Holy Bible

Aionian Edition®

Muḳeddes Kalam (yəngi yezik)

Uyghur Bible (pinyin script)

AionianBible.org
The world's first Holy Bible untranslation
100% free to copy and print
also known as " The Purple Bible "

Holy Bible Aionian Edition ®

Muḳeddes Kalam (yəngi yeziḳ)
Uyghur Bible (pinyin script)

CC Attribution ShareAlike 4.0, 2018-2024
Source text: eBible.org
Source version: 11/7/2023
Source copyright: CC Attribution ShareAlike 4.0
Mukeddes Kalam - Uyghur Bible Translation Committee, 2010

Formatted by Speedata Publisher 4.17.20 (Pro) on 3/21/2024
100% Free to Copy and Print
TOR Anonymously
https://AionianBible.org

Published by Nainoia Inc
https://Nainoia-Inc.signedon.net

We pray for a modern public domain translation in every language
Report content and format concerns to Nainoia Inc
Volunteer help is welcome and appreciated!

Celebrate Jesus Christ's victory of grace!

Preface

Uyghur tili at AionianBible.org/Preface

The *Holy Bible Aionian Edition* ® is the world's first Bible *un-translation*! What is an *un-translation*? Bibles are translated into each of our languages from the original Hebrew, Aramaic, and Koine Greek. Occasionally, the best word translation cannot be found and these words are transliterated letter by letter. Four well known transliterations are *Christ*, *baptism*, *angel*, and *apostle*. The meaning is then preserved more accurately through context and a dictionary. The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven additional Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies.

The first three words are *aiōn*, *aiōnios*, and *aïdios*, typically translated as *eternal* and also *world* or *eon*. The Aionian Bible is named after an alternative spelling of *aiōnios*. Consider that researchers question if *aiōn* and *aiōnios* actually mean *eternal*. Translating *aiōn* as *eternal* in Matthew 28:20 makes no sense, as all agree. The Greek word for *eternal* is *aïdios*, used in Romans 1:20 about God and in Jude 6 about demon imprisonment. Yet what about *aiōnios* in John 3:16? Certainly we do not question whether salvation is eternal! However, *aiōnios* means something much more wonderful than infinite time! Ancient Greeks used *aiōn* to mean *eon* or *age*. They also used the adjective *aiōnios* to mean *entirety*, such as *complete* or even *consummate*, but never infinite time. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs. So *aiōnios* is the perfect description of God's Word which has *everything* we need for life and godliness! And the *aiōnios* life promised in John 3:16 is not simply a ticket to eternal life in the future, but the invitation through faith to the *consummate* life beginning now!

The next seven words are *Sheol*, *Hadēs*, *Geenna*, *Tartaroō*, *Abyssos*, and *Limnē Pyr*. These words are often translated as *Hell*, the place of eternal punishment. However, *Hell* is ill-defined when compared with the Hebrew and Greek. For example, *Sheol* is the abode of deceased believers and unbelievers and should never be translated as *Hell*. *Hadēs* is a temporary place of punishment, Revelation 20:13-14. *Geenna* is the Valley of Hinnom, Jerusalem's refuse dump, a temporal judgment for sin. *Tartaroō* is a prison for demons, mentioned once in 2 Peter 2:4. *Abyssos* is a temporary prison for the Beast and Satan. Translators are also inconsistent because *Hell* is used by the King James Version 54 times, the New International Version 14 times, and the World English Bible zero times. Finally, *Limnē Pyr* is the Lake of Fire, yet Matthew 25:41 explains that these fires are prepared for the Devil and his angels. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The eleventh word, *eleēsē*, reveals the grand conclusion of grace in Romans 11:32. Take the time to understand these eleven words. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 201 New Testament verses. To help parallel study and Strong's Concordance use, apocryphal text is removed and most variant verse numbering is mapped to the English standard. We thank our sources at eBible.org, Crosswire.org, unbound.Biola.edu, Bible4u.net, and NHEB.net. The Aionian Bible is copyrighted with creativecommons.org/licenses/by-nd/4.0, allowing 100% freedom to copy and print, if respecting source copyrights. Check the Reader's Guide and read online at AionianBible.org, with Android, and TOR network. Why purple? King Jesus' Word is royal… and purple is the color of royalty!

Table of Contents

OLD TESTAMENT

Yaritilix 11
Misirdin qiḵix 40
Lawiylar 65
Qəl-bayawandiki səpər 84
Ḳanun xərḥi 109
Yəxua 130
Batur Ḥakimlar 145
Rut 160
Samu'il 1 162
Samu'il 2 180
Padixaḥlar 1 195
Padixaḥlar 2 213
Tarih-təzkirə 1 231
Tarih-təzkirə 2 248
Əzra 269
Nəḥəmiya 275
Əstər 284
Ayup 289
Zəbur 305
Pənd-nəsiḥətlər 343
Ḥekmət toplioɣuqi 355
Küylərning küyi 360
Yəxaya 363
Yərəmiya 394
Yərəmiyaning yioɣa-zarliri 428
Əzakiyal 431
Daniyal 460
Ḥoxiya 470
Yo'el 475
Amos 477
Obadiya 481
Yunus 482
Mikaḥ 484
Naḥum 487
Ḥabakkuk 489
Zəfaniya 491
Ḥagay 493
Zəkəriya 494
Malaki 500

NEW TESTAMENT

Matta 505
Markus 524
Luḳa 537
Yuḥanna 558
Rosullarning paaliyətliri 574
Rimliḳlaroɣa 595
Korintliḳlaroɣa 1 605
Korintliḳlaroɣa 2 614
Galatiyaliḳlaroɣa 620
Əfəsusluḳlaroɣa 623
Filippiliḳlaroɣa 626
Kolossiliklərgə 629
Tesalonikaliḳlaroɣa 1 631
Tesalonikaliḳlaroɣa 2 633
Timotiyoɣa 1 635
Timotiyoɣa 2 638
Tituska 640
Filemonoɣa 641
Ibraniylaroɣa 642
Yaḳup 649
Petrus 1 652
Petrus 2 655
Yuḥanna 1 657
Yuḥanna 2 660
Yuḥanna 3 661
Yəḥuda 662
Wəḥiy 663

APPENDIX

Reader's Guide
Glossary
Maps
Destiny
Illustrations, Doré

OLD TESTAMENT

Adəmni ķooɭliwetip, ḥayatliķ dərihigə baridioɣan yolni muḥapizət ķilix üqün, u Erəm beoɣining məxriķ təripigə kerublarni wə tət tərəpkə pirķiraydioɣan yalķunluķ bir xəmxərni ķoyup ķoydi.
Yaritilix 3:24

Yaritilix

1 Muḳəddəmdə Huda asmanlar bilən zeminni yaratti. **2** U qaoʏda yər bolsa xəkilsiz wə ḳupḳuruḳ ḫaləttə boldi; ḳarangoʏuluḳ qongḳur sularning yüzini ḳaplidi; Hudaning Roḫi qongḳur sular üstidə lərzan pərwaz ḳilatti. **3** Huda: «Yoruḳluḳ bolsun!» dewidi, yoruḳluḳ pəyda boldi. **4** Huda yoruḳluḳning yahxi ikənlikini kərdi; Huda yoruḳluḳ bilən ḳarangoʏuluḳni ayridi. **5** Huda yoruḳluḳni «kündüz», ḳarangoʏuluḳni «keqə» dəp atidi. Xu tərikidə kəq bilən səḫər ətti, bu tunji kün boldi. **6** Andin Huda: — Sularning arilikida bir boxluḳ bolsun wə sular [yuḳiri-təwən] ikkigə ayrilip tursun, dedi. **7** Xuning bilən Huda bir boxluḳ ḫasil ḳilip, sularni boxluḳning astioʏa wə boxluḳning üstigə ayriwətti; ix ənə xundaḳ boldi. **8** Huda bu boxluḳni «asman» dəp atidi. Xu tərikidə kəq bilən səḫər ətti, bu ikkinqi kün boldi. **9** Andin Huda: «Asmanning astidiki sular bir yərgə yioʏilsun, ḳuruḳ tupraḳ kərünsun!» dewidi, dəl xundaḳ boldi. **10** Huda ḳuruḳ tupraḳni «yər», yioʏiloʏan sularni bolsa «dengizlar» dəp atidi. Huda bularning yahxi boloʏanlikini kərdi. **11** Andin Huda yənə: «Yər ḫərhil əsümlüklərni, uruḳluḳ otyaxlarni, mewə beridioʏan dərəhlərni türliri boyiqə əzidə ündürsun! Mewilərning iqidə uruḳliri bolsun!» dewidi, dəl xundaḳ boldi; **12** yərdiki əsümlüklərni, yəni uruḳ qikidioʏan otyaxlarni əz türliri boyiqə, mewə beridioʏan, yəni mewilirining iqidə uruḳliri boloʏan dərəhlərni əz türliri boyiqə ündürdi. Huda bularning yahxi boloʏanlikini kərdi. **13** Xu tərikidə kəq bilən səḫər ətti, bu üqinqi kün boldi. **14** Huda yənə: «Kündüz bilən keqini ayrip berix üqün asmanlarda yoruḳluḳ jisimlar bolsun. Ular künlər, pəsillar wə yillarni ayrip turuxḳa bəlgə bolsun; **15** ular asmanlarda turup nur qikaroʏuqi bolup, yər yüzigə yoruḳluḳ bərsun!» dewidi, dəl xundaḳ boldi. **16** Huda ikki qong nur qikaroʏuqi jisimni yaratti; qong nur qikaroʏuqini kündüzni baxḳuridioʏan, kiqik nur qikaroʏuqni keqini baxḳuridioʏan ḳildi. Ḫəmdə yənə yultuzlarnimu yaratti. **17** Huda bularni yərgə yoruḳluḳ berip, kündüz bilən keqini baxḳurup, yoruḳluḳ bilən ḳarangoʏuluḳni ayrisun dəp asmanlarning gümbizigə orunlaxturdi. Huda buning yahxi boloʏanlikini kərdi. **19** Xu tərikidə kəq bilən səḫər ətti, bu tətinqi kün boldi. **20** Huda yənə: «Sularda mioʏ-mioʏ janiwarlar bolsun, uqar-ḳanatlar yərning üstidə, asman boxlukida uqsun» dedi. **21** Xundaḳ ḳilip Huda sudiki qong-qong məhluḳlarni, xundaḳla sularda mioʏ-mioʏ janiwarlarni əz türliri boyiqə wə ḫərhil uqar-ḳanatlarni əz türliri boyiqə yaratti. Huda buning yahxi boloʏanlikini kərdi. **22** Huda bu janliḳlaroʏa bəht-bərikət ata ḳilip: «Nəsillinip, kəpiyip, dengiz sulirini toldurunglar, uqar-ḳanatlarmu yər yüzidə awusun» dedi. **23** Xu tərikidə kəq bilən səḫər ətti, bu bəxinqi kün boldi. **24** Huda yənə: «Yər janiwarlarni əz türliri boyiqə qikarsun — mal-qarwilarni, əmüligüqi janiwarlarni wə yawayi ḫaywanlarni əz türliri boyiqə apiridə ḳilsun» — dewidi, dəl xundaḳ boldi. **25** Xundaḳ ḳilip Huda yərdiki yawayi ḫaywanlarni əz türliri boyiqə, mal-qarwilarni əz türliri boyiqə wə yər yüzidə əmüligüqi barliḳ janiwarlarni əz türliri boyiqə yaratti. Huda buning yahxi boloʏanlikini kərdi. **26** Andin Huda: «Əz sürət-obrazimizda, Bizgə ohxaydioʏan ḳilip insanni yaritayli. Ular dengizdiki beliḳlaroʏa, asmandiki uqar-ḳanatlaroʏa, barliḳ mal-qarwilaroʏa, pütkül yər yüzigə wə yər yüzidiki barliḳ əmiligüqi janiwarlaroʏa igidarqilik ḳilsun» dedi. **27** Xundaḳ ḳilip, Huda insanni Əz sürət-obrazida yaratti; Uni Əzining süritidə yaratti; Ularni ərkək-qixi ḳilip yaratti. **28** Huda ularoʏa bəht-bərikət ata ḳilip: «Silər nəsillinip, kəpiyip, yər yüzini toldurup boysundurunglar; dengizdiki beliḳlar, asmandiki uqar-ḳanatlaroʏa, xuningdək yər yüzidə yüridioʏan ḫərbir ḫaywanlaroʏa igidarqilik ḳilinglar» dedi. **29** Andin Huda yənə: «Mana, Mən pütkül yər yüzidiki uruḳluḳ otyaxlar bilən uruḳluḳ mewə beridioʏan ḫərbir dərəhlərni silərgə ozuḳluḳ bolsun dəp bərdim; **30** xundaḳla yərdiki barliḳ janiwarlar bilən asmandiki barliḳ uqar-ḳanatlar wə yər yüzidə barliḳ əmiligüqilərgə, yəni barliḳ jan-janiwarlaroʏa ozuḳluḳ bolsun dəp barliḳ gül-giyaḫlarni bərdim» dewidi, dəl xundaḳ boldi. **31** Huda yaratḳanlirining ḫammisigə səpselip ḳaridi, wə mana bularning ḫammisi naḫayiti yahxi boloʏanidi. Xu tərikidə kəq bilən səḫər ətti, bu altinqi kün boldi.

2 Xundaḳ ḳilip asman bilən zemin, pütkül məwjudatliri bilən ḳoxulup yaritilip boldi. **2** Huda yəttinqi künigiqə ḳilidioʏan ixini tamamlidi. U yəttinqi küni barliḳ yaritix ixini tohtitip aram aldi. **3** Yəttinqi küni Huda barliḳ yaritix ixliridin aram aloʏan kün boloʏanliḳi üqün, xu künni bəhtlik kün ḳilip, uni «muḳəddəs kün» dəp bekitti. **4** Pərwərdigar Huda zemin bilən asmanni yaratḳan künidə, asman-zeminning yaritilix jəryanining tarihliri mundaḳ: — **5** Zeminda tehi ḫeq gül-giyaḫ, yərdə ḫeq otyax ünmigənidi; qünki Pərwərdigar Huda yər yüzigə ḫəl-yeoʏin yaoʏdurmioʏanidi, xundaḳla yər teriydioʏan adəmmu yoḳ idi. **6** Lekin yərdin bulaḳ süyi qikip, tamam yər yüzini suoʏardi. **7** Andin Pərwərdigar Huda adəmni yərning topisidin yasap, ḫayatlik nəpəsini uning burnioʏa püwlidi; xuning bilən adəm tirik bir jan boldi. **8** Andin keyin Pərwərdigar Huda məxrik tərəptə Erəm degən jayda bir baoʏ bina ḳilip, yasioʏan adəmni xu yərgə orunlaxturdi. **9** Pərwərdigar Huda yərdin kəzni ḳamlaxturidioʏan qiraylik, [mewiliri] yeyixlik ḫərhil dərəhni ündürdi; u yənə baoʏning otturisida «ḫayatlik dərihi» wə «yahxi bilən yamanni bilgüzgüqi dərəh»ni ündürdi. **10** Baoʏni suoʏirixḳa Erəmdin bir dəryа ekip qikti; andin bəlünüp, tət ekin boldi. **11** Birinqi ekinning nami Pixon bolup, altun qikidioʏan pütkül Ḫawilaḫ zeminini aylinip ətidu. **12** Bu yurtning altuni naḫayiti esil idi; xu yərdə puraḳlik dewirḳay bilən aḳ ḫeḳikmu qikidu. **13** Ikkinqi dəryaning nami Gihon bolup, pütkül Kux zeminini aylinip ətidu. **14** Üqinqi dəryaning nami Dijlə bolup, Axurning xərḳidin ekip ətidu, tətinqi dəryaning nami Əfrat idi. **15** Pərwərdigar Huda adəmni elip Erəm beoʏioʏa ixləp, pərwix ḳilsun dəp uni xu yərgə ḳoyup ḳoydi. **16** Pərwərdigar Huda adəmgə əmr ḳilip: baoʏdiki ḫərbir dərəh mewiliridin halioʏiningqə yə; **17** əmma «yahxi bilən yamanni bilgüzgüqi dərəh»ning mewisidin yemigin; qünki uningdin yegən kününgdə jəzmən əlisən, — dedi. **18** Andin Pərwərdigar Huda yənə səz ḳilip: — Adəmning yaloʏuz turuxi yahxi əməs; Mən uningoʏa mas kelidioʏan bir yardəmqi ḫəmraḫni yasap berəy, — dedi. **19** Pərwərdigar Huda tupraḳtin daladiki barliḳ janiwarlar bilən asmandiki ḫəmmə uqar-ḳanatlarni yasioʏanidi; ularoʏa adəmning nemə dəp at ḳoyidioʏanliḳini bilix üqün, U ularni adəmning aldioʏa kəltürdi. Adəm ḫərbir janiwaroʏa nemə dəp at ḳoyoʏan bolsa, uning eti xu bolup ḳaldi. **20** Bu tərikidə adəm ḫəmmə mal-qarwilaroʏa, asmandiki uqar-ḳanatlaroʏa wə daladiki ḫərbir janiwarlaroʏa at ḳoydi; wəḫaləlki, adəm əzigə mas kelidioʏan ḫeqbir yardəmqi ḫəmraḫ uqratmidi. **21** Xuning bilən Pərwərdigar Huda adəmgə bir ḳattiḳ uyḳu saldi; u uhlap ḳaldi. U uhlawatḳanda, U uning biḳinidin bir az elip, andin uning ornini ət-gəx bilən etip ḳoydi. **22** Xuning bilən Pərwərdigar Huda adəmning biḳinidin aloʏan xu ḳisimdin bir ayalni yasap, uni adəmning ḳexioʏa əkəldi. **23** Adəm'ata huxal bolup: — Mana bu səngəklirimdiki səngək, etimdiki ət boloʏaq, «ayal» dəp atalsun; qünki u ərdin elinoʏandur, — dedi. **24** Xuning üqün ər kixi ata-anisidin ayrilip,

əz ayalioɣa baoɳlinip bir bolup, ikkisi bir tən bolidu. **25** Adəm'ata bilən ayali ḥər ikkisi yalingaq bolsimu, ḥeq uyalmaytti.

3 Yər yüzidə yilan Rəb Pərwərdigar yaratkan daladiki ḥaywanlarning ḥəmmisidin ḥiyligər idi. U ayaldin: — Huda rasttinla baoɳdiki dərəhlərning ḥeqkaysisining mewisidin yemənglar, dedimu? — dəp soridi. **2** Ayal yilanoɣa jawab berip: — Baoɳdiki dərəhlərning mewilirini yesək bolidu. **3** Əmma baoɳning otturisidiki dərəhning mewisi tooɣrisida Huda: «Buningdin yemənglar, ḳolmu təgküzmənglar, bolmisa əlisilər» degən, dedi. **4** Yilan ayaloɣa: — Undaḳ əməs! Ḥərgiz əlməysilər! **5** Bəlki silər uni yegən kününglarda, Huda kəzünglarning eqilip, Hudaoɣa ohxax yahxi bilən yamanni bilidioɣan bolup ḳalidioɣanlikinglarni bilidu, — dedi. **6** Ayal dərəhning [mewisining] yeməklik üqün yahxilikini, uning kəzni ḳamlaxturidioɣanlikini kərüp, ḥəmdə dərəhning adəmni əkillik ḳilidioɣan jəlpkarlikini kərüp, mewidin yedi wə uningdin yenida turoɣan erigimu bərdi; umu yedi. **7** Yeyixi bilənla ḥər ikkisining kəzliri eqilip, əzlirining yalingaq ikənlikini bilip, ənjür yopurmaḳlirini elip bir-birigə ulap tikip, əzlirigə yapḳuq ḳilip tartti. **8** Kün salḳinlioɣanda, ular Pərwərdigar Hudaning baoɳda mangoɣan xəpisini anglap ḳelip, adəm ayali bilən Pərwərdigar Hudaning ḥazir boloɣinidin ḳeqip baoɳdiki dərəhlərning arisioɣa yoxurunuwaldi. **9** Lekin Pərwərdigar Huda towlap adəmni qaḳirip uningoɣa: Sən nədə? — dedi. **10** Adəm'ata jawab berip: — Mən baoɳda xəpəngni anglap, yalingaq turoɣinim üqün ḳorḳup ketip, yoxuruniwaldim, — dedi. **11** [Huda] uningoɣa: — Yalingaq ikənlikingni sanga kim eytti? Mən sanga yemə, dəp əmr ḳiloɣan dərəhning mewisidin yedingmu-ya? — dedi. **12** Adəm jawab berip: — Sən manga ḥəmraḥ boluxḳa bərgən ayal dərəhning mewisidin manga bərgənidi, mən yedim, — dedi. **13** Pərwərdigar Huda ayaloɣa: — Bu nemə ḳiloɣining? — dedi. Ayal jawab berip: — Yilan meni aldap azdursa, mən yəp saptimən, — dedi. **14** Pərwərdigar Huda yilanoɣa mundaḳ dedi: — «Bu ḳiloɣining üqün, Sən ḥəmmə mal-qarwilardin, Daladiki barliḳ ḥaywanatlardin bəkrək lənətkə ḳalisən; Ḳorsiking bilən beoɳirlap mengip, Əmrüngning barliḳ künliridə topa yəysən. **15** Wə mən sən bilən ayalning arisioɣa, Sening nəsling bilən ayalning nəslining arisioɣa eqmənlik saliməŋ; U sening bexingni dəssəp zəhimləndüridu, Sən ḳopup uning tapinini [qeḳip] zəhimləndürisən». **16** Andin Huda ayaloɣa: — «Sening ḥamilidarlikingning japa-muxəkkətlirini kəpəytimən; Sən ḳattiḳ toloɣaḳ iqidə boxinisən; Sən eringdin üstün turuxḳa ḥəwəs ḳilsangmu, U üstüngdin hojilik ḳilidu» — dedi. **17** Andin U Adəm'atioɣa: — «Sən ayalingning səzigə ḳulaḳ selip, Mən sanga yemə, dəp əmr ḳiloɣan dərəhtin yegining tüpəylidin, Sening tüpəylingdin yər-tupraḳ lənitimgə uqraydu; Əmrüngning barliḳ künliridə pəḳət japaliḳ ixləpla, andin uningdin ozuḳlinisən. **18** Yər sanga tikən bilən ḳamoɣaḳ ündüridu; Xundaḳtimu sən yərdiki ziraət-otyaxlarni yəysən. **19** Taki sən tupraḳḳa ḳaytḳuqə yüz-kəzüng tərgə qümgəndə, andin nan yeyələysən; Qünki sən əsli tupraḳtin elinoɣansən; Sən əslidə topa boloɣaq, Yənə topioɣa ḳaytisən» — dedi. **20** Uning ayali barliḳ jan igilirining anisi bolidioɣini üqün adəm uningoɣa «Ḥawa» dəp at ḳoydi. **21** Pərwərdigar Huda Adəm'ata bilən uning ayalioɣa ḥaywan teriliridin kiyim ḳilip kiydürüp ḳoydi. **22** Pərwərdigar Huda səz ḳilip: — Mana, adəm Bizlərdin birigə ohxap ḳaldi, yahxi bilən yamanni bildi. Əmdi ḳolini uzitip ḥayatlik dərihidin elip yəwelip, ta əbədgiqə yaxawərməsliki üqün [uni tosuximiz kerək], dedi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar Huda uni Erəm baoɳdin ḳooɳlap qikiriwətti; xundaḳ ḳilip uni yərgə ixləydioɣan, yəni əzi əsli apiridə ḳilinoɣan tupraḳḳa ixləydioɣan ḳilip ḳoydi. **24** Adəmni ḳooɳliwetip, ḥayatlik dərihigə baridioɣan yolni muḥapizət ḳilix üqün, u Erəm beoɳining məxrik təripigə kerublarni wə tət tərəpkə pirkiraydioɣan yalḳunluḳ bir xəmxərni ḳoyup ḳoydi.

4 Adəm'ata ayali Ḥawa bilən billə boldi; Ḥawa ḥamilidar bolup Ḳabilni tuoɣup: «Mən bir adəmgə igə boldum — U Pərwərdigardur!» — dedi. **2** Andin u yənə Ḳabilning inisi Ḥabilni tuoɣdi. Ḥabil padiqi boldi, Ḳabil bolsa terikqi boldi. **3** Bekitilgən xundaḳ bir waḳit-saattə xundaḳ bir ix boldiki, Ḳabil tuprakning ḥosulidin Pərwərdigaroɣa ḥədiyə kəltürdi. **4** Ḥabilmu padisidin ḳoylirining tunjiliridin, yəni ularning yeoɣidin ḥədiyə sundi. Pərwərdigar Ḥabilni wə uning sunoɣan ḥədiyəsini ḳobul ḳildi. **5** Lekin Ḳabil wə uning sunoɣinioɣa ḳarimidi. Xu wəjidin Ḳabilning tolimu aqqiḳi kelip, qirayi tutuldi. **6** Xuning bilən Pərwərdigar Ḳabiloɣa: Nemixḳa aqqiḳlinisən? Nemə üqün qiraying tutulup ketidu? **7** Əgər durus ix ḳilsang, sən kətürülməmsən? Lekin durus ix ḳilmisang, mana gunaḥ ixik aldida [seni paylap] beoɳirlap yatidu, u seni əz ilkigə almaḳqi bolidu; lekin sən uningdin oɳalip kelixing kerək, dedi. **8** Ḳabil inisi Ḥabiloɣa: «Dalioɣa qikip keləyli!» dedi. Dalada xu wəḳə boldiki, Ḳabil inisi Ḥabiloɣa ḳol selip, uni əltürdi. **9** Pərwərdigar Ḳabiloɣa: Ining Ḥabil nədə? — dəp soridi. U jawab berip: Bilməymən, mən inimning baḳḳuqisimu? — dedi. **10** Huda uningoɣa: — Sən nemə ḳilding? Mana, iningning ḳeni yərdin manga pəryad kətürüwatidu! **11** Əmdi iningning ḳolungda tökülgən ḳenini ḳobul ḳilixḳa aoɳzini aqḳan yərdin ḳooɳlinip, lənətkə uqraysən. **12** Sən yərgə ixlisəngmu u buningdin keyin sanga ḳuwwitini bərməydu; sən yər yüzidə sərsan bolup, sərgərdan bolisən, — dedi. **13** Buni anglap Ḳabil Pərwərdigaroɣa jawab ḳilip: — Mening bu jazayimni adəm kətürəlmigüdək! **14** Mana, Sən bügün meni yər yüzidin ḳooɳliding, mən əmdi Sening yüzüngdin yoxurunup yürimən; yər yüzidə sərsan bolup sərgərdanlikta yürimən; xundaḳ boliduki, kimla meni tepiwalsa, eltürüwetidu!, — dedi. **15** Lekin Pərwərdigar uningoɣa jawab berip: — Xundaḳ boliduki, kimki Ḳabilni eltürsə, uningdin yəttə ḥassə intiḳam elinidu, — dedi. Xularni dəp Pərwərdigar Ḳabiloɣa uqrioɣan birsi uni eltürüwətmisun dəp uningoɣa bir bəlgə ḳoyup ḳoydi. **16** Xuning bilən Ḳabil Pərwərdigarning ḥuzuridin qikip, Erəmning məxrik təripidiki Nod degən yurtta olturaḳlixip ḳaldi. **17** Ḳabil ayali bilən billə bolup, ayali ḥamilidar bolup Ḥanohni tuoɣdi. U waḳitta Ḳabil bir xəḥər bina ḳiliwatatti; u xəḥərning namini ooɳlining ismi bilən Ḥanoh dəp atidi. **18** Ḥanohtin Irad tərəldi, iradtin Məḥuyail tərəldi, Məḥuyaildin Mətuxail tərəldi, Mətuxaildin Ləməh tərəldi. **19** Ləməh əzigə ikki hotun aldi. Birining ismi Adaḥ, yənə birining ismi Zillaḥ idi. **20** Adaḥ Yabalni tuoɣdi. U qedirda olturidioɣan kəqmən malqilarning bowisi idi, **21** uning inisining ismi Yubal idi. Bu qiltar bilən nəy qaloɣuqilarning bowisi idi. **22** Zillaḥ yənə Tubal-ḳayin degən bir ooɣulni tuoɣdi. U mis-təmür əswablarni sokḳuqi idi. Tubal-ḳayinning Naamaḥ isimlik bir singlisi bar idi. **23** Ləməh bolsa ayallirioɣa səz ḳilip: — «Əy Adaḥ bilən Zillaḥ, səzümni anglanglar! Əy Ləməhning ayalliri, gepimgə ḳulaḳ selinglar! Meni zəhimləndürgini üqün mən adəm əltürdüm, Tenimni zedə ḳiloɣanliki üqün bir yigitni əltürdüm. **24** Əgər Ḳabil üqün yəttə ḥassə intiḳam elinsa, Ləməh üqün yətmix yəttə ḥassə intiḳam elinidu!» — dedi. **25** Adəm'ata yənə ayali bilən billə boldi. Ayali bir ooɣul tuoɣup, uningoɣa Xet dəp at ḳoyup: Ḳabil Ḥabilni eltürüwətkini üqün Huda uning ornioɣa manga baxḳa bir əwlad tikləp bərdi, dedi. **26** Xettinmu bir ooɣul tuoɣuldi; u uningoɣa Enox dəp at ḳoydi. Xu waḳittin tartip adəmlər Pərwərdigarning namioɣa nida ḳilixḳa baxlidi.

5 Bu Adəm'atining əwladlirining nəsəbnamisidur: — Huda insanni yaratkan künidə, uni Өzigə ohxax kilip yaratti. **2** U ularni ər jinis wə ayal jinis kilip yaritip, ularoɣa bəht-bərikət ata kilip, yaritiloɣan künidə ularning namini «adəm» dəp atidi. **3** Adəm'ata bir yüz ottuz yaxka kirgəndə uningdin өzigə ohxaydioɣan, өz sürət-obrazidək bir ooɣul tərəldi; u uningoɣa Xet dəp at koydi. **4** Xet tuoɣuloɣandin keyin Adəm'ata səkkiz yüz yil əmür kərüp, uningdin [yənə] ooɣul-kizlar tərəldi. **5** Adəm'atimiz jəmiy tokkuz yüz ottuz yil kün kərüp, aləmdin ətti. **6** Xet bir yüz bəx yaxka kirgəndə uningdin Enox tərəldi. **7** Enox tuoɣuloɣandin keyin Xet səkkiz yüz yättə yil əmür kərüp, uningdin [yənə] ooɣul-kizlar tərəldi. **8** Xet jəmiy tokkuz yüz on ikki yil kün kərüp, aləmdin ətti. **9** Enox toksan yaxka kirgəndə uningdin Kenan tərəldi. **10** Kenan tuoɣuloɣandin keyin, Enox səkkiz yür on bəx yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-kizlar tərəldi. **11** Enox jəmiy tokkuz yüz bəx yil kün kərüp, aləmdin ətti. **12** Kenan yətmix yaxka kirgəndə uningdin Mahalalel tərəldi. **13** Mahalalel tuoɣuloɣandin keyin Kenan səkkiz yüz kirik yil əmür kərüp, uningdin [yənə] ooɣul-kizlar tərəldi. **14** Kenan jəmiy tokkuz yüz on yil kün kərüp, aləmdin ətti. **15** Mahalalel atmix bəx yaxka kirgəndə uningdin Yarəd tərəldi. **16** Yarəd tuoɣuloɣandin keyin Mahalalel səkkiz yüz ottuz yil əmür kərüp, uningdin [yənə] ooɣul-kizlar tərəldi. **17** Mahalalel jəmiy səkkiz yüz toksan bəx yil kün kərüp, aləmdin ətti. **18** Yarəd bir yüz atmix ikki yaxka kirgəndə uningdin Hanoh tərəldi. **19** Hanoh tuoɣuloɣandin keyin Yarəd səkkiz yüz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-kizlar tərəldi. **20** Yarəd jəmiy tokkuz yüz atmix ikki yil kün kərüp, aləmdin ətti. **21** Hanoh atmix bəx yaxka kirgəndə uningdin Mətuxəlah tərəldi. **22** Mətuxəlah tuoɣuloɣandin keyin Hanoh üq yüz yiloɣiqə Huda bilən bir yolda mengip, yənə ooɣul-kizlarni tapti. **23** Hanohning [yər yüzidə] barlik kərgən künliri üq yüz atmix bəx yil boldi; **24** U Huda bilən bir yolda mengip yaxaytti; u [tuyuksiz kəzdin] oɣayib boldi; qünki Huda uni Өz yenioɣa elip kətkənidi. **25** Mətuxəlah bir yüz səksən yättə yaxka kirgəndə uningdin Ləməh tərəldi. **26** Ləməh tuoɣuloɣandin keyin Mətuxəlah yättə yüz səksən ikki yil əmür kərüp, uningdin ooɣul-kizlar tərəldi. **27** Mətuxəlah jəmiy tokkuz yüz atmix tokkuz yil kün kərüp, aləmdin ətti. **28** Ləməh bir yüz səksən ikki yaxka kirgəndə bir ooɣul tepip, uning ismini Nuh atap: — Pərwərdigar tuprakka lənət kildi; xunga biz [yərgə] ixliginimizdə həmdə kollirimizning japalik əmgikidə bu bala bizgə təsəlli beridu, — dedi. **30** Nuh tuoɣuloɣandin keyin Ləməh bəx yüz toksan bəx yil əmür kərüp, uningdin yənə ooɣul-kizlar tərəldi. **31** Ləməh jəmiy yättə yüz yətmix yättə yil kün kərüp, aləmdin ətti. **32** Nuh bəx yüz yaxka kirgəndin keyin, uningdin Xəm, Ham wə Yafət tərəldi.

6 Wə xundak boldiki, insanlar yər yüzidə kəpiyixkə baxlioɣanda, xundakla kizlarmu kəpləp tuoɣuloɣanda, **2** Hudaning ooɣulliri insanlarning kizlirining qirayliklikini kərüp, halioɣanqə tallap, өzlirigə hotun kilixka baxlidi. **3** U wakitta Pərwərdigar səz kilip: — — Mening Rohim insanlar bilən mənggü kürəx kiliwərməydu; qünki insan ättur, halas. Kəlgüsidə ularning əmri pəkət bir yüz yigirmə yaxtin axmisun! — dedi. **4** Xu künlərdə (wə xundakla keyinki künlərdimu), Hudaning ooɣulliri insanlarning kizlirining yenioɣa berip, ulardin balilarni tapkinida, gigantlar yər yüzidə pəyda boldi. Bular bolsa kədimki zamanlardiki danglik palwan-baturlar idi. **5** Pərwərdigar insanning ətküzüwatkan rəzilliki yər yüzidə kəpiyip kətkənlikini, ularning kənglidiki niyətlirining hərkaqan yaman boluwatkinini kərdi. **6** Xuning bilən Pərwərdigar yər yüzidə adəmni apiridə kiloɣinioɣa puxayman kilip, kənglidə azablandi. **7** Buning bilən Pərwərdigar: — Өzüm yaratkan insanni yər yüzidin yokitimən — insandin tartip mal-qarwilaroɣiqə, əmiligüqi haywanlardin asmandiki kuxlaroɣiqə, həmmisini yok kilimən; qünki Mən ularni yaratkinimoɣa puxaymən kildim, — dedi. **8** Lekin Nuh bolsa Pərwərdigarning nəziridə xəpkət tapkanidi. **9** Nuh wə uning ix-izliri təwəndikiqə: — Nuh həkkaniy, өz dəwridikilər arisida əyibsiz adəm idi; Nuh Huda bilən bir yolda mengip yaxaytti. **10** Nuhtin Xəm, Ham, Yafət degən üq ooɣul tərəldi. **11** Pütkül jahan Hudaning aldida rəzillixip, həmmə yər zorawanlikka tolup kətkənidi. **12** Huda yər yüzigə nəzər seliwidi, mana, jahan rəzilləxkənidi; qünki barlik ət igilirining yər yüzidə kiliwatkini yuzukqilik idi. **13** Xuning bilən Huda Nuhka: — Mana, aldimoɣa barlik ət igilirining zawalliki yetip kəldi; qünki pütkül yər-jahanni ularning səwəbidin zorawanlik kaplidi. Mana, Mən ularni yər bilən koxup halak kilimən. **14** Əmdi sən өzünggə gofər yaoɣiqidin bir kemə yasap, kemining iqidə bəlmə-hanilarni kilip, iqi-texini karimay bilən suwa. **15** Sən uni xundak yasioɣin: — Uzunluki üq yüz gəz, kəngliki əllik gəz wə egizliki ottuz gəz bolsun. **16** Kemining pexaywini astioɣa bir oqukqilik yasa, uning egizliki bir gəz bolsun; ixikini kemining yenifa orunlaxtur; kemini asti, ottura wə üsti kilip üq kəwət yasa. **17** Qünki mana, Mən Өzüm asmanning astidiki hayatlik tiniki barliki hərbir ət igisini halak kilidioɣan su topanni yər yüzigə kəltürimən; buning bilən yər yüzidiki barlik məhluklar tinikidin tohtaydu. **18** Lekin sən bilən əhdəmni tüzimən. Sən өzüng, ooɣulliring, ayaling wə kelinliringni elip birliktə kemigə kiringlar. **19** Өzüng bilən təng tirik saklap kelix üqün, barlik jandarlardin hərkaysisidin bir jüp, yəni ərkikidin birini, qixidin birini kemigə elip kirgin; **20** Tirik kelix üqün kuxlarning hərbir türliridin, mal-qarwilarning hərbir türliridin wə yərdə əmiligüqi janiwarlarning hərbir türliridin bir jüpi kexingoɣa kiridu. **21** Өzüng wə ularning ozukluki üqün hərhil yeməkliklərdin elip, yeningoɣa oɣamligin, — dedi. **22** Nuh xundak kildi; Huda өzigə buyruoɣan həmmə ixni u bəja kəltürdi.

7 Pərwərdigar Nuhka mundak dedi: — «Sən pütün əydikiliring bilən kemigə kirgin; qünki bu dəwrdə aldimda seni həkkaniy dəp kərdüm. **2** Həmmə halal haywanlarning ərkək-qixisidin yättə jüptin, haram haywanlarning ərkək-qixisidin bir jüptin elip, xuningdək asmandiki uqar-kanatlarningmu ərkək-qixisidin yättə jüptin elip, ularning nəslini pütkül yər yüzidə tirik saklax üqün өzüng bilən billə əkir. **4** Qünki yättə kündin keyin uda kirik keqə-kündüz yər yüzigə yamoɣur yaoɣdurimən; Өzüm yasioɣan həmmə janiwarlarni yər yüzidin yokitimən». **5** Xuning bilən Nuh Pərwərdigar uningoɣa buyruoɣinining həmmisigə əməl kildi. **6** Yər yüzini topan baskanda Nuh altə yüz yaxta idi. **7** Topandin [kutulup kelix] üqün Nuh bilən ooɣulliri, ayali wə kelinliri billə kemigə kirdi. **8** Halal haywanlar bolsun, haram haywanlar bolsun, kuxlar bilən yərdə əmiligüqi janiwarlar bolsun, [hərbir türdin] bir jüp-bir jüptin ərkək-qixi bolup, Huda Nuhka buyruoɣandək kemigə, Nuhning kexioɣa kirdi. **10** Wə xundak boldiki, yättə kündin keyin, yər yüzini topan besixka baxlidi. **11** Nuhning əmrining altə yüzinqi yili, ikkinqi eyining on yättinqi künidə qongkur dengizlarning təgliridiki barlik bulaklar yerilip, asmanning pənjiriliri eqilip kətti. **12** Yamoɣur uda kirik keqə-kündüz yər yüzigə tohtimay yaoɣdi. **13** Dəl yamoɣur baxlanoɣan küni, Nuh, Nuhning Xəm, Ham, Yafət degən ooɣulliri, Nuhning ayali bilən üq kelini kemigə kirdi. **14** Ular bilən billə hərhil yawa haywanlar tür-türi boyiqə, hərhil mal-qarwilar tür-türi boyiqə, yərdə əmiligüqi hərhil janiwarlar

tür-türi boyiqə wə ḥərhil uqar-ḳanatlar, yəni ḥərhil ḳanatlıḳ janiwarlar tür-türi boyiqə kemigə kirdi. **15** Ət igiliridin, yəni barlıḳ ḥayatlıḳ tiniḳi boloŋan ḥərhil jandarlardin, bir jüp-bir jüp bolup, kemigə nuḥning ḳexioŋa kirdi. **16** Kirgənlər Hudaning nuḥḳa buyruoŋinidək ət igilirining ḥərtürining ərkək-qixisi idi. Andin Pərwərdigar ixikni etiwətti. **17** Topan yər yüzini uda ḳirik kün besip, sular uloŋiyip kətti. Kemə yər üstidin kətürülüp ləyləp ḳaldi. **18** Su uloŋiyip, yər üstidə tehimu egizləp kətti; kemə su üstidə dawaloŋup turatti. **19** Sular yər yüzidə tolimu uloŋiyip, pütkül asmanning astidiki barlıḳ egiz taoŋlarnimu besip kətti. **20** Sular [taoŋlardin] yənə on bəx gəz ərləp, taoŋ qoḳḳilirimu su astida ḳaldi. **21** Buning bilən yər yüzidə yürgüqi ḥəmmə ət igiliri, uqar-ḳuxlar, mal-qarwilar, yawayi ḥaywanlar, yərdə əmiligüqi ḥəmmə janiwarlar, jümlidin pütkül adəmlər ḥəmmisi əldi; **22** kuruḳluḳta yaxioŋuqi, burnida ḥayatlıḳ tiniḳi bar boloŋanlarning ḥəmmisi əldi. **23** Yər yüzidiki jeni barlarning ḥəmmisi, insan bolsun, mal-qarwilar bolsun, əmiligüqi ḥaywanlar bolsun, asmandiki ḳuxlar bolsun, ḥəmmisi ḥalak bolup yər yüzidin yoḳ ḳilindi; pəḳət Nuḥ wə kemidə uning bilən billə turoŋanlar ḳutulup ḳaldi. **24** Bir yüz əllik küngiqə yər yüzini su besip turdi.

8 Huda Nuḥni, xundaḳla kemidə uning bilən billə boloŋan barlıḳ yawayi ḥaywanlar bilən barlıḳ mal-qarwilarni əslidi. Xuning bilən Huda bir xamal qiḳirip yər yüzini yəlpütti wə sular yenixḳa baxlidi. **2** Qongḳur dengizlarning təgliridiki bulaḳlar wə asmanning pənjiriliri etilip, asmandin təkülgən yamoŋur tohtidi. **3** Sular baroŋanseri yər yüzidin yandi; bir yüz əllik kün ətkəndin keyin heli azlidi. **4** Yəttinqi ayning on yəttinqi küni, kemə Ararat taoŋ tizmiliridiki birining üstidə tohtap ḳaldi. **5** Sular oninqi ayoŋiqə baroŋanseri aziyip, oninqi ayning birinqi küni taoŋ qoḳḳiliri kərünüxkə baxlidi. **6** Ḳirik kündin keyin Nuḥ kemigə əzi ornatḳan dərizini eqip, **7** bir ḳuzoŋunni sirtḳa qiḳardi. U yər yüzidiki sular tartilip boloŋuqə uyan-buyan uqup yürdi. **8** Uningdin keyin Nuḥ sularning yər yüzidin tartiloŋan-tartilmioŋanliḳini bilix üqün, bir kəptərni qiḳardi. **9** Lekin sular tehiqə pütkül yər yüzini ḳaplap turoŋaqḳa, kəptər putini ḳoyoŋudək jay tapalmay, Nuḥning ḳexioŋa kemigə yenip kəldi. Xuning bilən Nuḥ ḳolini sunup uni tutup, kemigə əkiriwaldi. **10** U yəttə kün saḳlap, bu kəptərni kemidin yənə sirtḳa qiḳardi. **11** Kəptər kəqtə uning ḳexioŋa yenip kəldi; mana, uning tumxuḳida yengi üzüwaloŋan zəytun yopurmiḳi bar idi. Buni kərüp Nuḥ sularning yər yüzidin tartiloŋinini bildi. **12** U yənə yəttə kün saḳlap, kəptərni yənə sirtḳa qiḳardi, əmma bu ḳetim kəptər uning yenioŋa ḳaytip kəlmidi. **13** Nuḥ altə yüz bir yaxḳa kirgən yili, birinqi ayning birinqi künidə su yər yüzidin ḳuruoŋanidi. Nuḥ kemining ḳapḳiḳini eqip ḳariwidi, yərning ḳuruoŋinini kərdi. **14** Ikkinqi ayning yigirmə yəttinqi küni, yər yüzi pütünləy ḳurup boldi. **15** U waḳitta Huda Nuḥḳa səz ḳilip: — Sən əzüng, ayaling, ooŋulliring wə kelinliring kemidin qiḳinglar. **17** Əzüng bilən billə boloŋan barlıḳ ət igiliridin ḥərbir türdiki janiwarlarni, yəni uqar-ḳanatlarni ḥəm mal-qarwilarni, yərdə əmiligüqi ḥaywanlarning ḥəmmisini əzüng bilən ḳoxup kemidin elip qiḳḳin; xuning bilən ular yər yüzidə tarilip-tarḳilip, nəsillinip zeminda kəpəysun, — dedi. **18** Xuning bilən Nuḥ, ayali, ooŋulliri wə kelinliri bilən billə sirtḳa qiḳti. **19** Janiwarlarning ḥəmmisi, barlıḳ əmiligüqi ḥaywanlar, barlıḳ uqar-ḳanatlar, yərdə midirlap yüridioŋanlarning ḥərḳaysisi əz türliri boyiqə kemidin qiḳixti. **20** Xu qaoŋda Nuḥ Pərwərdigaroŋa atap bir ḳurbangaḥni yasidi; u ḥalal janiwarlar bilən ḥalal ḳuxlarning ḥər türidin elip kelip, ḳurbangaḥning üstidə «kəydürmə ḳurbanlıḳ» ətküzdi. **21** Xundaḳ ḳilip Pərwərdigar huxbuy purap [məmnun boldi]; Pərwərdigar kənglidə: — «Insanning kəngül-niyiti yaxliḳidin tartip rəzil bolsimu, Mən insan tüpəylidin yərgə yənə lənət oḳumaymən wə əmdi bu ḳetimḳidək ḥəmmə jandarlarni urup yoḳitiwətməymən. **22** Bundin keyin, yər məwjut künliridə, Terix bilən orma, Sooŋuḳ bilən issiḳ, Yaz bilən ḳix, Kündüz bilən keqə üzülməy aylinip turidu» — dedi.

9 Huda Nuḥ bilən uning ooŋullirioŋa bəht-bərikət ata ḳilip,ularoŋa mundaḳ dedi: — «Silər jüplixip kəpiyip, yər yüzini tolduringlar. **2** Yər yüzidiki barlıḳ janiwarlar, asmandiki barlıḳ ḳuxlar, barlıḳ yər yüzidə midirlap yürgüqilər wə dengizdiki barlıḳ beliḳlarning ḥəmmisi silərdin ḳorḳup wəḥimidə bolsun; bular ḳolunglaroŋa tapxuruloŋandur. **3** Midirlap yüridioŋan ḥərḳandaḳ janiwarlar silərgə ozuḳ bolidu; Mən silərgə kək otyaxlarni bərgəndək, bularning ḥəmmisini əmdi silərgə bərdim. **4** Lekin silər gəxni iqidiki jeni, yəni ḳeni bilən ḳoxup yeməslikinglar kerək. **5** Ḳeninglar, yəni jeninglardiki ḳan təkülsə, Mən bərḥək uning ḥesabini alimən; ḥərḳandaḳ ḥaywanning ilkidə ḳeninglar bar bolsa Mən uningoŋa tələtküzimən; insanning ḳolida bar bolsa, yəni birsining ḳolida əz ḳerindixining ḳeni bar bolsa, Mən uningoŋa xu ḳanni tələtküzimən. **6** Kimki insanning ḳenini təksə, Uning ḳenimu insan təripidin təkülidu; Qünki Huda insanni Əz sürət-obrazida yaratḳandur. **7** Əmdi silər, jüplixip kəpiyip, yər yüzidə tariliptarḳilip kəpiyinglar». **8** Andin Huda Nuḥ bilən uning ooŋullirioŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — «Mana Əzüm silər bilən wə silərdin keyin kelidioŋan əwladliringlar bilən, xundaḳla silər bilən billə turoŋan ḥərbir jan igisi, uqarḳanatlar, mal-qarwilar, silər bilən billə turoŋan yər yüzidiki ḥərbir yawayi ḥaywanlar, kemidin qiḳḳanlarning ḥəmmisi bilən — yər yüzidiki ḥeqbir ḥaywanni ḳaldurmay, ular bilən Əz əḥdəmni tüzimən. **11** Mən silər bilən xundaḳ əḥdə tüzimənki, nə barlıḳ ət igiliri topan bilən yoḳitilmas, nə yərni wəyran ḳilidioŋan ḥeqbir topan yənə kəlməs». **12** Huda yənə: — «Mən Əzüm silər bilən wə ḳexinglardiki ḥəmmə jan igiliri bilən mənggülük, yəni pütkül əwladliringlaroŋiqə bekitkən muxu əḥdəmning bəlgisi xuki: — Mana, Mən Əzüm bilən yərning otturisida boloŋan əḥdining bəlgisi bolsun dəp ḥəsən-ḥüsinimni bulutlar iqigə ḳoyimən; **14** wə xundaḳ boliduki, Mən yərning üstigə bulutlarni qiḳaroŋinimda, xundaḳla ḥəsən-ḥüsən bulutlar iqidə ayan boloŋinida, Mən silər bilən ət igiliri boloŋan barlıḳ janiwarlar bilən tüzgən əḥdəmni yad etimən; buningdin keyin sular ḥərgiz ḥəmmə jandarlarni ḥalak ḳiloŋuqi topan bolmas. **16** Ḥəsən-ḥüsən bulutlar arisida pəyda bolidu; Mən uningoŋa ḳaraymən wə xuning bilən Mənki Huda yər yüzidiki ət igiliri boloŋan barlıḳ janiwarlar bilən otturimizda bekitkən əḥdəmni yad etimən», — dedi. **17** Huda Nuḥḳa yənə: — «Mana bu Mən Əzüm bilən yər yüzidiki barlıḳ ət igiliri otturisida bekitkən əḥdəmning nixan-bəlgisidur», — dedi. **18** Nuḥning kemidin qiḳḳan ooŋulliri Xəm, Ḥam wə Yafət idi. Ḥam Ḳanaanning atisi boldi. **19** Bu üqi Nuḥning ooŋulliri bolup, pütkül yər yüzigə taraloŋan aḥalə xularning nəsil-əwladliridur. **20** Nuḥ terikqilik ḳilixḳa baxlap, bir üzümzarlik bərpa ḳildi. **21** U uning xarabidin iqip, məst bolup ḳelip, əz qədiri iqidə kiyim-keqəklirini seliwetip, yalingaq yetip ḳaldi. **22** Ḳanaanning atisi Ḥam kelip, atisining əwritini kərüp, sirtḳa qiḳip ikki ḳerindixioŋa eytti. **23** Xəm bilən Yafət ḳopup yepinjini elip, mürisigə artip, ḳəyniqə mengip kirip, atisining yalingaq bədinini yepip ḳoydi. Ular yüzini aldi tərəpkə ḳilip, atisining yalingaq tenigə ḳarimidi. **24** Nuḥ xarabning kəypidin oyoŋinip, kənji ooŋlining əzigə nemə ḳiloŋinini bilip: — **25** Ḳanaanoŋa lənət boloŋay! U ḳerindaxlirining ḳulining ḳuli bolsun, — dəp ḳaroŋidi. **26** U yənə: — Xəmning Hudasi

boloŋan Pərwərdigarɔŋa təxəkkür-mədḥiyə kəltürülgəy! Ḳanaan Xəmning ḳuli bolsun. **27** Huda Yafətni awutḳay! U Xəmning qedirlirida turoŋay, Ḳanaan bolsa uning ḳuli boloŋay! — dedi. **28** Nuḥ topandin keyin üq yüz əllik yil əmür kərdi. **29** Bu tərikidə Nuḥ jəmiy tokḳuz yüz əllik yil kün kərüp, aləmdin ətti.

10 Təwəndikilər Nuḥning ooŋullirining əwladliridur: — uning ooŋulliri Xəm, Ḥam wə Yafət bolup, topandin keyin ulardin ooŋullar tərəlgən: — **2** Yafətning ooŋulliri bolsa, Gomər, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Məxək wə Tiras idi. **3** Gomərning əwladliri: Axkinaz, Rifat wə Torgamaḥ idi. **4** Yawanning əwladliri: Elixaḥ, Tarxix, Kittiylar wə Dodaniylar idi. **5** Bularning əwladliri dengiz boylirida wə arallarda ayrim-ayrim yaxioŋan həlḳlər bolup, ḥərḳaysisi əz tili, əz ailə-ḳəbililiri boyiqə əz zeminlirida tarḳilip olturaḳlaxḳan. **6** Ḥamning ooŋulliri Kux, Misir, Put wə Ḳanaanlar idi. **7** Kuxning ooŋulliri Seba, Ḥawilaḥ, Sabtaḥ, Raamaḥ wə Sabtika idi. Raamaḥning ooŋulliri Xeba wə Dedan idi. **8** Kuxtin yənə Nimrod tərəlgən; u yər yüzidə naḥayiti küqtünggür adəm bolup qiḳti. **9** U Pərwərdigarning aldida küqtünggür owqi boldi; xu səwəbtin «palanqi bolsa Nimrodtək, Pərwərdigarning aldida küqtünggür owqi ikən» degən gəp tarḳaloŋan. **10** Uning padixaḥliḳi Xinar zeminidiki Babil, Ərək, Akkad wə Kalnəḥ degən xəḥərlərdə baxlanoŋanidi. **11** U bu zemindin Axur zeminiɔŋa qiḳip Ninəwə, Rəḥobot-Ir, Kalaḥ wə Ninəwə bilən Kalaḥning otturisidiki Rəsən degən xəḥərlərnimu bina ḳildi (bular ḳoxulup «Katta Xəḥər» boldi). **13** Misirning əwladliri Ludiylar, Anamiylar, Ləḥabiylar, Naftuḥiylar, **14** Patrosiylar, Kasluḥiylar (Filistiylər Kasluḥiylardin qiḳḳan) wə Kaftoriylar idi. **15** Ḳanaandin tunji ooŋul Zidon tərilip, keyin yənə Ḥət tərəlgən. **16** uning əwladliri bolsa Yəbusiylar, Amoriylar, Girgaxiylar, **17** Ḥiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **18** Arwadiylar, Zəmariylar wə Ḥamatiylar idi. Xuningdin keyin, Ḳanaaniylarning ḳəbililiri ḥər tərəpkə tarḳilip kətti. **19** Ḳanaaniylarning yurt qegrisi bolsa Zidondin tartip, Gərar təripigə sozulup, Gazaoŋa qiḳip, andin Sodom, Gomorra, Admaḥ bilən Zəboim təripigə tutixip, Lexaoŋiqə yetip baratti. **20** Yuḳirikilar bolsa ḥamning ooŋulliri bolup, əz ḳəbilisi wə tilliri boyiqə ḳowm bolup əz zeminlirida olturaḳlaxḳanidi. **21** Xəmmu ooŋul pərzəntlik boldi; Xəm bolsa Yafətning akisi, Ebərlərning ata-bowisi boldi. **22** Xəmning ooŋulliri Elam, Axur, Arfahxad, Lud, Aram; **23** Aramning ooŋulliri Uz, Ḥul, Gətər, Max idi. **24** Arfahxadtin Xelaḥ tərəldi, Xelaḥtin Ebər tərəldi. **25** Ebərdin ikki ooŋul tərəlgən bolup, birining ismi Pələg idi, qünki u yaxioŋan dəwrdə yər yüzidə bəlünüx boldi; Pələgning inisining ismi Yoḳtan idi. **26** Yoḳtandin Almodad, Xələf, Hazarmawət, Yeraḥ, **27** Ḥadoram, Uzal, Diklaḥ, **28** Obal, Abimaəl, Xeba, **29** Ofir, Ḥawilaḥ wə Yobab tərəldi. Bularning ḥəmmisi Yoḳtanning ooŋulliri idi. **30** Ularning olturoŋan jayliri bolsa Mexadin tartip, Səffar degən rayonning xərḳ təripidiki taoŋḳiqə sozulatti. **31** Yuḳirikilar bolsa Xəmning ooŋulliri bolup, əz ḳəbilisi wə tilliri boyiqə ḳowm bolup əz zeminlirida olturaḳlaxḳanidi. **32** Yuḳiridikilər Nuḥning əwladliri bolup, ular əz nəsəbliri wə ḳowmliri boyiqə hatiriləngən. Topandin keyinki yər yüzidiki barliḳ ḳowmlar ularning iqidin tarḳaloŋan.

11 U zamanda pütkül yər yüzidiki til ḥəm səz birhil idi. **2** Lekin xundaḳ boldiki, adəmlər məxriḳ tərəpkə səpər ḳilip, Xinar yurtida bir tüzlənglikni uqritip, xu yərdə olturaḳlaxti. **3** Ular bir-birigə: — Kelinglar, biz hix ḳuyup, otta pixurayli! — deyixti. Xundaḳ ḳilip, ular ḳuruluxta taxning ornioŋa hix, layning ornioŋa ḳarimay ixlətti. **4** Ular yənə: — Kelinglar, əmdi əzimizgə bir xəḥər bina ḳilip, xəḥərdə uqi asmanlaroŋa taḳaxḳudək bir munar yasayli! Xundaḳ ḳilip əzimizgə bir nam tikliyələymiz. Bolmisa, pütkül yər yüzigə tarilip ketimiz, — deyixti. **5** U waḳitta Pərwərdigar adəm baliliri bina ḳiliwatḳan xəḥər bilən munarni kərgili qüxti. **6** Pərwərdigar: — «Mana, bularning ḥəmmisi bir ḳowmdur, ularning ḥəmmisining tilimu birdur; bu ularning ixining baxlinixidur! Bundin keyin ularning niyət ḳiloŋan ḥərḳandaḳ ixini ḥeq tosuwaloŋili bolmaydu. **7** Xunga Biz təwəngə qüxüp ularning bir-birining gəplirini uḳalmasliḳi üqün ularning tilini [baxḳa-baxḳa ḳilip] ḳalaymiḳanlaxturuwetəyli» — dedi. **8** Xundaḳ ḳilip Pərwərdigar ularni u jaydin pütkül yər yüzigə taritiwətti. Xuning bilən ular xəḥərni yasaxtin toḥtap ḳaldi. **9** Xunga bu xəḥərning nami «Babil» dəp ataldi; qünki u yərdə Pərwərdigar pütkül yər yüzidikilərning tilini ḳalaymiḳanlaxturuwətti. Xundaḳ ḳilip Pərwərdigar ularni u jaydin pütkül yər yüzigə taritiwətti. **10** Təwəndikilər Xəmning əwladliridur: — topan ətüp ikki yildin keyin, Xəm yüz yexida, uningdin Arfakxad tərəldi. **11** Arfakxad tuoŋuloŋandin keyin Xəm bəx yüz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooŋul-ḳizlar tərəldi. **12** Arfakxad ottuz bəx yaxḳa kirgəndə uningdin Xelaḥ tərəldi. **13** Xelaḥ tuoŋuloŋandin keyin Arfakxad tət yüz üq yil əmür kərüp, uningdin yənə ooŋul-ḳizlar tərəldi. **14** Xelaḥ ottuz yaxḳa kirgəndə uningdin Ebər tərəldi. **15** Ebər tuoŋuloŋandin keyin Xelaḥ tət yüz üq yil əmür kərüp, uningdin yənə ooŋul-ḳizlar tərəldi. **16** Ebər ottuz tət yaxḳa kirgəndə uningdin Pələg tərəldi. **17** Pələg tuoŋuloŋandin keyin Ebər tət yüz ottuz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooŋul-ḳizlar tərəldi. **18** Pələg ottuz yaxḳa kirgəndə uningdin Rəu tərəldi. **19** Rəu tuoŋuloŋandin keyin Pələg ikki yüz tokḳuz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooŋul-ḳizlar tərəldi. **20** Rəu ottuz ikki yaxḳa kirgəndə uningdin Serug tərəldi. **21** Serug tuoŋuloŋandin keyin Rəu ikki yüz yəttə yil əmür kərüp, uningdin yənə ooŋul-ḳizlar tərəldi. **22** Serug ottuz yaxḳa kirgəndə uningdin Naḥor tərəldi. **23** Naḥor tuoŋuloŋandin keyin Serug ikki yüz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooŋul-ḳizlar tərəldi. **24** Naḥor yigirmə tokḳuz yaxḳa kirgəndə uningdin Tərəḥ tərəldi. **25** Tərəḥ tuoŋuloŋandin keyin Naḥor bir yüz on tokḳuz yil əmür kərüp, uningdin yənə ooŋul-ḳizlar tərəldi. **26** Tərəḥ yətmix yaxḳa kirgəndə uningdin Abram, Naḥor wə Ḥaran tərəldi. **27** Tərəḥning əwladliri təwəndikiqə: — Tərəḥtin Abram, Naḥor wə Ḥaran tərəldi; Ḥarandin Lut tərəldi. **28** Lekin Ḥaran tuoŋuloŋan yurti boloŋan, kaldiylərning Ur xəḥiridə atisi Tərəḥning aldida, Tərəḥtin ilgiri əldi. **29** Abram bilən Naḥor ikkisi əyləndi. Abramning ayalining ismi Saray, Naḥorning ayalining ismi Milkaḥ idi; Milkaḥ Ḥaranning ḳizi idi; Ḥaran bolsa Milkaḥ wə Iskaḥning atisi idi. **30** Lekin Saray tuoŋmas boloŋaqḳa, uning balisi yoḳ idi. **31** Tərəḥ bolsa ooŋli Abramni, nəwrisi Lut (Ḥaranning ooŋli)ni wə kelini, yəni Abramning ayali Sarayni elip, Ḳanaan zeminiɔŋa berix üqün kaldiylərning Ur xəḥiridin yoloŋa qiḳti; birak ular Ḥaran degən jayoŋa yetip kəlgəndə, xu yərdə olturaḳlixip ḳaldi. **32** Tərəḥning kərgən künliri ikki yüz bəx yil bolup, Ḥaranda aləmdin ətti.

12 Pərwərdigar [əslidə] Abramoŋa mundaḳ degənidi: — Sən əz yurtungdin, əz uruḳ-tuoŋḳanliringdin wə əz ata jəmətingdin ayrilip, Mən sanga kərsitidioŋan zemioŋa baroŋin. **2** Xundaḳ ḳilsang Mən seni uluoŋ bir həlḳ ḳilip, sanga bəḥt-bərikət ata ḳilip, namingni uluoŋ ḳilimən; xuning bilən sən əzüng baxḳilaroŋa bəḥt-bərikət bolisən; **3** kimlər sanga bəḥt-bərikət tilisə Mən ularni bərikətləymən, kimki seni horlisa, Mən qoḳum uni lənətkə ḳaldurimən; sən arḳiliḳ yər yüzidiki barliḳ ailə-ḳəbililərgə bəḥt-bərikət ata ḳilinidu! — dedi. **4** Abram Pərwərdigar uningoŋa eytḳini boyiqə [Ḥarandin] ayrildi; Lutmu uning bilən billə mangdi. Abram Ḥarandin qiḳḳinida yətmix

bəx yaxta idi. **5** Abram ayali Saray bilən inisining ooŋli Lutni elip, ularning yioŋkan barlik mal-mülükini koxup, Haranda igidarqilik kiloŋan adəmlərni billə ketip, Kanaan zeminioŋa berix üqün yoloŋa qikti; xundak kilip ular Kanaan zeminioŋa yetip kəldi. **6** Abram zeminni kezip, Xəkəm degən jaydiki «Morəhning dub dərihi»ning yenioŋa kəldi (u qaoŋda u zeminda Kanaaniylar turatti). **7** Pərwərdigar Abramoŋa kərünüp, uningoŋa: — Mən bu zeminni sening nəslinggə ata kilimən, — dedi. Xuning bilən u xu yərdə özigə kərüngən Pərwərdigaroŋa atap bir kurbangah saldi. **8** Andin u bu yərdin yətkilip, Bəyt-əlning xərkidiki taoŋka bardi; oŋərb təripidə Bəyt-əl, xərk təripidə Ayi degən jay bar idi; u xu yərdə qedir tikti. U xu yərdə Pərwərdigaroŋa atap bir kurbangah yasap, Pərwərdigarning namini qakirip ibadət kildi. **9** Andin keyin Abram tədrijiy kəqüp, jənubidiki Nəgəw rayonioŋa karap yətkəldi. **10** Zeminda aqarqilik boloŋanidi; Abram Misiroŋa qüxti; u xu yərdə waktinqə turmakqi boloŋanidi, qünki zeminda aqarqilik bək eoŋir idi. **11** Əmma xundak boldiki, u Misiroŋa yekinlaxkanda, ayali Sarayoŋa: — Mana, mən sening həsün-jamalingning güzəllikini bilimən. **12** Xundak boliduki, misirliklar seni kərsə, «Bu uning ayali ikən» dəp, meni əltürüwetip, seni tirik kalduridu. **13** Xuning üqün sening: «Mən uning singlisi» deyixingni ətinimən. Xundak kilsang, mən seningdin yahxilik tepip, sən arkilik tirik kalimən, — dedi. **14** Abram Misiroŋa kirgəndə xundak boldiki, misirliklar dərwəkə ayalning güzəl ikənlikini kərdi. **15** Pirəwnning əmirlirimu uni kərüp, Pirəwngə uning təripini kildi; xuning bilən ayal Pirəwnning ordisioŋa elip kirildi. **16** Pirəwn Sarayning səwəbidin Abramoŋa yahxi muamilə kildi; xuning bilən u koy, kala, hangga exəklər, kul-dedəklər, mada exəklər wə təgilərgə erixti. **17** Əmma Pərwərdigar Pirəwn wə əyidikilirini Abramning ayali Sarayning səwəbidin tolimu eoŋir wabaloraoŋa muptila kildi. **18** Xuning üqün Pirəwn Abramni qakirip uningoŋa: — «Bu zadi sening manga nemə kiloŋining? Nemixka uning əz ayaling ikənlikini manga eytmiding? **19** Nemixka uni «singlim» dəp mening uni hotunlukka eliximoŋa səwəbkar boloŋili tas kalisən! Mana bu ayaling! Uni elip kətkin! — dedi. **20** Pirəwn əz adəmlirigə Abram tooŋrisida əmr kildi; ular uni, ayalini wə uning barlikini koxup yoloŋa seliwətti.

13 Xuning bilən Abram ayali wə uning barlik nərsilirini həmdə Lutni elip Misirdin qikip, Kanaanning jənubidiki Nəgəw yurtioŋa mangdi. **2** U qaoŋda Abramning mal-waran wə altun-kümüxliri kəp bolup, helila bay idi. **3** U kəqüp yürüp, jənubtiki Nəgəwdin Bəyt-Əlgə, yəni Bəyt-əl bilən Ayining otturisidiki əslidə qedir tikkən jayoŋa, **4** kurbangah yasioŋan jayoŋa kaytip kəldi. Abram xu yərdə Pərwərdigarning namini qakirip ibadət kildi. **5** Abram bilən billə mangoŋan Lutningmu koy-kala padiliri wə qedirliri bar idi. **6** Əmdi ular billə tursa, zemin ularni kamdiyalmaytti; **7** bu səwəbtin Abramning padiqiliri bilən Lutning padiqilirining arisida jedəl qikti (u wakitta Kanaaniylar bilən Pərizziylər xu zeminda turatti). **8** Xunga Abram Lutka: — «Biz bolsak kerindaxlarmiz, sən bilən mening aramda, mening padiqilirim bilən sening padiqiliring arisida talax-tartix pəyda bolmisun. **9** Mana, aldingda pütkül zemin turmamdu? Əmdi sən məndin ayriloŋin; əgər sən sol tərəpkə barsang, mən ong tərəpkə baray; əgər sən ong tərəpkə barsang, mən sol tərəpkə baray», — dedi. **10** U wakitta Lut nəzər selip kərdiki, Iordan wadisidiki barlik tüzlənglikning Zoar xəhirigiqə həmmila yərning süyi intayin mol idi; Pərwərdigar Sodom bilən Gomorrani wəyran kilixtin ilgiri bu yər bəəyni Pərwərdigarning beoŋi, Misir zeminidək idi. **11** Xuning bilən Lut özigə Iordan wadisidiki pütkül tüzlənglikni talliwaldi; andin Lut məxrik tərəpkə kəqüp bardi. Xundak kilip ikkiylən ayrildi. **12** Abram Kanaan zeminida olturaklaxti; Lut bolsa tüzlənglikti xəhərlərning arisida turdi; u bara-bara qedirlirini Sodom xəhiri tərəpkə yətkidi. **13** Sodom həlki rəzil adəmlər bolup, Pərwərdigarning nəziridə tolimu eoŋir gunahkarlar idi. **14** Lut Abramdin ayrilip kətkəndin keyin, Pərwərdigar Abramoŋa: — Sən əmdi bexingni kətürüp, özüng turoŋan jaydin ximal wə jənubka, məxrik wə məoŋrip tərəpkə karioŋin; **15** qünki sən hazir kərüwatkan bu barlik zeminni sanga wə nəslinggə mənggülük berimən. **16** Sening nəslingni yərdiki topidək kəp kilimən; xundakki, əgər birsi yərdiki topini sanap qikalisa, sening nəslingnimu sanap qikalixi mumkin bolidu. **17** Ornungdin tur, bu zeminni uzunluki wə kəngliki boyiqə aylinip qikkin; qünki Mən uni sanga ata kilimən, — dedi. **18** Xunga Abram qedirlirini yətkəp, Hebron xəhirigə yekin Mamrədiki dubzarlikning yenioŋa berip olturaklaxti; u xu yərdə Pərwərdigaroŋa atap bir kurbangah yasidi.

14 Xinarning padixahi Amrafəl, əllasarning padixahi Ariok, Elamning padixahi Kedorlayomər wə Goyimning padixahi Tidalning künlirida xu wəkə boldiki, **2** ular birlixip Sodomning padixahi Bera, Gomorraning padixahi Birxa, Admahning padixahi Xinab, Zəboimning padixahi Xəm'ebər wə Bela (yəni Zoar)ning padixahioŋa karxi hujumoŋa atlandi. **3** Bu [bəxining] hammisi kelixip Siddim wadisioŋa, yəni «Xor Dengizi» wadisioŋa yioŋildi. **4** Ular on ikki yil Kedorlayomərgə bekindi boldi, on üqinqi yiloŋa kəlgəndə, Kedorlayomərgə karxi isyan kətürdi. **5** On tətinqi yili Kedorlayomər wə uningoŋa ittipakdax boloŋan padixahlar hammisi yioŋilip, Axtarot-Karnaim degən yərdə Rəfayiylaroŋa, xundakla Ham degən yərdə Zuziylaroŋa, Xawəh-Kiriatayimda Emiylaroŋa hujum kilip ularni yəngdi; **6** andin ular Horiylarni ularning Seir teoŋida məoŋlup kilip, qəlning yenidiki əl-Paranoŋiqə sürüp-tokay kildi. **7** Arkidinla, ular ən-Mixpatka (yəni Kadəxkə) yenip kelip, Amaləklərning pütkül yurtini bulang-talang kildi; Hazazon-Tamarda olturuxluk Amoriylarnimu hujum kilip məoŋlup kildi. **8** Xuning bilən Sodomning padixahi, Gomorraning padixahi, Admahning padixahi, Zəboimning padixahi wə Belaning (yəni Zoarning) padixahi qikip, Siddim wadisida ularoŋa karxi jəng kilixka səp tizdi; **9** muxu [bəxəylən] Elamning padixahi Kedorlayomər, Goyimning padixahi Tidal, Xinarning padixahi Amrafəl, əllasarning padixahi Arioк katarliklar bilən sokuxti; yəni tət padixah bilən bəx padixah özara sokuxti. **10** Siddim wadisidiki həmmila yərdə karimay [orəkliri] bar idi. Sodom wə Gomorraning padixahliri keqip, orəklərgə qüxüp kətti. Əmma kaloŋanlar bolsa taoŋka keqip kətti. **11** [O]alib kəlgən tət padixah bolsa] Sodom bilən Gomorraning hammə mal-mülkini wə barlik ozuk-tülükini elip kətti. **12** Ular yənə Abramning jiyəni Lutnimu malliri bilən koxup elip kətti; qünki u Sodomda olturaklaxkanidi. **13** Halbuki, kutulup kaloŋan birsi berip bu ixlarni ibraniy Abramoŋa eytti. Xu qaoŋda u Amoriy Mamrəning dubzarlikining yenida turatti. Mamrə bolsa Əxkol wə Anərning akisi idi; bu üqəylən Abram bilən ittipakdax idi. **14** Abram kerindixining əsir bolup kaloŋanlikini anglap, əz əyidə tuoŋuloŋan, alahidə tərbiyilənggən üq yüz on səkkiz adəmni baxlap qikip, [tət padixahni] koŋlap danoŋiqə bardi. **15** Keqisi u adəmlirini guruppilaroŋa bəlüp, ular bilən birliktə hujum kilip ularni məoŋlup kilip, ularni Dəməxkning ximal təripidiki Hobah degən jayoŋiqə koŋlap berip, **16** pütkül [olja aloŋan] mal-mülükni kayturuwaldi; əz kerindixi Lutni, uning mal-mülki wə hotun-kizlirini, xundakla [barlik kaloŋan] adəmlərni yandurup kəldi. **17** Abram Kedorlayomər wə uning

bilən ittipaqdax padixahlarni məqlup kilip, kaytip kəlgəndə, Sodomning padixahi Xawəh wadisi (yəni Han wadisi)oqa uning aldioqa qikti. **18** Salemning padixahi Məlkizədəkmu nan bilən xarab elip aldioqa qikti. U zat bolsa, Həmmidin Aliy Təngrining kahini idi; **19** u [Abramni] bəht-bərikətləp: — «Abram asman bilən zeminning Igisi boloqan Həmmidin Aliy Təngri təripidin bərikətlənsun! **20** Xundakla düxmənliringni əz kolungoqa tapxuroqan Həmmidin Aliy Təngrigə Həmdusana okuloqay!» — dedi. Abram bolsa oqəniymət aloqan nərsilərning ondin birini uningoqa bərdi. **21** Andin Sodomning padixahi Abramoqa: — Adəmlərni manga bərgəyla, oqəniymətlərni əzlirigə aloqayla, — dedi. **22** Lekin Abram Sodomning padixahioqa jawab berip: — Mən bolsam asman bilən zeminning Igisi boloqan Həmmidin Aliy Təngri Pərwərdigaroqa kol kətürüp kəsəm kiloqanmənki, **23** mən səndin hətta bir tal yip nə bir tal booqkuqinimu nə sening baxka hərkandak nərsəngni almaymən; bolmisa, sən keyin: «mən Abramni bay kilip koydom» deyixing mumkin. **24** Xunga yigitlirimning yegən-iqkini, xundakla manga hamrah boloqanlar, yəni Anər, Əxkol wə Mamrələrgə tegixlik ülüxtin baxka, mən [oqəniymettin] heqnərsə almaymən; xular əzlirigə tegixlik ülüxini alsun, — dedi.

15 Bu ixlardin keyin Pərwərdigarning səz-kalami Abramoqa alamət kərünüxtə kelip: «Əy Abram, korkmioqin; Mən Əzüm kalkining wə zor in'amingdurmən» — dedi. **2** Lekin Abram: — Əy Rəb Pərwərdigar, manga nemə berisən? Mana, mən balisiz tursam, əy-bisatlirimoqa warislik kiloquqi muxu Dəməxklik əliezərla bardur, — dedi. **3** Abram yənə: Mana, Sən manga heq nəsil bərmiding, mana əyümdə turuwatkanlardin biri manga waris bolidu, dedi. **4** Xu haman Pərwərdigarning səz-kalami uningoqa kelip: «Bu kixi sanga waris bolmaydu, bəlki əz puxtungdin bolidioqan kixi sanga waris bolidu», — dedi. **5** Xuning bilən Pərwərdigar uni taxkirioqa elip kikip: — Əmdi asmanoqa karap yultuzlarni sana — Keni, ularni saniyalamsənkin?! — dedi. Andin uningoqa: — Sening nəslingmu xundak bolidu, — dedi. **6** Abram Pərwərdigaroqa ixəndi; Pərwərdigar uningdiki bu [ixənqni] uning həkkaniyilik dəp hesablidi. **7** Yənə uningoqa: Mən bu zeminoqa igə kilixka seni Kaldiyədiki Ur xəhiridin elip qikkan Pərwərdigardurmən, — dedi. **8** Lekin [Abram]: — I Rəb Pərwərdigar, mən uningoqa jəzmən igə bolidioqinimni kandak bilimən? — dəp soridi. **9** [Pərwərdigar] uningoqa: — Mən üqün üq yaxlik bir inək, üq yaxlik bir qixi eqkə, üq yaxlik bir koqkar bilən bir kəptər wə bir bajka elip kəlgin, — dedi. **10** Xunga u bularning həmmisini elip, ularning hərbirsini yerimdin ikki parqə kilip, yerimini yənə bir yerimioqa udulmu'udul kilip koyup koydi; əmma kuxlarni parqilimidi. **11** Kaoqa-kuzoqunlar taplarning üstigə qüxkəndə, Abram ularni ürkütüp həydiwətti. **12** Lekin kün patay degəndə, Abramni eoqir bir uyku basti wə mana, uning üstigə dəhxətlik bir wəhimə, tom karangoquluk qüxti. **13** Andin Pərwərdigar Abramoqa: — Jəzmən bilixing kerəkki, sening nəsling əzlirining bolmioqan bir zeminda musapir bolup, xu yərdiki həlkning kullukida bolidu wə xundakla, bu həlk ularoqa tət yüz yiloqiqə jəbir-zulum salidu. **14** Lekin Mən ularni kullukka saloquqi xu taipining üstidin həküm kikirimən. Keyin ular nuroqun bayliklarni elip xu yərdin qikidu. **15** Əmma sən bolsang, aman-hatirjəmlik iqidə ata-bowiliringoqa koxulisən; uzun əmür kerüp andin dəpnə kilinisən. **16** Lekin xu yərdə tət əwlad ətüp, [nəsling] bu yərgə yenip kelidu; qünki Amoriylarning kəbihlikining zihi tehi toxmidi, dedi. **17** Xundak boldiki, kün petip karangoqu boloqanda, mana, gəxlərning otturisidin ətüp ketiwatkan, is-tütək qikip turoqan bir otdan bilən yalkunluk bir məx'əl kəründi. **18** Dəl xu küni Pərwərdigar Abram bilən əhdə tüzüp uningoqa: — «Mən sening nəslinggə bu zeminni Misirning ekinidin tartip Uluq dərya, yəni Əfrat dəryasioqiqə berimən; yəni Keniylər, Kənizziylar, Kadmoniylar, **20** Hittiylar, Pərizziylər, Rəfayiylar, **21** Amoriylar, Kanaaniylar, Girgaxiylar wə Yəbusiylarning yurtini ularningki kilimən» dedi.

16 Əmma Abramning ayali Saray uningoqa heq bala tuoqup bərmidi; lekin uning Hajər isimlik misirlik bir dediki bar idi; **2** Saray Abramoqa: — Mana, Pərwərdigar meni tuoquxtin tosti. Əmdi sən mening dedikimning kexioqa kirgin; bəlkim u arkilik ana bolup tiklinixim mumkin, — dedi. Abram bolsa Sarayning səzini kobul kərdi. **3** Xuning bilən Abramning ayali Saray dediki misirlik Hajərni əz eri Abramoqa tokallikka apirip bərdi (u wakitta Abram Kanaan zeminida on yil olturoqanidi). **4** Abram Hajərning kexioqa kirdi wə u hamilidar boldi. Əmma u əzining hamilidar boloqinini bilginidə, u ayal hojayinini kəzgə ilmas bolup kaldi. **5** Saray Abramoqa keyidap: — Manga qüxkən bu horluk sening bexingoqa qüxsun! Mən əz dedikimni kuqikingoqa selip bərdim; əmdi u əzining hamilidar boloqinini kərgəndə mən uning nəzəridə kəzgə ilinmidim. Həyr, Pərwərdigar sən bilən mening otturimizda həküm qikarsun! — dedi. **6** Abram Sarayoqa: — Mana, dediking əz kolungdidur; sanga nemə layik kərünsə uningoqa xuni kiloqin, — dedi. Buning bilən Saray uningoqa kattikliq kilixka baxlidi; buning bilən u uning aldidin kekip kətti. **7** Əmma Pərwərdigarning Pərixtisi uni qəldiki bir bulakning yenida, yəni Xur yolining boyidiki bulakning yenidin tepip, uningoqa: **8** Əy Sarayning dediki Hajər, nədin kəlding, nəgə barisən? — dəp soridi. U jawab berip: — Mən hojayinim Sarayning aldidin kekip qiktim, — dedi. **9** Pərwərdigarning Pərixtisi uningoqa: — Ayal hojayiningning kexioqa kaytip berip, uning kol astida bol, — dedi. **10** Pərwərdigarning Pərixtisi uningoqa yənə: — Sening nəslingni xundak awutimənki, kəplükidin uni sanap boloqili bolmaydu, — dedi. **11** Andin Pərwərdigarning Pərixtisi uningoqa: Mana, sən hamilidarsən; sən bir ooqul tuoqup, uningoqa Ismail dəp at koyoqin; qünki Pərwərdigar sening jəbir-japayingni anglidi. **12** U yawa exək kəbi bir adəm bolidu; uning koli hər adəmgə karxi uzitilidu, xuningdək hər adəmning koli uningoqa karxi uzitilidu; u kerindaxlirining udulida ayrim turidu, dedi. **13** Hajər əz-əzigə: «Mən muxu yərdə meni Kərgüqini arkisidin kərdüm» dəp, əzigə səz kiloqan Pərwərdigarni: «Sən meni kərgüqi Təngridursən» dəp atidi. **14** Xuning bilən u kuduk: «Bəər-lahay-roy» dəp ataldi. U Kadəx bilən Bərəd xəhirining arilikididur. **15** Hajər Abramoqa bir ooqul tuoqup bərdi. Abram Hajər uningoqa tuoqup bərgən ooqlioqa Ismail dəp at koydi. **16** Hajər Abramoqa Ismailni tuoqup bərgəndə Abram səksən altə yaxta idi.

17 Abram tokson tokkuz yaxka kirgəndə, Pərwərdigar Abramoqa kərünüp uningoqa: — Mən Kadir Təngridurmən. Sən Mening aldimda mengip, kamil boloqin. **2** Mən Əzüm bilən sening arangda əhdəmni bekitip, seni intayin zor kəpəytimən, — dedi. **3** Abram əzini taxlap yüzini yərgə yekip yatti; Huda uning bilən yənə səzlixip mundak dedi: — **4** Əzümgə kəlsəm, mana, Mening əhdəm sən bilən tüzülgəndur: — Sən nuroqun əl-millətlərning atisi bolisən. **5** Xuning üqün sening isming buningdin keyin Abram atalmaydu, bəlki isming Ibrahim bolidu; qünki Mən seni nuroqun əl-millətlərning atisi kildim. **6** Mən seni intayin zor kəpəytimən; xuning bilən səndin kəp əl-kowmlarni pəyda kilimən, puxtungdin padixahlar qikidu. **7** Mən sən wə səndin keyinki nəslingning Hudasi bolux üqün

Өзүм сән wə səndin keyinki nəslingning arisida əbədiy əhdə süpitidə bu əhdəmni tikləymən; **8** Mən sanga wə səndin keyinki nəslinggə sən ḫazir musapir bolup turoɣan bu zeminni, yəni pütkül Kanaan zeminini əbədiy bir mülük süpitidə ata ḳilimən; wə Mən ularning Hudasi bolimən, — dedi. **9** Andin Huda Ibraḫimoɣa yənə: — Sən ezüng Mening əhdəmni tutḳin, ezüng wə səndin keyinki nəslingmu əwladtin-əwladḳa buni tutuxi kerək. **10** Mən sən bilən wə səndin keyinki nəsling bilən tüzgən, silərning tutuxunglar kerək boloɣan əhdəm xuki, aranglardiki ḫərbir ərkək hətnə ḳilinsun. **11** Xuning bilən silər hətnilikinglarni kesiwetixinglar kerək; bu Mən bilən silərning aranglardiki əhdining bəlgisi bolidu. **12** Barliḳ əwladliringlar, nəsildin-nəsilgə aranglarda, məyli eydə tuoɣuloɣanlar bolsun, yaki əwladinglardin bolmay yatlardin puloɣa setiwelinoɣanlar bolsun, ḫəmmə ərkək səkkiz künlük boloɣanda hətnə ḳilinsun. **13** Өyüngdə tuoɣuloɣanlar bilən pulungoɣa setiwaloɣanlarning ḫəmmisi hətnə ḳilinixi kerək. Xundaḳ ḳiloɣanda, Mening əhdəm tənliringlarda ornap, əbədiy bir əhdə bolidu. **14** Lekin hətniliki turup, tehi hətnə ḳilinmioɣan ḫərbir ərkək Mening əhdəmni buzoɣan ḫesablinip, üzüp taxlinidu, — dedi. **15** Huda Ibraḫimoɣa yənə səz ḳilip: — Ayaling Sarayni əmdi Saray dəp atimioɣin, bəlki ismi Sarah bolsun. **16** Mən uningoɣa bəht-bərikət berip, uningdinmu sanga bir ooɣul berimən. Mən dərwəḳə uni bərikətləymən; xuning bilən u əl-millətlərning anisi bolidu; ḫəlḳlərning padixaḫlirimu uningdin qiḳidu, — dedi. **17** Ibraḫim [yənə] ezini yərgə etip düm yetip külüp kətti wə kənglidə: «Yüz yaxḳa kirgən adəmmu balilik bolalarmu? Toḳsan yaxḳa kirgən Sarahmu bala tuoɣarmu?!», — dedi. **18** Ibraḫim Hudaoɣa: — Aḫ, Ismail aldingda yaxisa idi! dedi. **19** Huda uningoɣa: — Yaḳ, ayaling Sarah jəzmən sanga bir ooɣul tuoɣup beridu. Sən uningoɣa «Isḫaḳ» dəp at ḳoyoɣin. Mən uning bilən əz əhdəmni tüzimən; bu uningdin keyin kelidioɣan nəsli bilən baoɣioɣan əbədiy bir əhdə süpitidə bolidu. **20** Ismailoɣa kəlsək, uning tooɣrisidiki duayingni anglidim. Mana, Mən uni bərikətləp, nəslini kəpəytip, intayin zor awutimən. Uning puxtidin on ikki əmir qiḳidu; Mən uni uluoɣ bir həlḳ ḳilimən. **21** Birak əhdəmni bolsa Mən kelər yili dəl muxu wakitta Sarah sanga tuoɣup beridioɣan ooɣul — Isḫaḳ bilən tüzimən, — dedi. **22** Huda Ibraḫim bilən səzlixip bolup, uning yenidin yuḳirioɣa qiḳip kətti. **23** Xuning bilən xu künila Ibraḫim əz ooɣli Ismailni, əz əyidə tuoɣuloɣanlar wə puloɣa setiwaloɣanlarning ḫəmmisini, yəni uning əyidiki barliḳ ərkəklərni elip, Huda uningoɣa eytḳandək ularning hətnilikini kesip hətnə ḳildi. **24** Ibraḫimning hətniliki kesilip, hətnə ḳilinoɣanda, toḳsan toḳquz yaxḳa kirgənidi. **25** Uning ooɣli Ismailning hətniliki kesilip, hətnə ḳilinoɣanda, on üq yaxta idi. **26** Ibraḫim bilən uning ooɣli Ismail dəl xu künning əzidə hətnə ḳilindi wə xundaḳla uning əyidiki ḫəmmə ər kixilər, məyli əyidə tuoɣuloɣan bolsun yaki yattin puloɣa setiwelinoɣanlar bolsun, ḫəmmisi uning bilən billə hətnə ḳilindi.

18 Pərwərdigar Mamrədiki dubzarliḳning yenida Ibraḫimoɣa kəründi; bu kün əng issioɣan wakit bolup, u əz qedirining ixikidə olturatti. **2** U bexini kətürüp nəzər seliwidi, mana uning udulida üq kixi ərə turatti. Ularni kərüp u qedirining ixikidin ḳopup, ularning aldioɣa yügürüp berip, yərgə təgküdək təzim ḳilip: **3** — i Rəbbim, əgər peḳir nəzərliridə iltipat tapḳan bolsam, ətünimənki, ḳullirining yenidin ətüp kətmigəyla; **4** azoɣina su kəltürülsun, silər putliringlarni yuyup dərəḫning tegidə aram eliwelinglar. **5** Silər əz ḳulunglarning yenidin ətkənikənsilər, mən bir qixləm nan elip qiḳay, silər ḫarduḳunglarni qiḳirip, andin ətüp kətkəysilər, dedi. Ular jawab berip: — Eytḳiningdək ḳiloɣin, dewidi, **6** Ibraḫim qedirioɣa Saraḫning ḳexioɣa yügürüp kirip, uningoɣa: — Üq das esil undin tez hemir yuoɣurup toḳaq ətkin, — dedi. **7** Andin Ibraḫim kala padisioɣa yügürüp berip, yumran obdan bir mozayni tallap, qakirioɣa tapxurdi; u buni tezla təyyar ḳildi. **8** Andin Ibraḫim serik may, süt wə təyyarlatḳan mozayni elip kelip, ularning aldioɣa tutup, əzi dərəḫning tegidə ularning aldida ərə turdi; ular ulardin yedi. Ular uningdin: ayaling Sarah nədə, dəp soriwidi, u jawab berip: — Mana, qedirda, dedi. **10** Birsi: — Mən kelər yili muxu wakitta ḳexingoɣa jəzmən ḳaytip kelimən, wə mana u wakitta ayaling Saraḫning bir ooɣli bolidu, — dedi. Sarah bolsa uning kəynidiki qedirning ixikidə turup, bularni anglawatatti. **11** Ibraḫim bilən Sarah ikkisi yaxinip, ḳerip ḳaloɣanidi; Saraḫta ayal kixilərdə bolidioɣan adət kərüx tohtap ḳaloɣanidi. **12** Xunga Sarah əz iqidə külüp: — Mən xunqə ḳerip kətkən tursam, rasttinla ləzzət kərələrmənmu? Erimmu ḳerip kətkən tursa? — dəp hiyal ḳildi. **13** Pərwərdigar Ibraḫimoɣa: — Saraḫning: «Mən ḳerip kətkən tursam, rasttinla bala tuoɣarmənmu?» dəp külgini nemisi? **14** Pərwərdigaroɣa mumkin bolmaydioɣan tilsimat ix barmu? Bekitkən wakitta, yəni kelər yili dəl bu qaoɣda ḳaytip kelimən wə u wakitta Saraḫning bir ooɣli bolidu, — dedi. **15** Əmma Sarah ḳorḳup ketip: — Külmidim, dəp inkar ḳildi. Lekin U: — Yaḳ, sən küldüng, — dedi. **16** Andin bu zatlar u yərdin ḳopup, Sodom tərəpkə nəzirini aoɣdurdi. Ibraḫimmu ularni uzitip, ular bilən billə mangdi. **17** Pərwərdigar: — Mən ḳilidioɣan iximni Ibraḫimdin yoxursam bolamdu? **18** Qünki Ibraḫimdin uluoɣ wə küqlük bir əl qiḳidu wə xuningdək yər yüzidiki barliḳ əl-millətlər u arḳilik bəht-bərikətkə muyəssər bolidioɣan tursa? **19** Qünki Mən uni bilip tallioɣanmən; u qoḳum əz balilirini wə uning əyidikilərni əzigə əgəxtürüp, ularoɣa Pərwərdigarning yolini tutup, ḫəkḳaniyliḳni wə adalətni yürgüzüxni əgitidu. Buning bilən Mənki Pərwərdigar Ibraḫim tooɣruluḳ ḳiloɣan wədəmni əmələgə axurimən, — dedi. **20** Andin Pərwərdigar mundaḳ dedi: — «Sodom wə Gomorra tooɣruluḳ kətürülgən dad-pəryad naḫayiti küqlük, ularning gunaḫi intayin eoɣir boloɣini üqün, **21** Mən ḫazirla qüximən, ḳilmixliri rasttinla xu dad-pəryadlardin Manga məlum boloɣandək xunqə rəzilmu, bilip baḳay; unqə rəzil bolmioɣandimu, Mən uni bilixim kerək». **22** Xuning bilən bu kixilər u yərdin ḳozoɣilip, Sodom tərəpkə yol aldi. Lekin Ibraḫim yənila Pərwərdigarning aldida ərə turatti. **23** Ibraḫim yeḳin berip: — Sən rasttinla ḫəkḳaniylarni rəzillər bilən ḳoxup ḫalak ḳilamsən? **24** Xəḫərdə əllik ḫəkḳaniy kixi bar boluxi mumkin; Sən rasttinla xu jayni ḫalak ḳilamsən, əllik ḫəkḳaniy kixi üqün u jayni kəqürüm ḳilmamsən? **25** Yaḳ, yaḳ. Bu ix Səndin neri boloɣay! Ḫəkḳaniylarni rəzillərgə ḳoxup əltürüp, ḫəkḳaniylaroɣa rəzillərgə oḫxax muamilə ḳilix Səndin neri boloɣay! Pütkül jaḫanning sorakqisi adalət yürgüzməmdu? — dedi. **26** Pərwərdigar jawab berip: — Əgər Mən Sodom xəḫiridə əllik ḫəkḳaniyni tapsam, ular üqün pütkül jayni ayap ḳalimən, — dedi. **27** Andin Ibraḫim jawab berip: — Mana mən pəḳət topa bilən küldin ibarət bolsammu, mən Igəm bilən sezləxkili yənə petinalidim. **28** Mubada xu əllik ḫəkḳaniydin bəx kixi kəm bolsa, Sən bu bəx kixining kəm boloɣini üqün pütkül xəḫərni yoḳitamsən? — dedi. U: — Əgər Mən xu yərdə ḳirik bəxni tapsammu, uni yoḳatmaymən, dedi. **29** Ibraḫim Uningoɣa sezini dawam ḳilip: — Xu yərdə ḳirik kixila tepilixi mumkin, dewidi, [Pərwərdigar]: — Bu ḳiriḳi üqün uni yoḳatmaymən, — dedi. **30** U yənə səz ḳilip: I Igəm, hapa bolmioɣaysən, mən yənə səz ḳilay. Xu yərdə ottuzi tepilixi mumkin? — dedi. U: — Əgər Mən u yərdə ottuzni tapsammu, yoḳatmaymən, — dedi. **31** U yənə səz ḳilip: — Mana əmdi mən Igəm bilən sezləxkili jür'ət

қildim; xu yərdə yigirmisi tepilixi mumkin, — dedi. Pərwərdigar sөz қilip: bu yigirmisi üqün u yərni yoқatmaymən, — dedi. **32** U sөzləp: — I Igəm, hapa bolmioңay, mən pəқət muxu bir қetimla sөz қilay! Xu yərdə oni tepilixi mumkin, dewidi, u jawab berip: — Mən oni üqün uni yoқatmaymən, — dedi. **33** Pərwərdigar Ibrahim bilən sөzlixip boloңandin keyin kətti; Ibrahimmu өz jayioңa қaytip kətti.

19 Ikki pərixtə kəқtə Sodomoңa yetip kəldi; xu qaoңda Lut Sodomning dərwazisida olturatti. Lut ularni kөrüpla ornidin turup, aldioңa qiқip yüzi yərgə təgkүdək təzim қilip: **2** — Mana, əy hojilirim, kəminilirining өyigə qüxüp putliringlarni yuyup қonup қaloңaysilər; andin ətə səhər қopup yoloңa qiқsanglarmu bolidu, dewidi, bular jawabən: — Yaқ, biz xəhər məydanida kəqləymiz, — dedi. **3** Əmma u ularni qing tutuwidi, ahir ular uning bilən berip өyigə kirdi. U uloroңa dastihan selip, petir toқaqlarni pixurup bərdi, ular oңizalandi. **4** Ular tehi yatmioңanidi, xəhərdikilər, yəni Sodomning ərkəkliri, yax, kөri həmmisi hərқaysi məhəllilərdin kelip өyni қorxiwaldi; **5** ular Lutni qaқirip uningoңa: — Bügün kəqtə seningkigə kirgən adəmlər қeni? Ularni bizgə qiқirip bər, biz ular bilən yeқinqilik қilimiz, — dedi. **6** Lut dərwazining aldioңa, ularning қexioңa qiқip, ixikni yepiwetip, **7** uloroңa: — Əy buradərlirim, mundaқ rəzillikni қilmanglar! **8** Mana, tehi hөq ər bilən billə bolmioңan ikki қizim bar; ularni silərgə qiқirip berəy. Ular bilən halioңininglarni қilinglar. Əmma bu adəmlər өgzəmning sayisi astioңa kirgənikən, silər ularni hөqnemə қilmanglar! — dedi. **9** Lekin ular jawab berip: «Neri tur!» deginiqə, yənə: — Bu yərdə turuxқa kəlgən bu musapir hақim bolmaқqimikən? Əmdi sanga uloroңa қiloңandinmu bəttər yamanliқ қilimiz! — dəp Lutni қistap, ixikni qeқixқa basturup kəldi. **10** Əmma u ikki kixi қollirini uzitip Lutni өygə өz қexioңa tartip əkiriwelip, ixikni taқiwaldi **11** wə өyning dərwazisining aldidiki adəmlərni kiqikidin tartip qongioңiqə korluққa muptila қildi; xuning bilən ular dərwazini izdəp, hақlidin kətti. **12** Andin ikkəylən Lutқa: — Muxu yərdə yənə birər kiming barmu? Küy'ooңul, ooңul yaki қizliring wə yaki xəhərdə baxқa adəmliring bolsa ularni bu yərdin elip kətkin! **13** Qünki biz bu yərni yoқitimiz; qünki ular tooңruluқ kөtürülgən dad-pəryad Pərwərdigarning aldida intayin küqlük boloңaq, Pərwərdigar bizni uni yoқitixқa əwətti, — dedi. **14** Xuning bilən Lut taxқirioңa qiқip, қizlirini alidioңan [boloңusi] küy'ooңullirining қexioңa berip: «Əmdi қopup bu yərdin qiқip ketinglar; qünki Pərwərdigar xəhərni yoқitidu» — dedi. Əmma u [boloңusi] küy'ooңullirining nəzirigə qaқqaқ қiloңandək kөründi. **15** Tang atқanda, pərixtilər Lutni aldiritip: — Əmdi қopup ayaling bilən қexingdiki ikki қizingni aloңin; bolmisa xəhərning қəbihliқigə qetilip қelip, hақlak bolisən, — dedi. **16** Əmma u tehiqə arisaldi bolup turoңanda, Pərwərdigar uningoңa rəhim қiloңanliқi üqün, u ikkiylən Lutning қolini, ayalining қolini wə ikki қizining қollirini tutup, ularni xəhərning sirtioңa əqiқip, orunlaxturup қoydi. **17** Ularni qiқaroңandin keyin xu ix boldiki, ulardin biri uningoңa: — Jeningni elip қaq, hақlak bolmasliқing üqün kəyninggə қarimay, tüzləngliktiki hөq yərdə tohtimay, taoңқa қaqқin! — dedi. **18** Lekin Lut uloroңa: — Undaқ bolmioңay, əy hojam, ətünüp қalay! **19** Mana, kəminəng kөzüngdə iltipat tapti, jenimni қutқuzdung, manga zor mərhəmət kərsətting; əmma mən taoңқa қaqalmaymən; undaқ қilsam, manga birər apət qüxüp, өlüp ketərmənmikin. **20** Қara, awu xəhərgə kөqip barsa boloңudək nahayiti yeқin ikən, xundaқla kiqik xəhər ikən! Ətünüp қalay, mening xu yərgə kөqiximoңa yol қoyoңaysən! U kiqik [xəhər] əməsmu?! Jenim xu yərdə aman қalidu! — dedi. **21** Pərixtə uningoңa jawab berip: — Həyr, bu ixtimu sanga maқul bolay, sən eytқan xu xəhərni wəyran қilmay. **22** Əmdi u yərgə tezdin kөqip baroңin; qünki sən xu yərgə yetip barmioңuqə hөq ix қilalmasmən, — dedi. Xunga u xəhərning ismi «Zoar» dəp ataloңan. **23** Lut Zoaroңa yetip baroңanda kün nuri yər yüzigə qeqiloңanidi. **24** Xu qaoңda Pərwərdigar ərxtin, өz yenidin Sodom bilən Gomorraning üstigə günggürt wə ot yaoңdurup, **25** xu xəhərlərni, pütkül tüzləngliкni həmdə xəhərlərdiki barliқ ahalilər wə yərdin üngənlərni қoxup bərbat қildi. **26** Lekin Lutning arқisidin mangoңan ayali kəynigə қariwidi, tuz tüwrükkə aylinip қaldi. **27** Ətisi tang səhərdə, Ibrahim қopup ilgiri Pərwərdigarning aldida turoңan jayoңa qiқip, **28** Sodom bilən Gomorra tərəpkə, xundaқla tüzləngliкning həmmə yerigə nəzər seliwidi, mana, yər yüzidin humdanning tütünidək tütün өrləwatқinini kөrdi. **29** Əmma xundaқ boldiki, Huda u tüzləngliktiki xəhərlərni wəyran қiloңanda, U Ibrahimni esigə elip, Lut turoңan xəhərlərni bərbat қiloңanda uni balayi'apətning iqidin qiқirip қutқuzdi. **30** Əmma Lut Zoar xəhiridə turuxtin қorққaqқa, Zoardin ketip, taoңқa qiқip, ikki қizi bilən xu yərdə makanlaxti. U ikki қizi bilən bir өngkürdə turdi. **31** Əmdi qong қiz kiqikigə: — Atimiz bolsa қerip kətti; dunyaning қaidə-yosuni boyiqə bu yurtta bizgə yeқinqilik қilidioңan hөq ər kixi қalmidi. **32** Қeni, atimizni xarab bilən məst қilip қoyup, uning bilən billə yatayli; xundaқ қilsaқ, biz pərzənt kөrüp atimizning uruқini қalduralaymiz, — dedi. **33** Xuning bilən ular u keqisi atisioңa xarab iqküzüp [məst қilip] қoyup, qong қizi kirip atisi bilən yatti. Lekin Lut uning kirip yatқininimu, қopup kətқininimu hөq səzmidi. **34** Ətisi xundaқ boldiki, qongi kiqikigə: — Mana, mən ahxam atam bilən yattim; bügün kəqtimu uningoңa yənə xarab iqküzəyli; xuning bilən sən kirip uning bilən yatқin; xundaқ қilip, hər ikkimiz pərzənt kөrüp atimizning nəslini қalduralaymiz, — dedi. **35** Xuning bilən ular u keqisi atisioңa xarab iqküzüp [məst қilip] қoyup, kiqik қizi ornidin turup uning bilən billə yatti. Əmma Lut uning kirip yatқininimu, қopup kətқininimu hөq səzmidi. **36** Xundaқ қilip, Lutning ikkila қizi өz atisidin hamilidar bolup қaldi. **37** Qongi bolsa ooңul tuoңup, uning etini Moab қoydi; u bügünki Moabiylarning atisidur. **38** Kiqikimu ooңul tuoңup, uning etini Bən-Ammi қoydi. U bügünki Ammoniylarning atisidur.

20 Ibrahim u yərdin qiқip, jənub tərəptiki Nəgəwgə kөqüp kelip, Қadəx bilən Xurning arilиқida turup қaldi; bir məzgildin keyin Gərarda olturaқlaxti. **2** Xu yərdə Ibrahim ayali Sarah tooңrisida: «U mening singlimdur», degənidi. Xuning bilən Gərarning padixahi Abimələk adəm əwətip, Sarahni [өzigə] hotun boluxқa eliwaldi. **3** Lekin [bir küni] kөqisi qüxidə Huda Abimələkkə kelip uningoңa: — Mana, sən өzünggə eliwaloңan ayal səwəbidin əmdi өlgən adəmdursən; qünki u baxқa birsining ayalidur — dedi. **4** Əmma Abimələk uningoңa tehi yeқinqilik қilmioңanidi. U Hudaoңa: — I Rəb, hаққaniy bir həlқnimu hақlak қilamsən? **5** U өzimu manga: «U mening singlim» dəp eytmidimu? Yənə kelip, bu ayalmu «U mening akam», dəp eytқanidi. Mən bolsam sap kөnglüm wə durus niyitim bilən bu ixni қildim, — dedi. **6** Huda qüxidə uningoңa yənə: — Bu ixni sap kөngül bilən қiloңiningni bilimən; xu səwəbtin Mən seni aldimda gunah қilixtin tosup, uningoңa tegixinggə қoymidim. **7** Əmdi u kixining ayalini өzigə қayturup bər; qünki u Pəyoңəmbər, u sening hаққingdə dua қilidu wə sən tirik қalisən. Əgər uni yandurup bərmisəng xuni bilip қoyoңinki, sən wə həmmə adəmliring қoxulup jəzmən өlisilər, — dedi. **8** Abimələk ətigən tang səhərdə қopup, həmmə hizmətkarlirini qaқirip, bu səzlərning həmmisini ularning қulaқliriоңa saldi; bu

adəmlər naһayiti ƙorƙuxup kətti. **9** Andin Abimələk Ibraһimni qaƙirip uningoƣa: — Bu bizgə nemə ƙiloƣining? Mən sanga zadi nemə gunaһ ƙildim, sən mən wə padixaһlиƙimoƣa eoƣir bir gunaһni yükləp ƙoydung? Manga ƙilmaydioƣan ixlarni ƙilding! — dedi. **10** Abimələk Ibraһimoƣa yənə: — Sən zadi bizning nemə iximizni kərgining üqün muxu ixni ƙilding? — dedi. **11** Ibraһim jawab berip: — «Bu yərdə xübһisizki һeqkim Hudadin ƙorƙmaydikən, ular meni ayalim tüpəylidin əltürüwetidu», dəp oylioƣanidim. **12** Əməliyəttə, uning mening singlim ikənliki rast, lekin u mening ata bir, ana bələk singlim; keyin u mening ayalim boldi. **13** Lekin Huda meni atamning əyidin qiƙirip sərgərdanliƙƙa yürgüzginidə, mən ayalimoƣa: — Biz ƙəyərgila barsaƙ, sən manga xundaƙ xapaət kərsətkəysənki, mening tooƣramda: «Bu mening akam bolidu», degin, — dəp eytƙanidim — dedi. **14** Andin Abimələk ƙoy-kalilar, ƙullar wə dedəklərni elip ularni Ibraһimoƣa bərdi wə ayali Saraһnimu uningoƣa ƙayturup bərdi. **15** Abimələk: — Mana mening zeminim bolsa aldingda turuptu; kəzünggə ƙaysi yər yaƙsa xu yərdə turoƣin, — dedi. **16** U Saraһƙa: «Mana, mən akangoƣa ming kümüx tənggə bərdim; mana bular əz yeningdikilər, xundaƙla һəmmə adəmlərning kəz aldida uyatni yapƙuqi bolidu; xuning bilən sən һərƙandaƙ daoƣ-əyibtin halas bolisən». **17** Ibraһim Hudaoƣa dua ƙildi, Huda Abimələk, ayali wə kenizəklirini saƙaytti; andin ular [yənə] bala tuoƣalaydioƣan boldi; qünki Pərwərdigar Ibraһimning ayali Saraһ tüpəylidin Abiməlәkning əyidiki һəmmə hotunlarning baliyatƙulirini etip ƙoyoƣanidi.

21 Əmdi Pərwərdigar wədə ƙiloƣinidək Saraһni yoƙlidi; Pərwərdigar Saraһƙa deginidək ƙildi. **2** Saraһ һamilidar bolup, Ibraһim ƙerioƣanda Huda uningoƣa bekitkən wakitta bir ooƣul tuoƣup bərdi. **3** Ibraһim əzigə tərəlgən ooƣli, yəni Saraһ uningoƣa tuoƣup bərgən ooƣlining ismini Isһaƙ ƙoydi. **4** Andin Ibraһim Huda uningoƣa buyruoƣinidək əz ooƣli Isһaƙ tuoƣulup səkkizinqi küni һətnə ƙildi. **5** Ooƣli Isһaƙ tuoƣuloƣan qaoƣda, Ibraһim yüz yaxta idi. **6** Saraһ: «Huda meni küldürüwətti; һərkim bu ixni anglisa, mən bilən təng külüxidu», dedi. **7** U yənə: — Kimmu Ibraһimoƣa: «Saraһ bala emitidioƣan bolidu!» dəp eytalaytti? Qünki u ƙerioƣanda uningoƣa bir ooƣul tuoƣup bərdim! — dedi. **8** Bala qong bolup, əmqəktin ayrildi. Isһaƙ əmqəktin ayriloƣan küni Ibraһim qong ziyapət ətküzüp bərdi. **9** Əmma Saraһ misirliƙ Һəjərning Ibraһimoƣa tuoƣup bərgən ooƣulning [Isһaƙni] məshirə ƙiliwatƙinini kərüp ƙaldi. **10** Xuning bilən u Ibraһimoƣa: — Bu dedək bilən ooƣlini һəydiwət! Qünki bu dedəkning ooƣli mening ooƣlum Isһaƙ bilən təng waris bolsa bolmaydu!, — dedi. **11** [Saraһning] bu səzi Ibraһimoƣa tolimu eoƣir kəldi; qünki [Ismailmu] uning ooƣli-də! **12** Lekin Huda Ibraһimoƣa: — Balang wə dediking wəjidin bu səz sanga eoƣir kəlmisun, bəlki Saraһning sanga degənlirining һəmmisigə ƙulaƙ saloƣin; qünki Isһaƙtin boloƣini sening nəsling һesablinidu. **13** Lekin dedəkning ooƣlidinmu bir həlƙ-millət pəyda ƙiliмən, qünki umu sening nəsling, — dedi. **14** Ətisi tang səһərdə Ibraһim ƙopup, nan bilən bir tulum suni elip Һəjərgə berip, əxnisigə yüdküzüp, balini uningoƣa tapxurup, ikkisini yoloƣa selip ƙoydi. Һəjər ketip, Bəər-Xebaning qəlidə kezip yürdi. **15** Əmdi tulumdiki su tügəp kətkənidi; Һəjər balini bir qatƙalning tüwigə taxlap ƙoyup, əz-əzigə: «Balining ölüp ketixigə ƙarap qidimaymən» dəp, bir oƙ etimqə yiraƙƙa berip, udulida olturdi. U udulida olturup, pəryad kətürüp yioƣlidi. **17** Huda ooƣulning yioƣa awazini anglidi; xuning bilən Hudaning Pərixtisi asmandin Һəjərni qaƙirip uningoƣa: — Əy Һəjər, sanga nemə boldi? Qorƙmioƣin; qünki Huda ooƣulning [yioƣa] awazini yatƙan yeridin anglidi. **18** Əmdi ƙopup, ƙolung bilən balini yələp turoƣuz; qünki Mən uni uluoƣ bir əl-millət ƙilimən, — dedi. **19** Xuan Huda [Һəjərning] kəzlirini aqti, u bir ƙudukni kərdi. U berip tulumoƣa su toldurup, ooƣuloƣa iqküzdi. **20** Huda u bala bilən billə boldi; u əsüp qong boldi. U qəldə yaxap, mərgən bolup yetixti. **21** U Paran qəlidə turdi; xu wakitlarda anisi uningoƣa Misir zeminidin bir ƙizni hotunluƙƙa elip bərdi. **22** U wakitlarda xundaƙ boldiki, Abimələk wə uning ləxkərbexi Fikol kelip Ibraһimoƣa: — Ƙiloƣan һəmmə ixliringda, Huda sening bilən billidur. **23** Əmdi sən dəl muxu yərdə manga, ooƣlumoƣa wə nəwrəmgə hiyanət ƙilmasliƙƙa Hudaning namida ƙəsəm ƙilip bərgəysən; mən sanga kərsitip kəlgən mehribanliƙimdək, sənmu manga wə sən һazir turuwatƙan yurtƙa mehribanliƙ ƙiloƣaysən, — dedi. **24** Ibraһim: Kəsəm ƙilip berəy, dedi. **25** Andin Ibraһim Abiməlәkning qakarliri tartiwaloƣan bir ƙuduk tooƣrisida Abiməlәkni əyiblidi. **26** Abimələk: — Bu ixni ƙiloƣan kixini bilməymən; sən bu ixni mangimu eytmapsən; mən bu ixni pəƙət bügünla anglixim, — dedi. **27** Ibraһim ƙoy-kala elip Abiməlәkkə təkdim ƙildi; andin ular ikkilisi əһdə ƙilixti. **28** Ibraһim yənə padidin yəttə qixi ƙozini bir tərəpkə ayrip ƙoydi. **29** Abimələk Ibraһimdin: — Sən bir tərəpkə ayrip ƙoyoƣan bu yəttə qixi ƙozining nemə mənisi bar? — dəp soriwidi, **30** u: — Mening bu ƙudukni koliƣinimni etirap ƙiloƣiningoƣa guwaһliƙ süpitidə bu yəttə qixi ƙozini ƙolumdin ƙobul ƙiloƣaysən, — dəp jawab bərdi. **31** Bu ikkisi xu yərdə ƙəsəm ƙilixƙanliƙi üqün, u xu jayni «Bəər-Xeba» dəp atidi. **32** Xu tərikidə ular Bəər-Xebada əһdə ƙilixti. Andin Abimələk wə uning ləxkərbexi Fikol ƙozoƣilip, Filistiylərning zeminioƣa yenip kətti. **33** Ibraһim Bəər-Xebada bir tüp yuloƣunni tikip, u yərdə əbədiy Təngri boloƣan Pərwərdigarning namioƣa nida ƙilip ibadət ƙildi. **34** Ibraһim Filistiylərning zeminida uzun wakitƙiqə turup ƙaldi.

22 Bu ixlardin keyin xundaƙ boldiki, Huda Ibraһimni sinap uningoƣa: — Əy Ibraһim! dedi. U: mana mən! — dəp jawab bərdi. **2** U: — Sən ooƣlungni, yəni sən səyidioƣan yaloƣuz ooƣlung Isһaƙni elip, Moriya yurtioƣa berip, xu yərdə, Mən sanga eytidioƣan taoƣlarning birining üstidə uni kəydürmə ƙurbanliƙ süpitidə sunoƣin, — dedi. **3** Ətisi Ibraһim səһər ƙopup, exikini toƙup, yigitliridin ikkiylən bilən Isһaƙni billə elip, kəydürmə ƙurbanliƙ üqün otun yerip, Huda uningoƣa eytƙan yərgə ƙarap mangdi. **4** Üqinqi küni Ibraһim bexini kətürüp ƙarap, yiraƙtin u yərni kərdi. **5** Ibraһim yigitlirigə: — Silər exək bilən muxu yərdə turup turunglar. Mən balam bilən u yərgə berip, səjdə ƙilip, andin ƙexinglaroƣa yenip kelimiz, — dedi. **6** Xuning bilən Ibraһim kəydürmə ƙurbanliƙƙa kerəklik otunni elip, ooƣli Isһaƙƙa yüdküzüp, əzi ƙolioƣa piqaƙ bilən otni elip, ikkisi billə yürüp kətti. **7** Isһaƙ atisi Ibraһimoƣa: — Əy ata! dewidi, u uningoƣa jawab berip: — Mana mən, ooƣlum, dedi. U uningdin: — Mana ot bilən otunoƣu bar, əmma kəydürmə ƙurbanliƙ bolidioƣan ƙoza ƙeni? — dəp soriwidi, **8** Ibraһim jawab berip: — Əy ooƣlum, Huda Əzi Əzigə kəydürmə ƙurbanliƙ ƙozini təminləydu, — dedi. Andin ikkisi birgə yolini dawamlaxturdi. **9** Ahirida ular Huda Ibraһimoƣa eytƙan jayoƣa yetip kəldi. Ibraһim u yərdə ƙurbangaһ yasap, üstigə otunni tizip ƙoydi. Andin u ooƣli Isһaƙni baoƣlap, uni ƙurbangaһdiki otunning üstidə yatƙuzdi. **10** Andin Ibraһim ƙolini uzitip, ooƣlini booƣuzlioƣili piqaƙni aldi. **11** Xuan Pərwərdigarning Pərixtisi asmandin uni qaƙirip uningoƣa: — Ibraһim, Ibraһim! — dəp warƙiridi. U: — Mana mən, — dedi. **12** U uningoƣa: — Sən balioƣa ƙolungni təgküzmigin, uni һeqnemə ƙilmioƣin; qünki Mən sening Hudadin ƙorƙƙanliƙingni bildim; qünki sening ooƣlungni, yəni yaloƣuz ooƣlungni Məndin ayimiding, — dedi. **13** Ibraһim bexini kətürüp ƙariwidi, mana, arƙisida

münggüzliri qatkaloʏa qirmixip kaloʏan bir koqkarni kərdi. Ibrahim berip koqkarni elip, uni ooʏlining ornida kəydürmə kurbanlik kilip sundi. **14** Xuning bilən Ibrahim xu jayoʏa «Yahwəh-Yirəh» dəp at koydi. Xunga kixilər: «Pərwərdigarning teoʏida təminlinidu» degən bu səz bügüngə kədər eytilip keliwatidu. **15** Pərwərdigarning Pərixtisi asmandin Ibrahimni ikkinqi ketim qakirip uningoʏa: — **16** Sən əz ooʏlungni, yəni yaloʏuz ooʏlungni ayimay bu ixni kiloʏining üqün Mən Əzüm bilən kəsəm kilimənki, dəydu Pərwərdigar, **17** — Mən seni zor bərikətləp, nəslingni asmandiki yultuzlardək nuroʏun kəpəytip, dengiz sahilidiki kumdək oʏolditimən; nəsling bolsa düxmənlirining dərwazilirioʏa igə bolidu. **18** Sən Mening awazimoʏa kulak saloʏining üqün yər yüzidiki barlik əl-yurtlar nəslingning nami bilən əzliri üqün bəht-bərikət tiləydu, — dedi. **19** Andin Ibrahim yigitlirining kexioʏa yenip bardi. Ular hammisi ornidin turuxup Bəər-Xebaoʏa yol aldi. Ibrahim Bəər-Xebada turup kaldi. **20** Bu ixlardin keyin Ibrahimoʏa: «Mana Milkahmu ining Nahoroʏa birkanqə ooʏul tuoʏup beriptu», degən həwər yətti. **21** Ular bolsa tunji ooʏli uz, uning inisi Buz wə Aramning atisi boloʏan Kəmuəl, **22** andin Kəsəd, Hazo, Pildax, Yidlaf wə Betuəl degən ooʏullar idi. **23** (Betuəldin Riwkah tərəldi). Bu səkkizini Milkah Ibrahimning inisi Nahoroʏa tuoʏup bərdi. **24** Xuningdək uning keniziki Rəumahmu Tebah, Gaham, Tahax wə Maakah degənlərni tuoʏup bərdi.

23 Sarah bir yüz yigirmə yəttə yaxkiqə əmür kərdi. Bu Sarahning əmrining yilliri idi. **2** Sarah Kanaan zeminidiki Kiriat-Arba, yəni Hebronda wapat boldi. Ibrahim berip Sarah üqün matəm tutup yioʏa-zar kildi. **3** Ibrahim əz mərhumisining yenidin kopup, Hittiylaroʏa səz kilip: **4** — Mən bolsam aranglarda musapir mehman, halas; silər əmdi aranglardin manga bir yərlik beringlar; xuning bilən mən bu mərhuməmni aldimda kərünüp turmisun üqün elip berip dəpnə kilay, — dedi. **5** Hittiylar Ibrahimoʏa jawab berip: — I hojam, bizgə kulak saloʏayla! Sili arimizda Hudaning bir xahzadisi hesablinila! Arimizdiki əng esil yərlikni tallap, xu yərdə mərhumələrini dəpnə kiloʏayla! Mərhumələrini dəpnə kilixka heqkaysimiz əz yərlikini silidin ayimaydu, — dedi. **7** Ibrahim ornidin turup, u zemindiki həlkkə, yəni Hittiylaroʏa təzim kilip, **8** uloroʏa: — Əgər mərhuməmning kəz aldimda turiwərməsliki üqün, uni elip berip, dəpnə kiliximni rawa kərsənglar, undakta səzümni anglap mening üqün Zoharning ooʏli Əfroʏa səz kilip, **9** uning etizining ayioʏida əziningki boloʏan Makpelahning oʏarini manga berixini iltimas kilinglar. U manga buni silərning aranglarda gəristan boluxka toluk nərhidə bərsun, — dedi. **10** Xu qaoʏda Əfron Hittiylar arisida olturatti. Xuning bilən hittiylik Əfron Hittiylarning aldida, yəni xahirining dərwazisidin kirgüqilərning hammisining aldida Ibrahimoʏa jawab berip: — **11** Yokşu, əy hojam, manga kulak saloʏayla. Bu etizlikni, xundakla uningdiki oʏarni siligə berəy; uni əz həlkim boloʏan adəmlərning aldida siligə bərdim; əz meyitlirini dəpnə kiloʏayla, — dedi. **12** Andin Ibrahim yənə zemin həlki aldida təzim kilip, **13** Xu zemindiki həlkning kulakliri aldida Əfroʏa: — Iltimasimoʏa kulak saloʏayla; mən bu etizlikning nərhi boyiqə pul berəy, uni məndin koboul kiloʏayla, andin mən meyitimni xu yərdə dəpnə kilay, — dedi. **14** Əfron Ibrahimoʏa jawab berip uningoʏa: **15** Əy hojam, manga kulak saloʏayla; tət yüz xəkəl kümüxkə yaraydioʏan bir etizlik, sili bilən mening aramda nemə idi? Sili meyitlirini dəpnə kiloʏayla — dedi. **16** Ibrahim Əfronning səzigə koxuldi; andin Əfron Hittiylar aldida eytkan bahani, yəni xu qaoʏdiki soda əlqimi boyiqə tət yüz xəkəl kümüxni tarazida tartip bərdi. **17** Xundak kilip Mamrəning udulidiki Makpelahka jaylaxkan Əfronning etizliki, yəni etizlikning əzi, uningdiki oʏar, xundakla etizlikning iqi wə ətrapidiki barlik dərəhlərning hammisi **18** Hittiylarning kəz aldida Ibrahimoʏa tapxurulup, [yəni Əfronning] xahirining dərwazisidin barlik kirgüqilərning aldida uning mülki kilip bekitildi. **19** Xuningdin keyin Ibrahim ayali Sarahni Kanaan zeminidiki Mamrə (yəni, Hebron)ning udulidiki Makpelahning etizlikining oʏarida dəpnə kildi. **20** Xu tərikidə u etizlik wə uningdiki oʏar Hittiylar təripidin Ibrahimoʏa gəristan boluxka tayin kilindi.

24 Ibrahim kerip, yexi bir yərgə berip kaloʏanidi; Pərwərdigar Ibrahimoʏa hər tərəptə baht-bərikət ata kiloʏanidi. **2** Ibrahim əyidiki əng mətiwər hizmətkari, əzining pütün mal-mülkini baxkuridioʏan oʏojidaroʏa: — Kolungni yotamning astioʏa koyoʏin; **3** Mən seni asmanlarning Hudasi xundakla yərning Hudasi boloʏan Pərwərdigarning nami bilən kəsəm kildurimənki, sən mən hazir turuwatkan bu Kanaaniylarning arisidin ooʏlumoʏa kiz elip bərməy, **4** Bəlki əz yurtumoʏa, xundakla əz uruk-tuoʏkanlirimning kexioʏa berip, ooʏlum Ishakka hotun elip bərgəysən, — dedi. **5** Hizmətkari uningoʏa: — Mubada u kiz mən bilən bu yurtka kəlgili unimisa, undakta əzliri qikkan xu yurtka ooʏullirini yandurup apiramdimən? — dedi. **6** Ibrahim uningoʏa jawab berip: — Hezi bol, ooʏlumni hərgiz xu yərgə yandurup barmioʏin! **7** Meni atamning əyi bilən tuoʏuloʏan yurtumdin yetəkləp elip kəlgüqi, yəni manga səz kilip: — «Sening nəslinggə bu yurtni berimən», dəp manga kəsəm kiloʏan, asmanning Hudasi boloʏan Pərwərdigar Əz Pərixtisini aldingoʏa əwətidu; xuning bilən sən u yərdin ooʏlumoʏa kiz elip kelələysən. **8** Xundaktimu, əgər kiz sən bilən bu yərgə kəlgili unimisa, mən sanga kilduridioʏan kəsəmdin halas bolisən; əmma ooʏlumni u yərgə hərgiz yandurup barmioʏin, — dedi. **9** Xuning bilən hizmətkar koloni hojisi Ibrahimning yotisining astioʏa koyup turup, bu tooʏrida uningoʏa kəsəm kildi. **10** Andin hizmətkar bu tooʏrida hojisining təgiliridin onni, xundakla hojisining hərhil esil nərsilirini elip yoloʏa qikti; u Aram-Naharaim rayonioʏa səpər kilip, Nahorning xahirigə yetip kəldi. **11** U xəhərning sirtidiki bir kudukning yenida təgilirini qəkündurdi: bu kəqkurun, kiz-ayallarning su tartkili qikidioʏan qeoʏi idi. **12** U dua kilip: — Əy hojam Ibrahimning Hudasi boloʏan Pərwərdigar, ətünimənki, bügün mening iximni ongoʏa tartkaysən, hojam Ibrahimoʏa xapaət kərsətkaysən. **13** Mana mən bu yərdə kudukning bexida turuwatimən wə xəhər həlkining kizliri bu yərgə su tartkili keliwatidu. **14** Əmdi xundak bolsunki, mən kaysi kizoʏa: «Komzikingni qüxürsəng, mən su iqiwalsam boptikən!» desəm, u jawab berip: «Mana iqkin, mən təgiliringnimu suoʏirip koyay», desə, u kiz sən kulung Ishakka bekitkiningning əzi bolsun. Buningdin sening hojam Ibrahimoʏa xapaət kiloʏiningni biləlaymən, — dedi. **15** U tehi səzini tügətməla, mana Riwkah kozini mürisidə kətürüp qikip kəldi; u bolsa Ibrahimning inisi Nahorning ayali Milkahtin tuoʏuloʏan ooʏli Betuəlning kizi idi; **16** Kiz intayin qiraylik bolup, heq ər kixi təgmigən pak kiz idi. U kudukning boyioʏa qüxüp, komzikini toldurup andin qikti. **17** Hizmətkar uning aldioʏa yügürüp berip: — Ətünüp kalay, komzikingtin azoʏina su otliwalay, dedi. **18** U jawab berip: — Iqkəyla, əy hojam! dəpla, komzəkni dərhal koliioʏa elip, uning su iqixi üqün sundi. **19** U süyidin uningoʏa kanoʏuqə iqküzgəndin keyin: — Təgilirigimu kanoʏuqə su iqküzüp koyay, — dedi. **20** Xuning bilən u dərhal komzəktiki suni olakka təküwetip, yənə kudukka su tartkili yügürüp bardi; u uning hammə təgilirigə su tartip bərdi. **21** U kixi uningoʏa kəzini tikkiniqə jimjit turup, Pərwərdigarning yolini ong kiloʏan, kilmioʏanlikini bilix üqün kütüwatatti. **22**

Tәgilәr su iqip қanoŋanda, xundaқ boldiki, һeliқi kixi yerim xәқәllik bir altun burun һalқisi bilәn ikki қolioŋa on xәқәllik altun bilәzükni qiқirip kizoŋa berip uningoŋa: **23** Sәn kimning kizi bolisәn? Manga dәp bәrsәng! Atangning өyidә bizgә қonoқudәk jay barmu? — dәp soridi. **24** Қiz uningoŋa: — Mәn Milkaһning Naһoroŋa tuoŋup bәrgәn ooŋli Betuәlning kizi bolimәn, — dedi, **25** yәnә uningoŋa: — Bizningkidә saman bilәn booŋuz kәngri, [silәrgә] қonoŋili jaymu bar, — dedi. **26** Xuan bu adәm engixip Pәrwәrdigarning aldida sәjdә қilip: **27** Өz xapaiti bilәn һojamdin wapadarliқini ayimioŋan, hojam Ibraһimning Hudasi boloŋan Pәrwәrdigaroŋa Һәmdusana oқuloŋay! Pәrwәrdigar bu sәpirimdә meni hojamning қerindaxliri turoŋan өygә baxlap қaldi! — dedi. **28** Қiz yügürüp berip, bularning һәmmisini anisining өydikilәrgә eytip bәrdi. **29** Әmdi Riwқaһning Laban degәn bir akisi bar idi. Laban қudukning bexioŋa, u adәmning қexioŋa yügürüp qiқti. **30** Qünki u singlisining burun һalқisini wә қolliridiki bilәzüklәrni kerüp, һәmdә singlisining: u adәm manga mundaқ-mundaқ dedi, deginini anglap, u adәmning қexioŋa bardi. Mana, u kixi қudukning yenida tәgilәrning қexida turatti. **31** Laban uningoŋa: — Әy Pәrwәrdigarning bәht-bәrikiti ata қilinoŋuqi, kirgәyla! Nemә üqün taxқirida turdila? Mәn өyni tәyyarlap қoydum, tәgilәrgimu jay raslidim, — dedi. **32** U adәm өygә kirdi; Laban tәgilәrdin yükni qüxürüp, tәgilәrgә saman bilәn booŋuz berip, u kixining һәm uning һәmraһlirining putlirini yuoқili su elip kәldi; **33** andin u kixining aldioŋa taam қoyuldi; lekin u: — Mәn gepimni deməy turup taam yeməymәn, — dedi. Laban jawab berip: — Eytқayla, dedi. **34** U: — Mәn bolsam Ibraһimning hizmәtkarimәn; **35** Pәrwәrdigar hojamoŋa kәp bәht-bәrikәt ata қiloŋaqқa, u uluoŋ bir kixi boldi. U uningoŋa қoy bilәn kala, kümüx bilәn altun, қul bilәn dedәklәrni, tәgә bilә exәklәrni bәrdi. **36** Hojamning ayali Saraһ қerioŋanda hojamoŋa bir ooŋul tuoŋup bәrgәnidi. Hojam [ooŋlioŋa] өzining barliқini atidi. **37** Hojam meni қәsәm қildurup: «Sәn mәn turuwatқan zemindiki Қanaaniylarning қizliridin ooŋlumoŋa hotun elip bәrmә, **38** bәlki jәzmәn atamning өyigә, өz tuoқanlirimning қexioŋa berip, ooŋlumoŋa hotun elip bәrgәysәn», — dedi. **39** U waқitta mәn hojamoŋa: «U қiz mәn bilәn kәlgili unimisiqu?» — desәm, **40** u manga jawab berip: «Tutқan yollirim uningoŋa oquқ boloŋan Pәrwәrdigarim Өz Pәrixtisini sening bilәn әwәtip, yolungni ong қilidu. Bu tәrikidә sәn mening ailidikilirim arisidin, atamning jәmәti iqidin ooŋlumoŋa hotun elip berisәn. **41** Xundaқ қilip ailәmdikilәrning қexioŋa yetip baroŋiningda, sәn mәn қilduroŋan қәsәmdin halas bolisәn; ular sanga қizni bәrmisimu ohxaxla қәsәmdin halas bolisәn», — degәnidi. **42** Xunga mәn bügün bu қudukning қexioŋa kelip: — Әy, hojam Ibraһimning Hudasi boloŋan Pәrwәrdigar, әgәr sәn bu sәpirimni ong қilsang: — **43** mana mәn su қudukining yenida turuwatimәn; wә xundaқ bolsunki, su tartқili kәlgәn қizoŋa: «Komzikingdin manga bir otlam su bәrgәn bolsang», desәm, **44** u manga: «Sәn iqkin, tәgiliringgimu su tartip berәy», dәp jawab bәrsә, undaқta bu қiz dәl Pәrwәrdigar Өzi hojamning ooŋli üqün bekitkәn қiz bolsun, dәp dua қiloŋanidim. **45** Kөnglümdә tehi sөzüm tügimәyla, mana, Riwkaһ komzәkni mürisidә kөtürüp qiқip, қudukning boyioŋa qüxüp su tartti; mәn uningoŋa: — Iltipat қilip, manga su iqkili қoysang, dewidim, **46** u dәrһal komzikini mürisidin qüxürüp: «Iqkәyla, tәgilirinimu suoқirip қoyay», dedi. Xuning bilәn mәn iqtim; u tәgilirimnimu suoқirip қoydi. **47** Andin mәn uningdin: — Kimning қizi bolisәn, dәp sorisam, u jawab berip: — Mәn Naһorning Milkaһdin tuoŋuloŋan ooŋli Betuәlning қizi bolimәn, — dedi. Xu qaoŋda mәn uning burnioŋa һalқa, қollirioŋa bilәzüklәrni selip қoydum; **48** andin engixip Pәrwәrdigaroŋa sәjdә қildim; hojamning қerindixining қizini uning ooŋli üqün elip ketixkә mening yolumni ong қiloŋini üqün, hojamning Hudasi boloŋan Pәrwәrdigaroŋa һәmdusana eyttim. **49** Әmdi silәr hojamoŋa ihlas қilip xapaәt kәrsitәyli desәnglar, buni manga dәnglar. Әgәr halimisanglar, unimu manga eytinglar, mәn ong tәrәpkә yaki sol tәrәpkә barimәn, — dedi. **50** Әmdi Laban bilәn Betuәl jawab berip: — Bu ix Pәrwәrdigardin boloŋaq, siligә ya undaқ ya bundaқ deyәlmәymiz. **51** Mana, Riwkaһ aldilirida turidu; uni elip kәtkәyla. U Pәrwәrdigarning deginidәk өz hojilirining ooŋlioŋa hotun bolsun, — dedi. **52** Ibraһimning hizmәtkari ularning sөzlirini anglap, yәrgә engixip, Pәrwәrdigaroŋa sәjdә қildi. **53** Andin, hizmәtkar kümüx buyumlarni, altun buyumlarni wә kiyim-keqәklәrni qiқirip, bularni Riwkaһқa bәrdi; u yәnә қizning akisi wә anisioŋimu қimmәtlik һadiyәlәrni sundi. **54** Andin u wә һәmraһliri bilәn billә yәp-iqip, xu yәrdә қonup қaldi. Әtisi sәһәrdә қopup, u ularoŋa: meni hojamning қexioŋa yoloŋa selip қoyunglar, dewidi, **55** Қizning akisi bilәn anisi uningoŋa: — Қiz birқanqә kün yaki on kün yenimizda tursun; andin barsun, — dedi. **56** Әmma u ularoŋa: — Pәrwәrdigar mening sәpirimni ong қiloŋanikәn, meni tosmanglar; hojamning қexioŋa berixim üqün meni yoloŋa selip қoyunglar, — dedi. **57** Ular uningoŋa: — Қizni qaқirip, uning aoŋzidin anglap baқayli, dәp **58** Riwkaһni qaқirip uningdin: — Bu adәm bilәn baramsәn? dәp soriwidi, u: — Baray, dәp jawab bәrdi. **59** Xuning bilәn ular singlisi Riwkaһni, uning inik'anisi, Ibraһimning hizmәtkari wә adәmliri bilәn қoxup yoloŋa selip қoydi. **60** U waқitta ular Riwkaһқa bәht tilәp: — Әy singlimiz, minglioŋan on minglioŋan adәmlәrning anisi boloŋaysәn! Nәsling düxmәnlirining dәrwazilirioŋa igә boloŋay! — dedi. **61** Xuning bilәn Riwkaһ bilәn uning dedәkliri ornidin turup, tәgilәrgә minip, u kixigә әgixip mangdi. Xundaқ қilip hizmәtkar Riwkaһni elip yoloŋa qiқti. **62** Isһaқ Bәәr-laһay-roy degәn jaydin bayila қaytip kәlgәnidi; qünki u jәnubtiki Nәgәwdә turatti; **63** Isһaқ kәqқurun istiқamәtkә dalaoŋa qiқanidi; u bexini kөtürüp қarisa, mana tәgilәr keliwatatti. **64** Riwkaһ bexini kөtürüp, Isһaқni kөrdi; u dәrһal tәgidin qüxüp, hizmәtkardin: — Sәһrada bizning aldimizoŋa qiқiwatқan bu kixi kim bolidu? — dәp soridi. Hizmәtkar: — Bu hojamdur! dedi. Riwkaһ dәrһal qümbilini tartip yüzini yepiwaldi. **66** Hizmәtkar әmdi қiloŋan һәmmә ixlirini Isһaққa eytip bәrdi. **67** Isһaқ қizni anisi Saraһning qedirioŋa baxlap kirdi; u Riwkaһni өz әmrigә aldi; u uning hotuni boldi. U uni yaһxi kөrüp қaldi; bu tәrikidә Isһaқ anisining wapatidin keyin tәsәlli tapti.

25 Ibraһim Kәturaһ isimlik yәnә bir ayalni aloŋanidi. **2** U Ibraһimoŋa Zimran, Yoқxan, Medan, Midiyan, Ixbak wә Xuaһni tuoŋup bәrdi. **3** Yoқxandin Xeba bilәn Dedan tәrәldi; Dedanning әwladliri Axuriylar, Letuxiylar wә Leummiylar idi. **4** Midiyanning ooŋulliri Әfaһ, Efәr, Һanoh, Abida wә Әldaaһ idi. Bular һәmmisi Kәturaһning әwladliri idi. **5** Ibraһim barliқini Isһaққa atiwәtkәnidi; **6** Ibraһim tehi Һayat waқtida kiqik hotunliridin boloŋan ooŋullioŋa һadiyәlәrni berip, andin bularni ooŋli Isһaқtin yirak tursun dәp, kün qiқix tәrәpkә, xәrқiy zeminoŋa әwәtiwәtkәnidi. **7** Ibraһimning өmrining künliri bir yüz yәtmix yil boldi; u tolimu қerip, künliri toxup, nәpәstin tohtap wapat boldi; u өz қowmining қexioŋa berip қoxuldi. **9** Uning ooŋulliri Isһaқ wә Ismail uni Mamrәning udulioŋa jaylaxқan, Һittiy Zoһarning ooŋli әfronning etizliқidiki Makpelaһning oŋarida dәpnә қildi. **10** Bu etizliқni Ibraһim Һittiylardin setiwaloŋanidi; mana bu yәrlikkә Ibraһim dәpnә қilindi, ayali Saraһmu muxu yәrgә dәpnә қilinoŋanidi. **11** Ibraһim wapat boloŋandin keyin xundaқ boldiki, Pәrwәrdigar

uning ooɳli Isḥaḳni bərikətlidi. Isḥaḳ Bəər-Laḥay-Royning yenida turatti. **12** Təwəndikilər Sarahning misirlik dediki Ḥəjərdin tuoɳuloɳan, Ibraḥimning ooɳli boloɳan Ismailning əwladliri: — **13** Ismailning ooɳullirining, ularning nəsəbnamiliri wə ḳəbililiri boyiqə ismi təwəndikiqə: — Ismailning tunji ooɳli Nebayot; andin Kedar, Adbəəl, Mibsam, **14** Mixma, Dumaḥ, Massa, **15** Ḥadad bilən Tema, Yətur bilən Nafix wə Ḳədəmaḥ idi. **16** Bular bolsa Ismailning ooɳulliri bolup, ularning ḳənt wə qedirgaḥliri ularning nami bilən ataloɳan bolup, ular on ikki ḳəbiligə əmir boloɳanidi. **17** Ismailning əmrining yilliri bir yüz ottuz yəttə yil boldi; u ahirḳi nəpsini tartip wapat bolup, əz ḳowmining ḳexioɳa berip ḳoxuldi. **18** [Uning əwladliri] Ḥawilaḥ rayonidin tartip xuroɳiqə olturaḳlaxti (Xur bolsa Misirning utturisida bolup, Axuroɳa baridioɳan yolda idi). Ismail əzining barlik ḳerindaxlirining udulida olturaḳlaxti. **19** Ibraḥimning ooɳli Isḥaḳning nəslining bayani mundaḳtur: — Ibraḥimdin Isḥaḳ tərəldi. **20** Isḥaḳ Padan-Aramda olturuxluḳ aramiy Betuəlning ḳizi, aramiy Labanning singlisi boloɳan Riwkaḥni hotunluḳḳa aloɳanda ḳirik yaxḳa kirgənidi. **21** Əmma Riwkaḥ bolsa tuoɳmas boloɳaqḳa, Isḥaḳ hotuni üqün Pərwərdigaroɳa dua-tilawət ḳildi; Pərwərdigar uning duasini ijabət ḳildi; xuning bilən ayali Riwkaḥ ḥamilidar boldi. **22** Əmma uning ḳorsiḳidiki ikki bala bir-biri bilən soḳuxḳili turdi. Xuning bilən Riwkaḥ: — Əgər bundaḳlikini bilsəm, [ḥamilidar] bolup nemə ḳilattim? — dəp Pərwərdigardin səwəbini sorioɳili bardi. **23** Pərwərdigar uningoɳa: — «Sening ḳorsiḳingda ikki əl bardur, Iqingdin ikki həlḳ qiḳip bir-biridin ayrilidu, Bir həlḳ yənə bir həlḳtin oɳalib kelidu, Qongi kiqikining hizmitini ḳilidu» — dedi. **24** Uning ayküni toxḳanda, mana uning ḳorsiḳida dərwəḳə bir jüp ḳoxkezək bar idi. **25** Awwal tuoɳuloɳini ḳizoɳuq bolup, pütün bədini juwidək tüklük idi. Ular uning ismini Əsaw dəp ḳoydi. **26** Andin inisi ḳoli bilən Əsawning tapinini tutḳan ḥalda qiḳti. Bu səwəbtin uning ismi Yaḳup dəp ḳoyuldi. Ular tuoɳuloɳanda Isḥaḳ atmix yaxta idi. **27** Balilar əsüp qong boldi; Əsaw maḥir owqi bolup, dala-janggalda yüridioɳan adəm boldi. Yaḳup bolsa durus adəm bolup, qedirlarda turatti. **28** Isḥaḳ Əsawning owlap kəlgən gəxidin daim yəp turoɳaqḳa, uningoɳa amraḳ idi. Lekin Riwkaḥ Yaḳupḳa amraḳ idi. **29** Bir küni Yaḳup [purqaḳ] xorpisi ḳaynitiwatatti; Əsaw daladin ḥerip-eqip ḳaytip kəldi. **30** Əsaw Yaḳupḳa: — Mən ḥalimdin kəttim! Ətünüp ḳalay, awu ḳizildin bərsəng! — Awu ḳizil nərsidin meni ozuḳlandursangqu! Mən ḥalimdin kəttim, — dedi (xu səwəbtin uning eti «Edom» dəpmu ataldi). **31** Yaḳup uningoɳa: — Undaḳ bolsa, tunjiliḳ ḥoḳuḳungni manga setip bərgin, — dedi. **32** Əsaw: — Mən ələy dəwatimən, bu tunjiliḳ ḥoḳuḳining manga nemə paydisi? — dedi. **33** Yaḳup: — Əmisə ḥazir manga ḳəsəm ḳiloɳin, dewidi, u uningoɳa ḳəsəm ḳilip, tunjiliḳ ḥoḳuḳini Yaḳupḳa setip bərdi. **34** Xuning bilən Yaḳup Əsawoɳa nan bilən ḳizil purqaḳ xorpisini bərdi. U yəpiqip ornidin turup kətti. Xundaḳ ḳilip Əsaw tunjiliḳ ḥoḳuḳioɳa xunqə etibarsiz ḳarioɳanidi.

26 [Ḳanaan] zeminida Ibraḥimning waḳtidiki aqarqiliḳtin baxḳa yənə bir ḳetimliḳ aqarqilik yüz bərdi. Xuning bilən Isḥaḳ Gərar xəḥirigə, Filistiylərning padixaḥi Abimələkning ḳexioɳa bardi. **2** Pərwərdigar uningoɳa kərünüp mundaḳ dedi: — Sən Misiroɳa qüxməy, bəlki Mən sanga kərsitip beridioɳan yurtta turoɳin. **3** Moxu zemindin qiḳmay musapir bolup turoɳin; xuning bilən Mən sən bilən billə bolup, sanga bəht-bərikət ata ḳilimən; qünki Mən sən wə nəslinggə bu zeminlarning ḥəmmisini berip, atang Ibraḥimoɳa bərgən ḳəsimimni ada ḳilimən; **4** nəslingni asmandiki yultuzlardək awutimən wə nəslinggə bu zeminlarning ḥəmmisini berimən; yər yüzidiki barlik əlyurtlar nəslingning [nami] bilən əzlirigə bəht-bərikət tiləydu; **5** Qünki Ibraḥim Mening awazimoɳa ḳulaḳ selip, tapilioɳinim, əmrlirim, bəlgilimilirim wə ḳanunlirimni bəja kəltürdi, — dedi. **6** Xuning bilən Isḥaḳ Gərarda turup ḳaldi. **7** Əmma u yərlik kixilər uning ayali tooɳrisida sorisa u: — Bu mening singlim bolidu, — dedi; qünki Riwkaḥ intayin qiraylik boloɳaqḳa, Isḥaḳ əz-əzigə: «Bu mening ayalim bolidu», desəm, bu yərlik adəmlər Riwkaḥning səwəbidin meni eltürüwetərmikin, — dəp ḳorḳti. **8** Lekin u xu yərdə uzaḳ waḳit turoɳandin keyin xundaḳ boldiki, Filistiylərning padixaḥi Abimələk dərizidin ḳariwidi, mana Isḥaḳ wə ayali Riwkaḥ bir-birigə ərkilixip turatti. **9** Andin Abimələk Isḥaḳni qaḳirip: — Mana, u jəzmən sening ayaling ikən! Sən nemə dəp: «U mening singlim», deding? — dewidi, Isḥaḳ uningoɳa: — Qünki mən əslidə uning səwəbidin birsi meni eltürüwetərmikin, dəp ənsirigənidim, — dedi. **10** Abimələk uningoɳa: Bu bizgə nemə ḳiloɳining? Tas ḳaptu həlḳ arisidin birərsi ayaling bilən birgə boloɳili?! Undaḳ boloɳan bolsa sən bizni gunaḥḳa patḳuzoɳan bolatting! — dedi. **11** Andin Abimələk ḥəmmə həlḳḳə buyrup: — Kimki bu kixigə wə yaki hotunioɳa ḳol təgküzsə jəzmən eltürülməy ḳalmaydu, — dəp yarlik qüxürdi. **12** Isḥaḳ u zeminda terikqilik ḳildi: u xu yili yərdin yüz ḥəssə ḥosul aldi; Pərwərdigar uni bərikətligənidi. **13** Bu kixi bax kətürüp, baroɳanseri rawaj tepip, tolimu katta kixilərdin bolup ḳaldi. **14** Uning ḳoy-kala padiliri wə əyidiki ḳulliri intayin kəpəydi; Filistiylər uningoɳa ḥəsət ḳiloɳili turdi. **15** Bu səwəbtin uning atisi Ibraḥimning künliridə atisining ḳulliri koliɳan ḳuduḳlarning ḥəmmisini Filistiylər etip, topa bilən tinduruwətti. **16** Abimələk Isḥaḳḳa: — Sən bizdin ziyadə küqiyip kətting, əmdi arimizdin qiḳip kətkin, — dedi. **17** Isḥaḳ u yərdin ketip, Gərar wadisioɳa qedir tikip, xu yərdə turup ḳaldi. **18** Ibraḥim ḥayat waḳtida [ḳulliri] birmunqə ḳuduḳlarni ḳazoɳanidi; birak Ibraḥim əlgəndin keyin, Filistiylər bularni topa bilən tinduruwətkənidi. Isḥaḳ bu ḳuduḳlarni ḳaytidin kolitip, ularoɳa atisi ilgiri ḳoyoɳan isimlarni yənə ḳoydi. **19** Isḥaḳning ḳulliri wadida ḳuduḳ kolawatḳanda suliri uroɳup qiḳip aḳidioɳan bir ḳuduḳni tepiwaldi. **20** Lekin Gərardiki padiqilar Isḥaḳning padiqiliridin uni talixip: — Bu su bizningkidur, — dedi. Ular Isḥaḳ bilən jedəlləxkəqkə, u bu ḳuduḳni «Esək» dəp atidi. **21** Ular yənə baxḳa bir ḳuduḳni kolidi, ular yənə bu ḳuduḳ tooɳrisida jedəlləxti. Xuning bilən Isḥaḳ buning ismini «Sitnaḥ» dəp atidi. **22** Andin u u yərdin ketip, baxḳa yərgə berip, xu yərdimu yənə bir ḳuduḳ kolidi; əmdi Gərardikilər bu ḳuduḳni talaxmidi. Bu səwəbtin u uning etini «Rəḥobot» ḳoyup: «Əmdi Pərwərdigar biz üqün jay bərgənikən, bu zeminda mewilik bolimiz», — dedi. **23** Andin u u yərdin qiḳip Bəər-Xebaoɳa bardi. **24** Pərwərdigar xu keqisi uningoɳa kərünüp: — Mən bolsam atang Ibraḥimning Hudasidurmən; ḳorḳmioɳin, qünki Mən sən bilən billimən, seni bəht-bərikətləp, nəslingni ḳulum Ibraḥimning səwəbidin awutimən, — dedi. **25** U xu yərdə bir ḳurbangaḥ yasap, Pərwərdigarning namioɳa nida ḳilip ibadət ḳildi. U xu yərdə qedirini tikti, Isḥaḳning ḳulliri xu yərdə bir ḳuduḳ kolidi. **26** Əmdi Abimələk, aoɳinisi Aḥuzzat bilən ləxkərbexi Fikol birgə Gərardin qiḳip, uning ḳexioɳa bardi. **27** Isḥaḳ ularoɳa: — Manga əqmənlik ḳilip, meni aranglardin ḳooɳliwətkəndin keyin, nemə üqün mening ḳeximoɳa kəldinglar? — dedi. **28** Ular jawabən: — Biz Pərwərdigarning sən bilən billə boloɳinini roxən baykiduḳ, xuning bilən biz sening tooɳrangda: «Otturimizda bir kelixim bolsun, yəni bizlər bilən sən bir-birimizgə ḳəsəm berip əḥdə ḳilixayli» deduḳ; xu wəjidin sən bizgə ḥeqḳandaḳ ziyan-zəhmət yətküzmigəysən; biz sanga ḥeq təgmiginimizdək, xundaḳla sanga yahxiliḳtin baxḳa ḥeqbir nemə ḳilmioɳinimizdək (bəlki

seni aman-esənlik iqidə yolungoꞑa əwətkəniduk) sənmu xundak ḳiloꞑaysən. Mana ḫazir sən Pərwərdigar təripidin bəht-bərikət kərüwatisən! — deyixti. **30** Xuning bilən u ularoꞑa bir ziyapət ḳilip bərdi. Ular bolsa yəp-iqti. **31** Ətisi tang səḥərdə ular ḳopup bir-birigə ḳəsəm ḳilixti; andin Isḥak ularni yoloꞑa selip ḳoydi; ular uning ḳexidin aman-esən kətti. **32** U küni xundak boldiki, Isḥaḳning ḳulliri kelip, uningoꞑa əzi koliꞑan ḳuduḳ tooꞑrisida həwər berip: «Biz su taptuḳ!» dedi. **33** U uning namini «Xibaḥ» ḳoydi. Bu səwəbtin bu xəḥərning ismi bügüngiqə «Bəər-Xeba» dəp atilip kəlməktə. **34** Əsaw kirik yaxḳa kirgəndə, Ḫittiylardin boloꞑan Bəərining ḳizi Yəhudit bilən Ḫittiylardin boloꞑan Elonning ḳizi Basimatni hotunluḳḳa aldi. **35** Əmma bular Isḥak bilən Riwkaḥning kəngligə azab elip kəldi.

27 Isḥak ḳerip, kəzliri torlixip, kəzi oꞑuwa kəridioꞑan bolup ḳaloꞑanda xundak boldiki, u qong ooꞑli Əsawni qaḳirip uningoꞑa: — Ooꞑlum! — dedi. U: — Mana mən! — dəp jawab bərdi. **2** U uningoꞑa: — Mana mən əmdi ḳerip kəttim, ḳanqilik kün kəridioꞑinimnimu bilməymən. **3** Xunga səndin ətünimən, ḳoralliring, yəni sadaḳ wə oḳyayingni elip janggaloꞑa qiḳip, mən üqün bir ow owlap kəl; **4** mən yahxi kəridioꞑan məzzilik tamaḳtin birni etip, manga kəltürgin. Mən uni yəp, ölüxtin ilgiri kənglümdin sanga bəht-bərikət tiləp dua ḳilay, — dedi. **5** Isḥak ooꞑli Əsawoꞑa səz ḳiloꞑanda Riwkaḥmu anglidi. Əsaw ow owlap kəlgili janggaloꞑa qiḳip kətkəndə, **6** Riwkaḥ ooꞑli Yaḳupḳa: — Mana mən atangning akang Əsawoꞑa: «Sən ow owlap kelip, manga məzzilik bir taamni ətkin; mən uni yəp ölüp ketixtin burun Pərwərdigar aldida sanga bəht-bərikət tiləp dua ḳilay», — dəp eytḳinini anglap ḳaldim. **8** Əmdi, i ooꞑlum, səzümgə ḳulaḳ selip buyruoꞑinimni ḳiloꞑin. **9** Sən dərḥal padioꞑa berip, əqkilərning iqidin esil ikki ooꞑlaḳni elip kəlgin; mən ulardin atang üqün u yahxi kəridioꞑan məzzilik bir taam təyyar ḳilay. **10** Sən uni atangning aldioꞑa elip kirgin. Xuning bilən u yəp, ölüp ketixtin burun sanga bəht-bərikət tiləp dua ḳilidu, — dedi. **11** Lekin Yaḳup anisi Riwkaḥoꞑa: — Mana akam Əsaw bolsa tüklük kixi, mən bolsam tüksiz silik tənlik adəmmən. **12** Mubada atam meni silap ḳalsa, undaḳta mən uning nəziridə uni mazaḳ ḳiloꞑuqi adəm bolup ḳelip, beximoꞑa bərikət əməs, bəlki lənət taparmənmikin, dedi. **13** Anisi uningoꞑa: — Əy ooꞑlum, sanga qüxidioꞑan lənət manga qüxsun; əmma sən pəḳət səzümgə ḳulaḳ selip, berip [ooꞑlaḳlarni] elip kəl, — dedi. **14** U berip ularni elip kelip, anisioꞑa bərdi. Anisi uning atisi yahxi kəridioꞑan məzzilik bir taamni təyyar ḳildi. **15** Andin Riwkaḥ tunji ooꞑli Əsawning əydə əz yenida saḳlaḳlik əng esil keyimlirini elip kiqik ooꞑli Yaḳupḳa kiydürüp, **16** ooꞑlaḳlarning terisini ikki ḳoli bilən boynining tüksiz jayioꞑa yəgəp, **17** andin əzi ətkən məzzilik taamlar bilən nanlarni ooꞑli Yaḳupning ḳolioꞑa tutḳuzdi. **18** Yaḳup atisining ḳexioꞑa kirip: — Əy ata! — dedi. U: — Mana mən! Ooꞑlum, sən kim bolisən? — dewidi, **19** Yaḳup atisioꞑa jawab berip: — Mən qong ooꞑulliri Əsawmən, manga eytḳanliridək ḳildim; əmdi orunliridin turup, olturup ḳiloꞑan owumning gəxigə eoꞑiz tegip, andin kəngülliridin manga bəht-bərikət tiləp dua ḳiloꞑayla, — dedi. **20** Isḥak ooꞑlioꞑa: — Əy ooꞑlum, ḳandaḳmu uni xunqə tez tepip kəlding? — dewidi, u jawab berip: — Qünki Pərwərdigar Hudaliri uni dəl yolumoꞑa yoluḳturdi, — dedi. **21** Isḥak Yaḳupḳa: — Əy ooꞑlum, yeḳinraḳ kəl, sən rast ooꞑlum Əsawmu, əməsmu, silap baḳay, — dedi. **22** Xuning bilən Yaḳup atisi Isḥaḳning ḳexioꞑa yeḳin bardi; u uni silap turup: — Awaz Yaḳupning awazi, lekin ḳol bolsa Əsawning ḳolidur, — dedi. **23** Uning ḳolliri bolsa akisi Əsawning ḳolliridək tüklük boloꞑini üqün uni toniyalmay, uningoꞑa bəht-bərikət tiləp dua ḳildi. **24** Andin u yənə: — Sən rast ooꞑlum Əsawmusən? dəp soriwidi, u jawab berip: — Dəl mən, — dedi. **25** Isḥak uningoꞑa: — Taamni elip kəlgin, mən ooꞑlumning ow gəxidin yəp, kənglümdin sanga bəht-bərikət tiləp dua ḳilay, — dedi. [Yaḳup] uni uning aldioꞑa ḳoydi; u yedi. U xarab kəltürüwidi, unimu iqti. **26** Andin atisi Isḥak uningoꞑa: — Əy ooꞑlum, əmdi yeḳin kelip meni səygin, — dedi. **27** U uning ḳexioꞑa berip uni səydi. Atisi uning kiyimining puriḳini purap uningoꞑa bəht-bərikət tiləp dua ḳilip: — «Mana, ooꞑlumning tenidiki puraḳ Pərwərdigar bərikətligən kəkləmzarning hux puriḳioꞑa ohxaydikən! **28** Huda sanga asmanning xəbnimi, Yərning munbət küqini ata ḳilip, Axliḳ-tülük bilən xarabnimu kəp bərgəy. **29** Həlklər sening ḳulluḳungda boloꞑay, əl-millətlər aldingda tizlanoꞑay; Ḳerindaxliringoꞑa hoja boloꞑaysən; Anangning ooꞑulliri sanga tizlanoꞑay; Sanga lənət ḳiloꞑanlar lənətkə ḳaloꞑay; Sanga bəht tiligənlər bəht tapḳay!» — dedi. **30** Xundak boldiki, Isḥak Yaḳupḳa dua ḳilip bolup, Yaḳup atisi Isḥaḳning ḳexidin qiḳip boluxioꞑa, akisi Əsaw owdin ḳaytip kəldi. **31** Umu məzzilik taamlarni etip, atisining ḳexioꞑa elip kirip, atisioꞑa: — Ata ḳopḳayla, ooꞑullirining ow gəxidin yəp, kəngülliridin manga bəht-bərikət tiləp dua ḳiloꞑayla, — dedi. **32** Atisi Isḥak uningoꞑa: — Sən kimsən? — dedi. U jawab berip: — Mən ooꞑulliri, qong ooꞑulliri Əsawmən! — dedi. **33** Buni anglap Isḥak alaḳzadilikkə qüxüp, pütün bədini jalaḳlap titrəp: — Undaḳta bayatin ow owlap elip kəlgini kim? Sən kelixtin burun uning ḫəmmə nərsisidin yəp, uningoꞑa bəht-bərikət tiləp dua ḳildim; wə bərḫək, u bəht-bərikət kəridu! — dedi. **34** Əsaw atisining səzlirini anglapla intayin eqinarlik ḫalda ün selip aqqik pəryad kətürüp atisioꞑa: — Menimu, i ata, menimu bəht-bərikətligəyla! — dedi. **35** U jawab berip: — Sening ining ḫiylə bilən kirip, sanga tegixlik bəht-bərikətni elip ketiptu, dedi. **36** Əsaw: — Rast uning eti Yaḳup əməsmu?! Qünki u ikki ḳetim meni putlap, ornumni tartiwaldi. Awwal tunjilik ḫoḳuḳumni tartiwaldi wə mana ḫazir u manga tegidioꞑan bəht-bərikətni elip kətti, — dedi, Andin yənə: — Mening üqün birər bəht-bərikət ḳaldurmidilimu? — dedi. **37** Isḥak Əsawoꞑa jawab berip: — Mana, mən uni üstünggə hoja ḳildim; ḫəmmə ḳerindaxlirini uning ḳulluḳida bolidioꞑan ḳildim; axlik wə yengi xarab bilən uni ḳuwwətlidim; əy ooꞑlum, əmdi sanga yənə nemimu ḳilip berələymən? — dedi. **38** Əsaw atisioꞑa yənə: — Əy ata, silidə pəḳət xu birla bəht-bərikət bar idimu? Manga, əy ata, mangimu bəht-bərikət tiləp dua ḳiloꞑayla! dedi. Andin u ün selip yioꞑlap kətti. **39** Atisi Isḥak uningoꞑa jawab berip: — «Mana, turaloꞑu jaying yərning munbət küqidin neri, Egiz asmanning xəbnimidin yirak bolur; **40** Sən ḳiliqingoꞑa tayinip jan baḳisən, Iningning hizmitidə bolisən; Lekin qegridin qiḳip kəzginingdə, Sən boynungdin uning boyunturuḳini qiḳirip sunduruwetisən» — dedi. **41** Xunga Əsaw atisi uningoꞑa tiligən bəht-bərikət səwəbidin Yaḳupḳa əqmənlik saḳlap yürdi. Əsaw kənglidə: — Atamning matəm künliri yeḳinlixip ḳaldi; xu qaoꞑda inim Yaḳupni eltürüwetimən, dəp hiyal ḳildi. **42** Lekin Riwkaḥ qong ooꞑli Əsawning bu səzliridin həwər tapti. U kiqik ooꞑli Yaḳupni qaḳirip uningoꞑa: — Mana akang Əsaw seni eltürüwetimən dəp əz-əzidin təsəlli tepiwetiptu; **43** əmdi əy ooꞑlum, səzümgə ḳulaḳ selip, ḳopup Ḫaranoꞑa, akam Labanning ḳexioꞑa ḳeqip kətkin; **44** akangning ḳəḥri yanoꞑuqə, uning ḳexida birnəqqə waḳit turoꞑin. **45** Akang aqqiḳidin yenip, sening uningoꞑa ḳiloꞑiningni untup kətküqə xu yərdə turup turoꞑin; andin mən adəm əwətip, seni u yərdin aldurup kelimən. Nemə üqün bir kündila ḫər ikkinglardin məḫrum bolup ḳalay? — dedi. **46** Əmma Riwkaḥ Isḥaḳḳa: — Mən muxu Ḫittiy ḳizlar wəjidin jenimdin jaḳ toydum. Əgər Yaḳupmu

bu yurttiki kizlardin, muxundak Hittiy kizni hotunlukka alsa yaxioinimning manga nemə paydisi? — dedi.

28 Xuning bilən Isḥak Yakupni qakirip, uningoa bəht-bərikət tiləp, uningoa jekiləp: — Sən Kanaaniylarning kizliridin hotun alma; **2** bəlki kopup, Padan-Aramoa, anangning atisi Betuəlning əyigə berip, u yərdin anangning akisi Labanning kizliridin hotun aloin. **3** Ḥəmmigə Kadir Təngri seni bəht-bərikətləp, awutup, səndin kəp həlklərni qikirip kəpəytkəy, **4** Xundakla Ibrahimning bəht-bərikitini sanga wə sening bilən nəslinggə bərgəy; xundak kilip sən ḥazir Musapir bolup turuwatkan yərni, yəni əslidə Huda Ibrahimoa bərgən zeminni igiləysən! — dedi. **5** Xuning bilən Isḥak Yakupni yoloa saldi. U Padan-Aramoa, aramiy Betuəlning ooli, Yakup bilən əsawning anisi Riwkahning akisi Labanning kəxioa karap mangdi. **6** Əsaw Isḥakning Yakupka bəht-bərikət tiləp, uni Padan-Aramoa xu yərdin hotun elixka əwətkənlikini, xundakla uningoa bəht-bərikət tiləp, uninga jekiləp: Sən Kanaaniylarning kizliridin hotun almioin, degənlirini ukup, Yakupningmu əz ata-anisioa itaət kilip, Padan-Aramoa kətkinini kərginidə, **8** Əsaw: — kanaanylarning kizliri atam Isḥakning nəziridə yaman kərünidikən, dəp bilip yətti. **9** U Ismailning kəxioa berip, ḥazirki hotunlirining üstigə Ibrahimning ooli Ismailning kizi, Nebayotning singlisi Maḥalatni hotunlukka aldi. **10** Yakup bolsa Bəər-Xebadin qikip, Ḥaran tərəpkə mengip, **11** bir yərgə yetip kəlgəndə, kün olturup kətkəqkə xu yərdə konmakqi boldi. U xu yərdiki taxlardin birini elip, bexioa yastuk kilip koyup, uhlioili yatti. **12** U bir qüx kərdi: — Mana, uqi asmanlaroa takixidioan bir pələmpəy yərdə tikləklik turatti; Hudaning pərixtiliri uningda qikip-qüxüp turuxatti. **13** Mana, Pərwərdigar uning üstidə turatti. U: — «Mən bolsam atang Ibrahimning Hudasi wə Isḥakning Hudasi boloan Pərwərdigardurmən; Mən sən yatkan bu zeminni sening bilən nəslinggə berimən. **14** Nəsling bolsa yərning topisidək kəp bolup, sən məoqrip bilən məxrikkə, ximal bilən jənubkə yeyilisən; sən wə nəslingning wasitisi bilən yər yüzidiki barlik ailə-kəbililər bəht-bərikət tapidu. **15** Mana, Mən sən bilən billidurmən, kəyərgə barsang seni aman-esən saklap, bu zeminoa seni kayturup kelimən; künki sanga eytkan sözümni ada kilmay turup, seni taxlimaymən» — dedi. **16** Andin Yakup oyoinip: — Bərḥək, Pərwərdigar bu yərdidur, lekin mən uni bilməptimən, — dedi. **17** U korkup ketip: Bu jay alamət dəḥxətlik bir jay ikən! Bu Hudaning əyi bilən asmanning dərwazisidin baxka ḥeq jay əməstur, — dedi. **18** Yakup ətisi səḥər kopup, bexining astioa koyoan taxni elip, [hatirə] tüwrük süpitidə tikləp, üstigə zəytun meyi kuyup koydi. **19** U jayning ismini Bəyt-Əl dəp atidi; əmma ilgiri u jayning eti Luz idi. **20** Andin Yakup kəsəm bilən wədə kilip: — Əgər Huda mening bilən billə bolup, bu səpirimdə meni saklap, yegili nan, kiygili kiyim berip, **21** Mən atamning əyigə aman-esən yenip barsam, undakta Pərwərdigar mening Hudayim bolidu; **22** Xuningdək mən hatirə tüwrük süpitidə tikləp koyoan bu tax Hudaning əyi bolidu; ḥəm xundakla sən manga beridioan barlik nərsilərning ondin bir ülüxini sanga təkdim kilmay kalmaymən, — dedi.

29 Andin Yakup səpirini dawamlaxturup, məxrikтiki kowmlarning zeminioa yetip kəldi. **2** U kariwidi, mana, yaylakta bir kuduk turatti, uning yenida üq top koy padisi turatti; künki həlk bu kuduktin padilarni suoiratti. Kudukning aoizioa yooan bir tax koyukluk idi. **3** Kaqaniki padilarning ḥəmmisi u yərgə yioilsa, padiqilar birliktə kudukning aoizidiki taxni yumilitiwetip, koylarni suoirip, andin taxni yənə kudukning aoizioa əz ornioa koyup koyatti. **4** Yakup [padiqilardin]: Əy buradərlər, silər kəyərlik? — dəp soridi. Ular: — Biz ḥaranlikmiz, dedi. **5** U ulardin: — Silər Naḥorning ooli Labanni tonumsilər? — dəp soridi. Ular: — Tonuymiz, dedi. **6** U ulardin: — U salamətmu, dəp soriwidi, ular jawab berip: — U salamət turuwatidu. Mana ənə uning kizi Raḥilə koyliri bilən keliwatidu, dedi. **7** U: — Mana, kün tehi egiz tursa, ḥazir tehi malning yioilidioan wakti bolmidi; nemixka koylarni suoirip, andin yənə berip otlatmaysilər? — dedi. **8** Ular jawab berip: — Yak, mundak kilalmaymiz. Awwal padilarning ḥammisi yioilip, padiqilar taxni kudukning aoizidin yumilitiwətkəndin keyin, andin koylarni suoirimiz, dedi. **9** U ular bilən gəplixip turoinida, Raḥilə atisining koyliri bilən yetip kəldi; qünki u koy bakkuqi idi. **10** Xundak boldiki, Yakup anisining akisi Labanning kizi Raḥilə bilən anisining akisi Labanning koylirini kərgəndə, u kopup berip, kudukning aoizidin taxni yumilitiwetip, anisining akisi Labanning koylirini suoıardi. **11** Andin Yakup Raḥiləni səyüp, yukiri awaz bilən yioilap taxlidi wə Raḥiləgə: — Mən sening atangning tuoikini, Riwkahning ooli bolimən, dewidi, u yügürüp berip atisioa həwər bərdi. **13** Xundak boldiki, Laban əz singlisining ooli Yakupning həwirini anglioanda, uning aldioa yügürüp berip, uni kuqaklap səyüp, əyigə baxlap kəldi. Andin Yakup Labanoa [kəqürmixlirining] ḥammisini dəp bərdi. **14** Laban uningoa: — Sən dərwəkə mening səngək bilən gəxümdursən! — dedi. Buning bilən u uning kəxida bir ayqə turup kaldi. **15** Andin Laban Yakupka: — Sən mening tuoikinim boloaq, manga bikaroa hizmət kilamsən? Eytkina, ḥəkkinggə nemə alisən? — dedi. **16** Labanning ikki kizi bar idi; qongining eti Leyaḥ, kiqikining eti Raḥilə idi. **17** Leyaḥning kəzliri yekimlik idi; əmma Raḥiləning bolsa təki-turki kelixkən, ḥəsni-jamali qiraylik kiz idi. **18** Yakupning köngli Raḥiləgə qüxkən bolup Labanoa: — Mən sening kiqik kizing Raḥilə üqün sanga yəttə yil hizmət kilay, dedi. **19** Laban jawab berip: — Uni baxka kixigə bərginimdin sanga bərginim yahxi. Əmdi meningkidə turoin, dedi. **20** Yakup Raḥiləni elix üqün yəttə yil hizmət kildi. Əmma u uni intayin yahxi kərgəqkə, bu yillar uningoa pəkət birnəqqə kündəkla bilindi. **21** Wakit toxkanda Yakup Labanoa: — Mana mening künlirim toxti. Əmdi ayalimni manga bərgin, mən uning kəxioa kirəy, dedi. **22** Laban xu yərdiki ḥəmmə kixilərni yioip, ziyapət kilip bərdi. **23** Lekin xundak boldiki, kəq kirgəndə, u qong kizi Leyaḥni Yakupning yenioa elip kəldi; Yakup uning kəxioa kirip billə boldi. **24** Laban əz dediki Zilpaḥni kizi Leyaḥoa dedək kilip bərdi. **25** Ətisi xundak boldiki, mana aldida Leyaḥ turatti! U Labanoa: — Bu zadi manga nemə kiloining? Əjəba, mən Raḥilə üqün sanga hizmət kilmidimmu? Meni nemixka xundak aldiding?! — dedi. **26** Laban: Bizning yurtimizda kiqikini qongidin ilgiri yatlik kilidioan rəsim-kaidə yok. **27** Əmdi sən qongining yəttə künlük toy murasimini ətküzüp boloin; andin yənə ikkinqisinimu sanga berəyli; u sening manga yənə yəttə yil kilidioan hizmitingning ḥakki bolidu, — dedi. **28** Yakup makul bolup, Leyaḥning yəttə künlük toy murasimini ətküzüp boloanda, Laban kizi Raḥilənimu uningoa hotunlukka bərdi. **29** Laban dediki Bilḥaḥni kizi Raḥiləgə dedək kilip bərdi. **30** Bu tərikidə Yakup Raḥiləningmu kəxioa kirdi; u Raḥiləni Leyaḥdin ziyadə yahxi kərdi. Andin keyin u yənə yəttə yil Labanoa hizmət kildi. **31** Əmma Pərwərdigar Leyaḥning ətiwarlanmioanlikini kərgəndə, uningoa tuoıuxni nesip kildi. Lekin Raḥilə tuoımas idi. **32** Leyaḥ ḥamilidar bolup bir ooıul tuoıup: — «Pərwərdigar harlanoinimni kərdi; əmdi erim meni yahxi kəridu» dəp uning ismini «Rubən» koydi. **33** U yənə ḥamilidar bolup, bir ooıul

tuoɣup: — «Pərwərdigar ətiwarlanmioɣanlikini anglap, buni ḫəm manga bərdi» dəp, uning ismini Ximeon ḳoydi. **34** U yənə ḫamilidar bolup, bir ooɣul tuoɣup: — «Əmdi bu ḳetim erim manga baoɣlinidu; qünki mən uningoɣa üq ooɣul tuoɣup bərdim» dəp uning ismini Lawiy ḳoydi. **35** U yənə ḫamilidar bolup, bir ooɣul tuoɣup: — «Əmdi bu ḳetim mən Pərwərdigaroɣa ḫəmdusana oḳuy!» dəp uning ismini Yəhuda ḳoydi. Andin u tuoɣuttin tohtap ḳaldi.

30 Əmma Raḫilə ezining Yaḳupḳa bala tuoɣup berəlmiginini kərgəndə, aqisioɣa ḫəsət ḳilip Yaḳupḳa: — Manga bala bərgin; bolmisa əlimən, — dedi. **2** Xuning bilən Yaḳupning Raḫiləgə oɟəzipi kelip: — Mən baliyatḳuning mewisini səndin ayioɣan Hudaning ornidimu?! — dedi. **3** — Mana, dedikim Bilḫaḫ bu yərdə turidu; sən uning ḳexioɣa kirgin, u mening ḳuqiḳimoɣa tuoɣsun; mən u arḳilik balilik bolay, — dedi Raḫilə. **4** Xuning bilən u dediki Bilḫaḫni uningoɣa hotun ḳilip bərdi; Yaḳup uning ḳexioɣa kirdi. **5** Bilḫaḫ ḫamilidar bolup, Yaḳupḳa bir ooɣul tuoɣup bərdi. **6** Raḫilə: — «Huda mən üqün adalət yürgüzüp pəryadimni anglap, manga bir ooɣul bərdi», dəp uning ismini Dan ḳoydi. **7** Raḫilənıng dediki Bilḫaḫ yənə ḫamilidar bolup, Yaḳupḳa ikkinqi ooɣlini tuoɣup bərdi. **8** Raḫilə: — «Mən aqam bilən bəslixip ḳattik tutuxup, yəngdim» dəp uning ismini Naftali ḳoydi. **9** Leyaḫ ezining tuoɣuttin tohtap ḳaloɣanini kərüp, dediki Zilpaḫni Yaḳupḳa hotun ḳilip bərdi. **10** Leyaḫning dediki Zilpaḫ Yaḳupḳa bir ooɣul tuoɣup bərdi. **11** Leyaḫ: — «Nemidegən tələylik-ḫə!» dəp uning ismini Gad ḳoydi. **12** Leyaḫning dediki Zilpaḫ Yaḳupḳa ikkinqi ooɣlini tuoɣup bərdi. **13** Leyaḫ: «Mən bəḫtlikturmən! Qünki hotun-ḳizlar meni bəḫtlik deyixidu!» dəp uning ismini Axir ḳoydi. **14** Buoɣday ormisi künliridə Rubən qikip etizlikḳa bardi wə etizdin birḳanqə muḫəbbətgülini terip, bularni anisi Leyaḫning ḳexioɣa əkəldi. Əmdi Raḫilə Leyaḫḳa: — Ətünüp ḳalay, ooɣlungning muḫəbbətgülidin birnəqqini manga bərgin! — dedi. **15** [Leyaḫ] uningoɣa jawabən: — Erimni tartiwaloɣining yətməmdu? Əmdi ooɣlumning muḫəbbətgülinimu tartiwalmaḳqimusən? — dedi. Raḫilə jawab berip: — Undaḳ bolsa u ooɣlungning muḫəbbətgülliri üqün bügün keqə sən bilən yatsun, — dedi. **16** Yaḳup kəqḳurun etizdin ḳaytip kəlginidə, Leyaḫ uning aldioɣa qikip: — Mening ḳeximoɣa kirixing kerək; qünki mən ooɣlumning muḫəbbətgülliri bilən seni ijarigə aldim, — dedi. Xundaḳ dewidi, u bu keqə uning bilən yatti. **17** Huda Leyaḫning duasini anglidi; u ḫamilidar bolup, Yaḳupḳa bəxinqi ooɣlini tuoɣup bərdi. **18** Xuning bilən Leyaḫ: «Dedikimni erimgə bərginimgə Huda əmdi manga «ijarə ḫəḳḳim»ni ata ḳildi» dəp uning ismini Issakar ḳoydi. **19** Leyaḫ yənə ḫamilidar bolup, Yaḳupḳa altinqi ooɣlini tuoɣup bərdi. **20** Leyaḫ: — «Huda manga yaḫxi toyluḳ ata ḳildi; əmdi erim mening bilən billə turidioɣan boldi; qünki mən uningoɣa altə ooɣul tuoɣup bərdim» dəp uning ismini Zəbulun ḳoydi. **21** Xuningdin keyin, u bir ḳiz tuoɣup, uning ismini Dinaḫ ḳoydi. **22** Əmma Huda Raḫiləni yad ḳilip, duasini anglap uni tuoɣidioɣan ḳildi, **23** U ḫamilidar bolup, bir ooɣul tuoɣdi. U: — «Huda meni nomustin halas ḳildi», dedi. **24** U: — «Pərwərdigar manga yənə bir bala bərsə» dəp, uning ismini Yüsüp ḳoydi. **25** Raḫilə Yüsüpni tuoɣḳandin keyin Yaḳup Labanoɣa: — Meni əz yurtumoɣa, əz wətinimgə kətkili ḳoyoɣin. **26** Mening sanga ixləp erixkən ix ḫəḳḳim boloɣan ayallirim bilən balilirimni manga bərgin; mən ketəy; qünki mening sanga ixligən japalik hizmitim əzünggə ayan, — dedi. **27** Laban uningoɣa jawabən: Nəziringdə iltipat tapḳan bolsam, ətünüp ḳalay, [yenimdin kətmə]. Qünki mən Pərwərdigarning sening səwəbingdin manga bərikət bərginini tonup yəttim, dewidi, [Yaḳup] yənə: — **28** Manga alidioɣan ḫəḳḳingni tohtatḳin; mən sanga xuni berəy, dedi. **29** [Yaḳup] uningoɣa jawab berip: — Mən sanga ḳandaḳ hizmət ḳilip kəlginim, mening ḳolumda malliringning ḳandaḳ boloɣini əzünggə ayan. **30** Qünki mən kəlməstə meling az idi; əmdi naḫayiti zor bir top boldi. Mening ḳədimim ḳəyərgə yətsə, Pərwərdigar sanga bərikət ata ḳildi. Əmdi mən ḳaqan əz ailəm üqün igilik tikləymən? — dedi. **31** Xuning bilən Laban: — Mən sanga nemə berəy, dewidi, Yaḳup: — Sən manga ḫeqnemə bərmigin; pəḳət mening xu iximoɣa ḳoxulsangla, mən yənə padangni bekip, ulardin həwər alimən. **32** Mən bügün pütkül padangni arilap, ala-qipar ḳoylarni, ḳara-ḳongur pahlanlarni, xundaḳla eqkilərning iqidinmu ala-qiparlirini ayrip qikimən. Bular mening ix ḫəḳḳim bolsun. **33** Keyin, mening ḫəḳḳimni təkxürüp kəlgən waḳtingda, ḫəḳḳaniy boloɣinim kəz aldingda ispatlinidu; eqkilər arisida ala-qipar bolmioɣanlirining ḫəmmisi, pahlanlar arisida ḳara-ḳongur bolmioɣanlirining ḫəmmisi ooɣrilap kelingən ḫesablansun, — dedi. **34** u waḳitta Laban: — Maḳul, degininggdək bolsun, — dedi. **35** Xu küni [Laban] taoɣil wə ala-qipar tekilərni, ala-qipar qixi eqkilərni, xundaḳla az-paz aḳ qikimi boloɣan barlik eqkilərni, barlik ḳara-ḳongur ḳozilarni ayrip, əz ooɣullirining ḳolioɣa tapxurup, **36** əzi bilən Yaḳupning otturisida üq künlük arilikni ḳoydi. Yaḳup bolsa Labanning padilirining ḳaloɣinini baḳti. **37** Lekin Yaḳup terək, badam wə qinar dərəhliridin yumran qiwiḳlarni elip, ḳowzikini yolluḳ ḳilip xilip, aḳ siziḳlarni qikardi. **38** Andin mal küyligən waḳitlirida su iqkili kəlgəndə, u muxu xiloɣan qiwiḳlarni padilar su iqidioɣan yərlərdiki ulaḳlaroɣa malning aldioɣa tikləp ḳoyatti. Mal bu [taoɣil] qiwiḳlarning aldida jüpləxkəndin keyin ular taoɣil wə ala-qipar ḳozilarni tuoɣdi. **40** Andin Yaḳup bu ḳozilarni Labanning padisidin ayrip qikardi; andin u Labanning padisining yüzlirini taoɣil wə ḳongur ḳoylirioɣa ḳaritip jüpləxtürdi; xundaḳ ḳilip, u əz melini Labanning melioɣa ḳoxmay bələk ḳoyup, əzi üqün ayrim badilarni ḳildi. **41** Saoɣlam küqlük mal jüpləxkinidə, Yaḳup qiwiḳlarni padining kəz aldioɣa ulaḳlarda ḳoyatti; mallar xu qiwiḳlarning yenida jüplixətti. **42** Lekin jüplixiwatḳan mal ajiz bolsa, u qiwiḳlarni ḳoymaytti. Bu tərikidə ajizliri Labanoɣa, küqlükliri Yaḳupḳa təwə boldi. **43** Xundaḳ ḳilip, bu kixi naḫayiti bay bolup, malliri, dedəkliri, ḳulliri, təgiliri wə exəkliri heli kəp boldi.

31 Əmma Yaḳup Labanning ooɣullirining: — Yaḳup atimizning pütün mal-mülkini elip kətti; uning erixkən bu dəliti atimizning təəlluḳatidin kəlgən, deginini anglap ḳaldi. **2** Yaḳup Labanning qirayioɣa ḳariwidi, mana, u əzigə burunḳidək hux peil bolmidi. **3** Bu qaoɣda, Pərwərdigar Yaḳupḳa: — Sən ata-bowiliringning zemenioɣa, əz uruḳ-tuoɣḳanliringning ḳexioɣa ḳaytip kətkin. Mən sening bilən billə bolimən, — dedi. **4** Xuning üqün Yaḳup adəm əwətip, Raḫilə wə Leyaḫni əz padisi turoɣan kəkləmgə qaḳirip kelip **5** ularoɣa mundaḳ dedi: — Mən atanglarning qirayioɣa ḳarisam manga burunḳidək hux peil bolmidi; əmma atamning Hudasi mən bilən billə bolup kəldi. **6** Küqümning yetixiqə atanglaroɣa ixləp bərginim silərgə ayan; **7** ḫalbuki, atanglar meni əhmək ḳilip, ḫəḳḳimni on ḳetim əzgərtti; lekin Huda uning manga ziyan yətküzüxigə yol ḳoymidi. **8** Əgər u: «Ala-qipar ḳozilar ḫəḳḳing bolidu», desə, barlik padilar ala-qipar ḳozilioɣili turdi. U: «Taoɣil ḳozilar ḫəḳḳing bolsun», desə, barlik padilar taoɣil ḳozilioɣili turdi. **9** Bu tərikidə Huda atanglarning mallirini tartiwelip, manga bərdi. **10** Padilar küyligən waḳitta mən bir ḳetim qüxümdə beximni kətürüp xuni kərdumki, mana, mallarning üstigə jüplixixkə etiloɣan ḳoqḳar-tekilərning ḫəmmisi taoɣil yaki ala-qipar idi. **11** Andin Hudaning

Pərixtisi qüxümdə manga: «Əy Yakup», dewidi, mən jawab berip: «Mana mən», dedim. **12** U manga: — «Əmdi bexingni kətürüp karioqin; mana mallarning üstigə jüplixixkə etiloqan koqkar-tekilərning hammisi taoqil wə ala-qipardur; qünki Mən Labanning sanga kiloqinining hammisini kərdüm. **13** Mən Bəyt-əldə [sanga kərüngən] Təngridurmən. Sən xu yərdə tüwrükni məsihləp, Manga kəsəm iqting. Əmdi sən orningdin turup, bu zemindin qikip, uruk-tuoqkanliringning zeminioqa yanoqin» dedi. **14** Rahilə wə Leyah uningoqa jawab berip: — Atimizning əyidə bizgə tegixlik nesiwə yaki miras kalmioqanmu? **15** Biz dərwəkə uningoqa yat adəm hesablinip kaloqanmu?! U bizni setiwətti, toyluqimiznimu pütünləy yəp kətti! **16** Xundak boloqandin keyin, Huda Atimizdin sanga elip bərgən barlik dölət biz bilən balilirimizningkidur. Əmdi Huda sanga nemə degən bolsa, xuni kiloqin, — dedi. **17** Xuning bilən Yakup ornidin turup, baliliri wə ayallirini təgilərgə mindurup, erixkən barlik malliri wə barlik təallukatini, yəni Padan-Aramda tapkan təallukətlirini elip, atisi Ishakning yenioqa berixka Kanaan zeminioqa karap yol aldi. **19** Laban bolsa koylirini kirkioqili kətkənidi; Rahilə əz atisioqa təwə «əy butliri»ni ooqrilap eliwaldi. **20** Yakup aramiy Labanoqa əz kexidin ooqrilikqə keqip ketidioqanlikini ukturmay uni aldap koyoqanidi. **21** U bar-yokini elip keqip kətti; u dəryadin ətüp Gilead teoqi tərəpkə karap yol aldi. **22** Üqinqi küni, Labanoqa Yakupning kaqkini tooqrisida həwər yətti. **23** U əz tuoqkanlirini elip, yəttə künlük yoloqiqə kəynidin kooqlap berip, Gilead teoqida uningoqa yetixti. **24** Lekin keqisi Huda aramiy Labanning qüxigə kirip uningoqa: «Sən hezi bol, Yakupka ya ak ya kək demə!» dedi. **25** Laban Yakupka yetixip baroqanda, Yakup qedirini taoqning üstigə tikgənidi. Labanmu tuoqkanliri bilən Gilead teoqining üstidə qedir tikti. **26** Laban Yakupka: — Bu nemə kiloqining? Sən meni aldap, kizlirimni uruxta aloqan oljidək elip kətting? **27** Nemixka yoxurun kaqisən, manga həwər bərməy məndin ooqrilikqə kətting? Manga degən bolsang mən huxal-huramlik bilən oqəzəl okup, dap wə qang qelip, seni uzitip koymamtim? **28** Xundak kilip sən manga əz ooqullirim wə kizlirimni səyüp uzitip koyux pursitinimu bərmiding. Bu ixta əhməklik kilding. **29** Silərgə ziyan-zəhmət yətküzüx kolumdin kelətti; lekin tünügün keqə atangning Hudasi manga səz kilip: «Hezi bol, Yakupka ya ak ya kək demə» dedi. **30** Hox, sən atangning əyini tolimu seoqinoqining üqün kətməy koymaysən; lekin nemixka yənə mening butlirimni ooqriliding? — dedi. **31** Yakup Labanoqa jawab berip: — Mən korkup kaqtim; qünki seni kizlirini məndin məjburiy tartiwalamdikin, dedim. **32** Əmdi butliringoqa kəlsək, ular kimdin qiksa xu tirik kalmaydu! Kerindaxlirimiz aldida məndin kandakla neməngni tonuwalsang, uni elip kət, — dedi. Halbuki, Yakupning Rahilənin butlarni ooqrilap kalginidin həwiri yok idi. **33** Laban aldi bilən Yakupning qedirioqa kirip, andin Leyahning qediri həm ikki dedəkning qedirlirioqa kirip ahturup heqnemə tapalmidi. Leyahning qediridin qikip, Rahilənin qedirioqa kirdi. **34** Rahilə bolsa əy butlirini elip, bularni təgining qomining iqigə tikip koyup, üstidə olturuwaloqanidi. Laban pütkül qedirini ahturup, heqnemə tapalmidi. **35** Rahilə atisioqa: — Əy hojam, aldingda turalmioqinim üqün hapa bolmioqin; qünki mən hazir ayallarning adət məzgilidə turuwatimən, — dedi. Xundak kilip, Laban hammə yərni koymay ahturupmu, əy butlirini tapalmidi. **36** Xuning bilən Yakup aqqiklap Laban bilən jedəllixip kətti. Yakup Labanoqa: — Sən meni kəynimdin munqə aldirap-tenəp kooqlap kəlgüdək məndə nemə səwənlik, nemə gunah bar? **37** Sən hammə yük-taklirimni ahturup qikting, əyüngning nərsiliridin birər nemə tapalidingmu? Birnemə tapkan bolsang, mening kerindaxlirim bilən sening kerindaxliringning aldida uni koyoqin, ular biz ikkimizning arisida həküm kilsun. **38** Mən muxu yigirmə yil kexingda turdum; heqkaqan saoqliking wə qixi əqkiliring bala taxliwətmidi; padiliringdin koqkarliringni yeginim yok. **39** Booquwetilgənlirini kexingoqa elip kəlməy, bu ziyanni əzüm toldurdum; keqisi ooqrilanoqan yaki kündüzi ooqrilanoqan bolsun sən uni məndin təlitip alding. **40** Mening künlirim xundak əttiki, kündüzi issiktin, keqisi sooquktin kiynilip, uyku kəzümdin kaqatti. **41** Mening künlirim muxu yigirmə yilda əyüngdə turup xundak boldi; on tət yil ikki kizing üqün sanga hizmət kildim, altə yil padang üqün hizmət kildim; uning üstigə sən ix hakkimni on ketim əzgərtting. **42** Əgər atamning Hudasi, yəni Ibrahimning Hudasi, yəni Ishakning Korkunqisi Boloqanning Özi mən bilən billə bolmisa idi, sən jəzmən meni kuruk kol kilip kayturuwetətting. Lekin Huda mening tartkan jəbir-japalirimni, kollirimning muxəkkitini kərüp tünügün keqə sanga tənbih bərdi, — dedi. **43** Laban Yakupka jawab berip: — Bu kizlar mening kizlirim, bu ooqullar mening ooqullirim, bu pada bolsa mening padam bolidu; xundakla kəz aldingdiki hammə nərsə miningkidur; əmma mən bügün bu kizlirimni wə ularning tuoqkan ooqullirini nemə kilay? **44** Keni kəl, sən bilən ikkimiz bir əhdə tüzüxəyli, bu mən bilən sening otturimizda guwah bolsun, — dedi. **45** Xuning bilən Yakup bir taxni elip ərə tikləp tüwrük kilip koydi. **46** Andin Yakup kerindaxlirioqa: — Tax yioqinglar, — dewidi, taxlarni elip kelip dəwilidi, xu yərdə tax dəwisining yenida oqizalinixti. **47** Laban bu dəwini «Yəgar-Sahaduta» dəp atidi, Yakup uningoqa «Galeəd» dəp at koydi. **48** Laban: — Bu dəwə bügün sən bilən mening otturamda guwah bolsun, — dedi. Xunga bu səwəbtin dəwining nami «Galeəd» ataldi. **49** U jay yənə «Mizpah», dəpmu ataldi; qünki Laban yənə: — Ikkimiz bir-birimiz bilən kərüxmigən wakitlarda, Pərwərdigar sən bilən mening otturamda karawul bolup kəzitip tursun. **50** Əgər sən kizlirimni bozək kilsang, yaki kizlirimning üstigə baxka hotunlarni alsang, baxka heq kixi keximizda hazir bolmioqan tək dirdimu, mana, Huda mən bilən sening arangda guwahqidur! **51** Laban Yakupka yənə: — Mana, bu dəwigə kara, mən bilən sən ikkimizning otturisida mən tikləp koyoqan bu tüwrükkimu kara; **52** kəlgüsidə bu dəwə wə bu tüwrükmu mən yaman niyət bilən bu dəwidin sening təripinggə ətməslikim üqün, seningmu niyitingni yaman kilip bu dəwə wə bu tüwrüktin ətüp mening təripimgə kəlməsliking üqün guwahqi bolsun. **53** Ibrahimning ilahi, Nahorning ilahi wə bu ikkisining atisining ilahliri arimizda həküm qikarsun, — dedi. Yakup bolsa atisi Ishakning Korkunqisi Boloquqi bilən kəsəm kildi. **54** Andin Yakup taoq üstidə bir kurbanlik sunup, kerindaxlirini əzi bilən tamaklinixka təklip kildi. Ular həmdastihan olturdi wə keqisi taoqda kondi. **55** Ətisi tang səhərdə Laban ornidin turup, nəwriliri bilən kizlirini səyüp, ularoqa bəht-bərikət tiləp, əz əyigə rawan boldi.

32 Yakup əz yolioqa ketip baratti; yolda Hudaning pərixtiliri uningoqa uqridi. **2** Yakup ularni kərüp: — Bu jay Hudaning bargahi ikən! — dəp, bu jayning namini «Mahanaim» dəp koydi. **3** Andin Yakup Seir zeminidiki «Edom yayliki»oqa, akisi Əsawning kexioqa aldin həwərqilərni əwətip, **4** ularoqa jekiləp: — Silər hojamoqa, yəni Əsawoqa: «Kəminiliri Yakup mundak dedi: — Mən Labanning kexida musapir bolup, ta muxu wakitkiqə turdum. **5** Əmdi məndə kala, exək wə koylar, kul-dedəklərmu bar; mən əzlirining nəzaridə iltipat taparmənmikin dəp hojamoqa həwər yətküzüxni layik kərdüm», dənglar, — dedi. **6** Həwərqilər Yakupning yenioqa yenip kelip: — Biz

akiliri Əsawning ḳexioɣa barduḳ; u tət yüz kixini elip, silining aldilirioɣa keliwatidu, — dedi. **7** Yaḳup naḥayiti ḳorḳup, oɣəm-oɣussigə qüxüp adəmlirini ḳoy, kala wə təgilirigə ḳoxup, ikki topḳa ayridi. **8** U: — «Əgər Əsaw kelip bir topimizoɣa ḥujum ḳilsa, yənə bir top ḳeqip ḳutulup ḳalar» — dəp oylidi. **9** Andin Yaḳup mundaḳ dua ḳildi: — I atam Ibraḥimning Hudasi wə atam Isḥaḳning Hudasi! Manga: «Өz zemining wə uruḳ-tuoɣḳanliringning ḳexioɣa yenip kətkin, sanga yahxiliḳ ḳilimən» dəp wədə ḳiloɣan Pərwərdigar! **10** — Mən Sening Өz ḳulungoɣa kərsətkən əzgərməs barliḳ meḥribanliḳing wə barliḳ wapadarliḳing aldida ḥeqnemə əməsmən; qünki mən bu Iordan dəryasidin ətkinimdə yaloɣuz bir ḥasam bar idi. Əmdi mən ikki top adəm bolup ḳaytiwatimən. **11** Өtünüp ḳalay, meni akam Əsawning ḳolidin ḳutḳuzoɣaysən; qünki u kelip mən bilən hotun-balilirimni əltürüwətəmdikin, dəp ḳorḳimən. **12** Sən: «Mən jəzmən sanga zor yahxiliḳ ḳilip, sening nəslingni dengizdiki ḳumdək ḥəddi-ḥesabsiz kəp ḳilimən», degəniding, — dedi. **13** U xu keqisi xu yərdə ḳonup ḳaldi; andin u ḳol ilikidiki mallardin elip, akisi Əsawoɣa ikki yüz əqkə, yigirmə tekə, ikki yüz saoɣliḳ, yigirmə ḳoqḳar, ottuz qixi təgini taylaḳliri bilən, ḳirik inək, on buḳa, yigirmə mada exək, on ḥangga exəkni sowoɣat ḳilip təyyarlap, **16** Bularni ayrim-ayrim top ḳilip hizmətkarlirining ḳolioɣa tapxurup, ularoɣa jekilәp: — Silər məndin burun mengip, ḥər topning arisida arilиḳ ḳoyup ḥəydəp menginglar, — dedi. **17** U əng aldidiki top bilən mangoɣan kixikə əmr ḳilip: — Akam Əsaw sanga uqrioɣanda, əgər u səndin: «Kimning adimisən? Kəyərgə barisən? Aldingdiki janiwarlar kimning?» — dəp sorisa, **18** Undaḳta sən jawab berip: «Bular kəminiliri Yaḳupning bolup, hojam Əsawoɣa əwətkən sowoɣattur. Mana, u əzimu kəynimizdin keliwatidu» — degin, dedi. **19** Xu tərikidə u ikkinqi, üqinqi wə ulardin keyinki padilarni ḥəydəp mangoɣuqi kixilərgimu ohxax əmr ḳilip: — Əsaw sizlərgə uqrioɣanda, silərmu uningoɣa xundaḳ dənglar, andin: — Mana, kəminiliri Yaḳup əzimu arkimizdin keliwatidu, — dənglar, dedi; qünki u: — Mən aldimda baroɣan sowoɣat bilən uni meni kəqürüm ḳildurup, andin yüzini kərsəm, meni ḳobul ḳilarmikin, — dəp oylioɣanidi. **21** Xundaḳ ḳilip sowoɣat aldin əwətildi; u xu keqisi bargaḥda ḳonup ḳaldi. **22** U xu keqidə ḳopup, ikki ayali wə ikki dediki wə on bir ooɣlini elip, Yabbok keqikidin ətüp kətti. **23** U ularni eḳindin ətküzdi, xundaḳla ḥəmmə təəlluḳinimu u ḳarxi tərəpkə ətküzdi. **24** Yaḳup bolsa bu ḳatta yaloɣuz ḳaldi; bir zat kelip xu yərdə uning bilən tang atḳuqə qelixti. **25** Lekin bu zat uni yengəlməydioɣanliḳini kərüp, uning yotisining yirikioɣa ḳolini təgküzüp ḳoydi; xuning bilən ular qelixiwatḳanda Yaḳupning yotisi ḳazandin qikip kətti. **26** U zat: — Meni ḳoyup bərgin, qünki tang atay dəp ḳaldi, dedi. — Sən meni bərikətlimigüqə, seni ḳoyup bərməymən, dedi Yaḳup. **27** U uningdin: — Eting nemə? dəp soridi. U: etim Yaḳup, — dedi. **28** U uningoɣa: — Sening eting buningdin keyin Yaḳup bolmay, bəlki Israil bolidu; qünki sən Huda bilənmu, insan bilənmu elixip oɣalib kəlding, — dedi. **29** Andin Yaḳup uningdin: — Namingni manga dəp bərgin, dewidi, u: — Nemixḳa mening namimni soraysən? — dedi wə xu yərdə uningoɣa bəht-bərikət ata ḳildi. **30** Xuning bilən Yaḳup: — Hudani yüzmu-yüz kərüp, jenim ḳutulup ḳaldi, dəp u jayning namini «Pəniəl» dəp atidi. **31** U Pəniəldin ətüp mangoɣanda, kün uning üstibexini yorutti; əmma u yotisi tüpəylidin aḳsap mangatti. **32** Bu səwəbtin Israillar bügüngiqə yotining ügisidiki pəyni yeməydu; qünki xu Zat Yaḳupning yotisining yirikioɣa, yəni uning peyigə ḳolini təgküzüp ḳoyoɣanidi.

33 Yaḳup bexini kətürüp ḳariwidi, mana Əsaw tət yüz kixi bilən keliwatatti. Xuning bilən u balilirini ayrip, Leyaḥ, Raḥilə wə ikki dedəkkə tapxurdi; **2** u ikki dedək wə ularning balilirini ḥəmmining aldida mangdurdi, andin Leyaḥ bilən uning balilirini, əng ahirida Raḥilə bilən Yüsüpni mangdurdi. **3** Өzi bolsa ularning aldioɣa ətüp mangdi, u akisining aldioɣa yetip baroɣuqə yəttə ḳetim yərgə bax urup təzim ḳildi. **4** Əsaw uning aldioɣa yügürüp kelip, uni ḳuqaḳlap, boynioɣa girə selip, uni səydi; ḥər ikkisi yioɣlixip kətti. **5** Andin Əsaw bexini kətürüp ḳarap, ayallar wə balilarni kərüp: — Bu sən bilən billə kəlgənlər kimlər? — dəp soridi. Yaḳup: — Bular Huda xapaət ḳilip kəminilirigə bərgən balilardur, — dedi. **6** Andin ikki dedək wə ularning baliliri aldioɣa berip, uningoɣa təzim ḳildi; **7** Andin Leyaḥmu uning baliliri bilən aldioɣa berip, təzim ḳildi, ahirida Yüsüp bilən Raḥilə aldioɣa berip, təzim ḳildi. **8** Əsaw: — Manga yolda uqrioɣan axu topliringda nemə məḳsiting bar? — dewidi, Yaḳup jawab berip: — Bu hojamning aldida iltipat tepixim üqündur, dedi. **9** Lekin Əsaw: — Əy ḳerindixim, məndə yetip axḳudək bar. Sening əz nərsiliring əzünggə ḳalsun, dedi. **10** Əmma Yaḳup: — Undaḳ ḳilmioɣin; əgər mən nəzərliridə iltipat tapḳan bolsam, sowoɣitimni ḳolumdin ḳobul ḳiloɣayla; qünki silining meni huxalliḳ bilən ḳobul ḳiloɣanlirini kərüp, didarlirini kərginimdə Hudaning didarini kərgəndək boldum! **11** Əmdi sanga ḳaltürülgən, [Hudadin kərgən] bu bərikətlirimni ḳobul ḳiloɣayla; qünki Huda manga xapaət kərsətti, ḥəmmə nərsilirim bar boldi, — dəp uningdin ḳayta-ḳayta ətünüwidi, u ḳobul ḳildi. **12** Andin Əsaw: — Əmdi biz ḳozoɣilip səpirimizni dawamlaxturayli, mən sening aldingda mangay, dedi. **13** U uningoɣa jawabən: — Hojam kərdilə, balilar kiqik, ḳeximda emidioɣan ḳoza wə mozaylar bar; əgər mən bularni bir künla aldirtip ḳooɣlap mangdursam, pütkül pada ölüp ketidu. **14** Xunga ətünimənki, hojam kəminiliridin aldida mangoɣaq tursun; mən aldimdiki mal-qarwilarning mengixioɣa, xundaḳla balilarning mengixioɣa ḳarap asta mengip, hojamning ḳexioɣa Seioɣa udul baray, dedi. **15** U waḳitta Əsaw: — Undaḳ bolsa, mən əzüm bilən kəlgən kixilərdin birnəqqini ḳexingda ḳoyup ketəy, dedi. Lekin u jawab berip: — Buning nemə ḥajiti? Pəḳət hojamning nəziridə iltipat tapsamla xu kupayə, dedi. **16** Əsaw u küni yoloɣa qiḳip Seioɣa yenip kətti. **17** Yaḳup səpər ḳilip, Sukkot degən jayoɣa kəlgəndə, u yərgə bir əy selip, mallioɣa lapaslarni yasidi. Xunga bu yər «Sukkot» dəp ataldi. **18** Xu tərikidə Yaḳup Padan-Aramdin ḳaytip, Ḳanaan zeminidiki Xəkəm xəḥirigə aman-esən kəldi. U xəḥərning aldida qedir tikti. **19** Andin u qedir tikkən yərning bir ḳisimini Xəkəmning atisi boloɣan Ḥamorning ooɣulliridin bir yüz ḳəsitigə setiwelip, **20** Xu yərdə bir ḳurbangaḥ selip, namini «Əl-Əloḥə-Israil» dəp atidi.

34 Bir küni, Leyaḥning Yaḳupḳa tuoɣup bərgən ḳizi Dinaḥ yurtning ḳizliri bilən kərüxkili qiḳti. **2** Xu yurtning əmiri ḥiwiy Ḥamorning ooɣli Xəkəm uni kərüp ḳelip, uni tutuwelip, zorlap nomusioɣa təgdi. **3** Əmma uning kəngli Yaḳupning ḳizi Dinaḥḳa qüxüp, uni yahxi kərüp ḳaldi wə uningoɣa muḥəbbiti bilən kəngül soridi. **4** Xuning bilən Xəkəm atisi Ḥamordin: — Bu ḳizni manga hotunluḳḳa elip bərgin, dəp tələp ḳildi. **5** Yaḳup [Xəkəmning] ḳizi Dinaḥning ippitigə təgkənlikini anglap ḳaldi. Uning ooɣulliri malliri bilən dalalarda idi; xunga Yaḳup ular kəlgüqə jim turup turdi. **6** Xəkəmning atisi Ḥamor Yaḳupning aldioɣa uning bilən səzləxkili qiḳti; **7** Yaḳupning ooɣulliri həwərni anglapla dalalardin ḳaytip kəlgənidi. Bular [Xəkəmning] ḳilmaydioɣan ixni ḳilip, Yaḳupning ḳizining nomusioɣa tegip Israil ḳəbilisidə xərməndilik ḳiloɣini üqün

azablinip, intayin ƙattiķ oŋəzəpləndi. **8** Ḥamor ularoŋa səz ķilip: — Ooŋlum Xəkəmning kəngli ķizinglaroŋa qüxüp ķaptu. Iltipat ķilip uni ooŋlumoŋa hotunlukḳa bərsənglar! **9** Biz bilən ķudabaja bolup, ķizliringlarni bizgə beringlar, bizning ķizlirimiznimu silər elinglar; **10** Biz bilən billə turunglar. Mana, yər aldinglarda turuptu; bu yərni makan ķilip, soda ķilip, əzünglar üqün əymülük elinglar, — dedi. **11** Xəkəm ķizning atisi bilən akaukilirioŋa: — Nəziringlarda iltipat tapsam dəymən; silər nemə desənglar, xuni berəy. **12** Məndin ķanqilik toyluķ yaki sowoŋat tələp ķilsanglar, manga eytķininglarqə berəy; pəķət bu ķizni manga hotunlukḳa bərsənglarla bolidu, dedi. **13** Yaķupning ooŋulliri bolsa Xəkəm wə atisi Ḥamoroŋa ḥiylə-mikir bilən jawab bərdi, qünki u singlisi Dinaḥning ippitigə təgkənidi; **14** ularoŋa: — Biz bundaķ ķilalmaymiz, singlimizni hətnisiz birsigə berixkə maķul deyəlməymiz; qünki bu bizgə nomus bolidu. **15** Pəķət bir xərtimizgə kənsənglarla silərgə maķul bolimiz; silərning barliķ ərkəkliringlar hətnə ķilinip bizdək bolsa, **16** Ķizlirimizni silərgə berip, silərning ķizliringlarni biz elip aranglarda olturup, bir ķowm bolup ķalimiz. **17** Əmma bizgə ķulaķ salmay hətnə ķilinixķa unimisanglar, undaķta biz ķizimizni elip ketimiz, — dedi. **18** Ularning səzliri Ḥamor wə ooŋli Xəkəmning nəzirigə yaķti. **19** Yigit bu ixni kəynigə sozmidi, qünki u Yaķupning ķizioŋa ejil bolup ķaloŋanidi; u atisining əyidə ḥəmmidin ətiwarliķ idi. **20** Xuning bilən Ḥamor ooŋli Xəkəm bilən xəḥərning dərwazisioŋa berip, xəḥərning adəmlirigə səz ķilip: — **21** Bu adəmlərning biz bilən inaķ ətküsi bar. Xunga ular muxu yurtta turup soda-setiķ ķilsun; mana, bu jayninglkki təripi ularoŋa yətküdək kəngridur. Biz ularning ķizlirini hotunlukḳa elip, əz ķizlirimizni ularoŋa berimiz. **22** Lekin pəķət arimizdiki ḥəmmə ərkək ular hətnə ķilinoŋandək hətnə ķilinsa, u adəmlər arimizda turup biz bilən bir həlk boluxķa maķul dəydu. **23** Xu təriķidə ularning mal-təəlluķati, ḥəmmə qarpayliri bizningki bolmamdu? Biz pəķət ularoŋa maķul desəkla, ular arimizda turidu, — dedi. **24** Xuning bilən xəḥərning dərwazisidin kirip-qiķidioŋanlarning ḥəmmisi Ḥamor bilən ooŋli Xəkəmning səzigə ķulaķ saldi. Xəḥərning dərwazisidin kirip-qiķadioŋanlarning ḥəmmisi hətnə ķilindi. **25** Əmma üqinqi küni, ular tehiqə aoŋrik yatķinida xundaķ boldiki, Yaķupning ikki ooŋli, yəni Dinaḥning akiliri Ximeon bilən Lawiy ḥərķaysisi əz ķiliqini elip, xəḥər hatirjəmlik iqidə turoŋinida besip kirip, ḥəmmə ərkəkni ətürüwətti; **26** Ular Ḥamor bilən ooŋli Xəkəmnimu ķiliqlap, Dinaḥni Xəkəmning əyidin elip kətti. **27** Andin Yaķupning [barliķ] ooŋulliri: «Ular singlimizning nomusioŋa təgdi» dəp, ətürülgənlərning jayioŋa kelip, xəḥərni bulap-talang ķildi. **28** Ularning ķoy-kala, exəklirini, xəḥərdiki ḥəmmini, etizliklardiki ḥəmmini elip kətti, **29** Xundaķla ularning barliķ mal-mülkini bulap-talap, barliķ hotun-balilarni əsir ķilip, əy iqidiki barliķ nərsilərnimu ķoxup elip kətti. **30** Yaķup Ximeon wə Lawiyni əyibləp: — Silər meni balaoŋa tikip, zemindikilər — Ķanaaniylar bilən Pərizziylərning aldida sesittinglar. Bizning adimimiz az bir həlķturmiz; ular manga ķarxi qikip yioŋilip ḥujum ķilidu; xuning bilən mən wə jəmətim wəyran bolimiz, — dedi. **31** Əmma ular jawab berip: — Əjəba, singlimizoŋa bir paḥixə ayaloŋa ķiloŋandək muamilə ķilsa bolamdu? — dedi.

35 Andin Huda Yaķupķa: — Sən ḥazir Bəyt-Əlgə qikip, xu yərni makan ķil, ezüng akang Əsawdin ķeqip mangoŋiningda sanga kərüngən [Mən] Təngrigə bir ķurbangaḥ yasioŋin, — dedi. **2** Xuning bilən Yaķup əyidikilər wə əzi bilən billə boloŋanlarning ḥəmmisigə mundaķ dedi: — Aranglardiki yat ilaḥ butlirini taxliwetip, əzünglarni paklap eginliringlarni yənggüxlənglar. **3** Andin ķopup Bəyt-Əlgə qikimiz. Mən xu yərdə ķiyinqilikta ķaloŋanda duayimni ijabət ķilip, yürgən yolumda mening bilən billə bolup kəlgən Təngrigə ķurbangaḥ salay, — dedi. **4** Xuning bilən əz ķolliridiki ḥəmmə yat ilaḥ butlirini, xundaķla ķulaķliridiki zirilərni qikirip Yaķupķa bərdi. Yaķup bularni Xəkəmdiki dub dərihining tüwigə kəmüp ķoydi. **5** Andin ular səpərgə atlandi; əmma ətrapidiki xəḥərlərni Hudadin boloŋan bir wəḥimə baskaqka, ular Yaķupning ooŋullirini ķooŋlimidi. **6** Bu təriķidə Yaķup wə uning bilən billə boloŋanlarning ḥəmmisi Ķanaan zeminidiki Luz, yəni Bəyt-Əlgə yetip kəldi. **7** U xu yərdə bir ķurbangaḥ yasidi; akisidin ķeqip mangoŋinida xu yərdə Huda uningoŋa kerüngini üqün bu jayning ismini «Əl-Bəyt-Əl» dəp atidi. **8** Riwkaḥning inik'anisi Dəboraḥ bolsa xu yərdə aləmdin ətti. U Bəyt-Ələning ayioŋidiki dub dərihining tüwidə dəpnə ķilindi. Bu səwəbtin xu dərəh «Yioŋa-Zarning dub dərihi» dəp ataldi. **9** Yaķup [xu yol bilən] Padan-Aramdin yenip kəlgəndin keyin, Huda uningoŋa yənə bir ķetim kerünüp, uningoŋa bəht-bərikət ata ķildi. **10** Andin Huda uningoŋa: — Sening isming Yaķuptur; əmma mundin keyin sən Yaķup atalmay, bəlki naming Israil bolidu, dəp uning ismini Israil ķoyup ķoydi. **11** Andin Huda yənə uningoŋa: — Mən Əzüm Ḥəmmigə Ķadir Təngridurmən; sən nəsillinip, kəpəygin; bir əl, xundaķla bir türküm əllər səndin pəyda bolidu; padixaḥlarmu sening puxtungdin qikidu. **12** Mən Ibraḥim wə Isḥaķka bərgən zeminni sanga berimən, xundaķla səndin keyinki nəsliŋgimu xu zeminni berimən, — dedi. **13** Andin Huda uning bilən səzləxkən jaydin, uning yenidin yuķirioŋa kətürüldi. **14** Yaķup Huda əzi bilən səzləxkən jayda bir tax tüwrükni tikləp, üstigə bir xarab ḥədiyəsini təkti wə zəytun meyi ķuyup ķoydi. **15** Yaķup Huda əzi bilən səzləxkən xu jayning namini «Bəyt-Əl» dəp atidi. **16** Andin ular Bəyt-Əldin mengip, əfratķa azoŋina yol ķaloŋanda, Raḥilәni toloŋaķ tutup ketip, ķattiķ tuoŋut azabida ķaldi. **17** Əmma toloŋiķi ķattiķ eoŋirlaxķanda, tuoŋut anisi uningoŋa: — Ķorķmioŋin, bu ķetim yənə bir ooŋlung bolidioŋan boldi — dedi. **18** Xundaķ boldiki, Raḥilə jeni qikix aldida, ahirķi nəpisi bilən ooŋlioŋa «Bən-Oni» dəp isim ķoydi; əmma uning atisi uni «Bən-Yamin» dəp atidi. **19** Raḥilə wapat boldi wə Bəyt-Ləḥəm dəp atilidioŋan Əfratning yolining boyioŋa dəpnə ķilindi. **20** Yaķup uning ķəbrisining üstigə bir hatirə texi tikləp ķoydi. Bügüngə ķədər «Raḥiləning Ķəbrə Texi» xu yərdə turmaķta. **21** Andin Israil səpərni dawamlaxturup Migdal-Edirning u təripidə əz qedirini tikti. **22** Israil u zeminda turoŋan waķtida, Rubən berip əz atisining keniziki Bilhaḥ bilən bir orunda yatti; Israil buni anglap ķaldi. Yaķupning on ikki ooŋli bar idi: — **23** Leyaḥdin tuoŋuloŋan ooŋulliri: — Yaķupning tunji ooŋli Rubən wə Ximeon, Lawiy, Yəḥuda, Issakar ḥəm Zəbulun idi. **24** Raḥilədin tuoŋuloŋan ooŋulliri: — Yüsüp wə Binyamin idi. **25** Raḥiləning dediki Bilhaḥdin tuoŋuloŋan ooŋulliri: — Dan wə Naftali idi. **26** Leyaḥning dediki Zilpaḥdin tuoŋuloŋan ooŋulliri: — Gad bilən Axir idi. Bular bolsa Yaķupķa Padan-Aramda tuoŋuloŋan ooŋulliri idi. **27** Əmdi Yaķup atisi Isḥakning ķexioŋa, Ibraḥim wə Isḥak Musapir bolup turoŋan Kiriat-Arba, yəni Ḥebronning yenidiki Mamrəgə kəldi. **28** Isḥakning kergən künliri bir yüz səksən yil boldi. **29** Isḥak tolimu ķerip, künliri toxup, nəpəstin tohtap wapat boldi wə əz ķowmining ķexioŋa berip ķoxuldi. Uning ooŋulliri Əsaw bilən Yaķup uni dəpnə ķildi.

36 Təwəndikilər Əsawning əwladliridur (Əsaw yənə Edom dəpmu atilidu): — **2** Əsaw ayallirini Ķanaaniylarning ķizliridin aldi, yəni Ḥittiylardin boloŋan Elonning ķizi Adaḥ bilən ḥiwiylardin boloŋan Zibeonning nəwrisi, Anaḥning ķizi Oholibamaḥni aldi; **3** uningdin baxķa Ismailning ķizi, Nebayotning singlisi Basimatnimu aloŋanidi. **4** Adaḥ Əsawoŋa

Elifazni tuoɣup bərdi; Basimat bolsa Reuəlni tuoɣdi. **5** Oḥolibamaḥ Yəux, Yaalam wə Koraḥni tuoɣdi; bular Ḳanaan zeminida Əsawoɣa tuoɣuloɣan ooɣullar idi. **6** Əsaw ayalliri, ooɣul-ḳizliri, əyidiki ḥəmmə kixilirini wə qarpaylirini, barliḳ ulaoɣlirini, xundaḳla Ḳanaan zeminida tapḳan barliḳ təəlluḳatlirini elip, inisi Yaḳuptin ayrilip, baxḳa bir yurtḳa kəqüp ḳətti. **7** Qünki ḥər ikkisining təəlluḳatliri intayin kəp boloɣaqḳa, bir yərdə billə turalmaytti; musapir bolup turoɣan zemin ularning mal-qarwilirining kəplükidin ularni baḳalmaytti. **8** Buning bilən Əsaw (Əsaw Edom dəpmu atilidu) Seir teoɣioɣa berip, olturaḳlixip ḳaldi. **9** Təwəndikilər taoɣliḳ rayon Seirdiki Edomiylarning ata-bowisi Əsawning əwladliridur: — **10** Əsawning ooɣulliri: — Əsawning ayali adaḥning ooɣli Elifaz; Əsawning ayali Basimatning ooɣli Reuəl. Elifazning ooɣulliri: — Teman, Omar, Zəfo, Gatam wə Kənaz idi. Əsawning ooɣli Elifazning kiqik hotuni Timna idi; u Elifazoɣa Amaləkni tuoɣup bərdi. Yuḳirilar bolsa Əsawning ayali adaḥning əwladliri idi. Reuəlning ooɣulliri: — Naḥat, Zəraḥ, Xammaḥ wə Mizzaḥ idi; bular Əsawning ayali Basimatning əwladliri idi. **14** Əsawning ayali, yəni Zibeonning qong ḳizi, Anaḥning ḳizi boloɣan Oḥolibamaḥning ooɣulliri: u Əsawoɣa Yəux, Yaalam wə Koraḥni tuoɣup bərdi. **15** Əsawning əwladlirining iqidin təwəndiki əmirlər qikḳan: — Əsawning tunji ooɣli Elifazning ooɣulliridin: — əmir Teman, əmir Omar, əmir Zəfo, əmir Kenaz, **16** əmir Koraḥ, əmir Gatam wə əmir Amalək qikḳan. Bular Edom zeminida Elifazning nəslidin qikḳan əmirlər bolup, Adaḥning əwladliri idi. **17** Əsawning ooɣli Reuəlning ooɣulliridin əmir Naḥat, əmir Zəraḥ, əmir Xammaḥ wə əmir Mizzaḥlar qikḳan; bular Edom zeminida Reuəlning nəslidin qikḳan əmirlərdur; bularning ḥəmmisi Əsawning ayali Basimatning əwladliri idi. **18** Əsawning ayali Oḥolibamaḥning ooɣulliridin əmir Yəux, əmir Yaalam wə əmir Koraḥlar qikḳan. Bular Anaḥning ḳizi, Əsawning ayali Oḥolibamaḥning nəslidin qikḳan əmirlər idi. **19** Bular Əsawning, yəni Edomning əwladliri bolup, [Edomiylarning] əmirliri idi. **20** Ḥoriylardin boloɣan Seirning [Edom] zeminida olturoɣan əwladliri: — Lotan, Xobal, Zibeon, Anaḥ, Dixon, Ezər wə Dixan idi. Bular Seirning əwladliri bolup, Edom zeminida Ḥoriylarning əmirliri idi. **22** Lotanning ooɣulliri Ḥori bilən Ḥemam idi; Lotanning singlisi Timna idi. **23** Xobalning ooɣulliri: Alwan, Manaḥat, Ebal, Xefo wə Onam idi. **24** Zibeonning ooɣulliri: — Ayaḥ wə Anaḥ idi. Bu Anaḥ qəldə atisi Zibeonning exəklirini bekiwetip, arxanglarni tepiwaloɣan Anaḥning dəl əzi xu idi. **25** Anaḥning pərzəntliri: ooɣli Dixon; Anaḥning ḳizi Oḥolibamaḥ idi. **26** Dixonning ooɣulliri: Ḥəmdan, Əxban, Itran wə Keran idi. **27** Ezərning ooɣulliri: Bilḥan, Zaawan wə Akan idi. **28** Dixanning ooɣulliri: Uz wə Aran idi. **29** Ḥoriylarning əzlirining əmirliri: əmir Lotan, əmir Xobal, əmir Zibeon, əmir Anaḥ, əmir Dixon, əmir Ezər wə əmir Dixan idi. Bular bolsa Ḥoriylarning Seir zeminida əz namliri boyiqə ataloɣan ḳəbililərning əmirliri idi. **31** Israillarning üstigə ḥeq padixaḥ tehi səltənət ḳilmasta Edom zeminida səltənət ḳiloɣan padixaḥlar təwəndikidək: — **32** Beorning ooɣli Bela Edomda səltənət ḳildi; uning xəḥirining ismi Dinḥabaḥ idi. **33** Bela əlgəndin keyin, bozraḥlik Zəraḥning ooɣli Yobab uning ornida səltənət ḳildi. **34** Yobab əlgəndin keyin, temaniylarning zeminidin kəlgən Ḥuxam uning ornida səltənət ḳildi. **35** Ḥuxam əlgəndin keyin, Bedadning ooɣli Ḥadad uning ornida səltənət ḳildi. U Moabning yaylaḳlirida midiyaniylaroɣa ḥujum ḳilip yənggənidi. Uning xəḥirining ismi Awit idi. **36** Ḥadad əlgəndin keyin, masrəkaḥlik Samlaḥ uning ornida səltənət ḳildi. **37** Samlaḥ əlgəndin keyin, «Dəryaning boyidiki Rəḥobot»tin kəlgən Saul uning ornida səltənət ḳildi. **38** Saul əlgəndin keyin, Akborning ooɣli Baal-ḥanan uning ornida səltənət ḳildi. **39** Akborning ooɣli Baal-ḥanan əlgəndin keyin, Ḥadar uning ornida səltənət ḳildi. Uning xəḥirining ismi Pau idi. Uning ayalining ismi Məḥetabəl bolup, u Məy-Zaḥabning ḳizi boloɣan Matrədning ḳizi idi. **40** Əsawning nəslidin boloɣan əmirlər ularning at-isimliri, jəmətliri, nəsəbnamiliri wə turoɣan jayliri boyiqə: əmir Timna, əmir Alwaḥ, əmir Yəḥət, əmir Oḥolibamaḥ, əmir Elaḥ, əmir Pinon, əmir Kenaz, əmir Teman wə əmir Mibzar, əmir Magdiyəl wə əmir Iramlar idi. Bular Edomiylarning əmirliri bolup, əzliri igiləp olturaḳlaxḳan jaylar əz namliri bilən ataloɣanidi. Mana xu tərikidə Əsaw Edomiylarning ata-bowisi boldi.

37 Yaḳup bolsa atisi musapir bolup turoɣan yərdə, yəni Ḳanaan zeminida olturaḳlaxti. **2** Təwəndikilər Yaḳup əwladlirining ix-izliridur. Yüsüp yigit bolup on yəttə yaxḳa kirgən qaoɣlirida, akiliri bilən billə ḳoylarni baḳatti; u atisining kiqik hotunliri Bilḥaḥ wə Zilpaḥning ooɣulliri bilən billə ixləytti. Yüsüp atisioɣa ularning naqar ḳilikirini eytip ḳoyatti. **3** Yüsüp Israilning ḳerioɣan waḳtida tapḳan balisi boloɣaqḳa, uni baxḳa ooɣulliridin bəkrək yahxi kərətti. Xunga u Yüsüpkə uzun yənglik ton tiktürüp bərdi. **4** Əmma akiliri atisining uni əzliridin yahxi kəridioɣinini kərüp, uningoɣa əq bolup ḳaloɣanidi wə uningoɣa qiraylik gəp ḳilmatti. **5** Uning üstigə Yüsüp bir qüx kərgən bolup, uni akilirioɣa dəp beriwidi, ular uningoɣa tehimu əq bolup kətti. **6** Yüsüp ularoɣa mundaḳ dedi: — Mening kərgən xu qüxümni anglap bekinglar. **7** Mana, biz ḥəmmimiz etizlarda axliḳlarni baoɣlawatḳudəkmiz. Ḳarisam mening ənqəm ərə turuptidək; silərning ənqənglar bolsa mening ənqəmning qərisigə olixip təzim ḳilip turoɣudək! — dedi. **8** Akiliri uningdin: — Əjəba, sən bizgə padixaḥ bolamsən? Üstimizgə ḥəkümranlik ḳilamsən? — dəp soridi. Uning kərgən qüxliri wə gepidin akiliri uni tehimu yaman kərdi. **9** Keyin u yənə bir qüx kərdi wə qüxini akilirioɣa dəp: — Mana, mən yənə bir qüx kərdüm. Ḳarisam, ḳuyax bilən ay wə on bir yultuz manga təzim ḳilip turoɣudək! — dedi. **10** U bu qüxni atisi wə akilirioɣa dəp bərdi. Atisi uningoɣa tənbiḥ berip: — Bu kərgining zadi ḳandaḳ qüx? Əjəba, mən, anang wə aka-ukiliring aldingoɣa berip, sanga yərgə bax urup təzim ḳilimizmu? — dedi. **11** Xuning bilən akiliri uningoɣa ḥəsət ḳiloɣili turdi. Əmma atisi xu gəpni kəngligə püküp ḳoydi. **12** Əmdi Yüsüpning ḳerindaxliri atisining ḳoylirini baḳḳili Xəkəmgə kətkənidi. **13** Israil Yüsüpkə: — Akiliring Xəkəmdə pada bekiwatidioɣu? Kəl, mən seni ularning ḳexioɣa əwətay, dewidi, Yüsüp: — Mana mən, dedi. **14** U uningoɣa: — Əmdi berip akiliring aman-esənmu-əməsmu, ḳoylar aman-esənmu-əməsmu, manga həwirini elip kəlgin, dəp uni Ḥebron jiloɣisidin yoloɣa saldi; u Xəkəmgə bardi. **15** Xu yərdə birsi uning dalada tenəp yürginini kərüp uningdin: — Nemə izdəwatisən, dəp soridi. **16** U: — Mən akilirimni izdəwatimən. Ularning padilirini ḳəyərdə bekiwatḳanlikini eytip bərsingiz, dedi. **17** U adəm jawab berip: — Ular bu yərdin ketip ḳaldi, qünki mən ularning: «Yürünglar, Dotanoɣa barayli» deginini anglidim, dedi. Xuning bilən Yüsüp akilirining arḳisidin berip, ularni Dotandin tapti. **18** Ular uni yiraḳtin kərüp, u tehi ularning ḳexioɣa kəlməyla, uni əltürüwetixni məsliḥətləxti. **19** Ular bir-birigə: — Mana ḥeliki qüx kərgüqi keliwatidu. **20** Kelinglar, uni əltürüp muxu yərdiki orəklərdin birigə taxliwetəyli, andin: — Wəḥxiy bir ḥaywan uni yəp ketiptu, dəyli. Xunda, biz uning qüxlirining nemə bolidioɣinini kərimiz! — dedi. **21** Əmma Rubən buni anglap uni ularning ḳolliridin ḳutḳuzmaḳqi bolup: — Uni əltürməyli, dedi. **22** Rubən ularoɣa yənə: — Ḳan tökmənglar! Bəlki uni qəldiki muxu orəkkə taxliwetinglar; lekin uningoɣa

қол тәғküзмәнлər, dedi (əməliyəttə, u uni ularning қolidin қutқuzup, atisining қexiоға қayturuwətməқi idi). **23** Yüsüp akilirining қexiоға yetip kəlgəndə ular uni tutup, uning alaһidə tonini, yəni kiyiklik uzun yənglik tonini salduruwelip, orəkkə taxliwətti. Lekin orək қuruқ bolup, iqidə su yoқ idi. **25** Andin ular tamaқ yegili olturdi. Ular bexini kətürüp қariwidi, mana Ismaillarning bir karwini Gilead tərəptin keliwatatti. Təgilirigə dora-dərmək, tutiya wə murməkkilər artiloған bolup, Misir tərəpkə ketiwatatti. **26** Yəһuda қerindaxlirioға: — Bizning bir tuoқan қerindiximizni əltürüp, қenini yoxuroқinimizning nemə paydisi bar? **27** Kelinglar, uni Ismaillaroға setiwetəyli; қandaқla bolmisun u bizning inimiz, bir tuoқan қerindiximiz; xunga uningoға қol salmayli, dewidi, қerindaxliri buningoға қulaқ saldi. **28** Midiyanlиқ Sodigərlər xu yərdin ətüp ketiwatқanda, ular Yüsüpni orəktin tartip qiқirip, ularoға yigirmə kümüx tənggigə setiwətti. Bular bolsa Yüsüpni Misiroға elip kətti. **29** Rubən orəkning yenioға қaytip kelip, Yüsüpning orəktə yoқluқini kərüp, kiyimlirini yirtip, **30** inilirining қexioға berip: — Bala yoқ turidu! Əmdi mən nəgə baray?! — dedi. **31** Əmma ular Yüsüpning tonini elip, bir tekini booқuzlap tonni uning қenioға miləp, **32** Andin uzun yənglik tonni atisining қexioға əwətip, uningoға: — Buni biz tepiwalduқ; bu ooқlungning tonimu-əməsmu, əzüng kərüp bakқin, dedi. **33** U uni tonup: — Bu dərwəқə mening ooқlumning toni ikən; bir wəһxiy һaywan uni yəp kətkən ohxaydu; xübһisizki, Yüsüp titma-titma қiliwetiliptu! — dedi. **34** Xuning bilən Yaқup kiyimlirini yirtip, beligə bəz baoқlap, nuroқun künlərgiqə ooқli üqün matəm tutti. **35** Uning һəmmə ooқul-қizliri yenioға kelip uningoға təsəlli bərsimu, u təsəllini қobul қilmay: «Mən təһtisaraoға qüxüp ooқlumning қexioға baroқuqə xundaқ matəm tutimən!» dedi. Yüsüpning atisi xu peti uningoға aһ-zar kətürüp matəm tutti. **(Sheol h7585)** **36** Əmdi midiyaniylar [Yüsüpni] Misiroға elip berip, Pirəwnning bir oқojidari, pasiban bexi Potifaroға satti.

38 U wақitlarda xundaқ boldiki, Yəһuda aka-ukilirining қexidin ketip, Ḥirah isimlik Adullamlиқ bir kixiningқigə qüxti. **2** Xu yərdə Yəһuda Xua isimlik bir Қanaaniyning қizini kərdi; u uni hotunlukқa elip қexioға kirip yatti. **3** U һamilidar bolup bir ooқul tuoқdi; Yəһuda uningoға «Ər» dəp at қoydi. **4** U yənə һamilidar bolup, bir ooқul tuoқdi wə uningoға Onan dəp at қoydi. **5** Andin yənə һamilidar bolup bir ooқul tuoқdi wə uningoға Xəlaһ dəp at қoydi. U tuoқuloқanda Yəһuda Kezibda idi. **6** Yəһuda tunji ooқli Ərgə Tamar isimlik bir қizni elip bərdi. **7** Lekin Yəһudaning tunji ooқli Ər Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloқaqқa, Pərwərdigar uni əltürdi. **8** Bu qaoқda Yəһuda Onanoға: — Akangning ayalining қexioға kirip, uni hotunlukқa elip қerindaxlиқ burqini Ada қilip, akang üqün nəsil қaldurioқin, dedi. **9** Əmma Onan bu nəsilning əzigə təwə bolmaydioқanliқini bilip, akisioға nəsil қaldurmaslиқ üqün һər қetim akisining ayali bilən billə boloқanda məniysini yərgə akқuruwetətti. **10** Uning bu қilmixi Pərwərdigarning nəziridə rəzil kərüngəqkə, unimu əltürüwətti. **11** Yəһuda əmdi kelini Tamaroға: — Ooқlum Xəlaһ qong boloқuqə atangning əyidə tul olturup turoқin, dedi. Qünki u iqidə: — Bumu akilirioға ohxax ölüp ketərmikin, dəp қorқti. Xuning bilən Tamar berip atisining əyidə turup қaldi. **12** Əmdi kəp künlər ətüp, Xuaning қizi, Yəһudaoға təgkən ayal öldi. Yəһuda təsəlli tapқandin keyin adullamlиқ dosti Ḥirah bilən billə əzining қoy қirқioқuqilirining əһwalini bilixkə Timnaһқa qikti. **13** Tamaroға: — Қeynatang қoylirini қirқioқili Timnaһқa yol aldi, degən həwər yətti. **14** Xuning bilən Tamar Xəlaһ qong boloқan bolsimu, mən uningoға hotunlukқa elip berilmidim, dəp қarap, tulluқ kiyimini seliwetip, qümbəl tartip bədinini orap, Timnaһ yolining üstidə Ənaimoға kirix eoқizioға berip olturdi. **15** Əmdi Yəһuda uni yüzi yepiқlиқ һalda kərgəndə: — Bu bir paһixə ayal ohxaydu, dəp oylidi. **16** U yoldin burulup uning yenioға berip, əz kelini ikənlikini bilməy: — Kəl, mən sən bilən billə bolay, dedi. U jawab berip: — Mən bilən billə bolsang, manga nemə berisən? dəp soridi. **17** U uningoға: — Padamning iqidin bir ooқlaқni sanga əwətip berəy, dedi. Ayal: — Sən uni əkelip bərgüqə, manga rənigə birər nərsə berəmsən? dəp soriwidi, **18** U: — Sanga nemini rənigə berəy? — dedi. U: — Əz məһürüng bilən uning xoynisini wə қolungdiki һasangni rənigə bərgin, dewidi, u bularni berip, uning bilən birgə boldi. Xuning bilən u uningdin һamilidar bolup қaldi. **19** Andin Tamar ornidin turup mangdi; u pərənjini seliwetip, tulluқ kiyimini kiyiwaldi. **20** Yəһuda: — U hotunning қolidiki rənini yandurup kəlsun dəp adullamlиқ dostining қoli arқilиқ ooқlaқni əwətti, əmma u uni tapalmidi. **21** U xu jaydiki adəmlərdin: — Ənaimdiki yolning boyida olturoған butpərəs paһixə қeni, dəp sorisa, ular: — Bu yərdə һeqbir butpərəs paһixə boloған əməs, dəp jawab bərdi. **22** Buning bilən u Yəһudaning қexioға yenip berip: — Mən uni tapalmidim; üning üstigə u jaydiki adəmlərmu: «Bu yərdə һeqbir butpərəs paһixə ayal boloған əməs» deyixti, dedi. **23** Yəһuda: — Boptu, u nərsilərni u elip kətsə kətsun; bolmisa, baxқilarning məshirisigə қalimiz. Nemila bolmisun, mən uningoға ooқlaқ əwəttim, lekin sən u hotunni tapalmiding, dedi. **24** Üq ayqə ətkəndin keyin birsi Yəһudaoға: — Sening kelining Tamar buzuқqiliқ қildi, uning üstigə zinadin һamilidar bolup қaldi, degən həwərni yətküzdi. Yəһuda jawabən: — Uni elip qikinglar, kəydürüwetilsun! — dedi. **25** Lekin u elip qikiloқanda қeynatisioға həwər əwətip: — Bu nərsilərning igisi boloған adəmdin һamilidar boldum! Əmdi sən kərüp bak, bu məһür, xoynisi wə һasining kimning ikənlikini etirap қiloқin, dedi. **26** Yəһuda bu nərsilərni etirap қilip: — U manga nisbətən һəқliқtur; dərwəқə mən uni ooқlum Xəlaһқa elip bərmidim, dedi. Bu ixtin keyin Yəһuda uningoға yənə yeқinqiliқ қilmidi. **27** Uning tuoқut wақti yeқinlaxti, mana қorsiқida қoxkezək bar idi. **28** U tuoқan wақtida balilardin birsi қolini qiқiriwidi, tuoқut anisi dərһal bir қizil yipni elip: «Bu awwal qiқti» dəp uning қolioға qigip қoydi. **29** Lekin u қolini yənə iqigə tiқiwaldi, mana uning inisi qiқti. Xuning bilən tuoқut anisi: «Sən қandaқ қilip bəsüp qiқting!» dedi; xuning bilən uningoға «Pərəz» degən at қoyuldi. **30** Andin қolioға қizil yip qigilgən akisi tuoқuldi. Uning ismi Zərah dəp ataldi.

39 Yüsüp bolsa Misiroға elip kelindi; uni Pirəwnning oқojidari, pasiban bexi Potifar xu yərgə elip kəlgən Ismaillarning қolidin setiwaldi. **2** Lekin Pərwərdigar Yüsüp bilən billə boloқaqқa, uning ixliri ongoға tartti; u misirliқ hojisining əyidə turup қaldi. **3** Uning hojisi Pərwərdigarning uning bilən billə ikənlikini, xundaқla u nemə ix қilsa, Pərwərdigarning uning қolida ronaқ tapқuzoқanliқini bayқidi. **4** Xuning bilən Yüsüp uning nəziridə iltipat tepip, uning has hizmətqisi boldi. Hojisi uni əyini baxқuruxқa қoydi wə barliқ təəlluқatini uning қolioға tapxurdi. **5** Wə xundaқ boldiki, u uni əyi wə barliқ təəlluқatini baxқuruxқa қoyoқandin tartip, Pərwərdigar bu misirliқning əyini Yüsüpning səwəbidin bərikətlidi; Pərwərdigarning bərikiti uning pütün ailisi wə barliқ terikqiliқioға kəldi. **6** Xuning bilən [Potifar] barliқ ixlirini Yüsüpning қolioға tapxurup, əz tamiқini yeyixtin baxқa һeqқandaқ ix bilən kari bolmidi. Yüsüp bolsa қamiti kelixkən, huxqiray yigit idi. **7** Birnəqqə wақit ətkəndin keyin xundaқ boldiki, uning hojisining ayalining Yüsüpkə kəzi qüxüp kelip: — Mən bilən yatқin! — dedi. **8** Əmma u unimay hojisining ayalioға mundaқ dedi: — Mana hojam əydiki ixlarni,

xundakla barlik təəlluqatini kolumoƣa tapxurdi, manga tolimu ixinip ixlirim bilən kari bolmaydu. **9** Bu əydə məndin qong adəm yoq. Səndin baxqa u ḥeqbir nərsini məndin ayimidi — qünki sən uning ayalidursən! Xundaq turukluq mən ƣandaqmu bundaq rəzillikni kilip Huda aldida gunaḥkar bolay? — dedi. **10** Gərqə ḥər küni Yüsüpkə xundaq desimu, xundakla u uning bilən yetip uningoƣa yeḳinqilik kilixni yaki uning bilən birgə turuxni rət kiloƣan bolsimu, **11** xundaq bir wəkə boldiki, bir küni u əz ixi bilən əy iqigə kirgənidi, əydikilərdin ḥeqkaysisi əyning iqidə əməs idi; **12** bu ayal uning tonini tutuwelip: — Mən bilən yatkin! dedi. U tonini uning kolioƣa taxlap koyup, yügürgən peti kəqip taxkirioƣa qikip kətti. **13** Ayal Yüsüpning tonini əz kolioƣa taxlap kəqip qikip kətkinini kərüp, **14** əyidiki hizmətqilirini qakirip ularoƣa: — Karanglar, erim bizgə ḥakarət kältürsun dəp bir ibraniy adəmni elip kəptu! Bu adəm yenimoƣa kirip: «Sən bilən yatay» dewidi, ƣattik warkiridim! **15** U mening ƣattik warkirioƣinimni anglap, tonini yenimoƣa taxlap, taxkirioƣa ƣeqip kətti, dedi. **16** Xuning bilən hojisi əyigə yenip kəlgüqə u Yüsüpning tonini yenida saklap koydi. **17** Andin u erigimu xu gəpni kilip: — Sən elip kəlgən ḥeliki ibraniy kul manga ḥakarət kilixka ḳeximoƣa kirdi. **18** Lekin mən ƣattik warkirap-jarkirdim, u tonini ḳeximda taxlap, taxkirioƣa ƣeqip kətti, — dedi. **19** Uning hojisi ayalining: — Sening kulung meni undaq-mundaq kildi, degən gəplirini anglap oƣəzipi ottək tutaxti. **20** Xuning bilən Yüsüpning hojisi uni tutup orda munarlik zindanoƣa ƣamap koydi. Xu yərgə pakət padixaḥning məḥbusliri solinatti. Buning bilən u xu yərdə solakta yetip kaldi. **21** Lekin Pərwərdigar Yüsüp bilən billə bolup, uningoƣa xapaət kərsitip, uni zindan begining nəzaridə iltipat tapturdi. **22** Xuning bilən zindan begi gundihanida yatkan ḥəmmə məḥbuslarni Yüsüpning kolioƣa tapxurdi. Xu yərdə kilinidioƣan ḥərkandaq ix uning koli bilən bolatti. **23** Zindan begi Yüsüpning kolidiki ḥeqkandaq ixtin oƣəm kilmatti; qünki Pərwərdigar uning bilən billə bolup, u ḥərnemə kilsa Pərwərdigar uni onguxluk kilatti.

40 Bu ixlardin keyin Misir padixaḥining sakiysi wə bax nawiyi Misir padixaḥining zitioƣa tegip gunaḥkar bolup kaldi. **2** Xuning bilən Pirəwn uning bu ikki mənsəpdarioƣa, yəni bax sakiy wə bax nawayoƣa oƣəzəplinip, **3** ularni pasiban bexining sariyioƣa, Yüsüp solakliḳ munarlik zindanoƣa solap koydi. **4** Pasiban bexi Yüsüpni ularning hizmitidə bolup ularni kütüxkə təyinlidi. Ular solakta birnəqqə kün yetip kaldi. **5** Ular ikkisi — Misir padixaḥining sakiysi wə nawiyi gundihanida solakliḳ turoƣan bir kəqidə qüx kərdi. Ḥərbirining qüxining əzigə has təbiri bar idi. **6** Ətisi ətigəndə, Yüsüp ularning ḳexioƣa kiriwidi, ularning oƣəmkin olturoƣinini kərdi; **7** xunga u əzi bilən billə hojisining sariyida solakliḳ yatkan Pirəwnning bu ikki mənsəpdaridin: — Nemixka qirayinglar bügün xunqə soloƣun? — dəp soridi. **8** Ular uningoƣa jawab berip: — Ikkimiz bir qüx kərduk; əmma qüximizning təbirini yexip beridioƣan kixi yoq, dedi. Yüsüp ularoƣa: — Qüxkə təbir berix Hudadin bolidu əməsmu? Qüxünglarni manga eytip beringlar, — dedi. **9** Buning bilən bax sakiy Yüsüpkə qüxini eytip: — Qüxümdə aldimda bir üzüm teli turoƣudək; **10** bu üzüm telining üq xehi bar ikən. U bih urup qeqəklər, saplirida uzum pixip ketiptudək; **11** Pirəwnning ḳədəḥi ḳolumda ikən; mən üzümlərni elip Pirəwnning ḳədəḥigə sikip, ḳədəḥni uning ḳolioƣa sunuptimən, dedi. **12** Yüsüp uningoƣa jawabən: Qüxning təbiri xudurki, bu üq xah üq künni kərsitidu. **13** Üq kün iqidə Pirəwn ḳəddingni ruslitip, seni mənsipinggə ḳaytidin təyinləydu. Buning bilən sən burun uningoƣa sakiy boloƣandək Pirəwnning ḳədəḥini uning ḳolioƣa sunidioƣan bolisən. **14** Lekin ixliring onguxluk boloƣanda meni yadingoƣa yətküzüp, manga xapaət kərsitip Pirəwnning aldida mening tooƣramda gəp kilip, meni bu əydin qikartkaysən. **15** Qünki mən ḥakikətən ibraniylarning zeminidin nakəḥ tutup elip kelindim; bu yərdimu meni zindanoƣa saloƣudək bir ix kilmidim, — dedi. **16** Bax naway Yüsüpning xundak yahxi təbir bərginini kərüp uningoƣa mundak dedi: — Mənmu əzümni qüxümdə kərdüm; mana, beximda ak nan bar üq sewət bar ikən. **17** Əng üstünki sewəttə nawaylar Pirəwngə pixuroƣan ḥərhil nazunemətlər bar ikən; lekin kuxlar beximdiki u sewəttiki nərsilərni yəp ketiptudək, — dedi. **18** Yüsüp jawabən: — Qüxning təbiri xudurki: — Bu üq sewət üq künni kərsitidu. **19** Üq kün iqidə Pirəwn sening bexingni kesip, jəsitingni dərəḥkə asidikən. Xuning bilən uqarkanatlar kelip gəxüngni yəydikən, — dedi. **20** Üqinqi küni xundak boldiki, Pirəwnning tuoƣuloƣan küni boloƣaqka, u ḥəmmə hizmətkarliri üqün bir ziyapət kilip bərdi, xundakla dərwəkə hizmətkarlirining arisida bax sakiyning bexini kətürdi wə bax nawayning bexini aldi; **21** u bax sakiyni ḳaytidin əz mənsipigə təyinlidi; xuning bilən u Pirəwnning ḳədəḥini uning ḳolioƣa ḳaytidin sunidioƣan boldi. **22** Lekin bax nawayni bolsa Yüsüp ularoƣa təbir bərgəndək esiwətti. **23** Əmma bax sakiy Yüsüpni ḥeq əslimay, əksiqə uni untup kaldi.

41 Toptooƣra ikki yil ətüp, Pirəwn bir qüx kərdi. Qüxidə u [Nil] dəryasining boyida turoƣudək. **2** Ḥəm qiraylik ḥəm semiz yəttə tuyak inək dəryadin qikip, ḳumuxlukta otlaptudək. **3** Andin yənə yəttə tuyak inək dəryadin qikiptu; ular sət ḥəm oruk bolup, aldinki inəklərning yenida, dəryaning boyida turuptu. **4** Bu sət ḥəm oruk inəklər u yəttə qiraylik ḥəm semiz inəklərni yəwetiptu. Xu wakitta Pirəwn oyoƣinip ketiptu. **5** U yənə uhlap, ikkinqi ḳetim qüx kərdi: — Mana, bir tüp buoƣday xehidin tok wə qiraylik yəttə baxak qikiptu. **6** Ulardin keyin yənə yəttə baxak qikiptu; ular ḥəm oruk wə puqək bolup, xərk xamilida solixip ḳaloƣanidi. **7** Bu oruk baxaklar u yəttə semiz, tok baxakni yutup ketiptu. Andin Pirəwn oyoƣinip ketiptu, bu uning qüxi ikən. **8** Ətisi uning ḳəngli nakayiti biaram bolup, Misirdiki ḥəmmə palqi-jadugərlər bilən barlik danixmənlərni qakirtip kəldi. Pirəwn əz qüxini ularoƣa eytip bərdi; lekin ḥeqkim Pirəwngə qüxlərning təbirini dəp berəlmidi. **9** U qaoƣda bax sakiy Pirəwngə: — Bügün mening ətküzgən hataliklirim esimgə kəldi. **10** Burun Pirəwn janabliri kullirioƣa, yəni pekir wə bax nawayoƣa aqqikinip, bizni pasiban bexining sariyida solakka taxlioƣanidila; **11** Xu qaoƣlarda ḥərbirimiz bir ḳeqidə birdin qüx kərduk; ḥər ḳaysimiz kərgən qüxning təbiri baxḳa-baxḳa idi. **12** Xu yərdə biz bilən billə pasiban bexining ḳuli boloƣan bir ibraniy yigit bar idi. Uningoƣa qüxlirimizni eytiwiduk, u bizgə qüxlirimizning təbirini bayan kildi; u ḥərbirimizning kərgən qüxigə ḳarap təbir bərgənidi. **13** Xundak boldiki, ixlar dəl uning bərgən təbiridə deyilgəndək yüz bərdi; janabliri pekirni əz mənsipimgə ḳaytidin təyinlidilə, bax nawayni daroƣa astila, — dedi. **14** Xuning bilən Pirəwn adəm əwətip, Yüsüpni qakirdi; ular dərḥal uni zindandin qikardi. Yüsüp burut-sakilini qüxürüp, kiyimlirini yənggüxləp, Pirəwnning aldioƣa kirdi. **15** Pirəwn Yüsüpkə: — Mən bir qüx kərdüm, əmma uning təbirini eytip berələydioƣan ḥeqkim qikmidi. Anglisam, sən qüxkə təbir berələydikənsən, — dedi. **16** Yüsüp Pirəwngə jawab berip: — Təbir berix əzümdin əməs; lekin Huda Pirəwngə hatirjəmlik beridioƣan bir jawab beridu, — dedi. **17** Pirəwn Yüsüpkə: — Qüxümdə mən dəryaning kiroƣikida turuptimən. **18** Karisam, dəryadin ḥəm semiz ḥəm qiraylik yəttə tuyak inək qikip ḳumuxlukta otlaptu. **19** Andin ulardin keyin ajiz, tolimu sət ḥəm oruk yəttə tuyak inək qikiptu. Mən Misir zeminida xundak sət inəklərni kərgən əməsmən. **20** Bu oruk, əski inəklər

bolsa awwalki yättä semiz inäkni yäwetiptu. **21** Ularni yäwätkän bolsimu, korsikioŋa bir nemining kirgänliki ḫeq ayan bolmaptu, ularning kërünüxi bälki burunkidäk sät imix. Andin män oyoŋinip kättim. **22** Andin yänä bir qüx kördum, mana bir xahtin yättä ḫäm tok ḫäm qiraylik baxak qikiptu. **23** Andin yänä yättä puqäk, oruk baxak qikiptu; ular xärk xamili bilän solixip kurup ketiptu. **24** Bu oruk baxaklar yättä qiraylik baxakni yäp ketiptu. Män bu ixni palqi-jadugärlärgä däp bärsäm, manga täbirini eytip beridioŋan ḫeq kixi qikmidi, dedi. **25** Yüsüp Pirawngä: — [Janabliri] Pirawnning qüxliri bir mänididur. Huda Özi kilmakqi boloŋan ixlirini Pirawngä aldin bildürdi. **26** Bu yättä yahxi inäk yättä yilni kersitidu; yättä yahxi baxakmu yättä yilni kersitidu. Bu qüxlär ohxax bir qüxtur. **27** Ulardin keyin qikkan yättä oruk, yaman sät inäk yättä yilni kersitidu; xärk xamili bilän solixip kaloŋan yättä kuruk baxakmu xundak bolup, aqarqilik bolidioŋan yättä yildur. **28** Män Pirawngä däydioŋan sözüm xuki, Huda yekinda kilmakqi boloŋan ixni Pirawngä ayan kildi. **29** Mana, pütkül Misir zeminida yättä yiloŋiqä mämurqilik bolidu; **30** andin yättä yiloŋiqä aqarqilik bolidu; xuning bilän Misir zeminida pütkül mämurqilikni unutkuzidioŋan aqarqilik zeminni wäyran kilidu. **31** Kelidioŋan aqarqilikning säwäbidin zeminda boloŋan mämurqilik kixilärning esidin kätürülüp ketidu; günki aqarqilik tolimu eoŋir bolidu. **32** Lekin qüxning yandurulup, Pirawngä ikki kätim kërünginining äḫmiyiti xuki, bu ix Huda täripidin bekitilgän bolup, Huda uni pat arida ämälgä axuridu. **33** Ämdi Pirawn özi üqün päm-parasätlik ḫäm dana bir kixini tepip, Misir zeminioŋa koysun. **34** Pirawn xundak kilsunki, mämurqilik boloŋan yättä yilda Misir zeminidin qikkan axlikning bäxtin birini toplanglar däp zeminoŋa nazarätqilärni täyinlisun. **35** Bular xu kelidioŋan tokqilik yillirida barlik axlikni toplap, xäḫär-xäḫärlärdä yemäklik bolsun däp buoŋday-konaklarni Pirawnning kol astioŋa jäm kilip saklitip koysun. **36** [Yioŋiloŋan] xu axliklar Misir zeminida bolidioŋan yättä yillik aqarqilikka takabil turux üqün saklansun; xu täripidä zemin aqarqiliktin ḫalak bolmaydu, — dedi. **37** Bu säz Pirawn wä uning hizmätkarlirioŋa: — Bu kixidäk, iqidä Hudaning roḫi bar yänä birsini tapalamduk?! — dedi. **39** Pirawn Yüsüpkä: — Huda sanga buning ḫämmisini ayan kiloŋanikän, sändäk pämlik ḫäm dana ḫeqkim qikmaydu. **40** Sän ämdi mening eyümni baxkuruxka bekitilding, barlik ḫälkim sening aoŋzingoŋa karap özlirini tärtipkä tizsun. Päkät tähttila män sändin üstün turimän, — dedi. **41** Ahirida Pirawn Yüsüpkä: — Mana, män seni pütkül Misir zeminining üstigä täyinlidim, — dedi. **42** Buning bilän, Pirawn öz kolidin mehür üzükini qikirip, Yüsüpning kolioŋa saldi; uningoŋa näpis kanap rähttin tikilgän libasni kiygüzüp, boyinioŋa bir altun zänjir esip koydi. **43** Uni özining ikkinqi xahanä ḫarwisioŋa olturoŋuzup, uning aldida: «Tiz püküngläri!» — däp jar saldurdi. Xundak kilip, Pirawn uni pütkül Misir zemininoŋa tiklap koydi. **44** Andin Pirawn Yüsüpkä yänä: — Män degän Pirawndurmän; pütkül Misir zeminida sänsiz ḫeqkim kol-putini midirlatmisun! — dedi. **45** Pirawn Yüsüpkä Zafinat-Paaniyaḫ degän namni bärdi wä on xäḫiridiki kaḫin Potifiraḫning kizi Asinatni uningoŋa hotunlukka elip bärdi. Xundak kilip Yüsüp pütkül Misir zeminini baxkurux üqün qörgiläxkä qikti. Yüsüp Misir padixaḫi Pirawnning hizmitidä boluxka bekitilgändä ottuz yaxta idi; u Pirawnning aldidin qikip, Misir zeminining ḫärkaysi jaylirini kezdin käqürdi. **47** Mämurqilik boloŋan yättä yil iqidä zeminning ḫosuli dawä-dawä boldi. **48** Yättä yilda u Misir zeminidin qikkan axlikni yioŋip, xäḫär-xäḫärgä toplidi; ḫärkaysi xäḫärning ätrapidiki etizlikning axlikini u xu xäḫärning özigä juoŋlap koydi. **49** Xu täripidä Yüsüp dengizdiki kumdäk naḫayiti käp axlik toplidi; axlik ḫaddi-ḫesabsiz boloŋaqka, ular ḫesablaxni tohtatti. **50** Aqarqilik yilliri yetip kelixtin burun Yüsüpkä ikki ooŋul törälди. Bularni Ondiki kaḫin Potifäraḫning kizi Asinat uningoŋa tuoŋup bärdi. **51** Yüsüp: «Huda pütün japa-muxäkkitim wä atamning pütün ailisini kënglümdin kätürüwätti» däp tunji ooŋlioŋa Manassäḫ däp at koydi; **52** andin: «Män azab-okubät qäkkän yurtta Huda meni mewilik kildi» däp ikkinqisigä Äfraim däp at koydi. **53** Misir zeminida mämurqilik boloŋan yättä yil ayaoŋlaxti. **54** Andin Yüsüpning eytkinidäk aqarqilikning yättä yili baxlandi. U qaoŋlarda baxka barlik yurtlardimu aqarqilik boldi; lekin Misir zeminidiki ḫär yärlärdä nan bar idi. **55** Aqarqilik pütkül Misir zeminni baskanda, ḫälk axlik sorap Pirawngä päryad kildi. Pirawn misirliklarning ḫämmisigä: — Yüsüpning kexioŋa berip, u silärgä nemä desä, xuni kilinglar, — dedi. **56** Aqarqilik pütkül yär yüzini besip kätti. Yüsüp ḫär yärdiki ambarlarni eqip, misirliklaroŋa axlik satatti; aqarqilik Misir zeminida intayin eoŋir boloŋili turdi. **57** Aqarqilik pütkül yär yüzini baskan boloŋaqka, barlik yurtlardiki ḫälkmu axlik aloŋili Misiroŋa Yüsüpning kexioŋa kelätti.

42 Ämdi Yakup Misirda axlik barlikini bilginidä ooŋullirioŋa: — Nemixka bir-biringlaroŋa karixip turisilär? — dedi. **2** Andin yänä: — Manga karanglar, angliximqä Misirda axlik bar ikän. U yärgä berip, andin xu yärdin bizgä axlik elip kelinglar; buning bilän ölüp kätmäy, tirik kalimiz, — dedi. **3** Buning bilän Yüsüpning on akisi axlik setiwaloŋili Misiroŋa yoloŋa qikti. **4** Lekin Yakup Yüsüpning inisi Binyaminning birär yamanlikka uqrap kelixidin korkup uni akiliri bilän billä äwätmidi. **5** Xuningdäk aqarqilik Kanaan zeminidimu yüz bärgäqkä, Israilning ooŋulliri axlik aloŋili kälgänlär arisida bar idi. **6** Yüsüp zeminning waliysi bolup, yurtning barlik ḫälkigä axlik setip bärgüqi xu idi. Yüsüpning akiliri kelip uning aldida yüzlirini yärgä tägküzüp täzim kildi. **7** Yüsüp akilirini kërüpla ularni tonudi; lekin u tonuxluk bärmäy, ularoŋa kopal täläppuzda gäp kilip: — Käyärdin käldinglar, däp soridi. Ular jawabän: — Kanaan zeminidin axlik aloŋili kälduk, — dedi. **8** Yüsüp akilirini tonuoŋan bolsimu, lekin ular uni tonumidi. **9** Yüsüp ämdi ular tooŋrisida kërgän qüxlirini esigä elip, ularoŋa: — Silär jasus, bu älning mudapiäsiz jaylirini käzätkili käldinglar, — dedi. **10** Ämma ular uningoŋa jawab berip: — Äy hojam, undak ämäs! Bälki käminiliri axlik setiwaloŋili käldi! **11** Biz ḫämmimiz bir adämning ooŋulliri, sämimiy adämlärmiz. Käminiliri jasus ämäs! — dedi. **12** U ularoŋa yänä: — Undak ämäs! Bälki zeminning mudapiäsiz jaylirini kërgili käldinglar, — dedi. **13** Ular jawab berip: — Käminiliri äslidä on ikki kerindax iduk; biz ḫämmimiz Kanaan zeminidiki bir adämning ooŋulliridurmiz; lekin känji inimiz atimizning kexida kelip kaldi; yänä bir inimiz yokap kätti, — dedi. **14** Ämma Yüsüp ularoŋa yänä: — Mana män däl silärgä eytkinimdäk, jasus ikänsilär! **15** Pirawnning ḫayati bilän käsäm kilimänki, kiqik ininglar bu yärgä kälmigüqä silär bu yärdin qikip ketälmäysilär; silär xuning bilän sinilisilär. **16** Ininglarni elip kälgili biringlarni äwätinglar, kaloŋanliringlar bolsa solap koyulisilär. Buning bilän eytkininglarning rast-yaloŋanliki ispatlinidu; bolmisa, Pirawnning ḫayati bilän käsäm kilimänki, silär jäzmän jasus! — dedi. **17** Xuning bilän u ularni üq küngiqä solap koydi. **18** Üqinqi küni Yüsüp ularoŋa mundak dedi: — Män Hudadin korkidioŋan adämmän; tirik kelixinglar üqün muxu ixni kilinglar: — **19** Ägär sämimiy adämlär bolsanglar, kerindaxliringlardin biri silär solanoŋan gundihanida solaklik turiwärsun, kaloŋininglar aqarqilikta kaloŋan ailänglar üqün

axlik elip ketinglar; **20** Andin kiqik ininglarni kéximoɣa elip kelinglar. Xuning bilən səzliringlar ispatlansa, əlməysilər!, — dedi. Ular xundak kilidioɣan boldi. **21** Andin ular əzara: — Bərhək, biz inimizoɣa kiloɣan iximiz bilən gunahkar bolup kalduk; u bizgə yalwursimu uning azabini kərüp turup uningoɣa kulak salmiduk. Xuning üqün bu azab-okubət beximizoɣa qüxti, — deyixti. **22** Rubən ularoɣa jawabən: — Mən silərgə: balioɣa zulum kilmanglar, degən əməsmidim? Lekin unimidinglar. Mana əmdi uning kan kərzi bizdin soriliwatidu, — dedi. **23** Əmma Yüsüp ular bilən tərjiman arkilik səzləxkəqkə, ular Yüsüpning əz gəplirini ukup turuwatkinini bilmidi. **24** U ulardin əzini qətkə elip, yioɣlap kətti. Andin ularning kəxioɣa yenip kelip, ularoɣa yənə səz kilip, ularning arisidin Ximeonni tutup, ularning kəz aldida baoɣlidi. **25** Andin Yüsüp əmr qüxürüp, ularning taoɣarlirioɣa axlik toldurup, hər birsining pulini kayturup taoɣirioɣa selip koyup, səpər hazirliklirimu berilsun dəp buyruwidi, ularoɣa xundak kilindi. **26** Xuning bilən akiliri exəklirigə axliklirini artip, xu yərdin kətti. **27** Əmma ətənggə kəlgəndə ulardin biri exikigə yəm bərgili taoɣirini eqiwidi, mana, əz puli taoɣarning aoɣzida turatti. **28** U kerindaxlirioɣa: — Mening pulumni kayturuwetiptu. Mana u taoɣirimda turidu, dedi. Buni anglap ularning yüriki su bolup, titrixip bir-birigə: — Bu Hudaning bizgə zadi nemə kiloɣinidu? — deyixti. **29** Ular Kanaan zeminioɣa, atisi Yakupning kəxioɣa kelip, bexidin ətkən həmmə wəkələrni uningoɣa səzləp berip: **30** — Heliki kixi, yəni xu zeminning hojisi bizgə kopal gəp kildi, bizgə zeminni payliouqi jasustək muamilə kildi; **31** əmdi biz uningoɣa: «Biz bolsak səmimiy adəmlərmiz, jasus əməsmiz. **32** Biz bir atidin boloɣan ooɣullar bolup, on ikki aka-uka iduk; biri yokap kətti, kiqik inimiz hazir Kanaan zeminida atimizning yenida kaldi» desək, **33** Heliki kixi, yəni xu zeminning hojisi bizgə mundak dedi: «Mening silərning səmimiy ikənlikinglarni bilixim üqün, kerindaxliringlarning birini mening yenimda kaldurup koyup, aq kaloɣan ailənglar üqün axlik elip ketinglar; **34** andin kiqik ininglarni kəximoɣa elip kelinglar; xundak kilsanglar, silərning jasus əməs, bəlki səmimiy adəmlər ikənlikinglarni bilələymən. Andin kerindixinglarni silərgə kayturup berimən wə silər zeminda soda-setik kilsanglar bolidu» — dedi. **35** Əmma xundak boldiki, ular taoɣarlirini tökkəndə, mana hərbirining puldini əz taoɣarlirida turatti! Ular wə atisi əzlirining qigiklik pullirini kərgəndə, korkup kelixti. **36** Atisi Yakup ularoɣa: — Meni ooɣlumdin juda kildinglar! Yüsüp yok boldi, Ximeonmu yok, əmdi Binyaminnimu elip kətməkqi boluwatisilər! Mana bu ixlarning hammisi mening beximoɣila kəldi! — dedi. **37** Rubən atisioɣa: — Əgər mən Binyaminni kəxingoɣa kayturup elip kəlmisəm, mening ikki ooɣlumni eltürüwətkin; uni mening kolumoɣa tapxuroɣin; mən uni kəxingoɣa yandurup elip kelimən, — dedi. **38** Lekin Yakup jawab berip: — Ooɣlum silər bilən billə u yərgə qüxməydu; qünki uning akisi ölüp ketip, u əzi yaloɣuz kaldi. Mubada yolda ketiwatkanda uningoɣa birər kelixməslik kəlsə, silər məndək bir ak qaqlik adəmni dərd-ələm bilən təhtisaraoɣa qüxüriwetisilər, — dedi. **(Sheol h7585)**

43 Aqarqilik zeminni intayin eoɣir baskanidi. **2** Bu səwəbtin ular Misirdin elip kəlgən axlikni yəp tügətkəndə, atisi ularoɣa: — Yənə berip bizgə azoɣina axlik elip kelinglar, — dedi. **3** Lekin Yəhuda uningoɣa jawabən: — Heliki kixi bizni kattik agahlandurup: «Ininglar silər bilən billə kəlmisə, yüzümni kərimən dəp hiyal kilmanglar» degən. **4** Əgər inimizni biz bilən billə əwətsəng, biz berip sanga axlik elip kelimiz. **5** Əmma əwətixkə unimisang, biz barmaymiz; qünki heliki kixi bizgə: «Ininglar silər bilən billə kəlmisə, yüzümni kərimən dəp hiyal kilmanglar» degən, — dedi. **6** Israil ularoɣa: — Silər nemixka manga xunqə yamanlik kilip u kixigə: «Yənə bir inimizmu bar» dedinglar, — dedi. **7** Ular jawabən: — U kixi bizning wə ailimizning əhwalini sürüxtürüp koqilap: «Atanglar tehi Hayatmu? Yənə bir ininglar barmu?» — dəp soridi. Biz uning xu soalioɣa yarixa jawab bərduk. Uning bizgə: «Ininglarni elip kelinglar» dəydioɣinini nədin biləyli? — dedi. **8** Yəhuda atisi Israiloɣa: — Balini mən bilən əwətkin; biz dərhal kozoɣilip yoloɣa qikayli; xundakta biz wə sən, bizlər həm balilirimiz əlməy, tirik kalimiz. **9** Mən uningoɣa kepil bolimən; sən uning üqün mening meningdin hesab alisən; əgər mən uni sening kəxingoɣa aman-esən yandurup kelip, yüzüngning aldida turoɣuzmisam, pütkül əmrümdə aldingda gunahkar bolay. **10** Qünki hayal bolmioɣan bolsak, bu qaoɣkiqə ikki ketim berip keləttuk, — dedi. **11** Ularning atisi Israil ularoɣa: — Undak bolsa, mundak kilinglar: — U kixigə kaqa-kuqanglaroɣa zemindiki əng esil mewilərdin sowoɣat aloɣaq beringlar: yənə azoɣina tutiya, azrak həsəl, dora-dərmanlar, murməkki, pistə wə badamlarni aloɣaq beringlar. **12** Kolunglarda ikki həssə pul elip, taoɣarliringlarning aoɣzidiki ezünglaroɣa yanduruloɣan pulnimu aloɣaq beringlar. Ehtimal, bu ixta səwənlik kərülgən boluxi mumkin. **13** Ininglarnimu billə elip, kozoɣilip u kixining yenioɣa yənə beringlar. **14** Həmmigə Kadir Təngri Əzi silərni u kixining aldida rəhimgə erixtürgəy. Buning bilən u silərning xu yərdiki kerindixinglarni wə Binyaminni koyup berip, silərgə koxup koyarmikin; əzüm nawada balilirimdin juda bolsam bolay! — dedi. **15** Xuning bilən bu adəmlər xu sowoɣatni elip, kollirioɣa ikki həssə pulni tutup, Binyaminni elip kozoɣilip, Misiroɣa berip Yüsüpning aldida hazir boldi. **16** Yüsüp Binyaminni ular bilən billə kərginidə, əz əyini baxkuridioɣan oɣojidarioɣa buyrup: — Bu adəmlərni əyümgə baxlap kirip, mal soyup taam təyyar kiloɣin; qünki bu kixilər qüxlük oɣizani mən bilən yəydu, — dedi. **17** U kixi Yüsüpning buyruoɣinidək kilip, adəmlərni Yüsüpning əyigə baxlap kirdi. **18** Ular bolsa Yüsüpning əyigə baxlap kelinginidin korkuxup: — Aldinki ketim taoɣarlirimizoɣa yanduruloɣan pulning səwəbidin biz uning əyigə elip kelinduk; uning məksiti bizgə hujum kilip, üstimizdin besip kul kilip, exəklirimizni tartiwelix ohxaydu, — deyixti. **19** Ular Yüsüpning əyini baxkuridioɣan oɣojidarning yenioɣa kelip, əyning ixikining tüwidə uningoɣa: — **20** Əy hojam, biz hakikətən əslidə muxu yərgə axlik aloɣili kəlgəniduk; **21** Xundak boldiki, biz ətənggə kelip əz taoɣarlirimizni aqsak, mana hərbirimizning puli, əyni eoɣirliki boyiqə taoɣarlirimizning aoɣzida turuptu; xunga biz buni yandurup kolimizda aloɣaq kəlduk. **22** Axlik aloɣili kolimizda baxka pulmu elip kəlduk; əmma taoɣarlirimizoɣa pulni kimning selip koyoɣanlikini bilmiduk, — dedi. **23** U ularoɣa: — Hatirjəm bolunglar, korkmanglar. Silərning Hudayinglar, atanglarning Hudasi taoɣarliringlarda silərgə baylik ata kiloɣan ohxaydu; silərning pulunglarni alliqaqan tapxurup aldim, — dedi. Andin u Ximeonni ularning kəxioɣa elip kikti. **24** U kixi ularni Yüsüpning əyigə baxlap kirip, ularning putlirini yuyuxioɣa su əkirip berip, andin exəklirigə yəm bərdi. **25** Ular Yüsüpning qüxtə kelixigə ülgürtüp sowoɣatni təyyarlap koydi; qünki ular əzlirining xu yərdə oɣiza yəydioɣinini angliɣanidi. **26** Yüsüp əygə kəlgəndə ular kolliridiki sowoɣatni əygə uning aldioɣa elip kirip, bexini yərgə təgküzüp uningoɣa təzim kildi. **27** U ulardin hal sorap, andin: — Silər gepini kiloɣan keri atanglar salamətmu? U hayatmu? — dedi. **28** Ular jawab berip: — Silining kulliri bizning atimiz salamət turuwatidu, u tehi hayattur, — dəp uning aldida egilip təzim kildi. **29** Yüsüp bexini kətürüp, əz inisi Binyaminni kərüp: — Silər manga

gepini қiloŋan kiqik ininglar xumu? — dəp sorap: — Əy ooŋlum, Huda sanga xapaət kərsətkəy! — dedi. **30** Yüsüpning əz inisioŋa boloŋan seoŋinix oti қattiқ küqiyip, yioŋliwaloŋudək haliy jay izdəp, aldirap iqkiriki əygə kirip taza bir yioŋliwaldi. **31** Andin yüzini yuyup qiқip, əzini besiwelip: — Taamlarni қoyunglar, — dəp buyrudi. **32** Hizmətkarlar Yüsüpkə ayrim, ularoŋa ayrim wə Yüsüp bilən billə tamaқ қəlgən misirliқlaroŋimu ayrim tamaқ қoydi; qünki misirliқlar ibraniylar bilən bir dastihanda tamaқ yeyixni yirginqlik dəp қarap, ular bilən billə tamaқ yeməytti. **33** Yüsüpning қerindaxliri uning udulida, ҳərbiri qong-kiqik tərtipi boyiqə olturoŋuzuldi; qongi qonguluқioŋa yarixa, kiqiki kiqiklikigə yarixa olturoŋuzuldi; ular bir-birigə қarap ҳəyran қəlixti. **34** Yüsüp aldidiki dastihandiki tamaқlardin ularoŋa bəlüp bərdi. Əmma Binyaminoŋa bərgini baxқilarningkigə қarioŋanda bəx ҳəssə kəp idi. Ular xarab iqip, uning bilən hux kəyp қilixti.

44 Andin u əz əyini baxқuridioŋan oŋojidarioŋa buyrup: — Bu kixilərning taoŋarlirini elip kətürəligüdək axliқ қaqilap, ҳərbirining pulini taoŋirining aoŋzioŋa selip қoyoŋin; **2** andin mening jamimni, yəni kümüx jamni axliқning puli bilən billə əng kiqikining taoŋirining aoŋzioŋa selip қoyoŋin, — dedi. U adəm Yüsüpning deginidək қildi. **3** Ətisi tang yorioŋanda, ular exəkliri bilən billə yoloŋa selip қoyuldi. **4** Lekin ular xəҳərdin qiқip anqə uzun mangmayla, Yüsüp oŋojidarioŋa: — Ornungdin tur, bu adəmlərning kəynidin қooŋlioŋin; ularoŋa yetixkiningdə ularoŋa: «Nemixқa yahxiliққa yamanliқ қayturdunglar? **5** Hojam xu [jamda] xarab iqidu ҳəmdə uningda pal aqidu əməsmu?! Mundaқ қiloŋininglar rəzillik қiloŋininglar bolmamdu!» degin, — dedi. **6** Bu adəm ularning kəynidin yetixip berip, ularoŋa bu səzlərni қildi. **7** Ular uningoŋa jawabən: — Hojimiz nemixқa mundaқ gəp қilidu? Mundaқ ixni қilix kəminiliridin neri bolsun! **8** Biz əslidə taoŋarlirimizning aoŋzidin tapқan pulnimu Қanaan zeminidin silining қaxlirioŋa қayturup berixkə əkəlgəniduқ. Xundaқ turuқluқ қandaқmu hojilirining əyidin altun-kümüxni ooŋrilayli? **9** Kəminiliringning arisida kimdin bu [jam] tepilsa, xu ölümgə məҳқum bolsun, bizmu hojimizning қulliri bolayli, — dedi. **10** Oŋojidar jawabən: — Eytқan səzliringlardək bolsun; jam kimning yenidin tepilsa, xu kixi қulum bolup қelip қalsun, қaloŋanliringlar bigunaҳ bolisilər, — dedi. **11** Xuning bilən ular aldirap-tenəp, taoŋarlirini yərgə qüxürüp, ҳərbiri əz taoŋirini eqip bərdi. **12** Oŋojidar qonginingkidin baxlap kiqikiningkigiqə ahturdi, jam Binyaminning taoŋiridin tepildi. **13** Buni kərüp ular kiyimlirini yirtixip, ҳərbiri exikigə қaytidin yükni artip, xəҳərgə қaytti. **14** Xundaқ қilip Yəҳuda wə қerindaxliri Yüsüpning əyigə kəldi; u tehi xu yərdə idi. Ular uning aldioŋa kelip əzlirini yərgə etixti. **15** Yüsüp ularoŋa: — Bu silərning zadi nemə қiloŋininglar? Meningdək adəmning qoқum pal aqalaydioŋanliқini bilməmtinglar? — dedi. **16** Yəҳuda jawabən: — Biz hojimizoŋa nemimu deyələymiz? Nemə gəp қilalaymiz, қandaқ қilip əzimizni aқliyalaymiz? Huda kəminlirining қəbiҳlikini axkara қildi. Mana, biz wə қolidin jamliri tepiloŋan kixi ҳəmmimiz hojimizoŋa қul bolidioŋan bolduқ, — dedi. **17** Lekin Yüsüp: — Mundaқ қilix məndin neri bolsun! Bəlki jam kimning қolidin tepiloŋan bolsa pəқət xu kixi mening қulum bolidu. Lekin қaloŋanliringlar amanesən atanglarning қexioŋa ketinglar, — dedi. **18** Andin Yəҳuda uningoŋa yekin berip mundaқ dedi: — Əy hojam, kəminilirigə қulaқ selip hojamning қulikioŋa bir eoŋiz gəp қilixқa ijazət bərgəyla. Oŋəzəpliri kəminilirigə tutaxmioŋay; qünki əzliri Pirəwngə ohxax ikənla. **19** Əslidə hojam kəminiliridin: «Atanglar ya ininglar barmu?» dəp soriwidila, **20** biz hojimizoŋa jawabən: «Bizning bir қeri atimiz bar wə u қerioŋanda tapқan, yax bir balisimu bar. Bu balining bir anisidin boloŋan akisi ölüp ketip, u əzi yaloқuz қaldi; uning atisi uni intayin səyidu» desək, **21** Sili kəminilirigə: «Uning əzini қeximoŋa elip kelinglar, mən uni əz kəzüm bilən kərəy» dedilə. **22** Biz hojimizoŋa jawab berip: «Yigit atisidin ayrilalmaydu; əgər atisidin ayrilsa, atisi ölüp ketidu» desək, **23** Sili yənila kəminilirigə: «Əgər kiqik ininglar silər bilən billə kəlmisə, yüzümni yənə kərimiz dəp hiyal қilmanglar» degənidila. **24** Xuning bilən biz kəminiliri atimizning қexioŋa baroŋanda hojamning səzlirini uningoŋa eyttuқ; **25** andin atimiz yənə: «Yənə berip, bizgə azraқ axliқ elip kelinglar» dewidi, **26** Biz jawabən: «Biz xu yərgə қaytidin qüxələməymiz; əgər kiqik inimiz biz bilən billə bolsa, undaқta barimiz; qünki kiqik inimiz biz bilən billə bolmisa, u zatning yüzi aldida turalmaymiz», deduқ. **27** Silining қulliri bizning atimiz bizgə yənə: «silərgə məlumki, ayalim manga ikki ooŋul tuoŋup bərgənidi. **28** Biri mening yenimdin qiқip, yoқ bolup kətti; mən: u jəzmən titma-titma қiliwetiliptu, dəp oylidim, xundaқla uni bügüngiqə kərmidim. **29** Əmdi silər bunimu mening қeximdin elip ketip, uningoŋa bir kelixməslik kelip қalsa, silər məndək bir aқ qaqliқ adəmni dərd-ələm bilən təhtisaraoŋa qüxüriwetisilər», degənidi. **(Sheol h7585)** **30** Əmdi mən silining қulliri mening atamning қexioŋa baroŋanda, xu bala biz bilən bolmisa uning jeni balining jenioŋa baoŋlanoŋan boloŋaqқa, **31** xundaқ boliduki, u balining yoқluқini kərsə, jəzmən ölüp ketidu; xuning bilən silining қulliri bizning atimiz boloŋan bu aқ qaqni dərd-ələm iqidə təhtisaraoŋa qüxürüwətkən bolimiz. **(Sheol h7585)** **32** Qünki mənki kəminiliri atamoŋa bu yigit üqün kepil bolup: «Əgər mən uni қexingoŋa қayturup kəlmisəm pütkül əmrümdə atamning aldida gunaҳkar bolay» degənidim. **33** Xunga ҳazir ətünüp қalay, mənki kəminiliri u yigitning ornida hojamning қexida қul bolup tursam, u yigit қerindaxliri bilən billə қaytip kətsə! **34** Qünki yigit mən bilən bolmisa, mən қandaқmu atamning қexioŋa baralaymən? Atamoŋa xundaқ azab-oқubətning qüxüxini kəzüm kərgüqi bolmisun! — dedi.

45 Yüsüp əz yenida turoŋanlarning aldida əzini tutalmay: — Ҳəmmə adəm aldimdin qiқiriwetilsun! dəp warқiridi. Xuning bilən Yüsüp əzini қerindaxlirioŋa axkara қiloŋanda uning қexida ҳeqkim bolmidi. U қattiқ yioŋlap kətti; misirliқlar uni anglidi, Pirəwnning ordisikilərmu buningdin [tezla] həwar tapti. **3** Yüsüp қerindaxlirioŋa: — Mən Yüsüp bolimən! Atam ҳazir ҳayatmu?! — dəp soridi. Əmma қerindaxliri uningoŋa қarap ҳoduқup ketip, ҳeq jawab berəlməy қaldi. **4** Lekin Yüsüp ularni: — Қeni, manga yeқin kelinglar, dəp qaқiridi. Ular yeқin kəldi, u yənə: — Mən silərning ininglar, yəni silər Misiroŋa setiwətkən Yüsüp bolimən. **5** Əmdi meni muxu yərgə setiwətkininglar üqün azablanmanglar, əzünglarni əyibkə buyrumanglar; qünki Huda adəmlərning ҳayatini saқlap қelix üqün meni silərdin burun bu yərgə əwətti. **6** Qünki ҳazir zemindiki aqarqiliққa ikki yil boldi; lekin tehi yənə bəx yiloŋiqə ҳeq teriloŋumu bolmaydu, ormimu bolmaydu. **7** Xuning üqün silərgə dunyada bir қaldini saқlap қelix üqün, uluoŋ bir nijatliқ kərsitip, silərning tirik қutuluxunglar üqün Huda meni silərdin burun bu yərgə əwətti. **8** Xundaқ boloŋanikən, meni muxu yərgə əwətküqi silər əməs, bəlki Hudadur. U meni Pirəwngə atining ornida қilip, uning pütkül əyigə hoja қilip tikləp, pütkül zeminoŋa bax wəzir қilip қoydi. **9** Əmdi tezdin atamning қexioŋa berip, uningoŋa: — Sening ooŋlung Yüsüp: «Huda meni pütkül Misiroŋa hoja қilip қoydi. Sən ҳayal қilmay, mening қeximoŋa kəlgin; **10** sən Goxən yurtida turisən; xuning bilən

sən əzüng, ooɣulliring, nəwriliring, ḳoyliring, kaliliring wə ḥəmmə təəlluḳatliring bilən manga yeḳin turisilər. **11** Əzüng, ailəng wə ḥəmmə təəlluḳatingni namratlik besiwalmisun dəp mən seni xu yərdə baḳimən; qünki yənə bəx yil aqarqilik bardur», dedi, — dənglar. **12** — Mana silərning kəzliringlar wə inim Binyaminning kəzliri silərgə gəp ḳiliwatḳan mening əz aoɣzim ikənlikini kərüwatidu. **13** Atamoɣa mening Misirdiki bu barlik xan-xəripim ḥəmdə silərning barlik kərgininglar tooɣrisida eytip, atamni tezdin bu yərgə elip kelinglar, — dedi. **14** Xuning bilən u əzini Binyaminoɣa etip uning boynioɣa girə selip yioɣlap kətti; Binyaminmu uning boynioɣa yəlinip yioɣlidi. **15** Andin Yüsüp barlik ḳerindxalirini səyüp, ularni bir-birləp ḳuḳaḳlap yioɣlidi. Andin ḳerindxaliri uning bilən paranglaxti. **16** Yüsüpning ḳerindxaliri kəldi, degən həwər Pirəwnning ordisioɣa yətküzüldi; bu Pirəwn wə hizmətkarlirining nəziridə ḳutluḳ ix boldi. **17** Pirəwn Yüsüpkə: — Ḳerindaxliringoɣa: — «Silər əmdi mundaḳ ḳilinglar; ulaoɣliringlaroɣa yük artip, Ḳanaan zeminioɣa berip, **18** atanglar wə jəmətinglarni elip mening ḳeximoɣa kelinglar; mən Misir zeminidin əng esil yərlərni silərgə berəy; silər bu zemindin qiḳḳan nazu-nemətlərdin yəysilər» — degin. **19** Sanga boloɣan əmrim xuki, sən ularoɣa: «Baliliringlar wə ayalliringlarni elix üqün Misir zeminidin ḥarwilarni elip beringlar. Xuningdək atanglarnimu bu yərgə yətküzüp kelinglar. **20** Pütkül Misir zeminidin əng esil jaylar silərningki boloɣaqḳa, əz sərəmjanliringlaroɣa karinglar bolmisun» dəp buyruoɣin, — dedi. **21** Xuning bilən Israilning ooɣulliri xundaḳ ḳildi; Yüsüp Pirəwnning buyruḳi boyiqə ularoɣa ḥarwilarni berip, yoli üqünmu ozuḳ bərdi. **22** Ularning ḥərbirigə bir ḳur kiyim bərdi; lekin Binyaminoɣa bolsa u üq yüz kümüx tənggə, bəx ḳur kiyim bərdi. **23** U atisioɣimu xu ḥədiyələrni, yəni Misirning esil məḥsulatliri artiloɣan on ḥangga exək ḥəmdə axlik, nan wə atisioɣa yol təyyarliḳi artiloɣan on mada exəkni əwətti. **24** Andin u ḳerindaxlirini yoloɣa selip, ularoɣa: — Yolda jedəlləxmənglar, dəp jekilidi. Ular yoloɣa rawan boldi. **25** Ular Misirdin qiḳip, Ḳanaan zeminioɣa atisi Yaḳupning ḳexioɣa berip, **26** uningoɣa Yüsüp əzlirigə eytḳan gəplərni yətküzüp: «Yüsüp tehi ḥayat ikən! U pütkül Misir zeminioɣa bax wəzir ikən!» dedi. Əmma u ularoɣa ixənməy, yüriki ḳetip ḥoxidin ketəy dəp ḳaldi. **27** Lekin ular Yüsüpning əzlirigə eytḳan barlik səzlirini uningoɣa degəndə, xundaḳla Yüsüpning əzini elip kelixkə əwətkən ḥarwilarnimu kərgəndə, ularning atisi Yaḳupning rohioɣa jan kirdi. **28** Israil xuning bilən: — Əmdi arminim yoḳ! Ooɣlum Yüsüp tehi ḥayattur! Mən əlməstə berip uni kerüwalay, — dedi.

46 Xuning bilən Israil barlik təəlluḳatini elip yoloɣa qiḳip, Bəər-Xebaoɣa kəldi. U xu yərdə atisi Ishaḳning Hudasioɣa ḳurbanliḳlarni sundi. **2** Keqisi Huda alamət kərünüxlərdə Israiloɣa: — Yaḳup, Yaḳup! dewidi, u jawab berip: — Mana mən! — dedi. **3** U: — Atangning Təngrisi boloɣan Huda Məndurmən. Sən Misiroɣa berixtin ḳorḳmioɣin, qünki Mən seni xu yərdə uluoɣ bir ḳowm ḳilimən. **4** Mən sening bilən Misiroɣa billə barimən wə Mən Əzüm jəzmən yənə seni xu yərdin yandurup kelimən. Yüsüp əz ḳoli bilən sening kəzüngni yumduridu, — dedi. **5** Andin Yaḳup Bəər-Xebadin yoloɣa qiḳti; Israilning ooɣulliri atisi Yaḳup wə ularning bala-qaḳilirini Pirəwn uni epkelix üqün əwətkən ḥarwilaroɣa olturoɣuzup, **6** qarpayliri bilən Ḳanaan zeminida tapḳan təəlluḳatlirini elip mangdi. Bu tərikidə Yaḳup bilən barlik əwladliri Misiroɣa kəldi; ooɣullirini, ooɣul nəwrilirini, ḳizlirini, ḳiz nəwrilirini yioɣip, nəsillirining ḥəmmisini əzi bilən billə elip Misiroɣa kəldi. **8** Israilning ooɣulliri, yəni Yaḳupning Misiroɣa kəlgən əwladliri təwəndikiqə: — Yaḳupning tunji ooɣli Rubən; **9** Rubənning ooɣulliri Ḥanoh, Pallu, Ḥəzron bilən Karmi. **10** Ximeonning ooɣulliri: — Yəmuəl, Yamin, Oḥad, Yaḳin, Zoḥar wə Ḳanaaniy ayaldin boloɣan Saul. **11** Lawiyning ooɣulliri: — Gərxon, Koḥat wə Mərari. **12** Yəhudaning ooɣulliri: — Ər, Onan, Xəlah, Pərəz wə Zərah. Əmma Ər wə Onan Ḳanaanning zeminida ölüp kətkənidi. Pərəzning ooɣulliri Ḥəzron bilən Ḥamullar idi. **13** Issakarning ooɣulliri: — Tola, Puah, Yob wə Ximron. **14** Zəbulunning ooɣulliri: — Sərəd, Elon wə Jahliyəl. **15** Bular Leyaḥning Yaḳupḳa Padan-Aramda tuoɣup bərgən ooɣul-əwladliri idi; u yənə ḳizi Dinaḥni tuoɣup bərdi. Buning bu ooɣul-ḳiz pərzəntliri jəmiy bolup ottuz üq jan idi. **16** Gadning ooɣulliri: — Zifion, Ḥaggi, Xuni, Əzbon, Eri, Arodi wə Arəli. **17** Axirning ooɣulliri: — Yimnaḥ, Yixwah, Yixwi wə Beriyah. Ularning singlisi Serah idi; Beriyaḥning ooɣulliri Ḥəbər wə Malkiəl idi. **18** Bular bolsa Laban ḳizi Leyaḥḳa dedək boluxḳa bərgən Zilpaḥning Yaḳupḳa tuoɣup bərgən ooɣulliri bolup, jəmiy on altə jan idi. **19** Yaḳupning ayali Raḥilaning ooɣulliri Yüsüp wə Binyamin. **20** Yüsüpkə Misir zeminida tərəlgən ooɣulliri Manassəh wə Əfraim; bularni Ondiki kaḥin Potifiraḥning ḳizi Asinat uningoɣa tuoɣup bərdi. **21** Binyaminning ooɣulliri: — Belah, Bəkər, Axbəl, Gera, Naaman, Eḥi, Rox, Muppim, Ḥuppim wə Ard. **22** Bular Raḥiləning Yaḳupḳa tuoɣup bərgən ooɣul-əwladliri bolup, jəmiy on tət jan idi. **23** Danning ooɣli: — Ḥuxim. **24** Naftalining ooɣulliri: — Yaḥziəl, Guni, Yəzər wə Xilləm. **25** Bular Laban ḳizi Raḥiləgə dedək boluxḳa bərgən Bilḥaḥning Yaḳupḳa tuoɣup bərgən ooɣul-əwladliri bolup, jəmiy yəttə jan idi. **26** Yaḳupning kelinliridin baxḳa, Yaḳupning puxtidin boloɣan, uning bilən birgə Misiroɣa kəlgənlər jəmiy atmix altə jan idi. **27** Yüsüpning Misirda tuoɣuloɣan ooɣulliri ikki idi. Yaḳupning jəmətidin bolup, Misiroɣa kəlgənlər jəmiy yətmix jan idi. **28** Yaḳup Yüsüptin kərsətmə elip, əzlirini Goxəngə baxlap berixḳa Yəhudani Yüsüpning ḳexioɣa əwətti. Xundaḳ ḳilip ular Goxən yurtioɣa kelip qüxti. **29** Yüsüp əzining wəzirlik ḥarwisini ḳatḳuzup, atisi Israilning aldioɣa Goxəngə qiḳti. U əzini uning aldioɣa ḥazir ḳilip atisioɣa əzini etip boynioɣa girə selip ḳuqaḳlap, uzundin uzun yioɣlidi. **30** Israil Yüsüpkə: Mən sening yüzüngni kərüp, tirik ikənlikingni bildim; əmdi əlsəmmu arminim yoḳ, — dedi. **31** Andin Yüsüp ḳerindaxliri wə atisining əydikilirigə mundaḳ dedi: — Mən ḥazir qiḳip Pirəwngə həwər berip: «Ḳanaan zeminida olturoɣan ḳerindaxlirim, xundaḳla atamning əyidikilər ḳeximoɣa kəldi; **32** bu adəmlər padiqilar bolup, mal beḳix bilən xuoɣullinip kəlgən, ḳoy-kaliliri, xundaḳla barlik mal-mülüklirini elip kəldi» dəp eytay. **33** Xundaḳ boliduki, Pirəwn silərni qaḳiridu; xu qaoɣda u silərdin: «Nemə oḳitinglar bar?» dəp sorisa, **34** silər jawab berip: — Kəminiliri kiqikimizdin tartip ata-bowilirimizoɣa ohxax pada beḳip kəlgənmiz, — dənglar. Xundaḳ desənglar Goxən yurtida olturup ḳalisilər; qünki padiqilarning ḥəmmisi misirliḳlar arisida kəzgə ilinmaydu.

47 Yüsüp Pirəwnning ḳexioɣa kelip: — Atam bilən ḳerindaxlirim ḳoy-kaliliri, xundaḳla ḥəmmə mal-mülüklirini billə elip Ḳanaan zeminidin kəldi. Mana, ular ḥazir Goxən yurtioɣa qüxti, dəp həwər berip, **2** ḳerindaxlirining iqidin bəxəylənni elip, Pirəwnning aldioɣa ḥazir ḳildi. **3** Pirəwn uning ḳerindaxliridin: — Nemə oḳitinglar bar, dəp soriwidi, ular Pirəwngə jawab berip: — Kəminiliri ata-bowilirimizoɣa ohxax mal baḳḳuqilarmiz, — dedi. **4** Andin ular Pirəwngə iltimas ḳilip: — Ḳanaan zeminida ḳattiḳ ḳəḥətqilik boloɣaqḳa, kəminilirining ḳoylirimizni baḳidioɣanoɣa yaylaḳmu yoḳ; xunga bu zeminda musapir bolup turuxḳa kəlduḳ; janabliridin tələp ḳilimizki, kəminilirining Goxən yurtida turuxioɣa ijazət bərgəyla, — dedi. **5** Pirəwn Yüsüpkə: — Atang wə ḳerindaxliring ḳexingoɣa

kəldi; **6** mana Misir zemini sening aldingda turuptu; atang wə kerindaxliringni zeminning əng esil yeridə olturoɣuzoɣin; ular Goxən yurtida makan kilsun. Xuningdək, əgər sən ularning iqidiki kabil kixilərni bilsəng, bularni mening qarpaylirimoɣa nazarətqi kiloɣin, — dedi. **7** Keyin, Yüsüp atisi Yakupni elip, Pirəwnning aldioɣa ḥazir kildi; Yakup Pirəwngə bəht-bərikət tilidi. **8** Andin Pirəwn Yakuptin: — Əmrüngning yil-künliri nəqqigə yətti? — dəp soridi. **9** Yakup Pirəwngə jawab berip: — Musapirlik səpirimning künliri bir yüz ottuz yiloɣa yətti; əmrümning künliri az ḥəm japa-muxəkkətlik bolup, ata-bowilirimning musapirlik əmür səpirining künlirigə tehi yətmidi, — dedi. **10** Xuning bilən Yakup Pirəwngə bəht-bərikət tilәp, aldidin qikip kətti. **11** Xuning bilən Yüsüp atisi bilən kerindaxlirini Misir zeminida olturakлaxturup koydi; Pirəwnning buyruoɣinidək ularoɣa zeminning əng esil yeridin, yəni Ramsəs degən yurttin təwəlik bərdi. **12** Yüsüp atisi, kerindaxliri, xundakla atisining ḥəmmə əydikilirini bala-qakilirining sanlirioɣa karap axlik bilən təminləp bakti. **13** Əmma aqarqilik kattik eoɣir boloɣaqka, zeminning ḥeq yeridə ozuk-tülük tepilmidi; Misir zemini bilən Kanaan zemini aqarqiliktin haraplixip kətti. **14** Yüsüp axlik setip Misir zemini bilən Kanaan zeminidiki barlik pulni yioɣiwaldi. Andin Yüsüp bu pulni Pirəwnning ordisioɣa yətküzüp bərdi. **15** Əmma Misir zemini bilən Kanaan zeminidiki Pul tügəp kətkəndə misirliklarning ḥəmmisi Yüsüpning aldioɣa kelip: — Bizgə nan bərgəyla! Pul tügəp kətkini üqün silining aldilirida əlimizmu? — dedi. **16** Yüsüp jawabən: — Pulunglar kalmioɣan bolsa, qarpayliringlarni elip kelip bərsənglar, mən malliringlarioɣa ozuk-tülük tegixip berimən, — dedi. **17** Buning bilən ular qarpaylirini Yüsüpning kexioɣa elip kəlgili turdi; Yüsüp ularning atliri, koy padiliri, kala padiliri wə exəklirining ornioɣa ozuk-tülük bərdi; xu yili mallirining ornioɣa ularoɣa ozuk-tülük berip bakti. **18** U yil ayaoɣlixip, ular ikkinqi yili uning kexioɣa kelip uningoɣa: — Biz hojimizdin ḥeqnemini yoxurmaymiz; pulimiz tügidi, qarpay mal padilirimiz bolsa hojimizning ilkidə, hojimizning aldida tənlirimiz bilən yerimizdin baxka ḥeqnərsə kalmidi. **19** Nemixka kəz aldilirida biz ḥəm yerimizmu əlüp kətsun? Əmdi sili əzimiz wə yerimizni ozuk-tülükkə tegixip eliwaloɣayla; əzimiz wə yerimiz Pirəwnning bolup, uningoɣa kul bolayli. Biz əlüp kətməy, tirik turuximiz, yerimizmu wəyran bolmasliki üqün bizgə uruk-tülük bərgəyla, dedi. **20** Bu tərikidə Yüsüp Misirning pütkül teriloɣu yerini Pirəwn üqün setiwaldi; qünki aqarqilik kattik boloɣaqka, misirliklarning ḥərbiri əz etizini setip bərdi. Xuning bilən yər-zemin Pirəwnning bolup kaldi. **21** Yüsüp həlkni Misirning bu qetidin yənə bir qetigiqə ḥərkaysi xəḥərlərgə kəqürdi. **22** Pəkət kaḥinlarning yerini u almidi; qünki kaḥinlaroɣa Pirəwn təripidin alaḥidə təminat berilgəqkə, ular Pirəwn təripidin təminlənggən ülüxini yəp, əz yərlirini satmioɣanidi. **23** Yüsüp həlkkə: — Mana, mən bügün əzünglar bilən yərliringlarni Pirəwn üqün setiwaldim. Mana silərgə uruk! Əmdi yər teringlar. **24** Əmdi xundak kilisilərki, qikkan ḥosuldin bəxtin birini Pirəwngə berip, kaloɣan tət kismini əzünglaroɣa elip kelinglar; u urukluk ḥəmdə əzünglaroɣa, jümlidin əyüngdikilərgə wə kiqik balilиringlaroɣa ozuk bolsun, — dedi. **25** Ular jawabən: — Sili jenimizni kutkuzdila. Hojimizning nəzиridə iltipat tapkan bolsakla, Pirəwnning kulliri bolup turayli, — dedi. **26** Xuning bilən Yüsüp: — «Ḥosulning bəxtin biri Pirəwngə berilsun» dəp bu ixni bügüngə kədər Misir zemini üqün kanun-bəlgilimə kildi. Pəkət kaḥinlarning yerila buning sirtida bolup, Pirəwngə təwə bolmidi. **27** Israillar Misir zeminida, Goxən əlkisidə olturaklaxti; ular xu jayda yər-zeminlik bolup, awup, tolimu kəpəydi. **28** Yakup Misir zeminida on yəttə yil əmür kərdi; buning bilən Yakupning əmür künliri bir yüz kirik yəttə yiloɣa yətti. **29** Israilning künliri səkratka yekinlaxkanda, ooɣli Yüsüpni qakirtip, uningoɣa: — Əgər nəziringdə iltipat tapkan bolsam, kolungni yotamning astioɣa koyup, manga xapaət wə sadakətlikni kərsitip, meni Misirda dəpnə kilma; **30** bəlki mən ata-bowilirim bilən yatidioɣan waktimda meni Misirdin elip ketip, ularning gəristanioɣa dəpnə kiloɣin, dedi. U jawab berip: — Mən eytkiningdək kilay, — dedi. **31** Yakup uningoɣa: — Manga kəsəm kilip bərgin, — dedi. U uningoɣa kəsəm kilip bərdi; andin Israil karwatning bax təripidə səjdə kildi.

48 Bu ixlardin keyin birsi Yüsüpkə: — Mana atang kesəl bolup kaptu, dəp həwər bərdi. U ikki ooɣli Manassəḥ bilən Əfraimni billə elip bardi. **2** Birsi Yakupkа: — Mana ooɣlung Yüsüp kexingoɣa keliwatidu, dəp həwər beriwidi, Israil küqəp kopup kariwatta olturdi. **3** Yakup Yüsüpkə: — Ḥəmmigə Kadir Təngri manga Kanaan zeminidiki Luz degən jayda ayan bolup, meni bərikətləp **4** manga: Mana, Mən sening nəslingni kepəytip, seni intayin zor awutimən, səndin bir türküm həlk qikirimən; bu zeminni səndin keyinki nəslinggə əbədiy miras kilip berimən, dəp eytkanidi. **5** Əmdi mən Misiroɣa kelixtin ilgiri sanga Misir zeminida tuoɣuloɣan ikki ooɣlung mening ḥesablinidu; Əfraim bilən Manassəḥ bolsa, huddi Rubən bilən Ximeonoɣa ohxax, ḥər ikkisi mening ooɣullirim bolidu. **6** Ulardin keyin tapkan baliliring əzüngning bolidu; ular kəlgüsidə miraska erixkəndə akilirining nami astida bolidu. **7** Manga kəlsək, Padandin keliwatkinimda Rahilə Kanaan zeminida yol üstidə Əfratka az kaloɣanda meni taxlap əlüp kətti. Mən uni xu yərdə, yəni Əfratka (yəni Bəyt-Ləḥəmgə) baridioɣan yolda dəpnə kildim, — dedi. **8** Andin Israil Yüsüpning ooɣullirioɣa karap: — Bular kimdur, — dəp soridi. **9** Yüsüp atisioɣa jawabən: — Bular bolsa Huda manga bu yərdə bərgən ooɣullirimdur, — dedi. U: — Ularni aldimoɣa yekin kəltürgin, mən ularoɣa bəht-bərikət tilәy, — dedi. **10** Əmdi Israilning kəzliri kerilikidin oɣuwalixip [yahxi] kərəlməytti. Xunga Yüsüp ularni uning aldioɣa yekinrak kəltürdi; u ularni səyüp kuqaklidi. **11** Andin Israil Yüsüpkə: — Mən sening yüzüngni kərələymən dəp ḥeq oylimioɣanidim; lekin Huda meni sening baliliringnimu kərüxkə nesip kildi, — dedi. **12** Yüsüp balilarni [Yakupning] tizlirining arilikidin elip, yüzini yərgə təgküzüp təzim kildi. **13** Andin Yüsüp bu ikkiylənni Israilning aldioɣa yekin elip kelip, Əfraimni ong koli bilən tutup Israilning sol kolioɣa udullap turoɣuzdi; Manassəḥni sol koli bilən tutup Israilning ong kolioɣa udullap turoɣuzdi. **14** Lekin Israil ong kolini uzitip, kənji balisi Əfraimning bexioɣa koydi, sol kolini Manassəḥning bexioɣa koydi. Manassəḥ tunjisi bolsimu, u ikki kolini kayqilap tutup xundak koydi. **15** U Yüsüpkə bəht-bərikət tilәp: — Atilirim Ibrahim bilən Ishak Huda dəp bilip yüzi aldida mangoɣan, meni pütkül əmrümdə bu küngiqə padiqidək yetəkləp bekip kəlgən Huda, **16** Manga ḥəmjəmət bolup meni ḥəmmə bala-kazadin kutoɣuzoɣan Pərixtə bu ikki ooɣulni bərikətlisun; ular mening ismim wə atilirim boloɣan Ibrahim wə Ishakning isimliri bilən atilip, yər yüzidə kəp awuoɣay! — dedi. **17** Yüsüp atisining ong kolini Əfraimning bexioɣa koyoɣinini kərüp kənglidə hapa boldi; xunga u atisining kolini tutup, Əfraimning bexidin elip Manassəḥning bexioɣa yətkiməkqi bolup, **18** atisioɣa: — Əy ata, bundak kilmioɣin; qünki mana, tunjisi budur; ong kolungni uning bexioɣa koyoɣin! — dedi. **19** Lekin atisi rət kilip: — Bilimən, i ooɣlum, bilimən; uningdinmu bir kowm qikip, əzimu uluoɣ bolidu, əmma dərḥəkikət uning inisi uningdin tehimu uluoɣ bolidu; uning nəslidin naḥayiti kəp

қowmlar pəyda bolidu, — dedi. **20** Xuning bilən xu küni u bu ikkisini bərikətləp: — Kəlgüsidə Israillar bəht-bərikət tiligəndə: «Huda seni Əfraim bilən Manassəһdək uluoŋ қilsun!» dəydioŋan bolidu, dedi. Bu tərikidə u Əfraimni Manassəһtin üstün қoydi. **21** Andin Israil Yüsüpkə yənə: — Mana, mən əlimən; lekin Huda silər bilən billə bolup, silərni ata-bowiliringlarning zemininoŋa қayturup baridu. **22** Mən sanga қerindaxliringningkidin bir ülüx yərni artuқ bərdim; xu yərni əzüm қiliq wə oқyayim bilən Amoriylarning қolidin tartiwaloŋanidim.

49 Andin Yaқup ooŋullirini qaқirip ularoŋa mundaқ dedi: — [Һəmminglar] jəm bolunglar, mən silərgə keyinki künlərdə silər yoluқidioŋan ixlarni eytip berəy: — **2** Yioŋilip kelip anglanglar, i Yaқupning ooŋulliri; Atanglar Israiloŋa қulaқ selinglar. **3** Əy Rubən, sən mening tunji ooŋlumsən, Küq-қudritimsən, Küqüm bar waқtimning tunji mewisidursən, Salapət wə қudrəttə aldi iding, **4** Lekin қaynap texip qüxkən sudək, Əmdi aldi bolalmassən; Qünki sən atangning kərpisigə qiқting, Xuning bilən sən uni buloŋiding! U mening kərpəmning üstigə qiқti! **5** Ximeon bilən Lawiy қerindaxlardur; Ularning қiliqliri zorawanliқning қoralliridur! **6** Aһ jenim, ularning məsliһitigə kirmigin! I izzitim, ularning jamaiti bilən qetilip қalmioŋay! Qünki ular aqqiқida adəmlərni eltürüp, Əz beximqiliқ қilip buқilarning peyini kəsti. **7** Ularning aqqiқi əxəddiy boloŋaqқa lənətkə қalsun! Oŋəzipimu rəһimsiz boloŋaqқa lənətkə қalsun! Mən ularni Yaқupning iqidə tarқitiwetimən, Israilning iqidə ularni qeqiwetimən. **8** Əy Yəһuda! Seni bolsa қerindaxliring təriplər, Қolung düxmənliringning gəjgisini basar. Atangning ooŋulliri sanga bax urar, **9** Yəһuda yax bir xirdur; Əy ooŋlum, sən owni tutupla qiқting; U xirdək [owning yenida] qeküp sozulup yatsa, Yaki qixi xirdək yetiwalsa, Kimmu uni қozoŋaxқa petinar? **10** Xaһanə һasa Yəһudadin ketip қalmaydu, Yəһudaning puxtidin қanun qiқaroŋuqi əksümaydu, Taki xu һoқuқ Igisi kəlgüqə kütidu; Kəlgəndə, jaһan həlқliri uningoŋa itaət қilidu. **11** U təһiyini üzüm teliоŋa, Exək balisini sortluқ üzüm teliоŋa baoŋlap қoyar. U libasini xarabta yuyup, Tonini üzüm xərbitidə yuyar. **12** Uning kəzliri xarabtin қizirip ketər, Qixliri süt iqkinidin ap'aқ turar. **13** Zəbulun dengiz boyini makan қilar, Makani kemilərning panaһgaһi bolar, Yər-zemini Zidonoŋiqə yetip barar. **14** Issakar bəstlik bərdəm bir exəktur, U ikki қotan arisida yatқandur; **15** U aramgaһning yahxi ikənlikigə қarap, Zeminning esillikini kərüp, Yük kətürüxkə mürisini egip, Alwanoŋa ixləydioŋan қul bolup қalar. **16** Dan Israil қəbililiridin biri bolar, Əz həlқigə һəküm qiқirar. **17** Dan yol üstidiki yilan, Qioŋir yol üstidə turoŋan zəһərlik bir yilandur. U atning tuyiқini qeқip, At mingüqini arқioŋa mollaқ atқuzar. **18** I Pərwərdigar, nijatingoŋa təlmürüp kütüp kəldim! **19** Gadқa bolsa, қaraқqilar қoxuni һujum қilar; Lekin u tapinini besip zərbə berər. **20** Axirning tamiқida zəytun meyi mol bolar, U xaһlar üqün nazu-nemətlərni təminlər. **21** Naftalidin qiraylиқ gəplər qiқar, U ərkin қoyuwetilgən maraldur. **22** Yüsüp mewilik dərəһning xehidur, Bulaқning yenidiki kəp mewilik xahtəktur; Uning xahqiliri tamdin һalқip kətkəndur. **23** Ya atқuqilar uningoŋa azar қilip, Uningoŋa oқ atti, uningoŋa nəprətləndi. **24** Һalbuki, uning oқyayi məzmut turar, Қol-biləkliri əplik turoŋuzular, Xu [küq] Yaқuptiki қudrət Igisining қolliridindur — (Israilning Қoram Texi, yəni uning Padiqisi Uningdin qiқar!) **25** [Axu küq] atangning Təngrisidindur — (U sanga mədət berər!) [Yəni] Һəmmigə Қadirdindur — U seni bərikətlər! Yuқirida asmanning bərikətliri bilən, Təwəndə yatқan qongқur sularning bərikətliri bilən, Əmqək bilən baliyatқuning bərikiti bilən seni bərikətlər! **26** Sening atangning tiligən bərikətliri ata-bowilirimning tiligən bərikətliridin ziyadə boldi, Ular mənggülük taoŋ-edirlarning qətlirigiqə yetər, Ular Yüsüpning bexioŋa qüxər, Yəni əz қerindaxliridin ayrim turoquqining қoққisioŋa tegər. **27** Binyamin yirtқuq bəridəktur; ətigəndə u owni yər. Kəqқurun u oljisini təқsim қilar» — dedi. **28** Bularning һəmmisi Israilning on ikki қəbilisi bolup, məzkur sözlər bolsa atisining ularoŋa tiligən bəht-bərikət sözliridur. U xuning bilən ularning һərbirigə mas kelidioŋan bir bərikət bilən ularoŋa bəht-bərikət tilidi. **29** Andin Yaқup ularoŋa mundaқ tapilidi: — «Mən əmdi əz қowmimning қexioŋa қoxulimən. Silər meni ata-bowilirimning yenida, Һittiylardin boloŋan əfronning etizliқidiki oŋaroŋa dəpnə қilinglar; **30** u oŋar bolsa Қanaan zeminida Mamrəning udulida, Makpelaһning etizliқida. Oŋarni Ibraһim gəristan bolsun dəp xu etizliқ bilən қoxup Һittiy Əfrondin setiwaloŋanidi. **31** Xu yərdə Ibraһim ayali Saraһ bilən dəpnə қilinoŋan; xu yərdə Isһaқ ayali Riwkaһ bilənmu dəpnə қilinoŋan; xu yərdə mənmu Leyaһni dəpnə қildim. **32** Bu etizliқ һəm iqidiki oŋar Һətning əwladliridin setiwelinoŋanidi». **33** Yaқup ooŋullirioŋa bu wəsiyətni tapilap bolup, putlirini kariwatta tüzləp, nəpəs tohtap əz қowmioŋa қoxuldi.

50 Yüsüp atisining yüzigə əzini etip, uning üstidə yioŋlap, uni səydi. **2** Andin Yüsüp əz hizmitidə boloŋan tewiplaroŋa atisini mumiya қilixni buyrudi; xuning bilən tewiplar Israilni mumiya қildi. **3** Buni қilixқa қirik kün kətti, qünki mumiya қilixқa xunqilik kün ketətti. Misirliқlar uningoŋa yətmix kün matəm tutti. **4** Uningoŋa һaza tutux künliri ətüp boloŋanda, Yüsüp Pirəwnning ordisidikilərgə: — Mən nəziringlarda iltipat tapқan bolsam, Pirəwnning қulaқlirioŋa sez қilinglarki: — Atam manga қəsəm қildurup: «Mana mən əlimən; sən meni mən Қanaan zeminida əzüm üqün kolap қoyoŋan gərgə dəpnə қiloŋin» degənidi. Əmdi Pirəwn manga ijazət bərgəy, mən berip atamni dəpnə қilip bolup yenip kəlsəm, — dedi. **6** Pirəwn jawabən: — Sən berip əzünggə atang қəsəm қilduroŋandək uni dəpnə қiloŋin, dedi. **7** Xuning bilən Yüsüp atisini dəpnə қiloŋili mangdi. Pirəwnning barliқ hizmətkarliri, ordining aқsaқalliri һəm Misir zeminidiki aқsaқallar uning bilən һəmraһ bolup mangdi. **8** Yüsüpning əyidiki һəmmisi, қerindaxliri wə atisining əyidikilərmu billə bardi; ular pəқət kiqik baliliri, қoy-kala padilirini Goxən yurtida қoyup kətti. **9** Uning bilən yənə jəng һarwiliri wə atliқlarmu billə bardi; xuning bilən ular naһayiti qong bir қoxun boldi. **10** Ular Iordan dəryasining u təripidiki «Atadning һamini»oŋa yetip kəlgəndə, xu yərdə қattiқ wə һəsrətlik yioŋa-zar қilip matəm tutup yioŋlaxti. Yüsüp atisi üqün yəttə kün matəm tutti. **11** Xu yurtta olturuxluқ Қanaaniylar Atadning һaminida boloŋan bu matəmni kərüp: — Bu misirliқlarning intayin қattiқ tutқan һazisi boldi, deyixti. Bu səwəbtin u jayning nami «Abəl-Mizraim» dəp ataldi; u Iordan dəryasining u təripididur. **12** Yaқupning ooŋulliri uning əzlirigə tapilioŋinidək қildi; **13** uning ooŋulliri uni Қanaan zeminioŋa elip berip, Mamrəning udulida, Makpelaһning etizliқining iqidiki oŋarda dəpnə қildi. Xu oŋarni Ibraһim қəbristanliқ қilay dəp Makpelaһning etizliқi bilən қoxup Һittiy Əfrondin setiwaloŋanidi. **14** Yüsüp atisini dəpnə қiloŋandin keyin, əzi, қerindaxliri, xundaқla atisini dəpnə қilixқa uningoŋa һəmraһ bolup qiққan һəmmə həlқlər Misiroŋa yenip kəldi. **15** Lekin Yüsüpning қerindaxliri atisining ölüp kətkinini kərgəndə: — Əmdi Yüsüp bizgə düxmən bolup bizning uningoŋa қiloŋan barliқ yamanliқimizni üstimizgə yandurarmikin, deyixti. **16** Ular Yüsüpning қexioŋa adəm əwətip: — Atiliri ölüxtin ilgiri bizgə wəsiyət қilip tapilap: — **17** «Silər Yüsüpkə: — Akiliring sanga rəzillik қiloŋanidi; əmdi ularning asiyliқi һəm gunaһini

kəqürgin! — dənglar» — degənidi. Ḥazir silidin ətünümizki, atilirining Hudasining bəndilirining asiyliḳini kəqürgəyla! — dedi. Yüsüp bu gəplərni anglap yiọlidi. **18** Andin akiliri kelip uning aldida əzlirini yərgə etip: — Mana, biz silining ḳulliridurmiz! — dedi. **19** Lekin Yüsüp ularọa jawabən: — Ḳorḳmanglar! Mən Hudaning ornida turuwatamdim? **20** Silər dərwəḳə manga xu ixni yaman niyət bilən ḳildinglar; lekin Huda bügünki kündikidək nuroọunlioọan həlḳning jenini tirik saḳlap ḳelix üqün xu ixni yahxiliḳḳa bekitkənidi. **21** Xunga əmdi ḳorḳmanglar; mən ḥəm silərni ḥəm bala-qaḳiliringlarni baḳimən, — dedi wə ularning kənglini hatirjəm ḳilip meḥirlik gəp ḳildi. **22** Yüsüp atisining jəməti bilən billə Misirda turup ḳaldi. Yüsüp bir yüz on yil əmür kərdi. **23** Bu tərixidə Yüsüp Əfraimning üqinqi əwladini kərdi; Manassəḥning ooọli Makirning balilirimu uning tizliri üstidə tuoọuldi. **24** Yüsüp ḳerindaxlirioọa: — Mən əlüp ketimən; lekin Huda qoḳum silərni yoḳlap silərni bu zemindin qiḳirip, Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳupḳa berixkə ḳəsəm ḳilip wədə ḳiloọan zeminoọa yətküzidu, — dedi. **25** Andin Yüsüp yənə ḳerindaxlirioọa ḳəsəm iqküzüp: «Huda silərni qoḳum yoḳlaydu; xu qaoọda silər mening səngəklirimni elip, bu yərdin qiḳip ketixinglar kerək», — dedi. **26** Yüsüp bir yüz on yaxḳa kirgəndə wapat tapti. Ular uni mumiya ḳilip, Misirda bir meyit sanduḳioọa selip ḳoydi.

Misirdin qiķix

1 Wə təwəndikilər Israil [bilən billə] Misiroƣa baroƣan ooƣullirining isimliri (ular ḥərkaysisi əz bala-qaķilirini elip, Yaķup bilən billə Misiroƣa baroƣanidi): — **2** Rubən, Ximeon, Lawiy, Yəḥuda, **3** Issakar, Zəbulun, Binyamin, **4** Dan, Naftali, Gad wə Axir. **5** Əmdi Yaķupning puxtidin boloƣanlar jəmiy bolup yətmix adəm idi. Bu waķitta Yüsüp Misirda idi. **6** Keyin Yüsüp, uning barlik ķerindaxliri ḥəmdə barlik zamandaxliri ölüp tügidi. **7** Xundaķtimu, Israillar kəp tuoƣulup, tez awup, intayin küqəydi; ular zeminoƣa bir kəldi. **8** U waķitlarda Yüsüpni bilməydioƣan yengi bir padixaḥ Misirda təḥtkə qiķti. **9** U ḥəlkigə: Mana, Israillarning ḥəlki bizdin ziyadə awup ḥəmdə bizdinmu küqlinip kətti. **10** Əmdi biz ularoƣa nisbətən akilanə ix tutayli; bolmisa, ular tehimu awup ketidu, mubada urux partlap kalsa, xundak boliduki, ular düxmənlirimiz tərəpkə ətüp, bizgə ḥujum kilip, yurttin qiķip ketixi mumkin, — dedi. **11** Xuning bilən ular ularni ķattiķ əmgəklər bilən harlax üqün ix baxlirini təyinləp nazarətqilikkə ķoydi. Xuning bilən Israillar Pirəwn üqün Pitom bilən Raamsəs degən maddiy əxya saķlaydioƣan xəḥərlərni yasap bərdi. **12** Lekin ularni [ķanqə] əzgənseri, bular xunqə kəpiyip ḥəmmə yərni ķaplidi; buning bilən misirliklar Israillaroƣa əq bolup kətti. **13** Xuning bilən misirliklar Israillaroƣa zulum kilip, ularni tehimu ķattiķ ixlitip eoƣir ixlaroƣa saldi. **14** Misirliklar ularni layqiliķ, hix-kesək ķuyux wə etizlarning ḥərhil əmgəklirigə selip, ixning ķattiķliķi bilən ularning turmuxioƣa ķattiķ eoƣirqiliķ saldi; ularni nemə əmgəkkə salmisun, intayin japaliķ idi. **15** Misir padixaḥi ikki ibraniy tuoƣut anisioƣa səz kilip (ularning birining ismi Xifraḥ, yənə birining ismi Puaḥ idi): **16** — silər ķaqanliki ibraniy hotunlarni tuoƣdursanglar, tuoƣkanda obdan ķaranglar; bowaķ ooƣul bolsa, ətürüwetinglar; ķiz bolsa, tirik ķoyunglar, — dedi. **17** Lekin tuoƣut aniliri Hudadin ķorkup, Misirning padixaḥi ularoƣa eytķandək kilmay, bəlki ooƣul bowaķlarni tirik ķoydi. **18** Xunga Misirning padixaḥi tuoƣut anilirini qaķirtip ulardin: — Bu nemə kiloƣininglar?! Ooƣul balilarni nemixkə tirik ķoydunglar? — dəp soridi. **19** Tuoƣut aniliri Pirəwngə jawab berip: — Ibraniy ayallar misirlik ayallaroƣa ohximaydu. Ular küqlük, saoƣlam-timən boloƣini üqün tuoƣut aniliri ularning ķexioƣa yetip baroƣuqə, əzliri tuoƣup bolidu, — dedi. **20** Nətijidə, Huda tuoƣut anilirioƣa iltipat kərsətti; Israil ḥəlki dawamlik kəpiyip, tehimu küqəydi. **21** Xundak boldiki, tuoƣut aniliri Hudadin ķorkidioƣan ihlasmən boloƣanliki üqün Huda ularni aililik boluxkə muyəssər kildi. **22** Buning bilən Pirəwn barlik puhralirioƣa: — Israillardin yengi tuoƣuloƣan ooƣul balilarning ḥəmmisini dəryaoƣa taxlanglar, lekin ķiz balilarning ḥəmmisini tirik ķaldurunglar, dəp əmr kildi.

2 Lawiyning jəmətidin boloƣan bir kixi berip, Lawiyning nəslidin boloƣan bir ķizni hotunlukkə aldi. **2** Bu ayal ḥamilidar bolup, bir ooƣul tuoƣdi. Ana uning qiraylik ikənlikini kərüp, uni üq ay yoxurup saķlidi. **3** Uni yənə yoxuruxkə amalsiz ķaloƣanda, ķomuxtin bir sewət yasap, uningoƣa yaryelim wə mom suwap, balini iqigə selip, dəryaning ķiroƣiķidiki ķomuxluk arisioƣa ķoyup ķoydi. **4** Andin balining ḥədisi uningoƣa nemə bolarkin dəp yiraktin ķarap turdi. **5** U waķitta Pirəwnning ķizi suoƣa qəmülgili dərya tərəpkə kəldi; uning qəriliri dərya boyida aylinip yürdi. Pirəwnning ķizi ķomuxlukning arisida turoƣan sewətni kərüp, has qərisini uni elip qiķixkə əwətti. **6** U sewətni eqip ķariwidi, mana, bir ooƣul balini kərdi wə u bala yioƣlap kətti. Məlikə uningoƣa iq aoƣritip: — Bu xübḥisizki ibraniylarning baliliridin biri ikən, dedi. **7** U qaoƣda balining ḥədisi Pirəwnning ķizidin: — Mən berip, sili üqün balini emitip bakidioƣan bir ibraniy inik ana tepip keləymu? — dəp soridi. **8** Pirəwnning ķizi uningoƣa: — Baroƣin, dedi. Ķiz berip bowaķning anisini qaķirip kəldi. **9** Pirəwnning ķizi uningoƣa: — Bu balini elip ketip mən üqün emitip bekip bər; ḥəkkingni berimən, dedi. Xuning bilən ayal balini elip ketip, uni emitip bakti. **10** Bala qong boloƣanda uni Pirəwnning ķizining ķexioƣa elip bardi; u uningoƣa ooƣul boldi. U: «Mən uni sudin qiķiriwaloƣan» dəp uningoƣa Musa degən isimni ķoydi. **11** Musa qong boloƣandin keyinki künlərdə xundak boldiki, u əz ķerindaxlirining yenioƣa bardi wə ularning eoƣir əmgəkkə seliniwatķanliķini əz kəzi bilən kərdi. Arida, bir misirliķning ibraniy ķerindaxliridin birini uruwatķanliķini kərdi. **12** U tət ətrapioƣa ķarap, adəm yoķluķini kərüp, ḥeliķi misirliķni urup ətürüp, ķumoƣa kəmüp yoxurup ķoydi. **13** Ətisi u yənə qikip ķariwidi, mana ikki ibraniy bir-biri bilən soķuxuwatatti; u yolsizlik ķiliwatķan kixigə: — Əz ķerindixingni nemixkə urisən? — dedi. **14** Ḥeliķi kixi jawab berip: — Kim seni bizgə ḥakim wə sorakqi kilip ķoydi? Ḥeliķi misirliķni ətürginingdək menimu ətürməkqimusən? — dedi. Musa bu gəpni anglap ķorkup əz iqidə: «Mən kiloƣan ix jəzmən axkara bolup ķaptu!» dəp oylidi. **15** Pirəwn ḥəm bu ixtin həwər tepip, Musani ətürməkqi boldi; lekin Musa Pirəwnning aldidin ķeqip, Midiyan zeminioƣa berip olturaķlaxti. Bir küni, u ķudukning yenioƣa kelip olturdi. **16** Midiyanning kaḥinining yəttə ķizi bar idi; ular kelip, atisining ķoylirini suoƣirixkə su tartip okurloroƣa ķuyup tolduruxkə baxlidi. **17** U waķitta [yərlik] padiqilar kelip, ularni ḥəydidi, Musa ķopup ķizlaroƣa yardəm berip, ķoylirini suoƣirixip bərdi. **18** Ular atisi Reuəlning ķexioƣa yenip kəlgəndə, ulardin: — Nemixkə bügün xunqə tez yenip kəldinglar? — dəp soridi. **19** Ular jawab berip: — Bir misirlik adəm bizni padiqilarning ķolidin ķutķuzdi ḥəmdə biz üqün su tartip, ķoy padimizni suoƣiripmu bərdi! — dedi. **20** U ķizlirioƣa: — Undakta u kixi ḥazir nədə?! Uni nemixkə sirtta taxlap kəldinglar? Uni tamakkə qakiringlar, — dedi. **21** Musa u kixi bilən billə turuxkə makul boldi. U ķizi Zipporaḥni uningoƣa hotunlukkə bərdi. **22** U ayal uningoƣa bir ooƣul tuoƣup bərdi; Musa «Mən yaķa yurtta musapirdurmən» dəp, uning ismini Gərxom dəp ķoydi. **23** Nuroƣun künlər ətüp, Misirning padixaḥi əldi. Israillar əz ķulluk ḥaliti tüpəylidin aḥ-zar urup, nalə-pəryad kətürdi; ķulluktin boloƣan pəryadi Hudaning ḥuzurioƣa berip yətti. **24** Huda ularning aḥ-zarlirini anglap, Əzining Ibraḥim bilən, Isḥak bilən wə Yaķup bilən tüzgən əḥdisini esigə aldi. **25** Xuning bilən Huda Israillarning ḥal-əḥwalini kərdi wə Huda ularoƣa kəngül bəldi.

3 Musa bolsa ķeynatisi Midiyanning kaḥini Yətroning ķoy padisini baķatti. U ķoylarni baxlap qəlning əng qetigə Hudaning teoƣi, yəni Ḥorəb teoƣining baoƣrioƣa kəldi. **2** Xu yərdə bir azoƣanliktin ərləp qiķiwatķan ot yalķuni iqidin Pərwərdigarning Pərixtisi uningoƣa kəründi. Mana, azoƣanlik otta kəyüwatķan bolsimu, lekin azoƣan əzi kəyüp kətmigənidi. **3** Musa: — Mən berip, bu ajayip mənzirini kərüp baķay; azoƣanlik nemixkə kəyüp kətməydioƣandu? — dəp oylidi. **4** Pərwərdigar uning buni kərgili yoldin qətnəp [azoƣanlikkə] kəlginini kərdi; Huda azoƣanlik iqidin uni: — Musa! Musa! — dəp qakirdi. U: Mana mən! — dəp jawab bərdi. **5** U uningoƣa: — Bu yərgə yekin kəlmə; putliringdin kəxingni saloƣin; qünki sən turoƣan bu yər mukəddəs jaydur. **6** Mən atangning Hudasi, Ibraḥimning Hudasi, Isḥakning Hudasi wə Yaķupning Hudasidurmən, — dedi. Buni anglap Musa Hudaoƣa ķaraxtin ķorkup, yüzini etiwaldi. **7** Pərwərdigar uningoƣa mundak dedi: — Bərḥək, Mən

Misirda turuwatkan kowmimning tartiwatkan azab-okubətlirini kərdum, nazarətqilərning ularni [harlawatkanlikidin] kiloɣan pəryadini anglidim; qünki Mən ularning dərdlirini bilimən. **8** Xunga Mən ularni misirliklarning kolidin kutkuzup, xu zemindin qikirip, yahxi ham kəng bir zeminoɣa, süt bilən həsəl ekip turidioɣan bir zeminoɣa, yəni Kanaaniy, Hittiy, Amoriy, Pərizziy, Hiwiylar wə Yəbusiylarning yurtioɣa elip berixka qüxtüm. **9** Mana əmdi Israillarning nalə-pəryadi Manga yətti, misirliklarning ularoɣa kandak zulum kiloɣanlikinimu kərdüm. **10** Əmdi sən kəl, Mən seni həlkim Israillarni Misirdin elip qikirix üqün Pirəwnning aldioɣa əwətimən, — dedi. **11** Lekin Musa Hudaoɣa: — Mən kim idim, Pirəwnning aldioɣa berip Israillarni Misirdin qikiralioɣudək? — dedi. **12** U jawab berip: — Bərhək, Mən sən bilən billə bolimən; sən kowmni Misirdin elip qikkandin keyin bu taoɣda Hudaoɣa ibadət kilisilər; bu ix mana əzünggə Mening seni əwətkinimning ispat-bəlgisi bolidu, — dedi. **13** Xuning bilən Musa Hudaoɣa: — Mən Israillarning kexioɣa berip ularoɣa: «Ata-bowiliringlarning Hudasi meni kexinglaroɣa əwətti» desəm, ular məndin: «Uning nami nemə?» — dəp sorisa, ularoɣa nemə dəp jawab berimən? — dedi. **14** Huda Musaoɣa: — Mən «Əzəldin bar Boloɣuqi»durmən — dedi. Andin U: — Berip, Israillaroɣa: ««Əzəldin bar Boloɣuqi» meni kexinglaroɣa əwətti» dəp eytkin, dedi. **15** Huda Musaoɣa yənə: — Israillaroɣa: — «Ata-bowiliringlarning Hudasi, Ibrahimning Hudasi, Ishakning Hudasi wə Yakupning Hudasi boloɣan «Yahwəh» meni kexinglaroɣa əwətti; U: [Yahwəh degən] bu nam əbədgiqə Mening namim bolidu, dəwrdin-dəwrgiqə Mən xu nam bilən əskə elinimən, dəydu» — degin. **16** — Berip, Israilning aksakallirini yioɣip ularoɣa: — «Ata-bowiliringlarning Hudasi, yəni Ibrahim, Ishak wə Yakupning Hudasi boloɣan Pərwərdigar manga kərünüp: — Mən silərni yokɬap kəldim, Misirda silərgə kandak muamilə kiliniwatkanlikini kərdüm; **17** xuning üqün səzüm xudurki, Mən silərni Misirning zulumidin qikirip, Kanaaniylar, Hittiylar, Amoriylar, Pərizziylər, Hiwiylar wə Yəbusiylarning zemini, yəni süt bilən həsəl ekip turidioɣan zeminoɣa elip barimən, dedi, — degin, dedi. **18** — Xuning bilən ular sening səzünggə kulak salidioɣan bolidu. U wakitta sən, əzüng wə Israilning aksakalliri bilən birgə Misir padixahining aldioɣa berip, uningoɣa: «Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar biz bilən kərüxti. Əmdi sizdin ətünimizki, bizgə üq künlük yolni besip, qəlgə berip, Hudayimiz Pərwərdigaroɣa kurbanlik kilixka ijazət bərgəysiz» — dənglar. **19** Lekin Misir padixahining hətta kudrətlik bir kolning astida turupmu, silərni yənila koyup bərməydioɣinini bilimən. **20** Xunga kolumni uzitip, misirliklarni Mən əz zemini iqidə kərsətməkqi boloɣan hərhil karamət-məjizilirim bilən urimən; andin [Pirəwn] silərni koyup beridu. **21** Bu kowmni misirliklarning aldida iltipat tapturimən wə xuning bilən xundak boliduki, silər xu yərdin qikkiningларda, kuruk kol qikmaysilər. **22** Bəlki hərbir ayal kixi əz koxnisidin wə əz əyidə olturuxluk yat ayaldin kümüx zinnət buyumliri, altun zinnət buyumliri wə kiyim-keqəklərni tələp kilidu. Bu nərsilərni ooɣul-kizliringlaroɣa takaysilər, kiydürisilər; xu tərikidə misirliklardin olja aloɣan bolisilər, — dedi.

4 Musa jawab berip: — Mana, ular manga ixənməy turup, səzümgə kulak salmaydu, bəlki: «Pərwərdigar sanga kərünmidi», deyixi mumkin, dedi. **2** Pərwərdigar uningoɣa: — Kolungdiki bu nemə? — dəp soridi. U: — Bu bir hasa, dəp jawab bərdi. **3** U: — Uni yərgə taxla, dedi. Uni yərgə taxliwidi, u bir yilanoɣa aylandi; Musa uning aldidin kaqti. **4** Andin Pərwərdigar Musaoɣa: — Kolungni uzitip, uni kuyrukidin tut, dewidi, u kolini uzitip, uni tutti. U yənə uning kolida hasioɣa aylandi. **5** [Pərwərdigar yənə]: — Buning bilən ular ata-bowilirining Hudasi, yəni Ibrahimning Hudasi, Ishakning Hudasi wə Yakupning Hudasi boloɣan Pərwərdigarning sanga kərünginigə ixinidu, — dedi. **6** Pərwərdigar uningoɣa yənə: — Kolungni koynungoɣa saloɣin, dewidi, u kolini koynioɣa selip qikiriwidi, mana, koli pesə-mahaw kesiligə giriptar bolup kardək akirip kətti. **7** Andin uningoɣa: — Kolungni yənə koynungoɣa saloɣin, dewidi, kolini koynioɣa saldi. Uni yənə koynidin qikiriwidi, mana, əz əksigə kelip ətlirining baxka yərliridək boldi. **8** Pərwərdigar yənə: — Xundak boliduki, əgər ular sanga ixənməy, aldinki məjizilik alamətkə kengülximisə, ular ikkinqi məjizilik alamətkə ixinidu. **9** Halbuki, ular bu ikki məjizigə yənila ixənmisə wə ya səzünggə kulak salmisa, undakta sən [Nil] dəryasining süyidin elip, kuruk yərgə tökkin. Xuning bilən sən dəryadin aloɣan su kuruk yər üstidə kanoɣa aylinidu, dedi. **10** Andin Musa Pərwərdigaroɣa: — Əy Igəm, mən əslidinla gəpkə usta əməstim, sən kulungoɣa səz kiloɣandin keyinmu yənila xundak; qünki mən aoɣzim kalwa wə tilim eoɣir adəmmən, — dedi. **11** Pərwərdigar uningoɣa: — Kim insanoɣa eoɣiz bərgən? Kim adəmni gaqa yaki gas, kərgüqi yaki kor kiloɣan? Xundak kiloɣuqi Mən Pərwərdigar əməsmu? **12** Əmdi sən baroɣin, Mən Əzüm sening aoɣzing bilən billə bolimən, nemə səzləydioɣiningni sanga əgitip turimən, — dedi. **13** Lekin u: — Əy Igəm! Səndin ətünüp kalay, Sən [bu ixka] halioɣan [baxka] birsini əwətip, xuning koli bilən kiloɣin! — dedi. **14** Buni anglap Pərwərdigarning oɣazipi Musaoɣa tutixip: — Lawiylardin boloɣan akang Harun bar əməsmu? Uning gəpni obdan kilalaydioɣinini bilimən. Mana, u əmdi sening aldingoɣa qikixka allikaqan yoloɣa qikti; u seni kərsə, kəngli tolimu hux bolidu. **15** Əmdi dəydioɣan gəplərni uningoɣa eyt; Mən Əzüm sening aoɣzing bilən billə wə uning aoɣzi bilən billə bolimən, nemə kilix kerəklikinglarni silərgə əgitimən. **16** Harun sening ornungda həlkka səzləydu; xundak boliduki, u sanga eoɣiz bolidu, sən uningoɣa Hudadək bolisən. **17** Bu hasini kolungoɣa elip, uning bilən xu məjizilik alamətlərni kərsitisən, — dedi. **18** Xuning bilən Musa keynatisi Yətroning kexioɣa yenip berip, uningoɣa: — Manga ijazət bərgəyla, Misirdiki kerindaxlirimning kexioɣa baray, ular hayatmu, əməsmu kərüp kelay, dedi. Yətro Musaoɣa: — Aman-esən berip kəlgin, — dedi. **19** Musa tehi Midiyandiki wakitida, Pərwərdigar uningoɣa yənə: — Misiroɣa yenip baroɣin! Qünki sening jeningni istigən kixilər ölüp kətti, — dedi. **20** Xuning bilən Musa ayali wə ooɣullirini elip, ularni bir exəkkə mindürüp, Misir zeminioɣa berixka yoloɣa qikti. Mangoɣanda Musa Hudaning hasisini aloɣaq kətti. **21** Pərwərdigar Musaoɣa: — Misiroɣa yenip baroɣiningda sən agah bol, Mən kolungoɣa tapxuroɣan barlik karamətlərni Pirəwnning aldida kərsətkin. Lekin Mən uning kənglini həlkni koyup bərmigüdək kattik kilimən. **22** Sən Pirəwngə: — «Pərwərdigar mundak dəydu: — Israil Mening ooɣlum, Mening tunji ooɣlum bolidu. **23** Xuning üqün Mən sanga: Ooɣlumni Əzümgə ibadət kilixka koyup bər, dedim. Uningoɣa yol koyuxni rət kilidioɣan bolsang, sening tunji ooɣlungni eltürimən» — degin, — dedi. **24** Əmma Musa səpər kilip bir konaloɣuoɣa kalgəndə, Pərwərdigar uningoɣa uqrap, uni eltürüwətməkqi boldi. **25** Xuning bilən Zipporah bir qakmak texini elip, ooɣlining hətnilikini kesip, uni erining ayioɣioɣa taxlap: — Sən dərwəkə aldimda kan tökər ər ikənsən! — dedi. **26** Xuning bilən Pərwərdigar uni koyup bərdi (bu qaoɣda Zipporah uningoɣa: «Sən dərwəkə aldimda kan tökər bir ər ikənsən!» — dedi. Bu səzini u hətnə tüpəylidin eytti). **27** Pərwərdigar Harunoɣa: — Sən qel-bayawanoɣa berip, Musa bilən kərüxkin, dewidi, u berip Hudaning teoɣida uning bilən uqrixip, uni

səydi. **28** Musa əzini əvətkən Pərvərdigarning həmmə səzliri bilən kilixkə buyruoɣan barlik məjizilik alamətlərni Ḥarunoɣa dəp bərdi. **29** Andin Musa bilən Ḥarun berip, Israillarning barlik akṣakallirini yioɣdi. **30** Ḥarun Pərvərdigarning Musaoɣa eytkan həmmə səzlirini bayan kildi wə həlkning kəz aldida xu məjizilik alamətlərni kərsətti. **31** Buni kərüp, həlk ixəndi; Pərvərdigarning Israillarni yokləp, ular uqrioɣan harlikларni kərgənlikini angliоɣan ḥaman, baxlirini egip səjdə kilixti.

5 Andin Musa bilən Ḥarun Pirəwnning aldioɣa berip, uningoɣa: — Israilning Hudasi Pərvərdigar sanga: — «Ularning berip qəldə Manga ibadət kilip, ḥeyt ətküzüxigə kowmimoɣa yol koysun» dəydu, — dedi. **2** Lekin Pirəwn jawab berip: — Uning səzigə kulak selip, meni Israiloɣa yol koyoɣuzidioɣan kandak Pərvərdigar ikən u? Mən u Pərvərdigarni tonumaymən ḥəm Israiloɣimu yol koymaymən, dedi. **3** Ular səz kilip: — Ibraniylarning Hudasi biz bilən kərüxti. Xunga ətünimizki, bizgə Pərvərdigar Hudayimizoɣa kurbanlik sunux üqün bizgə qəlgə berixkə üq künlük yoloɣa ruhsət bərgəysiz. Bolmisa, U bizni waba yaki kiliq bilən uruxi mumkin, — dedi. **4** Lekin Misirning padixaḥi ularoɣa jawab berip: — Əy Musa wə Ḥarun, nemixka ikkinglar həlkni ixliridin tohtitip koymakqi bolisilər? Berip əz əpkixinglarni kətürünglar! — dedi. **5** Pirəwn yənə: — Mana, həlk yurtta ziyadə awup kətti. Silər bolsanglar, ularni əpkəxliridin halas kilmakqisilər, dedi. **6** Xu küni Pirəwn nazarətqilərgə wə nazarətqilərning kol astidiki ix baxlirioɣa buyruk qüxürüp: — **7** Ḥazirdin baxlap həlkkə ilgirikidək kesək kuyuxka saman bərmənglar! Ular samanni əzliri yioɣsun. **8** Lekin ilgiri kanqilik kesək kuyup kalgən bolsa, ḥelihəm kəm kilmay xunqilik kesək kuydurunglar; qünki ular ḥurunlixip: «Hudayimizoɣa kurbanlik ətküzüxkə bizni baroɣili koy» dəp oɣlwə kilixiwatidu. **9** Əmdi ularni əz ixioɣa toluk bənd bolup, yaloɣan-yawidak gəplərgə kulak salmasliki üqün, bu adəmlərning üstigə tehimu eoɣir əmgəklərni yüklənglar, — dedi. **10** Xuning bilən həlkning üstidiki nazarətqilər bilən ix baxliri qikip həlkkə: Pirəwn xundak dediki, mən əmdi silərgə saman bərməydioɣan boldum. **11** Əzünglar beringlar, əzünglar üqün kəyərdin saman tapalisanglar, xu yərdin elip kelinglar; lekin kilidioɣan ixliringlar bolsa kilqilikmu keməytilməydu, — dedi. **12** Buning bilən həlk pütkül Misir zemioɣa tarilip, samanning ornioɣa pahal yioɣixkə baxlidi. **13** Nazarətqilər bolsa ularni kistap: Silərgə saman berilgən qaoɣdikidək ḥazirmu ḥər künlük ixni xu küni kilinglar, dedi. **14** Israillarning üstigə Pirəwnning nazarətqiliri təripidin koyuloɣan Israillik ix baxliri tayak yedi wə: — Tünügün wə bügün nemixka kesək kuyux wəzipsini burunkidək toxkuzup orunlimidinglar?! — dəp til ixitti. **15** Andin Israillik ix baxliri Pirəwnning aldioɣa berip: Nemixka əz kullirioɣa mundak muamilə kilidila? **16** Əz kullirioɣa ḥeq saman berilmidi. Lekin [nazarətqilər] yənila «kesək kuydurunglar» dəp bizni buyruydu. Mana, əz kulliri tayak yəwatidu, əmma əyib bolsa əzlirining adəmliridə, dəp pəryad kildi. **17** Lekin u yənə: — Silər ḥurun ikənsilər! Ḥurun ikənsilər! Xunga silər: «Berip Pərvərdigaroɣa kurbanlik ətküzüximizgə ijazət bər dəwatisilər. **18** Kaytip berip ixingni kilix! Silərgə saman berilməydu, birak kesəklərni bəlgiləngən san boyiqə [awwalkidək] toluk tapxuruxisən, dedi. **19** Israillik ix baxliri [Pirəwnning]: «Silər ḥərkünlük wəzipənglarni, yəni tələp kiloɣan kesəklərni bəlgiləngən sandin kemaytsənglar kət'iy bolmaydu» deginigə karap, bexioɣa bala-kazaning qüxidioɣanlikini bilixti. **20** Ular Pirəwnning aldidin qikip keliwatkinida, ular bilən kərüxüxkə kelip xu yərdə sakləp turoɣan Musa wə Ḥarun bilən uqrixip kaldi. **21** Ular Musa bilən Ḥarunoɣa: — Bizni Pirəwnning nəziridə wə uning əməldarlirining nəzaridə sesitip, bizni ältürüxkə ularning kolioɣa kiliq tutkuzoɣininglar üqün, Pərvərdigar silərning üstünglaroɣa ḥəküm kilsun! — dedi. **22** Xuning bilən Musa Pərvərdigarning aldioɣa yenip berip uningoɣa: — Əy Igəm, nemixka bu həlkni balaoɣa tikting? Sən nemə üqün meni əwətting? **23** Qünki mən Pirəwnning aldioɣa kirip Sening naming bilən səz kiloɣinimdin tartip, u bu həlkning üstigə tehimu ziyadə azab kiloɣili turdi. Əmma Sən tehiqə kowmingni ḥeq kutkuzmiding, — dedi.

6 Lekin Pərvərdigar Musaoɣa: — Əmdi sən Mening Pirəwngə kilidioɣanlirimni kərisən; qünki u kudrətlik bir koldin məjburlinip, ularni koyup beridu, kudrətlik bir kolning səwəbidin əzining zeminidin ularni kooɣlap qikiriwetidu, — dedi. **2** Andin Huda Musaoɣa [yənə] səz kilip mundak dedi: — Mən Pərvərdigardurmən. **3** Mən Ibraḥimoɣa, Isḥakkə wə Yakupkə Kadir-mutlək Tənqri süpitidə kəründüm; lekin «Yaḥwəḥ» degən namim bilən ularoɣa axkara tonulmidim. **4** Mən ular bilən: — «Silər musapir bolup olturoɣan zeminni, yəni Kanaan zeminini silərgə berimən» dəp, ular bilən əhdə baoɣlixip wədə kiloɣanmən. **5** Əmdi Mən misirliklar kul kilip zulum saloɣan Israillarning aḥ-zarlirini anglap, kiloɣan xu əhdəmni esimgə aldim. **6** Xunga Israillaroɣa mundak degin: — «Mən Pərvərdigardurmən; Mən Özüm silərni misirliklarning eoɣir yükliri astidin qikirip, ularning kullukidin azad kilip, kolumni uzitip ularoɣa qong balayi'apətlərni qüxürüp, silərgə ḥəmjəmət bolup ḥərlükkə erixtürimən. **7** Silərni Əz kowmim boluxka kobul kilimən wə Özüm Hudayinglar bolimən; xuning bilən silər əzünglarni misirliklarning yüklirining astidin kutkuzup qikaroɣuqining Mən Hudayinglar Pərvərdigar ikənlikini bilisilər. **8** Mən xuning bilən silərni kol kətürüp Ibraḥimoɣa, Isḥakkə wə Yakupkə berixkə kəsəm kiloɣan zeminoɣa elip barimən; Mən u yərni silərgə miras kilip zeminlikkə berimən; Mən Pərvərdigardurmən». **9** Bularning ḥəmmisini Musa Israillaroɣa dəp bərdi; lekin ular eoɣir kulluk azabidin pioɣanoɣa qüxkən bolup, uningoɣa kulak salmidi. **10** Andin Pərvərdigar Musaoɣa yənə: — **11** Berip Misirning padixaḥi Pirəwngə: «Israillarning zeminingdin ketixigə yol koy», dəp eytkin, dedi. **12** Lekin Musa Pərvərdigarning aldida: Mana, Israillar manga kulak salmioɣan yərdə, Pirəwn kandakmu məndək kalpuki hətnə kilinmioɣan bir adəmgə kulak salsun? — dedi. **13** Əmma Pərvərdigar Musa wə Ḥarunoɣa səzləp, ularning Israillaroɣa wə Misirning padixaḥi Pirəwngə Israillar tooɣruluk: — «Ular Misir zeminidin elip qikirilsun» degən əmr yətküzüxini buyrudi. **14** Təwəndikilər jəmət baxlikliri: — Israilning tunji ooɣli boloɣan Rubənning ooɣulliri Ḥanuk, Pallu, Ḥəzron wə Karmi. Bular bolsa Rubənning nəsilliri idi. **15** Ximeonning ooɣulliri: — Yəmuəl, Yamin, Oḥad, Yakin, Zoḥar wə kanaanlik ayaldin boloɣan Saullar idi; bular Ximeonning nəsilliri idi. **16** Lawiyning ooɣullirining isimliri, nəsəbnamilirigə asasən: Gərxon, Koḥat wə Mərari; Lawiyning əmrining yilliri bir yüz ottuz yəttə yil boldi. **17** Gərxonning ooɣulliri aililiri boyiqə: — Libni wə Ximəy. **18** Koḥatning ooɣulliri: — Amram, Yizḥar, Ḥebron bilən Uzziəl. Koḥat bir yüz ottuz üq yil əmür kərdi. **19** Mərarining ooɣulliri: — Maḥli wə Muxi. Bular nəsəbnamiliri boyiqə Lawiyning nəsilliri idi. **20** Amram əz ḥammisi Yokəbədni hotunlukka aldi, Yokəbəd uningoɣa Ḥarun wə Musani tuoɣup bərdi. Amram bir yüz ottuz yəttə yil əmür kərdi. **21** Yizḥarning ooɣulliri: — Koraḥ, Nəfəg wə Zikri idi. **22** Uzziəlning ooɣulliri: — Mixaəl, Əlzafan wə Sitri idi. **23** Ḥarun bolsa Nahxonning singlisini, yəni Amminadabning kizi Elixebani hotunlukka aldi. U uningoɣa Nadab bilən Abiḥuni, wə Əliazar bilən Itamarni tuoɣup bərdi. **24** Koraḥning ooɣulliri:

— Assir, Əlkanah wə Abi'asaf; bular Korahlarning nəsilliri idi. **25** Harunning oolı Əliazar Putiəlning kizlirining birini hotunlukka aldi; u uningoa Finihasni tuoup bərdi; bular bolsa əz nəsəbi boyiqə həmmisi Lawiylarning jəmət baxlkliri idi. **26** Pərwərdigarning: — Israillarni koxunlardək top-topi bilən Misir zeminidin elip qikinglar, degən əmrini tapxuriwaloquqilar dəl muxu Harun bilən Musa idi. **27** Israillar Misirdin qikirilsun, dəp Misirning padixahi Pirəwngə səz kiloanlar dəl bu kixilər, yəni muxu Musa bilən Harun idi. **28** Pərwərdigar Misirning zeminida Musaoa səz kiloan wakıtida **29** Musaoa: «Mən Pərwərdigardurmən. Sanga eytkinimning həmmisini Misirning padixahi Pirəwngə degin», dəp əmr kildi. **30** Lekin Musa Pərwərdigarning aldida: — Məndək kalpuki hətnə kilinmioan bir kixigə Pirəwn kandakmu kulak salsun?» — dəp jawap bərgənidi.

7 Xuning bilən Pərwərdigar Musaoa: — Mana, Mən Pirəwnning aldida seni Hudaning ornida kildim. Akang Harun bolsa sening pəyoəmbiring bolidu. **2** Mən sanga buyruoinimning həmmisini [uningoa] dəysən; andin akang Harun Pirəwngə uning əz zeminidin Israillarni koyup berixi kerəkliki tooarisida səz kilidu. **3** Lekin Mən Pirəwnning kənglini kattik kilimən; buning bilən Mən Misir zeminida məjizilik alamətlər wə karamətlirimni kəpləp kərsitimən. **4** Xundaktimu, Pirəwn silərgə kulak salmaydu. Əmma Mən Misirning üstigə həküm qikirip kolumni uzitip, qong balayi'apətlərni qüxürüp, koxunlirim bolоan Əz kowmim Israillarni Misir zeminidin qikirimən. **5** Əz kolumni Misirning üstigə sozoinimda, Israillarni ularning arisidin qikaroinimda misirliklar Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu, — dedi. **6** Musa bilən Harun xundak kildi; Pərwərdigar ularoa kandak tapilioan bolsa, ularmu xundak kildi. **7** Ular Pirəwngə səz kiloan wakitta Musa səksən yaxka, Harun səksən üq yaxka kirgənidi. **8** Pərwərdigar Musa bilən Harunoa səz kilip: — **9** Əmdi Pirəwn silərgə: — Əzünglarni təstiklap bir məjizə kərsitinglar, desə, sən Harunoa: — Hasangni elip Pirəwnning aldioa taxlioin, dəp eytkin. Xundak kilixi bilənla hasa yilanoa aylinidu, dedi. **10** Xuning bilən, Musa bilən Harun Pirəwnning aldioa berip, Pərwərdigarning buyruoinidək kildi; Harun hasisini Pirəwn bilən uning əməldarlirining aldioa taxliwidi, u yilanoa aylandi. **11** U wakitta Pirəwn danixmənliri wə sehrigərlirini qakirtip kəldi; Misirning jadugərlirimu əz jadusi bilən ohxax ixni kildi. **12** Ularning hərbiri əz hasisini taxlidi; ularmu yilanoa aylandi. Lekin Harunning hasisi ularning hasilirini yutup kətti. **13** Birak Pərwərdigar eytkandək Pirəwnning kəngli kattiklik bilən Pərwərdigar eytkandək ularoa kulak salmidi. **14** Andin Pərwərdigar Musaoa mundak dedi: — Pirəwnning kəngli kattik; u kowmni koyup berixni rət kilidu. **15** Əmdi sən ətə səhərdə Pirəwnning kexioa baroin (xu wakitta u su boyioa qikidu) — Sən uning bilən kərüxüxkə dəryaning boyida saklap turoin; yilanoa aylanoan hasini kolungoa eliwal. **16** Sən uningoa mundak degin: — «Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar meni aldingoa: «Qəldə Manga ibadət kilixi üqün kowmimni koyup bər» deyixkə əwətkənidi; lekin mana, bu wakitkiqə heq anglimiding. **17** Xunga Pərwərdigar sanga: — «Sən xu [alamət] bilən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən», dəydu — Mana, mən kolumdiki hasa bilən dəryaning süyini ursam, su kanoa aylinidu, **18** dəryaning belikliri əlüp, dəryaning süyi sesip ketidu; misirliklar sudin səskinip, iqələməydioan bolup kalidu». **19** Pərwərdigar Musaoa yənə: — Sən Harunoa: — Hasangni elip misirliklarning suliri kanoa aylansun dəp ularning üstigə, yəni ekinliri, əstəngliri, kəlliri wə su ambarliri üstigə kolungni uzatkin. Xuning bilən pütkül Misir zeminida, hətta yaoaq wə tax kaqilardiki sularmu kanoa aylinidu, degin, dedi. **20** Musa bilən Harun Pərwərdigarning buyruoinidək kildi; Harun Pirəwn wə əməldarlirining kəz aldida hasini kətürüp, dəryaning süyini uruwidi, pütün dəryaning süyi kanoa aylinip kətti. **21** Dəryadiki beliklar əlüp, dəryaning süyi sesip kətti. Misirliklar dəryaning süyini iqələməydioan bolup kaldi, pütkül Misir zemini kanoa toldi. **22** Lekin Misirning jadugərlirimu əz jaduliri bilən həm xundak kildi. Bu səwəbtin Pərwərdigar eytkandək Pirəwnning kəngli kattik bolup, ularoa kulak salmidi; **23** əksiqə Pirəwn əyigə kaytip ketip, bu ixka heq pisənt kilmidi. **24** Dəryaning süyini iqələmigini üqün barlik misirliklar iqküdək su tepix üqün dəryaning ətraplirini kolidi. **25** Pərwərdigar dəryani urup, yənə yəttə kün ətti.

8 Andin Pərwərdigar Musaoa: — Pirəwnning aldioa berip uningoa: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Manga ibadət kilixka Əz kowmimni koyup bər. **2** Lekin ularni koyup berixni rət kilsang, mana, Mən dəlitingning həmmə yerini pakilar bilən basturup urimən. **3** Dəryada top-top pakilar pəyda bolup, [dəryadin] qikip ordangoa, hujrangoa, orun-kərpənggə, əməldarliringning əylirigə kiriwalidu, xuningdək həlkingning uqisioa, tonur wə təngniliringgə yamixip qikiwalidu. **4** Pakilar əzüngning üstibexioa, həlkingning üstibexioa wə həmmə əməldarliringning üstibexioa yamixip qikiwalidu» — degin, — dedi. **5** Pərwərdigar Musaoa: — Sən Harunoa: Pakilarning Misir zeminining üstigə qikixi üqün kolungni uzitip, hasangni ekinlar, əstənglər wə kəllərning üstigə xiltioin, degin — dedi. **6** Xuning bilən Harun kolini Misirning suliri üstigə uzatti; xundak kiliwidi, pakilar qikip Misir zeminini kaplidi. **7** Lekin jadugərlərmu əz jaduliri bilən ohxax ixni kilip, Misir zemini üstigə pakilarni pəyda kildi. **8** Pirəwn Musa bilən Harunni qakirtip: — Pakilarni məndin wə həlkimdin neri kilix üqün Pərwərdigardin ətününglar. Xundak bolsa, mən həlkingni Pərwərdigaroa kurbanlik kilsun dəp koyup berimən, dedi. **9** Musa Pirəwngə: — Boptu, mən izzitingni kilay, pəkət dəryadiki pakilarla kelip, baxkiliri əzüngdin wə əyliringdin ayrilsun dəp, sən, əməldarliring wə həlking üqün mening dua kilidioan wakitimni bekitkin, dedi. **10** U jawab berip: — Ətə bolsun, dedi. Musa uningoa: — Hudayimiz Pərwərdigaroa ohxax heqbirining yoklukini bilixing üqün sening deginingdək bolsun. **11** Pakilar səndin, əyliringdin, əməldarliring wə həlkingdin qikip ketidu; pəkət dəryadila kalidu, dedi. **12** Xuning bilən Musa wə Harun Pirəwnning aldidin qikip kətti. Andin Musa Pirəwnning üstigə əwətilgən pakilar tooarisida Pərwərdigaroa nida kildi. **13** Pərwərdigar Musaning tiliginidək kildi. Buning bilən əylərdiki, hoylilardiki wə etizlardiki pakilar əldi. **14** Həlk ularni yioip dəwə-dəwə kildi, [pütkül] yurt-zemin sesikqilikka toldi. **15** Lekin Pirəwn apəttin halas boloinini kərgəndə, kənglini kattik kilip, Pərwərdigar eytkinidək ularoa kulak salmidi. **16** Andin Pərwərdigar Musaoa: — Sən Harunoa: — Hasangni uzitip, yərning topisini uroin. Buning bilən u paxioa aylinip, pütkül Misir zeminini kaplaydu, degin, — dedi. **17** Ular xundak kildi; Harun kolini uzitip hasisi bilən yərning topisini uruwidi, adəmlər wə haywanlarning üstibexini paxa basti; pütkül Misir zeminidiki topa-qanglar paxioa aylandi. **18** Jadugərlərmu əz jaduliri bilən xundak kilip paxa pəyda kilixka urunoan bolsimu, pəyda kilalmidi. Paxilar bolsa həm adəmlərning həm haywanlarning üstibexini kaplap kətti. **19** Andin jadugərlər Pirəwngə: — Bu ix Hudaning barmikining kiloini! — deyixti. Lekin Pirəwn kənglini kattik kilip, Pərwərdigar eytkinidək ularoa kulak salmidi. **20** Pərwərdigar Musaoa: — Ətə səhər

qopup Pirəwnning aldioŋa berip turoŋin — (xu wakitta u su boyioŋa qikidu) uningoŋa: «Pərwərdigar mundak dəydu: — Manga ibadət kilixi üqün Əz qowmimni qoyup bər! **21** Qünki əgər qowmimni qoyup bərmisəng, mana Mən sening wə əməldarliring, həlking üstigə, əyliringgə kəküyünlərni əwətimən; xuning bilən misirliklarning əyliri wə ḥətta ular turuwatkan tupraqmu kəküyünlər bilən tolidu. **22** Lekin xu künidə Əz qowmim turuwatkan Goxən yurtini baxkiqə kilimən; xundak boliduki, u yərdə kəküyünlər tepilmaydu. Xuning bilən sən Mən Pərwərdigarning bu zeminda boloŋanlikimni bilisən. **23** Xundak kilip Mən Əz qowmimni sening həlkingdin pərkləndürimən; bu məjizilik alamət ətə yüz beridu», dəp eytkin, dedi. **24** Pərwərdigar deginini kildi. Pirəwnning əylirigə, əməldarlirining əylirigə kəküyünlər top-top bolup kirdi; pütkül Misir zeminining ḥəmmə yeri kəküyünlər təripidin harab boluxka baxlidi. **25** Pirəwn Musa bilən Ḥarunni qakirtip kelip ularoŋa: Berip muxu zeminda Hudayinglaroŋa qurbanlik ətküzünglar, — dedi. **26** Lekin Musa jawab berip: — Bundak kilix bizgə taza muwapik bolmaydu; qünki biz Pərwərdigar Hudayimizoŋa sunmakqi boloŋan qurbanlik mal misirliklaroŋa nisbətən yirginqliktur. Əmdi əgər biz misirliklarning kəz aldida yaman kərüngən nərsini qurbanlik kilsak ular bizni qalmakesək kiliwətməmdu? **27** Biz üq künlük yolni besip, qəldə Pərwərdigar Hudayimiz bizgə buyruoqinidək uningoŋa qurbanlik sunuximiz kerək, dedi. **28** Pirəwn: — Silərni Pərwərdigar Hudayinglaroŋa qəldə qurbanlik ətküzüxkə baroŋili qoyimən; pəkət bək yirak ketip kalmanglar, mening üqün dua kilinglar, dedi. **29** Musa jawab berip: — Mana, mən sening aldingdin qikip Pərwərdigaroŋa iltija kilimən wə kəküyünlər sən Pirəwndin, əməldarliringdin wə həlkingdin ətə qikip ketidu; lekin Pirəwn yənə ḥiylə ixlitip, həlkni Pərwərdigaroŋa qurbanlik kilixka berixtin toskuqi bolmisun, dedi. **30** Musa Pirəwnning aldidin qikip, Pərwərdigaroŋa xundak iltija kildi. **31** Pərwərdigar Musa tiliginidək kildi; u kəküyünlərni Pirəwn, əməldarliri wə həlkidin qikiriwətti; ḥətta bir tal kəküyünmu kalmidi. **32** Lekin Pirəwn bu ketimmu kənglini kattik kilip, qowmni qoyup bərmidi.

9 Andin Pərwərdigar Musaoŋa: — Pirəwnning aldioŋa berip uningoŋa: — «Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — Manga ibadət kilixioŋa Əz qowmimni qoyup bər. **2** Əgər ularni qoyup berixni rət kilip, yənila tutup turuwalidioŋan bolsang, **3** mana, Pərwərdigarning qoli etizlikтiki qarpayliringning üstigə, at-exəklər, təgilər, wə qoykaliliringning üstigə qüxüp intayin eoŋir bir waba kəltüridu. **4** Lekin Pərwərdigar Israilning qarpaylirini misirliklarning qarpayliridin pərkləndüridu. Nətijidə, Israilning qarpayliridin ḥeqbiri əlməydu» — degin, dedi. **5** Pərwərdigar wakitni bekitip: — Ətə Pərwərdigar zeminda bu ixni kilidu, dedi. **6** Ətisi Pərwərdigar xundak kildi; misirliklarning barlik qarpayliri əldi; lekin Israillarning qarpayliridin birimu əlmidi. **7** Pirəwn adəm əwətip təkxüriwidi, mana, Israillarning qarpayliridin birimu əlmigənidi. Lekin Pirəwnning kəngli kattik kilinip, u qowmni qoyup bərmidi. **8** Andin Pərwərdigar Musa wə Ḥarunoŋa: — Humdanning külidin qanggilinglarni toxkuzup elinglar, andin Musa uni Pirəwnning kəz aldida asmanoŋa karitip qaqsun. **9** Xundak kilixi bilən kül pütkül Misir zeminini kaplaydioŋan qang-tozan bolidu wə Misir zeminidiki ḥəmmə yərdə adəmlər wə ḥaywanlarning bədinigə qüxüxi bilən ḥürrək-ḥürrək qakə qikiridu, — dedi. **10** Xuning bilən ular humdandin kül elip, Pirəwnning aldioŋa berip turdi wə Musa uni asmanoŋa karitip qaqti; u adəmlər wə ḥaywanlarning bədinigə qüxüxi bilən ḥürrək-ḥürrək qakə qikardi. **11** Jadugərlər qakilar dəstidin Musaning aldida turalmay kaldi; qünki jadugərlərning bədininimu, baxka barlik misirliklarnimu ohxax qaka besip kətkənidi. **12** Lekin Pərwərdigar Pirəwnning kənglini kattik kildi; xunga Pərwərdigar dəl Musaoŋa eytkinidək u ularoŋa kulak salmidi. **13** Andin Pərwərdigar Musaoŋa: — Ətə tang səḥər kopup, Pirəwnning aldida turup uningoŋa: «Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — Qowmimni Manga ibadət kilixka qoyup bər; **14** qünki Mən bu ketim ḥəmmə balayi'apətlirimni yürikinggə, əməldarliring wə pukraliringning üstigə əwətimən. Buning bilən sən pütkül yər yüzidə Məndək baxka birining yok ikənlikini bilisən. **15** Qünki Mən qolumni uzitip, özüng wə qowmingni waba bilən uroŋan bolsam'idi, bu wakitkiqə sən yər yüzidin yokilip ketətting. **16** Ḥalbuki, Mening seni ornungoŋa tikliximdiki məksitim xu idiki, dəl Əz kudritimni sanga kərsitix, xundakla namimning pütkül yər yüzidə jakarlinixi üqün idi. **17** Sən yənə qowmimoŋa qongqilik kilip, ularni qoyup berixni rət kiliwerəmsən? **18** Mana, ətə muxu wakitlarda Misir dəliti bina boloŋandin buyan ḥeq kərülüp bakmioŋan kattik məldürni yaoŋdurimən. **19** Xuning üqün adəm əwətip, ḥaywan wə etizda bar-yokungni yioŋip iqkiri solioŋin; qünki əygə kayturulmay sirtta kaloŋan adəm wə ḥaywanlarning ḥəmmisi məldürning astida kelip elüp ketidu! — degin, dedi. **20** Buni anglap Pirəwnning əməldarlirining arisidin Pərwərdigarning səzidin qorkkan ḥərbir adəm əz kulliri wə qarpaylirini yügürtüp əylirigə elip kəldi. **21** Lekin Pərwərdigarning səzini etibaroŋa almioŋanlar əz kul wə mallirini taxkirida kaldurup koydi. **22** Pərwərdigar Musaoŋa: — Misir zeminidiki ḥər yərdə, adəmlər üstigə, mallarning üstigə, xundakla Misir zeminidiki dalalarning ḥəmmə ot-qəplirining üstigə məldür yaoŋsun dəp, asmanoŋa karap kolungni kətürgin, dedi. **23** Musa xuning bilən ḥasisini asmanoŋa karitip kətürüwidi, Pərwərdigar güldürmamini güldürlitip, məldür yaoŋdurdi, yər yüzidə qakmak qekindiliri qepip yürətti. Xundak kilip Pərwərdigar Misir zemini üstigə məldür yaoŋdurdi. **24** Məldür yeoŋip, məldür bilən ot arilax qüxti; məldür xunqə eoŋir boldiki, Misir dəliti bina boloŋandin tartip undak kattik məldür yeoŋip bakmioŋanidi. **25** Məldür pütkül Misir zeminining ḥər yeridə qüxüp, insan bolsun, ḥaywan bolsun, ḥəmmisini urdi; məldür etizdiki ḥəmmə ot-qəpni urup, yərdiki ḥəmmə dəldərəḥlərnimu sunduruwətti. **26** Pəkət Israillar olturuxluk Goxən zeminidila məldür yaoŋmidi. **27** Pirəwn adəm əwətip Musa bilən Ḥarunni qakirtip ularoŋa: — Mən bu ketim gunaḥ kildim! Pərwərdigar ḥəkkaniydur; Səwənlik bolsa mən wə həlkimdin ətti. **28** Yənə berip Pərwərdigardin ətünüp iltija kilinglar! Hudadin qikkan bu kattik güldürmamilar wə məldür yetip axti! Silərni qoyup berəy; silər əmdi muxu yərdə turuwərsənglar bolmaydu, — dedi. **29** Musa uningoŋa jawab berip: — Mən xəḥərdin qikkanda, Pərwərdigar tərəpkə karap kollirimni yeyip kətürimən; güldürmamilar xu ḥaman besikip məldür yənə yaoŋmaydu. Yər yüzi Pərwərdigarningkidur, dəp bilixing üqün xundak bolidu. **30** Lekin sən wə sening əməldarliring, silərning Pərwərdigar Hudadin tehiqə korkmaywatkininglarni bilimən, dedi. **31** Xu qaoŋda arpa bax qikirip, zioŋir oŋunqilioŋan boloŋaqka, zioŋir wə arpa məldürdin wəyran kilindi. **32** Lekin buoŋday bilən kara buoŋday keyinrək bih qikaroŋaqka, wəyran kilinmidi. **33** Musa Pirəwnning aldidin ketip, xəḥərdin qikip Pərwərdigar tərəpkə karap kollirini yeyip kətürdi. Xuning bilən güldürmama wə məldür tohtap, yamoŋur yərgə yənə təkülmidi. **34** Əmma Pirəwn yamoŋur, məldür wə güldürmamilarning tohtioŋinini kərgəndə, yənə gunaḥ sadir kildi; umu, əməldarlirimu kənglini kattik kilixti. **35** Bu tərikidə Pirəwnning kəngli kattik turuwerip,

Pərwərdigar Musaning wasitisi bilən eytqandək, Israillarni qoyup berixni rət qildi.

10 Andin Pərwərdigar Musaoƣa: — Pirəwnning aldioƣa baroƣin; qünki ularning arisida bu məjizilik alamətlərni kərsitixim üqün Pirəwnning kənglini wə əməldarlirining kənglini qattiq qilip qoydum. **2** Bu ix bilən Mening misirliqlarni qandaq rəswa qiloƣanliqim wə ularning arisida kərsətkən məjizilik alamətlirimni sən ooƣlungning andin nəwrəngning kulikioƣa yətküzisən. Buning bilən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisilər, dedi. **3** Xuning bilən Musa bilən Harun Pirəwnning aldioƣa berip, uningoƣa: — Ibraniylarning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: «Өzüngni aldimda təwən tutuxni qaqanoƣiqə rət qilisən? Manga ibadət qilix üqün qowmimni qoyup bər. **4** Qünki əgər sən qowmimni qoyup berixni rət qilsang, mana, Mən ətə sening yurtungoƣa qekətkə əwətimən. **5** Ular silər zemin yüzini kərmigüdək qilip yepiwetidu, silərning məldürdin aman qaloƣan nərsiliringlarnimu, dalalarda əskən həmmə dəldərəhliringlarnimu yəp ketidu. **6** Ular orda-sarayliringoƣa, əməldarliringning sarayliri, xundaqla barliq misirliqlarning eylirigə tolup ketidu; bundaq apətni ata-bowangliring wə ata-bowiliringning ata-bowilirimu yər yüzidə apiridə boloƣandin tartip kərüp baqmioƣan» — dedi-də, burulup Pirəwnning aldidin qikip kətti. **7** Pirəwnning əməldarliri uningoƣa: — Bu adəm bizgə qaqanoƣiqə tuzaq bolar? Өz Hudasi Pərwərdigaroƣa ibadət qilixqa bu adəmlərni qoyup bərgəyla! Misirning harab boloƣinini tehiqə kərməywatamdila? — dedi. **8** Xuning bilən Musa bilən Harun Pirəwnning aldioƣa yənə qakiritip kelindi. U ularoƣa: — Pərwərdigaroƣa ibadət qilix üqün beringlar; lekin baridioƣanlar zadi kimlər? — dedi. **9** Musa jawab berip: — Yaxlirimiz wə kəri-qürilər bilən, ooƣullirimiz wə qizlirimiz bilən, qoy wə kala padilirimizni elip həmmimiz barimiz; qünki biz Pərwərdigar üqün heyt ətküzüximiz kerək, dedi. **10** U ularoƣa: — Silərni balaqakanglar bilən qoxup qoyup bərginimdə, Pərwərdigar silər bilən billə boloƣay! Mana, aldinglarda balayi'apət turuptu! **11** Yoqsu, bundaq qilixinglaroƣa bolmaydu! Pərwərdigaroƣa ibadət qilixqa pəqət aranglardin ər kixilərla barsun! Qünki silərning təlipinglar dəl xu əməsmidi! — dedi-də, ular Pirəwnning aldidin qoƣlap qikirildi. **12** Andin Pərwərdigar Musaoƣa: — Misir zeminining üstigə qolungni uzatqin. Xundaq qilsang, qekətkilər Misir zeminini besip, zemindiki hərhil otyaxlarni, yəni məldürdin aman qaloƣanning həmmisini yəp ketidu, dedi. **13** Musa hasisini Misir zeminining üstigə uzatti; Pərwərdigar xu küni wə keqisi zemin üstigə xərk xamili qikardi. Səhərdə, xərk xamili qekətkilərni uqurup kəldi. **14** Qekətkilər Misirning pütkül zeminioƣa yeyilip, Misirning pütün qegrisinimu basti. Apət intayin eoƣir boldi; ilgiri bundaq qekətkə apiti bolup bakmioƣan, mundin keyinmu uningdək bolmaydu. **15** Ular pütkül zeminning yüzini qaplidi, yər karangoƣulixip kətti; ular məldürdin aman qaloƣan zemindiki həmmə otyaxlarni wə dəl-dərəhlərning barliq mewilirini yəp kətti. Xuning bilən pütkül Misir zemini təwəsidiki dəl-dərəhlərdə yaki daladiki gül-giyahlarda heq yexillik qalmidi. **16** Andin Pirəwn aldiraptenəp Musa bilən Harunni qakirtip ularoƣa: — Mən həm Hudayinglar Pərwərdigar aldida həm silərning aldinglarda gunah kildim. **17** Əmdi muxu bir ketim gunahimdin ətüp Pərwərdigar Hudayinglardin bu əlümni məndin elip ketixini iltija qilixinglarni ətünimən, — dedi. **18** Xuning bilən Musa Pirəwnning aldidin qikip Pərwərdigaroƣa iltija kildi. **19** Xuning bilən Pərwərdigar xamalni burap oƣərb tərəptin intayin küqlük boran qikirip, qekətkilərni uqurup, Qizil Dengizoƣa oƣərk kildi; Misirning pütkül təwəsidə bir talmu qekətkə qalmidi. **20** Lekin Pərwərdigar Pirəwnning kənglini qattiq qilip qoyoƣini üqün u Israillarni qoyup bərmidi. **21** Andin Pərwərdigar Musaoƣa: — Qolungni asmanoƣa qaritip uzatqin; xuning bilən qattiq bir karangoƣuluq bolidu, hətta adəm silisa qolioƣa tuyuloƣudək qoyuq karangoƣuluq Misir zeminini qaplaydu, — dedi. **22** Andin Musa qolini asmanoƣa qaritip uzitiwidi, qoyuq bir karangoƣuluq Misir zeminini üq küngiqə qaplap turdi. **23** Üq küngiqə biri yənə birini kərəlməs wə ya heqkim əz jayidin qozoƣilalmas boldi; lekin barliq Israillar olturoƣan jaylarda yorukluq bar idi. **24** Pirəwn Musani qakirtip uningoƣa: — Berip, Pərwərdigaroƣa ibadət kilinglar. Pəqət qoy wə kala padiliringlar qalsun; bala-qakiliringlarnimu elip barsanglar bolidu, dedi. **25** Musa jawabən: — Undakta Hudayimiz Pərwərdigaroƣa kurbanlik kilixqa [inaklik] kurbanliki wə kəydürmə kurbanlikioƣa lazimlik qarpaylarni sən bizgə berəmsən? **26** Өzimizning qarpaylirimiz biz bilən birgə ketixi kerək, bir tuyikimu kəynidə qalsa bolmaydu; qünki Hudayimiz Pərwərdigaroƣa ibadət qilixqa kurbanlik qilidioƣinimizni bulardin talliximiz lazim. U yərgə yetip barmioƣuqə, Pərwərdigaroƣa qaysi kurbanliqlar bilən ibadət qilidioƣinimizni bilməymiz, — dedi. **27** Lekin Pərwərdigar Pirəwnning kənglini qattiq kildi; u ularni yənila qoyup bərmidi. **28** Pirəwn Musaoƣa: — Aldimdin yoqal! Hezi bol, ikkinqi manga kərüngüqi bolma! Qünki yüzümni yənə kərgən kününg jeningdin ayrilisən, — dedi. **29** Musa uningoƣa: — Rast eytting! Mən sening yüzüngni ikkinqi kərgüqi bolmaymən, — dedi.

11 Xuning bilən Pərwərdigar Musaoƣa: — Yənə bir apətni Pirəwnning üstigə wə Misirning üstigə qüxürimən. Andin u silərni bu yərdin ketixkə yol qoyidu wə u silərni həmmə nərsiliringlar bilən qoxup qoyup berip, bu yərdin mutləq qooƣlap qikiridu. **2** Əmdi sən həlkkə tapilap: — Hər biringlar, ər kixilərning hərbiri əz qoxnisidin, ayal kixilərning hərbiri əz qoxnisidin kümüx buyumlarni, altun buyumlarni sorap alsun, degin, — dedi **3** (Pərwərdigar həlkini misirliqlarning aldida iltipat tapkuzdi. Xuningdək Musa degən bu adəm Misir zeminida Pirəwnning əməldarlirining nəziridə bolsun, pukralarning nəziridə bolsun, nahayiti uluoƣ zat boldi). **4** Andin Musa yənə: — Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mən yerim keqidə qikip Misirni kezip qikimən. **5** Xu wakitta təhttə olturuwatkan Pirəwnning tunji ooƣlidin tartip yaroƣunqaq tartidioƣan dedəkning tunji ooƣlioƣiqə, xundaqla barliq qarpaylarning tunjiliri, yəni Misirdiki barliq tunji jan igiliri əlidu. **6** Bu səwəbtin pütkül Misir zeminida qattiq bir pəryad kətürülidu; uningdin ilgiri xundaq pəryad bolup bakmioƣanidi, mundin keyinmu bundaq pəryad anglanmaydu. **7** Lekin Israillaroƣa, məyli adəmliri, məyli haywanatlirioƣa bolsun, hətta bir tal itmu kawap qoymaydu. Buningdin Pərwərdigarning misirliqlar bilən Israilni pərkləndüridioƣanliqini bilisilər». **8** — Xuning bilən bu əməldarliringning həmmisi aldimoƣa kelip, manga təzim kilip: «Sili əzliri wə siligə əgəxkən barlik qowmliri qikip ketixkəyla!» dəp eytidu, andin qikip ketimən» — dedi-də, qattiq oƣəzəp bilən Pirəwnning aldidin qikip kətti. **9** Pərwərdigar Musaoƣa: — Misir zeminida Mening karamət məjizilirimning kəpləp kərsitilixi üqün Pirəwn silərgə kulak salmaydu, — degənidi. **10** Musa bilən Harun bu karamət məjizilərning həmmisini Pirəwnning aldida kərsitip boldi; lekin Pərwərdigar Pirəwnning kənglini qattiq kilip qoyoƣini üqün u Israillarni uning zeminidin kətkili qoymidi.

12 Pərwərdigar Misir yurtida Musa wə Harunoƣa mundaq dedi: — **2** Bu ay silərgə aylarning iqidə bexi, yilning tunji eyi bolidu. **3** Silər pütün Israil jamaitigə səz kilip: — Bu ayning

oninqi küni ḫamminglar atiliringlarning ailisi boyiqə bir ḳozini elinglar; ḫərbir ailigə birdin ḳoza elinglar. **4** Əgər məlum bir ailə bir ḳozini yəp bolalmioŋudək bolsa, undaḳta əy igisi yenidiki ḳoxnisi bilən birlixip adəm sanioŋa ḳarap bir ḳoza elinglar; ḫərbir kixining ixtiḫasioŋa ḳarap ḫesablap muwapiḳ bir ḳoza ḫazirlanglar. **5** Hərbiringlar tallaydioŋan ḳozanglar bejirim, bir yaxliḳ ərkək bolsun; ḳoy yaki əqkə padiliridin tallansimu bolidu. **6** Ḳozini bu ayning on tətinqi künigiqə yeninglarda turoŋuzunglar, — degin. — Xu küni Isrəilning pütkül jamaiti talliоŋan melini gugumda soysun. **7** Andin ular uning ḳenidin elip gəx yeyilgən əyning ixikning bax təripigə ḫam ikki yan kexikigə sürkəp ḳoysun. **8** Ular xu keqisi gəxini otta kawap ḳilip yesun; uni petir nan wə aqqiḳ-qüqük kəktat bilən ḳoxup yesun. **9** Ḳət'iy ham yaki suda pixurup yemənglar, bəlki uni bax, put wə iq-ḳarinliri bilən otta kawap ḳilip yənglar. **10** Uning ḫeqnemisini ətigə ḳaldurmanglar. Əgər ətigə exip ḳaloŋanliri bolsa, uni otḳa selip kəydürüwetinglar. **11** Silər uni mundaḳ ḫalәttə yənglar: — Uni yegəndə bəlliringlarni qing baoŋlap, ayaoŋliringlaroŋa kəx kiyip, ḳolliringlarda ḫasa tutḳan ḫalda tez yənglar. U bolsa Pərwərdigarning «ətüp ketix» ḳozisidur. **12** Qünki Mən u keqisi Misir zeminini kezip ətimən; Mən Misir zeminida məyli insan bolsun, məyli ḫaywan bolsun ularning tunji tuoŋuloŋan ərkikining ḫammisini eltürimən; xuning bilən Mən Misirning barliḳ but-ilaḫlirining üstidin ḫəküm qiḳirimən; Mən Pərwərdigardurmən. **13** Xu ḳurbanliḳning ḳeni silər olturoŋan əylərdə silərgə [nijat] bəlgisi bolidu; bu ḳanlarni kərginimdə silərgə ətüp turimən. Xuning bilən Misir zeminini uroŋinimda ḫalakət elip kelidioŋan waba-apət silərgə təgməydu. **14** Bu kün silərgə ḫatirə kün bolsun; uni Pərwərdigarning ḫeyti süpitidə ətküzüp təbriklənglar; əbədiy bəlgilimə süpitidə nəsildin-nəsilgə mənggü ətküzünglar. **15** Yəttə kün petir nan yənglar; birinqi küni əyünglardin [barliḳ] hemirturuqlarni yoḳ ḳilinglar; qünki kimki birinqi kündin tartip yəttinqi küngiqə bolduruloŋan nan yesə, xu kixi Israil ḳataridin üzüp taxlinidu. **16** Birinqi küni silər muḳəddəs ibadət soruni tüzünglar; yəttinqi künimu ḫəm xundaḳ bir muḳəddəs ibadət soruni ətküzülsun. Bu ikki kün iqidə ḫeqḳandaḳ ix-əmgək ḳilinmisun; pəḳət ḫər kixining yəydioŋinini təyyarlaxḳa munasiwətlik ixlarnila ḳilsanglar bolidu. **17** Mən dəl xu küni silərni ḳoxun-ḳoxun boyiqə Misir zeminidin qiḳaroŋinim üqün silər petir nan ḫeytini ətküzünglar; xu künni nəsildin-nəsilgə əbədiy bəlgilimə süpitidə ḫeyt küni ḳilip bekitinglar. **18** Birinqi ayning on tətinqi küni, kəqḳurundin tartip xu ayning yigirmə birinqi küni kəqḳuroŋiqə, petir nan yənglar. **19** Yəttə kün iqidə əyliringlarda ḫeq hemirturuq bolmisun; qünki musapir bolsun, zeminda tuoŋuloŋan bolsun, kimki bolduruloŋan nərsilərni yesə xu kixi Israil jamaitidin üzüp taxlinidu. **20** Silər ḫeqḳandaḳ bolduruloŋan nərsini yemәy, ḳəyərdila tursanglar, petir nan yənglar. **21** Musa Israilning barliḳ aḳsaḳallirini qaḳirip ularoŋa: — Berip ḫərbiringlarning ailisi boyiqə əzünglaroŋa bir ḳozini tartip qiḳirip pasha ḳozisini soyunglar. **22** Andin bir tutam zupa elip uni ḳaqidiki ḳanoŋa qilap, ḳaqidiki ḳanni ixikning bexi wə ikki kexikigə sürkənglar. Silərdin ətigənqiqə ḫeqkim əyining ixikidin ḳət'iy qiḳmisun. **23** Qünki Pərwərdigar misirliḳlarni urup ḫalak ḳilix üqün, zeminni kezip ətidu; U ixikning bexi wə ikki kexikidiki ḳanni kərgəndə, Pərwərdigar ḫalak ḳiloŋuqining əyliringlaroŋa kirip silərni uruxidin tosux üqün [muḫapizət ḳilip] ixikning aldioŋa ətüp turidu. **24** Bu rəsim-ḳaidini əzünglar wə balilиringlar üqün əbədiy bir bəlgilimə süpitidə tutunglar. **25** Silər Pərwərdigar Өz wədisi boyiqə silərgə beridioŋan zeminoŋa kirgininglarda bu ḫeytliḳ ibadətni tutunglar. **26** Baliliringlar silərdin: «bu ibaditinglarning mənisi nemə?» — dəp sorisa, **27** silər: «Bu misirliḳlarni uroŋinida, Misirda Isrəillarning əylirining aldioŋa ətüp turup, bizning əydikilirimizni ḳutḳuzoŋan Pərwərdigaroŋa boloŋan «ətüp ketix» ḳurbanliḳi bolidu» — dənglar. Xuni angliоŋanda, ḫəlḳ engixip [Hudaoŋa] səjdə ḳildi. **28** Andin Isrəillar ḳaytip berip, Pərwərdigar dəl Musa bilən Ḫarunoŋa əmr ḳiloŋandək ix kərdi. **29** Wə xundaḳ boldiki, yerim keqə boloŋanda, Pərwərdigar Pirəwnning təḫtidə olturuwatḳan tunjisidin tartip zindanda yetiwatḳan məḫbusning tunjisioŋiqə, Misir zeminidiki tunji ooŋullarning ḫammisini urup eltürdi, xundaḳla u ḫaywanatlarning tunji tuoŋuloŋanliriningmu ḫammisini eltürdi. **30** Adəm əlmigən birmu əy ḳalmioŋaqḳa, xu keqisi Pirəwnning əzi, uning barliḳ əməldarliri wə barliḳ misirliḳlar keqidə ornidin ḳopti; Misir zeminida intayin ḳattiḳ pəryad kətürüldi. **31** Pirəwn keqidə Musa bilən Ḫarunni qaḳirtip: — Turunglar, silər wə Isrəillar bilən billə mening həlḳimning arisidin qiḳip ketinglar; eytḳiningларdək berip, Pərwərdigaroŋa ibadət ḳilinglar! **32** Silərning degininglar boyiqə ḳoy, əqkə, kala padilirinimu elip ketinglar; mən üqünmu bəht-bərikət tilənglar, — dedi. **33** Misirliḳ puḳralarmu «ḫəmmimiz ələp kətküdəkmiz» deyixip, ḫəlḳni zemindin tez qiḳiriwetix üqün ularni ketixkə aldiratti. **34** Həlḳ tehi bolmioŋan hemirlirini elip, uni təngnilərgə selip, kiyim-keqəkliri bilən yəgəp, mürilirigə elip kətürüp mengixti. **35** Isrəillar Musaning tapilioŋini boyiqə ḳilip, misirliḳlardin kümüx buyumlar, altun buyumlar wə kiyim-keqəklərni sorap elixti. **36** Pərwərdigar həlḳni misirliḳlarning kəz aldida iltipat tapḳuzoŋini üqün misirliḳlar ularning əzliridin sorioŋanlirini bərdi; xundaḳ ḳilip Isrəillar misirliḳlardin oŋəniymətlərni elip kətti. **37** Xuning bilən Isrəillar balilarni ḫesabḳa almioŋanda altə yüz mingqə ərkək bolup, Ramsəstin qiḳip, Sukkot xəḫirigiqə piyadə mangdi. **38** Ular bilən billə qong bir top xaloŋut həlḳmu ularoŋa ḳoxulup mangdi, yənə nuroŋun qarwilar, kəpligən kala-ḳoy padiliri bilən billə qiḳti. **39** Misirdin aloŋaq qiḳḳan hemirdin ular petir nan-toḳaqlarni ətti; qünki ular Misirda birdəm-yerim dəm turoŋuzulmay ḫəydəlgini üqün hemir bolmioŋanidi; ular əzliri üqün yeməklik təyyarliwelixḳimu ülgürəlmigənidi. **40** Isrəillarning Misirda turoŋan waḳti jəmiy tət yüz ottuz yil boldi. **41** Xundaḳ boldiki, xu tət yüz ottuz yil toxḳanda, dəl xu künidə Pərwərdigarning barliḳ ḳoxunliri Misir zeminidin qiḳip ḳətti. **42** Xu küni keqidə ular Misir zeminidin qiḳiriloŋini üqün, xu keqini ular Pərwərdigarning keqisi dəp tutuxi kerək; xu keqini barliḳ Isrəillar əwladtin əwladḳiqə Pərwərdigaroŋa atap tutup, tünixi kerək. **43** Pərwərdigar Musa bilən Ḫarunoŋa mundaḳ degənidi: — Pasha ḳozisi tooŋrisidiki bəlgilimə xu bolsunki: — Ḫeqḳandaḳ yat əllik adəm uningdin yemisun. **44** Lekin ḫərkimning puloŋa setiwaloŋan ḳuli bolsa, u hətnə ḳilinsun, andin uningdin yesun. **45** Əmma əyünglarda waḳitlik turuwatḳan musapir yaki mədikar buningdin yesə bolmaydu. **46** Gəxni baxḳa bir əygə elip qiḳmioŋin; birla əydə yeyilsun; ḳozining ḫeqbir səngiki sundurulmisun. **47** Pütkül Isrəil jamaiti bu ḫeytni ətküzsun. **48** Əgər sening bilən birgə turoŋan musapir bolsa, Pərwərdigaroŋa atap pasha ḫeytini ətküzməkqi bolsa, undaḳta aldi bilən barliḳ ərkəkliri hətnə ḳilinsun; andin kelip ḫeyt ətküzsun. U zeminda tuoŋuloŋan kixidək sanalsun. Lekin ḫeqbir hətnisiz adəm uningdin yemisun. **49** Zeminda tuoŋuloŋan kixi ḫəm aranglarda turoŋan musapir üqün ohxax ḳanun-bəlgilimə bolsun. **50** Xuning bilən Isrəillarning ḫammisi dəl Pərwərdigar Musa bilən Ḫarunoŋa buyruoŋandək xu ixlarni ada ḳildi. **51** Xu künning əzidə Pərwərdigar Isrəillarni ḳoxun-ḳoxun boyiqə Misir zeminidin qiḳardi.

13 Pərwərdigar Musaoƣa: **2** — Israillar arisida baliyatkuning barliķ tunji ərkək mewisini, məyli u insanning yaki ḫaywanning bolsun, Manga atap muķəddəs ķiloƣin; u Manga mənsuptur, degənidi. **3** Musa həlķkə mundaķ dedi: — Silər Misirdin ibarət «ķulluķ makani»din qiķķan bu künni yad etinglar; qünki Pərwərdigar silərni bu yərdin ķudrətlik ķoli bilən qiķardi. Buning üqün ḫeq bolduruloƣan nərsə yeyilmisun. **4** Abib eyining bügünki küni yoloƣa qiķķan kün. **5** Əmdi Pərwərdigar sanga berixkə ata-bowiliringoƣa ķəsəm ķiloƣan, süt bilən ḫəsəl ekip turidioƣan zeminoƣa, yəni Ķanaaniy, Ḫittiy, Amoriy, Ḫiwiy wə Yəbusiylarning zeminioƣa seni elip baroƣinida muxu [Abib] eyida xu ibadətni tutķin. **6** Yəttə küngiqə petir nan yənglar; yəttinqi künidə Pərwərdigaroƣa alaḫidə atioƣan ḫeyt ətküzülsun. **7** Yəttə kün iqidə petir nan yeyilsun; silərning aranglarda ḫeqķandaķ bolduruloƣan nan tepilmisun wə ya qegririling iqidə ḫeq hemirturuqmu kərünmisun. **8** Xu küni sən əz ooƣlungoƣa: «Misirdin qiķķinimda Pərwərdigarning manga kərsətkən iltipatini yad ķilip təxəkkur bildürüx üqün, bu [ḫeytni] ətküzimən», dəp qüxəndürgin. **9** Pərwərdigarning ķanun-təlimining ḫəmixə aoƣzingdin qüxməsliki üqün, bu bəlgilimini ķolungoƣa bəlgə ķilip seliwal, pexanənggə ķaxķidək əslətmə ķilip ornitiwal; qünki Pərwərdigar seni ķudrətlik ķoli bilən Misirdin qiķardi. **10** Əmdi bu bəlgilimini yilmuyil bekitilgən waķtida tutķin. **11** Pərwərdigar sən bilən ata-bowiliringoƣa ķiloƣan ķəsimi boyiqə seni Ķanaaniylarning zeminioƣa elip berip, uni sanga təķdim ķiloƣandin keyin, xundaķ ķilixing kerək: — **12** barliķ baliyatkuning tunji mewisini Pərwərdigaroƣa atap sunisən; xundaķla qarpay melingning ḫəmmə tunji ərkəklirimu Pərwərdigaroƣa mənsup bolsun. **13** Əmma exəklərning ḫəmmə tunjilirining ornioƣa birdin ķoza bərgin. Əgər uning ornioƣa birnərsə bərmisəng, uning boynini sunduruwətkin. Ooƣulliringlar arisida barliķ tunjilirining ornioƣa ḫərlük bədili tələüxüng kerək. **14** Keyinki künlərdə ooƣlung səndin: «buning mənisi nemidur», dəp sorisa, sən uningoƣa jawab berip: «Pərwərdigar ķudrətlik ķoli bilən bizni Misirdin qiķirip, «ķulluķ makani»din azad ķildi. **15** Xundaķ boldiki, Pirəwn boyni ķattiķlik ķilip bizni ķoyup berixni rət ķiloƣinida, Pərwərdigar Misir zeminidiki barliķ tunji tuoƣuloƣanlarni, insanning bolsun, malning bolsun, ḫəmmisini urup ətürdi; buning üqün mən malning baliyatkusining tunji mewisini, yəni ḫəmmə tunji tuoƣuloƣan ərkəklirini Pərwərdigaroƣa atap ķurbanliķ ķilip sunimən wə ooƣullirimning ḫərbir tunjiliri üqün ḫərlük bədili tələp berimən», dəp eytķin. **16** Bu bəlgilimini ķolungoƣa [əslətmə-]bəlgə ķilip seliwal, pexanənggə ķaxķidək əslətmə ķilip ornitiwal, qünki Pərwərdigar ķudrətlik ķoli bilən bizni Misirdin qiķardi» — degin. **17** Əmma Pirəwn həlķni ketixkə ķoyoƣandin keyin, Filistiylərning zeminidiki yol yəķin bolsimu, Huda ularni xu yol bilən baxlimidi; qünki u: «həlķim jənggə uqrap ķalsa, ķorķup puxayman ķilip, Misiroƣa yenip ketixi mumkin» dəp oylioƣanidi. **18** Xu səwəbtin Huda həlķni aylandurup, Ķizil Dengiz tərəptiki qəlning yoli bilən baxlap mangdi. Xundaķ ķilip Israillar Misirdin qiķķinida, ķorallinip jənggə təyyar bolup tərtip bilən mangdi. **19** Musa Yüsüpning səngəklirinimu billə eliwaldi; qünki Yüsüp əslidə Israilning ooƣulli boloƣan [ķerindaxlirini]: «Huda qoķum silərni yoķlap ḫalinglardin həwər alidu; xu qaoƣda silər mening səngəklirimni muxu yərdin billə elip ketinglar» dəp ķəsəm ķilduroƣanidi. **20** Andin ular Sukkottin qiķip, qəlning qetidiki Etam degən yərdə qedirlirini tikti. **21** Əmdi Pərwərdigar ularoƣa yol kərsitixkə kündüzi bir bulut tüwrükidə, keqisi yorukluķ berixkə ot tüwrükidə bolup ularning aldida yürətti. Xuning bilən ular keqə-kündüz yol yürələytti. **22** Bulut tüwrüki kündüzi, ot tüwrüki keqisi həlķtin ayrilmay, aldida yürətti.

14 Pərwərdigar Musaoƣa: **2** — Sən Israilloroƣa: «Silər burulup Migdol bilən dengizning arilikidiki Pi-Ḫaḫirotning aldioƣa berip qedir tikinglar; Baal-Zefonning udulidiki dengizning boyida qedir tikinglar», degin. **3** Xuning bilən Pirəwn: «Israillar zeminda ezip ķaldi, qəlning iqidə ķamilip ķaldi» dəp oylaydu; **4** Israillarni ķooƣlisun dəp Mən Pirəwnning kənglini ķattiķ ķilimən; xundaķ ķilip, Mən Pirəwn wə uning pütkül ķoxunliri arķilik Əz uluoƣluķumni ayan ķilimən; wə misirliķlar Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilidu, — dedi. Israillar Hudaning sözi boyiqə ķildi. **5** «U həlķ ķeqip ķətti» dəp Misirning padixaḫioƣa həwər beriliwidi, Pirəwn bilən əməldarliri həlķ tooƣrisidiki ķararidin yenip: «Israillarni ķulluķtin ķoyuwətkinimiz, bu zadi nemə ķiloƣinimiz?!» — deyixti. **6** [Pirəwn] dərḫal jəng ḫarwisini ķoxturup, əz həlķini baxlap yoloƣa qiķti. **7** U yənə altə yüz hillanoƣan jəng ḫarwisi, xundaķla Misirdiki barliķ jəng ḫarwilirini yioƣdurup, ularning ḫərbirigə ləxkər baxliķlirini olturoƣuzup elip mangdi. **8** Pərwərdigar Misirning padixaḫi Pirəwnning kənglini ķattiķ ķiloƣini üqün, u Israillarni ķooƣlidi. Bu qaoƣda Israillar ķollirini egiz kətürüxkən ḫalda Misirdin qiķip boloƣanidi. **9** Misirliķlarning [ḫəmmisi] yəni Pirəwnning barliķ atliri bilən jəng ḫarwiliri, atliķ ləxkərliri bilən pütkül ķoxuni ularni ķooƣlap, Israillar dengiz boyioƣa qedir tikkən jayda, yəni Pi-Ḫaḫirotning yenida, Baal-Zefonning udulida uloroƣa yetixti. **10** Pirəwn yeķinlaxķanda, Israillar bexini kətürüp ķariwidi, mana, misirliķlar ularning arķisidin yürüx ķilip ķooƣlap keliwatatti! Xuni kərgəndə Israillar tolimu ķorķuxup, Pərwərdigaroƣa nida-pəryad kətürdi. **11** Ular Musaoƣa: — Misirda gəristan tepilmasmidi, sən bizni qəldə əlsun dəp muxu yərgə elip kəldingoƣu?! Bizni Misirdin elip qiķip, bizgə mundaķ ķiloƣining nemisi?! **12** Misirda turoƣan waķtimizda biz sanga: «Bizni misirliķlarning ķulluķida boluximizoƣa ķoyoƣin, biz bilən karing bolmisun» dəp eytmioƣanmiduķ? Misirliķlarning ķulluķida boloƣinimiz qəlgə kelip əlginimizdin əwzəl bolatti! — dedi. **13** Buning bilən Musa həlķkə: — Ķorķmay, tik turunglar, Pərwərdigarning bügün silərgə yürgüzidioƣan nijatini kərisilər; qünki silər bügün kərgən misirliķlarni ikkinqi kərməysilər. **14** Pərwərdigar silər üqün jəng ķilidu, lekin silər bolsanglar jim tursanglarla boldi, dedi. **15** Andin Pərwərdigar Musaoƣa: — Nemixķa sən Manga pəryad kətürisən? Israilloroƣa: «Aldioƣa menginglar» dəp buyruoƣin. **16** Lekin sən ḫasangni kətürüp ķolungni dengizoƣa uzitip, uni ikkigə bəlgin; xundaķta, Israillar dengizning otturisidin ķuruķ yər bilən ətüp ketidu. **17** Mana, Mən ularni ķooƣlisun dəp misirliķlarning kəngüllirini ķattiķ ķilimən, xuning bilən Mən Pirəwn wə uning pütkül ķoxuni, jəng ḫarwiliri wə atliķliri arķilik Əz uluoƣluķimni ayan ķilimən. **18** Xundaķ ķilip, Mən Pirəwn wə uning jəng ḫarwiliri wə atliķliri arķilik Əz uluoƣluķimni ayan ķiloƣinimda, misirliķlar Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilidu, dedi. **19** Israilning ķoxunining aldida yürüwatķan Hudaning Pərixtisi əmdi ularning kəynigə ətti; xuningdək ularning aldida mangoƣan bulut tüwrükimu ularning kəynigə yətkilip, **20** misirliķlarning qedirgaḫi bilən Israilning qedirgaḫining arilikida tohtidi; bu bulut bir tərəptə ķarangoƣuluķ qüxürüp, yənə bir tərəptə keqini yorutti. Buning bilən pütün bir keqə bir ķoxun yənə bir ķoxunoƣa yeķin kelələmidi. **21** Musa ķolini dengizning üstigə uzatti; Pərwərdigar pütün keqə xərķtin küqlük bir xamal qiķirip, dengizning süyini kəynigə yandurdi; U suni yandurup dengizni ķuruķ yər ķildi, sular ikkigə bəlündi. **22** Xu tərikidə Israillar dengizning otturisidiki ķuruķ yərdin mengip, ətüp kətti; sular bolsa

ularning ong wə sol yenida kətürülüp tamdək turatti. **23** Əmma misirliklar ularni qoƣlap keliwatatti — Pirəwnning barlik atliri, jəng ḥarwiliri wə atlik ləxkərliri ularning kəynidin dengizning otturisiƣiqə kəldi. **24** Tang atkanda xundak boldiki, Pərwərdigar ot bilən bulut tüwrükidə turup misirliklarning qoxuniƣa karidi wə misirliklarning qoxuniƣa parakəndiqilik qüxürdi. **25** U ularning ḥarwilirining qaklirini patkuzup, ḥəydəp mengixini müxkül kildi. Misirliklar: — Yürünglar, Israilning aldidin kaqayli, qünki Pərwərdigar ular üqün misirliklarƣa karxi jəng kiliwatidu, — deyixti. **26** Pərwərdigar Musaƣa: — Sular yenip misirliklarning üstigə, ularning jəng ḥarwilirining üstigə wə atliklirining üstigə ekip berip, ularni qəktürüwətsun dəp qolungni dengizning üstigə uzatkin, — dedi. **27** Musa qolini dengizning üstigə uzitiwidi, tang atkanda dengizning süyi yənə əsliy ḥalitigə yenip kəldi. Qeqiwatkan misirliklar ekinƣa karxi yügürüxti, Pərwərdigar ularni dengizning otturisida mollak atkuzdi. **28** Su əsligə yenip kelip, jəng ḥarwiliri bilən atliklarni, yəni Israillarning arkidin qoƣlap dengizƣa kirgən Pirəwnning pütkül qoxunini oƫərk kiliwətti; ulardin birimu sak kalmidi. **29** Lekin Israillar dengizning otturisidiki kuruk yər bilən mengip ətüp kətti; sular ularning ong wə sol yenida kətürülüp tamdək turatti. **30** Xu tərikidə Pərwərdigar u küni Israillarni misirliklarning kolidin kutkuzdi; Israillar misirliklarning dengizning boyida ölük yatkinini kərdi. **31** Israil həlki Pərwərdigarning misirliklarƣa ixlətkən zor kudritini kərüp, Pərwərdigardin korkti; ular Pərwərdigarƣa wə uning kuli Musaƣa ixəndi.

15 Xu qaƣda Musa bilən Israillar Pərwərdigarƣa mədḥiyə oƣup munu küyni eytti: — «Mən Pərwərdigarni mədḥiyiləp küy eytay, Qünki U karamət uluƣlukini kərsətti; U at wə mingüqini dengizƣa taxliwətti. **2** Mening küqüm ḥəm mening küyüm Yaḥ Əzidur; U manga nijat boldi; U mening Təngrimdur, mən Uni uluƣlaymən; U mening atamning Hudasidur, mən Uni aliy dəp mədḥiyiləymən. **3** Pərwərdigar jəngqidur, Yaḥwəḥ Uning namidur. **4** Pirəwnning jəng ḥarwilirini ḥəm qoxunlirini dengizƣa taxliwətti; Uning aliy ləxkər baxlikliri Kizil Dengizda oƫərk kilindi. **5** Qongkur sular ularni kəmüwətti, Ular huddi taxtək dengiz tegigə qəküp kətti. **6** Sening ong qolung, əy Pərwərdigar, Kudriti bilən xan-xərəp tapti; Sening ong qolung, əy Pərwərdigar, Düxmənni kukum-talkan kiliwətti. **7** Əz uluƣlukungning ḥəywisi bilən əzünggə karxi qikkanlarni nabut kilding, Sən otluk oƫəzipingni əwətting, U samanni kəydürgən ottək ularni yutuwətti. **8** Dimioƣingning nəpisi bilən sular dəng bolup ərlidi, Juxkunlioƣan dolkunlar dəng kəbi tik turdi, Dengizning otturisidiki qongkur sular katurup qoyuldi. **9** Düxmən dedi: «Mən ularni qoƣlaymən, yetiximən, olja elip ülaxtürimən, Ulardin dərdimni kikirimən, Kiliqimni suƣurup, əz qolum bilən ularni nabut kilimən». **10** Lekin Sən nəpising bilən püwliding, Dengiz ularni kəmüwətti; Ular juxkunluk sularda qoƣuxundək qəküp kətti. **11** Ilaḥlarning arisida, əy Pərwərdigar, Kim Sening təngdixing bolsun? Pak-mukəddəslik iqidə Əz ḥəywitingni kərsitidioƣan, Ḥəmd-mədḥiyilər arisida dəḥxətlik turidioƣan, Məjizə-karamət yaritidioƣan, Səndək kim bolsun? **12** Sən ong qolungni uzitixing bilən, Yər-zemin ularni yutuwətti. **13** Lekin Əzünggə ḥəmjəmət kilip kutkuzoƣan qowmni rəḥimdilliking bilən baxlap qikting; Sən ularni Əz mukəddəs makaningƣa kudriting bilən ḥidayət kilip yetəkliding. **14** Yat həlklər buni anglap, titrixip kətti; Filistiyədə turuwatkanlarni toloƣaktək azab tutti. **15** Andin Edomning əmirliri dəkkə-dükkigə qüxti; Moabning palwanlirini bolsa, rasa titrək basti; Kanaan zeminidikilərning yüriki su bolup akti; **16** Qorkunq wə dəḥxət ularni basti; Bilikingning ḥəywiti bilən ular huddi taxtək midirliyalmay kaldi; Həlking ətüp kətküqə, i Pərwərdigar, Əzüng rənə tələp ḥər kiloƣan həlking ətüp boloƣuqə. **17** Ularni baxlap kirip, Əz mirasing boloƣan taoƣda kəqəttək tikisən, Əz makaning kiloƣan jayoƣa, i Pərwərdigar, Əz kolliring təyyarlioƣan mukəddəs jayoƣa, i Rəb, ularni elip barisən. **18** Pərwərdigar əbədil'əbədgiqə padixaḥ bolup ḥəküm süridu! **19** Qünki Pirəwnning atliri, Jəng ḥarwiliri atlikliri bilən billə dengizƣa kirip boldi; Pərwərdigar dengizning sulirini ularning üstigə yandurdi, Lekin Israillar bolsa dengizning otturisidin kuruk yərdin mengip ətüp kətti». **20** Andin Ḥarunning ḥədisi pəyƣəmbər Məryəm kolioƣa dapni aldi, barlik kiz-ayallarmu kolioƣa dap elip, ussul oynixip uningƣa əgəxti. **21** Məryəm ularƣa jawabən mundak küyni oƣudi: — «Pərwərdigarni mədḥiyiləp küy eytinglar, Qünki U zor uluƣlukini kərsətti; U at wə mingüqini dengizƣa taxliwətti!». **22** Andin Musa Israillarni Kizil Dengizdin baxlap, Xur qəligə elip bardi. Ular uda üq kün qəldə yürüp, su tapalmidi. **23** Andin ular Maraḥka yetip kəldi; lekin u yərning süyi aqqik bolup, süyini iqkili bolmaytti; xunga u jayning nami «Maraḥ» dəp koyuloƣan. **24** U wakitta halayik: — Biz nemə iqimiz? — dəp Musadin aoƣrinip oƫotuldaxkili turdi. **25** U Pərwərdigarƣa pəryad kətürdi; Pərwərdigar uningƣa bir dərəhni kərsətti; u dərəh yaƣiqini elip, suƣa taxliwidi, su tatlik suƣa aylandi. U yərdə Pərwərdigar ularƣa ḥəkümbəlgilimə bekitip, ularni sinap, mundak dedi: — **26** «Əgər silər köngül koyup Hudayinglar Pərwərdigarning səzini anglap, Uning nəzəridə durus boloƣanni kilip, əmrlirigə kulak selip, barlik ḥəkümlirini tutsanglar, undakta, Mən misirliklarning üstigə saloƣan kesəllərdin ḥeqbirini üstünggə salmaymən; qünki Mənki silərgə xipalik bərgüqi Pərwərdigardurmən». **27** Andin ular Elimoƣa yetip kəldi. Xu yərdə on ikki bulak bilən yətmix horma dərihi bar idi; ular xu yərdə sularning boyida qedir tikti.

16 Andin Israillarning pütkül jamaiti Elimdin yoloƣa atlandi; Misir zeminidin qikip, ikkinqi eyining on bəxinqi künidə Elim bilən Sinayning otturisidiki Sin qəligə yetip kəldi. **2** Əmma Israillarning pütkül jamaiti qəldə Musa bilən Ḥarunning yaman gepini kilip oƫotuldaxkili turdi. **3** Israillar ularƣa: — Pərwərdigarning qoli bizni Misir yurtidila əltürüwətkən bolsa bolmasmidi! Xu yərdə biz gəx kaynawatkan kazanlarni qəridəp olturup, toyoƣudək nan yemigənmiduk? Lekin silər bu jamaətning ḥəmmisini aqlik bilən əltürməkqi bolup bizni bu qəlgə elip kəldinglar! — deyixti. **4** Buning bilən Pərwərdigar Musaƣa: — Mana, Mən asmandin silərgə nan yaoƣdurimən; xuning bilən həlk ḥər küni qikip, bir künlük lazimlikini yioƣiwalsun. Bu tərikidə Mən ularning Mening kanunəmrlirimdə mangidioƣan-mangmaydioƣanlikini sinaymən. **5** Ḥər ḥəptining altinqi küni xundak boliduki, ular yioƣiwaloƣanlirini təyyarlisun; u baxka künlərdə erixidioƣinidin bir ḥəssə kəp bolidu, — dedi. **6** Andin Musa bilən Ḥarun barlik Israillarƣa: — Bügün ahxam silərni Misir zeminidin elip qikkuqining Pərwərdigar ikənlikini bilisilər wə **7** ətə silər Pərwərdigarning xan-xəripini kərisilər; qünki U silərning Uning yaman gepini kilip oƫotuldaxkininglarni anglidi; bizgə kəlsək, silər yaman gepimizni kilip oƫotuldioƣudək biz kim iduk? — dedi. **8** Musa yənə: Pərwərdigar bügün ahxam silərgə yegili gəx berip, ətə ətigəndə toyoƣudək nan bərgəndə [buni bilisilər]; qünki Pərwərdigar silər Uning yaman gepini kilip oƫotuldioƣininglarni anglidi. Əmdi biz nemə iduk? Silərning oƫotuldaxkininglar bizlərgə karitiloƣan əməs, bəlki Pərwərdigarƣa karitiloƣandur, — dedi. **9** Andin Musa Ḥarunoƣa: — Sən Israillarning pütkül

jamaitigə: «Pərwərdigarning aldiоŋa kelinglar; qünki U yaman gəp bilən oŋotuldaxkininglarni anglidi», dəp eytkin, — dedi. **10** Xundak boldiki, Ḥarun Israillarning pütkül jamaitigə səzlər turoŋinida, ular qəl tərəpkə karіwidi, mana, Pərwərdigarning julasi bulutta ayan boldi. **11** Xuning bilən Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — **12** — Mən Israillarning yaman gəp kilip oŋotuldaxkinini anglidim; əmdi ularoŋa: «Gugumda silər gəx yəysilər wə ətigəndə nandin toyunisilər, xuning bilən silər Mening Pərwərdigar Hudayinglar ikənlikimni bilip yetisilər» — dəp eytkin, dedi. **13** Kəqkurunda xundak boldiki, bədünilər uqup kelip, qedirgahni kaplap kətti; ətisi ətigəndə, qedirgahning ətrapidiki yərlərgə xəbnəm qüxkənidi. **14** Ətrapta yatkan xəbnəm kətürülüp kətkəndin keyin, mana, qəllükning yər yüzidə kirawdək nepiz, kiqik-kiqik yumilak nərsilər turatti. **15** Israillar uni kərgəndə, uning nemə ikənlikini bilmigini üqün: — Bu nemidu? — dəp soraxti. Musa ularoŋa jawabən: — Bu Pərwərdigar silərgə ata kiloŋan ozuk-tülüktur. **16** Pərwərdigar xu ixni əmr kilip dediki, «Ḥərbiringlar yəydioŋininglaroŋa karap uningdin yioŋiwelinglar; ḥərbiringlar ailidiki adəm sanioŋa karap, ḥərbir adəmgə bir omər mikdarda yioŋinglar; ḥər adəm əz qedirdiki kixilər üqün yioŋinglar» — dedi. **17** Israillar xundak kilip, bəzisi kəprək, bəzisi azrak yioŋiwaldi. **18** Ular uni omər mikdari bilən elqiwidi, kəp yioŋkanlarningkidin exip kətmidi, az yioŋkanlarningmu kəmlik kilmidi; ḥərbir kixi əz yəydioŋinioŋa karap yioŋkanidi. **19** Musa ularoŋa: — Ḥeqkandak adəm bulardin ḥeqnemini ətigə kaldurmisun, dedi. **20** Xundak bolsimu, ular Musaning səzigə kulak salmidi; bəzilər uningdin bir kismini ətigə saklap koydi. Əmma saklap koyoŋini kurtlap sesip kətti. Bu ix üqün Musa ularoŋa hapa bolup aqqiklandi. **21** Xu səwəbtin ularning ḥərbiri ḥər ətigini qikip əz yəydioŋinioŋa karap yioŋiwalatti; kaloŋanliri bolsa aptap qikkanda erip ketətti. **22** Lekin altinqi küni xundak boldiki, ular künlük ozukning ikki ḥəssisini yioŋdi; demək, ḥərbir kixi üqün ikki omər mikdarda yioŋiwaldi; andin jamaət əmirliri ḥəmmisi kelip buni Musaoŋa eytti. **23** Musa ularoŋa: — Mana Pərwərdigarning degini: — Ətə aram küni, Pərwərdigaroŋa ataloŋan mukəddəs xabat küni bolidu; pixuridioŋininglarni pixurup, kaynitidioŋininglarni kayinitip, exip kaloŋanning ḥəmmisini ətigə saklap koyunglar, — dedi. **24** Ular Musa buyuroŋandək, exip kaloŋanni ətisigə saklap koyuwidi, ular sesip kalmidi, kurutlapmu kətmidi. **25** Musa ularoŋa: — Buni bügün yənglar; qünki bügün Pərwərdigaroŋa ataloŋan xabat küni boloŋini üqün bügün daladin tapalmaysilər. **26** Altə kün silər yioŋsanglar bolidu; lekin yəttinqi küni xabat boloŋini üqün u künidə ḥeqnemə tepilmaydu, — dedi. **27** Ḥalbuki, yəttinqi küni həlktin birnəqqisi ozuk-tülük yioŋkili qikiwidi, ḥeqnemə tapalmidi. **28** Pərwərdigar Musaoŋa: «Silər kaqanoŋiqə Mening əmrlirim wə kanun-bəlgilimilirimni tutuxni rət kilisilər? **29** Mana, Pərwərdigar silərgə xabat künini bekitip bərdi; xunga yəttinqi küni ḥərbiringlarni əz ornida turup, sirtlaroŋa qikmisun dəp, altinqi küni ikki künlük ozuk beridu», — dedi. **30** Xuning bilən həlk yəttinqi küni aram aldi. **31** Israillar bu ozukni «manna» dəp atidi; uning [xəkli] yumoŋakşüt urukidək, rənggi ak bolup, təmi ḥəsəlgə miləngən koturmaqka ohxaytti. **32** Musa ularoŋa: — Pərwərdigarning əmri xuki, — Keyinki əwladliringlaroŋa Mən silərni Misirdin elip qikkanda, Mən silərgə qəldə yeyixkə ata kiloŋan nanni kərsitix üqün, uningdin komzəkkə bir omər toxkuzup, ular üqün saklap koyunglar, — dedi. **33** Musa Ḥarunoŋa: — Kəlgüsi əwladliringlaroŋa kərsitixkə saklax üqün bir komzəkni elip, uningoŋa bir omər mikdarda manna selip, Pərwərdigarning ḥuzurida koyup koyoŋin, — dedi. **34** [Keyin,] Ḥarun Pərwərdigar Musaoŋa buyuroŋandək komzəkni saklax üqün uni ḥəküm-guwaḥlik sanduкining aldida koyup koydi. **35** Xu tərikidə Israillar adəm olturaklaxkan bir zeminoŋa yetip kəlgüqə kirik yil «manna» yedi; ular Kanaan zeminining qegralirioŋa yətküqə manna yedi. **36** Əyni qaoŋda bir «omər» «əfaḥ»ning ondin birigə barawər idi.

17 Andin pütkül Israil jamaiti kopup, Sin qəlidin qikip, Pərwərdigarning əmri boyiqə səpər kilip, Rəfidim degən yərgə kelip qedirlirini tikti. Əmma u yərdə həlkkə iqkili su yok idi. **2** Xuning bilən həlk Musa bilən jedəllixip: — Bizgə iqkili su bərgin! — dedi. Lekin Musa ularoŋa: — Nemixka mening bilən jedəllixisilər? Nemixka Pərwərdigarni sinaysilər? — dedi. **3** Lekin həlk qangkap, su tələp kilip, Musadin aoŋrinip oŋotuldixip: — Sən nemixka bizni, balilirimizni wə melimizni ussuzluk bilən eltürüxkə Misirdin elip kəlding? — dedi. **4** Xuning bilən Musa Pərwərdigaroŋa pəryad kətürüp: — Bu həlkni kandak kilsam bolar?! Ular ḥelila meni qalma-kesək kilixi mumkin! — dedi. **5** Pərwərdigar Musaoŋa jawabən: — Sən Israilning akşakalliridin birnəqqisini əzüng bilən billə elip qikip, [Nil] dəryasining süyini uroŋiningda ixlətkən ḥasangni kolungoŋa elip həlkning aldioŋa baroŋin; **6** Mana, Mən xu yərdə, Ḥorəb teoŋidiki koram taxning üstidə sening aldingda turimən; sən koram taxni uroŋin. Buning bilən uningdin həlkkə iqkili su qikidu, — dedi. Musa Israilning akşakallirining kəz aldida xundak kildi. **7** Musa Israillarning jedəlləxkini wə ularning «Pərwərdigar arimizda zadi barmu-yokmu?» deyixip Pərwərdigarni sinioŋini üqün, u yərni «Massaḥ» wə «Məribaḥ» dəp atidi. **8** Xu qaoŋda Amaləklər kelip Rəfidimdə Israiloŋa ḥujum kildi. **9** Musa Yəxuaoŋa: Sən əzimizdin Amalək bilən jəng kilixka adəm tallioŋin. Mən ətə Hudaning ḥasisini kolumoŋa elip dəngning qokkisida turup turimən, dedi. **10** Yəxua Musa buyruoŋinidək kilip, Amaləklər bilən jəng kildi. Musa, Ḥarun wə Hur dəngning qokkisioŋa qikti. **11** Xundak boldiki, Musa kolini kətürüp tursa, Israil oŋalib kelətti, lekin u kollirini pəskə qüxürüp tursa, Amalək oŋalib kelətti. **12** Musaning kolliri eoŋirlixip kətti; ular bir taxni elip kelip uning astioŋa koydi; u uning üstidə olturdi; andin Ḥarun bilən Hur biri bir təripidə, biri yənə bir təripidə uning kollirini yəlap turdi; bu tərikidə uning kolliri taki kün patkuqə məzmut turdi. **13** Xundak kilip, Yəxua Amalək wə uning həlkini kiliqlap nabut kildi. **14** Pərwərdigar Musaoŋa: — Bir əslimə bolsun dəp bu ixlarni bir kitabka yezip kalduroŋin, xundakla xularni Yəxuaning kulakliriоŋa okup bər; qünki Mən Amaləkning namini asmanlarning astidin, ḥətta adəmlərning esidinmu mutlək əqürüwetimən, dedi. **15** Andin Musa bir kurbangahni yasap, namini «Pərwərdigar tuoŋumdur» dəp atidi **16** wə Musa: — Yahning təhti aldida bir kol kətürülüp: — «Pərwərdigar əwladtin əwladkiqə Amaləkkə karxi jəng kilidu» deyilgənidi, — dedi.

18 Musaning keynatisi, yəni Midiyanning kahini Yətro Hudaning Musa üqün həmdə Əz həlki Israil üqün barlik kiloŋanliri tooŋruluk anglidi, yəni Pərwərdigarning Israilni Misirdin qikaroŋanlikidin həwər tapti. **2** Xuning bilən Musaning keynatisi Yətro Musaning əslidə əz yenioŋa əwətiwətkən ayali Zipporah wə uning ikki ooŋlini elip yoloŋa qikti (birinqi ooŋlining ismi Gərxom dəp koyuloŋanidi; qünki Musa: «mən yaka yurtta musapir bolup turuwatimən» degənidi. **4** Yənə birining ismi Əliezər dəp koyuloŋanidi; qünki Musa: «Atamning Hudasi manga yardəmdə bolup, meni Pirəwnning kiliqidin kutkuzdi», degənidi). **5** Xundak kilip Musaning keynatisi Yətro Musaning ooŋulliri bilən ayalini elip, Musaning qəldə, Hudaning teoŋining yenida qedir tikgən yerigə yetip kəldi. **6** U əslidə Musaoŋa: —

«Mana, mənki kеynatang Yətro sening ayalingni wə uning ikki ooƣlini elip yeningoƣa ketiwatimən» dəp həwər əwətkənidi. **7** Xuning bilən Musa əz kеynatisining aldioƣa qikip, təzim kilip, uni səydi. Ular bir-biridin ƕal-əƕwal sorixip qediroƣa kirdi; **8** Andin Musa kiynatisioƣa Israilning wəjidin Pərwərdigarning Pirəwn wə misirlikləroƣa kiloƣan ƕəmmə əməllirini səzləp, ularning yol boyi bexioƣa qüxkən jəbir-japalarni bayan kilip, Pərwərdigarning kandak kilip ularni kutkuzoƣinini eytip bərdi. **9** Buni anglap Yətro Pərwərdigarning Israiloƣa kərsətkən barlik yahxilikidin, ularni misirliklarning kolidin kutkuzoƣanlikidin xadlandi. **10** Yətro [xadlinip]: — Silərni misirliklarning wə Pirəwnning kolidin kutkuzoƣan Pərwərdigaroƣa təxəkkurlər boloƣay! U bu kowmni misirliklarning kolidin kutkuzdi! **11** Mən Pərwərdigarning barlik ilaƕlardin üstün turidioƣanlikini əmdi bildim; qünki U dəl ular yooƣanqilik kiloƣan ixta Əzining ulardin üstün turidioƣanlikini namayan kildi — dedi. **12** Andin Musaning kеynatisi Yətro Hudaoƣa atap bir kəydürmə kurbanlik wə birnəqqə [təxəkkur] kurbanliklirini elip kəldi; Ƕarun bilən Israilning ƕərbir akʂakili Musaning kеynatisi bilən billə Hudaning ƕuzurida taam yeyixkə kəldi. **13** Ətisi Musa ƕəlkning ix-dəwaliri üstidin ƕeküm qikirixka olturdi; ƕəlk ətigəndin tartip kəqkiqə Musaning qərisidə turuxti. **14** Musaning kеynatisi uning ƕəlki üqün kiloƣan ixlirini kərgəndə uningdin: — Sening ƕəlkkə kiliwatkan bu ixing zadi nemə ix? Nemixka sən [bu ixta] yaloƣuz olturisən, barlik ƕəlk nemə üqün ətigəndin kəqkiqə sening qərəngdə turidu? — dedi. **15** Musa kеynatisioƣa jawab berip: — Həlk Hudadin yol izdəxkə mening kеximoƣa kelidu. **16** Kaqanki ularning bir ix-dəwasi qikʂa ular yenimoƣa kelidu; xuning bilən mən ularning otturisida ƕeküm qikirimən wə xundakla Hudaning kanun-bəlgilimilirini uloroƣa bildürimən, — dedi. **17** Musaning kеynatisi uningoƣa: — Bu kiloƣining yahxi bolmaptu. **18** Sən jəzmən əzüngni ƕəmdə qərəngdə turoƣan ƕəlknimu qarqitip koyisən; qünki bu ix sanga bək eoƣir kelidu. Sən uni yaloƣuz kilip yetixəlməysən. **19** Əmdi mening səzümgə kulak saloƣin, mən sanga bir məslihət berəy wə [xundak kilsang,] Huda sening bilən billə bolidu: — Sən əzüng Hudaning aldida ƕəlkning wəkili bolup, ularning ixlirini Hudaoƣa məlum kiloƣin; **20** sən ƕəlkkə kanun-bəlgilimilərni əgitip, mangidioƣan yolni kərsitip, ularning kandak burqi barlikini ukturoƣin. **21** Xuning bilən bir wakitta sən pütkül ƕəlkning arisidin Hudadin korkidioƣan, nəpsaniyətqilikni yaman kəridioƣan ƕəm kabiliyətlik ƕəm diyanətlik adəmlərni tepip, ularni ƕəlkning üstigə bax kilip, bəzisini mingbexi, bəzisini yüzbexi, bəzisini əllikbexi, bəzisini onbexi kilip təyinligin. **22** Xuning bilən bular ƕərkandak wakitta ƕəlkning ix-dəwalirini soraydu. Əgər qong bir ix-dəwa qikip kalsa, buni sanga tapxursun; lekin ƕəmmə kiqik ix-dəwalarni ular əzliri bejirisun. Xundak kilip, ular sening wəzipəngni yeniklitip, yükünqni kətürüxüp beridu. **23** Əgər xundak kilsang wə Huda sanga xundak buyrusa, əzüng [wəzipəngdə] put tirəp turalaysən wə ƕəlkingmu hatirjəmlik bilən əz jayioƣa kaytip ketidu, dedi. **24** Musa kеynatisining səzigə kulak selip deginining ƕəmmisini kildi. **25** Musa pütkül Israil arisidin kabiliyətlik adəmlərni tallap, ularni ƕəlkning üstigə bax kilip, bəzisini mingbexi, bəzisini yüzbexi, bəzisini əllikbexi, bəzisini onbexi kilip koydi. **26** Bular ƕərkandak wakitta ƕəlkning ix-dəwalirini sorap turdi; təsrək ix-dəwalarni bolsa, Musaoƣa yollaytti, kiqik ix-dəwalarni bolsa əzliri soraytti. **27** Andin Musa kеynatisini yoloƣa selip koydi, u əz yurtioƣa kaytip kətti.

19 Israillar Misir zeminidin qikip, dəl üqinqi eyining baxlanoƣan küni Sinay qəligə yetip kəldi. **2** Ular Rəfidimdin qikip, Sinay qəligə yetip kelip, qəldə qedir tikti; Israil xu yərdə, taoƣning udulida tohtap qedir tikti. **3** Musa Hudaning aldioƣa qikiwidi, Pərwərdigar taoƣdin uningoƣa hitab kilip mundak dedi: — Sən Yakupning jəmətigə səz kilip, Israillaroƣa munu ƕəwərni yətküzgin: — **4** «Mening misirliklaroƣa nemə kiloƣinimni, xundakla Mən silərni huddi bürküt balilirini kanatlirioƣa mindürüp elip yürgəndək, Əz kеximoƣa elip kəlginimni əzünglar kərdünglar. **5** Əmdi silər dərƕəkikət Mening səzümni anglap, əƕdəmni tutsanglar, undakta barlik əllərning arisida Manga has bir gəƕər bolisilər — qünki pütkül yər Meningkidur — **6** wə silər Manga kaƕinlardin tərkib tapkan has bir padixaƕlik wə mukəddəs bir kowm bolisilər». Mana bu sən Israillaroƣa deyixing kerək boloƣan səzlərdur, — dedi. **7** Xuning bilən Musa yenip kelip, ƕəlkning akʂakallirini qakirtip, Pərwərdigar uningoƣa buyruoƣan xu səzlərning ƕəmmisini uloroƣa yətküzdi. **8** Həlkning ƕəmmisi bir eoƣizdin: — Pərwərdigar buyruoƣanning ƕəmmisigə qokum əmə kilimiz! — dəp jawab bərdi. Andin Musa ƕəlkning jawab səzlirini Pərwərdigarning kеxioƣa berip yətküzdi. **9** Pərwərdigar Musaoƣa: — Mana, Mən sanga səz kiloƣinimda ƕəlk awazimni anglisun, ƕəmixə sanga ixənsun dəp, yeningoƣa kara bulutning karangoƣuluki iqidə kelimən, dəp eytti. Musamu ƕəlkning degənlirini Pərwərdigaroƣa anglatti. **10** Pərwərdigar Musaoƣa yənə: — Sən ƕəlkning kеxioƣa berip, bügün wə ətə ularni pak-mukəddəs kilip, kiyim-keqəklirini yuduroƣin. **11** Ular üqinqi künigə təyyar tursun; qünki üqinqi küni barlik ƕəlkning kəz aldida Pərwərdigar Sinay teoƣioƣa qüxidu. **12** Sən ƕəlk üqün [taoƣning] ətrapioƣa bir pasil kilip, uloroƣa: «Silər ehtiyat kilinglar, taoƣka qikmanglar yaki uning etikigə tegip kətmənglar. Kimki taoƣka təgsə eltürülməy kalmaydu; **13** Uningoƣa ƕətta birər koli tegip kətsimu, qalma-kesək kilip eltürülsun yaki ok etip eltürülsun. Məyli ƕaywan yaki insan bolsun, xundak kilsa, tirik kaldurulmisun» — dəp eytkin. Lekin Kanay uzun qelinsa, ular taoƣning tüwigə qikʂun, dedi. **14** Musa taoƣdin qüxüp ƕəlkning kеxioƣa berip, ƕəlkni Hudaoƣa atap mukəddəs kildi; ular kiyim-keqəklirini yudi. **15** Andin Musa ƕəlkkə: — Üqinqi künigə təyyar turunglar; ƕeqkim ayali bilən yekinqilik kilmisun, dedi. **16** Üqinqi küni boloƣanda, tang yoruxi bilən xundak boldiki, güldürmamilar güldürləp, qakmak qekip, taoƣ üstidə koyuk bir parqə bulut pəyda boldi, zor kattik qelinoƣan kanayning awazi anglandi. Buni kərüp qedirgaƕdiki pütkül ƕəlk korkunqidin titrəp kətti. **17** Musa ƕəlkni Hudaning aldida ƕazir boluxka qedirgaƕdin elip qikti. Ular kelip taoƣning tüwidə ərə turdi. **18** Pərwərdigar Sinay teoƣioƣa otta qüxüp kəlgini üqün is-tütək pütkül taoƣni kaplidi; is-tütək humdandin ərligən is-tütəktək üstigə ərləp qikti. Pütkül taoƣ kattik təwrinixkə baxlidi. **19** Kanay awazi baroƣanseri küqiyip intayin kattik qikti. Musa səz kiliwidi, Huda anglap ünlük awaz bilən jawab bərdi. **20** Pərwərdigar Əzi Sinay teoƣioƣa, taoƣning qokkisioƣa qüxti; andin Pərwərdigar Musani taoƣning qokkisioƣa qakiriwidi, Musa taoƣka qikti. **21** Pərwərdigar Musaoƣa: — Sən qüxüp halayikni agaƕlandurup: Ular «Pərwərdigarni kərimiz» dəp pasildin bəsüp ətmisun; undak kilsa, ulardin kəp adəm ƕalak bolidu, dəp eytkin. **22** Pərwərdigaroƣa yekin kələləydioƣan kaƕinlarmu əzlirini manga atap mukəddəs kilsun; bolmisa, Pərwərdigar [sepilni] bəskəndək uloroƣa ƕalakət yətküzidu, — dedi. **23** Musa Pərwərdigaroƣa: — Halayikning Sinay teoƣioƣa qikixi mumkin əməs; qünki Sən Əzüng bizgə kattik agaƕlandurdung: taoƣni «mukəddəs» dəp karap, uning ətrapioƣa pasillarni bekitinglar, dəp əmr kilding, — dedi. **24** Pərwərdigar Musaoƣa: — Mang, sən qüxüp kətkin. Andin sən Ƕarunni elip, billə qikkin; lekin kaƕinlar wə ƕəlk

bolsa Pərwərdigarning ḳexioɣa barayli dəp pasildin bəsüp ətmisun; bolmisa, [Pərwərdigar sepilni] bəskəndək ularning üstigə qüxidu, — dedi. **25** Xuning bilən Musa həlḳning ḳexioɣa qüxüp, ularoɣa bu səzni yətküzdi.

20 Huda munu barlik səzlərni bayan ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Mən seni «ḳulluḳ makani» boloɣan Misir zeminidin ḳiḳirip kəlgən Pərwərdigar Hudayingdurmən. **3** Sening Məndin baxḳa ḥeḳḳandaḳ ilaḥing bolmaydu. **4** Sən əzüng üqün məyli yuḳiridiki asmanda bolsun, məyli təwəndiki zeminda bolsun, yaki yər astidiki sularda bolsun, ḥərḳandaḳ nərsining ḳiyapitidiki ḥeḳḳandaḳ oyma xəkilni yasima. **5** Sən bundaḳ nərsilərgə bax urma yaki ularning ḳulluḳioɣa kirmə. Qünki Mənki Pərwərdigar Hudaying wapasizlikḳa ḥəsət ḳiloɣuqi Təngridurmən. Məndin nəprətlənɣənlərning ḳəbiḥliklirini əzlirigə, ooɣullirioɣa, ḥətta nəwrə-qəwrilirigiqə qüxürimən, **6** Əmma Meni səyidioɣan wə əmrlirimni tutidioɣanlaroɣa ming əwladioɣiqə əzgərməs meḥribanlik kərsitimən. **7** Pərwərdigar Hudayingning namini ḳalaymiḳan tiloɣa alma; qünki kimdəkim namini ḳalaymiḳan tiloɣa alsa, Pərwərdigar uni gunaḥkar ḥesablimay ḳalmaydu. **8** Xabat künini muḳəddəs dəp bilip tutḳili yadingda saḳlioɣin. **9** Altə kün ixləp barlik ixliringni tügətkin; **10** lekin yəttinqi küni Pərwərdigar Hudayingoɣa ataloɣan xabat künidur; sən xu küni ḥeḳḳandaḳ ix ḳilmaysən; məyli sən yaki ooɣlung bolsun, məyli ḳizing, məyli ḳulung, məyli dediking, məyli buḳang yaki sən bilən bir yərdə turuwatḳan musapir bolsun, ḥeḳḳandaḳ ix ḳilmisun. **11** Qünki altə kün iqidə Pərwərdigar asman bilən zeminni, dengiz bilən uning iqidiki barini yaratti andin yəttinqi künidə aram aldi. Buning üqün Pərwərdigar xabat künini bəht-bərikətlik kün ḳilip, uni muḳəddəs kün dəp bekitti. **12** Ata-anangni ḥərmət ḳil. Xundaḳ ḳilsang Pərwərdigar Hudaying sanga ata ḳilmaḳqi boloɣan zeminda uzun ömür kərisən. **13** Ḳatillik ḳilma. **14** Zina ḳilma. **15** Ooɣrilik ḳilma. **16** Ḳoxnang tooɣruluḳ yaloɣan guwaḥlik bərmə. **17** Sən ḳoxnangning əyimaritigə kəz ḳiringni salma, nə ḳoxnangning ayali, nə uning ḳulioɣa, nə uning dediki, nə uning kalisi, nə uning ixiki yaki ḳoxnangning ḥərḳandaḳ baxḳa nərsisigə kəz ḳiringni salma. **18** Pütkül həlḳ güldürmamilarni, qeḳin-yalḳunlarni, kanayning awazi wə taoɣdin ərləp qiḳḳan is-tütəklərni kərdi wə anglidi; ular bularni kərüp, titrixip yiraḳ turuxti **19** wə Musaoɣa: — Bizgə sənla səz ḳiloɣaysən, biz anglaymiz; lekin Huda bizgə Əzi səz ḳilmisun; qünki undaḳ ḳilsa əlüp ketimiz, dedi. **20** Musa halayiḳḳa jawabən: — Ḳorḳmanglar; qünki Hudaning bu yərgə kelixi silərni sinax üqün, yəni silərning Uning dəḥxətlikini kəz aldinglaroɣa kəltürüp, gunaḥ ḳilmasliḳinglar üqündur, — dedi. **21** Xuning bilən halayiḳ nerida turdi; lekin Musa Huda iqidə turoɣan ḳoyuḳ bulutning ḳexioɣa yeḳin bardi. **22** Pərwərdigar Musaoɣa: — Sən berip Israillaroɣa munu səzlərni yətküzgin: «Silərgə ərxtin səz ḳiloɣinimni kərdünglar. **23** Silər Mening ornumda ilaḥ dəp kümüxtin butlar yasimanglar, yaki əzünglar üqün altundin butlarni yasimanglar. **24** — Sən Mən üqün tupraḳtin bir ḳurbangaḥ yasap, xu yərdə kəydürmə ḳurbanlik wə inaḳlik ḳurbanliḳliringni, ḳoy-əqkə bilən kaliliringni sunoɣin. Omumən Mən həlḳḳə namimni [ḥərmət bilən] əslitidioɣan barlik jaylarda, yeningoɣa kelip sanga bəht-bərikət ata ḳiliman. **25** — Əgər Manga atap taxlardin ḳurbangaḥ yasimaḳqi bolsang, yonuloɣan taxlardin yasimioɣin; qünki taxlaroɣa əswabingni təgküzsəng, ular napak bolup ḳalidu. **26** Ḳurbangaḥimoɣa qiḳidioɣan pələmpəy bolmisun; undaḳ boloɣanda, pələmpəydin qiḳḳuqə əwriting kərünüp ḳelixi mumkin», — dedi.

21 — Sən ularning aldioɣa ḳoyidioɣan ḥəküm-bəlgilimilər munulardur: — **2** Əgər sən bir ibraniy ḳulni setiwaloɣan bolsang, u altə yiloɣiqə hizmitingdə bolup, yəttinqi yili tələmsiz ḥər ḳilinsun. **3** U ḳul ḳilinixḳa tənḥa ḥaləttə elip kelingən bolsa, tənḥa ḥaləttə kətsun. Ayali bilən birgə elip kelingən bolsa, ayalimu uning bilən billə kətsun. **4** Əgər hojisi uningoɣa hotun elip bərgən bolsa, xundaḳla ayali uningoɣa ooɣul-ḳizlarni tuoɣup bərgən bolsa, ayal baliliri bilən hojisioɣa ḳelip, ər yaloɣuz kətsun. **5** Lekin əgər ḳul elan ḳilip: «Mən hojam, ayalim wə balilirimoɣa muḥəbbitim boloɣini üqün ḥər bolup kətməymən» desə, **6** undaḳta uning hojisi uni Hudaning [ibadət sorunining] aldioɣa elip berip, uni ixikning aldida yaki ixikning kexikining aldida turoɣuzsun; andin hojisi bigiz bilən uning ḳulikini təxsun. Xundaḳ ḳilip, u mənggügə hojisining ḳuli bolup ḳalidu. **7** Əgər birkim ḳizini dedəklikkə setiwətkən bolsa, u ər ḳullar ḥər ḳilinoɣandək ḥər ḳilinmisun. **8** Əgər əzigə has setiwaloɣan ḳiz hojisioɣa yaḳmisa, undaḳta u ḳiz tərəpning ḥəḳ tələp uni ḥər ḳilixioɣa yol ḳoyuxi kerək. Lekin hojisining uni yat həlḳḳə setix ḥoḳuḳi bolmaydu; qünki hojisi uningoɣa wapasizlik ḳiloɣandur. **9** Əgər u ḳizni ooɣlioɣa has bekitkən bolsa, undaḳta u bəlgilimilər boyiqə uningoɣa əz ḳizidək muamilə ḳilsun. **10** Əgər hojisi yənə hotun alsa, əslidə əmrigə aloɣan dedikining yemək-iqmikini, kiyim-keqikini wə ər-hotunqilik burqini keməytmisun. **11** Əgər u xu üq ixni ada ḳilmisa, undaḳta u bədəl tələməy ḥər bolsun. **12** Kimki bir adəmni urup eltürüp ḳoysa, umu qoḳum eltürülsun. **13** Lekin əgər u kixi [əlgüqining] jenini paylap turup ḳəstən eltürmigən, bəlki mən Huda uning ḳoli arḳilik xu kixining elüxigə yol ḳoyoɣan bolsam, undaḳ əḥwalda Mən uningoɣa ḳaqidioɣan bir jayni orunlaxturimən. **14** Lekin əgər birsi əz ḳoxnisini ḥiylə bilən eltürimən dəp, uningoɣa ḳəstən ḥujum ḳilsa, u gərqə [panaḥ izdəp] ḳurbangaḥimoɣa ḳeqip kəlsimu, u xu yərdə tutulsun wə elümgə məḥḳum ḳilinsun. **15** Kimki əz atisi yaki anisioɣa ḳol təgküzsə, qoḳum eltürülsun. **16** Kimki bir adəmni bulap satḳan bolsa yaki uning ḳolida barliḳi məlum bolsa, jəzmən eltürülüxi kerək. **17** Kimki əz atisi yaki anisioɣa lənət ḳilip ḳaroɣioɣan bolsa, jəzmən eltürülüxi kerək. **18** Əgər ikki kixi uruxup ḳelip, biri yənə birini tax ya moxti bilən ursa, uruloɣan kixi əlməy, orun tutup yetip ḳaloɣan bolsa, **19** u kixi ḳopup ḥasioɣa tayinip taxḳirioɣa qiḳḳudək bolsa, undaḳta uni uroɣan kixi jazadin halas ḳilinsun; pəḳət zəhimlənɣüqining yetip ixtin ḳaloɣan waḳti üqün tələm berip, uni dawalitip səllimaza saḳaytsun. **20** Əgər birsi ḳuli yaki dedikini tayaḳta ursa, xundaḳla ḳul yaki dedək nəḳ məydanda əlüp kətsə, uning üqün [igisi] qoḳum jazaoɣa tartilsun. **21** Lekin əgər tayaḳ yegüqi bir-ikki kün tirik tursa, undaḳta ḳul hojayinining xəhsi mal-mülki boloɣini üqün, ḳulning jazasioɣa tartilmisun. **22** Əgər kixilər bir-biri bilən uruxup ḳelip, ḥamilidar bir ayalni urup salsa, ḥamilidar ayalda balisi baldur tuoɣuluxidin baxḳa zəhimlinix bolmisa, ayalning erining tələm təlipi boyiqə ḥakimlarning təstiḳidin ətküzülüp jərimanə təlisun. **23** Əgər [ayal yaki bala] ziyan-zəhətkə uqrioɣan bolsa, undaḳta jenioɣa jan, **24** kəzigə kəz, qixioɣa qix, ḳolioɣa ḳol, putioɣa put, **25** kəyükkə kəyük, zəhimgə zəhim, kəkkə kək tələnsun. **26** Əgər birsi əz ḳul ya dedikining kəzini urup nakar ḳilip ḳoysa, kəzi wəjidin uni azad ḳilsun. **27** Xuningdək birsi əz ḳuli ya dedikining qixini urup qiḳiriwətkən bolsa, qixi wəjidin uni azad ḳilsun». **28** Əgər bir kala bir ər yaki ayal kixini üsüp eltürüp ḳoysa, xu kala qoḳum qalmaḳesək ḳilinixi kerək, uning gəxi yeyilmisun. Lekin kalining igisigə gunaḥ kəlmisun. **29** Lekin bu uyning ilgiridin üsüx aditi bolup, igisigə bu ḥəḳtə agaḥ berilgən bolsa, lekin yənila uni baoɣlimioɣini üqün ər-ayal kixilərni üsüp eltürüp ḳoyoɣan bolsa,

undakta kala qalma-kesək kilinsun, igisimu ölümgə məhkum kilinsun. **30** Lekin uningdin hun həkki tələp kilinsa, əz jenining ornida uningoɣa kanqilik tələm koyuloɣan bolsa xuni bərsun. **31** Kalidin üsülgüqi ooɣul yaki kiz bala bolsa, kalining igisi ohxaxla yukiriki həkümdikidək bir tərəp kilinsun. **32** Kala kul yaki dedəkni üskən bolsa, kalining igisi üsülgüqining hojisioɣa ottuz xəkəl kümüx bərsun; andin kala qalma-kesək kilinsun. **33** Əgər birsi bir orining aoɣzini oquk koyup yaki kolawatkan orining aoɣzini yapmay, kala yaki exək uningoɣa qüxüp kətsə, **34** Undakta orining igisi mal igisining ziyinini toluk tələp bərsun; ölgən mal uningki bolidu. **35** Əgər birsining kalisi yənə birsining kalisini üsüp öltürüp koyoɣan bolsa, undakta ular tirik kaloɣan kalini setip, pulni barawər bölüxsun həm ölük kalinimu xundak bölüxsun. **36** Lekin kalining ilgiridin üsidioɣan aditi barliki enik turup, igisi uni baoɣlimay koyuwətkən bolsa, undakta üsküqi kalining igisi kalioɣa kala tələp bərsun, ölük kala uning bolsun.

22 Əgər birsi bir kala yaki koyni ooɣrilap, uni soysa ya setiwətsə, u bir kalining ornioɣa bəx kala, bir koyning ornioɣa tət koy təlisun. **2** Ooɣri tam təxkəndə tutulup kelip, tayak yəp ölüp kalsa, öltürgüqigə hun jazasi kəlmisun. **3** Lekin xu wəkə boloɣan pəyttə kün qikip kaloɣan bolsa, undakta öltürgüqi hun jazasioɣa tartilsun. Ooɣri ooɣrilioɣinini tələp ziyanni toluklap berixi kerək; uningda bir nemə bolmisa, kullukka setilip, ooɣrilioɣan nərsini təlixi kerək. **4** Ooɣri tutuloɣanda ooɣrilioɣan nərsə, kala bolsun, exək bolsun, koy bolsun uning kolida tirik halättə tepilsa, u ikki həssə kimmättə tələp bərsun. **5** Əgər birsi əz mal-qarwilirini etizlikka yaki üzümzarlikka otlaxka koyuwetip, baxkilarning baoɣ-etizlikida otlaxka yol koysa, undakta u əzining əng esil məhsulatliridin yaki üzümzarlikining əng esil mewisidin ziyanni tələp bərsun. **6** Əgər ot ketip, tikənlikkə tutixip ketip, andin ənqilərni, bax tartip pixkan ziraətni keydürüp, pütkül etizlikni kül kiliwətsə, undakta ot koyoɣuqi barlik ziyanni tələp bərsun. **7** Əgər birsi koxnisioɣa pul yaki mal-dunyasini amanət kiloɣan bolsa, bular əyidin ooɣrilinip kətsə, xundakla ooɣri keyin tutulsa, u ooɣrilioɣinini ikki həssə kimmättə tələp bərsun. **8** Lekin ooɣri tepilmisa, əy igisining koxnisining melioɣa kol təgküzgən ya təgküzmigənliki məlum bolsun dəp, hakimlarning aldioɣa kəltürülsun. **9** Hərhil hiyanət, u məyli kala, exək, koy, kiyim-keqək bolsun, yittürüp koyoɣan nərsə bolsun, ular tooɣruluk bir koxnisi: «əməliyättə mundak idi» dəp talaxkan bolsa, hər ikkisining dəwasi hakimlarning aldioɣa kəltürülsun; hakimlar kaysioɣa gunah bekitsə, xu koxnisioɣa ikki həssə kimmättə tələp bərsun. **10** Əgər birsi koxnisioɣa exək, kala, koy yaki baxka bir qarpayni amanət kilsa, bu amanət meli kixi kərməy ölüp kətsə, yaki zəhimlənsə, yaki həydəp əkitilsə, **11** undakta koxnisining melioɣa kol təgküzgən ya təgküzmigənliki məlum bolsun dəp, Pərwərdigarning aldida ularning otturisida bir kəsəm iqürülsun. Mal igisi bu kəsəmni kobul kilsun; koxnisi uningoɣa tələm tələp bərmisun. **12** Lekin mal ooɣrilanoɣan bolsa, u igisigə tələp bərsun. **13** Əgər uni wəhxiy haywan booɣup koyoɣan bolsa, u malning kaldukini guwahlik üqün kərsitip, uni tələp bərmisimu bolidu. **14** Əgər birsi koxnisidin bir ulaoɣni ətnə elip, ulaoɣ igisi yok yərdə zəhimlənsə yaki ölüp kalsa, ətnə aloɣuqi toluk tələp bərsun. **15** Lekin igisi nək məydanda bolsa, ətnə aloɣuqi tələp bərmisun; ulaoɣ ijarigə elinoɣan bolsa, aloɣuqi tələm təlimisun; qünki uni ijarə tələp əkəlgən. **16** Əgər bir adəm tehi yatlik bolmioɣan bir kizni azdurup, uning bilən billə yatsa, undakta u uning toylukini berixi kerək, andin uni hotunlukka alsun. **17** Lekin kizning atisi uni uningoɣa bərgili unimisa, zina kiloɣuqi pak kizlarning toylukioɣa barawər kelidioɣan kümüx pulni tarazida əlqəp bərsun. **18** Jadugər hotunni tirik koymioɣin. **19** Haywan bilən jinsiy munasiwət ətküzgən hərbiri jəzmən ölümgə məhkum kilinsun. **20** Kimdəkim birdinbir Pərwərdigardin baxka hərkandak ilahoɣa kurbanlik sunsa, haram dəp mutlək halakətkə məhkum kilinsun. **21** Silərmu Misirda musapir bolup turoɣanikənsilər, musapir boloɣan kixini heq harlimanglar wə yaki uningoɣa heq zulum kilmanglar. **22** Hərkandak tul hotun yaki yetim balini horlimanglar. **23** Sən ularni hərkandak tərəptə horlisang, ular manga pəryad kətürsə, Mən ularning awazini qokum anglaymən; **24** xuning bilən oɲəzipim tutixip, silərni kiliqlap öltürimən, silərning hotunliringlar tul kilinip, balililiringlar yetim bolup kalidu. **25** Əgər sən Mening həlkimning iqidin sanga koxna boloɣan kəmbəoɣəlgə kərz bərgən bolsang, uningoɣa jazanihorlardək muamilə kilmioɣin; uningdin əsüm almanglar. **26** Əgər sən koxnangning qapinini gərügə aloɣan bolsang, kün olturmasta uningoɣa yandurup bər. **27** Qünki qapini uning birdinbir yepinqisi bolup, bədinini yapidioɣan kiyim xudur. U bolmisa, u nemini yepinip yatidu? Bu səwəbtin Manga pəryad kilsa, pəryadini anglaymən; qünki Mən xəpkətlikturmən. **28** Hudaoɣa kupurluk kilma, wə həlkingning əmirlirinimu karoɣap tillima. **29** Haminingning hosulining axkinidin wə xarab-zəytun meyi kəlqikingdin taxkinidin Manga hədiyə sunuxni hayal kilmioɣin. Sən ooɣulliringning tunjisini Manga atioɣin. **30** Kala bilən koyliringning tunji balilirinimu həm xundak atioɣin; tunji bala yəttə küngiqə anisi bilən billə tursun; əmma səkkizinqi küni uni Manga atap sunoɣin. **31** Silər Manga ataloɣan mukəddəs kixilər bolisilər; xunga dalada yirtkuq haywan təripidin booɣuloɣan haywanning gəxini yemənglar, bəlki uni itlaroɣa taxlap beringlar.

23 Yaloɣan gəpni yaymioɣin wə ya yaloɣan guwahlik berip rəzil adəmgə yan basmioɣin. **2** Topka əgixip rəzil ixta bolma yaki dəwa-dəsturlarda guwahlik bərgəndə topka əgixip həkikətni burmilima. **3** Kəmbəoɣəl dəwa kilsa, uningoɣa yan basma. **4** Düxminingning kala ya exiki ezip ketip, sanga uqrap kalsa, uni elip kelip, igisigə qokum tapxurup bər. **5** Əgər sanga əq boloɣanning exiki yükni kətürəlməy yükning astida yatkinini kərsəng, uni yardəmsiz taxlimay, bəlki uningoɣa yardəmlixip exikini kopuruxup berixing zərür. **6** Arangdiki kəmbəoɣəlning dəwasida adalətni burmilima. **7** Hərkandak sahta ixtin əzüngni neri tart; bigunah adəm bilən həkkaniy adəmni öltürmigin; qünki Mən rəzil adəmni hərgiz adil dəp aklimaymən. **8** Xuningdək heqkandak para yemə; qünki para kəzi oquklarni kor kilip, həkkaniylarning səzlirini burmilaydu. **9** Musapir kixilərgə zulum kilma; qünki əzünglar Misir zeminida musapir bolup turoɣan boloɣaqka, musapirning rohiy halini bilisilər. **10** Altə yil əz yeringni terip, hosullirini al. **11** Lekin yəttinqi yili yərgə aram berip uni box koy; həlkingning namratliri uningdin yioɣip yesun, ulardin axkinini janggaldiki haywanlar yesun; xundakla üzümzarliking bilən zəytunzarlikingnimu xundak kiloɣin. **12** Altə kün iqidə əz ixingni ada kilip, yəttinqi küni aram elixing zərür. Buning bilən kala-exəkliring aram tapidu, dedikingning ooɣli bilən musapir kiximu hardukini qikiridu. **13** Mən sanga eytkinimning həmmisini kəngül bəlüp ada kil; baxka ilahlarning namini tilingoɣa alma; bular hətta aoɣzingoɣimu qikmisun. **14** Hər yilda üq ketim mening üqün heyt ətküzgin. **15** Aldi bilən «petir nan heyti»ni ətküz; sanga əmr kiloɣinimdək Abib eyidiki bekitilgən künlərdə yəttə kün petir nan yegin; qünki xu ayda sən Misirdin qikkaniding. Xu heytta heqkixi aldimoɣa kuruk kol kəlmisun. **16** Sən əjir kilip terioɣan etizdiki ziraitingning tunji hosulini oroɣanda «orma

ḫeyti»ni ətküz; xundakḷa sən əjir singdürüp yərdin ahirki ḫosul-məḥsulatliringni yil ahirida yioɣkanda «ḫosul yioɣix ḫeyti»ni ətküz. **17** Yilda üq ḳetim ərkəkliringning ḫammisi Rəb Pərwərdigarning ḫuzurioɣa ḫazir bolsun. **18** Sən manga ataloɣan ḳurbanliḳning ḳenini hemirturuq selinoɣan nan bilən sunmioɣin; ḫeyt ḳurbanliḳining yeoɣini bolsa keḳiqə ḳondurup ətigiḳigə saḳlima. **19** Zeminingdiki dəsləpki ḫosulning əng yahxsini Pərwərdigar Hudayingning əyigə elip kəl. Ooɣlaḳni anisining sütidə ḳaynitip pixurma. **20** Mana, Mən bir Pərixtini yolda seni ḳooɣdap, Mən sanga təyyarlioɣan yərgə elip barsun dəp, aldingda yürüxkə əwətimən. **21** Sən uning aldida əzünggə agaḥ bol, uning awazioɣa ḳulaḳ sal. Uning zitioɣa təgmə; bolmisa, u itaətsizlikliringni kəqürməydu; qünki Mening namim uningdidur. **22** Lekin əgər sən uning awazioɣa ḳulaḳ selip, Mening barliḳ buyruoɣanlirimoɣa əməl ḳilsang, Mən düxmənliringgə düxmən, küxəndiliringgə küxəndə bolimən. **23** Qünki Mening Pərixtəm aldingda yürüp, seni Amoriy, Ḥittiy, Pərizziy, Ḳanaaniy, Ḥiwiy wə Yəbusiylarning zemininoɣa baxlap kiridu; Mən ularni yoḳitimən. **24** Sən ularning ilaḥlirioɣa bax urup ibadət ḳilma wə yaki ular ḳiloɣandək ḳilma; bəlki ularning [butlirini] üzül-kesil qeḳiwət, but tüwrüklirini üzül-kesil kukum-taloɣan ḳiliwət; **25** Lekin Hudayinglar Pərwərdigarning ibaditidə bolunglar. Xundaḳ ḳilsanglar U nan bilən süyünglarni bərikətləydu; Mən barliḳ kesəllikni aranglardin qiḳirip taxlaymən. **26** Buning bilən zeminingda boyidin ajrap ketidioɣan yaki tuoɣmas ḫeqbir ayal yaki qarpay bolmaydu; əmrüngning künlirini toluḳ ḳilimən. **27** Mən sening aldingda wəḥimimni əwətimən, ḳaysi taipigə yeḳinlaxsang xularni parakəndə ḳilimən; xuning bilən ḫammə düxmənliringni kəynigə yandurup ḳaqurimən. **28** Ḥiwiylar, Ḳanaaniylar wə Ḥittiylarni aldingdin ḳooɣlap qiḳiriwetixkə serik ḫərilərni aldingda yürüxkə əwətimən. **29** Əmma zeminning Harabilixip, dalada wəḥxiy ḫaywanlar awup sanga həwp bolup ḳalmasliḳi üqün, xu əllərni aldingdin bir yiloɣiqə ḫəydiwətməymən, **30** Bəlki sən awup, zeminni [pütünləy] miras ḳilip boloɣuqə, az-azdin ḫəydəp turimən. **31** Sening zeminingning qegrilirini Ḳizil Dengizdin tartip Filistiylərning dengizioɣiqə, xuningdək qəldin tartip [Əfrat] dəryasioɣiqə bekitimən; qünki zeminda turuwatḳanlarni ḫəydiwetip yerini igilixing üqün, ularni ḳolungoɣa tapxurimən. **32** Sən ular bilən wə yaki ilaḥliri bilən ḫeqḳandaḳ bir əḥdə tüzmə. **33** Ularning seni aldimda gunaḥḳa patḳuzmasliḳi üqün ularni zeminingda ḳət'iy turoɣuzma. Qünki mubada sən ularning ilaḥlirining ibaditidə bolsang, bu ix sanga tuzaḳ bolidu.

24 U Musaoɣa yənə: — «Sən berip, əzüng bilən billə Ḫarun, Nadab, Abiḥuni wə Israillarning aḳsaḳalliri arisidin yətmix adəmni elip, Pərwərdigarning ḫuzurioɣa qiḳip, yiraḳta turup səjdə ḳilinglar. **2** Pəḳət Musala Pərwərdigarning aldioɣa yeḳin kəlsun; baxḳilar yeḳin kəlmisun, həlḳ uning bilən billə üstigə qiḳmisun, — dedi. **3** Musa kelip Pərwərdigarning barliḳ səzliri bilən ḫəkümlirini halayiḳḳa dəp bərdi; pütkül halayiḳ bir awazda: — Pərwərdigarning eytḳan səzlirining ḫammisigə əməl ḳilimiz! — dəp jawab berixti. **4** Andin Musa Pərwərdigarning ḫammə səzini hatiriliwelip, ətisi səḥər ḳopup taoɣning tüwidə bir ḳurbangaḥni yasap, xu yərdə Israilning on ikki ḳəbilisining sani boyiqə on ikki tax tüwrükni tiklidi. **5** Yənə Israillarning birnəqqə yigitlirini əwətti, ular berip Pərwərdigaroɣa kəydürmə ḳurbanliḳlar sundi, inaḳlik ḳurbanliḳi süpitidə birnəqqə torpaḳnimu soyup sundi. **6** Andin Musa ḳanning yerimini ḳaqilaroɣa ḳaqilidi, yənə yerimini ḳurbangaḥ üstigə qaqti. **7** Andin u əḥdinamini ḳolioɣa elip, həlḳḳə oḳup bərdi. Ular jawabən: — Pərwərdigarning eytḳinining ḫammisigə ḳulaḳ selip, itaət ḳilimiz! — deyixti. **8** Xuning bilən Musa ḳaqilardiki ḳanni elip, həlḳḳə sepip: — Mana, bu Pərwərdigar muxu səzlərning ḫammisigə asasən silər bilən baoɣlioɣan əḥdining ḳenidur, dedi. **9** Andin keyin Musa wə Ḫarun, Nadab wə Abiḥu Israillarning aḳsaḳalliridin yətmix adəm bilən billə taoɣ üstigə qiḳixti. **10** Ular xu yərdə Israilning Hudasini kərdi; uning ayioɣining astida huddi kək yaḳuttin yasaloɣan nəpis payandazdək, asman gümbizidək süpsüzük bir jisim bar idi. **11** Lekin u Israillarning mətiwərlirigə ḳol təgküzmidi; ular Hudani kərüp turdi ḫəmdə yəp-iqixti. **12** Pərwərdigar Musaoɣa: — Taoɣ üstigə, ḳeximoɣa qiḳip xu yərdə turoɣin. Sanga ularoɣa əgitixkə tax tahtaylarni, yəni Mən yezip ḳoyoɣan ḳanun-əmrni berimən, dedi. **13** Xuning bilən Musa ḳopup, Yardəmqisi Yəxuani elip mangdi. Musa Hudaning teoɣioɣa qiḳti. **14** U awwal aḳsaḳallaroɣa: Biz yenip kəlgüqə muxu yərdə bizni saḳlap turunglar. Mana, Ḫarun bilən hur silərning yeninglarda ḳalidu; əgər birsining ix-dəwasi qiḳsa, ularning aldioɣa barsun, — dedi. **15** Xuning bilən Musa taoɣning üstigə qiḳti wə taoɣni bulut ḳaplidi. **16** Pərwərdigarning julasi Sinay teoɣining üstidə tohtidi; bulut uni altə küngiqə ḳaplap turdi; yəttinqi küni, Pərwərdigar bulut iqidin Musani qaḳirdi; **17** Pərwərdigarning julasining ḳiyapiti Israillarning kəz aldida taoɣning qoḳḳisida ḫəmmini yutḳuqi ottəḳ kəründi. **18** Musa bulutning iqigə kirip, taoɣning üstigə qiḳip kətti. Musa ḳirik keqə-kündüz taoɣda turdi.

25 Pərwərdigar Musaoɣa mundaḳ dedi: — **2** Sən Israillaroɣa eytḳin, ular Manga bir «kətürmə ḫədiyə»ni kəltürsun; kimning kəngli ḫədiyə sunuxḳa hux bolsa, uningdin Manga sunulidioɣan «kətürmə ḫədiyə»ni tapxuruwelinglar. **3** Silər ulardin tapxuruwalidioɣan kətürmə ḫədiyə: — Altun, kümüx, mis, **4** kək, səsün wə ḳizil rənglik yip, kanap rəht, tiwit, **5** ḳizil boyaloɣan ḳoḳarning teriliri, delfinning teriliri, akatsiyə yaoɣiqi, **6** qiraoɣ üqün zəytun meyi, «məsiḥləx meyi» wə huxbuy üqün huxbuy dora-dərməklər, **7** əfod bilən «ḳoxen»oɣa ornitilidioɣan aḳ ḫeḳiḳ wə baxḳa esil taxlar bolsun. **8** Mening əzliri arisida makan ḳilixim üqün [xulardin] Manga bir muḳəddəs turaloɣuni yasisun. **9** Uni Mən sanga barliḳ kərsətməkqi boloɣinimoɣa asasən, yəni ibadət qedirining nushisi wə barliḳ əswab-saymanlirining nushisioɣa op'ohxax ḳilip yasanglar. **10** Ular akatsiyə yaoɣiqidin bir sanduḳ yasisun. Uning uzunluḳi ikki yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz, egizliki bir yerim gəz bolsun. **11** Sən uni sap altun bilən ḳaplioɣin; iqi wə sirtini altun bilən ḳaplap, uning üstünki ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳar. **12** Uningoɣa altundin tət ḫalḳa ḳuydurup, tət qetiḳioɣa bekitkin. Bir təripigə ikki ḫalḳa, yənə bir təripigə ikki ḫalḳa bolsun. **13** Sən ḫəm akatsiyə yaoɣiqidin ikki baldaḳ yasap, ḫər ikkisini altun bilən ḳaplioɣin; **14** andin sanduḳ ular arḳilik kətürülsun dəp, baldaḳlarni sanduḳning ikki yenidiki ḫalḳiliridin ətküzüp ḳoyoɣin. **15** Baldaḳlar ḫəmixə sanduḳtiki ḫalḳida tursun; ular uningdin qiḳirilmisun. **16** Mən sanga beridioɣan ḫəküm-guwaḥliḳni sanduḳḳa ḳoyoɣin. **17** Sanduḳning [yapḳuqi süpitidə] sən altundin uzunluḳi ikki yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz boloɣan bir «kafarət təhti» yasioɣin. **18** Ikki kerubni altundin soḳup yasioɣin. Ularni kafarət təhtining ikki təripigə ornatḳin. **19** Bir kerubni bir təripigə, yənə bir kerubni yənə bir təripigə ornitix üqün yasioɣin. Ikki təripidiki kerublarni kafarət təhti bilən bir gəwdə ḳilinglar. **20** Kerublar bir-birigə yüzlənsun, ḳanatlirini kafarət təhtining üstigə kerip, ḳanatliri bilən uni yapsun; kerublarning yüzi kafarət təhtigə ḳaritilsun. **21** Sən kafarət təhtini sanduḳning üstigə ḳoyup, Mən sanga beridioɣan ḫəküm-guwaḥliḳni sanduḳning iqigə ḳoyoɣin. **22** Mən xu yərdə sən bilən kerüximən; kafarət təhti üstidə, yəni ḫəküm-

guwaḫlik sanduḳining üstidiki ikki kerubning otturisida turup sanga Israillaroɣa yətküzüxkə tapxuridioɣan barlik əmrlirim tooɣrisida səz ḳilimən. **23** Ḥəm akatsiyə yaoɣiqidin uzunluḳi ikki gəz, kəngliki bir gəz, egizliki bir yerim gəz boloɣan bir xirə yasioɣin. **24** Uni sap altun bilən ḳaplap, uning üstünki ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳar. **25** Sən xirəning qərisigə tət ilik egizliktə bir ləw yasioɣin; bu ləwning qərisigimu altundin bir girwək qiḳar. **26** Sən u xirəgə altundin tət ḫalḳa yasap, bu ḫalḳilarni xirəning tət burjikidiki qetiḳḳa ornatḳin. **27** Xirəni kətürüxkə baldaḳlar ətküzülsun dəp, ḫalḳilar xirə lewigə yeḳin bekitilsun. **28** Baldaḳlarni akatsiyə yaoɣiqidin yasap, altun bilən ḳaplioɣin; xirə ular arḳilik kətürilidu. **29** Xirəgə yandap legən, ḳaqa-təhsə, piyalə wə «xarab ḫədiyəliri»ni qaqidioɣan ḳədəḫlərni yasioɣin; ularni sap altundin yasioɣin. **30** Mening ḫuzurumda turuxḳa sən xirəgə ḫəmixə «təḳdim nan»ni ḳoyoɣin. **31** Sən ḫəm sap altundin bir qiraoɣdan yasioɣin. U qiraoɣdan soḳup yasalsun; qiraoɣdanning puti, oɣoli, ḳədəḫliri, oɣunqə wə qeqəkliri pütün bir altundin soḳulsun. **32** Qiraoɣdanning oɣolining ikki yenidin altə xahqə qiḳirilsun — qiraoɣdanning bir yenidin üq xahqə, qiraoɣdanning yənə bir yenidin üq xahqə qiḳirilsun; **33** bir yenidiki ḫərbir xahqidə badam güli xəklidə oɣunqisi wə qeqiki boloɣan üq ḳədəḫ qiḳirilsun, yənə bir yenidiki ḫərbir xahqidə badam güli xəklidə oɣunqisi wə qeqiki boloɣan üq ḳədəḫ qiḳirilsun. Qiraoɣdanoɣa qiḳiriloɣan altə xahqining ḫəmmisi xundaḳ yasalsun. **34** Qiraoɣdanning [oɣolidin] badam güli xəklidə oɣunqisi wə qeqiki boloɣan tət ḳədəḫ qiḳirilsun. **35** Bulardin baxḳa [birinqi] ikki xahqining astida bir oɣunqə, [ikkinqi] ikki xahqining astida bir oɣunqə, [üqinqi] ikki xahqining astida bir oɣunqə bolsun; qiraoɣdanoɣa qiḳiriloɣan altə xahqining asti ḫəmmisi xundaḳ bolsun. **36** Uning xu oɣunqiliri ḫəm xahqiliri qiraoɣdan bilən bir gəwdə ḳilinsun — bir pütün sap altundin soḳup yasalsun. **37** Sən qiraoɣdanning yəttə qiriɣini yasioɣin; qiraoɣlar uduloɣa yoruḳ qüxürəlixi üqün üsti tərəpkə ornitilsun. **38** Uning pilik ḳayqiliri bilən küldanliri sap altundin yasalsun. **39** Qiraoɣdan wə uning barlik əswabliri bir talant sap altundin yasalsun. **40** Sanga taoɣda ayan ḳilinoɣan nusha boyiqə bularni ehtiyat bilən yasioɣin.

26 Mukəddəs qedirni on parqə yopuḳtin yasatḳin; yopuḳlar nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixlənsun; uningoɣa kerublarning süritini qewər ḳollaroɣa nəpis ḳilip kəxtiləp qiḳaroɣuzoɣin. **2** Ḥərbir yopuḳning uzunluḳi yigirmə səkkiz gəz, kəngliki tət gəz bolup, ḫərbir yopuḳ ohxax qong-kiqikliktə bolsun. **3** Yopuḳlarning bəxi bir-birigə ulansun, ḳaloɣan bəx yopuḳmu ḫəm bir-birigə ulansun. **4** Sən ulap qiḳiloɣan birinqi qong parqining əng qetidiki ḳismioɣa bir təripigə rənggi kək izmə ḳadioɣin, xuningdək ulap qiḳiloɣan ikkinqi qong parqining əng qetidikisining bir təripigimu ḫəm xundaḳ ḳiloɣin. **5** Birinqi qong parqining əng qetidiki ḳismioɣa əllik izmə ḳadioɣin, ikkinqi qong parqining əng qetidikisigimu əllik izmə ḳadioɣin. Izmilər bir-birigə udulmuudul bolsun. **6** Mukəddəs qedir bir pütün bolsun üqün altundin əllik iloɣu yasap, ikki qong parqə yopuḳni xu iloɣular bilən bir-birigə tutaxturoɣin. **7** Mukəddəs qedirni yepix üqün əqkə tiwitidin yopuḳlarni yasioɣin; yopuḳtin on bir parqə yasioɣin. **8** Yopuḳlarning ḫərbirining uzunluḳi ottuz gəz, kəngliki tət gəz bolup, on bir yopuḳning ḫəmmisi ohxax qong-kiqikliktə bolsun. **9** Yopuḳlarning bəxini ulap bir ḳilip, ḳaloɣan altə yopuḳnimu ulap bir ḳilip, altinqi yopuḳni ikki ḳat ḳilip, qedirning aldi təripigə sanggilitip ḳoyoɣin. **10** Sən birinqi ulap qiḳiloɣan qong parqining əng qetidiki ḳismioɣa əllik izmə, ikkinqi ulap qiḳiloɣan qong parqining əng qetidiki ḳismioɣa əllik izmə ḳadioɣin. **11** Sən ḫəm mistin əllik iloɣu yasap, qedir bir pütün bolsun üqün ularni izmilərgə ətküzüp ikki qong parqini ulap ḳoyoɣin. **12** Lekin yopuḳning qedirning kəynidin exip ḳaloɣan ḳismi, yəni exip ḳaloɣan yerim parqisi qedirning kəyni təripidə sanggilap tursun. **13** Qedir yopuḳlirining qedirning boyidin artuḳ ḳismi, yəni u təripidin bir gəz, bu təripidin bir gəz, qedirning ikki təripidin sanggilap, uni [toluḳ] yapsun. **14** Buningdin baxḳa, qedioɣa ḳizil boyaloɣan ḳoqḳar terisidin yopuḳ yasap yapḳin, andin uning üstidinmu delfin terisidin yasaloɣan yənə bir yopuḳni ḳaplioɣin. **15** Mukəddəs qedirning tik tahtaylirini akatsiyə yaoɣiqidin yasap tikligin. **16** Ḥərbir tahtayning uzunluḳi on gəz, kəngliki bir yerim gəz bolsun. **17** Ḥərbir tahtayning ikkidin turumi bolsun, ḫər ikki tahtay xular bilən bir-birigə qetilsun; qedirning barlik tahtaylirini xundaḳ yasioɣin. **18** Qedirning tahtaylirini xundaḳ yasioɣin; yigirmisini jənub tərəpkə tikligin; **19** bu yigirmə tahtayning tegigə kümüxtin ḳirik təglik yasioɣin; bir tahtayning [astidiki] ikki turumi üqün ikkidin təglik, yənə bir tahtayning ikki turumi üqün ikkidin təglik yasioɣin. **20** Xuningdək qedirning udul təripidə, yəni ximal təripidə yigirmə tahtay bolsun; **21** bularning ḳirik təgliki kümüxtin bolsun; bir tahtayning tegigə ikkidin təglik, yənə bir tahtayning tegigə ikkidin təglik orunlaxturulsun. **22** Qedirning kəyni təripigə, yəni oɣərb tərəpkə altə tahtay yasap tikligin. **23** Qedirning kəyni təripidiki ikki bulungoɣa ikki tahtay yasap ornatḳin. **24** Bu [bulung tahtayliri] astidin üstigiqə ikki ḳat ḳilinip [tahtaylarni] əzara qetixtursun, üsti bir ḫalḳioɣa bekitilsun. Ḫər ikkisi xundaḳ ḳilinip, ikki bulungoɣa tiklənsun. **25** Arḳa tərəptə səkkiz tahtay bolidu, ularning kümüxtin yasaloɣan on altə təgliki bolidu; bir tahtayning tegidə ikki təglik, yənə bir tahtayning tegidə ikki təglik bolidu. **26** Buningdin baxḳa sən akatsiyə yaoɣiqidin baldaḳ yasioɣin; qedirning bu təripidiki tahtaylaroɣa bəx baldaḳni, **27** qedirning u təripidiki tahtaylaroɣa bəx baldaḳni, qedirning arḳa təripidiki tahtaylaroɣa, yəni oɣərb təripidiki tahtaylaroɣa bəx baldaḳni yasioɣin. **28** Tahtaylarning otturisidiki ottura baldaḳ bu tərəptin u tərəpkə yetidioɣan bolsun. **29** Tahtaylarni altun bilən ḳaplap, baldaḳlar ətküzülidioɣan ḫalḳilarni altundin yasap, baldaḳlarni altun bilən ḳaplioɣin. **30** Qedirni sanga taoɣda ayan ḳilinoɣan nusha boyiqə yasap tikligin. **31** Sən nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasioɣin; uni qewər ḳollar kerublarning süritini nəpis ḳilip qüxürüp kəxtiləp qiḳsun. **32** Uni akatsiyə yaoɣiqidin yasaloɣan tət hadioɣa esip ḳoyoɣin. Bu hadilar altun bilən ḳaplansun, ḫərbirining altun ilmiki bolsun; hadilar kümüxtin yasaloɣan tət təglikkə ornitilsun. **33** Pərdə qedir yopuḳidiki ilməklərgə esilip sanggilitip ḳoyulsun; andin ḫəküm-guwaḫlik sanduḳini xu yərgə kəltürüp, pərdining iqigə elip kirgin. Xuning bilən pərdə silər üqün muḳəddəs jay bilən əng muḳəddəs jayning otturisidiki bir ayrima pərdə bolsun. **34** Andin sən «kafarət təhti»ni əng muḳəddəs jaydiki ḫəküm-guwaḫlik sanduḳining üstigə ḳoyoɣin. **35** Xirə bolsa pərdining texioɣa orunlaxturulsun; qiraoɣdanni xirəning uduliɣa, qedirning jənub təripigə ḳoyoɣin; xirəni ximal təripigə ḳoyoɣin. **36** Buningdin baxḳa sən qedirning kirix eoɣiziɣa nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasioɣin; u kəxtiqi təripidin kəxtiləsun. **37** Bu pərdə üqün akatsiyə yaoɣiqidin bəx hada yasap, ularni altun bilən ḳaplioɣin; ḫərbirining altun ilmiki bolsun; ularning tegigə bəx danə təglikni mistin ḳuyup təyyarlatḳin.

27 Sən ḳurbangaḫni akatsiyə yaoɣiqidin yasioɣin. Ḳurbangaḫ tət qasa bolsun; uzunluḳi bəx gəz, kəngliki bəx gəz, egizliki üq gəz ḳilinsun. **2** Uning tət burjikigə ḳoyulidioɣan

münggüzlirini yasiƣin; münggüzliri ƙurbangaƕ bilən bir gəwdə ƙilinsun. Ƙurbangaƕni mis bilən ƙaplioƣin. **3** Ƙurbangaƕning yaoƣ [wə külini] elixƙa daslarni yasiƣin; uningoƣa has boloƣan gürjəklərni, korilarni, lahxigirlarni wə otdanlarnimu yasiƣin; uning barliƙ əswablirini yasaxƙa mis ixlətkin. **4** Ƙurbangaƕ üqün mistin bir xala yasiƣin; xalaning tət burjikigə tət mis ƕalƙa yasap bekitip ƙoyoƣin. **5** Xalani ƙurbangaƕning ƙap belining astidiki girwəktin təwənrək turidioƣan ƙiloƣin, xundaƙta xala ƙurbangaƕning dəl otturisida bolidu. **6** Ƙurbangaƕƙa ikki baldaƙ yasiƣin; ular akatsiyə yaoƣiqidin bolsun, ularni mis bilən ƙaplioƣin. **7** Ƙurbangaƕni kətürgəndə, baldaƙlar uning ikki yenida boluxi üqün, ularni ƕalƙilaroƣa ətküzüp ƙoyoƣin. **8** Ƙurbangaƕni tahtaylardin yasiƣin, iqi box bolsun; u taoƣda sanga ayan ƙilinoƣan nusha boyiqə [ƕünərwənlər] təyyar ƙilsun. **9** Muƙəddəs qedirning ƕoylisinimu yasiƣin. Ƕoylining jənubioƣa, yəni jənubƙa yüzləngən təripigə nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhttin pərdilərni toƙuoƣin; xu təripining uzunluƙi yüz gəz bolsun. **10** Pərdilərni esixƙa yigirmə hada yasalsun; ularning tegigə ƙoyuxƙa yigirmə mis təglik yasalsun; hadilarning ilmiki bilən baldaƙlar bolsa kümüxtin yasalsun. **11** Xuningoƣa ohxax ximal təripidimu uzunluƙi yüz gəz kelidioƣan pərdə bolsun. Pərdilərni esixƙa yigirmə hada yasalsun; ularning tegigə ƙoyuxƙa yigirmə mis təglik yasalsun; hadilarning ilmiki bilən baldaƙlar bolsa kümüxtin yasalsun. **12** Ƕoylining oƣərb təripidə uzunluƙi əllik gəz kelidioƣan pərdə bolsun; uning on hadisi wə on təgliki bolsun. **13** Ƕoylining xərƙ təripi, yəni kün qiƙixƙa yüzləngən təripining kəngliki əllik gəz bolsun. **14** Bir təripidə on bəx gəz kelidioƣan pərdə bolsun; uning üq hadisi bilən üq təgliki bolsun. **15** Yənə bir təripidə on bəx gəz kelidioƣan pərdə bolsun; uning üq hadisi bilən üq təgliki bolsun. **16** Ƕoylining kirix eoƣizioƣa yigirmə gəz kelidioƣan bir pərdə ƙoyulsun; pərdə nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhtkə kək, səsün wə ƙizil yiplar arilaxturulup, ƙaxtiqi təripidin ƙaxtilənsun. Uning tət hadisi bilən tət təgliki bolsun. **17** Ƕoylining qərisidiki ƕəmmə hadilar kümüxtin yasaloƣan baldaƙlar bilən bir-birigə qetilsun; ularning ilməkliri kümüxtin, təglikliri mistin yasalsun. **18** Ƕoylining uzunluƙi yüz gəz, kəngliki ƕər ikki təripi əllik gəz bolsun; nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhttin ixləngən pərdining egizliki bəx gəz ƙilinsun; hadilarning təglikliri mistin yasalsun. **19** Muƙəddəs qedirning ix-hizmitidə ixlitilidioƣan barliƙ əswab-saymanliri ƕəmdə barliƙ miƙ-ƙozuƙliri, xundaƙla ƕoylining barliƙ miƙ-ƙozuƙliri mistin bolsun. **20** — Qiraoƣning ƕəmixə yeniƙ turuxi üqün, qiraoƣa ixlitixkə zəytundin soƙup qiƙiriloƣan sap mayni ƙexingoƣa kəltürüxkə Israillarni buyruoƣin. **21** Jamaət qedirining iqidə, ƕəküm-guwaƕliƙ sanduƙining udulidiki pərdining taxƙirida Ƕarun wə ooƣulliri ƕər keqisi ətigəngiqə Pərwərdigarning aldida qiraoƣlarning yeniƙ turoƣuzux ixida bolsun. Bu ix dəwrdin-dəwrgiqə Israillaroƣa əbədiy bir ƙanun-bəlgilimə bolsun.

28 Sən Israillarning iqidin akang Ƕarun wə uning ooƣullirini əz ƙexingoƣa kəltürgin; ularni, yəni Ƕarun wə ooƣulliri Nadab, Abiƕu, Əliazar wə Itamarlarning Mening kaƕinliƙ hizmitimdə boluxi üqün yeningoƣa kəltürgin. **2** Akang Ƕarunoƣa ƕəm xərəp ƕəm güzəllik üqün muƙəddəs kiyimlərni təyyarlioƣin. **3** Ƕarunning Manga muƙəddəs ƙilinip, Mening kaƕinliƙ hizmitimdə boluxi üqün, Mən əƙil-parasətning roƕi bilən ƙəlblirini tolduroƣan qewər kixilərning ƕərbirigə səz ƙilip, ularni alaƕidə kiyimlərni tikixkə buyruoƣin. **4** Ular tikidioƣan kiyimlər munulardin ibarət: — bir ƙoxen, bir əfod, bir ton, kəxtiləngən bir halta kənglək, bir səllə wə bir bəlwaoƣ. Mening kaƕinliƙ hizmitimdə boluxi üqün, ular akang Ƕarunoƣa wə ooƣullirioƣa muƙəddəs kiyimlərni tiksun. **5** Uningoƣa altun wə kək, səsün, ƙizil yiplar bilən nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəht ixlitilsun; **6** əfodni ular altun wə kək, səsün, ƙizil yiplar bilən nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhtlərni təyyarlap, qewər ƙollaroƣa nəpis ƙilip [kəxtilitip] ixlətsun. **7** Əfodning ikki bexini bir-birigə tutaxturux üqün ikki dolisida mürilik tasma bolsun. **8** Əfodning üstidin baoƣlaydioƣan, kəxtilənqən bəlwaoƣ əfod bilən bir pütün ƙilinsun wə uningoƣa ohxax sipta ixlinip, altun wə kək, səsün, ƙizil yiplar wə nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhttin yasalsun. **9** Ikki aƙ ƕeƙiƙni tepip, ularning üstigə Israilning ooƣullirining namlirini oyduroƣin; **10** ularning namlirining altisi bir yaƙutƙa oyulsun, ƙaloƣan altisi bolsa yənə bir yaƙutƙa oyulsun, ƕəmmisi tuoƣulux tərtipi boyiqə pütülsun. **11** Huddi yaƙut nəƙixqiliri ixligəndək, məhür oyuloƣandək Israilning ooƣullirining namlirini ikki yaƙutƙa oyduroƣin; ular altundin yasaloƣan kəzlükkə bekitilsun. **12** Israilning ooƣullioƣa əslətmə tax bolsun üqün, ikki yaƙutni əfodning ikki mürilik tasmisioƣa ƙadioƣuzoƣin; xundaƙ boloƣanda, Ƕarun Pərwərdigarning aldida ularning namlirini əslətmə süpitidə müriliridə kətürüp yüridu. **13** Buningdin baxƙa, sən altundin yənə ikki kəzlük wə sap altundin xoynidək exip etilgən ikki zənjir yasatƙin; andin exilmə zənjirlər kəzlüklərgə bekitilsun. **15** «Ƕəküm ƙoxeni»ni qewər ƙollaroƣa nəpis ƙilip kəxtilitip yasatƙin; uni ƕəm əfodni ixligən usulda yasioƣan, altun wə kək, səsün, ƙizil yiplar bilən nepiz toƙuloƣan aƙ kanap rəhttin yasioƣin. **16** U ikki ƙat, tət qasa ƙilinsun; uzunluƙi bir oƣeriq, kənglikimu bir oƣeriq bolsun. **17** Uning üstigə tət ƙatar ƙilip gəƕərlərni ornatƙin: — birinqi ƙataroƣa ƙizil yaƙut, serik gəƕər wə zumrət ornitilsun; **18** ikkinqi ƙataroƣa kək ƙaxtexi, kək yaƙut wə almas ornitilsun; **19** üqinqi ƙataroƣa səsün yaƙut, piroza wə səsün kwarts ornitilsun; **20** tətinqi ƙataroƣa beril yaƙut, aƙ ƕeƙiƙ wə anartax ornitilsun; bularning ƕəmmisi altun kəzlük iqigə ornitilsun. **21** Bu gəƕərlər Israilning ooƣullirining namlirioƣa wəkil ƙilinip, ularning sanidək on ikki bolup, məhür oyoƣandək ƕərbir gəƕərgə on ikki ƙəbilining nami birdin-birdin pütülsun. **22** Ƙoxenoƣa xoynidək exilgən sap altundin [ikki] exilmə zənjir yasioƣin. **23** Ƙoxenoƣa altundin ikki ƕalƙa etip, ikki ƕalƙini ƙoxenning [yuƙiriƙi] ikki burjikigə bekitkin; **24** andin altundin exilip yasaloƣan ikki zənjirni ƙoxenning [yuƙiriƙi] ikki burjikidiki ƕalƙidin ətküzüp, **25** exilgən xu zənjirlərning ikki uqini ikki kəzlükkə bekitip, [kəzlüklərni] əfodning ikki mürilik tasmisining aldi ƙismioƣa ornatƙin. **26** Buningdin baxƙa sən altundin ikki ƕalƙa yasap, ularni ƙoxenning [asti təripidiki] ikki burjikigə bekitkin; ular əfodƙa tegixip turidioƣan ƙilinip iqigə ƙadalsun. **27** Mundin baxƙa sən altundin [yənə] ikki ƕalƙa yasap, ularni əfodning ikki mürilik tasmisining aldi təwənki ƙismioƣa, yəni əfodƙa ulinidioƣan jayoƣa yeƙin ƙilip, kəxitilənqən bəlwaoƣdin egizrək ƙilip bekitkin. **28** Ƙoxenning əfodning kəxitilənqən bəlweoƣidin yuƙirirak turuxi, ƙoxenning əfodtin ajrap kətməsliki üqün ƙoxenning ƕalƙisini kək xoyna bilən əfodning ƕalƙisioƣa qetip ƙoyoƣin. **29** Xundaƙ ƙiloƣanda, Ƕarun muƙəddəs jayoƣa kirgəndə, ƕəküm ƙoxenini takioƣaqƙa, Israilning ooƣullirining namlirini əslətmə süpitidə yürikining üstidə Pərwərdigarning aldida daim kətürüp yürgən bolidu. **30** Ƕarun Pərwərdigarning aldioƣa kirgəndə, urim bilən tummim uning yüriki üstidə boluxi üqün, bularni ƕəküm ƙoxenining iqigə aloƣin; muxundaƙ ƙiloƣanda, Ƕarun Israillaroƣa baoƣliƙ ƕəkümlərni ƕəmixə Pərwərdigarning ƕuzurida əz yüriki üstidə kətürüp yürgən bolidu. **31** Əfodning [iqidiki] tonni pütünləy kək rənglik ƙiloƣin. **32** Tonning baxƙa kiyilidioƣan təxüki dəl otturisida bolsun; uning yirtilip kətməsliki üqün huddi

bapkar tokuoʏandək, sawutning yakisioʏa ohxax qərisigə pəwaz qikirilsun. **33** Uning etikining qərisigə kək, səsün wə kizil yiptin anarlarni tokup askin ḥəmdə altun ʏongoʏuraklarni yasap, qərisidiki anarlarning arilikioʏa birdin esip koyoʏin; tonning etikining pütkül qərisigə bir altun ʏongoʏurak, bir anar, yənə bir altun ʏongoʏurak, bir anar... bekitilsun. **35** Ḥarun hizmət kiloʏan waktida xu tonni kiysun; buning bilən Ḥarun Pərwərdigarning aldioʏa baroʏanda, yəni mukəddəs jayoʏa, Pərwərdigarning aldioʏa kirip-kikkanda uning awazi anglinip turidu-də, u ölümdin aman kalidu. **36** Andin keyin sən sap altundin nəpis bir otuoʏatni yasap, uning üstigə məhürgə nəkixləngəndək: «Pərwərdigaroʏa mukəddəs kilindi» dəp oyoʏin; **37** uni kək rənglik yip bilən səllisigə qigkin; u səllining aldi təripigə takalsun; **38** u Ḥarunning pexanisidə tursun. Buning bilən Ḥarun Israillarning mukəddəs kilip kəltürgən barlik mukəddəs ḥədiyəlirigə qaplaxkan gunahlarni əz üstigə elip kətüridu; ḥədiyələrning Pərwərdigarning aldida kobul kilinixi üqün otuoʏat ḥəmixə uning pexanisigə takaklik tursun. **39** Buningdin baxka ak kanap rəhttin bir kənglək tokuoʏin, xuningdək kanap rəhttin tokuloʏan bir səllə təyyarlioʏin; kəxtiləngən bir bəlwaoʏ yasioʏin. **40** Ḥarunning ooʏullirioʏa halta kəngləklərni tikkin; ularoʏimu bəlwaoʏlarni təyyarla, ularoʏa egiz bəklərnimu tikkin; bular ularoʏa ḥəm xərəp ḥəm güzəllik bolsun. **41** Bularning ḥəmmisini sən akang Ḥarun wə uning ooʏullirioʏa kiydürgin; andin ularning Mening aldimda kahinlik hizmitimdə boluxi üqün ularni məsihləp, Manga mukəddəs kilip ayrioʏin. **42** Ularning əwrətlirining yepik turuxi üqün ularoʏa kanap rəhttin tambal ättürgin; u belidin yotisioʏiqə yepip tursun. **43** Ḥarun wə ooʏulliri jamaət qedirioʏa kirgəndə yaki mukəddəs jayda hizmättə bolux üqün kurbangahka yekinlaxkanda, ular gunahkar bolup ölüp kətməsliki üqün [tambalni] kiyiwalsun. Bu uningoʏa wə uningdin keyinki nəsilliri üqün əbədiy bir bəlgilimə bolsun.

29 Ularning Manga mukəddəs kilinip, kahinlik hizmitimdə boluxi üqün mundak ixni ada kilixing kerək: — sən bir yax ərkək torpak bilən ikki koqkarni talla (ḥəmmisi bejirim bolsun) **2** ḥəmdə petir nan, zəytun meyi iləxtürülgən petir tokaq wə zəytun meyi sürülüp məsihləngən petir ḥəmək nanlarni təyyarla, bularning ḥəmmisini buoʏday unidin kiloʏin; **3** nanlarning ḥəmmisini bir sewətkə selip, sewətni, torpakni wə ikki koqkarni billə ḥədiyə kilip kəltürgin. **4** Sən Ḥarun wə uning ooʏullirini jamaət qedirining kirix eoʏizioʏa yekin elip kelip, ularni su bilən yuoʏin; **5** andin kiyimlirini elip kelip, Ḥarunoʏa halta kənglək, əfod toni wə əfodni kiydürgin, koxenni takioʏin; andin beligə əfodning kəxtiləngən bəlweoʏini baoʏlioʏin. **6** Bexioʏa səllini yəgəp, səlligə mukəddəs otuoʏatni takap koyoʏin. **7** Andin məsihləx meyini elip, bexioʏa kuyup uni məsihligin. **8** Andin sən uning ooʏullirini elip kelip, ularoʏa halta kəngləklərni kiydürgin; **9** ularoʏa, yəni Ḥarun wə uning ooʏullirioʏa bəlwaoʏlarni baoʏlap, egiz bəklərni kiydürgin. Xuning bilən əbədiy bəlgilimə boyiqə, kahinlik hizmiti ularningki bolidu; xundak kilip, sən Ḥarun bilən uning ooʏullirini Hudaoʏa mukəddəs kilip ayrip təyinligin. **10** — Sən torpakni jamaət qedirining aldioʏa elip kəlgin; elip kəlginingdə Ḥarun bilən uning ooʏulliri kollirini torpakning bexioʏa koysun. **11** Andin sən bu torpakni Pərwərdigarning aldida, jamaət qedirining kirix eoʏizining yenida booʏuzlioʏin; **12** torpakning kenidin elip barmiking bilən uni kurbangahning münggüzlirigə sürüp, kaloʏan kanning ḥəmmisini kurbangahning tüwigə təküp kuyoʏin. **13** Iq karnini yəgəp turoʏan barlik mayni, xundakla jigərning üstidiki qawa may, ikki bərək wə ularning üstidiki mayni ajritip bularni kurbangahta kəydürgin. **14** Torpakning gəxi, terisi wə tezikini bolsa qedirgahning sirtioʏa elip kikip, otta kəydürüwətkin; bu gunah kurbanliki bolidu. **15** Andin sən koqkarlarning birini elip kəlgin; Ḥarun bilən uning ooʏulliri kollirini koqkarning bexioʏa koysun; **16** andin sən bu koqkarni booʏuzlap, uning kenidin kurbangahning üsti kismining ətrapioʏa səpkin. **17** Koqkarni parqilap, uning iq karni bilən paqaklirini yuyup, ularni gəx parqiliri wə baxning üstigə koyup, **18** pütün koqkarni kurbangahta kəydürgin. Bu Pərwərdigaroʏa ataloʏan kəydürmə kurbanlik — ot arkilik sunulidioʏan, Pərwərdigaroʏa huxbuy yətküzidioʏan ḥədiyə bolidu. **19** Keyin sən ikkinqi koqkarni elip kəlgin; Ḥarun wə uning ooʏulliri kollirini koqkarning bexioʏa koysun. **20** Andin bu koqkarni booʏuzlap kenidin elip, Ḥarunning ong kulikining yumxikioʏa, uning ooʏullirining ong kulikining yumxikioʏa, ularning ong kollirining qong barmiki bilən ong putlirining qong barmikioʏa sürkəp koyoʏin, kaloʏan kanni kurbangahning üsti kismining ətrapioʏa səpkin. **21** Andin kurbangah üstidiki kandin wə məsihləx meyidin elip, Ḥarunning üstigə, uning kiyimlirigə, xuningdək uning ooʏullirining üstigə wə ularning kiyimlirigimu səpkin. Xundak kilip u wə uning kiyimliri, uning ooʏulliri wə ularning kiyimlirimu uning bilən təng Hudaoʏa atap mukəddəs kilinoʏan bolidu. **22** Andin sən koqkarning meyi, kuyruk meyi, iq karnini yəgəp turoʏan barlik may, jigərning üstidiki qawa may, ikki bərək wə ularning üstidiki mayni qikar ḥəmdə ong arka putini aloʏin — (qünki bu koqkar kahinlikka tikləx [kurbanlikioʏa ataloʏan] koqkardur) — **23** — buningdin baxka sən Pərwərdigarning aldida koyuloʏan petir nan sewitidin bir girdini, zəytun meyi iləxtürülgən petir tokaqtin birni wə petir ḥəmək nandin birni elip, **24** bularning ḥəmmisini Ḥarunning kollirioʏa wə uning ooʏullirining kollirioʏa koyup, ularni «pulanglatma ḥədiyə» süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatkuzoʏin. **25** Andin sən bularni ularning kolliridin tapxurup elip, Pərwərdigarning aldida huxbuy qikarsun dəp, kurbangahtiki kəydürmə kurbanlikning üstidə koyup kəydürgin. Bu ot arkilik Pərwərdigaroʏa sunuloʏan ḥədiyə bolidu. **26** Sən Ḥarunni kahinlikka tikləx kurbanlikioʏa ataloʏan koqkarning təxini elip «pulanglatma ḥədiyə» süpitidə Pərwərdigarning ḥuzurida pulanglatkin; bu sening ülüxüng bolidu. **27** Xuningdək, sən kahinlikka tikləx kurbanlikioʏa ataloʏan koqkarning «pulanglatma ḥədiyə» süpitidə pulanglitiloʏan təxi bilən «kətürmə ḥədiyə» süpitidə egiz kətürüp pulanglitiloʏan arka putini, yəni Ḥarun wə uning ooʏullirioʏa beoʏixlanoʏan xu ülüxlərni «mukəddəs» dəp ayrip bekitkin. **28** Xuning bilən bu nərsilər əbədiy bəlgilimə boyiqə Israillar təripidin Ḥarun wə ooʏullirioʏa beoʏixlanoʏan nesiwə bolidu; qünki u kətürmə ḥədiyədur. Bular Israillar təripidin sunulidioʏan inaklik kurbanlikliridin ayrip qikilip, ularning Pərwərdigaroʏa atap «egiz kətürgən ḥədiyə»si ḥesablinip, «kətürmə ḥədiyə» bolidu. **29** Ḥarunning mukəddəs kiyimlirigə keyin ooʏulliri warislik kilidu. Ular məsihlinip, kahinlikka təyinləngəndə xu kiyimlərni kiysun. **30** Ooʏullirining kaysisi uning ornini besip kahin bolsa, jamaət qedirioʏa kirip mukəddəs jayning iqidə hizmətkə kirixkəndə, bu kiyimlərni uda yəttə kün kiyip yürsun. **31** Sən kahinlikka tikləx kurbanlikioʏa ataloʏan koqkarni elip, uning gəxini mukəddəs jayda pixuroʏin; **32** andin Ḥarun wə ooʏulliri koqkarning gəxi bilən sewəttiki nanlarni jamaət qedirining kirix eoʏizida yesun; **33** ular əzlirining kahinlikka təyinlinixidə Hudaoʏa atap mukəddəs kilinoʏanda kafarətkə ixlitilgən nərsilərni yesun, lekin bular mukəddəs boloʏaqka,

yat kixi buningdin ḫeqnemini yemisun. **34** Əgər kaḫinlikḳa tikləx ḳurbanlik gəxidin yaki nandin ətigə azrak exip ḳalsa, exip ḳaloɣanni otta kəydürüwət; bular mukəddəs boloɣaqḳa, ḫeqkim uningdin yesə bolmaydu. **35** Sən xu tərikidə Ḫarun wə uning ooɣulliri tooɣrisida buyruoɣinimning ḫəmmisini bəja kəltürüp, uda yəttə küngiqə ularni kaḫinlikḳa tikləx wəzipisini ada ḳiloɣin. **36** Ḫər küni kafarət ḳilinixḳa gunaḫ ḳurbanliki süpitidə bir torpaḳni sunoɣin. Ḳurbangaḫning əzini gunaḫtin pak ḳilixḳa uning üqünmu kafarət kəltürgin, mukəddəs ḳilinsun dəp, uni zəytun meyi bilən məsiḫligin. **37** Yəttə küngiqə sən ḳurbangaḫ üqün kafarət kəltürüp, uni mukəddəs ḳiloɣin. Buning bilən u «əng mukəddəs nərsilərning biri» ḫesablinidu; uningoɣa təgkən ḫəmmə nərsə mukəddəs ḫesablinidu. **38** Mana, ḳurbangaḫta ḫəmixə sunidioɣanliring munular: — ḫər küni bir yaxlik ikki ḳoza ḳurbanlik ḳilinsun. **39** Birini ətigəndə, yənə birini gugumda ḳurbanlik ḳilip sunoɣin. **40** Birinqi ḳoza bilən birgə zəytun meyidin bir ḫinning təttin biri iləxtürülgən buoɣday unidin [əfaḫning] ondin biri wə yənə xarab ḫədiyəsi süpitidə təttin bir ḫin xarab ḳuxup sunulsun. **41** Ikkinqi ḳozini gugumda sunoɣin; uni ətigənlik ḳurbanlikningkidək, huxbuy boluxi üqün ot arḳilik Pərwərdigaroɣa ataloɣan ḳurbanlik süpitidə axlik ḫədiyə wə xarab ḫədiyə bilən ḳoxup sunoɣin. **42** Xu tərikidə bu kəydürmə ḳurbanlik nəsildin-nəsilgə jamaət qedirining kirix eoɣizida Pərwərdigarning ḫuzurida ətküzülüp daimlik ḳurbanlik bolsun; Mən [Pərwərdigar] xu yərdə silər bilən kərüxüp, sən bilən səzliximən. **43** Xuningdək Mən xu yərdə Israillar bilən uqriximən, xuning bilən u jay Mening xan-xəripim bilən mukəddəs ḳilinidu. **44** Mən jamaət qediri bilən ḳurbangaḫni Əzümgə atap mukəddəs ḳilimən; Ḫarun wə uning ooɣullirinimu Əzümgə kaḫinlik hizmättə boluxḳa ayrip mukəddəs ḳilimən. **45** Xundak ḳilip Mən Israillarning arisida makan ḳilip, ularning Hudasi bolimən. **46** U wakitta ular Mening ularning arisida makan ḳilixim üqün ularni Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudasi Pərwərdigar ikənlikimni bilidu; Mən ularning Hudasi Pərwərdigardurmən.

30 Sən yənə huxbuy yandurux üqün bir huxbuygaḫni yasatkin; uni akatsiyə yaoɣiqidin təyyarlioɣin. **2** U tət qasa, uzunluḳi bir gəz, kəngliki bir gəz, egizliki ikki gəz bolsun. Uning [tət burjikidiki] münggüzlər uning bilən bir pütün ḳilip yasalsun. **3** Sən uni, yəni uning üstini, tət ətrapini ḫəm münggüzlirini sap altun bilən ḳaplatkin; uning üsti ḳismining qərisigə altundin girwək qikaroɣin. **4** Uningoɣa altundin ikki ḫalḳa yasap, uning girwikining astioɣa bekitkin; ularni ikki yenioɣa udulmu'udul bekitkin. Huxbuygaḫni kətüridioɣan ikki baldaḳni selix üqün bularni huxbuygaḫning ikki təripigə orunlaxturoɣin. **5** Baldaḳlirini akatsiyə yaoɣiqidin yasap, altun bilən ḳaplioɣin. **6** Huxbuygaḫni ḫəküm-guwaḫlik sanduḳining udulidiki pərdining sirtioɣa, yəni Mən sən bilən kərixidioɣan jay boloɣan ḫəküm-guwaḫlik sanduḳining üstidiki kafarət təhtining udulioɣa ḳoyoɣin. **7** Ḫarun xuning üstidə esil huxbuy ətirni yandursun; ḫər küni ətigənliki qiraoɣlarni pərligili kəlgəndə, huxbuylarni yandursun. **8** Xuningdək Ḫarun gugumda qiraoɣlarni tizip yaḳkanda, huxbuy yandursun. Xundak ḳilip Pərwərdigarning aldida nəsildin-nəsilgə huxbuy ḫəmixə eqürülməy yenik bolidu. **9** Silər uning üstidə nə ḫeqḳandak oɣəyriy huxbuy yandurmanglar, nə kəydürmə ḳurbanlik nə axlik ḫədiyə sunmanglar, xundakla uning üstigə ḫeqḳandak xarab ḫədiyəni təkmənglar. **10** Ḫər yilda Ḫarun bir ḳetim [huxbuygaḫning] münggüzlirigə kafarət kəltürsun; ḫər ḳetim kafarət kəltüridioɣan gunaḫ ḳurbanlikining ḳeni bilən uning üqün kafarət kəltürsun. Nəsildin-nəsilgə xundak ḳilinglar; bu [huxbuygaḫ] Pərwərdigaroɣa «əng mukəddəs» ḫesablinidioɣan nərsilərning ḳataridindur. **11** Pərwərdigar Musaoɣa mundak dedi: — **12** Sən Israillarning sanini enikləx üqün ularni sanioɣiningda, ularning sanilixi wəjidin arisioɣa balayi'apət kəlməsliki üqün, ularni sanioɣiningda ḫərbir adəm əz jeni üqün Pərwərdigaroɣa kafarət puli tapxursun. **13** Royhətkə elinip, sanaḳtin ətkənlərning ḫəmmisi berixi kerək boloɣini xuki, ḫərbiri mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə yerim xəkəl bərsun (bir xəkəl yigirmə gərahḳa barawər kelidu). Bu yerim xəkəl Pərwərdigaroɣa «kətürmə ḫədiyə» bolidu. **14** Royhətkə elinip, sanaḳtin ətkənlər, yəni yigirmə yax yaki uningdin qonglarning ḫərbiri Pərwərdigaroɣa xu «kətürmə ḫədiyə»ni bərsun. **15** Əz jeninglaroɣa kafarət kəltürüx üqün Pərwərdigaroɣa kətürmə ḫədiyə bərgininglarda bay kixi yerim xəkəldin artuk bərmisun, kəmbəoɣəl kiximu yerim xəkəldin kəm bərmisun. **16** Sən Israillardin xu kafarət pulini tapxurup elip, jamaət qedirining hizmitigə beoɣixlap ixlətkin; u pul Israillaroɣa Pərwərdigarning ḫuzurida əslətmə süpitidə jeninglaroɣa kafarət kəltüridioɣan bolidu. **17** Pərwərdigar Musaoɣa mundak dedi: — **18** Sən yuyunuxḳa ixlitixkə mistin [yooɣan] bir das wə uningoɣa mistin bir təglik yasatkin; uni jamaət qediri bilən ḳurbangaḫning otturisioɣa orunlaxturup, iqigə su toxturup ḳoyoɣin. **19** Ḫarun bilən uning ooɣulliri uningdiki su bilən put-ḳollirini yusun. **20** Ular jamaət qedirioɣa kirgəndə əlməsliki üqün su bilən əzini yuyuxi kerək; ular hizmət ḳilix üqün, ḳurbangaḫḳa yekin berip Pərwərdigaroɣa ot arḳilik atilidioɣan ḳurbanlik sunmakqi boloɣinidimu, xundak ḳilsun. **21** Ular əlməsliki üqün put-ḳollirini yusun; bu ix ularoɣa, yəni əzi wə uning nəsilliri üqün əwladtin əwladḳiqə əbədiy bir bəlgilimə bolidu. **22** Pərwərdigar Musaoɣa mundak dedi: — **23** Sən ḫəmmidin esil huxbuy dora-dərməklərdin təyyarla, yəni murməkki suyuḳluḳidin bəx yüz xəkəl, darqindin ikki yüz əllik xəkəl, egirdin ikki yüz əllik xəkəl, **24** ḳowzaḳdarqindin bəx yüz xəkəl elip (bu əlqəmlər mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə bolsun) wə zəytun meyidinmu bir ḫin təyyarla; **25** bu dora-dərməklər bilən məsiḫ ḳilix üqün bir mukəddəs may — ətirqi qikaroɣandək bir huxbuy may qikaroɣuzoɣin. Bu «mukəddəs məsiḫləx meyi» bolidu. **26** Sən uning bilən jamaət qedirini, ḫəküm-guwaḫlik sanduḳini, **27** xirə wə uning barlik ḳaqa-ḳuqilirini, qiraoɣdan wə uning əswablirini, huxbuygaḫni, **28** kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḫi wə uning əswablirini, yuyunux desi wə uning təglikini məsiḫligin; **29** sən xu tərzdə ularni «əng mukəddəs nərsilər» ḳatarida mukəddəs ḳiloɣin. Ularoɣa təgkən ḫərḳandak nərsimu «mukəddəs» ḫesablinidu. **30** Ḫarun bilən uning ooɣullirini bolsa Manga kaḫinlik hizmättə boluxi üqün məsiḫləp mukəddəs ḳiloɣin. **31** Israillaroɣa səz ḳilip mundak eytkin: — Bu may əwladtin əwladḳiqə Manga ataloɣan mukəddəs məsiḫləx meyi bolidu. **32** Uni adəmning bədinigə ḳuysa bolmaydu; xuningdək uningoɣa ohxaydioɣan yaki tərkibi ohxixidioɣan ḫeqḳandak maylarni yasimanglar. U mukəddəs boloɣini üqün silərgimu mukəddəs boluxi kerək. **33** Kimki tərkibi xuningoɣa ohxaydioɣan may təngxisə, yaki uni elip yat birsigə sürsə, u əz ḫəlḳi arisidin üzüp taxlinidu. **34** Pərwərdigar Musaoɣa mundak dedi: — Sən huxbuy dora-dərməklər, yəni huxbuy yelim, dengiz ḳululisi meyi, ak dewirḳay wə sap məstiki təyyarlioɣin. Bularning ḫəmmisi ohxax mikdarda bolsun; **35** Huddi ətirqi may qikaroɣanoɣa ohxax, ularni təngxəp huxbuy yasioɣin; u tuzlanoɣan, sap wə mukəddəs puraḳlik ətir bolidu. **36** Sən uningdin azrak elip, talḳandək obdan ezip, jamaət qedirididiki ḫəküm-guwaḫlik [sanduḳining] udulioɣa, yəni Mən silər bilən kərüxidioɣan jayning aldioɣa ḳoyoɣin. Bu silərgə Pərwərdigaroɣa

ataloƣan «əng muķəddəs nərsilər» ķatarida ḥesablansun. **37** Silər yasioƣan bu huxbuyning retsepi bilən əzünglaroƣimu ohxax bir huxbuyni yasiwalsanglar bolmaydu. U sanga nisbətən eytķanda Pərwərdigaroƣa has ķilinoƣan muķəddəs bolidu. **38** Kimki uning purikini purap ḥuzurlinix üqün uningoƣa ohxap ketidioƣan ḥərķandak bir huxbuyni yasisa, u əz həlki arisidin üzüp taxlansun.

31 Pərwərdigar Huda Musaoƣa mundak dedi: — **2** Mana, Mən Əzüm Yəḥuda ķabilisidin boloƣan Hurning nəwrisi, urining ooƣli Bəzaləlni ismini atap qakirdim; **3** uni Hudaning Roḥi bilən toldurup, uningoƣa danalik, əkil-parasət, ilim-ḥekmət igilitip, uni ḥərtürlük ixni ķilixka ķabiliyətlik ķilip, **4** türlük-türlük ḥünərlərni ķilalaydioƣan, yəni altun, kümüx wə mis ixlirini ķilalaydioƣan, **5** yaķutlarni kesip-oyalaydioƣan, ularni zinnət buyumlirioƣa ornitalaydioƣan, yaoƣaqlaroƣa nəķix qikiralaydioƣan, ḥərhil ḥünər ixlirini ķamlaxturalaydioƣan ķildim. **6** Xuningdək mana, Mən yənə Dan ķəbilisidin Aḥisamakning ooƣli Oḥoliyabni uningoƣa yardəmqilikkə təyinlidim, xundakla Mən sanga buyruoƣan ḥəmmə nərsilərni yasisun dəp, barlik pəm-parasətlik kixikərning kəngligə tehimu əkil-parasət ata ķildim; **7** xuning bilən ular jamaət qedirini, ḥəküm-guwaḥlik sandukini, uning üstidiki kafarət təḥtini, qedirining ḥəmmə əswablirini, **8** xirə bilən uning ķaqa-ķuqilirini, sap altundin yasilidioƣan qiraoƣdan bilən uning barlik əswablirini, huxbuygaḥni, **9** kəydürmə ķurbanlik ķurbangaḥi bilən uning barlik əswablirini, yuyux desi bilən uning təglikini yasiyalaydioƣan, **10** hizmət kiyimliri, yəni kaḥinlik hizmitidə kiyilidioƣan, Ḥarun kaḥinning mukəddəs kiyimliri wə uning ooƣullirining kaḥinlik kiyimlirini toķuyalaydioƣan, **11** məsiḥləx meyi wə muķəddəs jayoƣa təyyarlinidioƣan esil dora-dərməklərdin huxbuyni yasiyalaydioƣan boldi. Mən sanga əmr ķiloƣinim boyiqə ular barlik ixni bəja kəltüridu. **12** Pərwərdigar Musaoƣa əmr ķilip mundak dedi: — **13** Sən Israillaroƣa əmr ķilip ularoƣa: — «Silər Mening xabat künlirimni qoķum tutunglar; qünki bular silərning əzünglarni pak-muķəddəs ķiloƣuqining Mən Pərwərdigar ikənlikini bilixinglar üqün Mən bilən silərning otturanglardiki bir nixanə-bəlgə bolidu. **14** Xabat küni silərgə muķəddəs ķilip bekitilgini üqün, uni tutunglar; kimki uni buzsa, əlüm jazasioƣa tartilmisa bolmaydu; bərḥək, kimki u künidə ḥərķandak ixni ķilsa, əz həlki arisidin üzüp taxlansun. **15** Altə kün iqidə ix ķilinsun; lekin yəttinqi küni Pərwərdigaroƣa ataloƣan muķəddəs kün bolup, aram alidioƣan xabat küni bolidu; kimki xabat künidə birər ix ķilsa, əlüm jazasioƣa tartilmisa bolmaydu. **16** Israillar xabat künini tutuxi kerək; ular əbədiy əḥdə süpitidə uni əwladtin əwladķiqə tutsun. **17** Bu Mən bilən Israillarning otturisida əbədiy bir nixanə-bəlgə bolidu; qünki Pərwərdigar altə kün iqidə asman bilən zeminni yaritip, yəttinqi künidə aram elip raḥət tapķanidi», — degin. **18** Huda Sinay teoƣida Musaoƣa bu sözlərni ķilip boloƣandin keyin, ikki ḥəküm-guwaḥlik tahtiyini uningoƣa tapxurdi. Tahtaylar taxtin bolup, [sözlər] Hudaning barmiki bilən ularoƣa pütülgənidi.

32 Həlķ Musaning taoƣdin qüxməy ḥayal bolup ķaloƣinini kərüp, Ḥarunning ķexioƣa yioƣilip uningoƣa: — Sən ķopup, bizgə aldimizda yol baxlap mangidioƣan bir ilaḥ yasap bərgin! Qünki bizni Misir zeminidin qikirip kəlgən Musa degən ḥelikі kixigə nemə bolup kətkənlikini bilməymiz, — deyixti. **2** Ḥarun ularoƣa: — Hotunliringlar bilən ooƣul-kizliringlarning ķulakliridiki altun zirə ḥalkilarni qikirip, mening ķeximoƣa elip kelinglar, dedi. **3** Xuning bilən pütkül həlķ əz ķulakliridiki altun zirə ḥalkilarni qikirip Ḥarunning ķexioƣa elip kəldi. **4** U bularni ularning ķolidin elip, iskinə bilən ķuyma bir mozayni yasatķuzdi. Xuning bilən ular: — Əy Israil, seni Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudayinglar mana budur! — deyixti. **5** Ḥarun uni kərüp uning aldida bir ķurbangaḥni yasitip andin: «Ətə Pərwərdigar üqün bir ḥeyt ətküzülidu», dəp elan ķildi. **6** Ətisi ular səḥər ķopup, ķeydürmə ķurbanliklarni sunup, inakliķ ķurbanliklirinimu kəltürdi; andin halayik olturup yəp-iqixti, ķopup əyx-ixrət ķilixti. **7** Xu qaoƣda Pərwərdigar Musaoƣa: — Ornungdin tur, tezdin pəskə qüxkin! Qünki sən Misir zeminidin qikirip kəlgən həlķing buzukqilikkə berilip kətti. **8** Mən ularoƣa buyruoƣan yoldin xunqə tezla qətnəp, əzliri üqün bir ķuyma mozayni yasap, uningoƣa qokunup ķurbanlik kəltürüxti ḥamdə: «Əy Israil, seni Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudaying mana xudur!», deyixti, — dedi. **9** Andin Pərwərdigar Musaoƣa: — Mana, bu həlķni kərüp ķoydum; mana, ular dərwəkə boyni ķattik bir həlķtur. **10** Əmdi Meni tosma, Mən oƣəzəp otumni ularning üstigə qüxürüp, ularni yutuwetimən; andin seni uluoƣ bir əl ķilimən, — dedi. **11** Lekin Musa Hudasi Pərwərdigardin ətünüp iltija ķilip mundak dedi: — Əy Pərwərdigar, nemixkə sən oƣəzəp otungni Əzüng zor ķudrət wə küqlük ķol bilən Misir zeminidin qikirip kəlgən həlķingning üstigə qüxürisən? **12** Misirliklar mazak ķilip: — Ularning bexioƣa bala qüxürüx üqün, ularni taoƣlarning üstidə eltürüp yər yüzidin yokitix üqün, [ularning Hudasi] ularni elip kətti, — deyixsunmu? Əz otluk oƣazipingdin yenip, Əz həlķinggə balayi'apət kəltürüx niyitingdin yanoƣaysən! **13** Əz ķulliring Ibraḥim, Isḥak wə Israilni yad ķiloƣin; Sən ularoƣa ķəsəm bilən wədə ķilip: «Nəslinglarni asmandiki yultuzlardək awutimən, Əzüm uning tooƣrisida sözligən muxu zeminning ḥəmmisini nəslinglaroƣa berimən, ular uningoƣa mənggü igidarqilik ķilidioƣan bolidu» degənidingoƣu, — dedi. **14** Xuning bilən Pərwərdigar Əz həlķining üstigə: «Balayi'apət qüxürimən» degən niyitidin yandi. **15** Musa kəynigə burulup, ikki ḥəküm-guwaḥlik tahtiyini ķolioƣa elip taoƣdin qüxti. Tahtaylarning ikki təripigə sözlər pütülgənidi; u yüzigimu, bu yüzigimu pütüklük idi. **16** Bu tahtaylar bolsa Hudaning Əzining yasioƣini, pütülgənliri bolsa Hudaning Əzining pütkini idi, u tahtaylaroƣa oyuloƣanidi. **17** Yəxua həlķning kətürgən ķukan-sürənlirini, warķiraxlirini anglap Musaoƣa: — Qedirgaḥdin jəngning ḥitabi qikiwatidu, dedi. **18** Lekin u jawab berip: — Angliniwatķan awaz nə nusrət təntənisi əməs, nə məoƣlubiyətning pəryadi əməs, bəlki nahxa-küy sadasi! — dedi. **19** Musa qedirgaḥoƣa yekin kelip, mozayni wə jamaətning ussuloƣa qüxüp kətkənlikini kərüp xundak dərəoƣəzəp boldiki, tahtaylarni ķolidin taxlap taoƣning tüwidə qekiwətti. **20** Andin ular yasioƣan mozayni otķa selip kəydürüp, uni yanjip kukum-talkan ķilip, su üstigə qeqip Israillarni iqixkə məjburlidi. **21** Andin Musa Ḥaruoƣa: Sən ularni xunqə eoƣir gunaḥķa patkuzoƣudək, muxu həlķ sanga nemə ķildi? — dedi. **22** Ḥarun jawab berip: — Hojamning oƣəzəp-aqqiki tutaxmioƣay! Bu həlķning ķandak ikənlikini, ularning zəzillikkə mayil ikənlikini obdan bilisən. **23** Ular manga: — «Bizgə aldimizda yol baxlap mangidioƣan bir ilaḥni yasap bərgin; qünki bizni Misir zeminidin qikirip kəlgən Musa degən xu adəmgə nemə boloƣinini bilməymiz», dedi. **24** Mən ularoƣa: «Kimdə altun bolsa xuni qikirip bərsun» desəm, ular manga tapxurup bərdi; mən uni otķa taxliwidim, mana, bu mozay qikti, — dedi. **25** Musa həlķning ķandakşigə tizginsiz bolup kətkənlikini kərdi; qünki Ḥarun ularni düxmənlirining aldida məshirə obyekti boluxķa əz məyligə ķoyuwətkənidi. **26** Musa qedirgaḥning kirix eoƣizioƣa berip, xu yərdə turup: — Kimki Pərwərdigarning təripidə bolsa mening yenimoƣa kəlsun! — dedi. Xuni dewidi, Lawiylarning ḥəmmisi uning ķexioƣa

yioɣildi. **27** U ularoɣa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaķ dəydu: — «Ḥərbir kixi əz ķiliqini yanpixioɣa esip, qedirgaḥning iqigə kirip, bu qetidin u qetigiqə kezip yürüp, ḥərbiri əz ķerindixini, əz dost-buradirini, əz ķoxnisini eltürsun!» — dedi. **28** Xuning bilən Lawiylar Musaning buyruoɣini boyiqə ix kərdi; xu küni həlķning iqidin üq ming kixi eltürüldi. **29** Andin Musa: — Ḥərbiringlar bügün əzünglarni Pərwərdigaroɣa has boluxķa atidinglar; qünki ḥərbiringlar ḥətta əz ooɣlunglar ḥəm ķerindixinglarnimu ayimidinglar; xuning bilən bügün bəht-bərikətni üstünglaroɣa qüxürdunglar, dedi. **30** Ətisi Musa həlķķə səz ķilip: — Silər dərwəķə naḥayiti eoɣir bir gunaḥ sadir ķildinglar. Əmdi mana, mən Pərwərdigarning aldioɣa qikimən; gunaḥinglar üqün kafarət kəltürələymənmikin, — dedi. **31** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning aldioɣa yenip berip: — Ḥəy...! Bu həlķ dərwəķə eoɣir bir gunaḥ sadir ķilip, əzlirigə altundin ilaḥlarni yasaptu! **32** Lekin əmdi Sən ularning gunaḥini əpu ķilixķa unioɣaysən..., unimisang, ismimni Өzüng yazoɣan dəptiringdin əqürüwətkin! — dedi. **33** Pərwərdigar Musaoɣa jawab berip: — Kimki Mening aldimda gunaḥ ķiloɣan bolsa, uning etini Өz dəptirimdin əqürüwetimən. **34** Əmdi sən berip, Mən sanga eytķan jayoɣa həlķni baxlap baroɣin. Mana, Mening Pərixtəm aldingda mangidu. Lekin ularoɣa jaza beridioɣan künüm kəlgəndə, ularoɣa gunaḥi üqün jaza berimən, dedi. **35** Bu səzdin keyin Pərwərdigar həlķning Ḥarunning ķoli bilən mozayni ķuydurup yasatķini üqün ularni waba bilən jazalidi.

33 Pərwərdigar Musaoɣa mundaķ dedi: — Sən ornungdin turup, əzüng Misir zeminidin elip kəlgən həlķ bilən billə muxu yərdin ketip: «Mən sening nəslinggə uni berimən» dəp ķəsəm ķilip Ibraḥimoɣa, Isḥaķķa wə Yaķupķa wədə ķiloɣan zeminoɣa baroɣin. **2** Xuning bilən sening aldingda bir Pərixtə əwətip, Ķanaaniy, Amoriy, Ḥittiy, Pərizziylərni, Ḥiwiy bilən Yəbusiylarni ḥəydəp qikirip, **3** seni süt bilən ḥəsəl ekip turidioɣan zeminoɣa kəltürimən. Qünki silər boyni ķattiķ bir həlķ boloɣaqķa, yolda silərni ḥalak ķiliwətməslikim üqün, Өzüm silərning aranglarda bolup, xu [zeminoɣa] billə qikmaymən, — dedi. **4** Halayiķ bu ķattiķ səzni anglap, ķayoɣuoɣa qəmüp ḥeqķaysisi əz zibu-zinnətlirini takimidi. **5** Qünki Pərwərdigar Musaoɣa səz ķilip: — Sən berip Israillaroɣa: «[Pərwərdigar]: — Silər boyni ķattiķ bir həlķ ikənsilər; əgər Mən Pərwərdigar aranglaroɣa qikip bir dəķikila tursam, silərni yoķitiwətkən bolattim. Əmdi silər əzünglardiki zibu-zinnətlərni eliwetinglar; xu qaoɣda Mən silərgə nemə ķilidioɣinimni bilimən, dedi», dəp eytķin, — degənidi. **6** Xunga Israillar Ḥorəb teoɣidin ayrilipla zibu-zinnətlirini əzliridin eliwətti. **7** Xuning bilən Musa əz qedirini elip, uni qedirgaḥning sirtida, qedirgaḥdin nerirak bir jayoɣa tikip, uni «kərüxüx qediri» dəp atidi. Kimki Pərwərdigarni izdəp, yol sorimaķqi bolsa qedirgaḥning sirtidiki «kərüxüx qediri»oɣa baratti. **8** Xundaķ bolattiki, ḥər ķetim Musa qediroɣa qikşa, pütkül halayiķ ķopup, ḥərbiri əz qedirining ixikidə ərə turup, Musa qediroɣa kirip boloɣuqə uning kəynidin ķarixip turatti. **9** Andin Musa ḥər ķetim qediroɣa kirip kətsə xundaķ bolattiki, bulut tüwrüki qüxüp, qedirning kirix eoɣizida tohtaytti; xuning bilən Pərwərdigar Musa bilən səzlixətti. **10** Pütkül halayiķ bulut tüwrükining jamaət qedirining kirix eoɣizida tohtioɣinini kərətti; uni kərginidə həlķning ḥəmmisi ķopup, ḥərbiri əz qedirining ixikidə turup səjdə ķilixatti. **11** Xu qaoɣlarda Pərwərdigar Musa bilən kixilər əz dost-buradiri bilən səzləxkəndək, yüzmuyüz səzlixətti. Andin Musa qedirgaḥoɣa yenip kelətti; lekin uning hizmətkari boloɣan nunning ooɣli Yəxua degən yax yigit qedirning iqidin qikmaytti. **12** Musa Pərwərdigaroɣa mundaķ dedi: — Mana, Sən daim manga: «Bu həlķni elip qikķin» dəp kəlding; lekin Өzüng manga: «Mən seni ismingni bilip tonuymən», wə xuningdək «Nəzirim aldida iltipat tapting» degən bolsangmu, Sən mening bilən birgə kimni əwətidioɣiningni manga ayan ķilmiding. **13** Əgər mən rasttinla nəziringdə iltipat tapķan bolsam, əzümning Seni tonuxum üqün, nəziringdə iltipat tepiwerixim üqün manga Өz yolungni ayan ķiloɣaysən; mana, bu həlķning Өz həlķing boloɣinini nəziringdə tutķaysən! — dedi. **14** U jawab berip: Mən Өzüm [sən] billə billə berip, sanga aram ata ķilimən, — dedi. **15** Musa uningoɣa jawabən: — Əgər Sən Өzüng [biz] bilən billə mangmisang, bizni bu yərdin qikarmioɣaysən; **16** qünki, mən wə həlķing nəziringdə iltipat tapķinimiz nemidin bilinidu? Əjəba, Өzüngning biz bilən billə mangoɣiningdin bilinməmdu? Xu səwəbtin mən wə həlķing yər yüzidiki ḥərbir taipilərdin alaḥidə pərķlənməmduk?! — dedi. **17** Pərwərdigar Musaoɣa: — Muxu iltijayingnimu ijabət ķilimən; qünki sən nəzirimdə iltipat tapting wə Mən seni ismingni bilip tonuymən, dedi. **18** Xuning bilən Musa: — Өz xan-xərpingni manga kərsətkəysən, — dedi. **19** [Pərwərdigar]: — Өzümning pütkül meḥribanliķimni sening kəz aldingdin ətküzimən wə aldingda «Yaḥwəḥ» degən namni jakarlaymən. Kimgə xapaət ķilmaķqi bolsam xuningoɣa xapaət kərsitimən, kimgə rəḥim-xəpķət kərsətməķqi bolsam, xuningoɣa rəḥim-xəpķət kərsitimən, dedi. **20** Pərwərdigar uningoɣa: — Sən yüzümni kərəlməysən; qünki ḥeq adəmzat Meni kərsə tirik ķalmaydu, dedi. **21** Andin Pərwərdigar: — Mana, yenimda bir jay bardur; sən xu yərdiki ķoram taxning üstidə turoɣin. **22** Mening xan-xəripim ətidioɣan waķitta, xundaķ boliduki, Mən seni xu ķoram taxning yeriķida turoɣuzup, Mən ətüp boloɣuqə seni ķolum bilən yepip turimən. **23** Andin ķolumni tartiwalimən; xuning bilən sən Mening arķa təripimni kərisən, lekin yüzüm kərünməydu, — dedi.

34 Pərwərdigar Musaoɣa: — Sən awwalķioɣa ohxax əzüng üqün taxtin ikki tahtayni yonup kəl; Mən bu tahtaloroɣa sən ilgiri qeķiwətkən tahtaylardiki səzlərni yezip ķoyimən. **2** Sən ətə ətigəngiqə təyyar bolup, səḥərdə Sinay teoɣioɣa qikip, xu yərdə taoɣning qokķisida Mening aldimda ḥazir boloɣin. **3** Lekin ḥeq kixi sən bilən billə qikmisun wə yaki taoɣning ḥeq yeridə baxķa adəm kərünmisun, ķoy-kalilarmu taoɣning tüwidə otlimisun, — dedi. **4** Musa awwalķioɣa ohxax taxtin ikki tahtayni yonup, ətisi tang səḥər ķopup, bu ikki tax tahtayni ķolida elip, Pərwərdigarning buyruoɣini boyiqə Sinay teoɣioɣa qikti. **5** Xuning bilən Pərwərdigar bulutta qüxüp, xu yərdə Musaning ķexida turup, «Yaḥwəḥ» degən namini jakarlidi. **6** Pərwərdigar uning kəz aldidin ətüp: — «Pərwərdigar, Pərwərdigar, rəḥimdil wə meḥir-xəpķətliktur, asan oɣəzəplənməydioɣan, xapaət bilən wapasi kəng Təngridur, **7** mingliɣan-on mingliɣanlaroɣa rəḥim-xapaət kərsitip, ķəbiḥlik, asiylik wə gunaḥni kəqürgüqidur; lekin u gunaḥkarlarni ḥərgiz gunaḥsiz dəp ķarimaydioɣan, bəlki atilarning ķəbiḥlikining jazasini baliliri wə nəwrlirigiqə, xundaķla üqinqi wə tətinqi əwladioɣiqə yükləydioɣan [Təngridur]» — dəp jakarlidi. **8** Xuning bilən Musa dərḥal yərgə bax ķoyup səjdə ķilip: — **9** — Əy Rəb, əgər mən rasttinla nəziringdə iltipat tapķan bolsam, undaķta i Rəb, arimizda biz bilən mangoɣaysən; qünki bu həlķ dərwəķə boyni ķattiķ bir həlķtur; bizning ķəbiḥlikimizni wə gunaḥimizni kəqürgəysən, bizni Өz mirasing boluxķa ķobul ķiloɣaysən! — dedi. **10** Xuning bilən u Musaoɣa: — Mana, Mən bir əḥdə tüzimən; sening barliķ həlķing aldida pütkül yər yüzining ḥeqbir jayida yaki ḥeqbir əl arisida ķilinip bakmioɣan məjizilərni yaritimən. Xuning bilən sən arisida boloɣan həlķingning

ḫəmmisi Pərwərdigarning [karamət] əməlini kəridu; qünki Mening silərgə kilidioɣan əməlim dərwəkə dəḫxətlik ix bolidu. **11** Mən bügün sanga tapilaydioɣan əmrlirimni tutkin; mana, Mən silərning aldinglardin Amoriy, Kanaaniy, Ḫittiy, Pərizziy, Ḫiwiy wə Yəbusiylarni ḫaydəp kikirimən. **12** Əmdi ḫezi boloɣinki, sən baridioɣan zeminda turuwatkanlar bilən ḫeq əḫdə baoɣlaxmioɣin; bolmisa, bu ix silərgə tuzak bolidu; **13** bəlki silər ularning kurbangaḫlirini qəwüp, but tüwrüklirini sundurup, «axərəḫ» butlirini kesip taxlanglar. **14** Qünki sən ḫeqkandak baxka ilaḫka ibadət kilmaslikiŋa kerək — qünki Mənki Pərwərdigarning nami «Wapasizlikka Ḫəsət Kiloɣuqi» bolup, ḫəsət kiloɣuqi bir ilaḫdurmən. **15** Bolmisa, xu zeminda turuwatkanlar bilən əḫdə tüzüxüŋ mumkin; andin ular ilaḫlirining kəynidin yürüp buzukqilik kilip, ilaḫlirioɣa kurbanliklar ətküzginidə, silərni qakirsa ularning kurbanlikliridin yəp ketixinglar mumkin; **16** sən xundakla yənə ularning kizlirini ooɣulliringoɣa hotunlukka elip berixing mumkin; u kizlar əz ilaḫlirining kəynidin yürüp buzukqilik kiloɣinida, ular ooɣulliringnimu əz ilaḫlirining arkisidin mangoɣuzup, buzukqilik kilduruxi mumkin. **17** Əzüŋ üqün ḫeqkandak kuyma butlarni yasatmioɣin. **18** Petir nan ḫeytini tutunglar; Mening əmr kiloɣinimdək Abib eyida, bekitilgən wakitta yəttə kün petir nan yənglar. Qünki silər Abib eyida Misirdin qikkansilər. **19** Baliyatkuning tunji mewisi Meningki bolidu; qarpay malliringning iqidin dəsləp tuoɣuloɣan ərkəklər, kala bolsun, koy bolsun ularning tunjilirining ḫəmmisi Meningki bolsun. **20** Lekin exəklərning tunji təḫəylirining ornioɣa koza bilən bədəl təlixing lazim bolidu. Əgər ornioɣa [koza] bərmisəŋ, təḫəyning boynini sunduruwətkin. Tunji ooɣulliringni bolsa, ularoɣa bədəl təlap kayturuwal. Ḫeqkim Mening ḫuzurumoɣa kuruk kol kəlmisun. **21** Sən altə kün iqidə ix-əməlingni kilip, yəttinqi küni aram elixing zərür; yər ḫəydəx wakti bolsun, orma wakti bolsun, aram elixing zərür. **22** Yengi buoɲdayning tunji ḫosulini təbrikləydioɣan «ḫaptilər ḫeyti»ni ətküzünglar; yilning ahirida «ḫosul yioɣix ḫeyti»ni ətküzünglar. **23** Sening ḫərbir ərkək kixiliring yilda üq ketim Israilning Hudasi boloɣan Rəb Pərwərdigarning aldioɣa ḫazir bolsun. **24** Qünki Mən taipilərni aldingdin ḫaydiwetip, qegraliringni kengəytimən; xuningdək sən yilda üq ketim Pərwərdigar Hudayingning aldioɣa ḫazir boluxka qikip barsang, ḫeqkim yeringgə kəz kirini salmaydu. **25** Manga sunulidioɣan kurbanlikning kenini bolduruloɣan nan bilən billə sunmioɣin; yaki ətüp ketix ḫeytining kurbanlikiŋa gəxini ətigə kaldurma. **26** Zemininggning dəsləpki ḫosulidin tunji məḫsulatlarni Pərwərdigar Hudayingning əyigə kaltürüp ata. Ooɣlakni anisining sütidə kaynitip pixurma. **27** Pərwərdigar Musaoɣa: — Bu sözlərni özüŋ üqün yeziwaloɣin; qünki Mən muxu sözlərni asas kilip sən bilən wə Israil bilən əḫdə baoɣlidim, dedi. **28** U wakitta Musa xu yərdə Pərwərdigarning ḫuzurida kirik keqə-kündüz turdi; u ḫeqnərsə yemidi, ḫeq su iqmidi. U yərdə [Pərwərdigar] tahtaylaroɣa əḫdining sözliri boloɣan on əmrni pütti. **29** Musa Sinay teoɣidin qüxkəndə xundak boldiki (u taoɣdin qüxkəndə ikki ḫəküm-guwaḫlik tahtiyi uning kolida idi), əzining [Pərwərdigar] bilən sözləxkini üqün yüzining parkirap kətkinini bilməytti. **30** Əmdi Ḫarun wə barlik Israillar Musani kərdi, mana, uning yüz terisi parkirap turatti; ular uningoɣa yekin berixtin korkuxti. **31** Lekin Musa ularni qakiriwidi, Ḫarun wə jamaətning barlik baxliri yenip, uning kəxioɣa kəldi; Musa ular bilən sözləxti. **32** Xuningdin keyin, barlik Israillar uning yenioɣa kəldi; u wakitta Musa Pərwərdigar əzigə Sinay teoɣida söz kiloɣinida tapxuroɣan barlik əmrlərni ularoɣa tapilidi. **33** Musa ularoɣa dəydioɣinini dəp tügətti. U [sözligəndə] yüzigə bir qümpərdə tartiwaloɣanidi; **34** Kaqanki Musa Pərwərdigar bilən sözlixixkə uning ḫuzurioɣa kirsə, qümpərdini eliwetətti, taki u yenip qikkuqə xundak bolatti; yenip qikkanda əzigə nemə tapilanoɣan bolsa, xuni Israillaroɣa eytip berətti. **35** Israillar Musaning yüz terisining parkirap turoɣinini kərətti; xunga Musa yənə taki Pərwərdigar bilən sözləxkili uning ḫuzurioɣa kirgüqə yüzigə qümpərdə tartiwalatti.

35 Musa Israillarning pütkül jamaitini yioɣip ularoɣa: — Pərwərdigar silərgə kilixka buyruoɣan əmrlər munulardur: — **2** Altə kün ix-əmgək küni bolsun; lekin yəttinqi küni silərgə nisbətən mukəddəs bir kün bolup, Pərwərdigaroɣa ataloɣan aram alidioɣan xabat küni bolsun. Ḫərkim xu künidə ix-əmgək kilsa ölümgə məḫkum kilinsun. **3** Xabat künidə barlik turaloɣuliringlarda ḫargiz ot kalimanglar, — dedi. **4** Musa Israillarning pütkül jamaitigə söz kilip mundak dedi: — «Pərwərdigar buyruoɣan əmr mana xuki: — **5** Əzünglarning aranglardin Pərwərdigaroɣa bir «kətürmə ḫədiyə» kəltürünglar; kəngli halioɣanlarning ḫərbiri Pərwərdigaroɣa bir «kətürmə ḫədiyə»sini kəltürsun: yəni altun, kümüx, mis, **6** kək, səsün wə kizil yip, ak kanap rəḫt, əqkə tiwiti, **7** kizil boyaloɣan koqkar terisi, delfin terisi, akatsiyə yaoɣiqi, **8** qiraoɣdan üqün zəytun meyi, «məsiḫləx meyi» bilən huxbuy üqün ixlitilidioɣan esil dora-dərməklər, **9** əfodka ḫəm koxenoɣa ornitilidioɣan ḫekik wə baxka yakutlarni kəltürünglar». **10** — «Aranglardiki barlik maḫir ustilar kelip Pərwərdigar buyruoɣanning ḫəmmisini yasap bərsun: **11** — [mukəddəs] qedir bilən uning iqki wə taxki yopuklirini, iloɣulirini, tahtaylirini, baldaklirini, hadilirini wə bularning təgliklirini, **12** əḫdə sanduki wə uning baldaklirini, «kafarət təḫti»ni, «ayrima pərdə-yopuk»ni, **13** xirə wə uning baldaklirini, uning barlik kaqa-kuqilirini wə «təkdim nanliri»ni, **14** yorukluk üqün yasaloɣan qiraoɣdan wə uning əswablirini, uning qiraoɣliri wə qiraoɣ meyini, **15** huxbuygaḫ wə uning baldaklirini, «Məsiḫləx meyi»ni, dora-dərməklərdin ixləngən huxbuyni, mukəddəs qedirining kirix eoɣizidiki «ixik pərdisi»ni, **16** kəydürmə kurbanlik kurbangaḫi wə uning mis xalasini, baldaklirini wə barlik əswablirini, yuyunux desi wə uning təglikini, **17** ḫoylining pərdilirini, uning hadiliri wə ularning təgliklirini, ḫoylining kirix eoɣizidiki pərdini, **18** qedirning mih-kozuklirini, ḫoylining mih-kozuklirini, xundakla barlik tanilirini, **19** tokulidioɣan kiyimlər, yəni mukəddəs jayning hizmitigə kaḫinlik hizmitidə kiyilidioɣan, Ḫarun kaḫinning mukəddəs kiyimlirini ḫəm uning ooɣullirining kiyimlirini təyyar kilsun». **20** Xuning bilən pütkül Israil jamaiti Musaning yenidin qikip ketixti. **21** Andin kəngli tartkanlarning ḫərbiri, roḫi əzlirigə türtkə boloɣanlarning ḫərbiri kelip, jamaət qedirini yasaxka, xundakla qedirning hizmitidə ixlitilidioɣan barlik sərəmjanlarni yasaxka wə mukəddəs kiyimlərni tikixkə Pərwərdigaroɣa ataloɣan «pulanglatma ḫədiyə»ni kəltürgili turdi. **22** Ular ərlərmu, ayallarmu kelip, sunuxka kəngli hux boloɣanlarning ḫərbiri ḫədiyə kəltürüp, bulapka, zirə-ḫalka, üzük, zunnar-biləzük katarlik ḫərḫil altun buyumlarni elip kəldi; altunni «kətürmə ḫədiyə» kilip berəy degənlərning ḫərbiri uni Pərwərdigaroɣa sundi. **23** Kimdə kək, səsün, kizil yip bilən ak kanap rəḫt, əqkə tiwiti, kizil boyaloɣan koqkar terisi wə delfin terisi bolsa, xularni elip kelixti. **24** Kümüx ya mistin kətürmə ḫədiyə kəltürəy degənlərning ḫərbiri xuni Pərwərdigaroɣa ḫədiyə kilip sundi. Kimdə qedirning hizmitidə ixlitilidioɣan ḫərḫil sərəmjanlaroɣa yarioɣudək akatsiyə yaoɣiqi bolsa, uni elip kəldi. **25** Koli qewər ayallarning ḫərbiri əz kolliri bilən egirip, xu egirgən yip wə rəḫtlərni, yəni kək, səsün wə kizil yip bilən ak kanap rəḫtlərni kəltürdi, **26**

Xuningdək kəngli qozoŋaloŋan ayallarning ḫəmmisi ḫünirini ixlitip əqkə tiwitidin yip egirixti. **27** Əmirlər əfod wə ḳoxenoŋa ornitilidioŋan ḥeḳiḳlar wə yaḳutlarni, **28** dora-dərməklərni, qiraoŋḳa wə məsiḥləx meyioŋa ixlitilidioŋan zəytun meyini, huxbuyoŋa ixlitilidioŋan esil dora-dərməklərni kəltürdi. **29** Xu tərikidə Israillar Pərwərdigar Musaning wasitisi bilən buyruoŋan ixlarning ḫərḳaysioŋa bir nərsə berixkə kəngli tartḳan bolsa, ər bolsun ayal bolsun ḫərbiri xuni elip kelip, Pərwərdigaroŋa atap ihtiyariy ḫədiyə bərdi. **30** Andin Musa Israillaroŋa mundaḳ dedi: — «Mana, Pərwərdigar Yəḥuda ḳəbilisidin hurning nəwrisi, Urining ooŋli Bəzalələni ismini atap qaḳirip, **31** uni Hudaning Roḥi bilən toldurup, uningoŋa danaliḳ, əḳil-parasət, ilim-ḥekmət igilitip, uni ḫərtürlük ixni ḳilixḳa ḳabiliyətlik ḳilip, **32** uni türlük-türlük ḫünərlərni ḳilalaydioŋan — altun, kümüx wə mis ixlirini ḳilalaydioŋan, **33** yaḳutlarni kesip-oyalaydioŋan, zinnət buyumlirioŋa ornitalaydioŋan, yaoŋaqlaroŋa nəḳix qiḳiralaydioŋan, ḫərhil ḫünər ixlirini ḳamlaxturalaydioŋan ḳildi. **34** U yənə uning kəngligə, xuningdək ḥəm Dan ḳəbilisidin boloŋan Aḥisamaḳning ooŋli Oḥoliyabning kəngligə [baxḳilaroŋa] ḫünər əgitix niyət-istikini selip, **35** ularning kəngüllirini danaliḳ-ḥekmət bilən toldurup, ularni ḫərhil nəḳḳaxliḳ-oymiqilik ixlirioŋa maḥir ḳilip, kək, səsün wə ḳizil yip bilən aḳ kanap rəht bilən kəxtiqilik ḳilixḳa ḥəmdə bapkarlikḳa iḳtidarlik ḳildi. Xuning bilən ular ḫərhil ḫünər ixlirining wə ḫərhil layiḥiləx ixlirining ḥəddisidin qiḳalaydioŋan boldi.

36 Xuning bilən Bəzaləl wə Oḥoliyablar, xuningdək Pərwərdigar muḳəddəs qedir yasaxning ḫərhil ixlirioŋa kerək boloŋan danaliḳ-ḥekmət wə əḳil-parasətni ata ḳiloŋan maḥir ustilarning ḫərbiri ularoŋa ḳoxulup, xu ixni uning əmr ḳiloŋini boyiqə əməlgə axuridu». **2** Xu waḳitta Musa Bəzaləl wə Oḥoliyabni, xundaḳla Pərwərdigar danaliḳ-ḥekmət bilən kəngüllirini toldуroŋan, kəngli əzini xu ixni ḳilixḳa ḳatnixixḳa dalalət ḳiloŋan barliḳ ḫünərwən-kasiplarni qaḳirip yioŋdi. **3** Ular kelip muḳəddəs qedirni yasaxḳa, xundaḳla uning ix-hizmətlirigə kerəklik sərəmjanlarni yasaxḳa Israillar elip kəltürgən barliḳ «kətürmə ḫədiyə»lərni Musadin tapxuruwaldi. Israil həlḳi yənila əz məyli bilən ḫər küni ətigini Musaoŋa ihtiyariy ḫədiyə kəltürüp turatti. **4** Andin muḳəddəs qedirning ixlirini ḳiliwatḳan ustilarning ḥəmmisi ḳolidiki ixini ḳoyup ḳoyup kelip, **5** Musaoŋa: — Həlḳning elip kəlgini Pərwərdigar bizgə ḳilixḳa buyruoŋan ixni pütküzüxkə eḥtiyaj boloŋinidin kəp exip kətti! — deyixti. **6** Andin Musa əmr ḳilip, pütkül qedirgaḥ boyiqə: «Mana, ər bolsun, ayal bolsun, ḥeqkim muḳəddəs qedirni yasax üqün «kətürmə ḫədiyə» süpitidə yənə ḥeqḳandaḳ nərsə təyyarlap kəlmisun!» dəp jakarlatti. Buning bilən kəpqilik ḫədiyələr kəltürüxtin tohtitildi. **7** Qünki ular təyyarlioŋan materiyallar pütkül ḳurulux ixioŋa yetətti, ḫətta exip ḳalatti. **8** Muḳəddəs qedirning ḳurulux ixini ḳiliwatḳan ustilarning ḫərbiri nepiz toḳuloŋan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən on parqə yopuḳ yasap, kerublarning süritini yopuḳlaroŋa qewərlik bilən layiḥiləp nəpis ḳilip kəxtiləp qiḳti. **9** Ḫərbir yopuḳning uzunluḳi yigirmə səkkiz gəz, kəngliki tət gəz bolup, ḫərbir yopuḳ ohxax qong-kiqikliktə ḳilindi. **10** [Bəzaləl] yopuḳlarning bəxini bir-birigə ulidi, ḳaloŋan bəx yopuḳnimu ḫəm bir-birigə ulidi. **11** U ulap qiḳiloŋan birinqi qong parqining əng qetidiki ḳismining bir təripigə rənggi kək izmilərni ḳadidi, xuningdək ulap qiḳiloŋan ikkinqi qong parqining əng qetidikisining bir təripigimu xundaḳ ḳildi. **12** Birinqi qong parqining əng qetidiki ḳismioŋa əllik izmə ḳadidi, ikkinqi qong parqining əng qetidikisigimu əllik izmə ḳadidi. Izmilər bir-birigə udulmuudul ḳilindi. **13** Muḳəddəs qedir bir pütün bolsun üqün u altundin əllik iloŋu yasap, ikki parqə yopuḳni xu iloŋular bilən bir-birigə tutaxturdi. **14** U muḳəddəs qedirni yepix üqün əqkə tiwitidin yopuḳlarni yasidi; yopuḳtin on bir parqə yasidi. **15** Yopuḳlarning ḫərbirining uzunluḳi ottuz gəz, kəngliki tət gəz bolup, on bir yopuḳning ḫəmmisi ohxax qong-kiqikliktə ḳilindi. **16** Yopuḳlarning bəxini u ulap bir ḳilip, ḳaloŋan altə yopuḳnimu ulap bir ḳildi. **17** U birinqi ulap qiḳiloŋan qong parqining əng qetidiki ḳismioŋa əllik izmə, ikkinqi ulap qiḳiloŋan qong parqining əng qetidiki ḳismioŋa əllik izmə ḳadidi. **18** U qedir bir pütün bolsun üqün ḫəm mistin əllik iloŋu yasap, ikki qong parqini ulap ḳoydi. **19** U buningdin baxḳa qediroŋa ḳizil boyaloŋan ḳoqḳar terisidin yopuḳ yasap yapti, andin uning üstidinmu delfin terisidin yasaloŋan yənə bir yopuḳni ḳaplidi. **20** U muḳəddəs qedirning tik tahtaylirini akatsiyə yaoŋiqidin yasap tiklidi. **21** Ḫərbir tahtayning uzunluḳi on gəz, kəngliki bir yerim gəz ḳilindi. **22** Ḫərbir tahtayning ikkidin turumi bar idi, ḫər ikki tahtay xular bilən bir-birigə qetildi; u qedirning barliḳ tahtaylirini xundaḳ yasidi. **23** U qedirning tahtaylirini xundaḳ yasidi; yigirmisi jənub tərəpkə ornitildi; **24** u bu yigirmə tahtayning tegigə kümüxtin ḳirik təglik yasidi; bir tahtayning [astidiki] ikki turumi üqün ikkidin təglik, yənə bir tahtayning ikki turumi üqün ikkidin təglikni yasidi. **25** Xuningdək u qedirning udul təripigə, yəni ximal təripigə yigirmə tahtay yasidi, **26** xundaḳla bularning ḳirik təglikini kümüxtin yasidi; bir tahtayning tegigə ikkidin təglik, yənə bir tahtayning tegigə ikkidin təglik orunlaxturuldi. **27** Qedirning kəyni təripigə, yəni oŋərb tərəpkə altə tahtayni yasap ornatti. **28** U qedirning kəyni təripidiki ikki bulungoŋa ikki tahtayni yasap ornatti. **29** Bu bulung tahtayliri astidin üstigiqə ikki ḳat ḳilip [tahtaylarni] əzara qetixturdi, üsti bir ḫalḳioŋa bekitildi. U ḫər ikkisini xundaḳ yasap, ikki bulungoŋa ornatti. **30** Xunglaxḳimu u təripidə səkkiz tahtay boldi, ularning kümüxtin yasaloŋan on altə təgliki bar idi; bir tahtayning tegidə ikki təglik, yənə bir tahtayning tegidə ikki təglik bar idi. **31** Buningdin baxḳa u akatsiyə yaoŋiqidin baldaḳ yasidi; qedirning bu təripidiki tahtaylaroŋa bəx baldaḳni, **32** qedirning u təripidiki tahtaylaroŋa bəx baldaḳni, qedirning arḳa təripidiki tahtaylaroŋa, yəni oŋərb təripidiki tahtaylaroŋimu bəx baldaḳni yasidi. **33** U tahtaylarning otturidiki ottura baldaḳni bu tərəptin u tərəpkə yətküzüp yasidi. **34** U tahtaylarni altun bilən ḳaplap, baldaḳlar ətküzülidioŋan ḫalḳilarni altundin yasap, baldaḳlarni altun bilən ḳaplidi. **35** U nepiz toḳuloŋan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasidi; uni kerublarning süritini qewərlik bilən layiḥiləp nəpis ḳilip qüxürüp, kəxtiləp qiḳardi. **36** Uni esixḳa u akatsiyə yaoŋiqidin tət hada yasap, altun bilən ḳaplidi. Ularning ilməkliri altundin yasaldi; hadiloroŋa u kümüxtin tət təglikni ḳuyup yasidi. **37** U qedirning kirix eoŋizioŋa nəpis toḳuloŋan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup ixləngən bir pərdə yasidi, uni kəxtiqigə kəxtilətti. **38** U yənə bu pərdining bəx hadisini ilməkliri bilən ḳoxup yasidi; ularning baxlirini wə baldaḳlirini altun bilən ḳaplidi; ularning bəx təgliki mistin yasaldi.

37 Andin Bəzaləl əḥdə sanduḳini akatsiyə yaoŋiqidin yasidi; uning uzunluḳi ikki yerim gəz, egizliki bir yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz idi. **2** U uning iqi wə sirtini sap altun bilən ḳaplidi, uning üstünki ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳardi. **3** U uning üqün altundin tət ḫalḳa ḳuyup, ularni uning tət qetiḳioŋa bekitti; bir təripigə ikki ḫalḳa, yənə bir təripigə ikki ḫalḳa bekitti. **4** U ḫəm akatsiyə yaoŋiqidin ikki baldaḳ yasap, ḫər ikkisini altun bilən ḳaplidi; **5** andin sanduḳ ular arḳilik kətürülsun dəp, baldaḳlarni sanduḳning ikki yenidiki

ḫalḳiliridin ətküzüp ḳoydi. **6** U [sanduḳning yapḳuqi süpitidə] altundin uzunluḳi ikki yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz boloŋan bir «kafarət təhti» yasidi. **7** U ikki kerubni altundin soḳup yasidi; ularni kafarət təhtining ikki təripigə ornatti; **8** bir kerubni bir təripigə, yənə bir kerubni yənə bir təripigə ornatti. U ikki təripidiki kerublarni kafarət təhti bilən bir gəwdə ḳildi. **9** Kerublar bir-birigə yüzlinip, ḳanatlirini kafarət təhtining üstigə kerip, ḳanatliri bilən uni yepip turatti; kerublarning yüzi kafarət təhtigə ḳaritildi. **10** U ḫəm xirəni akatsiyə yaoŋiqidin yasidi; uning uzunluḳi ikki gəz, kəngliki bir gəz, egizliki bir yerim gəz idi. **11** U uni sap altun bilən ḳaplap, uning üstünki ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳardi. **12** U xirəning qərisigə tət ilik egizliktə bir ləw yasidi; bu ləwning qərisigimu altundin bir girwək qiḳardi. **13** U xirəgə altundin tət ḫalḳa yasap, bu ḫalḳilarni xirəning tət burjikidiki qetiḳḳa ornatti. **14** Xirəni kətürüxkə baldaḳlar ətküzülsun dəp, ḫalḳilar xirə lewigə yeḳin bekitildi. **15** Xirə üqün u baldaḳlarni akatsiyə yaoŋiqidin yasap, altun bilən ḳaplidi; xirə ular bilən kətürülətti. **16** U xirəning üstigə ḳoyulidioŋan barliḳ buyumlarni, yəni legənlirini, ḳaqa-ḳuqa təhsilirini, [«xarab ḫadiyəliri»ni] ḳuyidioŋan ḳədəḥ wə piyalilərning ḫəmmisini sap altundin yasidi. **17** U ḫəm qiraoŋdanni sap altundin yasidi; qiraoŋdanni soḳup yasidi; qiraoŋdanning puti, oŋoli, ḳədəḥliri, oŋunqiliri wə gülliri bir pütün altundin soḳuldi. **18** Qiraoŋdanning oŋolining ikki yenidin altə xahqə qiḳirildi — qiraoŋdanning bir yenidin üq xahqə, uning yənə bir yenidin üq xahqə qiḳirildi; **19** bir yenidiki ḫərbir xahqidə badam güli xəklidə oŋunqisi wə qeqiki boloŋan üq ḳədəḥ qiḳirildi, yənə bir yenidiki ḫərbir xahqidə badam güli xəklidə oŋunqisi wə qeqiki boloŋan üq ḳədəḥ qiḳirildi. Qiraoŋdanoŋa qiḳiriloŋan altə xahqining ḫəmmisi xundaḳ yasaldi. **20** Qiraoŋdanning [oŋolidin] badam güli xəklidə oŋunqisi wə qeqiki boloŋan tət ḳədəḥ qiḳirildi. **21** Bulardin baxḳa [birinqi] ikki xahqining astida bir oŋunqə, [ikkinqi] ikki xahqining astida bir oŋunqə, [üqinqi] ikki xahqining astida bir oŋunqə yasaloŋanidi; qiraoŋdanoŋa qiḳiriloŋan altə xahqining astining ḫəmmisi xundaḳ idi. **22** Uning xu oŋunqiliri ḫəm xahqiliri qiraoŋdan bilən bir gəwdə ḳilindi — bir pütün sap altundin soḳup yasaldi. **23** U qiraoŋdanning yəttə qirioŋini, xundaḳla uning pilik ḳayqiliri bilən küldanlirini sap altundin yasidi. **24** U qiraoŋdan wə uning barliḳ əswablirini bir talant sap altundin yasidi. **25** U yənə huxbuygaḫni akatsiyə yaoŋiqidin yasidi. Uning uzunluḳi bir gəz, kəngliki bir gəz, egizliki ikki gəz bolup, tət qasa ḳilip yasaldi; [tət burjikidiki] münggüzlər uning bilən bir pütün ḳilip yasaldi. **26** U uni, yəni uning üstini, tət ətrapini ḫəm münggüzlirini sap altun bilən ḳaplidi; uning üsti ḳismining qərisigə altundin girwək qiḳardi. **27** Uningoŋa altundin ikki ḫalḳa yasap, uning girwikining astioŋa bekitti; ularni ikki yenioŋa udulmu'udul bekitti. Huxbuygaḫni kətüridioŋan ikki baldaḳni selix üqün bularni huxbuygaḫning ikki təripigə orunlaxturdi. **28** U baldaḳlarni akatsiyə yaoŋiqidin yasap, altun bilən ḳaplidi. **29** U ḫəm muḳəddəs Məsiḫləx meyini yasidi, andin ətirqi qiḳaroŋandək dora-dərməklərni təngxəp sap huxbuyni yasidi.

38 U kəydürmə ḳurbanliḳ ḳurbangaḫini akatsiyə yaoŋiqidin yasidi. Ḳurbangaḫ tət qasa bolup, uzunluḳi bəx gəz, kəngliki bəx gəz, egizliki üq gəz ḳilindi. **2** U uning tət burjikigə ḳoyulidioŋan münggüzlirini yasidi; münggüzliri ḳurbangaḫ bilən bir gəwdə ḳilindi. Ḳurbangaḫni mis bilən ḳaplidi. **3** U ḳurbangaḫning barliḳ əswablirini — uningoŋa has boloŋan daslarni, gürjəklərni, korilarni, lahxigirlarni wə otdanlarnimu yasidi; uning barliḳ əswablirini mistin yasidi. **4** Ḳurbangaḫ üqün mistin bir xala yasidi; xalani ḳurbangaḫning ḳap belining astidiki girwəktin təwənrək turidioŋan ḳildi; xala ḳurbangaḫning dəl otturisida idi. **5** U xalaning tət burjikigə baldaḳlar ətküzülidioŋan tət mis ḫalḳini ḳuyup yasidi. **6** U baldaḳlarni akatsiyə yaoŋiqidin yasap, ularni mis bilən ḳaplidi. **7** Andin u ḳurbangaḫni kətürüx üqün baldaḳlarni ḳurbangaḫning ikki yenidiki ḫalḳilaroŋa ətküzüp ḳoydi. U ḳurbangaḫni tahtaylardin, iqini box ḳilip yasidi. **8** U yənə yuyunux desini mistin, uning təglikinimu mistin yasidi; u bularni «kərüxüx qediri»ning kirix eoŋizining aldida hizməttə boloŋan ayallarning mis əynəkliridin yasidi. **9** Andin u qedirning ḫoylisinimu yasidi. Ḫoylining jənubioŋa, yəni jənubḳa yüzləngən təripigə nepiz toḳuloŋan aḳ kanap rəhttin pərdilərni yasidi; uning uzunluḳi yüz gəz idi. **10** Pərdilərni esixḳa yigirmə hada wə hadilarning yigirmə təglikini u mistin yasidi. Hadilarning ilməkliri wə baldaḳliri kümüxtin yasaloŋanidi. **11** Xuningoŋa ohxax ximal təripidimu uzunluḳi yüz gəz kelidioŋan pərdə bar idi. Pərdilərni esixḳa yigirmə hada wə hadilarning yigirmə təglikini u mistin yasidi. Hadilarning ilməkliri wə baldaḳliri kümüxtin yasaloŋanidi. **12** Xuningoŋa ohxax oŋərb təripidə uzunluḳi əllik gəz kelidioŋan pərdə bar idi; pərdilərni esixḳa on hada wə hadilarning on təglikini u mistin yasidi. Hadilarning ilməkliri wə baldaḳliri kümüxtin yasaldi. **13** Ḫoylining xərḳ təripi, yəni kün qiḳixḳa yüzləngən təripining kəngliki əllik gəz idi. **14** Bir təripidə on bəx gəz kelidioŋan pərdə bolup, uning üq hadisi bilən üq təgliki bar idi. **15** Yənə bir təripidimu on bəx gəz kelidioŋan pərdə bolup, uning üq hadisi bilən üq təgliki bar idi. **16** Ḫoylining qərisidiki pərdilərning ḫəmmisi nepiz toḳuloŋan aḳ kanap rəhttin tikilgənidi. **17** Ḫoylining qərisidiki ḫəmmə hadilarning təgliki mistin, ularning ilməkliri wə baldaḳliri kümüxtin yasaldi; hadilarning baxlirimu kümüxtin ḳaplanoŋanidi. Ḫoylining qərisidiki ḫəmmə hadilar kümüxtin yasaloŋan baldaḳlar bilən bir-birigə qetildi. **18** Ḫoylining kirix eoŋizidiki pərdə nepiz toḳuloŋan aḳ kanap rəhtkə kək, səsün wə ḳizil yiplar arilaxturulup, kəxtiqilər təripidin kəxtiləndi; uning uzunluḳi yigirmə gəz, egizliki ḫoylidiki pərdilərning egizlikigə ohxax bolup bəx gəz idi. **19** Uning tət hadisi bilən mistin yasaloŋan tət təgliki bar idi; hadilarning ilməkliri kümüxtin yasaldi, ularning baxliri kümüx bilən ḳaplandi wə baldaḳliri kümüxtin yasaldi. **20** Muḳəddəs qedirning ḫəm qərisidiki ḫoylining barliḳ miḳ-ḳozuḳliri mistin yasaldi. **21** Muḳəddəs qedir, yəni «ḫəküm-guwaḫliḳi qediri» üqün ataloŋan materiyallarning sani təwəndə hatiriləngən (ular Musaning buyruḳi bilən, kaḫin Ḫarunning ooŋli Itamarning ḳol astidiki Lawiylar məs'ul bolup sanaḳtin ətküzülüp, [Hudaoŋa] ataloŋanidi): — **22** Yəḫuda ḳəbilisidin boloŋan Hurning nəwrisi, Urining ooŋli Bəzaləl Pərwərdigar Musaoŋa buyruoŋanning ḫəmmisini ada ḳildi; **23** Dan ḳəbilisidin boloŋan Aḫisamaḳning ooŋli Oḫoliyab uning yardəmqisi idi; u bolsa nəḳḳaxliḳ-oymiqiliḳ ustisi, layiḫiligüqi ḫəmdə kək, səsün, ḳizil yiptin aḳ kanap rəhtkə kəxtə tikələydioŋan usta idi. **24** Muḳəddəs qedirni yasaxḳa ixlitilgən altun, yəni «pulanglatma ḫədiyə» süpitidə kəltürülgən altunning ḫəmmisi muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə yigirmə toḳḳuz talant yəttə yüz ottuz xəkəl idi. **25** Jamaət arisidin sanaḳtin ətküzülgən adəmlər təripidin kəltürülgən kümüx bolsa muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə bir yüz talant bir ming yəttə yüz yətmix bəx xəkəl idi. **26** Bu kümüx nopusi royhətkə elinoŋan kixilərdin elinoŋanidi — demək, kimki yigirmə yax ya uningdin qong, sanaḳtin ətküzülgənlərning ḫərbiri bir beka, yəni muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə yerim xəkəl kümüx bərdi. Sanaḳtin ətkən kixi altə yüz üq ming bəx yüz əllik

kixi idi. **27** Muḳəddəs jayning təgliklirini ḥəm otturisidiki pərdining təgliklirini ḳuyuxḳa yüz talant kümüx kətti; yüz talant kümüxtin yüz təglik yasilip, ḥərbir təglik üqün bir talant ixlitildi. **28** U ḳaloɣan bir ming yəttə yüz yətmix bəx xəkəl kümüxtin hadilarning ilməklirini yasidi, ularning baxlirini ḳaplidi, xuningdək ularni bir-birigə qatidioɣan baldaḳlarni yasidi. **29** «Pulanglatma ḥədiyə» süpitidə kəltürülgən mis bolsa yətmix talant, ikki ming tət yüz xəkəl qiḳti. **30** Buningdin u jamaət qedirining kirix eoɣizining təgliklirini, mis ḳurbangaḥni, uning mis xalasi wə ḳurbangaḥning barliḳ əswablirini, **31** ḥoylining qərisidiki hada təgliklirini, ḥoylining kirix eoɣizidiki təgliklərni, qedirning barliḳ ḳozuḳlirini wə ḥoylining qərisidiki ḳozuḳlarning ḥəmmisini yasidi.

39 Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣinidək kək, səsün wə ḳizil yiplar ixlitilip, muḳəddəs qedirning hizmitidə kiyilidioɣan [kaḥinliḳ] kiyimlər, xundaḳla Ḥarunning muḳəddəs kiyimliri təyyar ḳilindi. **2** [Bəzalәl] altun wə kək, səsün, ḳizil yiplar bilən nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhtlərdin əfodni yasap təyyarlidi. **3** Ular altunni soḳup nepiz ḳilip, uni kesip yip ḳildi, andin bularni maḥirliḳ bilən kək yiplar, səsün yiplar wə ḳizil yiplardin aḳ kanap rəhtkə laḥayilәngən nushilar üstigə toḳudi. **4** Ular əfodning [aldi wə kəyni] ḳismini bir-birgə tutaxturup turidioɣan ikki mürilik tasma yasidi; əfodning ikki təripi bir-birigə tutaxturuldi. **5** Əfodning üstigə baoɣlaydioɣan bəlwaoɣ əfod bilən bir pütün ḳilinoɣan bolup, uningoɣa ohxax sipta ixlinip, altun wə kək, səsün, ḳizil yiplar wə nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin yasaldi; ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **6** Ular ikki aḳ ḥeḳiḳni ikki altun kəzlükkə ornitip, ularning üstigə huddi məḥür oyoɣandək Israilning ooɣullirining namlirini oyup yasidi. **7** Israilning ooɣullirioɣa əslətmə tax bolsun üqün, Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣandək ikki yaḳutni əfodning ikki mürilik tasmisioɣa bekitip ḳoydi. **8** U ḳoxenni qewər ḳollaroɣa nəpis ḳilip kəxtilitip yasidi; uni əfodni ixligən usulda altun wə kək, səsün, ḳizil yiplar bilən nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin yasidi. **9** Ular ḳoxenni ikki ḳat, tət qasa ḳilip yasidi; ikki ḳat ḳilinoɣanda uzunluḳi bir oɣeriq, kənglikimu bir oɣeriq kelətti. **10** Uning üstigə tət ḳatar ḳilip gəḥərlərni ornatti: — bir ḳatardikisi ḳizil yaḳut, serik gəḥər wə zumrətlər idi; bu birinqi ḳatar idi. **11** Ikkinqi ḳataroɣa kək ḳaxtexi, kək yaḳut wə almas, **12** üqinqi ḳataroɣa səsün yaḳut, piroza wə səsün kwarts, **13** tətinqi ḳataroɣa beril yaḳut, aḳ ḥeḳiḳ wə anartax ornitildi; bularning ḥəmmisi altun kəzlükkə bekitildi. **14** Bu gəḥərlər Israilning ooɣullirining namliroɣa wəkil ḳilinip, ularning sanidək on ikki bolup, məḥür oyoɣandək ḥərbir gəḥərgə on ikki ḳəbilining nami birdin-birdin pütüldi. **15** Ular ḳoxenoɣa xoynidək exilgən sap altundin [ikki] exilmə zənjir yasidi; **16** ular ḳoxenoɣa altundin ikki kəzlük wə ikki ḥalḳa etip, ikki ḥalḳini ḳoxenning [yuḳiriḳi] ikki burjikigə bekitti; **17** andin xu altundin exilip yasaloɣan ikki zənjirni ḳoxenning [yuḳiriḳi] ikki burjikidiki ḥalḳidin ətküzüp, **18** exilgən xu zənjirlərning ikki uqini ikki kəzlükkə bekitip, [kəzlüklərni] əfodning ikki mürilik tasmisining aldi ḳismioɣa ornatti. **19** Buningdin baxḳa ular altundin ikki ḥalḳa yasap, ularni ḳoxenning [asti təripidiki] ikki burjikigə bekitti; ular əfodḳa tegixip turidioɣan ḳilinip iqigə ḳadaldi. **20** Mundin baxḳa ular altundin [yənə] ikki ḥalḳa yasap, ularni əfodning ikki mürilik tasmisining aldi təwənki ḳismioɣa, əfodḳa ulinidioɣan jayoɣa yeḳin, kəxitilәngən bəlwaoɣdin egizrək ḳilip bekitti. **21** Ular ḳoxenning əfodning bəlweoɣidin yuḳirirak turuxi, ḳoxenning əfodtin ajrap kətməsliki üqün kək xoyna bilən ḳoxenning ḥalḳisini əfodning ḥalḳisioɣa qetip ḳoydi. Bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **22** [Bəzalәl] əfodning [iqidiki] tonni pütünləy kək rənglik ḳildi. **23** Tonning [baxḳa kiyilidioɣan] təxüki dəl otturisida, huddi sawutning yaḳisidək ixlәngənidi; yirtilip kətməsliki üqün uning qərisigə pəwaz ixləndi. **24** Ular tonning etikining qərisigə kək, səsün wə ḳizil yiptin anarlarni toḳup esip ḳoydi. **25** Ular ḥəmdə altun ḳongoɣuraḳlarni yasap, ḳongoɣuraḳlarni tonning etikining qərisigə, anarlarning arilikioɣa birdin esip ḳoydi; ḥər ikki anarning otturisioɣa bir ḳongoɣuraḳ esip ḳoyuldi. **26** [Ḳaḥinlik] hizmitigə ait [ḳongoɣuraḳlar] tonning etikining qərisigə bekitildi; bir altun ḳongoɣuraḳ, bir anar, bir altun ḳongoɣuraḳ, bir anar ḳilip bekitildi; ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **27** Ular Ḥarun bilən uning ooɣullirioɣa nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttin halta kənglәklərni tikti; **28** səllini aḳ kanap rəhttə yasidi, xundaḳla qiraylik egiz bəklərni aḳ kanap rəhttə, tamballarni nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttə təyyarlidi; **29** buningdin baxḳa ular bəlwaoɣnimu kək, səsün wə ḳizil yip arilaxturulup kəxtilәngən, nepiz toḳuloɣan aḳ kanap rəhttə təyyarlidi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **30** Ular yənə nəpis tahtayni, yəni muḳəddəs otuoɣatni sap altundin yasap, uning üstigə məḥür oyoɣandək: «Pərwərdigaroɣa muḳəddəs ḳilindi» dəp oyup pütti; **31** ular otuoɣatḳa kək rənglik yipni baoɣlap, uning bilən otuoɣatni səlligə taḳidi, bular Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **32** Xu təriḳidə jamaətning ibadət qedirining ḥəmmə ḳuruluxi pütküzüldi; Israillar Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinining ḥəmmisini xu boyiqə ḳildi; xu təriḳidə ḥəmmisini püttürdi. **33** Ular qedirni Musaning yenioɣa elip kəldi — qedir yopuḳlirini, uning barliḳ əswablirini, ilməklirini, tahtaylirini, baldaḳlirini, hadiliri bilən təgliklirini, **34** xuningdək ḳizil boyaloɣan ḳoḳar terisidin yasaloɣan yopuḳ bilən delfin terisidin yasaloɣan yopuḳni, «ayrima pərdə»ni, **35** əḥdə sanduḳi wə uning baldaḳlirini, «kafarət təhti»ni, **36** xirə wə uning barliḳ əswablirini, xundaḳla «təḳdim nanlar»ni, **37** sap altundin yasaloɣan qiraoɣdan bilən uning qiraoɣlirini, yəni üstigə tiziloɣan qiraoɣlarni, uning barliḳ əswabliri ḥəm qiraoɣ meyini, **38** altun huxbuygaḥ, məsiḥləx meyi, dora-dərməklərdin yasaloɣan huxbuyni, qedirning kirix eoɣizining pərdisini, **39** mis ḳurbangaḥ bilən uning mis xalasini, uning baldaḳliri bilən ḥəmmə əswablirini, yuyux desi bilən uning təglikini, **40** ḥoylining qərisidiki pərdilərni, uning hadiliri wə ularning təgliklirini, ḥoylining kirix eoɣizining pərdisi bilən ḥoylining taniliri wə ḳozuḳlirini, muḳəddəs qedirning, yəni jamaət qedirioɣa ait hizmətkə ixlitilidioɣan barliḳ əswablarni, **41** muḳəddəs jayoɣa ait hizmət üqün tikilgən kaḥinlik kiyimini, yəni Ḥarun kaḥinning muḳəddəs kiyimliri bilən uning ooɣullirining kaḥinlik kiyimlirini bolsa, ḥəmmisini elip kəldi. **42** Bu ixlarning ḥəmmisini Israillar Pərwərdigarning Musaoɣa barliḳ buyruoɣanliri boyiqə ənə xundaḳ ada ḳiloɣanidi. **43** Musa ixlarning ḥəmmisigə təpsiliy ḳaridi, mana, ular Pərwərdigarning buyruoɣini boyiqə bu ixlarni pütküzgənidi; buyruloɣandək, dəl xundaḳ ḳiloɣanidi; Musa bularni kərüp, ularoɣa bəht-bərikət tiləp dua ḳildi.

40 Andin Pərwərdigar Musaoɣa mundaḳ əmr ḳildi: — **2** Birinqi ayning bexi, ayning birinqi küni sən jamaət qedirining muḳəddəshanisini tikligin. **3** Ḥəküm-guwaḥliḳ sanduḳini uning iqigə ḳoyup, iqki pərdə arḳiliḳ əḥdə sanduḳini tosup ḳoyoɣin; **4** xirəni qedirning iqigə əkirip, üstigə tizilidioɣan nərsilərni tizoɣin; andin qiraoɣdanni əkirip, üstigə qiraoɣlarni orunlaxturoɣin. **5** Altun [bilən ḳaplanoɣan] huxbuy kəydürgüqi ḳurbangaḥni ḥəküm-guwaḥliḳ sanduḳining udulioɣa tikləp ḳoyoɣin; qedirning kirix eoɣizining pərdisini esip ḳoyoɣin. **6** Kəydürmə ḳurbanliḳ

ḳurbangaḥini muḳəddəshanining, yəni jamaət qedirining kirix eoɣizining aldioɣa ḳoyoɣin; **7** andin yuyux desini jamaət qediri bilən ḳurbangaḥning otturisioɣa orunlaxturup, su toxturup ḳoyoɣin. **8** Ḥoylining qərisigə pərdilərni bekitip, ḥoylining kirix eoɣizining pərdisini askin; **9** andin «məsiḥləx meyi»ni elip, ibadət qediri wə uning iqidiki barlik nərsilərni məsiḥləp, uni wə barlik ḥəmmə əswablirini Hudaoɣa atap muḳəddəs ḳiloɣin. Xundaḳ ḳilip [pütkül qedir] muḳəddəs bolidu. **10** Sən kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥini, xundaḳla uning barlik əswablirini məsiḥləp, uni [Hudaoɣa atap] muḳəddəs ḳiloɣin; buning bilən ḳurbangaḥ «əng muḳəddəs nərsilər» ḳatarida bolidu. **11** Sən yənə yuyunux desi wə uning təglikini məsiḥləp muḳəddəs ḳiloɣin. **12** Andin Ḥarun bilən uning ooɣullirini jamaət qedirining kirix eoɣizioɣa yeḳin əkilip, ularni su bilən yuoɣin; **13** Ḥarunoɣa muḳəddəs kiyimlərni kiydürüp, Manga kaḥinlik hizmättə boluxi üqün uni məsiḥləp, [Manga ayrip] muḳəddəs ḳiloɣin. **14** Andin uning ooɣullirini elip kirip, ularoɣa halta kəngləklərni kiydürüp, **15** ularning atisini məsiḥligininգdək Manga kaḥinlik hizmitidə boluxi üqün ularnimu məsiḥligin. Xuning bilən ularning bu məsiḥlinixi ular üqün əwladtin əwladḳiqə əbədiy kaḥinliḳning [bəlgisi] bolidu. **16** Musa xundaḳ ḳildi; Pərwərdigar uningoɣa nemə buyruoɣan bolsa, u xundaḳ bəja kəltürdi. **17** Xundaḳ boldiki, ikkinqi yilning birinqi eyida, ayning birinqi künidə ibadət qediri tikləndi. **18** Musa qedirni tikip, təgliklirini orunlaxturup, tahtaylirini tizip, ularning baldaḳlirini bekitip, hadilirini tiklidi. **19** Muḳəddəs qedirning üstigə [iqki] yopuḳni yapti, andin uning üstigə taxḳi yopuḳni yepip ḳoydi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **20** Andin u ḥəküm-guwaḥliḳni elip, uni sanduḳ iqigə ḳoydi; baldaḳlarni əḥdə sanduḳining [ḥalḳiliridin] ətküzüp, «kafarət təhti»ni sanduḳning üstigə orunlaxturdi. **21** Əḥdə sanduḳini muḳəddəs qedir iqigə elip kirip, otturioɣa «ayrima pərdə»ni tartti; xundaḳ ḳilip u ḥəküm-guwaḥlik sanduḳini pərdə arḳilik tosup ḳoydi. Ḥəmmə ix Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **22** U xirəni jamaət qedirioɣa elip kirip, muḳəddəs jayning ximal təripigə, [«əng muḳəddəs jay»diki] pərdining sirtioɣa ḳoydi. **23** «Təḳdim nanlar»ni xirəning üstigə, Pərwərdigarning aldioɣa tizip ḳoydi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **24** Andin u qiraoɣdanni jamaət qedirioɣa elip kirip, uni muḳəddəs jayning jənub təripigə, xirəning udulioɣa ḳoydi, **25** qiraoɣlarni Pərwərdigarning aldioɣa orunlaxturdi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **26** Andin u [huxbuyni kəydürgüqi] altun ḳurbangaḥni iqidiki pərdining aldioɣa tiklidi; **27** Uning üstidə esil huxbuyni kəydürdi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **28** U ibadət qedirining kirix eoɣizioɣa pərdə tartti. **29** Andin kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥini jamaət qediridiki muḳəddəs jayning kirix eoɣizioɣa yeḳin ḳoydi; uning üstidə kəydürmə ḳurbanlik wə ḳoxumqə axlik ḥədiyəsini ətküzdi; bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **30** Yuyunux desini jamaət qediri bilən ḳurbangaḥning otturisioɣa ḳoyup, yuyuxḳa ixlitilidioɣan suni daskа toxḳuzup ḳuydi. **31** Musa wə Ḥarun bilən uning ooɣulliri ḳaqanla jamaət qedirioɣa kirsə yaki ḳurbangaḥḳa yeḳin barsa, Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳollirini xu suda yuyatti. Bular Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣinidək ḳilindi. **33** Andin u qedir ḥəm ḳurbangaḥning ətrapioɣa ḥoyla pərdisini tikləp, ḥoylining kirix eoɣizining pərdisini tartti. Xu tərikidə Musa pütkül ixni tamamlidi. **34** Xuning bilən bulut jamaət qedirini ḳaplap, Pərwərdigarning julasi ibadət qedirini toldurdi. **35** Bulut sayə qüxürüp, Pərwərdigarning julasi qedirni tolduroɣini üqün, Musa jamaət qedirioɣa kirəlmidi. **36** Ḳaqanki bulut jamaət qediridin kətürülsə, Israillar səpərgə atlinatti. Ḥərbir ḳetim səpərdə xundaḳ bolatti. **37** Bulut kətürülmisə ular ḳozoɣalmay, taki kətürülidioɣan küngiqə səpərgə qiḳmaytti. **38** Qünki kündüzi Pərwərdigarning buluti muḳəddəs qedir üstidə turatti, keqisi uning üstidə ot kərünətti; pütkül Israil jəmətining kəz aldida ularning barlik ḳiloɣan səpərliridə xular kərünətti.

Lawiylar

1 Wə Pərwərdigar Musani qakirip jamaət qediridin uningoɣa
söz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroɣa söz kilip ularoɣa
mundak degin: — Əgər silərdin biringlar Pərwərdigarning
aldioɣa bir kurbanlikni sunmakqi bolsanglar, kurbanlikinglarni
qarpaylardin, yəni kala yaki uxxak mallardin sunuxunglar
kerək. **3** Əgər uning sunidioɣini kalilardin kəydürmə kurbanlik
bolsa, undakta u bejirim ərkək haywanni kəltürsun; uning
Pərwərdigarning aldida kobul boluxi üqün uni jamaət
qedirining kirix aoɣzining aldida sunsun. **4** U kolini
kəydürmə kurbanlikning bexioɣa koysun; xuning bilən kurbanlik
uning ornioɣa kafarət boluxka kobul kilinidu. **5** Andin u
Pərwərdigarning huzurida bukini booɣuzlisun; kahinlar boloɣan
Harunning ooɣulliri kenini kəltürüp, jamaət qedirining kirix
aoɣzidiki kurbangahning üsti kismining ətrapioɣa səpsun.
6 Andin [kurbanlik kiloɣuqi] kəydürmə kurbanlik kilinoɣan
haywanning terisini soyup, tenini parqilisun **7** wə Harun
kahinning ooɣulliri kurbangahta ot kalap otning üstigə otunlarni
tizsun. **8** Andin kahinlar boloɣan Harunning ooɣulliri gəx
parqilirini, bexi wə meyi bilən koxup, kurbangahdiki otning
üstidiki otunning üstigə tərtip bilən tizip koysun. **9** Lekin
uning iq-karni bilən paqaklirini [kurbanlik sunoɣuqi] suda
yusun; andin kahin hammisini elip kelip kurbangahning üstidə
kəydürsun. Bu ot arkilik sunulidioɣan kurbanlik hesabida,
Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan kəydürmə kurbanlik
bolidu. **10** Əgər u kəydürmə kurbanlik kilix üqün uxxak
mallardin koy ya əqkə kurbanlik kilay desə, undakda u bejirim
boloɣan bir ərkikini kəltürsun. **11** U uni kurbangahning ximal
təripidə Pərwərdigarning huzurida booɣuzlisun. Andin kahinlar
boloɣan Harunning ooɣulliri kenini elip, kurbangahning üsti
kismining ətrapioɣa səpsun. **12** [kurbanlik kiloɣuqi] bolsa
gəxni parqilap, bexi bilən meyini kesip ayrisun. Andin kahin
bularni elip kurbangahtiki otning üstidiki otunning üstidə
tərtip boyiqə tizip koysun. **13** Lekin uning iq-karni bilən
paqaklarni [kurbanlik sunoɣuqi] suda yusun; andin kahin
hammisini elip kelip kurbangahning üstidə kəydürsun. Bu ot
arkilik sunulidioɣan kurbanlik hesabida, Pərwərdigaroɣa huxbuy
qikirilidioɣan kəydürmə kurbanlik bolidu. **14** Əgər [kurbanlik
kiloɣuqi] Pərwərdigaroɣa atap uqar-kanatlardin kəydürmə
kurbanlik kilay desə, undakta u pahtəklərdin yaki kəptər
baqkiliridin kurbanlik kəltürsun. **15** Kahin uni kurbangahning
yenioɣa elip kelip, bexini toloɣap üzüp uni kurbangahning
üstidə kəydürsun; uning kəni sikilip kurbangahning temioɣa
sürtülsun. **16** Lekin taxlikini pəyliri bilən koxup kurbangahning
xərk təripidiki küllükkə taxliwətsun; **17** u kurbanlikni ikki
kanitining otturisidin yarsun, birak uni ikki parqə kiliwətmisun.
Andin kahin buni elip kurbangahdiki otning üstidiki otunning
üstigə koyup kəydürsun; bu ot arkilik sunulidioɣan kurbanlik
hesabida, Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan kəydürmə
kurbanlik bolidu.

2 Əgər birkim Pərwərdigarning huzurioɣa axlik hədiyə
sunmakqi bolsa hədiyəsi esil undin boluxi kerək; u uningoɣa
zəytun meyi kuyup andin üstigə məstiki salsun. **2** U uni elip
kahinlar boloɣan Harunning ooɣullirining aldioɣa kəltürsun;
andin [kahin hədiyə sunoɣuqining] yadlinixi üqün zəytun meyi
iləxtürülgən undin bir qanggal elip, hammə məstiki bilən koxup,
bu hədiyəni kurbangahta kəydürsun; bu ot arkilik sunulidioɣan,
Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan hədiyə bolidu. **3** Əmma
axlik hədiyədin kaloɣini bolsa, Harun bilən uning ooɣullirioɣa
təwə bolsun. Bu Pərwərdigaroɣa ot arkilik sunuloɣanlarning
iqidə «əng mukəddəslərning biri» hesablinidu. **4** Əgər sən
tonurda pixuruloɣan nərsilərdin axlik hədiyə sunay desəng,
ular zəytun meyi iləxtürülgən esil undin pixuruloɣan tokaqlar
yaki zəytun meyi sürülüp məsihlənгən petir həmək nanlardin
bolsun. **5** Əgər sening kəltüridioɣan hədiyəng tawida pixuruloɣan
axlik hədiyə bolsa u zəytun meyi ixləxtürülüp esil undin petir
halda etilsun. **6** Sən uni oxtup üstigə zəytun meyi kuyoɣin; u
axlik hədiyə bolidu. **7** Sening kəltüridioɣan hədiyəng kazanda
pixuruloɣan axlik hədiyə bolsa undakta u esil un bilən zəytun
meyida etilsun. **8** Xu yollarda təyyarlanoɣan axlik hədiyələrni
Pərwərdigarning huzurioɣa kəltürgin; uni kahinoɣa bərgin, u
uni kurbangahka elip baridu. **9** Kahin bolsa axlik hədiyədin
«yadlinix ülüxi»ni elip kurbangahning üstidə kəydürsun. Bu
ot arkilik sunulidioɣan, Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan
hədiyə bolidu. **10** Əmma axlik hədiyədin kaloɣini bolsa, Harun
bilən uning ooɣullirioɣa təwə bolsun. Bu Pərwərdigaroɣa ot
arkilik sunuloɣanlarning iqidə «əng mukəddəslərning biri»
hesablinidu. **11** Silər Pərwərdigarning huzurioɣa sunidioɣan
hərkandak axlik hədiyələr eqitku bilən təyyarlanmisun. Qünki
silərning Pərwərdigaroɣa otta sunulidioɣan hədiyənglarning
heqkaysisida eqitku yaki həsəlni kəydürüxkə bolmaydu. **12**
Bularni Pərwərdigarning aldioɣa «dəsləpki hosul» süpitidə
sunsanglar bolidu, lekin ular huxbuy süpitidə kurbangahning
üstidə kəydürülüp sunulmisun. **13** Sening hərbir axlik hədiyəng
tuz bilən tuzlinixi kerək; axlik hədiyəngni Hudayingning əhdə
tuzidin məhrum kilmay, hammə axlik hədiyəliringni tuz bilən
tuzlioɣin. **14** Əgər sən Pərwərdigaroɣa «dəsləpki hosul»din axlik
hədiyə sunay desəng, undakta ziraətning yengi pixkan kək
bexini elip, danlarni otta korup, ezip talkan süpitidə sunoɣin;
bu «dəsləpki hosul» hədiyəsi bolidu; **15** sən uningoɣa zəytun
meyi kuyup üstigə məstiki saloɣin; bu axlik hədiyə bolidu.
16 Kahin bolsa uningdin, yəni korup ezilgən danlar bilən
zəytun meyidin bir kismini elip hammə məstiki bilən koxup,
bularni «yadlinix ülüxi» süpitidə kəydürsun. Bu ot arkilik
Pərwərdigaroɣa sunuloɣan hədiyə bolidu.

3 Birsining sunidioɣini inaklik kurbanliki bolsa, xundakla
kalilardin sunsa, u Pərwərdigarning huzurioɣa bejirim bir
ərkikini yaki qixisini kəltürsun. **2** U sunidioɣan bu haywanning
bexioɣa kolini koyup, andin uni jamaət qedirining kirix eoɣizi
aldida booɣuzlisun. Andin kahinlar boloɣan Harunning ooɣulliri
kenini kurbangahning üsti kismining ətrapioɣa səpsun. **3**
Sunoɣuqi kixi bu inaklik kurbanlikidin Pərwərdigaroɣa atap
otta sunulidioɣan hədiyə süpitidə bir kismini elip beoɣixlisun,
yəni iq karnini yəgəp turoɣan mayni, xundakla barlik iq
meyini elip **4** ikki bərəkni wə ularning üstidiki hamdə ikki
yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloɣan qawa
meyini kesip, elip kəlsun. **5** Harunning ooɣulliri bolsa bularni
kurbangahning üstigə kəltürüp ot üstigə koyuloɣan otunning
üstidiki kəydürmə kurbanlikka koxup kəydürsun. Bu ot arkilik
sunulidioɣan, Pərwərdigaroɣa huxbuy qikirilidioɣan kurbanlik
bolidu. **6** Birsining Pərwərdigaroɣa kilidioɣan inaklik kurbanliki
üqün sunidioɣini uxxak maldin bolsa, undakta u bejirim bir
ərkikini yaki qixisini kəltürsun. **7** Əgər uning kurbanliki
koy bolsa uni Pərwərdigarning aldioɣa kəltürüp, **8** kurbanlik
kilidioɣan bu haywanning bexioɣa kolini koyup, andin uni
jamaət qedirining kirix aoɣzining aldida booɣuzlisun. Andin
Harunning ooɣulliri kenini elip kurbangahning üsti kismining
ətrapioɣa səpsun. **9** Sunoɣuqi kixi bu inaklik kurbanlikidin
Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan hədiyə süpitidə bir
kismini, yəni uning meyini elip beoɣixlisun, — pütün maylik

ḳuyrukini uning omurtḳisioŋa yeḳin yərdin ajritip elip, iq ḳarnini yəgəp turoŋan mayni, xundaḳla barlik iq meyini elip, **10** ikki bərəkni wə ularning üstidiki ḥəmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloŋan qawa meyini kesip, elip kəlsun. **11** Kaḥin bularni ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun; bu otta sunulidioŋan, Pərwərdigaroŋa ataloŋan taam ḥədiyəsi bolidu. **12** Uning sunidioŋini əqkə bolsa, buni Pərwərdigarning ḥuzurioŋa kəltürsun. **13** U ḳolini uning bexioŋa ḳoyup, andin uni jamaət qedirining aldida booŋuzlisun. Andin Ḥarunning ooŋulliri ḳenini elip ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapioŋa səpsun. **14** Andin sunoŋuqi kixi bu ḳurbanliḳtin Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan ḥədiyə süpitidə bir ḳismini elip beoŋixlisun, yəni iq ḳarnini yəgəp turoŋan mayni, xundaḳla barlik iq meyini elip, **15** ikki bərəkni wə ularning üstidiki ḥəmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloŋan qawa meyini kesip, elip kəlsun. **16** Kaḥin bularni ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun; bu otta sunulidioŋan, huxbuy qikiridioŋan taam ḥədiyəsi bolidu. Mayning ḥəmmisi Pərwərdigaroŋa təwədur. **17** Bu ḥərḳandaḳ turar jayinglarda silərgə əbədiy bəlgilimə bolidu; silər ḥeqḳandaḳ may yaki ḳan yeməslikinglar kerək.

4 Pərwərdigar Musaoŋa sөz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Israillaroŋa sөz ḳilip mundaḳ degin: — «Birsi bilməy ezip, Pərwərdigar «ḳilma» dəp buyruoŋan ḥərḳandaḳ əmrlərdin birigə hilaplik ḳilip selip, gunaḥ ḳilsa, [təwəndikidək ḳilsun]: — **3** — əgər məsiḥləngən kaḥin ḥəlḳni gunaḥḳa putlaxturidioŋan bir gunaḥni ḳilsa, undaḳta u bu ḳiloŋan gunaḥi üqün bir bejirim yax torpaḳni elip kelip, Pərwərdigaroŋa gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə sunsun. **4** U torpaḳni jamaət qedirining kirix aoŋzining yenioŋa, Pərwərdigarning aldioŋa kəltürüp, ḳolini uning bexioŋa ḳoyup, andin torpaḳni Pərwərdigarning ḥuzurida booŋuzlisun. **5** Andin məsiḥləngən kaḥin torpaḳning ḳenidin azoŋina elip, jamaət qediri iqigə kətürüp aparsun; **6** kaḥin xu yərdə barmiḳini ḳanoŋa qilap, ḳanni muḳəddəs jayning pərdisining aldida, Pərwərdigarning ḥuzurida yəttə mərtiwə səpsun. **7** Xundaḳla kaḥin ḳandin elip, jamaət qediri iqidə Pərwərdigarning aldida turoŋan huxbuygaḥning münggüzlirigə sürsun. Torpaḳning ḳaloŋan ḥəmmə ḳenini bolsa, jamaət qedirining kirix aoŋzining aldidiki kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining tüwigə təküp ḳoysun; **8** andin u gunaḥ ḳurbanliḳi boloŋan torpaḳning iqidin ḥəmmə meyini ajritip qikarsun — yəni iq ḳarnini yəgəp turoŋan may bilən ḳaloŋan iq meyi, **9** ikki bərəkni wə ularning üstidiki ḥəmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloŋan qawa meyini ajratsun **10** (huddi inaḳlik ḳurbanliḳi boloŋan kalining iqidiki may ajritiloŋandək); andin kaḥin bularni kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining üstidə kəydürsun. **11** Lekin torpaḳning terisi bilən ḥəmmə gөxi, bax bilən paqaḳliri, iq ḳarni bilən ẓinini, **12** yəni pütkül torpaḳning ḳaloŋan ḳisimlirini qedirgaḥning sirtioŋa elip qikip, pak bir yərgə, yəni küllər təkülidioŋan jayoŋa elip qikip, otunning üstidə otta kəydürsun. Bular küllər təkülidioŋan jayda kəydürüwetilsun. **13** Əgər pütkül Israil jamaiti əzi bilmigən ḥalda ezip gunaḥ ḳiloŋan bolsa, Pərwərdigarning «ḳilma» dəp buyruoŋan ḥərḳandaḳ əmrlirigə hilaplik ixlarning birini ḳilip selip, gunaḥḳa qüxüp ḳalsa, **14** xundaḳla ularning sadir ḳiloŋan gunaḥi aydinglaxḳan bolsa, undaḳta jamaət gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə bir yax torpaḳni sunup jamaət qedirining aldioŋa kəltürsun. **15** Jamaətning aḳsaḳalliri Pərwərdigarning aldida ḳollirini torpaḳning bexioŋa ḳoyup, andin torpaḳni Pərwərdigarning aldida booŋuzlisun. **16** Məsiḥləngən kaḥin torpaḳning ḳenidin azoŋina elip jamaət qediri iqigə elip kirsun; **17** xu yərdə barmiḳini ḳanoŋa qilap, ḳanni [muḳəddəs jayning] pərdisining aldida, Pərwərdigarning ḥuzurida yəttə mərtiwə səpsun. **18** Xundaḳla kaḥin ḳandin elip jamaət qediri iqidə Pərwərdigarning aldida turoŋan huxbuygaḥning münggüzlirigə sürsun. Torpaḳning ḳaloŋan ḥəmmə ḳenini bolsa, jamaət qedirining kirix aoŋzining aldidiki kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining tüwigə təküp ḳoysun; **19** kaḥin [torpaḳning] iqidin barlik meyini ajritip elip, ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun. **20** U gunaḥ ḳurbanliḳi boloŋan ilgiriki torpaḳni ḳiloŋinioŋa ohxax bu torpaḳnimu xundaḳ ḳilsun; wə dəl xundaḳ ḳilixi kerək; xu yol bilən kaḥin ular üqün kafarət kəltüridu; xu gunaḥ ulardin kəqürülidu. **21** Andin u torpaḳni qedirgaḥning taxḳioŋa elip qikip, ilgiriki torpaḳni kəydürgəndək bu torpaḳnimu kəydürsun. Bu jamaət üqün gunaḥ ḳurbanliḳi bolidu. **22** Əgər bir əmir bilməy uning Hudasi Pərwərdigarning «ḳilma» degən ḥərḳandaḳ əmrlirining birigə hilaplik ḳilip selip, gunaḥḳa qüxüp ḳalsa, **23** wə ḳiloŋan gunaḥi əzigə məlum ḳilinoŋan bolsa, undaḳta u əzi ḳurbanlik üqün bejirim bir tekini sunsun; **24** u ḳolini tekining bexioŋa ḳoyup, andin uni kəydürmə ḳurbanlik ḳilinidioŋan ḥaywanlarni booŋuzlaydioŋan jayoŋa elip berip Pərwərdigarning aldida booŋuzlisun. Bu bir gunaḥ ḳurbanliḳi bolidu. **25** Kaḥin gunaḥ ḳurbanliḳining ḳenidin barmiḳioŋa azoŋina elip, uni kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining münggüzlirigə sürüp ḳoysun; andin ḳaloŋan ḳenini kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining tüwigə təküp ḳoysun. **26** U inaḳlik ḳurbanliḳi ḳilinoŋan ḥaywanning meyini kəydürgəndək, uning barlik meyini ḳurbangaḥta kəydürsun. Bu yol bilən kaḥin uni gunaḥidin paklandurux üqün kafarət kəltüridu wə xu gunaḥi uningdin kəqürülidu. **27** Əgər puḳralardin biri bilməy uning Hudasi Pərwərdigarning «ḳilma» degən ḥərḳandaḳ əmrlirining birigə hilaplik ḳilip selip, gunaḥḳa qüxüp ḳalsa, **28** wə ḳiloŋan gunaḥi əzigə məlum ḳilinoŋan bolsa, undaḳta u əzining, yəni u sadir ḳiloŋan gunaḥi üqün ḳurbanlik ḳilixḳa bejirim bir qixi əqkini sunsun; **29** u ḳolini gunaḥ ḳurbanliḳining bexioŋa ḳoyup, andin uni kəydürmə ḳurbanliklarni booŋuzlaydioŋan jayoŋa elip berip booŋuzlisun. **30** Andin kaḥin uning ḳenidin barmiḳioŋa azoŋina elip uni kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining münggüzlirigə sürüp ḳoysun; ḳaloŋan barlik ḳenini ḳurbangaḥning tüwigə təküp ḳoysun. **31** Inaḳlik ḳurbanliḳi ḳilinoŋan ḥaywanning meyi iqidin ajritiloŋandək uningmu ḥəmmə meyini ajritip qikarsun; kaḥin uni Pərwərdigarning aldida huxbuy kəltürsun dəp ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun. Xu yol bilən kaḥin uning üqün kafarət kəltüridu; xu gunaḥ uningdin kəqürülidu. **32** Əgər u kixi gunaḥ ḳurbanliḳi üqün ḳoza kəltürüxni halisa, bejirim bir qixi ḳozini sunsun. **33** U ḳolini gunaḥ ḳurbanliḳi [ḳozisining] bexioŋa ḳoyup, kəydürmə ḳurbanliklar booŋuzlinidioŋan jayoŋa elip berip, uni gunaḥ ḳurbanliḳi süpitidə booŋuzlisun. **34** Andin kaḥin gunaḥ ḳurbanliḳining ḳenidin barmiḳioŋa azoŋina elip uni kəydürmə ḳurbanlik ḳurbangaḥining münggüzlirigə sürüp ḳoysun; uning ḳaloŋan barlik ḳenini u ḳurbangaḥning tüwigə təküp ḳoysun. **35** Inaḳlik ḳurbanliḳi ḳilinoŋan ḳozining meyi iqidin ajritiloŋandək, uningmu ḥəmmə meyini ajritip qikarsun; kaḥin bularni Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan barlik ḳurbanliklaroŋa ḳoxup, ḳurbangaḥning üstidə kəydürsun. Xu yol bilən kaḥin uning sadir ḳiloŋan gunaḥi üqün kafarət kəltüridu; xu gunaḥ uningdin kəqürülidu.

5 Əgər birsi məlum ixḳa guwaḥqi bolup, xundaḳla uningoŋa ḳəsəm buyruloŋinida kərgini yaki bilginidin məlumat bərmisə, undaḳta u ḳəbiḥlikining jazasioŋa tartilidu. **2** Əgər birsi əzi bilməy napak bir nərsigə tegip kətsə — məyli u napak bir ḥaywanning jəsiti bolsun, məyli napak bir qarpayning

jəsiti bolsun, yaki napak bir əmiligüqi ḫaywanning jəsiti bolsun, muxundaḳ nərsigə tegip kətsə umu napak sanilip gunaḥkar ḥesablinidu; **3** əgər xuningdək birsi əzi tuymay məlum kixining adəmni napak ḳilidioŋan ḫərḳandaḳ nijasitigə tegip kətsə, xundaḳla u buni bilip yətsə, undaḳta u gunaḥkar ḥesablinidu. **4** Əgər birsi angsiz rəwixtə yaman yaki yahxi bir ixni ḳilay dəp ḳəsəm ḳilip salsa (kixilər ḫərtürlük ix tooŋrisida angsiz rəwixtə ḳəsəm ḳilixi mumkin), xundaḳla u buni tonup yətsə, u bu ixlar tüpəylidin gunaḥkar ḥesablinidu. **5** Birsi yuḳiriḳi ḫərḳaysi ixlarda mən gunaḥkar boldum dəp bilsə, u əz gunaḥini «mən mundaḳ gunaḥ ḳildim» dəp iḳrar ḳilsun; **6** andin əzi sadir ḳiloŋan gunaḥining kafariti üqün Pərwərdigarning aldioŋa «itaətsizlikni tiligüqi ḳurbanlik» süpitidə uxxaḳ maldin saoŋliḳ wə ya bir qixi əqkini gunaḥ ḳurbanliḳi ḳilip kəltürsun; andin kaḫin uni gunaḥidin paklanduruxḳa uning üqün kafarət kəltürsun. **7** Əgər u ḳoylardin [ḳurbanlik] ḳilixḳa ḳurbi yətmisə, u ḳiloŋan itaətsizliki üqün ikki pahtək yaki ikki baqkini elip kelip, birini gunaḥ ḳurbanliḳi üqün, yənə birini kəydürmə ḳurbanlik üqün Pərwərdigarning aldioŋa sunsun. **8** U bularni kaḫinning ḳexioŋa kəltürgəndə, [kaḫin] awwal gunaḥ ḳurbanliḳioŋa təyyarlanoŋanni ḳurbanlik ḳilip boynini üzməy, bexioŋa yeḳin jayidin toloŋisun, lekin bexini boynidin üzüwətmisun; **9** andin gunaḥ ḳurbanlikining ḳenidin azoŋina elip ḳurbangaḫning temioŋa qaqsun; ḳaloŋan ḳeni bolsa ḳurbangaḫning tüwigə siḳip qiḳirilsun. Buning əzi gunaḥ ḳurbanliḳi bolidu. **10** Əmma ikkinqisini bolsa bekitilgən bəlgilimə boyiqə kəydürmə ḳurbanlik ḳilip sunsun. Bu yol bilən kaḫin uning ḳiloŋan gunaḥi üqün kafarət kəltüridu wə xu gunaḥ uningdin kəqürülidu. **11** Əgər ikki pahtək yaki ikki baqkini kəltürüxkə ḳurbi yətmisə, undaḳta gunaḥ ḳiloŋan kixi gunaḥ ḳurbanliḳi üqün esil undin bir əfaḫning ondin birini kəltürsun; bu gunaḥ ḳurbanliḳi boloŋaqḳa u uning üstigə zəytun meyi ḳuymisun yaki üstigə ḫeqḳandaḳ məstiki salmisun; qünki u gunaḥ ḳurbanliḳi bolidu. **12** U uni kaḫinning ḳexioŋa kəltürsun wə kaḫin buningdin [sunoŋuqining] «yadlinix ülüxi» süpitidə bir qanggal elip, xuni Pərwərdigaroŋa atap otta sunuloŋan ḳurbanliḳlaroŋa ḳoxup, ḳurbangaḫning üstidə kəydürsun. Buning əzi gunaḥ ḳurbanliḳi bolidu. **13** Bu yol bilən u xu gunaḫlardin ḳaysisini ḳiloŋan bolsa, kaḫin uning üqün kafarət kəltüridu. Axliḳ ḫədiyələrdikigə ohxax ḳaloŋan ḳismi kaḫinoŋa təwə bolidu. **14** Andin Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **15** Birsi bilməy Pərwərdigaroŋa ataloŋan muḳəddəs nərsilərgə nisbətən itaətsizlik ḳilip gunaḥ ətküzsə, undaḳta u Pərwərdigarning aldioŋa uxxaḳ maldin bejirim bir ḳoqḳarni itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilip kəltürsun; xu itaətsizlik ḳurbanliḳi boloŋan ḳoqḳarning baḫasini sən muḳəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə kümüx xəkəlgə tohtatḳin. **16** Andin xu kixi muḳəddəs nərsilərgə nisbətən ətküzgən hataliḳidin boloŋan ziyanni toldursun, xundaḳla ziyanning bəxtin biri boyiqə ḳoxup kaḫinoŋa tələm təlisun. Bu yol bilən kaḫin itaətsizlik ḳurbanliḳi boloŋan ḳoqḳarning wasitisi bilən uning üqün kafarət kəltüridu; xu gunaḥ uningdin kəqürülidu. **17** Əgər birsi bilməy Pərwərdigarning «ḳilma» degən ḫərḳandaḳ əmrlirining birərisigə hilapliḳ ḳilip, gunaḥkar boloŋan bolsa u ḳəbiḥlikining jazasioŋa tartilidu; **18** xundaḳ bolsa, u uxxaḳ maldin sən tohtatḳan ḳimməttə bejirim bir ḳoqḳarni itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilip sunsun. Bu yol bilən kaḫin uning bilməy ətküzgən itaətsizliki üqün kafarət kəltüridu wə xu itaətsizlik gunaḥi uningdin kəqürülidu. **19** Bu itaətsizlik ḳurbanliḳi bolidu; qünki u dərḫəḳiḳət Pərwərdigarning aldida itaətsizlik ḳiloŋan.

6 Andin Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Əgər birsi gunaḥ ḳilip Pərwərdigarning aldida wapasizlik ḳilip, ḳoxnisi əzigə amanət yaki kapalətkə bərgən bir nərsə yaki ḳoxnisidin zorawanlik bilən buluwaloŋan məlum bir nərsə tooŋrisida yaloŋan gəp ḳiloŋan bolsa yaki ḳoxnisidin naḫəḳlik bilən məlum nərsini tartiwaloŋan bolsa, **3** yaki yitip kətkən bir nərsini tepiwelip uningdin tansa yaki kixilərning gunaḥ sadir ḳiloŋan ḫərḳandaḳ bir Ixi tooŋrisida yaloŋan ḳəsəm iqsə, **4** U gunaḥ ḳiloŋan ixta əzini gunaḥkar dəp tonup yətsə, undaḳta u buliwaloŋan yaki naḫəḳ tartiwaloŋan nərsə yaki uningoŋa amanətkə berilgən nərsə bolsun, yaki yitip ketip tepiwaloŋan nərsə bolsun, **5** yaki u ḫərḳandaḳ nərsə tooŋrisida yaloŋan ḳəsəm iqkən bolsun, uning ḫəmmisini toluḳ baḫasi boyiqə təlisun, xundaḳla xu baḫaning bəxtin bir ḳismi boyiqə ḳoxup təlisun; u itaətsizlik ḳurbanliḳini ḳiloŋan künidə tələmni igisigə tapxurup bərsun. **6** Andin u Pərwərdigarning aldioŋa itaətsizlik ḳurbanliḳi süpitidə uxxaḳ maldin sən tohtatḳan ḳimmət boyiqə bejirim bir ḳoqḳarni itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilip kaḫinning ḳexioŋa elip kəlsun. **7** Kaḫin bu yol bilən uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu wə u ḫərḳaysi ixta itaətsizlik ḳiloŋan bolsimu u uningdin kəqürülidu. **8** Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **9** Sən Ḫarun bilən ooŋullirioŋa kəydürmə ḳurbanlik tooŋrisida əmr ḳilip mundaḳ degin: — Kəydürmə ḳurbanlik tooŋrisidiki ḳaidə-nizam mundaḳ bolidu: — Kəydürmə ḳurbanlik pütün keqə tang atḳuqə ḳurbangaḫtiki oqaḳning üstidə kəyüp tursun; wə ḳurbangaḫning otini əqürməy yeniḳ turoŋuzunglar. **10** Kaḫin kanap tonini kiyip, yalingaqliḳini yepip, saoŋrisioŋiqə kanap iq tambal kiyip tursun; ḳurbangaḫning üstidiki ot bilən kəydürülgən kəydürmə ḳurbanliḳning külini elip, ḳurbangaḫning bir təripidə ḳoysun; **11** andin kiyimlirini seliwetip baxḳa kiyimlərni kiyip, külini qedirgaḫning sirtioŋa elip qiḳip pakiz bir jayda ḳoysun. **12** Ḳurbangaḫning oti bolsa ḫəmixə yenip tursun; uni ḫeq waḳit əqürüxkə bolmaydu, kaḫin əzi ḫər küni ətigəndə uningoŋa otun selip, üstigə kəydürmə ḳurbanliḳni tizsun wə uning üstigə inaḳlik ḳurbanliḳining meyini ḳoyup kəydürsun. **13** Üzülməs bir ot ḳurbangaḫning üstidə ḫəmixə kəyüp tursun; u ḫərgiz əqürülmisun. **14** Axliḳ ḫədiyə tooŋrisidiki ḳaidə-nizam mundaḳ: — Ḫarunning ooŋulliridin biri uni Pərwərdigarning aldioŋa, ḳurbangaḫning aldioŋa kəltürsun. **15** U axliḳ ḫədiyə boloŋan esil unoŋa ḳolini selip uningdin xundaḳla uningdiki zəytun meyidin bir qanggal elip wə ḫədiyəning üstidiki barliḳ məstikini ḳoxup, bularni ḳurbangaḫ üstidə kəydürsun; bu ḫədiyəning «yadlinix ülüxi» bolup, Pərwərdigarning aldida huxbuy kəltürüx üqün ḳilinoŋan bolidu. **16** Exip ḳaloŋanlirini bolsa Ḫarun bilən ooŋulliri yesun; u eqitḳu selinmay pixurulup muḳəddəs bir jayda yeyilsun; ular uni jamaət qedirining ḫoylisida yesun. **17** U mutləḳ eqitḳusiz pixurulsun. Mən otta Manga sunulidioŋan ḳurbanliḳ-ḫədiyələr iqidin xuni ularning əz ülüxi bolsun dəp uloroŋa ḫəḳ ḳilip bərdim; u gunaḥ wə itaətsizlikni tiligüqi ḳurbanliḳlaroŋa ohxax «əng muḳəddəslərning biri» ḫesablinidu. **18** Ḫarunning əwladidin boloŋan ərkəklərning ḫəmmisi buningdin yesun; bu dəwrdin-dəwrgə aranglarda əbədiy bir bəlgilimə bolidu; Pərwərdigaroŋa atap otta sunuloŋanliridin bular ularning ülüxi bolsun. Uningoŋa ḳol təgküzgüqi jəzmən muḳəddəs boluxi kerək. **19** Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **20** Ḫarun Məsiḥlinidioŋan künidə u wə ooŋullirining Pərwərdigarning aldioŋa sunidioŋini mundaḳ boluxi kerək: — Ular üzülməs axliḳ ḫədiyə süpitidə esil undin bir əfaḫning ondin birini sunuxi kerək; ətigini yerimini, aḫximi yənə yerimini sunsun. **21** U tawida zəytun meyi bilən etilsun; u zəytun meyioŋa qilap pixuruloŋandin keyin sən uni elip kir; axliḳ ḫədiyəning pixuruloŋan parqilirini huxbuy süpitidə Pərwərdigaroŋa atap sunoŋin. **22** Ḫarunning

ooɣullirining ƙaysisi uning ornida turuxƙa Məsihləngən bolsa umu [ħədiyəni] xundaƙ təyyarlap sunsun; bu əbədiy mutləƙ bir bəlgilimə bolidu. Bu ħədiyə Pərwərdigaroɣa atap toluƙ kəydürülsun. **23** Kaħinning ħərbir axliƙ ħədiyəsi bolsa pütünləy kəydürülsun; u ħərgiz yeyilmisun. **24** Pərwərdigar Musaoɣa səz ƙilip mundaƙ dedi: — **25** Ħarun bilən ooɣullirioɣa mundaƙ degin: — Gunaħ ƙurbanliƙi tooɣrisidiki ƙaidə-nizam mundaƙ: — Gunaħ ƙurbanliƙimu kəydürmə ƙurbanliƙ booɣuzlinidioɣan jayda, Pərwərdigarning aldida booɣuzlansun; bu hil ƙurbanliƙ «əng muƙəddəslərning biri» ħesablinidu. **26** Gunaħ ƙurbanliƙini ətküzgüƙi kaħin əzi uni yesun; ƙurbanliƙ muƙəddəs bir yərdə, jamaət ƙedirining ħoylisida yeyilsun. **27** Uning gəxigə ƙol təgküzgüƙi ħərƙim muƙəddəs bolmisa bolmaydu, xuningdək əgər uning ƙeni birsining kiyimigə ƙaqrap kətsə, undaƙta ƙan qeqiloɣan jay muƙəddəs bir yərdə yuyulsun. **28** Ƙaysi sapal ƙazanda ƙurbanliƙ ƙaynitilip pixuruloɣan bolsa, u sundurulsun. Əgər u mis ƙazanda ƙaynitip pixuruloɣan bolsa, u ƙirip sürülsun ħəm su bilən yuyulsun. **29** Kaħinlardin boloɣan barliƙ ər kixilər uningdin yesə bolidu. Bu «əng muƙəddəslərning biri» ħesablinidu. **30** Ħalbuki, muƙəddəs jayda kafarət kəltürüx üqün ƙeni jamaət ƙedirioɣa kirgüzülgən ħərƙandaƙ gunaħ ƙurbanliƙi bolsa, ħərgiz yeyilmisun, bəlki [pütünləy] kəydürülsun.

7 Itaətsizlik ƙurbanliƙi tooɣrisidiki ƙaidə-nizam mana mundaƙ: — Bu [ƙurbanliƙ] «əng muƙəddəslərning biri» ħesablinidu. **2** Kəydürmə ƙurbanliƙ booɣuzlinidioɣan jayda itaətsizlikni tilə ƙurbanliƙimu booɣuzlinidu; [kaħin] ƙenini ƙurbangaħning üsti ƙismining ətrapioɣa səpsun. **3** [Ƙurbanliƙ ƙiloɣuqi kixi] barliƙ meyini sunsun; yəni maylik ƙuyruƙi bilən iq ƙarnini yəgəp turoɣan mayni, **4** ikki bərəkni wə ularning üstidiki ħəmdə ikki yanpixidiki mayni ajritip, jigərning bərəkkiqə boloɣan qawa meyini ajritip sunsun. **5** Kaħin bularni Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan ƙurbanliƙ süpitidə ƙurbangaħta kəydürsun. Bu itaətsizlik ƙurbanliƙi bolidu. **6** Kaħinlardin boloɣan ər kixilərning ħəmmisi buni yesun; u muƙəddəs yərdə yeyilsun; u «əng muƙəddəslərning biri» ħesablinidu. **7** Gunaħ ƙurbanliƙi ƙandaƙ bolsa itaətsizlik ƙurbanliƙimu xundaƙ bolidu; ular ikkisi tooɣrisidki ƙaidə-nizam ohxax; bu ƙurbanliƙ kafarət kəltürüxkə ƙurbanliƙ ətküzgüƙi kaħinning əzigə təwə bolsun. **8** Kaħin birsining sunoɣan kəydürmə ƙurbanliƙini ətküzgən bolsa, kəydürmə ƙurbanliƙning terisi xu kaħinning bolidu. **9** Tonurda pixuruloɣan ħərbir axliƙ ħədiyə, xundaƙla ƙazanda yaki tawida etilgən ħərbir axliƙ ħədiyə bolsa uni ətküzgən kaħinning bolidu, yəni kaħinning əzigə təwə bolidu. **10** Ħərbir axliƙ ħədiyə, məyli zəytun meyi arilaxturuloɣan bolsun, yaki ƙuruƙ kəltürülgən bolsun, bular Ħarunning ooɣullirining ħərbirigə barawər bəlüp berilidu. **11** Pərwərdigaroɣa atap kəltürülgən inaƙliƙ ƙurbanliƙi tooɣrisidiki ƙaidə-nizam mundaƙ: — **12** Sunmaƙqi boloɣan kixi uni təxəkkür eytix üqün sunsa, undaƙta u «təxəkkür ƙurbanliƙi» bilən billə zəytun meyi iləxtürülgən petir toƙaqlar, zəytun meyi sürülüp məsihləngən petir ħəmək nanlar wə esil undin zəytun meyioɣa qilap pixuruloɣan toƙaqlarnimu kəltürsun. **13** Xu toƙaqlardin baxƙa, yənə təxəkkür eytidioɣan inaƙliƙ ƙurbanliƙi bilən billə eƙitƙu selinoɣan nanlarnimu sunsun; **14** u xu sunoɣanlirining ħərbir türidin birni elip Pərwərdigar üqün [ƙox ƙollap] sunidioɣan «kətürmə ħədiyə» ƙilip kəltürsun; bu inaƙliƙ ƙurbanliƙining ƙenini [ƙurbangaħning üstigə] səpkən kaħinning əzigə təgsun. **15** Təxəkkür bildüridioɣan inaƙliƙ ƙurbanliƙining gəxi bolsa ƙurbanliƙ ƙilinoɣan xu küni yeyilxi kerək; [ƙurbanliƙni sunoɣuqi kixi] tang atƙuqə uning ħeq nemisini ƙaldurmisun. **16** Əgər uning sunoɣan ƙurbanliƙi ƙəsimigə has ƙurbanliƙ yaki ihtiyariy kəltürgən ƙurbanliƙ bolsa, undaƙta ħaywanning gəxi ƙurbanliƙ ƙilinoɣan kündə yeyilsun; uningdin exip ƙaloɣinini bolsa, ətisimu yeyixkə bolidu; **17** lekin ƙurbanliƙning gəxidin üqinqi künigiqə exip ƙalsa, u otta kəydürülüxi kerək. **18** Inaƙliƙ ƙurbanliƙining gəxidin üqinqi künidə yeyilsə, undaƙta ƙurbanliƙ ƙobul bolmaydu, ƙurbanliƙ sunoɣuqining ħesabioƛimu ħesablanmaydu, bəlki məkruh bolidu; kimdəkim uningdin yesə əz ƙəbihlikining jazasioɣa tartilidu. **19** Xundaƙla napak nərsigə tegip ƙaloɣan gəxmu yeyilməsliki kerək, bəlki otta kəydürülüxi kerək. Ħərƙandaƙ pak adəm [napak nərsigə təgmigən] ƙurbanliƙning gəxini yesə bolidu. **20** Lekin kimki napak ħaləttə turup Pərwərdigaroɣa ataloɣan inaƙliƙ ƙurbanliƙidin yesə, undaƙta u əz həlƙidin üzüp taxlinidu. **21** Kimki napak bir nərsigə tegip kətsə (məyli napak ħaləttiki adəm bolsun, napak bir ħaywan bolsun yaki ħərƙandaƙ napak yirginqlik nərsə bolsun) wə xundaƙla Pərwərdigaroɣa has ataloɣan inaƙliƙ ƙurbanliƙining gəxidin yesə, undaƙta u əz həlƙidin üzüp taxlinidu. **22** Pərwərdigar Musaoɣa səz ƙilip mundaƙ dedi: — **23** Israillaroɣa mundaƙ degin: — Silər kala, ƙoy wə əqkilərning meyini ħərgiz yemənglar. **24** Əzlükidin əlgən yaki yirtƙuqlar booɣup ƙoyoɣan ħaywanning jəsitining meyini ħərƙandaƙ ixƙa ixlətkili bolidu, lekin ħərgiz uningdin yemənglar. **25** Qünki kimki Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan ħərƙandaƙ ħaywanning meyini yesə, xuni yegən kixi əz həlƙliridin üzüp taxlinidu. **26** Silər ħərƙandaƙ turar jayinglarda ħeqƙandaƙ ƙanni, yəni uqarƙanatlarning bolsun yaki ƙarpaylarning bolsun ƙenini ħərgiz estimal ƙilmanglar. **27** Kimdəkim ħərƙandaƙ ƙanni estimal ƙilsa, xu kixi əz həlƙliridin üzüp taxlinidu. **28** Pərwərdigar Musaoɣa səz ƙilip mundaƙ dedi: — **29** Israillaroɣa mundaƙ degin: — Kimki Pərwərdigaroɣa atap bir inaƙliƙ ƙurbanliƙi sunsa, undaƙta u Pərwərdigaroɣa has boloɣan ħədiyəni xu inaƙliƙ ƙurbanliƙtin ayrip kəltürsun. **30** Əz ƙoli bilən Pərwərdigaroɣa atioɣan, otta sunulidioɣan ħədiyələrni, yəni may bilən təxni ƙoxup elip kelip, təxni «pulanglatma ħədiyə» süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatsun. **31** Kaħin meyini ƙurbangaħ üstidə kəydürüwətsun. Təx bolsa Ħarun bilən uning ooɣullirioɣa has bolsun. **32** Inaƙliƙ ƙurbanliƙliringlarning ong arƙa putini silər «kətürmə ħədiyə» süpitidə kaħinoɣa beringlar. **33** Ħarunning ooɣulliridin ƙaysisi inaƙliƙ ƙurbanliƙining ƙeni bilən meyini sunoɣan bolsa əz ülüxi üqün ong arƙa putini əzi alsun. **34** Qünki mən Israillarning inaƙliƙ ƙurbanliƙliridin «pulanglatma ħədiyə» boloɣan təx bilən «kətürmə ħədiyə» boloɣan arƙa putini əbədiy bir bəlgilimə bilən Israillardin elip, kaħin Ħarun wə uning ooɣullirining ħaƙƙi bolsun dəp ularoɣa təƙdim ƙildim. **35** [Musa] Ħarun bilən ooɣullirini Pərwərdigarning ƙullukida kaħin boluxƙa uning aldioɣa ƙaltürgən künidə, ularoɣa Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan ƙurbanliƙlardin təƙdim ƙilinidioɣan kaħinliƙ ülüxi mana xudur. **36** [Musa] ularni Məsihligən künidə, Pərwərdigar bu ülüxni Israillardin elip ularoɣa berilsun dəp əmr ƙiloɣan. Bu [Israillaroɣa] dəwrdin dəwrgiqə əbədiy bir bəlgilimə bolidu. **37** Kəydürmə ƙurbanliƙ bilən axliƙ ħədiyəsi, gunaħ ƙurbanliƙi bilən itaətsizlik ƙurbanliƙi, kaħinliƙƙa tikləx ƙurbanliƙi bilən inaƙliƙ ƙurbanliƙi tooɣrisidiki ƙaidə-nizam mana xudur. **38** Pərwərdigar Israillaroɣa: «Silər bu Sinay bayawinida Pərwərdigarning aldioɣa ƙurbanliƙliringlarni sununglar» dəp buyruoɣan künidə, u bularning ħəmmisini Sinay teoɣida Musaoɣa tapxuroɣanidi.

8 Pərwərdigar Musaoɣa səz ƙilip: — **2** Ħarunni ooɣulliri bilən billə, wə ularning məhsus kiyimlirini, «məsihləx meyi»ni, gunaħ ƙurbanliƙi bolidioɣan torpaƙ bilən ikki ƙoqƙarni, petir nan selinoɣan sewətni elip kelip, **3** [Israilning] pütün jamaitini

jamaət qedirining kirix aoʏzining aldioʏa jəm kiloʏin, — dedi. **4** Musa Pərwərdigar uningoʏa buyruoʏinidək kildi, jamaət jamaət qedirining kirix aoʏzining aldioʏa yioʏildi. **5** Andin Musa jamaətkə: — Pərwərdigar buyruoʏan ix mana mundak, — dedi. **6** Xuning bilən Musa Ḫarun bilən uning ooʏullirini aldioʏa kəltürüp ularni su bilən yuyup, **7** [Ḫarunoʏa] kənglək kiydürüp, bəlwaoʏ baoʏlap, tonni kiydürdi wə üstigə əfodni yapti; u əfodning bəlweoʏini baoʏlap, əfodni uningoʏa takap koydi. **8** Andin Musa uningoʏa «koxen»ni takap, koxenning iqigə «urim bilən tummim»ni selip, **9** Bexioʏa səllə yəgəp Pərwərdigar uningoʏa buyruoʏinidək səllining aldi təripigə «altun tahtilik mukəddəs otuoʏat»ni bekitip koydi. **10** Andin Musa məsihləx meyini elip ibadət qediri bilən iqidiki barlik nərsilərning ḫammisini məsihləp mukəddəs kildi. **11** U maydin elip kurbangahka yəttə mərtiwə qeqip, kurbangah bilən uning barqə kaqa-kuqilirini, yuyunux desi wə təglikini Hudaoʏa atap mukəddəs kilixka məsihlidi. **12** U yənə məsihləx meyidin azrak elip Ḫarunning bexioʏa kuyup uni Hudaoʏa atap mukəddəs kilixka məsihlidi. **13** Andin Musa Ḫarunning ooʏullirini aldioʏa kəltürüp, Pərwərdigar uningoʏa buyruoʏinidək ularoʏa kənglək kiydürüp, bəllirigə bəlwaoʏ baoʏlap, ularoʏa egiz bəklərnimu takap koydi. **14** Andin u gunah kurbanliki kilinidioʏan torpakni yetiləp kəldi; Ḫarun bilən uning ooʏulliri gunah kurbanliki kilinidioʏan torpakning bexioʏa kollirini koydi. **15** U uni booʏuzlidi, andin Musa kenidin elip, əz barmiki bilən kurbangahning münggüzlirigə, qərisigə sürüp kurbangahni gunahtin paklidi; kaloʏan kanni bolsa u kurbangahning təwigə təküp, mukəddəs boluxka kafarət kəltürdi. **16** Andin u iq karnini yəgəp turoʏan mayning ḫammisini, jigərning üstidiki qawa mayni, ikki bərək wə üstidiki maylirini koxup aldi; andin Musa bularni kurbangahning üstidə kəydürdi. **17** Birak [Musa] torpakning terisi bilən gəxi wə tezikini bolsa Pərwərdigar əzigə buyruoʏinidək qedirgahning taxkirida otta kəydürüwətti. **18** Andin u kəydürmə kurbanlik kilinidioʏan koqkarni kəltürdi; Ḫarun bilən uning ooʏulliri kollirini koqkarning bexioʏa koydi. **19** [Ḫarun koqkarni] booʏuzlidi; andin Musa kenini elip kurbangahning üsti kismining ətrapioʏa səpti; **20** [Ḫarun] koqkarni parqə-parqə kilip parqilidi; andin Musa bexini, parqilanoʏan gəxlirini barlik meyi bilən koxup kəydürdi. **21** Üqəy-kerinliri bilən paqaklirini suda yudi. Andin Musa koqkarni pütün peti kurbangah üstidə kəydürdi. Bu Pərwərdigar Musaoʏa buyruoʏan, «Pərwərdigaroʏa atap otta sunulidioʏan huxbuy qikidioʏan kurbanlik» idi. **22** Andin u kahinlikka tikləx kurbanliki kilinidioʏan koqkarni, ikkinqi koqkarni kəltürdi; Ḫarun bilən uning ooʏulliri kollirini koqkarning bexioʏa koydi. **23** U uni booʏuzlidi; wə Musa uning kenidin elip Ḫarunning ong kulikining yumxiki bilən ong kolining bax barmikioʏa sürüp wə ong putining qong barmikioʏimu suwap koydi. **24** Andin Musa Ḫarunning ooʏullirini aldioʏa kəltürüp, kandin elip ularning ong kulaklirining yumxiki bilən ong kollirining bax barmaklirioʏa sürdi, ularning ong putlirining qong barmaklirioʏimu suwap koydi, kaloʏan kanni Musa kurbangahning qərisigə səpti. **25** Xundak kilip, u meyi bilən maylik kuyrukini, iq karnini yəgəp turoʏan barlik may bilən jigərning üstidiki qawa meyini, ikki bərək wə üstidiki maylirini koxup elip ong arka putinimu kesip elip, **26** Pərwərdigarning aldidiki petir nan selinoʏan sewəttin bir petir tokaq bilən bir zəytun may tokiqi wə bir danə ḫəmək nanni elip bularni may bilən ong arka putning üstidə koydi; **27** andin bularning ḫammisini Ḫarun bilən uning ooʏullirining kollirioʏa tutkuzup, pulanglatma ḫədiyə bolsun dəp Pərwərdigarning aldida pulanglatti. **28** Andin Musa bularni ularning kolliridin elip kurbangahtiki kəydürmə kurbanlikning üstidə koyup kəydürdi. Bu «kahinlikka tikləx kurbanliki» bolup, Pərwərdigaroʏa atap otta sunulidioʏan, huxbuy qikidioʏan kurbanlik idi. **29** Andin Musa təxni elip pulanglatma ḫədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatti; Pərwərdigarning uningoʏa buyruoʏini boyiqə, «kahinlikka tikləx kurbanliki» boloʏan koqkarning bu kismi Musaning ülüxi idi. **30** Andin Musa Məsihləx meyidin wə kurbangahning üstidiki kandin bir'az elip, Ḫarun bilən uning kiyimlirigə wə ooʏulliri bilən ularning kiyimlirigə səpti. Xundak kilip, u Ḫarun wə kiyimlirini, ooʏulliri bilən ularning kiyimlirini mukəddəs kildi. **31** Musa Ḫarun bilən uning ooʏulliroʏa mundak buyrudi: — «Bu gəxni jamaət qedirining kirix aoʏzida kaynitip pixurup xu yərdə olturup «kahinlikka tikləx kurbanliki»oʏa təwə boloʏan sewəttiki nan bilən koxup yənglar; bularni Ḫarun bilən ooʏulliri yesun, dəp buyruoʏinimdək uni yənglar; **32** lekin gəx bilən nandin exip kaloʏanlirining ḫammisini otta kəydürüwetinglar. **33** Silər yəttə küngiqə jamaət qedirining kirix aoʏzidin qikmay, Hudaoʏa atap kahinlikka tikləx künliringlar toxkuqə xu yərdə turunglar; qünki silərni Hudaoʏa atap kahinlikka tikləx üqün yəttə kün ketidu. **34** Bügün kilinoʏan ixlar Pərwərdigarning buyruoʏini boyiqə silər üqün kafarət kəltürülsun dəp kilindi. **35** Silər əlməslikinglar üqün Pərwərdigarning əmrini tutup jamaət qedirining kirix aoʏzining aldida keqə-kündüz yəttə kün turuxunglar kerək; qünki manga xundak buyruldi». **36** Ḫarun bilən ooʏulliri Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən buyruoʏinining ḫammisini bəja kəltürdi.

9 Səkkizinqi küni Musa Ḫarun bilən uning ooʏulliri wə Israilning aksakallirini qakirip, **2** Ḫarunoʏa mundak dedi: — «Sən gunah kurbanlikioʏa bejirim bir mozayni, kəydürmə kurbanlikka bejirim bir koqkarni əzüng üqün elip, Pərwərdigarning aldioʏa kəltürgin, **3** andin Israillaroʏa sez kilip: — Silər gunah kurbanliki üqün bir tekə elip kelinglar, kəydürmə kurbanlik üqün bir mozay wə bir koza elip kelinglar, ḫər ikkisi bejirim, bir yaxka kirgən bolsun; **4** Pərwərdigarning aldida sunuxka inaklik kurbanliki süpitidə bir torpak bilən bir koqkarni elip, zəytun meyi ilaxtürülgən axlik ḫədiyə bilən billə kəltürünglar; qünki bügün Pərwərdigar Əzini silərgə ayan kilidu, degin». **5** Ular Musa buyruoʏan nərsilərni jamaət qedirining aldioʏa elip kəldi; pütkül jamaət yekin kelip, Pərwərdigarning aldida ḫazir bolup turdi. **6** Musa: — Mana, bu Pərwərdigar buyruoʏan ixtur; buni kilsanglar Pərwərdigarning xan-xəripi silərgə ayan bolidu, dedi. **7** Xuning bilən Musa Ḫarunoʏa: — Sən kurbangahka yekin berip gunah kurbanliking bilən kəydürmə kurbanlikingni sunup əzüng wə həlk üqün kafarət kəltürgin; andin həlkning kurbanlikinimu sunup, Pərwərdigar əmr kiloʏandək ular ḫəkkidə kafarət kəltürgin» — dedi. **8** Xuni dewidi, Ḫarun kurbangahka yekin berip əzi üqün gunah kurbanliki bolidioʏan mozayni booʏuzlidi. **9** Ḫarunning ooʏulliri kanni uningoʏa sunup bərdi; u barmikini kanoʏa təgküzüp, kurbangahning münggüzlirigə sürdi, kaloʏan kanni kurbangahning tüwigə kuydi. **10** Gunah kurbanlikining meyi bilən ikki bərək wə jigərning üstidiki qawa mayni elip, Pərwərdigar Musaoʏa buyruoʏinidək ularni kurbangah üstidə kəydürdi. **11** Gəx bilən terisini bolsa qedirgahning taxkirioʏa elip qikip otta kəydürdi. **12** Andin u kəydürmə kurbanlik kilidioʏan [koqkarni] booʏozlidi; Ḫarunning ooʏulliri uningoʏa kanni sunup bərdi; u buni kurbangahning üsti kismining ətrapioʏa səpti. **13** Andin ular parqə-parqə kilinoʏan kəydürmə kurbanlikni bexi bilən billə uningoʏa sunup bərdi; u bularni kurbangahta kəydürdi. **14** U iq karni bilən paqaklirini yuyup,

bularnimu ḳurbangaḥning üstidə, ḳeydürmə ḳurbanliḳning üstigə ḳoyup ḳeydürdi. **15** Andin u həlḳning ḳurbanliḳini kəltürdi; həlḳning gunaḥ ḳurbanliḳi boloɣan tekini booɣuzlap, ilgiri ḥaywanni sunoɣandək unimu gunaḥ ḳurbanliḳi ḳilip sundi. **16** U ḳeydürmə ḳurbanlik ḳilidioɣan malni kəltürüp bunimu bəlgilimə boyiqə sundi. **17** Andin u axlik ḥədiyəni kəltürüp uningdin bir qanggal elip ətigənlik ḳeydürmə ḳurbanliḳḳa ḳoxup ḳurbangaḥ üstidə ḳeydürdi. **18** Andin həlḳḳə bolidioɣan inaḳlik ḳurbanliḳi bolidioɣan torpak bilən ḳoqḳarni booɣuzlidi. Ḥarunning ooɣulliri ḳenini uningoɣa sunup bərdi; u buni ḳurbangaḥning üsti ḳismining ətrapioɣa səpti. **19** Ular torpak bilən ḳoqḳarning may ḳismini, yəni maylik ḳuyruḳi, iq ḳarnini yəgəp turoɣan maylirini, ikki bərək wə jigərning qawa meyini elip, **20** Bu may parqilirini ikki təxning üstidə ḳoydi, [Ḥarun] bularni ḳurbangaḥning üstidə ḳeydürdi. **21** Ahirida Ḥarun ikki təx bilən ong arḳa putini pulanglatma ḥədiyə süpitidə Musaning buyruoɣinidək Pərwərdigarning aldida pulanglatti. **22** Andin Ḥarun ḳollirini həlḳḳə ḳaritip kətürüp, ularoɣa bəht tilidi; u gunaḥ ḳurbanliḳi, ḳeydürmə ḳurbanlik wə inaḳlik ḳurbanliḳini sunup, [ḳurbangaḥtin] qüxti. **23** Musa bilən Ḥarun jamaət qedirioɣa kirip, yənə yenip qiḳip həlḳḳə bəht tilidi; xuning bilən Pərwərdigarning xan-xəripi pütkül həlḳḳə ayan boldi; **24** Pərwərdigarning aldidin ot qiḳip, ḳurbangaḥ üstidiki ḳeydürmə ḳurbanlik bilən maylarni yutup kətti. Pütkül həlḳ buni kərüp, towlixip, düm yiḳilixti.

10 Ḥarunning ooɣulliri Nadab bilən Abiḥu ikkisi əz huxbuydenini elip uningoɣa ot yeḳip üstigə huxbuyni selip, Pərwərdigar ularoɣa buyrup bakmioɣan oɣəyriy bir otni Pərwərdigaroɣa sundi; **2** xuning bilən Pərwərdigarning aldidin ot qiḳip ularni yəwətti; xuan ular Pərwərdigarning aldida əldi. **3** Musa Ḥarunoɣa: — Mana, bu Pərwərdigarning: «Mən Manga yeḳin kəlgən adəmlərdə Əzümning mukəddəs ikənlikimni kərsitimən wə barliḳ həlḳning aldida uluoɣlinimən» degən səzining əzidur, dedi. Xuni dewidi, Ḥarun jim turup ḳaldi. **4** Musa Ḥarunning taoɣisi Uzziəlning ooɣulliri boloɣan Mixaəl bilən Əlzafanni qaḳirip ularoɣa: — Silər yeḳin kelip əz ḳerindaxliringlarni mukəddəs jayning aldidin kətürüp, qedirgaḥning taxḳirioɣa elip qiḳinglar» — dedi. **5** Xuning bilən ular yeḳin kelip, ularni kiyiklik kənglәkliri bilən kətürüp Musaning buyruoɣinidək qedirgaḥning taxḳirioɣa elip qiḳti. **6** Musa Ḥarun wə ooɣulliri Əliazar bilən Itamaroɣa: — Silər baxliringlarni ooɣuḳ ḳoymanglar, kiyimliringlarni yirtmanglar; bolmisa əzünglar elüp, pütkül jamaətkə oɣəzəp ḳaltürisilər; lekin ḳerindaxliringlar boloɣan pütkül Israil jəməti Pərwərdigar yaḳḳan ot tüpəylidin matəm tutup yioɣlisun. **7** Əmma silər bolsanglar Pərwərdigarning Məsiḥləx meyi üstünglaroɣa sürülgən boloɣaqḳa, jamaət qedirining taxḳirioɣa qiḳmanglar; bolmisa əlisilər, dedi. Xuni dewidi, ular Musaning buyruoɣinidək ḳildi. **8** Pərwərdigar Ḥarunoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **9** «Sən əzüng wə ooɣulliring xarab wə ya baxḳa küqlük ḥaraḳlarni iqip, jamaət qedirioɣa ḥərgiz kirmənglar; bolmisa, əlüp ketisilər. Bu silər üqün dəwrdin-dəwrgə əbədiy bir bəlgilimə bolidu. **10** Xundaḳ ḳilsanglar, mukəddəs bilən adəttikini, pak bilən napakni pərḳ etip ajritalaydioɣan bolisilər; **11** xundaḳla Pərwərdigar Musaning wasitisi bilən Israillaroɣa tapxuroɣan ḥəmmə bəlgilimilərni ularoɣa əgitələysilər». **12** Musa Ḥarun wə uning tirik ḳaloɣan ooɣulliri Əliazar bilən Itamaroɣa mundaḳ dedi: — «Silər Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan ḳurbanlik-ḥədiyələrdin exip ḳaloɣan axlik ḥədiyəni elip uni ḳurbangaḥning yenida eqitḳu arilaxturmioɣan ḥalda yənglar; qünki u «əng mukəddəslərning biri» ḥesablinidu. **13** Bu Pərwərdigaroɣa atap otta sunulidioɣan nərsilərdin sening nesiwəng wə ooɣulliringning nesiwisi boloɣaqḳa, uni mukəddəs jayda yeyixinglar kerək; qünki manga xundaḳ buyruloɣandur. **14** Uningdin baxḳa pulanglatma ḥədiyə ḳilinoɣan təx bilən kətürmə ḥədiyə ḳilinoɣan arḳa putni sən wə ooɣul-ḳizliring billə pak bir jayda yənglar; qünki bular sening nesiwəng bilən ooɣulliringning nesiwisi bolsun dəp, Israillarning inaḳlik ḳurbanliḳliridin silərgə berilgən. **15** Ular kətürmə ḥədiyə ḳilinoɣan arḳa put bilən pulanglatma ḥədiyə ḳilinoɣan təxni otta sunulidioɣan mayliri bilən ḳoxup, Pərwərdigarning aldida pulanglatma ḥədiyə süpitidə pulanglitix üqün kəltürsun; Pərwərdigarning buyruoɣini boyiqə bular sening wə ooɣulliringning nesiwisi bolidu; bu əbədiy bir bəlgilimə bolidu». **16** Andin Musa gunaḥ ḳurbanliḳi ḳilidioɣan tekini izdiwidi, mana u allikəqan kəydürülüp boloɣanidi. Bu səwəbtin u Ḥarunning tirik ḳaloɣan ikki ooɣli Əliazar bilən Itamaroɣa aqqiḳlinip: **17** — Nemixḳa silər gunaḥ ḳurbanliḳining gəxini mukəddəs jayda yemidinglar? Qünki u «əng mukəddəslərning biri» ḥesablinatti, Pərwərdigar silərni jamaətning gunaḥini kətürüp ular üqün uning aldida kafarət kəltürsun dəp, xuni silərgə təḳsim ḳiloɣanidi. **18** Mana, uning ḳeni mukəddəs jayning iqigə kəltürülmidi; silər əslidə mən buyruoɣandək uni mukəddəs jayda yeyixinglar kerək idi, — dedi. **19** Lekin Ḥarun Musaoɣa: — Mana, bular bügün [tooɣra ix ḳilip] əzlirining gunaḥ ḳurbanliḳi bilən ḳeydürmə ḳurbanliḳini Pərwərdigarning aldida sundi; mening beximoɣa xu ixlar kəldi; əgər mən bügün gunaḥ ḳurbanliḳining [gəxini] yegən bolsam, Pərwərdigarning nəzиridə obdan bolattimu? — dedi. **20** Musa buni anglap jawabidin razi boldi.

11 Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoɣa mundaḳ dedi: — **2** Israillaroɣa mundaḳ degin: — Yər yüzidiki barliḳ ḥaywanlarning iqidin silərgə yeyixkə bolidioɣan janiwarlar xuki: — **3** Ḥaywanlar iqidə ḥəm tuyaḳliri pütün aqimaḳ (tuyaḳliri pütünləy yerik) ḥəm kəxigüqi ḥaywanlarning ḥərbirini yesənglar bolidu. **4** Lekin kəxigüqi yaki aqimaḳ tuyaḳlik ḥaywanlardin təwəndikilərni yeməslikinglar kerək: — Təgə: qünki u kəxigini bilən tuyiḳi aqimaḳ əməs. Xunga u silərgə ḥaram bolidu. **5** Suoɣur bolsa kəxigini bilən tuyiḳi aqimaḳ əməs — u silərgə ḥaram bolidu. **6** Toxḳan bolsa bumu kəxigini bilən tuyiḳi aqimaḳ əməs — u silərgə ḥaram bolidu. **7** Qoxḳa bolsa tuyaḳliri aqimaḳ (tuyaḳliri pütünləy yerik) boloɣini bilən kəximigini üqün silərgə ḥaram bolidu. **8** Silər xu ḥaywanlarning gəxidin yeməslikinglar kerək wə ularning ölükigimu təgmənglar. Ular bolsa silərgə ḥaram bolidu. **9** Suda yaxaydioɣan janiwarlardin təwəndikilərni yeyixkə bolidu: — sudiki, yəni dərya-dengizlardiki janiwarlardin ḳaniti wə ḳasiraḳliri boloɣanlarni yeyixkə bolidu; **10** lekin dərya-dengizlarda yaxaydioɣan, yəni sularda top-top üzidioɣan barliḳ janiwarlardin, ḳasiraḳliri yaki ḳaniti bolmioɣanlirini yeməslikinglar kerək; ular silərgə yirginqlik sanalsun. **11** Məzkur janiwarlar dərwəkə silərgə yirginqlik sanalsun; silər ularning gəxidin yeməslikinglar kerək; ularning ölükini yirginqlik dəp ḳaranglar. **12** Sudiki janiwarlarning iqidin ḳaniti bilən ḳasiriḳi bolmioɣan janiwarlarning ḥəmmisi silərgə yirginqlik sanalsun. **13** Uqar-ḳanatlardin təwəndikilər silərgə yirginqliktur; ular yeyilməsliki kerək wə silərgə yirginqlik bolsun: — yəni bürküt, ḳorultaz-tapḳuxlar, dengiz bürküti, **14** ḳarlioɣaq ḳuyruḳluḳ sar, laqin wə ularning hilliri, **15** ḥəmmə ḳaoɣa-ḳozoɣunlar wə ularning hilliri, **16** müxükyapilaḳ, təgiḳux, qayka, sar wə ularning hilliri, **17** ḥuwḳux, ḳarna, ibis, **18** akḳu, saḳiyḳux, belik'aloɣuq, **19** ləylək, turna wə uning hilliri, ḥəpüp wə xəpərəng ḳatarliḳlar silərgə ḥaram sanalsun. **20** Buningdin

baxqa tət putlap mangidioŋan, uqidioŋan uxxak janiwarlarning ḫəmmisi silərgə yirginqlik bolidu. **21** Ḫalbuki, tət putlap mangidioŋan, uqidioŋan uxxak janiwarlardin təwəndikilərni yesənglar bolidu: — puti bilən ügilik paqiqi bolup, yər yüzidə səkriyələydioŋanlarni yesənglar bolidu; **22** bularning iqidin silərgə yeyixkə bolidioŋanliri: — qekətkə wə uning hilliri, qara qekətkə wə uning hilliri, tomuzoŋa wə uning hilliri, qaqqiqiz wə uning hilliri. **23** Lekin tət putluk boloŋan əmiligüqi ḫəm uqidioŋan ḫəmmə baxqa janiwarlar silərgə yirginqlik sanalsun. **24** Bu janiwarlardinmu mundaq yol bilən napak bolisilər; birkim ularning ölük tenigə təgsə kəq kirgüqə napak ḫesablinidu. **25** Kimdəkim bularning ölükining bir qismini kətürsə əz kiyimlirini yuyuxi kerək, u kixi kəq kirgüqə napak ḫesablinidu. **26** Tuyakliri aqimak, birak pütünləy bəlünmigən yaki kəximəydioŋan ḫaywanlarning ḫəmmisi silərgə ḫaramdur; ḫərkim [ularning ölükigə] təgsə napak sanalsun. **27** Tət puti bilən mangidioŋan ḫaywanlarning iqidin tapini bilən mangidioŋanlarning ḫəmmisi silərgə napak bolup, ḫərkim ularning ölük tənlirigə təgsə kəq kirgüqə napak sanilidu. **28** Kimki ularning ölükini kətürsə əz kiyimlirini yuyuxi kerək, u kixi kəq kirgüqə napak turidu. Bu ḫaywanlar bolsa silərgə ḫaram bolidu. **29** Yər yüzidə əmiligüqi uxxak janiwarlarning iqidin silərgə ḫaram boloŋanlar munular: — karioŋu zokor, qaxqan, kəslənqük wə ularning türliri, **30** salma, qizil kəslənqük, tam kəslənqüki, tügürük kəslənqük wə hameleon katarliklar ḫaram bolidu. **31** Bularning ḫəmmisi yər yüzidə əmüligüqi ḫəmmə uxxak janiwarlarning iqidə silərgə ḫaram bolidu; ularning ölükigə təgsə, kəq kirgüqə napak sanilidu. **32** Bu janiwarlarning ölüki ḫərqandak nemigə qüxüp qalsa xu nemə napak ḫesablinidu — ḫərqandak yaoŋaq qaqa-quqa bolsun, kiyim bolsun, terə bolsun, taoŋar bolsun, ḫərqandak ixqa ixlitilidioŋan əswab bolsun, suoŋa qilinixi kerək; ular kəq kirgüqə napak sanilip, keyin pak bolidu. **33** Bularning biri sapaldin yasaloŋan ḫərqandak qaqa iqigə qüxüp qalsa, xu qaqa iqidiki ḫəmmə nərsə napak sanalsun wə qaqa əzi sundurulsun. **34** Əgər qaqidiki sudin ax-taam üstigə qaqrap kətsə, ax-taam napak sanalsun wə xundakla qaqidiki ḫərqandak iqimlikmu napak sanalsun. **35** Ḫərnemigə undak ölükning birər qismi qüxüp qalsimu, napak sanalsun. Əgər tonur wə oqak bolsa, napak boldi dəp qekiwetilsun; ular silərgə ḫaram bolsun. **36** Lekin xundak əḫwalda bulak yaki su yioŋilidioŋan kəlqək yənila pak sanilidu; əmma birkim ularning ölük tenigə təgsə napak bolidu. **37** Əgər undak ölükning birər qismi terixqa təyyarlanoŋan danlaroŋa qüxüp qalsa, bumu yənila pak sanilidu. **38** Lekin əgər danning üstigə su kuyuloŋandin keyin xundak bir ölükning birər qismi qüxüp qalsa, undakta bu danlar silərgə napak sanalsun. **39** Əgər silərgə yeyixkə bolidioŋan ḫaywanlardin biri ölüp qalsa, uning ölükigə təgkən kixi kəq kirgüqə napak sanalsun. **40** Kimki undak ölükning gəxidin yesə, əz kiyimlirini yuyuxi kerək wə kəq kirgüqə napak sanalsun; xundakla undak bir ölükni kətürgən kiximu kiyimlirini yuyuxi kerək wə u kixi kəq kirgüqə napak sanalsun. **41** Yər yüzidə əmüligüqi ḫəmmə uxxak janiwarlar yirginqlik sanilip, ḫərgiz yeyilmisun. **42** Qorsiki bilən beoŋirlap mangidioŋan janiwar bolsun, yər yüzidə yürüp tət puti bilən yaki kəp putliri bilən mangidioŋan əmiligüqi janiwarlarning ḫərtürlükini bolsa, ularni ḫərgiz yemənglar; qünki ular yirginqlikdur. **43** Silər bolsanglar mundaq əmiligüqi janiwarning səwəbidin əzünglarni yirginqlik qilmasliqinglar kerək. Əzünglarni ular tüpəylidin napak qilmanglar, bolmisa ularning səwəbidin buloŋinip qalisilər; **44** qünki Mən Hudayinglardurmən. Silər əzünglarni [Əzümgə] atap mukəddəs qilixinglar kerək; Mən Əzüm mukəddəs boloŋaq silərmu əzünglarni mukəddəs tutuxunglar kerək. Silər əzünglarni yər yüzidə əmiligüqi uxxak ḫərqandak janiwarlarning səwəbidin napak qilmanglar. **45** Qünki Mən əz Hudayinglar boluxqa silərni Misir zeminidin qikirip kəlgən Pərwərdigardurmən; silər mukəddəs bolunglar, qünki Mən mukəddəsturmən. **46** Xular bolsa qarpay bilən uqar-qanatlar, suda yüridioŋan ḫərbir janiwar bilən yər yüzidə əmiligüqi ḫərbir uxxak janiwarlar tooŋrisidiki qanun-bəlgilimidur. **47** Bular bilən ḫaram-ḫalalni ukup, yeyixkə bolidioŋan ḫaywan bilən yeyixkə bolmaydioŋan ḫaywanlarni pərk etələysilər.

12 Pərwərdigar Musaoŋa səz qilip mundaq dedi: — **2** Israillaroŋa səz qilip mundaq degin: — «Ayal kixi ḫamilidar bolup ooŋul tuoŋsa, adət kərüp aoŋrik boloŋan künliridikidək yəttə küngiqə napak sanalsun. **3** Səkkizinqi küni ooŋli bolsa hətnə qilinsun. **4** Ayal bolsa xuningdin keyin ottuz üq küngiqə «qan paklinix»ta tursun; paklinix künliri tamam bolmioŋuqə ḫeqbir mukəddəs nərsigə təgmisun, mukəddəs jayoŋimu kirmisun. **5** Əgər u qiz tuoŋsa undakta adət künliridikidək ikki ḫəptigiqə napak turup, andin atmix altə küngiqə «qan paklinix»ta tursun. **6** Məyli ooŋul yaki qiz tuoŋsun, qan paklinix künliri tamam boloŋandin keyin u ayal kəydürmə qurbanlik üqün bir yaxqa kirgən qozini, gunaḫ qurbanliki üqün bir baqka yaki pahtəkni elip jamaət qedirining kirix aoŋioŋa, kaḫinning qexioŋa kəltürsun. **7** Kaḫin uni Pərwərdigarning aldida sunup, xu ayal üqün kafarət kəltüridu; xuning bilən u hunidin pak bolidu. Ooŋul yaki qiz tuoŋqan ayal tooŋrisidiki qanun-bəlgilimə mana xudur. **8** Əgər uning qozioŋa qurbi yətmisə, u ikki pahtək yaki ikki baqka kəltürsun; ularning biri kəydürmə qurbanlik üqün, yənə biri gunaḫ qurbanliki üqün bolidu; xu yol bilən kaḫin uning üqün kafarət kəltüridu; u ayal pak bolidu.

13 Pərwərdigar Musa bilən Ḫarunoŋa səz qilip mundaq dedi: — **2** Birsining bədinining terisidə bir qikan, yaki təmrətkə yaki parqirak taxma qikip, uningdin bədinining terisidə pesə-mahaw kesilining jaraḫiti pəyda boloŋan bolsa, u kixi Ḫarun kaḫinning yaki uning kaḫin ooŋulliridin birining qexioŋa kəltürülsun. **3** Kaḫin uning bədinining jaraḫitigə qaraydu; jaraḫət boloŋan jayning tüki akirip kətkən ḫəmdə jaraḫətmu ətrapidiki teridin qenikrak kərünsə, bu pesə-mahaw kesəllikidur. Xunga kaḫin uni kərgəndin keyin xu kixini «napak» dəp jakarlisun. **4** Lekin əgər uning bədinining terisidiki pəyda boloŋan axu yaltirak qikan ak bolup, ətrapidiki teridin qenikrak kərünmisə wə tükimu akirip kətmigən bolsa, kaḫin bu jaraḫət bar kixini yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. **5** Yəttinqi küni kaḫin uningoŋa qarisun wə əgər jaraḫət ohxax turup, terisidə kengiyip kətmigən bolsa, kaḫin uni yənə yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. **6** Yəttinqi küni kaḫin uningoŋa yənə qarisun wə jaraḫətning rənggi suslaxqan wə kengiyip kətmigən bolsa, undakta kaḫin uni «pak» dəp jakarlisun; jaraḫətning pəqət bir qaqa ikənliki bekitilip, kesəl kixi əz kiyimlirini yuyup pak sanalsun. **7** Lekin əgər u kaḫinoŋa kərünüp «pak» dəp jakarlanoŋandin keyin xu qaqa terisidə kengiyip kətsə, undakta u yənə bir qetim kaḫinoŋa kərünsun. **8** Kaḫin uningoŋa yənə qarisun wə əgər qaqa uning terisidə kengiyip kətkən bolsa, kaḫin uni «napak» dəp jakarlisun; u jaraḫət pesə-mahawdur. **9** Əgər birkimdə pesə-mahaw jaraḫiti pəyda bolup qalsa kaḫinning qexioŋa kəltürülsun. **10** Kaḫin uning jaraḫitigə səpselip qarisun; wə əgər terisidə ak bir qikan pəyda boloŋan, tüki akirip kətkən bolsa wə qikan qikkan jayda ət-gəxi kərünüp qaloŋan bolsa, **11** bu uning bədinining terisigə

qüxkən kona pesə-mahaw jarahıtining qaytidin qozoɣilixi bolup, kahın uni «napak» dəp jakarlisun. U napak boloɣini üqün uni solaxning ḥajiti yoq. **12** Lekin əgər pesə-mahaw qozoɣilip, jarahıti bar kixining terisigə yeyilip kətkən bolsa, kahın nəgila qarisa xu yərdə xu «pesə-mahaw» bolsa, terisini bexidin putioɣiqə qaplap kətkən bolsa, **13** undaqta kahın uningoɣa səpselip qarisun; mana, xu pesə-mahaw jarahıti pütün bədinini qaplap kətkən bolsa, u jarahıti bar kixini «pak» dəp jakarlisun; qünki uning pütün bədini aqirip kətkən bolup, u «pak» dəp sanalsun. **14** Lekin qaqaniki uningda ət-gəxi kərünüp qalsa, u kixi napak sanalsun. **15** Kahın mundaq kərüngən ət-gəxigə qarap, u kixini «napak» dəp jakarlisun; qünki xu ət-gəx napak bolup, u pesə-mahaw kesilidur. **16** Ḥalbuki, əgər ət-gəxi qaytidin özgirip, aqarsa u kixi yənə kahınning qexioɣa kəlsun. **17** Kahın uningoɣa səpselip qarisun; jarahət aqaroɣan bolsa, kahın jarahıti bar kixini «pak» dəp jakarlisun; u pak sanilidu. **18** Əgər birkimning bədinining terisigə ḥürrək qikip sakiyip, **19** ḥürrəkning ornida ak qikan yaki qizoɣuq daoɣ pəyda boloɣan bolsa, kahınoɣa kərsitilsun. **20** Kahın uningoɣa səpselip qarisun; əgər daoɣ ətrapidiki teridin qenikrak kərünsə, xundakla uningdiki tüklər aqirip qaloɣan bolsa, undaqta kahın uni «napak» dəp jakarlisun; qünki bu ḥürrəktin qozoɣilip pəyda boloɣan pesə-mahaw kesili jarahıtidur. **21** Lekin kahın uningoɣa səpselip qarioɣanda, daoɣ qikkan jayda aqirip qaloɣan tüklər bolmisa, wə daoɣmu ətrapidiki teridin qenikrak bolmisa, rənggi səl susrak boloɣan bolsa, undaqta kahın uni yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. **22** Əgər daoɣ dərwəkə terisigə yeyilip kətkən bolsa, kahın uni «napak» dəp jakarlisun; qünki bu [pesə-mahaw] jarahıtidur. **23** Əmma əgər daoɣ əz jayida tohtap yeyilmioɣan bolsa, bu pəkət ḥürrəkning zəhmi, halas; kahın uni «pak» dəp jakarlisun. **24** Əgər birsining bədinining terisining məlum jayi kəyüp kelip, kəygən jay ak-qizoɣuq yaki pütünləy ak daoɣ bolup qalsa, **25** kahın uningoɣa səpselip qarisun; əgər xu daoɣdiki tüklər aqirip kətkən, daoɣmu ətrapidiki teridin qenikrak bolup qaloɣan bolsa, undaqta bu kəyük yarisidin pəyda boloɣan pesə-mahaw kesilidur; kahın uni «napak» dəp jakarlisun; qünki u pesə-mahaw jarahıtidur. **26** Lekin əgər kahın səpselip qarioɣanda, daoɣning ornida ḥeqkandak aqirip kətkən tük bolmisa, xundakla daoɣmu ətrapidiki teridin qenik bolmisa, bəlki rənggi sus bolsa, undaqta kahın uni yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. **27** Yəttinqi küni kahın uningoɣa yənə qarisun; daoɣ terisidə kengiyip kətkən bolsa, kahın uni «napak» dəp jakarlisun; qünki u pesə-mahaw jarahıtidur. **28** Əmma əgər daoɣ jayida tohtap, yeyilmioɣan bolsa, xundakla rənggi sus bolsa, bu pəkət kəyüktin boloɣan qawartku, halas; kahın uni «pak» dəp jakarlisun; qünki u kəyükning tatuki, halas. **29** Əgər bir ər yaki ayal kixining bexida yaki sakilida jarahət pəyda bolsa, **30** kahın jarahətkə səpselip qarisun; əgər jarahət ətrapidiki teridin qenikrak kərünsə, üstidə xalang serik tük bolsa, undaqta kahın uni «napak» dəp jakarlisun; qünki bu jarahət qakaq bolup, bax yaki sakaldiki pesə-mahawning alamitidur. **31** Əgər kahın qakaq jayoɣa səpselip qarioɣanda, u ətrapidiki teridin qenik kərünmisə, xundakla uning iqidə ḥeqkandak qara tükmu bolmisa, undaqta kahın qakiqi bar kixini yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. **32** Kahın yəttinqi küni qakaqka yənə səpselip qarisun; qakaq kengiyip kətməy, üstidimu ḥeqkandak serik tük bolmisa, xundakla qakaq ətrapidiki teridin qenik kərünmisə, **33** jarahıti bar kixi barlik qaq-sakilini qüxürüwətsun; qakaqning özini oɣirdimisun. Kahın qakiqi bar kixini yənə yəttə küngiqə ayrim solap qoysun. **34** Yəttinqi küni kahın qakaqka səpselip qarisun; əgər qakaq teridə kengiyip kətmigən bolsa, xundakla ətrapidiki teridin qenik kərünmisə, kahın uni «pak» dəp jakarlisun. Andin u kiyimlirini yusun; xuning bilən u pak sanilidu. **35** Lekin əgər u «pak» dəp jakarlanoɣandin keyin qakaq teridə kengiyip kətsə, **36** kahın uningoɣa yənə səpselip qarisun; əgər qakaq teridə kengiyip kətkən bolsa, serik tükning bar-yokluqini təkxürüxning ḥajiti yoq; qünki bu kixi napaktur. **37** Əgər qakaq jayida xu peti kelip, üstidin qara tük ünüp qikkan bolsa, qakaq sakayoɣan bolidu; xu kixi pak boloɣaqka, kahın uni «pak» dəp jakarlixi kerək. **38** Əgər ər yaki ayal kixining bədinining terisidə daoɣ pəyda bolup, bu daoɣlar parkirak ḥəm ak bolsa **39** kahın səpselip qarisun; əgər bədənning terisidiki xu daoɣlar suslixip boz ranggə yüzlənqan bolsa, bu teridin qikkan bir taxma, halas; bu kixi pak sanalsun. **40** Əgər birkimning bexining tükliri qüxüp kətkən bolsa, u pəkət bir takir bax, halas; u pak sanalsun. **41** Əgər uning bexining tüki pexanə təripidin qüxkən bolsa, u pəkət paynəkbax, halas; u yənila pak sanalsun. **42** Lekin əgər uning takir bexi yaki paynək bexida qizoɣuq ak daoɣ kərünsə, undaqta xu jarahət uning takir bexi yaki paynək bexidiki pesə-mahaw kesilining bir alamitidur. **43** Kahın jarahıtigə səpselip qarisun; əgər uning takir bexida yaki paynək bexida ixxik jarahət bolsa ḥəmdə pesə-mahaw kesilining alamitidək qizoɣuq ak kərünsə, **44** undaqta u pesə-mahaw kesiligə giriptar boloɣan adəm bolup, napak ḥesablinidu. Uning bexioɣa xundak jarahət qüxkən boloɣaq, kahın uni mutlək «napak» dəp jakarlisun. **45** Xundak jarahıti bar pesə-mahaw kesili boloɣan kixi kiyimliri yirtik, qaqliri quwuk, burut-sakili yepiklik ḥalda: «Napak, napak!» dəp towlap yürüxi kerək. **46** Xu jarahıti boloɣan barlik künlərdə u «napak» sanilidu; u napak boloɣaqka, ayrim turuxi kerək; uning turaloɣusi qedirgahning sirtida bolsun. **47** Əgər bir kiyimdə, məyli yungdin yaki kanaptin tikilgən bolsun uningda pesə-mahaw iz-deoɣi pəyda bolsa, **48** yəni kanap yaki yungdin tokuloɣan rəhttə, ərüx yipida yaki arkak yiplirida bolsun, terə-hurumda yaki teridin etilgən ḥərkandak nərsilərdə pesə-mahaw iz-deoɣi bolsa, **49** xundakla kiyim-keqək yaki terə-hurumda, ərüx yip yaki arkak yiplirida, ya terə-hurumdin etilgən nərsilərdə pəyda boloɣan iz-daoɣ yexilrak yaki qizoɣuq bolsa bu iz-daoɣ «pesə-mahaw iz-deoɣi» dəp qarilip kahınoɣa kərsitilsun. **50** Kahın [daoɣka] səpselip qarisun, andin iz-daoɣ pəyda boloɣan nərsini yəttə küngiqə ayrim saklisun. **51** U yəttinqi küni iz-daoɣoɣa qarap baksun; iz-daoɣ qüxkən kiyim-keqək, məyli arkak yipta yaki ərüx yipta bolsun, yaki terə-hurumda yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, u kengiyip kətkən bolsa, bu iz-daoɣ qiritküq pesə-mahaw kesili dəp ḥesablinip, ular napak sanalsun. **52** Xuningdək kahın ərüx yip yaki arkak yipida iz-daoɣ bolsa kiyim-keqək yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə xundak iz-daoɣ bolsa ularnimu kəydürüwətsun; qünki bu qiritküq pesə-mahaw kesilidur. Mundak nərsilərning ḥəmmisini otta kəydürüx kerəktur. **53** Lekin kahın uningoɣa səpselip qarioɣanda, iz-daoɣ kiyim-keqəktiki ərüx yipta bolsun, arkak yipta bolsun, yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, iz-daoɣ kengəymigən bolsa, **54** undaqta kahın deoɣi bar nərsini yuyulsun dəp buyrup, ikkinqi ketim uni yəttə küngiqə saklisun. **55** Bu nərsə yuyuloɣandin keyin kahın yənə daoɣka səpselip qarisun; əgər uning rənggi əzgərmigən bolsa (gərqə kengiyip kətmigən bolsimu), u yənila napaktur; sən uni otta kəydürgin. Qünki məyli uning iz-deoɣi iq yüzidə bolsun yaki tax yüzidə bolsun u qiritküq iz-daoɣ ḥesablinidu. **56** Lekin əgər kahın səpselip qarioɣanda, mana, daoɣning ranggi yuyuloɣandin keyin suslixip kətkən bolsa, u xu kismini kiyim-keqəktin, ərüx yiptin yaki arkak yiptin bolsun, yaki terə-hurumdin bolsun uni yirtip elip, taxliwətsun. **57** Əgər bu iz-daoɣ kiyim-keqəktə, məyli arkak

yipta yaki ərüx yipta bolsun, ya terə-hurumdin etilgən nərsidə kərünsun, bu kengiydioŋan birhil pesə-mahaw iz-deoŋi dəp sanalsun; sən u qaplaxqan kiyim-keqəkni kəydürüwətkin. **58** Lekin əgər iz-daoŋ kiyim-keqəktə bolsun (ərüx yipida yaki arqaq yipida bolsun) yaki terə-hurumdin etilgən nərsidə bolsun, yuyulux bilən qikip kətsə, undaqta bu egin ikkinqi qetim yuyulsun, andin pak sanalsun. **59** Pesə-mahaw kesiliningkidək iz-daoŋ pəyda boloŋan yung yaki kanap rəhttin tokuloŋan kiyim-keqək (iz-daoŋ ərüx yipta yaki arqaq yipta bolsun) yaki terə-hurumdin etilgən nərsilər tooŋrisidiki qanun-bəlgilimə mana xudur; buning bilən ularni pak yaki napak jakarlaxqa bolidu.

14 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundaq dedi: — **2** Pesə-mahaw boloŋan kixi pak kilinidioŋan künidə bəja kilix kerək boloŋan qanun-bəlgilimə mana təwəndikidəktur: — U kahinning aldioŋa kəltürülsun. **3** Kahin qedirgahning taxkirioŋa qikip, pesə-mahaw boloŋan kixigə səpselip qarisun; əgər pesə-mahaw boloŋan kixi kesilidin saqayoŋan bolsa, **4** Undaqta kahin pak kilinidioŋan kixigə pak, tirik quxtin ikkini uningoŋa qoxup kedir yaoŋiqi, kizil rəht wə zofa kəltürüxkə buyrusun. **5** Andin kahin quxlarning birini ekin su qaqilanoŋan sapal kozining üstidə booŋuzlanglar dəp buyrusun; **6** andin tirik quxni bolsa, kahin uni kedir yaoŋiqi, kizil rəht wə zofa bilən elip kelip, bu nərsilərning həmmisini tirik qux bilən birgə ekin suning üstidə booŋuzlanoŋan quxning qenioŋa qilisun, **7** andin pesə-mahawdin pak kilinidioŋan kixigə yəttə qetim sepixi bilən uni pak dəp jakarlisun; wə tirik quxni dalaoŋa koyup bərsun. **8** Pesə-mahawdin pak kilinidioŋan kixi kiyimlirini yuyup, bədinidiki barlik tüklərni qüxürüp, suda yuyunoŋandin keyin pak hesablinidu. Andin uningoŋa qedirgahka kirixkə ijazət bolidu; pəkət u yəttə küngiqə əz qedirining texida turuxi kerək. **9** Yəttinqi küni u bədinidiki həmmə tüklərni qüxürsun; baxning qaq-sakalliri wə kexini, yəni barlik tüklirini qüxürsun; u kiyimlirini yuyup əz bədinini suda yusun, andin pak bolidu. **10** Səkkizinqi küni u ikki bejirim ərkək koza bilən bir yaxka kirgən bejirim qixi kozidin birni, xuningdək bir [əfahning] ondin üqigə barawər zəytun meyi iləxtürülgən esil un «axlik hədiyə»ni, bir log zəytun meyini kəltürsun. **11** Uni «pak» dəp jakarlaydioŋan bu rəsim-kaidini ətküzidioŋan kahin pak kilinidioŋan kixini wə u nərsilərni jamaət qedirining kirix aoŋzida, Pərwərdigarning aldida hazir kilsun. **12** Andin kahin ərkək kozilarning birini elip itaətsizlik kurbanliki kilip sunup, uning bilən billə xu bir log zəytun meyinimu kəltürüp, pulanglatma hədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatsun. **13** Koza bolsa mukəddəs bir jayning iqidə gunah kurbanliki bilən kəydürmə kurbanliklar booŋuzlinidioŋan jayda booŋuzlansun; qünki itaətsizlik kurbanliki bolsa gunah kurbanlikioŋa ohxax, kahinoŋa təwə bolup «əng mukəddəslərning biri» sanilidu. **14** Kahin itaətsizlik kurbanlikining kenidin elip pak kilinidioŋan kixining ong kulikining yumxikioŋa wə ong kolining qong barmiki bilən ong putining qong barmikioŋimu sürüp koysun. **15** Andin kahin xu bir log zəytun meyidin elip, əzining sol kolining alikinioŋa azoŋina kuysun. **16** Kahin ong barmikini sol kolidiki zəytun meyioŋa qilap, Pərwərdigarning aldida yəttə qetim barmiki bilən səpsun. **17** Andin kahin kolidiki kaloŋan maydin elip, pak kilinidioŋan kixining ong kulikining yumxikioŋa, ong kolining bax barmikioŋa wə ong putining bax barmikioŋa sürülgən itaətsizlik kurbanlikining kenining üstigə sürüp koysun. **18** Sürüp bolup, kahin kolidiki exip kaloŋan mayni pak kilinidioŋan kixining bexioŋa kuysun. Bu yol bilən kahin uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu. **19** Andin kahin gunah kurbanlikini sunup, pak kilinidioŋan kixini napaklikidin pak kilixka kafarət kəltüridu; ahirida u kəydürmə kurbanlikni booŋuzlisun. **20** Kahin kəydürmə kurbanlik bilən axlik hədiyəni kurbangahta sunsun. Bu yol bilən kahin uning üqün kafarət kəltürüp, u kixi pak bolidu. **21** Lekin u kəmbəqəlliktin xundak kilixka kurbi yətmisə, əzigə kafarət kəltürüx üqün «pulanglatma hədiyə» süpitidə yaloŋuz bir ərkək kozini itaətsizlik kurbanliki kilip kəltürsun, xuningdək axlik hədiyə üqün bir əfahning ondin birigə barawər zəytun meyi iləxtürülgən esil un bilən bir log zəytun meyini kəltürsun **22** wə əz əhwalioŋa yarixa ikki pahtək yaki ikki baqka elip kəlsun; biri gunah kurbanliki üqün, yənə biri kəydürmə kurbanlik üqün bolsun; **23** səkkizinqi küni bularni əzining pak kilinixi üqün jamaət qedirining kirix aoŋzioŋa elip kelip, Pərwərdigarning aldida kahinning kexioŋa kəltürsun. **24** Kahin itaətsizlik kurbanliki bolidioŋan ərkək koza bilən xu bir log mayni elip, bularni pulanglatma hədiyə süpitidə Pərwərdigarning aldida pulanglatsun. **25** Itaətsizlik kurbanliki kilinoŋan ərkək kozini bolsa əzi booŋuzlisun; andin kahin itaətsizlik kurbanlikining kenidin azoŋina elip, pak kilinidioŋan kixining ong kulikining yumxikioŋa, ong kolining bax barmikioŋa wə ong putining bax barmikioŋa sürsun. **26** Andin kahin maydin elip, sol kolining alikinioŋa azoŋina kuysun. **27** Xundak kilip, kahin ong barmiki bilən sol kolidiki maydin Pərwərdigarning aldida yəttə qetim səpsun. **28** Andin kahin əzi kolidiki maydin elip, pak kilinidioŋan kixining ong kulikining yumxikioŋa wə ong kolining bax barmiki bilən ong putining bax barmikioŋa itaətsizlik kurbanlikining kenining üstigə sürsun. **29** Xuning bilən Pərwərdigarning aldida uningoŋa kafarət kəltürüxkə kahin kolidiki mayning kaloŋinini pak kilinidioŋan kixining bexioŋa kuysun; **30** andin xu kixi əz kurbioŋa karap pahtəktin birni yaki baqkidin birni sunsun; **31** əz kurbioŋa karap, birini gunah kurbanliki, yənə birini kəydürmə kurbanlik kilip axlik hədiyə bilən billə sunsun. Bu yolda kahin Pərwərdigarning aldida pak kilinidioŋan kixi üqün kafarət kəltüridu. **32** Əzidə pesə-mahaw boloŋan, pak kilinixi üqün wajip bolidioŋan nərsilərni kəltürüxkə kurbi yətməydioŋan kixilər tooŋrisidiki qanun-bəlgilimə mana xulardur. **33** Pərwərdigar Musa bilən Harunoŋa mundaq dedi: — **34** — Silər Mən əzünglaroŋa miras kilip beridioŋan Kanaan zeminioŋa kirgəndin keyin, Mən silər igə bolidioŋan xu zemindiki bir əygə birhil pesə-mahaw yarisini əwətsəm, **35** əyning igisi kahinning kexioŋa berip, uningoŋa buni məlum kilip: «Mening əyümgə waba yukkandək kərünidu», dəp məlum kilixi kerək. **36** Kahin bolsa: — Əydiki həmmə nərsilər napak bolmisun üqün mən berip bu wabaoŋa səpselip qaraxtin burun əyni bikarlanglar, dəp buyrusun. Andin kahin kirip əygə səpselip qarisun. **37** U xu wabaoŋa səpselip qarioŋinida, mana əyning tamlirioŋa waba daoŋliri yukkan jaylar kawak bolsa, həm yexiloŋa mayil yaki kizoŋuq bolup, tamning yüzidin qenikrak bolsa, **38** kahin əyning ixikining aldioŋa qikip, ixikni yəttə küngiqə takap koysun. **39** Andin kahin yəttinqi küni yenip kelip, səpselip qarioŋinida, əyning tamliridiki iz-daoŋ kengiyip kətkən bolsa, **40** kahin: — Waba yukkan taxlarni qikirip xəhərning sirtidiki napak bir jayoŋa taxliwetinglar, dəp buyrusun. **41** Xuning bilən birgə u əyning iqining tət ətrapini kirdorsun wə ular kiroŋan suwakni bolsa xəhərning texidiki napak bir jayoŋa təküwətsun. **42** Andin ular baxka taxlarni elip, ilgiriki taxlarning ornida koysun wə baxka hak lay etip, uning bilən əyni kaytidin suwisun. **43** Əgər u taxlarni qikirip, əyni kirdurup kaytidin suwatkandin keyin, əydə waba deoŋi yənə pəyda bolsa, **44** undaqta kahin yənə kirip buningoŋa səpselip qarisun. Səpselip qarioŋinida, mana iz-daoŋ əydə kengiyip kətkən bolsa, bu əygə yukkini qiritküq waba bolidu; əy napak

sanilidu. **45** Bu wəjidin ular əyni, yəni yaoŋaq-tax wə barlik suwiki bilən billə qüxürüp, ḥəmmisini kətürüp xəḥərning sirtidiki napak bir jayoŋa taxliwətsun. **46** Kimdəkim əy takaloŋan məzgildə uningoŋa kirsə, u kəq kirgüqə napak sanilidu. **47** Əgər birkim əy iqidə yatkan bolsa, kiyimlirini yusun; wə əgər birsi əydə oŋizalanoŋan bolsa, umu əz kiyimlirini yusun. **48** Lekin kaḥin kirip, əygə səpselip karioŋinida əy suwaloŋandin keyin waba uningda kengiyip kətmigən bolsa, undakta kaḥin əyni «pak» dəp jakarlisun; qünki uningdiki waba sakayoŋan bolidu. **49** Andin u əyning pak kilinixi üqün ikki kux, kedir yaoŋiqi, kizil rəht bilən zofa elip kelip, **50** kuxlarning birini ekin su kaqilanoŋan sapal kozining üstidə booŋuzlisun; **51** andin u kedir yaoŋiqi, zofa, kizil rəht wə tirik kuxni billə elip kelip, bu nərsilərning ḥəmmisini booŋuzlanoŋan kuxning kenioŋa, xundakla ekin suoŋa qilap, əygə yəttə mərtiwə səpsun; **52** bu yol bilən u əyni kuxning keni, ekin su, tirik kux, kedir yaoŋiqi, zofa wə kizil rəht arkilik napakliktin paklaydu. **53** Andin u tirik kuxni xəḥərning sirtida, dalada koyup bərsun. U xundak kilip, əy üqün kafarət kəltüridu; u əy pak sanilidu. **54** Bular bolsa ḥərhil pesə-mahaw jaraḥiti, kakaq, **55** kiyim-keqək wə əygə yukkan pesə-mahaw wabasi, **56** teridiki qikanlar, təmrətkə wə parkirak ak iz-daoŋlar tooŋrisidiki kanun-bəlgilimidur. **57** Xu bəlgilimilər bilən bir nərsining kaysi əḥwalda napak, kaysi əḥwalda pak bolidioŋanlikini pərk etixkə kərsətmə berixkə bolidu; mana bu pesə-mahaw tooŋrisidiki kanun-bəlgilimidur.

15 Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoŋa səz kilip mundak dedi: — **2** Israillaroŋa mundak dənglar: — Ḥərkandak ərkəkning əz tenidin akma qikса xu kixi xu akma səwəbidin napak sanalsun. **3** Akma qikixtin boloŋan napaklik tooŋrisidiki ḥəküm xuki, akmisi məyli tenidin ekip tursun yaki ekixtin tohtitiloŋan bolsun, xu kixi yənila napak sanalsun; **4** mundak akma boloŋan kixi yatkan ḥərbir orun-kərpə napak sanilidu wə u kaysi nərsining üstidə oltursa xu nərsimu napak sanilidu. **5** Kimki u yatkan orun-kərpigə təgsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, andin kəq kirgüqə napak sanalsun. **6** Xuningdək kimki mundak akma boloŋan kixi olturoŋan nərsidə oltursa əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **7** Kimki akma boloŋan kixining tenigə təgsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **8** Əgər akma boloŋan kixi pak birsigə tükürsə, xu kixi əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, kəq kirgüqə napak sanalsun. **9** Kaysibir egər-tokumning üstigə [akma boloŋan] kixi minsə, xu nərsə napak sanalsun. **10** Kimki uning tegidə koyuloŋan nərsilərgə təgsə kəq kirgüqə napak sanilidu; wə kimki xu nərsilərni kətürsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun, wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **11** Akma boloŋan kixi kolini yumastin birkimgə təgküzsə, xu kixi əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **12** Akma boloŋan kixi sapal kaqini tutup salsa, xu kaqa qekiwetilsun; yaoŋaq kaqa bolsa suda yuyulsun. **13** Kaqaniki akma bar kixi akma ḥalitidin kutulsa, əzining pak kilinixi üqün yəttə künni ḥesablap ətküzüp, andin kiyimlirini yuyup, ekin suda yuyunsun; andin pak sanilidu. **14** Səkkizinqi küni ikki pahtək yaki ikki baqkini elip, jamaət qedirining kirix aoŋzioŋa, Pərwərdigarning aldioŋa kəltürüp, kaḥinoŋa tapxursun. **15** Kaḥin ulardin birini gunaḥ kurbanliki üqün, yənə birini keydürmə kurbanlik üqün sunsun. Bu yol bilən kaḥin Pərwərdigarning aldida uning akma boloŋanlikioŋa kafarət kəltüridu. **16** Əgər bir ərkəkning mənisi əzlükidin qikip kətkən bolsa, u pütün bədinini suda yusun, u kəq kirgüqə napak sanalsun. **17** Xuningdək adəmning mənisi kaysi kiyimigə yaki terisigə yukup kalsa, suda yuyulsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **18** Ər wə ayal kixi bir-birigə yekinlixixi bilən məniy qikса, ikkisi yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **19** Əgər ayal kixilər akma kelix ḥalitidə tursa wə akmisi hun bolsa, u yəttə küngiqə «ayrim» tursun; kimki uningoŋa təgsə kəq kirgüqə napak sanalsun. **20** «Ayrim» turux məzgilidə, kaysi nərsining üstidə yatsa, xu nərsə napak sanilidu, xundakla kaysi nərsining üstidə olturoŋan bolsa, xu nərsimu napak sanalsun. **21** Ḥərkim uning orun-kərpisigə təgsə əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **22** Ḥərkim u olturoŋan nərsigə təgsə, əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **23** Wə əgər birkim u yatkan yaki olturoŋan jayda koyuloŋan birər nərsigə təgsə, kəq kirgüqə napak sanalsun. **24** Əgər bir ər kixi xu ḥaləttiki ayal bilən birgə yatsa, xundakla uning hun napakliki xu ərgə yukup kalsa, u yəttə küngiqə napak sanalsun; u yatkan ḥərbir orun-kərpimu napak sanalsun. **25** Əgər ayal kixining adət wakтining sirtidimu birnəqqə küngiqə huni kelip tursa, yaki hun akmisi adət wakтidin exip kətkən bolsa, undakta bu napak kan ekip turoŋan künlirining ḥəmmisidə, u adət künliridə turoŋandək sanalsun, yənə napak sanalsun. **26** Kan kəlgən ḥərbir kündə u kaysi orun-kərpə üstidə yatsa, bular u adət künliridə yatkan orun-kərpilərdək ḥesablinidu; u kaysi nərsining üstidə olturoŋan bolsa, xu nərsə adət künlirining napakliкidək napak sanalsun. **27** Ḥərkim bu nərsilərgə təgsə napak bolidu; xu kixi kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. **28** Ayal kixi kaqan hun kelixtin sakaysa, u yəttə künni ḥesablap, ətküzüp boloŋanda pak sanilidu. **29** Səkkizinqi küni u ikki pahtək yaki ikki baqkini elip jamaət qedirining kirix aoŋzioŋa, kaḥinning kexioŋa kəltürsun. **30** Kaḥin bularning birini gunaḥ kurbanliki üqün, yənə birini keydürmə kurbanlik üqün ətküzsun; bu yol bilən kaḥin uning napak akma kenidin pak boluxioŋa uning üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu. **31** Silər muxu yol bilən Israillarni napakliкidin üzünglar; bolmisa, ular napakliкida turiwerip, ularning arisida turoŋan mening turaloŋu qedirimni buloŋixi tüpəylidin napak ḥalitidə ölüp ketidu. **32** Akma kelix ḥalitidə boloŋan kixi wə mənіy ketix bilən napak boloŋan kixi tooŋrisida, **33** Xuningdək hun kelix künliridiki aoŋrik ayal kixi tooŋruluk, akma ḥalaттə boloŋan ər wə ayal tooŋruluk, napak ḥalaттiki ayal billə yatkan ər tooŋruluk kəlgən kanun-bəlgilimə mana xulardur.

16 Ḥarunning ikki ooli Pərwərdigarning aldioŋa yekinlixixi bilən ölüp kətti. Ular ölüp kətkəndin keyin, Pərwərdigar Musaoŋa səz kildi. **2** Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — «Sən əz kerindixing Ḥarunoŋa: «Sən ölüp kətməsliking üqün pərdining iqidiki mukəddəs jayoŋa koyuloŋan əḥdə sandukining üstidiki «kafarət təhti»ning aldioŋa ḥər wakit kəlmə», degin. Qünki Mən «kafarət təhti»ning üstidiki bulutta ayan bolimən. **3** Ḥarun [əng] mukəddəs jayoŋa munu yol bilən kirsun: — Gunaḥ kurbanliki üqün bir yax torpak, keydürmə kurbanlik üqün bir koqkarni kəltürsun; **4** əzi mukəddəs kanap halta kengləkni kiyip, ətlirini yapidioŋan kanap ixtannimu kiyip, beligə bir kanap bəlwaoŋni baoŋlap, bexioŋa kanap səllini yəgəp kəlsun. Bular mukəddəs kiyimlər boloŋaqka, kiyixtin ilgiri bədinini suda yusun. **5** U Israillarning jamaitidin gunaḥ kurbanliki üqün ikki tekə, keydürmə kurbanlik üqün bir koqkarni tapxuruwalsun. **6** Xuning bilən Ḥarun awwal gunaḥ kurbanliki bolidioŋan torpakni sunup, əzi wə əz əyidikilər üqün kafarət kəltürüxi kerək. **7** Andin u ikki tekini elip, ularni jamaət qedirining kirix aoŋzining aldioŋa kəltürüp, Pərwərdigarning aldida turoŋuzsun. **8** Andin Ḥarun bu ikki tekə tooŋrisida qək taxlisun; qəkning birini «Pərwərdigar üqün», yənə birini «azazəl üqün» taxlisun.

9 Ḥarun Pərwərdigarоɣa qək qüxkən tekini kəltürüp, gunaḥ
ḳurbanliḳi süpitidə sunsun. **10** Lekin «azazəl»gə qək qüxkən
tekini bolsa, kafarət kəltürüxi üqün qəlgə ḥəydilixkə, xundaḳla
«azazəl»gə əwətilixkə Pərwərdigarning aldida tirik ḳaldurulsun.
11 Andin Ḥarun gunaḥ ḳurbanliḳini, yəni əzi üqün boloɣan
torpaḳni kəltürüp, əzi wə əz əyidikilər üqün kafarət kəltürüxkə
əzigə gunaḥ ḳurbanliḳi bolidioɣan bu torpaḳni booɣuzlisun; **12**
Andin u Pərwərdigarning aldidiki ḳurbangaḥtin elinoɣan qooɣ
bilən toloɣan bir huxbuydanni elip, ikki ḳollap yumxaḳ ezilgən
esil huxbuy ətir bilən toldurup, buni pərdining iqigə elip
barsun; **13** andin huxbuy is-tütiki ḥəküm-guwaḥ sanduḳining
üstidiki kafarət təhtini ḳaplisun dəp, huxbuyni Pərwərdigarning
ḥuzuridiki otning üstigə ḳoysun; xuning bilən u əlməydu. **14**
U torpaḳning ḳenidin elip əz barmiḳi bilən kafarət təhtining
xərḳ təripigə qeqip, kafarət təhtining aldioɣimu əz barmiḳi
bilən ḳandin elip, yəttə ḳetim səpsun. **15** Andin u həlḳ
üqün gunaḥ ḳurbanliḳi ḳilinidioɣan tekini booɣuzlisun; ḳenini
pərdining iqigə kəltürüp, torpaḳning ḳenini ḳiloɣandək ḳilsun,
yəni uning ḳenidin elip kafarət təhtigə wə kafarət təhtining
aldioɣa qaqsun. **16** U bu yol bilən muḳəddəs jay üqün kafarət
kəltürüp, uni Israillarning napakliḳidin, ḥəmmə itaətsizliklirini
elip baridioɣan gunaḥliridin paklaydu wə xuningdək ularning
napakliḳi arisida turuwatḳan jamaət qediri üqünmu xundaḳ
kafarət ḳilsun. **17** U kafarət kəltürüx üqün əng muḳəddəs
jayoɣa kirgəndin tartip uningdin qiḳḳuqə ḥeqbir adəm jamaət
qediri iqidə bolmisun; bu yol bilən u əzi, əyidikilər wə
Israilning pütkül jamaiti üqün kafarət kəltüridu. **18** Andin u
Pərwərdigarning aldidiki ḳurbangaḥḳa qiḳip, uning üqünmu
kafarət kəltüridu; xuningdək torpaḳning ḳeni bilən tekining
ḳenidin elip ḳurbangaḥning qərisidiki münggüzlərgə sürsun;
19 u barmiḳi bilən ḳandin elip ḳurbangaḥning üstigə yəttə
ḳetim səpsun; xuning bilən u uni Israillarning napakliḳliridin
paklap [Hudaoɣa atap] muḳəddəs ḳilidu. **20** — Muḳəddəs jay,
jamaət qediri wə ḳurbangaḥ üqün kafarət kəltürüp boloɣandin
keyin, u tirik tekini kəltürsun; **21** andin Ḥarun ikki ḳolini tirik
tekining bexioɣa ḳoyup turup, uning üstidə turup, Israillarning
barliḳ ḳəbiḥlikliri wə itaətsizliklirini elip baridioɣan gunaḥlirini
iḳrar ḳilip, ularni tekining bexioɣa artsun; andin uni yenida
təyyar turidioɣan bir adəmning ḳoli bilən qəlgə əwətiwətsun. **22**
Bu yol bilən tekə ularning ḥəmmə ḳəbiḥliklirini əz üstigə elip,
adəmzatsiz qəlgə ketidu. Xunga u tekini qəlgə ḳoyuwətsun.
23 — Andin Ḥarun jamaət qedirioɣa kirip muḳəddəs jayoɣa
kirgən waḳitta kiygən kanap kiyimlirini selip xu yərdə ularni
ḳoyup ḳoysun. **24** U muḳəddəs yərdə əz bədinini suda
yuyup, əz kiyimlirini kiyip taxḳirioɣa qiḳip, əzining kəydürmə
ḳurbanliḳi bilən həlḳning kəydürmə ḳurbanliḳini sunup, xu
yol bilən əzi wə həlḳ üqün kafarət kəltüridu. **25** Xundaḳla
u gunaḥ ḳurbanliḳining meyini ḳurbangaḥta kəydürsun. **26**
«Azazəl»gə bekitilgən tekini elip berip ḳoyuwətkən kixi əz
kiyimlirini yuyup, bədinini suda yuyup, andin qedirgaḥḳa
kirixkə bolidu. **27** Kafarət kəltürüx üqün ḳeni [əng] muḳəddəs
jayoɣa elip kirilip, gunaḥ ḳurbanliḳi ḳilinoɣan torpaḳ bilən
gunaḥ ḳurbanliḳi ḳilinoɣan tekini birsi qedirgaḥning taxḳirioɣa
elip qiḳip, ularning terisi, gəxi wə tezəklirini otta kəydürsun.
28 Ularni kəydürgən kixi əz kiyimlirini yuyup, bədinini suda
yuyup, andin qedirgaḥḳa kirixkə bolidu. **29** — Mana bu silərgə
bir əbədiy ḳanun-bəlgilimə bolsun: — Ḥər yəttinqi ayning
oninqi künidə silər əz nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən
tutunglar wə ḥeqḳandaḳ ix ḳilmanglar; məyli yərliklər bolsun
yaki aranglarda turuwatḳan Yaḳ. yurtluḳlar bolsun xundaḳ
ḳilixinglar kerək. **30** Qünki xu künidə silərni paklaxḳa silər
üqün kafarət kəltürülidu; Pərwərdigarning aldida silər ḥəmmə
gunaḥliringlardin pak bolisilər. **31** Bu kün silərgə pütünləy
aram alidioɣan xabat küni bolup, nəpsinglarni tartip əzünglarni
təwən tutisilər; bu əbədiy bir bəlgilimidur. **32** Kimki atisining
ornida kaḥinliḳ yürgüzüx üqün məsiḥ ḳilinip, Hudaoɣa atap
tikləngən kaḥin bolsa xu yol bilən kafarət kəltüridu. U kanaptin
etilgən muḳəddəs kiyimni kiyip turup, **33** Əng muḳəddəs jay
üqün kafarət kəltüridu; jamaət qediri bilən ḳurbangaḥ üqünmu
kafarət kəltüridu; ḳaloɣan kaḥinlar bilən barliḳ həlḳning jamaiti
üqün ḥəm kafarət kəltüridu. **34** Bu bolsa silər üqün əbədiy bir
bəlgilimə bolidu; xuning bilən Israillarni barliḳ gunaḥliridin
paklax üqün yilda bir ḳetim kafarət kəltürüp berisilər». Xuning
bilən [Ḥarun] Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣinidək ḳildi.

17 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Ḥarun
bilən ooɣulliri wə barliḳ Israillaroɣa mundaḳ degin: —
Pərwərdigar silərgə buyruoɣan ḥəküm xuki: — **3** Israilning
jəmətliridin boloɣan ḥərḳandaḳ kixi ḳurbanliḳ ḳilmaḳqi bolup,
kala yaki ḳoy yaki əqkini jamaət qedirining kirix aoɣzida,
Pərwərdigarning turaloɣu qedirining aldioɣa, Pərwərdigaroɣa
ataloɣan ḳurbanliḳ süpitidə yetiləp əpkəlməy, bəlki qedirgaḥning
iqidə yaki taxḳirida booɣuzlisa, uningdin aḳḳan ḳan xu
kixining gədinigə artilidu; bu adəm «ḳan təkkən» dəp, əz
həlḳidin üzüp taxlinidu. **5** Bu ḥəkümning məḳsiti Israillarning
ḥazirḳidək dalada mal soyup ḳurbanliḳ ḳilixning ornioɣa,
ḳurbanliḳlirini jamaət qedirining kirix aoɣzida Pərwərdigarning
aldioɣa kəltürüp, kaḥinoɣa tapxurup Pərwərdigaroɣa «inaḳlik
ḳurbanliḳliri» süpitidə sunup booɣuzlixi üqündur. **6** Kaḥin ḳanni
elip jamaət qedirining kirix aoɣzining yenidiki Pərwərdigarning
ḳurbangaḥining üstigə sepip, Pərwərdigaroɣa huxbuy kəltürüx
üqün mayni kəydürsun. **7** Xuning bilən ular əmdi burunḳidək
buzuḳluḳ ḳilip tekə-jinlarning kəynidə yürüp, ularoɣa əz
ḳurbanliḳlirini ətküzüp yürmisun. Mana bu ular üqün dəwrdin-
dəwrgiqə əbədiy bir bəlgilimə bolsun. **8** Sən ularoɣa: —
Israilning jəmətidin yaki ularning arisida turuwatḳan yaḳa
yurtluḳlardin biri kəydürmə ḳurbanliḳ yaki [baxḳa] ḳurbanliḳ
ətküzməḳqi bolsa, **9** uni Pərwərdigaroɣa atap sunux üqün
jamaət qediriɣa kirix aoɣzining aldioɣa kəltürmisə, u kixi
əz həlḳliridin üzüp taxlansun» — degin. **10** Əgər Israilning
jəmətidin boloɣan ḥərḳandaḳ adəm yaki ularning arisida
turuwatḳan yaḳa yurtluḳlar ḳan yesə, Mən yüzümni ḳanni
yegən xu kixigə ḳarxi ḳilimən, uni əz həlḳidin üzüp taxlaymən.
11 Qünki ḥərbir janiwarning jeni bolsa uning ḳenididur;
Mən uni jeninglar üqün ḳurbangaḥ üstigə kafarət kəltürüxkə
bərgənmən. Qünki ḳan əzidiki janning wasitisi bilən kafarət
kəltüridu. **12** Xunga bu səwəbtin Mən Israillaroɣa: — «Silərning
ḥeqbiringlar ḳan yeməslikinglar kerək, aranglarda turuwatḳan
yaḳa yurtluḳlarmu ḳan yeməsliki kerək» — degənidim. **13**
Əgər Israillardin biri yaki ularning arisida turuwatḳan yaḳa
yurtluḳlarning biri yeyixkə bolidioɣan bir qarpay ḥaywan yaki
ḳuxni owlap, ḳenini təksə, uni topa bilən yepip ḳoysun. **14**
Qünki ḥərbir janiwarning jeni bolsa, uning ḳenidin ibarəttur.
Uning jeni ḳenida boloɣaq mən Israillaroɣa: «Silər ḥeqḳandaḳ
janiwarning ḳenini yeməŋlar, qünki ḥərbir janiwarning jeni
uning ḳenididur; kimki uni yesə üzüp taxlinidu» — dedim. **15**
Kimdəkim ölüp ḳaloɣan yaki yirtḳuqlar booɣup titma-titma
ḳiliwətkən bir ḥaywanni yesə, məyli u yərlik yaki yaḳa yurtluḳ
bolsun əz kiyimlirini yuyup, suda yuyunsun wə kəq kirgüqə
napak sanalsun; andin u pak bolidu. **16** Lekin u yaki kiyimlirini
yumisa, yaki suda bədinini yumisa, xu kixi əz ḳəbiḥlikining
jazasini tartidu.

18 Pərwərdigar Musaoƣa sөz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroƣa mundak degin: — «Mən bolsam Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **3** Silər ilgiri turoƣan Misir zeminidikidək ixlarni kilmanglar wə yaki Mən silərni elip baridioƣan Kanaan zeminidikidək ixlarni kilmanglar; ularning rəsim-adətliridə yürmənglar, **4** bəlki Mening ƕөkümlirimgə əməl kilip, kanun bəlgilimilirimni tutup xu boyiqə menginglar. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **5** Silər qokum Mening bəlgilimilirim bilən ƕөkümlirimni tutuxunglar kerək; insan ularoƣa əməl kilidioƣan bolsa ularning səwəbidin ƕayatta bolidu. Mən Pərwərdigardurmən. **6** — Ƕeqkim өzigə yekin tuoƣkan boloƣan ayaloƣa yekinlik kilip əwritini aqmisun. Mən Pərwərdigardurmən. **7** Anangning əwritigə təgmə, bu atangning əwritigə təgkining bolidu; u sening anang boloƣaqka uning əwritigə təgsəng bolmaydu. **8** Atangning ayalining əwritigimu təgmə, qünki xundak kilsang atangning əwritigə təgkəndək bolidu. **9** Sən aqa-singlingning, bir atidin boloƣan yaki bir anidin boloƣan, yaki xu өydə tuoƣuloƣan yaki baxka yərdə tuoƣuloƣan bolsun, uning əwritigə təgmə. **10** Sən өz ooƣlungning kizi wə yaki kizingning kizining əwritigə təgmə; qünki ularning əwriti sən өzüngning əwritidur. **11** Sən atangning ayalining kizining əwritigə təgmə; u atangdin tuoƣuloƣan, sening aqa-singling, xunga uning əwritigə təgmə. **12** Sən atangning aqa-singlisining əwritigimu təgmə, qünki u atangning birtuoƣkinidur. **13** Sən anangning aqa-singillirining əwritigimu təgmə, qünki u anangning birtuoƣkinidur. **14** Atangning aka-inilirining ayalining əwritigə təgmə; ularning ayallirioƣa yekinlik kilma; qünki ular sening ƕammangdur. **15** Sən keliningning əwritigə təgmə; u sening ooƣlungning ayali boloƣaqka, uning əwritigə təgsəng bolmaydu. **16** Sən aka-iniliringning ayalining əwritigə təgmə; qünki bu өz aka-iniliringning əwritigə təgkəndək bolidu. **17** Sən bir ayaloƣa wə xuning bilən birgə uning kizining əwritigə təgmə; xundakla uning ooƣlining kizi wə kizining kizinimu [hotunlukka elip] əwritigə təgmə. Ular bir-birigə yekin tuoƣkan boloƣaqka, mundak ix pəsəndiliktur. **18** Sən ayaling ƕayat waktida, uning aqa-singlisini hotunlukka elip əwritigə təgmə. Undak kilsang hotunungoƣa kündəxlik azabini kəltürisən. **19** Sən bir ayalning adət kərüp napak turoƣan waktida yekinlik kilip əwritigə təgmə. **20** Sən өz koxnangning ayali bilən zina kilip өzüngni uning bilən napak kilma. **21** Sən өz nəslingdin ƕeqbirini Molək məbudioƣa atap ottin ətkүzsəng kət'iy bolmaydu. Əgər xundak kilsang Hudayingning namini napak kiloƣan bolisən. Mən Өzüm Pərwərdigardurmən. **22** Sən ayallar bilən birgə boloƣandək ər kixi bilən birgə bolma. Bu ix yirginliktur. **23** Sən ƕeq ƕaywan bilən munasiwət kilip өzüngni napak kilma; xuningdək ayal kiximu munasiwət kildurux üqün bir ƕaywanning aldioƣa barmisun. Bu ix nijisliktur. **24** Silər bu ixlarni kilip өzünglarni napak kilmanglar, qünki mən silərning aldinglardin qikiriwatkan taipilər bolsa xundak ixlarni kilip өzlirini napak kiloƣan **25** wə zeminimu napak boloƣandur. Buning üqün Mən u zeminning kəbihlikini өz bexioƣa qüxürimən, xuningdək u zeminmu өzidə turuwatkanlarni kusup qikiriwetidu. **26** Lekin silər bolsanglar Mening bəlgilimilirim bilən ƕөkümlirimni tutunglar; silərdin ƕeqkim, məyli yərlik yaki aranglarda turuwatkan yaka yurtluk bolsun bu yirginglik ixlardin ƕeqbirini kilmisun **27** (qünki bu barlik yirginglik ixlarni silərdin ilgiri xu zeminda turoƣan ƕəlk kilip kəlgəkə, zeminning өzi napak bolup kaldi). **28** Xundak kilip zeminni napak kilsanglar, zemin өzi silərdin ilgiri өzidə turoƣan əllərni kusup qikaroƣandək, silərnimu kusup qikiriwetidu. **29** Qünki bu yirginglik ixlarning ƕərkandikini kiloƣuqi, — mundak kilmixlarni kiloƣan ƕərkandak kixi өz ƕəlki arisidin üzüp taxlinidu. **30** Silər Mən silərgə tapilioƣinimoƣa əməl kilixinglar zərürdur; — demək, silər өzünglardin ilgiri ətkənlər tutkan xu yirginglik rəsim-kaidilərni tutup, өzünglarni napak kilmasliking kerək. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən.

19 Pərwərdigar Musaoƣa sөz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillarning pütkül jamaitigə sөz kilip ularoƣa mundak degin: — «Mən Hudayinglar Pərwərdigar mukəddəs boloƣaqka, silərmu mukəddəs boluxunglar kerək. **3** Silər ƕərbiringlar ananglar bilən atanglarni izzətlənglar; Mening xabat künlirimni bolsa, ularni tutuxunglar kerək. Mən өzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **4** Silər ərziməs butlaroƣa tayanmanglar, өzünglar üqün kuyma butlarni yasimanglar. Mən өzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **5** Silər Pərwərdigaroƣa inakliк kurbanlikini kəltürüxni halisanglar, kobul kilinoƣudək yol bilən uni sununglar. **6** Silər uni sunoƣan küni wə ətisi u yeyilsun; üqinqi künigə kaloƣini bolsa otta kөydürülsun. **7** Əgər uningdin bir kismi üqinqi küni yeyilsə kurbanlik ƕaram ƕesablinip kobul kilinmaydu. **8** Kimki uningdin yesə өz gunahini өz üstigə alidu, qünki u Pərwərdigaroƣa atap mukəddəs kilinoƣan nərsini napak kildi; undak kixi өz həlkidin üzüp taxlinidu. **9** Silər zemininglardiki ƕosulni yioƣsanglar, sən etizingning bulung-puxkakliriоƣiqə tamam yioƣiwalma wə ƕosulungdin kaloƣan wasangni teriwalmioƣin. **10** Üzüm talliringni pasangdiwatma wə üzüm talliridin qüxkən üzümlərnimu teriwalma, bəlki bularni kəmbəƣəllər bilən musapirlaroƣa koyoƣin. Mən Өzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **11** Silər ooƣrilik kilmanglar, aldamqilik kilmanglar, bir-biringlaroƣa yaloƣan sөzlimənglar. **12** Mening namim bilən yaloƣan kəsəm iqmənglar, undak kilsang Hudayingning namini buloƣaysən. Mən Pərwərdigardurmən. **13** Өz koxnangoƣa zulum kilma, uningkini өzüngning kiliwalma. Mədikarning ƕəkkini keqiqə yeningda kondurup kalma. **14** Gas kixini tillima, kor kixining aldida putlixangoƣu nərsini koyma; bəlki өz Hudayingdin korkkin. Mən Pərwərdigardurmən. **15** Ƕөküm kiloƣininglarda ƕeq nahəklik kilmanglar; namratkimu yan basmay, bayoƣimu yüz-hatirə kilmay, bəlki adillik bilən өz koxnang üstidin tooƣra ƕөküm kiloƣin. **16** Өz həlkingning arisida gəp toxuoƣuqi bolup yürmə; koxnangning jenioƣa ƕeqkandak ziyan-zəhmət yətküzmə. Mən Pərwərdigardurmən. **17** Sən kənglüngdə өz kerindixingdin nəprətlənmigin; koxnangda [gunah bolsa] sən uning səwəbidin bexingoƣa gunah kelip kalmasliki üqün uningoƣa tənbih-nəsihət bərgin. **18** Sən intikam almioƣin wə өz həlkingning nəsligə ƕeq adawətmu sakliмioƣin, bəlki koxnangni өzüngni səygəndək səygin. Mən Pərwərdigardurmən. **19** Silər Mening kanun-bəlgilimilirimni tutunglar. Sən өz qarpayliringni baxka nəsillər bilən qepixturma, etizingoƣa ikki hil uruk salmioƣin, ikki hil yiptin tokoloƣan kiyimni kiymə. **20** Əgər bir ər kixi kiz-qokan bilən yetip munasiwət ətkүzsə, wə u baxka biri bilən wədiləxkən dedək bolsa, bu dedəkning ƕərlük puli tapxurulmioƣan bolsa, yaki uningoƣa ƕərlük berilmigən bolsa, muwapik jaza berilsun. Lekin kiz-qokan ƕər kilinmioƣaqka, ƕər ikkisi əltürülmisun. **21** Ər kixi bolsa өzining itaətsizlik kurbanlikini jamaət qedirining kirix aoƣzining aldioƣa, Pərwərdigarning aldioƣa kəltürsun; itaətsizlik kurbanliki bir koqkar bolsun. **22** Kahin u itaətsizlik kurbanliki üqün kəltürgən koqkarni elip uning sadir kiloƣan gunahi üqün Pərwərdigarning aldida kafarət kəltüridu; uning kiloƣan gunahi uningdin kəqürülidu. **23** Silər zeminoƣa kirip ƕərhil yəydioƣan mewilik dərəhlərni tikkən bolsanglar, mewilirini «ƕətnisiz» dəp karanglar; üq yiloƣiqə buni «ƕətnisiz» dəp karap uningdin yemənglar. **24**

Tətinqi yili ularning ḫəmmə mewiliri Pərwərdigarоԓa mədḫiyə süpitidə muḳəddəs ḳilip beoԓixlansun. **25** Andin bəxinqi yildin tartip silər ularning mewiliridin yeyixkə baxlanglar. Xundaḳ ḳilsanglar [zemin] məḫsulatlirini silərgə ziyadə ḳilidu. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **26** Silər ḳan qiḳmioԓan nərsini yemənglar. Nə palqilik nə jadugərlik ḳilmanglar. **27** Silər bexinglarning qekə-qərisidiki qaqni qüxürüp dügilək ḳiliwalmanglar, saḳalning uq-yanlirini buzmanglar. **28** Silər əlgənlər üqün bədininglarni zəhim yətküzüp tilmanglar, əzünglarоԓa ḫeqḳandaḳ gül-sürət qəkmənglar. Mən Pərwərdigardurmən. **29** Sən ḳizingni buzuḳluḳ-paḫixilikkə selip napak ḳilmioԓin. Bolmisa, zemindikilər buzuḳluḳ-paḫixilikkə berilip, pütkül zeminni əyx-ixrət ḳaplap ketidu. **30** Silər Mening xabat künlirimni tutunglar, Mening muḳəddəs jayimni ḫərmətlənglar. Mən Pərwərdigardurmən. **31** Jinkəxlər bilən seḫirgərlərgə tayanmanglar, ularning kəynidin yürüp əzünglarni napak ḳilmanglar. Mən əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **32** Aḳ bax kixining aldida ornungdin tur, ḳerilarni ḫərmət ḳiloԓin; Hudayingdin ḳorkḳin. Mən Pərwərdigardurmən. **33** Bir musapir zeminda aranglarda turuwatḳan bolsa silər uningoԓa zulum ḳilmanglar, **34** bəlki aranglarda turuwatḳan musapir silərgə yərlik kixidək bolsun; uni əzüngni səygəndək səygin; qünki silərmu Misir zeminida musapir boloԓansilər. Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **35** Silərning ḫəküm qiḳirixinglarda, uzunluḳ, eoԓirlik wə ḫəjim əlqəxtə ḫeqḳandaḳ naḫəḳlik bolmisun; **36** silərdə adil taraza, adil taraza taxliri, adil əfaḫ kəmqini bilən adil ḫin kəmqini bolsun. Mən silərni Misir zeminidin qiḳirip kəlgən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **37** Silər Mening barliḳ ḳanun-bəlgilimilirim wə barliḳ ḫəkümlirimni tutup, ularoԓa əməl ḳilinglar; mən Pərwərdigardurmən.

20 Pərwərdigar Musaoԓa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Sən Israillaroԓa səz ḳilip mundaḳ degin: — Əgər Israillarning biri wə yaki Israil zeminida turuwatḳan musapirlarning biri Molək butioԓa nəslining birini beoԓixlisa, uningoԓa ölüm jazasi berilixi kerək; zemindikilər uni qalma-kesək ḳilsun. **3** Wə Mən Əz yüzümni bu kixigə ḳarxi ḳilimən, qünki əzi əz əwladlirining birini Molək butioԓa beoԓixlap muḳəddəs jayimni paskina ḳilip, Mening namimni buloԓioԓini üqün uni əz ḫəlḳidin üzüp taxlaymən. **4** Əgər zeminda turuwatḳanlar əz nəslidin birini Moləkkə beoԓixlioԓanda xu kixigə kəzlirini yumup, uning bilən kari bolmisa, xundaḳla uni eltürmisə, **5** Mən Əzüm yüzümni u kixi bilən uning ailisigə ḳarxi ḳilimən, uni wə uningoԓa əgixip buzuḳqilik ḳiloԓuqilar, yəni Moləkning kəynidin yürüp buzuḳqilik ḳiloԓuqilarning ḫəmmisini əz ḫəlḳidin üzüp taxlaymən. **6** Jinkəxlər bilən seḫirgərlərgə tayinip, ularning kəynigə kirip buzuḳqilik ḳilip yürgüqilər bolsa, Mən yüzümni xu kixilərgə ḳarxi ḳilip, uni əz ḫəlḳidin üzüp taxlaymən. **7** Xunga əzünglarni pak ḳilip muḳəddəs bolunglar, qünki Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **8** Ḳanun-bəlgilimilirimni tutup, ularoԓa əməl ḳilinglar; Mən bolsam silərni muḳəddəs ḳiloԓuqi Pərwərdigardurmən. **9** Əgər birkim əz atisi yaki anisini ḳaroԓisa, ularoԓa ölüm jazasi berilmisə bolmaydu; qünki u əz ata-anisini ḳaroԓioԓini üqün əz ḳeni əz bexioԓa qüxkən bolidu. **10** Əgər birkim baxḳisining ayali bilən zina ḳilsa, yəni əz ḳoxnisining ayali bilən zina ḳilsa, zina ḳiloԓan ər bilən ayal ikkisi ölüm jazasini tartmisa bolmaydu. **11** Əgər birsi atisining ayali bilən yatsa, əz atisining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkisi ölüm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning ḳeni əz bexioԓa qüxkən bolidu. **12** Birsi əz kelini bilən yatsa, ikkisi nijislik ḳiloԓini üqün ölüm jazasini tartmisa bolmaydu; ularning ḳeni əz bexioԓa qüxkən bolidu. **13** Birsi ayal kixi bilən yatḳandək ər kixi bilən yatsa ikkisi yirginqlik ix ḳiloԓan bolidu; ularoԓa ölüm jazasi berilmisə bolmaydu. Əz ḳeni əz bexioԓa qüxkən bolidu. **14** Əgər birsi ḳizi bilən anisini ḳoxup hotunlukḳa alsa pəsəndilik ḳiloԓan bolidu. Ər bilən ikki ayal otta kəydürülsun. Xuning bilən aranglarda ḫeq pəsəndilik ix bolmaydu. **15** Birsi bir ḫaywan bilən munasiwət ətküzsə, u ölüm jazasini tartsun, ḫaywannimu ölturünglar. **16** Əgər ayal kixi bir ḫaywanning ḳexioԓa berip munasiwət ḳildursa, ayal bilən ḫaywanning ikkisini eltürünglar; əz ḳeni əz bexioԓa qüxkən bolidu. **17** Birsi aqa-singlisini, yəni atisidin yaki anisidin boloԓan ḳizni elip, əwritigə təgsə wə bu ḳizmu uning əwritigə təgsə uyatlik ix bolidu; xuning üqün ər-ayal ikkisi əz ḫəlḳining kəz aldidin üzüp taxlansun; u əz aqa yaki singlisining əwritigə təgkəqkə, əz ḳəbiḫliki əz bexioԓa qüxkən bolidu. **18** Birsi adət kərgən aoṛik waḳtida bir ayal bilən birgə yetip, uning əwritigə təgsə, undaḳta u uning ḳan mənbəsigə təgkən, ayalmu ḳan mənbəsini eqip bərgən bolup, ikkisi əz ḫəlḳidin üzüp taxlinidu. **19** Sən əz anangning aqa-singlisi wə atangning aqa-singlisining əwritigə təgmə; qünki kimki xundaḳ ḳilsa yeḳin tuoԓḳinining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkilisining əz ḳəbiḫliki əz bexioԓa qüxkən bolidu. **20** Birsi taoԓisining ayali bilən yatsa taoԓisining əwritigə təgkən bolidu; ikkilisi əz gunaḫini əz bexioԓa alidu; ular pərzəntsiz əlidu. **21** Birsi aka-inisining ayalini alsa paskina bir ix bolidu. U əz birtuoԓḳan aka-inisining əwritigə təgkən bolidu; ular ikkilisi pərzəntsiz ḳalidu. **22** Silər Mening barliḳ ḳanun bəlgilimilirim bilən barliḳ ḫəkümlirimni tutup, buningoԓa muwapiḳ əməl ḳilinglar; bolmisa, Mən silərni elip berip turoԓuzidioԓan zemin silərni ḳusup qiḳiriwetidu. **23** Silər Mən aldinglardin ḫəydiwetidioԓan əllərning rəsim-ḳaidiliri boyiqə mangsanglar bolmaydu; qünki ular bu yirginqlik ixlarning ḫəmmisini ḳilip kəldi, wə xuning üqün ular Manga yirginqlik boldi. **24** Xuning üqün Mən silərgə: «Silər ularning zeminini miras ḳilip alisilər; Mən xu süt bilən ḫəsəl aḳidioԓan zeminni silərgə berimən», dəp eytḳanidim; silərni baxḳa ḫəlḳlərdin ayrim ḳiloԓan Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **25** Xunga silər pak wə napak ḳarpaylarni pərḳ etip, pak wə napak uqar-ḳanatlarni tonup, Mən silər üqün ayrip, napak ḳilip bekitip bərgən janiwarlarning iqidin ḫərḳandiḳi, ḳarpay yaki uqar-ḳanat bolsun yaki yərdə əmiligüqi janiwar bolsun, ularning ḫeqbiri bilən əzünglarni napak ḳilmanglar. **26** Silər Manga has pak-muḳəddəs boluxunglar kerək; qünki Mən Pərwərdigar pak-muḳəddəsturmən, silərni Manga has bolsun dəp barliḳ əllərdin ayrim ḳiloԓanmən. **27** Jinkəx yaki seḫirgər boloԓan ḫərḳandaḳ ər yaki hotun kixigə ölüm jazasi berilmisə bolmaydu; ḫəlḳ ularni qalma-kesək ḳilsun; ularning ḳeni əz bexioԓa qüxkən bolidu.

21 Pərwərdigar Musaoԓa səz ḳilip mundaḳ dedi: — Sən kaḫinlar boloԓan Ḫarunning ooԓullirioԓa mundaḳ degin: — bir kaḫin əz ḫəlḳining arisidiki əlgənlər wəjidin əzini napak ḳilmisun. **2** Pəḳət əzining yeḳin tuoԓḳanliri üqün — anisi bilən atisi, ooԓi bilən ḳizi wə aka-inisining ölüki tüpəylidin əzini napak ḳilsa bolidu; **3** xuningdək əgər aqa-singlisi ərgə təgməy pak ḳiz ḫaləttə əzi bilən billə turuwatḳan bolsa, uning ölüki tüpəylidin əzini napak ḳilsa bolidu; **4** qünki [kaḫin] əz ḫəlḳining arisida mətiwər boloԓaqḳa, əzini napak ḳilip buloԓimasliḳi kerək. **5** Kaḫinlar bexini yerim-yata ḳilip qüxürməsliki, saḳilining uq-yanlirini ḫəm qüxürməsliki, bədinigimu zəhim yətküzüp tilmasliḳi kerək, **6** bəlki ular əz Hudasioԓa muḳəddəs turup, Hudasining namini buloԓimasliḳi kerək; qünki ular Pərwərdigaroԓa atap otta sunulidioԓan

қурбанликларни, өз Худасининг ненини сунидu; хунга улар мукәддәс болуxи керәк. **7** Улар бир аялни өз әмригә алоңанда паңиxә аялнимu, бузуқ аялнимu алмасликi керәк wә еri қоyувәтқән аялнимu алмисун. Қүнки каңин болса өз Худасиоңа has мукәддәс қилиноңан. **8** U Худаyингнинг ненини суноңини үқүн u санга нисбәтән мукәддәс дәп санилиxи керәк; қүнки силәрни мукәддәс қилоңуqи Пәрwәрдигар Өзүм мукәддәстурмән. **9** Әгәр бир каңинниng қizi паңиxилик қилip өзини булоңиоңан қилса, өз атисini булоңиоңан болиду; u отта көydүрүлсун. **10** Bexиоңа мәсиңләx зәytун меyi тәкүлгән, каңинлиқ киyимләрни киyиxкә тиқләнгән, өз қерindaxлиринiнg арисида bax каңин қилиноңан киxi yалангbax bолмисун, киyимлиринiму yиртмисун; **11** U yәнә ңеq өлүккә yеқинlaxмасликi керәк, ңәтта атиси wә yаки анисининg өлүклиринiнg wәjидин өзini напак қилмасликi керәк. **12** U [wәzиписидә туруwатқанда] мукәддәс jaydин ңәргиз аyрилмисун wә xуningдәк Hудасининg мукәддәс jayини булоңимасликi керәк; қүнки унinг Hудасининg уni Өзигә has қилоңан «мәсиңләx меyi» унinг bexида туридu. Мән Пәрwәрдигардурмән. **13** U hотун алса пак қizни елixi керәк; **14** тул wә yаки әрдин қоyувәтилгән аyал wә yаки бузуқ wә yаки паңиxә аyал болса буларни алмасликi, бәлки өз ңәлқidин болоңан пак қizни hотунлукқа елixi керәк. **15** Bолмиса u өз ңәлқining арисида өз урукini напак қилidu; қүнки уni мукәддәс қилоңуqи Пәрwәрдигар Мәндурмән. **16** Пәрwәрдигар Мусаоңа сөз қилip мундақ dedi: — **17** Сән Ңарunоңа мундақ degin: — «Әwладtin-әwладқиқә sening нәслingдин болоңан birsi meyip болса, Hудаning ненini sunux үқүн yеқin кәлmисun; **18** meyip болоңан ңәрқандақ kixi ңәргиз yеқin кәлmисun — yаки kor болsun, tokur болsun, панақ болsun yаки bir әzasi yәnә bir jүпidин uzun болоңан адәм болsun, **19** puti yаки қоli sunuқ болsun, **20** dok болsun, parpa болsun, көzидә ақ болsun, қиқixқақ болоңан болsun, тәмрәтkә баsқан болsun yаки урукdeni ezilgән ңәrkim болsun, **21** Ңarun kaⱨinning нәслidin болоңан undақ meyip kixilәrning ңeqbiri Пәрwәрдигароңа atap otta sunulidioңan нәрsilәrni кәltүrүxкә yеқin barmisun; undақ kixi meyiptur; u өз Hудасining nenini sunuxқа yеқin кәlmisun. **22** Ңалbuki, u өз Hудасining nenini, yәni «әng мукәддәс» wә «мукәддәс» ңесабланоңан нәрsilәrning ңәr ikkisidin yesun. **23** Пәқәt u pәrdidin өtүp iqkirisigә kirməsliki yаки қurbangaңқimu yеқin barmasliki керәк; қүнки u meyiptur; bolmisa, u Mening мукәддәс jaylirimni булоңиоңан bolidu; қүнки ularni мукәддәс қилоңуqи Пәрwәрдигар Өзүмдурмән». **24** Bu сөzlәrning ңәmmisini Musa Ңarun bilән uning ooңulliri wә Isраillarning ңәmmisigә eytip bәrdi.

22 Пәрwәрдигар Мусаоңа сөz қилip мундақ dedi: — **2** Сән Ңarun bilән uning ooңullириоңа мундақ degin: — «Силәр Isраillarning Manga атиоңан мукәддәс ңәdiyәlәrni eңtiyatqanlik bilән bir тәrәp қilinglar, bolmisa ular namimni булоңixi mumkin. Мән Пәрwәрдигардурмән». **3** Улароңа мундақ degin: — «Силәр ңәrbir dәwrlәrdә, barlik нәsillinglardin ңәrқaysisi Isраillar Пәрwәрдигароңа атиоңан pak нәрsilәrgә napak ңәlәttә yеқinlaxsa, undақ kixi Mening aldimdin üzüp taxlinidu. Мән Пәрwәрдигардурмән. **4** Ңarunning нәslidin biri pesә-mahaw yаки aқma kesili болоңан bolsa, pak bolmioңuqә мукәддәс нәрsilәrdin yemisun. Birkim өlүkning sәwәbidin napak болоңан birkimgә wә yаки мәniysi eқip кәtкән kixigә tegip кәtsә, **5** yаки adәmni napak қilidioңan өmiligüqi janiwaroңa тәgsә yаки ңәrқandақ yuқup қalidioңan napakliқi bar bir adәmgә tegip кәtsә, (napakliқi nemidin boluxidin қәt'iynәzәr) **6** мундақ нәрsilәrgә тәgкән kixi қaq kirgüqә napak bolup, мукәддәс нәрsilәrdin yemisun. U bәdinini suda yusun **7** andin күн olturoңanda pak sanilip, мукәддәс нәрsilәrdin yeyixкә bolidu; қүнки bular uning ozuқidur. **8** U [өzlүkidin] өlгән wә yаки yirtқuqlar booңup қoyoңан ңaywanni yeyix bilән өzini napak қilmisun. Мән Пәрwәрдигардурмән. **9** Ular Mening bu tapilioңanlirimni tutuxi керәк; bolmisa, buningoңa ihlassizlik қilsa, [xu өlүk] tüpәylidin gunaңkar bolup өlidu; ularni мукәддәс қiloңuqi Пәрwәрдигар Өzүmdurmән. **10** Каңinlaroңа yat болоңан ңeqқandақ kixi мукәддәс нәrsilәrdin yemisun. Kaⱨinning yenidiki musapir-meңman wә yаки mәdikari bolsun ularmu мукәддәс нәrsilәrdin yemisun. **11** Ңалbuki, каңin өzi pul қikirip setiwaloңan қul uningdin yeyixкә bolidu; xuningdәk uning өyidә tuoңuloңan kiximu uningdin yesә bolidu. **12** Kaⱨinning қizi yat kixigә тәgкән bolsa umu «кетүрмә ңәdiyә» süpitidә ataloңan мукәддәс нәrsilәrdin yemisun. **13** Lekin әgәr kaⱨinning қizi tul bolup қelip, yаки қoyup berilip pәrzәntsiz ңaләttә atisining өyigә yenip kelip, yax waқtidikidәk olturoңan bolsa, undақta atisining taamidin yeyәlәydu; lekin ңeqbir yat kixi uningdin yemәsliki керәк. **14** Әgәr birkim bilmәy, мукәддәс нәrsilәrdin yәp salsa, undақta u uningoңa xuning bәxtin birini қoxup, мукәддәс нәrsining өzi bilән каңinoңa қayturup bәrsun. **15** [Каңinlar] Isраillarning Пәрwәрдигароңа atioңan нәrsilirini булоңimasliki керәк; **16** bolmisa, ңәlқ мукәддәс ңәdiyilәrdin yeyixi bilән, каңinlar ңәlқning gәdinigә itaәtsizlik gunaңini yүкläp қoyoңan bolidu; qünki ularni мукәддәс қiloңuqi Пәрwәрдигар Өzүmdurmән». **17** Пәрwәрдигар Мусаоңа сөz қilip мундақ dedi: — **18** Сән Ңarun bilән uning ooңulliri wә Isраillarning ңәmmisigә мундақ degin: — Әgәr Israil jәmәtidin biri wә yаки Israil zeminida turuwatқan musapirlarning biri өz қәsәmlirigә baoңliқ қurbanliқ yаки ihtiyariy қurbanliқni sunup, Пәрwәрдигароңа atap кәydүrmә қurbanliқ қilmaқqi bolsa, **19** undақta u қobul қilinixi üqün bejirim әrкәk kala, қoy yаки өqkilәrdin кәltүrünglar. **20** Әyibi bolmioңan bir janiwarni sunuxunglar керәк; qünki xundaқ boloңini silәr üqün қobul қilinmas. **21** Birsi kalilardin yаки uxxaқ maldin өz қәsәmlirigә baoңliқ қurbanliқ yаки ihtiyariy қurbanliқni sunup, Пәрwәрдигароңа atap inaқliқ қurbanliқi қilmaқqi bolsa, sunuloңan ңaywan қobul қilinixi üqün bejirim boluxi керәк; uning ңeqқandақ әyibi bolmisun. **22** Kor yаки aқsaқ-qolaқ, qonaқ yаки yarisi yiringdap кәtкән, тәmрәtkә baskan yаки қoturqaқa besip қaloңan ңaywanlar bolsa — bularni Пәрwәрдигароңа atap sunsanglar yаки bularni Пәрwәрдигароңа atap қurbanliқ süpitidә қurbangaңta otta кәydүrsәnglar bolmaydu. **23** Torpaқ yаки қoyning мәlum jüp әzasidin biri uzunraқ ya қiska bolsa, mundaқlarni ihtiyariy қurbanliқ süpitidә өtküzsәng bolidu, lekin қәsәmgә baoңliқ bolsa қurbanliқ üqün қobul қilinmas. **24** Urukdini zәhimlәngәn, ezilip кәtкән, yeriloңan yаки piqiloңan ңaywanni Пәрwәрдигароңа atap қurbanliқ қilmanglar. Mundaқ ixni өz zemininglardimu ңәrgiz қilmanglar. **25** Hudayinglarning neni süpitidә yaқa yurtluқ kixining қolidin xundaқ ңaywanlardin ңeqқaysisini elip sunmanglar; qünki ular meyip boloңaqқa, silәr üqün қobul қilinmaydu. **26** Пәрwәрдигар Мусаоңа сөz қilip мундақ dedi: — **27** Bir mozay, қoza yаки ooңlaқ tuoңulsa yәttә küngiqә anisini әmsun; sәkkizinqi künidin baxlap Пәрwәрдигароңа atap otta sunidioңan қurbanliқ süpitidә қobul boluxқa yaraydu. **28** Mәyli kala bolsun, қoy bolsun, silәr anisi bilән balisini bir күндә booңuzlimanglar. **29** Silәr Пәрwәрдигароңа atap bir тәxәkkür қurbanliқi sunmaқqi bolsanglar, қobul қilinixқa layiқ boloңan yol bilән sununglar. **30** U sunuloңan künidә yeyilixi керәк; uningdin ңeqnemini әtisigә қaldurmasliқinglar керәк. Мән Пәрwәрдигардурмән. **31** Silәr Mening әmrlirimni qing tutup, ularoңa әmәl қilinglar. Мән Пәрwәрдигардурмән. **32** Mening мукәддәс namimni

buloƣimanglar, Mən əmdi Israillarning arisida mukəddəs dəp bilinimən. Mən silərni mukəddəs kiloƣuqi Pərwərdigar bolup,
33 Hudayinglar boluxƙa silərni Misir zeminidin qikirip kəldim. Mən Pərwərdigardurmən.

23 Pərwərdigar Musaoƣa səz kilip mundak dedi: —
2 Sən Israillaroƣa mundak degin: — Pərwərdigar bekitkən ƫeytlar, silər mukəddəs sorunlar bolsun dəp qakirip jakarlaydioƣan ƫeytlirim mana munulardur: —
3 (altə kün ix-əmgək kilinsun; lekin yəttinqi küni «has xabat küni», mukəddəs sorunlar küni bolidu; u küni ƫeqkandak ix-əmgək kilmanglar. Kəyərdila tursanglar bu kün Pərwərdigaroƣa ataloƣan xabat küni bolidu).
4 Silər bekitilgən künliri mukəddəs sorunlar bolsun dəp qakirip jakarlaydioƣan, Pərwərdigarning ƫeytliri mana munulardur: —
5 Birinqi ayning on tətinqi küni gugumda Pərwərdigaroƣa ataloƣan «ətüp ketix ƫeyti» bolidu.
6 Xu ayning on bəxinqi küni Pərwərdigaroƣa ataloƣan «petir nan» ƫeyti bolidu; silər yəttə küngiqə petir nan yəysilər.
7 Birinqi künidə silər mukəddəs yioƣilix kilip, ƫeqkandak ix-əmgək kilmanglar.
8 Silər yəttə küngiqə Pərwərdigaroƣa atap otta sunidioƣan kurbanliklarni sunup turunglar. Yəttinqi künidə mukəddəs yioƣilix bolidu; ƫeqkandak ix-əmgək kilmanglar.
9 Pərwərdigar Musaoƣa səz kilip mundak dedi: —
10 Sən Israillaroƣa mundak degin: — Silər Mən əzünglaroƣa təkdim kilidioƣan zeminoƣa kirip, uningdin ƫosul yioƣkininglarda, ƫosulunglarning dəsləpki pixkinidin bir baoƣlamni kaƫinning kexioƣa elip beringlar.
11 Kaƫin silər üqün kobul boluxƙa uni Pərwərdigarning aldida pulanglatsun; uni pulanglatkan wakit bolsa xabatning ətisi bolidu.
12 Silər uni pulanglatkan kündə silər bir yaxƙa kirgən bejirim bir kozini Pərwərdigaroƣa atap kəydürmə kurbanlik süpitidə sununglar;
13 xuningoƣa koxup axlik ƫədiyə süpitidə zəytun meyi iləxtürülgən esil undin bir əfaƫning ondin birini Pərwərdigaroƣa huxbuy kəltürsun dəp otta sununglar; buningoƣa koxup xarab ƫədiyə süpitidə xarabtin bir ƫinning təttin birini sununglar.
14 Silər Hudayinglaroƣa has boloƣan bu ƫədiyəni sunidioƣan kündin ilgiri [yengi ƫosuldin] ƫeqnemini, nə nan nə komaq nə kek bax bolsun yemənglar. Bu dəwrdin-dəwrgiqə silər üqün kəyərdə tursanglar əbədiy bir bəlgilimə bolsun.
15 Andin silər xu xabat künning ətisidin, yəni xu bir baoƣlamni pulanglatma ƫədiyə süpitidə sunoƣan künning ətisidin tartip, yəttə ƫəptə sananglar (ular toluk ƫəptə boluxi kerək);
16 yəttinqi xabatning ikkinqi künigiqə əllik künni sananglar; andin Pərwərdigaroƣa atap yengi [ƫosuldin] bir axlik ƫədiyə sununglar.
17 Əzünglar turuwatkan jaylardin pulanglatma ƫədiyə süpitidə esil undin bir əfaƫning ondin ikkisidə etilgən ikki nanni elip kəltürünglar; ular eqitku selip etilgən bolsun; bular Pərwərdigaroƣa ataloƣan dəsləpki ƫosul ƫədiyəsi dəp ƫesablinidu.
18 Nandin baxƙa yənə bir yaxlik yəttə bejirim koza, yax bir torpak wə ikki koqkarni kəydürmə kurbanlik süpitidə Pərwərdigaroƣa atap sununglar; ularoƣa has axlik ƫədiyəliri wə xarab ƫədiyəlirini koxup, ƫəmmisi Pərwərdigaroƣa huxbuy kəltürüxkə sunulsun.
19 Buningdin baxƙa silər gunaƫ kurbanliki üqün bir tekini, inaklik kurbanliki üqün bir yaxlik ikki kozini kəltürünglar;
20 kaƫin bularni, yəni xu ikki kozini dəsləpki ƫosul nanlirioƣa koxup pulanglatma ƫədiyə süpitidə Pərwərdigar aldida pulanglatsun. Bular bolsa Pərwərdigaroƣa ataloƣan mukəddəs sanilip, kaƫinoƣa təgsun.
21 Xu küni silər «bügün bizlərgə mukəddəs yioƣilix bolidu» dəp jakarlanglar; xu küni ƫeqkandak ix-əmgək kilmanglar. Bu silər üqün kəyərdila tursanglar əbədiy bir bəlgilimə bolidu.
22 Etizingning bulung-puqkakliriƣiqə tamam yioƣiwalmanglar, wə ƫosulungdin kaloƣan wasangni teriwalmioƣin, bəlki bularni kəmbəoƣəllər bilən musapirlaroƣa koyoƣin. Mən Əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən.
23 Pərwərdigar Musaoƣa mundak dedi: —
24 Sən Israillaroƣa mundak degin: — Silər yəttinqi ayning birinqi küni toluk aram elip, kanaylar qelinix bilən əslətmə yosunda ƫeyt kilip, mukəddəs sorunlarni tüzünglar.
25 U kündə ƫeqkandak ix-əmgək kilmanglar; Pərwərdigaroƣa atap otta sunulidioƣan bir kurbanlik sununglar.
26 Pərwərdigar Musaoƣa səz kilip mundak dedi: —
27 Yəttinqi ayning oninqi küni bolsa kafarət küni bolidu; u kün silər üqün mukəddəs yioƣilix küni bolidu; xu küni nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən tutup, Pərwərdigaroƣa atap otta sunulidioƣan kurbanlikni sununglar;
28 U kündə ƫeqkandak ix-əmgək kilmanglar; qünki u bir kafarət küni bolup, xu kün əzünglar üqün Hudayinglar Pərwərdigar aldida kafarət kilinixƙa bekitilgəndur.
29 ƫərkim xu küni nəpsini tartmay əzini təwən tutmisa əz ƫəlkidin üzüp taxlinidu.
30 Kimdəkim xu kündimu ƫərkandak bir ix kilsa, Mən xu adəmni əz ƫəlkidin üzüp taxlaymən.
31 Xu küni ƫeqkandak ix kilmanglar; bu dəwrdin-dəwrgiqə silər üqün kəyərdə tursanglar bir əbədiy bəlgilimə bolidu.
32 U kün silər üqün toluk aram alidioƣan xabat küni bolidu; nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən tutunglar. Xu ayning tokkuzinqi küni gugumdin tartip ətisi gugumoƣiqə xabat künigə riayə kilip aram elinglar.
33 Pərwərdigar Musaoƣa səz kilip mundak dedi: —
34 Sən Israillaroƣa mundak degin: — Yəttinqi ayning on bəxinqi künidin baxlap, yəttə küngiqə Pərwərdigarning «kəpilər ƫeyti» bolidu.
35 Birinqi kündə mukəddəs yioƣilix bolidu; ƫeqkandak ix-əmgək kilmanglar.
36 Yəttə küngiqə Pərwərdigaroƣa atap otta sunulidioƣan kurbanlik sununglar; səkkizinqi kündə silərgə mukəddəs yioƣilix bolidu; Pərwərdigaroƣa atap otta sunulidioƣan kurbanlik sununglar. Bu əzi təntənilik yioƣilix boloƣaq, u küni ƫeqkandak ix-əmgək kilmanglar.
37 Silər «mukəddəs sorunlar bolsun» dəp jakarlaydioƣan, yəni Pərwərdigar bekitkən ƫeytlar mana xulardur. Xu sorunlarda silər ƫərkaysi küngə bekitilgini boyiqə, Pərwərdigaroƣa atap otta sunulidioƣan ƫədiyə-kurbanlik, yəni kəydürmə kurbanlik, axlik ƫədiyə, baxƙa ƫərƫil kurbanliklar wə xarab ƫədiyələrni sunisilər;
38 bulardin baxƙa, Pərwərdigarning xabat künlirini tutisilər wə Pərwərdigaroƣa atap kaloƣan ƫədiyəliringlarni berip, kəsəm kurbanlikliringlarning ƫəmmisini ada kilip, ihtiyariy kurbanlikliringlarning ƫəmmisini sunisilər.
39 Silər əmdi zemindin ƫosul-məƫsulatlirini yioƣip bolup, yəttinqi ayning on bəxinqi künidin baxlap yəttə kün Pərwərdigarning ƫeytini ətküzünglar. Birinqi küni toluk aram elix bolidu, səkkizinqi konidimu toluk aram elix bolidu.
40 Birinqi küni silər esil dərəhlərdin xah-putaklarni qatap, yəni horma dərəhliri bilən koyuk yopurmaklik dərəhlərning xahlirini kesip, erik boyidiki segət qiwiklirini kirkip Hudayinglar Pərwərdigar aldida yəttə künni xundak xad-huram ətküzisilər.
41 Silər ƫər yili bu yəttə künni Pərwərdigaroƣa atioƣan bir ƫeyt süpitidə ətküzünglar; dəwrdin-dəwrgiqə bu silər üqün əbədiy bir bəlgilimə bolidu. Silər ƫeytni yəttinqi ayda ətküzünglar.
42 Yəttə küngiqə kəpilərdə turunglar. Israilda tuoƣuloƣanlarning ƫəmmisi kəpidə tursun.
43 Buning bilən Mən Israillarni Misir zeminidin qikaroƣinimda, ularni kəpilərdə turoƣuzoƣinimni əwladliringlar bilidu. Əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən.
44 Xundak kilip Musa Pərwərdigarning bekitkən xu ƫeytlirini Israillaroƣa bayan kildi.

24 Pərwərdigar Musaoƣa səz kilip mundak dedi: —
2 Israillaroƣa qiraoƣ ƫəmixə yenik turuxi üqün zəytundin sokup qikiriloƣan sap mayni sanga elip kelixkə

buyruoŋin. **3** Ḫarun jamaət qedirining iqidə, ḫeküm-guwaḫlik sanduḳining udulidiki pərdining sirtida ḫər keqisi ətigəngiqə Pərwərdigarning aldida qiraoŋlarni xundaḳ pərləp tursun. Bu dəwrdin-dəwrgiqə silər üqün əbədiy bir bəlgilimə bolidu. **4** Ḫarun ḫəmixə Pərwərdigarning aldida bu qiraoŋlarni pak qiraoŋdanning üstigə tizip ḳoysun. **5** Sən yənə esil buoŋday unidin on ikki toḳaqni ətkin. Ḫərbir toḳaq bir əfaḫning ondin ikkisigə barawər bolsun. **6** Andin sən Pərwərdigarning aldidiki pak xirəning üstigə altidin ikki ḳatar ḳilip tizoŋin. **7** Ḫərbir ḳatarning üstigə sap məstiki ḳoyoŋin; xuning bilən ular Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan ḫədiyə, əslətmə nan bolidu. **8** Bularni u Israillaroŋa wakalitən ḫərbir xabat küni Pərwərdigarning aldida tizsun; bu əbədiy bir əḫdidur. **9** Nanlar Ḫarun bilən uning ooŋullirioŋa təwə bolidu; ular ularni muḳəddəs jayda yesun; qünki bu nərsilər Pərwərdigaroŋa atap otta sunuloŋan nərsilər iqidə «əng muḳəddəslərning biri» dəp sanilip, Ḫarunoŋa təwə bolidu; bu əbədiy bir bəlgilimidur. **10** Anisi Israiliy, atisi Misirlik bir ooŋul bar idi. U Israillarning arisioŋa bardi; u qedirgaḫta bir Israiliy bilən uruxup ḳaldi. **11** Ular soḳuxḳanda Israiliy ayalning ooŋli kupurluḳ ḳilip, [Pərwərdigarning] namini buloŋap ḳaroŋidi. Həlḳ uni Musaning aldioŋa elip bardi. U kixining anisining ismi Xelomit bolup, u Dan ḳəbilisidin boloŋan Dibrining ḳizi idi. **12** Xuning bilən ular Pərwərdigarning ḫeküm buyruḳi qiḳḳuqə u kixini solap ḳoydi. **13** Andin Pərwərdigar Musaoŋa sөz ḳilip mundaḳ dedi: — **14** Ḳaroŋioŋuqini qedirgaḫning taxḳirioŋa elip qiḳinglar. Uning eytḳinini angliоŋanlarning ḫəmmisi ḳollirini uning bexioŋa ḳoysun, andin pütkül jamaət bir bolup uni qalma-kesək ḳilsun. **15** Ḫəmdə sən Israillaroŋa mundaḳ degin: — Əgər birkim өz Hudasini ḫaḳarətləp ḳaroŋisa өz gunaḫini tartidu. **16** Pərwərdigarning namioŋa kupurluḳ ḳiloŋan ḫərḳandaḳ kixi өlümgə məḫkum ḳilinsun; pütkül jamaət qoḳum bir bolup uni qalma-kesək ḳilsun; məyli u musapir bolsun yaki yərlik bolsun, [muḳəddəs] namoŋa kupurluḳ ḳilsa өltürülsun. **17** Əgər birsi baxḳa birsini urup өltürsə, u өlümgə məḫkum ḳilinsun. **18** Birsi bir qarpayni өltürsə, uning üqün ḫaywanni tөləp, janoŋa-jan tөləp bərsun. **19** Birkim өz ḳoxnisini meyip ḳilsa, u ezgigə ḳandaḳ ḳiloŋan bolsa, uning өzigimu xundaḳ ḳilinsun. **20** Birər əzasi sunduruwetilgən bolsa, uningmu sundurulsun; kөzigə-kөz, qixioŋa-qix nakar ḳilinsun; baxḳa kixini ḳandaḳ zəhimləndürgən bolsa umu ḫəm xundaḳ ḳilinsun. **21** Kimdəkim bir qarpayni өltürsə, qarpay tөləp bərsun; adəmni urup өltürgən kixi bolsa, өlüm jazasioŋa məḫkum ḳilinsun. **22** Silərdə birla ḳanun bolsun. musapir yaki yərlik bolsun, barawər muamilə ḳilinsun; qünki Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **23** Musa Israillaroŋa xularni dedi; xuning bilən ular xu ḳaroŋioŋuqini qedirgaḫning taxḳirioŋa elip qiḳip, qalma-kesək ḳildi. Xundaḳ ḳilip, Israillar Pərwərdigarning Musaoŋa əmr ḳiloŋinidək ḳildi.

25 Pərwərdigar Sinay teoŋida Musaoŋa sөz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Sən Israillaroŋa mundaḳ degin: — Mən silərgə beridioŋan zeminoŋa kirgininglarda u zeminning өzimu Pərwərdigaroŋa atap bir xabat aramini alsun. **3** Sən altə yil etizingni terip, altə yil tallik beoŋingni qatap, ulardin ḫosullarni yioŋḳin; **4** əmma yəttinqi yili zeminning өzi üqün bir «xabatlik aram» bolsun; u Pərwərdigaroŋa ataloŋan bir «xabat» ḫesablinidu. Xu yili sən etizingni terimaysən wə tallikingni qatimaysən. **5** Өzlükidin ünüp qiḳḳan ḫosulni ormaysən; wə qatalmioŋan talliringning üzümlirini üzməysən; qünki xu yil zemin aram alidioŋan yildur. **6** Ḫalbuki, zemin xabat yilida qikaroŋan ḫosul ḫəmminglaroŋa ozuḳ bolidu, yəni өzüng üqün, ḳul-dediking üqün, mədikaring üqün wə seningkidə turuwatḳan musapir üqün, xuningdək mal-waranliring üqün **7** Wə zeminingdiki yawayi ḫaywanlar üqünmu ozuḳ bolidu; zeminning ḫəmmə ḫosuli ozuḳ bolidu. **8** Xuningdək sən yəttə ḳetimlik xabat yilini, yəni yəttə ḫəssə yəttə yilni sanioŋin; yəttə xabat yil künliri ḳirik toḳḳuz yil bolidu. **9** Xunqilik waḳit ətüp, yəttinqi ayda, ayning oninqi küni, kafarət künidə buroŋa qelip sadasini yuḳiri qiḳirisilər; kafarət künining өzidə silər pütkül zemininglarda buroŋining sadasini anglitisilər. **10** Xu əllikinqi yilini silər muḳəddəs dəp bilip, pütkül zeminda uningda barlik turuwatḳanlarning ḫəmmisigə azadlikni jakarlixinglar kerək. Xu yil silərgə «azadlik yili» bolidu, ḫərbiringlar өz yər-mülүkliringlaroŋa ḳaytisilər, ḫərbiringlar өz ailə-jəmətinglaroŋa ḳaytip barisilər. **11** Bu əllikinqi yili silərgə bir azadlik yili bolsun; u yili ḫeq nemə terimaysilər, өzlükidin ünüp qiḳḳan ḫosulnimu ormaysilər wə qatalmioŋan talliringlarning üzümlirinimu yioŋmaysilər. **12** Qünki bu azadlik yili bolup, silərgə muḳəddəs ḫesablansun; uning ḫosulini bolsa, etiz-dalilardin tepip [ḫəmminglar] yəysilər. **13** Azadlik yili aranglardiki ḫərbir adəm өz yər-mülkigə ḳaytsun. **14** Silər ḳoxnanglaroŋa birnemə setip bərsənglar, yaki ḳoxnanglardin birnemə setiwalsanglar, bir-biringlarni bozək ḳilmanglar. **15** Ḳoxnangdin [yərni] setiwalsang, undaḳta «azadlik yili»din keyin өtkən yillarning sanini ḫesablap uningdin setiwelixing kerək; umu ḳaloŋan yillarning sanioŋa ḳarap, yərning keyinki ḫosullirioŋa asasən sanga setip bərsun. **16** «[Azadlik yili»oŋiqə] boloŋan yillar kөprək bolsa, baḫasini xuningoŋa muwapiḳ yuḳiri kөtürisən; ḳaloŋan yillar azraḳ bolsa, baḫasini xuningoŋa muwapiḳ keməytsun. Qünki ḳaloŋan yillarning ḫosulliri ḳanqə bolsa, u xu boyiqə sanga setip beridu. **17** Silər bir-biringlarni bozək ḳilmanglar, bəlki Hudayinglardin ḳorḳunglar; qünki Mən bolsam Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **18** Silər Mening bəlgilimilirimni tutup, ḫekümlirimdə turup, xularoŋa əməl ḳilinglar; silər xundaḳ ḳilsanglar, zemininglarda tinq-aman turisilər. **19** Xuning bilən zemin silərgə өz mewisini beridu, silər toyoŋudək yəp, uningda tinq-aman turisilər. **20** Əgər silər: — Mana, bizgə terip ḫosulni yioŋixḳa ijazət berilmisə, yəttinqi yili nemə yəymiz, dəp sorisanglar, **21** [silərgə məlum bolsunki], altinqi yilida üq yilning ḫosulini bərsun dəp, Mən üstünglaroŋa bərikitimni «qüx» dəp buyruymən. **22** Wə xundaḳ boliduki, silər səkkizinqi yili teriysilər, əmma toḳḳuzinqi yilioŋiqə exip ḳaloŋan kona ḫosuldin tehiqə yəysilər; xu toḳḳuzinqi yilioŋiqə silər kona axliḳtin yəysilər. **23** Yər-zemin setilsa, mənggülük setilmisun, qünki zeminning өzi Meningkidur, silər bolsanglar Mening yenimdiki musapir wə meḫman, halas. **24** Silər igə bolidioŋan pütkül zeminda yər-zeminning igilirigə uni «ḳayturuwelix ḫoḳuḳi»ni yaritip berixinglar kerək. **25** Əgər ḳerindaxliringlardin biri kəmbəoŋəllixip, өz miras yerini setiwətkən bolsa, uning yeḳin tuoŋḳini, yəni «ḫəmjəmət xapaətqi»si kelip өz ḳerindixi satḳan yərni ḳayturup setiwalsun. **26** Əgər uning ḫeq xapaətqi tuoŋḳini bolmisa, lekin u yanduruwelixḳa kerəklik pulni tapalisa, **27** Undaḳta satḳinioŋa ḳanqə yil boloŋanliḳini ḫesablap, [azadlik yilioŋiqə] ḳaloŋan yillar üqün setiwaloŋan kixigə muwapiḳ pul berip, өz yerigə ḳaytsun. **28** Lekin əgər u yanduruwelixḳa kerəklik pulni tapalmisa, өzi setip bərgən yər azadlik yilioŋiqə aloŋuqining ḳolida tursun; azadlik yili kəlgəndə yər yər setiwaloŋuqining ḳolidin qiḳsun, өz igisi өz yər-mülkigə ḳaytsun. **29** Əgər birsi sepillik xəḫərning iqidiki bir turaloŋu өyni satḳan bolsa, setip bir yil iqidə uni yanduruwelix ḫoḳuḳi bardur. Toluḳ bir yil tügəp boloŋuqə, yanduruwelix ḫoḳuḳi bardur. **30** Lekin pütün yil iqidə yanduruwelinmisa, sepillik xəḫərning iqidiki

bu əy nəsildin-nəsilgə aloɣan kixining ḳolida bolup, azadlik yili kəlsimu yandurulmas. **31** Lekin sepilsiz kəntlərning əyliri bolsa zeminning etizliridək ḥesablinidu; ularni yandurup setiwaloɣili bolidu; azadlik yili kəlgəndə əsli igisining ḳolioɣa yandurulidu. **32** Lekin Lawiy xəḥərliridə bolsa, Lawiylar əz mirasi boloɣan xəḥərlərdiki əylirini halisa ḥərkaqan ḳayturuwelix ḥoḳuḳi bardur. **33** Lawiylardin biri əylirini, yəni əz mirasi boloɣan xəḥərdiki bir əyni ḳayturuwelix ḥoḳuḳi bar bolsimu, [lekin ḳayturup almioɣan bolsa], undaḳ əḥwalda u azadlik yili kəlgəndə yandurulidu; qünki Lawiy xəḥərlirining əyliri bolsa Lawiylarning Israillarning arisidiki mirasi bolidu. **34** Xundaḳ ḥəm bularning xəḥərlirining qərisidiki etiz-yərliri bolsa, ularning əbədiy mirasi boloɣaqḳa, setilsa bolmaydu. **35** Sanga ḳoxna boloɣan, ḳerindaxliringlardin biri kəmbəoɣəllixip, əz jenini baḳalmay ḳalsa, sən uni musapir yaki yaḳa yurtluḳ meḥmandək yeningda turoɣuzup, uningdin həwər aloɣin. **36** Sən uningdin əsüm wə yaki payda almioɣin; sən Hudayingdin ḳorḳup, ḳerindixingni ḳexingda turuxḳa ḳoyoɣin. **37** Pulungni uningoɣa əsümgə bərmə, axlikingnimu payda elix məḳsitidə uningoɣa ətnə bərmigin. **38** Hudayinglar boluxḳa, Ḳanaan zeminini silərgə berixkə silərni Misir zeminidin qikirip kəlgən Hudayinglar Pərwərdigar Əzümdurmən. **39** Əgər sanga ḳoxna boloɣan ḳerindixing kəmbəoɣəllixip, əzini sanga satsa, uni ḳuldək ḳulluḳ hizmitigə salmioɣin; **40** bəlki u ḳexingda mədikar yaki musapirdək tursun; azadlik yilioɣiqə sening hizmitingdə bolsun; **41** andin azad bolup əzi bilən baliliri ḳexingdin qikip, əz jəmətigə yenip berip, ata-bowilirining yər-mülkigə ḳaytsun. **42** Qünki ular Mən Əzüm Misir zeminidin qikirip elip kəlgən ḳul-bəndilirim boloɣaqḳa, ularni ḳuldək setixḳa yol ḳoymanglar. **43** Sən ularoɣa ḳattik ḳolluḳ bilən hojilik ḳilmaysən, bəlki Hudayingdin ḳorḳkin. **44** Lekin əzünggə ḳul yaki dedək almaḳqi bolsang, ularni ətraptiki yat əllərdin xundaḳ ḳul ya dedək setiwalsang bolidu. **45** Bulardin baxḳa, aranglarda olturaḳlaxḳan musapirlarning pərzəntlirini wə xularning jəmətidin, yəni silər bilən billə turuwatḳan, zeminglarda tuoɣuloɣanlardin ḳullar setiwalsanglar bolidu; xuning bilən ular silərning mülkünglar bolup ḳalidu. **46** Silər muxularni əzünglardin keyinki baliliringlaroɣa miras ḳilip, ularoɣa mülük boluxḳa ḳaldursanglar bolidu; muxularni əbədgiqə ḳul ḳilsanglar bolidu; lekin əz ḳerindaxliringlar boloɣan Israillar arisida bolsa, bir-biringlaroɣa ḳattik ḳolluḳ bilən hojilik ḳilmasliḳinglar kerək. **47** Əgər aranglarda olturuxluḳ bir musapir yaki yaḳa yurtluḳ beyioɣan wə uningoɣa ḳoxna ḳerindixing kəmbəoɣəllixip, əzini xu ḳoxna musapiroɣa wə yaki xu musapirning məlum bir əwladioɣa satsa, **48** u setioɣandin keyin uningda pul təlap ḥərlükkə qikix ḥoḳuḳi ḳalidu; uning aka-ukilirining ḥərḳaysisi uni ḥərlükkə setiwalsa bolidu. **49** Xuningdək uning taoɣisi yaki taoɣisining ooɣli wə yaki jəmətidin boloɣan ḥərḳaysi yeḳin tuoɣḳini uni ḥərlükkə setiwalsa bolidu; yaki əzining ḳurbi yətsə, pul berip əz-əzini ḥərlükkə setiwalsa bolidu. **50** Uni setiwalidioɣan kixi uning hojisi bilən gəplixip setioɣan yildin tartip azadlik yilioɣiqə ḳanqilik boloɣanliḳini ḥesablap, setiwelix bahasini yillarning sanioɣa ḳarap ḥesablisun; [ḥərlük puli ḥesablaxta ḳulning hojisioɣa] ixləxkə kerək boloɣan ḳaloɣan künlirining ḥəḳḳi «mədikarning ixligən künliri»dək ḥesablansun. **51** Azadlik yilioɣa yənə heli yillar bolsa, xuni ḥesablap, setioɣan pulning nisbiti boyiqə ḥərlük pulini ḥesablap bərsun; **52** əgər azadlik yilioɣa az yillar ḳaloɣan bolsa, uni ḥesab ḳilip, ḳaloɣan ḳulluḳ yillirioɣa muwapiḳ pulni yandurup bərsun. **53** Bolmisa, ḳul xu hojisining yenida yillik mədikardək turuxi kerək; uning hojisi sening kəz aldingda uningoɣa ḳattik ḳolluḳ bilən hojilik ḳilmisun. **54** Əgər ḳul yuḳiriḳi yollar bilən ḥərlükkə qikalmisa, azadlik yili kəlgəndə ḳoyup berilsun — u baliliri bilən ḳoxulup azad bolidu. **55** Qünki Israillarning əzi Manga ḳul-bəndilərdur; ular Mən Əzüm Misir zeminidin qikirip kəlgən ḳul-bəndilirimdur. Hudayinglar Pərwərdigar Əzümdurmən.

26 Silər əzünglar üqün ḥeqḳandaḳ but yasimanglar yaki əzünglaroɣa ḥeq oyma məbud yaki ḥaykəl-tüwrükni turoɣuzmanglar yaki ularoɣa bax uruxḳa oyuloɣan nəḳixlik taxlarni zemininglarda ḥərgiz tiklimənglar; qünki Əzüm Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **2** Mening xabat künlirimni tutup, muḳəddəs jayimoɣa ihlasmən bolunglar. Mən Pərwərdigardurmən. **3** Əgər silər mening bəlgilimilirimdə mengip, əmrlirimni tutup ularoɣa əməl ḳilsanglar, **4** Mən yeringlarning əz ḥosulini berip turuxioɣa, daladiki dərəḥlərning mewisini qikirixioɣa waḳtida yamoɣurliringlarni yaoɣdurup turimən. **5** Xuning bilən haman tepix waḳti üzüm yioɣix pəsligiqə bolidu, üzüm yioɣix waḳti teriloɣu waḳtioɣiqə bolidu; silər neninglarni toyunoɣuqə yəp, əz zemininglarda tinq-aman turisilər. **6** Mən zeminoɣa aram-tinqlik ata ḳilimən, xuning bilən ḥeqkim silərni ḳorḳitalmaydu, aramhuda yetip uhlaysilər; wəḥxiy ḥaywanlarni zemindin yoḳitimən, ḳiliqmu zemininglardin ətməydu; **7** silər düxmənliringlarni ḳooɣlaysilər, ular aldinglarda ḳiliqlinip yiḳilidu. **8** Silərdin bəx kixi yüz kixini ḳooɣlaydu, yüz kixi on mingni ḳaquridu; düxmənliringlar bolsa aldinglarda ḳiliqlinip yiḳilidu. **9** Mən silərgə yüzümni ḳaritip, silərni pərzənt kərgüzüp kəpəytimən, silər bilən baoɣlioɣan əḥdəmni məzmut turoɣuzimən. **10** Silər tehiqə uzun saḳlanoɣan kona axliḳni yəwatḳiningларda, yengi axliḳ qikidu; yengisi wəjidin konisini qikiriwetisilər. **11** Mən Əz makanimni aranglarda turoɣuzimən wə ḳəlbim silərdin nəprətlənməydu. **12** Mən aranglarda mengip silərning Hudayinglar bolimən wə silər Mening həlḳim bolisilər. **13** Mən silərni Misirda ularning ḳulliri boluxtin ḥər ḳilixḳa xu zeminidin qikaroɣan Hudayinglar Pərwərdigardurmən; Mən boyunturuḳunglarning asarətlirini sundurup, ḳəddinglarni tik ḳilip mangoɣuzdum. **14** Ḥalbuki, əgər silər Manga ḳulaḳ salmay, bu əmrlərning ḥəmmisigə əməl ḳilmay, **15** bəlgilimilirimni taxlap, ḳəlbinglardin ḥəkümlirimni yaman kərüp, barliḳ əmrlirimni tutmay, əḥdəmni buzsanglar, **16** Mənmu bexinglaroɣa xu ixlarni qüxürimənki, — Mən silərgə wəḥimə selip, kəzünglarni kor ḳilidioɣan, jeninglarni zəipləxtüridioɣan sil-waba kesili, kezik kesilini bexinglaroɣa qüxürimən. Silər uruḳunglarni bikar qeqip-teriysilər, qünki düxmənliringlar uni yəp ketidu. **17** Mən yüzümni silərgə ḳarxi ḳilimən, xuning bilən silər düxmənliringlardin urulup ḳaqidioɣan bolisilər; silərni əq kərgüqilər üstünglardin ḥəkümranlik ḳilidu; ḥeqkim silərni ḳooɣlimisimu, ḳaqisilər. **18** Bulardin ḥeq ibrət almay, bəlki Manga yənə ḳulaḳ salmisanglar, Mən gunaḥliringlar tüpəylidin silərgə boloɣan jazani yəttə ḥəssə eoɣirlitimən, **19** küq-ḥəywənglardin boloɣan ḥakawurluḳinglarni sundurimən; asminiglarni təmürdək ḳilip, yeringlarni mistək ḳiliwetimən; **20** əjir-japayinglar bikaroɣa ketidu, yeringlar ḥosul bərməydu, daladiki dərəḥlərgə mewə qüxməydu. **21** Əgər yənila Mən bilən ḳarxi mangsanglar, xundaḳla Manga ḳulaḳ salmisanglar, Mən gunaḥliringlaroɣa layiḳ bexinglaroɣa qüxidioɣan waba-külpətlərni yənə yəttə ḥəssə eoɣirlitimən. **22** Aranglaroɣa silərni baliliringlardin juda ḳilidioɣan, qarpayliringlarni yoḳitidioɣan, silərni azlitidioɣan yawayi ḥaywanlarni əwətimən; yol-koqiliringlar adəmzatsiz qəldək bolup ḳalidu. **23** Silər bu ixlar arḳilik ibrət-tərbiyə almay, bəlki yənila Manga ḳarxi mangsanglar, **24** Mənmu silərgə ḳarxi mengip, gunaḥinglar tüpəylidin boloɣan jazani yənə yəttə ḥəssə

eoɣirlitip, Mən Өzüm silərni urimən; **25** üstünglaroɣa əhdəmni buzoɣanlikning intikamini alidioɣan kiliq qüxürimən; xuning bilən silər xəhərlərgə yioɣiliwalisilər, Mən aranglaroɣa waba qüxürimən; xuning bilən silər düxmənlərning koloɣa qüxisilər. **26** Silərgə yelənqük boloɣan axlikni kurutiwetimən; on ayal bir bolup bir tonurda nan yekip, nanlarni silərgə tarazida tartip beridu, əmma buni yegininglar bilən toymaysilər. **27** Əgər bulardin ḥeq ibrət almay, manga kulak salmisanglar, bəlki manga karxi mangsanglar, **28** Mənmu kəḥr bilən silərgə karxi mangimən; Mən, yəni Mən Өzüm gunahliringlar tüpəylidin jazatərbiyini yənə yəttə ḥəssə eoɣirlitip qüxürimən. **29** Xuning bilən silər ooɣulliringlarning gəxi wə kizliringlarning gəxini yəysilər; **30** xundakla Mən kurbanlik «yukiri jay»liringlani wəyran kilip, «kün tüwrük»liringlarni sundurup, ələkliringlarni sunuk butliringlarning üstigə taxliwetimən; Mening kəlbim silərdin nəprətlinidu. **31** Mən xəḥərliringlarni wəyran kilip, mukəddəs jayliringlarni harab kilip, [kurbanlikinglarning] huxbuylirini yənə purimaymən; **32** zeminni ḥalakətkə elip barimən; uningda olturaklaxkan düxmənliringlar bu əḥwaloɣa ḥəyranuḥəs kalidu. **33** Silərni əllərning arisioɣa taritip, kəyninglardin kiliqni suoɣurup kooɣlaymən; xuning bilən zemininglar wəyran bolup xəḥərliringlar harab kilinidu. **34** U wakitta, silər düxmənliringlarning zeminida turuwatkininglarda, zemin wəyranə boloɣan barlik künlərdə, zemin əz xabat künliridin səyünidu; u zamanda zemin dərwəkə aram elip əz xabatliridin səyünidu. **35** Өzi wəyranə bolup turoɣan barlik künliridə u aram alidu, yəni silər uningda turuwatkan wakittiki xabat künliringlarda ḥeq almioɣan aramni əmdi alidu. **36** Aranglardin kutulup kaloɣanlar bolsa, ular düxmənlərning zeminlirida turoɣinida kəngüllirigə yürəkzadilik salimən, xuning bilən ular qüxkən bir yopurmakning xəpisini anglisa kiliqtin kaqkandək kaqidu; ḥeqkim kooɣlimisimu yikilip qüxidu. **37** Gərqə ḥeqkim ularni kooɣlimisimu, dərwəkə kiliqtin yikitiloɣandək ular birbirining üstigə putlixip yikilidu; silərdə düxmənliringlaroɣa karxi turoɣudək küq kalmaydu. **38** Əllərning arisida ḥalak bolisilər, düxmənliringlarning zemini silərni yəp ketidu. **39** Aranglardin kutulup kaloɣanliri bolsa əz rəzilliki tüpəylidin düxmənliringlarning zeminida zəiplixidu; wə ata-bowilirining rəzillikidimu yürüp, xular zəipləxkəndək ularmu zəiplixidu. **40** Ḥalbuki, ular əzi kiloɣan rəzilliki bilən ata-bowilirining sadir kiloɣan rəzillikini, Manga yüz ərüp asiylik kiloɣinini, xundakla ularning Manga karxi turup mangoɣinini boynioɣa alidu, **41** xuningdək Mening ularoɣa karxi mangoɣinimoɣa, xuningdək ularni düxmənlirining koloɣa tapxuroɣinimoɣa ikrar bolidu. Xunga əgər u wakitta ularning hətnisiz kəngli təwən kilinip, əz kəbiḥlikining jazasini kobul kilsa, **42** undakta Mən Yakup bilən baoɣloɣan əḥdəmni yad kilip, Isḥak bilən baoɣloɣan əḥdəmnimu wə Ibraḥim bilən baoɣloɣan əḥdəmnimu esimgə kəltürimən, zeminnimu yad kilimən. **43** Qünki zemin ulardin taxlinip, ularsiz bolup harabə turoɣan wakitta, xabat künliridin səyünidu; ular bolsa əz kəbiḥlikining jazasini kobul kilidu; səwəbi dəl xuki, ular Mening ḥəkümlirimni taxlidi, bəlgilimilirimni kəlbidin yaman kərgənidi. **44** Ḥalbuki, xundak bolsimu, ular əz düxmənlirining zeminida turoɣinida Mən ularni taxlimaymən yaki ularoɣa əqlük kilmaymən, xuningdək ular bilən baoɣloɣan əḥdəmni buzmaymən, ularni yokatmaymən; qünki Mən Өzüm ularning Hudasi Pərwərdigardurmən. **45** Mən bəlki ularni dəp, ularning Hudasi boluxka əllərning kəzi aldida Misir zeminidin qikirip kəlgən ata-bowiliri bilən baoɣlaxkan əḥdəmni esimdə tutimən. Mən Pərwərdigardurmən. **46** Pərwərdigar Musani wasitə kilip, Sinay teoɣida əzi bilən Israillarning otturisida bekitkən ḥəkümlər, bəlgilimilər wə kanunlar mana xular idi.

27 Pərwərdigar Musaoɣa səz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroɣa mundak degin: — Əgər birsi pəwkul'addə bir kəsəm kilip məlum kixining jenini Pərwərdigaroɣa atioɣan bolsa, undakta xu kixigə sən bekitkən jenining kimmitining nərhi töwəndikidək bolidu; **3** Yexi yigirmə bilən atmixning arilikida boloɣan ər kixi bolsa, sən tohtitidioɣan kimmiti mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə bolsun; uning kimmiti əllik xəkəl kümüxkə tohtitilsun. **4** Ayal kixi bolsa, aranglarda tohtitiloɣan kimmiti ottuz xəkəl bolsun. **5** Əgər yexi bəx bilən yigirmining arilikida bolsa, ərkək üqün tohtitilidioɣan kimmiti yigirmə xəkəl bolup, ayal kixi üqün on xəkəl bolsun. **6** Əgər yexi bir ay bilən bəx yaxning arilikida bolsa, tohtitilidioɣan kimmiti ooɣul bala üqün bəx xəkəl, kiz bala üqün üq xəkəl kümüx bolsun. **7** Əgər atmix ya uningdin qongrak yaxtiki kixi bolsa, tohtitilidioɣan kimmiti ər kixi üqün on bəx xəkəl, hotun kixi üqün on xəkəl bolsun. **8** Əgər birsi tohtitiloɣan kimmitini töləxkə kurbi yətmisə, u əzini kahinning aldida tək kilsun; kahin uning kimmitini bekitsun. Kahin kəsəm kiloɣuqining əḥwalioɣa karap uning kimmitini tohtitip bərsun. **9** Əgər birsi [kəsəm kilip] Pərwərdigaroɣa kurbanlik boluxka layik bolidioɣan bir ḥaywanni uningoɣa atioɣan bolsa, undakta xundak ḥaywanlar Pərwərdigaroɣa atap mutlək mukəddəs sanalsun; **10** ḥaywan naqar bolsa uning ornioɣa yahxini yaki yahxining ornioɣa naqirini tegixixkə yaki ornioɣa baxkisini almaxturuxka ḥərgiz bolmaydu. Mubada atioɣuqi u ḥaywanning ornioɣa yənə bir ḥaywanni yənggüxliməkqi bolsa, Awwalkisi bilən ornioɣa əkəlginining ḥər ikkisi mukəddəs sanalsun. **11** Əgər ḥaywan Pərwərdigaroɣa ataloɣan kurbanlikka layik bolmaydioɣan bir «napak» ḥaywan bolsa, undakta u ḥaywanni kahinning aldioɣa elip kəlsun; **12** andin kahin əzi uning yahxiyamanlikioɣa karap kimmitini tohtatsun; kahin kimmitini kanqə tohtatkan bolsa xundak bolsun. **13** Əgər igisi pul töləp ḥaywanni kayturuwlmakqi bolsa, tohtitiloɣan kimmitigə yənə uning bəxtin birini koxup bərsun. **14** Əgər birsi Pərwərdigaroɣa mukəddəs bolsun dəp əyini uningoɣa atap mukəddəs kilsa, kahin uning yahxi-yamanlikioɣa karap kimmitini tohtatsun; kahin uning kimmitini kanqə tohtatkan bolsa, xu kimmiti inawətlik bolidu. **15** Keyin əgər əyni atioɣuqi kixi uni kayturuwalmakqi bolsa, u tohtitiloɣan kimmitigə uning bəxtin birini koxup bərsun; andin əy yənə uning bolidu. **16** Əgər birsi əz mal-mülki boloɣan etizlikning bir kismini Pərwərdigaroɣa atap mukəddəs kilsa, kimmiti uningoɣa kanqilik uruk terilidioɣanlikioɣa karap tohtitilsun; bir homir arpa uruki ketidioɣan yər bolsa, kimmiti əllik xəkəl kümüxkə tohtitilsun. **17** Əgər birsi «azadlik yili»din tartip əz etizlikini mukəddəs kilsa, sən kanqə tohtatsang xu bolsun. **18** Lekin əgər birsi «azadlik yili»din keyin əz etizlikini mukəddəs kiloɣan bolsa, kahin kelidioɣan azadlik yilioɣiqə kanqilik yillar kaloɣanlikini ḥesablap kimmitini tohtatsun. Ətüp kətkən yillaroɣa karap toluk bahadin muwapik pul kemaytilsun. **19** Əgər birsi əz etizlikini mukəddəs kiloɣandin keyin pul töləp uni kayturuwalmakqi bolsa, u sən tohtatkan kimmitigə yənə uning bəxtin birini koxup bərsun; xuning bilən etizlik uning əz koloɣa kaytidu. **20** Əgər u pul berip etizlikni kayturuwalmioɣan bolsa yaki baxka birsigə setip bərgən bolsa, keyin xu etizlikni kayturuwelixka bolmaydu, **21** Bəlki azadlik yili kəlgəndə etizlik «igisigə kayturulidioɣanda» u mutlək beoɣixlanoɣan yərgə ohxax, Pərwərdigaroɣa atap mukəddəs kilinip, miras ḥokuki kahinoɣa ətidu. **22** Əgər birsi setiwaloɣan əmma əz mirasi bolmioɣan bir parqə yər-etizni Pərwərdigaroɣa atap

muқəddəs қiloŋan bolsa, **23** kaһin azadliқ yiliоŋiqə қaloŋan yilni һesablap, қimmitini tohtatsun. Andin u küni xu kixi tohtitiloŋan қimmitini Pərwərdigaroŋa muқəddəs қiloŋan nərsə süpitidə kəltürsun. **24** Lekin azadliқ yili kəlgəndə, etizliқ kimdin elinoŋan bolsa, xu kixigə, yəni əslidiki igisigə қayturup berilsun. **25** Sən tohtitidioŋan barliқ қimmətlər bolsa һəmixə muқəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boqiqə һesablansun; bir xəkəl yigirmə gəraһқa barawər bolidu. **26** Lekin qarpayning tunji balisi tunji bala boloŋanliқi səwəbidin əslidinla Pərwərdigaroŋa atilidioŋan boloŋaqқa, kala bolsun, қoy-əqkə bolsun һeqkim uni «Hudaoŋa atap» muқəddəs қilmisun; qünki u əslidə Pərwərdigarning idi. **27** Əgər u napak bir һaywandin tuoŋuloŋan bolsa, igisi sən tohtatқan қimmətkə yənə uning bəxtin birini қoxup berip, andin əzigə қayturuwalsun; lekin əgər igisi uni əzigə қayturuwalmaymən desə, bu һaywan sən tohtatқan қimmətkə setilsun. **28** Əgər birsi Pərwərdigaroŋa əz melidin, adəm bolsun, һaywan bolsun yaki miras yeri bolsun, Pərwərdigaroŋa mutləқ atioŋan bolsa, undaқ nərsə һərgiz setilmisun yaki bədəl tələx bilənmu қayturulmisun. Pərwərdigaroŋa mutləқ ataloŋan һərnərsə bolsa «əng muқəddəslərning biri» һesablinip, uningoŋa has bolidu. **29** Əgər bir adəm Hudaoŋa mutləқ has ataloŋan bolsa, undaқta uning üqün bədəl berilip, қayturuwelinixқa һərgiz bolmaydu; u qoқum əltürülüxi kerək. **30** Yər-zemindin qiққan һəmmə һosulning ondin biri boloŋan əxrə bolsa, yərning danliқ ziraətliri bolsun yaki dərəһlərning mewisi bolsun, Pərwərdigarningki bolidu; u Pərwərdigaroŋa muқəddəs қilinoŋandur. **31** Birsi əz əxriliridin məlum birnərsini bədəl berip қayturuwalmaқqi bolsa, u xuningoŋa yənə uning қimmitining bəxtin birini қoxup berip, қayturuwalsun. **32** Kala yaki қoy-əqkə padisidin elinidioŋan əxrə bolsa padiqining tayiқi astidin ətküzülgən һaywanlardin һər oninqisi bolsun; Pərwərdigaroŋa atilip muқəddəs қilinoŋini xu bolsun. **33** Ңeqkim uning yaһxi-yamanliқioŋa қarimisun wə yaki uni almaxturmisun; əgər uni almaxturimən desə, Awwalқisi bilən ornioŋa almaxturuloŋan һər ikkisi muқəddəs sanalsun; u һərgiz bədəl tələp қayturuwelinmisun. **34** Pərwərdigar Sinay teoŋida Musaoŋa tapiloŋan, Israillaroŋa tapxurux kerək boloŋan əmrlər mana xular idi.

Qəl-bayawandiki səpər

1 Wə Israillar Misirdin qikḳandin keyin ikkinqi yili ikkinqi ayning birinqi küni Pərwərdigar Sinay qəlidə, jamaət qedirida turup Musaoƣa mundaḳ dedi: — **2** Silər pütkül Israil jamaitini ḳəbilisi, ata jəməti boyiqə sanini elip qikinglar; adəmlərning ismi asas ḳilinip, barliḳ ərkəklər tizimlansun. **3** Israillar iqidə omumən yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarni Ḥarun bilən ikkinglar ularning ḳoxun-ḳismiliri boyiqə sanaḳtin ətküzünglar. **4** Ḥərbir ḳəbilidin silərgə yardəmlixidioƣan birdin kixi bolsun; ularning ḥərbiri ularning ata jəmətining bexi bolidu. **5** Təwəndikilər silərgə yardəmlixidioƣanlarning isimliki: — Rubən ḳəbilisidin Xidərning ooƣli Əlizur; **6** Ximeon ḳəbilisidin Zuri-xaddayning ooƣli Xelumiyəl; **7** Yəḥuda ḳəbilisidin Amminadabning ooƣli Naḥxon; **8** Issakar ḳəbilisidin Zuarning ooƣli Nətanəl; **9** Zəbulun ḳəbilisidin Ḥelonning ooƣli Eliab; **10** Yüsüp əwladliri iqidə Əfraim ḳəbilisidin Ammiḥudning ooƣli Əlixama; Manassəḥ ḳəbilisidin Pidaḥzurning ooƣli Gamaliyəl; **11** Binyamin ḳəbilisidin Gideonining ooƣli Abidan; **12** Dan ḳəbilisidin Ammixaddayning ooƣli Aḥiəzər; **13** Axir ḳəbilisidin Okranning ooƣli Pagiyəl; **14** Gad ḳəbilisidin Deuəlning ooƣli Əliasaf; **15** Naftali ḳəbilisidin Enanning ooƣli Aḥira». **16** Bular jamaət iqidin qaḳiriloƣanlar, yəni ata jəmət-ḳəbililirining baxliḳliri, mingliƣan Israillarning bax sərdarliri idi. **17** Xuning bilən Musa bilən Ḥarun ismi ataloƣan bu kixilərni baxlap, **18** ikkinqi ayning birinqi küni pütkül jamaətni yioƣdi; ular həlḳning ḥərbirining ḳəbilə-nəsəbi, ata jəməti boyiqə ismini asas ḳilip, yigirmə yaxtin yuḳirilarning ḥəmmisini bir-birləp tizimlidi. **19** Pərwərdigar Musaoƣa ḳandaḳ buyruoƣan bolsa, Musa Sinay qəlidə ularni xundaḳ sanaḳtin ətküzdi. **20** Israilning tunji ooƣli Rubənning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣan ərkəklərning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **21** Rubən ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ḳirik altə ming bəx yüz kixi boldi. **22** Ximeonning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣan ərkəklərning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **23** Ximeon ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik toḳḳuz ming üq yüz kixi boldi. **24** Gadning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **25** Gad ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ḳirik bəx ming altə yüz əllik kixi boldi. **26** Yəḥudaning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **27** Yəḥuda ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy yətmix tət ming altə yüz kixi boldi. **28** Issakarning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **29** Issakar ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik tət ming tət yüz kixi boldi. **30** Zəbulunning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **31** Zəbulun ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik yəttə ming tət yüz kixi boldi. **32** Yüsüpning əwladliri: — uning ooƣli Əfraimning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **33** Əfraim ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ḳirik ming bəx yüz kixi boldi. **34** [Yüsüpning ikkinqi ooƣli] Manassəḥning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **35** Manassəḥ ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ottuz ikki ming ikki yüz kixi boldi. **36** Binyaminning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **37** Binyamin ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ottuz bəx ming tət yüz kixi boldi. **38** Danning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **39** Dan ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy atmix ikki ming yəttə yüz kixi boldi. **40** Axirning əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **41** Axir ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ḳirik bir ming bəx yüz kixi boldi. **42** Naftalining əwladliri ata jəməti, ailisi boyiqə, ismi asas ḳilinip, yigirmə yaxtin axḳan, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi bir-birləp tizimlandi; **43** Naftali ḳəbilisidin sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik üq ming tət yüz kixi boldi. **44** Yuḳirikilar bolsa sanaḳtin ətküzülgənlər bolup, Musa bilən Ḥarun ḥəm Israillarning on ikki əmiri (ḥərbiri əz ata jəmətigə wəkil boldi) ularni sanaḳtin ətkəzgən. **45** Xundaḳ ḳilip, Israillarning ḥəmmisi, yəni Israilda yigirmə yaxtin axḳanlardin, jənggə qikalaydioƣanlarning ḥəmmisi ata jəmətliri boyiqə tizimlandi; **46** Sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy altə yüz üq ming bəx yüz əllik kixi boldi. **47** Birak Lawiylar ata jəmət-ḳəbilisi boyiqə sanaḳning iqigə kirgüzülmidi. **48** Qünki Pərwərdigar Musaoƣa səz ḳilip: — **49** «Sən pəḳət Lawiy ḳəbilisinila xu ḥesabḳa kirgüzmigin, ularning omumiy saninimu Israillarning ḳatarioƣa kirgüzmigin. **50** Lekin sən Lawiylarni [Hudaning] ḥəküm-guwaḥliḳi saḳlaḳliḳ qedir wə uning iqidiki barliḳ ḳaqa-ḳuqa əswablarni ḥəm uningoƣa dair barliḳ nərsilərni baxḳuruxḳa təyinligin; ular [ibadət] qedirini wə uning iqidiki barliḳ ḳaqa-ḳuqa əswablarni kətüridu; ibadət qedirining hizmitini ḳiloƣuqilar xular bolsun, ular qedirning tət ətrapida əz qedirlirini tiksun. **51** Qedirni kəqüridioƣan qaoƣda uni Lawiylar səksun; qedirni tikidioƣan qaoƣda uni Lawiylar tiksun; [Lawiylaroƣa] yat boloƣan ḥərḳandaḳ adəm uningoƣa yeḳinlaxsa ölümgə məḥkum ḳilinsun. **52** Israillar bargaḥ ḳuroƣanda ḥər adəm əz ḳismida, əzigə has tuoƣ astioƣa qedir tiksun. **53** Birak [Hudaning] oƣzipi Israil jamaitining üstigə qüxməsliki üqün, Lawiylar Hudaning ḥəküm-guwaḥliḳi saḳlaḳliḳ qedirning tət ətrapioƣa bargaḥ ḳursun; Lawiylar Hudaning ḥəküm-guwaḥliḳi saḳlaḳliḳ qedirni muḥapizət ḳilixḳa məs'ul bolidu» — degənidi. **54** Israillar ənə xundaḳ ḳildi; Pərwərdigar Musaoƣa ḳandaḳ buyruoƣan bolsa, ular xundaḳ ḳildi.

2 Pərwərdigar Musa bilən Ḥaruneƣa mundaḳ dedi: — **2** Israillar ḥərbiri əzlirining tuoƣi astioƣa, əzlirining ata jəmətining bayriḳi astida qedir tiksun; jamaət qedirining tət ətrapidin səl yiraḳraḳ bargaḥ ḳursun. **3** Kün qiḳix tərəpkə, xərḳ tərəpkə ḳaritip əz tuoƣi astida ḳoxun-ḳismi boyiqə bargaḥ ḳuridioƣini Yəḥuda bolsun; Yəḥudalarning əmiri Amminadabning ooƣli Naḥxon bolsun. **4** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy yətmix tət ming altə yüz kixi. **5** Uning yenida bargaḥ ḳuridioƣini Issakar ḳəbilisi bolsun; Issakarlarning əmiri Zuarning ooƣli Nətanəl bolsun. **6** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik tət ming tət yüz kixi. **7** Ularning yenida yənə Zəbulun ḳəbilisi bolsun; Zəbulunlarning əmiri Ḥelonning ooƣli Eliab bolsun. **8** Uning ḳoxuni, yəni sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy əllik yəttə ming tət yüz kixi. **9** Omumən Yəḥuda bargaḥioƣa ḳaraydioƣanlarning ḥəmmisi, yəni ḳoxun-ḳisimliri boyiqə sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz səksən altə ming tət yüz kixi; ular aldi bilən

yoloƣa qikṣun. **10** — Jənub tərəptə, tuoƣ tikləp, ƙoxun tərtipi bilən bargaḥ ƙuridioƣini Rubən ƙəbilisi bolsun; Rubənlarning əmiri Xidərning ooƣli Əlizur bolsun. **11** Uning ƙoxuni, yəni sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy ƙirik altə ming bəx yüz kixi. **12** Uning yenida bargaḥ ƙuridioƣini Ximeon ƙəbilisi bolsun; Ximeonlarning əmiri Zuri-xaddayning ooƣli Xelumiyəl bolsun. **13** Uning ƙoxuni, yəni sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy əllik tokƙuz ming üq yüz kixi. **14** Ularning yenida Gad ƙəbilisi bolsun; Gadlarning əmiri Deuəlning ooƣli Əliasaf bolsun. **15** Uning ƙoxuni, yəni sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy ƙirik bəx ming altə yüz əllik kixi. **16** Rubən bargaḥioƣa ƙaraydioƣanlarning ḥəmmisi, yəni ƙoxuni boyiqə sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz əllik bir ming tət yüz əllik kixi; ular ikkinqi səp bolup yoloƣa qikṣun. **17** Andin jamaət qediri bilən Lawiylarning bargaḥi baxƙa bargaḥlarning otturisida mangsun; ular ƙandaƙ bargaḥ ƙuroƣan bolsa, xundaƙ yoloƣa qikṣun; ḥər ƙaysisi əz ornida əz tuoƣi astida bolsun. **18** — Kün petix tərəptə, tuoƣ tikləp, ƙoxun tərtipi bilən bargaḥ ƙuridioƣini Əfraim ƙəbilisi bolsun; Əfraimlarning əmiri Ammiḥudning ooƣli Əlixama bolsun. **19** Uning ƙoxuni, yəni sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy ƙirik ming bəx yüz kixi. **20** Uning yenida bargaḥ ƙuridioƣini Manassəḥ ƙəbilisi bolsun; Manassəḥlərning əmiri Pidaḥzurning ooƣli Gamaliyəl bolsun. **21** Uning ƙoxuni, yəni sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy ottuz ikki ming ikki yüz kixi. **22** Ularning yenida Binyamin ƙəbilisi bolsun; Binyaminlarning əmiri Gideonining ooƣli Abidan bolsun. **23** Uning ƙoxuni, yəni sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy ottuz bəx ming tət yüz kixi. **24** Omumən Əfraim bargaḥioƣa ƙaraydioƣanlarning ḥəmmisi, yəni ƙoxun ƙisimliri boyiqə sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz səkkiz ming bir yüz kixi; ular üqinqi səp bolup yoloƣa qikṣun. **25** — Ximal tərəptə, tuoƣ tikləp, ƙoxun tərtipi bilən bargaḥ ƙuridioƣini Dan ƙəbilisi bolsun. Danlarning əmiri Ammixaddayning ooƣli Aḥiəzər bolsun. **26** Uning ƙoxuni, yəni sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy atmix ikki ming yəttə yüz kixi. **27** Uning yenida bargaḥ ƙuridioƣini Axir ƙəbilisi bolsun; Axirlarning əmiri Okranning ooƣli Pagiyəl bolsun. **28** Uning ƙoxuni, yəni sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy ƙirik bir ming bəx yüz kixi. **29** Ularning yenida Naftali ƙəbilisi bolsun; Naftalilarning əmiri Enanning ooƣli aḥira bolsun. **30** Uning ƙoxuni, yəni sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy əllik üq ming tət yüz kixi. **31** Dan bargaḥioƣa ƙaraydioƣanlarning ḥəmmisi, yəni ƙoxun-ƙisimliri boyiqə sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy bir yüz əllik yəttə ming altə yüz kixi; ular əz tuoƣliri astida ḥəmmining ƙəynidə yoloƣa qikṣun. **32** Yuƙiridikilər əz ata jəməti boyiqə sanaƙtin ətküzülgən Israillardur; ƙoxun-ƙisimliri boyiqə bargaḥlarda sanaƙtin ətküzülgənlər jəmiy altə yüz üq ming bəx yüz əllik kixi boldi. **33** Birak Lawiylarla, Pərwərdigarning Musaoƣa ƙiloƣan əmri boyiqə, Israillar ƙatarida sanaƙtin ətküzülmidi. **34** Israillar Pərwərdigarning Musaoƣa ƙiloƣan barliƙ əmri boyiqə ix tutup, əzlirining tuoƣi boyiqə bargaḥ ƙuratti; ular əz ƙəbilisi wə ata jəməti tərtipi boyiqə yoloƣa qikatti.

3 Pərwərdigar Sinay teoƣida Musa bilən səzləxkən künlərdə, Ḥarun bilən Musaning əwladliri təwəndikilərdin ibarət idi. **2** Ḥarunning ooƣullirining ismi mundaƙ: tunji ooƣlining ismi Nadab idi, uning yənə Abiḥu, Əliazar, Itamar degən ooƣulliri bar idi. **3** Ḥarunning ooƣullirining ismi ənə xundaƙ idi, ular məsiḥlənгən kaḥinlar idi; [Musa] ularni kaḥinliƙ wəzipisini ətəxkə Hudaoƣa atap ayrioƣanidi. **4** Lekin Nadab bilən Abiḥu Sinay qəlidə oƣəyriy bir otni Pərwərdigarning aldioƣa sunoƣini tüpəylidin Pərwərdigar aldida əldi wə ularning ḥeq nəsli ƙaldurulmidi; Əliazar bilən Itamar əz atisi Ḥarun aldida kaḥinliƙ wəzipisini ətidi. **5** Pərwərdigar Musaoƣa səz ƙilip: — **6** Sən Lawiy ƙəbilisini aldingoƣa ƙəltürüp, ularni kaḥin Ḥarunning hizmitidə boluxƙa uning aldioƣa ḥazir ƙil. **7** Ular Ḥarunning ḥajiti wə pütkül jamaətning ḥajitidin qikip jamaət qedirining aldida wəzipə ətəp, ibadət qedirining hizmitini bejirsun. **8** Ular yənə jamaət qediridiki barliƙ ƙaqa-ƙuqa əswablarni baxƙurux bilən Israillarning hizmitidə bolup wəzipə ətəp, ibadət qedirining ixlirini bejirsun. **9** Sən Lawiylarni Ḥarun bilən uning ooƣullirioƣa təkṣimləp bərgin; ular Israillar iqidin məhsus uningoƣa tallap berilgən. **10** Ḥarun bilən ooƣullirini bolsa sən əzining kaḥinliƙ wəzipisini ətəxkə bekitkin; ḥərƙandaƙ yat kixi yeƙinlaxsa eltürülsun, — dedi. **11** Andin Pərwərdigar Musaoƣa mundaƙ dedi: — **12** — Ƙara, Mən Israillar iqidin Lawiylarni tallidim, ularni Israil iqidə baliyatƙuning barliƙ tunji mewisining ornioƣa, yəni qong ooƣullirining ornioƣa ƙoyimən, xunga Lawiylar Mening bolidu. **13** Qünki tunji ooƣullarning ḥəmmisi Meningkidur; Mən Misir zeminida tunji tuƣuloƣanlarning ḥəmmisini ƙətl ƙiloƣan künidə Israillarning iqidiki tunjilarning ḥəmmisini, məyli adəm bolsun yaki ḥaywan bolsun, mukəddəs ḥesablap Meningki ƙiloƣanidim. Ular Meningkidur; Mən Pərwərdigardurmən. **14** Andin Pərwərdigar Sinay qəl-bayawanida Musaoƣa: — **15** — Sən Lawiylarni ata jəməti, ailisi boyiqə sanaƙtin ətküz; barliƙ ərkəklərni, yəni bir ayliƙtin axƙanlarning ḥəmmisini sanaƙtin ətküz, — dedi. **16** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə, əzigə deyilgəndək Lawiylarni sanaƙtin ətküzdi. **17** Lawiyning ooƣullirining ismi mundaƙ: — Gərxon, Koḥat, Mərari. **18** Gərxonning ooƣullirining ismi aililiri boyiqə Libni wə Ximəy idi. **19** Koḥatning ooƣulliri aililiri boyiqə Amram, Izḥar, Ḥebron wə Uzziəl idi. **20** Mərarining ooƣulliri aililiri boyiqə Maḥli wə Muxi idi. Bularning ḥəmmisi ata jəməti boyiqə Lawiylarning jəməti boldi. **21** Gərxondin Libnilarning jəməti bilən Ximəylərning jəməti wujudƙa kəldi; bular Gərxonlarning jəmətliri idi. **22** Barliƙ ərlərning sanioƣa asasən, bir ayliƙtin axƙanlirining sanaƙtin ətküzülgənliri jəmiy yəttə ming bəx yüz kixi boldi. **23** Gərxonning jəməti ibadət qedirining arƙa təripidə, yəni oƣərb tərəptə bargaḥ ƙurdi; **24** Gərxon jəmətining əmiri Laəlning ooƣli Əliasaf idi. **25** Gərxonlarning jamaət qediridiki wəzipisi ibadət qedirining əzidiki astinƙi ikki yapƙuq-pərdə, uning üstidiki yopuƙ wə jamaət qedirining ixik pərdisigə, **26** xundaƙla ḥoyla ətrapidiki pərdilər, ḥoyla dərwazisining pərdisi (ḥoyla pərdiliri ibadət qediri bilən ƙurbangaḥni qəridəp turatti) wə ḥoylida ixlitilidioƣan munasiwətlik barliƙ tanilaroƣa ƙarax idi. **27** Koḥattin Amramlarning jəməti, Izḥarlarning jəməti, Ḥebronlarning jəməti wə Uzziəllərning jəməti wujudƙa kəldi; bu Koḥatlarning jəmətliri idi. **28** Barliƙ ərkəklərning sani boyiqə, bir ayliƙtin axƙanlar jəmiy səkkiz ming altə yüz adəm bolup qikti; ular muƙəddəs jayoƣa ƙarax wəzipisini ətəydioƣan boldi. **29** Koḥat əwladlirining jəmətliri jamaət qedirining jənub təripidə bargaḥ tikti. **30** Koḥat jəmətining əmiri Uzziəlning ooƣli Əlizafan idi. **31** Ularning wəzipisi əḥdə sanduƙi, xirə, qiraoƣdan, ikki ƙurbangaḥ, xuningdək muƙəddəs jayning iqidə ixlitidioƣan ƙaqa-ƙuqa, pərdə wə ibadət qedirining iqidə ixlitidioƣan barliƙ nərsilərgə ƙarax idi. **32** Lawiylarning əmirlirining əmiri bolsa kaḥin Ḥarunning ooƣli Əliazar idi; u mukəddəshanioƣa ƙarax wəzipisini ətəydioƣanlar üstidin nazarət ƙilidioƣan boldi. **33** Məraridin Maḥli jəməti bilən Muxi jəməti wujudƙa kəldi; bular Mərarining jəmətliri boldi. **34** Barliƙ ərkəklərning sanioƣa asasən, bir ayliƙtin yuƙiri boloƣanlar sanaƙtin ətküzülgəndə jəmiy altə ming ikki yüz kixi qikti. **35** Mərarining jəmətining əmiri Abiḥayilning ooƣli Zuriyəl boldi; ular ibadət qedirining ximal təripigə bargaḥ ƙurdi. **36**

Mərari əwladlirining wəzipisi ibadət qedirining tahtayliri, baldakliri, hadilirioƞa, təglikliri barlik əswab-jabduklirioƞa ƙarax, xuningdək bularoƞa munasiwətlik ixlitilidioƞan barlik nərsilərgə, **37** xundakla ḥoylining tət ətrapidiki hadilaroƞa wə ularning təglikliri, ƙozuk wə tanilaroƞa məs'ul boluxƙa bəlgilənidi. **38** Ibadət qedirining aldioƞa, xərk təripigə, yəni jamaət qedirining künqikix təripigə bargaḥ ƙuroƞanlar Musa, Ḥarun wə Ḥarunning ooƞulliri idi; ular Israillarning hizmitidə bolux wəzipisini ətəp, mukəddəs jayoƞa ƙaraydioƞan boldi; ularoƞa yat boloƞan ḥərƙandak adəm [mukəddəs] jayoƞa yekinlaxsa, ɵltürülətti. **39** Musa bilən Ḥarun Pərwərdigarning əmri boyiqə, sanakƫin ətküzgən barlik Lawiylar, jəmətliri boyiqə, yəni bir ayliƙtin yukiri sanakƫin ətküzülgən ərkəklər jəmiy yigirmə ikki ming qikƫi. **40** Pərwərdigar Musaoƞa: — Sən Israillar iqidə bir ayliƙtin axƙan tunji ooƞullarni sanakƫin ətküzüp, isim-familisi boyiqə tizimlap qik. **41** Sən Lawiylarni Israillarning barlik tunjilirining ornida Manga has ƙil (Mən Pərwərdigardurmən); Lawiylarning mal-qarwilirinimu Israillarning barlik tunji mal-qarwilirining ornida Manga has ƙil, — dedi. **42** Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə, Israillarning tunjilirini ƙoymay sanakƫin ətküzdi. **43** Bir ayliƙtin yukiri tunji ooƞul balilirini isim-familisi bilən sanakƫin ətküzgəndə, ular jəmiy yigirmə ikki ming ikki yüz yətmix üq kixi qikƫi. **44** Pərwərdigar Musaoƞa mundak dedi: — **45** Sən Lawiylarni Israillarning tunjilirining ornida Manga talla, xundakla Lawiylarning mal-qarwilirinimu Israillarning mal-qarwilirining ornida Manga talla; xuning bilən Lawiylar Meningki bolidu; Mən Pərwərdigardurmən. **46** Wə Lawiylarning sanidin artuk qikƙan Israillarning tunjiliri, yəni xu ikki yüz yətmix üqi üqün ḥərlük ḥakƙini ƙobul kiloƞin; **47** xularning ḥərbiri üqün bəx xəkəl kümüx al, kixi sanioƞa ƙarap bolsun; mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə ulardin aloƞin (bir xəkəl yigirmə gəraḥdur). **48** Artuk qikƙan adəmlərning, yəni ḥərlük ḥakƙini təlixi kerək boloƞanlarning kümüxini Ḥarun bilən uning ooƞullirioƞa bər. **49** Əmdi Lawiylar təripidin «ḥərlükkə qikiriloƞan» dəp ḥesablanoƞan tunji ooƞullardin artuk qikƙanlardin bolsa, Musa ulardin xu ḥərlük ḥakƙini aldi; **50** u Israillarning tunjiliridin xu kümüxni, yəni mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə jəmiy bir ming üq yüz atmix bəx xəkəl aldi. **51** Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə «ḥərlükkə qikiriloƞan»larning kümüxini dəl Pərwərdigar buyruƟinidək, Ḥarun bilən uning ooƞullirioƞa bərdi.

4 Andin Pərwərdigar Musa bilən Ḥaruno̧a sez ƙilip mundak dedi: — **2** Sən Lawiylar iqidin ata jəməti boyiqə Koḥat əwladlirining omumiy sanini tizimlioƞin, **3** ottuz yaxtin əllik yaxƙiqə boloƞan, jamaət qedirida ix-hizmət ƙilixƙa kelələydioƞanlarning ḥəmmisini tizimlap qik. **4** Koḥat əwladlirining jamaət qediri iqidiki wəzipisi əng mukəddəs buyumlarni baxƙurux bolidu. **5** Bargaḥ kəqürülidioƞan qaoƞda, Ḥarun bilən uning ooƞulliri kirip «[əng mukəddəs jay]»diki «ayrima pərdə-yopuk»ni qüxürüp, uning bilən ḥəküm-guwaḥlik sandukini yəgisun; **6** andin uning üstini delfinning terisidin etilgən yopuk bilən orap, üstigə kək bir rəhtni yepip, andin kətüridioƞan baldakларni ətküzsun. **7** Təkdim nan [tiziloƞan] xirəgə kək bir rəht selinip, üstigə legən, təhsə, piyalə wə xarab ḥədiyəlirini qaqidioƞan ƙədəḥlər tizip ƙoyulsun; xirədimu «daimiy nan» tizilip turiwərsun; **8** bu nərsilərning üsti ƙizil rəht bilən, uning üsti yənə delfin terisidə etilgən bir yopuk bilən yepilip, andin kətiridioƞan baldakлar ətküzüp ƙoyulsun. **9** Ular kək rəht elip, uning bilən qiraoƞdan bilən üstidiki qiraoƞlarni, pilik ƙiskuqlarni, küldanlarni wə qiraoƞdanoƞa ixlitidioƞan, barlik may ƙaqilaydioƞan ƙaqilarni yepip ƙoysun. **10** Ular yənə qiraoƞdan bilən qiraoƞdanoƞa ixlitidioƞan ḥəmmə ƙaqa-ƙuqa əswablarni delfin terisidin etilgən yopuk bilən yəgəp, andin əpkəxkə selip ƙoysun. **11** Altun huxbuygaḥƙa kək bir rəht selip, yənə delfin terisidə etilgən yopuk bilən yepip, andin kətürgüqkə ƙox baldakларni ətküzüp ƙoysun. **12** Mukəddəs jayning iqidə ixlitidioƞan barlik ƙaqa-ƙuqilarni kək bir rəht bilən yəgəp, andin üstigə delfin terisidə etilgən yopukni yepip, andin bir əpkəxkə selip ƙoysun. **13** Ular ƙurbangaḥni külidin tazilap, üstigə səsün rənglik bir rəhtni yeyip ƙoysun. **14** Andin yənə ƙurbangaḥta ixlitilidioƞan əswablar — küldan, ilmək, bəlgürjək, qinilər, xundakla barlik əswablarni ƙurbangaḥ üstigə tizip, andin delfin terisidə etilgən bir yopuk bilən yepip, andin kətüridioƞan baldakларni ətküzüp ƙoysun. **15** Pütün bargaḥtikilər yoloƞa qikidioƞan qaoƞda, Ḥarun bilən uning ooƞulliri mukəddəs jay wə mukəddəs jaydiki barlik ƙaqa-ƙuqa əswablarni yepip boloƞandin keyin, Koḥatning əwladliri kelip kətürsun; lekin ɵlüp kətməslik üqün mukəddəs buyumlaroƞa ƙol təgküzmisun. Jamaət qediri iqidiki nərsilərdin xularni Koḥatning əwladliri kətürüxi kerək. **16** Ḥarunning ooƞli Əliazarning wəzipisi qiraoƞ meyi, huxbuy ətir, daimiy təkdim ƙilinidioƞan axlik ḥədiyə bilən məsiḥləx meyioƞa ƙarax, xundakla pütkül ibadət qediri bilən uning iqidiki barlik nərsilər, mukəddəs jay ḥəm mukəddəs jaydiki ƙaqa-ƙuqa əswablaroƞa ƙaraxtin ibarət. **17** Andin Pərwərdigar Musa bilən Ḥaruno̧a sez ƙilip mundak dedi: — **18** Silər Koḥat jəmətidikilərni Lawiylar arisidin ƙət'iy yokitip ƙoymanglar; **19** bəlki ularning ɵlməy, ḥayat ƙelixi üqün ular «əng mukəddəs» buyumlaroƞa yekinlaxƙan qaoƞda, Ḥarun bilən uning ooƞulliri kirip ularning ḥərbirigə ƙilidioƞan wə kətüridioƞan ixlarni kərsitip ƙoysun; **20** ular pəkət mukəddəs jayoƞa kirgəndə mukəddəs buyumlaroƞa bir dəkikimu ƙarimisun, undak ƙilip ƙoysa ɵlüp ketidu. **21** Pərwərdigar Musaoƞa sez ƙilip mundak dedi: — **22** Gərxon əwladliri iqidə ata jəməti wə aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxƙiqə boloƞan, jamaət qediri iqidə hizmət ƙilix sepigə kirələydioƞan ḥəmmisini sanakƫin ətküzüp omumiy sanini al. **24** Gərxon aililirining ƙilidioƞan hizmiti wə ular kətüridioƞan nərsilər təwəndikiqə: **25** — ular jamaət qedirining əzini, yəni astidiki iqki pərdiliri wə sirtki pərdilirini, uning yapƙuqini, xundakla üstigə yapƙan delfin terisidə etilgən yopukni wə jamaət qedirining kirix ixikining pərdisini, **26** ibadət qediri bilən ƙurbangaḥni qəridəp tartioƞan ḥoylidiki pərdilər bilən kirix dərwazisining pərdisini, xularoƞa has tanilirini wə ixlitidioƞan barlik ƙaqa-ƙuqa əswablarni kətürsun; bu əswab-üskünilərgə munasiwətlik kerək boloƞan ixlarni ƙilsun. **27** Gərxon əwladlirining pütün wəzipisi, yəni ular kətüridioƞan wə bejiridioƞan barlik ixlar Ḥarun wə uning ooƞullirining kərsətmiliri boyiqə bolsun; ularning nemə kətüridioƞanlikini silər bəlgiləp beringlar. **28** Gərxon əwladlirining jəmətlirining jamaət qedirining iqidə ƙilidioƞan hizmiti xular; ular kaḥin Ḥarunning ooƞli Itamarning ƙol astida turup ixlisun. **29** Mərarining əwladlirinimu, ularni ata jəməti, aililiri boyiqə, sanakƫin ətküz; **30** ottuz yaxtin əllik yaxƙiqə boloƞan, jamaət qediri iqidə hizmət ƙilix sepigə kirələydioƞan ḥəmmisini sanakƫin ətküzüp omumiy sanini al. **31** Ularning jamaət qediri iqidiki barlik hizmiti, yəni kətürüx wəzipisi mundak: — Ular jamaət qedirining tahtayliri, baldakliri, hadiliri wə ularning təglikliri, **32** ḥoylining tət ətrapidiki hadilar, ularning təglikliri, ƙozukliri, tanaliri, barlik əswab-üskünə ḥəm xularoƞa kerəklik boloƞan barlik nərsilərni kətürüx bolsun; ular kətüridioƞan əswab-üskünilərni namini atap bir-birləp ḥər adəmgə kərsitip beringlar. **33** Mərari jəmət-aililirining jamaət qediri iqidə ƙilidioƞan barlik ixliri ənə xular; ular kaḥin

Ḫarunning ooŋli Itamarning ḳol astida turup ixlisun. **34** Musa bilən Ḫarun wə jamaətning əmirliri Koḫatning əwladlirining ottuz yaxtin əllik yaxḳiqə boloŋan, jamaət qedirida hizmət ḳilix sepigə kirələydioŋanlarning ḫəmmisini ata jəməti, aililiri boyiqə sanaḳtin ətküzdi. **36** Ulardin jəməti boyiqə sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ikki ming yəttə yüz əllik kixi bolup qiḳti. **37** Muxular Koḫat jəmətidin sanaḳtin ətküzülgənlər bolup, jamaət qedirida ix ḳilidioŋan ḫərbiri, yəni Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən ḳiloŋan əmri boyiqə Musa bilən Ḫarun sanaḳtin ətküzgənlər idi. **38** Gərxonlarning ata jəməti, aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxḳiqə boloŋan, jamaət qedirida hizmət ḳilix sepigə kirələydioŋan ḫəmmisi sanaḳtin ətküzüldi; **40** ata jəməti, aililiri boyiqə sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy ikki ming altə yüz ottuz kixi bolup qiḳti. **41** Muxular Gərxon jəmətidin sanaḳtin ətküzülgənlər bolup, jamaət qedirida ix ḳilidioŋan ḫərbiri, yəni Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən ḳiloŋan əmri boyiqə Musa bilən Ḫarun sanaḳtin ətküzgənlər idi. **42** Mərarilarning ata jəməti, aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxḳiqə boloŋan, jamaət qedirida hizmət ḳilix sepigə kirələydioŋan ḫəmmisi sanaḳtin ətküzüldi; **44** ata jəməti, aililiri boyiqə sanaḳtin ətküzülgənlər jəmiy üq ming ikki yüz kixi bolup qiḳti. **45** Muxular Mərari jəmətidin sanaḳtin ətküzülgənlər bolup, jamaət qedirida ix ḳilidioŋan ḫərbiri, yəni Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən ḳiloŋan əmri boyiqə Musa bilən Ḫarun sanaḳtin ətküzgənlər idi. **46** Sanaḳtin ətküzülgən Lawiylar mana xular idi; Musa bilən Ḫarun ḫəm Israillarning əmirliri ulardin ata jəməti, aililiri boyiqə, ottuz yaxtin əllik yaxḳiqə boloŋan, jamaət qedirida hizmət ḳilix wə yük kütürüx wəzipisigə kirələydioŋanlarni sanaḳtin ətküzgən. **48** Ularning sani jəmiy səkkiz ming bəx yüz səksən adəm bolup qiḳti. **49** Pərwərdigarning əmri boyiqə, ular Musa təripidin sanaḳtin ətküzüldi; ḫərkim əzi ḳilidioŋan Ixi wə kətüridioŋan yükigə asasən sanaḳtin ətküzüldi. Bularning ḫəmmisi Pərwərdigarning Musaoŋa əmr ḳiloŋinidək boldi.

5 Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip: — **2** Sən Israilloroŋa əmr ḳilip: «Silər pisə-mahaw kesili bilən aḳma kesiligə giriptar boloŋanlarni, xundaḳla ələkkə tegixi bilən napak bolup ḳaloŋan ḫəmmisini ər-ayal deməy bargaḫtin qiḳiriwetinglar. Bargaḫlarni buloŋiwətməsliki üqün ularni bargaḫtin qiḳiriwetinglar; qünki Mən bargaḫ otturisida makan ḳildim» — degin, — dedi. **4** Israillar xundaḳ ḳilip ularni bargaḫtin qiḳiriwətti; Pərwərdigar Musaoŋa ḳandaḳ əmr ḳiloŋan bolsa, Israillar xundaḳ ḳildi. **5** Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **6** Sən Israilloroŋa eytḳin: — Məyli ər yaki ayal bolsun, əgər u insanlarning Pərwərdigaroŋa wapasizliḳ ḳilidioŋan ḫərḳandaḳ gunaḫliridin birini sadir ḳilip, xuning bilən gunaḫḳar dəp bekitilsə, **7** undaḳta u əzi ətküzgən gunaḫioŋa iḳrar ḳilip, itaətsizliki kəltürüp qiḳaroŋan, ziyanlanoŋuqining ziyinini toluḳ tələp berixi kerək wə uning sirtida u kixigə yənə bəxtin bir ülüxni ḳoxup tələp bərsun. **8** Ziyanlanoŋuqining mubada itaətsizlik kəltürüp qiḳaroŋan ziyanoŋa berilgən tələm pulini aloŋudək tuoŋḳini bolmisa, tələm puli gunaḫḳar boloŋan kixining kafaritigə sunulidioŋan ḳoxḳaroŋa ḳoxulup, Pərwərdigaroŋa atilip, kaḫinoŋa berilsun. **9** Xuningdək Israillarning Hudaoŋa atioŋan barliḳ muḳəddəs ḫədiyəliri, yəni kaḫinoŋa kəltürgən nərsilərdin barliḳ «kətürmə ḳurbanliḳ-ḫədiyə»lər kaḫinoŋa ḫesab bolsun. **10** Ḫərkim Hudaoŋa atioŋan ḫədiyələr muḳəddəs dəp ḫesablansun, xundaḳla kaḫinning bolsun; kixilər kaḫinoŋa nemə ḫədiyə ḳilsa, uning ḫəmmisi kaḫinning bolsun. **11** Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **12** Sən Israilloroŋa səz ḳilip mundaḳ degin: — Əgər birsining hotuni əz eridin yüz ərügən, sadaḳətsizlik ḳiloŋan bolsa, **13** — demək, baxḳa birsi bilən yeḳinlaxḳan, xundaḳla uning buloŋanoŋanliḳi erining kəzliridin yoxurun boloŋan bolsa, ḫeq guwaḫqi bolmioŋan ḫəm gunaḫ ḳiloŋan qeoŋida tutulupmu ḳalmioŋan bolsa, **14** xundaḳ əḫwalda, eri əz hotunidin guman ḳilip künlisə, hotuni rastla zina ḳilip buloŋanoŋan bolsa (yaki əz hotunioŋa guman ḳilip künlisimu, hotuni zina ḳilmioŋan wə buloŋanmioŋan bolsa) **15** əḫwalini ispatlax üqün bu adəm hotunini kaḫinning yenioŋa əkəlsun ḫəm hotuni üqün zərür axliḳ ḫədiyəsi, yəni arpa undin ondin bir əfaḫni aloŋaq kəlsun; xu ḫədiyəning üstigə u ḫeq zəytun meyi ḳuymisun yaki ḫeq məstiki ḳoxup ḳoymisun; qünki bu kündaxliḳ ḫədiyəsi, əslətmə axliḳ ḫədiyəsi bolup, ularning ḳəbiḫlikigə boloŋan əslətmidur. **16** Kaḫin u hotunni aldioŋa kəltürüp, Pərwərdigarning ḫuzurida turoŋuzsun. **17** Kaḫin komzəkkə muḳəddəs sudin ḳuyup, ibadət qedirining yər topisidin bir qimdim elip suoŋa qeqip ḳoysun. **18** Kaḫin u hotunni Pərwərdigarning ḫuzurida turoŋuzup, bexini eqip, əslətmə axliḳ ḫədiyəsi, yəni kündaxliḳ ḫədiyəsini uning ḳolioŋa tutḳuzsun, andin kaḫin ḳolioŋa ḳaroŋix kəltürgüqi ələm süyini alsun. **19** Kaḫin u hotunoŋa ḳəsəm iqküzüp, uningoŋa «Dərwəḳə sən ḫeqḳandaḳ adəm bilən billə yatmioŋan, eringning ornida baxḳa birsi bilən billə boluxḳa ezip buzuḳluḳ ḳilmioŋan bolsang, undaḳta sən bu ḳaroŋix kəltürgüqi ələm süyidin halas boloŋaysən. **20** Lekin sən eringning ornida baxḳa birsigə yeḳinlixip əzüngni buloŋioŋan bolsang, eringdin baxḳa bir ər sən bilən billə yatḳan bolsa, —» desun; **21** andin kaḫin u hotunoŋa ḳaroŋix ḳəsimini iqküzgəndin keyin, yənə uningoŋa: «— Pərwərdigar yotangni yiglitip, ḳorsiḳingni ixxitiwətsun, xuningdək Pərwərdigar seni əz həlḳing iqidə ḳaroŋix wə ḳəsəm iqix dəstikigə aylandursun; bu ḳaroŋix süyi iq-ḳarningoŋa kirip, ḳorsiḳingni ixxitiwətsun, yotangni yigilitiwətsun» degəndə, u hotun: «Amin, amin» desun. **23** Xuningdək kaḫin bu ḳaroŋix səzlirini dəptərgə pütüp ḳoysun, xundaḳla yazoŋan səzlərni ələm süyigə qilisun, **24** andin u hotunoŋa bu ḳaroŋix kəltürgüqi ələm süyini iqküzsun, bu ḳaroŋix kəltürgüqi su uning iqigə kirixi bilənla uningoŋa azab-ələm bolidu. **25** Kaḫin u hotunning ḳolidin kündaxliḳ axliḳ ḫədiyəsini elip, uni Pərwərdigarning ḫuzurida pulanglitip boloŋandin keyin, ḳurbangaḫḳa elip kəlsun. **26** Kaḫin ḫədiyədin bir siḳim un elip, hatirə ḫesabida ḳurbangaḫḳa ḳoyup kəydürsun; andin u hotunoŋa bu suni iqküzsun. **27** Kaḫin əmdi u hotunoŋa suni iqküzgəndin keyin, əgər u ḫəḳiḳiy buloŋanoŋan bolup, əz erigə sadaḳətsizlik ḳiloŋan bolsa, qoḳum xundaḳ boliduki, bu ḳaroŋix süyi uning iqigə kirgəndin keyin uningoŋa azab-ələm kəltüridu; uning ḳorsiḳi ixxip, yotisi yigiləp ketidu; xuning bilən u hotun əz həlḳi iqidə ḳaroŋixḳa ketidu. **28** Lekin əgər u hotun buloŋanmioŋan pak bolsa, xu ixtin halas bolidu wə əksiqə ḫamilidar bolup pərzəntlik bolidu. **29** Mana bu kündaxliḳ tooŋrisidiki ḳanundur; hotun əz erining ornida baxḳa birsi bilən billə boluxi bilən ezip buloŋanoŋan bolsa **30** wə yaki birsi hotunidin guman ḳilip künlisə, undaḳta u hotunini Pərwərdigarning aldida turoŋuzsun, kaḫin uningoŋa xu ḳanun boyiqə ḫəmmini ijra ḳilsun. **31** Ənə xundaḳ ḳiloŋanda, ər gunaḫtin halas bolup, hotun əz gunaḫini kətiridu.

6 Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Sən Israilloroŋa eytḳin: «Məyli ər yaki ayal bolsun, «Əzümni Pərwərdigaroŋa atap, nazariylardin bolimən» degən alaḫidə bir ḳəsəmni iqkən bolsa, **3** undaḳta u əzini ḫaraḳ-xarabtin ayrip pərḫiz tutsun; ḫaraḳ-xarab bilən ixləngən sirkinimu iqmisun yaki ḫərḳandaḳ üzüm xərbitini iqmisun wə ḫəl-ḳuruḳ üzümlərnimu yemisun. **4** Əzini Pərwərdigaroŋa atioŋan barliḳ künlərdə, üzüm telidin qiḳḳan ḫərḳandaḳ nərsini, məyli üzüm uruḳi bolsun, posti bolsun, ularni yeyixkə bolmaydu. **5** Əzümni Pərwərdigaroŋa atidim dəp ḳəsəm ḳiloŋan künliridə, ularning

bexioɣa ustira təgküzüxkə bolmaydu; əzini Pərwərdigaroɣa atioɣan künlər ətüp bolmioɣuqə, u mukəddəs boluxi kerək; ular qaqlirini uzun koyuxi kerək. **6** U kəsəm iqkən barlik künliridə heqkandak əlüklərgə yekinlixixkə bolmaydu. **7** Uning əz atisi, anisi, kerindixi yaki hədə-singilliri əlüp kaloɣan bolsa, ularni dəp əzini napak kilmasliki kerək; qünki bexida Pərwərdigaroɣila has bolimən dəp bərgən wədisining bəlgisi bolidu. **8** Əzini Hudaoɣa atiwətkən barlik künlərdə u Pərwərdigar aldida mukəddəs bolup tursun. **9** Mubada bir kixi uning yenida tuyuksiz ölüp kelip, əzini Pərwərdigaroɣa atioɣanlikning bəlgisi boloɣan bexi buloɣanoɣan bolsa, u əzini paklax küni wə keyinki yəttinqi künimu qeqini aldursun. **10** Səkkizinqi küni u ikki pahtəkni yaki ikki baqkini elip jamaət qedirining dərwazisi aldida kahinoɣa tapxursun. **11** Kahin birini gunah kurbanliki, yənə birini kəydürmə kurbanlik süpitidə sunup, ölük səwəbidin napak bolup kaloɣan gunahini tiləp kafarət kilsun; nazariy xu künning əzidə əz bexini kaytidin mukəddəs-pak kilsun, **12** u əzini Pərwərdigaroɣa atioɣan künlirini yengiwaxtin baxlisun, xuning bilən bir yaxlik bir ərkək kozini itaətsizlik kurbanliki kilip sunsun; ilgiriki künliri bolsa inawətsiz hesablansun; qünki uning əzini [Pərwərdigaroɣa] atioɣan haliti buloɣanoɣan. **13** Nazariylardin biri əzini [Pərwərdigaroɣila] atioɣan künlər toxkan künidə u tooɣruluk kanun-bəlgilimə mundak: — Kixilər uni jamaət qedirining dərwazisi aldioɣa əkəlsun; **14** u əzi Pərwərdigaroɣa sunulidioɣan kəydürmə kurbanlik üqün bir yaxlik bejirim ərkək kozini, gunah kurbanliki üqün bir yaxlik qixi bejirim bir kozini, inaklik kurbanliki üqün bejirim bir koxkarni kəltürsun, **15** xundakla bir sewət petir nan, zəytun meyi iləxtürülgən esil undin pixuruloɣan tokaqlar həmdə zəytun meyi sürülüp məsihləngən petir həmək nanlar wə xu kurbanliklarning koxumqə axlik hədiyəliri wə xarab hədiyəlirini kəltürsun. **16** Kahin bularni Pərwərdigarning huzurioɣa kəltürüp, Nazariyning xu gunah kurbanliki bilən kəydürmə kurbanlikini sunsun; **17** u Pərwərdigaroɣa ataloɣan inaklik kurbanliki süpitidə koxkarni sunsun, uningoɣa koxup bir sewət petir nanni sunsun; kahin xular bilən təng Nazariy koxup təkdim kiloɣan axlik hədiyə bilən xarab hədiyəni kəltürüp sunsun. **18** Nazariy jamaət qedirining dərwazisi aldida əzini Pərwərdigaroɣa atioɣanlikioɣa bəlgə kilip koyuwətkən qeqini qüxürüp, qeqini elip inaklik kurbanliki astidiki otka koysun. **19** Nazariy xu tərikidə əzini Pərwərdigaroɣila atioɣanlik qeqini qüxürüp boloɣandin keyin, kahin kaynap pixiriloɣan koxkarning bir aldi kolini həm sewəttin bir petir nan bilən bir petir həmək nanni elip kelip Nazariyning kolioɣa tutkuzsun. **20** Kahin bularni Pərwərdigarning aldida pulanglatma kurbanlik süpitidə ərüsun; bular pulanglatma kurbanlik süpitidə sunoɣan tex bilən kətürmə hədiyə kilinoɣan aldi kol bilən koxulup, mukəddəs dəp hesablinip kahinoɣa berilsun; andin keyin Nazariy xarab iqsə bolidu. **21** Xular bolsa kəsəm iqkən Nazariy tooɣrisida, əzini Pərwərdigaroɣa ataxta sunux zərür boloɣan kurbanlik-hədiyələr tooɣrisida bekitilgən kanun-bəlgilimidur; xuningdək uning koli nemigə yətsə xuni sunsimu bolidu; u iqkən kəsimi boyiqə, yəni əzini Hudaoɣa atax wədisi tooɣruluk xu nizam-bəlgilimə boyiqə həmmə ixni ada kilsun; wədisigə əməl kilsun. **22** Pərwərdigar Musaoɣa səz kilip mundak dedi: — **23** Sən Harun bilən uning ooɣullirioɣa səz kilip mundak degin: — Silər Israillaroɣa mundak bəht-bərikət tilənglar: — **24** «Pərwərdigar silərgə bəht-bərikət ata kiloɣay, silərni Əz panahida sakliɣay; **25** Pərwərdigar yüzini silərning üstünglərdə yorutup, silərgə xapaət kiloɣay; **26** Pərwərdigar yüzini üstünglaroɣa karitip kətürüp, silərgə hatirjəmlik bərgəy!» — dəp tiləngla**r.** **27** Ular xundak kilip namimni Israillarning üstigə konduridu wə Mən ularoɣa bəht-bərikət ata kilimən.

7 Musa ibadət qedirini tikligən küni, u qedirni məsih kilip maylap mukəddəs kildi, xundakla uning iqidiki barlik əswab-jabduklar, kurbangah wə uning barlik kaqa-kuqa əswablirini məsih kilip maylap mukəddəs kildi; xü küni xundak boldiki, Israilning əmirliri, yəni ularning ata jəmətining baxlikliri boloɣan, kəbilə əmirliri kelip hədiyələrni sundi; xu kəbililərning əmirliri sanaktin ətküzük ixioɣa nazarət kiloɣuqilar idi. **3** Ular əzlirining hədiyəlirini Pərwərdigarning huzurioɣa hazir kilixti, kəltürülgən bu hədiyələr jəmiy bolup altə harwa, on ikki əküzdin ibarət idi; hər ikki əmir birlixip birdin sayiwənlik harwa, hərbir əmir birdin əküz elip kəldi; ular bu hədiyələrni qedirining aldioɣa əkilixti. **4** Pərwərdigar Musaoɣa səz kilip: — **5** Jamaət qedirining ixlirioɣa ixlitix üqün sən bu nərsilərni kobul kilip, Lawiylarning hərbirining bejiridioɣan ixliri boyiqə ularning ixlitixigə bərgin, — dedi. **6** Xuning bilən Musa harwa bilən əküzlərni kobul kilip Lawiylaroɣa tapxurup bərdi. **7** U Gərxon əwladlirining kilidioɣan ixlirioɣa asasən, ularoɣa ikki harwa bilən tət əküz bərdi. **8** Mərari əwladlirining kilidioɣan ixlirioɣa asasən, ularoɣa tət harwa bilən səkkiz əküz bərdi; ularning həmmisi kahin Harunning ooɣli Itamaroɣa karaytti; **9** lekin u Kohatning əwladlirioɣa heqnemə bərmidi; qünki ular mukəddəs nərsilərni kətürüxkə məs'ul idi; demək, ular məs'ul boloɣan nərsilərni əz mürisidə kətürətti. **10** Kurbangah maylinip məsihləngən küni, uni Hudaoɣa beoɣixlax yolida əmirlər sunidioɣan hədiyəlirini elip kelip, kurbangah aldioɣa koyuxti. **11** Pərwərdigar Musaoɣa: — Ular kurbangahni beoɣixlax yolida hədiyəlirini sunsun; hərbir əmir əz künidə sunsun, — dedi. **12** Birinqi küni hədiyə sunoɣuqi Yəhuda kəbilisidin Amminadabning ooɣli Nahxon boldi. **13** U sunoɣan hədiyə eoɣirliki bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliki yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik hədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **14** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **15** kəydürmə kurbanlik üqün bir ərkək torpak, bir koqkar, bir yaxlik bir ərkək koza; **16** gunah kurbanliki üqün bir tekə; **17** inaklik kurbanliki üqün ikki buka, bəx koqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək koza; bular Amminadabning ooɣli Nahxon sunoɣan hədiyələr idi. **18** Ikkinqi küni hədiyə sunoɣuqi Issakarning əmiri Zuarning ooɣli Nətanəl boldi. **19** U sunoɣan hədiyə eoɣirliki bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliki yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik hədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **20** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **21** kəydürmə kurbanlik üqün bir torpak, bir koqkar, bir yaxlik bir ərkək koza; **22** gunah kurbanliki üqün bir tekə; **23** inaklik kurbanliki üqün ikki buka, bəx koqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək koza; bular Zuarning ooɣli Nətanəl sunoɣan hədiyələr idi. **24** Üqinqi küni hədiyə sunoɣuqi Zəbulun əwladlirining əmiri Helonning ooɣli Eliab boldi. **25** U sunoɣan hədiyə eoɣirliki bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirliki yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik hədiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **26** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **27** kəydürmə kurbanlik üqün bir torpak, bir koqkar, bir yaxlik bir ərkək koza; **28** gunah kurbanliki üqün bir tekə; **29** inaklik kurbanliki üqün ikki buka, bəx koqkar, bəx

tekə, bir yaxlik bəx ərkək ḳoza; bular Ḥelonning ooɣli Eliab sunoɣan ḥadiyələr idi. **30** Tətinqi küni ḥadiyə sunoɣuqi Rubən əwladlirining əmiri Xidərning ooɣli Əlizur boldi. **31** U sunoɣan ḥadiyə eoɣirlikì bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikì yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥadiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **32** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **33** kəydürmə ḳurbanlik üqün bir torpak, bir ḳoqkar, bir yaxlik bir ərkək ḳoza; **34** gunah ḳurbanlikì üqün bir tekə; **35** inaklik ḳurbanlikì üqün ikki buka, bəx ḳoqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək ḳoza; bular Xidərning ooɣli əlizur sunoɣan ḥadiyələr idi. **36** Bəxinqi küni ḥadiyə sunoɣuqi Ximeon əwladlirining əmiri Zuri-xaddayning ooɣli Xelumiyəl boldi. **37** U sunoɣan ḥadiyə eoɣirlikì bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikì yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥadiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **38** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **39** kəydürmə ḳurbanlik üqün bir torpak, bir ḳoqkar, bir yaxlik bir ərkək ḳoza; **40** gunah ḳurbanlikì üqün bir tekə; **41** inaklik ḳurbanlikì üqün ikki buka, bəx ḳoqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək ḳoza; bular Zuri-xaddayning ooɣli Xelumiyəl sunoɣan ḥadiyələr idi. **42** Altinqi küni ḥadiyə sunoɣuqi Gad əwladlirining əmiri Deuəlning ooɣli Əliasaf boldi. **43** U sunoɣan ḥadiyə eoɣirlikì bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikì yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥadiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **44** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **45** kəydürmə ḳurbanlik üqün bir torpak, bir ḳoqkar, bir yaxlik bir ərkək ḳoza; **46** gunah ḳurbanlikì üqün bir tekə; **47** inaklik ḳurbanlikì üqün ikki buka, bəx ḳoqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək ḳoza; bular Deuəlning ooɣli Əliasaf sunoɣan ḥadiyələr idi. **48** Yəttinqi küni ḥadiyə sunoɣuqi Əfraim əwladlirining əmiri Ammihudning ooɣli Əlixama boldi. **49** U sunoɣan ḥadiyə eoɣirlikì bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikì yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥadiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **50** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **51** kəydürmə ḳurbanlik üqün bir torpak, bir ḳoqkar, bir yaxlik bir ərkək ḳoza; **52** gunah ḳurbanlikì üqün bir tekə; **53** inaklik ḳurbanlikì üqün ikki buka, bəx ḳoqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək ḳoza; bular Ammihudning ooɣli Əlixama sunoɣan ḥadiyələr idi. **54** Səkkizinqi küni ḥadiyə sunoɣuqi Manassəh əwladlirining əmiri Pidahzurning ooɣli Gamaliyəl boldi. **55** U sunoɣan ḥadiyə eoɣirlikì bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikì yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥadiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **56** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **57** kəydürmə ḳurbanlik üqün bir torpak, bir ḳoqkar, bir yaxlik bir ərkək ḳoza; **58** gunah ḳurbanlikì üqün bir tekə; **59** inaklik ḳurbanlikì üqün ikki buka, bəx ḳoqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək ḳoza; bular Pidahzurning ooɣli Gamaliyəl sunoɣan ḥadiyələr idi. **60** Tokḳuzinqi küni ḥadiyə sunoɣuqi Benyamin əwladlirining əmiri Gideonining ooɣli Abidan boldi. **61** U sunoɣan ḥadiyə eoɣirlikì bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikì yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥadiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **62** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **63** kəydürmə ḳurbanlik üqün bir torpak, bir ḳoqkar, bir yaxlik bir ərkək ḳoza; **64** gunah ḳurbanlikì üqün bir tekə; **65** inaklik ḳurbanlikì üqün ikki buka, bəx ḳoqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək ḳoza; bular Gideonining ooɣli Abidan sunoɣan ḥadiyələr idi. **66** Oninqi küni ḥadiyə sunoɣuqi Dan əwladlirining əmiri Ammixaddayning ooɣli Aḥiəzər boldi. **67** U sunoɣan ḥadiyə eoɣirlikì bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikì yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥadiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **68** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **69** kəydürmə ḳurbanlik üqün bir torpak, bir ḳoqkar, bir yaxlik bir ərkək ḳoza; **70** gunah ḳurbanlikì üqün bir tekə; **71** inaklik ḳurbanlikì üqün ikki buka, bəx ḳoqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək ḳoza; bular Ammixaddayning ooɣli Aḥiəzər sunoɣan ḥadiyələr idi. **72** On birinqi küni ḥadiyə sunoɣuqi Axir əwladlirining əmiri Okranning ooɣli Pagiyəl boldi. **73** U sunoɣan ḥadiyə eoɣirlikì bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikì yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥadiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **74** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **75** kəydürmə ḳurbanlik üqün bir torpak, bir ḳoqkar, bir yaxlik bir ərkək ḳoza; **76** gunah ḳurbanlikì üqün bir tekə; **77** inaklik ḳurbanlikì üqün ikki buka, bəx ḳoqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək ḳoza; bular Okranning ooɣli Pagiyəl sunoɣan ḥadiyələr idi. **78** On ikkinqi küni ḥadiyə sunoɣuqi Naftali əwladlirining əmiri Enanning ooɣli Aḥira boldi. **79** U sunoɣan ḥadiyə eoɣirlikì bir yüz ottuz xəkəl kelidioɣan bir kümüx legən, eoɣirlikì yətmix xəkəl kelidioɣan bir kümüx das bolup, bular mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəndi; axlik ḥadiyə bolsun dəp ikkisigə zəytun meyi arilaxturuloɣan esil un tolduruloɣanidi; **80** on xəkəl eoɣirlikta, huxbuy tolduruloɣan bir altun piyalə; **81** kəydürmə ḳurbanlik üqün bir torpak, bir ḳoqkar, bir yaxlik bir ərkək ḳoza; **82** gunah ḳurbanlikì üqün bir tekə; **83** inaklik ḳurbanlikì üqün ikki buka, bəx ḳoqkar, bəx tekə, bir yaxlik bəx ərkək ḳoza; bular Enanning ooɣli Aḥira sunoɣan ḥadiyələr idi. **84** Ḳurbangaḥ maylinip məsihləngən künidə, Israil əmirliri ḳurbangaḥḳa sunoɣan ḥadiyələr: — jəmiy on ikki kümüx legən, on ikki kümüx das, on ikki altun piyalə boldi, **85** ḥərbir kümüx legənning eoɣirlikì bir yüz ottuz xəkəl, ḥərbir kümüx dasning eoɣirlikì yətmix xəkəl idi; muxu ḳaqa-ḳuqioɣa kətkən kümüx mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəngəndə, jəmiy ikki ming tət yüz xəkəl qikti; **86** huxbuy bilən tolduruloɣan altun piyalə on ikki bolup, mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə əlqəngəndə, ḥərbir altun piyalining eoɣirlikì on xəkəl qikti; bu altun piyalilərning altuni jəmiy bir yüz yigirmə xəkəl qikti; **87** kəydürmə ḳurbanliklar üqün boloɣan mallar: — jəmiy on ikki torpak, on ikki ḳoqkar, on ikki bir yaxlik ərkək ḳoza idi, ḥərbiri tegixlik axlik ḥadiyələr bilən billə sunuldi; on ikki tekə gunah ḳurbanlikì üqün sunuldi; **88** inaklik ḳurbanlikliri üqün sunuloɣini jəmiy yigirmə tət buka, atmix ḳoqkar, atmix tekə, bir yaxlik atmix ərkək ḳoza idi. Ḳurbangaḥ maylinip məsihlinip, uni Hudaoɣa beoɣixlax yolida sunuloɣan ḥadiyələr mana muxular. **89** Musa [Pərwərdigar] bilən səzləxkili jamaət qedirioɣa kirgən qeoɣida, u «ḥəküm-guwaḥlik sanduki»ning

üstidiki «kafarət təhti»ning ikki təripidiki kerubning otturisidin uning əzigə gəp kiloŋan awazini anglap turdi; Pərwərdigar xu yolda uningoŋa səz kilatti.

8 Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip: — **2** Sən Ḥarunoŋa: «Sən qiraoŋlar yakidioŋan qaoŋda yəttə qiraoŋning ḥəmmisi qiraoŋdanning aldini yorutidioŋan bolsun» dəp eytip koy, — dedi. **3** Ḥarun xundak kildi; u qiraoŋdan üstidiki qiraoŋlarning ḥəmmisini yandurup, huddi Pərwərdigarning Musaoŋa eytkinidək, qiraoŋ nurini qiraoŋdanning aldini yorutidioŋan kilip koydi. **4** Qiraoŋdanning yasilixi mundak: u altundin bolka bilən sokup yasaloŋan, putidin güllirigiqə bolka bilən sokup kikiriloŋan. Pərwərdigar Musaoŋa kərsətkən nushidək, u qiraoŋdanni xundak yasatti. **5** Pərwərdigar Musaoŋa mundak dedi: — **6** Sən Israillarning iqidin Lawiylarni tallap kikip paklioŋin. **7** Ularni paklax üqün ularoŋa mundak kil: «kafarət süyi»ni ularning bədinigə qaqkin; andin ular əzliri pütün bədinini ustura bilən qüxürsun, kiyimlirini yuyup əzini pak kilsun. **8** Andin keyin ular bir torpak bilən xuningoŋa koxup axlik ḥədiyəsini, yəni zəytun meyi iləxtürülgən esil unni kəltürsun; sən gunah kurbanliki üqün yənə bir torpakni kəltür. **9** Sən Lawiylarni jamaət qedirining aldioŋa kəltür wə pütün Israil jamaitini yioŋip kəl; **10** Lawiylarni Pərwərdigarning ḥuzurioŋa ḥazir kiloŋin; andin Israillar kelip kollirini ularning üstigə koysun. **11** Ḥarun Lawiylarni Israillarning «pulanglatma kurbanlik»i süpitidə Pərwərdigarning hizmitini kilsun dəp, Pərwərdigaroŋa ḥədiyə kilsun. **12** Lawiylar kollirini ḥeliki ikki torpakning bexioŋa koysun; sən birini gunah kurbanliki bolsun, birini kəydürmə kurbanlik bolsun, Lawiylar üqün kafarət kəltürsun dəp Pərwərdigaroŋa sunoŋin. **13** Sən andin Lawiylarni Ḥarun bilən uning ooŋullirining aldida turoŋuzup, ularni pulanglatma kurbanlik süpitidə Pərwərdigaroŋa ḥədiyə kil. **14** Lawiylar Meningki bolsun dəp, sən Lawiylarni ənə xu tərikidə Israillardin ayrip qik. **15** Andin Lawiylar kirip jamaət qedirining ixlirini kilsa bolidu; sən ularni paklandur, ularni pulanglatma kurbanlik süpitidə ḥədiyə kil. **16** Qünki ular Israillar iqidə pütünləy Manga ataloŋan; Mening ularni Meningki bolsun dəp tallixim ularni Israillarning arisida baliyatkuning tunji mewisi ornida koyoŋanlikimdur. **17** Qünki Israillarning tunjisi, məyli u insan yaki ḥaywan bolsun, pütünləy Manga təwədur; Mən Misir zeminida barlik tunjilarni eltürgən küni ularni Özümgə mukəddəs kilip eliwaloŋanidim. **18** Mening Lawiylarni u yol bilən tallixim ularni Israillarning iqidiki tunjilirining ornida koyuxum üqündur. **19** Wə jamaət qedirida Israillarning hizmitidə bolsun wə Israillarning [gunahini tiləp] kafarət kəltürsun, xuningdək Israillar mukəddəs jayoŋa yekinlaxkanda ular arisida bala-kaza kikmisun dəp, Mən Israillar iqidin Lawiylarni Ḥarun bilən uning ooŋullirioŋa bərdim. **20** Musa, Ḥarun wə pütkül Israil jamaiti Lawiylarni xundak kildi; Pərwərdigarning Lawiylar tooŋruluk Musaoŋa buyruoŋinidək Israillar ḥəmmisini bəja kəltürdi. **21** Lawiylar xundak kilip əzlirini [gunahtin] paklap, kiyim-keqəklirini yuyup pakizlidi; Ḥarun ularni pulanglatma kurbanlik süpitidə Pərwərdigaroŋa ḥədiyə kildi; Ḥarun yənə ularni paklaxka [gunahini tiləp] kafarət kildi. **22** Andin keyin Lawiylar kirip Ḥarunning aldida, xundakla uning ooŋullirining aldida, jamaət qediri iqidiki ixlarni kilixka kirixti; Pərwərdigar Lawiylar tooŋruluk Musaoŋa kandak buyruoŋan bolsa, Israillar uni xu boyiqə bəja kəltürdi. **23** Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **24** Lawiylarning wəzipisi mundak bolsun: — Yigirmə bəx yaxtin yukiriliri kirip jamaət qediri iqidiki ixlarni kilixka səpkə kirsun; **25** əllik yaxka yətkəndin keyin səptin qekinip xu hizmətni kilmisun; **26** lekin ular jamaət qediri iqidə kerindaxlirioŋa yardəmlixip, ularning ḥajətliridin qikixka bolidu, əmma qedirdiki rəsmiy wəzipidə bolmisun. Lawiylarning wəzipiliri ḥəkkidə ularoŋa ənə xundak kil.

9 Misir zeminidin qikkandin keyinki ikkinqi yili birinqi ayda, Pərwərdigar Sinay qəlidə Musaoŋa buyrup: — **2** Israillar bekitilgən wakitta ətüp ketix ḥeytini ətküzsun; **3** yəni muxu ayning on tətinqi küni gugumda, bekitilgən wakitta, barlik bəlgilimə wə kaidə-tərtip boyiqə ḥeytni ətküzünglar, — dedi. **4** Xuning bilən Musa Israillaroŋa səz kilip ətüp ketix ḥeytini ətküzüxni buyrudi. **5** Ular birinqi ayning on tətinqi küni gugumda, Sinay qəlidə ətüp ketix ḥeytini ətküzdi; Pərwərdigar Musaoŋa kandak buyruoŋan bolsa, Israillar xundak kildi. **6** Bir nəqqəylən bir ələkkə tegip ketip napak bolup kaloŋanliki üqün, ular xu küni ətüp ketix ḥeytini ətküzəlmidi-də, ular xu küni Musa bilən Ḥarunning aldioŋa kelip Musaoŋa: — **7** Biz ələp kaloŋan adəmgə tegip ketip napak bolup kaloŋan bolsakmu, lekin nemixka Israillarning katarida, bekitilgən wakitta Pərwərdigaroŋa sunuxka kerək boloŋinini elip kelixtin rət kilinimiz? — deyixti. **8** — Tohtap turunglar, mən berip Pərwərdigar silər tooŋranglarda nemə buyruydikin, anglap bakay, — dedi Musa uloroŋa. **9** Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **10** Sən Israillaroŋa mundak degin: «Silər wə silərning əwladliringlar iqidə bəzilər ələklərgə tegip ketip napak bolup kaloŋan bolsa yaki uzak səpər üstidə bolsa, ular yənila Pərwərdigar üqün ətüp ketix ḥeytini ətküzüxkə bolidu. **11** Undak kixilər ikkinqi ayning on tətinqi küni gugumda ḥeytni ətküzsun; [ḥeyt taamini] petir nan wə aqqik kəktatlar bilən billə yesun; **12** ulardin ətigə azrakmu kaldurmisun wə [kozisining] ustihanliridin birərsinimu sunduroŋuqi bolmisun; ular ḥeytni ətüp ketix ḥeytining barlik bəlgilimiliri boyiqə ətküzsun. **13** Ḥalbuki, pak boloŋan, səpər üstidimu bolmioŋan əmma ətüp ketix ḥeytini ətküzüxkə etibar bərmigən kixi bolsa əz ḥalkidin üzüp taxlinidu; qünki bekitilgən wakitta Pərwərdigaroŋa sunux kerək boloŋinini sunmioŋanliki üqün, u əz gunahini əz üstigə alidu. **14** Əgər aranglarda turuwatkan yat əllik bir musapir Pərwərdigar üqün ətüp ketix ḥeytini ətküzüxni halisa, u ətüp ketix ḥeyti tooŋrisidiki bəlgilimə wə kaidə-tərtip boyiqə ətküzsun; yat əllik musapirlar üqün wə zeminda tuoŋuloŋanlar üqünmu aranglarda xu birla nizam bolsun. **15** Ibadət qediri tikləngən küni, bulut ibadət qedirini, yəni ḥeküm-guwaḥlik qedirini kaplap turdi; kəqtin taki ətigəngiqə, bulut huddi ottək ibadət qedirining üstidə turdi. **16** Daim xundak bolatti; [kündüzi] bulut ibadət qedirini kaplap turatti, keqisi u otka ohxaytti. **17** Kaqaniki bulut jamaət qedirining üstidin kətürülsə, Israillar yoloŋa qikatti; bulut kəyərdə tohtisa, Israillar xu yərdə bargaḥ tikətti. **18** Israillar Pərwərdigarning buyruki boyiqə mangatti, Pərwərdigarning buyruki boyiqə bargaḥ tikətti; bulut ibadət qedirining üstidə kanqə uzak tohtisa, ular bargaḥta xunqə uzak turatti. **19** Bulut ibadət qedirining üstidə heli künlərgiqə tohtap tursa, Israillarmu Pərwərdigarning kərsitmisini tutup səpərgə qikmaytti; **20** mubada bulut ibadət qedirining üstidə pəkət birnəqqə künla tohtisa, ular Pərwərdigarning buyruki boyiqə xu wakitta bargaḥ kurup yatatti, andin yənə Pərwərdigarning buyruki boyiqə səpərgə atlinatti. **21** Wə mubada bulut pəkətla kəqtin ətigəngiqə tohtap, ättigəndə bulut yənə kətürülsə, ular yənə yoloŋa qikatti; məyli kündüzi yaki keqisi bulut kətürülsila, ular səpərgə qikatti. **22** Bulut ibadət qedirining üstidə uzunrak tursa, məyli ikki kün, bir ay, bir yil tursimu, Israillar yoloŋa qikmay bargaḥta turuwerətti; lekin bulut kətürülüp mangsila ular səpirini dawamlaxturatti. **23** Pərwərdigarning buyruki bilən ular bargaḥ kuratti, Pərwərdigarning buyruki bilən ular

səpərni dawamlaxturatti; ular Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən bərgən əmri boyiqə, Pərwərdigarning kərsitmisini tutatti.

10 Pərwərdigar Musaoƣa səz kilip mundak dedi: — **2** Sən əzünggə ikki kanay yasatkin; ularni kümüxtin soktur. Ular jamaətni yioƣixka, xundakla jamaətni bargahlirini yioƣixturup yoloƣa qikixka qakirix üqün ixlitilidu. **3** Ikki kanay qelinoƣanda pütkül jamaət sening yeningoƣa jamaət qediri dərwazisining aldioƣa yioƣilidioƣan bolsun. **4** Əgər yaloƣuz biri qelinsa, əmirliri, yəni mingliogan Israillarning mingbexiliri sening yeningoƣa kelip yioƣilsun. **5** Silər kattik yukiri awaz bilən qaloƣanda kün qikix tərəptiki bargahlar yoloƣa qiksun. **6** Andin silər ikkinqi ketim kattik, yukiri awaz bilən qaloƣanda jənub tərəptiki bargahlar yoloƣa qiksun; ular yoloƣa qikkan qaoƣda kanay kattik, yukiri awaz bilən qelinixi kerəktur. **7** Jamaətni yioƣilixka qakiridioƣan qaoƣda, kanay qelinglar, əmma kattik, yukiri awaz bilən qalmanglar; **8** Harunning əwladliri, kahin boloƣanlar kanaylarni qalsun; bular silərgə əwladmu-əwlad bir əbədiy bəlgilimə bolsun. **9** Əgər silər əz zemininglarda silərgə zulum saloƣan düxmininglar bilən jəng kilixka qiksanglar, kattik, yukiri awaz bilən qelinglar. Xuning bilən əzünglarning Hudasi boloƣan Pərwərdigarning aldida yad etilip, düxmininglardin kutulisilər. **10** Buningdin baxka, huxal künliringlarda, bekitilgən heytliringlarda wə ayning birinqi künliridə, silər kəydürmə kurbanlik wə inaklik kurbanliklirini sunoƣininglarda, kurbanliklarning aldida turup kanay qelinglar; xuning bilən [kanaylar] silərni Hudayinglaroƣa əslətküqi bolidu; Mən Hudayinglar Pərwərdigardurmən. **11** Ikkinqi yili, ikkinqi ayning yigirminqi küni bulut həküm-guwahlik qedirining üstidin kətürüldi; **12** xuning bilən Israillar Sinay qəlidin qikip, yol elip səpərlirini baxlidi; bulut Paran qəlidə tohtidi. **13** Bu ularning birinqi ketim Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən kiloƣan əmri boyiqə yoloƣa qikixi boldi. **14** Yəhuda bargahi əzining tuƣi astida koxun-koxun bolup aldi bilən yoloƣa qikti; koxunning baxliki Amminadabning ooƣli Nahxon idi. **15** Issakar kəbilisi koxunining baxliki Zuarning ooƣli Nətanəl idi. **16** Zəbulun kəbilisi koxunining baxliki Helonning ooƣli Eliab idi. **17** Andin ibadət qediri quwulup, Gərxonning əwladliri bilən Mərarining əwladliri uni kətürüp yoloƣa qikti. **18** Rubən bargahi əzining tuƣi astida koxun-koxun bolup yoloƣa qikti; koxunning baxliki Xidərning ooƣli Əlizur idi. **19** Ximeon kəbilisi koxunining baxliki Zuri-xaddayning ooƣli Xelumiyəl idi. **20** Gad kəbilisi koxunining baxliki Deuəlning ooƣli Əliasaf idi. **21** Andin Kohatlar mukəddəs buyumlarni kətürüp yoloƣa qikti; ular yetip kelixtin burun ibadət qedirini [kətürgüqilər] kelip uni tiklap koyuxkanidi. **22** Əfraim bargahi əzining tuƣi astida koxun-koxun bolup yoloƣa qikti; koxunning baxliki Ammihudning ooƣli Əlixama idi. **23** Manassəh kəbilisi koxunining baxliki Pidahzurning ooƣli Gamaliyəl idi. **24** Binyamin kəbilisi koxunining baxliki Gideonining ooƣli Abidan idi. **25** Dan bargahi həmmə bargahlarning arka muhapizətqisi bolup, əzining tuƣi astida koxun-koxun bolup yoloƣa qikti; koxunning baxliki Ammixaddayning ooƣli Ahiəzər idi. **26** Axir kəbilisi koxunining baxliki Okranning ooƣli Pagiyəl idi. **27** Naftali kəbilisi koxunining baxliki Enanning ooƣli Ahira idi. **28** Bular Israillar yoloƣa qikkanda koxun-koxun bolup mengix tərtipi idi; ular xu tərikidə yoloƣa qikti. **29** Musa əzining keynatisi, Midiyanlik Reuəlning ooƣli Hobabka: — Biz Pərwərdigar wədə kiloƣan yərgə karap səpər kiliwatimiz, U: «Mən u yərni silərgə miras kilip berimən» degən; əzlirining biz bilən billə mengixlirini ətünimən, biz siligə yahxi karaymiz, qünki Pərwərdigar Israil tooƣuluk bəht-saadət ata kilimən dəp wədə bərgən, — dedi. **30** Lekin Hobab Musaoƣa: — Yak, mən əz yurtum, əz uruk-tuƣkanlirimoƣa ketimən, — dedi. **31** Musa uningoƣa: Bizdin ayrilip kətmisilə; qünki sili qəldə kandak bargah kuriximiz kerəklikini bilila, sili bizgə kəz bolup bərsilə. **32** Xundak boliduki, biz bilən billə barsila, kəlgüsidə Pərwərdigar bizgə kandak yahxilik kilsa, bizmu siligə xundak kilimiz! — dedi. **33** Israillar Pərwərdigar teoƣidin yoloƣa qikip üq kün yol mangdi; Pərwərdigarning əhdə sanduki ularoƣa aram alidioƣan yər izdəp ularning aldida üq kün yol baxlap mangdi. **34** Ular qedirlirini yioƣixturup yoloƣa qikidioƣan qaoƣlarda, Pərwərdigarning buluti haman ularning üstidə bolatti. **35** Əhdə sanduki yoloƣa qikidioƣan qaoƣda Musa: «Ornungdin turoƣaysən, i Pərwərdigar; düxmənliring tiripirən bolsun; Sanga əqlər yüzüngning aldidin kaqsun!» — dəytti. **36** Əhdə sanduki tohtioƣan qaoƣda u: «Kaytip kəlgəysən, i Pərwərdigar, mingliogan-tümənligən Israil həlki arisioƣa kaytip kəlgəysən!» — dəytti.

11 Wə xundak boldiki, həlk oƣotuldixatti, ularning oƣotuldaxliri Pərwərdigarning kulikioƣa yetip intayin rəzil anglandi; U bu səzlərni anglidi wə Uning oƣzipi kozoƣaldi; Pərwərdigarning ot-yalkuni ularning arisida tutixip, bargahning qetidiki bəzilərni kəydürüxkə baxlidi. **2** Həlk bu qaoƣda Musaoƣa yalwuriwidi, Musa Pərwərdigardin tilidi; xuning bilən ot pəsiyip əqti. **3** Pərwərdigarning oti ularning otturisida tutaxkanliki üqün u u yərgə «Tabərah» dəp at koydi. **4** Ularning arisidiki xaloƣut kixilərning nəpsi takildap kətti, Israillarmu yənə yioƣlaxka baxlidi: «Əmdi bizgə kim gəx beridu? **5** Helimu esimizdiki, biz Misirdiki qaoƣlarda pul həjlimay turupmu belik yeyələyttuk, yənə tərhəmək, tawuz, piyaz wə küdə piyaz bilən samsakmu bar idi. **6** Mana bu yərdə hazir kəz aldimizda mannadin baxka heqnemə yok, əmdi bizning jenimizmu kurup ketiwatidu» deyixti. **7** Manna goya yumoƣakşüt urukioƣa, kərünüxi goya kəhriwaoƣa ohxaytti. **8** Kixilər uyan-buyan qepip uni yioƣip, bəzidə yaroƣunqakta ezip, bəzidə hawanqida sokup, ya bəzidə kazanda pixurup nan kilip yəytti; təmi zəytun maylik tokaqlaroƣa ohxaytti. **9** Keqidə bargahka xəbnəm qüxkəndə, mannamu xuning üstigə qüxətti. **10** Musa həlkning ailimu-ailə harbiri əz qedirining ixiki aldida yioƣa-zar kilixiwatkinini anglidi; buningoƣa Pərwərdigarning oƣəzipi kattik kozoƣaldi, bu ix Musaning nəziridimu yaman kəründi. **11** Musa Pərwərdigaroƣa: — Sən bu barlik həlkning eoƣir yükini manga artip koyup, mən kulungni nemixka bundak kiynaysən; nemixka mən Sening aldingda iltipat tapmaymən? **12** Ya mən bu pütün həlkkə hamilidar bolup, ularni tuoƣdummu? Sən tehi manga: «Sən ularni Mən kəsəm iqip ularning ata-bowilirioƣa miras kiloƣan xu yərgə yətküzgüqə, huddi bakkan atisi əmqəktiki bowakni baoƣrioƣa aloƣandək baoƣringoƣa elip kətürüp mang» dəwatisən? **13** Mən bu həlkkə nədin gəx tepip berələymən? Qünki ular manga yioƣlap: «Sən bizgə yegüdək gəx tepip bər!» deyixmətkə. **14** Mən bu həlkni kətürüxni yaloƣuz üstümgə elip ketəlməydikənmən, bu ix manga bək eoƣir keliwatidu. **15** Əgər Sən manga muxundak muamilə kilmakqi bolsang, mən ətünüp kalay, bu harab halitimni manga kərsətməy, iltipat kilip meni eltürüwət! — dedi. **16** Pərwərdigar Musaoƣa mundak dedi: — Israil akşakalliri iqidin, sən yenimoƣa tonuydioƣan həlk akşakalliri wə bəglərdin yətmixni tallap yioƣkin, ularni jamaət qedirining aldioƣa əkəl. Ular sening bilən billə xu yərdə tursun. **17** Mən xu yərgə qüxüp sening bilən səzliximən; wə sening üstüngdə turuwatkan Rohni elip ularning üstigimu bəlüp koyimən. Xuning bilən ular sən bilən

billə həlkni kətürüx məs'uliyitini üstigə alidu, andin sən uni əzüng yaloƣuz kətürməydioƣan bolisən. **18** Sən həlkkə mundak degin: «ətə gəx yiyixkə təyyarlinip əzənglərni [Hudaoƣa] atap paklanglar; qünki silər Pərwərdigarning kuliкini aoƣritip yioƣlap: «Əmdi kim bizgə gəx beridu? Ah, Misirdiki halimiz bək yahxi idi!» degənidinglar əməsmu? Pərwərdigar dərwakə silərgə gəx beridu, silər uningdin yəysilər. **19** Silər bir kün, ikki kün əməs, bəx kün, on kün əməs, yigirmə künmu əməs, **20** bəlki pütün bir ay yəysilər, taki burninglardin etilip qikip hə bolƣuqə yəysilər; qünki silər aranglarda turuwatkan Pərwərdigarni mənsitməy, uning aldida yioƣlap turup: «Biz nemə üqün Misirdin qiktuk?» — dedinglar». **21** Musa: — Mən ularning arisida turuwatkan bu həlktin yoloƣa qikalaydioƣan ərkəklər altə yüz ming tursa, Sən tehi: «Mən ularni gəx yəydioƣan, hətta pütün bir ay gəx yəydioƣan kilimən» dəysən; **22** əmisə koy, kala padilirining hammisi soyulsa ularoƣa yetəmdu? Yaki dengizdiki hammə belik ularoƣa tutup berilsə, ularning yiyixigə yitərmu? — dedi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar Musaoƣa: — Pərwərdigarning koli kiska bolup kaptimu? Əmdi kərüp bakkinə, Mening sanga degən sözüm əməlgə axurulamdu-yok? — dedi. **24** Xuning bilən Musa qikip Pərwərdigarning sözini həlkkə yətküzdi wə həlk iqidiki aksakallardin yətmix adəmni tallap yioƣip ularni jamaət qedirining ətrapida turoƣuzdi. **25** Andin Pərwərdigar bulut iqidin qüxüp, Musa bilən sözlixip, uningdiki Rohtin elip yətmix aksakaloƣa koydi; Roh ularning üstigə konuxi bilən ular bexarət berixkə kirixti. Lekin xu wakittin keyin ular undak kilmidi. **26** Lekin u qaoƣda ulardin ikki adəm bargahta kaldi; birsining ismi Əldad, ikkinqisi Medad idi (ular əslidə aksakallarning arisida tizimlanoƣanidi, lekin ibadət qedirioƣa qikmay kaloƣanidi). Roh ularning üstidimu kondi wə ular bargah iqidə bexarət berixkə baxlidi. **27** Yax bir yigit yügürüp kelip Musaoƣa: — Əldad bilən Medad bargahta bexarət beriwatidu, — dedi. **28** Musaning hizmətkari, Musa tallioƣan sərhil yigitliridin biri, Nunning ooƣli Yəxua kopup: — I hojam Musa, ularni tosuoƣayla, — dedi. **29** Lekin Musa uningoƣa: — Sən mening səwəbimdin həsət kiliwatamsən? Pərwərdigarning pütün həlki pəyoƣəmbər bolup kətsə idi, Pərwərdigar Özining Rohini ularning üstigə koysa idi! — dedi. **30** Xuning bilən Musa bilən Israil aksakallirining hammisi bargahka kaytip ketixti. **31** Əmdi Pərwərdigar aldidin bir xamal qikip, u dengiz tərəptin bədünilərni uqurtup kelip, bargahning ətrapioƣa yeyiwətti; bədünilər bargahning u təripidimu bir künlük yol, bu təripidimu bir künlük yol kəlgüdək yər yüzini ikki gəz egizliktə kəlgüdək kaplidi. **32** Həlk ornidin turup pütkül xu küni, xu keqisi wə ətisi pütün kün bədünə tutup yioƣdi, əng az degənlirimu alahazəl ikki homir yioƣdi; ular bularni bargahning tət ətrapioƣa özliri üqün yeyixti. **33** Ular gəxni qaynap ezip bolmay, gəx tehi qixliri arisida turoƣanda, Pərwərdigarning oƣəzipi ularoƣa kozoƣilip, həlkni intayin eoƣir bir waba bilən urdi. **34** Xunga kixilər xu yərni «Kibrot-Hattawah» dəp atidi; qünki ular xu yərdə nəpsi takildioƣan kixilərni yərlikkə koyoƣanidi. **35** Keyin həlk Kibrot-Hattawahtin yoloƣa qikip Hazirotka kelip, Hazirotta tohtidi.

12 Məriyəm bilən Harun Musaning həbəxlik kizni hotunlukka aloƣini üqün uningoƣa karxi söz kildi (qünki u həbəxlik bir kizni aloƣanidi). **2** Ular: — Pərwərdigar pəkət Musa bilənla sözlixip, biz bilən sözləxməptimu? — deyixti. Bu gəpni Pərwərdigar anglidi. **3** Musa degən bu adəm intayin kəmtər-məmin adəm bolup, bu tərəptə yər yüzidikilər arisida uning aldioƣa ətidioƣini yok idi. **4** Pərwərdigar Musa, Harun wə Məriyəmgə tuyuksiz: — Silər üqünglar jamaət qedirioƣa kelinglar, — dedi. Üqilisi qikip kəldi. **5** Andin Pərwərdigar [ərxtin] bulut tüwrüki iqidə qüxüp, jamaət qedirining aldida tohtap, Harun bilən Məryəmni kiqkiriwidi, ular aldioƣa kəldi. **6** U ularoƣa: — Əmdi silər gepimni anglanglar, əgər silərning aranglarda pəyoƣəmbər bolsa, Mən Pərwərdigar alamət kərünüxtə uningoƣa Özümni ayan kilimən, qüxidə uning bilən sözliximən. **7** Lekin kulum Musaoƣa nisbətən undak əməs; u barlik ailəm iqidə tolimu sadiktur; **8** Mən uning bilən tepixmak eytip olturmay, yüzmu yüz turup biwasitə sözliximən; u Mən Pərwərdigarning kiyapitini kərələydu. Əmdi silər nemixka kulum Musa tooƣruluk yaman gəp kilixtin korkmidinglar? — dedi. **9** Pərwərdigarning otluk oƣəzipi ularoƣa kozoƣaldi wə u ketip kaldi. **10** Xuning bilən bulut jamaət qediri üstidin kətti, wə mana, Məryəm huddi ap'ak kardək pesə-mahaw bolup kətti; Harun burulup Məryəmgə kariwidi, mana, u pesə-mahaw bolup kaloƣanidi. **11** Harun Musaoƣa: — Way hojam! Nadanlik kilip gunah ətküzüp koyoƣanlikimiz səwəbidin bu gunahni bizning üstimizgə artmioƣaysən. **12** U huddi anisining korsikidin qikkandila bədini yerim qirik, ələük tuoƣuloƣan balidək bolup kalmioƣay! — dedi. **13** Xuning bilən Musa Pərwərdigaroƣa: — I Təngri, uning kesilini sakaytiwətkən bolsang, — dəp nida kildi. **14** Pərwərdigar Musaoƣa: — Əgər atisi uning yüzigə tükürgən bolsa, u yättə kün hijilqilik iqidə turoƣan bolatti əməsmu? Əmdi u bargahning sirtioƣa yättə kün kamap koyulsun, andin u kaytip kəlsun, — dedi. **15** Xuning bilən Məryəm bargah sirtioƣa yättə kün kamap koyuldi, taki Məryəm kaytip kəlgüqə həlk yoloƣa qikmay turup turdi. **16** Andin keyin həlk Hazirottin yoloƣa qikip, Paran qəlidə bargah kurdi.

13 Pərwərdigar Musaoƣa söz kilip: — **2** Mən Israillaroƣa miras kilip bərgən Kanaan zeminini qarlap kelixkə adəmlərni əwətkin; hərbir ata jəmətkə təwə kəbilidin birdin adəm qikirilsun, ular əz kəbilisidiki əmir bolsun, — dedi. **3** Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə, ularni Paran qəlidin yoloƣa saldi; ularning hammisi Israillarning baxliri idi. **4** Təwəndikilər ularning isimliri: — Rubən kəbilisidin Zakkurning ooƣli Xammuya, **5** Ximeon kəbilisidin Horining ooƣli Xafat, **6** Yəhuda kəbilisidin Yəfunnəhning ooƣli Kaləb, **7** Issakar kəbilisidin Yüsüpning ooƣli Igal, **8** Əfraim kəbilisidin Nunning ooƣli Hoxiya, **9** Binyamin kəbilisidin Rafuning ooƣli Palti, **10** Zəbulun kəbilisidin Sodining ooƣli Gaddiyəl, **11** Yüsüp kəbilisidin, yəni Manassəh kəbilisidin Susining ooƣli Gaddi, **12** Dan kəbilisidin Gimallining ooƣli Ammiyəl, **13** Axir kəbilisidin Mikailning ooƣli Sətur, **14** Naftali kəbilisidin Wofsining ooƣli Nahbi, **15** Gad kəbilisidin Makining ooƣli Geuəl. **16** Mana bular Musa qarlap kelinglar dəp Kanaan zeminioƣa əwətkən adəmlərning ismi. Musa Nunning ooƣli Hoxiyani Yəhoxuya dəp atidi. **17** Musa ularni qarlap kelixkə Kanaanoƣa səpərwər kilip: — Silər muxu yərdin Nəgəw qəli tərəpkə karap menginglar, andin taoƣlik rayonoƣa qikinglar. **18** U yərning kandak ikənlikini, u yərdikilərning küqlük-ajizlikini, az yaki kəplükini kərüp bekinglar; **19** ular turuwatkan yərning kandak ikənlikini, yahxi-yamanlikini kərünglar; ular turuwatkan xəhərlərning kandak ikənlikini, bargahlik xəhər yaki sepil-kələlik xəhər ikənlikini; **20** u yərning munbət yaki munbətsiz ikənlikini, dəl-dərəhlirining bar-yokluкini kərüp kelinglar. Yürəklikrək bolup, mewə-qiwiliridin aloƣaq kelinglar, — dedi. Bu qaoƣ dəl üzüm pixip kaloƣan wakit idi. **21** Ular xu tərəplərgə qikip, zeminni Zin qəlidin tartip taki Hamat eoƣizining yenidiki Rəhobkiqə berip qarlaxti. **22** Ular jənub tərəptə Hebronoƣa bardi, u yərlərdə Anakiylarning əwladliridin Ahiman, Xixay, Talmay degənlər olturuxluk idi. Əslidə Hebron xəhiri Misirdiki Zoan xəhiridin

yəttə yil ilgiri yasaloŋanidi. **23** Ular «Əxkol jiloŋisi»oŋa kəldi, u yərdə bir sap üzümi bar bir üzüm xehini kesip, bir baldakka esip ikki adəmgə kətürgüzüp mangdi; ular azrak anar bilən ənjürmu elip kaytip kəldi. **24** Israillar xu yərdə kesiwaloŋan əxu üzüm səwəbidin u yər «Əxkol jiloŋisi» («[üzüm sapiki jiloŋisi]») dəp ataldi. **25** Ular kirik kündin keyin u yərlərni qarlap tügitip, kaytip kəldi. **26** Ular kelip, Paran qəllükidiki Kadəxtə Musa, Harun wə pütün Israil jamaiti bilən kərüxti. Ular ikkiylängə həm pütkül Israil jamaitigə məlumat bərdi həm zeminning mewilirini uloroa kərsətti. **27** Ular Musaoŋa məlumat berip: — Biz əzliri beringlar degən yərlərgə barduk, rasttinla süt bilən həsəl ekip turidioŋan yər ikən, mana bular xu yərning mewiliri. **28** Birak u yərdikilər bək küqtünggür ikən, xəhərlər sepillik bolup həm puhta-həywətlik ikən. Uning üstigə, biz u yərdə Anakiylarning əwladlirinimu kərduk. **29** Amaləklər jənub tərəptə turidikən; Hittiylar, Yəbusiylar, Amoriylar taoŋlarda turidikən; Kanaaniylar dengiz boylirida wə Iordan dəryasi boylirida turidikən, — dedi. **30** Kaləb Musaning aldida kəpqilikni tinqitip: — Biz dərhal atlinip berip u yərni igiləyli! Qünki biz qokum oŋalip kelimiz — dedi. **31** Lekin uning bilən billə qikkan baxkilar bolsa: — Ular bizdin küqlük ikən, xunga uloroa hujum kilsak bolmaydu, — deyixti. **32** Andin qarlioŋuqilar əzliri qarlap kəlgən zeminning əhwalidin Israillaroŋa yaman məlumat berip: — Biz kirip qarlap ətkən zemin bolsa əz aholisini yəydioŋan zemin ikən; biz u yərdə kərgənlərning həmmisi yooŋan adəmlər ikən. **33** Biz u yərlərdə «Nəfiliylər» degən [gigant] adəmlərni kərduk (dərwəkə Anakiylarning əwladliri Nəfiliylərdin qikkandur); biz əzimizgə karisak qekətkidək turidikənmiz, biz uloroimu xundak kərinidikənmiz, — dedi.

14 Xuning bilən barlik jamaət dad-pəryad kətürüp yioŋlidi; ular keqiqə yioŋa-zar kilxip qikti. **2** Israillar Musa bilən Harunoŋa tapa-tənə kilip: — Biz baldurla Misirda ölüp kətsək boptikən! Muxu qəl-jəziridə ölüp kətsək boptikən! **3** Pərwərdigar nemixka bizni kiliq astida əlsun, hotun bala-qakilirimiz bulinip, [düxmənning] oljisi bolsun dəp bizni bu yərgə baxlap kəlgəndu? Uningdin kərə, Misiroŋa kaytip kətkinimiz yahxi əməsmu? — dəp oŋotuldaxti. **4** Xuning bilən ular bir-birigə: — Baxkidin bir baxlik tikləp Misiroŋa kaytip ketəyli, — deyixti. **5** Musa bilən Harun pütün Israil jamaiti aldida yikilip düm yatti. **6** Xu yərni qarlap kəlgənlər iqidiki Nunning ooŋli Yəxua bilən Yəfunnəhning ooŋli Kaləb kiyimlirini yirtip, **7** pütün Israil jamaətqilikigə: — Biz qarlap kelixkə ətüp baroŋan zemin intayin bək yahxi zemin ikən. **8** Əgər Pərwərdigar bizdin səyünsə, bizni xu zeminoŋa, yəni həsəl bilən süt ekip turidioŋan xu zeminoŋa baxlap berip, uni bizgə beridu. **9** Silər pəkət Pərwərdigaroŋa asiylik kilmanglar! U zeminidikilərdin korkmanglar, qünki ular bizgə nisbətən bir oŋizadur; ularning panahdarliri ulardin kətti, Pərwərdigar bolsa biz bilən billə; ulardin korkmanglar, — dedi. **10** Halbuki, pütkül jamaət tərəp-tərəptin: — U ikkisini qalma-kesək kilip əltürüwetəyli, deyixti. Lekin Pərwərdigarning julasi jamaət qedirida Israillaroŋa ayan boldi. **11** Pərwərdigar Musaoŋa: — Bu həlk Meni kaqanoŋiqə mənsitməydu? Gərqə ularning otturisida xunqə məjizilik alamətlərni yaratkan bolsammu, lekin ular Manga kaqanoŋiqə ixinixməydikən? **12** Mən ularni waba bilən urup yokitimən, xuning bilən seni ulardin tehimu qong wə kudrətlik bir əl kilimən, — dedi. **13** Musa bolsa Pərwərdigaroŋa mundak dedi: — «Bundak bolidioŋan bolsa bu ixni misirliklar anglap kalidu, qünki Sən uluoŋ kudriting bilən bu həlkni ularning arisidin elip qikkaniding; **14** wə Misirliklar bu ixni xu zemindiki həlklərgimu eytidu. U zemindiki ahalimu Sən Pərwərdigarning bu həlkning arisida ikənlikingni, Sən Pərwərdigarning ularning aldida yüzmuyüz kərüngənlikingni, Sening buluting daim ularoŋa sayə qüxürüp kəlgənlikini, xundakla Sening kündüzi bulut tüwrükidə, keqisi ot tüwrükidə ularning aldida mangoŋanlikingni anglioŋanidi. **15** Əmdi Sən bu həlkni huddi bir adəmni əltürgəndək əltürüwətsəng, Sening nam-xəhritingni anglioŋan əllərning həmmisi: **16** «Pərwərdigar bu həlkni Əzi uloroa berixkə kəsəm kiloŋan zeminoŋa baxlap baralmaydioŋanliki üqün, xunga ularni əxu qəl-jəziridə əltürüwetiptu» dəp kalidu. **17** Əmdi ətünimənki, Rəbbim kudritingni jari kilduroŋaysən, Əzüngning: **18** «Pərwərdigar asanlikqə aqqiklanmaydu, Uning mehir-muhəbbiti texip turidu; U gunah wə itaətsizlikni kəqüridu, lekin gunahkarlarni hərgiz gunahsiz dəp karimaydu, atilarning kəbihlikini atisidin balisioŋiqə, hətta nəwrə-qəwrilirigiqə ularning üstigə yükləydu» degeningdək kiloŋaysən. **19** Mehriy-xəpkitingning kəngriliki boyiqə, Misirdiki qaoŋdin taki haziroŋiqə daim kəqürüp kəlgeningdək, bu həlkning kəbihlikini kəqürgəysən!». **20** Pərwərdigar: — «Boptu, sən degəndək ularni kəqürdüm. **21** Lekin Əz hayatim bilən kəsəm kilimənki, pütkül yər yüzi Mən Pərwərdigarning xan-xəripi bilən tolidu. **22** Halbuki, Mening julayimni, Misirda wə qəl-jəziridə kərsətkən məjizilik alamətlirimni kərüp turupmu Meni muxundak on ketimlap sinap yənə awazimoŋa kulak salmioŋanlar, **23** Mən kəsəm iqip ularning ata-bowiliroŋa miras kilip berimən degən u zeminni hərgiz kərəlməydu; Meni mənsitmigənlərdin birimu u yurtni kərəlməydu. **24** Lekin əzidə baxkiqə bir rohning boloŋini, pütün kəlbi bilən Manga əgəxkini üqün kulum Kaləbni u kirgən yərgə baxlap kirimən; uning əwladlirimu u yərgə mirashor bolidu. **25** (xu qaoŋda Amaləklər bilən Kanaaniylar [taoŋlik] jiloŋilarda turuwatatti) — ətə silər yolunglardin burulup, Kizil Dengizoŋa baridioŋan yol bilən mengip qəlgə səpər kilinglar» — dedi. **26** Pərwərdigar Musa bilən Harunoŋa səz kilip mundak dedi: **27** — Mən Mening yaman gepimni kilip oŋotuldixidioŋan bu rəzil jamaətkə kaqanoŋiqə qidixim kerək? Israillarning Mening yaman gepimni kiloŋanliri, xu [tohtawsiz] oŋotuldaxlirining həmmisini anglidim. **28** Sən ularoŋa: — Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən hayatim bilən kəsəm kilimənki, həp, Mən silərgə kulikimoŋa kirgən səzliringlar boyiqə muamilə kilmaydioŋan bolsam! **29** Silərning ölüklüng muxu qəldə yatidu; silərning iqinglarda sanaktin ətküzülgənlər, yəni yexi yigirmidin axkan, Mening yaman gepimni kilip oŋotuldioŋanlarning həmmisi pütün sani boyiqə **30** Silərgə kol kətürüp [kəsəm kilip], turaloŋunglar kilip berimən degən zeminoŋa heq kirəlməydu; pəkət Yəfunnəhning ooŋli Kaləb bilən Nunning ooŋli Yəxuala kiridu. **31** Silərning kiqik baliliringlar, yəni «Bulinip, düxmənning oljisi bolup kalidu» deyilgənlərni Mən baxlap kirimən, ular silər kəmsitkən u zemindin bəhrimən bolidu. **32** Birak silər bolsanglar, silər yikilip, ölüklüng bu qəldə kalidu. **33** Silərning baliliringlar buzukluk-wapasizlikinglarning əlimini tartip, ölüklüng qəldə yokaloŋuqə, bu qəldə kirik yil sərgərdan bolup yüridu. **34** Silərning xu zeminni qarlioŋan künliringlarning sani boyiqə, kirik künning hərbir künini bir yil hesablap, kəbihlikliringlarni kirik yil əz üstünglaroŋa elip yürisilər; xu qaoŋda Mening əzünglardin yatlaxkinimning nemə ikənlikini bilip yetisilər» — degin. **35** Mən Pərwərdigar xundak degənikənmən, yioŋilip Manga karxi qikkan bu rəzil həlk jamaitigə Mən qokum xundak kilimən; ular muxu qəl-jəziridə yəwetilidu, xu yərdə əlidu. **36** Musa u zeminni qarlap kelixkə əwətkənlər kaytip kəlgəndə, u zemin tooŋruluk yaman həwər elip kelix bilən pütün jamaətni oŋotulditip, Musaning yaman gepini kiloŋuzoŋanlar, **37**

yəni u zemin tooƣuluk yaman həwər əkəlgən bu kixilərning ḫəmmisi waba kesili tegip Pərwərdigarning aldida əldi. **38** Zeminni qarlap kelixkə baroƣan adəmlər iqidin pəkət Nunning ooƣli Yəxua bilən Yəfunnəḫning ooƣli Kaləbla ḫayat ƙaldi. **39** Musa bu gəplərni pütkül Israil jamaitigə eytiwidi, ḫəmmisi bək ḫəsrət qəkti. **40** Ular ətigən tang atƙanda turup taoƣka qikip: — Mana biz kəlduk! Pərwərdigar eytƙan yurtƙa qikip ḫujum ƙilayli; qünki biz gunaḫ ƙilduk, — deyixti. **41** — Silər yənə nemixƙa Pərwərdigarning əmrigə hilaplik ƙilisilər? — dedi Musa, — Bu ix oƣəlibilik bolmaydu! **42** Pərwərdigar aranglarda bolmioƣaqƙa, düxmənning ƙiliqi astida əlüp, məoƣlup bolmasliƙinglar üqün ḫujumoƣa qikmanglar. **43** Qünki Amaləklər bilən Ƙanaaniylar u yurtta, silərning aldinglarda turidu; silər ƙiliq astida əlüp ketisilər; qünki silər Pərwərdigardin tenip kəttinglar, Pərwərdigar silər bilən billə bolmaydu. **44** Lekin, gərqə Pərwərdigarning əḫdə sanduƙi wə Musa bargaḫtin ƙozoƣalmioƣan bolsimu, ular yənila əz məyliqə taoƣka qikip ḫujumoƣa ətti. **45** Xuning bilən Amaləklər bilən xu taoƣda turuxluk Ƙanaaniylar qüxüp ularni taki Hormaḫoƣiqə ƙoƣlap, bitqit ƙilip ƙiroƣin ƙildi.

15 Pərwərdigar Musaoƣa səz ƙilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroƣa mundak degin: — Silər makanlixixinglar üqün silərgə təkdim ƙilip beridioƣan zeminoƣa kirgən qeoƣinglarda, **3** əgər Pərwərdigaroƣa atap otta sunulidioƣan, uningoƣa huxbuy bolsun dəp birər ḫədiyə-ƙurbanlik ƙilmakqi bolsanglar, ƙurbanlik kala yaki ƙoy-əqkə padisidin bolsun. U kəydürmə ƙurbanlik bolsun, kəsəmni ada ƙilix ƙurbanliƙi bolsun, ihtiyariy ƙurbanlik yaki silərgə bekitilgən ḫeytlardiki zərür ƙurbanlik bolsun, **4** ƙurbanlik sunoƣuqi kixi Pərwərdigaroƣa atioƣinioƣa bir axlik ḫədiyəsini ƙoxup kəltürsun. Kəydürmə ƙurbanlik yaki baxƙa ƙurbanlik ƙoza bolsa, undakta axlik ḫədiyəsi zəytun meyidin bir ḫinning təttin biri iləxtürülgən esil undin əfaḫning ondin biri bolsun; uningoƣa yənə xarab ḫədiyəsi süpitidə təttin bir ḫin xarabni ƙuxup sunsun. **6** Ƙurbanliking ƙoƙkar bolsa, sən uningoƣa axlik ḫədiyəsi süpitidə üqtin bir ḫin zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfaḫning ondin ikkisi bolsun **7** wə xarab ḫədiyəsi süpitidə təttin bir ḫin xarabni ƙuxup sunsun; bular Pərwərdigaroƣa huxbuy ƙikarsun dəp sunulsun. **8** Əgər sən Pərwərdigaroƣa kəydürmə ƙurbanlik, yaki ƙəsəm ada ƙilix ƙurbanliƙi yaki inaklik ƙurbanliƙi süpitidə torpak atioƣan bolsang, **9** undakta torpakƙa axlik ḫədiyə süpitidə yerim ḫin zəytun meyi iləxtürülgən esil undin əfaḫning ondin üqini, **10** xarab ḫədiyə süpitidə yerim ḫin xarabni ƙoxup sunoƣin; bular Pərwərdigaroƣa atilip otta sunulup, huxbuy ƙikarsun dəp kəltürülsun. **11** Ḫərbir sunuloƣan torpak, ƙoƙkar, ƙoza yaki ooƣlakƙa nisbətən muxundak ƙilinsun. **12** Silər sunidioƣininglarning sani boyiqə, ḫərhil ƙurbanlikning sanioƣa ƙarap xundak ƙilisilər. **13** Xu zeminda tuoƣuloƣanlarning ḫəmmisi Pərwərdigaroƣa huxbuy ƙikarsun dəp, otta sunulidioƣan ƙurbanlik ƙilmakqi bolsa ənə xundak ƙilsun. **14** Xuningdək silər bilən billə turuwatƙan musapir yaki əwladmu-əwlad silər bilən billə turuwatƙanlar bolsa, huxbuy ƙikarsun dəp otta sunulidioƣan ƙurbanlik ƙilmakqi bolsa, silər ƙandak ƙiloƣan bolsanglar, ularmu xundak ƙilsun. **15** Pütkül jamaətkə, məyli silər bolunglar yaki silər bilən billə turuwatƙan musapir bolsun, ḫəmminglar üqün ohxax bir bəlgilimə bolidu; silər üqün dəwrmu-dəwr əbədiy bir bəlgilimə bolidu; Pərwərdigar aldida silər ƙandak bolsanglar, musapirlarmu xundaktur. **16** Silərgimu, aranglarda turuwatƙan musapirlaroƣimu ohxax bir ƙanun-bəlgilimə, ohxax bir ḫəküm bolsun. **17** Pərwərdigar Musaoƣa səz ƙilip mundak dedi: — **18** Sən Israillaroƣa səz ƙilip ularoƣa mundak degin: — «Silər Mən silərni əkiridioƣan zeminoƣa yetip baroƣanda, **19** xu yərdin qikƙan axlikni yəydioƣan qeoƣinglarda, Pərwərdigaroƣa bir «kətürmə ḫədiyə» təƙdim ƙilinglar. **20** Silər ḫərbir yengi hemirdin pixƙan nanlardin birini «kətürmə ḫədiyə» ƙilip təƙdim ƙilinglar; silər uni təƙdim ƙiloƣanda huddi hamanning «kətürmə ḫədiyə»sigə ohxax bolsun. **21** Dəwrdin-dəwrgə silər dəsləpki ḫosuldin qikƙan hemirdin bir nanni «kətürmə ḫədiyə» süpitidə Pərwərdigaroƣa sununglar. **22** Əgər silər əzünglar bilməy ezip gunaḫ ƙilip, Pərwərdigarning Musaoƣa buyruoƣan bu barlik əmirlirigə əməl ƙilmioƣan bolsanglar, **23** yəni Pərwərdigar buyruoƣan kündin etibarən barlik əwladliringlaroƣiqə Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən silərgə buyruoƣan barlik ixlirioƣa əməl ƙilmioƣan bolsanglar, **24** jamaət xundak birər gunaḫning bilməy ətküzülgənlikidin həwərsiz bolsa, undakta pütkül jamaət Pərwərdigaroƣa huxbuy qikarsun dəp yax bir torpakni kəydürmə ƙurbanlik süpitidə sunsun ḫəmdə ƙaidə-nizam boyiqə uningoƣa munasiwətlik axlik ḫədiyə bilən xarab ḫədiyəni ƙoxup sunsun, wə uning üstigə bir tekini gunaḫ ƙurbanliƙi süpitidə sunsun. **25** Xu yol bilən kaḫin pütkül Israil jamaiti üqün kafarət kəltürüp, bu gunaḫ ulardin kəqürüm ƙilinidu; qünki bu bilməy ətküzüp ƙoyoƣan gunaḫ wə ular əzlirining bilməy ətküzüp ƙoyoƣan gunaḫi üqün ƙurbanlik, yəni Pərwərdigaroƣa atap otta sunulidioƣan ƙurbanlik wə gunaḫ ƙurbanliƙini birliktə Pərwərdigar aldioƣa sunoƣan. **26** Bu gunaḫ pütkül Israil jamaiti bilən ularning arisida turuwatƙan musapirlarning ḫəmmisidin kəqürüm ƙilinidu, qünki bu pütkül ḫəlƙ bilməy turup ətküzüp ƙoyoƣan gunaḫtur. **27** Əgər bir kixi bilməstin gunaḫ ƙilip ƙoyoƣan bolsa, u bir yaxlik bir qixi ooƣlakni gunaḫ ƙurbanliƙi süpitidə sunsun. **28** Kaḫin xu yol bilən bilməy gunaḫ ƙilip ƙoyoƣan adəm üqün kafarət kəltüridu; uning üqün kafarət kəltürsə uning Pərwərdigar aldida bilməy ətküzgən gunaḫi uningdin kəqürüm ƙilinidu. **29** Bilməy birər səwənlik ətküzüp ƙoyoƣan barlik kixilərgə, məyli xu zeminda tuoƣuloƣan Israillar bolsun yaki ularning arisida turuwatƙan musapirlaroƣa bolsun, — silərning ḫəmminglaroƣa ohxax bir ƙanun-bəlgilimə tətbiƙlinidu. **30** Lekin yürikini ƙaptək ƙilip ix kərgən kixi, məyli u zeminda tuoƣuloƣan bolsun yaki musapir bolsun, Pərwərdigaroƣa ḫakarət kəltürgən bolidu; u ḫaman əz həlƙidin üzüp taxlinidu. **31** U Pərwərdigarning səzini mənsitmigənikən, Pərwərdigarning əmrigə hilaplik ƙiloƣanikən; xuning üqün u qoƙum üzüp taxlinidu; gunaḫi əzining bexioƣa qüxidu. **32** Israillar qəl-jəziridiki wakitlirida, bir kixining xabat künidə otun tərgənliki bayƙaldi. **33** Otun teriwatƙanliƙini bayƙap ƙaloƣanlar uni Musa, Ḫarun wə pütkül jamaətning aldioƣa elip kəldi. **34** Uni ƙandak bir tərəp ƙilix kerəkliki tehi kərsitilmigəkə, ular uni ƙamap ƙoydi. **35** Pərwərdigar Musaoƣa: — U adəm əltürülmisə bolmaydu; pütün jamaət uni bargaḫning texioƣa əpqikip qalma-kesək ƙilip əltürsun, — dedi. **36** Andin pütün jamaət u adəmni bargaḫ sirtioƣa əpqikip, huddi Pərwərdigar Musaoƣa buyruoƣandək, qalma-kesək ƙilip əltürdi. **37** Pərwərdigar Musaoƣa səz ƙilip mundak dedi: — **38** Sən Israillaroƣa mundak degin, ular əwladmu-əwlad kiyim-keqəklirining qərisigə quqilarni tutsun ḫəm burjikidiki quqilirining ḫərbirigə kək xoyna tikip ƙoysun; **39** bu hil quqilar silərning uni tikip turuxunglar üqün bolidu; uni kərgəndə Pərwərdigarning barlik əmrlirini esinglarda tutup, ularoƣa əməl ƙilixinglar üqün bu silərgə bir əslətmə bolidu; xuningdək silərning ḫazirkidək əzünglarning kənglünglar wə kəzünglarning kəynigə kirip, ƙatirap buzukluk ƙilip kətməslikinglar, **40** Mening barlik əmrlirimni əstə tutuxunglar ḫəm uningoƣa əməl ƙilip, Hudayinglaroƣa atap pak-mukəddəs

boluxunglar üqün bolsun. **41** Mən Hudayinglar bolux üqün silərni Misir zeminidin elip qikkan Pərwərdigardurmən; Mən Pərwərdigar Hudayinglardurmən.

16 Lawiyning əwrisi, Kohatning nəwrisi, Izharning ooli Korah wə Rubənning əwladliridin Eliabning ooulliri Datan bilən Abiram wə Pələtning ooli On **2** Israillar iqidiki jamaət əmirliri bolоan, jamaət iqidin saylap qikiloan mətiwərlərdin ikki yüz əllik kixini baxlap kelip Musaoa karxi qikti. **3** Ular yioilip Musaoa karxi həm Harunoa karxi qikip: — Silər həddinglardin bək axtinglar, pütkül jamaətning həmmisi pak-mukəddəs, Pərwərdigarmu ularning arisida, xundak turuoluk silər nemə dəp əzünglərni Pərwərdigarning jamaitidin üstün koyusilər? — dedi. **4** Musa ularning gepini anglap düm yikilip, Korah bilən uning guruhidikilərgə səz kilip: — Ətə ətigəndə Pərwərdigar kimlərning Өzigə mənsup ikənlikini, kimlərning pak-mukəddəs ikənlikini ayan kilidu; xu kixini Өzigə yekinlaxturidu; kimni tallioan bolsa, uni Өzigə yekinlaxturidu. **6** Silər mundak kilinglar: — Sən Korah wə sening guruhingdikilər həmmisi huxbuydanlarni əpkelinglar; **7** ətə Pərwərdigarning aldida huxbuydanlaroa ot yekip, huxbuyni uning üstigə koyunglar; Pərwərdigar kimni tallisa, xu mukəddəs-pak bolоan bolsun! Əy silər Lawiylar, həddinglardin bək axtinglar! — dedi. **8** Musa yənə Korahka: — I Lawiylar, gepimgə kulak selinglar. **9** Israilning Hudasi Pərwərdigar silərni Өzining qedirining ixlirini kilsun dəp həmdə jamaətning aldida ularning hizmitidə bolsun dəp Өzigə yekinlaxturux üqün silərni Israil jamaitidin ayrip qikkan — yəni Pərwərdigar seni wə sening həmmə kerindaxliring bolоan Lawiyning əwladlirini birdək Өzigə yekinlaxturoanlikі silərqə kiqik ixmu? Silər yənə tehi kahinlik wəzipisini tama kiliwatamsilər? **11** Xu wəjidin sən wə sening guruhingdikilər həmmisi yioilip Pərwərdigaroa karxi qikiwetipsilər-də; Harun nemidi, silər uning üstidin xunqilik aorinip ootuldixip kətküdək? — dedi. **12** Musa Eliabning ooli Datan bilən Abiramni kiqkirip kelixkə adəm əwətiwidi, ular: — Barmaymiz! **13** Sening bizni süt bilən həsəl akidioan zemindin baxlap qikip bu qəl-jəzиridə eltərməkqi bolоanlikingning əzi kiqik ixmu? Sən tehi özüngni padixah hesablap bizning üstimizdin həkümranlik kilmakqimu? **14** Halbuki, sən bizni süt bilən həsəl akidioan yurtka baxlap kəlmiding, etiz wə üzümzarliklarnimu bizgə miras kilip bərmiding. Sən bu hakning kəzinimu oyuwalmakqimu? Biz barmaymiz! — dedi. **15** Buni anglap Musa kattik oəzəplinip Pərwərdigaroa: — Ularning sowoat-hədiyəsigə etibar kilmioaysən; mən ularning hətta birər exikinimu tartiwalmidim, birər adimigimu heq ziyan-zəhmət yətküzmidim, — dedi. **16** Musa Korahka: — Ətə sən wə sening guruhingdikilər — sən, ular wə Harun Pərwərdigarning aldioa kelinglar. **17** Hərbiringlar özünglarning huxbuydanliringlarni əkilip uning üstigə huxbuyni selinglar; hərbiringlar özünglarning huxbuydanliringlarni, yəni jəmiy ikki yüz əllik huxbuydanni elip uni Pərwərdigarning huzurida tutup turunglar; sənmu, Harunmu hərbiringlar əz huxbuydanliringlarni elip kelinglar, — dedi. **18** Xuning bilən hərbir adəm özining huxbuydanini elip, otni yekip, huxbuy selip, Musa wə Harun bilən birliktə jamaət qedirining dərwazisi aldida turuxti. **19** Korah Musa bilən Harunoa hujum kiloili pütün jamaətni yioip jamaət qedirining dərwazisi aldioa keliwidi, Pərwərdigarning julasi pütkül jamaətkə ayan boldi. **20** Pərwərdigar Musa bilən Harunoa səz kilip: — **21** Silər bu həlkning arisidin neri turunglar, mən kəz yumup aqkuqə ularni yutuwetimən, — dewidi, **22** Musa bilən Harun düm yikilip: — I Tənqrim, barlik ət igilirining rohlirining Hudasi, bir adəm gunah kilsa, oəzipingni pütün jamaətkə qaqamsən? — dedi. **23** Pərwərdigar Musaoa səz kilip: — **24** Sən jamaətkə: «Silər Korah, Datan wə Abiramning turar jayliridin ayrilip ulardin neri ketinglar» — dəp buyruk bər, — dedi. **25** Xuning bilən Musa ornidin turup Datan bilən Abiram tərəpkə karap mangdi; Israil akşakallirimu uningoa əgixip mangdi. **26** Musa jamaətkə: — Silərdin ətünimən, bu rəzil adəmlərning qedirliridin yirak ketinglar, ularning barlik gunahliri səwəbidin ular bilən billə wəyran bolmaslikinglar üqün ularning heqnərsisigə kol təgküzmənglar, — dedi. **27** Xuning bilən jamaət Korah, Datan, Abiramning qedirlirining tət ətrapidin neri kətti; Datan bilən Abiram bolsa əz ayallirini, ooul-kizlirini wə bowaklirini elip qikip əz qedirining ixiki aldida turdi. **28** Musa: — Buningdin silər xuni bilisilərki, bu ixlarning həmmisi mening kənglümdin qikkan əməs, bəlki Pərwərdigar meni ularni ada kilixka əwətkən: **29** — əgər bu adəmlərning əlümi adəttiki adəmlərning əlümigə ohxax bolidioan yaki ularning bexioa qüxidioan kismətlər adəttiki adəmlər duqar bolidioan kismətlərgə ohxax bolidioan bolsa, Pərwərdigar meni əwətmigən bolatti. **30** Əgər Pərwərdigar yengi bir ixni kilip, yər aozini eqip ularni wə ularning pütün nərsisini yutup ketixi bilən, ular tirikla təhtisaraoa qüxüp kətsə, u qaoda silər bu adəmlərning Pərwərdigarni mənsitmigənlikini bilip kalisilər, — dedi. **(Sheol h7585)** **31** Musaning bu gepi ahirlixixi bilənla ularning puti astidiki yər yerildi. **32** Yər aozini eqip ularni barlik ailisidikilər bilən, xuningdək Korahka təwə həmmə adəmlərni koymay təəlluqatliri bilən koxup yutup kətti. **33** Xundak kilip, ular wə ularning təwəsidikilərning həmmisi tirikla təhtisaraoa qüxüp kətti, yər ularning üstidə yepildi. Ular xu yol bilən jamaətning arisidin yokaldi. **(Sheol h7585)** **34** Ularning ətrapida turoan Israillarning həmmisi ularning nalisini anglap: «Yər biznimu yutup ketərmikin!» deyixip kеqixti. **35** Andin Pərwərdigarning aldidin bir ot qikip, huxbuy sunuwatkan heliki ikki yüz əllik adəmnimu yutup kətti. **36** Pərwərdigar Musaoa mundak dedi: — **37** Sən kahin Harunning ooli Əliazaroa buyruoin, u huxbuydanlarni ot arisidin teriwelip, qoolirini yiraklaroa qeqiwətsun, qünki u huxbuydanlar Hudaoa ataloandur; **38** xunga özining jenioa özi zamin boloan gunahkarlarning huxbuydanlirini teriwaloin; ular kurbangahni kaplax üqün sokup nepiz tünikə kilinsun, qünki bu huxbuydanlar əslidə Pərwərdigarning huzurioa sunulup uningoa atalip mukəddəs kilinoan. Xundak kilip ular keyin Israillaroa ibrət bolidioan ixarət-bəlgə bolidu. **39** Xuning bilən kahin Əliazar otta köydürüwetilgənlər sunoan mis huxbuydanlarni teriwaldi; ular kurbangahni kaplitixka nepiz tünikə kilip sokuldi. **40** Xuning bilən [kurbangahning bu kaplimisi] Harunning əwladlirioa yat adəmlərning huddi Korah bilən uning guruhidikilərgə ohxax kismətkə kalmasliki üqün, Pərwərdigarning huzurida huxbuy köydürüxkə yekinlaxmaslikioa Israillar üqün bir əslətmə boldi. Bu Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən Əliazaroa buyruoanliridur. **41** Ətisi pütkül Israil jamaiti Musa bilən Harunning yaman gepini kilip: — Silər Pərwərdigarning həlkini eltürdünglar, — dəp ootuldaxti. **42** Wə xundak boldiki, jamaət Musa bilən Harunoa hujum kilixka yioiliwatkanda, jamaət burulup jamaət qedirioa kariwidi, wə mana, bulut qedirni kapliwaldi həm Pərwərdigarning julasi ayan boldi. **43** Xuning bilən Musa bilən Harun jamaət qedirining aldioa berip turdi. **44** Pərwərdigar Musaoa səz kilip: — **45** Mən kəzni yumup aqkuqə ularni yokitip taxlixim üqün ikkinglar bu jamaəttin qikip neri ketinglar, — dəp buyruwidi, ikkiylən yikilip yərdə

düm yatti. **46** Musa Ḥarunoƣa: — Sən huxbuydanni elip uningoƣa qurbangaḥtiki ottin sal, uningoƣa huxbuy qoyup, ular üqün kafarət kəltürüxkə tezliktə jamaətning arisioƣa apar; qünki kəhr-oƣəzəp Pərwərdigarning aldidin qikti, waba baskili turdi, — dedi. **47** Ḥarun Musaning deginidək kilip, huxbuydanni elip jamaətning arisioƣa yügürüp kirdi; wə mana, waba kixilərning arisida baxlanoƣanidi; u huxbuyni huxbuydanoƣa selip, həlk üqün kafarət kəltürdi. **48** U ölüklər bilən tiriklər otturisida turuwidi, waba tohtidi. **49** Koraḥning wəkəsi munasiwiti bilən ölganlərdin baxka, waba səwəbidin ölganlər on tət ming yəttə yüz kixi boldi. **50** Ḥarun jamaət qedirining dərwazisi yenida turoƣan Musaning yenioƣa yenip kəldi; waba tohtidi.

17 Pərwərdigar Musaoƣa səz kilip mundak dedi: — **2** «Sən Israillaroƣa səz kilip, ulardin ata jəməti boyiqə, hər kəbilining əmiridin birdin on ikki ḥasa aloƣin; sən ularning hərbirining ismini əzining ḥasisioƣa yezip qoyoƣin. **3** Lawiy kəbilisining ḥasisioƣa Ḥarunning ismini yazoƣin, qünki hərbir ata jəmət kəbilə baxliki üqün bir ḥasa wəkil bolidu. **4** Sən bu ḥasilarni jamaət qediridiki həküm-guwaḥlik [sanduƙining] aldioƣa, yəni Mən sening bilən kərüxidioƣan yərgə qoyoƣin. **5** Wə xundak boliduki, Mən tallioƣan kixining bolsa, uning ḥasisi bih süridu; xundak kilip Israillarning silərgə oƣuduraxkan gəplirini tohtitip Manga anglanmaydioƣan kiliwetimən». **6** Xuning bilən Musa Israillaroƣa xundak səz kildi; ularning ḥəmmə əmirliri uningoƣa birdin ḥasini, jəmiy bolup on ikki ḥasini bərdi; hərbir ata jəmətkə bir ḥasa wəkil boldi, Ḥarunning ḥasisimu xularning iqidə idi. **7** Musa ḥasilarni həküm-guwaḥlik qedirioƣa əkirip Pərwərdigarning ḥuzurioƣa qoydi. **8** Wə xundak boldiki, Musa ətisi həküm-guwaḥlik qedirioƣa kiriwidi, mana, Lawiy jəmətigə wəkil boloƣan Ḥarunning ḥasisi bih sürüp, oƣunqilap, qeqəkləp, badam qüxkənidi. **9** Musa ḥasilarning ḥəmmisini Pərwərdigarning aldidin elip qikip, Israil həlkigə kərsətti; ular kərgəndin keyin hərkim əz ḥasilirini elip ketixti. **10** Pərwərdigar Musaoƣa: — Xu asiylik kiloƣuqi balilaroƣa bir agaḥ bəlgisi bolsun dəp Ḥarunning ḥasisini həküm-guwaḥning aldioƣa əkirip qoyoƣin. Xundak kilsang sən ularning oƣuduraxkan gəplirini tohtitip, Manga anglanmaydioƣan kilisən; ularmu xuning bilən ölüp kətməydu, — dedi. **11** Musa xundak kildi; Pərwərdigar əzigə ƙandak buyruoƣan bolsa u xundak kildi. **12** Israillar Musaoƣa səz kilip: — Biz nəpəstin ƙalay dəwatimiz, biz tügəxtuk, biz ḥəmmimiz tügəxtuk! **13** Pərwərdigarning ibadət qedirioƣa yeƙinlaxkanlar ölməy ƙalmaydu, xundak ikən, biz ḥəmmimiz mutlək nəpəstin ƙeliximiz kerəkmu? — deyixti.

18 Pərwərdigar Ḥarunoƣa mundak dedi: — Sən, oƣulliring wə ata jəmətingdikilər sening bilən birliktə mukəddəs jayoƣa munasiwətlik boloƣan gunaḥni, xuningdək sən wə oƣulliring birliktə kaḥinlik wəzipisigə munasiwətlik boloƣan gunaḥni üstünglərgə alisilər. **2** Sən ƙerindaxliring boloƣan Lawiy kəbilisidikilərni, yəni ata-bowiliringning kəbilisidikilərni əzüng bilən birləxtür ḥəm ularni hizmitingni kilixi üqün baxlap elip kəl; birak sən bilən oƣulliring sening bilən birliktə ḥəküm-guwaḥlik qediri aldida hizmətlərni kilsun. **3** Ular sening buyrukliringoƣa təyyar turup, xundakla qedirdiki barlik hizmət-wəzipisini ətəydu; pəkət mukəddəs jaydiki ƙaqa-ƙuqa əswablaroƣa wə ƙurbangaḥƙa yeƙinlaxmisun; undak kilsa, ularmu, silərmu ölüp ketisilər. **4** Ular sening bilən birlixip, jamaət qedirdiki wəzipini ətəp, kilidioƣan hərbir ixini kilsun; pəkətla ḥeq yat kixilər silərgə yeƙinlaxmisun. **5** Kəhr-oƣəzəp yənə Israillarning bexioƣa qüxmisun üqün, silər mukəddəs jaydiki wəzipə bilən ƙurbangaḥdiki wəzipini ətəxkə məs'ul bolunglar. **6** Mana, Mən Əzüm silərning ƙerindaxliringlar boloƣan Lawiylarni Israillar iqidin tallap qiktim; ular jamaət qedirining ixlirini kilixƙa Pərwərdigaroƣa təkdim kilinoƣan bolup, silərgə sowoƣa süpitidə ata kilinoƣan. **7** Lekin sən wə ooƣulliring sening bilən birliktə kaḥinlik wəzipənglərdə turup, ƙurbangaḥtiki barlik ixlarni ḥəm pərdə iqidiki ixlarni bejiringlar; silərning wəzipənglər xundak bolsun. Kaḥinlik wəzipisini, hizmitimdə boluxunglar üqün silərgə sowoƣa kilip bərdim; yat adəmlər yeƙinlaxsa, eltürüwetilsun. **8** Pərwərdigar Ḥarunoƣa mundak dedi: — Mən Manga sunuloƣan kətürmə ḥədiyələrni, yəni Israillar Manga mukəddəs dəp atioƣan barlik nərsilərni ülüxünglar bolsun dəp, mana mənggülük bəlgilimə bilən sanga wə sening əwladliringoƣa təkdim kildim. **9** Israillar otta sunidioƣan, «əng mukəddəs» nərsilərdin silərgə munular ƙaldurup berilidu: — ularning Manga atap sunoƣan barlik nərsiliri, yəni barlik axlik ḥədiyələrdin, barlik gunaḥ ƙurbanliklиridin, barlik itaətsizlik ƙurbanliklиridin «əng mukəddəs» ḥesablanoƣanliri, sanga wə əwladliringoƣa ata kilinidu. **10** Sən xu [ülüxüngni] «əng mukəddəs» süpitidə yegin, silərdin boloƣan hərbir ər kixi uni yesun; u sanga «əng mukəddəs» dəp bilinsun. **11** Munularmu sening bolidu: — Israillarning sowoƣatliri iqidin kətürmə ḥədiyələr, barlik pulanglatma ḥədiyələr sening; Mən ularni sanga, xundakla ooƣulliring bilən ƙizliringoƣa mənggülük bəlgilimə bilən təkdim kildim; sening əyüngdiki ḥərbir pak adəm uningdin yesə bolidu. **12** Zəytun meyidin əng esilini, yengi xarabtin əng esilini, xundakla axliktin əng esilini, yəni Israillar Pərwərdigaroƣa atap sunoƣan dəsləpki pixƙan məḥsulatlarning ḥəmmisini Mən sanga təkdim kilip bərdim. **13** Ular yərdin elip Pərwərdigaroƣa atap əkəlgən dəsləpki pixƙan nərsilərning ḥəmmisi sening bolsun; əyüngdiki ḥərbir pak adəm uningdin yesə bolidu. **14** Israilda Hudaoƣa mutlək atilidioƣan ḥərbir nərsə sening bolidu. **15** Ular Pərwərdigaroƣa atap kəltüridioƣan barlik janiwarlarning tunjiliri, məyli insan yaki ulaƣ-qarpay bolsun sening bolidu; ḥalbuki, insanlarning tunjilirini bolsa ularni tələm tələp yanduruwalsun wə napak ḥaywanlarning tunjilirini tələm tələp yanduruwalsun. **16** Tələm tələx kerək boloƣanlar üqün yexi bir aylиktin axƙanda tələm puli tələnsun; ularoƣa sən tohtatƙan baḥa boyiqə, yəni mukəddəs jaydiki xəkəlning əlqəm birliki boyiqə (bir xəkəl yigirmə gəraḥdur) baḥa qoyup, bəx kümüx xəkəl al. **17** Pəkət tunji kala, tunji qoy yaki tunji ooƣlakƙa tələm alsang bolmaydu; ularning ḥəmmisi mukəddəstur. Sən ularning ƙenini ƙurbangaḥƙa qeqip, meyini Pərwərdigaroƣa atap otta sunulidioƣan, Uningoƣa huxbuy kəltüridioƣan ƙurbanlik süpitidə kəydürgin. **18** Ularning gəxi sening bolidu; huddi «kətürmə ḥədiyə» kilinoƣan təx wə ong arƙa putioƣa ohxax, sanga təwə bolidu. **19** Israillar Pərwərdigaroƣa atap sunoƣan mukəddəs nərsilər iqidiki kətürmə ḥədiyə-ƙurbanlikning ḥəmmisini Mən sanga wə sening bilən billə turuwatƙan ooƣul-ƙizliringoƣa mənggülük bəlgilimə bilən təkdim kildim. Bu Pərwərdigar aldida sanga wə sening bilən billə turuwatƙan əwladliring üqün mənggülük tuzluk əḥdə bolidu. **20** Pərwərdigar Ḥarunoƣa mundak dedi: — [Israil] zeminida sening ḥeqƙandak mirasing bolmaydu, ularning arisidimu ḥeqƙandak nesiwəng bolmaydu; Israillar arisida mana Mən Əzüm sening nesiwəng, sening mirasingdurmən. **21** Lawiylaroƣa bolsa, ularning ətəydioƣan hizmətliri, yəni jamaət qedirdiki hizmiti üqün, mana Mən Israilda təkdim kilinoƣan barlik «ondin bir ülüx»ning ḥəmmisini ularoƣa miras kilip bərgənmən. **22** Buningdin keyin, gunaḥkar bolup ölüp kətməsliki üqün, Israillar jamaət qedirioƣa yeƙinlaxmisun. **23**

Jamaət qediridiki hizmətni bolsa, uni ətigüqilər pəkət Lawiylarla bolidu wə xu ixta boloŋan gunahini əzliri üstigə alidu, bu silər üqün əwladmu-əwlad mənggülük bir bəlgilimə bolidu; ularning Israillarning iqidə ḥeqḳandaḳ mirasi bolmaydu. **24** Qünki Israillarning Pərwərdigaroŋa atap kətürmə ḥadiyə süpitidə sunoŋan «ondin bir ülüx»ni Lawiylaroŋa miras ḳilip təḳdim ḳilidioŋan boldum; xunga Mən ular tooŋruluḳ: Israillar iqidə ḥeqḳandaḳ mirasi bolsa bolmaydu, — dedim. **25** Pərwərdigar Musaoŋa mundaḳ dedi: — **26** Sən Lawiylaroŋa eytḳin: «Silər Israillarning ḳolidin Mən silərgə miras bolsun dəp təḳdim ḳiloŋan «ondin bir ülüx»ni aloŋan ikənsilər, silər xu ondin bir ülüxning yənə ondin bir ülüxini ayrip, uni Pərwərdigaroŋa atap kətürmə ḥadiyə süpitidə sununglar. **27** Bu yol bilən silərning xu «kətürmə ḥadiyə»nglar silərgə «hamandiki axliḳinglar»din ḥəm «xarab kəlqikidiki tolup taxḳan xarabinglar»din ataloŋanlar ḥesablinidu. **28** Bundaḳ boloŋanda, silər Israillarning ḳolidin aloŋan ondin bir ülüxning ḥəmmisidin Pərwərdigaroŋa atap kətürmə ḥadiyə sunisilər; silər Pərwərdigaroŋa atioŋan xu «kətürmə ḥadiyə»ni kaḥin Ḥarunoŋa beringlar. **29** Silərgə təḳdim ḳilinoŋan barliḳ nərsilərdin əng esilini elip xularni muḳəddəs ḥesablap «Pərwərdigaroŋa ataloŋan toluḳ kətürmə ḥadiyə» süpitidə sununglar». **30** Xunga sən Lawiylaroŋa eytḳinki, «Silər xulardin əng esilini kətürüp sunsanglar, bu silər Lawiylarning hamandiki axliḳinglar wə xarab kəlqikidiki xarabinglaroŋa ohxax ḥesablinidu. **31** Xundaḳ ḳiloŋandin keyin silər wə əydikiliringlar xu «ondin bir ülüx»lərni halioŋan yərdə yesənglar bolidu, qünki bu silərning jamaət qediridiki hizmitinglarning in'ami bolidu; **32** Silər [xu ülüxlərdin] əng esilini kətürüp sunsanglar, muxu ixinglar səwəbidin gunaḥḳar bolmaysilər. Undaḳ ḳilsanglar silər Israillar atioŋan muḳəddəs nərsilərni buloŋimaysilər, xuning bilən əlməysilər».

19 Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Mən Pərwərdigar əmr ḳiloŋan ḳanun-bəlgilimə xuki: — Sən Israillaroŋa buyruoŋin, ular bejirim, nuḳsansiz, boyunturuḳ selinmioŋan ḳizil yax siyirdin birni sening yeningoŋa əkəlsun. **3** Sən siyirni kaḥin Əliazaroŋa tapxur, u uni qedirgaḥning sirtioŋa əpqiḳsun, andin birsi siyirni uning aldida booŋuzlisun. **4** Kaḥin Əliazar barmiḳini ḳanoŋa miləp, jamaət qedirining aldioŋa ḳaritip yəttə mərtəm qaqsun. **5** Andin birsi Əliazarning kəz aldida pütkül siyirni kəydürsun, yəni uning terisi, gəxi, ḳeni wə tezəklirini kəydürsun. **6** Kaḥin kedir yaoŋiqi, zofa əsümlüki wə ḳizil rəhtni siyir kəydürülidioŋan otḳa taxlisun. **7** Andin kaḥin əz kiyimini yusun wə bədinini suda yusun, andin keyin bargaḥḳa kirixkə bolidu; lekin kaḥin kəq kirgüqə napak sanalsun. **8** Siyirni kəydürgən kiximu kiyimlirini su bilən yuyup, əz bədinini suda yusun, andin u kəq kirgüqə napak sanalsun. **9** Pak bir adəm siyirning külini yioŋip bargaḥning sirtidiki pak bir yərgə ḳoysun; u Israil jamaiti üqün «napakliḳni qiḳaroŋuqi su»ni yasaxḳa xu yərdə saḳlansun, u bir «gunaḥni pakliooŋuqi»dur. **10** Siyirning külini yioŋixturoŋan adəm əzining kiyimlirini yusun wə kəq kirgüqə napak sanalsun. Bu Israillaroŋa wə ularning arisida turuwatḳan musapirlaroŋa mənggülük ḳanun-bəlgilimə bolidu. **11** — Ölükkə, yəni ḥərḳandaḳ əlgən kixining jəsitigə tegip kətkən ḥərbir kixi yəttə kün napak sanilidu. **12** U adəm üqinqi küni [axu su] bilən əzini paklisun, ḥəmdə yəttinqi künimu paklisun, andin u pak sanilidu; əgər u üqinqi küni ḥəmdə yəttinqi küni əzini paklimisa, pak sanalmaydu. **13** Ḥərḳandaḳ adəm ölükkə, yəni ḥərḳandaḳ əlgən kixining jəsitigə tegip kətsə, ḥəmdə əzini paklimisa, Pərwərdigarning qedirini buloŋioŋan bolidu; xu kixi Israil arisidin üzüp taxlinidu; qünki «napakliḳni qiḳaroŋuqi su» uningoŋa sepilmigəqkə, u napak sanilidu; uning napakliḳi tehiqə üstidə turidu. **14** Əgər birər kixi bir qedir iqidə ölüp ḳaloŋan bolsa, u tooŋruluḳ ḳanun-bəlgilimə mundaḳ bolidu: — xu qedirooŋa kirgən ḥərbirsi wə qedirda turup ḳaloŋanlarning ḥərbiri yəttə kün napak sanilidu. **15** Ḥərbir oquḳ turoŋan, aoŋzi yepilmioŋan ḳaqa-ḳuqilarning ḥəmmisi napak sanilidu. **16** Xuningdək dalada ḳiliq-xəmxər bilən eltürülgənlərgə, yaki əzi ölüp ḳaloŋanning ölükigə, yaki adəmning ustihininioŋa yaki ḳəbrisigə təgkən ḥərbir kixi yəttə küngiqə napak sanilidu. **17** Kixilər bu napak kixi üqün «paklanduroŋuqi ḳurbanliḳ»ning külidin azraḳ elip komzəkkə selip, ularning üstigə eḳin su ḳuysun. **18** Andin pak bir kixi zofa əsümlükini elip xu suoŋa təgküzüp uni qedirooŋa wə iqidiki barliḳ ḳaqa-ḳuqilaroŋa ḥəm xu yərdə turoŋan barliḳ kixilərning üstigə sepip ḳoysun, wə yənə uni ustihanoŋa, eltürülgüqigə yaki ḳəbrigə təgkən kixining üstigə sepip ḳoysun. **19** Üqinqi küni wə yəttinqi küni ḥeliḳi pak adəm [pak bolmioŋan adəmlərning] üstigə xu suni sepip ḳoysun; xundaḳ ḳiloŋanda, yəttinqi künigə kəlgəndə u kixi paklanoŋan bolidu; andin u kixi kiyimlirini yuyup, bədinini suda yusun, kəq kirgəndə u pak sanilidu. **20** Lekin napak bolup ḳelip, əzini paklimioŋan kixi Pərwərdigarning muḳəddəs jayini buloŋioŋini üqün, jamaət arisidin üzüp taxlinidu; «napakliḳni qiḳaroŋuqi su» uning üstigə sepilmigən, xunga u napak sanilidu. **21** Bu Israillaroŋa mənggülük bəlgilimə bolidu, «napakliḳni qiḳaroŋuqi su»ni səpkən kixi bolsa əzining kiyimlirini yusun wə «napakliḳni qiḳaroŋuqi su»oŋa təgkən kixi kəq kirgüqə napak sanalsun. **22** Napak kixi təgkən ḥərḳandaḳ nərsimu napak sanilidu; bu nərsilərgə təgkən kixilərmu kəq kirgüqə napak sanalsun.

20 Birinqi ayning iqidə Israillar, yəni pütkül Israil jamaiti Zin qəligə yetip kelip, Ḳadəxtə turup ḳaldi; Məryəm xu yərdə wapat boldi wə xu yərgə dəpnə ḳilindi. **2** Jamaətkə iqidioŋanoŋa su yoḳ idi, ular yioŋilip Musa bilən Ḥarunoŋa ḥujum ḳiloŋili turdi. **3** Həlḳ Musa bilən təgixip: — Ḳerindaxlirimiz Pərwərdigarning aldida ölgən qaoŋda bizmu billə əlsək boptikən! **4** Silər nemə üqün biz wə qarpaylirimizni bu yərdə ölüp kətsun dəp, Pərwərdigarning jamaitini bu qəl-jəzirigə baxlap kəldinglar? **5** Silər nemə üqün bizni Misirdin elip qiḳip bundaḳ dəḥxətlik yərgə əkəldinglar? Bu yərdə ya terikqilik ḳiloŋili yər bolmisa, ya ənjür, üzüm, anar bolmisa, iqidioŋanoŋa sumu bolmisa, — deyixti. **6** Xuning bilən Musa bilən Ḥarun jamaəttin ayrilip jamaət qedirining dərwazisi aldioŋa kelip düm yiḳiliwidi, Pərwərdigarning julasi u ikkisigə ayan boldi. **7** Pərwərdigar Musaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **8** Ḥasini ḳolungoŋa al, andin sən akang Ḥarun bilən birliktə jamaətni yioŋip, ularning kəz aldidila ḳoram taxḳa buyruḳ ḳil; xundaḳ ḳilsang ḳoram tax əz süyini qiḳiridu; xu yol bilən sən ularoŋa su qiḳirip, jamaət wə qarpayliri iqidioŋanoŋa su berisən. **9** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə Pərwərdigarning ḥuzuridin ḥasini aldi. **10** Musa bilən Ḥarun ikkisi jamaətni ḳoram taxning aldioŋa yioŋdi wə Musa ularoŋa: — Gepimgə ḳulaḳ selinglar, i asiylar! Biz silərgə bu ḳoram taxtin su qiḳirip berəylimu?! — dedi. **11** Andin Musa ḥasisi bilən ḳoram taxni ikki ḳetim uruwidi, naḥayiti kəp su eḳip qiḳti, sudin jamaətmu, qarpaylarmu iqixti. **12** Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunoŋa: — Silər Manga ixənməy, Israillar aldida Meni muḳəddəs dəp ḥərmətlimigininglar üqün, ikkinglarning bu jamaətni Mən ularoŋa təḳdim ḳilip bərgən zeminoŋa baxlap kirixinglaroŋa yol ḳoymaymən, — dedi. **13** Su qiḳiriloŋan jay «Məribaḥ suliri» dəp ataloŋan; Israillar xu yərdə Pərwərdigar bilən takallaxḳanliḳi üqün, U ularning otturisida Özining muḳəddəs ikənlikini kərsətti. **14** Musa Ḳadəxtin Edom

padixaḥi bilən kərüxüxkə əlqi əwətip uningoɣa: «Ḳerindaxliri Israil mundaḳ dəydu: — Biz tartiwatḳan jəbr-japalarning ḳandaḳliḳi əzlirigə məlum, **15** bizning ata-bowilirimiz Misiroɣa qüxkən bolup, biz Misirda uzaḳ zaman turup kəttuḳ; misirliḳlar bizgimu, bizning ata-bowilirimizoɣimu yaman muamilə ḳildi; **16** biz Pərwərdigaroɣa yeliniweduḳ, U bizning zarimizoɣa ḳulaḳ selip, Pərixtə əwətip bizni Misirdin elip qiḳti. Ḥazir mana, biz əzlirining qegrisioɣa jaylaxḳan Ḳadəx degən bir xəḥərdə turuwatimiz. **17** Əmdi bizning zeminliridin ətüximizgə ruhsət ḳiloɣan bolsila, biz etiz-erik wə üzümzarliḳlardin ətməymiz, ḳuduḳliringladin sumu iqməymiz; «Han yoli» bilən mengip qegriliridin ətüp kətküqə ong-soloɣa burulmaymiz» — dedi. **18** Lekin Edomlar uningoɣa: «Silərning bizning zeminimizdin ətüxünglərgə bolmaydu, ətimən desənglar ḳiliq kətürüp silərgə jənggə qiḳimiz» — dedi. **19** Israillar uningoɣa: «Biz «kətürülgən yol» bilən mangimiz, əzimiz wə mallirimiz süyünglarni iqsək, nərhi boyiqə ḥəḳḳini berimiz; biz pəḳət piyadə ətüp ketimiz, baxḳa ḥeq təlipimiz yoḳ» dewidi, **20** Edom padixaḥi: «Yaḳ. Ətməysilər!» dedi. Edom [padixaḥi] naḥayiti kəp adimini baxlap qiḳip Israillaroɣa zor ḥəywə kərsətti. **21** Xundaḳ ḳilip Edomlar Israillarning ularning təwəlikidin ətüxigə ənə xu yosunda yol ḳoymidi; xuning bilən Israillar Edomlarning aldidin burulup kətti. **22** Ular Ḳadəxtin yoloɣa qiḳti; pütkül Israil həlḳi Ḥor teoɣioɣa kəldi. **23** Pərwərdigar Edomning qegrisidiki Ḥor teoɣida Musa bilən Ḥarunoɣa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **24** Ḥarun əz həlḳligə ḳoxulup ketidu; ikkinglar Məribaḥ suliri degən jayda Mening əmrimgə hilapliḳ ḳiloɣininglar üqün, uning Mən Israillaroɣa təḳdim ḳilip bərgən zeminoɣa kirixigə bolmaydu. **25** Sən Ḥarun bilən ooɣli Əliazarni elip Ḥor teoɣioɣa qiḳip; **26** Ḥarunning kiyimlirini saldurup, ooɣli Əliazaroɣa kiydürüp ḳoy; Ḥarun xu yərdə ölüp, əz həlḳligə ḳoxulidu. **27** Musa Pərwərdigarning deginidək ḳildi, üqəylən pütkül jamaətning kəz aldida Ḥor teoɣioɣa qiḳti. **28** Musa Ḥarunning kiyimlirini saldurup uning ooɣli Əliazaroɣa kiydürüp ḳoydi; Ḥarun taoɣning qoḳḳisida öldi. Andin Musa bilən Əliazar taoɣdin qüxüp kəldi. **29** Pütkül jamaət Ḥarunning ölgənlikini bildi; xuning bilən pütün Israil jəməti Ḥarun üqün ottuz kün matəm tutti.

21 Jənubta turuxluḳ Arad məmlikitining Ḳanaaniylardin boloɣan padixaḥi Israillarning Atarim yoli bilən keliwatḳanliḳini anglap, qiḳip ular bilən soḳuxup, nəqqəylənni tutḳun ḳilip kətti. **2** Andin Israillar Pərwərdigaroɣa ḳəsəm iqip: «Əgər bu həlḳni bizning ḳolimizoɣa pütünləy tapxuridioɣan bolsang, ularning xəḥərlirini wəyran ḳilip taxlaymiz» — dedi. **3** Pərwərdigar Israillarning pəryadini anglap, Ḳanaanliylarni ularning ḳolioɣa tapxurdi, xuning bilən ular Ḳanaaniylarni ularning xəḥərliri bilən ḳoxup wəyran ḳildi; xu səwəbtin ular xu yərni «Hormaḥ» dəp atidi. **4** Ular Ḥor teoɣidin yoloɣa qiḳip, Edom zeminini aylinip ətüx üqün, Ḳizil dengiz boyidiki yolni boylap mangdi; həlḳ muxu yol səwəbidin kənglidə tolimu taḳətsiz bolup, **5** Hudaoɣa wə Musaoɣa ḳarxi qiḳip: — Silər nemə üqün bizni qəl-jəziridə əlsun dəp Misir zeminidin baxlap qiḳḳansilər? Bu yərdə ya axliḳ, ya su yoḳ, kənglimiz bu ərzimәs nanlardin bizar boldi, deyixti. **6** Xu səwəbtin Pərwərdigar ularning arisioɣa zəḥərlik yilanlarni əwətti; yilanlar ularni qaḳti, xu səwəbtin Israillardin nuroɣun adəm ölüp kətti. **7** Həlḳ Musaning aldioɣa kelip uningoɣa: — Biz aoɣzimizni buzup, Pərwərdigaroɣa ḥəm sanga ḥujum ḳilip, yaman gəp ḳilip gunaḥ ḳilduḳ; Pərwərdigaroɣa tilawət ḳilsang, u bu yilanlarni arimizdin elip kətkəy, — dewidi, Musa həlḳ üqün dua ḳildi. **8** Pərwərdigar Musaoɣa: — Sən bir zəḥərlik yilanning xəklini yasap hadioɣa esip ḳoyoɣin; yilan qeḳiwaloɣan ḥərbiri uningoɣa ḳarisila ḳayta ḥayatḳa erixidu, — dedi. **9** Musa mistin bir yilan yasitip hadioɣa esip ḳoydi; wə xundaḳ boldiki, yilan birkimni qeḳiwaloɣan bolsa, u bu mis yilanoɣa ḳarisila, ular ḥayat ḳaldi. **10** Israillar yənə yoloɣa qiḳip Obotḳa kelip qedir tikti. **11** Yənə Obottin yoloɣa qiḳip, Moab zeminining udulida kün qiḳix tərəptiki Iyə-Ibarimoɣa kelip qedir tikti. **12** Ular yənə u yərdin yoloɣa qiḳip Zərəd jiloɣisida qedir tikti. **13** Yənə u yərdin mengip Amoriylarning zeminining qetidin qiḳip qəl-bayawandin ətüp, ekip turoɣan Arnon dəryasining u ḳetida qedir tikti (qünki Arnon dəryasi Moabiylarning qegrisi bolup, Moabiylar bilən Amoriylarning otturisida idi. **14** Xunga «Pərwərdigarning jəngnamisi» degən kitabta: — «Sufaḥdiki Waḥəb wə dərya-wadiliri, Arnon dəryasi wə jiloɣilirining yanbaoɣirliri, Arning turaloɣusioɣiqə yetip, Moabning qegrisioɣa qüxidu» dəp pütülgənidi). **16** [Israillar] yənə u yərdin mengip Bəərgə kəldi; «[Bəər]» ḳuduḳ degən mənidə bolup, ilgiri Pərwərdigar Musaoɣa: «Sən həlḳni yioɣ, Mən ularoɣa iqidioɣan su berəy» degəndə xu ḳudukni kəzdə tutḳan. **17** Xu qaoɣda Israillar munu nahxini eytixḳan: — «Aḥ ḳuduḳ, qiḳsun süyüng bulduḳlap, Nahxa eytinglar, ḳudukḳa beoɣixlap: **18** Bu ḳudukni əmirlər, Həlḳning kattiliri ḳazoɣan, Ḳanun qiḳaroɣuqining səzi bilən, Ḥasiliri bilən ḳazoɣan». Israillar qəl-bayawandin yənə Mattanaḥḳa, **19** Mattanaḥtin Naḥaliyəlgə, Naḥaliyəldin Bamotḳa, **20** Bamottin Moab dalasidiki jiloɣioɣa, yənə qəl-bayawan tərəpkə ḳarap turoɣan Pisgaḥ teoɣining qoḳḳisioɣa yetip bardi. **21** Israillar Amoriylarning padixaḥi Sihonning aldioɣa əlqilərni əwətip: **22** — Bizning əz zeminliridin ətüweliximizgə ijazət bərgəyla; biz silining etizliḳlirioɣa wə üzümzarliḳlirioɣa kirməymiz, ḳuduḳliridin sumu iqməymiz; təwəliridin ətüp kətküqə «Han yoli»din qiḳmaymiz, — dedi. **23** Sihon Israillarni əz qegrisidin ətkili ḳoymayla ḳalmastin, əksiqə u Israillar bilən soḳuximən dəp, əzining barliḳ həlḳini yioɣip qəlgə ḳarap atlandi. U Yaḥazoɣa kelip Israiloɣa ḥujum ḳildi. **24** Israillar uni ḳiliq bilən qepip əltürüp, uning yurtini Arnon dəryasidin Yabbok dəryasioɣiqə, yəni Ammoniylarning qegrisioɣiqə igilidi; Ammoniylarning qegrisi bolsa bək mustəḥkəm idi. **25** Israillar bu yərdiki ḥəmmə xəḥərni igilidi ḥəm Amoriylarning xəḥərlirigə, yəni Ḥəxboneoɣa wə uningoɣa təwə barliḳ yeza-ḳixlaḳlaroɣimu kirip orunlaxti. **26** Qünki Ḥəxbon əslidə Amoriylarning padixaḥi Sihonning mərkiziy xəḥiri idi; Sihon əslidə Moabning ilgiriki padixaḥi bilən soḳuxḳan, uning Arnon dəryasioɣiqə boloɣan ḥəmmə zeminini tartiwaloɣanidi. **27** Xu səwəbtin xairlar: — «Ḥəxboneoɣa kelinglar! Mana Sihonning xəḥiri yengiwaxtin ḳurulsun, Sihonning xəḥiri məḥkəm ḳilinsun. **28** Qünki Ḥəxbonning əzidin qiḳti bir ot, Sihonning xəḥiridin bir yalḳun yalḳunlap, Yutuwətti Moabtiki Ar xəḥirini, Arnondiki egiz jaylarning əmirlirini. **29** Way sanga əy Moab! Ḥəy Kemoxning ümmiti, tügəxtinglar! Qünki [Kemox] əz ooɣullirini ḳaqḳunoɣa aylandurdi, Ḳizlirini əsirlikkə berip, Amoriylarning padixaḥi Sihonoɣa tutup bərdi! **30** Biz ularni yiḳitiwəttuḳ, Ḥəxbon taki Dibonoɣiqə ḥalak boldi; Biz ḥətta Nofaḥḳiqə (Nofaḥtin Mədəbaoɣa yetidu) ularning yurtini wəyran ḳiliwəttuḳ!» — dəp xeir yezixḳanidi. **31** Xuning bilən Israillar ənə xu tərikidə Amoriylarning yurtioɣa orunlaxti. **32** Musa Yaazərni qarlap kelixkə qarlioɣuqilarni əwətti; andin Israillar Yaazərning yeza-ḳixlaḳlirini ixoɣal ḳilip, u yərlərdiki Amoriylarni yeridin ḳooɣliwətti. **33** Xuningdin keyin Israillar burulup, Baxanning yolini boylap mangdi; Baxanning padixaḥi Og wə uning barliḳ həlḳi qiḳip Ədrəydə Israillar bilən jəng ḳilixḳa səp tüzdi. **34** Pərwərdigar Musaoɣa: — Ḳorḳma, Mən uni, uning barliḳ həlḳi ḥəm zeminini ḳolungoɣa tapxurimən; sən uni ilgiri Ḥəxbonda

turuxluk Amoriylarning padixahi Sihonni kiloŋandək kilisən, — dedi. **35** Xuning bilən ular Og bilən uning ooŋullirini həm barlik həlkining birini koymay kirip taxlidi wə uning zeminini igilidi.

22 Israillar yənə yoloŋa kikip Moab tüzlənglikliridə, yəni Iordan dəryasining xərk təripidə, Yerihoning udulida qedir tikti. **2** Israillarning Amoriylaroŋa kiloŋan ixlirining həmmisini Zipporning ooŋli Balak kərüp turoŋanidi. **3** Moablar həlktin intayin korkuxti, qünki ular bək kəp idi; Moabiylar Israillarning səwəbidin bək alakzadə bolup ketixti. **4** Moabiylar Midiyan akşakallirioŋa: «Bu bir top adəm ətrapimizdiki həmmə nərsini, huddi kala etizdiki otni yalmioŋandək yalmap yəp ketidioŋan boldi» — deyixti. U qaoŋda Zipporning ooŋli Balak Moabning padixahi idi. **5** U əlqilərni Beorning ooŋli Balaamning aldioŋa, Balaamning ana yurtidiki uluoŋ dərya boyidiki Petor xəhirigə berip, Balaamni qakirip kelixkə əwətip: padixahimiz: — «Karisila, bir həlk Misirdin qikkanidi; mana, ular pütün zeminoŋa yamrap kətti, mana ular bizning udulimizoŋa kelip qüxti. **6** Ular meningdin küqlük boloŋaqka, əmdi əzliri kelip bu həlkni mən üqün bir karoŋap bərgən bolsila; bəlkim mən ularni yengip, bu zemindin koolap qikirixim mumkin; qünki əzliri kimgə bəht tilisilə xuning bəht kuqidioŋanlikini, kimni karoŋisila, xuning karoŋixka kalidioŋanlikini biliman» dəydu, dənglar, — dedi. **7** Moabning akşakalliri bilən Midiyanning akşakalliri kollirida pal selix in'amlirini elip mangdi; ular Balaamning aldioŋa kelip Balakning gəplirini yətküzdi. **8** Balaam ularoŋa: — Bügün ahxam muxu yərdə konup kelinglar, mən Pərwərdigarning manga kiloŋan sözi boyiqə silərgə jawap yətküziman, — dedi. Xuning bilən Moabning xu əmirliri Balaamningkidə konup kaldi. **9** Huda Balaamningkigə kelip: — Sening bilən billə turoŋan bu adəmlər kim? — dewidi, **10** Balaam Hudaoŋa: — Moab padixahi Zipporning ooŋli Balak əlqilərni əwətip manga: **11** «Karisila, Misirdin bir həlk qikkanidi, ular pütün zeminoŋa yamrap kətti; bu yərgə kelip mening üqün ularni karoŋap bərsilə, xundak kilsila bəlkim ularni yengip, bu yərdin kooliwetəlixim mumkin» — dedi, — dedi. **12** Huda Balaamoŋa: Sən ular bilən billə barsang bolmaydu, u həlkni karoŋisangmu bolmaydu, qünki ularoŋa bəht-bərikət ata kilinoŋan, — dedi. **13** Balaam ətigən turup Balakning əməldarlirioŋa: — Silər əz yurtunglaroŋa kaytip ketinglar, qünki Pərwərdigar mening silər bilən billə beriximoŋa ruhsət kilmidi, — dedi. **14** Moabning əməldarliri kopup Balakning yenioŋa kelip uningoŋa: — Balaam biz bilən billə kelixkə unimidi, — dedi. **15** Xuning bilən Balak tehimu kəp wə tehimu mətiwər əməldarlarni əwətti, **16** Ular Balaamning aldioŋa kelip uningoŋa: — «Zipporning ooŋli Balak mundak dəydu: — «Heqnemə silining yenimoŋa kelixlirini tosumioŋay; **17** qünki mən əzlirini zor xan-xəhrətkə igə kilimən; nemə desilə makul dəymən; xunga manga əxu həlkni karoŋap bərsilila bolidu», — dedi. **18** Balaam Balakning hizmətkarlirioŋa jawabən: — Balak manga əzining altun-kümüxkə lik toloŋan əz əyini bərsimu, məyli qong yaki kiqik ix kilay, Hudayim Pərwərdigarning manga buyruoŋanliridin halkip ketəlməymən. **19** Silərmu bügün ahxam muxu yərdə konup kelinglar, Pərwərdigar yənə xu ixlar tooŋrisida manga nemə dəydikin, xuni bilay, — dedi. **20** Xu keqisi Huda Balaamningkigə kelip uningoŋa: — U kixilər seni təklip kilip kalgən bolsa, ular bilən billə baroŋin, lekin sən Mening sanga eytidioŋanlirim boyiqə ix kilixing kerək, — dedi. **21** Balaam ətigən turup exikini tokup Moabning əmirliri bilən billə mangdi. **22** Huda Balaamning mangoŋanlikidin oŋəzəpləndi; Pərwərdigarning Pərixtisi uni tosuxka yolda turatti. U xu qaoŋda exikigə minip ikki oŋulami bilən billə ketiwatatti. **23** Mada exək Pərwərdigarning Pərixtisining koliona kiliq aloŋan halda yolda turoŋanlikini kərüp, yoldin qikip etizlik bilən mengiwidi, Balaam exəkni yoloŋa qikip mengixka dumbalap urdi. **24** Pərwərdigarning Pərixtisi ikki təripi tosma tam bilən tosaloŋan üzümzarlikтiki tar bir yolda turuwaldi. **25** Exək Pərwərdigarning Pərixtisini kərüp, tamoŋa kistilip mengip, Balaamning putini tamoŋa kistap yarilandurup koydi; Balaam exəkni yənə dumbalidi. **26** Pərwərdigarning Pərixtisi bolsa yənə aldioŋirak berip, ong ya soloŋa buruluxka bolmaydioŋan tehimu tar bir yərdə kütüp turdi. **27** Exək Pərwərdigarning Pərixtisini kərüp mangmay, Balaamning astida yetiwaldi; Balaam kattik hapa bolup, exəkni hasisi bilən kattik dumbalap kətti. **28** Bu qaoŋda Pərwərdigar exəkkə zuwan kirgüzüwidi, exək Balaamoŋa: — Meni üq ketim dumbalaydioŋanoŋa sanga nemə yamanlik kiptimən? — dewidi, **29** Balaam exəkkə: — Sən meni sətləxtürdüng, kolumda kiliq boloŋan bolsa idi, seni qepip eltürüwetəttim! — dedi. **30** Exək Balaamoŋa: — Mən seningki boloŋinimdin tartip minip kalgən exiking mən əməsmu? Ilgiri mən sanga muxundak kilix aditim bolup bakkanmu? — dewidi, — Yak, — dedi [Balaam]. **31** Ənə xu qaoŋda Pərwərdigar Balaamning kəzlirini aqti, Balaam Pərwərdigarning Pərixtisining kiliqini oŋilipidin qikirip, yolda turoŋanlikini kərdi; u yərgə bexini koyup səjdə kildi. **32** Pərwərdigarning Pərixtisi uningoŋa: — Sən exikingni nemə üqün üq ketim dumbalaysən? Karioŋina, mangoŋan yolung Mening nəzirimdə tətür boloŋaqka, seni tosuxka qikkuqi Mən Özüm idim. **33** Exək Meni kərüp üq ketim Mening aldimdin burulup kətti; əgər exək Mening aldimdin burulup kətmigən bolsa, Mən allikaqan seni eltürüp exəkni tirik kalduroŋan bolattim, — dedi. **34** Balaam Pərwərdigarning Pərixtisiga: — Mən gunahkarmən, Özlirining yolda meni tosup turoŋanlikлirini kərməptimən; mubada əmdi mening berixim nəzərliridə rəzil kərünsə, mən kaytip ketəy, — dedi. **35** Pərwərdigarning Pərixtisi Balaamoŋa yənə: — Boptu, bu kixilər bilən billə baroŋin, birak pəkət Mən sanga degən səznila degin, — dedi. Xuning bilən Balaam Balakning əməldarliri bilən billə mangdi. **36** Balak Balaamni keliwetiptu dəp anglap, karxi elix üqün Moabning Arnon dəryasining boyidiki, qegrining əng bexidiki xəhirigə kəldi: **37** — Mən silini qakirixka xunqə jiddiy əlqi əwətkənidim, nemə üqün kelixkə unimidila? Mən silini xan-xəhrətkə igə kilalmayttimmu? — dedi Balak Balaamoŋa. **38** — Karisila, mana kəldimoŋu, əmdi mən əz aldimoŋa birnemə deyələyttimmu? — dedi Balaam, — Huda aoŋzimoŋa nemə gəpni salsa, mən xunila dəymən. **39** Balaam Balak bilən billə yoloŋa qikip Kiriat-Huzotka kəldi. **40** Balak kala, koylarni soyup kurbanlik kilip, ularning gəxidin Balaam wə uning bilən billə boloŋan əmirlərgə əwətip bərdi. **41** Andin Balak ətisi səhərdə Balaamni Baalning egiz jayliroŋa elip qikti; u xu yərdin Israil həlkining əng qəttiki bir kismini kərdi.

23 Balaam Balakka: — Sili muxu yərgə manga yəttə kurbangah yasitip bərsilə, muxu yərgə yənə yəttə buka bilən yəttə koxkarmu hazirlap bərsilə, — dedi. **2** Balak Balaamning deginidək kilip bərdi; Balak bilən Balaam ikkisi hərbir kurbangahka kurbanlik kilixka birdin buka bilən birdin koxkar sundi. **3** Balaam Balakka: — Sili əz kəydürmə kurbanliklirining yenida tursila, mən aldioŋa barimən, Pərwərdigar mening bilən kərüxüxkə keləmdikin? U manga nemə dəp kərsətmə bərsə, mən əzlirigə xuni dəp berimən, — dedi wə bir dənggə qikti. **4** Huda Balaam bilən kərüxti; Balaam Hudaoŋa: — Mən yəttə kurbangah hazirlattim, hərbir kurbangahka kurbanlik süpitidə birdin buka bilən birdin koxkar sundum, — dedi. **5** Pərwərdigar Balaamning aoŋzioŋa bir sözni selip: — Balakning yenioŋa kaytip berip uningoŋa mundak,

mundaq degin, — dedi. **6** Xuning bilən u Balaqning yenioƣa qaytip bardi. Mana, u wə Moabning barliq əmirliri uning kəydürmə qurbanliqining yenida turatti. **7** Balaam kalam səzini aoƣzioƣa elip mundaq dedi: — Balaq meni Aram degən yurttin, Moab xaḥi Balaq meni məxriq taoƣliridin elip kelip, Mundaq dedi: — Kəl, mening üqün Yaqupni qaroƣioƣin. Kəl, Israilni rasa bir səküp əyibligin. **8** Tənggri Θzi qaroƣimioƣan birawni mən qandaq qaroƣay? Pərwərdigar Θzi səküp əyiblimigən birawni mən qandaq səküp əyibləy? **9** Mən qoram taxlarning qoqqilirida turup uni kərməktimən, Dənglərdə turup uningoƣa nəzər salmaqtimən; Mana, ular yəkkə yaxaydioƣan bir qowm, Ular baxqa qowmlarning qatarida sanalmaydu. **10** Yaqupning topilirini kim ḥesablap qiqalaydu? Ḥətta Israilning təttin birinimu kim sanap qiqalaydu? Mening jenim ḥəqqaniyning əlümidək əlsun, Mening ahirim uningkidək boloƣay! **11** Balaq Balaamoƣa qarap: — Sən manga nemə qiliwatisən?! Mən seni düxmənlirimni qaroƣap berixkə qaqiritqan tursam, mana sən əksiqə pütünləy ularoƣa amət tiliding! — dedi. **12** — Pərwərdigarning aoƣzimoƣa saloƣinini yətküzüxkə kəngül qoymisam bolamti? — dəp jawap bərdi Balaam. **13** Balaq Balaamoƣa: — Mening bilən billə baxqa bir yərgə barsila, ularni xu yərdin kərələyla; biraq ularning ḥəmmisini əməs, ularning qegridiki bir qisminila kərələyla; sili xu yərdə turup ularni mən üqün qaroƣap bərsilə, — dedi. **14** Xuning bilən Balaq Balaamni «Zofimning dalasi»oƣa, Pisgaḥ teoƣining qokqisioƣa baxlap berip, xu yərdə yəttə qurbangaḥ saldurup, ḥərbir qurbangaḥqa qurbanlik süpitidə birdin buqa, birdin qoxqar sundi. **15** Balaam Balaqqa: — Sili muxu yərdə əzlirining kəydürmə qurbanliklirining yenida turup tursila, mən awu yaqqa berip kərüxüp kelay, — dedi. **16** Pərwərdigar Balaam bilən kərüxüp, uning aoƣzioƣa bir səzni selip: — Sən Balaqning yenioƣa qaytip uningoƣa mundaq, mundaq degin, — dedi. **17** Balaam Balaqning yenioƣa qaytip kəlgəndə, mana, u wə Moabning barliq əmirliri uning kəydürmə qurbanliqining yenida turatti. — Pərwərdigar nemə dedi? — dəp soridi Balaq. **18** Balaam kalam səzini aoƣzioƣa elip mundaq dedi: — «Ḥəy Balaq, sən qopup anglioƣin, Aḥ, Zipporning ooƣli, manga qulaq saloƣin. **19** Tənggri insan əməstur, U yaloƣan eytmaydu, Yaki adəm balisimu əməstur, U puxayman qilmaydu. U degənikən, ixqa axurmay qalamdu? U səz qiloƣanikən, wujudqa qikarmay qalamdu? **20** Mana, manga «bərikətlə» dəp tapxuruldi, U bərikətligənikən, buni mən yanduralmaymən. **21** U Yaqupta ḥeq gunaḥ kərmigən, Israilda naḥəqliqni uqratmioƣan. Hudasi Pərwərdigar uning bilən billə, Padixaḥning təntənə awazi uning arisididur. **22** Tənggri uni Misirdin elip qikqan; Uningda yawa kaliningkidək küq bardur. **23** Qünki Yaquplaroƣa əpsun karoƣa kəlməydu, Israillaroƣimu pal karoƣa kəlməydu. Waqti-saiti kəlgəndə, Yaqup bilən Israil tooƣrisida: — «Tənggri nəqədər karamət ix qilip bərgən-ḥə!» Dəp jakarlanmay qalmaydu! **24** Mana, bu qowm qixi xirdək qopidu, Ərkək xirdək qəddini ruslaydu; Θzi owlioƣan owni yemigüqə, Θltürgənlərning qenini iqmigüqə, Ḥərgiz yatmaydu!». **25** Balaq Balaamoƣa: — Boldi, sili ularni azraqmu qaroƣimisila, ularoƣa amətmu tilimisilə! — dedi. **26** Balaam Balaqqa jawab qilip: — Mən siligə: — «Pərwərdigarning manga eytqanlirining ḥəmmisigə əməl qilmisam bolmaydu» degən əməsmidim? — dedi. **27** Balaq Balaamoƣa: — Kəlsilə, mən silini baxqa bir yərgə apiray, Hudaning nəziridə sili xu yərdə turup ularni qaroƣaxliri muwapiq tepilarmikin? — dedi. **28** Xuning bilən Balaq Balaamni baxlap, qəl-bayawanoƣa qaraydioƣan Peor teoƣining qokqisioƣa kəldi. **29** Balaam Balaqqa: — Sili bu yərdə manga yəttə qurbangaḥ saldurup bərsilə, yəttə buqa bilən yəttə qoxqarmu təyyarlap bərsilə, — dedi. **30** Balaq Balaamning deginidək qildi, ḥərbir qurbangaḥqa birdin buqa bilən birdin qoqqar sundi.

24 Balaam Pərwərdigarning Israillaroƣa bəht-bərikət ata qilixni muwapiq kərgənlikini kərüp yetip, aldinqi [ikki] qetimqidikidək sehir ixlitixkə barmidi, bəlki yüzini qəl-bayawan tərəpkə qaratti. **2** Balaam bexini kətürüp Israillarning qəbilə boyiqə qedirlarda olturaqlaxqanliqini kərdi, Hudaning Roḥi uning üstigə qüxti. **3** Xuning bilən u aoƣzioƣa kalam səzini elip mundaq dedi: — «Beorning ooƣli Balaam yətküzidioƣan kalam səzi, Kəzi eqilmioƣan adəmning eytidioƣan kalam səzi, **4** Yəni Tənggrining səzlirini angliouqi, Ḥəmmigə Qadirning alamət kərünüxini kərgüqi, Mana əmdi kəzi eqilip düm yiqiloƣan kixi yətküzgən kalam səzi: — **5** Aḥ Yaqup, qedirliring nəqədər güzəl, Turaloƣuliring nəqədər güzəl, aḥ Israil! **6** Goya kengəygən dərya wadiliridək, Huddi dərya boyidiki baoƣlardək, Goya Pərwərdigar tikip əstürgən ud dərəhliridək, Dərya boyidiki kedir dərəhliridək; **7** Sular uning sooƣiliridin ekip qikidu, Əwladliri süyi mol jaylarda bolidu; Padixaḥi Agagdin exip ketidu, Uning padixaḥliqi üstün qilinip güllinidu. **8** Tənggri uni Misirdin elip qikqan, Uningda yawa buqining küqi bardur; Düxmən əllərni u yəp ketidu, Ustihanlirini ezip taxlaydu, Oqya etip ularni texip taxlaydu. **9** U baoƣirlap yatsa, ərkək xirdək, Yatsa ḥəm qixi xirdək, Kim uni qozoƣitixqa petinar? Kim sanga bəht-bərikət tilisə, bəht-bərikət tapidu. Kim seni qaroƣisa, qaroƣixqa ketidu». **10** Balaq Balaamoƣa aqqiqlinip, qolini qolioƣa urup kətti; Balaq Balaamoƣa: — Mən silini düxminimni qaroƣap berixkə qiqqirtqanidim wə mana, sili üq qetim pütünləy ularoƣa amət tilidilə! **11** Əmdi tezdin yurtlirioƣa qeqip kətsilə; mən əslidə silining izzət-ḥərmətlirini katta qilay degənidim, mana Pərwərdigar silini bu katta izzət-ḥərmətkə nail boluxtin tosup qoydi, — dedi. **12** Balaam Balaqqa: — Mən əslidə əzlirining əlqilirigə: **13** «Balaq manga əzining altun-kümüxkə lik toloƣan əz əyini bərsimu, Pərwərdigarning buyruoƣinidin ḥalqip, əz məylimqə yahxi-yaman ix qilalmaymən; Pərwərdigar manga nemə desə, mən xuni dəymən» degən əməsmidim? **14** Əmdi mən əz həlqimgə qaytimən; kəlsilə, mən əzlirigə bu həlqning künlərning ahirida silining həlqlirigə qandaq muamilə qilidioƣanliqini eytip berəy, — dedi. **15** U kalam səzini aoƣzioƣa elip mundaq dedi: — Beorning ooƣli Balaam yətküzidioƣan kalam səzi, Kəzliri eqilmioƣan kixi eytqan kalam səzi, **16** Tənggrining səzlirini angliouqi, Ḥəmmidin Aliyning wəḥiylirini bilgüqi, Ḥəmmigə Qadirning alamət kərünüxini kərgüqi, Mana əmdi kəzi eqiloƣan düm yiqioƣan kixi yətküzidioƣan kalam səzi: — **17** Mən Uni kərimən, lekin ḥazir əməs; Mən Uningoƣa qaraymən, lekin yeqin yərdin əməs; Yaquptin qikar bir yultuz, Kətürülər Israildin bir xaḥanə ḥasa; Qeqiwetər u Moabning qekisini, Barliq Xetlərning bexini yanjiydu. **18** Edom uningoƣa təwə bolidu, Yənə tehi düxmini Seirlar uningoƣa təwə bolidu; Israil bolsa baturluq qilidu. **19** Yaquptin qikqan biri səltənət süridu, Xəḥərdə qaloƣan ḥəmməylənni yoqitidu». **20** Andin Balaam Amaləkni kərüp, mundaq kalam səzini eytti: — «Amalək idi əsli əllər arisida bax, Əmdi ḥalakəttur təkdir-qismiti». **21** Andin Balaam Keniylərni kərüp mundaq kalam səzini eytti: — «Sening makaning mustəḥkəm bolup, Qanggang qoram tax iqidə bolsimu, **22** Lekin silər Keniylər ḥalak qilinip turisilər; Taki Axur silərni tutkun qilip kətküqə». **23** Balaam yənə kalam səzini dawam qilip mundaq dedi: — «Aḥ, Təngri bu ixlarni qiloƣan qeoƣida, Kim tirik qelixqa qadir bolar? **24** Kittim tərəpliridin kemilər kelip, Zulum-zəhmət salidu Axuroƣa, Zulum-zəhmət salidu Ebərgə; Lekin [Kittimdin kəlgüqi] əzimu

ҳалакәткә үзлинәр. **25** Хуниң билән Балаам орнидин қопуп әз
юртиоға қайтти; Балақму әз йолиоға мангди.

25 Израиллар Хиттимда туроған мәзгилдә, һәлқ Моаб қизлири
билән бузуқлуқ қилиxқа берилип кәтти. **2** У қизлар Израиллarни
әз илаһлириоға аталоған қурбанлиқлароға қатнixиxқа қақирди;
[Израиллarму] қурбанлиқлардин уәйдиоған, уларниң илаһлириоға
бирликтә қоқунидиоған болди. **3** Израиллар Баал-Пеор билән әнә хu
тәрикидә баоғлинип кәтканliки үқün, Пәрwәрдигарниң Израиллароға
аққиқі қозоғалди. **4** Пәрwәрдигар Мусаоға: — Пәрwәрдигарниң
қаттиқ оғәзипи Израиллароға қüxмисun üqün, һәлқниң әмирлиниң
һәммисини тутup, уларни Мening aldimda aptapta esip қoyoғin,
— dedi. **5** Хуниң билән Муса Израилниң сораққилириоға: —
Силәр берип һәрбиринглар езүнглarниң Баал-Пеор билән баоғлинип
кәткән адәмлирини әлтүрüwетинглар, — dedi. **6** Wә Муса пütkül
Israil jamaiti билән jamaәt qedirining dәrwazisi aldida yioға-zar
қилип turuwatқanda, mana Israillardin бирәулән kelip ularning
кәз aldidila Midiyaniy bir қizni әз қerindaxlirining yenioға
elip mangdi. **7** Каһин Һарунниң нәwриси, Әлиазарниң ооғли
Finiһas buni кәрüп, jamaәt iqidin қopti-дә, қolioға нәуза elip,
8 һеliқi Israil adәmning arқisidin qedirning iqkirigә kirip,
қiz билән ikkisining қarnioға нәуза tiқiwәtti. Israillar arisida
tarқaloған waba әнә xu qaoқdila tohtidi. **9** Xu qaoқda waba tegip
әлгәнләр jәmiy yigirmә tәt ming adәmgә yәtкәnidi. **10** Andin
Пәрwәрдигар Мусаоға mundaқ dedi: — **11** — «Каһин Һарунниң
нәwриси, Әлиазарниң ооғли Finiһas Meni дәp wapasizliққa болоған
һәситimni әз һәsiti bilip, Mening Israillaroға болоған оғәzipimni
yandurdi. Xunga gәrqә Мән wapasizliққa болоған һәsitimdin
оғәzәplәngәn bolsammu, Israillarni yoқitiwәtmidim. **12** Xunga
sән: — «Mana, Мән uningoға әз aman-hatirjәmlik әһdәmni
tәқdim қilimәn! **13** Bu [әһdә] uningoға wә uning әwladliriоға
тәwә bolidioған мәnggүlүк каһинliқ әһdisi bolidu, qünki u әз
Hudasini дәp wapasizliққa һәsәt қilip, Israillar üqün kafarәt
кәltürdi» — дәp jakarliоin». **14** Әлтүрүлгән yәni һеliқi Midiyaniy
қiz билән billә әлтүрүлгән Israil adәmning ismi Zimri bolup,
Saluning oоғli, Ximeon қәbilisidiki bir jәmәtning әmiri idi.
15 Өлтүрүлгән Midiyaniy қizning ismi Kozbi bolup, Zurning
қizi idi; Zur bolsa Midiyaniy bir қәbilining baxliқi idi. **16**
Пәрwәрдигар Мусаоға: — **17** Сән Midiyaniylaroға aram bәrmәy
zәrbә bәrgin; **18** Qünki ular һiylә-mikir ixlitip silәrgә aram
bәrmigәn; Peordiki ixta, xundaқla ularning singlisi болоған
Midiyanning bir әmirining қizi Kozbining ixidimu һiylә-mikir
ixlitip silәrni azduroған, — dedi. Kozbi waba tarқaloған künidә
Peordiki ix sәwәbidin әлтүрüldi.

26 Wabadin keyin Пәрwәрдигар Муса билән Һарунниң ооғли
Әлиазароға sөz қilip: — **2** Силәр pütkül Israillarning jamaiti
iqidә yigirmә yaxtin axқan, jәnggә qiқalaydioғanlarni ata
jәmәti boyiqә һesablap sanaқtin өтküzünglar, — dedi. **3**
Xuning билән Муса билән каһин Әлиазар Moab tüzlәngliklиridә,
yәni Yerihoning yenidiki Iordan dәryasining boyida Israillar
билән sөzlixip ularoға: **4** «Пәрwәрдигарning Муса wә Misirdin
қiққan Israillaroға buyruoғini boyiqә, silәrdin yigirmә yaxtin
axқanlarning һәmmisi [tizimlinip] sanaқtin өтküzülüxi kerәk»
дәp uқturdi. [tizimlitiloған sanlar mundaқ boldi]: — **5** Israilning
tunji oоғli Rubәn idi. Rubәnning әwladliri, yәni Һanuқning
нәslidin boloған Һanuқ jәmәti; Palluning нәslidin boloған Pallu
jәmәti; **6** Һәzron нәslidin boloған Һәzron jәmәti; Karmi нәslidin
boloған Karmi jәmәti. **7** Bular Rubәnning jәmәtliri bolup,
ulardin sanaқtin өтküzülgini jәmiy қirik üq ming yәttә yüz
ottuz kixi boldi. **8** Palluning oоғli Eliab; **9** Eliabning oоғulliri
Nimuәl, Datan, Abiram idi. Datan билән Abiram әslidә jamaәt
iqidin qaқiriloған мәtiwәrlәr bolsimu, Korah guruһidikilәr
Пәрwәрдигар билән takallaxқanda, ular билән birlixip Муса wә
Һарун билән takallaxқanidi. **10** Yәr aoғzini eqip ularni Korah
билән birgә yutup кәtkәn; xu qaoқda Korah guruһidikilәrning
һәmmisi әlgәn; baxқiloға ibrәt bolsun dәp, ot uning ikki yüz
әllik adimini yutup кәtkәn. **11** Lekin Korahning әwladliri әлüp
кәtmigәn. **12** Ximeonning әwladliri, jәmәt boyiqә, Nәmuәlning
нәslidin boloған Nәmuәl jәmәti; Yamin нәslidin boloған Yamin
jәmәti; Yaқin нәslidin boloған Yaқin jәmәti; **13** Zәrah нәslidin
boloған Zәrah jәmәti; Saul нәslidin boloған Saul jәmәti. **14**
Bular Ximeonning jәmәtliri bolup, jәmiy yigirmә ikki ming
ikki yüz adәm qikti. **15** Gad қәbilisidin, jәmәt boyiqә, Zәfon
нәslidin boloған Zәfon jәmәti; Һaggi нәslidin boloған Һaggi
jәmәti; xuni нәslidin boloған xuni jәmәti; **16** Ozni нәslidin
boloған Ozni jәmәti; eri нәslidin boloған eri jәmәti; **17** Arod
нәslidin boloған Arod jәmәti; Arәli нәslidin boloған Arәli
jәmәti. **18** Bular Gad әwladlirining jәmәtliri bolup, ular jәmәtliri
boyiqә sanaқtin өтküzülgәndә jәmiy қirik ming bәx yüz adәm
qikti. **19** Yәһudaning oоғulliri Er билән Onan idi; bu ikkisi
Қanaan zeminida әлüp кәtkәn. **20** Yәһudaning әwladliri, jәmәti
boyiqә, Xilaһning нәslidin boloған Xilaһ jәmәti; Pәrәzning
нәslidin boloған Pәrәz jәmәti; Zәraһning нәslidin boloған
Zәrah jәmәti. **21** Pәrәzning әwladliri Һәzronning нәslidin
boloған Һәzron jәmәti; Һamulning нәslidin boloған Һamul
jәmәti. **22** Bular Yәһudaning jәmәtliri bolup, ular jәmәt boyiqә
sanaқtin өтküzülgәndә jәmiy yәtmix altә ming bәx yüz adәm
qikti. **23** Issakarning әwladliri, jәmәt boyiqә, Tolaning нәslidin
boloған Tola jәmәti; Puaһning нәslidin boloған Puah jәmәti; **24**
Yaxubning нәslidin boloған Yaxub jәmәti; Ximronning нәslidin
boloған Ximron jәmәti. **25** Bular Issakarning jәmәtliri bolup,
ular jәmәt boyiqә sanaқtin өтküzülgәndә jәmiy atmix tәt
ming üq yüz adәm qikti. **26** Zәbulunning әwladliri, jәmәti
boyiqә, Sәrәdning нәslidin boloған Sәrәd jәmәti; Elon нәslidin
boloған Elon jәmәti; Jaһliyәlning нәslidin boloған Jaһliyәl
jәmәti. **27** Bular Zәbulunning jәmәtliri bolup, ular jәmәt boyiqә
sanaқtin өтküzülgәndә jәmiy atmix ming bәx yüz adәm qikti.
28 Yüsüpning oоғulliri: — jәmәt boyiqә, Manassәһ билән Әfraim
idi. **29** Manassәһning әwladliri: — Makirning нәslidin boloған
Makir jәmәti (Makirdin Gilead tәrәlgәn), Gileadning нәslidin
boloған Gilead jәmәti idi. **30** Tәwәndikilәr Gileadning әwladliri:
— Yәәzәrning нәslidin boloған Yәәzәr jәmәti; Һәlәkning
нәslidin boloған Һәlәk jәmәti; **31** Asriyәlning нәslidin boloған
Asriyәl jәmәti; Xәkәmning нәslidin boloған Xәkәm jәmәti;
32 Xәmidaning нәslidin boloған Xәmida jәmәti; Һәfәrning
нәslidin boloған Һәfәr jәmәti. **33** Һәfәrning oоғli Zәlofiһad
oоғul pәrzәnt kermәy қiz pәrzәnt kөrgәn; Zәlofiһadning
қizlirining ismi Maһlaһ, Noah, Һoglaһ, Milkah, Tirzah idi. **34**
Bular Manassәһning jәmәtliri bolup, sanaқtin өтküzülgәndә
jәmiy әllik ikki ming yәttә yüz adәm qikti. **35** Tәwәndikilәr
Әfraimning әwladliri, jәmәti boyiqә: — Xutilaһning нәslidin
boloған Xutilaһ jәmәti; Bәkәrning нәslidin boloған Bәkәr
jәmәti; Taһanning нәslidin boloған Taһan jәmәti. **36** Xutilaning
әwladliri Eranning нәslidin boloған Eran jәmәti. **37** Mana bular
Әfraim әwladlirining jәmәtliri bolup, һәrқaysi jәmәtlәr boyiqә
sanaқtin өтküzülgәndә jәmiy ottuz ikki ming bәx yüz adәm
qikti. Jәmәtliri boyiqә, ularning һәmmisi Yüsüpning әwladliri
idi. **38** Binyaminning әwladliri, jәmәti boyiqә, Belaning нәslidin
boloған Bela jәmәti; Axbәlning нәslidin boloған Axbәl jәmәti;
Aһiramning нәslidin boloған Aһiram jәmәti; **39** Xәfufamning
нәslidin boloған Xufam jәmәti; Һufamning нәslidin boloған
Һufam jәmәti. **40** Ard билән Naaman Belaning oоғulliri idi;

Ardning nəslidin boloŋan Ard jəməti; Naamanning nəslidin boloŋan Naaman jəməti. **41** Bular Binyaminning əwladliri bolup, jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy kirik bəx ming altə yüz adəm qikti. **42** Təwəndikilər Danning əwladliri bolup, jəmət boyiqə, Xuhamning nəslidin boloŋan Xuham jəməti; jəmət boyiqə bular Danning jəmətliri idi. **43** Xuhamning həmmə jəməti sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy atmix tət ming tət yüz adəm qikti. **44** Axirning əwladliri, jəmət boyiqə, Yimnahning nəslidin boloŋan Yimnah jəməti; Yexwining nəslidin boloŋan Yexwi jəməti; Beriyahning nəslidin boloŋan Beriyah jəməti. **45** Beriyahning əwladliri, jəmət boyiqə, Həbərning nəslidin boloŋan Həbər jəməti; Malkiəlning nəslidin boloŋan Malkiəl jəməti. **46** Axirning kizining ismi Serah idi. **47** Bular Axir əwladlirining jəmətliri bolup, ular jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy əllik üq ming tət yüz adəm qikti. **48** Naftalining əwladliri, jəmət boyiqə, Yahziəlning nəslidin boloŋan Yahziəl jəməti; Gunining nəslidin boloŋan Guni jəməti; **49** Yəzərning nəslidin boloŋan Yəzər jəməti; Xilləmning nəslidin boloŋan Xilləm jəməti. **50** Bular Naftalining jəmətliri bolup, jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy kirik bəx ming tət yüz adəm qikti. **51** Yukirikilar Israillardin sanaqtin ətküzülgənlər bolup, jəmiy altə yüz bir ming yəttə yüz ottuz adəm qikti. **52** Pərwərdigar Musaoŋa sez kilip mundak dedi: — **53** Zemin muxularoŋa royhətkə elinoŋan san boyiqə miras kilip təksim kilinsun. **54** Mirasni adəm sani kəp kəbililərgə kəprək, adəm sani az kəbililərgə azrak bəl; miras royhəttin ətküzülgən adəm sanioŋa karap hərbir adəmgə bəlüp berilsun. **55** Halbuki, zemin qək taxlinix yoli bilən bəlünsun; ular miraska ezlirining ata jəmət-kəbilisining nami boyiqə warislik kilsun. **56** Miras ularoŋa qək taxlax yoli bilən adəm sanining az-kəplükigə karap hərbir [ailə-jəmətkə] bəlüp berilsun. **57** Təwəndikilər ata jəmət boyiqə sanaqtin ətküzülgən Lawiylar: — Gərxonning nəslidin boloŋan Gərxon jəməti; Kohatning nəslidin boloŋan Kohat jəməti; Mərarining nəslidin boloŋan Mərari jəməti. **58** Bular Lawiylarning jəmətliri: — Libni jəməti, Hebron jəməti, Mahli jəməti, Muxi jəməti, Korah jəməti. Kohattin Amram tərəlgən. **59** Amramning ayalining ismi Yokəbəd bolup, Lawiyning Misirda tuoŋuloŋan kizi idi; u Amramoŋa Harun, Musa wə ularning aqisi Məryəmni tuoŋup bərgən. **60** Harundin Nadab, Abihu, Əliazar, Itamar tərəlgən. **61** Lekin Nadab bilən Abihu Pərwərdigarning aldioŋa oŋayriy bir otni sunoŋanda ölüp kətkən. **62** Lawiylar iqidə bir aylikin axkan barlik ərkəklər sanaqtin ətküzülgəndə jəmiy yigirmə üq ming adəm qikti. Ular Israillar iqidə sanaqtin ətküzülmigən, qünki ularoŋa Israillar iqidə heqkandak miras [zemin] bəlüp berilmigən. **63** Yukirida eytiloŋan adəmlər Moab tüzləngliklirida, Yerihoning udulidiki Iordan dəryasi boyida Musa bilən kahin Əliazar təripidin sanaqtin ətküzülgən Israillardur. **64** Birak bu adəmlər iqidə Musa bilən kahin Harun ilgiri Sinay qəlidə sanaqtin ətküzgəndə sanaqtin ətküzülgən birmu adəm yok idi. **65** Qünki Pərwərdigar ular tooŋrisida: «Ular qəldə elməy kalmaydu» dəp eytkanidi. Xunga, Yəfunnəhning ooŋli Kaləb bilən Nunning ooŋli Yəxuadin baxka birimu kalmioŋan.

27 Yüsüpning ooŋli Manassəhning nəslidin boloŋan jəmətlər iqidə Manassəhning qəwrisi, Makirning əwrisi, Gileadning nəwrisi, Həfərning ooŋli Zəlofihadning kizliri bolup, ularning ismi Mahlah, Noah, Hoglah, Milkah, wə Tirzah idi. **2** Ular jamaət qedirining dərwazisi aldioŋa kelip, Musa bilən kahin Əliazar wə əmirlər bilən pütkül jamaətning aldida turup: **3** — Bizning atimiz qəldə ölüp kətkən; u u yərdə Pərwərdigaroŋa hujum kiloŋili yioŋiloŋanlardin əməs, yəni Korah guruhidikilərdin əməs; u bəlki əz gunahi iqidə ölgən, wə uning ooŋul pərzənti yok idi. **4** Nemə üqün atimizning ooŋli yokluki səwəblik uning nami uning jəmətidin əqürüwetilidu? Əzlirining bizgə atimizning kerindaxliri katarida miras bəlüp berixlirini ətünimiz, — dedi. **5** Musa ularning bu ixini Pərwərdigarning aldioŋa koydi. **6** Pərwərdigar Musaoŋa sez kilip mundak dedi: — **7** Zəlofihadning kizlirining eytkini durus, sən qokum ularoŋa atisining kerindaxliri katarida miras bər; ularning atisining mirasini ularoŋa ətküzüp bərgin. **8** Sən Israillaroŋa eytkin: «Bir adəm ölüp kətkən qaoŋda uning ooŋli bolmisa, undakta silər uning mirasini kizioŋa ətküzüp beringlar. **9** Kizi bolmisa, mirasini kerindaxlirioŋa beringlar. **10** Kerindaxliri bolmisa, mirasini ata jəmət taoŋilirioŋa beringlar. **11** Əgər uning atisining kerindaxliri bolmisa, undakta uning mirasini uning jəmətidiki əng yekin bir tuoŋkinioŋa beringlar; u adəm uning mirasioŋa igə bolsun. Bu Pərwərdigar Musaoŋa buyruoŋandək, Israillaroŋa qüxürülgən həküm, kanun-bəlgilimə bolup kalsun». **12** Pərwərdigar Musaoŋa: — Sən mawu Abarim teoŋioŋa qikip, Mən Israillaroŋa təkdim kiloŋan zeminoŋa karap bak. **13** Kərüp boloŋandin keyin sənmu akang Harunoŋa ohxax əz həlkliringgə koxulisən. **14** Qünki Zin qəlidə, jamaət jedəl qikaroŋan qaoŋda, ikkinglar Mening buyrukimoŋa asiylik kilip, suning ixida (Zin qəlidə, Kadəxtiki «Məribah suliri» degən jayda) Meni jamaətning aldida mukəddəs dəp hərmətlimidinglar, — dedi. **15** Musa Pərwərdigaroŋa sez kilip: **16** — I Pərwərdigar, barlik ət igilirining rohlirining Hudasi, Əz jamaitining padiqisiz padidək bolup kelixining aldini elix üqün jamaətni idarə kilidioŋan, ularning aldioŋa kirip qikalaydioŋan, ularni baxlap mangalaydioŋan bir adəmni tikləp berixingni tiləymən, — dedi. **18** Sən Nunning ooŋli Yəxuani tallioŋin, — dedi Pərwərdigar Musaoŋa, — Uningda Rohim bar, sən kolungni uning bexioŋa koy, **19** uni kahin əliazar wə barlik jamaətning aldida turoŋuzup wəzipigə koy. **20** Sən pütkül Israil jamaiti uning gepigə kirixi üqün əzüngning izzət-xəhritingdin bir kismini uningoŋa bərgin. **21** U kahin əliazarning aldida tursun, [əliazar] urimning həkümini wasitə kilip turup, Pərwərdigarning huzurida uning üqün yol sorisun; Israil həlki, yəni pütkül jamaət uning buyruki bilən qikidu, uning buyruki bilən kirixi kerək. **22** Xuning bilən Musa Pərwərdigarning buyruki boyiqə ix kərüp, Yəxuani baxlap kelip, kahin əliazarning wə barlik jamaətning aldida turoŋuzdi; **23** [əliazar] kolini uning bexioŋa koyup, uni Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən buyruoŋinidək wəzipigə koydi.

28 Pərwərdigar Musaoŋa sez kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroŋa buyrup: — «Manga sunuloŋan hədiyə-kurbanliklarni, yəni Manga ozuk bolidioŋan, huxbuy kəltüridioŋan otta sunulidioŋan hədiyə-kurbanliklarni bolsa, silər hərbirini bekitilgən kərəlidə sunuxka kəngül koyunglar» — degin. **3** Sən ularoŋa yənə: «Silərning Pərwərdigaroŋa atap otta sunidioŋan kəydürmə kurbanlikinglar mundak bolidu: — hər küni bejirim bir yaxlik ərkək kozidin ikkini daimiy kəydürmə kurbanlik kilinglar. **4** Ətigini birni, gugumda birni sununglar; **5** yənə tettin bir hindin sokup qikiriloŋan zəytun meyi iləxtürülgən esil undin ondin bir əfahni axlik hədiyə süpitidə sununglar. **6** Sinay teoŋida bəlgiləngən, Pərwərdigaroŋa atap huxbuy qikarsun dəp, otta sunulidioŋan daimiy kəydürmə kurbanlik mana xudur. **7** Hərbir koza üqün uningoŋa koxulidioŋan xarab hədiyəsi tettin bir hin xarab bolidu; eqitma iqimlik boloŋan xarab hədiyəsi mukəddəs jayda Pərwərdigaroŋa sunup tekülsun. **8** Sən ikkinqi bir kozini gugumda sunoŋin; uni ətigənkidək axlik hədiyəsi wə xarab hədiyəsi bilən koxup sunoŋin; u huxbuy kəltürüx üqün Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan kəydürmə kurbanlik bolidu. **9** — Xabat küni bejirim bir yaxlik ikki ərkək

qoza sunulsun; uningoŋa qoxup zəytun meyi ilətürülgən esil undin əfahning ondin ikkisi axlik hədiyə süpitidə sunulsun wə xarab hədiyəsi sunulsun; **10** bu hərbir xabat künidə sunulidioŋan xabat künidiki qurbanliktur; uning bilən daimiy kəydürmə qurbanlik wə qoxumqə sunulidioŋan xarab hədiyəsi billə sunulsun. **11** — Hər ayning birinqi küni Pərwərdigaroŋa atilidioŋan kəydürmə qurbanlik sununglar; yəni ikki yax torpak, bir qoqkar, bir yaxlik bejirim yəttə ərkək qozini sununglar. **12** Hər torpak bexioŋa zəytun meyi ilətürülgən esil undin əfahning ondin üqi axlik hədiyə süpitidə, qoxqaroŋa zəytun meyi ilətürülgən esil undin əfahning ondin ikkisi axlik hədiyə süpitidə, **13** hərbir qoza bexioŋa zəytun meyi ilətürülgən esil undin əfahning ondin biri axlik hədiyə süpitidə sunulsun; bu Pərwərdigaroŋa otta sunulidioŋan, huxbuy qikiridioŋan bir kəydürmə qurbanliktur. **14** Ularning xarab hədiyəliri bolsa: — hərbir torpak bexioŋa xarabtin yerim hin, qoxkar bexioŋa hinning üqtin biri, hərbir qoza bexioŋa hinning tettin biri sunulsun. Bu hər ayda sunulidioŋan aylik kəydürmə qurbanlik bolup, yilning hər eyida xundak kilinsun. **15** Bularning üstigə Pərwərdigaroŋa atilidioŋan gunah qurbanlik süpitidə bir tekə sunulsun; xularning həmmisi daimiy kəydürmə qurbanlik wə qoxumqə xarab hədiyəsi bilən billə sunulsun. **16** Birinqi ayning on tətinqi küni Pərwərdigaroŋa ataloŋan «ətüp ketix» [qozisi sunulsun]. **17** Xu ayning on bəxinqi küni heyt baxlinidu; yəttə kün petir nan yeyilsun. **18** Birinqi küni mukəddəs yioqilix ətküzülsun, heqkandak ix-əmgək kilmasliqinglar kerək, **19** xu küni otta sunulidioŋan, Pərwərdigaroŋa ataloŋan kəydürmə qurbanlik süpitidə yax torpaktin ikkini, bir qoqkar wə yəttə bir yaxlik ərkək qoza sununglar; ular aldinglarda bejirim kərünsun; **20** xularoŋa qoxulidioŋan axlik hədiyəliri zəytun meyi ilətürülgən esil un bolup, hərbir torpak bexioŋa əfahning ondin üqi, qoqkar bexioŋa əfahning ondin ikkisi, **21** xu yəttə qoza bexioŋa əfahning ondin biri sunulsun; **22** xuningdək [gunahinglar] üqün kafarət kəltürüxkə gunah qurbanliki süpitidə bir tekə sunulsun. **23** Bularning həmmisini ətigənlik kəydürmə qurbanlik, yəni daimiy kəydürmə qurbanliktin ayrim sununglar. **24** Silər bu tərikidə uda yəttə kün Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan, huxbuy kəltüridioŋan axundak hədiyə-qurbanliklarni sununglar; xularning həmmisi daimiy kəydürmə qurbanlik wə qoxup sunulidioŋan xarab hədiyəsining sirtida sunulidu. **25** Yəttinqi küni mukəddəs yioqilix ətküzünglar, xu küni heqkandak ix-əmgək kilixka bolmaydu. **26** «Dəsləpki orma» küni, yəni «həptilər heyti»nglarda silər yengi axlik hədiyəni Pərwərdigaroŋa sunoŋan qaoŋda mukəddəs yioqilix ətküzünglar; heqkandak ix-əmgək kilmanglar. **27** Silər Pərwərdigaroŋa ataloŋan, huxbuy kəltüridioŋan kəydürmə qurbanlik süpitidə yax torpaktin ikkini, qoqkardin birni, bir yaxlik ərkək kozidin yəttini sununglar. **28** Xularoŋa qoxup sunulidioŋan axlik hədiyə zəytun meyi ilətürülgən esil undin bolup, hərbir torpak bexioŋa əfahning ondin üqi, qoqkar bexioŋa əfahning ondin ikkisi, **29** xu yəttə qoza bexioŋa əfahning ondin biri sunulsun; **30** xuningdək silərning [gunahinglar üqün] kafarət kəltürüxkə [gunah qurbanliki süpitidə] bir tekə sunulsun. **31** Xularning həmmisi daimiy kəydürmə qurbanlik wə uning axlik hədiyəsigə qoxup (bularning həmmisi aldinglarda bejirim kərünsun), xarab hədiyəliri bilən billə sunulsun.

29 Yəttinqi ayning birinqi küni silər mukəddəs yioqilix ətküzünglar; [u küni] heqkandak ix-əmgək kilmasliqinglar kerək. Bu silər üqün kanaylar qelinidioŋan küni bolidu. **2** Silər Pərwərdigaroŋa ataloŋan, huxbuy kəltüridioŋan kəydürmə qurbanlik süpitidə yax bir torpak, bir qoqkar, yəttə bir yaxlik bejirim ərkək qozini sununglar. **3** Xularoŋa qoxup sunulidioŋan axlik hədiyə zəytun meyi ilətürülgən esil undin bolup, hərbir torpak bexioŋa əfahning ondin üqi, qoqkar bexioŋa əfahning ondin ikkisi, **4** xu yəttə qoza bexioŋa əfahning ondin biri sunulsun; **5** xuningdək silərning [gunahinglar üqün] kafarət kəltürüxkə gunah qurbanliki süpitidə bir tekə sunulsun. **6** Xularni ayning birinqi künidiki kəydürmə qurbanlik wə uningoŋa qoxumqə boloŋan axlik hədiyəsi, daimiy kəydürmə qurbanlik, uningoŋa qoxumqə boloŋan axlik hədiyəsi wə bularoŋa qoxulidioŋan xarab hədiyəlirining sirtida sununglar; bularning həmmisi hərbiri bəlgilimə boyiqə Pərwərdigaroŋa atap otta huxbuy kəltürsun dəp sunulsun. **7** Yəttinqi ayning oninqi küni silər mukəddəs yioqilix ətküzünglar; nəpsinglarni tartip əzünglarni təwən tutunglar. U küni heqkandak ix-əmgək kilixka bolmaydu. **8** Silər Pərwərdigaroŋa ataloŋan, huxbuy kəltüridioŋan kəydürmə qurbanlik süpitidə yax bir torpak, bir qoqkar, bir yaxlik ərkək kozidin yəttini sununglar (bularning həmmisi aldinglarda bejirim kərünsun). **9** Xularoŋa qoxup sunulidioŋan axlik hədiyə zəytun meyi ilətürülgən esil undin bolup, hərbir torpak bexioŋa əfahning ondin üqi, qoqkar bexioŋa əfahning ondin ikkisi, **10** xu yəttə qoza bexioŋa əfahning ondin birini, **11** xuningdək gunah qurbanliki süpitidə bir tekə sununglar; ularning həmmisi kafarət künidiki gunah qurbanliki, daimiy kəydürmə qurbanlik, uning qoxumqə axlik hədiyəsi wə bularning xarab hədiyəliri billə sunulsun. **12** Yəttinqi ayning on bəxinqi küni mukəddəs yioqilix ətküzünglar; u küni heqkandak ix-əmgək kilixka bolmaydu. Pərwərdigaroŋa atap yəttə kün heyt kilinglar; **13** silər Pərwərdigaroŋa atap, huxbuy kəltürsun dəp otta sunulidioŋan kəydürmə qurbanlik süpitidə yax torpaktin on üqni, ikki qoqkar, bir yaxlik ərkək kozidin on tətni sununglar (xular həmmisi bejirim bolsun). **14** Xularoŋa qoxup sunulidioŋan axlik hədiyə zəytun meyi ilətürülgən esil undin bolup, on üq torpak bexioŋa əfahning ondin üqi, ikki qoqkar bexioŋa əfahning ondin ikkisi, **15** on tət qoza bexioŋa əfahning ondin birini, **16** xuningdək gunah qurbanliki süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə qurbanlik, uning qoxumqə axlik hədiyəsi wə xarab hədiyəsi billə sunulsun. **17** Ikkinqi küni yax torpaktin on ikkini, ikki qoqkar, bir yaxlik ərkək kozidin on tətni sununglar (xular həmmisi bejirim bolsun) **18** wə xundakla torpaklar, qoqkarlar wə ərkək kozilarning sanioŋa karap bəlgilimə boyiqə qoxumqə sunulidioŋan axlik hədiyəliri bilən xarab hədiyəlirini sununglar. **19** Xuningdək gunah qurbanliki süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə qurbanlik, uning qoxumqə axlik hədiyəsi wə xularning xarab hədiyəliri billə sunulsun. **20** Üqinqi küni bir yax torpaktin on birni, ikki qoqkar, bir yaxlik ərkək kozidin on tətni sununglar (xular həmmisi bejirim bolsun) **21** wə xundakla torpaklar, qoqkarlar wə ərkək kozilarning sanioŋa karap bəlgilimə boyiqə qoxumqə sunulidioŋan axlik hədiyəliri bilən xarab hədiyəlirini sununglar; **22** xuningdək gunah qurbanliki süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə qurbanlik, uning qoxumqə axlik hədiyəsi wə xarab hədiyəsi billə sunulsun. **23** Tətinqi küni yax torpaktin onni, ikki qoqkar, bir yaxlik ərkək kozidin on tətni sununglar (xular həmmisi bejirim bolsun) **24** wə xundakla torpaklar, qoqkarlar wə ərkək kozilarning sanioŋa karap bəlgilimə boyiqə qoxumqə sunulidioŋan axlik hədiyəliri bilən xarab hədiyəlirini sununglar; **25** xuningdək gunah qurbanliki süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə qurbanlik, uning qoxumqə axlik hədiyəsi wə xarab hədiyəsi billə sunulsun. **26** Bəxinqi küni yax torpaktin tokkuzni,

ikki ḳoḳar, bir yaxlik ərkək ḳozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **27** wə xundakla torpaklar, ḳoḳarlar wə ərkək ḳozilarning sanioɣa ḳarap bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioɣan axlik ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; **28** xuningdək gunah ḳurbanliki süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik, uning ḳoxumqə axlik ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **29** Altinqi küni yax torpaktin səkkizni, ikki ḳoḳar, bir yaxlik ərkək ḳozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **30** wə xundakla torpaklar, ḳoḳarlar wə ərkək ḳozilarning sanioɣa ḳarap bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioɣan axlik ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; **31** xuningdək gunah ḳurbanliki süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik, uning ḳoxumqə axlik ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **32** Yəttinqi küni yax torpaktin yəttini, ikki ḳoḳar, bir yaxlik ərkək ḳozidin on tətni sununglar (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **33** wə xundakla torpaklar, ḳoḳarlar wə ərkək ḳozilarning sanioɣa ḳarap bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioɣan axlik ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; **34** xuningdək gunah ḳurbanliki süpitidə bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik, uning ḳoxumqə axlik ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **35** Səkkizinqi küni silər mukəddəs yioɣilix ətküzünglar; u küni ḥeqkandak ix-əmgək ḳilmanglar. **36** Silər Pərwərdigarɣa atap, huxbuy kəltürsun dəp otta sunulidioɣan kəydürmə ḳurbanlik süpitidə bir torpak, bir ḳoḳar wə bir yaxlik ərkək ḳozidin on tətni (xular ḥəmmisi bejirim bolsun) **37** ḥəmdə torpak, ḳoḳar wə ərkək ḳozilarning sanioɣa ḳarap, bəlgilimə boyiqə ḳoxumqə sunulidioɣan axlik ḥədiyəliri bilən xarab ḥədiyəlirini sununglar; **38** xuningdək gunah ḳurbanliki süpitidimu bir tekə sununglar; xularning üstigə daimiy kəydürmə ḳurbanlik, uning ḳoxumqə axlik ḥədiyəsi wə xarab ḥədiyəsi billə sunulsun. **39** Bəlgilənɣən ḥeytliringlarda Pərwərdigarɣa atap sunulidioɣan ḳurbanlik-ḥədiyələr ənə xulardur; silərning kəsəmgə baoɣlik yaki ihtiyarən sunidioɣanliringlar, kəydürmə ḳurbanlikliringlar, axlik ḥədiyəliringlar, xarab ḥədiyəliringlar wə inaklik ḳurbanlikliringlar bolsa, ularning sirtididur. **40** Xundak ḳilip, Musa Pərwərdigarning əzigə buyruoɣanlirining ḥəmmisini ḳaldurmay Israillarɣa ukturdi.

30 Musa Israillarning kəbilə baxlikliriɣa səz ḳilip mundak dedi: — Pərwərdigarning buyruoɣanliri mundak: — **2** Əgər biraw Pərwərdigarɣa kəsəm iqkən bolsa yaki əz əzini qəkliməkqi bolup kəsəm iqkən bolsa, ləwzidin ḳaytixḳa bolmaydu, ḥaman aoɣzidin qikḳan ḥəmmə gəp boyiqə ix tutuxi kerək. **3** Ḳiz bala yax bolup, tehi atisining əyidiki qaoɣda, əz-əzini qəkləx tooɣruluk Pərwərdigarɣa kəsəm bərgən bolsa, **4** əmma atisi ḳizining kəsimini yaki əz-əzini qəkləx tooɣrisida bərgən wədisini anglioɣan wə ḳizining aldida ündiməy xük turoɣan bolsa, undakta uning barlik kəsəmliri wə əz-əzini qəkləx tooɣrisida ḳiloɣan ḥəmmə wədisi inawətlik bolidu. **5** Lekin ḳizning atisi anglioɣan qaoɣda uni toskan bolsa, uning ḳiloɣan kəsəmliri yaki əz-əzini qəkləx tooɣrisida ḳiloɣan wədiliridin ḥeqbiri inawətlik bolmaydu; atisi uni toskan boloɣaqka, Pərwərdigarmu uni kəqüridu. **6** — Əgər u kəsəm ḳiloɣan yaki əz-əzini qəkləxkə aoɣzida təntəklik bilən wədə ḳiloɣan ḥalattə ərgə təgkən bolsa, **7** eri xuni anglioɣan bolsa, lekin anglioɣan küni ündiməy xük turoɣan bolsa, undakta uning ḳiloɣan kəsəmliri yaki əz-əzini qəkləxkə ḳiloɣan gəpliri inawətlik bolidu. **8** Əgər eri anglioɣan küni uni toskan bolsa, uning ḳiloɣan kəsimini wə əz-əzini qəkləx tooɣruluk aoɣzidin qikaroɣan təntək gəplirini bikar ḳilsa, undakta ular inawətsiz bolidu; Pərwərdigar uni kəqüridu. **9** Lekin tul hotun yaki eridin ajrixip kətkən hotunlar ḳiloɣan kəsəm, yəni uning əzini qəkləx tooɣruluk ḳiloɣan barlik wədiliri bolsa inawətlik bolidu. **10** Əgər u erining əyidə kəsəm ḳiloɣan yaki əz-əzini qəkləx tooɣruluk kəsəm-wədə iqkən, **11** eri anglap turukluk xük turuwelip tosmioɣan bolsa, undakta uning barlik ḳiloɣan kəsəmliri wə əz-əzini qəkləx tooɣruluk ḳiloɣan barlik wədiliri inawətlik bolidu. **12** Lekin uning eri anglap turoɣan qaoɣda uning kəsəm-wədilirini enik rət ḳiloɣan bolsa, ayal aoɣzidin qikaroɣan wədə berix wə əz-əzini qəkləp turux tooɣruluk ḳiloɣan barlik wədilirining ḥeqkaysisi inawətlik bolmaydu; uning eri bularni rət ḳiloɣan boloɣaqka, Pərwərdigar uni kəqüridu. **13** Ayalning bərgən wədisini wə uning qidap turup əzümni qəkləymən dəp ḳiloɣan kəsəm-wədisini uning eri inawətlikmu ḳilalaydu, inawətsizmu ḳilalaydu. **14** Əgər uning eri ḥərküni uning aldida xük turuwelip gəp ḳilmisa, undakta uning bərgən barlik ḳiloɣan kəsəmlirini wə əz-əzini qəkləp turux tooɣruluk ḳiloɣan ḥəmmə wədilirini inawətlik ḳiloɣanliki ḥesablinidu; qünki erining anglap turoɣan künidə gəp ḳilmay xük turoɣanliki uning ayalining kəsəm-wədilirini küqkə igə ḳiloɣanlikidur. **15** Lekin eri ayalining kəsəm-wədilirini anglap naḥayiti uzak wakitlardin keyin andin uning kəsəm-wədilirini inawətsiz ḳilsa, undakta u ayalining gunaḥini əz üstigə aloɣan bolidu. **16** Yukirikilar Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣanliri, yəni eri bilən ayali, ata bilən əz əyidə turuwatkan, tehi yaxlikida boloɣan ḳizi otturisidiki nizam-bəlgimilərdur.

31 Pərwərdigar Musaoɣa səz ḳilip: — **2** Sən Midiyanlardin Israillarning intiḳamini al, andin əz həlḳiringgə ḳoxulisən, — dedi. **3** Musa həlḳḳə mundak dedi: — Aranglardin jənggə qikixḳa bir türküm adəmlərni ḳorallandurunglar; andin ular Midiyanlardin Pərwərdigar üqün intiḳam elixḳa atlansun. **4** Silər Israillarning ḥərbir kəbilisidin jəng ḳilixḳa mingdin adəm mangdurunglar. **5** Xuning bilən tümənligən Israil həlḳining ḥər kəbilisidin mingdin, jəmiy on ikki ming adəm jəng ḳilixḳa ḳorallanduruldi. **6** Musa ḥər kəbilidin mingdin adəmni jəng ḳilixḳa mangdurdi ḥəmdə əliazarning ooɣli Finiḥasni ular bilən billə mangdurdi, Finiḥasning ḳolida mukəddəs əswablar wə agah kanay bar idi. **7** Ular Pərwərdigarning Musaoɣa buyruoɣini boyiqə Midiyanlar bilən soḳuxḳili qikip, ərkəklərning ḥəmmisini əltürüwətti; **8** muxu əltürülgənlərdin baxḳa, yənə Midiyanning Əwi, Rəkəm, Zur, Hur wə Rəba degən bəx padixaḥini əltürdi; yənə Beorning ooɣli Balaamni ḳiliq bilən qepip taxlidi. **9** Israillar Midiyanlarning hotun-ḳizliri wə balilirini tutḳun ḳilip kətti, yənə ularning pütün qarwa malliri, ḳoy padiliri wə mal-mülüklirini olja ḳildi; **10** ular turuwatkan yərlərdiki barlik xəhər wə barlik bargaḥliriɣa ot ḳoyuwətti; **11** ular adəm bolsun mal bolsun barlik oɣəniymət, barlik oljini elip kətti; **12** ular tutkan əsirlərni ḥəm olja-oɣəniymətni Moab tüzlənglikirigə, Iordan dəryasi boyioɣa jaylaxḳan Yerihoning udulidiki bargaḥḳa əkilip, Musa bilən kahin əliazaroɣa, xundakla Israillarning jamaitigə tapxurdi. **13** Musa, kahin əliazar wə jamaətning barlik əmirliri bargaḥning sirtioɣa qikip ularni ḳarxi aldi. **14** Lekin Musa jəngdin ḳaytkan ḥərbiy sərdarlaroɣa, yəni mingbexi, yüzbexilaroɣa hapa bolup: — **15** Silər ayallarning ḥəmmisini tirik ḳaldurdunglarmu? **16** Ḳaranglar, dəl xular Balaamning ḥiylə-məslihəti bilən Peordiki ixta Israillarni Pərwərdigar aldida gunaḥḳa patḳuzuxi bilən, Pərwərdigarning jamaitigə waba yaoɣduruloɣan əməsmu? **17** Əmdi silər barlik ooɣul balilarni eltürüwetinglar, ərlər bilən munasiwət ətküzgən ayallarni ḳoymay eltürüwetinglar. **18** Birak yax ḳizlar, yəni ərlər bilən munasiwət ətküzmigənlərni bolsa, əzliringlaroɣa tirik ḳaldurunglar. **19** Silər bargaḥ sirtida yəttə kün qedir

tikip turunglar; adəm əltürgən wə əlükkə təgkən hərkim üqinqi küni wə yəttinqi küni əzini paklisun; silər wə silər əsir kiloŋan kixilərning ḥəmmisi xundak kilsun. **20** Barlik kiyim-keqək, terə əswab üsküniləp, tiwitta tokuloŋan barlik nərsilər ḥəm yaoŋaq əswab-üsküniləpning ḥəmmisini paklanglar, — dedi. **21** Kaḥin Əliazar jənggə qikip kaytkan ləxkərlərgə: — Mana Pərwərdigar Musaoŋa buyruoŋan kanun-bəlgilimə: **22** altun, kümüx, mis, təmür, kələy, kooŋuxun katarlik **23** otka qidamlik nərsilərning ḥəmmisini ottin ətküzünglar, xundak kilsanglar pak ḥesablinidu; xundaktimu, yənila «napaklikni qikaroŋuqi su» bilən pakizlanglar; otka qidamsiz nərsilərni xu sudin ətküzünglar. **24** Yəttinqi küni kiyimliringlarni yuyunglar, andin silər pak ḥesablinisilər; andin keyin bargaḥka kirsənglar bolidu, — dedi. **25** Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **26** Sən kaḥin Əliazar wə jamaət iqidiki kəbilə kattiliri bilən birliktə elinoŋan olja-oŋənimətning, adəm bolsun, qarpay bolsun, xularning omumiy sanini ḥesablap qikkin; **27** olja-oŋəniymətni ikkigə bəl, yerimini jənggə qikkanlaroŋa bər, kaloŋan yerimini barlik jamaətkə bər. **28** Sən yənə qikip jənggə katnaxkan ləxkərlər alidioŋan adəm, kala, exək yaki koy padiliridin bəx yüzdin birini Pərwərdigaroŋa ataloŋan ülüx bolsun dəp ayrioŋin; **29** silər xuni ləxkərlərgə təwə boloŋan yerimidin elip Pərwərdigaroŋa ataloŋan «kətürmə ḥədiyə» süpitidə kaḥin Əliazaroŋa tapxurunglar. **30** Israillaroŋa təwə boloŋan yerimining adəm, kala, exək, koy padiliri, xundakla ḥərhil ḥaywanlardin əlliktin birini Pərwərdigarning jamaət qedirioŋa karaxka məs'ul boloŋan Lawiylaroŋa beringlar. **31** Xuning bilən Musa bilən kaḥin Əliazar Pərwərdigarning Musaoŋa buyruoŋinidək kildi. **32** Əmdi olja-oŋəniymət, yəni jənggə qikkan ləxkərlər eliwaloŋan nərsilərdin kaloŋini koy jəmiy altə yüz yətmix bəx ming, **33** kala yətmix ikki ming, **34** exək atmix bir ming, **35** ərkəklər bilən munasiwət ətküzmigən kizlar ottuz ikki ming qikti. **36** Jənggə qikkanlarning ülüxi, yəni ularoŋa təwə yerimi, koy jəmiy üq yüz ottuz yəttə ming bəx yüz; **37** bu koy padiliridin Pərwərdigaroŋa ataloŋini altə yüz yətmix bəx boldi; **38** kala ottuz altə ming, buningdin Pərwərdigaroŋa ataloŋini yətmix ikki boldi. **39** Exək ottuz ming bəx yüz qikti, buningdin Pərwərdigaroŋa ataloŋini atmix bir boldi. **40** Adəm on altə ming qikti, buningdin Pərwərdigaroŋa ataloŋini ottuz ikki adəm boldi. **41** Musa Pərwərdigar əzigə buyruoŋini boyiqə Pərwərdigaroŋa sunulidioŋan «kətürmə ḥədiyə» boloŋan ülüxni kaḥin Əliazaroŋa tapxurup bərdi. **42** Israillaroŋa təwə boloŋan yerimi, yəni Musa jənggə qikip kəlgənlərdin elip bəlüp bərgini — **43** jamaətkə təwə boloŋan xu yerimi — koy üq yüz ottuz yəttə ming bəx yüz, **44** kala ottuz altə ming, **45** exək ottuz ming bəx yüz, **46** adəm on altə ming idi. **47** Musa Pərwərdigar əzigə buyruoŋini boyiqə, Israillaroŋa təwə boloŋan xu yerimining, məyli adəm yaki ḥaywan bolsun, əlliktin birini ayrip elip Pərwərdigarning ibadət qedirioŋa karaxka məs'ul boloŋan Lawiylaroŋa tapxurdi. **48** Pütkül koxunning sərdarliri, ming bexi, yüz bexiliri Musa bilən kərüxkili kelip, **49** Musaoŋa: — Hizmətkarlirining kol astida jəng kiloŋan ləxkərlərning omumiy sanini sanaktin ətküzsək birimu kəm qikmidi. **50** Xunga, mana Pərwərdigarning ḥuzurida əzimizning gunaḥining kafariti üqün ḥərkaysimiz erixkənlərni Pərwərdigaroŋa ataloŋan ḥədiyə kilimiz — altun buyumlar, put-kol zənjirliri, bilәzük, məḥür üzük, zirə-ḥalka, marjanlarning ḥəmmisini elip kəlduk, — dedi. **51** Xuning bilən Musa bilən kaḥin Əliazar ular əkəlgən altunlarni, yəni altunda yasaloŋan ḥərhil buyumlarni aldi. **52** Ularning ming bexi wə yüz bexiliridin aloŋini Pərwərdigaroŋa ataloŋan «kətürmə ḥədiyə» süpitidə sunuldi; barlik altun jəmiy on altə ming yəttə yüz əllik xəkəl qikti **53** (ləxkərlərning ḥərbiri əzliri üqün malmülükni bulang-talang kilixkanidi). **54** Musa bilən kaḥin Əliazar ming bexi wə yüz bexilirining kolidin altunni elip, jamaət qedirining iqigə əkirip, uni Pərwərdigarning ḥuzurida Israillar üqün yadnamə kildi.

32 Rubənning əwladliri bilən Gadning əwladlirining kala padiliri tolimu kepəygənidi; ularning Yaazərning zemini bilən Gileadning zeminioŋa kəzi qüxti; wə mana, xu zemin qarwa bekixka mas kelidioŋan yər idi. **2** Xunga ular Musa, kaḥin Əliazar wə jamaətning əmirlirining aldioŋa kelip ularoŋa: — **3** Atarot, Dibon, Yaazər, Nimraḥ, Ḥəxbon, Əlaləḥ, Səbam, Nebo, Bəon degən yərlər, **4** yəni Israil jamaiti aldida Pərwərdigar məsoŋlup kilip bərgən yərlər bolup, qarwa bekixka bap yərlər ikən, kullirining qarwa meli bar, — dedi **5** wə yənə: — Əgər silining aldilirida iltipatlirioŋa erixkən bolsak, bizni Iordan dəryasidin ət deməy, bu yərni bizgə miras kilip bərsilə, — dedi. **6** Musa Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladlirioŋa: — Kerindaxliringlar jənggə qikkan waktida silər muxu yərdə turamtinglar? **7** Silər nemə üqün Israillarning [dəryadin] ətüp Pərwərdigar ularoŋa ata kilip bərgən zeminoŋa kirixigə kəngullirini sowutisilər? **8** Ilgiri mən Kadəx-Barneadin ata-bowiliringlarni xu zeminni qarlap kelixkə əwətkinimdə ularmu xundak kilixkanidi. **9** Ular Əxkol jiloŋisioŋa qikip, u zeminni kərüp, Israillarning kənglini Pərwərdigar ata kilip bərgən zeminoŋa kirixtin sowutkan. **10** Xu qaoŋda Pərwərdigarning aqqiki kelip kəsəm kilip: **11** «Misirdin qikkan yigirmə yaxtin yukirilar qin kənglidin Manga əgəxmigəqkə, ular Mən Ibraḥim, Isḥak, Yakuplaroŋa «Silərgə ata kilimən» dəp kəsəm kiloŋan zeminni kərsə, [Mən Pərwərdigar bolmay ketəy]! **12** Pəkət kənizziylərdin boloŋan Yəfunnəḥning ooŋli Kaləb bilən Nunning ooŋli Yəxuala Manga qin kənglidin əgəxkən boloŋaqka, zeminni kərələydu», degənidi. **13** Xuning bilən Pərwərdigarning Israillaroŋa aqqiki kozoŋaloŋaqka, Pərwərdigarning aldida rəzil boloŋanni kiloŋan əxu bir əwlad ələp tügigüqə, u ularni qəl-bayawanda kirik yil sərgərdanlikta yürgüzdi. **14** Əmdi mana, gunaḥkarlarning əwladliri boloŋan silərmu ata-bowanglarning izini besip Pərwərdigarning Israillaroŋa boloŋan kattik oŋəzipini tehimu kozoŋimakqi bopsilər-də! **15** Əgər silər uningoŋa əgixixtin burulup kətsənglar, undakta U [Israillarni] yənə qəl-bayawanoŋa taxliwetidu, bu ḥalda silər bu barlik həlkni harab kiloŋan bolisilər, — dedi. **16** Ikki kəbilining adəmliri Musaning aldioŋa kelip uningoŋa: — Biz bu yərdə mallirimizoŋa kotan, balilirimizoŋa kal'ə-xəḥər salayli. **17** Biz bolsak korallinip, Israillarni əzigə təwə jaylirioŋa baxlap baroŋuqə səpning aldida mangimiz; bu zemindiki yat həlklər səwəblik, bizning kiqik balilirimiz mustəḥkəm xəḥərlərdə turuxi kerək. **18** Israillar əz mirasliriona igə bolmioŋuqə biz əyimizgə ḥərgiz kaytmaymiz. **19** Qünki biz ular bilən Iordan dəryasining kün petix təripidiki zeminoŋa yaki uningdinmu yiraktiki zeminoŋa təng igidar bolmaymiz, qünki mirasimiz Iordan dəryasining bu təripidə, yəni kün qikixtidur, — dedi. **20** Musa ularoŋa: — Əgər xundak kilsanglar, yəni Pərwərdigarning aldida korallinip jənggə qikip, **21** silərdin korallanoŋanlarning ḥəmmisi Iordan dəryasidin ətüp, Pərwərdigar Əz düxmənlirini ularning zeminidin kooŋlap qikirip boloŋanda, **22** xu zemin Pərwərdigar aldida boysundurulup boloŋanda andin kaytsanglar, silər Pərwərdigar wə Israillar aldida gunaḥsiz ḥesablinisilər; bu zeminmu Pərwərdigar aldida silərgə miras kilip berilidu. **23** Lekin bundak kilmisanglar, mana, Pərwərdigar aldida gunaḥkar bolisilər; xuni obdan bilixinglar kerəkki, gunaḥinglar əzünglarni kooŋlap bexinglaroŋa qüxidu. **24** Əmdi silər aoŋzinglardin qikkan gepinglar boyiqə

ix tutunglar, baliliringlar üqün xəhər, qoy padiliringlar üqün qotan selinglar, — dedi. **25** Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladliri Musaoqa: — Qulliri oqojam eytqinidək qilidu. **26** Hotunbala qaqilirimiz, kalilar wə barliq qarpaylirimiz Gileadning hərqaysi xəhərliridə qalidu; **27** Lekin qulliri, jənggə təyyarlinip qorallanoqanlarning hərbiri oqojam eytqandək [dəryadin] ətüp Pərwərdigarning aldida jəng qilidu, — dedi. **28** Xuning bilən Musa ular tooqruluq kahin Əliazar bilən Nunning ooli Yəxuaoqa wə Israilning barliq qəbilə baxliqlirioqa tapilap, **29** ularoqa: — Əgər Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladliri qorallinip Pərwərdigarning aldida jənggə qiqixqa silər bilən birliktə Iordan dəryasidin ətsə, u zemin silərning aldinglarda boy sundurulsa, undaqta silər Gilead zeminini ularoqa miras qilip beringlar. **30** Əgər ular qorallinip silər bilən billə ətməymiz desə, undaqta ularning mirasi aranglarda, yəni Qanaan zeminida bolsun, — dedi. **31** Gadning əwladliri bilən Rubənning əwladliri: — Pərwərdigar qullirioqa qandaq buyruoqan bolsa, biz xundaq qilimiz. **32** Biz qorallinip Pərwərdigarning aldida dəryadin ətüp Qanaan zeminioqa kirimiz, andin Iordan dəryasining bu yeqidiki zemin bizgə miras qilip berilidioqan bolidu, — deyixti. **33** Xuning bilən Musa Amoriylarning padixahi Sihonning padixahliqi bilən Baxanning padixahi Ogning padixahliqini, zemin wə təwəsidiki xəhərlərni, ətrapidiki xəhərlər bilən qoxup, həmmisini Gadning əwladlirioqa, Rubənning əwladlirioqa wə Yüsüpning ooli Manassəhning yerim qəbilisigə bərdi. **34** Gadning əwladliri Dibon, Atarot, Aroər, **35** Atrot-Xofan, Yaazər, Yogbihah, **36** Bəyt-Nimrah, Bəyt-Haran qatarlik mustəhkəm xəhərlərni saldi wə xundakla qotanlarni saldi. **37** Rubənning əwladliri [yengidin] Həxbon, Əlaləh, Kiriatayim, **38** Nebo, Baal-Meon (yuqiriqi isimlar əzgirtilgən) wə Sibmahni saldi; həm ular saloqan xəhərlərgə yengidin nam bərdi. **39** Manassəhning ooli Makirning əwladliri Gileadqa yürüx qilip, u yərni elip, xu yərdə turuxluq Amoriylarni qooliwətti. **40** Xuning bilən Musa Gileadni Manassəhning ooli Makiroqa beriwidi, u xu yərdə turup qaldi. **41** Manassəhning ooli Yair Amoriylarning yezaqixlaqlirini hujum qilip elip, bu yeza-qixlaqlarni Həwot-Yair dəp atidi. **42** Nobah Kinat wə uningoqa qaraxliq yeza-qixlaqlarni hujum qilip elip Kinatni əz ismi bilən Nobah dəp atidi.

33 Təwəndikilər əz qoxunliri boyiqə, Musa bilən Harunning yetəkqiliki astida Misir zeminidin qikqan Israillarning mangoqan yolliridur; **2** Musa Pərwərdigarning əmri boyiqə, əzlirining səpər qiloqan yollirini pütüp qoydi, ularning səpər qiloqan yolliri mundaq: — **3** Birinqi ayning on bəxinqi küni [Israillar] Ramsəs xəhiridin səpərgə qikti; ətüp ketix heytining ətisi ular barliq Misirliqlarning kəz aldida mərdanilik bilən yoloqa qikti. **4** Bu qaoqda Misirliqlar ularning arisidiki Pərwərdigar təripidin eltürülgənlərni, yəni barliq tunji ooqullirini dəpnə qiliwatqanidi; Pərwərdigar Misirliqlarning məbudlirining üstidin həküm qüxürdi. **5** Israillar Ramsəstin yoloqa qikip Sukkotqa berip qedir tikti. **6** Ular Sukkottin yoloqa qikip qəl-bayawanning ayioqidiki Etamoqa berip qedir tikti. **7** Etamdin yoloqa qikip, aylinip Baal-Zefonning udulidiki Pi-Hahirotqa berip Migdolning aldida qedir tikti. **8** Pi-hahirottin yoloqa qikip, dengizning otturisidin ətüp, Etam qəlidə üq kün yol yürüp Marahda qedir tikti. **9** Marahdin yoloqa qikip Elimgə kəldi; Elimdə on ikki bulaq bilən yətmix horma dərihi bar idi; ular xu yərdə qedir tikti. **10** Elimdin yoloqa qikip Qizil Dengiz boyida qedir tikti. **11** Qizil Dengizdin yoloqa qikip Sin qəlidə qedir tikti. **12** Sin qəlidin yoloqa qikip Dofqahqa kelip qedir tikti. **13** Dofqahdin yoloqa qikip Aluxqa berip qedir tikti. **14** Andin keyin Aluxtin yoloqa qikip Rifidimoqa kelip qedir tikti, u yərdə həlqqə iqidioqan su tepilmay qaldi. **15** Rifidimdin yoloqa qikip, Sinay qəligə berip qedir tikti. **16** Sinay qəlidin yoloqa qikip Qibrot-Hattawahqa kelip qedir tikti. **17** Qibrot-hattawahdin yoloqa qikip Hazirotta qedir tikti. **18** Hazirottin yoloqa qikip Ritmahda qedir tikti. **19** Ritmahdin yoloqa qikip Rimmon-Pərəzdə qedir tikti. **20** Rimmon-Pərəzdin yoloqa qikip Libnahda qedir tikti. **21** Libnahdin yoloqa qikip Rissahda qedir tikti. **22** Rissahdin yoloqa qikip Kəhəlatahda qedir tikti. **23** Kəhəlatahdin yoloqa qikip Xafir teoqida qedir tikti. **24** Xafir teoqidin yoloqa qikip Haradahta qedir tikti. **25** Haradahdin yoloqa qikip Makhilotta qedir tikti. **26** Makhilottin yoloqa qikip Tahatta qedir tikti. **27** Tahattin yoloqa qikip Tərahda qedir tikti. **28** Tərahdin yoloqa qikip Mitqahda qedir tikti. **29** Mitqahdin yoloqa qikip Haxmonahta qedir tikti. **30** Haxmonahtin yoloqa qikip Moxərotta qedir tikti. **31** Moxərottin yoloqa qikip Bənə-Yaakanda qedir tikti. **32** Bənə-Yaakandin yoloqa qikip Hor-Hagidgadqa berip qedir tikti. **33** Hor-Hagidgadtin yoloqa qikip Yotbatahqa kelip qedir tikti. **34** Yotbatahtin yoloqa qikip Abronahqa kelip qedir tikti. **35** Abronahtin yoloqa qikip Əzion-Gəbərgə kelip qedir tikti. **36** Əzion-Gəbərdin yoloqa qikip Zin qəlidə, yəni Qadəxtə qedir tikti. **37** Qadəxtin yoloqa qikip Edom zeminining qegrisidiki Hor teoqida qedir tikti. **38** Israillar Misir zeminidin qikqandin keyinki kirikinqi yili bəxinqi ayning birinqi küni, kahin Harun Pərwərdigarning əmri boyiqə Hor teoqioqa qikip xu yərdə əldi. **39** Harun Hor teoqida elgən qeoqida bir yüz yigirmə üq yaxta idi. **40** U qaoqda, Qanaan zeminining jənubida turuxluq Qanaaniylarning padixahi Arad Israillar keliwetiptu dəp angliqanidi. **41** Israillar Hor teoqidin yoloqa qikip Zalmonahda qedir tikti. **42** Zalmonahdin yoloqa qikip Punonoqa kelip qedir tikti. **43** Punondin yoloqa qikip Obotqa kelip qedir tikti. **44** Obottin yoloqa qikip Moabning qegrisidiki Iyə-Abarimoqa kelip qedir tikti. **45** Iyimdin yoloqa qikip Dibon-Gadqa kelip qedir tikti. **46** Dibon-Gadtin yoloqa qikip Almon-Diblatayimoqa kelip qedir tikti. **47** Almon-Diblatayimdin yoloqa qikip Neboning aldidiki Abarim taoqliqioqa kelip qedir tikti. **48** Abarim taoqliqidin yoloqa qikip Yerihoning udulida Iordan dəryasining boyidiki Moab tüzlənglikliridə qedir tikti. **49** Moab tüzləngliklirida Iordan dəryasini boylap tikkən qedirliri Bəyt-Yəximottin tartip Abəl-Xittimoqiqə bardi. **50** Pərwərdigar Moab tüzlənglikliridiki Iordan dəryasi boyida Yerihoning udulida Musaoqa səz qilip mundaq dedi: — **51** Sən Israillaroqa səz qilip mundaq buyruoqin: — «Silər Iordan dəryasidin ətüp Qanaan zeminioqa kəlgən qeoqinglarda, **52** zemindiki barliq turuwatqanlarni aldinglardin həydiwetinglar, ularning barliq oyma, quyma butlirini qeqip taxlanglar həm barliq «yukiri jay»lirini wəyran qilip taxlanglar. **53** Silər xu zeminni igiləp makanlixinglar, qünki Mən u zeminni silərgə miras qilip bərgənmən. **54** Silər jəmət boyiqə qək taxlap, zeminni əzünglərgə miras qilip elinglar; adimi köprəklərgə köprək miras bəlüp beringlar; adimi azraklaroqa azrak miras bəlüp beringlar; qək taxlanoqanda kimlərgə kəyər qikqan bolsa, xu yər uning mirasi bolsun; silər miraska ata qəbilə-jəmət boyiqə warislik qilinglar. **55** Halbuki, əgər u zeminda turuwatqanlarni aldinglardin həydiwətmisənglar, ulardin kelip qaloqanlar qoqum kəzünglərgə tikən, bikininglaroqa yantak bolup sanjilidu, turoqan zemininglarda silərni parakəndə qilidu; **56** wə xundaq boliduki, Mən əslidə ularoqa qandaq muamilə qilmaqqi boloqan bolsam, silərgə xundaq muamildə bolimən».

34 Pərwərdigar Musaoqa səz qilip mundaq dedi: — **2** Sən Israillaroqa səz qilip mundaq buyruoqin: «Silər Qanaan zeminioqa kirgən qaoqda, silərgə miras boluxqa təksim

kilinidioŋan zemin Kanaan zemini bolidu; zeminning bekitilgən jay-qegraliri mundak bolidu: — **3** Silərning jənub təripinglər Zin qəlidin baxlap Edom qegrisioŋa takalsun; andin jənub tərəptiki qegranglar «Xor dengizi»ning jənub təripining əng ayioŋioŋa yətsun; **4** xu yərdin qegranglar «Serik Exək dawini»ning jənub təripidin burulup zinoŋa ətsun; uning ayioŋi toptooŋra Kadəx-Barneaning jənubida bolidu; andin u yərdin yənə Hazar-Addaroŋa berip, Azmonoŋa tutixidu; **5** andin qegra Azmondin burulup mengip, Misir ekinioŋa baridu wə dengizoŋiqə tutixidu. **6** Kün petix tərəptə qegranglar «Uluoŋ dengiz»ning əzi bolidu, yəni uning boyliri bolidu; mana bu silərning kün petix tərəptiki qegranglar bolidu. **7** Ximal tərəptiki qegranglar mundak bolidu: — «Uluoŋ dengiz»din baxlap hor teoŋioŋiqə pasil sizilsun; **8** pasil sizikі Hor teoŋidin baxlap Hamat eoŋizioŋa sozulup, andin qegra Zədadoŋa tutaxsun; **9** qegra yənə Zifronoŋa ətüp Hazar-Enanda ahirlaxsun; mana bu silərning ximaliy qegranglar bolidu. **10** Andin xərkiy qegrayinglarning pasil sizikі Hazar-Enandin Xefamoŋiqə sizilsun. **11** Bu qegra Xefamdin Ayinning kün qikix təripidiki Riblahka qüxidu; andin qegra xu yərdin qüxüp Kinnərət dengizining dawinidin ətüp kün qikix tərəpkə tutixidu. **12** Andin qegra təwənləp Iordan dəryasini boylap qüxüp, Xor Dengizioŋiqə yətsun. Mana bu qegralar bilən bekitilgən zemininglar bolidu». **13** Musa Israillaroŋa səz kilip mundak dəp buyrudi: — «Mana bu Pərwərdigar tokkuz kəbilə wə yerim kəbiligə təkdim kilinsun dəp buyruoŋan, qək taxlinix arkilik əzünglar warislik kilidioŋan zemininglar bolidu; **14** qünki Rubən kəbilisidikilər ata jəməti boyiqə wə Gad kəbilisidikilər ata jəməti boyiqə əz mirasioŋa allikaqan warislik kilip uni igiligən, Manassəhning yerim kəbilisimu əz mirasioŋa warislik kilip uni igiligən; **15** Bu ikki kəbilə wə yerim kəbilə Yerihoning udulida, Iordan dəryasining xərkiy kiroŋikidiki kün qikix tərəptə əz miraslirini elip boloŋan». **16** Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **17** Təwəndikilər zeminni silərgə təksim kilip bərgüqilərning isimliki: — Kahin əliazar wə Nunning ooŋli Yəxua. **18** Silərmu yənə zemin təksim kilixka yardəmlixix üqün hər kəbilidin birdin əmir tallap beringlar. **19** Bularning ismi mundak: — Yəhuda kəbilisidin Yəfunnəhning ooŋli Kaləb. **20** Ximeon kəbilisidikilərdin Ammihudning ooŋli Xəmuəl. **21** Binyamin kəbilisidin Kislonning ooŋli əlidad. **22** Dan kəbilisidikilərdin Yoglining ooŋli, əmir Bukki idi. **23** Yüsüpning əwladliridin: — Manassəh kəbilisidikilərdin əfodning ooŋli əmir Hanniyəl **24** həm Əfraim kəbilisidikilərdin Xiftanning ooŋli əmir Kəmuəl. **25** Zəbulun kəbilisidikilərdin Parnakning ooŋli əmir əlizafan; **26** Issakar kəbilisidikilərdin Azzanning ooŋli əmir Paltiyəl; **27** Axir kəbilisidikilərdin Xelomining ooŋli əmir Ahihud; **28** Naftali kəbilisidikilərdin Ammihudning ooŋli əmir Pədahəl idi. **29** Mana bular Pərwərdigar əmr kilip Israillaroŋa Kanaan zeminidiki miraslirini təksim kilixka bekitkənlər idi.

35 Pərwərdigar Yerihoning udulida, Iordan dəryasining boyidiki Moab tüzlənglikliridə Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroŋa mundak əmr kil, ular miras kilip erixkən zemindiki bəzi xəhərlərni Lawiylarning olturuxioŋa bərsun; u xəhərlərning əpqərisidiki yaylaklarnimu Lawiylaroŋa bərsun. **3** Xundak kilip ularning turidioŋan xəhərliri bolidu wə xu xəhərlərga təwə yaylaklaroŋa ularning qarpayliri, baxka mal-mülükliri həmdə barlik haywanliri orunlaxturulidu. **4** Silər Lawiylaroŋa beridioŋan xəhərlərdiki yaylaklar sepilidin baxlap hesablioŋanda ming gəz bolsun. **5** Silər yənə xəhər sirtidin kün qikix tərəpkə karap ikki ming gəz, jənub tərəpkə karap ikki ming gəz, kün petix tərəpkə karap ikki ming gəz, ximal tərəpkə karap ikki ming gəz əlqənglar, xəhər otturida bolsun; xəhərlər ətrapidiki muxu yərlər ular üqün yaylaklar bolsun. **6** Silər Lawiylaroŋa bərgən xəhərlər iqidə altə xəhər «panahlik xəhiri» bolsun; silər xularni adəm eltürüp koyoŋan kixilərning xu xəhərlərgə kəqip beriwelixioŋa bikitinglar; bulardin baxka ularoŋa yənə kirik ikki xəhər beringlar. **7** Silər Lawiylaroŋa beridioŋan xəhərlər jəmiy kirik səkkiz bolup, xu xəhərlər bilən ularoŋa təwə yaylaklar ularoŋa berilsun. **8** Silər ularoŋa beridioŋan xu xəhərlər Israillar miras kiloŋan təwəliklərdin bolsun; adimi kəprək boloŋanlardin kəprək, adimi azrak boloŋanlardin azrak elinglar; hərbir kəbilə əzigə təksim kilinoŋan miraska asasən xəhərlərdin bəzilirini elip Lawiylaroŋa təksim kilip bərsun. **9** Pərwərdigar Musaoŋa səz kilip mundak dedi: — **10** Sən Israillaroŋa mundak degin: «Silər Iordan dəryasidin ətüp Kanaan zeminiola kirgininglarda, **11** tasadipiyliktin adəm eltürüp koyoŋanlarning panahlinixi üqün kəqip beriwelixioŋa birnəqqə xəhər tallap bekitinglar. **12** Xundak kiloŋanda bu xəhərlər adəm eltürgüqi taki jamaət aldida sorakka tartiloŋuqə, kisaskarning eltürüp koyuxidin panahlinidioŋan xəhərlər bolidu. **13** Silər bekitkən bu xəhərlər silərgə panahlinidioŋan altə xəhər bolidu. **14** Panahlik xəhiri üqün Iordan dəryasining kün qikix təripidə üq xəhər, Kanaan zeminidimu üq xəhərni ayrip koyunglar. **15** Bu altə xəhər Israillar, yat əldikilər wə ularning arisida arilixip olturoŋan musapirlar üqün panahlik xəhərliri bolsun; tasadipiyliktin adəm eltürüp koyoŋan hərbir kixi xu yərlərgə kəqixka bolidu. **16** — Əgər biraw təmür əswab bilən urup adəm eltürüp koyoŋan bolsa, u kəstən adəm eltürgən katil bolidu; kəstən adəm eltürgüqi jəzmən eltürülüxi kerək. **17** Əgər biraw kol kətürüp adəm eltürgüdək tax bilən urup adəm eltürüp koyoŋan bolsa, u kəstən adəm eltürgən katil bolidu; kəstən adəm eltürgüqi jəzmən eltürülüxi kerək. **18** Əgər biraw adəm eltürgüdək kaltək bilən urup adəm eltürüp koyoŋan bolsa, u kəstən adəm eltürgən katil bolidu; kəstən adəm eltürgüqi jəzmən eltürülüxi kerək. **19** Kan kisas aloŋuqi kixi xu katilni eltürsun; u katilni uqratkan yeridə eltürsun. **20** Əgər biraw əqmənlik bilən birsini ittirip yikitiwetip yaki məküp turup birər nərsə etip eltürüp koyoŋan bolsa, **21** yaki əqəkixip muxt bilən urup eltürüp koyoŋan bolsa, adəm uroŋuqi jəzmən eltürülüxi kerək, qünki u katil bolidu; kan kisas aloŋuqi kixi katilni uqrioŋan yərdə eltürüwətsun. **22** Lekin u adəmning əqi yok, tasadipiy ittiriwetix yaki məksətsizla birər nərsə etip, **23** yaki adəm eltürgüdək hərkandak bir taxni adəmni kərməy etip selip, adəm eltürüp koyoŋan bolsa, uning əslidə uningoŋa heqkandak əqi bolmisa, uningoŋa ziyankəxlik kilix niyitimu bolmisa; **24** bundak əhwalda, jamaət xu kanun-həkümlərgə asasən adəm eltürgüqi bilən kan kisas aloŋuqi otturisida kesim kilsun. **25** Jamaət tasadipiy adəm eltürüp koyoŋuqini kan kisas aloŋuqi kixining kolidin jəzmən kutkuzuwalsun; ular uni kəqip beriwaloŋan panahlik xəhirigə [aman-esən] kayturup bərsun; andin mukəddəs may bilən məsihləngən bax kahin ölüp kətküqə u xu xəhərdə tursun. **26** Lekin tasadipiyliktin adəm eltürüp koyoŋan kixi əgər kəqip beriwaloŋan panahlik xəhirining təwəsidin qikip kətkən bolsa, **27** xundakla kan kisas aloŋuqi kixi uni panahlik xəhirining pasillirining sirtida uqritip kelip eltürüwətkən bolsa, undakta kan kisas aloŋuqi kan tökük gunahini tartmaydu; **28** qünki tasadipiyliktin adəm eltürüp koyoŋan kixi əslidə bax kahin ölüp kətküqə panahlik xəhiridə turuxi kerək idi; bax kahin ölüp kətkəndin keyin əz təwəliki boloŋan zeminoŋa kaytip barsa bolidu. **29** — Bular silər turuxluk həmmə yərdə əwladmu-əwlad kanun-bəlgilimilər bolsun. **30** Baxka birsini eltürgən katilni bolsa, birnəqqə guwahqining guwahlikidin keyin andin eltürüxkə bolidu; lekin

pəkət birla guwahqining guwahliki bolsa, u uni əltürüxning səwəbi bolmaydu. **31** Əlümgə layik gunah ətküzgənlərgə, yəni kəstən adəm əltürgənlər üqün silər heqkandak tələm pulini kət'iy kobul kilmanglar; undak kixi jəzmən əltürülüxi kerək. **32** Xuningdək panahlik xəhərgə kəqip beriwaloqan kixi üqün bax kahin əlüp ketixtin ilgiri əz yerigə kaytip keliwelixioqa heqkandak tələm pulini kət'iy kobul kilmanglar. **33** Xundak kilsanglar, əzünglar turoqan zeminni buloqioqan bolmaysilər, qünki kan zeminni buloqaydu; zeminda təkülgən kanoqa dəl xu kanni təkkən kixining əz kenidin baxka heqkandak kafarət kəltürüxkə bolmaydu. **34** Əzünglar olturoqan zeminni, yəni Mən Əzüm makan kiloqan zeminni buloqimanglar; qünki Mən Pərwərdigar Israillar arisida makan tutkuqidurmən.

36 Yüsüp əwladlirining jəmətliridin Manassəhning nəwrisi, Makirning ooqli Gileadning əwladlirining jəmət baxlikliri Musa wə Israillarning kattiliri boloqan əmirlərning aldioqa kelip mundak dedi: — **2** «Pərwərdigar ilgiri ojojamoqa qək taxlap zeminni Israil həlkigə miras kilip təksim kilip berixni buyruoqan; ojojammu Pərwərdigarning kerindiximiz Zəlofihadning mirasini uning kizlirioqa təksim kilip berix tooqrisidiki buyrukinimu aloqan. **3** Lekin, ular Israillarning baxka kəbilisidikilərgə yatlik bolup kətsə, ularning mirasimu ata-bowilirimizning mirasidin qikip ularning ərlirining kəbilisining mirasioqa koxulup ketidu; undak boloqanda biz qək taxlap erixkən miras tügəydu. **4** Israillarning «azadlik yili» kəlgəndə ularning mirasi ularning ərlirining kəbilisining mirasioqa koxulup ketidu; bundak boloqanda ularning mirasi bizning ata-bowilirimizning mirasidin elip ketilidu». **5** Musa Pərwərdigarning səzi boyiqə Israillaroqa səz kilip mundak əmr kilip: — Yüsüp kəbilisidikilər tooqra eytidu. **6** Zəlofihadning kizliri tooqrisida Pərwərdigarning buyruoqini mundak: «Ular əzliri halioqan ərgə yatlik bolsa boluweridu, lekin əz jəməti, əz ata kəbilisidin boloqan birigə yatlik boluxi kerək. **7** Xundak boloqanda Israillarning mirasi bir kəbilidin yənə bir kəbiligə yətkilip kətməydu; Israillarning hərbiri əz ata-bowilirining kəbilisining mirasini qing tutup koyup bərməsliki kerək. **8** Israillarning hərbiri əz ata-bowilirining mirasini igiləx üqün Israil kəbililiridin miraska warislik kiloqan hərbir kiz-ayal əz ata-bowilirining kəbilisidin boloqan birsigə yatlik boluxi kerək. **9** Muxundak boloqanda, Israillarning mirasi bir kəbilidin yənə bir kəbiligə yətkilip kətməydu; qünki Israil kəbililiri əz mirasini kolidin bərməsliki kerək, — dedi. **10** Pərwərdigar Musaoqa kandak əmr kiloqan bolsa, Zəlofihadning kizlirimu xundak kildi. **11** Zəlofihadning kizliridin Mahlah, Tirzah, Hoglah, Milkah wə Noahlar əz taoqilirining ooqullirioqa yatlik boldi. **12** Ular Yüsüpning ooqli Manassəhning əwladlirining jəmətidikilərgə yatlik boldi; ularning mirasi yənila atisining kəbilisi iqidə kaldi. **13** Bular Pərwərdigar Yerihoning udulida, Iordan dəryasining boyidiki Moab tüzləngliklirida Musaning wasitisi bilən Israillaroqa buyruoqan əmrlər wə həkümlərdur.

Қanun xərhi

1 Təwəndə hatirilәngini Musaning Iordan dəryasining xərkiy tәripidiki Paran bilən Tofәl, Laban, Hazirot, Di-Zahabning otturisida, yəni Sufning udulidiki qəl-tüzlәngliktә, pütkül Israiloɣa eytkan sөzliridur: — **2** Horəb teoɣidin qikip, Seir teoɣining yoli bilən Kadəx-barneaoɣa baroɣuqə jəmiy on bir künlük yol idi. **3** Halbuki, Musa bu barlik sөzlərni Pərwərdigarning ularni dəp өzigə tapilioɣini boyiqə Israillaroɣa eytkan wakti kirikinqi yili, on birinqi ayning birinqi küni boldi; **4** bu wakit Musa Həxbonni paytəht kiloɣan Amoriylarning padixahi Sihonni wə Axtarot wə Ədrəyni paytəht kiloɣan Baxanning padixahi Ogni məoɣlup kiloɣandin keyinki məzgil idi. **5** Xuning bilən Iordan dəryasining xərkiy tәripidiki Moab zeminida Musa [pəyoɣəmbər] bu kanun-tәlimni xərhləxkə baxlap, mundak dedi: — **6** «Pərwərdigar Hudayimiz Horəb teoɣida bizgə sөz kilip: — «Silərning muxu taoɣ ətrapida turoɣan waktinglar yetərlik boldi; **7** əmdi burulup səpərgə atlinip, Amoriylar turuwatkan egizlikkə wə uningoɣa yekin boloɣan barlik jaylaroɣa, jümlidin Arabah tüzlәnglikigə, taoɣliklaroɣa, oymanlikka, janubka, dengiz boylirioɣa, uluo dərya, yəni өfrat dəryasioɣiqə Kanaaniylarning zeminioɣa hәm Liwan zeminioɣa beringlar. **8** Mana, Mən xu zeminni silərning aldinglaroɣa koydum; kiringlar, Pərwərdigar ata-bowiliringlaroɣa, yəni Ibrahim, Ishak, Yakup wə ularning əwladlirioɣa: «Silərgə berimən» dəp kəsəm kiloɣan zeminni igilənglar» — degənidi. **9** Xunga Mən xu qaoɣda silərgə: — «Mən yükünglarni yaloɣuz kətürəlməymən. **10** Pərwərdigar Hudayinglar silərni kөpəytti; mana, bügün silər asmandiki yultuzlardək nuroɣunsilər. **11** Ata-bowanglarning Hudasi boloɣan Pərwərdigar dərwəkə silərni hazirkidin yənə ming həssə kөpəytkəy, xundakla wədə kiloɣinidək silərgə bəht-bərikət ata kiloɣay! **12** Lekin mən өzüm yaloɣuz kandakmu silərning japaliringlarni, yükünglarni wə talax-tartixinglarni kətürələymən? **13** Өzünglar üqün hərkaysi kəbililiringlardin danixmən, yorutuloɣan mətiwərlərni tallanglar, mən ularni üstünlərgə yolbaxqi kilimən» — dedim. **14** Silər bolsanglar manga: — «Sening eytkining yahxi gəp boldi», dedinglar. **15** Xuning bilən mən kəbililiringlardin munəwwər adəmlərni, yəni danixmən hәm mətiwər adəmlərni tallap, üstünlərgə yolbaxqi kilip, mingbexi, yüzbexi, əllikbexi wə onbexi kilip təyinləp, kəbililiringlar üqün hərhil əməllərni tutuxka tiklidim. **16** Xu qaoɣda mən aranglardiki sorakçilaroɣa: «Kerindaxliringlar arisidiki ərz-dəwalarni soranglar, kerindax bilən kerindaxning otturisida wə pukraying bilən koxna olturoɣan yaka yurtluklar otturisida adil hөküm kikiringlar; **17** hөküm qikaroɣanda hөqkandak kixining yüz-hatirisini kilmanglar; məyli kiqik bolsun, qong bolsun silər həmmisiningla ixlirini soranglar. Silər insanlarning sөlitidin korkmaslikinglar kerək, qünki muxu hөküm qikirix ixi Hudaoɣa təwə ixtur. Silərgə təs qüxidioɣan ix bolsa, mening aldimoɣa elip kelinglar, mən uni anglaymən» — dedim. **18** Əyni qaoɣda mən kilixka kerək boloɣan barlik ixlar tooɣruluk tapilioɣanmən. **19** Biz Pərwərdigar Hudayimiz bizgə buyruoɣandək Horəbtin qikip, Amoriylarning taoɣlikioɣa barduk wə silər xu yoldiki bipayan, dəhxətlik qəlni kərdunglar; biz uning həmmisidin ətüp, Kadəx-Barneaoɣa kəlduk. **20** Wə mən silərgə: — «Silər Pərwərdigar Hudayimiz bizgə ata kilidioɣan, Amoriylarning teoɣioɣa yetip kəlduk. **21** Mana, Pərwərdigar Hudayinglar bu zeminni aldinglaroɣa koydi; ata-bowanglarning Hudasi Pərwərdigar silərgə eytkandək, xu yərgə qikip uni igilənglar; korkmanglar, hөq hodukmanglar» — dedim. **22** Xuning bilən silər həmminglar yenimoɣa kelip manga: — «Biz zeminoɣa kirixtin ilgiri aldin adəmlərni əwətəyli; ular biz üqün u yərni kəzitip, qikiximiz kerək boloɣan yol wə biz uqraydioɣan xəhərlər tooɣruluk həwər yətküzsun» — dedinglar. **23** Bu ix nəzirimgə muwapik kərünüp, mən aranglardin on ikki adəmni, yəni hərkaysi kəbilidin birdin adəmni tallidim. **24** Ular yoloɣa atlinip taoɣka berip, əxkol jiloɣisioɣa qüxüp u yərni təkxürüp kərüxti. **25** Ular kollirioɣa xu zemindiki mewilərdin elip bizgə kəltürdi wə məlumat berip: «Pərwərdigar Hudayimiz bizgə təkdim kiloɣan bu zemin yahxidur» — dedi. **26** Halbuki, silər zeminoɣa qikixka unimidinglar, Pərwərdigar Hudayinglarning əmrigə karxi qikip Uningoɣa asiylik kildinglar **27** wə өz qediringlarda kakxap: «Pərwərdigar bizgə өq boloɣanlikidin bizni Amoriylarning kolioɣa tapxurup halak kilix üqün Misir zeminidin qikaroɣan. **28** Əmdi biz nəgə bararmiz? Qünki kerindaxlirimiz: «Xu yərdiki adəmlər bizdin qong hәm egiz bir hәlk ikən; ularning xəhərliri intayin qong, sepilliri asmanoɣa takixidikən; uning üstigə biz xu yərdə Anakiylarni baykiduk», dəp kənglimizni parakəndə kiliwətti» — dedinglar. **29** Xunga mən silərgə: «Korkmanglar, ularning aldida dəkkə-dükkigə qüxmənglar; **30** silərning aldinglarda mangidioɣan Pərwərdigar Hudayinglar Misir zeminida kөz aldinglarda barlik kiloɣanliridək silər üqün jəng kilidu; **31** silər yənə qəl-bayawandimu barlik mangoɣan yolliringlarda muxu yərgə yetip kəlgüqə insan өz ooɣlini kuqikida kətürginidək Pərwərdigar Hudayinglarningmu silərni kətürginini kərdunglar. **32** Xuningdək gərqə U yənə keqidə otta, kündüzdə bulut iqidə silərning aldinglarda mengip, bargah tikküdək yərlərni izdəp tepix üqün yürgən bolsimu, bu ixta Pərwərdigar Hudayinglaroɣa ixənmidinglar. **34** Pərwərdigar bu sөzlərni kiloɣan awazinglarni anglap oɣzəplinip: **35** «Bu rəzil dəwrdikilərdin hөqbir adəm hərkandak yol bilən Mən ata-bowilirioɣa təkdim kilixni kəsəm kiloɣan bu yahxi zeminni kərgüqi bolmaydu! **36** Pakət Yəfunnəhning ooɣli Kaləb pütün kəlbi bilən Pərwərdigaroɣa əgəxkəqkə, xula zeminni kəridu wə u өz puti bilən kezip qikkan barlik yərni uningoɣa wə uning balilirioɣa berimən» — dəp kəsəm kildi. **37** Xu qaoɣda Pərwərdigar silərning səwəbinglardin məndinmu aqqiklandi wə: «Sənmu xu yərgə kirgüqi bolmaysən. **38** lekin aldingda hizməttə turuwatkan Nunning ooɣli Yəxua kirələydu. Uni küqləndürgin, qünki u Israillarni uningoɣa miras kilduridu. **39** Xuningdək silərning: «Ular [düxmənlərning] oljisi bolup kalidu» degən kiqik baliliringlar, yəni bügünki kündə yahxi-yamanni pərk etəlməydioɣan baliliringlar bolsa, kiridu; Mən u yərni ularoɣa ata kilimən wə ular uni igiləydu. **40** Lekin silər bolsanglar, burulup Kizil Dengizoɣa baridioɣan yol bilən qəl-bayawanoɣa kayttinglar» — dedi. **41** Xu qaoɣda silər manga jawab berip: «Biz dərwəkə Pərwərdigar aldida gunah sadir kilduk. Xuning üqün biz hazir Pərwərdigar Hudayimiz bizgə kiloɣan barlik əmri boyiqə jəng kiloɣili qikimiz» — dedinglar. Xuning bilən silərning hərbiringlar өz beximqilik kilip koral-yarakliringlarni esip, taoɣka qikmakqi boldunglar. **42** Lekin Pərwərdigar manga: Ularoɣa: — «Qikmanglar, jəng kilmanglar, qünki Mən aranglarda əməsmən; silər qokum düxmənliringlar aldida məoɣlup bolisilər», degin, dedi. **43** Mən silərgə sөz kildim, lekin silər kulak salmidinglar, bəlki Pərwərdigarning sөzigə karxi qikip asiylik kilip, өz beximqilik kilip taoɣka qiktinglar. **44** Lekin taoɣda turoɣan Amoriylar silərgə karxi atlinip, bir top hərilərdək silərni taki Hormahoɣiqə kooɣlap, Seirda silərni kiliqlap eltürdi. **45** Silər kaytip kelip Pərwərdigar aldida yioɣlazar kətürdünglar, əmma Pərwərdigar pəryadinglarni anglimidi, ya uningoɣa kulak salmidi. **46** Xuning bilən silər Kadəxtə

nuroɣun künlər turup ḳaldinglar — silər ḳanḳə künlər xu yərdə turdunglar!

2 Andin biz burulup, Pərwərdigar manga eytḳandək Ḳizil dengizoɣa baridioɣan yol bilən səpərgə atlanduḳ; biz nuroɣun künlər Seir teoɣi ətrapida aylinip yürduḳ. **2** Pərwərdigar manga səz ḳilip: — **3** «Silərning muxu taoɣni aylinip turoɣan waḳtinglar yetərlik boldi; əmdi ximal tərəpkə burulunglar. **4** Həlḳḳə: — Silər Seirda turuwatḳan ḳerindixinglar əsawlarning qegrisidin ətidioɣan boldunglar; ular silərdin ḳorḳidu, xunga bək eḥtiyat ḳilip, **5** ularoɣa jəng ḳozoɣimanglar; qünki mən silərgə ularning zeminidin ḥətta tapanqilik yərnimu bərməymən; qünki Seir teoɣini Əsawoɣa miras ḳilip bərdim. **6** Silər ularoɣa pul tələp ozuḳ-tülük setiwelinglar, pul tələp su setiwelinglar. **7** Qünki Pərwərdigar Hudayinglar ḳolunglardiki barlik əjirni bərikətləp kəlgən; U silərning bu bipayan qəl-bayawandin mengip ətüwatḳiningларda ḥəmmini bildi; Pərwərdigar Hudayinglar bu ḳirik yil silər bilən billə boldi; ḥeq nərsidin kəm bolmidinglar» — dedi. **8** Xuning bilən biz Seirda turuwatḳan ḳerindaxlirimiz Əsawlarning zeminidin wə Arabaḥ tüzlənglikidin, xundaḳla Elat wə Ezion-Gəbərdin ətüp, burulup Moabdiki qəl-bayawan yoli bilən mangduḳ. **9** Pərwərdigar manga: «Moabiylarni awarə ḳilmanglar yaki ularoɣa jəng ḳozoɣimanglar; qünki Mən ularning zeminini silərgə miras ḳilip bərməymən; qünki Mən Ar xəḥər-zeminini Lutning əwladliriɣa miras ḳilip bərdim» — dedi **10** (Əmiylər əslidə xu yərdə turatti; ular Anakiylaroɣa ohxax küqlük, sani kəp, egiz boyluḳ bir həlḳ idi. **11** Ular Anakiylardək «gigantlar» dəp ḥesablinidu; lekin Moabiylar ularni «Əmiylər» dəp ataydu. **12** Seirda əslidə Ḥoriylar turatti; lekin Əsawlar Ḥoriylarni zeminidin ḥəydiwetip, ularni yoḳitip ornioɣa olturaḳlaxti — huddi Israillar Mənki Pərwərdigar ularoɣa təḳdim ḳiloɣan, ularning təwəliki boloɣan zeminoɣa ḳiloɣinioɣa ohxax). **13** [Pərwərdigar:] «Əmdi ḥazir ornunglardin turup Zərəd eḳinidin ətünglar» dedi. Buni anglap biz Zərəd eḳinidin ətturuḳ. **14** Ḳadəx-Barneadin ayrilip Zərəd eḳinidin ətküqə boloɣan künlər ottuz səkkiz yil boldi; bu dəl huddi Pərwərdigar ularoɣa ḳəsəm ḳiloɣinidək, u dəwrdiki jəngqilər bargaḥtin pütünləy yoḳitiloɣuqə boloɣan ariliḳtiki waḳit idi. **15** Dərwəḳə Pərwərdigarning ḳoli ularni bargaḥtin yoḳitip tügətküqə ularni ḥalak ḳilixḳa ḳarxi qiḳḳanidi. **16** Wə xundaḳ boldiki, xu jəngqilər ölüp həlḳ arisidin pütünləy tügigəndin keyin, **17** Pərwərdigar manga səz ḳilip: — **18** «Silər bügün Moabning, yəni Arning qegrisidin ətisilər. **19** Xuning bilən silər Ammoniylaroɣa yeḳin kelisilər; əmma ularni awarə ḳilmanglar yaki ularoɣa jəng ḳozoɣimanglar; qünki Mən Ammoniylarning zeminini silərgə miras ḳilip bərməymən; qünki Mən uni Lutning əwladliriɣa miras ḳilip bərdim» — dedi. **20** (bu zeminmu «gigantlarning zemini» ḥesablinidu; qünki ilgiri gigantlar xu yərdə turoɣanidi; Ammoniylar ularni «Zamzumlar» dəp ataydu. **21** Ular Anakiylaroɣa ohxax küqlük, sani kəp, egiz boyluḳ bir həlḳ idi. Pərwərdigar ularni [Ammoniylarning] aldida yoḳitixi bilən [Ammoniylar] ularni zeminidin məḥrum ḳilip, ularning ornioɣa olturaḳlaxḳanidi. **22** Pərwərdigar Seirda turoɣan Əsawlar üqünmu ohxax ix ḳildi, ularning aldidin Ḥoriylarni yoḳatti; xuning bilən Əsawlar ularni zeminidin məḥrum ḳilip, bügüngə ḳədər ularning ornioɣa olturaḳlaxḳanidi. **23** Wə Gaza xəḥirigiqə kənt-ḳixlaḳlarda olturaḳlaxḳan awwiylarni bolsa, Kaftordin qiḳḳan Kaftoriylar yoḳitip, ularning ornioɣa olturaḳlaxti). **24** — «Əmdi ornunglardin ḳozoɣilinglar, səpiringlaroɣa qiḳinglar; Arnon dəryasidin ətünglar; mana, Mən Ḥəxbonning padixaḥi Amoriy Siḥonni wə uning zemininimu ḳolunglaroɣa tapxurdum; ixni baxlanglar, zeminni igiləxkə, uning bilən jəng ḳilixḳa qiḳinglar; **25** Mən bügündin baxlap silərning ḳorḳunqunglar wə wəḥxitinglarni pütkül asman astidiki həlḳlər üstigə qüxürimən; ular silərning həwiringlarni anglap silərning tüpəylinglardin titrəp dəkkə-dükkigə qüxidu». **26** Xu qaoɣda mən Ḥəxbonning padixaḥi Siḥonoɣa Kədəmot qəlidin əlqilərni əwətip, tinqlik salimi yollap: — **27** «Bizning zəminingdin ətüximizgə yol ḳoyoɣaysən; ongoɣa, soloɣa burulmay, pəḳətla yoldin qiḳmay mangimiz. **28** Sən manga ozuḳ-tülükni puloɣa setip berisən, suni puloɣa setip berisən; biz pəḳətla piyadə mengip ətimiz, halas. **29** Seirda turuwatḳan Əsawlar, Arda turuwatḳan Moabiylar bizgə muamilə ḳiloɣandək sənmu biz Iordan dəryasidin ətüp, Pərwərdigar Hudayimiz bizgə təḳdim ḳilidioɣan zeminoɣa kirgüqə xundaḳ muamilə ḳiloɣaysən» — dedim. **30** Lekin Ḥəxbonning padixaḥi Siḥonning bizning u yərdin ətüximizgə yol ḳoyoɣusi yoḳ idi; qünki Pərwərdigar Hudayinglar uni silərning ḳolunglaroɣa tapxurux üqün uning roḥ-ḳəlbini ḳattiḳ, ḳonglini jaḥil ḳiliwətkən (bügünki əḥwal dərwəḳə xundaḳ). **31** Pərwərdigar manga: «Mana, Mən aldinglarda Siḥonni wə uning zeminini silərgə tapxuruxḳa baxlidim; ixni baxlanglar, uning zeminini igiləx üqün uni ixoɣal ḳilixḳa kirixinglar» — dedi. **32** Siḥon dərwəḳə əzi wə barlik həlḳi biz bilən ḳarxilixix üqün jəng ḳilixḳa Yaḥazoɣa qiḳti. **33** Lekin Pərwərdigar Hudayimiz uni bizning aldimizda ḳolimizoɣa tapxurdi; biz uning əzini, ooɣullirini wə barlik həlḳini urup məoɣlup ḳilduḳ. **34** Xu qaoɣda biz uning barlik xəḥərlirini ixoɣal ḳilip ularni pütünləy ḥalak ḳilduḳ; ulardiki barlik ərkək, ḳiz-ayal wə balilarni birinimu ḳoymay yoḳattuḳ; ulardin ḥeqḳaysisini tirik ḳoymiduḳ. **35** Biz pəḳət əzlirimiz üqün qarwa mallirini wə ixoɣal ḳiloɣan xəḥərlərdin olja oɣəniymət alduḳ. **36** Arnon dəryasi boyidiki Aroərdin wə xu yərdiki jiloɣidiki xəḥərdin tartip Gileadḳiqə ḥeqḳandaḳ xəḥər bizgə təng keləlmidi; Pərwərdigar Hudayimiz bizning aldimizda ḥəmmisini məoɣlubiyətkə uqratti. **37** Ḥalbuki, silər Ammoniylarning zeminioɣa, qegrisi boloɣan pütkül Yabbok wadisioɣa, taoɣdiki xəḥərlərgə yaki Pərwərdigar Hudayimiz bizgə mən'i ḳiloɣan ḥərḳaysi yərgə yeḳinlaxmidinglar.

3 Andin biz burulup, Baxanoɣa baridioɣan yol bilən qiḳip mangduḳ; Baxanning padixaḥi Og wə barlik həlḳi bizgə ḳarxi jəng ḳilixḳa ədrəygə qiḳti. **2** Pərwərdigar manga: «Uningdin ḳorḳmioɣin; qünki Mən uni, uning həlḳi wə zeminini ḳolungoɣa tapxurdum; Ḥəxbonda turoɣan Amoriylarning padixaḥi Siḥonni nemə ḳiloɣan bolsa, unimu xundaḳ ḳilisən» — dedi. **3** Pərwərdigar Hudayimiz dərwəḳə Baxanning padixaḥi Ogni wə barlik həlḳini ḳolimizoɣa tapxurdi; biz uningoɣa ḥujum ḳilip ulardin ḥeqkimni ḳaldurmay ḳirduḳ. **4** Xu waḳitta biz uning barlik xəḥərlirini ixoɣal ḳilduḳ; biz uning xəḥərliridin igilimigən birsimu ḳalmidi. Bular Baxandiki Ogning padixaḥliḳi, yəni pütkül Argob rayoni bolup, jəmiy atmix xəḥər idi. **5** Bu xəḥərlərning ḥəmmisi egiz sepillar wə baldaḳlik ḳowuḳliri bilən mustəḥkəm ḳilinoɣanidi; ularoɣa ḳaraxlik yeza-kəntlər intayin kəp idi. **6** Biz ularni Ḥəxbonning padixaḥi Siḥonni ḳiloɣinimizdək təltəküs yoḳattuḳ — Barlik xəḥərlər, ərlər, ayal-balilarni ḳoymay ḥəmmisini təltəküs yoḳattuḳ. **7** Biz pəḳət əzlirimiz üqün barlik qarwa-mallarni wə xəḥərlərdin olja oɣəniymət alduḳ. **8** Xu qaoɣda biz Iordan dəryasining xərḳ təripidə turuxluḳ Amoriylarning ikki padixaḥining ḳolidin zeminini, yəni Arnon dəryasidin Ḥərmon teoɣioɣiqə boloɣan zeminini tartiwalduḳ **9** (Ḥərmon teoɣini Zidoniylar «Sirion», Amoriylar «Senir» dəp ataydu); **10** Biz yənə tüzlənglikтiki barlik xəḥərlər, pütkül Gilead wə Baxan padixaḥi ogning padixaḥliḳidiki Salikaḥ wə ədrəy xəḥərlirigiqə, Baxanning barlik zeminini igiliduḳ **11** (xu qaoɣda gigantlarning ḳalduḳidin pəḳət Baxanning padixaḥi

Og қaloғanidi; uning kariwiti təmürdin yasaloғanidi; mana, u Ammoniylarning Rabbah xəһiridə saқliniwatmamdu? Uning uzunluқi toқquz gəz, kəngliki tət gəz. «Gəz» — adəttiki adəmning jəyniki əlqəm қilinoғan). **12** Biz xu qaoқda igiligən zemin mundaқ: — Arnon dəryasi yenidiki Aroər xəһiridin tartip, Gilead taoғliқining yerimini wə uningdiki xəһərlərni Rubən wə Gad қəbilisidikilərgə təқdim қildim; **13** Gileadning қaloғan zemini wə Og padixaһning zemini boloғan pütkül Baxanni mən Manassəһning yerim қəbilisigə təқdim қildim (pütkül Argob rayoni, yəni pütkül Baxan «gigantlarning zemini» deyilidu. **14** Manassəһning ooғli Yair pütkül Argob rayonini, yəni Baxanni Gəxuriylar wə Maakatiylarning qegrisioқiqə igiligən wə uni əz ismi bilən «Ҳawwot-Yair» dəp atioғan. Bügüngə қədər u xundaқ atalmaқta). **15** Gileadni bolsa mən Makiroғa təқdim қildim. **16** Rubəndikilər wə Gadtikilərgə mən Gileadtin Arnon dəryasioқiqə (wadining otturisi qegra idi), xundaқla Ammoniylarning qegrasi boloғan Yabbok dəryasioқiqə boloғan zeminni təқdim қildim; **17** yənə Pisgaһ taoғliқi astida yatқan Arabaһ tüzlənggliki (taoғliқ tüzlənglikning xərқiy təripidə) wə Iordan dəryasining Kinnərət kəlidin tartip Tuz dengizoқiqə boloғan қismini uloroғa qegra қilip bərdim. **18** Mən xu qaoқda silərgə: — Pərwərdigar Hudayinglar əzünglarning təəlluқatinglar bolsun dəp igilixinglar üqün bu zeminni silərgə ata қiloғan; aranglardiki jəngqilər jənggə təyyarlinip қorallanoғan һalda қerindaxliringlar boloғan Israillarning aldida dəryadin ətünglar; **19** Pəқət bala-qaқiliringlar wə mal-qarwiliringlar (mal-qarwiliringlarning kəplikini bilimən) mən silərgə təқsim қiloғan xəһərlərdə қalsun; **20** Pərwərdigar қerindaxliringloroғa silərning aram aloғiningladək aram bərgüqə, ular Pərwərdigar Hudayinglar Iordan dəryasining u təripidə uloroғa təқdim қiloғan zeminni igiligüqə ular bilən birgə [jəng қilinglar]; andin silər һərbiringlar mən silərgə təқsim қiloғan əz təəlluқatinglaroғa қaytisilər» — dəp tapilioғanmən. **21** Xu qaoқdimu mən Yəxuaoғa: «Sən Pərwərdigar Hudayinglarning muxu ikki padixaһқa қiloғanlirining һəmmisini əz kezüng bilən kərdüng; Pərwərdigar sən baridioғan yərdiki padixaһliқlarnimu xuningoғa ohxax қilidu. **22** Silər ulardin қorқmanglar; qünki Pərwərdigar Hudayinglar əzi silər üqün jəng қilidu» — dəp tapilioғanmən. **23** Xu qaoқda mən Pərwərdigardin ətünüp: — **24** «I Rəb Pərwərdigar, Sən Əz қulungoғa Əz uluoғluқung wə küqlük қolungni ayan қilixқa kirixting; qünki məyli asmanlarda yaki zeminda bolsun Sening қiloғanliringoғa wə küq-қudritinggə təng kəlgüdək xundaқ ilaһ barmu? **25** Səndin ətünümənki, meni Iordan dəryasidin ətüp, xu yərdiki yahxi zeminni — Xu yahxi taoғliқni wə Liwanni kərüxkə nesip қiloғaysən», — dedim. **26** Lekin Pərwərdigar silərning səwəbinglar tüpəylidin manga oғəzəplinip iltijayimoғa қulaқ salmidi, bəlki manga: «Boldi, bəs! Bu ixni aldimda ikkinqi tiloғa aloғuqi bolma. **27** Sən Pisgaһning qoққisioғa qiқip bexingni kətürüp, əz kezüng bilən məoғribkə, ximaloғa, jənubқa wə məxriққə tikilip қara; qünki sən muxu Iordan dəryasidin ətməysən. **28** Yəxuaoғa wəzipini tapilioғin, uni rioғbətləndürüp yürəklik қil; qünki u bu һəlқning aldidin ətüp sən kəridioғan xu zeminoғa ularni igə қiloғuzidu» — dedi. **29** Xuning bilən biz Bəyt-Peorning udulidiki wadida turup қalduқ.

4 — Əmdi, i Israil, mən silərgə əgitidioғan muxu bəlgilimilərgə һəm һəқümlərgə қulaқ selinglar; uloroғa əməl қilsanglar һayatliқ tapisilər wə xundaқla ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə təқsim қilidioғan zeminoғa kirip uni igiləysilər. **2** Mən silərgə tapxuridioғan Pərwərdigar Hudayinglarning muxu əmrlirigə əməl қilixinglar üqün, mən silərgə əmr қiloғan səzgə һeqnemini қoxmanglar һəmdə uningdin һeqnemini qiқiriwətmənglar. **3** Silər əz kəzlirnglar bilən Pərwərdigarning Baal-Peorning tüpəylidin қiloғan ixlirini kərgənsilər; qünki Baal-Peoroғa əgəxkənlərning һəmmisini Pərwərdigar Hudayinglar aranglardin yoқatti; **4** Lekin Pərwərdigar Hudayinglaroғa qing baoғlanoғanlardin һərbiringlar bügüngə қədər һayat turuwatisilər. **5** Mana, mən Pərwərdigar Hudayim manga əmr қiloғandək, kirip igiləydioғan zeminda turoғanda uloroғa əməl қilsun dəp silərgə bəlgilimə һəm һəқümlərni əgəttim. **6** Silər ularni qing tutup əməl қilinglar; qünki xundaқ қilsanglar bu һəқümlərning һəmmisini angliоғan һəlқlərning kəz aldida silərning dana wə yorutuloғan bir һəlқ ikənlikinglar ispatlinidu; ular dərwəқə: «Bu uluoғ əl dərһəқiқət dana һəm yorutuloғan bir һəlқ ikən» — dəydu. **7** Qünki Pərwərdigar Hudayimizning bizning Uningoғa nida қiloғan һərbir tiləklirimizdə bizgə yeқin turoғinidək, əzigə yeқin turoғan bir Hudasi boloғan bizgə ohxax baxқa bir uluoғ əl barmu? **8** Mən aldinguroғa қoyoғan muxu pütkül қanundikidək adil bəlgilimilər һəm һəқümlərgə igə boloғan silərdək baxқa bir uluoғ əl barmu? **9** Əz kəzünglar bilən kərgən ixlarni untumaslиқinglar, һətta əmrünglarning barliқ künliridə қəlbinglardin qiқarmaslиқinglar üqün əzünglaroғa eһtiyat қilinglar wə ihlaslиқ bilən қəlbinglarni [ezixtin] saқlanglar; xuningdək silər kərgininglarni balilиringlaroғa wə balilиringlarning balilиrioғa yətküzünglar; **10** Silər Ḥorəb teoғida Pərwərdigar Hudayinglarning aldida turoғan küni Pərwərdigar manga: «Həlқni Mening səzlirimni anglixi üqün yenimoғa yioқin; xuning bilən ular səzlirimni əginip, yər yüzidiki barliқ künliridə Məndin əyminidu wə balilиrioғa əgitidu» — degənidi. **11** Silər yeқin kelip taoғning tüwidə turdunglar; bu taoғning oti asmanlarning baoғrioғiqə kəyüp yətti, һəmdə қarangoғuluқ, bulutlar wə sür taoғni қaplidi; **12** Pərwərdigar otning otturisidin silərgə səz қildi; silər səzlərning sadasini anglidinglar, lekin һeq xəқilni kərmidinglar; silər pəқət bir awazni anglidinglar. **13** Wə U xu qaoқda silərgə əmr қiloғan əһdisini, yəni «on əmr»ni ayan қildi wə ularni ikki tax tahtay üstigə pütti. **14** Wə xu qaoқda Pərwərdigar manga əmr қilip, silər dəryadin ətüp igiləydioғan zeminda ularni uloroғa əməl қilixinglar üqün silərgə bəlgilimilər һəm һəқümlərni əgitixni tapilidi. **15** Əzünglaroғa naһayiti eһtiyat қilinglarki (qünki Pərwərdigar Ḥorəb teoғida ot otturisidin silərgə səz қiloғanda һeqқandaқ xəқilni kərmigənsilər), **16** əzünglarni buloғap, məyli ərkək yaki ayal süritidə, məyli yər yüzidiki һərқandaқ һayawan yaki asmanda uqidioғan һərқandaқ қux bolsun, məyli yər yüzidə һərқandaқ əmiligüqi һaywan yaki yər astidiki sulardiki һərқandaқ belиқ bolsun, ularning süritidə һeqқandaқ xəқil-қiyapəttiki oyma butni əzünglar üqün yasimanglar, **19** yaki xuningdək, bexinglarni kətürüp asmanloroғa қarap, қuyax, ay, yultuzlar, yəni pütkül samawi қoxunni kərüp, kənglünglar mayil bolup uloroғa bax egip қullukioғa kirmənglar; qünki Pərwərdigar Hudayinglar bularni pütkül asman astidiki barliқ һəlқlər üqün orunlaxturoғan. **20** Lekin silərni bolsa Pərwərdigar Əz mirasi boloғan bir һəlқ boluxunglar üqün «təmür tawlax humdani»din, yəni Misirdin elip qiқti. **21** Lekin Pərwərdigar silərning wəjənglardin manga oғəzəplinip, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras bolux üqün ata қilidioғan yahxi zemin tooғrisida: — «Sən xu yərgə kirixkə Iordan dəryasidin ətməysən» dəp kəsəm қildi. **22** Xunga mən muxu zeminda ölüxüm muқərrər; Iordan dəryasidin ətməymən; birақ silər bolsanglar uningdin ətüp xu yahxi zeminni igiləysilər. **23** Pərwərdigar Hudayinglarning silər bilən tüzgən

əhdisini untumaslikinglar, xundakla əzünglar üqün Pərwərdigar Hudayinglar silərgə mən'i kiloɣan oyma butni yaki hərkandak nərsining xəkil-kiyapitini yasimaslikinglar üqün əzünglaroɣa hezi bolunglar. **24** Qünki Pərwərdigar Hudayinglar həmmini yutkuqi bir ot, wapasizlikka həsət kiloɣuqi bir Hudadur. **25** Silər pərzəntlər, pərzəntinglarning pərzəntlirini kərüp, zeminda uzak wakit turoɣandin keyin, birhil xəkil-kiyapətdə boloɣan oyma butni yasioɣan, xuningdək Pərwərdigar Hudayinglarni rənjitip uning nəzиridə rəzil boloɣanni kilip əzünglarni buloɣioɣan bolsanglar, **26** mən asman-zeminni üstünlaroɣa guwahqi boluxka qakirimən, silər Iordan dəryasidin ətüp, igiləydioɣan xu zemindin tezla pütünləy yok kilinisilər; silərning uningda yaxioɣan künliringlar uzun bolmaydu, silər bəlki uningdin pütünləy yok kilinisilər. **27** Pərwərdigar silərni barlik həlklər arisioɣa tarkitidu, Pərwərdigarning silərni həydixi bilən silər xu əllər arisida kiqik bir kalduk bolisilər. **28** Silər xu yərlərdə turup yaoɣaqtin yaki taxtin yasaloɣan, nə kərəlməydioɣan, nə angliyalmaydioɣan, nə yeməydioɣan, nə puralmaydioɣan, pəkət insanning kolining yasioɣini boloɣan ilahlarning kulluqida bolisilər. **29** Silər xu yərlərdə Pərwərdigar Hudayinglarni izdəysilər; pütün kəlbinglar wə pütün jeninglar bilən uni izdisənglar, uni tapisilər. **30** Silər eoɣir azab-okubət tartkininglarda, bu ixlarning həmmisi bexinglaroɣa qüxkəndə, silər Pərwərdigar Hudayinglaroɣa yenip kelisilər wə uning awazioɣa kulak salisilər. **31** Qünki Pərwərdigar Hudayinglar rəhimdil bir Hudadur; U silərni taxliwətməydu, nə halak kilmaydu, nə ata-bowiliringlar bilən kəsəm iqip tüzgən əhdisini heq untumaydu. **32** Əmdi, silərdin ilgiri, Huda insanni yər yüzidə yaratkan künidin tartip ətkən künlər tooɣruluk sürüxtə kilinglar, xundakla asmanlarning bir qetidin yənə bir qetigiqə sürüxtə kilinglarki, muxuningoɣa ohxax uluoɣ bir ix bolup bakkanmu? Uningoɣa ohxax bir ixni anglap bakkanmu? **33** Silərgə ohxax, Hudaning ot iqidin qikkan awazini anglap tirik kaloɣan baxka bir həlk barmu? **34** Pərwərdigar Hudayinglar kəz aldinglarda silər üqün Misir zeminida kiloɣanliridək, kiyin sinaklar bilən, məjizilik alamətlər bilən, karamətlər bilən, urux bilən, küqlük kol həm uzitiloɣan bilək bilən wə dəhxətlik wəhimilər bilən silərdin baxka bir həlkni yat bir ələning arisidin qikirip Əzigə has kilix üqün kelip urunup bakkanmu? **35** Pərwərdigarla Hudadur, uningdin baxka birsi yoktur, dəp bilixinglar üqün silər bu [uluoɣ] ixlarni kərüxkə muyəssər kilinoɣansilər. **36** Silərgə təlim berix üqün U asmanlardin silərgə Əz awazini anglatti; U yər yüzidə Əzining uluoɣ otini kərsətti; silər xu otning otturisidinmu uning awazini anglidinglar. **37** Uning üstigə, ata-bowiliringlaroɣa baoɣlioɣan muhəbbiti tüpəylidin həmdə ularning keyinki əwladlirini tallioɣanliki üqün, U silərni Misirdin xəhsən Əzi zor kudriti bilən kutkuzup qikardi; **38** U xuningdək silərning aldinglardin əzünglardin kəp wə küqlük boloɣan əllərni zeminidin həydəp, silərni uningoɣa kirgüzüp, uni bügünki kündikidək silərgə miras kilix üqünmu xundak kiloɣandur. **39** Xunga bügün xuni bilip koyunglarki wə kənglünglarni xuningoɣa bəlünglarki, Pərwərdigar yukiridiki asmanlarda bolsun, astidiki yər-zeminda bolsun Hudadur; Uningdin baxka heqbiri yoktur. **40** Xuningdək silərning wə keyinki balilar-əwladliringlarning əhwali yahxi bolux üqün, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə ata kilidioɣan zeminda künliringlarni uzun, hətta mənggülük kilix üqün mən bügünki kündə silərgə tapilawatkan Uning bəlgilimiliri wə əmrlirini tutunglar». **41** Andin Musa Iordan dəryasining xərkiy təripidə üq xəhərni ayrip bekitti; **42** məkşiti, heqkandak eq-adawiti bolmay, tasadipiy koxnisini eltürüp koysa, eltürgən kixi xu yərlərgə, yəni xu xəhərlərdin birigə kəqip berip aman-esən kelixtin ibarət idi. **43** Bu xəhərlər bolsa: — Rubənlərning zeminidin qəl-bayawandiki Bəzər, Gadlarning zeminidin Gileadtiki Ramot, Manassəhlərning zeminidin Baxandiki Golandin ibarət idi. **44** Musa Israillarning aldioɣa koyoɣan kanun mana təwəndikidək: — **45** (bular bolsa Israillar Misirdin qikkanda Musa [pəyoɣəmbər] ularoɣa jakarlioɣan agah-guwahlar, bəlgilimilər həm hökümlərdur; **46** Musa wə Israillar Misirdin qikkanda Amoriylarning Həxbon xəhiridə turuxluk padixahi Sihonni eltürgənidi; Musa bu əmrlərni Sihonning zeminida, Iordan dəryasining xərk təripidə, Bəyt-Peorning udulidiki wadida Israillaroɣa jakarlioɣan. **47** Xu qaoɣda Israillar [Sihonning] wə Baxanning padixahi Ogning zeminini, yəni Iordan dəryasining kün petix təripidiki Amoriylarning ikki padixahining zemininimu igiligənidi; **48** ularning zemini Arnon dəryasining kiroɣikidiki Aroərdin tartip Sion (yəni Hərmon) teoɣioɣiqə, **49** xundakla Iordan dəryasining xərk təripidiki pütkül Arabah tüzləngliki wə Pisgah teoɣining baoɣrioɣa jaylaxkan «Tüzləngliktiki dengiz»oɣiqə idi).

5 Xuning bilən Musa pütkül Israilni qakirip ularoɣa mundak dedi: — «I Israil, mən bügün kulakliringlaroɣa anglitiwatkan bu bəlgilimilərgə həm hökümlərgə kulak selinglar, ularni əginginglar, ularoɣa əməl kilixka kəngül bəlünglar! **2** Pərwərdigar Hudayimiz biz bilən Horəb teoɣida əhdə tüzdi. **3** Bu əhdini Pərwərdigar ata-bowilirimiz bilən tüzgən əməs, bəlki biz bilən, yəni bügünki kündə tirik kaloɣan bizlər bilən tüzdi. **4** Taoɣda ot iqidə turup Pərwərdigar silər bilən yüz turanə sezləxkənidi **5** (xu qaoɣda silərgə Pərwərdigarning səz-kalamini jakarlax üqün mən silər wə Pərwərdigarning otturisida turoɣanidim; silər otning aldida korkup, taoɣka qikixni halimidinglar). **6** U mundak dedi: — «Mən seni Misir zeminidin, yəni «kulluk makani»din qikaroɣan Pərwərdigaring Hudadurmən. **7** Sening Məndin baxka heqkandak ilahing bolmaydu. **8** Sən ezüng üqün məyli yukiridiki asmanda bolsun, məyli təwəndiki zeminda bolsun, yaki yər astidiki sularda bolsun, hərkandak nərsining kiyapitidiki heqkandak oyma xəkilni yasima; **9** Sən bundak nərsilərgə bax urma yaki ularning kullukioɣa kirmə. Qünki Mənki Pərwərdigar Hudaying wapasizlikka həsət kiloɣuqi Hudadurmən. Məndin nəprətlənganlərning kəbihliklirini əzlirigə, ooɣullirioɣa, hətta nəwrə-qəwrilirigiqə qüxürimən. **10** Əmma Meni səyidioɣan wə əmrlirimni tutidioɣanlaroɣa ming əwladioɣiqə əzgərməs mehribanlik kərsitimən. **11** Pərwərdigar Hudayingning namini kalaymikan tiloɣa alma; qünki kimdəkim namini kalaymikan tiloɣa alsa, Pərwərdigar uni gunahkar hesablimay kalmaydu. **12** Pərwərdigar Hudaying sanga əmr kiloɣandək xabat künini mukəddəs dəp bilip tut, uningoɣa əməl kil. **13** Altə kün ixləp barlik ixliringni tügətkin; **14** lekin yəttinqi küni Pərwərdigar Hudayingoɣa ataloɣan xabat künidur. Sən xu küni heqkandak ix kilmaysən; məyli sən yaki ooɣlung bolsun, məyli kizing, məyli kulung, məyli dediking, məyli bukang, məyli exiking, məyli hərkandak baxka ulioɣing, yaki sən bilən bir yərdə turuwatkan musapir bolsun, heqkandak ix kilmisun; xuning bilən kulung wə dediking səndək aram alalaydu. **15** Sən əzüngning əslidə Misir zeminida kul boloɣanlikingni, Pərwərdigar Hudaying küqlük koli wə uzatkan biliki bilən seni xu yərdin qikaroɣanlikini esingdə tut; xu səwəbtin Pərwərdigar Hudaying sanga xabat künini tutuxni əmr kiloɣan. **16** Pərwərdigar Hudaying sanga əmr kiloɣandək ata-anangni hərmət kil. Xundak kilsang Pərwərdigar Hudaying sanga ata kilmakqi boloɣan zeminda uzun ömür kərisən, haling yahxi bolidu. **17** Katillik kilma. **18** Həm zina kilma. **19** Həm ooɣrilik kilma. **20** Həm koxnang tooɣruluk yaloɣan guwahlik bərmə. **21** Həm koxnangning ayalini təmə kilma wə

nə uning əyi, uning etizi, uning ḳuli, nə uning dediki, nə uning kalisi, nə uning exikigə yaki ḳoxnangning ḥərḳandaḳ baxḳa nərsisigə kəz ḳiringni salma». **22** — bu səzlərni Pərwərdigar taoŋda, ot, bulut wə sürlük ḳarangoŋuluḳ iqidin küqlük awazi bilən silərning pütkül jamaitinglaroŋa eytḳan wə ularoŋa ḥeq baxḳa [səzlərni] ḳoxmioŋan; u ularni ikki tax tahtayoŋa pütüp manga tapxurdi. **23** Wə xundaḳ boldiki, ḳarangoŋuluḳtin qiḳḳan awazni angliooŋininglarda wə otluḳ taoŋ kəyginidə silər, yəni ḳəbilə baxliḳliringlar wə aḳsaḳalliringlar yenimoŋa kelip: — **24** «Mana, Pərwərdigar Hudayimiz əz xan-xəripi wə uluoŋluḳini ayan ḳildi wə biz uning awazini ot otturisidin angliduḳ, xuning bilən biz bügünki kündə Huda insanlar bilən səzləxkən bolsimu, ularning tirik ḳaloŋanliḳini kərduḳ. **25** Əmdi biz jenimizoŋa təwəkkül ḳiliximizning nemə ḥajiti? Qünki muxu dəḥxətlik ot bizni yutuwetidu. Əgər biz Pərwərdigar Hudayimizning awazini anglawərsək ölüp ketimiz. **26** Qünki ət igiliridin ḥayat igisi Hudaning otning otturisidin səzligən awazini anglap, bizdək tirik turuwatḳanlardin kim bar? **27** Sən əzüng Pərwərdigar Hudayimizoŋa yeḳinlixip, uning səzligənlirining ḥəmmisini angliooŋin; andin Pərwərdigar Hudayimiz sanga səzligənlirining ḥəmmisini bizgə eytip berisən; xuning bilən biz uni anglap əməl ḳilimiz» — dedinglar. **28** Pərwərdigar silərning bu manga eytḳan səzliringlarni anglap manga: «Bu həlḳning sanga eytḳan səzlirini anglidim; ularning barliḳ eytḳan səzliri durustur. **29** Kaxki ularda Məndin ḳorḳup, əmrlirimni izqil tutidioŋan bir ḳəlb bolsidi, ularning ḥali wə baliliringning ḥali mənggügə yahxi bolatti! **30** Sən berip ularoŋa: «Qediringlaroŋa ḳaytinglar» — degin. **31** Sən bolsang yenimda turoŋin; Mən sening ularoŋa əgitixing kerək boloŋan əmrlər, bəlgilimilər wə ḥəkümlərning ḥəmmisini sanga eytip berimən; xuning bilən ular Mən ularoŋa təwəlik ḳilip beridioŋan zeminda turup bularoŋa əməl ḳilidioŋan bolidu. **32** Əmdi Pərwərdigar Hudayinglar silərgə əmr ḳiloŋandək ḳilixḳa kəngül bəlünglar; uningdin ong wə soloŋa taymanglar! **33** Pərwərdigar Hudayinglar silərgə əmr ḳiloŋan barliḳ yollirida menginglar; xundaḳ ḳilsanglar ḥayatliḳ tepip, ḥalinglar yahxi bolidu wə silər igidarqilik ḳilidioŋan zeminda turup künliringlar uzun bolidu».

6 «Mana, bular Pərwərdigar manga silər [dəryadin] ətüp igiləydioŋan zeminda turoŋininglarda ularoŋa əməl ḳilixinglar üqün silərgə əgitixni tapilioŋan əmrlər, bəlgilimilər ḥəm ḥəkümlərdur: — **2** (xuning bilən silər, yəni sən əzüng, ooŋlung wə nəwrəng barliḳ tirik künliringlarda Pərwərdigar Hudayinglardin ḳorḳup, mən silərgə tapilawatḳan uning barliḳ bəlgilimə wə əmrlirini tutisilər, xundaḳla uzun künlərni kərisilər. **3** Sən, i Israil, ularni anglap əməl ḳilixḳa kəngül ḳoyunglar; xuning bilən ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə deginidək, süt bilən ḥəsəl ekip turidioŋan munbət zeminda turup, ḥalinglar yahxi bolidu wə saninglar intayin kəpiyidu): — **4** — Anglanglar, əy Israil: — Pərwərdigar Hudayimiz, Pərwərdigar bir birliktur; **5** sən Pərwərdigar Hudayingni pütün ḳəlbing bilən, pütün jening bilən wə pütün küqüng bilən səygin. **6** Mən sanga bügün tapilioŋan bu səzlər ḳəlbingdə bolsun; **7** Sən ularni baliliringoŋa singdürüp əgət, məyli əydə olturoŋanda, yolda mangoŋanda, ornungda yatḳanda wə ornungdin turuwatḳanda ḥər waḳit ular tooŋruluḳ səzligin; **8** ularni ḳolungoŋa [əslətmə]-bəlgə ḳilip tengiwal, pexanənggə ḳaxḳidək simwol ḳilip ornitiwal; **9** Sən ularni əyüngdiki kexəkliringgə wə dərwaziliringoŋa pütküzgin. **10** Wə Pərwərdigar Hudaying seni ḳəsəm ḳilip ata-bowiliringoŋa, yəni Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳupḳa wədə ḳiloŋan zeminni sanga ata ḳilix üqün seni uningoŋa baxlioŋanda, — əzüng ḳurmioŋan uluoŋ wə esil xəḥərlərgə, **11** əzüng bisatliḳ ḳilmioŋan alliḳaqan esil bisatliḳ ḳilinoŋan əylərgə, əzüng kolimioŋan, alliḳaqan kolanoŋan ḳuduḳlaroŋa, əzüng tikmigən üzümzarlar wə zəytunzarlaroŋa muyəssər ḳilinixing bilən sən yəp toyunoŋandin keyin, **12** — əyni qaoŋda seni Misir zeminidin, yəni «ḳulluḳ makani»din qiḳaroŋan Pərwərdigarni untuxtin ḥezi bol. **13** Sən Pərwərdigar Hudayingdin ḳorḳḳin, ibaditidə boloŋin wə ḳəsəm ḳilsang uning nami bilənla ḳəsəm iqkin. **14** Silər baxḳa ilaḥlar, yəni ətrapingdiki əllərning ilaḥlirini ḳət'iy izdimənglar; **15** Qünki aranglarda turuwatḳan Pərwərdigar Hudaying wapasizliḳḳa ḥəsət ḳiloŋuqi Təngridur. [Əgər xundaḳ ḳilsang] Pərwərdigar Hudayingning oŋəzipi sanga ḳozoŋilip, U seni yər yüzidin yoḳatmay ḳalmaydu. **16** Silər Pərwərdigar Hudayinglarni Massaḥta sinioŋandək Uni sinimanglar. **17** Pərwərdigar Hudayinglarning əmrlirini, silərgə tapilioŋan guwaḥ-ḥəkümliri wə bəlgimilirini kəngül ḳoyup tutunglar. **18** Pərwərdigar Hudayinglarning nəzaridə durus wə yahxi boloŋanni ḳilinglar; xundaḳ ḳiloŋanda ḥalinglar yahxi bolidu wə Pərwərdigar ata-bowiliringlaroŋa berixkə kəsəm ḳiloŋan zeminoŋa kirip uni igiləysilər, **19** xundaḳla Pərwərdigar wədə ḳiloŋandək barliḳ düxmənliringlarni aldinglardin ḥəydəp qiḳiriwetisilər. **20** Kəlgüsidə ooŋlung səndin: — «Pərwərdigar Hudayimiz silərgə tapilioŋan agaḥ-guwaḥ, bəlgilimə ḥəm ḥəkümlər nemə?» dəp sorisa, **21** sən ooŋlungoŋa mundaḳ dəysən: «Biz əslidə Misirda Pirəwnning ḳulliri ikənmiz; birak Pərwərdigar bizni Misirdin küqlük bir ḳol bilən qiḳaroŋan. **22** Pərwərdigar kəz aldimizda uluoŋ ḥəm dəḥxətlik məjizilik alamətlər wə karamətlərni kərsitip, Pirəwnning üstigə ḥəm uning barliḳ ailisidikilərning üstigə qüxürdi; **23** U ata-bowilirimizoŋa kəsəm iqip wədə ḳiloŋan zeminni bizgə ata ḳilip, uningoŋa bizni baxlap kirixkə xu yərdin yetəkləp qiḳaroŋan. **24** Pərwərdigar bizgə bu barliḳ bəlgilimilərni tutuxni, Pərwərdigar Hudayimizdin ḳorḳuxni tapilioŋan; U ḥalimizning daim yahxi boluxi wə bizning bügünkidək tirik saḳlanoŋandək, Uning panaḥida boluximiz üqün xundaḳ tapilioŋandur; **25** wə Pərwərdigar Hudayimizning aldida u bizgə tapilioŋandək bu barliḳ əmrlərgə əməl ḳilixḳa kəngül bəlsək bu biz üqün ḥəḳḳaniylik bolidu».

7 Pərwərdigar Hudaying seni ḥazir igiləxkə ketiwatḳan zeminoŋa baxlap kirgüzgəndin keyin, aldingdin kəp yat əlmillətlərni, yəni Ḥittiylar, Girgaxiylar, Amoriylar, Ḳanaaniylar, Pərizziylar, Ḥiwiylar, Yəbusiylarni — səndin küqlük əlmillətlərni ḥəydiwetidu. **2** Əmdi Pərwərdigar Hudaying aldingda ularni ḳolungoŋa tapxuruxi bilən sən ularoŋa ḥujum ḳiloŋiningda, sən ularni təltəküs yoḳitixing kerək; ular bilən ḥeq əḥdə tüzixinggə wə ularoŋa ḥeq rəḥim ḳilixingoŋa bolmaydu. **3** Sening ular bilən nikaḥlixixingoŋa bolmaydu; sən ḳizingni ularning ooŋullirioŋa berixinggimu wə ularning ḳizini ooŋlungoŋa elip berixinggimu bolmaydu; **4** qünki ular ooŋlungni Manga əgixixtin ezikturidu wə xuning bilən ooŋulliring baxḳa ilaḥlaroŋa qoḳunidu; u qaoŋda Pərwərdigarning oŋəzipi silərgə ḳozoŋilip, silərni tezla yoḳitidu. **5** Sən ularoŋa xundaḳ muamilə ḳiloŋinki, ularning ḳurbangaḥlirini buzuwetinglar, but tüwrüklirini qeḳiwetinglar, axərah butlirini kesiwetinglar wə oyma butlirini ot bilən kəydürüwetinglar; **6** qünki silər Pərwərdigar Hudayinglaroŋa pak-muḳəddəs bir həlḳtursilər; Pərwərdigar Hudayinglar silərni yər yüzidiki barliḳ baxḳa həlḳlərdin üstün ḳilip, Əzigə has bir həlḳ boluxḳa talliwaloŋan. **7** Pərwərdigarning silərgə meḥir qüxüp silərni talliwaloŋini silərning baxḳa həlḳlərdin kəp boloŋanliḳinglar üqün əməs, əməliyəttə silər barliḳ həlḳlər arisida əng az idinglar, **8** Pərwərdigarning silərni səygini səwəbidin wə ata-bowiliringlar aldida bərgən ḳəsimigə sadiḳ boloŋanliḳi üqün Pərwərdigar

silərni küqlük qol bilən qutquzup, ḫərlük bədili tələp «qulluq makani»din, yəni Misir padixaḫi Pirəwnning qolidin qikarоqan. **9** Xunga silər Pərwərdigar Hudayinglarning bərḫək Huda, wədisidə turoquqi Təngri ikənlikini bilixinglar kerək; U Əzini səyüp, əmrlirini tutqanlaroqa ming dəwrgiqə əzgərməs meḫir kərsitip əḫdisidə turoquqidur; **10** lekin Əzigə eqmənlərning ixlirini əz bexioqa oquq-axkarə qüxürüp, ularni yoqitidu; Əzigə eqmənlərning ḫərbirigə əzi qiloqan ixlirini ularning bexioqa oquq-axkarə qayturuxqa ḫayal qilmaydu. **11** Silər Mən bügün silərgə tapilioqan əmr, bəlgilimilər ḫəm ḫəkümlərgə əməl qilix üqün ularni qing tutunglar. **12** Qoqum xundaq boliduki, bu bəlgilimilərgə qulaq selip, kəngül qoyup əməl qilisanglar, Pərwərdigar Hudayinglar ata-bowiliringlaroqa qəsəm bilən wədə qiloqan əḫdə wə meḫirni silərgə kərsitip turidu; **13** Seni səyüp bərikətləp, ata-bowiliringoqa qəsəm bilən sanga berixkə wədə qiloqan zeminda turoquzup kəpəytidu; xu yərdə pərzəntliringni, yər-tuprikingdiki məḫsulatlarni, buoqdiyingni, yengi xarabingni, zəytun meyingni, kaliliringning nəslini wə qoyliringning qozilirini bərikətləp kəpəytidu. **14** Sən barlik əllərdin ziyadə bəht-bərikət kərisən; arangda, ər-ayal yaki mal-qarwang arisida ḫeq tuoqmaslik bolmaydu; **15** Pərwərdigar səndin barlik kesəllərni neri qilidu wə sən əzüng kərgən Misirdiki dəḫxətlik wabalardin ḫeqkaysisini üstünggə salmaydu, bəlki sanga əq boloqanlaroqa salidu. **16** Sən Pərwərdigar sanga tapxuroqan barlik ḫəlkilərni yoqitixing kerək; sən ularni kərgəndə, ularoqa ḫeq rəḫim qilmasliking kerək, sən ularning ilaḫlirining qullukioqa kirməsliking kerək; əgər xundaq qilsang, bu ix sanga qiltak bolidu. **17** Əgər sən kənglüngdə: «Bu əllər məndin küqlük; mən qandaq qilip ularni zeminidin qooqliwetələymən?» — desəng, **18** ulardin qorkma; Pərwərdigar Hudayingning Pirəwn ḫəm barlik Misirliklarni qandaq qiloqanlikini əsligin, **19** — yəni Pərwərdigar Hudaying seni xu yərdin qikirix üqün wasitə qiloqan, əz kəzüng bilən kərgən dəḫxətlik ḫəküm-sinaklar, məjizilik alamətlər wə karamətlər, küqlük qol wə sozuloqan bilənki məḫkəm esingdə tut; Pərwərdigar sən qorkuwatqan barlik ḫəlqnimu xundaq qilidu. **20** Uning üstigə Pərwərdigar Hudaying taki ularning səndin yoxurunoqan qaldukliri yoqitiloquqə ularning arisioqa serik ḫərilərni əwətidu; **21** Sən ulardin qorkmasliking kerək; qünki Pərwərdigar Hudaying arangdidur; U uluoq wə dəḫxətlik bir Ilaḫdur. **22** Pərwərdigar Hudaying xu əllərni aldingdin pəydinpəy ḫaydəydu; sən ularni birakla yoqitiwetəlməysən; birakla yoqitiwətkən təkdirdimu, daladiki ḫaywanlar kəpiyip, üstünggə basturup kelixi mumkin. **23** Lekin aldingoqa ilgiriləp mangoqiningda Pərwərdigar Hudaying ularni qolungoqa tapxuridu wə ularni parakəndə qilip, yoqitiloquqə dəkkə-dükkigə salidu. **24** U ularning padixaḫlirini qolungoqa tapxuridu, sən ularning namlirinimu asman astidin yoq qilisən; ularni yoqatquqə ḫeqbir adəm aldingda turalmaydu. **25** Silər ularning oyma butini ot bilən kəydürüwetinglar; kəz kiringlarni xularning üstidiki altun-kümüxkə salmanglar, ularni almanglar; bolmisa u silərgə qiltak bolidu; qünki u Pərwərdigar Hudaying aldida yirginqlik bir nərsidur. **26** Sən ḫeqkandaq yirginqlik nərsini əyünggə elip kəlmə; bolmisa sən uningoqa ohxax lənətlik nərsə bolup qalisən; sən uningdin qattiq yirgən, uningoqa mutləq nəprətlən; qünki u lənətlik bir nərsidur.

8 Mən silərgə bügün tapilioqan bu barlik əmrlərgə əməl qilixka kəngül qoyunglar; xundaq qiloqanda silər ḫayat bolisilər, kəpiyisilər wə Pərwərdigar ata-bowiliringlaroqa qəsəm qilip wədə qiloqan zeminoqa kirip uni igiləysilər. **2** Pərwərdigar Hudaying seni təwən qilip, kənglüngdə nemə barlikini, uning əmrlirini tutidioqan-tutmaydioqanlikingni biləy dəp seni sinax üqün bu kirik yil qəl-bayawanda yetəkligən yolni əsligin. **3** Dərwəqə u seni təwən qilip, seni aq qoyup, sən əslidə bilməydioqan, xundakla ata-bowiliring kərüp bakmioqan «manna» bilən ozuklanduroqan; U sanga insan pəqət yeməklik bilənla əməs, bəlki Pərwərdigar Hudayingning aoqzidin qikkan barlik səzliri bilənmu yaxaydioqanlikini bildürüx üqün xundaq qildi. **4** Bu kirik yilda kiyim-keqiking konirimidi, putung ixxip kətmidi. **5** Sən xuni bilip qoyoqinki, adəm əz ooqlini tərbiyiligəndək, Pərwərdigar Hudaying seni tərbiyiləydu; **6** Xunga sən Uning yollirida mengip wə Uningdin qorkup, Pərwərdigar Hudayingning əmrlirini tutkin. **7** Qünki Pərwərdigar Hudaying seni yahxi bir zeminoqa — erik-ekinliri, bulakliri wə jiloqa-dənglərdə uroqup qikidioqan uluoq suliri bar bir zeminoqa — **8** buoqday wə arpa, üzüm talliri, ənjür dərəhliri wə anarliri bar bir zeminoqa, zəytun dərəhliri wə ḫəsəl bar bir zeminoqa, **9** — sən ḫeqnemidin kəmlik tartmay ozukluk yəydioqan bir zeminoqa — taxliri təmür, taoqliridin mis kolaydioqan bir zeminoqa yetəkləp kiridu; **10** sən xu yərdə yəp toyunisən wə Pərwərdigar Hudaying sanga ata qiloqan xu yahxi zemin üqün uningoqa təxəkkür-mədḫiyə eytisən. **11** Mən sanga bügün tapilioqan Pərwərdigar Hudayingning əmrliri, bəlgilimiliri ḫəm ḫəkümlirini tutmasliktin, Uni untup kelixtin ḫezi bol; **12** bolmisa, sən yəp toyunoqandin keyin, esil əylərni kurup ularda olturaklaxqandin keyin, **13** kala-qoy padiliring kəpiyip, altun-kümüxüng, xundakla sening barliking kəpəygəndin keyin, **14** kənglüng məoqrurlinip seni Misir zeminidin, yəni «qulluk makani»din qikirip qutquzoqan Pərwərdigar Hudayingni untuysən; **15** (U seni bipayan wə dəḫxətlik qəl-bayawandin, yəni zəḫərlik yilanlar wə qayanlar qaplap kətkən, susirap qaoqjirap kətkən bir qəl-bayawandin yetəkləp qikkan, xu yərdə sanga qakmak texidin su qikirip bərgən, **16** seni əzini təwən tutsun dəp sinap, sanga ahir raḫət-bərikət kərsitix üqün qəl-bayawanda ata-bowiliring kərüp bakmioqan «manna» bilən ozuklanduroqan) **17** — əgər uni untusang, kənglüngdə: «Əz küqüm, əz qolumning kudriti meni muxu dələtkə erixtürgən» deyixing mumkin. **18** Xunga Pərwərdigar Hudayingning Əzi seni dələtkə erixtürgüqi kudrətni bərgüqi ikənlikini əsləp, Uni esingdə tut; xuning bilən u ata-bowiliringoqa qəsəm qilip wədə qiloqan əḫdini bügünki kündikidək məḫkəm qilidu. **19** Əgər sən Pərwərdigar Hudayingni qaqaniki untusang, baxqa ilaḫlaroqa əgəxsəng, ularning qullukida bolup ularoqa bax ursang, mən silərgə bügün xu agaḫni berəyki, xundaq boliduki, silər təltəküs ḫalak bolisilər. **20** Pərwərdigar kəz aldinglarda yoqitiwatqan əllərdək silərmu yoqitilisilər; qünki silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioqa qulak salmioqansilər.

9 Angla, i Israil! Sən bügün əzüngdin qong wə küqlük əllərgə igə bolux üqün, sepilliri asmanoqa takixidioqan qong xəḫərlərni igiləx üqün, Anakiylarni qooqlap qikirix üqün Iordan dəryasidin ətisən (sən ularni bilisən, ular tooqruluk «kim Anakiylar aldida turalisun!» dəp anglioqansən). **3** Sən bügünki kündə xuni bilip qoyoqinki, sening aldingda mangoquqi Pərwərdigar Hudayingning Əzidur, U yalmap yutquqi ottur; u muxu əllərni ḫalak qilidu, aldingda ularni tezdin yoqitidu; sən ularning təwəlikini igiləp, Pərwərdigar sanga eytqandək ularni tezdin yoqitisən. **4** Pərwərdigar ularni aldingdin ḫəydigəndə sən kənglüngdə: «Ḫəkkaniylikim səwəbidin Pərwərdigar meni zeminni igiləx üqün uningoqa yetəkləp kirdi» demigin; bəlki xu əllərning rəzilliki tüpəylidin Pərwərdigar sening aldingda ularni təəllukatidin məḫrum qilidu. **5** Sən ularning zemininoqa

kirip uni igilixing sening ḫəkḳaniy boloŋanlikingdin yaki kənglüngning durusluḳidin əməs, bəlki bu əllərning rəzillikidin wə Pərwərdigar ata-bowiliring Ibraḫim, Isḥaḳ wə Yaḳupḳa ḳəsəm ḳiloŋan səzigə əməl ḳilix üqünmu Pərwərdigar Hudaying ularni sening aldingda təəlluḳatidin məḥrum ḳilidu. **6** Əmdi xuni bilip ḳoyoŋinki, Pərwərdigar Hudaying bu yahxi zeminni sanga miras ḳiloŋini sening ḫəkḳaniyliḳingdin əməs, qünki sən əsli boyni ḳattiḳ bir həlḳsən. **7** Əmdi sening qəl-bayawanda Pərwərdigar Hudayingni ḳandaḳ oŋəzəpləndürgənlikingni esingdə tutḳin — Uni untuma. Sən Misir zeminidin ḳiḳḳan kündin beri taki bu yərgə kəlgüqə Pərwərdigaroŋa asiylik ḳilip kəlding. **8** Silər Ḥorəb teoŋida Pərwərdigarni oŋəzəpləndürgən wə Pərwərdigar silərgə aqqiḳlinip, silərni ḫalak ḳilmaḳqi boldi. **9** Xu qaoŋda mən tax tahtaylarni, yəni Pərwərdigar silər bilən tüzgən əḫdə tahtaylirini tapxuruwelix üqün taoŋḳa qiḳḳanidim; mən taoŋda ḳirik keqə-kündüz turdum (mən nə tamaḳ yemidim, nə su iqmidim); **10** Xuning bilən Pərwərdigar manga Əz barmiḳi bilən pütkən ikki tahtayni tapxurdi; ularda Pərwərdigar taoŋda ot iqidə silərgə səzligən qaoŋda, jamaət yioŋiloŋan küni eytḳan barliḳ səzlər pütülgənidi. **11** Wə xundaḳ boldiki, ḳirik keqə-kündüz ətüp, Pərwərdigar manga ikki tax tahtay, yəni əḫdə tahtaylirini bərdi. **12** Wə Pərwərdigar manga: «Ornungdin turoŋin, muxu yərdin qüxkin; qünki sən Misirdin qiḳaroŋan həlḳing əzlirini buloŋidi; ular tezla Mən ularoŋa tapilioŋan yoldin qətnəp əzlirigə ḳuyma bir butni yasidi» dedi. **13** Pərwərdigar manga səz ḳilip: «Mən bu həlḳni kərüp yəttim; mana, u boyni ḳattiḳ bir həlḳtur. **14** Meni tosma, Mən ularni yoḳitimən, ularning namini asmanning tegidin əqürüwetimən wə xundaḳ ḳilip, seni ulardin qong wə uluoŋ bir həlḳ ḳilimən» — dedi. **15** Mən burulup, taoŋdin qüxtüm; taoŋ bolsa ot bilən yalḳunlawatatti; ikki əḫdə tahtiyi ikki ḳolumda idi. **16** Mən kərdüm, mana silər Pərwərdigar Hudayinglar aldida gunaḫ ḳilipsilər; silər əzünglar üqün ḳuyma bir mozayni yasapsilər; silər tezla Pərwərdigar silərgə tapilioŋan yoldin qətnəp ketipsilər. **17** Mən ikki tahtayni ikki ḳolumoŋa elip, qərüp taxlap, ularni kəz aldinglarda qeḳiwəttim. **18** Silər Pərwərdigarni oŋəzəpləndürüp barliḳ ətküzgən gunaḫinglar, yəni Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni ḳiloŋininglar üqün, yənə awwalḳidək Pərwərdigar aldida yiḳilip, ḳirik keqə-kündüz düm yattim (mən ḫeq nərsə yemidim, su iqmidim) **19** qünki mən Pərwərdigarning silərni yoḳitidioŋan ḳattiḳ oŋəzipi ḫəm kəḫridin ḳorḳtum. Pərwərdigar xu qaoŋdimu mening tilikimni anglidi. **20** Pərwərdigar Ḫarundin oŋəzəplinip, unimu yoḳatmaḳqi boldi; mən Ḫarun üqünmu dua ḳildim. **21** Mən silərning gunaḫinglarni, yəni yasioŋan mozayni elip uni otta kəydürdüm wə uni yanjip kukum-talḳan ḳilip eziwəttim; uning topisini elip taoŋdin qüxidioŋan erik süyigə qeqiwəttim **22** (silər yənə Tabərəḥ, Massaḥ, Kibrot-Ḫattawaḥdimu Pərwərdigarni oŋəzəpləndürdünglar. **23** Pərwərdigar silərni Ḳadəx-Barneadin [Ḳanaanoŋa] mangdurmaḳqi bolup silərgə: «Qiḳip, Mən silərgə təḳdim ḳiloŋan zeminni igiləngilar» — degəndimu, silər Uning səzigə ḳarxi qiḳip asiylik ḳildinglar, nə Uningoŋa ixənmidinglar, nə awazioŋa ḫeq ḳulaḳ salmidinglar. **24** Mən silərni tonuoŋan kündin tartip silər Pərwərdigar Hudayinglaroŋa asiylik ḳilip kəldinglar). **25** Xuning bilən mən axu qaoŋda Pərwərdigar aldida əzümni yərgə etip yənə ḳirik keqə-kündüz düm yattim; dərwəḳə düm yattim; qünki Pərwərdigar silərgə ḳarap «ularni yoḳitimən» degənidi. **26** Xunga mən Pərwərdigaroŋa dua ḳilip: «I Rəb Pərwərdigar, Sən Əz uluoŋluḳung arḳilik Əzüng üqün ḫərlük bədili təlap setiwaloŋan, Misirdin küqlük ḳolung bilən qiḳaroŋan Əz həlḳing boloŋan mirasingni yoḳatmioŋaysən; **27** Əz ḳulliring Ibraḫim, Isḥaḳ wə Yaḳupni esingdə tutḳaysən; bu həlḳning baxbaxtaḳliḳioŋa, ularning rəzilliki yaki gunaḫioŋa ḳarimioŋaysən; **28** bolmisa, sən bizni elip qiḳḳan xu zemindikilər: «Pərwərdigar bu həlḳni ularoŋa wədə ḳiloŋan zeminni igiləxkə elip kirəlməydioŋanliḳi üqün wə ularoŋa nəprətləngini tüpəylidin ularni qəl-bayawanda yoḳitixḳa [Misirdin] qiḳardi» — dəydu. **29** Ḳandaḳla bolmisun, ular zor küqüng wə uzartiloŋan biliking bilən [Misirdin] qiḳaroŋan həlḳing wə sening mirasingdur» — dedim.

10 Xu qaoŋda Pərwərdigar manga: «Əzüng üqün awwalḳidək ikki tax tahtayni oyup qiḳip, taoŋḳa yenimoŋa kəl. Əzünggə yaoŋaqtin bir sanduḳ yasioŋin. **2** Mən bu tahtaylaroŋa sən qeḳiwətkən awwalḳi tahtaylardiki səzlərni yazimən; sən ularni sanduḳḳa ḳoyisən» — dedi. **3** Xuning bilən mən akatsiyə yaoŋiqidin bir sanduḳ yasidim, awwalḳidək ikki tax tahtay oyup qiḳtim; ikki tahtayni ḳolumda kətürüp taoŋḳa qiḳtim. **4** Pərwərdigar əslidə ot iqidin taoŋda jamaət yioŋiloŋan kündə silərgə eytḳan xu on əmrni awwalḳi pütüktək tahtaylaroŋa yazdi; Pərwərdigar ularni manga tapxurdi. **5** Mən burulup taoŋdin qüxüp tahtaylarni əzüm yasioŋan sanduḳḳa ḳoydum; Pərwərdigar manga tapilioŋinidək ular tehi uningda turmaḳta. **6** Xu qaoŋda Israillar Bəarot-Bənə-Yaakandin Mosəraḥḳa yol elip mangdi; Ḫarun xu yərdə əldi wə xu yərdə dəpnə ḳilindi; uning ooŋli Əliazar uning ornini besip kaḫinliḳ ḳildi. **7** Israillar xu yərdin Gudgodaḥḳa, andin Gudgodaḥtin Yotbataḥḳa səpər ḳildi (Yotbataḥ eriḳ-eḳini mol yərdur). **8** Xu qaoŋda Pərwərdigar əḫdə sanduḳini kətürüxkə, Pərwərdigarning aldida hizmitidə turup uning namida bəht-bərikət tiləxkə Lawiy ḳəbilisini əzigə tallap ayridi. Wə bügüngə ḳədər xundaḳ boluwatidu. **9** Xunga Lawiy ḳəbilisining [Israil] ḳerindaxliri iqidə nesiwisi yaki mirasi yoḳtur; Pərwərdigar uningoŋa eytḳandək, Pərwərdigar Əzi uning mirasidur. **10** Mən əmdi awwalḳi künlərdikidək ḳirik keqə-kündüz Pərwərdigar aldida taoŋda turdum; Pərwərdigar xu qaoŋdimu tilikimgə ḳulaḳ saldi; u silərni yoḳatmidi. **11** Pərwərdigar manga: «Ornungdin tur, həlḳni baxlap aldida yol aloŋin; xuning bilən ular Mən ularoŋa təḳdim ḳilixḳa ata-bowilirioŋa ḳəsəm ḳilip wədə ḳiloŋan zeminni igiləx üqün uningoŋa kirsun» — dedi. **12** Əmdi, i Israil, Pərwərdigar Hudaying səndin nemə tələp ḳilidu? — Ḫaling yahxi bolsun dəp mening bügün silərgə muxu tapilioŋanlirimdin baxḳa nərsini tələp ḳilarmu? — Uning tələp ḳiloŋini bolsa Pərwərdigar Hudayingdin ḳorḳup, Uning kərsətkən barliḳ yollirida mengip, Uni səyüp, pütkül ḳəlbing wə pütkül jening bilən Pərwərdigar Hudayingning hizmitidə bolup, Pərwərdigarning əmrliri wə bəlgilimilirini tutuxtin ibarət əməsmu? **14** Mana, asmanlar wə asmanlarning asmini Pərwərdigar Hudayingoŋa mənsuptur; yər yüzi wə uningdiki ḫəmmə nərsilərmu Uningoŋa mənsuptur. **15** Ḫalbuki, Pərwərdigar pəḳət ata-bowiliringlardin səyünüp, ularni səydi wə xuning bilən bügünkidək barliḳ əllər arisidin ata-bowiliringlarning keyinki nəslini, yəni silərni tallidi. **16** Xunga kənglünglarni hətnilik ḳilinglar, boynunglarni yənə ḳattiḳ ḳilmanglar. **17** Qünki Pərwərdigar Hudayinglar hudalarning Hudasi, rəblərning Rəbbi, uluoŋ Ilaḥ, Ḳudrətlik wə Dəḫxətlik Boloŋuqi, insanlarning yüz-hatirisini ḳilmioŋuqi, ḫeqḳandaḳ parini almioŋuqidur; **18** U yetim-yesir wə tul hotunlarning dəwasini soraydu, musapirni səyüp uningoŋa yemək-iqmək wə kiyim-keqəkni bərgüqidur. **19** Xunga silərmu musapirni səyüxünglar kerək; qünki silərmu Misir zeminida musapir idinglar. **20** Sən Pərwərdigar Hudayingdin ḳorḳḳin; sən Uning ibaditidə boloŋin, Uningoŋa baoŋlanoŋin wə [pəḳət] Uning namidila ḳəsəm iqkin. **21** U sən üqün əz kəzüng bilən kərgən

bu uluoɣ wə dəhxətlik ixlarni kiloɣan; U sən mədhiyiləydioɣan, sening Hudayingdur; **22** ata-bowiliring jəmiy yətmix jan Misiroɣa qüxkənidi; wə ḥazir Pərwərdigar Hudaying seni asmandiki yultuzlardək kəp kildi.

11 Əmdi sən Pərwərdigar Hudayingni səygin, Uning tapilioɣini, bəlgilimilirini, ḥəkümlirini ḥəm əmrlirini izqil tutkin. **2** Xu ixlarni bügün esinglarda tutunglar, qünki mən Pərwərdigar Hudayingning jaza-tərbiyisi, uluoɣluki, küqlük qoli wə uzartiloɣan bilikini, Misir zeminida Misir padixaḥi Pirəwngə ḥəm uning pütkül zemini üstigə kərsətkən məjizilik alamətliri wə kiloɣanlirini kərmigən baliliringlaroɣa səzliməymən **4** (qünki ular [Pərwərdigarning] Misirning qoxuni, ularning atliri, ularning jəng ḥarwilirioɣa kiloɣan ixliri, yəni Kizil Dengizning suliri bilən ularni oɣərk kilip, üzül-kesil ḥalak kiloɣanliki, **5** Uning silər muxu yərgə kəlgüqə silərgə nemə kiloɣanliki, **6** Uning Rubənning əwladi, Eliabning ooɣulliri Datan wə Abiramoɣa nemə kiloɣanliki, yəni pütün Israillar arisida yər yüzining aoɣzini ḳandak eqip ularni ailisidikiliri wə qedirliri bilən ḳoxup barlik təəlluḳatliri bilən yutuwətkənlikini kərmigənidi); **7** [mən bəlki silərgə səz kilimən]; qünki silərning kəzliringlar Pərwərdigar kiloɣan barlik uluoɣ ixlarni kərdi. **8** Əmdi, mən silərgə bügün tapilioɣan barlik əmrlərni tutunglar; xundak kilsanglar küqlinip, ḥazir ətüp igiliməkqi boloɣan zeminoɣa kirip uni igiləysilər **9** wə Pərwərdigar ata-bowiliringlaroɣa kəsəm kilip ularoɣa ḥəm əwladlirioɣa berixkə wədə kiloɣan zeminda, yəni süt bilən ḥəsəl ekip turidioɣan munbət bir zeminda turup uzun əmür kərisilər. **10** Qünki silər igiləxkə kiridioɣan xu zemin silər qikḳan Misir zeminidək əməs; u yər bolsa, silər uningoɣa uruk qaqḳandin keyin putunglar bilən suoɣiridioɣan kəktatlikтək zemin idi; **11** birak silər igiləxkə ətidioɣan xu zemin bolsa taoɣ-jiloɣiliri boloɣan bir zemindur; u asmandiki yamoɣurdin su iqidu, **12** u Pərwərdigar Hudaying Əzi əzizləydioɣan bir zemindur; qünki Pərwərdigar Hudayingning kəzliri yilning bexidin yilning ahirioɣiqə üzlüksiz uningoɣa tikilidu. **13** Xundak boliduki, silər Pərwərdigar Hudayinglarni səyüp, pütkül ḳəlbinglar wə pütkül jeninglar bilən uning ibaditidə bolux üqün mən silərgə bügün tapilioɣan əmrlərgə kəngül koyup ḳulak salsanglar, **14** U: «Mən zemininglaroɣa əz pəslidə yamoɣur, yəni dəsləpki wə keyinki yamoɣurlarni ata kilimən; xuning bilən axlikliringlar, yengi xarabinglar wə zəytun meyinglarni yioɣalaysilər; **15** Mən xundakla malwaranliring üqün ot-qəp berimən; sən yəp-iqip toyunisən» — dəydu. **16** Ḳəlbinglar aldinip, baxḳa ilaḥlarning ḳullukioɣa kirip, ularoɣa qoḳunup kətməslikinglar üqün əzünglaroɣa ḥezi bolunglar; **17** bolmisa, Pərwərdigarning oɣəzipi silərgə ḳozoɣilip, yamoɣur yaoɣmasliki üqün asmanlarni etiwetip yamoɣur yaoɣdurmaydu, tuprak məḥsulatlirini bərməydu wə Pərwərdigar silərgə ata kilidioɣan munbət zemindin yokitilisilər. **18** Silər mening bu səzlirimni ḳəlbinglaroɣa püküp jeninglarda saḳlanglar, ḳolunglaroɣa [əslətmə]-bəlgə kilip tengiwelinglar, pexanənglərgə ḳaxḳidək simwol kilip ornitiwelinglar; **19** Silər ularni baliliringlaroɣa əgitisilər; əydə olturoɣiningларda, yolda mengiwatkiningларda, yatkiningларda wə orundin kopkiningларda ular tooɣruluk səzlənglar; **20** Ularni əyünglərdiki kexəklərgə wə dərwaziliringlaroɣa pütüp ḳoyunglar. **21** Xuning bilən silərning Pərwərdigar ata-bowiliringlaroɣa berixkə ḳəsəm kilip wədə kiloɣan zeminda turidioɣan künliringlar wə baliliringlarning künliri uzun bolidu, yər yüzidiki künliringlar asmanning künliridək bolidu. **22** Mən bügünki kündə silərgə tapilioɣan bu pütkül əmrni ihlas bilən tutsanglar, yəni Pərwərdigar Hudayinglarni səyüp, uning barlik yollirida mengixinglar bilən uningoɣa baoɣlansanglar, **23** undakta Pərwərdigar silərning kəz aldinglarda bu barlik əllərni zeminidin məḥrum kilip ḥəydəydu wə silər əzünglardin qong wə küqlük əllərning təəlluḳatini igiləysilər. **24** Tapininglar dəssigən ḥərbir jay silərningki bolidu; qegranglar qəl-bayawandin tartip, Liwanoɣiqə wə [əfrat] dəryasidin Ottura Dengizoɣiqə bolidu. **25** Ḥeqkim aldinglarda turalmaydu; Pərwərdigar Hudayinglar silərgə eytkinidək, silərdin boloɣan ḳorḳunq wə dəhxətni silər dəssigən barlik jaylar üstigə salidu. **26** Mana, mən bügün aldinglaroɣa bəht-bərikət wə lənətni ḳoyimən; **27** Mən silərgə bügün tapilioɣan Pərwərdigar Hudayinglarning əmrlirigə itaət kilsanglar, bəht-bərikət bolidu; **28** Pərwərdigar Hudayinglarning əmrlirigə itaət kilmisanglar, bəlki silər tonumioɣan baxḳa ilaḥlaroɣa əgixip, mən bügün tapilioɣan yoldin qətnəp kətsənglar, silərgə lənət qüxidu. **29** Xundak kilixinglar kerəkki, Pərwərdigar Hudayinglar silərni silər igiləxkə kiridioɣan zeminoɣa elip kirgəndin keyin, bəht-bərikətni Gərizim teoɣi üstidə wə lənətni Əbal teoɣi üstidə turup jakarlaysilər. **30** Bu [taoɣlar] Iordan dəryasining ḳarxi təripidə, Gilgalning udulidiki Arabaḥ tüzlənglikidə turuwatkan Ḳanaaniylarning zeminida, məoɣrib yolining arkisida, Morəḥtiki dub dərəhlirigə yekin yərdə əməsmu? **31** Qünki silər Pərwərdigar Hudayinglar silərgə təkdim kiliwatkan zeminni igiləx üqün uningoɣa kirixkə Iordan dəryasidin ətisilər; silər dərwəkə uni igiləysilər wə uningda olturaklixisilər. **32** Silər mən aldinglaroɣa ḳoyoɣan bu barlik ḥəkümlər wə bəlgilimilərgə əməl kilixka kəngül ḳoyunglar.

12 Ata-bowiliringlarning Hudasi boloɣan Pərwərdigar silərning igilixinglaroɣa beridioɣan zeminda turoɣanda, yər yüzidiki barlik künliringlarda kəngül ḳoyup tutuxunglar kerək boloɣan bəlgilimilər ḥəm ḥəkümlər mana munulardur: — **2** Silər ḥəydəp qikaroɣan əllərning egiz taoɣlar, dənglər wə ḥərbir yexil dərəh astidiki əz ilaḥlirining ḳullukida boloɣan ibadətgaḥlirini təltəküs yokitixinglar kerək; **3** Ularning ḳurbangaḥlirini buzunglar, but tüwrüklirini qekinglar wə axərahlirini ot bilən kəydürüwetinglar; ilaḥlirining oyma məbudlirini kesip taxlanglar; ularning isim-namlirinimu xu yərdin yokitixinglar kerək. **4** Silər Pərwərdigar Hudayinglarning hizmitidə ulardək kilmanglar, **5** bəlki Pərwərdigar Hudayinglar Əz namini tikləx üqün barlik kəbililiringlarning zeminliri arisidin tallioɣan, Əz turaloɣusi boloɣan jayni izdənglar, xu yərgə kelinglar; **6** xu yərgə silər kəydürmə wə inakliḳ ḳatarlik ḳurbanlikinglarni, məḥsulatliringlardin ondin biri boloɣan əxrilərni, ḳolunglardiki kətürmə ḥədiyələrni, kəsəmgə baoɣlik ḥədiyələrni, ihtiyariy ḥədiyələrni wə ḳoy-kala padiliringlarning tunji balilirini əkilisilər; **7** Silər ailəngdikilər bilən ḳoxulup xu yərdə Pərwərdigar Hudayinglarning aldida ziyapət kilinglar, silər Pərwərdigar Hudayinglar silərni bərikətligən ḳol əmgikinglarning mewisidin xadlinisilər. **8** Silər biz bügün kiloɣinimizdək, yəni ḥərbiringlar əz bilgininglarqə kiloɣiningларdək kilmasliḳinglar kerək; **9** Qünki Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioɣan aramlik ḥəm miraska tehi yetip kəlmidinglar. **10** Birak silər Iordan dəryasidin ətüp, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras kilip beridioɣan zeminoɣa olturakлaxḳandin keyin, xundakla u silərni ətrapinglardiki barlik düxmənliringlardin ḳutḳuzup aram bərgəndin keyin, silər tinq-aman turoɣanda, **11** xu qaoɣda Pərwərdigar Hudayinglar Əz namini ḳoyidioɣan bir jay bolidu; silər xu yərgə kəydürmə wə inakliḳ ḳatarlik ḳurbanlikinglarni, məḥsulatliringlardin ondin biri boloɣan əxrilərni, ḳolunglardiki kətürmə ḥədiyələrni wə Pərwərdigaroɣa atap kəsəm kiloɣan esil ḥədiyələrni əkilisilər; **12** wə Pərwərdigar Hudayinglar aldida xadlinisilər, yəni silər,

oоɣul-kizliringlar, kul-dedəkliringlar wə silər bilən bir yərdə turuwatkan Lawiylar (qünki ularning aranglarda ḥeqkandak nesiwisi yaki mirasi yoktur) ḥəmminglar xadlinisilər. **13** Sən kəydürmə kurbanlikliringni udul kəlgən jaylarda kilmasliq üqün kəngül kəyoɣin; **14** Pəkət Pərwərdigar ḥəmmə kəbililiringning zeminliri arisidin tallioɣan jayda kəydürmə kurbanlikliringni kil wə xu jayda mening sanga barliq tapilioɣinimoɣa əməl kil. **15** Ḥalbuki, sən kənglüng tartkiniqə Pərwərdigar Hudaying seni bərikətligini boyiqə xəḥər-yeziliringda ḥalal ḥaywanlarni soyup (huddi jərən yaki keyik gəxidin yegəngə ohxax), gəx yesəng bolidu; məyli pak, məyli napak kixilər bolsun ularning gəxini yesə bolidu. **16** Silər pəkət uni kəni bilən koxup yeməslikinglar kerək; silər kənini su tökkəndək yərgə töküwetixinglar kerək. **17** Sən axliktin, yengi xarabtin, zəytun meyidin ondin biri boloɣan əxriliringni yaki kala-koy padiliringning tunji balilirini, yaki kəsəmgə baoɣlik ḥədiyəliringni, ihtiyariy ḥədiyəliringni yaki kolungdiki kətürmə ḥədiyəliringni xəḥər-yeziliringda yeməsliking kerək; **18** bəlki bularni Pərwərdigar Hudaying aldida, Pərwərdigar Hudaying tallaydioɣan jayda yeyixing kerək, yəni sən, oоɣlung, kizing, kul-dediking wə sən bilən bir yərdə turuwatkan Lawiylar birgə yesəng bolidu; wə sən Pərwərdigar Hudaying aldida əmgikingning barliq mewisidin xadlinisən. **19** Əzünggə ḥezi boloɣinki, sən zeminda turoɣan barliq künliringdə Lawiylardin waz kəqməsliking kerək. **20** Pərwərdigar Hudaying sanga wədə kiloɣandək qegraliringni kengəytkəndə, sən kənglüng tartip: «gəx yəymən» desəng, sən kənglüngning tartkiniqə gəx yesəng bolidu. **21** Əgər Pərwərdigar Hudayinglar Əz namini koyuxka tallaydioɣan jay səndin bək yirak bolsa, sən Pərwərdigar sanga təkdim kiloɣan kala-koylardin elip soyisən; mən sanga tapilioɣandək ularni soyisən wə xəḥər-yeziliring iqidə kənglüng tartkiniqə booɣuzlap yəysən. **22** Jərən yaki keyik yegəndək ularni yəysən; məyli pak məyli napak kixilər bolsun uning gəxidin yesə bolidu. **23** Pəkət xuningdin ḥezi boloɣinki, ularning kenini yemə; qünki jan degən kandidur; sən gəxni jan bilən koxup yeməsliking kerək. **24** Sən kanni yeməsliking kerək; bəlki uni suni yərgə tökkəndək yərgə töküwət. **25** Sən uni yeməsliking kerək; xundak kilsang ḥaling wə səndin keyinki balililiringning ḥali yahxi bolidu; qünki sən Pərwərdigarning nəziridə durus boloɣanni kiloɣan bolisən. **26** Birak səndiki Pərwərdigaroɣa atioɣan wə kəsəmgə baoɣlik nərsilərni bolsa, sən ularni elip Pərwərdigar tallaydioɣan jayoɣa apirisən; **27** sən [xu yərdə] Pərwərdigar Hudayingning kurbangaḥi üstidə kəydürmə kurbanlikliringni, gəx bilən kenini sunoɣin; baxka kurbanlikliringning keninimu Pərwərdigar Hudayingning kurbangaḥi üstidə kuyoɣin wə gəxini yegin. **28** Mən sanga tapilioɣan bu barliq səzlərgə kulak selip kəngül bəlgin. Xundak kilsang, Pərwərdigar Hudayinglarning nəziridə yahxi wə durus boloɣanni kiloɣan bolisən wə əz ḥaling wə səndin keyinki əwladliringning ḥali yahxi bolidu. **29** Pərwərdigar Hudaying sən baridioɣan yərdiki əllərning zeminini igilixing üqün ularni sening aldingda yokitidu. Xu qaoɣda, sən ularning zeminini igiləp xu yərdə turoɣiningda, **30** Xu əllər aldingda yokitiloɣandin keyin, ularning izidin mengixka ezikturulmasliking üqün əzünggə ḥezi bol wə: — «Bu əllər əz ilaḥlirining ibaditini kandak tutkan boloɣiydi? Mənmu xundak kilip bakayqu!» dəp ularning ilaḥlirini ḥeq izdimə. **31** Sən Pərwərdigar Hudayingning hizmitidə boloɣiningda kət'iy ularning yoli boyiqə ix tutmasliking kerək; qünki nemə ix Pərwərdigaroɣa yirginqlik bolsa, nemə ix Uningoɣa nəprətlik bolsa, ular əz ilaḥliri üqün xu ixlarni kiloɣan; ular ḥətta əz oоɣullirini wə kizlirinimu ilaḥlirioɣa atap otta kəydürüp kəlgən. **32** Mən silərgə tapilioɣanliki əməllərgə əməl kilixka kəngül bəlünglar; uningoɣa ḥeq nemə koxmanglar, uningdin ḥeq nərsini qikiriwətmənglar.

13 Əgər aranglardin pəyoɣəmbər yaki qüx kərgüqi qikip, silərgə məlum bir məjizilik alamət yaki karamətni kərsitip berəy desə **2** wə u silərgə aldin'ala degən məjizilik alamət yaki karamət əməlgə axurulsa, əmma xuning bilən munasiwətlik «baxka ilaḥlaroɣa (yəni silər tonumioɣan ilaḥlaroɣa) əgixəyli» wə «ularning kullukida bolayli» desə, **3** xu pəyoɣəmbər yaki qüx kərgüqining səzlirigə kulak salmanglar; qünki xu tapta Pərwərdigar Hudayinglar silərning uni, yəni Pərwərdigar Hudayinglarni pütün kəlbinglar wə pütün jeninglar bilən səyidioɣan-səyməydioɣiningларni bilix üqün sinawatkan bolidu. **4** Silər Pərwərdigar Hudayinglaroɣa əgixip mengixinglar kerək; silər Uningdin korkunglar, əmrlirini tutunglar, Uning awazioɣa kulak selinglar; silər Uning hizmitidə bolup Uningoɣa baoɣlininglar. **5** Xu pəyoɣəmbər yaki qüx kərgüqi bolsa əlümgə məḥkum kilinixi kerək; qünki u silərni Misir zeminidin kutkuzup qikaroɣan, yəni «kulluk makani»din ḥərlük bədili tələp kutkuzoɣan Pərwərdigar Hudayinglaroɣa asiylik kilixni kutratti, xundakla Pərwərdigar Hudayinglar seni mengixka əmr kiloɣan yoldin ezikturuxka urundi; silər muxundak rəzillikni aranglardin yokitixinglar kerək. **6** Kerindixing, məyli anangning oоɣli yaki əz oоɣlung yaki kizing, jan-jigiring boloɣan ayaling yaki jan dostung astirtin seni azdurmakqi bolup: «Barayli, baxka ilaḥlarning kullukioɣa kirəyli» desə, yəni özüng yaki ata-bowiliring ḥeq tonumaydioɣan, ətrapingdiki əllərning ilaḥliri bolsun, yekin bolsun, yirak bolsun, ḥətta yər yüzining bu qetida yaki u qetida bolsun, xularning kullukioɣa kirəyli desə, **8** undakta sən uningoɣa koxulma yaki uningoɣa kulak salma; sən uni ḥeq ayima, uningoɣa rəḥim kilma wə uning gunaḥini ḥeq yoxurma; **9** kandakla bolmisun, uni eltürgin; uni eltürüxkə tunji kol saloɣuqi sən bol, andin barliq ḥəlkning kolliri əgixip xundak kilsun. **10** U seni Misir zeminidin, «kulluk makani»din kutkuzup qikaroɣan Pərwərdigar Hudayingni taxlaxka ezikturmakqi boldi, xunga sən uni eltürüxüng, qalma-kesək kilixing kerək; **11** Xuning bilən pütkül Israil anglaydu, korkidu, xuningdin keyin yənə xundak rəzil ixni aranglarda kilmaydu. **12** Əgər Pərwərdigar Hudaying olturaklixixka sanga təkdim kiloɣan məlum bir xəḥərdə: «Arimizdin bəzi rəzil adəmlər qikip: «Barayli, baxka ilaḥlarning kullukida bolayli» dəp silər ḥeq tonumaydioɣan ilaḥlaroɣa əgixixkə əz xəḥiridikilərni ezikturdi» degən həwərni anglisang, **14** xu ḥaman təkxürüp sürüxtə kil; rast bolsa, dərwəkə bu yirginqlik ix aranglarda yüz bərgənliki ispatlanoɣan bolsa, **15** undakda sən xu xəḥərdikilərni kiliq bilən eltürüp, bu xəḥərni wə uning iqidiki barliq nərsilərni, jümlidin mal-waranlirini təltəküs ḥalak kiliwət. **16** Uningdiki barliq oljini otturidiki qong məydanoɣa yioɣip, xu xəḥərni barlik oljisi bilən koxup Pərwərdigar Hudayingoɣa ataloɣan kəydürmə kurbanliktək ot bilən kəydürüwət; u mənggügə harabilik bolidu — kaytidin kurulmasliki kerək. **17** Təltəküs ḥalakətkə bekitilgən ḥeqbir nərsə kolungoɣa qaplaxmisun; xundak kilsang Pərwərdigar oɣəzipidin yenip sanga rəḥim kərsitidu; U sanga iqini aoɣritip, ata-bowiliringoɣa kəsəm kiloɣandək seni kəpəytidu. **18** Sən mən bügün tapilioɣan Pərwərdigar Hudayingning barliq əmrlirini tutup, uning nəziridə durus boloɣanni kilix üqün awazioɣa kulak salsang, ḥaling xundak yahxi bolidu.

14 Silər Pərwərdigar Hudayinglarning pərzəntliridursilər; əlgənlər üqün bədiningларni ḥeq kəsməsliklinglar kerək wə yaki manglay qeqinglarni kirip takir kilmasliklinglar kerək;

2 qünki sən Pərwərdigar Hudayingoɣa ataloɣan mukəddəs bir həlkʇursən; Pərwərdigar yər yüzidiki barlik həlklər arisidin Өzining alahidə gəhiri boloɣan bir həlk boluxi üqün seni tallioɣandur. **3** Sən ɧeqkandak yirginqlik nərsini yeməsliking kerək. **4** Təwəndikilər silər yeyixkə bolidioɣan ɧaywanlar: — kala, ɣoy, əqkə; **5** keyik, jərən, buoɣa, yawa əqkə, ahu, bəkən, yawa ɣoy, **6** xundakla ɧaywanlar iqidə tuyakliri pütünləy aqimak (tuyakliri pütünləy yerik) ɧəm kəxigüqi ɧaywanlarning ɧərhilini yesənglar bolidu. **7** Lekin, kəxigüqi yaki aqimak tuyaklik ɧaywanlardin təwəndikilərni yeməslikinglar kerək: — Təgə, toxkan wə suoɣur (qünki ular kəxigüqi boloɣini bilən tuyiki aqimak əməstur. Xunga ular silərgə ɧaram bolidu). **8** Qoxkə bolsa tuyakliri aqimak boloɣini bilən kəximigini üqün silərgə ɧaram bolidu. Xundak ɧaywanlarning gəxini yeməslikinglar kerək wə ɧəm ölüklirigə təgməslikinglar kerək. **9** Suda yaxaydioɣan janiwarlardin təwəndikilərni yeyixkə bolidu: — sudiki janiwarlardin ɣaniti wə ɣasirakliri boloɣanlarni yeyixkə bolidu, **10** lekin ɣaniti wə ɣasirakliri bolmioɣanlarni yeməslikinglar kerək; ular silərgə nisbətən ɧaram bolidu. **11** Barlik ɧalal ɣuxlarni yesənglar bolidu; **12** birak təwəndiki uqar-ɣanatlarni yeməslikinglar kerək: yəni bürküt, tapkux-oɣeqirlar, dengiz bürküti, **13** ɣarlioɣaq ɣuyrukluk sar, laqin, ɣorultaz-tapkuxlar wə ularning hilliri, **14** ɧəmmə ɣaoɣa-ɣozoɣunlar wə ularning hilliri, **15** müxükyapilak, təgikux, qayka, sar wə ularning hilliri, **16** ɧuwkux, ibis, ak ɣu, **17** sakiykux, belik'aloɣuq, ɣarna, **18** ləylək, turna wə uning hilliri, ɧəpüp bilən xəpərəng degənlər silərgə ɧaram sanalsun. **19** ɧərbir ɣanatlik əmüligüqi ɧaxarətlər bolsa silərgə nisbətən ɧaram bolidu; ularni yeməslikinglar kerək. **20** Silər barlik ɧalal ɣuxlarni yesənglar bolidu. **21** Silər ɧeqkandak ölük janwarni yeməslikinglar kerək; silər undak nərsini xəhər-yezanglar iqidə turuwatkan musapirlaroɣa beringlar; ular uningdin yesə bolidu yaki uni yat əlliklərkə setiwətsimu bolidu; qünki sən Pərwərdigar Hudayingoɣa ataloɣan mukəddəs bir həlkʇursən. Sən ooɣlakni anisining sütidə ɣaynitip pixursang bolmaydu. **22** Sən jəzmən hər yili etizdiki ɧəmmə terikqilik məhsulatliringning ondin birini ayrixing kerək; **23** sən xularni, yəni axliking, yengi xarabing, zəytun meyingning ondin birini Pərwərdigar Hudayingning aldida, yəni U Өz namini ɣalduruxka tallaydioɣan jayda yə, xundakla kala-ɣoy padiliridin ayriloɣan tunji balilirini xu yərdə yə; xundak kilsang Pərwərdigar Hudayingdin daim ɣorkuxni əginisən. **24** Wə Pərwərdigar Hudaying seni bərikətligəndə, U Өz namini ɣalduruxka tallioɣan xu jay səndin intayin yirak bolup, məhsulatliringni xu yərgə apiralmioɣudək bolsang, **25** sən xu qaoɣda uni puloɣa setip, pulni ɣolungoɣa tengip, Pərwərdigar Hudaying tallioɣan jayoɣa baroɣin wə **26** wə kənglüng nemə tartsa, məyli kala, ɣoy, məy-xarab, musəlləs bolsun, yaki xuningdək kənglüng tartkan hərkandak nərsini xu puloɣa alsang bolidu; andin sən wə əyüngdikilər xu yərdə uningdin yəp-iqip, Pərwərdigar Hudaying aldida xadhuram bolisilər. **27** Xəhər-yeziliringda turuwatkan Lawiylarni untumaslikiɣ kerək, qünki aranglarda uning ɧeqkandak nesiwisi yaki mirasi yok. **28** Hər üq yilning ahirida sən xu yildiki məhsulatliringdin ondin birini əxrə kilip qikar; sən uni xəhər-yeziliring iqidə topla; **29** xuning bilən Lawiylar (qünki aranglarda uning ɧeqkandak nesiwisi yaki mirasi yok), musapir, yetim-yesirlər wə tul hotunlar kelip uningdin yəp toyunsun; xundak kilsang Pərwərdigar Hudaying ɣolungdiki barlik mewini bərikətləydu.

15 ɧərbir yəttə yilning ahirida sən bir «halas kilix»ni jakarlioɣin. **2** Bu «halas kilix» mundak bolidu: — barlik kərz igiliri ɣoxnisioɣa bərgən kərzni kəqürüm kilixi kerək; uni ɣoxnisidin yaki kerindixidin tələp kilmasliki kerək; qünki Pərwərdigar aldida bir «halas kilix» jakarlandi. **3** Qətəlliktin bolsa tələp kilixka bolidu; lekin kerindixingda boloɣan kərzni kəqürüm kilixing kerək. **4** ɧalbuki, aranglarda ɧajətmənlər bolmaydu; qünki Pərwərdigar Hudaying silərgə miras bolux üqün igilixinglaroɣa beridioɣan xu zeminda turoɣiningda seni ziyadə bərikətləydu; **5** Pəkət silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioɣa kulak selip, mən silərgə bügün tapilioɣan bu pütün əmrgə əməl kilixka kəngül bəlsənglar xundak bolidu. **6** Qünki Pərwərdigar Hudaying sanga wədə kiloɣandək u seni bərikətləydu; sən kəp əllərgə kapalətlik elip kərz berisən, lekin ulardin kərz almaysən; sən kəp əllər üstigə ɧeküm sürisən, lekin ular üstüngdin ɧeküm sürməydu. **7** Pərwərdigar Hudaying sanga beridioɣan zeminda xəhər-yezanglar iqidə turuwatkan kerindaxliring arisidin kəmbəoɣəl bir adəm bolsa, sən uningoɣa kənglüngni kattik kilma yaki ɧajiti qüxkən kerindixingoɣa kolungni yumuwalma; **8** sən bəlki sehiylik bilən uningoɣa kolungni oquk kil wə uningda nemə kəm bolsa qokum ɧajitidin qikip uningoɣa ətnə berip tur. **9** Kənglüngdə namrat kerindixingdin aoɣrinip: Yəttinqi yil, yəni «halas yili» yekinlaxti, dəp rəzil oyda boluxtin, uningoɣa ɧeq nərsə bərməsliktin ɧezi bol; xundak bolup kalsa u sening tooɣrangda Pərwərdigaroɣa pəryad kətürüxi bilən bu ix sanga gunah ɧesablinidu. **10** Sən qokum uningoɣa sehiylik bilən bərgin; uningoɣa bərgininգdə kənglüngdə narazi bolma; qünki bu ix üqün Pərwərdigar Hudaying seni barlik ixliringda wə kolungdiki barlik əmgikingdə bərikətləydu. **11** Qünki kəmbəoɣəllər zemindin yokap kətməydu; xunga mən sanga: «Sən sehiylik bilən zemindiki kerindixingoɣa, yəni sening namratliringoɣa wə ɧajətmənliringgə kolungni aqkin» — dəp tapilidim. **12** Sening kerindixing, məyli ibraniy ər yaki ibraniy ayal bolsun sanga setiloɣan bolsa, u altə yil kullukungda bolidu, andin yəttinqi yilida sən uni əzüngdin halas kilip koyuwət. **13** Uni koyuwətkəndə kuruk kol koyuwətsəng bolmaydu; **14** sən qokum koyliringdin, haminingdin wə xarab kəlqikingdin təkdim kilixing kerək; Pərwərdigar Hudaying seni bərikətligini boyiqə sən uningoɣa bər. **15** Sening əslidə Misir zeminida kul boloɣanlikingni, xuningdək Pərwərdigar Hudaying seni ɧerlük bədili tələp kutkuzoɣanlikini yadingda tut; xunga mən bügün bu ixni sanga tapilidim. **16** ɧalbuki, xu kulung sanga: «mən səndin kətməymən» desə (qünki u seni wə ailəngdikilərni səyidu, sening bilən ɧali yahxi bolidu) **17** — xu qaoɣda sən bigizni elip uning kulikini ixiktə təx. Xuning bilən u mənggügə sening kulung bolidu. Xuningdək dedikinggimu xundak muamilə kiloɣin. **18** [Kulungni] yeningdin koyuwetix sanga eoɣir kəlmisun; qünki u kullukungda altə yil boloɣaqka, kimmiti mədikarningkidin ikki ɧəssə artuk bolidu; [uni koyuwətsəng] Pərwərdigar Hudaying barlik ixliringda seni bərikətləydu. **19** Kaliliring wə koyliring arisida tuoɣuloɣan barlik tunji ərkək mozay-kozilirigni Pərwərdigar Hudayingoɣa ata; kaliliringning tunjisini ɧeqkandak əmgəkkə salma, koyliringning tunjisini kirkima. **20** Sən wə əyüngdikilər ɧər yili xu melingni Pərwərdigar Hudaying aldida, Pərwərdigar tallaydioɣan jayda yənglar. **21** Birak [xu] ɧaywanlarning bir yeri meyip bolsa, məyli u məjruh, kor yaki uningda ɧərkandak nukson bolsa, uni Pərwərdigar Hudayingoɣa kurbanlik kilmasliking kerək. **22** Bəlki uni xəhər-yezanglar iqidə yesəng bolidu; kixilər məyli pak yaki napak bolsun, uni jərən yaki keyikni yegəndək yesə bolidu. **23** Pəkət sən uning kenini yemə; kenini suni yərgə tökkəndək təküwət.

16 Abib eyini alaḫidə esingdə tut wə ətüp ketix ḥeytini Pərwərdigar Hudayingoŋa atap təbrikligin; qünki Pərwərdigar Hudaying seni Abib eyida Misirdin keqidə qikaroŋan. **2** Sən «ətüp ketix ḥeyti»ning melini (məyli ḳoy yaki kala padisidin bolsun) Pərwərdigar Hudaying tallap bekitidioŋan jayda uningoŋa atap ḳurbanlik ḳiloŋin; **3** xundaḳla sən ḥeqḳandaḳ bolduruloŋan nanni yeməsliking kerək; sən uning bilən yəttə kün petir nan, yəni «külpət neni»ni yeyixing kerək; qünki sən Misir zeminidin aldiraxliḳta qikting; xuning bilən sən əmrüngning barlik künliridə Misir zeminidin qikḳan xu künni yadingda tutḳaysən. **4** Yəttə kün qegaliring iqidə, əyüngdə ḥeqḳandaḳ eqitḳu tepilmisun; sən birinqi küni kəqtə ḳiloŋan ḳurbanlik gəxlərni ətigəngə ḳaldurmasliking kerək. **5** Sən ətüp ketix ḥeyti ḳurbanlikini Pərwərdigar Hudaying sanga təḳdim ḳilidioŋan xəḥər-yeziliringning ḥərḳandikida ḳilsang bolmaydu; **6** bəlki ətüp ketix ḥeyti ḳurbanlikini sən Pərwərdigar Hudaying Θz namini turoŋuzux üqün tallaydioŋan jaydila ḳil; uni kəqḳurun, kün petix waḳtida, yəni Misirdin qikḳandiki waḳitḳa ohxax waḳitta ḳilisən. **7** Uni Pərwərdigar Hudaying tallaydioŋan jayda pixurup yegin; andin ətigəndə qedirliringoŋa ḳaytsang bolidu. **8** Sən altə kün petir nan yəysən; yəttinqi küni Pərwərdigar Hudaying aldida təntənilik sorun küni bolidu; sən ḥeqḳandaḳ ix-əmgək ḳilmaysən. **9** Andin yəttə ḥaptini sanaysən; axlikḳa oroŋaḳ saloŋandin baxlap yəttə ḥaptini sanaxḳa baxlaysən; **10** andin sən «ḥaptilər ḥeyti»ni Pərwərdigar Hudaying aldida ḳolungdiki ihtiyariy ḥədiyə bilən ətküzisən; Pərwərdigar Hudaying sanga bərikətliginigə ḳarap uni ihtiyarən sunisən. **11** Xuning bilən sən Pərwərdigar Hudaying aldida, U Θz namini turoŋuzuxḳa tallaydioŋan jayda xadlinisən; sən əzüng, ooŋlung, ḳizing, ḳulung, dediking, sən bilən bir yərdə turuwatḳan Lawiylar, aranglardiki musapirlar, yetim-yesirlər wə tul hotunlar xadlinisilər. **12** Sən xuning bilən əslidə Misirda ḳul boloŋanlikingni esinggə kəltürüp, bu barlik bəlgilimilərni tutup əməl ḳiloŋin. **13** Sən «kəpilər ḥeyti»ni yəttə kün ətküzisən; sən haman wə xarab kəlqikingni yioŋḳan qeoŋingda, ooŋlung, ḳizing, ḳulung, dediking, xəḥər dərwazisi iqidə turidioŋan Lawiylar, musapirlar, yetim-yesirlər wə tul hotunlar xu ḥeytta xadlinisilər. **15** Pərwərdigar tallaydioŋan jayda sən yəttə kün Pərwərdigar Hudaying aldida ḥeyt ətküzisən; qünki Pərwərdigar Hudaying barlik məḥsulatliringda, ḳolung ḳiloŋan ixlarda seni bərikətləydu wə sən dərwəkə pütünləy xadlinisən. **16** Yilda üq ḳetim, petir nan ḥeyti, ḥaptilər ḥeyti wə kəpilər ḥeytida sening barlik ərkəkliring Pərwərdigar Hudaying aldida, u tallaydioŋan jayda ḥazir boluxi kerək; ular Pərwərdigar aldida ḳuruḳ ḳol ḥazir bolsa bolmaydu; **17** bəlki Pərwərdigar Hudayingning sanga təḳdim ḳiloŋan bərikiti boyiqə ḥərbiri ḳolidin kelixiqə sunsun. **18** Həlḳning üstidin adalət yürgüzüp adil ḥəküm qikirix üqün, sən Pərwərdigar Hudaying sanga təḳdim ḳilidioŋan barlik xəḥər-yeziliring iqidə ḥərbir ḳəbilidə soraḳqi wə əməldarlarni bekitixing kerək. **19** Adalətni burmilisang bolmaydu; adəmlərgə yüz-hatirə ḳilsang bolmaydu; para alsang bolmaydu; para bolsa akilanilərning kəzlirini kor ḳilidu ḥəm adillarning səzlirini burmilaydu. **20** Sən mutləḳ adalətni izdixing kerək; xundaḳ ḳilsang ḥayat kərisən ḥəmdə Pərwərdigar Hudaying sanga təḳdim ḳilidioŋan zeminni igiləysən. **21** Sən özüng üqün yasaydioŋan Pərwərdigar Hudayingning ḳurbangaḥining ətrapioŋa «axərəḥ» buti ḳilinidioŋan ḥeqḳandaḳ dərəh tikməsliking kerək **22** wə özüng üqün ḥeqḳandaḳ but tüwrüki tiklimələsliking kerək; undaḳ nərsilər Pərwərdigar Hudayingoŋa yirginqliktur.

17 Pərwərdigar Hudayingoŋa ḥərḳandaḳ nuḳsani yaki baxḳa kəmqiliki boloŋan kala yaki ḳoyni ḳurbanlik süpitidə sunmasliking kerək; qünki undaḳ ḳilix Pərwərdigar Hudayingoŋa yirginqliktur. **2** Pərwərdigar Hudaying sanga təḳdim ḳilidioŋan xəḥər-yezang iqidə ər bolsun, ayal bolsun, birsining Pərwərdigar Hudayingning aldida birər rəzil ixni ḳiloŋanliḳi — Uning əḥdisigə hilaplik ḳiloŋanliḳi, baxḳa ilaḥlaroŋa (məsilən, Mən sanga ibadət ḳilixḳa mən'i ḳiloŋan ḳuyax, ay yaki pütkül samawi ḳoxun boloŋan yultuzlaroŋa), ibadət ḳilip ularoŋa bax uroŋanliḳi baykalsa, **4** — xundaḳ bir ixtin həwər tapḳan yaki uni angliogan bolsang, undaḳta sən əstayidilliḳ bilən sürüxtürgin; bu ix ispatlinip rast qikṣa, dərwəkə Israilda xundaḳ yirginqlik ix ḳilinoŋan bolsa, **5** sən xu rəzil ixni ḳiloŋan ər yaki ayalni dərwaziliringoŋa elip qikip, xu ər yaki ayalni ölümgə məḥkum ḳilip qalma-kesək ḳilixing kerək. **6** Birsini ölümgə məḥkum ḳilix üqün ikki-üq guwaḥqining səzliri boluxi kerək. Birsini birla guwaḥqining səzi bilən ältürüxkə bolmaydu. **7** Öltürülidioŋanda awwal guwaḥqilar ḳol salsun, andin barlik həlḳ ḳol salsun; xundaḳ ḳilsanglar silər rəzillikni aranglardin ḥəydiwetisilər. **8** Xəḥər-yezanglarda ḥəküm qikirixḳa sanga təs kelidioŋan bir ix qikṣa, məyli hun dəwasi, ḥaḳ-tələp dəwasi yaki zorawanliḳ dəwasida, ḥərḳandaḳ talax-tartix bolsa ornunglardin turup Pərwərdigar Hudaying tallaydioŋan jayoŋa beringlar. **9** Silər Lawiy kaḥinlarning wə xu qaoŋda bolidioŋan soraḳqi bəgning yenioŋa barisilər wə ulardin ḥəküm soraysilər; ular silər üqün ḥəküm qikiridu. **10** Silər Pərwərdigar tallaydioŋan axu yərdə turoŋanlarning silərgə tapxuridioŋan ḥəküm səzi boyiqə ijra ḳilisilər; ularning silərgə kərsətkinining ḥəmmisigə əməl ḳilip kəngül bəluxünglar kerək. **11** Silər ularning silərgə kərsətkən ḳanun ḥəkümi boyiqə, qikiridioŋan ḳarari boyiqə ḳilisilər; ular silərgə tapxuridioŋan səzdin ong ya soloŋa qətnəp kətmənglar. **12** Wə baxbaxtaḳlik ḳilip, Pərwərdigar Hudayingning hizmiti üqün xu yərdə turidioŋan kaḥinoŋa yaki soraḳqi bəgkə ḳulaḳ salmioŋan kixi bolsa, xu adəm ölümgə məḥkum bolidu; xuning bilən silər rəzillikni Israildin ḥəydəp qikirisilər. **13** Xundaḳla, barlik həlḳ bularni anglap ḳorḳidu wə yənə baxbaxtaḳlik ḳilmaydu. **14** Sən Pərwərdigar Hudaying sanga təḳdim ḳilidioŋan zeminoŋa kirip uni igiligəndə, xundaḳla uningda turoŋanda: «Mən ətrapimdiki əllərningkidək özümgə bir padixaḥ tiklimək̡imən» desəng, **15** xu qaoŋda sən özünggə pəḳət Pərwərdigar Hudaying tallaydioŋinini tikləysən; üstünggə ḳerindax bolmioŋan qətəllikni bekitməsliking kerək. **16** [Padixaḥ] bolsa əzi üqün atlarni kəpəytməsliki yaki atlarni kəpəytimən dəp həlḳni Misiroŋa ḳayturmasliḳi kerək; qünki Pərwərdigar silərgə: «Silər xu yol bilən ḥərgiz ḳaytmasliḳinglar kerək» degənidi. **17** Padixaḥ kəp ayallarni əz əmrigə almasliḳi kerək; bolmisa uning kəngli ezip ketixi mumkin. U əzi üqün altun-kümüxni kəpəytməsliki kerək. **18** Padixaḥlik təḥtigə olturoŋinida u əzi üqün Lawiy kaḥinlarning aldida muxu ḳanunni bir dəptərgə kəqürüp pütüxi kerək. **19** Xu dəptər uning yenida daim boluxi wə uni əmrining barlik künliridə oḳuxi kerək; xundaḳ ḳilsa u Pərwərdigar Hudasidin ḳorḳup, muxu ḳanunning səzliri wə bəlgilimilirini tutup uloroŋa əməl ḳilixni əginidu. **20** Xundaḳla uning kəngli ḳerindaxliri aldida ḥakawurlixip kətməydu, bu əmrlərdin ong ya soloŋa qətnəp kətməydu wə xuningdək Israil arisida uning wə ooŋullirining padixaḥlik künliri kəp bolidu.

18 Lawiy kaḥinlar wə xuningdək barlik Lawiylar ḳəbilisining Israilda ḥeqḳandaḳ nesiwisi yaki mirasi bolmaydu; ular Pərwərdigaroŋa atap otta sunulidioŋan ḳurbanliḳlardin wə [Pərwərdigarning] mirasidin yeyixḳa bolidu, **2** Birak ularning ḳerindaxliri arisida ḥeqḳandaḳ mirasi bolmaydu; Pərwərdigar

eytqandək, U Өzi ularning mirasidur. **3** Kahinlarning qurbanlik kilidioŋan həlqtin alidioŋan ülüxi mundaq: — (məyli kala yaki qoy bolsun) qol, engək gəxi wə üqəy-kerini kahinlaroŋa berilidu. **4** Silərning axlikinglardin, yengi xarabinglardin wə zəytun meyinglardin dəsləpki pixqan hosulni wə koyliringlardin dəsləpki kirkiloŋan yungni uningoŋa berisilər; **5** qünki Pərwərdigar Hudaying uni wə uning əwladlirini Өz namida hizmitidə daim turuxqa barlik kəbililiringlar iqidin talliwaloŋan. **6** Əgər Lawiy boloŋan bir adəm pütkül Israildiki hərqandak xəhər-yezidin, yəni əzi makanlaxqan jaydin qikip, Pərwərdigar tallaydioŋan jayoŋa kəlsə **7** wə xu yərdə Pərwərdigar aldida turoŋuqi barlik kerindaxlirioŋa ohxax Pərwərdigar Hudasining namida hizməttə turoŋan bolsa, **8** undakta (məyli u atisidin qaloŋan mirasini setiwətkən yaki setiwətmigən bolsun) uning yəydioŋan ülüxi kerindaxlirininggidək boluxi kerək. **9** Sən Pərwərdigar Hudaying sanga beridioŋan zeminoŋa kirgən qaoŋda, sən xu yərdiki ələrning yirginqlik adətlirini əgənməsliking kerək. **10** Aranglarda əz ooŋli yaki kizini ottin ətküzidioŋan, palqilik, rəmqilik, əpsaniylik, jadugərlik **11** yaki dəmidiqilik kiloŋuqi yaki jinkəx, sehirgər yaki əlgənlərdin yol sorioŋuqi heqkandak kixi bolmisun; **12** qünki bundak ixlarni kilidioŋan hərkandak kixi Pərwərdigaroŋa nəprətlik bolidu; bu yirginqlik ixlar tüpəylidin Pərwərdigar Hudaying xu ələrni aldinglardin həydəp qikiridu. **13** Sən Pərwərdigar Hudaying aldida əyibsiz mukəmməl boluxung kerək; **14** qünki sən zemindin həydəydioŋan bu ællər rəmqilər wə palqilaroŋa kulak salidu; birak Pərwərdigar Hudaying seni undak kilixka yol koymaydu. **15** Pərwərdigar Hudaying silər üqün aranglardin, kerindaxliringlar arisidin manga ohxaydioŋan bir pəyoŋəmbər turoŋuzidu; silər uningoŋa kulak selinglar. **16** Bu silər Horəb teoŋida yioŋiloŋan kündə Pərwərdigar Hudayinglardin: «Pərwərdigar Hudayimning awazini yənə anglimayli, bu dəhxətlik otni kərməyli, bolmisa ölüp ketimiz» dəp tələp kiloŋininglaroŋa pütünləy mas kelidu. **17** Xu qaoŋda Pərwərdigar manga: «Ularning manga degən səzi yahxi boldi. **18** Mən ularoŋa kerindaxliri arisidin sanga ohxaydioŋan bir pəyoŋəmbərni turoŋuzimən, Mən Өz səzlirimni uning aoŋzioŋa salimən wə u Mən uningoŋa barlik tapilioŋinimni ularoŋa səzləydu. **19** Wə xundak boliduki, u Mening namimda dəydioŋan səzlirimgə kulak salmaydioŋan hərkandak kixi bolsa, Mən uningdin hesab alimən. **20** Əmma Mening namimda baxbaxtaklik kilip Mən uningoŋa tapilimioŋan birər səzni səzlisə yaki baxka ilahlarning namida səz kilidioŋan pəyoŋəmbər bolsa, xu pəyoŋəmbər ölтürülsun. **21** Əgər sən kənglüngdə: «Pərwərdigar kilmioŋan səzni kandak pərk etimiz» desəng, **22** bir pəyoŋəmbər Pərwərdigarning namida səz kiloŋan bolsa wə u bexarət kiloŋan ix tooŋra qikmisa yaki əməlgə axurulmisa, undakta bu səz Pərwərdigardin qikmioŋan; xu pəyoŋəmbər baxbaxtaklik bilən səzligən dəp, uningdin korkma.

19 Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioŋan zemindiki taipilərni silərning aldinglardin üzüp taxlioŋan waktida wə silər xundakla ularning xəhərliri wə əyliridə turoŋininglarda, **2** silər xu qaoŋda Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioŋan zeminda üq xəhərni ayrim kilixinglar kerək; **3** xundakla, adəm ältürgən hərbir kixi xu yərlərgə, xu xəhərlərning birigə keqip beriwalsun dəp yol hazirlap, Pərwərdigar Hudayinglar miras boluxka silərgə beridioŋan zeminni üq rayonoŋa bəlisilər. **4** Tirik kelix üqün xu yərlərgə keqip beriwaloŋan, adəm ältürgən kixi tooŋruluk bəlgilimə mundaq: — u koxnisini tasadipiyliktin urup ältürüp koyoŋan, xundakla əslidə uningoŋa əq-adawiti bolmioŋan bolsa, xu yərgə keqip beriwalsa bolidu. **5** Məsilən, u koxnisi bilən otun kesixkə ormanoŋa kirgən bolup, dərəhni kesixkə paltini kətürgəndə palta bexi sepidin ajrap ketip koxnisioŋa tegip ketip uni ältürüp koysa, undakta jawabkar kixi bu xəhərlərdin birigə keqip beriwelip hayat kalidu; **6** bolmisa, kan kisasi aloŋuqi oŋəzipi kaynioŋanda adəm ältürgən kixini kooŋlaydu wə yol uzun boloŋaqka, uningoŋa yetixiwelip ältürüwetixi mumkin; əməliyəttə, u kixi ölümgə layik əməs, qünki uning əslidə koxnisioŋa heqkandak əq-adawiti yok idi. **7** Xunga mən silərgə: «Өzünglar xundak üq xəhərni ayrixinglar kerək» dəp əmr kilimən. **8** Pərwərdigar Hudayinglar ata-bowiliringlaroŋa kəsəm kiloŋinidək qegrayinglarni kengəytixni, ata-bowiliringlaroŋa wədə kiloŋan barlik zeminni silərgə təkdim kilixni halaydu; **9** silər Pərwərdigar Hudayinglarni səyüx wə uning yollirida daim mengix üqün mən silərgə bügün tapilioŋan bu əmrni tutsanglarla U xundak kilidu, undakta silərmu əzünglar üqün bu üq xəhərdin baxka yənə üq xəhərni koxisilər. **10** Wə xundak kilsanglar Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras kilip təkdim kilidioŋan zemin arisida nahək kan təkülməydu wə xuningdək gədininglaroŋa hun gunahi qüxməydu. **11** Lekin birsi koxnisioŋa əq-adawət tutkan bolsa, paylap turup uningoŋa hujum kilip, urup ältürüwətsə wə xu xəhərlərdin birigə keqip beriwaloŋan bolsa, **12** undakta uning əz xəhiridiki aksakallar adəm əwətip uni xu yərdin yandurup kelixi kerək, andin uni ältürülsun dəp «kan kisasi aloŋuqi»ning koliŋa tapxuruxi kerək. **13** Sən uni heq ayimioŋin, xundak kiloŋanda Israildin təkülgən gunahsiz kanning deoŋini tazilioŋan bolisilər; andin halinglar yahxi bolidu. **14** Pərwərdigar Hudaying sanga igiləx üqün təkdim kilidioŋan zeminda burunkilar miras yeringdə bekitkən, koxnangning pasil texini yətkiməsliking kerək. **15** Məlum jinayət yaki gunah tooŋrisida birsigə «U gunah kiloŋan» dəp ərz-xikayət kilixta yaloŋuz birla guwahqi bolsa kupayə kilmaydu, bəlki həmmə ix ikki yaki üq guwahqining səzi bilən bekitilsun. **16** Birsi tooŋruluk «palanqi-pokunqi gunah kiloŋan» dəp ərz kilidioŋan kara niyətlik bir guwahqi qiksa, **17** dəwalixip kaloŋan ikki adəm Pərwərdigarning aldida, xu künlərdə bolidioŋan kahinlar wə sorakqi bəglər aldida hazir bolsun; **18** sorakqi bəglər əstayidillik bilən təkxürsun; əgər heliki guwahqi yaloŋan guwahqi bolup, əz kerindixi tooŋruluk yaloŋan guwahlik bərgən bolsa, **19** undakta, silər dəl u kerindixioŋa kilmakqi boloŋinidək uningoŋimu xundak kilinglar. Xundak kilsanglar rəzillikni aranglardin yokitisilər. **20** Kaloŋan həlkmu bu ixni anglaydu wə korkidu wə xundakla, aranglarda undak rəzil ixni yənə kilmaydu. **21** Silər heq rəhim kilmanglar; janoŋa jan, kəzgə kəz, qixka qix, koloŋa kol, putka put elinsun.

20 Əgər sən düxmənliringgə jəng kiloŋili qikip, at wə jəng harwilirini, xundakla əzüngdin kəp boloŋan bir əlni kərsəng, ulardin heq korkma. Qünki seni Misir zeminidin qikirip kəlgən Pərwərdigar Hudaying Өzi sən bilən billidur. **2** Silər jənggə qikix aldida kahin əzi aldioŋa qikip həlkkə səz kilip **3** ularoŋa: Əy Israil, anglanglar! Silər bügün düxmənliringlar bilən sokuxux aldida turuwatisilər. Kəngülliringlar jür'ətsiz bolmisun; korkmanglar, titrimənglar, ularning səwəbidin dəkkə-dükkigə qüxmənglar; **4** qünki Pərwərdigar Hudaying Өzi düxmənliringlar üstidin oŋəlibə kilixinglar üqün silər bilən billə jənggə qikidu» — dəp eytsun. **5** Xu qaoŋda əməldarlar həlkkə mundak desun: — «Aranglarda bir yengi əy selip, uni [Hudaoŋa] atimioŋan birsi barmu? Undakta u əz əyigə yenip kətsun, bolmisa u jəngdə ölüp ketip, baxka kixi kelip uni [Hudaoŋa] atixi mumkin. **6** Tək selip üzümzar bərpa kilip, tehi uning mewisini yemigən birkim barmu? Bar bolsa əyigə yenip kətsun, bolmisa u jəngdə ölüp kətsə, baxka kixi kelip uning mewisini yeyixi mumkin. **7** Bir kiz bilən wədiləxkən

bolup, tehi uni əz əmrigə almioŋan birkim bolsa, u əyigə yenip kətsun, bolmisa u jəngdə əlüp kətsə, baxka kixi kelip uni əzigə hotunlukka elixi mumkin». **8** Andin mənsəpdarlar həlkkə yənə səzləp: «Korkup kətkən, jür'ətsiz birkim barmu? U əyigə yenip kətsun. Bolmisa kerindaxlirining yürikimu uningkidək jasarətsiz bolup kelixi mumkin» dəp eytsun. **9** Əməldarlar həlkkə xularni eytkandin keyin ular həlkning aldida yetəkqilik kilixka koxunlaroŋa sərdarlarni tiklisun. **10** Silər hujum kilixka məlum bir xəhərgə yekinlaxkininglarda awwal uningoŋa sülhi tooŋrisida səz kilinglar. **11** Əgər ular sülhini halaymiz, dəp jawab berip əz dərwazilirini silərgə aqsa, undakta uningda turuwatkan həmmə həlk silərgə bekinip kulluk haxarda bolidu. **12** Lekin silər bilən sülhi kilixka unimay, bəlki silər bilən jəng kilmakqi bolsa silər uni korxanglar. **13** Pərwərdigar Hudayinglar uni kolunglaroŋa tapxuroŋanda uningdiki hərbir ərkəkni kiliqlap eltürünglar; **14** lekin ayallar bilən baliliri, kala bilən xəhərdiki həmmə nərsini, yəni barlik oŋəniymətni əzünglaroŋa olja kilip elinglar; Pərwərdigar Hudayinglar əz düxmənliringlardin silərgə elip bərgən oljidin yəp səyünisilər. **15** Silərdin yirakta boloŋan, [zeminoŋa təwə bolmioŋan] əllərning xəhərlirigə xundak kilinglar. **16** Lekin Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras kilip beridioŋan zemindiki əllərning xəhərlirini bolsa, ularning iqidiki tiniki bar heq nərsini tirik koymay, **17** bəlki Pərwərdigar Hudayinglar silərgə buyruoŋandək Hittiylar bilən Amoriylar, Kanaaniylar bilən Pərizziylər, Hiwiylar bilən Yəbusiylarning həmmisini təltəküs yokitixinglar kerək. **18** Bolmisa, ular əz ilahlirioŋa qokunuxtiki həmmə yirginqlik ixlirini silərgə əgitip, Pərwərdigar Hudayinglaroŋa gunah kilidioŋan bolisilər. **19** Bir xəhərni igiləx üqün uzun wakit jəng kilip korxap turuxka tooŋra kəlsə, uning ətrapidiki dərəhlərni palta bilən kesip wəyran kilmanglar; qünki ularning mewisini yesənglar bolidu. Xunga ularni kəsmənglar; qünki daladiki dərəhlər korxiwelix kerək boloŋan adəmmidi? **20** Lekin silər mewilik dərəh əməs dəp bilgən dərəhlərni kesip yokitip, silər bilən sokuxkan xəhərni hujum kilip oŋulitixka xu dərəhlərdin istihkam-potəylərni yasisanglar bolidu.

21 Əgər Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras kilip igiləxkə beridioŋan zeminda, dalada eltürülgən bir jəsət tepilsa, əmma uni eltürgən adəm məlum bolmisa, **2** aksakalliringlar bilən sorakqi bəgliringlar kikip elük tepiloŋan yər bilən ətrapidiki xəhərlərning arilikini elqisun; **3** eltürülgüqining jəsitigə əng yekin xəhərning aksakalliri bolsa ixka selinmioŋan, boyuntorokmu selinmioŋan inək tepip kəlsun; **4** xu xəhərning aksakalliri inəkni süyi tohtimay akidioŋan, həydilip terilmioŋan bir jiloŋioŋa elip berip, xu jiloŋining əzidə inəkning boynini sunduruwətsun; **5** xu qaoŋda Lawiyning əwladliri boloŋan kahinlar ularning kexioŋa kəlsun; qünki Pərwərdigar Hudayinglar ularni Əzining aldida hizmättə bolup, Pərwərdigarning namida bəht-bərikət tiləxkə tallioŋandur. Hərbir dəwa wə hərbir tayak jazasi ularning səzi boyiqə kesilsun. **6** Eltürülgüqining jəsitigə əng yekin xəhərdiki aksakallarning həmmisi xu jiloŋioŋa kelip, boyni sunduruloŋan inəkning üstidə turup, kollirini yuyup **7** guwahlik berip: «Kollirimiz bolsa bu kanni tekmidi, kəzlirimiz bu ixni kərmidi; **8** əy Pərwərdigar, Sən Əzüng hərlük bədili tələp kutkuzoŋan həlking Israilni kəqürgəysən wə nahək akkan kanning gunahini Israil həlkinggə artmioŋaysən» — desun; xundak kilip bu kan gunahioŋa kafarət kəltürülgən bolidu. **9** Silər xundak kilip Pərwərdigarning nəziridə tooŋra boloŋanni kilip nahək tökülgən kanning gunahini əzünglardin qikiriwətkən bolisilər. **10** Əgər silər düxmənliringlar bilən jəng kiloŋili qikkininglarda Pərwərdigar Hudayinglar ularni kolunglaroŋa bərgəq, ulardin əsir aloŋan bolsanglar, **11** bu əsirlərning arisida qiraylik bir ayalni kərüp, kənglüng uningoŋa qüxüp, uni əmringgə elixni halisang, **12** undakta uni əyünggə elip baroŋin; u qeqini qüxürüp, tirnaklirini yasap, **13** əsirliktə kiygən kiyimlirini selip, əyüngdə olturup toluk bir ay ata-anisi üqün matəm totsun; andin sən uning kexioŋa kirip uni əzünggə ayal kilip uningoŋa ər bolsang bolidu. **14** Keyin, əgərdə kənglüng uningdin səyünmisə, u kəyərni halisa, baroŋili koyuxung kerək; uni puloŋa satmioŋin wə uningoŋa dedəktək muamilə kilmioŋin, qünki sən uningoŋa yekinlik kilip uyat kiloŋansən. **15** Əgər birsining ikki ayali bolup ularning birigə amraklik, yənə birigə əqlük kiloŋan bolsa wə amrak wə əq boloŋan hər ikkisidin ooŋul tuoŋuloŋan bolsa, tunjisini əq ayalidin tapkan bolsa **16** undakta u kixi ooŋullirioŋa barini miras üqün üləxtürüp bərgən künidə əq ayalining ooŋli, yəni uning tunji ooŋlining ornioŋa amrak ayalining ooŋlini tunji ooŋullukka koyuxka bolmaydu. **17** U bəlki əq ayalining ooŋlini tunji ooŋlum dəp etirap kilsun; qünki bu uning küq-kuwwiti bar wakitidiki dəsləpki mewisidur; tunji ooŋulluk hokuki uningki boloŋaqka, atisi barlik mal-mülüktin uningoŋa ikki ülüx miras bərsun. **18** Əgər birsining baxbaxtak wə itaətsiz ooŋli bolsa, u nə atisining səzigə, nə anisining səzigə kulak salmay, hətta tayak-tərbiyimu kar kilmay, ularning gepini yənila anglimisa, **19** Uning ata-anisi uni tutup, xəhərning dərwazisioŋa elip berip, xəhərning akşakallirining kexioŋa kəltürsun; **20** ular xəhərning akşakallirioŋa ərz kilip: — «Bu ooŋlimiz baxbaxtaklik wə itaətsizlik kilip, səzimizni anglimay yüridu; u nəpsi yaman, xarabhor bolup kaldi» dəp eytsun. **21** Xuning bilən xəhərning həmmə həlki bir bolup uni qalma-kesək kilip eltürsun. Silər bu yol bilən əzünglardin rəzillikni qikiriwetisilər; pütkül Israil bu ixni anglap korkidioŋan bolidu. **22** Əgər birsi elüm jazasioŋa layik gunah sadir kilip, eltürülgən bolsa wə jəsitini bir dərəhkə esip koyoŋan bolsanglar, **23** elüki keqiqə dərəhtə kalmisun; kandakla bolmisun, silər dərəhkə esiloŋuqini xu kündə kəmüwetinglar (qünki kimdəkim [dərəhkə] esiloŋan bolsa, Huda təripidin lənətkə kalduruloŋan kixi hesablinidu). Xundak kilsanglar, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə miras kilip bərgən zeminni buloŋimioŋan bolisilər.

22 Sən kerindixingning kalisi ya koyi ezip kətkinini kərsəng, qatiking bolmay yürmə; kandakla bolmisun, uni kerindixingning kexioŋa yətküzüp bər. **2** Əgərdə kerindixing sanga yekin olturmisa wə yaki igisini tonumisang, xu haywanni əz əyünggə elip kelip, kerindixing uni izdəp kəlgüqə əzüng saklap andin uningoŋa tapxurup bərgin. **3** Sən ohxaxla uning yitkən exiki yaki kiyimlirinimu xundak kil; xundakla kerindixingning hərkandak yitkən nərsisini tepiwalsang, unimu xundak kiloŋin; sən əzüngni bu ixtin kaqurmioŋin. **4** Əgər kerindixingning exiki yaki kalisining yolda yikilip qüxkinini kərsəng, sən bu əhwaldin əzüngni kaqurmioŋin; kerindixingoŋa yardəmlixip ulioŋini tartip turoŋuzoŋin. **5** Ayal kixi bolsa ərlərning kiyimini kiymisun; xuningoŋa ohxaxla ər kixi ayal kixining kiyimini kiymisun; qünki kimki xundak kilsa, Pərwərdigar Hudayingning aldida yirginqlik bolidu. **6** Əgər sən yolda ketiwetip, bir dərəhtə yaki yərdə baliliri yaki tuhumliri boloŋan kuxning uwisioŋa uqrisang, anisi tuhum yaki balilirini besip yatkan bolsa, ana-balilirini birakla almioŋin; **7** heq bolmioŋanda sən anisini koyuwetip, balilirinila alsang bolidu; xundak kilsang sanga yahxi bolup uzun əmür kərisən. **8** Yengi bir əy salsang, əgzənggə bir tosma tam yasioŋin; bolmisa birsi uningdin yikilip qüxsə, əzünggə kan tekülük gunahini kəltürüxüng mumkin. **9** Əz üzümzarlikingoŋa ikki hil uruk

qaqmioŋin; bolmisa terioŋininginq ḫəmmisi wə üzümzarliḳning məḫsulatliri buloŋanoŋan ḫesablinidu. **10** Sən kala bilən exəkni birgə ḳoxup yər ḫəydimigin. **11** Yung wə kanaptin ibarət ikki hil yiptin toḳoloŋan kiyimni kiymigin. **12** Sən yepinoŋan tonungning tət burjikigə pəpük ḳoyoŋin. **13** Əgər biri hotun elip uningoŋa yeḳinqiliḳ ḳiloŋandin keyin uningoŋa əq bolup, **14** Uning yaman gepini ḳilip, uningoŋa bətnam qaplap, ərz ḳilip: «Mən bu hotunni aldim, lekin uningoŋa yeḳinqiliḳ ḳilsam uning ḳiz əməslikini bildim» desə, **15** undaḳta ḳizning ataanisi ḳizning paklik ispatini elip xəḫər dərwazisida olturoŋan xəḫərning aḳsaḳallariŋa kəltürsun, **16** andin ḳizning atisi aḳsaḳallaroŋa sez ḳilip: «Mən ḳizimni bu kixigə hotunluḳḳa bərdim, lekin u uningoŋa əq bolup ḳaldi; **17** wə mana, u uning yaman gepini ḳilip, bətnam qaplap ərz ḳilip: «Ḳizingning ḳiz əməslikini bildim» dəydu. Birak mana ḳizimning paklik ispati!» dəp, ispat rəhtni aḳsaḳallarning aldida yeyip ḳoysun. **18** U wakitta xəḫərning aḳsaḳalliri erini tutup uningoŋa tayak-tərbiyə berip, **19** Israildiki bir pak ḳizning yaman gepini ḳilip, uningoŋa bətnam qapliding dəp, yüz xəkəl kümüx tələtsun; andin ular pulni ḳizning atisioŋa bərsun dəp bekitsun. Əmma ḳiz bolsa xu kixining hotuni bolup turiwerixi kerək; ər pütün əmridə uni ḳoyup bərsə bolmaydu. **20** Lekin bu səz rast qiḳip, ḳizning paklik ispati bolmisa, **21** ḳizni atisining əyining dərwazisi aldioŋa aparsun wə atisining əyidə buzuḳluḳ ḳilip Israilning iqidə xərməndilik ḳiloŋanliḳi üqün uning xəḫirining adəmliri xu yərdə uni qalma-kesək ḳilip eltürsun. Xundak ḳiloŋininglarda silər əzünglardin rəzillikni qiḳiriwetisilər. **22** Əgər birsi eri bar hotun bilən zina ḳilip tutulup ḳalsa, zina ḳilixḳan ərhotun ikkilisi eltürülsun. Xundak ḳiloŋanda Israilning iqidin rəzillikni qiḳiriwetisilər. **23** Əgər birsi xəḫərdə biraw bilən wədilixip ḳoyoŋan bir ḳizni uqritip, uning bilən billə bolsa, **24** ikkilisini xəḫərning dərwazisioŋa elip qiḳip qalma-kesək ḳilip eltürünglar; ḳiz bolsa xəḫərdə turup warḳirimioŋini üqün, ər bolsa baxḳisining wədiləxkən ḳizi bilən yatḳini üqün eltürülsun. Xundak ḳilip, silər əzünglardin rəzillikni qiḳiriwetisilər. **25** Əgər ər kixi baxḳisi bilən wədiləxkən ḳizni dalada uqritip, uni tutuwelip uning bilən yatsa, pəḳət ḳiz bilən yatḳan ər kixi eltürülsun. **26** Ḳizoŋa bolsa, ḫeqnemə ḳilmanglar, qünki ḳizning əzidə ölümgə layiḳ ḫeq gunaḫ yoḳ. Bu ix bolsa birsi ḳoxnisioŋa ḫujum ḳilip uni eltürwətkəngə oḫxax ixtur. **27** Qünki u baxḳisioŋa wədiləxkən ḳizni dalada tutuwaloŋanda, ḳiz towlioŋan bolsimu uni ḳutḳuzoŋudək kixi tepilmioŋan. **28** Əgər birsi birər ər bilən wədiləxmigən ḳizni tutuwelip, uning bilən yetip ḫər ikkisi tutulsa, **29** ḳiz bilən yatḳan adəm ḳizoŋa yeḳinqiliḳ ḳilip har ḳiloŋini üqün ḳizning atisioŋa əllik xəkəl kümüx berixi kerək; andin ḳizni əzigə hotun ḳilip elixi kerək; u pütkül əmridə uni ḳoyup bərsə bolmaydu. **30** Ḫeqkim atisining hotunini almasliḳi kerək, atisining yotḳinini aqmasliḳi kerək.

23 Kimki soḳulux yaki kesilix tüpəylidin ahta ḳiliwetilgən bolsa, Pərwərdigarning jamaitigə kirmisun. **2** Kimki ḫaramdin tuoŋuloŋan bolsa Pərwərdigarning jamaitigə kirəlməs; oninqi əwladioŋiqə mundaḳlardin ḫeqkim Pərwərdigarning jamaitigə kirmisun. **3** Ḫeqbir Ammoniy wə ya ḫeqbir Moabiy Pərwərdigarning jamaitigə kirmisun; oninqi əwladioŋiqə ulardin ḫeqkim Pərwərdigarning jamaitigə ḫərgiz kirmisun. **4** Səwəb xuki, silər Misirdin qiḳḳininglarda ular aldinglaroŋa yeməklik, su elip qiḳmidi wə silərgə ziyankəxlik ḳilixḳa silərni ḳaroŋisun dəp, Aram-Naḫaraimdiki Petorluḳ Beorning ooŋli Balaamni yallidi. **5** Lekin Pərwərdigar Hudayinglar bolsa Balaamning səzini anglimay, bəlki silər üqün ḳaroŋixni bərikətkə aylanduruwətti; qünki Pərwərdigar Hudayinglar silərgə muḫəbbət baoŋioŋan. **6** Silər ḫəmmə künliringlarda [Ammoniylar wə Moabiylar]ning aman-esənliki wə bəhtini ḫərgiz istimənglar. **7** Lekin Edomiylar ḳerindixinglar boloŋaq, ularoŋa nəprət bilən ḳarimanglar. Misirliḳlaroŋimu nəprət bilən ḳarimanglar, qünki silər ularning zeminida musapir bolup turoŋanidinglar. **8** Bularning üqinqi əwladidin tuoŋuloŋan balilar Pərwərdigarning ibadət jamaitigə kirsə bolidu. **9** Düxmənliringgə ḳarxi jənggə qiḳip qedir tiksəng, ḫərhil napakliḳtin eḫtiyat ḳiloŋin. **10** Əgər aranglarda keqisi birsi qüxidə Xəytan atlap napak boloŋan bolsa, u qedirgaḫdin qiḳip kətsun; qedirgaḫḳa udulla kirmisun; **11** kəqḳurun kirgəndə u suoŋa qüxüp, kün patḳanda qedirgaḫoŋa yenip kirsun. **12** [Ḫajitinglar] üqün qedirgaḫning sirtida bir jayinglar bolsun; tərətkə xu yərgə beringlar. **13** Saymanliring iqidə bir gürjək bolsun; sən sirtta tərətkə oltursang, uning bilən ərək kolap təritingni kəmüwət. **14** Qünki Pərwərdigar Hudaying seni ḳutḳuzuxḳa, düxmənliringni aldinglaroŋa tapxuruxḳa qedirgaḫing otturisida yüridu; xunga sening qedirgaḫing pak bolsun. Bolmisa U seningkidə birər paskinilik kərsə səndin ayrilip ketixi mumkin. **15** Əz hojisidin ḳeqip yeningoŋa kəlgən ḳulni əz hojisioŋa tutup bərmigin. **16** U aranglarda silər bilən billə turup, ḳaysi xəḫərning dərwazisi iqidə ḳaysi yərni tallisa, xu yərdə tursun. Silər uningoŋa zulum ḳilmanglar. **17** Israilning ḳizlirining arisida ḫeqbir paḫixə bolmisun, Israilning ooŋullirining arisida ḫeqbir paḫixə ḫəzilək bolmisun. **18** Bir ḳəsəmni bəja kəltürmək üqün Pərwərdigar Hudayinglarning əyigə paḫixining pulini yaki ḫəziləkning pulini kəltürmigin; qünki bu ikkisi Pərwərdigar Hudayingning aldida yirginqliktur. **19** Silər əz ḳerindixinglardin əsüm almanglar; pulning əsümi bolsun, axliḳning əsümi bolsun yaki ḫərḳandak əsüm aloŋudək baxḳa nərsining əsümini alsanglar bolmaydu. **20** Əmma qətəlliktin əsüm alsanglar bolidu, lekin ḳerindixinglardin ḫeq əsüm almanglar. Xundak ḳilsanglar Pərwərdigar Hudayinglar silər uni igiləxkə kiridioŋan zeminda, ḳolliringlarning barliḳ əmgikidə silərgə bərikət beridu. **21** Sən Pərwərdigar Hudaying aldida bir nərsini ataxḳa ḳəsəm ḳiloŋan bolsang, uningoŋa əməl ḳilixḳa ḫayal ḳilma. Bolmisa, Pərwərdigar Hudaying uni səndin tələp ḳiloŋinida gunaḫkar bolisən. **22** Lekin əgər sən bir nərsini ataxḳa ḳəsəm ḳilmisang, u sanga ḫeq gunaḫ bolmaydu. **23** Aoŋzingdin qiḳḳanoŋa əməl ḳiloŋin; Pərwərdigar Hudayingoŋa ḳəsəm ḳilip atioŋiningni, yəni aoŋzingning səzi boyiqə ihtiyariy ḫədiyəngni sunuxung kerək. **24** Sən ḳoxnangning talliḳioŋa kirsəng halioŋiningqə yəp toyun, əmma ḳaqa-ḳuqangoŋa elip mangmioŋin. **25** Ḳoxnangning pixḳan ziraətlikigə kirsəng, ḳolung bilən ziraətning bexini üzüp alsang bolidu; əmma ḳoxnangning ziraətlirigə oroŋaḳ saloŋuqi bolma.

24 Əgər birsi bir ayalni əmrigə aloŋandin keyin uningda birər sət ixni bilip, uningdin səyünmisə, undaḳta u talaḳ hetini pütüp, uning ḳolioŋa berixi kerək; andin uni əz əyidin qiḳiriwətsə bolidu. **2** Ayal uning əyidin qiḳḳandin keyin baxḳa ərgə təgsə bolidu. **3** Bu ikkinqi ərmu uni yaman kərüp, talaḳ hetini yezip ḳolioŋa berip uni əz əyidin qiḳiriwətsə yaki uni aloŋan ikkinqi eri ölüp kətsə **4** uni ḳoyup bərgən awwalḳi eri uni napak ḫesablap, ikkinqi ḳetim hotunluḳḳa almisun; qünki undaḳ ḳilsa, Pərwərdigarning aldida yirginqlik ix bolidu. Sən Pərwərdigar Hudaying sanga miras ḳilip beridioŋan zeminning üstigə gunaḫ yüklimigin. **5** Əgər birkim yengidin hotun aloŋan bolsa uningoŋa nə jənggə qiḳix, nə baxḳa birər ixḳa buyrulmisun; u bəlki aloŋan hotunini hux ḳilix üqün bir yiloŋiqə ərkin-azad bolup əyidə oltursun. **6** Ḫeqkim yaroŋunqaḳ yaki tügmənning üsti texini kapalətkə almisun; qünki bu ix birsining ḫayatini kapalətkə aloŋandək bolidu. **7** Əgər birkim Israillardin boloŋan

kərindixining birini bulap kelip, uni kuldək ixlətsə wə yaki uni setiwətsə xu bulangqi ɵltürülsun; silər xundak kilsanglar aranglardin rəzillikni qikiriwetisilər. **8** Pesə-mahaw wabasi pəyda bolsa, ɵzünglaroɣa pəhəs bolunglar, Lawiy kahinlarning silərgə barlik kərsətkinini kilinglar; mən ularoɣa kandak əmr kiloɣan bolsam xuningoɣa kəngül koyup əməl kilinglar. **9** Misirdin qikkininglarda Pərwərdigar Hudayinglarning yolda Məryəmgə kandak kiloɣinini əskə elinglar. **10** Əgər sən ɵz buradər-koxnangoɣa kərz bərsəng, kapalət elix üqün ɵyigə kirmigin; **11** bəlki taxkirida turup tur; sanga kərzdar kixi ɵzi sanga beridioɣan kapalətni taxkirioɣa elip qikkun. **12** Xu kixi yokkul bolsa sən uningdin kapalətkə aloɣan [kiyimni] yepinip uhlimioɣaysən; **13** Həq bolmioɣanda sən bəlki kapalətni kün patkanda uningoɣa kayturup bərgin; xundak kilsang u ɵz tonini yepinip uhlioɣanda, sanga bəht-bərikət tiləydu. Xundak kilsang bu ix sanga Pərwərdigar Hudayingning aldida həkkaniylik sanilidu. **14** Ajiz, namrat mədikaroɣa nahəklik kilma, məyli u kərindaxliringlardin bolsun yaki yeza-xəhərliringlarda turoɣan musapirlardin bolsun. **15** U namratliktin ɵz həkkigə intizar boloɣaqka, u ixligən xu küni kün petixtin burun həkkini qokum bərgin; bolmisa, u sening tooɣrangda Pərwərdigaroɣa pəryad kətüridu, bu ix gunah bolup bexingoɣa qüxidu. **16** Balilirining jinayiti üqün ata ɵltürülmisun, balilarmu atining jinayiti üqün ɵltürülmisun; bəlki jinayiti bar boloɣan hərbir kixi ɵz gunahi üqün ɵlüm jazasini tartsun. **17** Sən musapir yaki yetim tooɣrisidiki həkümni burmilima; tul ayalning kiyim-keqəklirinimu kapalətkə alma, **18** bəlki ɵzüngning Misirda kul bolup Pərwərdigar Hudaying seni xu yərdin hər kilip kutkuzup kəlginini yadingoɣa kəltürgin. Xunga mən sanga buningoɣa əməl kiloɣin dəp buyruymən. **19** Sən etizlikingning hosulini yioɣkiningda bir baoɣ ɵnqini untup kaloɣan bolsang, uni elip kelix üqün yenip barmioɣin; u ɵnqə musapir, yetim-yesir wə tul hotunoɣa təgsun. Xundak kiloɣanda Pərwərdigar Hudaying sening kolliringning barlik əmgikini bərikətləydu. **20** Zəytun dərihingni kakkiningdin keyin xahlirida kaloɣanlirini kayta kakma; kalduklıri musapir, yetim-yesir wə tul hotunoɣa təgsun. **21** Üzümzarlikingning üzümlirini yioɣip boloɣandin keyin waxang kilmioɣin. Kalduklıri musapir, yetim-yesir wə tul hotunoɣa təgsun. **22** Ɵzüngning Misir zeminida kul boloɣiningni yadingoɣa kəltürgin; xunga mən sanga buningoɣa əməl kiloɣin dəp buyruymən.

25 Əgər ikki kixi birnərsini talixip kelip, həküm berixni tələp kilip sot aldioɣa kəlsə, undakta sorakqilar dəwaoɣa həküm qikirip həkdarni hək, gunahi bar adəmni gunahkar dəp jakarlisun. **2** Əgər gunahkar adəm dərrigə layik bolsa, sorakqi uni ɵzining aldida yərgə yatkuzup, uning kiloɣan gunahioɣa layik sanap dərrilisun. **3** Lekin pəkət kirik dərrila urulsun; xuningdin ziyadə urulmisun, kəp urulsa xu kərindixing kəz aldingda kəmsitilgən bolidu. **4** Sən haman tepiwatkan kalining aoɣzini booɣmioɣin. **5** Əgər bir yərdə turidioɣan kərindax aka-inilarning biri bala yüzi kərməy ɵlüp kətsə, ɵlgən kixining ayali yat bir kixigə təgmisun; bəlki uning erining birtuoɣkan kərindixi uning kexioɣa kirip uni hotunlukka elip, birtuoɣkan kərindaxlik burqini ada kilsun; **6** ɵlgən kərindixining ismi Israildin ɵqürülməsliki üqün ayalning tunji balisioɣa uning ismi koyulsun. **7** Lekin əgər bu kixi yənggisini elixni halimisa, yənggisi [xəhər] dərwazisidiki aksakallarning kexioɣa berip: «Erimning birtuoɣkan kərindixi ɵz kərindixining ismini Israilda kalduruxka unimidi; u mən üqün birtuoɣkan kərindaxlik burqini ada kilixka unimidi», dəp eytsun. **8** Andin uning xəhiridiki aksakallar uni qakirtip uningoɣa nəsihət kilsun; əgər u: «Mən uni hotunlukka elixni halimaymən», dəp qing turuwalsa, **9** yənggisi aksakallarning kəz aldida uning kexioɣa berip, uning putidin kəxini saldurup, yüzigə tükürüp: «Bir tuoɣkan kərindixi üqün ailə kuruxka unimioɣan kixigə xundak kilinsun!» dəp jakarlisun. **10** Xu kixining nami Israilning iqidə: «Kəxi selinoɣuqining ɵyi» dəp atalsun. **11** Əgər ikki adəm bir-biri bilən uruxup kaloɣinida birining ayali ɵz erigə yardəmlixip erini uroɣuqining kolidin ajratmakqi bolup, kolini uzitip uroɣuqining jan yerini tutuwalsa, **12** undakta sən uningoɣa həq rəhim kilmay kolini kesiwət. **13** Sening haltangda qong-kiqik ikki hil taraza texi bolmisun. **14** Ɵyüngdə qong-kiqik ikki hil əfah saklima. **15** Taraza texing toptooɣra, durus bolsun; əfahingmu toptooɣra, durus bolsun. Xundak kilsang Pərwərdigar Hudaying sanga beridioɣan zeminda ɵmrüng uzun bolidu. **16** Qünki kimki xundak ixlar kilsa, kimki nahək ix kilsa, Hudaying Pərwərdigarning aldida yirginqlik sanilidu. **17** Misirdin qikip keliwatkininglarda Amaləklərning silərgə nemə kiloɣinini esinglarda tutunglar; **18** ular Hudadin korkmay, yolda silərgə uqrap, silər hərip-qarqap halinglar kalmioɣan qaoɣda, kəyninglarda kaloɣan ajiz kixilərni urup yokatmidimu? U Hudadin həq korkmidi. **19** Xunga, Pərwərdigar Hudaying mirasing bolsun dəp sanga igiləxkə beridioɣan zeminda, Pərwərdigar Hudaying ətrapingdiki barlik düxmənliringdin amanlik bərginidə, Amaləklərning namini asmanning tegidə əslənmigüdək dərijidə eqürüwət; bu ixni unutma.

26 Sən Pərwərdigar Hudaying sanga miras kilip beridioɣan zeminoɣa kirip uni ɵzüngning kilip igiləp olturaklaxkanda, **2** Pərwərdigar Hudaying sanga beridioɣan zeminning hosulini aloɣanda, sən yərning dəsləpki pixkan mewisini elip, sewətkə selip Pərwərdigar Hudaying Ɵz namini koyuxka tallaydioɣan jayoɣa elip berixing kerək; **3** andin xu wakittiki kahinning kexioɣa kəltürüp, uningoɣa: «Pərwərdigar Ɵzi bizgə berixkə ata-bowilirimizoɣa kəsəm kiloɣan zeminoɣa kirdim, bügün mən Pərwərdigar Hudayingning aldida xundak boloɣinioɣa guwahmən», dəp eytisən. **4** Kahin sewətni kolungdin elip uni Pərwərdigar Hudayingning kurbangahining aldida koyidu; **5** andin sən Pərwərdigar Hudayingning aldida səz kilip mundak dəysən: — «Mening atam əsli oɣerib bir aramiy idi; Misiroɣa qüxüp olturaklaxti; ular xu yərdə sani az musapir bolsimu, baroɣanseri kəpiyip uluoɣ, küqlük, qong bir həlk boldi. **6** Lekin Misirliklar bizgə kattik kolluk kilip, zulum selip bizni eoɣir əmgəkkə saldi. **7** Əmma biz ata-bowilirimizning Hudasi Pərwərdigaroɣa pəryad kiliwiduk, Pərwərdigar awazimizni anglap biz tartiwatkan harlik, japa wə zulumoɣa nəzirini saldi. **8** Xuning bilən Pərwərdigar küqlük kol wə uzartkan bilək, dəhxətlər wə məjizilik alamətlər wə karamətlər bilən bizni Misirdin qikirip **9** bizni bu yərgə elip kelip bu zeminoɣa, yəni süt bilən həsəl ekip turidioɣan bir zeminoɣa igə kildi! **10** Əmdi mana, əy Pərwərdigar, sən Manga bərgən bu zeminning mewisining dəsləpki pixkinini sening kexingoɣa əkəldim», dəysən. Xularni dəp, sewətni Pərwərdigar Hudayingning huzurida koyup, Pərwərdigar Hudayingning aldida səjdə kilisən; **11** xundak kilip sən wə ɵyüngdikilər Pərwərdigar Hudayingning silərgə ata kiloɣan həmmə nemətliridin hux bolunglar; ɵzüng, Lawiylar wə aranglarda turidioɣan musapirlar koxulup xadlininglar. **12** Sən hər üqinqi yilida, yəni ondin biri boloɣan ɵxrə yilida həmmə hosulungning ondin birini ɵxrə ayrip boloɣandin keyin, sən Lawiy bilən musapiroɣa, yetim-yesir, tul hotunlaroɣa dərwaziliringning iqidə xulardin yəp toyunsun dəp berisən; **13** wə sən Pərwərdigar Hudayingning aldida səz kilip xundak dəysən: «Mən ɵyümdin [Hudaoɣa] mukəddəs

kilinoƣan nərsilərni ayrip elip qikip, sən Manga tapilioƣan əmr boyiqə bularni Lawiy bilən musapiroƣa, yetim-yesir, tul hotunlaroƣa bərdim; mən Sening əmrliringning ḥeqbirini nə buzmidim, nə ḥeqkaqan unutmidim; **14** matəm tutkanlirimda xulardin ḥeqnemini yemidim, napak ḥaləttə turup buningdin birnemini almidim; əlgən kixigə atap buningdin ḥeqnemə bərmidim, bəlki Pərwərdigar Hudayimning awazini anglap ḥər ixta Sən manga əmr kiloƣining boyiqə kildim. **15** Əmdi Sən mukəddəs makaning boloƣan asmanlardin nəzər selip Əz həlking Israilni, xundakla ata-bowilirimizoƣa kəsəm bilən kiloƣan wədəng boyiqə, ḥəsəl bilən süt akidioƣan, bizgə bərgən bu zeminni bərikətligəysən». **16** Bügün Pərwərdigar Hudaying bu bəlgilimilərgə ḥəm ḥəkümlərgə əməl kilixkə əmr kildi; pütün kəlbing, pütün jening bilən ularni tutup ularoƣa əməl kil. **17** Sən bügün Pərwərdigarni əzüngning Hudaying boluxka, xundakla Uning yollirida mengixka, Uning bəlgilimilirigə, Uning əmrlirigə, Uning ḥəkümlirigə əməl kilip Uning awazioƣa kulak selixka kobul kilding; **18** wə Pərwərdigar bolsa bügün silərni Əzining has həlki boluxka, Uning barlik əmrlirini tutuxka (U silərgə wədə kiloƣandək) silərni kobul kildi. **19** Xundak bolsa, U silərgə izzət, nam-xəḥrət wə xan-xərəp berip, Əzi yaratkan barlik əllərdin silərni üstün kilidu. Buning bilən silər Uning eytkinidək, Pərwərdigar Hudayinglar üqün mukəddəs bir həlk bolisilər.

27 Musa wə Israilning akśakalliri həlkkə buyrup mundak dedi: — «Mən bügün silərgə tapilioƣan bu barlik əmrni tutunglar. **2** Iordan dəryasidin ətüp Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioƣan zeminoƣa kirgən kündə, silər qong-qong taxlarni tikləp ularni ḥak bilən akartinglar; **3** andin ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə wədə kiloƣinidək, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioƣan, süt bilən ḥəsəl ekip turidioƣan zeminoƣa kirixinglar üqün dəryadin ətkininglərdə, bu kanunning ḥəmmə səzlirini xu taxlaroƣa pütüp koyunglar. **4** Silər Iordan dəryasidin ətüp, mening bügünki əmrim boyiqə xu taxlarni Ebal teoƣida tikləp, ularni ḥak bilən akartinglar. **5** Silər xu yərdə Pərwərdigar Hudayinglar üqün təmür əswab təgmigən taxlardin kurbangaḥ yasanglar; **6** Pərwərdigar Hudayinglarning bu kurbangaḥi yonulmioƣan, pütün taxlardin yasalsun; uning üstidə kəydürmə kurbanliklarni Hudayinglar Pərwərdigaroƣa atap sununglar, **7** wə xu yərdə inaklik kurbanliklirinimu sununglar, ulardin yəp Pərwərdigar Hudayinglarning ḥuzurida xadlininglar. **8** Silər xu taxlar üstigə bu kanunning ḥəmmə səzlirini enik pütüp koyunglar». **9** Andin Musa bilən Lawiy kaḥinlar pütkül Israiloƣa sez kilip: «əy Israil, xük turup anglanglar! Silər bügün Pərwərdigar Hudayinglarning həlki boldunglar. **10** Əmdi Pərwərdigar Hudayinglarning awazioƣa kulak selip, mən bügün silərgə tapilioƣan uning əmrliri wə bəlgilimilirigə əməl kilinglar» — deyixti. **11** Xu küni Musa həlkkə əmr kilip mundak dedi: — **12** Silər Iordan dəryasidin ətkəndin keyin, bular, yəni Ximeon, Lawiy, Yəḥuda, Issakar, Yüsüp bilən Binyaminlar Gərizim teoƣining üstidə turup, həlkkə bəht-bərikət tilisun. **13** Bular, yəni Rubən, Gad, Axir, Zəbulun, Dan bilən Naftali Ebal teoƣining üstidə lənət okuxka tursun. **14** U wakitta Lawiylar Israillarning ḥəmmisigə yukiri awaz bilən: — **15** «Kimki hünərwənning koli bilən birər oyma yaki kuyma məbudni yasap qikśa (Pərwərdigar aldida yirginqlik ixtur!), uni yoxurunqə tikləp koysa lənətkə kalsun» dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **16** «Kimki ata-anisini kəzgə ilmisa lənətkə kalsun» dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **17** «Kimki koxnisining pasil texini yətkisə lənətkə kalsun», dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **18** «Kimki bir korni yoldin azdursa lənətkə kalsun» dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **19** «Kimki musapir, yetim-yesir wə tul hotun tooƣrisidiki ḥəkümni burmilisa, lənətkə kalsun» dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **20** «Kimki atisining hotuni bilən yatsa, atisining yotkinini aqkan boloƣaqka lənətkə kalsun» dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: Amin! — desun. **21** «Kimki ḥaywan bilən munasiwət kilsa lənətkə kalsun» dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: Amin! — desun. **22** «Kimki atisining kizi yaki anisining kizi boloƣan əz ḥəmxirisi bilən yatsa lənətkə kalsun» — dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: Amin! — desun. **23** «Kimki keynanisi bilən yatsa lənətkə kalsun» dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: Amin! — desun. **24** «Kimki koxnisini paylap turup yoxurun əltürsə lənətkə kalsun» dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **25** «Kimki gunaḥsiz adəmni əltürüp uning keni üqün ḥak alsa lənətkə kalsun» dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun. **26** «Kimki bu kanunning səzlirigə köngül bəlməy, uningoƣa əməl kilixta qing turmisa, lənətkə kalsun» dəp jakarlisun. Andin həlkning ḥəmmisi jawabən: — Amin! desun.

28 Əgər sən Pərwərdigar Hudayingning səzini anglap, Uning mən bügün sanga tapxuridioƣan əmrlirigə əməl kilixka köngül bəlsəng, Hudaying Pərwərdigar seni yər yüzidiki ḥəmmə əllərning üstigə qong kilidu; **2** Pərwərdigar Hudayingning səzini anglisang bu ḥəmmə bəht-bərikətlər sanga əgixip üstünggə qüxidu: — **3** Sən xəḥərdə bəht-bərikətlik bolisən, səḥradimu bəht-bərikətlik bolisən. **4** Baliyatkungning mewisi bilən yeringning mewisi, qarpayliringning mewisi, yəni kalangning nəsilliri wə koy padiliring tuoƣkini bolsa, bəht-bərikətlik bolidu. **5** Sewiting bəht-bərikətlik bolidu, təngnəngmu bəht-bərikətlik bolidu. **6** Sən kirsəngmu bəht-bərikətlik bolisən, qiksangmu bəht-bərikətlik bolisən. **7** Sanga karxi qikkan düxmənliringni Pərwərdigar aldingda məoƣlup kilidu; ular bir yol bilən sanga ḥujumoƣa kelip, yəttə yol bilən aldingdin kaqidu. **8** Sening ambarliringda wə kolung bilən kilidioƣan barlik ixliringda Pərwərdigar üstünggə bəht-bərikət buyruydu; Pərwərdigar Hudaying sanga beridioƣan zeminda U seni bərikətləydu. **9** Əgər sən Pərwərdigar Hudayingning əmrlirini tutup yollirida mangsang, Əzi kəsəm bilən sanga wədə kiloƣandək Pərwərdigar seni tikləp Əzigə mukəddəs bir həlk kilidu. **10** Xuning bilən yər yüzidiki ḥəmmə həlklər sening Pərwərdigarning nami bilən ataloƣiningni kərüp səndin korkidu. **11** Pərwərdigar seni yaxnitidu; sanga berixkə ata-bowiliringoƣa kəsəm bilən wədə kiloƣan zeminda seni əz bədiningning mewisi bilən qarpayliringning mewisi wə yeringning mewisini mol wə bərkətlik kilidu. **12** Pərwərdigar sening zeminingoƣa əz waktida yamoƣur berip kolliringning ḥəmmə ixlirini bərikətləx üqün əz həzinisi boloƣan asmanni sanga aqidu; əzüng ḥeq kimdin kərz almaysən, bəlki kəp əllərgə kərz berisən. **13** Pərwərdigar seni kuyruk əməs, bax kilidu; sən pəkət üsti bolup, asti bolmaysən. Əgər mən silərgə bügün tapilioƣan Pərwərdigar Hudayingning əmrlirigə kulak selip, ularni tutup əməl kilsang, **14** xundakla mən bügün silərgə buyruoƣan ḥəmmə səzlərning ḥeq biridin ong yaki soloƣa qətnəp kətmisəng, baxka ilaḥlaroƣa əgixip kulukioƣa kirmisəng, xundak bolidu. **15** Lekin xundak boliduki, əgər Pərwərdigar Hudayingning awazioƣa kulak salmay, mən bügün silərgə tapilioƣan uning barlik əmrliri bilən bəlgilimilirini tutmisanglar ḥəm ularoƣa əməl kilmisanglar, bu lənətlərning ḥəmmisi sanga əgixip üstünggə qüxidu: — **16** Sən xəḥərdə

lənətkə qalisən, səhradimu lənətkə qalisən. **17** Sewiting lənətkə qalidu, təngnəngmu lənətkə qalidu. **18** Baliyatkungning mewisi, yeringning mewisi, kalangning nəsilliri wə qoy padiliringning tuoŋkini lənətkə qalidu. **19** Sən kirsəngmu lənətkə qalisən, qikşangmu lənətkə qalisən. **20** Sening Pərwərdigarni taxlioŋan rəzil kilmixliring üqün u sən yok kilinoŋuqə, tezdin halak kilinoŋuqə, qolung kiloŋan barlik ixliringda sening üstünggə lənət, parakəndilik wə dəxnəm qüxüridu. **21** Pərwərdigar sən igiləxkə kiridioŋan zemindin seni yokatkuqə sanga waba qaplaxturidu. **22** Pərwərdigar seni sil-waba kesili, kezik kesili, yalluoqluk kesili wə bəzgək kesiligə giriptar kilip, kuroŋakqilik, qawirix apiti wə hal apitigə muptila kilidu. Bu apətlər sən yok kilinoŋuqə seni kooŋlaydu. **23** Bexingning üstidiki asman mistək, ayioŋingning astidiki yər təmürdək bolidu. **24** Pərwərdigar sening zeminingda yaoŋidioŋan yamoŋurni topa-qang wə kum kilidu; ular taki sən halak boloŋuqə asmandin üstünggə qüxidu. **25** Pərwərdigar Өzi seni düxmənliringning aldida məoŋlup kilidu. Sən ularoŋa karxi bir yol bilən berip, ularning aldidin yəttə yol bilən kaqisən; yər yüzidiki həmmə əllərni dəkkə-dükkigə salidioŋan obyekt bolup kalisilər. **26** Өlükliringlar asmandiki barlik uqar-kanatlar bilən yər yüzidiki haywanlaroŋa yəm bolidu; ularni həydiwetidioŋan heqkim qikmaydu. **27** Pərwərdigar seni Misirdiki sakaymas yara-qakiliri, qikan-hürrəklər, təmrətkə, kiqixkak bilən uridu. **28** Pərwərdigar seni saranglik, korluk wə parakəndilik bilən uridu. **29** Sən küpkündüzdə kor kixi karangoŋuda təmtiligəndək təmtiləp yürisən, barlik yolliring akmaydu; sən kündin-küngə pəkət zulum bilən bulangqilikka uqrioŋuqi bolisən, seni kutkuzidioŋan heqkim qikmaydu. **30** Sən bir hotun bilən wədiləxsəng baxka bir adəm uning bilən yatidu; əyni salsang uningda olturalmaysən, tək tikkən bolsang mewisini yeyəlməysən. **31** Kalang kəzliringning aldida soyulidu, lekin gəxidin yeyəlməysən; karap turup exiking səndin bulap ketilidu, sanga yenip kəlməydu. Koyliring düxmənliringning koliola qüxüp ketidu, ularni yandurup kelixkə yardəmgə heqkim qikmaydu. **32** Ooŋul bilən kizliring baxka bir əlning koliola qüxüp, kəzliring pütün kün ularoŋa təlmürüx bilən qarqaydu; lekin kolung ularni kutkuzuxka amalsiz kalidu. **33** Yeringning məhsulatliri bilən əmgikingning barlik mewisini sən tonumaydioŋan bir əl yəp ketidu; sən barlik künliringdə ezilip zulum tartisən; **34** Kəzliring kərgən ixlardin sən sarang bolup ketisən. **35** Pərwərdigar seni tapiningdin qokkangoŋiqə, tizing bilən paqak-putliringoŋiqə sakaymas dəhxətlik yara-qakilar bilən uridu. **36** Pərwərdigar seni əz üstünggə tikligən padixahingoŋa koxup əzüng wə ata-bowiliring tonumioŋan bir əlgə tutup beridu. Sən xu yərdə turup yaoŋaq wə taxtin yasaloŋan baxka ilahlaroŋa qokunisən. **37** Sən Pərwərdigar seni elip baridioŋan həmmə əllər arisida wəhimə, səz-qəqək wə tapa-tənining obyekti bolup kalisən. **38** Sən etizlikka berip kəp uruk qaqisən, lekin qekətkilər ularni yəp ketip, uningdin az yioŋip kelisən. **39** Tallarni tikip pərwix kilsangmu, ularni kurtlar yəp ketip, nə mewisini yioŋalmaysən, nə xarab iqələməysən. **40** Zemininging hər yeridə zəytun baoŋliring bolsimu, uning meyi bilən bədiningni məsihləp mayliyalmaysən; qünki dərəhlərdiki mewilər pixmayla qüxüp ketidu. **41** Ooŋul wə kiz pərzənt kərsəngmu, lekin ular yeningda turmaydu; qünki ular sürgün bolup ketidu. **42** Sening hərbir dərihing bilən yeringning barlik məhsulatlirini qekətkilər əzining kilidu. **43** Aranglarda turuwatkan musapir səndin baroŋanseri üstün bolup, sən baroŋanseri təwən bolup kalisən. **44** U sanga kərz bərgüqi bolidu, əmma sən uningoŋa kərz berəlməysən. U bax bolidu, sən kuyruk bolisən. **45** Sən Pərwərdigar Hudayingning awazioŋa kulak salmay, U sanga tapilioŋan əmr wə bəlgilimilərni tutmioŋining üqün bu lənətlərning həmmisi sən halak kilinoŋuqə seni kooŋlap yetip, üstünggə qüxidu. **46** Bu lənətlər əzüng wə nəslingning üstigə mənggülük qüxidioŋan məjizilik alamət wə karamət bolup kalidu. **47** Sən kəngriqiliktə xadlik wə kəngül huxluki bilən Pərwərdigar Hudayingning kulukida bolmioŋaqka, **48** buning ornioŋa sən aqlik wə ussuzluk, yalingaqlik wə hər nərsining kəmqilikidə bolup Pərwərdigar sanga karxi əwətidioŋan düxmənliringning kullukida bolup kalisən; U seni halak kiloŋuqə boynungoŋa təmür boyunturukni salidu. **49** Pərwərdigar yiraktin, yəni yər yüzining qetidin sən tilini bilməydioŋan, bürküttək xungoŋup kelidioŋan bir əlni sanga karxi əwətidu. **50** U əlpazi əxəddiy, kerilaroŋa yüz-hatirə kilmaydioŋan wə yaxlaroŋa mehir kərsətməydioŋan bir əl bolidu. **51** U sən halak boloŋuqə, qarwiliringning nəsli bilən yeringning məhsulatlirini yəp ketidu; qünki u seni yokitip bolmioŋuqə sanga nə axlik, nə yengi xarab, nə zəytun meyi, nə kalangning mozayliri nə koy padiliringning koziliridin bir nemini koymaydu. **52** Sən tayanoŋan pütkül zemininggdiki həmmə egiz, məhkəm sepilliring ərülüp qüxküqə, u pütkül zemininggdiki barlik dərwaziliring aldioŋa kelip, seni korxiwalidu; u Pərwərdigar Hudaying sanga bərgən zemininging hər yeridiki həmmə dərwaziliring aldioŋa kelip, seni korxiwalidu. **53** Xu wakitta düxmənliringning kistap kelixliri bilən boloŋan kamal-kistangning azab-okubətliri iqidə, Pərwərdigar Hudaying sanga ata kiloŋan, ez teningning mewisi boloŋan ooŋulliringning gəxini wə kizliringning gəxini yəysən. **54** Wə xundak boliduki, aranglardiki nazuk, intayin silik-sipayə bir adəm kerindixi, kuqikidiki ayali, xundakla tehi tirik baliliridin kizoŋinip, ularoŋa yaman kəzi bilən karaydu; **55** xunga, düxmənliringning kamal-iskənjisidə sən əz dərwaziliring iqidə kiynaloŋiningda heqnemə kalmioŋanliki üqün, u əzi yəwatkan balilirining gəxidin ularning heqkaysisioŋa azrakmu bərməydu. **56** Aranglardiki əslidə nazuk wə silik-sipayə boloŋan, silik-sipayiliki wə nazuklukidin puti bilən yərgə dəssəxnimu halimaydioŋan ayal kuqikidiki eri, ooŋul-kiz pərzəntliridin kizoŋinip, ularoŋa yaman kəzi bilən karaydu; qünki düxmənliringning kamal-iskənjisi bilən sən əz dərwaziliring iqidə kiynaloŋiningda heqnərsə kalmioŋaqka, u əz puti arilikidin qikkan bala həmrahi bilən əzi tuoŋkan balilirini yoxurunqə yəydu. **58** Sən bu kitabta pütülgən bu kanunning barlik səzlirigə əməl kilixka kəngül bəlmisəng, Pərwərdigar Hudayingning uluoŋ wə həywətlik namidin korkmisang, **59** Pərwərdigar sening üstünggə qüxüridioŋan wabalar həm nəslingning üstigə qüxüridioŋan wabalarni ajayib kilidu; U dəhxətlik, uzakka sozulidioŋan wabalarni wə eoŋir, uzakka sozulidioŋan kesəllərni üstünggə wə nəslinggə qüxüridu; **60** Pərwərdigar sən korkidioŋan, Misirdiki barlik kesəllərni üstünggə qüxürüp, sanga qaplaxturidu. **61** Xuningdək bu kanuniy kitabta pütülmigən həmmə kesəl wə həmmə wabanimu Pərwərdigar taki sən halak boloŋuqə üstünggə qüxüridu. **62** Xuning bilən əslidə asmandiki yultuzlardək nuroŋun bolsanglarmu, əmdiliktə az bir türküm kixilər bolup kalisilər; qünki silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioŋa kulak salmidinglar. **63** Wə xundak boliduki, Pərwərdigar ilgiri silərgə yahxilik kilip, silərni awutkinidin səyüngəndək, U əmdi silərni yokitip halak kilidioŋinidin səyünidu; xuning bilən silər igiləxkə kiridioŋan zemindin yulup taxlinisilər. **64** Pərwərdigar silərni yər yüzining bu qetidin u qetigiqə boloŋan həmmə əllərning arisioŋa tarkitidu; silər əzünglar yaki ata-bowiliringlar tonumioŋan yaoŋaq bilən taxtin yasaloŋan ilahlarning kullukida bolisilər; **65** Silər u əllərning arisida nə aram tapalmaysilər, nə tapiningla

tirəp turoɣudək ḥeq məzmut jay bolmaydu; Pərwərdigar bəlki xu yərdə silərning kənglünglarni oɣuwalaxturup titritip, kəzünglarni ḳarangoɣulaxturup jeninglarni solaxturidu. **66** Silər ḳarap turup jeninglar ḳilda esiḳliḳtək turidu; silər keqə-kündüz dəkkə-dükkidə bolup jenimdin ayrilip ḳalarmənmu? — dəp ḳorḳisilər; **67** kənglüngni basḳan wəḥimə wə parakəndiqilik wə kəzliring kərgən kərünüxlər tüpəylidin ətigini: «Kaxki kəq bolsidi!», kəqtə bolsa: «Kaxki ətigən bolsidi!» dəysən. **68** Pərwərdigar silərgə wədə ḳilip: «Silər bu yolni ikkinqi yənə kərməysilər» degən xu yol bilən silərni kemigə qüxürüp Misiroɣa yanduridu. Silər xu yərdə düxmənliringlaroɣa ḳuldedək boluxḳa əzünglarni satisilər, lekin silərni aloɣili adəm qiḳmaydu.

29 Təwəndikilər Pərwərdigar Israillar bilən əḥdə baoɣlax üqün Moab zeminida Musaoɣa tapilioɣan sözlərdur. Bu əḥdə Pərwərdigar ular bilən Ḥorəbdə ḳiloɣan əḥdidin baxḳa bir əḥdə idi. **2** Musa pütkül Israilni qaḳirip ularoɣa mundaḳ dedi: «Silər Pərwərdigarning Misir zeminida Pirəwngə, uning barliḳ hizmətkarliri wə zeminning ḥəmmə yeridə kəz aldinglarda nemə ix ḳiloɣinini kərdünglar, **3** yəni xu qong apətlər bilən uluoɣ məjizilik alamət wə karamətlərni əz kəzünglar bilən kərdünglar. **4** Lekin Pərwərdigar silərgə bügüngiqə qüxəngüdək kəngül, kərgüdək kəz wə angliɣudək ḳulaḳ bərmidi. **5** Mən ḳirik yil silərni bayawanda yetəkləp yürdüm; xu waḳitlarda üstünglardiki kiyimliringlar konirimidi, putunglardiki kəxinglarmu konirap kətmidi. **6** Huda Əzining silərning Pərwərdigar Hudayinglar ikənlikini bilsun dəp, silərgə yeyixkə nan, iqixkə xarab yaki küqlük iqimlik nesip ḳilmidi. **7** Silər bu jayoɣa yetip kəlgininglarda Ḥəxbonning padixaḥi Siḥon bilən Baxanning padixaḥi Og biz bilən jəng ḳiloɣili qiḳti; əmma biz ularni urup məoɣlup ḳilduḳ; **8** biz ularning zeminlirini elip Rubənlər bilən Gadlar wə Manassəḥning yerim ḳəbilisigə miras ḳilip bərduk. **9** Əmdi silər ḥəmmə ixliringlarda rawaj tepix üqün bu əḥdining sözlirini tutup, ularoɣa əməl ḳilinglar. **10** Bügün ḥəmminglar — kəbilə baxliḳliringlar, akṣḳalliringlar, əməldarliringlar, xuningdək Israilning ḥəmmə ərliri, **11** kiqik baliliringlar, ayalliringlar, qedirgaḥinglarda turuwatḳan musapirlar, xundaḳla otun kəsküqiliringlar wə su toxuoɣuqiliringlarmu, ḥəmminglar Pərwərdigarning aldida ḥazir turuwatisilər; **12** məḳsət xuki, Pərwərdigar Hudayinglarning əḥdisigə, yəni Pərwərdigar Hudayinglar bügün silərgə bərgən ḳəsimi bilən baoɣlioɣan əḥdigə dahil boluxunglar üqündur, **13** Wə xuning bilən təng U silərni bügün Əzigə has bir həlḳ ḳilip silərgə wədə ḳiloɣinidək, ata-bowiliringlaroɣa, yəni Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳupḳa ḳiloɣan ḳəsimi boyiqə əzi silərgə Huda boluxtur. **14** Lekin mən bu əḥdə wə ḳəsəmni yaloɣuz silər bilənla əməs, **15** bəlki bügün biz bilən bu yərdə Pərwərdigar Hudayimizning aldida turuwatḳanlar, xundaḳla bügün bu yərdə biz bilən birgə bolmioɣan kixilərning ḥəmmisi bilənmu tüzüximən. **16** (qünki silər bizning Misir zeminida ḳandaḳ turoɣanliḳimiz wə səpirimizdə əllərning otturisidin ḳandaḳ ətüp kəlginimizni obdan bilisilər; **17** Silər ularning arisidiki yirginqlik nərsilərni, ularning arisidiki yaoɣaq, tax, altun wə kümüxtin yasaloɣan butlarni kərdünglar). **18** Əḥdining məḳsiti bolsa, silərning aranglardiki ḥərbir ər, ḥərbir ayal, ḥərbir ailə wə ḥərbir ḳəbililiringlardin bügün kəngli Pərwərdigar Hudayimizdin yenip, xu əllərning ilaḥlirining ḳulluḳioɣa kirip ketidioɣan ḥeq kixi bolmisun, xundaḳla aranglarda ət süyi wə əmən qiḳiridioɣan yiltiz pəyda bolup ḳalmisun üqündur. **19** Dərwəḳə xundaḳ boliduki, xu lənət sözlirini angliɣanda əz kənglidə əzəzini bəht-bərikətlik sanap: «Mən ḳanqə baxbaxtaḳlik bilən mangsammu, tinq-amanlikta turiwerimən», degüqi xundaḳ bir kixi bolidu; nətijidə, nəm yərmu qangḳaḳ yərgə ohxaxla wəyran ḳilinidu. **20** Pərwərdigar mundaḳ kixini əpu ḳilmaydu, bəlki Pərwərdigarning oɣəzipi bilən otluḳ ḳəḥri tütündək xu kixigə qüxidu; bu kitabta pütülgən ḥəmmə lənətlər uning bexioɣa qüxidu; Pərwərdigar uning ismini asmanning tegidin əqüridu. **21** Pərwərdigar bu ḳanun kitabida pütülgən əḥdining ḥəmmə lənətliri boyiqə Israilning barliḳ ḳəbililiridin uni ayrip qiḳip, apətkə muptila ḳilidu. **22** Kəlgüsi dəwr bolsa, yəni silərdin keyin qiḳidioɣan balilirlinglar wə xundaḳla yiraḳ yurttin ḳalgən musapirlar Pərwərdigar xu zeminning üstigə əwətkən balayi'apətlər bilən kesəllərni kəridu; **23** Pərwərdigar oɣəzipi wə ḳəḥri bilən wəyran ḳiloɣan Sodom, Gomorra, Admaḥ wə Zəboimlarning wəyranqiliḳidək zeminning ḥəmmə yeri günggürtlixip, xorlixip, kəyüp kətkinini, terikqilikmu, ḥosulmu bolmioɣinini, ot-qəpmu ünmiginini kəridu; **24** buni kərgənlər, ḥətta ḥəmmə əl-yurt: «Nemixḳa Pərwərdigar bu zeminoɣa mundaḳ ḳiloɣandu? Nemixḳa Uning oɣəzipi xunqə ḳattiḳ, əxəddiy boloɣandu?» dəp soraydu; **25** andin ularoɣa jawab berilip: «Ular ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarning ularni Misir zeminidin ḳutḳuzup qiḳaroɣinida ular bilən bekitkən əḥdini taxlap, **26** berip ularning nesiwisi bolmioɣan, əzimu tonumioɣan ilaḥlarning ḳulluḳioɣa kirip, ularoɣa qoḳunoɣini üqün xundaḳ boldi. **27** Mana bu səwəbtin Pərwərdigarning oɣəzipi bu zeminoɣa tutixip, bu kitabta pütülgən ḥəmmə lənətni uning üstigə kəltürdi. **28** Xuning üqün Pərwərdigar oɣəzəp, aqqiḳ wə zor ḳəḥr bilən ularni yurtidin yulup, baxḳa bir yurtḳa taxlidi» — deyilidu. **29** Ḥərbir yoxurun sirlar bolsa Pərwərdigar Hudayimizningkidur; lekin ḥərḳandaḳ axkarilanoɣan wəḥiylər bolsa bu ḳanunning sözlirigə əməl ḳiliximiz üqün əbədgiqə biz wə balilirimizningkidur.

30 Wə xundaḳ boliduki, bu barliḳ ixlar, yəni mən sening aldingda ḳoyoɣan bu bərikət bilən lənət bexingoɣa qüxkinidə, Pərwərdigar Hudaying seni ḥaydiwətkən əllərning arisida turup bularni esinggə elip kəngül bəlüp, **2** əzüng wə baliliring Pərwərdigar Hudayingning yenioɣa yenip Uning awazioɣa ḳulaḳ selip, mən bügün sanga əmr ḳiloɣan barliḳ ixlaroɣa pütün ḳəlbing wə pütün jening bilən itaət ḳilsang, **3** xu qaoɣda Pərwərdigar Hudaying seni sürgünlüktin ḳayturup, sanga iqini aoɣritip, Pərwərdigar Hudaying Əzi ḥaydiwətkən əllərdin yioɣip kelidu. **4** Gərqə aranglardin ḥətta asmanlarning qetigiqimu ḥaydilip kətkənlər bolsimu, Pərwərdigar Hudaying seni xu yərdin yioɣip jəm ḳilip kelidu. **5** Pərwərdigar Hudaying seni ata-bowiliringning təwəliki boloɣan zeminoɣa kəltüridu wə sən uni igiləysən; U sanga yahxiliḳ ḳilip ata-bowiliringning sanidin ziyadə kəp ḳilidu; **6** Pərwərdigar Hudayingni pütün ḳəlbing, pütün jening bilən səyüxkə Pərwərdigar Hudaying ḳəlbingni wə nəsilliringning ḳəlbini hətnə ḳilidu; xuning bilən silər ḥayat yaxaysilər. **7** Xundaḳla Pərwərdigar Hudayinglar bu ḥəmmə lənətlərni düxmənliringlarning üstigə, silərgə nəprətlinidioɣanlarning üstigə, silərgə ziyankəxlik ḳiloɣanlarning üstigə qüxüridu. **8** Silər bolsanglar yenip kelip Pərwərdigar Hudayinglarning awazioɣa ḳulaḳ selip, mən bügün silərgə tapilioɣan ḥəmmə əmrlirigə əməl ḳilisilər. **9** Xundaḳ ḳilsanglar, Pərwərdigar Hudayinglar ḳolliringlarning ḥəmmə ixida, bədiningларning mewisini, qarpay malliringlarning mewisini wə yeringning mewisinimu awutup silərni zor yaxnitidu. Qünki Pərwərdigar silərning ata-bowiliringlaroɣa yahxiliḳ ḳilixtin səyüngəndək, silərgə yahxiliḳ ḳilixtin səyünidu. **10** Silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioɣa ḳulaḳ selip, bu

ḳanun kitabida pütülgən əmrlər bilən bəlgilimilərni tutup, pütün ḳəlbinglar, pütün jeninglar bilən Pərwərdigar Hudayinglarning təripigə burulsanglarla, xundaḳ bolidu. **11** Qünki mən bügün sanga tapilioƣan bu əmr sən üqün karamət ix əməs yaki səndin yiraḳmu əməs. **12** Bu əmr asmanning üstidə əməs, sening: «Bizning uningoƣa əməl ḳilmiḳimiz üqün kim asmanoƣa qiḳip uni elip qüxüp bizgə anglitidu?» deyixingning ḥajiti bolmaydu. **13** Wə xuningdək bu əmr dengizning u təripidimu əməstur, sening: «Bizning uningoƣa əməl ḳilmiḳimiz üqün kim dengizdin ətüp, uni elip kelip bizgə anglitidu» deyixingning ḥajiti bolmaydu. **14** Qünki bu sez bolsa uningoƣa əməl ḳilmiḳing üqün sanga bək yeḳin, yəni aoƶzingda wə ḳonglüngdə bardur. **15** Mana, mən bügün aldinglarda ḥayat bilən yahxiliḳ, ələüm bilən yamanliḳni ḳoydum; **16** qünki əzüm sanga ḥəküm berip: — Silər Pərwərdigar Hudayinglarni səyüp, Uning yollirida mengip, əmrliri, bəlgilimiliri ḥəm ḥəkümlirigə əməl ḳilinglar, dəp bügün silərgə tapilidim; xundaḳ ḳilsanglar silər yaxap awup, uni igiləxkə kiridioƣan zeminoƣa baroƣininglarda Pərwərdigar Hudayinglar silərni bərikətləydu. **17** Lekin əgər ḳonglüngni tətür ḳilip, ḳulaḳ salmay azdurulup, baxḳa ilaḥlaroƣa bax urup qoḳunoƣili tursang, **18** mən xuni bügün silərgə agaḥlandurup eytip ḳoyayki, silər ḥalak bolmay ḳalmaysilər; silər uni igiləxkə Iordan dəryasidin ətüp baridioƣan zeminoƣa kirgininglarda uzun ömür kərəlməysilər. **19** Mən bügün ḥayat bilən ələümni, bərikət bilən lənətni aldingda ḳoyoƣinimoƣa asman bilən zeminni üstünggə guwaḥ boluxḳa qaḳirimən; əmdi əzüng wə nəsling yaxay desənglar, ḥayatni talliwal; **20** Pərwərdigar Hudayingni səyüp, Uning awazioƣa ḳulaḳ selip, Uningoƣa baoƣlanoƣin; qünki U Əzi sening ḥayating wə əmrüngning uzunluḳidur; qünki xundaḳ ḳilsang Pərwərdigar ata-bowiliring boloƣan Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳupḳa: «Mən silərgə uni berimən» dəp ḳəsəm ḳilip wədə ḳiloƣan zeminda turisən».

31 Andin Musa berip ḥəmmə Israiloƣa sez ḳildi; **2** u mundaḳ dedi: «Mən bügün bir yüz yigirmə yaxḳa kirdim; əmdi silərgə sərdar yaki baxlioƣuqi bolalmaymən. Pərwərdigar manga: Sən bu Iordan dəryasidin ətməysən, degənidi. **3** Lekin Pərwərdigar Hudayinglar Əzi silərni yetəkləp [dəryadin] ətüp, bu əllərni aldinglarda wəyran ḳilidu; xuning bilən ularning mal-mülkini igiləysilər; Pərwərdigarning eytḳinidək, Yəxua silərning aldinglarda baxlap [dəryadin] ətidu. **4** Pərwərdigar Siḥon bilən Og degən ikki Amoriy padixaḥi wə ularning zeminini ḥalak ḳiloƣandək, u bu əllərgimu xundaḳ ḳilidu. **5** Əmma Pərwərdigar ularni ḳolunglaroƣa tapxuroƣinida, mən silərgə tapilioƣan pütkül əmr boyiqə ularoƣa muamilə ḳilisilər. **6** Jür'ətlik wə ḳaysər bolunglar, ularning aldida titrimənglar, ulardin ḥeq ḳorḳmanglar; qünki silər bilən birgə baroƣuqi Pərwərdigar Hudayinglar Əzidur; U silərdin waz ḳaqməydu, silərni ḥargiz taxliwətməydu!». **7** Andin Musa Yəxuani qaḳirip pütkül Israilning kəz aldida uningoƣa sez ḳilip: «Sən jür'ətlik wə ḳaysər boloƣin; qünki bu ḥəlḳ Pərwərdigar ularning ata-bowilirioƣa ḳəsəm ḳilip berixkə wədə ḳiloƣan zeminoƣa kirgəndə sən ular bilən billə berixing kerək; sən ularoƣa uni igilitip miras ḳildurisən. **8** Mana, sening aldingda mangoƣuqi Pərwərdigar Əzidur; U sən bilən billə bolup səndin waz ḳaqməydu, seni ḥargiz taxliwətməydu! Sən ḳorḳmioƣin, parakəndə bolma!» — dedi. **9** Musa bu ḳanunni yezip bolup, uni Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini kətüridioƣan Lawiyning əwladi boloƣan kaḥinlar bilən Israilning barliḳ aḳsaḳalliroƣa tapxurup bərdi. **10** Musa ularoƣa mundaḳ buyrudi: — «Ḥər yəttə yilning ahirḳi yilida, yəni azadliḳ yili dəp bekitilgən waḳitta, «kəpilər ḥeyti» baxlanoƣanda, **11** Israilning ḥəmmisi kelip Pərwərdigar Hudayingning ḥuzurida jəm bolux üqün u tallaydioƣan jayoƣa yioƣiloƣanda, uni anglisun dəp pütkül Israilning aldida bu ḳanunni oḳup berisən. **12** Xuning üqün [xu qaoƣda] barliḳ ḥəlḳni, ər bolsun, ayal bolsun, bala bolsun, ḳowuḳliringning iqidə turuwatḳan musapir bolsun, ularning ḥəmmisi anglap, əginip, Pərwərdigar Hudayinglardin ḳorḳup, bu ḳanunning barliḳ səzlirini tutup uningoƣa əməl ḳilsun, dəp ularni yioƣḳin. **13** Xundaḳ bolsa, ularning bu ḳanunni tonumioƣan balilirimu uni anglap əginip, silər igiləxkə Iordan dəryasidin ətüp baridioƣan zeminda yaxioƣan barliḳ künliridə Pərwərdigar Hudayinglardin ḳorḳidioƣan bolidu». **14** Andin Pərwərdigar Musaoƣa sez ḳilip: «Mana sening ələidioƣan waḳting yeḳinlixip ḳaldi. Əmdi Yəxuani qaḳiroƣin, ikkinglar jamaət qedirioƣa berip xu yərdə ḥazir bolunglar. Mən uningoƣa wəzipə tapxurimən» dedi. Xuning bilən Musa bilən Yəxua ikkisi berip, jamaət qedirida ḥazir boldi. **15** Pərwərdigar bulut tüwrükining iqidə kəründi; bulut tüwrüki qedirning dərwazisining üstidə tohtidi. **16** Pərwərdigar Musaoƣa mundaḳ dedi: «Mana, sən ata-bowiliringning ḳexida uhlax aldida turisən; andin bu həlḳ ḳozoƣilip, baridioƣan zemindiki yat ilaḥlaroƣa əgixip buzuḳqilik ḳilip, Meni taxlap, Mən ular bilən baoƣlioƣan əḥdini buzidu. **17** Xu waḳitta Mening oƣəzipim ularoƣa tutixip, Mən ularnimu taxlap, ulardin yüzümni yoxurimən. Ular yutuwetilidu, ḳəp balayi'apət wə külpətlər bexioƣa qüxidu wə ular xu waḳitta: «Xübḥisizki, Hudayimiz arimizda bolmioƣini üqün, bu balalar beximizoƣa qüxti» — dəydu. **18** Lekin Mən ularning baxḳa ilaḥlaroƣa mayil bolup əgixip, ḳiloƣan ḥəmmə rəzillikliri üqün xu küni yüzümni pütünləy yoxurimən. **19** Əmdi silər əzünglar üqün bu oƣəzəlni pütüp, uni Israillaroƣa əgitinglar; bu oƣəzəlning keyin Israillarning əyibigə Mən üqün guwaḥqi boluxi üqün uni ularning aoƶzioƣa saloƣin. **20** Qünki Mən ularni Mən ata-bowilirioƣa ḳəsəm bilən wədə ḳiloƣan, süt bilən ḥəsəl eḳip turidioƣan yurtḳa kirgüzimən; andin ular yəp toyup, səmrigəndə baxḳa ilaḥlaroƣa əgixip, ularning ḳullukioƣa kiridu wə Meni kəzgə ilmay əḥdəmni buzidu. **21** Əmma xundaḳ boliduki, ḳəp balayi'apətlər bilən külpətlər ularning bexioƣa qüxkinidə, bu oƣəzəl ularni əyibləp guwaḥ beridu; qünki bu oƣəzəl ularning əwladlirining aoƶzida untulmaydu. Qünki Mən ularni ularoƣa ḳəsəm bilən wədə ḳiloƣan zeminoƣa tehi kirgüzməyla ularning nemə hiyal ḳiliwatḳinini obdan bilimən». **22** Xularni dəp, Musa xu küni bu oƣəzəlni yezip, Israillaroƣa əgətti. **23** Andin [Pərwərdigar] Nunning ooƣli Yəxuaoƣa: «Jür'ətlik wə ḳaysər boloƣin, qünki sən Mən Israillaroƣa ḳəsəm bilən wədə ḳiloƣan zeminoƣa ularni baxlap kirisən wə Mən sən bilən billə bolimən» dəp əmr ḳildi. **24** Musa bu ḳanunning səzlirini bir kitabḳa pütünləy yezip boloƣandin keyin **25** u Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini kətürüp mangoƣan Lawiylaroƣa buyrup mundaḳ dedi: **26** — Bu ḳanun kitabini silərning əyibinglərgə guwaḥqi bolup turuxi üqün Pərwərdigar Hudayinglarning əḥdə sanduḳining yenioƣa ḳoyunglar. **27** Qünki mən silərning asiy wə boynunglar ḳattiḳ ikənlikinglarni bilimən. Mana, mən tehi aranglarda tirik tursam Pərwərdigaroƣa asiylik ḳilip kəldinglar; ələümümdin keyin silər tehimu xundaḳ ḳilisilər! **28** Mən ularning ḳulaḳliroƣa bu səzlərning ḥəmmisini anglitixim üqün, xundaḳla yər bilən asmanni ularning əyibigə guwaḥqi boluxḳa qaḳirixim üqün əmdi mening aldimoƣa kəbililiringlarning ḥəmmə aḳsaḳalliri wə əməldarlirini yioƣinglar. **29** Qünki ələümümdin keyin silərning tüptin buzulup, mən silərgə əmr ḳiloƣan yoldin qətnəp ketidioƣininglarni bilimən. Xuning bilən künlərning ahirida külpətlər bexinglaroƣa qüxidu; qünki silər Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloƣanni ḳilip, ḳolliringlarning ixliri bilən uning oƣəzipini ḳozoƣaysilər». **30** Andin Musa Israillarning pütkül

jamaiti aldida bu oƣəzəlning tekistini baxtin-ahiroƣiqə okup bərdi: —

32 «Kulak selinglar, əy asmanlar, mən səzləy; Aoƣzimning
səzlirini angla, i yər-zemin! **2** Təlimim bolsa yamoƣurdək
yaoƣidu, Səzlirim xəbnəmdək tamidu, Yumran ot-qəp üstigə
qüxkən sim-sim yamoƣurdək, Kəkzarlikning üstigə qüxkən
hasiyətlik yamoƣurdək bolidu. **3** Qünki mən Pərwərdigarning
namini bayan kilimən; Əmdi Hudayimizni uluƣ dəp jakarlanglar!
4 U ƣoram taxtur, Uning əməlliri mukəmməldur; Uning barlik
yolliri həkkaniydur. U nahəkliki yok, wapadar bir Huda, Adil
wə diyanətliktur. **5** Əmma [Əz həlki] uningoƣa buzukluk kildi;
Ularning kilmixliri Uning Əz balilirining kidək bolmidi — mana
bu ularning əyibidur! Ular əgri wə iplas bir nəsildur! **6** Əy
əhmək wə nadan həlk, Pərwərdigarning yahxilikini xundak
yanduramsən? U seni bədəl tələp hər kiloƣan atang əməsmu? U
seni yaritip, seni tikligən əməsmu? **7** Ətkən künlərni esinggə
aloƣin, Dəwrdin-dəwrgiqə ətkən yillarni oylioƣin; Atangdin
sora, u sanga dəp beridu; Aksakalliringoƣa soal ƣoy, ular
seni həwərləndüridu. **8** Həmmidin aliy boloƣuqi əllərning
ülüxini uloƣa üləxtürgəndə, Adəm'atining pərzəntlirini bir-
biridin bəlginidə, U həlklərning qegrilirini Israil balilirining
sanioƣa karap bekitkən. **9** Qünki Pərwərdigarning nesiwisi
bolsa uningoƣa has boloƣan həlkidur; Yakup huddi qək taxlinip
kikkandək, Uning mirasidur. **10** U uni qəl bir zeminda,
Xamal huwlaydioƣan dəhxətlik bir bayawanda uni tapti; Uni
orap ətrapida ƣooƣdap turdi, Uni kəz karikukidək saklidi;
11 Huddi bürküt əz qanggisini təwritip, Balilirining üstidə
pərwaz kilip, Kanatlirini yeyip ularni pəylirining üstigə elip
kətürginidək, **12** Pərwərdigarmu uningoƣa xundak yaloƣuz
yetəkqilik kildi; Heqkandak yat ilah uning bilən billə əməs idi.
13 U uni yər yüzining egiz jaylirioƣa mindürdi, Wə u etizlikning
məhsulatidin yedi, U uningoƣa kiya taxtin həsəl xoritip, Qakmak
texidin zəytun meyi xoratti; **14** Sanga kala kaymikі bilən ƣoy
sütini iqküzüp, Kozilarning yeoƣini, Baxandiki ƣoqkarlar wə
tekilərning gəxini yegüzüp, Esil buoƣdayning esil danliridin
yegüzdi, Sən bolsang üzüm kəni boloƣan sap xarabni iqting. **15**
Lekin Yəxurun səmrip təpkək bolup kaldi; Bərhək, sən səmrip
kətting, Bordilip kətting, Toyunup kətting! U əzini yaratkan
Təngrini taxlap, Əz nijatining Koram Texini kəzgə ilmidi. **16**
Ular bolsa yat ilahlaroƣa əgixip Uning wapasizlikka boloƣan
həsitini kozoƣidi, Yirginglik ixlar bilən Uning oƣəzipini kəltürdi.
17 Ular Igə-Təngrisi əməs jinlaroƣa, Əzi bilməydioƣan ilahlaroƣa,
Ata-bowilirimu korkmaydioƣan, Yengi pəyda bolup kaloƣan
ilahlaroƣa kurbanlik kildi. **18** Sən ezüngni tərəldürgən Koram
Taxni kənglüngdin qikarding, Seni apiridə kiloƣan Təngrini
untudung. **19** Pərwərdigar buni kərüp, Ooƣul-kizlirining Uning
aqqikini kəltürginidin, ulardin bizar bolup mundak dedi: — **20**
«Mən ulardin yüzümni yoxurimən, Ularning akiwitini kərüp
bakay; Qünki ular iplas bir nəsildur, Kalbidə wapadarliki yok
balilardur. **21** Igə-təngrisi əməslər bilən həsitimni kəltürdi,
Ərziməs məbudliri bilən kəhrimni kozoƣidi; Xunga «heq həlk
əməs» boloƣan bir həlk arkilik ularning həsitini kozoƣaymən,
Nadan bir əl arkilik ularning aqqikini kəltürimən. **22** Qünki
Mening oƣəzipimdin bir ot tutaxti; U təhtisaraning tegigiqə
kөyüp baridu, U yər bilən uning məhsulatini yəp ketidu, Wə
taoƣlarning ullirinimu tutaxturidu. **(Sheol h7585)** **23** Mən ularning
üstigə balayi'apətlərni dəwiləymən; Ya-oklirimni birni koymay
uloƣa atimən. **24** Ular aqarqilikтin yegilәp ketidu, Tomuz
issik wə wabaning nəxtərliri təripidin yəp ketilidu; Uloƣa
karxi yirtkuq haywanlarning qixlirini, Topida əmiligüqilərning
zəhirini əwətimən. **25** Taxkirida kiliq ularni musibətkə salidu,
Iqkiridə wəhimə basidu; U yigit bilən kizni, Əmqəktiki bala bilən
ak qaqlikni həmmisini yokitidu. **26** Mən: «Ularni qepiwetimən,
Insanlarning arisidin ularning namini əqürimən» — dəyttim,
27 Birak düxmənning məshirə kilixidin korktum; Israilning
rəkibliri bu ixni hata qüxinip: — Bu ix bizning kolimizning
küqlüklükidin boloƣan bolsa kerək, Pərwərdigar buni heq
kilmidi» demisun dəp, [bu ixni kilmidim]. **28** Israil nəsihəttin
məhrum boloƣan bir əl, Ularning heq əkil-pəmi yoktur. **29**
Ah, ular dana bolsidi! Xundak bolsa buni qüxinip, Əz akiwiti
kandak bolidioƣinini oylaytti! **30** Əgər ularning Koram Texi
ularni setiwətmigən bolsa, Pərwərdigar ularni [düxmənlirigə]
taxlap bərmigən bolsa, Bir kixi kandakmu ming kixini əz
aldidin həydiyələytti?, Ikki kixi kandakmu on ming kixini
kaquralaytti? **31** Qünki baxkilarning koram texi bolsa bizning
Koram Teximizdək əməstur. Buningoƣa düxmənlirimiz əzliri
guwahlik bərsun! **32** Qünki ularning üzüm teli Sodomning
üzüm telidin, Gomorraning etizlikliridin qikkandur; Üzümliri
zəhərlik üzümlərdur, Ularning hərbir sapiki aqqiktur, **33**
Xarabi bolsa əjdihalarning zəhiridur, Kobralarning əjəllik
zəhiridur. **34** [Pərwərdigar]: «Bularning [həmmisi] Meningkidə
saklaklik əməsmu? Əz həzinilirimdə məhürləngən əməsmu? **35**
Intikam Meningkidur, Yamanlikni kayturuxmu xundak, Bular
ular putlixidioƣan wakitkiqə saklaklik turidu, Qünki ularning
balayi'apətlik küni yekinlaxmakta, Ularning bexioƣa qüxidioƣan
ixlar bolsa tez keliwatidu. **36** Qünki Pərwərdigar ularning
küqi tügəp kətkənlikini, ularning [aziyip], hətta ajiz yaki
meyiplərningmu kalmioƣinini kərgəndə, U Əz həlkining üstigə
həküm qikiridu, Əz bəndilirigə mehir-xəpkət kərsitidu. **37** U
wakitta U mundak dəydu: «Keni, ularning ilahliri? Əzigə tayanq
kiloƣan koram texi əmdi kəyərdidur? **38** Ularning ətküzgən
kurbanliklirining yeoƣini yegən, Ularning xarab hədiyəliridiki
xarabini iqkənlər kəyərgə kətti? Əmdi ular ornidin turup
silərgə yardəm berip, panahinglar bolsun! **39** Əmdi Mən
Əzüm, pəkət Mənla «Xu»durmən, Manga həmrah heqkandak
ilahning yokluкini kərüp bilinglar. Mən əltürüp tirildürimən,
Zəhimləndürüp sakaytimən; Wə heqkim Mening kolumdin
kutkuzalmaydu. **40** Qünki Mən kolumni asmanlaroƣa kətürüp:
— «əbədgiqə hayatturmən» dəp eytip, **41** Qaknap turidioƣan
kiliqimni ittik kilimən, Mening kolum adalətni koral kilip tutidu,
Düxmənlirimdin intikam alimən, Məndin nəprətlənüqilərning
kiloƣanlirini ularoƣa yandurimən! **42** Mən ya okлirimni kan
iqküzüp məst kilimən, Mening kiliqim gəx yəydu, Mən
ularni əltürülgənlər bilən əsirlərning kenini, Düxmənning
sərdarlirining baxlirini yəp-iqidioƣan kilimən». **43** Əy əllər,
Uning həlki bilən billə xadlininglar, Qünki U Əz bəndilirining
kenining intikamini alidu, Əz düxmənlirigə kisas yanduridu, Əz
zemini bilən həlki üqün kəqürüm-kafarət kəltürüp beridu». **44**
Əmdi Musa bilən Nunning ooƣli Yəxua kelip bu oƣəzəlning barlik
səzlirini həlkning aldida okup bərdi. **45** Andin Musa bu həmmə
səzlərni barlik Israil aldida ahirlaxturup **46** uloƣa səz kilip:
«Mən bügün otturanglarda silərni agahlandurup guwahlik
bərgən bu barlik səzlərgə kəngül bəlünglar; silər bularni
balilиringloƣa tapilap: «Bu kanunning həmmə səzlirigə əməl
kilixka kəngül koyunglar» dəp buyruxunglar kerək. **47** Qünki
bu səz silərgə munasiwətsiz, kuruk səz əməs, bəlki silərning
hayatinglardur! Silər u zeminni igiləxkə Iordan dəryasidin
ətisilər; ətkəndin keyin u zeminda bu səz arkilik uzun əmür
kərisilər» — dedi. **48** Yənə xu küni Pərwərdigar Musaoƣa
səz kilip mundak dedi: — **49** Sən uxbu Abarim teoƣioƣa, yəni
Yerihoning utturidiki, Moabning zeminidiki Nebo teoƣioƣa
qikkin wə xu yərdə Mən Israillaroƣa əz təwəliki bolux üqün

beridioŋan Kanaan zeminini kərgin. **50** Andin akang Ḥarun Ḥor teoŋida ölüp əz həlkligə koxuloŋandək, sənmu qikidioŋan xu taoŋda ölüp həlkliriggə koxuloŋin; **51** qünki silər Zin qəlidiki Məribaḫ-Kadəxning sulirining yenioŋa baroŋanda, ikkinglar Israillarning arisida Manga wapasizlik kərsitip, Israillarning arisida Meni «mukəddəs» dəp ḥərmətlimidinglar. **52** Xunga sən Israillaroŋa beridioŋan xu zeminni udulungda kərisən, lekin uningoŋa kirəlməysən.

33 Hudaning adimi boloŋan Musaning ölümidin ilgiri Israillarni bərikətləxkə tiligən bəht-tiləkliri munular: — **2** U mundak dedi: — «Pərwərdigar Əzi Sinay teoŋidin kelip, Seirdin qikip [Israil] üstigə parlidi; Paran teoŋidin pəyda bolup qakŋnidi, U tümənligən mukəddəslərning otturisidin qikip kəldi; Ong kolidin Israiloŋa ataloŋan otluk bir kanun qikti. **3** Dərḫəkikət, U həlkni səyidu; Sening barlik mukəddəs bəndiliring kolungdidur; Ularning ḫərbiri ayioŋing aldida olturup, Səzliringgə muyəssər bolidu. **4** Musa bizgə bir kanun buyrup, Buni Yakupning jamaitigə miras kilip bərdi; **5** Həlkning sərdarliri jəm bolup, Israilning kəbililiri bir yərgə yioŋiloŋanda, U Yəxurunning otturisida padixaḫdək boldi. **6** «Rubən bolsa, adəmliri ölüp kətməy, ḫayat tursun; Uning adəmliri az bolmisun». **7** [Musa]ning Yəhuda tooŋrisida tiligən bəhti mundak: — «Yəhudaning awazini angliоŋaysən, i Pərwərdigar; Uni əz həlkigə kobul kilduroŋaysən; Uning kolliri ular üqün kürəx kilsun; Əmdi əzini əzgüqilərgə karxi turuxka uningoŋa mədət boloŋaysən». **8** U Lawiy tooŋrisida mundak dedi: — «Sening urim wə tummim taxliring Sening bu mukəddəs bəndənggə tapxuruloŋan; Sən uni Massaḫda siniding, Məribaḫning sulirining yenida uning bilən talaxting. **9** U əz ata-anisi tooŋrisida: «Ularoŋa yüzhatirə kilmaymən», dəp eytti, Əz kerindaxlirining ḫeq yüzini kilmay, Əz balilirinimu tonuxni halimay, Bəlki Sening səzünggə əməl kilip, əḫdəngni qing tutti. **10** Mana, [Lawiylar] Yakupka ḫəkümliringni ukturidu, Ular Israiloŋa kanunungni əgitidu; Ular dimioŋingoŋa huxbuyni sunidu, Kurbangaḫingoŋa pütün kəydürmə kurbanliklarni kəltüridu. **11** I Pərwərdigar, uning təəllukatini bərikətligəysən, Uning kollirining əjri Seni hux kiloŋudək boloŋay, Uningoŋa karxi qikkanlar wə uningdin nəprətlənganlər bolsa, Ularni kopalmioŋudək ḫalda bəllirini sunduroŋaysən!» **12** U Binyamin tooŋrisida mundak dedi: — «Pərwərdigarning səygini bolsa, U Uning yenida bihətər makan kilidu, Pərwərdigar sayə bolup pütün kün uni saklaydu, U uni mürisi otturisida makanlaxturidu» **13** Yüsüp tooŋrisida u mundak dedi: — «Uning zemini Pərwərdigar təripidin bərikətlik boloŋay! Asmanlarning esil nemətliri bilən, Xəbnəm bilən, Yər tegidiki nemətliri bilən, **14** Kündin ḫasil bolidioŋan esil məḫsulatliri bilən, Aydin ḫasil bolidioŋan esil nemətliri bilən, **15** Kədimki taoŋlarning aliy nemətliri bilən, Mənggülük dənglərning esil nemətliri bilən, **16** Yərning esil nemətliri wə uningoŋa toloŋan ḫəmmə məwjudatliri bilən, Azoŋanlikta turoŋuqi Zatning xapaiti bilən bərikətlənsun! Bularning ḫəmmisi Yüsüpning bexioŋa, Yəni əz kerindaxliridin ayriloŋanning qokkisioŋa qüxsun. **17** Uning ḫəywisi əz bukisining tunjisidəktur; Uning münggüzliri yawa kalining münggüzlidəktur, Ular bilən u əl-yurtlarning ḫəmmisini birakla yər yüzining qətlirigiqə üsidu. Mana Əfraimning tümənligən adəmliri, Manassəḫning mingliоŋan adəmliri xundak bolidu». **18** Zəbulun tooŋrisida u mundak dedi: — «Əy Zəbulun, sən qikkiningda xadlanoŋin; Əy sən Issakar, əz qedirliringda hux boloŋin! **19** Mana ular həlklərni taoŋka qakiridu, Xu yərdə ular ḫəkkaniylikning kurbanliklirini sunidu, Qünki ular dengizdiki mol dələtlərni, Kumoŋa kəmülgən gəḫərlərni sümürüp ularoŋa muyəssər bolidu». **20** Gad tooŋrisida u mundak dedi: — «Gadning zeminini kengəytküqigə bəht-bərikət boloŋay; Gad bolsa qixi xirdək olturakлaxti; U bilək ḫəm bax terisini titma-titma kiliwetidu; **21** Xu yərdə u əng esil nesiwini talliwaldi; Qünki xu yardimu u ḫəküm bekitküqining ülüxi boloŋan jay saklakliktur; U həlkning sərdarliri bilən kelip, Israil bilən birgə Pərwərdigarning adaliti bilən ḫəkümlirini yürgüzdi». **22** Dan tooŋrisida u mundak dedi: — «Dan bolsa yax bir xirdur; U Baxandin taklap ətidu». **23** Naftali tooŋrisida u mundak dedi: — «Əy Naftali, iltipatka toyunoŋansən, Pərwərdigar təripidin kəlgən bəht-bərikətkə tolup, Məoŋrip bilən jənubni ezünggə mülük kilip igiləysən». **24** Axir tooŋrisida u mundak dedi: — «Axir ooŋullar bilən bərikətlinidu; U kerindaxliri arisida iltipat kərsun; Puti mayoŋa qilansun. **25** Dərwaza baldakliring təmür bilən mistin bolidu; Künliring kandak bolsa, küqüngmu xuningoŋa muwapik təng bolidu». **26** «— Əy Yəxurun, Təngringdək baxka ḫeqkim yoktur; U sanga yardəmgə asmanlar üstigə, Zor ḫəywisi bilən bulutlarning üstigə minip kelidu. **27** Əzəliy Huda sening baxpanaḫingdur, Astingda əbədiy biləklər turidu. U sening aldingdin düxmənni ḫəydəp: — «Ularni ḫalak kiloŋin!» dəp [sanga] buyruydu. **28** Xuning bilən Israil axlik bilən yengi xarab mol boloŋan bir zeminda turup, Yaloŋuz aman-esən makan tutidu, Yakupning buliki ohxaxla aman-esən bolidu; Uning asmanlirimu xəbnəm temitip turidu. **29** Bəhtliksən, i Israil! Səndək Pərwərdigarning Əzi kutkuzoŋan həlktin yənə kim bar? U bolsa sening mədətkar kalkining, Ḫəywətlik kiliqingdur! Sening düxmənliring sanga zəiplixip boysunidu; Sən ularning egiz jaylirida dəssəp mangisən».

34 Andin Musa Moabning tüzlənglikliridin qikip Nebo teoŋining üstigə, yəni Yerihoning utturisidiki Pisgaḫ teoŋining qokkisioŋa qikti. Xu yərdə Pərwərdigar uningoŋa pütkül zeminni kərsətti; Gileadtin Danoŋiqə, **2** pütkül Naftali bilən Əfraim wə Manassəḫning zeminini, Yəhudaning pütkül zemini bilən koxup məoŋribtiki dengizoŋiqə, **3** jənubtiki Nəgəw zeminini, «Horma xəḫiri» dəp ataloŋan Yeriho wadisidiki tüzləngliki Zoar xəḫirigə kədər, ḫəmmini uningoŋa kərsətti. **4** Andin Pərwərdigar uningoŋa səz kilip: «Mən kəsəm kilip: «Bu zeminni sening nəslinggə berimən» dəp Ibraḫim, Isḫak wə Yakupka wədə kiloŋan zemin mana muxudur. Əmdi sanga uni əz kəzüng bilən kərüxkə nesip kildim, lekin sən xu yərgə ətüp kirəlməysən» dedi. **5** Andin Pərwərdigarning eytkinidək, Pərwərdigarning kuli Musa xu yərdə, yəni Moabning zeminida wapat boldi. **6** U uni Moabning zeminidiki taoŋ jiloŋisida, Bəyt-Peorning utturisida dəpnə kildi; uning kəbrisining kəyərdə ikənlikini bügüngiqə ḫeqkim bilməydu. **7** Musa wapat boloŋan wakitta bir yüz yigirmə yaxka kirgənidi, lekin kəzliri ḫeq torlaxmioŋan wə maoŋduridin ḫeq kətmigənidi. **8** Israillar Musa üqün Moabdiki tüzləngliktə ottuz küngiqə matəm tutti. Xuning bilən Musa üqün matəm tutup yioŋlaydioŋan künlər tügigənidi. **9** Musa kollirini uning üstigə koyoŋaqka, Nunning ooŋli Yəxua danalik bərgüqi Roḫ bilən toloŋanidi. Xuning bilən Israillar uningoŋa itaət kilip, Pərwərdigarning Musaoŋa buyruoŋinidək kildi. **10** Musadin keyin uningdək Pərwərdigar bilən yüz turanə səzləxkən ikkinqi bir pəyoŋəmbər Israil iqidə qikmidi; **11** Pərwərdigarning uni Misir zemininoŋa əwətixi bilən u xu yərdə Pirəwngə, uning hizmətkarliri wə pütkül zeminidikilər aldida kərsətkən ḫəmmə məjizilik alamət wə karamətlərgə, **12** ayan kilinoŋan xu barlik uluoŋ kudrətkə wə Musaning pütkül Israilning kəz aldida kərsətkən barlik dəḫxətlik ḫəywisigə təng turoŋudək ḫeqkandak adəm qikmidi.

Yəxua

1 Wə Pərwərdigarning ḳuli boloŋan Musa wapat boloŋandin keyin xundaḳ boldiki, Pərwərdigar Musaning hizmətkari, Nunning ooŋli Yəxuaoŋa səz ḳilip mundaḳ dedi: — **2** Mening ḳulum Musa wapat boldi. Əmdi sən ḳozoŋilip, bu həlḳning ḥəmmisini baxlap Iordan dəryasidin ətüp, Mən ularoŋa, yəni Israillaroŋa təḳdim ḳilidioŋan zeminoŋa kirgin. **3** Mən Musaoŋa eytḳinimdək, putunglarning tapini ḳəyərgə təgkən bolsa, xu jayni silərgə bərdim; **4** qegranglar qəl-bayawandin tartip Liwanoŋiqə, Ḥittiylarning zeminini əz iqigə elip, Əfrat dəryasidin kün petixtiki Ottura Dengizoŋiqə bolidu. **5** Sening barliḳ ḥayat künliringdə ḥeqkim sanga ḳarxi turalmaydu. Mən Əzüm Musa bilən billə boloŋandək sening bilən billə bolup, seni ḥərgiz taxliwətməymən. **6** Sən jür'ətlik wə ḳəysər boloŋin; qünki sən bu həlḳni Mən ata-bowilirioŋa berixkə ḳəsəm bilən wədə ḳiloŋan zeminoŋa mirashor ḳilip igilitisən. **7** Mening ḳulum Musa sanga buyruoŋan barliḳ ḳanunoŋa əməl ḳilixḳa köngül bəlüp, ḳət'iy jür'ətlik wə tolimu ḳəysər boloŋin; sən ḳəyərgila barsang ixliring oŋəlibilik boluxi üqün uningdin ya ong ya soloŋa qətnəp kətmə; **8** bu ḳanun kitabini əz aoŋzingdin neri ḳilmay, uning iqidə pütülgənning ḥəmmisini tutup, uni keqə-kündüz zikir kilip oyla; xundaḳ ḳilsang yolliringda oŋəlibilik bolup, əzüng ronaḳ tapisən. **9** Mana sanga: — Jür'ətlik wə ḳəysər bol, dəp buyruoŋanidimoŋu? Xunga ḥeq wəḥimigə qüxmə, yürəksiz bolma; qünki ḳəyərgə barsang Pərwərdigar Hudaying sən bilən birgidur. **10** Xuning bilən Yəxua həlḳning baxlirioŋa buyrup: — **11** Silər qedirgaḥtin ətüp həlḳḳə: — Əzünglar üqün ozuḳ-tülük təyyar ḳilinglar, qünki üq kün toxḳanda silər Iordan dəryasidin ətüp Pərwərdigar Hudayinglar silərgə beridioŋan zeminni igiləx üqün kirisilər, — dənglar, dedi. **12** Yəxua Rubənlər bilən Gadlar wə Manassəḥning yerim ḳəbilisigə səz ḳilip: — **13** Hudaning ḳuli boloŋan Musaning silərgə buyrup: — Pərwərdigar Hudayinglar silərgə aramliḳ ata ḳilip bu zeminni silərgə bərgən, dəp eytḳinini esinglarda tutunglar. **14** Hotun bala-qaḳanglar wə qarpayliringlar Musa əzi silərgə təḳsim ḳiloŋan, Iordan dəryasining bu təripidiki zeminda ḳalsun, lekin aranglarda ḳanqilik batur palwan bolsanglar, silər əz ḳerindaxliringlarning aldida səptə turup ularoŋa yardəm berip jəng ḳilinglar; taki Pərwərdigar Hudayinglar ḳerindaxliringlaroŋa silərgə ata ḳiloŋinioŋa ohxax aram ata ḳilip, ḳerindaxliringlaroŋa u ularoŋa miras ḳilip beridioŋan zeminni igilətgüqə xundaḳ ḳilinglar. Andin silər təwəlikinglar boloŋan zeminni, yəni Hudaning ḳuli boloŋan Musa silərgə təḳsim ḳiloŋan, Iordan dəryasining kün qiḳix təripidiki bu zeminni igiləx üqün ḳaytip beringlar, — dedi. **16** Ular Yəxuaoŋa jawab berip: — Sən bizgə əmr ḳiloŋanning ḥəmmisigə əməl ḳilimiz, sən bizni ḳəyərgə əwətsəng, xu yərgə barimiz. **17** Biz ḥəmmə ixta Musaning səzigə ḳulaḳ saloŋinimizdək sanga ḳulaḳ salimiz; birdinbir tilikimiz, Pərwərdigar Hudaying Musa bilən billə boloŋandək sening bilənmu billə boloŋay! **18** Kimki sening əmringgə itaətsizlik ḳilip, sən bizgə buyruoŋan ḥərḳandaḳ səzliringgə ḳulaḳ salmisa, eltürülidu! Sən pəḳətla jür'ətlik wə ḳəysər boloŋin, — dedi.

2 Andin keyin Nunning ooŋli Yəxua ikki qarlioŋuqini Xittimdin əwətip ularoŋa: — Silər berip u zeminni, bolupmu Yeriho xəḥirini qarlap kelinglar, dedi. Xuning bilən ular u yərgə berip, Raḥab atliḳ bir paḥixining əyigə kirip ḳondi. **2** Lekin birsi kelip Yeriho padixaḥioŋa: — Bügün keqə Israillardin birnəqqə kixi bu zeminni qarlioŋili ḳaptu, dəp həwər yətküzdi. **3** Xuning bilən Yeriho padixaḥi Raḥabning ḳexioŋa adəm əwətip: — Sening ḳexingoŋa kelip, əyünggə kirgən xu kixilərni bizgə tapxurup bərgin, qünki ular bu zeminning ḥər yerini payliooŋili ḳaptu, — dedi. **4** Lekin u ayal u ikki kixini elip qiḳip yoxurup ḳoyoŋanidi; u jawab berip: — Dərwəḳə bu kixilər mening ḳeximoŋa kəldi, lekin mən ularning nədin kəlgənlikini bilmidim; **5** ḳarangoŋu qüxüp, ḳowuḳni etidioŋan waḳit kəlgəndə xundaḳ boldiki, bu adəmlər qiḳip kətti. Mən ularning ḳəyərgə kətkinini bilməymən. Ularni tezdin ḳooŋlisanglar, qoḳum yetixiwalisilər, — dedi. **6** Lekin u ayal ularni əgzigə elip qiḳip, əgzining üstidə rətləp yeyip ḳoyoŋan zioŋir pahallirining astioŋa yoxurup ḳoyoŋanidi. **7** U waḳitta ularning kəynidin izdəp ḳooŋlioŋuqilar Iordan dəryasining yoli bilən qiḳip dərya keqiklirigiqə ḳooŋlap bardi. Ularni ḳooŋlioŋuqilar xəḥərdin qiḳixi bilənla, xəḥərning ḳowuḳi taḳaldi. **8** Xu waḳitta, u ikkiylən tehi uhlaxḳa yatmioŋanidi, Raḥab əgzigə qiḳip ularning ḳexioŋa berip **9** ularoŋa: — Pərwərdigarning bu zeminni silərgə miras ḳilip bərgənlikini, xundaḳla silərdin boloŋan wəḥiməŋglar bizlərgə qüxüp, bu zemindikilərning ḥəmmisi aldinglarda ḥalidin ketəy deginini bilimən; **10** qünki biz silər Misirdin qiḳḳiningларda Pərwərdigarning aldinglarda Kizil Dengizni ḳorutḳanlikini, xundaḳla silərning Iordan dəryasining u təripidiki Amoriylarning ikki padixaḥi Siḥon bilən Ogni ḳandaḳ ḳiloŋanlikinglarni, ularni mutləḳ yoḳatḳanlikinglarni angliduḳ. **11** Buni anglap yürikimiz su bolup, silərning səwəbinglardin ḥərḳaysimizning roḥi qiḳip kətti. Qünki Pərwərdigar Hudayinglar bolsa yuḳirida, asmanlarning ḥəmdə təwəndə yərning Hudasidur. **12** Əmdi silərdin ətünimənki, mən silərgə kərsətkən ḥimmitim üqün silərmu mening atamning jəmətigə ḥimmət ḳilixḳa Pərwərdigarning nami bilən manga ḳəsəm ḳilinglar, xundaḳla ata-anamni, aka-uka, aqa-singil ḳerindaxlirimni wə ularoŋa təwə barliḳioŋa qeḳilmasliḳinglar, jenimizni tirik ḳaldurup, ələmdin ḳutḳuzuxunglar tooŋrisida manga bir kapalət bəlgisini beringlar, — dedi. **14** Ikkiylən uningoŋa: — Əgər sən bu iximizni axkarilap ḳoymisang, silər jeninglardin ayrilsanglar, bizmu jenimizdin ayriloŋaymiz! Xuningdək xundaḳ boliduki, Pərwərdigar bizgə bu zeminni igə ḳiloŋoŋanda, biz jəzmən silərgə meḥribanlarqə wə səmimiy muamilidə bolimiz, dedi. **15** Xuning bilən ayal ularni pənjiridin bir tana bilən qüxürüp ḳoydi (qünki uning əyi xəḥərning sepilida bolup, u sepilning üstidə olturatti). **16** Ayal u ikkisigə: — Ḳooŋlioŋuqilar silərgə uqrap ḳalmasliḳi üqün, taoŋḳa qiḳip, u yərdə üq kün yoxurunup turunglar; ḳooŋlioŋuqilar xəḥərgə ḳaytip kəlgəndin keyin, andin silər əz yolunglaroŋa mangsanglar bolidu, — dedi. **17** Ikkisi ayaloŋa: — Əgər sən bizning deginimizdək ḳilmisang, sən bizgə ḳiloŋuzoŋan ḳəsəmdin halas bolimiz: — **18** Mana, biz zeminoŋa kirgən qaoŋda, sən bizni qüxürüxkə ixlətkən bu ḳizil tanini pənjirigə baoŋlap ḳoyoŋin; andin ata-anangni, aka-uka ḳerindaxliringni, xundaḳla atangning barliḳ jəmətidikilərni əyünggə, əzünggə yioŋip jəm ḳiloŋin. **19** Xundaḳ boliduki, əyüngning ixikliridin taxḳioŋa qiḳḳan ḥərkimining ḳeni əz bexida bolidu; biz uningoŋa məs'ul əməsmiz; lekin biraw əyüngdə sən bilən billə boloŋan birsining üstigə ḳol salsa, undaḳta uning ḳeni bizning beximizoŋa qüxkəy! **20** Əgər sən bu iximizni axkarilap ḳoysang, sən bizgə ḳiloŋuzoŋan bu ḳəsəmdin halas bolimiz, — dedi. **21** Raḥab jawab berip: — Silərning degininglardək bolsun dəp, ularni yoloŋa selip ḳoydi. Ular ḳətḳandin keyin, ayal pənjirigə u ḳizil tanini baoŋlap ḳoydi. **22** U ikkisi u yərdin ayrilip, taoŋḳa qiḳip, ḳooŋlioŋuqilar [xəḥərgə] ḳaytip kətküqə u yərdə üq kün turdi. Ḳooŋlioŋuqilar yol boyidiki ḥəmmə yərni izdəpmu ularni tapalmidi. **23** Andin bu ikkisi

taoŋdin qüxüp, ḳaytip mangdi; ular dəryadin ətüp, Nunning ooḳli Yəxuaning ḳexioŋa kelip, bexidin kəqürgənlirining ḥəmmisini uningoŋa dəp bərdi. **24** Ular Yəxuaoŋa: — Pərwərdigar dərwəḳə barlıḳ zeminni ḳolimizoŋa tapxurdi; zeminda turuwatḳanlarning ḥəmmisi bizning tüpəylimizdin roḥi qiḳip kətti, — dedi.

3 Yəxua ətisi tang səḥərdə turup, pütkül Israil bilən Xittimdin ayrilip Iordan dəryasioŋa kəldi; ular dəryadin ətküqə xu yərdə bargaḥ tikip turdi. **2** Üq kün toxup, sərdarlar qedirgaḥtin ətüp, **3** həlḳḳə əmr ḳilip: — Silər Pərwərdigar Hudayinglarning əḥdə sanduḳini, yəni Lawiylarning uni kətürüp mangoŋinini kərgən ḥaman, turoŋan ornunglardin ḳozoŋilip, əḥdə sanduḳining kəynidin əgixip menginglar. **4** Lekin uning bilən silərning arilıḳinglarda ikki ming gəz arilıḳ ḳalsun; ḳaysi yol bilən mangidioŋininglarni bilixinglar üqün, uningoŋa yeḳinlaxmanglar; qünki silər ilgiri muxu yol bilən mengip bakmioŋansilər, — dedi. **5** Yəxua həlḳḳə: — Əzünglarni pak-muḳəddəs ḳilinglar, qünki ətə Pərwərdigar aranglarda məjizə-karamətlərni kərsitidu, — dedi. **6** Andin Yəxua kaḥinlaroŋa: — əḥdə sanduḳini kətürüp həlḳning aldida dəryadin ətünglar, dəp buyruwidi, ular əḥdə sanduḳini elip həlḳning aldida mangdi. **7** Pərwərdigar Yəxuaoŋa səz ḳilip: — Ḥəmmə Israilning Mening Musa bilən billə boloŋinimdək, sening bilənmu billə bolidioŋanlikimni bilixi üqün bügündin etibarən seni ularning nəzaridə qong ḳilimən. **8** Əmdi sən əḥdə sanduḳini kətürgən kaḥinlaroŋa: — Silər Iordan dəryasining süyining boyioŋa yetip kəlgəndə, Iordan dəryasi iqidə turunglar, — degin, — dedi. **9** Yəxua Israillaroŋa: — Bu yaḳḳa kelinglar, Pərwərdigar Hudayinglarning səzini anglanglar, dedi. **10** Andin Yəxua: — Mana, silər xu ix arḳilıḳ mənggülük ḥayat Tənqrining aranglarda ikənlikini, xundaḳla Uning silərning aldinglardin Ḥittiylar, Girgaxiylar, Amoriylar, Ḳanaaniylar, Pərizziylar, Ḥiwiylar, Yəbusiylarni ḥəydiwetidioŋanlikini bilisilər — pütkül yər-zeminning igisining əḥdə sanduḳi silərning aldinglarda Iordan dəryasi iqidin ətküzülidu. **12** əmdi Israilning ḳəbililiridin on ikki adəmni tallanglar, ḥərḳaysi ḳəbilidin birdin bolsun; **13** xundaḳ bolidukі, pütkül yər-zeminning Igisi boloŋan Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini kətürgən kaḥinlarning tapini Iordan dəryasining süyigə təgkəndə, Iordan dəryasining süyi, yəni bax eḳinidin eḳip kəlgən sular üzüp taxlinip, dərya kətürülüp dəng bolidu, — dedi. **14** Əmdi xundaḳ boldiki, həlḳ qedirliridin qiḳip Iordan dəryasidin ətməkqi boloŋanda, əḥdə sanduḳini kətürgən kaḥinlar həlḳning aldida mangdi; **15** əḥdə sanduḳini kətürgüqilər Iordan dəryasioŋa yetip kelip, putliri suoŋa tegixi bilənla (orma waḳtida Iordan dəryasining süyi dəryaning ikki ḳiroŋiḳidin texip qiḳidu), **16** yuḳiri eḳindiki sular heli yiraḳtila, Zarətanning yenidiki Adəm xəḥirining yenida tohtap, dəng boldi; Arabaḥ tüzləngliki boyidiki dengizoŋa, yəni «Xor Dengizi»oŋa eḳip qüxüwatḳan keyinki eḳimi üzülüp ḳaldi; həlḳ bolsa Yeriho xəḥirining udulidin [dəryadin] ətüp mangdi. **17** Pütkül Israil ḳuruḳ yərni dəssəp, barlıḳ həlḳ Iordan dəryasidin pütünləy ətüp boloŋuqilik, Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini kətürgən kaḥinlar Iordan dəryasining otturisida ḳuruḳ yərdə məzmut turdi.

4 Pütkül həlḳ Iordan dəryasidin tamamən ətüp boloŋanda, Pərwərdigar Yəxuaoŋa səz ḳilip: — **2** Həlḳning arisidin on ikki adəmni talliоŋin, ḥər ḳəbilidin birdin adəm bolsun, **3** ularoŋa: — Silər Iordan dəryasining otturisidin, kaḥinlarning putliri məzmut turoŋan jaydin on ikki taxni elip, ularni kətürüp kelip əzünglar bügün keqə bargaḥ tikidioŋan yərgə ḳoyunglar, degin, dedi. **4** Xuning bilən Yəxua ḥər ḳəbilidin birdin adəmni, yəni Israillar arisidin talliоŋan on ikki kixini qaḳirdi; **5** andin Yəxua ularoŋa: — Silər Iordan dəryasining otturisioŋa qüxüp Pərwərdigar Hudayinglarning əḥdə sanduḳining aldioŋa berip, Israilning on ikki ḳəbilisining sanioŋa mas ḥalda birdin taxni elip müranglərgə ḳoyunglar. **6** Qünki bu aranglarda bir əslətmə-bəlgə bolidu; kəlgüsidə baliliringlar: — Bu taxlarning silərgə nemə əḥmiyiti bar? — dəp sorap ḳalsa, silər ularoŋa: — **7** Iordan dəryasining suliri Pərwərdigarning əḥdə sanduḳining aldida üzüp ḳoyuldi; [əḥdə sanduḳi] Iordan dəryasidin ətküzülgəndə Iordan dəryasining suliri üzüp ḳoyuldi; xunga bu taxlar Israillaroŋa mənggülük bir əslətmə-bəlgə bolidu, — dəp jawap berisilər. **8** Xuning bilən Israillar Yəxua ularoŋa buyruoŋandək ḳildi. Pərwərdigarning Yəxuaoŋa ḳiloŋan əmri boyiqə Israilning ḳəbililirining sanioŋa muwapiḳ Iordan dəryasining otturisidin on ikki taxni elip, ḳonidioŋan jayoŋa kətürüp berip, xu yərdə ḳoyup ḳoydi. **9** Buningdin baxḳa Yəxua Iordan dəryasining otturisida əḥdə sanduḳini kətürgən kaḥinlarning putliri mustəḥkəm turoŋan jayda on ikki taxni tikləp ḳoydi. Bu taxlar bolsa bügüngiqə xu yərdə turidu. **10** Pərwərdigar Yəxuaoŋa həlḳḳə eytixḳa tapilioŋan barlıḳ ixlar orunlanoŋuqilik, yəni Musa əslidə Yəxuaoŋa buyruoŋanlirining ḥəmmisi bəja kəltürülgüqə, əḥdə sanduḳini kətürgən kaḥinlar Iordan dəryasining otturisida tohtap turdi. Həlḳ xu yərdin tezdin ətüwatatti. **11** Xundaḳ boldiki, barlıḳ həlḳ tamamən ətüp boloŋanda, Pərwərdigarning [əḥdə] sanduḳi bilən kaḥinlar həlḳning aldidin ətti. **12** Rubənlər bilən Gadlar wə Manassəḥning yerim ḳəbilisidikilərmu Musaning ularoŋa buyruoŋinidək səptə tüzüp Israillarning aldida dəryadin ətti. **13** jəmiy bolup ḳirik mingqə ḳorallanoŋan kixi Pərwərdigarning aldidin ətüp, Yeriho tüzləngliklirigə kelip, jəng ḳilixḳa təyyar turdi. **14** U küni Pərwərdigar Yəxuani pütkül Israilning nəzaridə qong ḳildi; ular uning pütün əmridə Musadin ḳorkḳandək uningdinmu ḳorkti. **15** Pərwərdigar Yəxuaoŋa səz ḳilip: — **16** Ḥəküm-guwaḥlik sanduḳini kətürgən kaḥinlaroŋa: — Iordan dəryasidin qiḳinglar, dəp buyruoŋin, dedi. **17** Xunga Yəxua kaḥinlaroŋa: — Iordan dəryasidin qiḳinglar, dəp buyrudi. **18** Xundaḳ boldiki, Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini kətürgən kaḥinlar Iordan dəryasining otturisidin qiḳip, putlirining tapini ḳuruḳlukni dəssixi bilənla, Iordan dəryasining süyi yənə əz jayioŋa ḳaytip kelip, awwalḳidək ikki ḳiroŋiḳioŋiqə texip eḳixḳa baxlidi. **19** Həlḳ bolsa birinqi ayning oninqi küni Iordan dəryasidin ətüp, Yerihoning xərḳining əng qət təripidiki Gilgaloŋa kelip qedirgaḥ tikti. **20** Ular Iordan dəryasidin aloŋaq kəlgən on ikki taxni bolsa, Yəxua ularni Gilgalda tikləp ḳoydi; **21** andin Israillaroŋa: — Keyin baliliringlar əz atiliridin: — Bu taxlarning əḥmiyiti nemə, dəp sorisa, **22** silər baliliringlaroŋa mundaḳ uḳturup ḳoyunglar: — «Israil ilgiri ḳuruḳ yərni dəssəp Iordan dəryasidin ətkənidi; **23** qünki Pərwərdigar Hudayinglar biz Ḳizil Dengizdin ətküqə aldimizda uning sulirini ḳurutup bərgəndək, Pərwərdigar Hudayinglar silər ətküqə aldinglarda Iordan dəryasining süyini ḳurutup bərdi; **24** yər yüzidiki barlıḳ əllər Pərwərdigarning ḳolining ḳanqilik küqlüklükini bilsun, xundaḳla silərning Pərwərdigar Hudayinglardin ḥəmixə ḳorḳuxunglar üqün U xundaḳ ḳildi» — dedi.

5 Xundaḳ boldiki, Iordan dəryasining oŋərb təripidiki Amoriylarning ḥəmmə padixaḥliri bilən dengizning yenidiki Ḳanaaniylarning ḥəmmə padixaḥliri Pərwərdigarning Israillar ətüp kətküqə ularning aldidin Iordan sulirini ḳandaḳ ḳurutup bərginini anglioŋanda, yürəkliri su bolup, Israillarning səwəbidin ularning roḥi qiḳay dəp ḳaldi. **2** U waḳitta Pərwərdigar Yəxuaoŋa səz ḳilip: — Sən qaḳmaḳ taxliridin piqaḳlarni yasap, Israillarni ikkinqi ḳetim ḥətnə ḳiloŋin, dedi. **3** Xuning bilən Yəxua qaḳmaḳ

taxliridin piqaqlarni yasap, Israillarni «Hətnilik dənglüki»də hətnə kildi. **4** Yəxuaning ularni hətnə kilixining səwəbi xu idiki, Misirdin qikkan jənggə yarioɣudək ḥəmmə ərkəklər Misirdin qikkandin keyin qəllükning yolida əlüp tügigənidi. **5** Qünki Misirdin qikkan barlik həlk hətnə kilinoɣan bolsimu, lekin Misirdin qikip qəllükning yolida yürgən wakitta Israil arisida tuoɣuloɣanlarning ḥəmmisi hətnisiz kaloɣanidi; **6** Qünki əslidə Pərwərdigarning awazioɣa kulak salmioɣan, Misirdin qikkan həlk iqidiki jənggə yarioɣudək barlik ərkəklər əlüp tügigüqə Israillar kirik yil qəldə yürgənidi; Pərwərdigar ularoɣa: — Silərni Mən ata-bowiliringlaroɣa berixkə kəsəm bilən wədə kiloɣan zeminni, yəni süt bilən həsəl akidioɣan yurtni kərgüqilər kilmaymən, dəp kəsəm kiloɣanidi. **7** Lekin Pərwərdigar ularning ornini basturoɣan əwladliri bolsa, yolda hətnə kilinmioɣaqka, Yəxua əzi ularni hətnə kildi. **8** Barlik həlk hətnə kilinip, sakayoɣuqilik qedirlirida, əz orunliridin qikmay turdi. **9** U wakitta Pərwərdigar Yəxuaoɣa: — Bügün Mən Misirning ar-nomusini üstünglardin yumilitiwəttim, dedi. Xuning bilən u jayoɣa «Gilgal» dəp nam koyulup, taki bügüngiqə xundak atalmakta. **10** Xuning bilən Israillar Gilgalda qedir tikip turdi. Birinqi ayning on tətinqi küni ahximi Yeriho diyarining tüzləngliklirida «ətüp ketix ḥeyti»ni ətküzdi. **11** «Ətüp ketix ḥeyti»ning ətisi ular xu yərning axlik məḥsulatliridin yedi, jümlidin xu küni petir nanlarni wə komaqlarni yedi. **12** Ular xu zeminning axlik məḥsulatliridin yegəndin keyin, ətisi «manna»ning qüxüxi tohtidi. Xu wakittin tartip Israillaroɣa ḥeq manna bolmidi; xu yilda ular Kanaan zeminining məḥsulatliridin yedi. **13** Əmma Yəxua Yerihooɣa yekin kəlgəndə, bexini kətürüp kariwidi, mana uning aldida suoɣuruloɣan kiliqni tutup turoɣan bir adəm turatti. Yəxua uning kexioɣa berip uningdin: — Sən biz tərəptimu, yaki düxmənlirimiz tərəptimu? — dəp soridi. **14** U jawab berip: — Yak, undak əməs, bəlki Mən Pərwərdigarning koxunlirining Sərdari bolup kəldim» — dedi. Yəxua yərgə düm yikilip səjdə kilip uningoɣa: — Rəbbimning kulioɣa nemə tapxurukliri barkin? dəp soridi. **15** Pərwərdigarning koxunining Sərdari Yəxuaoɣa: — Putungdiki kəxingni saloɣin, qünki sən turoɣan yər mukəddəs jaydur, dewidi, Yəxua xundak kildi.

6 Yeriho sepilining kowuk-dərwaziliri Israillarning səwəbidin məḥkəm etilip, ḥeqkim qikalmaytti, ḥeqkim kirəlməytti. **2** Pərwərdigar Yəxuaoɣa səz kilip: — Mana, Mən Yeriho xəḥirini, padixaḥini ḥəmdə batur jəngqilirini kolungoɣa tapxurdum. **3** Əmdi silər, yəni barlik jəngqilər xəḥərni bir ketim aylinip menginglar; altə küngiqə ḥər küni xundak kilinglar. **4** Ḥəmdə yəttə kaḥin əḥdə sanduḳining aldida koqkar münggüzidin etilgən yəttə buroɣini kətürüp mangsun; yəttinqi künigə kəlgəndə silər xəḥərni yəttə ketim aylinisilər; kaḥinlar buroɣilarni qalsun. **5** Xundak boliduki, ular koqkar buroɣiliri bilən sozup bir awaz qikaroɣinida, barlik kixilər buroɣining awazini anglap, kattik təntənə kilip towlisun; buning bilən xəḥərning sepilliri tegidin ərülüp qüxidu, ḥərbir adəm aldioɣa karap etilip kiridu, — dedi. **6** Xuning bilən Nunning ooɣli Yəxua kaḥinlarni qakirip ularoɣa: — Silər əḥdə sanduḳini kətürüp menginglar; yəttə kaḥin Pərwərdigarning əḥdə sanduḳining aldida yəttə koqkar buroɣisini kətürüp mangsun, dedi **7** U həlkkə: — Qikip xəḥərni aylininglar; korallik ləxkərlər Pərwərdigarning əḥdə sanduḳining aldida mangsun, dedi. **8** Yəxua buni həlkkə buyruoɣandin keyin, Pərwərdigarning aldida yəttə koqkar buroɣisini kətürgən yəttə kaḥin aldioɣa mengip buroɣilarni qaldi; Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi bolsa ularning kəynidin elip mengildi. **9** Korallik ləxkərlər buroɣa qeliwatkan kaḥinlarning aldida mangdi; əḥdə sanduḳining arkidin koɣdioɣuqi koxun əgixip mangdi. Kaḥinlar mangoɣaq buroɣa qalatti. **10** Yəxua həlkkə buyrup: — Mən silərgə: «Towlanglar» demigüqə nə towlimanglar, nə awazinglarni qikarmanglar, nə aoɣzinglardin ḥeqbir səzmu qikmisun; lekin silərgə «Towlanglar» degən künidə, xu qaoɣda towlanglar, — degənidi. **11** Xu tərikidə ular Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini kətürüp xəḥərni bir aylandi. Halayik qedirgaḥka kaytip kelip, qedirgaḥda kondi. **12** Ətisi Yəxua tang səḥərdə kopti, kaḥinlarmu Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini yənə kətürdi; **13** Pərwərdigarning əḥdə sanduḳining aldida yəttə koqkar buroɣisini kətürgən yəttə kaḥin aldioɣa mengip tohtimay qelip mangatti; [kaḥinlar] mangoɣaq buroɣa qaloɣanda, korallik ləxkərlər ularning aldida mangdi, arkidin koɣdioɣuqi koxun əgixip mangdi. **14** Ikkinqi künimu ular xəḥərning ətrapini bir ketim aylinip, yənə qedirgaḥka yenip kəldi. Ular altə küngiqə xundak kilip turdi. **15** Yəttinqi küni ular tang səḥərdə kopup, ohxax ḥalättə yəttə ketim xəḥərning ətrapini aylandi; pəkət xu künila ular xəḥərning ətrapini yəttə ketim aylandi. **16** Yəttinqi ketim aylinip bolup, kaḥinlar buroɣa qaloɣanda Yəxua həlkkə: — Əmdi towlanglar! Qünki Pərwərdigar xəḥərni silərgə tapxurup bərdi! **17** Lekin xəḥər wə uning iqidiki barlik nərsilər Pərwərdigaroɣa mutlək ataloɣanliki üqün [silərgə] «ḥaram»dur; pəkət paḥixə ayal Raḥab bilən uning pütün əyidikilərla aman kalsun; qünki u biz əwətkən əlqilirimizni yoxurup koyoɣanidi. **18** Lekin silər kandakla bolmisun «ḥaram» dəp bekitilgən nərsilərdin əzünglarni tartinglar; bolmisa, «ḥaram» kilinoɣan nərsilərdin elixinglar bilən əzünglarni ḥaram kilip, Israilning qedirgaḥinimu ḥaram kilip uning üstigə apət qüxürisilər. **19** Əmma barlik altun-kümüx, mis wə təmürdin boloɣan nərsilər bolsa Pərwərdigaroɣa mukəddəs kilinsun; ular Pərwərdigarning həzinisigə kirgüzulsun, — dedi. **20** Xuning bilən həlk towlixip, kaḥinlar buroɣa qaldi. Xundak boldiki, həlk buroɣa awazini angliɣinida intayin kattik towliwidi, sepil tegidin ərülüp qüxti; həlk uning üstidin ətüp, ḥərbiri əz aldioɣa atlinip kirip, xəḥərni ixoɣal kildi. **21** Ular ər-ayal bolsun, kəri-yax bolsun, koy-kala wə exəklər bolsun xəḥər iqidiki ḥəmmini kiliqlap yokatti. **22** Yəxua u zeminni qarlap kəlgən ikki adəmgə: — Silər u paḥixə hotunning əyigə kirip, uningoɣa bərgən kəsiminglar boyiqə uni wə uningoɣa təwə boloɣanlarning ḥəmmisini elip qikinglar, dedi. **23** Xuning bilən ikki qarlioɣuqi yax yigit kirip, Raḥabni ata-anisi bilən kerindaxlirioɣa koxup ḥəmmə nərsiliri bilən elip qikti; ular uning barlik uruk-tuoɣkanlirini elip kelip, ularni Israilning qedirgaḥining sirtioɣa orunlaxturup koydi. **24** Halayik xəḥərni wə xəḥər iqidiki ḥəmmə nərsilərni ot yekip kəydürüwətti. Pəkət altun-kümüx, mis wə təmürdin boloɣan kaqa-kuqa əswablarni yioɣip, Pərwərdigarning əyining həzinisigə əkirip koydi. **25** Lekin Yəxua paḥixə ayal Raḥabni, ata jəmətidikilərni wə uningoɣa təwə boloɣanlirining ḥəmmisini tirik saklap kaldi; u bügüngiqə Israil arisida turuwatidu; qünki u Yəxua Yerihoni qarlaxka əwətkən əlqilərni yoxurup koyoɣanidi. **26** U qaoɣda Yəxua agaḥ-bexarət berip: — Bu Yeriho xəḥirini kaytidin yasaxka kopkan kixi Pərwərdigarning aldida karoɣix astida bolidu; u xəḥərning ulini saloɣanda tunji ooɣlidin ayrilidu, xəḥərning kowuklirini orunlaxturidioɣan qaoɣda kiqik ooɣlidinmu ayrilidu, — dedi. **27** Pərwərdigar Yəxua bilən billə idi; uning nam-xəḥriti pütkül zeminoɣa kəng tarkaldi.

7 Lekin Israil «ḥaram» nərsilər üstidə itaətsizlik kildi; qünki Yəḥuda kəbilisidin boloɣan Zəraḥning əwrisi, Zabdining nəwrisi, Karmining ooɣli Akan degən kixi ḥaram dəp bekitilgən nərsilərdin aloɣanidi. Buning bilən Pərwərdigarning oɣəzipi Israiloɣa kozoɣaldi. **2** Yəxua Yerihodin Bəyt-əlning xərk təripidiki

Bəyt-Awənning yenida boloŋan Ayi xəḥirigə birnəqqə adəm əwətip ularoŋa: — U yərgə qikip u zeminni qarlap kelinglar, dəp buyrudi. Xuning bilən u adəmlər qikip Ayi zeminini qarlap kəldi. **3** Ular ḳaytip kelip, Yəxuaoŋa: — Ḥəmmə həlḳning u yərgə berixining ḥajiti yoḳ ikən, ikki-üq mingqə adəm bolsila ayioŋa ḥujum ḳilip [uni igiliyələydu;] u yərdə olturuxluḳ kixilər az boloŋaqḳa, pütkül həlḳni awarə ḳilip u yərgə əwətmigin, — dedi. **4** Xuning bilən həlḳtin üq mingqə kixi u yərgə qikti; lekin bular Ayining adəmliri aldidin ḳeqip ketixti. **5** Ayining adəmliri ulardin ottuz altiqə kixini urup əltürdi; ḳaloŋanlarni sepil ḳowuḳining aldidin Xebarimoɣiqə ḳooŋlap berip, u yərdiki dawanda ularni urup məoŋlup ḳildi. Andin həlḳning yüriki su bolup, ḳattiḳ sarasimgə qüxti. **6** Yəxua kiyimlirini yirtip, Israilning aḳsaḳalliri Pərwərdigarning əḥdə sanduḳining aldida yərgə düm yiḳilip, baxlirioŋa topilarni qeqip, u yərdə ḳəq kirgüqə yetip ḳaldi. **7** Yəxua: — Aḥ, Rəb Pərwərdigar, sən bizni Amoriylarning ḳolioŋa tapxurup ḥalak ḳilix üqün, bu həlḳni nemixḳa Iordan dəryasining bu təripigə ətküzgənsən? Biz Iordan dəryasining u təripidə turuwərgən bolsaḳ boptikən! **8** Əy Rəbbim! Israil əz düxmənlirining aldidin burulup ḳaqḳan yərdə mən nemimu deyələymən? **9** Ḳanaaniylar, xundaḳla zeminda barliḳ turuwatḳanlar buni anglisa bizni ḳapsiwelip yər yüzidin namimizni üzüp taxlaydu; xu qaoŋda Sən uluoŋ nam-xəḥriting üqün nemilərni ḳilisən?! — dedi. **10** Lekin Pərwərdigar Yəxuaoŋa jawab berip mundaḳ dedi: — «Ornungdin ḳop! Nemixḳa xundaḳ düm yatisən? **11** Israil gunaḥ ḳildi! Ular yənə Mən ularoŋa tapilioŋan əḥdəmgə hilaplik ḳilip, ḥaram dəp bekitilgən nərsilərdin elip, ooŋrilik ḳilip, aldamqilik ḳilip ḥəm ḥaram bekitilgənni əz mallirining arisioŋa tikip ḳoydi. **12** Xunga Israillar düxmənlirining aldida tik turalmaydu; ular əzlirini «ḥaram» ḳilip bekitip, mutləḳ yoḳitilixḳa yüzlənggəqkə, düxmənlirining aldidin burulup arḳisioŋa ḳaqidu. Əgər silər «ḥaram» dəp bekitilgənni aranglardin tamamən yoḳ ḳilmisanglar, mundin keyin mən silər bilən billə bolmaymən. **13** Əmdi sən turup həlḳni pak-muḳəddəs ḳilip ularoŋa: — «Ətə üqün ezünglarni pak ḳilinglar; qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar xundaḳ dəydu: — Əy Israil, səndə «ḥaram» dəp bekitilgən nərsə bardur; bu ḥaram nərsini aranglardin yoḳ ḳilmioŋuqilik düxmənliringlarning aldida tik turalmaysilər. **14** Ətə səḥərdə silər ḳəbilə boyiqə ḥazir ḳilinisilər; xundaḳ boliduki, Pərwərdigar bekitkən ḳəbilə jəmət-jəməti boyiqə birdin-birdin aldioŋa kəlsun; Pərwərdigar bekitkən jəmət ailə-ailə boyiqə birdin-birdin ḥazir bolup aldioŋa kəlsun; andin Pərwərdigar bekitkən ailidiki ərkəklər birdin-birdin aldioŋa kelip ḥazir bolsun. **15** Xundaḳ boliduki, ḥaram dəp bekitilgən nərsini əz yenida saḳlioŋan kixi tepiloŋanda, Pərwərdigarning əḥdisigə hilaplik ḳiloŋanliḳi üqün ḥəm xundaḳla Israil iqidə rəzillik sadir ḳiloŋini üqün u wə uningoŋa barliḳ təwə boloŋanlar otta ḳeydürülsun, — dəydu», dəp eytḳin». **16** Yəxua ətisi tang səḥərdə turup Israilni aldioŋa yioŋip, ḳəbilə-ḳəbilini ḥazir ḳiliwidi, Yəḥuda ḳəbilisi bekitildi; **17** u Yəḥudaning jəmətlirini ḥazir ḳiliwidi, Zarḥiylar jəməti bekitildi. U Zarḥiylar jəmətini ailə-ailə boyiqə aldioŋa kəltürüwidi, Zabdi degən kixi bekitildi. **18** Zabdi əz ailisidiki ərkəklərni birdin-birdin ḥazir ḳiliwidi, Yəḥuda ḳəbilisidin Zərahning əwladi, Zabdining nəwrisi, Karmining ooŋli Akan bekitildi. **19** Xuning bilən Yəxua Akanoŋa: — Əy ooŋlum, Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa xan-xərəpni ḳayturup berip, [Uning ḥərmiti üqün] ḳiloŋanliringni iḳrar ḳiloŋin; məndin ḥeqnemini yoxurmay, ḳiloŋiningning ḥəmmisini manga eytḳin, dedi. **20** Akan Yəxuaoŋa jawab berip: — Mən dərwəkə Israilning Hudasi Pərwərdigar aldida gunaḥ ḳilip, mundaḳ-mundaḳ ḳildim: **21** mən oljining arisidin Xinarda qikḳan qiraylik bir tonoŋa, ikki yüz xəkəl kümüx, əllik xəkəl eoŋirliḳtiki altun tahtioŋa kəzüm ḳizirip ularni eliwaldim. Mana, bu nərsilərni qedirimning otturisidiki yərgə kəmüp ḳoydum, kümüx ularning astida, — dedi. **22** Xularni dewidi, Yəxua əlqilərni əwətti, ular qediroŋa yügürüp bardi wə mana, nərsilər dərwəkə qedirda yoxurukluḳ bolup, kümüx bularning astida idi. **23** Ular bu nərsilərni qedirdin elip qikip Yəxuaoŋa, xundaḳla barliḳ Israillarning ḳexioŋa kəltürüp, Pərwərdigarning aldioŋa ḳoydi. **24** Andin Yəxua bilən pütkül Israil jamaiti ḳopup Zərahning ooŋli Akanni, kümüx, ton wə altun tahta bilən ḳoxup, uning ooŋulliri bilən ḳizlirini, uyliri bilən exəkliri, ḳoyliri, qediri bilən barliḳ təwəliklirini elip Akor jiloŋisioŋa kəltürdi. **25** Yəxua Akanoŋa: — Sən beximizoŋa ḳanqilik apət kəltürdüng! Mana, bügün Pərwərdigar sening üstünggə apət kəltüridu, — dedi. Andin pütkül Israil jamaiti uni qalma-kesək ḳilip eltürdi. Ular ailisidikilərnimu qalma-kesək ḳilip eltürgəndin keyin, ḥəmmini otta keydürüwətti. **26** Andin halayiḳ bir qong dəwə taxni uning üstigə dəwiləp ḳoydi. Bügüngə ḳədər u u yərdə turmaḳta. Buning bilən Pərwərdigarning oŋəzipi yandi. Xuning bilən xu yərgə «Apət jiloŋisi» [«(Akor jiloŋisi)»] dəp nam ḳoyuldi wə bu küngiqə xundaḳ atalmaḳta.

8 Pərwərdigar Yəxuaoŋa: — Sən ḥeq ḳorḳma, ḥəm ḥodukmioŋin. Turup, barliḳ jəngqilərni əzüng bilən elip, Ayi xəḥirigə qikḳin. Mana, Mən Ayining padixaḥi, həlḳi, xəḥiri wə zeminini ḳoxup sening ḳolungoŋa tapxurdum. **2** Sən Yeriho bilən uning padixaḥioŋa ḳandaḳ ḳiloŋan bolsang Ayi xəḥiri bilən uning padixaḥioɣimu xundaḳ ḳilisən. Pəḳət silər bu ḳetim xəḥərdin olja wə qarpaylarni alsanglar bolidu. Əmdi sən xəḥərning ḳəyni təripigə ḥujum ḳilixḳa pistirma ḳoyoŋin, — dedi. **3** Xuning bilən, Yəxua bilən ḥəmmə jəngqilər ḳozoŋilip, ayioŋa ḥujum ḳilixḳa qikti. Yəxua ottuz ming batur jəngqini iloŋap keqidə ularni mangdurdi **4** wə ularoŋa mundaḳ tapilidi: — «Silər agaḥ bolup, xəḥərdin bək neri kətməy xəḥərning ḳəynidə məkünüp turup, ḥəmminglar bəktürmə ḥujumoŋa təyyar turunglar. **5** Mən əzüm bilən ḳaloŋan ḥəmmə kixilərni elip xəḥərgə yeḳin barimən; xundaḳ boliduki, ular baldurḳidək aldimizoŋa qikip ḥujum ḳiloŋanda, biz ularning aldidin ḳaqimiz; **6** ular jəzmən bizning ḳəynimizdin ḳooŋlaydu; ular: «Israillar baldurḳidək aldimizdin ḳeqip kətti» dəp oylaydu, biz ularni azdurup xəḥərdin yiraḳ elip qikimiz. Xuning üqün biz ularning aldidin ḳaqimiz. **7** U waḳitta silər bəktürmidin ḳopup qikip, xəḥərni ixoŋal ḳilinglar; qünki Pərwərdigar Hudayinglar bu xəḥərni silərning ḳolunglaroŋa tapxuridu. **8** Xəḥərni ixoŋal ḳiloŋandin keyin Pərwərdigarning tapilioɣini boyiqə u xəḥərni ot yeḳip kəydüriwetinglar. Mana, mən silərgə əmr bərdim». **9** Yəxua ularni yoloŋa saldi, ular berip Bəyt-əl bilən Ayining otturisida, Ayining oŋərb təripidə bəktürmə selip marap olturdi. Yəxua bolsa u keqisi həlḳning arisida ḳondi. **10** Ətisi səḥər Yəxua ḳopup, həlḳni yioŋip təkxürdi; andin u Israilning aḳsaḳalliri bilən billə həlḳning aldida Ayioŋa ḳarxi mangdi. **11** Uning bilən billə boloŋan ḥəmmə jəngqilərmu uning bilən qikip, xəḥərning aldioŋa yeḳin berip, Ayining ximal təripidə qedir tikti. Ular qüxkən jay bilən Ayining otturisida bir jiloŋa bar idi. **12** Yəxua bəx mingqə adəmni tallap elip berip, Bəyt-əl bilən Ayining otturisida, xəḥərning oŋərb təripidə bəktürmə turoŋuzoŋanidi. **13** Xundaḳ ḳilip, barliḳ həlḳ, yəni xəḥərning ximal təripidiki bargaḥtiki ḳoxun bilən oŋərb təripidiki pistirma ḳoxun orunlaxturup bəlündi. Xu keqisi Yəxua əzi jiloŋining otturisioŋa qüxti. **14** Ayining padixaḥi xu əḥwalni kərdi wə xəḥərdikilər aldirap səḥər ḳopuxti; padixaḥ bilən barliḳ həlḳi Israil bilən soḳuxux üqün bəlgiləngən waḳitta Arabaḥ tüzlənglikigə qikti. Lekin

padixaḫının xəḫərning kəynidiki pistirma ḳoxundin həwiri yoḳ idi. **15** Yəxua bilən barlıḳ Israil bolsa əzlirini ulardin yengilgəngə selip, qəl tərəpkə ḳaqti. **16** Xəḫərdə bar həlḳning ḥəmmisi ularni ḳooŋlaxḳa qaḳirildi; ular kelip Yəxuani ḳooŋlioŋanda, ular azdurulup xəḫərdin yirak ḳilindi. **17** Ayi bilən Bəyt-Əlning iqidə Israilni ḳooŋlaxḳa qiḳmioŋan ḥeqbir ər kixi ḳalmidi; ular xəḫərni oquḳ ḳoyup, ḥəmmisi Israilni ḳooŋlap qiḳip kətti. **18** U waḳitta Pərwərdigar Yəxuaoŋa: — Ḳolungdiki nəyzini ayioŋa ḳaritip uzatḳin; qünki Mən uni sening ḳolungoŋa tapxurdum, — dewidi, Yəxua ḳolidiki nəyzini xəḫərgə ḳaritip uzatti. **19** U ḳolidiki nəyzini uzatḳan ḫaman pistirmida yatḳanlar jayidin tezla qiḳip, yügürginiqə xəḫərgə etilip kirip, uni ixoŋal ḳilip xuan ot yeḳip kəydürüwətti. **20** Ayining adəmliri burulup ḳariwidi, mana xəḫərdin asman-pələk ərləwatḳan tütünni kərdi, ya u yaḳḳa ya bu yaḳḳa ḳaqayli desə, ḥeq ḫali ḳalmioŋanidi; qəl tərəpkə ḳaqḳan Israillar burulup əzlirini ḳooŋlap keliwatḳanlaroŋa ḥujum ḳildi. **21** Yəxua bilən barlıḳ Israil pistirma ḳoxunning xəḫərni elip boloŋanliḳini, xundaḳla xəḫərdin tütünning ərləp qiḳḳinini kərüp, yenip kelip, Ayining adəmlirini eltürgili turdi. **22** Xuning bilən bir waḳitta xəḫərni aloŋanlarmu xəḫərdin qiḳip ularoŋa ḥujum ḳildi. Xuning bilən ular Israillarning otturisida, bəziliri bu tərəptin, bəziliri u tərəptin ḳapsilip ḳaldi. Israillar ularning ḥeqbirini ḳoymay, ḥəmmisini eltürüwətti. **23** Ular Ayining padixaḫini tirik tutup, Yəxuaning aldioŋa elip bardi. **24** Israil dalada uqrioŋan barlıḳ ayiliḳlarni, yəni əzlirini qəlgiqə ḳooŋlap kəlgənlərni ḳirip yoḳatḳandin keyin (ularning ḥəmmisi ḳiliqlinip yoḳitiloŋanidi), barlıḳ Israil Ayioŋa yenip kelip, u yərdikilərni ḳiliqlap eltürdi. **25** Xundaḳ boldiki, xu künidə eltürülgən ər-ayallar, yəni ayiliḳlarning ḥəmmisi on ikki ming adəm idi. **26** Qünki Yəxua Ayida turuwatḳan ḥəmmə adəm yoḳitilmioŋuqə ḳolidiki uzutup turoŋan nəyzisini yioŋmioŋanidi. **27** Ḫalbuki, Pərwərdigarning Yəxuaoŋa buyruoŋan səzi boyiqə Israillar xəḫərdiki qarpay bilən oljini əzliri üqün aldi. **28** Andin Yəxua Ayi xəḫirini kəydürüp, uni əbədgiqə Harabilik dəwisigə aylanduruwətti; taki bügüngiqə u xundaḳ turmaḳta. **29** Ayining padixaḫini bolsa, u bir dərəḫkə asturup, u yərdə kəqkiqə turoŋuzdi. Kün patḳanda Yəxua əmr ḳiliwidi, kixilər uning əlükini dərəḫtin qüxürüp, uni xəḫərning ḳowuḳining aldioŋa taxlap, üstigə qong bir dəwə taxni dəwiliwətti; bu tax dəwisi bügüngiqə turmaḳta. **30** Andin Yəxua Ebal teoŋida Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa ḳurbangaḫ yasidi. **31** Pərwərdigarning ḳuli Musaning Israiloŋa buyruoŋini boyiqə, Musaoŋa nazil ḳilinoŋan ḳanun kitabida pütülgəndək, ḳurbangaḫ ḥeqbir təmür əswab təgküzülmigən pütün taxlardin yasaloŋanidi. Uning üstidə həlḳ Pərwərdigaroŋa atap kəydürmə ḳurbanliḳlar wə inaḳlıḳ ḳurbanliḳliri sunup turdi. **32** Xu yərdə Yəxua uning taxlirining üstigə pütkül Israilning aldida Musa pütkən ḳanunni kəqürüp pütüp ḳoydi. **33** Andin pütkül Israil həlḳi, ularning aḳsaḳalliri, əməldarliri bilən ḫakimliri, məyli musapirlar bolsun yaki ularning arisida tuoŋuloŋanlar bolsun, ḥəmmisi Pərwərdigarning əḫdə sanduḳining ikki təripidə, əḫdə sanduḳini kətürgən kaḫinlar boloŋan Lawiylarning aldida ərə turdi; Pərwərdigarning ḳuli Musaning dəsləptə buyruoŋini boyiqə, Israillarning bəht-bərikitini tiləxkə həlḳning yerimi Gərizim teoŋi aldida, yənə bir yerimi Ebal teoŋi aldida turdi. **34** Andin Yəxua ḳanun kitabida pütülgənning ḥəmmisigə muwapiḳ ḳanundiki ḥəmmə səzlərni, jümlidin bəht-bərikət səzliri wə lənət səzlirini oḳup bərdi. **35** Yəxua bularni pütkül Israil jamaitigə, jümlidin ayallar, balilar wə ularning arisida turuwatḳan musapirlaroŋa oḳup bərdi; Musaning barlıḳ buyruoŋanliridin ḥeqbir səzni ḳaldurmidi.

9 Əmdi xundaḳ boldiki, Iordan dəryasining oŋərb təripidiki, yəni taoŋlıḳ rayondiki, Xəfələḫ oymanliḳidiki, Uluoŋ Dengiz boyidiki, Liwanning uduliqioŋiqə sozuloŋan barlıḳ yurtlardiki padixaḫlar wə xuningdək Ḫittiylar, Amoriylar, Ḳanaaniylar, Pərizziylər, Ḥiwiylar, Yəbusiylarning padixaḫliri bu ixtin həwər tapḳanda, **2** ḥəmmisi bir bolup Yəxua bilən Israiloŋa ḳarxi jəng ḳiloŋili ittipaḳlaxti. **3** Əmma Gibeon aḫaliliri Yəxuaning Yeriho bilən Ayioŋa nemə ḳiloŋinini angliqioŋanda, **4** ular ḫiylə-mikir ixlitip, əzlirini [uzun] səpərdə boloŋandək kərsitip, exəklərgə kona taoŋar-hurjun bilən kona, yirtiḳ-yamaḳ xarab tulumlirini artip, **5** putliriqioŋa yamaḳ qüxkən kona kəxlərni kiyip, kona jul-jul eginlərni üstigə oriqan idi; ular səpərgə aloŋan nanlarning ḥəmmisi pahtilixip ḳurup kətkənidi. **6** Ular Gilgal qedirgaḫioŋa berip Yəxuaning ḳexioŋa kirip uning bilən Israillaroŋa: — Biz yirak yurttin kəlduḳ; biz bilən əḫdə tüzsənglar, dedi. **7** Lekin Israillar Ḥiwiylaroŋa jawab berip: — Silər bizning arimizda turuwatḳan muxu yərliklər boluxunglar mumkin; undaḳta biz silər bilən ḳandaḳmu əḫdə tüzimiz? — dedi. **8** Ular Yəxuaoŋa: — Biz sening ḳulliringmiz, dedi. Yəxua ulardin: — Silər kim, ḳəyərdin kəldinglar? — dəp soridi. **9** Ular uningoŋa jawab berip: — Sening ḳulliring bolsa Pərwərdigar Hudayingning namini angliqioŋanliḳi üqün naḫayiti yirak yurttin kəldi. Qünki biz Uning nam-xəḫritini wə Uning Misirda ḳiloŋan ḥəmmə ixlirini, **10** xundaḳla Uning Iordanning u təripidiki Amoriylarning ikki padixaḫi, yəni Ḫəxbonning padixaḫi Sihon bilən Axtarotta turuḳluḳ Baxanning padixaḫi Ogḳa nemə ḳiloŋinini angliduḳ. **11** Xunga aḳsaḳallirimiz bilən yurtta turoŋuqi ḥəmmə həlḳ bizgə səz ḳilip: — Ḳolunglaroŋa səpərgə lazimliḳ ozuḳ-tülük elip, berip Israillar bilən kərüxüp ularoŋa: «Biz silərning ḳulluḳunglarda bolimiz; xunga biz bilən əḫdə tüzünglar», dənglar, dəp bizni əwətti. **12** Silərning ḳexinglaroŋa ḳarap yoloŋa qiḳḳan künidə biz səpirimiz üqün əyimizdin aloŋan nan issiḳ idi, mana ḥazir u ḳurup, pahtilixip ketiptu. **13** Bu xarab tulumliri bolsa xarab ḳaqilioŋanda yengi idi, mana əmdi yirtilip ketiptu. Biz kiygən bu kiyimlər wə kəxlər səpərning intayin uzunluḳidin konirap kətti, — dedi. **14** Xuning bilən Israillar ularning ozuḳ-tülükidin azrak aldi, lekin Pərwərdigardin yol sorimidi. **15** Xundaḳ ḳilip, Yəxua ular bilən sülḫi tüzüp, ularni tirik ḳoyuxḳa ular bilən əḫd baoŋlidi; jamaət əmirlirimu ularoŋa ḳəsəm ḳilip bərdi. **16** Ular əḫdə baoŋlixip üq kündin keyin, bu həlḳning əzlirigə ḳoxna ikənlikini, əzlirining arisida olturuxluḳ ikənliki ularoŋa məlum boldi. **17** Israillar səpirini dawamlaxturup üqinqi küni ularning xəḫərlirigə yetip kəldi; ularning xəḫərliri Gibeon, Kəfiraḫ, Bəərot bilən Kiriat-yearim idi. **18** Jamaətning əmirliri ilgiri Israilning Hudasi Pərwərdigarning nami bilən ularoŋa ḳəsəm ḳiloŋan boloŋaqḳa, Israillar ularoŋa ḥujum ḳilmidi. Buning bilən pütkül jamaət əmirlər üstidin oŋotuldaxḳili turdi. **19** Lekin əmirlərning ḥəmmisi pütkül jamaətkə: — Biz ularoŋa Israilning Hudasi Pərwərdigarning [nami] bilən ḳəsəm ḳilip bərgəqkə, ularoŋa ḳol təgküzəlməymiz. **20** Biz ularoŋa ḳiloŋan ḳəsəmimiz tüpəylidin, üstimizgə oŋəzəp qüxməsliki üqün ularni tirik ḳalduruxmiz kerək; ularoŋa xundaḳ ḳilmisaḳ bolmaydu, dedi. **21** Andin əmirlər jamaətkə yənə: — Ularni tirik ḳoyunglar; ḫalbuki, ular pütkül jamaət üqün otun yaroŋuqi wə su toxuoŋuqilar bolidu, dedi. Bu ix əmirlər jamaətkə degəndək boldi. **22** U waḳitta Yəxua ularni qaḳirip ularoŋa: — Silər arimizdiki yərliklər turup, nemixḳa biz yiraḳtin kəlduḳ, dəp bizni aldidinglar? **23** Buning üqün silər əmdi lənətkə ḳelip, aranglarda Hudayimning əyi üqün otun yaridioŋan wə su toxuydioŋan ḳul boluxtin birər adəmmu mustəsna bolmaydu, — dedi. **24** Xuning bilən ular Yəxuaoŋa jawab berip: — Pərwərdigar Hudayingning Өz ḳuli

boloŋan Musaoŋa əmr kilip, barlik zeminni silərgə berixkə, xundakla zeminda turuwatkanlarning hammisini aldinglardin yokitixka wədə kiloŋanliki kulliring boloŋan pekirlaroŋa enik məlum kilindi; xunga biz silərning tüpəylinglardin jenimizdin jəzmən ayrilip kalimiz dəp wəhimigə qüxüp, bu ixni kilip salduk. **25** Əmdi biz kolungoŋa qüxtuk; nəziringgə nemə yahxi wə durus kərünsə xuni kiloŋin, — dedi. **26** Yəxua ənə xundak kilix bilən ularni Israilning kolidin kutkuzdi; Israillar ularni əltürmidi. **27** Lekin xu küni Yəxua Pərwərdigar tallaydioŋan jayda jamaət üqün wə Pərwərdigarning kurbangahi üqün ularni otun yaroŋuqilar wə su toxuoŋuqilar dəp bekitti. Ular bügüngə kədər xundak kilip kəlməktə.

10 Xundak boldiki, Yerusalemning padixahi Adoni-zədək Yəxuaning Ayi xəhirini ixoŋal kilip, uni mutlək yokatkanlikini, Yeriho bilən uning padixahioŋa kiloŋinidək, Ayi bilən uning padixahioŋimu xundak kiloŋinini, Gibeonda olturoŋuqilarning Israil bilən sülh tüzüp, ularning arisida turuwatkanlikini anglap, **2** u wə həlki kattik korkti; qünki Gibeon bolsa Ayidin qong xəhər bolup, paytəht xəhərliridək idi; uning hammə adəmliri tolimu batur palwanlar idi. **3** Xuning bilən Yerusalemning padixahi Adoni-zədək Hebronning padixahi Hoham, Yarmutning padixahi Piram, Lakixning padixahi Yafiya wə Əglonning padixahi Dəbirgə həwər əwətip: — **4** Mening yenimoŋa kelip Gibeonlaroŋa hujum kiliximiz üqün manga mədət beringlar; qünki ular bolsa Yəxua wə Israillar bilən sülh tüzüwaldi, — dedi. **5** Xundak kilip Amoriylarning bəx padixahi, yəni Yerusalemning padixahi, Hebronning padixahi, Yarmutning padixahi, Lakixning padixahi wə Əglonning padixahi — ular əzliri barlik koxunliri bilən billə qikip, Gibeonning udulida bargah tikip, uninggə hujum kildi. **6** Buning bilən Gibeonliklar Gilgaldiki qedirgahka, Yəxuaning kexioŋa adəm əwətip: — Sən əz kulliringni taxliwətməy, dərhal kəximizoŋa kelip mədət berip, bizni kutkuzoŋin; qünki taoŋlik rayonda olturuxluk Amoriylarning barlik padixahliri birlixip bizgə hujum kildi, — dedi. **7** Buni anglap Yəxua barlik jəngqilərni, jümlidin hammə batur palwanlarni elip Gilgaldin yoloŋa qikti. **8** Pərwərdigar Yəxuaoŋa: — Ulardin korkmioŋin; qünki Mən ularni sening kolungoŋa tapxurdum, ularning heqbiri aldingda put tirəp turalmaydu, — dedi. **9** Yəxua Gilgaldin qikip pütün keqə mengip ularning üstigə tuyuksiz qüxti. **10** Pərwərdigar ularni Israilning aldida tiripirən kildi, Yəxua ularni Gibeonda kattik məoŋlup kilip kirip, Bəyt-Horonoŋa qikidioŋan dawan yolida koŋlap, Azikah bilən Makkədahkiqə sürüp-tokay kildi. **11** Ular Israildin keqip, Bəyt-Horonning dawanidin qüxüwatkanda, Pərwərdigar taki ular Azikahka yətküqə asmandin ularning üstigə qong-qong məldür-taxlarni yaoŋdurdi. Ular əldi; muxu məldürlər bilən əltürülgənlər Israillar kiliqlap éltürgənlərdin kəp idi. **12** Andin Yəxua Pərwərdigaroŋa səz kildi, — yəni Pərwərdigar Amoriylarni Israilning aldioŋa tapxuroŋan künidə u Israilning kəz aldida Pərwərdigaroŋa mundak dedi: — «Əy kuyax, Gibeon üstidə tohtap tur! Əy ay, Ayjalon jiloŋisi üstidə tohtap tur!» **13** Xuni dewidi, həlk düxmənlərdin intikam elip boloŋuqilik kuyax mangmay tohtap turdi, aymu tohtap turdi. Bu wəkə Yaxarning kitabida pütülgən əməsmidi? Kuyax təhminən pütün bir kün asmanning otturisida tohtap olturuxka aldirimidi. **14** Pərwərdigar bir insanning nidasioŋa kulak saloŋan xundak bir kün ilgiri bolup bakmioŋan wə keyinmu bolup bakmidi; qünki Pərwərdigar Israil üqün jəng kildi. **15** Andin Yəxua bilən pütkül Israil Gilgaldiki qedirgahka yenip kəldi. **16** Əmma u bəx padixah bolsa kəqip Makkədahtiki oŋaroŋa yoxuruniwaldi. **17** Xuning bilən birsi Yəxuaoŋa məlum kilip: — U bəx padixah tepildi; ular Makkədahtiki oŋaroŋa yoxuruniwaptu, dedi. **18** Yəxua: — Undak bolsa oŋarning aoŋzioŋa qong-qong taxlarni yumilitip koyunglar, andin uning aldida adəmlərni kəzətkə koyunglar. **19** Lekin silər tohtap kalmay düxmənliringlarni kooŋlap kəynidə kaloŋanlarni kiringlar; ularni əz xəhərlirigə kirgüzmənglar, qunki Pərwərdigar Hudayinglar ularni kolunglaroŋa tapxurup bərdi, — dedi. **20** Andin xundak boldiki, Yəxua bilən Israillar bularni kirip kattik məoŋlup kilip yokatti; lekin kəqip kutuloŋan bir kalduk mustəhkəm xəhərlirigə kiriwaldi. **21** Andin barlik həlk Makkədahtiki qedirgahka, Yəxuaning kexioŋa tinq-salamət yenip kəldi. Heqkim Israillaroŋa karxi eoŋiz eqixka jür'ət kilalmidi. **22** Yəxua: — Oŋarning aoŋzini eqip, u bəx padixahni oŋardin qikirip mening kəximoŋa elip kelinglar, — dedi. **23** Ular xundak kilip bəx padixahni, yəni Yerusalemning padixahi, Hebronning padixahi, Yarmutning padixahi, Lakixning padixahi wə Əglonning padixahini oŋardin qikirip uning kexioŋa elip kəldi. **24** U padixahlar Yəxuaning kexioŋa kəltürülgəndə, Yəxua Israilning hammə adəmlirini qakirip, əzi bilən jənggə qikkan ləxkər sərdarlirioŋa: — Kelip putliringlarni bu padixahlarning gədinigə koyunglar, — dedi. Xundak dewidi, ular kelip putlirini ularning gədənlirigə koydi. **25** Andin Yəxua ularoŋa: — Korkmanglar wə heq hodukmanglar, kəysər wə oŋəyrətlik bolunglar; qünki Pərwərdigar silər hujum kiloŋan barlik düxmənliringlaroŋa xundak ixni kilidu, — dedi. **26** Andin Yəxua padixahlarni kiliqlap éltürüp, jəsətlirini bəx dərəhkə esip koydi; ular dərəhlərning üstidə kəqkiqə esiklik turdi. **27** Kün patkanda Yəxuaning buyruki bilən kixilər élüklərni dərəhlərdin qüxürüp, ular ilgiri yoxuruŋoŋan oŋaroŋa taxlap, oŋarning aoŋzioŋa qong-qong taxlarni koyup koydi. Bu taxlar taki büküngə kədər xu yərdə turmakta. **28** U küni Yəxua Makkədahni ixoŋal kilip, uning padixahi bilən xəhiridiki hammə həlkning birinimu koymay kiliqlap mutlək yokatti; u Yerihoning padixahioŋa kiloŋinidək Makkədahning padixahioŋimu xundak kildi. **29** Andin Yəxua bilən barlik Israillar Makkədahtin qikip, Libnahka berip Libnah xəhirigə hujum kildi. **30** Pərwərdigar unimu padixahi bilən koxup Israilning kolioŋa tapxurup bərdi; Yəxua uni kiliq bilən urup, xəhiridiki hammə həlkning birinimu koymay kiliqlap éltürdi; u Yerihoning padixahioŋa kiloŋinidək uning padixahioŋimu xundak kildi. **31** Andin Yəxua bilən barlik Israil Libnahdin qikip, Lakixka berip, uni kamal kilip uninggə hujum kildi. **32** Pərwərdigar Lakixni Israilning kolioŋa tapxurdi; ular ikkinqi künila uni kiliq bilən elip, dəl Libnahka kiloŋinidək, xəhiridiki həlkning birinimu koymay kiliqlap éltürdi. **33** U wakitta Gəzərning padixahi Horam Lakix xəhirigə mədət berix üqün qikip kəldi; lekin Yəxua uni barlik adəmliri bilən koxup urup, ulardin heqkimni tirik koymay éltürdi. **34** Andin Yəxua bilən barlik Israil Lakixtin qikip, əglonoŋa berip uni kamal kilip, u xəhərgə hujum kildi. **35** Ular xu küni xəhərni elip, uningdiki adəmlərni kiliqlidi; xu küni Yəxua xəhərdiki barlik kixilərni təltəküs yokatti; u dəl Lakixka kiloŋinidək, ularoŋimu xundak kildi. **36** Andin Yəxua bilən Israilning hammisi əglondin qikip Hebronoŋa berip, u xəhərgə hujum kildi. **37** Ular uni elip, dəl əglonda kiloŋandək uning padixahini kiliqlap, uninggə karaxlik hammə yeza-kəntlirini elip, ularning iqidə olturuxluk hammə adəmning heqbirini koymay kiliqlap yokatti. Yəxua xəhərni wə iqidiki barlik adəmlərni mutlək yokatti. **38** Andin Yəxua bilən barlik Israillar Dəbirgə berip, u xəhərgə hujum kildi. **39** U xəhərni elip wə uninggə karaxlik hammə yeza-kəntlirini kiliq bilən urup, padixahini tutup, bulardiki barlik adəmlərning heqbirini koymay təltəküs yokatti. Yəxua Hebronoŋa kiloŋinidək, Libnahka wə uning padixahioŋa kiloŋinidək, Dəbir bilən uning

padixaḫioŋimu xundakˌ ḳildi. **40** Bu tərikidə Yəxua xu pütün yurtni, yəni taoŋlik rayonni, jənubiy Nəgəw yurtini, Xəfələḫ oymanlikini, dawandiki yurtlarni ḫujum ḳilip elip, ḫəmmə yurtni ixoŋal ḳilip barlik padixaḫliri bilən məoŋlup ḳildi. Israilning Hudasi Pərwərdigar buyruoŋinidək, u ḫeqkimni ḳoymay, bəlki nəpəsi barlarning ḫəmmisini mutlək yoḳatti. **41** Yəxua Ḳadəx-Barneadin tartip Gazaoŋiqə boloŋan yurtlarni, xuningdək Goxənning pütkül yurtini taki Gibeonoŋiqimu ḫujum bilən aldi. **42** Bu ḳetimki uruxta Yəxua bu padixaḫlarni məoŋlup ḳilip, ularning zeminini igilidi. Qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar Israil tərəptə turup jəng ḳildi. **43** Andin Yəxua bilən barlik Israil Gilgaldiki qedirgaḫḳa yenip kəldi.

11 Əmma Ḫazorning padixaḫi Yabin bularni anglap Madonning padixaḫi Yobab bilən Ximronning padixaḫi wə Akṣafning padixaḫioŋa adəm əwətti, **2** xundakˌla ximaldiki taoŋlik rayondiki padixaḫlaroŋa, Kinnərotning jənubidiki tüzlənglik, oymanlik wə oŋərbtiki Dor egizlikidiki ḫəmmə padixaḫlaroŋa əlqi əwətti; **3** U yənə xərḳ bilən oŋərb tərəptiki Ḳanaaniylar, Amoriylar, Ḫittiylar, Pərizziylər bilən taoŋlik rayondiki Yəbusiylar wə Ḫərmon teoŋining etikidiki Mizpaḫ yurtida turuwatḳan Ḫiwiylarni ḳaḳirdi. **4** Ular, yəni padixaḫliri wə barlik ḳoxunliri qikti; ularning sani dengiz saḫilidiki ḳumdək kəp idi, ularning nuroŋun at wə jəng ḫarwiliri bar idi. **5** Bu ḫəmmə padixaḫlar bir bolup yioŋilip, Israil bilən jəng ḳilix üqün Mərom sulirining boyida qedirlarni tikti. **6** Lekin Pərwərdigar Yəxuaoŋa: — Sən ulardin ḫeq ḳorḳmioŋin; qünki Mən ətə muxu wakˌitlarda ularning ḫəmmisini Israilning aldida ḫalakətkə tapxurimən. Sən ularning atlirining pəylirini kesip, ḫarwilirini otta kəydürüwetisən, — dedi. **7** Buni anglap Yəxua bilən uning ḫəmmə jəngqiliri Mərom sulirining yenioŋa berip, ularning üstigə tuyuḳsiz qüxüp ḫujum ḳildi. **8** Pərwərdigar ularni Israilning ḳolioŋa tapxurdi; ularni urup Qong Zidon wə Misrəfot-Mayimoŋiqə, xundakˌla xərḳ tərəptiki Mizpaḫ wadisioŋiqə sürüp berip, ulardin ḫeqbirini ḳoymay ḳiliqlap eltürdi. **9** Yəxua Pərwərdigarning əzigə buyruoŋinidək ḳilip, ularning atlirining pəylirini kesip, ḫarwilirini otta kəydürüwətti. **10** Xu qaoŋda Yəxua ḳaytip berip, Ḫazorni ixoŋal ḳilip, uning padixaḫini ḳiliqlap eltürdi. Ḫazor bolsa xu dəwrlərdə axu barlik əllərning bexi idi. **11** [Israillar] xəḫər iqidə olturuxluḳ ḫəmmisini ḳiliqlap eltürüp, ḫeq nəpəs igisini ḳoymay ḫəmmisini üzül-kesil yoḳatti; Ḫazorni Yəxua otta kəydürüwətti, **12** Xu padixaḫlarning barlik paytəht xəḫərlirini elip, ularning padixaḫlirini məoŋlup ḳildi; Pərwərdigarning ḳuli boloŋan Musa buyruoŋinidək, u ularni ḳiliqlap üzül-kesil yoḳatti. **13** Lekin egizlikkə selinoŋan xəḫərlərni bolsa, Israil kəydürmidi; Yəxua ulardin pəḳət Ḫazornila kəydürüwətti. **14** Israillar bu xəḫərlərdiki oŋəniymətlərni wə qarpaylarni əzlirigə olja ḳilip aldi, lekin iqidiki ḫəmmə adəmlərni ḳiliqlap yoḳatti; ular birmu nəpəs igisini tirik ḳoymidi. **15** Pərwərdigar Əz ḳuli boloŋan Musaoŋa nemə buyruoŋan bolsa, Musamu Yəxuaoŋa xuni buyruoŋanidi wə Yəxuamu xundakˌ ḳildi. U Pərwərdigarning Musaoŋa buyruoŋinidin ḫeqnemini ḳaldurmay ḫəmmini xu boyiqə ada ḳildi. **16** Xu tərikidə Yəxua xu zeminning ḫəmmisini, yəni taoŋlik rayondiki zeminlarni, barlik jənubiy Nəgəw zeminini, barlik Goxən zeminini, oymanlikˌtiki zeminlarni, tüzlənglikˌtiki zeminlarni wə Israilning taoŋlik rayonlirini wə Xəfələḫ oymanlikini, **17** Seir dawinioŋiqə sozuloŋan Ḫalak teoŋidin taki Ḫərmon teoŋining etikidiki Liwan jiloŋisioŋa jaylaxḳan Baal-Gadḳiqə boloŋan zeminni igilidi; u ularning ḫəmmə padixaḫlirini tutup ularni ölümgə məḫkum ḳildi. **18** Xu tərikidə Yəxua bu ḫəmmə padixaḫlar bilən uzun wakˌit jəng ḳildi. **19** Gibeonda olturaḳlaxḳan Ḫiwiylardin baxḳa, ḫeqbir xəḫər Israil bilən sulḫ tüzmidi. Israil ularning ḫəmmisini jəng arḳilikˌla aldi. **20** Qünki ularning kənglining ḳattikˌ ḳilinixi, Israil bilən jəng ḳilix niyitidə boluxi Pərwərdigardin idi; buning məḳsiti, ularning üzül-kesil yoḳitilixi; yəni ularoŋa ḫeq rəḫim ḳilinmay, əksiqə Pərwərdigar Musaoŋa buyruoŋinidək ularning yoḳitilixi üqün idi. **21** U wakˌitta Yəxua kelip Anakiylaroŋa ḫujum ḳilip ularni taoŋlik rayondin, Ḫebrondin, Dəbirdin, Anabdin, Yəḫudaning ḫəmmə taoŋlik rayoni bilən Israilning ḫəmmə taoŋlik rayonidin yoḳatti; Yəxua ularni xəḫərliri bilən ḳoxup üzül-kesil yoḳatti. **22** Xuning bilən Israillarning zeminida Anakiylardin ḫeqbirimu ḳaldurulmidi; pəḳət Gaza, Gat wə Axdodta birnəqqisila ḳaldi. **23** Xu tərikidə Yəxua Pərwərdigar Musaoŋa wədə ḳiloŋandək pütkül zeminni aldi; Yəxua uni Israiloŋa ularning ḳoxun-ḳəbilisi boyiqə miras ḳilip təḳsim ḳildi. Andin zemin jəngdin aram tapti.

12 Israil Iordan dəryasining u təripidə, yəni kün qikˌix təripidə [ikki] padixaḫni eltürdi. Ular ularning zeminini, yəni Arnon dəryasidin tartip Ḫərmon taoŋlikioŋa tutaxḳan zemin bilən xərḳ tərəptiki barlik Arabaḫ tüzlənglikini igilidi. Xu [ikki] padixaḫlar bolsa: — **2** [birsi] Ḫəxbonda turuxluḳ Amoriylarning padixaḫi Sihon; u Aroər (Aroər Arnon dəryasining boyida) wə Arnon jiloŋisidiki xəḫərdin tartip, Gileadning yerimini əz iqigə aloŋan Yabbok dəryasioŋiqə (bu Ammoniylarning qegrisi idi) boloŋan yərlərdə səltənət ḳilatti; **3** u səltənət ḳiloŋan zemin yənə xərḳ tərəptiki Kinnərot dengizidin tartip Arabaḫ dengizioŋiqə, yəni Xor dengizioŋiqə sozuloŋan Arabaḫ tüzlənglikini, xundakˌla xərḳ tərəptiki Bəyt-Yəximotḳa baridioŋan yolni wə jənub təripidə Pisgaḫ teoŋining dawanlirining qetigiqə sozuloŋan zeminni əz iqigə alatti. **4** Uningdin baxḳa Israil Baxan padixaḫi Ogning zeminini aldi; u Rəfayiylar [deyilidioŋan gigantlarning] ḳaldukˌidin biri idi (ular Axtarot wə Ədrəydə turatti). **5** U Ḫərmon teoŋidiki yurtlaroŋa, Salkaḫ wə pütkül Baxan zemioŋa, yəni Gəxuriylar bilən Maakatiylarning qegrisioŋiqə, xuningdək Gileadning yerimioŋa, taki Ḫəxbonning padixaḫi Sihonning qegrisioŋiqə səltənət ḳilatti. **6** Pərwərdigarning ḳuli boloŋan Musa bilən Israillar bularoŋa ḫujum ḳilip məoŋlup ḳiloŋanidi wə Pərwərdigarning ḳuli Musa xu zeminni Rubənlərgə, Gadlaroŋa wə Manassəḫning yerim ḳəbilisigə miras ḳilip bərgənidi. **7** Təwəndikilər Yəxua bilən Israillar Iordan dəryasining oŋərb təripidə ḫujum ḳilip məoŋlup ḳiloŋan padixaḫlardur; ularning zeminliri Liwan jiloŋisidiki Baal-Gadtin tartip, Seirning dawanlirining yenidiki Ḫalak teoŋioŋiqə boloŋan zeminlardin ibarət idi. Yəxua bu zeminlarni Israilning ḳoxun-ḳəbililiri boyiqə uloroŋa miras ḳilip bərdi, **8** jümlidin taoŋlik yurtni, Xəfələḫ oymanlikini, Arabaḫ tüzlənglikini, egizliktiki dawanlarni, qəllükni wə jənubtiki Nəgəw zeminini, Ḫittiylar, Amoriylar, Ḳanaaniylar, Pərizziylər, Ḫiwiylar wə Yəbusiylarning zeminlirini bəlüp bərdi: — **9** Ularning padixaḫlirining biri Yerihoning padixaḫi, biri Bəyt-Əlning yenidiki Ayining padixaḫi, **10** biri Yerusalemning padixaḫi, biri Ḫebronning padixaḫi, **11** biri Yarmutning padixaḫi, biri Laḳixning padixaḫi, **12** biri Əglonning padixaḫi, biri Gəzərning padixaḫi, **13** biri Dəbirning padixaḫi, biri Gədərning padixaḫi, **14** biri Hormaḫning padixaḫi, biri Aradning padixaḫi, **15** biri Libnaḫning padixaḫi, biri Adullamning padixaḫi, **16** biri Makkədaḫning padixaḫi, biri Bəyt-Əlning padixaḫi, **17** biri Tappuaḫning padixaḫi, biri Ḫəfərning padixaḫi, **18** biri Afəkning padixaḫi, biri Laxaronning padixaḫi, **19** biri Madonning padixaḫi, biri Ḫazorning padixaḫi, **20** biri Ximron-Məronning padixaḫi, biri Akṣafning padixaḫi,

21 biri Taanaqning padixahi, biri Məgiddoning padixahi, **22** biri Kədəxning padixahi, biri Karməlning yenidiki Yokneamning padixahi, **23** biri Dor egizlikidiki Dorning padixahi, biri Goyimning padixahi, **24** biri Tirzahning padixahi bolup, jəmiy ottuz bir padixah idi.

13 Əmma Yəxua yaxinip, yexi heli bir yərgə berip qaloqanidi. Pərwərdigar uningoqa mundaq dedi: — «Sən əmdi kerip qalding, yexingmu qongiyip qaldi, lekin yənə igilinixi kerək boloqan nuroqun zemin bar. **2** Bu zeminlar bolsa munular: — Filistiylərning wə Gəxuriylarning barliq yurtliri, **3** yəni Misirning xərq təripidiki Xihor dəryasidin tartip, ximal təripidiki Əkron xəhirining qegraliriqiqə sozuloqan yərlər (xu yurt Qanaaniylarning zemini hesablinatti), jümlidin Gaza, Axdod, Axkelon, Gat wə Əkrondiki bəx Filistiy əmir baxquridioqan yurtlar bilən Awwiylarning jənub tərəptiki yurtliri; Zidoniylaroqa təwə boloqan Məarahdin tartip Afək bilən Amoriylarning qegrasioqiqə boloqan Qanaaniylarning barliq zemini; **5** Gəbaliylarning zemini wə barliq Liwan zemini, yəni kün qihix tərəptiki Hərmon teoqining etikidiki Baal-gadtin tartip, Hamat rayonioqa kirix eoqizioqiqə boloqan zeminlar; **6** Liwandin tartip Misrəpot-Mayimoqiqə sozuloqan taoqlikta barliq olturuwatqanlarning, yəni Zidoniylarning zemini qatarliqlardin ibarəttur. Bu zemindiki həlqning həmmisini Mən Israil aldidin qooqliwetimən. Xunga sən qoqum Mening sanga buyruqinim boyiqə buni qək taxlap Israilliqlaroqa miras qilip təqsim qilip berixing kerək. **7** Sən əmdi bu zeminlarni tokquz qəbilə bilən Manassəhning yerim qəbilisigə miras qilip bəlgin». **8** Rubənlər bilən Gadlar bolsa, [Manassəhning yerim qəbilisi] bilən birliktə Iordan dəryasining u qeti, yəni xərq təripidə Musaning ularoqa bərgən mirasioqa igə boldi; buni Pərwərdigarning quli boloqan Musa ularoqa miras qilip bərgənidi: — **9** Ularning zeminliri Arnon jiloqisining boyidiki Aroərdin tartip, jümlidin jiloqining otturisidiki xəhər wə Dibonoqiqə sozuloqan Mədəba tüzlənggliki, **10** Həxbonda səltənət qiloqan, Amoriylarning padixahi Sihonning Ammoniylarning qegrisioqiqə boloqan həmmə xəhərliri; **11** Gilead bilən Gəxuriylar wə Maakatiylarning qət yurtliri, Hərmon teoqining həmmisi wə Salkahoqiqə sozuloqan barliq Baxan zemini; **12** [gigantlar boloqan] Rəfayiylarning qalduq nəslidin boloqan Axtarot bilən Ədrəydə səltənət qiloqan Ogning Baxandiki pütkül padixahliq zeminidin ibarət idi; muxu zemindikilərni Musa məoqlup qilip, zeminlirioqa igə boldi. **13** Lekin Israillar Gəxuriylar bilən Maakatiylarni əz yurtliridin qooqliwətmidi; xunga Gəxuriylar bilən Maakatiylar bügüngiqə Israil arisida turmaqta. **14** Lekin [Musa] Lawiy qəbilisigə heq miras zeminni bərmigən; Israilning Hudasi Pərwərdigar ularoqa eytqinidək, Pərwərdigaroqa atap otta sunuloqan qurbanliqlar ularning mirasidur. **15** Musa Rubənlər qəbilisigə, jəmət-aililiri boyiqə yurtlarni miras qilip bərdi. **16** Ularning zemini bolsa Arnon jiloqisining yenidiki Aroərdin tartip, jiloqining otturisidiki xəhər wə Mədəbaning yenidiki pütkül tüzlənglik, **17** Həxbon wə uningoqa qaraxlik tüzlənggliktiki həmmə xəhərlər, Dibon, Bamot-Baal, Bəyt-Baal-Meon, **18** Yahaz, Kədəmot, Məfaat, **19** Kiriatayim, Sibmah, wə «Jiloqa teoqi»diki Zərət-Xahar, **20** Bəyt-Peor, Pisgah teoqidiki dawanlar, Bəyt-Yəximot, **21** tüzlənggliktiki barliq xəhərlər wə Həxbonda səltənət qiloqan, Amoriylarning padixahi boloqan Sihonning pütkül səltənitining zeminini əz iqigə aldi. Bu padixah wə uning bilən xu yurtta olturuxluq, [Sihonoqa] bekinoqan sərdarlar əwi, Rəkəm, Zur, Hur wə Rəba qatarlik Midiyan əmirliri bolsa Musa təripidin eltürülgənidi. **22** Xu waqitta Israillar eltürgənlər iqidə Beorning ooqli palqi Balaammu bar idi; unimu ular qiliqlap eltürgənidi. **23** Rubənlərning zeminining qegrasi Iordan dəryasining əzi idi. Rubənlərning jəmət-aililiri boyiqə ularoqa bəlüngən mirasi mana bu xəhərlər bilən kənt-qixlaqliri idi. **24** Musa yənə Gad qəbilisigə, yəni Gadlarning jəmət-aililiri boyiqə ularoqa miras bolup bərgənidi. **25** Ularning zeminliri bolsa Yaazər bilən Gileadning barliq xəhərliri, Ammoniylarning zeminining yerimi taki Rabbah aldidiki Aroərgiqə, **26** Həxbondin tartip Ramat-Mizpəh wə Bətonimoqiqə, Mahanayimdin tartip Dəbirning qegrisioqiqə, **27** jiloqioqa jaylaxqan Bəyt-Haram, Bəyt-Nimrah, Sukkot wə Zafonlar, Həxbonning padixahi Sihonning səltənitining Iordan dəryasining xərqiy qetidiki qaloqan qismi, dəryani yaqilap Kinnərət Dengizining u bexioqiqə idi. **28** Gadlarning jəmət-aililiri boyiqə ularoqa bəlüngən mirasi mana bu xəhərlər bilən kənt-qixlaqliri idi. **29** Musa Manassəhning yerim qəbilisigimu miras bərgənidi; Manassəhning yerim qəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə bu miras bolup berilgənidi: — **30** zeminliri Mahanayimdin tartip, pütkül Baxan zemini, Baxanning padixahi Ogning pütkül səltənitining zemini wə Yairning barliq yeza-kəntliri (bu yeza-kəntlər Baxanning əzigə jaylaxqan bolup, jəmiy atmix idi), **31** Gileadning yerimi bilən Baxan padixahi Ogning səltənitidiki Axtarot wə Ədrəy xəhərliri Manassəhning ooqli Makirning əwladioqa təwə qilinoqan bolup, Makirlarning yerim qismioqa jəmət-aililiri boyiqə miras qilip bolup berilgənidi. **32** Musa Iordan dəryasining xərq qetida, Yerihoning udulida, Moabning tüzlənglikliridə boloqan waqtida bəlüp bərgən miraslar mana bu zeminlar idi. **33** Lekin Musa Lawiy qəbilisigə heq miras zeminni təqdim qilmidi; Israilning Hudasi Pərwərdigar ularoqa eytqinidək, U Əzi ularning mirasidur.

14 Israillarning Qanaan zeminidin aloqan mirasliri təwəndikidək; əliazar kahin bilən Nunning ooqli Yəxua wə Israil qəbililiridiki jəmət-ailə baxlikliri muxu miraslarni ularoqa bəlüp bərgən. **2** Pərwərdigar Musaning wasitisi bilən toqquz yerim qəbilə tooqrisida buyruqinidək, ularning hərbirining ülüxi qək taxlax bilən bəlüp berildi. **3** Qünki qaloqan ikki qəbilə bilən Manassəhning yerim qəbilisining mirasini bolsa Musa Iordan dəryasining u təripidə ularoqa təqsim qiloqanidi; lekin u Lawiylaroqa ularning arisida heq miras bərmigənidi **4** (Yüsüpning əwladliri Manassəh wə Əfraim degən ikki qəbiligə bəlüngənidi. Lawiylaroqa bolsa, turuxqa bolidioqan xəhərlər bekitilip, xundaqla xu xəhərlərgə təwə yaylaqlardin qarpaylirini bakidioqan wə mal-mülüklirini orunlaxturidioqan yərlərdin baxqa ularoqa heq ülüxlərni bərmigənidi). **5** Pərwərdigar Musaoqa qandaq buyruoqan bolsa, Israillar xundaq qilip zeminni bəlüxüwaldi. **6** Yəhudalar Gilgaloqa, Yəxuaning qexioqa qəldi, Kənizziy Yəfunnəhning ooqli Kaləb Yəxuaoqa mundaq dedi: — «Pərwərdigar Əz adimi boloqan Musaoqa mən bilən sening toqrangda Qadəx-Barneada nemə degənlikini bilisənoqu; **7** Pərwərdigarning adimi Musa meni Qadəx-Barneadin zeminni qarlap kelixkə əwətkəndə, mən kirik yaxta idim; qin [etikadlik] kənglüm bilən uningoqa həwər yətküzgənidim. **8** Əmma mən bilən qikqan kerindaxlirim həlqning kənglini su qiliwətkənidi. Lekin mən bolsam pütün qəlbim bilən Pərwərdigar Hudayimoqa əgəxtim. **9** U küni Musa qəsəm qilip: — «Sən pütün qəlbing bilən Pərwərdigar Hudayingoqa əgəxkining üqün, sening putung dəssigən zemin jəzmən əbədgiqə sening bilən nəslingning mirasi bolidu» — degənidi. **10** — Mana Israil qəldə sərgərdan bolup yürgəndə, Pərwərdigar Musaoqa xu səzlərni degən künidin keyinki kirik bəx yil iqidə Əzi eytqinidək meni tirik saqlidi. Mana mən bügün səksən bəx yaxqa kirdim. **11** Mən muxu kündimu Musa meni qarlaxqa əwətkən kündikidək küqlükmən, məyli jəng qilix bolsun yaki bir yərgə berip-kelix bolsun,

mening yənila baldurkidək küq-dərmanim bardur. **12** Əmdi Pərwərdigar xu künidə wədə kiloŋan bu taoŋlik yurtni manga miras kilip bərgin; qünki u küni sənmu u yərdə Anakiylar turidioŋanlikini, xundakla qong ħam mustəħkəm xəħərlər barlikini anglidingoŋu. Lekin Pərwərdigar mən bilən billə bolsila, Pərwərdigar eytkinidək mən ularni koŋliwetimən». **13** Buni anglap Yəxua Yəfunnəħning ooŋli Kaləbkə bəht-bərikət tilap, Ħebronni uningoŋa miras kilip bərdi. **14** Xunga Ħebron taki bügüngiqə Kənizziy Yəfunnəħning ooŋli Kaləbning mirasi bolup turmakta; qünki u pütün kəlbi bilən Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa əgəxkən **15** (ilgiri Ħebron bolsa Kiriat-Arba dəp atilatti. Arba degan adəm Anakiylar arisida əng dangki qikkan adəm idi). Xundak kilip zemin jəngdin aram tapti.

15 Yəħudalar kəbilisining mirasi bolsa jəmət-aililiri boyiqə qək taxlinip erixkən zemin bolup, jənubiy tərəpning uqi Edomning qegrisioŋa wə Zin qəligə tutaxti; **2** jənubiy qegrisi «Xor dengizi»ning ayioŋidin, yəni jənubiy tərəpkə qokqiyip qikkan koltuktin baxlinip, **3** «Serik Exək dawini»ning jənub təripidin ətüp, Zinoŋa tutaxti; andin Kadəx-Barneaning jənubini yakilap Ħəzroноŋa ətüp, Addaroŋa berip, Karkaaħka burulup, **4** Azmonoŋa ətüp Misir ekini bilən qikip, uqi dengizoŋa takixatti. Bu ularning jənubiy qegrisi idi. **5** Xərkiy qegrisi bolsa Xor dengizidin Iordan dəryasining dengizoŋa kuyulidioŋan eoŋizioŋiqə idi; ximaliy qegrisi bolsa dengizning Iordan dəryasining dengizoŋa kuyulidioŋan eoŋizidin baxlinip, **6** andin Bəyt-Ħoglaħoŋa berip, Bəyt-Arabaħning ximalidin ətüp, Rubənning ooŋli Boħanning texining kəxioŋiqə idi; **7** andin qegra Akor jiloŋisidin Dəbirgə karap ətüp, u yərdin ximal təripigə burulup, jiloŋining jənub təripidiki Adummimoŋa qikidioŋan dawanning udulidiki Gilgaloŋa yetip berip, andin Ən-Xəməx suliridin ətüp, Ən-Rogəl bulikioŋa tutixatti; **8** u yərdin «Bən-Ħinnomning jiloŋisi»oŋa qikip, Yəbusiylar egizlikidin, yəni Yerusalemning jənub təripidiki dawandin ətüp, andin Ħinnom jiloŋisining aldioŋa, yəni oŋərb tərəpkə, Rəfayiylarning jiloŋisining ximaliy bexidiki taoŋning qokkisioŋa qikti; **9** qegra bu taoŋning qokkisidin Nəftoaħ süyining bulikioŋa berip, andin Əfron teoŋidiki xəħərlirining yeni bilən qikip, u yərdin Baalaħ (yəni Kiriat-Yearim)oŋa yetip berip, **10** andin Baalaħtin ətüp, oŋərb təripigə kayrilip Seir teoŋioŋa berip, Yearim teoŋi (yəni Kesalon)ning ximaliy baoŋridin ətüp, Bəyt-Xəməxkə qüxüp, Timnaħtin ətti; **11** andin ximaloŋa karap Əkronning dawini bilən qikip Xikronoŋa ətüp, Baalaħ teoŋining yenioŋa tutixip, Yabnəəlgə yetip, andin uqi dengizoŋa takaxkanidi. **12** Oŋərb təripidiki qegrisi bolsa dengiz boyliri idi. Yəħudalarning jəmət-aililiri boyiqə uloroŋa tohtitiloŋan tət təripidiki qegra mana xu idi. **13** Yəfunnəħning ooŋli Kaləbgə bolsa, Pərwərdigarning Yəxuaoŋa bərgən əmri boyiqə, uningoŋa Yəħudalarning arisida bir ülüx, yəni Anakning atisi Arbaning xəħiri boloŋan Ħebron ata kilindi. **14** Kaləb xu yərdin Xexay, Ahiman wə Talmay degən üq Anakiyni koŋliwətti; ular üqi Anakning əwladi idi. **15** Andin xu yərdin qikip, Dəbirdə turuwatkanloroŋa ħujum kildi (ilgiri Dəbirning nami Kiriat-Səfər idi). **16** Kaləb: — Kimki Kiriat-Səfərgə ħujum kilip uni alsa, uningoŋa kizim Aksaħni hotunlukka berimən, degənidi. **17** Kaləbning ukisi Kenazning ooŋli Otniyəl uni ixoŋal kildi, Kaləb uningoŋa kizi Aksaħni hotunlukka bərdi. **18** Xundak boldiki, kiz yatlik bolup uning kexioŋa barar qaoŋda, erini atisidin bir parqə yər soraxka ündidi. Aksaħ exəktin qüxüxigə Kaləb uningdin: — Sening nemə təliping bar? — dəp soridi. **19** U jawab berip: — Meni alaħidə bir bərikətligəysən; sən manga Nəgəwdin [kaoŋjirak] yər bərgənikənsən, manga birnəqqə bulaknimu bərgəysən, — dedi. Xuni dewidi, Kaləb uningoŋa üstün bulaklar bilən astin bulaklarni bərdi. **20** Təwəndikilər Yəħuda kəbilisigə ularning jəmət-aililiri boyiqə təgkən miras ülüxlərdur: — **21** Yəħuda kəbilisining əng jənubioŋa jaylaxkan, Edom qegrisi tərəptiki xəħərlər: — Kabzəəl, Edər, Yagur, **22** Kinaħ, Dimonaħ, Adadaħ, **23** Kədəx, Ħazor, Yitnan, **24** Zif, Tələm, Bealot, **25** Ħazor-ħadattaħ, Keriot-Ħəzron (yəni Ħazor), **26** Amam, Sema, Moladaħ, **27** Ħazar-Gaddaħ, Ħəxmon, Bəyt-Pələt, **28** Ħazar-Xual, Bəər-Xeba, Biziotiya, **29** Baalaħ, Ijim, Ezəm, **30** Əltolad, Kesil, Hormaħ, **31** Ziklag, Madmannaħ, Sansannaħ, **32** Libaot, Xilhim, Ayin wə Rimmon katarliklar jəmiy yigirmə tokkuz xəħər wə uloroŋa karaxlik kənt-kixlaklar idi. **33** Xəfələħ oymanlikidiki xəħərlər bolsa Əxtaol, Zoreaħ, Axnaħ, **34** Zanoaħ, Ən-Gannim, Tappuaħ, Ənam, **35** Yarmut, Adullam, Sokoħ, Azikaħ, **36** Xaarayim, Aditaim, Gədəraħ wə Gədərotaim bolup, jəmiy on tət xəħər wə uloroŋa karaxlik kənt-kixlaklar idi. **37** Bulardin baxka yənə Zinan, Ħadaxaħ, Migdal-Gad, **38** Dilean, Mizpaħ, Yokteəl, **39** Lakix, Bozkat, Əglon, **40** Kabbon, Lahmas, Kitlix, **41** Gədərot, Bəyt-Dagon, Naamaħ wə Makkədaħ bolup, jəmiy on altə xəħər wə uloroŋa karaxlik kənt-kixlaklar idi. **42** Buningdin baxka yənə Libnaħ, Etər, Axan, **43** Yəftaħ, Axnaħ, Nəzib, **44** Keilaħ, Akzib wə Marəxaħ bolup, jəmiy tokkuz xəħər wə yənə uloroŋa karaxlik kənt-kixlaklarmu bar idi; **45** yənə Əkron bilən uningoŋa karaxlik yeza-kəntlər, **46** xundakla Əkronning oŋərb təripidin tartip Axdodning yenidiki ħəmmə xəħərlər bilən ularning kənt-kixlakliri koxulup, **47** Axdod wə uningoŋa karaxlik yezilar wə kənt-kixlaklar, Gaza xəħiri wə xundakla Misir ekinioŋiqə wə Uluoŋ Dengizning kiroŋikioŋiqə, uningoŋa karaxlik yezilar wə kənt-kixlaklar bar idi. **48** Taoŋlik rayondiki xəħərlər: — Xamir, Yattir, Sokoħ, **49** Dannaħ, Kiriat-Sannaħ (yəni Dəbir), **50** Anab, Əxtəmoħ, Anim, **51** Goxən, Ħolon wə Giloħ bolup, jəmiy on bir xəħər wə uloroŋa karaxlik kənt-kixlaklar idi. **52** Buningdin baxka yənə Arab, Dumaħ, Exan, **53** Yanim, Bəyt-Tappuaħ, Afikaħ, **54** Humtaħ, Kiriat-Arba (yəni Ħebron) wə Zior bolup, jəmiy tokkuz xəħər wə uloroŋa karaxlik kənt-kixlaklar bar idi. **55** Buningdin baxka yənə Maon, Karməl, Zif, Yuttaħ, **56** Yizrəəl, Yokdeam, Zanoaħ, **57** Kayin, Gibeaħ wə Timnaħ bolup, jəmiy on xəħər wə uloroŋa karaxlik kənt-kixlaklar bar idi. **58** Buningdin baxka yənə Ħalhul, Bəyt-Zur, Gədor, **59** Maarat, Bəyt-Anot wə Əltəkon bolup, jəmiy altə xəħər wə uloroŋa karaxlik kənt-kixlaklar bar idi. **60** Buningdin baxka yənə Kiriat-Baal (yəni Kiriat-Yearim) wə Rabbaħ degən ikki xəħər wə uloroŋa karaxlik kənt-kixlaklar bar idi. **61** Qəldiki xəħərlər bolsa: — Bəyt-Arabaħ, Middin, Səkakaħ, **62** Nibxan, «Xor Xəħiri» wə Ən-Gədi, jəmiy altə xəħər wə uloroŋa karaxlik kənt-kixlaklar idi. **63** Lekin Yerusalemda olturukluk Yəbusiylarni bolsa Yəħudalar koŋliwetəlmigən; xunga ta bügüngiqə Yəbusiylar Yəħudalar bilən Yerusalemda billə turmakta.

16 Yüsüpning əwladliriŋa qək taxlinip qikkan miras zemin bolsa Yerihooŋa tutax boloŋan Iordan dəryasidin tartip, Yerihoning xərk təripidiki kəllərgiqə boloŋan yurtlar wə Yerihodin qikip, qəldin ətüp Bəyt-Əlning taoŋlik rayonioŋa sozuloŋan yurtlar idi. **2** Qegrisi Bəyt-Əldin tartip Luzoŋa, andin Arkiylarning qegrisidiki Atarotka yetip, **3** andin oŋərb təripigə berip, Yaflətiylərning qegrisioŋa tutixup, Astin Bəyt-Ħoronning qetigə qüxüp, Gəzərgə berip dengizda ahirlixatti. **4** Yüsüpning əwladliri, yəni Manassəħ bilən Əfraimlar erixkən miras ülüxi mana xu idi. **5** Əfraimlarning jəmət-ailiri boyiqə aloŋan zeminining qegrisi təwəndikidək: — miras zeminning xərk tərəptiki qegrisi Atarot-Addardin tartip üstün Bəyt-Ħoronoŋiqə yetip, **6** andin dengizoŋa berip ximaloŋa karap Mikmitatka qikti;

andin yənə xərk təripidiki Taanat-Xiloḫka ḳayrilip, uningdin ətüp xərk tərəpkə ḳarap Yanoaḫka, **7** Yanoaḫdin qüxüp Atarot bilən Naaratḳa yetip, Yerihooɣa tutixip Iordan dəryasiɵa qikti. **8** Qegra Tappuaḫdin oɣərb tərəpkə qikip Kanaḫ ekiniɵiqə berip, dengizoɣa yetip ayaoɣlaxti. Əfraimning ḳəbilisigə, yəni ularning jəmət-aililiriɣə təgkən miras ülüxi xu idi. **9** Buningdin baxḳa Əfraimlar üqün Manassəḫning mirasining otturisida birnəqqə xəḫərlər ayriloɣanidi; bu ayriloɣan xəḫərlərning ḫəmmisi ḳaraxlik kənt-ḳixlakliri bilən ḳoxuloɣanidi. **10** Əmma [Əfraimlar] Gəzərdə olturuxluḳ Ḳanaaniylarni ḳooɣliwətmigənidi; xunga Ḳanaaniylar ta bügüngiqə Əfraimning arisida turup, məhsus ḫaxarqi mədikarlar bolup turmaḳta.

17 Manassəḫ Yüsüpning tunji ooɣli boloɣaqḳa, uning ḳəbilisigimu qək taxlinip miras berilgən. Manassəḫning tunji ooɣli Makirning [əwladliri] (Makir Gileadning atisi idi) batur palwan boloɣaqḳa, ularoɣa Gilead bilən Baxan miras ḳilip berildi. **2** Manassəḫning ḳaloɣan əwladlirimu, jümlidin Abiezərlər, Ḫələklər, Asriəllər, Xəkəmlər, Ḫəfərlər bilən Xemidalar əz jəmət-aililiri boyiqə miras ülüxini aldi. Bular bolsa Yüsüpning ooɣli Manassəḫning ər jəmət aililiri idi. **3** Əmdi Manassəḫning qəwrisi, Makirning əwrisi, Gileadning nəwrisi, Ḫəfərning ooɣli Zəlofiḫadning ooɣul pərzəntliri yoḳ bolup, pəḳət ḳizlirila bar idi. Uning ḳizlirining isimliri Maḫlaḫ, Noaḫ, Ḫoglaḫ, Milkaḫ wə Tirzaḫ idi. **4** Ular kaḫin əliazar bilən Nunning ooɣli Yəxua wə əmirlərning ḳexiɵa berip ularoɣa: — Pərwərdigar Musaoɣa biz tooɣruluḳ ḳerindaxlirimiz ḳatarida miras berixkə əmr ḳiloɣanidi, dedi. Xuni dewidi, [Yəxua] Pərwərdigarning əmri boyiqə ularning atisining ḳerindaxliri ḳatarida ularoɣa miras bərdi. **5** Buning bilən Iordan dəryasining u təripidiki Gilead bilən Baxan zeminliridin baxḳa, Manassəḫkə yənə on ülüx yər berildi. **6** Qünki Manassəḫning ḳizliri uning ooɣullirining ḳatarida miraskə igə boloɣanidi; Gilead zemini Manassəḫning ḳaloɣan əwladliriɵa təgkənidi. **7** Manassəḫning zeminining qegrisi bolsa Axirdin tartip Xəkəmning utturidiki Mikmitatḳa berip, andin jənub təripigə ḳayrilip, Ən-Tappuaḫda turoɣuqilarning jayiɵiqə tutixatti. **8** Qünki Tappuaḫning zemini bolsa Manassəḫgə təgkənidi; lekin Manassəḫning qegrisidiki Tappuaḫ xəḫiri Əfraimoɣa təwə idi. **9** Qegrisi u yərdin Kanaḫ ekiniɵa qüxüp, jiloɣining jənub təripi bilən qikti. U yərdiki xəḫərlər bolsa Manassəḫning xəḫərlirining arisida bolsimu, Əfraimoɣa təgdi. Manassəḫning qegrisi jiloɣining ximal təripi bilən berip dengizoɣa yetip ahirlixatti. **10** Jiloɣining jənub təripidiki zemin Əfraimoɣa, ximal təripidiki zemin Manassəḫkə təwə idi; oɣərb təripining qegrisi dengiz idi. Ularning zemini ximal təripidə Axirning ülüxigiqə yetip, xərk təripi Issakarning ülüxigə tutaxḳanidi. **11** Manassəḫkimu Issakar bilən Axirning ülüxliri iqidin Bəyt-Xean wə uningoɣa ḳaraxlik kəntlər, Ibleam bilən uningoɣa ḳaraxlik kəntlər, Dor aḫalisi bilən Doroɣa ḳaraxlik kəntlər, Ən-Dor aḫalisi bilən Ən-Doroɣa ḳaraxlik kəntlər, Taanaḳ aḫalisi bilən Taanaḳḳa ḳaraxlik kəntlər wə Megiddo aḫalisi bilən Megiddooɣa ḳaraxlik kəntlər, yəni «Üq Egizlik» degən yurt təgdi. **12** Lekin Manassəḫ bu xəḫərdikilərni ḳooɣliwitəlmidi; Ḳanaaniylar xu yurtlarda turuwerixkə niyət baoɣloɣanidi. **13** Israillar baroɣanseri küqəygəqkə Ḳanaaniylarni əzlirigə ḫaxarqi ḳilip bekindurdi, lekin ularni əz yərliridin mutləḳ ḳooɣliwetəlmidi. **14** Yüsüplər bolsa Yəxuaoɣa: — Bizlər Pərwərdigar ḫaziroɣiqə xundaḳ bərikətləp kəlgən, qong bir həlḳ tursaḳ, sən nemixkə qək taxlax bilən bizgə pəḳət bir ülüx miras, bir parqə yərla bərding? — dedi. **15** Yəxua ularoɣa jawab berip: — Əgər silər qong bir həlḳ bolsanglar, Əfraimning taoɣlik yurti silərgə tar kəlgən bolsa, ormanoɣa berip u yərdiki Pərizziylər bilən [gigant] Rəfayiylar yurtida dərəhlərni kesip, əzünglar üqün bir jayni qikiriwelinglar, dedi. **16** Lekin Yüsüplər: — Taoɣlik yurt bizgə yətməydu; xuning bilən bir wakitta jiloɣida turuwatḳanlar, məyli Bəyt-Xeanda wə uningoɣa ḳaraxlik kəntlərdə bolsun yaki Yizrəəl jiloɣisida turuwatḳan Ḳanaaniylar bolsun, ḫəmmisining təmürdin jəng ḫarwiliri bar ikən, dedi. **17** Xundaḳ dewidi, Yəxua Yüsüp jəməti boloɣan Əfraim bilən Manassəḫgə səz ḳilip: — Silər dərwəḳə qong bir həlḳsilər wə zor küqünglar bardur; xunga silərgə pəḳət bir ülüxla miras berilsə bolmaydu; **18** axu pütkül taoɣlik yurtmu silərgə berilidu; gərqə u ormanlik bolsimu, silər uni kesip boxitisilər wə uning ətraplirioɣimu igə bolisilər; Ḳanaaniylarning təmür jəng ḫarwiliri bar, xundaḳla küqlük bolsimu, silər ularni ḫəydəp qikiriwitələysilər, — dedi.

18 Pütkül Israillar jamaiti Xiloḫka yioɣilip, u yərdə ibadət qediri tikti. Gərqə zemin ularning aldida boysunduruloɣan bolsimu, **2** lekin Israillar arisida əz miras ülüxi tehi təḳsim ḳilinmioɣan yəttə ḳəbilə ḳaloɣanidi. **3** Xunga Yəxua Israillaroɣa mundaḳ dedi: — «Ata-bowiliringlarning Hudasi Pərwərdigar silərgə bərgən bu zeminni ḳolunglaroɣa elixkə susluḳ ḳilip ḳaqanoɣiqə kəynigə sürisilər? **4** Silər əzünglar üqün ḫər ḳəbilidin üq adəmni tallanglar; mən ularni ḳozoɣilip bu pütkül zeminni aylinip qikip, uni ḫərbir ḳəbilə əz miras ülüxigə muwapiḳ sizip-hatiriləxkə, andin ḳeximoɣa yenip kelixkə əwətimən. **5** Ular zeminni yəttə ülüxkə bəlsun; lekin Yəḫuda ḳəbilisi bolsa jənubtiki əz ülüx zeminida turiwərsun, Yüsüpning jəmətimu ximal tərəptiki əz ülüx zeminida turiwərsun. **6** Silər zeminni yəttə ülüxkə bəlüp, pasilini hatiriləp sizip yenimoɣa kelinglar; andin mən Pərwərdigar Hudayimizning aldida bu yərdə silər üqün qək taxlaymən. **7** Əmma Lawiylarning bolsa, aranglarda ülüxi bolmaydu, qünki Pərwərdigarning kaḫinliki ularning mirasidur. Gad bilən Rubən wə Manassəḫ yerim ḳəbilisi bolsa Iordan dəryasining u ḳeti, xərk təripidə Pərwərdigarning ḳuli boloɣan Musa ularoɣa miras ḳilip bərgən yərlərni alliḳaqan aloɣandur». **8** [Zeminni hatiriləxkə bekitkən] kixilər ḳozoɣilip yoloɣa qikḳanda, Yəxua ularoɣa ḳattik jekiləp: — Silər berip zeminni aylinip, uni sizip-hatiriləp mening ḳeximoɣa yenip kelinglar; andin mən muxu yərdə, Xiloḫning əzidə Pərwərdigarning aldida silər üqün qək taxlaymən, dedi. **9** Xundaḳ dewidi, bu adəmlər berip zeminni aylinip, uni sizip-hatiriləp, xəḫərlər boyiqə yəttə ülüxkə bəlüp, hatirigə sizip, Xiloḫdiki qedirgaḫḳa, Yəxuaning ḳexioɣa yenip kəldi. **10** Andin Yəxua Xiloḫda Pərwərdigarning aldida ular üqün qək taxlidi wə xu yərdə ḳəbilə-jəməti boyiqə zeminni Israillaroɣa təḳsim ḳilip bərdi. **11** Binyaminlar ḳəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə qək tartildi; ular qək arḳilik erixkən zemin Yəḫudalar bilən Yüsüplərning zemini otturisidiki yurt boldi. **12** Ularning ximaliy qegrisi Iordan dəryasidin baxlap, Yerihoning ximal təripidiki dawanni yandap, oɣərb təripigə ḳarap taoɣlik yurtḳa qikip wə Bəyt-Awənning qəligə tutixatti; **13** andin Luzoɣa qikip, luz, yəni Bəyt-Əlning jənub təripini yandap ətüp, astin Bəyt-Ḫoronning jənubidiki taoɣḳa yekin Atarot-Addaroɣa qüxti; **14** qegra xu yərdin ətüp oɣərbtin jənubḳa ḳayrilip, Bəyt-Ḫoronning jənubining udulidiki taoɣdin Yəḫudalarning xəḫərliridin biri boloɣan Kiriat-Baal (yəni Kiriat-Yearim)oɣa tutaxti. Bu oɣərb tərəpning qegrisi idi. **15** Jənub tərəpning qegrisi Kiriat-Yearimning qetidin baxlap oɣərb təripigə mengip, Nəftoaḫtiki su mənbəsigə tutaxti; **16** qegra andin Rəfayiylarning jiloɣisining ximal təripigə jaylaxḳan Bən-Ḫinnomning jiloɣisining udulidiki taoɣning bexioɣa qüxüp, andin Ḫinnomning jiloɣisi bilən yənə qüxüp, Yəbusiylarning egizlikining jənub təripi bilən mengip,

andin Ən-Rogəl bulikioŋa yətti; **17** andin ximal təripigə kayrilip Ən-Xəməx bulikidin ətüp, Adullam dawinining udulidiki Gəlilotkə berip, Rubənning ooŋli Boḥanning texioŋa qüxüp, **18** wə Arabaḥ tüzlənglikining ximal təripidiki egizliktin ətüp, Arabaḥ tüzlənglikigə qüxti. **19** Andin qegra ximal təripigə qikip Bəyt-Ḥoglaḥning dawinioŋa tutixip, Iordan dəryasining jənubiy eoŋizida, yəni Xor dengizining ximaliy koltukida ahirlaxti. Bu jənub tərəpning qegrisi idi. **20** Xərk qegrisi bolsa Iordan dəryasining əzi idi. Bu Binyaminlarning ülüxi bolup, ularoŋa jəmət-ailiri boyiqə tohtitiloŋan miras zeminining qegrisi xu idi. **21** Binyaminlar kəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə təgkən xəḥərlər bolsa təwəndikilərdur: — Yeriho, Bəyt-Ḥoglaḥ, Emək-Kəziz, **22** Bəyt-Arabaḥ, Zəmarayim, Bəyt-əl, **23** Awwim, Paraḥ, Ofraḥ, **24** Kəfar-Ḥaamonay, Ofni wə Geba bolup, jəmiy on ikki xəḥər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklar idi; **25** Buningdin baxka Gibeon, Ramaḥ, Bəərot, **26** Mizpaḥ, Kəfiraḥ, Mozaḥ, **27** Rəkəm, Irpəəl, Taralaḥ, **28** Zəlaḥ, Ḥa-əlәf, Yəbusi (yəni Yerusalem), Gibeaḥ wə Kiriat bolup, jəmiy on tət xəḥər wə uningoŋa karaxlik kənt-kixlaklarmu bar idi. Bu bolsa Binyaminlarning miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoŋa berilgənidi.

19 Ikkinqi qək Ximeonoŋa qikti, yəni Ximeonlar kəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; ularning mirasi bolsa Yəḥudalarning miras ülüxining arisida idi. **2** Ularning erixkən mirasi iqidə Bəər-Xeba, Xeba, Moladaḥ, **3** Ḥazar-Xual, Balaḥ, Ezəm, **4** əltolad, Bitul, Hormaḥ, **5** Ziklag, Bəyt-Markabot, Ḥazar-Susaḥ, **6** Bəyt-Libaot wə Xaruḥən bolup, jəmiy on üq xəḥər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklar idi. **7** Buningdin baxka yənə Ayin, Rimmon, Etər, Axan bolup, jəmiy tət xəḥər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklar **8** Ḥəmdə jənub tərəptiki Baalat-Bəər (yəni jənubdiki Ramaḥ)oŋiqə boloŋan bu [tət] xəḥərning ətrapidiki həmmə kənt-kixlaklarmu bar idi. Bular Ximeonlar kəbilisining ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə erixkən mirasi idi. **9** Ximeonlarning miras ülüxi Yəḥudalarning ülüxining iqidin elip berildi; qunki Yəḥudalarning miras ülüxi əzlirigə kəplük kiloŋanidi, xunga Ximeonlarning miras ülüxi ularning miras ülüxining iqidin berildi. **10** Üqinqi qək Zəbulunlar kəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; ularning miras qegrisi Saridka baratti, **11** qegrisi oŋərb tərəptə Marealaḥka berip Dabbəxətkə yetip Yokneamning udulidiki ekinoŋa tutixatti; **12** U Saridtin xərk təripigə kayrilip, kün qikixka burulup Kislot-Tabor yurtioŋa tutixip, Dabiratka ətüp, Yafiyaoŋa bardi; **13** andin xu yərdin u xərk təripigə kün qikixka [yənə] burulup, Gat-Ḥəfər wə ət-Kazinoŋa kelip Neaḥka sozuloŋan Rimmon yurtioŋa yetip bardi. **14** Andin u yərdin ximal tərəpkə kayrilip, Ḥannatonoŋa yetip berip, Yiftaḥ-Əlning jiloŋisida ahirlaxti. **15** Ularning ülüxi yənə Kattat, Naḥalal, Ximron, Yidalaḥ wə Bəyt-Ləḥəmnimu orap, jəmiy on ikki xəḥər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklarnimu əz iqigə alatti. **16** Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklar Zəbulunlarning miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoŋa berilgənidi. **17** Tətinqi qək Issakaroŋa qikti, yəni Issakarlar kəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; **18** ularoŋa berilgən yurtlar Yizrəəlgiqə bolup, Kəsullot, Xunəm, **19** Ḥafarayim, Xion, Anaḥarat, **20** Rabbit, Kixion, Ebəz, **21** Rəmət, Ən-Gannim, Ən-Ḥaddaḥ wə Bəyt-Pazzəzni əz iqigə aldi; **22** andin qegrisi Tabor, Xaḥazimaḥ wə Bəyt-Xəməxkə yetip, Iordan dəryasida ahirlaxti; ularning ülüxi jəmiy on altə xəḥər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklar idi. **23** Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklar Issakarlarning miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoŋa berilgənidi. **24** Bəxinqi qək Axirlar kəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; **25** ularning zemini Ḥəlkat, Ḥali, Bətən, Akṣaf, **26** Allammələk, Amead wə Mixalni əz iqigə aldi; qegrisi oŋərb tərəptə Karməl bilən Xihor-Libnatka tutixip, **27** andin xərk tərəpkə kayrilip Bəyt-Dagonoŋa berip, Zəbulun [zemini] bilən Yiftaḥ-əl jiloŋisining ximal təripidin ətüp, Bəyt-Emək bilən Neiəlgə yetip berip Kabulning ximal təripigə qikti; **28** Ebron, Rəḥob, Ḥammon wə Kanaḥni əz iqigə elip Qong Zidonoŋa yetip bardi. **29** andin qegrisi Ramaḥ təripigə kayrilip, Tur degən mustəḥkəm xəḥirgə berip, Hosaḥka kayrilip, Akzib bilən Ḥəbəlgə tutax boloŋan dengizda ahirlaxti; **30** zemini Ummaḥ, Afək wə Rəḥobnimu əz iqigə aloŋan; jəmiy yigirmə ikki xəḥər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklarni əz iqigə aloŋanidi. **31** Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklar Axirlarning miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoŋa berilgənidi. **32** Altinqi qək Naftalioŋa qikti, yəni Naftalilar kəbilisigə jəmət-aililiri boyiqə tartildi; **33** ularning qegrisi bolsa Ḥələftin qikip, Zaanannimdiki dub dərihidin ətüp, Adami-Nəkəb wə Yabnəəldin qikip, Lakkumoŋa yetip Iordan dəryasioŋa berip ahirlaxti. **34** Andin oŋərb tərəpkə kayrilip Aznot-Taboroŋa berip, xu yərdin Ḥukkokka qikip, jənubta Zəbulunning ülüx zeminiona tutixip, ximalda Axirning ülüx zeminiona yetip, kün qikix təripidə Iordan dəryasining yenida, Yəḥudaning ülüx zeminiona ulaxti. **35** Naftalining mustəḥkəm xəḥərliri Ziddim, Zər, Ḥammat, Rakkat, Kinnərət, **36** Adamaḥ, Ramaḥ, Ḥazor, **37** Kədəx, Ədrəy, Ən-Ḥazor, **38** Yiron, Migdal-əl, Ḥorəm, Bəyt-Anat wə Bəyt-Xəməxlər bolup, jəmiy on tokkuz xəḥər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklar idi. **39** Bu bolsa, yəni bu xəḥərlər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklar Naftalilar kəbilisining miras ülüxi bolup, jəmət-aililiri boyiqə ularoŋa berilgənidi. **40** Yəttinqi qək Danlarning kəbilisigə qikti; u ularning jəmət-aililiri boyiqə tartildi. **41** Ularning miras zemini bolsa Zoreaḥ, Əxtaol, Ir-Xəməx, **42** Xaalabbin, Ayjalon, Yitlaḥ, **43** Elon, Timnataḥ, Əkron, **44** əl-təkəḥ, Gibbeton, Baalat, **45** Yəḥud, Bənə-Barak, Gat-Rimmon, **46** Mə-Yarkon, Rakkon wə Yafoning udulidiki yurtni əz iqigə aldi. **47** Lekin Danlarning zemini əz kolidin kətkən boloŋaqka, Danlar qikip Ləxəmgə ḥujum kilip uni ixoŋal kildi; aḥalisini kiliqlap yokitip, u yərni əzining kilip makanlaxti; andin ular Ləxəmgə atisi Danning ismini koyup, uni Dan dəp atidi. **48** Mana bular, yəni bu xəḥərlər wə ularoŋa karaxlik kənt-kixlaklar Danlar kəbilisigə, ularning jəmət-aililiri boyiqə miras kilip berilgənidi. **49** Bu tərikidə [Israillar] zeminni qegra-qegra boyiqə bəlüp boldi; andin ular Nunning ooŋli Yəxuaoŋa əz arisidin miras bəlüp bərdi. **50** Pərwərdigarning buyruki boyiqə Yəxua tiliginidək uningoŋa Əfraim taoŋlik yurtidiki Timnat-Serah degən xəḥərni bərdi; buning bilən u xəḥərni kurup qikip, uningda turdi. **51** Mana bular əliazar kahin bilən Nunning ooŋli Yəxua wə Israilning kəbilə-jəmətlirining kattabaxliri bir bolup Xiloḥda, jamaət qedirining dərwazisining aldida turup, Pərwərdigarning aldida qək taxlap bəlüp təksim kiloŋan miraslardur. Bu tərikidə ular zeminning təksimatini tügətti.

20 Pərwərdigar Yəxuaoŋa səz kilip mundak dedi: — **2** Sən Israillaroŋa mundak degin: — «Əzüm Musaning wasitisi bilən silərgə buyruoŋandək, əzünglar üqün «panaḥlik xəḥərlər»ni tallap bekitinglar; **3** bilməy, tasadipiyliktin adəm urup əltürüp koyoŋan hərkandak kixi u xəḥərlərgə kəqip kətsun. Buning bilən bu xəḥərlər silərgə kan intikamini aloŋuqidin panaḥgaḥ bolidu. **4** [Adəmni xundak əltürgən] kixi bu xəḥərlərning birigə kəqip berip, xəḥərning kowukioŋa kelip, xu yərdə xəḥərning akṣakallirioŋa əz əḥwalini eytsun; ular uni əzigə kobul kilip xəḥərgə kirgüzüp, uning əzliri bilən billə turuxioŋa uningoŋa jay bərsun. **5** Əmdi kan kisasini aloŋuqi uni kooŋlap kəlsə, ular adəm əltürgən kixini kisaskarning

qolioƞa tapxurup bərmisun; qünki xu kixining burundin əz qoxnisioƞa heq əq-adawiti bolmioƞan, bəlki tasadipiy urup əltürüp qoyoƞan. **6** [Adəm əltürgən] kixi jamaət aldida sorak qilinoƞuqə xu xəhərdə tursun; andin xu wakittiki bax kahin əlüp kətkəndə, u xu xəhərdin ayrilip, əz xəhirigə, yəni qeqip qikkan xəhərdiki əyigə yenip kəlsun. **7** Xuning bilən ular Naftali taoƞlik yurtidiki Kədəxni, Əfraimning taoƞlik yurtidiki Xəkəmni wə Yəhudaning taoƞlik yurtidiki Kiriat-Arba, yəni Hebronni, **8** Yerihoning xərk təripidiki, Iordan dəryasining u ketidiki Rubən qəbilisining zeminidin tüzlənglikning qəlidiki Bəzərni, Gad qəbilisining zeminidin Gileadtiki Ramotni wə Manassəh qəbilisining zeminidin Baxandiki Golanni tallap bekitti. **9** Mana bu xəhərlər barlik Israillar wə ularning arisida turuwatkan musapirlar üqün panahgah boluxka bekitilgən xəhərlərdur; kimki bilməy, tasadipiliktin adəm əltürgən bolsa, uning jamaət aldida sorak kilinixidin burun, kan kisaskarning kolida əlməsliki üqün xu xəhərlərgə qeqip ketixkə bu xəhərlər bekitilgən.

21 U wakitta Lawiy jəmətlirining kattiwaxliri kahin əliazar, Nunning ooƞli Yəxua wə Israil qəbililirining kattiwaxlirining kexioƞa berip, **2** Kanaan zeminidiki Xiloƞda ularoƞa: — Musaning wasitisi arkilik Pərwərdigar biz tooƞuluk: «Ularoƞa turuxka xəhərlərni, malliri üqün yaylaklarni koxup bərgin», dəp eytkan, dedi. **3** Xuni dewidi, Israillar Pərwərdigarning əmri boyiqə əz miras ülüxliridin munu xəhərlər bilən yaylaklarni koxup Lawiylaroƞa bərdi: — **4** birinqi taxlanoƞan qək Kohat jəmətlirigə qikti; qək taxlinip, Lawiylar iqidiki kahin Harunning əwladlirioƞa Yəhuda qəbilisi, Ximeon qəbilisi wə Binyamin qəbilisining zeminliridin on üq xəhər bekitildi; **5** Andin Kohatning kaloƞan əwladlirioƞa qək taxlinip, Əfraim qəbilə-jəmətlirining zeminidin, Dan qəbilisining zeminidin wə Manassəh yerim qəbilisining zeminliridin on xəhər bekitildi. **6** Gərxonning əwladlirioƞa qək taxlinip, Issakar qəbilə-jəmətlirining zeminidin, Axir qəbilisining zeminidin, Naftali qəbilisining zeminidin wə Manassəhning yənə bir yerim qəbilisining zeminidin on üq xəhər bekitildi. **7** Mərarining əwladlirioƞa, jəmət-aililiri boyiqə qək taxlinip, Rubən qəbilisining zeminidin, Gad qəbilisining zeminidin wə Zəbulun qəbilisining zeminidin on ikki xəhər bekitildi. **8** Bu tərikidə Pərwərdigar Musaning wasitisi bilən buyruƞinidək Israillar qək taxlap bu xəhərlər bilən yaylaklirini koxup, Lawiylaroƞa bərdi. **9** Ular Yəhudaning qəbilisi bilən Ximeonning qəbilisining zeminidin təwəndə tizimlanoƞan munu xəhərlərni bərdi: — **10** (qək taxlanoƞanda, Lawiylarning nəsli boloƞan Kohatlar jəmətidiki Harunning əwladlirioƞa birinqi qək qikkaqka munu xəhərlər berildi): — **11** ularoƞa Yəhudaning taoƞlik rayonidiki Kiriat-Arba (Arba Anakning atisi idi), yəni Hebron bilən ətrapidiki yaylaklarni koxup bərdi. **12** Lekin xəhərgə təwə etizlar bilən kənt-kixlaklarni Yəfunnəhning ooƞli Kaləbkə miras kilip bərdi. **13** Xundak kilip ular Harun kahinning əwladlirioƞa adəm əltürgən kixilər panahlinidioƞan xəhər Hebron wə yaylaklirini, yənə ularoƞa Libnah bilən yaylaklirini, **14** Yattir bilən yaylaklirini, Əxtəmoa bilən yaylaklirini, **15** Holon bilən yaylaklirini, Dəbir bilən yaylaklirini, **16** Ayin bilən yaylaklirini, Yuttah bilən yaylaklirini, Bəyt-Xəməx bilən yaylaklirini bərdi; bu ikki qəbilining zeminliridin jəmiy tokkuz xəhərni bərdi. **17** Mundin baxka ularoƞa Binyamin qəbilisining zeminidin Gibeon bilən yaylaklirini, Geba bilən yaylaklirini, **18** Anatot bilən yaylaklirini, Almon bilən yaylaklirini koxup jəmiy tət xəhər bərdi. **19** Bu tərikidə kahinlar, yəni Harunning əwladlirioƞa berilgən xəhərlər on üq boldi; bular ətrapidiki yaylakliri bilən berildi. **20** Ular yənə Lawiylarning nəslidin boloƞan Kohatning kaloƞan jəmətlirigimu xəhərlərni bərdi. Qək taxlax bilən ularoƞa bekitilgən xəhərlər munular: — ularoƞa Əfraim qəbilisining zeminidin **21** Əfraimning taoƞlik rayonidiki adəm əltürgən kixilər panahlinidioƞan xəhər Xəkəm bilən yaylaklirini, yənə Gəzər bilən yaylakliri, **22** Kibzaim bilən yaylakliri wə Bəyt-Horon bilən yaylakliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi; **23** buningdin baxka Dan qəbilisining zeminidin əltəkəh bilən yaylakliri, Gibbeton bilən yaylakliri, **24** Ayjalon bilən yaylakliri wə Gat-Rimmon bilən yaylakliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi. **25** Buningdin baxka Manassəh yerim qəbilisining zeminidin Taanak bilən yaylakliri, Gat-Rimmon bilən yaylakliri bolup, jəmiy ikki xəhərni bərdi. **26** Bu tərikidə Kohatlarning kaloƞan jəmətlirigə berilgən xəhərlər on boldi; bular ətrapidiki yaylakliri bilən berildi. **27** Lawiylarning jəmətliridin boloƞan Gərxonlaroƞa bolsa ular Manassəhning yerim qəbilisining zeminidin adəm əltürgən kixilər panahlinidioƞan xəhər Baxandiki Golan bilən yaylaklirini, xundakla Bəəxterah bilən yaylaklirini, jəmiy ikki xəhərni bərdi; **28** yənə Issakar qəbilisining zeminidin Kixion bilən yaylakliri, Dabirat bilən yaylakliri, **29** Yarmut bilən yaylakliri wə Ən-Gannim bilən yaylakliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi; **30** buningdin baxka Axir qəbilisining zeminidin Mixal bilən yaylakliri, Abdon bilən yaylakliri, **31** Həlkat bilən yaylakliri wə Rəhob bilən yaylakliri bolup, jəmiy bolup tət xəhərni bərdi; **32** buningdin baxka Naftali qəbilisining zeminidin adəm əltürgən kixilər panahlinidioƞan xəhər Galiliyədiki Kədəx bilən yaylaklirini, yənə Hammot-Dor bilən yaylakliri wə Kartan bilən ətrapidiki yaylakliri bolup, jəmiiy üq xəhərni bərdi. **33** Bu tərikidə Gərxonlaroƞa berilgən xəhərlər on üq boldi; bular ətrapidiki yaylakliri bilən berildi. **34** Kaloƞan Lawiylaroƞa, yəni Mərarilar jəmətlirigə Zəbulun qəbilisining zeminidin Yokneam bilən yaylakliri, Kartah bilən yaylakliri, **35** Dimnah bilən yaylakliri wə Nahalal bilən yaylakliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi. **36** Buningdin baxka Rubən qəbilisining zeminidin Bəzər bilən yaylakliri, Yahaz bilən yaylakliri, **37** Kədəmot bilən yaylakliri wə Məfaat bilən yaylakliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi. **38** Buningdin baxka Gad qəbilisining zeminidin adəm əltürgən kixilər panahlinidioƞan xəhər Gileadtiki Ramot bilən yaylaklirini, yənə Mahanayim bilən yaylakliri, **39** Həxbon bilən yaylakliri wə Jaazər bilən yaylakliri bolup, jəmiy tət xəhərni bərdi. **40** Bular bolsa kaloƞan Lawiylarning jəmətlirigə, yəni Mərarilar jəmətlirigə berilgən barlik xəhərlərdur; ularoƞa qək taxlinix bilən berilgən ülüxi on ikki xəhər idi. **41** Israillarning zemini iqidin Lawiylaroƞa bekitip berilgən xəhərlər jəmiy kirik səkkiz idi; bular ətrapidiki yaylakliri bilən berildi. **42** Bu xəhərlərning hərbirining ətrapida yaylakliri bar idi; xəhərlərning həmmisi xundak idi. **43** Pərwərdigar xu tərikidə Israillarning ata-bowilirioƞa berixkə kəsəm bilən wədə kiloƞan pütkül zeminni ularoƞa bərdi; ular kelip uni igiləp, u yərdə olturdi. **44** U wakitta Pərwərdigar ilgiri ularning ata-bowilirioƞa kəsəm bilən wədə kiloƞinidək, ularoƞa hər ətrapida tinq-aramlik bərdi; ularning düxmənliridin heqkandiki ularning aldida kəddini ruslap tik turalmaytti; bəlki Pərwərdigar həmmə düxmənlirini ularning kolioƞa tapxurdi. **45** Pərwərdigarning Israilning jəmətigə wədə kiloƞan himmətliridin heqbiri kaldurulmay əməlgə axuruldi.

22 U wakitta Yəxua Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim qəbilisidikilərni qakirip ularoƞa: — **2** Silər bolsanglar Pərwərdigarning kuli Musaning silərgə buyruƞinining həmmisigə əməl kildinglar, mening silərgə əmr kiloƞan barlik sözlirimgimu kulak saldinglar; **3** silər bu nuroƞun künlərdə

taki bügüngə qədər kerindaxliringlarni taxliwətməy, bəlki Pərwərdigar Hudayinglar [silərgə] əmr qiloɣan wəzipini tutup kəldinglar; **4** əmdi Pərwərdigar Hudayinglar wədə qiloɣinidək, kerindaxliringlaroɣa aramlik bərdi; xunga silər Pərwərdigarning quli Musa Iordan dəryasining u təripidə silərgə bərgən miras zemininglaroɣa, əz qedirliringlaroɣa qaytip beringlar. **5** Pəqətla Pərwərdigarning quli Musa silərgə buyrup tapxuroɣan qanun-əmrlərgə əməl qilixqa, yəni Pərwərdigar Hudayinglarni səyüp, Uning barlik yollirida mengip, əmrlirini tutup uningoɣa baoɣlinip, pütün qəlbinglar wə pütün jan-dilinglar bilən Uning hizmitidə boluxqa ihlas bilən kengül bəlünglar, — dedi. **6** Xuning bilən Yəxua ularni bəht-bərikət tiləp, yoloɣa saldi; ular əz qedirliriɣa qaytip ketixti. **7** Manassəh yerim qəbilisigə bolsa Musa ularoɣa Baxanni miras qilip bərgənidi; yənə bir yerim qəbiligə Yəxua Iordan dəryasining bu qeti, yəni oɣərb təripidə ularning kerindaxlirining arisida miras bərdi. Yəxua ularni əz qedirliriɣa qaytix yoliɣa saloɣan waqtida, u ularoɣimu bəht-bərikət tiləp, **8** ularoɣa: — Intayin kəp bayliqlar, intayin kəp qarpaylarni, xundaqla kəp miqdarda kümüx, altun, mis, təmür wə kiyim-keqəklərni elip, əz qediringlaroɣa qaytip beringlar; düxmənliringlardin aloɣan oljini kerindaxliringlaroɣa üləxtürüp beringlar, dedi. **9** U waqitta Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim qəbilisi Kanaan zeminidiki Xiloɦdin qiqip Israillardin ayrilip, Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən qiloɣan əmri boyiqə ularning təəlluqati boloɣan əz miras zemini Gilead yurtiɣa qarap qaytip mangdi. **10** Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim qəbilisi Kanaan zeminidiki Iordan dəryasining boyidiki Gəlilotqa yetip kəlgəndə, u yərdə Iordan dəryasining boyida bir qurbangaɦni yasidi; qurbangaɦ naɦayiti qong wə ɦəywətlik yasaloɣanidi. **11** Israillaroɣa: «Mana Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim qəbilisi Kanaan zeminidiki Iordan dəryasining u ketidiki Gəlilotta, yəni Israillarning udulida bir qurbangaɦni yasaptu» degən həwər anglandi. **12** Israillar bu həwərni angliɣan ɦaman, ularning pütkül jamaiti ular bilən uruxux üqün Xiloɦqa toplandi. **13** U waqitta Israillar kaɦin əliazarning ooɣli Finiɦasni Gilead zeminidiki Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim qəbilisigə mangdurdi **14** wə xundaqla uning bilən on əmirni, Israilning ɦərbir qəbilisidin jəmət baxliki boloɣan birdin əmirni uningoɣa ɦəmraɦ qilip əwətti; ɦərbir əmir ɦərqaysi ata jəmættiki mingliɣan Israillarning kattiwexi idi. **15** Bular əmdi Gilead zeminiɣa, Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim qəbilisigə kelip ularoɣa: — **16** Mana Pərwərdigarning pütkül jamaiti silərgə mundaq dəydu: «Silərning Pərwərdigaroɣa əgixixtin yenip, əzünglaroɣa qurbangaɦni yasap, Israilning Hudasidin yüz ərüp, Pərwərdigaroɣa asiylik qilip ətküzgən bu rəzillikinglar zadi qandaq ix? **17** Peorda burun ətküzgən qəbiɦlikimiz bizgə yetip axmasmu? Gərqə Pərwərdigarning jamaitining bexioɣa waba qüxkən bolsimu, biz tehi bügüngə qədər bu ixtin əzimizni paklandurmiduq. **18** Silər bügün Pərwərdigaroɣa əgixixtin yandinglar; xundaq boliduki, silər bügün Pərwərdigaroɣa asiylik qiloɣan boloɣaqqa, u jəzmən ətə Israilning pütkül jamaitigə oɣəzəplinidu. **19** Ɦalbuki, mubada silər miras qilip aloɣan zemin napak bolup qaloɣan bolsa, Pərwərdigarning təwəliki boloɣan zeminoɣa, Uning qediri tiklənggən yurtqa yenip kelip, arimizda miras elinglar. Pəqət Pərwərdigar Hudayimizning qurbangaɦidin baxqa əzünglar üqün qurbangaɦ yasax bilən Pərwərdigaroɣa wə bizlərgə asiylik qilmanglar. **20** Zərəɦning ooɣli Akan ɦaram bekitilgən nərsilərdin elip, itaətsizlik qiloɣan əməsmu? Xu səwəbtin qəbiɦliki üqün yaloɣuz ular eltürülüp qalmay, Pərwərdigarning oɣəzipi yənə pütkül Israil jamaitining üstigə qüxkən əməsmu?».

21 Xuning bilən Rubənlər, Gadlar wə Manassəh yerim qəbilisi mingliɣan Israillarning kattiwaxliriɣa jawab berip mundaq dedi: — **22** «Ilaɦlarning ilaɦi Pərwərdigardur! Ilaɦlarning ilaɦi boloɣan Pərwərdigar Əzi buni bilidu, Israilmu uni bilgəy! Əgər bu ix asiylik bolsa yaki Pərwərdigaroɣa itaətsizlik bolsa, əmdi bizlərni bügün əlümdin ayimanglar! **23** Əgər bizning əzimiz üqün qurbangaɦni yasiximiz Pərwərdigaroɣa əgixixtin yenix üqün boloɣan bolsa, xundaqla qurbangaɦning üstidə kəydürmə qurbanlik sunux, axlik ɦədiyəlirini sunux, inaklik qurbanliklirini sunux üqün boloɣan bolsa, undaqta Pərwərdigar Əzi bu ix tooɣruluk bizdin ɦesab alsun; **24** əksiqə bu ixni qiliximizning səwəbi ɦəqiqətən xuki, kəlgüsidə silərning baliliringlar bizning balilirimizoɣa: «Silərning Israilning Hudasi Pərwərdigar bilən qandaq munasiwitinglar bar? **25** Əy Rubənlər wə Gadlar, Pərwərdigar biz bilən silərning otturimizda Iordan dəryasini qegra qilip qoyoɣan əməsmu? Xunga silərning Pərwərdigardin ɦeqqandaq nesiwənglar yoqtur!» deyixidin əndixə qilduq. **26** Xunga biz: «Qopup bir qurbangaɦ yasayli; lekin bu kəydürmə qurbanliklar üqünmu əməs, baxqa hil qurbanliklar üqünmu əməs, **27** bəlki kəlgüsidə Pərwərdigarning aldida kəydürmə qurbanliklirimiz bilən baxqa hil qurbanliklirimiz wə inaklik qurbanliklirimiz bilən uning ibaditidə boluximiz üqün, silər wə bizning otturimizda, xundaqla keyinki dəwrlirimizdə bir əslətmə guwaɦlik bolsun üqün uni yasiduq; baliliringlarning kəlgüsidə balilirimizoɣa «Pərwərdigardin ɦeqqandaq nesiwənglar yoq» deməsliki üqün xundaq qilduq. **28** Əgər ular kəlgüsidə biz bilən əwladlirimizoɣa xundaq desə, biz jawab berip: «Mana, kəydürmə qurbanlik sunux üqün yaki baxqa hil qurbanliklarni sunux üqün yasaloɣan əməs, bəlki silər bilən bizning otturimizda bir guwaɦlik bolsun dəp yasaloɣan, bu Pərwərdigarning ata-bowilirimiz yasioɣan qurbangaɦining əndizisidur!» deyələymiz. **29** Pərwərdigaroɣa asiylik qilip, Pərwərdigaroɣa əgixixtin yenip, Pərwərdigar Hudayimizning qedirining aldida turoɣan qurbangaɦtin baxqa ikkinqi bir qurbangaɦni yasap, uning üstidə kəydürmə qurbanlik, axlik ɦədiyələr wə baxqa hil qurbanliklarni ətküzüx niyiti bizdin neri boloɣay!». **30** Kaɦin Finiɦas wə uning bilən billə kəlgən jamaət əmirliri, yəni mingliɣan Israillarning kattiwaxliri Rubənlər, Gadlar wə Manassəɦlərning eytqan səzlirini angliɣanda ular xuningdin hux boldi. **31** Əliazarning ooɣli kaɦin Finiɦas Rubənlər, Gadlar wə Manassəɦlərgə: — Silər Pərwərdigaroɣa bu itaətsizlikni qilmioɣininglar üqün Pərwərdigarning otturimizda turuwatqanlikini əmdi bilduq; silər bu ix bilən Israillarni Pərwərdigarning qolidin qutquzdunglar, dedi. **32** Andin əliazar kaɦinning ooɣli Finiɦas bilən əmirlər Rubənlər wə Gadlarning yenidin, Gilead zeminidin qiqip Kanaan zeminioɣa Israillarning yenioɣa yenip kelip bu həwərni ularoɣa dəp bərdi. **33** Bu ix Israillarning nəzaridə yaɦxi kəründi; Israillar Hudaoɣa ɦəmdusana eytip, Rubənlər bilən Gadlaroɣa ɦujum qilip, ular bilən uruxup ularning turuwatqan zeminini wəyran qilayli, degən gəpni ikkinqi tiloɣa almidi. **34** Rubənlər bilən Gadlar bu qurbangaɦqa «Guwaɦlik» dəp at qoydi; qünki ular: — «U arimizda Pərwərdigarning Huda ikənlikigə guwaɦtur» dedi.

23 Pərwərdigar Israiloɣa ətrapidiki düxmənliridin aram berip uzun zamanlar ətüp, xundaqla Yəxua kerip, yeximu qongiyip qaloɣanda, **2** Yəxua pütkül Israilni, ularning aqsaqallirini, baxliqliri, ɦakim-soraqçiliri bilən bəg-əməldarlirini qaqirip ularoɣa mundaq dedi: — «Mən kerip qaldim, yeximmu qongiyip qaldi. **3** Pərwərdigar Hudayinglarning silər üqün muxu yərdiki barlik taipilərgə qandaq ixlarni qiloɣinini əzünglar kərdünglar; qünki silər tərəptə turup jəng qiloɣuqi

Pərwərdigar Hudayinglar Өzidur. **4** Mana, mən өzüm yoқatқan ҳəmmə əllərning zeminliri bilən қaloɣan bu taipilərning zeminlirini қoxup kəbilə-jəmətinglar boyiqə qək taxlap Iordan dəryasidin tartip kün petix tərəptiki Uluo Dengizoɣiqə, silərgə miras қilip təқsim қilip bərdim. **5** Pərwərdigar Hudayinglar Өzi ularni aldinglardin қooɣlap qiқirip, kөzünglardin neri қilip, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə eytқinidək silər ularning zeminiоɣa igə bolisilər. **6** Xunga silər tolimu қəysər bolup Musaning қanun kitabida pütülgənning ҳəmmisini tutup, ong ya soloɣa qətnəp kətməy, uningoɣa əməl қilixқa kөngül bəlünglar; **7** xundaқ қilip, aranglarda қelip қaloɣan bu taipilər bilən bardi-kəldi қilmanglar; xuningdək ularning ilahlirining namlirini tiloɣa almanglar yaki ularning nami bilən қəsəm қilmanglar; ularoɣa ibadət қilmanglar, ularoɣa bax urmanglar; **8** bəlki bügüngiqə қiloɣininglardək, Pərwərdigar Hudayinglaroɣa baoɣlinip turunglar. **9** Qünki Pərwərdigar aldinglardin qong-qong wə küqlük əllərni kooɣlap qiқiriwətқandur; bügüngiqə ҳeqқandaқ adəm aldinglarda put tirəp turalmidi. **10** Pərwərdigar Hudayinglar silərgə eytқini boyiqə silər tərəptə turup jəng қiloɣini üqün silərdin bir adiminglar ularning ming adimini tiripirən қilidu. **11** Xunga Pərwərdigar Hudayinglarni səyüx üqün өz kөnglünglaroɣa қattiқ səgək bolunglar! **12** Qünki əgər silər Uningdin yüz ərüp aranglarda қaloɣan bu əllər bilən arilixip-baoɣlinip, ular bilən қoda-baja bolup, ular bilən berix-kelix қilsanglar, **13** undaқta silərgə xu ix ayan bolsunki, Pərwərdigar Hudayinglar aldinglardin bu əllərni ikkinqi kooɣlap qiқarmaydu, bəlki bular silərgə қapқan wə қiltaқ bolup, biқininglaroɣa қamqa bolup qüxüp, kөzünglərgə tikən bolup sanjilidu; ahirda Pərwərdigar Hudayinglar silərgə bərgən bu yahxi zemindin məhrum bolup yoқilisilər. **14** Mana, mən bügün barliқ adəmlər muқərrər besip ətidioɣan yolni mangimən; silərning pütün dilinglar wə wujudunglaroɣa xu roxənki, Pərwərdigar Hudayinglarning silər tooɣruluқ қiloɣan mubarək wədilirining ҳeqbiri əməlgə axurulmay қalmidi; ҳəmmisi silər üqün bəja kəltürülüp, ҳeqқaysisi yərdə қalmidi. **15** Lekin silər Pərwərdigar Hudayinglarning silərgə əmr қilip tohtatқan əhdisini buzoɣanda, Pərwərdigar Hudayinglar silərgə wədə қiloɣan ҳəmmə bərikət üstünglərgə qüxürülgəndək, xundaқ boliduki, Pərwərdigar Hudayinglar silərni Өzi silərgə bərgən zemindin yoқatқuqə barliқ agaҳ қiloɣan ixni qüxüridu; silər berip, [uning əhdisini buzup] baxқa ilahlaroɣa ibadət қilip bax ursanglar, Pərwərdigarning oɣazipi silərgə tutixip, silərni Өzi silərgə bərgən yahxi zemindin tezla yoқ қilidu».

24 Andin Yəxua Israilning ҳəmmə қəbililirini Xəkəmgə yioɣip, Israilning aқsaқalliri, baxliқliri, ҳakim-sotqiliri bilən bəg-əməldarlirini qaқirdi; ular өzlirini Hudaning ҳuzurioɣa ҳazir қiloɣanda **2** Yəxua pütkül həlқҳə: Israilning Hudasi Pərwərdigar: — «Kədimki zamanda ata-bowiliringlar, jümlidin Ibraҳim bilən Naҳorning atisi Tərah dəryaning u təripidə olturatti; ular baxқa ilahlarning қulluқida bolatti. **3** Lekin Mən atanglar Ibraҳimni dəryaning u təripidin elip kelip, uni baxlap pütkül Қanaan zeminini aylandurup, uning nəslini awutup uningoɣa Isһaқni bərdim. **4** Andin Mən Isһaққa Yaқup bilən Əsawni bərdim; Əsawoɣa Seir taoɣliқ rayonini təwəlik қilip bərdim, Yaқup bilən ooɣulliri bolsa Misiroɣa qüxüp bardi. **5** Keyinrək Mən Musa bilən Ҳarunni əwətip, Misirliқlar arisida əməllirim bilən ularoɣa dəҳxətlik wabalarni qüxürdum; andin silərni xu yərdin elip qiқtim. **6** Mən bu tərikidə ata-bowiliringlarni Misirdin elip qiқip, ular [Қizil] Dengizoɣa yetip kəlginidə, misirliқlar jəng ҳarwiliri wə atliқ əskərliri bilən ata-bowiliringlarni қooɣlap dengizoɣiqə kəldi. **7** Israillar xuan Pərwərdigaroɣa nida қiliwidi, U silər bilən Misirliқlarning arisioɣa tum қarangoɣuluқ qüxürdi; andin dengizni ularning üstigə basturup yapti. Silər Өz kəzliringlar bilən Mening Misirda nemə қiloɣinimni kərdünglar; andin silər uzun waқitқiqə qəldə turdunglar. **8** Keyinrək Mən silərni Iordan dəryasining u təripidə turoɣan Amoriylarning zeminiоɣa baxlap kəldim; ular silər bilən soқuxқanda mən ularni қolunglaroɣa berip, silər ularning zeminini igilidinglar. Mən ularni aldinglardin yoқitiwəttim. **9** U waқitta Moabning padixaһi, Zipporning ooɣli Balaқ қopup, Israil bilən jənggə qüxti wə silərni қaroɣax üqün Beorning ooɣli Balaamni qaқirip kəldi; **10** lekin Mən Balaamning səzigə қulaқ salmidim; xuning bilən u silərgə қayta-қayta bəht-bərikət tilidi wə Mən silərni [Balaқning] қolidin қutқuzdum. **11** Keyinrək silər Iordan dəryasidin ətüp Yerihooɣa baroɣanda Yerihoning adəmliri Amoriylar, Pərizziylər, Қanaaniylar, Ҳittiylar, Girgaxiylar, Ҳiwiylar wə Yəbusiylar silər bilən uruxқa қopқini bilən Mən ularni қolunglaroɣa tapxurup bərdim; **12** Mən aldinglaroɣa serik ҳərini əwəttim, serik ҳərə Amoriylarning ikkila padixaһini ҳəydiwətkəndək ularnimu ҳəydiwətti; bu ix silərning қiliqinglar yaki oқyayinglar bilən bolmidi. **13** Mən silərgə өz қolunglar bilən əmgək singdürmigən bir zeminni, өzünglar yasimioɣan xəһərlərni bərdim, wə silər xularda makan қildinglar; өzünglar tikmigən üzümzarliқlar bilən zəytunzarliқlardin mewilirini yəwatisilər» dəydu, — dedi. **14** — Xunga əmdi silər Pərwərdigardin қorқup ihlasmənlik wə ҳəқiқət iqidə uning ibaditidə bolunglar; ata-bowiliringlar dəryaning u təripidə wə Misirda qoқunoɣan ilahlarni taxlap, pəқət Pərwərdigarning қulluқida bolunglar. **15** Lekin əgər Pərwərdigarning ibaditi silərgə yaman kərünsə, kimgə ibadət қilidioɣininglarni talliwelinglar — məyli ata-bowiliringlar dəryaning u təripidə turoɣanda qoқunoɣan ilahlar bolsun yaki silər turuwatқan zemindiki Amoriylarning ilahliri bolsun, ularni tallanglar; lekin mən bilən өyümdikilər bolsaқ Pərwərdigarning ibaditidə bolimiz, — dedi. **16** Həlқ jawab berip: — Pərwərdigarni tərk etip baxқa ilahlarning ibaditidə bolux bizdin neri bolsun! **17** Qünki biz bilən ata-bowilirimizni «қulluқ makani» boloɣan Misir zeminidin qiқirip, kəzimizning aldida bu qong məjizilik alamətlərni kərsitip, қaysi yolda mangmayli, қaysi həlқning arisidin ətməyli, bizni saқlioɣuqi Pərwərdigar Hudayimiz Өzidur! **18** Pərwərdigar bu zeminda turoɣan barliқ taipilərni, jümlidin Amoriylarni aldimizdin қooɣliwətti; xunga bizmu Pərwərdigarning ibaditidə bolimiz; qünki U bizning Təngrimizdur! — dedi. **19** Yəxua həlқҳə: — Silər Pərwərdigarning ibaditidə bolalmaysilər, qünki U muқəddəs bir Hudadur; U wapasizliққa ҳəsət қiloɣuqi bir Təngri boloɣaqқa, itaətsizliқliringlar bilən gunaһliringlarni kəqürəlməydu. **20** Əgər silər Pərwərdigarni taxlap, yat ilahlaroɣa qoқunoɣan bolsanglar Umu silərdin yüz ərüp, silərgə yahxilik қilip kəlgənning ornida silərgə bala kəltürüp yoқitidu, — dedi. **21** Lekin həlқ Yəxuaoɣa jawab berip: — Ҳərgiz undaқ bolmaydu! Biz Pərwərdigarning ibaditidə bolimiz, — dedi. **22** Buni anglap Yəxua həlқҳə: — Өzünglarning Pərwərdigarni, Uning ibaditidə boluxni tallioɣanliқinglaroɣa өz-өzünglaroɣa guwaһqi boldunglar, dewidi, ular: — Өzimiz guwaһ! — dəp jawab berixti. **23** U: — Undaқ bolsa əmdi aranglardiki yat ilahlarni qiқirip taxliwetip, kənglünglarni Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa intilidioɣan қilinglar, dedi. **24** Həlқ Yəxuaoɣa jawab berip: — Biz Pərwərdigar Hudayimizning ibaditidə bolup, uning awazioɣila қulaқ salidioɣan bolimiz, dedi. **25** Xuning bilən Yəxua u küni həlқ bilən əһdə baoɣlixip, Xəkəmdə ular üqün ҳeküm-bəlgilimilərni tohtitip bərdi. **26** Andin Yəxua

bu ḫəmmə sözlərni Pərwərdigarning ḳanun kitabioɣa pütüp, yooɣan bir taxni elip kelip, uni Pərwərdigarning muḳəddəs jayining yenidiki dub dərihining astioɣa tikləp ḳoydi. **27** Andin Yəxua həlḳḳə: — Mana bu tax bolsa bizgə guwaḥ bolup turidu; qünki u Pərwərdigarning bizgə ḳiloɣan ḫəmmə sözlirini anglap turdi; u Pərwərdigar Hudayinglardin tanmasliḳinglar üqün üstünglarda guwaḥqi bolup turidu, — dedi. **28** Yəxua xularni dəp həlḳni yoloɣa selip, ḫərbirini əz miras yerigə yandurdi. **29** Bu ixlardin keyin Nunning ooɣli, Pərwərdigarning ḳuli Yəxua bir yüz on yexida wapat boldi. **30** Ular uni elip berip, Əfraim taoɣliḳ rayonida, Gaax teoɣining ximal təripidiki əz miras ülüxi boloɣan Timnat-Serah degən jayda dəpnə ḳildi. **31** Yəxuaning pütkül ḫayat künliridə, xundaḳla Yəxuadin keyin ḳaloɣan, Pərwərdigarning Israil üqün ḳiloɣan ḫəmmə məjizilik əməllirini obdan bilidioɣan aḳsaḳallarning pütkül ḫayat künliridimu Israil Pərwərdigarning ibaditidə bolup turdi. **32** Yüsüpning səngəklirini bolsa, Israillar ularni Misirdin elip kəlgənidi. Ular bularni Xəkəmgə elip berip, Yaḳup Xəkəmning atisi Ḫamorning ooɣulliridin yüz kəsitaḥ kümüxkə setiwaloɣan yərdə dəpnə ḳildi. Xu yər Yüsüplərning miras ülüxi bolup ḳaldi. **33** Ḫarunning ooɣli Əliazarmu wapat boldi; ular uni ooɣli Finiḫaska miras ḳilip berilgən Əfraimning taoɣliḳ rayonidiki Gibeaḥ degən jayda dəpnə ḳildi.

Batur Ḥakimlar

1 Wə Yəxua wapat boloŋandin keyin xundaḳ boldiki, Israillar Pərwərdigardin: — Bizdin kim awwal qiḳip Ḳanaaniylar bilən soḳuxsun? — dəp soridi. **2** Pərwərdigar səz ḳilip: — Yəhuda qiḳsun; mana, Mən zeminni uning ḳoliŋa tapxurdum, — dedi. **3** U waḳitta Yəhuda akisi Ximeoniŋa: — Sən mening bilən billə Ḳanaaniylar bilən soḳuxuxḳa, manga qək taxlinip miras ḳilinoŋan zeminoŋa qiḳsang, mənmu sanga qək taxlinip miras ḳilinoŋan zeminoŋa sən bilən billə qiḳip [soḳuximən], dewidi, Ximeon uning bilən billə qiḳti. **4** Yəhuda u yərgə qiḳḳanda, Pərwərdigar Ḳanaaniylar wə Pərizziylərni ularning ḳoliŋa tapxurdi. Xuning bilən ular Bezək degən jayda ularni urup ḳirip, on ming adimini eltürdi. **5** Ular Bezəktə Adoni-Bezək degən padixaḥ bilən uqrixip ḳelip, uning bilən soḳuxup Ḳanaaniylar bilən Pərizziylərni urup ḳirdi. **6** Adoni-bezək ḳaqti, ular ḳoŋlap berip, uni tutuwelip, ḳollirining qong barmiḳi bilən putlirining qong barmiḳini kesiwətti. **7** Xuning bilən Adoni-Bezək: — Əyni qaoŋda ḳollirining qong barmiḳi bilən putlirining qong barmiḳi kesiwetilgən yətmix padixaḥ dastihinimning tegidiki uwaḳlarni terip yegənidi. Mana əmdi Huda mening ḳiliŋanlirimni ezümgə yandurdi, dedi. Andin ular uni Yerusalemoŋa elip bardi, keyin u xu yərdə əldi. **8** Yəhudalar Yerusalemoŋa ḥujum ḳilip xəḥərni ixoŋal ḳildi; ular u yərdə olturoquḳilarni ḳiliqlap ḳirip, xəḥərgə ot ḳoyuwətti. **9** Andin Yəhudalar qüxüp, taoŋliḳ rayon, jənubdiki Nəgəw wə Xəfələḥ oymanliḳida turuwatḳan Ḳanaaniylar bilən soḳuxti. **10** Andin Yəhudalar Ḥebrondiki Ḳanaaniylaroŋa ḥujum ḳilip, Xexay, Aḥiman wə Talmaylarni urup ḳirdi (ilgiri Ḥebron «Kiriat-Arba» dəp atilatti). **11** Andin ular u yərdin qiḳip, Dəbirdə turuwatḳanlaroŋa ḥujum ḳildi (ilgiri Dəbir «Kiriat-Səfər» dəp atilatti). **12** Kaləb: — Kimki Kiriat-Səfərgə ḥujum ḳilip uni alsa, uninoŋa ḳizim Aksaḥni hotunluḳḳa berimən, degənidi. **13** Kaləbning ukisi Kenazning ooŋli Otniyəl uni ixoŋal ḳildi, Kaləb uninoŋa ḳizi Aksaḥni hotunluḳḳa bərdi. **14** Wə xundaḳ boldiki, ḳiz [yatliḳ bolup] uning ḳexioŋa barar qaoŋda, erini atisidin bir parqə yər soraxḳa ündidi. Aksaḥ exəktin qüxüxigə Kaləb uningdin: — Sening nemə təliping bar? — dəp soridi. **15** U jawab berip: — Meni alaḥidə bir bərikətligəysən; sən manga Nəgəwdin [ḳaoŋjirak] yər bərgənikənsən, manga birnəqqə bulaḳnimu bərgəysən, dedi. Xuni dewidi, Kaləb uninoŋa üstün bulaḳlar bilən astin bulaḳlarni bərdi. **16** Musaning ḳeynatisining əwladliri boloŋan Keniylər Yəhudaoŋa ḳoxulup «Ḥormiliḳ Xəḥər»din qiḳip Aradning jənub təripidiki Yəhuda qəligə berip, xu yərdiki həlḳ bilən billə turoŋanidi. **17** Yəhuda bolsa akisi Ximeon bilən billə berip, Zəfat xəḥiridə turuwatḳan Ḳanaaniylarni urup ḳirip, xəḥərni mutləḳ wəyran ḳildi; xuning bilən xəḥərning ismi «Hormaḥ» dəp ataloŋan. **18** Andin Yəhudalar Gaza bilən uning ətrapini, Axkelon bilən uning ətrapini, Əkron bilən uning ətrapini igilidi. **19** Pərwərdigar Yəhuda bilən billə boloŋaq, ular taoŋliḳ yurtni məoŋlup ḳilip aldi; lekin jiloŋidikilərni bolsa, ularning təmür jəng ḥarwiliri boloŋaqḳa, ularni zeminidin ḳooŋliwetəlmidi. **20** Ular Musaning buyruoŋinidək Ḥebronni Kaləbkə bərdi. Xuning bilən Kaləb Anakning üq ooŋlini u yərdin ḳooŋliwətti. **21** Lekin Binyaminlar bolsa Yerusalemda olturuwatḳan Yəbusiylarni ḳoŋlap qiḳiriwetəlmidi; xunga ta bügüngiqə Yəbusiylar Binyaminlar bilən Yerusalemda billə turmaḳta. **22** Yüsüpning jəməti Bəyt-Əlgə ḥujum ḳildi; Pərwərdigar ular bilən billə idi. **23** Yüsüpning jəməti Bəyt-Əlning əḥwalini bilip kelixkə qarlioquqilarni əwətti (ilgiri xəḥərning nami Luz idi). **24** Qarlioquqilar xəḥərdin bir kixining qiḳip keliwatḳinini bayḳap uninoŋa: — Xəḥərgə kiridioŋan yolni bizgə kərsitip ḳoysang, sanga xapaət kərsitimiz, — dedi. **25** Xuning bilən xu kixi xəḥərgə kiridioŋan yolni ularoŋa kərsitip ḳoydi. Ular berip xəḥərdikilərni urup ḳiliqlidi; lekin u adəm bilən ailisidikilərni aman ḳoydi. **26** U adəm keyin Ḥittiylarning zeminioŋa berip, xu yərdə bir xəḥər bərpa ḳilip, namini Luz dəp atidi. Ta bügüngiqə uning nami xundaḳ atalmaḳta. **27** Lekin Manassəḥlər bolsa Bəyt-Xeanni wə uningoŋa ḳaraxliḳ kəntlərni, Taanaḳni wə uningoŋa ḳaraxliḳ kəntlərni ixoŋal ḳilmidi; ular Dor wə uningoŋa ḳaraxliḳ kəntlərdiki həlḳni, Ibleam wə uningoŋa ḳaraxliḳ kəntlərdiki həlḳni, Megiddo wə uningoŋa ḳaraxliḳ kəntlərdiki həlḳni ḳooŋliwətmidi, zeminni almidi; Ḳanaaniylar xu zeminda turuwerixkə bəl baoŋlioŋanidi. **28** Israil baroŋanseri küqəygəqkə Ḳanaaniylarni əzlirigə ḥaxarqi ḳilip beḳindurdi, lekin ularni əz yərliridin pütünləy ḳooŋliwətmidi. **29** Əfraimlarmu Gəzərdə turuwatḳan Ḳanaaniylarni ḳooŋliwətmidi; xuning bilən Ḳanaaniylar Gəzərdə ular bilən billə turiwərdi. **30** Zəbulun nə Ḳitronda turuwatḳanlarni nə Naḥalolda turuwatḳanlarni ḳooŋliwətmidi; xuning bilən Ḳanaaniylar ularning arisida olturaḳlixip, ularoŋa ḥaxarqi mədikar boldi. **31** Axir bolsa nə Akkoda turuwatḳanlarni nə Zidonda turuwatḳanlarni ḳooŋliwətmidi, xundaḳla Aḥlab, Aḳzib, Ḥəlbaḥ, Afək Rəḥoblarda turuwatḳanlarnimu ḳooŋliwətmidi. **32** Xuning bilən Axirlar xu zeminda turuwatḳanlarning arisida, yəni Ḳanaaniylarning arisida olturaḳlixip ḳaldi; ular Ḳanaaniylarni əz yeridin ḳooŋliwətmidi. **33** Naftalilar nə Bəyt-Xəməxtə turuwatḳanlarni nə Bəyt-Anatta turuwatḳanlarni ḳooŋliwətmidi; xuning bilən ular xu zeminda turuwatḳanlarning arisida, yəni Ḳanaaniylarning arisida olturaḳlixip ḳaldi; Bəyt-Xəməx wə Bəyt-Anattiki həlḳ ularoŋa ḥaxarqi mədikar boldi. **34** Amoriylar Danlarni taoŋliḳ rayonoŋa məjburiy ḥəydəp qiḳiriwetip, ularni jiloŋa-tüzləngliḳkə qüxüxkə yol ḳoymidi. **35** Amoriylar Ḥərəs teoŋi, Ayjalon wə Xaalbimda turuwerixkə niyət baoŋlioŋanidi; lekin Yüsüp jəmətining ḳoli küqəygəndə, Ḳanaaniylar ularoŋa ḥaxarqi mədikar boldi. **36** Amoriylarning qegrisi bolsa «Seriḳ Exək dawini»din ḳoram texioŋa ətüp yuḳiri təripigə baratti.

2 Pərwərdigarning Pərixtisi Gilgaldin Bokimoŋa kelip: — Mən silərni Misirdin qiḳirip, ata-bowiliringlaroŋa ḳəsəm ḳilip bərgən zeminoŋa elip kelip: «Mən silər bilən ḳiloŋan əḥdəmni əbədgiqə bikar ḳilmayмən; **2** Lekin silər bu zeminning həlḳi bilən ḥeqḳandaḳ əḥdə baoŋlimanglar, bəlki ularning ḳurbangaḥlirini buzup taxlixinglar kerək» — degənidim; lekin silər Mening awazimoŋa ḳulaḳ salmidinglar. Bu silərning nemə ḳiloŋininglar?! **3** Xunga Mən [xu qaoŋda] silərgə: «[Xundaḳ ḳilsanglar] ularni silərning aldinglardin ḳooŋliwətməymən; ular biḳininglaroŋa yantaḳ bolup sanjilidu, ularning ilaḥliri silərgə tor-tuzaḳ bolidu» — dəp agaḥlandurdum, — dedi. **4** Pərwərdigarning Pərixtisi barliḳ Israillaroŋa bularni degəndə, ular ün selip yioŋlap ketixti. **5** Xuning bilən bu jayning nami «Bokim» dəp ḳoyuldi; ular xu yərdə Pərwərdigaroŋa atap ḳurbanliḳlarni sundi. **6** Yəxua həlḳni tarḳitiwetiwidi, Israillar ḥərḳaysisi əzlirigə miras ḳilinoŋan zeminni igiləx üqün ḳaytip ketixti. **7** Yəxuaning pütkül ḥayat künliridə, xundaḳla Yəxuadin keyin ḳaloŋan, Pərwərdigarning Israil üqün ḳiloŋan ḥəmmə karamət əməllirini obdan bilgən aḳsaḳallarning pütkül ḥayat künliridimu [Israil] həlḳi Pərwərdigarning ibaditidə bolup turdi. **8** Əmdi Nunning ooŋli, Pərwərdigarning ḳuli Yəxua bir yüz on yexida wapat boldi. **9** Ular uni elip berip, Əfraim taoŋliḳ rayonida, Gaax teoŋining ximal təripidiki əz miras ülüxi boloŋan Timnat-Seraḥ degən jayda dəpnə ḳildi. **10** Bu dəwrdikilərning ḥəmmisi [ələp] əz ata-bowilirioŋa ḳoxulup kətti; ulardin keyin Pərwərdigarnimu tonumaydioŋan, xundaḳla uning Israil üqün

qiloŋan əməllirini bilmigən bir dəwr pəyda boldi. **11** Xuningdin tartip Israil Pərwərdigarning nəzaridə rəzil boloŋanni qilip Baal-butlarning ibaditigə kirixti. **12** Ular əzlirini Misir zeminidin qikirip elip kəlgən ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarni taxlap, ətrapidiki taipilərning ilahliridin boloŋan yat ilahlaroŋa əgixip, ularoŋa bax urup, Pərwərdigarning oŋəzipini kozoqidi. **13** Ular Pərwərdigarni taxlap, Baal wə Axərahlarning kullukioŋa kirixti. **14** Buning bilən Pərwərdigarning oŋəzipi Israiloŋa tutixip, harab kilinsun dəp, u ularni talan-taraj kiloŋuqilarning kolioŋa taxlap bərdi, yənə ətrapidiki düxmənlirining kolioŋa tapxurup bərdi; xuning bilən ular düxmənlirining aldida bax kətürəlmidi. **15** Ular kəyərgə barmisun, Pərwərdigarning koli ularni apət bilən urdi, huddi Pərwərdigarning deginidək, wə Pərwərdigarning ularoŋa kəsəm kiloqinidək, ular tolimu azablik halətkə qüxüp kaldi. **16** Andin Pərwərdigar [ularning arisidin] batur hakimlarni turoŋuzdi, ular [Israillarni] talan-taraj kiloŋuqilarning kolidin kutkuzup qikti. **17** Xundaktimu, ular əz hakimlirioŋa kulak salmidi; əksiqə ular yat ilahlaroŋa əgixip buzukluk kilip, ularoŋa bax urup qokundi; ata-bowilirining mangoŋan yolidin, yəni Pərwərdigarning əmrlirigə itaət kilix yolidin tezla qikip kətti; ular heq itaət kilmidi. **18** Pərwərdigar kaqaniki ular üqün batur hakimlarni turoŋuzsa, Pərwərdigar haman xu batur hakim bilən billə bolatti, batur hakimning hayat künlиridə ularni düxmənlirining kolidin kutkuzup qikatti; qünki ularni harlap əzgənlər tüpəylidin kətürülgən ah-zarlarni angliоŋan Pərwərdigar ularoŋa iqini aoŋritatti. **19** Lekin batur hakim ölüp ketixi bilənla, ular arkisioŋa yenip, yat ilahlaroŋa əgixip, ularning kullukioŋa kirip, ularoŋa bax uruxup, əzlirini ata-bowiliridinmu ziyadə buloŋaytti; ular nə xu kilmixlиridin tohtimaytti, nə əz jahil yolidin heq yanmaytti. **20** Xuning bilən Pərwərdigarning oŋəzipi Israiloŋa kattik tutaxti, U: — «Bu həlk Mən ularning ata-bowilirioŋa tapilioŋan əhdəmni buzup, awazimoŋa kulak salmioqini üqün, **21** buningdin keyin Mən Yəxua ölgəndə bu yurtta kalduroŋan taipilərdin heqbirini ularning aldidin koqliwətməymən; **22** buningdiki məkşət, Mən xular arkilik Israilning ularning ata-bowiliri tutkandək, Mən Pərwərdigarning yolini tutup mangidioŋan-mangmaydioŋanlikini sinaymən» — dedi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar xu taipilərni kaldurup, ularni nə dərhalla zeminidin məhrum kilip koqliwətmidi nə Yəxuaning kolioqimu tapxurup bərmigənidi.

3 Təwəndikilər Pərwərdigar Kanaaniylar bilən boloŋan jəngni bexidin ətküzmigən Israilning [əwladlirini] sinax üqün kaldurup koyoŋan taipilər **2** (U Israillarning əwladlirini, bolupmu jəng-uruxlarni kərüp bakmioŋanlarni pəkət jəngni əgünsun dəp kalduroŋanidi): — **3** — ular Filistiylərning bəx əmirliki, barlik Kanaaniylar, Zidonluklar wə Baal-Hərmon teoqidin tartip Hamat eoqiziоŋiqə Liwan taoqlikida turuwatkan Hiwiylar idi; **4** Ularni kaldurup koyuxtiki məkşiti Israilni sinax, yəni ularning Pərwərdigarning Musaning wasitisi bilən ata-bowilirioŋa buyruoŋan əmrlirini tutidioŋan-tutmaydioŋanlikini bilix üqün idi. **5** Xuning bilən Israillar Kanaaniylar, yəni Hittiylar, Amoriylar, Pərizziylər, Hiwiylar wə Yəbusiylar arisida turdi; **6** Israillar ularning kizlirioŋa əylinip, əz kizlirini ularning ooŋullirioŋa berip, ularning ilahlirining kullukioŋa kirdi. **7** Israillar Pərwərdigarning nəzaridə rəzil boloŋanni kilip, əz Hudasi Pərwərdigarni untup, Baallar wə Axərahlarning kullukioŋa kirdi. **8** Xuning bilən Pərwərdigarning oŋəzipi Israiloŋa tutixip, ularni Aram-Naharaimning padixahi Kuxan-Rixataimning kolioŋa tapxurdi. Bu tərikidə Israillar səkkiz yiloqiqə Kuxan-Rixataimoŋa bekindi boldi. **9** Israillar Pərwərdigaroŋa pəryad kətürgəndə, Pərwərdigar ular üqün bir kutkuzoquqini turoquzup, u ularni kutkuzdi. U kixi Kaləbning inisi Kenazning ooŋli Otniyəl idi. **10** Pərwərdigarning Roh ining üstigə qüxüp, u Israiloŋa hakimlik kildi; u jənggə qikiwidi, Pərwərdigar Aramning padixahi Kuxan-Rixataimni uning kolioŋa tapxurdi; buning bilən u Kuxan-Rixataimning üstidin oŋalib kəldi. **11** Xuningdin keyin zeminda kirik yiloqiqə amanlik boldi; Kenazning ooŋli Otniyəl aləmdin ətti. **12** Andin Israillar yənə Pərwərdigarning nəzaridə rəzil boloŋanni kildi; ular Pərwərdigarning nəzaridə rəzil boloŋanni kiloqaqka, u Moabning padixahi əglonni Israil bilən karixilixixka küqləndürdi. **13** U Ammoniylar wə Amaləkiylərni əzigə tartip, jənggə qikip Israilni urup kirip, «Hormilik Xəhər»ni ixoqal kildi. **14** Buning bilən Israillar on səkkiz yiloqiqə Moabning padixahi əglonoŋa bekindi boldi. **15** Xuning bilən Israillar Pərwərdigaroŋa pəryad kətürdi; Pərwərdigar ular üqün bir kutkuzoquqi, yəni Binyamin kəbilisidin boloŋan Gəraning ooŋli əhudni turoquzdi; u solhay idi. Israil uning koli bilən Moabning padixahi əglonoŋa sowoŋat əwətti. **16** Əmdi əhud əzigə bir gəz uzunlukta ikki bislik bir xəmxər yasatkanidi; uni kiyimining iqigə, ong yotisining üstigə kisturuwaldi; **17** U xu haləttə sowoŋatni Moabning padixahi əglonning aldioŋa elip kəldi. Əglon tolimu semiz bir adəm idi. **18** Əhud sowoŋatni təkdim kilip boloŋandin keyin, sowoŋatni kətürüp kəlgən kixilərni kətküzüwətti; **19** andin əzi Gilgalning yenidiki tax oymilar bar jaydin yenip, padixahning kəxioŋa kelip: — Əy padixah, məndə əzlirigə dəydioŋan bir məhpiyətlik bar idi, — dewidi, padixah: — Jim tur! — dedi. Xuning bilən ətrapidiki hizmətkarlarning hammisi sirtka qikip kətti. **20** Andin Əhud padixahning aldioŋa kəldi; padixah yaloquz salkin balihanida olturatti. Əhud: — Məndə sili üqün Hudadin kəlgən bir səz bar, dewidi, padixah orunduktin kopup ərə turdi. **21** Xuning bilən Əhud sol kolini uzitip ong yotisidin xəmxərni suoqurup elip, uning korsikioŋa tikti. **22** Xundak kilip xəmxərning dəstisimu tioqi bilən koxulup kirip kətti, semiz eti xəmxərni kisiwaloŋaqka, əhud xəmxərni korsikidin tartip qikiriwalmidi; üqəy-poki arkidin qikti. **23** Andin Əhud dalanoŋa qikip, balihanining ixiklirini iqidin etip kuluplap koydi. **24** U qikip kətkəndə, padixahning hizmətqiliri kelip karisa, balihanining ixikliri kuluplaklik idi. Ular: — Padixah salkin əydə qong tərətkə olturoŋan bolsa kerək, dəp oylidi. **25** Ular uzun saklap kirmisək sət bolarmu dəp oylaxti; u yənila balihanining ixiklirini aqmioŋandin keyin, aqkuqni elip ixiklərni eqiwidi, mana, hojisining yərdə ölük yatkinini kərdi. **26** Əmdi ular ikkilinip karap turoŋan waktida, əhud kəqip qikkanidi; u tax oymilar bar jaydin ətüp, Seirahka kəqip kəlgənidi. **27** Xu yərgə yətkəndə, u əfraim taoqlik rayonida kanay qeliwidi, Israillar uning bilən birgə taoqlik rayondin qüxti, u aldida yol baxlap mangdi. **28** U ularoŋa: — Manga əgixip yürünglar, qünki Pərwərdigar düxmininglar Moabiylarni kolunglaroŋa tapxurdi, — dewidi, ular uningoŋa əgixip qüxüp, Iordan dəryasining keqiklirini tosup, heqkimni ətküzmidi. **29** U wakitta ular Moabiylardin on mingqə əskərni eltürdi; bularning hammisi təmbəl palwanlar idi; ulardin heqbir adəm kəqip kutulalmidi. **30** Xu küni Moab Israilning kolida besikturuldi. Zemin səksən yiloqiqə aman-tinqlikta turdi. **31** Əhuddin keyin Anatning ooŋli Xamgar hakim boldi; u altə yüz Filistiyəlikni birakla kala sanjioquq bilən eltürdi; umu Israilni kutkuzdi.

4 Əmdi əhud wapat boloŋandin keyin Israillar Pərwərdigarning nəzaridə yənə rəzil boloŋanni kiloqili turdi. **2** Xuning bilən Pərwərdigar ularni Kanaaniylarning padixahi Yabinning kolioŋa taxlap bərdi. Yabin Hazor xəhiridə səltənət kilatti; uning koxun sərdarining ismi Sisera bolup, u Haroxət-Goyim degən xəhərdə

turatti. **3** Israillar Pərwərdigarɵa nalə-pəryad kətürdi, qünki Yabinning tokḳuz yüz təmür jəng ḥarwisi bolup, Israillarɵa yigirmə yildin buyan tolimu zulum ḳilip kəlgənidi. **4** U waḳitta Lapidotning hotuni Dəborah degən ayal pəyɵəmbər Israilɵa ḥakim idi. **5** U əfraim taɵlikidiki Ramah bilən Bəyt-əlning otturisidiki «Dəborahning horma dərihi»ning tüwidə olturatti; barlik Israillar dəwaliri tooɣrisida ḥəküm soriɵili uning ḳexiɵa kelətti. **6** U adəm əwətip Naftali yurtidiki Kədəxtin Abinoamning ooɵli Barakni ḳaḳirtip kelip, uningɵa: — Mana, Israilning Hudasi Pərwərdigar [mundaḳ] əmr ḳiloɣan əməsmu?! U: — Sən berip Naftalilar ḳəbilisi ḥəm Zəbulun ḳəbilisidin on ming adəmni əzüng bilən billə elip Tabor teoɣiɵa qikḳin; **7** xuning bilən Mən Yabinning ḳoxun sərdari Siserani jəng ḥarwiliri wə ḳoxunliri bilən ḳoxup Kixon ekinining boyiɵa, sening ḳexingɵa baroɣusi niyətkə selip, uni ḳolungɵa tapxurimən degən, — dedi. **8** Barak uningɵa: — Əgər sən mən bilən billə barsang, mənmu barimən. Sən mən bilən barmisang, mənmu barmaymən! — dedi. **9** Dəborah jawabən: — Maḳul, mən sən bilən barsam baray; ḥalbuki, səpiring sanga ḥeq xan-xərəp kəltürməydu; qünki Pərwərdigar Siserani bir ayal kixining ḳoliɵa tapxuridu, — dedi. Xuning bilən Dəborah ḳopup Barak bilən billə Kədəxkə mangdi. **10** Barak Zəbulunlar wə Naftalilarni Kədəxkə ḳaḳirtti; xuning bilən on ming adəm uningɵa əgəxti; Dəborahmu uning bilən qikti **11** (xu ḳaɵda keniylərdin boloɣan Həbər əzini Musaning ḳeynatisi Ḥobabning nəslidin boloɣan keniylərdin ayrip qikip, Kədəxning yenidiki Zaanaimning dub dərihining yenida qedir tikkənidi). **12** Əmdi Siseraɵa: — Abinoamning ooɵli Barak Tabor teoɣiɵa qikiptu, degən həwər yətküzüldi. **13** Xuni anglap Sisera barlik jəng ḥarwilirini, yəni tokḳuz yüz təmür jəng ḥarwisini wə barlik əskərlirini yioɣip, Ḥaroxət-Goyimdin qikip, Kixon ekinining yenida toplidi. **14** Dəborah Barakḳa: — Ḳopkin; bügün Pərwərdigar Siserani sening ḳolungɵa tapxuridiɵan kündür. Mana, Pərwərdigar aldingda yol baxliɵili qikti əməsmu?! — dedi. Xuni dewidi, Barak wə on ming adəm uningɵa əgixip Tabor teoɣidin qüxti. **15** Pərwərdigar Siserani, uning ḥəmmə jəng ḥarwiliri wə barlik ḳoxunini ḳoxup Barakning ḳiliqi aldida tiripirən ḳildi; Sisera əzi jəng ḥarwisidin qüxüp, piyadə ḳeqip kətti. **16** Barak jəng ḥarwilirini wə ḳoxunni Ḥaroxət-Goyimgiqə ḳooɣlap bardi; Siseraning barlik ḳoxuni ḳiliq astida yikildi, birimu ḳalmidi. **17** Lekin Sisera piyadə ḳeqip, Keniylərdin boloɣan Ḥəbərning ayali Yaəlning qediriɵa bardi; qünki Ḥazorning padixahi Yabin bilən Keniylərdin boloɣan Ḥəbərning jəməti otturisida dostluḳ alaḳisi bar idi. **18** Yaəl Siserani ḳarxi elixḳa qikip uningɵa: — Əy hojam, kirginə! Ḳorḳma, meningkigə kirgin, dedi. Xuning bilən Sisera uning qediriɵa kirdi, u uning üstigə yotḳan yepip ḳoydi. **19** U uningɵa: — Mən ussap kəttim, manga bir otlam su bərginə, dewidi, ayal berip süt tulumini eqip, uningɵa iqküzüp, andin yənə uni yepip ḳoydi. **20** Andin Sisera uningɵa: — Sən qedirning ixikidə saḳlap turoɣin. Birkim kelip səndin: — Bu yərdə birərsi barmu, dəp sorisa, yoḳ dəp jawab bərgin, — dedi. **21** Əmdi Ḥəbərning ayali Yaəl ḳopup, bir qedir ḳozuḳini elip, ḳolida bolḳini tutḳiniḳə xəpə qikarmay uning ḳexiɵa bardi; u ḥerip kətkəḳə, ḳattiḳ uhlap kətkənidi. Yaəl uning qekisigə ḳozuḳni xundaḳ ḳaḳtiki, ḳozuḳ qekisidin ətüp yərgə kirip kətti. Buning bilən u əldi. **22** Xu ḳaɵda, Barak Siserani ḳooɣlap kəldi, Yaəl aldiɵa qikip uningɵa: — Kəlgin, sən izdəp kəlgən adəmni sanga kərsitəy, — dedi. U uning qediriɵa kirip ḳariwidi, mana Sisera ölük yatatti, ḳozuḳ tehiqə qekisigə ḳeḳiḳlik turatti. **23** Xundaḳ ḳilip, Huda xu küni Ḳanaan padixahi Yabinni Israillarning aldida təwən ḳildi. **24** Xu waḳittin tartip Israillar baroɣanseri küqiyip, Ḳanaan padixahi Yabindin üstünlükni igilidi; ahirda ular Ḳanaan padixahi Yabinni yoḳatti.

5 Xu küni Dəborah wə Abinoamning ooɵli Barak mundaḳ nəzmə oḳudi: — **2** Israilda yetəkqilər yol baxliɵini üqün, Həlḳ ihtiyarən əzlirini pida ḳiloɣini üqün, Pərwərdigarɵa təxəkkür-mədḥiyə oḳunglar! **3** Əy padixaḥlar, anglanglar, Əy əmirlər, ḳulaḳ selinglar! Mən, mən Pərwərdigarɵa atap nəzmə oḳuymən, Mən Israilning Hudasi Pərwərdigarɵa küy eytimən. **4** I Pərwərdigar, sən Seirdin qikḳiningda, Edomning yaylikidin qikip yürüx ḳiloɣiningda, Yər titrəp, asmanlardin sular tamqidi, Xundaḳ, bulutlar yamoɣurlirini yaoɣdurdi; **5** Taoɣlar Pərwərdigarning aldida təwrəndi, Ənə Sinay teoɣimu təwrinip kətti, Israilning Hudasi Pərwərdigarning aldida. **6** Anatning ooɵli Xamgarning künliridə, Ḥəm Yaəlning künliridə, Qong yollar taxlinip ḳelip, Yoluqilar əgri-toḳay qioɣir yollar bilən mangatti; **7** Israilda əzimətlər yoḳap kətti, Taki mənki Dəborah ḳozoɣilip, Israilda bir ana süpitidə pəyda boloɣinimoɣiqə. **8** [Israillar] yengi ilaḥlarni tallidi; Urux dərwazilirioɣa yetip kəldi. Ḳirik mingqə Israillikning arisida, Ya bir ḳalḳan ya bir nəyzə tepilisiqu?! **9** Ḳəlbim Israilning əmirlirigə ḳayildur, Ular həlḳ arisida əzlirini ihtiyarən pida ḳildi; Pərwərdigarɵa təxəkkür-mədḥiyə oḳunglar! **10** I aḳ exəklərgə mingənlər, I nəpis zilqilərning üstidə olturoɣanlar, I yolda yürgənlər, kəngül bəlünglar! **11** Su əkilidioɣan jaylarda olja bəlüxüwatḳanlarning juxḳun awazilirini anglanglar! Ular xu yərlərdə Pərwərdigarning ḥəkḳaniy əməllirini mədḥiyiləp, Uning Israildiki azimətlirining ḥəkḳaniy əməllirini təriplixidu. Xu waḳitta Pərwərdigarning həlḳi qüxüp dərwazilarɵa yetip kelip: — **12** «I Dəborah, oyoɣan, oyoɣan! Oyoɣan, oyoɣan, oɟəzəl eytḳin! Ornungdin tur, i Barak, Əsirliringni yalap mang, i Abinoamning ooɵli!» — deyixidu. **13** Mana həlḳning az bir ḳaldisi aliyjanablarɵa əgixix üqün qüxti, Pərwərdigarning həlḳi yenimoɣa palwan kəbi qüxüp kəldi. **14** Mana, Əfraimlardin Amaləktə yiltiz tartip ḳaloɣanlar kəldi; Mana, Binyaminlarmu ḳowmliringɵa ḳoxulup əgixip kəldi; Makirdin əmirlər qüxüp kəldi, Zəbulundin sərdarlik ḥasisini tutḳanlar yetip kəldi. **15** Issakarning əmirliri Dəborahɵa ḳoxuldi; Barak nemə ḳiloɣan bolsa Issakarmu xundaḳ ḳilip, Uning kəynidin jiloɣioɣa tap basturup etilip qüxti! Rubənning ailə-jəmətliridikilərning arisida xunqə uluoɣ niyətlər kəlbligə pükülgənidi! **16** Sən nemixḳa ḳotanlarning iqidə turup, Ḳoylaroɣa qelinoɣan nəyning awazini anglaxni halap ḳalding? Rubənning ailə-jəmətliridikilərning arisida xunqə uluoɣ niyətlər kəlbligə pükülgənidi! **17** Gileadlar bolsa Iordan dəryasining u təripidə turup ḳaldi; Danlarmu nemixḳa kemilərning yenida tohtap ḳaldi? Axirlar bolsa dengiz boyida [jim] olturuwaldi, Dengiz ḳoltuḳlirida turup ḳaldi. **18** Zəbulunlar janlirini ölümgə təwəkkül ḳildi; Naftalilarmu jəng məydanidiki yuḳiri jaylarda ḥəm xundaḳ ḳildi! **19** Padixaḥlar ḥəmmisi kelip, soḳuxti, Ḳanaaniylarning padixaḥlirimu uruxḳa qikti; Taanaḳta, Megiddoning su boylirida uruxti. Lekin bir'azmu kümüx olja alalmidi! **20** Asmanlarda yultuzlarmu jəng ḳildi, Orbitiliridin Siseraɵa ḳarxi jənggə atlandi. **21** Kixon dəryasining ekini [düxmənni] ekitip kətti; Xu ḳədimiy dərya, u Kixon dəryasidur! Əy mening jenim, pütün küqüng bilən aloɣa baskin! **22** Ularning atlirining tuwaḳliri takirang-takirang ḳilmaḳta, Tolparliri qapmaḳta, qapmaḳta. **23** Mərozoɣa lənət oḳunglar, dəydu Pərwərdigarning Pərixtisi, U yərdə olturoɣuqilaroɣa lənət oḳunglar, Ḳattiḳ lənət oḳunglar; Qunki ular Pərwərdigaroɣa yardəmgə kəlmidi, Zalimlaroɣa ḳarxi Pərwərdigaroɣa yardəmgə kəlmidi. **24** Ayallar iqidə kəniylik Ḥəbərning ayali Yaəl bəht-bərikətlənsun, Qedirda turoɣan ayallar iqidə u bəht-bərikət

tapsun! **25** Sisera su soriwidi, u uningoŋa süt bərdi, Esilzadilərgə layiḳ bir ḳaqida ḳaymaḳ tutti; **26** U sol ḳolini qedir ḳozuḳioŋa, Ong ḳolini təmürqining bolḳisioŋa uzatti; Siserani urup, Bax səngükini qeḳip, Qekisidin yanjip ətküzüwətti. **27** Sisera uning ikki putining arilikioŋa ḳiysaydi, U yiḳildi, u [ələktək] yatti, U uning ikki putining arilikioŋa ḳiysaydi, u yiḳildi, Ḳiysayoŋan yərdə u yiḳilip, jan bərdi. **28** Siseraning anisi pənjiridin sirtḳa səp saldi, U pənjirining rujikidin towlap: — «Uning jəng ḥarwisi nemixḳa xunqə uzaḳḳiqə kəlməydu? Jəng ḥarwilirining atlirining tuyaḳ sadasi nemixḳa xunqə ḥayal bolidu? — dedi. **29** Uning dedəkliri arisida danalar jawab beridu, Xundaḳla, u dərwəḳə əz-əziga jawab beridu: — **30** «Ular oljilirini yioŋip bəlüxüwatḳan bolmisun yənə?! Ḥərbir ərkəkkə [ayaoŋ asti ḳilixḳa] bir-ikkidin ḳiz təgkəndu, Siseraoŋa rəngdar kiyimlər, Gül kəxtiləngən rəngdar kiyimlərdin olja təgkəndu, Bulangqining boynioŋa aldi-kəyni kəxtiləngən rəngdar kiyimlər təgkən bolsa kerək! **31** I Pərwərdigar, Sening barliḳ düxmənliring ənə xundaḳ yoḳutuloŋay! Lekin Seni səygənlər ḳuyaxning ərləwatḳandiki ḳudritidək küqlük boloŋay!». Xuning bilən zemin ḳirik yiloŋiqə tinq-amanliḳ tapti.

6 Israillar Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni ḳildi; xuning bilən Pərwərdigar ularni yəttə yiloŋiqə Midiyaniylarning ḳolioŋa tapxurup bərdi. **2** U waḳitta Midiyaniylar Israilning üstidin oŋalib kelip, Israil Midiyaniylarning səwəbidin əzliri üqün taoŋlardin, əngkürlərdin wə ḳoram taxlardin panaḥ jaylarni yasidi. **3** Ḥər ḳetim Israillar uruḳ terioŋanda xundaḳ bolattiki, Midiyaniylar, Amaləkiylər wə məxriḳtikilər kelip ularoŋa ḥujum ḳilatti. **4** Ularoŋa ḥujum ḳilixḳa bargaḥlarni tikip, zemindiki ḥosulni wəyran ḳilip, Gazaoŋiqə Israiloŋa ḥeqḳandaḳ axliḳ ḳaldurmay, ularning ḳoy, kala, exəklirinimu elip ketətti. **5** Qünki ular qekətkilərdək kəp bolup, əz mal-qarwiliri wə qedirlirini elip kelətti; ularning adəmliri wə təgiliri san-sanaḳsiz bolup, zeminni wəyran ḳilix üqün tajawuz ḳilatti. **6** Xuning bilən Israil Midiyaniylarning aldida tolimu har ḥalətkə qüxüp ḳaldi; andin Israillar Pərwərdigaroŋa nalə-pəryad kətürdi. **7** Midiyaniylarning dəstidin Israil Pərwərdigaroŋa pəryad kətürginidə xundaḳ boldiki, **8** Pərwərdigar Israiloŋa bir pəyoŋəmbərni əwətti. U kelip ularoŋa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mən silərni Misirdin qiḳirip, «ḳulluḳ makani»din elip qiḳḳanidim; **9** silərni misirliḳlarning ḳolidin, xundaḳla silərgə barliḳ zulum ḳiloŋuqilarning ḳolidin ḳutḳuzup, ularni aldinglardin ḳoọliwetip, ularning zeminini silərgə bərdim **10** wə silərgə: «Mana, Mən Pərwərdigar silərning Hudayinglardurmən; silər Amoriylarning zeminida turoŋininglar bilən ularning ilaḥliridin ḳorḳmanglar» degənidim. Lekin silər Mening awazimoŋa ḳulaḳ salmidinglar», — dedi. **11** Andin Pərwərdigarning Pərixtisi kelip Ofraḥ degən jayda Abiezər jəmətidiki Yoaxḳa təwə boloŋan dub dərihining tüwidə olturdi. U waḳitta [Yoaxning] ooŋli Gideon Midiyaniylarning [bulangqiliḳidin] saḳlinix üqün xarab kəlqiki iqidə buoŋday tepiwatatti. **12** Pərwərdigarning Pərixtisi uningoŋa kərünüp: — Əy jasarətlik palwan, Pərwərdigar sən bilən billidur! — dedi. **13** Gideon uningoŋa jawab berip: — I hojam, əgər Pərwərdigar biz bilən billə boloŋan bolsa, bu kərgülüklər nemixḳa üstimizgə kəldi? Ata-bowilirimiz bizgə səzləp bərgən uning barliḳ məjiziliri ḳeni? Bular tooŋrisida ata-bowilirimiz: «Mana, Pərwərdigar bizni Misirdin qiḳirip kəlmigənmidi?» — dedi. Lekin bügünki kündə Pərwərdigar bizni taxlap, Midiyanning ḳolioŋa tapxurup bərdi! — dedi. **14** Pərwərdigar uningoŋa ḳarap: — Sən muxu küqünggə tayinip, berip Israilni Midiyanning ḳolidin ḳutḳuzoŋin! Mana, Mən seni əwətkən əməsmu? — dedi. **15** Gideon Uningoŋa: — I Rəb, mən Israilni ḳandaḳ ḳutḳuzalaymən? Mening ailəm bolsa Manassəḥ kəbilisi iqidə əng namriti, əzüm atamning jəmətidə əng kiqikidurmən, — dedi. **16** Pərwərdigar uningoŋa: — Mən jəzmən sən bilən billə bolimən; xunga sən Midiyanlarni bir adəmni uroŋandək urup ḳirisən, — dedi. **17** Gideon Uningoŋa iltija ḳilip: — Mən nəziringdə iltipat tapḳan bolsam, mən bilən səzləxküqining ḥəḳiḳətən Sən Əzüng ikənlikigə bir alamət kərsətkəysən; **18** ətünimən, mən yenip kelip əz ḥədiyə-ḳurbanliḳimni aldingoŋa ḳoyoŋuqə bu yərdin kətmigəysən, — dedi. U jawab berip: — Sən yenip kəlgüqə kütimən, dedi. **19** Gideon berip [əygə] kirip bir ooŋlaḳni təyyarlap, bir əfaḥ esil undin petir nan pixurup, gəxni sewətkə selip, xorpisini korioŋa usup bularni uning ḳexioŋa elip kelip, uningoŋa sundi (U tehiqə dub dərihining tüwidə olturatti). **20** Andin Hudaning Pərixtisi uningoŋa: — Bu gəx bilən petir nanlarni elip berip, muxu yərdiki [ḳoram] taxning üstigə ḳoyup, xorpini təkkin, — dewidi, u xundaḳ ḳildi. **21** Pərwərdigarning Pərixtisi ḳolidiki ḥasini uzitip uqini gəx bilən petir nanlaroŋa təkküziwidi, [ḳoram] taxtin ot qiḳip, gəx bilən petir nanlarni yəp kətti. Xu ḥaman Pərwərdigarning Pərixtisimu uning kəzidin oŋayib boldi. **22** Xuning bilən Gideon uning Pərwərdigarning Pərixtisi ikənlikini bilip: — Apla, i Rəb Pərwərdigar! Qataḳ boldi, qünki mən Pərwərdigarning Pərixtisi bilən yüzmuyüz kərüxüp ḳaldim...! — dedi. **23** Lekin Pərwərdigar uningoŋa: — Hatirjəm boloŋin! Ḳorḳmioŋin, əlməysən, — dedi. **24** Xuning bilən Gideon Pərwərdigaroŋa atap u yərdə bir ḳurbangaḥ yasap, uning ismini «Yaḥwəḥ-xalom» dəp atidi. Bu ḳurbangaḥ ta bügüngiqə Abiezər jəmətining Ofraḥ degən jayida bar. **25** U keqisi Pərwərdigar uningoŋa: — Sən atangning [qong] buḳisi wə yəttə yaxliḳ ikkinqi buḳisini elip atangoŋa təwə boloŋan Baal ḳurbangaḥini ərüp, uning yenidiki Axəraḥ butini kesiwətkin. **26** Andin muxu ḳoroŋanning üstigə Pərwərdigar Hudayingoŋa ataloŋan, bəlgilənən rəsim boyiqə bir ḳurbangaḥ yasap, ikkinqi bir buḳini elip, əzüng kesiwətkən Axəraḥning parqilirini otun ḳilip ḳalap, uni kəydürmə ḳurbanliḳ ḳiloŋin, — dedi. **27** Xuning bilən Gideon əz hizmətqiliridin on adəmni elip berip, Pərwərdigarning əzigə eytḳinidək ḳildi; lekin u atisining əyidikilərdin wə xəḥər adəmliridin ḳorḳḳini üqün, u bu ixni kündüzi ḳilmay, keqisi ḳildi. **28** Ətisi səḥərdə xəḥər həlḳi ḳopup ḳarisa, mana, Baal ḳurbangaḥi ərüwetilgən, uning yenidiki Axəraḥ buti kesiwetilgənidi wə yengi yasaloŋan ḳurbangaḥning üstidə ikkinqi buḳa ḳurbanliḳ ḳilinoŋanidi. **29** Buni kərüp ular bir-birigə: — Bu ixni kim ḳiloŋandu? — deyixti. Ular sürüxtüriwidi, buni Yoaxning ooŋli Gideonning ḳiloŋanliḳi məlum boldi. **30** Xuning üqün xəḥərning adəmliri Yoaxḳa: — Ooŋlungni qiḳirip bərgin! U Baal ḳurbangaḥini ərüp, uning yenidiki Axəraḥni kesiwətkini üqün eltürülsun! — dedi. **31** Biraḳ Yoax əzigə ḳarxilixixḳa turoŋan kəpqilikkə jawab berip: — Silər Baal üqün dəwalaxmaḳqimusilər? Silər uni ḳutḳuzmaḳqimu? Kimki uning tooŋrisida dəwalaxsa ətigə ḳalmay elümgə məḥkum ḳilinsun! Əgər Baal dərwəḳə bir huda bolsa, undaḳta uning ḳurbangaḥini birsi ərüwətkini üqün, u xu adəm bilən əzi dəwalaxsun! — dedi. **32** Bu səwəbtin [atisi] Gideonni «Yərubbaal» dəp atidi, qünki [atisi]: «U Baalning ḳurbangaḥini ərüwətkini üqün, Baal əzi uning bilən dəwalaxsun!» degənidi. **33** Əmma Midiyan, Amaləklər wə məxriḳtikilərning ḥəmmisi yioŋilip, [Iordan] dəryasidin ətüp Yizrəəl jiloŋisida qedirlirini tikixti. **34** U waḳitta Pərwərdigarning Roḥi Gideonning üstigə qüxti; u kanay

qeliwidi, Abiezər jəmətidikilər yioɣilip uning kəynidin əgixip mangdi. **35** Andin u əlqilərni Manassəḫning zeminioɣa berip, u yərni aylinip kelixkə əwətiwidi, Manassəḫlər yioɣilip uningoɣa əgixip kəldi. U Axirlaroɣa, Zəbulunlaroɣa wə Naftalilaroɣa əlqi əwətiwidi, ularmu uning aldioɣa qikixti. **36** Gideon Hudaoɣa: — Əgər Sən ḫəkikətən eytkiningdək mening ḳolum bilən Israilni ḳutḳuzidioɣan bolsang, **37** Undakta mana, mən hamanoɣa bir parqə ḳoy terisi ḳoyup ḳoyimən; əgər pəkət terining üstigila xəbnəm qüxüp, qərisidiki yərlərning ḫəmmisi ḳuruḳ tursa, mən Өzüng eytkiningdək mening ḳolum arkilik Israilni ḳutḳuzmakqi boloɣiningni bilimən, — dedi. **38** Ix dərwəkə xundak boldi. Ətisi səḫərdə Gideon ḳopup, yungni sikiwidi, lik bir piyalə xəbnəm süyi qikti. **39** Andin Gideon Hudaoɣa yənə: Oɣəzipingni manga ḳozoɣimioɣaysən, mən pəkət muxu bir ḳetimla dəymən! Səndin ətünəy, mən pəkət yənə bu ḳetim bu terə bilən sinap bakay; iltija kilimənki, əmdi bu ḳetim pəkət terə ḳuruḳ bolup, qərisidiki yərning ḫəmmisigə xəbnəm qüxkəy, — dedi. **40** Bu keqisimu Huda xundak kildi; dərwəkə pəkət terila ḳuruḳ bolup, qərisidiki yərning ḫəmmisigə xəbnəm qüxkənidi.

7 Yərubbaal (yəni Gideon) wə əzigə ḳoxuloɣan ḫəmmə həlḳ ətisi səḫər ḳopup, Ḫarod degən bulakning yenioɣa berip qedir tikti. Midiyaniylarning ləxkərgaḫi bolsa uning ximal təripidə, Morəḫ egizlikining yenidiki jiloɣida idi. **2** Əmdi Pərwərdigar Gideonoɣa: — Sanga əgəxkən həlkning sani intayin kəp, xunga Mən Midiyaniylarni ularning ḳolioɣa tapxuralmaymən. Bolmisa Israil: «Өzimizni əzimizning ḳoli ḳutḳuzdi» dəp mahtinip ketixi mumkin. **3** Xuning üqün sən əmdi həlḳkə: «Kimlər ḳorḳup titrək basḳan bolsa, ular Gilead teoɣidin yenip kətsun» dəp jakarlioɣin — dedi. Xuning bilən həlkning arisidin yigirmə ikki ming kixi ḳaytip ketip, pəkət on mingila ḳelip ḳaldi. **4** Pərwərdigar Gideonoɣa yənə: — Həlkning sani yənila intayin kəp; əmdi sən bularni suning lewigə elip kəlgin. U yərdə Mən ularni sən üqün sinaktin ətküzəy; Mən kimni kərsitip: «U sən bilən barsun desəm», u sən bilən barsun; lekin Mən kimni kərsitip: «U sən bilən barmisun» desəm, u sən bilən barmisun, — dedi. **5** Xuning bilən Gideon həlkni suning lewigə elip kəldi. Pərwərdigar uningoɣa: — Kimki it su iqkəndək tili bilən yalap su iqsə, ularni ayrim bir tərəptə turoɣuzoɣin; ḫəm kimki tizlinip turup su iqsə, ularnimu ayrim bir tərəptə turoɣuzoɣin, — dedi. **6** Xundak boldiki, oqumini aoɣioɣa təgküzüp yalap su iqkənlərdin üq yüzi qikti. Ḳaloɣanlarning ḫəmmisi tizlinip turup su iqti. **7** Andin Pərwərdigar Gideonoɣa: — Mən muxu suni yalap iqkən üq yüz adəmning ḳoli bilən silərni ḳutḳuzup, Midiyanni sening ḳolungoɣa tapxurimən; lekin ḳaloɣan həlḳ bolsa ḫəmmisi əz jayioɣa yenip kətsun, — dedi. **8** Xuning bilən bu [üq yüz adəm] ozuḳ-tülük wə kanaylirini ḳolioɣa elixti; Gideon Israilning ḳaloɣan barlik adəmlirini əz qedirioɣa ḳayturuwetip, pəkət xu üq yüz adəmni elip ḳaldi. Əmdi Midiyaniylarning ləxkərgaḫi bolsa ularning təwən təripidiki jiloɣida idi. **9** Xu keqisi xundak boldiki, Pərwərdigar uningoɣa: — Sən ḳopup ləxkərgaḫḳa qüxkin, qünki Mən uni sening ḳolungoɣa tapxurdum; **10** əgər sən qüxüxtin ḳorḳsang, əz hizmətkaring Purahni billə elip ləxkərgaḫḳa qüxkin. **11** Sən ularning nemə deyixiwatkinini anglaysən, andin sən ləxkərgaḫḳa [ḫujum kilip] qüxüxkə jür'ət kilalaysən, dedi. Buni anglap u hizmətkari Purahni elip ləxkərgaḫning qetidiki əskərlərning yenioɣa bardi. **12** Mana Midiyan, Amalək wə barlik məxrikтikilər qekətkilərdək kəp bolup, jiloɣining boyioɣa yeyiloɣanidi; ularning təgiliri kəplikidin dengiz sahilidiki ḳumdək ḫəddi-ḫesabsiz idi. **13** Gideon baroɣanda, mana, u yərdə birsi ḫəmraḫioɣa kərgən qüxini səzləp beriwatatti: — Mana, mən bir qüx kərdum, qüxümdə mana, bir arpa tokiqi Midiyanning ləxkərgaḫioɣa domulap qüxüptudək; u qedioɣa kelip sokuluptidək, xuning bilən qedir ərulüp, düm kəmtürülüp ketiptu — dəwatatti. **14** Uning ḫəmraḫi jawabən təbir berip: — Buning mənisi xuki, u tokaq Yoaxning ooɣli, Israillik adəm Gideonning kiliqidin baxḳa nərsə əməstur; Huda Midiyan wə uning barlik ḳoxunini uning ḳolioɣa tapxuruptu, dedi. **15** Xundak boldiki, Gideon bu qüxni wə uning berilgən təbirini anglap, səjdə kildi. Andin u Israilning ləxkərgaḫioɣa yenip kelip: — Ḳopunglar, Pərwərdigar Midiyanning ləxkərgaḫini ḳolunglaroɣa tapxurdi, — dedi. **16** Xuning bilən u bu üq yüz adəmni üq guruppioɣa bəlüp, ḫəmmisining ḳolioɣa birdin kanay bilən birdin ḳuruḳ komzəkni bərdi; ḫərbir komzək iqidə birdin məx'əl ḳoyuldi. **17** U ularoɣa: — Silər manga ḳarap, mening kiloɣinimdək kilinglar. Mana, mən ləxkərgaḫning ḳexioɣa baroɣanda, nemə kilsam, silərmu xuni kilinglar; **18** mən wə mən bilən ḫəmraḫ bolup mangoɣan barlik adəmlər kanay qalsak, silərmu ləxkərgaḫning qərisidə turup kanay qelinglar wə: «Pərwərdigar üqün ḫəm Gideon üqün!» dəp towlanglar, — dedi. **19** Keyinki yerim keqilik kəzətning baxlinixida, kəzətqilər yengidin almaxḳanda, Gideon wə uning bilən billə boloɣan yüz adəm ləxkərgaḫning ḳexioɣa kəldi; andin ular kanay qelip ḳolliridiki komzəklərni qakti. **20** Xu ḫaman üq guruppidikilərning ḫəmmisi kanay qelip, komzəklərni qekip, sol ḳollirida məx'əllərni tutup, ong ḳollirida kanaylarni elip: — Pərwərdigaroɣa wə Gideonoɣa ataloɣan kiliq! — dəp towlaxḳiniqə, **21** ularning ḫərbiri ləxkərgaḫning ətrapida, əz jayida turuxti; yaw ḳoxuni tərəp-tərəpkə petirap, warkirap-jarkirioɣan peti ḳaqkili turdi. **22** Bu üq yüz adəm kanay qaloɣanda, Pərwərdigar pütkül ləxkərgaḫtiki yaw ləxkərlirini bir-birini kiliqlaxḳa selip ḳoydi, xuning bilən yaw ḳoxuni Zerərahḳa baridioɣan yoldiki Bəyt-Xittah tərəpkə ḳaqti; ular Tabbatning yenidiki Abəl-Məḫolaḫning qegrisioɣiqə ḳaqti. **23** Andin Naftali, Axir wə pütkül Manassəḫning ḳəbililiridin Israillar qakirip kelindi wə ular Midiyaniylarni ḳooɣlidi. **24** Xuning bilən Gideon Əfraim pütkül taoɣlikini arilap kelixkə əlqilərni əwətip Əfraimlaroɣa: — «Silər qüxüp Midiyaniylaroɣa ḫujum kilinglar, Bəyt-Barahḳiqə, xundakla Iordan dəryasioɣiqə barlik ekin keqiklirini igilap, ularni tosuwelinglar», dedi. Xuning bilən Əfraimning ḫəmmə adəmliri yioɣilip, Bəyt-Barahḳiqə wə Iordan dəryasioɣiqə barlik ekin keqiklirini igilidi. **25** Ular Midiyanning Orəb wə Zəəb degən ikki əmirini tutuwaldi; Orəbni ular «Orəb ḳoram texi» üstidə, Zəəbni «Zəəb xarab kəlqiki»də eltürdi, Midiyaniylarni ḳooɣlap berip, Orəb wə Zəəbning baxlirini elip, Iordan dəryasining u təripigə Gideonning ḳexioɣa kəldi.

8 (Keyin, Əfraimlar uningoɣa: — Sən nemixḳa bizgə xundak muamilə kilisən, Midiyaniylar bilən sokuxḳa qikḳanda, bizni qakirmidingoɣu, dəp uning bilən ḳattik deyixip kətti. **2** U ularoɣa jawabən: — Mening kiloɣanlirimni ḳandakmu silərning kiloɣininglaroɣa tənglaxtürgili bolsun? Əfraimning üzümlərni pasangdioɣini, Abieəzərlərning üzüm üzginidin artuḳ əməsmu? **3** Huda Midiyanning əmirliri Orəb bilən Zəəbni ḳolunglaroɣa tapxuroɣan yərdə, mening ḳolumdin kəlginini ḳandakmu silərning kiloɣininglaroɣa tənglaxtürgili bolsun? — dedi. Xundak dewidi, ularning uningoɣa boloɣan aqqiki yandi). **4** Əmdi Gideon Iordan dəryasining boyioɣa yetip kəldi. U wə əzigə ḫəmraḫ boloɣan üq yüz adəm ḫerip kətkən bolsimu, ular yənila Midiyaniylarni ḳooɣlap dəryadin ətti. **5** Gideon Sukkot xəḫiridikilərgə: — Manga ḫəmraḫ bolup kəlgən kixilərgə nan bərsənglar, qünki ular ḫerip-qarqap kətti. Biz Midiyanning ikki padixaḫi Zəbaḫ wə Zalmunnani ḳooɣlap ketip barimiz, — dedi. **6** Lekin Sukkotning qongliri jawab berip:

— Zəbah wə Zalmunna ḥazir sening ḳolungoɣa qüxtimu?! Biz sening muxu ləxkərliringgə nan berəmduḳ?! — dedi. **7** Gideon: — Həp! Xundaḳ boloɣini üqün Pərwərdigar Zəbah wə Zalmunnani mening ḳolumoɣa tapxuroɣanda, ətliringlarni qəldiki yantaḳ wə xoha bilən hamanda tepimən, — dedi. **8** Gideon u yərdin Pənuəlgə berip, u yərdiki adəmlərgimu xundaḳ dewidi, Pənuəldiki kixilərmu uningoɣa Sukkottikilərdək jawab bərdi. **9** U Pənuəldikilərgə: — Mən oṯəlibə bilən yenip kəlginimdə, bu munaringlarni ərüwetimən, — dedi. **10** U qaoɣda Zəbah wə Zalmunna Karkor degən jayda idi; ular bilən mangoɣan ḳoxunda on bəx mingqə ləxkər bar idi. Bular bolsa məxriḳliḳlərning pütkül ḳoxunidin ḳelip ḳaloɣanliri idi, qünki ulardin ḳiliq tutḳanliridin bir yüz yigirmə mingi eltürülgənidi. **11** Gideon bolsa Nobah wə Yogbihahning xərḳidiki kəqmənlər yoli bilən qiḳip Midiyanning ləxkərgahiɣa ḥujum ḳilip, ularni tarmar ḳildi; qünki ləxkərgahṯikilər tolimu əndixsiz turoɣanidi. **12** Zəbah wə Zalmunna ḳeqip kətti; Gideon kəynidin ḳooɣlap berip, Midiyanning bu ikki padixahi Zəbah wə Zalmunnani tutuwaldi; u pütkül ləxkərgahṯikilərni alaḳzadə ḳilip tiripirən ḳiliwətti. **13** Andin Yoaxning ooɣli Gideon Ḥərəs dawinidin ətüp, jəngdin ḳaytip kəldi. **14** U Sukkotluḳ bir yax yigitni tutuwelip, uningdin sürüxtə ḳiliwidi, yigit uningoɣa Sukkotning qongliri wə aḳsaḳallirining isimlirini yezip bərdi. Ular jəmiy bolup yətmix yəttə adəm idi. **15** Andin Gideon Sukkotning adəmlirining ḳexioɣa yetip baroɣanda: — Silər meni zanglik ḳilip: «Zəbah wə Zalmunna ḥazir sening ḳolungoɣa qüxtimu? Biz sening bilən billə mangoɣan muxu ḥaroɣin adəmliringgə nan berəmduḳ?» degənidinglar! Mana, u Zəbah wə Zalmunna degənlər! — dedi. **16** Xuni dəp u xəḥarning aḳsaḳallirini tutup kelip, qəldiki yantaḳ bilən xohilarni elip kelip, ular bilən Sukkotning adəmlirini urup ədipini bərdi. **17** Andin u Pənuəlning munarini ərüp, xəḥərdiki adəmlərni eltürdi. **18** Gideon Zəbah wə Zalmunnani soraḳ ḳilip: — Silər ikkinglar Taborda eltürgən adəmlər ḳandaḳ adəmlər idi? — dəp soriwidi, ular jawab berip: — Ular sanga intayin ohxaytti; ularning ḥərbiri xaḥzadidək idi, — dedi. **19** U buni anglap: — Ular mening bir tuoɣanlirimdur, biz bir anining ooɣullirimiz. Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, silər əyni waḳitta ularni tirik ḳoyoɣan bolsanglar, mən silərni ḥərgiz eltürməyttim, — dedi; **20** xuning bilən u qong ooɣli Yətərgə: — Sən ḳopup bularni eltürgin, — dedi. Lekin ooɣul kiqik boloɣaqḳa ḳorḳup, ḳiliqini suoɣurmidi. **21** Xuning bilən Zəbah wə Zalmunna: — Sən əzüng ḳopup bizni eltürgin; qünki adəm ḳandaḳ bolsa küqimu xundaḳ bolidu, — dedi. Xundaḳ dewidi, Gideon ḳopup Zəbah wə Zalmunnani eltürdi. U təgilirining boynidiki ḥilal ay xəkillik bezəklərni eliwaldi. **22** Andin Israillar Gideonoɣa: — Sən bizni Midiyanning ḳolidin ḳutḳuzoɣanikənsən, əzüng bizgə padixah boloɣin; ooɣlung wə ooɣlungning ooɣlimu bizning üstimizgə ḥəküm sürsun, — dedi. **23** Əmma Gideon ularoɣa jawab berip: — Mən üstünglərgə səltənət ḳilmaymən, ooɣlummu üstünglərgə səltənət ḳilmaydu; bəlki Pərwərdigar Əzi üstünglərgə səltənət ḳilidu, dedi. **24** Andin Gideon ularoɣa yənə: — Silərgə pəḳət birla iltimasim bar: — Ḥər biringlar əz oljanglardin ḥalḳa-zerilərni manga beringlar, dedi (Midiyanlar Ismaillardin boloɣaqḳa, ḥərbiri altun zirə-ḥalḳilarni taḳaytti). **25** Ular jawabən: — Berixkə razimiz, dəp yərgə bir yepinqini selip, ḥərbiri uning üstigə oljisidin zirə-ḥalḳilarni elip taxlidi. **26** U sorap yioɣan altun zirilərning eoɣirliki bir ming yəttə yüz xəkəl altun idi, buningdin baxḳa Midiyan padixahliri əzigə askan ḥilal ay xəkillik buyumlar, zunnar, uqisioɣa kiygən səsün eginlər wə təgilərning boynioɣa askan altun zənjirlərmu bar idi. **27** Gideon bu nərsilərdin bir əfod yasitip, əz xəḥiri Ofraḥta ḳoyup ḳoydi. Nətijidə, pütkül Israil uni izdəp buzuḳqilik ḳildi. Buning bilən bu nərsə Gideon wə uning pütün ailisigə bir tor-tuzaḳ boldi. **28** Midiyaniylar xu tərikidə Israillarning aldida boysundurulup, ikkinqi bax kətürəlmidi; zemin Gideonning künliridə ḳirik yiloɣiqə tinq-aramlik tapti. **29** Yoaxning ooɣli Yərubbaal ḳaytip berip, əz əyidə olturdi. **30** Gideonning ayalliri kəp boloɣaqḳa, uning puxtidin yətmix ooɣul tərəldi. **31** Xəkəmdə uning bir kenizikimu bar idi; u uningoɣa bir ooɣul tuoɣup bərdi, Gideon uning ismini «Abimələk» dəp ḳoydi. **32** Yoaxning ooɣli Gideon uzun əmür kərüp, ḳerip aləmdin ətti. U Abiezərlərgə təwə boloɣan Ofraḥda, əz atisi Yoaxning ḳəbrisigə dəpnə ḳilindi. **33** Gideon elgəndin keyin Israillar ḳəynigə yenip, Baal butlirioɣa əgixip buzuḳqilik ḳildi wə «Baal-Berit»ni əzlirining ilahi ḳilip bekitti. **34** Xundaḳ ḳilip Israillar əzlirini ətrapidiki barlik düxmənlirining ḳolidin ḳutḳuzoɣan əz Hudasi Pərwərdigarni untudi **35** wə xuningdək Gideonning Israiloɣa ḳiloɣan ḥəmmə yahxiliḳlirini ḥeq əsliməy, Yərubbaal (yəni Gideon)ning jəmətigə ḥeqbir meḥribanlik kərsətmidi.

9 Əmdi Yərubbaalning ooɣli Abimələk Xəkəmdiki anisining aka-ukilirining ḳexioɣa berip, ular wə anisining atisining pütkül jəmətidikilərgə: — **2** Silər Xəkəmdiki barlik adəmlərning ḳulaḳioɣa səz ḳilip ularoɣa: «Silər üqün yətmix kixi, yəni Yərubbaalning ooɣulliri üstünglərgə ḥəküm sürgini yahximu yaki birla adəmning üstünglərdin ḥəküm sürgini yahximu? Esinglarda bolsunki, mən silərning ḳan-ḳerindixinglarmən» — degən gepimni yətküzünglar, — dedi. **3** Xuning bilən uning anisining aka-ukiliri u tooɣruluḳ bu gəplərning ḥəmmisini Xəkəmdikilərning ḳulaḳlirioɣa eytti. Ularning kəngli Abimələkkə mayil bolup: — U bizning ḳerindiximiz ikənoɣu, diyixip, **4** Baal-Beritning buthanisidin yətmix xəkəl kümüxni elip, uningoɣa bərdi. Bu pul bilən Abimələk birmunqə bikar tələp lükqəklərni yallap, ularoɣa bax boldi. **5** Andin u Ofraḥḳa, atisining əyigə berip əzining aka-ukiliri, yəni Yərubbaalning ooɣulliri bolup jəmiy yətmix adəmni bir taxning üstidə eltürüwətti. Lekin Yərubbaalning kiqik ooɣli Yotam yoxuruniwaloɣaqḳa, ḳutulup ḳaldi. **6** Andin pütkül Xəkəmdikilər wə Bəyt-Millodikilərning ḥəmmisi yioɣilixip berip Abimələkni Xəkəmdiki dub dərihining tüwidə padixah ḳilip tiklidi. **7** Bu həwər Yotamoɣa yətküzüldi; u berip Gərizim teoɣining qoḳḳisioɣa qiḳip, u yərdə turup yuḳiri awazda kepqilikkə towlap: — Əy Xəkəm qongliri, mening sezümgə ḳulaḳ selinglar, andin Hudamu silərgə ḳulaḳ salidu. **8** Künlərdin bir küni dərəhlər əzlirining üstigə ḥəküm süridioɣan bir dərəhni məsiḥləp padixah tikləxkə izdəp qiḳip, zəytun dərihigə: — Üstimizgə padixah bolup bərgin, dəptikən. **9** Zəytun dərihi ularoɣa jawab berip: — Hudaoɣa wə insanlaroɣa boloɣan ḥərmətni ipadiləydioɣan meyimni taxlap, baxḳa dərəhlərning üstidə turup pulanglaxḳa ketəmdim? — dəptu. **10** Buni anglap dərəhlər ənjür dərihining ḳexioɣa berip: — Sən kelip üstimizgə padixah boloɣin, dəp iltija ḳiliptu; **11** ənjür dərihi ularoɣa jawab berip: — Mən əz xirnəm bilən yahxi mewəmni taxlap, baxḳa dərəhlərning üstidə turup pulanglaxḳa ketəmdim? — dəptu. **12** Xuning bilən dərəhlər üzüm tallikining ḳexioɣa berip: — Sən kelip bizning üstimizgə padixah boloɣin, dəptu, **13** üzüm teli ularoɣa jawab berip: — Mən Huda bilən adəmlərni hux ḳilidioɣan yengi xarabni taxlap, baxḳa dərəhlərning üstidə turup pulanglaxḳa ketəmdim? — dəptu. **14** Andin dərəhlərning ḥəmmisi azoɣanning ḳexioɣa berip: — Sən kelip bizning üstimizgə padixah boloɣin, dəptu; **15** azoɣan ularoɣa jawab berip: — Əgər silər meni səmimiy niyitinglar bilən üstünglərgə padixah ḳilixni halisanglar, kelip mening sayəmning astida panaḥlininglar;

bolmisa, azoŋandin bir ot qikidu wə Liwanning kedir dərəhlirini yəp ketidu! — dəptu. **16** Əgər silərning Abiməlәkni padixah̡ qiloŋininglar rast səmimiy wə durus niyət bilən boloŋan bolsa, Yərubbaal wə uning ailisidikilərgə yahxilik qiloŋan, uning qiloŋan əməlliri boyiqə uningoŋa qayturoŋan bolsanglar — **17** (qünki atam silər üqün jəng qilip, əz jenini hətərgə təwəkkul qilip silərni Midiyanning qolidin qutquzdi! **18** Lekin silər bügün atamning jəmətigə qarxi qozoŋilip, uning ooŋullirini, jəmiy yətmix adəmni bir taxning üstidə əltürüp, uning dedikining ooŋli Abiməlәkni tuoŋqininglar boloŋini üqün Xəkəm həlqining üstigə padixah̡ qilip tikləpsilər!) **19** — əmdi əgər silər Yərubbaal wə jəmətigə səmimiy wə durus muamilə qiloŋan bolsanglar, silər Abiməlәktin huxallik tapqaysilər, umu silərdin huxallik tapqay! **20** Lekin bolmisa, Abiməlәktin ot qikip, Xəkəmdikilər wə Bəyt-Milloning həlqini yəp kətsun; xundaqla, Xəkəmdikilər wə Bəyt-Milloning həlqidin ot qikip, Abiməlәkni yəp kətsun! — dedi. **21** Yotam kerindixi Abiməlәktin qorkup, kəqip Bəər degən jayoŋa berip, u yərdə olturaqlixip qaldi. **22** Abiməlәk Israiloŋa üq yil səltənət qildi. **23** Huda Abiməlәk bilən Xəkəmning adəmliri otturisioŋa bir yaman roh̡ əwətti; xuning bilən Xəkəmdikilər Abiməlәkkə asiylik kilixqa qozoŋaldi. **24** Buning məksiti, Yərubbaalning yətmix ooŋlioŋa kilinoŋan zorawanlik wə qan kərzni ularni əltürgən kerindixi Abiməlәkning boynioŋa qüxürüx, xundaqla əz aka-ukilirini əltürüxkə uni qollap-quwwətligən Xəkəmdiki kixilərning bexioŋa qüxürüxtin ibarət idi. **25** Xəkəmdiki kixilər Abiməlәkni tutmaqi bolup, taoŋlarning qokkilirioŋa paylaqilarni bəktürmə qilip turoŋuzdi; ular u yərdin ətkən yoluqilarning h̡əmmisini bulang-talang qildi. Bu ix Abiməlәkkə yətküzüldi. **26** Əbədning ooŋli Gaal əz aka-ukiliri bilən Xəkəmgə kəqüp keliwidi, Xəkəmdiki kixilər uningoŋa ixənq baoŋlap uni əz yar-yəliki qildi. **27** Xundak qilip ular xəh̡ərdin etizlikqa qikip, üzümzarlarning üzümlirini üzüp sikip, xarab yasap, xadlik qilip əz butining ibadəthanisioŋa kirip, yəp-iqixip Abiməlәkning üstidin lənət okuoqili turdi. **28** Əbədning ooŋli Gaal: — Abiməlәk degən kim idi? Xəkəm degən nemə idi, biz nemə dəp uningoŋa hizmət qiloŋudəkmiz?! U Yərubbaalning ooŋli əməsmu? Zəbul uning nazatətqisi əməsmu? Silər Xəkəmning atisi H̡amorning adəmlirining hizmitidə bolsanglar bolidu! Biz nemixqa Abiməlәkning hizmitidə bolidikənmiz? **29** Kaxki bu həlk mening kol astimda bolsa idi! U qaoɣda mən Abiməlәkni h̡əydiwtəttim! Mən Abiməlәkkə: — Əz koxuningni kəpəytip, jənggə qikkin! — degən bolattim. **30** Əmdi xəh̡ər baxliki Zəbul Əbədning ooŋli Gaalning bu sözlirini anglioŋinida, aqqiki kelip, **31** əlqilərni Abiməlәkning kexioŋa yoxurunqə əwətip: «Mana, Gaalning ooŋli kerindaxliri bilən Xəkəmgə keliwatidu; mana, xəh̡ərni siligə qarxi qikixqa kutritiwatidu. **32** Xunga sili adəmlirini elip bügün keqə [xəh̡ər] ətrapidiki etizlikqa berip marap olturoŋayla; **33** ətə kün qikkan h̡aman qozoŋilip xəh̡ərgə h̡ujum qiloŋayla; u wə uning adəmliri siligə qarxi qikkanda, sili əh̡walioŋa qarap uningoŋa taqabil turoŋayla, — dedi. **34** Buni anglap, Abiməlәk h̡əmmə adəmlirini elip, keqisi qikip, tət topqa bəlünüp, yoxurunup Xəkəmgə h̡ujum kilixqa marap olturdi. **35** Əbədning ooŋli Gaal sirtqa qikip xəh̡ərning dərwazisida ərə turoŋanda, Abiməlәk əz adəmliri bilən yoxurunoŋan jaydin qikti. **36** Gaal həlkni kərüp Zəbuloŋa: — Mana taoŋ qokkiliridin adəmlər qüxüwatidu, dedi. Lekin Zəbul uningoŋa jawabən: — Taoŋlarning kələnggisi sanga adəmlərdək kərünidu, — dedi. **37** Gaal yənə səz kilip: Mana, bir top adəmlər dənglərdin qüxüp keliwatidu, yənə bir top adəmlər «Palqilarning dub dərihi»ning yoli bilən keliwatidu, — dedi. **38** Andin Zəbul uningoŋa: — Sening: «Abiməlәk degən kim idi, biz uning hizmitidə bolattukmu?» dəp qong gəp kiloŋan aoŋzing h̡azir kəni? Mana bular sən kəzgə ilmioŋan həlk əməsmu? Əmdi qikip ular bilən sokuxup bakkin! — dedi. **39** Xuning bilən Gaal Xəkəmdikilər bilən qikip Abiməlәk bilən sokuxuxka baxlidi. **40** Lekin Abiməlәk uni məsoŋlup kilip koolidi; u uning aldidin kaqti, xundakla nuroŋun yarilanoŋan adəmlər xəh̡ərning dərwazisioqiqə yetixip kətkənidi. **41** Andin Abiməlәk Arumah̡da turup kaldi. Zəbul bolsa Gaal wə uning kerindaxlirini koolap, ularning Xəkəmdə turuxioŋa yol koymidi. **42** Ətisi [Gaaldikilər] dalaoŋa qikti; bu həwər Abiməlәkkə yətkəndə **43** u həlkini elip, ularni üq topka bəlüp, dalada yoxurunup marap turdi; u karap turuwidi, Xəkəm həlki xəh̡ərdin qikti. U kopup ularoŋa h̡ujum kildi. **44** Abiməlәk wə uning bilən boloŋan birinqi top atlinip xəh̡ərning dərwazisining aldioŋa besip berip, u yərdə turdi; kaloŋan ikki top etilip berip dalada turoŋan adəmlərgə h̡ujum kilip ularni kiriwətti. **45** Xu tarikidə Abiməlәk pütün bir kün xəh̡ərgə h̡ujum kilip, uni elip, uningda turuwatkan həlkni eltürüp, xəh̡ərni haniwəyran kilip üstigə tuzlarni qeqiwətti. **46** Xəkəm munaridiki adəmlərning h̡əmmisi buni anglap, Berit degən butning ibadəthanisidiki koroŋanoŋa kiriwaldi. **47** Xəkəm munaridiki adəmlər bir yərgə yioqiliwaptu, degən həwər Abiməlәkkə yətti. **48** Xuning bilən Abiməlәk adəmlirini elip Zalmon teoqioŋa qikti; u koliooŋa paltini elip dərəhning bir xehini kesip elip, əxnisigə koyup, andin əzi bilən boloŋan həlkkə: — Mening nemə kiloqinimni kərdünglar, əmdi silərmu tezdin xundak kilinglar, — dedi. **49** Buni anglap həlkning h̡ərbiri Abiməlәktək birdin xahni kesip elip, uningoŋa əgixip berip, xahlarni koroŋanning yenioŋa dəwilap, ot koyup koroŋan wə uningda boloŋanlarni kəydürüwətti. Buning bilən Xəkəmning munaridiki h̡əmmə adəmlər, jəmiy mingqə ər-ayal əldi. **50** Andin Abiməlәk Təbəzgə berip, u yərdə bargah̡ kurup Təbəzkə korxap, h̡ujum kilip uni ixoŋal kildi. **51** Lekin xəh̡ərning otturisida mustəh̡kəm bir munar bar idi; barlik ər-ayal, jümlidin xəh̡ərning h̡əmmə qongliri u yərgə kəqip berip, dərwazini iqidin takap, munarning üstigə qikiwaldi. **52** Abiməlәk munaroŋa h̡ujum kilip, uningoŋa ot koyuxka munarning dərwazisioŋa yekinlaxkanda, **53** bir ayal yaroŋunqakning üstünki texini Abiməlәkning bexioŋa etip uning bax süngikini sunduriwətti. **54** Andin Abiməlәk dərh̡al əz yarioqini kətürgüqi yigitni qakirip uningoŋa: — Kiliqingni suoŋurup meni əltürüwətkin; bolmisa, həlk mening tooŋramda: «Bir ayal kixi uni əltürüwetiptu» deyixidu, — dedi. Buni anglap yigit uni sanjip əltürüwətti. **55** Andin Israilning adəmliri Abiməlәkning əlginini kərüp, ularning h̡əmmisi əz jaylirioŋa kaytip ketixti. **56** Xundak kilip Huda Abiməlәkning əzining yətmix aka-ukisini əltürüp, atisioŋa kiloŋan rəzillikini uning əz bexioŋa yandurdi; **57** xuningdək Huda Xəkəmning adəmliri kiloŋan barlik yamanliklirinimu ularning bexioŋa yandurup qüxürdi. Buning bilən Yərubbaalning ooŋli Yotam eytkan lənət ularning üstigə kəldi.

10 Abiməlәktin keyin Issakar kəbilisidin boloŋan Dodoning nəwrisi, Puah̡ning ooŋli Tola degən kixi Israilni kutkuzuxka turdi; u Əfraimning taoŋliridiki Xamir degən jayda turatti; **2** u Israiloŋa yigirmə üq yil h̡akim bolup aləmdin ətti wə Xamirda dəpnə kilindi. **3** Uningdin keyin Gileadlik Yair turdi; u Israiloŋa yigirmə ikki yil h̡akim boldi. **4** Uning ottuz ooŋli bolup, ular ottuz təh̡əygə minip yürətti. Ular ottuz xəh̡ərgə igidarqilik kilatti; bu xəh̡ərlər Gilead yurtida bolup, ta bügüngiqə «Yairning kəntliri» dəp atalmakta. **5** Yair wapat bolup, Kamonda dəpnə kilindi. **6** Lekin Israillar yənə Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni kilip, Baal bilən Axarah̡ butlirioŋa bax urup, xundakla Suriyəning ilah̡liri, Zidondikilərning ilah̡liri, Moabning ilah̡liri, Ammoniylarning ilah̡liri wə Filistiylərning ilah̡lirining ibaditigə

kirip, Pərwərdigarni taxlap, uningoŋa ibadəttə bolmidi. **7** Xuning bilən Pərwərdigarning oŋəzipi Israiloŋa ḳozoŋilip, ularni Filistiylərning wə Ammoniylarning ḳolioŋa taxlap bərdi. **8** Bular bolsa xu yili Israillarni ḳattiḳ besip əzdi; andin ular Iordan dəryasining məxriḳ təripidə Amoriylarning zeminidiki Gileadta olturuxluḳ barliḳ Israil həlḳigə on səkkiz yiloŋiqə zulum ḳildi. **9** Ammoniylar yənə Iordan dəryasidin ətüp, Yəhuda, Binyamin wə Əfraim jəmətigə ḳarxi ḥujum ḳildi: xuning bilən pütkül Israil ḳattiḳ azablandi. **10** Xuning bilən Israillar Pərwərdigaroŋa pəryad ḳilip: — Biz sanga gunaḥ ḳilduḳ, əz Hudayimizni taxlap, Baal butlirining ḳulluḳioŋa kirip ḳəttuḳ, dedi. **11** Pərwərdigar Israillaroŋa: — Mən silərni misirliḳlardin, Amoriylardin, Ammoniylardin wə Filistiylərdin ḳutḳuzoŋan əməsmidim? **12** Zidoniylar, Amaləklər wə Maonlar kelip silərgə zulum ḳiloŋinida, Manga pəryad ḳiloŋininglarda silərni ularning ḳolidin ḳutḳuzoŋan əməsmidim? **13** Xundaḳtimu, silər yənə Meni taxlap, yat ilaḥlarning ḳullukioŋa kirdinglar. Mən silərni əmdi ḳutḳuzmaymən! **14** Əmdi berip əzünglar talliоŋan ilaḥlaroŋa pəryad ḳilinglar, ḳiyinqilikḳa ḳaloŋan qeoŋinglarda xular silərni ḳutḳuzsun, — dedi. **15** Əmma Israillar Pərwərdigaroŋa yalwurup: — Biz gunaḥ ḳilduḳ! Əmdi nəziringgə nemə yahxi kərünsə bizgə xundaḳ ḳiloŋin, bizni pəḳət muxu bir ḳetimla ḳutḳuzuwaloŋaysən! — dedi. **16** Xuning bilən Israil yat ilaḥlarni əz arisidin qiḳirip taxlap, Pərwərdigarning ibaditigə kirixti; [Pərwərdigar] Israilning tartiwatḳan azab-oḳubətlirini kərüp, kəngli yerim boldi. **17** Xu waḳitta Ammoniylar toplinip Gileadta qedirgaḥ tikti; Israillarmu yioŋilip kelip Mizpaḥoŋa qüxüp qedirgaḥ tikti. **18** Gileadtiki həlḳning qongliri əzara: — Kim Ammoniylar bilən soḳuxuxḳa baxlamqi bolsa, u barliḳ Gileadttikilərgə bax bolidu, dedi.

11 Xu qaoŋda Gileadliḳ Yəftaḥ degən kixi batur palwan idi. U bir paḥixə ayalning ooŋli bolup, Gileadtin tərəlgənidi. **2** Lekin Gileadning əz ayali uningoŋa birnəqqə ooŋul bala tuoŋup bərgənidi; bu ayaldin tuoŋuloŋan ooŋulliri qong boloŋanda Yəftaḥni əydin ḳooŋlap: — Sən baxḳa hotundin boloŋan ooŋul boloŋaqḳa, atimizning əyidin miraskə igə bolmaysən, — dedi. **3** Xuning bilən Yəftaḥ ḳerindaxliridin ḳeqip, Tob degən zeminda turup ḳaldi. Xu yərdə birmunqə bikar tələplər Yəftaḥning ətrapioŋa bir-birləp yioŋildi. Ular uning bilən kirip-qiḳip yürətti. **4** Əmma birnəqqə waḳit ətkəndə Ammoniylar Israil bilən soḳuxḳa qiḳti. **5** Ammoniylar Israiloŋa ḥujum ḳiloŋanda Gileadning aḳsaḳalliri Yəftaḥni Tob zeminidin elip kəlməkqi bolup uning yenioŋa bardi. **6** Ular berip Yəftaḥḳa iltija ḳilip: — Bizning Ammoniylar bilən urux ḳiliximiz üqün sən kelip bizgə sərdar bolup bərgin, — dedi. **7** Yəftaḥ Gileadning aḳsaḳallirioŋa jawabən: — Silər meni əq kərüp atamning jəmətidin ḥaydiwətkənidinglaroŋu, əmdi bexinglaroŋa balayi'apət qüxkəndə ḳandaḳsigə mening ḳeximoŋa kelip ḳaldinglar, — dedi. **8** Gileadning aḳsaḳalliri Yəftaḥḳa: — Durus, lekin seni biz bilən billə berip Ammoniylaroŋa ḳarxi jəng ḳilip, Gileadta ḥəmmə olturuwatḳanlaroŋa bax bolsun dəp, ḳexingoŋa ḳəlduḳ, — dedi. **9** Yəftaḥ Gileadning aḳsaḳalliridin: — Əgər silər meni Ammoniylar bilən soḳuxuxḳa yandurup baroŋininglarda, Pərwərdigar ularni mening ḳolumoŋa tapxursa, mən silərgə bax bolamdimən? — dəp soridi. **10** Gileadning aḳsaḳalliri Yəftaḥḳa jawab berip: —Eytḳiningdək ḳilmisaḳ, Pərwərdigar Əzi arimizda guwaḥ bolup ḥəküm qiḳarsun! — dedi. **11** Buni anglap Yəftaḥ Gileadning aḳsaḳalliri bilən bardi; həlḳ uni əzlirigə ḥəm bax ḥəm sərdar ḳilip tiklidi. Yəftaḥ Mizpaḥoŋa baroŋanda ḥəmmə səzlirini Pərwərdigarning aldida bayan ḳildi. **12** Andin Yəftaḥ Ammoniylarning padixaḥioŋa əlqilərni əwətip, uningdin: — Mening zeminimoŋa besip kirip, mən bilən soḳuxuxḳa məndə nemə ḥəḳḳing bar idi? — dəp soridi. **13** Ammoniylarning padixaḥi Yəftaḥning əlqilirigə jawab berip: — Qünki Israillar Misirdin qiḳip kəlgəndə ular Arnon dəryasidin tartip [ximaldiki] Yabbok ekinioŋiqə wə [oŋərbtə] Iordan dəryasioŋiqə mening zeminimni bulap igiliwaloŋanidi. Əmdi sən bu yərlərni tinqliḳ bilən manga yandurup bər! — dedi. **14** Yəftaḥ əlqilərni Ammoniylarning padixaḥining ḳexioŋa yənə əwətip **15** uningoŋa: — Yəftaḥ səz ḳilip mundaḳ dəydu: «Israil nə Moabning zeminini nə Ammonning zeminini igilimidi, **16** bəlki ular Misirdin qiḳip kəlgəndə qəl-bayawanda mengip Ḳizil dengizdin ətüp, andin Ḳadəx degən jayoŋa yetip kəlgənidi; **17** xu qaoŋda Israilliḳlar Edom padixaḥining ḳexioŋa əlqilər əwətip: «Zeminliridin kesip ətüwelixḳa ijazət bərgəyla» dəp soriwidi, Edom padixaḥi unimioŋanidi. Xuning bilən ular Moab padixaḥining ḳexioŋa [iltija bilən] əlqilərni əwətsə, umu ḳoxulmioŋanidi. Xu səwəbtin Israillar Ḳadəxtə turup ḳaloŋan; **18** andin ular qəl-bayawan bilən mengip Edom zemini bilən Moab zeminini aylinip ətüp, Moab zeminining xərḳ təripidin kelip, ahirida Arnon dəryasining xu ḳetida qedir tikti. Ular Moabning qegrisi iqigə kirmidi; qünki Arnon dəryasi Moabning qegrasidur. **19** Andin Israil Amoriylarning padixaḥi Siḥonoŋa, yəni Ḥəxbonning padixaḥining ḳexioŋa əlqilərni əwətip: «Bizning zeminlirining iqidin ətüp əz jayimizoŋa beriweliximizoŋa ijazət bərgəyla» — dedi. **20** Lekin Siḥon Israiloŋa ixənq ḳilalmay, yurtidin ətkili ḳoymidi; u bəlki həlḳlirining ḥəmmisini yioŋip, Jaḥzaḥ degən jayoŋa qüxüp qedirgaḥ tikip, Israil bilən uruxti. **21** Əmma Israilning Hudasi Pərwərdigar Siḥonni barliḳ həlḳi bilən ḳoxup Israilning ḳolioŋa tapxurdi, Israillar ularni urup ḳirdi. Andin Israil xu yərdə olturuxluḳ Amoriylarning ḥəmmə zeminini igilidi. **22** Arnon dəryasidin tartip Yabbok ekinioŋiqə, qəl-bayawandin tartip Iordan dəryasioŋiqə Amoriylarning pütkül zeminini igilidi. **23** Israilning Hudasi Pərwərdigar Amoriylarni Əz həlḳi boloŋan Israilning aldidin ḳooŋlap qiḳardi, əmdi sən xu yurtḳa igə bolmaḳqimusən? **24** Sening ilaḥing Ḳemox sanga igilətkən yərgə əzüng igə boldungoŋu? Xuningoŋa ohxax Pərwərdigar Hudayimiz aldimizdin ḥaydəp qiḳiriwətkən həlḳning yerigə bolsa, bizmu xuningoŋa igə bolimiz. **25** Əmdi sən dərwəḳə Moabning padixaḥi boloŋan Zipporning ooŋli Balaḳtinmu küqlükmu? U ḳaqan Israil bilən tirkəxkən yaki Israil bilən jəng ḳilixḳa jür'ət ḳiloŋan? **26** Yənə kelip, Israil Ḥəxbon wə uningoŋa ḳaraxliḳ yeza-ḳixlaḳlarda, Aroər wə uningoŋa ḳaraxliḳ yeza-ḳixlaḳlarda ḥəmdə Arnon dəryasining boyidiki barliḳ xəḥərlərdə üq yüz yil makan tutup olturoŋan waḳitlarda, nemixḳa silər xu yərlərni ḳayturuwalmidinglar? **27** Xunga mən sanga gunaḥ ḳilmidim, bəlki manga tajawuz ḳilip, yamanliḳ ḳiloŋuqi sən əzüngdursən. Birdinbir adalət qiḳaroŋuqi Pərwərdigar Əzi bügün Israillar bilən Ammoniylarning otturisida ḥəküm qiḳarsun!» — dedi. **28** Lekin Ammoniylarning padixaḥi Yəftaḥning əlqi əwətip eytḳan səzlirini tingximidi. **29** Xu waḳitta Pərwərdigarning Roḥi Yəftaḥning üstigə qüxüp, u [ḳuwwətlinip] Gilead bilən Manassəḥlərning yurtidin ətüp Gileadtiki Mizpaḥḳa berip, andin Gileadtiki Mizpaḥdin Ammoniylar tərəpkə mangdi. **30** Xu qaoŋda Yəftaḥ Pərwərdigaroŋa ḳəsəm iqip: — Əgər Sən dərwəḳə Ammoniylarni ḳolumoŋa tutup bərsəng, **31** undaḳta mən Ammoniylarning ḳexidin tinq-aman yenip kəlginimdə, əyümning ixikidin qiḳip manga tunji yolukḳini Pərwərdigaroŋa ataloŋan bolidu, mən uni kəydürmə ḳurbanliḳ ḳilimən, — dedi. **32** Xuning bilən Yəftaḥ qiḳip Ammoniylar bilən soḳuxḳili ular tərəpkə ətti; Pərwərdigar ularni uning ḳolioŋa tapxurdi. **33**

Xuning bilən u Aroərdin tartip Minnitkiqə ularni kattik urup kirip, yigirmə xəhərni elip, Abəl-Keramimoiqimu yetip bardi. Buning bilən Ammoniylar Israiloia boysunduruldi. **34** Andin Yəftah Mizpahka kaytip əyigə kəlgəndə əz kizi dap qelip ussul oynap uning aldioia kərüxkili qikti. Bu uning yaloiuz kizi bolup, uningdin baxka heq ooiul-kizi yok idi. **35** U uni kərgəndə əz iginlirini yirtip: — Ah, ah, mening kizim! Sən meni intayin yaman haloia qüxürdung, meni dərdkə qüxürgüqilərdin biri bolup kalding; qünki mən Pərwərdigaroia aoizimni eqip, eytkan gepimdin yeniwalalmayman, — dedi. **36** Kizi uningoia: — Əy ata, Pərwərdigaroia aoizingni eqip wədə kiloian bolsang, aoizingdin qikkini boyiqə, manga xuni kiloin; qünki Pərwərdigar sening düxmənliring boloian Ammoniylardin intikamingni elip bərdi, — dedi. **37** Andin u atisioia yənə: — Mening xu iltimasimni kobul kərginki, manga ikki aylik məhlət bərsəng; mən kiz dostlirim bilən berip taoilarda yürüp, kizlikim üqün matəm tutuwalay, — dedi. **38** Atisi jawab berip: — Baroiin, dedi. Uningoia ikki aylik məhlət berip dalaoia əwətti. U berip, kiz dostlirini elip taoilaroia qikip, ikki ayoiiqə əzining kiz peti kaloinioia ah-zar kətürüp yioiap yürdi. **39** Xundak boldiki, u ikki aydin keyin atisining kexioia yenip kəlgəndə, atisi uning üstigə kiloian kəsimini bəja kəltürdi. Bu kiz bolsa heq ər kixigə yekinlaxmioianidi. Xuning bilən Israilda xundak bir ərp-adət pəyda boldiki, **40** hər yili Israilning kizliri əydin qikip Yəftahning kizini tət kün əsləp hatiriləydioian boldi.

12 Lekin Əfraimiylar bolsa toplixip Zafon tərəpkə ətüp Yəftahka soal koyup: — Sən Ammoniylar bilən jəng kiloili baroiiningda nemixka bizni billə berixka qakirmaysən? Əmdi biz əyüngni əzüng bilən koxup otta kəydürüwetimiz, — dedi. **2** Yəftah ularoia jawab berip: — Mən bilən həlkim Ammoniylaroia karxi kattik jəng kiliwatkanda, silərni qakirsam, meni ularning kolidin kutkuzmidinglar. **3** Silərning kelip meni kutkuzmaydioianlikinglarni kərüp, jenimni alkinimoia elip koyup, Ammoniylaroia hujum kilixka atlandim, Pərwərdigar ularni kolumoia tapxurdi. Əmdi silər nemixka bügün kelip manga hujum kilmakqisilər? — dedi. **4** Lekin Əfraimlar Gileadlarni [hakarətləp]: — Silər i Gileadlar, Əfraimning arisida wə Manassəhning arisida turuwatkan musapirlar, Əfraimda turuwatkan kaqkunsilər, halas! — dedi. Xuning bilən Yəftah barlik Gileadtikilərni yioiip Əfraim bilən sokuxti. Ular Əfraimlarni urup kirip məoilup kildi. **5** Andin Gileadtikilər Iordan dəryasining keqiklirini tosup, Əfraimlarni ətküzmidi. Xundak boldiki, Əfraimlik birər kaqkon keqikkə kelip: — Meni ətkili koyoiin, desə Gileadtikilər uningdin: — Sən Əfraimiymu? — dəp soraytti. U kixi «yak» desə, **6** ular uningoia: — «Xibolət» degin! — dəytti. Əgər u kixi natooira tələppuz kilip «sibolət» dəp jawab berip kalsa, ular uni tutup Iordan dəryasining keqikining yenida eltürüwetətti. Xu tərikidə xu wakitta kirik ikki mingqə Əfraimiy eltürüldi. **7** Yəftah altə yil Israiloia hakim boldi. Andin Gileadlik Yəftah aləmdin ətüp, Gilead xəhərlirining biridə dəpnə kilindi. **8** Uningdin keyin Bəyt-Ləhəmlik Ibzan Israiloia hakim boldi. **9** Uning ottuz ooili, ottuz kizi bolup, ottuz kizini sirtka ərgə berip, sirttin ottuz kizni ooiullirioia elip bərdi. U yəttə yiloiiqə Israiloia hakim boldi. **10** Andin Ibzan ölüp, Bəyt-Ləhəmdə dəpnə kilindi. **11** Uningdin keyin Zəbulun kəbilisidin boloian Elon Israiloia hakim bolup, on yil Israilda həküm sürdi. **12** Andin Zəbulun kəbilisidin boloian Elon ölüp, Zəbulun zeminidiki Ayjalon degən jayda dəpnə kilindi. **13** Uningdin keyin Piratonluk Hilləlning ooili Abdon Israiloia hakim boldi. **14** Uning kirik ooili wə ottuz nəwrisi bar idi. Ular yətmix exəkkə minip mangatti. U Israiloia səkkiz yil hakim boldi. **15** Andin Piratonluk Hilləlning ooili Abdon ölüp, Əfraim zeminida, Amaləklərning taoilik rayonidiki Piraton degən jayda dəpnə kilindi.

13 Lekin Israillar Pərwərdigarning nəzəridə yənə rəzil boloianni kildi; xuning bilən Pərwərdigar ularni kirik yiloiiqə Filistiylərning kolioia taxlap koydi. **2** Xu qaoida Zoreah degən jayda, Dan jəmətidin boloian, Manoah isimlik bir kixi bar idi. Uning ayali tuoimas bolup, heq balisi yok idi. **3** Pərwərdigarning Pərixtisi bu ayaloia ayan bolup uningoia: — Mana, sən tuoimas boloining üqün bala tuoimiding; lekin əmdi sən hamilidar bolup bir ooiul tuoisən. **4** Əmma sən səgək bolup, xarab yaki küqlük harak iqmə, heq napak nərsinimu yemigin. **5** Qünki mana, sən hamilidar bolup bir ooiul tuoisən. Bu bala anisining korsikidiki qaoidin tartip Hudaoia ataloian «nazariy» bolidioini üqün, uning bexioia hərgiz ustira selinmisun. U Israilni Filistiylərning kolidin kutkuzux ixini baxlaydu, — dedi. **6** Ayal erining kexioia berip, uningoia: — Mana, Hudaning bir adimi yenimoia kəldi; uning turki Hudaning Pərixtisidək, intayin dəhxətlik ikən; lekin mən uningdin: «Nədin kəlding» dəp sorimidim, umu əz nam-xəripini manga dəp bərmidi. **7** U manga: — «Mana, sən hamilidar bolup bir ooiul tuoisən; u bala anisining korsikidiki qaoidin tartip əlidioian künigiqə Hudaoia ataloian bir nazariy bolidioian boloiaqka, əmdi sən xarab yaki küqlük harak iqmə wə heq napak nərsinimu yemigin» dedi, — dedi. **8** Buni anglap Manoah Pərwərdigaroia dua kilip: — Ah Rəbbim, Sən bu yərgə əwətkən Hudaning adimi bizgə yənə kelip, tuoiulidioian balioia nemə kiliximiz kerəklikini əgitip koysun, dəp iltija kildi. **9** Huda Manoahning duasini anglidi; ayal etizlikta oltuoinida, Hudaning Pərixtisi yənə uning kexioia kəldi. Əmma uning eri Manoah uning kexida yok idi. **10** Andin ayal dərhal yügürüp berip, erigə həwər berip: — Mana, heliki küni yenimoia kəlgən adəm manga yənə kəründi, dewidi, **11** Manoah dərhal kopup ayalining kənyidin mengip, u adəmning kexioia kelip: — Bu ayaloia kelip səz kiloian adəm sənmu? — dəp soriwidi, u jawabən: — Xundak, məndurmən, dedi. **12** Manoah uningoia: — Eytkan səzliring bəja kəltürülgəndə, bala kaysi tərikidə qong kilinixi kerək, u nemə ixlarni kilidu? — dəp soridi. **13** Pərwərdigarning Pərixtisi Manoahka jawab berip: — Mən bu ayaloia eytkan nərsilərning hammisidin u hezi bolup əzini tartsun; **14** u üzüm telidin qikkan heqkandak nərsidin yemisun, xarab yaki küqlük harak iqmisun, heq napak nərsilərdin yemisun; mən uningoia barlik əmr kiloinimni tutsun, dedi. **15** Manoah Pərwərdigarning Pərixtisiga: — Iltipat kilip, kətməy tursila, əzlirigə bir ooilak təyyarlayli, dewidi, **16** Pərwərdigarning Pərixtisi Manoahka jawab berip: — Sən Meni tutup kalsangmu, Mən neningdin yeməymən; əgər sən birər kəydürmə kurbanlik sunmakqi bolsang, uni Pərwərdigaroia atap sunuxung kerək, dedi (uning xundak deyixining səwəbi, Manoah uning Pərwərdigarning Pərixtisi ikənlikini bilmigənidi). **17** Andin Manoah Pərwərdigarning Pərixtisidin: — Əzlirining nam-xəripi nemidu? Eytip bərgən bolsila, səzliri əməlgə axuruloinida, siligə hərmitimizni bildürəttuk, — dedi. **18** Pərwərdigarning Pərixtisi uningoia jawabən: — Namimni sorap kaldingoiu? Mening namim karamət tilsimattur, — dedi. **19** Xuning bilən Manoah ooilak bilən axlik hədiyəsini elip berip uni koram taxning üstidə Pərwərdigaroia atap sundi. Pərwərdigarning Pərixtisi ularning kəz aldida ajayip karamət bir ixni kilip kərsətti; Manoah wə ayali karap turdi. **20** Xundak boldiki, ot yalkuni kurbangahtin asmanoia kətürülgəndə, Pərwərdigarning Pərixtisimu kurbangahtin qikkan ot yalkuni iqidə yukirioia qikip kətti. Manoah bilən ayali buni kərüp,

əzlirini yərgə taxlap yüzlirini yərgə yekip düm yatti. **21** Xuningdin keyin Pərwərdigarning Pərixtisi Manoaḫķa wə uning ayalioɣa ķayta kərünmidi. Manoaḫ xu waķitta uning Pərwərdigarning Pərixtisi ikənlikini bildi. **22** Andin Manoaḫ ayalioɣa: — Mana, biz qoķum əlimiz, qünki biz Hudani kərduķ! — dedi. **23** Lekin ayali uningoɣa jawab berip: — Əgər Pərwərdigar bizni əltürüxkə layik kərgən bolsa, undaķta u kəydürmə ķurbanlik bilən axlik ḫədiyəni ķolimizdin ķobul kilmioɣan bolatti, bu ixnimu kərsətmigən bolatti wə xundaķla bundak səzlərni bizgə eytmioɣan bolatti, — dedi. **24** Xu ixtin keyin ayal bir ooɣul tuoɣdi, uning ismini Ximxon ķoydi. Bu bala əsüp, ɣong boldi wə Pərwərdigar uni bərikətlidi. **25** Zoreaḫ bilən Əxtaolning otturisidiki Maḫanəḫ-Danda Pərwərdigarning Roḫi uningoɣa əz təsirini kərsitixkə baxlidi.

14 Bir waķitta, Ximxon Timnaḫķa qüxüp, u yərdə bir ķizni kərdi; u Filistiy ķizliridin biri idi. **2** U xu yərdin qikip ata-anisining yenioɣa ķaytip: — Mən Timnaḫda Filistiy ķizliridin birini kərdüm, uni manga hotunlukķa elip beringlar, — dedi. **3** Birak ata-anisi uningoɣa: — Ķerindaxliringning ķizlirining iqidə yaki bizning pütkül ķowmimizning arisidin sanga bir ķiz qikmasmu? Nemixķa hətnisiz boloɣan Filistiylərning ķexioɣa berip, ulardin hotun almakqi bolisən? — dedi; əmma Ximxon atisioɣa: — Uni manga elip bərgin, qünki u manga bək yakti, — dedi. **4** Uning ata-anisi bu ixning Pərwərdigar təripidin boloɣinini bilmidi. Qünki Filistiylər xu qaoɣda Israil üstidin ḫəküm sürüp turoɣan boloɣaqķa, U Filistiylərgə takabil turuxķa pursət yaratmakqi idi. **5** Əmdi Ximxon ata-anisi bilən Timnaḫķa qüxti; ular Timnaḫdiki üzümzarliklaroɣa yetip kəlgəndə, mana bir yax xir ḫərkirigən peti uningoɣa etildi. **6** Xuan Pərwərdigarning Roḫi uning üstigə qüxüp, u ķolida ḫeqnemə bolmioɣan ḫaləttə xirni tutup, uni ooɣlakni yirtkandək yirtip titma-titma ķiliwətti. Lekin u bu ixni ata-anisioɣa demidi. **7** Andin u [Timnaḫķa] qüxüp, u ķiz bilən paranglaxti, u ķiz Ximxonoɣa bək yarap kətti. **8** Birməzgildin keyin u ķizni elip kelix üqün ķayta baroɣanda, xirning ölükini kərüp bakay dəp yoldin burulup ķariwidi, mana xirning iskilitining iqidə bir top ḫəsəl ḫəriliri bilən ḫəsəl turatti. **9** U ḫəsəldin oqumioɣa elip yəp mangdi; ata-anisining yenioɣa kəlgəndə, ularoɣimu bərdi, ularmu yedi, lekin əzining ḫəsəlni xirning iskilitining iqidin elip kəlginini ularoɣa demidi. **10** Uning atisi [uningoɣa ḫəmraḫ bolup] qüxüp ķizning əyigə kəldi, u yərdə Ximxon bir ziyapət bərdi, qünki burundinla toy ķilidioɣan yigitlər xundak ķilidioɣan rəsm-ķaidə bar idi. **11** Ular Ximxonni kərüp, uningoɣa ḫəmraḫ boluxķa ottuz yigitni tepip kəldi; ular uningoɣa ḫəmraḫ boldi. **12** Ximxon ularoɣa: — Mən silərdin bir tepixmak soray, əgər silər ziyarət ķilinidioɣan yəttə kün iqidə uning mənisini manga dəp berəlisənglar, mən silərgə ottuz danə kanap kəynək bilən ottuz yürüx egin berimən; **13** əgər uni yexip berəlmisənglar, silər manga ottuz danə kanap kəynək bilən ottuz yürüx egin beringlar, — dedi. Ular uningoɣa: — Makul, undak bolsa tepixmikingni eytkin, ķeni anglayli, — dedi. **14** U ularoɣa: — Yeyilidioɣini yegüqining iqidin qikti; tatlik küqtünggürning iqidin qikti, [bu nemə]? — dedi. Ular üq küngiqə bu tepixmakni tapalmidi. **15** Yəttinqi küni xundak boldiki, ular Ximxonning ayalining ķexioɣa berip: — Sən eringni aldap-siylap, tepixmakning mənisini bizgə eytip berixkə makul kiloɣin; bolmisa seni atangning əyi bilən ķoxup kəydürüwetimiz. Silər bizni yokṣul ķilixķa bu yərgə qakiroɣanmu?! — dedi. **16** Ximxonning ayali uning aldida yioɣlap turup: — Sən manga əq, meni pəķət səymə ysən; sən mening ķowmimning baliliridin bir tepixmakni soriding, əmma manga mənisini eytip bərmiding, dəp yioɣlioɣili turdi. Ximxon uningoɣa jawabən: — Mana, mən uni ata-anamoɣimu dəp bərmigən tursam, sanga dəp berəmdim? — dedi. **17** Ziyapət ətküzülgən yəttə künidə u erining aldida yioɣlapla yürdi. Xundak boldiki, yəttinqi küni boloɣanda ayali uni ķistap turuwaloɣaqķa, uningoɣa tepixmakning mənisini eytip bərdi. Andin ayal berip əz həlkining adəmlirigə tepixmakning mənisini dəp bərdi. **18** Xuning bilən yəttinqi küni kün patmasta, xəhərning adəmliri uningoɣa jawab berip: — Ḫəsəldinmu tatliki barmu? Xirdinmu küqtünggüri barmu? — dedi. U ularoɣa jawab berip: — Əgər silər mening inikim bilən yər aoɣdurmioɣan bolsanglar, tepixmikimni ḫərgiz tapalmayttinglar! — dedi. **19** U waķitta Pərwərdigarning Roḫi uning üstigə qüxti; u Axkelonoɣa qüxüp, Axkelondikilərdin ottuz kixini əltürüp, ulardin olja elip, oljidin iginlərni elip kelip, tepixmakning mənisini yexip bərgənlərgə bərdi. Xuningdək Ximxonning oɣəzipi kelip, ata-anisining əyigə yenip kətti. **20** Andin Ximxonning ayali Ximxonning ḫəmraḫliridin ķoldax boloɣan yigitkə təwə ķilindi.

15 Əmma birnəqqə waķit ətüp buoɣday orux məzgili kəlgəndə xundak boldiki, Ximxon bir ooɣlakni elip əz ayalining əyigə berip: «Mən hotunumning ķexioɣa uning ḫujrisioɣa kirimən» dedi. Lekin ayalining atisi uni iqkirigə kirixigə yol ķoymidi. **2** Ķeynatisi uningoɣa: — Mən ḫəķikətən sizni uningoɣa mutlək əq bolup kətti, dəp oylidim; xunga mən uni sizning ķoldixingizoɣa beriwətkənidim. Ḫalbuki, uning kiqik singlisi uningdin tehimu qiraylikķu? Uning ornioɣa xuni aloɣan bolsingiz! — dedi. **3** Əmma Ximxon ularoɣa: — Əmdi mən bu ķetim Filistiylərgə ziyan yətküzsəm, manga gunaḫ bolmaydu! — dedi. **4** Xuni dəp Ximxon berip üq yüz qilbərini tutup kelip, otķaxlarni təyyarlap, qilbərilərni jüpləp ķuyrukķlirini bir-birigə qetip, ikki ķuyrikining otturisioɣa birdin otķaxni asti; **5** otķaxlaroɣa ot yekip qilbərilərni elip berip, Filistiylərning etizdiki ormioɣan ziraətlirigə ķoyup bərdi. Xuning bilən u dəwə-dəwə ənqilərni, orulmioɣan ziraətlərni, xundakla zəytun baoɣlirinimu kəydürüwətti. **6** Filistiylər buni kərüp: Buni kim ķildi, — dəp sorisa, ḫəlk jawab berip: — Timnaḫlik adəmning küy'ooɣli Ximxon ķildi; ķeynatisi uning ayalini uning ķoldixioɣa beriwətkini üqün xundak ķildi, — dedi. Xuning bilən Filistiylər qikip, u ayal bilən atisini otta kəydürüwətti. **7** Ximxon ularoɣa: — Silər xundak ķiloɣininglar üqün, mən silərdin intikam almay boldi ķilmaymən, — dedi. **8** Xuning bilən Ximxon ularni ķirqap ķilip ķətl ķiliwətti; andin u berip Etam ķoram texining əngkiridə turdi. **9** U waķitta Filistiylər qikip, Yəḫuda yurtida qedir tikip, Leḫi degən jayda yeyildi. **10** Yəḫudalar bolsa: — Nemixķa bizgə ḫujum ķilmakqi bolisilər? — dewidi, ular jawab berip: — Biz Ximxonni tutup baoɣlap, u bizgə ķandak ķiloɣan bolsa, bizmu uningoɣa xundak ķilimiz, dəp qiktuk, — dedi. **11** Xuning bilən Yəḫuda yurtidiki üq ming kixi Etam ķoram texining əngkirigə qüxüp, Ximxonoɣa: — Sən Filistiylərning üstimizdin ḫəküm sürüwatķinini bilməmsən? Xuni bilip turup, sən nemixķa bizgə xundak ķilding? — dedi. U ularoɣa: — Ular manga ķiloɣandək, mənmu ularoɣa ķildim, dəp jawab bərdi. **12** Ular uningoɣa: — Biz seni baoɣlap Filistiylərning ķolioɣa tapxurup berix üqün kəlduk, dewidi, Ximxon ularoɣa: — «Biz əzimiz sanga ḫujum ķilip əltürməymiz», dəp manga ķəsəm ķilinglar, dedi. **13** Ular uningoɣa: — Seni əltürməymiz; pəķət seni qing baoɣlap, ularning ķolioɣa tapxurup berimiz; ḫərgiz əlümgə məḫkum ķilmaymiz, dəp jawab bərdi. Xuni dəp ular ikki yengi aroɣamqa bilən uni baoɣlap, ķoram taxning üstidin elip mangdi. **14** U Leḫigə kəlgəndə, Filistiylər warķiraxķiniqə uning aldioɣa yügürüxüp kəldi. Əmma Pərwərdigarning Roḫi uning üstigə qüxüp, ķollirini baoɣlioɣan aroɣamqilar ot tutaxķan

kəndir yiptək üzülüp, tügüqlər qolliridin yexilip kətti. **15** Andin u exəkning yengi bir engək səngikini kərüp, qolini uzitipla elip, uning bilən ming adəmni urup eltürdi. **16** Ximxon: — «Exəkning bir engək səngiki bilən adəmlərni eltürüp, Ularni dəwə-dəwə qiliwəttim, Exəkning bir engək səngiki bilən ming adəmni eltürdüm!» — dedi. **17** Bularni dəp exəkning engək səngikini taxliwətti. Xuningdək u xu jayoqa «Ramot-Lehi» dəp nam qoydi. **18** U intayin ussap Pərwərdigaroqa pəryad qilip: — Sən Өz qulungning qoli bilən bunqə qong nusrətni barlikqa kəltürdüng, əmdi mən hazir ussuzluqtin elüp, hətnisizlərning qolioqa qüxüp qalarmənmu? — dedi. **19** Xuning bilən Huda lehidiki azgalni yardi, su uningdin uroqup qikti. Ximxon iqip, rohi uroqup jan kirdi. Bu səwəbtin bu [bulakqa] «Ən-Hakkorə» dəp nam qoyuldi; ta bügüngiqə u Lehida bar. **20** Ximxon Filistiylərning dəwridə yigirmə yiloqiqə Israiloqa hakim boldi.

16 Andin Ximxon Gazaoqa bardi, u u yərdə bir pahixə ayalni kərüp, kirip uning bilən yekinqilik qildi. **2** Lekin Gazaliklar birsining: — Ximxon bu yərgə kəldi, deginini anglap, [xəhərni] qorxap, keqiqə xəhərning qowukida ün qikarmay marap turdi wə: Ətə tang yoruoqanda uni eltürimiz, — deyixti. **3** Ximxon yerim keqigiqə yatti; andin ornidin turup xəhər qowukining ikki qanitini tutup, uni ikki kexiki wə baldak-takiki bilən qoxup, birakla qomurup, əxnisigə artip Hebronning udulidiki taoqka elip qikip kətti. **4** Keyin u Sorək jiloqisida olturuxluk Dililah isimlik bir ayalni kərüp, uningoqa axik bolup qaldi. **5** Buni bilip Filistiylərning əmirliri u ayalning kexioqa berip uningoqa: — Sən uni aldap, uning küqtünggürlükining zadi nədin boloqanlikini kolap sorap, bizning qandak qilsak uni yengələydioqanlikimizni, uni baoqlap boysunduralaydioqanlikimizni eytip bərsəng, biz hərbirimiz sanga bir ming bir yüz kümüx tənggə berimiz, — dedi. **6** Xuning bilən Dililah Ximxondin: — Sən küqtünggürlüküngning zadi nədin boloqanlikini, xundakla qandak qiloqanda seni baoqlap boysunduroqili bolidioqanlikini eytip bərgin! — dedi. **7** Ximxon uningoqa jawabən: — Adəmlər meni yəttə tal qurutulmioqan yengi ya kiriqi bilən baoqlisa, mən ajizlap baxqa adəmlərdək bolup qalimən, — dedi. **8** Xuning bilən Filistiylərning əmirliri yəttə tal qurutulmioqan yengi ya kiriqini elip kelip, bu ayaloqa beriwidi, u bu kiriqlər bilən uni baoqlap qoydi **9** (Dililah birnəqqə adəmni hujrida paylap turuxqa yoxurup koyoqanidi). U Ximxonoqa: — Əy Ximxon, Filistiylər seni tutkili kəldi! — dedi. U kopup kiriqlərni qigə xoyna otta keyüp üzülüp kətkəndək üzüwətti. Xuning bilən uning küqtünggürlikining siri axkarilanmidi. **10** Buni kərüp Dililah Ximxonoqa: — Mana, sən meni aldap, manga yaloqan eytipsən! Əmdi manga seni nemə bilən baoqlisa bolidioqanlikini eytip bərgin, — dedi. **11** U jawap berip: — Adəmlər meni heq ixlətmigən yengi aroqamqa bilən baoqlisa, mən ajizlap baxqa adəmlərdək bolup qalimən, — dedi. **12** Xuning bilən Dililah yengi aroqamqa elip kelip, uni baoqlap: — Əy Ximxon, Filistiylər seni tutkili kəldi! — dedi (əslidə birnəqqə adəm hujrida yoxurunup, uni paylap turuxqanidi). Lekin Ximxon əz qolidiki aroqamqilarni yipni üzgəndək üzüp taxlidi. **13** Buni kərüp Dililah Ximxonoqa: — Sən haziroqiqə meni aldapsən, manga yaloqan eytipsən; əmdi manga seni nemə bilən baoqlisa bolidioqanlikini eytip bərgin, — dedi. U jawap berip: — Sən mening beximdiki yəttə ərüm qaqni dukandiki ərüx yip bilən qoxup ərüp koysangla bolidu, — dedi. **14** Xuning bilən [Ximxon uhlioqanda u uning bexidiki yəttə tal qaqni ərüx yip bilən qoxup ərüp], qozukqa baoqlap qoyup uningoqa: — Əy Ximxon, Filistiylər seni tutkili kəldi! — dedi. Ximxon uykudin oyoqinip, ərüx yip bilən qozukni birakla tartip yuliwətti. **15** Andin ayal uningoqa: — Manga kənglüng yok turup, qandakqigə sanga axik boldum, dəysən? Sən meni üq ketim aldap, küqtünggürlüküngning nədin boloqanlikini manga eytip bərmidingoqu, — dedi. **16** Uning harküni səzliri bilən uni kistaxliri wə yalwuruxliri bilən Ximxonning əlgüdək iqi puxti wə xundak boldiki, **17** u kənglidiki sirini koymay uningoqa axkara kilip: — Mən anamning qorsikidiki qaoqdin tartip Hudaoqa atilip nazariy boloqinim üqün, beximoqa hərgiz ustira selinip bakmioqan; əgər mening qeqim qüxürüwetilsə, küqüm məndin ketip, mən ajizlap baxqa adəmlərdək bolup qalimən, — dedi. **18** Dililah uning əzigə kənglidiki həmmə sirini dəp bərginini kərüp, Filistiylərning əmirlirini qarkirip kelixkə adəm mangdurup: — «Bu ketim silər yənə bir qikinglar, qünki Ximxon kənglidiki həmmə sirni manga axkara kildi» dedi. Xuning bilən Filistiylərning əmirliri kollirioqa kümüxlərni elip, uning kexioqa qikti. **19** Andin Dililah uni əz yotisioqa yatkuzup, uhlitip koyup, bir adəmni qakirip kirip uning bexidiki yəttə ərüm qaqni qüxürüwətti; xundak kilip u Ximxonning bozək kilinixini baxlioquqi boldi. Ximxon küqidin kətkənidi. **20** U: — Əy Ximxon, Filistiylər seni tutkili kəldi! — dewidi, u uykudin oyoqinip: — Mən ornumdin turup, ilgiriki birkanqə ketimkidək, boxinip ketimən, dəp oylidi. Lekin u Pərwərdigarning əzidin kətkinini bilməytti. **21** Xuning bilən, Filistiylər uni tutuwelip, kəzlirini oyup, Gazaoqa elip qüxüp, uni mis zənjirlər bilən baoqlap, zindanda un tartixqa saldi. **22** Lekin bexidiki qüxürüwetilgən qeqi yənə əsüxkə baxlidi. **23** Keyin, Filistiylərning əmirliri əz ilahi boloqan Dagon üqün qong bir kurbanlik ətküzüxkə həm təbrikləp xadlinixqa yioqildi. Qünki ular: — Mana, ilahimiz düxminimiz boloqan Ximxonni kolimizoqa tapxurup bərdi, — deyixti. **24** Həlk Ximxonni kərgəndə, əz ilahini danglap: — Ilahimiz bolsa, yurtimizni wəyran kiloquqini, adəmlirimizni kəp ältürgən düxminimizni kolimizoqa qüxürüp bərdi! — deyixti. **25** Ular taza xad-huramlik kəypigə qəmüp: — Ximxon kəltürülsun, u bizgə bir oyun kərsitip bərsun, deyixti; ular Ximxonni zindandin elip qikti. U ularning aldida oyun kərsətti. Əmdi ular uni ikki tüwrükning otturisida tohtitip koyoqanidi. **26** Xuning bilən Ximxon qolini tutup turoqan yigitkə: — Meni koyuwət, əyni kətürüp turoqan tüwrüklərni silap, ularoqa yəliniwaloqili koyoqaysən, — dedi. **27** U qaoqda əy ər-ayallar bilən lik toloqanidi, Filistiylərning əmirlirining hammisimu xu yərdə idi; əgzidimu Ximxonning kərsitiwatkan oyunini kərüwatkan təhminən üq mingqə ər-ayal bar idi. **28** Ximxon Pərwərdigaroqa nida kilip: — Əy Rəb Pərwərdigar, meni yad kilip pəkət muxu bir ketim manga küq ata kiloqaysən; i Huda, xuning bilən ikki kəzümning intikamini Filistiylərdin bir yolila aloquzoqaysən! — dedi. **29** Ximxon xularni dəp əyni kətürüp turoqan otturidiki ikki tüwrükni tutuwaldi; birini ong qoli bilən, yənə birini sol qoli bilən tutup, ularoqa tayinip turdi. **30** Andin: «Filistiylər bilən birliktə elüp kətsəm!» dəp bədinini egip küqini yioqip [ittiriwidi], əy ərülüp, u yərdiki əmirlər bilən barlik həlkning üstigə qüxti. Buning bilən əz ölümi bilən eltürgən adəmlər uning tirik waktida eltürgənliridin kəp boldi. **31** Andin keyin uning kerindaxliri wə atisining barlik jəməti qüxüp, uni kətürüp, Zoreah bilən Əxtaolning otturisioqa elip berip, atisi Manoahning kəbrisidə dəpnə kildi. U yigirmə yil Israiloqa hakim boloqanidi.

17 Əfraimning taoqlirida Mikah isimlik bir kixi bar idi. **2** U anisioqa: — Sening heliki bir ming bir yüz kümüx tənggəng ooqrilap ketilgənidi; sən tənggilərni karoqiding wə buni manga dəp bərding. Mana, kümüx məndə, uni mən aloqandim, dewidi, anisi: — Əy ooqlum, Pərwərdigar seni bərikətligəy!, — dedi. **3** Mikah bu bir ming bir yüz kümüx tənggini anisioqa

yandurup bərdi. Anisi: — Mən əslidə bu pulni sən ooɣlumni dəp Pərwərdigaroɣa beoɣixlap, uning bilən oyma but wə ɣuyma but yasaxɣa atiwətkənidim; əmdi yənila sanga berəy, dedi. **4** Lekin Mikaһ kümüxni anisioɣa ɣayturup bərdi; anisi uningdin ikki yüz kümüx tənggini elip bir zərgərgə berip, bir oyma but bilən bir ɣuyma but yasatti; ular Mikaһning əyigə ɣoyup ɣoyuldi. **5** Mikaһ degən bu kixi əslidə bir buthana pəyda ɣiloɣan, xuningdək əzigə bir əfod bilən birnəqqə «tərafim»ni yasioɣanidi; andin əz ooɣulliridin birini kaһinlikɣa məhsus təyinləp, uni əzigə kaһin ɣildi. **6** Xu künlərdə Israilda һeq padixaһ bolmidi; һərkim əz nəziridə yaxxi kərüngənni ɣilatti. **7** Yəһuda jəmətining təwəsidiki Bəyt-Ləһəmdə Lawiy kəbilisidin boloɣan bir yigit bar idi; u xu yərdə musapir bolup turup ɣaloɣanidi. **8** Bu yigit bir jay tepip turay dəp, Yəһudalarning yurtidiki Bəyt-Ləһəm xəһiridin qikti. U səpər ɣilip, Əfraim taoɣlikioɣa, Mikaһning əyigə kelip qüxti. **9** Mikaһ uningdin: — Kəyərdin kəlding, dəp soriwidi, u uningoɣa jawabən: — Mən Yəһudalarning yurtidiki Bəyt-Ləһəmlik bir Lawiymən, bir jay tepip turay dəp qiktim, — dedi. **10** Mikaһ uningoɣa: — Undak bolsa mən bilən turup, manga һəm ata һəm kaһin bolup bərgin; mən sanga һər yili on kümüx tənggə, bir yürüx egin wə kündilik yemək-iqmikingni berəy, — dedi. Buni anglap Lawiy kixi uningkigə kirdi. **11** Lawiy u kixi bilən turuxɣa razi boldi; yigit xu kixigə əz ooɣulliridin biridək bolup ɣaldi. **12** Andin Mikaһ bu Lawiy kixini [kaһinlikɣa] məhsus təyinlidi. Xuning bilən [Lawiy] yigit uningoɣa kaһin bolup, Mikaһning əyidə turup ɣaldi. **13** Andin Mikaһ: — Bir Lawiy kixi manga kaһin boloɣini üqün, Pərwərdigarning manga yaxxilik ɣilidioɣinini bilimən, — dedi.

18 Xu künlərdə Israilda һeq padixaһ bolmidi; xundaɣla xu künlərdə Danlarning ɣəbilisi əzlirigə olturaɣlixix üqün jay izdəwatɣanidi, qünki xu küngiqə ular Israil ɣəbililiri arisida qək taxlinip bekitilgən miras zeminoɣa erixmigənidi. **2** Xuning bilən Danlar pütkül jəmətidin Zoreaһ wə Əxtaolda olturuxluk bəx palwanni zeminni qarlap kelixkə əwətti wə ularoɣa tapilap: — Silər berip zeminni qarlap kelinglar, dedi. Ular səpər ɣilip Əfraim taoɣlik yurtioɣa kelip Mikaһning əyigə qüxüp u yərdə ɣondi. **3** Ular Mikaһning əyining yenida turoɣinida Lawiy yigitning awazini tonup, uning ɣexioɣa kirip uningdin: — Seni kim bu jayoɣa elip kəldi? Bu yərdə nemə ix ɣilisən? Bu jayda nemigə erixting? — dəp soridi. **4** U ularoɣa jawabən: — Mikaһ manga mundak-mundak ɣilip, meni yallap əzigə kaһin ɣildi, dedi. **5** Buni anglap ular uningoɣa: — Undak bolsa bizning mangoɣan səpirimizning onguxluk bolidioɣan-bolmaydioɣanlikini bilmikimiz üqün, Hudadin sorap bərgin, — dedi. **6** Kaһin ularoɣa: — Hatirjəm beriweringlar. Mangoɣan yolunglar Pərwərdigarning aldididur, — dedi. **7** Xuning bilən bu bəx adəm qikip, Laix degən jayoɣa yetip kəldi. Ular u yərdiki һəlkning tinq-aman yaxawatkinini, turmuxining Zidoniylarning ərp-adətliri boyiqə ikənlikini, hatirjəmlik wə raһət iqidə turuwatkinini kərdi; xu zeminda ularni һar ɣiloɣuqi һeqkandak һoquqdar yok idi; ular Zidoniylardin yiraɣta turatti, xundaɣla baxɣilar bilənmu һeqkandak bardi-kəldi ɣilixmaytti. **8** [Bəx palwan] Zoreaһ wə Əxtaoloɣa əz kerindaxlirining ɣexioɣa ɣaytip kəldi. Kerindaxliri ulardin: — Nemə həwər elip kəldinglar? — dəp soridi. **9** Ular jawabən: — Biz ɣopup ularoɣa һujum ɣilayli! Qünki biz xu zeminni qarlap kəlduk, mana, u intayin yaxxi bir yurt ikən. Əmdi nemixɣa kimir ɣilmay jim olturisilər? Əmdi dərһal berip, u yurtni elixɣa əzmənglərni əzmənglar, berip һujum ɣilip zeminni igilənglar. **10** U yərgə baroɣiningларda silər tinq-aman turuwatkan bir həlkni, һər ətrapioɣa sozuloɣan kəng-azadə bir zeminni kərisilər! Huda u yərni silərning ɣolunglaroɣa tapxuroɣandur. U yurtta yər yüzidə tepilidioɣan barlik nərsilərdin һeqbiri kəm əməs, dedi. **11** Xuning bilən Danlarning jəmətidin altə yüz adəm jənggə ɣorallinip, Zoreaһ wə Əxtaoldin qikip mangdi. **12** Ular Yəһuda yurtidiki Kiriat-Yearim degən jayoɣa berip, qedir tikti (xunga bu jay taki bügüngiqə «Danning ləxkərgaһi» dəp atalmakta; u Kiriat-Yearimning arka təripigə jaylaxkanidi). **13** Andin ular u yərdin Əfraim taoɣlik rayonioɣa berip, Mikaһning əyigə yetip kəldi. **14** Laix yurtioɣa qarlax üqün baroɣan bəx kixi əz kerindaxlirioɣa: — Biləmsilər? Bu əydə bir əfod toni, birnəqqə tərafim butliri, bir oyma məbud wə ɣuyma məbud bardur! Əmdi kandak ɣilixinglar kerəklikini oylixinglar! — dedi. **15** Ular burulup Lawiy yigitning əyigə (Mikaһka təwə əygə) kirip uningdin һal soridi. **16** Dan kəbilisidin boloɣan jəng ɣorallirini kətürgən altə yüz kixi dərwaza aldida turup turdi. **17** U zeminni qarlaxɣa baroɣan bəx adəm [buthanioɣa] kirip, oyma but, əfod toni, tərafim butliri wə ɣuyma butni elip qikti. Kaһin jəng ɣorallirini kətürgən altə yüz kixi bilən billə dərwazida turatti. **18** Bu bəx adəm Mikaһning əyigə kirip oyma but, əfod tonini, tərafim butliri wə ɣuyma butni elip qikkanda kaһin ulardin: — Bu nemə ɣiloɣininglar?! — dəp soridi. **19** Ular uningoɣa: — Ün qikarmay, aoɣzingni ɣolung bilən etip, biz bilən mengip, bizgə һəm ata һəm kaһin bolup bərgin. Sening pəkət bir adəmning əyidikilərgə kaһin boloɣining yaxximu, yaki Israilning bir jəməti boloɣan pütün bir kəbiligə kaһin boloɣining yaxximu? — dedi. **20** Xundak dewidi, kaһinning kəngli һux bolup, əfod, tərafim butliri wə oyma məbudni elip һəlkning arisioɣa kirip turdi. **21** Andin ular burulup, u yərdin kətti; ular baliliri wə qarpaylarni wə yük-taklirining һəmmisini aldida mangduruwətkənidi. **22** Mikaһning əyidin heli yiraklioɣanda Mikaһning əyining ətrapidiki həlklər yioɣilip, Danlaroɣa ɣooɣlap yetixti. **23** Ular Danlarni towlap qakirdi, Danlar burulup Mikaһka: — Sanga nemə boldi, bunqiwila kəp həlkni yioɣip kelip nemə ɣilmakqisən?! — dedi. **24** U jawab berip: — Silər mən yasatkan məbudlarni kaһinim bilən ɣoxup aldinglar, andin kəttinglar! Manga yənə nemə ɣaldi?! Xundak turukluk silər tehi: «Sanga nemə boldi?» — dəwatisilaroɣu! — dedi. **25** Danlar uningoɣa: — Ününgni qikarma, bolmisa aqqiki yaman kixilər seni tutuwelip, seni wə ailəngdikilərni janliridin juda kilmisun, yənə, — dedi. **26** Bularni dəp Danlar əz yolioɣa mangdi; Mikaһ ularning əzidin küqlük ikənlikini kərüp, yenip əz əyigə kətti. **27** Ular Mikaһ yasatkuzoɣan nərsilər wə uning kaһinini elip, Laixka һujum ɣildi; u yərdiki həlk tinq-aman wə hatirjəm turuwatkanidi; ular ularni kiliqlap kirip, xəһərni otta keydürüwətti. **28** Xəһərni kutkuzoɣudək һeq adəm qikimidi; qünki bu xəһər Zidondin yiraqta idi, həlki һeqkim bilən bardi-kəldi ɣilixmaytti. Xəһər Bəyt-Rəһobning yenidiki jiloɣida idi. Danlar xəһərni ɣaytidin ɣurup, olturaklaxti. **29** Ular bu xəһərgə Israilning ooɣulliridin boloɣan, əz atisi Danning ismini ɣoyup Dan dəp atidi. Ilgiri u xəһərning nami Laix idi. **30** Danlar xu yərdə bu oyma butni əzlirigə tiklidi; Musaning ooɣli Gərxomning əwladi Yonatan wə uning ooɣulliri bolsa xu zeminning həlki sürgün boluxɣa elip ketilgən küngiqə Danlarning kəbilisigə kaһin bolup turoɣanidi. **31** Hudaning əyi Xiloһda turoɣan barlik wakitlarda, Danlar əzliri üqün tikligən, Mikaһ yasatkuzoɣan oyma məbud [Danda] turoɣuzuldi.

19 Israilda tehi padixaһ tiklənmigən xu künlərdə, Əfraim taoɣlik rayonining qət təripidə olturuxluk bir Lawiy kixi bar idi; u Yəһuda yurtidiki Bəyt-Ləһəmlik bir kizni kenizəklikkə aldi. **2** Lekin u kenizək erigə wapasizlik ɣilip, uning yenidin

qikip, Yəhuda yurtidiki Bəyt-Ləhəmgə atisining əyigə berip, tət ayqə turdi. **3** U wakitta uning eri kopup kenizikigə yahxi gəplərni kilip, kənglini elip yandurup kelixkə kenizikining yenioɣa kəldi. U bir hizmətkarini wə ikki exəkni elip bardi. Kenizək erini atisining əyigə elip kirdi; atisi uni kərüp hux bolup karxi aldi. **4** Uning keynatisi, yəni kizning atisi uni tutup kaldi, u u yərdə üq küngiqə yəp-iqip, uning bilən yetip kopti. **5** Tətinqi küni Lawiy kixi səhər kopup mangoɣili təyyarliniwidi, kenizikining atisi küy'ooɣlioɣa: — Bir tooɣram nan yəp yürikingni kuwwətləndürüp andin mangoɣin, — dedi. **6** Xuning bilən ular ikkisi olturup billə yəp-iqip tamakландi. Kizning atisi u kixigə: — Səndin ətünəy, bu keqimu konoɣin, kənglüng eqilsun, dedi. **7** Bu kixi mangoɣili kopuwidi, lekin keynatisi uni zorlap, yənə elip kaldi, u yənə bir kün kondi. **8** Bəxinqi küni u səhər kopup mangoɣili təyyarlandi, lekin kizning atisi uningoɣa: — [Awwal] yürikingni kuwwətləndürgin, dedi. Xuning bilən ular ikkisi kün egilgüqə olturup, billə tamakландi. **9** Andin bu kixi keniziki wə hizmətkarini elip mangoɣili təyyarliniwidi, keynatisi, yəni kizning dadasi uningoɣa: — Mana, kəq kirəy dəwatidu, səndin ətünəy, bu yərdə yənə bir keqini ətküzünglar; mana, kün məoɣrikkə egiliptu, bu yərdə konoɣin, kənglüng eqilsun; andin ətə səhərdə yoloɣa qikip, əyünglərgə ketinglar, — dedi. **10** Lekin u kixi əmdi yənə bir keqə konuxka unimay, kopup yoloɣa qikip Yəbusning, yəni Yerusalemning udulioɣa kəldi. Uning bilən billə ikki tokukluk exək wə keniziki bar idi. **11** Ular Yəbuska yekin kəlgəndə kün olturay dəp kaloɣaqka, hizmətkari oɣojisioɣa: — Yəbusiylarning bu xəhirigə kirip, xu yərdə konayli, dedi. **12** Lekin oɣojisi uningoɣa jawab berip: — Biz Israillar turmaydioɣan, yat əllər turidioɣan xəhərgə kirməyli, bəlki Gibeahka ətüp ketəyli, dedi. **13** Andin u yənə hizmətkarioɣa: — Kəlgin, biz yekindiki jaylardin birigə barayli, Gibeahda yaki Ramahda konayli, dedi. **14** Xuning bilən ular mengip, Binyamin yurtidiki Gibeahning yenioɣa yetip baroɣanda kün olturoɣanidi. **15** Ular Gibeahka kirip, u yərdə konmakqi boldi; xəhərning qong məydanioɣa kirip olturuxti; lekin heqkim ularni konduruxka əyigə təklip kilmidi. **16** Halbuki, u keqisi kəri bir adəm ixini tügitip, etizliktin yenip keliwatkanidi. U əslidə Əfraim taoɣlik rayonilik adəm idi, u Gibeahda musapir bolup, olturaklixip kaloɣanidi; lekin u yərdiki həlklər Binyaminlardin idi. **17** U bexini kətürüp karap, bu yoluqining xəhərning məydanida olturoɣinini kərüp uningdin: — Kəyərdin kəlding? Kəyərgə barisən? — dəp soridi. **18** U jawab berip: — Biz Yəhuda yurtidiki Bəyt-Ləhəmdin Əfraim taoɣlikining qət yakilioɣa ketip barimiz; mən əsli xu jaydin bolup, Yəhuda yurtidiki Bəyt-Ləhəmgə baroɣanidim; ixlirim Pərwərdigarning əyigə munasiwətlik idi; lekin bu yərdə heq kim meni əyigə təklip kilmidi. **19** Bizning exəklirimizgə beridioɣan saman wə booɣuzimiz bar, əzüm, dedəkliri, xundakla kəminiliring bilən boloɣan yigitkimu nan wə xarablar bar, bizgə heq nemə kəm əməs, — dedi. **20** Buni anglap kəri kixi: — Tinq-aman boloɣaysən; siləring mohtajliringlarning həmmisi mening üstümgə bolsun, əmma koqida yatmanglar! — dəp, **21** uni əz əyigə elip berip, exəklirigə yəm bərdi. Mehmanlar putlirini yuyup, yəp-iqip oɣizalandi. **22** Ular kənglidə hux bolup turoɣinida, mana, xəhərning adəmliridin birnəqqəylən, yəni birkanqə lükqək kelip əyni korxiwelip, ixikni urup-kekip, əyning igisi boloɣan kəri kixigə: — Sening əyünggə kəlgən xu kixini bizgə qikirip bərgin, uning bilən yekinqilik kilimiz, — dedi. **23** Buni anglap əy igisi ularning kexioɣa qikip ularoɣa: — Bolmaydu, əy buradərlirim, silərdin ətünüp kalay, mundak rəzillikni kilmanglar; bu kixi mening əyümgə mehman bolup kəlgənikən, silər bundak iplaslik kilmanglar. **24** Mana, mening pak bir kizim bar, yənə u kixining keniziki bar. Mən ularni kexinglaroɣa qikirip berəy, silər ularni ayaoɣ asti kilsanglar məyli, nəziringlaroɣa nemə hux yakşa ularni xundak kilinglar, lekin bu kixigə muxundak iplaslik ixni kilmanglar, — dedi. **25** Lekin u adəmlər uningoɣa kulak salmidi; yoluqi kenizikini ularning aldioɣa sərəp qikirip bərdi. Ular uning bilən billə bolup kəqtin ətigəngiqə ayaoɣ asti kildi; ular tang yoruoɣanda andin uni koyup bərdi. **26** Qokan tang səhərdə kaytip kelip, uning oɣojisi konoɣan əyning dərwazisining bosuoɣisioɣa kəlgəndə yikilip kelip, tang atkuqə xu yərdə yetip kaldi. **27** Ətigəndə uning oɣojisi kopup əyning ixikini eqip, yoloɣa qikmakqi bolup texioɣa qikiwidi, mana, uning keniziki boloɣan qokan əyning dərwazisi aldida kolliri bosuoɣining üstigə koyukluk halda yatatti. **28** U uningoɣa: — Kopkin, biz mangayli, dedi. Lekin qokan heqbir jawab bərmidi. Xuning bilən u qokanni exəkkə artip, kozoɣilip əz əyigə yürüp kətti. **29** Əz əyigə kəlgəndə, piqakni elip kenizikining jəsitini səngəkliri boyiqə on ikki parqə kilip, pütkül Israil yurtining qət-yakilirioɣiqə əwətti. **30** Xundak boldiki, buni kərgənlərning həmmisi: «Israil Misirdin qikkan kündin tartip bügüngiqə bundak ix bolup bakmioɣanidi yaki kərülüp bakmioɣanidi. Əmdi bu ixni obdan oylixip, kandak kilix kerəklikini məslihətlixəyli» — deyixti.

20 Xuning bilən Israillarning həmmisi qikip, jamaət Dandin tartip Bəər-Xebaoɣiqə yioɣilip Gilead zeminining həlki bilən koxulup Mizpahda, Pərwərdigarning aldioɣa kelip bir adəmdək boldi. **2** Pütkül kowmning qongliri, yəni Israilning həmmə kəbilisining baxlikliri Hudaning həlkining jamaiti arisida hazir boldi. Jamaət jəmiy bolup tət yüz ming kiliq tutkan piyadə əskər idi **3** (Binyaminlar Israilning Mizpahda jəm boloɣinidin əmdi həwər tapkanidi). Israillar sürüxtə kilip: «Bu rəzil ix kandak yüz bərdi?» — dəp soridi. **4** Öltürülgən qokanning eri Lawiy kixi jawab berip mundak dedi: — «Mən bolsam əz kenizikimni elip, Binyaminning Gibeah xəhirigə konoɣili baroɣanidim; **5** Gibeahning adəmliri keqidə manga hujum kilmakqi bolup, meni dəp əyni korxiwaldi. Ular meni əltürüxni kəstlidi, kenizikimni bolsa ular ayaoɣ asti kilip əltürüwətti. **6** Xuning bilən mən kenizikimning jəsitini parqə-parqə kilip, kixilərgə kətürtküzüp Israilning mirasi boloɣan zeminning hərbir yurtioɣa əwəttim. Qünki ular Israil iqidə pasiklik wə iplaslik kildi. **7** Mana, əy barlik Israillar, silər həmminglar oylinip, məslihət kərsitinglar». **8** Xuning bilən həmmə həlk bir adəmdək kopup: — Arimizdin nə heqkim əz qedirigə barmisun nə heqkim əz əyigə kaytmisun, **9** bəlki biz Gibeahka xundak kilayliki: — Biz qək taxlap uningoɣa hujum kilayli; **10** biz Israilning həmmə kəbilisidikilərdin yüzning iqidin onni, mingdin yüzni, on mingdin mingni tallap qikip, ularni həlk üqün ozuk-talkan yətküzüxkə təyinləyli. Xundak kilip həlk Binyamin yurtidiki Gibeah xəhirigə berip, ularning Israil iqidə kiloɣan barlik iplaslikini ularning əz bexioɣa yandursun, — deyixti. **11** Xuning bilən Israilning həmmə adəmliri bir adəmdək bolup, u xəhərgə hujum kilixka toplandi. **12** Andin Israil kəbililiri Binyaminning barlik jəmətlirigə əlqi əwətip: — Aranglarda yüz bərgən bu rəzillik zadi nemə ix? **13** Əmdi Gibeahdiki bu lükqəklərni bizgə tutup beringlar. Xuning bilən biz ularni əlümgə məhkum kilip, Israildin rəzillikni yok kilayli, — dedi. Lekin Binyaminlar əz kerindaxliri boloɣan Israillarning səzini tingximidi, **14** bəlki Binyaminlar Israiloɣa karxi jəng kilix üqün xəhər-xəhərlərdin kelip Gibeahda yioɣildi. **15** U wakitta Binyaminlardin xəhər-xəhərlərdin tizimlanoɣanlar yigirmə altə ming kiliq tutkan ərkək idi. Uningdin baxka Gibeahdin hillanoɣan yəttə yüz əskər bar idi. **16** Bu pütkül koxun arisida

hillanoŋan yəttə yüz solhay əskər bolup, saloŋuoŋa taxni selip nixanoŋa atsa, kilqimu keyip kətməytti. **17** Binyamin kəbilisidin baxka, Israilning adəmliri sanaktin ətküzüliwidi, kiliq tutkanlar tət yüz ming ərkək qikti; bularning hammisi jəngqilər idi. **18** Israil kopup Bəyt-Əlgə qikip Hudadin: — Bizning arimizdin kim awwal qikip Binyaminlar bilən sokuxsun, dəp soriwidi, Pərwərdigar jawab berip: — Yəhuda [awwal] qiksun, dedi. **19** Xuning bilən Israillar ətisi səhər kopup Gibeahning udulida qedirgah tikti. **20** Andin Israilning adəmliri Binyamin bilən uruxuxka qikip, Gibeahning yenida raslinip ularoŋa karxi səp tüzdi. **21** Xu küni Binyaminlar Gibeahdin qikip, Israildin yigirmə ikki ming kixini eltürüp, yərgə yəksan kiliwətti. **22** Lekin Israilning adəmliri jasarətkə kelip, awwalki küni səp tüzgən jayda ikkinqi küni yənə səp tüzdi. **23** [səp tüzüxtin awwalki ahximi] Israil Pərwərdigarning aldioŋa berip, kəq kirgüqə pəryad kilip yioŋlap, Pərwərdigardin yol sorap: — Biz əz kerindiximiz boloŋan Binyamin nəsilliri bilən yənə uruxuxka qikşak bolamdu, bolmamdu? — dəp soriwidi, Pərwərdigar jawab berip: — Ularoŋa hujum kilinglar, dedi. **24** Xuning bilən Israillar ikkinqi küni Binyaminlaroŋa yekin kelip hujum kildi. **25** Binyaminmu ikkinqi küni Gibeahdin qikip Israillar bilən sokuxup, ularning on səkkiz ming adimini eltürüp, yərgə yəksan kiliwətti; bularning hammisi kiliq tutkanlardin idi. **26** Andin Israillarning hammisi, yəni pütün koxun kopup Bəyt-Əlgə qikip yioŋlap, xu küni Pərwərdigarning aldida kəqkiqə roza tutup, Pərwərdigarning aldida kəydürmə kurbanlik bilən inaklik kurbanliki ətküzdi. **27** Xu künlərdə Hudaning əhdə sanduki xu yərdə bolup, Harunning əwladi, əliazarning ooli Finihas uning aldida hizmət kilatti; xuning bilən Israillar Pərwərdigardin yol sorap: — Biz əz kerindiximiz boloŋan Binyaminning nəsilliri bilən yənə uruxuxka qikamduk yaki tohtap kalamduk? — dəp soridi; Pərwərdigar jawabən: — Qikinglar, qünki ətə Mən ularni sening kolungoŋa tapxurimən, dedi. **29** Buni anglap Israil həlki Gibeahning ətrapioŋa əskərlərni pistirma koydi; **30** üqinqi küni Israillar ilgiriki ikki ketimkidək Binyaminlaroŋa hujum kilixka Gibeahning udulioŋa kelip səp tüzdi. **31** Binyamin [Israil] həlkigə karxi jənggə qikiwidi, həlk ularni xəhərdin azdurup qikti. Ular Bəyt-Əlgə qikidioŋan yol wə Gibeahka baridioŋan yolning üstidə həm dalada həlkni ilgiriki ikki ketimkidək urup kiroili turdi. Israilning adəmliridin ottuzqə kixini eltürdi. **32** Binyaminlar: — Ular yənila awwalkidək məoŋlup boldi, — deyixti. Əmma Israil: — Bizlər keqip ularni xəhərdin əgəxtürüp qikip, yollaroŋa elip qikayli, dəp məslihətlixiwaloŋanidi. **33** Xuning bilən Israilning hammə adəmliri əz jayidin kopup Baal-Tamaroŋa berip səp tüzdi, pistirmida turoŋan Israillarmu əz jayidin, yəni Gebadiki qiməndin qikip kəldi. **34** Israilning arisidin sərhil on ming kixi Gibeahning udulidin uningoŋa hujum kildi, jəng kattik boldi. Lekin Binyaminlar əzlirining üstigə bala yekinlaxkinini bilməy kaldi. **35** Pərwərdigar Binyaminlarni Israilning aldida məoŋlup kiloŋaqka, ular u küni Binyaminlardin yigirmə bəx ming bir yüz kiliq tutkan adəmni eltürdi. **36** Əmdi Binyaminlar əzlirining məoŋlup boloŋinini kərdi. Israilning adəmliri əslidə Gibeahka koyoŋan pistirmidiki kixilirigə ixənq kilip, Binyaminlarni aldap, aldida qekingənidi. **37** U wakitta pistirmidikilər tezdin atlinip Gibeahka hujum kilip besip kirip, xəhərdikilərning hammisini kiliqlap kirdi. **38** Israillar əslidə pistirmidikilər bilən aldin'ala nixan üqün bəlgə bekitkənidi, yəni xəhərgə ot kuyup, kelin tütün tüwrükining asmanoŋa kətürülüxini bəlgə kilixka kelixiwaloŋanidi. **39** Xunga Israilning adəmliri uruxtin waktinqə qekingəndə, Binyaminlar Israilning adəmlirini urup sokup, ottuzqə kixini eltürüp: — Mana, Israil awwalki jəngdikidək aldimizda xəksiz tarmar bolidu, — deyixti. **40** Lekin xəhərning iqidin tütün tüwrük ərləp kikkanda, Binyaminlar kəynigə burulup kariwidi, mana, pütkül xəhər is-tütək bolup asmanlaroŋa kətürülüp ketiwatatti. **41** Xu haman Israilning adəmliri burulup yenip kəldi, Binyaminning adəmliri bolsa: Bizgə bala yekinlaxti dəp, wəhimigə qüxti. **42** Ular Israillarning aldidin burulup qəllükkə mangidioŋan yol bilən keqip kətti; lekin jəng ularning kəynidin iz besip mangdi; ətrapidiki hərkaysi xəhərlərdin adəmlər qikip ularni arioŋa elip halak kildi. **43** Xu tərikidə ular Binyaminlarni korxiwaldi, ularni kün qikix təripidiki Gebaning uduliqiqə tohtimay koqlap berip, qəyləp eltürdi. **44** Buning bilən Binyaminlardin on səkkiz ming kixi əldi, ularning hammisi batur palwanlar idi. **45** Baxkiliri burulup qəl tərəpkə keqip, Rimmon koram texioŋa bardi; əmma Israillar yollarda huddi baxak tərgəndək ulardin bəx ming adəmni eltürdi; andin ularning kəynidin Gidomoŋiqə koqlap berip, yənə ikki ming adəmni eltürdi. **46** U küni Binyaminlardin eltürülgənlər yigirmə bəx ming adəm idi. Bularning hammisi palwanlar bolup, kiliq tutkanlar idi. **47** Halbuki, ulardin pəkət altə yüz adəm kaloŋanidi, ular burulup qəl tərəpkə keqip, Rimmondiki tik yaroŋa bardi. Ular Rimmondiki tik yarda tət ay turdi. **48** Israillar yənə Binyaminlarning zeminioŋa yenip kelip, hammə xəhərlərdiki adəmlərni, qarpaylarni həm uqrioŋanlarning hammisini kiliq bilən kiriwətti, xundakla ot kuyup, udul kəlgən xəhərlirining hammisini kəydürüwətti.

21 Əslidə Israilning adəmliri Mizpahda kəsəm kilixip: — Bizning iqimizdin heqkim əz kizini Binyaminlaroŋa hotunlukka bərmisun, — deyixkənidi. **2** Xuning üqün həlk Bəyt-Əlgə kelip, u yərdə kəq kirgüqə Hudaning aldida pəryad kətürüp kattik yioŋlixip: — **3** Əy Israilning Hudasi Pərwərdigar, Israilda nemixka xundak ix yüz beridu, nemixka Israilning kəbililiridin biri yokap kətsun? — deyixti. **4** Ətisi həlk səhər kopup, u yərdə kurbangah yasap, kəydürmə kurbanlik wə inaklik kurbanlikliri sundi. **5** Israillar əzara: — Israilning hərkaysi kəbililiridin jamaatkə koxulup Pərwərdigarning aldida hazir boluxka kəlmigən kimlər bar? — dəp soraxti, qünki ular kimki Mizpahka Pərwərdigarning aldida hazir bolmisa, u xəksiz ölümgə məhkum kilinsun, dəp kattik kəsəm kilixkanidi. **6** Israil əz kerindixi boloŋan Binyamin tooŋruluk puxayman kilip: — Mana, əmdi Israil arisidin bir kəbilə üzüwetildi. **7** Biz Pərwərdigarning namida bizning iqimizdin heqkaysimiz əz kizimizni Binyaminlaroŋa hotunlukka bərməymiz, — dəp kəsəm kiloŋaniduk; əmdi kandak kilsak ulardin kaloŋanlirini hotunluk kilalaymiz — deyixti. **8** Ular yənə əzara: — Israil kəbililiridin kaysisi Mizpahka, Pərwərdigarning aldioŋa qikmidi? — dəp soraxti. Mana, Yabəx-Gileadliklardin heqkaysisi qedirgahka, jamaatkə koxuluxka kəlmigənidi. **9** Qünki həlkni sanap kərgəndə Yabəx-Gileadning adəmliridin u yərdə heqkim yok idi. **10** Xuning bilən jamaət on ikki ming palwanni u yərgə əwətip, ularoŋa tapilap: — Yabəx-Gileadta turuwatkanlarni, jümlidin ayallar wə balilarni urup-kirip kiliqlap eltürüwetinglar; **11** xundak kilinglarki, barlik ərkəklərni wə ərlər bilən billə boloŋan barlik ayallarni eltürüwetinglar, dedi. **12** Ular xundak kilip Yabəx-Gileadtiki həlkining iqidə tehi ərlər bilən billə bolup bakmioŋan tət yüz kizni tepip, ularni tutup Kanaan zeminidiki Xilohka, qedirgahoŋa elip kəldi. **13** Andin pütkül jamaət Rimmondiki tik yardiki Binyaminlaroŋa adəm əwətip, ularoŋa tinqlik salimini jakarlidi. **14** Xuning bilən Binyaminlar kaytip kəldi; Israillar Yabəx-Gileadtiki hayat kaloŋan kizlarni ularoŋa hotunlukka bərdi, lekin bular ularoŋa yetixmidi. **15** Wə həlk Binyamin tooŋruluk puxayman kildi; qünki Pərwərdigar

Israilning ḳəbililirining arisida kəmtük pəyda ḳilip ḳoyoŋanidi.
16 Bu waḳitta jamaətning aḳsaḳalliri: — Binyaminning ḳiz-
ayalliri yoḳutiwetildi, əmdi biz ḳandaḳ ḳilsaḳ ḳaloŋanlirini
hotunluḳ ḳilalaymiz, — dedi. **17** Andin yənə: — Binyamindin
ḳeqip ḳutuloŋan ḳaldisioŋa miras saḳlinixi kerəkki, Israilning bir
ḳəbilisimu əqüp kətməsliki kerək. **18** Pəḳət bizla ḳizlirimizni
ularoŋa hotunluḳḳa bərsək bolmaydu, qünki Israillar: «Əz
ḳizini Binyaminlaroŋa hotunluḳḳa bərgən kixi lənətkə ḳalsun!»
dəp ḳəsəm ḳilixḳan, — deyixti. **19** Ular yənə: — Mana,
Bəyt-Əlning ximal təripidiki, Bəyt-Əldin Xəkəmgə qiḳidioŋan
yolning xərḳ təripidiki, Libonaḥning jənub təripidiki Xiloḥda
ḥər yili Pərwərdigarning bir ḥeyti bolup turidu, — dedi.
20 Andin Israillar Binyaminlaroŋa buyrup: — Silər berip,
[xu yərdiki] üzümzarliḳlaroŋa yoxuruniwelinglar. **21** Kəzitip
turunglar, ḳaqaniki Xiloḥdiki ḳizlarning ussul oynioŋili qiḳḳinini
kərsənglar, üzümzarliḳlardin qiḳip ḥərbiringlar Xiloḥning
ḳizliridin birini əzünglaroŋa hotunluḳḳa elip ḳeqinglar, andin
Binyaminning zemininoŋa ketinglar. **22** Xundaḳ boliduki, əgər
ularning atiliri ya aka-ukiliri kelip bizgə pəryad kətürsə,
biz ularoŋa: «Bizgə yüz-hatirə ḳilip, ularoŋa yol ḳoyunglar,
qünki biz jəngdə ularning ḥəmmisigə hotunluḳḳa toluḳ birdin
ḳiz alalmiduḳ; uning üstigə silər bu ḳetim ḳizliringlarni əz
ihtiyarliḳinglar bilən ularoŋa bərmidinglar; ihtiyarən bərgən
bolsanglar, gunaḥḳa tartilattinglar», dəymiz, — dedi. **23**
Binyaminlar xundaḳ ḳilip sani boyiqə ussul oynaydioŋan
ḳizlardin əzlirigə hotunluḳḳa elip ḳeqip, əz miras zemininoŋa
ḳaytip berip, xəḥərlərni yənə yasap u yərdə turdi. **24** U
waḳitta Israil u yərdin ayrilip, ḥərbiri əz ḳəbililiri wə jəmətigə
yenip bardi, andin ḥərbiri əz miras zemininoŋa kətti. **25** Xu
künlərdə Israilda ḥeq padixaḥ bolmidi; ḥərkim əz nəziridə
yaḥxi kərüngənni ḳilatti.

Rut

1 [Batur] Ḥakimlar ḥəküm sürgən məzgildə xundaḳ boldiki, zeminda aqarqilik yüz bərdi. Xu waḳitta bir adəm ayali wə ikki ooɣlini elip Yəhuda zeminidiki Bəyt-Ləḥəmdin qikip, Moabning səḥralirida bir məzgil turup kelixkə bardi. **2** U kixining ismi Əlimələk, ayalining ismi Naomi, ikki ooɣlining ismi Maḥlon bilən Kilyon idi. Ular Bəyt-Ləḥəmdə olturuḳluḳ, Əfrat jəmətidin idi. Ular Moabning səḥrasioɣa kelip xu yərdə olturaḳlaxti. **3** Keyin Naomining eri Əlimələk əldi; ayali ikki ooɣli bilən ḳaldi. **4** Ular Moab ḳizliridin əzlirigə hotun aldi. Birining eti Orpaḥ, yənə birining eti Rut idi. Ular xu yərdə on yildək turdi. **5** Maḥlon bilən Kilyon ḥər ikkisi əldi; xuning bilən apisi eri ḥəm ooɣulliridin ayrilip yaloɣuz ḳaldi. **6** Xuning bilən ayal ikki kelini bilən ḳopup Moabning səḥrasidin ḳaytip kətməkqi boldi; qünki u Pərwərdigarning Əz həlḳini yoḳlap, axlik bərgənliki tooɣrisidiki həwərni Moabning səḥrasida turup anglioɣanidi. **7** Xuning bilən u ikki kelini bilən billə turoɣan yeridin qikip, Yəhuda zeminioɣa ḳaytixḳa yoloɣa qikti. **8** Naomi ikki kelinigə: — ḥər ikkinglar ḳaytip əz ananglarning əyigə beringlar. Silərning mərḥumlaroɣa wə manga meḥribanlik kərsətkininglardək Pərwərdigarmu silərgə meḥribanlik kərsətkəy! **9** Pərwərdigar silər ikkinglarni əz eringlarning əyidə aram tapḳuzoɣay! — dəp, ularni səyüp ḳoydi. Ular ḥərkirəp yioɣlixip **10** uningoɣa: — Yaḳ, biz qoḳum sening bilən təng əz həlḳingning yenioɣa ḳaytimiz, — deyixti. **11** Lekin Naomi: — Yenip ketinglar, əy ḳizlirim! Nemixḳa mening bilən barmaḳqisilər? Ḳorsikimda silərgə ər boloɣudək ooɣullar barmu? **12** Yenip ketinglar, əy ḳizlirim! Qünki mən ḳerip kətkəqkə, ərgə tegixkə yarimaymən. Dərḥəḳikətən bügün keqə bir ərlik boluxḳa, xundaḳla ooɣulluḳ boluxḳa ümid bar degəndimu, **13** ular yigit boloɣuqə səwr ḳilip turattinglarmu? Ularni dəp baxḳa ərgə təgməy saḳlap turattinglarmu? Yaḳ, bolmaydu, ḳizlirim! Qünki Pərwərdigarning ḳoli manga ḳarxi bolup meni azablaydioɣini üqün, mən tartidioɣan dərd-ələm silərningkidin tehimu eoɣir bolidu, — dedi. **14** Ular yənə ḥərkirəp yioɣlaxti. Orpaḥ ḳeynanisini səyüp hoxlaxti, lekin Rut uni qing ḳuqaḳlap turuwaldi. **15** Naomi uningoɣa: — Mana, kelin singling əz həlḳi bilən ilaḥlirining yenioɣa yenip kətti! Sənmu kelin singlingning kəynidin yenip kətkin! — dedi. **16** Lekin Rut jawabən: — Mening sening yeningdin ketiximni wə sanga əgixix niyitimdin yenixni ətünmə; qünki sən nəgə barsang mənmu xu yərgə barimən; sən nədə ḳonsang mənmu xu yərdə ḳonimən; sening həlḳing meningmu həlḳimdur wə sening Hudaying meningmu Hudayimdur. **17** Sən nədə əlsəng mənmu xu yərdə əlimən wə xu yərdə yatimən; əlümdin baxḳisi meni səndin ayriwətsə Pərwərdigar meni ursun ḥəm uningdin axurup jazalisun! — dedi. **18** Naomi uning əzigə əgixip berixḳa kət'iy niyət ḳiloɣinini kərüp, uningoɣa yənə eoɣiz aqmidi. **19** Ikkisi mengip Bəyt-Ləḥəmgə yetip kəldi. Xundaḳ boldiki, ular Bəyt-Ləḥəmgə yetip kəlginidə pütkül xəḥərdikilər ularni kerüp zilziligə kəldi. Ayallar bolsa: — Bu rasttinla Naomimidu? — deyixti. **20** U ularoɣa jawabən: — Meni Naomi deməy, bəlki «Mara» dənglar; qünki Ḥəmmigə Ḳadir manga zərdab yutḳuzdi. **21** Tokḳuzum təl ḥaləttə bu yərdin qiḳtim; lekin Pərwərdigar meni ḳuruḳ ḳaytḳuzdi. Pərwərdigar meni əyibləp guwaḥlik bərdi, Ḥəmmigə Ḳadir meni harlioɣanikən, nemixḳa meni Naomi dəysilər? — dedi. **22** Xundaḳ ḳilip Naomi bilən kelini Moab ḳizi Rut Moabning səḥrasidin ḳaytip kəldi; ular ikkisi Bəyt-Ləḥəmgə yetip kelixi bilən təng arpa ormisi baxlanoɣanidi.

2 Naomining erigə tuoɣḳan kelidioɣan Boaz isimlik bir adəm bar idi. U Əlimələkning jəmətidin bolup, intayin bay adəm idi. **2** Moab ḳizi Rut Naomioɣa: — Mən etizlikḳa baray, birərkimning nəziridə iltipat tepip, uning kəynidin mengip arpa baxaḳlirini tərsəm? — dedi. U uningoɣa: — Baroɣin, əy ḳizim, dedi. **3** Xuning bilən u qikip etizliḳlaroɣa kelip, u yərdə ormiqilarning kəynidin baxaḳ tərdi. Bəhtigə yarixa, dəl u kəlgən etizlik Əlimələkning jəməti boloɣan Boazning etizliḳliri idi. **4** Mana, u waḳitta Boaz Bəyt-Ləḥəmdin qikip kelip, ormiqilar bilən salamlixip: — Pərwərdigar silər bilən billə boloɣay! — dedi. Ular uningoɣa jawabən: — Pərwərdigar sanga bəht-bərikət ata ḳiloɣay! — dedi. **5** Boaz ormiqilarning üstigə nazarətkə ḳoyuloɣan hizmətkaridin: — Bu yax qokan kimning ḳizi bolidu? — dəp soridi. **6** Ormiqilarning üstigə ḳoyuloɣan hizmətkar jawab berip: — Bu Naomi bilən billə Moabning səḥrasidin ḳaytip kəlgən Moabiy qokan bolidu. **7** U: «Ormiqilarning kəynidin ənqilərning arisidiki qeqilip kətkən baxaḳlarni teriwalaymu?» dəp tələp ḳildi. Andin u kelip ətigəndin ḥaziroɣiqə ixləwatidu; u pəḳət kəpidə bir'az dəm aldi, — dedi. **8** Boaz Rutḳa: — Əy ḳizim, anglawatamsən?! Sən baxaḳ tərgili baxḳa bir kimning etizliḳioɣa barmioɣin, bu yərdinmu kətmə, mening dedəklirim bilən birgə muxu yərdə turoɣin. **9** Diḳḳət ḳiloɣin, ḳaysi etizda orma oroɣan bolsa, [dedəklərgə] əgixip baroɣin. Mən yigitlərgə: Uningoɣa qəḳilmanglar, dəp tapilap ḳoydum! Əgər ussap ḳalsang berip, idixlardin yigitlirim [ḳuduḳtin] tartḳan sudin iqkin, — dedi. **10** Rut əzini yərgə etip tizlinip, bexini yərgə təgküzüp təzim ḳilip, uningoɣa: — Mən bir biganə tursam, nemixḳa manga xunqə oɣəmhorluḳ ḳiloɣudək nəziringdə xunqilik iltipat tapḳanmən? — dedi. **11** Boaz uningoɣa jawabən: — Ering ölüp kətkəndin keyin ḳeynanangoɣa ḳiloɣanliringning ḥəmmisi, xundaḳla sening ata-anangni wə əz wətiningdin ḳandaḳ ayrilip, sən burun tonumaydioɣan bir həlḳning arisioɣa kəlgining manga pütünləy ayan boldi; **12** Pərwərdigar ḳiloɣiningoɣa muwapiḳ sanga yanduroɣay, sən ḳanatlirining tegidə panaḥ izdigən Israilning Hudasi Pərwərdigar təripidin sanga uning toluḳ in'ami berilgəy, dedi. **13** Rut jawabən: — Əy hojam, nəziringdə iltipat tapḳaymən; mən sening dediking boluxḳimu yarimisammu, sən manga təsəlli berip, dedikinggə meḥribanə sözlərni ḳilding, — dedi. **14** Tamaḳ waḳtida Boaz uningoɣa: — Ḳeni, buyaḳḳa kəlgin, nandin yə, nanni sirkigə təgürgin! — dedi. Rut ormiqilarning yenioɣa kelip olturdi; Boaz ḳomaqtin elip uningoɣa tutti. U uningdin toyoɣuqə yedi wə yənə azraḳ axurup ḳoydi. **15** U baxaḳ tərgili ḳopḳanda, Boaz yigitlirigə buyrup: — Uni ḥətta ənqilərning arisida baxaḳ tərgili ḳoyunglar, uni ḥeq hijaləttə ḳaldurmanglar. **16** Ḥətta ḥəm uning üqün azraḳ baxaḳlarni ənqilərdin ətəy ayrip, uningoɣa tərgili qüxürüp ḳoyunglar, uni ḥeq əyibliməŋglar, dedi. **17** Xundaḳ ḳilip u kəqkiqə etizlikta baxaḳ tərdi, teriwaloɣanlirini soḳḳanda, təhminən bir əfaḥ arpa qikti. **18** Andin u arpisini elip, xəḥərgə kirdi, ḳeynanisi uning tərgən [arpisini] kərdi; u yənə u yəp toyunoɣandin keyin saḳlap ḳoyoɣinini qikirip uningoɣa bərdi. **19** Ḳeynanisi uningoɣa: — Sən bügün nədə baxaḳ tərding, nədə ixliding? Sanga oɣəmhorluḳ ḳiloɣan xu kixigə bəht-bərikət ata ḳilinoɣay! — dedi. U ḳeynanisioɣa kimningkidə ix ḳiloɣinini eytip: — Mən bügün ixligən etizning igisining ismi Boaz ikən, dedi. **20** Naomi kelinigə: — Tiriklərgimu, əlgənlərgimu meḥribanlik ḳilixtin bax tartmioɣan kixi Pərwərdigardin bəht-bərikət kərgəy! — dedi. Andin Naomi uningoɣa yənə: — U adəm bizning yeḳin tuoɣḳinimizdur, u bizni ḳutḳuzalaydioɣan ḥəmjəmətlərdin biridur, — dedi. **21** Moab ḳizi Rut yənə: — U manga yənə: «Mening yigitlirim pütün ḥosulumni yioɣip boloɣuqə ular bilən

birgə boloŋin» dedi, — dedi. **22** Naomi kelini Rutkə: — Əy kizim, birsining sanga yamanlik kilmasliki üqün baxkisining etizlikioŋa barmay, uning dedəkliri bilən billə qikip ixlisəng yahxidur, dedi. **23** Xuning bilən arpa wə buoŋday hosuli yioŋilip boloŋuqə, Rut Boazning dedəkliri bilən yürüp baxak tərdi. U kеynanisi bilən billə turuwərdi.

3 Xu künlərdə, kеynanisi Naomi uningoŋa: — Əy kizim, hal-əhwalingning yahxi boluxi üqün, sening aram-bəhtingni izdiməymənmu? **2** Sən dedəkliri bilən ixligən Boaz bizgə tuoŋkan kelidu əməsmu? Mana, bügün ahxam u hamanda arpa soruydu. **3** Əmdi sən yuyunup-tarinip, əzünggə ətirlik may sürüp, [esil] kiyimliringni kiyip, hamanoŋa qüxkin; lekin u ər kixi yəp-iqip bolmioŋuqə, əzüngni uningoŋa kərsətmigin. **4** U yatkanda uning uhlaydioŋan yerini kərüwal. Andin sən kirip, ayaoŋ təripini eqip, xu yərdə yetiwaloŋin. Andin u sanga nemə kilix kerəklikini eytidu, — dedi. **5** Rut uningoŋa: — Sən nemə desəng mən xuni kilimən, — dedi. **6** U hamanoŋa qüxüp, kеynanisi uningoŋa tapilioŋandək kildi. **7** Boaz yəp-iqip, kənglini hux kilip qəxning ayioŋioŋa berip yatti. Andin Rut xəpə qikarmay kelip, ayaoŋ təripini eqip, xu yərdə yatti. **8** Yerim keqidə Boaz qəqüp, aldioŋa engixkəndə, mana bir ayal ayioŋida yatatti! **9** Kim sən?! — dəp soridi u. Rut jawabən: — Mən hizmətkaring Rut bolimən. Sən mening həmjəmət-nijatkarim boloŋining üqün hizmətkaringning üstigə tonungning etikini yeyip koyoŋaysən, — dedi. **10** U jawabən: — Əy kizim, Pərwərdigardin bəht-bərikət tapkaysən! Sening keyin kərsətkən sadakət-mehribanliking ilgiri kərsətkiningdinmu artuktur; qünki [seni izdigən] yigitlər, məyli kəmbəoŋəl bolsun, bay bolsun, ularning kəynidin kətmiding. **11** I kizim, əmdi korkmioŋin! Degininging həmmisini orundap berimən; qünki pütkül xəhirimizdiki mətiwərlər seni pəzilətlik ayal dəp bilidu. **12** Durus, sanga həmjəmət-nijatkar boloŋinim rast; lekin sening məndin yekinrak yənə bir həmjəməting bar. **13** Əmdi keqiqə bu yərdə kaloŋin; ətə səhərdə əgər u həmjəmətlik hokukini ixlitip seni elixni halisa, u alsun; lekin həmjəmətlik hokuki boyiqə seni almisa, Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, mən sanga həmjəmətlik kilip seni alay. Tang atkuqə bu yərdə yetip turoŋin! — dedi. **14** U uning ayioŋida tang atkuqə yetip, kixilər bir-birini tonuoŋudək boluxtin burun kopti. Qünki Boaz: — bir ayalning hamanoŋa kəlginini heqkim bilmisun, dəp eytkanidi. **15** U yənə [Rutkə]: — Sən kiygən yepinqini eqip turoŋin, dedi. U uni eqip turuwidi, Boaz arpidin altə kəmqən kəmləp berip, uning əxnisigə artip koydi. Andin u xəhərgə kirdi. **16** Rut kеynanisining yenioŋa kəldi. U: — Əy kizim, sən hazir kim?! — dəp soridi. Xuning bilən u kеynanisioŋa u kixining kiloŋanlirining həmmisini dəp bərdi. **17** U: — U bu altə kəmqən arpini manga bərdi, qünki u: «kеynanangning yenioŋa kuruk kol kaytip barmioŋin» dedi, — dedi. **18** Naomi: — Əy kizim, bu ixning ahirining kandak bolidioŋinini bilgüqə muxu yərdə təhir kiloŋin; qünki u adəm bügün muxu ixni pütküzməy aram almaydu, dedi.

4 Boaz xəhər dərwazisioŋa qikip, xu yərdə olturdi. Mana, u wakitta Boaz eytkan helikі həmjəmətlik hokukioŋa igə kixi keliwatatti. Boaz uningoŋa: — Əy buradər, kelip bu yərdə olturoŋin, dewidi, u kelip olturdi. **2** Andin Boaz xəhərning aksakalliridin on adəmni qakirip, ularoŋimu: — Bu yərdə olturunglar, dedi. Ular olturoŋanda **3** u həmjəmətlik hokukioŋa igə kixigə: — Moabning səhrasidin yenip kəlgən Naomi kerindiximiz əliməlәkkə təwə xu zeminni satmakqi boluwatidu. **4** Xunga mən muxu ixni sanga həwərləndürməkqi idim, xundakla muxu yərdə olturoŋanlarning aldida wə həlkimning aksakallirining aldida «Buni setiwaloŋin» deməkqimən. Sən əgər həmjəmətlik hokukioŋa asasən alay desəng, aloŋin; həmjəmətlik kilmay, almaymən desəng, manga eytkin, mən buni biləy; qünki səndin [awwal] baxkisining həmjəmətlik hokuki bolmaydu; andin səndin keyin mening hokukum bar, dedi. U kixi: — Həmjəmətlik kilip uni alimən, dedi. **5** Boaz uningoŋa: — Undakta yərni Naomining kolidin aloŋan künidə mərhumning mirasioŋa uning nami bilən ataloŋan birər əwladi kalduruluxi üqün mərhumning ayali, Moab kizi Rutnimu elixing kerək, — dedi. **6** Həmjəmət kixi: — Undak bolsa həmjəmətlik hokukumni ixlitip [etizni] alsam bolmioŋudək; alsam əz mirasimoŋa ziyan yətküzgüdəkmən. Həmjəmətlik hokukini sən əzüng ixlitip, yərni setiwaloŋin; mən ixlitəlməymən, dedi. **7** Kədimki wakitlarda Israilda həmjəmətlik hokukioŋa yaki almaxturux-tegixix ixioŋa munasiwətlik mundak bir rəsim-kaidə bar idi: — ixni kəsmək üqün bir tərəp əz kəxini selip, ikkinqi tərəpkə berətti. Israilda soda-setikni bekitixtə mana muxundak bir usul bar idi. **8** Xunga həmjəmət hokukioŋa igə kixi Boazoŋa: — Sən uni aloŋin, dəp, əz kəxini seliwətti. **9** Boaz aksakallaroŋa wə kəpqilikkə: — Silər bügün mening Əlimələk kə təwə boloŋan həmmini, xundakla Kilyon bilən Mahlonoŋa təwə boloŋan həmmini Naomining kolidin aloŋinimoŋa guwahtursilər. **10** Uning üstigə mərhumning nami kerindaxliri arisidin wə xəhirining dərwazisidin eqürülməsliki üqün mərhumning mirasioŋa uning nami boloŋan [birər əwladi] kaldurulsun üqün Mahlonning ayali, Moab kizi Rutni hotunlukka aldim. Silər bügün buningoŋa guwahtursilər, dedi. **11** Dərwazida turoŋan həmmə həlk bilən aksakallar: — Biz guwahturmiz. Pərwərdigar sening eyünggə kirgən ayalni Israilning jəmətini bərpa kiloŋan Rahilə bilən Leyah ikkisidək kiloŋay; sən əzüng əfratah jəməti iqidə bayaxat bolup, Bəyt-Ləhəmdə nam-izziting ziyadə boloŋay; **12** Pərwərdigar sanga bu yax qokandin tapkuzidioŋan nəsling tüpəylidin sening jəməting Tamar Yəhudaoŋa tuoŋup bərgən Pərəzning jəmətidək boloŋay! — dedi. **13** Andin Boaz Rutni əmrigə elip, uningoŋa yekinlik kildi. Pərwərdigar uningoŋa xapaət kilip, u hamilidar bolup bir ooŋul tuoŋdi. **14** Kiz-ayallar Naomioŋa: — Israilning arisida sanga həmjəmət-nijatkar nəslini üzüp koymioŋan Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədhiyə kayturulsun! Xu nəslingning nami Israilda izzət-abruyluk boloŋay! **15** U sanga jeningni yengilioŋuqi həm kerioŋiningda seni əzizlioŋuqi bolidu; qünki seni səyidioŋan, sanga yəttə ooŋuldin əwzəl boloŋan kelining uni tuoŋdi, — dedi. **16** Naomi balini elip, baoŋrioŋa basti wə uningoŋa bakkuqi ana boldi. **17** Uningoŋa koxna boloŋan ayallar «Naomioŋa bir bala tuoŋuldi» dəp, uningoŋa isim koydi. Ular uningoŋa «Obəd» dəp at koydi. U Yəssəning atisi boldi, Yəssə Dawutning atisi boldi. **18** Pərəzning nəsəbnamisi təwəndikidəktur: — Pərəzdin Həzron tərəldi, **19** Həzrondin Ram tərəldi, Ramdin Amminadab tərəldi, **20** Amminadabtin Nahxon tərəldi, Nahxondin Salmon tərəldi, **21** Salmondin Boaz tərəldi, Boazdin Obəd tərəldi, **22** Obədtin Yəssə tərəldi wə Yəssədin Dawut tərəldi.

Samu'il 1

1 Əfraim taoɳlikidiki Ramataim-Zofimda əlkanah isimlik bir kixi bar idi. U Əfraimlik bolup, Yərohamning ooɳli, Yəroham Elihuning ooɳli, Elihu Tohuning ooɳli, Tohu Zufning ooɳli idi. **2** Uning ikki ayali bar idi. Birsining ismi Hannah, yənə birsining ismi Pəninnah idi. Pəninnahning baliliri bar idi, lekin Hannahning balisi yok idi. **3** Bu adəm hər yili əz xəhiridin samawi koxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigaroɳa səjdə kilip kurbanlik sunoɳili Xiloholoɳa baratti. U yərdə əlining Hofniy wə Finihas degən ikki ooɳli Pərwərdigarning kahinliri bolup ixləytti. **4** Hər ketim əlkanah kurbanlik kiloɳan künidə u [kurbanliktin] ayali Pəninnah wə uning hərbir ooɳul-kizliroɳa əz ülüxini berətti. **5** Əmma Hannahoɳa bolsa u ikki həssilik ülüx berətti; qünki u Hannahni tolimu səyətti. Lekin Pərwərdigar uni tuoɳmas kiloɳanidi. **6** Pərwərdigarning uni tuoɳmas kiloɳanlikidin uning kündəx rəkibi [Pəninnah Hannahni] azablax üqün uning bilən kattik kerixatti. **7** Wə hər yili, Hannah hər ketim Pərwərdigarning əyigə qikkanda, [Pəninnah] uningoɳa azar berətti. Pəninnah xundak kiloɳaqka, u yioɳlap heq nemə yeməytti. **8** Ahiri uning eri əlkanah uningoɳa: — I Hannah, nemixka yioɳlaysən? Nemixka birnərsə yeməysən? Nemixka kənglüng azar yəydu? Mən əzüm sanga on ooɳuldin əwzəl əməsmu?! — dedi. **9** Ular Xiloh da yəp-iqkəndin keyin (əli degən kahin xu qaoɳda Pərwərdigarning ibadəthanisining ixiki yenidiki orunduкta olturatti) Hannah dastihandin turdi; **10** u kattik azab iqidə Pərwərdigaroɳa dua kilip zar-zar yioɳlaytti. **11** U kəsəm iqip: — I samawi koxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigar, əgər dedikingning dərdigə yetip, meni yad etip dedikingni untumay, bəlki dedikinggə bir ooɳul bala ata kilsang, uni pütün əmrining künliridə Sən Pərwərdigaroɳa beoɳixlaymən; uning bexioɳa ustira heqkaqan selinmaydu, dedi. **12** U Pərwərdigarning aldida duasini dawam kiliwatkanda, əli uning aoɳzioɳa karap turdi; **13** qünki Hannah duani iqidə kiloɳaqka ləwliri midirlawatkini bilən awazi anglanmaytti. Xunga əli uni məst bolup kaptu, dəp oylidi. **14** Əli uningoɳa: — Kaqanoɳiqə məst yürisən? Xarabingni əzüngdin neri kil, dedi. **15** Lekin Hannah jawabən: — Undak əməs, i oɳojam! Kəngli sunuk bir məzlummən. Mən xarabmu, haraкmu iqmidim, bəlki jenim dərdini Pərwərdigarning aldida təktüm; **16** dedəklirini yaman hotun dəp bilmigəyla. Qünki mening zor dərdim wə azablirimdin bu küngiqə xundak nida kiliwatimən, dedi. **17** Əli uningoɳa jawab berip: — Tinq-aman kaytkin; Israilning Hudasi Əzidin tiligən iltijayingni ijabət kiloɳay, dedi. **18** Hannah: — Dedəkliri kəz aldilirida iltipat tapkay, dedi. U xularni dəp qikip, oɳiza yedi wə xuningdin keyin qirayida ilgirikidək oɳəmkinlik kərünmidi. **19** Ular ətisi tang səhərdə ornidin turup Pərwərdigarning huzurida səjdə kilip bolup, Ramahdiki əyigə yenip kəldi. Əlkanah ayali Hannahoɳa yekinqilik kildi; Pərwərdigar uni əsligənidi. **20** Hannah hamilidar bolup, wakti-saiti toxup, bir ooɳul tuoɳdi. U: «Mən uni Pərwərdigardin tiləp aldim» dəp, ismini Samuil koydi. **21** Uning eri əlkanah əyidiki həmmisi bilən Pərwərdigaroɳa atidioɳan hər yillik kurbanlikni kiloɳili wə kiloɳan kəsimini ada kilix üqün Xiloh oɳa qikti. **22** Lekin Hannah billə barmay erigə: — Bala əmqəktin ayriloɳandila andin mən uning Pərwərdigarning aldida hazir boluxi üqün uni elip barimən; xuning bilən u u yərdə mənggü turidu, dedi. **23** Eri əlkanah uningoɳa: — Əzünggə nemə yahxi kərünsə, xuni kiloɳin. Uni əmqəktin ayrioɳuqə turup turoɳin. Pərwərdigar Əz səz-kalamioɳa əmәl kiloɳay, dedi. Ayali əydə kelip balisi əmqəktin ayriloɳuqə emitti. **24** Balisi əmqəktin ayriloɳandin keyin u uni elip, xundakla üq buka, bir əfah un wə bir tulum xarabni elip Pərwərdigarning Xiloh diki əyigə apardi. Bala bolsa tehi kiqik idi. **25** Ular bir bukini soyup balini əlining kexioɳa elip kəldi. **26** Xuning bilən Hannah [uningoɳa]: — I oɳojam, əzliridə hayat rast boloɳinidək, bu yərdə silining kaxlirida turup Pərwərdigaroɳa nida kiloɳan məzlum mən bolimən, dedi. **27** Mən muxu ooɳul bala üqün dua kildim wə mana, Pərwərdigar mening tiligən iltijayimni ijabət kildi. **28** Əmdi hazir mən uni Pərwərdigaroɳa tapxurup bərdim. Əmrining həmmə künliridə u Pərwərdigaroɳa beoɳixlanoɳan bolidu, dedi. Xuning bilən ular u yərdə Pərwərdigaroɳa səjdə kildi.

2 Hannah dua kilip mundak dedi: — «Mening kəlbim Pərwərdigar bilən yayraydu, Mening münggüzüm Pərwərdigar bilən egiz kətürüldi; Aoɳzim düxmənlirimning aldida təntəniliktə eqildi; Qünki Sening nijatingdin xadlinimən. **2** Pərwərdigardək mukəddəs boloɳuqi yoktur; Qünki Səndin baxka heq kim yok, Hudayimizdək heq uyultax yoktur. **3** I insanlar, kibirlik səzliringlarni kəpəytiwərmənglar, Yooɳan gəplərni aoɳzinglardin qikarmanglar; Qünki Pərwərdigar bilimhidayətkə igə Hudadur. Insanlarning əməlliri Uning təripidin tarazida tartilidu. **4** Palwanlarning ok-yaliri sundurildi; Lekin putlixip yikiloɳanlarning beli bolsa kudrət bilən baoɳlandi. **5** Korsiki tok boloɳanlar nan tepix üqün əzini yallanmilikka bərdi; Lekin aq kaloɳanlar hazir aq kalmidi; Hətta tuoɳmas ayal yəttini tuoɳidu; Lekin kəp balilik boloɳan solixip ketidu. **6** Pərwərdigar həm əltüridu, həm hayat beridu; U adəmni təhtisaraoɳa qüxüridu, u yərdin yənə turoɳuzidu; **(Sheol h7585)** **7** Pərwərdigar adəmni həm namrat kiliwetidu, həm bay kilidu; U kixini həm pəs kilidu, həm egiz kətüridu. **8** U əzi miskinni topidin kopuridu, Kioɳliktin yoksulni kətüridu; Ularni esilzadilər arisida təng olturoɳuzidu; Ularni xan-xərəplik təhtigə miras kilduridu; Qünki yərning tüwrükliri Pərwərdigarningkidur; U Əzi dunyani ularning üstigə saloɳanidi. **9** Əz mukəddəs bəndilirining putlirini U məzmut kilidu; Əmma rəzillər bolsa, karangoɳuda xük kilinidu; Qünki heqkim əz kudriti bilən nusrət tapmaydu. **10** Pərwərdigar bilən karxilaxkanlar parə-parə kiliwetilidu; U Əzi asmanlardin ularoɳa karxi güldürləydu. Pərwərdigar yər yüzining qətlirigiqə həküm qikiridu; U Əzi tikligən padixahka kudrət beridu, U Əzi məsihliginining münggüzini egiz kətüridu!». **11** Əlkanah bolsa Ramahdiki əz əyigə yenip bardi. Bala bolsa əlining kexida Pərwərdigaroɳa hizmət kilip kaldi. **12** Əmma əlining ooɳulliri intayin yaman kixilərdin bolup, Pərwərdigarni tonumaytti. **13** Kahinlarning həlklərgə mundak aditi boloɳan: — Birsi kurbanlik kilip, gəx kaynap pixiwatkanda kahinning hizmətkari kelip üq tillik qanggakni kolida tutup **14** dax, kazan, dangkan yaki korining iqigə sanjip, qanggakka nemə elinoɳan bolsa kahin xuni əzigə alatti. Ularning Xiloh oɳa [kurbanlik kiloɳili] kəlgən həmmə Israillaroɳa xundak aditi boloɳan. **15** Xundakla hətta yaoɳni kəydürməstə kahinning hizmətkari kelip kurbanlik kiliwatkan adəmgə: — Kahinoɳa kawap üqün gəx bərgin, qünki u səndin kaynap pixkan gəx kobul kilmaydu, bəlki ham gəx lazim, dəytti. **16** Əgər kurbanlik kiloɳuqi uningoɳa: — Awwal yeoɳi kəydürülüp bolsun, andin nemini halisang xuni aloɳin, desə, u: — Bolmaydu, manga dərhal bər! Bolmisa məjburiy alimən, dəytti; **17** Xundak kilip bu ikki yaxning gunahi Pərwərdigarning aldida tolimu eoɳir boloɳanidi; qünki uning səwəbidin hək Pərwərdigaroɳa atioɳan kurbanliklar kəzgə ilinmaywatatti. **18** Əmma Samuil narəsidə bala bolup kanaptin tokuloɳan bir əfodni kiyip Pərwərdigarning aldida hizmət kilatti. **19** Buningdin baxka uning anisi hər yilda uningoɳa bir kiqik ton tikip, hər yillik kurbanlikni kiloɳili eri

bilən baroŋanda aloŋaq keləttі. **20** Əli əlkanah wə ayalioŋa bəht tilәp dua kilip: — «Ayalingning Pərwərdigaroŋa beoŋixlioŋinining ornioŋa sanga uningdin baxka nəsil bərgəy, dedi. Andin bu ikkisi əz əyigə yandi. **21** Xuning bilən Pərwərdigar Hannahni yoklap bərikətləp, u hamilidar bolup jəmiy üq ooŋul wə ikki kiz tuoŋdi. Kiqik Samuil bolsa Pərwərdigarning aldida turup əsüwatatti. **22** Əli bək kerip kətkənidi. U ooŋullirining pütkül Israilioŋa həmmə kiloŋanlirini anglidi həm jamaət qedirining ixikidə hizmət kilidioŋan ayallar bilən yatkininimu anglidi. **23** U ularoŋa: — Silər nemə üqün xundak ixlarni kilisilər? Qünki bu həlkning həmmisidin silərning yamanlikinglarni anglawatimən, dedi. **24** Bolmaydu, i ooŋullirim! Mən angliоŋan bu həwər yahxi əməs, Pərwərdigarning həlkini azdurupsilər. **25** Əgər bir adəm yənə bir adəmgə gunah kilsa, baxka birsi uning üqün Hudadin rəhim sorisa bolidu; lekin əgər birsi Pərwərdigaroŋa gunah kilsa, kim uning gunahini tiliyələydu? — dedi. Lekin ular atisining səzigə kulak salmidi; qünki Pərwərdigar ularni eltürüxni niyət kiloŋanidi. **26** Əmma Samuil degən bala əsüwatatti, Pərwərdigar həm adəmlərning aldida iltipat tapkanidi. **27** Hudaning bir adimi Əlining yenioŋa kelip mundak dedi: — Pərwərdigar xundak dəydu: «Misirda, Pirəwnningkidə turoŋanda Əzümni atangning jəmətigə oquk ayan kilmidimmu? **28** Mən uni kahinim bolux, Əz kurbangahimda kurbanlik kilix, huxbuy yekix wə Mening aldimda əfod tonini keyip hizmət kilixka Israilning həmmə kəbililiridin tallimioŋanidimmu? Xuningdək Mən Israilning otta kəydüridioŋan həmmə kurbanliklirini atangoŋa tapxurup təkdim kiloŋan əməsmu? **29** Nemixka Mən buyruoŋan, turaloŋu jayimdiki kurbanlikim bilən axlik hədiyələrni dəpsəndə kilisilər? Nemixka həlkim Israillar kəltürgən həmmə hədiyələrning esilidin əzliringlarni səmritip, əz ooŋulliringlarning hermitini Meningkidin üstün kilisən?» **30** Uning üqün Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən dərhəkikət sening wə atangning jəmətidikilər Mening aldimda hizmitimdə mənggü mangidu, dəp eytkanidim; lekin əmdi Mən Pərwərdigar xuni dəymənki, bu ix hazir Məndin neri bolsun! Meni hermət kiloŋanlarni Mən hermət kilimən, lekin Meni kəmsitkənlər pəs karilidu. **31** Mana xundak künlər keliduki, sening bilikingni wə atangning jəmətining bilikini təng kesiwetimən; xuning bilən jəmətingdə birmu kerioŋan adəm tepilmaydu! **32** Sən turaloŋu jayimda dərd-kayoŋu kərisən; Israillar hərkandak huzur-bəhtni kərgini bilən, sening jəmətingdə əbədgiqə birmu kerioŋan adəm tepilmaydu. **33** Wə Mən kurbangahimning hizmitidin üzüp taxlimioŋan adiming bar bolsa, u kəzliringning hirəlixixi bilən jeningning azablinixioŋa səwəb bolidu. Jəmətingdə tuoŋuloŋanlarning həmmisi balaoŋəttin ətməy əlidu. **34** Sanga bu ixlarni ispatlaxka, ikki ooŋlung Hofniy bilən Finihasning bexioŋa qüxidioŋan mundak bir alamət bexarət bolidu: — ularning ikkilisi bir kündə əlidu. **35** Əmma Əzümgə Rohim wə dilimdiki niyitim boyiqə ix kəridioŋan sadik bir kahinni tikləymən; Mən uningoŋa məzmut bir jəmət kurimən; u Mening məsih kiloŋinimning aldida mənggü mengip hizmət kilidu. **36** Xundak boliduki, sening jəmətingdikilərdin hərbir tirik kaloŋanlar bir sər kümüx wə bir qixləm nan tiləxkə uning aldioŋa kelip uningoŋa təzim kilip: «Kahinlik hizmətliridin manga bir orun bərsilə, yegili bir qixləm nan tapay dəp eytidioŋan bolidu» dəydu.

3 Samuil degən bala bolsa əlining aldida Pərwərdigarning hizmitidə bolatti. Əmdi Pərwərdigarning səzi u künlərdə kəm idi; wəhiylik kerünüxlərmu kəp əməs idi. **2** Wə xundak boldiki, bir küni Əli ornida yatkanidi (uning kezliri torlixip kərməs bolup kalay degənidi) **3** Hudaning qiriоi tehi əqmigən bolup, Samuil Pərwərdigarning ibadəthanisida, Hudaning əhdə sandukioŋa yekinla yərdə yatatti. **4** Pərwərdigar Samuilni qakirdi. U: — Mana mən bu yərdə, dedi. **5** U Əlining kexioŋa yügürüp berip: — Mana mən, meni qakirdingoŋu, dedi. Lekin u jawab berip: — Mən qakirmidim; kaytip berip yatkin, dedi. Xuning bilən u berip yatti. **6** Pərwərdigar yənə: «Samuil!» dəp qakirdi. Samuil kopup əlining kexioŋa berip: Mana mən, meni qakirdingoŋu, dedi. Lekin u jawab berip: — Mən qakirmidim i ooŋlum, yənə berip yatkin, dedi. **7** Samuil Pərwərdigarni tehi tonumioŋanidi; Pərwərdigarning səzi uningoŋa tehi ayan kilinmioŋanidi. **8** Lekin Pərwərdigar yənə üqinqi ketim: «Samuil!» dəp qakirdi; u kopup əlining kexioŋa berip: — Mana mən; sən meni qakirding, dedi. U wakitta Əli Pərwərdigar balini qakiriptu, dəp bilip yətti. **9** Xuning bilən Əli Samuiloŋa: — Berip yatkin. U əgər seni qakirsa, sən: — I Pərwərdigar, səz kiloŋin, qünki kulung anglaydu, dəp eytkin, dewidi, Samuil berip ornida yatti. **10** Wə Pərwərdigar kelip yekin turup ilgirikidək: — «Samuil, Samuil!» dəp qakirdi. Samuil: — Səz kiloŋin, qünki kulung anglaydu, dəp jawab bərdi. **11** Pərwərdigar Samuiloŋa: — Mana Mən angliоŋanlarning ikki kulikini zingildatkudək bir ixni Israilning arisida kilmakqimən. **12** Xu künidə Mən burun Əlining jəmətidikilər tooŋrisida eytkinimning həmmisini uning üstigə qüxürimən; baxtin ahiroŋiqə ada kilimən! **13** Qünki əzigə ayan boloŋan kəbihliк tüpəylidin Mən uningoŋa, sening jəmətingdin mənggülük həküm qikarmakqimən, dəp eytkanmən: qünki u ooŋullirining iplasliкini bilip turup ularni tosmidi. **14** Uning üqün Əlining jəmətidikilərgə kəsəm kiloŋanmənki, Əlining jəmətidikilərning kəbihliki məyli kurbanlik bilən bolsun, məyli hədiyə bilən bolsun kafarət kilinmay, əbədgiqə kəqürüm kilinmaydu, dedi. **15** Samuil ətisi tang atkuqə yetip, andin Pərwərdigarning əyining ixiklirini aqti. Əmma Samuil wəhiylik kerünüxni əligə eytixtin korkti. **16** Lekin Əli Samuilni qakirip: — I Samuil ooŋlum, dedi. U: — Mana mən, dəp jawab bərdi. **17** U: — U sanga nemə səz kildi? Səndin ətünəy, uni məndin yoxurmioŋin. Əgər Uning sanga eytkanlirining birini manga eytmay koysang, Huda deginini sening bexingoŋa qüxürsun wə uningdin artuk qüxürsun! — dedi. **18** Xuning bilən Samuil uningoŋa heqnemini kaldurmay hammini dəp bərdi. Əli: — Mana, U Pərwərdigardur; U nemini layik tapsa, xuni kilsun, dedi. **19** Samuil əsüp qong boluwatatti wə Pərwərdigar uning bilən billə bolup, uning eytkan bexarətlik səzliridin heqkaysisini yərdə kaldurmaytti. **20** Xuning bilən pütkül Israil Dandin tartip Bəər-Xebaoŋiqə Samuilning Pərwərdigarning pəyoŋəmbiri kilip tikləngənlikini bilip yətti. **21** Xu wakitta Pərwərdigar Xiloհda Əzini yənə ayan kildi. Qünki Pərwərdigar Xiloհda Əz səz-kalami arkilik Samuiloŋa Əzini ayan kildi; wə Samuil Uning səzini pütkül Israiloŋa yətküzdi.

4 U wakitta Israil Filistiylər bilən jəng kiloŋili qikip Əbən-Əzərgə yekin jayda bargah-qedirlarni tikti. Filistiylər bolsa Afək degən jayda bargah-qedirlarni tikti. **2** Filistiylər Israillar bilən sokuxkili səp tizip turdi. Jəng kengəygəndə Israil Filistiylər aldida tarmar boldi; Filistiylər ularning jəng səpliridin tət mingqə adəmni eltürdi. **3** Halayik bargahka yenip kəlgəndə, Israilning akkakalliri: — Nemixka Pərwərdigar bügün bizni Filistiylər təripidin tarmar kildurdi? Biz Xiloհdin Pərwərdigarning əhdə sandukini kеximizoŋa elip keləyli; u arimizda bolsa, bizni düxminimizning kolidin kutkuzidu, dedi. **4** Xu gəptin keyin halayik Xiloհoŋa adəm mangdurup, xu yərdin kerublarning otturisida olturoŋan samawi koxunlarning Sərdari Pərwərdigarning əhdə sandukini elip kətürüp kəldi. Xuningdək Əlining ikki ooŋli Hofniy bilən Finihasmu Hudaning əhdə

sanduḳi bilən billə kəldi. **5** Wə xundaḳ boldiki, Pərwərdigarning əhdə sanduḳi ləxkərgaḥḳa elip kelingəndə pütkül Israil yərni təwrətküdək küqlük bir quḳan kətürüxti. **6** Filistiylər küqlük təntənə awazini anglap: — Ibraniylarning ləxkərgaḥidin anglanoɣan bu küqlük quḳan nemə wəjidin qiḳḳandu, dəp eytixti. Arḳidinla ular Pərwərdigarning əhdə sanduḳining ularning ləxkərgaḥioɣa kəltürülginini bilip yətti. **7** Xuning bilən Filistiylər ḳorḳup: — Ilaḥlar ularning ləxkərgaḥioɣa kəptu, ḥalimizoɣa way! Mundaḳ ix bu waḳitḳiqə ḥeq boloɣan əməs, deyixti. **8** Ḥalimizoɣa way! Bizni bu ḳudrətlik ilaḥlarning ḳolidin kim ḳutḳuzidu? Mana bayawanda misirliḳlarni türlük bala-wabalar bilən uroɣan ilaḥlar dəl xulardur! **9** I Filistiylər, ezliringlarni jəsur kərsitip ərkəktək turunglar. Bolmisa, ibraniylar bizgə ḳul boloɣandək biz ularoɣa ḳul bolimiz; ərkəktək bolup jəng ḳilinglar! — dedi. **10** Xuning bilən Filistiylər Israillar bilən jəng ḳildi. Israil tarmar ḳilinip, ḥərbiri tərəp-tərəpkə əz qedirigə bədər ḳaqti. Jəngdə ḳattiḳ ḳiroɣinqiliḳ bolup, Israildin ottuz ming piyadə əskər eltürüldi. **11** Pərwərdigarning əhdə sanduḳi olja bolup kətti wə əlining ikki ooɣli Hofniy bilən Finihasmu eltürüldi. **12** Xu küni bir Binyaminliḳ jəng məydanidin ḳeqip kiyim-keqəkliri yirtiḳ, üstibexi topa-qang ḥalda Xiloḥoɣa yügürüp kəldi. **13** U yetip kəlgəndə, mana əli yolning qetidə əz orunduḳida olturup taḳititaḳ bolup kütüwatatti; uning kəngli Pərwərdigarning əhdə sanduḳining oɣemidə pərixan idi. U kixi həwərni yətküzgili xəḥərgə kirgəndə, pütkül xəḥər pəryad-quḳan kətürdi. **14** Əli pəryad sadasini anglap: — Bu zadi nemə warang-qurung? dəp soridi. U kixi aldirap kelip əligə həwər bərdi **15** (Əli toḳsan səkkiz yaxḳa kirgən, kəzliri ḳetip ḳaloɣan bolup, kərməytti). **16** U kixi əligə: — Mən jəngdin ḳaytip kəlgən kiximən, bügün jəng məydanidin ḳeqip kəldim, dedi. Əli: — I ooɣlum, nemə ix yüz bərdi? — dəp soridi. **17** Həwərqi jawab berip: — Israil Filistiylərning aldidin bədər ḳaqti. Həlḳ arisida ḳattiḳ ḳiroɣinqiliḳ boldi! Sening ikki ooɣlung, Hofniy bilən Finihasmu əldi ḥəmdə Hudaning əhdə sanduḳimu olja bolup kətti, dedi. **18** Wə xundaḳ boldiki, həwərqi Hudaning əhdə sanduḳini tiloɣa aloɣanda, əli dərwazining yenidiki oruntuḳtin kəynigə yiḳilip qüxüp, boyni sunup əldi; qünki u ḳerip, bədinimu eoɣirlixip kətkənidi. U ḳirik yil Israilning ḥakimi boloɣanidi. **19** Uning kelini, yəni Finihasning ayali ḥamilidar bolup tuoɣuxḳa az ḳaloɣanidi. U Hudaning əhdə sanduḳining olja bolup kətkənliki wə ḳiyinatisi bilən eriningmu əlgənlik həwirini angliɣanda, birdinla ḳattiḳ toloɣaḳ tutup, pükülüp balini tuoɣdi. **20** U ələy dəp ḳaloɣanda, qərisidə turoɣan ayallar: — Ḳorḳmioɣin, sən ooɣul bala tuoɣdung, dedi. Lekin u buningoɣa jawabmu bərmidi ḥəm kəngül bəlmidi. **21** U: «Xan-xərəp Israildin kətti» dəp balioɣa «Ihabod» dəp isim ḳoydi; qünki Hudaning əhdə sanduḳi olja bolup kətkən ḥəm ḳeyinatisi bilən erimu əlgənidi. **22** U yənə: — Xan-xərəp Israildin kətti; qünki Hudaning əhdə sanduḳi olja bolup kətti! — dedi.

5 Filistiylər Hudaning əhdə sanduḳini olja elip, uni Əbən-Əzərdin elip Axdodḳa bardi. **2** U yərdə Filistiylər Hudaning əhdə sanduḳini elip Dagon buthanisioɣa əkirip, Dagon degən butning yenioɣa ḳoydi. **3** Axdoddikilər ətisi səḥər ḳopup kəlsə, mana Dagon buti Pərwərdigarning əhdə sanduḳining aldida yiḳiloɣiniqə düm yatatti. Xunga ular Dagon butni elip yənə əz ornida turoɣuzup ḳoydi. **4** Lekin ətisi səḥər ḳopup kəlsə, mana, Dagon Pərwərdigarning əhdə sanduḳining aldida yiḳiloɣiniqə düm yatatti; Dagonning bexi ḥəm ḳolliri bosuoɣida qeḳiloɣanidi; Dagonning pəḳət beliḳsiman teni ḳaloɣanidi. **5** Xunga bügüngə ḳədər Axdodta ya Dagonning kahinliri bolsun ya Dagonning buthanisioɣa kirgüqilər bolsun, Dagonning bosuoɣisioɣa dəssimaydu. **6** Andin Pərwərdigarning ḳoli Axdoddikilərning üstigə ḳattiḳ qüxüp, ularni wəyran ḳilip, Axdod bilən ətrapidikilərni ḥürrək kesili bilən urdi. **7** Axdoddikilər bularni kərüp: — Israilning Hudasining əhdə sanduḳi bizlərdə turmisun! Qünki uning ḳoli bizni wə ilaḥimiz Dagonni ḳattiḳ besiwaldi, deyixti. **8** Xuning bilən ular adəm mangdurup Filistiylərning ḥəmmə oɣojilirini qaḳirtip jəm ḳilip ulardin: — Israilning Hudasining əhdə sanduḳini ḳandaḳ bir tərəp ḳilimiz? dəp soridi. Ular: — Israilning Hudasining əhdə sanduḳi Gatḳa qət yol bilən yətkəlsun, dəp jawab berixti. Xuning bilən ular Israilning Hudasining əhdə sanduḳini u yərgə qət yol bilən yətkidi. **9** Wə xundaḳ boldiki, ular uni qət yol bilən yətkigəndin keyin Pərwərdigarning ḳoli u xəḥərgə qüxüp kixilərni ḳattiḳ sarasimigə qüxürdi. U kiqiklərdin tartip qonglaroɣiqə xəḥərdikilərni urdi, ular ḥürrək kesiligə giriptar boldi. **10** Xuning bilən ular Hudaning əhdə sanduḳini əkronoɣa əwətti. Lekin Hudaning əhdə sanduḳi əkronoɣa yetip kəlgəndə, əkrondikilər pəryad ḳilip: — Biz bilən həlḳimizni eltürüx üqün ular Israilning Hudasining əhdə sanduḳini bizgə yətkidi! — dedi. **11** Ular adəm mangdurup Filistiylərning oɣojilirini qiqḳartip jəm ḳilip ularoɣa: — Biz bilən həlḳimizni eltürməsliki üqün Israilning Hudasining əhdə sanduḳini bu yərdin əz jayioɣa kətküzünglar, dedi; qünki ḳattiḳ wəḥimə xəḥərni baskanidi; Hudaning ḳoli ularning üstigə tolimu eoɣir qüxkənidi. **12** Əlmigən adəmlər bolsa ḥürrək kesili bilən urulup, xəḥərning pəryadi asmanoɣa kətürüldi.

6 Pərwərdigarning əhdə sanduḳi Filistiylərning yurtida yəttə ay turdi. **2** Filistiylər kahinlar bilən palqilarni qaḳirip ularoɣa: — Pərwərdigarning əhdə sanduḳini ḳandaḳ ḳilimiz? Uni ḳandaḳ ḳilip əz jayioɣa əwətələymiz? Yol kərsitinglar, dedi. **3** Ular: — Əgər Israilning Hudasining əhdə sanduḳini ḳayturup əwətsənglar, ḳuruḳ əwətmənglar, ḥeq bolmioɣanda uning bilən bir «itaətsizlik ḳurbanliḳi»ni birgə əwətixinglar zərürdur, dedi. Xundaḳ ḳiloɣanda xipa tapisilər, xundaḳla Uning ḳolining nemə üqün silərdin ayrilmioɣanliḳini bilisilər, dedi. **4** Ular: — Biz nemini itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilip əwətimiz? — dəp soridi. Ular: — Filistiylərning oɣojilirining sani bəx; xunga bəx altun ḥürrək wə bəx altun qaxḳan yasap əwətinglar; qünki silərgə wə oɣojanglaroɣa ohxaxla bala-ḳaza qüxti. **5** Ḥürrəkliringlarning xəklini wə zemininglarni wəyran ḳilidioɣan qaxḳanlarning xəklini nəḳix ḳilip yasap, Israilning Hudasioɣa xan-xərəp kəltürünglar. Xuning bilən u bəlkim silərning, ilaḥlirimizning wə zemininglarning üstini baskan ḳolini yeniklitərmikin: — **6** Misirliḳlar bilən Pirəwn əz kənglünglarni ḳattiḳ ḳiloɣandək silərmu nemixḳa əz kənglünglarni ḳattiḳ ḳilisilər? U misirliḳlaroɣa zor ḳattiḳ ḳolluḳ kərsətkəndin keyin, ular Israillarni ḳoyup bərmidimu, ular xuning bilən ḳaytip kəlmidimu? **7** Əmdi yengi bir ḥarwa yasap, tehi boyunturuḳḳa kəndürülmigən mozayliḳ ikki inəkni ḥarwioɣa ḳoxunglar; ulardin mozaylirini ayrip, əydə elip ḳelinglar; **8** andin Pərwərdigarning əhdə sanduḳini kətürüp ḥarwioɣa selinglar; wə uningoɣa əwətidioɣan itaətsizlik ḳurbanliḳi ḳilidioɣan altun buyumlarni bir ḳapḳa selip sanduḳḳa yandap ḳoyunglar wə sanduḳni xu peti mangdurunglar; **9** andin ḳarap turunglar. Əgər ḥarwa Israil qegrisidiki yol bilən Bəyt-Xəməxkə mangsa, bizgə kəlgən xu qong bala-ḳazani qüxürgüqining əzi Pərwərdigar bolidu. Undaḳ bolmisa, bizni uroɣan Uning ḳoli əməs, bəlki bizgə qüxkən tasadipiliḳ bolidu, halas, deyixti. **10** Xuning bilən Filistiylər xundaḳ ḳildi. Ular Mozayliḳ ikki inəkni ḥarwioɣa ḳoxup, mozaylirini əydə solap ḳoyup, **11** Pərwərdigarning əhdə sanduḳini ḥarwioɣa selip, altun qaxḳan wə ḳuyma ḥürrəklər ḳaqilanoɣan ḳapni uningoɣa yandap

qoydi. **12** Inəklər Bəyt-Xəməxkə baridioqan yol bilən udul yürüp kətti. Ular kətürülgən yol bilən mangoqaq mərəytti, ya ong tərəpkə ya sol tərəpkə qeyip kətmidi. Filistiylərning oqojiliri ularning arqisidin Bəyt-Xəməxning qegrisioqiqə bardi. **13** Bəyt-Xəməxtikilər jiloqida buoqday oruwatatti, ular baxlirini kətürüp əhdə sandukini kərüp hux boluxti. **14** Harwa Bəyt-Xəməxlik Yəxuaning etizlikioqa kelip, u yərdiki bir qong taxning yenida tohtap qaldi. Ular harwini qeqip, ikki inəkni Pərwərdigaroqa atap kəydürmə qurbanlik qildi. **15** Lawiylar Pərwərdigarning əhdə sanduki bilən altun buyumlar bar qapni qüxürüp qong taxning üstigə qoydi. Xu küni Bəyt-Xəməxtikilər Pərwərdigaroqa kəydürmə qurbanliqlar wə baxqa qurbanliqlarni qildi. **16** Filistiylərning bəx oqojisi bularni kərüp xu küni əkronoqa qaytip kətti. **17** Filistiylərning Pərwərdigaroqa itaətsizlik qurbanliki qilip bərgən altun hürriki: — Axdod üqün bir, Gaza üqün bir, Axkelon üqün bir, Gat üqün bir wə əkron üqün bir idi. **18** Altun qaxqanlarning sani bolsa Filistiylərning bəx oqojisioqa təwə barlik xəhərning sani bilən barawər idi. Bu xəhərlər sepillik xəhərlər wə ularoqa qaraxlik səhra-kəntlərni, xundakla ular Pərwərdigarning əhdə sandukini qoyoqan qong qimənzaroqiqə həmmə jayni əz iqigə alatti. Bu qimənzar hazirmu Bəyt-Xəməxlik Yəxuaning etizlikida bar. **19** Əmma Bəyt-Xəməxtikilər əz məyliqə əhdə sandukining iqigə karioqini üqün Pərwərdigar ulardin yətmix adəmni, jümlidin qonglardin əllikni urdi. Pərwərdigar həlkni mundak qattik uroqanliki üqün pütün həlk matəm tutti. **20** Bəyt-Xəməxtikilər: — Bu mukəddəs Huda Pərwərdigarning aldida kim ərə turalaydu? Əhdə sanduki bizning bu yərdin kimning kexioqa apirilixi kerək? — dedi. **21** Andin ular Kiriat-Yearimdikilərgə əlqilərni əwitip: — Filistiylər Pərwərdigarning əhdə sandukini qayturup bərdi. Bu yərgə kelip uni əzünglaroqa elip ketinglar, dedi.

7 Xuning bilən Kiriat-Yearimdiki adəmlər kelip Pərwərdigarning əhdə sandukini elip qikip, dəngning üstidiki Abinadabning əyidə qoydi wə uning ooqli Əliazarni əhdə sandukioqa qaraxqa Pərwərdigaroqa atap bekitti. **2** Əhdə sanduki Kiriat-Yearimda qoyuloqandin tartip uzun wakit, yəni yigirmə yil ətti. Israilning pütkül jəməti Pərwərdigarni seoqindi. **3** Wə Samuil Israilning pütkül jəmətigə: — Əgər pütün kəlbinglar bilən Pərwərdigarning yenioqa qaytip, yatlarning ilahliri bilən Axtarotlarni əz aranglardin yokitip, kənglünglarni Pərwərdigaroqa baoqlap, has Uning ibaditidila bolsanglar U silərni Filistiylərning qolidin qutquzidu, dedi. **4** Xuning bilən Israil Baallar bilən Axtarotlarni taxlap has Pərwərdigarning ibaditidila boldi. **5** Andin Samuil: — Pütkül Israilni Mizpah xəhirigə jəm kilsanglar, mən silər üqün Pərwərdigarning aldida dua kilay, dedi. **6** Əmdi ular Mizpahka jəm bolup, u yərdə su tartip uni Pərwərdigar aldioqa quydi wə u küni roza tutup: — Biz Pərwərdigarning aldida gunah sadir kilduk, dedi. Xuning bilən Samuil Mizpahta Israillarning ərz-dəwaliri üstidin həküm qikardi. **7** Filistiylər Israillarning Mizpahda jəm boloqinini anglidi; Filistiylərning oqojiliri Israil bilən jəng kiloqili qikti. Israillar buni anglap Filistiylərdin qorkti. **8** Israillar Samuiloqa: — Biz üqün Pərwərdigar Hudayimiz bizni Filistiylərning qolidin qutquzuxi üqün uningoqa nida kilixtin tohtimioqin, dedi. **9** Samuil anisini emiwatkan bir qozini elip toluk bir kəydürmə qurbanlik kilip Pərwərdigaroqa sundi; Samuil Israilning haqkida Pərwərdigaroqa pəryad kətürdi; Pərwərdigar duasini anglidi. **10** Samuil kəydürmə qurbanlik kiliwatkanda Filistiylər Israil bilən soquxkili yekinlap kəldi. Lekin Pərwərdigar xu küni Filistiylərning üstigə kattik güldürmama güldürlitip ularni alakzadə kiliwətti; xuning bilən ular Israil aldida tarmar boldi. **11** Israillar Mizpahtin qikip ularni Bəyt-Karning tüwigiqə qooqlap kirdi. **12** U wakitta Samuil bir taxni elip, uni Mizpah bilən xənning otturisida tikləp: — «Pərwərdigar bizgə haziroqiqə yardəm beriwatidu» — dəp uni əbən-əzər dəp atidi. **13** Xuning bilən Filistiylər besikip Israilning zemirioqa yənə tajawuz kilmidi; Samuil [hakim] boloqan barlik künlərdə Pərwərdigarning koli Filistiylərning üstigə karxi boldi; **14** xundak kilip əkrondin tartip Gatkiqə Filistiylər Israildin eliwaloqan xəhərlərning həmmisi Israiloqa yanduruldi; xəhərlərgə təwə zeminlarnimu Israil Filistiylərning kolidin yandurup aldi. Buningdin baxqa Israil bilən Amoriylar otturisida tinqlik boldi. **15** Samuil bolsa pütün əmridə Israilni soridi. **16** Har yili u Bəyt-əl, Gilgal wə Mizpahlarni aylinip, muxu yərlərdə Israil üstidin həküm yürgüzətti. **17** Andin u Ramahka yenip baratti; qünki uning əyi xu yərdə idi həm u u yərdimu Israil üstidin həküm yürgüzətti. U u yərdimu Pərwərdigaroqa bir qurbangah yasioqanidi.

8 Xundak boldiki, Samuil kerioqanda ooqullirini Israiloqa hakim kilip koydi. **2** Uning tunjisining ismi Yoel bolup, ikkinqisining ismi Abiyah idi. Bular Bəər-Xebada hakimlik kildi. **3** Lekin ooqulliri uning yollirida yürməytti, bəlki mənpəətni kəzləp ezip, parilarni yəp, hək-nahəkni astin-üstün kildi. **4** U wakitta Israilning həmmə akqsakalliri Ramahda jəm bolup Samuilning kexioqa kelip **5** uningoqa: — Mana sən kəriding, ooqulliring bolsa sening yolliringda yürməydu. Barlik əllərdə boloqandək üstimizgə həküm süridioqan bir padixah bekitkin, dedi. **6** Ularning «Üstimizgə həküm süridioqan bir padixah bekitkin» degini Samuilning kəngligə eoqir kəldi. Samuil Pərwərdigaroqa dua kiliwidi, **7** Pərwərdigar Samuiloqa jawabən: — Həlk sanga hərnemə eytsa ularoqa kulak saloqin; qünki ular seni əməs, bəlki «Üstimizgə padixah bolmisun» dəp Meni taxlidi. **8** Mən ularni Misirdin qikaroqan kündin tartip bügünki küngiqə ular xundak ixlarni kilip, Meni taxlap baxka ilahlaroqa ibadət kilip kəlgən. Əmdi ular sanga həm xundak kilidu. **9** Xuning üqün ularning səzigə unioqin. Lekin ularni kattik agahlandurup kəlgüsidə ularning üstidə səltənət kilidioqan padixahning ularni kandak baxkuridioqanlikini bildürgin, dedi. **10** Samuil əzidin bir padixah sorioqan həlkkə, Pərwərdigarning eytkinining həmmisini dəp bərdi. **11** U: — Üstünglarda səltənət kilidioqan padixahning tutidioqan yoli mundak bolidu: — U ooqulliringlarni əz ixioqa koyup, jəng harwilirini həydəxkə, atlik əskərliri boluxka salidu; ular uning harwilirining aldida yügüridu; **12** ularni əzi üqün ming bexi wə əllik bexi boluxka, yerini həydəxkə, hosulini oruxka, jəng koralliri bilən harwa əswablirini yasaxka salidu. **13** Kizliringlarni ətir yasaxka, tamak etixkə wə nan yekixka salidu. **14** Əng esil zeminliringlar, üzümzarliringlar bilən zəytunlukliringlarni tartiwelip əz hizmətkarlirioqa beridu. **15** U uruqunglardin, üzümzarliringlarning hosulidin ondin bir ülüxini əzining oqojidarliri wə hizmətkarlirioqa bəlüp beridu. **16** U kulliringlar, dedəkliringlar, əng kelixkən yigitliringlarni wə exəkliringlarni əz ixioqa salidu. **17** U koyliringlardin ondin bir ülüxini alidu; silər uning kul-hizmətkarliri bolisilər. **18** Silər u kündə əzünglaroqa tallioqan padixah tüpəylidin pəryad kətürisilər; lekin Pərwərdigar u künidə silərgə kulak salmaydu, dedi. **19** Həlk bolsa Samuilning səzigə kulak salmay: — Yak, bəlki üstimizgə səltənət kilidioqan bir padixah bolsun, dedi. **20** —Xundak kilip biz baxka harbir əllərgə ohxax bolimiz; bizning padixahimiz üstimizdin həküm qikirip, bizni baxlaydu wə biz üqün jəng kilidu, dedi. **21** Samuil həlkning həmmə səzlirini anglap, ularni Pərwərdigaroqa yətküzdi. **22** Pərwərdigar

əmdi Samuiloŋa: — Sən ularning səzigə ḳulaḳ selip, ularoŋa bir padixaḥ bekitkin, dedi. Samuil Israillaroŋa: — Ḥərbiringlar əz xəḥiringlaroŋa ḳaytinglar, dedi.

9 Binyamin ḳəbilisidin Kix atliḳ bir kixi bar idi. U Abiəlning ooŋli, Abiəl Zerorning ooŋli, Zeror Bikoratning ooŋli, Bikorat Afiyaning ooŋli idi; Afiya bolsa Binyaminliḳ idi. U əzi batur wə dələtmən kixi idi. **2** Kixning Saul isimlik, esil wə huxhuy bir ooŋli bar idi. Israillar arisida uningdin qiraylik adəm yoḳ idi; u xundaḳ egiz boyluḳ ər idiki, həlḳning ḥərḳandiḳi uning mürisigimu kəlməytti. **3** Saulning atisi kixning exəkliri yitip kətkənidi. Buning bilən Kix ooŋli Sauloŋa: — Sən hizmətkarlardin birini əzüng bilən billə elip, exəklərni tepip kəlgin, dedi. **4** Ular berip Əfraim edirliḳidin ətüp, Xalixaḥ zeminini kezip, ularni izdəp tapalmidi; ular Xaalim zeminidinmu ətti, exəklər u yərdimu yoḳ idi. Andin Binyamin zeminini kezip ətti, ularni yənə tapalmidi. **5** Ular Zuf zemiŋioŋa yətkəndə Saul əzi bilən kəlgən hizmətkarioŋa: — Bolə, əygə yanayli; bolmisa atam exəklərdin ənsirməy, əksiqə bizning oŋemimizni yəp ketərmiki, dedi. **6** Lekin u uningoŋa: — Mana, bu xəḥərdə Hudaning bir adimi bar. U məḥtərəm bir adəm, ḥər nemə desə əməlgə axmay ḳalmaydu. Əmdi u yərgə barayli; u bizgə baridioŋan yolimizni kərsitip ḳoyarmikin, dedi. **7** Xunga Saul hizmətkarioŋa: — Lekin uning yenioŋa barsaḳ u kixigə nemə berimiz? Qünki hurjunlirimizda nan tügəp ḳaldi, ḳolimizda Hudaning adimigə bərgüdək sowoŋitimiz yoḳ. Yenimizda yənə nemə bar? — dedi. **8** Hizmətkar Sauloŋa jawab berip: — Mana ḳolumda qarək xəkəl kümüx bar. Mangidioŋan yolimizni dəp bərsun, Hudaning adimigə xuni berəy, dedi **9** (burun Israilda bir adəm Hudadin yol sorimaḳqi bolsa: — Kelinglar, aldin kərgüqining ḳexioŋa barayli, dəytti. Ḥazir «pəyoŋəmbər» degənni ətkən zamanda «aldin kərgüqi» dəytti). **10** Saul hizmətkarioŋa: — Məslihəting yahxi boldi. Biz mangayli, dedi. Xuning bilən ular Hudaning adimi turoŋan xəḥərgə bardi. **11** Ular xəḥərgə qiḳidioŋan yolda ketiwatḳanda, su tartḳili qiḳḳan birnəqqə ḳizoŋa uqridi wə ulardin: — Aldin kərgüqi muxu yərdimu? — dəp soridi. **12** Ular jawab berip: — Xundaḳ. Mana u aldinglarda turidu; tez beringlar, qünki halayiḳ bügün [xəḥərning] yuḳiri jayida ḳurbanliḳ ḳilmaḳqi, xunga u bügün xəḥərgə kirdi. **13** U [ḳurbanliḳtin] yeyixkə tehi yuḳiri jayoŋa qiḳmay turupla, silər uning bilən xəḥərdə uqrixisilər. Həlḳ u kəlmigüqə taam yeməydu, qünki u awwal ḳurbanliḳni bərikətləydu; andin qaḳiriloŋan mehmanlar taamoŋa eoŋiz tegidu. Ḥazir qiḳinglar, qünki bu dəl uni tapḳili bolidioŋan waḳit, dedi. **14** Ular xəḥərgə qiḳip xəḥər mərkizigə kəlgəndə, mana Samuil yuḳiri jayoŋa qiḳixḳa uloroŋa ḳarap keliwatatti. **15** Pərwərdigar Saul kelixtin bir kün ilgiri Samuiloŋa: **16** — Ətə muxu waḳitlarda Mən yeningoŋa Binyamin zeminidin bir adəmni əwətimən. Sən uni Mening həlḳim Israilning üstigə əmir boluxḳa məsiḥ ḳiloŋin. U Mening həlḳimni Filistiylərning ḳolidin ḳutḳuzidu. Qünki Mening həlḳimning pəryadi Manga yətkini üqün uloroŋa iltipat bilən ḳaridim, — dedi. **17** Samuil Saulni kərgəndə Pərwərdigar uningoŋa: — Mana, Mən sanga səz ḳiloŋan adəm muxudur. Bu adəm Mening həlḳimning üstidə səltənət ḳilidu, dəp izhar ḳildi. **18** Saul dərwazida turoŋan Samuilning ḳexioŋa berip: Silidin soray, aldin kərgüqining əyi nədə, dəp soridi. **19** Samuil Sauloŋa: — Aldin kərgüqi mən əzüm xu. Məndin awwal yuḳiri jayoŋa qiḳḳin. Bügün silər mən bilən taam yəysilər; ətə seni uzutup qiḳḳanda, kənglüngdiki ḥərbir ixlarni sanga dəp berəy, — dəp jawab bərdi. **20** Əmma üq kün burun yitip kətkən exəklərdin bolsa, əndixə ḳilmioŋin; ular tepildi. Əmdi Israilning ḥəmmə arzusi kimgə mayil? Sanga wə atangning pütkül jəmətigə əməsmu? — dedi. **21** Saul jawab berip: — Mən Israil ḳəbililiri iqidiki əng kiqik ḳəbilə boloŋan Binyamindin, jəmətimmu Binyamin ḳəbilisi iqidiki əng kiqiki tursa? Nemə üqün bu səzlərni manga dəyla? — dedi. **22** Samuil bolsa Saulni wə hizmətkarini baxlap, meḥmanhana əyigə kirdi wə ularni qaḳiriloŋanlarning arisida tərdə olturoŋuzdi. Ular ottuzqə adəm idi. **23** Samuil axpəzgə: — Mən saḳlap ḳoyoŋin dəp, sanga tapxuroŋan ḥeliḳi taamni elip kəlgin, dedi. **24** Xuning bilən axpəz saḳlap ḳoyoŋan qong ajritiloŋan ḳolni elip Saulning aldioŋa ḳoydi. Samuil: — Mana, [sanga] saḳlap ḳoyuloŋini xudur! Uni aldingoŋa elip yegin; qünki u mən həlḳni qaḳiroŋan qeoŋimda atayin sanga atap elip ḳoyoŋandin tartip bu bekitilgən waḳitḳiqə saḳlandi, dedi. Xuning bilən u küni Saul bilən Samuil tamaḳta billə boldi. **25** Ular yuḳiri jaydin qüxüp xəḥərgə kirdi, [Samuil] əgzidə Saul bilən səzləxti. **26** Ətisi tang xəḥərdə orundin turoŋanda Samuil Saulni əgzidin qaḳirip: — Ornungdin tur, mən seni uzutup ḳoyay, dedi. Saul orundin turdi wə ikkisi billə qiḳti, — ḥəm u Samuil bilən billə koqioŋa qiḳti. **27** Ular xəḥərning ayioŋioŋa ketiwatḳanda, Samuil Sauloŋa: Hizmətkaroŋa aldimizda mangoŋaq turoŋin, dəp buyruoŋin, dedi. U xundaḳ ḳildi. Andin Samuil: — Sən turup tur, Pərwərdigarning səz-kalamini sanga yətküzəy, dedi.

10 Samuil bir may komzikini elip uning bexioŋa təküp uni səyüp mundaḳ dedi: — «Mana bu, Pərwərdigarning seni Əz mirasioŋa əmir boluxḳa məsiḥ ḳiloŋini əməsmu? **2** Sən bügün məndin ayriloŋandin keyin Binyamin zeminining qegrisidiki Zəlzaḥoŋa yetip baroŋiningda Raḥiləning ḳəbrisining yenida sanga ikki kixi uqraydu; ular sanga: «Sən izdəp baroŋan exəklər tepildi, wə mana, atang exəklərdin oŋəm ḳilmay, bəlki silər üqün: Ooŋlumni ḳandaḳ ḳilip taparmən, dəp ənsiriməktə» dəp eytidu. **3** Sən u yərdin mengip, Tabordiki dub dərihigə yətkəndə Pərwərdigarning aldioŋa berix üqün Bəyt-Əlgə qiḳip ketiwatḳan üq kixigə uqraysən. Ulardin biri üq ooŋlaḳ, biri üq nan wə yənə biri bir tulum xarabni ketürüp kelidu. **4** — Ular sanga salam ḳilip ikki nanni sunidu; sən bərginini ḳolliridin aloŋin. **5** Andin sən «Hudaoŋa [ataloŋan] Gibeaḥ xəḥərigə barisən (u yərdə Filistiylərning bir ləxkərgaḥi bar); sən xu xəḥərgə kəlsəng qiltar, təmbur, nəy wə lirilarni kətürüp yuḳiri jayidin qüxkən bir bələk pəyoŋəmbərlər sanga uqraydu. Ular bexarətlik sezlərni ḳilidu. **6** Xuning bilən Pərwərdigarning Roḥi sening wujudungoŋa qüxidu, sən ular bilən birliktə bexarətlik sezlərni ḳilisən wə yengi bir adəm bolisən. **7** Muxu alamətlər sanga kəlgəndə, ḳolungdin nemə kəlsə xuni ḳiloŋin. Qünki Huda sən bilən billidur. **8** Andin məndin ilgiri Gilgaloŋa qüxüp barisən. Mana, mən ḥəm yeningoŋa qüxüp kəydürmə ḳurbanliḳlar sunux wə inaḳ ḳurbanliḳlar ḳilix üqün kelimən. Mən yeningoŋa berip, nemə ḳilixing kerəklikini uḳturmioŋuqə, meni yəttə kün saḳlap turoŋin». **9** Wə xundaḳ boldiki, u burulup Samuildin ayriloŋanda Huda uningoŋa yengi bir ḳəlb ata ḳildi; wə bu alamətlərning ḥəmmisi axu küni əməldə kərsitildi. **10** Ular Gibeaḥoŋa yetip kəlgəndə mana, bir bələk pəyoŋəmbərlər uningoŋa uqridi; Hudaning Roḥi uning wujudioŋa qüxti, buning bilən u ularning arisida bexarət ḳilixḳa baxlidi. **11** Uni ilgiri tonuydioŋanlarning ḥəmmisi uning pəyoŋəmbərlərning arisida bexarət ḳiloŋinini kərgəndə ular bir-birigə: — Kixning ooŋlioŋa nemə boptu? Saulmu pəyoŋəmbərlərdin biri boldimu nemə? — deyixti. **12** Əmma yərlik bir adəm: — Bularning atiliri kimlər? — dedi. Xuning bilən: «Saulmu pəyoŋəmbərlərning birimidu?» dəydioŋan gəp pəyda boldi. **13** Əmdi Saul bexarətlik sezlərni ḳilip bolup, yuḳiri jayoŋa qiḳip kətti. **14** Saulning taoŋisi uningdin wə uning hizmətkaridin: — Nəgə berip kəldinglar? dəp soridi.

U: — Exəklərni izdigili qiqtuq; lekin ularni tapalmay Samuilning ḳexioɣa barduq, dedi. **15** Saulning taoɣisi: — Samuilning silərgə nemə deginini manga eytip bərginə, dedi. **16** Saul taoɣisioɣa: — U jəzm bilən bizgə exəklər tepildi, dəp həwər bərdi, dedi. Lekin Samuilning padixaḥlik ixi tooɣuluq eytḳan səzini uningoɣa dəp bərmidi. **17** Samuil əmdi həlḳni Pərwərdigarning aldioɣa jəm bolunglar dəp, Mizpaḥḳa qaḳirdi. **18** U Israiloɣa: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mən silər Israilni Misirdin qiḳirip misirliḳlarning ḳolidin azad ḳilip, silərgə zulum ḳiloɣan ḥəmmə padixaḥliḳlarning ḳolidin ḳutḳuzdum. **19** Lekin bügünki kündə silərni bexinglaroɣa qüxkən barliḳ balayi'apətlərdin wə barliḳ muxəkḳətlərdin ḳutḳuzoɣuqi Hudayinglardin waz keqip uningoɣa: «Yaḳ. Üstimizgə bir padixaḥ bekitip bərgəysən» — dedinglar. Əmdi ezünglarni ḳəbilənglar boyiqə, jəmətinglar boyiqə Pərwərdigarning aldioɣa ḥazir ḳilinglar» — dedi. **20** Xuning bilən Samuil Israilning ḥəmmə ḳəbililirini aldioɣa jəm ḳilip, qək taxliwidi, qək Binyamin ḳəbilisigə qiḳti. **21** U Binyamin ḳəbilisini jəmət-jəmətliri boyiqə əz aldioɣa ḳəltürüp qək taxliwidi, qək Matrining jəmətigə qiḳti. Andin keyin yənə qək taxliwidi, Kixning ooɣli Sauloɣa qiḳti. Ular uni izdiwidi, əmma uni tapalmidi. **22** Xunga ular Pərwərdigardin yənə: — U kixi bu yərgə keləmdu? — dəp soridi. Pərwərdigar jawabən: — Mana, u yük-taḳlarning arisioɣa yoxuruniwaldi, dedi. **23** Xunga ular yügürüp berip uni xu yərdin elip kəldi. U həlḳning otturisida turoɣanda halayiḳning boyi uning mürisigimu kəlmidi. **24** Samuil barliḳ həlḳḳə: — Əmdi Pərwərdigar talliɣan kixigə ḳaranglar! Dərwəḳə barliḳ həlḳning iqidə uningoɣa yetidioɣan birsi yoḳtur, dedi. Wə həlḳning ḥəmmisi: — Padixaḥ yaxisun! — dəp towlaxti. **25** Samuil həlḳḳə padixaḥliḳ ḥoḳuḳ-ḳanunlirini uḳturdi wə uni oram yazma ḳilip yezip qiḳip, Pərwərdigarning aldioɣa ḳoydi. Andin Samuil ḥəmmə həlḳni, ḥərḳaysisini əz əylirigə ḳayturdi. **26** Saulmu ḥəm Gibeaḥdiki əyigə ḳaytti; kəngülliri Huda təripidin təsirləndürülgən bir türküm batur kixi uning bilən billə bardi. **27** Lekin birnəqqə rəzil kixi: — Bu kixi ḳandaḳmu bizni ḳutḳuzalisun? — dəp uni kəmsitip uningoɣa ḥeq sowoɣat bərmidi; əmma u anglimaslikḳa saldi.

11 Xu waḳitta Ammoniy Naḥax qiḳip Yabəx-Gileadni muḥasirigə aldi. Yabəxning ḥəmmə adəmliri Naḥaxḳa: — Əgər biz bilən əḥdə tüzsəng, sanga boysunimiz, dedi. **2** Lekin Ammoniy Naḥax ularoɣa: — Pütkül Israiloɣa dəxnəm ḳilix üqün ḥər biringlarning ong ḳezini oyup andin silər bilən əḥdə ḳilay, dedi. **3** Yabəxning aḳsaḳalliri uningoɣa: — Bizgə yəttə kün məḥlət bərgin; biz Israilning pütkül yurtioɣa əlqilərni mangdurup andin keyin bizni ḳutḳuzidioɣan adəm qiḳmisa, əzimiz qiḳip sanga təslim bolimiz, dedi. **4** Əmdi əlqilər Saulning xəḥiri Gibeaḥoɣa kelip muxu səzlərni həlḳning ḳulḳioɣa yətküzdi; ḥəmmə həlḳ pəryad kətürüp yioɣildi. **5** Wə mana, Saul etizliḳidin qiḳip kalilarni ḥəydəp keliwatatti, u: — Həlḳ nemə dəp yioɣlaydu, dəp soridi. Ular Yabəxtin kəlgən kixilərning səzlirini uningoɣa dəp bərdi. **6** Saul bu səzlərni angliɣanda Hudaning Roḥi uning üstigə kelip, uning oɟəzipi ḳattiḳ ḳozoɣaldi. **7** U bir jüp uyni qepip parqilap, parqilirini əlqilərning ḳoli arḳilik pütkül Israil zemioɣa tarḳitip: — Ḥər kim kelip Saul bilən Samuiloɣa əgəxmisə, ularning uylirimu muxuningoɣa ohxax ḳilinidu, dedi. Xuning bilən Pərwərdigarning ḳorḳunqi həlḳning üstigə qüxti; xundaḳ boldiki, ular ittipaḳlixip bir adəmdək jənggə qiḳti. **8** Saul ularni Bezək [degən jayda] sanioɣanda Israillar üq yüz ming, Yəḥudaning adəmliri bolsa ottuz ming qiḳti. **9** Ular kəlgən əlqilərgə: — Gileadtiki Yabəxning adəmlirigə xundaḳ eytinglarki, ətə kün qüx boloɣanda nijat silərgə kelidu, dedi. Əlqilər berip xuni Gileadtiki Yabəxliḳlaroɣa yətküzdi; ular intayin huxal boluxti. **10** Xuning bilən Yabəxtikilər: — Ətə biz ḳexinglaroɣa qiḳip [təslim bolimiz], silər bizni ḳandaḳ ḳilixḳa layiḳ kərsənglar, xundaḳ ḳilinglar, dedi. **11** Ətisi xundaḳ boldiki, Saul həlḳni üq bələk ḳildi; ular keqə tətinqi jesəktə ləxkərgaḥoɣa kirip Ammoniylarni kün qüx boloɣuqə urup ḳirdi. Tirik ḳaloɣanlar bolsa xundaḳ parakəndə boldiki, ulardin ikki adəmmu bir yərgə keləlmidi. **12** Həlḳ əmdi Samuiloɣa: — Bizning üstimizgə Saul padixaḥ bolmisun dəp eytḳanlar kimlər? Bu kixilərni kəltürüp, ularni eltürəyli, dedi. **13** Lekin Saul: — Bügün ḥeqkim eltürülmisun. Qünki bügün Pərwərdigar Israiloɣa nusrət bərdi, dedi. **14** Samuil həlḳḳə: — Ḳeni, Gileadḳa berip u yərdə padixaḥliḳni yengibaxtin tikləyli, dəp eytti. **15** Xuni dewidi, ḥəmmə həlḳ Gileadḳa berip Gileadta Pərwərdigarning aldida Saulni padixaḥ ḳildi; ular u yərdə Pərwərdigarning aldida inaḳlik ḳurbanliḳlirini kəltürdi. Saul ḥəm xuningdək barliḳ Israil xu yərdə zor huxallikḳa qəmdi.

12 Samuil pütkül Israiloɣa: — Mana, mən silərning barliḳ eytḳan səzliringlarni anglap üstünglaroɣa bir padixaḥ ḳoydum; **2** Mana əmdi padixaḥ silərning aldinglarda yürməktə, mən bolsam ḳerip bexim aḳardi; mana, mening ooɣullirimmu aranglarda turidu. Yaxliḳimdin tartip bu küngiqə silərning aldinglarda mengip kəldim. **3** Mana bu yərdə turuptimən. Pərwərdigarning aldida wə uning məsiḥ ḳilinoɣinining aldida manga ərzinglar bolsa dəweringlar; kimning uyini tartiwaldim? Kimning exikini tartiwaldim? Kimning ḥaḳḳini yedim? Kimgə zulum ḳildim? Yaki mən kəzümni kor ḳilix üqün kimdin para aldim? Xundaḳ bolsa dənglar, wə mən uni silərgə tələp berimən, dedi. **4** Ular jawab berip: — Sən bizning ḥaḳḳimizni yemiding, ḥeqkimgə zulum ḳilmiding wə ḥeq kixining ḳolidin birər nərsinimu eliwalmiding, dedi. **5** U ularoɣa: — Məndə ḥeq ḥaḳḳinglar ḳalmioɣanliḳioɣa Pərwərdigar silərgə guwaḥ bolup wə uning məsiḥ ḳiloɣini ḥəm bügün guwaḥqi bolsun, dewidi, ular: — U guwaḥtur, dedi. **6** Samuil həlḳḳə mundaḳ dedi: «Musa bilən Ḥarunni tikləp ata-bowiliringlarni Misir zeminidin qiḳaroɣuqi bolsa Pərwərdigardur. **7** Əmdi ornunglardin turunglar, mən Pərwərdigarning aldida Pərwərdigarning silərgə wə ata-bowiliringlaroɣa yürgüzgən ḥəḳḳaniy əməllirini silərning aldinglaroɣa ḳoyuxḳa səz ḳilay. **8** Yaḳup Misiroɣa kirgəndin keyin ata-bowiliringlar Pərwərdigaroɣa pəryad ḳiloɣanda, Pərwərdigar Musa bilən Ḥarunni əwətti. Ular ata-bowiliringlarni Misirdin qiḳirip bu yərdə olturaḳlaxturdi. **9** Əmma ular əz Hudasi Pərwərdigarni untudi; xunga u ularni Ḥazorning ḳoxunidiki sərdar Siseraning ḳolioɣa, Filistiylərning ḳolioɣa ḥəm Moabning padixaḥining ḳolioɣa tapxurup bərdi; bular ular bilən jəng ḳilixti. **10** Xuning bilən ular Pərwərdigaroɣa pəryad ḳilip: «Biz gunaḥ ḳilip Pərwərdigarni taxlap Baallar wə Axtarotlarning ibaditidə bolduḳ; əmma əmdi bizni düxmənlirimizning ḳolidin ḳutḳuzoɣin, biz sanga ibadət ḳilimiz» dedi. **11** Wə Pərwərdigar Yərubbaal, Bedan, Yəftaḥ wə Samuilni əwətip, ətrapinglardiki düxmənliringlarning ḳolidin silərni ḳutḳuzdi, xuning bilən tinq-aman turuwatḳanidinglar. **12** Lekin Hudayinglar Pərwərdigar Əzi padixaḥinglar bolsimu, Ammonning padixaḥi Naḥaxning silərgə ḳarxi ḳopḳinini kərgininglarda silər: Yaḳ! Bir padixaḥ üstimizgə səltənət ḳilsun dəp manga eyttinglar. **13** Əmdi silər halap talliɣan, silər tiligən padixaḥḳa ḳaranglar; mana, Pərwərdigar silərning üstünglaroɣa bir padixaḥ ḳoydi. **14** Əgər silər Pərwərdigardin ḳorḳup, uning ḳulluḳida bolup, Uning awazioɣa ḳulaḳliringlarni selip, Uning əmrigə asiylik ḳilmisanglar, silər ḥəm üstünglarda səltənət ḳiloɣan padixaḥ Hudayinglar Pərwərdigaroɣa əgəxsənglar, əmdi silərgə yahxi

bolidu. **15** Lekin Pərwərdigarning səzigə ḳulaḳ salmay, bəlki Pərwərdigarning əmrigə asiylik ḳilsanglar, Pərwərdigarning ḳoli ata-bowiliringlaroŋa ḳarxi boloŋandək silərgimu ḳarxi bolidu. **16** Əmdi turunglar, Pərwərdigar kəzliringlarning aldida ḳilidioŋan uluoŋ karamətni kərünglar! **17** Bügün buoŋday oridioŋan waḳit əməsmu? Mən Pərwərdigaroŋa nida ḳilay, U güldürmama bilən yamoŋur yaoŋduridu. Xuning bilən silərning bir padixaḥ tiliginginglarning Pərwərdigarning nəzиridə zor rəzillik ikənlikini kərüp yetisilər». **18** Andin Samuil Pərwərdigaroŋa nida ḳildi; xuning bilən Pərwərdigar xu küni güldürmama bilən yamoŋur yaoŋdurdi. Həlḳ Pərwərdigardin wə Samuildin bək ḳorḳti. **19** Həlḳning ḥəmmisi Samuiloŋa: — Hudaying Pərwərdigaroŋa bizni əlmisun dəp kəminiliring üqün dua ḳiloŋin; qünki ḥəmmə gunaḥlirimizning üstigə yənə yamanlik axurup əzimizgə bir padixaḥ tiliduḳ, dedi. **20** Samuil həlḳḳə mundaḳ dedi: — Ḳorḳmanglar; silər dərwəḳə bu ḥəmmə rəzillikni ḳiloŋansilər, lekin əmdi Pərwərdigaroŋa əgixixtin qətnimay, pütkül kəngülliringlar bilən Pərwərdigarning ibaditidə bolunglar; **21** adəmgə payda yətküzməydioŋan yaki adəmni ḳutḳuzalmaydioŋan biḥudə ixlarni izdəp, yoldin ezip kətmənglar; qünki ularning tayini yoḳtur. **22** Qünki Pərwərdigar Əz uluoŋ nami üqün Əz həlḳini taxlimaydu; qünki Pərwərdigar silərni Əz həlḳi ḳilixni layiḳ kərgəndur. **23** Manga nisbətən, silər üqün dua ḳilixtin tohtax bilən Pərwərdigaroŋa gunaḥ ḳilix məndin neri bolsun; bəlki mən silərgə yahxi wə durus yolni əgitimən. **24** Pəḳət silər Pərwərdigardin ḳorḳup pütkül kəngülliringlar wə ḥəḳiḳət bilən uning ibaditidə bolunglar; qünki silər üqün ḳiloŋan uluoŋ karamətlərgə ḳaranglar! **25** Lekin yamanlik ḳilsanglar, ḥəm əzünglar ḥəm padixaḥinglar ḥalak ḳilinisilər».

13 Saul [ottuz] yaxta padixaḥ bolup Israilning üstidə ikki yil səltənət ḳiloŋandin keyin **2** Əzigə Israildin üq ming adəmni iloŋap aldi. Ikki mingi Mikmaxta wə Bəyt-əl taoŋlirida Saulning ḳexida, bir mingi Binyamin zeminidiki Gibeaḥda Yonatanning ḳexida idi. Əmma u ḳaloŋan həlḳning ḥərbirini əz əylirigə kətküziwətti. **3** Yonatan bolsa Filistiylərning Gebadiki ləxkərgaḥioŋa ḥujum ḳildi, Filistiylər buningdin həwər tapti. Saul bolsa: — Pütkül zemindiki ibraniylar anglap oyoŋansun dəp, kanay qaldurdi. **4** Pütkül Israil Saulning Filistiylərning ləxkərgaḥioŋa ḥujum ḳiloŋanlikidin ḥamdə Israilning Filistiylərgə nəpərətlinidioŋanlikidin həwər tapti. Həlḳ Saulning ḳəynidin Gilgaloŋa berip yioŋildi. **5** Filistiylərdin Israil bilən jəng ḳiloŋili üq ming jəng ḥarwisi, altə ming atliḳ ləxkər wə dengiz saḥilidiki ḳumdək kəp piyadə ləxkər yioŋildi. Ular kelip Bəyt-Awənning xərḳ təripidiki Mikmaxta bargaḥ tikti. **6** Israilning adəmliri əzlirining ḳattiḳ hiyim-hətərdə ḳaloŋanliḳini kərüp oŋarlaroŋa, qatḳalliḳlaroŋa, ḳiya taxliḳlaroŋa, yuḳiri jaylaroŋa wə azgallaroŋa yoxuruniwelixti; **7** [bəzi] Ibraniylar Iordan dəryasidin ətüp, Gad wə Gileadning zeminioŋa ḳeqip bardi. Lekin Saul Gilgalda ḳaldi, adəmlirining ḥəmmisi uningoŋa titrigən ḥalda əgəxti. **8** Əmdi Saul Samuil uningoŋa bekitkən waḳitḳiqə yəttə kün kütüp turdi; lekin Samuil Gilgaloŋa ḳəlmidi, həlḳ uningdin tarilip kətkili turdi. **9** Saul: — Kəydürmə ḳurbanlik bilən inaḳlik ḳurbanliḳlirini bu yərgə — yenimoŋa elip kelinglar, dedi. Andin u əzi kəydürmə ḳurbanlik ətküzdi. **10** Wə xundaḳ boldiki, u kəydürmə ḳurbanliḳni tügitixi bilənla, mana Samuil kəldi. Saul uningoŋa salam ḳiloŋili aldioŋa qiḳti. **11** Lekin Samuil: — Nemə ixlarni ḳilding?! — dəp soridi. Saul: — Həlḳ məndin tarilip kətkənlikini, silining bekitkən waḳitta kəlmigənliklirini, Filistiylərning Mikmaxta yioŋiloŋinini kərdum, **12** mən iqimdə: Əmdi Filistiylər Gilgaloŋa qüxüp manga ḥujum ḳilmaḳqi, mən bolsam tehi Pərwərdigaroŋa iltipa ḳilmidim, dedim. Xunga kəydürmə ḳurbanlik ḳilixḳa əzümni məjburlidim, dedi. **13** Samuil Sauloŋa: — Sən əhməḳlik ḳilding; sən Hudaying Pərwərdigar sanga buyruoŋan əmrni tutmiding; xundaḳ ḳiloŋan bolsang Pərwərdigar Israilning üstidiki səltənitingni mənggü mustəḥkəm ḳilatti, dedi. **14** Lekin əmdi səltəniting mustəḥkəm turmaydu. Pərwərdigar Əz kənglidikidək muwapiḳ bir adəmni izdəp tapti. Pərwərdigar uni Əz həlḳining baxlamqisi ḳildi, qünki sən Pərwərdigar sanga buyruoŋanni tutmiding, dedi. **15** Andin Samuil ornidin turup Gilgaldin ketip Binyamin zeminidiki Gibeaḥoŋa bardi. Saul bolsa əz yenidiki adəmlərni sanidi; ular altə yüzqə qiḳti. **16** Saul bilən ooŋli Yonatan wə ularning ḳexida ḳaloŋan həlḳ Binyamin zeminidiki Gebada ḳelip ḳaldi, Filistiylər bolsa Mikmaxta bargaḥ tikkənidi. **17** Ḳaraḳqilar daim Filistiylərning bargaḥidin qiḳip üq bələkkə bəlünətti. Bir bələk Xual zeminidiki Ofraḥoŋa baridioŋan yoloŋa atlinatti, **18** bir bələk Bəyt-Ḥoronoŋa baridioŋan yol bilən mangatti, yənə bir bələk qəlning qetidiki Zəboim jiloŋisioŋa ḳaraydioŋan zemindiki yoloŋa mangatti. **19** Əmma pütkül Israil zeminida ḥeqbir təmürqi tepilmaytti; qünki Filistiylər: — Ibraniylar əzlirigə ḳiliq yaki nəyzə yasiyalmisun, dəp oylaytti. **20** Bu səwəbtin Israillar ḥəmmisi sapan qixliri, kətmənlirini, paltilirini wə oroŋaḳlirini bislax üqün Filistiylərning ḳexioŋa baratti. **21** Ular sapan qixliri wə kətmənlər üqün üqtin ikki xəkəl, jotu, palta wə zihlarni bislax üqün üqtin bir xəkəlni tələytti. **22** Xunga urux boloŋanda Saul wə Yonatanning ḳexidiki həlḳning ḥeqbiridə ḳiliq ya nəyzə yoḳ idi; pəḳət Saul bilən ooŋli Yonatandila bar idi. **23** U waḳitta Filistiylərning bir ḳarawullar ətriti Mikmaxtiki dawanoŋa qiḳḳanidi.

14 Bir küni Saulning ooŋli Yonatan yaraoŋ kətürgüqisigə: — Kəlgin, udulimizdiki Filistiylərning ḳarawullar ətritining yenioŋa qiḳayli, dedi. Əmma u atisioŋa ḥeqnemə demidi. **2** Saul bolsa Gibeaḥning qetidiki Migrondiki anar dərihining tegidə ḳaldi. Uning ḳexidiki həlḳ altə yüzqə idi **3** (u waḳitta əfodni Ahitubning ooŋli, Ihabodning akisi Ahiyaḥ kiyətti; u Xiloḥda turuwatḳan, Pərwərdigarning kaḥini idi. Ahitub Finiḥasning ooŋli, Finiḥas Əlining ooŋli idi). Həlḳ bolsa Yonatanning kətkinlikini bilmigənidi. **4** Yonatan Filistiylərning ḳarawullar ətriti tərəpkə ətməkqi boloŋan dawanning ikki təripidə tüwrüktək tik ḳiya taxlar bar idi. Birining nami Bozəz, yənə birining nami Sənəḥ idi. **5** Bir ḳiya tax ximaliy təripidə bolup, Mihmax bilən ḳarixip turatti, yənə biri jəbub təripidə Gebaning udulida idi. **6** Yonatan yaraoŋ kətürgüqisigə: — Kəl, bu hətnisizlərning ḳarawullar ətritigə qiḳayli; Pərwərdigar biz üqün bir ix ḳilsa əjəb əməs, qünki Pərwərdigarning ḳutḳuzuxi üqün adəmlərning kəp yaki az boluxi ḥeq tosaloŋu bolmaydu, dedi. **7** Uning yaraoŋ kətürgüqisi uningoŋa: — Kənglüngdə ḥər nemə bolsa xuni ḳiloŋin; baroŋin, mana, kənglüng nemini halisa mən sən bilən billimən, dedi. **8** Yonatan: — Mana, biz u adəmlər tərəpkə qiḳip əzimizni ularoŋa kərsitəyli; **9** əgər ular bizgə: — Biz silərning ḳexinglaroŋa baroŋuqə turup turunglar, desə ularning ḳexioŋa qiḳmay əz jayimizda turup turayli; **10** lekin ular: — Bizning ḳeximizoŋa qiḳinglar, desə, qiḳayli. Qünki xundaḳ bolsa Pərwərdigar ularni ḳolimizoŋa beriptu, dəp bilimiz; muxundaḳ ix bizgə bir bexarət bolidu, dedi. **11** Ikkiylən əzini Filistiylərning ḳarawullar ətritigə kərsətti. Filistiylər: — Mana, Ibraniylar əzini yoxuroŋan azgallardin qiḳiwatidu, dedi. **12** Ətrəttikilər Yonatan bilən yaraoŋ kətürgüqisigə: — Bizgə qiḳinglar, biz silərgə bir nərsini kərsitip ḳoyimiz, dedi. Yonatan yaraoŋ kətürgüqisigə: — Manga əgixip qiḳḳin; qünki Pərwərdigar ularni Israilning ḳolioŋa bərdi, dedi. **13** Yonatan ḳol-putliri bilən əmüləp qiḳti, yaraoŋ

kətürgüqisi kəynidin uningoƣa əgəxti. Filistiylər Yonatanning aldida yiƙilixti; yaraoƣ kətürgüqisi kəynidin kelip ularni kətl ƙildi. **14** Xu tunji ƫujumda Yonatan bilən yaraoƣ kətürgüqisi təhminən yerim ƙoxluƙ yərdə əltürgənlər yigirmidək adəm idi. **15** Andin ləxkərgaƫdikikərni, dalada turuwatƙanlarni, barliƙ ətrətlərdikilərni wə bulang-talang ƙiloƣuqilarni titrək basti. Ular ƫəm titrəp ƙorkti, yərmu təwrinip kətti; qünki bu qong ƙorkunq Huda təripidin kəlgənidi. **16** Əmdi Binyamin zeminidiki Gibeaƫda turuwatƙan paylaƙqilar kərdiki, mana, ləxkər topliri tarmar bolup uyan-buyan yügürüxüp kətti. **17** Saul ƙexidiki ƫəlƙƙə: Adəmlirimizni sanap kimning bu yərdin kətkənlikini eniƙlanglar, dedi. Ular saniwidi, mana, Yonatan bilən yaraoƣ kətürgüqisi yoƙ qikti. **18** Saul Ahiyaƫƙa: — Hudaning əƫdə sanduƙini elip kəlgin, dedi. Qünki u wakitta Hudaning əƫdə sanduƙi Israilning arisida idi. **19** Saul kaƫinoƣa səz ƙiliwatƙanda Filistiylərning ləxkərgaƫida boloƣan oƣlwə baroƣanseri küqiyip kətti. Saul kaƫinoƣa: — Ƙolungni yioƣin, dedi. **20** Andin Saul wə uning bilən boloƣan ƫəmmə ƫəlƙ yioƣilip jənggə qikti; wə mana, Filistiylərning ƫərbiri əz səpdixioƣa ƙarxi ƙiliq kətürüp zor parakəndilik boldi. **21** U wakittin ilgiri Filistiylərning arisida boloƣan, ular bilən billə ləxkərgaƫning ətrapioƣa qikƙan Ibraniylar bar idi; ularmu Saul wə Yonatan bilən billə boloƣan Israillaroƣa ƙoxuldi. **22** Xuningdək əfraim taoƣlirida əzini yoxuroƣan Israillar Filistiylərning ƙaqƙinini angliƣanda soƙuxƙa qikip ularni ƙooƣlidi. **23** Xuning bilən Pərwərdigar u küni Israiloƣa nusrət bərdi. Soƙux Bəyt-Awənning u təripigə ətti. **24** Lekin Israilning adəmliri u küni zor besim astida ƙaldi. Qünki Saul ularoƣa ƙəsəm iqküzüp: — Mən düxmənlirimdin intiƙam almioƣuqə ƙaq boluxtin ilgiri taam yegən kixigə lənət bolsun, dəp eytƙanidi. Xuning üqün ƫəlƙtin ƫeqkim taam yemidi. **25** Əmma barliƙ zemindiki ƙoxun bir ormanlikƙa kirgəndə yər yüzidə ƫəsəl bar idi. **26** ƫəlƙ ormanlikƙa kirgəndə, mana bu ƫəsəl ekip turatti; lekin ƫeqkim ƙolini aoƣzioƣa kətürmidi, qünki ƫəlƙ ƙəsəmdin ƙorƙatti. **27** Lekin Yonatan atisining ƫəlƙƙə ƙəsəm iqküzgənlikini anglimioƣanidi. Xunga u ƙolidiki ƫasini sunup uqini ƫəsəl kənikigə tikip ƙoli bilən aoƣzioƣa saldi. Xundaƙ ƙilip kəzliri nurlandi. **28** Əmma ƫəlƙtin biri: Sening atang ƫəlƙƙə qing ƙəsəm iqküzüp: — Bügün taam yegən kixigə lənət bolsun! dəp eytƙanidi. Xuning üqün ƫəlƙ ƫalsizlinip kətti, dedi. **29** Yonatan: — Mening atam zeminoƣa azar bərdi; ƙaranglar, bu ƫəsəldin kiqikkinə tetixim bilənla kəzlirimning xunqə nurlanoƣinini kərmidinglarmu? **30** ƫəlƙ bügün düxmənlərdin tartiwaloƣan oljidin ƫalioƣinini yegən bolsa Filistiylərning arisidiki kiroƣinqilik tehimu zor bolmasmidi? — dedi. **31** Axu küni ular Mikmaxtin tartip Filistiylərni ƙooƣlap Ayjalonoƣiqə urup kirixti; ƫəlƙ tola ƫerip kətkənidi. **32** Xuning bilən ƫəlƙ olja üstigə etilip berip, ƙoy, kala wə mozaylarni tutup xu yərdila soydi. Andin ƫəlƙ gəxni ƙanni adaliwətməyla yedi. **33** Sauloƣa həwər kelip: Mana, ƫəlƙ ƙanni adaliwətməyla gəxni yəp Pərwərdigaroƣa gunaƫ ƙiliwatidu, dəp eytildi. U: Silər Pərwərdigaroƣa asiylik ƙildinglar! Əmdi bu yərgə yenimoƣa qong bir taxni domilitip kelinglar, dedi. **34** Saul yənə: Silər ƫəlƙning arisioƣa qikip ularoƣa: ƫərbiri əz kalisini, əz ƙoyini ƙeximoƣa elip kelip bu yərdə soyup yesun; lekin gəxni ƙanni adaliwətməy yəp, Pərwərdigaroƣa gunaƫ ƙilmanglar, dənglar, dedi. Bu keqə ƫəlƙning ƫəmmisi ƫərbiri əz kalisini elip kelip u yərdə soydi. **35** Saul bolsa Pərwərdigaroƣa bir ƙurbangaƫ yasidi. Bu uning Pərwərdigaroƣa yasioƣan tunji ƙurbangaƫi idi. **36** Saul: — Bu keqidə Filistiylərning peyigə qüxüp, ətə tang atƙuqə ularni talap ƫeq birini tirik ƙoymayli, dedi. ƫəlƙ: — Nemə sanga yaƫxi kərünsə xuni ƙiloƣin, dəp jawab bərdi. Lekin kaƫin səz ƙilip: — Pərwərdigarning yenioƣa kirip [yolyoruƙ sorap] qikayli, dedi. **37** Saul Hudadin: — Ya Filistiylərning kəynidin qüxüymu? Sən ularni Israilning ƙolioƣa tapxuramsən? — dəp soridi. Lekin u küni U uningoƣa ƫeq jawab bərmidi. **38** Saul: — I ƫəlƙning ƫəmmə qongliri, bu yərgə qikinglar. Bügün kim gunaƫ ƙiloƣanliƙini eniƙlap bekinglar. **39** Qünki Israiloƣa nusrət bərgən Pərwərdigarning ƫayati bilən ƙəsəm ƙilimənki, bu gunaƫ ƫətta ooƣlum Yonatanda tepilsimu u jəzmən əltürülsun, dedi. Lekin pütkül ƫəlƙtin ƫeqkim uningoƣa jawab bərmidi. **40** Andin u pütkül Israiloƣa: — Silər bir tərəptə turunglar, mən ooƣlum Yonatan yənə bir tərəptə turayli, dedi. ƫəlƙ uningoƣa: — Nemə sanga yaƫxi kərünsə, xuni ƙiloƣin, dedi. **41** Saul Israilning Hudasi Pərwərdigaroƣa: — Bu qək bilən əyni əƫwalni axkara ƙiloƣaysən, dedi. Qək bolsa Saul bilən Yonatanni kərsətti, ƫəlƙ ƙutuldi. **42** Saul: — Mening bilən ooƣlum Yonatanning otturisioƣa qək taxlanglar, dedi. Xundaƙ ƙiliwidi, qək Yonatanoƣa qikti. **43** Saul Yonatanoƣa: — Ƙiloƣiningni manga eytƙin, dedi. Yonatan uningoƣa: — Ƙolumdiki ƫasa bilən kiqikkinə ƫəsəl elip tetip baƙtim wə mana, xuning üqün mən əlümgə məƫkum boldum! — dəp jawab bərdi. **44** Saul: — Sən qoƙum əlüxüng kerək, i Yonatan; undaƙ ƙilmisam, Huda manga sening bexingoƣa qüxkəndinmu artuƙ qüxürsun! — dedi. **45** Lekin ƫəlƙ Sauloƣa: — Israilda bu uluoƣ nusrətni ƙazanoƣan Yonatan əltürüləmdu? Bundaƙ ix bizdin neri boloƣay! Pərwərdigarning ƫayati bilən ƙəsəm ƙilimizki, uning bexidin bir tal qaq yərgə qüxməydu; qünki bügünki ixni u Hudaning yardimi bilən əməlgə axurdi, dedi. Xundaƙ ƙilip ƫəlƙ Yonatanni əlümdin halas ƙildi. **46** Andin Saul Filistiylərni ƙooƣlaxtin toƫtidi; Filistiylərmu əz jayioƣa ƙaytip kətti. **47** Xundaƙ ƙilip Saul Israilning səltənitini əzining ƙildi; andin u qərisidiki düxmənlirigə, yəni Moablar, Ammoniylar, Edomiylar, Zobaƫdiki padixaƫlar wə Filistiylərgə ƫujum ƙildi. U ƙaysi tərəpkə yüzlənsə oƣalip kelətti. **48** U zor jasarət kərsitip Amaləklərni urup Israilni bulang-talang ƙiloƣuqilardin ƙutƙuzdi. **49** Saulning ooƣulliri Yonatan, Yixwi wə Malƙi-Xua idi; uning ikki ƙizining ismi bolsa — qongining Merab, kiqikining Miƙal idi. **50** Saulning ayalining ismi Aƫinoam bolup, u Ahimaazning ƙizi idi. Saulning ƙoxunining sərdari Abnər idi; u Saulning taoƣisi Nərning ooƣli idi. **51** Saulning atisi Kix wə Abnərning atisi Nər bolsa, ikkisi Abiəlning ooƣulliri idi. **52** Saul pütkül əmridə Filistiylər bilən ƙattiƙ jəngdə bolup turdi. Saul əzi ƫərƙaqan batur ya palwanlarni kərsə, uni əz hizmitigə salatti.

15 Əmdi Samuil Sauloƣa: — Pərwərdigar seni Əz ƫəlƙi Israil üstigə padixaƫ bolux üqün məsiƫ ƙiloƣili meni əwətkənidi; əmdi Pərwərdigarning səzini anglioƣin. **2** Samawi ƙoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — Mən Amaləklərning Israiloƣa ƙiloƣan muamilisini, yəni Israil Misirdin qikƙanda ularning yolda ularoƣa ƙandaƙ ƙarxilik kərsətkənlikini kənglümgə pükkənmən. **3** Əmdi berip Amaləklərni urup ularning ƫəmmisini wəyran ƙilip ularni ƫeq ayimayla, ər bolsun, ayal bolsun, əsmür bolsun, bowaƙ bolsun, kala-ƙoy, təgə wə ixək ƫəmmisini yoƙatƙin, dedi. **4** Saul ƫəlƙni jəm ƙilip ularni Təlaim xəƫiridə saniwidi, ikki yüz ming piyadə əskər, Yəƫuda ƙəbilisidin on ming adəm qikti. **5** Saul Amaləklərning xəƫirigə kəlgəndə xu yərdiki wadida bəktürmə ƙoydi. **6** Andin Saul Keniylərgə: — Qikip ketinglar, silərni ular bilən ƙoxup yoƙatmasliƙim üqün Amaləklərning arisidin qikip ketinglar; qünki Israil Misirdin qikƙanda silər ularning ƫəmmisigə meƫribanlik kərsətkənsilər, dedi. Xuning bilən Keniylər Amaləklərdin qikip kətti. **7** Əmdi Saul Amaləklərni ƫawilaƫdin tartip Misirning udulidiki Xuroƣiqə ƙooƣlap urdi.

8 U Amaləklərning padixaḥi Agagni tirik tutti, əmma barlıḳ həlḳni ḳiliq bisi bilən pütünləy yoḳatti. **9** Lekin Saul bilən həlḳ Agagni ayidi wə ḳoy-kala, bordaloɣan mal wə ḳozilardin əng esillərning ḥəmmisini, jümlidin nemə yahxi bolsa xuni ayap ularni ḥalak ḳilixḳa ḳoli barmidi; lekin nemə yarimas wə zəip bolsa xularning ḥəmmisini ular yoḳatti. **10** Xuning bilən Pərwərdigarning səzi Samuiloɣa kelip mundaḳ deyildi: — **11** «Saulni padixaḥ ḳiloɣinimoɣa puxayman ḳildim, qünki u manga əgixixtin yenip Mening səzümgə əməl ḳilmidi». Samuil azar qekip pütkül bir keqə Pərwərdigaroɣa pəryad kətürdi. **12** Ətisi Samuil Saulning aldioɣa qiḳix üqün tang səḥərdila ornidin turdi. Samuiloɣa: — Saul Karməlgə bardi wə mana, u əzigə bir abidə turoɣuzup andin yenip Gilgaloɣa qüxüptu, degən həwər berildi. **13** Samuil Saulning ḳexioɣa kəlgəndə Saul uningoɣa: — Pərwərdigar seni mubarəkligəy! Pərwərdigarning səzlirigə əməl ḳildim, dedi. **14** Lekin Samuil: — Undaḳ bolsa ḳuliḳimoɣa anglanoɣan ḳoyning mərixi bilən mən anglawatḳan kalining mərixi zadi nədin kəldi? — dedi. **15** Saul jawab berip: — Ular Amaləklərdin elip kelindi; qünki həlḳ Hudaying Pərwərdigaroɣa ḳurbanliḳ ḳilix üqün ḳoy-kalining esillirini ayap ḳaldurup ḳoydi; ḳaloɣinini bolsa pütünləy yoḳattuḳ, dedi. **16** Samuil Sauloɣa: — Ḳoy, bu gepingni! Mən Pərwərdigarning bu keqə manga nemə deginini sanga eytip berəy, dedi. U uningoɣa: — Eytḳin, dedi. **17** Samuil mundaḳ dedi: — Əz nəziringdə kiqik ḥesablanoɣan waḳtingdila Pərwərdigar seni Israilning üstigə padixaḥ bolsun dəp, məsiḥ ḳilixi bilən sən Israil ḳəbililirining bexi boloɣan əməsmiding? **18** Andin Pərwərdigar seni: — Sən berip gunaḥkar Amaləklərni ḥalak ḳiloɣin; ularni yoḳatḳuqə ular bilən soḳuxḳin, dəp əwətkənidi. **19** Əmdi nemixḳa Pərwərdigarning səzigə ḳulaḳ salmay, bəlki olja üstigə düm qüxüp, Pərwərdigarning nəzəridə yaman boloɣanni ḳilding? **20** Saul Samuiloɣa: — Mən ḥəḳiḳətən Pərwərdigarning səzigə ḳulaḳ saldimoɣu! Pərwərdigar meni əwətkən yol bilən mangdim wə Amaləklərning padixaḥi Agagni elip kelip Amaləklərning əzini pütünləy yoḳattim. **21** Əmma həlḳ bolsa oljidin ḳoy bilən kala, yəni yoḳitixḳa bekitilgən nərsilərdin əng esilini elip Hudaying Pərwərdigaroɣa Gilgalda ḳurbanliḳ ḳilix üqün elip kəldi, dedi. **22** Samuil: — Pərwərdigar kəydürmə ḳurbanliḳlar bilən təxəkkür ḳurbanliḳlirini kəltürüxtin səyünəmdu, ya Pərwərdigarning səzigə itaət ḳilixtin süyünəmdu? Mana itaət ḳilmaḳliḳ ḳurbanliḳ ḳilmaḳliḳtin əwzəl, kəngül ḳoyux ḳoḳkar yeoɣini sunuxtin əwzəldur. **23** Qünki asiyliḳ bolsa jadugərlik gunaḥi bilən ohxaxtur, Baxpaxtaḳliḳ kəbiḥliḳ wə butpərəslikkə barawərdur. Sən Pərwərdigarning səzini taxlioɣining üqün, Pərwərdigar seni taxlap padixaḥliḳtin məḥrum ḳildi, — dedi. **24** Saul Samuiloɣa: — Mən gunaḥ sadir ḳildim, qünki mən Pərwərdigarning əmridin wə sening səzüngdinmu qiḳtim; qünki mən həlḳtin ḳorḳup ularning səzigə kirdim. **25** Əmdi gunaḥimni əpu ḳiloɣin; mening Pərwərdigaroɣa səjdə ḳilixim üqün mening bilən ḳaytip baroɣin, dedi. **26** Samuil Sauloɣa: — Mən sening bilən ḳaytip barmaymən; qünki sən Pərwərdigarning səzini taxlioɣansən, wə Pərwərdigar seni taxlap padixaḥliḳtin məḥrum ḳildi, dedi. **27** Samuil ketixkə buruloɣinida Saul uning tonining pexini tutuwaldi, u yirtilip kətti. **28** Samuil uningoɣa: — Pərwərdigar bügün Israilning padixaḥliḳini səndin yirtip elip səndin əwzəl boloɣan bir yeḳiningoɣa tapxurdi. **29** Israilning Janabiy Aliyisi Boloɣuqi yaloɣan səzliməydu yaki niyitidin yanmaydu; qünki u adəm balisidək niyitidin yanoɣuqi əməstur, dedi. **30** Saul: — Mən gunaḥ sadir ḳildim. Lekin həlḳimning aḳsaḳallirining wə Israilning aldida manga izzət ḳilip mening bilən yenip baroɣin; xuning bilən Hudaying Pərwərdigaroɣa səjdə ḳilalaymən, dedi. **31** Xuning bilən Samuil Saul bilən yenip bardi wə Saul Pərwərdigaroɣa səjdə ḳildi. **32** Andin Samuil: — Amaləklərning padixaḥi Agagni mening aldimoɣa elip kelinglar, dedi. Agag bolsa huxluḳ bilən uning ḳexioɣa bardi. Agag kənglidə: — Xübḥisizki, ələüm dəḥxiti ətüp kətti, dedi. **33** Əmma Samuil: — Sening ḳiliqing ḥotunlarni balisiz ḳiloɣandək sening anangmu ḥotunlarning arisida balisiz bolidu, dewidi, Samuil Agagni Gilgalda Pərwərdigarning aldida qanap parə-parə ḳildi. **34** Andin Samuil Ramaḥḳa bardi. Saul bolsa «Saulning yurti Gibeaḥ» degən jaydiki əyigə qiḳip kətti. **35** Samuil ölgən künigiqə Saul bilən ḳayta kərüxmidi. Əmma Samuil Saul üqün ḳayoɣurdi. Pərwərdigar Saulni Israilning üstigə padixaḥ ḳiloɣanliḳidin əpsuslandi.

16 Pərwərdigar Samuiloɣa: — Sən ḳaqanoɣiqə Saul üqün ḳayoɣurup yürisən? Mən uni Israiloɣa səltənət ḳilixtin məḥrum ḳilip taxlioɣan əməsmu? Münggüzüngni zəytun meyi bilən toldurup baroɣin. Mən seni Bəyt-Ləḥəmlik Yəssəning ḳexioɣa əwətimən. Uning ooɣulliridin padixaḥ boluxḳa əzümgə birni bekittim, dedi. **2** Samuil bolsa: — Mən ḳandaḳ barimən? Saul bu ixni anglisa meni ələtürüwetidu! — dedi. Pərwərdigar: — Əzüng bilən bir inəkni aloɣaq berip Pərwərdigaroɣa ḳurbanliḳ ḳilix üqün kəldim, degin. **3** Yəssəni ḳurbanliḳḳa qaḳiroɣin, andin Mən sanga ḳilidioɣiningni ayan ḳilimən; wə Mən sanga degən birsini Əzüm üqün məsiḥ ḳiloɣin, dedi. **4** Samuil Pərwərdigarning deginini ada ḳilip Bəyt-Ləḥəmgə bardi. Yetip kəlgəndə xəḥərning aḳsaḳalliri titrigən ḥalda qiḳip: — Bizgə tinq-amanliḳ elip kəldingmu? — dəp soridi. **5** U: — Tinq-amanliḳ elip kəldim; Pərwərdigaroɣa ḳurbanliḳ sunuxḳa kəldim. Silər əzünglarni ḥaramdin paklap mən bilən billə ḳurbanliḳḳa kelinglar, dedi. Xuning bilən u Yəssə bilən ooɣullirini ḥalal ḳilip ḳurbanliḳḳa qaḳirdi. **6** Ular kəlgəndə Samuil Eliabni kərüp iqidə: — Pərwərdigarning məsiḥ ḳilidioɣini xübḥisizki Əzining aldida turidu, dedi. **7** Lekin Pərwərdigar Samuiloɣa: — Uning təḳi-turḳioɣa yaki boyioɣa ḳarimioɣin. Mən uni xalliwəttim, qünki Huda insan kərgəndək kərməydu; insan bolsa sirtḳi ḳiyapitigə ḳaraydu, lekin Pərwərdigar ḳəlbgə ḳaraydu, dedi. **8** Andin Yəssə Abinadabni qaḳirip Samuilning aldidin ətküzdi. Əmma Samuil: — Pərwərdigar buni ḥəm tallimidi, dedi. **9** Andin Yəssə Xammaḥni uning aldidin ətküzdi. Əmma Samuil: — Pərwərdigar buni ḥəm tallimidi, dedi. **10** Xuningoɣa ohxax Yəssə ooɣullirining yəttisini Samuilning aldidin ətküzdi. Lekin Samuil Yəssəgə: — Pərwərdigar bularni ḥəm tallimidi, dedi. **11** Samuil Yəssədin: — Barlıḳ yigitlər muxularmu? dəp soridi. U: — Ḥəmmidin kiqiki ḳaldi. Lekin mana, u ḳoy beḳiwatidu, dedi. Samuil Yəssəgə: — Uni qaḳirtip elip kəlgin, qünki u kəlmigüqə dastihanda olturmaymiz, dedi. **12** [Yəssə] adəm mangdurup uni kəltürdi. U qirayida ḳan yügürüp turidioɣan, kəzliri qiraylıḳ wə kelixkən yigit idi. Pərwərdigar: — Ḳopup uni məsiḥ ḳiloɣin, qünki [Mening tallioɣinim] xudur! dedi. **13** Samuil may münggüzini elip uni ḳerindaxlirining arisida məsiḥ ḳildi. U kündin tartip Pərwərdigarning Roḥi Dawutning wujudioɣa qüxti. Samuil bolsa ḳopup Ramaḥoɣa kətti. **14** Əmdi Pərwərdigarning Roḥi Sauldin kətkənidi, wə Pərwərdigar təripidin bir yaman roḥ uni pərixan ḳildi. **15** Saulning hizmətkarliri uningoɣa: — Mana Huda təripidin bir yaman roḥ seni pərixan ḳilidu. **16** Əmdi oɣojimiz əzliri aldiliridiki hizmətkarlirini dərḥal buyruoɣayliki, ular qiltar qelixḳa usta adəmni tapsun; wə xundaḳ boliduki, Huda təripidin yaman roḥ üstligə kəlsə u qiltar qalsun, uning bilən ḥalliri obdan bolidu, dedi. **17** Saul hizmətkarlirioɣa: — Mening üqün qiltar qelixḳa usta bir adəmni tepip ḳeximoɣa elip kelinglar, dedi. **18** Oɣulamlardin biri uningoɣa: — Mana

Bəyt-Ləḥəmlik Yəssəning qiltaroŋa usta bir ooŋlini kərdüm. U əzi batur bir jəngqi, gəptə ḥoxyar wə kelixkən adəm ikən, xundakla Pərwərdigar uning bilən billə ikən, dedi. **19** Xuning bilən Saul Yəssəgə əlqilərni mangdurup: — Ḳoy bakidioŋan ooŋlung Dawutni manga əwətkin, dəp eytti. **20** Yəssə bir exəkni təyyarlap uningoŋa nan bilən bir tulum xarab wə bir ooŋlakni artip, bularni ooŋli Dawutning ḳoli bilən Sauloŋa əwətti. **21** Xuning bilən Dawut Saulning ḳexioŋa kelip uning aldida turdi. Saul uningoŋa tolimu amrak idi; u Saulning yaraŋ kətürgüqisi boldi. **22** Andin Saul Yəssəgə həwər əwətip: — Dawut mening aldimda tursun; qünki u nəzirimgə yakti, dəp eytti. **23** Əmdi xundak boliduki, u [yaman] roḥ Huda təripidin Saulning üstigə kəlgəndə Dawut qiltarni elip ḳoli bilən qaldi. Buning bilən Saul aram tepip ḥali obdan bolup yaman roḥ uningdin qikip kətti.

17 Əmma Filistiylər jəng ḳilix üqün ḳoxunlirini yioŋdi. Ular Yəḥudaoŋa təwə Sokoḥda jəm bolup, Sokoḥ bilən Azikaḥ otturisidiki Əfəs-Dammimda qedirlarni tikti. **2** Saul bilən Israillarmu jəm bolup Elaḥ jiloŋisida qedirlirini tikip Filistiylər bilən jəng ḳiloŋili səp tüzdi. **3** Filistiylər bir tərəptiki taoŋda, Israillar yənə bir tərəptiki taoŋda turatti; otturisida jiloŋa bar idi. **4** Xu wakitta Filistiylərning ləxkərgaḥidin Gatlik Goliat isimlik bir qempiyon palwan qikip kəldi. Uning egizliki altə gəz bir oŋeriq idi. **5** Bexioŋa mis dubuloŋa, uqisioŋa ḳasiraḳlik sawut kiygənidi. Uning bu mis sawuti bolsa bəx ming xəkəl kelətti. **6** Paqaḳlirioŋa mistin tizlik baoŋlioŋan, əxnisigə mis atma nəyzə ḳisturiwaloŋanidi. **7** Uning nəyzisining sepi bolsa bapkarning hadisidək idi; nəyzisining bexi altə ming xəkəl kelətti; ḳalkan kətürgüqisi uning aldida mangatti. **8** U ornida turup Israilning ḳoxunlirioŋa mundak towlaytti: — «Silər nemixka jəng ḳilix üqün səp tüzgənsilər? Mən Filistiy əməsmu? Silər bolsanglar Saulning ḳullirioŋu? Aranglardin bir adəmni tallap qikinglar, u mən bilən elixixka qüxsun! **9** U mən bilən elixip meni urup əltürəlsə, biz silərning ḳulliringlar bolimiz. Lekin mən uni məoŋlup ḳilip əltürsəm, silər bizning ḳullirimiz bolup bizning hizmitimizdə bolusilər». **10** Xu Filistiy yənə səz ḳilip: — Mən bügün Israilning ḳoxunioŋa ḥakarət ḳildimoŋu? Silər bir adəmni qikiringlar, biz elixayli! — dedi. **11** Saul bilən ḥəmmə Israil bu Filistiyning səzlirini anglap, alakzadə bolup bək ḳorkti. **12** Dawut Yəḥuda yurtidiki Bəyt-Ləḥəmdə olturukluk Yəssə degən Əfratlik adəmning ooŋli idi. Yəssəning səkkiz ooŋli bar idi. Saulning künliridə u heli yaxinip ḳaloŋanidi. **13** Yəssəning üq qong ooŋli Saul bilən jənggə qikḳanidi. Jənggə qikḳan üq ooŋulning tunjisining ismi Eliab, ikkinqisining ismi Abinadab wə üqinqisining Xammaḥ idi. **14** Dawut ḥəmmidin kiqiki idi. Üq qong ooŋli Sauloŋa əgixip qikḳanidi. **15** Bəzidə Dawut Saulning ḳexidin əz atisining ḳoylirini bekix üqün ḳaytip kelətti. **16** Axu Filistiy bolsa ḳirik küngiqilik ḥər ətigən wə kəqtə qikip turdi. **17** Yəssə ooŋli Dawutka: — Bu əfaḥ ḳomaqni wə bu on nanni elip ləxkərgaḥoŋa tez berip akiliringoŋa bərgin, **18** bu on parqə ḳurutni ularning mingbexioŋa berip akiliringning əḥwalini sorap ularning kepil hetini elip kəlgin, dedi. **19** Saul, xu [üq ooŋul] wə Israilning ḥəmmə adəmliri Elaḥ jiloŋisida turup Filistiylərgə ḳarxi jəng ḳilatti. **20** Dawut bolsa ətisi səḥər ḳopup ḳoylarni bir bakḳuqining ḳolioŋa tapxurup, axlik-tülükni elip Yəssə uningoŋa tapilioŋandək, ḳoxun istiḥkamioŋa yətkəndə, jənggə qikidioŋan ləxkərlər sərən kətürüwatḳanidi. **21** Israil wə Filistiylər bir-birigə udulmu'udul turup sokuxka səp tüzdi. **22** Dawut bolsa elip kəlgən nərsilərni yük-taklaroŋa karioŋuqining ḳolioŋa tapxurup səp arisioŋa yügürüp berip akiliridin tinqlik soridi. **23** U ular bilən sözlixip turoŋanda, Filistiylərdin boloŋan Goliat degən qempion palwan Filistiylərning sepidin qikip yənə ḥeliḳi gəpni ḳildi; Dawut uni anglidi. **24** Israilning ḥəmmə adəmliri bu adəmni kərgəndə ḳeqip ketixti wə bək ḳorkti. **25** Israilning adəmliri bir-birigə: — Qikiwatḳan bu adəmni kərdünglarmu? U Israiloŋa ḥakarət ḳilix üqün qikidu. Xundak boliduki, uni əltürgən adəmgə padixah kəp mal-mülük in'am ḳilidu, əz ḳizini uningoŋa hotunlukka beridu ḥəm atisining jəmətini Israil təwəsidə baj-alwandin halas ḳilidu, dedi. **26** Dawut əz yenida turoŋan adəmlərdin: — Bu Filistiyni əltürüp Israiloŋa ḳilinoŋan xu ḥakarətni yoḳatḳan kixigə nemə ḳilinidu? Qünki bu hətnisiz Filistiy zadi kim? U ḳandaḳsigə mənggü ḥayat boloŋuqi Hudaning ḳoxunlirioŋa ḥakarət ḳilixka petinidu? — dedi. **27** halayik uningoŋa aldinkilarning degən səzi boyiqə jawab berip: — Uni əltürgən kixigə mundak-mundak ḳilinidu, dedi. **28** Lekin uning qong akisi Eliab uning u adəmlər bilən səzləxkinini anglap ḳaldi; Eliabning Dawutka aqqiki kelip: — Nemixka bu yərgə kəlding? Qəldiki u azoŋinə ḳoyni kimgə taxlap ḳoydung? Mən kibirlikingni wə kənglüngning yamanlikini bilimən. Sən alayitən jəngni kərgili kəlding, dedi. **29** Dawut: — Mən nemə ḳildim? Pəḳət bir səz ḳilsam bolmamdikən? — dedi. **30** Dawut burulup baxḳisidin aldinkidək soridi, həlk aldida eytḳandək uningoŋa jawab bərdi. **31** Əmma birsi Dawutning eytḳan səzlirini anglap ḳelip Sauloŋa yətküzdi; u Dawutni qakirtip kəldi. **32** Dawut Sauloŋa: — Bu kixining səwəbidin ḥeqkimning yüriki su bolmisun. Silining ḳulliri bu Filistiy bilən soḳuxḳili qikidu, dedi. **33** Saul Dawutka: — Sən bu Filistiy bilən soḳuxḳili barsang bolmaydu! Sən tehi yax, əmma u yaxlikidin tartipla jəngqi idi, dedi. **34** Dawut Sauloŋa: — Ḳulliri əz atisining ḳoylirini bekip kəldim. Bir xir yaki eyik kelip padidin bir ḳozini elip kətsə, **35** mən uning kəynidin ḳooŋlap uni urup ḳozini aoŋzidin ḳutḳuzup alattim. Əgər ḳopup manga ḥujum ḳilsa mən uni yaylidin tutuwelip urup əltürəttim. **36** Ḳulliri ḥəm xir ḥəm eyikni əltürgən; bu hətnisiz Filistiymu uloroŋa ohxax bolidu. Qünki u mənggü ḥayat boloŋuqi Hudaning ḳoxunioŋa ḥakarət kəltürdi — dedi. **37** Dawut səzini dawam ḳilip: — Meni xirning qanggilidin wə eyikning qanggilidin ḳutḳuzoŋan Pərwərdigar ohxaxla bu Filistiyning ḳolidin ḳutḳuzidu, dedi. Saul Dawutka: — Baroŋin, Pərwərdigar sening bilən billə boloŋay, dedi. **38** Andin Saul Dawutka əz jəng kiyimlirini kiygüzüp, bexioŋa mis dubuloŋini takap wə uningoŋa bir jəng sawutini kiygüzdi. **39** Dawut bolsa Saulning ḳiliqini kiyimning üstigə esip, mengip bakti; qünki u bularni kiyip bakmioŋanidi. Xuning bilən Dawut Sauloŋa: — Mən bularni kiyip mangalmaydikənmən; qünki burun kiyip bakmioŋan, dəp ularni seliwətti. **40** U ḳolioŋa ḥasisini elip, eriktin bəx silik tax iloŋap padiqi haltisining yanquḳioŋa saldi; u saloŋusini ḳolioŋa elip Filistiygə yeḳin bardi. **41** Filistiy bolsa qikip Dawutka yeḳinlaxti, ḳalkan kətürgüqisimu uning aldida mangdi. **42** Filistiy Dawutka birḳur səpselip ḳarap məshirə ḳildi. Qünki u tehi yax, buoŋday ənglük wə kelixkən yigit idi. **43** Filistiy Dawutka: — Sən ḥasa kətürüp aldimoŋa kəpsən? Sən meni it dəp oylap ḳaldingmu? — dəp əz butlirining namlirini tiloŋa elip Dawutni karoŋidi. **44** Filistiy Dawutka yənə: — Bu yakka kəl, mən gəxüngni asmandiki uqar-ḳanatloroŋa wə dalalardiki yirtḳuqloroŋa yəm ḳilimən, dedi. **45** Dawut Filistiykə: — Sən ḳiliq, nəyzə wə atma nəyzini kətürüp manga ḥujum ḳiloŋili kəlding; lekin mən sən ḥakarət ḳiloŋan, Israilning ḳoxunlirining Hudasi boloŋan Pərwərdigarning nami bilən aldingoŋa ḥujumoŋa qiktim — dedi. **46** «Dəl bügün Pərwərdigar seni mening ḳolumoŋa tapxuridu. Mən seni əltürüp bexingni kesip alimən; mən ləxkərgaḥdiki Filistiylərning jəsətlirinimu asmandiki uqar-ḳanatloroŋa wə dalalardiki yirtḳuqlirioŋa yəm ḳilimən. Buning bilən pütkül jaḥan Israilda bir Hudaning bar

ikənlikini bilidu **47** wə bu pütkül jamaət Pərwərdigarning nusrət berixining kiliq, nəyzə bilən əməs ikənlikini bilidu; qünki bu jəng bolsa Pərwərdigarningkidur, U seni kolimizoŋa tapxuridu». **48** Filistiy Dawutka hujum kiloŋili kopup yekin kəlgəndə Dawut uningoŋa hujum kiloŋili Filistiy koxunining sepigə karap yügürdi. **49** Dawut kolini haltisioŋa tikip bir taxni qikirip saloŋuoŋa selip Filistiygə karitip atti; tax Filistiyning pexanisigə təgdi. Tax uning pexanisigə petip kətti, u düm qüxüp yərgə yikildi. **50** Xundak kilip Dawut Filistiyni saloŋu wə tax bilən məoŋlup kilip uni urup eltürdi; Dawutning kolida heq kiliq yok idi. **51** Dawut yügürüp berip, Filistiyning üstidə turup, kiliqini kinidin tartip elip uni eltürüp, uning bexini aldi. Filistiylər əz baturining elginini kərüpla, bədər kaqti. **52** Israillar bilən Yəhudalar bolsa ornidin kopup sərən selixip Filistiylərni jiloŋioŋiqə wə Əkron dərwazilirioŋiqə kəynidin kooŋlap kəldi; eltürülgən Filistiylər Xaaraimoŋa baridioŋan yolda Gat wə Əkronoŋiqə yetip kətkənidi. **53** Israil Filistiylərni kooŋlaxtin yenip kelip ularning ləxkərgahini bulang-talang kildi. **54** Dawut Filistiyning bexini Yerusalemoŋa elip bardi; uning yarioŋini bolsa əz qedirioŋa koydi. **55** Saul Dawutning Filistiyning aldioŋa qikkinini kərgəndə koxunning sərdari Abnərdin: — I Abnər, bu yigit kimning ooŋli? — dəp soridi. Abnər: — I padixah, ҳayating bilən kəsəm kilimənki, bilməymən, dedi. **56** Padixah: — Bu yigit kimning ooŋli ikən dəp sorap bakkin, dedi. **57** Dawut Filistiyni kirip kaytip kəlgəndə Abnər uni padixahning kəxioŋa elip bardi; Filistiyning bexi tehiqə uning kolida turatti. **58** Saul uningdin: — I yigit, kimning ooŋlisən? dəp soridi. Dawut: — Mən silining kulliri Bəyt-Ləhəmlik Yəssəning ooŋlimən, dəp jawab bərdi.

18 Dawut bilən Saulning səhbiti ayaoŋlaxkanda, Yonatanning kəngli Dawutning kəngligə xundak baoŋlandiki, uni əz jenidək səydi. **2** Saul bolsa u küni uni əz yenida elip kelip, uni atisining əyigə kaytkili koymidi. **3** Yonatan Dawut bilən əhdə kilixti; qünki u uni əz jenidək səyətti. **4** Yonatan uqisidiki tonni selip Dawutka bərdi, yənə jəng kiyimlirini, jümlidin ҳətta kiliqi, okyasi wə kəmirinimu uningoŋa bərdi. **5** Saul Dawutni nəgila əwətsə u xu yərgə baratti, xundakla ixlarni jayida kilatti. Xuning üqün Saul uni ləxkərlərning üstigə koydi. Bu ix barlik həlkkə wə ҳəm Saulning hizmətkarlirioŋimu yakti. **6** Dawut Filistiyni eltürüp kəpqilik bilən yanoŋanda Israilning ҳəmmə xəhərliridiki kiz-ayallar Saulni nahxa eytip ussul oynap karxi aloŋili qikti; ular huxluk iqidə dap wə üqtar bilən nəoŋmə qelixti. **7** Kiz-ayallar nəoŋmə qaloŋanda: — Saul minglap eltürdi, wə Dawut on minglap eltürdi, dəp okuxatti. **8** Buni anglap Saul nahayiti hapa boldi; bu səz uning kəngligə təgdi. U: — Dawutka on minglap ҳesablandi, əmma manga pəkət minglap ҳesablandi; əmdi padixahliktin baxka uningoŋa ҳeqnərsə kəm əməs, dedi. **9** Xu kündin tartip Saul Dawutni kəzləp yürdi. **10** Ətisi Huda təripidin kabahətlik bir roh Saulning üstigə qüxti wə u əyidə kalaymikan jəyligili turdi. Əmdi Dawut baxka wakittikidək koli bilən qiltar qaldi; Saulning kolida nəyzə bar idi. **11** Saul: — Dawutni tamoŋa nəyzə bilən kadiwetimən dəp, nəyzini atti; lekin Dawut ikki kətim əzini daldioŋa aldi. **12** Pərwərdigarning Dawut bilənla bolup, əzidin yiraklap kətkini üqün Saul Dawuttin korkatti. **13** Xuning üqün Saul Dawutni əz yenidin ayrip, uni ləxkərlərgə mingbexi kilip koydi; u ləxkərlərni elip jənggə qikip turatti. **14** Dawut bolsa ҳəmmə ixlarni pəm bilən kilatti; qünki Pərwərdigar uning bilən billə idi. **15** Saul uning pəmlik ikənlikini kərüp uningdin bək korkatti. **16** Əmma pütkül Israil bilən Yəhuda həlki Dawutni səyətti; qünki u ularni yetəkləp jənggə qikatti. **17** Saul Dawutka: — Mana, qong kizim Merab — mən uni sanga hotunlukka bərgüm bar. Sən pəkət hizmitimgə jan-pida bolup, Pərwərdigarning jəngliridə kürəx kiloŋin, dedi. Qünki Saul iqidə: — U mening kolum bilən əməs, bəlki Filistiylərning koli bilən yokitilsun, dəp hiyal kiloŋanidi. **18** Əmma Dawut Sauloŋa: — Mən kim idim, mening atamning jəməti Israil arisida nemə idi, mən kandakmu padixahning küy'ooŋli bolay? — dedi. **19** Lekin Saulning kizi Merab Dawutka berilidioŋan wakitta, u Məholatlik Adriəlgə hotunlukka berildi. **20** Əmma Saulning kizi Mikalning kəngli Dawutka qüxkənidi. Baxkilar buni Sauloŋa eytti, bu ixtin Saul hux boldi. **21** Saul: — Kizimni Dawutka berəy, u uningoŋa bir sirtmak bolup, Filistiylərning kolida yokitilsun, dəp oylidi. Xuning bilən Saul Dawutka: — Bügün ikkinqi kətim küy'ooŋlum bolisən, dedi. **22** Saul əz oŋulamlirioŋa: — Dawutka astirtin: — Mana, padixah səndin səyünidu, wə ҳəmmə oŋulamliri sanga amrak. Xuning üqün padixahning küy'ooŋli boloŋin, dəp eytinglar, dəp tapilidi. **23** Saulning oŋulamliri bu səzlərni Dawutning kulikioŋa yətküzdi. Lekin Dawut: — Nəziringlarda padixahning küy'ooŋli bolux kiqik ixmu? Mən bolsam bir kəmbəoŋəl wə ətiwarsiz adəmmən — dedi. **24** Saulning oŋulamliri Sauloŋa Dawutning degənlirini əz əyni yətküzdi. **25** Saul: — Silər Dawutka: — Padixah sanga baxka toyluk aloŋuzmaydu, pəkət padixah düxmənliridin intikam elix üqün yüz Filistiyning hətnilikinila alidu, dəp eytinglar, dedi (Saulning məksiti bolsa Dawutni Filistiylərning kolida yokitix idi). **26** Oŋulamlar bu səzlərni Dawutka yətküzdi; padixahning küy'ooŋli bolux Dawutka yekip kaldi. Əmdi bekitilgən məhlət toxmayla, **27** Dawut turup əz adəmliri bilən qikip ikki yüz Filistiyni eltürdi. Dawut ularning hətnilikini kesip elip padixahning küy'ooŋli bolux üqün bularning ҳəmmisini padixahka tapxurdi. Saul kizi Mikalni uningoŋa hotunlukka bərdi. **28** Saul Pərwərdigarning Dawut bilən billə ikənlikini wə əz kizi Mikalning uni səyidioŋanlikini kərüp **29** Dawuttin tehimu korkti. Xuning bilən Saul üzlüksiz Dawutka düxmən boldi. **30** Filistiylərning əmirliri daim sokuxka qikatti; əmma hər kətim qiksila Dawutning ixliri Saulning ҳəmmə hizmətkarliriningkidin muwəppəkiyətlik bolatti; xuning bilən uning nami [halayik] təripidin tolimu ҳərmətkə sazawər bolatti.

19 Saul əz ooŋli Yonatan wə ҳəmmə hizmətkarlirigə Dawutni eltürüxkə buyruk kildi. Lekin Saulning ooŋli Yonatan Dawutka bək amrak idi. **2** Yonatan Dawutka: — Atam Saul seni eltürməkqi; əmdi ətə ətigən kattik ehtiyat kiloŋin, bir məhpiy jayni tepip ezüngni yoxuroŋin; **3** mən əzüm qikip sən yoxurunoŋan etizlikka berip atamning yenida turup atam bilən sening tooŋrangda səzlixip bakay; əhwalni enik bilgəndin keyin sanga həwər kilay, dedi. **4** Yonatan atisi Sauloŋa Dawutning yahxi gepini kilip: — Padixah əz hizmətkarioŋa, yəni Dawutka yamanlik kilmioŋay! Qünki u sanga gunah kilmioŋan; bəlki uning əməlliri ezünggə kəp yahxiliklarni elip kəlgən: — **5** u əz jenini alkinioŋa elip kopup ҳelikі Filistiyni eltürdi wə xuning bilən Pərwərdigar pütkül Israil üqün qong nusrət bərdi. Xu qaoŋda sən ezüng kərüp hux boloŋan əməsmu? Əmdiliktə nemixka Dawutni səwəbsiz eltürüp nahək kan təküp gunahkar bolmakqi bolisən? — dedi. **6** Saul Yonatanning səzigə kirdi. U: — Pərwərdigarning ҳayati bilən kəsəm kilimənki, u elümgə məhkum kilinmaydu, dedi. **7** Andin Yonatan Dawutni qakirip, Dawutka boloŋan ixlarning ҳəmmisini dəp bərdi. Andin keyin Yonatan Dawutni Saulning kəxioŋa elip kəldi wə u ilgirikidək uning hizmitidə boldi. **8** Əmma yənə jəng boldi; Dawut qikip Filistiylər bilən jəng kilip, ularni kattik kirip məoŋlup kildi; ular uning aldidin bədər keqisti. **9** Əmdi Pərwərdigar təripidin kabahətlik bir roh yənə Saulni basti. U əz əyidə kolida nəyzisini tutup olturatti;

Dawut bolsa ḳoli bilən saz qelip turatti. **10** Saul nəyzə bilən Dawutni sanjip tamoɣa ḳadap ḳoymaḳqi boliwidi, lekin Dawut əzini ḳaquruwaldi, nəyzə tamoɣa ḳadilip ḳaldi. Dawut xu keqisi ḳeqip ḳutuldi. **11** Saul birnəqqə qaparmənlərni Dawutning əyigə əwətip uni paylap turup ətisi tang yoruoɣanda uni ɛltürüxkə mangdurdi. Əmma Dawutning ayali Miḳal uningoɣa: — Əgər bu keqə jeningni elip ḳaqmisang, ətə ɛltürülisən, dedi. **12** Xunga Miḳal Dawutni pənjirdin qüxürüp ḳoydi. Xundaḳ ḳilip u ḳeqip ḳutuldi. **13** Andin Miḳal bir «tərafim» butni elip kariwatḳa yatḳuzup, bexioɣa əqkə yungidin ḳilinoɣan bir yastuḳni ḳoyup, ədiyal bilən yepip ḳoydi. **14** Saul Dawutni tutux üqün qaparmənlərni əwətkəndə Miḳal: — U aoɣrip ḳaldi, dedi. **15** Saul qaparmənlərni [ḳaytidin] əwətip: — Uni kariwat bilən ḳoxup elip kelinglar, uni ɛltürimən, dəp buyrudi. **16** Qaparmənlər kirgəndə, mana kariwatta bu but yatatti, bexioɣa əqkə yungidin ḳilinoɣan yastuḳ ḳoyuloɣanidi. **17** Saul Miḳaloɣa: — Nemixḳa meni bundaḳ aldap, düxminimni ḳaquruwetisən? — dedi. Miḳal Sauloɣa jawab berip: — U: «Meni ḳoyuwətkin; bolmisa seni ɛltürüwetimən» dedi, dedi. **18** Dawut ḳeqip ḳutulup, Ramaḥḳa Samuilning ḳexioɣa berip, Saulning uningoɣa ḳiloɣanlirining ḥəmmisini dəp bərdi. Andin u Samuil bilən Nayotḳa berip olturaḳlaxti. **19** Birsi Sauloɣa: — Dawut Ramaḥdiki Nayotta bar ikən, dəp həwər bərdi. **20** Saul Dawutni tutup kelixkə qaparmənlərni mangdurdi. Əmma ular yetip baroɣanda pəyoɣəmbərlərning bir jamaiti bexarət beriwatḳanliḳini wə Samuilningmu ularning arisida turup ularoɣa nazarətqilik ḳiliwatḳanliḳini kərdi; xundaḳ boldiki, Hudaning Roḥi Saulning qaparmənlirining wujudioɣimu qüxüp, ularmu ḥəm bexarət berixkə baxlidi. **21** Bu həwər Sauloɣa eytildi; u yənə baxḳa qaparmənlərni əwətti, lekin ularmu bexarət berixkə qüxti. Andin Saul üqinqi ḳetim yənə qaparmənlərni mangdurdi. Ularmu ḥəm bexarət berixkə qüxti. **22** Andin Saul əzi Ramaḥḳa berip, Səḳudiki qong ḳudukḳa yetip kəlgəndə, «Samuil bilən Dawut nədə?» — dəp soridi. Birsi: — Ular Ramaḥdiki Nayotta bar ikən, dəp jawab bərdi. **23** Xunga u Ramaḥdiki Nayotḳa yetip kəldi; Hudaning Roḥi uning wujudioɣimu qüxti; xuning bilən umu piyadə mengip Ramaḥdiki Nayotḳa baroɣuqə bexarət berip mangdi. **24** U ḥətta kiyimlirini seliwetip Samuilning aldida bexarət bərdi; pütün bir keqə wə pütün bir kündüz u yərdə yalingaq yatti. Buning bilən: — «Saulmu pəyoɣəmbərlərdinmu?» dəydioɣan gəp pəyda boldi.

20 Dawut Ramaḥdiki Nayottin ḳeqip Yonatanning ḳexioɣa berip uningoɣa: — Mən nemə ḳiliptimən? Nemə ḳəbiḥlik ḳiliptimən? Atang aldida nemə gunaḥ ḳiliptimən, u mening jenimni almaḳqi boluwatidu? — dedi. **2** U uningoɣa: — Yoḳsu, bundaḳ ix neri bolsun! Sən elməysən. Qong ix bolsun, ḳiqik ix bolsun atam manga demәy ḳoymaydu. Nemixḳa atam bu ixni məndin yoxuridikinə? Ḥərgiz undaḳ bolmaydu, dedi. **3** Lekin Dawut yənə ḳəsəm ḳilip: — Atang sening nəziringdə iltipat tapḳinimni jəzmən bilidu. Xunga u ḳonglidə: — Yonatan buni bilip ḳalmisun; bolmisa uningoɣa azar bolidu, degəndu. Lekin Pərwərdigarning ḥayati bilən, jening wə ḥayating bilən aldingda ḳəsəm ḳilimənki, manga ɛlümning ariliḳi bir ḳədəmla ḳaldi, dedi. **4** Yonatan Dawutḳa: — Kənglüng nemini halisa xuni ḳilay, dedi. **5** Dawut Yonatanoɣa mundaḳ dedi: — Mana ətə «yengi ay» bolidu; mən adəttikidək padixaḥ bilən ḥəmdastihan bolmisam bolmaydu. Lekin meni ḳoyup bərgin, mən üqinqi küni ahximioɣiqə dalada mɛkünüwalay. **6** Atang mening sorunda yoḳluḳimni kərüp sorisa, sən uningoɣa: «Dawut məndin əz xəḥiri Bəyt-Ləḥəmgə tezraḳ berip kelixkə jiddiy ruhsət soridi, qünki u yərdə pütkül ailisi üqün bir yillik ḳurbanlik ətküzidikən», degin, dedi. **7** Əgər u: — Obdan boptu, desə, ḳulung tinq-aman bolidu: — Lekin u aqqiḳlansa, uning manga yamanlik ḳilixni niyət ḳiloɣanliḳidin guman ḳilmioɣin. **8** Sən ḳulungoɣa iltipat kərsətkin; qünki sən əzüng bilən Pərwərdigarning aldida ḳulungni əḥdiləxtürgənsən. Lekin əgər məndə bir yamanlik bolsa sən əzüngla meni ɛltürgin; meni elip berip atangoɣa tapxuruxning nemə ḥajiti? — dedi. **9** Yonatan: — Undaḳ hiyal səndin neri bolsun! Əgər atamning sanga yamanlik ḳilidioɣan niyiti barliḳini bilip ḳalsam, sanga dəyttim əməsmu? — dedi. **10** Dawut Yonatanoɣa: — Əgər atang sanga ḳattiḳ gəp bilən jawab bərsə, kim manga həwər beridu? — dedi. **11** Yonatan Dawutḳa: — Kəlgin, dalaoɣa qiḳayli, dedi. Xuning bilən ikkisi dalaoɣa qiḳti. **12** Yonatan Dawutḳa mundaḳ dedi: — Israilning Hudasi Pərwərdigar manga [guwaḥḳi], mən ətə yaki əgünlükkə muxu waḳitta atamning niyitini bilip, sanga iltipatlik bolsa, mən adəm mangdurup sanga məlum ḳilmamdim? **13** Əgər atam sanga yamanlik ḳilmaḳqi bolsa, mən seni tinq-aman yoloɣa selix üqün sanga adəm əwətip həwər bərmisəm, Pərwərdigar manga sening bexingoɣa qüxkəndinmu artuḳ qüxürsun; əmdi Pərwərdigar atam bilən billə boloɣandək sening bilən billə bolsun. **14** Ḥayatla bolsam meni əlmisun dəp Pərwərdigarning meḥribanliḳini manga kərsətkəysən. **15** Mən əlüp kətkən təḳdirdimu, əydikilirimdin ḥəm ḥeq waḳit meḥribanliḳingni üzmigəysən; Pərwərdigar sən Dawutning ḥəmmə düxmənlirini yər yüzidin yoḳatḳandin keyinmu xundaḳ ḳiloɣaysən». **16** Xuning bilən Yonatan Dawutning jəməti bilən əhdə ḳilixip: — Pərwərdigar Dawutning düxmənliridin ḥesab alsun, dedi. **17** Andin Yonatan yənə əzining Dawutḳa boloɣan muḥəbbiti bilən uningoɣa ḳəsəm ḳildurdi; qünki u uni əz jenidək səyətti. **18** Yonatan Dawutḳa mundaḳ dedi: — Ətə yengi ay bolidu. Mana sening ornung box ḳalidu, kixilər sening yoḳluḳingoɣa dikḳət ḳilidu. **19** Üqinqi küni sən qüxüp aldinḳi ḳetim bu ixḳa yoluḳḳiningda əzüngni yoxuroɣan jayoɣa berip «Ezəl» degən taxning yenida turup turoɣin. **20** Nən taxning yenidiki bir jayoɣa huddi nixanni ḳaraliɣandək üq pay ya oḳi atay. **21** Andin oɣulamni mangdurup: — «Ya oḳlirini tepip kəlgin» — dəymən. Əgər mən oɣulamoɣa: — Ənə, oḳlar arḳa tərəptə turidu, ularni elip kəl, desəm, sən qiḳip yenimoɣa kəlgin; xundaḳ boloɣanda, Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, sən üqün tinq-amanlik bolidu, ḥeq ix bolmaydu. **22** Lekin oɣulamoɣa: — Ənə, oḳlar aldingda turidu, desəm, sən kətkin, qünki undaḳ bolsa, Pərwərdigar seni kətküzüwətkən bolidu. **23** Əmdiliktə mən bilən sən səzləxkən ix tooɣruluḳ, Pərwərdigar sən bilən mening otturimda guwaḥqidur. **24** Xuning bilən Dawut dalada mɛkünüwaldi. Yengi ay kəlgəndə, padixaḥ taam yegili dastihanda olturdi. **25** Padixaḥ bolsa burunḳidəkla əz ornida tamning yenidiki tərdə olturdi. Yonatan ornidin turdi, Abnər Saulning yenida olturdi. Lekin Dawutning orni box ḳaldi. **26** Əmma Saul u küni ḥeqnemə demidi. Qünki u: — Dawutḳa bir ix boldi, u napak bolup ḳaldi. U jəzmən napak bolup ḳaptu, dəp oylidi. **27** Lekin Dawutning orni yengi ayning ətisimu, yəni ayning ikkinqi künimu box idi. Saul ooɣli Yonatandin: — Nemixḳa Yəssəning ooɣli yaki tünügün yaki bügün tamaḳḳa kəlməydu, dəp soridi. **28** Yonatan Sauloɣa jawab berip: — Dawut Bəyt-Ləḥəmgə baroɣili məndin jiddiy ruhsət sorap: — **29** Mening beriximoɣa ruhsət ḳiloɣin, ailimizning xəḥərdə bir ḳurbanlik ixi boloɣaq akam mening beriximni eytiptu; əgər sening nəziringdə iltipat tapḳan bolsam ḳerindaxlirim bilən kərüxüp kelixkə ruhsət bərgin, dedi. Xunga u padixaḥning dastihinioɣa kəlmidi, dedi. **30** Saulning Yonatanoɣa ḳattiḳ oɣəzipi kelip: — I buzuḳ, kaj hotunning ooɣli, nemixḳa Yəssəning ooɣlini əzünggə tallap,

əzüngni xərməndə kilip wə anangni nomuska koyoɣiningni bilməmdimən? **31** Əgər Yəssəning ooɣli yər yüzidə tirik bolsila, sən ḥəm sening padixaḥlikiŋ mustəḥkəm bolmaydu. Xunga əmdi adəm əwətip uni mening keximoɣa elip kəlgin, qünki u əlümgə məḥkəmdur! — dedi. **32** Yonatan atisi Sauloɣa jawab berip: — U nemixka əlümgə məḥkum kilinixi kerək? U nemə kiptu? — dedi. **33** Andin Saul Yonatanoɣa sanjix üqün uningoɣa nəyzini atti; buning bilən Yonatan atisining Dawutni eltürməkqi boloɣanlikini enik bilip yətti. **34** Yonatan bolsa kattik aqqiklap dastihandin kopup kətti wə yengi ayning ikkinqi küni ḥeq taam yemidi. Qünki atisining Dawutni xundak ḥakarətlixi uningoɣa kattik azar boloɣanidi. **35** Ətisi Yonatan dalaoɣa qikip Dawut bilən kelixkən jayoɣa bardi. Uning bilən bir kiqik oɣulam billə bardi. **36** U oɣulamoɣa: — Sən yügür, mən atkan ya oklirini tepip kəlgin, dedi. Oɣulam yügürdi, u bir okni uning aldi təripigə atti. **37** Oɣulam Yonatan atkan ok qüxkən jayoɣa kəlgəndə Yonatan oɣulamni qakirip: — Ok sening aldi təripingdə turmamdu? — dedi. **38** Andin Yonatan oɣulamni yənə qakirip: — Bol, ittik bol, ḥayal bolmioɣin! — dedi. Yonatanning oɣulami ya okini yioɣip oɣojisioɣa elip kəldi. **39** Lekin oɣulamning boloɣan ixtin həwiri uk idi. Buni yaloɣuz Yonatan bilən Dawutla bilətti. **40** Andin Yonatan oɣulamioɣa yaraoɣlirini berip uningoɣa: — Ularni xəḥərgə elip kətkin, dedi. **41** Oɣulam kətkəndin keyin Dawut [taxning] jənub təripidin qikip yərgə yikilip üq ketim təzim kildi. Ular bir-birini səyüxti, bir-birigə esilixip yioɣlaxti, bolupmu Dawut kattik yioɣlidi. **42** Yonatan Dawutka: — Səpiring tinq-aman bolsun; qünki biz ikkimiz: — Pərwərdigar mening bilən sening otturungda wə mening nəslim bilən sening nəsling otturisida mənggügə guwaḥ bolsun, dəp Pərwərdigarning nami bilən kəsəm iqixkən, dedi. Dawut ornidin kopup mangdi, Yonatanmu xəḥərgə kirip kətti.

21 Dawut əmdi Nobka kelip Ahimələk kaḥinning kexioɣa bardi. Lekin Ahimələk Dawutni kərgəndə titrəp korkup uningoɣa: — Nemixka birimu sən bilən kəlməy yaloɣuz kəlding? — dedi. **2** Dawut Ahimələk kaḥinoɣa: — Padixaḥ manga məlum bir ixni buyrup: — Mən sanga buyruoɣan ix yaki sanga tapiloɣan yolyoruk tooɣrisidin ḥeqkim birnemə bilmisun, degənidi. Əz oɣulamlirimni bolsa məlum bir jayoɣa berixka bekitip koydum. **3** Əmdi kolungda nemə bar? Bəx nan, yaki nemə bolsa, xuni manga bərgin, dedi. **4** Kaḥin Dawutka jawab berip: — Kolumda adəttiki nan yok, pakət mukəddəs nan bar. Əgər oɣulamlar ayallaroɣa yekinlaxmioɣan bolsa yesə rawa bolidu, dedi. **5** Dawut kaḥinoɣa jawab berip: — Bərḥək, mən baxka wakitlarda qikkinimoɣa ohxax, ayallar bizdin yirak boloɣili üq kün boldi. Mən [ḥərkətim] qikkanda, gərqə adəttiki səpər bolsimu, oɣulamlarning kaqiliri pak bolidioɣan yərdə, bügün ular wə kaqiliri tehimu pak bolmamdu, dedi. **6** Xuning bilən kaḥin uningoɣa mukəddəs nandin bərdi, qünki bu yərdə «təkdim nan»din baxka ḥeqkandak nan yok idi. Bu nan Pərwərdigarning ḥuzurioɣa yengi issik nan koyuloɣan küni almaxturuloɣan nanlar idi **7** (lekin u küni Saulning hizmətkarliridin məlum birsi u yərdə Pərwərdigarning ḥuzurida kalduruloɣanidi. Uning ismi Doəg bolup Saulning padiqilirining qongi idi). **8** Dawut Ahimələkkə: — Kolungda nəyzə yaki kiliq yokmu? Padixaḥ tapxuroɣan ix jiddiy boloɣaq yaki kiliq yaki baxka yaraoɣlirimni elip kelalmidim, dedi. **9** Kaḥin: — Sən Elaḥ jiloɣisida eltürgən Filistiy Goliatning kiliqi bu yərdə bar, u əfodning kəynidə, bir parqə rəḥtkə oraklik ḥalda turidu. Halisang aloɣin, uningdin baxkisi yok, dedi. Dawut: — Bu təngdixi yok kiliqtur, xuni manga bərgin, dedi. **10** Dawut u küni kopup Sauldin kəqip Gatning padixaḥi Akixning kexioɣa bardi. **11** Lekin Akixning hizmətkarliri uningoɣa: — Bu zeminning padixaḥi Dawut əməsmu? Uning tooɣrisida kiz-ayallar bir-birigə: — Saul minglap əltürdi, Wə Dawut on minglap əltürdi, — dəp nahxa-oɣəzəl okuxup ussul oynioɣan əməsmu, dedi. **12** Dawut bu sözlərni kəngligə püküp Gatning padixaḥi Akixtin bək korkti. **13** Xuning üqün ularning kəz aldida əzining yürüx-turuxlirini əzgərtip, ularning kolida turoɣan wakitda əzini sarangdək kərsətti; u dərwazilarning ixiklirigə jijip, tükürükini sakilioɣa akturatti. **14** Akix hizmətkarlioɣa: — Mana bu adəmning saranglikini kərməmsilər? Uni nemixka mening aldimoɣa elip kəldinglar? **15** Məndə saranglar kəmqilmidi? Silər bu kixini aldimoɣa saranglik kiloɣili elip kəldinglarmu? Bu adəm mening əyümgə kirixi kerəkmu? — dedi.

22 Dawut u yərdin ketip Adullamdiki oɣaroɣa kaqti. Uning kerindaxliri bilən atisining pütkül jəməti buni anglap uning kexioɣa bardi. **2** Ezilgən, kərzdar boloɣan wə dərdmənlərning ḥəmmisi yioɣilip uning yenioɣa kəldi wə u ularning sərdari boldi. Uningoɣa koxuloɣan adəmlər bolsa tət yüzqə idi. **3** Dawut u yərdin qikip Moabdiki Mizpaḥka berip Moabning padixaḥidin: — Hudaning meni nemə kilidioɣinini bilgüqə, ata-anamning bu yərgə kelip aranglarda turuxioɣa yol koyoɣayla, dəp tələp kildi. **4** Dawut atisi wə anisini Moabning padixaḥining kexioɣa elip kəldi. Dawut koroɣanda turoɣan pütkül künlərdə ata-anisi uning bilən billə turdi. **5** Əmma Gad pəyoɣəmbər Dawutka: — Koroɣanda turmay, bu yərdin qikip, Yəḥuda zeminioɣa baroɣin, dedi. Xuning bilən Dawut u yərdin ayrilip, Ḥarət ormanlikioɣa bardi. **6** Saul Dawutning nədə turuwatkanlikidin həwər tapti. Saul bu wakitta Ramaḥdiki Gibeaḥda egiz bir jayda yuloɣun dərihining tüwidə olturatti. Uning kolida nəyzisi bar idi, barlik hizmətkarliri qərisidə turatti. **7** Saul qərisidə turoɣan hizmətkarlioɣa: — I Binyaminliklar, kulak selinglar! Yəssəning ooɣli ḥər biringlaroɣa etizlar bilən üzümzarlarni təksim kilip berəmdu? Ḥəmminglarni ming bexi wə yüz bexi kilamdu? **8** Silər ḥəmminglar manga kəst kildinglar, əz ooɣlumning Yəssəning ooɣli bilən əḥdə kilixkinini ḥeqkim manga ukturmidi. Ḥeq kaysinglar manga iq aoɣritmidinglar yaki əz ooɣlumning mening hizmətkarimni manga yoxurun ḥujum kilixka kutratkinidin manga həwər bərmidinglar, dedi. **9** Andin Saulning hizmətkarlirining iqigə kiriwaloɣan Doəg: — «Mən Yəssəning ooɣlining Nobka Ahitubning ooɣli Ahimələkning kexioɣa kəlginini kərdüm, **10** — Ahimələk uning üqün Pərwərdigardin yol soridi wə uningoɣa ozuk-tülük bilən Filistiy Goliatning kiliqini bərdi» — dedi. **11** Padixaḥ adəm əwətip Ahitubning ooɣli kaḥin Ahimələkni, xundakla uning atisining pütkül jəmətini, yəni Nobdiki kaḥinlarnimu qakirtip kəldi. Ularning ḥəmmisi padixaḥning kexioɣa kəldi. **12** Saul: — I Ahitubning ooɣli anglioɣin, dedi. U: — I oɣojam, mana mən, dedi. **13** Saul uningoɣa: — Nemixka silər, sən bilən Yəssəning ooɣli, manga kəst kilisilər? Sən uningoɣa nan wə kiliq berip, uning üqün Hudadin yol soridingoɣu? Mana əmdi u bügünkidək manga ḥujum kilmakqi bolup paylap yürməktə! — dedi. **14** Ahimələk padixaḥka jawab berip: — Silining barlik hizmətkarlirining arisida Dawutdək sadik kim bar? U padixaḥning küy'ooɣli, silining məḥpiy məslihətlirigə ixtirak kiloɣuqi wə ordiliri iqidə izzətlik əməsmidi? **15** Mən pakət uning üqün Hudadin yol soraxni bügünla baxlidimmu? [Asiylik] kilix məndin neri bolsun! Padixaḥ əz kulini wə atamning pütkül jəmətini əyibkə buyrumioɣayla, qünki kullirining bu ixtin kilqə həwiri yok, dedi. **16** Lekin padixaḥ: — I Ahimələk, sən əlisən, sən wə atangning pütkül jəməti qokum əlisilər, dedi. **17** Padixaḥ əz

qərisidiki qaparmənlirigə: — Mang, Pərwərdigarning kahinlirini
eltürünglar! Qünki ular ḥəm Dawutka ḥəmdəm boldi ḥəm
uning ḳaqkinini bilip turup manga həwər bərmidi, dedi.
Lekin padixahning ḳol astidikiliri Pərwərdigarning kahinlirini
eltürüxkə ḳol kətürgili unimidi. **18** Əmdi padixah Doəgkə:
— Sən berip kahinlarni eltürüwətkin, dedi. Edomluk Doəg
berip kahinlarni eltürdi; bu küni u kanaptin tokuloan əfod
kiygən səksən bəx adəmni eltürdi. **19** Andin u kahinlarning
xəhiri Nobda olturoquqilarni kirdi, yəni ər wə ayallar, balilar
wə bowaklar, kala, exək, ḳoylar — ḥəmmisini kiliqlidi. **20**
Əmma Ahitubning ooli Ahimələkning Abiyatar degən bir ooli
kutulup Dawutning ḳexioa ḳeqip kəldi. **21** Abiyatar Dawutka
Saul Pərwərdigarning kahinlirini eltürdi, dəp həwər bərdi.
22 Dawut Abiyataroa: — U küni Doəgning u yərdə ikənlikini
kərüp, uning jəzmən Sauloa həwər beridioinini bilgənidim.
Mən atangning pütkül jəmətining eltürülüxigə zamin boldum,
dedi. **23** Mən bilən billə turoin, ḥeq ḳorkmioin. Qünki mening
jenimni almakqi boloanlar sening jeningnimu ḥəm almakqi.
Mening ḳeximda bihətər turisən, dedi.

23 Birsi Dawutka həwər berip: — Mana Filistiylər Keilahoa
ḥujum kilip hamanlarni bulap-talimakta, dedi. **2** Dawut
Pərwərdigardin: — Mən berip bu Filistiylərgə zərbə berimənmu?
— dəp soridi. Pərwərdigar Dawutka: — Berip Filistiylərgə
zərbə berip Keilahni azad kiloin, dedi. **3** Lekin Dawutning
adəmliri uningoa: — Mana biz Yəhuda zeminida turupmu
ḳorkiwatkan yərdə, Keilahoa berip Filistiylərning ḳoxunlirioa
ḥujum kilsak ḳandak bolar? — dedi. **4** Xunga Dawut yənə bir
ḳetim Pərwərdigardin soriwidi, Pərwərdigar uningoa jawab
berip: — Sən ornungdin turup Keilahoa baroin; qünki Mən
Filistiylərni ḳolungoa tapxurimən, dedi. **5** Buning bilən Dawut
əz adəmliri bilən Keilahoa berip Filistiylər bilən sokuxup,
mallirini olja kilip, ularni ḳattik kirdi. Dawut xundak kilip
Keilahda turuwatkanlarni kutkuzdi. **6** Əmdi Ahimələkning ooli
Abiyatar Keilahoa ḳeqip kelip Dawutning ḳexioa kəlgəndə,
uning ḳolida əfod bar idi. **7** Birsi Sauloa, Dawut Keilahoa kəptu,
dəp həwər bərdi. Saul: — Əmdi Huda uni mening ḳolumoa
taxlap tapxurdi. Qünki u dərwaziliri wə takakliri bar xəhərgə
kirgəqkə solunup kaldi, dedi. **8** Əmdi Saul Dawut bilən adəmlirini
muḥasirigə elix üqün ḥəmmə həlkni Keilahoa berip jəng
kilixka qakirdi. **9** Dawut Saulning əzini kəstləydioanlikini bilip,
Abiyatar kahinoa: — Əfodni elip kəlgin, dedi. **10** Andin Dawut: —
I Israilning Hudasi Pərwərdigar, mənki Sening ḳulung Saulning
bu xəhərni mening səwəbimdin harab kilix üqün Keilahoa
kelixkə kəstləwatkanlikini enik anglidi. **11** Keilahdikilər meni
uning ḳolioa tutup berərmu? Saul əz bəndəng anglioandək
bu yərgə kelərmu? I Israilning Hudasi Pərwərdigar, Səndin
ətünimənki, əz bəndənggə bildürgəysən, dedi. Pərwərdigar: —
U bu yərgə kelidu, dedi. **12** Dawut yənə: — Keilahtikilər meni wə
adəmlirimni Saulning ḳolioa tutup berərmu, dedi. Pərwərdigar:
— Ular silərni tutup beridu, dedi. **13** Əmdi Dawut adəmliri bilən
(təhminən altə yüzqə) ornidin turup Keilahdin qikip, əzliri
baralaydioan tərəpkə ḳarap kətti. Sauloa, Dawut Keilahtin
ḳeqiptu dəp həwər berilgəndə u uni ḳooqlaxka qikmidi. **14**
Dawut bolsa qəldiki ḳoroan-kiyalarda ḥəmdə Zif qəlining
taoqlirida turdi. Saul uni ḥər küni izdəytti; lekin Huda uni uning
ḳolioa tapxurmidi. **15** Əmdi Dawut Saulning əzini eltürgili
qikidioanlikini bayḳap ḳaldi. Xu qaoqda u Zif qəlidiki bir
ormanlikta turatti. **16** Saulning ooli Yonatan bolsa ormanlikka
qikip Dawutning ḳexioa berip, uni Huda arkilik riobətləndürüp
uningoa: — **17** Ḳorkmioin; qünki atam Saulning ḳoli seni
tapalmaydu. Sən bəlki Israilning üstidə padixah bolisən, mən
bolsam sening wəziring bolimən, buni atam Saulmu bilidu,
dedi. **18** Andin ular ikkiylən Pərwərdigarning aldida əḥdə
kilixti; Dawut bolsa, ormanlikta turup ḳaldi, Yonatan əz
əyigə yenip kətti. **19** Xuningdin keyin Ziftikilər Gibeahta
turuwatkan Saulning ḳexioa kelip: — Mana, Dawut Hakilahning
egizlikidiki Yəximonning jənubi təripigə jaylaxkan ormanlikтiki
ḳoroanlarda yoxuruniwaldi, bilmədila? **20** Xunga, i padixah,
ḳaqan kəngülliri tartsa xu qaoqda kəlsilə; bizning burqimiz uni
padixahning ḳolioa tutup berixtur, dedi. **21** Saul: Manga iq
aoritkininglar üqün Pərwərdigar silərgə bəht ata kiloay. **22**
Əmdi silərdin ətünimənki, berip zadi ḳaysi yərdə turidioinini
jəzmləxtürünglar, uning iz-derikini enikap, wə kimning uni
kərgənlikini bilip kelinglar; qünki kixilər eytixiqə u intayin
ḥiyligər ikən, dedi. **23** Xunga berip, uning yoxurunoan barlik
məhpiy jaylirini enik kərüp kelinglar, yenimoa yenip kelip
manga əynini eytinglar. Andin mən silər bilən billə barimən; wə
xundak boliduki, əgər u zeminda bolsila, mən Yəhudiylarning
mingliolanlarning arisidin uni izdəp tapimən, dedi. **24** Ular
ḳopup Sauldin ilgiri Zifka bardi; lekin Dawut əz adəmliri
bilən Maon qəllükidiki Yəximonning jənub təripidiki Arabah
tüzlənglikidə turuwatatti. **25** Saul adəmliri bilən Dawutni izdəp
bardi. Kixilər bu həwərni Dawutka eytti; xuning bilən u qüxüp,
ḳiyaoa berip Maon qəlidə turdi. Saul buni anglap Dawutning
kəynidin ḳooqlap Maonning qəligə qikti. **26** Saul taoqning bu
təripidə mangdi, əmma Dawut adəmliri bilən taoqning u təripidə
mangdi. Dawut Sauldin ḳeqix üqün aldiriwatkanidi; lekin Saul
adəmliri bilən Dawut wə uning adəmlirini tutimiz dəp ularni
ḳorxioili turdi. **27** Əmma bir həwərqi Saulning ḳexioa kelip
uningoa: — Filistiylər zeminimizning jənub təripigə kirip
bulang-talang kiliwatidu, tezdin ḳaytsila, dedi. **28** Xuning bilən
Saul yenip Dawutni ḳooqlaxtin tohtap Filistiylər bilən sokuxkili
qikti. Xunga u yər Sela-Ḥammahlekot dəp ataldi. **29** Dawut
bolsa u yərdin qikip ən-Gədining taoq-ḳoroanlikida turdi.

24 Saul Filistiylərni ḳooqlap qikirip yanoanda uningoa:
— Mana, Dawut ən-Gədidiki qəldə turuwetiptu, degən
həwər berildi. **2** Saul əmdi pütkül Israildin hillanoan üq ming
adəmni elip Dawut bilən adəmlirini izdigili «Yawa tekilər»
ḳoram taxlikioa qikti. **3** U yolning yenidiki ḳoy ḳotanlirioa
kəlgəndə, xu yərdə bir oar bar idi. U tərət kilix üqün oaroa
kirdi; Dawut bilən adəmliri oarning iqkirisidə olturatti. **4**
Dawutning adəmliri uningoa: — Mana Pərwərdigarning sanga:
— Əz düxminingni sening ḳolungoa berimən, nemə sanga
layik kərünsə xuni kiloin, degən küni dəl muxu kün ikən, dedi.
Dawut ḳopup Saulning tonining pexini tuydurmay kesiwaldi. **5**
Lekin Saulning tonining pexini kəskini üqün Dawut kənglidə
ḳattik əpsuslandi. **6** U əz adəmlirigə: — Pərwərdigar meni
Pərwərdigar Əzi məsiḥ kiloan oojamoa bundak ḳolumni
uzartixtin sakisun, qünki u Pərwərdigarning məsiḥliginidur,
dedi. **7** Xu səz bilən Dawut əz adəmlirini tosup Sauloa qekiloili
ḳoymidi. Saul bolsa ḳopup oardin qikip əz yolioa kətti. **8** Andin
Dawutmu turup oardin qikip Saulning kəynidin: — I oojam
padixah! — dəp qakirdi. Saul kəynigə ḳarawidi, Dawut egilip
yüzini yərgə yakkan ḥalda təzim kildi. **9** Dawut Sauloa mundak
dedi: — «Mana, Dawut seni kəstləxkə pursət izdəwatidu,
dəydioan kixilərning səzigə nemixka ḳulak salila? **10** Mana
bügün əz kəzliri bilən kərdiliki, Pərwərdigar bügün oarda silini
əz ḳolumoa bərgənidi. Bəzilər manga uni eltürüwətkin, dedi;
lekin mən silini ayap: — Ojojamoa ḳolumni uzartmaymən,
qünki u Pərwərdigarning məsiḥliginidur, dedim. **11** Ḳarisila, i
ata, ḳolumdiki tonlirining pexigə. Silini eltürməy tonlirining
pexini kəskənlikimdin xuni bilsiləki, kənglümdə siligə ya

yamanlıq ya asiylıq yoḳ, siligə gunaḥ ḳiloɳinim yoḳ, lekin sili jenimni aloɳili paylimaḳtila. **12** Pərwərdigar mən bilən silining otturimizda ḥeküm ḳilsun, mening ḥesabimni silidin Pərwərdigar alsun; lekin mening ḳolum siligə kətürülməydu. **13** Konilar: — «Rəzillik rəzillərdin qiḳidu» dəp eytḳanikən, lekin əz ḳolum siligə kətürülməydu. **14** Israilning padixaḥi kimni tutḳili qiḳti? Kimni ḳooɳlap yüridu? Bir əlük itni, halas! Yaloɳuz bir bürgini, halas! **15** Pərwərdigar sorakqi bolup mən bilən silining otturimizda ḥeküm qiḳarsun! U ḥaḳ-naḥaḳni ayrip, dəwayimni sorap meni silining ḳolliridin halas ḳilip, adalət yürgürgəy!» — dedi. **16** Dawut Sauloɳa bu səzlərni eytḳanda Saul: — Bu sening awazingmu, i ooɳlum Dawut? — dedi. Andin Saul yuḳiri awaz bilən yioɳlap kətti. **17** U Dawutḳa: — «Sən məndin adilsən, qünki sən manga yahxiliḳ ḳayturdung, lekin mən sanga yamanliḳ ḳayturdum. **18** Sən bügün manga yahxiliḳ ḳiloɳanliḳingni obdan kərsitip bərding; Pərwərdigar meni ḳolungoɳa tapxuroɳan bolsimu, sən meni eltürmiding. **19** Birsi əz düxminini tapsa, uni aman-esən kətkili ḳoyamdu? Pərwərdigar sening manga bügün ḳiloɳan yahxiliḳing üqün sanga yahxiliḳ yanduroɳay. **20** Əmdi mana, xuni bildimki, sən jəzmən padixaḥ bolisən, Israilning padixaḥliḳi sening ḳolungda tiklinidu. **21** Lekin ḥazir Pərwərdigar bilən manga ḳəsəm ḳiloɳinki, məndin keyin mening nəslimni yoḳatmay, namimni atamning jəmətidin əqürmigəysən», dedi. **22** Xuning bilən Dawut Sauloɳa ḳəsəm ḳildi. Saul əz əyigə yenip kətti; Dawut adəmliri bilən koroɳan-ḳiyaoɳa qiḳip xu yərdə turdi.

25 Samuil əldi. Pütkül Israil yioɳilip uning üqün matəm tutti; ular uni uning Ramaḥdiki əyidə dəpnə ḳildi. Dawut bolsa ḳopup Paran qəligə bardi. **2** Əmdi tirikqiliki Karməldə boloɳan, Maonda olturuḳluḳ bir adəm bar idi. Bu kixi bək bay bolup üq ming ḳoy, bir ming əqkisi bar idi. U əz ḳoylirini Karməldə ḳirḳiwatatti. **3** U adəmning ismi Nabal bolup, ayalining ismi Abigail idi; ayali ḥəm pəm-parasətlik ḥəm əpt-turḳi qiraylik, lekin eri ḳattik ḳol wə rəzil idi; u Kaləbning əwladidin idi. **4** Dawut qəldə turup Nabalning əz ḳoylirini ḳirḳiydioɳanliḳini anglap **5** On yax yigitni u yərgə mangdurup uloroɳa: — Silər Karməlgə qiḳip Nabalning ḳexioɳa berip, məndin uningoɳa salam eytinglar. **6** Uningoɳa: — «Yaxioɳaysən; sizgə tinq-amanliḳ boloɳay, eyingizgə tinq-amanliḳ boloɳay, ḥəmmə barliḳingizoɳa tinq-amanliḳ boloɳay! **7** Mən ḳirḳioɳuqilarning sizdə ix baxlioɳanliḳini anglidim. Sizning padiqiliringiz biz tərəplərdə turoɳanda uloroɳa ḥeq zəhmə yətküzmiduḳ; biz Karməldə turoɳan waḳitta ularning ḥeq tərsisi yitip kətmidi. **8** Əz yigitliringizdin sorisingiz ular sizgə dəp beridu. Xunga biz ḳutluḳ bir künidə kəlduḳ, xunga yigitlirimiz nəziringizdə iltipat tapsun; əz ḳolingizoɳa nemə qiḳsa xuni kəminiliringizgə wə ooɳlingiz Dawutḳa nemə qiḳsa xuni bərgəysiz», dənglar, — dedi. **9** Dawutning yigitliri u yərgə berip bu gəplərning ḥəmmisini Dawutning namida uningoɳa eytip andin jim turup saḳlidi. **10** Nabal Dawutning hizmətkarlirioɳa jawab berip: — Dawut degən kim? Yəssəning ooɳli degən kim? Bu künlərdə əz oɳojilirini taxlap ketiwatḳan hizmətkarlar tola. **11** Mən əzümning yemək-iqməklirimni wə yung ḳirḳuoɳuqilirimoɳa soyoɳan gəxni kəlgən jayi nəməlum boloɳan kixilərgə berəmdim? — dedi. **12** Dawutning yigitliri kəlgən yolioɳa yenip kətti. Yenip kelip ular Dawutḳa ḥəmmə gəpni dəp bərdi. **13** Dawut əz adəmlirigə: — Ḥər biringlar əz ḳiliqinglarni esinglar, dedi. Xuning bilən ḥərbiri əz ḳiliqini [tasmisioɳa] asti, Dawutmu əz ḳiliqini asti. Andin tət yüzqə adəm Dawut bilən qiḳti, wə ikki yüz kixi jabduḳlar bilən ḳaldi. **14** Əmma Nabalning hizmətkarliridin biri uning ayali Abigailoɳa: — Dawut əlqilərni qəldin oɳojimizoɳa salam berixkə əwətkənikən; lekin u ularni tillap kayip kətti. **15** Bu adəmlər bolsa, bizgə kəp yahxiliḳ ḳiloɳan. Biz dalada ularning yenida yürgən waḳitlirimizda bizgə ḥeq yamanliḳ kəlmidi, bizning ḥeq nərsimizmu yitip kətmigənidi. **16** Biz uloroɳa yeḳin jayda ḳoy baḳḳan waḳitta ular keqə-kündüz bizgə sepildək boloɳanidi. **17** Əmdi bu ixtin həwərdar boldila, ḳandaḳ ḳilix kerəklikini oylixip baḳḳayla. Bolmisa, oɳojimizoɳa wə pütkül əydikilirigə bir bala-ḳaza kəlməy ḳalmaydu. U xunqə kaj bir adəmki, ḥeqkim uningoɳa səz ḳilixḳa petinalmaydu, dedi. **18** Abigail dərḥal ikki yüz nan, ikki tulum xarab, bəx pixuruloɳan ḳoy, bəx seaḥ ḳomaq, bir yüz kixmix poxkili, ikki yüz ənjür poxkili elip exəklərgə artip **19** əz yigitlirigə: — Mening aldimda beringlar; mana, mən kəyninglardin baray, dedi. Lekin u əz eri Nabaloɳa bu ixni demidi. **20** U əz exikigə minip taoɳning etikidin qüxkəndə, mana Dawut adəmliri bilən uning udulioɳa qüxüp uning bilən uqraxti. **21** Dawut əslidə: — Mən bu kixining melini qəldə bikardin bikar ḳooɳdap, uning barliḳidin ḥeqnemini yittürgüzmigənidim; lekin u yahxiliḳning ornida manga yamanliḳ ḳildi. **22** Uning adəmliridin ətigiqə birər ərkəkni ḳaldurup ḳoysam, Huda mən Dawutni uningdinmu artuḳ jazalioɳay, degənidi. **23** Abigail Dawutni kərüp, aldirap exəktin qüxüp, Dawutning aldida yiḳilip yüzini yərgə yeḳip təzim ḳildi; **24** uning putlirioɳa esilip mundaḳ dedi: — «I oɳojam, bu ḳəbiḥlik manga ḥesablansun; əmdi xuni ətünimənki, dedəklirining siligə səz ḳilixioɳa ijazət ḳilip, dediklirining səzigə ḳulaḳ saloɳayla: — **25** ətünimənki, oɳojam bu rəzil adəm Nabaloɳa pisənt ḳilmioɳayla; qünki uning mijəzi huddi ismioɳa ohxaxtur; uning ismi «kaj», dərwəḳə uningda kajliḳ tolimu eoɳirdur. Lekin mən dedəkliri bolsa oɳojam əwətkən yigitlərni kərmidim. **26** Əmdi i oɳojam, Pərwərdigarning ḥayati bilən wə sening jening bilən ḳəsəm iqimənki, Pərwərdigar silini əz ḳolliri bilən ḳan təküp intiḳam elixtin saḳlidi. Əmdi düxmənlirimu, sili oɳojamoɳa yamanliḳ ḳilmaḳqi boloɳanlarmu Nabaloɳa ohxax bolsun. **27** Əmdi dedəkliri oɳojamoɳa elip kəlgən bu sowoɳat bolsa oɳojamoɳa əgəxkən yigitlərgə təḳsim ḳilinsun. **28** Silidin ətünimənki, dedəklirining səwənlikini kəqürgəyla; qünki sili, i oɳojam Pərwərdigarning jənglirini ḳilip kəlgənliri üqün, barliḳ künliridə silidə yamanliḳ tepilmioɳini üqün Pərwərdigar jəzmən jəmətlirini məzmut ḳilidu. **29** Birsi ḳopup silini ḳooɳlap janlirini izdisə, sili oɳojamning jeni Pərwərdigar Hudalirining ḳexidiki tiriklər haltisi iqidə orilip saḳlinidu, lekin düxmənlirining janlirini bolsa, u saloɳuoɳa selip qərüp taxlaydu. **30** Əmdi Pərwərdigar sili oɳojam tooɳrisida eytḳan barliḳ yahxi wədilirigə əməl ḳilip, silini Israiloɳa bax ḳiloɳanda xundaḳ boliduki, **31** sili oɳojamning naḥəḳ ḳan təkmigənlikliri yaki əz intiḳamlirini almioɳanliḳliri üqün kəngüllirigə putlikaxang yaki dərd bolmaydu. Wə Pərwərdigar oɳojamoɳa nusrət bərginidə sili əz dedəklirini yad ḳiloɳayla». **32** Dawut Abigailoɳa: — Seni bügün mening bilən uqrixixḳa əwətkən Israilning Hudasi Pərwərdigaroɳa təxəkkür-mədḥiyə ḳayturuloɳay! **33** Əmdi əḳil-parasitinggə barikalla, sangimu barikalla! Qünki sən bügün meni əz ḳolum bilən ḳan təküp intiḳam elixtin tostung. **34** Lekin meni sanga ziyan-zəhmət yətküzüxtin saḳlioɳan Israilning Hudasi Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, sən mening aldimoɳa tezlinip kəlmigən bolsang, Nabalning adəmliridin ḥeq ərkək ətigiqə tirik ḳalmas idi, dedi. **35** Andin Dawut uning əzigə kəltürgən nərsilirini ḳolidin tapxurup elip uningoɳa: — Tinq-aman əyünggə baroɳin, mana səzliringgə ḳulaḳ selip, ḳənglüngni ḳobul ḳildim, dedi. **36** Abigail Nabalning ḳexioɳa kəldi; mana, u əyidə xaḥanə ziyapəttək bir ziyapət ətküzüwatatti. Nabal kənglidə ḥuxal

idi wə intayin məst bolup kətkənidi. Xunga Abigail ətisi tang atkuqə uningoŋa ḥeq nemə demidi. **37** Lekin ətisi Nabal məstliktin yexilgəndə ayali uningoŋa boloŋan wəkələrni dəp beriwidi, uning yüriki əlgəndək bolup, əzi taxtək bolup kaldi. **38** Wə xundak boldiki, təhminən on kündin keyin Nabalni Pərwərdigar urdi wə u eldi. **39** Dawut Nabalning əlginini anglap: — Pərwərdigar mubarəktur. Qünki U mən Nabaldin tartkan ḥakarət üqün dəwayimni sorap Əz kulini yamanliktin saklidi; əksiqə Pərwərdigar Nabalning yamanlikini əz bexioŋa yandurdi, dedi. Andin Abigailni əz əmrimgə alay dəp, uningoŋa səz kiloŋili əlqi mangdurdi. **40** Dawutning hizmətkarliri Karməlgə Abigailning kəxioŋa kelip uningoŋa: — Seni əmrimgə alay dəp Dawut sanga səz kiloŋili bizni əwətti, dedi. **41** Abigail bolsa kopup yüzini yərgə təgküdək təzim kilip: — Mana, dediking oŋojamning hizmətkarlirining putlirini yuyuxka kul bolsun, dedi. **42** Andin Abigail xu ḥaman əzigə ḥəmrah boloŋan bəx qərisi bilən exəkkə minip Dawutning əlqilirining kəynidin berip, uning ayali boldi. **43** Dawut Yizrəəllik Aḥinoamni ḥəm hotunlukka aloŋanidi. Xuning bilən bu ikkisi uningoŋa hotun boldi. **44** Lekin Saul Dawutka hotun kilip bərgən kizi Mikalni Gallimdiki Laixning ooŋli Faltioŋa hotunlukka bərgənidi.

26 Əmdi Zifliklar Gibeaḥoŋa Saulning kəxioŋa kelip: — Dawut Yəximonoŋa yekin Ḥakilaḥ egizlikigə yoxurunuwaptu əməsmu? — dedi. **2** Saul kopup Israildin hillanoŋan üq ming adəmni elip, Zif qəlidə Dawutni izdigili u yərgə bardi. **3** Saul bolsa yol boyida, Yəximonoŋa yekin Ḥakilaḥ egizlikidə qedir tikti. Dawut qəldə turuwatatti; u Saulning qəlgə əz kəynidin qikkinidin həwər tapkanda **4** Dawut paylakqilarni mangdurup Saulning rastla kəlgənlikini bildi. **5** Dawut kopup Saul qedir tikkən jayoŋa bardi; u Saul bilən koxun sərdari, Nərning ooŋli Abnər yatkan yərni kərdi. Saul bolsa koxun istiḥkami iqidə uhlap yatkanidi, adəmliri qedirlirini uning ətrapioŋa tikkənidi. **6** Dawut əmdi Ḥittiylardin boloŋan Ahimələk wə Yoabning inisi Zəruiyaning ooŋli Abixayoŋa: — Kim mən bilən ləxkərgaḥoŋa qüxüp, Saulning yenioŋa baridu? — dəp soridi. Abixay: — Mən sening bilən baray, dedi. **7** Xuning bilən Dawut wə Abixay keqidə koxun bar yərgə beriwidi, mana Saul koxun istiḥkami iqidə uhlap yatkanidi; uning nəyzisi təkiyisining yenida yərgə kadaklik turatti; Abnər bilən adəmliri uning ətrapida yatatti. **8** Abixay Dawutka: — Huda bügün düxminingni kolungoŋa tapxurdi. Səndin ətünimənki, manga nəyzə bilən birla sanjip uni yərgə kadap koyuxka ijazət bərgəysən! Ikki ketim sanjiximning lazimi yoktur, dedi. **9** Dawut Abixayoŋa: — Uni yokatmioŋin. Kim Pərwərdigarning məsiḥ kiloŋinioŋa kol uzitip gunaḥoŋa tartilmioŋan? — dedi. **10** Dawut yənə: — Pərwərdigarning ḥayati bilən [kəsəm kilimənki], Pərwərdigar jəzmən uni uridu; ya uning əlidioŋan küni kelidu ya u jənggə qüxüp ḥalak bolidu. **11** Pərwərdigar meni Pərwərdigarning məsiḥliginigə kol uzitixidin saklioŋay! Əmma uning bexidiki nəyzə bilən su idixini aloŋin, andin ketəyli, dedi. **12** Xuning bilən Dawut nəyzə bilən idixni Saulning bexining yenidin elip, ikkisi qikip kətti. Əmma ḥeqkim kərmidi, tuyupmu kalmidi ḥəm oyoŋinip kətmidi, bəlki ḥəmmisi uhlawərdi; qünki Pərwərdigar bir kattik uykuni ularning üstigə qüxürgənidi. **13** Dawut uduldiki tərəpkə ətüp yirakrak bir dəngning təpisidə turdi; ularning ariliki yirak idi. **14** Dawut koxun bilən nərning ooŋli Abnərgə towlap: — Jawab bərməmsən, i Abnər! — dedi. Abnər: — Padixaḥka towlioŋuqi kim sən? — dedi. **15** Dawut Abnərgə: — Sən batur əməsmu? Israilda sanga kim təng kelələydu? Nemixka oŋojang padixaḥni kooŋdimiding? Qünki həlktin bir kixi oŋojang padixaḥni ḥalak kiloŋili kiriptu. **16** Sening bundak kiloŋining yahxi əməs! Pərwərdigarning ḥayati bilən [kəsəm kilimənki], Pərwərdigar məsiḥ kiloŋan oŋojanglarni kooŋdimioŋanlikinglar üqün ölümgə layik boldunglar. Əmdi padixaḥning nəyzisi wə bexining yenidiki su idixining kəyərdilikigə karap bekinglar, dedi. **17** Saul Dawutning awazini tonup: — Bu sening awazingmu, i ooŋlum Dawut! — dedi. Dawut: — I oŋojam padixaḥ, bu mening awazimdur, dedi. **18** U yənə: — Nemixka oŋojam əz kulini mundak kooŋlaydu? Mən nemə kiliptimən? Kolumda nemə yamanlik bar? **19** Əmdi oŋojam padixaḥ əz kulining səzigə kulak saloŋay. Pərwərdigar silini manga karxi kozoŋatkan bolsa bir ḥədiyə-kurbanlik uning kənglini razi kiloŋay; lekin insan baliliri bolsa, ular Pərwərdigarning aldida lənətkə kalsun, qünki ularning əmdi meni Pərwərdigarning mirasidin bəḥrimən boluxtin məḥrum kilip, meni baxka ilaḥlaroŋa ibadət kil, degini bolidu. **20** Əmdi mening kenim Pərwərdigarning ḥuzuridin yirak yərgə təkülmisun; qünki taoŋlarda bir kəklikni owlioŋandək Israilning padixaḥi bir yaloŋuz bürgini izdigili qikiptu, dedi. **21** Saul: — Mən gunaḥ kildim; yenip kəlgin i ooŋlum Dawut; mening jenim bügün kəzliringdə əziz sanaloŋini üqün mən sanga bundin keyin ḥeq ziyan-zəḥmət yətküzməymən; mana, əḥməqlik kildim, bək eziptimən, dedi. **22** Dawut jawab berip: — Mana padixaḥning nəyzisi, oŋulamlardin biri kelip uni yandurup alsun. **23** Pərwərdigar ḥər adəmning ḥəkkaniyiki bilən sadiklikioŋa karap yanduroŋay. Qünki bügün Pərwərdigar silini mening koluməŋa tapxurdi, lekin mən Pərwərdigarning məsiḥliginigə kol uzitixni halimidim. **24** Mana, bügün silining janliri mening kəzlirimdə əziz boloŋandək mening jenim Pərwərdigarning kəzidə əziz boloŋay, u meni ḥəmmə awariqiliktin kutkuzoŋay, dedi. **25** Saul Dawutka: — Əy ooŋlum Dawut, bərikətlənggaysən. Sən jəzmən uluŋ ixlarni kilisən, ixliring jəzmən rawajlik bolidu, dedi. Andin Dawut əz yolioŋa kətti, Saulmu əz jayioŋa yenip bardi.

27 Dawut kənglidə: — Ḥaman bir küni Saulning kolida ḥalak bolidioŋan ohxaymən. Xunga Filistiylərning zeminioŋa tezdin kəqip ketiximdin baxka amal yok. Xundak kilsam Saul Israil zemini iqidə meni tepixtin ümidsizlinip, izdəxtin kol üzidu, wə mən uning kolidin kutulimən, dəp oylidi. **2** Xuning bilən Dawut kopup uningoŋa əgəxkən altə yüz adəmni elip Gatning padixaḥi Maokning ooŋli Akixning kəxioŋa bardi. **3** Əmdi Dawut wə adəmliri, yəni ḥərbiri əz ailisidikilər bilən billə Gatta Akix bilən turdi. Dawut ikki ayali, yəni Yizrəəllik Aḥinoam wə Nabalning tul hotuni Karməllik Abigail bilən billə xu yərdə turdi. **4** Saul: — Dawut Gatka kəqiptu, degən həwərni angliŋanda, uni yənə izdəp yürmidi. **5** Dawut Akixka: — Əgər kəzlirining aldida iltipat tapkan bolsam, olturuxum üqün səḥradiki bir xəḥərdin bizgə bir jay bərgəyla; kulung kandakmu xaḥanə xəḥərdə silining kaxlirida tursun, dedi. **6** U küni Akix uningoŋa Ziklag xəḥirini bərdi. Xuning üqün Ziklag bügünki küngiqə Yəḥuda padixaḥlirioŋa təwə bolup kəlməktə. **7** Dawut Filistiylərning zeminida turoŋan wakit bir yil tət ay boldi. **8** Dawut bolsa əz adəmliri bilən qikip Gəxuriylaroŋa, Gəzriylərgə wə Amaləklərgə ḥujum kilip, ularni bulang-talang kilip turatti (qünki ular kədimdin tartip Xurioŋa kirix yolidin tartip Misir zemioŋiqə boloŋan xu yurtta turatti). **9** Dawut [ḥərkətim] zemindikilərni kirip ər yaki ayal bolsun, birnimu tirik kaldurmaytti wə koy, kala, exək, təgə wə kiyim-keqəklərni elip Akixning yenioŋa yenip kelətti. **10** Akix: — Bügün kaysi jaylarni bulang-talang kildinglar, dəp soraytti; Dawut: — Yəḥuda zeminining jənub təripini, Yəraḥməəlliklərning jənub təripini wə Keniylərning jənub təripini bulang-talang kilduk, dəytti. **11** Dawut ər yaki ayallarning birinimu Gatka tirik

elip kəlməytti; qünki u: — Ular bizning tooƣrimizdin, «Dawut undaķ-mundaķ ķildi» dəp gəp ķilixi mumkin, dəytti. Dawut Filistiylərning zeminida turoƣan waķtida u daim xundaķ ķilatti. **12** Xunga Aķix Dawutķa ixəndi: — «əmdi u həlķi Israilni əzidin səskəndürüwətti; mening hizmitimdə mənggü ķul bolidu», dəp oylidi.

28 U künlərdə Filistiylər Israiloƣa ķarxi jəng ķilix üqün əz ķoxunlirini yioƣdi. Aķix Dawutķa: — Bilixing kerəkki, adəmliringni elip mening bilən jəzmən jənggə qiķixing lazim, dedi. **2** Dawut Aķixķa: — Undaķta sili ķullirining nemə ķilalaydioƣanliķini bilip ķalila — dedi. Aķix Dawutķa: — Mana, seni əzümgə mənggülük pasiban ķilay, dedi. **3** (Samuil elgənidi wə pütkül Israil uning üqün matəm tutup uni əz xəħiri boloƣan Ramaħda dəpnə ķiloƣanidi. Saul bolsa jinkəxlər bilən palqilarni zemindin ķooƣlap qiķardi). **4** Filistiylər toplixip qiķip Xunəmdə qedir tikti. Saulmu ħəm pütkül Israilni yioƣip, Gilboaħda qedir tikti. **5** Saul əmdi Filistiylərning ķoxun bargaħini kərgəndə ķorķup, yüriki su bolup kətti. **6** Saul Pərwərdigardin yol soridi; lekin Pərwərdigar ya qüx bilən ya «urim» bilən ya pəyoƣəmbərlər arķilik uningoƣa jawab bərmidi. **7** Xuning bilən Saul hizmətkarlirioƣa: — Manga palqi jinkəx bir hotunni tepip beringlar, mən berip uningdin yol soray, dedi. Hizmətkarliri uningoƣa: — Ən-Dorda jinkəx bir hotun bar ikən, dedi. **8** Saul niķablinip, baxķa kiyimlərni kiyip ikki adəmni ħəmraħ ķilip bardi. Ular keqisi berip hotunning ķexioƣa kəldi. U hotunoƣa: — Manga jin qaķirip pal eqip, mən degən birsini ķeximoƣa kəltürgin, dedi. **9** Hotun uningoƣa: — Mana, Saulning ķiloƣanlirini, yəni zemindin jinkəxlərni wə palqilarni yoķatķanliķini əzüng bilisən; nemixķa meni əltürüxkə jenimoƣa tuzaķ ķoyisən, dedi. **10** Saul uningoƣa Pərwərdigar bilən ķəsəm ķilip: — Pərwərdigarning ħayati bilən ķəsəm ķilimənki, bu ix üqün sanga jaza bolmaydu, dedi. **11** Hotun: — Sanga kimni qiķirimən? — dəp soridi. U: — Manga Samuilni qiķaroƣin, dedi. **12** Hotun Samuilni kərgəndə ķattiķ awaz bilən qirķiridi, andin Sauloƣa: — Nemixķa meni gollaysən? Sən əzüng Sauloƣu! — dedi. **13** Padixaħ uningoƣa: — Ķorķmioƣin! Nemini kərdüng? — dedi. U Sauloƣa: — Mən bir ilaħning yərdin qiķkinini kərdüm, dedi. **14** U: — Uning ķiyapiti ķandaķ ikən? dedi. Hotun: — Ķeri bir boway qiķiwatidu; u yepinqa kiygənikən, dedi. Saul: — U Samuil ikən, dəp bilip, yüzini yərgə yeķip təzim ķildi. **15** Samuil Sauloƣa: — Nemixķa meni awarə ķilip qiķarding? — dedi. Saul: — Mən tolimu pərixan boldum; qünki Filistiylər manga ķarxi jəng ķiliwatidu, wə Huda məndin yiraķlap, manga yaki pəyoƣəmbərlər arķilik yaki qüxlər arķilik ħeq jawab bərməywatidu. Xunga mening nemə ķilixim kerəklikini manga bildürgəysən dəp, seni qaķirdim, dedi. **16** Samuil: — Pərwərdigar səndin yiraķlap, düxmining boloƣandin keyin nemixķa məndin məslihət soraysən? — dedi. **17** —Pərwərdigar Əzi üqün mən arķilik eytķinini ķildi; Pərwərdigar padixaħliķni ķolungdin yirtip elip, ķoxnangoƣa, yəni Dawutķa bərdi. **18** Sən Pərwərdigarning səzigə ķulaķ salmay, uning Amaləklərgə ķaratķan ķattiķ oƣazipini yürgüzmigining üqün Pərwərdigar bügün sanga xu ixni ķildi. **19** Pərwərdigar əzüng bilən Israilnimu Filistiylərning ķoliƣa tapxuridu; ətə sən wə ooƣulliring mening bilən billə bolisilər; wə Pərwərdigar Israilning ķoxuninimu Filistiylərning ķoliƣa tapxuridu, dedi. **20** Saul xuan yərgə düm yiķildi, Samuilning səzliridin ķattiķ ķorķup kətti; bir keqə-kündüz tamaķmu yemigəqkə, maoƣdurimu ķalmidi. **21** Ayal əmdi Saulning ķexioƣa berip uning tolimu pərixan boloƣinini kərüp, uningoƣa: — Mana, dedəkliri jenini alķinioƣa elip ķoyup tapilioƣanlirioƣa binaən ķildim. **22** Əmdi silidin ətünimən, dediklirining səzigə kirgəyla; meni silining aldilirioƣa bir qixləm nan kəltürüxkə unioƣayla; xuning bilən sili yəp ķuwwət tepip andin əz yollirioƣa ketələyla, dedi. **23** Lekin u rət ķilip: — Yeməymən, dəp unimidi. Uning hizmətkarliri ħəm ayalmu yeyixni uningoƣa dəwət ķilixti; u yərdin ķopup kariwatta olturdi. **24** Ayalning əyidə bir bordaķ mozay bar idi. U dərħal uni soydi; ħəm hemir yuoƣurup petir nan pixürüp bərdi. **25** U uni Saul bilən hizmətkarlirining aldioƣa ķoydi. Ular yəp bolup, xu keqisi kətti.

29 Filistiylər ħəmmə ķoxunlirini yioƣip Afəktə jəm ķildi; Israillar Yizrəəldiki bulaķning yenida qedir tikti. **2** Filistiylərning sərdarliri yüz yaki mingdin əskərni baxlap, səp tizip kəldi; ularning kəynidin Dawut əz adəmlirini baxlap Aķix bilən qiķip səp tüzdi. **3** Filistiylərning əmirliri: — Bu Ibraniylar bu yərdə nemə ix ķilidu? — dedi. Aķix Filistiylərning əmirlirigə: — Bu Israilning padixaħi Saulning hizmətkari Dawut əməsmu? U bu yərdə birnəqqə kün, birnəqqə yillardin beri mən bilən turoƣan əməsmu? U manga kəlgən kündin tartip bu küngiqə uningdin ħeq əyib bayķimidim, dedi. **4** Əmma Filistiylərning əmirliri uningoƣa aqqiķlandi. Filistiylərning əmirliri uningoƣa: — Uni ķayturuwət! Bu kixi sən əzüng uningoƣa orunlaxturoƣan jayoƣa kətsun; biz bilən billə soķuxķa qüxmisun, bolmisa, u soķuxta bizgə rəķib bolup ķelixi mumkin. Bu adəm əz oƣojisi bilən nemisi arķilik yarixidu? Bu adəmlərning baxlirini elix bilən bolmamdu? **5** Bu ķiz-ayallar burun uning tooƣrisida ussul oynap ķoxaķ ķetip: — Saul minglap əltürdi, wə Dawut on minglap əltürdi, degən Dawut əməsmu? — dedi. **6** Aķix Dawutni qaķirip uningoƣa: — Pərwərdigarning ħayati bilən [ķəsəm ķilip eytimənki], sən durus adəmsən, sening mening bilən ləxkərgaħda hizməttə boluxung kəzlirimdə yaħxi ixtur; qünki manga kəlgən künidin tartip bu küngiqə səndin ħeq yamanlik bayķimidim. Lekin sən əmirlərgə yaķmapsən. **7** Xunga tinq-aman yenip kətkin, bolmisa Filistiylərning əmirlirini narazi ķilip ķoyisən, dedi. **8** Dawut Aķixķa: — Mən nemə ķildim? Silining ķaxlirioƣa kəlgən kündin tartip bu küngiqə ķiloƣan ķaysi [yamanliķim] üqün meni oƣojam padixaħning düxmənliri bilən soķuxķili baroƣuzmayla? — dedi. **9** Aķix Dawutķa jawab berip: — Kəzlirimdə Hudaning bir pərixtisidək manga yaħxi ikənlikingni bilimən. Lekin Filistiylərning əmirliri seni biz bilən billə jənggə qiķmisun dəwatidu, dedi. **10** Xunga ətə səħərdə ķopunglar, əzüng wə billə kəlgənlər, yəni mən hojangning hizmətkarliri; səħərdə ķopunglar, tang yoruxi bilənla qiķip ketinglar, dedi. **11** Xunga Dawut əz adəmliri bilən səħərdə turup Filistiylərning zemioƣa mangdi. Filistiylər bolsa Yizrəəlgə qiķti.

30 Xundaķ boldiki, Dawut wə adəmliri üqinqi küni Ziklagķa yetip kəldi; mana, Amaləklər jənub tərəpkə wə Ziklagķa ħujum ķilip, Ziklagni wəyran ķilip ot ķoyup kəydürgənidi. **2** Ular xəħərdiki ķiz-ayallarni, qong bolsun, kiqik bolsun, ularning ħəmmisini əsirgə aldi. Ulardin ħeqkimni əltürməy, ħəmmisini elip, yolioƣa qiķķanidi. **3** Dawut əz adəmliri bilən xəħərgə kəlgəndə, mana, xəħər allikaqan kəyüp tügigənidi; ularning ayalliri wə ooƣul-ķizliri əsirgə elinoƣanidi. **4** Əmdi Dawut wə uning bilən billə boloƣan həlk ķattiķ yioƣa-zar kətürüxti, taki maoƣduri ķalmioƣuqə yioƣlaxti. **5** Dawutning ikki ayali, Yizrəəllik Aħinoam bilən Karməllik Nabaldin tul ķaloƣan Abigailmu əsirgə elinoƣanidi. **6** Dawut ķattiķ azablandi; qünki barliķ halayiķ, ħərbiri əz ooƣul-ķizliri üqün ķayoƣurup oƣəzəplinip uni qalma-kesək ķilip eltürəyli, deyixiwatatti. Əmma Dawut əzini Hudasi Pərwərdigardin küq-ķuwwətləndürdi. **7** Dawut Ahiməlәkning ooƣli kaħin Abiyataroƣa: — Əfodni yenimoƣa

elip kəlgin, dedi. **8** Dawut Pərwərdigardin: — Bu ḳoxunni ḳooŋlaymu? Ularoŋa yetixələrmənmu? — dəp soridi. U: — Ḳooŋla; sən jəzmən ularoŋa yetixiwalisən ḥəm ḥəmmisini ḳayturup kələləysən, dedi. **9** Dawut wə uning bilən billə boloŋan altə yüz adəm berip Besor wadisioŋa yetip kəlgəndə, kəynidə sərülüp ḳaloŋanlar xu yərdə ḳaldi. **10** Dawut əzi tət yüz adəm bilən dawamlik ḳooŋlap mangdi; ikki yüz adəm ḥalsirap kətkəḳkə, Besor wadisidin ətəlməy kəynidə ḳaloŋanidi. **11** Ular dalada Misirlik bir adəmni uqratti. Ular uni Dawutning ḳexioŋa elip kelip, uningoŋa nan berip yegüzdi, su iqküzdi; **12** uningoŋa bir parḳə ənjür poxkili bilən ikki kixmix poxkilinimu bərdi. U bularni yəp, uningoŋa ḳaytidin jan kirdi; qünki u üq keqə-kündüz nan yemigən, sumu iqmigənidi. **13** Dawut uningdin: — Sən kimgə təwə? Sən ḳəyərliksən? — dəp soridi. U: — Mən Misirlik yigit bolup, bir Amaləkning ḳulimən. Lekin mən üq kün ilgiri kesəl bolup ḳaloŋaqḳa, oŋojam meni taxliwətti. **14** Biz əsli Kərətiylərning yurtining jənub təripigə wə Yəḥuda zeminioŋa wə Kaləbning zeminining jənub təripigə ḥujum ḳilip bulang-talang ḳilduḳ; xundaḳla Ziklagni ḳeydurüwətkəniduḳ, dedi. **15** Dawut uningdin: — Bizni u [düxmən] ḳoxuni tərəpkə baxlap baralamsən, dedi. U: — Hudaning nami bilən mən seni əltürməymən, seni oŋojangning ḳolioŋimu tutup bərməymən dəp ḳəsəm ḳilsila, silini u ḳoxunning ḳexioŋa baxlap baray, dedi. **16** Uni u yərgə baxlap baroŋanda, mana ular pütkül yərgə yeyilip, yəp-iqip Filistiylərning zeminidin ḥəm Yəḥuda zeminidin aloŋan qong oljiliridin hux bolup ussul oynixiwatatti. **17** Əmma Dawut xu küni gugumdin tartip ikkinqi küni kəqkiqə ularni urup kirdi. Təgigə minip bədər ḳaqḳan tət yüz yigittin baxḳa ḥeqbir adəm ḳeqip ḳutulmidi; **18** wə Dawut Amaləklər buluwaloŋan ḥəmmə nərsini yandurup aldi; əzining ikki ayalinimu ḳutḳuzuwaldi. **19** Amaləklər elip kətkən ooŋul-ḳiz, mal-mülüklər wə baxḳa ḥəmmə nərsini Dawut ulardin ḳayturuwaldi. Ḥeqnemə, qong bolsun kiqik bolsun qüxüp ḳalmioŋanidi. **20** [Dawutning adəmlidi] ḳayturuwaloŋan mallirining aldioŋa [olja aloŋan] baxḳa ḳoy wə kala padilarni selip ḥəydəp ketiwatatti. [Uning adəmliri] ketiwetip: — Bular Dawutning oljisi, deyixti; Dawut ularning ḥəmmisini əzigə aldi. **21** Dawut ḥalsizlinip əzi bilən billə baralmioŋan Besor wadisining boyida ḳaldurup kətkən ikki yüz adəmning ḳexioŋa yetip kəldi; ular Dawut wə uning bilən kəlgən adəmlərning aldioŋa qikti, Dawut həlḳning ḳexioŋa berip ularoŋa salam ḳildi. **22** Lekin Dawut bilən baroŋanlarning arisidiki rəzil adəmlər wə ərzimələrning ḥəmmisi ḳopup: — Bular biz bilən barmioŋandin keyin biz yandurup aloŋan oljidin ularoŋa ḥeq nemə bərməyli. Ular pəḳət ḥərbiri əz hotun-balilirini elip kətsun, dedi. **23** Əmma Dawut: — Yaḳ, i buradərlirim; Pərwərdigar bizgə təḳsim ḳiloŋanni [ularoŋimu təḳsim] ḳilmisaḳ bolmaydu. Qünki U bizni ḳooŋdap bizningkigə tajawuz ḳiloŋanlarni ḳolimizoŋa tapxurdi. **24** Bu ixta kim silərgə maḳul dəydu? Qünki soḳuxḳa qüxkənning ülüxi ḳandaḳ bolsa yük-taḳlaroŋa ḳarioŋuqilarningmu ülüxi xundaḳ bolidu; ḥəmmə adəm təng bəlüxsun — dedi. **25** Xu kündin tartip bu Israil üqün ḥəküm-bəlgilimə ḳilip bekitildi. Bügüngiqə ḥəm xundaḳ. **26** Dawut Ziklagḳa yetip kəlgəndə, oljidin dostliri boloŋan Yəḥuda aḳsaḳalliroŋa əwətip: — Mana, Pərwərdigarning düxmənliridin aloŋan olja silərgə bir sowoŋat bolsun, dedi. **27** U oljidin ḥəm Bəyt-Əldikilərgə, jənubiy Ramottikilərgə, Yattirdikilərgə, **28** Aroərdikilərgə, Sifmottikilərgə, Əxtəmoadikilərgə, **29** Rakaldikilərgə, Yərahmələlliklərning xəḥərliridikilərgə wə Keniylərning xəḥərliridikilərgə, **30** Hormaḥtikilərgə, Ḳoraxandikilərgə, Ataḳtikilərgə, **31** Ḥebrondikilərgə wə Dawut wə adəmliri billə yürgən ḥəmmə yərdikilərgə sowoŋat əwətti.

31 Əmdi Filistiylər Israil bilən jəng ḳildi. Israilning adəmliri Filistiylərning aldidin ḳeqip, Gilboa teoŋida ḳirip yiḳitildi. **2** Filistiylər Saul wə uning ooŋullirini tap besip ḳooŋlawatatti. Filistiylər bolsa Saulning ooŋulliri Yonatan, Abinadab, Məlkixuani urup əltürdi. **3** Saulning ətrapini urux ḳaplidi; okyaqilar Sauloŋa yetixti; u ya oḳi bilən eoŋir yarilanduruldi. **4** Andin Saul yaraoŋ kətürgüqisigə: — Ḳiliqingni suoŋurup meni sanjip əltürüwətkin; bolmisa bu hətnisizlər kelip meni sanjip, meni horlukḳa ḳoyuxi mumkin, dedi. Lekin yaraoŋ kətürgüqisi intayin ḳorḳup ketip, unimidi. Xuning bilən Saul ḳiliqni elip üstigə əzini taxlidi. **5** Yaraoŋ kətürgüqisi Saulning əlginini kərüp, umu ohxaxla əzini ḳiliqning üstigə taxlap uning bilən təng əldi. **6** Xuning bilən Saul, üq ooŋli, yaraoŋ kətürgüqisi wə uning ḥəmmə adəmliri xu kündə birakla əldi. **7** Əmdi wadining u təripidiki ḥəmdə Iordan dəryasining bu yeḳidiki Israillar əskərlirining ḳaqḳanliḳini wə Saul bilən ooŋullirining əlginini kərginidə, xəḥərlərni taxlap ḳaqti, Filistiylər kelip u jaylarda orunlaxti. **8** Əmdi xundaḳ boldiki, ətisi Filistiylər əltürülgənlərning kiyim-keqəklirini salduruwaloŋili kəlgəndə Gilboa teoŋida Saul bilən ooŋullirining əlük yatḳanliḳini kərdi. **9** Ular uning bexini kesip sawut-yaraoŋlirini saldurup bularni Filistiylərning zeminining ḥəmmə yərlirigə apirip buthanilirida wə həlḳning arisida bu hux həwərni tarḳatti. **10** Ular uning sawut-yaraoŋlirini Axtarot buthanisida ḳoyup əlükini Bəyt-Xan xəḥiridiki sepiloŋa esip ḳoydi. **11** Əmdi Yabəx-Gileadta olturoŋuqilar Filistiylərning Sauloŋa nemə ḳiloŋinini angliloŋanda **12** ularning iqidiki ḥəmmə baturlar atlinip keqiqə mengip, Saul bilən ooŋullirining əlüklirini Bəyt-Xandiki sepildin qüxürüp, ularni Yabəxkə elip berip u yərdə keydürdi. **13** Andin ularning səngəklirini Yabəxtiki yuloŋunning tüwigə dəpnə ḳilip yəttə kün roza tutti.

Samu'il 2

1 Saul ølgəndin keyin, Dawut Amaləklərni kiroŋin kilip yenip kəlgəndə, u Ziklagda ikki kün turdi. **2** Üqinqi küni xundak boldiki, mana Saulning ləxkərgahidin kiyimi yirtik wə bexioŋa topa-qang qaqkan bir adəm kəldi. U Dawutning kexioŋa kəlgəndə, yərgə yikilip bax urdi. **3** Dawut uningdin: Nədin kəlding? dəp soridi. U jawap berip: Israilning ləxkərgahidin keqip kəldim — dedi. **4** Dawut uningdin: Ix kandak boldi? Manga dəp bərgin, dedi. U: Həlk jəngdin kaqti, həlktin bək jik kixi sokuxta øldi. Saul bilən ooŋli Yonatanmu øldi, — dedi. **5** Dawut həwər elip kəlgən yigittin: Saul bilən ooŋli Yonatanning ølginini kandak bilding? — dəp soridi. **6** Uningoŋa həwər bərgən yigit: Mən tasadipiy Gilboa teoŋioŋa qikkanidim, mana Saul nəyzigə yølinip turuptu; jəng harwiliri wə atliklar uningoŋa hujum kilip uni kooŋlawatatti. **7** U kəynigə karap meni kərüp qakirdi. Mən «Mana mən», dedim. **8** U: Øzüng kim bolisən, dəp məndin soriwidi, mən Amaləklərdinmən, dedim. **9** U yənə manga: Üstümdə turup meni øltürüwətkin; gərqə jenim məndə bolsimu, mən bək azaplinip ketiwatimən — dedi. **10** Xunga mən uning üstidə turup, uni øltürdüm, qünki, u xu halda yikilsila, tirik kalmaydioŋanlikini biləttim. Andin bexidiki tajni wə bilikidiki biləzükni elip muxu yərgə oŋojamoŋa elip kəldim, — dedi. **11** Xuan Dawut øz kiyimlirini yirtip, tilma-tilma kiliwətti; uning bilən boloŋan barlik adəmlərmu həm xundak kildi. **12** Ular Saul bilən ooŋli Yonatan üqün, Pərwərdigarning həlki üqün, xundakla Israilning jəməti üqün matəm tutup ah-zar kətürüp kəqkiqə roza tutti; qünki ular kiliq astida yikilip kaza kiloŋanidi. **13** Dawut uning øzigə həwər bərgən yigittin: Kəyərdin sən? — dəp soridi. U: Mən bir Amalək musapirning ooŋlimən — dedi. **14** Dawut uningoŋa: Sən kandakmu Pərwərdigarning məsih kiloŋinini halak kilixka kolungni sozuxtin korkmiding? — dedi. **15** Andin Dawut øz oŋulamliridin birini qakirip uningoŋa: Buyakka kəl, uningoŋa etilip berip, uni øltürgin — dəp buyrudi. Xuning bilən u uni uruwidi, [Amalək] øldi. **16** Dawut uningoŋa: Kan kərzing bexingoŋa qüxsun! Qünki øz aoŋzing Pərwərdigarning məsih kiloŋinini øltürgininggə guwahlik berip øyiblidi, — dedi. **17** Xuning bilən Dawut Saul bilən ooŋli Yonatan üqün matəm tutup mundak bir nəzmə okudi **18** (u «Okya» dəp ataloŋan bu nəzmini pütkül Yəhuda həlkigə øgitinglar, dəp buyrudi. Dərwəkə u «Yaxar» degən kitabta pütülgənidi): — **19** — I Israil, sening güzəl øzizing yukiri jayliringda kiroŋin bolup yatidu! Palwanlar xundak dəhxətlik yikildioŋu!? **20** Gat xəhiridə bu həwərni bərmənglar, Axkelonning koqilirida uni elan kilmanglar, Filistiyining kizliri xadlanmisun, Hətnisizlərning kizliri təntənə kilmisun! **21** I Gilboa taoŋliri, üstünglaroŋa nə xəbnəm bolmisun, nə yamoŋur qüxmisun, Nə silərdə kətürülmə hadiyələr üqün hosul beridioŋan etizlar yənə kərünmisun! Qünki u yərdə palwanlarning kalkini buloŋandi; Saulning kalkini yaoŋ bilən sürülməydioŋan boldi. **22** Kirilidioŋanlarning kenini təkməy, Palwanlarning tenidiki yeoŋini qapmay, Yonatanning okyasi heqkaqan [jəngdin] yanoŋan əməs, Saulning kiliqi heqkaqan kinioŋa kaytkan əməs. **23** Saul bilən Yonatan hayat waktida səyümlük həm yekimlik idi, Ular elümidimu bir-biridin ayrilmidi; Ular bürkütlərdin qakkan, xirlardin küqlük idi. **24** I Israil kizliri, Saul üqün yioŋlanglar, U silərni bezəp kizoŋuq kiyimlərni kiydürüp, Kiyimliringlarni altun zibu-zinnət bilən zinnətligənidi. **25** Palwanlar kəskin jəngdə xundak dəhxətlik yikildioŋu!? Yonatan yukiri jayliringda kiroŋin bolup yatidu! **26** Sən üqün həsrəttə kaldim, i inim Yonatan! Manga xunqə səyümlük iding! Manga boloŋan muhəbbiting kaltis idi, Hətta kiz-ayallarning muhəbbitidin artuk idi. **27** Palwanlar xundak dəhxətlik yikildioŋu! Jəng koralliri xundak dəhxətlik wəyran kilindioŋu!»

2 Andin keyin Dawut Pərwərdigardin yol sorap: Yəhuda xəhərlirining birigə qikaymu? dedi; Pərwərdigar uningoŋa: — Qikkin, dedi. Dawut, nəgə qikay? — dəp soriwidi, U: Hebronoŋa qikkin — dedi. **2** Xuning bilən Dawut ikki ayali bilən, yəni Yizrəəllik Ahinoam wə əsli Karməllik Nabalning ayali boloŋan Abigail bilən u yərgə qikti. **3** Dawut uning bilən birgə boloŋan adəmlərning hərbirini həm ularning hərbiri øz øyidikilərni u yərgə elip qikti; ular Hebronning xəhərliridə olturaklaxti. **4** Yəhudaning adəmlirimu u yərgə kelip Dawutni Yəhuda jəmətigə padixah boluxka məsih kildi. Dawutka Saulni dəpnə kiloŋanlar Yabəx-Gileadtikilər, dəp həwər berildi; **5** Dawut Yabəx-Gileadtikilərgə əlqilər əwətip ularoŋa: — «Oŋojanglar boloŋan Sauloŋa xundak yahxilik kilip, uni dəpnə kiloŋininglar üqün Pərwərdigar silərgə bəht-bərikət ata kiloŋay. **6** Pərwərdigar silərgimu mehribanlik wə øz wapalikini kərsətkəy; silər bundak kiloŋininglar üqün mənmu bu yahxilikinglarni silərgə kayturimən. **7** Əmdi hazir oŋəyrətlik bolunglar; qünki oŋojanglar Saul øldi, Yəhuda jəməti meni məsih kilip, øzlirigə padixah kildi» — dəp həwər yətküzdi. **8** Əmma Saulning koxunining sərdari Nərning ooŋli Abnər Saulning uoŋli Ixboxətni Mahanaimoŋa elip berip, **9** uni Gileadka, Gəxuriylaroŋa, Yizrəəlgə, Əfraimoŋa, Binyaminoŋa wə xundakla pütkül Israiloŋa padixah kildi. **10** Saulning ooŋli Ixboxət padixah boloŋanda kirik yaxka kirgənidi. U Israilning üstidə ikki yil səltənət kildi. Halbuki, Yəhuda jəməti Dawutka øgixətti. **11** Dawutning Hebronda Yəhuda jəməti üstidə səltənət kiloŋan wakti yəttə yil altə ay boldi. **12** [Bir küni] Nərning ooŋli Abnər Saulning ooŋli Ixboxətning adəmliri bilən Mahanaimdin qikip Gibeonoŋa bardi. **13** Xu qaoŋda Zəruiyaning ooŋli Yoab bilən Dawutning adəmliri qikip ular bilən Gibeondiki kəlning yenida uqraxti. Ulardin bir tərəp kəlning u yekida, yənə bir tərəp kəlning bu yekida olturdi. **14** Abnər Yoabka: Yigitlər kopup aldimizda elixip oynisun — dedi. Yoab: Kopsun — dedi. **15** Ular bekitilgən san boyiqə Binyamin bilən Saulning ooŋli Ixboxət tərəptin on ikki kixi wə Dawutning adəmliridin on ikki kixi qikip otturioŋa ətti. **16** Ular bir-birining bexini kamallap tutup hərbiri rəkibining bikinioŋa kiliqi bilən sanjixti, həmmisi yikilip øldi. Xuning bilən u yər «Kiliq bislirining etizi» dəp ataldi; u Gibeondidur. **17** U kündiki boloŋan sokuxux intayin əxəddiy boldi; Abnər bilən Israilning adəmliri Dawutning adəmliri təripidin məoŋlup kilindi. **18** Xu yərdə Zəruiyaning oŋulliri Yoab, Abixay wə Asahəl degən üqəylən bar idi. Asahəl huddi daladiki jərəndək qakkan idi. **19** Asahəl Abnərning kəyidin koolap yügürdi; Abnərgə əgixip ongoŋa yaki soloŋa burulmay tap besip koolidi. **20** Abnər kəynigə karap: Sən Asahəlmusən? — dəp soridi. U: — Xundak, mən xu, dəp jawab bərdi. **21** Abnər uningoŋa: Ya ongoŋa ya soloŋa burulup yigitlərning birigə hujum kilip uning yarioŋini øzünggə tartiwaloŋin, dedi. Lekin Asahəl uni koolaxtin buruluxka unimidi. **22** Abnər Asahəlgə yənə: Meni əmdi koolimay burulup kətkin; mən seni nemə dəp urup yikitkudəkmən? Undak kilsam akang Yoabning aldida kandakmu yüzümni kətürüləymən? — dedi. **23** Lekin Asahəl yənila koolaxtin tohtimidi; xuning bilən Abnər nəyzisining tutkuqini uning korsikioŋa tikiwətti. Nəyzə dümbisini tixip qikti; u xu yərdə yikilip øldi. Xundak boldiki, Asahəl yikilip ølgən yərgə hazir kelidioŋan hərbir kixilər u yərdə tohtap kalidu. **24** Xuning bilən Yoab bilən Abixay Abnərni koolaxti. Kün

patkanda ular Gibeonning qeligə mangidioɣan yolning boyioɣa, Giah yezisining udulidiki Ammah edirlikioɣa yetip kəldi; **25** Binyaminlar bolsa Abnərning kəynidə koxundək səp bolup, bir dəng təpisigə qikip turdi. **26** Abnər Yoabni qakirip: Kiliq daim adəmlərni yəp turuxi kerəkmu? Bu ixlarning akiwiti pəkət əqadawəttin ibarət bolidioɣanlikini bilməmsən? Sən kaqanoɣiqə həlklərgə: «Kerindaxliringlarni kooɣlaxtin tohtanglar» dəp buyrumay turiwerisən? **27** Yoab: Hudaning hayati bilən kəsəm kilimənki, əgər sən muxu səzni kilmioɣan bolsang, kəpqilikning heqbiri kerindaxlirini kooɣlaxtin ətigəngiqimu yanmaytti — dedi. **28** Buning bilən Yoab kanay qaldi; həmmə [Yəhudalar] xuan tohtidi wə kayta Israilni koɣlimidi, ular bilən kayta jəng kilixmidi. **29** Abnər bilən adəmliri bolsa keqiqə mengip, Arabah tüzlənglikidin qikip, Iordan dəryasidin ətüp Bitron degən pütkül yurtni kezip ətüp, Mahanayimoɣa yetip kəldi. **30** Yoab Abnərni koɣlaxtin yenip barlik adəmlərni jəm kildi. Asahəldin baxka Dawutning oɣulamliridin on tokkuz adəm yok qikti; **31** Lekin Dawutning adəmliri Binyaminlardin wə Abnərning adəmliridin üq yüz atmix kixini urup əltürgənidi. **32** Ular Asahəlni elip Bəyt-Ləhəmdə əz atisining kəbrisidə dəpnə kildi; andin Yoab bilən adəmliri keqiqə mengip, tang atkanda Hebronoɣa yetip kəldi.

3 Halbuki, Saulning jəməti bilən Dawutning jəməti ottursidiki jəng uzun wakitkiqə dawamlaxti; Dawutning jəməti baroɣanseri küqəydi, lekin Saulning jəməti baroɣanseri ajizlaxmakta idi. **2** Hebronda Dawut bir kanqə ooɣulluk boldi, uning tunjisi Amnon bolup, Yizrəəllik Ahinoamdin tuoɣuldi; **3** ikkinqisi Kileab bolup Karməllik Nabalning ayali boloɣan Abigaildin tuoɣuldi. Üqinqisi Abxalom idi. U Gəxorning padixahi Talmayning kizi Maakahdin tuoɣuloɣanidi, **4** tətinqisi Adoniya bolup Haggittin tuoɣuloɣan idi. Bəxinqisi Xəfatiya bolup Abitaldin tuoɣuloɣan idi. **5** Altinqisi Yitriam bolup Dawutning ayali əglahdin tuoɣuldi. Dawutning bu altə ooɣlining hammisi Hebronda tuoɣuldi. **6** Saulning jəməti bilən Dawutning jəməti otturisidiki jəng dawamida, Abnər Saulning jəmətidə əz hokukini küqəytti. **7** Əmdi Saulning bir kiniziki bar idi; u Ayahning kizi bolup, ismi Rizpah idi. Bir küni Ixboxət Abnərgə: Nemixka atamning keniziki bilən billə boldung? — dedi. **8** Abnər Ixboxətning bu səzlirigə intayin aqqiklinip mundak dedi: — «Mən bügünki kündimu atang Saulning jəmətigə, uning uruk-tuoɣkanlirioɣa wə dostlirioɣa mehribanlik kərsitip, seni Dawutning koliɣa tapxurmioɣan tursam, meni Yəhudaoɣa təwə bir itining bexidək kərüp, bügün bu hotun üqün meni gunahka buyrumakqimusən? **9** Mən Pərwərdigarning Dawutka kəsəm bilən wədə kiloɣinidək kilmisam Huda mənki Abnərni kattik ursun wə uningdin artuk ursun! **10** — yəni, padixahlikni Saulning jəmətidin yətkəp, Dawutning təhtini Dandin Bəər-Xebaoɣiqə pütkül Israil bilən Yəhudaning üstigə tiklimisəm!». **11** Ixboxət Abnərdin korkup, uningoɣa jawabən bir eoɣiz səz kilixkimu jür'ət kilalmidi. **12** Abnər bolsa əzi üqün əlqilərni Dawutning kexioɣa mangdurup uningoɣa: Zemin kimningki? Mən bilən əhdə tüzgin, mening kolum sening təripingdə bolup, pütkül Israilni sanga mayil kilimən — dedi. **13** Dawut jawab berip: — Bolidu, mən sən bilən əhdə kilay. Pəkət birla ixni tələp kilay; mening keximoɣa kəlgəndə Saulning kizi Mikalni elip kəlmisəng, yüzümni kərəlməysən, dedi. **14** Andin Dawut Ixboxətning kexioɣa əlqilərni mangdurup: Mən bir yüz Filistiyning hətniliki bədili bilən aloɣan ayalim Mikalni manga kayturup bərgin — dedi. **15** Ixboxət adəm əwətip Mikalni uning eridin, yəni Laixning ooɣli Paltiyəldin elip kəldi. **16** Lekin uning eri Bahurimoɣiqə uning kəynidin yioɣioɣan peti əgixip mangdi. Ahir berip Abnər uningoɣa: — Yenip kətkin, dewidi, u kaytip kətti. **17** Əmdi Abnər Israilning aksakallirioɣa: Silər burun Dawut üstimizgə padixah bolsun, degən arzuistəktə boldunglar. **18** Əmdi hazir hərikət kilinglar; qünki Pərwərdigar Dawut tooɣrisida: — Kul-bəndəm Dawutning koli bilən Israil həlkimni Filistiylərning kolidin, xundakla barlik düxmənlirining kolidin kutkuzimən, — degənidi. **19** Abnər yənə Binyaminlarning kulikioɣimu muxu səzlərni eytti. Andin Israil bilən Binyaminning pütkül jəmətining arzu-istəklirini Dawutning kulikioɣa eytixka Hebronoɣa bardi. **20** xundak kilip Abnər yigirmə adəmning həmrahlikida Hebronoɣa Dawutning kexioɣa kəlgəndə Dawut Abnər wə uning adəmlirigə bir ziyapət təyyarlidi. **21** Abnər Dawutka: Mən kozoɣilip pütkül Israilni oɣojam padixahning aldioɣa jəm kilay, ular sening bilən əhdə kilixsun, andin sən əz kənglüng halioɣanning barliki üstidin səltənət kilalaydioɣan bolisən, dedi. Xuning bilən Dawut Abnərni yoloɣa selip koydi, u aman-esən kaytip kətti. **22** Mana, xu əsnada Dawutning adəmliri bilən Yoab bir yərgə hujum kilip nuroɣun olja elip kaytip kəldi. Lekin Abnər xu qaoɣda Hebronda Dawutning kexida yok idi; qünki Dawutning uzitip koyuxi bilən aman-esən kaytip kətkənidi. **23** Yoab wə uning bilən boloɣan pütkül koxun yetip kəlgəndə, həlk uningoɣa: Nərning ooɣli Abnər padixahning kexioɣa kəldi, padixah uni yoloɣa selip koyuxi bilən u aman-esən kaytip kətti — dedi. **24** Andin Yoab padixahning kexioɣa berip: Bu sening nemə kiloɣining?! Mana, Abnər kexingoɣa kəptu! Nemixka uni yoloɣa selip koydung? U hazir ketiptu! **25** Sən Nərning ooɣli Abnərni bilisənoɣu! Uning kelixi jəzmən seni aldax üqün, sening qikip-kiridioɣan yolungni, xundakla barlik ix-paaliyitingni biliwelix üqündur, — dedi. **26** Yoab Dawutning kexidin qikixi bilən u həwərqilərni Abnərning kəynidin mangdurdi. Ular uni Sirah kudukining yenidin yandurup elip kəldi; lekin Dawut bu ixtin bihəwər idi. **27** Abnər Hebronoɣa yenip kəlgəndə Yoab uni xəhər kowukida uqritip, «Sanga dəydioɣan məhpiy səzüm bar idi» dəp uni bir qətkə əkilip u yərdə inisi Asahəlning kan kisasini elix üqün korsikioɣa piqak saldi, xuning bilən u əldi. **28** Keyin, Dawut bu ixni anglap: Mən wə padixahlikim Pərwərdigarning aldida Nərning ooɣli Abnərning akkan kəni üqün mənggü bigunahdurmiz; **29** [uning kənini akkuzux] gunahi Yoabning bexioɣa wə atisining jəmətining bexioɣa kaynam bolup qüxsun; Yoabning ailisidin akma yara kesili, yaki mahaw kesili, yaki hasioɣa tayanoɣuqi, kiliqtin əlgüqi yaki ax-tülüksizlər əksümisun! — dedi. **30** Xundak kilip, Abnər Gibeondiki jəngdə ularning inisi Asahəlni əltürgini üqün, Yoab bilən inisi Abixay uni əltürdi. **31** Dawut Yoabka wə uningoɣa əgəxkən barlik həlkkə: Kiyimliringlarni yirtinglar! Bəz kiyim kiyinglar! Abnərning [meyiti] aldida matəm tutunglar! dedi. Dawut padixah [Abnərning] jinazisining kəynidin mangdi. **32** Ular Abnərni Hebronda dəpnə kildi, padixah Abnərning kəbrisining yenida awazini kətürüp yioɣlidi; həlkning hammisimu yioɣlaxti. **33** Padixah Abnər üqün mərsiyə okup: — «Abnərning əhməktək əlgini tooɣrimu? **34** Kolliring baoɣlaoɣlik bolmisimu, Putlurung ixkallik bolmisimu, Lekin sən kixilərning rəzillərning kolida yikiloɣinidək, yikilip əlgənsən!» — dedi. Xuning bilən həlkning hammisi uning üqün yənə yioɣlaxti. **35** Andin barlik həlk Dawutning yenioɣa kelip, uningoɣa kün patkuqə tamak yeyixni ətündi. Əmma Dawut kəsəm iqip: Mən kün patmasta ya nan ya baxka hərkandak nərsini tetisam, Huda meni ursun yaki uningdin artuk jazalisun, — dedi. **36** Barlik həlk buni baykap, bu ixtin razi boldi; əməliyəttə padixah kiloɣan hərbir ix barlik həlkni razi kilatti. **37** Xuning bilən barlik həlk, xundakla pütkül Israil xu küni Nərning ooɣli

Abnərning əltürülixining padixaḫning kərsətmisi əməlikini bilip yətti. **38** Padixaḫ əz hizmətkarlirioŋa: Biləmsilər? Bügün Israilda bir sərdar, uluoŋ bir zat yikildi! **39** Gərqə mən Məsiḫ kilinip padixaḫ tikləngən bolsammu, mən ajiz bir bəndimən. Bu adəmlər, yəni Zəruiyaning ooŋullirining wəḫxiyilikini mən kətürəlmigüdəkmən; Pərwərdigar rəzillik kiloŋuqining rəzillikini əz bexioŋa kaytursun! — dedi.

4 Saulning ooŋli Abnərning Ḫebronda əlginini anglioŋanda koli boxixip kətti, barlik Israil dəkkə-dükkigə qüxti. **2** Saulning ooŋlining koxunining aldin yürər kismida ikki sərdari bolup, birining ismi Baanaḫ, yənə birining ismi Rəkab idi. Ular Binyamin kəbilisidin boloŋan Bəərotluk Rimmonning ooŋulliri idi (qünki Bəərot Binyamin kəbilisigə təwə ḫesablinatti; **3** lekin Bəərotluklar Gittaimoŋa kəqip berip u yərdə bu küngiqə musapirdək yaxawatidu). **4** Saulning ooŋli Yonatanning bir ooŋli bolup, puti akśak idi. Saul bilən Yonatanning əlgənliki tooŋruluk həwər Yizrəəlgə yətkəndə, u bəx yaxka kirgən idi. Inik anisi uni elip kaqti; lekin xundak boldiki, u aldirap yügürgəqkə, bala qüxup ketip, akśak bolup kaloŋanidi. Uning ismi Məfiboxət idi. **5** Əmdi bir küni Bəərotlok Rimmonning ooŋulliri Rəkab bilən Baanaḫ qingki qüx waktida Ixboxətning əyigə bardi. Ixboxət qüxlük uykuda uhlawatkanidi. **6** Ular buoŋday alimiz degənni baḫanə kilip, əyining iqkirigə kirip, Ixboxətning korsikioŋa [piqak] sanjidi. Andin Rəkab wə Baanaḫ kəqip kətti **7** (ular Ixboxət ḫujrisida kariwatta yatkinida, əygə kirip, uni əltürgənidi). Ular uning kallisini kesip, andin kallisini elip keqiqə Arabaḫ tüzlənglikidin mengip ətti. **8** Ular Ixboxətning kallisini Ḫebronoŋa, Dawutning kəxioŋa elip berip, padixaḫka: Mana, bu janablirining jenini izdigən düxmənliri Saulning ooŋli Ixboxətning kallisi! Bügün Pərwərdigar oŋojam padixaḫni Saul bilən nəslidin intikam elixka muyəssər kildi — dedi. **9** Dawut Bəərotluk Rimmonning ooŋulliri Rəkab bilən inisi Baanaḫoŋa: Meni barlik kiyinqiliklardin kutkuzoŋan Pərwərdigarning ḫayati bilən kəsəm kilimənki, **10** burun birsi Dawutka hux həwər elip kəldim, dəp oylap, manga: — Mana, Saul əldi, dəp kəlgəndə, mən uni elip Ziklagta əltürüwəttim. Bərḫək, mana bu uning yətküzgən həwirining mukapati boloŋanidi! **11** Əmdi mən xundak kiloŋan yərdə, rəzil adəmlər əz əyidə orunda yatkan bir ḫakkaniy kixini əltürgən bolsa, mən nemə kilay?! Uning akkan kan kərzini silərning kolunglardin elip, silərni yər yüzidin yokatmamdim? — dedi. **12** Dawut oŋulamlirioŋa buyruk kiliwidi, ular bularni kətl kildi. Ularning kol-putlirini kesip, ularni Ḫebrondiki kəlning yenida esip koydi; lekin ular Ixboxətning bexini elip Ḫebronda Abnərning kəbrisidə dəpnə kildi.

5 Andin keyin Israilning barlik kəbililiri Ḫebronoŋa Dawutning kəxioŋa kelip: Karisila, biz əzlirining ət-səngəkliridurmiz! **2** Burun Saul bizning üstimizdə səltənət kiloŋandimu Israil həlkigə jənggə qikip-kirixkə yolbaxqi boloŋan əzliri idila; Pərwərdigar siligə: Sən Mening həlkim Israilning padiqisi bolup, ularni bakisən, Israilning əmiri bolisən, degənidi — dedi. **3** Xuning bilən Israilning ḫəmmə akśakalliri Ḫebronoŋa padixaḫning kəxioŋa kəldi; Dawut padixaḫ Ḫebronda, Pərwərdigarning aldida ular bilən əhdə tüzüxti. Andin ular Dawutni Israiloŋa padixaḫ boluxka məsiḫ kildi. **4** Dawut padixaḫ boloŋanda ottuz yaxka kirgən bolup, kirik yil səltənət kildi. **5** U Ḫebronda Yəḫudaning üstidə yəttə yil altə ay səltənət kilip, Yerusalemda pütkül Israil bilən Yəḫudaning üstidə ottuz üq yil səltənət kildi. **6** Padixaḫ əz adəmliri bilən Yerusalemoŋa qikip, xu zeminda turoŋan Yəbusiylar bilən jəng kiloŋili bardi. Ular Dawutka: Sən bu yərgə kirəlməysən, bəlki ḫətta korlar bilən akśaklar seni qekindüridu! — dedi. Qünki ular: «Dawut bu yərgə kət'iy kirəlməydu», dəp oylaytti. **7** Lekin Dawut Zion koroŋinini aldi (bu yər Dawutning xəḫiri dəp atilidu). **8** Dawut u küni: Kimki Yəbusiylarni uray desə sünggüq bilən qikixi kerək, andin u Dawut kin-kinidin əq kəridioŋan bu kor, akśaklar bilən [ḫesablixalaydu], dedi. Xuning bilən «Korlar ya akśaklar əygə kirmisun» dəydioŋan makal pəyda boldi. **9** Xundak kilip Dawut koroŋanda turdi wə u yərni «Dawutning xəḫiri» dəp atidi. Dawut xəḫərning ətrapioŋa Millodin tartip iq tərəpkiqə imarət saldi. **10** Dawut baroŋanseri kudrət tapti; samawiy koxunlarning Sərdari boloŋan Huda Pərwərdigar uning bilən billə idi. **11** Turning padixaḫi Ḫiram Dawutning kəxioŋa əlqilərni əwətti wə ular bilən koxup, kedir yaoŋaqliri, yaoŋaqqilar wə taxqilarni əwətti; ular Dawut üqün bir orda yasap bərdi. **12** Dawut Pərwərdigarning əzini Israiloŋa padixaḫ tikləp, əz həlki Israil üqün əzining padixaḫlikini gülləndürgənlikini bilip yətti. **13** Dawut Ḫebrondin kəlgəndin keyin Yerusalemdin yənə ayallarni wə kenizəklərni aldi; xuning bilən Dawutka yənə kəp ooŋul-kizlar tuoŋuldi. **14** Yerusalemda uningdin tuoŋuloŋanlarning isimliri mana mundak idi: Xammua, Xobab, Natan, Sulayman, **15** Ibḫar, Elixua, Nəfəg, Yafiya, **16** Elixama, Eliada wə Elifələt. **17** Filistiylər Dawutning Israiloŋa padixaḫ boluxka məsiḫlənginini anglioŋanda, ular ḫammisi Dawutni tutkili qikti, Dawut buni anglapla, koroŋanoŋa qüxti. **18** Filistiylər kelip «Rəfayim jiloŋisi»da yeyilip turdi; **19** Dawut Pərwərdigardin yol sorap: Filistiylərgə karxi atlinaymu? Ularni kolumoŋa tapxurarsənmu? — dedi. Pərwərdigar Dawutka: Qikkin! Qünki, Mən Filistiylərni jəzmən kolungoŋa tapxurimən — dedi. **20** U wakitta Dawut Baal-Pərazimoŋa bardi. U yərdə Dawut ularni tarmar kildi. U: — «Pərwərdigar mening aldimda düxmənlirim üstigə huddi kəlkün yarni elip kətkəndək bəsüp kirdi» — dedi. Xuning bilən u yərni «Baal-Pərazim» dəp atidi. **21** Filistiylər u yərdə əz məbudlirini taxlap kətti; Dawut bilən adəmliri ularni elip kətti. **22** Əmdi Filistiylər yənə qikip «Rəfayim jiloŋisi»da yeyilip turdi. **23** Dawut Pərwərdigardin yol soridi. Pərwərdigar: Sən u yərgə qikmay, bəlki ularning kəynidin aylinip ətüp üjmə dərəhlirining udulidin ḫujum kiloŋin — dedi, **24** Xundak boliduki, sən üjmə dərəhlikining üstidin ayaoŋ tiwixini anglixing bilənla dərḫal atlan; qünki xu tapta Pərwərdigar Filistiylərning koxunioŋa ḫujumoŋa qikkan bolidu, — dedi. **25** Dawut Pərwərdigarning uningoŋa əmr kiloŋinidək kilip, Filistiylərni Gibeondin Gəzərgiqə kooŋlap kirdi.

6 Dawut Israilning arisidin barlik sərhil adəmlərni yioŋiwidi, bular ottuz ming qikti. **2** Andin Dawut wə uningoŋa əgəxkənlərning ḫammisi Hudaning əhdə sanduķini yətkəp kelix üqün Yəḫudadiki Baalaḫoŋa qikti; sanduk [mukəddəs] nam bilən, yəni kerublarning otturisida olturoŋuqi samawiy koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning nami bilən ataloŋanidi. **3** Ular Hudaning əhdə sanduķini dəngdə olturuxluk Abinadabning əyidə yengi bir ḫarwioŋa selip, uni xu yərdin elip qikti. Abinadabning ooŋulliri Uzzaḫ bilən Aḫiyo u yengi ḫarwini ḫəydidi. **4** Ular ḫarwini Hudaning əhdə sanduķi bilən dəngdə olturuxluk Abinadabning əyidin elip qikti; Aḫiyo əhdə sanduķining aldida mangdi. **5** Dawut bilən pütkül Israil jəmətidikilər Pərwərdigarning aldida təntənə kilip küy okup qiltar, təmbur, dap, daka-dumbak wə qanglar qelip ussul oynidi. **6** Lekin ular Nakonning haminioŋa kəlgəndə, kalilar aldioŋa müdürəp kətkənliki üqün, Uzzaḫ kolini sozup Hudaning əhdə sanduķini tutiwaldi. **7** Pərwərdigarning oŋəzipi Uzzaḫka kozoŋaldi; u hata kiloŋini üqün, uni Huda xu yərdə urdi. Xuning bilən Uzzaḫ Hudaning əhdə sanduķining yenioŋa yikilip əldi. **8** Lekin Dawut bolsa Pərwərdigarning Uzzaḫning

tenini bəskənlikigə aqqiqlandi wə u yərni «Pərəz-Uzzaḥ» dəp atidi; u yər bügünki küngiqə xundak atilidu. **9** U küni Dawut Pərwərdigardin ḳorḳup: Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini əzümningkigə ḳaysi yol bilən əkelərmən? — dedi. **10** Xuning üqün Dawut Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini «Dawut xəḥiri»gə, əziningkigə yətkəxni halimidi; Dawut uni elip berip, Gatlik Obəd-Edomning əyidə ḳaldurdi. **11** Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi Gatlik Obəd-Edomning əyidə üq ay turdi; Pərwərdigar Obəd-Edom wə uning pütkül əyidikilərni bərikətlidi. **12** Dawut padixaḥḳa: — «Pərwərdigar Əz əḥdə sanduḳi wəjidin Obəd-Edom wə uning barini bərikətlidi» dəp eytildi. Xunga Dawut Hudaning əḥdə sanduḳini Obəd-Edomning əyidin elip qikip, huxluḳ bilən Dawutning xəḥirigə elip kəldi. **13** Pərwərdigarning sanduḳini kətürgənlər altə ḳədəm mengip, xundak boldiki, u bir buḳa bilən bir bordaḳ mozayni ḳurbanlik ḳildi. **14** Dawut bolsa kanap əfodni kiyip Pərwərdigarning aldida küqining bariqə ussul oynaytti; **15** Dawut bilən Israilning pütkül jəməti təntənə ḳilip warḳirixip, kanay qelixip Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini elip qikiwatatti. **16** Pərwərdigarning əḥdə sanduḳi Dawutning xəḥirigə elip kirilginidə, Saulning ḳizi Mikal derizidin ḳarap, Dawut padixaḥning səkrəp Pərwərdigarning aldida ussul oynawatḳanlikini kərüp, uni əz kənglidə mənsitmidi. **17** Ular Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini elip kirip, Dawut uning üqün tiktürgən qedirning ottursida ḳoydi. Andin Dawut Pərwərdigarning aldida kəydürmə ḳurbanlik bilən inaḳlik ḳurbanliḳlirini sundi. **18** Dawut kəydürmə ḳurbanlik bilən inaḳlik ḳurbanliḳlirini kəltürüp bolup, halayiḳḳa samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning namida bəht-bərikət tilidi. **19** U pütkül Israil jamaitigə, ər bilən ayallarning ḥərbirigə birdin ḳoturmaq, birdin horma poxkili wə birdin üzüm poxkilini təḳsim ḳilip bərdi. Andin həlḳning ḥərbiri əz əyigə yenip kətti. **20** Dawut əz ailisidikilərni mubarəkləx üqün yenip kəlgəndə, Saulning ḳizi Mikal uning aldioŋa qikip: Bügün Israilning padixaḥi əzini xunqə xərəplik kərsəttimu, ḳandaḳ? U huddi pəs bir adəmning nomussizlaqə əzini yalingaqlioŋinioŋa ohxax, hizmətkarlirining dedəklirining kəz aldida əzini yalingaqlidi! **21** Dawut Mikaloŋa: Undak [xadlanoŋinim] Pərwərdigar aldida idi. U atang wə uning pütkül jəmətini ərüp, meni Pərwərdigarning həlḳi boloŋan Israil üstigə baxlamqi ḳilip tiklidi. Xunga mən Pərwərdigarning aldida ussul oynaymən! **22** Əməliyəttə mən ezümni tehimu ərzimәs ḳilip, əz nəzirimdə əzüm təwən boluxḳa razimən. Lekin sən eytḳan u dedəklərning nəziridə bolsa, ḥərmətkə sazawər bolimən — dedi. **23** Saulning ḳizi Mikal bolsa, əlidioŋan künigiqə bala tuoŋmidi.

7 Padixaḥ əz ordisida turatti, Pərwərdigar uningoŋa ətrapidiki barliḳ düxmənliridin aram bərgəndin keyin, **2** padixaḥ Natan pəyoŋəmbərgə: Mana ḳara, mən kedir yaoŋiqidin yasaloŋan əydə olturimən, lekin Hudaning əḥdə sanduḳi bir qidirning iqidə turuwatidu — dedi. **3** Natan padixaḥḳa jawap berip: Kənglüngdə nemə oylioŋining bolsa, xuni ḳiloŋin; qünki Pərwərdigar sening bilən billidur — dedi. **4** Lekin keqidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi Natanoŋa kelip mundak deyildi: **5** — Berip ḳulum Dawutḳa degin: «Pərwərdigar: — «Sən dərwəḳə Manga turidioŋanoŋa əy salmaḳqimusən?» — dəydu. **6** — «Mən Israillarni Misirdin qikaroŋandin tartip, bu küngiqə bir əydə olturmidim, bəlki bir qedirni makan ḳilip, kezip yürdüm. **7** Mən Əzüm barliḳ Israillar bilən yürgən ḥəmmə yərlərdə, həlḳim Israilni padiqi bolup bekixḳa əmr ḳiloŋanlaroŋa, yəni Israilning ḥərḳandak ḳəbilisining bir [yetəkqisigə]: Nemixḳa Manga kedir yaoŋaqtin bir əy yasimaysilər? — dəp baḳḳanmu? **8** Əmdi ḳulum Dawutḳa mundak degin: — Samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar: — Seni həlḳim Israiloŋa baxlamqi ḳilip tikləx üqün seni yaylaḳlardin, ḳoy bekixtin elip kəldim, — dəydu, **9** — wə məyli kəyərgə barmioŋin, Mən ḥaman sening bilən billə boldum wə sening aldingdin barliḳ düxmənliringni yoḳitip kəldim; yər yüzidiki uluoŋlar nam-xəḥrətkə igə boloŋandək seni uluoŋ nam-xəḥrətkə sazawər ḳildim. **10** Mən həlḳim boloŋan Israiloŋa bir jayni bekitip, ularni xu yərdə tikip əstürimən; xuning bilən ular əz zeminida turidioŋan, parakəndiqilikkə uqrimaydioŋan bolidu. Rəzillər dəsləptidikidək, xundaḳla Mən həlḳim Israil üstigə ḥəkümranlik ḳilixḳa ḥakimlarni təyinligən künlərdikidək, ularoŋa ḳaytidin zulum salmaydu. Mən ḥazir sanga ḥəmmə düxmənliringdin aram bərdim. Əmdi Mənki Pərwərdigar sanga xuni eytip ḳoyayki, Mən sening üqün bir əyni ḳurup berimən!» — dəydu. **12** «Künliring toxup, ata-bowiliring bilən [əlümdə] uhlioŋiningda, Mən əz puxtingdin boloŋan nəslingni sening ornungda turoŋuzup, padixaḥlikini məzmut ḳilimən. **13** Mening namim üqün bir əyni yasioŋuqi u bolidu, wə Mən uning padixaḥlik təḥtini əbədqiqə mustəḥkəm ḳilimən. **14** Mən uningoŋa ata bolimən, u Manga ooŋul bolidu. Əgər u ḳəbiḥlik ḳilsa, uningoŋa insanlarning tayiḳi bilən wə adəm balilirining sawaḳ-dumbalaxliri bilən tərbiyə berimən. **15** Əmma Mən sening aldingda erüwətkən Sauldin meḥir-xəpḳitimni juda ḳiloŋinimdək, uningdin meḥir-xəpḳitimni juda ḳilmaymən. **16** Xuning bilən sening əyüng wə sening padixaḥliḳing aldingda ḥəmixə məzmut ḳilinidu; təhting əbədqiqə məzmut turoŋuzulidu». **17** Natan bu barliḳ səzlər wə barliḳ wəḥiyni ḥeqnemə ḳaldurmay, Dawutḳa eytip bərdi. **18** Andin Dawut padixaḥ kirip, Pərwərdigarning aldida olturup mundak dedi: «I, Rəb Pərwərdigar, mən zadi kim idim, mening əyüm nemə idi, Sən meni muxu dərijigə kəturgüdək? **19** Lekin, i Rəb Pərwərdigar, [mening bu mərtiwəm] Sening nəziringdə kiqikkinə bir ix ḥesablandi; qünki Sən mən ḳulungning əyining yiraḳ kəlgüsi tooŋruluḳ səzliding; bu ḥəmmila adəmgə daim bolidioŋan ixmu, i, Rəb Pərwərdigar? **20** Əmdi Dawut Sanga yənə nemə desun? Sən Əz ḳulungni tonuysən, i, Rəb Pərwərdigar! **21** Sən səz-wədəng wəjidin, Əz kənglüngdikigə asasən bu uluoŋ ixning ḥəmmisini ḳulung bilsun dəp bekitip ḳiloŋansən. **22** Xunga Sən uluoŋsən, i Pərwərdigar; ḳulaḳlirimiz barliḳ anglioŋinidək, Sening təngdixing yoḳ, Səndin baxḳa ḥeqḳandaḳ ilaḥ yoḳtur. **23** Həlḳing Israildək yənə baxḳa bir əl barmu, ular jaḥanda alaḥidə turidu? — Qünki [Sən] Huda ularni Misirdin ḳutḳuzup Əzünggə has bir həlḳ ḳilix üqün, xundaḳla nam-xəḥrətkə igə bolux üqün, Əzüng barding; Sən Əzüng üqün Misirdin, əllərdin wə ularning ilaḥliridin ḳutḳuzup qiḳḳan həlḳing aldida zemining üqün uluoŋ wə dəḥxətlik ixlarni ḳilding. **24** Sən həlḳing Israilni Əzüng üqün əbədqiqə bir həlḳ boluxḳa bekitting; Sən, i Pərwərdigar, ularning Hudasi boldung. **25** Əmdi ḥazir, i Pərwərdigar Huda, Əz ḳulung wə uning əyi tooŋrisida eytḳan wədənggə əbədqiqə məzmut əməl ḳiloŋin; Sən degənliring boyiqə ixni ada ḳiloŋaysən! **26** Sening naming əbədqiqə uluoŋlinip: — Samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar Israilning üstidə turidioŋan Hudadur, dəp eytilsun, xundaḳla Əz ḳulungning əy-sulalisi sening aldingda məzmut turoŋuzulsun. **27** Qünki Sən, i samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, Israilning Hudasi Əz ḳulungoŋa: Mən sanga bir əy-sulalə ḳurup berimən, dəp wəḥiy ḳilding; xunga ḳulung bu duani sening aldingda ḳilixḳa jür'ət ḳildi. **28** Əmdi sən, i Rəb Pərwərdigar, birdinbir Hudadursən, Sening səzliring ḥaḳiḳəttur wə Sən bu bəht-iltipatni Əz ḳulungoŋa wədə ḳilding; **29** xunga ḳulungning əy-jəmətini Sening aldingda mənggü turuxḳa nesip ḳilip bərikətligəysən; qünki Sən, i Rəb Pərwərdigar, buni wədə

kiloŋansən; bu bəht-iltipating bilən Өz kulungning ey-jəməti əbədgiqə bəht-iltipatkə nesip bolidu».

8 Bu ixlardin keyin xundak boldiki, Dawut Filistiylərgə hujum kilip, ularni boysundurdi. Xundak kilip, Dawut Filistiylərning kolidin mərkiziy xəhərning hokukini aldi. **2** U həm Moabiylaroŋa hujum kilip, ularnimu məoŋlup kildi. U ularni yərgə yatkuzup, tana bilən ölqəp, ikki tana kəlgənlərni öltürdi, bir tana kəlgənlərni tirik kaldurdi. Moabiylar bolsa Dawutka bekinip, uningoŋa selik tapxurdi. **3** Andin Zobahning padixahi Rəhobning ooŋli Hadad'ezər Əfrat dəryasioŋa qikip, xu yərdiki hakimiyətni özigə kaytidin tartiwalmakqi boloŋanda, Dawut uningoŋa hujum kilip, məoŋlup kildi. **4** Dawut uning koxunidin bir ming yəttə yüz atlik əskərni wə yigirmə ming piyadə əskərni əsir kildi; Dawut harwa atlirining piyini kəstürdi, lekin özigə yüz harwilik atni kaldurup koydi. **5** Dəməxktiki Suriylər Zobahning padixahi Hadad'ezərgə yardəm berix üqün qikti, lekin Dawut Suriylərdin yigirmə ikki ming adəmni öltürdi. **6** Andin Dawut birnəqqə bargah əskərlərni Dəməxktiki Suriylərning zeminida turoŋuzdi; xuning bilən Suriylər Dawutka bekinip uningoŋa selik tapxurdi. Dawut kəyərgə barsa, Pərwərdigar uningoŋa nusrət berətti. **7** Dawut Hadad'ezərning oŋulamlirioŋa təminləngən altun kalkanni tartiwelip, Yerusalemoŋa kəltürdi **8** wə Hadad'ezərning xəhərliri boloŋan Bitah bilən Birotay xəhərliridinmu intayin kəp misni koloŋa qüxürdi. **9** Hamatning padixahi Toy Dawutning Hadad'ezərning pütün koxunini məoŋlup kiloŋinini anglap, **10** əz ooŋli Yoramni Dawutning halini soraxka wə Dawutning Hadad'ezər bilən jəng kilip uni məoŋlup kiloŋinioŋa uni təbrikləxkə əwətti. Qünki Hadad'ezər daim Toy bilən jəng kilip keliwatatti. Yoram bolsa kümüx, altun wə mis kaqa-buyumlarni elip kəldi. **11** Dawut padixah muxularni wə əzi bekinduroŋan həmmə əllərdin, jümlidin Suriylərdin, Moabiylardin, Ammoniylardin, Filistiylərdin wə Amaləklərdin olja aloŋan altun-kümüxlərni Pərwərdigaroŋa atap beoŋixlidi. Bular Zobahning padixahi Rəhobning ooŋli Hadad'ezərdin aloŋan oljini əz iqigə alidu. **13** Dawut Suriylərni məoŋlup kilip, yəni on səkkiz ming adəmni «Xor wadisi»da öltürüp yanoŋanda, uning nam-dangki heli qikkanidi. **14** U Edomda əskər bargahlirini turoŋuzdi; pütün Edomda bargahlarni kurdi. Xuning bilən Edomiylarning həmmisi Dawutka bekindi. Dawut kəyərgə barsa, Pərwərdigar uningoŋa nusrət berətti. **15** Dawut pütkül Israil üstigə səltənət kildi; u pütkül həlkini sorap, adil həkümlər qikirip adalət yürgüzətti. **16** Zəruiyaning ooŋli Yoab koxunning sərdari boldi; Ahiludning ooŋli Yəhoxafat mirza boldi; **17** Ahitubning ooŋli Zadok bilən Abiyatarning ooŋli Ahimələk kahin boldi; Seraya diwan begi boldi. **18** Yəhoyadaning ooŋli Binaya Kərətiylər bilən Pələtiylərning yolbaxqisi boldi; Dawutning ooŋullirimu kahin boldi.

9 Dawut: Saulning əyidin tirik kaloŋan birərsi barmikin, bar bolsa mən Yonatanning hərmitidə uningoŋa xapaət kərsitəy? — dedi. **2** Əmdi Saulning ailisidiki Ziba degən bir hizmətkar kaloŋanidi. Ular uni Dawutning kexioŋa qakirdi. Kəlgəndə, padixah uningdin: Sən Zibamu? dəp soridi. U: Pekir mən xu! — dedi. **3** Padixah: Saulning ailisidin birərsi tirik kaldimu? Mən uningoŋa Hudaning xapaitini kərsitəy dəwatimən, — dedi. Ziba padixahka: Yonatanning bir ooŋli tirik kaldi; uning ikki puti aksaydu — dedi. **4** Padixah uningdin: U kəyərdə, dəp soridi. Ziba padixahka: U Lo-Dibarda, Ammiəlning ooŋli Makirning əyidə turidu — dedi. **5** Xunga Dawut padixah kixi əwətip uni Lo-Dibardin, Ammiəlning ooŋli Makirning əyidin elip kəldi. **6** Saulning nəwrisi, Yonatanning ooŋli Məfiboxət Dawutning aldioŋa kəlgəndə, yüzini yərgə yikip, təzim kildi. Dawut: [Sən] Məfiboxətmu? — dəp qakiriwidi, u: Pekir xu! — dəp jawap kayturdi. **7** Dawut uningoŋa: Korkmioŋin, atang Yonatan üqün, sanga xapaət kilmay kalmaymən; bowang Saulning həmmə yər-zeminlirini sanga kayturup berəy, sən həmixə mening dastihinimdin oŋizalinisən — dedi. **8** Məfiboxət təzim kilip: Kulung nemə idi, məndək bir ölük it aliyliri kədirligüdək nemə idim? — dedi. **9** Andin padixah Saulning hizmətkari Zibani qakirip uningoŋa: Saulning wə pütkül ailisining həmmə təəlluqatini mana mən oŋojangning ooŋlining koliŋa bərdim. **10** Sən bilən ooŋulliring wə hizmətkarliring uning üqün xu zeminda terikqilik kilip, qikkan məhsulatlirini oŋojangning ooŋlioŋa yeyixkə tapxurunglar. Oŋojangning ooŋli Məfiboxət mən bilən həmixə həmdastihan bolup oŋizalinidu, — dedi (Zibaning on bəx ooŋli wə yigirmə hizmətkari bar idi). **11** Ziba padixahka: Oŋojam padixah kullirioŋa buyruoŋanning həmmisigə kəminiliri əməl kilidu, — dedi. Padixah Dawut [yənə]: Məfiboxət bolsa padixahning bir ooŋlidək dastihinimdin taam yesun — [dedi]. **12** Məfiboxətning Mika degən kiqik bir ooŋli bar idi. Zibaning əyidə turuwatkanlarning həmmisi Məfiboxətning hizmətkarliri boldi. **13** Əmdi Məfiboxət Yerusalemda turatti; qünki u həmixə padixahning dastihinidin taam yəp turatti. Uning ikki puti akşak idi.

10 Keyin xundak ix boldiki, Ammoniylarning padixahi öldi wə uning Hanun degən ooŋli ornida padixah boldi. **2** Dawut bolsa: Uning atisi manga iltipat kərsətkəndək mən Nahaxning ooŋli Hanunoŋa iltipat kərsitəy, — dedi. Andin Dawut atisining pətisigə [Hanunning] kənglini soraxka əz hizmətkarliridin birnəqqini mangdurdi. Dawutning hizmətkarliri Ammoniylarning zeminioŋa kəlgəndə, **3** Ammoniylarning əməldarliri oŋojisi Hanunoŋa: Sili Dawutni rastla atilirining hərmiti üqün kaxlirioŋa kəngül sorap adəm əwətiptu, dəp karamla? Dawutning hizmətkarlirini kaxlirioŋa əwətkini xəhərni paylap uningdin məlumat elix, andin bu xəhərni aoŋdurux üqün əməsmu? — dedi. **4** Xuning bilən Hanun Dawutning hizmətkarlirini tutup, sakallirining yerimini qüxürüp, kiyimlirining bəldin təwinini kəstürüp, kətini eqip kətküzüwətti. **5** Bu həwər Dawutka yətküzüldi; u ularni kütüwelixka aldioŋa adəm mangdurdi; qünki ular intayin nomus hes kiloŋanidi. Padixah ularoŋa: Sakal-burutunglar əskiqilik Yeriho xəhiridə turup, andin yenip kelinglar, — dedi. **6** Ammoniylar əzlirining Dawutning nəpritigə uqrioŋanlikini bilip, adəm əwətip Bəyt-Rəhobdiki Suriylər bilən Zobahdiki Suriylərdin yigirmə ming piyadə əskər, Maakahning padixahidin bir ming adəm wə Tobdiki adəmlərdin on ikki ming adəmni yallap kəldi. **7** Dawut buni anglap, Yoabning pütkül jənggiwar koxunini [ularning aldioŋa] mangdurdi. **8** Ammoniylar qikip xəhərning dərwazisining aldida səp tüzidi; Zobah bilən Rəhobdiki Suriylər wə Tob bilən Maakahning adəmliri dalada səp tüzidi; **9** Yoab jəngning aldi həm kəynidin bolidioŋanlikioŋa kəzi yetip, Israildin bir kisim sərhil adəmlərni iloŋap, Suriyələrgə karxi səp tüzidi; **10** kaloŋanlarni Ammoniylaroŋa karxi səp tizoŋin dəp inisi Abixayning koliŋa tapxurp, uningoŋa: **11** — Əgər Suriylər manga küqlük kəlsə, sən manga yardəm bərgəysən; əmma Ammoniylar sanga küqlük kəlsə, mən berip sanga yardəm berəy. **12** Jür'ətlik boloŋin! Өz həlkimiz üqün wə Hudayimizning xəhərliri üqün baturluk kilayli. Pərwərdigar Özigə layik kərünginini kiloŋay! — dedi. **13** Əmdi Yoab wə uning bilən boloŋan adəmlər Suriylərgə hujum kiloŋili qikti; Suriylər uning aldida kaqti. **14** Ammoniylar Suriylərning kaqkinini kərgəndə, ularmu Abixaydin keqip, xəhərgə kiriwaldi. Yoab

bolsa Ammoniylar bilən jəng kilixtin qekinip, Yerusalemoɣa yenip kəldi. **15** Suriylər bolsa əzlirining Israillarning aldida məoɣlup boloɣinini kərgəndə, yənə jəm boluxti. **16** Ḥadad'ezər adəmlərni əwətip, [əfrat] dəryasining neri təripidiki Suriylərni [yardəmgə] qakirip, ularni yətkəp kəldi; ular Helam xəḥirigə kəlgəndə, Ḥadad'ezərning ḳoxunining sərdari Xobak ularoɣa baxqilik kildi. **17** Bu həwər Dawutḳa yətkəndə, u pütkül Israilni yioɣdurup, Iordan dəryasidin ətüp, Helam xəḥirigə bardi. Suriylər Dawutḳa ḳarxi səp tizip, uningoɣa ḥujum kildi. **18** Suriylər yənə Israildin ḳaqti. Dawut bolsa yəttə yüz jəng ḥarwilikni, kirik ming atlik əskərni kirdi ḥəm ḳoxunining sərdari Xobakni u yərdə eltürdi. **19** Ḥadad'ezərgə bekinoɣan həmmə padixaḥlar əzlirining Israil aldida yengilginini kərgəndə, Israil bilən sülḥ kilixip ularoɣa bekindi. Xuningdin keyin Suriylər Ammoniylaroɣa yənə yardəm birixkə jür'ət kilalmidi.

11 Xundak boldiki, yengi yilning bexida, padixaḥlar jənggə atlanoɣan wakitta Dawut Yoabni adəmliri bilən ḥəmdə ḥəmmə Israilni jənggə mangdurdi; ular Ammoniylarning zeminini wəyran kilip, Rabbaḥ xəḥirini muḥasirigə aldi. Lekin Dawut Yerusalemda ḳaldi. **2** Bir küni kəqtə Dawut kariwattin ḳopup, padixaḥ ordisining əgizisidə aylinip yürətti; əgzidin u munqida yuyuniwatḳan bir ayalni kərdi. Bu ayal bək qiraylik idi. **3** Dawut adəm əwətip, ayalning həwirini soridi; birsi uningoɣa: — Bu Eliamning ḳizi, Ḥittiy Uriyaning ayali Bat-Xeba əməsmu? — dedi. **4** Dawut kixi əwətip, uni ḳexioɣa əkəltürdi (u wakitta u adəttin pakliniwatḳanidi). U uning ḳexioɣa kəlgəndə, Dawut uning bilən billə boldi; andin u əz əyigə yenip kətti. **5** Xuning bilən u ayal ḥamilidar boldi, ḥəm Dawutḳa: Mening boyumda ḳaptu, dəp həwər əwətti. **6** Xuning bilən Dawut Yoabḳa həwər yətküzüp: Ḥittiy Uriyani mening ḳeximoɣa əwətinglar, dedi. Yoab Uriyani Dawutning ḳexioɣa mangdurdi. **7** Uriya Dawutning ḳexioɣa kəlgəndə, u Yoabning ḥalini, həlḳning ḥalini wə jəng əḥwalini soridi. **8** Andin Dawut Uriyaoɣa: Əz eyünggə berip putliringni yuoɣin, dedi. Uriya padixaḥning ordisidin qikḳanda, padixaḥ kəynidin uningoɣa bir sowoɣa əwətti. **9** Lekin Uriya əz əyigə barmay, padixaḥning ordisining dərwazisida, oɣojisining baxḳa ḳul-hizmətkarlirining arisida yatti. **10** Ular Dawutḳa: Uriya əz əyigə barmidi, dəp həwər bərdi. Dawut Uriyadin: Sən yirak səpərdin kəlding əməsmu? Nemixḳa əz əyünggə kətmiding? — dəp soridi. **11** Uriya Dawutḳa: Mana, əḥdə sanduḳi, Israillar wə Yəḥudalar bolsa kəpilərdə turup, oɣojam Yoab bilən oɣojamning hizmətkarliri oquḳ dalada qedir tikip yetiwatsa, mən yəp-iqip, ayalim bilən yetixḳa eyümgə baraymu? Sening jening bilən wə ḥayating bilən ḳəsəm kilimənki, mən undak ixni kilmaymən — dedi. **12** Dawut Uriyaoɣa: Bügün bu yərdə ḳaloɣin, ətə seni kətküzwetimən, — dedi. Uriya u küni wə ətisi Yerusalemda ḳaldi. **13** Dawut uni qakirip ḥəmdastihan kilip, yəp-iqküzüp məst kildi. Lekin xu keqisi Uriya əz əyigə barmay, qikip oɣojisining ḳul-hizmətkarlirining arisida əz kariwitida uhlidi. **14** Ətisi Dawut Yoabḳa hət yezip, Uriyaning aloɣaq ketixigə bərdi. **15** Həttə u: Uriyani soḳux əng kəskin bolidioɣan aldinki səptə turoɣuzoɣin, andin uning eltürülüxi üqün uningdin qekinip turunglar, dəp yazoɣanidi. **16** Xuning bilən Yoab xəḥərni kəzitip, Uriyani palwanlar [kəskin soḳuxḳan] yərgə mangdurdi. **17** Xəḥərdiki adəmlər qikip, Yoab bilən soḳuxḳanda həlḳtin, yəni Dawutning adəmliridin birnəqqisi yikildi; Uriyamu əldi. **18** Yoab adəm əwətip jəngning ḥəmmə wəḳəliridin Dawutḳa həwər bərdi. **19** U həwərqigə mundak tapilidi: Padixaḥḳa jəngning ḥəmmə wəḳəlirini dəp boloɣiningda, **20** əgər padixaḥ oɣəzəplinip seningdin: Soḳuxḳanda nemixḳa xəḥər sepilioɣa xundak yekin bardinglar? Ularning sepilidin ya atidioɣanlikini bilməmtinglar? **21** Yərubbəxətning ooɣli Abiməlәkni kim eltürginini bilməmsən? Bir hotun sepildin uningoɣa bir parqə yaroɣunqak texini etip, u Təbəz xəḥiridə əlmidimu? Nemixḳa sepiloɣa undak yekin bardinglar? — Desə, sən: Silining ḳulliri Ḥittiy Uriyamu əldi, dəp eytkin — dedi. **22** Həwərqi berip Yoab uningoɣa tapxurup əwətkən həwərning ḥəmmisini Dawutḳa dəp bərdi. **23** Həwərqi Dawutḳa: Düxmənlər bizdin küqlük kelip, dalada bizgə ḥujum kildi; lekin biz ularoɣa zərbə berip qekindürüp, xəḥərning dərwazisioɣiqə ḳooɣliduḳ. **24** Andin ya atḳuqilar sepildin ḳul-hizmətkarliringoɣa ya etip, padixaḥning ḳul-hizmətkarliridin birnəqqini eltürdi. Ḳulliri Uriyamu əldi — dedi. **25** Dawut həwərqiga: Yoabḳa mundak degin: — Bu ix nəziringdə eoɣir bolmisun, ḳiliq ya uni ya buni yəydu; xəḥərgə boloɣan ḥujuminglarni ḳattik ḳilip, uni oɣulitinglar, dəp eytip uni jür'ətləndürgin — dedi. **26** Uriyaning ayali eri Uriyaning əlginini anglap, eri üqün matəm tutti. **27** Matəm künliri ətkəndə Dawut adəm əwətip uni ordisioɣa kəltürdi. Xuning bilən u Dawutning ayali bolup, uningoɣa bir ooɣul tuoɣdi. Lekin Dawutning ḳiliɣan ixi Pərwərdigarning nəziridə rəzil idi.

12 Pərwərdigar Natanni Dawutning ḳexioɣa mangdurdi. U Dawutning ḳexioɣa kelip uningoɣa mundak dedi: «Bir xəḥərdə ikki adəm bar bolup, birsi bay, yənə birsi kəmbəoɣəl idi. **2** Bayning intayin tola ḳoy wə kala padiliri bar idi. **3** Lekin kəmbəoɣəlning əzi setiwelip bakḳan kiqik bir saoɣlik ḳozidin baxḳa bir nərsisi yok idi. Ḳoza kəmbəoɣəlning əyidə baliliri bilən təng əsüp qong boldi. Ḳoza uning yeginidin yəp, uning iqkinidin iqip, uning ḳuqikida uhlidi; uning nəziridə u əz ḳizidək idi. **4** Bir küni bir yoluqi bayningkigə kəldi. Əmma u əzigə kəlgən meḥman üqün əzining ḳoy yaki kala padiliridin birini yegüzüxkə təyyarlaxḳa kəzi ḳiymay, bəlki kəmbəoɣəlning ḳozisini tartiwelip soyup, kəlgən meḥman üqün təyyarlidi». **5** Dawut buni anglap u kixigə ḳattik oɣəzəplәndi. U Natanoɣa: Pərwərdigarning ḥayati bilən [kəsəm kilimənki], xuni ḳiloɣan adəm ölümgə layiḳtur! **6** U ḥeq rəḥimdillik kərsətməy bu ixni kiloɣini üqün ḳozioɣa tət ḥəssə tələm təlisun — dedi. **7** Natan Dawutḳa: Sən dəl xu kixidursən! Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən seni Israilning üstidə padixaḥ boloɣili məsiḥ ḳildim wə Saulning ḳolidin ḳutḳuzdum; **8** Mən oɣojangning jəmətini sanga berip, oɣojangning ayallirini ḳuqikingoɣa yatḳuzup, Israilning jəməti bilən Yəḥudaning jəmətini sanga bərdim. Əgər sən buni az kərgən bolsang, Mən sanga yənə ḥəssiləp beràttim; **9** Nemixḳa Pərwərdigarning səzini kəzgə ilmay, uning nəziridə rəzil boloɣanni ḳilding? Sən Ḥittiy Uriyani ḳiliq bilən eltürgüzüp, uning ayalini əzünggə ayal ḳilding, sən uni Ammoniylarning ḳiliqi bilən ḳətl ḳilding. **10** Əmdi sən Meni kəzgə ilmay, Ḥittiy Uriyaning ayalini əzünggə ayal ḳiloɣining üqün, ḳiliq sening əyüngdin ayrilmaydu». **11** Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana əz əyüngdin sanga yamanlik kəltürüp, kəzliringning aldida ayalliringni elip, sanga yekin birsigə berimən, u bolsa küpkündüzdə ayalliring bilən yatidu. **12** Sən bolsang u ixni məhpiy ḳilding, lekin Mən bu ixni pütkül Israilning aldida kündüzdə ḳilimən» — dedi. **13** Dawut Natanoɣa: — Mən Pərwərdigarning aldida gunaḥ ḳildim — dedi. Natan Dawutḳa: Pərwərdigar ḥəm gunaḥingdin ətti; sən əlməysən. **14** Ḥalbuki, bu ix bilən Pərwərdigarning düxmənlirigə kupurluk ḳilixḳa pursət bərgining üqün, seningdin tuoɣuloɣan ooɣul bala qoḳum əlidu, — dedi. **15** Xuning bilən Natan əz əyigə ḳaytip kətti. Pərwərdigar Uriyaning ayalidin Dawutḳa tuoɣuloɣan balini xundak urdiki, u ḳattik kesəl boldi. **16** Dawut bala ḥəḳḳidə Hudaoɣa yelindi. U roza tutup, keqilərdə iqkirigə kirip yərdə düm yatatti. **17** Uning jəmətining akṣakalliri ḳopup

uning ḳexioɣa berip, uni yərdin ḳopurmaḳqi boldi; lekin u unimidi wə ular bilən tamaḳ yeyixni rət ḳildi. **18** Yəttinqi küni bala əldi. Dawutning hizmətkarliri bala əldi, degən həwərni uningoɣa berixtin ḳorḳup: «Bala tirik waḳitida padixaḥ bizning səzlirimizgə ḳulaḳ salmidi, əmdi biz ḳandaḳmu uningoɣa bala əldi, dəp həwər berimiz? U əzini zəhimləndürüxi mumkin!» — deyixti. **19** Lekin Dawut hizmətkarlirining piqirlaxḳinini kərüp, balining əlginini uḳti. Xunga Dawut hizmətkarliridin: Bala əldimu? dəp soridi. Ular: Əldi, — dəp jawab bərdi. **20** Xuning bilən Dawut yərdin ḳopup, yuyunup, [huxbuy] may bilən məsiḥlinip, kiyimlirini yənggüxləp, Pərwərdigarning əyigə kirip ibadət ḳildi; andin əz əyigə ḳaytip əzigə tamaḳ əkəltürüp yedi. **21** Hizmətkarliri uningoɣa: Silining bu nemə ḳiloɣanliri? Bala tirik qaoɣda roza tutup yioɣlidila, lekin bala əlgəndin keyin ḳopup tamaḳ yedila, — dedi. **22** U: Mən: «Kim bilsun, Pərwərdigar manga xapaət kərsitip, balini tirik ḳaldurarmikin» dəp oylap, bala tirik waḳitta roza tutup yioɣlidim. **23** Lekin əmdi u əlgəndin keyin nemixḳa roza tutay? Mən uni yandurup alalaymənmu? Mən uning yenioɣa barimən, lekin u yenimoɣa yenip keləlməydu, — dedi **24** Dawut ayali Bat-Xebaoɣa təsəlli bərdi. U uning ḳexioɣa kirip uning bilən yatti; u bir ooɣul tuoɣiwidi, Dawut uni Sulayman dəp atidi. Pərwərdigar uni səydi, **25** wə Natan pəyoɣəmbər arḳilik wəḥiy yətküzüp, uningoɣa Pərwərdigar üqün «Yədidiya» dəp isim ḳoydi. **26** Yoab Ammoniylarning xaḥanə paytəhti Rabbaḥḳa ḥujum ḳilip uni aldi. **27** Andin Yoab həwərqilərni Dawutning ḳexioɣa mangdurup: Mən Rabbaḥḳa ḥujum ḳilip, xəḥərning su bar ḳismini aldim. **28** Ḥazir sən ḳaloɣan əskərlərni yioɣip, xəḥərni ḳamal ḳilip, uni ixoɣal ḳiloɣin; bolmisa mən xəḥərni alsam, mening ismim bilən atilixi mumkin — dedi. **29** Xunga Dawut ḥəmmə həlḳni jəm ḳilip, Rabbaḥḳa ḥujum ḳilip uni aldi. **30** U ularning padixaḥining tajini uning bexidin aldi. Uning üstidiki altunning eoɣirlioɣi bir talant idi, wə uning ḳəzidə bir gəḥər bar idi. Kixilər bu tajni Dawutning bexioɣa kiygüzdi, Dawut bolsa u xəḥərdin nuroɣun olja aldi. **31** Əmma u yərdiki həlḳni xəḥərdin ḳiḳirip ularni ḥərə, haman tepidioɣan tirnilar wə təmür paltilar bilən ixlətti yaki humdanda ḳattiḳ əmgəkkə saldi; Dawut Ammoniylarning ḥəmmə xəḥərliridə xundaḳ ḳildi; andin Dawut barliḳ həlḳ bilən Yerusalemoɣa yenip kəldi.

13 Dawutning ooɣli Abxalomning Tamar degən qiraylik bir singlisi bar idi. Bu ixlardin keyin, Dawutning ooɣli Amnon uningoɣa axiḳ bolup ḳaldi. **2** Amnon singlisi Tamarning ixḳida xunqə dərd tarttiki, u kesəl bolup ḳaldi. Əmma Tamar tehi ḳiz idi; xuning bilən Amnonoɣa uni bir ix ḳilix mumkin bolmaydioɣandək kəründi. **3** Lekin Amnonning Yonadab isimlik bir dosti bar idi. U Dawutning akisi Ximeaḥning ooɣli idi. Bu Yonadab tolimu ḥiyligər bir kixi idi. **4** U Amnonoɣa: Sən padixaḥning ooɣli turup, nemixḳa kündin küngə bundaḳ jüdəp ketisən? Ḳeni, manga eytip bər, dedi. Amnon uningoɣa: Mən inim Abxalomning singlisi Tamaroɣa axiḳ boldum, dedi. **5** Yonadab uningoɣa: Sən aoɣrip orun tutup, yetip ḳaloɣan boluwal; atang seni kərgili kəlgəndə uningoɣa: Singlim Tamar kelip manga tamaḳ bərsun; uning tamaḳ ətkinini kərüxüm üqün, aldimda tamaḳ etip bərsun, mən uning ḳolidin tamaḳ yəy, dəp eytḳin, dedi. **6** Xuning bilən Amnon yetiwelip əzini kesəl kərsətti. Padixaḥ uni kərgili kəlgəndə, Amnon padixaḥḳa: Ətünimən, singlim Tamar bu yərgə kelip, manga ikki ḳoturmaq təyyar ḳilip bərsun, andin mən uning ḳolidin elip yəy, dedi. **7** Xuning bilən Dawut ordisioɣa adəm əwətip Tamaroɣa: Səndin ətünimənki, akang Amnonning əyigə berip, uningoɣa yegüdək bir nemə təyyarlap bərgin, dəp eytti. **8** Tamar Amnonning əyigə bardi; u yatḳanidi. U un elip yuoɣurup, ḳoturmaqlarni kəz aldida ətti. **9** Andin u ḳoturmaqni ḳazandin elip, uning aldioɣa ḳoydi. Lekin u yigili unimidi; u: — Ḥəmmə adəm mening ḳeximdin qiḳip kətsun, dedi. Xuning bilən ḥəmmə kixilər uning ḳexidin qiḳip kətti. **10** Andin Amnon Tamaroɣa: Taamni iqkiriki ḥujrioɣa elip kirgin, andin ḳolungdin elip yəymən, — dedi. Tamar əzi ətkən ḳoturmaqni iqkiriki ḥujrioɣa, akisi Amnonning ḳexioɣa elip kirdi. **11** Tamar ularni uningoɣa yegüzüp ḳoymaḳqi boluwidi, u uni tutuwelip: I singlim, kəl! Mən bilən yatḳin! dedi. **12** Lekin u uningoɣa jawab berip: Yaḳ, i aka, meni nomuska ḳoymioɣin! Israilda bundaḳ ix yoḳ! Sən bundaḳ pəskəxlik ḳilmioɣin! **13** Mən bu xərməndiqilikni ḳandaḳmu kətürüp yürələymən?! Sən bolsang Israilning arisidiki əhməḳlərdin bolup ḳalisən. Ətünüp ḳalay, pəḳət padixaḥḳa desəngla, u meni sanga təwə boluxtin tosimaydu, — dedi. **14** Lekin u uning səzigə ḳulaḳ salmidi. U uningdin küqlük kelip, uni zorlap ayaoɣ asti ḳilip uning bilən yatti. **15** Andin Amnon uningoɣa intayin ḳattiḳ nəprətləndi; uning uningoɣa boloɣan nəpriti uningoɣa boloɣan əslidiki muḥəbbitidin ziyadə boldi. Amnon uningoɣa: Ḳopup, yoḳal! — dedi. **16** Tamar uningoɣa: Yaḳ! Meni ḥaydigən gunaḥing sən ḥeli manga ḳiloɣan xu ixtin bəttərdur, dedi. Lekin Amnon uningoɣa ḳulaḳ salmidi, **17** bəlki hizmitidiki yax yigitni qaḳirip: Bu [hotunni] manga qaplaxturmay, sirtḳa qiḳiriwət, andin ixikni taḳap ḳoy, dedi. **18** Tamar tolimu rəngdar bir kənglək kiygənidi; qünki padixaḥning tehi yatlik bolmioɣan ḳizliri xundaḳ kiyim kiyətti. Amnonning hizmətkari uni ḳooɣlap qiḳirip, ixikni taḳiwaldi. **19** Tamar bexioɣa kül qeqip, kiygən rəngdar kənglikini yirtip, ḳolini bexioɣa ḳoyup yioɣlioɣan peti ketiwatatti. **20** Akisi Abxalom uningoɣa: Akang Amnon sən bilən yattimu? Ḥazirqə jim turoɣin, singlim. U sening akang əməsmu? Bu ixni kənglüggə almioɣin, — dedi. Tamar akisi Abxalomning əyidə kəngli sunuḳ ḥalda turup ḳaldi. **21** Dawut padixaḥmu boloɣan barliḳ ixlarni anglap intayin aqqiḳlandi. **22** Abxalom bolsa Amnonoɣa ya yahxi, ya yaman ḥeq gəp ḳilmidi. Qünki Abxalom singlisi Tamarni Amnonning horlioɣanliḳidin uni əq kərətti. **23** Toluḳ ikki yil ətüp, Əfraimoɣa yeḳin Baal-Ḥazorda Abxalomning ḳirḳioɣuqiliri ḳoylirini ḳirḳiwatatti; u padixaḥning ḥəmmə ooɣullirini təklip ḳildi. **24** Abxalom padixaḥning ḳexioɣa kelip: Mana ḳulliri ḳoylirini ḳirḳitiwatidu, padixaḥ wə hizmətkarlirining silining ḳulliri bilən billə berixini ətünimən, — dedi. **25** Padixaḥ Abxalomoɣa: Yaḳ, ooɣlum, biz ḥəmmimiz barmayli, sanga eoɣirqilik qüxüp ḳalmisun, — dedi. Abxalom xunqə desimu, u baroɣili unimidi, bəlki uningoɣa amət tilidi. **26** Lekin Abxalom: Əgər berixḳa unimisila, akam Amnonni biz bilən baroɣili ḳoysila, — dedi. Padixaḥ uningdin: Nemixḳa u sening bilən baridu?» — dəp soridi. **27** Əmma Abxalom uni kəp zorlioɣini üqün u Amnonning, xundaḳla padixaḥning ḥəmmə ooɣullirining uning bilən billə berixioɣa ḳoxuldi. **28** Abxalom əz oɣulamlirioɣa buyrup: Səgək turunglar, Amnon xarab iqip hux kəyp boloɣanda, mən silərgə Amnonni urunglar desəm, uni dərḥal eltürünglar. Ḳorḳmanglar! Bularni silərgə buyruoɣuqi mən əməsmu? Jür'ətlik bolup baturluḳ kərsitinglar — dedi. **29** Xuning bilən Abxalomning oɣulamliri Amnonoɣa Abxalom əzi buyruoɣandək ḳildi. Xuan padixaḥning ḥəmmə ooɣulliri ḳopup, ḥər biri əz ḳeqirioɣa minip ḳaqti. **30** Xundaḳ boldiki, ular tehi yolda ḳeqip ketiwatḳanda, «Abxalom padixaḥning ḥəmmə ooɣullirini eltürdi. Ularning ḥeq biri ḳalmidi» degən həwər Dawutḳa yətküzüldi. **31** Padixaḥ ḳopup kiyimlirini yirtip yərdə düm yatti; uning ḥəmmə ḳul-hizmətkarliri bolsa kiyimliri yirtiḳ ḥalda yenida turatti. **32** Əmma Dawutning akisi Ximeaḥning ooɣli Yonadab uningoɣa: — Oɲojam, ular

padixaḫning ooɣulliri boloɣan ḫəmmə yigitlərni əltürdi, dəp hiyal kilmisila. Qünki pəkət Amnon əldi; u ix Amnonning Abxalomning singlisi Tamarni har kiloɣan kündin baxlap Abxalomning aoɣzidin qikarmioɣan niyiti idi. **33** Əmdi oɣojam padixaḫ «Padixaḫning ḫəmmə ooɣulliri əldi» degən oyda bolup kəngüllirini biaram kilmisila. Qünki pəkət Amnonla əldi — dedi. **34** Abxalom bolsa kəqip kətkənidi. [Yerusalemdiki] kəzətqi oɣulam kariwidi, mana, oɣərb təripidin taoɣning yenidiki yol bilən nuroɣun adəmlər keliwatatti. **35** Yonadab padixaḫka: Mana, padixaḫning ooɣulliri kəldi. Dəl kulliri degəndək boldi — dedi. **36** Səzini tügitip turiwidi, padixaḫning ooɣulliri kelip kattik yioɣa-zar kildi. Padixaḫ bilən hizmətkarlirimu kattik yioɣlaxti. **37** Lekin Abxalom bolsa Gəxurning padixaḫi, Ammihudning ooɣli Talmayning kəxioɣa bardi. Dawut ooɣli üqün ḫər küni ḫaza tutup kayoɣurdi. **38** Abxalom kəqip, Gəxuroɣa berip u yərdə üq yil turdi. **39** Dawut padixaḫning kəlbi Abxalomning yenioɣa berixka intizar boldi; qünki u Amnonoɣa nisbətən təsəlli tapkanidi, qünki u əlgənidi.

14 Əmdi Zəruiyaning ooɣli Yoab padixaḫ kəlbining Abxalomoɣa təlmüriwatkanlikini baykidi. **2** Xuning üqün Yoab Təkoaoɣa adəm əwətip u yərdin danixmən bir hotunni əkəldürüp uningoɣa: Səndin ətünəy, əzüngni matəm tutkan kixidək kərsitip karilik kiyimi kiyip, əzüngni ətirlik may bilən yaoɣlimay, bəlki əzüngni əlgüqi üqün uzun wakit ḫazidar boloɣan ayaldək kilip **3** [Dawut] padixaḫning kəxioɣa berip uningoɣa mundak degin, — dedi. Xundak kilip, Yoab deməkqi boloɣanlirini u ayaloɣa əgətti. **4** Xuning bilən Təkoalik bu ayal padixaḫning aldioɣa berip, təzim kilip, bax urup: I padixaḫim, meni kutkuziwaloɣayla, — dedi. **5** Padixaḫ uningdin: Nemə dərding bar? dəp soridi. U jawap berip: Mən dərwəkə bir tul hotunmən! Erim ölüp kətti; **6** Dedəklirining ikki ooɣli bar idi. Ikkisi etizlikta uruxup kelip, arioɣa qüxidioɣan adəm bolmioɣaqka, biri yənə birini urup eltürüp koydi. **7** Mana, ḫazir pütün əydikilər dedəklirigə karxi kopup, inisini eltürginini bizgə tutup bərgin; inisining jenini elip, kətl kiloɣini üqün biz janoɣa jan alimiz. Xuning bilənmu miras aloɣuqini yokitimiz, dəwatidu. Ular xundak kilip yaloɣuz kaloɣan qooɣumni eqürüp, erimgə nə nam nə yər yüzidə əwladmu kalduroɣili koymaydu, — dedi. **8** Padixaḫ ayaloɣa: Əyünggə baroɣin, mən əḫwaloɣa karap sən tooɣruluk ḫəküm qikiriman, — dedi. **9** Təkoalik ayal padixaḫka: I, oɣojam padixaḫ, bu ixta gunaḫ bolsa, ḫəmmisi mening bilən atamning jəməti üstidə bolsun, padixaḫ wə uning təḫti bilən munasiwətsiz bolsun, — dedi. **10** Padixaḫ: Birər kim sanga [bu tooɣruluk] gəp kilsa, uni mening kəximoɣa elip kəlgin, u seni yənə awarə kilmaydioɣan bolidu, — dedi. **11** Ayal jawab berip: Undakta padixaḫ Pərwərdigar Hudalirini yad kiloɣayla, kanoɣa kan intikam aloɣuqilarning ooɣlumni yokatmasliki üqün, ularning ḫalak kilixioɣa yol koymioɣayla, — dedi. Padixaḫ: Pərwərdigarning ḫayati bilən kəsəm kilimənki, Sening ooɣlungning bir tal qeqi yərgə qüxməydu, — dedi. **12** Lekin ayal: Dedəkliri oɣojam padixaḫka yənə bir səzni degili koyoɣayla, dewidi, u: Eytkin — dedi. **13** Ayal yənə mundak dedi: Əmdi sili nemixka Hudaning həlkigə xuningoɣa ohxax ziyanlik bir ixni niyət kildila? Padixaḫ xu gepi bilən əzini gunaḫkar kilip bekitiwatidu, qünki u əzi palioɣan kixini kayturup əkəlmidi. **14** Dərwəkə ḫəmmimiz qokum ölüp, yərgə təkülgən, kaytidin yioɣiwaloɣili bolmaydioɣan sudək bolimiz. Lekin Huda adəmning jenini elixka əməs, bəlki Əz palanoɣinini Əzigə kayturup əkilixkə ilaj kilidu. **15** Əməliyattə, mening oɣojam padixaḫka xu ix tooɣrisidin sez kiloɣili keliximning səwəbi, həlk meni korkatti. Lekin dedəkliri: Bu gəpni padixaḫka eytay! Padixaḫ bəlkim əz qərisining iltimasini bəja kəltürər, degən oyda boldi. **16** Qünki padixaḫ anglixi mumkin, qərisini ḫəm ooɣlumni Hudaning mirasidin təng yokatmakqi boloɣan kixining kolidin kutkuzup kalar. **17** Xunga dedəkliri, oɣojam padixaḫning səzi manga aramlik berər, dəp oylidim. Qünki oɣojam padixaḫ Hudaning bir pərixtisidək yahxi-yamanni pərk ətküqidur. Pərwərdigar Hudaliri sili bilən billə boloɣay! **18** Padixaḫ ayaloɣa jawab berip: Səndin ətünimənki, mən səndin sorimakqi boloɣan ixni məndin yoxurmioɣaysən, dedi. Ayal: Oɣojam padixaḫ səz kilsila, dedi. **19** Padixaḫ: Bu gəpliringning ḫəmmisi Yoabning kərsətmisimu, kandak? — dedi. Ayal jawab berip: I, oɣojam padixaḫ, silining janliri bilən kəsəm kilimənki, oɣojam padixaḫ eytkanliri ongoɣimu, soloɣimu kaymaydioɣan ḫəkikəttur. Dərwəkə silining kulliri Yoab manga xuni tapilap, bu səzlərni dedəklirining aoɣzioɣa saldi. **20** Yoabning bundak kilixi bu ixni ḫəl kilix üqün idi. Oɣojamning danaliki Hudaning bir pərixtisiningkidək ikən, zeminda yüz beriwatkan ḫəmmə ixlarni bilidikən, — dedi. **21** Xuning bilən padixaḫ Yoabka: Makul! Mana, bu ixka ijazət bərdim. Berip u yigit Abxalomni elip kəlgin, dedi. **22** Yoab yərgə yikilip bax urup, padixaḫka bəht-bərikət tilidi. Andin Yoab: I oɣojam padixaḫ, əz kulungning təlipigə ijazət bərginingdin, əz kulungning sening aldingda iltipat tapkinini bügün bildim, — dedi. **23** Andin Yoab kozoɣilip, Gəxuroɣa berip Abxalomni Yerusalemoɣa elip kəldi. **24** Əmma padixaḫ: — U mening yüzümni kərməy, əz əyigə barsun, degənidi. Xunga Abxalom padixaḫning yüzini kərməy, əz əyigə kətti. **25** Əmdi pütkül Israil təwəsidə Abxalomdək qiraylik dəp mahtaloɣan adəm yok idi. Tapinidin tartip qokkusioɣiqə uningda ḫeq əyib yok idi. **26** Uning qeqini qüxürgəndə (u hər yilning ahirida qeqini qüxürətti; qeqi eoɣirlixip kətkəqkə, xunga uni qüxürətti), qeqini padixaḫning «əlqəm taraza»si bilən tartsa ikki yüz xəkəl qikatti. **27** Abxalomdin üq ooɣul wə Tamar isimlik bir kiz tuoɣuldi. Kizi tolimu qiraylik idi. **28** Abxalom padixaḫning yüzini kərməy, Yerusalemda toptooɣra ikki yil toxkuqə turdi; **29** Abxalom Yoabka adəm mangdurup, əzini padixaḫning kəxioɣa əwətixini ətündi, əmma u kəlgili unimidi. Abxalom ikkinqi kətim uning yenioɣa adəm əwətti, lekin Yoab kelixni halimidi. **30** Xuning bilən Abxalom əz hizmətkarlirioɣa: — Yoabning meningkigə yandax arpa terikliк bir parqə etizliki bar. Berip uningoɣa ot koyunglar, dəp buyrudi. Xundak kilip, Abxalomning hizmətkarliri Yoabning bu bir parqə etizlikioɣa ot koydi. **31** Andin Yoab kozoɣilip Abxalomning əyigə kirip uningdin: Nemixka hizmətkarliring etizlikimoɣa ot koydi! — dəp soridi. **32** Abxalom Yoabka jawab berip: Mana, mən sanga adəm əwətip: Kəximoɣa kəlsun, andin padixaḫning kəxioɣa manga wakalitən baroɣuzup uningoɣa: Mən nemixka Gəxurdin yenip kəlgəndimən? U yərdə kalsam, yahxi bolattikən, dəp eytkuzmakqi idim. Əmdi padixaḫ bilən didarlaxsam dəymən; məndə kəbiḫlik bolsa, u meni eltürsun, — dedi. **33** Xuning bilən Yoab padixaḫning kəxioɣa berip, uningoɣa bu həwərni yətküzdi. Padixaḫ Abxalomni qakirdi; u padixaḫning kəxioɣa kelip, padixaḫning aldida təzim kilip bax urdi; padixaḫ Abxalomni səydi.

15 Bu ixlardin keyin Abxalom əzigə jəng ḫarwisi bilən atlarni təyyarlatti ḫəm əz aldida yügüridioɣan əllik əskərni bekitti. **2** Abxalom tang səḫərdə kopup, dərwazioɣa baridioɣan yolning yenida turatti. Kaqan birsi dəwayimni kəssun dəp, padixaḫka ərz tutkili kəlsə, Abxalom uni qakirip: Sən kaysi xəḫərdin kəlding, — dəp soraytti. U kixi: Kulung Israilning palanqi kəbilisidin kəldi, desə, **3** Abxalom uningoɣa: Mana, dəwayinglar durus wə ḫək ikən, lekin padixaḫ təripidin əzigə

wakalitən ərzingni anglaxqa qoyuloŋan adəm yoq, dəytti. **4** Andin Abxalom yənə: Kaxki, mən zeminda sorakqi kilinsam'idi, hər kimning ərzi yaki dəwayi bolup, mening qeximoŋa kəlsə, uningoŋa adalət kərsitəttim! — dəytti. **5** Birkim uningoŋa təzim kiloŋili aldioŋa barsa, Abxalom qolini uzutup, uni tutup səyətti. **6** Abxalom xundaq qilip padixaŋning ḥəküm qikirixioŋa kəlgən Israilning ḥərbir adəmlirining köngüllirini utuwalatti. **7** Tət yil ətkəndə, Abxalom padixaḥqa: Mening Ḥebronda Pərwərdigaroŋa iqkən qəsimimni ada qilixim üqün, xu yərgə berixqa ijazət bərsəng; **8** qünki qulung Suriyədiki Gəxurda turoŋinimda qəsəm iqip: Əgər Pərwərdigar meni Yerusalemoŋa qaytursa, mən Pərwərdigaroŋa ibadət qilimən, dəp eytqanidi, — dedi. **9** Padixaḥ uningoŋa: Tinq-aman berip kəlgin, dewidi, u qozoŋilip Ḥebronoŋa kətti. **10** Lekin Abxalom Israilning ḥəmmə qəbililirigə məhpiy əlqilərni mangdurup: Buroŋa awazini angliqininglarda: «Abxalom Ḥebronda padixaḥ boldi!» dəp elan qilinglar, dedi. **11** Əmdi ikki yüz adəm təklip bilən Abxalom bilən birgə Yerusalemdin baroŋanidi. Ular ḥəqiqiy əḥwaldin bihəwər boloŋaqqa, saddilik bilən baroŋanidi. **12** Abxalom qurbanlik ətküzgəndə, u adəm əwətip Dawutning məslihətqisi boloŋan Giloḥluq Aḥitofəlni əz xəḥiri Giloḥdin elip kəldi. Xuning bilən qəst baroŋanseri küqəydi, Abxalomoŋa əgəxkənlər baroŋanseri kəpüyüwatatti. **13** Dawutqa bir həwərqi kelip: Israilning adəmlirining köngülliri Abxalomoŋa mayil boldi, — dedi. **14** Xuning bilən Dawut Yerusalemda uning bilən boloŋan ḥəmmə qul-hizmətkarlirioŋa: Qopup qaqayli! Bolmisa, Abxalomdin qutulalmaymiz. Ittik ketəyli; bolmisa, u tuyuqsiz üstimizgə besip kelip, bizgə bala kəltürüp xəḥər həlqini qiliq bisi bilən uridu, dedi. **15** Padixaḥning qul-hizmətkarliri padixaḥqa: Oŋojam padixaḥ nemə bekitsə, xuni qilimiz, dedi. **16** Xuning bilən padixaḥ pütün ailisidikilərni elip, qikip kətti; əmma padixaḥ kenizəkliridin onni ordioŋa qaraxqa qoydi. **17** Padixaḥ qikip kətkəndə ḥəmmə həlq uningoŋa əgəxti; ular Bəyt-Mərḥakta turup qaldi. **18** Ḥəmmə hizmətkarliri uning bilən billə [Kidron ekinidin] ətüwatatti; barlik Kərətiylər, barlik Pələtiylər, barlik Gatliqlar, yəni Gat xəḥiridin qikip uningoŋa əgəxkən altə yüz adəm padixaḥning aldida mangatti. **19** Padixaḥ Gatlik Ittayoŋa: Sən nemixqa biz bilən barisən? Yenip berip padixaḥning qexida turoŋin; qünki sən əz yurtungdin musapir bolup palanoŋansən. **20** Sən pəqət tünügünla kəlding, mən bügün qandaqsigə seni əzüm bilən billə sərsan qilay? Mən bolsam, nəgə baralisam, xu yərgə barimən. Qerindaxliringni elip yenip kətkin; Hudaning rəḥim-xəpqiti wə ḥəqiqiti sanga yar boloŋay! — dedi. **21** Lekin Ittay padixaḥqa jawab berip: Pərwərdigarning ḥayati bilən wə oŋojam padixaḥning ḥayati bilən qəsəm qilimənki, məyli ḥayat yaki mamat bolsun, oŋojam padixaḥ qəyərdə bolsa, qulung xu yərdimu bolidu! — dedi. **22** Dawut Ittayoŋa: Əmdi sənmu berip [ekindin] ətkin, dedi. Xuning bilən Gatlik Ittay ḥəmmə adəmliri wə uning bilən mangoŋan barlik bala-qaqiliri ətüp kətti. **23** Ḥəmmə həlq ətüwatqanda, pütkül xu yurttikilər qattik awaz bilən yioŋlidi. Padixaḥ əzimu Kidron ekinidin ətkəndə, barlik həlq qəllük təripigə qarap yol aldi. **24** Wə mana, Zadok bilən Lawiylarmu Hudaning əḥdə sanduqini kətürüp billə kəldi; ular Hudaning əḥdə sanduqini yərdə qoydi. Barlik həlq xəḥərdin qikip ətküqə Abiyatar bolsa, qurbanliklarni sunup turatti. **25** Padixaḥ Zadokqa: Hudaning əḥdə sanduqini xəḥərgə yandurup elip kirgin. Mən əgər Pərwərdigarning kəzliridə iltipat tapsam, U qoqum meni yandurup kelidu wə U manga əḥdə sanduqini wə Əz makanini yənə kərgüzidu; **26** lekin U mening tooŋramda: Səndin hursənlikim yoq, desə, mana mən; U meni qandaq qilixni layiq kərsə, xundaq qilsun, — dedi. **27** Padixaḥ kaḥin Zadokqa: Sən aldin kərgüqi əməsmu? Sən wə əz ooŋlung Ahimaaz wə Abiyatarning ooŋli Yonatan, yəni ikkinglarning ikki ooŋlunglar sanga ḥəmrah bolup tinq-aman xəḥərgə qaytqin. **28** Mana, mən silərdin həwər kəlgüqə qəldiki ətkəllərdə kütüp turay, — dedi. **29** Xuning bilən Zadok bilən Abiyatar Hudaning əḥdə sanduqini Yerusalemoŋa qayturup berip, u yərdə qaldi. **30** Lekin Dawut Zəytun teoŋioŋa qikqanda, bexini yepip yalang ayaoŋ bolup yioŋlawatatti; uning bilən boloŋan ḥəmmə həlqning ḥərbiri bexini yepip yioŋlap qikiwatatti. **31** Birsi kelip Dawutqa: Aḥitofəlmu Abxalomning qəstigə qatnaxqanlar iqidə iken, dedi. Xuning bilən Dawut dua qilip: I Pərwərdigar, Aḥitofəlning məslihətini əḥməqanilikkə aylandurоŋaysən, dedi. **32** Dawut taoŋning qokqisioŋa, yəni adəttə u məḥsus Hudaoŋa ibadət qilidioŋan jayoŋa yətkəndə, Arkilik Ḥuxay toni yirtik, bexioŋa topa-qang qeqiloŋan ḥalda uning aldioŋa kəldi. **33** Dawut uningoŋa: Mening bilən barsang, manga yük bolup qalisən; **34** lekin xəḥərgə qaytip berip Abxalomoŋa: I padixaḥ, mən bügüngə qədər atangning qul-hizmətkari boloŋandək, əmdi sening qul-hizmətkaring bolay, disəng, sən mən üqün Aḥitofəlning məslihətini bikar qiliwetələysən. **35** Mana Zadok wə Abiyatar degən kaḥinlarmu xu yərdə sən bilən billə bolidu əməsmu? Padixaḥning ordisidin nemə anglisang, Zadok bilən Abiyatar kaḥinlaroŋa eytqin. **36** mana, ularning ikki ooŋli, yəni Zadokning ooŋli Ahimaaz bilən Abiyatarning ooŋli Yonatanmu xu yərdə ularning yenida turidu. Ḥərnemə anglisang, ular arkilik manga həwər yətküzgin — dedi. **37** Xuning bilən Dawutning dosti Ḥuxay xəḥərgə bardi; Abxalommu dəl xu qaoŋda Yerusalemoŋa kirdi.

16 Dawut taoŋning qokqisidin əmdila ətüxigə Məfiboxətning hizmətkari Ziba ikki yüz nan, bir yüz kixmix poxkili, yüz yazlik mewə poxkili wə bir tulum xarabni ikki exəkkə artip uning aldioŋa qikti. **2** Padixaḥ Zibaoŋa: Bularni nemə üqün əkəlding? dedi. Ziba: Exəklərni padixaḥning ailisidikilər menixi üqün, nanlar bilən yazlik miwilərni oŋulamlarning yeyixi üqün, xarabni qəldə ḥerip kətkənlərning iqixi üqün əkəldim — dedi. **3** Padixaḥ: Oŋojangning ooŋli nədə? — dəp soridi. Ziba padixaḥqa jawab berip: U yənila Yerusalemda qaldi, qünki u: Bügün Israil jəmətidikilər atamning padixaḥliqini manga yandurup beridu, dəp olturidu — dedi. **4** Padixaḥ Zibaoŋa: Mana Məfiboxətning ḥəmmisi sanga təwə bolsun, dewidi, Ziba: Mən siligə təzim qilimən; silining aldilirida iltipat tapsam, i oŋojam padixaḥ, — dedi. **5** Dawut padixaḥ Baḥurimoŋa kəlgəndə, mana Saulning jəmətidin boloŋan, Geraning ooŋli Ximəy isimlik bir adəm xu yərdin uning aldioŋa qikti; u bu yaqqa kəlgəq kimdu birini qaroŋawatatti. **6** U Dawutning əzigə wə Dawut padixaḥning barlik hizmətkarlirioŋa qarap taxlarni atti; ḥəmmə həlq bilən barlik palwanlar padixaḥning ong təripidə wə sol təripidə turatti. **7** Ximəy qaroŋap: Yoqal, yoqal, ḥəy sən qanhor, iplas! **8** Sən Saulning ornida padixaḥ boldung, lekin Pərwərdigar uning jəmətining qenini sening bexingoŋa qayturdi; əmdi Pərwərdigar padixaḥliqni ooŋlung Abxalomning qolioŋa bərdi; mana, əzüngning rəzilliking sening üstünggə qüxti, qünki sən bir qanhorsən! — dedi. **9** Zəruiyaning ooŋli Abixay padixaḥqa: Nemixqa bu ölük it oŋojam padixaḥni qaroŋisun? U yərgə berip uning bexini kəskili manga ijazət bərgəysən! — dedi. **10** Lekin padixaḥ: I Zəruiyaning ooŋulliri, mening bilən nemə karinglar? U qaroŋisa qaroŋisun! Əgər Pərwərdigar uningoŋa, Dawutni qaroŋioŋin, dəp eytqan bolsa, undaqta kim uningoŋa: Nemixqa bundaq qilisən? — deyəlisun? **11** Dawut Abixayoŋa wə barlik hizmətkarlirioŋa: Mana əz puxtumdin boloŋan ooŋlum mening jenimni izdigən yərdə, bu

Binyamin kixi uningdin artuқraқ қilmamdu? Uni қaroɣioɣili қoyoɣin, qünki Pərwərdigar uningoɣa xundaқ buyruptu. **12** Pərwərdigar bəlkim mening dərdlirimni nəzirigə elip, bu adəmning bügün meni қaroɣioɣanlirining ornida manga yahxiliқ yandurar, dedi. **13** Xuning bilən Dawut əz adəmliri bilən yolda mengiwərdi. Ximəy bolsa Dawutning uduldiki taoɣ baoɣrida mangoɣaq қaroɣaytti həm tax etip topa-qang qaqatti. **14** Padixaһ wə uning bilən boloɣan həlқning һəmmisi һerip, mənzilgə baroɣanda u yərdə aram aldi. **15** Əmdi Abxalom barliқ Israillar bilən Yerusalemoɣa kəldi; Aһitofəl uning bilən billə idi. **16** Dawutning dosti arkilиқ Ḥuxay Abxalomning қexioɣa kəlgəndə, u Abxalomoɣa: Padixaһ yaxisun! Padixaһ yaxisun! — dedi. **17** Abxalom Ḥuxayoɣa: Bu sening dostungoɣa kərsitidioɣan һimmitingmu? Nemixқa dostung bilən barmiding? — dedi. **18** Ḥuxay Abxalomoɣa: Yaқ, undaқ əməs, bəlki Pərwərdigar wə bu həlқ һəmdə Israillarning һəmmisi kimni tallisa, mən uningoɣa təwə bolay wə uning yenida turimən. **19** Xuningdin baxқa kimning hizmitidə bolay? Uning ooɣlining қexida hizmət қilmamdim? Sening atangning қexida hizmət қiloɣandək, əmdi sening қexingda hizmət қilay, — dedi. **20** Andin Abxalom Aһitofəlgə: Məsliһətlixip yol kərsitinglar; қandaқ қilsaқ bolar? — dedi. **21** Aһitofəl Abxalomoɣa: Atangning ordisioɣa қarioɣili қoyoɣan kenizəkliri bilən billə yatқin; xuning bilən pütkül Israil sening əzüngni atangoɣa nəprətlik қiloɣanliқingni anglaydu; xundaқ қilip sanga əgəxkənlərning қolliri küqləndürülidu, dedi. **22** Xuning bilən ular Abxalom üqün ordining əgzisidə bir qedir tikti; Abxalom һəmmə Israilning kəzliri aldida əz atisining kenizəkliri bilən billə boldi. **23** U künlərdə Aһitofəlning bərgən məsliһəti huddi kixi Hudadin sorap erixkən səz-kalamdək һesablinatti. Uning Dawutқa wə Abxalomoɣa bərgən һəmmə məsliһətimu һəm xundaқ қarilatti.

17 Aһitofəl Abxalomoɣa: Manga on ikki ming adəmni talliwelixқa ruhsət bərsəng, mən bügün keqə қozoɣilip, Dawutni қooɣlay; **2** Mən uning üstigə qüxkinimdə u һerip, қolliri ajiz bolidu; mən uni alaқzadə қiliwetimən, xundaқla uning bilən boloɣan barliқ həlқ қaqidu. Mən pəқət padixaһnila urup əltürimən, **3** andin һəmmə həlқni sanga bekindurup қayturimən. Sən izdigən adəm yoқalsa, һəmmə həlқ sening қexingoɣa қaytidu; xuning bilən һəmmə həlқ aman-esən қalidu, dedi. **4** Bu məsliһət Abxalomoɣa wə Israilning barliқ aқsaқallirioɣa yaқti, **5** lekin Abxalom: Arkilиқ Ḥuxaynimu qaқiringlar; uning səzinimu anglayli, — dedi. **6** Ḥuxay Abxalomning қexioɣa kəlgəndə, Abxalom uningoɣa: Aһitofəl mundaқ-mundaқ eytti; u degəndək қilaylimu? Bolmisa, sən bir məsliһət bərgin, — dedi. **7** Ḥuxay Abxalomoɣa: Aһitofəlning bu waқitta bərgən məsliһəti yahxi əməs, — dedi. **8** Ḥuxay yənə mundaқ dedi: «Sən atang bilən adəmlirini bilisənoɣu — ular palwanlardur, һazir daladiki baliliridin juda қilinoɣan qixi eyiқtək pəyli yaman. Atang bolsa һəқiқiy jəngqidur, əz adəmliri bilən birgə қonmaydu. **9** Mana u һazir bir oɣarda ya baxқa bir yərdə məkünüwaloɣan bolsa kerək. Mubada u awwal həlқimiz üstigə qüxsə xuni anglioɣan һərkim: Abxalomoɣa əgəxkənlər қiroɣinqilikқa uqraptu, — dəydu. **10** U waқitta һətta xir yürək palwanlarning yürəklirimu su bolup ketidu; qünki pütkül Israil atangning batur ikənlikini, xundaқla uningoɣa əgəxkənlərningmu palwan ikənlikini bilidu. **11** Xunga məsliһətim xuki, pütkül Israil Dandin tartip Bəər-Xebaoɣiqə sening қexingoɣa tez yioɣilsun (ular dengizdiki қumlardək kəptur!). Sən əzüng ularni baxlap jənggə qikқin. **12** Biz uni қəyərdə tapsaқ, xəbnəm yərgə qüxkəndək uning üstigə qüxəyli. Xuning bilən uning əzi wə uning bilən boloɣan kixilərdin һeq kimmu қalmaydu. **13** Əgər u bir xəһərgə kiriwalsimu, pütkül Israil xu yərgə aroɣamqilarni elip kelip, xəһərni һətta uningdiki kiqik xeoɣil-taxlarnimu қaldurmay sərap əkilip, dərya jiloɣisioɣa taxliwetimiz». **14** Abxalom bilən Israilning һəmmə adəmliri: Arkilиқ Ḥuxayning məsliһəti Aһitofəlning məsliһətidin yahxi ikən, deyixti. Qünki Pərwərdigar Abxalomning bexioɣa bala kəlsun dəp, Aһitofəlning yahxi məsliһətining bikar қilinixini bekitkənidi. **15** Ḥuxay Zadok bilən Abiyatar kaһinlaroɣa: Aһitofəlning Abxalom bilən Israilning aқsaқallirioɣa bərgən məsliһəti mundaқ-mundaқ, əmma mening məsliһətim bolsa mundaқ-mundaқ; **16** һazir silər dərһal adəm əwətip Dawutқa: Bu keqidə qəlning keqikliridə қonmay, bəlki tez ətüp ketinglar, bolmisa padixaһ wə uning bilən boloɣan һəmmə həlқ һalak boluxi mumkin, dəp yətküzünglar — dedi. **17** U waқitta Yonatan bilən Ahimaaz Ən-Rogəldə kütüp turatti; ular baxқilarning kərüp қalmasliқi üqün xəһərgə kirmidi; bir dedəkning qiқip ularoɣa һəwər berixi bekitildi. Ular berip Dawut padixaһқa һəwərni yətküzdi. **18** Lekin bir yax yigit ularni kərüp kelip, Abxalomoɣa dəp қoydi. Əmma bu ikkiylən ittik berip, Baһurimdiki bir adəmning əyigə kirdi. Bu adəmning һoylisida қuduқ bar idi; ular xuningoɣa qüxüp yoxurundi. **19** Uning ayali қuduқning aoɣioɣa yapқuqini yepip üstigə soқuloɣan buoɣdayni təқüp қoydi; xuning bilən һeq ix axkarilanmidi. **20** Abxalomning hizmətkarliri əygə kirip ayalning қexioɣa kelip: Ahimaaz bilən Yonatan қəyərdə? — dəp soridi. Ayal: Ular eriқtin ətüp kətti, dedi. Kəlgənlər ularni izdəp tapalmay, Yerusalemoɣa қaytip kətti. **21** Ular kətkəndin keyin, bu ikkiylən қuduқtin qiқip, berip Dawut padixaһқa həwər bərdi. Ular Dawutқa: Қopup, sudin ətkin; qünki Aһitofəl seni tutux üqün xundaқ məsliһət beriptu, — dedi. **22** Xuning bilən Dawut wə uning bilən boloɣan barliқ həlқ қozoɣilip Iordan dəryasidin ətti; tang atқuqə Iordan dəryasidin ətmigən һeqkim қalmidi. **23** Aһitofəl əz məsliһətini қobul қilmioɣanliқini kərüp exikini toқup, əz xəһiridiki əyigə berip, əyidikilərgə wəsiyət tapxuroɣandin keyin, esilip əliwaldi. U əz atisining қəbrisidə dəpnə қilindi. **24** Xu arilиқta Dawut Maһanaimoɣa yetip kəlgənidi, Abxalom wə uning bilən boloɣan Israilning һəmmə adəmlirimu Iordan dəryasidin ətüp boloɣanidi. **25** Abxalom Yoabning ornida Amasani қoxunning üstigə sərdar қilip қoydi. Amasa bolsa Yitra isimlik bir Israillиқ kixining ooɣli idi. U kixi Naһaxning қizi Abigail bilən yeқinqilиқ қiloɣanidi. Naһax Yoabning anisi Zəruiya bilən aqa-singil idi. **26** Israil bilən Abxalom Gileadning zeminida bargaһ tikti. **27** Dawut Maһanaimoɣa yetip kəlgəndə, Ammoniylarning Rabbaһ xəһiridin boloɣan Naһaxning ooɣli Xobi bilən Lo-Dibarliқ Ammiəlning ooɣli Makir wə Rogelimdin boloɣan Gileadliқ Barzillay degənlər **28** yotқan-kərpə, das, қaqa-қuqa, buoɣday, arpa, un, қomaq, purqaқ, қizil max, қuruoɣan purqaқlar, **29** һəsəl, қaymaқ wə қoylarni kəltürüp, kala sütidə қilinoɣan қurut-irimqik қatarliқlarni Dawut bilən həlққə yeyix üqün elip kəldi, qünki ular: Xübһisizki, həlқ qəldə һerip-eqip, ussap kətkəndu, dəp oylioɣanidi.

18 Dawut əzi bilən boloɣan həlқni yioɣip editlidi wə ularning üstigə mingbexi bilən yüzbexi қoydi. **2** Andin Dawut həlқni üq bəlәkkə bəlüp jənggə qiқardi; birinqi bəlәkni Yoabning қol astida, ikkinqi bəlәkni Zəruiyaning ooɣli, Yoabning inisi Abixayning қol astida wə üqinqi bəlәkni Gatliқ Ittayning қol astida қoydi. Padixaһ həlққə: Bərһək, mənmu silər bilən jənggə qiқimən, dedi. **3** Lekin həlқ: Sili qiқmisila, əgər biz қaqsaқ düxmən bizgə pərwa қilmaydu; һətta yerimimiz ölüp kətsəkmu bizgə pərwa қilmaydu. Qünki əzliri bizning on mingimizgə

barawər bolila. Yahxisi sili xəhərdə turup bizgə həmdəm boluxkə təyyar turoŋayla, dedi. **4** Padixah ularoŋa: Silərgə nemə layik kərünsə, xuni kilimən, — dedi. Xuning bilən həlk yüzdin, mingdin bolup xəhərdin qikiwatkanda, padixah dərwazining yenida turdi. **5** Padixah Yoab bilən Abxay wə Ittayoŋa: Mən üqün Abxalomoŋa yahxi muamilidə bolup ayanglar, dedi. Padixahning [həmmə sərdarlirioŋa] Abxalom tooŋrisida xundak tapilioŋinida, barlik həlk tapilioŋinini anglidi. **6** Andin həlk Israil bilən sokuxkili məydanoŋa qikti; sokux Əfraimning ormanlikida boldi. **7** U yərdə Israil Dawutning adəmliridin məoŋlup boldi. U küni ular kattik kiroŋin kilindi — yigirmə mingi öldi. **8** Sokux xu zeminoŋa yeyildi; ormanlik yəwətkənlər kiliqta əlgənlərdin kəp boldi. **9** Abxalom Dawutning oŋulamliri bilən tuyuksiz uqrixip kaldi; Abxalom əz kəqirioŋa minip, qong dub dərihining koyuk xahlirining tegidin ətkəndə, uning bexi dərəh xehioŋa kəplixip kelip, u esilip kaldi; u mingən kəqir bolsa aldioŋa ketip kaldi. **10** Birsi buni kərüp Yoabka həwər berip: Mana, mən Abxalomning bir dub dərihidə sanggilap turoŋinini kərdüm, dedi. **11** Yoab həwər bərgən adəmgə: Nemə! Sən uni kərüp turup, nemixka uni urup ətürüp yərgə qüxürmiding? Xundak kiloŋan bolsang, sanga on kümüx tənggə wə bir kəmər berəttim, — dedi. **12** U adəm Yoabka: Kolumoŋa ming kümüx tənggə təgsimu, kolumni padixahning ooŋlioŋa uzatmayttim! Qünki padixahning həmmimiz aldida sanga, Abixayoŋa wə Ittayoŋa: Mening üqün hər biringlar Abxalomni ayanglar, dəp buyruoŋinini angliduk. **13** Əgər mən əz jenimni təwəkkul kilip, xundak kiloŋan bolsam (hərkandak ix padixahtin yoxurun kalmaydu!) sən meni taxlap, düxmining katarida kərətting, — dedi. **14** Yoab: Sening bilən bundak deyixixkə qolam yok! — dedi-də, koliola üq nəyzini elip dərəhtə sanggilaklik halda tirik turoŋan Abxalomning yürikigə sanjidi. **15** Andin Yoabning yaraoŋ kətürgüqisi boloŋan on oŋulam Abxalomning qərisigə yioŋilip, uni urup ətürdi. **16** Andin Yoab kanay qaldi; həlk Israilni kooŋlaxtin yandi; qünki Yoab koxunni qekinixkə qakirdi. **17** Ular Abxalomni ormanliktiki qong bir azgaloŋa taxlap üstigə nuroŋun taxlarni dəwiləp koydi. Israillar bolsa kəqip hərbiri əz makanioŋa kətti. **18** Abxalom tirik waktida padixah wadisida əzigə bir abidə turoŋuzoŋanidi. Qünki u: Mening namimni kaldurdioŋanoŋa ooŋlum yok dəp, u tax abidini əz nami bilən atioŋanidi. Xuning bilən bu tax bügüngə kədər «Abxalomning yadikari» dəp atilidu. **19** Zadokning ooŋli Ahimaaz [Yoabka]: Pərwərdigar seni düxmənliringdin kutkuzup sən üqün intikam aldi, dəp padixahka həwər berixkə meni dərhal mangoŋuzoŋin, — dedi. **20** Lekin Yoab uningoŋa: Sən bügün həwər bərməysən, bəlki baxka bir küni həwər berisən; padixahning ooŋli əlgini tüpəylidin, bügün həwər bərməysən, dedi. **21** Xuning bilən Yoab Kuxiyoŋa: Berip padixahka kərginingni dəp bərgin, dedi. Kuxiylik Yoabka təzim kilip yügürüp kətti. **22** Lekin Zadokning ooŋli Ahimaaz Yoabka yənə: Kandakla bolmisun bu Kuxiyning kaynidin yügürüxkə manga ijazət bərgin, — dedi. Yoab: I ooŋlum, sanga həqkandak səyünqi bərgüdək həwər bolmisa, nemixka yügürüxni halaysən? — dedi. **23** U yənə: Kandakla bolmisun, meni yügürgüzgin, dedi. Yoab uningoŋa: Mang, yügür, dewidi, Ahimaaz Iordan dəryasidiki tüzlənglik bilən yügürüp Kuxiygə yetixip uningdin ətüp kətti. **24** Dawut iqki-taxki dərwazining otturisida olturatti. Kəzətqi dərwazining əgzisidin sepilning üstigə qikip, bexini kətürüp kariwidi, mana bir adəmning yügürüp keliwatkinini kərdi. **25** Kəzətqi warkirap padixahka həwər bərdi. Padixah: Əgər u yaloŋuz bolsa uningda qokum həwər bar, dedi. Həwərqi bolsa yekinlixip keliwatatti. **26** Andin kəzətqi yənə bir adəmning yügürüp kəlginini kərdi. Kəzətqi dərwaziwəngə: Mana yənə bir adəm yaloŋuz yügürüp keliwatidu, — dedi. Padixah: Bumu həwərqi ikən, dedi. **27** Kəzətqi: Awwalkisining yügürüxi manga Zadokning ooŋli Ahimaazning yügürxidək kəründi, — dedi. Padixah: U yahxi adəm, hux həwər yətküzidu, — dedi. **28** Ahimaaz padixahka towlap: Salam! dəp padixahka yüzini yərgə təgküzüp təzim kilip: Oŋojam padixahka ziyan yətkürüxkə kollirini kətürgən adəmlərni məoŋlubiyətkə muptila kiloŋan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur! — dedi. **29** Padixah: Abxalom salamətmu? — dəp soridi. Ahimaaz jawab berip: Yoab padixahning kuli wə pekirlirini mangduroŋanda, pekir kixilərning qong kalaymikanqilikini kərdum, lekin nemə ix boloŋanlikini bilmidim, — dedi. **30** Padixah: Boldi, buyakta turup turoŋin, dedi. U bir tərəpkə berip turdi. **31** Wə mana, Kuxiy yetip kəldi; Kuxiy: Oŋojam padixah hux həwərni angliooŋayla. Pərwərdigar bügün asiylik kilip kozoŋaloŋan həmmisidin silini kutkuzup, ulardin intikam aldi, dedi. **32** Padixah Kuxiyoŋa: Yigit Abxalom salamətmu? dəp soridi. Kuxiy: Oŋojam padixahning düxmənliri wə silini kəstləxkə kozoŋaloŋanlarning həmmisi u yigitkə ohxax bolsun! — dedi. **33** Padixah tolimu azablinip, dərwazining təpisidiki balihanioŋa yioŋlioŋan peti qikti; u mangoŋaq: I ooŋlum Abxalom! I ooŋlum, ooŋlum Abxalom! Kaxki, mən sening ornungda əlsəm bolmasmidi! I Abxalom, mening ooŋlum, mening ooŋlum! dedi.

19 Birsi Yoabka: Padixah Abxalom üqün yioŋlap matəm tutmakta, dəp həwər bərdi. **2** Xuning bilən xu kündiki nusrət həlk üqün musibətkə aylandi; qünki həlk xu künidə: Padixah əz ooŋli üqün kayoŋu-həsrət tartiwatidu, dəp anglidi. **3** U küni həlk sokuxtin kəqip hijalättə kaloŋan adəmlərdək, ooŋrilikqə xəhərgə kirdi. **4** Padixah yüzini yepip: I, ooŋlum Abxalom, i Abxalom, mening ooŋlum, mening ooŋlum! — dəp kattik awaz bilən pəryad kətürdi. **5** Lekin Yoab padixahning əyigə kirip, uning kexioŋa kelip: Əz jeningni, ooŋulliring bilən kizliringning jenini, ayalliringning jeni bilən kenizəkliringning jenini kutkuzoŋan həmmə hizmətkarlarning yüzini sən bügün hijaləttə kaldurdung! **6** Sən əzünggə nəprətlinidioŋanlarni səyisən, seni səyidioŋanlaroŋa nəprətlinidioŋandək kilisən! Qünki sən bügün sərdarliringni yaki hizmətkarliringni nəziringdə heqnərsə əməs degəndək kilding! Qünki bügün Abxalom tirik kelip, biz həmmimiz ölgən bolsak, nəziringdə yahxi bolattikən, dəp bilip yəttim. **7** Əmdi qikip hizmətkarliringning kəngligə təsəlliy bərgin; qünki mən Pərwərdigar bilən kəsəm kilimənki, əgər qikmisang, bügün keqə heq adəm sening bilən kalmaydu. Bu bala yaxlikingdin tartip bügünki küngiqə üstünggə qüxkən hərkandak baladin eoŋir bolidu, — dedi. **8** Xuning bilən padixah qikip dərwazida olturdi, həmmə həlkkə: Mana, padixah dərwazida olturidu, degən həwər yətküzülgəndə, ularning həmmisi padixahning kexioŋa kəldi. Əmma Israillar bolsa həmmisi kəqip, əz əyigə kaytip kətti. **9** Əmdi Israil kəbilisidiki həmmə həlk oŋuloŋula kilixip: Padixah bizni düxmənlirimizning kolidin azad kiloŋan, bizni Filistiylərning kolidin kutkuzoŋanidi. Əmma, u hazir Abxalom tüpəylidin zemindin əzini kaquruwatidu. **10** Lekin biz üstimizgə padixah boluxkə məsih kiloŋan Abxalom bolsa jəngdə öldi. Əmdi nemixka padixahni yandurup elip kelixkə gəp kilmaysilər? deyixti. **11** Dawut padixah Zadok bilən Abiyatar kahinlaroŋa adəm əwətip: Silər Yəhudaning akşakallirioŋa: [Padixah mundak dəydu]: — Həmmə Israillarning padixahni ordisioŋa kayturup keləyli, deyixkən təliplirining həmmisi padixahning kulikioŋa yətkən yərdə, nemixka silər bu ixta ulardin keyin kalisilər? **12** Silər mening kerindaxlirim, mening ət-ustihanlirim turup, nemixka padixahni elip kelixtə həmmisidin keyin kalisilər?! —

dənglar. **13** Və xundakla yənə Amasaoɣimu: Padixah mundak dəydu: — Sən mening ət-ustihanlirim əməsmusən? Əgər seni Yoabning ornida mening ḳeximda daim turidioɣan ḳoxunning sərdari ḳilmisam, Huda meni ursun ḥəm uningdin artuḳ jazalisun — dənglar, — dedi. **14** Buning bilən u Yəḥudadiki adəmlərning kəngüllirini bir adəmning kənglidək əzigə mayil ḳildi. Ular padixaḥḳa adəm mangdurup: Sən əzüng bilən ḥəmmə hizmətkarliring birgə yenip kelinglar, dəp həwər yətküzdi. **15** Xuning bilən padixaḥ yenip Iordan dəryasioɣiqə kəldi. Yəḥudadiki adəmlər padixaḥni Iordan dəryasidin ətküzimiz dəp, padixaḥning aldioɣa Gilgaloɣa baroɣanidi. **16** Baḥurimdin ḳikḳan Binyaminlik Geraning ooɣli Ximəy aldirap kelip, Yəḥudadiki adəmlər bilən qüxüp, padixaḥning aldioɣa ḳikti. **17** Ximəygə Binyamin ḳəbilisidin ming adəm əgəxti; ular bilən Saulning jəmətidə hizmətkar boloɣan Ziba, uning on bəx ooɣli wə yigirmə hizmətkarimu uningoɣa ḳoxulup kəldi; bularning ḥəmmisi Iordan dəryasidin ətüp padixaḥning aldioɣa ḳikti. **18** Bir kemə padixaḥning ihtiyarioɣa ḳoyulup, ailə tawabiatlirini ətküzüx üqün uyan-buyan ətüp yürətti. Padixaḥ Iordan dəryasidin ətkəndə, Geraning ooɣli Ximəy kelip uning aldida yiḳilip turup **19** padixaḥḳa: Oɣojam ḳullirioɣa ḳəbiḥlik sanimioɣayla; oɣojam padixaḥ Yerusalemdin qiḳḳan kündə ḳullirining ḳiloɣan ḳəbiḥlikini əslirigə kəltürmigəyla; u padixaḥning kəngligə kəlmisun. **20** Qünki ḳulliri əzining gunaḥ ḳiloɣinimni obdan bilidu; xunga mana, mən Yüsüpning jəmətidin ḥəmmidin awwal bügün oɣojam padixaḥni ḳarxi elixḳa qiḳtimmən, — dedi. **21** Zəruiyaning ooɣli Abixay buni anglap: Ximəy Pərwərdigarning məsiḥ ḳiloɣinini ḳaroɣioɣan tursa, ələmgə məḥkum ḳilinix lazim bolmamdu? — dedi. **22** Lekin Dawut: I Zəruiyaning ooɣulliri, silərning mening bilən nemə karinglar? Bügün silər manga ḳarxi qiḳmaḳqimusilər? Bügünki kündə Israilda adəmlər ələmgə məḥkum ḳilinixi kerəkmu? Bügün Israiloɣa padixaḥ ikənlikimni bilməymənmu? — dedi. **23** Andin padixaḥ Ximəygə: Sən ələməysən, — dedi. Padixaḥ uningoɣa ḳəsəm ḳildi. **24** Əmdi Saulning nəwrisi Məfiboxət padixaḥni ḳarxi aloɣili kəldi. Padixaḥ kətkən kündin tartip saḳ-salamət ḳaytip kəlgən küngiqə, u ya putlirining tirniḳini almioɣan ya saḳilini yasimioɣan wə yaki kiyimlirini yumioɣanidi. **25** U padixaḥni ḳarxi aloɣili Yerusalemdin kəlgəndə, padixaḥ uningdin: I Məfiboxət, nemixḳa mening bilən barmiding? — dəp soridi. **26** U: I, oɣojam padixaḥ, ḳulliri aḳsaḳ boloɣaqḳa, exikimni toḳup, minip padixaḥ bilən billə baray, dedim. Əmma hizmətkarim meni aldap ḳoyuptu; **27** u yənə oɣojam padixaḥing aldida ḳullirining oɣəywitini ḳildi. Lekin oɣojam padixaḥ Hudaning bir pərixtisidəktur; xuning üqün siligə nemə layiḳ kərünsə, xuni ḳiloɣayla. **28** Qünki atamning jəmətining ḥəmmisi oɣojam padixaḥning aldida əlgən adəmlərdək idi; lekin sili əz ḳullirini əzliri bilən ḥəmdastihan boloɣanlar arisida ḳoydila; mening padixaḥning aldida pəryad ḳiloɣili nemə ḥəḳḳim bar? — dedi. **29** Padixaḥ uningoɣa: Nemixḳa ixliring tooɣrisida səzliwerisən? Mening ḥəkümüm, sən bilən Ziba yərlərni bəlüxiwelinglar, — dedi. **30** Məfiboxət padixaḥḳa: Oɣojam padixaḥ aman-esən əz əyigə kəlgəndin keyin, Ziba ḥəmmisini alsimu raziмən! — dedi. **31** Gileadlik Barzillaymu Rogelimdin qüxüp padixaḥni Iordan dəryasidin ətküzüp ḳoyuxḳa kelip, padixaḥ bilən billə Iordan dəryasidin ətti. **32** Əmdi Barzillay heli yaxanoɣan bir adəm bolup, səksən yaxḳa kirgənidi. Padixaḥ Maḥanaimda turoɣan waḳitta, uni ḳamdioɣan dəl muxu adəm idi; qünki u heli katta bir kixi idi. **33** Padixaḥ Barzillayoɣa: Mening bilən baroɣin, mən səndin Yerusalemda əzümningkidə həwər alimən, dedi. **34** Lekin Barzillay padixaḥḳa: Mening birnəqqə künlük əmrüm ḳaloɣandu, padixaḥ bilən birgə Yerusalemoɣa baramdim? **35** Ḳulliri səksən yaxḳa kirdim. Yaḥxi-yamanni yənə pərḳ etələymənmu? Yəp-iqkinimning təmini tetalamdim? Yigit nəoɣmiqilər bilən ḳiz nəoɣmiqilərning awazini angliyalamdim? Nemixḳa ḳulliri oɣojam padixaoɣa yənə yük bolimən? **36** Ḳulliri pəḳət padixaḥni Iordan dəryasidin ətküzüp andin azraḳ uzitip ḳoyay degən; padixaḥ buning üqün nemixḳa manga xunqə xapaət kərsitidila? **37** Ḳullirining ölgəndə əz xaḥirimdə, atam bilən anamning ḳəbrisining yenida yetixim üqün ḳaytip ketixigə ijazət bərgəyla. Əmdi mana, bu yərdə əz ḳulliri Kimḥam bar əməsmu? U oɣojam padixaḥ bilən ətüp barsun, uningoɣa əzlirigə nemə layiḳ kərünsə xuni ḳiloɣayla, — dedi. **38** Padixaḥ: Kimḥam mening bilən ətüp barsun; sanga nemə layiḳ kərünsə uningoɣa xuni ḳilay, xundakla sən məndin ḥər nemə sorisang, sanga ḳilimən, — dedi. **39** Andin ḥəlḳning ḥəmmisi Iordan dəryasidin ətti, padixaḥmu ətti. Andin padixaḥ Barzillayni səyüp uningoɣa bəht tilidi; Barzillay əz yurtioɣa yenip kətti. **40** Padixaḥ Gilgaloɣa qiḳti, Kimḥam uning bilən bardi. Yəḥudadiki barliḳ adəmlər bilən Israilning həlḳining yerimi padixaḥni dəryadin ətküzüp uzitip ḳoyoɣanidi. **41** Andin mana, Israilning barliḳ adəmliri padixaḥning ḳexioɣa kelip: Nemixḳa ḳerindaxlirimiz Yəḥudaning adəmliri ooɣrilikqə padixaḥni wə padixaḥning ailə-tawabiatlirini, xundakla Dawutḳa əgəxkən ḥəmmə adəmlərni Iordan dəryasidin ətküzüxkə muyəssər bolidu? — dedi. **42** Yəḥudaning ḥəmmə adəmliri Israilning adəmlirigə jawap berip: Qünki padixaḥ bilən bizning tuoɣanqiliḳimiz bar, nemixḳa bu ix üqün bizdin hapa bolisilər? Biz padixaḥningkidin bir nemini yidukmu, yaki u bizgə bir in'am bərdimu? — dedi. **43** Israilning adəmliri Yəḥudaning adəmlirigə jawab berip: Ḳəbilə boyiqə aloɣanda, padixaḥning [on ikki] ülüxtin oni bizgə təwədur, silərgə nisbətən bizning Dawut bilən tehimu qongraḳ buradərqilikimiz bar. Nemixḳa bizni kəzgə ilmaysilər? Padixaḥimizni yandurup elip kelixkə awwal təxəbbus ḳiloɣanlar biz əməsmiduḳ? — dedi. Əmma Yəḥudaning adəmlirining səzliri Israilning adəmlirining səzliridin tehimu ḳattiḳ idi.

20 Wə xundaḳ boldiki, xu yərdə Binyamin ḳəbilisidin, Bikrining ooɣli Xeba isimlik bir iplas bar idi. U kanay qelip: — Bizning Dawutta ḥeqḳandaḳ ortaḳ nesiwimiz yoḳ; Yəssəning ooɣlidin ḥeqḳandaḳ mirasimiz yoḳ! I Israil, ḥərbirliringlar əz əyünglərgə yenip ketinglar, — dedi. **2** Xuning bilən Israilning ḥəmmə adəmliri Dawuttin yenip Bikrining ooɣli Xebaoɣa əgəxti. Lekin Yəḥudaning adəmliri Iordan dəryasidin tartip Yerusalemoɣiqə əz padixaḥioɣa qing baoɣlinip, uningoɣa əgəxti. **3** Dawut Yerusalemoɣa kelip ordisioɣa kirdi. Padixaḥ ordioɣa ḳaraxḳa ḳoyup kətkən axu on kenizəkni bir əygə ḳamap ḳoydi. U ularni baḳti, lekin ularoɣa yeḳinqilik ḳilmidi. Xuning bilən ular u yərdə tul ayallardək ölgüqə ḳamaloɣan peti turdi. **4** Andin padixaḥ Amasaoɣa: Üq kün iqidə Yəḥudaning adəmlirini qaḳirip, yioɣip kəlgin; əzüngmu bu yərdə ḥazir boloɣin, dedi. **5** Xuning bilən Amasa Yəḥudaning adəmlirini qaḳirip yioɣḳili bardi. Lekin uning undaḳ ḳilixi padixaḥ bekitkən waḳittin keyin ḳaldi, **6** u waḳitta Dawut Abixayoɣa: Əmdi Bikrining ooɣli Xeba bizgə qüxüridioɣan apət Abxalomning qüxürginidin tehimu yaman bolidu. Əmdi oɣojangning hizmətkarlirini elip ularni ḳooɣlap baroɣin. Bolmisa, u mustəḥkəm xəḥərlərni igiliwelip, bizdin əzini ḳaquruxi mumkin, — dedi. **7** Xuning bilən Yoabning adəmliri wə Kərətiylər, Pələtiylər, xundakla barliḳ palwanlar uningoɣa əgixip qiḳti; ular Yerusalemdin qiḳip, Bikrining ooɣli Xebani ḳooɣlioɣili bardi. **8** Ular Gibeondiki ḳoram taxḳa yeḳin kəlgəndə Amasa ularning aldioɣa qiḳti. Yoab üstibexioɣa jəng libasini kiyip, beligə oɣilaplik bir ḳiliqini askan

kəmər baoŋlioŋanidi. U aldioŋa mengiwidi, kiliq oŋilaptin qüxüp kətti. **9** Yoab Amasadin: Tinqlikmu, inim? — dəp soridi. Yoab Amasani səyməkqi boloŋandək ong qoli bilən uni sakilidin tutti. **10** Amasa Yoabning yənə bir qolida kiliq barlioŋioŋa dikkət kilmidi. Yoab uning qorsikioŋa xundak tiktiki, üqəyliri qikip yərgə qüxti. Ikkinqi kətim selixning hajiti kalmioŋanidi; qünki u əldi. Andin Yoab bilən inisi Abixay Bikrining ooŋli Xebani qooŋlioŋili kətti. **11** Yoabning oŋulamliridin biri Amasaning yenida turup: Kim Yoab tərəptə turup Dawutni qollisa, Yoabka əgəxsun, dəytti. **12** Əmma Amasa əz kenida yumilinip, yolning ottursida yatatti; uni kərgən həlkning hərbiri tohtaytti. U kixi həmmə həlkning tohtioŋinini kərüp, Amasaning jəsitini yoldin etizlikka tartip qoydi həm bir kiyimni uning üstigə taxlidi. **13** Jəsət yoldin yətkəlgəndin keyin həlkning həmmisi Bikrining ooŋli Xebani qooŋlioŋili Yoabka əgəxti. **14** Xeba bolsa Bəyt-Maakahdiki Abəlgiqə wə Beriyliklərning yurtining həmmə yərlirini kezip Israilning həmmə kəbililiridin ətti. [Beriyliklərmu] jəm bolup uningoŋa əgixip bardi. **15** Xuning bilən Yoab wə adəmliri kelip, Bəyt-Maakahdiki Abəldə uni muhasirigə aldi. Ular xəhərning qərisidiki sepilning udulida bir istihkam saldi; Yoabka əgəxkənlərning həmmisi kelip, sepilni ərüxkə bazoŋanlawatkanda, **16** Danixmən bir hotun xəhərdin towlap: Kulak selinglar! Kulak selinglar! Yoabni bu yərgə qakirip kelinglar, mening uning bilən səzləxməkqi boloŋinimni uningoŋa eytinglar, — dedi. **17** U yekin kəlgəndə hotun uningdin: Sili Yoabmu? — dəp soridi. U: Xundak, mən xu, dedi. Hotun uningoŋa: Dedəklirining səzini angliogayla, dedi. U: Anglawatimən, dedi. **18** Hotun: Konilarda Abəldə məslihət tapkin, andin məsililər həl kilinidu, degən gəp bar; **19** Israilning tinq wə məmin bəndiliridin birimən; sili hazir Israildiki ana kəbi qong bir xəhərni harap kiliwatidila; nemixka Pərwərdigarning mirasini yokatmakqi bolila? — dedi. **20** Yoab jawap berip: Undak ix məndin neri bolsun! Məndin neri bolsun! Mening heqnemini yutuwaloqum yaki yokatkum yoktur; **21** ix undak əməs, bəlki Əfraimdiki edirliktin Bikrining ooŋli Xeba degən bir adəm Dawut padixahka karxi kolini kətürüptu. Pəkət uni tapxursanglar, andin xəhərdin ketimən, dedi. Hotun Yoabka: Mana uning bexi sepildin siligə taxlinidu, — dedi. **22** Andin hotun əz danaliki bilən həmmə həlkkə məslihət saldi; ular Bikrining ooŋli Xebaning bexini kesip, Yoabka taxlap bərdi. Yoab kanay qaldi, uning adəmliri xuni anglap, xəhərdin ketip, hərbiri əz əyigə kaytti. Yoab Yerusalemoŋa padixahning kexioŋa bardi. **23** Əmdi Yoab pütkül Israilning koxunining sərdari idi; Yəhoyadaning ooŋli Binaya bolsa Kərətiylər bilən Pələtiylərning üstigə sərdar boldi. **24** Adoniram baj-alwanoŋa bax boldi, Ahiludning ooŋli Yəhoxafat bolsa diwan begi boldi; **25** Xewa katip, Zadok bilən Abiyatar kahin idi; **26** Yairlik Ira bolsa Dawutka has kahin boldi.

21 Əmma Dawutning künliridə uda üq yil aqarqilik boldi. Dawut uning tooŋruluk Pərwərdigardin soridi. Pərwərdigar uningoŋa: Aqarqilik Saul wə uning kanhor jəmətidikilər səwəbidin, yəni uning Gibeonlukларni kiroŋin kiloŋinidin boldi, dedi. **2** Padixah Gibeonlukларni qakirip, ular bilən səzləxti (Gibeonlukлар Israillardin əməs idi, bəlki Amoriylarning bir kaldisi idi. Israil əslidə ular bilən əhdə kilip kəsəm iqkənidi; lekin Saul Israil wə Yəhudalaroŋa boloŋan kizoŋinliki bilən ularni eltürüxkə intilgənidi). **3** Dawut Gibeonlukлaroŋa: Silərgə nemə kilip berəy? Mən kandak kilip bu gunahni kafarət kilip yapsam, andin silər Pərwərdigarning mirasioŋa bəht-bərikət tiliyələysilər? — dedi. **4** Gibeonlukлar uningoŋa: Bizning Saul wə uning jəmətidikilərdin altun-kümüx sorax həkkimiz yok, wə bizning səwəbimizdin Israildin bir adəmnimu əlümgə məhkum kildurux həkkimiz yok, dedi. Dawut: Silər nemə desənglar, mən xundak kilay, dedi. **5** Ular padixahka: Burun bizni yokatmakqi boloŋan, bizni Israilning barlik pasilliri iqidə turoŋudək yeri kalmisun dəp, bizni halak kilixka kəstligən heliki kixining, **6** hazir uning ərkək nəslidin yəttisi bizgə tapxurup berilsun, biz Pərwərdigarning tallioŋini boloŋan Saulning Gibeah xəhiridə, Pərwərdigarning aldida ularni eltürüp, esip koyayli, dedi. Padixah: — Mən silərgə qokum tapxurup berimən, dedi. **7** Lekin Dawut bilən Saulning ooŋli Yonatanning Pərwərdigar aldida iqixkən kəsimi wəjidin padixah Saulning nəwrisi, Yonatanning ooŋli Məfiboxətni ayidi. **8** Padixah Ayahning kizi Rizpahning Sauloŋa tuoqup bərgən ikki ooŋli Armoni wə Məfiboxətni wə Saulning kizi Mikal Məholatlik Barzillayning ooŋli Adriəl üqün bekiwaloŋan bəx ooŋulni tutup, **9** Gibeonlukларning koliоŋa tapxurdi. Bular ularni dəngdə Pərwərdigarning aldida esip koydi. Bu yəttəylən bir kündə eltürüldi; ular eltürülgəndə arpa ormisi aldidiki künlər idi. **10** Andin Ayahning kizi Rizpah bəz rəhtni elip, koram üstigə yeyip saldi. U orma baxlanoŋandin tartip asmandin yamoqur qüxkən wakitkiqə, u yərdə olturup kündüzi kuxlarning jəsətlərning üstigə konuxioŋa, keqisi yirtkuqlarning ularni dəssəp qəylixigə yol koymidi. **11** Birsi Saulning keniziki, Ayahning kizi Rizpahning kiloŋanlirini Dawutka eytti. **12** Xuning bilən Dawut Yabəx-Gileadtikilərning kexioŋa berip, u yərdin Saulning wə uning ooŋli Yonatanning səngəklirini elip kəldi (Filistiylər Gilboada Saulni eltürgən künidə ularning jəsətlirini Bəyt-Xandiki məydanda esip koyoŋanidi; Yabəx-Gileadtikilər əslidə bularni xu yərdin ooŋrilikqə elip kətkənidi). **13** Dawut Saul bilən uning ooŋli Yonatanning səngəklirini xu yərdin elip kəldi; ular esip eltürülgən yəttəylənning səngəklirinimu yioŋip koydi, **14** andin xularni Saul bilən ooŋli Yonatanning səngəkliri bilən Binyamin zeminidiki Zelada, atisi kixning kəbrisidə dəpnə kildi. Ular padixah əmr kiloŋandək kildi. Andin Huda [həlkning] zemin tooŋruluk dualirini ijabət kildi. **15** Filistiylər bilən Israilning ottursida yənə jəng boldi, Dawut əz adəmliri bilən qüxüp, Filistiylər bilən sokuxti. Əmma Dawut tolimu qarqap kətti; **16** Rafahning əwladliridin boloŋan Ixbi-Binob Dawutni eltürməkqi idi; uning mis nəyzisining eoŋirliki üq yüz xəkəl idi; uningoŋa yənə yengi sawut baoŋlaklik idi. **17** Lekin Zəruiyaning ooŋli Abixay uningoŋa yardəmgə kelip Filistiyni kiliqlap eltürdi. Xu küni Dawutning adəmliri uningoŋa kəsəm kilip: Sən yənə biz bilən jənggə qikmioŋin! Bolmisa Israilning qirioŋi əqüp kalidu, — dedi. **18** Bu ixtin keyin xundak boldiki, Gobta Filistiylər bilən yənə jəng boldi; u wakitta Huxatlik Sibbikay Rafahning əwladidin boloŋan Safni eltürdi. **19** Gobta yənə bir kətim Filistiylər bilən jəng boldi; u qaoŋda Bəyt-Ləhəmlik Yairning ooŋli Əl-Hanan Gatlik Goliyatning inisini eltürdi. Uning nəyzisining sepi bapkarning hadisidək idi. **20** Yənə bir jəng Gatta boldi; u yərdə egiz boyluk bir adəm bar idi, kollirining altidin barmakliri, putlirining altidin barmakliri bolup jəmiy yigirmə tət barmiki bar idi. U həm Rafahning əwladi idi. **21** U Israillarning aldida turup ularni mazak kildi; lekin Dawutning akisi Ximiyaning ooŋli Yonatan uni eltürdi. **22** Bu tət kixi Gatlik Rafahning əwladi bolup, həmmisi Dawutning kolida yaki uning hizmətkarlirining kolida eltürüldi.

22 Pərwərdigar uni barlik düxmənliridin həm Saul padixahning kolidin kutkuzoŋan küni, u Pərwərdigaroŋa bu küyni eytti: — **2** U mundak dedi: — Pərwərdigar mening hada teoŋim, mening koroŋinim, mening nijatkarimdur! **3** Huda mening koram teximdur, mən Uningoŋa tayinimən — U mening

қалқинim, mening қутқузоғuqi münggüzüm, Mening egiz munarim wə baxpanaһim, mening қутқузоғuqimdur; Sən meni zorawanlardin қутқuzisən! **4** Mədһiyilərgə layiқ Pərwərdigarоғa mən nida қilimən, Xundaқ қilip, mən düxmənlirimdin қутқuzulimən; **5** Qünki ələmning asarətliri meni қorxiwaldi, Ihlassizlarning yamrap ketixi meni қorқitiwətti; **6** Təһtisaraning taniliri meni qirmiwaldi, Ələm sirtmaқliri aldimоғa қəldi. **(Sheol h7585)** **7** Қiynaloғinimda mən Pərwərdigarоғa nida қildim, Hudayimоғa pəryad kətürdüm; U ibadəthanisidin awazimni anglidi, Mening pəryadim Uning қulақioғa kirdi. **8** Andin yər-zemin təwrəp silkinip kətti, Asmanlarning ulliri dəһxətlik təwrəndi, silkinip kətti; Qünki U oғəzəpləndi. **9** Uning dimioғidin is ərləp turatti, Aoғzidin qiққan ot һəmmisini yutuwətti; Uningdin kəmür qooғliri qiқti; **10** U asmanlarni engixtürüp egip qüxti, Puti astida tum қarangoғuluқ idi. **11** U bir kerub üstidə pərwaz қildi, U xamalning қanatlirida kəründi. **12** U қarangoғuluқni, xundaқla yioғiloғan sularni, Asmanlarning қoyuқ bulutlirini, Өz ətrapida qediri қildi. **13** Uning aldida turoғan yoruқluқtin, Otluқ qooғlar qiқip ətti; **14** Pərwərdigar asmanda güldürlidi; Һəmmidin aliy Boloғuqi awazini yangratti; **15** Bərһək, U oқlirini etip, [düxmənlirimni] tarқitiwətti; Qaқmaқlarni qaқturup, ularni қiқas-sürəngə saldi; **16** Xuning bilən dengizning təkti kərünüp қaldi, Aləmning ulliri axkarilandi, Pərwərdigarning tənbiһi bilən, Dimioғining nəpisining zərbisi bilən. **17** U yuқiridin қolini uzitip, meni tutti; Meni uluoғ sulardin tartip aldi. **18** U meni küqlük düxminimdin, Manga əqmənlərdin қutқuzdi; Qünki ular məndin küqlük idi. **19** Külpətkə uqrioғan künümdə, ular manga қarxi һujumoғa ətti; Biraқ Pərwərdigar mening tayanqim idi. **20** U meni kəngri-azadə bir jayoғa elip qiқardi; U meni қutқuzdi, qünki U məndin hursən boldi. **21** Pərwərdigar һəққaniyliқimoғa қarap manga iltipat kərsətti; Қolumning һalallиқini U manga қayturdi; **22** Qünki Pərwərdigarning yollirini tutup kəldim; Rəzillik қilip Hudayimdin ayrilip kətmidim; **23** Qünki uning barliқ һəkümliri aldimdidur; Mən Uning bəlgilimiliridin qətnəp kətmidim; **24** Mən Uning bilən oғubarsiz yürdum, Өzümni gunaһtin neri қildim. **25** Wə Pərwərdigar һəққaniyliқimoғa қarap, Kəz aldida boloғan һalalliқim boyiqə қiloғanlirimni қayturdi. **26** Wapadar-meһribanlaroғa Өzüngni wapadar-meһriban kərsitisən; Oғubarsizlaroғa Өzüngni oғubarsiz kərsitisən; **27** Sap dilliқlaroғa Өzüngni sap dillиқ kərsitisən; Tətürlərgə Өzüngni tətür kərsitisən; **28** Qünki Sən ajiz məmin һəlқni қutқuzisən; Biraқ kəzliringni təkəbbur üstigə tikip, Ularni xərməndə қilisən; **29** Qünki Sən Pərwərdigar mening qiraoғimdursən; Pərwərdigar meni baskan қarangoғuluқni nurlanduridu; **30** Qünki Sən arқiliқ düxmən қoxuni arisidin yügürüp əttüm; Sən Hudayim arқiliқ mən sepildin atlap əttüm. **31** Təngrim — Uning yoli mukəmməldur; Pərwərdigarning səzi sinap ispatlanoғandur; U Өzigə tayanoғanlarning һəmmisigə қalқandur. **32** Qünki Pərwərdigardin baxқa yənə kim ilaһtur? Bizning Hudayimizdin baxқa kim қoram taxtur? **33** Təngri mening mustəһкəm қoroғinimdur; U yolumni mukəmməl, tüp-tüz қilidu; **34** U mening putlirimni keyikningkidək қilidu; U meni yuқiri jaylirimoғa turoғuzidu; **35** Қollirimni urux қilixқa egitidu, Xunglaxқa biləklirim mis kamanni kerələydu; **36** Sən manga nijatingdiki қalқanni bərding, Sening mulayim kəmtərliking meni uluoғ қildi. **37** Sən қədəmlirim astidiki jayni kəng қilding, Mening putlirim teyilip kətmidi. **38** Mən düxmənlirimni қooғlap yoқattim, Ular һalak bolmioғuqə һeq yanmidim. **39** Қayta turalmioғudək қilip, Ularni һalak қilip yanjidim, Ular putlirim astida yiқildi. **40** Sən jəng қilixқa küq bilən belimni baoғliding; Sən manga һujum қiloғanlarni putum astida egildürdüng; **41** Düxmənlirimni manga arқini қilip қaqқuzdung, Xuning bilən mən manga əqmənlərni yoқattim. **42** Ular təlmürdi, biraқ қutқuzidioғan һeqkim yoқ idi; Һətta Pərwərdigarоғa қariwidi, Umu ularoғa jawab bərmidi. **43** Mən ularni soқup yərdiki topidək қiliwəttim; Koqidiki patқaқtək mən ularni qəyliwəttim; Ularning üstidin petiқdiwəttim. **44** Sən meni һəlқimning nizaliridin қutқuzoғansən; Sən meni əllərning bexi boluxқa saқliding; Manga yat boloғan bir һəlқ hizmitimdə bolmaқta. **45** Yat əldikilər manga zəiplixip təslim bolidu; Anglixi bilənla ular manga itaət қilidu; **46** Yat əldikilər qüxkünlixip ketidu; Ular əz istiһkamliridin titrigən һalda qiқip kelidu; **47** Pərwərdigar һayattur! Mening Қoram Texim mubarəklənsun; Nijatim boloғan қoram tax Huda aliydur, dəp mədһiyilənsun! **48** U, yəni mən üqün toluқ қisas aloғuqi Təngri, Həlқlərni manga boysunduroғuqidur; **49** U meni düxmənlirim arisidin qiқaroғan; Bərһək, Sən meni manga һujum қiloғanlardin yuқiri kətürdüng; Zorawan adəmdin Sən meni қutuldurdung. **50** Muxu səwəblik mən əllər arisida sanga təxəkkür eytimən, i Pərwərdigar; Namingni uluoғlap küylərni eytimən; **51** U bolsa Өzi tikligən padixaһқa zor қutқuzuxlarni beoғixlaydu; Өzi məsiһ қiloғinioғa, Yəni Dawutқa һəm uning nəsligə mənggügə əzgərməs muһəbbətni kərsitidu.

23 Təwəndikilər Dawutning aһirқi səzliridur: — Yəssəning ooғli Dawutning bexariti, Yuқiri mərtiwigə kətürülgən, Yaқupning Hudasi tərəpidin məsiһləngən, Israilning səyümlük küyqisining bexarət səzliri mana: — **2** Pərwərdigarning Roһi mən arқiliқ səz қildi, Uning səzliri tilimdidur. **3** Israilning Hudasi səz қildi, Israilning Қoram Texi manga xundaқ dedi: — Kimki adəmlərning arisida adalət bilən səltənət қilsa, Kimki Hudadin қorқux bilən səltənət қilsa, **4** U қuyax qiққandiki tang nuridək, Bulutsiz səһərdək bolidu, Yamoғurdin keyin asman süzük boluxi bilən, Yumran maysilar tupraқtin qiқidu, mana u xundaқ bolidu. **5** Bərһək, mening өyüm Təngri aldida xundaқ əməsmu? Qünki U mən bilən mənggülük əһdə tüzdi, Bu əһdə һəmmə ixlarda mupəssəl һəm mustəһкəmdur; Qünki mening barliқ nijatliқ ixlirimni, Һəmmə intizarliқimni, U bərқ uroғuzmamdu? **6** Lekin iplaslarning һəmmisi tikənlərdək, Һeqkim қolida tutalmioғaqқa, qəriwetilidu. **7** Ularoғa қol uzatқuqi əzini təmür қoral wə nəyzə sepi bilən қorallandurmisa bolmaydu; Ular һaman turoғan yeridə otta kəydürüwetilidu! **8** Dawutning palwanlirining isimliri təwəndikidək hatiriləngəndur: — Tahkimonluқ Yoxəb-Baxsəbət sərdarlarning bexi idi. U bir қetimliқ jəngdə nəyzə oynitip, səkkiz yüz adəmni eltürgənidi. **9** Keyinkisi Ahohiy Dodoning ooғli əliazar idi; Filistiylər yioғilip jəng қilmaқqi boldi; xu waқitta Dawut wə uningoғa һəmraһ bolup qiққan üq palwan ularni jənggə qaқirdi; Əliazar xu üqtin biri idi. Lekin Israillar qekindi; **10** u қozoғilip, taki beliki telip, қoli қiliqқa qaplixip қaloғuqə Filistiylərni қirdi. U küni Pərwərdigar Israillarni qong nusrətkə erixtürdi. Həlқ uning қexioғa қaytқanda pəқət olja yioғix ixila қaloғanidi. **11** Wə uningdin keyinkisi Һararliқ Agiyning ooғli Xammaһ idi. Bir küni Filistiylər қoxun bolup yioғiloғanidi; yeқin ətrapta қoyuқ əskən bir қizil maxliқ bar idi. Kixilər Filistilərning aldidin қaqқanidi, **12** Xammaһ bolsa қizil maxliқ otturisida məzmut turup, uni қooғdap Filistiylərni қirdi; xuning bilən Pərwərdigar [Israillaroғa] oғayət zor nusrət ata қildi. **13** Orma waқtida ottuz yolbaxqi iqidin yənə üqi Adullamning oғarioғa qüxüp, Dawutning yenioғa kəldi. Filistiylərning қoxuni Rəfayim wadisioғa bargaһ қuroғanidi; **14** u qaoғda Dawut қoroғanda idi, Filistiylərning қarawulgaһi bolsa Bəyt-Ləһəmdə idi. **15** Dawut ussap: Aһ, birsi manga Bəyt-

Ləhəmning dərwazisining yenidiki kuduktin su əkilip bərgən bolsa yahxi bolatti! — dewidi, **16** bu üq palwan Filistiylərning ləxkərgahidin bəsüp ətüp, Bəyt-Ləhəmning dərwazisining yenidiki kuduktin su tartti wə Dawutqa elip kəldi; lekin u uningdin iqkili unimidi, bəlki suni Pərwərdigarƣa atap töküp: **17** — I Pərwərdigar, bundaq ix məndin neri bolsun! Bu üq adəmning əz ƫayatiƣa təwəkkul kilip berip əkəlgən bu su ularning kəniƣa ohxax əməsmu! — dedi. Xuning üqün u iqixkə unimidi. Bu üq palwan kiloƣan ixlar dəl xular idi. **18** Zəruiyaning ooƣli Yoabning inisi Abixay bu üqining bexi idi. U üq yüz adəm bilən karxilixip nəyzisini pikiritip ularni eltürgən. Xuning bilən u bu «üq palwan» iqidə nami qikkanidi. **19** U bu üqəylənning iqidə əng ƫərmətliki idi, xunga ularning bexi idi; lekin u awwalki üqəylərgə yətməytti. **20** Yəhoyadaning ooƣli Binaya Kabzəəldin bolup, bir batur palwan idi; u kəp kaltis ixlarni kiloƣan. U Moabiy Ariəlning ikki ooƣlini eltürgən. Yənə kar yaoƣkan bir küni azgaloƣa qüxüp, bir xirni eltürgənidi. **21** U ƫəm küqtünggür bir misirlikni eltürgənidi. Misirlikning kolida bir nəyzə bar idi, lekin Binayaning kolida bir ƫasila bar idi. U misirlikning kolidin nəyzisini tartiwelip, əz nəyzisi bilən uni əltürdi. **22** Bu ixlarni Yəhoyadaning ooƣli Binaya kiloƣan bolup, u üq palwan arisida nam qikaroƣanidi. **23** U ottuz yolbaxqi iqidə ƫərmətlik idi. Lekin u awwalki üq palwanoƣa yətməytti. Dawut uni əzining pasiban begi kildi. **24** Ottuz yolbaxqi iqidə Yoabning inisi Asaƫəl, Bəyt-Ləhəmlik Dodoning ooƣli Əl-Ƕanan bar idi. **25** [Buningdin baxka]: Ƕarodluk Xammaƫ, Ƕarodluk Elika, **26** Patlilik ƫələz, Təkoalik Ikkəxning ooƣli Ira, **27** Anatotluk Abiezər, Ƕuxatlik Mibonnay, **28** Ahoƫluk Zalmon, Nitofatlik Maƫaray, **29** Nitofatlik Baanaƫning ooƣli ƫələb, Binyaminlardin Gibeaƫlik Ribayning ooƣli Ittay, **30** Piratonluk Binaya, Gaax wadiliridin ƫidday, **31** Arbatlik Abi-Albon, Barƫumluk Azmawət, **32** Xaalbonluk Əliyaƫba, Yaxənning ooƣulliri, Ƕararlik Xammaƫning [ooƣli] Yonatan, Ƕararlik Xararning ooƣli Aƫiyam, **34** Maakatiy Ahasbayning ooƣli Əlifələt, Gilonluk Aƫitofəlning ooƣli Eliyam, **35** Karməllik ƫəzray, Arbilik Paaray, **36** Zobaƫdin boloƣan Natanning ooƣli Igal, Gadlik Banni, **37** Ammoniy Zələk, Bəərotluk Naharay (u Zəruiyaning ooƣli Yoabning yaraoƣ kətürgüqisi idi), **38** Yitrilik Ira, Yitrilik Garəb **39** wə ƫittiy Uriya katarliklar bolup, ularning ƫəmmisi ottuz yättə kixi idi.

24 Pərwərdigarning oƣəzipi Israiloƣa yənə kozoƣaldi. Xuning bilən U ularni jazalax üqün Dawutni kozoƣiwidi, u adəm qikirip, ularoƣa: — Israillar bilən Yəhudaliklarning sanini al, dedi. **2** Padixaƫ əz yenida turoƣan koxun sərdari Yoabka: Baroƣin, Dandin tartip Bəər-Xebaoƣiqə Israilning ƫəmmə kəbililirining yurtlirini kezip, ƫəlkni sanap qikkin, mən ƫəlkning sanini bilay, dedi. **3** Yoab padixaƫka: Bu ƫəlk ƫazir məyli kanqilik bolsun, Pərwərdigar Hudaying ularning sanini yüz ƫəssə axuroƣay. Buni oƣojam padixaƫ əz kəzi bilən kərgəy! Lekin oƣojam padixaƫ nemixka bu ixtin hux bolidikin? — dedi. **4** Əmma Yoab bilən koxunning baxka sərdarliri unimisimu, padixaƫning yarliƣi ulardin küqlük idi; xuning bilən Yoab bilən koxunning baxka sərdarliri Israilning ƫəlkini sanioƣili padixaƫning kəxidin qikti. **5** Ular Iordan dəryasidin ətüp Yaazərgə yekin Gad wadisida Aroərdə, yəni xəƫərning jənub təripidə bargaƫ tikti. **6** Andin ular Gileadka wə Tahtim-Ƕodxining yurtioƣa kəldi. Andin Dan-Yaanoƣa kelip aylinip Zidonoƣa bardi. **7** Andin ular Tur degən koroƣanlik xəƫərgə, xundakla Ƕiwiylar bilən Kanaaniylarning ƫəmmə xəƫərlirigə kəldi; andin ular Yəhuda yurtining jənub təripigə, xu yərdiki Bəər-Xebaoƣiqə bardi. **8** Xundak kilip ular pütkül zeminni kezip, tokkuz ay yigirmə kün ətkəndin keyin, Yerusalemoƣa yenip kəldi. **9** Yoab padixaƫka ƫəlkning sanini məlum kilip: Israilda kiliq kətürələydioƣan baturdin səkkiz yüz mingi, Yəhudada bəx yüz mingi bar ikən, dedi. **10** Dawut ƫəlkning sanini aloƣandin keyin, wijdani azablandi wə Pərwərdigarƣa: Bu kiloƣinim eoƣir gunaƫ boluptu. I Pərwərdigar, kulungning kəbiƫlikini kətürüwətkəysən; qünki mən tolimu əhməkanilik kiptimən, dedi. **11** Dawut ətigəndə turoƣanda Pərwərdigarning səzi Dawutning aldin kərgüqisi boloƣan Gad pəyoƣəmbərgə kelip: **12** — «Berip Dawutka eytkin, Pərwərdigar: — Mən üq [bala-kazani] aldingoƣa koyimən, ularning birini talliwaloƣin, mən xuni üstünggə qüxürimən, dəydu — degin» — deyildi. **13** Xuning bilən Gad Dawutning kəxioƣa kelip buni uningoƣa dedi. U uningoƣa: «Yəttə yiloƣiqə zeminingda aqarqilik sanga bolsunmu? Yaki düxmənliring üq ayoƣiqə seni kooƣlap, sən ulardin kaqamsən? Wə yaki üq küngiqə zeminingda waba tarkalsunmu? Əmdi sən obdan oylap, bir nemə degin, mən meni əwətküqigə nemə dəp jawap berəy?» — dedi. **14** Dawut Gadka: Mən tolimu təngliktə kaldim! Səndin ətünəyki, biz Pərwərdigarning koliƣa qüxəyli; qünki Uning rəƫimdilliki zordur; insanning koliƣa pakət qüxüp kalmioƣaymən! — dedi. **15** Xuning bilən Pərwərdigar ətigəndin tartip bekitilgən wakitkiqə waba qüxürdi. Dandin tartip Bəər-Xebaoƣiqə yətmix ming adəm əldi. **16** Əmdi pərixtə kolini Yerusalemoƣa uzutup xəƫərni ƫalak kilay degəndə, Pərwərdigar eoƣir ƫəkümidin puxayman kilip, ƫəlkni ƫalak kiliwatkan Pərixtigə: Əmdi boldi kiloƣin; kolungni yioƣkin, — dedi. U wakitta Pərwərdigarning Pərixtisi Yəbusiy Arawnaƫning ƫaminining yenida idi. **17** Dawut ƫəlkni yokitiwatkan pərixtini kərgəndə Pərwərdigarƣa: Mana, gunaƫ kiloƣan mən, kəbiƫlik kiloƣuqi məndurmən. Lekin bu koylar bolsa nemə kildi? Sening kolung mening üstümgə wə atamning jəmətining üstigə qüxsun! — dedi. **18** Xu küni Gad Dawutning kəxioƣa kelip uningoƣa: Berip Yəbusiy Arawnaƫning ƫaminioƣa Pərwərdigarƣa atap bir kurbangaƫ yasioƣin, dedi. **19** Dawut Gadning səzi boyiqə Pərwərdigar buyuroƣandək kildi. **20** Arawnaƫ karap padixaƫ bilən hizmətkarlarning əz təripigə keliwatkinini kərüp, aldioƣa qikip padixaƫning aldida yüzini yərgə təkküzüp, təzim kildi. **21** Arawnaƫ: Oƣojam padixaƫ nemə ix bilən kullirining aldioƣa kəldilikin? — dəp soridi. Dawut: Həlkning arisida wabani tohtitix üqün, bu ƫamanni səndin setiwelip, bu yərdə Pərwərdigarƣa bir kurbangaƫ yasioƣili kəldim, — dedi. **22** Arawnaƫ Dawutka: Oƣojam padixaƫ əzliri nemini ƫalisila xuni elip kurbanlik kilsila. Mana bu yərdə kəydürmə kurbanlik üqün kalilar bar, otun kilixka ƫaman tepidioƣan tirnilar bilən kalilarning boyunturukliri bar. **23** I padixaƫ, buning ƫəmmisini mənki [Arawnaƫ] padixaƫka təkdim kilay, dedi. U yənə padixaƫka: Pərwərdigar Hudaliri silini kobul kilip xəpkət kərsətkəy, dedi. **24** Padixaƫ Arawnaƫoƣa: Yak, kandakla bolmisun bularni səndin əz nərƫidə setiwalmisam bolmaydu. Mən bədəl təliməy Pərwərdigar Hudayimoƣa kəydürmə kurbanliklarni ƫərgiz sunmaymən, — dedi. Andin Dawut ƫaman bilən kalilarni əllik xəkəl kümüxkə setiwaldi. **25** Andin Dawut u yərdə Pərwərdigarƣa bir kurbangaƫ yasap, kəydürmə kurbanliklar bilən inaklik kurbanlikliri kildi. Pərwərdigar zemin üqün kiloƣan dualarni kobul kilip, waba Israilning arisida tohtidi.

Padixaһlar 1

1 Dawut padixaһ heli yaxinip ҡaloŋanidi; uni yotҡan-ədiyal bilən yapsimu, u issimaytti. **2** Hizmətkarliri uningoŋa: — Oŋojam padixaһ əzliri üqün, aldilirida turidioŋan bir pak ҡiz tapҡuzayli; u padixaһtin həwər elip, silining ҡuqaҡlirida yatsun; xuning bilən oŋojam padixaһ issiyla — dedi. **3** Ular pütkül Israil zeminini kezip güzəl bir ҡizni izdəp yürüp, ahiri Xunamlиҡ Abixagni tepip padixaһning aldioŋa elip kəldi. **4** Ҡiz intayin güzəl idi; u padixaһtin həwər elip uning hizmitidə bolatti, əmma padixaһ uningoŋa yeҡinqilиҡ ҡilmaytti. **5** Əmma Ḥaggitning ooŋli Adoniya mərtiwisini kətürməkqi bolup: «Mən padixaһ bolimən» dedi. U əzigə jəng ḥarwiliri bilən atliҡlarni wə aldida yüridioŋan əllik əskərni təyyar ҡildi **6** (uning atisi ḥeqҡaqan: «Nemixҡa bundaҡ ҡilisən?» dəp, uningoŋa tənbiһ-tərbiyə beripmu baҡmioŋanidi ḥəm u naһayiti kelixkən yigit bolup, anisi uni Abxalomdin keyin tuoŋҡanidi). **7** U Zəruiyaning ooŋli Yoab wə kaһin Abiyatar bilən məsliһət ҡilixip turdi. Ular bolsa Adoniyaoŋa əgixip uningoŋa yardəm berətti. **8** Lekin kaһin Zadok wə Yəһoyadaning ooŋli Binaya, Natan pəyoŋəmbər, Ximəy, Rəy wə Dawutning əz palwanliri Adoniyaoŋa əgəxmidi. **9** Adoniya ҡoy, kala wə bordioŋan torpaҡlarni Ən-Rogəlning yenidiki Zoһələt degən taxta soydurup, ḥəmmə aka-ukilirini, yəni padixaһning ooŋulliri bilən padixaһning hizmitidə boloŋan ḥəmmə Yəһudalarni qaҡirdi. **10** Lekin Natan pəyoŋəmbər, Binaya, palwanlar wə əz inisi Sulaymanni u qaҡirmidi. **11** Natan bolsa Sulaymanning anisi Bat-Xebaoŋa: — «Anglimidingmu? Ḥaggitning ooŋli Adoniya padixaһ boldi, lekin oŋojimiz Dawut uningdin həwərsiz. **12** Əmdi mana, əz jening wə ooŋlung Sulaymanning jenini ҡutҡuzuxҡa mening sanga bir məsliһət beriximkə ijazət bərgəysən. **13** Dawut padixaһning aldioŋa berip uningoŋa: — Oŋojam padixaһ əzliri ҡəsəm ҡilip əz kəminilirigə wədə ҡilip: «Sening ooŋlung Sulayman məndin keyin padixaһ bolup təһtimdə olturidu» degən əməsmidilə? Xundaҡ turuҡluҡ nemixҡa Adoniya padixaһ bolidu? — degin. **14** Mana, padixaһ bilən səzlixip turoŋiningda, mənmu sening kəyningdin kirip səzüngni ispatlaymən, — dedi. **15** Bat-Xeba iqkiri əygə padixaһning ҡexioŋa kirdi (padixaһ tolimu ҡerip kətkənidi, Xunamlиҡ Abixag padixaһning hizmitidə boluwatatti). **16** Bat-Xeba padixaһҡa engixip təzim ҡildi. Padixaһ: — Nemə təliping bar? — dəp soridi. **17** U uningoŋa: — I oŋojam, sili Pərwərdigar Hudaliri bilən əz dedəkliriгə: «Sening ooŋlung Sulayman məndin keyin padixaһ bolup təһtimdə olturidu» dəp ҡəsəm ҡiloŋanidila. **18** Əmdi mana, Adoniya padixaһ boldi! Lekin i oŋojam padixaһ, silining uningdin həwərliri yoҡ. **19** U kəp kalilarni, bordaҡ torpaҡlar bilən ҡoylarni soydurup, padixaһning ḥəmmə ooŋullirini, Abiyatar kaһinni wə ҡoxunning sərdari Yoabni qaҡirdi. Lekin ҡulliri Sulaymanni u qaҡirmidi. **20** Əmdi, i oŋojam padixaһ, pütkül Israilning kəzliri siliгə tikilməktə, ular oŋojam padixaһning əzliridin keyin təһtliridə kimning olturidioŋanliқi tooŋrisida uloroa həwər berixlirini kütixiwatidu; **21** bir ҡararoa kəlmisilə, oŋojam padixaһ əz ata-bowiliri bilən billə uhlaxҡa kətkəndin keyin, mən bilən ooŋlum Sulayman gunaһkar sanilip ҡalarmizmikin, — dedi. **22** Mana, u tehi padixaһ bilən səzlixip turoŋinida Natan pəyoŋəmbərmu kirip kəldi. **23** Ular padixaһҡa: — Natan pəyoŋəmbər kəldi, dəp həwər bərdi. U padixaһning aldioŋa kiripla, yüzini yərgə yeҡip turup padixaһҡa təzim ҡildi. **24** Natan: — I oŋojam padixaһ, sili Adoniya məndin keyin padixaһ bolup mening təһtimdə olturidu, dəp eytҡanidilimu? **25** Qünki u bügün qüxüp, kəp buҡa, bordioŋan torpaҡlar bilən ҡoylarni soydurup, padixaһning ḥəmmə ooŋullirini, ҡoxunning sərdarlirini, Abiyatar kaһinni qaҡirdi; wə mana, ular uning aldida yəp-iqip: «Yaxisun padixaһ Adoniya!» — dəp towlaxmaқta. **26** Lekin ҡulliri boloŋan meni, Zadok kaһinni, Yəһoyadaning ooŋli Binayani wə ҡulliri boloŋan Sulaymanni u qaҡirmidi. **27** Oŋojam padixaһ kimning əzliridin keyin oŋojam padixaһning təһtidə olturidioŋanliқini əz ҡullirioŋa uқturmay u ixni buyrudilimu? — dedi. **28** Dawut padixaһ: — Bat-Xebani aldimoŋa ҡiqҡiringlar, dedi. U padixaһning aldioŋa kirip, uning aldida turdi. **29** Padixaһ bolsa: — Jenimni ḥəmmə ҡiyinqiliқtin ҡutҡuzoŋan Pərwərdigarning ḥayati bilən ҡəsəm ҡilimənki, **30** mən əslidə Israilning Hudasi Pərwərdigar bilən sanga ҡəsəm ҡilip: «Sening ooŋlung Sulayman məndin keyin padixaһ bolup ornumda mening təһtimdə olturidu» dəp eytҡinimdək, bügünki kündə mən bu ixni qoҡum wujudҡa qiҡirimən, — dedi. **31** Wə Bat-Xeba yüzini yərgə yeҡip turup padixaһҡa təzim ҡilip: — Oŋojam Dawut padixaһ əbədiy yaxisun! — dedi. **32** Dawut padixaһ: — Zadok kaһinni, Natan pəyoŋəmbərni, Yəһoyadaning ooŋli Binayani aldimoŋa qaҡiringlar, dedi. Ular padixaһning aldioŋa kəldi. **33** Padixaһ uloroa: — Oŋojanglarning hizmətkarlirini əzünglaroa ҡoxup, Sulaymanni əz ҡeqirimgə mindürüp, Gihonoŋa elip beringlar; **34** u yərdə Zadok kaһin bilən Natan pəyoŋəmbər uni Israilning üstigə padixaһ boluxҡa məsiһ ҡilsun. Andin kanay qelip: — Sulayman padixaһ yaxisun! dəp towlanglar. **35** Andin u təһtimdə olturuxҡa bu yərgə kəlgəndə, uningoŋa əgixip menginglar; u mening ornumda padixaһ bolidu; qünki mən uni Israil bilən Yəһudaning üstigə padixaһ boluxҡa təyinlidim, — dedi. **36** Yəһoyadaning ooŋli Binaya padixaһҡa jawab berip: — Amin! Oŋojam padixaһning Hudasi Pərwərdigarmu xundaқ buyrusun! **37** Pərwərdigar oŋojam padixaһ bilən billə boloŋandək, Sulayman bilən billə bolup, uning təһtini oŋojam Dawut padixaһningkidin tehimu uluoŋ ҡiloŋay! — dedi. **38** Zadok kaһin, Natan pəyoŋəmbər, Yəһoyadaning ooŋli Binaya wə Kərətiylər bilən Pələtiylər qüxüp, Sulaymanni Dawut padixaһning ҡeqirioŋa mindürüp, Gihonoŋa elip bardi. **39** Zadok kaһin ibadət qediridin may bilən toloŋan bir münggüzni elip, Sulaymanni məsiһ ҡildi. Andin ular kanay qaldi. Həlқning ḥəmmisi: — Sulayman padixaһ yaxisun! — dəp towlaxti. **40** Həlқning ḥəmmisi uning kəynidin əgixip, sunay qelip zor xadliқ bilən yər yeriloŋudək təntənə ҡilixti. **41** Əmdi Adoniya wə uning bilən jəm boloŋan meһmanlar oŋizalinip qiқҡanda, xuni anglidi. Yoab kanay awazini angliоŋanda: — Nemixҡa xəһərdə xunqə ҡiyқas-sürən selinidu? — dəp soridi. **42** U tehi səzini tügətməyla, mana Abiyatar kaһinning ooŋli Yonatan kəldi. Adoniya uningoŋa: — Kirgin, kəysər adəmsən, qoҡum bizgə hux həwər elip kəlding, — dedi. **43** Yonatan Adoniyaoŋa jawab berip: — Undaқ əməs! Oŋojimiz Dawut padixaһ Sulaymanni padixaһ ҡildi! **44** Wə padixaһ əzi uningoŋa Zadok kaһinni, Natan pəyoŋəmbərni, Yəһoyadaning ooŋli Binayani wə Kərətiylər bilən Pələtiylərni ḥəmraһ ҡilip əwitip, uni padixaһning ҡeqirioŋa mindürdi; **45** andin Zadok kaһin bilən Natan pəyoŋəmbər uni padixaһ boluxҡa Gihonda məsiһ ҡildi. Ular u yərdin qiқip xadliқ ҡilip, pütkül xəһərni ҡiyқas-sürən bilən lərzigə saldi. Siz anglawatқan sada dəl xudur. **46** Uning üstigə Sulayman ḥazir padixaһliқ təһtidə olturiwatidu. **47** Yənə kelip padixaһning hizmətkarliri kelip oŋojimiz Dawut padixaһҡa: «Hudaliri Sulaymanning namini silininگkidin əwzəl ҡilip, təһtini silininگkidin uluoŋ ҡiloŋay!» dəp bəһt tiləp mubarəkləxkə kelixti. Padixaһ əzi yatқan orunda səjdə ҡildi **48** wə padixaһ: — «Bügün mening təһtimgə olturoŋuqi birsini təyinligən, əz kəzlirimgə xuni

kərgüzgən Israilning Hudasi Pərwərdigar mubarəklənsun!» — dedi — dedi. **49** Xuni anglap Adoniyaning barlik meḥmanliri ḥoduḳup, ornidin ḳopup ḥərbiri əz yoliƣa kətti. **50** Adoniya bolsa Sulaymandin ḳorḳup, ornidin ḳopup, [ibadət qedirioƣa] berip ḳurbangaḥning münggüzlirini tutti. **51** Sulaymanoƣa xundaḳ həwər berilip: — «Adoniya Sulayman padixaḥtin ḳorḳidu; qünki mana, u ḳurbangaḥning münggüzlirini tutup turup: — «Sulayman padixaḥ bügün manga xuni ḳəsəm ḳilsunki, u əz ḳulini ḳiliq bilən əltürməslikkə wədə ḳiloƣay» dedi», — deyildi. **52** Sulayman: — U durus adəm bolsa bexidin bir tal qaq yərgə qüxməydu. Lekin uningda rəzillik tepilsa, əlidu, dedi. **53** Sulayman padixaḥ adəm əwitip uni ḳurbangaḥdin elip kəldi. U kelip Sulayman padixaḥning aldida engixip təzim ḳildi. Sulayman uningoƣa: — Əz əyünggə kətkin, — dedi.

2 Dawutning əlidioƣan waḳti yeḳinlaxḳanda, ooƣli Sulaymanoƣa tapilap mundaḳ dedi: — **2** «Əmdi yər yüzidikilərning ḥəmmisi baridioƣan yol bilən ketimən. Yürəklik bolup, ərkətək boloƣin! **3** Sən barlik ḳiliwatḳan ixliringda ḥəmdə barlik niyət ḳiloƣan ixliringda rawaj tepixing üqün Musaoƣa qüxürülgən ḳanunda pütülgəndək, Pərwərdigar Hudayingning yollirida mengip, Uning bəlgilimiliri, Uning əmrliri, Uning ḥəkümliri wə agaḥ-guwaḥliklirida qing turup, Uning tapxuruḳini qing tutḳin. **4** Xundaḳ ḳiloƣanda Pərwərdigar manga: «Əgər əwladliring əz yoliƣa kəngül bəlüp, Mening aldimda pütün kəlbi wə pütün jeni bilən ḥəḳiḳəttə mangsa, sanga əwladingdin Israilning təḥtidə olturuxḳa bir zat kəm bolmaydu» dəp eytḳan səzigə əməl ḳilidu. **5** Əmma Zəruiyaning ooƣli Yoabning manga ḳiloƣinini, yəni uning əzi ḳandaḳ ḳilip Israilning ḳoxunidiki ikki sərdarni, yəni Neriyaning ooƣli Abnər bilən Yətərning ooƣli Amasani urup əltürüp, tinq məzgildə jəngdə tökülgəndək ḳan tөküp, beligə baoƣlioƣan kəmərgə wə putioƣa kiygən kəxigə jəngdə tөkülgəndək ḳan qeqip, daoƣ ḳiloƣanliḳini bilisən. **6** Sən uni danaliḳingoƣa muwapiḳ bir tərəp ḳilip, uning aḳ bexining gөrgə salamət qüxüxigə yol ḳoymioƣaysən. **(Sheol h7585)** **7** Lekin Gileadliḳ Barzillayning ooƣullirioƣa meḥribanliḳ kөrsitip, dastihiningdin nan yegüzgin; qünki mən akang Abxalomdin ḳaqḳinimda, ular yenimoƣa kelip manga xundaḳ ḳiloƣan. **8** Wə mana Baḥurimdin kəlgən Binyamin ḳəbilisidin Geraning ooƣli Ximəy yeningda turidu. U mən Maḥanaimoƣa baridioƣanda, əxəddiy lənət bilən meni ḳaroƣidi. Keyin u Iordan dəryasioƣa berip mening aldimoƣa kəlgəndə, mən Pərwərdigarning [nami] bilən uningoƣa: «Seni ḳiliq bilən əltürməymən» dəp ḳəsəm ḳildim. **9** Əmma ḥazir uni gunaḥsiz dəp sanimioƣin. Əzüng dana kixi boloƣandin keyin uningoƣa ḳandaḳ ḳilixni bilisən; ḥərḥalda uning aḳ bexini ḳanitip gөrgə qüxürgin». **(Sheol h7585)** **10** Dawut əz ata-bowliri bilən bir yərdə uhlidi. U «Dawutning xəḥiri» [degən jayda] dəpnə ḳilindi. **11** Dawutning Israiloƣa səltənət ḳiloƣan waḳti kirik yil idi; u Ḥebronda yəttə yil səltənət ḳilip, Yerusalemda ottuz üq yil səltənət ḳildi. **12** Sulayman atisi Dawutning təḥtidə olturdi; uning səltəniti heli mustəḥkəmləndi. **13** Əmma Ḥaggitning ooƣli Adoniya Sulaymanning anisi Bat-Xebaning ḳexioƣa bardi. U uningdin: — Tinqliḳ məḳsitidə kəldingmu? — dəp soridi. U: — Xundaḳ, tinqliḳ məḳsitidə, dedi. **14** U yənə: — Sanga bir sөzüm bar idi, dedi. U: — Sөzüngni eytḳin, dedi. **15** U: — Bilisənki, padixaḥliḳ əslidə meningki idi, wə pütün Israil meni padixaḥ bolidu dəp, manga ḳaraytti. Lekin padixaḥliḳ məndin ketip, inimning ilkigə ətti; qünki Pərwərdigarning iradisi bilən u uningki boldi. **16** Əmdi sanga bir iltimasim bar. Meni yandurmioƣin, dedi. U: — Eytḳin, dedi. **17** U: — Səndin ətünimən, Sulayman padixaḥḳa mən üqün eytḳinki — qünki u sanga yaḳ deməydu! — U Xunamliḳ Abixagni manga hotunlukḳa bərsun, dedi. **18** Bat-Xeba: — Maḳul; sən üqün padixaḥḳa səz ḳilay, dedi. **19** Bat-Xeba Adoniya üqün səz ḳiloƣili Sulayman padixaḥning aldioƣa bardi. Padixaḥ ḳopup aldioƣa berip, anisioƣa təzim ḳildi. Andin təḥtigə berip olturup padixaḥning anisioƣa bir təḥtni kəltürdi. Xuning bilən u uning ong yenida olturup, uningoƣa: — **20** Sanga kiqikkinə bir iltimasim bar. Meni yandurmioƣin, dedi. Padixaḥ uningoƣa: — I ana, sorawərgin, mən seni yandurmaymən, dedi. **21** U: — Akang Adoniyaoƣa Xunamliḳ Abixagni hotunlukḳa bərgüzgin, dedi. **22** Sulayman padixaḥ jawab berip anisioƣa: — Nemixḳa Adoniya üqün Xunamliḳ Abixagni soraysən? U akam boloƣanikən, uning üqün, Abiyatar kaḥin üqün wə Zəruiyaning ooƣli Yoab üqün padixaḥliḳnimu sorimamsən! — dedi. **23** Sulayman padixaḥ Pərwərdigar bilən ḳəsəm ḳilip mundaḳ dedi: — Adoniya xu səzni ḳiloƣini üqün əlmisə, Huda meni ursun yaki uningdin artuḳ jazalisun! **24** Mening ornumni mustəḥkəm ḳiloƣan, atamning təḥtidə olturoƣuzoƣan, Əz wədisi boyiqə manga bir əyni ḳuroƣan Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, Adoniya bügün əlümgə məḥküm ḳilinidu, dedi. **25** Xuning bilən Sulayman padixaḥ Yəḥoyadaning ooƣli Binayani bu ixḳa əwətti; u uni qepip əltürdi. **26** Padixaḥ Abiyatar kaḥinoƣa: — Mang, Anatottiki əz etizliḳingoƣa baroƣin. Sən əlümgə layiḳsən, lekin sən Rəb Pərwərdigarning əḥdə sanduḳini atam Dawutning aldida kətürgənliking tüpəylidin, wə atamning tartḳan ḥəmmə azab-oḳubətliridə uningoƣa ḥəmdərd boloƣining üqün, mən ḥazir seni əlümgə məḥkum ḳilmaymən, dedi. **27** Andin Sulayman Abiyatarni Pərwərdigaroƣa kaḥin boluxtin juda ḳilip ḥəydidi. Xuning bilən Pərwərdigarning əlining jəməti tooƣruluḳ Xiloḥda eytḳan səzi əməlgə axuruldi. **28** Buning həwiri Yoabḳa yətkəndə (qünki Yoab Abxalomoƣa əgəxmigən bolsimu, Adoniyaoƣa əgəxkənidi) Yoab Pərwərdigarning qedirioƣa ḳeqip ḳurbangaḥning münggüzlirini tutti. **29** Sulayman padixaḥḳa: «Mana, Yoab Pərwərdigarning qedirioƣa ḳeqip berip, ḳurbangaḥning yenida turidu» degən həwər yətküzüldi. Sulayman Yəḥoyadaning ooƣli Binayani xu yərgə əwətip: — Mang, uni əltürüwətkin, dedi. **30** Binaya Pərwərdigarning qedirioƣa berip uningoƣa: — «Padixaḥ seni buyaḳḳa qiḳsun!» dedi, dedi. U: — Yaḳ, muxu yərdə əlimən, dedi. Binaya padixaḥning yenioƣa ḳaytip uningoƣa həwər berip: — Yoab mundaḳ-mundaḳ dedi, manga xundaḳ jawab bərdi, dedi. **31** Padixaḥ uningoƣa: — U əzi degəndək ḳilip, uni qepip əltürgin wə uni dəpnə ḳiloƣin. Xuning bilən Yoab tөkkən naḥaḳ ḳan məndin wə atamning jəmətidin kətürülüp kətkəy. **32** Xundaḳ ḳilip atam Dawut bihəwər əḥwalda u əzidin adil wə esil ikki adəmni, yəni Israilning ḳoxunining sərdari nərning ooƣli Abnər bilən Yəḥudaning ḳoxunining sərdari Yətərning ooƣli Amasani ḳiliqlioƣini üqün, Pərwərdigar u tөkkən ḳanni əz bexioƣa yanduridu. **33** Ularning ḳeni Yoabning bexi wə nəslining bexioƣa mənggü yanoƣay; lekin Dawut, uning nəsli, jəməti wə təḥtigə əbədil'əbədgiqə Pərwərdigardin tinq-hatirjəmlik boloƣay, dedi. **34** Yəḥoyadaning ooƣli Binaya qiḳip uni qepip, əlümgə məḥkum ḳildi. Andin u qəldiki əz əyidə dəpnə ḳilindi. **35** Padixaḥ Yəḥoyadaning ooƣli Binayani uning ornioƣa ḳoxunning sərdari ḳildi; padixaḥ Abiyatarning ornioƣa Zadokni kaḥin ḳilip təyinlidi. **36** Andin keyin padixaḥ Ximəyni qaḳirip uningoƣa: — Yerusalemda əzünggə bir əy selip u yərdə olturoƣin. Baxḳa ḥeq yərgə qiḳma. **37** Əgər sən qiḳip Kidron jiloƣisidin ətsəng, xuni enik bilip ḳoyki, xu kündə sən xəksiz əlisən. Sening ḳening əz bexingoƣa qüxidu, dedi. **38** Ximəy padixaḥḳa: — Oƣojamning səzi bərḥəḳtur. Oƣojam padixaḥ eytḳandək ḳulliri xundaḳ ḳilidu, dedi. Xuning bilən Ximəy uzun waḳitḳiqə Yerusalemda turdi.

39 Üq yildin keyin xundaq boldiki, Ximəyning qulliridin ikkisi qeqip Maakahning ooli, Gatning padixahi Akixning qexioqa bardi. Ximəygə: — Mana qulliring Gat xəhiridə turidu, degən həwər yətküzüldi. **40** Ximəy exikini tokup qullirini izdigili Gatqa, Akixning yenioqa bardi. Andin u yenip əz qullirini Gattin elip kəldi. **41** Sulaymanoqa: — Ximəy Yerusalemdin Gatqa berip kəldi, dəp həwər yətküzüldi. **42** Padixah Ximəyni qakirtip uningoqa: — Mən seni Pərwərdigar bilən kəsəm kildurup: — Xuni enik bilip koyki, sən kaysi küni qikip birər yərgə baroqan bolsang, sən xu künidə xəksiz əlisən, dəp agahlandurup eytmioqanmidim? Əzüngmu, mən anglioqan səz bərhək, degənidingoqu? **43** Xundak boloqanikən, nemixka əzüng Pərwərdigar aldida kiloqan kəsimingni buzup, mən sanga buyruoqan buyrukumnimu tutmiding? — dedi. **44** Padixah Ximəygə yənə: Sən atam Dawutka kiloqan həmmə rəzillikni obdan bilisən, u kənglünggə ayandur. Mana Pərwərdigar rəzillikingni əz bexingoqa yanduridu. **45** Lekin Sulayman padixah bolsa bərikətlinip, Dawutning təhti Pərwərdigarning aldida əbədil'əbəd mustəhkəm kilinidu, dedi. **46** Andin padixahning buyruki bilən Yəhoyadaning oogli Binaya qikip uni qepip eltürdi. Padixahlik bolsa Sulaymanning kolida mustəhkəm kilindi.

3 Sulayman Misirning padixahi Pirəwn bilən ittipak tüzüp Pirəwnning kizini hotunlukka aldi. Əz ordisi, Pərwərdigarning əyi wə Yerusalemning qərisidiki sepilni yasap pütküzüqikilik u uni «Dawutning xəhiri»gə apirip turoquzdi. **2** Xu wakitlarda Pərwərdigarning nami üqün bir ibadəthana yasalmioqini üqün həlk «yukiri jaylar»da kurbanliklirini kilatti. **3** Sulayman Pərwərdigarni səyüp, atisi Dawutning bəlgiligənliridə mangatti. Pəkət «yukiri jaylar»da kurbanlik kilip huxbuy yakatti. **4** Padixah kurbanlik kiloqili Gibeonoqa bardi; qünki u yər «uluoq yukiri jay» idi. Sulayman u yərdiki kurbangahda bir ming kəydürmə kurbanlik sundi. **5** Pərwərdigar Gibeonda Sulaymanoqa keqisi qüxidə kəründi. Huda uningoqa: — Mening sanga nemə beriximni layik tapsang, xuni tiligin, dedi. **6** Sulayman jawabən mundak dedi: — Kulung atam Dawut Sening aldingda həkikət, həkkaniylik wə kənglining səmimiyliki bilən mangoqanliki bilən Sən uningoqa zor mehribanlikni kərsətkəniding; wə Sən xu zor mehribanlikni dawam kilip, bügünki kündikidək əz təhtidə olturoqili uningoqa bir ooqul bərding. **7** Əmdi i Pərwərdigar Hudayim, kulungni atam Dawutning ornida padixah kilding. Əmma mən pəkət bir gədək bala halas, qikix-kirixnimu bilməymən. **8** Əz kulung Sən tallioqan həlking, kəplükidin sanap bolmaydioqan hesabsiz uluoq bir həlk arisida turidu. **9** Xunga Əz kulungoqa həlkingning üstidə həküm kilixka yahxi-yamanni pərk etidioqan oyoqak bir kəlbni bərgəysən; bolmisa, kim bu uluoq həlking üstigə həküm kilalisun? — dedi. **10** Sulaymanning xuni tilikini Rəbni hux kildi. **11** Huda uningoqa: — Sən xuni tiligining üqün — Ya əzüng üqün uzun ömür tilimay, ya əzüng üqün dələt-baylik tilimay, ya düxmənliringning janlirini tilimay, bəlki tooqra həküm kiloqili oyoqak boluxka əzüng üqün əkil-parasətni tiligining üqün, **12** mana, səzüng boyiqə xundak kildim. Mana sanga xundak dana wə yorutuloqan kəlbni bərdimki, səndin ilgiri sanga ohxaydioqini bolmioqan, səndin keyinmu sanga ohxaydioqini bolmaydu. **13** Mən sən tilimigən nərsinimu, yəni dələt-baylik wə xan-xəhrətni sanga bərdim. Xuning bilən barlik künliringdə padixahlarning arisida sanga ohxax bolidioqini qikmaydu. **14** Əgər atang Dawut mangoqandək Mening yollirimda mengip, bəlgilimilirim wə əmrlirimni tutsang künliringni uzartimən, dedi. **15** Sulayman oyoqanoqanda, mana bu bir qüx idi. U Yerusalemoqa kelip Pərwərdigarning əhdə sandukining aldioqa kelip, ərə turup kəydürmə kurbanliklarni kilip, təxəkkür kurbanliklirini ətküzüp, həmmə hizmətkarlirioqa ziyapət kilip bərdi. **16** Xuningdin keyin ikki pahixə ayal padixahning kexioqa kelip uning aldida turdi. **17** Birinqi ayal: — I oqojam! Mən wə bu hotun bir əydə olturimiz; u mən bilən əydə turoqinida bir balini tuoqdum. **18** Mən balini tuoqup üq kündin keyin u hotunmu bir bala tuoqdi. Biz ikkiylən u yərdə olturduk; əydə bizdin baxka heq yat adəm yok idi, yaloquz biz ikkiylən əydə iduk. **19** Xu keqidə bu hotunning balisi əldi; qünki u balisini besip eltürüp koyoqanidi. **20** U yerim keqidə kopup dedəkliri uhlap kaloqanda, yenimdin ooqlumni elip əz kuqikioqa selip, əzining əlgən ooqlini mening kuqikimoqa selip koyuptu. **21** Ətisi kopup balamni emitəy desəm mana ölük turidu. Lekin ətigəndə karisam, u mən tuoqkan bala əməs idi, dedi. **22** Ikkinqi ayal: — Yak, undak əməs. Tirik kaloqini mening ooqlum, əlgini sening ooqlung, dedi. Lekin birinqi ayal: — Yak, əlgini sening ooqlung, tirik kaloqini mening ooqlum, dedi. Ular xu haləttə padixahning aldida talixip turatti. **23** Padixah: — Biri: «Tirik kaloqini mening ooqlum, əlgini sening ooqlung» dəydu. Əmma yənə biri: «Yak, əlgini sening ooqlung, tirik kaloqini mening ooqlum» dəydu, dedi. **24** Padixah: Manga bir kiliq elip kelinglar, dedi. Ular kiliqni padixahka elip kəlgəndə **25** padixah: Tirik balini otturidin kesip ikki parqə kilip yerimini birigə, yənə bir yerimni ikkinqisigə beringlar, dedi. **26** U wakitta tirik balining anisi əz balisioqa iqini aoqritip padixahka: — Ah oqojam! Tirik balini uningoqa bərsilə, hərgiz uni eltürmigəylə! — dəp yalwurdi. Lekin ikkinqisi: — Uni nə meningki nə seningki kilmay, otturidin kesinglar, dedi. **27** Padixah jawabən: — Tirik balini uningoqa beringlar, uni heq eltürmənglar; qünki bu balining anisi xudur, dedi. **28** Pütkül Israil padixahning kiloqan həkümi tooqrisida anglidi wə ular padixahtin korkti, qünki ular Hudaning adil həkümlərni qikirix danalikining uningda barlikini kərdi.

4 Sulayman padixah pütkül Israiloqa padixah boldi. **2** Uning qong əməldarliri munular: — Zadokning oogli Azariya kahin idi; **3** Xixaning oogulliri Elihorəf wə Ahiyah katiplar idi; Ahiludning oogli Yəhoxafat diwanbegi idi; **4** Yəhoyadaning oogli Binaya koxunning bax sərdari idi. Zadok bilən Abiyatar kahinlar idi; **5** Natanning oogli Azariya nazarət begi, Natanning yənə bir oogli Zabud həm kahin wə padixahning məslihətqisi idi. **6** Ahixar ordining ojojidari, Abdaning oogli Adoniram bajalwan begi idi. **7** Pütkül Israil zeminida Sulayman padixahning əzi üqün wə ordidikiliri üqün yemək-iqmək təminləydioqan, on ikki nazarətqi təyinləngənidi; ularning hərbiri yilda bir aydin yemək-iqmək təminləxkə məs'ul idi. **8** Ularning ismi təwəndə hatirilənggən: Əfraim taoqlik rayonioqa Bən-Hur; **9** Makaz, Xaalbim, Bəyt-Xəməx wə Elon-Bəyt-Hananoqa Bən-Dəkər; **10** Arubotka Bən-Həsəd; u yənə Sokoh wə Həfər degən barlik yurtkimu məs'ul idi; **11** yənə Nafat-Doroqa Bən-Abinadab (u Sulaymanning kizi Tafatni hotunlukka aloqan); **12** Taanak, Məgiddo wə Yizrəəlning təwənki təripidiki Zarətanning yenida boloqan pütkül Bəyt-Xanoqa, xundakla Bəyt-Xandin tartip Abəl-Məholahoqiqə, Jokneamdin ətküqə boloqan zeminlaroqa Ahiludning oogli Baana; **13** Ramot-Gileadka Bən-Gəbər; u yənə Gilead yurtioqa jaylaxkan, Manassəhning oogli Yairoqa təwə boloqan kəntlər wə həm Baxandiki yurt Argob, jümlidin u yərdiki sepili, mis baldaklik kowukliri boloqan atmix qong xəhərgimu məs'ul idi. **14** Mahanaimoqa Iddoning oogli Ahinadab; **15** Naftalioqa Ahimaaz (u Sulaymanning kizi Basimatni hotunlukka aloqanidi). **16** Axir wə Alotka Huxayning oogli Baanah; **17** Issakaroqa Paruahning oogli Yəhoxafat; **18** Binyamin zeminioqa Elaning oogli Ximəy; **19** Gilead zeminioqa (əslidə Amoriylarning

padixaḫi Sihon wə Baxanning padixaḫi Ogning zemini idi) Urining ooɣli Gəbər. U xu yurtḳa birdinbir nazarətqi idi. **20** Yəḫuda bilən Israilning adəmliri dengiz saḫilidiki ḳumdək nuroɣun idi. Ular yəp-iqip, huxallik ḳilatti. **21** Wə Sulayman bolsa [Əfrat] dəryasidin tartip Filistiylərning zeminioɣa wə Misirning qegaliriоqiqə boloɣan ḫəmmə padixaḫliḳlarning üstidə səltənət ḳilatti. Ular ulpan kəltürüp Sulaymanning pütün əmridə uning hizmitidə bolatti. **22** Sulaymanning ordisioɣa ketidioɣan künlük təminat üqün ottuz kor taskioɣan aḳ un, atmix kor ḳara un, **23** on bordioɣan uy, yaylaḳtin kəltürülgən yigirmə uy, yüz ḳoy ketətti; buningdin baxḳa buoɣilar, jərənlər, kiyiklər wə bordioɣan tohular lazim idi. **24** Qünki u Tifsaḫdin tartip Gazaoɣiqə, [Əfrat] dəryasining bu təripidiki ḫəmmə yurtlarning üstidə, yəni [Əfrat] dəryasining bu təripidiki barlik padixaḫlarning üstidə ḫəküm sürətti; uning tət ətrapi tinq idi. **25** Sulaymanning pütkül künliridə Dandin tartip Bəər-Xebaoɣiqə Yəḫuda bilən Israil adəmlirining ḫərbiri əz üzüm teli wə əz ənjür dərihining tegidə aman-esən olturatti. **26** Sulaymanning jəng ḫarwilirining atliri üqün tət ming athanisi, on ikki ming qəwəndizi bar idi. **27** Məzkur nazarətqilərning ḫərbiri əzigə bekitilgən ayda Sulayman padixaḫḳa wə uning dastihinioɣa kəlgənlərning ḫəmmisining yemək-iqməklirini keməytməy təminləytti. **28** Həlḳ bolsa ḫərbiri əzigə bekitilgən norma boyiqə at-ḳeqirlar üqün arpa bilən samanlarni [nazarətiqilər bar] yərgə elip kelətti. **29** Huda Sulaymanoɣa dengiz saḫilidiki ḳumdək danaliḳ, intayin mol pəm-parasət ata ḳilip, uning ḳəlbini kəng ḳilip zor yorutti. **30** Xuning bilən Sulaymanning danaliḳi barliḳ xərḳtikilərning danaliḳidin wə Misirdiki barliḳ danaliḳtin axti. **31** Qünki u barliḳ adəmlərdin, jümlidin əzrahḷik Etan bilən Maholning ooɣulliri Ḫeman, Kalkol wə Darda degənlərdin dana idi; wə uning xəḫriti ətrapidiki ḫəmmə əllər arisida yeyildi. **32** U eytḳan pənd-nəsihət üq ming idi; uning xeir-küyliri bir ming bəx idi. **33** U Liwandiki kedir dərihidin tartip tamda əsidioɣan lepəkgülgiqə dərəh-giyaḫlarning ḫəmmisini bayan ḳilip hatiriligənidi; u yənə mal wə ḫaywanlar, ḳuxlar, ḫaxarət-əmiligüqilər wə beliḳlar tooɣrisida bayan ḳilip hatiriligənidi. **34** Sulaymanning danaliḳini angliоɣili kixilər barliḳ əllərdin kelətti, xundaḳla uning danaliḳi tooɣruluḳ həwər tapḳan yər yüzidiki ḫəmmə padixaḫlardin kixilər kəlməktə idi.

5 Turning padixaḫi Ḫiram Sulaymanni atisining ornioɣa padixaḫ boluxḳa məsiḫ ḳilinoɣan dəp anglap, əz hizmətkarlirini uning ḳexioɣa əwətti; qünki Ḫiram Dawutni izqil səygüqi idi. **2** Sulayman Ḫiramoɣa adəm əwitip mundaḳ uqurni yətküzdi: — **3** «Əzüng bilisənki, atam Dawutning düxmənlirini Pərwərdigar uning puti astioɣa ḳoyoɣuqə, u ətrapida ḫər tərəptə jəng ḳiloɣanliḳi tüpəylidin Pərwərdigar Hudasning namioɣa bir ibadəthana yasiyalmidi. **4** Əmdi ḫazir Pərwərdigar Hudayim manga ḫəmmə tərəptin aram bərdi; ḫeqbir düxminim yoḳ, ḫeqbir bala-ḳaza yoḳ. **5** Mana, Pərwərdigarning atam Dawutḳa: «Mən sening ornungoɣa əz təhtinggə olturoɣuzoɣan ooɣlung bolsa, u mening namimoɣa bir ibadəthana yasaydu» dəp eytḳinidək, mən Pərwərdigar Hudayimning namioɣa bir ibadəthana yasay dəp niyət ḳildim; **6** əmdi mən üqün [adəmliringgə] Liwandin kedir dərəhlirini kesinglar, dəp yarliḳ qüxürgin; mening hizmətkarlirim sening hizmətkarliringoɣa ḫəmdəmdə bolidu. Sening bekitkining boyiqə hizmətkarliringoɣa berilidioɣan ix ḫəkḳini sanga tələymən; qünki əzünggə ayanki, dərəh kesixtə arimizda ḫeqkim Zidondikilərdək usta əməs». **7** Ḫiram Sulaymanning səzini angliоɣanda intayin huxal bolup: — Bügün bu uluoɣ həlḳ üstigə ḫəküm sürüxkə Dawutḳa xundaḳ dana bir ooɣul bərgən Pərwərdigaroɣa təxəkkür eytilsun! — dedi. **8** Ḫiram Sulaymanoɣa adəm əwitip: — Sən manga ḳoyoɣan tələpliringni anglap ḳobul ḳildim. Mən sening kedir yaoɣiqi wə arqa yaoɣiqi tooɣruluḳ arzu ḳiloɣanliringning ḫəmmisini ada ḳilimən; **9** Mening hizmətkarlirim xularni Liwandin dengizoɣa apiridu; mən ularni sal ḳilip baoɣlap, dengiz bilən sən manga bekitkən yərgə yətküzimən, andin xu yərdə ularni yəxküzimən. Xuning bilən sən ularni tapxuruwelip, elip ketisən. Buning ḫesabioɣa sən tələplirim boyiqə ordidikilirim üqün yemək-iqmək təminligəysən, — dedi. **10** Xundaḳ ḳilip, Ḫiram Sulaymanoɣa barliḳ tələpi boyiqə kedir yaoɣaqliri wə arqa yaoɣaqlirini bərdi. **11** Sulayman Ḫiramoɣa ordidikilirining yemək-iqmikigə yigirmə ming kor buoɣday wə yigirmə bat sap zəytun meyini əwətip bərdi. Ḫər yili Sulayman Ḫiramoɣa xundaḳ berətti. **12** Pərwərdigar Sulaymanoɣa wədə ḳiloɣandək uningoɣa danaliḳ bərgənidi. Ḫiram bilən Sulaymanning arisida inaḳlik bolup, ikkisi əḫdə tüzüxti. **13** Sulayman padixaḫ pütün Israildin ḫaxaroɣa ixləmqilərni bekitti, ularning sani ottuz ming idi. **14** U bularni nəwət bilən ḫər ayda on mingdin Liwanoɣa əwətətti; xundaḳ ḳilip, ular bir ay Liwanda tursa, ikki ay əyidə turdi. Adoniram ḫaxarqilaning üstidə turatti. **15** Sulaymanning yətmix ming ḫammili, taoɣlarda ixləydioɣan səksən ming taxqisi bar idi. **16** Uningdin baxḳa Sulaymanning mənsəpdarliridin ix üstigə ḳoyuloɣan üq ming üq yüz ix bexi bar idi; ular ixləmqilərni baxḳuratti. **17** Padixaḫ yarliḳ qüxürüxi bilən ular ibadəthanining ulini selixḳa yonuloɣan, qong wə ḳimmətlik taxlarni kesip kəltürdi. **18** Wə Sulaymanning tamqiliri bilən Ḫiramning tamqiliri wə Gəballiḳlar ḳoxulup taxlarni oyup, əyni yasax üqün yaoɣaq ḫam taxlarni təyyarlap ḳoydi.

6 Israillar Misirdin qikḳandin keyinki tət yüz səksininqi yili, Sulaymanning Israilning üstidiki səltənitining tətinqi yilining ikkinqi eyida, yəni Zif eyida u Pərwərdigarning əyini yasaxḳa baxlidi. **2** Sulayman padixaḫ Pərwərdigaroɣa yasioɣan ibadəthanining uzunluḳi atmix gəz, kəngliki yigirmə gəz wə egizliki ottuz gəz idi. **3** Ibadəthanidiki «muḳəddəs jay»ning aldidiki aywanning uzunluḳi ibadəthanining kəngliki bilən barawər bolup, yigirmə gəz idi. Ibadəthanining aldidiki aywanning kəngliki on gəz idi. **4** U ibadəthanioɣa rojəklik derizə-pənjirilərni ornatti. **5** Ibadəthana temioɣa, yəni muḳəddəs jay wə «kalamhana»ning temioɣa yandax [üq ḳəwətlik] bir imarətni saldi wə uning iqigə ḫujrilarni yasidi. **6** [Taxḳiriḳi imarətning] təwənki ḳəwitining kəngliki bəx gəz, ottura ḳəwitining kəngliki altə gəz, üqinqi ḳəwitining kəngliki yəttə gəz idi. Qünki ibadəthanining taxḳi temida limlarni ornatḳan təxüklər bolmasliḳi üqün u tamoɣa təkqə qikiriloɣanidi. **7** Ibadəthana pütünləy təyyar ḳilip elip kelingən taxlardin bina ḳilinoɣanidi. Xundaḳ ḳiloɣanda, uni yasioɣan waḳitta nə bolḳa nə palta nə baxḳa təmür əswablarning awazi u yərdə ḫeq anglanmaytti. **8** Təwənki ḳəwətning ḫujrilirining kirix ixiki ibadəthanining ong təripidə idi; bir aylanma pələmpəy ottura ḳəwətkə andin ottura ḳəwəttin üqinqi ḳəwətkə qikatti. **9** Xundaḳ ḳilip [Sulayman] ibadəthanini yasap püttürdi. Ibadəthanining üstigə har-limlarni bekitip, uni kedir tahtaylar bilən ḳaplidi. **10** U ibadəthanioɣa yandax imarətning ḳəwətlirining egizlikini bəx gəzdin ḳildi. Xu imarətning ḳəwətliri ibadəthanioɣa kedir limliri arḳilik tutuxuḳluḳ idi. **11** Pərwərdigarning səzi Sulaymanoɣa kelip mundaḳ deyildiki: — **12** «Sən Manga yasawatḳan bu ibadəthanioɣa kəlsək, əgər sən bəlgilimilirimdə mengip, ḫəkümlirimgə riayə ḳilip, barliḳ əmrlirimni tutup ularda mangsang, Mən atang Dawutḳa sən tooɣruluḳ eytḳan səzümgə əməl ḳilimən; **13** Mən Israillarning arisida makan ḳilip əz həlḳim Israilni əsla taxlimaymən». **14** Sulayman ibadəthanini

yasap püttürdi. **15** Ibadəthanining tamlirining iq təripini u kedir tahtayliri bilən yasap, ibadəthanining tegidin tartip torusning limlirioŋiqə yaoŋaq bilən qaplidi; wə arqa tahtayliri bilən ibadəthanioŋa pol yatquzdi. **16** U ibadəthanining arqa temidin yigirmə gəz ələqəp ara tam yasap, iqkiriki hanini ḥasil kildi; u tegidin tartip torus limlirioŋiqə kedir tahtayliri bilən qaplidi. Bu əng iqkiriki hana bolup, yəni «kalamhana», «əng muqəddəs jay» idi. **17** Uning aldidiki əy, yəni muqəddəs hanining uzunluqi kirik gəz idi. **18** Ibadəthanining iqki tamlirioŋa qapaq wə qeqəkning nushiliri nəqix kilinoŋanidi. Ibadəthana pütünləy kedir tahtaylar bilən qaplanoŋanidi. Ḥeq tax kərünməytti. **19** Pərwərdigarning əḥdə sanduqini u yərdə qoyux üqün, u ibadəthanining iqkiridiki kalamhanini yasidi. **20** Kalamhanining uzunluqi yigirmə gəz, tooŋrisi yigirmə gəz, egizliki yigirmə gəz idi; u uni sap altundin qaplidi, xundaqla uning aldidiki kedir yaoŋaqlik qurbangaḥnimu xundaq qaplidi. **21** Sulayman ibadəthanining iqini sap altun bilən qaplidi; u iqki kalamhanining aldini altun zənjirlər bilən tosidi; kalamhanini altun bilən qaplidi. **22** Xu təriqidə u pütkül ibadəthanini, yəni pütkül ibadəthanining iqini altun bilən toluq qaplioŋanidi. Kalamhanioŋa təəlluq boloŋan qurbangaḥnimu pütünləy altun bilən qaplioŋanidi. **23** Kalamhanioŋa u zəytun yaoŋiqidin ikki kerubning xəklini yasidi. Ḥərbirining egizliki on gəz idi. **24** Bir kerubning bir qanitining uzunluqi bəx gəz wə yənə bir qanitining uzunluqi ḥəm bəx gəz bolup, bir qanitining uqidin yənə bir qanitining uqioŋiqə on gəz idi. **25** Ikkinqi kerubning ikki qaniti qoxulup on gəz idi. Ikki kerubning qong-kiqikliki wə xəkli ohxax idi. **26** Bir kerubning egizliki on gəz bolup, ikkinqi kerubningkimu ḥəm xundaq idi. **27** U kerublarni iqkiriki hanida qoydi. Kerublarning qanatliri yeyilip turatti. Birsining bir qaniti bir tamoŋa tegip, ikkinqisining qaniti udulidiki tamoŋa tegip turatti; ikkisining iqidiki qanatliri hanining otturisida bir-birigə tegixip turatti. **28** U kerublarni altun bilən qaplidi. **29** U ibadəthanining tamlirining pütkül iq qərsini, yəni iqkiriki hanining wə ḥəm taxkiriki hanining qərisini kerub bilən horma dərəhlirining xəkilliri wə qeqək nushiliri bilən nəqix kildi. **30** Ibadəthanining polini, yəni iqkiriki hanining ḥəm taxkiriki haniningkini altun bilən qaplidi. **31** Kalamhanining kirix eoŋiziŋa u zəytun yaoŋiqidin etilgən qox ixiklərni yasidi. Ixiklərning kexəkliri wə bexi əyning tooŋrisining bəxtin bir kismi idi. **32** Bu qox ixiklər zəytun yaoŋiqidin etilgənidi; u ixiklərning üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushiliri nəqix kilinip zinnətləngənidi; u ixiklərni, jümlidin kerub bilən horma dərəhlirining nəqixlirini altun bilən qaplidi. **33** Ibadəthanining taxki hanisining ixikining kexəklirini zəytun yaoŋiqidin yasidi; ular əyning tooŋrisining tettin bir kismi idi; **34** qox qanatlik ixik bolsa arqa yaoŋiqidin yasaldi. Bir qaniti yeyilip qatlinatti, ikkinqi qanitimu yeyilip qatlinatti. **35** U ularning üstigə kerublar, horma dərəhliri wə qeqək nushilirini nəqix kildi; andin ularning üstigə, jümlidin nəqixlər üstigə altun qaplidi. **36** Iqkiriki ḥoylining temini bolsa u üq qəwət yonuloŋan tax bilən bir qəwət kedir yaoŋiqidin yasidi. **37** [Sulaymanning səltənitining] tətinqi yilining Zif eyida Pərwərdigarning ibadəthanisining uli selindi. **38** Wə on birinqi yilining Bul eyida, yəni səkkizinqi ayda ibadəthanining ḥeqyeri qaldurulmay, layiḥə boyiqə pütünləy tamam boldi. Xundaq kilip uning əyni yasixioŋa yəttə yil kətti.

7 Sulayman əz ordisini bolsa, on üq yilda yasap püttürdi. **2** U yasioŋan bu «Liwan ormini sariyi»ning uzunlukini yüz gəz, kənglikini əllik gəz wə egizlikini ottuz gəz kildi. Kedir yaoŋiqi tüwrükidin tət qatar wə tüwrüklərning üstigə kedir limliri qoyuloŋanidi. **3** Tüwrüklərning üstidiki lim kətürüp turoŋan əgzisimu kedir yaoŋiqidin idi. Limlar jəmiy kirik bəx bolup ḥər qatarda on bəxtin idi. **4** Uning üq qəwət derizisi bar idi, üq qəwəttiki derizilər bir-birigə udulmu'udul idi. **5** Barlik ixiklər wə kexəklər tət qasilik kilinoŋandi; ixiklər üq kəznəklik bolup, ixiklər bir-birigə udulmu'udul idi. **6** U uzunlukini əllik gəz, tooŋrisini ottuz gəz kilip, tüwrüklük bir dəḥliz yasidi; uning aldida yənə bir dəḥliz bar idi, wə uning aldida yənə tüwrüklük aywan bar idi. **7** Andin keyin u sorak soraydioŋan təḥti üqün «Sorak dəḥlizi» dəp ataloŋan yənə bir dəḥlizni yasidi. U dəḥlizning tegidin tartip torusning limlirioŋiqə kedir yaoŋiqi bilən qaplanoŋanidi. **8** [Sulayman] əzi olturidioŋan saray, yəni dəḥlizning arqa ḥoylisioŋa jaylaxaqan sarayning layiḥisi «[sorak] əyi»ningkigə ohxax idi. Sulayman əz əmrigə aloŋan Pirəwnning kizi üqün xu dəḥlizgə ohxax bir sarayni yasatti. **9** Bu imarətlərning ḥəmmisi iqkiriki tamliridin tartip qong ḥoylining tamlirioŋiqə, ulidin tartip egzining pəwazioŋiqə kimmət taxlardin, yəni ələqəm boyiqə oyulup andin iq-texi ḥərə bilən kesilgən taxlardin yasaloŋanidi. **10** Ulliri bolsa qong wə kimmət taxlardin, uzunluki on gəz wə səkkiz gəz boloŋan taxlardin kilinoŋanidi. **11** Ullarning üstigə yənə bekitilgən ələqəm boyiqə oyuloŋan kimmət esil taxlar wə kedir limliri qoyuloŋanidi. **12** Qong ḥoylining qərisidiki tam üq qəwət oyuloŋan tax wə bir qəwət yonuloŋan kedir limliridin yasaloŋanidi. Pərwərdigarning ibadəthanisining iqkiriki ḥoylisining temi wə yənə ordidiki dəḥlizining temimu xundaq yasaloŋanidi. **13** Sulayman padixaḥ adəm əwətip Ḥiramni turdin kəltürdi. **14** U kixi Naftali kəbilisidin boloŋan bir tul hotunning ooli bolup, atisi turluk bir miskər idi. Ḥiram miskərqiliktə türlük ixlarni kilixqa tolimu usta, pəm-parasətlik wə bilimlik idi. U Sulayman padixaḥning kexioŋa kelip, uning ḥəmmə ixini kildi. **15** U əzi ikki tüwrükni mistin yasidi. Ḥərbir tüwrükning egizliki on səkkiz gəz bolup, aylanmisi on ikki gəz idi. **16** Bu tüwrüklərning üstigə qoyux üqün mistin ikki tajni kuyup yasap, uning üstigə qoydi. Bir tajning egizliki bəx gəz, ikkinqi tajning egizlikimu bəx gəz idi. **17** Tüwrüklərning təpisidiki tajlar torlaroŋa ohxax zinnətlinip, zənjirlər wə torlanoŋan ḥalkilar bilən tokukluk idi. Bir tajning xundaq yəttə qatar tor ḥalkiliri bar idi, ikkinqi tajningmu ḥəm xundaq yəttə kur tor ḥalkiliri bar idi. **18** U yənə anarlarni, yəni tüwrüklərning üstidiki ḥərbir tajni yepip turidioŋan tor ḥalkilarning üstigə ikki qatar anarni yasidi. U birinqi wə ikkinqi tajoŋimu ohxaxla xundaq kildi. **19** Aywandiki tüwrüklərning üstidiki tajliri nilupər xəkillik bolup, egizliki tət gəzdin idi. **20** Ikki tüwrükning tajliridiki tor ḥalkilirioŋa yekin tompiyip qikkan jayning üstidə qəwətmu-qəwət qəridigən ikki yüz anar nushisi bar idi. Ikkinqi tajning qərisimu ohxax idi. **21** U tüwrüklərni ibadəthanining aldidiki aywanoŋa tiklidi. Ong təripigə birni tikləp namini «Yakin», sol təripigə birni tikləp, namini «Boaz» atidi. **22** Tüwrüklərning üsti nilupər xəklidə yasaloŋanidi. Buning bilən tüwrüklərning ixliri pütkənidi. **23** U mistin «dengiz» dəp ataloŋan yooŋan das yasidi. Uning bir girwikidin yənə bir girwikigiqə on gəz kelətti. Uning aylamisi ottuz gəz idi. **24** Dasning girwiki asti qəridəp kapak nushiliri bilən zinnətləngənidi. Bular dasning qərisining ḥərbir gezigə undin, ikki qatar qoyuloŋan idi. Ular das bilən bir wakitta kuyup qikiriloŋanidi. **25** Das on ikki buka xəkli üstidə turoŋuzuloŋanidi. Bularning üqi ximal tərəpkə, üqi oŋərb tərəpkə, üqi jənub tərəpkə, üqi xərk tərəpkə yüzləngənidi. «dengiz» bularning üstidə idi; ularning arkisi iq təripidə idi. **26** Dasning kelinliki alikanning kənglikidək bolup, uning girwiki piyalining girwikidək, xəkli eqiloŋan nilupərdək idi. Uningoŋa ikki ming bat su sioŋatti. **27** Uningdin baxqa u mistin on təglikni yasidi. Ḥərbir

təglikning uzunluqi tət gəz, kəngliki tət gəz bolup, egizliki üq gəz idi. **28** Bu təgliklər xundaq yasaloŋanidiki, ularning [rəsimlik] tahtiliri bar idi; tahtiliri ramkilar iqigə ornitiloŋanidi. **29** Ramkilarning otturisidiki rəsim tahtaylirida wə ramkilarning əzidimu xirlar, buqilar wə kerublarning sürətlik zinnətliri bar idi; xirlar wə buqilarning asti wə üsti zənjirsiman gül qəmbirək xəklidə zinnətlənggənidi. **30** Ḥərbir təglikning mis oqliri bilən tət qaqi bar idi; təglikning dasni kətürüp turidioŋan tət burjikidə jazisi bar idi; das astidiki putlirining ḥər təripidə torlanoŋan quyma gül xahliri ornitiloŋanidi. **31** Ḥər təglikning iqidə qongquruqi bir gəz kelidioŋan «kiqik təglik» bolup, aoŋzi dügilək idi; kiqik təglikning uzunluqi bir yerim gəz idi; aoŋzining ətrapida nəqixlər bar idi; ularning ramkiliri dügilək əməs, bəlki tət qasilik idi. **32** Tət qaqi rəsimlik tahtayliri astida bolup, ularning oqliri təglikkə bekitilgənidi. Ḥərbir qaqning egizliki bir yerim gəz idi. **33** Qaqlarning qurulmisi jəng ḥarwilirining qaqliridək idi. Ularning qazanliri, qaskanliri, qetikliri wə oqlirining ḥəmmisi mistin quyuloŋanidi. **34** Ḥərbir təglikning tət burjikidə birdin tət tutquqi bar idi; ular təgliktin qikip turatti wə ular təglik bilən təng quyuloŋan. **35** Ḥərbir təglikning təpisidə egizliki yerim gəz kelidioŋan bir yumilaq jaza bar idi. Ḥərbir təglikning təpisidə tirək wə rəsimlik tahtaylar bar idi. Ular təglik bilən təng quyuloŋan. **36** U muxu tirək wə rəsim tahtayliridiki box orunlaroŋa kerub, xir wə horma dərəhlirining nushilirini wə qərisigə torlanoŋan gül xahlirini nəqix kildi. **37** Xu tərikidə u muxu on təglikni yasap boldi. Ḥəmmisi bir nushida quyulup, ohxax qonglukta wə xəkildə idi. **38** U mistin on das yasioŋan bolup, ḥərbir daska kirik bat su sioŋatti; ḥərbir dasning tooŋrisi tət gəz idi. On təglikning ḥərbirining təpisidə birdin das bar idi. **39** U bəx dasni ibadəthanining ong yenida wə bəxni ibadəthanining sol yenida qoydi; mis dengizni ibadəthanining ong təripigə, yəni xərkiy jənub təripigə qoydi. **40** Ḥiram xularoŋa təəlluk das, kürək wə qaqa-quqilarnimu yasap təyyar kildi. Xundaq kilip Ḥiram Sulayman padixaḥ üqün Pərwərdigarning əyining barlik qurulux hizmitini pütküzdi: — **41** ikki tüwrük, ikki tüwrükning üstidiki apkursiman ikki bax wə bu ikki baxni yepip turidioŋan ikki torni yasitip püttürdi, **42** xu ikki tor üstigə qayqilaxturuloŋan tət yüz anarni yasatti. Bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük üstidiki; apkursiman ikki baxni yepip turatti. **43** U on das təgliki wə das təglikigə qoyulidioŋan on «yuyux desi»ni, **44** «mis dengiz» wə uning astidiki on ikki mis bukini yasatquzdi, **45** qazanlarni, kürəklərni wə qaqa-quqilarnimu təyyar kildi. Ḥiram Pərwərdigarning əyi üqün Sulayman padixaḥning əmri bilən yasioŋan bu ḥəmmə nərsilər parkiraydioŋan mistin idi. **46** Padixaḥ ularni Iordan tüzləngliki də, Sukkot bilən Zarətanning otturisida, [xu yərdiki] seoŋizlayda kelip yasap, kuydurup qikti. **47** Bu nərsilər xunqə kəp boloŋaqka, Sulayman ularning eoŋirlikini əlqimidi. Xuning bilən misning eoŋirliki məlum bolmidi. **48** Sulayman yənə Pərwərdigarning əyi iqidiki barlik əswablarni yasatti: — yəni altun huxbuygaḥni, «təkdim nan» koyulidioŋan altun xirəni, **49** Kalamhana aldida turidioŋan sap altun qiraoŋdanlarni (bəxni ong yenida, bəxni sol yenida) yasatti; wə xularning gülsiman zinnətlirini, qiraoŋlirini, qiraoŋ kiskuqlirini altundin yasatti; **50** das-piyalilirini, piqaklirini, qaqilirini, təhsilirini wə küldanlarning ḥəmmisini sap altundin yasatti; u iqkiriki hanining, yəni əng mukəddəs jayning katlinidioŋan, qox qanatlik ixiklərning girəlirini wə əydiki mukəddəs jayning [ixiklirining] girəlirini altundin yasatti. **51** Sulayman padixaḥ Pərwərdigarning əyi üqün kilduridioŋan ḥəmmə kuruluxlar tamam boloŋanda, u atisi Dawut [Hudaoŋa] atioŋan nərsilərni (yəni kümüx, altun wə türlük baxka buyumlarni) əkəltürüp Pərwərdigarning əyining həzinilirigə koydurdi.

8 Xu qaoŋda Sulayman Pərwərdigarning əḥdə sanduqini «Dawut xəḥiri»din, yəni Ziondin yətkəp kelix üqün Israil aksakallirini, kəbilə bəglirini wə Israil jəmətlirining bəglirini Yerusalemoŋa əz yenioŋa yioŋilixka qakirdi. **2** Buning üqün Israilning ḥəmmə adəmliri Etanim eyida, yəni yəttinqi aydiki bekitilgən ḥeytta Sulayman padixaḥning kexioŋa yioŋildi. **3** Israilning ḥəmmə aksakalliri yetip kəlgəndə Lawiylar əḥdə sanduqini kətürüp [mangdi]. **4** Ular Pərwərdigarning əḥdə sanduqini, jamaət qediri bilən uning iqidiki barlik mukəddəs buyumlarni kətürüp elip qikti. Kaḥinlar bilən Lawiylar muxularni elip qikti. **5** Sulayman padixaḥ wə uning aldioŋa yioŋiloŋan barlik Israil jamaiti əḥdə sanduqining aldida mengip, kəplikidin sanini elip bolmaydioŋan san-sanaksiz koy bilən kalilarni kurbanlik kilixatti. **6** Kaḥinlar Pərwərdigarning əḥdə sanduqini əz jayioŋa, ibadəthanining iqki «kalamhana»sioŋa, yəni əng mukəddəs jayoŋa elip kirip, kerublarning kanatlirining astioŋa koydi. **7** Qünki kerublarning yeyilip turoŋan kaniti əḥdə sanduqining orni üstidə boloŋaqka, əḥdə sanduqi bilən uni kətürüp turidioŋan baldaklarni yepip turatti. **8** Bu baldaklar naḥayiti uzun boloŋaqka, kalamhanining aldidiki mukəddəs jayda turup, əḥdə sanduqining yenidiki ikki baldakning uqlirini kərgili bolatti, birak əyning sirtida ularni kərgili bolmaytti; bu baldaklar taki bügüngə kədər xu yərdə turmakta. **9** Əḥdə sanduqining iqidə Musa pəyoŋəmbər Ḥorəb teoŋida turoŋanda iqigə saloŋan ikki tax tahtidin baxka ḥeqnərsə yok idi (Israillar Misir zeminidin qikkandin keyin Pərwərdigar ular bilən ḥorəbdə əḥdə tüzgənidi). **10** Wə xundaq boldiki, kaḥinlar mukəddəs jaydin qikixioŋila, bir bulut Pərwərdigarning ibadəthanisini kapliwaldi. **11** Kaḥinlar bulut tüpəylidin əz wəzipilirini ətəxkə ərə turalmaytti; qünki Pərwərdigarning julasi Pərwərdigarning əyini tolduroŋanidi. **12** Bu pəyttə Sulayman: — Pərwərdigar tum karangoŋuluk iqidə turimən, dəp eytkanidi; **13** lekin, [i Pərwərdigar], mən dərwəkə Sening üqün bir ḥəywətlik makan bolsun dəp, Sən mənggü turidioŋan bir əyni yasidim, dedi. **14** Andin padixaḥ burulup barlik Israil jamaitigə bəht tilidi; Israilning barlik jamaiti uning aldida turatti. **15** U mundaq dedi: — «Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədḥiyə boloŋay! U Əz aoŋzi bilən atam Dawutka wədə kiloŋanidi wə Əz koli bilən uni əməlgə axurdi. U Dawutka yənə: — **16** «Mən Əz həlkim Israilni Misir zeminidin elip qikkan kündin buyan namim üqün bu yərdə bir əy salay dəp Israilning ḥərkaysi kəbililirining xəḥəriridin ḥeqkaysisini tallimidim; birak həlkim boloŋan Israiloŋa ḥəkümranlik kilsun dəp Dawutni tallidim» degənidi. **17** Əmdi atam Dawutning Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioŋa atap bir əy selix arzu-niyiti bar idi. **18** Birak Pərwərdigar atam Dawutka: «Kənglüngdə Mening namimoŋa bir əy yasaxka kiloŋan niyiting yahxidur; **19** əmma xu əyni sən yasimaysən, bəlki sening puxtungdin bolidioŋan ooŋlung, u Mening namimoŋa atap xu əyni salidu», degənidi. **20** Mana əmdi Pərwərdigar Əz səzigə əməl kildi. Mən Pərwərdigar wədə kiloŋinidək, atamning ornini besip, Israilning təhtigə olturdum; Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioŋa atap bu əyni saldim. **21** Əydə əḥdə sanduqi üqün bir jayni rastlidim; əḥdə sanduqi iqidə Pərwərdigarning ata-bowilirimizni Misir zeminidin elip qikkanda, ular bilən tüzgən əḥdə [tahtiliri] bardur». **22** Andin Sulayman Israilning barlik jamaitigə yüzlinip, Pərwərdigarning kurbangaḥining aldida turup, kollirini asmanoŋa karitip kətürüp **23** mundaq dua kildi: — «I Israilning Hudasi Pərwərdigar! Nə yukiriki asmanda

nə təwənki yərdə səndək Huda yoқtur; aldingda pütün қəlbi bilən mangidioŋan қulliring üqün əhdəngdə turup əzgərməs muһəbbitingni kərsətküqisən. **24** Qünki Sən Əz қulung atam Dawutқa bərgən wədidə turdung; Sən Əz aoŋzing bilən eytқan səzünggə mana bügünkidək Əz қolung bilən əməl қilding. **25** Əmdi һazir, i Israilning Hudasi Pərwərdigar, Əz қulung atam Dawutқa: — «Əgər sening əwladliring əz yollirioŋa səgək bolup sən Mening aldimda mangoŋandək mangidioŋan bolsa, sanga əwladingdin Israilning təһtidə olturidioŋan bir zat kəm bolmaydu» dəp bərgən wədəngdə turoŋaysən. **26** Əmdi һazir, i Israilning Hudasi, Sən қulung Dawutқa eytқan səzliring əməlgə axuruloŋay, dəp ətünimən! **27** Lekin Huda Əzi rastla yər üzidə makan қilamdu? Mana, asmanlar bilən asmanlarning asmini seni sioŋduralmioŋan yərdə, mən yasioŋan bu əy қandaқmu Sening makaning bolalisun?! **28** Lekin i Pərwərdigar Hudayim, қulungning duasi bilən iltijasioŋa қulaқ selip, қulungning bügün Sanga kətürgən nidasi wə tilikini anglioŋaysən; **29** xuning bilən Əz kəzliringni keqə-kündüz bu əygə, yəni Sən: «Mening namim u yərdə ayan bolsun» dəp eytқan jayoŋa keqə-kündüz tikkəysən; Əz қulungning u jayoŋa қarap қiloŋan duasioŋa қulaқ saloŋaysən. **30** қulung wə һəlқing Israil bu jayoŋa қarap dua қiloŋan qaoŋda, ularning iltijisioŋa қulaқ selip, Əz makaning қiloŋan asmanlardin turup angliloŋaysən, angliqiningda ularni kəqürgəysən. **31** Əgər birsi əz қoxnisioŋa gunaһ қilsa wə xundaқla ixning rast-yaloŋanliқini bekitix üqün қəsəm iqküzülsə, bu қəsəm bu əydiki қurbangaһingning aldioŋa kəlsə, **32** Sən қəsəmni asmanda turup anglap, amal қilip əz bəndiliring otturisida һəküm qiқaroŋaysən; gunaһi bar adəmni gunaһқa tartip, əz yolini əz bexioŋa yandurup, gunaһsiz adəmni aқlap, əz adilliқioŋa қarap uningoŋa һaққini bərgəysən. **33** Əz həlқing Israil Sening aldingda gunaһ қiloqini üqün düxməndin yengilsə, Sanga қaytip bu əydə turup, namingni etirap қilip, Sanga dua bilən iltija қilsa, **34** Sən asmanda anglap, Əz həlқing Israilning gunaһini kəqürüp, ularni Sən ata-bowilirioŋa təқdim қiloŋan zeminoŋa қayturup kəlgəysən. **35** Ular Sanga gunaһ қiloqini üqün asman etilip yamoŋur yaoŋmaydioŋan қiliwetilgən bolsa, lekin ular bu jayoŋa қarap Sanga dua қilip namingni etirap қilip, Sening ularni қiyinqiliққa saloqining tüpəylidin əz gunaһidin yenip towa қilsa, **36** Sən asmanda turup қulaқ selip, қulliringning wə həlқing Israilning gunaһini kəqürgəysən; qünki Sən ularoŋa mengix kerək boloŋan yaһxi yolni əgitisən wə Əz həlқinggə miras қilip bərgən zeminning üstigə yamoŋur yaoŋdurisən! **37** Əgər zeminda aqarqiliқ ya waba bolsa, ya ziraətlər Dan almisa ya һal qüxsə ya uni qekətkilər yaki qekətkə liqinkiliri besiwalsa, ya düxmənlər ularning zemindiki xəһərlirining қowuқlirioŋa һujum қilip қorxiwalsa, ya һərқandaқ apət ya kesəllik bolsa, **38** Sening həlқing boloŋan Israildiki һərқandaқ kixi əz kənglidiki wabani bilip, ulardin һərқaysi kixi қollirini bu əygə sunup, һərқandaқ dua yaki iltija қiloŋan bolsa, **39** əmdi Sən turuwatқan makaning asmanda turup anglap, kəqürüm қiloŋaysən; Sən һərbir adəmning қəlbini bilgəqkə, amal қilip əzining yollirini əzigə yanduroŋaysən (qünki Sənla, yaloŋuz Sənla һəmmə insan balilirining қəlblirini bilgüqidursən); **40** xundaқ қilip, ular Sən ata-bowilirimizoŋa təқdim қiloŋan zeminda olturup əmrining һəmmə künliridə səndin қorқidioŋan bolidu. **41** Əz həlқing Israildin bolmioŋan, Sening uluoŋ naming tüpəylidin yiraқ-yiraқlardin kəlgən musapir bolsa **42** (qünki ular Sening uluoŋ naming, қudrətlik қolung wə sozoŋan biliking tooŋrisida angliylaydu), — undaқ birsi kelip bu əy tərəpkə қarap dua қilsa, **43** Sən turuwatқan makaning boloŋan asmanlarda uningoŋa қulaқ selip, u musapir Sanga nida қilip tiliginining һəmmisigə muwapiқ қiloŋaysən; xuning bilən yər yüzidiki barliқ əllər namingni tonup yetip, Əz həlқing Israildək Səndin қorқidioŋan bolup, mən yasioŋan bu əyning Sening naming bilən ataloqinini bilidu. **44** Əgər Sening həlқing Sening tapxuruқung bilən düxmini bilən jəng қilixқa qiққanda, Sən tallioŋan bu xəһərgə, xundaқla mən namingoŋa atap yasioŋan bu əy tərəpkə қarap Sən Pərwərdigaroŋa dua қilsa, **45** Sən asmanlarda turup ularning duasi bilən iltijasioŋa қulaқ selip, ularni nusrətkə erixtürgəysən. **46** Əgər ular sanga gunaһ sadir қiloŋan bolsa (qünki gunaһ қilmaydioŋan һeqkixi yoқtur) Sən ularoŋa oŋəzəplinip, ularni düxmənlirining қolioŋa tapxuroŋan bolsang, bular ularni yiraқ-yeқinoŋa, əzlirining zeminioŋa sürgün қilip elip baroŋan bolsa, **47** lekin ular sürgün қilinoŋan yurtta əs-һoxini tepip towa қilip, əzi sürgün boloŋan yurtta Sanga: — Biz gunaһ қilip, қəbiһlikkə berilip Səndin yüz ərüp kəttuқ, dəp yelinsa, **48** — əgər ularni sürgün қiloŋan düxmənlirining zeminida pütün қəlbi wə pütün jenidin Sening təripinggə yenip, Sən ularning ata-bowilirioŋa təқdim қiloŋan zeminoŋa, Sən tallioŋan xəһər tərəpkə wə mən namingoŋa atap yasioŋan bu əy tərəpkə yüzini қilip, Sanga қarap dua қilsa, **49** Sən turuwatқan makaning boloŋan asmanlarda turup ularning duasi wə iltijasini anglap ular üqün һəküm qiқirip, **50** Əz həlқingning Sanga sadir қiloŋan gunaһini, Sanga ətküzgən һəmmə itaətsizliқlirini kəqürüm қiloŋaysən wə ularni sürgün қiloŋanlarning aldida ularoŋa rəһim tapқuzoŋaysənki, xular ularoŋa rəһim қilsun **51** (qünki ular Əzüng Misirdin, yəni təmür tawlax peqidin qiқaroŋan Əz həlқing wə Əz mirasingdur); **52** Sening kəzliring Əz қulungning iltijasioŋa wə Əz həlқingning iltijasioŋa oquқ boloŋay, ular һər ixta sanga nida қilip tiliginidə ularoŋa қulaқ saloŋaysən; **53** qünki Sən ata-bowilirimizni Misirdin qiқaroŋiningda Əz қulung Musa arқiliқ eytқiningdək, Sən həlқingni Əzünggə has mirasing bolsun dəp, yər yüzidiki һəmmə əllər arisidin ularni ayrim elip talliding, i Rəb Pərwərdigar!». **54** Sulayman Pərwərdigaroŋa xu barliқ dua wə iltijalirini қilip boloqanda, қollirini asmanoŋa қarap kətürüp Pərwərdigarning қurbangaһining aldida tizlinip turoŋan yərdin қopup, **55** ərə turup Israilning barliқ jamaitigə yuқiri awazda bəһt tiləp mundaқ dedi: — **56** «Uning barliқ wədə қiloqini boyiqə Əz həlқi Israiloŋa aram bərgən Pərwərdigar mubarəқtur! U Əz қuli Musaning wasitisi bilən қiloŋan һəmmə meһribanə wədilərning һeqbiri yərdə қalmidi! **57** Pərwərdigar Hudayimiz ata-bowilirimiz bilən boloŋandək biz bilən billə boloŋay; U nə bizdin waz kəqmisun nə bizni taxlimisun; **58** buning bilən U қəlbimizni Uning yollirida mengixқa, Əzi ata-bowilirimizoŋa buyruoŋan əmrlər, bəlgilimilər wə һəkümlərni tutuxқa Əzigə mayil қiloŋay; **59** mening Pərwərdigarning aldida iltija қiloŋan bu sözlirim keqə-kündüz Pərwərdigar Hudayimizning yenida tursun; xuning bilən Əz қulung üqün tooŋra һəküm қilip, həlқing Israil üqün tooŋra һəküm қilip, һər kündiki dərdigə yətkəysən; **60** xuning bilən yər yüzidiki һəmmə əllər Pərwərdigar Əzi Hudadur, Uningdin baxқisi һeqқaysisi yoқtur dəp bilgəy, **61** xundaқla bügün қiloqininglaroŋa ohxax Uning bəlgilimiliridə mengixқa wə əmrlirini tutuxқa қəlbinglar Pərwərdigar Hudayimizoŋa mukəmməl boloqay!». **62** Wə padixaһ pütün Israil bilən billə Pərwərdigarning aldida қurbanliқlarni қildi. **63** Sulayman Pərwərdigaroŋa inaқliқ қurbanliқi süpitidə yigirmə ikki ming қala wə bir yüz yigirmə ming қoy қurbanliқ қildi. Padixaһ bilən barliқ Israillar xundaқ қilip Pərwərdigarning əyini uningoŋa beoqixlidi. **64** Xu küni padixaһ Pərwərdigarning əyining aldidiki һoylisining otturisini ayrip mukəddəs қilip, u yərdə kəydürmə қurbanliқlar, axliқ һədiyələri wə inaқliқ қurbanliқilirining yaoŋlirini sundi; qünki Pərwərdigarning

aldida turoŋan mis ḳurbangaḥ kəydürmə ḳurbanliḳlar, axliḳ ḥədiyəliri wə inaḳlik ḳurbanliḳilirining yaoŋlirini ḳobul ḳilixḳa kiḳik kəldi. **65** Xuning bilən u waḳitta Sulayman wə uning bilən boloŋan pütün Israil, yəni Hamat rayonioŋa kirix eoŋizidin tartip Misir eḳinioŋiḳə ḥəmmə yərlərdin kəlgən zor bir jamaət Pərwərdigar Hudayimizning aldida yəttə kün wə yənə yəttə kün, jəmiy on tət küngiḳilik ḥeyt ətküzdi. **66** Səkkizinqi künidə u həlḳni ḳayturdi; ular padixaḥning bəhtini tilidi; andin ular Pərwərdigarning Өz ḳuli Dawutḳa wə həlḳi Israilioŋa ḳiloŋan yahxiliḳliri üqün kəlbidə xad-huram bolup əz əy-qedirlirigə ḳaytip kətti.

9 Sulayman Pərwərdigarning əyi, padixaḥ ordisi wə xundaḳla ḳuruxni arzu ḳiloŋan baxḳa kuruluxlarni kənglidikidək pütküzüp boloŋanda, **2** Pərwərdigar Sulaymanoŋa Gibeonda kərüngəndək əmdi ikkinqi ḳetim uningoŋa kəründi. **3** Pərwərdigar uningoŋa mundaḳ dedi: — «Sən Mening aldimda ḳiloŋan dua wə iltijayingni anglidim; Mening namim uningda əbədgiqə ayan ḳilinixi üqün, sən yasioŋan bu əyni Өzümgə muḳəddəs ḳildim. Mening kəzlirim wə kənglüm xu yərdə ḥəmixə bolidu. **4** Sən bolsang, atang Dawutning aldimda mangoŋinidək, sənmu sanga buyruoŋinimning ḥəmmisigə muwapiḳ əməl ḳilix üqün, bəlgilimilirim wə ḥəkümlirimni tutup, pak kəngül wə durusluḳ bilən aldimda mangsang, **5** Mən əmdi atang Dawutḳa: «Israilning təhtidə sanga əwladingdin olturuxḳa bir zat kəm bolmaydu» dəp wədə ḳiloŋinimdək, Mən padixaḥlıḳ təhtingni Israilning üstidə əbədgiqə məḥkəm ḳilimən. **6** Lekin əzüng ya ooŋulliring Manga əgixixtin waz keqip Mən aldinglarda ḳoyoŋan əmrlirim bilən bəlgilimilirimni tutmay, bəlki baxḳa ilaḥlarning ḳulluḳioŋa kirip ularoŋa səjdə ḳilsanglar, **7** xu qaoŋda Mən Israilni ularoŋa təḳdim ḳiloŋan zeminidin üzüp qiḳirimən; wə Өz namimni kərsitixkə Өzümgə muḳəddəs ḳiloŋan bu əyni nəzirimdin taxlaymən wə Israil ḥəmmə həlḳlər arisida səz-qeqək wə tapa-tənining obyekti bolidu; **8** Bu əy gərqə ḥazir kərkəm kərünsimu, xu zamanda uningdin ətkənlərning ḥəmmisi zor ḥəyran ḳelixip üxḳirtip: «Pərwərdigar bu zeminoŋa wə bu əygə nemixḳa xundaḳ ḳildi?» dəp soraydu. **9** Kixilər: — Qünki [zemindiki həlḳlər] əz ata-bowilirini Misir zeminidin qiḳaroŋan Pərwərdigar Hudasini taxlap, əzlirini baxḳa ilaḥlaroŋa baoŋlap, ularoŋa səjdə ḳilip ḳulluḳida boloŋanliḳi üqün, Pərwərdigar bu pütkül külpətni ularning bexioŋa qüxürüptu, dəp jawab beridu. **10** Xundaḳ boldiki, yigirmə yil ətüp, Sulayman u ikki əyni, yəni Pərwərdigarning əyi bilən padixaḥ əyini yasap boloŋandin keyin, **11** Turning padixaḥi Ḥiram Sulaymanoŋa barliḳ tələpliri boyiqə kedir dərəhliri, arqa dərəhliri wə altun təminligini üqün Sulayman padixaḥ uningoŋa Galiliyə əlkisidin yigirmə xəḥərni bərdi. **12** Ḥiram Sulayman uningoŋa bərgən xəḥərlərni kərüxkə Turdin qiḳip kəldi; lekin ular uningoŋa ḥeq yaḳmidi. **13** U: — Ḥəy buradirim, sən muxu manga bərgining zadi ḳandaḳ xəḥərlər?! — dedi. U ularni «Kabulning yurti» dəp atidi, wə ular bügünki küngiqə xundaḳ atilidu. **14** Ḥiram bolsa padixaḥḳa bir yüz yigirmə talant altun əwətkənidi. **15** Sulayman padixaḥ Pərwərdigarning əyini, əz əyini, Milloni, Yerusalemning sepilini, Ḥazorni, Məgiddoni wə Gəzər xəḥərlirini yasax üqün ḥaxaroŋa tutḳan ixligüqilərning ixliri mundaḳ: — **16** (Misirning padixaḥi Pirəwn qiḳip Gəzərgə ḥujum ḳilip elip, uni otta kəydürüp, xəḥərdə turuwatḳan Ḳanaaniylarni ḳirip, xəḥərni toy sowoŋisi süpitidə Sulaymanning hotuni boloŋan əz ḳizioŋa bərgənidi) **17** Sulayman Gəzər bilən təwənki Bəyt-Ḥoronni bina ḳildi; **18** u Baalat bilən əz zeminidiki qəlgə jaylaxḳan Tadmornimu yengidin yasidi, **19** xundaḳla əzigə has ḥəmmə ambar xəḥərlirini, «jəng ḥarwisi xəḥərliri»ni, «atliḳlar xəḥərliri»ni wə Yerusalemda, Liwanda wə əzi soraydioŋan barliḳ zeminda halioŋinini bina ḳildi. **20** Israillardin bolmioŋan Amoriylar, Ḥittiylar, Pərizziylər, Ḥiwiylar wə Yəbusiylardin [Israil] zeminida ḳelip ḳaloŋanlarning ḥəmmisini bolsa, **21** Sulayman bularni, yəni Israillar pütünləy yoḳitalmioŋan əllərning ḳalduḳ əwladlirini ḳulluḳ ḥaxaroŋa tutti. Ular bügünki küngiqə xundaḳ bolup kəldi. **22** Lekin Sulayman Israillardin ḥeqkimni ḳul ḳilmay, bəlki ularni ləxkər, hizmətkar, ḥəkümdar-əməldar, ḥarwa bilən atliḳlarning sərdarliri ḳildi. **23** Bulardin Sulaymanning ixlirini baxḳuridioŋan, yəni ixligüqilərning üstigə ḳoyuloŋan qong nazarətqilər bəx yüz əllik idi. **24** Pirəwnning ḳizi Dawutning xəḥiridin keqüp Sulayman uning üqün yasioŋan əydə olturoŋinida, u Millo ḳəl'əsini yasidi. **25** Sulayman Pərwərdigaroŋa yasioŋan ḳurbangaḥda yilda üq ḳetim kəydürmə ḳurbanliḳlar bilən inaḳlik ḳurbanliḳlirini sunatti wə Pərwərdigarning aldidiki [huxbuygaḥta] huxbuy yaḳatti. Xu tərikidə u ibadəthanining ixlirini pütküzdi. **26** Sulayman padixaḥ Ezion-Gəbərdə bir türküm kemilərni yasidi. U yər bolsa Edom zeminida, Ḳizil dengiz boyidiki Elatning yenida idi. **27** Ḥiram əz hizmətkarliri, yəni dengizqilikni obdan bilidioŋan nəqqə kemiqilərni Sulaymanning hizmətkarlirioŋa ḳoxulup kemilərdə ixləxkə əwətti. **28** Ular Ofiroŋa berip, u yərdin tət yüz yigirmə talant altunni elip kelip, Sulayman padixaḥḳa apardi.

10 Xebaning ayal padixaḥi bolsa Sulaymanning Pərwərdigarning nami bilən baoŋlinixliḳ boloŋan dangḳ-xəḥritini anglap, uni ḳiyin qigix-soallar bilən sinioŋili kəldi. **2** U huxbuy buyumlar, intayin tola altun wə yaḳut-gəḥərlər artiloŋan təgilərni elip, qong dəbdəbə bilən Yerusalemoŋa kəldi. Sulaymanning ḳexioŋa kəlgəndə əz kəngligə pükkən ḥəmmə ix tooŋruluḳ uning bilən səzləxti. **3** Sulayman uning ḥəmmə sorioŋanlirioŋa jawab bərdi. Ḥeqnemə padixaḥḳa ḳarangoŋu əməs idi, bəlki ḥəmmisidə uningoŋa jawab bərdi. **4** Xebaning ayal padixaḥi Sulaymanning danaliḳioŋa, yasioŋan orda-sarayoŋa, **5** dastihandiki taamlaroŋa, əməldarlarning ḳatar-ḳatar olturuxlirioŋa, hizmətkarlirining ḳatar-ḳatar turuxlirioŋa, ularning kiygən kiyimlirigə, uning saḳiylirioŋa wə uning Pərwərdigarning əyidə atap sunoŋan kəydürmə ḳurbanliḳlirioŋa ḳarap, üni iqigə qüxüp kətti. **6** U padixaḥḳa: — Mən əz yurtumda silining ixliri wə danaliḳliri tooŋrisida angliоŋan həwər rast ikən; **7** əmma mən kelip əz kəzlirim bilən kərmigüqə bu səzlərgə ixənmigənidim; wə mana, mən yeriminimu anglimioŋan ikənmən; silining danaliḳliri bilən bərikət-bayaxatliḳliri mən angliоŋan həwərdin ziyadə ikən. **8** Silining adəmliri nemidegən bəhtlik-ḥə! Ḥəmixə silining aldilirida turup danaliḳlirini anglaydioŋan bu hizmətkarlar nəḳədər bəhtliktur! **9** Silidin səyüngən, silini Israilning təhtigə olturoŋuzoŋan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur! Pərwərdigar Israilioŋa mənggülük baoŋlioŋan muḥəbbiti üqün, U silini tooŋra ḥəküm wə adalət sürgili padixaḥ ḳildi, dedi. **10** U padixaḥḳa bir yüz yigirmə talant altun, intayin kəp huxbuy buyumlar wə yaḳut-gəḥərlərni sowoŋa ḳildi. Xebaning ayal padixaḥi Sulayman padixaḥḳa sunoŋan xunqə zor miḳdardiki huxbuy buyumlar uningdin keyin ḥeq kərüngən əməs **11** (Ḥiramning Ofirdin altun əpkelidioŋan kemilirimu Ofirdin yənə intayin zor miḳdardiki səndəl yaoŋiqi wə yaḳut-gəḥərlərni elip kəldi. **12** Padixaḥ səndəl yaoŋiqidin Pərwərdigarning əyi üqün wə padixaḥning ordisi üqün pələmpəy-salasunlar yasatti ḥəm nəoŋmə-nawaqilar üqün qiltarlar wə sazlarni xuningdin yasatti. Xu waḳittin keyin xundaḳ zor miḳdardiki esil səndəl yaoŋiqi bu waḳitḳiqə ḥeq kəltürülmidi ya kərülüp baḳmidi). **13** Sulayman padixaḥ Xebaning ayal padixaḥioŋa əz xaḥanə sahawitidin

bərgəndin baxqa, ayal padixaḥning kəngli tartqan ḥəmmini — nemə sorisa, xuni bərdi; andin u hizmətkarliri bilən yoloƣa qiqip əz yurtioƣa qaytip kətti. **14** Sulaymanoƣa ḥər yili kəltürülgən altunning əzi altə yüz atmix altə talant idi. **15** Bu kirimdin baxqa, tijarətqilərdin, oqətqilərning sodisidin, barliq Ərəbiyə padixaḥliridin wə əz zeminidiki əməldarlardin ḥəm altun kəltürüldi. **16** Sulayman padixaḥ ikki yüz qong siparni soqturdi wə ḥər siparoƣa altə yüz xəkəl altun kətti; **17** xundaqla üq yüz qalqanni yapilaqlanoƣan altundin yasidi; ḥərbir qalqanni yasaxqa üq mina altun ixlitildi; padixaḥ ularni «Liwan ormini sariyi»oƣa esip qoydi. **18** Padixaḥ pil qixliridin qong bir təḥtni yasap, uni tawlanoƣan altun bilən qaplatti. **19** Təḥtning altə kəwətlik pələmpiyi bar idi. Təḥtning bax yələnqüki yumilaq bolup, orunduqning ikki yenida tayanoƣuqisi bar idi, ḥərbir tayanoƣuqning yenida birdin ərə turoƣan xirning ḥəykili bar idi. **20** Altə kəwətlik pələmpəyning üstidə, ong wə sol təripidə ərə turoƣan on ikki xirning ḥəykili bolup, ḥərbir basquqning ong-sol təripidə birdin bar idi; baxqa ḥeqqandaq əldə uningoƣa ohxax yasaloƣini yoq idi. **21** Sulayman padixaḥning barliq jampiyaliliri altundin yasaloƣan; «Liwan ormini sariyi»diki barliq qaqa-quqilar tawlanoƣan altundin yasaloƣan; ularning ḥeqkaysisi kümüxtin yasalmioƣan; Sulaymanning künliridə kümüx ḥeqnemigə arzimaytti. **22** Qünki padixaḥqa qaraxlik dengizda yüridioƣan, Ḥiramning kemilirigə qoxulup «Tarxix kemə» ətritimu bar idi; «Tarxix kemə ətriti» üq yilda bir qətim kelip altun-kümüx, pil qixliri, maymunlar wə tozlarni əkelətti. **23** Sulayman padixaḥ yər yüzidiki barliq padixaḥlardin baylixta wə danalixta üstün idi. **24** Huda Sulaymanning kəngligə saloƣan danalixni anglax üqün yər yüzidikilər ḥəmmisi uning bilən didarlixix arzusi bilən kelətti. **25** Kəlgənlərning ḥəmmisi əz sowoƣitini elip keləttti; yəni kümüx qaqa-quqilar, altun qaqa-quqilar, kiyim-keqəklər, dubuloƣa-sawutlar, tetitqular, atlar wə qeqirlarni elip keləttti. Ular ḥər yili bəlgilik miqdarda xundaq qilatti. **26** Wə Sulayman jəng ḥarwiliri wə atliq əskərlərni yioƣdi; uning bir ming tət yüz jəng ḥarwisi, on ikki ming atliq əskiri bar idi; u ularni «jəng ḥarwisi xəḥərliri»gə wə əzi turuwatqan Yerusalemoƣa orunlaxturdi. **27** Padixaḥ Yerusalemda kümüxni taxtək kəp, kedir dərəhlirini jənubiy tüzləngliktiki üjmə dərəhlirigə ohxax nuroƣun qildi. **28** Sulayman aloƣan atlar Misirdin wə Kuwədin idi; padixaḥning tijarətqiliri ularni Kuwədin bekitilgən baḥada alatti. **29** Misirdin elip kəlgən bir jəng ḥarwisining baḥasi altə yüz kümüx tənggə, ḥər at bolsa yüz əllik tənggə idi; wə ular yənə Ḥittiylarning padixaḥliri ḥəm Suriyə padixaḥliri üqünmu ohxax baḥada elip qikti.

11 Lekin Sulayman padixaḥning kəngli Pirəwnning qizidin baxqa kəp qətəllik ayallaroƣa, jümlidin Moabiy, Ammoniy, Edomiy, Zidoniy, Ḥittiy ayalliriƣa qüxkənidi. **2** Pərwərdigar əslidə muxu əllər toƣruluq Israilloƣa: «Ularning qizlirini izdəp barmanglar, wə ularni silərningkilərgə kirgüzmənglar; qünki ular kəngülliringlarni qoqum əz məbudliriƣa azduridu» dəp agaḥlanduroƣan. Birak Sulaymanning kəngli dəl xularoƣa baƣlandi. **3** Uning yəttə yüz ayali, yəni hanixi wə üq yüz keniziki bar idi; ayalliri uning kənglini azdurup buriwətkənidi. **4** Xundak boldiki, Sulayman yaxanoƣanda, uning ayalliri uning kənglini baxqa ilaḥlaroƣa azdurup buruwətti; xuning üqün uning kəngli atisi Dawutningkidək Pərwərdigar Hudasioƣa mutləq sadiq bolmidi. **5** Xunga Sulayman Zidoniylarning məbudi Axtarotni, Ammoniylarning yirginqlik məbudi Milkomni izdidi; **6** Xuning bilən Sulayman Pərwərdigarning nəziridə rəzillik qildi; u atisi Dawut Pərwərdigaroƣa əgəxkəndək izqillik bilən əgəxmidi. **7** Andin Sulayman Yerusalem aldidiki edirlixta Moabiylarning yirginqlik məbudi Kemox ḥəm Ammoniylarning yirginqlik məbudi Milkom üqün bir «yuqiri jay»ni yasidi; **8** xuningdək əzining məbudliriƣa huxbuy yaqidioƣan wə qurbanlik qilidioƣan ḥərbir yat əllik ayali üqünmu u xundaq qildi; **9** Xunga Pərwərdigar Sulaymandin rənjidi; gərqə U uningoƣa ikki qetim kərüngən bolsimu, xundaqla uningoƣa dəl muxu ix tooƣruluq, yəni baxqa ilaḥlarni izdiməslikini tapilioƣan bolsimu, uning kəngli Isrialning Hudasi Pərwərdigardin aynip kətti; u Pərwərdigarning tapilioƣinioƣa əməl qilmidi. **11** Xuning üqün Pərwərdigar Sulaymanoƣa mundaq dedi: — «Sən xundaq qiliwerip, Mening sanga buyruƣan əḥdəm bilən bəlgilirimni tutmioƣining üqün, Mən jəzmən padixaḥlixni səndin yirtiwetip hizmətkaringoƣa berimən. **12** Lekin atang Dawutning wəjidin sening əz künliringdə Mən xundaq qilmaymən, bəlki ooƣlungning qolidin uni yirtiwetimən. **13** Lekin pütün padixaḥlixni uningdin yirtiwətməymən, bəlki qulum Dawutning wəjidin wə Əzüm tallioƣan Yerusalem üqün ooƣlungoƣa bir qəbilini qaldurup qoyimən». **14** Əmma Pərwərdigar Sulaymanoƣa bir düxmən, yəni Edomluq Ḥadadni qozoƣidi, u kixi Edomning padixaḥining nəslidin idi. **15** Əslidə Dawut Edom bilən [jəng qiloƣan] waqitta, qoxunning sərdari Yoab Edomning ḥəmmə ərlirini yoqatqanidi (qünki Edomdiki ḥəmmə ərlərni yoqatquqə, Yoab bilən barliq Israillar u yərdə altə ay turoƣanidi); u əltürülgənlərni kəmgili qikkanda **17** Ḥadad atisining birnəqqə Edomiy hizmətqiliri bilən Misiroƣa qeqip kətkənidi. Ḥadad u qaoƣda kiqik bala idi. **18** Ular Midiyan zeminidin qiqip Paranoƣa kəldi. Ular Parandin birnəqqə adəmni elip əzlirigə qoxup Misiroƣa, yəni Misirning padixaḥi Pirəwnning qexioƣa kəldi. Pirəwn uningoƣa bir əy təqsim qilip, ozuq-tülükmu təminlidi ḥəmdə bir parqə yərnimu uningoƣa təqdim qildi. **19** Ḥadad Pirəwnning nəziridə kəp iltipat tapqan bolup, u əz hotunining singlisini, yəni Taḥpənəs hanixning singlisini uningoƣa hotun qilip bərdi. **20** Taḥpənəsning singlisi uningoƣa bir ooƣul, Genubatni tuoƣup bərdi. Taḥpənəs Pirəwnning ordisida uni əzi qong qildi. Andin Genubat Pirəwnning ailisi, yəni Pirəwnning ooƣulliri arisida turdi. **21** Ḥadad Misirda: «Dawut ata-bowilirining arisida uhlap qaldi» wə «Qoxunning sərdari Yoabmu əldi» dəp angliƣanda Pirəwngə: — Mening əz yurtumoƣa beriximoƣa ijazət qiloƣayla, dedi. **22** Pirəwn uningoƣa: — Sening əz yurtumoƣa baray degining nemə degining, mening qeximda sanga nemə kəmlik qilidu? — dedi. U jawabən: — Ḥeq nərsə kəm əməs, əmma nemila bolmisun meni kətkili qoyoƣayla, dedi. **23** Huda Sulaymanoƣa yənə bir düxminini qozoƣidi; u bolsa oƣojisi, yəni Zobaḥning padixaḥi Ḥadad'ezərning yenidin qeqip kətkən Eliadaning ooƣli Rəzon idi. **24** Dawut [Zobaḥliqlarni] qətl qiloƣanda Rəzon ulardin bir top adəmni əzigə toplap ularning sərdari boldi. Andin keyin bular Dəməxkqə berip u yərdə turup, Dəməxq üstidin ḥəküm sürdi. **25** Xuning bilən Ḥadad Israiloƣa awariqilik tuoƣduroƣandin baxqa, Rəzon Sulaymanning barliq künliridə Israilning düxmini idi; u Israilni əq kərətti, əzi Suriyə üstidə padixaḥ idi. **26** Sulaymanning Yəroboam degən bir hizmətkari bar idi. U Zərədaḥdin kəlgən Əfraimiy Nibatning ooƣli bolup, anisi Zəruaḥ isimlik bir tul ayal idi. Yəroboammu padixaḥqa qarxi qikti. **27** Uning padixaḥqa qarxi qikixtiki səwəbi mundaq idi: Sulayman Millo qal'əsini yasioƣanda, atisi Dawutning xaḥiridiki sepilning bir bəsükini yasawatatti; **28** Yəroboam qawul qəysər yigit idi; Sulayman yigitning ixqan wə qakkan ikənlikini kərüp, uni Yüsüpning jəmətigə buyruloƣan ixning üstigə qoydi. **29** Xu künlərdə Yəroboam Yerusalemdin qikiwatqanda, uni izdəwatqan Xiloḥluq Ahiyaḥ pəyoƣəmbər uni yolda uqratti. Ahiyaḥ yipyengi bir

tonni kiywaloŋanidi. Ikkisi dalada yaloŋuz ḳaloŋanda **30** Ahiyaḥ üstidiki tonni ḳolioŋa elip, uni yirtip on ikki parḳə ḳilip **31** Yəroboamoŋa mundaḳ dedi: — «Өzünggə on parḳini aloŋin; qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mana, padixaḥliḳni Sulaymanning ḳolidin yirtiwetip on ḳəbilini sanga berimən. **32** Biraḳ Ḳulum Dawutning wəjidin wə Yerusalem, yəni Israilning ḥəmmə ḳəbililiridin tallioŋan xəḥər üqün bir ḳəbilə uningoŋa ḳalidu. **33** — Qünki ular Meni taxlap Zidoniylarning ayal məbudi Axtarotḳa, Moabiylarning məbudi Kemoxḳa wə Ammoniylarning məbudi Milkomoŋa səjdə ḳilip, uning atisi Dawutning ḳilinoŋinidək ḳilmay, Mening bəlgilimilirim bilən ḥəkümlirimgə əməl ḳilmay, nəzirimdə durus boloŋanni ḳilmidi, Mening yollirimda mangmidi; **34** lekin pütkül padixaḥliḳni uning ḳolidin tartiwalmaymən; qünki Mən tallioŋan, Өz əmrlirim wə bəlgilimilirimni tutḳan ḳulum Dawutni dəp, uning əmrining barliḳ künliridə uni ḥəküm sürgüqi ḳilip ḳaldurimən. **35** Əmma padixaḥliḳni uning ooŋlining ḳolidin tartip elip, sanga berimən, yəni on ḳəbilini berimən. **36** Lekin Mening namimning xu yərdə boluxioŋa Өzüm tallioŋan xəḥər Yerusalemda, Mening aldimda ḳulum Dawut üqün ḥəmixə yoruḳ bir qiraoŋ bolsun dəp, uning ooŋlioŋa bir ḳəbilini berəy. **37** Mən seni tallap, seni barliḳ halioŋan yərlər üstidə ḥəküm sürgüzimən, sən Israiloŋa padixaḥ bolisən. **38** Wə xundaḳ boliduki, əgər sən ḥəmmə buyruoŋanlirimni anglap, Mening yollirimda mengip, nəzirimdə durus boloŋanni ḳilip, ḳulum Dawut ḳiloŋandək Mening bəlgilirim bilən əmrlirimni tutsang, əmdi Mən sən bilən billə bolimən wə Dawutḳa bir jəmət tikliginimdək, sangimu mustəḥkəm bir jəmət tikləymən wə Israilni sanga təḳdim ḳilimən. **39** Dawutning nəslini xu ixlar tüpəylidin harlap pəs ḳilimən, lekin mənggülük əməs»». **40** Xuning üqün Sulayman Yəroboamni əltürüxkə pursət izdəytti. Lekin Yəroboam ḳeqip Misirning padixaḥi Xixakning ḳexioŋa bardi; Sulayman əlgüqə u Misirda turdi. **41** Sulaymanning baxḳa ixliri, uning ḥəmmə ḳiloŋan əməlliri wə uning danaliḳi bolsa «Sulaymanning Əməlliri» degən kitabḳa pütülgən əməsmidi? **42** Sulaymanning Yerusalemda Israilning üstidə ḥəküm sürgən waḳti ḳirik yil boldi. **43** Sulayman ata-bowilirining arisida uhlidi wə atisi Dawutning xəḥiridə dəpnə ḳilindi. Andin ooŋli Rəḥoboam ornida padixaḥ boldi.

12 Rəḥoboam Xəḳəmgə bardi; qünki pütkül Israil uni padixaḥ tikligili Xəḳəmgə kəlgənidi. **2** Nibatning ooŋli Yəroboam xu ixni anglioŋanda, xundaḳ boldiki, u tehi Misirda idi (qünki Yəroboam Sulayman padixaḥtin ḳeqip Misirda turuwatatti). **3** Əmdi ular adəm əwətip uni qaḳirtip kəldi. Xuning bilən Yəroboam wə pütkül Israil jamaiti kelip Rəḥoboamoŋa sөz ḳilip: **4** — Silining atiliri boynimizoŋa saloŋan boyunturuḳini eoŋir ḳildi. Sili əmdi atilirining bizgə ḳoyoŋan ḳattiḳ tələpliri bilən eoŋir boyunturuḳini yeniklitip bərsilə, silining hizmətliridə bolimiz, deyixti. **5** U ularoŋa: — Ḥazirqə ḳaytip üq kündin keyin andin ḳeximoŋa yənə kelinglar, dedi. Xuning bilən həlḳ tarilip kətti. **6** Rəḥoboam padixaḥ өz atisi Sulayman ḥayat waḳtida uning hizmitidə turoŋan moysipitlardin məsliḥət sorap: — Bu həlḳḳə beridioŋan jawabim tooŋrisida nemə məsliḥət kөrsitisilər? — dedi. **7** Ular uningoŋa: — Əgər sili raziliḳ bilən bügün bu həlḳning hizmitidə bolimən desilə, (wə dərwəḳə ularning hizmitidə bolsila) ularoŋa yaxxi sөzlər bilən jawab ḳilsila, ular silining barliḳ künliridə hizmətliridə bolidu, dedi. **8** Lekin u moysipitlarning kөrsətkən məsliḥətini ḳayrip ḳoyup, өzi bilən qong boloŋan, aldida hizmitidə boluwatḳan yaxlardin məsliḥət sorap **9** ularoŋa: — Manga «Silining atiliri bizgə saloŋan boyunturuḳni yeniklətkəyla» dəp tiligən bu həlḳḳə jawab beriximiz tooŋruluḳ ḳandaḳ məsliḥət berisilər? — dedi. **10** Uning bilən qong boloŋan bu yaxlar uningoŋa: — «Silining atiliri boyunturuḳimizni eoŋir ḳildi, əmdi sili uni bizgə yenik ḳiloŋayla» dəp eytḳan bu həlḳḳə sөz ḳilip: — «Mening qimqilaḳ barmiḳim atamning belidin tomraḳtur. **11** Atam silərgə eoŋir boyunturuḳni saloŋan, lekin mən boyunturuḳunglarni tehimu eoŋir ḳilimən. Atam silərgə ḳamqilar bilən tənbiḥ-tərbiyə bərgən bolsa, mən silərgə «qayanliḳ ḳamqilar» bilən tənbiḥ berimən», degəyla, — dedi. **12** Rəḥoboam padixaḥ ularoŋa: «Üq kündin keyin andin ḳeximoŋa yənə kelinglar» deginidək, Yəroboam wə barliḳ həlḳ üqinqi küni uning ḳexioŋa kəldi. **13** Padixaḥ moysipitlarning uningoŋa bərgən məsliḥətini taxlap, həlḳḳə ḳattiḳliḳ bilən jawab bərdi. **14** U yaxlarning məsliḥəti boyiqə ularoŋa: — Atam silərgə eoŋir boyunturuḳni saloŋan, lekin mən boyunturuḳunglarni tehimu eoŋir ḳilimən. Atam silərgə ḳamqilar bilən tənbiḥ-tərbiyə bərgən bolsa mən silərgə «qayanliḳ ḳamqilar» bilən tənbiḥ-tərbiyə berimən, dedi. **15** Xuning bilən padixaḥ həlḳning səzini anglimidi. Bu ix Pərwərdigar təripidin boloŋan; qünki buning bilən Pərwərdigarning Xiloḥluḳ Ahiyaḥning wasitisidə Nibatning ooŋli Yəroboamoŋa eytḳan səzi əməlgə axurulidioŋan boldi. **16** Pütkül Israil padixaḥning ularning səzigə ḳulaḳ salmioŋinini kərgəndə həlḳ padixaḥḳa jawab berip: — Dawuttin bizgə nemə nesiwə bar? Yəssəning ooŋlida bizning ḥeq mirasimiz yoḳtur! Өz өy-qedirliringlaroŋa ḳaytinglar, i Israil! I Dawut, sən өz jəmətinggila igə bol, — dedi. Xuning bilən Israillar өz өy-qedirlirioŋa ḳaytip ketixti. **17** Əmma Yəḥuda xəḥərliridə olturoŋan Israillaroŋa bolsa, Yəroboam ularning üstigə ḥəküm sürdi. **18** Rəḥoboam padixaḥ baj-alwan begi Adoramni Israillaroŋa əwətti, lekin pütkül Israil uni qalma-kesək ḳilip əltürdi. U qaoŋda Rəḥoboam padixaḥ aldirap, өzining jəng ḥarwisioŋa qiḳip, Yerusalemoŋa tikiwətti. **19** Xu tərikidə Israil Dawutning jəmətidin yüz ərüp, bügüngə ḳədər uningoŋa ḳarxi qiḳip kəldi. **20** Israilning ḥəmmisi Yəroboamning yenip kəlgənlikini anglioŋanda, adəm əwətip uni həlḳning jamaitigə qaḳirdi. Ular uni pütkül Israilning üstigə rəsmiy padixaḥ ḳildi. Yəḥuda ḳəbilisidin baxḳa ḥeqkim Dawutning jəmətigə əgəxmidi. **21** Rəḥoboam Yerusalemoŋa ḳaytip kelip, Israilning jəməti bilən jəng ḳilip, padixaḥliḳni Sulaymanning ooŋli boloŋan өzigə ḳayturup əkilix üqün Yəḥudaning pütkül jəmətidin wə Binyamin ḳəbilisidin bir yüz səksən ming hillanoŋan jənggiwar əskərni toplidi. **22** Lekin Hudaning səzi Hudaning adimi Xemayaoŋa kelip: — **23** «Yəḥudaning padixaḥi, Sulaymanning ooŋli Rəḥoboamoŋa, pütün Yəḥuda bilən Binyaminning jəmətigə wə həlḳning ḳaloŋanlirioŋa sөz ḳilip: — **24** «Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ḥujumoŋa qiḳmanglar, ḳerindaxliringlar Israillar bilən jəng ḳilmanglar; ḥərbiringlar өz өyünglaroŋa ḳaytip ketinglar; qünki bu ix Məndindur», degin» — deyildi. Ular Pərwərdigarning sөzigə ḳulaḳ saldi. Pərwərdigarning sөzi boyiqə ular өylirigə ḳaytip kətti. **25** Yəroboam bolsa Əfraim taoŋliḳidiki Xəḳəm xəḥirini yasap xu yərdə turdi; keyin u yərdin qiḳip Pənualni yasidi. **26** Rəḥoboam ḳonglidə өz-өzigə: — Əmdi padixaḥliḳ Dawutning jəmətigə yenixi mumkin. **27** Əgər bu həlḳ Pərwərdigarning өyidə ḳurbanliḳ ḳilixḳa Yerusalemoŋa qiḳsa, bu həlḳning ḳəlbi өz oŋojisi, yəni Yəḥuda padixaḥi Rəḥoboamoŋa yənə mayil bolidu, andin ular meni əltürüp yənə Yəḥuda padixaḥi Rəḥoboamning təripigə yanarmikin, dedi. **28** Padixaḥ məsliḥət sorap, altundin ikki mozay ḥaykilini yasitip həlḳḳə: — Yerusalemoŋa qiḳix silərgə eoŋir kelidu. I Israil, mana silərni Misir zeminidin qiḳaroŋan ilaḥlar! — dedi. **29** Birini u Bəyt-Əldə, yənə birini Danda turoŋuzup ḳoydi. **30** Bu ix gunaḥḳa səwəb boldi, qünki həlḳ mozaylirining birining aldida

bax uroʁili ḫətta Danoʁiqə baratti. **31** U ḫəm «egiz jaylar»da [ibadət] əylirini yasidi wə ḫəm Lawiydin bolmioʁan adəmlərni kaḫin kilip təyinlәp koydi. **32** Yəroboam yənə səkkizinqi ayning on bəxinqi künini huddi Yəḫudaning zeminidiki ḫeytkə ohxax bir ḫeyt kilip bekitti. U əzi kurbangaḫ üstigə kurbanlik kiloʁili qikti. Xundak kilip u Bəyt-əldə əzi ətküzgən mozay məbudlirigə kurbanlik ətküzdi. U yənə Bəyt-əldə saldurоʁan xu «egiz jaylar» üqün kaḫinlarni təyinlidi. **33** U Bəyt-əldə yasioʁan kurbangaḫ üstigə səkkizinqi ayning on bəxinqi küni (bu ay-künni u əz məyliqə tallioʁanidi) kurbanliklarni sunuxka qikti; xu tərikidə u Israillaroʁa bir ḫeyt yaratti; u əzi kurbangaḫ üstigə kurbanliklarni sundi wə huxbuy yakti.

13 Wə mana, Pərwərdigarning buyruki bilən Hudaning bir adimi Yəḫudadin qikip Bəyt-əlgə kəldi; xu pəyttə Yəroboam huxbuy yekixka kurbangaḫning yenida turatti; **2** xu adəm kurbangaḫoʁa karap Pərwərdigarning əmri bilən qakirip: — I kurbangaḫ, i kurbangaḫ! Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana Dawutning jəmətidə Yosiya isimlik bir ooʁul tuoʁulidu. U bolsa sening üstüngdə huxbuy yakkan «yukiri jaylar»diki kaḫinlarni soyup kurbanlik kilidu; xundakla sening üstüngdə adəm səngəkliri kəydürülidu! — dedi. **3** U küni u bir bexarətlik alamətni jakarlap: Pərwərdigarning muxu səzini ispatlaydioʁan alamət xu boliduki: — Mana, kurbangaḫ yerilip, üstidiki küllər tökülüp ketidu, — dedi. **4** Wə xundak boldiki, Yəroboam padixaḫ Hudaning adimining Bəyt-əldiki kurbangaḫka karap jakarlioʁan səzini angliоʁanda, u kurbangaḫta turup kolini sozup: — Uni tutunglar, dedi. Lekin uningoʁa karitip sozoʁan koli xuning bilən xu peti kurup kətti, uni əzigə yənə yioʁalmidi. **5** Andin Hudaning adimi Pərwərdigarning səzi bilən eytkan məjizilik alamət yüz berip, kurbangaḫ ḫəm yerilip üstidiki küllər tökülüp kətti. **6** Padixaḫ Hudaning adimidin: — Pərwərdigar Hudayingdin mening ḫəkkimdə ətüngəysənki, kolumni əsligə kəltürgəy, dəp yalwurdi. Hudaning adimi pərwrərdigarning iltipatini ətünginidə, padixaḫning koli yənə əzigə yioʁilip əsligə kəltürüldi. **7** Padixaḫ Hudaning adimigə: — Mening bilən öyümgə berip ezüngni kutlandurоʁin, mən sanga in'am berəy, dedi. **8** Lekin Hudaning adimi padixaḫka jawab berip: — Sən manga ordangning yerimini bərsəngmu, sening bilən barmaymən yaki bu yərdə nan yəp su iqməymən. **9** Qünki Pərwərdigar Əz səzini yətküzüp manga buyrup: «Sən nə nan yemə nə su iqmə, baroʁan yolung bilən kaytip kəlmə» degən, dedi. **10** Xuning bilən u Bəyt-əlgə kəlgən yol bilən əməs, bəlki baxka bir yol bilən kaytip kətti. **11** Lekin Bəyt-əldə yaxanoʁan bir pəyoʁəmbər turatti. Uning ooʁulliri kelip Hudaning adimining u küni Bəyt-əldə kiloʁan barlik əməllirini uningoʁa dəp bərdi, xundakla uning padixaḫka kiloʁan səzlirinimu atisioʁa eytip bərdi. **12** Atisi ulardin, u kaysi yol bilən kətti, dəp soridi; qünki ooʁulliri Yəḫudadin kəlgən Hudaning adimining kaysi yol bilən kətkinini kərgənidi. **13** U ooʁullioʁa: — Manga exəkni tokup beringlar, dəp tapilidi. Ular uningoʁa exəkni tokup bərgəndə u uningoʁa minip **14** Hudaning adimining kəynidin kooʁlap kətti. U uni bir dub dərihining astida olturoʁan yeridin tepip uningdin: — Yəḫudadin kəlgən Hudaning adimi sənmu? — dəp soridi. U: — Mən xu, dəp jawab bərdi. **15** U uningoʁa: — Mening bilən öyümgə berip nan yegin, dedi. **16** U jawabən: — Mən nə sening bilən kaytalmaymən, nə seningkigə kirəlməymən; mən nə bu yərdə sening bilən nan yəp su iqəlməymən; **17** qünki Pərwərdigar əz səzi bilən manga tapilap: «U yərdə nan yemə, su iqmigin; baroʁan yolung bilən kaytip kəlmigin» degən, dedi. **18** [Kəri pəyoʁəmbər] uningoʁa: — Mən ḫəm səndək bir pəyoʁəmbərdurmən; wə bir pərixtə Pərwərdigarning səzini manga yətküzüp: — «Uningoʁa nan yegürüp, su iqküzgili əzüng bilən öyünggə yandurup kəl» dedi, dəp eytti. Lekin u xuni dəp uningoʁa yaloʁan eytiwatatti. **19** Xuning bilən [Hudaning adimi] uning bilən yenip əydə nan yəp su iqti. **20** Lekin ular dastihanda olturoʁinida, Pərwərdigarning səzi uni yandurup əkəlgən kəri pəyoʁəmbərgə kəldi. **21** U Yəḫudadin kəlgən Hudaning adimini qakirip: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sən Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik kilip, Pərwərdigar Hudayingning buyruoʁan əmrini tutmay, **22** bəlki yenip, U sanga: — Nan yemə, su iqmə, dəp mən'i kiloʁan yərdə nan yəp su iqkining tüpəylidin, jəsiting ata-bowiliringning kəbrisidə kəmülməydu», dəp towlidi. **23** Wə xundak boldiki, Hudaning adimi nan yəp su iqip boloʁanda, uningoʁa, yəni əzi yandurup əkəlgən pəyoʁəmbərgə exəkni tokup bərdi. **24** U yoloʁa qikti. Ketiwatkinida, yolda uningoʁa bir xir uqrap, uni eltürüwətti. Xuning bilən uning ölüki yolda taxlinip kaldi, exiki bolsa uning yenida turatti; xirmu jəsətning yenida turatti. **25** Mana birnəqqə adəm ətüp ketiwetip, yolda taxlinip kaloʁan jəsət bilən jəsətning yenida turoʁan xirni kərdi; ular kəri pəyoʁəmbər turoʁan xəḫərgə kelip u yərdə xu həwərni yətküzdi. **26** Uni yoldin yanduroʁan pəyoʁəmbər buni anglap: — U dəl Pərwərdigarning səzigə itaətsizlik kiloʁan Hudaning adimidur. Xunga Pərwərdigar uni xiroʁa tapxurdi; Pərwərdigar uningoʁa kiloʁan səzi boyiqə xir uni titma-titma kilip eltürdi, dedi. **27** U ooʁullioʁa: — Manga exəkni tokup beringlar, dedi; ular uni tokup bərdi. **28** U yolda taxlaklik jəsət bilən jəsətning yenida turoʁan exək wə xirni tapti. Xir bolsa nə jəsətni yemigənidi nə exəknimu talimioʁanidi. **29** Pəyoʁəmbər Hudaning adimining jəsitini elip exəkkə artip yandi. Kəri pəyoʁəmbər uning üqün matəm tutup uni dəpnə kiloʁili xəḫərgə kirdi. **30** U jəsətni əz kəbristanlikida koydi. Ular uning üqün matəm tutup: — Aḫ buradirim! — dəp pəryad kətürdi. **31** Uni dəpnə kiloʁandin keyin u əz ooʁullioʁa: — Mən əlgəndə meni Hudaning adimi dəpnə kilinoʁan gərgə dəpnə kilinglar; mening səngəklirimni uning səngəklirining yenida koyunglar; **32** qünki u Pərwərdigarning buyruki bilən Bəyt-əldiki kurbangaḫka karioʁan wə Samariyədiki xəḫərlərning «yukiri jay»liridiki [ibadət] əylirigə karioʁan, uning jar kiloʁan səzi əməlgə axurulmay kalmaydu, — dedi. **33** Lekin Yəroboam bu wəkədin keyinmu əz rəzil yolidin yanmay, bəlki «yukiri jaylar»oʁa ḫərhil ḫəlkтin kaḫinlarni təyinlidi; kim halisa, u xuni «mukəddəs kilip» [kaḫinlik mənsipigə] beoʁixlaytti; xuning bilən ular «yukiri jaylar»da [kurbanlik kilixka] kaḫin bolatti. **34** Xu ix tüpəylidin Yəroboam jəmətining ḫesabioʁa gunaḫ bolup, ularning yər yüzidin üzüp elinip ḫalak boluxioʁa səwəb boldi.

14 U wakitta Yəroboamning ooʁli Abiyaḫ kesəl bolup kaldi. **2** Yəroboam ayalioʁa: — Ornungdin kopup, ḫeqkim sening Yəroboamning ayali ikənlikingni tonumioʁudək kilip əz kiyapitingni əzgərtip, Xiloḫka baroʁin. Mana manga: «Bu ḫəlkning üstidə padixaḫ bolisən» dəp eytkan Ahiyaḫ pəyoʁəmbər u yərdə olturidu. **3** Kolungoʁa on nan, birnəqqə poxkal, bir kuta ḫəsəlni elip uning kexioʁa baroʁin. U yigitimizning nemə bolidioʁanlikini sanga dəp beridu, dedi. **4** Yəroboamning ayali xundak kilip, Xiloḫka berip Ahiyaḫning əyigə kəldi. Ahiyaḫning kəzliri kəriliktin kor bolup kərəlməytti. **5** Lekin Pərwərdigar Ahiyaḫka: — Mana, Yəroboamning ayali əz ooʁli tooʁrisida səndin sorioʁili kelidu, qünki u kesəldur. Uningoʁa mundak-mundak degin; qünki u kəlgəndə baxka kiyapətkə kiriwaloʁan bolidu, dəp eytkanidi. **6** U ixiktin kirgəndə Ahiyaḫ ayaoʁ tiwixini anglap mundak dedi: — «Ḫəy, Yəroboamning ayali, kirgin; nemixka baxka kiyapətkə kiriwalding? Sanga bir xum həwərni berix manga buyruldi. **7** Berip Yəroboamoʁa

mundaq degin: — «Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mən seni həlqning arisidin elip kətürüp, əz həlkim Israiloƣa ḥəkümran kilip **8** Padixaḥlikni Dawutning jəmətidin yirtiwetip, sanga bərdim; lekin sən Mening əmrlirimni tutup, nəzirimdə pəqət durus boloƣannila kilixta pütün kəlbidin manga əgəxkən kulum Dawutqa ohxax bolmiding, **9** Bəlki ezüngdin ilgiri kəlgənlərning ḥəmmisidin artuq rəzillik kilip, mening oƣəzipimni kozoƣap, Meni arkangoƣa taxlap, berip əzünggə oƣəyriy ilaḥlarni, kuyma məbudlarni yasatting. **10** Xuning üqün Mən Yəroboamning jəmətigə bala qüxürüp, Yəroboamning Israildiki handanidin ḥəmmə ərkəkni, ḥətta ajiz yaki meyip bolsimu ḥəmmisini üzüp taxlaymən, adəmlər poq-tezəklərni süpürgəndək Yəroboamning jəmətidin kaloinini yoq boloƣuqə süpürimən. **11** Yəroboamdin boloƣanlardin xəḥərdə elginini itlar yəydu; səḥrada elginini asmandiki kuxlar yəydu. Qünki Pərwərdigar xundaq səz kiloƣandur. **12** Əmdi sən bolsang, kopup əz eyünggə baroƣin; ayioƣing xəḥərgə kirgən ḥaman, bala elidu. **13** Pütün Israil uning üqün matəm tutup uni dəpnə kilidu. Qünki Yəroboamning jəmətidin kəbrigə koyulidioƣan yaloƣuz xula bolidu; qünki Yəroboamning jəmətining arisida Israilning Hudasi Pərwərdigarning aldida pəqət xuningda pəzilət tepildi. **14** Əmdi Pərwərdigar Əzigə Yəroboamning jəmətini üzüp taxlaydioƣan, Israilning üstigə ḥəküm süridioƣan bir padixaḥni tikləydu. Dərḥəkikət, u pat arida bolidu! **15** Pərwərdigar Israilni urup, huddi suda lingxip kaloƣan kumuxtək kilip koyidu, ata-bowilirioƣa təkdim kiloƣan bu yaḥxi zemindin komurup, ularni [Əfrat] dəryasining u təripigə tarkitidu; qünki ular ezigə «Axərah butlar»ni yasap Pərwərdigarning oƣəzipini kozioƣidi. **16** Yəroboamning sadir kiloƣan gunahliri tüpəylidin, uning Israilni gunah kildurooƣini tüpəylidin, Huda Israilni taxlap beridu!»». **17** Xuning bilən Yəroboamning ayali kopup, yoloƣa qikip Tirzaḥqa kaytip kəldi. U əyining bosuoƣisidin atlixioƣa bala əldi. **18** Ular uni dəpnə kildi. Pərwərdigarning Əz kuli Ahiyah pəyoƣəmbər arkilik eytkan səzidək, pütün Israil uning üqün matəm tutti. **19** Əmdi Yəroboamning baxka ixliri, yəni jəngliri wə kandak səltənət kiloƣanliri tooƣrisida mana, «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. **20** Yəroboamning səltənət kiloƣan wakti yigirmə ikki yil bolup, u əz ata-bowilirining arisida uhlidi. Ooƣli Nadab uning ornida ḥəküm sürdi. **21** Wə Sulaymanning ooƣli Rəḥoboam bolsa Yəḥudaning üstigə ḥəküm sürdi. Rəḥoboam padixah boloƣanda kirik bir yaxka kirgənidi; u Pərwərdigarning Əz namini ayan kilix üqün, Israilning ḥəmmə kəbililiri arisidin tallioƣan Yerusalem xəḥiridə on yəttə yil ḥəküm sürdi; uning anisining ismi Naamah bolup, Ammoniy idi. **22** Yəḥudalar bolsa Pərwərdigarning nəziridə yamanlik kildi; ular əz ata-bowiliri sadir kiloƣanliridin ziyadə gunaḥlarni kilip, uning ḥəsətlik oƣəzipini kozoƣioƣanidi. **23** Qünki ular «yukiri jaylar»ni, «but tüwrük»lərni wə ḥəm ḥərbir egiz dənglar üstidə, ḥərbir kək dərəḥlərning astida «Axərah» butlarni yasidi. **24** Wə zeminda kəspiy bəqqiwazlarmu bar idi. Ular Pərwərdigar əslidə Israillarning aldidin ḥəydəp qikaroƣan əllərning barlik yirginqlik ḥaram ixlirini kilatti. **25** Rəḥoboam padixaḥning səltənitining bəxinqi yilida xundak boldiki, Misirning padixaḥi Xixak Yerusalemoƣa ḥujum kildi. **26** U Pərwərdigarning əyidiki gəḥər-baylikларni ḥəm padixaḥning ordisidiki gəḥər-baylikларni elip kətti; u ḥəmmisini, jümlidin Sulayman yasatkan altun siparlarnimu elip kətti. **27** Ularning ornida Rəḥoboam padixah mistin birmunqə sipar-kalkanlar yasitip, ularni padixah ordisining kirix yolini saklaydioƣan pasiban bəglirining kolioƣa tapxurdi. **28** Xundak kilip, padixah ḥər ketim Pərwərdigarning əyigə kiridioƣan qaoƣda, pasibanlar u sipar-kalkanlarni kətürüp qikatti, andin ularni yənə pasibanhanioƣa əkirip koyuxatti. **29** Əmma Rəḥoboamning baxka ixliri wə kiloƣinining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **30** Rəḥoboam bilən Yəroboam barlik künliridə bir-biri bilən jəng kilixip turoƣanidi. **31** Rəḥoboam əz ata-bowilirining arisida uhlidi wə «Dawutning xəḥiri»də dəpnə kilindi. Uning anisining ismi Naamah bolup, bir Ammoniy idi. Rəḥoboamning ooƣli Abiyam atisining ornida padixah boldi.

15 Nibatning ooƣli Yəroboam padixaḥning səltənitining on səkkizinqi yilida Abiyam Yəḥudaning üstigə padixah bolup **2** Yerusalemda üq yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Maakah bolup, Abixalomning kizi idi. **3** Abiyamning kəlbi bowisi Dawutning kənglidək Hudasi Pərwərdigaroƣa pütünləy beoƣixlanoƣan əməs idi, bəlki atisi Rəḥoboamning uningdin ilgiri kiloƣan barlik gunaḥlirida mangatti. **4** Xundaktimu Dawutning səwəbidin Hudasi Pərwərdigar Yerusalemda uningoƣa [yoruk] bir qiraoƣni kaldurux üqün, Dawutning əwladini uningdin keyinmu tikləp turoƣuzdi wə Yerusalemni kooƣdidi. **5** Qünki Dawut Pərwərdigarning nəziridə durus boloƣanni kilip, Hittiy Uriyaoƣa kiloƣanliridin baxka əmrining ḥəmmə künliridə Pərwərdigar uningoƣa əmr kiloƣanliridin qikmidi. **6** Əmdi [Abiyamning] pütün əmridə Rəḥoboam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kilixip turdi. **7** Abiyamning baxka ixliri wə kiloƣanlirining ḥəmmisi «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? Abiyam bilən Yəroboam bir-biri bilən jəng kilixip turatti. **8** Abiyam əz ata-bowilirining arisida uhlidi; ular uni «Dawutning xəḥiri»də dəpnə kildi. Andin ooƣli Asa ornida padixah boldi. **9** Israilning padixaḥi Yəroboam səltənitining yigirminqi yilida Asa Yəḥudaning üstigə padixah bolup **10** Yerusalemda kirik bir yil səltənət kildi. Uning qong anisining ismi Maakah bolup, Abixalomning kizi idi. **11** Asa atisi Dawut kiloƣandək Pərwərdigarning nəziridə durus boloƣanni kildi. **12** U kəspiy bəqqiwazlarni zemindin ḥəydəp, ata-bowiliri yasatkan ḥəmmə yirginqlik məbudlarni yokitiwətti. **13** U yənə qong anisi Maakaḥni yirginqlik bir «Axərah» tüwrükni yasioƣini üqün hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti. Asa bu yirginqlik butni kesip Kidron jiloƣisida kəydürüwətti. **14** «Yukiri jaylar» yokitilmisimu, Asaning kəlbi əmrining barlik künliridə Pərwərdigaroƣa pütünləy beoƣixlanoƣanidi. **15** Ḥəm atisi ḥəm u əzi [Pərwərdigaroƣa] atap yasioƣan nərsilərni, jümlidin kümüx bilən altunni wə türlük kaqa-kuqilarni Pərwərdigarning əyigə kəltürdi. **16** Əmdi Asa wə Israilning padixaḥi Baaxa barlik künliridə bir-biri bilən jəng kilixip turdi. **17** Israilning padixaḥi Baaxa Yəḥudaoƣa karxi ḥujum kildi; ḥeqkim Yəḥudaning padixaḥi Asa bilən bardi-kəldi kilmisun dəp, Ramah xəḥirini məḥkəm kilip yasidi. **18** U wakitta Asa Pərwərdigarning əyidiki ḥəzinilərdə kaloƣan barlik altun-kümüx wə padixaḥning ordisidiki ḥəzinilərdə kaloƣan altun-kümüxni elip hizmətkarlirining kolioƣa tapxurdi; andin Asa padixah ularni Dəməxktə turuxluk Suriyə padixaḥi Ḥezionning nəwrisi, Tabrimmonning ooƣli Bən-Ḥadadka əwətti wə xular bilən bu həwərni yətküzüp: — **19** «Mening atam bilən silining atilirining arisida boloƣandək mən bilən silining arilirida bir əḥdə bolsun. Mana, siligə kümüx bilən altundin ḥədiyə əwəttim; əmdi Israilning padixaḥi Baaxa bilən boloƣan əḥdiliridin kollirini üzsilə; xuning bilən u meni kamal kilixtin kol üzsun» — dedi. **20** Bən-Ḥadad Asa padixaḥning səzigə kirip, əz koxunining sərdarlirini Israilning xəḥərlirigə ḥujum kilixka əwətip, Ijon, Dan, Bəyt-Maakaḥdiki Abəl, pütkül Kinnərət yurti bilən Naftalining pütkül zeminini bekindurdi. **21** Baaxa bu həwərni

anglap, Ramah istiһkamini yasaxtin ḳolini yioƣip, Tirzahḳa berip turdi. **22** Asa padixah bolsa pütkül Yəhudaning adəmlirini ḥeqbirini ḳoymay qaḳirip yioƣdi; ular Baaxa Ramah xəḥirini yasaxḳa ixlətkən taxlar bilən yaoƣaqlarni Ramahtin toxup elip kətti. Asa padixah muxularni ixlitip Binyamin zeminidiki Gebani wə Mizpahni məһkəm ḳilip yasidi. **23** Əmdi Asaning baxḳa ixliri, uning zor ḳudriti, uning ḳiloƣinining ḥəmmisi, xundaḳla yasioƣan xəḥərlər tooƣrisida «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? Lekin ḳerioƣanda, uning putida bir kesəl pəyda boldi. **24** Asa əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Dawutning xəḥiridə dəpnə ḳilindi. Andin uning ooƣli Yəһoxafat ornida padixah boldi. **25** Yəhudaning padixahi Asaning səltənitining ikkinqi yilida Yəroboamning ooƣli Nadab Israil üstigə ḥəküm sürüxkə baxlidi; u Israiloƣa ikki yil padixah boldi. **26** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloƣanni ḳilip atisining yolida mengip, atisining Israilni gunaһḳa putlaxturoƣan gunahlirida mangdi. **27** Lekin Issakar jəmətidin boloƣan Ahiyahning ooƣli Baaxa uningoƣa ḳəst ḳilip, uni Filistiylərning təwəsidiki Gibbetonda əltürdi. Xu qaoƣda Nadab pütün Israillar bilən birliktə Gibbetonoƣa ḳorxap ḥujum ḳiliwatatti. **28** Yəhuda padixahi Asaning səltənitining üqinqi yilida Baaxa Nadabni əltürüp, əzi uning ornida padixah boldi. **29** Wə xundaḳ boldiki, u padixah boloƣanda Yəroboamning pütkül jəmətini qepip əltürdi; Pərwərdigarning ḳuli Xiloһluḳ Ahiyahning wasitisi bilən eytḳan səzi əməlgə axurulup, u Yəroboamning jəmətidin nəpisi barlarni birinimu ḳoymay pütünləy yoḳatti. **30** Bu ix Yəroboamning sadir ḳiloƣan gunahliri ḥəm uning Israilni gunaһḳa putlaxturoƣan gunahliri tüpəylidin boldi; u xular bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oƣəzipini ḳattiḳ ḳozoƣioƣanidi. **31** Nadabning baxḳa ixliri bilən ḳiloƣanlirining ḥəmmisi «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **32** Asa wə Israilning padixahi Baaxa barliḳ künliridə bir-biri bilən jəng ḳilixip turdi. **33** Yəhudaning padixahi Asaning səltənitining üqinqi yilida Ahiyahning ooƣli Baaxa pütün Israil üstigə Tirzahta ḥəküm sürüxkə baxlidi; u yigirmə tət yil səltənət ḳildi. **34** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloƣanni ḳildi; u Yəroboamning yolida yürüp, Israilni gunaһḳa patḳuzoƣan gunahida mangdi.

16 Pərwərdigarning səzi Ḥananining ooƣli Yəhuoƣa kelip Baaxani əyibləp mundaḳ deyildi: — **2** «Mana, Mən seni topa-qang iqidin qiḳirip, həlḳim Israiloƣa ḥəkümran ḳilip ḳoydum. Lekin sən Yəroboamning yolida yürüp həlḳim Israilni gunaһḳa putlaxturdung, ular gunahliri bilən oƣəzipimni ḳozoƣidi. **3** Mana, Mən Baaxani əz jəməti bilən süpürüp yoḳitip, jəmətingni Nibatning ooƣli Yəroboamning jəmətigə oһxax ḳilimən. **4** Baaxadin boloƣanlardin xəḥərdə əlginini itlar yəydu; səḥrada əlginini asmandiki ḳuxlar yəydu». **5** Baaxaning baxḳa ixliri wə uning ḳiloƣanliri bilən ḳudriti tooƣrisida «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **6** Baaxa əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Tirzahta dəpnə ḳilindi; andin uning ooƣli Elah ornida padixah boldi. **7** Baaxaning Pərwərdigarning nəziridə ḳiloƣan barliḳ rəzilliki tüpəylidin, Pərwərdigarning Baaxaning bexioƣa wə uning jəmətining bexioƣa qüxürgini tooƣruluḳ səzi Ḥananining ooƣli Yəhu pəyoƣəmbər arḳilik berilgənidi. Qünki u Yəroboamning jəməti ḳiloƣinioƣa oһxax ḳilip əz ḳollirining ixliri (jümlidin Yəroboamning jəmətini qepip əltürgənliki) bilən Pərwərdigarning oƣəzipini ḳozoƣidi. **8** Yəhuda padixahi Asaning səltənitining yigirmə altinqi yilida, Baaxaning ooƣli Elah Tirzahta Israiloƣa padixah bolup, ikki yil səltənət ḳildi. **9** Lekin uning jəng ḥarwilirining yerimioƣa sərdar boloƣan hizmətkari Zimri uningoƣa ḳəst ḳildi; [Elah] Tirzahta Tirzahtiki ordisidiki oƣojidar Arzaning əyidə xarab iqip məst boloƣanda **10** Zimri kirip uni qepip əltürdi. Bu waḳit Yəhudaning padixahi Asaning səltənitining yigirmə yəttinqi yili idi. Zimri Elahning ornida padixah boldi. **11** U padixah bolup əz təhtidə olturuxi bilənla u Baaxaning barliḳ jəmətini qepip əltürdi; u uning uruḳ-tuoƣḳanliri wə dostliridin bir ərkəknimu tirik ḳaldurmidi. **12** Xundaḳ ḳilip Zimri Pərwərdigarning Yəhu pəyoƣəmbər arḳilik Baaxani əyibligən səzini əməlgə axurup, Baaxaning pütkül jəmətini yoḳatti. **13** Bu ix Baaxaning barliḳ gunahliri bilən uning ooƣli Elahning gunahliri, jümlidin ularning Israilni gunaһḳa putlaxturoƣan gunahliri, ərziməs butliri bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oƣəzipini ḳozoƣap, xundaḳ boldi. **14** Elahning baxḳa ixliri wə ḳiloƣanlirining ḥəmmisi «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **15** Yəhudaning padixahi Asaning səltənitining yigirmə yəttinqi yilida Zimri Tirzahta yəttə kün səltənət ḳildi. Həlḳ Filistiylərgə təwə boloƣan Gibbetonni ḳorxiwelip bargah tikkənidi. **16** Bargahda turoƣan halayiḳ: — «Zimri ḳəst ḳilip padixahni əltürdi» dəp anglidi. Xuning bilən pütkül Israil xu küni bargahda ḳoxunning sərdari Omrini Israiloƣa padixah ḳildi. **17** Andin Omri Israilning ḥəmmisini yetəkləp, Gibbetondin qiḳip, Tirzahni ḳorxidi. **18** Wə xundaḳ boldiki, Zimri xəḥərning elinoƣanliḳini kərüp, padixah ordisidiki ḳoroƣanoƣa kirip, ordioƣa ot ḳoyuwətti, əzi kəyüp əldi. **19** Bu ix əzining gunahliri üqün, yəni Pərwərdigarning nəziridə rəzillik ḳilip, Yəroboamning yolida yürüp, Israilni gunaһḳa putlaxturoƣan gunahta mangoƣini üqün xundaḳ boldi. **20** Zimrining baxḳa ixliri wə ḳəst ḳiloƣini tooƣrisida «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **21** Əmma Israil həlḳi ikkigə bəlünüp, ularning yerimi Ginatning ooƣli Tibnini padixah ḳilixḳa uningoƣa əgəxti; baxḳa yerimi bolsa Omrigə əgəxti. **22** Əmdi Omrigə əgəxkən həlḳ Ginatning ooƣli Tibnigə əgəxkən həlḳtin küqlük qiḳti. Tibni əldi; Omri padixah boldi. **23** Yəhudaning padixahi asaning ottuz birinqi yilida Omri Israiloƣa padixah bolup on ikki yil səltənət ḳildi. U Tirzahta altə yil səltənət ḳildi. **24** U Xəmərdin Samariyə egizlikini ikki talant kümüxkə setiwelip, xu egizlik üstigə ḳuruluxlarni selip bir xəḥər bina ḳilip, uni egizlikning əsliy igisi Xəmərning nami bilən «Samariyə» dəp atidi. **25** Omri Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloƣanni ḳildi, əzidin ilgiriki padixahlarning ḥəmmisidin bəttər bolup yamanliḳ ḳildi. **26** U Nibatning ooƣli Yəroboamning ḥəmmə yollirida, xundaḳla jümlidin uning Israilni gunaһḳa putlaxturoƣan gunahi iqidə mangdi; ular ərziməs butliri bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarning oƣəzipini ḳozoƣidi. **27** Omrining baxḳa ixliri, uning ḳiloƣanlirining ḥəmmisi, kərsətkən ḳudriti tooƣrisida «Israil padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **28** Omri ata-bowiliri arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə ḳilindi. Andin uning ooƣli Aһab ornida padixah boldi. **29** Yəhuda padixahi Asaning səltənitining ottuz səkkizinqi yilida Omrining ooƣli Aһab Israiloƣa padixah boldi. Omrining ooƣli Aһab Samariyədə yigirmə ikki yil Israilning üstidə səltənət ḳildi. **30** Əmma Omrining ooƣli Aһab Pərwərdigarning nəziridə əzidin ilgirikilərning ḥəmmisidin axurup yamanliḳ ḳildi. **31** Wə xundaḳ boldiki, u Nibatning ooƣli Yəroboamning gunahlirida yürüx anqə eoƣir gunah əməstək, u Zidoniylarning padixahi Ətbaalning ḳizi Yizəbəlni hotunluḳḳa aldi wə xuning bilən u Baal degən butning ḳullukida bolup, uningoƣa səjdə ḳildi. **32** U Samariyədə yasioƣan Baalning buthanisi iqigə Baaloƣa bir ḳurbangah yasidi. **33** Aһab ḥəm bir «Axərah but»nimu yasatti; Aһab xundaḳ ḳilip uningdin burun ətkən Israilning ḥəmmə padixahlirining Israilning Hudasi Pərwərdigarning oƣəzipini

қозоқиоқан ихлиридин ахурup yаманлиқ қилди. **34** Uning künliridə Bəyt-Əllik Hiəl Yeriho xəһirini yasidi; lekin u uning ulini saloқanda tunji ooқli Abiram əldi; wə dərwazilirini saloқanda uning kənji ooқli Səgub əldi; xuning bilən Pərwərdigarning nunning ooқli Yəxua arқilиқ [Yeriho tooқruluқ] eytқan sözi əmәlgə axuruldi.

17 Əmdi Gileadta turuwatқanlardin boloқan Tixbilиқ Iliyas Aһabқa: — Mən hizmitidə turuwatқan Israilning Hudasi Pərwərdigarning һayati bilən kəsəm қilimənki, mening sözümsiz bu yillarda nə xəbnəm nə yamoқur qüxməydu, dedi. **2** Andin Pərwərdigarning sözi uningoқa kelip: — **3** Bu yərdin ketip, məxriқ tərəpkə berip, Iordan dəryasining u təripidiki kerit eқining boyida özüngni yoxuroқin; **4** wə xundaқ boliduki, sən eқinning süyidin iqisən; mana, sanga u yərdə ozuқ yətküzüp berixkə қaoқa-қuzoқunlarni buyrudum, deyildi. **5** Xuning bilən u Pərwərdigar buyruoқandək қilip, Iordan dəryasining u təripidiki kerit eқinioқa berip, u yərdə turdi. **6** Қaoқa-қuzoқunlar ətigəndə nan bilən gəx, һər kəqtə yənə nan bilən gəx yətküzüp berətti. U özi eқinning süyidin iqətti. **7** Lekin zeminda yamoқur yaoқmioқini üqün birməzgildin keyin eқin su қurup kətti. **8** U wақitta Pərwərdigarning sözi uningoқa kelip: — **9** Ornungdin turup Zidondiki Zarəfatқa berip, u yərdə turoқin; mana, Mən u yərdiki bir tul hotunni seni bekixқa buyrudum, deyildi. **10** U ornidin turup Zarəfatқa berip, xəһərning dərwazisioқa kəlgəndə, mana u yərdə bir tul hotun otun terip turatti. U tul hotunni qaқirip: — Ətünimən, қaqida manga iqkili azraқ su elip kəlgəysən, dedi. **11** U su aloқili mangoқanda, u yənə: — Ətünimən, manga қolungda bir qixləm nanmu aloқaq kəlgəysən, dedi. **12** Əmma u: — Pərwərdigar Hudayingning һayati bilən, sanga kəsəm қilimənki, məndə һeq nan yoқ, pəқət idixta bir qanggal un, kozida azoқinə may bar, mana ikki tal otun teriwatimən; andin berip özüm bilən ooқlumoқa nan etip, uni yəp əlimiz, dedi. **13** Iliyas uningoқa: — Қorқmioқin; berip eytқiningdək қiloқin; lekin awwal bir kiqik toқaq etip, manga elip kəlgin; andin özüng bilən ooқlungoқa nan ətkin. **14** Qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Pərwərdigar yər yüzigə yamoқur yaoқduridioқan küngiqilik idixtiki un tügimәydu wə kozidiki may keməymәydu», dedi. **15** Xuning bilən u berip, Iliyasning eytқinidək қildi wə u, Iliyas wə ayalning өyidikilər heli künlərgiqə yedi. **16** Pərwərdigarning Iliyas arқilиқ eytқan sözi boyiqə, idixtiki un tügimidi wə kozidiki maymu keməymidi. **17** Xu ixlardin keyin xundaқ boldiki, өyning igisi boloқan bu ayalning ooқli kesəl boldi. Uning kesili xundaқ eoқirlixip kəttiki, uningda nəpəs қalmidi. **18** Ayal Iliyaskа: — I Hudaning adimi, mening sən bilən nemə alaқəm bar idi? Sən gunaһimni yadқa kəltürüp, ooқlumning jenioқa zamin boluxқa kəldingmu? — dedi. **19** U uningoқa: — Ooқlungni қolumoқa bərgin, dəp uni uning қuqiқidin elip özi olturoқan balihanioқa elip qiқip өz ornioқa қoyup, **20** Pərwərdigaroқa pəryad қilip: — I Hudayim Pərwərdigar, mən meһman boloқan bu tul hotunning ooқlini əltürüx bilən uning bexioқimu bala qüxürdungmu? — dəp nida қildi. **21** U balining üstigə üq ketim özini qaplap, Pərwərdigaroқa pəryad қilip: — I Pərwərdigar Hudayim, bu balining jeni özigə yənə yenip kirsun! — dəp nida қildi. **22** Pərwərdigar Iliyasning pəryadini anglidi; balining jeni uningoқa yenip kirixi bilən u tirildi. **23** Iliyas balini balihanidin elip qüxüp, өygə kirip, anisioқa tapxurup bərdi. Iliyas: — Mana ooқlung tiriktur, dedi. **24** Ayal Iliyaskа: — Mən xu ix arқilиқ əmdi sening Hudaning adimi ikənlikingni, aoқzingdin qiққan Pərwərdigarning sözi һəқiқət ikənlikini bildim, dedi.

18 Uzun wақit ətüp, Pərwərdigarning sözi [kuroқakqilikning] üqinqi yilida Iliyaskа kelip: — Sən berip özüngni Aһabning aldida ayan қiloқin, wə Mən yər yüzigə yamoқur yaoқdurimən, deyildi. **2** Xuning bilən Iliyas özini Aһabning aldida ayan қiloқili qiқip kətti. Aqarqilиқ bolsa Samariyədə қattiқ idi. **3** Aһab ordisidiki oқojidar Obadiyani qaқirdi (Obadiya tolimu təқwadar kixi bolup Pərwərdigardin intayin қorқatti. **4** Yizəbəl Pərwərdigarning pəyoқəmbərlirini əltürüp yoқitiwatқanda Obadiya yüz pəyoқəmbərni elip əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim ikki oқaroқa yoxurup, ularni nan wə su bilən bаққanidi). **5** Aһab Obadiyaoқa: — Zeminni kezip һəmmə bulaқ wə һəmmə jiloқilaroқa berip bаққin; u yərlərdə at-қeqirlarni tirik saқlioқudək ot-qəp tepilarmikin? Xundaқ bolsa bizning ulaoқlirimizning bir қismini soymay turalarmiz, dedi. **6** Ular һərbiri jaylaroқa bəlünüp mangdi; Aһab əz aldioқa mangdi, Obadiyamu əz aldioқa mangdi. **7** Obadiya əz yolida ketip baroқanda, mana, uningoқa Iliyas uqridi. U uni tonup yərgə yiқilip düm yetip: Bu rast sən, oқojam Iliyasmu? — dəp soridi. **8** U uningoқa: — Bu mən. Berip əz oқojangoқa: — Iliyas қaytip kəldi! dəp eytқin, dedi. **9** U Iliyaskа mundaқ dedi: — «Sən қandaқsigə kəminəngni əltürgili Aһabning қolioқa tapxurmaқqi bolisən, mən zadi nemə gunaһ қildim? **10** Əz Hudaying Pərwərdigarning һayati bilən kəsəm қilimənki, oқojam adəm əwətip seni izdimigən һeq əl wə məmlikət қalmidi. Xu əl, məmlikətlər: «U bu yərdə yoқ» desə, padixaһ ularoқa seni tapalmioқanoқa kəsəm iqküzdi. **11** Lekin sən manga һazir: — «Berip oқojangoқa: — Iliyas қaytip kəldi! degin» — dəysən! **12** Mən қexingdin kətkəndin keyin, Pərwərdigarning Roһi seni mən bilmigən yərgə elip baridu; xundaқta mən Aһabқa həwər yətküzüp, lekin u seni tapalmisa, meni əltüridu. Əməliyəttə, kəminəng yaxliқimdin tartip Pərwərdigardin қorқup kəlgənmən. **13** Yizəbəl Pərwərdigarning pəyoқəmbərlirini əltürgəndə mening қandaқ қiloқinim, yəni mən Pərwərdigarning pəyoқəmbərliridin yüzni əlliktin-əlliktin ayrim-ayrim ikki oқaroқa yoxurup, ularni nan wə su bilən təminləp bаққanliқim sən oқojamoқa məlum қilinoқan əməsmu? **14** Əmdi sən һazir manga: — «Berip oқojangoқa: — Mana Iliyas kəldi degin», — deding. Xundaқ қilsam u meni əltüridu!». **15** Lekin Iliyas: — Mən hizmitidə turuwatқan samawi қoxunlarning Sərdari boloқan Pərwərdigarning һayati bilən kəsəm қilimənki, mən jəzmən bügün uning aldida ayan bolimən, dedi. **16** Xuning bilən Obadiya Aһabning қexioқa berip uningoқa həwər bərdi. Aһab Iliyas bilən kərüxkili bardi. **17** Aһab Iliyasni kərgəndə uningoқa: — Bu sənmu, i Israiloқa bala kəltürgüqi?! — dedi. **18** U jawab berip: — Israiloқa bala kəltürgüqi mən əməs, bəlki sən bilən atangning jəmətidikilər! Qünki silər Pərwərdigarning əmrlirini taxlap Baal degən butlaroқa tayinip əgəxkənsilər. **19** Əmdi adəm əwətip Karməl teoқida pütkül Israilni yenimoқa jəm қil, xundaқla Yizəbəlning dastihinidin oқizalinidioқan Baalning tət yüz əllik pəyoқəmbiri bilən Axərahning tət yüz pəyoқəmbirini yioқdur, — dedi. **20** Xuning bilən Aһab Israillarning һəmmisigə adəmlərni əwətip, pəyoқəmbərlərni Karməl teoқioқa yioқdurdi. **21** Iliyas barliқ həlққə yeқin kelip: — Қaqanoқiqə ikki pikir arisida arisaldi turisilər? Əgər Pərwərdigar Huda bolsa, uningoқa əgixinglar; Baal Huda bolsa, uningoқa əgixinglar, dedi. Əmma həlқ uningoқa jawab bərməy, ün-tin qiқarmidi. **22** Iliyas həlққə: — Pərwərdigarning pəyoқəmbərliridin pəқət mən yaloқuz қaldim. Əmma Baalning pəyoқəmbərliri tət yüz əllik kixidur. **23** Əmdi bizgə ikki buқa berilsun. Ular əzlirigə bir buқini tallap, soyup parqilap otunning üstigə қoysun, əmma ot yaқmisun. Mənmu baxқa bir buқini təyyar қilip ot yaқmay otunning

üstigə qoyay. **24** Silər bolsanglar, əz ilahliringlarning namini qakirip nida kilinglar. Mən bolsam, Pərwərdigarning namini qakirip nida kilimən. Kaysi Huda ot bilən jawab bərsə, xu Huda bolsun, dedi. Həmmə həlk: — Bu obdan gəp, dəp jawab bərdi. **25** Iliyas Baalning pəyoʏəmbərlirigə: Silər kəp boloʏaq awwal əzünglar üqün bir bukini tallap təyyar kilinglar; andin heq ot yakmay əz ilahinglarning namini kiqkirip nida kilinglar, dedi. **26** Ular uning degini boyiqə əzlirigə berilgən bukini elip uni təyyar kildi. Ətigəndin qüxkiqə ular Baalning namini kiqkirip: — I Baal, bizgə jawab bərgin! dəp nida kildi. Lekin heq awaz yaki heq jawab bolmidi. Ular raslanoʏan kurbangah qərisidə tohtimay səkrəytti. **27** Qüx kirgəndə Iliyas ularni zanglik kilip: — Ünlükrək kiqkiringlar; qünki u bir ilah əməsmu? Bəlkim u qongkur hiyaloʏa qəmüp kətkəndu, yaki ix bilən qikip kətkəndu, yaki bir səpərgə qikip kətkəndu? Yaki bolmisa u uhlawatkan boluxi mumkin, uni oyoʏitixinglar kerək?! — dedi. **28** Ular tehimu ünlük qakirip əz kaidisi boyiqə kanoʏa milinip kətküqə əzlirini kiliq wə nəyzə bilən tilatti. **29** Qüxtin keyin ular «bexarət beriwatkan» halətkə qüxüp kəqlik kurbanlik waktioʏiqə xu halättə turdi. Lekin heq awaz anglanmidi, yaki jawab bərgüqi yaki ijabət kiloʏuqi məlum bolmidi. **30** Iliyas həmmə həlkkə: — Yenimoʏa yekin kelinglar, dedi. Həmmə həlk uningoʏa yekin kəlgəndin keyin u Pərwərdigarning xu yərdiki yikitiloʏan kurbangahini kaytidin kurup qikti. **31** Iliyas on ikki taxni aldi. Bu taxlarning sani Pərwərdigarning «Naming Israil bolsun» degən səzini tapxuruwaloʏan Yakupning ooʏulliridin qikkan kəbililərning sani bilən ohxax idi. **32** Xu taxlardin u Pərwərdigarning nami bilən bir kurbangahni yasidi. U kurbangahning qərisidə ikki seah dan patkudək azgal kolidi. **33** Andin u otunni rastlap, bukini parqilap otunning təpisigə koydi. **34** U: — Tət idixni suoʏa toxkuzup uni kəydürmə kurbanlik wə otunning üstigə tökünglar, — dedi. Andin: Yənə bir kətim kilinglar» — dewidi, ular xundak kildi. U yənə: — Üqinqi mərtiwə xundak kilinglar, dedi. Ular üqinqi mərtiwə xundak kiloʏanda **35** su kurbangahning qərisidin ekip qüxüp, kolanoʏan azgalnimu su bilən toldurdi. **36** Kəqlik kurbanlikning wakti kəlgəndə Iliyas pəyoʏəmbər kurbanlikka yekin kelip mundak dua kildi: — Əy Pərwərdigar, Ibrahim bilən Ishak wə Israilning Hudasi, Özüngning Israilda Huda boloʏiningni axkara kiloʏaysən, xundakla mening Sening kulung bolup bularning həmmisini buyrukung bilən kiloʏanlikimni bügün bildürgəysən. **37** Manga ijabət kiloʏaysən, əy Pərwərdigar, ijabət kiloʏaysən; xuning bilən bu həlkkə sən Pərwərdigarning Huda ikənlikingni həmdə ularning kəlblirini tooʏra yoloʏa yanduroʏuqi əzüng ikənlikingni bildürgəysən, dedi. **38** Xuning bilən Pərwərdigarning oti qüxüp kəydürmə kurbanlikni, otunni, taxlarni wə topini kəydürüp azgaldiki sunimu yokitiwətti. **39** Həlklərning həmmisi buni kerüpla, ular düm yikilip: — Pərwərdigar, u Hudadur, Pərwərdigar, u Hudadur, deyixti. **40** Iliyas həlkkə buyrup: — Baalning pəyoʏəmbərlirini tutunglar, heqkaysini koyup bərmənglar, — dedi. Ular ularni tutkanda Iliyas ularni kixun jiloʏisioʏa elip berip, u yərdə kətl kildurdi. **41** Iliyas Ahabka bolsa: — Qikip yəp-iqkin. Qünki kattik yamoʏurning xaldirlioʏan awazi anglanmakta, — dedi. **42** Ahab kopup yəp-iqix üqün qikti. Əmma Iliyas Karməlning qokkisioʏa qikip yərgə engixip, bexini tizining otturisioʏa koyup tizlinip **43** hizmətkarioʏa: — Qikip dengiz tərəpkə karioʏin, dedi. U qikip səpselip karap: — Heqnərsə kərünməydu, dedi. U jəmiy yättə ketim: — Berip karap bakkin, dəp buyrudi. **44** Yəttinqi ketim kəlgəndə u: — Mana, dengizdin qikiwatkan, adəm alikinidək kiqik bir bulutni kərdum — dedi. Iliyas uningoʏa: — Qikip Ahabka: — «Harwini ketip təwəngə qüxkin, bolmisa yamoʏur seni tosuwalidu», dəp eytkin, — dedi. **45** Angoʏuqə asman bulut bilən tutulup, boran qikip kattik bir yamoʏur yaoʏdi. Ahab harwioʏa qikip Yizrəəlgə kətti. **46** Pərwərdigarning koli Iliyasning wujudida turoʏaq, u belini baoʏlap Ahabning aldida Yizrəəlning kirix eoʏizioʏiqə yügürüp mangdi.

19 Lekin Ahab Iliyasning hammə kiloʏinini, jümlidin hammə pəyoʏəmbərlərni kiliqlap eltürginini Yizəbəlgə eytip bərdi. **2** Yizəbəl bolsa Iliyaska bir həwərqi əwətip: — Əgər ətə muxu wakitkiqə sən xularning janlirioʏa kiloʏiningdək mən sening jeningni ohxax kilmisam, ilahlar mangimu xundak kilsun hamdə uningdinmu ziyadə kilsun! — dəp eytkuzdi. **3** U buni bilgəndə, əz jenini kutkuzmak üqün kəqip Yəhuda təwəsidiki Bəər-Xebaoʏa bardi. U u yərdə əz hizmətkarini kaldurup koyup, **4** Özi qəlning iqigə karap bir kün yol mangdi. U u yərdiki bir xiwakning kexioʏa kelip uning astida olturup, əzining ölümigə tilək tilap: — I Pərwərdigar əmdi boldi, jenimni aloʏin; nemila degənbilən mən ata-bowilirimdin artuk əməsmən, — dedi. **5** U xu xiwak astida yetip uhlap kaldi. Mana bir pərixtə uni nokup uningoʏa: — Kopup, nan yegin, dedi. **6** U karisa bexida kizik qooʏlarda pixiwatkan bir poxkal wə bir koza su turatti. U yəp-iqip yənə uhlioʏili yatti. **7** Andin Pərwərdigarning pərixtisi yənə kelip ikkinqi ketim uni nokup uningoʏa: — Kopup nan yegin. Bolmisa yolungning eoʏirini kətürəlməysən, dedi. **8** U kopup yəp-iqti. Xu taamdin aloʏan kuwwət bilən u kirik keqə-kündüz mengip Hudaning teoʏi Horəbgə yetip bardi. **9** U u yərdiki oʏaroʏa kirip kondi. Wə mana, Pərwərdigarning səzi uningoʏa kelip mundak deyildi: — I Iliyas, bu yərdə nemə kiliwatisən? **10** U jawab berip: — Samawi koxunlarning Sərdari boloʏan Huda Pərwərdigar üqün zor otluk muhəbbət bilən həsət kildim. Qünki Israillar Sening əhdəngni taxlap kurbangahliringni yikitip, Sening pəyoʏəmbərliringni kiliq bilən eltürdi. Mən, yaloʏuz mənla kaldim wə ular mening jenimni aloʏili kəstləwatidu, dedi. **11** U uningoʏa: — Qikip, Pərwərdigarning aldida taoʏda turoʏin, dedi. Mana, Pərwərdigar ətüp ketiwatatti; [uning aldida] zor küqlük bir xamal qikip, taoʏlarni sundurup, koram taxlarni parqilap qekiwətti. Lekin Pərwərdigar xamalda əməs idi. Xamaldin keyin bir yər təwrəx boldi. Lekin Pərwərdigar yər təwrəxtə əməs idi. **12** Yər təwrəxtin keyin bir lawuldioʏan ot kətürüldi. Lekin Pərwərdigar otta əməs idi. Ottin keyin boxkina, mulayim bir awaz anglandi. **13** Wə xundak boldiki, Iliyas xuni anglap, yüzini yepinqisi bilən orap oʏarning aoʏzioʏa berip turdi. Mana, bir awaz qikip uningoʏa: — I Iliyas, sən bu yərdə nemə kiliwatisən? — dedi. **14** U jawab berip: — Samawi koxunlarning Sərdari boloʏan Huda Pərwərdigar üqün zor otluk muhəbbət bilən həsət kildim. Qünki Israillar Sening əhdəngni taxlap kurbangahliringni yikitip, Sening pəyoʏəmbərliringni kiliq bilən eltürdi. Mən yaloʏuz mənla kaldim wə ular mening jenimni aloʏili kəstləwatidu, dedi. **15** Pərwərdigar uningoʏa mundak dedi: — Baroʏin, kəlgən yolung bilən kaytip, andin Dəməxkning qəligə baroʏin. U yərgə baroʏanda Hazaəlni Suriyə üstigə padixah boluxka məsih kiloʏin. **16** Andin Nimxining ooʏli Yəhuni Israilning üstigə padixah boluxka məsih kiloʏin; əz ornungoʏa pəyoʏəmbər boluxka Abəl-Məholahlik Xafatning ooʏli Elixanimu məsih kiloʏin. **17** Wə xundak boliduki, Hazaəlning kiliqidin kəqip kutuloʏan hərbirini Yəhu eltüridu; Yəhuning kiliqidin kəqip kutuloʏan hərbirini Elixa eltüridu. **18** Lekin Israilda yättə ming kixini, yəni Baalning aldida tizlirini pükmigən wə uningoʏa aoʏzini seygüzmigən hərbirini əzümgə saklap kaldurdum, — dedi. **19** U u yərdin qikip, Xafatning ooʏli Elixani tapti. U qaoʏda u yər həydəwatatti; uning aldida on ikki jüp

uy bar idi, u on ikkinqisi bilən ҳox ҳəydəwatatti. Iliyas kelip uning üstigə əz yepinqisini taxlap artip ҳoydi. **20** U uylarni taxlap Iliyasning kəynidin yügürüp kelip: — Meni berip atam bilən anamni səygili ҳoyoɳin, andin mən kelip sanga əgixəy, — dedi. U uningoɳa: — Ҳaytkin; mən sanga nemə ҳildim? — dedi. **21** U uningdin ayrilip, əzi ixlətkən bir jüp uyni soyup, ularning jabdukini otun ҳilip, gəxini pixurup həlkkə beriwidi, ular yedi. Andin u ornidin ҳopup Iliyasning kəynidin əgixip, uning hizmitidə boldi.

20 Suriyəning padixaҳi Bən-Ҳadad pütkül ҳoxunini jəm ҳildi; u ottuz ikki padixaҳni at wə jəng ҳarwiliri bilən elip qikip, Samariyəgə ҳorxap ҳujum ҳildi. **2** U əlqilərni xəҳərgə kirgüzüp Israilning padixaҳi Aҳabning ҳexioɳa əwətip uningoɳa: — **3** «Bən-Ҳadad mundak dəydu: — Sening kümüx bilən altunung, sening əng qiraylik hotunliring bilən baliliringmu meningkidur» dəp yətküzdi. **4** Israilning padixaҳi uningoɳa: — I oɳojam padixaҳ, sili eytҳanliridək mən əzüm wə barlikim silininggidur, dəp jawab bərdi. **5** Əlqilər yənə kelip: — «Bən-Ҳadad səz ҳilip mundak dəydu: — Sanga dərwəkə: — Sening kümüx bilən altunungni, sening hotunliring bilən baliliringni manga tapxurup berisən, degən həwərni əwəttim. **6** Lekin ətə muxu wakitlarda hizmətkarlirimni yeningoɳa əwətimən; ular ordang bilən hizmətkarliringning əylirini ahturup, sening kəzliringdə nemə əziz bolsa, ular xuni ҳolioɳa elip kelidu» — dedi. **7** U wakitta Israilning padixaҳi zemindiki ҳəmmə aksakallarni qakirip uloroɳa: — Bu kixining ҳandak awariqilik qikarmakqi boloɳanlikini bilip ҳelinglar. U manga həwər əwətip məndin hotunlirim bilən balilirim, kümüx bilən altunlirimni tələp ҳiloɳinida mən uningoɳa yak demidim, dedi. **8** Barlik aksakallar bilən həlkning ҳammisi uningoɳa: — Ҳulak salmioɳin, uningoɳa makul demigin, dedi. **9** Buning bilən u Bən-Ҳadadning əlqilirigə: — Oɳojam padixaҳka, sili adəm əwətip, əz kəminiliridin dəsləptə sorioɳanning ҳammisini ada ҳilimən; lekin keyinkisigə makul deyəlməymən, dəp beringlar, — dedi. Əlqilər yenip berip xu səzni yətküzdi. **10** Bən-Ҳadad uningoɳa yənə həwər əwətip: — «Pütkül Samariyə xəҳiridə manga əgəxkənlərning ҳollioɳa oqumlioɳudək topa ҳelip ҳalsa, ilahlar mangimu xundak ҳilsun wə uningdin axurup ҳilsun!» — dedi. **11** Lekin Israilning padixaҳi jawab berip: — «Sawut-ҳorallar bilən jabdunoɳuqi sawut-ҳorallardin yexingüqidək mahtinip kətmisun!» dəp eytinglar, — dedi. **12** Bən-Ҳadad bu səzni anglioɳanda ҳərkaysi padixaҳlar bilən qedirlirida xarab iqixiwatatti. U hizmətkarlioɳa: — Səpkə tizilinglar, dedi. Xuni dewidi, ular xəҳərgə ҳujum ҳilixka tizilixti. **13** U wakitta bir pəyoɳəmbər Israilning padixaҳi Aҳabning ҳexioɳa kelip: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Bu zor bir top adəmni kərdüngmu? Mana, Mən bu küni ularni sening ҳolungoɳa tapxurimən; xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən», dedi. **14** Aҳab: — Kimning wasitisi bilən bolidu? dəp soridi. U: — Pərwərdigar mundak dəydu: «Waliylarning oɳulamliri bilən bolidu», dedi. U yənə: — Kim ҳujumni baxlaydu? — dəp soridi. U: — Sən əzüng, dedi. **15** U wakitta waliylarning oɳulamlirini saniwidi, ularning sani ikki yüz ottuz ikki nəpər qikti. Andin keyin u ҳəmmə həlkni, yəni barlik Israillarni saniwidi, ularning sani yəttə ming nəpər qikti. **16** Israillar xəҳərdin qüx wakitida qikti. Bən-Ҳadad bilən xu padixaҳlar, yəni yardəmgə kəlgən ottuz ikki padixaҳ bolsa qedirlirida xarab iqip məst boluxkanidi. **17** Waliylarning oɳulamliri yürüxtə awwal mangdi. Bən-ҳadad adəm əwətiwidi, ular uningoɳa həwər berip: — «Samariyədin adəmlər keliwatidu» — dedi. **18** U: — Əgər sülhi tüzüxkə qikkan bolsa ularni tirik tutunglar, əgər soxuxkili qikkan bolsimu ularni tirik tutunglar, dedi. **19** Əmdi waliylarning bu oɳulamliri wə ularning kəynidiki ҳoxun xəҳərdin qikip, **20** ҳərbiri əzigə uqrioɳan adəmni qepip əltürdi. Suriylər ҳaqti; Israil ularni ҳooɳlidi. Suriyəning padixaҳi Bən-Ҳadad bolsa atka minip atliklar bilən ҳeqip ҳutuldi. **21** Israilning padixaҳi qikip ҳəm atliklarni ҳəm jəng ҳarwilirini bitqit ҳilip Suriylərni ҳattik ҳir-qap ҳildi. **22** Pəyoɳəmbər yənə Israilning padixaҳining ҳexioɳa kelip uningoɳa: — Əzüngni mustəҳkəmləp, əzüngni obdan dəngsəp, nemə ҳilixing kerəklikini oylap bakkin. Qünki kelər yili ətiyazda Suriyəning padixaҳi sən bilən jəng ҳiloɳili yənə qikidu, dedi. **23** Suriyəning padixaҳining hizmətkarliri uningoɳa mundak dedi: — «Ularning ilahi taoɳ ilahi boloɳaqka, ular bizgə küqlük kəldi. Lekin biz tüzlənglikta ular bilən soxuxsak, jəzmən uloroɳa küqlük kelimiz. **24** Əmdi xundak ҳiloɳayliki, padixaҳlarning ҳərbirini əz mənsipidin qüxürüp, ularning ornida waliylarni tikligəyla. **25** Andin sili məhrum boloɳan ҳoxunlirioɳa barawər boloɳan yənə bir ҳoxunni, yəni atning ornioɳa at, ҳarwining ornioɳa ҳarwa təyyar ҳildurup əzlirigə yioɳkayla; biz tüzlənglikta ular bilən soxuxayli; xuning bilən uloroɳa küqlük kəlməmduk?». U ularning səzigə ҳulak selip xundak ҳildi. **26** Keyinki yili ətiyazda Bən-Ҳadad Suriylərni editlap toluk yioɳip, Israil bilən jəng ҳiloɳili Afək xəҳirigə qikti. **27** Israillarmu əzlirini editlap, ozuk-tülük təyyarlap, ular bilən jəng ҳilixka qikti. Israillar ularning udulida bargah tikliwidi, Suriylərning aldida huddi ikki top kiqik ooɳlak padisidək kəründi. Lekin Suriylər pütkül zeminni ҳaplioɳanidi. **28** Əmma Hudaning adimi Israilning padixaҳining ҳexioɳa kelip uningoɳa: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Suriylər: Pərwərdigar taoɳ ilahidur, jiloɳilarning ilahi əməs, dəp eytkini üqün, Mən bu zor bir top adəmning ҳammisini sening ҳolungoɳa tapxurimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər», dedi. **29** Ikki tərəp yəttə kün bir-birining udulida bargaҳlirida turdi. Yəttinqi küni soxux baxlandi. Israillar bir kündə Suriylərdin yüz ming piyadə əskərni əltürdi. **30** Ҳaloɳanlar Afək xəҳirigə ҳeqip kiriwaldi; lekin sepili ərülüp ulardin yigirmə yəttə ming adəmning üstigə qüxüp besip əltürdi. Bən-Ҳadad əzi bədər ҳeqip xəҳərgə kirip iqkiridiki bir əygə möküwaldi. **31** Hizmətkarliri uningoɳa: — Mana biz Israilning padixaҳlirini rəҳimlik padixaҳlar dəp angliduk; xuning üqün bəllirimizgə bəz baoɳlap baxlirimizoɳa kula yəgəp Israilning padixaҳioɳa təslimgə qikayli. U silining janlirini ayarmikin? — dedi. **32** Xuning bilən ular bəllirigə bəz baoɳlap baxlirioɳa kula yəgəp Israilning padixaҳining ҳexioɳa berip uningoɳa: — Kəminiliri Bən-Ҳadad: «Jenimni ayioɳayla», dəp iltija ҳildi, dedi. U bolsa: — U tehi ҳayatmu? U mening buradirim, dedi. **33** Bu adəmlər bu səzni yahxilikning alamiti, dəp oylap, dərhalla uning bu səzini qing tutuwelip: — Bən-Ҳadad silining buradərliridur! — dedi. U: — Uni elip kelinglar, dəp buyrudi. Xuning bilən Bən-Ҳadad uning ҳexioɳa qikti; xuning bilən u uni ҳolidin tartip jəng ҳarwisioɳa qikardi. **34** Bən-Ҳadad uningoɳa: — Mening atam silining atiliridin aloɳan xəҳərlərni siligə ҳayturup berəy. Atam Samariyədə rəstə-bazarlirini tikligəndək sili əzliri üqün Dəməxktə rəstə-bazarlarni tikləyla, — dedi. Aҳab: — Bu xərt bilən seni ҳoyup berəy, dedi. Xuning bilən ikkisi əҳdə ҳilixti wə u uni ҳoyup bərdi. **35** Pəyoɳəmbərlərning xagirtlirining biri Pərwərdigarning buyruki bilən yənə birigə: — Səndin ətünimən, meni uroɳin, dedi. Lekin u adəm uni uroɳili unimidi. **36** Xuning bilən u uningoɳa: — Sən Pərwərdigarning səzini anglimioɳining üqün mana bu yərdin kətkingdə bir xir seni booɳup əltüridu, — dedi. U uning yenidin qikkanda, uningoɳa bir xir uqrap uni əltürdi. **37** Andin keyin u yənə bir adəmni

tepip uningoɣa: — Səndin ətünimən, meni uroɣin, dedi. U adəm uni ḳattiḳ urup zəhimləndürdi. **38** Andin pəyoɣəmbər berip əz ḳiyapitini əzgərtip, kəzlirini tengiḳ bilən tengip yol boyida padixaḥni kütüp turdi. **39** Padixaḥ xu yərdin ətkəndə u padixaḥni ḳaḳirip: — Kəminiliri kəskin jəng məydanioɣa ḳiḳḳanidim, wə mana, bir adəm manga burulup, bir kixini tapxurup: «Bu kixigə ḳing ḳarioɣin, hərḳandaḳ səwəbtin u yoḳap kətsə, sən əz jeningni uning jenining ornioɣa töləysən; bolmisa bir talant kümüx töləysən», dedi. **40** Lekin mən kəminiliri u-bu ix bilən bənd bolup ketip, uni yoḳitip ḳoydum, dedi. Israilning padixaḥi uningoɣa: — Əzüng bekitkiningdək sanga hөküm ḳilinidu! — dedi. **41** U dərḥal kəzliridin tengiḳni eliwətti; Israilning padixaḥi uni tonup uning pəyoɣəmbərlərdin biri ikənlikini kərdi. **42** Pəyoɣəmbər uningoɣa: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mən ḥalakətkə bekitkən adəmni ḳolungdin ḳutuloɣili ḳoyoɣining üqün sening jening uning jenining ornida elinidu; sening həlḳing uning həlḳining ornida elinidu», dedi. **43** Xuning bilən Israilning padixaḥi hapa bolup, oɣəxlikkə qəmgən ḥalda Samariyəgə ḳaytip ordisioɣa kirdi.

21 Bu ixlardin keyin xundaḳ boldiki, Yizrəəllik Nabotning Yizrəəldə, Samariyəning padixaḥi Aḥabning ordisining yenida bir üzümzarliḳi bar idi. **2** Aḥab Nabotḳa səz ḳilip: — Əz üzümzarliḳingni manga bərgin, mening əyümgə yeḳin boloɣaq, uni bir səy-kətatlik baoɣ ḳilay. Uning ornida sanga obdanraḳ bir üzümzarliḳ berəy yaki layiḳ kərsəng baḥasini nəḳ berimən, dedi. **3** Əmma Nabot Aḥabḳa: — Pərwərdigar meni ata-bowilirimning mirasini sanga setixni məndin neri ḳilsun, dedi. **4** Aḥab Yizrəəllik Nabotning: «Ata-bowilirimning mirasini sanga bərməymən» dəp eytḳan səzidin hapa bolup oɣəxlikkə qəmgən ḥalda ordisioɣa ḳaytti; u kariwatta yetip yüzini [tam] tərəpkə ərüp nanmu yemidi. **5** Hotuni Yizəbəl uning ḳexioɣa kelip: Roḥiy kəypiyating nemixḳa xunqə təwən, nemixḳa nan yeməysən? — dedi. **6** U uningoɣa: — Mən Yizrəəllik Nabotḳa səz ḳilip: «Üzümzarliḳingni manga puloɣa bərsəng, yaki layiḳ kərsəng uning ornioɣa baxḳa üzümzarliḳ berəy» dedim. Lekin u: «Sanga üzümzarliḳimni bərməymən» dedi, — dedi. **7** Hotuni Yizəbəl uningoɣa: — Sən ḥazir Israilning üstigə səltənət ḳiloɣuqi əməsmu? Ḳopup nan yəp, kənglüngni hux ḳiloɣin; mən sanga Yizrəəllik Nabotning üzümzarliḳini erixtürimən, dedi. **8** Andin u Aḥabning namida bir hət yezip, üstigə uning məḥürini besip, hətni Nabotning xəḥiridə uning bilən turuwatḳan aḳsaḳallar wə mətiwərlərgə əwətti. **9** Həttə u mundaḳ yazoɣanidi: — «Roza tutux kerək dəp buyrup, həlḳning arisida Nabotni tərdə olturoɣuzoɣin; **10** ikki adəmni, yəni Beliyalning balisini uning udulida olturoɣuzup, ularni Nabotning üstidin ərz ḳiloɣuzup: «Sən Hudaoɣa wə padixaḥḳa lənət oḳudung» dəp guwaḥlik bərgüzünglar. Andin uni elip qiḳip qalma-kesək ḳilip eltürünglar». **11** Xəḥərning adəmliri, yəni uning xəḥiridə turuwatḳan aḳsaḳalar bilən mətiwərlər Yizəbəlning ularoɣa əwətkən hetidə pütülgəndək ḳildi; **12** ular rozini buyrup, həlḳning arisida Nabotni tərdə olturoɣuzdi. **13** Andin u ikki adəm, yəni Beliyalning baliliri həlḳning aldida Nabot üstidin ərz ḳilip: «Nabot Hudaoɣa wə padixaḥḳa dəxnəm ḳildi» dəp guwaḥlik bərdi. Xuning bilən ular Nabotni xəḥərning taxḳirioɣa sərəp elip qiḳip, taxlar bilən qalma-kesək ḳilip eltürdi. **14** Andin ular Yizəbəlgə adəm əwətip: «Nabot qalma-kesək ḳilip eltürüldi» dəp həwər bərdi. **15** Yizəbəl Nabotning qalma-kesək ḳilinip eltürülgənlikini angliɣanda Aḥabḳa: Ḳopup, Yizrəəllik Nabotning sanga puloɣa bərgili unimioɣan üzümzarliḳini tapxurup aloɣin; qünki Nabot ḥayat əməs, bəlki əldi, dedi. **16** Xundaḳ boldiki, Aḥab Nabotning əlgənlikini anglap, Yizrəəllik Nabotning üzümzarliḳini igiləx üqün xu yərgə bardi. **17** Lekin Pərwərdigarning səzi Tixbiliḳ Iliyaskə kelip mundaḳ deyildi: — **18** «Ḳopup berip, Samariyədə olturuxluḳ Israil padixaḥi Aḥab bilən uqraxḳin; mana u Nabotning üzümzarliḳida turidu; qünki uni igiliwelix üqün u yərgə bardi. **19** Uningoɣa: — «Adəm əltürdüngmu, yerini igiliwaldingmu?» — degin. Andin uningoɣa yənə səz ḳilip: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Nabotning ḳenini itlar yalioɣan jayda sening ḳeningnimu itlar yalaydu» — degin». **20** Aḥab Iliyaskə: — I düxminim, meni taptingmu? — dedi. U jawabən mundaḳ dedi: — Rast, mən seni taptim; qünki sən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik ḳilix üqün ezüngni setiwətting. **21** Pərwərdigar: «Mana, Mən üstünggə bala qüxürüp nəslingni yoḳitip, sən Aḥabning Israilda ḳaloɣan jəmətidiki ḥəmmə ərkəkni, ḥətta ajiz yaki meyip bolsun, ḥəmmisini üzüp yoḳitimən; **22** wə sən Mening oɣəzipimni ḳozoɣap Israilni gunaḥḳa azduroɣining üqün sening jəmətingni Nibatning ooɣli Yəroboamning jəməti wə Ahiyaḥning ooɣli Baaxaning jəmətigə ohxax ḳilimən» — dəydu, — dedi. **23** — Yizəbəl tooɣrisidimu Pərwərdigar səz ḳilip: «Yizrəəlning sepilining texida itlar Yizəbəlni yəydu. **24** Aḥabning jəmətidikilərdin xəḥərdə əlgənlərni itlar yəydu; səḥrada əlgənlərni bolsa asmandiki ḳuxlar yəydu» dedi **25** (Bərḥaḳ, hotuni Yizəbəlning ḳutritxliri bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzillik ḳiloɣili əzini satḳan Aḥabdək ḥeqkim yoḳ idi. **26** U Pərwərdigar Israillarning aldidin ḥəydəp ḳoɣliwətḳan Amoriylarning ḳiloɣinidək ḳilip, yirginqlik butlaroɣa tayinip əgixip, lənətlik ixlarni ḳilatti). **27** Lekin Aḥab bu səzlərni angliɣanda əz kiyimlirini yirtip bədinigə bəz yəgəp, roza tutti. U bəz rəḥttə yatatti, jimjit mangatti. **28** U waḳitta Pərwərdigarning səzi Tixbiliḳ Iliyaskə kelip: — **29** «Aḥabning Mening aldimda əzini ḳandaḳ təwən tutuwatḳanliḳini kərdüngmu? U əzini Mening aldimda təwən tutuwatḳanliḳi tüpəylidin, bu balani uning künliridə kəltürməymən, bəlki uning ooɣlining künliridə uning jəmətigə kəltürimən» — deyildi.

22 Üq yiloɣiqə Suriyə bilən Israilning otturisida jəng bolmioɣaqḳa, ular tinqliḳta ətti. **2** Üqinqi yilda bolsa Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoxafat Israilning padixaḥini yoḳlap bardi. **3** Israilning padixaḥi əz hizmətkarlirioɣa: — Gileadtiki Ramot bizningki ikənlikini bilisilərоɣu? Xundaḳ ikən, nemixḳa biz jim olturup, tehiqə Suriyəning padixaḥining ḳolidin uni almaymiz? — dedi. **4** U Yəḥoxafatḳa: — Jəng ḳiloɣili mening bilən Gileadtiki Ramotḳa berixḳa maḳul bolamdila? — dəp soridi. Yəḥoxafat Israilning padixaḥioɣa jawab berip: — Biz silining-mening dəp ayrimaymiz; mening həlḳim əzlirining həlḳidur, mening atlirim silining atliridur, dedi. **5** Lekin Yəḥoxafat Israilning padixaḥioɣa: — Ətünimənki, bügün awwal Pərwərdigarning səzini sorap kərgəyla, dedi. **6** Xuning bilən Israilning padixaḥi pəyoɣəmbərlərni, yəni tət yüzqə adəmni yioɣdurup ulardin: — Soḳuxḳili Gileadtiki Ramotḳa qiḳsam bolamdu, yoḳ? — dəp soriwidi, ular: — Qiḳḳin, Rəb uni padixaḥning ḳolioɣa beridu, deyixti. **7** Lekin Yəḥoxafat bolsa: — Bulardin baxḳa, yol sorioɣudək Pərwərdigarning birər pəyoɣəmbiri yoḳmu? — dəp soridi. **8** Israilning padixaḥi Yəḥoxafatḳa jawab berip: — Pərwərdigardin yol soraydioɣan yənə bir adəm bar; lekin u mening tooɣramda ḳutlukni əməs, bəlki balayi'apətni kərsitip bexarət bərgəqkə, mən uni əq kərimən. U bolsa Imlaḥning ooɣli Mikayadur, dedi. Yəḥoxafat: — I aliyliri, sili undaḳ demigəyla, dedi. **9** Andin Israilning padixaḥi bir qakirini qaḳirip uningoɣa: — Qaḳḳan berip, Imlaḥning ooɣli Mikayani qaḳirtip kəl, dəp buyrudi. **10** Əmdi Israilning padixaḥi bilən Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoxafat xaḥanə kiyimlirini

kiyixip, Samariyəning dərwazisining aldidiki hamanda ḥərbiri əz təḥtidə olturuxti. Ularning aldida pəyoɣəmbərlərning ḥəmmisi bexarət bərməktə idi. **11** Kənanaḥning ooɣli Zədəkiya bolsa əzi təmürdin münggüzlərni yasap qikip: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Muxu münggüzlər bilən Suriylərni yoḳatḳuqə üsüp ursila», dedi. **12** Ḥəmmə pəyoɣəmbərlər xuningoɣa ohxax bexarət berip: «Gileadtiki Ramotḳa qikip səzsiz muwəppəḳiyət ḳazinila; qünki Pərwərdigar uni padixaḥning ḳolioɣa tapxuridikən», deyixti. **13** Mikayani ḳiḳiroɣili baroɣan həwərqi uningoɣa: — Mana, ḥəmmə pəyoɣəmbərlər birdək padixaḥḳa yahxi həwər bərməktə; əmdi ətünimən, sening səzüngmu ularning səzi bilən birdək bolup, yahxi bir həwərni bərgin, dedi. **14** Əmma Mikaya: — Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, Pərwərdigar manga nemə eytsa, mən xuni eytimən, dedi. **15** U padixaḥning aldioɣa kəlgəndə padixaḥ uningdin: I Mikaya, jəng ḳiloɣili Gileadtiki Ramotḳa qikṣak bolamdu, yoḳ? — dəp soriwidi, u uningoɣa jawab berip: — Qikip muwəppəḳiyət ḳazinisən; qünki Pərwərdigar xəḥərni padixaḥning ḳolioɣa beridu, dedi. **16** Lekin padixaḥ uningoɣa: — Mən sanga ḳanqə ḳetim Pərwərdigarning namida rast gəptin baxḳisini manga eytmaslikḳa ḳəsəm iqküzüxüm kerək?! — dedi. **17** Mikaya: — Mən pütkül Israilning taoɣlarda padiqisiz ḳoylardək tarilip kətkənlikini kərdüm. Pərwərdigar: «Bularning igisi yoḳ; bularning ḥərbiri tinq-aman əz əyigə ḳaytsun», dedi, — dedi. **18** Israilning padixaḥi Yəḥoxafatḳa: — Mana, mən siligə «U mening tooɣramda ḳutlukni əməs, bəlki ḥaman balayi'apətni kərsitip bexarət beridu», demigənmidim? — dedi. **19** Mikaya yənə: — Xunga Pərwərdigarning səzini anglioɣin; mən Pərwərdigarning əz təḥtidə olturoɣanlikini, asmanning pütkül ḳoxunliri uning yenida, ong wə sol təripidə turoɣanlikini kərdüm. **20** Pərwərdigar: «Kim Aḥabni Gileadtiki Ramotḳa qikip, xu yərdə ḥalak boluxḳa aldaydu?» — dedi. Birsi undaḳ, birsi mundaḳ deyixti; **21** xu waḳitta bir roḥ qikip Pərwərdigarning aldida turup: «Mən berip alday», dedi. Pərwərdigar uningdin: «Ḳandaḳ usul bilən aldaysən?» — dəp soriwidi, **22** u: — «Mən qikip uning ḥəmmə pəyoɣəmbərlirining aoɣzida yaloɣanqi bir roḥ bolimən», dedi. Pərwərdigar: — «Uni aldap ilkinggə alalaysən; berip xundaḳ ḳil» — dedi. **23** Mana əmdi Pərwərdigar sening bu ḥəmmə pəyoɣəmbərliringning aoɣzioɣa yaloɣanqi bir roḥni saldi; Pərwərdigar sening tooɣrangda balayi'apət kərsitip səzlidi» — dedi. **24** Xuni anglap Kənanaḥning ooɣli Zədəkiya kelip Mikayaning ḳaqitioɣa birni selip: — Pərwərdigarning Roḥi ḳaysi yol bilən məndin ətüp, sanga səz ḳilixḳa bardi?! — dedi. **25** Mikaya jawab berip: — Əzüngni yoxurux üqün iqkiridiki əygə yügürgən künidə xuni kərisən, dedi. **26** Israilning padixaḥi əmdi: — Mikayani elip ḳayturup berip, xəḥər ḥakimi Amon bilən padixaḥning ooɣli Yoaxḳa tapxurup, **27** ularoɣa tapilap: «Padixaḥ mundaḳ dəydu: — Uni zindanoɣa solap mən tinq-aman yenip kəlgüqilik ḳiynap nan bilən suni az-az berip turunglar» — degin, dəp buyrudi. **28** Mikaya: — Əgər sən ḥəḳiḳətən tinq-aman yenip kəlsəng, Pərwərdigar mening wasitəm bilən səz ḳilmioɣan bolidu, dedi. Andin u yənə: — Əy jamaət, ḥərbiringlar anglanglar, dedi. **29** Israilning padixaḥi bilən Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoxafat Gileadtiki Ramotḳa qikti. **30** Israilning padixaḥi Yəḥoxafatḳa: — Mən baxḳa ḳiyapətkə kirip jənggə qikay; sili bolsila əz kiyimlirini kiyip qikḳayla, dedi. Israilning padixaḥi baxḳa ḳiyapət bilən jənggə qikti. **31** Suriyəning padixaḥi jəng ḥarwiliri üstidiki ottuz ikki sərdaroɣa: — Qongliri yaki kiqikliri bilən əməs, pəḳət Israilning padixaḥi bilən soḳuxunglar, dəp buyrudi. **32** wə xundaḳ boldiki, jəng ḥarwilirining sərdarliri Yəḥoxafatni kərgəndə: — Uni qoḳum Israilning padixaḥi dəp, uningoɣa ḥujum ḳiloɣili buruldi. Lekin Yəḥoxafat pəryad kətürdi. **33** jəng ḥarwilirining sərdarliri uning Israilning padixaḥi əməslikini kərgəndə uni ḳoɣlimay, burulup ketip ḳelixti. **34** Əmma birəylən ḳarisioɣila bir oḳya etiwidi, oḳ Israilning padixaḥining sawutining mürisidin təwənki uliḳidin ətüp təgdi. U ḥarwikexigə: Ḥarwini yandurup meni səptin qikaroɣin; qünki mən yaridar boldum, dedi. **35** U küni jəng baroɣanseri ḳattiḳ boldi. Padixaḥ bolsa Suriylərning udulida əz jəng ḥarwisioɣa yəlinip ərə turdi. Zəḥmidin ḳeni ḥarwining tegigiqə ekip, kəq kirgəndə u əldi. **36** Kün patarda ḳoxun arisida bir ḳattiḳ sada anglinip: — Ḥər adəm əz xəḥirigə yansun! Ḥərbiri əz yurtioɣa yenip kətsun! — deyildi. **37** Padixaḥ əldi, kixilər uni Samariyəgə elip kəldi; ular padixaḥni Samariyədə dəpnə ḳildi. **38** Birsi padixaḥning ḥarwisini Samariyəning kəlidə [yuoɣanda] (bu kəl paḥixə ayallar yuyunidioɣan jay idi), Pərwərdigarning eytḳan səzi əməlgə axurulup, itlar uning ḳenini yalidi. **39** Aḥabning baxḳa ixliri, ḳiloɣanlirining ḥəmmisi, jümlidin uning yasioɣan «pil qix sariyi» wə bina ḳiloɣan ḥəmmə xəḥərlər tooɣruluḳ «Israil padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **40** Aḥab ata-bowiliri arisida uhlidi. Andin uning ooɣli Aḥaziya ornida padixaḥ boldi. **41** Asaning ooɣli Yəḥoxafat Israilning padixaḥi Aḥabning səltənitining tətinqi yilida Yəḥudaoɣa padixaḥ boldi. **42** Yəḥoxafat padixaḥ boloɣanda ottuz bəx yaxta idi, u Yerusalemda yigirmə bəx yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Azubaḥ bolup, u Xilḥining ḳizi idi. **43** U ḥər ixta atisi Asaning barliḳ yollirida yürüp, ulardin qikmay Pərwərdigarning nəzaridə durus boloɣanni ḳilatti. Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmioɣanidi; halayiḳ yənila «yuḳiri jaylar»da ḳurbanliḳ ḳilip huxbuy yaḳatti. **44** Wə Yəḥoxafat bilən Israilning padixaḥi otturisida tinqliḳ boldi. **45** Yəḥoxafatning baxḳa ixliri, uning kərsətkən ḳudriti, ḳandaḳ jəng ḳiloɣanliri tooɣrisida «Yəḥuda padixaḥlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **46** U atisi asaning künliridə zemindin ḳoɣliwetilmigən kəspiy bəqqiwazlarni zeminidin ḥəydəp qikardi. **47** U waḳitta Edomning padixaḥi yoḳ idi, bəlki bir waliy ḥəküm sürətti. **48** Yəḥoxafat Ofirdin altun elip kelix üqün bir «Tarxix kemə» ətritini ḳurdi. Lekin kemilər ḥeqyərgə baralmidi; qünki ular Əzion-Gəbərdə urulup wəyran boloɣanidi. **49** U waḳitta Aḥabning ooɣli Aḥaziya Yəḥoxafatḳa: — Mening hizmətkarlirim sening hizmətkarliring bilən kemilərdə barsun, dedi. Lekin Yəḥoxafat unimidi. **50** Yəḥoxafat əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning xəḥiri»də ata-bowilirining ḳəbrisidə dəpnə ḳilindi. Andin ooɣli Yəḥoram ornida padixaḥ boldi. **51** Aḥabning ooɣli Aḥaziya Yəḥudaning padixaḥi Yəḥoxafatning səltənitining on yəttinqi yilida Samariyədə Israilning üstidə padixaḥ bolup ikki yil səltənət ḳildi. **52** U Pərwərdigarning nəzaridə rəzil boloɣanni ḳilip atisining yolida wə anisining yolida yürüp, xundaḳla Israilni gunaḥḳa putlaxturoɣan Nibatning ooɣli Yəroboamning yolida mangdi; **53** u atisi ḳiloɣanning ḥəmmisini ḳilip, Baalning ḳullukida bolup, uningoɣa səjdə ḳilip, Israilning Hudasi Pərwərdigarning oɣəzipini ḳozoɣidi.

Padixaһlar 2

1 **2** Aһaziya Samariyədə turoŋanda [ordisidiki] balihanining pənjirisidin yiқilip qüxüp, kesəl bolup қaldi. U həwərqilərni əwətip ularoŋa: — Əkron xəһiridiki ilaһ Baal-Zəbubdin mening tooŋramda, kesilidin saқiyamdu, dəp soranglar, dedi. **3** Lekin Pərwərdigarning Pərixtisi bolsa Tixbilиқ Iliyaska: — Ornungdin tur, Samariyə padixaһining əlqilirining aldioŋa berip, ularoŋa: — Israilda Huda yoқmu, Əkrondiki ilaһ Baal-Zəbubdin yol sorioŋili mangdinglarmu? **4** Xuning üqün Pərwərdigar һazir mundaқ dediki: «Sən qiққan kariwattin qüxəlməysən; sən qoқum əlisən» degin, — dedi. Xuning bilən Iliyas yoloŋa qiқti. **5** Həwərqilər padixaһning yenioŋa қaytip қəldi; u ulardin: Nemixқa yenip қəldinglar, dəp soridi. **6** Ular uningoŋa: — Bir adəm bizgə uqrap bizgə: — Silərni əwətқən padixaһning yenioŋa қaytip berip uningoŋa: «Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Israilda Huda yoқmu, Əkrondiki ilaһ Baal-Zəbubdin yol sorioŋili adəmlərni əwəttingmu? Xuning üqün sən qiққan kariwattin qüxəlməysən; sən qoқum əlisən!» dənglar, — dedi. **7** Padixaһ ulardin: Silərgə uqrap bu sɵzlərni қiloŋan adəm қandaқ adəm ikən? — dəp soridi. **8** Ular uningoŋa: U tüklük, beligə tasma baoŋlioŋan adəm ikən, dedi. Padixaһ: U Tixbilиқ Iliyas ikən, dedi. **9** Andin padixaһ bir əllikbexini қol astidiki əllik adimi bilən Iliyasning қexioŋa mangdurdi; bu kixi Iliyasning қexioŋa baroŋanda, mana u bir dəngning üstidə olturatti. U uningoŋa: I Hudaning adimi, padixaһ seni qüxüp қəlsun! dəydu, dedi. **10** Lekin Iliyas əllikbexioŋa: Əgər mən Hudaning adimi bolsam, asmandin ot qüxüp sən bilən əllik adimingni kɵydürsun, dəp jawab bərdi. Xuan asmandin ot qüxüp, uning əzi bilən əllik adimini kɵydürüwətti. **11** Xuning bilən padixaһ yənə bir əllikbexini uning қol astidiki əllik adimi bilən uning қexioŋa mangdurdi. U uningoŋa: I Hudaning adimi, padixaһ eytti: Seni dərһal qüxüp қəlsun! — dedi. **12** Lekin Iliyas əllikbexioŋa: Əgər mən Hudaning adimi bolsam, asmandin ot qüxüp sən bilən əllik adimingni kɵydürsun, dəp jawab bərdi. Xuan Hudaning oti asmandin qüxüp uning əzi bilən əllik adimini kɵydürüwətti. **13** Padixaһ əmdi üqinqi bir əllikbexini қol astidiki əllik adimi bilən uning қexioŋa mangdurdi; əllikbexi berip Iliyasning aldioŋa qiқip, tizlinip uningoŋa yalwurup: I Hudaning adimi, mening jenim bilən sening bu əllik қulungning janliri nəziringdə əziz bolsun! **14** Dərwəқə, asmandin ot qüxüp, ilgiriki ikki əllikbexini ularning қol astidiki əllik adimi bilən kɵydürüwətti. Lekin һazir mening jenim sening nəziringdə əziz bolsun, dedi. **15** Pərwərdigarning Pərixtisi Iliyaska: Sən qüxüp uning bilən baroŋin; uningdin қorқmioŋin, dedi. U ornidin turup uning bilən qüxüp padixaһning қexioŋa berip **16** padixaһқa: Pərwərdigar sɵz қilip: «Israilda wəһiy sorioŋili bolidioŋan Huda yoқmu, Əkrondiki ilaһ Baal-Zəbubdin yol sorioŋili əlqilərni əwəttingoŋu? Xuning üqün sən qiққan kariwattin qüxəlməysən; sən qoқum əlisən!» dəydu, — dedi. **17** Xuning bilən Iliyas degəndək, Pərwərdigarning sɵzi boyiqə Aһaziya əldi. Uning ooŋli bolmioŋaqқa, Yəһoram uning ornida padixaһ boldi. Bu Yəһoxafatning ooŋli, Yəһuda padixaһi Yəһoramning ikkinqi yili idi. **18** Əmdi Aһaziyaning baxқa ixliri, uning қiloŋan əməlliri bolsa, ular «Israil padixaһlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi?

2 Pərwərdigar Iliyasni қara қuyunda asmanoŋa kətürməқi boloŋan waқitta Iliyas bilən Elixa Gilgaldin qiқip ketiwatatti. **2** Iliyas Elixaoŋa: — Səndin ətünimən, bu yərdə қaloŋin; qünki Pərwərdigar meni Bəyt-Əlgə mangoŋuzdi. Elixa: Pərwərdigarning һayati bilən, wə sening һayating bilən қəsəm қilimənki, seningdin һərgiz ayrilmaymən! dedi. Xuning bilən ular Bəyt-Əlgə qüxüp қəldi. **3** U waқitta Bəyt-Əldiki pəyoŋəmbər xagirtliri Elixaning қexioŋa kelip uningoŋa: Biləmsən, Pərwərdigar bügün oŋojangni səndin elip ketidu? — dedi. U: Bilimən; xük turunglar, dedi. **4** Iliyas Elixaoŋa: — Səndin ətünimənki, bu yərdə қaloŋin; qünki Pərwərdigar meni Yerihooŋa mangoŋuzdi. Elixa: Pərwərdigarning һayati bilən, wə sening һayating bilən қəsəm қilimənki, seningdin һərgiz ayrilmaymən, dedi. Xuning bilən ular ikkisi Yerihooŋa bardi. **5** U waқitta Yerihodiki pəyoŋəmbər xagirtliri Elixaning қexioŋa kelip uningoŋa: Biləmsən, Pərwərdigar bügün oŋojangni səndin elip ketidu? — dedi. U: Bilimən; xük turunglar, dedi. **6** Iliyas Elixaoŋa: — Səndin ətünimənki, bu yərdə қaloŋin; qünki Pərwərdigar meni Iordan dəryasioŋa mangoŋuzdi, dedi. Elixa: Pərwərdigarning һayati bilən, wə sening һayating bilən қəsəm қilimənki, seningdin һərgiz ayrilmaymən, dedi, xuning bilən ular ikkisi mengiwərdi. **7** Əmdi pəyoŋəmbər xagirtliridin əllik kixi berip, ularning udulida yiraқtin қarap turatti. Əmma u ikkiylən Iordan dəryasining boyida tohtap turdi. **8** Iliyas yepinqisini қatlap, uning bilən suni uriwidi, su ikkigə bəlünüp turdi; ular ikkisi қuruқ yoldin ətti. **9** Ətüp boloŋandin keyin Iliyas Elixaoŋa: Mən səndin ayrilmasta, sening əzüng üqün məndin nemə tiliking bolsa, dəwərgin, dedi. Elixa: Sening üstüngdə turoŋan Roһning ikki һəssisi üstümgə қonsun, — dedi. **10** U: Bu tilikinggə erixmək қiyindur; mən səndin elip ketilgən waқtimda, meni kərüp tursang, sanga xundaқ berilidu; bolmisa, berilməydu, — dedi. **11** Wə xundaқ boldiki, ular səzlixip mangoŋanda, mana, otluқ bir jəng һarwisi bilən otluқ atlar namayan boldi; ular ikkisini ayriwətti wə Iliyas қara қuyunda asmanoŋa kətürülüp қətti. **12** Elixa buni kərüp: I atam, i atam, Israilning jəng һarwisi wə atliқ əskərliri! — dəp warқiridi. Andin u uni yənə kərəlmidi. U əz kiyimini tutup, ularni yirtip ikki parqə қiliwətti. **13** Andin u Iliyasning uqisidin qüxüp қaloŋan yepinqisini yərdin elip, Iordan dəryasining қiroŋikioŋa қaytip қəldi. **14** U Iliyasning üstidin qüxüp қaloŋan yepinqisi bilən suni urup: «Iliyasning Hudasi Pərwərdigar nədidur?», dedi. Elixa suni xundaқ uroŋanda su ikkigə bəlündi; Elixa sudin ətüp қətti. **15** Yerihodiki pəyoŋəmbər Xagirtliri қarxi қiroŋaқta turup uni kərdi wə: «Iliyasning roһi Elixaning üstididur» dəp uning aldioŋa berip, bax urup təzim қildi. **16** Ular uningoŋa: Mana sening kəminiliring arisida əllik əzimət bar; ətünimiz, bular oŋojangni izdigili barsun. Pərwərdigarning Roһi bəlkim uni kətürüp taoŋlarning bir yeridə yaki jiloŋilarning bir təripidə taxlap қoydimiki, dedi. Lekin u: Silər һeq adəmni əwətmənglar, dedi. **17** Əmma ularning uni қistawerixi bilən u hijalət bolup: Adəm əwətinglar, dedi. Xunga ular əllik kixini əwətti; bular üq kün uni izdidi, lekin һeq tapalmidi. **18** Ular Elixaning yenioŋa қaytip қəlgəndə (u Yerihoda turuwatatti) u ularoŋa: Mən dərwəқə silərgə «Izdəp barmanglar!» demidimmu? — dedi. **19** Xəһərdiki adəmlər Elixaoŋa: Oŋojam kərgəndək, xəһər əzi obdan jaydidur, lekin su naqar wə tupraқ tuoŋmastur, dedi. **20** U: Yengi bir koza elip kelip, iqigə tuz қoyup, manga beringlar, dedi. Ular uni elip kelip uningoŋa bərdi. **21** U bulaқning bexioŋa berip uningoŋa tuzni təkti wə: Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Mən bu sularni saқayttim; əmdi ulardin қayta ɵlüm bolmaydu wə yərning tuoŋmasliқi bolmaydu» — dedi. **22** Huddi Elixaning eytқan bu sɵzidək, u su taki bügüngə қədər pak bolup қəldi. **23** Elixa Yerihodin qiқip Bəyt-Əlgə bardi. U yolda ketip baroŋanda, bəzi balilar xəһərdin qiқip uni zanglиқ қilip: Qiқip kət, i taқir bax! Qiқip kət, i taқir bax! — dəp warқiraxti. **24** U burulup ularoŋa қarap Pərwərdigarning nami bilən ularoŋa lənət oқudi;

xuning bilən ormanliktin ikki qixi eyik qikip, balilardin kirik ikkini yirtiwətti. **25** U u yərdin ketip, Karməl teoɣioɣa berip, u yərdin Samariyəgə yenip bardi.

3 Yəhuda padixahi Yəhoxafatning səltənitining on səkkizinqi yili, Ahabning ooɣli Yəhoram Samariyədə Israiloɣa padixah bolup, on ikki yil səltənət kildi. **2** U əzi Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni kilatti, lekin atisi bilən anisi kiloɣan dərijidə əməs idi. U atisi yasatkan «Baal tüwrüki»ni elip taxlidi. **3** Lekin u Israilni gunahka putlaxturoɣan Nibatning ooɣli Yəroboamning gunahlirida qing turup, ulardin heq yanmidi. **4** Moabning padixahi Mexa nahayiti qong koyqi idi; u Israilning padixahioɣa yüz ming koza həm yüz ming koqkarning yungini olpan kilatti. **5** Əmdi xundak boldiki, Ahab ölüp kətkəndin keyin Moabning padixahi Israilning padixahioɣa yüz ərüdi. **6** U wakitta Yəhoram padixah Samariyədin qikip həmmə Israilni [jəng üqün] editlidi. **7** U yənə adəm əwitip Yəhudaning padixahi Yəhoxafatka həwər berip: Moabning padixahi məndin yüz əridi; Moab bilən sokuxkili qikamsən? — dedi. U: Qikimən; bizdə mening-sening dəydioɣan gəp yoktur, mening həlkim sening həlkingdur, mening atlirim sening atliringdur, dedi. **8** U yənə: Kaysi yol bilən qikayli, dəp soridi. Yəhoram: Biz Edom qəlining yoli bilən qikayli, dəp jawab bərdi. **9** Andin Israilning padixahi bilən Yəhudaning padixahi Edomning padixahioɣa koxulup mangdi. Ular yəttə kün aylinip yürüx kiloɣandin keyin, koxun wə ular elip kəlgən at-ulaoɣlaroɣa su kalmidi. **10** Israilning padixahi: Apla! Pərwərdigar biz üq padixahni Moabning kolioɣa qüxsun dəp, bir yərgə jəm kiloɣan ohxaydu, dedi. **11** Lekin Yəhoxafat: Pərwərdigardin yol soriximiz üqün bu yərdə Pərwərdigarning bir pəyoɣəmbiri yokmu? — dedi. Israilning padixahining qakarliridin biri: Iliyasning koliɣa su kuyup bərgən Xafatning ooɣli Elixa bu yərdə bar, dedi. **12** Yəhoxafat: Pərwərdigarning sөz-kalami uningda bar, dedi. Xuning bilən Israilning padixahi bilən Yəhoxafat wə Edomning padixahi uning kexioɣa qüxüp bardi. **13** Elixa Israilning padixahioɣa: — Mening sening bilən nemə karim! Өz atangning pəyoɣəmbərliri bilən anangning pəyoɣəmbərlirining kexioɣa baroɣin, dedi. Israilning padixahi: Undak demigin; qünki Pərwərdigar bu üq padixahni Moabning koliɣa tapxurux üqün jəm kiloɣan ohxaydu, — dedi. **14** Elixa: Mən hizmitidə turuwatkan Pərwərdigarning hayati bilən kəsəm kilimənki, əgər Yəhudaning padixahi Yəhoxafatning hermitini kilmioɣan bolsam, seni kөzgə ilmioɣan yaki sanga karimioɣan bolattim. **15** Lekin əmdi berip bir sazqini manga elip kelinglar, — dedi. Sazqi saz qaloɣanda, Pərwərdigarning koli uning üstigə qüxti. **16** U: Pərwərdigar sөz kilip: «Bu wadining həmmə yerigə ora kolanglar» dedi, — dedi andin yənə: **17** — Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: «Silər ya xamal ya yamoɣur kөrmisənglarmu, bu wadi suoɣa tolup, өzünglar bilən at-ulaoɣliringlar həmmisi su iqisilər». **18** Lekin bu Pərwərdigarning nəziridə kiqik ix bolup, u Moabnimu silərning kolliringlaroɣa tapxuridu. **19** Silər barlik mustəhkəm xəhərlərni wə barlik esil xəhərlərni bөsüp ətüp, barlik yahxi dərəhlərni kesip taxlap, həmmə bulaklarni tindurup, həmmə munbət ekinzarlikni taxlar bilən kaplap harab kilisilər» — dedi. **20** Wə ətisi ətigənlik kurbanlik sunuloɣan waktida, mana, su Edom zemini tərəptin ekip kelip, həmmə yərni suoɣa toxkuzdi. **21** Əmma Moablarning həmmisi: Padixahlar biz bilən jəng kiloɣili qikiptu, dəp angliɣan bolup, sawut-kalkan kətürəligüdək qong-kiqik həmmisi qegrada tizilip səptə turdi. **22** Ular ətisi səhərdə kopup karisa, kün nuri ularning udulidiki su üstigə qüxkənidi; künning xolisida su ularoɣa kandək kөründi. Ular: — **23** Bu kan ikən! Padixahlar uruxup bir-birini kiroɣan ohxaydu. I Moablar! Dərhal oljining üstigə qüxüp bəlixiwalayli! dedi. **24** Lekin ular Israilning ləxkərgahioɣa yətkəndə, Israillar ornidin kopup Moablaroɣa hujum kilixi bilən ular bədər kaqti. Israillar ularni sürüp-tokay kiliwətti. **25** Ular xəhərlərni wəyran kilip, harbir adəm tax elip, həmmə munbət ekinzarlikni tolduruwətküqə tax taxlidi. Ular həmmə bulak-kudukларni tindurup, həmmə yahxi dərəhlərni kesiwətti. Ular Kir-Harəsət xəhiridiki taxlardin baxka heq nemini kaldurmidi. Xu xəhərgə bolsa, saloɣa atkuqilar uningoɣa qərgilər hujum kildi. **26** Moabning padixahi jəngning өzigə ziyadə kattik kəlginini kөrüp өzi bilən yəttə yüz kiliqwazni elip Edomning padixahioɣa hujum kilip bөsüp ətüxkə atlandi; lekin ular bөsüp ətəlmidi. **27** Xuning bilən təhtigə warislik kiloɣuqi tunji ooɣlini elip, sepilning təpisidə uni kөydürmə kurbanlik kildi. U wakitta Israil Pərwərdigarning kattik kəhrigə uqrioɣanidi. Xuning bilən bu üq padixah Moab padixahtin ayrilip, hərkaysisi өz yurtioɣa ketixti.

4 Pəyoɣəmbər xagirtliridin birining tul kaloɣan hotuni Elixaoɣa pəryad kilip: Sening kulung boloɣan mening erim ölüptu. Bilisənki, sening kulung Pərwərdigardin korkkan adəm idi. Əmdi kərz igisi mening ikki ooɣlumni kullukka aloɣili kəldi. **2** Elixa uningdin: Sening üqün nemə kilay? Deginə, өyüngdə neməng bar? — dəp soridi. U: Dedikingning өyidə kiqik bir koza maydin baxka heqnərsə yok, — dedi. **3** U: Berip həmmə koxniliringdin qөgün-koza, yəni box qөgün-kozilarni ətnə aloɣin, ular az bolmisun. **4** Andin өzüng bilən ooɣulliring өygə kirgin, ixikni yepip həmmə qөgün-kozilaroɣa may kaqilioɣin. Toxkanlirini bir qətkə elip koyoɣin, — dedi. **5** Xuning bilən u u yərdin ayrilip ooɣulliri bilən өygə kirip ixikni yapti. Ooɣulliri qөgün-kozilarni uning aldioɣa elip kəlgəndə, u may kuydi. **6** Wə xundak boldiki, qөgün-kozilarning həmmisi toloɣanda u ooɣlioɣa: Yənə bir koza elip kəl, dedi. Əmma ooɣli: Əmdi koza kalmidi, dedi. U wakitta may tohtap kaldi. **7** Əmdi u berip Hudaning adimigə həwər yətküzdi. U: Berip mayni setiwət, kərzingni tügətkin; andin kaloɣan pul bilən өzüng wə ooɣulliringning jenini bekinglar, dedi. **8** Bir küni Elixa Xunəm xəhirigə bardi. U yərdə bir bay ayal bar idi wə u uni өz өyidə tamakka tutup kaldi. Xuningdin keyin hərkaqan u yərdin ətüp mangsa, u uning өyigə kirip oɣizalinatti. **9** Bir küni u өz erigə: Bu yərdin daim ətidioɣan kixi Hudaning bir mukəddəs adimi ikənlikini bilip yəttim. **10** Biz өgzidə uningoɣa bir kiqikrək өy salayli. Uningoɣa өydə kariwat, xirə, orunduk wə qiraoɣdan təyyarlap berəyli; wə xundak bolsunki, u kaqanla yenimizoɣa kəlsə xu өydə tursun, — dedi. **11** Əmdi pəyoɣəmbər bir küni u yərgə kəlgəndə, xu balihanioɣa kirip yetip kaldi. **12** U өz hizmətkari Gəhazioɣa: Sən u Xunəmlik ayalni qakiroɣin, dedi. U uni qakiroɣanda, ayal uning kexioɣa kəldi. **13** Pəyoɣəmbər hizmətkarioɣa: Sən uningoɣa: «Sili bizning oɣemimizni yəp muxundak өzlirini kөp awarə kildila; mən sili üqün nemə kilip berəy? Padixahka yaki koxun sərdarioɣa birər tələplirini yətküzəymu?» — degin, dedi. Ayal buningoɣa jawab berip: — Mən өz həlkim arisida yaxawatimən, boldi! dedi. **14** Əmdi Elixa Gəhazidin, uningoɣa nemə kilip berix kerək? — dəp soridi. Gəhazi: Uning ooɣul balisi yok ikən, wə erimu keri ikən, dedi. **15** U: Uni qakiroɣin, dedi. Ayalni qakiriwidi, ayal ixikka kelip turdi. **16** Pəyoɣəmbər uningoɣa: Kelər yili təhminən muxu wakitta kuqaklirida bir ooɣulliri bolidu, dedi. U: Yak, i oɣojam! I Hudaning adimi, dedikinggə yaloɣan eytmioɣin, dedi. **17** Əmdi Elixa uningoɣa degəndək u ayal hamilidar bolup, ikkinqi yili bekitilgən wakitta ooɣul tuoɣdi. **18** Bala өsüp qong boldi. Bir küni xundak boldiki, u atisi bar yərgə, ormiqilarning kexioɣa qikip kətti. **19** U atisioɣa:

Way bexim, way bexim, dəp waysidi. U hizmətkarıoŋa, uni anisining ḳexioŋa elip baroŋin, dedi. **20** U uni kətürüp anisining yenioŋa apirip ḳoydi. Bala anisining etikidə qüxkiqə olturdi, andin əlüp ḳaldi. **21** Andin anisi qikip, uni Hudaning adimining əyidiki kariwatḳa yatḳuzup ḳoyup, ixikni yepip qikip kətti. **22** U erini qaḳirip uningoŋa: Oŋulamlardin birini mangduroŋin, u bir exəkni elip kəlsun; mən uni qapturup, Hudaning adimining ḳexioŋa dərḥal berip keləy, dedi. **23** Eri uningoŋa: Nemixḳa uning ḳexioŋa bügün barisən? Bügün ya yengi ay ya xabat küni bolmisa, dedi. Ayali uningoŋa, Ḥəmmə ix tinqlik — dedi. **24** U exəkni tokutup oŋulamioŋa: Ittik ḥəydəp mang; mən demigüqə tohtimioŋin, dedi. **25** Xuning bilən u Karməl teoŋioŋa berip Hudaning adimi aldioŋa kəldi. Wə xundaḳ boldiki, Hudaning adimi uni yiraḳtinla kərüp əz hizmətkari Gəḥazioŋa: Mana Xunəmlik ayal keliwatidu; **26** Sən uning aldioŋa yügürüp berip uningdin: Sili tinqlikmu? Ərliri tinqlikmu? Baliliri tinqlikmu?» — dəp sorioŋin, dedi. — Ḥəmmə ix tinqlik, dəp eytti ayal. **27** Əmdi taoŋḳa qikip Hudaning adimining ḳexioŋa kəlgəndə, u uning putlirini ḳuqaḳlidi. Gəḥazi uning yenioŋa berip uni ittiriwətməkqi boldi; lekin Hudaning adimi: — Uni əz ihtiyarioŋa ḳoyoŋin; qünki uning kəngli intayin sunuḳ wə Pərwərdigar bu ixni manga deməy yoxuruptu, dedi. **28** Ayal: Mən oŋojamdin bir ooŋul tilidimmu? Manga yaloŋan səz ḳilmioŋin, dəp səndin ətünmidimmu? — dedi. **29** Pəyoŋəmbər Gəḥazioŋa: — Belingni qing baoŋlap, mening ḥasamni elip mangoŋin. Birsigə uqrisang, uningoŋa salam ḳilmioŋin, birsi sanga salam ḳilsa, sən uningoŋa jawab bərmigin. Mening ḥasamni balining yüzigə ḳoyoŋin, dedi. **30** Balining anisi: Pərwərdigarning ḥayati bilən wə sening ḥayating bilən ḳəsəm ḳilimənki, səndin ayrilmaymən, dedi. Elixa ornidin turup uning kəynidin əgəxti. **31** Gəḥazi ulardin burun berip ḥasisini balining yüzigə ḳoyoŋanidi. Əmma ḥeq awaz yaki tiwix qikmidi. Xuning bilən u yenip Elixaning aldioŋa berip uningoŋa: Bala oyoŋanmidi, dedi. **32** Elixa əygə kelip ḳarisa, mana, bala uning kariwitida ölük yatatti. **33** U bala bilən əzini ayrim ḳaldurup, ixikni yepiwetip Pərwərdigaroŋa dua ḳildi. **34** Andin u kariwatḳa qikip balining üstigə əzini ḳoyup aoŋzini uning aoŋzioŋa, közlirni uning közlirigə, ḳollirini uning ḳollirioŋa yekip yatti. Xuning bilən balining bədini issixḳa baxlidi. **35** U qüxüp əydə u yaḳ-bu yaḳḳa mengip andin yənə kariwatḳa qikip yənə balining üstigə egildi. U wakitta bala yəttə ḳetim qüxkürdi, andin közlirini aqti. **36** Pəyoŋəmbər Gəḥazini qaḳirip uningoŋa: Xunəmlik ayalni qaḳiroŋin, dedi. U uni qaḳirip ḳoydi. U Elixaning yenioŋa kəlgəndə. U uningoŋa: Ooŋullirini kətürüp alsila, dedi. **37** U əyigə kiripla uning ayioŋi aldioŋa yiḳilip düm yatti, bexi yərgə təgküdək təzim ḳildi. Andin əz ooŋlini kətürüp qikip kətti. **38** Elixa Gilgaloŋa yenip bardi. Xu qaoŋda yurtta aqarqilik boloŋanidi. Pəyoŋəmbərlərning xagirtliri Elixaning yenida olturoŋanda u əz hizmətkarioŋa: Sən qong ḳazanni esip pəyoŋəmbərlərning xagirtlirioŋa xorpa pixurup bərgin, dedi. **39** Ulardin birsi otyax tərgili dalaoŋa qikip yawa ḳapaḳ pelikini tepip, uningdin yawa ḳapaḳ üzüp etikini toldurup kelip, tooŋrap ḳazanoŋa saldi; qünki ular bularning ziyanlik ikənlikini bilməytti. **40** Andin ular yənglar dəp adəmlərgə usup bərdi. Lekin ular tamaḳni yegili baxlioŋanda: I Hudaning adimi, ḳazanda ölüm bar, dəp warḳiraxti. Ḥeqkim uningdin yeyəlmidi. **41** Elixa: Azraḳḳinə un elip kelinglar, dedi. U xuni ḳazanoŋa taxlap: Həlḳḳə usup bərgin, yesun, dedi. Wə mana, ḳazanda ḥeq zəḥər ḳalmidi. **42** Əmdi Baal-Xalixaḥdin bir adəm kelip, Hudaning adimigə arpa ḥosulining tunji mewisidin ax-nan, yəni yigirmə arpa nanni wə bir halta kək baxni elip keliwidi, u: Həlḳḳə yegili aldioŋa ḳoyoŋin, dedi. **43** Uning hizmətkari: Xuni bir yüz adəmning aldida ḳandaḳ ḳoyalaymən? dedi. Elixa: Həlḳḳə yegili bərgin; qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: Ular yəydu wə uningdin exip ḳalidu, dedi. **44** Xuning bilən u xuni ularning aldida ḳoydi; ular yedi wə dəl Pərwərdigarning deginidək, uningdin exip ḳaldi.

5 Suriyə padixaḥining ḳoxun sərdari Naaman əz oŋojisining aldida tolimu ḳədirlənidi wə izzətləndi, qünki Pərwərdigar uning ḳoli arḳilik Suriyəgə nusrətlər bərgənidi. U batur jəngqi boloŋini bilən, lekin mahaw kesiligə giriptar bolup ḳaloŋanidi. **2** Əmdi Suriylər top-top bolup, bulangqilikḳa qikip Israildin bir kiqik ḳizni tutup kəlgənidi; bu ḳiz Naamanning ayalining hizmitini ḳilatti. **3** U hanimoŋa: Kaxki, mening oŋojam Samariyədiki pəyoŋəmbərning ḳexida bolsidi! U uni mahaw kesilidin saḳaytatti, dedi. **4** Naaman berip hojisioŋa: — Israilning yurtidin boloŋan kiqik ḳiz mundaḳ-mundaḳ eytti, dedi. **5** Suriyə padixaḥi: Yahxi! Sən baroŋin, mən Israilning padixaḥioŋa bir məktup əwətimən, dedi. Naaman on talant kümüx bilən altə ming xəkəl altun wə ḥəm on kixilik kiyimni elip Israiloŋa bardi. **6** U məktupni Israilning padixaḥioŋa apirip tapxurup bərdi. Məktupta: — «Bu məktup sanga yətkəndə bilgəysənki, mən əz hizmətkarim Naamanni sening ḳexingoŋa mangdurdum. Sən uni mahaw kesilidin saḳaytḳaysən», dəp pütülgənidi. **7** Israilning padixaḥi hətni okup bolup, əz kiyimlirini yirtip-yirtiwətti wə: — Mən Hudamu? Kixini eltürüp ḥəm tiridürələymənmu? Nemixḳa u kixi: — Bu adəmni mahaw kesilidin saḳaytḳin, dəp ḥawalə ḳilidu? Ḳeni, oylinip kərünglar, u dərwəḳə mən bilən jəng ḳiloŋili baḥanə izdəydu, dedi. **8** Wə xundaḳ boldiki, Hudaning adimi Elixa Israilning padixaḥining əz kiyimlirini yirtḳinini angliоŋanda, padixaḥḳa adəm əwitip: Nemixḳa əz kiyimliringni yirtting? U kixi ḥazir bu yərgə kəlsun, andin u Israilda bir pəyoŋəmbər bar ikən dəp bilidu, dedi. **9** Naaman atliri wə jəng ḥarwisi bilən kelip, Elixaning əyining ixiki aldida tohtidi. **10** Elixa bir həwərqini mangdurup Naamanoŋa: — Berip Iordan dəryasida yəttə ḳetim yuyunup kəlgin; xundaḳ ḳilsang ətliring əsligə kelip pakiz bolisən, dedi. **11** Lekin Naaman aqqiḳlinip yenip kelip: — Mana, u qoḳum qikip, mening bilən kərixidu, ərə turup Hudasi Pərwərdigarning namioŋa nida ḳilip, [yara] jayning üstidə ḳolini silkip, mahaw kesilini saḳaytidu, dəp oylap kəlgənidim. **12** Dəməxḳning dəryaliri, yəni Abarna bilən Farpar [dəryasining suliri] Israilning ḥəmmə suliridin yaxxi əməsmu? Mən ularda yuyunsam pakiz bolmamdim? — dedi. U ḳattik oŋəzəplinip burulup yoloŋa qikti. **13** Lekin uning hizmətkarliri uning ḳexioŋa berip: — I atam, əgər pəyoŋəmbər siligə eoŋir bir ixni tapilioŋan bolsa, ḳilmasmidila? Undaḳ boloŋan yərdə, u siligə suoŋa qüxüp yuyunup, pakiz bolisila, degən bolsa xundaḳ ḳilmamla? — deyixti. **14** Xunga u qüxüp, Hudaning adimining səzigə binaən Iordan dəryasida yəttə ḳetim qəmüldi. Xuning bilən uning eti paklinip, kiqik balining etidək bolup saḳaydi. **15** Xuning bilən u barliḳ ḥəmraḥliri bilən Hudaning adimining ḳexioŋa ḳaytip kelip, uning aldida turup: — Mana əmdi pütkül yər yüzidə Israildin baxḳa yərdə Huda yoḳ ikən, dəp bilip yəttim; əmdi ḥazir, əz kəminəngdin bir sowoŋatni ḳobul ḳiloŋin, dedi. **16** Lekin Elixa: Mən hizmitidə turuwatḳan Pərwərdigarning ḥayati bilən ḳəsəm ḳilimənki, ḥeq nemini ḳobul ḳilmasmən, dedi. [Naaman] tola qing turuwalsimu, ḥeq ḳobul ḳilmidi. **17** Andin Naaman mundaḳ dedi: — Əgər ḳobul ḳilmisang, kəminənggə topidin ikki ḳeqir yük berilsun; qünki kəminəng bundin keyin Pərwərdigardin baxḳa ḥeqḳandaḳ ilaḥlaroŋa kəydürmə ḳurbanlik yaki inaḳlik ḳurbanlikini kəltüməydu. **18** Lekin Pərwərdigar kəminənggning xu bir ixini kəqürüm ḳiloŋay: oŋojamning əzi Rimmonning

buthanisioƣa səjdə kilmak üqün kirgəndə, mening ƙolumoƣa yelənsə mən Rimmonning buthanisida tiz püksəm, muxu amalsiz tiz pükkinim üqün Pərwərdigar mən kəminəngni kəqürgəy, dedi. **19** Elixa uningoƣa: — Sən aman-hatirjəmlitkə kətkin, dedi. U uningdin ayrilip azoƣinə yol mangdi. **20** Lekin Hudaning adimi Elixaning hizmətkari Gəhəzi kenglidə: — Mana, u Suriyəlik Naaman elip kəlgən nərsiliridin oƣojam ħeqnemini almay, uni bikar kətküzüwetiptu. Lekin Pərwərdigarning ħayati bilən kəsəm kilimənki, mən uning kəynidin yügürüp berip, uningdin azrak bir nərsə alay, dəp oylidi. **21** Xuni dəp Gəhəzi Naamanning kəynidin bardi. Naaman bir kimning kəynidin yügürüp keliwatkinini kərüp, ħarwisidin qüxüp uning aldioƣa berip: Ħəmmə ix tinqlikmu? — dəp soridi. **22** U: — Tinqlik, — dedi, — əmma oƣojam meni mangdurup: Mana əmdi Əfraim taoƣlikidin pəyoƣəmbərlərning xagirtliridin ikki yigit ƙeximoƣa kəldi. Bularoƣa bir talant kümüx bilən ikki kixlik kiyim bərsilə, dəp eytti, — dedi. **23** Naaman: — Ikki talant kümüxni ƙobul kiloƣin, dəp uni zorlap ikki talant kümüxni ikki haltioƣa qegip, ikki kixilik kiyimni qikirip bərdi. Bularni Naaman oƣulamliridin ikki yigitkə yüdküzdi; ular Gəhəzining aldida bularni kətürüp mangdi. **24** U turoƣan dənggə yətkəndə bularni ularning ƙolliridin elip əyigə tikip ƙoydi; andin bu adəmlərni kətküzüwətti. **25** Andin u oƣojisining aldioƣa kirip turdi. Elixa uningdin: — I Gəhəzi, nəgə berip kəlding? — dəp soridi. U jawab berip: Ƙulung ħeqyərgə barmidi, — dedi. **26** Elixa uningoƣa: — Məlum bir kixi ħarwisidin qüxüp, kəynigə yenip, sening aldingoƣa kəlgəndə, mening roħim xu qaoƣda sening bilən birgə baroƣan əməsmu? Bu kixilər kümüx bilən kiyim, zəytun baoƣliri bilən üzümzarlar, ƙoy bilən kala, malaylar bilən kenizəklərni ƙobul kilidioƣan wakitmu? **27** Lekin ħazir Naamanning mahaw kesili sanga ħəm nəslinggə mənggügə qaplixidu, — dedi. Xuning bilən u Elixaning ƙexidin qikƙanda ƙardək ak bolup ƙaldi.

6 Pəyoƣəmbərlərning xagirtliri Elixaoƣa: — Mana bizgə sening aldingda turuwatkan yerimiz tar kəldi. **2** Iordan dəryasining boyioƣa berip, ħərbirimiz birdin yaoƣaq elip, xu yərdə turidioƣanoƣa bir turaloƣu əy yasayli, — dedi. — Beringlar, dəp jawab bərdi u. **3** Ularning biri yənə: — Iltipat kilip ƙəminiliring bilən birgə baroƣin, dedi. U: — Billə baray, dedi. **4** U ular bilən mangdi. Ular Iordan dəryasioƣa berip, dərəh kesixkə baxlidi. **5** Lekin ularning biri dərəh kesiwatkanda paltining bexi suoƣa qüxüp kətti. U warkirap: — Way oƣojam, bu ətnə aloƣan palta idi, dedi. **6** Hudaning adimi: Nəgə qüxti, dəp soridi. U qüxkən yərni kərsitip bərdi. U bir xahni kesip, uni suoƣa taxliwidi, Paltining bexi ləyləp qikti. **7** U: Uni ƙolungoƣa aloƣin, dewidi, u kixi ƙolini uzutup uni tutuwaldi. **8** Suriyəning padixaħi Israil bilən jəng kiliwatatti. U əz hizmətkarliri bilən məslihətlixip, palanqi-pokunqi yərdə bargaħ tikimən, dəp bekitətti. **9** Hudaning adimi Israilning padixaħioƣa həwər əwitip: — Sən palanqi-pokunqi yərgə berixtin ehtiyat kiloƣin, qünki Suriylər u yərgə qüxməkqi, dedi. **10** U wakitlarda Israilning padixaħi Hudaning adimi əzigə kərsətkən jayoƣa adəm əwətip u yərdiki adəmlirigə ehtiyat kilixni agaħlandurdi. Bundak ix birkanqə ketim boldi. **11** Buning səwəbidin Suriyəning padixaħi kənglidə kattik aqqiklinip, əz hizmətkarlirini qakirip ulardin: — Arimizdin kimning Israilning padixaħi təripidə turidioƣanlikini manga kərsitip bərməmsilər?! — dəp soridi. **12** Lekin hizmətkarlirining biri: — I oƣojam padixaħ undak əməs; bəlki Israilda turidioƣan Elixa degən pəyoƣəmbər sən yatkan ħujrangda kiloƣan səzliringni Israil padixaħioƣa eytip beridu, — dedi. **13** U: Berip uning nədə ikənlikini paylap kelinglar, mən adəm mangdurup uni tutup keləy, dedi. Ular: — U Dotan xəħiridə ikən, dəp həwər kildi. **14** Xuning bilən u xu yərgə atliklar, jəng ħarwiliri wə zor bir ƙoxunni mangdurdi. Ular keqisi yetip kelip xəħərni ƙorxiwaldi. **15** Hudaning adimining maliyi səħərdə turup qikƽa, mana, bir atliklar wə jəng ħarwiliri ƙoxuni xəħərni ƙorxiwaloƣanidi. Malay uningoƣa: Apla, i oƣojam, ƙandak kilarmiz? — dedi. **16** Lekin u: Ƙorƙmioƣin; mana biz bilən birgə boloƣanlar ular bilən birgə boloƣanlardin kəptur, dedi. **17** Əmdi Elixa dua kilip: I Pərwərdigar, malayimning kəzlirini kərələydioƣan kilip aqƙaysən, dedi. U wakitta Pərwərdigar yigitning kəzlirini aqti wə u əyni əħwalni kərdi; mana, pütkül taoƣ Elixani qəridəp turoƣan yalƙunluk at wə jəng ħarwiliri bilən toloƣanidi. **18** Suriylər qüxüp u tərəpkə kəlgəndə, Elixa Pərwərdigaroƣa dua kilip: Bu həlƙni korluk bilən uroƣin, dedi. Xuning bilən U Elixaning tiliki boyiqə ularni korluk bilən urdi. **19** Elixa ularoƣa: Bu [silər izdigən] yol əməs wə [silər izdigən] xəħər əməs; mening kəynimdin əgixinglar, silərni silər izdigən adəmning ƙexioƣa baxlap baray, dəp ularni Samariyəgə baxlap bardi. **20** Wə xundak boldiki, ular Samariyəgə kirgəndə Elixa: I Pərwərdigar, ularning kəzlirini kərələydioƣan kilip aqƙaysən, dedi. Pərwərdigar ularning kəzlirini aqti; wə mana, ular Samariyəning otturisida turatti. **21** Israilning padixaħi ularni kərgəndə Elixadin: I atam, ularni eltürüwetəymu? Ularni eltürüwetəymu? dəp soridi. **22** U: — Sən ularni eltürmə; ħətta əzüng kiliq wə okyaying bilən əsir kiloƣanliringni eltürməydioƣan yərdə, bularni eltürüxkə bolamti? Əksiqə, ularning aldioƣa nan, su ƙoyoƣin; xuning bilən ular yəp-iqip əz oƣojisioƣa yenip kətsun, dedi. **23** Xundak kilip, u ularoƣa qong ziyapət bərdi; ular yəp-iqip boloƣandin keyin, andin ularni yoloƣa saldi. Ular oƣojisining yenioƣa ƙaytti. Xuningdin keyin Suriyədin bulanƣqilar xaykiliri Israilning zeminioƣa ƙayta besip kirmidi. **24** Keyin xundak boldiki, Suriyəning padixaħi Bən-Ħadad pütkül ƙoxunini yioƣip Samariyəni muħasirigə aldi. **25** Xuning bilən Samariyədə zor aqarqilik boldi. Ular uni xunqə uzun ƙamal kildiki, bir exək bexi səksən xəkəl kümüxkə, wə kəptər mayikining bir qinisining təttin biri bəx xəkəl kümüxkə yaraytti. **26** Israilning padixaħi sepilning üstidin ətkəndə, bir ayal uningoƣa: I oƣojam padixaħ, yardəm bərginə! dəp pəryad kətürdi. **27** U: Əgər Pərwərdigar sanga yardəm bərmisə, mən sanga ƙandak yardəm kilay? Ya hamandin ya üzüm kəlqikidin yardəm tepilamdu?, — dedi. **28** Padixaħ əmdi uningdin yənə: Nemə dərding bar? dəp soridi. U: Mana bu hotun manga: Ooƣlungni bərgin, biz uni bügün yəyli. Ətə bolsa mening ooƣlumni yəymiz, dedi. **29** U wakitta biz mening ooƣlumni ƙaynitip pixurup yeduƙ. Ətisi mən uningoƣa: Əmdi sən ooƣlungni bərgin, uni yəyli desəm, u əz ooƣlini yoxurup ƙoydi, — dedi. **30** Padixaħ ayalning səzini anglap kiyimlirini yirtip-yirtiwətti. U sepilda ketiwatkanda, həlƙ uning kiyimining iqigə, yəni etigə bəz kiygənlikini kərüp ƙaldi. **31** [Padixaħ]: — Əgər Xafatning ooƣli Elixaning bexi bügün tenidə ƙalsa, Huda mening beximni alsun wə uningdinmu artuk jazalisun! — dedi. **32** Əmma Elixa əz əyidə olturatti; akƽakallarmu uning bilən billə olturoƣanidi. Padixaħ uning aldioƣa bir adəmni mangduroƣanidi. Lekin u həwərqi u yərgə yetip barmayla, Elixa akƽakallaroƣa: — Mana bu jallatning balisining beximni aloƣili adəm mangduroƣanlikini kərdünglarmu? Əmdi həwərqi kəlgəndə ixikni qing takap iqidin tiriwelinglar. Mana uning kəynidin kəlgən oƣojisining ƙədimining awazi angliniwatmamdu? — dedi. **33** U ular bilən səzlixiwatkanda, mana həwərqi uning ƙexioƣa qüxüp kelip: «Padixaħ: «Mana bu balayi'apətning əzi Pərwərdigar

təripidin kəldi; mən zadi nemə dəp Pərwərdigarоŋa yənə ümid baоŋliyalarmən?» dəydu, dedi.

7 Elixa: Pərwərdigarning səzini anglanglar! Pərwərdigar mundak dəydu: — Ətə muxu wakitlarda Samariyəning dərwazisida bir halta ak un bir xəkəlgə wə ikki halta arpa bir xəkəlgə setilidu, — dedi. **2** Əmma padixah belikini tutup mangoŋan koxun əməldari bolsa, Hudaning adimigə: Mana, hətta Pərwərdigar asmanoŋa tünglük aqsimu, undak ixning boluxi mumkinmu?! dedi. U: — Sən əz kəzüng bilən kərisən, lekin xuningdin yeməysən, dedi. **3** Əmdi dərwazining tüwidə tət mahaw kesili bar adəm olturatti. Ular bir-birigə: Nemə üqün muxu yərdə ölümni kütüp olturimiz? **4** Xəhərgə kirəyli desək, xəhərdə aqarqilik boloŋaqka, u yərdə əlimiz; bu yərdə oltursakmu əlimiz. Kopup Suriylərning ləxkərgahioŋa ketəyli. Ular bizni ayisa tirik kalimiz; bizni eltürəyli desə əlimiz, halas, — deyixti. **5** Xuni dəp ular kəkqurun Suriylərning ləxkərgahioŋa baroŋili kopti. Ləxkərgahining kexioŋa yetip kəlgəndə, mana hеq kixi yok idi. **6** Qünki Pərwərdigar Suriylərning ləxkərgahioŋa jəng harwiliri, atlar wə zor qong koxunning sadasini anglatkanidi. Xuni anglap ular bir-birigə: Mana, Israilning padixahi bixək Hittiylarning padixahlirini wə Misirliklarning padixahlirini üstimizgə hujum kiloŋili yalliwaptu, deyixti; **7** kəqkurun kozoŋilip qedirlirini, at bilən exəklirini taxlap ləxkərgahni xu peti koyup, əz janlirini kutkuzux üqün bədər kaqkanidi. **8** Mahaw kesili bar adəmlər ləxkərgahning yenioŋa kelip, bir qediroŋa kirip, yəpiqip uningdin kümüx bilən altunni wə kiyimlərni elip yoxurup koyuxti. Andin ular yenip kelip, yənə bir qediroŋa kirip u yərdiki oljinimu elip yoxurup koyuxti. **9** Andin ular bir-birigə: Bizning bundak kiloŋinimiz durus əməs. Bügün kutluk həwər bar kündur, lekin biz tinmay turuwatimiz. Səhərgiqə kalsak bu yamanlik beximizoŋa qüxidu. Uning üqün əmdi berip padixahning ordisidikilərgə bu həwərni yətküzəyli, dedi. **10** Xuning bilən ular berip xəhərning dərwazisidiki pasibanlarni qakirip ularoŋa: Biz Suriylərning ləxkərgahioŋa qiksak, mana hеqkim yok ikən, hətta adəmning xəpəsimu yoktur; bəlki atlar baoŋlaklik, exəklər baoŋlaklik bolup, qedirlar əyni peti turidu, dedi. **11** Dərwazidiki pasibanlar xu həwərni towlap elan kilip, padixahning ordisioŋa həwər yətküzdi. **12** Padixah keqisi kopup hizmətkarlirioŋa: — Mən Suriylərning bizgə nemə kilmakqi boloŋinini silərgə dəp berəy. Ular bizning aqarqilikta kaloŋinimizni bilip, ləxkərgahdin qikip dalada məkünüwelip: — Israillar xəhərdin qiksa, biz ularni tirik tutup, andin xəhərgə kirələymiz, deyixkən gəp, dedi. **13** Hizmətkarliridin biri jawab berip: — Birnəqqə kixini xəhərdə kaloŋan atlardin bəxni elip (ularning akiwiti bu yərdə kaloŋan Israilning barlik kixilirining kidin, hətta halak boloŋanlarningkidin bəttər bolmaydu!), ularni kərüp kelixkə əwətəyli, dedi. **14** Xuning bilən ular ikki jəng harwisi bilən ularoŋa katidioŋan atlarni təyyar kildi. Padixah ularni Suriylərning koxunining kəynidin əwətip: — Berip əhwalni kərüp kelinglar, dəp buyrudi. **15** Bular ularning izidin Iordan dəryasioŋiqə kooŋlap bardi; wə mana, pütkül yol boyi Suriylər aldirap kaqkanda taxliwətkən kiyim-keqək wə hərhil əswab-üskünilər bilən toloŋanidi. Əlqilər yenip kelip padixahka xuni həwər kildi. **16** U wakitta həlk qikip Suriylərning ləxkərgahidin oljilarni talidi; xuning bilən Pərwərdigarning eytkan səzidək, bir halta ak un bir xəkəlgə, ikki halta arpa bir xəkəlgə setildi. **17** Əmdi padixah bilikini tutup mangoŋan heliki əməldarni dərwazini baxkuruxka təyinləp koyoŋanidi. Əmdi halayik dərwazidin [etilip qikkanda] uni dəssəp-qəyliwətti wə xuning bilən u əldi. Bu ix padixah Hudaning adimini tutmakqi bolup, uning aldioŋa baroŋanda, dəl Elixa eytkandək boldi. **18** Xuning bilən Hudaning adimi padixahka eytkan xu səz əməlgə axuruldi: «Ətə muxu wakitlarda Samariyəning dərwazisida ikki halta arpa bir xəkəlgə wə bir halta ak un bir xəkəlgə setilidu». **19** Əmma heliki əməldar Hudaning adimigə: — «Mana, hətta Pərwərdigar asmanoŋa tünglük aqsimu, undak bir ixning boluxi mumkinmu?!» degənidi. U: — «Sən əz kəzüng bilən kərisən, lekin xuningdin yeməysən», degənidi. **20** Uningoŋa həm dəl xundak boldi; qünki həlk uni dərwazida dəssəp eltürgənidi.

8 Elixa əzi ooŋlini tirildürgən ayaloŋa nəsihət kilip: — Sən wə əz eydikiliring bilən berip, kəyərdə olturoŋudək jay tapsang, u yərdə turoŋin; qünki Pərwərdigar: — Aqarqilik bolsun, dəp bekitti. Bu aqarqilik zeminda yəttə yiloŋiqə tügimaydu, dedi. **2** Xuning bilən u ayal Hudaning adimi eytkandək əz əydikiliri bilən berip, Filistiylərning yurtida yəttə yiloŋiqə turdi. **3** Wə xundak boldiki, yəttə yil ətkəndə, ayal Filistiylərning yurtidin yenip kəldi; u padixahtin əyi bilən zeminini əzigə kayturup berixni iltimas kiloŋili bardi. **4** Xu wakitta padixah Hudaning adimining hizmətkari Gəhazi bilən səzlixip uningoŋa: — Elixa kiloŋan həmmə uluoŋ əməllərni manga bayan kilip bərgin, dəwatatti. **5** Wə xundak boldiki, u padixahka Elixaning kandak kilip bir ölükni tirildürgənlikini dəp beriwatkanda, Elixa ooŋlini tirildürgən xu ayal padixahtin əz əyi wə zeminini kayturup berixni iltimas kiloŋili kəldi. Gəhazi: — I padixah oŋojam, mana, bular mən eytkan ayal wə Elixa ölümdin tirildürgən ooŋli dəl xu, dedi. **6** Padixah ayaldin soriwidi, u xu wəkəni uningoŋa dəp bərdi. Xuning bilən padixah bir aoŋwatni bəlgiləp: — Uning həmmə təəlluqatlirini yandurup bərgin wə xuningdək əz yurtidin kətkən kündin tartip bu wakitkiqə yeridin qikkan hosulning barlik kirimini uningoŋa bərgin, dedi. **7** Əmdi Elixa Suriyəning padixahi Bən-Hadad kesəl yatkinida Dəməxkkə kəldi. Padixahka: Hudaning adimi bu yərgə kəldi, dəp həwər berildi. **8** Padixah Hazaəlgə: — Əzüng bir sowoŋa elip, Hudaning adimining aldioŋa berip uning bilən kərüxüp, u arkilik Pərwərdigardin mening tooŋramda: «U bu kesəldin sakiyamdu, sakaymaydu» dəp sorioŋin, — dedi. **9** Xuning bilən Hazaəl uning bilən kərüxüxkə bardi. U əzi bilən Dəməxktiki hərhil esil mallardin kirik təgə sowoŋa elip, uning aldioŋa berip: «Ooŋlung Suriyəning padixahi Bən-Hadad meni əwətip, bu kesəldin sakiyimənmu, sakaymaymənmu?» dəp soraydu, — dedi. **10** Elixa uningoŋa: — Berip uningoŋa: — Qokum sakiyisən, dəp eytkin. Lekin Pərwərdigar manga kandakla bolmisun u qokum əlidu, dəp wəhiy kildi, dedi. **11** Hudaning adimi taki Hazaəl hijil bolup kətküqə uningoŋa tikilip karap turdi, andin Hudaning adimi yioŋlaxka baxlidi. **12** Hazaəl: — Oŋojam nemixka yioŋlayla! dəp soridi. U: — Mən sening Israillaroŋa kilidioŋan yaman ixliringni bilimən; qünki sən ularning koroŋanlirini kəydürüp, yigitlirini kiliq bilən eltürüp, uxxak balilirini qerüp taxlap, hamilidar ayallirining karnini yeriwetisən, dedi. **13** Hazaəl: — Mənki ittək bir kulung nemə idim, undak uluoŋ ixlarni kilalamtim? Elixa: — Pərwərdigar manga sening Suriyəning padixahi bolidioŋanlikingni məlum kildi, dedi. **14** U Elixaning kexidin qikip oŋojisining yenioŋa bardi. Bən-hadad uningdin: — Elixa sanga nemə dedi, dəp soridi. U: — U manga silining tooŋrilirida, qokum sakiydu, dəp eytti, dedi. **15** Ətisi Hazaəl bir parqə bəzni elip, suoŋa qilap padixahning yüzini ətti. Xuning bilən u əldi; wə Hazaəl uning ornida padixah boldi. **16** Israilning padixahi, Ahabning ooŋli Yoramning səltənitining bəxinqi yilida, Yəhoxafat tehi Yəhudaning padixahi waktida, Yəhoxafatning ooŋli Yəhoram Yəhudaning padixahi boldi. **17** U padixah boloŋanda ottuz ikki yaxta bolup, Yerusalemda səkkiz yil səltənət kildi. **18**

U Aһabning jəməti kiloɳandək Israil padixaһlirining yolida yürdi (qünki uning ayali Aһabning kizi idi); u Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɳanni kildi. **19** Lekin Pərwərdigar Dawutka: — Sening bilən ooɳulliringoɳa «mənggü eqməydioɳan qiraoɳ» berimən degən wədisi tüpəylidin u Yəһudani harab kilixni halimidi. **20** Uning künlиridə Edom Yəһudaning idarə kilixioɳa isyan kətürüp, azad bolup əz aldioɳa bir padixaһlik tiklidi. **21** Xuning bilən Yoram һəmmə jəng һarwiliri bilən yoloɳa qikip Zair xəһirigə ətti. U keqisi ornidin turup, əzini wə jəng һarwilirining sərdarlirini ķorxiwaloɳan Edomlaroɳa һujum kilip, ularni məoɳlup kildi; lekin ahirida [Yəһuda] ləxkərliri əz əylirigə keqip kətti. **22** Xuning bilən Edomlar Yəһudaning һəkümranlikidin bügüngiqə azad boldi. U wakitta Libnaһmu isyan kətürüp azad boldi. **23** Əmdi Yoramning baxka ixliri һəm kiloɳanlirining һəmmisi bolsa «Yəһuda padixaһlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **24** Yoram əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning xəһiri»də ata-bowilirining yenida dəpnə kilindi. Ooɳli Aһaziya uning ornida padixaһ boldi. **25** Israilning padixaһi, Aһabning ooɳli Yoramning səltənitining on ikkinqi yili, Yəһuda padixaһi Yəһoramning ooɳli Aһaziya Yəһudaoɳa padixaһ boldi. **26** Aһaziya padixaһ boloɳanda yigirmə ikki yaxta bolup, Yerusalemda bir yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Ataliya idi; u Israil padixaһi Omrining kizi idi. **27** [Aһaziya] Aһabning jəmətining yolida yürüp Aһabning jəməti kiloɳandək, Hudaning nəziridə rəzil boloɳanni kildi; qünki u Aһabning küy'ooɳli bolup uningoɳa һəmjəmət idi. **28** Aһabning ooɳli Yoram Suriyəning padixaһi Ҳazaəl bilən Gileadtiki Ramotta sokuxkanda Aһaziya uningoɳa һəmdəmlixip sokuxka qikkanidi. Suriylər Yoramni zəһimləndürdi. **29** Yoram padixaһ Ramaһda Suriyə padixaһi Ҳazaəl bilən sokuxkanda Suriylərdin yegən zəһmini dawalitix üqün, Yizrəəlgə yenip kəldi. Aһabning ooɳli Yoram kesəl boloɳaqka, Yəһudaning padixaһi, Yəһoramning ooɳli Aһaziya uni yokliоɳili Yizrəəlgimu bardi.

9 Elixa pəyoɳəmbər pəyoɳəmbərlərning xagirtliridin birini qakirip, uningoɳa: — «Belingni baoɳlap bu may kaqisini kolungoɳa elip, Gileadtiki Ramotka baroɳin. **2** U yərgə baroɳanda Nimxining nəwrisi, Yəһoxafatning ooɳli Yəһuni tepip, əyigə kirip, uni əz buradərliri arisidin ornidin turoɳuzup, iqkiriki əygə baxlap kir. **3** Andin kaqidiki mayni bexioɳa kuyup: Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən seni Israiloɳa padixaһ boluxka məsiһ kildim, degin; xuni dəp bolupla ixikni eqip, keqip qikkin, һayal bolma» — dedi. **4** Xuning bilən xu yax pəyoɳəmbər yigit Gileadtiki Ramotka bardi. **5** U yərgə kəlgəndə, mana, koxunning sərdarliri u yərdə olturatti. U: — I sərdar, sanga bir sözüm bar, dedi. Yəһu: — Kaysimizoɳa? — dəp soridi. U: — Sanga, i sərdar, dedi. **6** U kopup əygə kirdi. Yigit bexioɳa mayni kuyup uningoɳa mundak dedi: Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən seni Pərwərdigarning həlkigə, yəni Israiloɳa padixaһ boluxka məsiһ kildim. **7** Sən əz oɳojang Aһabning jəmətini yokitisən; qünki əz kullirim pəyoɳəmbərlərning kəni üqün wə Pərwərdigarning һəmmə kullirining kəni üqün Yizəbəldin intikam alay. **8** Aһabning pütkül jəməti yokilidu; Aһabning jəmətidin Israildiki һəmmə ərkəklərni һətta ajiz yaki meyip bolsun һəmmisini һalak kilimən. **9** Mən Aһabning jəmətini Nibatning ooɳli Yəroboamning jəmətidək wə Ahiyaһning ooɳli Baaxaning jəmətidək yok kilimən. **10** Itlar Yizəbəlni Yizrəəldiki xu parqə yərdə yəydu. Һeqkim uni dəpnə kilmaydu». Xuni dəp bolupla yigit ixikni eqip keqip kətti. **11** Yəһu əz oɳojisining hizmətkarlirining kexioɳa yenip qikkanda, ular uningdin: — Һəmmə ix tinqlikmu? Bu təlwə seni nemə ix bilən izdəp kəptu? — dəp soridi. U ularoɳa: Silər xu kixi wə uning səpsətəlirini bilisilər, — dedi. **12** Ular: Yaloɳan eytma! Bizgə dəp bərginə! dewidi, u: — U manga mundak-mundak dəp, Pərwərdigar mundak dəydu: — «Seni Israilning üstidə padixaһ boluxka məsiһ kildim» dəp eytti — dedi. **13** Xuning bilən ularning һəmmisi tonlirini selip, pələmpəydə yeyip uningoɳa payandaz kildi. Ular kanay qelip: «Yəһu padixaһ boldi!» dəp jakarlaxti. **14** Xuning bilən Nimxining nəwrisi, Yəһoxafatning ooɳli Yəһu Yoramni kəstlimәkqi boldi. U wakitta Yoram bilən barlik Israillar Gileadtiki Ramotta turup, u jayni Suriyəning padixaһi Ҳazaəlning һujumidin muһapizət kiliwatatti. **15** Əmdi Yoram padixaһ Suriyəning padixaһi Ҳazaəl bilən sokuxkanda Suriylərdin yegən zəһmidin sakiyix üqün Yizrəəlgə yenip kəlgənidi. Yəһu bolsa [əzigə əgəxkənlərgə]: Silərgə layik kərünsə, Yizrəəlgə berip həwər bərgüdək һeqkimni xəһərdin kaqurmanglar, degənidi. **16** Yəһu bir jəng һarwisini һəydəp Yizrəəlgə bardi, qünki Yoram u yərdə kesəl bilən yatkanidi (Yəһudaning padixaһi Aһaziya Yoramni yokliоɳili qüxüp kəlgənidi). **17** Əmdi kəzətqi Yizrəəlning munarida turup, Yəһu katarlik bir top adəmlərni kərdi. U: «Bir top adəmlərni kərdum» dedi. Yoram: Bir atlik kixini ularning aldioɳa əwətinglar, u ulardin: — Һəmmə ix tinqlikmu? — dəp sorisun, dedi. **18** Xuning bilən atlik bir kixi ularning aldioɳa berip: — Padixaһ, һəmmə ix tinqlikmu, dəp soridi, dedi. Yəһu: — Tinqlikmu, əməsmu, buning bilən nemə karing? Burulup mening kəynimdin mang, — dedi. Kəzətqi [padixaһka] həwər berip: — Həwərqi ularning kexioɳa bardi, lekin kaytip kəlmidi» — dedi. **19** Xuning bilən u yənə bir atlik kixini mangdurdi. U ularning aldioɳa berip: — Padixaһ, һəmmə ix tinqlikmu, dəp soridi, dedi. Yəһu: — Tinqlikmu, əməsmu, buning bilən nemə karing? Burulup mening kəynimdin mang, dedi. **20** Kəzətqi [padixaһka] həwər berip: — Həwərqi ularning kexioɳa bardi, lekin kaytip kəlmidi. Əmdi ularning һarwa һəydixi Nimxining ooɳli Yəһuning һəydixidək ikən, qünki u təlwilərqə һəydəydu, dedi. **21** Yoram: — Һarwini kətinglar, dəp buyruwidi, uning jəng һarwisini kətip təyyarlidi. Andin Israilning padixaһi Yoram bilən Yəһudaning padixaһi Aһaziya, һərbiri əz jəng һarwisioɳa olturup, Yəһuning aldioɳa berixka qikti; ular uning bilən Yizrəəllik Nabotning etizlikida uqraxti. **22** Yoram Yəһuni kərgəndə, «I Yəһu, һəmmə ix tinqlikmu? dəp soridi. U: — Anang Yizəbəlning kiloɳan buzukqilikliri wə jadugərliki xunqə jik tursa, kandakmu tinqlik bolidu?! — dedi. **23** Xuning bilən Yoram һarwini yandurup Aһaziyaoɳa: «I Aһaziya, asiylik!» dəp warkirap bədər kaqti. **24** Yəһu okyasini kolioɳa elip, ok selip Yoramning [kəyni təripidin] uning ikki mürisining arilikidin atti. Ya okі uning yürikidin texip qikti wə u əz һarwisioɳa yikilip qüxti. **25** Yəһu əz yenidiki əməldari Bidkaroɳa: Uni elip Yizrəəllik Nabotning etizlikioɳa taxlioɳin. Yadingda bolsunki, mən bilən sən uning atisi Aһabning kəynidin billə mangoɳanda, Pərwərdigar uning tooɳrisida mundak bir һəküm-wəһiyni eytkan: — **26** «Mən tünügün Nabotning kəni bilən uning ooɳullirining kənini kərdüm, dəydu Pərwərdigar: Mana bu [kan kərzini] dəl bu etizlikta sanga yandurimən, dəydu Pərwərdigar». Əmdi Pərwərdigarning xu səzi boyiqə, uni elip xu yərgə taxlioɳin, — dedi. **27** Yəһudaning padixaһi Aһaziya buni kərgəndə «Baoɳdiki rawak yoli» bilən kaqti. Lekin Yəһu uning kəynidin koolap: «Uni etinglar!» dəp buyruwidi, ular uni Ibleamning yenida, Gur egizlikigə qikkan yolda atti. U Məgiddooɳiqə keqip u yərdə əldi. **28** Xuning bilən uning hizmətkarliri uning jəsitini jəng һarwisioɳa selip, Yerusalemoɳa elip berip, «Dawutning xəһiri»də ata-bowilirining yenioɳa əz kəbrisidə dəpnə kildi

29 (Aḫabning ooɣli Yoramning səltənitining on birinqi yilida Aḫaziya Yəhudaoɣa padixaḫ boloɣanidi). **30** Yəḫu əmdi Yizrəəlgə kəldi, Yizəbəl xuni anglap kəzlirigə sürmə sürüp, qaqlirini tarap, derizidin ḳarap turatti. **31** Yəḫu dərwazidin kirgəndə u uningoɣa: I Zimri, əz oɣojangning ḳatili, ḫəmmə ix tinqliḳmu? — dəp soridi. **32** Yəḫu bexini kətürüp, derizigə ḳarap turup: — Mən tərəptə turidioɣan kim bar? dəp soriwidi, ikki-üq aoɣwat derizidin uningoɣa ḳaridi. **33** U: Xu ayalni təwəngə taxlanglar, deyixigila, ular uni təwəngə taxlidi. Xuning bilən uning ḳeni ḫəm tamoɣa ḫəm atlaroɣa qeqildi. U uni atlirioɣa dəssitip üstidin ətüp kətti. **34** Andin u əygə kirip yəp-iqkəndin keyin: Bu ləniti ayalning jəsitini təkxürüp, uni dəpnə ḳilinglar. Qünki nemila bolmisun u padixaḫning məlikisidur, dedi. **35** Lekin ular uni dəpnə ḳiliwetəyli dəp beriwidi, uning bax səngiki, ayaoɣliri wə ḳolining alḳinidin baxḳa ḫeq yerini tapalmidi. **36** Ular yenip kelip bu həwərni uningoɣa degəndə u: — Bu ix Pərwərdigar Əz ḳuli Tixbiliḳ Iliyas arḳiliḳ eytḳan munu səzining əməlgə axuruluxidur: — «Itlar Yizrəəldiki xu parqə yərdə Yizəbəlning gəxini yəydu. **37** Yizəbəlning ölüki sirtta, Yizrəəldiki xu parqə yərdə ḳioɣdək yeyilip ketidu wə xuning bilən ḫeqkim: «U Yizəbəl ikən» deyəlməydu» — dedi.

10 Əmdi Samariyədə Aḫabning yətmix ooɣli bar idi. Yəḫu ḫətlərni yezip Samariyəgə, yəni Yizrəəldiki əməldar-aḳsaḳallaroɣa wə Aḫabning jəmətidiki pasibanlaroɣa əwətti. Ḫətlərdə mundaḳ deyildi: — **2** «Silər bilən billə oɣojanglarning ooɣulliri, jəng ḫarwiliri bilən atlar, ḳoroɣanliḳ xəḫər wə sawut-ḳorallarmu bardur; xundaḳ boloɣandin keyin bu ḫət silərgə təgkəndə, **3** əz oɣojanglarning ooɣulliridin əng yaḫxisini tallap, əz atisining təḫtigə olturoɣuzup, oɣojanglarning jəməti üqün soḳuxḳa qiḳinglar!». **4** Lekin ular dəkkə-dükkigə qüxüp intayin ḳorḳuxup: Mana ikki padixaḫ uning aldida put tirəp turalmioɣan yərdə, biz ḳandaḳmu put tirəp turalaymiz? — deyixti. **5** Xuning bilən orda bexi, xəḫər baxliḳi, aḳsaḳallar bilən pasibanlar Yəḫuoɣa həwər yətküzüp: Biz sening ḳulliringmiz; sən ḫərnemə buyrusang xuni ḳilimiz; ḫeqkimni padixaḫ ḳilmaymiz. Sanga nemə muwapiḳ kərünsə xuni ḳiloɣin, dəp eytti. **6** Yəḫu ikkinqi ḫətni yezip, ḫəttə: — «Əgər mən tərəptə bolup, mening səzlirimgə kirixkə razi bolsanglar əz oɣojanglarning ooɣullirining baxlirini elip, ətə muxu waḳitta Yizrəəlgə, mening ḳeximoɣa ularni kəltürünglar. Əmdi padixaḫning ooɣulliri yətmix kixi bolup, əzlirini baḳḳan xəḫərning uluoɣlirining ḳexida turatti. **7** Hət ularoɣa təgkəndə ular xaḫzadilərni, yətmixəylənning ḫəmmisini eltürüp, baxlirini sewətlərgə selip, Yizrəəlgə Yəḫuoɣa əwətti. **8** Bir həwərqi kelip Yəḫuoɣa: Ular xaḫzadilərning baxlirini elip kəldi, dəp həwər bərgəndə, u: Ularni ikki dəwə ḳilip, dərwazining aldida ətə ətigəngiqə ḳoyunglar, dedi. **9** Ətigəndə u qiḳip, u yərdə turup pütkül halayiḳḳa: Silər bigunaḫsilər; mana, mən əzüm oɣojamoɣa ḳəst ḳilip uni eltürdüm; lekin bularning ḫəmmisini kim qepip eltürdi? **10** Əmdi xuni bilinglarki, Pərwərdigarning ḫeq səzi, yəni Pərwərdigar Aḫabning jəməti tooɣrisida eytḳinidin ḫeqbir səz yərdə ḳalmaydu. Qünki Pərwərdigar Əz ḳuli Iliyas arḳiliḳ eytḳinioɣa əməl ḳildi, — dedi. **11** Andin keyin Yəḫu Yizrəəldə Aḫabning jəmətidin ḳaloɣanlarning ḫəmmisi, uning təripidiki barliḳ ərbablar, dost-aoɣiniliri wə kaḫinlirini ḫeq kimni ḳaldurmay eltürdi. **12** Andin u ornidin turup, Samariyəgə bardi. Yolda ketiwetip «padiqilaroɣa təwə Bəyt-əkəd»kə yətkəndə **13** Yəḫu Yəḫuda padixaḫi Aḫaziyaning ḳerindaxliri bilən uqraxti. U ulardin: Silər kim? — dəp soridi. «Aḫaziyaning ḳerindaxliri, padixaḫning ooɣulliri wə hanixning ooɣulliridin ḫal sorioɣili barimiz, dedi. **14** U: Ularni tirik tutunglar! dəp buyrudi. Andin adəmliri ularni tirik tutti, andin ḫəmmisini Bəyt-əkədning ḳudukining yenida eltürüp, ularning ḫeq birini ḳoymidi. Ular jəmiy ḳirik ikki adəm idi. **15** U u yərdin ketip baroɣanda uning aldioɣa qiḳḳan Rəkabning ooɣli Yəḫonadabḳa yoluḳti. U uningoɣa salam ḳilip: Mening kənglüm sanga sadiḳ boloɣandək, sening kənglüngmu manga sadiḳmu? — dedi. Sadiḳ, dedi Yəḫonadab. Yəḫu: — Undaḳ bolsa ḳolungni manga bərgin, dedi. U ḳolini beriwidi, Yəḫu uni jəng ḫarwisioɣa elip qiḳip, əz yenida jay berip **16** uningoɣa: Mən bilən berip, Pərwərdigaroɣa boloɣan ḳizoɣinliḳimni kərgin, dedi. Xuning bilən u uni jəng ḫarwisioɣa olturoɣuzup ḫəydəp mangdi. **17** U Samariyəgə kəlgəndə Aḫabning jəmətidin Samariyədə ḳaloɣanlarning ḫəmmisini ḳirip tügətküqə eltürdi. Bu ix Pərwərdigarning Iliyaska eytḳan səzining əməlgə axuruluxi idi. **18** Andin Yəḫu ḫəmmə halayiḳni yioɣdurup, uloroɣa mundaḳ dedi: — Aḫab Baalning hizmitini az ḳiloɣan, lekin Yəḫu uning hizmitini kəp ḳilidu. **19** Buning üqün Baalning barliḳ pəyoɣəmbərlirini, uning ḳullukida boloɣanlarning ḫəmmisi bilən barliḳ kaḫinlirini manga qaḳiringlar; ḫeqkim ḳalmisun, qünki Baaloɣa qong ḳurbanliḳ sunoɣum bar; ḫərkim ḫazir bolmisa jenidin məḫrum bolidu, dedi. Lekin Yəḫu bu ixni baalpərəslərni yoḳitix üqün ḫiyligərlik bilən ḳildi. **20** Xuning bilən Yəḫu: Baaloɣa has bir ḫeyt bekitinglar, dewidi, ular xundaḳ elan ḳildi. **21** Yəḫu pütkül Israiloɣa təklip əwətkəndə, barliḳ baalpərəslər kəldi; ulardin ḫeqbiri kəm ḳalmay kəldi. Ular Baalning buthanisioɣa kirdi; xuning bilən Baalning buthanisi bu bexidin yənə bir bexioɣiqə liḳ toldi. **22** U [murasim] kiyimi begigə: Ḫəmmə Baalpərəslərgə [ibadət] kiyimlirini əqiḳip bər, dewidi, u kiyimlərni uloroɣa əqiḳip bərdi. **23** Yəḫu bilən Rəkabning ooɣli Yəḫonadab Baalning buthanisioɣa kirip baalpərəslərgə: Təkxürüp bekinglar, bu yərdə Pərwərdigarning bəndiliridin ḫeqbiri bolmisun, bəlki pəḳət baalpərəslər bolsun, dedi. **24** Ular təxəkkür ḳurbanliḳliri bilən kəydürmə ḳurbanliḳlarni ətküzgili kirdi. Yəḫu səksən adimini texida ḳoyup uloroɣa: Mən silərning ilkinglaroɣa tapxuroɣan bu adəmlərdin birsi ḳolunglardin ḳeqip kətsə, jenining ornida jan berisilər, dedi. **25** Ular kəydürmə ḳurbanliḳni ətküzüp boluxioɣila, Yəḫu orda pasibanliri wə sərdarlaroɣa: Kirip ularni ḳətl ḳilip, ḫeqkimni qiḳḳili ḳoymanglar, dəp buyrudi. Xuning bilən orda pasibanliri bilən sərdarlar ularni ḳiliq bisi bilən ḳətl ḳilip, ɵlüklərni xu yərgə taxliwətti. Andin Baalning buthanisining iqkirigə kirip **26** but tüwrüklərni Baalning buthanisidin elip qiḳip kəydürüwətti. **27** Ular yənə Baalning tüwrük-ḫəykilini qeḳip, Baalning buthanisini yiḳitip uni bügüngə ḳədər ḫajəthanioɣa aylandurdi. **28** Yəḫu xu yol bilən Baalni Israil iqidin yoḳ ḳildi. **29** Yəḫu Nibatning ooɣli Yəroboamning Israilni gunaḫḳa putlaxturoɣan gunaḫliridin, yəni Bəyt-əl bilən Dandiki altun mozay butliridin ɵzini yioɣmidi. **30** Pərwərdigar Yəḫuoɣa: Sən obdan ḳilding; Mening nəzirimgə muwapiḳ kərünginini ada ḳilip, Aḫabning jəmətigə kənglümdiki ḫəmmə niyətni bəja ḳilip pütküzgining üqün, sening ooɣulliring tətinqi nəsliqiqə Israilning təḫtidə olturidu, dedi. **31** Lekin Yəḫu pütün ḳəlbidin Israilning Hudasi Pərwərdigarning muḳəddəs ḳanunida mengixḳa kəngül bəlmidi; u Israilni gunaḫḳa putlaxturoɣan Yəroboamning gunaḫliridin neri turmidi. **32** Xu künlərdə Pərwərdigar Israilning zeminini kesip-kesip azaytixḳa baxlidi. Qünki Ḫazaəl Iordan dəryasining məxriḳ təripidin baxlap Israilning qegraliridin bəsüp ətüp uloroɣa ḫujum ḳildi; u barliḳ Gilead yurtini, Arnon jiloɣisining yenidiki Aroərdin tartip Gileadtin ətüp Baxanoɣiqə, Gad, Rubən wə Manassəḫning barliḳ yurtlirini ixoɣal ḳildi. **34** Əmdi Yəḫuning baxḳa əməlliri ḫəm ḳiloɣanlirining ḫəmmisi, jümlidin səltənitining ḫəmmə

ḳudriti «Israil padixaḩlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **35** Yəhu əz ata-bowiliri arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə ḳilindi. Andin ooḩli Yəhoaḩaz uning ornida padixaḩ boldi. **36** Yəhuning Israilning üstidə Samariyədə səltənət ḳiloḩan waḳti yigirmə səkkiz yil idi.

11 Əmdi Aḩaziyaning anisi Ataliya ooḩlining əlginini kərgəndə, barliḳ xaḩ nəslini ələtürüxkə ḳozoḩaldi. **2** Lekin Yoram padixaḩning ḳizi, yəni Aḩaziyaning singlisi Yəhoxeba ələtürülüx aldida turoḩan padixaḩning ooḩullirining arisidin Aḩaziyaning ooḩli Yoaxni ooḩriliḳqə elip ḳiḳip, uni wə inik anisini yastuḳ-kirlik ambirioḩa yoxurup ḳoydi. Yoax xu yol bilən Ataliyadin yoxurup ḳelinip ələtürülmidi. **3** Andin keyin [inik anisi] bilən Pərwərdigarning əyidə altə yiloḩiqə yoxurunup turdi. Xu waḳitlarda Ataliya zeminda səltənət ḳildi. **4** Yəttinqi yili Yəhoyada adəm əwətip Kariylar ḩəm orda pasibanlirining yüzbexilirini Pərwərdigarning əyigə qaḳirtip kelip, ular bilən əhdə ḳilixti. U ularoḩa Pərwərdigarning əyidə ḳəsəm iqküzüp, padixaḩning ooḩlini kərsətti. **5** Andin ularoḩa buyrup: Mana silər ḳilixinglar kerək boloḩan ix xuki: — Xabat künidə pasibanliḳ nəwiti kəlgən üqtin biri padixaḩning ordisida pasibanliḳ kəziti ḳilsun. **6** Üqtin biri Sür degən dərwazida tursun wə üqtin biri orda pasibanlar ḩoylisining kəynidiki dərwazida tursun; xundaḳ ḳilip silər orda üqün pasibanliḳ ḳilisilər. **7** Xabat künidə pasibanliḳ nəwitini ḳilip boloḩan üqtin ikki ḳismi Pərwərdigarning əyidə padixaḩning ḳexida pasibanliḳ ḳilsun. **8** Silər padixaḩning ətrapida turup, ḩərbiringlar ḳolunglaroḩa əz ḳoralinglarni elip, kimdəkim sepinglardin ətkili urunsa uni ələtürünglar; padixaḩ qiḳip-kirsə uning bilən billə yürünglar, dedi. **9** Yüzbexilar kaḩin Yəhoyada barliḳ tapilioḩanlirini bəja kəltürüxti; ḩərbir yüzbexi əz adəmlirini, ḩəm xabat künidə pasibanliḳ nəwitigə kəlgənlərni ḩəm pasibanliḳ nəwitidin yanoḩanlarni ḳaldurup ḳaldi; andin Yəhoyada kaḩinning ḳexioḩa kəldi. **10** Kaḩin bolsa Dawut padixaḩning Pərwərdigarning əyidə saḳlaḳliḳ nəyzə wə ḳalḳanlirini yüzbexilaroḩa tarḳitip bərdi. **11** Orda pasibanliri tizilip, ḩərbiri əz ḳolida ḳoralini tutup, ibadəthanining ong təripidin tartip sol təripigiqə ḳurbangaḩ bilən ibadəthanini boylap padixaḩning ətrapida turdi. **12** Yəhoyada xaḩzadini otturioḩa qiḳirip uning bexioḩa tajni kiygüzüp, uningoḩa guwaḩnamilərni berip, padixaḩ boluxḳa [huxbuy may bilən] məsiḩ ḳildi. Ḩəmməylən qawak qelip: — «Padixaḩ yaxisun!» dəp towlaxti. **13** Ataliya orda pasibanliri bilən həlḳning towlaxlirini angliọanda, Pərwərdigarning əyigə kirip, kəpqilikning arisioḩa kəldi. **14** U ḳariwidi, mana padixaḩ ḳaidə-rəsim boyiqə tüwrükning yenida turatti. Padixaḩning yenida əməldarlar bilən kanayqilar tiziloḩanidi; barliḳ yurt həlḳi xadlinip, kanay qelixatti. Buni kərgən Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiylik, asiylik! — dəp warḳirdi. **15** Əmma Yəhoyada kaḩin ḳoxunoḩa məs'ul boloḩan yüzbexilaroḩa: Uni səpliringlar otturisidin sirtḳa qiḳiriwetinglar; kimdəkim uningoḩa əgəxsə ḳiliqlansun, dəp buyrudi. Qünki kaḩin: — U Pərwərdigarning əyidə ələtürülmisun, dəp eytḳanidi. **16** Xuning bilən ular uningoḩa yol boxitip bərdi; wə u padixaḩ ordisioḩa kiridioḩan at yolioḩa yetip kəlgəndə, ular u yərdə uni ələtürdi. **17** Yəhoyada: — «Pərwərdigarning həlḳi bolayli» dəp Pərwərdigarning wə padixaḩ bilən həlḳning otturisida bir əhdə tohtatti; padixaḩ bilən həlḳning otturisida ḩəm bir əhdə baoḩlandi. **18** Andin barliḳ zemindiki həlḳ Baalning buthanisioḩa berip uni buzup taxlidi; uning ḳurbangaḩliri bilən məbudlirini qeḳip parə-parə ḳilip, Baalning kaḩini Mattanni ḳurbangaḩlarning aldida ələtürdi. Andin keyin [Yəhoyada] kaḩin Pərwərdigarning əyigə pasibanlarni təyinlidi. **19** Andin u yüzbexilar, Kariylar, orda pasibanliri wə yurtning ḩəmmə həlḳini əzi bilən elip kelip, padixaḩni Pərwərdigarning əyidin baxlap qüxüp, ordidiki «Pasibanlarning dərwazisi»din padixaḩning ordisioḩa kirgüzdi; Yoax padixaḩliḳ təhtigə olturdi. **20** Yurtning barliḳ həlḳi xadlinatti; ular Ataliyani padixaḩning ordisining yenida ḳiliqlap ələtürgəndin keyin, xəḩər tinq bolup ḳaldi. **21** Yəhoax yəttə yaxḳa kirgəndə padixaḩ boldi.

12 Yəhuning səltənitining yəttinqi yilida Yəhoax padixaḩ boldi; u ḳirik yil Yerusalemda səltənət ḳildi. Uning anisi Bəər-Xebaliḳ Zibiyaḩ idi. **2** Yəhoax Yəhoyada kaḩin uningoḩa nəsiḩət ḳilip turoḩan barliḳ künlərdə, Pərwərdigarning nəziridə durus boloḩanni ḳildi. **3** Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmidi; həlḳ yənila «yuḳiri jaylar»oḩa qiḳip ḳurbanliḳ ḳilip huxbuy yaḳatti. **4** Yəhoax kaḩinlaroḩa: — Pərwərdigarning əyigə Hudaoḩa ataloḩan ḩəmmə pul, jümlidin royhəttin ətküzülgən ḩər kixining baj puli, ḳəsəm iqkənlərning puli wə ḩərkim ihtiyari bilən Pərwərdigarning əyigə beoḩixlap əkəlgən ḩəmmə pulni **5** kaḩinlar ḩəziniqilərdin tapxuruwelip Pərwərdigarning əyining ḳaysi yeri buzuloḩan bolsa, xu pulni ixlitip xularni ongxisun, dedi. **6** Lekin Yəhoax padixaḩning səltənitining yigirmə üqinqi yilioḩiqə, kaḩinlar ibadəthanining buzuloḩan yərlirini tehiqə onglimioḩanidi. **7** Andin Yəhoax padixaḩ Yəhoyada kaḩin wə baxḳa kaḩinlarni qaḳirip ularoḩa: — Nemixḳa ibadəthanining buzuloḩan yərlirini ongximidinglar? Mundin keyin ḩəziniqilərdin pul almanglar wə əzünglar ibadəthanining buzuloḩan yərlirini onglatmanglar, dedi. **8** Xuning bilən kaḩinlar maḳul boluxup: Biz buningdin keyin həlḳtin pul almaymiz ḩəm əzimiz ibadəthanining buzuloḩan yərlirinimu ongximaymiz, dedi. **9** Əmdi Yəhoyada kaḩin bir sandukni elip qiḳip, yapḳuqidin bir təxük texip uni ḳurbangaḩning yenioḩa ḳoydi; kixilər Pərwərdigarning əyigə kirgəndə, u ong tərəptə turatti. Dərwazioḩa ḳaraydioḩan kaḩinlar Pərwərdigarning əyigə kəltürülgən barliḳ pulni uningoḩa salatti. **10** Wə xundaḳ bolattiki, ular sandukta kəp pul qüxkənlikini kərsə, padixaḩning katipi bilən bax kaḩin ibadəthanioḩa qiḳip, Pərwərdigarning əyidiki pulni haltioḩa qigip, sanap ḳoyatti. **11** Andin ular Pərwərdigarning əyini ongxaydioḩan ix baxlirioḩa ələqəp-ḩesablap berətti. Ular bolsa uni Pərwərdigarning əyini ongxaydioḩan yaoḩaqqi bilən tamqilar, **12** taxqilar bilən taxtiraxlaroḩa berətti. Ular muxu pulni Pərwərdigarning əyining buzuloḩan yərlirini ongxaxḳa lazim boloḩan yaoḩaq bilən oyuloḩan taxlarni setiwelixḳa, xuningdək ibadəthanini ongxaxḳa wə ḩəmmə baxḳa qiḳimoḩa ixlitətti. **13** Lekin Pərwərdigarning əyigə kəltürülgən pul ibadəthanioḩa atilidioḩan kümüx ḳaqa-ḳuqilar, piqaḳlar, piyalilər, kanaylar, ya altundin yaki kümüxtin yasaloḩan baxḳa ḩərḳandaḳ nərsilərni yasitixḳa ixlitilməytti. **14** Ular bəlki xu pulni ix bexilirioḩa berip, Pərwərdigarning əyini ongxitatti. **15** Ular pulni ix bejirgüqilərning ixləmqilərgə təḳsim ḳilip berixi üqün tapxuratti; lekin uning ḩesawatini ḳilmaytti; qünki bular insap bilən ix ḳilatti. **16** Lekin itaətsizlik ḳurbanliḳi puli bilən gunaḩ ḳurbanliḳioḩa munasiwətlik pullar Pərwərdigarning əyigə elip kelinməytti; u kaḩinlaroḩa təwə idi. **17** U waḳitta Suriyə padixaḩi Ḩazaəl Gat xəḩirigə ḩujum ḳilip, uni ixoḩal ḳildi. Andin Ḩazaəl Yerusalemoḩa ḩujum ḳilixḳa yüzləndi. **18** Xuning bilən Yəhudaning padixaḩi Yəhoax əz ata-bowiliri boloḩan Yəhuda padixaḩliri Yəhoxafat, Yoram wə Aḩaziya Pərwərdigaroḩa təḳdim ḳiloḩan ḩəmmə muḳəddəs buyumlarni, wə əzi təḳdim ḳiloḩanlirini Pərwərdigarning əyi ḩəm padixaḩning ordisining həziniliridin izdəp tapḳan barliḳ altunoḩa ḳoxup, ḩəmmisini Suriyəning padixaḩi Ḩazaəlgə əwətti; andin Ḩazaəl Yerusalemdin qekindi. **19** Yoaxning baxḳa

əməlliri ḫəm kiloŋanlirining ḫəmmisi «Yəḫuda padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **20** Əmdi [Yəḫoaxning] hizmətkarliri uningoŋa kəst kilip Silla dawini təripidiki Millo kəl'əsidə uni eltürdi. **21** Uning hizmətkarliridin Ximeatning ooŋli Yozakar wə Xomərning ooŋli Yəḫozabad uni zəhimləndürdi, xuning bilən u eldi. U əz ata-bowilirining arisida «Dawutning xəḫiri»də dəpnə kilindi. Ooŋli Amaziya uning ornida padixaḫ boldi.

13 Aḫaziyaning ooŋli, Yəḫudaning padixaḫi Yoaxning səltənitining yigirmə üqinqi yili, Yəḫuning ooŋli Yəḫoaḫaz Samariyədə Israiloŋa padixaḫ bolup, Samariyədə on yəttə yil səltənət kildi. **2** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni kilip, Israilni gunaḫka putlaxturoŋan Nibatning ooŋli Yəroboamning gunaḫliriloŋa əgixip mangdi; u ulardin ḫeq qikmidi. **3** Buning üqün Pərwərdigarning oŋəzipi Israiloŋa kozoŋaldi; u ularni Suriyəning padixaḫi Ḫazaəlning wə Ḫazaəlning ooŋli Bən-Ḫadadning koliloŋa tapxurup bərdi. **4** Yəḫoaḫaz Pərwərdigardin rəḫim tilidi; wə Pərwərdigar Israilning kisilip kaloŋanlikini kərüp duasioŋa kulak saldi. Qünki Suriyəning padixaḫi uloroŋa zulum kiliwatatti. **5** Pərwərdigar Israiloŋa bir kutkuzoŋuqi təyinlidi; xuning bilən ular Suriylərning kolidin azad bolup kutuldi. Keyin Israil yənə burunkidək əz əy-qedirliridə makanlaxti. **6** Lekin ular Israilni gunaḫka putlaxturoŋan Yəroboam jəmətining gunaḫliridin qikmidi; ular yənila xu yolda mangatti. Ḫətta Samariyədə bir «Axərah» butmu kaloŋanidi. **7** [Suriyəning padixaḫi] Yəḫoaḫazoŋa pəkət əllik atlik ləxkərni, on jəng ḫarwisi bilən on ming piyadə əskirinila kalduroŋanidi. Qünki u Yəḫoaḫazning [ḫoxunini] yokitip hamandiki topa-qangdək kiliwətkənidi. **8** Əmdi Yəḫoaḫazning baxka ixliri ḫəm kiloŋanlirining ḫəmmisi, jümlidin səltənitining ḫəmmə kudriti «Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **9** Yəḫoaḫaz ata-bowilirining arisida uhlidi wə Samariyədə dəpnə kilindi. Andin ooŋli Yoax ornida padixaḫ boldi. **10** Yəḫudaning padixaḫi Yoaxning səltənitining ottuz yəttinqi yilida Yəḫoaḫazning ooŋli Yəḫoax Samariyədə Israiloŋa padixaḫ bolup, on altə yil səltənət kildi. **11** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni kildi; u Israilni gunaḫka putlaxturoŋan, Nibatning ooŋli Yəroboamning gunaḫlirining ḫeqkaysisini taxlimidi; u xu yolda mangatti. **12** Əmdi Yoaxning baxka ixliri ḫəm kiloŋanlirining ḫəmmisi, jümlidin uning Yəḫudaning padixaḫi Amaziya bilən jəng kilip kərsətkən kudriti «Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **13** Yoax ata-bowilirining arisida uhlidi wə Yəroboam uning təḫtigə olturdi. Yoax Samariyədə Israilning padixaḫliri arisida dəpnə kilindi. **14** Elixa əz əjilini yətküzidioŋan kesəl bilən yatti. Israilning padixaḫi Yoax uning kexioŋa kelip uning yüzigə engixip yioŋlap: I atam, i atam, Israilning jəng ḫarwisi ḫəm atlik əskərliri!» dəp pəryad kətürdi. **15** Elixa uningoŋa: Bir ya bilən ya oklirini kəltürgin, dedi. U ya bilən ya oklirini kəltürgəndə **16** Elixa Israilning padixaḫioŋa: Kolungni yaoŋa selip tutkin, dedi. U kolini koyoŋanda Elixamu kollirini padixaḫning kollirining üstigə koyup, uningoŋa: **17** — Məxrik tərəptiki derizini aqkin, dedi. U uni aqkanda Elixa: Atkin, dedi. U etiwidi, Elixa uningoŋa: Mana bu Pərwərdigarning nusrət ya oki, yəni Suriyəning üstidin nusrət kazinidioŋan ya okidur. Sən Suriylərni yokatkuqə Afəktə ular bilən jəng kilisən, dedi. **18** Andin u: — Ya oklirini kolungoŋa aloŋin, dedi. Ularni aloŋanda, Elixa Israilning padixaḫioŋa: Ular bilən yərgə uroŋin, dedi. U üq kətim urup tohtidi. **19** Hudaning adimi uningoŋa aqqikliniр: Sən bəx-altə kətim uruxungoŋa tooŋra kelətti. Xundak kiloŋan bolsang, sən Suriylərni urup yokitip üzül-kesil məoŋlup kilatting; lekin əmdi Suriylərni urup, pəkət üq kətimla məoŋlup kilalaysən, dedi. **20** Elixa ölüp dəpnə kilindi. Əmdi ḫər yili, yil bexida Moablardin top-top bulangqilar yurtka parakəndiqilik salatti. **21** Bir küni xundak boldiki, ḫəlk bir ölgən adəmni yərlikigə koyuwatkanda, mana, ular bir top bulangqilarni kərüp kaldi, ular jəsətni Elixaning gərigə taxlidi. Jəsət Elixaning ustihinioŋa təgkəndə, u tirilip, kopup tik turdi. **22** Əmma Suriyəning padixaḫi Ḫazaəl bolsa Yəḫoaḫazning ḫəmmə künliridə Israiloŋa zalimlik kilatti. **23** Lekin Pərwərdigar uloroŋa meḫriban bolup iq aoŋritatti; Ibraḫim bilən Isḫak wə Yakupka baoliloŋan əḫdisi tüpəylidin U uloroŋa iltipat kilip, ularni bügüngə kədər ḫalak kilmay, Əz ḫuzuridin kikiriwetixni halimioŋanidi. **24** Suriyəning padixaḫi Ḫazaəl öldi wə ooŋli Bən-Ḫadad uning ornida padixaḫ boldi. **25** Andin keyin Yəḫoaḫazning ooŋli Yəḫoax Ḫazaəlning ooŋli Bən-Ḫadadning kolidin Ḫazaəl əz atisi Yəḫoaḫazdin jəngdə tartiwaloŋan xəḫərlərni yanduruwaldi. Yəḫoax uni urup, üq kətim məoŋlup kilip, xuning bilən Israilning xəḫərlirini yandurwaldi.

14 Israilning padixaḫi Yəḫoaḫazning ooŋli Yoaxning səltənitining ikkinqi yilida [Yəḫudadiki] Yoaxning ooŋli Amaziya Yəḫudaoŋa padixaḫ boldi. **2** Padixaḫ boloŋanda u yigirmə bəx yaxka kirgənidi; u Yerusalemda yigirmə tokkuz yil səltənət kildi. Uning anisi Yerusalemlik Yəḫoaddan idi. **3** Amaziya Pərwərdigarning nəziridə durus boloŋanni kilatti, lekin əjdadi Dawut kiloŋandək əməs, bəlki atisi Yoaxning barlik kiloŋanliri boyiqə ix kərətti. **4** Pəkət «yukiri jaylar»la yokitilmidi; ḫəlk yənila «yukiri jaylar»oŋa qikip kurbanlik kilip huxbuy yakatti. **5** Wə xundak boldiki, səltəniti uning kolida mukim boloŋanda, u padixaḫ atisini eltürgən hizmətkarlirini tutup eltürdi. **6** Lekin Musaoŋa qüxürülgən kanun kitabida Pərwərdigarning: «Atilarni ooŋulliri üqün ölümgə məḫkum kilixka bolmaydu ya ooŋullirini atiliri üqün ölümgə məḫkum kilixka bolmaydu, bəlki ḫərbiri əz gunaḫi üqün ölümgə məḫkum kilinsun» dəp pütülgən əmri boyiqə, u eltürgüqilərning balilirini ölümgə məḫkum kilmidi. **7** U «Xor wadisi»da Edomiylardin on ming əskərni eltürdi wə jəng kilip Selani ixoŋal kilip uni Yokтəəl dəp atidi; bügüngiqə u xundak atilip kəlməktə. **8** Andin keyin Amaziya Israilning padixaḫi Yəḫuning nəwrisi, Yəḫoaḫazning ooŋli Yəḫoaxning aldioŋa əlqilərni mangdurup: «Keni, [jəng məydanida] yüz turanə kərüxəyli» dedi. **9** Israilning padixaḫi Yəḫoax Yəḫudaning padixaḫi Amaziyaoŋa əlqi əwətip mundak sözlərni yətküzdi: — «Liwandiki tikən Liwandiki kedir dərihigə söz əwətip: Əz kizingni ooŋlumoŋa hotunlukka bərgin, dedi. Lekin Liwandiki bir yawayi ḫaywan ətüp ketiwetip, tikənni dəssiwətti. **10** Sən dərwəkə Edomning üstidin oŋəlibə kilding; kənglüngdə əz-özüngdin məoŋrurlinip kətting. Əmdi yayrap pəḫirlən, birak əydə kaloŋin; nemixka bexingoŋa külpət kəltürüp, özüngni wə özüng bilən Yəḫudani balaoŋa yikitisən?». **11** Əmma Amaziya kulak salmidi. Israilning padixaḫi Yəḫoax jənggə qikti; xuning bilən u Yəḫudaning padixaḫi Amaziya bilən Yəḫudadiki Bəyt-Xəməxtə uqrixip sokuxti. **12** Yəḫudaning adəmliri Israilning adəmliri təripidin tiripirən kilinip, ḫərbiri əz əyigə kəqip kətti. **13** Wə Israilning padixaḫi Yəḫoax Bəyt-Xəməxtə Aḫaziyaning nəwrisi, Yəḫoaxning ooŋli, Yəḫudaning padixaḫi Amaziyani əsir kilip, Yerusalemoŋa elip bardi; u Yerusalemning sepilining Əfraim dərwazisidin tartip burjək dərwazisioŋiqə boloŋan tət yüz gəzlik bir bəlikini ərüwətti. **14** U Pərwərdigarning əyidin ḫəmdə padixaḫning ordisidiki ḫəzinidin tepiloŋan barlik altun-kümüx, ḫəmmə kaqa-kuqilarni buliwaldi wə kepillik süpitidə birnəqqə tutkunni elip Samariyəgə yenip kətti. **15** Əmma Yəḫoaxning baxka ixliri ḫəm kiloŋanlirining

ḫəmmisi, jümlidin uning Yəḫudaning padixaḫi Amaziya bilən jəng kilip kərsətkən kudriti «Israil padixaḫlirining Tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **16** Yəḫoax əz ata-bowilirining arisida uhlidi wə Samariyədə Israilning padixaḫlirining arisida dəpnə kilindi. Ooḫli Yəroboam uning ornioḫa padixaḫ boldi. **17** Israilning padixaḫi Yəḫoaḫazning ooḫli Yəḫoax əlgəndin keyin, Yəḫoaxning ooḫli, Yəḫudaning padixaḫi Amaziya on bəx yil əmür kərdi. **18** Əmdi Amaziyaning baxka əməlliri ḫəm kiloḫanlirining ḫəmmisi «Yəḫuda padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **19** U Yerusalemda bəzilər uni kəstləxkə kirixkənidi, Lakix xəḫirigə kəqip kətti; lekin kəstligüqilər kəynidin Lakixka adəm əwətip u yərdə uni əltürdi. **20** Andin ular uni atlaroḫa artip Yerusalemoḫa elip bardi. U Yerusalemda ata-bowilirining arisida «Dawutning xəḫiri»də dəpnə kilindi. **21** Yəḫudaning barlik həlki uning on altə yaxka kirgən ooḫli Azariyani tikləp, uni atisi Amaziyaning ornida padixaḫ kildi **22** (padixaḫ atisi ata-bowilirining arisida uhlioḫandin keyin, Elat xəḫirini kaytidin yasap, Yəḫudaoḫa yənə təwə kiloḫuqi dəl Azariya idi). **23** Yəḫudaning padixaḫi Yoaxning ooḫli Amaziyaning səltənitining on bəxinqi yilida, Israilning padixaḫi Yəḫoaxning ooḫli Yəroboam ḫəküm sürüxkə baxlap, Samariyədə kirik bir yil səltənət kildi. **24** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloḫanni kildi; u Israilni gunaḫka putlaxturoḫan Nibatning ooḫli Yəroboamning gunaḫlirining ḫeqbirini taxlimidi. **25** Israilning Hudasi Pərwərdigarning əz kuli Gat-Ḫəfərlik Amittayning ooḫli Yunus [pəyoḫəmbər] arkilik eytkan səzi əməlgə axurulup, u [ximalda] Hamat rayonioḫa kirix eoḫizidin tartip [jənubta] «Arabaḫ dengizi»oḫiqə Israilning qegralirini kengəytip əsligə kəltürdi. **26** Qünki Pərwərdigar Israilning tartkan azablirining intayin kattik ikənlikini kərdi; ajizlar ḫəm meyiplardin baxka ḫeqkim kalmidi, Israiloḫa mədətkar yok idi. **27** Pərwərdigar: «Israilning namini asmanning astidin yokitimən» degən əməs idi; xunga U Yəḫoaxning ooḫli Yəroboamning koli bilən ularni kutkuzdi. **28** Əmdi Yəroboamning baxka ixliri ḫəm kiloḫanlirining ḫəmmisi, jümlidin uning səltənitining kudriti wə kandak jəng kilip, əsli Yəḫudaoḫa təwə boloḫan Dəməxk bilən Hamatni yanduruwaloḫanliki «Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **29** Yəroboam ata-bowiliri, yəni Israilning padixaḫlirining arisida uhlidi wə ooḫli Zəkəriya uning ornida padixaḫ boldi.

15 Israilning padixaḫi Yəroboamning səltənitining yigirmə yəttinqi yilida Amaziyaning ooḫli Azariya Yəḫudaning padixaḫi boldi. **2** On altə yaxka kirgəndə padixaḫ bolup Yerusalemda əllik ikki yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Yəkoliya bolup, u Yerusalemlik idi. **3** U atisi Amaziyaning barlik kiloḫanliridək Pərwərdigarning nəziridə durus boloḫanni kilatti. **4** Pəkət «yukiri jaylar»la yokitilmidi; həlk yənila «yukiri jaylar»oḫa qikip kurbanlik kilip huxbuy yakatti. **5** Əmma Pərwərdigar padixaḫni urup, uning əlümigiqə uni mahaw kesiligə muptila kiloḫaq, u ayrim əydə turatti wə padixaḫning ooḫli Yotam ordini baxkurup yurtning həlkining üstigə ḫəküm sürətti. **6** Azariyaning baxka əməlliri ḫəm kiloḫanlirining ḫəmmisi «Yəḫuda padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **7** Azariya ata-bowilirining arisida uhlidi; kixilər uni «Dawutning xəḫiri»də ata-bowilirining arisida dəpnə kildi. Ooḫli Yotam uning ornida padixaḫ boldi. **8** Yəḫuda padixaḫi Azariyaning səltənitining ottuz səkkizinqi yilida, Yəroboamning ooḫli Zəkəriya Samariyədə Israiloḫa padixaḫ bolup, altə ay səltənət kildi. **9** U ata-bowiliri kiloḫandək Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloḫanni kilatti; u Israilni gunaḫka putlaxturoḫan Nibatning ooḫli Yəroboamning gunaḫliridin qikmidi. **10** Yabəxning ooḫli Xallum uningoḫa kəst kilip, uni həlkning aldida urup eltürdi wə uning ornida padixaḫ boldi. **11** Zəkəriyaning baxka ixliri ḫəm kiloḫanlirining ḫəmmisi «Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **12** [Uning eltürülüxi] Pərwərdigarning Yəḫuoḫa: — Sening ooḫulliring tətinqi nəsligiqə Israilning təhtidə olturidu, degən səzini əməlgə axurdi. Dərwəkə xundak boldi. **13** Yabəxning ooḫli Xallum Yəḫuda padixaḫi Azariyaning səltənitining ottuz tokkuzinqi yilida padixaḫ bolup, Samariyədə toluk bir ay səltənət kildi. **14** Gadining ooḫli Mənaḫəm Tirzaḫdin qikip, Samariyəgə kelip, Yabəxning ooḫli Xallumni xu yərdə urup eltürdi wə uning ornida padixaḫ boldi. **15** Xallumning baxka ixliri, jümlidin uning kəst kilixliri, mana «Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. **16** Xu qaoḫda Mənaḫəm Tipsaḫ xəḫirigə ḫujum kilip, u yərdə turuwatkanlarning ḫəmmisini eltürdi; u yənə Tirzaḫdin tartip uningoḫa təwə barlik zeminlirini wəyran kildi. Ular tən berip dərwazini aqmioḫini üqün xəḫərgə xundak ḫujum kildiki, ḫətta uningdiki jimi ḫamilidar ayallarning karnini yirtip eltürdi. **17** Yəḫuda padixaḫi Azariya səltənitining ottuz tokkuzinqi yilida, Gadining ooḫli Mənaḫəm Israiloḫa padixaḫ bolup, Samariyədə on yil səltənət kildi. **18** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloḫanni kilip, pütün əmridə Israilni gunaḫka putlaxturoḫan Nibatning ooḫli Yəroboamning gunaḫliridin qikmidi. **19** Asuriyəning padixaḫi Pul Israil zeminioḫa tajawuz kildi; u wakitta Mənaḫəm: «Padixaḫlikimning mustəḫkəmliki üqün manga yardəm kiloḫayla» dəp uningoḫa ming talant kümüx bərdi. **20** Mənaḫəm Asuriyəning padixaḫioḫa beridioḫan xu pulni Israilning ḫəmmə bay adəmlirigə baj selix bilən aldi; u ḫərbiridin əllik xəkəl kümüx aldi. Xuning bilən Asuriyəning padixaḫi kaytip kətti wə bu zeminda turup kalmidi. **21** Mənaḫəmning baxka ixliri ḫəm kiloḫanlirining ḫəmmisi «Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **22** Mənaḫəm ata-bowilirining arisida uhlidi wə ooḫli Pəkaḫiya ornida padixaḫ boldi. **23** Yəḫuda padixaḫi Azariyaning səltənitining əllikinqi yilida, Mənaḫəmning ooḫli Pəkaḫiya Samariyədə Israiloḫa padixaḫ bolup, ikki yil səltənət kildi. **24** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloḫanni kilip, Israilni gunaḫka putlaxturoḫan Nibatning ooḫli Yəroboamning gunaḫliridin qikmidi. **25** Wə uning sərdari Rəmaliyaning ooḫli Pikaḫ uningoḫa kəst kilip uni Samariyədə, padixaḫ ordisidiki kəl'ədə eltürdi; xu ixta Argob bilən Ariyə wə əllik Gileadlik kixi Pikaḫ tərəptə turdi; u Pəkaḫiyani eltürüp uning ornida padixaḫ boldi. **26** Pəkaḫiyaning baxka ixliri ḫəm kiloḫanlirining ḫəmmisi bolsa, mana «Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. **27** Yəḫudaning padixaḫi Azariyaning səltənitining əllik ikkinqi yilida, Rəmaliyaning ooḫli Pikaḫ Samariyədə Israiloḫa padixaḫ bolup, yigirmə yil səltənət kildi. **28** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloḫanni kilip Israilni gunaḫka putlaxturoḫan Nibatning ooḫli Yəroboamning gunaḫliridin qikmidi. **29** Israilning padixaḫi Pikaḫning künliridə Asuriyəning padixaḫi Tiglat-Pilasər kelip Iyon, Abəl-Bəyt-Maakaḫ, Yanoaḫ, Kədəx, Ḫazor, Gilead, Galiliyə, jümlidin Naftalining pütkül zeminini ixoḫal kilip, xu yərdiki həlkni tutkun kilip, Asuriyəgə elip bardi. **30** Əlaḫning ooḫli Ḫoxiya Rəmaliyaning ooḫli Pikaḫoḫa kəst kilip uni eltürdi. Uzziyaning ooḫli Yotamning səltənitining yigirminqi yilida, u Pikaḫning ornida padixaḫ boldi. **31** Pikaḫning baxka ixliri ḫəm kiloḫanlirining ḫəmmisi bolsa, mana «Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. **32** Israilning padixaḫi Rəmaliyaning ooḫli

Pikaḫning səltənitining ikkinqi yilida, Uzziyaning ooɣli Yotam Yəḫudaoɣa padixaḫ boldi. **33** U padixaḫ boloɣanda yigirmə bəx yaxḳa kirgən bolup, Yerusalemda on altə yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Yəruxa idi; u Zadokning ḳizi idi. **34** Yotam atisi Uzziyaning barliḳ ḳiloɣanliridək Pərwərdigarning nəziridə durus boloɣanni ḳilatti. **35** Pəḳət «yuḳiri jaylar»la yoḳitilmidi; həlḳ yənila «yuḳiri jaylar»oɣa qiḳip ḳurbanliḳ ḳilip huxbuy yaḳatti. Pərwərdigarning əyining «Yuḳiriḳi dərwaza»sini yasioɣuqi xu idi. **36** Yotamning baxḳa ixliri ḫəm ḳiloɣanlirining ḫəmmisi «Israil padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **37** Xu qaoɣlarda Pərwərdigar Suriyəning padixaḫi Rəzin bilən Rəmaliyaning ooɣli Pikaḫni Yəḫudaoɣa ḫujum ḳilixḳa ḳozoɣidi. **38** Yotam ata-bowiliri arisida uhlidi wə ata-bowilirining arisida atisi Dawutning xəḫiridə dəpnə ḳilindi. Ooɣli Aḫaz ornida padixaḫ boldi.

16 Rəmaliyaning ooɣli Pikaḫning on yəttinqi yilida, Yotamning ooɣli Aḫaz Yəḫudaoɣa padixaḫ boldi. **2** Aḫaz padixaḫ boloɣanda yigirmə yaxḳa kirgən bolup, Yerusalemda on altə yil səltənət ḳiloɣanidi. U atisi Dawut ḳiloɣandək əməs, əksiqə Pərwərdigarning nəziridə durus boloɣanni ḳilmidi. **3** U Israilning padixaḫlirining yolida mangatti, ḫətta Pərwərdigar Israilning aldidin ḫəydəp qiḳaroɣan əllərning yirginqlik gunaḫliriɣa əgixip, əz ooɣlini ottin ətküzüp ḳeydürdi. **4** U «yuḳiri jaylar»da, dənglərdə wə ḫərbir kək dərəḫlərning astida ḳurbanliḳ ḳilip, küjə ḳeydürətti. **5** Xu waḳitta Suriyəning padixaḫi Rəzin bilən Israilning padixaḫi, Rəmaliyaning ooɣli Pikaḫ Yerusalemoɣa ḫujum ḳilip, [padixaḫ] Aḫazni muḫasirigə elip ḳorxiwaloɣini bilən, lekin uni məoɣlup ḳilalmidi. **6** Axu waḳitta Suriyəning padixaḫi Rəzin Elat xəḫirini Suriyəgə ḳayturuwaldi wə xu yərdə turuwatḳan Yəḫudalarni ḫəydiwətti. Andin Suriylər kelip u yərdə olturaḳlaxti; ular bügüngiqə xu yərdə turmaḳta. **7** Aḫaz Asuriyəning padixaḫi Tiglat-Piləsərgə əlqilərni əwətip: Mən silining ḳulliri, silining ooɣulliri bolimən; manga ḫujum ḳiliwatḳan Suriyəning padixaḫining ḳolidin wə Israilning padixaḫining ḳolidin ḳutḳuzuxḳa qiḳḳayla, dedi. **8** Xuni eytip Aḫaz Pərwərdigarning əyi wə padixaḫning ordisidiki həzinilərdiki kümüx bilən altunni sowoɣa ḳilip, Asuriyəning padixaḫiɣa əwətti. **9** Asuriyəning padixaḫi uning təlipigə ḳoxuldi; xuning bilən Asuriyəning padixaḫi Dəməxḳḳə ḫujum ḳilip uni ixoɣal ḳildi; uningdiki aḫalini tutḳun ḳilip Kir xəḫirigə elip bardi wə Rəzinni ɛltürdi. **10** Aḫaz padixaḫ əmdi Asuriyəning padixaḫi Tiglat-Piləsər bilən kərüxkili Dəməxḳḳə bardi wə xundaḳla Dəməxḳtiki ḳurbangaḫni kərdi. Andin Aḫaz padixaḫ xu ḳurbangaḫning rəsimini, uning barliḳ yasilix təpsilatlirining layiḫisini sizip, uni Uriya kaḫinoɣa yətküzdi. **11** Xuning bilən Uriya kaḫin Aḫaz padixaḫ Dəməxḳtin əwətkən barliḳ təpsilatlar boyiqə bir ḳurbangaḫ yasidi. Aḫaz padixaḫ Dəməxḳtin yenip kəlməstə, Uriya kaḫin uni xundaḳ təyyar ḳiloɣanidi. **12** Padixaḫ Dəməxḳtin yenip kelip, ḳurbangaḫni kərüp, ḳurbangaḫḳa berip, uning üstigə ḳurbanliḳ sundi; **13** u ḳurbangaḫning üstigə ḳeydürmə ḳurbanliḳ wə axliḳ ḫədiyəsini ḳeydürüp, «xarab ḫədiyə»sini təküp, «inaḳliḳ ḳurbanliḳi»ning ḳenini qaqti. **14** Xundaḳ ḳilip u Pərwərdigarning ḫuzurining aldidiki mis ḳurbangaḫni elip uni Pərwərdigarning əyi bilən əzining ḳurbangaḫining otturisidin ətküzüp, əz ḳurbangaḫining ximal təripigə ḳoydurdi. **15** Aḫaz padixaḫ Uriya kaḫinoɣa buyruḳ ḳilip: Muxu qong ḳurbangaḫ üstigə ətigənlik ḳeydürmə ḳurbanliḳ bilən ḳəqlik axliḳ ḫədiyəsini, padixaḫning ḳeydürmə ḳurbanliḳi bilən axliḳ ḫədiyəsini, ḫəmmə yurtning pütün ḫəlḳining ḳeydürmə ḳurbanliḳi, axliḳ ḫədiyə wə xarab ḫədiyəlirini ḳeydürüp sunisən. Ḳeydürmə ḳurbanliḳlarning barliḳ ḳanliri wə baxḳa ḳurbanliḳlarning barliḳ ḳanlirini uxbu ḳurbanliḳning üstigə təkisən. Mis ḳurbangaḫ bolsa mening yol sorixim üqün bolsun, dedi. **16** Xuning bilən Uriya kaḫin Aḫaz padixaḫ buyruoɣanning ḫəmmisini ada ḳildi. **17** Aḫaz padixaḫ das təgliklirigə bekitilgən tahtaylarni kesip ajritip, daslarni təglikliridin eliwətti; u mis «dengiz»ni tegidiki mis uylarning üstidin kətürüp elip, uni tax tahtayliḳ bir məydanoɣa ḳoydurdi. **18** U Asuriyə padixaḫini razi ḳilix üqün Pərwərdigarning əyigə tutixidioɣan «Xabat künidiki aywanliḳ yol» bilən padixaḫ taxḳiridin kiridioɣan yolni etiwətti. **19** Aḫazning baxḳa ixliri ḫəm ḳiloɣanlirining ḫəmmisi «Yəḫuda padixaḫlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **20** Aḫaz əz ata-bowiliri arisida uhlidi; u ata-bowilirining arisida «Dawutning xəḫiri»də dəpnə ḳilindi; ooɣli Ḫəzəkiya ornida padixaḫ boldi.

17 Yəḫudaning padixaḫi Aḫazning səltənitining on ikkinqi yilida, Elaḫning ooɣli Ḫoxiya Samariyədə Israiloɣa padixaḫ bolup, toḳḳuz yil səltənət ḳildi. **2** U Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɣanni ḳilatti; lekin uningdin ilgiri ətkən Israilning padixaḫliridək undaḳ rəzillik ḳilmaytti. **3** Asuriyəning padixaḫi Xalmanəzər uningoɣa ḫujum ḳiloɣili qiḳḳanda, Ḫoxiya uningoɣa beḳinip sowoɣa-salam bərdi. **4** Əmma Asuriyəning padixaḫi Ḫoxiyaning asiylik ḳilmaḳqi boloɣinini baykidi; qünki Ḫoxiya burunḳidək Asuriyəning padixaḫioɣa yillik sowoɣa-salam yollimay, bəlki Misirning padixaḫi sooɣa əlqilərni mangduroɣanidi. Uning üqün Asuriyəning padixaḫi uni tutup, baoɣlap zindanoɣa soliwətti. **5** Andin Asuriyəning padixaḫi qiḳip pütkül [Israil] zeminini talan-taraj ḳilip, Samariyəni üq yiloɣiqə ḳamal ḳildi. **6** Ḫoxiyaning səltənitining toḳḳuzinqi yilida, Asuriyəning padixaḫi Samariyəni ixoɣal ḳilip, Israillarni Asuriyəgə sürgün ḳilip, ularni Halaḫ xəḫiri, Gozandiki Habor dəryasining boyliri wə Medialarning xəḫərlirigə orunlaxturdi. **7** Mana, xundaḳ ixlar boldi; qünki Israillar əzlirini Misirning padixaḫi Pirəwnning ḳolidin ḳutḳuzup, Misir zeminidin qiḳaroɣan Pərwərdigar Hudasioɣa gunaḫ ḳilip baxḳa ilaḫlardin ḳorḳup **8** Pərwərdigar Israillarning aldidin ḫəydiwətkən yat əlliklərning ḳaidə-bəlgilimiliridə, xundaḳla Israilning padixaḫliri əzliri qiḳaroɣan ḳaidə-bəlgilimiliridə mangoɣanidi. **9** Wə Israillar əz Pərwərdigar Hudasioɣa ḳarxi qiḳip, yoxurunlarqə tooɣra bolmioɣan ixlarni ḳildi; ular barliḳ xəḫərliridə kəzət munaridin mustəḫkəm ḳoroɣanoɣiqə «yuḳiri jaylar»ni yasidi. **10** Ular ḫəmmə egiz dənglərdə wə ḫəmmə kək dərəḫlərning astida «but tüwrük» wə «Axəraḫ» buti turoɣuzdi. **11** Pərwərdigar ularning aldidin ḫəydəp qiḳaroɣan [yat] əlliklər ḳiloɣandək, ular ḫəmmə «yuḳiri jaylar»da huxbuy yaḳatti wə Pərwərdigarning oɣəzipini ḳəltüridioɣan ḫərhil rəzil ixlarni ḳilatti. **12** Gərqə Pərwərdigar ularoɣa: — «Bu ixni ḳilmanglar!» degən bolsimu, ular butlarning ḳulluḳioɣa berilip kətkənidi. **13** Pərwərdigar ḫəmmə pəyoɣəmbərlər bilən ḫəmmə aldin kərgüqilərning wasitisi bilən ḫəm Israilni ḫəm Yəḫudani agaḫlandurup: Rəzil yolliringlardin yenip, ata-bowiliringlaroɣa tapilanoɣan wə ḳullirim boloɣan pəyoɣəmbərlər arḳiliḳ silərgə təstiḳlioɣan pütün ḳanunoɣa boysunup, Mening əmrlirim wə Mening bəlgilimilirimni tutunglar, degənidi. **14** Lekin ular ḳulaḳ salmay, Pərwərdigar Hudasioɣa ixənmigən ata-bowiliri ḳiloɣandək, boyunlirini ḳattiḳ ḳildi. **15** Ular Uning bəlgilimilirini, xundaḳla U ularning ata-bowiliri bilən tüzgən əḫdini wə ularoɣa tapxuroɣan agaḫ-guwaḫlarni qətkə ḳaḳḳan; ular ərziməs nərsilərgə əgixip, əzliri ərziməs bolup qiḳti; Pərwərdigar ularoɣa: — ətrapinglardiki əlliklərning ḳiloɣinidək ḳilmanglar, degən dəl xu əllərgə əgixip, rəzillik ḳilatti. **16** Ular Hudasi boloɣan Pərwərdigarning barliḳ əmrlirini taxlap, əzliri üqün ḳuyma məbudlarni, yəni ikki

mozayni қuydurdi, bir «Axərah but» қildurdi, asmandiki nuroɳunlioɳan ay-yultuzlaroɣa bax urdi wə Baalning қullukioɣa kirdi. **17** Ular əz ooɳulliri bilən қizlirini ottin ətküzdi, palqilik wə jadugərlik ixlətti, xundaқla Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloɳanni қilix üqün, əzlirini setip Uning oɟəzipini қozoɳidi. **18** Xuning üqün Pərwərdigar Israiloɣa intayin aqqiқlinip, ularni Əz nəziridin neri қildi; Yəhudaning қəbilisidin baxқa ɥeqқaysisi əz [zeminida] қaldurulmidi. **19** Lekin Yəhudamu əz Hudasi Pərwərdigarning əmrlirini tutmidi, bəlki Israil qiқaroɳan қaidə-bəlgilimilər iqidə mangdi. **20** Uning üqün Pərwərdigar Israilning barliқ nəslini qətkə қaқti; ularni Əz nəziridin taxlioɳan künigiqə [zeminida] harlikқa қaldurup, bulangqilarning қolioɣa tapxurup bərdi. **21** U Israilni Dawutning jəmətidin tartiwaloɳanidi. Ular Nibatning ooɳli Yəroboamni padixah қildi wə Yəroboam bolsa Israilni Pərwərdigarning yolidin yandurup, ularni eoɲir bir gunahқa patқuzup azdurdi. **22** Israillar Yəroboamning қiloɳan ɥəmmə gunahlirida yürüp, ulardin qiқmidi. **23** Ahir berip Pərwərdigar Əz қulliri boloɳan pəyoɳəmbərlərning wasitisi bilən eytқandək, Israilni Əz nəziridin neri қildi; Israillar əz yurtidin Asuriyəgə elip ketilip, u yərdə bügüngə қədər turup қaldi. **24** Əmma Asuriyəning padixahi Babil, Kuttah, Awwa, Hamat wə Səfarwaimdin həlқni yətkəp Israilning ornioɣa Samariyəning xəһərlirigə makanlaxturdi. Ular xuning bilən Samariyəgə igidarqilik қilip xəһərlərdə olturdi. **25** Wə xundaқ boldiki, ular u yərdə dəsləptə olturoɣinida Pərwərdigardin қorқmioɣanidi; Pərwərdigar ularni қiyma-jiyma қilidioɣan birnəqqə xirlarni ularning arisioɣa əwətti. **26** Xuning bilən Asuriyəning padixaһioɣa həwər yətküzülüp: — Sili yətkəp Samariyəning xəһərliridə makanlaxturoɣan həlқlər xu yurtning ilaһining қaidə-yosunlirini bilməydu; xunga U ularning arisioɣa xirlarni əwətti; mana bular ularni əltürməktə, qünki həlқ yurtning ilaһining қaidə-yosunlirini bilməydu, deyildi. **27** Xuning bilən Asuriyəning padixahi əmr қilip: — Silər u yərdin elip kəlgən kaһinlarning birini yənə u yərgə apiringlar; u u yərdə turup, ularoɣa u yurtning ilaһining қaidə-yosunlirini əgətsun, — dedi. **28** Uning buyruқi bilən ular Samariyədin yətkigən kaһinlarning biri kelip, Bəyt-əldə turup Pərwərdigarning қorқunqini ularoɣa əgətti. **29** Lekin xu həlқlərning һərbiri əz ilaһlirining butlirini yasap, Samariyəliklər saloɳan «yuқiri jaylar»diki ibadətgaһlar iqigə turoɳuzdi; һərbir həlқ əzi turoɣan xəһərdə xundaқ қildi. **30** Babildin kəlgənlər Sukkot-Binot degən məbudni yasidi, Kuttin kəlgənlər Nərgal butni, Hamattin kəlgənlər Axima butni, **31** Awwiylar Nibһaz bilən Tartak butlarni yasidi; Səfarwiylar Səfarwaimdiki butliri boloɳan Adrammələk bilən Anammələkkə əz balilirini atap otta kəydürdi. **32** Ular əmdi muxundaқ һalәttə Pərwərdigardin қorқup, əz arisidiki һər türlük adəmlərni əzliri üqün «yuқiri jaylar»diki buthanilarda қurbanliқlarni sunidioɣan kaһin қilip bekitkən. **33** Ular Pərwərdigardin қorқatti wə xuning bilən təng қaysi əldin kəlgən bolsa, xu ælning қaidə-yosunlirida əz ilaһlirining қullukidimu bolatti. **34** Bügüngə қədər ular ilgiriki adətlər boyiqə mengip kəlməktə; ular Pərwərdigardin қorқmay, Pərwərdigar Israil dəp atioɣan Yaқupning əwladlirioɣa tapilioɣan bəlgilimilər wə ɥəkümlər, қanun wə əmrlərgə muwapiқ ix kərməydu. **35** Pərwərdigar ular bilən bir əһdə қilixip ularoɣa buyrup: — «Baxқa ilaһlardin қorқmay, ularoɣa səjdə қilmay yaki ularoɣa bax urmay wə ularoɣa қurbanliқ қilmanglar — **36** pəқət zor қudrət wə uzatқan biliki bilən silərni Misir zeminidin qiқaroɣan Pərwərdigardinla қorқunglar, uningoɣa səjdə қilinglar wə uningoɣa қurbanliқ sununglar. **37** U silər üqün pütküzgən bəlgilimilər, ɥəkümlər, қanun wə əmrni bolsa, ularni əbədgiqə kəngül bəlüp tutunglar; baxқa ilaһlardin қorқmanglar. **38** Mən silər bilən қiloɣan əһdini untumanglar ya baxқa ilaһlardin қorқmanglar, **39** bəlki Hudayinglar Pərwərdigardin қorқunglar; wə U silərni ɥəmmə düxmənliringlarning қolidin қutқuzidu» — degənidi. **40** Lekin ular қulaқ salmay, ilgiriki қaidə-yosunlarni yürgüzətti. **41** Muxu əllər xu tərikidə Pərwərdigardin қorқatti ɥəm oyma məbudlarning қullukida bolatti; ularning baliliri bilən balilirining balilirimu xundaқ қilatti; əz ata-bowiliri қandaқ қiloɣan bolsa, ularmu bügünki küngiqə xundaқ қilip kəldi.

18 Elaһning ooɳli, Israilning padixahi Hoxiyaning səltənitining üqinqi yilida, Yəhudaning [sabiқ] padixahi Aһazning ooɳli Həzəkiya Yəhudaoɣa padixah boldi. **2** U padixah boloɳanda yigirmə bəx yaxta bolup, Yerusalemda yigirmə toқquz yil səltənət қildi. Uning anisining ismi Abi idi; u Zəkəriyaning қizi idi. **3** Həzəkiya bolsa atisi Dawutning barliқ қiloɳinidək, Pərwərdigarning nəziridə durus boloɳanni қilatti. **4** U «yuқiri jaylar»ni yoқitip, «but tüwrüklər»ni qeқip «Axərah»larni kesip taxlap, Musa yasatқan mis yilanni qeқip parə-parə қilip (qünki u qaoɳqiqə Israillar uningoɣa huxbuy yaқatti), uningoɣa «Nəһuxtan!» dəp isim қoydi. **5** Həzəkiya Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa tayandi. Bu jəһättə nə uningdin keyin kəlgən nə uningdin ilgiri ətkən Yəhuda padixahlirining arisidiki ɥeqbiri uningoɣa yətməytti. **6** U Pərwərdigaroɣa qing baoɳlinip uningoɣa əgixixtin qiқmay, bəlki Pərwərdigar Musaoɣa buyruoɣan əmrlərni tutatti. **7** Pərwərdigar uning bilən billə idi; u қaysila ixқa qiқsa xuningda rawajlik bolatti. U Asuriyə padixahining һakimiyitigə қarxi qiқip uningoɣa beқindi boluxtin yandi. **8** U Filistiylərgə һujum қilip ularni Gaza xəһiri wə uning ətrapidiki zeminlirioɣiqə, kəzət munaridin mustəһkəm қoroɣanoqiqə besip məoɳlup қildi. **9** Wə xundaқ boldiki, Həzəkiya padixahning səltənitining tətinqi yilida, yəni Israilning [sabiқ] padixahi Elaһning ooɳli Hoxiyaning səltənitining yəttinqi yilida, Asuriyəning padixahi Xalmanəzər Samariyəgə һujum қilip uni қamal қildi. **10** Üq yildin keyin ular xəһərni aldi; Həzəkiyaning səltənitining toқquzinqi yili, yəni Israil padixahi Hoxiyaning səltənitining toқquzinqi yilida, Samariyə ixoɳal қilindi. **11** Andin Asuriyəning padixahi Israillarni Asuriyəgə elip ketip, ularni Halahda, Gozandiki Habor dəryasining boylirida wə Medialarning xəһərliridə makanlaxturdi. **12** Qünki ular əz Hudasi Pərwərdigarning awazioɣa itaət қilmidi, bəlki Uning əһdisigə, yəni Pərwərdigarning қuli Musa buyruoɣanning ɥəmmisigə hilapliқ қildi; ular yaki қulaқ salmidi, yaki əməl қilmidi. **13** Həzəkiya padixahning səltənitining on tətinqi yili, Asuriyəning padixahi Sənnaherib Yəhudaning barliқ қoroɣanliқ xəһərlirigə һujum қilip qiқip, ularni ixoɳal қildi. **14** U waқitta Yəhudaning padixahi Həzəkiya Laқixқa adəm əwətip, Asuriyəning padixahioɣa: Mən gunahқar! Məndin qekingəyla, üstümgə ɥərnemə qüxürsilə xuni [tələymən], — dedi. Asuriyəning padixahi Həzəkiyaoɣa üq yüz talant kümüx bilən ottuz talant altun tohtitip қoydi. **15** Həzəkiya Pərwərdigarning əyidiki wə padixahning ordisining həzinisidiki barliқ kümüxni elip bərdi. **16** Xuning bilən bir waқitta Yəhudaning padixahi Həzəkiya Pərwərdigarning əyining ixikliridin wə əzi əslidə қaplatқan ixik kexəkliridin altunni ajritip elip, Asuriyəning padixahioɣa bərdi. **17** Xu qaoɣda Asuriyə padixahi Sənnaherib Tartan, Rab-Saris wə Rab-Xakəһlirini qong қoxun bilən Laқix xəһiridin Yerusalemoɣa, Həzəkiyaning yenioɣa əwətti. Ular Yerusalemoɣa qiқip kəldi. Qiққanda, ular kir yuoɣuqilarning etizining boyidiki yolda, yuқiri kəlqəkning norining bexioɣa kelip turdi. **18** Ular padixahni qaқiroɣanda,

Ḥilḳiyaning ooḷli, ordini baxḳuridioḷan Eliakim, ordining diwanbegi Xəbna wə Asafning ooḷli, orda mirzibegi Yoaḥlar ularning yenioḷa kəldi. **19** Wə Rab-Xakəḥ uloroḷa mundaḳ dedi: — «Silər Ḥəzəkiyaoḷa: — «Uluoḷ padixaḥ, yəni Asuriyə padixaḥi sanga mundaḳ dedi, dənglar: — Sening muxu ixəngən tayanqing zadi nemidi? **20** Sən: «Urux ḳilixḳa tədbir-məsliḥətimiz ḥəm küqimiz bar, dəysən — bu pəḳət bir ḳuruḳ gəp, halas! — Sən zadi kimgə tayinip manga ḳarxi əktə ḳopisən? **21** Mana əmdi sən yeriḳi bar axu ḳomux ḥasa, yəni Misiroḷa tayinisən. Birsi uningoḷa yələnsə, uning ḳolioḷa sanjip kiridu; Misir padixaḥi Pirəwngə tayanoḷanlarning ḥəmmisi xundaḳ bolidu! **22** Əgər silər manga: «Biz Hudayimiz boloḷan Pərwərdigaroḷa tayinimiz» — desənglar, Ḥəzəkiya əzi Yəḥudadikilərgə wə Yerusalemdikilərgə: «Silər pəḳət Yerusalemdiki muxu ibadətgaḥ aldidila ibadət ḳilixinglar kerək» dəp, uningoḷa ataloḷan «yuḳiri jaylar»ni ḥəm ḳurbangaḥlarni yoḳ ḳiliwəttioḷu? Ular axu Pərwərdigarning yuḳiri jayliri əməsmidi? **23** Əmdi ḥazir hojayinim Asuriyə padixaḥi bilən bir tohtamoḷa kelinglar: — «Əgər silərdə uloroḷa minəligüdək əskərliringlar bolsa, mən silərgə ikki ming atni bikaroḷa berəy!» **24** Silərdə undaḳlar bolmisa, hojayinimning əməldarlirining əng kiqiki boloḷan bir ləxkər bexini ḳandaḳmu qekindürələysilər?! Gərqə silər jəng ḥarwiliri wə atlarni elix üqün Misiroḷa tayinisilər! **25** Mən muxu yərni ḥalak ḳilix üqün Pərwərdigarsiz kəldimmu? Qünki Pərwərdigar manga: «Muxu zeminni ḥalak ḳilixḳa qiḳḳin» — dedi!». **26** Eliakim, Xəbna wə Yoaḥ Rab-Xakəḥgə: — Peḳirlirioḷa aramiy tilida səzlisilə; biz buni qüxinimiz. Bizgə ibraniy tilida səzlimisilə, gəpliri sepilda turoḷanlarning ḳulḳioḷa kirmisun! — dedi. **27** Birak Rab-Xakəḥ: — Hojayinim meni muxu gəpni hojayininglaroḷa wə silərgila eytixḳa əwətkənmu? Muxu gəpni silər bilən birliktə sepilda olturoḷanlaroḷa deyixkə əwətkən əməsmu? Qünki ular əz poḳini yegüqi ḥəm əz süydükini iqküqi bolidu!» — dedi. **28** Andin Rab-Xakəḥ ibraniy tilida yuḳiri awaz bilən: «Uluoḷ padixaḥ, yəni Asuriyə padixaḥining səzlirini anglap ḳoyunglar!» — dəp warḳiridi. **29** — «Padixaḥ mundaḳ dəydu: — Ḥəzəkiya silərni aldap ḳoymisun! Qünki u silərni [padixaḥning] ḳolidin ḳutḳuzalmaydu. **30** Uning silərni: — «Pərwərdigar bizni jəzmən ḳutḳuzidu; muxu xəḥər Asuriyə padixaḥining ḳolioḷa qüxüp kətməydu» dəp Pərwərdigaroḷa tayanduruxioḷa yol ḳoymanglar! **31** Ḥəzəkiyaoḷa ḳulaḳ salmanglar; qünki Asuriyə padixaḥi mundaḳ dəydu: — Mən bilən sülḥilixip, mən tərəpkə ətünglar; xundaḳ ḳilsanglar ḥərbiringlar əzünglarning üzüm baringidin ḥəm əzünglarning ənjür dərihidin mewə yəysilər, ḥərbiringlar əz su kəlqikinglardin su iqisilər; **32** ta mən kelip silərni buoḷdaylik ḥəm xarablik bir zeminoḷa, neni, üzümzarliri wə zəytun dərəhliri bar, ḥəsəl qikiridioḷan bir zeminoḷa, yəni zeminingloroḷa ohxax bir zeminoḷa apirip ḳoyoḷuqə yəpiqiweringlar! Xuning bilən silər tirik ḳelip, əlməysilər! Ḥəzəkiya silərgə: — «Pərwərdigar bizni ḳutḳuzidu» desə uningoḷa ḳulaḳ salmanglar! **33** Əl-yurtlarning ilaḥ-butlirining biri əz zeminini Asuriyə padixaḥining ḳolidin ḳutḳuzoḷanmu? **34** Hamat wə Arpad degən yurtlarning ilaḥ-butliri ḳeni? Səfarwaim, Hena wə Iwwaḥ xəḥərlirining ilaḥ-butliri ḳeni? Ular Samariyəni mening ḳolumdin ḳutḳuzoḷanmu?! **35** Muxu əl-yurtlarning ilaḥ-butliridin əz zeminini ḳutḳuzoḷan zadi kim bar? Xundaḳ ikən, Pərwərdigar Yerusalemni mening ḳolumdin ḳutḳuzalamdu?» — dedi. **36** Əmma həlḳ sükütt ḳilip uningoḷa jawabən ḥeqḳandaḳ bir səz ḳilmidi; qünki padixaḥning buyruḳi xuki: — «Uningoḷa jawab bərmənglar». **37** Andin Ḥilḳiyaning ooḷli, ordini baxḳuridioḷan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna wə Asafning ooḷli, orda mirzibegi Yoaḥlar kiyim-keqəklirini yirtixip, Ḥəzəkiyaning yenioḷa kelip, Rab-Xakəḥning gəplirini uningoḷa uḳturdi.

19 Xundaḳ boldiki, Ḥəzəkiya buni angliooḷanda, kiyim-keqəklirini yirtip, əzini bəz bilən ḳaplap Pərwərdigarning ibadətḥanisioḷa kirdi. **2** U Ḥilḳiyaning ooḷli, ordini baxḳuridioḷan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna wə kaḥinlarning aḳsaḳallirini bəz ḳaplanoḷan peti Amozning ooḷli Yəxaya pəyoḷəmbərgə əwətti. **3** Ular uningoḷa: — Ḥəzəkiya mundaḳ dəydu: — «Balilar tuoḷulay dəp ḳaloḷanda anining tuoḳḳudək ḥali ḳalmioḷandək, muxu kün awariqilik, rəswa ḳilinidioḷan, mazaḳ ḳilinidioḷan bir künidur. **4** Əz hojayini boloḷan Asuriyə padixaḥi tirik Hudani mazaḳ ḳilixḳa əwətkən Rab-Xakəḥning muxu barlik gəplirini Pərwərdigar Hudaying nəzirigə elip tingxisa, bularni angliooḷan Pərwərdigar Hudaying xu gəplər üqün uning dəkkisini berərmikin? Xunga ḳelip ḳaloḷan ḳaldisi üqün awazingni kətürüp, bir duayingni bərsəng» — dedi. **5** Xu gəplər bilən Ḥəzəkiyaning hizmətkarliri Yəxayaning aldioḷa kəldi. **6** Yəxaya uloroḷa: — «Hojayininglaroḷa: — Pərwərdigar mundaḳ dedi: — «Asuriyə padixaḥining qaparmənlirining sən angliooḷan axu Manga kupurluḳ ḳiloḷuqi gəpliridin ḳorḳma; **7** Mana, Mən uningoḷa bir roḥni kirgüzimən; xuning bilən u bir ioḷwani anglap, əz yurtioḷa ḳaytidu. Mən uni əz zeminida turoḷuzup ḳiliq bilən eltürgüzimən» — dənglar» — dedi. **8** Rab-Xakəḥ əzi kəlgən yoli bilən ḳaytip mangoḷanda, Asuriyə padixaḥining Laḳix xəḥiridin qekingənlikini anglap, Libnaḥ xəḥirigə ḳarxi jəng ḳiliwatḳan padixaḥning yenioḷa kəldi. **9** Qünki padixaḥ: «Mana, Efiopiyə padixaḥi Tirḥakaḥ sizgə ḳarxi jəng ḳilmaḳqi bolup yoloḷa qikti» degən həwərni angliooḷanidi. Lekin u yənə Ḥəzəkiyaoḷa əlqilərni mundaḳ hət bilən əwətti: — **10** «Silər Yəḥuda padixaḥi Ḥəzəkiyaoḷa mundaḳ dəngarisaldilar: — «Sən tayinidioḷan Hudayingning sanga: «Yerusalem Asuriyə padixaḥining ḳolioḷa tapxurulmaydu» deginigə aldanma; **11** mana, sən Asuriyə padixaḥlirining ḥəmmə əl-yurtlarni nemə ḳiloḷanlirini, ularni əz ilaḥ-butlirioḷa atap ḥalak ḳiloḷanliḳini angliooḷansən; əmdi əzüng ḳutḳuzulamsən? **12** Ata-bowilirim ḥalak ḳiloḷan əllərning əz ilaḥ-butliri ularni ḳutḳuzoḷanmu? Gozan, Ḥaran, Rəzəf xəḥiridikilərniqu, Telassarda turoḷan Edənlərniqu? **13** Hamat padixaḥi, Arpad padixaḥi, Səfarwaim, Hena ḥəm Iwwaḥ xəḥərlirining padixaḥliri ḳeni?»». **14** Xuning bilən Ḥəzəkiya ḥətni əkəlgüqilərning ḳolidin elip oḳup qikti. Andin u Pərwərdigarning əyigə kirip, Pərwərdigarning aldioḷa ḥətni yeyip ḳoydi. **15** Wə Ḥəzəkiya Pərwərdigaroḷa dua ḳilip mundaḳ dedi: — «I kerublar otturisida turoḷan Pərwərdigar, Israilning Hudasi: — Sən Əzüngdursən, jaḥandiki barlik əl-yurtlarning üstidiki Huda pəḳət Əzüngdursən; asman-zeminni Yaratḳuqisən. **16** I Pərwərdigar, ḳulikingni təwən ḳilip angliooḷaysən; kəzüngni aqḳaysən, i Pərwərdigar, kərgəysən; Sənnaheribning adəm əwətip mənggü ḥayat Hudani ḥakarətləp eytḳan gəplirini angliooḷaysən! **17** I Pərwərdigar, Asuriyə padixaḥliri ḥəḳikətən ḥəmmə yurtlarni, xuloroḷa beḳindi boloḷan yurtlarnimu harabə ḳilip, **18** ularning ilaḥ-butlirini otḳa taxliwətkən; qünki ularning ilaḥliri ilaḥ əməs, bəlki insan ḳoli bilən yasaloḷanliri, yaoḷaq wə tax, halas; xunga asuriylar ularni ḥalak ḳildi. **19** Əmdi, i Pərwərdigar Hudayimiz, jaḥandiki barlik əl-yurtloroḷa Sening, pəḳət Seningla Pərwərdigar ikənlikingni bildürüx üqün, bizni uning ḳolidin ḳutḳuzoḷaysən!». **20** Xuning bilən Amozning ooḷli Yəxaya Ḥəzəkiyaoḷa səz əwətip mundaḳ dedi: — — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Sening Manga Sənnaherib tooṛruluḳ ḳiloḷan duayingni anglidim. **21** Pərwərdigarning uningoḷa ḳarita degən səzi xudurki: — «Pak ḳiz, yəni Zionning ḳizi seni kəmsitidu, Seni

mazak қilip külidu; Yerusalemning қizi kəyninggə қarap bexini qayқaydu; **22** sən kimni mazak қilip kupurluk қilding? Sən kimgə қarxi awazingni kətürüp, Nəziringni üstün қilding? Israildiki Mukəddəs Boloquqioqa қarxi! **23** Əlqiliring arқilik sən Rəbni mazak қilip; — «Mən nuroqunlioqan jəng ҳarwilirim bilən taoq qokқisioqa, Liwan taoq baoqrilirioqa yetip kəldimki, Uning egiz kedir dərəhlirini, esil қarioqaylirini kesiwetimən; Mən uning əng qət turaloqusioqa, Uning əng bük-baraksan ormanzarlikioqa kirip yetimən. **24** Өzüm kuduk kolap yaқa yurtning süyini iqtim; Putumning uqidila mən Misirning barlik dərya-əstənglirini kurutiwəttim — deding. **25** — Sən xuni anglap bakmioqanmiding? Uzundin buyan Mən xuni bekitkənmənki, Kədimdin tartip xəkilləndürgənmənki, Ҳazir uni əməlgə axurdumki, Mana, sən қəl'ə-қoroqunlik xəһərlərni harabilərgə aylandurdung; **26** Xuning bilən u yərdə turuwatқanlar küqsizlinip, Yərgə қaritip қoyuldi, xərməndə қilindi; Ular əsiwatқan ot-qəptək, Yumran kək qəplərdək, Өgzidiki ot-qəplər esməy kurup kətkəndək boldi. **27** Birak sening olturoqiningni, ornungdin turoqiningni, qikip-kirginingni wə Manga қarxi oqaljirlixip kətkiningni bilimən; **28** Sening Manga қarxi oqaljirlixip kətkənlikingning, ҳakawurlixip kətkənlikingning kulikimoqa yətkənliki tüpəylidin, Mən қarmikimni burningdin ətküzimən, Yüginimni aoqzingoqa salimən, Wə ezüng kəlgən yol bilən seni қayturimən. **29** I [Ҳəzəkiya], xu ix sanga alamət bexarət boliduki, Muxu yili əzlükidin əskən, Ikkinqi yili xulardin qikқanlarmu silərning rizқinglar bolidu; Üqinqi yili bolsa teriysilər, orisilər, üzüm kəqətlirini tikisilər; Ulardin qikқan mewilərni yəysilər. **30** Yəһuda jəmətining kəqip kutuloqan қaldisi bolsa yənə təwəngə қarap yiltiz tartidu, Yukirioqa қarap mewə beridu; **31** Qünki Yerusalemdin bir қaldisi, Zion teoqidin kəqip kutuloqanlar qikidu; Samawi қoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarning otluk muһəbbiti muxuni ada қilidu. **32** Xunga, Pərwərdigar Asuriyə padixaһi tooqruluk mundak dəydu: — U nə muxu xəһərgə yetip kəlməydu, Nə uningoqa bir tal okmu atmaydu; Nə қalқanni kətürüp aldioqa kəlməydu, Nə uningoqa қarita қaxalarnimu yasimaydu. **33** U қaysi yol bilən kəlgən bolsa, U yol bilən қaytidu wə muxu xəһərgə kəlməydu — dəydu Pərwərdigar, **34** — Qünki Өzüm üqün wə Mening kulum Dawut üqün uni ətrapidiki sepildək қoodap kutkuzimən». **35** Xu keqə xundak boldiki, Pərwərdigarning Pərixtisi qikip, Asuriyəliklərning bargaһida bir yüz səksən bəx ming əskərni urdi; mana, kixilər ətigəndə ornidin turoqanda, ularning һəmmisining əlgənlikini kərdi! **36** Xunga Asuriyə padixaһi Sənnaherib qekinip, yoloqa qikip, Ninəwə xəһirigə қaytip turdi. **37** Wə xundak boldiki, u ez buti Nisrokning buthanisida uningoqa qokunuwatқanda, ooqulliri Adrammələk һəm Xarezər uni kiliqlap eltürüwətti; andin ular bolsa Ararat degən yurtқa kəqip kətti. Uning ooqli Esarһaddon uning ornida padixaһ boldi.

20 Xu künlərdə Ҳəzəkiya əjəl kəltürgüqi bir kesəlgə muptila boldi. Amozning ooqli Yəxaya pəyoqəmbər uning kəxioqa berip, uningoqa: — «Pərwərdigar mundak dəydu: — — Өyüng tooqruluk wəsiyət kiloqin; qünki əjəl kəldi, yaximaysən» — dedi. **2** [Ҳəzəkiya] bolsa yüzini tam tərəpkə kilip Pərwərdigaroqa dua kilip: — **3** I Pərwərdigar, Sening aldingda mening ҳakikət wə pak dil bilən mengip yürgənlikimni, nəziring aldingda durus boloqan ixlarni kiloqanlikimni əsləp koyoqaysən, — dedi. Wə Ҳəzəkiya yioqlap ekip kətti. **4** Yəxaya qikip ordidiki ottura ҳoylioqa yətməstə, Pərwərdigarning səzi uningoqa yetip mundak deyildi: — **5** Yenip berip һəlkimning baxlamqisi Ҳəzəkiyaoqa mundak degin: — «Pərwərdigar, atang Dawutning Hudasi mundak dəydu: — «Duayingni anglidim, kəz yaxliringni kərdüm; mana, Mən seni sakaytimən. Üqinqi künidə Pərwərdigarning eyigə qikisən. **6** Künliringgə Mən yənə on bəx yil koximən; xuning bilən Mən seni wə bu xəһərni Asuriyə padixaһining kolidin kutkuzimən; Өzüm üqün wə kulum Dawut üqün Mən bu xəһərni ətrapidiki sepildək koodaymən. **7** (Yəxaya bolsa: — «Ənjür poxkili təyyarlanglar, dedi. Ular uni elip kelip, yarisioqa qapliwidi, u sakaydi. **8** Ҳəzəkiya Yəxayadin: Pərwərdigar meni sakaytip, üqinqi küni uning eyigə qikidioqanlikimni ispatlaydioqanoqa kandak bexarətlik alamət bolidu? — dəp sorioqanidi. **9** Yəxaya: — Pərwərdigarning Өzi eytқan ixini jəzmən kilidioqanlikini sanga ispatlax üqün Pərwərdigardin xundak bexarətlik alamət boliduki, sən kuyaxning pələmpəy üstigə qüxkən sayisining on baskuq aldioqa mengixi yaki on baskuq kəynigə yenixini halamsən? — dedi. **10** Ҳəzəkiya: Kuyax sayisining on baskuq aldioqa mengixi asan; sayə on baxkuq kəynigə yansun, degənidi. **11** Xuning bilən Yəxaya pəyoqəmbər Pərwərdigaroqa nida kildi wə U kuyaxning Aһaz padixaһ kuroqan pələmpəy baskuqiliri üstigə qüxkən sayisini yandurup, on baskuq kəynigə mangdurdi). **12** Xu pəyttə Baladanning ooqli Babil padixaһi Merodak-Baladan, Ҳəzəkiyani kesəl bolup yetip қaptu, dəp anglap, һətlər ҳədiyə bilən əwətti. **13** Ҳəzəkiya bolsa əlqilərning gepini tingxap, ularoqa barlik ҳəzinə-ambarlirini, kümüxni, altunni, dora-dərmanlarni, sərһil maylarni, sawut-қorallar ambiridiki ҳəmmini wə baylikлirining barlikini kərsətti; ordisi wə pütkül padixaһliki iqidiki nərsilərdin Ҳəzəkiya ularoqa kərsətmigən birimu қalmidi. **14** Andin Yəxaya pəyoqəmbər Ҳəzəkiyaning aldioqa berip, uningdin: — «Muxu kixilər nemə dedi? Ular seni yoklaxқa nədin kəlgən?» — dəp soridi. Ҳəzəkiya: — «Ular yirak bir yurttin, yəni Babildin kəlgən» dedi. **15** Yəxaya yənə: — «Ular ordangda nemini kərdi?» dəp soridi. Ҳəzəkiya: — «Ordamda bar nərsilərni ular kərdi; baylikлirimning arisidin mən ularoqa kərsətmigən birimu қalmidi» — dedi. **16** Yəxaya Ҳəzəkiyaoqa: Pərwərdigarning səzini anglap koyoqin: — **17** — Mana xundak künlər keliduki, ordangda bar nərsilər wə bügüngə kədər ata-bowiliring toplap, saklap koyoqan ҳəmmə Babiloqa elip ketilidu; ҳeqnərsə қalmaydu — dəydu Pərwərdigar. **18** — Ҳəmdə Babillikлar ooqullиringni, yəni əzüngdin boloqan əwladliringni elip ketidu; xuning bilən ular Babil padixaһining ordisida aoqwat bolidu. **19** Ҳəzəkiya əmdi əz-əzigə «Өz künlirimdə bolsa aman-tinqlik, Hudaning ҳəkikət-wapaliki bolmamdu?», dəp Yəxayaoqa: — «Siz eytқan Pərwərdigarning muxu səzi yaxxi ikən» — dedi. **20** Ҳəzəkiyaning baxқa əməlliri, jümlidin uning səltənitining kudriti, uning қandak kilip xəһərgə su təminləx üqün kəl, xundakla su apiridioqan nor yasioqanliki «Yəһuda padixaһlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **21** Ҳəzəkiya ata-bowilirining arisida uhlidi; ooqli Manassəһ ornida padixaһ boldi.

21 Manassəһ padixaһ boloqanda on ikki yaxta bolup, Yerusalemda əllik bəx yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Ҳəfzibaһ idi. **2** U Pərwərdigar Israillarning aldidin ҳaydəp kiriwətkən yat əlliklərning yirginqlik adətlirigə ohxax ixlar bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloqanni kildi. **3** U atisi Ҳəzəkiya buzup yokatқan «yukiri jaylar»ni қaytidin yasatti; u Baaloqa atap kurbangaһlarni saldurup, Israilning padixaһi Aһab kiloqandək bir Axərah məbud yasidi; u asmandiki nuroqunlioqan ay-yultuzlaroqa bax urdi wə ularning kullukioqa kirdi. **4** U Pərwərdigarning eyidimu kurbangaһlarni yasatti. Xu ibadəthana tooqruluk Pərwərdigar: Mən Yerusalemda Mening namimni koyimən, degənidi. **5** U Pərwərdigarning eyining ikki ҳoylisida «asmanning koxuni»oqa kurbangaһlarni atap yasatti.

6 Өз ооғlini ottin ətküzdi; jadugərqilik bilən palqilиқ ixlətti, əzigə jinkəxlər bilən əpsunqilarni bekitti; u Pərwərdigarning nəziridə san-sanaқsiz rəzillikni қilip uning oғəzipini қozoғidi. **7** U yasatқan «Axərahқ» oyma məbudni [Hudaning] əyigə қoydi. Xu əy tooғruluқ Pərwərdigar Dawutқa wə uning ooғli Sulaymanoғa: — «Bu əydə, xundaқla Israilning ҳəmmə қəbililirining zeminliri arisidin Mən tallioғan Yerusalemda Өz namimni əbədgiqə қaldurimən; **8** əgər Israil pəқət Mən ularoғa tapilioғan barliқ əmrlərgə, yəni Өz қulum Musa ularoғa buyruoғan barliқ қanunoғa muwapiқ əməl қilixқa kəngül қoysila, Mən ularning putlirini ata-bowilirioғa təқsim қiloғan bu zemindin қaytidin neri қilmaymən», degənidi. **9** Lekin ular қulaқ salmaytti; xunglaxқimu, Manassəh ularni xundaқ azdurdiki, ular Pərwərdigar Israillarning aldidin ҳalaқ қiloғan yat əlliklərdin axurup rəzillik қilatti. **10** Xunga Pərwərdigar Өz қulliri boloғan pəyoғəmbərlərning wasitisi arқilиқ mundaқ dedi: — **11** Yəhudaning padixaҳi Manassəh bu yirginqlik ixlarni қilip, ҳətta uningdin ilgiri ətkən Amoriylar қiloғan barliқ rəzilliktin ziyadə rəzillik қilip, uning butliri bilən Yəhudanimu gunaҳқa azduroғini üqün **12** Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Mana, Yerusalem bilən Yəhudaning üstigə xundaқ balayi'apət kəltürimənki, kimki uni anglisila қulaқliri zingildap ketidu. **13** Mən Samariyəni əlqigən tana wə Aҳabning jəmətini təkxürgən tik əlqigüq yip bilən Yerusalemni təkxürtimən; kixi қaqini qayқap sürtkəndin keyin düm kəmtürüp қoyoғandək, Yerusalemni qayқap ərüymən. **14** Mən mirasimning қaloғanliridinmu waz keqip, düxmənlirining қolioғa tapxurimən; ularni ҳəmmə düxmənlirigə bulang-talang obyekti wə olja қilip berimən; **15** Qünki ular Mening nəzirimdə rəzil boloғanni қilip, ularning ata-bowiliri Misirdin qikқan kündin tartip bügüngiqə oғəzipimni қozoғap kəldi». **16** Manassəh əmdi pütkül Yerusalemni bir qetidin yənə bir qetigiqə қanoғa toldurup, kəp nahəқ қan tөkküzdi wə ohxaxla əzi қiliwatқan gunaҳi bilən Yəhudalarni azdurup, ularning Pərwərdigarning nəziridiki rəzillikni қilixioғa səwəb boldi. **17** Manassəhning baxқa ixliri ҳəm қiloғanlirining ҳəmmisi, jümlidin u sadir қiloғan gunaҳ «Yəhuda padixaҳlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **18** Manassəh ata-bowilirining arisida uhlidi wə əz əyining beoғida, yəni Uzzaҳning beoғida dəpnə қilindi. Andin ooғli Amon uning ornida padixaҳ boldi. **19** Amon padixaҳ boloғanda yigirmə ikki yaxta bolup, Yerusalemda ikki yil səltənət қildi. Uning anisining ismi Məxulləmət idi; u Yotbaҳlиқ Ҳaruzning қizi idi. **20** Amon atisi Manassəh қiloғandək Pərwərdigarning nəzaridə rəzil boloғanni қilatti. **21** U atisi mangoғan barliқ yollarda mangatti; u atisi қulluқida boloғan butlarning қulluқida bolup, ularoғa səjdə қilip, **22** Pərwərdigarning yolida yürməy, əz ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarni tərk қildi. **23** Əmdi Amonning hizmətkarliri padixaҳni қəstləp, uni əz ordisida əltürdi. **24** Lekin yurt həlқi Amon padixaҳni қəstligənlərning ҳəmmisini əltürdi; andin yurt həlқi uning ornida ooғli Yosiyani padixaҳ қildi. **25** Amonning baxқa ixliri ҳəm қiloғanlirining ҳəmmisi «Yəhuda padixaҳlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **26** U Uzzaҳning beoғida əz қəbrisidə dəpnə қilindi. Andin ooғli Yosiya uning ornida padixaҳ boldi.

22 Yosiya padixaҳ boloғanda səkkiz yaxta bolup, Yerusalemda ottuz bir yil səltənət қildi. Uning anisining ismi Yədidaҳ idi; u Bozkatlиқ Adayaning қizi idi. **2** Yosiya Pərwərdigarning nəzaridə durus boloғanni қilip, ҳər ixta atisi Dawutning barliқ yolida yürüp, nə ongoғa nə soloғa qətnəp kətmidi. **3** Padixaҳ Yosiya səltənitining on səkkizinqi yilida, padixaҳ Məxullamning nəwrisi, Azaliyaning ooғli katip Xafanni Pərwərdigarning əyigə əwətip: **4** «Bax kaҳin Ҳilқiyaning қexioғa qikip xuni buyruoғinki, u Pərwərdigarning əyigə elip kelingən, dərwaziwənlər həlқtin yioғқan pulni sanisun. **5** Andin ular Pərwərdigarning əyini ongxaydioғan ixlarni nazarət қiloғuqi ixqilaroғa tapxurup bərsun. Bular ҳəm Pərwərdigarning əyidiki buzuloғan yərlərni ongxaxқa əydə ixligüqilərgə, yəni yaoғaqqilar, tamqilar wə taxtiraxlaroғa bərsun. Ular muxu pul bilən əyni ongxaxқa lazim boloғan yaoғaq bilən oyuloғan taxlarni setiwalsun, degin» — dedi. **7** Lekin ularning қolioғa tapxuruloғan pulning ҳesabi қilinmidi. Qünki ular insap bilən ix қilatti. **8** Bax kaҳin Ҳilқiya katip Xafanoғa: — Mən Pərwərdigarning əyidə bir Təwrat kitabini taptim, dedi. Xuni eytip Ҳilқiya kitabni Xafanoғa bərdi. U uni oқudi. **9** Andin keyin katip Xafan padixaҳning қexioғa berip padixaҳқa həwər berip: — Hizmətkarliri ibadəthanidiki pulni yioғip Pərwərdigarning əyini ongxaydioғan ix bexilirining қollirioғa tapxurup bərdi, dedi. **10** Andin katip Xafan padixaҳқa: Ҳilқiya manga bir kitabni bərdi, dedi. Andin Xafan padixaҳқa uni oқup bərdi. **11** Wə xundaқ boldiki, padixaҳ Təwrat kitabining səzlirini angliғanda, əz kiyimlirini yirtti. **12** Padixaҳ Ҳilқiya kaҳin bilən Xafanning ooғli Aҳikamoғa, Mikayaning ooғli Akbor bilən Xafan katipқa wə padixaҳning hizmətkari Asayaoғa buyrup: — **13** Berip mən üqün wə həlқ üqün, yəni pütkül Yəhudadikilər üqün bu tepiloғan kitabning səzliri tooғrisida Pərwərdigardin yol soranglar. Qünki ata-bowilirimiz bu kitabning səzlirigə, uningdiki bizlərgə pütülgənlirigə əməl қilixқa қulaқ salmioғanliқi tüpəylidin Pərwərdigarning bizgə қozoғaloғan oғəzipi intayin dəhxətlik, dedi. **14** Xuning bilən Ҳilқiya kaҳin, Aҳikam, Akbor, Xafan wə Asayalar Harhasning nəwrisi, Tikwaҳning ooғli kiyim-keqək begi Xallumning ayali ayal pəyoғəmbər Ҳuldaҳning қexioғa berip, uning bilən səzləxti. U Yerusalem xəҳirining ikkinqi məҳəllisidə olturatti. **15** U ularoғa mundaқ dedi: — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Silərni əwətқan kixigə mundaқ dənglar: — **16** Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Mana Mən Yəhudaning padixaҳi oқuoғan kitabning ҳəmmə səzlirini əməlgə axurup, bu jayoғa wə bu yərdə turoғuqilaroғa balayi'apət qüxürimən. **17** Qünki ular Meni taxlap, baxқa ilaҳlaroғa huxbuy yeқip, қollirining ҳəmmə ixliri bilən Mening aqqiқimni kəltürdi. Uning üqün Mening қəhrim bu yərgə қarap yandi ҳəm eqürülməydu. **18** Lekin silərni Pərwərdigardin yol soriғili əwətқan Yəhudaning padixaҳioғa bolsa xundaқ dənglar: Sən angliғan səzlər tooғrisida Israilning Hudasi Pərwərdigar xundaқ dəydu: — **19** Qünki kənglüng yumxaқ bolup, muxu jay wə uningda turoғuqilarning wəyranə wə lənətқə aylandurulidioғanliқi tooғrisida ularni əyibləp eytқan səzlirimni angliғiningda, Pərwərdigarning aldida əzüngni təwən қilip, kiyimliringni yirtip, Mening aldimda yioғiliғining üqün, Mənmu duayingni anglidim, dəydu Pərwərdigar. **20** Buning üqün seni ata-bowiliring bilən yioғilixқa, əz қəbrənggə aman-hatirjəmlik iqidə berixқa nesip қilimən; sening kəzliring Mən bu jay üstigə qüxüridioғan barliқ külpətlərni kərməydu». Ular yenip berip, bu həwərni padixaҳқa yətküzdi.

23 Padixaҳ adəmlərni əwətip, Yəhuda bilən Yerusalemning ҳəmmə aқsaқallirini əz қexioғa qaқirtip kəldi. **2** Padixaҳ Pərwərdigarning əyigə qikti; barliқ Yəhudadiki ər kixilər wə Yerusalemda turuwatқanlarning ҳəmmisi, kaҳinlar bilən pəyoғəmbərlər, yəni barliқ həlқ, əng kiqikidin tartip qongioғiqə ҳəmmisi uning bilən billə qikti. Andin u Pərwərdigarning əyidə tepiloғan əhdə kitabining ҳəmmə səzlirini ularoғa oқup bərdi. **3** Padixaҳ tüwrükning yenida turup Pərwərdigarning aldida: — Pərwərdigaroғa əgixip pütün қəlbim wə pütkül jenim bilən

Uning əmrlirini, həküm-guwahlikliri wə bəlgilimilirini tutup, uxbu kitabta pütülgən əhdigə əməl kilimən dəp əhdigə əzini baoʏlidi. Xuning bilən həlkning hammisimu əhdə aldida turup uningoʏa əzini baoʏlidi. **4** Andin keyin padixah bax kahin Hilkiya bilən orun basar kahinlaroʏa wə ham dərwaziwənlərgə: — Baaloʏa, Axərah butioʏa wə asmanning barlik koxunioʏa atap yasaloʏan barlik əswab-üskünilərni Pərwərdigarning əyidin kikiriwetinglar, dəp əmr kildi; u bularni Yerusalemning sirtida, Kidron etizlikida kəydürdi wə küllirini Bəyt-Əlgə elip bardi. **5** U Yəhuda padixahlirining Yəhuda xəhərliridiki «yukiri jaylar»da hamdə Yerusalemning ətrapliridiki «yukiri jaylar»da huxbuy yanduruxka tikligən but kahinlirini, xuningdək Baaloʏa, kuyaxka, ayoʏa, yultuz türkümlirigə hamdə asmanning barlik koxunioʏa huxbuy yakkuqilarni ixtin həydiwətti. **6** U Pərwərdigarning əyidin Axərah butni elip kikip Yerusalemning sirtioʏa elip berip, Kidron jiloʏisioʏa apirip xu yərdə kəydürüp kukum-talkan kilip ezip, topisini addiy pukralarning kəbriliri üstigə qeqiwətti. **7** Andin u Pərwərdigarning əyigə jaylaxkan bəqqiwazlarning turaloʏulirini qekip oʏulatti; bu əylərdə yənə ayallar Axərah butka qedir tokuytti. **8** U Yəhuda xəhərliridin barlik kahinlarni qakirtip, əzigə yioʏdi. Andin u Gəbadin tartip Bəər-Xebaoʏiqə kahinlar huxbuy yakidioʏan «yukiri jaylar»ni buzup buloʏiwətti; u «dərwazilardiki yukiri jaylar»ni qekip buzdi; bular «Xəhər baxliki Yəxuaning kuwiki»ning yenida, yəni xəhər kuwikioʏa kirix yolining sol təripidə idi **9** (əmdi «yukiri jaylar»diki kahinlarning Yerusalemda Pərwərdigarning kurbangahioʏa qikixi qəkləngənidi; lekin ular dawamlik əz kerindaxliri bilən birgə pitir nanlardin yeyixigə muyəssər idi). **10** Yosiya heqkim əz ooʏli yaki kizini Moləkkə atap ottin ətküzmisun dəp, Hinnomning ooʏlining jiloʏisidiki Tofətnimu buzup buloʏiwətti. **11** Pərwərdigarning əyigə kiridioʏan yolning eoʏizida Yəhuda padixahliri kuyaxka təkdim kilip koyoʏan atlarni xu yərdin yətkəp, «kuyax harwiliri»ni otta kəydürdi (ular [ibadəthanining] hoyililirioʏa jaylaxkan, Natan-Mələk degən aoʏwatning əyining yenida turatti). **12** Padixah yənə Yəhuda padixahliri Ahazning balihanisining əgzisidə salduroʏan kurbangahlarni wə Manassəh Pərwərdigarning əyining ikki hoylisioʏa yasatkan kurbangahlarni qekip kukum-talkan kiliwətti; u ularning topisini u yərdin elip, Kidron jiloʏisioʏa qeqiwətti. **13** Israilning padixahi Sulayman Yerusalemning məxrik təripigə wə «Halak teoʏi»ning jənubioʏa Zidoniylarning yirginqlik buti Axtarot, Moabiylarning yirginqlik buti Kemox wə Ammonlarning yirginqlik buti Milkomoʏa atap yasatkan «yukiri jaylar»nimu padixah buzup buloʏiwətti. **14** U but tüwrüklərni parqilap, Axərah butlirini kesip yikitip, ular turoʏan yərlərni adəm səngəkliri bilən toldurdi. **15** U yənə Israilni gunahka putlaxturoʏan, Nibatning ooʏli Yəroboam Bəyt-Əldə saldoroʏan kurbangah bilən «yukiri jay»ni, ularni buzup qakti, andin keyin «yukiri jay»ni kəydürüp kukum-talkan kiliwətti, Axərah butinimu kəydürüwətti. **16** Yosiya burulup karap, taoʏdiki kəbrilərni kərüp, adəm əwətip kəbrilərdiki səngəklərni kolap qikirip, kurbangah üstidə kəydürdi, xu yol bilən uni buloʏiwətti. Bu ixlar Pərwərdigarning kalamini yətküzüp, dəl ularni aldin'ala bexarət kilip jakarlioʏan Hudaning adimining səzining əməlgə axuruluxi idi. **17** Andin Yosiya: Kəz aldimdiki bu kəbrə texi kimning? — dəp soridi. Xəhərdikilər uningoʏa: Bu Yəhudadin kəlgən, silining Bəyt-Əldiki kurbangahni buzoʏan muxu ixlirini bexarət kiloʏan Hudaning adimining kəbrisi ikən, dedi. **18** Yosiya: — Uni koyunglar, heqkim uning səngəklirini midirlatmisun, dəp buyrudi. Xuning bilən ular uning səngəkliri bilən Samariyədin kəlgən pəyoʏəmbərning səngəklirigə heqkimni təgküzmidi. **19** Andin Yosiya Israilning padixahliri Pərwərdigarning oʏəzipini kozoʏioʏan, Samariyəning xəhərliridə yasatkan «yukiri jaylar»diki barlik əylərni qakti; u ularni Bəyt-Əldə kiloʏandək kilip, yokatti. **20** U u yərlərdiki «yukiri jaylar»oʏa has boloʏan hammə kahinlarni kurbangahning üstidə eltürüp, kurbanlik kildi, andin ularning üstigə adəm səngəklirini kəydürdi; u ahirda Yerusalemoʏa yenip bardi. **21** Padixah barlik həlkkə yarlik qüxürüp: — Bu əhdə kitabida pütülgəndək, Hudayinglar Pərwərdigaroʏa «ətüp ketix heyti»ni ətküzünglar, dəp buyrudi. **22** «Batur hakimlar» Israilning üstidin həküm sürgən künlərdin tartip, nə Israil padixahlirining wakitlirida nə Yəhuda padixahlirining wakitlirida undak bir «ətüp ketix heyti» ətküzülüp bakmioʏanidi; **23** Yosiya padixahning səltənitining on səkkizinqi yilida, Pərwərdigaroʏa atap bu «ətüp ketix heyti» Yerusalemda ətküzüldi. **24** Xuningdək Yosiya Yəhuda yurtida wə Yerusalemda payda boloʏan jinkəxlər wə palqilarni, tərafim məbudliri, harkandak butlar wə barlik baxka lənətlik nərsilərni zemindin yokatti. Uning xundak kilixining məkisiti, Hilkiya kahin Pərwərdigarning əyidin tapkan kitabta hatiriləngən Təwrattiki səzlərgə əməl kilixtin ibarət idi. **25** Uningdək Musaoʏa qüxürülgən kanunoʏa intilip pütün kəlbi, pütün jeni wə pütün küqi bilən Pərwərdigaroʏa kaytip, əzini beoʏixlioʏan bir padixah uningdin ilgiri bolmioʏanidi wə uningdin keyinmu uningoʏa ohxax birsi bolup bakmidi. **26** Lekin Pərwərdigarning aqqiki Manassəhning Əzini rənjitkən barlik rəzillikliri tüpəylidin Yəhudaoʏa tutaxkandin keyin, Əzining xiddətlik oʏəzipidin yanmidi. **27** Pərwərdigar: — Israilni taxlioʏandək Yəhudanimu Əz kəzümdin neri kilimən wə Əzüm tallioʏan bu xəhər Yerusalemni wə Mən: — «Mening namim xu yərdə bolidu» degən xu ibadəthanini tərk kilimən, dedi. **28** Yosiyaning baxka əməlliri ham kiloʏanlirining hammisi «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **29** Uning künliridə Misirning padixahi Pirəwn-Nəko Asuriyəning padixahioʏa hujum kiloʏili Əfrat dəryasioʏa bardi. U qaoʏda Yosiya padixah Pirəwn bilən sokuxuxka qikti; lekin Pirəwn uni kərüp Məgiddoda uni eltürdi. **30** Hizmətkarliri uning ölükini jəng harwisioʏa selip Məgiddodin Yerusalemoʏa elip kelip, uni əz kəbrisidə dəpnə kildi. Yurt həlki Yosiyaning ooʏli Yəhoahazni məsih kilip, atisining ornida padixah kildi. **31** Yəhoahaz padixah boloʏanda yigirmə üq yaxta bolup, üq ay Yerusalemda səltənət kildi. Uning anisining ismi Hamutal idi; u Libnahlik Yərəmiyaning kizi idi. **32** Yəhoahaz bowiliri barlik kiloʏanliridək, Pərwərdigarning nəzəridə rəzil boloʏanni kildi. **33** Əmdi Pirəwn-Nəko uning Yerusalemda səltənət kilmasliki üqün, uni Hamat yurtidiki Riblahda solap koydi wə [Yəhuda] zemioʏa yüz talant kümüx bilən bir talant altun selik qüxürdi. **34** Andin Pirəwn-Nəko Yosiyaning ooʏli Eliakimni atisining ornida padixah kilip, ismini Yəhoakimoʏa əzgərtti. U Yəhoahazni əzi bilən Misiroʏa elip kətti; Yəhoahaz Misiroʏa kelip xu yərdə əldi. **35** Yəhoakim kümüx bilən altunni Pirəwngə bərdi; lekin Pirəwnning xu buyrukini ijra kilip pulni tapxurux üqün yurtka hərbir adəmning qamioʏa karap baj-alwan koyoʏanidi; altun wə kümüxni u yurtning həlkidin, hərbirigə saloʏan əlqəm boyiqə Pirəwn-Nəkoʏa berixkə yioʏkanidi. **36** Yəhoakim padixah boloʏanda yigirmə bəx yaxta bolup, on bir yil Yerusalemda səltənət kildi. Uning anisining ismi Zibidah idi; u Rumahlik Pədayaning kizi idi. **37** Yəhoakim bowiliri barlik kiloʏanliridək Pərwərdigarning nəzəridə rəzil boloʏanni kilatti.

24 Uning künliridə Babilning padixahi Nebokadnəsar [Yəhudaoʏa] hujum kilixka qikti; Yəhoakim uningoʏa

üq yiloŋiqə bekindi boldi, andin uningdin tenip uning hökümranlikioŋa karxi qikti. **2** Xu wakitlarda Pərwərdigar uningoŋa hujum kilixka Kaldiylər bulangqilar xaykisi, Suriylər bulangqilar xaykisi, Moabiylar bulangqilar xaykisi, wə Ammoniylar bulangqilar xaykilirini kozoŋidi; u ularni Yəhudani halak kilix üqün kozoŋidi. Bu ixlar Pərwərdigar Өz kulliri boloŋan pəyoŋəmbərlər arkilik agah kiloŋan səz-kalamining əməlgə axuruluxi idi. **3** Dərwəkə Pərwərdigarning eytkinidək, Manassəhning gunahliri tüpəylidin Yəhudani Өz kəzliridin neri kilix üqün, bu ixlar ularning bexioŋa qüxti. **4** Qünki [Manassəhning] nahək kan tөküp, Yerusalemni nahək kanlar bilən toldurogini tüpəylidin, Pərwərdigar [Yəhudalarni] əpu kilixka köngli unimaytti. **5** Yəhoakimning baxka ixliri həm kiloŋanlirining həmmisi «Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgən əməsmidi? **6** Yəhoakim ata-bowilirining arisida uhildi; ooŋli Yəhoakin uning ornida padixah boldi. **7** Misirning padixahi bolsa əz yurtidin ikkinqi qikmidi. Qünki Babilning padixahi «Misir ekini»din tartip Əfrat dəryasioŋiqə boloŋan Misir padixahioŋa təwə zeminni tartiwaloŋanidi. **8** Yəhoakin padixah boloŋanda on səkkiz yaxta bolup, üq ay Yerusalemda səltənət kildi. Uning anisining ismi Nəhuxta idi; u Yerusalemlik Əlnatanning kizi idi. **9** Yəhoakin atisining barlik kiloŋanliridək Pərwərdigarning nəzaridə rəzil boloŋanni kildi. **10** Babilning padixahi Nebokadnəsarning sərdarliri Yerusalemoŋa jəng kiloŋili qikip, xəhərni kamal kildi. **11** Uning sərdarliri xəhərni kamal kilip turoŋanda Nebokadnəsar əzimu xəhərning sirtioŋa qikti. **12** Andin Yəhudaning padixahi Yəhoakin bilən anisi, barlik hizmətkarliri, əməldarliri wə aoŋwatliri Babil padixahining aldioŋa qikip uningoŋa tən bərdi. Xundak kilip Babilning padixahi өz səltənitining səkkizinqi yilida uni əsir kilip tutti. **13** Nebokadnəsar Pərwərdigarning əyidiki barlik həzinilər bilən padixahning ordisidiki həzinilərni elip kətti; Pərwərdigar agah bərginidək, u Israilning padixahi Sulayman Pərwərdigarning ibadəthanisi üqün yasatkan həmmə altun kaqa-əswablarni kesip səkti. **14** Yerusalemning barlik ahalisini, jümlidin həmmə əməldarlar, həmmə batur palwanlar, jəmiy bolup on ming əsirni wə barlik hünərwənlər wə təmürqilərnimu elip kətti; yurttiki həlktin əng namratlardin baxka heqkim kalmidi. **15** U Yəhoakinni Babiloŋa elip kətti wə xuningdək padixahning anisini, padixahning ayallirini, uning aoŋwatliri wə yurttiki mətiwərlərni əsir kilip Yerusalemdin Babiloŋa elip bardi. **16** U batur-palwanlarning həmmisini (yəttə ming idi), hünərwən wə təmürqilərni (jəmiy bir ming idi) — bularning həmmisi jənggiwar adəmlər bolup, Babilning padixahi ularni əsir kilip, Babiloŋa elip kətti. **17** Andin Babilning padixahi Yəhoakinning taoŋisi Mattaniyani uning ornida padixah kilip, uning ismini Zədəkiyaoŋa özgərtti. **18** Zədəkiya padixah boloŋanda yigirmə bir yaxta bolup, on bir yil Yerusalemda səltənət kildi. Uning anisi Libnahlik Yərəmiyaning kizi bolup, ismi Hamutal idi. **19** Zədəkiya Yəhoakimning barlik kiloŋinidək, Pərwərdigarning nəzaridə rəzil boloŋanni kilatti. **20** Pərwərdigarning Yerusalemoŋa həm Yəhudaoŋa karatkan oŋazipi tüpəylidin, Pərwərdigar ularni Өz huzuridin həydiwətküqə boloŋan arilikta, təwəndiki ixlar yüz bərdi: — awwal, Zədəkiya Babil padixahioŋa isyan kətürdi.

25 Andin xundak boldiki, uning səltənitining tokkuzinqi yili, oninqi ayning oninqi künidə Babil padixahi Nebokadnəsar pütkül koxunioŋa yetəkqilik kilip Yerusalemoŋa hujum kilixka kəldi; həmdə uni korxiwelip bargah kurup, uning ətrapida kaxa-potəylərni kuruxti. **2** Xuning bilən xəhər Zədəkiyaning on birinqi yilioŋiqə muhasiridə turdi. **3** Xu yili tətinqi ayning tokkuzinqi küni xəhərdə eoŋir kəhətqilik həmmini baskan wə zemindikilər üqünmu heq ax-ozuk kalmioŋanidi. **4** Xəhər sepili bəsüldi; barlik jənggiwar ləxkərlər kaqmakqi bolup, tün keqidə bədər tikiwetixti. Ular padixahning baoŋqisioŋa yekin «ikki sepil» arilikidiki dərwazidin ketixti (kaldiylər bolsa xəhərning həryenida turatti). Ular [Iordan jiloisidiki] «Arabah tüzlənglikі»ni boylap keqixti. **5** Lekin kaldiylərning koxuni padixahni koolap Yeriho tüzlənglikidə Zədəkiyaoŋa yetixti; uning pütün koxuni uningdin tarkilip kətkənidi. **6** Wə ular padixahni tutup, Riblah xəhirigə, Babil padixahining aldioŋa apardi; ular xu yərdə uning üstigə həküm kikardi. **7** [Babil padixahi] Zədəkiyaning ooŋullirini uning kez aldida kətl kildi; andin Zədəkiyaning kəzlirini oyuwətti; u uni mis kixənlər bilən baoŋlap, Babiloŋa elip bardi. **8** Wə bəxinqi ayning yəttinqi künidə (bu Babil padixahi Nebokadnəsarning on tokkuzinqi yili idi) Babil padixahining hizmətkari, pasiban begi Nebozar-Adan Yerusalemoŋa yetip kəldi. **9** U Pərwərdigarning əyini, padixahning ordisini wə xəhərdiki barlik əylərni kөydüriwətti; barlik bəhəywət imarətlərgə u ot koyup kөydüriwətti. **10** Wə pasiban begi yetəkqilikidiki kaldiylərning pütkül koxuni Yerusalemning ətrapidiki pütkül sepilini ərüwətti. **11** Pasiban begi Nebozar-Adan xəhərdə kaloŋan baxka kixilərni, Babil padixahi tərəpkə keqip təslim boloŋanlarni wə kaloŋan hünərwənlərni əsir kilip ularni elip kətti. **12** Lekin pasiban begi zemindiki əng namratlarning bir kismini üzümzarliklarni pərwix kilixka wə terikqilik kilixka kaldurdi. **13** Kaldiylər Pərwərdigarning əyidiki mistin yasaloŋan ikki tüwrükni, das təgliklirini wə Pərwərdigarning əyidiki mistin yasaloŋan «dengiz»ni qekip, barlik mislirini Babiloŋa elip kətti. **14** Ular yənə [ibadəttə ixlitilidioŋan] idixlar, gürjək-bəlgürjəklər, lahxigirlar, piyalə-təhsilər həm mistin yasaloŋan barlik əswablarni elip kətti; **15** huxbuydanlar wə kaqilarni bolsa, altundin yasaloŋan bolsimu, kümüxtin yasaloŋan bolsimu, ularning həmmisini pasiban begi elip kətti. **16** Wə Sulayman [padixah] Pərwərdigarning əyi üqün mistin yasatkan ikki tüwrük wə «dengiz»ni, xundakla das təgliklirini elip kətti; bu mis saymanlarning eoŋirlikini əlqəx mumkin əməs idi. **17** Birinqi tüwrükning egizliki on səkkiz gəz, uning üstidiki taji bolsa mis bolup, egizliki üq gəz idi; uning pütün aylanmisi tor xəklidə həm anar nushisida bezəlgənidi, həmmisi mistin idi; ikkinqi tüwrükmu uningoŋa ohxax bolup, umu anar nushisida bezəlgənidi. **18** Pasiban begi Nebuzar-Adan bolsa bax kahin Seraya, orunbasar kahin Zəfaniya wə ibadəthanidiki üq nəpər ixikbakarnimu əsirgə aldi. **19** U xəhərdin ləxkərlərni baxkuridioŋan bir aoŋwat əməldarni, xəhərdin tapkan orda məslihətqiliridin bəxini, yərlik həlkni ləxkərlikkə tizimlioquqi, yəni koxunning sərdarining katipini wə xəhərdin atmix nəpər yərlik kixini tutti. **20** Pasiban begi Nebuzar-Adan bularni Babil padixahining aldioŋa, Riblahoŋa elip bardi. **21** Babil padixahi Hamat zeminidiki Riblahda bu kixilərni kiliqlap eltürüwətti. Xu yol bilən Yəhuda өz zeminidin sürgün kilindi. **22** Yəhuda zeminida kaloŋan kixilərni, yəni Babil padixahi Nebokadnəsar kalduroŋan kixilərni bolsa, u ularni idarə kilix üqün, ularning üstigə Xafanning nəwrisi, Ahikamning ooŋli Gədaliyani təyinlidi. **23** Dalada kaloŋan Yəhudaning ləxkər baxlikliri həm ləxkərliri Babil padixahining Xafanning nəwrisi, Ahikamning ooŋli Gədaliyani zemin üstigə həkümranlik kilixka bəlgiligənlikini anglap kaldi; xuning bilən [bu ləxkər baxlikliri adəmliri bilən] Mizpah xəhirigə, Gədaliyaning yenioŋa kəldi; baxliklar bolsa Nətaniyaning ooŋli Ixmail, Kareahning ooŋli Yohanan, Nətofatlik Tanhumətning ooŋli Seraya wə Maakat jəmətidin birsining ooŋli Jaazaniya idi. **24** Gədaliya ular wə

adəmlirigə: «Kaldiylərgə bekinixtin korkmanglar; zeminda olturaklixip Babil padixahioŋa bekininglar, xundak kilsanglar silərgə yahxi bolidu» dəp kəsəm kildi. **25** Əmdi yettinqi ayda xundak boldiki, xahzadə Əlixamaning nəwrisi, Nətaniyaning ooŋli Ixmail on adəm elip kelip, Gədaliyani həm Mizpahda uning yenida turoŋan Yəhudiylar wə Kaldiylərni urup eltürdi. **26** Xuning bilən barlik həlk, kiqik bolsun, qong bolsun, wə ləxkər baxlikliri ornidin turup Misiroŋa kirdi; qünki ular Kaldiylərdin korkatti. **27** Wə xundak boldiki, Yəhuda padixahi Yəhoakin sürgün boloŋan ottuz yettinqi yili on ikkinqi ayning yigirmə yettinqi küni munu ix yüz bərdi; Əwil-Merodak Babiloŋa padixah boloŋan birinqi yili, Yəhuda padixahi Yəhoakinning kəddini kətürüp, uni zindandin qikardi; **28** U uningoŋa mulayim səz kilip, uning ornini əzi bilən birgə Babilda turoŋan baxka padixahlarning ornidin yukiri kildi; **29** Xuning bilən Yəhoakin zindandiki kiyimlirini seliwetip, əmrining kaloŋan hərbir künidə hərdaim padixah bilən billə həmdastihan boluxka muyəssər boldi. **30** Uning nesiwisi bolsa, [Babil] padixahining uningoŋa beoŋixlioŋan daimlik iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yəni uningoŋa əmrining hərbir küni muyəssər kilinoŋan.

Tarih-təzkirə 1

1 Adəm'ata, Xet, Enox, **2** Kenan, Maḥalalel, Yarəd, **3** Ḥanoh, Mətuxəlah, Ləməh, **4** Nuḥ. Nuḥtin Xəm, Ḥam, Yafətlər tərəlgən. **5** Yafətning ooɣulliri Gomər, Magog, Maday, Yawan, Tubal, Məxək wə Tiras idi. **6** Gomərning ooɣulliri Axkinaz, Difat wə Togarmaḥ idi. **7** Yawanning ooɣulliri Elixaḥ, Tarxix idi, Kittiylar bilən Rodaniylar uning əwladliri idi. **8** Ḥamning ooɣulliri kux, Misir, Put wə Ḳanaan idi. **9** Kuxning ooɣulliri Seba, Ḥawilaḥ, Sabtaḥ, Raamaḥ wə Sabtika idi. Raamaning ooɣli Xeba wə Dedan idi. **10** Kuxtin yənə Nimrod tərəlgən; u yər yüzidə naḥayiti zəbərdəs bir adəm bolup qikti. **11** Misirning əwladliri Ludiylar, Anamiylar, Laḥabiylar, Naftuḥiylar, **12** Patrosiylar, Kasluḥiylar (Filistiylər Kasluḥiylardin qikḳan) wə Kaftoriylar idi. **13** Ḳanaandin tunji ooɣul Zidon tərilip, keyin yənə Ḥət tərəlgən. **14** Uning əwladliri yənə Yəbusiylar, Amoriylar, Girgaxiylar, **15** Ḥiwiylar, Arkiylar, Siniylar, **16** Arwadiylar, Zəmariylar wə Hamatiylar idi. **17** Xəmning ooɣulliri Elam, Axur, Arfahxad, Lud, Aram; [Aramning ooɣulliri] Uz, Ḥul, Gətər, Məxək idi. **18** Arfahxadtin Xelaḥ tərəldi, Xelaḥtin Ebər tərəldi. **19** Ebərdin ikki ooɣul tərəlgən bolup, birining ismi Pələg idi, qünki u yaxiɣan dəwrdə yər yüzi bəlünüp kətkənidi; Pələgning inisining ismi Yoḳtan idi. **20** Yoḳtandin Almodad, Xələf, Hazarmawət, Yeraḥ, **21** Ḥadoram, Uzal, Diklaḥ, **22** Ebal, Abimaəl, Xeba, **23** Ofir, Ḥawilaḥ, Yobab tərəldi. Bularning ḥəmmisi Yoḳtanning ooɣulliri idi. **24** Xəm, Arfahxat, Xelaḥ, **25** Ebər, Pələg, Rəu, **26** Serug, Naḥor, Tərəḥ, **27** andin Abram dunyaɣa kəldi (Abram bolsa Ibraḥimning əzi). **28** Ibraḥimning ooɣulliri Isḥaḳ bilən Ismail idi. **29** Təwəndikilər ularning əwladliri: Ismailning tunji ooɣli Nebayot bolup, ḳaloɣanliri Kedar, Adbəəl, Mibsam, **30** Mixma, Dumaḥ, Massa, Ḥadad, Tema, **31** Yətur, Nafix, Ḳədəmaḥ; bularning ḥəmmisi Ismailning ooɣulliri idi. **32** Ibraḥimning toḳili Kəturaḥdin tərəlgən ooɣullar Zimran, Yoḳxan, Medan, Midiyan, Ixbak wə Xuaḥ idi. Yoḳxanning ooɣulliri Xeba bilən Dedan idi. **33** Midiyanning ooɣulliri Əfaḥ, Efər, Ḥanoh, Abida, Əldaaḥ idi. Bularning ḥəmmisi Kəturaḥning əwladliri. **34** Ibraḥimdin Isḥaḳ tərəldi. Isḥaḳning ooɣulliri Əsaw bilən Israil idi. **35** Əsawning ooɣulliri Elifaz, Reuəl, Yəux, Yaalam wə Koraḥ idi. **36** Elifazning ooɣulliri Teman, Omar, Zəfi, Gatam, Kenaz, Timna wə Amalək idi. **37** Reuəlning ooɣulliri Naḥat, Zərəḥ, Xammaḥ bilən Mizzaḥ idi. **38** Seirning ooɣulliri Lotan, Xobal, Zibion, Anaḥ, Dixon, Ezər wə Dixan idi. **39** Ḥori bilən Ḥomam Lotanning ooɣulliri idi (Timna Lotanning singlisi idi). **40** Xobalning ooɣulliri Alyan, Manaḥat, Əbal, Xəfi bilən Onam idi. Zibionning ooɣulliri Ayaḥ bilən Anaḥ idi. **41** Anaḥning ooɣli Dixon idi. Dixonning ooɣulliri Ḥamran, Əxban, Itran bilən Keran idi. **42** Ezərning ooɣulliri Bilḥan, Zaawan, Yaakan idi. Dixanning ooɣulliri uz bilən Arran idi. **43** Israillarɣa ḥəkümranlik ḳilidioɣan padixaḥ bolmioɣan zamanlarda, Edom zemiɲioɣa padixaḥ boloɣanlar munu kixilər: Beorning ooɣli Bela; uning paytəhti Dinḥabaḥ dəp atilatti. **44** Bela əlgəndin keyin Bozraḥlik Zərəḥning ooɣli Yobab uning ornioɣa padixaḥ boldi. **45** Yobab əlgəndin keyin Təmanlarning yurtidin boloɣan Ḥuxam uning ornioɣa padixaḥ boldi. **46** Ḥuxam elgəndin keyin Bedadning ooɣli Ḥadad uning ornioɣa padixaḥ boldi; Ḥadad degən bu adəm Moab dalasida Midiyanlarni tarmar ḳiloɣan, uning paytəhtining ismi Awit idi. **47** Ḥadad əlgəndin keyin Masrəkaḥlik Samlaḥ uning ornioɣa padixaḥ boldi. **48** Samlaḥ əlgəndin keyin dərya boyidiki Rəḥobottin kəlgən Saul uning ornioɣa padixaḥ boldi. **49** Saul əlgəndin keyin Akborning ooɣli Baal-Ḥanan uning ornioɣa padixaḥ boldi. **50** Baal-Ḥanan əlgəndin keyin Ḥadad uning ornioɣa padixaḥ boldi. Uning paytəhtining ismi Pay idi. Uning ayalining ismi Məḥetabəl bolup, Məy-Zaḥabning nəwrisi, Matrədning ḳizi idi. **51** Andin Ḥadad əldi. **52** Edomluḳlarning ḳəbilə baxliḳliri: Ḳəbilə baxliḳi Timna, ḳəbilə baxliḳi Aliya, ḳəbilə baxliḳi Yətət, ḳəbilə baxliḳi Oholibamaḥ, ḳəbilə baxliḳi Əlaḥ, ḳəbilə baxliḳi Pinon, **53** Ḳəbilə baxliḳi Kenaz, ḳəbilə baxliḳi Teman, ḳəbilə baxliḳi Mibzar, **54** Ḳəbilə baxliḳi Magdiyəl, ḳəbilə baxliḳi Iram; bularning ḥəmmisi Edomdiki ḳəbilə baxliḳliridur.

2 Israilning ooɣulliri Rubən, Ximeon, Lawiy, Yəḥuda, Issakar, Zəbulun, **2** Dan, Yüsüp, Binyamin, Naftali, Gad wə Axirdin ibarət. **3** Yəḥudaning ooɣli Er, Onan wə Xilaḥ idi. Bu üqəylən Ḳanaanlik Xuyaning ḳizidin boloɣan. Yəḥudaning tunji ooɣli Er Pərwərdigarning nəzəridə rəzil boloɣanliḳidin Pərwərdigar uning jenini aloɣan. **4** Yəḥudaoɣa kelini Tamardin Pərəz bilən Zərəḥ tərəlgən. Yəḥudaning jəmiy bəx ooɣli boloɣan. **5** Pərəzning ooɣulliri Ḥəzron bilən Ḥamul idi. **6** Zərəḥning ooɣulliri Zimri, Etan, Ḥeman, Kalkol bilən Dara ḳatarlik bəx idi. **7** Karmining ooɣli Akar idi. Akar bolsa Huda lənət ḳiloɣan nərsini elip, «Israiloɣa bala-ḳaza kəltürgüqi» bolup qikti. **8** Etanning ooɣli Azariya idi. **9** Ḥəzrondin tərəlgən ooɣullar Yərəḥmiyəl, Ram wə Kaləb idi. **10** Amminadab Ramdin tərəlgən; Naḥxon Amminadabtin tərəlgən; Naḥxon Yəḥuda ḳəbilisining baxliḳi boloɣan. **11** Salmon Naḥxondin tərəlgən; Boaz Salmondin tərəlgən. **12** Obəd Boazdin tərəlgən; Yəssə Obəddin tərəlgən. **13** Yəssəning ooɣullirining tunjisi Eliab, ikkinqisi Abinadab, üqinqisi Ximiya, **14** tətinqisi Nətanəl, bəxinqisi Radday, **15** altinqisi Ozəm, yəttinqisi Dawut idi. **16** Zəruiya bilən Abigail ularning singlisi idi. Zəruiyaning Abixay, Yoab wə Asaḥəl degən üq ooɣli bar idi. **17** Amasa Abigaildin tərəldi; Amasaning atisi Ismaillardin boloɣan Yətər idi. **18** Kaləb Azubaḥ (Yeriot dəpmu atilidu)tin ooɣul kərdi; [Azubaḥtin] boloɣan ooɣulliri Yəxər, Xobab wə Ardon idi. **19** Azubaḥ əlgəndin keyin Kaləb yənə Əfratni aldi; Əfrat uningoɣa Hurni tuoɣup bərdi. **20** Hurdin Uri tərəldi; Uridin Bəzaləl tərəldi. **21** Keyin Ḥəzron Gileadning atisi Makirning ḳizini elip bir yastukḳa bax ḳoyuwidi (u atmix yaxḳa kirgəndə uni aloɣan), uningdin Səgub tərəldi. **22** Səgubtin Yair tərəldi; Yairning Gilead zeminida yigirmə üq xəḥiri bar idi. **23** Gəxur bilən Aram xu yurttikilərdin «Yairning yeza-ḳixlaḳliri»ni, Kinatni wə uningoɣa ḳaraxlik yezilar bolup jəmiy atmix yeza-xəḥərni tartiwaldi. Yuḳirikilarning ḥəmmisi Gileadning atisi Makirning əwladliridur. **24** Ḥəzron Kaləb-Əfrataḥda əlgəndin keyin, ayali Abiyaḥ uningoɣa Axhorni tuoɣdi; Axhor Təkoaning atisi idi. **25** Ḥəzronning tunji ooɣli Yərəḥmiyəlning ooɣulliri Ram, Bunaḥ, Orən, Ozəm wə Ahiyaḥ idi. **26** Yərəḥmiyəlning Ataraḥ degən yənə bir ayali bar idi, u Onamning anisi idi. **27** Yərəḥmiyəlning tunji ooɣli Ramning ooɣulliri Maaz, Yamin wə Ekər idi. **28** Onamning ooɣulliri Xammay bilən Yada idi; Xammayning ooɣulliri Nadab bilən Abixur idi. **29** Abixurning ayalining ismi Abiḥayil bolup, Abiḥayildin uningoɣa Aḥban bilən Molid tərəldi. **30** Nadabning ooɣullri Səlad bilən Appayim idi; Səlad ta elgüqə ooɣul pərzənt kərmigən. **31** Yixi Appayimning ooɣli; Xexan Yixining ooɣli; Ahlay Xexanning ooɣli idi. **32** Xammayning inisi Yadaning ooɣulliri Yətər bilən Yonatan idi; Yətər taki əlgüqə ooɣul pərzənt kərmigən. **33** Pələt bilən Zaza Yonatanning ooɣulliri idi. Yuḳirikilarning ḥəmmisi Yərəḥmiyəlning əwladliridur. **34** Xexan ḳiz pərzənt kərüp, ooɣul pərzənt kərmigənidi; Xexanning Misirlik Yarha dəydioɣan bir maliyi bar idi. **35** Xexan ḳizini maliyi Yarhaoɣa hotunlukḳa bərgən, uningdin Yarhaoɣa Attay tərəlgən. **36** Attaydin Natan; Natandin Zabad tərəlgən. **37**

Zabadtin Iflal; Iflaldin Obəd tərəlgən. **38** Obədtin Yəhu; Yəhudin Azariya tərəlgən. **39** Azariyadin Ḥələz; Ḥələzdin Əlasaḥ tərəlgən. **40** Əlasaḥtin Sismay; Sismaydin Xallum tərəlgən. **41** Xallumdin Yəkamiya; Yəkamiyadin Əlixama tərəlgən. **42** Yərahmiyəlning inisi Kaləbning oǫulliri təwəndikilər: Mixa uning tunji oǫli bolup, Zifning atisi idi; Marixaḥmu uning oǫli bolup, Ḥebronning atisi idi. **43** Ḥebronning oǫulliri Koraḥ, Tappuaḥ, Rəkəm wə Xema idi. **44** Xemadin Raḥam tərəlgən; u Yorkeamning atisi idi; Xammay Rəkəmdin tərəlgən. **45** Maon Xammayning oǫli; Maon Bəyt-Zurning atisi idi. **46** Kaləbning toḳili əfaḥdin Ḥaran, Moza wə Gazəz tərəlgən. Ḥarandin Gazəz tərəlgən. **47** Yahdayning oǫulliri Rəgəm, Yotam, Gəxan, Pələt, Əfaḥ wə Xaaflar idi. **48** Kaləbning toḳili Maakaḥdin Xebər bilən Tirhanaḥ tərəlgən; **49** Uningdin yənə Madmannaḥning atisi Xaaf, Makbinaning atisi wə Gibeaḥning atisi Xiwa tərəlgən. Aksaḥ Kaləbning ḳizi idi. **50** Yuḳirikilarning ḥammisi Kaləbning əwladliri. Əfrataḥning tunji oǫli Hurning oǫulliri: Kiriat-Yearimning atisi Xobal, **51** Bəyt-Ləḥəmning atisi Salma, Bəyt-Gadərning atisi Harəf idi. **52** Kiriat-Yearimning atisi Xobalning əwladliri: Haroəḥ ḥəmdə Manahatlarning yerimi idi. **53** Kiriat-Yearim jəmətliridikilər itriylər, putiylar, xumatiylar, mixraiylar bolup, bu jəmətlərdin yənə zoratiylar bilən əxtayoliylar ayrilip qikḳan. **54** Salmaning əwladliri Bəyt-Ləḥəm bilən Nitofatlar, Atrot-Bəyt-Yoablar, Manaḥatlarning yerim ḳismi, zoriylar, **55** Yabəzdə olturaḳlixip ḳalǫan Təwrat həttatliri, yəni tiratiylar, ximyatiylər bilən sukatiylar idi. Bularning ḥəmmisi keniylər bolup, Rəkab jəmətining bowisi Hamatning əwladliridin idi.

3 Dawutning Ḥebronda tuoǫuloǫan oǫulliri: tunji oǫli Amnon bolup, Yizrəəllik Ahinoamdin boloǫan; ikkinqi oǫli Daniyal Karməllik Abigaildin boloǫan; **2** üqinqi oǫli Abxalom Gəxurning padixaḥi Talmayning ḳizi Maakaḥdin boloǫan; tətinqi oǫli Adoniya bolup, Ḥaggittin boloǫanidi; **3** bəxinqi oǫli Xəfatiya bolup, Abitaldin boloǫanidi; altinqi oǫli Itriyam bolup, uning ayali Əglaḥdin boloǫanidi. **4** Bu altə oǫul Dawuttin Ḥebronda tərəlgən; u Ḥebronda yəttə yil altə ay, Yerusalemda bolsa ottuz üq yil səltənət ḳiloǫan. **5** Yerusalemda uningoǫa Ammiyəlning ḳizi Bat-Xuadin bu tətəylən tərəlgən: ular Ximiya, Xobab, Natan wə Sulayman idi. **6** Yənə Ibḥar, Əlixama, Əlifələt, **7** Nogaḥ, Nəfəg, Yafiya, **8** Əlixama, Əliyada, Əlifələt ḳatarliḳ toḳḳuz oǫul boloǫan. **9** Bularning ḥəmmisi Dawutning oǫulliri idi; uningdin baxḳa toḳalliridin boloǫan oǫullar bar idi; Tamar ularning singlisi idi. **10** Sulaymanning oǫli Rəḥoboam, Rəḥoboamning oǫli Abiya, Abiyaning oǫli Asa, Asaning oǫli Yəḥoxafat, **11** Yəḥoxafatning oǫli Yoram, Yoramning oǫli Aḥaziya, Aḥaziyaning oǫli Yoax, **12** Yoaxning oǫli Amaziya, Amaziyaning oǫli Azariya, Azariyaning oǫli Yotam, **13** Yotamning oǫli Aḥaz, Aḥazning oǫli Ḥəzəkiya, Ḥəzəkiyaning oǫli Manassəḥ, **14** Manassəḥning oǫli Amon, Amonning oǫli Yosiya idi. **15** Yosiyaning oǫulliri: tunji oǫli Yoḥanan, ikkinqi oǫli Yəḥoakim, üqinqi oǫli Zədəkiya, tətinqi oǫli Xallum idi. **16** Yəḥoakimning oǫulliri: oǫli Yəkoniyaḥ bilən oǫli Zədəkiya. **17** Sürgün ḳilinoǫan Yəkoniyaḥning oǫulliri: — Xealtiəl uning oǫli idi; **18** yənə Malḳiram, Pədayaḥ, Xənazzar, Yəkamiya, Ḥoxama wə Nəbadiya idi. **19** Pədayaḥning oǫulliri Zərubbabəl bilən Ximəy idi; Zərubbabəlning pərzəntliri: — Məxullam bilən Ḥananiya wə ularning singlisi Xelomit idi; **20** Uning yənə Ḥaxubaḥ, Oḥəl, Bərəkiya, Ḥasadiya, Yuxab-Ḥəsəd ḳatarliḳ bəx oǫli bar idi. **21** Ḥananiyaning oǫulliri Pilatiya wə Yəxaya idi; uning əwladliri yənə Refayaning oǫulliri, Arnanning oǫulliri, Obadiyaning oǫulliri wə Xekaniyaning oǫulliri idi. **22** Xekaniyaning əwladliri munular: uning oǫli Xemaya; Xemayaning oǫulliri Ḥattux, Yigeal, Bariya, Neariya, Xafat bolup jəmiy altə idi. **23** Neariyaning oǫulliri Əlyoyinay, Ḥəzəkiya, Azrikam bolup jəmiy üq idi. **24** Əlyoyinayning oǫulliri Hodawiya, Əliyaxib, Pəlaya, Akkub, Yoḥanan, Delaya, Anani bolup jəmiy yəttə idi.

4 Yəḥudaning oǫulliri Pərəz, Ḥəzron, Karmi, Hur wə Xobal idi. **2** Xobalning oǫli Reayadin Jaḥat tərəldi; Jaḥattin Ahumay bilən Lahad tərəldi. Bular Zoratiy jəmətidin idi. **3** Etamning oǫulliri Yizrəəl, Ixma, Idbax idi; ularning singlisining ismi Ḥazililponi idi. **4** Gədorning atisi Pənuəl; Huxaḥning atisi Ezər idi; bularning ḥəmmisi Bəyt-Ləḥəmning atisi boloǫan Əfrataḥning tunji oǫli Hurdin tərəlgən. **5** Təkoaning atisi Axhurning Ḥelaḥ wə Naaraḥ degən ikki ayali bar idi. **6** Naaraḥ Axhuroǫa Ahuzzam, Ḥəfər, Təməni, Ahaxtarini tuoǫup bərdi; bularning ḥəmmisi Naaraḥning oǫulliri. **7** Ḥelaḥning oǫulliri Zərət, Zoḥar bilən Ətnan wə **8** Koz idi; Kozdin Anob, Ḥazzibiba bilən Harumning oǫli Aharḥəlning jəmətliri tərəldi. **9** Yabəz ez ḳerindaxliri iqidə ḥəmmidin bək ḥərmətlik idi, anisi: «Tuoǫuti üstidə bək azaplandim» dəp uningoǫa Yabəz degən isimni ḳoyoǫan. **10** Yabəz Israilning Hudasioǫa nida ḳilip: «Meni naḥayiti kəp bərikətligən bolsang, zeminimni kengəytsəng, ḳolung bilən meni yələp, bala-ḳazadin saḳlap, manga azab-oḳubətni kərsətmigəysən!» — dəp tilidi. Huda uning tiligini ijabət əylidi. **11** Xuhaḥning inisi Kelubtin Mehir tərəlgən; Mehir Extonning atisi idi. **12** Extondin Bəyt-Rafa, Paseaḥ wə Ir-Naḥaxning atisi Tehinnaḥ tərəldi; bularning ḥəmmisi Rikaḥliḳlar idi. **13** Kenazning oǫli Otniyəl bilən Seraya idi; Otniyəlning oǫli Hatat bilən Meonotay idi. **14** Meonotaydin Ofraḥ tərəldi. Serayadin «Ḥünərwənlər jiloǫisi»dikilərning əjdadi boloǫan Yoab tərəldi (ular əslidə ḥünərwənlər idi). **15** Yəfunnəḥning oǫli Kaləbning oǫulliri Iru, Elaḥ bilən Naam idi; Elaḥning oǫli Kenaz idi. **16** Yəḥallilələning oǫulliri Zif bilən Zifaḥ, Tiriya bilən Asariyəl idi. **17** Əzraning oǫulliri: — Yətər, Merəd, Efər wə Yalonlar; Merəd Pirəwnning ḳizi Bitiyani aldi; u ḥamilidar bolup Məriyəm, Xammay bilən Extemoaning atisi Ixbaḥni tuoǫdi. Bular Bitiyadin boloǫan oǫullar. Merədning Yəḥudalardin boloǫan ayali bolsa Gədorning atisi Yərədni, Sokoḥning atisi Ḥəbər bilən Zanoaḥning atisi Yəkutiyəlni tuoǫdi. **19** Naḥamning singlisi Hodiyaning ayalidin Garmiliḳ Keilaḥning atisi bilən Maakat jəmətidin boloǫan Extemoaning atisi tərəlgən. **20** Ximonning oǫulliri Amnon wə Rinnaḥ, Bən-Ḥanan bilən Tilon idi. Yixining oǫulliri Zoḥət bilən Bin-Zoḥət idi. **21** Xelaḥ Yəḥudaning oǫli idi; uningdin tərəlgən Lekaḥning atisi Er, Marəxaḥning atisi Laadaḥ wə Bəyt-Axbiyada olturaḳlaxḳan qəkmən toḳuoǫuqilarning jəmətliri **22** wə yənə Yokim, Kozibaliḳlar, Yoax bilən Saraf (bular ikkisi Moab yurtioǫa ḥökümranliḳ ḳiloǫan) wə Yaxubi-Ləḥəmlərmu bar idi (bularning ḥəmmisi ḳədimki hatirilərdur). **23** Bular Netayim wə Gədəraḥda olturaḳlaxḳan bolup, kulalqilar idi; ular xu yərdə turup padixaḥning hizmitidə bolatti. **24** Nəmuəl wə Yamin, Yarib, Zəraḥ bilən Saul Ximeonning oǫulliri idi. **25** Xallom Saulning oǫli; Mibsam Xallomning oǫli, Mixma Mibsamning oǫli idi. **26** Mixmaning əwladliri təwəndikilər: — Mixmaning oǫli Hammuil; Hammuilning oǫli Zakkur; Zakkurning oǫli Ximəy idi. **27** Ximəyning on altə oǫli, altə ḳizi bar idi; uning aka-inilirining pərzənti kəp bolmioǫaqḳa, ularning ḥərḳaysisining jəmətining pərzəntliri Yəḥuda jəmətiningkidək undaḳ kəp bolmioǫan. **28** Ular Bəər-xeba, Moladaḥ, Ḥazar-Xual, **29** Bilhaḥ, Ezəm, Tolad, **30** Betuəl, Hormaḥ, Ziklag, **31** Bəyt-Markabot, Ḥazar-Susim, Bəyt-Biri wə Xaaraimoǫa makanlaxḳanidi. Taki Dawut padixaḥning dəwrigiqə bularning ḥəmmisi ularning xəḥərliri idi. **32** Ular olturaḳlaxḳan jaylar Etam, Ayin, Rimmon,

Tokən wə Axan ḳatarlik bəx xəḥərnimu əz iqigə aloɳan. **33** Wə bu xəḥərlərning əpqürisidiki barlik yeza-kəntlər taki Baaloɳa ḳədər xularoɳa ḳarayttі. Bular bolsa ular makanlaxḳan jaylar bolup, ularning əz nəsəbnamilirimu bar idi. **34** [Ularning jəmət baxliri] Mexobab, Yamlək, Amaziyaning ooɳli Yoxaḥ, **35** Yoel, Yosibiyaning ooɳli Yəḥu (Yosibiya Serayaning ooɳli, Seraya Asiəlning ooɳli idi), **36** Əlyoyinay, Yaakobaḥ, Yəxoḥaya, Asaya, Adiəl, Yəsimiəl, Binaya **37** wə Xifining ooɳli Zizalar idi (Xifi Allonning ooɳli, Allon Yədayaning ooɳli, Yədaya Ximrining ooɳli, Ximri Xemayaning ooɳli idi). **38** Yuḳirida hatiriləp ətülgən isimlarning ḥəmmisi ḥərḳaysi jəmət baxliri idi; bularning jəmətlirining ḥəmmisi naḥayiti güllənginidi. **39** Ular ḳoy padilirioɳa otlaḳ izləp taki Gədor eoɳizioɳiqə, yəni jiloɳining kün ḳiḳix təripigiqə baroɳanidi. **40** Ular xu yərdə yapyexil, naḥayiti munbət bir otlaḳ tapḳan; u yər tolimu kəng, ḥəm taza ḥəm tinq idi. Ilgiri xu yərdə olturaḳlaxḳanlar Ḥamdikilərdin ikən. **41** Yuḳirida tiloɳa elip ətülgən kixilər Yəḥudaning padixaḥi Ḥəzəkiyaning zamanida xu [Ḥamdikilərning] qedirlirioɳa wə u yərlərdə olturuxluḳ Mionluḳlaroɳa ḥujum ḳilip ularni tamamən yoḳatḳanidi, taki bügüngə ḳədər; ular xularning yərlirigə makanlaxti, qünki u yərlərdə padilirini baḳḳudək otlaḳ bar idi. **42** Xu qaoɳlarda Ximeonlardin yənə bəx yüz kixi Seir teoɳioɳa ḳarap mangdi, ularning yolbaxqiliri Yixining ooɳulliri Pilatiya, Neariya, Refaya bilən Uzriəl idi; **43** ular ḳeqip tirik ḳaloɳan Amaləḳlərnimu əltürüp, bügüngə ḳədər xu yərdə makanlixip ətüwatidu.

5 Israilning tunji ooɳli Rubənning ooɳulliri munular: — (Rubən gərqə tunji ooɳul boloɳini bilən, lekin [atisining toḳili bilən] zina ḳiloɳanliḳi üqün, uning qong ooɳulluḳ ḥoḳuḳi Israilning ooɳli boloɳan Yüsüpning ooɳulliroɳa ətküzüwetilgən. Xunga nəsəbnamə boyiqə u qong ooɳul ḥesablanmaydu. **2** Yəḥuda ḳerindaxliri iqidə üstünlükkə igə boloɳan bolsimu wə idarə ḳiloɳuqi uningdin qiḳḳan bolsimu, lekin qong ooɳulluḳ ḥoḳuḳi Yüsüpkə təwə bolup kətkən): — **3** Israilning tunjisi Rubənning ooɳulliri munular: — Ḥanoh wə Pallu, Ḥəzron wə Karmi. **4** Yoelning əwladliri munular: — [Yoelning] ooɳli Xemaya, Xemayaning ooɳli Gog, Gogning ooɳli Ximəy, **5** Ximəyning ooɳli Mikaḥ, Mikaḥning ooɳli Reaya, Reayaning ooɳli Baal, **6** Baalning ooɳli Bəərah; Bəərah Asuriyə padixaḥi Tilgat-Pilnəsər təripidin tutḳun ḳilip ketilgən. U qaoɳda u Rubən ḳəbilisining baxliḳi idi. **7** Uning iniliri nəsəbnamisidə hatiriləngəndək, jəmətlirining tarihi boyiqə yolbaxqi boloɳan Jəiyəl, Zəkəriya wə Bela dəp pütülgənidi **8** (Bela Azazning ooɳli, Azaz Xemaning ooɳli, Xema Yoelning ooɳli idi). Yoellar Aroərdə, Nebo wə Baal-Meonoɳiqə sozuloɳan jaylarda turatti. **9** Ular yənə kün qiḳixḳa ḳarap taki Əfrat dəryasining bu təripidiki qəlning kirix eoɳizioɳa ḳədər olturaḳlaxti; qünki ularning Gilead yurtidiki qarwa malliri kəpiyip kətkənidi. **10** Saulning səltənitining künliridə ular Ḥagariylar bilən urux ḳilixti; Ḥagariylar ularning ḳolida məoɳlup boloɳandin keyin ular Gileadning kün qiḳix təripidiki pütün zeminda Ḥagariylarning qedirlirida makanlaxti. **11** Ularning udulida Gadning əwladliri taki Salikaḥoɳa ḳədər Baxan zemінioɳa makanlaxḳanidi. **12** Baxanda makanlaxḳanlardin ḳəbilə baxliḳi Yoel, muawin ḳəbilə baxliḳi Xafam bar idi; yənə Yanay bilən Xafatmu bar idi. **13** Ularning uruḳ-tuoɳkanliri jəmətnamilər boyiqə Mikail, Məxullam, Xeba, Yoray, Yakan, Ziya wə Ebər bolup, jəmiy yəttə idi. **14** Yuḳiridikilərning ḥəmmisi Abiḥayilning ooɳulliri idi. Abiḥayil Hurining ooɳli, Huri Yaroyaḥning ooɳli, Yaroyaḥ Gileadning ooɳli, Gilead Mikailning ooɳli, Mikail Yəxixayning ooɳli, Yəxixay Yaḥdoning ooɳli, Yaḥdo buzning ooɳli idi; **15** Gunining nəwrisi, Abdiəlning ooɳli Ahi ularning jəmət bexi idi. **16** Ular Gileadḳa, Baxanoɳa wə Baxanoɳa təwə yeza-kəntlərgə, xundaḳla pütkül Xaron yaylikioɳa, taki tət qetigiqə makanlaxḳanidi. **17** Bularning ḥəmmisi Yəḥuda padixaḥi Yotam wə Israil padixaḥi Yəroboamning səltənitining künliridə nəsəbnamilərgə pütülgənidi. **18** Rubən, Gad ḳəbililirining wə Manassəḥ yerim ḳəbilisining batur, ḳalḳan-ḳiliq tutalaydioɳan, oḳya atalaydioɳan ḥəm jənggə maḥir ḳirik tət ming yəttə yüz atmix jənggiwar adimi bar idi. **19** Ular Ḥagariylar, Yəturlar, Nafixlar wə Nodablar bilən jəng ḳiloɳan. **20** Ular jəng ḳiloɳanda mədət tepip, Ḥagariylar wə ular bilən ittipaḳdaxlarning ḥəmmisi ularning ḳolioɳa tapxuruloɳan; qünki ular jəng üstidə Hudaoɳa nida ḳiloɳan; ular Uningoɳa tayanoɳaqḳa, Huda ularning tiligini ijabət ḳiloɳan. **21** Ular yənə düxmənning qarwa-mallirini, jümlidin əllik ming təgə, ikki yüz əllik ming ḳoy, ikki ming exikini olja aloɳan wə yüz ming janni əsir aloɳan. **22** Bu urux Hudaning niyitidin boloɳaqḳa, düxmәndin əlgənlər naḥayiti kəp boloɳan; sürgün ḳilinoɳuqə ular xularning yerini ixoɳal ḳilip turoɳan. **23** Manassəḥning yerim ḳəbilisidikilər Baxandin Baal-ḥərmon, Senir, Ḥərmon teoɳioɳa ḳədər boloɳan zeminda yeyilip makanlaxti. Ular zor kəpəygən. **24** Ularning jəmət baxliḳliri Efər, Ixi, Əliyəl, Azriəl, Yərimiya, Hodawiya wə Yaḥdiyəl idi; ularning ḥəmmisi naḥayiti batur jəngqilər, məxḥur mətiwərlər, xundaḳla ḥərḳaysisi əz jəmətigə jəmət bexi idi. **25** Ular ata-bowilirining Hudasidin yüz ərüp, buzuḳluḳ ḳilip Huda əslidə əzliri aldida yoḳatḳan xu yərdiki taipilərning ilaḥlirioɳa əgixip kətti. **26** Xuning bilən Israilning Hudasi Asuriyə padixaḥi Pul (yəni Asuriyə padixaḥi Tilgat-Pilnəsər)ning roḥini ḳozoɳixi bilən, u ularni, yəni Rubən ḳəbilisidikilərni, Gad ḳəbilisidikilərni wə Manassəḥ yerim ḳəbilisidikilərni Halaḥ, Habor wə Haraoɳa ḥəm Gozan dəryasi boyioɳa sürgün ḳilip elip kətti; ularning əwladliri taki bügüngə ḳədər tehiqə xu yərdə makanlixip turmaḳta.

6 Lawiyning ooɳulliri Gərxon, Koḥat wə Mərari. **2** Koḥatning ooɳli Amram, Izḥar, Ḥebron wə Uzziəl idi. **3** Amramning pərzəntliri Ḥarun, Musa wə Məryəm idi. Ḥarunning ooɳli Nadab, Abiḥu, Əliazar wə Itamar idi. **4** Əliazardin Finiḥas, Finiḥastin Abixua, **5** Abixuadin Bukki, Bukkidin Uzzi, **6** Uzzidin Zəraḥiya, Zəraḥiyadin Merayot, **7** Merayottin Amariya, Amariyadin Ahitub, **8** Ahitubtin Zadok, Zadoktin Ahimaaz, **9** Ahimaazdin Azariya, Azariyadin Yoḥanan, **10** Yoḥanandin Azariya (bu Azariya Yerusalemda Sulayman saloɳuzoɳan muḳəddəs əydə kaḥinliḳ hizmitidə boloɳan), **11** Azariyadin Amariya, Amariyadin Ahitub, **12** Ahitubtin Zadok, Zadoktin Xallum, **13** Xallumdin Ḥilḳiya, Ḥilḳiyadin Azariya, **14** Azariyadin Seraya, Serayadin Yəḥozadak tərəldi; **15** Pərwərdigar Nebokadnəsarning wastisi bilən Yəḥudadikilər bilən Yerusalemdikilərni sürgün ḳilidioɳan qaoɳda, bu Yəḥozadakmu sürgün ḳilinoɳan. **16** Lawiyning ooɳli Gərxom, Koḥat wə Mərari. **17** Gərxomning ooɳullirining ismi Libni wə Ximəy idi. **18** Koḥatning ooɳulliri Amram, Izḥar, Ḥebron wə Uzziəl idi. **19** Mərarining ooɳulliri Maḥli wə Muxi idi. Bular Lawiylaroɳa mənsup ḥərḳaysi jəmətlər iqidiki aililər idi. **20** Gərxomning əwladliri təwəndikiqə: Gərxomning ooɳli Libni, Libnining ooɳli Jaḥat, Jaḥatning ooɳli Zimmaḥ, **21** Zimmaḥning ooɳli Yoaḥ, Yoaḥning ooɳli Iddo, Iddoning ooɳli Zərah, Zəraḥning ooɳli Yiyatiray idi. **22** Goḥatning əwladliri təwəndikiqə: Goḥatning ooɳli Amminadab, Amminadabning ooɳli Koraḥ, Koraḥning ooɳli Assir, **23** Assirning ooɳli Əlkanaḥ, Əlkanaḥning ooɳli Ebiasaf, Ebiasafning ooɳli Assir, **24** Assirning ooɳli Taḥat, Taḥatning ooɳli Uriəl, Uriəlning ooɳli Uzziya, Uzziyaning ooɳli Xaul idi. **25** Əlkanaḥning ooɳulliri Amasay wə Ahimot, **26** Ahimotning ooɳli Əlkanaḥ, Əlkanaḥning ooɳli Zofay,

Zofayning oоlli Naһat, **27** Naһatning oоlli Eliab, Eliabning oоlli Yərohəm, Yərohəmning oоlli Əlkanah idi. **28** Samuilning oоlulliri təwəndikiqə: tunji oоli Yoel, ikkinqi oоli Abiya idi. **29** Mərarining əwladliri təwəndikiqə: Mərarining oоli Mahli, Mahlining oоli Libni, Libnining oоli Ximəy, Ximəyning oоli Uzza, **30** Uzzaning oоli Ximiya, Ximiyaning oоli Ħaggiya, Ħaggiyaning oоli Asaya idi. **31** Dawut əһdə sanduқi obdan orunlaxturuloɳandin keyin Pərwərdigarning əyidə nəoɳmiqilik ixlirioɳa məs'ul boluxқa təwəndiki kixilərni қoydi. **32** Ular taki Sulayman Yerusalemda Pərwərdigarning əyini yasatқanoɳa қədər, «jamaət qediri»ning aldida küy eytix hizmitini ətəp қəldi. Ular wəzipisini bəlgiləngən tərtipi bilən ətigənidi. **33** Təwəndikilər wəzipə ətigən adəmlər wə ularning əwladliri: — Koһatning əwladliri iqidə: — nəoɳmiqi Ħeman bar idi. Ħeman Yoelning oоli, Yoel Samuilning oоli idi. **34** Samuil Əlkanaһning oоli, Əlkanah Yərohəmning oоli, Yərohəm Əliyəlning oоli, Əliyəl Toaһning oоli, **35** Toah Zufning oоli, Zuf Əlkanaһning oоli, Əlkanah Maһatning oоli, Maһat Amasayning oоli, **36** Amasay Əlkanaһning oоli, Əlkanah Yoelning oоli, Yoel Azariyaning oоli, Azariya Zəfaniyaning oоli, **37** Zəfaniya Taһatning oоli, Taһat Assirning oоli, Assir Ebiasafning oоli, Ebiasaf Koraһning oоli, **38** Korah Izһarning oоli, Izһar Koһatning oоli, Koһat Lawiyning oоli, Lawiy Israilning oоli idi. **39** [Ħemanning] ong təripidə hizmättə turoɳan ķerindixi Asaf idi. Asaf bolsa Bərəkiyaning oоli, Bərəkiya Ximiyaning oоli, **40** Ximiya Mikailning oоli, Mikail Baasiyaning oоli, Baasiya Malkiyaning oоli, **41** Malkiya Etnining oоli, Etni Zərahning oоli, Zərah Adayaning oоli, **42** Adaya Etanning oоli, Etan Zimmahning oоli, Zimmah Ximəyning oоli, **43** Ximəy Jahatning oоli, Jahat Gərxomning oоli, Gərxom Lawiyning oоli idi. **44** [Ħeman bilən Asafning] sol təripidə hizmättə turoɳan ķerindaxliri Mərarining əwladliridin Etanlar idi. Etan bolsa Kixining oоli idi, Kixi Abdining oоli, Abdi Mallukning oоli, **45** Malluқ Ħaxabiyaning oоli, Ħaxabiya Amaziyaning oоli, Amaziya Ħilқiyaning oоli, **46** Ħilқiya Amzining oоli, Amzi Banining oоli, Bani Xemərning oоli, **47** Xemər Mahlining oоli, Mahli Muxining oоli, Muxi Mərarining oоli, Mərari Lawiyning oоli idi. **48** Ularning қaloɳan Lawiy ķerindaxliri bolsa ħəmmisi Hudaning əyi, yəni ibadət qediridiki [baxқa] hizmətlərni bejirixkə ataloɳanidi. **49** Ħarun wə uning əwladliri bolsa Hudaning hizmətkari Musaning tapilioɳinidək kəydürmə қurbanlik sunulidioɳan қurbangaһta қurbanliқlar sunup, huxbuygaһda huxbuy yekip, muқəddəsgaһdiki barlik hizmətlərni ada қilatti, xundaқla Israillar üqün kəqürüm-kafarət ixlirini қilatti. **50** Ħarunning əwladliri təwəndikiqə: Ħarunning oоli Əliazar, Əliazarning oоli Finiһas, Finiһasning oоli Abixuya, **51** Abixuyaning oоli Bukki, Bukkining oоli Uzzi, Uzzining oоli Zərahiya, **52** Zərahiyaning oоli Merayot, Merayotning oоli Amariya, Amariyaning oоli Ahitub, **53** Ahitubning oоli Zadok, Zadokning oоli Ahimaaz idi. **54** Təwəndikilər Ħarunning əwladlirining əz zemini iqidə makan tutup olturoɳan yərliri: — Koһat jəmətining yərliri bolsa (muxu yərlər qək taxlax arқilik ularoɳa təқsim қilinoɳan): — **55** Yəһuda zeminidiki Ħebron wə Ħebronning tət ətrapidiki etizliқliri ularoɳa təқsim қilinoɳan **56** (lekin bu xəһərning ətrapidiki otluқlar wə xəһərgə қaraxlik yeza-kəntlər bolsa Yəfunnəһning oоli Kaləbkə berildi). **57** Ħarunning əwladlirioɳa «panaһlik xəһiri» Ħebron berildi; buningdin baxқa Libnaһ bilən uningoɳa təwə etizliқlar, Yattir, Extemoa wə uningoɳa təwə etizliқlar, **58** Ħilən wə uningoɳa təwə etizliқlar, Dəbir wə uningoɳa təwə etizliқlar, **59** Axan wə uningoɳa təwə etizliқlar, Bəyt-Xəməx wə uningoɳa təwə etizliқlarmu təқsim қilinoɳan; **60** Yənə Binyamin қəbilisidiki zemindin Geba wə uningoɳa təwə etizliқlar, Alləmət wə uningoɳa təwə etizliқlar, Anatot wə uningoɳa təwə etizliқlar bəlüp berilgən. Ular jəmətliri boyiqə erixkən xəһər jəmiy on üq boldi. **61** Koһatning baxқa əwladlirioɳa bolsa taxlanoɳan qəkkə qikқini boyiqə, Manassəһ yerim қəbilisining zeminidin on xəһər bəlüp berildi. **62** Gərxomning əwladlirioɳa, jəmətigə қarap, Issakar қəbilisi, Axir қəbilisi, Naftali қəbilisi wə Baxan yurtidiki Manassəһ yerim қəbilisining zeminidin on üq xəһər bəlüp berildi. **63** Mərarining əwladlirioɳa, jəmətigə қarap, taxlanoɳan qəkkə qikқini boyiqə, Rubən қəbilisi, Gad қəbilisi wə Zəbulun қəbilisidin on ikki xəһər bəlüp berildi. **64** Israillar xundaқ қilip bu xəһərlərni wə ularoɳa təwə etizliқlarning ħəmmisini Lawiylaroɳa bəlüp bərdi. **65** Ular taxlanoɳan qəkkə qikқini boyiqə, yənə yuқirida nami ataloɳan xəһərlərni Yəһuda қəbilisidin, Ximeon қəbilisidin wə Binyamin қəbilisidin elip ularoɳa bərdi. **66** Koһatning əwladliridin boloɳan bəzi jəmətlərgə əfraim қəbilisining zemini təwəsidiki xəһərlərdin bəlüp berilgənlirimu boldi. **67** Israillar ularoɳa [yənə ikki] «panaһlik xəһiri», yəni əfraim taoɳlikioɳa jaylaxқan Xəkəm wə uningoɳa təwə etizliқlarni wə Gəzər wə uningoɳa təwə etizliқlarni bərdi; **68** Yənə Yokmiyam wə uningoɳa təwə etizliқlarni, Bəyt-Ħoron wə uningoɳa təwə etizliқlarni, **69** Ayjalon wə uningoɳa təwə etizliқlarni, Gat-Rimmon wə uningoɳa təwə etizliқlarni ularoɳa bərdi. **70** [Israillar yənə] Manassəһ yerim қəbilisidin Aner wə uningoɳa təwə etizliқlarni, Bileam wə uningoɳa təwə etizliқlarni Koһatning қaloɳan jəmətlirigə bərdi. **71** Gərxomning əwladlirioɳa Manassəһ yerim қəbilisidiki jəmətlərning zeminidin Baxandiki Golan wə Golanoɳa təwə etizliқlar, Axtarot wə uningoɳa təwə etizliқlar berildi; **72** Issakar қəbilisidin Kədəx wə uningoɳa təwə etizliқlar, Dabirat wə uningoɳa təwə etizliқlar, **73** Ramot wə uningoɳa təwə etizliқlar, Anəm wə uningoɳa təwə etizliқlar berildi; **74** Axir қəbilisidin ularoɳa Maxal wə uningoɳa təwə etizliқlar, Abdon wə uningoɳa təwə etizliқlar, **75** Hukok wə uningoɳa təwə etizliқlar, Rəһob wə uningoɳa təwə etizliқlar berildi; **76** Naftali қəbilisidin Galiliyədiki Kədəx wə uningoɳa təwə etizliқlar, Ħammon wə uningoɳa təwə etizliқlar, Kiriatayim wə uningoɳa təwə etizliқlarmu berildi. **77** Mərarining қaloɳan əwladlirioɳa bolsa Zəbulun қəbilisidin Rimmono wə uningoɳa təwə etizliқlar, Tabor wə uningoɳa təwə etizliқlar berildi; **78** Yənə Rubən қəbilisiningkidin, Iordan dəryasining u təripidin, Yerihoning xərқiy udulidiki, yəni Iordan dəryasining künqiқix boyidiki yərlərdin qəldiki Bəzər wə uningoɳa təwə etizliқlar, Yahzah wə uningoɳa təwə etizliқlar, **79** Kədəmot wə uningoɳa təwə etizliқlar, Mefaat wə uningoɳa təwə etizliқlar berildi; **80** Gad қəbilisidinmu bolsa ularoɳa Gileadtiki Ramot wə uningoɳa təwə etizliқlar, Maһanaim wə uningoɳa təwə etizliқlar, **81** Ħəxbon wə uningoɳa təwə etizliқlar, Yaazər wə uningoɳa təwə etizliқlar berildi.

7 Issakarning oоlulliri: — Tola, Puah, Yaxub wə Ximron degən tətəylən idi. **2** Tolaning oоlulliri: — Uzzi, Refaya, Yeriyəl, Yahmay, Yibsam wə Samuildin ibarət, bularning ħəmmisi jəmət bexi idi. Dawutning zamanida Tolaning adəm sani nəsəbnamilərdə yigirmə ikki ming altə yüz batur jəngqi dəp hatiriləngən. **3** Uzzining oоli Izrakiya idi, Izrakiyaning oоlulliri Mikail, Obadiya, Yoel wə Ixiya idi. Bu bəxəylənning ħəmmisi jəmət bexi idi. **4** Nəsəbnamilər boyiqə ular bilən billə ħesablanoɳanlardin jənggiwar ottuz altə ming adəm bar idi; qünki ularning hotun, bala-qakiliri naһayiti kəp idi. **5** Bularning Issakarning barlik jəmətliri iqidiki batur jəngqi ķerindaxliri

bilən qoxulup, nəsəb boyiqə tizimoqa elinoqan jəmiy səksən yəttə ming adimi bar idi. **6** Binyaminning Bela, Bəkər wə Yədiyayəl degən üq ooqli bar idi. **7** Belaning Ezbon, Uzzi, Uzziəl, Yərimot wə Iri degən bəx ooqli bolup, ḥəmmisi jəmət bexi idi; ularning nəsəbnamilirigə tizimoqa elinoqan jəmiy yigirmə ikki ming ottuz tət batur jəngqi bar idi. **8** Bəkərning ooqulliri Zemiraḥ, Yoax, Əliezər, Əlyoyinay, Omri, Yərəmot, Abiya, Anatot wə Alamət idi. Bularning ḥəmmisi Bəkərning ooqulliri bolup, **9** Jəmət baxliri idi; ularning nəsəbnamilirigə tizimoqa elinoqan jəmiy yigirmə ming ikki yüz batur jəngqi bar idi. **10** Yədiyayəlning ooqli Bilḥan idi; Bilḥanning ooqulliri Yəux, Binyamin, Əhud, Kənaanaḥ, Zetan, Tarxix wə Ahixaḥar idi; **11** Bularning ḥəmmisi Yədiyayəlning əwladliri, jəmət baxliri wə batur jəngqilər idi. Ularning nəsəbnamilirigə tizimlanoqanlarning jənggə qikilaydioqanliri jəmiy on yəttə ming ikki yüz idi. **12** Xuppiylar wə Huppiylar bolsa yənə Irning əwladliri idi; Huxiylar Ahərning əwladliri idi. **13** Naftalining ooqulliri: Yaḥziəl, Guni, Yəzər, Xallom; bularning ḥəmmisi Bilḥaḥning ooqulliri idi. **14** Manassəḥning ooqulliri: — Uning Suriyəlik tokilidin Asriəl tərəlgən; uningdin yənə Gileadning atisi Makir tuoquloqan. **15** Makir Xuppiylar wə Huppiylar arisidinmu ayal aloqan (Makirning singlisining ismi Maakaḥ idi). Makirning yənə bir əwladining ismi Zəlofiḥad idi, Zəlofiḥadning pəkət birnəqqə kizila boloqan. **16** Makirning ayali Maakaḥ ooqul tuoqup, uningoqa Pərəx dəp at koyoqan; Pərəxning inisining ismi Xərəx idi; Xərəxning ooqli Ulam wə Rakəm idi. **17** Ulamning ooqli Bedan idi. Bularning ḥəmmisi Gileadning əwladliri; Gilead Makirning ooqli, Makir Manassəḥning ooqli idi. **18** Gileadning singlisi Ḥammoləkəttin Ixḥod, Abiezər wə Maḥalaḥ tuoquloqan. **19** Xemidaning ooqulliri Ahiyan, Xəkəm, Likhi wə Aniam idi. **20** Əfraimning əwladliri: Uning ooqli Xutilaḥ, Xutilaḥning ooqli Bərəd, Bərədning ooqli Taḥat, Taḥatning ooqli Eliadaḥ, Eliadaḥning ooqli Taḥat, **21** Taḥatning ooqli Zabad, Zabadning ooqli Xutilaḥ idi (Ezər bilən Eliad Gatlikларning qarwa mallirini bulang-talang kiloqili qüxkəndə, xu yərlik Gatlikлar təripidin eltürülgən. **22** Ularning atisi Əfraim bu baliliri üqün heli künlərgiqə matəm tutkaqka, uning buradərliri uningoqa təsəlli bərgili kəlgən. **23** Əfraim ayali bilən billə kayta bir yastukka bax koyoqan. Ayali ḥamilidar bolup, bir ooqul tuoqkan; Əfraim uningoqa ailəm bala-kazaoqa yolukti dəp, Beriyaḥ dəp isim koyoqan. **24** Uning kizi Üstün Bəyt-Ḥoron bilən Təwən Bəyt-Ḥoronni wə Uzzən-Xəəraḥni bina kiloqan). **25** Beriyaḥning ooqli Refaḥ bilən Rəxəf idi; Rəxəfning ooqli Telaḥ, Telaḥning ooqli Taḥan, **26** Taḥanning ooqli Ladan, Ladanning ooqli Ammihud, Ammihudning ooqli Əlixama, **27** Əlixamaning ooqli Nun, Nunning ooqli Yəxua idi. **28** Əfraimlarning zemini wə makanlaxkan yərliri Bəyt-Əl wə uningoqa təwə yeza-kəntlər bolup, künqikix təripidə Naraan, künpetix təripidə Gəzər bilən uningoqa təwə yeza-kəntlər; Xəkəm wə uningoqa təwə yeza-kəntlər, taki Gaza wə uningoqa təwə yeza-kəntlərgiqə sozulatti. **29** Manassəḥ kəbilisining zeminioqa tutaxkan yənə Bəyt-Xean wə uningoqa təwə yeza-kəntlər; Taanak wə uningoqa təwə yeza-kəntlər; Məgiddo wə uningoqa təwə yeza-kəntlər; Dor wə uningoqa təwə yeza-kəntlərmu bar idi. Israilning ooqli Yüsüpning əwladliri mana muxu yərlərgə makanlaxkanidi. **30** Axirning ooqulliri: — Yimnaḥ, Yixwaḥ, Yixwi wə Beriyaḥ; ularning Seraḥ degən singlisimu bar idi. **31** Beriyaḥning ooqli Həbər bilən Malkiəl bolup, Malkiəl Birzawitning atisi idi. **32** Hebərdin Yaflət, Xomər, Hotam wə ularning singlisi Xuya tərəlgən. **33** Yaflətning ooqulliri Pasak, Bimḥal wə Axwat; bular Yaflətning ooqulliri idi. **34** Xəmərning ooqulliri Ahi, Roḥgaḥ, Hubbaḥ wə Aram idi. **35** [Xəmərning] inisi Ḥələmning ooqli Zofaḥ, Yimna, Xələx wə Amal idi; **36** Zofaḥning ooqli Suaḥ, Ḥarnəfər, Xual, Beri, Imraḥ, **37** Bezər, Hod, Xamma, Xilxaḥ, Itran wə Bəəraḥ idi. **38** Yətərning ooqulliri Yəfunnəḥ, Pispaḥ wə Ara idi. **39** Ullaning ooqulliri Araḥ, Hanniəl wə Riziya idi. **40** Bularning ḥəmmisi Axirning əwladliri bolup, ḥər kaysisi jəmət baxliri, alamət batur jəngqilər, yolbaxqilar idi; ularning jəmətliri boyiqə nəsəbnamigə tizimlanoqanda, jənggə qikilaydioqanliri jəmiy yigirmə altə ming idi.

8 Binyaminning tunji ooqli Bela, ikkinqi ooqli Axbəl, üqinqi ooqli Aharaḥ, **2** tətinqi ooqli Nohaḥ, bəxinqi ooqli Rafa idi. **3** Belaning ooqulliri Addar, Gera, Abiḥud, **4** Abixua, Naaman, Ahoaḥ, **5** Gera, Xefufan wə Ḥuram idi. **6** Təwəndikilər Əhudning əwladliri: — Naaman, Ahiyaḥ wə Gera (əslidə ular Gebalikларning jəmət bexi idi. Gebalikлar Manaḥatka kəqürüwetilgənidi. Bularni kəqürüwətküqi bolsa Gera idi; uningdin Uzza bilən Ahiḥud tərəlgən). **8** Xaḥaraim Ḥuxim bilən Baara degən ikki ayalini koyuwətkəndin keyin Moab diyarida ooqul pərzənt kərgən. **9** Uning Hodəx degən ayalidin Yobab, Zibiya, Mexa, Malkam, **10** Yəuz, Xakiya, Mirmaḥ degən ooqullar tərəlgən; uning bu ooqullirining ḥəmmisi jəmət bexi boloqanidi. **11** Ḥuximdinmu uningoqa Abitub, Əlpaal degən ooqullar tərəlgən. **12** Əlpaalning ooqulliri Ebər, Mixam wə Xeməd (Xeməd Ono bilən Lod degən ikki xəḥərni wə ularoqa təwə yeza-kəntlərni bina kiloqan), **13** Beriyaḥ wə Xema idi. U ikkisi Ayjalondikilər iqidə jəmət baxliri bolup, Gat aḥalisini koqliwətkənidi. **14** Ahiyo, Xaxak, Yərəmot, **15** Zəbadiya, Arad, Edər, **16** Mikail, Ixpaḥ wə Yoha bolsa Beriyaḥning ooqulliri idi. **17** Zəbadiya, Məxullam, Ḥizki, Hebər, **18** Ixmeray, Yezliya wə Yobablarning ḥəmmisi Əlpaalning ooqulliri idi. **19** Yakim, Zikri, Zabdi, **20** Əliyənay, Ziltay, Əliyəl, **21** Adaya, Beraya wə Ximratlar Ximəyning ooqulliri idi. **22** Ixpan, Ebər, Əliyəl, **23** Abdon, Zikri, Ḥanan, **24** Ḥananiya, Elam, Antotiya, **25** Efdeaḥ wə Pənuəllər Xaxakning ooqulliri idi. **26** Xamxiray, Xehariya, Ataliya, **27** Yaarexiya, Əliya wə Zikrilar Yərohamning ooqulliri idi. **28** Yukirikilarning ḥəmmisi nəsəbnamilərdə hatiriləngən jəmət bexi idi; bular ḥəmmisi mətiwərlər bolup, Yerusalemoqa makanlaxkanidi. **29** Gibeonning atisi Jəiyəl Gibeonoqa makanlaxkanidi; uning ayalining ismi Maakaḥ idi. **30** Uning tunji ooqli Abdon, kaloqan ooqulliri Zur, Kix, Baal, Nadab, **31** Gedor, Ahiyo, Zekər wə Miklot idi; **32** Miklottin Ximeya tərəlgən. Bularmu kerindaxliri bilən Yerusalemda koxna olturuxatti. **33** Nərdin Kix tərəlgən; Kixtin Saul tərəlgən; Sauldin Yonatan, Malkixua, Abinadab wə Ex-Baal tərəlgən. **34** Merib-Baal Yonatanning ooqli idi; Mikaḥ Merib-Baaldin tərəlgən. **35** Mikaḥning ooqulliri Piton, Mələk, Tariya wə Aḥaz idi. **36** Aḥazdin Yəhoaddaḥ tərəlgən; Yəhoaddaḥdin Aləmət, Azmawət wə Zimri tərəlgən; Zimridin Moza tərəlgən; **37** Mozadin Binea tərəlgən; Bineaning ooqli Rafa, Rafaning ooqli Eliasaḥ, Eliasaḥning ooqli Azəl idi. **38** Azəlning altə ooqli bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokeru, Ixmail, Xeariya, Obadiya wə Ḥanan idi; bularning ḥəmmisi Azəlning ooqulliri idi. **39** Azəlning inisi Yexəkning tunji ooqlining ismi Ulam, ikkinqi ooqlining ismi Yeux, üqinqi ooqlining ismi Əlifələt idi. **40** Ulamning ooqullirining ḥəmmisi batur jəngqi, okyaqi idi; ularning ooqulliri wə nəwriliri naḥayiti kəp bolup, jəmiy bir yüz əllik idi. Yukirikilarning ḥəmmisi Binyamin əwladliridin idi.

9 Pütkül Israillar nəsəb boyiqə tizimoqa elinoqanidi. Mana, ular «Israil padixaḥlirining hatirisi» degən kitaboqa pütülgəndur. **2** Yəhudalar bolsa asiylik kiloqanlikidin Babiloqa sürgün kilinoqan. Ḥəmmidin awwal kaytip kelip əz zemini wə əz xəḥərlirigə makanlaxkanlar bolsa bir kisim Israillar, kahinlar, Lawiylar wə

ibadəthana hizmətkarliri idi. **3** Yerusalemoŋa makanlaxkanlar bolsa Yəhuda kəbilisi, Binyamin kəbilisi, Əfraim kəbilisi wə Manassəh kəbilisidin bir kisimliri idi. **4** Ularning iqidə Yəhudaning ooli Pərəzning əwladliridin Utay bar idi; Utay Ammihudning ooli, Ammihud Omrining ooli, Omri Imrining ooli, Imri Banining ooli idi. **5** Xilohning əwladliri iqidə uning tunji ooli Asaya wə uning oolulliri bar idi. **6** Zərahning əwladliridin Yəuel wə ularning uruk-tuoŋkanliri bolup jəmiy altə yüz toksan adəm bar idi. **7** Binyaminning əwladliri iqidə Hassinuahning əwrisi, Hodawiyaning nəwrisi, Məxullamning ooli Sallu bar idi; **8** yənə Yərohamning ooli Yibniya, Mikrining nəwrisi, Uzzining ooli Elah wə Ibiniyaning əwrisi, Reuəlning nəwrisi, Xəfatiyaning ooli Məxullam **9** həmdə ularning uruk-tuoŋkanliri bar idi; ular nəsəbnamisi boyiqə tizimlanoŋanda jəmiy tokkuz yüz əllik altə adəm idi. Yukirida tiloŋa elinoŋanlar əz jəmətigə jəmət bexi idi. **10** Kahinlar iqidə Yədaya, Yəhoyarib, Yakin wə **11** Azariya bar idi. Azariya Hudaning əyini baxkuroquqi bolup, Hilkiyaning ooli, Hilkiya Məxullamning ooli, Məxullam Zadokning ooli, Zadok Merayotning ooli, Merayot Ahitubning ooli idi. **12** Yənə Malkiyaning əwrisi, Paxhurning nəwrisi, Yərohamning ooli Adaya həmdə Adiyəlning ooli Maasay bar idi; Adiyəl Yahzərahning ooli, Yahzərah Məxullamning ooli, Məxullam Məxillemitning ooli, Məxillemit Immərning ooli idi. **13** Ularning kerindaxliri həmmisi jəmət baxliri bolup, jəmiy bir ming yəttə yüz atmix adəm idi; ularning həmmisi Hudaning əyidiki hizmətlərni kilixka bekitilgən iktidarlik kixilər idi. **14** Lawiy kəbilisidin Mərarining əwladliri iqidə Haxabiyaning əwrisi, Azrikamning nəwrisi, Haxxubning ooli Xemaya bar idi; **15** Yənə Bakbakkar, Hərəx, Galal wə Asafning əwrisi, Zikrining nəwrisi, Mikaning ooli Mattaniya; **16** yənə Yədutunning əwrisi, Galalning nəwrisi, Xemayaning ooli Obadiya həmdə Əlkanahning nəwrisi, Asaning ooli Bərəkiya bar idi; bularning həmmisi Nitofatliklarning yeza-kəntlirigə makanlaxkanidi. **17** Dərwaziwənlər Xallum, Akkub, Talmon, Ahiman wə ularning kerindaxliri idi; Xallum ularning bexi idi. **18** Ular taki haziroqiqə xərk tərəptiki «padixahning dərwazisi»da [dərwaziwənlik] kilip kəlməktə; ular ilgiri Lawiylarning qedirgahida dərwaziwənlik kiloanidi. **19** Korəning əwrisi, Ebiasafning nəwrisi, Korahning ooli Xallum həmdə uning atisining jəmətidiki kerindaxliri boloŋan Korahiylar [Hudaning əyining] hizmitini baxkuratti, qedirning ixiklirini bakatti; ularning ata-bowiliri əslidə Pərwərdigarning qedirgahini baxkuruxka koyuloŋan, [ibadət] qedirining ixikini bakkanidi. **20** Ilgiri Əliazarning ooli Finihas ularning yolbaxqisi boloŋan; Pərwərdigar uning bilən billə boloŋan. **21** Məxələmiyaning ooli Zəkəriya bolsa jamaət qedirining dərwaziwəni boloŋanidi. **22** Dərwaziwənlikkə tallanoŋan bu kixilər jəmiy ikki yüz on ikki kixi idi; ular əz yeza-kəntliridə, nəsəbliri boyiqə tizimlanoŋan (əslidə Dawut wə aldin kərgüqi Samuil ularni amanət kilinoŋan wəzipilirigə bekitkənidi. **23** Ular wə ularning əwladliri Pərwərdigarning əyi, yəni mukəddəs qedirning ixik-dərwazilirini bekixka bekitilgənidi). **24** Xərkiy, oŋərbiy, ximaliy wə jənubiy ixik-dərwazilirida dərwaziwənlər bekitilgənidi. **25** Ularning yeza-kəntlərdə olturuxluk kerindaxliri bolsa hər yəttə kündə nəwət boyiqə kelip ular bilən birgə hizmättə bolatti. **26** Tət dərwaziwən begi Lawiylardin idi; ularoŋa tapxuruloŋini Pərwərdigarning əyidiki ambar-həzinilərni bekix idi. **27** Bekix məs'uliyiti ularning üstidə boloŋaqka, ular keqidə Pərwərdigarning əyining ətrapidiki orunlirida turatti həmdə hər küni ətigəndə ixik-dərwazilarni eqixka məs'ul idi. **28** Ulardin bir kismi [ibadəthana] hizmitidə ixlitilidioŋan əswab-üsküniləргə məs'ul idi; ular sanap əpqikip, sanap əpkirip koyatti. **29** Ularning yənə bir kismi tapxuruloŋini boyiqə kaqa-kuqilar wə mukəddəs jaydiki barlik əswab-üsküniləг, xundakla ak un, xarab, zəytun meyi, məstiki wə huxbuy buyumlaroŋa məs'ul idi. **30** Kahinlarning oŋulliridin bəzilər huxbuy buyumlardin ətir yasaytti. **31** Lawiylardin Mattitiyah, yəni Korahiylardin Xallumning tunji ooling wəzipisi kazan neni etixkə məs'ul idi. **32** Ularning kerindaxliri, Kohatning əwladliri iqidə «təkdim nan»oŋa məs'ul bolup, hər xabat küni tizidioŋanoŋa nanlarni təyyarlaytti. **33** Lawiylarning jəmət baxliri boloŋan nəoŋmiqilər ibadəthanidiki əylərdə turup, baxka hizmətlərni kilmay, keqə-kündüz əz ixliri bilənla bolatti. **34** Yukiridiki kixilərning həmmisi Lawiylar iqidiki yolbaxqilar bolup, həmmisi əz nəsəbi boyiqə jəmət bexi idi; bularning həmmisi Yerusalemda turatti. **35** Gibeonning atisi Jəiyəl Gibeonoŋa makanlaxkanidi. Uning ayalining ismi Maakah idi. **36** Uning tunji ooli Abdon, kaloŋan oŋulliri Zur, Kix, Baal, Nər, Nadab, **37** Gedor, Ahiyo, Zəkəriya wə Miklot idi. **38** Miklottin Ximeyam tərəlgən. Bularmu əzlirining kerindaxlirining yenida Yerusalemda koxna olturuxatti. **39** Nərdin Kix tərəlgən, Kixtin Saul tərəlgən, Sauldin Yonatan, Malkixuya, Abinadab wə Ex-Baal tərəlgən. **40** Merib-Baal Yonatanning ooli idi; Merib-Baaldin Mikah tərəlgən. **41** Mikahning oŋulliri Piton, Mələk, Tahriya wə Ahaz idi. **42** Ahazdin Yarah tərəldi; Yarahdin Aləmət, Azmawət wə Zimri tərəlgən. Zimridin Moza tərəlgən; **43** Mozadin Binea tərəlgən; Bineaning ooli Refaya, Refayaning ooli Eliasah, Eliasahning ooli Azəl idi. **44** Azəlning altə ooli bar idi, ularning ismi Azrikam, Bokeru, Ixmail, Xeariya, Obadiya wə Hanan idi; bularning həmmisi Azəlning oŋulliri.

10 Filistiylər Israillaroŋa hujum kiliwidi, Israillar Filistiylərning aldidin kaqti, ular Gilboa teoida kirip yokitildi. **2** Filistiylər Saul bilən uning oŋullirini tap besip koolidi; ular ahiri Saulning oŋulliridin Yonatan, Abinadab, malki-xualarni urup əltürdi. **3** Sauloŋa karxi jəng intayin xiddətlik boldi; okyaqilar Sauloŋa yetixip okya etip uni yarilandurdi. **4** Andin Saul yaraoŋ kətürgüqisigə: Kiliqingni suoŋurup meni sanjip əltürüwətkin; bolmisa bu hətnisizlər kelip meni sanjip, meni horlukka koyuxi mumkin, dedi. Lekin yaraoŋ kətürgüqisi intayin korkup ketip, unimidi. Xuning bilən Saul kiliqni elip üstigə əzini taxlidi. **5** Yaraoŋ kətürgüqisi Saulning əlginini kərüp, umu ohxaxla əzini kiliqning üstigə taxlap uning bilən təng əldi. **6** Xuning bilən Saul, üq ooli həm pütün ailisidikilər xu kündə birakla əldi. **7** Əmdi wadida turoŋan Israillar əskərlirining kaqkanlikini wə Saul bilən oŋullirining əlginini kərginidə, ular xəhərlirini taxlap kaqti, Filistiylər kelip u jaylarda orunlaxti. **8** Əmdi xundak boldiki, ətisi Filistiylər əltürülgənlərning kiyim-keqəklirini salduruwaloŋili kəlgəndə Gilboa teoida Saul bilən oŋullirining əlük yatkanlikini kərdidə, **9** kiyimlirini saldurup, kallisini wə sawut-yaraoŋlirini elip kətti həmdə bularni Filistiylərning zeminining həmmə yərlirigə apirip, əz butlirioŋa wə həlkkə hux həwər yətküzdi. **10** Ular Saulning sawut-yaraoŋlirini ularning buthanisida koyup, kallisini Dagon buthanisioŋa esip koydi. **11** Əmdi Yabəx-Gileadda olturoŋuqilar Filistiylərning Sauloŋa barlik kiloŋanlirini angliоŋanda **12** ularning iqidiki həmmə baturlar atlinip, Saul bilən oŋullirining jəsətlirini elip, ularni Yabəxkə kayturup kelip, Yabəxtiki dub dərihining tüwigə dəpnə kildi wə yəttə kün roza tutti. **13** Xuning bilən Saul Pərwərdigaroŋa kiloŋan wapasizliki üqün əldi; u Pərwərdigarning səz-kalamioŋa kirməy wə hətta Pərwərdigardin yol sorimay, bəlki palqi jinkəxning

yenioƣa berip uningdin yol sorioƣanidi. Xunga Pərwərdigar uni əltürüp, padixaһlikini Yəssəning ooƣli Dawutka ətküzüp bərdi.

11 U qaoƣda barlik Israil jamaiti Ḫebronoƣa kelip Dawutning ḳexioƣa yioƣilixip: «Ḳarisila, biz əzlirining ətsəngəkliridurmiz! **2** Burun Saul bizning üstimizdə səltənət ḳiloƣandimu Israil həlḳigə jənggə qiḳip-kirixkə yolbaxqi boloƣan əzliri idila. Əzlirining Hudaliri boloƣan Pərwərdigarmu əzlirigə: — Sən Mening həlḳim Israilning padiqisi bolup ularni baḳisən wə Israilning əmiri bolisən, degənidi» — dedi. **3** Xuning bilən Israil aḳsaḳallirining ḥəmmisi Ḫebronoƣa kelip padixaһ Dawutning ḳexioƣa kelixti; Dawut Ḫebronda Pərwərdigarning aldida ular bilən bir əһdə tüzüxti. Andin ular Pərwərdigarning Samuilning wastisi bilən eytkini boyiqə, Dawutni Məsiһ ḳilip, Israilni idarə ḳilixḳa padixaһ ḳilip tiklidi. **4** Dawut bilən barlik Israil həlḳi Yerusalemoƣa kəldi (Yerusalem xu qaoƣda «Yəbus» dəp atilatti, zemindiki aһalə boloƣan Yəbusiylar xu yərdə turatti). **5** Yəbus aһalisi Dawutḳa: «Sən bu yərgə ḫeqḳaqan kirəlməysən!» dedi. Birak Dawut Zion degən ḳoroƣanni aldi (xu yər «Dawutning xəһiri» dəpmu atilidu). **6** Dawut: «Kim aldi bilən Yəbusiylaroƣa ḥujum ḳilsa, xu kixi yolbaxqi wə sərdar bolidu» dedi. Zəruiyaning ooƣli Yoab aldi bilən atlinip qiḳip, yolbaxqi boldi. **7** Dawut ḳoroƣanda turatti, xunga kixilər u ḳoroƣanni «Dawut xəһiri» dəp ataxti. **8** Dawut xəһərni Millodin baxlap tət ətrapidiki sepiliƣiqə yengiwaxtin yasatti; xəһərning ḳaloƣan ḳismini Yoab yasatti. **9** Dawut kündin küngə ḳudrət tapti, qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar uning bilən billə idi. **10** Təwəndikilər Dawutning palwanliri iqidə yolbaxqilar idi; ular Pərwərdigarning Israiloƣa eytḳan səzi boyiqə pütkül Israil bilən birlixip, Dawutning padixaһlikini mustəһkəm ḳilip, birliktə uni padixaһ ḳilixḳa küqidi. **11** Təwəndikilər Dawutning palwanlirining tizimliki boyiqə hatirilənqəndur: — Ḥakmoniylardin boloƣan Yaxobiam yolbaxqilar iqidə bexi idi; u nəyzisini piḳiritip bir ḳetimdila üq yüz adəmni əltürgən. **12** Uningdin ḳalsa Ahohiy Dodoning ooƣli Əliazar bolup, u «üq palwan»ning biri idi; **13** Ilgiri Filistiylər Pas-Dammimda jəng ḳilixḳa yioƣiloƣanda, u Dawut bilən u yərdə idi. U yərdə arpa əsüp kətkən bir etizlik bolup, həlḳ Filistiylərning aldidin bədər ḳaqḳanidi; **14** ular bolsa etizlikning otturisida turuwelip, ḥəm etizlikni ḳooƣdioƣan, ḥəm Filistiylərni tarmar ḳiloƣan; Pərwərdigar ənə xu yol bilən ularni oƣayət zor oƣəlibigə erixtürgən. **15** Ottuz yolbaxqi iqidin [yənə] üqəylən Ḳoram taxliḳtiki Adullamning oƣarioƣa qüxüp Dawutning yenioƣa kəldi. Filistiylərning ḳoxuni bolsa «Rəfayim jiloƣisi»da bargaһ ḳuroƣanidi. **16** Bu qaoƣda Dawut ḳoroƣanda, Filistiylərning ḳarawulgaһi Bəyt-Ləһəmdə idi. **17** Dawut ussap: «Aһ, birsi manga Bəyt-Ləһəmning dərwazisining yenidiki ḳuduḳtin su əkilip bərgən bolsa yaһxi bolatti!» dewidi, **18** bu üq palwan Filistiylərning ləxkərgaһidin bəsüp ətüp, Bəyt-Ləһəmning dərwazisining yenidiki ḳuduḳtin su tartti wə Dawutḳa elip kəldi; lekin u uningdin iqkili unimidi, bəlki suni Pərwərdigaroƣa atap təküp: **19** «Hudayim bu ixni məndin neri ḳilsun! Mən ḥayatining həwptə ḳelixioƣa ḳarimioƣan bu kixilərning ḳenini iqsəm ḳandaḳ bolidu? Qünki buni ular ḥayatining həwptə ḳelixioƣa ḳarimay elip kəlgən!» dedi. Xunga Dawut bu suni iqkili unimidi. Bu üq palwan ḳiloƣan ixlar dəl xular idi. **20** Yoabning inisi Abixay üqining bexi idi; u üq yüz adəm bilən ḳarxilixip nəyzisini piḳiritip ularni əltürdi. Xuning bilən u bu «üq palwan» iqidə nami qiḳḳanidi. **21** U muxu «üq palwan» iqidə ḥəmmidin bək ḥərmətkə sazawər boloƣan bolsimu, lekin yənila awwalḳi üqəylənqə yətməytti. **22** Yəһoyadaning ooƣli Binaya Kabzəəldin bolup, bir batur palwan idi; u kəp ḳaltis ixlarni ḳiloƣan. U Moabiy Ariəlning ikki ooƣlini əltürgən. Yənə ḳar yaoƣan bir küni azgaloƣa qüxüp, bir xirni əltürgənidi. **23** U yənə ḳolida bapkarning oḳidək bir nəyzisi bar, boyining egizliki bəx gəz kelidioƣan bir Misirlikni ḳətl ḳildi; u bir ḥasa bilən uningoƣa ḥujum ḳilip, uning nəyzisini ḳolidin tartiwelip əz nəyzisi bilən eltürdi. **24** Yəһoyadaning ooƣli Binaya mana bu ixlarni ḳiloƣan. Xuning bilən üq palwan iqidə nam qiḳaroƣanidi. **25** Mana, u ḫeliḳi ottuz palwandinmu bəkrək xəһrət ḳazanoƣan bolsimu, lekin aldinḳi üq palwanoƣa yətməytti. Dawut uni əzining pasiban begi ḳilip təyinligən. **26** Ḳoxundiki palwanlar bolsa: — Yoabning inisi Asaһəl, Bəyt-Ləһəmlik Dodoning ooƣli Əlһanan, **27** Ḥararluḳ Xammot, Pilonluḳ Ḫələz, **28** Təkoaliḳ Ikkəxning ooƣli Ira, Anatotluḳ Abiezər, **29** Huxatliḳ Sibbəkay, Ahoһluḳ Ilay, **30** Nitofatliḳ Maһaray, Nitofatliḳ Baanaһning ooƣli Hələb, **31** Binyamin əwladliridin Gibeaһliḳ Ribayning ooƣli Ittay, Piratonluḳ Binaya, **32** Gaax wadiliridin kəlgən Huray, Arbatliḳ Abiyəl, **33** Baḥarumluḳ Azmawət, Xalbonluḳ Elyaһba, **34** Gizonluḳ Ḥaxəmning ooƣulliri, Ḥararliḳ Xagining ooƣli Yonatan, **35** Ḥararliḳ Sakarning ooƣli Aһiyam, Urning ooƣli Elifal, **36** Məkəratliḳ Ḫəfər, Pilonluḳ Ahiyaһ, **37** Karməllik Ḫəzro, Əzbayning ooƣli Naaray, **38** Natanning inisi Yoel, Ḥagrining ooƣli Mibһar, **39** Ammonluḳ Zələk, Zəruiyaning ooƣli Yoabning yaraƣ kətürgüqisi boloƣan Bəərotluḳ Naһaray, **40** Itriliḳ Ira, Itriliḳ Garəb, **41** Ḥittiy Uriya, Aḥlayning ooƣli Zabad, **42** Rubən kəbilisidin Xizaning ooƣli, Rubənlər iqidə yolbaxqi boloƣan Adina wə uningoƣa əgəxkən ottuz adəm, **43** Maakaһning ooƣli Ḥanan, Mitniliḳ Yoxafat, **44** Axtaratliḳ Uzziya, Aroərlik Hotamning ooƣli Xama bilən Jəiyəl, **45** Ximrining ooƣli Yediyayəl bilən uning inisi tiziliḳ Yoha, **46** Maһawiliḳ Əliyəl, Əlnaamning ooƣulliri Yəribay bilən Yoxawiya, Moabliḳ Yitma, **47** Əliyəl, Obəd wə Məzobaliḳ Yaasiyəllərdin ibarət idi.

12 Dawut kixning ooƣli Saulning besimi səwəbidin Ziklagda yoxurunup yatḳan qaoƣda munu kixilər Dawutning yenioƣa kelixti (ularning ḥəmmisi Dawutḳa jəng ḳilixta yardəm bərgən baturlardin idi; **2** oḳya bilən ḳorallanoƣan bolup, ong ḳoli bilənmu, sol ḳoli bilənmu oḳya wə saloƣa atalaytti; ular Saulning Binyamin kəbilisidin boloƣan tuoƣḳanliri idi): **3** — ularning yolbaxqisi Ahiezər, andin ḳalsa Yoax bolup, ikkisi Gibeaһliḳ Xemaaһning ooƣli idi; yənə Azmawətning ooƣli Yəziyəl bilən Pələtmu; yənə Bərakaһ bilən Anatotluḳ Yəһu, **4** Gibeonluḳ Yixmayamu bar idi. Yixmaya «ottuz palwan» iqidə batur bolup xu ottuzioƣa yetəkqilik ḳiloƣuqi idi; yənə Yərəmiya, Yaһaziyəl, Yoһanan wə Gədəratliḳ Yozabad, **5** Əluzay, Yərimot, Bialiya, Xəmariya, Harufluḳ Xəfatiya, **6** Koraһliklardin boloƣan Əlkanaһ, Yixiya, Azarəl, Yoezər wə Yaxobiamlar; **7** yənə Gədorluḳ Yəroḥamning ooƣli Yoelaһ bilən Zəbadiya bar idi. **8** Gad kəbilisidin bəzilər qəldiki ḳoroƣanoƣa berip Dawutḳa beḳindi. Ularning ḥəmmisi jənggə maһir, ḳalḳan wə nəyzə bilən ḳorallanoƣan batur jəngqilər idi; ularning turḳi bəəyni xiroƣa, qaḳḳanliḳi bəəyni taoƣdiki bəḳəngə ohxaytti. **9** Ularning birinqisi Ezər, ikkinqisi Obadiya, üqinqisi Eliab, **10** tətinqisi Mixmannaһ, bəxinqisi Yərəmiya, **11** altinqisi Attay, yəttinqisi Əliyəl, **12** səkkizinqisi Yoһanan, toḳḳuzinqisi Əlzabad, **13** oninqisi Yərəmiya, on birinqisi Makbannay idi. **14** Bularning ḥəmmisi Gad kəbilisidin, ḳoxun iqidə sərdarlar idi; əng kiqiki yüz ləxkərgə, əng qongi ming ləxkərgə yetəkqi idi. **15** Birinqi ayda, Iordan dəryasi texip ḳiroƣaḳtin axḳan qaoƣda, dəryadin ətüp, xərḳḳə wə oƣərbkə ḳaraydioƣan barliḳ jiloƣilardikilərni tiripirən ḳilip ḳaquroƣanlar dəl muxu adəmlər idi. **16** Binyamin kəbilisi bilən Yəһuda kəbilisidinmu kixilər ḳoroƣanoƣa kelip

Dawutqa bekinoqan. **17** Dawut qikip ularni qarxi elip: «Əgər silər tinqlik niyitidə manga yardəm berixkə kəlgən bolsanglar, silər bilən bir jan bir dil bolimən, lekin qollirimda heq nahəqlik bolmioqan meni düxmənlirimgə setiwətməkqi bolsanglar, atabowilirimning Hudasi buni nəzirigə elip həküm qikaroqay!» — dedi. **18** Bu qaoqda Hudaning Roḥi heliki ottuz palwanning yolbaxqisi Amasayoqa qüxiwidi, u: «Aḥ Dawut, biz sanga bekindukmiz; Aḥ Yəssəning ooqli, biz sən bilən billidurmiz; Əzünggə aman-tinqlik, aman-tinqlik boloqay! Sanga yardəm bərgüqilərgimu aman-tinqlik boloqay! Qünki sening Hudaying sanga mədətkardur» Xuning bilən Dawut ularni elip kelip, «zərbidar ətrət baxlikliri» kildi. **19** Dawut ilgiri Filistiylər bilən birliktə Sauloqa qarxi uruxqa atlanoqanda, Manassəḥ qəbilisidiki bəzilər Dawut tərəpkə etti (lekin ular [Filistiylərgə] yardəm bərmidi, qünki Filistiylərning əmirliri: «Dawut əz oqjisi Saul tərəpkə ətüp ketixi mumkin, undakta beximiz kətməy qalmaydu!» dəp məslihətlixip ularni qayturup kətməkqi boloqanidi). **20** Dawut Ziklagqa qaytip baroqanda, Manassəḥ qəbilisidiki Adnaḥ, Yozabad, Yədiyayəl, Mikail, Yozabad, Elihu, Ziltaylar kelip uningoqa qoxuldi. Bularning həmmisi Manassəḥ qəbilisining mingbexiliri idi. **21** Ular Dawut qarakqilaroqa qarxi jəng qiloqanda uningoqa yardəmləxti; ularning həmmisi batur palwanlar, qoxundiki yolbaxqilar idi. **22** Qünki xu künlərdə Dawutqa yardəm berix üqün hər küni adəmlər kelip qoxulup, huddi Hudaning qoxunidək zor bir qoxun bolup kətkənidi. **23** Pərwərdigarning səz-kalami əməlgə axurulup, Saulning padixaḥlikini Dawutqa elip bərməkqi boloqan qorallanoqan jəngqilər yolbaxqiliri bilən Hebronoqa, uning yenioqa kəldi. Ularning sani təwəndikiqə: — **24** Yəhudalardin qalqan wə nəyzə bilən qorallanoqanlar jəmiy altə ming səkkiz yüz kixi bolup, həmmisi jənggə təyyarlanoqanidi. **25** Ximeonlardin jənggə təyyarlanoqan batur jəngqilər jəmiy yəttə ming bir yüz kixi, **26** Lawiylardin jəmiy tət ming altə yüz kixi; **27** Yəhoyada Harunlarning jəmət bexi bolup, uningoqa əgəxkənlər jəmiy üq ming yəttə yüz kixi idi. **28** Yənə yax bir batur jəngqi Zadok wə uning jəmətidin yigirmə ikki yolbaxqi bar idi. **29** Binyaminlardin, Saulning uruq-tuoqkanliridinmu üq ming kixi bar idi; xu qaoqka kədər bularning kepinqisi Saul jəmətini qollap kəlməktə idi. **30** Əfraimlardin, əz jəmətliridə yüz-abroy tapkan batur əzimətlər jəmiy yigirmə ming səkkiz yüz kixi idi. **31** Manassəḥ yerim qəbilisi iqidə nami pütülgən, Dawutni padixaḥ qilip tikləxkə kəlgənlər jəmiy on səkkiz ming kixi idi. **32** Issakarlardin zaman-wəziyətni qüxinidioqan, Israilning qandak qilixi kerəklikini bilidioqan yolbaxqilar jəmiy ikki yüz kixi idi; ularning həmmə qerindaxliri ularning əmrigə boysunatti. **33** Zəbulunlardin jənggə təyyarlanoqan, hərhil qoral-yaraoqlar bilən qorallanoqan, ala kəngüllük qilmaydioqan, Dawutning yardimigə kəlgən jəmiy əllik ming kixi idi. **34** Naftalilardin yolbaxqi boloqan ming kixi bar idi; ularoqa əgixip qolioqa qalqan wə nəyzə aloqanlar jəmiy ottuz yəttə ming kixigə yetətti. **35** Danlardin jənggə təyyarlanoqan jəmiy yigirmə səkkiz ming altə yüz kixi idi. **36** Axirlardin jənggə qikip qoxun sepigə atlinixka təyyar boloqan jəmiy kirik ming kixi idi. **37** Iordan dəryasining xərk təripidiki Rubən qəbilisi, Gad qəbilisi wə Manassəḥ yerim qəbilisidin qolioqa hərhil qoral-yaraoq elip jənggə təyyarlanoqan jəmiy bir yüz yigirmə ming kixi idi. **38** Yukirida tiloqa elinoqan bu əzimətlərning hərbiy yürüxi təkxi bolup, Dawutni pütkül Israil üstigə padixaḥ qilip tikləx üqün bir jan bir dil bolup, Hebronoqa kelixkənidi; qaloqan Israillarmu bir niyət bir məksəttə Dawutni padixaḥ qilip tikliməkqi boluxqanidi. **39** Ular xu yərdə Dawut bilən üq kün billə yəp-iqip oqizalandi, qünki ularning qerindaxliri ularoqa təyyarlap qoyuxqanidi. **40** Ularning əpqürisidiki həlklər, hətta Issakar, Zəbulun wə Naftalilarning zeminidikilər exək, təgə, qeqir wə kalilaroqa artip ularoqa naḥayiti kəp ozukluk elip kəlgən; ular zor mikdarda un, ənjür poxkili, üzüm poxkili, xarab, zəytun meyi wə nuroqun qoy-kalilarni yətküzüp berixkənidi; pütkül Israil xad-huramlikka qəmgənidi.

13 Dawut mingbexi, yüzbexi wə barlik yolbaxqilar bilən məslihətləxti; **2** andin pütün Israil ammisioqa: «Əgər silər maqul kərsənglar, xundakla bu ixni Hudayimiz Pərwərdigardin dəp bilsənglar, biz Israilning zeminlirining ḥərkaysi jayliriloqa xu yərdə qaloqan qerindaxlirimizoqa ḥəmdə ular bilən billə xəḥərlərdə wə etizliklirida turuwatqan kaḥin ḥəm Lawiylaroqa muxu yərgə yioqilix tooqruluk adəm əwətəyli. **3** Biz Hudayimizning əḥdə sandukini məxəgə yətkəp keləyli; qünki Saulning künliridə heqkaysimiz [əḥdə sanduki] aldida Hudadin yol sorap bakmiduk» dedi. **4** Bu ixni pütün amma tooqra tapkaqka, ḥəmməylən maqul boluxti. **5** Xunga Dawut Misirning Xiḥor dəryasidin tartip Hamat eoqizioqiqə boloqan pütkül Israil həlkini qakirtip kelip, Hudaning əḥdə sandukini Kiriat-Yearimdin yətkəp kəlməkqi boldi. **6** Andin Dawut bilən pütkül Israil Hudaning əḥdə sandukini yətkəp kelix üqün Baalaḥka, yəni Yəḥudaoqa təwə boloqan Kiriat-Yearimoqa kəldi; ikki kerubning otturisida olturoquqi Pərwərdigar bu əḥdə sanduki üstigə Əz namini koyoqanidi. **7** Ular Hudaning əḥdə sandukini Abinadabning eyidin elinoqan yengi bir ḥarwioqa koydi; Uzzaḥ bilən Ahiyo ḥarwini ḥəydidi. **8** Dawut bilən barlik Israil jamaiti Hudaning aldida hə dəp nəoqmə-nawa kilip, qiltar, təmbur, dap, qanglar wə kanay-sunaylar qalatti. **9** Lekin ular Kidon haminioqa kəlgəndə kalilar aldioqa müdürəp ketip yikiloqanda Uzzaḥ əḥdə sandukini yəliwalay dəp kolini uningoqa sozdi. **10** Uzzaḥning əḥdə sandukioqa koli təgkənliki üqün, Huda uningoqa oqəzəplinip uni urup əltürdi. Xuning bilən Uzzaḥ xu yərdə Hudaning aldida əldi. **11** Lekin Dawut Pərwərdigarning Uzzaḥning tenini bəskənlikigə aqqiklandi wə u yərni «Pərəz-Uzzaḥ» dəp atidi; u yər taki ḥaziroqiqə xu nam bilən atilip kəlməktə. **12** Xu küni Dawut Hudadin qorkup: «Mən zadi qandak qilip Hudaning əḥdə sandukini bu yərgə yətkəp kelələymən?» dedi. **13** Xunga Dawut əḥdə sandukini əzi turuwatqan «Dawut xəḥiri»gə yətkəp kəlməy, Gatlik Obəd-Edomning əyigə apirip koydi. **14** Hudaning əḥdə sanduki Obəd-Edomning əyidə üq ay turdi; Pərwərdigar Obəd-Edomning ailisini wə uning barlik təəlluqatlirini bərikətlidi.

14 Tur padixaḥi Ḥiram Dawut bilən kərüxüxkə əlqilərni, xundakla uning üqün orda selixka kedir yaoqiqi, taxqi wə yaoqaqqilarni əwətti. **2** Bu qaoqda Dawut Pərwərdigarning əzini Israil üstigə ḥəkümranlik qilidioqan padixaḥ boluxka jəzmən tikləydioqanlikini kərüp yətti; qünki Pərwərdigar Əz həlki Israil üqün uning padixaḥlikini gülləndürgənidi. **3** Dawut Yerusalemda yənə birmunqə hotun aldi ḥəmdə yənə ooqul-kizlarni kərdi. **4** Təwəndikilər uning Yerusalemda kərgən pərzəntlirining isimliri: Xammuya, Xobab, Natan, Sulayman, **5** Ibḥar, Əlixuya, Əlpələt, **6** Nogaḥ, Nəfəg, Yafiya, **7** Əlixama, Bəəliyada wə Əlifələt. **8** Dawutning məsiḥ qilinip pütkül Israilning üstigə padixaḥ qilinoqanlikini anglioqan Filistiylərning ḥəmmisi Dawut bilən qarxilixix pursitini izləp kəldi; Dawut buni anglap ularoqa qarxi jənggə atlandi. **9** Filistiylər «Rəfayim jiloqisi»oqa bulang-talang qiloqili kirdi. **10** Dawut Hudadin: «Mən Filistiylərgə qarxi jənggə qiksam bolamdu? Ularni mening qolumoqa tapxuramsən?» dəp soriwidi, Pərwərdigar uningoqa:

«Jənggə qik, Mən ularni səzsiz kolungoɣa tapxurimən» dedi. **11** Filistiylər Baal-Pərazimoɣa ḫujum kiloɣili kəlgəndə, Dawut ularni xu yərdə məoɣlup kildi wə: «Huda mening kolum arkilik düxmənlirim üstigə huddi kəlkün yarni elip kətkəndək bəsüp kirdi» dedi. Xunga u yər «Baal-Pərazim» dəp ataloɣan. **12** Filistiylər əzlirining butlirini xu yərgə taxlap kaqkanlikṭin, Dawut adəmlirigə ularni kəydürüwetixni tapilidi. **13** Filistiylər yənə ḫeliki jiloɣioɣa bulang-talang kiloɣili kiriwidi, **14** Dawut yənə Hudadin yol soridi. Huda uningoɣa: «Ularni arkisidin kooɣlimay, əgip ətüp, uloroɣa üjmilikning udulidin ḫujum kiloɣin. **15** Sən üjmə dərəhlirining üstidin ayaoɣ tiwixini anglixing bilənla jənggə atlan; qünki u qaoɣda Huda sening aldingda Filistiylərning koxunioɣa ḫujumoɣa qikkan bolidu» dedi. **16** Xuning bilən Dawut Hudaning degini boyiqə ix tutup, Filistiylərning koxunioɣa Gibeondin Gəzərgiqə koɣlap zərbə bərdi. **17** Xu səwəbtin Dawutning xeḫriti barlik yurt-zeminlaroɣa pur kətti, Pərwərdigar uning korkunqini barlik əllərning üstigə saldi.

15 Dawut Dawut xəḫiridə əzigə əy-ordilar saldurdi, ḫəm Hudaning əḫdə sandukioɣa jay ḫazirlidi wə uningoɣa qedir tiktürdi. **2** U qaoɣda Dawut: «Hudaning əḫdə sandukini Lawiylardin bələk kixilərning kətürüxigə bolmaydu, qünki Pərwərdigar uni kətürüxkə wə mənggü əzining hizmitidə boluxka xularni tallioɣanidi» dedi. **3** Andin Dawut Pərwərdigarning əḫdə sandukini ḫazirlap koyoɣan yərgə yətkəx üqün pütkül Israillarni Yerusalemoɣa yioɣdi. **4** Dawut yənə Ḫarunning əwladlirini wə Lawiylarni yioɣdi: **5** Koḫatning əwladliri jəmət bexi boloɣan Uriyəl wə uning kerindaxliri bir yüz yigirmə kixi; **6** Mərari əwladliridin jəmət bexi boloɣan Asaya wə uning kerindaxliridin ikki yüz yigirmə kixi; **7** Gərxomning əwladliridin jəmət bexi boloɣan Yoel wə uning kerindaxliri bir yüz ottuz kixi; **8** Əlizafanning əwladliridin jəmət bexi boloɣan Xemaya wə uning kerindaxliri ikki yüz kixi; **9** Ḫebronning əwladliridin jəmət bexi boloɣan Əliyəl wə uning kerindaxliri səksən kixi; **10** Uzziyəlning əwladliridin jəmət bexi boloɣan Amminadab wə uning kerindaxliri bir yüz on ikki kixi idi. **11** Dawut kaḫinlardin Zadok bilən Abiyatarni, xuningdək lawiliylardin Uriyəl, Asaya, Yoel, Xemaya, Əliyəl wə Amminadabni qakirtip kelip uloroɣa: **12** «Silər Lawiy jəmətining baxlirisilər; əzünglarni wə silərning kerindaxliringlarni Israilning Hudasi Pərwərdigarning əḫdə sandukini mən təyyarlap koyoɣan yərgə kətürüp kelix üqün pak kilinglar. **13** Qünki ilgiri silər xundak kilmay, bəlgilənгən tərtip boyiqə uningdin yol sorimioɣinimizdin Hudayimiz Pərwərdigar bizgə zərbə bərgən» dedi. **14** Xuning bilən kaḫinlar bilən Lawiylar Israilning Hudasi Pərwərdigarning əḫdə sandukini kətürüp mengix üqün əzlirini pak kildi. **15** Lawiylar əmdi Musaning Pərwərdigarning səz-kalami bilən tapilioɣini boyiqə, Hudaning əḫdə sandukini baldak bilən mürisigə elip kətürdi. **16** Dawut yənə Lawiylarning yolbaxqilirioɣa əzlirining kerindaxliridin nəoɣmiqilərni təyinləxni buyrudi; ular jümlidin təmbur, qiltar, janglar katarlik ḫarhil sazlarni qelip awazini yukiri kətürüp xad-huramlik iqidə küy eytixka təyinləndi. **17** Xunglaxka, Lawiylar Yoelning ooɣli Ḫemanni wə uning jəmətidiki Bərəkiyaning ooɣli Asafni ḫəm ularning kerindaxliridin boloɣan Mərarilardin Kuxayaḫning ooɣli Etanni bəlgilidi. **18** Ular bilən birliktə yənə kerindaxliridin Zəkəriya, Bin, Yaaziyəl, Xemiramot, Yəḫiyəl, Unni, Eliab, Binayaḫ, Maaseyaḫ, Mattitiyaḫ, Əlifələḫ, Mekniya ḫəm dərwaziwən Obəd-Edom bilən Jəiyəlni ikkinqi dərijilik ətrət kilip təxkillidi. **19** Nəoɣmiqi Ḫeman, Asaf wə Etanlar mis qanglar qelip, yangrak awaz qikiratti; **20** Zəkəriya, Yaaziyəl, Xemiramot, Yəḫiyəl, Unni, Eliab, Maaseyaḫ wə Binayalar təmbur qelip «Alamot uslubi»da təngkəx kilatti; **21** Mattitiyaḫ, Əlifələḫ, Mekniya, Obəd-Edom, Jəiyəl wə Azaziyalar qiltar qelip baxlamqilik kilip, «Xəminit uslubi»da təngkəx bolatti. **22** Lawiylarning yolbaxqisi Kənaniya muzikioɣa naḫayiti pixxik boloɣaqka, məhsus nəoɣmə-nawaqilikka məs'ul bolup muzika əgitətti. **23** Bərəkiya bilən Əlkanaḫ əḫdə sandukioɣa məs'ul ixikbakarlar idi. **24** Xəbaniya, Yəḫoxafat, Nətanəl, Amasay, Zəkəriya, Binaya wə Əliezər katarlik kaḫinlar Hudaning əḫdə sanduki aldida kanay qalatti; Obəd-Edom bilən Yəḫiyaḫmu əḫdə sandukioɣa məs'ul ixikbakar kilinip koyuloɣanidi. **25** Xuning bilən Dawut Israil aksakalliri wə mingbexi katarliklar bilən birgə Obəd-Edomning əyidin huxallikka qəmgən ḫalda Pərwərdigarning əḫdə sandukini kətürüp kikkili bardi. **26** Wə xundak boldiki, [Dawutlar] Huda Pərwərdigarning əḫdə sandukini kətürüp mangoɣan Lawiylaroɣa yardəm bərgənlikini kərüp, yəttə buka wə yəttə koqkar kurbanlik kildi. **27** Dawut wə xundakla əḫdə sandukini kətüridioɣan Lawiylar ḫəmdə nəoɣmiqilər ḫəm nəoɣmə-nawa bexi boloɣan Kənaniyalarning ḫəmmisi kanap libas kiyixkənidi; Dawut uning üstigə yənə kanap əfod kiygənidi. **28** Pütkül Israil həlki əmdi xu tərikidə təntənə kilip, buroɣa, kanay, jangjang, təmbur, qiltar katarlik türlük sazlar bilən yukiri awazda muzika qelip, Pərwərdigarning əḫdə sandukini kətürüp kelixti. **29** Pərwərdigarning əḫdə sandukı Dawut xəḫirigə yetip kəlgəndə Saulning kizi Mikal pənjirdin təwəngə karap turatti; u Dawutning səkrəp oynap-qelip təntənə kiliwatkinini kərüp iqidə uni zanglik kildi.

16 Ular Hudaning əḫdə sandukini kətürüp kirip Dawut uningoɣa ḫazirlap koyoɣan qedirning otturisioɣa koyup, andin Hudaning aldida köydürmə kurbanlik bilən inaklik kurbanliki sundi. **2** Dawut köydürmə kurbanliki bilən inaklik kurbanliki sunup boloɣandin keyin Pərwərdigarning namida həlkkə bəht tilidi. **3** U yənə ər-ayal deməy Israillarning ḫər birigə birdin nan, birdin horma poxkili, birdin üzüm poxkili üləxtürüp bərdi. **4** Dawut bir kisim Lawiylaroɣa Pərwərdigarning əḫdə sandukı aldida hizməttə bolux, yəni dua-tilawət okux, Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa təxəkkür-rəḫmət eytix wə küy-munajat okuxni buyrudi. **5** Ularning yolbaxqisi bolsa Asaf, andin Zəkəriya idi; baxkiliri bolsa Jəiyəl, Xemiramot, Yəḫiyəl, Mattitiyaḫ, Eliab, Binaya, Obəd-Edom wə Jəiyəllər idi. Ular təmbur-qiltar qelixka koyuldi; Asaf bolsa qanglarni qalatti. **6** Binaya bilən Yaḫaziyəldin ibarət ikki kaḫin Hudaning əḫdə sandukı aldida ḫərdaim kanay qelixka koyuldi. **7** Xu küni Dawut Asaf wə kerindaxlirini Pərwərdigaroɣa təxəkkür-rəḫmət eytixka bəlgilap uloroɣa birinqidin munu küyni tapxurdi: — **8** «Pərwərdigaroɣa təxəkkür kilinglar, Uning namini qakirip nida kilinglar, Uning kiloɣanlirini əllər arisida ayan kilinglar! **9** Uningoɣa nahxilar eytip, Uni küylənglar, Uning pütkül karamət məjiziliri üstidə seoɣinip oylininglar. **10** Mukəddəs namidin pəhirlinip danglanglar, Pərwərdigarni izdigüqilərning kəngli xadlansun! **11** Pərwərdigarni wə Uning kudritini izdənglar, Uning yüz-ḫuzurini tohtimay izdənglar. **12** Uning yaratkan məjizilirini, Karamət alamətlirini ḫəm aoɣzidin qikkan ḫəkümlirini əstə tutunglar, **13** I uning kuli Israilning nəsli, Əzi tallioɣanliri, Yakupning ooɣulliri! **14** U, Pərwərdigar — Hudayimiz, Uning ḫəkümliri pütkül yər yüzididur. **15** U Əzi tüzgən əḫdini əbədiy yadinglarda tutunglar — — Bu uning ming əwladkiqə wədiləxkən səzidur — **16** Ibrahim bilən tüzgən əḫdisi, Yəni Isḫakka iqkən kəsimidur. **17** U buni Yakupkimu nizam dəp jəzmləxtürdi, Israiloɣa əbədiy əḫdə kilip berip: — **18** «Sanga

Kənaan zeminini berimən, Uni mirasing bolоqan nesiwəng kilimən» — dedi. **19** U qaoqda silər ajiz idinglar, adiminglar az həm u yərdə musapir idinglar; **20** Bu əldin u əlgə, bir kəbilidin yənə bir kəbiligə kəqüp yürgən. **21** Pərwərdigar hərkandak adəmning ularni bozək kilixioqa yol koymidi, Ularni dəp padixahlaroqimu tənbih berip: — **22** «Mən məsih kiloqanlaroqa təgmə, Pəyoqəmbərlirimgə yaman ix kilma!» — dedi. **23** Pütün jahan, Pərwərdigarni küylənglar, Nijatini hər küni elan kilinglar! **24** Uning julasini əllərdə bayan kilinglar, Uning məjizilirini barlik həlklər arisida jakarlanglar. **25** Qünki Pərwərdigarimiz uluoqdur, Zor həmdusanaoqa layiktur; U barlik ilahlardin üstün, Uningdin korkux kerəktur; **26** Qünki barlik əllərning ilahliri — butlar halas, Birak Pərwərdigar asman-pələkni yaratkandur. **27** Xanuxəwkət wə həywət Uning aldida, Kudrət wə huxluk Uning jayididur. **28** Pərwərdigaroqa təəllukini bərgəysilər, i əlkəbililər, Pərwərdigaroqa xan-xərəp wə kudrətni bərgəysilər! **29** Pərwərdigarning namioqa layik bolоqan xan-xəhrətni Uningoqa bərgəysilər; Sowoqa-salam elip Uning aldioqa kiringlar, Pərwərdigaroqa pak-mukəddəslikning güzəllikidə səjdə kilinglar; **30** Pütkül yər-yüzi, Uning aldida titrənglar! Dunya məzmut kilinoqan, u təwrənməs əsla. **31** Asmanlar xadlansun, wə yərjahan hux bolsun, əllər arisida elan kilinsun: — «Pərwərdigar həküm süridu!». **32** Dengiz-okyan wə uningoqa toloqan həmmə kukan selip jux ursun! Dalilar həm ulardiki həmmə yayrisun! **33** U qaoqda ormandiki pütkül dərəhlər Pərwərdigar aldida yangritip nahxa eytidu; Qünki mana, U pütün jahanni sorak kilixka kelidu! **34** Pərwərdigaroqa təxəkkür eytinglar! Qünki U mehribandur, Əbədiydur Uning mehir-muhəbbiti. **35** Wə: Bizni kutkuzoqin, i nijatimiz bolоqan Huda! Bizni [yeningoqa] yioqiwaloqaysən, Mukəddəs namingoqa təxəkkür kilixka, Yayrap Seni mədhiyiləxkə, Bizni əllərdin kutkuzup kikkaysən! — dənglar! **36** Israilning Hudasi bolоqan Pərwərdigaroqa, Əzəldin ta əbədgiqə təxəkkür-mədhiyə kayturulsun! Pütkül həlk «Amin!» dedi həmdə Pərwərdigaroqa həmdusana okuxti. **37** [Dawut] xu yərdə, yəni Pərwərdigarning əhdə sanduki aldida hər kündiki wəzipigə muwapik, əhdə sanduki aldidiki hizməttə dawamlik boluxka Asaf bilən uning kerindaxlirini kaldurup koydi; **38** Ularning iqidə Obəd-Edom bilən uning kerindaxliridin atmix səkkiz kixi bar idi; xuningdək Yədutunning ooqli Obəd-Edom bilən Hosah dərwaziwənlikkə koyuldi. **39** Kahin Zadok bilən uning kahin kerindaxliri Gibeon egizlikidiki Pərwərdigarning qediri aldida, **40** Pərwərdigarning Israiloqa tapilioqan kanunəhkamlirida barlik yeziloqini boyiqə, hərküni ətisi-ahximi kəydürmə kurbanlik kurbangahi üstidə Pərwərdigaroqa atap kəydürmə kurbanliklarni sunuxka koyuldi. **41** Ular bilən billə boloqanlar, yəni Heman, Yədutun wə kaloqan tallanoqanlar, xundakla barlik ismi tiziloqanlar Pərwərdigaroqa təxəkkürrəhmət eytixka koyuldi (qünki Uning ezgərməs muhəbbiti əbədgiqidur!). **42** Heman wə Yədutun bolsa nəoqmiqilikkə, jümlidin kanay, jang-jang wə barlik mədhiyə sazlirini qelixka məs'ul kilindi. Yədutunning ooqulliri dərwazioqa karaxka koyuldi. **43** Bu ixlardin keyin barlik həlk əz eyligə kaytixti; Dawutmu əz əyidikilərgə bəht tiləxkə kaytti.

17 Dawut əz əyidə turuwatkan qeoqida, Natan pəyoqəmbərgə: «Kara, mən kedir yaoqiqidin yasaloqan əydə turuwatimən, Pərwərdigarning əhdə sanduki bolsa qedir pərdiliri astida turuwatidu» dedi. **2** Natan Dawutka: «Kənglüngdə pükkənliringgə əməl kiloqin; qünki Huda sən bilən billidur» — dedi. **3** Xu küni keqidə Hudaning səzi Natanoqa kelip yətti: **4** «Sən berip kulum Dawutka mundak degin: — Pərwərdigar mundak dəydu: Sən Mən üqün turaloqu əy salsang bolmaydu. **5** Qünki mən Israillarni baxlap qikkan kündin tartip bügüngə kədər bir əydə turup bakmioqanmən, pəkət bu qedirdin u qediroqa, bir qedirgahdin baxka birigə yətkilip yürdüm, halas. **6** Mən Israil həlki bilən billə məyli kəyərgə barmay, heqkaqan Israilning birər hakimioqa, yəni Mening həlkimni bekixni tapilioqan birərsigə: Nemixka silər Manga kedir yaoqiqidin əy selip bərməysilər? — dedimmu? **7** Əmdi sən kulum Dawutka mundak degin: — Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar eytiduki, Mən seni əmdi yaylaklardin, koylarning arkisidin elip, həlkim Israilning üstigə əmir bolux üqün qakirtip qiktim. **8** Məyli kəyərgə barmioqin, Mən haman sening bilən billə boldum wə sening aldingdin barlik düxmənliringni yokitip kəldim; yər yüzidiki uluoqlar nam-xəhrətkə igə boloqandək seni nam-xəhrətkə sazawər kildim. **9** Mən həlkim boloqan Israiloqa bir jayni bekitip, ularni xu yərdə tikip əstürimən; xuning bilən ular əz zeminida turidioqan, parakəndiqilikkə uqrimaydioqan bolidu. Rəzillər dəsləptidikidək wə mən həlkim Israil üstigə hökümranlik kilixka hakimlarni təyinligən künlərdikidək, ularoqa kaytidin zulum salmaydu. Mən barlik düxmənliringni sanga bekindürdimən. Wə mənki Pərwərdigar sanga xuni eytip koyayki, mən sening üqün bir əyni yasap berimən! **11** Sening künliring toxup, ata-bowiliringning yenioqa kaytkan waktingda sening nəslingdin, yəni ooqulliringdin birini sening ornungni basidioqan kilimən; Mən uning padixahlikini mustəhkəm kilimən. **12** U Manga bir əy yasaydu, Mən uning padixahlik təhtini mənggü mustəhkəm kilimən. **13** Mən uningoqa ata bolimən, u Manga ooqul bolidu; mehri-xəpkitimni seningdin awwal ətkən [idarə kiloquqidin] juda kiloqinimdək uningdin hərgiz juda kilmaymən; **14** uni Mening əyümdə wə Mening padixahlikimda mənggü turoquzimən; uning təhti mənggü məzmut bolup turoquzulidu». **15** Natan bu barlik səzlər wə barlik wəhiyni heqnemə kaldurmay, Dawutka eytip bərdi. **16** Xuning bilən Dawut kirip Pərwərdigarning aldida olturup mundak dedi: «I Huda Pərwərdigar, mən zadi kim idim, mening əyüm nemə idi, Sən meni muxu dərijigə kəturgüdək? **17** Lekin i Huda Pərwərdigar, [bu mərtiwigə kətürgining] sening nəziringdə kiqikkinə bir ix hesablandi; qünki Sən mən kulungning əyining yirak kəlgüsi tooqruluk səzliding wə meni uluoq mərtiwilik zat dəp kariding, i Huda Pərwərdigar! **18** Sən kəminəng üstigə qüxürgən xundak xan-xərəp tooqruluk Dawut Sanga nemə diyəlisun? Qünki Sən dərwəkə Əz kulungni Əzüng bilisən. **19** Ah Pərwərdigar, pekir kulung üqün həmdə Əz kənglüngdiki niyiting boyiqə bu barlik uluoqlukni kərsitip, bu qong ixlarning həmmisini ayan kilding. **20** Ah Pərwərdigar, kulikimiz toluk anglioqini boyiqə Sanga təng kəlgüdək heqkim yok; Seningdin bələk heqbir ilah yoktur. **21** Dunyada kaysi bir əl həlking Israiloqa təng kələlisun? Ularni Əzünggə has birdinbir həlk bolux üqün kutulduruxka barding həmdə Misirdin kutuldurup qikkan həlking aldidin yat əllərni kooqlap qikirip, uluoqwar wə bəhəywət ixlar arkilik Əz namingni tikliding! **22** Sən həlking Israilni mənggü Əzüngning həlking kilding; ah Pərwərdigar, Sənmu ularning Hudasi boldung. **23** Ah Pərwərdigar, əmdi pekir kulung wə uning əyi tooqruluk kiloqan wədəng mənggügə əməl kilinsun; Sən degənliring boyiqə ixni ada kiloqaysən! **24** Amin, wədəng əməl kilinsun, xundakla naming mənggü uluoqlansun, kixilər: «Samawi koxunning Sərdari Pərwərdigar Israilning Hudasi, həkikətən Israiloqa Hudadur!» desun; wə xundak bolup, pekir kulung Dawutning əy-jəməti Sening aldingda məzmut turoquzulsun. **25** Ah Hudayim, Sən pekir kulungoqa sanga əy yasaymən, degən wəhiy kəltürdüng; xunga kulung Sening aldingda muxundak dua kilixka jür'ət kildi. **26**

Ah Pərwərdigar, Sən birdinbir Hudadursən, Sən pekir kulungoɣa muxundak amətni berixni wədə kilding; **27** Əmdi pekir kulungning əy-jəmətigə iltipat kilip, uning Sening aldingda mənggü turuxioɣa sakliɣaysən. Qünki Sən, ah Pərwərdigar, [pekirning əy-jəmətigə] iltipat kilding wə xuning bilən u mənggügə bəht-iltipatka nesip bolidu».

18 Xu ixtin keyin xundak boldiki, Dawut Filistiylərgə hujum kilip ularni boysundurup, ularning kolidin Gatni wə uningoɣa təwə yeza-kəntlərni tartiwaldi. **2** U yənə Moabiylaroɣa hujum kildi; Moabiylar uningoɣa bekinip, olpan tələydioɣan boldi. **3** Zobahning padixahi Hadad'ezər əz təwəsini Əfrat dəryasioɣiqə kengəytixkə atlinip kikkanda, Dawut taki Hamatka kədər uningoɣa hujum kildi. **4** Dawut uning ming jəng harwisini olja aldi, yəttə ming atlik ləxkirini, yigirmə ming piyadə ləxkirini əsir aldi. Dawut barlik jəng harwilirining atlirining peyini kirkitiwetip, pəkət yüz harwioɣa koxkidək atnila elip kaldi. **5** Dəməxktiki Suriylər Zobahning padixahi Hadad'ezərgə yardəm berixkə kəldi; Dawut Suriylərdin yigirmə ikki ming əskərni eltürdi. **6** Dawut Suriyədiki Dəməxk rayonioɣa karawul ətrətlirini turoɣuzuwidi, Suriylər Dawutka bekinip, uningoɣa olpan tələydioɣan boldi. Dawut kəyərgə [jənggə] qikmisun, Pərwərdigar uni koodap turdi. **7** Dawut Hadad'ezərning hizmətkarliri ixlitidioɣan altun kalkanlarning həmmisini Yerusalemoɣa elip kaytti. **8** U yənə Hadad'ezərgə təwə Tibhat bilən kundin ibarət ikki xəhərdin nuroɣun mis olja aldi; keyinki zamanlarda Sulayman muxu mislarni ixlitip mis kəl, mis tüwrüklər wə baxka barlik mis əswablarni yasatkan. **9** Hamat padixahi Tow Dawutning Zobah padixahi Hadad'ezərning pütün koxunini məoɣlup kioɣanlikini anglap, **10** Əz ooli Hadoramni Dawutka salam berip, uning Hadad'ezər bilən jəng kilip, uni məoɣlup kiloɣan oɣəlibisini təbrikləxkə əwətti. Qünki Tow əslidə Hadad'ezər bilən daim uruxup turatti. Hadoram harhil altun, kümüx, mis əswab-jabduklarni sowoɣa kilip əkəldi. **11** Dawut padixah bu əswab-jabduklarni harkaysi əllərdin, jümlidin Edom, Moab, Ammonlardin, Filistiylərdin wə Amaləklərdin olja aloɣan altun-kümüxlər bilən koxup həmmisini Pərwərdigaroɣa beoɣixlidi. **12** Zəruiyaning ooli Abixay «Xor wadisi»da Edomiylardin on səkkiz ming adəmni eltürdi. **13** Dawut Edomda karawul ətrətlirini turoɣuzdi; Edomlarning həmmisi Dawutka bekindi. Dawut kəyərgə jənggə qikmisun, Pərwərdigar uni koodap turdi. **14** Dawut padixah bolup pütün Israil üstigə həkümranlik kilip, barlik həlkigə adalət wə həkkaniylik bilən muamilə kildi. **15** Zəruiyaning ooli Yoab koxunoɣa sərdar, Ahiludning ooli Yəhoxafat mirza, **16** Ahitubning ooli Zadok bilən Abiyatarning ooli Abimələk [bax] kahin, Xawxa katip, **17** Yəhoyadaning ooli Binaya Kərətiylər bilən Pələtiylərning yolbaxqisi idi; Dawutning ooɣulliri uning yenidiki əməldarlar boldi.

19 Keyinki wakitlarda xundak boldiki, Ammonlarning padixahi Nahax əldi; ooli Hanun ornioɣa padixah boldi. **2** Dawut: «Nahax manga iltipat kərsətkini üqün, uning ooli Hanunoɣa iltipat kərsitimən» dəp, atisining pətisigə uning kenglini soraxka Hanunning yenioɣa əlqilərni əwətti. Dawutning əlqiliri Ammonlarning zeminoɣa yetip kelip, kenglini sorioɣili Hanun bilən kərüxməkqi boldi. **3** Lekin Ammonlarning əməldarliri Hanunoɣa: «Dawutni rastla atilirining izzət-hərmitini kilip siligə kəngül sorioɣili adəm əwətiptu, dəp karamla? Uning hizmətkarlirining əzlirining aldilirioɣa kelixi bu yərni küzitix, aoɣdurmiqilik kilix, qarlax üqün əməsmidu?» — dedi. **4** Xuning bilən Hanun Dawutning hizmətkarlirini tutup, ularning sakal-burutlirini qüxürgüziwetip həm kiyimlirining bəldin təwinini kəstürüwetip andin ularni koyuwətti. **5** Bəzilər kelip Dawutka əlqilərning əhwalini ukturdi; u ularni kütüwelixka aldioɣa adəm əwətti, qünki ular tolimu iza-ahanəttə kaloɣanidi. Xunga padixah ularoɣa: «Sakal-burutinglar əskiqilik Yeriho xəhiridə turup andin yenip kelinglar» dedi. **6** Ammonlar əzlirining Dawutning nəpritigə uqrioɣanlikini bildi, Hanun wə Ammonlar Aram-Naharaim, Aram-Maakah wə Zobahdin jəng harwisi wə atlik ləxkər yallaxka adəm əwətip ming talant kümüx bərdi. **7** Ular ottuz ikki ming jəng harwisi, xundakla Maakah padixahi bilən uning koxunini yalliwaldi; ular Mədəbaning aldioɣa kelip bargah kurdi. Ammonlarmu jəng kilix üqün hərkaysi xəhərliridin kelip jəm boluxti. **8** Dawut buni anglap Yoab bilən barlik əskər koxunini [ularning aldioɣa] qikardi. **9** Ammonlar qikip xəhər dərwazisining aldida səp tüzüp turdi; jənggə atlinip qikkan padixahlarmu dalada ayrim səp tüzüp turuxti. **10** Yoab əzining aldi-kəynidin hujumoɣa uqraydioɣanlikini kərüp, pütün Israildin bir kisim sərhil adəmlərni tallap, Suriylər bilən jəng kilixka ularni səptə turoɣuzdi; **11** u kaloɣan adəmlirini inisi Abixayoɣa tapxurdi, xuningdək ular əzlirini Ammonlar bilən jəng kilixka səp kilip təyyarlidi. **12** Yoab Abixayoɣa: «Əgər Suriylər manga küqlük kəlsə, sən manga yardəm bərgəysən; əmma Ammonlar sanga küqlük kəlsə, mən berip sanga yardəm berəy. **13** Jür'ətlik boloɣin! Əz həlkimiz üqün wə Hudayimizning xəhərliri üqün baturluk kilayli. Pərwərdigar Əzigə layik kərünginini kiloɣay! — dedi. **14** Əmdi Yoab wə uning bilən boloɣan adəmlər Suriylərgə hujum kiloɣili qikti; Suriylər uning aldidin kaqti. **15** Suriylərning kaqkanlikini kərgən Ammonlarmu Yoabning inisi Abixayning aldidin kəqip, xəhərgə kiriwaldi. Andin Yoab Yerusalemoɣa kaytip kəldi. **16** Suriylər bolsa əzlirining Israillarning aldida məoɣlup boloɣinini kərgəndə, əlqi əwətip, [Əfrat] dəryasining u təripidiki Suriylərni qakirtip kəldi. Hadad'ezərning koxunining sərdari boloɣan Xofak ularoɣa yetəkqi idi. **17** Buningdin həwər tapkan Dawut pütkül Israil həlkini yioɣip Iordan dəryasidin ətüp, Suriylərning yenioɣa kelip ularoɣa karxi səp tüzüp turdi. Dawutning səp tüzgənlikini kərgən Suriylər jənggə atlandi. **18** Suriylər Israillarning aldidin kaqti; Dawut Suriylərdin yəttə ming jəng harwilikni wə kirik ming piyadə ləxkərni eltürdi wə yənə Suriylərning sərdari Xofakni eltürdi. **19** Hadad'ezərning əməldarliri Israil aldida yengilginini kərgəndə, Dawut bilən sülh kilip uningoɣa bekindi; xuningdin keyin Suriylər ikkinqi Ammoniylaroɣa yardəm berixni halimaydioɣan boldi.

20 Xundak boldiki, yengi yilning bexida, padixahlar jənggə atlanoɣan wakitta, Yoab küqlük kisimni baxlap kelip, Ammonlarning yərlirini wəyran kilip, andin Rabbahni muhasirigə aldi. U qaoɣda Dawut Yerusalemda turuwatatti. Yoab Rabbahoɣa hujum kilip xəhərni wəyran kilip taxlidi. **2** Dawut ularning padixahining bexidin tajni eliwidi (altunining eoɣirliki bir talant qikti, uningoɣa yakutlar konduruloɣanidi), kixilər bu tajni Dawutning bexioɣa kiydürüp koydi. Dawut xəhərdin yənə nuroɣun jəng oɣəniymətlirini elip kətti. **3** U yənə xəhərdiki həlkni elip qikip hərə, jotu wə palta bilən ixləxkə saldi; Dawut Ammonning hərkaysi xəhərliridiki həlklərnimu xundak ixlətti; andin Dawut kəpqilik bilən Yerusalemoɣa kaytti. **4** Xu wəkədin keyin [Israillar] Gəzərdə Filistiylər bilən sokuxti; u qaoɣda Huxatlik Sibbikay Rəfayiylardin boloɣan Sippay isimlik birini eltürüwətti, Filistiylər tiz pükti. **5** Keyinqə [Israillar] bilən Filistiylər yənə sokuxti; Yairning ooli əlhanən Gatlik Goliyatning inisi Lahmini eltürdi; bu adəmning nəyzisining dəstisi bapkarning okidək tom idi. **6** Keyinki wakitlarda Gatta

yənə soqux boldi; u yərdə naһayiti bəstlik bir adəm bar idi, uning qolidimu, putidimu altidin barmaq bolup, jəmiy yigirmə tət barmiqi bar idi; umu Rəfayiylardin idi. **7** Bu adəm Israillarni tilliоqili turuwidi, Dawutning akisi Ximiyaning oоqli Yonatan qiqip uni eltürüwətti. **8** Bular Gatliq Rafaning əwladliri bolup, һəmmisi Dawut wə uning hizmətkarlirining qolida əldi.

21 Xəytan Israillaroqa zərbə berix üqün, Dawutni Israillarni sanaqtin ətküzüxkə eziqturdi. **2** Xunga Dawut Yoabqa wə həlqning yolbaxqilirioqa: «Silər Bəər-Xebadin Danoqiqə arilap Israillarni sanaqtin ətküzüp kelip mening bilən kərüxünglar, ularning sanini biləy» dedi. **3** Lekin Yoab jawabən: —«Pərwərdigar Əz həlqini һazir məyli qanqilik bolsun, yüz һəssə axuruwətkəy. Lekin i hojam padixaһim, ularning һəmmisi əzüngning hizmitingdə turuwatqanlar əməsmu? Hojam bu ixni zadi nemə dəp tələp qilidu? Hojam Israilni nemixqa gunaһqa muptila qilidila?» — dedi. **4** Lekin padixaһning səzi Yoabning səzini besip qüxti; xunga Yoab qiqip pütün Israil zeminini arilap Yerusalemoqa qaytip kəldi. **5** Yoab sanaqtin ətküzülgən həlqning sanini Dawutqa məlum qildi; pütün Israilda qolida qiliq kətürələydioqan adəmlər bir milyon bir yüz ming; Yəһudalardin qolida qiliq kətürələydioqan adəmlər tət yüz yətmix ming bolup qiqti. **6** Birak Lawiylar bilən Binyaminlarla sanakqa kirmidi; qünki padixaһning bu buyruki Yoabning nəziridə yirginqlik idi. **7** Huda bu ixni yaman kərgəqkə, Israillaroqa zərbə bərdi. **8** Dawut Hudaoqa: «Mən bu ixni qilip qong gunaһ ətküzüptimən; əmdi mənki qulungning bu qəbiһlikini kəqürüxingni tiləymən, qünki mən tolimu əһmiqanə ix qiptimən» — dedi. **9** Pərwərdigar Dawutning aldin kərgüqisi boloqan Gadqa: **10** Sən berip Dawutqa eytip: «Pərwərdigar mundaq dəyduki, Mən sanga üq balakazani aldingda qoyimən; xuningdin birini talliwal, Mən xuni bexinglaroqa qüxürimən» degin, — dedi. **11** Xuning bilən Gad Dawutning yenioqa kelip: «Pərwərdigar mundaq dəydu: **12** «Qeni tallioqin: Ya üq yil aqarqilikta qelixtin, ya üq ay düxmənlərning aldidin qeqip, yawliring təripidin qooqlap qiliqlinixidin wə yaki üq kün Pərwərdigarning qiliqining uruxi — yəni waba kesilining zeminda tarqilixi, Pərwərdigarning Pərixtisining Israilning pütün qegrisini harab qilixidin birini tallioqin». Əmdi oylinip kər, bir nemə degin; mən meni əwətküqigə nemə dəp jawap berəy?» dedi. **13** Dawut Gadqa: «Mən bək qattiq təngliktə qaldim; əmdi Pərwərdigarning qolioqa qüxəy dəymən, qünki U tolimu xəpqətliktur. Pəqət insanlarning qolioqa qüxmisəm, dəymən» dedi. **14** Xu səwəblik Pərwərdigar Israiloqa waba tarqatti; Israillardin yətmix ming adəm əldi. **15** Huda Yerusalemni wəyran qilip taxlax üqün bir Pərixtini əwətti; u wəyran qiliwatqanda, Pərwərdigar əһwalni kərüp əzi qüxürgən bu bala-qazadin puxayman qilip qaldi-də, wəyran qiloquqi Pərixtigə: «Bəs! Əmdi qolungni tart!» dedi. U qaoqda Pərwərdigarning Pərixtisi Yəbusiy Ornanning haminining yenida turatti. **16** Dawut bexini kətürüp, Pərwərdigarning Pərixtisining asman bilən yərning arilikida, qolidiki oqilaptin suoquroqan qiliqini Yerusalemoqa tənglap turoqanlikini kərdi. Dawut bilən aqsaqallarning һəmmisi bəz rəһtkə oraloqan qalda yərgə düm yiqildi. **17** Dawut Hudaoqa: «Həlqning sanini elip qiqixni buyruoquqi mən əməsmu? Gunaһ qilip bu rəzillik ətküzgüqi məndurmən; bu bir pada qoylar bolsa, zadi nemə qildi? Aһ, Pərwərdigar Hudayim, qolung Əz həlqinggə əməs, bəlki manga wə mening jəmətimgə qüxkəy, wabani Əz həlqingning üstigə qüxürmigəysən!» dedi. **18** Pərwərdigarning Pərixtisi Gadqa: Sən berip Dawutqa eytqin, u Yəbusiy Ornanning haminioqa qiqip Pərwərdigaroqa bir qurbangaһ salsun, dewidi, **19** Dawut Gadning Pərwərdigarning namida eytqini boyiqə xu yərgə qiqti. **20** U qaoqda Ornan buoqday tepiwatatti; Ornan burulup Pərixtini kərüp, əzi tət ooqli bilən məküwaloqanidi. **21** Dawut Ornanning yenioqa kəlgəndə, u bexini kətürüp Dawutni kərüp, hamandin qiqip kəldi-də, bexini yərgə təgküdək egip Dawutqa təzim qildi. **22** Dawut Ornanoqa: «Həlq iqidə taraloqan wabani tosup qelix üqün, muxu hamanni wə ətrapidiki yərni manga setip bərsəng, bu yərdə Pərwərdigaroqa atap bir qurbangaһ salay dəymən. Sən toluq baһa qoyup bu yeringni manga setip bərsəng» dedi. **23** — Alsila, oqojam padixaһimning qandaq qiloqusi kəlsə xundaq qiloqay; qarisila, qurbanliq qilixqa kalilarni berəy, haman tepidioqan tirnilarni otun qilip kalisila, buoqdayni ax һədiyəsigə ixlətsilə; bularning һəmmisini mən əzlirigə tuttum, dedi Ornan Dawutqa. **24** «Yaq», — dedi Dawut Ornanoqa, — «qandaqla bolmisun mən toluq baһasi boyiqə setiwalimən; qünki mən seningkini eliwelip Pərwərdigaroqa atisam bolmaydu, bədəl təliməy kəydürmə qurbanliqni һərgiz sunmaymən». **25** Xuning bilən Dawut altə yüz xəkəl altunni əlqəp Ornanoqa berip u yərni setiwaldi. **26** Dawut u yərgə Pərwərdigaroqa atap bir qurbangaһ saldi wə kəydürmə qurbanliq wə inaqliq qurbanliki sunup, Pərwərdigaroqa nida qildi; Pərwərdigar uning tiligini qobul kərüp, jawabən asmandin kəydürmə qurbanliq qurbangaһioqa ot qüxürdi. **27** Pərwərdigar Pərixtisini buyruwidi, U qiliqini qaytidin oqilipioqa saldi. **28** U qaoqda, Dawut Pərwərdigarning Yəbusiylardin boloqan Ornanning haminida uning tilikigə jawab bərgənlikini kərüp, xu yərdə qurbanliq sunuxqa baxlidi. **29** U qaoqda, Musa qəldə yasatqan Pərwərdigarning qediri wə kəydürmə qurbanliq qurbangaһi Gibeonning egizlikidə idi; **30** lekin Dawut Pərwərdigarning Pərixtisining qiliqidin qorkup, u yərning aldioqa berip Hudadin yol soraxqa jür'ət qilalmaytti.

22 Xunga Dawut: «Mana bu Pərwərdigar Hudaning əyi bolidioqan jay, mana bu Israil üqün kəydürmə qurbanliq sunidioqan qurbangaһ bolidu» — dedi. **2** Dawut Pərwərdigarning əyini saldurux üqün Israil zeminidiki yat əldikilərni yioqixni buyrudi һəm taxlarni oyuxqa taxqilarni təyinlidi. **3** Ixikdərwazilaroqa ixlitixkə miq wə girə-baldaq yasax üqün nuroqun təmür təyyarlidi; yənə nuroqun mis təyyarlidiki, uning eoqirlikini tarazilap bolmaytti; **4** u yənə san-sanaqsiz kedir yaoqiqi təyyarlidi, qünki Zidonluqlar bilən Turluqlar Dawutqa nuroqun kedir yaoqiqi yətküzüp bərgənidi. **5** Dawut kənglidə: «Ooqlum Sulayman tehi yax, bir yumran kəqət halas, Pərwərdigaroqa selinidioqan əy naһayiti bəһəywət wə katta boluxi, xan-xəһriti barliq yurtlaroqa yeyilixi kerək; xuning bilən bu əygə ketidioqan materiyallarni һazirlap qoyuxum kerək» dəp oylidi. Xunga Dawut elüxtin ilgiri nuroqun materiyal һazirlap qoydi. **6** Dawut ooqli Sulaymanni qiqqirip uningoqa Israilning Hudasi boloqan Pərwərdigaroqa əy selixni tapilidi. **7** Dawut Sulaymanoqa mundaq dedi: «I ooqlum, mən əslidə Pərwərdigar Hudayimning namioqa atap bir əy selixni oylioqan, **8** lekin Pərwərdigarning manga: «Sən nuroqun adəmning qenini təktüng, nuroqun qong jənglərni qilding; sening Mening namimoqa atap əy selixingoqa bolmaydu, qünki sən Mening aldimda nuroqun adəmning qenini yərgə təktüng. **9** Qara, seningdin bir ooqul tərülidu; u aramtinqlik adimi bolidu, Mən uni һər tərəptiki düxmənliridin aram tapquzimən; uning ismi dərwəkə Sulayman atilidu, u təһttiki künliridə Mən Israiloqa aram-tinqlik wə asayixlik ata qilimən. **10** U Mening namimoqa atap əy salidu; u Manga ooqul bolidu, Mən uningoqa ata bolimən; Mən uning Israil üstidiki padixaһliq təһtini mənggü məzmut qilimən» degən səz-kalami manga yətti. **11** I ooqlum, əmdi Pərwərdigar sening bilən billə boloqay! Xuning bilən yolung rawan bolup, Uning sening tooquruluq

bərgən wədisi boyiqə Pərwərdigar Hudayingning əyini salisən. **12** Pərwərdigar sanga pəm wə əkil bərgəy wə Israilni idarə kilixkə kərsətmə bərgəy, seni Pərwərdigar Hudayingning mukəddəs kanunioƣa əməl kilidioƣan kiloƣay. **13** Xu wakitta, Pərwərdigar Israillar üqün Musaoƣa tapxuroƣan bəlgilimə-həkümlərgə əməl kilsang, yolung rawan bolidu. Kəysər, batur bol! Korkma, hodukupmu kətmə. **14** Kara, mən Pərwərdigarning əyi üqün japa-müxəkkətlirim arkilik yüz ming talant altun, ming ming talant kümüx wə intayin kəp, san-sanaksiz mis, təmür təyyarlidim; yənə yaoƣaq wə tax təyyarlidim; buningoƣa yənə sən koxsang bolidu. **15** Buningdin baxka seningdə yənə tax kəsküqi, tamqi, yaoƣaqqi həm hərhil hizmətlərni kilalaydioƣan nuroƣun ustilar bar; **16** altun-kümüx, mis, təmür bolsa san-sanaksiz; sən ixka tutuxuxka ornungdin tur, Pərwərdigarim sening bilən billə boloƣay!» **17** Dawut yənə Israildiki əməldarlaroƣa ooƣli Sulaymanoƣa yardəm berixni tapilap: **18** «Hudayinglar boloƣan Pərwərdigar silər bilən billə əməsmu? Hər ətrapinglarda silərgə tinq-aramlik bərgən əməsmu? Qünki U bu zemindiki ahalini kolumoƣa tapxurdi; zemin Pərwərdigarning aldida wə həlkining aldida tizginləndi. **19** Əmdi silər pütün kəlbinglar, pütün jeninglar bilən kət'iy niyətkə kelip, Hudayinglar boloƣan Pərwərdigarni izlənglar; Pərwərdigarning əhdə sandukini wə Hudaning mukəddəshanisidiki kaqa-əswablirini Uning namioƣa atap selinoƣan əyigə apirip koyux üqün, Pərwərdigar Hudaning mukəddəshanisini selixka ornunglardin kopunglar!» dedi.

23 Dawut kerip künliri toxay dəp kaloƣanda, ooƣli Sulaymanni Israil üstigə padixah kilip tiklidi. **2** Dawut Israildiki əməldarlarni, kahinlarni wə Lawiylarni yioƣdi. **3** Lawiylardin ottuz yaxtin axkanlarning həmmisi sanaktin ətküzüldi; tizimlanoƣini boyiqə, ulardin ərlər jəmiy ottuz səkkiz ming kixi idi. **4** Dawut: «Bularning iqidə yigirmə tət ming kixi Pərwərdigarning əyini baxkurux hizmitigə, altə ming kixi əməldar wə sotqilikka, **5** tət ming kixi dərwaziwənlikkə wə yənə tət ming kixi mən yasioƣan sazlar bilən Pərwərdigaroƣa həmdusana okux ixioƣa koyulsun» — dedi. **6** Dawut ularni Lawiyning ooƣli Gərxon, Kohat wə Mərari jəmətliri boyiqə guruppilaroƣa bəldi: — **7** Gərxoniylardin Ladan bilən Ximəy bar idi; **8** Ladanning ooƣli: tunji ooƣli Yəhiyəl, yənə Zitam bilən Yoeldin ibarət üq kixi idi; **9** Ximəyning ooƣlidin Xelomit, Haziyəl wə Harandin ibarət üq kixi idi; yukirikilar Ladanning jəmət baxlikliri idi. **10** Ximəyning ooƣulliri Jahat, Zina, Yəux wə Beriyah, bu tətəylənning həmmisi Ximəyning ooƣli idi. **11** Jahat tunji ooƣul, Ziza ikkinqi ooƣul idi; Yəux bilən Beriyahning əwladliri kəp bolmioƣaqka, bir [jəmət guruppisi] dəp hesablanoƣan. **12** Kohatning ooƣulliri Amram, Izhar, Hebron wə Uzziyəldin ibarət tət kixi idi. **13** Amramning ooƣli Harun bilən Musa idi. Harun bilən uning əwladliri əng mukəddəs buyumlarni paklax, Pərwərdigarning aldida mənggügə [kurbanliklarni] sunux, uning hizmitini kilix, mənggü uning namidin bəht tilap dua berixkə ayriloƣanidi. **14** Hudaning adimi Musaoƣa kəlsək, uning əwladliri Lawiy kəbilisidin dəp hesablinip pütülgən. **15** Musaning ooƣli Gərxom bilən Əliezər idi. **16** Gərxomning ooƣulliridin Xəbuyəl qong ooƣli idi. **17** Əliezərning ooƣli Rəhabiya idi; əliezərning baxka ooƣli bolmioƣan, lekin Rəhabiyaning ooƣulliri nahayiti kəp idi. **18** Izharning tunji ooƣli Xelomit idi. **19** Hebronning ooƣulliri: tunji ooƣli Yeriya, ikkinqi ooƣli Amariya, üqinqi ooƣli Yahaziyəl, tətinqi ooƣli Jəkamiyam idi. **20** Uzziyəlning ooƣulliri: tunji ooƣli Mikah, ikkinqi ooƣli Yixiya idi. **21** Mərarining ooƣli Mahli bilən Muxi idi; Mahlining ooƣli Əliazar bilən Kix idi. **22** Əliazar əlgəndə ooƣli yok, kizlirila bar idi; ularning tuoƣkanliri, yəni Kixning ooƣulliri u kizlarni əmrigə aldi. **23** Muxining Mahli, Edər wə Yərəmot degən üqla ooƣli bar idi. **24** Yukirikilarning həmmisi Lawiyning əwladliri bolup, jəmətliri boyiqə, yəni jəmət baxliri boyiqə yigirmə yaxtin axkan ərkəklər royhətkə elinoƣan; ular Pərwərdigarning əyidiki wəzipilərni ətəxkə ismiliri boyiqə tizimlanoƣanidi. **25** Qünki Dawut: «Israilning Hudasi Pərwərdigar Əz həlkigə aram berip, Əzi mənggü Yerusalemda makan kilidu; **26** xuning bilən Lawiylarning mukəddəs qedirni wə uning iqidiki hərkaysi kaqa-əswablarni kətürüp yürüxning hajiti yok» degənidi. **27** Xunga Dawutning jan üzük aldidiki wəsiyiti boyiqə, Lawiylarning yigirmə yaxtin yukirilirining həmmisi sanaktin ətküzülgənidi. **28** Ularning wəzipisi bolsa Harunning əwladlirining yenida turup, Pərwərdigarning əyining ixlirini kilix idi; ular hoylaaramlarni baxkurux, barlik mukəddəs buyumlarni pakiz tutux, kiskisi, Pərwərdigarning əyining hizmət wəzipilirini bejirixkə məs'ul idi; **29** yənə «tiziloƣan təkdim nan», ax hədiyə unliri, petir koturmaqlar, kazan nanliri wə maylik nanlaroƣa, xundakla hərhil əlqəx əswablirioƣa məs'ul idi; **30** ular yənə hərküni ətigəndə ərə turup Pərwərdigaroƣa təxəkkür eytip həmdusana okuytti, hərküni kəqlikimu xundak kilatti. **31** Yənə xabat küni, hər yengi ayda, xuningdək bekitilgən heyt-bayramlarda sunulidioƣan barlik kəydürmə kurbanliklaroƣa məs'ul idi. Əzlirigə karitiloƣan bəlgilimə boyiqə, ular daim Pərwərdigarning aldioƣa bekitiligən sani wə nəwiti bilən hizməttə turatti. **32** Ular jamaət qedirini həm mukəddəs jayni bakatti, xundakla əzlirining Pərwərdigarning əyidiki hizməttə boluwatkan kerindaxliri, yəni Harunning əwladlirioƣa karaytti.

24 Harun əwladlirining nəwətqilikkə bəlünüxi təwəndikiqə: Harunning ooƣli Nadab, Abihu, Əliazar wə Itamar. **2** Nadab bilən Abihu atisidin burun ölüp kətkən həm pərzənt kərmigənidi; xunga Əliazar bilən Itamar kahinlikni tutatti. **3** Dawut wə Əliazarning əwladliridin Zadok wə Itamarning əwladliridin Ahimələk ularning kerindaxlirini guruppilaroƣa bəlüp, wəzipisi boyiqə ixka koydi; **4** Əliazarning əwladliridin jəmət bexi boloƣanlar Itamarning əwladliridin jəmət bexi boloƣanlardin kəp ikənlikini bilip, ularni xuningoƣa asasən ayrip nəwət-guruppilaroƣa bəldi. Əliazarning əwladliridin jəmət bexi boloƣanlar on altə kixi idi, Itamarning əwladliridin jəmət bexi boloƣanlar səkkiz kixi idi; **5** ular qək taxlax yoli bilən təngxəp nəwət-guruppilaroƣa bəlündi. Xundak kilip mukəddəshanidiki ixlaroƣa məs'ul boloƣanlar wə Hudaning aldidiki ixlaroƣa məs'ul boloƣanlar həm Əliazarning əwladliridinmu həm Itamarning əwladliridinmu boldi. **6** Lawiy Nətanəlning ooƣli Xemaya katip bolsa padixah, əməldarlar, kahin Zadok, Abiyatarning ooƣli Ahimələk, xundakla kahinlarning wə Lawiylarning jəmət baxlikliri aldida ularning ismini pütüp koydi. Əliazarning əwladliri iqidin bir jəmət tallandi, andin Itamarning əwladliri iqidinmu bir jəmət tallandi. **7** Birinqi qək Yəhoyaribka, ikkinqi qək Yədayaoƣa, **8** üqinqi qək Harimoƣa, tətinqi qək Seorimoƣa, **9** bəxinqi qək Malkiyaoƣa, altinqi qək Miyaminoƣa, **10** yettinqi qək Hakkozoƣa, səkkizinqi qək Abiyaoƣa, **11** tokkuzinqi qək Yəxuaoƣa, oninqi qək Xekaniyaoƣa, **12** on birinqi qək Əliyaxibka, on ikkinqi qək Yakimoƣa, **13** on üqinqi qək Huppaoƣa, on tətinqi qək Yəxəbiabka, **14** on bəxinqi qək Bilgahka, on altinqi qək Immərgə, **15** on yettinqi qək Hezironma, on səkkizinqi qək Happizəzgə, **16** on tokkuzinqi qək Pitahiyaoƣa, yigirminqi qək Yəhəzkəlgə, **17** yigirmə birinqi qək Yakinoƣa, yigirmə ikkinqi qək Gamuloƣa, **18** yigirmə üqinqi qək Delayaoƣa, yigirmə tətinqi qək Maaziyaoƣa qikti. **19** Mana bu ularning hizmət tərtipi; bu Israilning Hudasi Pərwərdigar ularning atisi Harunning wastisi bilən buyruoƣan nizam boyiqə, Pərwərdigarning əyigə

kirix nəwiti idi. **20** Lawiyning ḳaloŋan əwladliri munular: Amramning əwladliridin Xubayəl; Xubayəlning əwladliri iqidə Yəḥdeya bar idi. **21** Rəḥabiyaoŋa kəlsək, uning ooŋulliri, jümlidin tunji ooŋli Yixiya bar idi. **22** Izḥarning ooŋulliri iqidə Xelomot; Xelomotning ooŋulliri iqidə Jaḥat bar idi. **23** Ḥebronning ooŋulliri: tunji ooŋli Yəriya, ikkinqisi Amariya, üqinqisi Yaḥaziyəl, tətinqisi Jəkamiyam idi. **24** Uzziyəlning ooŋulliri: Mikaḥ; Mikaḥning ooŋulliridin Xamir bar idi. **25** Mikaḥning inisi Isxiya idi; Yisxiyaning ooŋulliri iqidə Zəkəriya bar idi. **26** Mərarining ooŋulliri: Maḥli wə Muxi; Yaaziyaning ooŋli Beno idi. **27** Mərarining ooŋli Yaaziyadin boloŋan əwladliri Beno, Xoḥam, Zakkur wə Ibri bar idi. **28** Maḥlining ooŋli əliazar idi; əliazarning ooŋli yoḳ idi. **29** Kixkə kəlsək, uning ooŋulliri iqidə Yəraḥmiyəl bar idi. **30** Muxining ooŋulliri Maḥli, Edər wə Yərimot idi. Yuḳirikilarning ḥəmmisi Lawiyning əwladliri bolup, jəmətliri boyiqə pütülgənidi. **31** Ularmu ularning ḳerindaxliri Ḥarunning əwladlirioŋa ohxax, Dawut padixaḥ, Zadok, Ahimələk wə xuningdək kaḥinlar wə Lawiylarning jəmət baxlikilirining aldida qək tartti; ḥərḳaysi jəmət baxliri wə ularning tuoŋḳanliridin əng kiqiklirimu ohxaxla qək tartti.

25 Dawut bilən ḳoxunning sərdarliri Asaf, Ḥeman wə Yədutunlarning ooŋullirioŋimu wəzipə yükləp, ularni qiltar, təmbur wə jang-janglar qelip, bexarət berix hizmitigə ḳoydi. Ulardin wəzipigə ḳoyuloŋanlarning sani təwəndikiqə: **2** Asafning ooŋulliridin Zakkur, Yüsüp, Nitaniya wə Axarilaḥ bar idi; Asafning ooŋullirining ḥəmmisi Asafning kərsətmisigə ḳaraytti; Asaf padixaḥning kərsətmisi boyiqə bexarət berip səzləytti. **3** Yədutunoŋa kəlgəndə, uning Gədaliya, Zeri, Yəxaya, Ximəy, Ḥaxabiya wə Mattitiyaḥ degən altə ooŋli bolup, atisi Yədutunning kərsətmisigə ḳaraytti. Yədutun Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytip mədḥiyə oḳux üqün qiltar qelip bexarət berətti. **4** Ḥemanning bolsa, uning Bukkiya, Mattaniya, Uzziyəl, Xəbuyəl, Yərimot, Ḥananiya, Ḥanani, Əliyata, Giddalti wə Romamti-Ezər, Yoxbikaxa, Malloti, Ḥotir wə Mahaziot degən ooŋulliri bar idi. **5** Bularning ḥəmmisi Ḥemanning ooŋulliri bolup, Hudaoŋa boloŋan mədḥiyisini yangritix üqün ḳoyuloŋan (Ḥeman bolsa padixaḥḳa Hudaning səz-kalamini yətküzidioŋan aldin kərgüqi idi); Huda Ḥemanoŋa on tət ooŋul, üq ḳiz ata ḳiloŋanidi. **6** Bularning ḥəmmisi atilirining baxlamqilikida bolup, Pərwərdigarning əyidə nəoŋmə-nawa ḳilix üqün, jang-jang, təmbur wə qiltar qelip Hudaning əyidiki wəzipisini ətəytti. Asaf, Yədutun wə Ḥeman [bu ixlarda] padixaḥning kərsətmisigə ḳaraytti. **7** Ular wə ularning ḳerindaxlirining sani jəmiy ikki yüz səksən səkkiz idi (ular ḥəmmisi Pərwərdigarni mədḥiyiləx nəoŋmə-nawalikida alaḥidə tərbiyə kərgən, küy eytixḳa usta idi). **8** Bular qong-kiqikigə, ustaz-xagirtlikioŋa ḳarimay ḥəmmisi birdək qək tartip guruppilaroŋa bəlüngənidi. **9** Birinqi qək Asafning ooŋli Yüsüpkə, ikkinqi qək Gədaliyaoŋa qikti; u, uning iniliri wə ooŋulliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **10** üqinqi qək Zakkuroŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **11** tətinqi qək Izrioŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **12** bəxinqi qək Nətaniyaoŋa qikti; u uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **13** altinqi qək Bukkiyaoŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup on ikki kixi idi; **14** yəttinqi qək Yəxarilaḥḳa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **15** səkkizinqi qək Yəxayaoŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **16** toḳḳuzinqi qək Mattaniyaoŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **17** oninqi qək Ximəygə qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **18** on birinqi qək Azarəlgə qikti; u wə uning ooŋulliri, iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **19** on ikkinqi qək Ḥasabiyaoŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **20** on üqinqi qək Xubayəlgə qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **21** on tətinqi qək Mattitiyaḥḳa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **22** on bəxinqi qək Yərimotḳa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **23** on altinqi qək Ḥananiyaoŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **24** on yəttinqi qək Yoxbikaxaoŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **25** on səkkizinqi qək Ḥananioŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **26** on toḳḳuzinqi qək Mallotioŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **27** yigirminqi qək əliyataoŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **28** yigirmə birinqi qək Ḥotiroŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **29** yigirmə ikkinqi qək Giddaltioŋa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **30** yigirmə üqinqi qək Mahaziotḳa qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi; **31** yigirmə tətinqi qək Romamti-Ezərgə qikti; u, uning ooŋulliri wə iniliri bolup jəmiy on ikki kixi idi.

26 Dərwaziwənlərning guruppilinixi təwəndikidək boldi: Koraḥ jəmətidikilərdin Asafning əwladliri iqidə Korəning ooŋli Məxələmiya bar idi. **2** Məxələmiyaning birnəqqə ooŋli bolup, tunjisi Zəkəriya, ikkinqisi Yədiyayəl, üqinqisi Zəbadiya, tətinqisi Yatniyəl, **3** bəxinqisi Elam, altinqisi Yəḥoḥanan, yəttinqisi Əlyoyinay idi. **4** Obəd-Edomning ooŋulliri: tunji ooŋli Xemaya, ikkinqisi Yəḥozabad, üqinqisi Yoaḥ, tətinqisi Sakar, bəxinqisi Nətanəl, **5** altinqisi Ammiyəl, yəttinqisi Issakar, səkkizinqisi Peultay; dərwəkə Huda Obəd-Edomoŋa bəht-saadət ata ḳiloŋanidi. **6** Uning ooŋli Xemayamu birnəqqə ooŋul pərzənt kərgən bolup, ḥəmmisi ata jəməti iqidə yolbaxqi idi, qünki ular batur əzimətlər idi. **7** Xemayaning ooŋulliri: Otni, Refayəl, Obəd wə Əlzabad idi. Əlzabadning iniliri Elihu bilən Səmakiyaning ikkisi batur idi. **8** Bularning ḥəmmisi Obəd-Edomning əwladliri bolup, ular wə ularning ooŋulliri, ḳerindaxlirining ḥəmmisi [Hudaning] hizmitidə ḳolidin ix kelidioŋan adəmlər idi. Obəd-Edomning əwladi jəmiy atmix ikki adəm idi. **9** Məxələmiyaning ooŋulliri wə ḳerindaxliri bar idi; ḥəmmisi batur bolup, jəmiy on səkkiz adəm idi. **10** Mərarining əwladi boloŋan Hosaḥning birnəqqə ooŋli bar idi, qong ooŋli Ximri (Ximri əslidə tunji ooŋul bolmisimu, atisi uni qong ooŋul ḳilip tikligən), **11** ikkinqi ooŋli Ḥilḳiya, üqinqisi Təbaliya, tətinqisi Zəkəriya idi. Hosaḥning ooŋulliri wə ḳerindaxliri jəmiy bolup on üq adəm idi. **12** Yuḳirikilarning ḥəmmisi jəmət baxliri boyiqə dərwaziwənlərning guruppilaroŋa bəlünüxi idi; ularning ḥəmmisigə ḳerindaxliri bilən billə Pərwərdigarning əyidiki hizmət wəzipisi tapxuruloŋanidi. **13** Ular, məyli qong bolsun yaki kiqik bolsun, əz jəməti boyiqə qək tartip ḥərbir dərwazioŋa bəlgiləndi. **14** Xərḳiy dərwazida dərwaziwənlik ḳilixḳa qək qikḳini Xələmiya boldi; andin ular uning ooŋli Zəkəriya (akilanə məslihətqi idi) üqün qək tartti; uningoŋa ximaliy dərwazining dərwaziwənlik qeki qikti. **15** Jənubiy dərwazining qeki Obəd-Edomoŋa qikti. Uning ooŋulliri ambar-həzinilərgə məs'ul boldi. **16** Xuppim bilən Hosaḥḳa oŋərbiy dərwazining wə xuningdək dawan yolidiki Xalləkət dərwazisining qeki qikti; dərwaziwənlər yandixip turatti. **17** Xərḳiy dərwazioŋa ḥərküni altə Lawiy dərwaziwən məs'ul idi; ximaliy dərwazioŋa ḥərküni tət adəm, jənubiy dərwazioŋa ḥərküni tət adəm məs'ul idi; ambar-həzinilərning ḥərbirigə ikki adəm bir guruppa bolup ḳaraytti. **18** Oŋərb tərəptiki

dəhlizning aldidiki yolda tət kixi, dəhlizning əzidə ikki kixi pasibanlik kilatti. **19** Yokuridiki kixilər dərwaziwənlərning guruppilinixi bolup, Korahning wə Mərarining əwladliridin idi. **20** Ularning [baxka] Lawiy kerindaxliridin Hudaning əyidiki həzinilərni wə mukəddəs dəp beoɣixlanoɣan buyumlar həzinisini baxkuruxka Ahiyah koyuldi. **21** Gərxon jəmətidiki Ladanning əwladliridin, Gərxoniy Ladan jəmətigə yolbaxqi boloɣini: Jəhiyəli idi; **22** Jəhiyəlining ooɣulliri Zetam bilən uning inisi Yoel idi; ular Pərwərdigarning əyidiki həzinilərgə məs'ul idi. **23** Amram jəməti, Izhar jəməti, Hebron jəməti wə Uzziyəl jəmətidikilərmu [wəzipigə koyuldi]: **24** Musaning nəwrisi, Gərxomning ooɣli Xibuəl bax həziniqi boldi. **25** Uning əliezərdin boloɣan kerindaxliri: əliezərning ooɣli Rəhabiya, Rəhabiyaning ooɣli Yəxaya, Yəxayaning ooɣli Yoram, Yoramning ooɣli Zikri, Zikrining ooɣli Xelomit idi. **26** Muxu Xelomit bilən uning kerindaxliri mukəddəs dəp beoɣixlanoɣan buyumlar saklinidioɣan barlik həzinilərni baxkuratti; bu buyumlarni əslidə Dawut padixah, jəmət baxlikliri, mingbexilar, yüzbexilar wə koxun sərdarliri beoɣixlioɣanidi. **27** Ular jənggahlarda bulang-talang kilip kəlgən mal-mülüklərdin wə oljidin Pərwərdigarning əyini puhta kilixka beoɣixlioɣanidi. **28** [Bularning iqidimu] aldin kərgüqi Samuil, Kixning ooɣli Saul, Nərning ooɣli Abnər wə Zəruiyaning ooɣli Yoablar mukəddəs dəp ayrioɣan nərsilər bar idi; barlik mukəddəs dəp ayriloɣan nərsilərni Xelomit bilən uning kerindaxliri baxkuratti. **29** Izhar jəmətidin Kenaniya wə uning ooɣulliri [mukəddəs əyning] sirtida Israilda mənsəpdar wə sotqilar kilip koyuldi. **30** Hebron jəmətidin Haxabiya wə uning kerindaxliri, həmmisi batur bolup, Iordan dəryasining oɳarbiy təripidə Israilda mənsəp tutup, Pərwərdigarning hizmitigə wə padixahning ixlirioɣa məs'ul boluxka koyuloɣan. Ular jəmiy birming yəttə yüz kixi idi. **31** Hebron jəməti iqidə, jəmətning nəsəbnamisi boyiqə Yəriya jəmət bexi idi. Dawutning səltənitining kirikinqi yili [nəsəbnamilərni] təkxürüx arkilik Gileadning Yaazər degən yeridə bu jəmættinmu batur əzimətlər tepildi. **32** Yəriyaning kerindaxliridin yənə jəmiy bolup ikki ming yəttə yüz kixi bar idi; ularning həmmisi batur bolup, xu jəmət baxliri idi; padixah Dawut ularni Rubən kəbilisi, Gad kəbilisi wə Manassəh yerim kəbilisidiki Hudaoɣa wə padixahning hizmitigə dair barlik ixlarni baxkuruxka koydi.

27 Təwəndikilər Israillar iqidə padixahning hizmitidə hərbiy kisimlaroɣa məs'ul boloɣan hərkaysi jəmət baxliri, mingbexi, yüzbexi wə barlik mənsəpdarlar idi. Ular sanioɣa karap kisimlaroɣa bəlüngənidi. Ular hər yili ay boyiqə nəwətlixip turatti, hər kisimda yigirmə tət ming adəm bar idi. **2** Birinqi aydiki birinqi nəwətqi koxunoɣa Zabdiyəlning ooɣli Yaxobiam məs'ul boloɣan, uning axu kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. **3** U Pərəz əwladliridin bolup, birinqi aydiki axu koxun kismining sərdarlirini baxkuratti. **4** Ikkinqi aydiki nəwətqi koxunoɣa məs'ul kixi Ahohluk Doday bolup, uning koxunining orunbasar sərdari Miklot bar idi; bu kisimda yigirmə tət ming adəm bar idi. **5** Üqinqi aydiki üqinqi nəwətqi koxunning sərdari kahin Yəhoyadaning ooɣli Binaya idi; u uning axu koxunioɣa bax bolup, uningda yigirmə tət ming adəm bar idi. **6** Bu Binaya «ottuz palwan»ning biri bolup, axu ottuz adəmni baxkuratti; uning kismida yənə uning ooɣli Ammizabad bar idi. **7** Tətinqi aydiki tətinqi nəwətqi koxunning sərdari Yoabning inisi Asahəl idi; uningdin keyin ooɣli Zəbadiya uning ornini basti. Uning kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. **8** Bəxinqi aydiki bəxinqi nəwətqi koxunning sərdari Izrahlik Xamhut idi, uning kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. **9** Altinqi aydiki altinqi nəwətqi koxunning sərdari Təkoalik Ikkəxning ooɣli Ira idi, uning kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. **10** Yəttinqi aydiki yəttinqi nəwətqi koxunning sərdari Əfraim əwladliri iqidiki Pilonluk Haləz bolup, uning kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. **11** Səkkizinqi aydiki səkkizinqi nəwətqi koxunning sərdari Zərah jəmətidiki Huxatlik Sibbikay bolup, uning kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. **12** Tokkuzinqi aydiki tokkuzinqi nəwətqi koxunning sərdari Binyamin kəbilisidiki Anatotluk Abiəzər bolup, uning kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. **13** Oninqi aydiki oninqi nəwətqi koxunning sərdari Zərah jəmətidiki Nitofatlik Maharay bolup, uning kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. **14** On birinqi aydiki on birinqi nəwətqi koxunning sərdari Əfraim kəbilisidiki Piratonluk Binaya bolup, uning kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. **15** On ikkinqi aydiki on ikkinqi nəwətqi koxunning sərdari Otniyəl jəmətidiki Nitofatlik Halday bolup, uning kismida yigirmə tət ming adəm bar idi. **16** Israilning harkaysi kəbililirini idarə kilip kəlgənlər təwəndikilər: Rubəniylar üqün Zikrining ooɣli Əliezər kəbilə baxliki idi; Ximeoniylar üqün kəbilə baxliki Maakahning ooɣli Xəfatiya; **17** Lawiy kəbilisi üqün Kəmuəlning ooɣli Hasabiya kəbilə baxliki idi; Haruniylar üqün jəmət bexi Zadok; **18** Yəhuda kəbilisi üqün Dawutning akisi Elihu kəbilə baxliki idi; Issakariylar üqün Mikailning ooɣli Omri kəbilə baxliki idi; **19** Zəbuluniylar üqün Obadiyaning ooɣli Yixmaya kəbilə baxliki idi; Naftali kəbilisi üqün Azriyəlning ooɣli Yərimot kəbilə baxliki idi; **20** Əfraimiylar üqün Azaziyaning ooɣli Hoxiya kəbilə baxliki idi; Manassəh yerim kəbilisi üqün Pidayaning ooɣli Yoel kəbilə baxliki idi; **21** Gileadta makanlaxkan Manassəh yerim kəbilisi üqün Zəkəriyaning ooɣli Iddo kəbilə baxliki idi; Binyamin kəbilisi üqün Abnərning ooɣli Yaasiyəl kəbilə baxliki idi; **22** Dan kəbilisi üqün Yəroham ning ooɣli Azarəl kəbilə baxliki idi. Yukiridikilər Israil kəbililiri üqün kəbilə baxliki idi. **23** Dawut Israillar iqidə yigirmə yaxtin təwənlərni tizimlimioɣan; qünki Pərwərdigar Israillarning sanini asmandiki yultuzdək kəp kilimən degənidi. **24** Zəruiyaning ooɣli Yoab sanini elixka kirixkən, lekin tügimigən; qünki muxu ix wəjidin [Hudaning] oɳazipi Israillarning bexioɣa yaoɳduruloɣan; xu səwəbtin Israillarning sani «Dawut padixahning yilnamiliri» degən hatirigə kirgüzülmigən. **25** Padixahning ambar-həzinilirini baxkuroɣuqi Adiyəlning ooɣli Azmawət idi; dala, xəhər, yeza-kənt wə munarlardiki ambar-həzinilərni baxkuroɣuqi Uzziyaning ooɣli Yonatan idi. **26** Etiz-eriklarda terikqilik kiloɣuqilarni baxkuroɣuqi Kelubning ooɣli Əzri idi; **27** Üzümzarliklarni baxkuroɣuqi Ramahlik Ximəy; üzümzarliklardiki xarab ambarlirini baxkuroɣuqi Xifmilik Zabdi; **28** Xəfəlah tüzlənglikidiki zəytun wə üjmə dərəhlirini baxkuroɣuqi Gədərlik Baal-Hanan idi; may ambarlirini baxkuroɣuqi Yoax; **29** Xaronda bekilidioɣan kala padilirini baxkuroɣuqi Xaronluk Sitray; jiloɣilardiki kala padilirini baxkuroɣuqi Adlayning ooɣli Xafat; **30** təgilərni baxkuroɣuqi Ismaillardin Obil; exəklərni baxkuroɣuqi Mironotluk Yəhdiya; **31** koy padilirini baxkuroɣuqi Hagarlik Yaziz idi. Bularning həmmisi Dawut padixahning mal-mülkini baxkuroɣuqi əməldarlar idi. **32** Dawutning taoɣisi Yonatan məslihətqi bolup, danixmən həm Təwrat həttatqisi idi; Hakmonining ooɣli Yəhiyəl padixahning ooɣullirining ustazi idi. **33** Ahitofəlmu padixahning məslihətqisi idi; Arklik Huxay padixahning jan dosti idi. **34** Ahitofəldin keyin Binayaning ooɣli Yəhoyada bilən Abiyatar uning ornioɣa məslihətqi boldi; Yoab padixahning koxun sərdari idi.

28 Dawut Israildiki barlik əməldarlarni, hərkaysi kəbilə baxlikliri, nəwətlixip padixahning hizmitini kilidioɣan koxun bexi, mingbexi, yüzbexi, padixah wə xahzadilərning barlik mal-mülük, qarwa mallirini baxkuridioɣan əməldarlarni,

xuningdək məḩrəm-oŋojidarlar, palwanlar wə barliḩ batur jəngqilərni Yerusalemoŋa qaḩirtip kəldi. **2** Padixaḩ Dawut ornidin turup mundaḩ dedi: — I buradərlirim wə həlḩim, gepimgə ḩulaḩ selinglar: Kənglümdə Pərwərdigarning əḩdə sanduḩi üqün bir aramgaḩ, Hudayimizning təḩtipərisi bolidioŋan bir əy selix arzuyum bar idi ḩəmdə uni selixḩa təyyarliḩmu kərüp ḩoyoŋanidim. **3** Lekin Huda manga: «Sən Mening namimoŋa atap əy salsang bolmaydu, qünki Sən jəngqi, adəm əltürüp ḩan təkkənsən» dedi. **4** Israilning Hudasi boloŋan Pərwərdigar atamning pütün jəmətidin meni əbədil'əbəd Israiloŋa padixaḩ boluxḩa tallidi; qünki U Yəḩudani yolbaxqi boluxḩa talliоŋan; U Yəḩuda jəməti iqidə atamning jəmətini talliоŋan, atamning ooŋulliri iqidə məndin razi bolup, meni pütün Israiloŋa padixaḩ ḩilip tikligən; **5** mening ooŋullirim iqidin (Pərwərdigar dərwəḩə manga kəp ooŋul ata ḩiloŋan) U yənə ooŋlum Sulaymanni Pərwərdigarning padixaḩliḩining təḩtigə olturup, Israiloŋa ḩəkümran boluxḩa tallidi. **6** U manga: «Sening ooŋlung Sulayman bolsa Mening əyüm wə ḩoylilirimni saloŋuqi bolidu; qünki Mən uni Əzümgə ooŋul boluxḩa tallidim, Mənmu uningoŋa ata bolimən. **7** U Mening əmr-bəlgilimilirimgə bügünkidək qing turup riayə ḩilidioŋan bolsa, uning padixaḩliḩini mənggü mustəḩkəm ḩilimən» degənidi. **8** Xunga bügün Pərwərdigarning jamaiti pütkül Israil həlḩining, xundaḩla Hudayimizning aldida [xuni eytimən]: — Bu yahxi yurtḩa igidarqiliḩ ḩilix üqün wə kəlgüsidə baliliringloroa mənggülük miras ḩilip ḩaldurux üqün, silər Hudayinglar Pərwərdigarning barliḩ əmrlirini izdəp tutunglar. **9** — I, sən ooŋlum Sulayman, atangning Hudasi boloŋan Pərwərdigarni bil, sap dil wə pidakarliḩ bilən Uning hizmitidə boloŋin. Qünki Pərwərdigar jimi adəmning kənglini kəzitip turidu, barliḩ oy-niyətlirini pərḩ etidu. Sən Uni izdisəng, U Əzini sanga tapḩuzidu; Uningdin tenip kətsəng, seni mənggü üzüp taxlaydu. **10** Əmdi sən kəngül ḩoyoŋin, Pərwərdigar muḩəddəshana ḩilix üqün bir əyni selixḩa seni tallidi; batur bol, uni ada ḩil!». **11** Dawut [muḩəddəsgaḩning] dəḩlizi, haniliri, həziniliri, balihaniliri, iqki əyliri wə kafarət təḩtidiki əyining layiḩisining ḩəmmisini ooŋli Sulaymanoŋa tapxurdi; **12** [Hudaning] Roḩidin tapxuruwaloŋini boyiqə u Pərwərdigarning əyining ḩoyliliri, tət ətrapidiki kiqik əylər, muḩəddəshanidiki həzinlər, muḩəddəs dəp beoŋixlanoŋan buyumlar ḩoyulidioŋan həziniləring layiḩilirini ḩaldurmay uningoŋa kərsətti. **13** Yənə kaḩinlar bilən Lawiylarning guruppilinixi, Pərwərdigarning əyidiki ḩərhil wəzipilər, xuningdək Pərwərdigarning əyigə eḩtiyajliḩ barliḩ əswablar tooŋrisidiki bəlgilimilərni kərsətti; **14** wə ḩərhil ixlaroa kerəklik altun əswablarni yasitixḩa ketidioŋan altun, ḩərhil ixlaroa kerəklik kümüx əswablarni yasitixḩa ketidioŋan kümüx, **15** altun qiraoŋdanlaroa, ularoa təwə altun qiraoŋlaroa, yəni ḩərbir qiraoŋdan wə qiraoŋlaroa ketidioŋan altun; kümüx qiraoŋdanlaroa, yəni ḩərbir qiraoŋdan wə xuningoŋa təwə qiraoŋlar üqün ketidioŋan kümüxni tapxurup bərdi. U ḩərbir qiraoŋdanoŋa ixlitix ornioŋa ḩarap kerəklikini bərdi; **16** nan tizidioŋan altun xirələrni yasitixḩa, yəni ḩərbir xirə üqün kerəklik altun bərdi; kümüx xirələrni yasitixḩa kerəklik kümüx bərdi; **17** wilka-ilmələr, təḩsə-piyalə wə qəgünlərni yasaxḩa, altun qinilər, yəni ḩərhil qinini yasaxḩa kerəklik boloŋan sap altun bərdi; kümüx qinilərni yasaxḩa, yəni ḩərbir qinə üqün kerəklik kümüx bərdi; **18** huxbuygaḩ yasaxḩa kerəklik esil altun bərdi. U yənə ḩanatlirini kerip Pərwərdigarning əḩdə sanduḩini yepip turidioŋan altun kerublar ḩaraydioŋan [kafarət] təḩtining nushisini tapxurup bərdi. **19** «Bularning ḩəmmisi, Pərwərdigar Əz ḩolini üstümgə ḩoyoŋanda manga kərsətkən barliḩ nusha-əndizilər boloŋaqḩa, mən yezip ḩoydum» dedi Dawut. **20** Dawut yənə ooŋli Sulaymanoŋa: «Sən batur wə jasarətlik bol, buni ada ḩil; ḩorḩma, alaḩzadimu bolup kətmə; qünki Pərwərdigar Huda, mening Hudayim sening bilən billə bolidu; taki Pərwərdigarning əyidiki keyinki ibadət hizmiti üqün təyyarliḩ ixliri tügigəngə ḩədər U səndin ḩeq ayrilmaydu yaki taxlapmu ḩoymaydu. **21** Ḩara, Hudaning əyidiki barliḩ hizmitini bejiridioŋan kaḩinlar wə Lawiylarning guruppiliri təyyar turidu; sening yeningda ḩərhil ḩünərgə usta, ḩərbir hizmətkə təyyar turoŋan ḩünərwənlərmu razilik bilən turidu; uning üstigə əməldarlar wə barliḩ həlḩ sening əmringni kütidu» dedi.

29 Dawut pütkül jamaətkə səz ḩilip mundaḩ dedi: — Huda Əzi talliоŋan ooŋlum Sulayman tehi yax, bir yumran kəqət, halas, bu ḩurulux bolsa tolimu qong; qünki bu muḩəddəs orda insan üqün əməs, bəlki Pərwərdigar Huda üqün yasilidu. **2** Mən Hudayimning əyi üqün pütün küqümni qiḩirip, altun bilən yasilidioŋanlirioa altun, kümüx bilən yasilidioŋanlirioa kümüx, mis bilən yasilidioŋanlirioa mis, təmür bilən yasilidioŋanlirioa təmür, yaoŋaq bilən yasilidioŋanlirioa yaoŋaq təyyarlap ḩoydum; yənə aḩ ḩeḩiḩ, kəzlük yaḩut, rənglik tax wə ḩərhil esil taxlarni, yənə naḩayiti kəp mərmərni yioŋip ḩoydum. **3** Mən Hudayimning əyidin səyünidioŋanliḩim üqün Hudayimning əyini selixḩa təyyarlioŋan barliḩ nərsilərdin baxḩa, əzümning təəlluḩatidin altun-kümüxlərni Hudayimning əyigə atidim; **4** yəni əyning tamlirini ḩaplax üqün Ofir altunidin üq ming talant, sap kümüxtin yəttə ming talant təḩdim ḩildim; **5** altundin yasilidioŋanlirioa altun, kümüxtin yasilidioŋanlirioa kümüx wə ḩünərwənlərning ḩoli bilən ḩərhil yasilidioŋanlirioa kerək boloŋinini təḩdim ḩildim. Bügün yənə kimlərning Pərwərdigaroa birnemə atioŋusi bar?». **6** Xuning bilən Israil ḩəbililiridiki ḩərḩaysi jəmət baxliri, ḩəbilə baxliḩliri, mingbexi, yüzbexi wə padixaḩning ixlirioa məs'ul boloŋan oŋojidarlarmu beoŋixlaxḩa kirixti. **7** Ular Hudaning əyidiki ibadət hizmətliri üqün bəx ming talant altun wə on ming darik altun, on ming talant kümüx, on səkkiz ming talant mis wə bir yüz ming talant təmür təḩdim ḩildi. **8** Yaḩuti barlar yaḩutni Pərwərdigarning əyining həzinisigə, yəni Gərxoniy Yəḩiyəlning ḩolioa tapxurdi. **9** Halayiḩ kixilərning mundaḩ əz ihtiyariliḩi bilən təḩdim ḩiloŋanliḩliridin huxal bolup ketixti; qünki ular qin ḩəlbidin Pərwərdigaroa təḩdim ḩilixḩanidi. Dawutmu alamət hux boldi. **10** Xunga Dawut pütkül jamaət aldida Pərwərdigaroa təxəkkürmədḩiyə eytip mundaḩ dedi: — «Aḩ Pərwərdigar, bowimiz Israilning Hudasi, Sən əbədil'əbədgiqə ḩəmdusanaoŋa layiḩsən. **11** I Pərwərdigar, uluoŋluḩ, küq-ḩudrət, xan-xərəp, xanu-xəwkət wə ḩəywət Sanga mənsuptur; asmandiki wə yərdiki bar-yoḩi Seningkidur; i Pərwərdigar, padixaḩliḩ Seningkidur, ḩəmmidin üstün boloŋan idarə ḩiloŋuqisən. **12** Dələt bilən izzət Seningdinla kelidu, Sən ḩəmmigə ḩəkümdarsən. Küq bilən ḩudrət Sening ḩolungda; ḩərkimni uluoŋ wə ḩudrətlik ḩilix pəḩət ḩolungdindur. **13** Əmdi, aḩ Hudayimiz, biz Sanga təxəkkür oḩuymiz, xan-xərəplik namingoŋa mədḩiyə oḩuymiz! **14** Mana muxundaḩ əzlükümizdin təḩdim ḩilalaydioŋan boloŋan mən kim idim, həlḩim nemə idi? Qünki barliḩ nərsə Səndin kelidu, biz pəḩət Əz ḩolungdin kəlginidin Əzünggə ḩayturduḩ, halas! **15** Biz Sening aldingda yaḩa yurtluḩlar, barliḩ ata-bowilirimizoŋa oḩxax musapirmiz, halas; yər yüzidiki künlirimiz goya bir sayə, ümidsiz ətküzülidu. **16** I Hudayimiz Pərwərdigar, biz Sening namingoŋa atap əy selixḩa təyyarlap yioŋḩan bu bayliḩ-dunyaning ḩəmmisi Sening ḩolungdin kəlgən, əsli Seningkidur. **17** I Hudayim, xuni bilimənki, Sən insanning ḩəlbini sinap,

durusluqtin hursən bolisən; mən bolsam durus qəlbimdin bularni ihtiyarən təqdim qildim; wə bu yərdə ḥazir turoɣan həlqingningmu Sanga təqdim qiloɣinini huxal-huramlıq bilən kərdüm. **18** I Pərwərdigar, ata-bowilirimiz boloɣan Ibraḥim, Isḥaq wə Israilning Hudasi, Өz həlqingning kənglidiki bundaq oy-niyətni mənggü mustəḥkəm qiloɣaysən, kənglini Өzünggə tartquzoɣaysən! **19** Ooɣlum Sulaymanoɣa Sening əmrliring, agaḥ-guwaḥliqliring wə bəlgilimiliringni tutup, ḥəmmini ada qilip, mən ḥazirlap qoyoɣanlirimni ixlitip ordini yasaxqa durus bir qəlb bərgəysən». **20** Dawut pütün jamaətkə: «Silər Hudayinglar boloɣan Pərwərdigaroɣa təxəkkür-ḥəmdusana oqup mədḥiyiləŋlar!» dewidi, pütün jamaət ata-bowilirining Hudasi boloɣan Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədḥiyə oqup səjdə qildi; ular Pərwərdigar ḥəm padixaḥ aldida bax urdi. **21** Ətisi ular Pərwərdigaroɣa atap qurbanliqlar wə kəydürmə qurbanliqlarni kəltürdi; xu küni ular ming buqa, ming qoqqar, ming qozini xarab ḥədiyəliri bilən qoxup təqdim qildi, xundaqla yənə pütün Israil üqün nuroɣun qurbanliqlarni təqdim qildi. **22** Ular xu küni Pərwərdigarning aldida alamət huxal bolup oɣizalandi. Ular Dawutning ooɣli Sulaymanni ikkinqi qetim padixaḥ tikləx murasimi ətküzdi; uni Pərwərdigarning aldida xaḥ boluxqa, Zadokni kaḥin boluxqa məsiḥ qildi. **23** Xuningdin keyin Sulayman Pərwərdigaroɣa təwə təhtkə olturup, atisi Dawutning ornioɣa padixaḥ boldi wə intayin rawaj tapti; pütkül Israil həlqi uningoɣa itaət qildi. **24** Barliq əməldarlar, palwanlar wə xundaqla padixaḥ Dawutning ooɣullirining ḥəmmisi Sulaymanoɣa bekinip boysundi. **25** Pərwərdigar Sulaymanni Israil həlqi aldida naḥayiti uluoɣ qildi; U uningoɣa ata qiloɣan xaḥanə ḥəywət xundaq yuqiriki, uningdin ilgiri ətkən ḥərqandaq Israil padixaḥlirida ḥeq bolup bakqan əməs. **26** Yəssəning ooɣli Dawut pütün Israiloɣa xundaq padixaḥ boloɣanidi. **27** Uning Israiloɣa ḥəkümranliq qiloɣan waqti jəmiy qirik yil boldi; u Ḥebronda yəttə yil, Yerusalemda ottuz üq yil səltənət qildi. **28** U uzun əmür, dələt-baylıq wə izzət-ḥərmət kərüp, heli kəp yaxap, aləmdin ətti; ornioɣa uning ooɣli Sulayman padixaḥ boldi. **29** Padixaḥ Dawutning barliq ixliri, baxtin ahirioɣiqə mana aldin kərgüqi Samuilning hatiriliri, Natan pəyoɣəmbərning hatiriliri wə aldin kərgüqi Gadning hatirilirida pütülgəndur. **30** Uning səltəniti, kərsətkən küq-kuwwiti, xundaqla uning, Israil wə ḥərqaysi dələt-məmlikətlərning bexidin ətkən wəqələrmu xu hatirilərdə pütülgəndur.

Tarih-təzkirə 2

1 Dawutning ooɣli Sulaymanning ḥəkümranliḳi mustəḥkəmləndi; qünki uning Hudasi Pərwərdigar uning bilən billə bolup, uni bək büyük ḳildi. **2** Sulayman pütkül Israillarni, mingbexi, yüzbexi, soraḳqi wə pütkül Israilning ḳəbilə-jəmət baxliḳliri boloɣan əməldarlarni qaḳirtip ularoɣa səz ḳildi. **3** Sulayman barliḳ jamaət bilən birliktə Gibeonning egizlikigə bardi; qünki u yərdə Hudaning «jamaət qediri», yəni Pərwərdigarning ḳuli Musa bayawanda yasatḳan qedir bar idi. **4** Hudaning əḥdə sanduḳini bolsa Dawut Kiriat-Yearimdin elip qiḳip, əzi uningoɣa təyyarlioɣan yərgə əkəlgənidi; qünki u Yerusalemda əḥdə sanduḳi üqün bir qedir tiktürgənidi. **5** Hurning nəwrisi, Urining ooɣli Bəzalel yasioɣan mis ḳurbangaḥ bolsa [Gibeonda], yəni Pərwərdigarning jamaət qediri aldida idi; Sulayman jamaət bilən birliktə berip, xu yərdə [Pərwərdigardin] tilək tilidi. **6** Sulayman jamaət qedirining aldidiki mis ḳurbangaḥning yenioɣa, Pərwərdigarning aldioɣa kelip, ḳurbangaḥta ming malni kəydürmə ḳurbanliḳ ḳildi. **7** Xu keqisi Huda Sulaymanoɣa ayan bolup, uningoɣa: — Sən nemini tilisəng, xuni berimən, dedi. **8** Sulayman Hudaoɣa: — Sən atam Dawutḳa zor mehir-muḥəbbət ata ḳiloɣan, meni uning ornioɣa padixaḥ ḳilding. **9** I Pərwərdigar Huda, əmdi Sən atam Dawutḳa bərgən wədəngni puhta orunlioɣaysən; qünki Sən meni yərdiki topidək nuroɣun həlḳḳə ḥəkümranliḳ ḳilidioɣan padixaḥ ḳilding. **10** Əmdi Sən manga bu həlḳḳə yetəkqilik ḳiloɣudək danaliḳ wə bilim bərgəysən; undaḳ bolmisa Sening munqiwala qong bu həlḳinggə kim ḥəküm sürəlisun? — dedi. **11** Huda Sulaymanoɣa: — Mən seni həlḳimgə padixaḥ ḳilip tiklidim. Əmdi sən muxundaḳ niyətkə kelip, nə baliḳ, mal-mülük, nə izzət-ḥörmət wə düxmənliringning janlirini tilimәy, nə uzun əmür kərüxni tilimәy, bəlki bu həlḳimgə ḥəküm sürüxkə danaliḳ wə bilim tiligən ikənsən, **12** Danaliḳ wə bilim sanga təḳdim ḳilindi; wə Mən sanga baliḳ, mal-mülük wə izzət-ḥörmətmu berəy; xundaḳ boliduki, seningdin ilgiri ətkən padixaḥlarning ḥeqbiridə undaḳ bolmioɣan, seningdin keyin boloɣusi padixaḥlardimu undaḳ bolmaydu, dedi. **13** Bu ixtin keyin Sulayman Gibeon egizlikidiki «jamaət qediri»din Yerusalemoɣa ḳaytip kelip, Israil üstidə səltənət ḳildi. **14** Sulayman jəng ḥarwiliri bilən atliḳ ləxkərlərni toplidi: — uning bir ming tət yüz jəng ḥarwisi, on ikki ming atliḳ ləxkiri bar idi; u bularni «jəng ḥarwisi xəḥərliri»gə ḥəm padixaḥning yenida turux üqün Yerusalemoɣa orunlaxturdi. **15** Padixaḥ Yerusalemda altun-kümüxlərni taxlardək kəp, kedir dərəhlirini tüzlənglikтiki üjmə dərəhliridək kəp ḳildi. **16** Sulaymanning atliri Misirdin ḥəm kuwədin kəltürülətti; padixaḥning sodigərliri kuwədin tohtitiloɣan baḥasi boyiqə setiwalatti. **17** Ular Misirdin setiwaloɣan ḥərbir ḥarwining baḥasi altə yüz kümüx tənggə, ḥərbir atning baḥasi bir yüz əllik kümüx tənggə idi; at-ḥarwilar yənə Ḥittiylarning padixaḥliri wə Suriyə padixaḥlirioɣimu ənə xu [sodigərlərning wastisi] bilən setiwelinatti.

2 Sulayman Pərwərdigarning namioɣa atap bir əy ḥəm padixaḥliḳi üqün bir orda selix niyitigə kəldi. **2** Xuningdin keyin Sulayman yətmix ming adəmni ḥammallikḳa, səksən ming adəmni taoɣda tax kesixkə, üq ming altə yüz kixini nazarətqilikkə təyinlidi. **3** Sulayman Tur padixaḥi Ḥuramoɣa adəm əwətip: «Əzliri atam Dawutning turaloɣusi bolsun dəp orda selixioɣa kedir yaoɣiqi yətküzüp bərgən idilioɣu, mangimu xundaḳ ḳiloɣayla. **4** Mana, mən əmdi Pərwərdigar Hudayimning namioɣa atap bir əy salmaḳqimən; əy uning aldida ḥuxbuy yeḳix, «təḳdim nanlar»ning üzülməy ḳoyuluxi, ḥərküni ətə-ahxamlirida, xabat künliridə, yengi ayning birinqi künidə wə Pərwərdigar Hudayimiz bekitip bərgən ḥeyt-ayəmlərdə kəydürmə ḳurbanliḳlarning sunuluxi üqün bolidu. Bu ixlar Israil həlḳigə mənggülük bir bəlgilimə bolidu. **5** Mən salmaḳqi boloɣan əy ajayip ḥəywətlik bolidu; qünki bizning Hudayimiz ḥəmmə ilaḥlardin üstündur. **6** Lekin asmanlar wə asmanlarning üstidiki asmanmu Uni sioɣduralmaydioɣan tursa, kim Uningoɣa əy salalisun? Mən kim idim, ḳandaḳmu Uningoɣa əy salduroɣudək ḳudrətkə igə bolay? Mən pəḳət Uning aldida ḳurbanliḳlarni kəydürgüdəkla adəmmən, halas! **7** Əmdi əzliri manga atam Dawut Yəḥudada wə Yerusalemda təyyarlap ḳoyoɣan ustilar bilən billə ixləx üqün, altun-kümüxtə, mis wə təmürdə ixləxkə pixxiḳ, səsün, toḳ ḳizil wə kək rənglik yip ixləxkə puhta ḥəm nəḳḳaxliḳni bilidioɣan bir ustamni əwətkəyla. **8** Ḥəm manga Liwandin kedir, arqa-ḳarioɣay wə səndəl dərəhlirini yətküzüp bərgən bolsila; qünki əzlirining hizmətkarlirining Liwanda yaoɣaqni kesixkə ustiliḳini bilimən; mana, manga kəpləp yaoɣaqlarni təyyarlap berix üqün mening hizmətkarlirim əzlirining hizmətkarliri bilən billə ixlisun; qünki mən salidioɣan əy intayin ḥəywətlik wə ajayib karamət bolidu. **10** Mana, mən əzlirining yaoɣaq kesidioɣan hizmətkarlirioɣa yigirmə ming kor buoɣday, yigirmə ming kor arpa, yigirmə ming bat xarab, yigirmə ming bat zəytun meyi berimən» — dedi. **11** Turning padixaḥi Ḥuram Sulaymanoɣa jawabən məktup yollap: «Pərwərdigar Əz həlḳini səygəqkə U əzlirini ularning üstigə padixaḥ ḳildi» — dedi. **12** Ḥuram yənə: «Asman-pələk bilən yər-zeminni yaratḳan Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa Ḥəmdusana boloɣay! Qünki U padixaḥ Dawutḳa yoruduloɣan, pəm-parasətlik, Pərwərdigar üqün bir əy, uning padixaḥliḳi üqün bir orda salalaydioɣan bir danixmən ooɣul bərdi. **13** Mana mən ḥazir əzlirigə ḥünərdə kamalətkə yətkən, əḳil-parasət bilən yoruduloɣan, Ḥuram-Abi degən bir adəmni əwətəy. **14** Uning anisi Dan ḳəbilisilik bir ayal, atisi Turluḳ ikən. U altun, kümüx, mis, təmür, taxlar, yaoɣaqqiliḳ ixlirioɣa maḥir, səsün, toḳ ḳizil, aḳ wə kək rənglik yip ixləxkə puhta, ḥərhil nəḳḳaxliḳ ixlirioɣimu usta, tapxuruloɣan ḥərḳandaḳ layiḥigə amalini ḳilalaydu. Bu kixi əzlirining ḥünərwənliri bilən wə atiliri boloɣan hojam Dawutning ḥünərwənliri bilən billə ixlisun. **15** Əmdi hojam tiloɣa aloɣan buoɣday, arpa, may wə xarab bolsa, bularni əz hizmətkarlirioɣa yətküzüp bərgəyla. **16** Biz bolsaḳ siligə ḳanqə kerək bolsa Liwanda xunqə yaoɣaq kesip, sal ḳilip baoɣlap, dengiz arḳiliḳ Yoppaoɣa yətküzüp berimiz; andin sili u yərdin Yerusalemoɣa toxup kətsilə bolidu» dedi. **17** Atisi Dawut Israil zeminida turuxluḳ yaḳa yurtluḳlarni sanaḳtin ətküzgəndək, Sulaymanmu ularni sanaḳtin ətküzdi. Ular jəmiy bir yüz əllik üq ming altə yüz adəm qiḳti. **18** U ulardin yətmix ming kixini ḥammalliḳḳa, səksən ming kixini taoɣda tax kesixkə wə ix ḳiliwatḳanlar üstidin nazarət ḳilip turuxḳa üq ming altə yüz kixini təyinlidi.

3 Sulayman Yerusalemda Pərwərdigar atisi Dawutḳa ayan boloɣan Moriya teoɣida, yəni Yəbusiy Ornanning haminida, Dawut təyyar ḳilip ḳoyoɣan yərdə, Pərwərdigarning əyini selix ixini baxlidi. **2** Sulaymanning səltənitining tətinqi yili, ikkinqi ayning ikkinqi küni u ḳuruluxni baxlidi. **3** Sulayman saloɣan Hudaning əyining uli mundaḳ: — uzunluḳi (ḳədimki zamanda ḳollanoɣan əlqəm boyiqə) atmix gəz, kənglik yigirmə gəz idi. **4** Əyning aldidiki aywanning uzunluḳi yigirmə gəz bolup, əyning kənglikigə tooɣra kelətti; egizliki yigirmə gəz idi; u iqini sap altun bilən ḳaplatti. **5** U əyning qong zelining

tamlirini arqa-qarioŋay tahtayliri bilən qaplatti, andin keyin sap altun qaplatti wə üstigə horma dərihining xəkli bilən zənjir nəqixlirini oydurdi. **6** U əyni alamət qiraylik qilip tamlirini yənə esil tax-yaqutlar bilən zinnətlətti. U ixlətkən altunlar pütünləy parwayim altuni idi. **7** U pütün əyni, əyning limliri, ixik bosuoŋa-kexəkliri, barlik tamliri wə ixiklirini altun bilən qaplidi; u tamoŋa kerublarning nəqixlirini oydurdi. **8** Sulayman yənə əng mukəddəs jayni yasatti; uning uzunluki yigirmə gəz bolup (əyning kəngliki bilən təng idi), kənglikimu yigirmə gəz idi; u uning iqini pütünləy sap altun bilən qaplatti; altun jəmiy bolup altə yüz talalnt idi. **9** Altun mikning eoŋirliki jəmiy əllik xəkəl boldi. Balihanilirining iqimu altun bilən qaplandi. **10** Əng mukəddəs jay iqidə u ikki kerubning həykilini yasap, ularni pütünləy altun bilən qaplidi. **11** Ikki kerubning qanitining uzunluki jəmiy yigirmə gəz idi; bir kerubning bir qanitining uzunluki bəx gəz bolup, əyning temioŋa tegip turatti; ikkinqi tərəptiki qanitining uzunlukimu bəx gəz bolup, ikkinqi bir kerubning qanitioŋa yetətti. **12** Yənə bir kerubning qanitining uzunlukimu bəx gəz bolup, umu ey temioŋa tegip turatti; ikkinqi bir qanitining uzunlukimu bəx gəz bolup, aldinki bir kerubning qanitioŋa yetətti. **13** Bu ikki kerubning qanatliri yeyiloŋan halda bolup, uzunluki jəmiy yigirmə gəz kelətti; ikkila kerub ərə turoŋuzuloŋan bolup, yüzliri əyning iqigə qarayttı. **14** Sulayman yənə kək rənglik, səsün rənglik, tok qizil wə ak rənglik yip tokulmiliridin wə nəpis kanaptin [əyning iqidiki] pərdisini yasatti, uning üstigə kerublarni kəxtə qilip tokutti. **15** Əyning aldioŋa yənə egizliki ottuz bəx gəz kelidioŋan ikki tüwrük yasap qoydurdi; hər tüwrükning bexining egizliki bəx gəz kelətti. **16** U yənə (iqki kalamhanidikidək) marjansiman zənjir yasitip, tüwrük baxliri üstigə ornatti; u yüz danə anar yasitip ularni zənjirlərgə ornatti. **17** U bu ikki tüwrükni əyning aldioŋa, birsini ong təripidə, birsini sol təripidə turoŋuzdi; u ong tərəptikisini Yakin, sol tərəptikisini Boaz dəp atidi.

4 Uzunluki yigirmə gəz, kəngliki yigirmə gəz, egizliki on gəz kelidioŋan bir mis qurbangah yasatti. **2** U mistin «dengiz» yasatti; uning xəkli dügilək bolup, u girwikidin bu girwikigiqə on gəz kelətti; egizliki bəx gəz, aylanmisi ottuz gəz idi. **3** «Dengiz»ning sirtki asta qismi bukining xəkli bilən qərüldürüp bezəlgən bolup, bukilar hərbir gəzgə ondin, ikki qatar qilinip, mis «dengiz» bilən təng quyup qikiloŋanidi. **4** Mis «dengiz»ni on ikki mis buqa kətürüp turatti; uning üqi ximaloŋa, üqi oŋərbkə, üqi jənubqa, üqi xərkkə qarap turatti. «dengiz» bukining dümbisigə yatkuzuloŋan bolup, bukilarning quyruki iqi tərəptə idi. **5** Mis dengizning qelinliki bir alqan bolup, qərisi qinining girwikidək nilupər xəklidə qilinoŋan, uningoŋa üq ming bat su patatti. **6** U yənə on «yuyux desi» yasitip, bəxini mis dengizning ong təripigə, bəxini sol təripigə qoyoŋuzdi; kəydürmə qurbanliklaroŋa ixlitidioŋan buyum-əswablirining həmmisi xu daslarda yuyulatti; «dengiz» bolsa kahinlarning yuyunuxi üqün ixlitiləttı. **7** U yənə bəlgiləngən xəkildə on altun qiraoŋdan yasitip mukəddəs jayning iqigə ornatti; uning bəxini ong tərəpkə, bəxini sol tərəpkə qoydurdi. **8** Yənə on xirə yasitip mukəddəs jayning iqigə qoyoŋuzdi; uning bəxini ong tərəpkə, bəxini sol tərəpkə qoyoŋuzdi. U yənə yüz danə altun qinə yasatti. **9** U yənə «kahinlar həylisi», qong həyla wə qong həylining dərwazilirini yasatti wə dərwazilarning həmmisini mis bilən qaplatti. **10** U mis «dengiz»ni ibadəthanining ong təripigə, yəni xərkiy jənub təripigə qoyoŋuzdi. **11** Huram yənə qazan, kürək wə qaqa-quqilarni ətküzdi. Huram xu tərikidə Sulayman padixah üqün Hudaning əyining barlik qurulux hizmitini püttürdi, **12** Yəni ikki tüwrük, ikki tüwrükning üstidiki apkursiman ikki bax wə bu ikki baxni yepip turidioŋan ikki torni yasitip püttürdi. **13** Xu ikki tor üstigə qayqilaxturuloŋan tət yüz anarni yasatti; bir torda ikki qatar anar bolup, tüwrük üstidiki apkursiman ikki baxni yepip turatti. **14** U on das təgliki wə das təglikigə qoyulidioŋan on «yuyux desi»ni, **15** «mis dengiz» wə uning astidiki on ikki mis bukini yasatquzdi. **16** Qazan, kürək, wilka-ilməklər, wə munasiwətlik barlik əswablarni Huram-Abi Pərwərdigarning əyini dəp Sulayman padixahqa parkiraydioŋan mista yasitip bərdi. **17** Padixah bularni Iordan tüzlənglikidə, Sukkot bilən Zərədatah otturisida, [xu yərdiki] seoŋiz layda qelip yasap, quydurup qikti. **18** Sulayman yasatquzoŋan bu əswablarning sani intayin kəp idi; kətkən misning eoŋirlikini əlqəp bolmaytti. **19** Sulayman yənə Hudaning əyi iqidiki barlik əswablarni yasatti — yəni altun huxbuygahni, «təkdim nan» qoyulidioŋan xirələrni **20** wə sap altunda qilinoŋan qiraoŋdanlar bilən qiraoŋlirini yasatquzdi; bu qiraoŋlar bəlgilimə boyiqə iqki «kalamhana» aldida yandurux üqün boldi. **21** U yənə qiraoŋdanning gülliri, qiraoŋ wə pilik qayqilirining həmmisini altundin qildurdi (ular sap aldundin idi). **22** U yənə peqaqlar, tawaqlar, piyalə-qaqa wə küldanlarning həmmisini sap altundin qildurdi. U əyning ixiklirini, yəni iqidiki əng mukəddəs jayoŋa kiridioŋan iqki qatlima ixiklər wə əyning «mukəddəs jay»ining taxkiriki ixiklirini altundin qildurdi.

5 Xuning bilən Sulayman Pərwərdigarning əyi üqün qilidioŋan barlik quruluxlar tamam boloŋanda, u atisi Dawut [Hudaoŋa] atap beoŋixlioŋan nərsilərni (yəni kümüx, altun wə həmmə baxqa buyumlarni) elip kelip, Pərwərdigarning əyining həzinilirigə qoydurdi. **2** Xu qaoŋda Sulayman Pərwərdigarning əhdə sanduqini «Dawut xəhiri»din, yəni Ziondin yətkəp kelix üqün Israil aqsaqallirini, qəbilə bəglirini wə Israil jəmətlirining bəglirini Yerusalemoŋa yioŋilixqa qakirdi. **3** Buning üqün Israilning həmmə adəmliri Etanim eyida, yəni yəttinqi ayda, bekitilgən heytta padixahning qexioŋa yioŋildi **4** Israilning həmmə aqsakalliri yetip kəlgəndə Lawiylar əhdə sanduqini kətürüp [mangdi]. **5** Ular əhdə sanduqini, jamaət qediri bilən uning iqidiki barlik mukəddəs buyumlarni kətürüp elip qikti. Kahinlar boloŋan Lawiylar muxularni elip qikti. **6** Sulayman padixah wə barlik Israil jamaiti əhdə sanduqining aldida mengip, kəplikidin sanini elip bolmaydioŋan san-sanaksiz qoy bilən kalini qurbanlik qiliwatatti. **7** Kahinlar Pərwərdigarning əhdə sanduqini əz jayioŋa, ibadəthanining iqki «kalamhana»sioŋa, yəni əng mukəddəs jayoŋa elip kirip kerublarning qanatlirining astioŋa qoydi. **8** Kerublarning yeyilip turoŋan qaniti əhdə sanduqining orni üstidə boloŋaqka, əhdə sanduqi bilən uni kətürüp turidioŋan baldaklarni yepip turatti. **9** Bu baldaklar sanduqning tutquqliridin nahayiti uzun qikip turoŋaqka, kalamhanining aldida turup əhdə sanduqining yenidiki ikki baldaqning uqlirini kərgili bolatti, birak əyning sirtida ularni kərgili bolmaytti; bu baldaklar taki bügüngə kədər xu yərdə turmakta. **10** Əhdə sanduqining iqidə Musa pəyoŋəmbər Horəb teoŋida turoŋanda iqigə saloŋan ikki tahtaydin baxqa heqnərsə yok idi (Israillar Misir zeminidin qikkandin keyin Pərwərdigar ular bilən Horəbdə əhdə tüzgənidi). **11** Kahinlar mukəddəs jaydin qikixti (xu yərdə hazir boloŋan barlik kahinlar, əz nəwitigə qarimay əzlirini Hudaoŋa atap pakizlioŋanidi; **12** nəoŋmə-nawaqi barlik Lawiylar, jümlidin Asaf, Heman, Yədutun wə ularning ooŋulliri həm kerindaxliri qəkmən tonlirini kiyixip, qurbangahning xərkidə turup qang, təmbur wə qiltarlar qelixiwatkanidi; ular bilən billə kanay qeliwatkan yənə bir yüz yigirmə kahin bar idi) **13** wə xundak bolduki, kanayqilar bilən nəoŋmə-nawaqilar həmmisi birdək qelip, bir awaz bilən Pərwərdigaroŋa

təxəkkür-həmdusana eytiwatqanda, yəni kanaylar, janglar wə hərhil sazlarni qelip, yuqiri awaz bilən «Pərwərdigar mehribandur, əzgərməs muhəbbiti əbədil'əbədgiqidur» dəp Pərwərdigarni mədhiyələwatqanda — xu haman ibadəthana, yəni Pərwərdigarning əyi bir bulut bilən tolduruldi; **14** kahinlar əxu bulut tüpəylidin wəzipilirini ətüxkə turalmaytti, qünki Pərwərdigarning julasi Hudaning əyini tolduroqanidi.

6 Bu pəyttə Sulayman: — Pərwərdigar tum qarangoquluq iqidə turimən, dəp eytqanidi; **2** Lekin, [i Pərwərdigar], mən Sening üqün bir həywətlik makan bolsun dəp, Sən mənggü turidioqan bir əyni yasidim, dedi. **3** Andin padixah burulup barlik Israil jamaitigə bəht tilidi; Israilning barlik jamaiti uning aldida turatti. **4** U mundaq dedi: — Israilning Hudasi Pərwərdigaroqa təxəkkür-mədhiyə boloqay! U Əz aoqzi bilən atam Dawutqa wədə kiloqanidi wə Əz qoli bilən uni əməlgə axurdi. U əslidə Dawutqa: — **5** «Mən Əz həlkim Israilni Misir zeminidin elip qikqan kündin buyan namim üqün bu yərdə bir əy salay dəp Israilning hərqaysi qəbililirining xəhərliridin heqqaysisini tallimidim, yaki həlkim Israiloqa hökümran boluxqa heqqaysi adəmni tallimidim; **6** halbuki, Mən namim xu yərdə bolsun dəp Yerusalemni tallidim wə həlkim boloqan Israiloqa hökümranlik kilsun dəp Dawutni tallidim» degənidi. **7** Əmdi atam Dawutning Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioqa atap bir əy selix arzu-niyiti bar idi. **8** Birak Pərwərdigar atam Dawutqa: «Kənglüngdə Mening namimoqa bir əy yasaxqa kiloqan niyiting yahxidur; **9** əmma xu əyni sən yasimaysən, bəlki puxtungdin bolidioqan ooqlung, u Mening namimoqa atap xu əyni salidu», degənidi. **10** Mana əmdi Pərwərdigar Əz səzigə əməl kildi. Mən Pərwərdigar wədə kiloqinidək, atamning ornini besip, Israilning təhtigə olturdum; Israilning Hudasi Pərwərdigarning namioqa atap bu əyni saldim. **11** Mən bu əydə əhdə sandukini koydum; əhdə sanduki iqidə Pərwərdigarning Israillar bilən tüzgən əhdə [tahtiliri] bardur» dedi. **12** Andin Sulayman Israilning barlik jamaitigə yüzlinip, Pərwərdigarning qurbangahining aldida turup qollirini kətürüp: — **13** (qünki baya Sulayman mistin uzunluqi bəx gəz, kəngliki bəx gəz, egizliki üq gəz kelidioqan bir pəxtak yasitip, taxkiriki hoylining otturisioqa jaylaxturoqanidi. U ənə xu pəxtak üstigə qikip turup, pütkül Israil jamaiti aldida yükünüp olturup, asmanoqa karap oquliqini yayoqanidi) **14** — u mundak dua kildi: — I Israilning Hudasi Pərwərdigar! Nə asmanda nə zeminda Səndək Huda yoktur; Sening aldingda pütün kəlbi bilən mangidioqan Əz kulliring üqün əhdəngdə turup əzgərməs muhəbbitingni kərsitisən. **15** Qünki Sən Əz kulung atam Dawutqa bərgən wədidə turdung; Sən Əz aoqzing bilən eytqan səzüngni mana bügünkidək Əz qolung bilən wujudqa qikarding. **16** Əmdi hazir, i Israilning Hudasi Pərwərdigar, Əz kulung atam Dawutqa: — «Əgər sening əwladliring əz yollirioqa səgək bolup sən Mening aldimda mangoqandək, qanunumoqa əməl kilip mangsila, sanga əwladingdin Israilning təhtidə olturidioqan bir zat kəm bolmaydu» dəp bərgən wədəngdə turoqaysən. **17** Əmdi hazir, i Israilning Hudasi, Sən kulung Dawutqa eytqan səzliring əməlgə axuruloqay, dəp ətünimən! **18** Lekin Huda Əzi rastla yər yüzidə insanlar bilən makan kilamdu? Mana, asmanlar bilən asmanlarning asmini Seni sioqduralmaydioqan yərdə, mən yasioqan bu əy qandakmu Sening makaning bolalisun?! **19** Lekin i Pərwərdigar Hudayim, kulungning dua wə iltijasioqa kulak selip, kulungning Sanga kətürgən nidasi wə tilikini anglioqaysən. **20** Xuning bilən Əz kəzliringni keqə-kündüz bu əygə, yəni Sən: «Mening namimni u yərdə ayan kilimən» dəp eytqan jayoqa keqə-kündüz tikkəysən; Əz kulungning u jayoqa karap kiloqan duasioqa kulak saloqaysən. **21** Kulung wə həlking Israil bu jayoqa karap dua kiloqan qaoqda, ularning iltijalirioqa kulak selip, Əz makaning kiloqan asmanlardin turup anglioqaysən, anglioqiningda ularni kəqürgəysən. **22** Əgər birsi əz koxnisioqa gunah kilsa wə xundakla ixning rast-yaloqanlikini bekitix üqün kəsəm iqküzülsə, bu kəsəm bu əydiki qurbangahingning aldioqa kəlsə, **23** Sən kəsəmni asmanda turup anglap, amal kilip Əz bəndiliring otturisida hökүm qikaroqaysən; gunahi bar adəmning gunahini əzigə kayturup, əz yolini əz bexioqa yandurup, gunahsiz adəmni aklap əz adillikioqa karap uningoqa həkkini bərgəysən. **24** Əz həlking Israil Sening aldingda gunah kiloqini üqün düxməndin yengilsə, yamanlikidin kaytip bu əydə turup, namingni etirap kilip sanga dua bilən iltija kilsa, **25** Sən asmanda anglap, Əz həlking Israilning gunahini kəqürüp, ularni Sən ata-bowilirioqa wə əzlirigə təkdim kiloqan zeminoqa kayturup kəlgəysən. **26** Ular Sanga gunah kiloqini üqün asman etilip yamoqur yaoqmaydioqan kiliwetilgən bolsa, lekin ular bu jayoqa karap Sanga dua kilip namingni etirap kilip, Sening ularni kiyinqilikka saloqining tüpəylidin əz gunahidin yenip towa kilsa, **27** Sən asmanda turup kulak selip, kulliringning wə həlking Israilning gunahini kəqürgəysən; qünki Sən ularoqa mengix kerək boloqan yahxi yolni əgitisən wə Əz həlkinggə miras kilip bərgən zeminning üstigə yamoqur yaoqdurisən! **28** Əgər zeminda aqarqilik ya waba bolsa, ya ziraətlər dan almisa ya hal qüxsə ya uni qekətkilər yaki qekətkə liqinkiliri besiwalsa, ya düxmənlər ularning zemindiki xəhərlirining kowukliriqa hujum kilip korxiwalsa, ya hərkandak apət ya kesəllik bolsa, **29** undakta barlik həlking Israil bolsun, hərkandak kixi bolsun, əzigə kəlgən apətni wə əz dərdini bilip, kollirini bu əygə sunup, məyli kandak dua yaki iltija kilsun, **30** əmdi Sən turuwatkan makaning asmanda turup anglap, kəqürüm kiloqaysən, Sən hərbir adəmning kəlbini bilgəqkə, əzining yollirini əzigə yanduroqaysən (qünki Sənla, pəkət Sənla həmmə insan balilirining kəlblirini bilgüqidursən); **31** xundak kilip, ular Sən ata-bowilirimizoqa təkdim kiloqan zeminda olturup əmrining həmmə künliridə Səndin korkup yolliringda mangidioqan bolidu. **32** Əz həlking Israildin bolmioqan, Sening uluq naming, kudrətlik kolung wə sozoqan biliking tüpəylidin yirak-yiraklardin kəlgən musapir bolsa, u kelip bu əy tərəpkə karap dua kilsa, **33** Sən turuwatkan makaning boloqan asmanlarda uningoqa kulak selip, u musapir Sanga nida kilip tiliginining həmmisigə muwapik kiloqaysən; xuning bilən yər yüzidiki barlik əllər namingni tonup yetip, Əz həlking Israildək Səndin korkidioqan bolup, mən yasioqan bu əyning Sening naming bilən ataloqinini bilidu. **34** Əgər Sening həlking Sening tapxurukung bilən düxmini bilən jəng kilixka qikkanda, Sən tallioqan bu xəhərgə, xundakla mən namingoqa atap yasioqan bu əy tərəpkə karap Sən Pərwərdigaroqa dua kilsa, **35** Sən asmanlarda turup ularning duasi bilən iltijasioqa kulak selip, ularni nusrətkə erixtürgəysən. **36** Əgər ular Sanga gunah sadir kiloqan bolsa (qünki gunah kilmaydioqan heqkixi yoktur) Sən ularoqa oqəzəplinip, ularni düxmənlirining kolioqa tapxuroqan bolsang, bular ularni yirak-yekinoqa, əz zemioqa sürgün kilip elip baroqan bolsa, **37** lekin ular sürgün kilinoqan yurtta əs-hoxini tepip towa kilip, əzi sürgün boloqan yurtta Sanga: — Biz gunah kilip, kəbihlikkə berilip Səndin yüz ərüp kəttuk, dəp yelinsa, **38** — əgər ularni sürgün kiloqanlarning zeminida pütün kəlbi wə pütün jenidin Sening təripinggə yenip, Sən ularning ata-bowilirioqa təkdim kiloqan zeminoqa, Sən tallioqan xəhər tərəpkə wə mən namingoqa atap yasioqan bu əy tərəpkə yüzini kilip dua kilsa, **39** Sən turuwatkan makaning boloqan asmanlarda turup ularning duasi wə iltijalirini anglap ular üqün

ҳеқüм қиқирип, Өз һәлқингниң Сanga sadir қилоған gunaһini kəqürüm қилоғaysən; **40** əmdi i Hudayim, Səndin ətünimən, bu yərdə қилоған dualaroға kəzüng oquқ, қuliқing ding boloғay! **41** Əmdi ornungdin turoқin, i Pərwərdigar Huda, Sən қudritingning ipadisi boloған аһdə sanduқung bilən, Өz aramgaһingoға kirgəysən! Kaһiniring ҳəққaniylиқ bilən kiydürülsun, Məmin bəndiliring yaһxiliқingdin xadlansun! **42** I Pərwərdigar Huda, Өzüng məsiһ қилоқiningning yüzini yandurmioғaysən; Қulung Dawutқa kərsətkən өzgərməs muһəbbitingni esingdə tutқaysən!».

7 Sulayman duasini tügitixigila, asmandin ot qüxüp kəydürmə қurbanliқ ҳəmdə baxқa қurbanliқlarni қoymay kəydürüwətti; Pərwərdigarning xan-xəripi əyni toldurdi. **2** Pərwərdigarning xan-xəripi əyni tolduruwətkəqkə, kaһinlar Pərwərdigarning əyigə kirəlmidi. **3** Ot qüxkənlikini wə Pərwərdigarning xan-xəripi əyning üstidə tohtioғanliқini kərüp, Israillarning ҳəmmisi tax yatқuzuloған məydanda yükünüp bax urup: «Pərwərdigar meһribandur, Uning өzgərməs muһəbbiti mənggügiqə turidu!» dəp Pərwərdigaroға ibadət қilip təxəkkürmədһiyə oқuxti. **4** Padixaһ wə pütkül həlқ Pərwərdigarning aldida қurbanliқlirini sundi. **5** Sulayman padixaһ yigirmə ikki ming kala, bir yüz yigirmə ming қoyni қurbanliқ қilip sundi. Xundaқ қilip padixaһ wə pütkül həlқ Hudaning əyini [Hudaoға] beoқixlidi. **6** Kaһinlar wə xundaқla Pərwərdigaroға atioған sazlarni tutқan Lawiylar өz orunlirida turatti (padixaһ Dawut bu sazlarni Pərwərdigarning mədһiyisidə ixlətkili yasioғanidi, [u Pərwərdigaroға]: «Uning өzgərməs muһəbbiti əbədgiqidur» dəp mədһiyə oқuoқinida ularni ixlitətti); kaһinlar Lawiylarning udulida turup kanay qelixatti; Israillarning ҳəmmisi xu yərdə ərə turuxқanidi. **7** Sulayman Pərwərdigarning əyining aldidiki ҳoylisining otturisini ayrip muқəddəs қilip, u yərdə kəydürmə қurbanliқlar wə inaқliқ қurbanliқilirining yaoқlirini sundi; qünki Sulayman yasatқan mis қurbangaһ kəydürmə қurbanliқlar, ax ҳədiyiliri wə қurbanliқlarning yaoқlirini қobul қilixқa kiqik kəldi. **8** Xuning bilən u waқitta Sulayman wə uning bilən boloған pütün Israil, yəni Hamat rayonioға kirix eoқizidin tartip Misir eқinioқiqə ҳəmmə yərlərdin kəlgən zor bir jamaət ҳeyt ətküzdi. **9** Səkkizinqi küni ular təntənilik bir ibadət yioқilixi ətküzdi; ular yəttə kün қurbangaһni Hudaoға atap beoқixloғanidi andin ular yənə yəttə kün ҳeyt ətküzdi. **10** Yəttinqi ayning yigirmə üqinqi küni padixaһ həlқni өz өy-qedirlirigə қayturdi; ular Pərwərdigarning Dawutқa, Sulaymanoға wə Өz həlқi Israiloға қilоған yaһxiliқliri üqün kəlbidə xad-ҳuram bolup қaytip kətti. **11** Xundaқ қilip Sulayman Pərwərdigarning əyini wə padixaһning ordisini yasap püttürdi. Sulaymanning kəngligə Pərwərdigarning əyidə wə өzining ordisida nemə қilix kəlgən bolsa, xu ixlarning ҳəmmisi onguxluқ pütti. **12** Andin Pərwərdigar keqidə Sulaymanoға ayan bolup uningoға: «Mən sening duayingni anglidim wə Өzümgimu bu jayni «қurbanliқ өyi» boluxқa tallidim. **13** Əgər Mən asmanni yamoғur yaoғmaydioған қilip etiwətsəm yaki qekətkilərgə zemindiki məһsulatlarni yəp taxlaxni buyrusam wə yaki həlқim arisioға waba tarқitiwətsəm, **14** [xu qaoқda] namim bilən ataloған bu həlқim өzini kəmtər tutup, dua қilip yüzümni izləp, rəzil yolliridin yansa, Mən asmanda turup anglap, ularning gunaһini kəqürimən wə zeminini saқaytimən. **15** Əmdi bu yərdə қilinoған dualaroға Mening kəzlirim oquқ wə қulaқlirim ding bolidu. **16** Mən əmdi namim mənggü bu yərdə ayan қilinsun dəp bu əyni tallap, uni Өzümgə muқəddəs қildim; kəzümmu, қəlbimmu ҳəmixə xu yərdə bolidu. **17** Sən bolsang, atang Dawutning aldimda mangoқinidək sənmu sanga buyruoқinimning ҳəmmisigə muwapiқ əməl қilix üqün bəlgilimilirim wə ҳeқümlirimni tutup aldimda mangsang, **18** Mən əmdi atang Dawutқa: «Israilning təһtidə sanga əwladingdin olturuxқa bir zat kəm bolmaydu» dəp əһdə қiloқinimdək, Mən sening padixaһliқ təһtingni Israilning üstidə məһkəm қilimən. **19** Birақ əgər silər Meningdin yüz ərüp, Mən silərning aldinglarda jakarlioған bəlgilimilirim wə əmrlirimni taxlap, baxқa ilaһlarning қullуқioға kirip qoқunsanglar, **20** xu qaoқda Mən Israilni ularoға təқdim қiloған zeminidin yulup taxlaymən; wə Өz namimni kərsitixkə Өzümgə muқəddəs қiloған bu əyni nəzirimdin taxlaymən wə Israilni ҳəmmə həlқlər arisida səzqəqək wə tapa-tənining obyekti қilimən; **21** bu əy gərqə ҳazir uluoқ bolsimu, xu zamanda uningdin ətkənlərning ҳəmmisi қattiқ ҳəyran қilixip: «Pərwərdigar bu zeminoға wə bu əygə nemixқa xundaқ қiloқandu?» dəp soraydu. **22** Kixilər: — Qünki [zemindiki həlқlər] ata-bowilirining Hudasi, yəni ularni Misir zeminidin qikaroған Pərwərdigarni taxlap, əzlirini baxқa ilarһlaroға baoқlap, ularoға səjdə қilip қullуқida boloғanliқi üqün, U bu pütkül külpətni ularning bexioға qüxürüptu, dəp jawab beridu.

8 Xundaқ boldiki, yigirmə yil ətüp, Sulayman Pərwərdigarning əyi bilən padixaһning əyini yasap boloғandin keyin, **2** u Ҳiram өzigə sowoға қiloған xəһərlərni қaytidin қurup qikti; Israillar xu yərdə olturaқlaxti. **3** Sulayman Hamat-Zobaһ xəһirigə berip uni ixoғal қildi. **4** U yənə qəldiki Tadmorni wə өzining Hamatta қuroған barliқ ҳəzinə xəһərlirini yənə ongxitip қurdi. **5** U yənə Üstünki Bəyt-Ҳoron bilən Astinқi Bəyt-Ҳoronni sepil, baldaқliқ қowuқliri boloған қoroғanliқ xəһərlərgə aylandurdi; **6** Baalatni, xundaқla өzigə has ҳəmmə ҳəzinə xəһərlirini, «jəng ҳarwisi xəһərliri»ni, atliқlarni orunlaxturoған xəһərlərni wə Yerusalemda, Liwanda wə өzi soraydioған barliқ zeminda halioқinini bina қildi. **7** Israildin bolmioған Ҳittiylar, Amoriylar, Pərizziylər, Ҳiwiylar wə Yəbusiylardin [Israil] zeminida қelip қaloғanlarning ҳəmmisini bolsa, **8** Sulayman bularni, yəni Israillar pütünləy yoқatmioған əllərning қaloған əwladlirini қulluқ ҳaxaoға tutti. Ular bügünki küngiqə xundaқ bolup kəldi. **9** Lekin Israillardin Sulayman өz ixliri üqün ҳeqkimni қul қilmay, bəlki ularni ləxkər, ҳəkümdar-əməldar, ҳarwa bilən atliқlarning sərdarliri қildi. **10** Bulardin padixaһ Sulaymanning ixligüqilərning üstigə қoyoған qong nazarətqiliri bolup, ikki yüz əllik idi. **11** Sulayman Pirəwnning қizini «Dawutning xəһiri»din өzi uningoға salduroған ordioға əkəltürdi; qünki u: «Ayalimning Israil padixaһi Dawutning ordisida turuxi muwapiқ əməs; qünki Pərwərdigarning əһdə sanduқi baroғanliki jaylarning ҳəmmisi muқəddəstur», — dedi. **12** Sulayman bu qaoқda Pərwərdigarning қurbangaһida, yəni [muқəddəs jayning] aywanining aldioға salduroған қurbangaһta Pərwərdigaroға atap kəydürmə қurbanliқ təқdim қilatti; **13** — yəni Musa pəyoғəmbərning tapxuruқi boyiqə, ҳər küni, xabat künliridə, ayning birinqi künliridə wə ҳər yilda üq қetim ətküzülidioған alaһidə ҳeyt künliridə — «petir nan ҳeyti», «ҳaptilər ҳeyti» wə «kəpilər ҳeyti»diki künlərdə bekitilgən burqluқ қurbanliқlarni қilatti. **14** Sulayman yənə atisi Dawutning bəlgiləp bərgini boyiqə kaһinlarning hizmətlirining wə Lawiylarning burqlirining ada қilinixi üqün nəwət-guruppilarni bekitti; Lawiylarning ҳər küni mədһiyə oқux wə kaһinlarning aldida hizmətlərni ada қilix burqi bar idi. Sulayman yənə dərwaziwənlərni nəwiti boyiqə ҳər dərwazining hizmitini қilixқa bekitti; qünki Hudaning adimi Dawutning buyruқi xundaқ idi. **15** [Kaһin-lawiylar] padixaһning kaһinlaroға wə Lawiylaroға buyruoқanliridin, məyli қandaқ ix

bolsun yaki həzinilərgə dair ix bolsun ḫeq bax tartmaytti. **16** Pərwərdigarning əyini selixta, əy uli selinoɣan kündin tartip pütküqə Sulaymanning barlik ḳurulux ixliri puhta tamamlandi. Xundak ḳilip Pərwərdigarning əyi pütti. **17** Andin Sulayman Edom zeminida [Ḳizil] dengiz boyidiki Əzion-Gəbərgə wə Elatḳa ḳarap mangdi. **18** Ḥuram [padixaḥ] əz hizmətkarliri arḳilik kemilər wə dengiz yollirioɣa pixxik adəmlirini Sulaymanning yenioɣa əwətti. Ular Sulaymanning hizmətkarliri bilən billə Ofiroɣa berip, u yərdin tət yüz əllik talant altun elip, uni padixaḥ Sulaymanning ḳexioɣa yətküzüp kəldi.

9 Xebaning ayal padixaḥi bolsa Sulaymanning dangḳ-xəḥritini anglap, uni ḳiyin qigix-soallar bilən sinioɣili Yerusalemoɣa kəldi. U huxbuy buyumlar, intayin tola altun wə yaḳut-gəḥərlər artiloɣan təgilərni elip, qong dəbdəbə bilən kəldi. Sulaymanning ḳexioɣa kəlgəndə əz kəngligə pükkən ḥəmmə ix tooɣruluḳ uning bilən səzləxti. **2** Sulayman uning ḥəmmə sorioɣanlirioɣa jawab bərdi. Ḥeqnemə Sulaymanoɣa ḳarangoɣu əməs idi, bəlki ḥəmmisidə uningoɣa jawab bərdi. **3** Xebaning ayal padixaḥi Sulaymanning danalikioɣa, yasioɣan orda-sarayoɣa, **4** dastihandiki taamlaroɣa, əməldarlarning ḳatar-ḳatar olturuxlirioɣa, hizmətkarlirining ḳatar-ḳatar turuxlirioɣa, ularning kiygən kiyimlirigə, uning sakiyliri wə ularning kiygən kiyimlirigə wə uning Pərwərdigarning əyidə atap sunoɣan kəydürmə ḳurbanliklirioɣa ḳarap, üni iqigə qüxüp kətti. **5** U padixaḥḳa: — Mən əz yurtumda silining ixliri wə danaliḳliri tooɣrisida anglioɣan həwər rast ikən; **6** əmma mən kelip əz kəzlirim bilən kərmigüqə bu səzlərgə ixənmigənidim; wə mana, mən ḥətta yeriminimu anglimioɣan ikənmən; silining danaliḳliri bilən bərikət-bayaxatliḳliri mən anglioɣan həwərdin ziyadə ikən. **7** Silining adəmliri nemidegən bəhtlik-ḥə! Ḥəmixə silining aldilirida turup danaliḳlirini anglaydioɣan bu hizmətkarliri nəḳədər bəhtliktur! **8** Silidin səyüngən, silini əzi üqün Israilning təhtigə olturoɣuzoɣan Pərwərdigar Hudaliri mubarəktur! Hudaliri Israiloɣa baoɣlioɣan muḥəbbiti üqün, ularni mənggü məzmut tursun dəp U silini tooɣra ḥəküm wə adalət sürgili ular üstigə padixaḥ ḳildi, dedi. **9** U padixaḥḳa bir yüz yigirmə talant altun, intayin kəp huxbuy buyumlar wə yaḳut-gəḥərlərni sowoɣa ḳildi. Xebaning ayal padixaḥi Sulayman padixaḥḳa sunoɣan xunqə zor miḳdardiki huxbuy buyumlar xuningdin keyin ḥeq kərüngən əməs **10** (Ofirdin altunlarni əpkelidioɣan Ḥuramning hizmətkarliri wə Sulaymanning hizmətkarliri yənə intayin zor miḳdardiki səndəl yaoɣiqini wə yaḳut-gəḥərlərnimu elip kəldi. **11** Padixaḥ səndəl yaoɣiqidin Pərwərdigarning əyi üqün wə padixaḥning ordisi üqün pələmpəylər yasap ḥəm nəoɣmə-nawaqilar üqün qiltarlar wə sazlarni xuningdin yasatti. Xundak esil səndəl yaoɣiqi Yəḥuda zeminida bu wakitḳiqə ḥeq kərülüp bakmioɣanidi). **12** Sulayman padixaḥ Xebaning ayal padixaḥioɣa uning əzigə ḳiloɣan sowoɣiliridin axurup sowoɣa tutti, ayal padixaḥning kəngli tartḳan ḥəmmini — nemə sorisa, xuni bərdi; andin u hizmətkarliri bilən yoloɣa qikip əz yurtioɣa ḳaytip kətti. **13** Sulaymanoɣa ḥər yili kəltürülgən altunning əzi altə yüz atmix altə talant idi. **14** Bu kirimdin baxḳa, okətqi-tijarətqilər, barlik ərəb padixaḥlar wə əz zeminidiki əməldarlarmu altun-kümüxlərni elip Sulaymanoɣa tapxuratti. **15** Sulayman padixaḥ ikki yüz qong siparni sokturdi wə ḥər siparoɣa altə yüz xəkəl altun kətti. **16** Xundakla üq yüz ḳalkanni yapilaklanoɣan altundin yasidi; ḥərbir ḳalkanni yasaxḳa üq yüz xəkəl altun ixlitildi; padixaḥ ularni «Liwan ormini sariyi»oɣa esip ḳoydi. **17** Padixaḥ pil qixliridin qong bir təht yasap, uni sap altun bilən ḳaplatti. **18** Təhtning altə ḳəwətlik pələmpiyi bar idi, uning bir altun putpərisi təht bilən tutixip turatti; orundukning ikki yenida tayanoɣuqisi bar idi, ḥərbir tayanoɣuqning yenida birdin ərə turoɣan xirning ḥəykili bar idi. **19** Altə ḳəwətlik pələmpəyning üstidə, ong wə sol təripidə ərə turoɣan on ikki xirning ḥəykili bolup, ḥərbir baskuqning ong-sol təripidə birdin bar idi; baxḳa ḥeqḳandak əldə uningoɣa ohxax yasaloɣini yoḳ idi. **20** Sulayman padixaḥning barlik jam-piyaliliri altundin yasaloɣan; «Liwan ormini Sarayi»diki barlik ḳaqa-ḳuqilar tawlanoɣan altundin yasaloɣan; Sulaymanning künliridə kümüx ḥeqnemə ḥesablinatti. **21** Qünki padixaḥning kemiliri Ḥuramning hizmətkarliri bilən billə Tarxixḳa berip turatti; «Tarxix kemə»lər ḥər üq yilda bir ḳetim kelip altun-kümüx, pil qixliri, maymunlar wə tozlarni əkelətti. **22** Sulayman padixaḥ yər yüzidiki barlik padixaḥlardin baylikta wə danalikta üstün idi. **23** Hudaning Sulaymanning kəngligə saloɣan danalikini anglax üqün yər yüzidiki barlik padixaḥlar uning bilən didarlixix arzusi bilən kelətti; **24** kəlgənlərning ḥəmmisi əz sowoɣitini elip kelətti; yəni kümüx ḳaqa-ḳuqilar, altun ḳaqa-ḳuqilar, kiyim-keqəklər, dubuloɣa-sawutlar, tetitḳular, atlar wə ḳeqirlarni elip kelətti. Ḥər yili ular bəlgilik miḳdarda xundak ḳilatti. **25** Wə Sulaymanning jəng ḥarwisioɣa ḳatidioɣan atliri üqün tət ming eoɣili bar idi, xuningdək on ikki ming atlik əskiri bar idi; u ularni «jəng ḥarwisi xəḥərliri»gə wə əzi turidioɣan Yerusalemoɣa orunlaxturdi. **26** Sulayman [Əfrat] dəryasidin Filistiyə zeminioɣiqə taki Misirning qegrisioɣa ḳədər boloɣan barlik padixaḥliklar üstidin ḥəkümranlik ḳildi. **27** Padixaḥ Yerusalemda kümüxni taxtək kəp, kedir dərəhlirini jənubiy tüzlənglikiki üjmə dərəhlirigə ohxax nuroɣun ḳildi. **28** Kixilər atlarni Misirdin wə ḥərḳaysi yurtlardin Sulaymanoɣa yətküzüp berip turatti. **29** Sulaymanning baxḳa əməlliri baxtin ahirioɣiqə «Natan pəyoɣəmbərning bayanliri», «Xiloḥluḳ Ahiyaḥning bixariti», xundakla Nibatning ooɣli Yəroboam tooɣruluḳ «Aldin kərgüqi Iddo kərgün alamət kərünüxlər» degən kitablaroɣa pütülgən əməsmidi? **30** Sulayman Yerusalemda turup pütün Israilning üstidin ḳirik yil səltənət ḳildi. **31** Sulayman ata-bowiliri arisida uhlidi; halayiḳ uni atisi Dawutning xəḥiridə dəpnə ḳildi; uning ooɣli Rəḥoboam uning orniɣa padixaḥ boldi.

10 Rəḥoboam Xəḳəmgə bardi; qünki pütkül Israil uni padixaḥ tikligili Xəḳəmgə kəlgənidi. **2** Nibatning ooɣli Yəroboam xu ixni anglioɣanda xundak boldiki, Misirdin ḳaytip kəldi (qünki u Sulayman padixaḥtin ḳeqip Misirda turuwatatti). **3** Əmdi halayiḳ adəm əwətip uni qakirtip kəldi. Xuning bilən Yəroboam wə pütkül Israil kelip Rəḥoboamoɣa: — **4** Silining atiliri boynimizoɣa saloɣan boyunturukini eoɣir ḳildi. Sili əmdi atilirining bizgə ḳoyoɣan ḳattiḳ tələpliri bilən eoɣir boyunturukini yeniklitip bərsilə, silining hizmətliridə bolimiz, deyixti. **5** U ularoɣa: — Ḥazirqə ḳaytip üq kündin keyin andin ḳeximoɣa yənə kelinglar, dedi. Xuning bilən həlḳ tarilip kətti. **6** Rəḥoboam padixaḥ əz atisi Sulayman ḥayat waḳtida uning hizmitidə turoɣan moysipitlardin məsliḥət sorap: — Bu həlḳḳə beridioɣan jawabim tooɣrisida nemə məsliḥət kərsitisilər? — dedi. **7** Ular uningoɣa: — Əgər sili razilik bilən bügün bu həlḳni hux ḳilip ularoɣa meḥriban muamilə kərsitip, ularoɣa yahxi səzlər bilən jawab ḳilsila, ular silining barlik künliridə hizmətliridə bolidu, dedi. **8** Lekin u moysipitlarning kərsətkən məsliḥətini ḳayrip ḳoyup, əzi bilən qong boloɣan, aldida hizmitidə boluwatḳan yaxlardin məsliḥət sorap **9** ularoɣa: — Manga «Silining atiliri bizgə saloɣan boyunturukni yeniklətkəyla» dəp tiligən bu həlḳḳə jawab beriximiz tooɣruluḳ ḳandak məsliḥət berisilər? — dedi. **10** Uning bilən qong boloɣan bu yaxlar uningoɣa: — «Silining atiliri boyunturukimizni eoɣir ḳildi, əmdi sili uni bizgə yenik

kiloŋayla» dəp eytkan bu həlkkə səz kilip: — «Mening qimqilak barmikim atamning belidin tomraktur. **11** Atam silərgə eoŋir boyunturukni saloŋan, lekin mən boyunturukunglarni tehimu eoŋir kilimən. Atam silərgə kamqilar bilən tənbih-tərbiyə bərgən bolsa mən silərgə «qayanlik kamqilar» bilən tənbih-tərbiyə berimən», degəyla, — dedi. **12** Rəhoboam padixah ularoŋa: «Üq kündin keyin andin keximoŋa yənə kelinglar» deginidək, Yəroboam wə barlik həlk üqinqi küni uning kexioŋa kəldi. **13** Rəhoboam padixah moysipitlarning məslihətini taxlap kəpqilikkə kattiklik bilən jawab bərdi. **14** U yaxlarning məslihəti boyiqə ularoŋa: — Atam silərgə eoŋir boyunturukni saloŋan, lekin mən uni tehimu eoŋir kilimən. Atam silərgə kamqilar bilən tənbih bərgən bolsa mən silərgə «qayanlik kamqilar» bilən tənbih-tərbiyə berimən, dedi. **15** Xuning bilən padixah həlkning səzini anglimidi. Bu ix Huda təripidin boloŋan; qünki buning bilən Pərwərdigarning Xilohluk Ahiyahning wasitisidə Nibatning ooŋli Yəroboamoŋa eytkan səzi əməlgə axurulidioŋan boldi. **16** Pütkül Israil padixahning ularning səzigə kulak salmioŋinini kərgəndə həlk padixahka jawab berip: — Dawuttin bizgə nemə nesiwə bar? Yəssəning ooŋlida bizning heq mirasimiz yoktur! Hərbiringlar əz əy-qedirliringlaroŋa kaytinglar, i Israil! I Dawut, sən əz jəmətinggila igə bol — dedi. Xuning bilən Israillar əz əy-qedirlirioŋa kaytip ketixti. **17** Əmma Yəhuda xəhərliridə olturoŋan Israillaroŋa bolsa, Yəroboam ularning üstigə heküm sürdi. **18** Rəhoboam padixah baj-alwan begi Adoramni Israillaroŋa əwətti, lekin pütkül Israil uni qalmakesək kilip eltürdi. U qaoŋda Rəhoboam padixah aldirap, əzining jəng harwisioŋa qikip, Yerusalemoŋa tikiwətti. **19** Xu tərikidə Israil Dawutning jəmətidin yüz ərüp, bügüngə kədər uningoŋa karxi qikip kəldi.

11 Rəhoboam Yerusalemoŋa kelip, Israil bilən jəng kilip padixahlikni əzigə kayturup əkilix üqün Yəhuda bilən Binyamin jəmətidin bir yüz səksən ming hillanoŋan jənggiwar əskərni toplidi. **2** Lekin Hudaning səzi Hudaning adimi Xemayaoŋa kelip: — **3** «Yəhudaning padixahi, Sulaymanning ooŋli Rəhoboamoŋa, Yəhuda bilən Binyamindiki Israillaroŋa səz kilip: — **4** «Pərwərdigar mundak dəydu: — Hujumoŋa qikmanglar, kerindaxliringlar bilən jəng kilmanglar; harbiringlar əz əyünglaroŋa kaytip ketinglar; qünki bu ix Məndindur», degin» — deyildi. Wə ular Pərwərdigarning səzlirigə kulak saldi, Yəroboamoŋa hujum kilixtin yandi. **5** Rəhoboam Yerusalemda turatti, wə Yəhudada koroŋanlik xəhərlərni saloŋuzoŋanidi. **6** U Bəyt-Ləhəm, Etam, Təkoa, **7** Bəyt-Zur, Sokoh, Adullam, **8** Gat, Marəxah, Zif, **9** Adorayim, Lakix, Azikah, **10** Zorah, Ayjalon, Hebronni yasatti; bularning həmmisi koroŋanlik xəhərlər bolup, Yəhuda wə Binyaminning zeminida idi. **11** U barlik kal'ə-koroŋanlarni mustəhkəmlidi wə ularda sərdarlarni təyinlidi, zapas axlik, may wə xarablarni təyyarlidi. **12** U yənə hərkaysi xəhərlərni kəpligən kalkan wə nəyzilər bilən korallandurup, alamət mustəhkəmliwətti. Yəhuda bilən Binyamin uning təripidə turatti. **13** Pütkül Israilda turuwatkan kahinlar bilən Lawiylar kaysi yurtta bolmisun uning təripidə turatti. **14** Qünki Yəroboam bilən uning ooŋulliri Lawiylarni qətkə kekip, ularning Pərwərdigarning hizmitidə bolup kahinlik ətküzüxini qəkligənliki üqün, ular əzlirining otlakliri wə mal-mülkini taxlap Yəhuda zeminoŋa wə Yerusalemoŋa kelixkənidi **15** (qünki Yəroboam «yukiri jaylar»diki hizmət üqün «tekə ilahliri» wə əzi yasioŋan mozay məbudlirining kullukida boluxka əzi üqün kahinlarni təyinligənidi). **16** Wə bu [Lawiyloroŋa] əgixip, Israilning həmmə kəbililiridin kənglidə Israilning Hudasi Pərwərdigarni seoŋinip-izdəxkə iradə tikligənlər atabowililirining Hudasi boloŋan Pərwərdigaroŋa kurbanlik kilix üqün Yerusalemoŋa kelixti. **17** Xundak kilip ular Yəhuda padixahlikining küqini axurup, Sulaymanning ooŋli Rəhoboamni üq yil küqləndürdi; qünki [Yəhudadikilər] üq yil Dawutning wə Sulaymanning yolida mangoŋanidi. **18** Rəhoboam Mahalatni əmrigə aldi. Mahalat Dawutning ooŋli Yərimotning kizi; uning anisi Yəssəning ooŋli Eliabning kizi Abihayil idi. **19** Mahalattin Rəhoboamoŋa Yəux, Xemariya wə Zaham degən ooŋullar tərəldi. **20** Keyinki wakitlarda Rəhoboam yənə Abxalomning [nəwrə] kizi Maakahni əmrigə aldi; u uningoŋa Abiya, Attay, Ziza wə Xelomitlarni tuoŋup bərdi. **21** Rəhoboam Abxalomning [nəwrə] kizi Maakahni əmrigə aloŋan barlik ayalliri wə kenizəkliridin bəkrək səyətti; qünki u jəmiy on səkkiz ayal wə atmix kenizəkni əmrigə aloŋan; u jəmiy yigirmə səkkiz ooŋul, atmix kiz pərzənt kərgən. **22** Rəhoboam Maakahdin boloŋan ooŋli Abiyani kerindaxliri iqidə hammidin qong xahzadə kilip tiklidi, qünki u uni padixahlikka waris kilmakqi idi. **23** Rəhoboam akilanilik bilən ix kərüp, ooŋullirini Yəhudaning barlik zeminliri wə Binyaminning barlik zeminliridiki barlik koroŋanlik xəhərlərgə orunlaxturup, ularni nahayiti kəp zapas ozuk-tülük bilən təminlidi; u yənə ularoŋa nuroŋun hotun elip bərdi.

12 Rəhoboamning padixahliki mustəhkəm boloŋanda, xundakla küqəygəndə, xundak boldiki, u Pərwərdigarning kanun-əhkamlirini tərk kildi wə pütkül Israillarmu uningoŋa əgixip kətti. **2** Wə ularning Pərwərdigaroŋa wapasizlik kiloŋini tüpəylidin, Rəhoboam səltənitining bəxinqi yilida xundak boldiki, Misirning padixahi Xixak Yerusalemoŋa hujum kozoŋidi. **3** Xixak bir ming ikki yüz jəng harwisi, atmix ming atlik əskərni baxlap kəldi; u əzi bilən billə Misirdin elip qikkan ləxkərlər, jümlidin Liwiyəliklər, Sukkiylər wə Efiopiylər san-sanaksiz idi. **4** U Yəhudaoŋa təwə boloŋan koroŋanlik xəhərlərni ixoŋal kildi, andin Yerusalemoŋa hujum kilixka kəldi. **5** Bu qaoŋda Xixak səwəbidin Yəhuda əməldarliri Yerusalemoŋa yioŋilixkanidi; Ximaya pəyoŋəmbər Rəhoboam wə əməldarlarning yenioŋa kelip ularoŋa: — Pərwərdigar mundak dəydu: — «Silər meningdin waz kəqkininglar üqün, Mənmu silərdin waz keqip Xixakning kolioŋa tapxurdum» dəydu, dedi. **6** Xuni anglap, Israil əməldarliri bilən padixah əzlirini təwən kilip: — Pərwərdigar adildur, deyixti. **7** Pərwərdigar ularning əzlirini təwən kiloŋanlikini kərüp Pərwərdigarning səzi Ximayaoŋa yetip kelip: —«Ular əzlirini təwən kiloŋanikən, Mən ularni halak kilmay, bəlki ularoŋa azoŋinə nijat kərsitimən wə Mening kaynap turoŋan oŋəzipim Xixakning koli bilən Yerusalemoŋa təkülməydu. **8** Halbuki, ularning Manga bekinix bilən dunyadiki padixahliklaroŋa bekinixning kandak pərki barlikini bilip yetixi üqün, ular Xixakka bekindi bolidu» — deyildi. **9** Xuning bilən Misir padixahi Xixak Yerusalemoŋa hujum kilip, Pərwərdigarning əyidiki həzinə-bayliklar bilən padixahning ordisidiki həzinə-bayliklarni elip kətti. U hammisini, jümlidin Sulayman yasatkan altun sipar-kalkanlarni koymay elip kətti. **10** Ularning ornida Rəhoboam padixah mistin birmunqə sipar-kalkanlar yasitip, ularni padixah ordisining kirix yolini saklaydioŋan pasiban bəglirining kolioŋa tapxurdi. **11** Padixah hər ketim Pərwərdigarning əyigə kiridioŋan qaoŋda, pasibanlar u kalkanlarni elip tutup turatti, andin ularni yənə pasibanhanioŋa əkelip koyuxatti. **12** Xuning bilən padixah əzini təwən kiloŋandin keyin, Pərwərdigarning oŋəzipi uningdin yenip, uni tamamən yokitiwətmidi; Yəhudadikilər iqidimu aztola yahxi ixlar tepildi. **13** Padixah Rəhoboam Yerusalemda asta-asta kudrət tepip, əz səltənitini sürətti. Rəhoboam təhtkə qikkan qeoŋida kirik bir yaxta idi; u Yerusalemda, yəni Pərwərdigar Əz namini tikləx üqün pütkül Israil kəbililiri iqidin tallioŋan

xəhərdə on yəttə yil səltənət kildi; Rəhoboamning anisining ismi Naamah bolup, u Ammoniy idi. **14** Rəhoboam kənglidə Pərwərdigarni izdəxni niyət kilmioŋanliki tüpəylidin rəzillik kildi. **15** Rəhoboamning barlik kiloŋan ixliri baxtin-ahirioŋiqə nəsəb hatiriliridiki «Ximaya pəyoŋəmbərning səzliri» wə «Aldin kərgüqi Iddoning səzliri»də pütülgən əməsmidi? Rəhoboam bilən Yəroboam otturisida uruxlar tohtimay bolup turatti. **16** Rəhoboam ata-bowiliri arisida uhlidi, «Dawutning xəhiri»gə dəpnə kilindi. Ooŋli Abiya uning ornioŋa padixah boldi.

13 Padixah Yəroboamning səltənitining on səkkizinqi yili Abiya Yəhudaning üstigə padixah boldi. **2** U Yerusalemda üq yil səltənət kildi; uning anisining ismi Mikaya bolup, u Gibeahlik Uriyəlning kizi idi. Abiya bilən Yəroboam otturisida urux boldi. **3** Abiya jəng kilix üqün hillanoŋan jəngqilərdin tət yüz mingni baxlap qikti; Yəroboammu hillanoŋan batur jəngqilərdin səkkiz yüz mingni baxlap qikip, Abiyaoŋa karxi səp tüzüp turdi. **4** Abiya Əfraim taoŋlik rayonidiki Zəmarayim teoŋioŋa qikip mundak dedi: — «I Yəroboam wə Israil həlki, gepimgə kulak selinglar! **5** Bilməmsilər, Israilning Hudasi Pərwərdigar «tuzluk əhdə» kilip, Israilning üstidiki padixahlikni Dawutka wə uning əwladlirioŋa mənggügə təkdim kiloŋanoŋu? **6** Lekin Dawutning ooŋli Sulaymanning kuli, Nibatning ooŋli Yəroboam kozoŋilip əz oŋojisidin yüz əridi. **7** Xuning bilən bəzi muttəhəmlər, «Beliyalning baliliri» uning yenioŋa yioŋilip, Sulaymanning ooŋli Rəhoboam bilən karxilixixka əzlirini küqləndürdi; Rəhoboam u qaoŋda tehi yax, səbiy balidək boloŋaqka, ularoŋa təng kelalmidi. **8** Əmdi silər Pərwərdigarning Dawutning əwladlirining koliioŋa tapxuroŋan padixahlikioŋa karxi qikip «əzimizni kərsitimiz» dəysilər; silərning adiminglar dərwəkə kəptur; silərdə yənə Yəroboam silərgə yasap bərgən, ilahlar dəp karilidioŋan altun mozaylar bar. **9** Silər Pərwərdigarning kahinliri boloŋan Harunning əwladliri bilən Lawiylarni koqliwetip, yər yüzidiki baxka əllər kiloŋinidək əzliringlaroŋa [halioŋanqə] kahin tikliwaloŋan əməsmidinglar? Kimdəkim bir torpak wə yəttə kozini elip kelip əzümni [kahinlikka] beoŋixlaymən desə, u Huda bolmioŋan butlaroŋa kahin bolalaydu! **10** Lekin biz bolsak, Pərwərdigar bizning Hudayimizdur, biz uningdin waz kəqmiduk; Pərwərdigarning hizmitidə boloŋan kahinlar bolsa Harunning əwladliridur, Lawiylar ularning hizmitidə turmakta. **11** Ular hər küni ətisi-ahximi Pərwərdigaroŋa kəydürmə kurbanliklarni sunup, esil huxbuy yakidu. Pakiz xirəgə «təkdim nanlar»mu tizip koyulidu, hər küni kəqtə ular altun qiraoŋdan üstidiki qiraoŋlarni yandurulidu; qünki biz Hudayimiz Pərwərdigarning tapxurukioŋa əməl kilip keliwatimiz. Birak silər bolsanglar uningdin waz kəqtinglar. **12** Karanglar, Huda bizni Baxlioŋuqi bolup biz bilən billidur; kollirioŋa kanay aloŋan, silərgə hujum kilixka signal qilixka təyyar turidioŋan uning kahinlirimu biz bilən billidur. I Israil baliliri, ata-bowanglarning Hudasi boloŋan Pərwərdigar bilən jəng kilmanglar; qünki silər hərgiz oŋalibə kazinalmaysilər». **13** Lekin Yəroboam ularning arkisidin hujum kilmak üqün bəktürmə koyoŋanidi. Xundakki, Israillar Yəhudalarning aldi təripidə idi wə bəktürmə koxun ularning arka təripidə saklap turatti. **14** Yəhudalar burulup karisa, mana əzliri aldi-arkidin hujumoŋa uqrawatatti; ular Pərwərdigaroŋa pəryad kətürdi, kahinlarmu kanaylarni qaldi. **15** Buning bilən Yəhudalar kattik qukan kətürüxti; wə xundak boldiki, Yəhudalar kattik qukan kətürüxüwatkanda, Huda Yəroboam bilən barlik Israillarni Abiya bilən Yəhudalarning aldidin urup terə-pərəng kildi. **16** Israillar Yəhudalarning aldidin kaqti; Huda ularni Yəhudalarning kolioŋa tapxurdi. **17** Abiya bilən uning adəmliri Israillarni kattik kiroŋin kildi; Israillardin hillanoŋan bəx yüz ming əskər kətl kilindi. **18** Bu qaoŋda Israillar təwən kilindi; Yəhudadikilər ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigaroŋa tayanoŋanliki üqün oŋəlibə kazandi. **19** Abiya Yəroboamning kəynidin koqlap mangdi; u uning ilkidin birkanqə xəhirini, yəni Bəyt-əl wə uningoŋa karaxlik yeza-bazarlarni, Yexanah wə uningoŋa karaxlik yeza-bazarlarni, əfron wə uningoŋa karaxlik yeza-bazarlarni tartiwaldi. **20** Yəroboam Abiyaning künliridə kaytidin küqlinəlmidi. Pərwərdigarning uni uruxi bilən u əldi. **21** Abiya bolsa əzini kudrət tapkuzdi; u on tət hotun elip, yigirmə ikki ooqul, on altə kiz pərzənt kərdi. **22** Abiyaning baxka ixliri, uning mangoŋan yolliri wə eytkan səzliri «Iddo pəyoŋəmbərning təhlili»də pütülgəndur.

14 Abiya ata-bowiliri arisida uhlidi, kixilər uni «Dawut xəhiri»gə dəpnə kildi. Ooŋli Asa uning ornioŋa padixah boldi. Asa padixah boloŋan künlərdə on yil tinq ətti. **2** Asa Hudasi Pərwərdigarning nəziridə durus wə tooŋra boloŋanni kildi. **3** U yat əllərdin kəlgən but kurbangahlirini wə «yukiri jaylar»ni yokitip, «but tüwrük»lərni ərüp qekip, Axərah butlirini kisip taxlidi, **4** Yəhudalaroŋa ata-bowilirining Hudasi boloŋan Pərwərdigarni izdəxni, mukəddəs kanun-əmrlərni tutuxni əmr kildi. **5** U yənə Yəhuda zeminidiki hərbir xəhərlərdin «yukiri jaylar»ni wə «kün tüwrükliri»ni yokatti. U qaoŋda pütün padixahlik uning həkümranlikida tinq-asayixlikta ətti. **6** U yənə Yəhuda zeminida birnəqqə koroŋanlik xəhərlərni saldurdi, qünki yurt-zemin aramlikta boldi; Pərwərdigar uningoŋa aramlik bərgəqkə, xu yillarda heq urux bolmidi. **7** U Yəhudalaroŋa: — Zemin aldimizda tinq turoŋanda, bu xəhərlərni sepil bilən korxaloŋan, munarlik, baldaklik kowukliri boloŋan xəhərlər kilip kurayli; qünki biz Hudayimiz Pərwərdigarni izdiginimiz üqün U tinqlik bərdi; biz Uni izdəp kalduk wə U bizning tət ətrapimizda bizgə aramlik bərdi, dedi. Xuning bilən ular kuruluxni baxlidi wə ixliri onguxluk boldi. **8** Asaning koxuni bar idi; Yəhuda kəbilisidin kalkan wə nəyzə bilən korallanoŋan üq yüz ming əskiri, Binyamin kəbilisidin sipar wə okya bilən korallanoŋan ikki yüz səksən ming kixilik; ularning hammisi batur əzimətlər idi. **9** U qaoŋda Zərah isimlik bir Efiopiy milyon kixilik koxuni bilən üq yüz jəng harwisini baxlap, [Asaoŋa] hujum kozoŋap Marəxahoŋa kəldi. **10** Asa uning bilən karxilixixka atlandi; ular Marəxahka yekin Zəfatah jiloŋisioŋa kelip, bir-birigə karxi səp tüzüp turuxti. **11** Asa Hudasi Pərwərdigaroŋa nida kilip: — I Pərwərdigar, Əz bəndənggə yardəm bərsəng, u küqlük bolsun, ajiz bolsun Sən üqün heqkanqə ix əməs. I Pərwərdigar Hudayimiz, bizgə yardəm kiloŋaysən; qünki biz Sanga tayinimiz wə Sening namingda bu zor koxunoŋa karxi atlinip qiktuk. I Pərwərdigar, Sən bizning Hudayimizdursən, insanlar Seningdin oŋalip kəlmisun! — dedi. **12** Xuning bilən Pərwərdigar Asa wə Yəhudalar aldida Efiopiylərni urup tiripirən kiliwətti, Efiopiylər kaqti. **13** Asa əz adəmliri bilən birliktə ularni taki Gəraroŋiqə koqlidi; Efiopiylər xundak yikitildiki, ulardin bir adəmmu tirik kalmidi; qünki ular Pərwərdigarning aldida wə uning koxuni aldida kukum-talkan kilindi. Yəhudalar oŋayət zor jəng oŋənimətlirini kolioŋa elip kətti. **14** Ular yənə Gərar ətrapidiki barlik xəhərlərgə hujum kilip ixoŋal kildi; qünki Pərwərdigardin zor bir korkunq muxu xəhərlərdikilərni baskanidi. Yəhudalar yənə hammə xəhərni birnimu koymay bulang-talang kildi, qünki ularda tolimu kəp mal-mülük bar idi. **15** Ular yənə mal bakkan qarwiqilarning qedir-kotanlirioŋimu zərb kilip, nahayiti kəp koy wə təgilərni elip Yerusalemoŋa kaytti.

15 Hudaning Roh Odədning ooŋli Azariyaning üstigə qüxti. **2** Xuning bilən u Asa bilən kərüxüxkə qikip uningoŋa: — I

Asa, pütkül Yəhudalar wə Binyaminlar, manga kulak selinglar! Silər Pərwərdigar bilən billə boloƣininglarda, Umu silər bilən billə bolidu. Silər Uni izlisənglar U silərgə tapkuzulidu; lekin silər Uningdin waz kəqsənglar U silərdin waz keqidu. **3** Israillar uzun künlərgiqə həkikiy Huda, təlim beridioƣan kahin wə kanun-əhkamlardin juda bolup yürdi; **4** Lekin ular kiyinqilikta kaloƣan wakitlarda Israilning Hudasi Pərwərdigaroƣa kaytip, Uni izdidi wə U ularoƣa ezini tapkuzdi. **5** U wakitlarda qikip-kirip turoƣanlaroƣa heq aramlik bolmioƣan, qünki hərkaysi əl-yurtlar malimanqilik iqidə turatti. **6** Huda ularni hərhil kiyinqilik-malimanqilik iqidə kalduroƣaqka, məmlikət bilən məmlikət, xəhər bilən xəhər ezara sokuxup wəyran boldi. **7** Lekin silər bolsanglar, kəysər bolunglar, məzmut turup kolliringlarni boxatmanglar, qünki əməlliringlarning əjir-inami bardur, dedi. **8** Asa bu gəplərni wə Odəd pəyƣəmbər bərgən bexarətni anglioƣanda u dadillixip, pütün Yəhuda wə Binyamin zeminlirida, xundakla Əfraimning taoƣlik rayonlirida koloƣa qüxürgən hərkaysi xəhərlərdiki yirginqlik butlarni yokatti wə yənə Pərwərdigarning əyidiki aywan aldida turoƣan Pərwərdigar kurbangahini yengibaxtin yasatti. **9** U barlik Yəhudalar wə Binyaminlarni, xuningdək ularning arisida olturaklaxkan barlik Əfraimiy, Manassəhiy, Ximeoniy musapirlirini yioƣdi (qünki nuroƣun Israillar Asaning Hudasi Pərwərdigarning uning bilən billə ikənlikini kərgən bolup, Israildin qikip Asa tərəpkə ətkənidi). **10** Asaning səltənitining on bəxinqi yili üqinqi ayda ular Yerusalemoƣa yioƣildi. **11** Xu küni ular elip kəlgən jəng oƣənimətliridin yəttə yüz buka wə yəttə ming koyni Pərwərdigaroƣa atap kurbanlik kildi. **12** Ular yənə ata-bowilirining Hudasi boloƣan Pərwərdigarni pütün kəlbi wə bütün jeni bilən izdəxkə bir əhdə tüzüxti; **13** əhdidə, Israilning Hudasi boloƣan Pərwərdigarni izdimigən keri-yax, ər-ayal deməy həmmisi eltürülsun, deyildi. **14** Ular yukiri awaz bilən warkirax wə kanay həm buroƣa qelix bilən Pərwərdigaroƣa kəsəm berixti. **15** Pütkül Yəhuda jamaiti iqkən kəsimidin xadlandi; qünki ular pütün kəlbi bilən kəsəm iqkən bolup, Pərwərdigarni tolimu təlmürüp izdidi; wə U ularoƣa Əzini tapkuzdi. Pərwərdigar ularoƣa tət ətrapida aramlik ata kildi. **16** Asa padixah yənə qong anisi Maakahni yirginqlik bir «axerah» tüwrükni yasioƣini üqün hanixlik mərtiwisidin qüxürüwətti. Asa bu yirginqlik butni kesip, ayaƣ astida qəylidi wə Kidron jiloƣisida kəydürüwətti. **17** «Yukiri jaylar» yokitilmisimu, Asaning kəlbi [Pərwərdigaroƣa] pütünləy beoƣixlanoƣanidi. **18** Həm atisi həm u ezi Pərwərdigaroƣa atap yasioƣan nərsilərni, jümlidin kümüx bilən altunni wə türlük kaqa-kuqilarni Hudaning əyigə kəltürdi. **19** Xu wakittin tartip taki Asaning səltənitining ottuz bəxinqi yilioƣiqə urux bolup bakmidi.

16 Asaning səltənitining ottuz altinqi yili, Israilning padixahi Baaxa Yəhudaoƣa karxi hujum kildi; heqkim Yəhudaning padixahi Asa bilən bardi-kəldi kilmisun dəp, Ramah xəhirini məhkəm kilip yasidi. **2** U wakitta Asa Pərwərdigarning əyidiki həzinilərdin wə padixahning ordisidiki həzinilərdin altun-kümüxni elip ularni Dəməxktə turuxluk Suriyə padixahi Bən-Hadadka əwətip wə bu həwərni yətküzüp: — **3** «Mening atam bilən silining atilirining arisida boloƣandək mən bilən silining arilirida bir əhdə bolsun. Mana, siligə kümüx bilən altun əwəttim; əmdi Israilning padixahi Baaxa bilən boloƣan əhdiliridin kollirini üzsilə; xuning bilən u meni kamal kilixtin kol üzsun» — dedi. **4** Bən-hadad Asa padixahning səzigə kirip, əz koxunining sərdarlirini Israilning xəhərlirigə hujum kilixka əwətip, Ijon, Dan, Abəl-mayim, Naftalidiki barlik ambar xəhərlirini bekindurdi. **5** Baaxa bu həwərni anglap, Ramah istihkamini yasaxtin kolini yioƣip, kuruluxlarning hammisini tohtatti. **6** Asa padixah bolsa pütkül Yəhudaning adəmlirini baxlap, Baaxa Ramah xəhirini yasaxka ixlətkən taxlar bilən yaoƣaqlarni Ramahtin toxup elip kətti. U muxularni ixlitip Gebani wə Mizpahni məhkəm kilip yasidi. **7** U qaoƣda, aldin kərgüqi Hanani Yəhuda padixahi asaning yenioƣa kelip uningoƣa: — Əzüng Pərwərdigar Hudayingoƣa əməs, bəlki Suriyə padixahioƣa tayanoƣanliking üqün Suriyə padixahining koxuni əz kolungdin kutuldi. **8** Efiopiylər bilən Liwiyəliklər qong bir koxun əməsmidi? Jəng harwiliri wə atlik əskərliri intayin kəp əməsmidi? Lekin sən pəkət Pərwərdigaroƣa tayanoƣanda, u ularni kolungoƣa tapxuroƣanidi. **9** Qünki Pərwərdigar kəngli Manga tamamən sadik boloƣanlaroƣa yardəmdə bolup, Əzümni kudrətlik kərsitəy dəp, kəzlirini pütün yər yüzidə uyan-buyan yügürtidu. Sən bu ixta bək əhməklik kilding. Əmdi buningdin keyin uruxlardin halas bolalmaysən, dedi. **10** Buni anglapla Asa aldin kərgüqigə intayin oƣəzəplinip, uni zindanoƣa solap koydi; uning bu səzigə kəhri kaynap kətti. U xu wakitlarda həlktin bəzilirigə zulum selixka baxlioƣanidi. **11** Mana, Asaning kiloƣan ixliri baxtin ahirioƣiqə «Yəhuda wə Israil padixahlirining tarihnamisi»da pütülgəndur. **12** Asaning səltənitining ottuz tokkuzinqi yilida putida bir kesəl pəyda boldi; wə kesili baroƣanseri eoƣirlixip kətti; lekin u aoƣrioƣandimu Pərwərdigarni izdimidi, bəlki pəkət tewiplardinla yardəm izdidi. **13** Asa səltənitining kirik birinqi yilida əldi, ata-bowiliri arisida uhlidi. **14** Həlklər uni «Dawut xəhiri»də ezigə atap təyyarlitip kolioƣan kəbrigə dəpnə kildi. Ular uni əttarlarning usuli bilən təngxəlgən hərtürlük dora-dərmandin boloƣan bir arilaxma pürkəlgən jinazioƣa yatkuzdi həmdə uningoƣa atap nuroƣun huxbuy yandurdi.

17 Ooƣli Yəhoxafat Asaning ornioƣa padixah boldi; u Israil padixahlikioƣa takabil turux üqün ezini küqəytti. **2** U hərbiy küqlirini Yəhudaning həmmə koroƣanlik xəhərlirigə orunlaxturdi həmdə Yəhuda zemininioƣa wə atisi Asa ixoƣal kiloƣan Əfraimdiki hərkaysi xəhərlərgə mudapiə küqlirini turoƣuzdi. **3** Pərwərdigar Yəhoxafat bilən billə boldi, qünki u atisi Dawutning baxta yürgüzgən yollirida mengip Baal butlirini izdimidi, **4** bəlki atisining Hudasinila izdəp, Uning əmrliridə mengip, Israillarning kilmixlirini dorimidi. **5** Xunga, Pərwərdigar uning padixahlikiki həkümranlikini mustəhkəmlidi; pütkül Yəhudadikilər uningoƣa salam-sowoƣilarni sunup turdi; xuning bilən uning mal-mülki nahayiti kəp, xan-xəhriti nahayiti yukiri boldi. **6** U Pərwərdigarning yollirida mangoƣaqka, oƣəyrətlik boldi; uning üstigə u Yəhuda zeminidin «yukiri jaylar»ni wə Axərah butlirini yokatti. **7** Uning səltənitining üqinqi yili ezining əməldarliridin Bən-Hayil, Obadiya, Zəkəriya, Nətanəl, Mikayalarni Yəhudaning xəhərliridə həlkkə təlim berixkə əwətti. **8** Ular bilən billə baroƣanlardin yənə Xemaya, Nətaniya, Zəbadiya, Asahəl, Xəmiramot, Yonatan, Adoniya, Tobiya, Tob-Adoniya katarlik birkanqə Lawiylar, xundakla yənə Əlixama bilən Yəhoram degən ikki kahinmu bar idi. **9** Ular Pərwərdigarning Təwrat kanuni kitabini aloƣaq berip, Yəhuda zeminidiki barlik xəhərlərni arilap yürüp həlk arisida təlim berətti. **10** Yəhudaning ətrapidiki məmlikətlərning hammisini Pərwərdigarning korkunqi basti wə ular Yəhoxafat bilən urux kilixka petinalmaytti. **11** Filistiylərdin bəziliri Yəhoxafatka sowoƣa-salamlar wə kümüx olpanlirini tapxurdi; ərəblərmu padiliridin uningoƣa yəttə ming yəttə yüz koqkar, yəttə ming yəttə yüz tekə sowoƣa kildi. **12** Yəhoxafat baroƣanseri karamət

qudrət tepip, Yəhudada birnəqqə qoroŋan wə ambar xəhiri bina qildi. **13** U Yəhudaning hərqaysi xəhərliridə nuroŋun maddiy əxya zapisi təyyarlidi; Yerusalemdimu uning zəbərdəs batur jəngqiliri bar idi. **14** Jəmətliri boyiqə ularning sani təwəndikiqə: — Yəhuda qəbilisidiki mingbaxliri iqidə Adnah sərdar bolup, batur jəngqilərdin üq yüz mingoŋa baxlamqilik qilatti; **15** Adnahning qol astida Yəhohanan sərdar bolup, ikki yüz səksən ming adəmgə baxlamqilik qilatti; **16** Yəhohananning qol astida Zikrining ooŋli Amasiya bar idi; u Pərwərdigaroŋa əzini atiwətkən adəm bolup, ikki yüz ming batur jəngqigə baxlamqilik qilatti. **17** Binyamin qəbilisi iqidə Eliyada degən batur bir jəngqi bolup, okya wə qalqan bilən qorallanoŋan ikki yüz ming batur jəngqigə baxlamqilik qilatti; **18** Eliyadaning qol astida Yəhozabad bolup, jənggə təyyar qoxundin bir yüz səksən ming adəmgə baxlamqilik qilatti. **19** Bularning həmmisi padixahning hizmitidə həzir turatti; padixahning yənə pütün Yəhuda zeminidiki qoroŋanlik xəhərlərgə orunlaxturuloŋan adəmliri bolsi, ularning sirtida idi.

18 Yəhoxafatning mal-mülki nahayiti kəp, xan-xəhriti nahayiti yuqiri boldi; u Ahab bilən kudilixip ittipaqlaxti. **2** Birnəqqə yildin keyin u Ahab bilən kərüxüxkə Samariyəgə bardi. Ahab bolsa uningoŋa wə uning həmrahlirioŋa atap nuroŋun kala, qoy soydi; andin u uni Gileadtiki Ramotqa billə hujum qilixqa unatti. **3** Israil padixahi Ahab Yəhuda padixahi Yəhoxafattin: — Əzliri mening bilən billə Gileadtiki Ramotqa berixqa maqul bolamdila? — dəp soriwidi, u: — Biz silining-mening dəp ayrimaymiz; mening həlqim əzlirining həlqidur. Mən əzliri bilən billə jəng qilixqa barmay turmaymən, dəp jawap bərdi. **4** Lekin Yəhoxafat Israilning padixahioŋa: — Ətünimənki, bügün awwal Pərwərdigarning səzini sorap kərgəyla, dedi. **5** Xuning bilən Israilning padixahi pəyoŋəmbərlərni, yəni tət yüz adəmni yioŋdurup ulardin: — Biz jəng qiloŋili Gileadtiki Ramotqa qiqsaq bolamdu, yoq?» dəp soriwidi, ular: «Qiqqin, Huda uni padixahning qolioŋa beridu, deyixti. **6** Lekin Yəhoxafat bolsa: — Bulardin baxqa yol sorioŋudək, Pərwərdigarning birər pəyoŋəmbiri yoqmidu? — dəp soridi. **7** Israilning padixahi Yəhoxafatqa jawab berip: — Pərwərdigardin yol soraydioŋan yənə bir adəm bar; lekin u mening tooŋramda qutluqni əməs, bəlki daim balayi'apətni kərsitip bexarət bərgəqkə, mən uni əq kərimən. U bolsa Imlahning ooŋli Mikayadur, dedi. Yəhoxafat: — I aliyliri, sili undaq demigəyla, dedi. **8** Andin Israilning padixahi bir qakirini qiqkirip uningoŋa: — Qakqan berip, Imlahning ooŋli Mikayani qakirtip kəl, dəp buyrudi. **9** Əmdi Israilning padixahi bilən Yəhudaning padixahi Yəhoxafat xahanə kiyimlirini kiyixip, Samariyəning dərwazisining aldidiki hamanda həribiri əz təhtidə olturuxti; ularning aldida pəyoŋəmbərlərning həmmisi bexarət bərməktə idi. **10** Kənanahning ooŋli Zədəkiya bolsa əzi təmürdin münggüzlərni yasap: — Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Muxu münggüzlər bilən Suriylərni yoqatquqə üsüp ursila», dedi. **11** Həmmə pəyoŋəmbərlər xuningoŋa ohxax bexarət berip: «Gileadtiki Ramotqa qiqip səzsiz muwəppəqiyət qazinila; qünki Pərwərdigar uni padixahning qolioŋa tapxuridikən», deyixti. **12** Mikayani qiqkiroŋili baroŋan həwərqi uningoŋa: — Mana, həmmə pəyoŋəmbərlər birdək padixahqa yahxi həwər bərməktə; əmdi ətünimən, sening səzüngmu ularningki bilən birdək bolup, yahxi bir həwərni bərgin, dedi. **13** Əmma Mikaya: — Pərwərdigarning həyati bilən qəsəm qilimənki, Hudayim manga nemə eytsa, mən xuni eytimən, dedi. **14** U padixahning aldioŋa kəlgəndə padixah uningdin: — I Mikaya, jəng qiloŋili Gileadtiki Ramotqa qiqsaq bolamdu, yoq? — dəp soriwidi, u uningoŋa jawab berip: — Qiqip muwəppəqiyət qazinisilər; qünki [düxmininglar] qolliringlaroŋa tapxurulidu, dedi. **15** Lekin padixah uningoŋa: — Mən sanga qanqə qetim Pərwərdigarning namida rast gəptin baxqisini manga eytmaslikqa qəsəm iqküzüxüm kerək?! — dedi. **16** Mikaya: — Mən pütkül Israilning taoŋlarda padiqisiz qoylardək tarilip kətkənlikini kərdüm. Pərwərdigar: «Bularning igisi yoq; bularning hərbiri tinq-aman əz əyigə qaytsun» dedi, — dedi. **17** Israilning padixahi Yəhoxafatqa: — Mana, mən siligə «U mening tooŋramda qutluqni əməs, bəlki haman balayi'apətni kərsitip bexarət beridu», demigənmidim? — dedi. **18** Mikaya yənə: — Xunga Pərwərdigarning səzini anglioŋin; mən Pərwərdigarning Əz təhtidə olturoŋanlikini, asmanning pütkül qoxunliri uning yenida, ong wə sol təripidə turoŋanlikini kərdüm. **19** Pərwərdigar: «Kim Ahabni Gileadtiki Ramotqa qikip, xu yərdə halak boluxqa aldaydu?» — dedi. Birsi undaq, birsi mundaq deyixti; **20** xu wakitta bir roh qikip Pərwərdigarning aldida turup: «Mən berip alday» dedi. Pərwərdigar uningdin: «Qandaq usul bilən aldaysən?» dəp soriwidi, **21** u: «Mən qikip uning həmmə pəyoŋəmbərlirining aoqzida yaloŋanqi bir roh bolimən», dedi. Pərwərdigar: «Uni aldap ilkinggə alalaysən; berip xundaq qil» — dedi. **22** Mana əmdi Pərwərdigar sening bu həmmə pəyoŋəmbərliringning aoqzioŋa bir yaloŋanqi rohni saldi; Pərwərdigar sening tooŋrangda balayi'apət kərsitip səzlidi» — dedi. **23** Xuni anglap Kənanahning ooŋli Zədəkiya kelip Mikayaning kaqitioŋa birni selip: — Pərwərdigarning Rohi qaysi yol bilən məndin ətüp sanga səz qilixqa bardi?! — dedi. **24** Mikaya jawab berip: Əzüngni yoxurux üqün iqkiridiki əygə yügürgən künidə xuni kərisən, dedi. **25** Israilning padixahi əmdi: — Mikayani elip qayturup berip, xəhər hakimi Amon bilən padixahning ooŋli Yoaxqa tapxurup, **26** Uloroa tapilap: «Padixah mundaq dəydu: — Uni zindanoŋa solap mən tinq-aman yenip kəlgüqilik qiynap, nan bilən suni az-az berip turunglar» — dənglar, dəp buyrudi. **27** Mikaya: — Əgər sən həqiqətən tinq-aman yenip kəlsəng, Pərwərdigar mening wasitəm bilən səz qilmioŋan bolidu, dedi. Andin u yənə: — Əy jamaət, hərbiringlar anglanglar, dedi. **28** Israilning padixahi bilən Yəhudaning padixahi Yəhoxafat Gileadtiki Ramotqa qikti. **29** Israilning padixahi Yəhoxafatqa: — Mən baxqa qiyapətkə kirip jənggə qikay; sili bolsila əz kiyimlirini qiyip qiqsila, dedi. Israilning padixahi baxqa qiyapət bilən jənggə qikti. **30** qünki xundaq boldiki, Suriyəning padixahi jəng harwisi sərdarlirioŋa: — Qongliri yaki qiqikliri bilən əməs, pəqət Israilning padixahi bilən soquxunglar, dəp buyrudi. **31** Wə xundaq boldiki, jəng harwilirining sərdarliri Yəhoxafatni kərgəndə: — Uni qoqum Israilning padixahi dəp, uningoŋa olixip hujum qilmaqqi boldi; lekin Yəhoxafat pəryad kətürdi, Pərwərdigar uningoŋa yardəm bərdi. Huda ularni uningdin yiraqlaxturdi; **32** qünki xundaq boldiki, jəng harwilirining sərdarliri uning Israilning padixahi əməslikini kərgəndə uni qooŋlimay, burulup ketip qelixti. **33** Əmma birəylən qarisioŋila bir okya etiwidi, oq Israilning padixahining sawutining mürisidin təwənki ulikidin ətüp təgdi. U harwikexigə: Harwini yandurup meni səptin qikaroŋin; qünki mən yaridar boldum, dedi. **34** U küni jəng baroŋanseri qattiq boldi. Padixah kəqkiqə Suriylərning udulida əz jəng harwisioŋa yəlinip ərə turdi. Kün petixi bilən u əldi.

19 Yəhuda padixahi Yəhoxafat aman-esən Yerusalemdiki ordisioŋa qaytip kəldi. **2** Aldin kərgüqi Hananining ooŋli Yəhu padixah Yəhoxafatning aldioŋa qikip: — Sening rəzillərning yardimidə bolup, Pərwərdigaroŋa əq boloŋanlarni səygining durusmu? Xu səwəbtin Pərwərdigarning oŋəzipi bexingoŋa qüxidioŋan boldi. **3** Halbuki, sən axəraq butlirini zemindin yoqitip taxlioŋining wə Hudani izdəxkə niyət qiloŋining

üqün səndimu yahxilik tepildi, dedi. **4** Yəhoxafat Yerusalemda olturatti; keyinki wakitlarda u həlk arisioŋa qikip, Bəər-Xebadin tartip Əfraim taoŋlirioŋiqə səpər kilip, həlkni towa kildurup atabowilirining Hudasi Pərwərdigaroŋa yandurdi. **5** U yənə Yəhuda təwəsidiki barlik koroŋanlik xəhərlərdə sorakçilarni təyinlidi; **6** u sorakçilaroŋa: — Өz kiloŋanliringlaroŋa ehtiyatqan bolunglar; qünki silərning həküm qikirixinglar insan üqün əməs, bəlki Pərwərdigar üqündur; silər həküm qikaroŋininglarda u qokum silər bilən billə bolidu. **7** Əmdi Pərwərdigarning wəhimisi kəz aldinglarda bolsun; əz kiloŋanliringlaroŋa ehtiyatqan bolunglar; qünki Pərwərdigar Hudayimizda nahəkliк yok, yüz-hatir kilix yok, para yeyixmu yoktur, dedi. **8** Yəhoxafat Lawiylardin, kahinlardin wə Israil jəmətlirining baxliridin bəzilərni Yerusalemoŋa kayturup kelip, ularni Yerusalemdimu Pərwərdigarning həkümlirini qikirix wə həlkning ərz-dəwalirini bir tərəp kilixka təyinlidi. **9** Yəhoxafat ularoŋa: — Silər bu ixlarni Pərwərdigarning korkunqida bolup sadakətlik bilən qin kənglünglardin bejiringlar. **10** Həркaysi xəhərlərdə turidioŋan kerindaxliringlarning aldinglaroŋa elip kəlgən barlik ərz-dəwasi, məyli u hun dəwasi bolsun, kanun-əmr wə həküm-bəlgilimilər tooŋrisidiki ərz-dəwa bolsun, ularning Pərwərdigar aldida gunahkar bolup kalmasliki üqün, xundakla Pərwərdigarning oŋəzipi əz bexinglaroŋa wə kerindaxliringlarning bexioŋa kelip kalmasliki üqün, ularni haman agahlandurup turunglar; xundak kilsanglar, gunahkar bolmaysilər. **11** Pərwərdigaroŋa təəlluk ixlarda silərni bax kahin Amariya baxkuridu; padixahka dair ixlarda, silərni Yəhuda jəmətining yolbaxqisi Ismailning ooŋli Zəbadiya baxkuridu; silərning hizmitinglarda turidioŋan Lawiylar bar. Jasarətlik bolup ixliringlarni kilinglar wə Pərwərdigar ixni durus kiloŋuqilar bilən billə bolidu! — dedi.

20 Keyinki wakitlarda xundak boldiki, Moabiylar, Ammoniylar wə Maoniylardin bəziliri birlixip kelip Yəhoxafatka hujum kilixka kikti. **2** [Qapamənlər] kelip Yəhoxafatka: — [Өlük] dengizning u kətidin, yəni Edomdin siligə hujum kiloŋili zor bir koxun qikip kəldi; mana, ular Hazazon-Tamarda, dedi (Hazazon-Tamar yənə «Ən-Gədi» dəpmu atilidu). **3** Buni anglioŋan Yəhoxafat korkup, Pərwərdigarni izdəxkə niyət baoŋlap, pütün Yəhuda təwəsidə «roza tutuximiz kerək» dəp jakarlidi. **4** Yəhudalar əmdi Pərwərdigardin yardəm tiligili yioŋildi; həlk Yəhudaning hərkaysi xəhərliridin qikip Pərwərdigardin yardəm tiləxkə kelixti. **5** Yəhoxafat Yəhuda wə Yerusalemdiki jamaət arisioŋa qikip, Pərwərdigar əyining yengi hoylisining aldida ərə turup **6** mundak dua kilip: — «I Pərwərdigar, ata-bowilirimizning Hudasi, Sən ərxtə turoŋuqi Huda, barlik əl-məmlikətlərning üstidin həküm sürgüqi əməsmiding? Sening kolung küq-kudrətkə toloŋandur, heqkim Seni tosalmaydu. **7** I Hudayimiz, Sən bu zemindiki ahalini Өz həlking Israillar aldidin kooŋlap, uni Өz dostung Ibrahimning nəsligə mənggülük miras kilip bərgən əməsmiding? **8** Ular xu yərdə turdi həm xu yərdə Sening namingoŋa atap bir mukəddəshana selip: **9** «Mubada beximizoŋa birər balayi'apət kəlsə, məyli u kiliq, jaza, waba, aqarqilik bolsun, kiyinqilikta kaloŋan waktimizda, muxu əy, yəni Sening aldingda turup, Sanga murajiət kilsak (qünki Sening naming muxu əydidur), Sən anglaysən wə kutkuzisən» degənidi. **10** Əmdi mana, bu yərgə Ammoniylar, Moabiylar wə Seir teoŋidikilər besip keliwatidu! Ilgiri Israillar Misir zeminidin qikkan qaoŋda Sən Israillarning ularoŋa tajawuz kilixioŋa yol koymioŋaniding; u qaoŋda Israillar ularni yokatmay u yərdin aylinip ətkən. **11** Əmdi kara, hazir ularning yahxilikimizni kandak yol bilən kayturmakqi boluwatkinioŋa! Ular bizni Sən bizgə miras kilip bərgən bu zemindin kooŋlap qikarmakqi boluwatidu. **12** I Hudayimiz, Sən ularning üstidin həküm qikarmamsən? Qünki bizning bizgə hujum kilixka keliwatkan bu zor koxun bilən karxilaxkudək küqimiz yok; nemə kiliximiznimu bilməy kalduk; lekin bizning kəzimiz Sanga tikilip turmakta» — dedi. **13** Bu qaoŋda pütün Yəhuda həlki, ularning kuqaktiki baliliri, hotun bala-qakilirining hammisi Pərwərdigarning aldida turatti. **14** Wə xu pəyttə Pərwərdigarning Roh̩i jamaətning otturisida turoŋan Lawiylardin Asafning əwladi boloŋan Mattaniyaning qəwrisi, Jəiyəlning əwrisi, Binayaning nəwrisi, Zəkəriyaning ooŋli Yah̩aziyəlgə qüxti; **15** U: — I pütün Yəhuda həlki, silər Yerusalemda turuwatkanlar wə padixah Yəhoxafat, kulak selinglar! Pərwərdigar silərgə mundak dəydu: — «Silər bu zor koxundin korkup kətmənglar wə alakzadə bolup kətmənglar; qünki bu jəng silərningki əməs, bəlki Hudaning Өziningkidur. **16** Ətə ularoŋa hujum kilixka qikinglar; mana, ular Ziz dawanidin qikip kelidu wə silər ularni Yəruəl qəlining aldidiki jiloŋa eoŋizida uqritisilər. **17** Silər bu dərəm jəngdə uruxuxunglarning hajiti bolmaydu; pəkət səpkə tizilip turunglar, silər bilən billə boloŋan Pərwərdigarning nijat-nusritini kərünglar! I Yəhuda, i Yerusalemdikilər, korkmanglar, alakzadimu bolup kətmənglar; ətə ularoŋa hujum kilixka qikinglar, Pərwərdigar koxun silər bilən billə bolidu!» — dedi. **18** Bu gəpni anglap Yəhoxafat bexini yərgə təgküzüp tizlandi wə barlik Yəhuda həlki h̩əm Yerusalemdikilər Pərwərdigar aldida düm yikilip Pərwərdigaroŋa səjdə kildi. **19** Kohat əwladi wə Korah̩ əwladi iqidiki Lawiylardin boloŋanlar orunliridin turuxup intayin küqlük awaz bilən Israilning Hudasi Pərwərdigarni mədhiyilərti. **20** Pütün həlk ətisi kak səhərdə turup Təkoa qəligə karap atlandi; ular atlinip ketiwatkanda, Yəhoxafat ornidin turup ularoŋa: — I Yəhuda həlki, i Yerusalemdikilər, gepimgə kulak selinglar! Hudayinglar Pərwərdigaroŋa tayininglar, qokum məzmut turoŋuzulisilər; Uning pəyoŋəmbərlirigə ixininglar, yolunglar qokum rawan bolidu! — dedi. **21** Andin u həlk bilən obdan məslih̩ətlixip, Pərwərdigarning mukəddəs bəh̩əywətlikini mədhiyilәp, Uningoŋa atap oŋəzəl-küy eytidioŋanlarni: «Silər Pərwərdigaroŋa rəh̩mət-təxəkkür eytinglar, qünki Uning əzgərməs muh̩əbbiti mənggülüktur!» dəp okuxka təyinlәp, koxunning aldida mangdurdi. **22** Ular təntənə kilip h̩əmdusana okuxi bilən, Pərwərdigar Yəhuda həlkigə hujum kilixka qikkan Ammoniylar, Moabiylar wə Seir teoŋidikilərgə pistirma koxunni əwətip, ularni tarmar kildurdi. **23** Xuning bilən Ammoniylar bilən Moabiylar Seir teoŋidikilərgə hujum kilixka ətti, ularni birini koymay kiriwətti; ular Seir teoŋidikilərni kirip tügətkəndin keyin yənə əzliri bir-birini kiroŋin kilixka qüxkənidi. **24** Yəhudalar qəldiki kəzətgahka kelip xu zor koxun tərəpkə karisa, mana kəqip kutuloŋan birmu adəm yok bolup, h̩əmmə yərni ələk kaplap kətkənidi. **25** Yəhoxafat əzining adəmliri bilən düxməndin olja bulang-talang kilixka kəlgəndə, ular ələklər bilən billə nuroŋun mal-mülük wə kəp kimmətlik buyumlarni tapti. Ular salduruwaloŋanlirining tolilikidin elip kitəlməy kaldi; olja xunqə kəp boloŋaqka, uni yioŋiwelixka üq kün kətti. **26** Ular tətinqi küni Bərakah̩ jiloŋisioŋa yioŋilip, Pərwərdigaroŋa h̩əmdusana okup mubarəklidi; xunga u yər taki bügüngə kədər «Bərakah̩ jiloŋisi» dəp atilip kəlməktə. **27** Andin barlik Yəhudadikilər wə Yerusalemdikilər Yəhoxafatning baxlamqilikida huxal-huram bolup Yerusalemoŋa kaytti; qünki Pərwərdigar ularni düxmənliri üstidin oŋalib kilip huxallikka qəmdürgənidi. **28** Ular Yerusalemoŋa təmbur, qiltar wə kanaylar qelip kelip, Pərwərdigarning əyigə kirdi. **29** Barlik əl-məmlikətlər Pərwərdigarning Israilning düxmənlirigə karxi

qikip jəng kiloŋanlikini angliоŋanda, Hudaning wəhimisi ularning üstigə basti. **30** Xuning bilən Yəhoxafatning padixahlıki tinq-asayixlikta boldi; uning Hudasi uning tət ətrapini tinq kiloŋanidi. **31** Xundak kilip Yəhoxafat Yəhuda üstigə həküm sürdi. U təhtkə qikkan qaoŋda ottuz bəx yaxta idi; u Yerusalemda yigirmə bəx yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Azubah bolup, u Xilhining kizi idi. **32** Yəhoxafat kaymay atisi Asaning yolida mengip, Pərwərdigarning nəzaridə durus boloŋanni kildi. **33** Pəkət «yukiri jaylar»la yokitilmioŋanidi; həlk tehiqə kəngüllirini ata-bowilirining Hudasioŋa mayil kilmioŋanidi. **34** Yəhoxafatning kaloŋan ixliri bolsa, mana baxtin ahirioqiqə «Yəhuda wə Israil padixahlirining tarihnamisi»oŋa kirgüzülgən «Hananining ooŋli Yəhuning bayan səzliri»də pütülgəndur. **35** Bu ixlardin keyin Yəhuda padixahi Yəhoxafat tola rəzil ixlarni kiloŋan Israil padixahi Ahaziya bilən ittipak tüzdi. **36** Yəhoxafat Tarxixka baridioŋan kemilərni yasaxka uning bilən xirikləxti; xu kemilərni ular Əzion-Gəbərdə yasatti. **37** U qaoŋda Marəxahlik Dodawahuning ooŋli Əliezər Yəhoxafatni əyibləp uningoŋa bexarət berip: — Ahaziya bilən ittipak tüzgining üqün Pərwərdigar sening yasioŋanliringni buzuwetidu» dedi. Dərwəkə, keyinki wakitlarda u kemilər buzoŋunqilikka uqrap Tarxixka mangalmidi.

21 Yəhoxafat ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawut xəhiri»də dəpnə kilindi; ooŋli Yəhoram uning ornioŋa padixah boldi. **2** [Yəhoramning] birnəqqə inisi, yəni Yəhoxafatning Azariya, Yəhiyəl, Zəkəriya, Azariyahu, Mikail wə Xəfatiya degən ooŋulliri bar idi; ularning həmmisi Israil padixahi Yəhoxafatning ooŋulliri idi. **3** Ularning atisi ularoŋa nuroŋun altun, kümüx wə kimmətlik buyumlarni, xundakla Yəhuda zeminidiki birkanqə koroŋanlik xəhərni sowoŋa kildi; pəkət padixahlikni bolsa, Yəhoram qong ooŋli boloŋaqka, uningoŋa bərdi. **4** Yəhoram atisining padixahlik təhtigə qikip hokukini mustəhkəmlidi. Andin u barlik inilirini, xundakla Yəhudadiki birkanqə əməldarlarni kiliqlap kətl kildi. **5** Yəhoram təhtkə olturoŋinida ottuz ikki yaxta idi; u Yerusalemda səkkiz yil səltənət kildi. **6** U Ahab jəmətidikilərgə ohxax, Israilning padixahliri mangoŋan yolda mangdi, qünki u Ahabning kizini əmrigə aloŋanidi; u Pərwərdigarning nəzaridə rəzil boloŋanni kildi. **7** Birak Pərwərdigar Dawut bilən tüzgən əhdisi səwəblik, Dawutka wə uning əwladlirioŋa mənggü eqməydioŋan bir qiraoŋ kalduray dəp, wədə kiloŋini boyiqə Dawutning jəmətini yok kilip taxlaxni halimidi. **8** [Yəhoramning] səltənitidiki künlərdə Edomlar Yəhudadin ayrilip qikip, əz aldioŋa əzlirigə həkümranlik kilidioŋan bir padixah tiklidi. **9** Yəhoram, sərdarliri wə barlik jəng harwiliri [Iordan dəryasidin] ətüp, keqidə kozoŋilip qikip, əzlirini korxiwaloŋan Edomiylaroŋa wə jəng harwisi sərdarlirioŋa hujum kilip oŋalib kəldi. **10** Halbuki, Edomiylar xuningdin etiwarən Yəhudaoŋa karxi qikip, taki bügüngə kədər Yəhudaning həkümranlikidin ayrilip turdi. Yəhoram ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarni taxlioŋini üqün Libnahliklarmu xu qaoŋda uningoŋa karxi qikip uning kolidin ayrilip qikti. **11** Uning üstigə, Yəhoram yənə Yəhudaning taoŋlirida «yukiri jaylar»ni yasitip, Yerusalemda turuwatkanlarni buzukqilikka putlaxturdi, Yəhudalarnimu xundak azdurdi. **12** Xu wakitlarda Iliyas pəyoŋəmbər təripidin yeziloŋan bir məktup Yəhoramoŋa təgdi, uningda mundak deyildi: «Sening bowang Dawutning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: «Sən atang Yəhoxafatning yollirida mangmay, xuningdək Yəhuda padixahi Asaningmu yollirini tutmay, **13** bəlki Israil padixahlirining yollirida mengip, Yəhudalarni wə Yerusalemda turuwatkanlarni huddi Ahab jəmətidikilər buzukqiliklar kiloŋandək buzukqiliklaroŋa putlaxturoŋanlikiŋ üqün, xundakla atangning jəmətidikilərni, yəni əzüngdin yahxi boloŋan iniliringni kətl kiloŋining üqün, **14** Pərwərdigar sening həlkingni, hotun bala-qakiliringni wə barlik mal-mülünggə alamət zor zərb bilən uridu. **15** U senimu eoqir wabalar bilən urup, üqəy-baoqringni eoqir kesəlgə muptila kiliduki, kesiling kündin küngə eoqirlixip, üqəyliring ekip qikidu»» deyilgənidi. **16** Keyinki wakitlarda Pərwərdigar Filistiylərning wə Efiopiylərning yenidiki Ərəblərning rohini Yəhoramoŋa karxi kozoŋatti. **17** Xuning bilən ular Yəhuda zeminioŋa zərb kilip besip ətti wə padixah ordisidiki barlik mal-mülükni bulang-talang kilip, ooŋulliri bilən hotunlirini tutkun kilip elip kətti; ular kənji ooŋli Yəhoahazdin bələk ooŋulliridin birinimu kaldurmidi. **18** Bu wəkədin keyin Pərwərdigar Yəhoramni urup, üqəylirini sakaymas eoqir kesəlgə giriptar kildi. **19** Wə xundak boldiki, uning kesili kündin-küngə eoqirlixip, ikki yil wakit ətüxkə az kaloŋanda, kesəllik tüpəylidin üqəyliri texilip qüxti, u tolimu azablinip əldi; uning həlki ata-bowilirini izzətləp ularoŋa huxbuy yakkandək, uningoŋa heqkandak huxbuy yekip olturmidi. **20** Yəhoram təhtkə qikkan qeoqida ottuz ikki yaxta idi; u Yerusalemda səkkiz yil səltənət kildi wə u dunyadin kətkəndə heqkim uningoŋa kayoŋu-həsrət qəkmidi. Halayik uni «Dawut xəhiri»gə dəpnə kildi, lekin padixahlar kəbristanlikioŋa dəpnə kilmidi.

22 Yerusalemda turuwtkanlar Yəhoramning kənji ooŋli Ahaziyani uning ornioŋa padixah kilip tiklidi; qünki ərəblər bilən billə bargahka besip kirgən karakqilar Ahaziyaning akilirini koymay eltürüwətkənidi. Xuning bilən Yəhuda padixahi Yəhoramning ooŋli Ahaziya səltənət kildi. **2** Ahaziya təhtkə qikkan qeoqida yigirmə ikki yaxta idi; u Yerusalemda bir yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Ataliya bolup, Omrining [nəwrə] kizi idi. **3** Ahaziyamu Ahab jəmətining yollirioŋa mangdi; qünki uning anisi uni rəzillikkə ündəytti. **4** U Ahab jəməti kiloŋinidək, Pərwərdigarning nəzaridə rəzil boloŋanni kildi; qünki uning atisi əlgəndin keyin Ahab jəmətidikilər uni halakətkə elip baridioŋan rəzil nəsihətlərni berətti. **5** U ularning nəsihitigə əgixip, Israil padixahi Ahabning ooŋli Yəhoram bilən birliktə Gileadtiki Ramotka berip Suriyə padixahi Hazaəl bilən sokuxti; xu qaoŋda Suriylər Yəhoramni zəhimləndürdi. **6** Andin Yəhoram Ramahda Suriyə padixahi bilən sokuxkan qaoŋdiki jarahətlirini dawalitix üqün Yizrəəlgə kaytti. Andin Yəhoramning ooŋli Yəhuda padixahi Azariya Ahabning ooŋli Yəhoramning kesəl bolup kaloŋanliki səwəbidin uni yokliоŋili Yizrəəlgə bardi. **7** Halbuki, Ahaziyaning Yəhoramni yokliоŋili baroŋini dəl əzini halakətkə elip baridioŋan, Huda bekitkən ix idi. Qünki u baroŋandin keyin Yəhoram bilən birliktə Nimxining ooŋli Yəhuoŋa karxi sokuxuxka qikti. Muxu Yəhu əslidə Pərwərdigar təripidin Ahabning jəmətini yokitix üqün məsih kilinoŋanidi. **8** Wə xundak boldiki, Yəhu Huda bekitkən həkümni Ahab jəmətining üstigə yürgüzgən waktida, u Yəhudadiki əməldarlarni wə Ahaziyaning hizmitidə boloŋan kerindaxlirining ooŋullirini uqritip, ularni koymay eltürüwətti. **9** Yəhu Ahaziyanimu izdidi; kixilər uni tutuwaldi (u Samariyəgə yoxurunuwaloŋanidi). Ular uni Yəhuning aldioŋa apirip eltürdi. Ular uni dəpnə kildi, qünki kixilər: «Bu degən Pərwərdigarni qin kənglidin izdigən Yəhoxafatning nəwrisidur» degənidi. Ahaziyaning jəmətidə padixahlikni koliоŋa aloŋudək birər adəm kalmidi. **10** Əmdi Ahaziyaning anisi Ataliya ooŋlining elginini kərgəndə, Yəhuda jəmətidiki barlik xah nəslini eltürüxkə kozoŋaldi. **11** Lekin padixahning kizi Yəhoxebiyat eltürülüx aldida turoŋan padixahning ooŋullirining arisidin Ahaziyaning ooŋli Yoaxni ooŋrilikqə elip qikip, uni wə inik anisini yastuk-kirlik

ambirioɣa yoxurup ḳoydi. Xundaḳ ḳilip padixaḥ Yəḥoramning ḳizi, (yəni Aḥaziyaning singlisi), [bax] kaḥin Yəḥuyadaning hotuni Yəḥoxebiyat Yoaxni Ataliya əltürüwətmisun dəp Ataliyadin yoxurup ḳoydi. **12** Andin keyin Yoax ular bilən Pərwərdigarning əyidə altə yil yoxurunup turdi; u qaoɣda Ataliya Yəḥuda zeminida səltənət ḳilatti.

23 Yəttinqi yili, Yəḥoyada jasarətkə kelip, Yərohamning ooɣli Azariya, Yəḥohananning ooɣli Ismail, Obədning ooɣli Azariya, Adayaning ooɣli Maaseyaḥ wə Zikrining ooɣli Əlixafat ḳatarlik birḳanqə yüzbexini qaḳirip ular bilən əḥdə tüzdi. **2** Ular Yəḥuda zeminini arilap, Yəḥudadiki ḥərḳaysi xəḥərlərdin Lawiylarni wə Israildiki qong yolbaxqilarni yioɣdi; ular Yerusalemoɣa kelixti. **3** Pütkül jamaət Hudaning əyidə padixaḥ bilən əḥdiləxti. Yəḥoyada ularoɣa: — Padixaḥning ooɣli Pərwərdigarning Dawutning əwladliri tooɣruluḳ wədə ḳiloɣinidək qoḳum səltənət ḳilidu. **4** Mana silər ḳilixinglar kerək boloɣan ix xuki: — Xabat künidə pasibanlik nəwiti kəlgən kaḥinlar bilən Lawiylarning üqtin biri ḥərḳaysi dərwazilarni muḥapizət ḳilsun; **5** üqtin biri padixaḥ ordisini, üqtin biri «Ul dərwazisi»ni muḥapizət ḳilsun; baxḳilarning ḥəmmisi Pərwərdigar əyining ḳoylilirida bolsun. **6** Lekin kaḥinlar ḥəm wəzipə ətəydioɣan Lawiylardin bələk ḥeqikmni Pərwərdigarning əyigə kirgüzmisun (kaḥin-lawiylar pak-muḳəddəs dəp ḥesablanoɣaqḳa kirixigə bolidu). Baxḳa ḥəlḳning ḥərbiri Pərwərdigar əzigə bekitkən jaylarni kəzət ḳilsun. **7** Lawiylarning ḥərbiri ḳolioɣa ḳorallirini elip padixaḥni orap tursun; əz məyliqə muḳəddəs əygə kirixkə urunoɣan ḥərkim əltürülsun; silər padixaḥ kirip-qikip yürginidə uning yenidin ayrilmanglar, — dedi. **8** Lawiylar bilən Yəḥudalarning ḥəmmisi kaḥin Yəḥoyadaning barlik tapilioɣanlirini bəja kəltürüxti. Lawiylarning ḥərbiri xabat küni nəwətqilikkə kirgən wə nəwətqiliktin qüxkənlərni əz yenida ḳaldurup ḳaldi; qünki kaḥin Yəḥoyada ḥeqikmni nəwətqiliktin qüxüxkə ḳoymidi. **9** Andin Yəḥoyada kaḥin Dawut padixaḥning Pərwərdigarning əyidə saḳlaḳlik nəyzə wə ḳalḳan-siparlirini yüzbexilaroɣa tarḳitip bərdi. **10** U yənə kəpqilikni, ḥərbiri ḳolioɣa əz nəyzisini tutḳan ḥalda, ibadəthanining ong təripidin tartip sol təripigiqə, ḳurbangaḥ bilən ibadəthanini boylap padixaḥning ətrapida turoɣuzdi. **11** Andin ular xaḥzadini elip qikip, uning bexioɣa tajni kiygüzüp, uningoɣa guwaḥnamilərni berip, uni padixaḥ ḳildi; Yəḥoyada wə uning ooɣulliri [huxbuy may bilən] uni məsiḥ ḳildi wə «Padixaḥ yaxisun!» dəp towlaxti. **12** Ataliya həlḳlərning qepixip yürgənlikini wə padixaḥni təripləwatḳanlikini anglap, Pərwərdigarning əyigə kirip, kəpqilikning arisioɣa kəldi. **13** U ḳarisa, mana padixaḥ əyning dərwazisida, tüwrükning yenida turatti; padixaḥning yenida əməldarlar bilən kanayqilar tiziloɣanidi, barlik yurtning həlḳi xadlinip kanay qelixatti, nəoɣmiqilər ḥərhil sazlarni qelip, jamaətni baxlap mədḥiyə oḳutuwatatti. Buni kərgən Ataliya kiyimlirini yirtip: — Asiylik, asiylik! — dəp warḳirdi. **14** Əmma Yəḥoyada kaḥin ḳoxunoɣa məs'ul boloɣan yüzbexilarni qaḳirtip ularoɣa: — Uni səpliringlar otturisidin sirtḳa qiḳiriwetinglar; kimdəkim uningoɣa əgəxsə ḳiliqlansun, dəp buyrudi. Qünki kaḥin: — Uni Pərwərdigarning əyi iqidə eltürmənglar, dəp eytḳanidi. **15** Xuning bilən ular uningoɣa yol boxitip bərdi; u ordining «At dərwazisi» bilən padixaḥning ordisioɣa kirgəndə [ləxkərlər] uni xu yərdə eltürdi. **16** Yəḥoyada, pütkül jamaət wə padixaḥ birliktə: «Pərwərdigarning həlḳi bolayli» degən bir əḥdini tüzüxti. **17** Andin barlik həlḳ Baalning buthanisioɣa berip uni buzup taxlidi; uning ḳurbangaḥliri bilən məbudlirini qeḳip parə-parə ḳilip, Baalning kaḥini Mattanni ḳurbangaḥlarning aldida eltürdi. **18** Andin keyin Yəḥoyada kaḥin Pərwərdigarning əyidiki barlik məs'uliyətlərni Lawiy ḳəbilisining kaḥinlirining ḳolioɣa tapxurdi. Kaḥinlarni bolsa, əslidə Pərwərdigarning əy ixlirioɣa nəwət bilən ḳaraxḳa, Pərwərdigaroɣa atap kəydürmə ḳurbanlik sunuxḳa Dawut təyinligənidi. Ular ḳurbanliklarni Dawutning kərsətmiliri boyiqə, huxal-huramlik iqidə nəoɣmə-nawa oḳuoɣan ḥalda Musaoɣa tapxuruloɣan Təwrat-ḳanunida pütülginidək sunuxḳa məs'ul idi. **19** [Yəḥoyada] yənə Pərwərdigar əyining ḥərḳaysi dərwazilirioɣa dərwaziwənlərni təyinlidiki, ḥərḳandaḳ ixlardin napak ḳilinoɣan adəmlər kirgüzülməytti. **20** U yənə yüzbexiliri, aḳsəngəklər, həlḳ iqidiki yolbaxqilar wə yurtning ḥəmmə həlḳini baxlap kelip, padixaḥni Pərwərdigar əyidin elip qüxüp, «Yuḳiriḳi dərwaza» arḳilik ordioɣa əkirip, padixaḥlik təḥtigə olturoɣuzdi. **21** Yurtning barlik həlḳi xadlinatti; ular Ataliyani ḳiliqlap eltürgəndin keyin, xəḥər tinq bolup ḳaldi.

24 Yoax təḥtkə qiḳḳan qeoɣida yəttə yaxta idi, u Yerusalemda ḳirik yil səltənət ḳildi. Uning anisining ismi Zibiyaḥ bolup, Bəər-Xebaliḳ idi. **2** Yəḥoyada kaḥin ḥayat künliridə Yoax Pərwərdigarning nəzaridə durus boloɣanni ḳilatti. **3** Yəḥoyada uningoɣa ikki hotun elip bərdi, u birḳanqə ooɣul-ḳiz pərzənt kərdi. **4** Xuningdin keyin Yoax Pərwərdigarning əyini ḳayta yasitix niyitigə kəldi, **5** u kaḥinlarni wə Lawiylarni yioɣip ularoɣa: — Hudayinglarning əyini onglitip turux üqün Yəḥuda xəḥərlirigə berip, barlik Israillardin yillik ianə toplanglar; bu ixni tezdin bejiringlar! — dedi. Lekin Lawiylar bu ixni bejirixkə anqə aldirap kətmidi. **6** Buni uḳḳan padixaḥ bax kaḥin Yəḥoyadani qaḳirtip uningoɣa: — Əzliri nemixḳa Lawiylaroɣa Pərwərdigarning ḳuli Musa Israil jamaitigə Hudaning guwaḥliḳi saḳlaḳlik qedir üqün bəlgiligən bajni Yəḥuda wə Yerusalemdin elip kelixkə buyrumidila? — dedi **7** (qünki əslidə rəzil hotun Ataliya wə uning ooɣulliri Hudaning əyigə bəsüp kirip, Pərwərdigarning əyidiki barlik muḳəddəs buyumlarni elip Baal butlirioɣa atap təḳdim ḳiliwətkənidi). **8** Xuning bilən padixaḥ buyruḳ qüxürüp, bir sanduḳ yasitip Pərwərdigar əyining dərwazisining sirtioɣa ḳoyoɣuzdi; **9** andin: «Hudaning ḳuli Musa qəldə Israillarning üstigə bekitkən bajni yioɣip əkilip Pərwərdigaroɣa tapxurunglar» degən bir uḳturux Yəḥuda bilən Yerusalem təwəsidə qiḳirildi. **10** Barlik əməldarlar wə barlik həlḳ huxal ḥalda bajni əkilip sanduḳ toloɣuqə uningoɣa taxlidi. **11** Lawiylar pul sanduḳini padixaḥ bu ixḳa məs'ul ḳiloɣan kixining aldioɣa əkəlgəndə, ular baj pulining kəp qüxkənlikini kərsə, andin padixaḥning katipi bilən Bax kaḥinning adimi kelip pul sanduḳini əngtürüp ḳurukdioɣandin keyin, yənə əsli ornioɣa apirip ḳoyatti. Ḥərküni xundaḳ bolup turdi; naḥayiti kəp pul yioɣildi. **12** Padixaḥ bilən Yəḥoyada pulni Pərwərdigar əyidiki ix bejirgüqilərgə tapxurdi; ular [buning bilən] Pərwərdigarning əyini ongxax wə əsligə kəltürüx üqün taxqilar bilən yaoɣaqqilarni, təmürqilər bilən miskərlərni yallidi. **13** Ixləmqilər tohtimay ixlidi, ongxax ixi ularning ḳolida onguxluḳ elip berildi; xundaḳ ḳilip ular Pərwərdigarning əyini əslidiki əlqəm-laḥiyəsi boyiqə yasidi, xundaḳla uni tolimu puḥta ḳilip yasap qiḳti. **14** Ular ixni püttürgəndin keyin exip ḳaloɣan pulni padixaḥ bilən Yəḥoyadaning aldioɣa əkilip tapxurdi. Ular buning bilən Pərwərdigarning əyi üqün ḥərhil əswab-buyumlarni, jümlidin ibadət hizmitidiki ḥərhil buyumlar, kəydürmə ḳurbanliklaroɣa munasiwətlik ḳaqa-ḳuqa, ḳazan-təhsilər wə ḥərhil altun-kümüx baxḳa buyumlarni yasatti. Yəḥoyadaning barlik künliridə, ular Pərwərdigarning əyidə kəydürmə ḳurbanliḳni daim sunup turdi. **15** Yəḥoyada ḳerip, yaxaydioɣan yexi toxup əldi; u əlgən qaoɣda bir yüz ottuz yaxta idi. **16** Ular uni «Dawut xəḥiri»də padixaḥlar ḳatarida dəpnə

kildi, qünki u Israilola hәm Hudaola wә uning өyigә nisbәtәn nahayiti qong tәhpә kөrsәtkәnidi. **17** Yәhoyada өlgәndin keyin Yәhudadiki yolbaxqilar padixahning aldiola kelip uningola bax urdi; padixah ular kөrsәtkәn mәslihәtni maqul kөrdi. **18** Ular ata-bowilirining Hudasi Pәrwәrdigarning өyidin waz keqip, Axәrah wә butlarning qullukiola kirixti. Ularning bu gunahi sәwәblik Hudaning olazipi Yәhuda bilәn Yerusalemdikilәrning bexiola kәldi. **19** Xundaq bolsimu, Pәrwәrdigar ularni Өzigә yandurux üqün yәnila ularning arisiola payolәmbәrlәrni әwәtti; bu payolәmbәrlәr gәrdә ularni agahlanduroлan bolsimu, lekin ular yәnila qulaq salmidi. **20** U qaolda Hudaning Rohi bax kahin Yәhoyadaning ooli Zәkәriyaola qüxti, u hәlqning aldida әrә turup ularola: — Huda mundaq dәydu: «Silәr nemixqa Pәrwәrdigarning әmirlirigә hilaplik kilisilәr? Silәr heq rawajlik kөrmәysilәr, qünki silәr Pәrwәrdigardin waz kәqtinglar wә Umu silәrdin waz kәqti», — dedi. **21** Halayik [Zәkәriyani] eltürüxkә kәstlidi; ahir ular uni padixahning әmri boyiqa Pәrwәrdigar өyining hoylisida qalma-kesәk kilip eltürüwәtti. **22** Padixah Yoax Zәkәriyaning atisi Yәhoyadaning өzigә kөrsәtkәn xapkitini yad әtmәk tügül, әksiqә uning oolini eltürüwәtti. Zәkәriya jan üzüx aldida: — Pәrwәrdigar bu ixni nәzirigә elip, uning hesabini alsun! — dedi. **23** Xu yilning ahirida Suriyәning koxuni Yoaxka hujum kilip kәldi; ular Yәhudaola wә Yerusalemola tajawuz kilip kirip, hәlk iqidiki yolbaxqilarni eltürüp, ulardin aloлan pütün urux olәniymәtlirini Dәmәxk padixahining aldiola elip bardi. **24** Dәrwәkә Suriyә koxunidin pәkәt az bir kisim әskәrlәr kәlgәn bolsimu, lekin Yәhudalar ata-bowilirining Hudasi Pәrwәrdigardin waz kәqkәnliki üqün Pәrwәrdigar qong bir koxunni ularning koliola tapxurdi; ular Yoaxka jaza ijra kildi. **25** Suriylәr Yoaxni taxlap kәtkәn qaolda (qünki u kattik aorip kaloлanidi) uning өz hizmәtkarliri bax kahin Yәhoyadaning ooqlining keni üqün intikam elix kerәk dәp uni kәstlidi; ular uni kariwitidila eltürüwәtti. U xu yol bilәn өldi; kixilәr uni Dawut xәhiridә dәpnә kiloqini bilәn, birak padixahlarning kәbristanlikiola dәpnә kilmidi. **26** Uni kәstligәnlәr munular: — Ammoniy ayal Ximiyatning ooli Zabad bilәn Moabiy ayal Simritning ooli Yәhozabad idi. **27** Yoaxning ooqulliri, uningola karitiloлan kattik wә nuroqun agah bexarәtlәr, xundakla uning Hudaning өyini yengibaxtin selixka dair ixliri «padixahlarning tәzkiriliri» degәn kitabning izahliriola pütülgәndur. Yoaxning ooli Amaziya uning orniola padixah boldi.

25 Amaziya tәhtkә qikkan qeoqida yigirmә bәx yaxta idi, u Yerusalemda yigirmә tokkuz yil sәltәnәt kildi. Uning anisining ismi Yәhoaddan bolup, Yerusalemlik idi. **2** Amaziya Pәrwәrdigarning nәzиridә tooqra boloлan ixlarni kildi, lekin pütün kongli bilәn kilmidi. **3** Wә xundak boldiki, u padixahlikini mustәhkәmliwaloлandin keyin padixah atisini eltürgәn hizmәtkarlirini tutup eltürdi. **4** Lekin Musaola qüxürülgәn kanun kitabida Pәrwәrdigarning: «Nә atilarni ooqulliri üqün өlümgә mәhkum kilixka bolmaydu nә ooqullirini atiliri üqün өlümgә mәhkum kilixka bolmaydu, bәlki hәrbiri өz gunahi üqün өlümgә mәhkum kilinsun» dәp pütülgәn әmri boyiqә, u eltürgiqilәrning balilirini өlümgә mәhkum kilmidi. **5** Amaziya Yәhudalarni yioqip, jәmәtlirigә karap pütün Yәhudalarni wә Binyaminlarni mingbexi wә yüzbexilar astioла bekitti; u ulardin yigirmә yaxtin axkanlarning sanini eliwidi, jәnggә qikalaydioлan, kolioла nәyzә wә kalkan alalaydioлan hil lәxkәrdin üq yüz ming adәm qikti. **6** U yәnә bir yüz talant kümüx sәrp kilip Israildin yüz ming batur jәngqi yalliwaldi. **7** Lekin Hudaning bir adimi uning aldioла kelip: — I padixahim, Israil koxunini өzliri bilәn billә baroquzmioqayla; qünki Pәrwәrdigar Israillar yaki Әfraimiylarning heqkaysisi bilәn billә әmәs. **8** Hәtta sili qokum xundak kilimәn, baturanә kürәx kilimәn desilimu, Huda өzlirini düxmәn aldida yikitidu, qünki Huda insanoqa yardәm berixkimu kadirdur, insanni yikitixkimu kadirdur, dedi. **9** Amaziya Hudaning adimigә: — Әmisә mәn Israilning yallanma koxunioqa bәrgәn yüz talant kümüxni kandak kilsam bolidu? — dәp soriwidi, Hudaning adimi uningola: — Pәrwәrdigar өzlirigә buningdinmu ziyadә kөp berixkә kadirdur, dәp jawab bәrdi. **10** Xuning bilәn Amaziya Әfraimdin өzigә kәltürülgәn yallanma koxunni ayrip qikip, өylirigә kayturuwәtti; xu sәwәbtin ular Yәhudalaroqa bәk olәzәplinip, kattik kәhr iqidә өylirigә kaytip ketixti. **11** Amaziya jasaritini uroqutup, өzining hәlkini baxlap «Xor wadisi»oqa berip Seirlardin on ming adәmni yokatti. **12** Yәhudalar yәnә on ming adәmni tirik tutuwelip, tik yarning lewioqa apirip, yardin ittiriwidi, ularning hәmmisi parә-parә kilinip taxlandi. **13** Halbuki, Amaziya өzi bilәn billә jәng kilixka ruhsәt kilmay kayturuwәtkan yallanma әskәrlәr Samariyәdin Bәyt-Horunoqiqa boloлan Yәhudaning hәrkaysi xәhәrlirigә hujum kilip kirip üq ming adәmni kirip taxlidi hәm nuroqun mal-mülükni bulap kәtti. **14** Lekin xundak boldiki, Amaziya Edomiylarni mәoqlup kilip kaytip kәlgәn qaolda u Seirlarning butlirinimu elip kelip, ularni өzi üqün mәbud kilip, ularoqa bax urdi wә ularoqa huxbuy yakti. **15** Xu sәwәbtin Pәrwәrdigarning olazipi Amaziyaola kozoqaldi, U uning aldioла bir payolәmbәrni әwәtti. Payolәmbәr uningola: — Өz hәlkini sening kolungdin kutkuzalmioлan bu hәlkning ilahlirini zadi nemә dәp izdәysәn? — dedi. **16** Wә xundak boldiki, u padixahka tehi sөz kiliwatkanda, padixah uningola: — Biz seni padixahning mәslihәtqisi kilip tikligәnmu? Koy, bu gepingni! Өlgüng kәldimu nemә? — dedi. Xuning bilәn payolәmbәr gәptin tohtidi-dә, yәnә: — Bu ixni kiloqining hәm nәsihitimgә kulak salmioqining üqün Pәrwәrdigar seni yokitixni karar kildi, dәp bilimәn, — dedi. **17** Xuningdin keyin Amaziya mәslihәtlixip, Israilning padixahi Yәhuning nәwrisi, Yәhoahazning ooli Yoaxning aldioла әlqilәrni mangdurup: «Keni, [jәng mәydanida] yüz turanә kөrüxәyli» dedi. **18** Israilning padixahi Yoax Yәhudaning padixahi Amaziyaoqa әlqi әwәtip mundaq sөzlәrni yәtküzdi: «Liwandiki tikan Liwandiki kedir dәrihigә sөz әwәtip: «Өz kizingni ooqlumoqa hotunlukka bәrgin!» — dedi. Lekin Liwandiki bir yawayi haywan ötüp ketiwetip, tikәnni dәssiwәtti. **19** Sәn dәrwәkә Edomning üstidin olәlibә kilding; kөnglüngdә өz-өzüngdin mәoqrurlinip yayrap kәtting. Әmdi өyüngdә kaloqining yahxi; nemixka bexingoqa külpәt kәltürüp, өzüngni wә өzüng bilәn Yәhudani balaoqa yikitisәn?». **20** Әmma Amaziya kulak salmidi. Bu ix Hudadin kәldi; qünki ular Edomning ilahlirini izdigәnidi, Huda ularni [Yoaxning] kolioла qüxsun dәp ənə xundak orunlaxturoqanidi. **21** Xuning bilәn Israil padixahi Yoax jәnggә atlinip qikti; ikki tәrәp, yәni u Yәhuda padixahi Amaziya bilәn Bәyt-Xәmәxtә, jәng mәydanida yüz turanә uqraxti. **22** Yәhudaning adәmliri Israilning adәmliri tәripidin tiripirәn kilinip, hәrbiri өz өyigә kөqip kәtti. **23** Israil padixahi Yoax Bәyt-Xәmәxtә Yәhoahazning nәwrisi, Yoaxning ooli Yәhuda padixahi Amaziyani әsir kilip Yerusalemoqa elip bardi; wә u Yerusalemning sepilining Әfraim dәrwazisidin tartip burjәk dәrwazisioqiqә boloлan tөt yüz gәzlik bir bөlikini өrüwәtti. **24** U Hudaning өyidә, Obәd-Edom mәs'ul bolup saklawatkan wә padixahning ordisidiki hәzinidin tepiloлan barlik altun-kümüx, kaqa-kuqilarni buliwaldi wә kepillik süpitidә birnәqqә tutkunni elip Samariyәgә yenip kәtti. **25** Israil padixahi Yәhoahazning ooli Yoax өlgәndin keyin, Yoaxning ooli, Yәhudaning padixahi Amaziya on bәx yil өmür

kərdi. **26** Amaziyaning qalоqan əməlliri bolsa, mana ularning ḥəmmisi baxtin ahirioqiqə «Yəḥuda wə Israil padixaḥlirining tarihnamisi»da pütülgən əməsmidi? **27** Amaziya Pərwərdigardin waz kəqkəndin baxlapla Yerusalemda bəzilər uni kəstləxkə kirixkənidi; xuning bilən u Lakix xəḥirigə kəqip kətti; lekin kəstligüqilər kəynidin Lakixkə adəm əwətip, u yərdə uni eltürdi. **28** Andin ular uni atlaroqa artip Yerusalemoqa elip bardi. U Yerusalemda ata-bowilirining arisida «Yəḥudaning xəḥiri»də dəpnə kilindi.

26 Yəḥudaning barlik həlki uning on altə yaxka kirkən ooqli Uzziyani tikləp, uni atisi Amaziyaning ornida padixaḥ kildi **2** (padixaḥ atisi ata-bowilirining arisida uhlioqandin keyin, Elat xəḥirini kaytidin yasap, Yəḥudaoqa yənə təwə kiloquqi dəl Uzziya idi). **3** Uzziya təhtkə qikkan qeoqida on altə yax idi; u Yerusalemda jəmiy əllik ikki yil padixaḥlik kildi. Uning anisining ismi Yəkoliya bolup, Yerusalemlik idi. **4** U atisi Amaziyaning barlik kiloqanliridək Pərwərdigarning nəziridə durus boloqanni kildi. **5** Huda bərgən alamət kərünüxlər bilən yorutuloqan Zəkəriya Uzziyaoqa təlim bərgəqkə, u ḥayat waktida Uzziya Hudani izdidi; wə u Pərwərdigarni izdigən künlərdə Huda uning ixlirini rawan kildi. **6** U qikip Filistiylərgə ḥujum kildi wə Gatning sepilini, Jabnəḥning sepilini wə Axdodning sepilini qakturuwətti. Yənə Axdod ətrapida, xundakla Filistiylər arisida birnəqqə xəḥər bərpa kildi. **7** Huda uning Filistiylər wə Gur-baalda turuwatkan ərəblər bilən Maonlaroqa karxi uruxioqa yardəm bərdi. **8** Ammoniylar Uzziyaoqa olpan tələdi; Uzziya tolimu kudrətlik bolup, nam-xəḥriti taki Misirning qegrisioqiqə tarkaldi. **9** Uzziya Yerusalemdiki «Burjək dərwazisi»da, «Jiloqa dərwazisi»da wə sepilning kayrilidioqan yeridə munarlar saldi wə ularni ajayip mustəḥkəm kildi. **10** U yənə qəllərdə birmunqə kəzət munarlirini saloquzdi wə kəp kuduklarni kolatti; qünki uning Xəfələḥ tüzlənglikidə wə egizliktə nuroqun qarwisi bar idi; u yənə terikqilikka amrak boloqaqka, taoqlarda wə etiz-baoqlarda [nuroqun] baoqwənlərni wə üzümqilərni yallap ixlətti. **11** Uzziyaning yənə uruxka maḥir koxuni bar idi. Koxun katip Jəiyəl wə əməldar Maaseyaḥ enikioqan sanoqa asasən kisim-kisimlar boyiqə bəlünüp, padixaḥning sərdarliridin biri boloqan Ḥananiyaning yetəkqiliki astida səp bolup jənggə qikatti. **12** Bu batur jəngqilər iqidiki ḥərkaysi jəmət baxliri jəmiy ikki ming altə yüz kixi idi. **13** Ularning yetəkqiliki astidiki koxun jəmiy üq yüz yətmix yəttə ming bəx yüz bolup, ḥəmmisi ixta kabil, jəngdə maḥir idi, ular padixaḥka yardəmlixip düxməngə ḥujum kilalaytti. **14** Uzziya pütkül koxunidiki ləxkərlirini kalkan, nəyzə, dobuloqa, sawut, okya wə saloqilar bilənmu korallanduroqanidi. **15** U yənə Yerusalemda ustilar ijad kiloqan ok bexi wə yooqan taxlarni atkuqi üskünilərni yasitip, ularni sepil munarlirioqa wə burjəklirigə orunlaxturoqanidi. Uning nam-xəḥriti yirak-yiraklaroqa kətkənidi, qünki u alamət yardəmlərgə erixkəkə, karamət kudrət tapkanidi. **16** Lekin u küqəygəndin keyin, məoqrurlinip kətti wə bu ix uni ḥalakətkə elip bardi. U Hudasi Pərwərdigaroqa itaətsizlik kilip, huxbuygaḥ üstidə huxbuy yakimən dəp Pərwərdigarning əyigə kirdi. **17** Kaḥin Azariya bilən Pərwərdigarning baxka kaḥinliridin səksən əzimət uning arkidin kirdi; **18** Ular padixaḥ Uzziyani tosup: — I Uzziya, Pərwərdigaroqa huxbuy yekix sanga təwə ix əməs, bəlki huxbuy yekixka mukəddəs hizmətkə ataloqan kaḥinlar boloqan, Ḥarunning əwladlirioqa mənsuptur; mukəddəshanidin qikkin, qünki itaətsizlik kilip koydung; sən Huda Pərwərdigardin izzət tapalmaydioqan bolup kalisən, dedi. **19** Uzziya kattik oqəzəpləndi; u huxbuy yakkili turoqan ḥalättə, kolida bir huxbuydanni tutup turatti; u Pərwərdigarning əyidiki huxbuygaḥning yenida turup kaḥinlaroqa oqəzəpliniwatkan qaoqida, kaḥinlarning aldidila uning pixanisioqa mahaw ərləp qikti. **20** Bax kaḥin Azariya bilən baxka kaḥinlar karisa, mana, birdinla uning pixanisioqa mahaw ərləp qikkanidi; ular dərḥal uni qikiriwetixkə ittərdi; u əzimu qikip ketixkə aldiridi, qünki Pərwərdigar uni uroqanidi. **21** Padixaḥ Uzziyani taki əlgüqə mahaw kesili qirmiwaldi; u mahaw kesili boloqaqka, ayrim bir əydə turdi; xuning bilən u Pərwərdigarning əyigə kirixtin məḥrum kilindi. Uning ooqli Yotam ordining ixlirini baxkurup, yurt soridi. **22** Uzziyaning baxka əməlliri bolsa baxtin ahirioqiqə Amozning ooqli Yəxaya pəyoqəmbər təripidin yezip kalduruloqandur. **23** Uzziya əzining ata-bowiliri arisida uhlidi; bəzilər: — «U mahaw boloqan adəm» degəqkə, u ata-bowiliri katarida yatkuzuloqan bolsimu, padixaḥlar kəbristanlikioqa təwə [qətrək] bir yərlikkə dəpnə kilindi. Andin ooqli Yotam uning ornioqa padixaḥ boldi.

27 Yotam təhtkə qikkan qeoqida yigirmə bəx yaxta idi; u Yerusalemda on altə yil səltənət kildi; uning anisining ismi Yəruxa bolup, Zadokning kizi idi. **2** U atisi Uzziyaning barlik kiloqanliridək Pərwərdigarning nəziridə durus boloqanni kildi (lekin u Pərwərdigarning mukəddəshanisioqa kirmidi). Lekin həlk yənila buzuk ixlarni kiliwərdi. **3** Pərwərdigar əyining yukiriki dərwazisini yasatkuqi Yotam idi; u yənə Ofəldiki sepildimu nuroqun kuruluxlarni kildi. **4** U Yəḥudaning taoqlik rayonida xəḥərlərni bina kildi, ormanlikлardimu kəl'ə-koroqanlar wə kəzət munarlirini yasatti. **5** U Ammoniylarning padixaḥi bilən urux kilip ularni yəngdi; xu yili Ammoniylar uningoqa üq talant kümüx, ming tonna buoqday, ming tonna arpa olpan bərdi; Ammoniylar ikkinqi wə üqinqi yilimu uningoqa ohxax olpan elip kəldi. **6** Yotam Hudasi Pərwərdigar aldida yollirini tooqra kiloqini üqün kudrət tapti. **7** Yotamning kaloqan ixliri, jümlidin kiloqan jəngliri wə tutkan yollirining ḥəmmisi mana «Yəḥuda wə Israil padixaḥlirining tarihnamisi»da pütülgəndur. **8** U təhtkə qikkan qeoqida yigirmə bəx yaxta idi; u Yerusalemda on altə yil səltənət kildi. **9** Yotam ata-bowiliri arisida uhlidi wə «Dawutning xəḥiri»gə dəpnə kilindi; ooqli Aḥaz uning ornioqa padixaḥ boldi.

28 Aḥaz təhtkə qikkan qeoqida yigirmə yaxta idi; u Yerusalemda on altə yil səltənət kildi. U atisi Dawutka ohxax Pərwərdigarning nəziridə durus boloqanni kilmay, **2** Bəlki Israilning padixaḥlirining yolioqa kirip mangdi; u ḥətta Baallaroqa atap məbudlarni kuydurdi; **3** Pərwərdigar Israillar zeminidin ḥaydəp qikaroqan əllərning yirginqlik gunaḥlirini dorap, Ḥinnom jiloqisida küjə kəydürdi, əzining pərzəntlirini ottin ətküzüp kəydürdi; **4** Yənə «yukiri jaylar»da, dənglərdə wə ḥərkaysi kəkərgən dərəh astida kəydürmə kurbanlik kildi wə küjə kəydürdi. **5** Xunga, uning Hudasi Pərwərdigar uni Suriyə padixaḥining kolioqa tapxurdi; Suriylər uni tarmar kəltürüp, Yəḥudadin nuroqun həlkni tutkun kilip Dəməxkkə elip kətti. Huda yənə uni Israil padixaḥining kolioqa tapxurdi, Israil padixaḥi [Yəḥudada] qong kiroqinqilik elip bardi. **6** Rəmaliyaning ooqli Pikaḥ Yəḥudada bir kün iqidə bir yüz yigirmə ming adəmni eltürdi, ularning ḥəmmisi əzimətlər idi; buning səwəbi, ular ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigardin waz kəqkənidi. **7** Zikri isimlik bir Əfraimiy əzimət bar idi; u padixaḥning ooqli Maasiyaḥani, ordining bax oqojidari Azrikam wə padixaḥning bax wəziri Əlkanaḥni kətl kildi. **8** Israillar əz kerindaxliridin ikki yüz ming ayal, ooqul-kiz balilarni tutkun kilip elip kətti; ular yənə Yəḥudadin nuroqun urux oqəniymətlirini bulang-talang kilip Samariyəgə əkətti. **9** Lekin u yərdə Pərwərdigarning Odəd isimlik bir pəyoqəmbiri bar

idi; u Samariyəgə qaytip kəlgən qoxunning aldioŋa qikip ularoŋa: — Qaranglar, ata-bowanglarning Hudasi Pərwərdigar Yəhudalarni aqqikida silərning qolunglaroŋa tapxurdi wə silər pələkkə yətkən kəhri-oŋəzəp bilən ularni eltürdünglar. **10** Əmdi silər yənə Yəhudalar bilən Yerusalemliklarni məjburiy əzünglaroŋa qul-didək kilmakqi boluwatisilər. Lekin silər əzünglarmu Hudayinglar Pərwərdigar aldida gunahitaətsizliklər ətküzdunglaroŋu? **11** Əmdi gepimgə qulak selinglar! Qerindaxliringlardin tutqun kilip kəlgənlərni qayturuwetinglar, qünki Pərwərdigarning qattik oŋəzipi bexinglaroŋa qüxəy dəp qaldi, dedi. **12** Xuning bilən əfraimlarning birqanqə yolbaxqiliri, yəni Yohananning ooli Azariya, Məxillimotning ooli Bərəkiya, Xallumning ooli Həzəkiya wə Hədlayning ooli Amasa qozoŋilip qikip jəngdin qaytip kəlgən qoxunni tosuwelip **13** ularoŋa: — Bu tutqunlarni bu yərgə elip kirsənglar bolmaydu; bizning Pərwərdigarning aldida gunahimiz turup, yənə tehimu kəp gunahlar wə itaətsizliklərni aynitmakqimusilər? Qünki bizning itaətsizlikimiz helimu intayin eoirdur, Israilning bexioa otluk kəhr-oŋəzəp qüxəy dəp qaldi, dedi. **14** Xuning bilən ləxkərlər tutqunlar bilən urux oŋəniymətlirini yolbaxqilar wə pütkül jamaət aldida qaldurup qoydi. **15** Yukirida ismi tiloŋa elinoŋan kixilər qozoŋilip, tutqunlarni baxlap qikti, urux oŋəniymətliri iqidin kiyim-keqək wə ayaoŋlarni ularning arisidiki barlik yalingaq, yalang ayaoŋ turoŋanlaroŋa kiygüzüp, həmmisini yemək-iqmək bilən oŋizalandurdi, üstibaxlirini maylidi, barlik ajizlarni exəklərgə mindürüp, həmmisini «Horma dərəhliri xəhiri» dəp atilidioŋan Yerihooŋa, əz kerindaxlirining kexioŋa apirip qoydi, andin Samariyəgə qaytti. **16** Bu qaoŋda Ahaz padixah Asuriyəning padixahliriooa yardəm tilap adəm əwətti, **17** qünki Edomiylar yənə Yəhudaoŋa hujum kilip nuroŋun adəmni tutqun kilip kətkənidi. **18** Filistiylərmu Xəfəlah tüzlənglikidiki wə Yəhudaning jənubidiki xəhərlərgə tajawuz kilip kirip, Bəyt-Xəməx, Ayjalon, Gədərot, Sokoh wə Sokohka təwə yezakixlaklarni, Timnah wə Timnahka təwə yeza-kixlaklarni, Gimzo wə Gimzooŋa təwə yeza-kixlaklarni ixoŋal kilip, xu yərlərgə jaylaxqanidi. **19** Pərwərdigar Yəhudaning padixahi Ahaz tüpəylidin Yəhudani horlukka qaldurdi; qünki Ahaz Yəhudani itaətsilikkə eziqturdi wə əzi Pərwərdigaroŋa eoir asiylik kildi. **20** Asuriyəning padixahi Tiglat-Pilnəsər dərwəkə uning yenioŋa kəldi, lekin yardəm berixning ornioŋa, uningoŋa kəp awariqiliklərni kəltürdi. **21** Qünki Ahaz Pərwərdigarning əyidin, padixahning ordisidin, xundakla əməldarlarning əyliridin kəp mal-dunyani qikirip, Asuriyə padixahioŋa bərgən bolsimu, lekin uningoŋa heq paydisi bolmidi. **22** Muxundak intayin müxkül pəyttə bu padixah Ahaz Pərwərdigar aldida tehimu eoir kəbihlikkə qəküp kətti. **23** U əzini məoŋlup kiloŋan Dəməxkning ilahlirioŋa qurbanlik sundi, qünki u: «Suriyəning padixahliriooa qurbanlik sundi, qünki u: «Suriyəning padixahliriooa yardəm kildi, xunga mənmu ularoŋa qurbanlik sunup, ularni mangimu yardəm beridioŋan kilimən» dedi. Lekin əksiqə bu butlar uning əzini, xundakla barlik Israillarni halakətkə elip bardi. **24** Ahaz Pərwərdigarning əyidiki əswab-buyumlarni yioŋip elip qikip, ularni kesip-ezip parə-parə kiliwətti; wə Pərwərdigarning əyining dərwazilirini peqətliwətti. Həm əzi üqün Yerusalemning hərbir dokmuxida qurbangahlarni saloŋuzdi. **25** U yənə Yəhudaning hərkaysi xəhərliridə baxka ilahlaroŋa huxbuy yekix üqün «yukiri jaylar»ni saloŋuzdi, xundak kilip ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigarning oŋəzipi kozoŋaldi. **26** Mana, uning kaloŋan ixliri, jümlidin barlik tutkan yolliri baxtin-ahirioŋiqə «Yəhuda wə Israil padixahlirining tarihnamisi»da pütülgəndur. **27** Ahaz ata-bowiliri arisida uhlidi; kixilər uni Yerusalem xəhirigə dəpnə kildi, lekin uni Israil padixahlirining kəbristanlikioŋa dəpnə kilmidi. Ooli Həzəkiya uning ornioŋa padixah boldi.

29 Həzəkiya təhtkə qikkan qeoŋida yigirmə bəx yaxta idi; u Yerusalemda yigirmə tokkuz yil səltənət kildi. Uning anisining ismi Abiya bolup, Zəkəriyaning kizi idi. **2** [Həzəkiya] atisi Dawut barlik kiloŋanliridək, Pərwərdigarning nəziridə durus boloŋanni kildi. **3** U təhtkə qikkan birinqi yilining birinqi eyida Pərwərdigar əyining dərwazilirini aqturup, yengibaxtin yasatti. **4** U kahinlar bilən Lawiylarni [Hudaning əyigə] qakirip kelip, [aldinki] hoylisining məydanining xərk təripigə yioŋip, **5** ularoŋa: — I Lawiylar, gepimgə kulak selinglar; əzünglarni Hudaoŋa atap pakizlanglar wə ata-bowanglarning Hudasi Pərwərdigarning əyini uningoŋa mukəddəs kilip pakizlanglar, mukəddəshanidin barlik paskina nərsilərni qikirip taxlanglar. **6** Qünki bizning ata-bowilirimiz asiylik kilip, Hudayimiz Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloŋanni kilip, Uningdin waz kəqti, Pərwərdigarning turaloŋusidin yüzini ərüp, Uningoŋa arkini kildi. **7** Ular aywanning ixiklirini etiwətkən, qiraoŋlarni eqüriwətkən, huxbuy yakmioŋanidi wə mukəddəshanida Israilning Hudasioŋa heq kəydürmə qurbanliklarni sunmaydioŋan bolup kətkənidi; **8** Xu səwəbtin Pərwərdigarning oŋəzipi Yəhuda bilən Yerusalemdikilərning üstigə qüxüp, huddi əz kəzünglar bilən kərüp turoŋininglardək, ularni dəhxətkə selip, wəhimə boluxka həm zanglik kilip ux-ux kilinidioŋan obyektkə aylandurup qoydi. **9** Xu səwəbtin ata-bowilirimiz kiliq astida qaldi; ooul-kizlirimiz wə hotunlirimizmu tutqun kilindi. **10** Əmdi mən Israilning Hudasi boloŋan Pərwərdigarning oŋəzipining bizdin yanduruluxi üqün, Uning bilən əhdilixix niyitigə kəldim. **11** I balilirim, oŋapil bolmanglar; qünki Pərwərdigar silərni Əz aldida turup hizmitidə boluxka, Uning hizmətkari bolup huxbuy yekixka talliooa, dedi. **12** Xuning bilən Lawiylardin təwəndikilər ornidin turup otturioŋa qikti: — Kohatlardin boloŋan Amasayning ooli Mahat wə Azariyaning ooli Yoel, Mərarilardin Abdining ooli Kix, Yəhallələlning ooli Azariya, Gərxonlardin Zimmahning ooli Yoah, Yoahning ooli Edən, **13** Əlizafanning əwladliridin Ximri bilən Jəiyəl, Asafning əwladliridin Zəkəriya bilən Mattaniya; **14** Hemanning əwladliridin Yəhiyəl bilən Ximəy, Yədutunning əwladliridin Xemaya bilən Uzziyəllər. **15** Ular kerindaxlirini yioŋip, əzlirini [Hudaoŋa] atap paklidi, padixahning tapxurukı, Pərwərdigarning əmri boyiqə Pərwərdigarning əyini pakizlaxka kirdi. **16** Kahinlar Pərwərdigarning əyining iqkirisigə pakizlaxka kirdi; ular Pərwərdigarning mukəddəs jayidin tapkan barlik napak-nijis nərsilərni Pərwərdigar əyining hoylisioŋa toxup qikti; andin ularni Lawiylar elip qikip, [xəhər sirtidiki] Kidron jiloŋisioŋa apirip təkti. **17** Ular birinqi ayning birinqi künidin baxlap, əyni kaytidin Hudaoŋa atap pakizlaxka kirixip, səkkizinqi küni Pərwərdigar əyining aywinioŋa qikti; ular [yənə] səkkiz kün wakit sərp kilip Pərwərdigar əyini pakizlap, birinqi ayning on altinqi künigə kəlgəndə ixni tügətti. **18** Andin ular Həzəkiya padixahning aldioŋa kirip: — Biz Pərwərdigarning pütkül əyini, jümlidin kəydürmə qurbanlik qurbangahini wə uningdiki barlik kaqa-kuqa, əswablarni, «təkdim nan» tizilidioŋan xirəni wə xirə üstidiki barlik kaqa-kuqa, əswablarni pakizliwəttuk; **19** Ahaz padixah təhttiki qeoŋida asiylik kilip taxliwətkən barlik kaqa-kuqa, əswablarni təyyarlap təh kilip, pakizlap qoyduk; mana, ular hazir Pərwərdigarning qurbangahi aldioŋa qoyuldi, dedi. **20** Həzəkiya padixah ətigəndə tang səhər ornidin turup xəhərdiki əməldarlarni yioŋip Pərwərdigarning əyigə qikti. **21** Ular padixahlik üqün, mukəddəshana wə pütün Yəhudalar üqün gunah qurbanliki kilixka yəttə buka, yəttə qoqkar, yəttə

qoza wə yəttə tekə elip kəldi; [padixah] Ḥarun əwladliri boloɲan kaḥinlaroɣa bularni Pərwərdigarning qurbangaḥioɣa sunuxni buyrudi. **22** Ular bukilarni booɲuzlidi, kaḥinlar ɣenini elip, qurbangaḥqa səpti; andin ular qoqkarlarnimu booɲuzlap, ɣenini qurbangaḥqa səpti; qozilarnimu booɲuzlap, ularning ɣeninimu qurbangaḥqa səpti. **23** Ahirida gunaḥ qurbanliki kilinidioɲan tekilərni padixah wə jamaət aldioɣa yetilәp keliwidi, [padixah wə jamaət] qollirini tekilər üstigə qoyuxti. **24** Kaḥinlar tekilərni booɲuzlap, ɣenini barlik Israillarning gunaḥi üqün kəqürümkafarət süpitidə qurbangaḥqa səpti; qünki padixah: «Kəydürmə qurbanlik wə gunaḥ qurbanliki barlik Israillar üqün sunulsun» degənidi. **25** Padixah ɣənə Lawiylarni Pərwərdigar əyidə Dawutning, [Dawut] padixaḥning aldin kərgüqisi gadning wə Natan pəyoɲəmbərning buyruoɲinidək jangjang, təmbur wə qiltar katarlik sazlarni tutup, səp bolup turuxqa təyinlidi (qünki əslidə bu əmr Pərwərdigardin, əz pəyoɲəmbərlirining wastisi bilən tapilanoɲanidi). **26** Xuning bilən Lawiylar Dawutning sazlirini, kaḥinlar kanaylarni tutkan ḥalda turuxti. **27** Ḥəzəkiya kəydürmə qurbanlik qurbangaḥ üstigə sunulsun, dəp buyrudi. Kəydürmə qurbanlik sunuloɲan ḥaman, Pərwərdigaroɣa ataloɲan nəoɲmə-nawa kilinixqa, kanaylar qelinixqa wə Israilning padixaḥi Dawutning sazliri təngkəx kilinixqa baxlidi. **28** Pütkül kəydürmə qurbanlik ətküzülüp boloɲuqə, pütkül jamaət səjdigə olturuxti, nəoɲmə-nawaqilar nəoɲmə-nawa kilixti, kanayqilar kanay qelip turdi. **29** Kəydürmə qurbanlik ətküzülüp boloɲanda, padixah wə uning bilən ḥazir boloɲanlarning ḥammisi tizlinip səjdə kilixti. **30** Ḥəzəkiya padixah wə əməldarlar ɣənə Lawiylaroɣa Dawutning wə aldin kərgüqi Asafning xeirliri bilən Pərwərdigaroɣa Ḥəmdusana okuxni buyrudi; xuning bilən ular huxal-huramlik bilən Pərwərdigaroɣa ḥəmdusana okuxup, bax egip səjdə kilixti. **31** Ḥəzəkiya: — Silər əmdi əzünglarni Pərwərdigaroɣa mukəddəs boluxqa beoɲixlioɲanikənsilər, aldioɣa kelinglar, qurbanliklar, təxəkkür qurbanliklirini Rəbning əyigə kəltürüp sununglar, dewidi, jamaət qurbanliklar wə təxəkkür qurbanliklirini kəltürüxti; halioɲanlar kəydürmə qurbanlikini kəltürüxti. **32** Jamaət elip kəlgən kəydürmə qurbanliklar təwəndikiqə: — yətmix buka, yüz qoqkar, ikki yüz qoza; bularning ḥammisi Pərwərdigaroɣa atap kəydürmə qurbanlikqa əkilingənidi. **33** Bulardin baxqa Pərwərdigaroɣa ataloɲan altə yüz buka, üq ming qoymu bar idi. **34** Kaḥinlar bək az boloɲaqqa, kəydürmə qurbanlik mallirining terisini soyuxqa ülgürəlməytti; xunga Lawiy kerindaxliri taki mallar soyulup boloɲuqə ḥəm baxqa kaḥinlar əzlirini [Hudaoɣa] atap paklap boloɲuqə yardəmləxti (qünki Lawiylar əzlirini [Hudaoɣa] atap paklax ixida kaḥinlaroɣa nisbətən bəkrək ihlasmən idi). **35** Uning üstigə kəydürmə qurbanliklar nahayiti kəp idi, xundakla inaklik qurbanliklirining meyi wə kəydürmə qurbanliklaroɣa qoxuloɲan xarab ḥədiyilirimu nahayiti kəp idi. Xundak kilip Pərwərdigar əyidiki ibadət hizmətliri yengibaxtin əsligə kəltürüldi. **36** Huda Əz həlkigə bu ixlarni orunlaxturoɲanliki üqün Ḥəzəkiya wə pütkül həlk tolimu huxal boluxti; qünki bu ixlar bək tezla bejirilip boloɲanidi.

30 Ḥəzəkiya pütün Israiloɣa wə Yəḥudaoɣa adəm əwətip ḥəmdə Əfraimlar bilən Manassəḥlərgə hət yezip, ularni Israilning Hudasi boloɲan Pərwərdigarni seoɲinip «ətüp ketix ɣeyti»ni ətküzüx üqün Yerusalemoɣa, Pərwərdigarning əyigə yioɲilixni qakirdi **2** (Padixah, əməldarliri wə Yerusalemdiki barlik jamaət bilən billə məsliḥətlixip, ikkinqi ayda ətüp ketix ɣeytini ətküzəyli dəp kararoɣa kelixti. **3** Lekin paklanoɲan kaḥinlar yetixmigəqkə, həlkmu Yerusalemoɣa yioɲilip bolmioɲaqqa, ɣeytni wakitda ətküzəlmidi). **4** Padixah wə pütkül jamaət bu pilanni naḥayiti yahxi boptu, dəp karidi. **5** Xuning bilən ular pütkül Israilning Bəər-Xebadin Danoɲiqə barlik həlkini Yerusalemoɣa kelip, Israilning Hudasi Pərwərdigarni seoɲinip ətüp ketix ɣeytini ətküzüxkə qakirikənamə əwətəyli, dəp bekitti; qünki ular ɣeytni uzun wakitlardin buyan pütülgən bəlgilimə boyiqə ətküzülmigənidi. **6** Qaparmənlər padixah bilən əməldarlarning hətlirini elip, pütün Israil wə Yəḥuda yurtini kezip, padixaḥning yarliki boyiqə mundak həwərni jakarlidi: «I Israillar, Ibraḥim, Isḥak wə Israilning Hudasi boloɲan Pərwərdigaroɣa yenip kelinglar, xundak kilsanglar U Asuriyə padixaḥlirining qanggilidin kutuloɲan kaldinglarning yenioɣa yenip kelidu. **7** Ata-bowanglar wə kerindixingloroɣa ohxax bolmanglar; ular əz ata-bowilirining Hudasi Pərwərdigaroɣa asiylik kiloɲaqqa, U huddi silər kərgəndək ularni harabiqilikkə tapxuroɲan. **8** Ata-bowanglaroɣa ohxax boynunglarni kattik kilmanglar; Pərwərdigarning otluk oɲəzipining silərdin kətürülüp ketixi üqün, əmdi silər Pərwərdigaroɣa bekininglar, U mənggügə Əzigə has dəp atioɲan mukəddəshanioɣa kelip, Hudayinglar boloɲan Pərwərdigarning hizmitidə bolunglar. **9** Əgər silər Pərwərdigaroɣa kaytsanglar, kerindaxliringlar wə bala-qakiliringlar əzlirini tutkun kiloɲanlarning aldida rəḥim-iltipatka erixip, bu yurtka kaytip kelidu; qünki Hudayinglar boloɲan Pərwərdigar xapaətlik wə rəḥimliktur; silər Uning təripigə ətsənglar, U silərdin yüz ərüməydu». **10** Qaparmənlər xəḥərmu-xəḥər berip, taki Zəbulunoɲiqə Əfraim wə Manassəḥning yurtlirini kezip qikti; lekin u yərdikilər ularni zanglik kilip məshirə kilatti. **11** Ḥalbuki, Axir, Manassəḥ wə Zəbulunlardin bəziliri əzlirini təwən tutup Yerusalemoɣa kəldi. **12** Uning üstigə, Hudaning koli Yəḥudalarning üstidə bolup, ularni bir niyəttə padixaḥning wə əməldarlarning Pərwərdigarning səzigə asasən qikaroɲan əmrini ixka axuruxka bir jan bir dil kildi. **13** Xuning bilən ikkinqi ayda nuroɲun kixilər petir nan ɣeytini ətküzüx üqün Yerusalemoɣa yioɲiloɲanidi; toplanoɲan həlk zor bir türküm adəm idi. **14** Ular koɲoɲilip Yerusalem xəḥiridiki qurbangaḥlarni buzup yokitip, isrikgaḥlarnimu elip qikip, Kidron jiloɲisioɣa apirip taxlidi. **15** Ular ikkinqi ayning on tətinqi küni ətüp ketix ɣeytioɣa ataloɲan [qozilarni] soydi. Kaḥinlar bilən Lawiylar buningoɣa karap hijil bolup, əzlirini [Hudaoɣa] mukəddəs boluxka paklap, kəydürmə qurbanliklarni Pərwərdigarning əyigə elip kelixti. **16** Ular Hudaning adimi boloɲan Musaoɣa qüxürülgən Təwrat kanunioɣa asasən, bəlgilimə boyiqə əz orunlirioɣa kelip turuxti. Kaḥinlar Lawiylarning kolidin kanni elip [qurbangaḥqa] səpti. **17** Jamaət iqidə paklinip bolmioɲanlar heli boloɲaqqa, Lawiylar paklanmioɲan barlik kixilərning ornida ətüp ketix ɣeytioɣa beoɲixlanoɲan qozilarni Pərwərdigaroɣa atax üqün soyuxqa məs'ul idi. **18** Qünki əfraim wə Manassəḥ, Issakar wə Zəbulundin kəlgən kəpinqisi, heli kəp bir türküm kixilər paklanmay turupla, Təwrat bəlgilimisigə hilap ḥalda ətüp ketix ɣeytioɣa atap soyuloɲan qoza gəxlirini yeyixkə kirixti; birak Ḥəzəkiya ular ḥakkidə dua kilip: — Kimki əz ata-bowisining Hudasi boloɲan Pərwərdigarni qin kənglidin izləx niyitigə kəlgən bolsa, gərqə ular mukəddəshanioɣa ait paklinix bəlgilimisigə muwapik pak kilinmisimu, mehriban Pərwərdigar ularni əpu kiloɲay, dedi. **20** Pərwərdigar Ḥəzəkiyaning duasioɣa kulak selip həlkni əpu kildi. **21** Yerusalemda turuwatkan Israillar petir nan ɣeytini yəttə kün xundak huxallik iqidə ətküzdi; Lawiylar bilən kaḥinlar ḥər küni Pərwərdigaroɣa ataloɲan mədḥiyə sazliri bilən Pərwərdigaroɣa ḥəmdusana okuxti. **22** Ḥəzəkiya Pərwərdigarning wəḥiylirini qüxəndürüxkə maḥir Lawiylaroɣa ilḥam berip turdi; həlk yəttə kün ɣeyt kurbanliklirini yedi;

ular inaqlik qurbanliqlirini sunup, ata-bowilirining Hudasi bolоqan Pərwərdigarni mədhiyilidi. **23** Barlik jamaət yənə yəttə kün heyt ətküzüx tooqruluq məsliһətlixip, yənə huxal-huramlikqa qemgən halda yəttə kün heyt ətküzdi. **24** Qünki Yəһudaning padixaһi Һəzəkiya jamaətkə ming buka wə yəttə ming qoy һədiyə kildi; əməldarlarmu jamaətkə ming buka, on ming qoy һədiyə kildi. Nuroqun kaһinlar əzlirini [Hudaoqa] atap paklidi. **25** Pütkül Yəһuda jamaiti, kaһinlar, Lawiylar, Israildin qikqan barlik jamaət, jümlidin Israilda turuwatkan musapirlar һəmdə Yəһudada turuwatkan musapirlarning һəmmisi alamət huxal boluxti. **26** Yerusalemni oqayət zor huxallik kəypiyat kaplidi; qünki Israilning padixaһi Dawutning ooqli Sulaymanning zamanidin buyan, Yerusalemda mundak təntənə bolup bakmioqanidi. **27** Ahirida Lawiylardin bolоqan kaһinlar ornidin qopup, həlkkə bəһt-bərikət tilidi; ularning sadasi Hudaoqa anglandi, duasi asmanlaroqa, Uning mukəddəs turaloqusioqa yətti.

31 Bu ixlarning һəmmisi tügigəndin keyin, bu yərdə һazir bolоqan Israillarning һəmmisi Yəһudaning һərkaysi xəһərlirigə berip, u yərlərdiki «but tüwrük»lərni qekip, Axərah butlirini kesip taxliwətti; yənə Yəһuda wə Binyamin zeminda, xundakla Əfraim wə Manassəһ zeminining һərkaysi yərliridiki «yukiri jaylar» wə qurbangaһlarni, һəmmisini buzup yoqatkuqə səküp taxlidi. Xuningdin keyin Israil həlkining һərkaysisi əz təwəlikigə, əz xəһərlirigə kaytip ketixti. **2** Һəzəkiya kaһinlar bilən Lawiylarni nəwət-guruppilaroqa bəlüp, kaһinlar bilən Lawiylarning һərkaysisini əzigə has hizmitigə bekitip, kəydürmə qurbanlik wə inaqlik qurbanlikliri sunup, Pərwərdigar əyining һoylilirida, ixik-dərwaziliri iqidə wəzipə ətəp, Pərwərdigaroqa təxəkkür-mədhiyə okuydioqan kildi. **3** Padixaһ yənə əz melidin bir ülüxni elip kəydürmə qurbanliklar üqün ixlitixkə buyrudi; bular Pərwərdigarning Təwrat kanunida pütülgini boyiqə ətigənlik wə kəqlik kəydürmə qurbanliklar, xabat küni, yengi ay wə һeyt-bayram künliridiki kəydürmə qurbanliklar üqün ayrildi. **4** Padixaһ yənə kaһinlar bilən Lawiylarning Pərwərdigarning Təwrat kanunini qing ijra kilixi üqün, təkdim kilixka tegixlik ülüxini uloroa beringlar, dəp Yerusalemda turuxluk həlkkə buyrudi. **5** Bu buyruk qikirilixi bilənla, Israillar һosul-məһsulatlirining dəsləpki elinoqan kismi axlik, yengi xarab, [zəytun] meyi wə һəsəllərni һəmdə etizliktin qikkan һərhil məһsulatlarning һosulliridin əkilixti, yənə һərhil nərsilirining ondin birini əxrigə türkümləp əkilixti. **6** Yəһudaning һərkaysi xəһərliridə turuwatkan Israillar bilən Yəһudalarmu koy-kalilirining ondin birini əxrigə wə Pərwərdigar Hudasioqa ataloqan mukəddəs buyumlarning ondin birini əxrigə əkilip, dəwə-dəwə dəwiliwətti. **7** Üqinqi aydin baxlap dəwilinip, yəttinqi ayoqa kəlgəndə tohtidi. **8** Һəzəkiya əməldarlar bilən billə kelip, dəwə-dəwə boloqan bu məһsulatlarni kərüp Pərwərdigaroqa təxəkkür-mədhiyə okudi wə Uning həlki boloqan Israillaroqa bəһt-saadət tilidi. **9** Һəzəkiya kaһinlar bilən Lawiylardin bu dəwə-dəwə məһsulatlar tooqruluk soriwidi, **10** Zadok jəmətidin boloqan bax kaһin Azariya uningoqa jawap berip: — Həlk Pərwərdigarning əyigə һədiyə kəltürgili baxlioqandin buyan toyoqudək yeduk, yənə nuroqun exip kaldi. Qünki Pərwərdigar Əz həlkini bərikətligən, xunqa exip kaloqinimu xunqə kəp, dedi. **11** Һəzəkiya Pərwərdigarning əyidə ambarlarni təyyarlaxni buyruwidi, ular xundak kildi. **12** Ular səmimiy-sadakətlik bilən һədiyələrni, ondin bir əxrə wə Hudaoqa alaһidə ataloqan nərsilərni ambarloroa əkirdi. Lawiylardin boloqan Kononiya bax ambarqi, inisi Ximəy muawin bax ambarqi boldi. **13** Kononiya wə inisi Ximəyning kol astida Yəһiyəl, Azariya, Nahat, Asaһəl, Yərimot, Yozabad, Əliyəl, Yismakiya, Maһat wə Binayalar nazarət kilix hizmitigə məs'ul boldi; bularning һəmmisini Һəzəkiya padixaһ bilən Hudaning əyining baxkuroquqisi Azariyaning kərsətmisi bilən ixləytti. **14** Xərkiy dərwazining dərwaziwini Lawiy Yimnaһning ooqli Korə Hudaoqa halis kilinoqan һədiyə-sowoqatlaroqa məs'ul idi; u Pərwərdigaroqa sunuloqan wə «əng mukəddəs» boloqan nərsilərni təksim kilatti. **15** Edən, Minyamin, Yəxua, Xemaya, Amariya wə Xekaniyalar uning kol astida bolup, ular kaһinlarning һərkaysi xəһərliridə, qong-kiqiklikigə karalmay, nəwət boyiqə əz kerindaxlirioqa bularni üləxtürüp berixkə təyinləndi; **16** Buningdin baxka, ular nəsəbnamigə tizimlanoqan üq yaxtin yukiri ərkəklərdin, һər küni nəwiti boyiqə Pərwərdigarning əyigə kirip, yüklängən wəzipisini orunlaydioqanlarning һəmmisigimu təksim kilip berətti. **17** Ular nəsəbi tizimlanoqan jəmətliri boyiqə kaһinlaroqimu һəmdə yigirmə yaxtin axkan Lawiylaroqa nəwiti wə wəzipisigə karap təksim kilip berətti; **18** nəsəbnamidə «[Lawiy jamaiti]» [dəp], pütülginigə karap bularning barlik kiqik balilirioqa, hotunliri wə ooqul-kiz pərzəntlirigimu təksim kilip berətti; qünki ular sadakətlik bilən əzlirini Hudaoqa atap paklinip, mukəddəs boluxka beoqixlioqanidi. **19** Һərkaysi xəһərlərning ətraplirida olturaklaxkan, Һarunning əwladliri boloqan kaһinlaroqa bolsa, һərbir xəһərdə məһsus tizimlanoqan adəm koyuloqanidi; ular kaһinlar iqidiki barlik ərkəklərgə wə xundakla nəsəbnamidə pütülgən barlik Lawiylaroqa tegixlik ülüxlirini berətti. **20** Һəzəkiya pütün Yəһuda zeminida xundak kildi; u əz Hudasi boloqan Pərwərdigar aldida yahxi, durus wə һak boloqanni kildi. **21** Məyli Pərwərdigarning əyidiki hizmətlərgə ait ixta bolsun, məyli Təwrat kanunioqa һəm əmrlirigə əməl kilix niyitidə Hudasini izdəxtə bolsun, u pütün kəlbi bilən kildi wə ronak tapti.

32 Bu barlik ixlarni wə sadakətlik əməllərni bejirgəndin keyin, Asuriyə padixaһi Sənnaherib Yəһudaoqa tajawuz kilip, koroqanlik xəһərlirigə һujum kilip bəsüp kirip, ularni ixoqal kilix üqün ularni korxiwaldi. **2** Һəzəkiya Sənnaheribning kəlgənlikini kərüp, uning Yerusalemoqa һujum kilix niyitining barlikini bilgəndə, **3** əməldarliri wə batur əzimətliri bilən xəһər sirtidiki bulak-eriklarni tosuwetix tooqruluk məsliһətlaxti; ular uni kollidi. **4** Xuning bilən nuroqun kixilər yioqilip: «Nemə üqün Asuriyə padixaһlirioqa mol su mənbəsini tepiwelixioqa kalduridikənmiz?» dəp barlik bulak kəzlirini etiwətti wə u yurt otturisidin ekip ətidioqan erikni tosuwətti. **5** Һəzəkiya əzini oqəyrətləndürüp, buzulup kətkən sepillarni yengibaxtin onglatti, üstigə karawulһanilarni saldurdi, yənə bir taxki sepilmu yasatti һəmdə Dawut xəһiridiki «Millo» kəl'əsini mustəһkəmlidi; u yənə nuroqun koral-yaraoq wə kalkanlarni yasatti. **6** U həlkning üstigə sərdarlarni təyinlidi andin ularni xəһər dərwazisidiki məydanoqa, əz aldioqa yioqdurup, uloroa ilһam-rioqbət berip: **7** — Iradənglarni qing kilip batur bolunglar, Asuriyə padixaһidin wə uningoqa əgəxkən zor koxundin korkmanglar yaki alakzadə bolup kətmənglar; qünki biz bilən birgə boloquqilar ular bilən birgə boloquqilardin kəptur. **8** Uning bilən birgə boloqini naһayiti bir insaniy ətlik bilək, halas; lekin biz bilən billə boloquqi bolsa bizgə mədətkar bolup, biz üqün jəng kiloquqi Hudayimiz Pərwərdigar bardur! — dedi. Həlk Yəһudaning padixaһi Һəzəkiyaning sözlirigə ixinip tayandi. **9** Xuningdin keyin Asuriyə padixaһi Sənnaherib pütkül küq-koxuni bilən Lakix xəһirini muһasirigə aldi; xu qaoqda u hizmətkarlirini Yerusalemoqa, Yəһudaning padixaһi Һəzəkiyaoqa, xundakla Yerusalemda turuwatkan barlik

Yəhudalarоға əwətip, ularоға mundақ sөzlərni yətküzüp: — **10** «Asuriyə padixaһi Sənnaherib: «Yerusalem muһasirə iqidə turuқluқ, silər zadi nemigə tayinip uningda tehiqə turuwatisilər? **11** Ңəzəkiya silərgə: «Pərwərdigar Hudayimiz bizni Asuriyə padixaһining qanggilidin қutulduridu», dəp ixəndürüp, silərni aqlиқ wə ussuzluқtin ölümgə tapxurmaқqi boluwatmamdu? **12** Xu Ңəzəkiya Pərwərdigarоға ataloған «yuқiri jaylar»ni һəm қurbangaһlarni yoқ қiliwəttioқu? Andin Yəһudadiki wə Yerusalemdikilərgə: — «Silər birla қurbangaһ aldida səjdə қilisilər wə xuning üstigila huxbuy yaқisilər» dəp əmr қiloған əməsmidi? **13** Mening wə mening ata-bowilirimning barliқ əl һəlқlirigə nemə қiloғanliқini bilməmsilər? Əl-yurtlarning ilaһ-butliri əz zeminini mening қolumdin қutқuzuxқa birər amal қilalioғanmu? **14** Mening ata-bowilirim üzül-kesil yoқatқan əxu əl-yurtlarning but-ilaһlirining қaysibiri əz һəlқini mening қolumdin қutқuzalioған? Undaқta silərning Hudayinglar silərni mening қolumdin қutқuzalamti? **15** Silər əmdi Ңəzəkiyaоға aldanmanglar, silərni xundaқ қayil қilixioға yol қoymanglar yaki uningoға ixinipmu olturmanglar; qünki məyli қaysi əlning, қaysi padixaһliқning ilaһi bolsun, ңeqқaysisi əz һəlқini mening қolumdin yaki mening ata-bowilirimning қolidin ңeq қutқuzup qiқalmidi; silərning Hudayinglar silərni mening qanggilimdin tehimu қutulduruwalalmaydu əməsmu? — dəydu» — dedi. **16** [Sənnaheribning] hizmətkarliri dawamliқ yənə Pərwərdigar Hudani wə Uning hizmətkari Ңəzəkiyani ңaқarətləydioған gəplərnimu қildi. **17** Andin Sənnaherib tehi hət yezip, Israilning Hudasi boloған Pərwərdigarni ңaқarətləp, zanglиқ қilip: «Huddi һərқaysi əl-yurtlarning ilaһliri əz һəlқini mening qanggilimdin қutқuzalmioғandək, Ңəzəkiyaning Hudasimu Uning һəlқini mening qanggilimdin қutқuzalmaydu» dedi. **18** Ular xəһərni elix oғərizidə Yerusalem sepilidə turuwatқan һəlқni қorқutup, patiparaқqiliққa qəmdürüx üqün Yəһudiy tilida ünlük towlap turdi. **19** Ular Yerusalemning Hudasini huddi yər yüzidiki yat һəlқlərning insanning қolida yasaloған ilaһlirioға ohxitip səzlidi. **20** Xuning tüpəylidin Ңəzəkiya padixaһ wə Amozning ooқli Yəxaya pəyoғəmbər dua қilip asmanoға қarap nida қiliwidi, **21** Pərwərdigar bir Pərixtə əwətti, u Asuriyə padixaһi қoxunining ləxkərgaһioға kirip, pütkül batur jəngqilərni, əməldalar wə sərdarlarni қoymay қiriwətti. Xuning bilən Asuriyə padixaһi xərməndə bolup əz yurtioға қaytip kətti. Өzining buthanisioға kirgən qeoқida əz puxtidin boloған ooқulliri uni қiliq bilən qepip eltürdi. **22** Ənə xu tərixidə, Pərwərdigar Ңəzəkiyani wə Yerusalem aһalisini Asuriyə padixaһi Sənnaheribning wə baxқa barliқ düxmənlərning qanggilidin қutқuzup қaldi wə ularni һər tərəptə қooқdidi. **23** Nuroғun kixilər һədiyələrni Pərwərdigaroға atax üqün Yerusalemoға əkəldi, xundaқla nuroғun esil nərsilərni əkilip Yəһuda padixaһi Ңəzəkiyaoға sundi; xuningdin etiwarən Ңəzəkiya barliқ əl-yurtlarning izzət-ңərmitigə sazawər boldi. **24** Xu künlərdə Ңəzəkiya kesəl bolup sakratқa qüxüp қaldi; u Pərwərdigaroға tilawət қildi wə Pərwərdigar səz қilip, uningoға bir məjizilik alamət kərsətti. **25** Lekin Ңəzəkiya əzigə kərsitilgən iltipatқa muwapiқ təxəkkür eytmidi; u kənglidə təkəbburlixip kətti. Xunga Hudaning oғəzipi uningoға wə xuningdək Yəһuda wə Yerusalemdikilərgə қozoғaldi. **26** Lekin Ңəzəkiya wə Yerusalemdikilər təkəbburliқidin yenip əzlirini təwən tutup yürgəqkə, Pərwərdigarning oғəzipi Ңəzəkiyaning künliridə ularоға qüxmidi. **27** Ңəzəkiyaning dunyasi tolimu kəp, izzət-ңərmiti kəwətla yuқiri idi; u əzigə altun, kümüx, gəһər-yaқut, huxbuy dora-dərmək, қalқan wə ңərһil қimmətlik buyumlarni saқlaydioған ңəzinilərni saldurdi; **28** u yənə axlиқ, yengi xarab wə zəytun meyi saқlaydioған ambarlarni, yənə ңər türlük mallar wə padiliri üqün eoғil-қotanlarni saldurdi. **29** U əzigə xəһərlər bina қildurdi wə nuroғun қoy-қalilaroға igə boldi, qünki Huda uningoға oғayət kəp dəpinə-dunya ata қiloғanidi. **30** Ңəzəkiyadin ibarət bu kixi Giһon eқinining yuқiri eқimidiki suni tosup, suni toptooғra Dawut xəһirining künpetix təripigə eқip kelidioған қiloғanidi. Ңəzəkiya barliқ қiloған əməlliridə ronaқ tapti. **31** Ңalbuki, Babil əmirlirining əlqiliri kelip Ңəzəkiya bilən kərüxüp, Yəһuda zeminida yüz bərgən bu məjizilik alamət tooғruluқ gəp sorioған qaoқda, uning kənglidə nemə barliқini məlum қilixқa sinimaқqi, Huda uni yaloғuz қaldurup, uningdin kətti. **32** Ңəzəkiyaning қaloған ixliri wə yaһxi əməlliri bolsa, mana ular «Yəһuda wə Israil padixaһlirining tarihnamisi»da, Amozning ooқli Yəxaya pəyoғəmbərning kərgən wəһiylik hatirisidə pütülgəndur. **33** Ңəzəkiya ata-bowiliri arisida uhlidi; ular uni Dawut əwladliri қəbristanliқi egizlikidə dəpnə қildi; u əlgən qaoқda barliқ Yəһuda һəlқi bilən Yerusalemdikilər uningoға ңərmət bildürdi. Uning ornioға ooқli Manassəһ padixaһ boldi.

33 Manassəһ padixaһ boloғanda on ikki yaxta bolup, Yerusalemda əllik bəx yil səltənət қildi. **2** U Pərwərdigar Israillarning aldidin ңəydəp qiқiriwətқan yat əlliklərning yirginqlik adətlirigə ohxax ixlar bilən Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloғanni қildi. **3** U atisi Ңəzəkiya qeқip taxlioған «yuқiri jaylar»ni қaytidin yasatti; u Baallaroға atap қurbangaһlarni saldurup, axərəһ məbudlarni yasidi; u asmandiki nuroғunlioған ay-yultuzlaroға bax urdi wə ularning қulluқioға kirdi. **4** U Pərwərdigarning əyidimu қurbangaһlarni yasatti. Xu ibadətһana tooғruluқ Pərwərdigar: «Yerusalemda Mening namim mənggü қalidu» degənidi. **5** U Pərwərdigarning əyining ikki ңoylisida «asmanning қoxuni»oға қurbangaһlarni atap yasatti. **6** U Bən-Ңinnomning jiloғisida əz balilirini ottin ətküzdi; jadugərqilik, palqiliқ wə dəmidiqilik ixlətti, əzigə jinkəxlər bilən əpsunqilarni bekitti; u Pərwərdigarning nəziridə san-sanaқsiz rəzillikni қilip Uning oғəzipini қozoғidi. **7** U yasatқan oyma məbudni Hudaning əyigə tiklidi. Xu əy tooғruluқ Pərwərdigar Dawutқa wə uning ooқli Sulaymanoға: — «Bu əydə, xundaқla Israilning ңəmmə қəbililirining zeminliri arisidin Mən talliоған Yerusalemda Өz namimni əbədgiqə қaldurimən; **8** Əgər Israil pəқət Mən Musaning wasitisi bilən ularоға tapilioған barliқ əmrlərgə, yəni barliқ қanun, bəlgilimilər wə ңəkümlərgə muwapiқ əməl қilixқa kəngül қoysila, Mən ularning putlirini ata-bowilirioға bekitkən bu zemindin қaytidin neri қilmaymən» — degənidi. **9** Lekin Manassəһ Yəһudalarni wə Yerusalemdikilərni xundaқ azdurdiki, ular Pərwərdigar Israillarning aldidin һalak қiloған yat əlliklərning қiloғinidinmu axurup rəzillik қilatti. **10** Pərwərdigar Manassəһ wə uning һəlқigə agaһlandurup səzligən bolsimu, lekin ular қulaқ salmidi. **11** Xu səwəbtin Pərwərdigar Asuriyə padixaһining қoxunidiki sərdarlarni ularning üstigə ңujumoға saldurdi. Ular Manassəһni ilmək bilən elip, mis zənjir bilən baoғlap Babiloға əkəldi. **12** Manassəһ muxundaқ azabқa qüxkəndə Hudasi Pərwərdigaroға yalwurup, ata-bowilirining Hudasi aldida əzini bək təwən tutti. **13** U dua қiliwidi, [Pərwərdigar] uning duasioға қulaқ selip, tilikini қobul қilip, uni Yerusalemoға қayturup, padixaһliқioға қaytidin igə қildi. Manassəһ xu qaoқdila Pərwərdigarningla Huda ikənlikini bilip yətti. **14** Bu ixlardin keyin Manassəһ «Dawut xəһiri»ning sirtioға, jiloға otturisidiki Gиһonning künpetix təripidin taki Belиқ dərwazisi aoғzioқiqə, Ofəlni qəridəp sepil yasatti wə uni naһayiti egiz қildi; Yəһudaning ңərқaysi қoroғanliқ xəһərliridə қoxun sərdarlirini təyinlidi. **15** U yənə Pərwərdigar əyidin yat əlliklərning məbudliri bilən [əzi қoyoған] butni, əzi

Pərvərdigar əyining teoqi bilən Yerusalemda yasatkuzoqan barlik kurbangahlarni eliwetip, xəhər sirtioqa taxlatkuziwətti. **16** [Manassəh] Pərvərdigar kurbangahini yengibaxtin tiklitip, kurbangahka inaklik kurbanliki bilən təxəkkür kurbanliklirini sundi wə Yəhudalaroqa Israilning Hudasi Pərvərdigarning hizmitigə kirixni buyrudi. **17** Xundaktimu, həlk kurbanlikni yənila «yukiri jaylar»da ətküzətti; lekin ularning kurbanlikliri əzlirining Hudasi Pərvərdigaroqila sunulatti. **18** Manassəhning kaloqan ixliri, jümlidin uning Hudasioqa kiloqan duasi wə aldin kərgüqilərning Israilning Hudasi Pərvərdigarning namida uningoqa eytkan gəpliri bolsa, mana ular «Israilning padixahlirining hatiriliri» degən kitabta pütülgəndur. **19** Uning duasi, Hudaning uning tiləklirini kandak ijabət kiloqanliki, uning əzini təwən kilixidin ilgiri kiloqan barlik gunahi wə wapasizliki, xundakla uning kəyərdə «yukiri jaylar» salduroqanliki, Axərah məbudliri həm oyma məbudlarni tikligənliki bolsa, mana həmmisi «Aldin kərgüqilərning hatirilirida» pütülgəndur. **20** Manassəh ata-bowiliri arisida uhlidi; kixilər uni əz ordisioqa dəpnə kildi; ooqli Amon ornioqa padixah boldi. **21** Amon təhtkə qikkan qeoqida yigirmə ikki yaxta idi; u Yerusalemda ikki yil səltənət kildi. **22** U atisi Manassəh kiloqinidək Pərvərdigarning nəzиridə rəzil boloqanni kildi. U atisi Manassəh yasatkan barlik oyma məbudlaroqa kurbanlik sundi wə ularning kullukioqa kirdi. **23** U əzini Pərvərdigar aldida atisi Manassəh əzini təwən tutkandək təwən tutmidi; bu Amonning bolsa gunah-kəbihlikliri baroqanseri exip bardi. **24** Keyin uning hizmətkarliri uni kəstləp əz ordisida eltürüwətti. **25** Lekin Yəhuda zeminidikilər Amon padixahni kəstligənlərning həmmisini eltürdi; andin yurt həlki uning ornida ooqli Yosiyani padixah kildi.

34 Yosiya padixah boloqanda səkkiz yaxta bolup, Yerusalemda ottuz bir yil səltənət kildi. **2** U Pərvərdigarning nəzиridə durus boloqanni kilip, hər ixta atisi Dawutning yollirida yürüp, nə ongoqa nə soloqa qətnəp kətmidi. **3** Uning səltənitining səkkizinqi yili, u tehi güdək qeoqidila, atisi Dawutning Hudasini izləxkə baxlidi; səltənitining on ikkinqi yilioqa kəlgəndə Yəhuda bilən Yerusalemdiki «yukiri jaylar», axərah məbudliri, oyma butlar wə kuyma butlarni yokitip, zeminni pakizlaxka kirixti. **4** Həlk uning kəz aldidila «Baallar»ning kurbangahlirini qekip taxlidi; u kurbangahlarning üstigə egiz kilip orunlaxturuloqan «kün tüwrükliri»larni kesip taxlidi; u yənə Axərah məbudliri, oyma-kuyma butlarni qekip, uning topisini bu məbudlaroqa kurbanlik sunoqanlarning kəbrilirigə qeqiwətti. **5** [But] kahinlirining ustihanlirini kurbangahlirining üstidə kəydürüwətti; xundak kilip, u Yəhuda bilən Yerusalemni pakizlidi. **6** U Manassəh, Əfraim, Ximeon hətta Naftalioqiqə ularning hərkaysi xəhərliridə wə ətrapidiki harabilərdə xundak kildi; **7** U kurbangahlarni qekip, axərah məbudliri wə oyma butlarni kokum-talkan kiliwətti, pütün Israildiki «kün tüwrükliri»ning həmmisini kesip taxlap, Yerusalemoqa kaytti. **8** Uning səltənitining on səkkizinqi yili Yəhuda zeminini wə mukəddəshanini pakizlap boloqandin keyin, Azaliyaning ooqli Xafan, xəhər baxliki Maaseyah wə Yoahazning ooqli təzkiriqi Yoahni Hudasi boloqan Pərvərdigarning əyini onglaxka əwətti. **9** Xuning bilən ular bax kahin Hilkiyaning aldioqa kelip, uningoqa Pərvərdigarning əyigə beoqixlap əkəlgən pulni tapxurdi. Bu pulni əslidə dərwaziwən Lawiylar Manassəh, Əfraim wə Israilning kaldisidin, xuningdək Yəhuda wə Binyamin zeminidikilər wə Yerusalemdikilərdin yioqkanidi. **10** Ular Pərvərdigarning əyini ongxaydioqan ixlarni nazarət kiloquqi ixqilaroqa tapxurup bərdi. Bular həm pulni Pərvərdigarning əyini ongxax wə mustəhkəmləxkə ixligüqilərgə bərdi; **11** ular bolsa pulni Yəhuda padixahliri harabiləxtürgən əy-imarətlərgə lazimlik kesip-oyuloqan taxlarni wə tüwrük-limlaroqa yaoqaq setiwalixka yaoqaqqilar bilən tamqilaroqa tapxurup bərdi. **12** Bu adəmlər sadakətlik bilən ixlidi. Ularni baxkuridioqan, nazarətkə məs'ul Lawiy Mərarining əwladliridin Jahat bilən Obadiya, Kohatning əwladliridin Zəkəriya bilən Məxullam bar idi; bu Lawiylarning həmmisi hərhil sazlaroqimu mahir idi; **13** ular yənə hammallar wə hərhil ixlar üstidiki nazarətqilərni baxkuratti; Lawiylardin pütükqilərmu, əməldarlarmu, dərwaziwənlərmu bar idi. **14** Ular Pərvərdigar əyigə beoqixlap əkəlgən pullarni elip qikidioqan qaoqda, Hilkiya kahin Pərvərdigarning Musaning wastisi bilən bərgən Təwrat kanuni kitabini tepiwaldi. **15** Hilkiya katip Xafanoqa: — Mən Pərvərdigarning əyidə Təwrat-kanuni kitabini tepiwaldim, dedi. Xuni eytip, Hilkiya kitabni Xafanoqa bərdi. **16** Xafan uni padixahning yenioqa apardi wə uningoqa: «Hizmətkarliri tapxuruloqan ixlarni bolsa, həmmisini ada kiliwatidu. **17** Ular Pərvərdigar əyigə [beoqixlanoqan] pullarni təküp, uni nazarətqilər wə ixqilarning kolioqa tapxurup bərdi» dəp məlumat bərdi. **18** Xafan katip yənə padixahka: — Hilkiya kahin yənə manga bir oram kitab bərdi dəp uni padixah aldida okudi. **19** Wə xundak boldiki, padixah Təwrat kanunidiki səzlərni anglap, əz kiyimlirini yirtti. **20** Padixah Hilkiya bilən Xafanning ooqli Ahikamoqa, Mikahning ooqli Abdon bilən Xafan katipka wə padixahning hizmətkari Asayaoqa buyrup: — **21** Berip mən üqün wə Israilda həm Yəhudada kalduruloqan həlk üqün bu tepiloqan kitabning səzliri tooqrisida Pərvərdigardin yol soranglar. Qünki ata-bowilirimiz bu kitabta barlik pütülgənlərgə əməl kilmay, Pərvərdigarning səzini tutmioqanliki tüpəylidin, Pərvərdigarning bizgə tekülidioqan oqəzipi intayin dəhxətlik boldi, dedi. **22** Xuning bilən Hilkiya wə padixah təyinligən kixilər ayal pəyoqəmbər Huldahning kexioqa bardi; Huldah Hasrahning nəwrisi, Tokihatning ooqli kiyim-keqək begi Xallumning ayali idi; u əzi Yerusalem xəhirining ikkinqi məhəllisidə olturatti. Ular uning bilən bu ixlar tooqruluk səzləxti. **23** U ularoqa mundak dedi: — Israilning Hudasi Pərvərdigar mundak dəydu: — «Silərni əwətkən kixigə mundak dənglar: — **24** Pərvərdigar mundak dəydu: — Mana Mən Yəhudaning padixahi aldida okuloqan bu kitabtiki barlik lənətlərni əməlgə axurup, bu jayoqa wə bu yərdə turoquqilaroqa balayi'apət qüxürimən. **25** Qünki ular Meni taxlap, baxka ilahlaroqa huxbuy yekip, kollirining həmmə ixliri bilən Mening aqqikimni kəltürdi. Uning üqün Mening kəhrim bu yərgə tekülidu, əqürülməydu. **26** Lekin silərni Pərvərdigardin yol sorioqili əwətkən Yəhudaning padixahioqa bolsa, mundak dənglar: — Sən angliloqan səzlər tooqrisida Israilning Hudasi Pərvərdigar mundak dəydu: — **27** Qünki kənglüng yumxak bolup, Hudaning muxu jay wə uningda turoquqilarni əyibləp eytkan səzlirini angliqiningda, Uning aldida əzüngni təwən kilding, xuningdək əzüngni xundak təwən kiloqiningda, kiyimliringni yirtip, Mening aldimda yioqlioqining üqün, Mənmu duayingni anglidim, dəydu Pərvərdigar. **28** Mana, seni ata-bowiliring bilən yioqilixka, əz kəbrənggə aman-hatirjəmlik iqidə berixka nesip kilimən; sening kəzliring Mən bu jay üstigə qüxüridioqan barlik külpətlərni kərməydu». Ular yenip berip, bu həwərni padixahka yətküzdi. **29** Padixah adəm əwətip, Yəhuda bilən Yerusalemning həmmə aksakallirini qakirtip kəldi. **30** Padixah Pərvərdigarning əyigə qikti; barlik Yəhudadiki ər kixilər wə Yerusalemda turuwatkanlarning həmmisi, kahinlar bilən Lawiylar, xundakla barlik həlk, əng kiqikidin tartip qongioqiqə həmmisi uning bilən billə qikti. Andin Pərvərdigarning əyidə tepiloqan əhdə kitabining həmmə səzlrini ularoqa okup bərdi. **31** Padixah əz

ornida turup Pərwərdigarning aldida: — Pərwərdigaroƚa əgixip pütün kəlbim wə pütkül jenim bilən Uning əmrlirini, ḥəkümguwaḥlikliri wə bəlgilimilirini tutup, uxbu kitabta pütülgən əḥdigə əməl kilimən dəp əzini əḥdigə baoƚlidi. **32** Xuning bilən həlkning ḥəmmisimu əḥdə aldida turup uningoƚa əzini baoƚlidi. U yənə Yerusalemda turuwatkanlarning ḥəmmisini wə Binyamindiki həlknimu bu əḥdə aldida turoƚuzup uningoƚa əzini baoƚlatti. Xuning bilən Yerusalemda turuwatkanlar Hudaning, yəni ata-bowilirining Hudasining əḥdisi boyiqə ix kilidioƚan boldi. **33** Yosiya Israillaroƚa karaxlik yurtlardin barlik yirginqlik nərsilərni qikirip taxlap, Israilda turuwatkanlarning ḥəmmisini Pərwərdigar Hudasining hizmitigə kiridioƚan kildi. [Yosiyaning] barlik künliridə həlk ata-bowilirining Hudasi boloƚan Pərwərdigaroƚa əgixixtin ḥeq yanmidi.

35 Yosiya Pərwərdigarni seoƚinip ətüp ketix ḥeytini Yerusalemda ətküzməkqi boldi; birinqi ayning on tətinqi küni ular ətüp ketix ḥeytioƚa ataloƚan kozilarni soydi. **2** Padixaḥ kaḥinlarning wəzipilirini bəlgilidi, ularni Pərwərdigarning əyidiki hizmətni kilixka rioƚbətləndürdi. **3** U yənə pütkül Israil həlkigə əzlirini Pərwərdigaroƚa atap pakmukəddəs boluxka təlim bərgüqi Lawiylaroƚa: — Silər mukəddəs əḥdə sandukini Israil padixaḥi Dawutning ooƚli Sulayman saldoroƚan əygə əkirip orunlaxturunglar; əmdi uni mürənglərdə kətürüp yürüx wəzipisi kalmidi. Əmdi silər Hudayinglar Pərwərdigarning hizmitidə, xundakla Uning həlki Israilning hizmitidə bolunglar. **4** Xuning üqün jəmitinglar wə nəwətguruppanglar boyiqə, Israilning padixaḥi Dawutning yazoƚini wə uning ooƚli Sulaymanning yazoƚinioƚa asasən, əzünglarni obdan təyyarlanglar. **5** Silər əz ata jəmətliringlarning nəwət-guruppa tərtipi boyiqə kerindaxliringlardin ibarət xu addiy həlk-pukralar jəmət-jəmətlirigə wəkil bolup, mukəddəsgaḥta turisilər; ḥərbir guruppida Lawiy jəmətidin birnəqqə adəm bolsun. **6** Silər ətüp ketix ḥeytioƚa ataloƚan kozilarni soyusilər, əzünglarni paklanglar, [Israildiki] kerindaxliringlar üqün, yəni ularning Pərwərdigar Musaning wastisi bilən tapilioƚan səz-kalamioƚa bekinixi üqün, ḥəmmə ixni təyyar kilinglar, dedi. **7** Yosiya xu yərdə ḥazir boloƚan barlik həlk-pukralarning ətüp ketix ḥeytioƚa atioƚan kurbanliki bolsun dəp, jəmiy ottuz ming koza wə ooƚlak, wə yənə üq ming buka ḥədiyə kildi; bu mallarning ḥəmmisi padixaḥning melidin qikirilоƚanidi. **8** Uning əməldarlirimu əz ihtiyarliki bilən həlkkə wə kaḥinlar bilən Lawiylaroƚa kurbanlik meli «kətürmə ḥədiyə» kildi; Pərwərdigarning əyini baxkuroƚuqilardin Hilkiya, Zəkəriya wə Yəḥiyəlmu ikki ming altə yüz koza-əqkə bilən üq yüz bukini kaḥinlaroƚa ətüp ketix ḥeytioƚa atap kurbanlik kilix üqün ḥədiyə kilip tapxurdi. **9** Lawiylarning yolbaxqiliri boloƚan Konaniya wə uning kerindaxliridin Xemaya bilən Nətanəl, xundakla Haxabiya, Jəiyəl wə Yozabadmu bəx ming koza bilən bəx yüz bukini Lawiylarning ḥeytka atap kurbanlik kilixioƚa «kətürmə ḥədiyə» kildi. **10** Xundak kilip, ətilidioƚan wəzipilər orunlaxturup bolunoƚandin keyin, padixaḥning tapilioƚini boyiqə, kaḥinlar əz ornida turdi, Lawiylarmu əzlirining nəwət-guruppa tərtipi boyiqə turuxti. **11** Lawiylar ətüp ketix ḥeytioƚa ataloƚan kozilarni booƚuzlidi; kaḥinlar ularning kolidin kanni elip kurbangaḥka səpti wə xuning bilən bir wakitta Lawiylar kurbanlik malning terisini soydi. **12** Køydürmə kurbanlikka sunulidioƚan mallarni bolsa, ular həlk-pukralaroƚa wəkil boloƚan jəmətlər boyiqə həlkkə bəlüp berip, ularni Musaning kitabida yeziloƚinioƚa muwapik, Pərwərdigaroƚa sunuxka təyyarlidi. Sunulidioƚan bukilarnimu xundak kildi. **13** Andin bəlgilimə boyiqə ular ətüp ketix ḥeytioƚa ataloƚan koza-əqkilərni otka kaklap kawap kildi; baxka kurbanliklardin kaloƚan, yəni Hudaoƚa ataloƚan kisimlarni kazanda, dangkanda yaki dasta pixurup tezdin həlk-pukralaroƚa üləxtürüp bərdi; **14** xuningdin keyin əzlirigə wə kaḥinlaroƚa kurbanliklardin təyyarlidi, qünki kaḥinlar, yəni Ḥarunning əwladliri kəq kirgüqə køydürmə kurbanlik kilix wə maylarni køydürüx bilən aldirax bolup kətkənidi; xunga Lawiylar əzlirigə wə kaḥinlar boloƚan Ḥarunning əwladlirioƚimu kurbanliklardin [gəx] təyyarlap koyuxti. **15** Nawa-nəoƚmiqilər, yəni Asafning əwladliri Dawut, Asaf, Ḥeman wə [Dawut] padixaḥning aldin kərgüqisi Yədutunning tapxurukı boyiqə əz orunlirida turuxti; dərwaziwənlər ḥərkaysisi əz dərwazisi aldida turdi; ularning ix ornidin ajrixining ḥajiti bolmidi, qünki ularning kerindaxliri boloƚan Lawiylar kurbanliklardin təyyarlap koyatti. **16** Xundak kilip, xu bir kün iqidə Yosiya padixaḥning tapxurukı boyiqə, ətüp ketix ḥeyti ətküzülüp, Pərwərdigarning kurbangaḥioƚa køydürmə kurbanliklar sunuluxi bilən Pərwərdigaroƚa beoƚixlap ətküzülgən ibadət toluk orunlandi. **17** Xu qaoƚda ḥazir boloƚan Israillar ətüp ketix ḥeytini ətküzüp boloƚandin keyin, yəttə kün petir nan ḥeytini ətküzdi. **18** Samuil pəyoƚəmbərning zamanidin buyan Israilda ətüp ketix ḥeyti mundak ətküzülüp bakmioƚanidi; Israil padixaḥlirining ḥeqkaysisimu Yosiya, kaḥinlar, Lawiylar wə xu yərdə ḥazir boloƚan Yəḥudalar bilən Israillar wə Yerusalemda turuwatkanlar ətküzgəndək mundak ətüp ketix ḥeyti ətküzüp bakmioƚanidi. **19** Bu ketimki ətüp ketix ḥeyti Yosiyaning səltənitining on səkkizinqi yili ətküzüldi. **20** Yosiya [mukəddəs] əyning ḥəmmə ixini muxundak tərtipkə selip boloƚandin keyin, Misir padixaḥi Nəko Əfrat dəryasining boyidiki Karkemix xəḥiridə uruxka kikti, Yosiya uning aldini toskili kikti. **21** Nəko Yosiyaning aldioƚa əlqilərni əwətip uningoƚa: «I Yəḥuda padixaḥi, əzlirining mening bilən nemə karliri bar? Bügün mən sili bilən uruxkili əməs, bəlki mening bilən urux kiliwatkan jəmət bilən uruxkili kikkanmən; yənə kelip, Huda meni tez ḥujum kil, dedi; Hudaning silini ḥalak kiliwətməsliki üqün, Uning ixioƚa kaxila kilmisila, qünki U mening bilən billidur» dedi. **22** Lekin Yosiya uning bilən karxilixixtin yanmidi, əksiqə əzini nikablap uningoƚa jəng kiloƚili qikti; u Hudaning Nəkoning wastisi bilən eytkan gepigə kulak salmay, Məgiddo tüzlənglikigə kelip Nəko bilən tutuxti. **23** Okyaqilar Yosiya padixaḥka ok etip uningoƚa [təgküzdi]; padixaḥ hizmətkarlirioƚa: — Mən eoƚir yarilandim, meni elip ketinglar, dedi. **24** Uning hizmətkarliri uni jəng ḥarwisidin yələp qüxürüp, uning ikkinqi jəng ḥarwisioƚa yatkuzup Yerusalemoƚa elip mengiwidi, u xu yərdə əldi. U ata-bowilirining kəbristanlikioƚa dəpnə kilindi; barlik Yəḥuda wə Yerusalemdikilər Yosiyaoƚa təziyə tutuxti. **25** Yərimiya [pəyoƚəmbər] Yosiya üqün mərsiyə okudi; nəoƚmə-nawaqi ərayallarning ḥəmmisi taki bügüngiqə Yosiyani təripləp mərsiyə okup kəlməktə; u ix Israilda bəlgilimigə aylandi. Mana bular «mərsiyələr» degən kitabka pütülgəndur. **26** Yosiyaning kaloƚan ixliri, uning Pərwərdigarning Təwrat kitabida yeziloƚanlirioƚa əgəxkən yaḥxi əməlliri, **27** kiloƚanliri baxtin-aḥirioƚiqə ḥəmmisi «Yəḥuda wə Israil padixaḥlirining Tarih-Təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur.

36 [Yəḥuda] zeminidiki həlk Yosiyaning ooƚli Yəḥoaḥazni tallap, Yerusalemda atisining ornioƚa padixaḥ kilip tiklidi. **2** Yəḥoaḥaz təḥtkə qikkan qeoƚida yigirmə üq yaxta idi; u Yerusalemda üq ay səltənət kildi. **3** Misir padixaḥi uni Yerusalemda padixaḥliktin bikar kildi wə Yəḥuda zeminioƚa bir yüz talant kümüx, bir talant altun jərimanə koydi. **4** Andin Misir padixaḥi Yəḥoaḥazning ornioƚa uning inisi Eliakimni Yəḥuda bilən Yerusalem üstigə padixaḥ kilip, uning ismini Yəḥoakimoƚa əzgərtti; andin Nəko inisi Yəḥoaḥazni Misiroƚa elip kətti. **5**

Yəhoakim təhtkə qikkan qeoida yigirmə bəx yaxta bolup, u Yerusalemda on bir yil səltənət kildi; u Pərwərdigar Hudasining nəziridə rəzil boloanni kildi. **6** Babil padixahi Nebokadnəsar uningoa hujum kiloili qikip, uni mis zənjir bilən baolap Babiloa elip kətti. **7** Nebukadnəsar yənə Pərwərdigar əyidiki bir kisim əswab-buyumlarni Babiloa apirip, əzining Babildiki buthanisioa koydi. **8** Yəhoakimning kaloan ixliri, uning yirginqlik ixliri, uningdiki əyiblər bolsa mana, «Israil wə Yəhuda padixahlirining tarih-təzkiriliri» degən kitabta pütülgəndur. Uning ooli Yəhoakin uning ornioa padixah boldi. **9** Yəhoakin təhtkə qikkan qeoida on səkkiz yaxta bolup, u Yerusalemda üq ay on kün səltənət kildi; u Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloanni kildi. **10** Yengi yil ətkəndə, Nebokadnəsar adəm əwətip Yəhoakinni Pərwərdigar əyidiki esil buyumlar bilən birliktə Babiloa əkəldürüp, Yəhoakinning taoisi Zədəkiyani Yəhuda wə Yerusalem üstigə padixah kilip tiklidi. **11** Zədəkiya təhtkə qikkan qeoida yigirmə bir yaxta bolup, Yerusalemda on bir yil səltənət kildi; **12** u Pərwərdigarning nəziridə rəzil boloanni kildi; Yərəmiya pəyoəmbər uningoa Pərwərdigarning səzlirini yətküzgən bolsimu, u Yərəmiyaning aldida əzini təwən kilmidi; **13** u əzini Hudaning namida [bekinix] kəsimini iqküzgən Nebokadnəsardin yüz əridi; boynini kattik kilip, Israilning Hudasi Pərwərdigaroa towa kilip yenixka kənglini jahil kildi. **14** Uning üstigə, kahinlarning barlik baxliri bilən həlkning həmmisi yat əlliklərning həmmə yirginqlik ixlirini dorap, asiylikirini axurdi; ular Pərwərdigar Yerusalemda Əzigə atap mukəddəs kiloan əyni buloiwətti. **15** Ularning ata-bowilirining Hudasi boloan Pərwərdigar Əz həlkigə wə turalousioa iqini aoritkaqka, tang səhərdə ornidin turup əlqilirini əwətip ularni izqil agahlandurup turdi. **16** Birak ular Hudaning əlqilirini mazak kilip, səz-kalamlirini mənsitməytti, pəyoəmbərlirini zanglik kilatti; ahir berip Pərwərdigarning kəhri ərləp, kutkuzoili bolmaydioan dərijidə həlkining üstigə qüxti. **17** Pərwərdigar xuning bilən kaldiylərning padixahini ularoa hujumoa seliwidi, padixah ularning mukəddəs əyidə yaxlirini kiliqlidi; kiz-yigitlər, kerilar, bexi akaroanlaroa heq iq aoritip olturmay, həmmini əltürüwətti; [Huda] bularning həmmisini [Kaldiyə] padixahining kolioa tapxurdi. **18** Kaldiyə padixahi Hudaning əyidiki qong-kiqik deməy, barlik kaqa-buyumlarni, xundakla Pərwərdigar əyidiki həzinilərni, xuningdək padixahning wə əməldarlirining həzinilirini koymay, Babiloa elip kətti. **19** Kaldiylər Hudaning əyini kəydürüwətti, Yerusalemning sepilini qekiwətti, xəhərdiki həmmə orda-koroanlaroa ot koyup kəydürüp, Yerusalemdiki barlik kimmətlik kaqa-buyumlarni qekip kukum-talkan kildi. **20** Kiliqtin aman kaloanlarning həmmisini [Kaldiyə padixahi] Babiloa tutkun kilip əkətti; ular taki Pars padixahlikining səltənitikiqə Babil padixahi wə əwladlirining kullukida bolup turdi. **21** Bularning həmmisi Pərwərdigarning Yərəmiyaning wastisi bilən [aldin] eytkan [agah] səzi ixka axurulux üqün boldi. Xuning bilən zemin əzigə tegixlik xabat künlirigə muyəssər boldi; qünki zemin yətmix yil toxkuqə harabiliktə turup «xabat tutup» dəm elip rahətləndi.

Əzra

1 Pars padixahi Koreхning birinqi yili, Pərwərdigarning Yərəmiyaning aoɣzi arkilik eytkan sezi əməlgə axurulup, Pərwərdigarning Pars padixahi Koreхning rohini kozoɣixi bilən pütün padixahliki təwəsidə u mundak bir jakarnamə qikardi, xundakla uni yazma kilip püküp: — **2** «Pars padixahi Koreх mundak dəydu: — Asmanlarning Hudasi Pərwərdigar yər yüzidiki barlik padixahliklarning igidarqilikini manga bərdi; u xundakla meni Yəhuda zeminioɣa jaylaxkan Yerusalemda Өzigə bir өy selixka buyrudi. **3** Xuning üqün aranglarda Hudaning həlki boloɣanlardin hərkaysinglaroɣa bolsa, uning Hudasi [Pərwərdigar] uning bilən billə boloɣay, u Yəhuda zeminidiki Yerusalemoɣa qiksun, Israilning Hudasi Pərwərdigarning өyini salsun! U bolsa Hudadur, makani Yerusalemdidur! **4** [Sürgünlüktə] kaloɣan həlk kəyərlərdə makanlaxkan bolsa, [u Yerusalemoɣa qikşun]; xu yərdiki adəmlər ularoɣa altun, kümüx, mal-mülük, qarpaylarni təminləp yardəm bərsun wə xuningdək Yerusalemda jaylaxkan Hudaning xu өyi üqün halis hədiyələrni təkdim kilsun» — dedi. **5** Xuning bilən Yəhuda wə Binyamindiki kəbilə baxlikliri, kahinlar, Lawiylar, xundakla Huda təripidin rohi kozoɣitiloɣan barlik həlk orunliridin kopup Yerusalemdiki Pərwərdigarning өyini [yengiwaxtin] selixka berixka təyyarlandi. **6** Ətraptiki kixilərning həmmisi kümüx kaqa-kuqa, altun, mal-mülük, qarpaylar wə kimmət bahalik buyumlar bilən ularni kollap kuwwətlidi, buningdin baxka sunulidioɣan hərhil ihtiyariy hədiyə-kurbanlik süpitidə hərhil sowoɣatlarni təkdim kildi. **7** Padixah Koreх Pərwərdigarning өyidiki kaqa-kuqilirinimu, yəni ilgiri Nebokadnəsar Yerusalemdin əkilip өz ilahining buthanisioɣa koyup koyoɣan kaqa-kuqilarnimu elip qikti. **8** Pars padixahi Koreх həzinə begi Mitrədatni buyrup bu kaqa-kuqilarni aldurup qikti; Mitrədat xularni Yəhudaning əmiri Xəxbazaroɣa sani boyiqə sanap tapxurup bərdi. **9** Kaqa-kuqilarning sani mundak: — altun das ottuz, kümüx das ming, piqak yigirmə tokkuz, **10** altun piyalə ottuz, bir-birigə ohxax boloɣan kümüx piyalə tət yüz on; baxka kaqa-kuqilar bir ming. **11** Barlik altun-kümüx kaqa-kuqa, bəx ming tət yüz. Sürgün kilinoɣan həlk Babildin Yerusalemoɣa elip kelingən qaoɣda, Xəxbazar bu kaqa-kuqilarning həmmisini elip kəlgənidi.

2 Təwəndikilər Nebokadnəsar təripidin Babiloɣa sürgün kilinoɣan [Yəhudiyə] əlkisidikilərdin, ularning əwladliri kaytip kelip, Yerusalem wə Yəhudiyəgə qikip, hərbiri өz xəhirlirigə kətkənlər: — **2** — ular Zərubbabəl, Yəxua, Nəhəmiya, Seraya, Rəilaya, Mordikay, Bilxan, Mispar, Bigway, Rəhum wə Baanahlar bilən billə kaytip kəldi. Əmdi Israil həlkining iqidiki ərkəklərning sani təwəndikiqə: — **3** Paroxning əwladliri ikki ming bir yüz yətmix ikki kixi; **4** Xəfatiyaning əwladliri üq yüz yətmix ikki kixi; **5** Arahning əwladliri yəttə yüz yətmix bəx kixi; **6** Pahat-Moabning əwladliri, yəni Yəxua bilən Yoabning əwladliri ikki ming səkkiz yüz on ikki kixi; **7** Elamning əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; **8** Zattuning əwladliri tokkuz yüz kirik bəx kixi; **9** Zakkayning əwladliri yəttə yüz atmix kixi; **10** Banining əwladliri altə yüz kirik ikki kixi; **11** Bibayning əwladliri altə yüz yigirmə üq kixi; **12** Azgadning əwladliri bir ming ikki yüz yigirmə ikki kixi; **13** Adonikamning əwladliri altə yüz atmix altə kixi; **14** Bigwayning əwladliri ikki ming əllik altə kixi; **15** Adinning əwladliri tət yüz əllik tət kixi; **16** Həzəkiyaning jəmətidin boloɣan Aterning əwladliri tokşan səkkiz kixi; **17** Bizayning əwladliri üq yüz yigirmə üq kixi; **18** Yorahning əwladliri bir yüz on ikki kixi; **19** Haxumning əwladliri ikki yüz yigirmə üq kixi; **20** Gibbarning əwladliri tokşan bəx kixi; **21** Bəyt-Ləhəmliklər bir yüz yigirmə üq kixi; **22** Nitofalikлar əllik altə kixi; **23** Anatotlukлar bir yüz yigirmə səkkiz kixi; **24** Azmawətliklər kirik ikki kixi; **25** Kiriat-Arimlikлar, Kəfirahlikлar wə Bəərotlukлar bolup jəmiy yəttə yüz kirik üq kixi; **26** Ramahliklər bilən Gebalikлar jəmiy altə yüz yigirmə bir kixi; **27** Mikmaxlikлar bir yüz yigirmə ikki kixi; **28** Bəyt-əlliklər bilən ayilikлar jəmiy ikki yüz yigirmə üq kixi; **29** Nebolikлar əllik ikki kixi; **30** Magbixning əwladliri bir yüz əllik altə kixi; **31** ikkinqi bir Elamning əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; **32** Harimning əwladliri üq yüz yigirmə kixi; **33** Lod, Hadid wə Ononing əwladliri jəmiy yəttə yüz yigirmə bəx kixi; **34** Yeriholukлar üq yüz kirik bəx kixi; **35** Sinaahning əwladliri üq ming altə yüz ottuz kixi. **36** Kahinlarning sani təwəndikiqə: — Yəxua jəmətidiki Yədayaning əwladliri tokkuz yüz yətmix üq kixi; **37** Immərning əwladliri bir ming əllik ikki kixi; **38** Paxhurning əwladliri bir ming ikki yüz kirik yəttə kixi; **39** Harimning əwladliri bir ming on yəttə kixi. **40** Lawiylarning sani təwəndikiqə: — Hodawiyaning əwladliridin, yəni Yəxua bilən Kadmiyəlning əwladliri yətmix tət kixi; **41** Oɣəzəlkəxlərdin: — Asafning əwladliri bir yüz yigirmə səkkiz kixi. **42** Dərwaziwənlərning nəslidin: — Xallumning əwladliri, Aterning əwladliri, Talmonning əwladliri, Akkubning əwladliri, Hatitaning əwladliri bilən Xobayning əwladliri jəmiy bir yüz ottuz tokkuz kixi. **43** Ibadəthana hizmətkarliri təwəndikiqə: — Zihaning əwladliri, Hasufaning əwladliri, Tabbaotning əwladliri, **44** Kirosning əwladliri, Siyahaning əwladliri, Padonning əwladliri, **45** Libanahning əwladliri, Hagabahning əwladliri, Akkubning əwladliri, **46** Hagabning əwladliri, Xamlayning əwladliri, Hananning əwladliri, **47** Giddəlning əwladliri, Gaharning əwladliri, Reayahning əwladliri, **48** Rəzinning əwladliri, Nikodaning əwladliri, Gazzamning əwladliri, **49** Uzzaning əwladliri, Pasiyaning əwladliri, Bisayning əwladliri, **50** Asnahning əwladliri, Məunimning əwladliri, Nəfussimning əwladliri, **51** Bakbukning əwladliri, Hakufaning əwladliri, Harhurning əwladliri, **52** Bazlutning əwladliri, Məhidaning əwladliri, Harxaning əwladliri, **53** Barkosning əwladliri, Siseraning əwladliri, Temahning əwladliri, **54** Nəziyaning əwladliri bilən Hatifaning əwladliri. **55** Sulaymanning hizmətkarlirining əwladlirining sani təwəndikiqə: — Sotayning əwladliri, Sofərətning əwladliri, Pirudaning əwladliri, **56** Yaalahning əwladliri, Darkonning əwladliri, Giddəlning əwladliri, **57** Xəfətiyaning əwladliri, Hattilning əwladliri, Pokərət-Hazzibaimning əwladliri bilən amining əwladliri. **58** Ibadəthana hizmətkarliri wə Sulaymanning hizmətkari boloɣanlarning əwladliri jəmiy üq yüz tokşan ikki kixi. **59** Təwəndiki kixilər Təl-Melah, Təl-Harxa, Kerub, Addan wə Immərdin kəlgən bolsimu, lekin ular өzlirining ata jəmətining yaki nəsəbining Israil adimi ikənlikini ispatlap berəlmidi. **60** Bular Delayaning əwladliri, Tobiyaning əwladliri wə Nikodaning əwladliri bolup, jəmiy altə yüz əllik ikki kixi; **61** kahinlarning əwladliri iqidə Habayaning əwladliri, Kozning əwladliri bilən Barzillayning əwladliri bar idi; Barzillay Gileadlik Barzillayning bir kizini aloɣaqka ularning eti bilən ataloɣanidi. **62** Bular jəmətining nəsəbnamisini izdəp tapalmidi; xunga ular «napak» hesablinip kahinliktin kalduruldi. **63** Waliy ularoɣa: — Urim wə tummimni kətürgüqi kahin arimizda hizmättə boloɣuqə «əng mukəddəs yiməkliklər»gə eoɣiz təgküzməysilər, dedi. **64** Pütün jamaət jəmiy kirik ikki ming üq yüz atmix kixi; **65** buningdin baxka ularning yənə yəttə ming üq yüz ottuz yəttə kul-dediki

bar idi; yənə ikki yüz ər-ayal oŋəzəlqisi bar idi. **66** Ularning yəttə yüz ottuz altə eti, ikki yüz kirik bəx kəqiri, **67** tət yüz ottuz bəx təgisi wə altə ming yəttə yüz yigirmə exiki bar idi. **68** Jəmət kattiwaxliridin bəziliri Yerusalemoŋa wə Pərwərdigarning əyigə kəlgən qaoŋda, Hudaning xu əyi əsli ornioŋa yengiwaxtin selinixi üqün qin kənglidin sowoŋatlarni təkdim kildi. **69** Ular əzlirining kurbioŋa karap kurulux həzinisigə atmix bir ming darik altun, bəx ming mina kümüx wə yüz kur kahin toni təkdim kildi. **70** Xuningdin keyin kahinlar, Lawiylar wə bir kisim həlk koxulup, oŋəzəlkəxlər, dərwaziwənlər, ibadəthana hizmətkarliri əz xəhərlirigə makanlaxti; kaloŋan Israil həlkining həmmisi əz xəhərlirigə makanlaxti.

3 Israil həlki hərkaysisi əz xəhərliridə makanlaxkanidi; yəttinqi ayoŋa kəlgəndə, həlk bir adəmdək bolup Yerusalemoŋa yioŋildi. **2** Yozadakning ooŋli Yəxua bilən uning kahin kerindaxliri, Xealtiəlning ooŋli Zərubbabəl wə uning kerindaxlirining həmmisi orunliridin kopup, Hudaning adimi Musa pütkən kanun kitabida pütülginidək Pərwərdigaroŋa kəydürmə kurbanlik sunux üqün Israilning Hudasining kurbangahini selixka kirixti. **3** Gərqə ular xu yərlik həlklərdin korkisimu, lekin kurbangahni əslidiki uli üstigə selip, uningda Pərwərdigaroŋa atap ətigənlik wə kəqlik kəydürmə kurbanlik ətküzüxkə kirixti. **4** Ular yənə [mukəddəs kanunda] pütülgini boyiqə «kəpilər heyti»ni ətküzüp, hər küni bəlgilənigən tələpkə muwapik san boyiqə künlük kəydürmə kurbanlikni sunuxatti. **5** Xuningdin keyin ular yənə hər künlük kəydürmə kurbanliklar, yengi ay kurbanliki wə Pərwərdigarning barlik mukəddəs dəp bekitilgən heytliri üqün təkdim kilinidioŋan kəydürmə kurbanliklarni, xuningdək hərbir kixining kənglidin Pərwərdigaroŋa atap sunidioŋan ihtiyariy kurbanliklirini sunup turatti. **6** Xundak kilip ular yəttinqi ayning birinqi künidin baxlap, kəydürmə kurbanliklarni Pərwərdigaroŋa atap sunuxka baxlidi; lekin Pərwərdigarning əyining uli tehi selinmidi. **7** Ular taxqilar bilən yaoŋaqqilaroŋa pul tapxurdi wə xundakla Pars padixahi Korəxning ijaziti bilən Zidonluklar bilən Turluklaroŋa kedir yaoŋiqini Liwandin [Ottura] dengiz arkilik Yoppaoŋa əkəldürüx üqün ularoŋa yimək-iqmək wə zəytun meyini təminlidi. **8** Jamaət Yerusalemdiki Hudaning əyigə kəlgəndin keyin ikkinqi yili ikkinqi ayda Xealtiyəlning ooŋli Zərubbabəl, Yozadakning ooŋli Yəxua wə ularning kahin wə Lawiy kerindaxlirining kaldisi, xuningdək sürgünlüktin kaytip Yerusalemoŋa kəlgənlərning həmmisi kuruluxta ix baxlidi; ular yənə yigirmə yaxtin axkan Lawiylarni Pərwərdigarning əyini selix kuruluxioŋa nazarətqilikkə koydi. **9** Yəxua wə uning ooŋulliri həm kerindaxliri, Kadmiyəl bilən uning ooŋulliri, yəni Yəhudaning əwladliri Hudaning əyidə ixləydioŋan ixqilarni nazarət kilixka bir niyəttə atlandi; Henadadning ooŋulliri, ularning ooŋullirimu wə kerindax Lawiylar ularoŋa yardəmləxti. **10** Tamqilar Pərwərdigarning əyigə ul salidioŋan qaoŋda kahinlar has kiyimlirini kiyip, kanaylirini qelip, Asafning əwladliri boloŋan Lawiylar jangjang qelip, həmmisi kətar-kətar səp bolup turoŋuzuldi; ular Dawut bəlgiligən kərsətmilər boyiqə Pərwərdigaroŋa Həmdusana oŋuxti. **11** Ular Pərwərdigaroŋa atap əzara: — «Pərwərdigar mehribandur, uning Israiloŋa boloŋan mehir-muhəbbiti mənggülüktur» dəp həmdusana wə rəhmət-təxəkkür eytixti. Bu qaoŋda Pərwərdigarning əyining uli selinip boloŋaqka, halayik Pərwərdigarni mədhiyilәp towlap təntənə kilixti. **12** Lekin kahinlardin, Lawiylardin wə jəmət baxlikliridin nuroŋunliri, yəni əslidə ilgiriki əyni kərgən nuroŋun kəri adəmlər kəz aldida selinoŋan bu əyning ulioŋa karap, ün selip yioŋlap ketixti; nuroŋun baxka kixilər huxal bolup təntənə kilip towlaxti; **13** wə həlk hətta kimlərning təntənə kilixiwatkanliki bilən kimlərning yioŋlawatkanlikini ayriwalalmay kaldi; qünki jamaət təntənə kilip kattik towlixatti; wə bu awaz yirak-yiraklaroŋa anglinatti.

4 Yəhuda wə Binyamindiki rəkiblər sürgünlüktin kaytip kəlgənlər Israilning Hudasi Pərwərdigaroŋa atap əyni yengiwaxtin salmakqikən, degən gəpni anglap, **2** Zərubbabəl wə jəmət baxlikliri bilən kerüxüp: — Biz silər bilən billə salayli; qünki bizmu silərgə ohxaxla silərning Hudayinglarni izləp, bizni bu yərgə əkəlgən Asuriyə padixahi Esar-Haddonning künliridin tartip uningoŋa kurbanlik sunup keliwatimiz, deyixti. **3** Lekin Zərubbabəl, Yəxua bilən Israilning baxka jəmət baxlikliri ularoŋa: — Hudayimizoŋa əy selixta silərning biz bilən heqkandak alakənglar yok; bəlki Pars padixahi Korəx bizgə buyruoŋandək, pəkət biz əzimizla Israilning Hudasi boloŋan Pərwərdigaroŋa əy salimiz, deyixti. **4** Xuningdin keyin xu yərdiki ahalə Yəhudalarning kolini ajiz kilip, ularning kurulux kilixioŋa kaxila tuoŋdurup turdi. **5** Ular yənə Pars padixahi Korəxning barlik künliridin taki Pars padixahi Darius təhtkə olturoŋan wakitkiqə, daim məslihətqilərni setiwelip, Yəhudalar bilən kerixip, kurulux nixanini buzuxka urunup turdi. **6** Ahaxwerox təhtkə qikkan dəsləpki wakitlarda ular uningoŋa Yəhudiyə wə Yerusalem ahalisi üstidin bir ərznamə yazdi. **7** Xuningdək Artahxaxta künliridə Bixlam, Mitridat, Tabəəl wə ularning kaloŋan xeriklirimu Pars padixahi Artahxaxtaoŋa aramiy tilida bir ərz hetini yazdi; hət aramiy tilidin tərjimə kilindi. **8** Waliy Rəhum bilən diwan begi Ximxay padixah Artahxaxtaoŋa Yerusalem üstidin təwəndikidək ərznamə yazdi: — **9** «Məzkur məktupni yazoŋanlardin, waliy Rəhum, katip begi Ximxay wə ularning baxka həmrahliri boloŋan sorakqilar, mupəttixlər, mənsəpdarlar, katiplar, arkiwiliklar, Babilliklar, Xuxanliklar, yəni Elamiylar **10** wə uluoŋ janabiy Osnappar Samariyə xəhirigə wə [Əfrat] dəryaning muxu təripidiki baxka yərlərgə orunlaxturoŋan ahalimu bar **11** (mana bu ularning padixahka yazoŋan hetining kəqürülmisi) — əzlirining dəryaning muxu təripidiki hizmətkarliridin padixah aliliri Artahxaxtaoŋa salam! **12** Padixah aliylirigə məlum bolsunki, əzliri tərəptin biz tərəpkə kəlgən Yəhudiylar Yerusalemoŋa kelixti; ular axu asiy wə sesik xəhərni kuruwatidu, ulini yasap püttürdi, sepilni yasap qikti wə sepilning ullirini bir-birigə ulap yasawatidu. **13** Əmdi uluoŋ padixah aliylirigə xu məlum boloŋayki, mubada bu xəhər onglansa, sepil pütküzülsə, ular baj tapxurmaydioŋan, olpan təliməydioŋan wə parak tapxurmaydioŋan boluwalidu, bundak ketiwərsə padixahlarning həzinisigə səzsiz ziyan bolidu. **14** Biz ordining tuzini yəp turup, padixahimizning bundak bihərmət kilinixioŋa karap turuximizoŋa kət'iy tooŋra kəlməydu, xu səwəbtin padixahimizoŋa məlum kilixka jür'ət kilduk. **15** Xuning üqün [aliylirining] ata-bowilirining tarihnamisini sürüxtə kilixlirini təxəbbus kilimiz; sili tarihnamidin bu xəhərning əhwalini bilip, uning padixahlaroŋimu, hərkaysi əlkilərgimu ziyan yətküzüp kəlgən asiy bir xəhər ikənlikini, kədimdin tartip bu xəhərdikilər aoŋdurmiqilik terioŋanlikini bilgəyla; dəl xu səwəbtin bu xəhər wəyran kilinoŋanidi. **16** Xunga biz aliylirioŋa xuni ukturmakqimizki, əgər bu xəhər kurulsa, sepilliri pütküzülsə, undakta silining dəryaning muxu təripidiki yərlərgə heqkandak igidarqiliklири bolmay kalidu». **17** Padixah mundak jawab yollidi: — «Waliy Rəhum, diwan begi Ximxayoŋa wə Samariyə həm Dəryaning xu təripidiki baxka yərlərdə turuxluk həmrahliringlaroŋa salam! **18** Silərning bizgə yazoŋan ərz hetinglar mening aldimda enik kilip okup berildi. **19** Təkxürüp kərüxni buyruwidim, bu xəhərning dərwəkə

kədimdin tartip padixahlarƣa karxi qikip isyan kozƣiƣan, xəhərdə daim asiylik-kozƣilang kətürüxtək ixlarning bolup kəlgənliki məlum boldi. **20** Ilgiriki waƙitlarda kudrətlik padixahlar Yerusalemƣa həkümranlik kilip, Dəryaning xu təripidiki pütün yərlərni idarə kilip kəlgən, ular xularƣa bekinip baj, olpan wə parikini tapxurup kəlgənikən. **21** Əmdi silər buyruk qüxürüp u həlkni ixtin tohtitinglar, məndin baxka yarlik qüxürülmigüqə, bu xəhərni yengiwaxtin kurup qikixka bolmaydiƣanlikі ukturunglar. **22** Bu ixni ada kilmay kelixtin pəhəs bolunglar; padixahlarƣa ziyan kəltüridiƣan apət nemixka küqiyiweridikən?». **23** Padixah Artahxaxtaning yarlikining kəqürülmisi Rəhumƣa, diwan begi Ximxay həm ularning həmrahliriƣa okup berilixi bilənla, ular almantalman Yerusalemdiki Yəhudalarning kexiƣa qikip, hərbiy küq ixlitip, ularni ixni tohtitixka məjbur kildi. **24** Xuning bilən Yerusalemdiki Hudaning əyidiki ixlar tohtidi; ix taki Pars padixahi Darius təhtkə qikip ikkinqi yiliƣiqə tohtaƣlik kaldi.

5 Bu qaƣda pəyƣəmbərlər, yəni Ƕagay pəyƣəmbər bilən Iddoning ooƣli Zəkəriya pəyƣəmbər Yəhudiyə wə Yerusalemdiki Yəhudiylarƣa bexarət berixkə baxlidi; ular Israilning Hudasining namida ularƣa bexarət berixti. **2** Xuning bilən Xealtiyəlning ooƣli Zərubbabəl wə Yozadakning ooƣli Yəxua kopup Yerusalemdiki Hudaning əyini yengiwaxtin selixka baxlidi; Hudaning pəyƣəmbərliri ular bilən billə bolup ularƣa yardəm bərdi. **3** Xu qaƣda Dəryaning oƣərb təripining bax waliysi Tattinay bilən Xetar-Boznay ƕəm ularning ƕəmrahliri ularning yeniƣa kelip: «Kim silərgə bu əyni yengiwaxtin selixka, bu kuruluxni püttürüxkə buyruk bərdi?» dəp soridi. **4** Ular yənə: «Bu kuruluxka məs'ul boluƣuqilarning ismi nemə?» dəp soridi. **5** Lekin Hudaning nəziri Yəhuda akƣakallirining üstidə idi, xunga bax waliy katarliklar padixah Dariuska məlum kiliƣuqə, xundakla uningdin bu ƕakta birər jawab yarlik kəlgüqə ularning kurulux ixini tosmidi. **6** Dəryaning oƣərb təripining waliysi Tattinay bilən Xetar-Boznay ƕəm ularning ƕəmrahliri, yəni Dəryaning oƣərb təripidiki afarsakliklar padixah Dariuska hət əwətti; hətning kəqürülmisi mana təwəndikidək: **7** Ular padixahka əwətkən məlumatta mundak deyilgən: «Darius aliyliriƣa qongkur aman-esənlik boloƣay! **8** Padixahimizƣa xu ix yetip məlum bolsunki, biz Yəhudiyəgə, uluƣ Hudaning əyigə berip kərdukki, xu əy yooƣan taxlar bilən yasiliwatidu, tamliriƣa limlar ətküzülüp selinmakta; bu kurulux tez sürəttə onguxluk elip beriliwetiptu. **9** Andin biz u yərdiki akƣakallardin: — Kim silərgə bu əyni selixka, bu kuruluxni püttürüxkə buyruk bərdi? — dəp soriduk. **10** Wə aliyliriƣa məlum bolsun üqün ularning isimlirini soriduk, xuningdək ularning baxliklirining ismilirini pütüp hatirilimək qi iduk. **11** Ular bizgə: «Biz asmanzeminning Hudasining kulliri, biz ƕazir buningdin uzun yillar ilgiri seliniƣan əyni yengiwaxtin seliwatimiz. Muxu əyni əslidə Israilning uluƣ bir padixahi saldurƣanidi. **12** Lekin atabowilirimiz asmandiki Hudaning oƣəzipini kəltürüp kəyoƣaqka, Huda ularni Kaldiyəlik Babil padixahi Nebokadnəsarning koliƣa tapxuriƣan; u bu əyni qakturuwetip, həlkni Babiloƣa tutkun kilip əkətkən. **13** Lekin Babil padixahi Koreəxning birinqi yili padixah Koreəx Hudaning bu əyini yengiwaxtin selixka yarlik qüxürgən. **14** Wə Nebokadnəsar Yerusalemdiki bu ibadətxanidin elip Babil buthanisiƣa apirip kəyoƣan Hudaning əyidiki altun-kümüx kaqa-kuqilarnimu padixah Koreəx ularni Babil buthanisidin əpqikturup, Xəxbazar isimlik bir kixigə tapxuriƣan; u uni bax waliy kilip təyinligənidi **15** ƕəm uningƣa: — Bu kaqakuqilarni elip ularni Yerusalemdiki ibadətxaniƣa apirip kəyoƣin; Hudaning əyi əsli jayiƣa yengiwaxtin selinsun, dəp buyruƣan. **16** Andin xu Xəxbazar degən kixi kelip, Yerusalemdiki Hudaning əyigə ul saloƣan; ənə xu wakittin baxlap ƕaziroƣiqə yasiliwatidu, tehi pütmidi» dəp jawap bərdi. **17** Əmdi aliyliriƣa layik kərünsə, padixahimizning xu yərdə, yəni Babildiki həzinini ahturup bekixini, u yərdə padixah Koreəxning Yerusalemdiki Hudaning əyini yengiwaxtin selix tooƣrisida qüxürgən yarlikining baryoklukini təkxürüp bekixini soraymiz ƕəm padixahimizning bu ix tooƣrisida əz iradisini bizgə bildürüp kəyuxini ətünimiz».

6 Andin padixah Darius Babildiki dələt-bayliklar saklanƣan «Arhiplar əyi»ni təkxürüp qikixka yarliklarni qüxürdi. **2** Media əlkisidiki Ahmeta kal'əsidin bir oram kəƣəz tepildi, uningda mundak bir hatirə pütülgən: **3** «Padixah Koreəxning birinqi yili, padixah Koreəx Yerusalemdiki Hudaning əyigə dair mundak bir yarlik qüxüridu: — «Kurbanlik sunulidiƣan orun bolux üqün bu əy yengiwaxtin selinsun; uli puhta selinsun, əyning igizliki atmix gəz, kəngliki atmix gəz bolsun. **4** Üq kəwət yooƣan tax, bir kəwət yengi yaƣaq bilən selinsun, barlik hirajət padixahlik həzinisidin qikim kilinsun. **5** Əslidə Nebokadnəsar Yerusalemdiki ibadətxanidin elip Babiloƣa apirip kəyoƣan, Hudaning əyidiki altun-kümüx kaqa-kuqilarning ƕəmmisi kayturup kelinip, Yerusalemdiki ibadətxaniƣa kaytidin yətküzülüp, ƕərbiri əz jayiƣa koyulsun; ular Hudaning əyigə kuyulsun!». **6** [Dariustin yarlik qüxürülüp]: «— Xunga, i dəryaning xu təripining bax waliysi Tattinay wə Xetar-Boznay ƕəm silərning ƕəmrahliringlar, yəni Dəryaning xu təripidiki afarsakliklar, əmdi silər u yərdin neri ketinglar! **7** Hudaning əyining kuruluxi bilən karinglar bolmisun; Yəhudiylarning bax waliysi bilən Yəhudiylarning akƣakallirining Hudaning bu əyini əslidiki orniƣa selixiƣa yol koyunglar. **8** Xuningdək mən Hudaning bu əyining selinixi üqün Yəhudalarning akƣakalliri tooƣruluk silərgə buyruk qüxürdumki: — Dəryaning oƣərb təripidin, padixahlik həzinisigə tapxuruloƣan baj kirimidin silər keqiktürməy xu adəmlərgə toluk hirajət ajritip beringlar, kurulux ƕeq tohtap kalmisun. **9** Ularƣa nemə kerək bolsa, jümlidin asmandiki Hudaƣa kəydürmə kurbanlik sunuxka, məyli ərkək torpak bolsun, koqkar yaki kozilar bolsimu, xular berilsun; yənə Yerusalemdiki kahinlarning bəlgiligini boyiqə buoƣday, tuz, xarab yaki zəytun maylar bolsun xularning birimu kəm kilinmay, ƕər küni təmin etip turulsun. **10** Xuning bilən ular asmandiki Hudaƣa huxbuy kurbanliklarni kəltürüp, padixahka wə padixahning əwladliriƣa uzun əmür tilisun. **11** Mən yənə buyruymənki, kimki bu yarlikni əzgərtsə, xu kixining əyining bir tal limi suoƣuruwelinip tiklənggəndin keyin, xu kixi uningƣa esip mihlap koyulsun, əyi əhlathaniƣa aylanduruwetilsun! **12** Wə Əzining namini xu yərdə kalduroƣan Huda muxu Yerusalemdiki əyini əzgərtixkə yaki buzuxka kol uzartkan ƕərkandak padixah yaki həlkni ƕalak kilsun! Mən Darius muxu yarlikni qüxürdum, əstayidillik bilən bəja kəltürülsun!» deyildi. **13** Andin Dəryaning oƣərb təripining bax waliysi Tattinay, Xetar-Boznay wə ularning ƕəmrahliri padixah Dariusning əwətkən yolyoruki boyiqə əstayidillik bilən xu ixni bəja kəltürdi. **14** Yəhudiylarning akƣakalliri kuruluxni dawamlaxturup, Ƕagay pəyƣəmbər wə Iddoning ooƣli Zəkəriyaning bexarət berixliri bilən xu ixta ronak tapti. Ular Israilning Hudasining əmri boyiqə, xundakla Koreəx, Darius wə Artahxaxta katarlik Pars padixahlirining əmri boyiqə ixləp, əyni yengiwaxtin kurup qikix ixini püttürdi. **15** Bu əy Darius padixahi səltənitining altinqi yili, Adar eyining üqinqi küni pütküzüldi. **16** Israillar — kahinlar, Lawiylar wə kaloƣan sürgünlüktin kaytip kəlgən həlklərning ƕəmmisi Hudaning bu əyini uningƣa atax murasimini huxal-huramlik

bilən ətküzdi. **17** Öyni Hudaning Özigə atax murasimida ular yüz torpak, ikki yüz koqkar wə tət yüz koza sundi həm Israil kəbililirining sani boyiqə barlik Israil üqün gunah kurbanliki süpitidə on ikki tekini sundi. **18** Ular yənə Yerusalemdiki Hudaning ibadət-hizmitini ətəxkə, Musaning kitabida yeziloʏini boyiqə, kahinlarni əz nəwiti boyiqə, Lawiylarni guruppiliri boyiqə turoʏuzdi. **19** Birinqi ayning on tətinqi küni sürgünlüktin kaytip kəlgənlər «ətüp ketix heyti»ni ətküzdi. **20** Qünki kahinlar wə Lawiylar bir niyət bilən birliktə paklinix rəsimlirini ətküzüp, həmmisi paklandi; andin ular barlik sürgünlüktin kaytip kəlgənlər wə ularning kerindixi boloʏan kahinlar wə həm əzliri üqün ətüp ketix heytioʏa atioʏan [kozilirini] soydi. **21** Sürgünlüktin [yengila] kaytip kəlgən Israillar wə xuningdək Israilning Hudasi Pərwərdigarni izdəp, əzlirini zemindiki yat əlliklərning buloʏaxliridin ayrip qikkan barlik kixilər koza gəxlirini birliktə yeyixti. **22** Ular petir nan heytini huxal-huramlik iqidə yəttə kün ətküzdi; qünki Pərwərdigar ularni huxallikka qəmdürdi həm Asuriyə padixahining kənglini ularoʏa mayil kilip, Özining əyini — Israilning Hudasining əyini kuruxka ularning kolini mustəhkəmlidi.

7 Xu ixlardin keyin Pars padixahi Artahxaxta səltənət sürgən məzgildə Əzra degən kixi [Babildin Yerusalemoʏa qikti]. U Serayaning ooʏli, Seraya Azariyaning ooʏli, Azariya Hilkiyaning ooʏli, **2** Hilkiya Xallumning ooʏli, Xallum Zadokning ooʏli, Zadok Ahitubning ooʏli, **3** Ahitub Amariyaning ooʏli, Amariya Azariyaning ooʏli, Azariya Merayotning ooʏli, **4** Merayot Zərahiyahning ooʏli, Zərahiyah Uzzining ooʏli, Uzzi Bukkining ooʏli, **5** Bukki Abixuaning ooʏli, Abixua Finihasning ooʏli, Finihas əliazarning ooʏli, əliazar bolsa bax kahin Harunning ooʏli idi; **6** — Əzra degən bu kixi Babildin kaytip qikti. U Israilning Hudasi Pərwərdigar Musaoʏa nazil kiloʏan Təwrat kanunioʏa pixkan təwratxunas idi; uning Hudasi boloʏan Pərwərdigarning koli uningda boloʏaqka, u nemini tələp kilsa padixah xuni bərgənidi. **7** Padixah Artahxaxtaning yəttinqi yili bir kisim Israillar, kahinlar, Lawiylar, oʏəzəlkəxlər, dərwaziwənlər wə ibadəthana hizmətkarliri uning bilən birliktə Yerusalemoʏa kaytip qikti. **8** [Əzra] əmdi padixahning səltənitining yəttinqi yili bəxinqi ayda Yerusalemoʏa yetip kəldi. **9** Birinqi ayning birinqi küni u Babildin qikixka təyyarlandi; Hudaning xəpkətlik koli uningda boloʏaqka, u bəxinqi ayning birinqi küni Yerusalemoʏa yetip kəldi. **10** Qünki Əzra kəngül koyup Pərwərdigarning Təwrat-kanunini qüxinip təhsil kilixka həm uningoʏa əməl kilixka wə xuningdək Israil iqidə uningdiki həküm-bəlgilimilərni əgitixkə niyət kiloʏanidi. **11** Mana bu padixah Artahxaxta kahin həm Təwratxunas Əzraoʏa tapxuroʏan yarlik hetining kəqürülmisi: — (Əzra Pərwərdigarning əmrlirigə ait ixlaroʏa həm Uning Israillaroʏa tapxuroʏan bəlgilimilirigə pixkan təwratxunas idi): — **12** «Mənki padixahlarning padixahi Artahxaxtadin asmanlardiki Hudaning mukəmməl Təwrat-kanunioʏa pixkan təwratxunas kahin Əzraoʏa salam! **13** Əmdi mən xundak yarlik qüxürimənki, padixahlikimda turuwatkan Israillardin, xundakla ularning kahin wə Lawiyliridin kimlər Yerusalemoʏa berixni halisa, həmmisi sening bilən billə barsa bolidu. **14** Qünki sən padixah wə uning yəttə məslihətqisi təripidin təyinləngən ikənsən, kolungdiki Hudaning kanun kitabida eytiloʏanliri boyiqə, Yəhudiyə wə Yerusalemoʏa təkxürük-hal soraxka əwətilgənsən. **15** Sən padixah wə uning məslihətqiliri əz ihtiyari bilən Israilning Hudasioʏa sunoʏan altun-kümüxlərni kətürüp berip uningoʏa təkdim kil (uning makani Yerusalemdidur); **16** Xuningdək kolung pütkül Babil əlkisidə kanqilik altun-kümüxlərni tapalisa, xuni həlk wə kahinlar Yerusalemdiki Hudaning əyigə təkdim kilixka əz ihtiyari bilən bərgən sowoʏatloroʏa koxup aparoʏin. **17** Sən bu pullaroʏa ehtiyatqanlik bilən kurbanliklar üqün torpak, koqkar, koza wə koxumqə axlik hədiyəliri həm xarab hədiyəliri setiwelip, bularni Yerusalemdiki Hudayinglarning əyidiki kurbangahka sunoʏin. **18** Kaloʏan altun-kümüxlərni sən wə jəmətingdikilərgə kandak kilix muwapik kərünsə, Hudayinglarning iradisi boyiqə xundak kilinglar. **19** Sening Hudayingning əyidiki ixlaroʏa ixlitixkə sanga bərgən kaqa-kuqilarni Yerusalemdiki Hudaning aldioʏa koy. **20** Əgər xuningdək sanga Hudayingning əyidiki kaloʏan ixlaroʏa qikim kilidioʏanoʏa nemə hirajət kerək bolsa, sən padixah həzinisidin elip ixlətkin. **21** Xuning bilən mənki padixah Artahxaxtadin dəryaning xu oʏərb təripidiki barlik həzinə bəglirigə xundak buyruk qüxürimənki, asmandiki Hudaning Təwrat-kanunining alimi boloʏan kahin Əzra silərdin nemini tələp kilsa, silər əstayidillik bilən uning deginidək bejiringlar. **22** Uning alidioʏini kümüx yüz talantkiqə, buoʏday yüz koroʏiqə, xarab yüz batkiqə, zəytun meyi yüz batkiqə bolsun, tuzoʏa qək koyulmisun. **23** Asmanlardiki Huda nemini əmr kilsa, xu asmanlardiki Hudaning əyi üqün əstayidillik bilən bejirilsun; nemixka [Hudaning] oʏəzipini padixah wə ooʏullirining padixahlikioʏa qüxürgüdəkmiz? **24** Biz xunimu silərgə məlum kilimizki, omumən kahinlar, Lawiylar, oʏəzəlkəxlər, dərwaziwənlər, ibadəthana hizmətkarliri wə Hudaning bu əyidə hizmət kilidioʏanlarning heqkaysisidin baj, olpan wə parak elixka bolmaydu. **25** Əmdi sən əy Əzra, Hudayingning səndə boloʏan hekmitigə asasən, Dəryaning xu oʏərb təripidə Hudayingning Təwrat-kanunini bilgən, barlik həlkning dəwasini soraydioʏan, ularni idarə kilidioʏan sorakqi wə hakimlarni təyinligin; wə Təwrat-kanunini bilməydioʏanlaroʏa bolsa, uloroʏa bularni əgitinglar. **26** Hudayingning kanunioʏa wə padixahlikning kanunioʏa riayə kilmaydioʏanlar bolsa, uning üstidin adalətlik bilən həküm qikirilsun; u ölümgə, yaki sürgüngə yaki mal-mülkini musadirə kilixka wə yaki zindanoʏa taxlaxka həküm kilinsun». **27** [Əzra mundak dedi] — Ata-bowilirimizning Hudasi boloʏan Pərwərdigaroʏa Həmdusana boloʏay! Qünki U padixahning kəngligə, Yerusalemdiki Pərwərdigarning əyini xundak kərkəm bezəx niyitini saldi, **28** yənə meni padixah wə məslihətqiliri aldida həm padixahning mehtərəm əmirliri aldida iltipatka erixtürdi. Pərwərdigar Hudayimning koli məndə bolup, U meni oʏəyrətləndürgəqkə, əzüm bilən billə [Yerusalemoʏa] qikixka Israillar iqidin birnəqqə mətiwərlərni yioʏdim.

8 Padixah Artahxaxta səltənət sürüp turoʏan wakitta, Babildin mening bilən billə kaytkanlarning ata jəmət baxlikliri wə ularning nəsəbnamiliri təwəndikiqə: — **2** Finihasning əwladliridin Gərxon, Itamarning əwladliridin Daniyal, Dawutning əwladliridin Hattux, **3** Xekaniyaning əwladliridin, yəni Paroxning əwladliridin Zəkəriya wə uning bilən nəsəbnamidə tizimlanoʏan ərkəklər jəmiy bir yüz əllik kixi; **4** Pahat-Moabning əwladliridin Zərahiyahning ooʏli Əlyoyinay wə uning bilən billə kaytkan ərkəklər ikki yüz kixi; **5** Xekaniyaning əwladliridin boloʏan Yahaziyəlning ooʏli wə uning bilən billə kaytkan ərkəklər üq yüz kixi; **6** Adinning əwladliridin Yonatanning ooʏli Əbəd wə uning bilən billə kaytkan ərkəklər əllik kixi; **7** Elamning əwladliridin Ataliyaning ooʏli Yəxaya wə uning bilən billə kaytkan ərkəklər yətmix kixi; **8** Xəfatiyaning əwladliridin Mikailning ooʏli Zəbadiya wə uning bilən billə kaytkan ərkəklər səksən kixi; **9** Yoabning əwladliridin Yəhiyəlning ooʏli Obadiya wə uning bilən billə kaytkan ərkəklər ikki yüz on səkkiz kixi; **10** Xelomitning əwladliridin Yosifiyaning

ooɣli wə uning bilən billə ƙaytƙan ərkəklər bir yüz atmix kixi; **11** Bibayning əwladliridin Bibayning ooɣli Zəkəriya wə uning bilən billə ƙaytƙan ərkəklər yigirmə səkkiz kixi; **12** Azgadning əwladliridin Ḥakkatanning ooɣli Yoḥanan wə uning bilən billə ƙaytƙan ərkəklər bir yüz on kixi; **13** Adonikamning əwladliridin əng ahirida ƙaytƙanlarning isimliri əlifələt, Jəiyəl wə Xemaya bolup, ular bilən billə ƙaytƙan ərkəklər atmix kixi; **14** Bigwayning əwladliridin Utay bilən Zabbud wə ular bilən billə ƙaytƙan ərkəklər yətmix kixi. **15** — Mən ularni Ahawaoɣa akidioɣan Dəryaning boyioɣa yioɣdim; biz u yərdə qedir tikip üq kün turduk. Həlkni wə kaḥinlarni arilap ƙarisam u yərdə Lawiylar yok ikən. **16** Xunga mən baxliƙlardin əliezər, Ariyəl, Xemaya, Əlnatan, Yarib, Əlnatan, Natan, Zəkəriya bilən Məxullamlarni wə ularoɣa ƙoxup okumuxluk alimlardin Yoarib bilən Əlnatanni qaƙirtip kelip, **17** ularoɣa ḫawalə ƙilip Kasifiya degən yərgə, Iddo degən Ataman bilən kərüxüxkə əwəttim. Mən Kasifiya degən yərdə Iddooɣa wə uning ibadəthana hizmətkarliri boloɣan ƙerindaxlirioɣa dəydioɣan gəplərni aoɣzioɣa selip, ularning bu yərgə Hudayimizning əyi üqün hizmət ƙilidioɣan hizmətqilərni bizgə əkelixni ətündum. **18** Hudayimizning xapaətlik ƙoli bizdə boloɣaqka, ular bizgə Israilning əwrisi, Lawiyning nəwrisi Maḥlining əwladliri iqidin okumuxluk bir adəmni, yəni Xərəbiyani wə uning ooɣulliri ḫəm ƙerindaxliri bolup jəmiy on səkkiz kixini baxlap kəldi. **19** Ular yənə Ḫaxabiya wə uning bilən billə Mərarining əwladliridin Yəxaya ḫəm uning ƙerindaxliri ḫəm ularning ooɣulliri bolup, jəmiy yigirmə kixini, **20** Yənə ilgiri Dawut wə uning əmirliri Lawiylarning hizmitidə boluxƙa təyinligən «Nətiniylar»din ikki yüz yigirmə kixini baxlap kəldi, bularning ḫəmmisi isimliri bilən tizimlandi. **21** Xu qaoɣda Ahawa dəryasi boyida mən Hudayimizning aldida əzümizni təwən ƙilip, əzimiz wə kiqik balilirimiz ḫəm barliƙ malmülkimiz üqün Hudayimizdin aƙ yol tiləxkə roza tutayli, dəp jakarlidim. **22** Qünki biz əslidə padixaḥƙa: «Hudayimizning ƙoli Uni barliƙ izdigənlərning üstigə iltipat kərsitixkə ƙoyulidu; lekin Uning ƙudriti bilən oɟazipi Əzini taxlioɣanlaroɣa zərbə berixkə təyyardur» degəniduk, əmdi yənə uningdin yoldiki düxmənlərgə taƙabil turuxƙa piyadə wə atliƙ ləxkərlər təyinləp berixni tələp ƙiloɣanliƙimdin hijil bolup ƙaldim. **23** Xuning bilən biz roza tutup Hudayimizdin xu ix tooɣruluk ətündUk, u duayimizni ijabət ƙildi. **24** Mən kaḥin baxliri iqidin on ikki adəmni wə Xərəbiya, Ḫaxabiya wə ular bilən billə boloɣan aka-ukiliridin on adəmni tallap, **25** ularoɣa altun, kümüx wə ƙaqa-ƙuqilarni, yəni padixaḥ, uning məsliḥətqiliri, əmirliri wə xuningdək xu yərdə turuwatƙan barliƙ Israillar «kəydürmə ḥədiyə» süpitidə Hudayimizning əyigə ḥədiyə ƙiloɣan sowoɣatlarni tapxurdum. **26** Mən kümüxtin altə yüz əllik talant, yüz talant eoɣirliƙtiki kümüx ƙaqa-ƙuqa, yüz talant altunni ularning ƙolioɣa əlqəp tapxurdum. **27** Ularoɣa tapxuroɣanlirimdin yənə altun das yigirmə bolup, ƙimmiti ming darik, süpətlik wə walildap parƙiraydioɣan mis qong das ikki bolup, altundək ƙimmətlik idi. **28** Mən ularoɣa: — Silər Pərwərdigaroɣa mukəddəstursilər, ƙaqa-ƙuqilarmu mukəddəstur, altun-kümüxlər ata-bowanglarning Hudasi Pərwərdigaroɣa ihtiyariy ḥədiyə ƙilinoɣan sowoɣattur. **29** Taki Yerusalemdiki Pərwərdigarning əyidiki ambar-ḥəzinilərgə yətküzüp, kaḥinlar wə Lawiylarning baxliri wə Israillarning ƙəbilə-jəmət baxliƙlirining aldida tarazidin ətküzügüqə bularni obdan ƙarap ƙooɣdanglar, dedim. **30** Xuning bilən kaḥinlar bilən Lawiylar Yerusalemdiki Hudayimizning əyigə apiridioɣan, tarazidin ətküzülgən xu altun-kümüx wə ƙaqa-ƙuqilarni tapxuruwaldi. **31** Xuning bilən birinqi ayning on ikkinqi küni biz Ahawa dəryasining boyidin ƙozoɣilip Yerusalemoɣa qikixƙa mangduk. Hudayimizning ƙoli üstimizdə boloɣaqka, u bizni düxmənlirimizdin wə yolda paylap turoɣan ƙarakqilardinmu ƙutƙuzdi. **32** Biz Yerusalemoɣa kelip u yərdə üq kün turduk; **33** tətinqi küni Hudayimizning əyidə altun-kümüx wə ƙaqa-ƙuqilar tarazida əlqinip kaḥin Uriyaning ooɣli Mərəmotning ƙolioɣa tapxuruldi; uning yenida Finiḥasning ooɣli əliazar, yənə Lawiylardin Yəxuaning ooɣli Yozabad bilən Binnuiyning ooɣli Noadiyaḥlar bar idi. **34** Ḫammə nərsə sani boyiqə wə eoɣirliƙi boyiqə əlqəndi wə xuning bilən billə ḥərbirining eoɣirliƙi pütüp ƙoyuldi. **35** Xu qaoɣda əsli elip ketilgənlərning əwladliri, yəni sürgünlüktin ƙaytƙanlar Israillarning Hudasioɣa «kəydürmə ƙurbanlik» süpitidə pütkül Israil üqün on ikki torpaƙ, tokşan altə ƙoqƙar, yətmix yəttə ƙoza sundi, yənə gunaḥ ƙurbanliƙi süpitidə on ikki tekə sundi; bularning ḫəmmisi Pərwərdigaroɣa ataloɣan kəydürmə ƙurbanlik idi. **36** Ular padixaḥning yarliƙ ḥətlirini padixaḥning waliylirioɣa wə Dəryaning bu oɟərb təripidiki ḥəkümdarlaroɣa tapxuruwidi, ular həlkƙə wə Hudaning əyining ixlirioɣa izqil yardəm bərdi.

9 Bu ixlar pütkəndin keyin əmirlər mening bilən kərüxkili yenimoɣa kelip: — Israillar, kaḥinlar wə Lawiylar əzlirini muxu zeminlardiki taipilərdin, yəni ularning yirginqlik adətliridin ayrip turmidi, — demək, ular Ƙanaaniylar, Ḥittiylar, Pərizziylar, Yəbusiylar, Ammoniylar, Moabiylar, Misirliƙlar wə Amoriylaroɣa əgixip mangdi. **2** Qünki ular bu yat taipilərdin əzlirigə wə ooɣullirioɣa hotun elip berip, [Hudaoɣa] has mukəddəs nəsilni muxu zeminlardiki taipilər bilən arilaxturuwətti; uning üstigə, əmirlər bilən əməldarlar bu sadaƙətsizlikning baxlamqiliridur, — deyixti. **3** Mən bu ixni anglapla kənglək bilən tonumni yirtip, qaq-saƙallirimni yulup oɟəm-ƙayoɣuoɣa qüxüp olturup kətTim. **4** Wə Israilning Hudasining səzliridin ƙorƙup titrigənlərning ḥərbiri sürgünlüktin ƙaytip kəlgənlərning sadaƙətsizliki tüpəylidin yenimoɣa kəldi. Mən taki kəqlik ƙurbanlik sunuloɣuqə oɟəm-ƙayoɣuoɣa qəmüp olturdum. **5** Kəqlik ƙurbanlik waƙtida mən əzümni təwən ƙiloɣan ḫaləttin turup, kənglək wə tonum yirtiƙ ḫalda Hudayim Pərwərdigaroɣa yüzlinip tizlinip olturup, ƙollirimni yeyip, **6** dua ƙilip: — «Aḫ Hudayim, xərməndiliktə yüzümni sanga ƙaritixtin iza tartmaƙtimən, i Hudayim; qünki ƙəbiḥliklirimiz tolilikidin baxlirimizdin axti, asiylik-itaətsizlikimiz asmanlaroɣa taƙaxti. **7** Ata-bowilirimizning künliridin tartip bügüngə ƙədər zor itaətsizliktə yürüp kəlduk, xunga ƙəbiḥliklirimiz tüpəylidin biz, bizning padixaḥlirimiz wə kaḥinlirimiz huddi bügünki kündikidək ḥərƙaysi yurtlardiki padixaḥlarning ƙolioɣa qüxüp, ƙiliqka, sürgünlükkə, bulang-talangoɣa, nomuska tapxurulduk. **8** Əmdi ḫazir azoɣinə waƙit Hudayimiz kəzlirimizni nurlandurup, ƙulluƙimizda bizgə azoɣina aram berilsun dəp, ƙeqip ƙutuloɣan bir ƙaldini saƙlap ƙelip, bizgə əzining mukəddəs jayidin huddi ƙaƙƙan ƙozuƙtək muƙim orun berip, bizgə Hudayimiz Pərwərdigardin iltipat kərsitildi. **9** Qünki biz ḫazir ƙullarmiz; ḫalbuki, Hudayimiz muxu ƙulluƙimizda yənila bizni taxliwətməy, bəlki Pars padixaḥlirining aldida rəḥimgə erixtürüp, Hudayimizning əyini selip, harabiləxkən jaylirini yengiwaxtin onglaxƙa bizni roḥlandurdi, xundaƙla bizni Yəḥudiyə wə Yerusalemda sepillik ƙildi. **10** I Huda, biz bu [iltipatlar] aldida yənə nemə deyələymiz? Qünki biz yənila Sening məmin bəndiliring boloɣan pəyoɣəmbərlər arƙilik tapiloɣan əmrliringni taxliwəttuk; Sən [ular arƙilik]: «Silər kirip miras ƙilip igiləydioɣan zemin bolsa, xu zemindiki taipilərning nijisliƙi bilən buloɣanoɣan bir zemin; qünki ular türlük napaklikƙlarni ƙilip, yirginqlik adətliri bilən bu zeminni bu qəttin u qətioɣiqə tolduruwətti. **12** Xunga silər ƙizliringlarni

ularning ooɣullirioɣa bərmənglar, ooɣulliringlaroɣa ularning kizlirini elip bərmənglar; silər küqiyip, zeminning nazunemətliridin yeyixkə, zeminni əbədil'əbəd əwladliringlaroɣa miras kilip kaldurux üqün mənggü ularning aman-tinqlikі yaki mənpəitini ḥərgiz izdimənglar» — degəniding. **13** Bizning rəzil kilmixlirimiz wə naḥayiti eoɣir itaətsizlikimiz tüpəylidin bu ḥəmmə bala-kaza beximizoɣa kəlgənidi wə Sən, i Hudayimiz, kəbiḥlikliримizgə tegixlik boloɣan jazayimizni yeniklitip, bizgə bügünkidək nijatlik iltipatni kərsətkən turukluk, **14** biz kandakmu yənə əmrliringgə hilaplik kilip, bundak yirginqlik kaidilərni tutkan bu taipilər bilən nikaḥliniwerimiz? Mubada xundak kilidioɣan bolsak, Sən bizgə oɣəzəplinip, bizgə bir kaldi yaki kutuloɣudək birsinimu kaldurmay yokatmay kalamsən? **15** I Israilning Hudasi boloɣan Pərwərdigar, Sən ḥəkkaniydursən! Xu səwəbtin biz bügünkidək kutulup kaloɣan bir kaldimiz. Kara, biz Sening aldingda itaətsizliklirimizdə turuwatimiz, xunga Sening aldingda ḥeqkaysimiz tik turalmay kalduk» — dedim.

10 Əzra dua kilip, gunaḥini tonup yioɣlap Hudaning əyi aldida yikilip düm yatkan qaoɣda, Israillardin naḥayiti qong bir jamaət, ər-ayallar wə balilar uning yenioɣa kelip yioɣildi; kəpqilikmu kattik yioɣlap ketixti. **2** Elamning əwladliridin, Yəḥiyəlning ooɣli Xekaniya əzraoɣa: — Biz Hudayimizoɣa sadakətsizlik kilip bu zemindiki yat taipilərdin hotun aptuk. Ḥalbuki, Israil üqün yənila ümid bar; **3** biz əmdi Hudayimiz bilən əḥdilixəyli, hojamning wə Hudayimizning əmrliridin korkup titrigənlərning nəsiḥitigə asasən bu hotunlarni wə ulardin tərəlgən pərzəntlərni yoloɣa selip koyayli. Ḥəmmə ix Təwrat kanuni boyiqə kilinsun. **4** Tur! Bu ix sanga baoɣliktur, biz seni kollaymiz; jür'ətlik bolup ixni ada kiloɣin, — dedi. **5** Xuning bilən Əzra ornidin kopup, kaḥinlarning Lawiylarning wə pütkül Israil jamaitining baxliklirini xu səz boyiqə ix kilimiz, dəp kəsəm iqixkə ündidi, ular kəsəm iqti. **6** Andin Əzra Hudaning əyi aldidin kopup Əliyaxibning ooɣli Yəḥoḥananning əyigə kirdi; u u yərgə kəlgəndə oɣizamu yemidi, sumu iqmidi, qünki u sürgünlüktin kaytip kəlgənlərning sadakətsizliki üqün eqinatti. **7** Xuning bilən Yəḥudiyə wə Yerusalemda sürgünlüktin kaytip kəlgənlərning ḥəmmisigə jakarlinip, Yerusalemoɣa yioɣilinglar, **8** əmirlər wə akṣakallarning nəsiḥiti boyiqə, kimki üq kün iqidə yetip kəlmisə, uning pütün mal-mülki musadirə kilinidu, sürgündin kaytip kəlgənlərning jamaitidinmu ayrilidu, dəp, jakarnamə kikirildi. **9** Xuning bilən Yəḥuda wə Binyamindiki barlik ərlər üq küngiqə Yerusalemoɣa yioɣilip boldi. U tokkuzinqi ayning yigirminqi küni idi; barlik həlk Hudaning əyining ḥoylisidiki məydanoɣa kelip olturdi, kəpqilik bu ixtin korkaqka, xuningdək kattik yaoɣkan yamoɣur tüpəylidin, titrəp ketixti. **10** Kaḥin Əzra ornidin kopup uloroɣa: — Silər Hudaoɣa sadakətsizlik kilip yat taipilərning kizlirini hotunlukka elip Israillarning itaətsizlikini axurdunglar. **11** Əmdi silər ata-bowanglarning Hudasi boloɣan Pərwərdigar aldida gunaḥinglarni tonup, uning nəziridə durus boloɣanni kilip, əzünglarni bu zemindiki taipilərdin wə bu yat əllik hotunliringlardin arini oquk kilinglar, dedi. **12** Pütün jamaət yukiri awazda jawap berip: — Makul, biz əzlirining xu gəpliri boyiqə ix kərimiz. **13** Birak adəmlər bək kəp, yənə kelip yamoɣur pəsli boloɣaqka talada turalmaymiz; uning üstigə bu degən bir-ikki kündə pütidioɣan ix əməs, qünki bizdə bu ixta itaətsizlik kiloɣanlar naḥayiti kəptur! **14** Hudaning muxu ix tüpəyli kəlgən kattik oɣəzipining bizdin kətküqə, baxliklirimiz pütkül jamaətkə wəkil bolup Pərwərdigarning aldida tursun; bizning ḥərkaysi xəḥərlirimizdə yat əllərdin hotun aloɣanlarmu bəlgilənгən wakitta xu xəḥərning akṣakal wə ḥakimliri bilən birliktə kelip bu ixni bir tərəp kilsun, — dedi. **15** Bu ixka pəkət Asaḥəlning ooɣli Yonatan bilən Tikwaḥning ooɣli Yaḥziya karxi qikti, Məxullam bilən Lawiy Xabbitay ularni kollidi. **16** Xuning bilən sürgündin kaytip kəlgənlər ənə xundak kildi. Kaḥin Əzra wə ata jəmətlirining baxlikliri boloɣanlar jəməti boyiqə bu ixka ayrildi; ularning ḥəmmisi ismiliri boyiqə tizimlandi. Ular oninqi ayning birinqi küni bu ixni təkxürüp bir tərəp kilixka kirixti. **17** Ular yat əllik hotunlarni aloɣan ərlərning soriкini birinqi ayning birinqi küni tügətti. **18** Kaḥinlarning əwladliri iqidə yat əllik hotunlarni aloɣanlardin muxular qikti: — Yozadakning ooɣli Yəxuaning wə uning kerindaxlirining əwladliridin: — Maaseyaḥ, Əliezər, Yarib, Gədaliya. **19** Ular hotunlirimizni yoloɣa selip koyimiz dəp [kəsəm kilip] kol berixti wə gunaḥi üqün itaətsizlik kurbanliki süpitidə koy padisidin bir koqkarni sundi. **20** Immərning əwladliridin Ḥanani bilən Zəbadiya; **21** Ḥarimning əwladliri iqidə Maaseyaḥ, Eliyaḥ, Xemaya, Yəḥiyəl wə Uzziya; **22** Paxhurning əwladliridin Əlyoyinay, Maaseyaḥ, Ismail, Nətanəl, Yozabad wə Əlasaḥ. **23** Lawiylar iqidə Yozabad, Ximəy, Kelaya (Kelita»mu deyilidu), Pitaḥiya, Yəḥuda bilən Əliezər; **24** oɣəzəlkəxlər iqidə Əliyaxib; dərwaziwənlər iqidə Xallum, Tələm, Uri. **25** Israillardin: — Paroxning əwladliridin Ramiya, Yizziya, Malkiya, Miyamin, Əliazar, Malkiya, Binaya; **26** Elamning əwladliridin Mattaniya, Zəkəriya, Yəḥiyəl, Abdi, Yərimot bilən Eliyaḥ; **27** Zattuning əwladliridin Əlyoyinay, Əliyaxib, Mattaniya, Yərimot, Zabad bilən Aziza; **28** Bibayning əwladliridin Yoḥoḥanan, Ḥananiya, Zabbay bilən Atlay; **29** Banining əwladliridin Məxullam, Malluk, Adaya, Yaxub, Xeal bilən Ramot; **30** Paḥat-Moabning əwladliridin Adna, Jilal, Binaya, Maaseyaḥ, Mattaniya, Bəzalәl, Binnuiy bilən Manassəḥ; **31** Ḥarimning əwladliridin Əliezər, Yixiya, Malkiya, Xemaya, Ximeon, **32** Binyamin, Malluk wə Xəmariya; **33** Haxumning əwladliridin Mattinay, Mattataḥ, Zabad, Əlifələt, Yərəmay, Manassəḥ wə Ximəy; **34** Banining əwladliridin Maday, Amram, Uəl, **35** Binaya, Bədiya, Keluḥay, **36** Waniya, Mərəmot, Əliyaxib, **37** Mattaniyaḥ, Mattinay, Yaasu, **38** Bani, Binnuiy, Ximəy, **39** Xələmiya, Natan, Adaya, **40** Maknadibay, Xaxay, Xaray, **41** Azarəl, Xələmiya, Xəmariya, **42** Xallum, Amariya, Yüsüp; **43** Neboning əwladliridin Jəiyəl, Mattitiyaḥ, Zabad, Zebina, Yadday, Yoel wə Binaya. **44** Bularning ḥəmmisi yat əllik hotunlarni aloɣanlar idi, wə xuningdək ulardin bəzilərning hotunliri pərzəntmu kərgənidi.

Nəḩəmiya

1 Ḩakaliyaning ooŋli Nəḩəmiya xundak bayan kildiki: — Yigirminqi yili Kisləw eyida, mən Xuxan kəl'əsidə turattim, **2** Əz kerindaxlirimdin biri boloŋan Ḩanani bilən birnəqqə kixi Yəhudiyədin qikip kəldi; mən ulardin sürgünlüktin kutulup kaloŋan Yəhudalar wə Yerusalem tooŋrisida soridim. **3** Ular manga: — Sürgünlüktin kutuloŋan həlkning kaldisi [Yəhudiyə] əlkisidə kattik japa-muxəkkət astida wə ahanət iqidə kaldi. Yerusalemning sepili bolsa ərüwetildi, kowuklirimu kəydürüwetildi, dəp eytip bərdi. **4** Mən bu gəplərni anglap olturup yioŋlap kattim, birnəqqə küngiqə nalə-pəryad kətürüp, asmanlardiki Huda aldida roza tutup, dua kilip **5** mundak dedim: — «I asmandiki Huda Pərwərdigar, Əzini səyüp, əmrlirini tutkanlaroŋa əzgərməs mehir kərsitip əhdisidə turoŋuqi uluoŋ wə dəhxətlik Təngri, **6** əmdi Sening aldingda muxu pəyttə kulliring Israillar üqün pekir kulungning keqə-kündüz kiliwatkan bu duasioŋa kuliking selinoŋay, kəzüng oquk boloŋay! Mən biz Israillarning Sening aldingda sadir kiloŋan gunahlirimizni etirap kilimən; mənmu, atamning jəmətimu gunah kilduk! **7** Biz Sening yolungoŋa tətür ix kilip, Sən kulung Musaoŋa tapilioŋan əmrliring, bəlgilimiliring wə həkümliringni heq tutmiduk. **8** Sening Əz kulung Musaoŋa tapilap: «Əgər silər wapasizlik kilsanglar, silərni pütün taipilərning arisioŋa tarkitiwetimən; lekin Manga yenip kelip, Mening əmrlirimni tutup əməl kilsanglar, gərqə aranglardin ḩətta asmanlarning əng qetigə kooŋliwetilgənlər bolsimu, Mən ularni xu yərdin yioŋip, Mening namimni tikləxkə tallioŋan jayoŋa elip kelimən» degən səzüngni yad kiloŋaysən, dəp ətünimən. **10** Bularning ḩəmmisi Sening kulliring wə Sening həlking, Əzüngning zor kudriting wə küqlük kolung bilən ḩərlükkə kutkuzdung. **11** I Rəbbim, kulungning duasioŋa ḩəm Sening namingdin əyminixtin səyüngən kulliringningmu duasini kuliking tingxioŋay; bügün kulungning ixlirini onguxluk kiloŋaysən, uni xu kixining aldida iltipatka erixtürgəysən». Xu wakitta mən padixaḩning sakiysi idim.

2 Wə xundak boldiki, padixaḩ Artahxaxtaning yigirminqi yili Nisan eyi, padixaḩning aldioŋa xarab kəltürülgənidi; mən xarabni elip padixaḩka sundum. Buningdin ilgiri mən padixaḩning aldida ḩeqkaqan oŋəmkin kerüngən əməs idim. **2** Xuning bilən padixaḩ meningdin: — Birər kesiling bolmisa, qiraying nemixka xunqə oŋəmkin kerünidu? Kənglüngdə qokum bir dərd bar, dewidi, mən intayin korkup kattim. **3** Mən padixaḩka: — Padixaḩim mənggü yaxioŋayla! Ata-bowilirimning kəbriliri jaylaxkan xəḩər harabilikkə aylanoŋan, dərwaza-kowukliri kəydürüwetilgən tursa, mən kandakmu oŋəmkin kerünməy? — dedim. **4** Padixaḩ meningdin: — Sening nemə təliping bar? — dəp soriwidi, mən asmandiki Hudaoŋa dua kilip, **5** andin padixaḩka: — Əgər padixaḩimning kəngligə muwapik kərünsə, kulliri əzlirining aldida iltipatka erixkən bolsa, meni Yəhudiyəgə əwətkən bolsila, ata-bowilirimning kəbriliri jaylaxkan xəḩərgə berip, uni yengiwaxtin kurup qikkam, dedim. **6** Padixaḩ (xu qaoŋda hanix padixaḩning yenida olturatti) məndin: — Səpiringgə kanqilik wakit ketidu? Kaqan kaytip kelisən? — dəp soridi. Xuning bilən padixaḩ meni əwətixni muwapik kərdi; mənmu uningoŋa kaytip kelidioŋan bir wakitni bekittim. **7** Mən yənə padixaḩtin: — Aliyliroŋa muwapik kərünsə, manga [Əfrat] dəryasining u kətidiki waliylaroŋa meni taki Yəhudiyəgə baroŋuqə ətkili koyux tooŋruluk yarlik hətlirini pütüp bərgən bolsila; **8** Wə yənə padixaḩlik ormanlikioŋa karaydioŋan Asafka mukəddəs əygə təwə boloŋan kəl'əning dərwaziliri, xuningdək xəḩərning sepili wə əzüm turidioŋan əygə ketidioŋan limlarni yasaxka kerəklik yaoŋaqlarni manga berix tooŋrulukmu bir yarlikni pütüp bərgən bolsila, dedim. Hudayimning xəpkətlik koli üstümdə boloŋaqka, padixaḩ iltipat kilip bularning ḩəmmisini manga bərdi. **9** Xuning bilən mən dəryaning u kətidiki waliylarning yenioŋa berip padixaḩning yarliklirini tapxurdum. Padixaḩ yənə birnəqqə koxun sərdarliri bilən atlik ləxkərlərnimu manga ḩəmrah boluxka orunlaxturoŋanidi. **10** Ḩoronluk Sanballat bilən Ammoniy Tobiya degən əməldar Israillarning mənpəətini izdəp adəm kəptu, degən həwərni anglap intayin narazi boldi. **11** Mən Yerusalemoŋa kelip üq kün turdum. **12** Andin keqisi mən wə manga ḩəmrah boloŋan birnəqqə adəm ornimizdin turduk (mən Hudayimning kənglümgə Yerusalem üqün nemə ixlarni kilixni saloŋanliki tooŋrisida ḩeqkimgə birər nemə demigənidim). Əzüm mingən ulaoŋdin baxka ḩeqkandak ulaoŋmu almay, **13** keqisi «Jiloŋa kowuki»din qikip «Əjdiha buliki»oŋa karap mengip, «Tezək kowuki»oŋa kelip, Yerusalemning buzuwetilgən sepillirini wə kəydürüwetilgən kowuk-dərwazilirini kəzdin kəqürdum. **14** Yənə aldioŋa mengip «Bulak kowuki» bilən «Xaḩanə kəl»gə kəldim; lekin xu yərdə mən mingən ulaoŋning ətüxikə yol bək tar kəlgəqkə, **15** keqidə mən jiloŋa bilən qikip sepilni kəzdin kəqürüp qiktim. Andin yenip «Jiloŋa kowuki»din xəḩərgə kirip, əygə kayttim. **16** Əməldarlarning ḩeqkaysisi mening nəgə baroŋanlikimni wə nemə kiloŋanlikimni bilməy kəlixti, qünki mən ya Yəhudiylaroŋa, kaḩinlaroŋa, ya əmir-ḩakimlaroŋa wə yaki baxka hizmət kilidioŋanlaroŋa ḩeqnemə eytmioŋanidim. **17** Keyin mən ularoŋa: — Silər beximizoŋa kəlgən balayi'apətni, Yerusalemning harabigə aylanoŋanlikini, sepil kowuklirining kəydürüwetilgənlikini kərdünglar; kelinglar, ḩəmmimiz ḩakarətkə kəliwərməslikimiz üqün Yerusalemning sepilini kaytidin yasap qikayli, — dedim. **18** Mən yənə ularoŋa Hudayimning xəpkətlik kolining mening üstümdə boloŋanlikini wə padixaḩning manga kiloŋan gəplirini eytiwidim, ular: — Ornumizdin turup uni yasayli! — deyixip, bu yahxi ixni kilixka əz kollirini kuwwətləndürdi. **19** Lekin Ḩoronluk Sanballat, hizmətkar Ammoniy Tobiya ḩəm ərəb boloŋan Gəxəm bu ixni anglap bizni zanglik kilip mənsitməy: — Silərning bu kiloŋininglar nemə ix? Silər padixaḩka asiylik kilmakqimusilər? — deyixti. **20** Mən ularoŋa jawab berip: — Asmanlardiki Huda bolsa bizni oŋəlibigə erixtüridu wə Uning kulliri boloŋan bizlər kopup kurimiz. Lekin silərning Yerusalemda ḩeqkandak nesiwənglar, ḩokukunglar yaki yadnamənglar yok, — dedim.

3 Xu qaoŋda bax kaḩin əliyaxib wə uning kaḩin kerindaxliri kopup «Koy kowuki»ni yengiwaxtin yasap qikti; ular kowukning kanatlirini ornitip, uni [Hudaoŋa] atap mukəddəs dəp bekitti; ular «Yüzning munari» bilən «Ḩananiyəlning munari»oŋiqə boloŋan ariliktiki sepilni ongxap, uni mukəddəs dəp bekitti; **2** Uningoŋa tutax kismini Yeriholuklar yasidi; yənə uningoŋa tutax kismini Imrining ooŋli Zakkur yasidi. **3** «Belik kowuki»ni Sənaaḩning ooŋulliri yasidi; ular uning lim-kexəklirini selip, kanatliri, takakliri wə baldaklirini ornatti. **4** Uningoŋa tutax kismini Ḩakozning nəwrisi, Uriyaning ooŋli Mərəmot yasidi; uningoŋa tutax kismini Məxəzabəlning nəwrisi, Bərəkiyaning ooŋli Məxullam yasidi. Uningoŋa tutax kismini Baanaḩning ooŋli Zadok yasidi. **5** Uningoŋa tutax kismini Təkoaliklar yasidi; lekin ularning qongliri əz hojisining ixini zimmisigə ilixka unimidi. **6** «Kona kowuk»ni Pasiyaning ooŋli Yəḩoda bilən Besodiyaning ooŋli Məxullam yasidi; ular uning lim-kexəklirini selip, kanatliri, takakliri wə baldaklirini ornatti. **7** Ularning yenidiki tutax kismini Gibeonluk Məlatiya,

Meronotluқ Yadon ḫəmdə Dəryaning bu oɩərbiy təripidiki waliylarning baxқuruxi astidiki Gibeonluқlar bilən Mizpaḫlиқlar yasidi. **8** Ularning yenidiki tutax қismini zərgərlərdin boloɳan Harḫayaning ooɳli Uzziyəl yasidi. Uningoɳa tutax қismini huxbuy buyum yasaydioɳan ətirqilərdin Ḫananiya yasidi. Ular Yerusalem [sepilini] taki «Қelin tam»oɩiqə ongxap yasidi. **9** Ularning yenidiki tutax қismini Yerusalemning yerimining ḫakimi boloɳan Hurning ooɳli Refaya yasidi. **10** Ularning yenida, Harumafning ooɳli Yədaya əzining əyining udulidiki қismini yasidi. Ularning yenidiki қismini Haxabniyaning ooɳli Ḫattux yasidi. **11** Ḫarimning ooɳli Malkiya bilən Paḫat-Moabning ooɳli Ḫaxxub sepilning baxқa bir bəliki bilən «Humdanlar munari»ni yasidi. **12** Ularning yenidiki tutax қismini Yerusalemning yerimining ḫakimi Halloḫəxning ooɳli Xallom əzi wə uning қizliri yasidi. **13** «Jiloɳa қowuқi»ni Ḫanun bilən Zanoaḫ xəḫirining aḫalisi yasidi. Ular uni yasap, uning қanatliri, taқaқliri wə baldaқlirini ornatti wə yənə «Tezək қowuқi»oɩiqə ming gəz sepilnimu yasidi. **14** «Tezək қowuқi»ni Bəyt-Ḫakkərəm yurtining baxliқi Rəқabning ooɳli Malkiya yasidi; ular uni yasap, uning қanatliri, taқaқliri wə baldaқlirini ornatti. **15** «Bulaқ қowuқi»ni Mizpaḫ yurtining baxliқi Kol-Ḫozəḫning ooɳli Xallum yasidi. U uni yasap, əgzisini yepip, uning қanatliri, taқaқliri wə baldaқlirini ornatti wə yənə xaḫanə baoɳning yenidiki Siloam kəlining sepilini «Dawutning xəḫiri»din qüxidioɳan pələmpəygiqə yengiwaxtin yasidi. **16** Uningdin keyinki tutax қismini Dawutning қəbrilirining udulidiki wə uningdin keyinki sün'iy kəlgə ḫəm uning kəynidiki «Palwanlarning əyi»gə қədər Bəyt-Zur yurtining yerimining ḫakimi, Azbukning ooɳli Nəḫəmiya yasidi. **17** Uningdin keyinki tutax қismini Lawiylar — Yəni Banining ooɳli Rəḫum yasidi, uning yenidiki tutax қismini Keilaḫning yerim yurtining ḫakimi Ḫaxabiya əz yurtioɳa wakalitən yasap qiқti. **18** Uning yenidiki tutax қismini ularning қerindaxliri — Keilaḫning ikkinqi yerimining ḫakimi, Ḫenadadning ooɳli Baway yasidi. **19** Uning yenida, Mizpaḫning ḫakimi Yəxuyaning ooɳli Ezər қoral-yaraoɳ ambirioɳa qiқix yolining udulida, sepilning dokmuxidiki yənə bir bəlikini yasidi. **20** Zabbayning ooɳli Baruқ uningdin keyinki yənə bir bəlikini, yəni sepilning dokmuxidin taki bax kaḫin əliyaxibning əyining dərwazisioɳiqə boloɳan bəlikini kəngül қoyup yasidi. **21** Uning yenida Ḫakozning nəwrisi, Uriyaning ooɳli Mərəmot sepilning əliyaxibning əyining dərwazisidin taki əliyaxibning ḫoylisining ahirioɳiqə boloɳan yənə bir bəlikini yasidi. **22** Bulardin keyinki bir қismini Iordan tüzlənglikidikilər, kaḫinlar yasidi. **23** Bularning yenida, Binyamin bilən Ḫaxxub əz əyining udulidiki bəlikini yasidi. Ulardin keyin Ananiyaning nəwrisi, Maaseyaḫning ooɳli Azariya əz əyining yenidiki қismni yasidi. **24** Uning yenida, Azariyaning əyidin taki sepilning dokmuxioɳiqə boloɳan yənə bir bəlikini Ḫenadadning ooɳli Binnuiy yasidi. **25** [Uning yenida], Uzayning ooɳli Palal padixaḫ ordisining dokmuxi, xuningdək ordidiki қoқqiyip turoɳan, zindan ḫoylisining yenidiki egiz munarning udulidiki bəlikini yasidi. Uningdin keyinki bir bəlikini Paroxning ooɳli Pidaya yasidi. **26** Əmdi Ofəldə turidioɳan ibadəthana hizmətkarliri künqiқix tərəptiki «Su қowuқi»ning udulidiki wə қoқqiyip turoɳan munarning udulidiki sepilni yasidi. **27** Қoқqiyip turoɳan қong munarning udulida Təkoaliқlar taki Ofəl sepilioɳiqə boloɳan ikkinqi bir bəlikini yasidi. **28** «At қowuқi»ning yuқiri bir bəlikini kaḫinlar ḫərbiri əz əyining udulidiki қismini yasidi. **29** Immərning ooɳli Zadok ularning yenida, keyinki қismini, əz əyining udulidiki bir bəlikini yasidi. Uning yenidiki tutax қismini «xərқiy dərwaza»ning dərwaziwəni Xekaniyaning ooɳli Xemaya yasidi. **30** Uning yenida, Xələmiyaning ooɳli Ḫananiya bilən Zalafning altinqi ooɳli Ḫanun ikkinqi bir bəlikini yasidi; ularning yenida, Bərəkiyaning ooɳli Məxullam əz қorusining udulidiki bir bələkni yasidi. **31** Uning yenida, xu yərdin tartip ibadəthana hizmətkarliri bilən sodigərlərning қoruliridin ətüp, «Təkxürüx қowuқi»ning udulidiki sepil dokmuxining balihanisioɳiqə boloɳan bəlikini zərgərlərdin boloɳan Malkiya yasidi. **32** Dokmuxning balihanisi bilən «Қoy қowuқi»ning ariliқidiki bələkni zərgərlər bilən sodigərlər yasidi.

4 Xundaқ boldiki, Sanballat bizning sepilni yengiwaxtin ongxawatқanliқimizni anglap oɩəzəplinip, қəḫri bilən Yəḫudalarni məshirə қildi. **2** U əz қerindaxliri wə Samariyə қoxuni aldida: — Bu zəip Yəḫudalar nemə қiliwatidu? Ular əzlirini xundaқ mustəḫқəmliməқimu? Ular қurbanliқlarni sunmaқqimu? Ular bir kün iqidə püttürüxməқqimu? Topa dəwiliri iqidin kəyüp kətkən taxlarni kolap qiқirip ularoɳa jan kirgüzəmdikən? — dedi. **3** Uning yenida turuwatқan Ammoniy Tobiya: — Ular ḫərқanqə yasisimu, bir tülkə sepilning üstigə yamixip qiқsa, ularning tax temini ərüwetidu! — dedi. **4** — I Hudayimiz, қulaқ selip angliɳaysən, kəmsitilməktimiz, ularning қiloɳan ḫaқarətlirini əz bexioɳa yanduroɳaysun; ularni tutқun қilip elip beriloɳan yaқa yurtta həқning oljisioɳa aylanduroɳaysun! **5** Ularning қəbiḫlikini yapmioɳaysən, gunaḫliri aldingdinmu eqürüwetilmisun; qünki ular sepilni ongxawatқanlarning kəngligə azar bərdi! **6** Xundaқtimu sepilni yengiwaxtin ongxawərduқ; uni ulap, egizlikini yerimioɳa yətküzduқ; qünki kəpqilik kəngül қoyup ixlidi. **7** Xundaқ boldiki, Sanballat, Tobiya, Ərəblər, Ammoniylar, Axdodluқlar Yerusalem sepillirini yengiwaxtin ongxax қuruluxining yənila elip beriliwatқanliқini, sepil bəsüklirining etiwetilgənlikini anglap қattiқ oɩəzəpkə kelixti-də, **8** birliktə Yerusalemoɳa ḫujum қilip uningda қalaymiқanqilиқ tuoɳduruxni қəstləxti. **9** Xunga biz Hudayimizoɳa iltija қilduқ ḫəm ularning səwəbidin keqə-kündüz kəzətqi қoyup, əzlirimiz ulardin mudapiələnduқ. **10** Bu qaoɳda Yəḫudiyədikilər: — Ixqi-ḫammallar ḫalidin kətti, xuningdək qalma-kesək əhlətlər yənila naḫayiti kəp, biz sepilni ongxaxқa ḫətta sepiloɳimu yeқinlixalmiduқ! — deyixti. **11** Xuning bilən bir waқitta düxmənlirimiz: — Ular səzməstə, ular kərməstə, ularning arisioɳa kiriwelip ularni eltürüp, қuruluxni tohtitiwetimiz! — deyixti. **12** Wə xundaқ boldiki, ularning ətrapida turuwatқan Yəḫudalarmu yenimizoɳa on қetim kelip: — Қaysi tərəpkə қarisanglar, ular xu tərəptin kelip silərgə ḫujum қilmaқqi! — dəp həwər yətküzüxti. **13** Xunga mən həlқni jəmət-jəmət boyiqə, қolioɳa қiliq, nəyzə wə okyalirini elip, sepili pəs boloɳan yaki ḫujumoɳa oquқ turoɳan yərlərdə sepilning arқisida қarawullуқta turuxқa қoydum. **14** Kəzdin kəqürüp qiққandin keyin ornumdin қopup mətiwərlər bilən əməldarlar wə baxқa həlққə: — Ulardin қorқmanglar; uluoɳ wə dəḫxətlik Rəbni esinglarda tutunglar, əz қerindaxliringlar, ooɳul-қizliringlar, ayalliringlar wə əy-makaninglar üqün jəng қilinglar, dedim. **15** Xundaқ boldiki, əzlirining suyiқəstini bilip қaloɳanliқimiz düxmənlərning қuliқioɳa yetip baroɳaq, xuningdək Huda ularning suyiқəstini bitqit қiloɳaq, biz ḫəmmimiz sepioɳa қaytip, ḫərbirimiz əsli ix ornimizda ixni dawamlaxturiwərduқ. **16** Ənə xu qaoɳdin baxlap hizmətkarlirimning yerimi ix bilən boldi, yerimi қolioɳa nəyzə, қalқan, oқya tutқan, dobuloɳa-sawut kiygən ḫalda yürüxti. Sərdar-əməldarlar sepilni ongxawatқan barliқ Yəḫuda jəmətidikilərning arқisida turdi. Ḫəm yüklərni toxuwatқanlar ḫəm ularoɳa yük artiwatқanlarmu bir қolida ixləp, bir қolida yaraoɳlirini qing tutuxқanidi. **18** Tamqilarning ḫərbiri bəllirigə

kiliq-hənjərlirini asqan halda [sepilni] yasawatatti; kanayqi bolsa yenimda turatti. **19** Mən mətiwərlər, əməldarlar wə baxqa həlkkə: — Bu kurulux nahayiti qong, dairisi kəng; biz həmmimiz sepilda bələk-bələklər boyiqə tarkilip ixləp, bir-birimizdin yirak turuwatimiz. **20** Xunga məyli kəyərdə bolunglar, kanay awazini anglisanglarla, biz bar xu yərgə kelip yioqilinglar; Hudayimiz biz üqün jəng kilidu, — dedim. **21** Biz ənə xu tərikidə ixliduk; həlkning yerimi tang atkandin tartip yultuz qikkuqə nəyzilirini qing tutup turuxti. **22** U qaoqda mən yənə həlkkə: — Həmməylən əz hizmətkari bilən keqini Yerusalemoqa kirip ətküzsun, xundak bolsa ular keqisi bizning muhapizətqilikimizni kilidu, kündüzi ixləydu, dedim. **23** Xundak kilip ya mən, nə kerindaxlirim, ya hizmətkarlirim yaki manga əgəxkən muhapizətqilərning heqkaysisi kiyimlirini selixmidi; harbiri hətta suoqa baroqandimu əzining yaraoqlirini eliwalatti.

5 U qaoqda halayik wə ularning hotunliri əz kerindaxliri boloqan Yəhudalar üstidin xikayət kilip kattik dad-pəryad kətürüxti. **2** Bəzilər: — Biz wə ooqul-kizlirimizning jan sanimiz kəp, kün kəqüriximiz üqün toyoqudək axlik almisak bolmaydu, deyixti. **3** Yənə bəzilər: — Biz aqarqilikta kaloqan waktimizda axlik elip yəymiz dəp etizlirimiz, üzümzarliklirimizni wə əylirimizni rənigə berixkə məjbur bolduk, deyixti. **4** Wə yənə bəzilər: — Padixahning etizlirimiz wə üzümzarliklirimiz üstigə saloqan baj-selikni tapxuruxka pul kərz alduk. **5** Gərqə bədənlirimiz kerindaxlirimizning bədənlirigə, pərzəntlirimiz ularning pərzəntlirigə ohxax bolsimu, lekin ooqul-kizlirimizni kul-dedək boluxka tapxurmay amalimiz bolmidi; əməliyəttə kizlirimizdin bəziliri allikaqan dedək bolupmu kətti; ularni bədəl tələp hərlükkə qikirixka kurbimiz yətmidi, qünki bizning etizlar wə üzümzarliklirimiz hazir baxkilarning kolididur, — deyixti. **6** Mən ularning dad-pəryadlirini wə eytkan bu gəplirini anglioqandin keyin kattik oqəzəplandim. **7** Kənglümdə birər kur oyliniwaloqandin keyin, mətiwərlər bilən əməldarlarni əyibləp: — Silər əz kerindaxliringlaroqa kərz berip ulardin əsüm alidikənsilər-hə! — dəp tənbih bərdim. Andin ularning səwəbidin qong bir yioqin eqip **8** ularni: — Biz küqimizning yetixiqə yat taipilərgə setiwetilgən kerindiximiz Yəhudalarni kayturup setiwalduk, lekin silər bizni ularni kayturup setiwalsun dəp kerindaxliringlarni yənə setiwətməkqi boluwatamsilər? — dəp əyibliwidim, ular dəydioqan gəp tapalmay, xük turup kaldi. **9** Andin mən ularoqa yənə: — Silərning bu kiloqininglar kamlaxmaptu. Silər düxmənlirimiz boloqan taipilər aldida bizni ahanətkə kaldurmay, Hudayimizning korkunqida mangsanglar bolmasmidi? **10** Mənmu, kerindaxlirim wə hizmətkarlirim ularoqa pul wə axlik ətnə berip turup əsüm alsak alattuk! Silərdin ətünimən, mundak əsüm elixtin waz keqəyli! **11** Ətünüp kalay, silər dəl bügün ularning etizlirini, üzümzarlik, zəytunzarlik wə əylirini kayturup beringlar, wə xuningdək silər ulardin ündürüwaloqan pul, axlik, yengi məy-xarab wə yengi zəytun maylirining əsümini ularoqa kayturup beringlar, dedim. **12** Ular: — Kayturup berimiz, əmdi ulardin heq əsüm almaymiz; sili nemə desilə, biz xundak kilimiz, deyixti. Mən kahinlarni qakirtip kelip, ularni bu wədə boyiqə xundak ijra kilixka kəsəm iqküzdüm. **13** Mən tonumning pexini kekip turup: — Kim muxu wədini ada kilmisa, Huda xu yol bilən uning əzini əz əyidin wə mal-mülkidin məhrum kilip kekiwətsun! Xu yol bilən uning həmmə nemisi kurukdilip kaloquqə kekiwetilsun! — dedim. Pütkül jamaət birdək: «Amin!» deyixti həm Pərwərdigaroqa Həmdusana okuxti. Andin kəpqilik xu wədisi boyiqə deginidək kilixti. **14** Xuningdək, Yəhudiyə zeminida ularoqa waliy boluxka tikləngən kündin buyan, yəni padixah Artahxaxtaning yigirminqi yilidin ottuz ikkinqi yiliqiqə boloqan on ikki yil iqidə nə mən, nə mening uruk-tuoqkanlirim waliylik nenini heq yemiduk. **15** Məndin ilgiri waliy boloqanlar həlkkə eoqirqilik selip, ulardin [kündilik] axlik, məy-xarab wə xuningdək kirik xəkəl kümüx elip kəlgənikən; hətta ularning hizmətkarlirimu həlkning üstidin hokukwazlik kilip kəlgənikən. Lekin mən Hudadin korkidioqinim üqün undak kilmidim. **16** Mən dərwəkə sepilning kuruluxioqila berilgəqkə, biz hətta birər etiznimu setiwalmiduk; mening barlik hizmətkarlirimmu kuruluxta ixləxkə xu yərgə yioqilatti. **17** Ətrapimizdiki yat əllərdin bizning yenimizoqa kəlgənlərdin bələk, mening bilən bir dastihanda oqiza yəydioqanlar Yəhudiylar wə əməldarlardin bir yüz əllik kixi idi. **18** Harküni bir kala, hillanoqan altə koy təyyarlinatti, yənə manga bəzi uqar kuxlar təyyarlinatti; har on kündə bir ketim harhil mol məy-xarab bilən təminlinətti. Xundak bolsimu mən yənila «waliy neni»ni tələp kilmidim; qünki kurulux Ixi həlkning üstidiki eoqir yük idi. **19** — Ah Hudayim, mən muxu həlk üqün kiloqan barlik iximni yad ətkəysən, manga xapaət kərsətkəysən!

6 Xundak boldiki, Sanballat, Tobiya, ərəb boloqan Gəxəm wə düxmənlirimizning kaloqan kismi mening sepilni yengiwaxtin ongxap kikkanlikimni, sepilning əmdi bəsüklirining kalmioqanlikini anglap (lekin u qaoqda mən tehi sepil kowuklirining kanatlirini ornatmioqanidim), **2** Sanballat bilən Gəxəm manga: — Kəlsila, biz Ono tüzlənglikidiki Kəfirim kəntidə kərüxəyli! — dəp adəm əwətiptu. Əməliyəttə ular manga kəst kilmakqi ikən. **3** Xunglaxka mən əlqilərni əwətip: — Mən uluoq bir ix bilən xuoqulliniwatkanlikimdin silər tərəpkə qüxməymən. Mən kandakmu silərning kexinglaroqa barimən dəp, ixni taxlap uni tohtitip koyay? — dedim. **4** Ular uda tət ketim muxu tərikidə adəm əwətti, mən hər ketim xundak jawap bərdim. **5** Andin Sanballat bəxinqi ketim xu tərikidə əz hizmətkarioqa peqətlənmigən hətni kolioqa tutkuzup əwətiptu. **6** Həttə: «Hərkaysi əllər arisida mundak bir gəp tarkilip yüridu, wə Gəxəmmu xundak dəydu: — Sən wə Yəhudalar birgə isyan kətürməkqi ikənsilər; xunga sən sepilnimu yengiwaxtin ongxaxka kirixipsən; eytixlaroqa karioqanda sən əzüngni ularoqa padixah kilmakqikənsən. **7** Sən yənə Yerusalemda əzüng tooqruluk: «Mana, Yəhudiyədə əzimizning bir padixahimiz bar!» dəp jar selip təxwik kilixka birnəqqə pəyoqəmbər koyupsən. Əmdi bu gəplər səzsiz padixahning kulikioqa yetip bayan kilinidu. Xunga, kəlgin, biz birliktə məslihətlixiwalayli» deyilgənikən. **8** Mən uningoqa: «Sən eytkan ixlar heqkaqan kilinoqan əməs; bular bəlki əz kənglüngdin oydurup qikaroqining, halas» dəp jawap kayturdum. **9** Əməliyəttə, ular: «Muxundak kilsak ularning koli maoqdursizlinip, kurulux ixi ada kilinmay kalidu!» dəp oylap bizni korkatmakqi idi. — «Əmdi mening kolumni ixta tehimu küqləndürgəysən!». **10** Məhətabəlning nəwrisi, Delayaning ooqli Xemaya əzini əz əyigə kamiwaloqanidi; mən uning əyigə kəlsəm u: — Biz Hudaning əyidə, ibadəthanining iqidə kerüxəyli wə ibadəthanining dərwaza kanatlirini etip koyayli; qünki ular seni eltürgili kelidu; xübhisizki, keqisi kelip seni eltürməkqi boldi! — dedi. **11** Mən: — Manga ohxax bir adəm kandakmu keqip kətsun? Məndək bir adəm jenimni kutkuzimən dəp kandakmu ibadəthanioqa kiriwaloqudəkmən? Mən hərgiz u yərgə kiriwalmaymən! — dəp jawap bərdim. **12** Qünki mən karisam, uning Huda təripidin əwətilgən əməs, bəlki Tobiya bilən Sanballat təripidin setiwelinip, manga zeyan yətküzməkqi bolup bu bexarət bərgənlikigə kəzüm yətti. **13**

Uni setiwelixidiki məqsət, meni qorqutup, xularning deginidək
qiloŋuzup gunah qilduruxtin ibarət idi. Xundak qiloŋan bolsam,
namimni buloŋap meni qarilaxqa xikayət qilalaydioŋan bolatti.
14 — «Ah Huda, Tobiya bilən Sanballatni esingda tutup, ularning
qiloŋanlirioŋa yarixa əz bexioŋa yanduroŋaysən, xundakla meni
qorqatmakqi boloŋan ayal pəyoŋəmbər Noadiya bilən baxqa
pəyoŋəmbərlərningmu qiloŋanlirini əz bexioŋa yanduroŋaysən!».
15 Elul eyining yigirmə bəxinqi küni sepil pütti, pütün quruluxqa
əllik ikki kün wakit kətti. **16** Xundak boldiki, düxmənlirimiz
buningdin həwər tapti wə ətrapimizdiki barlik əllər qorkup
ketixti; əz nəzиridə həywiti bək qüxüp kətti wə bu [quruluxni]
Hudayimizning Əzi elip baroŋan ix ikənlikini bilip yətti. **17**
Xu künlərdə Yəhudiyədiki mətiwərlər Tobiyaoŋa nuroŋun hət
yazdi, Tobiyamu ularoŋa jawabən daim hət yezip turdi. **18**
Qünki Yəhudiyədə Tobiyaoŋa baoŋlinip kelip, kəsəm iqkən
nuroŋun kixilər bar idi; qünki u Araḥning ooŋli, Xekaniyaning
küy'ooŋli idi, həmdə uning ooŋli Yoḥanan Bərəkiyaning ooŋli
Məxullamning kizini hotunlukka aloŋanidi. **19** Xuningdək ular
yənə mening aldimda pat-pat Tobiyaning yahxi ixlirini tiloŋa
elip koyuxatti həm mening gəplirimnimu uningoŋa yətküzüp
turuxatti; Tobiya bolsa manga pat-pat təḥdit selip hət yezip
turatti.

7 Sepil ongxilip bolup, mən dərwazilarni ornitip,
dərwaziwənlərni, oŋəzəlkəxlərni wə Lawiylarni bekitip
təyinligəndin keyin xundak boldiki, **2** Mən inim Ḥanani bilən
kəl'ə sərdari Ḥananiyani Yerusalemni baxquruxqa koydum;
qünki Ḥananiya ixənqlik adəm bolup, Hudadin korkuxta kəp
adəmlərdin exip ketətti. **3** Mən ularoŋa: — Kün issioŋuqə
Yerusalemning kowukliri eqilmisun; kowuklarning kanatliri
etilgəndə, baldaklar takaloŋan wakitliridimu dərwaziwənlər
yenida turup kəzət kilisun; xuningdək Yerusalemda
turuwatkanlardin karawullar kəzət nəwətlirigə koyulup
bekitilsun; hərbir adəm əzining bir kəzitigə məs'ul bolsun,
xundakla hərbirining kəziti əz əyining udulida bolsun, dəp
tapilidim. **4** Xəhər qong həm kəngri boloŋini bilən aḥalə az,
əylər tehi selinmioŋanidi. **5** Hudayim kənglümgə mətiwərlər,
əməldarlar wə həlkning ḥərbirini nəsəbnamisi boyiqə royhətkə
elixka ularni yioŋix niyitini saldi. Mən awwal birinqi kətim kaytip
kəlgən adəmlərning nəsəbnamisini taptim, uningda mundak
pütülgənidi: — **6** Təwəndikilər Yəhudiyə əlkisidikilərdin, əsli
Babil padixaḥi Nebokadnəsar təripidin sürgün kilinoŋanlardin,
Yerusalem wə Yəhudiyəgə qikip, ḥərbiri əz xəḥirlirigə kətti:
— **7** Ular Zərubbabəl, Yəxua, Nəḥəmiya, Azariya, Raamiya,
Naḥamani, Mordikay, Bilxan, Mispərət, Bigway, Nəḥum wə
Baanaḥlar billə kaytip kəldi. Əmdi Israil həlkining iqidiki
ərkəklərning sani təwəndikiqə: — **8** Paroxning əwladliri ikki
ming bir yüz yətmix ikki kixi; **9** Xəfatiyaning əwladliri üq yüz
yətmix ikki kixi; **10** Araḥning əwladliri altə yüz yətmix bəx
kixi; **11** Paḥat-Moabning əwladliri, yəni Yəxua bilən Yoabning
əwladliri ikki ming səkkiz yüz on səkkiz kixi; **12** Elamning
əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; **13** Zattuning əwladliri
səkkiz yüz kirik bəx kixi; **14** Zakkayning əwladliri yəttə yüz
atmix kixi; **15** Binnuiyning əwladliri altə yüz kirik səkkiz kixi; **16**
Bibayning əwladliri altə yüz yigirmə səkkiz kixi; **17** Azgadning
əwladliri ikki ming üq yüz yigirmə ikki kixi; **18** Adonikamning
əwladliri altə yüz atmix yəttə kixi; **19** Bigwayning əwladliri ikki
ming atmix yəttə kixi; **20** Adinning əwladliri altə yüz əllik bəx
kixi; **21** Ḥəzəkiyaning jəmətidin boloŋan Aterning əwladliri
tokson səkkiz kixi; **22** Ḥaxumning əwladliri üq yüz yigirmə
səkkiz kixi; **23** Bizayning əwladliri üq yüz yigirmə tət kixi; **24**
Ḥarifning əwladliri bir yüz on ikki kixi; **25** Gibeonning əwladliri
toksan bəx kixi; **26** Bəyt-Ləḥəmliklər bilən Nitofalikiar jəmiy
bir yüz səksən səkkiz kixi; **27** Anatotluklar bir yüz yigirmə
səkkiz kixi; **28** Bəyt-Azmawətliklər kirik ikki kixi. **29** Kiriat-
yearimliklar, Kəfiraḥliklar wə Bəərotluklar bolup jəmiy yəttə
yüz kirik üq kixi; **30** Ramaḥliklar bilən Gebaliklar jəmiy altə
yüz yigirmə bir kixi; **31** Mikmaxliklar bir yüz yigirmə ikki kixi;
32 Bəyt-əlliklər bilən ayiliklar jəmiy bir yüz yigirmə üq kixi; **33**
ikkinqi bir Nebodikilər əllik ikki kixi; **34** ikkinqi bir Elamning
əwladliri bir ming ikki yüz əllik tət kixi; **35** Ḥarimning əwladliri
üq yüz yigirmə kixi; **36** Yeriholuklar üq yüz kirik bəx kixi; **37**
Lod, Ḥadid wə Ononing əwladliri jəmiy yəttə yüz yigirmə bir
kixi; **38** Sinaaḥning əwladliri üq ming tokkuz yüz ottuz kixi. **39**
Kaḥinlarning sani təwəndikiqə: — Yəxua jəmətidiki Yədayaning
əwladliri tokkuz yüz yətmix üq kixi; **40** Immərning əwladliri bir
ming əllik ikki kixi; **41** Paxhurning əwladliri bir ming ikki yüz
kirik yəttə kixi; **42** Ḥarimning əwladliri bir ming on yəttə kixi.
43 Lawiylarning sani təwəndikiqə: — Hodwaḥning əwladliridin,
yəni Yəxua bilən Kadmiyəlning əwladliri yətmix tət kixi. **44**
Oŋəzəlkəxlərdin: — Asafning əwladliri bir yüz kirik səkkiz
kixi. **45** Dərwaziwənlərning nəslidin: — Xallumning əwladliri,
Aterning əwladliri, Talmonning əwladliri, Akkubning əwladliri,
Hatitaning əwladliri bilən Xobayning əwladliri jəmiy bir yüz
ottuz səkkiz kixi. **46** Ibadəthana hizmətkarliri təwəndikiqə:
— Zihaning əwladliri, Hasufaning əwladliri, Tabbaotning
əwladliri. **47** Kirosning əwladliri, Siyaning əwladliri, Padonning
əwladliri, **48** Libanaḥning əwladliri, Ḥagabaḥning əwladliri,
Xalmayning əwladliri, **49** Ḥananning əwladliri, Giddəlning
əwladliri, Gaḥarning əwladliri, **50** Reayaḥning əwladliri,
Rəzinning əwladliri, Nikodaning əwladliri, **51** Gazzamning
əwladliri, Uzzaning əwladliri, Pasiyaning əwladliri, **52** Bisayning
əwladliri, Məunimning əwladliri, Nəfussəsimning əwladliri,
53 Bakbukning əwladliri, Hakufaning əwladliri, Harhurning
əwladliri, **54** Bazlitning əwladliri, Məḥidaning əwladliri,
Harxaning əwladliri, **55** Barkosning əwladliri, Siseraning
əwladliri, Temaḥning əwladliri, **56** Nəziyaning əwladliri
bilən Hatifaning əwladliridin ibarət. **57** Sulaymanning
hizmətkarlirining əwladlirining sani təwəndikiqə: — Sotayning
əwladliri, Sofərətning əwladliri, Peridaning əwladliri, **58**
Yaalaning əwladliri, Darkonning əwladliri, Giddəlning əwladliri,
59 Xəfətiyaning əwladliri, Hattilning əwladliri, Pokərət-
Ḥazzibaimning əwladliri bilən Amonning əwladliridin ibarət.
60 Ibadəthana hizmətkarliri wə Sulaymanning hizmətkari
boloŋanlarning əwladliri jəmiy üq yüz tokson ikki kixi.
61 Təwəndiki kixilər Təl-Melaḥ, Təl-Harxa, Kerub, Addon,
Immərdin kəlgən bolsimu, lekin ular əzlirining ata jəmətining
yaki nəsəbining Israil adimi ikənlikini ispatlap berəlmidi. **62**
Bular Delayaning əwladliri, Tobiyaning əwladliri wə Nikodaning
əwladliri bolup, jəmiy altə yüz kirik ikki kixi; **63** Kaḥinlardin
Habayaning əwladliri, kozning əwladliri bilən Barzillayning
əwladliri bar idi; Barzillay Gileadlik Barzillayning bir kizini
aloŋaqka ularning eti bilən ataloŋanidi. **64** Bular jəmətining
nəsəbnamisini izdəp tapalmidi; xunga ular «napak» ḥesablinip
kaḥinliktin kalduruldi. **65** Waliy ularoŋa: — Urim wə tummimni
kətürgüqi kaḥin arimizda hizmättə boloŋuqə «əng mukəddəs
yimäkliklər»gə eoŋiz təgküzməysilər, dedi. **66** Pütün jamaət
jəmiy kirik ikki ming üq yüz atmix kixi; **67** Buningdin baxka
ularning yənə yəttə ming üq yüz ottuz yəttə kul-dediki bar
idi; yənə ikki yüz kirik bəx ər-ayal oŋəzəlqisi bar idi. Ularning
yəttə yüz ottuz altə eti, ikki yüz kirik bəx kəqiri, **69** tət yüz
ottuz bəx təgisi wə altə ming yəttə yüz yigirmə exiki bar idi.
70 Jəmət kattiwaxliridin bəziliri [ibadəthana] quruluxi üqün

ḥədiyələrini təḳdim ḳildi; waliy həzinigə ming darik altun, əllik das wə bəx yüz ottuz ḳur kaḥin toni təḳdim ḳildi; **71** jəmət kattiwaxliridin bəziliri ḳurulux həzinisigə yigirmə ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüx; **72** həlḳning ḳaloɣini yigirmə ming darik altun, ikki ming ikki yüz mina kümüx, atmix yəttə ḳur kaḥin tonini təḳdim ḳildi. **73** Xuningdin keyin kaḥinlar, Lawiylar, dərwaziwənlər, oɣəzəlkəxlər wə bir ḳisim həlḳ ḳoxulup, ibadəthana hizmətkarliri, xundaḳla ḳaloɣan Israil həlḳining ḥəmmisi əz xəḥərlirigə makanlaxti.

8 Yəttinqi ayoɣa kəlgəndə, Israillarning ḥəmmisi əz xəḥərlirigə kelip orunlixip boldi. Bu qaoɣda pütün halayiḳ huddi bir adəmdək bolup «Su ḳowuḳi» aldidiki məydanoɣa yioɣilip, təwratxunas Əzradin Pərwərdigarning Musaning wastisi bilən Israiloɣa tapilioɣan Təwrat-ḳanun kitabini kəltürüxni tələp ḳildi. **2** Yəttinqi ayning birinqi küni kaḥin Əzra Təwrat-ḳanun kitabini jamaətkə, yəni ər-ayallar, xundaḳla anglap qüxinələydioɣan barliḳ kixilərning aldioɣa elip qiḳti; **3** «Su ḳowuḳi»ning aldidiki məydanda, ətigəndin qüxkiqə, ər-ayallaroɣa, xundaḳla anglap qüxinələydioɣan kixilərgə oḳup bərdi. Pütkül jamaətning ḳulaḳliri Təwrat-ḳanun kitabidiki səzlərdə idi. **4** Təwratxunas Əzra məhsus muxu ixḳa ḥazirlanoɣan yaoɣaq munbərgə qiḳip turdi; uning ong təripidə turoɣini Mattitiya, Xema, Anayaḥ, Uriya, Ḥilḳiya bilən Maaseyaḥlar idi; sol təripidə turoɣini Pidaya, Mixaəl, Malkiya, Ḥaxom, Ḥaxbaddana, Zəkəriya bilən Məxullam idi. **5** Əzra pütkül halayiḳning kəz aldida kitabni aqti, qünki u pütün halayiḳtin egizdə turatti; u kitabni aqḳanda, barliḳ halayiḳ ornidin ḳopti. **6** Əzra uluoɣ Huda boloɣan Pərwərdigaroɣa mədḥiyələr oḳuwidi, barliḳ halayiḳ ḳollirini kətürüp jawabən: «Amin! Amin!» deyixti; andin tizlinip, pixanisini yərgə yeḳip, Pərwərdigaroɣa səjdə ḳildi. **7** Andin keyin Lawiylardin Yəxuya, Bani, Xərəbiya, Yamin, Akkub, Xabbitay, Hodiya, Maaseyaḥ, Kelita, Azariya, Yozabad, Ḥanan wə Pelayalar halayiḳḳa Təwrat ḳanunini qüxəndürdi; jamaət ərə turatti. **8** Ular jamaətkə kitabtin Hudaning Təwrat-ḳanunini jarangliḳ oḳup bərdi wə oḳuloɣanni qüxiniwelixi üqün uning mənisi wə əḥmiyiti tooɣrisida eniḳ təbir bərdi. **9** Waliy Nəḥəmiya bilən təwratxunas kaḥin Əzra wə həlḳḳə ḳanunning mənisini eɣitidioɣan Lawiylar pütkül jamaətkə: — Bügün Hudayinglar boloɣan Pərwərdigaroɣa ataloɣan muḳəddəs kündur, yioɣa-zar ḳilmanglar! — dedi. Qünki halayiḳning ḥəmmisi Təwrat ḳanunidiki səzlərni anglap yioɣa-zar ḳilip ketixkənidi. **10** Andin [Nəḥəmiya] ularoɣa: — Silər berip nazu-nemətlərni yəp, xərbətlərni iqinglar, əzigə [yimək-iqmək] təyyarliyalmioɣanlaroɣa yemək-iqmək bəlüp beringlar; qünki bügün Rəbbimizgə ataloɣan muḳəddəs bir kündur. Oɭəmkin bolmanglar; qünki Pərwərdigarning xadliḳi silərning küqünglardur, dedi. **11** Lawiylarmu: — Bügün muḳəddəs kün boloɣaqḳa, tinqlininglar, oɣəmkin bolmanglar! — dəp jamaətni tinqlandurdi. **12** Jamaət ḳaytip berip, yəp-iqixti, baxḳilaroɣimu yimək-iqmək üləxtürüp bərdi, xad-huramlikḳa qəmdi; qünki ular berilgən təlim səzlirini qüxəngənidi. **13** Ətisi halayiḳ iqidiki ḳəbilə kattiwaxliri, kaḥinlar wə Lawiylar təwratxunas Əzraning yenioɣa yioɣilip, Təwrat ḳanunidiki səzlərni tehimu qüxinip pəm-parasətkə erixməkqi boldi. **14** Ular Təwrat ḳanunida Pərwərdigar Musaning wastisi bilən Israillaroɣa yəttinqi aydiki ḥeytta kəpilərdə turuxi kerəkliki pütülgənlikini uḳti, **15** xundaḳla əziri turuwatḳan barliḳ xəḥərlərdə wə Yerusalemda: «Silər taoɣḳa qiḳip, zəytun xehi bilən yawa zəytun xahlirini, hadas əjmə xahlirini, horma dərəhlirining xahlirini wə yopurmaḳliri baraḳsan dərəh xahlirini əkilip, Təwratta yeziloɣinidək kəpilərni yasanglar» degənlikini tarḳitip jarkalaxni buyruoɣanliḳini uḳti. **16** Xuning bilən halayiḳ qiḳip xah əkilip əzliri üqün, ḥərbiri əylirining əgziliridə, ḥoylilirida, Hudaning əyidiki ḥoylilarda, «Su ḳowuḳi»ning qong məydanida wə «Əfraim dərwazisi»ning qong məydanida ḳəpilərni yasap tikti. **17** Sürgünlüktin ḳaytip kəlgən pütkül jamaət ḳəpilərni yasap tikti wə xundaḳla ḳəpilərgə jaylaxti; Nunning ooɭi Yəxuaning künliridin tartip xu küngiqə Israillar undaḳ ḳilip baḳmioɣanidi. Ḥəmməylən ḳattiḳ huxal boluxti. **18** Birinqi kündin ahirḳi küngiqə [Əzra] ḥərküni Hudaning Təwrat-ḳanun kitabini oḳudi. Ular yəttə kün ḥeyt ətküzdi; səkkizinqi küni bəlgilimə boyiqə təntənilik ibadət yioɣilixi ətküzüldi.

9 Xu ayning yigirmə tətinqi küni Israillar roza tutup, boz kiyip, üsti-bexioɣa topa qaqḳan ḥalda yioɣildi; **2** Israil nəsli əzlirini barliḳ yat taipilərdin ayrip qiḳti, andin ərə turup əzlirining gunaḥlirini wə ata-bowilirining ətküzgən ḳəbiḥliklirini etirap ḳildi. **3** Ular xu künning təttin biridə əz yeridə turup əzlirining Hudasi boloɣan Pərwərdigarning Təwrat-ḳanun kitabini oḳudi; künning yənə təttin biridə əzlirining gunaḥlirini tonudi wə Hudasi boloɣan Pərwərdigaroɣa səjdə ḳildi. **4** Lawiylardin Yəxua, Bani, Kadmiyəl, Xəbaniya, Bunni, Xərəbiya, Bani wə Kenanilar pəlämpəylərdə turup əzlirining Hudasi boloɣan Pərwərdigaroɣa ünlük awaz bilən nida ḳildi. **5** Lawiy Yəxua, Kadmiyəl, Bani, Ḥaxabiniya, Xərəbiya, Hodiya, Xəbaniya wə Pitaḥiyalar: «Ornunglardin ḳopup Hudayinglar boloɣan Pərwərdigaroɣa əbədil'əbədqiqə təxəkkür-mədḥiyə ḳayturunglar» — dedi wə mundaḳ [dua-ḥəmdusana uḳudi]: — «[I Huda], insanlar Sening xanu-xəwḳatlik namingni uluoɣlisun! Bərḥaḳ, barliḳ təxəkkür-mədḥiyilər namingoɣa yetixməydu! **6** Sən, pəḳət Sənla Pərwərdigardursən; asmanlarni, asmanlarning asminini wə ularning barliḳ ḳoxunlirini, yər wə yər üstidiki ḥəmmini, dengizlar wə ular iqidiki ḥəmmini yaratḳuqidursən; Sən bularning ḥəmmisigə ḥayatliḳ bərgüqisən, asmanlarning barliḳ ḳoxunliri Sanga səjdə ḳiloɣuqidur. **7** Sən bərḥaḳ Pərwərdigar Hudadursən, Sən Abramni talliding, uni Kaldiyəning Ur xəḥiridin elip qiḳting, uningoɣa Ibraḥim degən namni ata ḳilding. **8** Sən uning ḳəlbining Əzünggə sadiḳ-ixənqilik ikənlikini kərüp, uning bilən əḥdə tüzüp Ḳanaaniylarning, Ḥittiylarning, Amoriylarning, Pərizziylərning, Yəbusiylarning wə Girgaxiylarning zeminini uning əwladliriɣa təḳdim ḳilip berixni wədə ḳilding; Sən ḥəḳḳaniy boloɣanliḳingdin, səzliringni ixḳa axurdung. **9** Sən ata-bowilirimizning Misirda jəbir-zulum qekiwatḳanliḳini kərüp, ularning Ḳizil dengiz boyidiki nalisioɣa ḳulaḳ salding. **10** Sən Misirliḳlarning ularoɣa ḳandaḳ yooɣanqilik bilən muamilə ḳiloɣanliḳini bilginingdin keyin Pirəwn, uning barliḳ hizmətqiliri wə uning zeminidiki barliḳ həlḳḳə məjizilik alamət wə karamətlərni kərsitip, Əzüng üqün bügüngə ḳədər saḳlinip keliwatḳan uluoɣ bir nam-xəḥrətni tikliding. **11** Sən yənə [ata-bowilirimiz] aldida dengizni bəlüp, ular dengizning otturisidin ḳuruḳ yər üstidin mengip ətti; ularni ḳooɭap kəlgənlərni qongḳur dengiz tegigə taxlap oɣərḳ ḳiliwətting, huddi juxḳunluḳ dengizoɣa taxlanoɣan taxtək oɣərḳ ḳilding. **12** Sən ularni kündüzi bulut tüwrüki bilən, keqisi ot tüwrüki bilən yetəkliding, bular arḳilиḳ ularning mangidioɣan yolini yorutup bərding. **13** Sən Sinay teoɣioɣa qüxüp, asmanda turup ular bilən səzlixip, ularoɣa tooɣra ḥəküm, ḥəḳiḳiy ixənqlik ḳanunlar, yahxi bəlgilimilər wə əmrlərni ata ḳilding. **14** Sən ularoɣa Əzüngning muḳəddəs xabat kününgni tonuttung, ḳulung Musaning wastisi bilən ularoɣa əmrlər, bəlgilimilər wə Təwrat ḳanunini tapiliding. **15** Sən ularoɣa aq ḳaloɣanda yesun dəp asmandin nan, ussioɣanda iqsun dəp ḳoram taxtin su qiḳirip bərding; Sən ularoɣa berixkə ḳolungni kətürüp ḳəsəm ḳiloɣan əxu zeminni kirip igilənglar, deding. **16** Lekin ular, yəni ata-bowilirimiz məoɣrulinip,

boyni қattiқlik қilip əmrliringgə қulaқ salmidi. **17** Ular itaət қilixni rət қildi, Sening ularning otturisida yaratқan karamət məjiziliringni yad ətmidi, bəlki boyni қattiқlik қildi, asiylik қilip, қul қilinoƣan jayoƣa kətməkqi bolup, əz aldioƣa yolbaxqi tiklidi. Lekin Sən əpuqan, meһir-xəpқətlik һəm rəһimdil, asan oƣəzəplənməydioƣan, zor meһir-muһəbbətlik Təngridursən; xunga Sən ularni taxliwətmiding. **18** Ular һətta tehi əzlirigə bir қuyma mozayni yasap: «Mana bu silərni Misirdin elip qiққan ilaһ!» degən waқtida һəm қattiқ kupurluқ қiloƣinida, **19** Sən tolimu rəһimdil boloƣanliқing üqün ularni yənila bayawanda taxlap қoymiding; kündüzi bulut tüwrüki ularning üstidin neri kətməy, ularoƣa yol baxlidi; keqisi ot tüwrükimu ulardin neri kətməy, ularoƣa nur berip, mangidioƣan yolini kərsətti. **20** Sən Əzüngning meһribanə Roһingni qüxürüp ularoƣa təlim bərding; Sən ularning yeyixi üqün «manna»ni ayimiding, ussuzluқini қandurux üqün suni bərding. **21** Sən ularni bayawanda қirik yil қamdap kəlding; һeqnemisi kəm bolmidi, kiyimliri konirimidi, putlirimu ixximidi. **22** Sən padixaһliқlar wə taipilərni ularning қolioƣa bərding, bularni ularning zemineioƣa qegralar қilip bərding. Xuning bilən ular Siһon padixaһning zeminini, Һəxbonning padixaһining zeminini wə Baxan padixaһi Ogning zeminini igilidi. **23** Sən ularning pərzənt-əwladlirini asmandiki yultuzlardək awuttung; Sən ularni ata-bowilirioƣa: «Silər bu zeminni igiləxkə uningoƣa kiringlar» dəp təқdim қiloƣan zeminoƣa baxlap kirding. **24** Ularning əwladliri kirip u zeminni igilidi; Sən u zeminda turuwatқan Қanaan aһalisini ularoƣa bekindurdung һəm zemindiki padixaһlarni wə ularning қəbilə-қowmlirini: «Silər ularoƣa halioƣanqə muamilə қilinglar» dəp ularning қolioƣa tapxurdung. **25** Ular mustəһқəm xəһərlərni, munbət yərlərni ixoƣal қilip, һərһil esil buyumlaroƣa toloƣan əylərgə, kolap қoyuloƣan қuduқlaroƣa, üzümzarliқlar, zəytunluқlar wə intayin kəp mewilik dərəһlərgə igə boldi; yəp-iqip səmrip, Sening zor meһribanliқingdin səyünüxti! **26** Lekin ular gədənkəxlik қilip Seningdin yüz ərüp, Təwrat қanunungni arқisioƣa taxlidi, ularni yeningoƣa yandurmaқ üqün agaһ-guwaһliқ yətküzgən pəyoƣəmbərliringni eltürüp əxəddiy kupurluқ қildi. **27** Xunga Sən ularni jəbir-zulum saloƣuqilarning қolioƣa tapxurdung, dərwəқə ular ularni қiynidi; ular қiynaloƣan waқitlirida Sanga yalwuruxқanidi, Sən asmanlarda turup ularoƣa қulaқ salding, zor rəһimdilliқing boyiqə ularoƣa қutқuzoƣuqilarni əwətətting, ular bularni əzgüqilərning қolidin қutқuzatti. **28** Lekin ular aramliққa erixkəndin keyin yənə Sening aldingda rəzillik қilixқa baxliwidi, Sən ularni yənə düxmənlirining қolioƣa tapxurdung, ular ularning üstidin һəkümranliқ қildi; ular yənə Sening aldingda nalə-pəryat қilixiwidi, Sən asmanlarda turup қulaқ selip, rəһimdilliқliring boyiqə ularni yenix-yenixlap қutқuzdung. **29** Sən ularni Əzüngning Təwrat-қanunungoƣa қaytixқa agaһlandurdung; lekin ular məoƣrurlinip, əmrliringgə қulaқ salmidi, һəkümliring aldida gunaһ қildi (insan һəkümliringgə əməl қilsa, ular xu səwəbtin һayatta bolidu). Ular jaһillиқ bilən boynini toloƣap, gədənkəxlik қilip sanga қulaқ selixni rət қildi. **30** Ularoƣa uzun yil səwr-taқət қilding, Roһing pəyoƣəmbərliringning wastisi bilən agaһ-guwaһliқ bərgən bolsimu, ular yənila қulaқ salmidi; xunga Sən ularni һərқaysi əl-yurtlardiki taipilərning қolioƣa tapxurdung. **31** Һalbuki, Sən zor rəһimdilliқliring tüpəylidin ularning nəslini pütünləy қurutuwətmiding һəm ularni taxliwətmiding; qünki Sən meһir-xəpқətlik һəm rəһimdil Təngridursən. **32** Əmdi aһ Hudayimiz, əһdəngdə turup əzgərməs muһəbbitingni kərsitidioƣan uluƣ, қudrətlik wə dəһxətlik Təngri, əmdi Seningdin bizning, padixaһlirimizning wə əmirlirimizning, kaһinlirimizning, pəyoƣəmbərlirimizning, ata-bowilirimizning xundaқla Əzüngning barliқ һəlқingning Asuriyə padixaһining zamanidin buyan bügüngiqə beximizoƣa qüxkən barliқ azab-oқubətlərni kiqik ix dəp қarimasliқingni ətünimiz. **33** Beximizoƣa kəlgən barliқ ixta Sən adilsən; qünki Sening қiloƣining һəқiқət boyiqə boldi, bizning қiloƣinimiz rəzilliktur. **34** Padixaһlirimiz, əmirlirimiz, kaһinlirimiz bilən ata-bowilirimizning һəmmisi Sening Təwrat қanunungoƣa əməl қilmay, əmrliringgə wə Sening ularoƣa ispatlap bərgən agaһ-guwaһliқlиringoƣa һeq қulaқ salmidi. **35** Ular Sən ularoƣa muyəssər қiloƣan padixaһliқta turuxtin, ularoƣa ata қiloƣan zor məmurqiliқtin wə xuningdək ularning aldioƣa yayoƣan bu kəng munbət zemindiki turmuxtin bəһrimən boluwatқan bolsimu, lekin ular Sening ibadət-hizmitingdə bolmidi yaki əzlirining rəzil қilmixliridin yanmidi. **36** Mana, biz bügün қullarmiz! Sən mewisi bilən nazu-nemətliridin yeyixkə ata-bowilirimizoƣa təқdim қilip bərgən zeminda tursaқmu, biz mana uningda қul bolup қalduқ! **37** [Zemin] Sən bizning gunaһlirimiz üqün bizni idarə қilixқa bekitkən padixaһlaroƣa mol məһsulatlirini berip turidu; ular bədənlirimizni һəm qarwa mallirimizni əz məyliqə baxқurup keliwatidu; biz zor dərd-ələmdə bolduқ». **38** «— Biz mana muxu barliқ ixlar tüpəyli muқim bir əһdini tüzüp yezip qiқtuқ; əmirlirimiz, Lawiylirimiz bilən kaһinlirimiz buningoƣa əz məһürlirini basti».

10 Buningoƣa birinqi bolup məһür baskanlar Һaқaliyaning ooƣli, waliy Nəһəmiya bilən Zədəkiya idi; **2** Andin [kaһinlardin] Seraya, Azariya, Yərəmiya, **3** Paxhur, Amariya, Malkiya, **4** Һattux, Xəbaniya, Malluқ, **5** Һarim, Mərəmot, Obadiya, **6** Daniyal, Ginniton, Baruқ, **7** Məxullam, Abiya, Miyamin, **8** Maaziyaһ, Bilgay, Xemayalar; ular kaһinlar idi. **9** Lawiylardin: — Azaniyaning ooƣli Yəxua, Һenadadning əwladliridin Binnui bilən Kadmiyəl **10** wə ularning қerindaxliridin Xəbaniya, Hodiya, Kelita, Pelaya, Һanan, **11** Mika, Rəһob, Һaxabiya, **12** Zakkor, Xərəbiya, Xəbaniya, **13** Hodiya, Bani, Beninu idi. **14** Jamaət baxliқliridin: Parox, Paһat-Moab, Elam, Zattu, Bani, **15** Bunni, Azgad, Bibay, **16** Adoniya, Bigway, Adin, **17** Ater, Һəzəkiya, Azzur, **18** Hodiya, Һaxum, Bizay, **19** Һarif, Anatot, Nebay, **20** Magpiyax, Məxullam, Һezir, **21** Məxəzabəl, Zadok, Yaddua, **22** Pilatiya, Һanan, Anaya, **23** Һoxiya, Һananiya, Һaxxub, **24** Һallohəx, Pilha, Xobək, **25** Rəһum, Һaxabnaһ, Maaseyaһ, **26** Ahiyaһ, Һanan, Anan, **27** Malluқ, Һarim, Baanaһlar idi. **28** Қaloƣan həlқ: — Kaһinlar, Lawiylar, dərwaziwənlər, oƣəzəlқəxlər, ibadəthanining hizmətkarliri wə xuningdək əzlirini zeminlardiki taipilərdin ayrip qiқip, Hudaning Təwrat қanunioƣa қaytқanlarning һərbiri wə ularning ayalliri wə ooƣul-қiz pərzəntliri қatarliқ һidayət tepip yorutuloƣanlarning һəmmisi **29** əz қerindaxliri boloƣan mətiwərlər bilən қoxulup: «Əzimizni қaroƣix қəsimi bilən əһdigə baoƣlap, Hudaning қuli Musa arқiliқ jakarlioƣan Təwrat қanunida mengip, Rəbbimiz Pərwərdigarning barliқ əmirliri, һəküm-bəlgilimilirini tutup əməl қilimiz; **30** қizlirimizni bu yurttiki yat əlliқlərgə yatliқ қilmaymiz һəm ooƣullirimizoƣimu ularning қizlirini elip bərməymiz; **31** bu yurttiki yat əlliklər xabat künidə mal-tawar wə axliқlirini əkilip satmaқqi bolsa, xabat künliri yaki һərқaysi baxқa muқəddəs künlərdimu ulardin қət'iy һeqnemə setiwalmaymiz; һər yəttinqi yili yərni terikşiz aқ қaldurimiz һəm barliқ қərzlərni kəqürüm қilimiz» — deyixti. **32** Biz yənə əzimizgə һərbir adəm һər yili Hudayimizning əyining hizmət hirajiti üqün üqtin bir xəkəl kümüx berixkə bəlgilimilərni bekittuқ; **33** bu pul «tizilidioƣan təқdim nan»lar, daimiy axliқ һədiyələr, daimiy kəydürmə

қурбанликлар, хабат күни билән йеңи айлардики кәйдүрмә қурбанликлар, қәрәли бекитилгән һеytларда қилинидиған кәйдүрмә қурбанликлар үқүн, һәрһил муқәддәс буyумлар үқүн, Исраилға кафарәт кәлтүридиған гунаһ қурбанликлири үқүн, хуниңдәк Худayимизниң өyидики барлиқ хизмәтләрниң һираjити үқүн ихлитилсун дәп бәлгиләндi. **34** Биз yәнә ата jәмәтлиримиз боyиқә каһинлар, Лавиylар wә һәлқ арисида қәк таxлап, һәр yили бәлгиләнгән қәрәлдә Худayимизниң өyигә Тәwрат қанунида пүтүлгинидәк Пәрwәрдигар Худayимизниң қурбангаһида қалах үқүн отун yәткүзүп берix нәwәтлирини бекittuқ; **35** yәнә һәр yили етизимиздики тунji пиxқан һосулни, һәммә мewилик дәрәһләрниң тунji пиxқан мewилирини Пәрwәрдигарниң өyигә yәткүзүп берixни, **36** хундақла Тәwрат қанунида пүтүлгинидәк, тунji оғлимизни wә кала, қоy-оғлақ падиliридин тунji қарpиyимизни Худaning өyигә apирip, u өydә wәзипә өтәwатқан каһинларға әpкелixни, **37** һәрбир йеңи һемирning дәсләp пиxқан нанliридин бирни, хундақла барлиқ «көтүрмә һәдиyә»лиримизни тәқдим қилixни, һәрһил дәрәһләрдин дәсләpки пиxқан мewиләрни, йеңи хараб, йеңи зәytун меyини Худayимизниң өyining һәзинә-амбарliриға apирip берixни, yәни каһинларға yәткүзүп берixни, хуниңдәк етизлиримиздин қиққан һосулning ондин биri болған өxрini Лавиylарға берixни бекittuқ; Лавиylар бизning терiқqилиққа тayинidиған хәһәрлиримиздин қиққан һосулning ондин биri болған өxрini тапxуруwалсун дәp бекittuқ; **38** хуниңдәк, Лавиylар қиққан һосулning ондин биrini тапxуруwалған қаоңда Һарунning әwладliридин каһин болған бирси улар билән биллә болсун, Лавиylар әxu ондин биr үлүxning yәнә ондин биr үлүxini аyрip Худaning өyигә, uning һәзинә-амбарliриға сақлаxқа тапxурсун дәp бәлгилiduқ. **39** Исраillар билән Лавиylар аxлиқтин, йеңи харабтин, йеңи зәytун меyидин «көтүрмә һәдиyә» қилip муқәддәс jaydiki әswab-үскүнilәр сақlinidиған һәзинә-амбарларға, yәни wәзипә өтәydиған каһин, дәрwазиwән wә оңәзәлкәxләр турidиған jayға тапxуруxi керәк. Биз Худayминizning өyining һajәтliридин һәргиз өzimizni тартmaymiz!

11 U қаоңда һәлқ иqидiki әмирләр Yерусалемда турatti; қалоған пуқралар қәк таxлinix билән ондин биri муқәддәс хәһәр Yерусалемда олтурақлixip, қалоған ондин тоққuzi баxқа хәһәрләрдә олтурақлаxti. **2** Өz ихтиyари билән Yерусалемда олтурақлixixқа оттуриға қиққанларға болса, jамаәт уларға бәht-бәрикәт тилidi. **3** Yәһудиyә әлкисidin, Yерусалемға makanlixip қалоған бәg-әмирләр төwәндикидәк (Исраillар, каһинlar, Лавиylар, ibадәthана хизмәткарliri wә Сулаymanning хизмәткарlirining әwладliri Yәһудиyә хәһәрliридә, һәрбири өz төwәликидә makanlaxқан болсimu, Yәһudalardin wә Биnyaminlardin бәziliri Yерусалемда makanlaxti): — Bularning iqидә, Yәһudalardin: — Пәрәzning әwладidin болоған Uzziyaning оғли Ataya; Uzziya Зәкәриyaning оғли, Зәкәriya Amariyaning оғли, Amariya Хәfatiyaning оғли, Хәfatiya Маһalalelning оғли idi. **5** Yәнә Баруқning оғли Maaseyaһ; Баруқ Kol-Һозәһning оғли, Kol-Һозәһ Һazayaning оғли, Һazaya Adayaning оғли, Adaya Yoaribning оғли, Yoarib Зәкәriyaning оғли, Зәкәriya Xilonining оғли. **6** Yерусалемға makanlaxқан барлиқ Пәрәz jәмәtidikilәр jәmiy төt үзе atmix сәkkiz kixi bolup, һәммиси әzimәtlәр idi. **7** Биnyaminning әwладliridin: — Мәxullamning оғли Sallu; Мәxullam Yоәdning оғли, Yоәd Pidayaning оғли, Pidaya Kolayaning оғли, Kolaya Maaseyaһning оғли, Maaseyaһ Itiyәlning оғли, Itiyәl Yәxayaning оғли. **8** Uningға әgәxkәnlәr, Gabbay wә Sallay idi; xularға munasiwәtlik jәmiy tokқuz үзе yигирмә сәkkiz kixi idi. **9** Zikrining оғли Yoel ularni baxқuridiған әmәldar idi; Sinuaһning оғли Yәһuda хәһәrning muawin һakimi idi. **10** Каһinlardin: — Yoaribning оғли Yәdaya бilән Yақin, **11** хундақла Hudaning өyining bax оңojidari Seraya; Seraya Һилқiyaning оғли, Һилқiya Мәxullamning оғли, Мәxullam Zadokning оғли, Zadok Merayotning оғли, Merayot Ahitubning оғли idi; **12** yәнә uning қerindaxliridin ibadәthanidiki хизмәttә болоғанlardin jәmiy сәkkiz үзе yигирмә ikki kixi bar idi; yәnә Yәроһамning оғли Adaya bar idi; Yәроһам Pelaliyaning оғли, Pelaliya Amzining оғли, Amzi Зәкәriyaning оғли, Зәкәriya Paxhurning оғли, Paxhur Malkiyaning оғли idi; **13** uning қerindaxlirining һәммиси jәmәt baxliқi bolup, jәmiy ikki үзе қirиқ ikki kixi idi; yәnә Azarәlning оғли Amaxsay bar idi; Azarәl Ahzayning оғли, Ahzay Мәxillimotning оғли, Мәxillimot Immәrning оғли idi; **14** yәnә ularning қerindaxliridin, palwan-әzimәtlәrdin, jәmiy bir үзе yигирмә сәkkiz kixi bar idi; Gedolimning оғли Zabdiyәl ularni baxқuridiған әmәldar idi. **15** Лавиylardin: — Һaxxubning оғли Xemaya bar idi; Һaxxub Azrikamning оғли, Azrikam Һaxabiyaning оғли, Һaxabiya Bunnining оғли idi; **16** yәnә Лавиylarning қәbilә baxliқliri болоған Xabbitay bilән Yozabad bolup, Hudaning өyining texidiki ixlarоға mәs'ul idi. **17** Yәnә Mikaning оғли Mattaniya dua wақitlirida тәxәkkür-rәһmәtlәr eytixқa yетәkqilik қilatti; Mika Zabdining оғли, Zabdi Asafning оғли idi; Bakbukiya қerindaxliri iqидә muawinliқ wәzipisini өtәytti; yәnә Xammuaning оғли Abda bar idi; Xammua Galalning оғли, Galal Yәdutunning оғли idi. **18** Муқәддәс хәһәrdә turuwатқан Лавиylarning һәммиси ikki үзе сәksән төt kixi idi. **19** Dәrwaziwәnlәrdin: — dәrwazilarda кәzәttә turidiған Akkub bilән Talmon wә ularning қerindaxliri bar idi; ular jәmiy bir үзе yәtmix ikki kixi idi. **20** Қалоған Исраillар, каһinlar, Лавиylar Yәһudiyә хәһәrliридә, һәrbiri өz mirasida makanlaxti. **21** Ibадәthanining хизмәткарliri bolsa Офәl дөngigә makanlaxti; ibадәthanining хизмәткарlirini Ziha bilән Gixpa baxқurdi. **22** Yерусалемда Лавиylarni baxқuroңuqi Banining оғли Uzzi idi; Bani Һaxabiyaning оғли, Һaxabiya Mattaniyaning оғли, Mattaniya Mikaning оғли idi — демәк, Uzza Asafning әwладliridin, yәni Hudaning өyidiki хизмәткә мәs'ul болоған оңәzәlкәxlәrdin idi. **23** Қünki padixaһ ular тооңuluқ yарliқ qüxürgәn bolup, оңәzәlкәxlәrning һәr күнlük ozuқ-түлүkini, xundaқla өtәydiған wәzipisini bekitkәnidi. **24** Yәһudaning оғли Zарahning әwладliridin Мәxәzabәlning оғли Pitaһiya пуқralarning barliқ ixlirida padixaһning мәslиһәtqisi idi. **25** Yeza-қixlarқlar wә ularға тәwә әtrapidiki jaylarda Yәһudalardin bәziliri turatti; Kiriat-Arba wә uning төwәsidiki yeza-кәntlәrdә, Dibon wә uning төwәsidiki yeza-кәntlәrdә, Yәkabziyәl wә uning төwәsidiki yeza-кәntlәrdә, **26** хундақла Yәxua, Moladaһ, Bәyt-Pәlәt, **27** Һazar-Xual, Bәәr-Xeba wә uning төwәsidiki yeza-кәntlәrdә, **28** Ziklag, Mikona wә uning төwәsidiki yeza-кәntlәrdә, **29** Ән-Rimmon, Zoraһ, Yarmut, **30** Zanoaһ, Adullam wә bu ikki yәrgә тәwә қixlaқlarda, Laқix wә uningға тәwә yәrlәrdә, Azikaһ wә uningға тәwә yeza-кәntlәrdә makanlaxti; ular makanlaxқan yәrlәr Bәәr-Xebadin taki Һinnom jiloңisiға қадәr sozuldi. **31** Биnyaminlar bolsa Geba, Mikmax, Ayja, Bәyt-әl wә uning төwәsidiki yeza-кәntlәrdә, **32** бәziliri Anatot, Nob, Ananiya, **33** Һazor, Ramaһ, Gittaim, **34** Һadid, Zәboim, Niballat, **35** Lod, Ono, хундақла Һünәrwәnlәr jiloңisida makanlaxқanidi. **36** Әslidә Yәһudiyәgә тәyинlәngән Лавиylar қisimliridin бәziliri Биnyamin қәbilisining zeminiға makanlaxti.

12 Xealtiyәlning оғли Zәrubbabәl wә Yәxua bilән birliktә [sürgünlüktin] qiққan каһin wә Лавиylar төwәndikilәr: — [каһinlar] Seraya, Yәrәmiya, Әzra, **2** Amariya, Malluқ, Һattux, **3** Xekaniya, Rәһum, Mәrәmot, **4** Iddo, Ginnitoy, Abiya, **5** Miyamin, Maadiya, Bilgaһ, **6** Xemaya, Yoarib, Yәdaya, **7** Sallo, Amok,

Ḥilḳiya wə Yədaya. Bular bolsa Yəxuaning künliridə kaḥin
boloɣanlar wə ularning ḳerindaxlirining jəmət baxliḳliri idi. **8**
Lawiylardin bolsa Yəxua, Binnuiy, Kadmiyəl, Xərəbiya, Yəhuda,
Mattaniyalar; Mattaniya wə uning ḳerindaxliri təxəkkür-
rəḥmətlər eytixḳa məs'ul boldi. **9** Ularning ḳerindaxliri
Bakbukiya bilən Unni nəwiti boyiqə ular bilən udulmu'udul
hizmättə turatti. **10** Yəxuadin Yoyakim tərəldi, Yoyakimdin
Əliyaxib tərəldi, Əliyaxibtin Yoyada tərəldi, **11** Yoyadadin
Yonatan tərəldi, Yonatandin Yaddua tərəldi. **12** Yoyakimning
künliridə kaḥinlardin jəmət baxliḳi boloɣanlar munular: —
Seraya jəmətigə Meraya; Yərəmiya jəmətigə Ḥananiya; **13** Əzra
jəmətigə Məxullam; Amariya jəmətigə Yəḥoḥanan; **14** Meliku
jəmətigə Yonatan; Xəbaniya jəmətigə Yüsüp; **15** Ḥarim jəmətigə
Adna; Merayot jəmətigə Ḥəlkay; **16** Iddo jəmətigə Zəkəriya;
Ginniton jəmətigə Məxullam; **17** Abiya jəmətigə Zikri; Minyamin
bilən Moadiyalarning jəmətigə Piltay; **18** Bilgaḥ jəmətigə
Xammua; Xemaya jəmətigə Yəḥonatan; **19** Yoarib jəmətigə
Mattinay; Yədaya jəmətigə Uzzi; **20** Sallay jəmətigə Kallay;
Amok jəmətigə Ebər; **21** Ḥilḳiya jəmətigə Ḥasabiya; Yədaya
jəmətigə Nətanəl. **22** Əliyaxib, Yoyada, Yoḥanan wə Yadduaning
künliridə Lawiylarning jəmət baxliḳliri tizimlanoɣan wə
ohxaxla, Pars padixaḥi Darius təhttiki qaoɣloroɣiqə kaḥinlarmu
tizimlinip kəlgən. **23** Jəmət baxliḳi boloɣan Lawiylar taki
Əliyaxibning nəwrisi Yoḥananning waḳtioɣiqə təzkirinamidə
tizimlinip kəlgən. **24** Lawiylarning jəmət baxliḳi boloɣan
Ḥasabiya, Xərəbiya, Kadmiyəlning ooɣli Yəxualar ḳerindaxliri
bilən udulmu'udul turup, Hudaning adimi Dawutning əmri
boyiqə nəwətlixip mədḥiyə-munajat, təxəkkür-rəḥmətlər eytip
turatti. **25** Mattaniya, Bakbukiya, Obadiya, Məxullam, Talmon
bilən Akkublar dərwaziwənlər bolup, sepil ḳowuḳlirining
ambarlirioɣa ḳaraytti. **26** Bu kixilər Yozadakning nəwrisi,
Yəxuaning ooɣli Yoyakimning künliridə, xuningdək waliy
Nəḥəmiya bilən təwratxunas kaḥin Əzraning künliridə wəzipigə
təyinlənгən. **27** Yerusalem sepilini [Hudaoɣa] atap tapxurux
murasimi ətküzülidioɣan qaoɣda, jamaət Lawiylarni turoɣan
ḥərḳaysi jaylardin izdəp tepip, ularni təxəkkür-rəḥmətlər
eytix, oɣəzəl oḳux, qang, təmbur wə qiltarlarni qelixḳa,
huxal-huramlik bilən atap tapxurulux murasimi ətküzüxkə
Yerusalemoɣa elip kəldi. **28** Oɣəzəlkəxlar Yerusalemning
ətrapidiki tüzlənгliktin, Nitofatliḳlarning yeza-kəntliridin, **29**
Bəyt-Gilgaldin, Geba bilən Azmawət etizliḳliridin yioɣiloɣanidi;
qünki oɣəzəlkəxlar Yerusalemning tət ətrapioɣa əzlirigə məḥəllə-
kixlaḳlar ḳuruwaloɣanidi. **30** Kaḥinlar bilən Lawiylar əzlirini
paklidi, andin həlḳni wə sepil dərwazilirini ḥəm sepilning
əzinimu paklidi. **31** Mən [Nəḥəmiya] Yəhudaning əmirlirini
baxlap sepiloɣa qikip, təxəkkür-ḥəmdusana oḳuydioɣan ikki
qong ətrət adəmni uyuxturdum, bir ətrət sepilning ong təripidə
«Tezək ḳowuḳi»oɣa ḳarap mangdi, **32** ularning arḳisidin
Ḥoxaya bilən Yəhudaning əmirlirining yerimi mangdi; **33**
yənə Azariya, Əzra, Məxullam, **34** Yəhuda, Binyamin, Xemaya,
Yərəmiyamu mangdi; **35** xuningdək kaḥinlarning ooɣulliridin
bəziliri ḳolliroɣa kanay aloɣan ḥalda mangdi: — Ulardin
Yonatanning ooɣli Zəkəriya bar idi (Yonatan Xemayaning
ooɣli, Xemaya Mattaniyaning ooɣli, Mattaniya Mikayaning
ooɣli, Mikaya Zakkurning ooɣli, Zakkur Asafning ooɣli idi).
36 Uning ḳerindaxliridin Xemaya, Azarəl, Milalay, Jilalay,
Maayi, Nətanəl, Yəhuda, Ḥananiyalar bar idi; ular ḳollioroɣa
Hudaning adimi Dawutning sazlirini elixḳanidi; təwratxunas
Əzra ularning bexida mangoɣanidi. **37** Ular «Bulaḳ ḳowuḳi»oɣa
kelip «Dawutning xəḥiri»ning pəlämpiyigə qikip, «Dawutning
ordisi»din ətüp, künqikix tərəptiki «Su ḳowuḳi»oɣa kəldi.
38 Təxəkkür-ḥəmdusana oḳuydioɣan ikkinqi ətrət sol tərəp
bilən mangdi, mən wə jamaətning yerimi ularning arḳidin
mengip, sepil üstidə «Humdanlar munari»din ətüp, udul
«Kəng sepil»oɣiqə mengip, **39** «Əfraim ḳowuḳi», «Kona
ḳowuḳ», «Belik ḳowuḳi» üstidin ətüp, «Ḥananiyəl munari»
wə «Yüzning munari»din ətüp, udul «Ḳoy ḳowuḳi»oɣa kelip,
andin «Ḳarawullar ḳowuḳi»da tohtiduḳ. **40** Andin təxəkkür-
ḥəmdusana oḳuydioɣan ikki ətrət adəm Hudaning əyidə əz
orunlirida turdi; mən bilən əməldarlarning yerimimu xu
yərdə turduḳ; **41** kaḥinlardin Eliakim, Maaseyaḥ, Minyamin,
Migaya, Əlyoyinay, Zəkəriya bilən Ḥananiyalar karnaylirini elip
turuxti; **42** yənə Maaseyaḥ, Xemaya, Əliazar, Uzzi, Yəḥoḥanan,
Malkiya, Elam bilən Ezərmu turuxti; oɣəzəlkəxlər Yizraḳiyaning
yetəkqilikidə jaranglik oɣəzəl oḳuxti. **43** Xu küni jamaət naḥayiti
qong kələmlik ḳurbanliḳlarni sundi ḥəm bək huxal bolup
ketixti, qünki Huda ularni zor xadlik bilən xadlanduroɣanidi;
ayallar bilən balilarmu xundaḳ xadlandi; Yerusalemdiki bu
huxallik sadaliri yiraḳ-yiraḳlaroɣa anglandi. **44** U qaoɣda bir
kisim kixilər kətürmə ḳurbanliḳlar, dəsläpki pixḳan ḥosullar
wə əxrilərni saḳlaydioɣan həzinə-ambarlaroɣa məs'ul boluxḳa
təyinləndi; ḥərḳaysi xəḥərlərdiki etizliḳlardin, Təwrat ḳanunida
kaḥinlaroɣa wə Lawiylaroɣa berixkə bəlgiləngən ülüxlər xu
yərdə saḳlinatti. Qünki Yəhuda həlḳi əz hizmitidə turuwatḳan
kaḥinlar bilən Lawiylardin huxal idi. **45** [Kaḥinlar bilən
Lawiylar], oɣəzəlkəxlər bilən dərwaziwənlərmu, əz Hudasining
tapilioɣan wəzipisini wə xuningdək paklax wəzipisining
ḥəmmisini Dawutning wə uning ooɣli Sulaymanning əmri
boyiqə ətəytti. **46** Qünki ḳədimdə, Dawutning wə Asafning
künliridə, oɣəzəlkəxlərgə yetəkqilik ḳilixḳa ḥəm Hudaoɣa
təxəkkür-ḥəmdusana küylirini oḳuxḳa yetəkqilər boloɣanidi.
47 Zərubbabəlning künliridə wə Nəḥəmiyaning künliridə
oɣəzəlkəxlərning wə dərwaziwənlərning ülüxlirini, ḥər künlük
təminatini pütkül Israil həlḳi berətti; ular yənə Lawiylar
üqün muḳəddəs ḥesablanoɣan nərsilərni üləxtürüp berətti;
Lawiylarmu muḳəddəs ḥisablanoɣan nərsilərdin Ḥarunning
əwladlirioɣa berip turatti.

13 Xu kündə Musaning kitabi jamaət aldida oḳup berildi,
kitabta: Ammoniylar bilən Moabiylar mənggü Hudaning
jamaitigə kirmisun, **2** Qünki ular Israillarni ozuḳluḳ wə
su əkilip ḳarxi almay, əksiqə ularni ḳaroɣaxḳa Balaamni
yalliwaloɣan; ḥalbuki, Hudayimiz u ḳaroɣaxlarni bəḥt-bərikətkə
aylanduriwətkən, dəp yeziloɣan sözlər qikti. **3** Xundaḳ boldiki,
jamaət bu ḳanun səzlirini anglap barliḳ xaloɣut kixilərni iloɣap
qikiriwətti. **4** Bu ixtin awwal, Hudayimizning əyining həzinisini
baxḳuruxḳa məs'ul kaḥin Əliyaxib Tobiyaning tuoɣkini bolup, **5**
uningoɣa kəngri bir əyni təyyarlap bərgənidi. Xu əydə ilgiri axlik
ḥədiyələr, məstiki, ḳaqa-ḳuqa, xuningdək Lawiylar, oɣəzəlkəxlər
wə dərwaziwənlərgə berixkə buyruloɣan axlik əxrilər, yengi
xarab wə yengi zəytun meyi, xundaḳla kaḥinlaroɣa ataloɣan
«kətürmə ḳurbanlik»lar saḳlinatti. **6** Bu waḳitlarda mən
Yerusalemda əməs idim; qünki Babil padixaḥi Artahxaxtaning
ottuz ikkinqi yili mən padixaḥning yenioɣa ḳaytip kətkənidim;
bir məzgildin keyin mən yənə padixaḥtin ruhsət elip **7**
Yerusalemoɣa ḳaytip barsam, Əliyaxibning Hudaning əyidiki
ḥoylilarda Tobiyaoɣa əy ḥazirlap bərgənlikidək rəzil ixni uḳtum.
8 Bu ix meni ḳattik azablidi, mən Tobiyaning əyidiki barliḳ
əy jaḥazlirini ḳoymay talaoɣa taxlatḳuziwəttim. **9** Mən yənə
əmr kilip, u əylərni paklatḳuzup, andin Hudaning əyidiki
ḳaqa-ḳuqa, axlik ḥədiyələr bilən məstikni u yərgə əkirgüzüp
ḳoydum. **10** Mən yənə həḳlərning Lawiylarning elixḳa tegixlik
ülüxlirini bərmigənlikini, ḥətta wəzipigə ḳoyuloɣan Lawiylar

bilən oŋəzəlkəxlərning ḥərbirining əz yər-etizliḳioŋa ḳeqip kətkənlikini bayḳidim; **11** xunga mən əməldarlar bilən soḳuxup, ularni əyibləp: — Nemixḳa Hudaning əyi xundaḳ taxliwetildi?! — dəp, [Lawiylarni] yioŋip ularni ilgiriki ornioŋa yengiwaxtin turoŋuzdum. **12** Andin barliḳ Yəḥudiyə həlḳi axliḳ əxrisini, yengi xarab wə yengi zəytun meyini həzinə-ambarlirioŋa elip kelip tapxurdi. **13** Mən həzinə-ambarlaroŋa məs'ul boluxḳa həziniqi-ambarqilarni təyinlidim; ular kaḥin Xələmiya, təwratxunas Zadok bilən Lawiylardin boloŋan Pidaya idi; ularning ḳol astida Mattaniyaning nəwrisi, Zakkurning ooŋli Ḥanan bar idi; qünki bularning ḥəmmisi sadiḳ, ixənqlik dəp ḥesablinatti; ularning wəzipisi ḳerindaxlirioŋa tegixlik ülüxlərni üləxtürüp berix idi. **14** — «Aḥ Hudayim, muxu ix yüzisidin meni yad əyligəysən, Hudayimning əyi wə uningoŋa ait hizmətlər üqün kərsətkən meḥrimni əqürüwətmigəysən!» **15** Xu künlərdimu mən Yəḥudiyədə bəzilərning xabat künliridə xarab kəlqəklirini qəyləwatḳinini, ənqilərni baoŋlap, bularni wə xuningdək xarab, üzüm, ənjür wə ḥərhil yüklərni exəklərgə artip, toxup yürgənlikini kərdüm; ular bularni Yerusalemoŋa xabat künidə elip kirdi; ularning muxu ax-tülüklərni setip yürgən küni mən ularni guwaḥliḳ berip agaḥlandurup ḳoydum. **16** Yənə Yəḥudiyədə turuwatḳan bəzi Turluḳlar beliḳ wə ḥərhil mal-tawarlarni toxup kelip xabat küni Yəḥudiyəliklərgə satidikən, yənə kelip bularni Yerusalemda satidikən! **17** Xu səwəbtin mən Yəḥudiyə əmirliri bilən soḳuxup, ularni əyibləp: — Silərning xabat künini buloŋap, rəzil ix ḳiloŋininglar nemisi? **18** Ilgiri ata-bowanglar ohxax ixni ḳiloŋan əməsmu, xuning bilən Hudayimiz bizning beximizoŋa wə bu xəḥərgə ḥazirḳi bu balayi'apətni yaoŋduroŋan əməsmu? Əmdi silər xabat künini buloŋap, Israilning bexioŋa Hudaning oŋəzipini tehimu yaoŋduridioŋan boldunglar, dedim. **19** Xunga, xundaḳ boldiki, xabat künidin ilgiri, gugum sayisi Yerusalem ḳowuḳlirioŋa qüxkən waḳtida, mən xəḥər ḳowuḳlirini etixni buyrudum wə xuningdək xabat küni ətüp kətküqə ḳowuḳlarni aqmaslikḳ tooŋrisida buyruḳ qüxürdum. Mən yənə ḥeqḳandaḳ yükning toxulup ḳowuḳlardin kirgüzülməsliki üqün hizmətkarlirimning bəzilirini xəḥər ḳowuḳlirioŋa kəzətqi ḳilip turoŋuzup ḳoydum. **20** Xundaḳ bolsimu sodigərlər wə ḥərhil mal-tawar satidioŋanlar bir-ikki ḳetim Yerusalemning sirtida tünidi. **21** Mən ularni agaḥlandurup: — Silər nemixḳa sepilning aldida tünəysilər? Yənə xundaḳ ḳilidioŋan bolsanglar, mən üstünlaroŋa ḳol salimən, dewidim, ular xuningdin baxlap xabat künidə kəlmidi. **22** Andin xabat künining muḳəddəslikini saḳlax üqün, mən Lawiylaroŋa: — Əzünglarni paklanglar; andin kelip sepil dərwazilirini beḳinglar, dedim. — «I Hudayim, muxu ix yüzisidinmu meni yad əyligəysən, Əzüngning zor əzgərməs muḥəbbiting bilən meni ayioŋaysən!» **23** Xu künlərdə mən yənə Axdod, Ammon wə Moab ḳizlirini hotunluḳḳa aloŋan bəzi Yəḥudalarni bayḳidim. **24** Ularning pərzəntlirining yerimi Axdodqə səzləydikən (wə yaki yuḳiriḳi əllərning birining tilida səzləydioŋan) wə Yəḥudiy tilida xəzliyəlməydikən. **25** Mən ularni [soḳuxup] əyiblidim, ularni ḳaroŋidim, bir nəqqisini urup qaq-saḳallirini yuldum, Hudaning nami bilən ḳəsəm iqküzüp: — Silərning ḳizliringlarni ularning ooŋlurioŋa bərməysilər, ooŋlulliringlaroŋimu, əzünglaroŋimu ulardin ḳiz almaysilər! **26** Israil padixaḥi Sulayman muxundaḳ ixlarda gunaḥ sadir ḳiloŋan əməsmu? Nuroŋun əllər arisida uningoŋa ohxax ḥeqḳandaḳ padixaḥ yoḳ idi; u əz Hudasi təripidin səyülgən, Huda uni pütkül Israil üstigə padixaḥ ḳilip tikligən bolsimu, lekin ḥətta unimu yat əllik ayallar azdurup gunaḥḳa patḳuzoŋan. **27** Əmdi silərning gepinglaroŋa kirip bundaḳ qong rəzillik ḳilip, yat əllik ḳizlarni elip Hudayimizoŋa wapasizliḳ ḳilimizmu? — dedim. **28** Bax kaḥin Əliyaxibning nəwrisi, Yoyadaning ooŋulliridin biri Ḥoronluḳ Sanballatning küy'ooŋli idi; mən uni yenimdin ḳooŋliwəttim. **29** — «I Hudayim, Sən ularni yadingda tutḳaysən, qünki ular kaḥinliḳḳa daoŋ təgkügüqilər, kaḥinliḳ ḥəm Lawiylaroŋa təwə əḥdinimu buloŋioŋuqilardur!». **30** Xuning bilən mən ularni yat əlliklərning buloŋaxliridin neri ḳilip paklandurdum wə kaḥinlar bilən Lawiylarning wəzipilirinimu [yengiwaxtin] bəlgiləp, ḥərkimni əzining ixioŋa igə ḳildim. **31** Mən yənə əz waḳtida otun-yaoŋaq elip kelinixi wə dəsləpki ḥosulni yətküzüp turuxḳimu adəm orunlaxturdum. «Aḥ Hudayim, meni yadingda tutup, manga xapaət kərsətkəysən!».

Əstər

1 Aḥaxwerox (Ḥindistandin Ḥəbəxistanoŋiqə bir yüz yigirmə yəttə əlkigə ḥəkümranlik kiloŋan Aḥaxwerox)ning təhttiki künliridə xundak bir wəkə boldi: — **2** Xu künlərdə, u padixah Aḥaxwerox Xuxan kəl'əsidiki xaḥanə təhtidə olturoŋinida, **3** u səltənət sürüp üqinqi yili barlik əmirliri wə bəg-ḥakimlirioŋa ziyapət bərdi; Pars wə Medianing koxuni, xuningdək hərkaysi əlkilərning esilzadiliri wə bəglirining ḥəmmisi uning ḥuzurioŋa ḥazir boldi. **4** U səltənitining baylikining xanu-xəwkiti wə ḥəywitining katta julasini kəp künlər, yəni bir yüz səksən kün kərgəzmə kildi. **5** Bu künlər ətüp kətkəndin keyin padixah yənə Xuxan kəl'əsidiki barlik həlkkə qong-kiqik deməy, ordining qarbeoŋidiki ḥoylida yəttə kün ziyapət bərdi. **6** U yər ak wə kək kəndir yiptin tokuloŋan pərdilər bilən bezəlgən bolup, bu pərdilər mərmər tax tüwrüklərgə bekitilgən kümüx ḥalkilaroŋa ak rənglik kəndir yip wə səsün yungluk xoynilar bilən esiloŋanidi; ak kaxtax wə ak mərmər taxlar, sədəp wə kara mərmər taxlar yatkuzuloŋan məydan üstigə altun-kümüxtin yasaloŋan diwanlar koyuloŋanidi. **7** Iqimliklər altun jamlarda tutup iqilətti; jamlar bir-birigə ohximaytti; xaḥanə məy-xarablar padixaḥning səltənitigə yarixa mol idi. **8** Xarab iqix kaidisi boyiqə, zorlaxka ruhsət kilinmaytti; künki padixah ordidiki barlik oŋojidarlaroŋa, ḥərkimning iqixi əz haḥixi boyiqə bolsun, dəp bekitip bərgənidi. **9** Hanix Waxtimu padixah Aḥaxweroxning ordisida ayallar üqün ziyapət bərdi. **10** Yəttinqi küni Aḥaxwerox padixah xarabtin kəypi qaoŋ boloŋinida, aldida hizmitidə turoŋan Məḥuman, Bizta, Ḥarbona, Bigta, Abagta, Zetar, Karkas degən yəttə ḥərəm'aoŋisini **11** hanix Waxtining pukralar wə əmirlərning aldida güzəllikini kərsətsun dəp, uni hanixlik tajini kiyip kelixkə karkiroŋili əwətti; künki u tolimu qirayluk idi. **12** Lekin ḥərəm'aoŋiliri hanix Waxtioŋa padixaḥning əmrini yətküzgəndə, u kelixni rət kildi; xuning bilən padixah intayin oŋəzəplinip, uning kəḥri ərlidi. **13** Xu wakitlarda padixaḥning ixliri tooŋruluk kanun-əḥkamlarni pixxik bilgənlərdin məsliḥət sorax aditi bar idi; xunga padixah wəziyətni pixxik qüxinidioŋan danixmənlərdin soridi **14** (u qaoŋda danixmənlərdin uning yenida Karxina, Xetar, Admata, Tarxix, Mərəs, Marsena, Məmukan katarlik yəttə Pars bilən Medianing əmirliri bar idi; ular daim padixah bilən kərüxüp turatti, padixaḥlikta ular aldinki katarda turatti). **15** Padixah ulardin: — Hanix Waxti mənki padixah Aḥaxweroxning ḥərəm'aoŋilar arkilik yətküzgən əmrim boyiqə ix kilmioŋini üqün uni kanun boyiqə kandak bir tərəp kilix kerək? — dəp soridi. **16** Məmukan padixah wə əmirlərning aldida jawap berip: — Hanix Waxti aliylirining zitioŋa tegipla kalmay, bəlki padixaḥimiz Aḥaxweroxning ḥərkaysi əlkiliridiki barlik əmirlər wə barlik pukralarningmu zitioŋa təgdi. **17** Qünki hanixning xu kiloŋini barlik ayallarning kulikioŋa yətsə, ular «Padixah Aḥaxwerox: «Hanixi Waxtini yenimoŋa elip kelinglar» dəp əmr kilsa, u kəlməptu!» dəp əz ərlirini mənsitməydioŋan kilip koyidu. **18** Pars wə Mediadiki məlikə-hanimlar hanixning bu ixini anglap, bügünla padixaḥning barlik bəg-əmirlirigə xuningoŋa ohxax dəydioŋan bolidu, xuning bilən mənsitməslik wə hapilik üzülməydu. **19** Padixaḥimoŋa muwapik kərünsə, aliyliridin mundak bir yarlik qüxürülsun, xuningdək u Parslar wə Medialarning mənggü ezgərtilməydioŋan kanun-bəlgilimiliri iqigə pütülgəyki, Waxti ikkinqi padixah Aḥaxweroxning ḥuzurioŋa kəlmigəy; uning hanixlik mərtiwisi uningdin yahxi birsigə berilgəy. **20** Aliylirining jakarlioŋan yarliki pütün səltənitigə yetip anglanoŋan ḥaman (uning səltənitining zemini bipayan bolsimu), ayallarning ḥərbiri əz erigə, məyli qong bolsun kiqik bolsun ularoŋa ḥərmət kilidioŋan bolidu, — dedi. **21** Məmukanning bu gepi padixah bilən əmirlirini hux kildi; padixah uning gepi boyiqə ix kərdi. **22** U padixaḥning barlik əlkilirigə, ḥərbir əlgigə əz yeziki bilən, ḥərkaysi əl-millətkə əz tili bilən hətlərni əwətip: «Ḥərbir ər kixi əz ailisi iqidə hojayin bolsun, xundakla əz ana tili bilən səzlisun» degən əmrni qüxürdi.

2 Bu ixlar ətüp, padixah Aḥaxweroxning oŋəzipi besiloŋanda, u Waxtini seoŋinip, uning kiloŋinini ḥəm uning üstidin qikiriloŋan yarliki ḥəkkidə əsləp oylinip kaldi. **2** Xu səwəbtin padixaḥning hizmitidə turoŋan oŋojidarlar uningoŋa: — Aliyliri üqün saḥibjamal yax kizlarni izdəp tepip kəltürgəyla; **3** aliyliri padixaḥlikidiki ḥərkaysi əlkilərdə barlik güzəl kizlarni yioŋip, Xuxan kəl'əsidiki ḥərəmsarayoŋa kəltürüxkə əməldarlarni təyingəyla; kizlar ordidiki kiz-ayallaroŋa məs'ul boloŋan ḥərəm'aoŋisi Ḥegayning kolioŋa tapxuruloŋay; ularoŋa kerəklik upa-ənggiklər təminləngəy. **4** Aliylirini səyündürgən kiz Waxtining ornini besip hanix bolsun, dedi. Bu gəp padixaḥni hux kildi wə u xundak kildi. **5** Xuxan kəl'əsidə Binyamin kəbilisidin, Kixning əwrisi, Ximəyning nəwrisi, Yairning ooŋli Mordikay isimlik bir Yəhudiy bar idi **6** (Kix bolsa Babil padixaḥi Nebokadnəsar Yəhuda padixaḥi Yəkoniyaḥ bilən bir top kixilərni tutkun kilip Yerusalemdin əkətkəndə, ular bilən billə əsir kilinip ketilgənidi). **7** Mordikay əzining taoŋisining kizi Ḥadassaḥni (yəni Əstər) bekip qong kiloŋanidi, qünki uning ata-anisi yok idi. Bu kiz güzəl, təki-turki kelixkən idi; ata-anisi əlüp kətkən boloŋaqka Mordikay uni əz kizi katarida bekip qong kiloŋanidi. **8** Padixaḥning əmri wə yarliki jakarlanoŋandin keyin nuroŋun kizlar Xuxan kəl'əsigə kəltürülüp Ḥegayning kolioŋa tapxuruldi; xundak boldiki, Əstərmu ordioŋa kəltürülüp ordidiki kiz-ayallaroŋa məs'ul boloŋan Ḥegayning kolioŋa tapxuruldi. **9** Əstər Ḥegayoŋa yakkan bolup, u uningoŋa iltipat kərsətti; u tezla uningoŋa upa-ənglik wə tegixlik yeməkliklərni təminlidi ḥəm ordidin uningoŋa tallanoŋan yəttə kenizəkni bərdi; andin uni kenizəkliri bilən ḥərəmsarayning əng esil jayidin orun bərdi. **10** Əstər əzining milliti wə tegi-təktini ḥeqkimgə eytmidi, qünki Mordikay uningoŋa buni axkarilimaslikni tapilioŋanidi. **11** Mordikay Əstərning ḥal-aḥwalidin həwər tepix wə uningoŋa kandak muamilə kilinidioŋanlikini bilix üqün, ḥərküni ḥərəmsarayning ḥoylisi aldida aylinip yürətti. **12** Kizlaroŋa ait rəsmiyət boyiqə, ḥərbir kizning ordioŋa kirip padixah Aḥaxwerox bilən billə bolux nəwitidin awwal, on ikki ay bədinini tazilixi kerək idi, qünki kizlarning «tazilinix künliri» mundak yol bilən ada kilinatti: — altə ay murməkki meyi bilən, altə ay ətir-ənglik wə xundakla kizlarning bədinini pakizlaydioŋan baxka buyumlar bilən pərdaz kilinixi kerək idi. **13** Kiz padixaḥning ḥuzurioŋa kiridioŋan qaoŋda mundak kaidə bar idi: — Ordioŋa kirgəndə uning nemə təlipi bolsa, xular ḥərəmsaraydin uningoŋa berilətti. **14** Kiz ahximi kirip ketip, ətisi ətigəndə kaytip qikkanda ḥərəmsarayning «ikkinqi bəlüm»igə kayturulup, tokal-kenizəklərgə məs'ul boloŋan padixaḥning ḥərəm'aoŋisi Xaaxoŋazning kolioŋa tapxurulatti; padixah u kizoŋa amrak bolup kelip, ismini atap qakirmioŋuqə, u ikkinqi ordioŋa kirip padixah bilən billə bolmaytti. **15** Mordikayning taoŋisi Abihailning kizi Əstər, yəni Mordikay əz kizi kilip bekiwaloŋan kizning padixah bilən billə boluxka kirix nəwiti kəlgəndə, u kizlaroŋa məs'ul boloŋan padixaḥning ḥərəm'aoŋisi Ḥegay əzigə təyyarlap bərgən nərsilərdin baxka ḥeqnərsini tələp kilmidi. Əstərni kərgənlərning ḥəmmisi uni yakturup kalatti. **16** Padixah Aḥaxwerox səltənət sürüp yəttinqi yilining oninqi

eyioɣa, yəni Təbət eyioɣa kəlgəndə, Əstər uning bilən billə boluxka xaɦanə ordioɣa baxlap kirildi. **17** Padixaɦ Əstərni baxka barlik kizlardin yahxi kərüp kaloɣaqka, xundakla Əstər uning iltipati ɦəm amraklikioɣa erixkən boloɣaqka, padixaɦ hanix tajini uning bexioɣa kiydürüp, uni Waxtining ornioɣa hanix kilip tiklidi. **18** Andin padixaɦ əzining barlik əmirliri wə bəgɦakimlirioɣa Əstərning izzət-ɦərmiti üqün katta ziyapət bərdi; u yənə ɦərkaysi əlkilərgə baj-alwandin azad məzgil bolsun dəp elan qikardi ɦəmdə xaɦanə baylikliridin sehiylik bilən in'amlarni bərdi. **19** Ikkinqi ketim kizlar xundak yioɣiloɣan wakitta Mordikayning orda dərwazisida olturidioɣan orni bar boloɣanidi **20** (Əstər Mordikayning tapilioɣini boyiqə, əzining milliti wə tegi-təktini yənila baxkilaroɣa eytmioɣanidi; qünki Əstər Mordikayning gepini ilgiri bakkan wakitda angliojandək anglaytti). **21** U künlərdə, Mordikay orda dərwazisidiki ornida olturoɣan wakitda, padixaɦning Bigtan wə Tərəx degən ikki dərwaziwən ɦərəm'aoɣisi padixaɦ Aɦaxweroxka oɟəzəplinip, uningoɣa kol selixni kəstləwatkanidi. **22** Bu suyikəstni Mordikay sezip kelip, uni hanix Əstərgə eytti; Əstər bu ixni Mordikayning namida padixaɦka səzləp bərdi. **23** Bu ix sürüxtə kiliniwidi, rast bolup qikti wə u ikkisi daroɣa esildi. Bu wəkə padixaɦning kəz aldida tarih-təzkirə kitabida pütüldi.

3 Bu ixlardin keyin padixaɦ Aɦaxwerox Agagiylardin boloɣan Ɦammidataning ooɣli Ɦamanning mənsipini əstürdi; padixaɦ uning ornini əstürüp, əzi bilən billə ixləydioɣan barlik əmirlərningkidin yukiri kildi. **2** Padixaɦ uning ɦəkkidə əmr kiloɣaqka, orda dərwazisida turoɣan padixaɦning barlik əməldarliri Ɦamanning aldida təzim kilip bax uratti; lekin Mordikay bolsa Ɦamanoɣa nə təzim kilmidi, nə bax urmidi. **3** Orda dərwazisida turoɣan padixaɦning hizmətkarliri Mordikaydin: — Sili nemixka padixaɦning əmrigə hilaplik kilidila? — dəp soraytti. **4** Xundak boldiki, ular ɦər küni nəsiɦət kilixkan bolsimu, u kulak salmioɣandin keyin, ular: — Kəni, Mordikayning kiloɣan bu ixioɣa yol koyulamduyok, bir kərəyliqu, dəp buni Ɦamanoɣa eytti; qünki uularoɣa əzining Yəɦudiy ikənlikini eytkanidi. **5** Ɦaman Mordikayning əzigə bax urup təzim kilmioɣanlikini kərüp kattik oɟəzəpləndi. **6** Lekin u «Mordikayning üstigə kol selixni kiqikkinə bir ix» dəp ɦesablidi; qünki ular Mordikayning millitini uningoɣa dəp koyoɣanidi; xunga Ɦaman Aɦaxweroxning pütkül padixaɦlikidiki Yəɦudiylarni, yəni Mordikayning ɦəlkini birakla yokitix yolini izdəp yürdi. **7** Padixaɦ Aɦaxweroxning on ikkinqi yili birinqi ayda, yəni Nisan eyida, birsi Ɦamanning aldida [kutluk] ay-künni bekitix üqün ɦər kün, ɦər ay boyiqə «pur», yəni qək taxliwidi, on ikkinqi ayoɣa, yəni «Adar eyi»oɣa kiqti. **8** Ɦaman padixaɦ Aɦaxweroxka: — Padixaɦliklirining ɦərkaysi əlkiliridiki əl-millətlər arisida qeqilip yaxawatkan bir ɦəlk bar; ularning kanun-bəlgilimiliri baxka ɦəlklərningkigə ohximaydu, ular aliylirining kanun-bəlgilimilirigimu boysunmaydu; xunga ularning yaxixioɣa yol koyux aliylirioɣa ɦeq payda yətküzməydu. **9** Əgər padixaɦimoɣa layik kərünsə, ularni yokitix tooɣruluk yarlik pütüp qüxürgəyla; mana mən əz yenimdin on ming talant kümüxni aliylirining ɦəzinilirigə selix üqün padixaɦlikning ixlirini baxkuridioɣan ɦadimlarning kolioɣa tapxurimən, dedi. **10** Xuning bilən padixaɦ əzining barmikidin üzükni siyrip qikirip, Yəɦudiylarning rəkibi, Agagiy Ɦammidataning ooɣli Ɦamanoɣa berip: **11** — Xu kümüxlərni əzünggə in'am kildim, u ɦəlknimu sanga tapxurdum, ularni kandak kilixni halisang, xundak kil! — dedi. **12** Andin birinqi ayning on üqinqi küni padixaɦning mirziliri qakirilip, yarlik Ɦamanning barlik tapilioɣini boyiqə pütüldi; u ɦərkaysi əlkilərgə əz yezikida, ɦərkaysi əl-millətkə əz tilida yazdurulup, ɦərbir əlkilərning waliylirioɣa, ɦərbir əl-millətning əmirlirigə əwətildi; yarlik padixaɦ Aɦaxweroxning namida pütülgən bolup, uning üzük məɦüri bilən peqətləndi. **13** Yarlik məktupliri qaparmənlərning koli bilən padixaɦlikning ɦərkaysi əlkilirigə yətküzüldi; uningda bir kün iqidə — On ikkinqi ayning, yəni Adar eyining on üqinqi küni keri-yax, balilar wə ayallar deməy, barlik Yəɦudiylarni koymay kirip, eltürüp, nəsli kurutuwetilsun, ularning malmülki olja kilinsun, deyilgənidi. **14** Xu yarlik ɦərbir əlkidə jakarlinix üqün, xundakla xu küni ɦərbir ɦəlk xundak kilixka təyyar bolup turuxi üqün, məktupning kəqürmə nushiliri ɦərbir əl-millətkə elan kilinmakqi boldi. **15** Qaparmənlər padixaɦning əmri boyiqə dərɦal yoloɣa qikti; yarlik Xuxan kəl'əsining əzidimu elan kilindi. Bu qaoɣda padixaɦ Ɦaman bilən xarab iqixkə olturoɣanidi. Lekin Xuxan xəɦiridikilər dəkkə-dükkigə qəmüp ketixti.

4 Mordikay boluwatkan ixlardin ɦəwər tapkandin keyin eginlirini yirtip, üstigə bəz artip, wə usti-bexioɣa kül qeqip, xəɦərning otturisioɣa qikip naɦayiti kattik wə ələmlik pəryad kətürdi. **2** U orda dərwazisi aldioɣa kelip tohtap kaldi; qünki boz yepinoɣan ɦərkandak adəmning orda dərwazisidin kirixigə ruɦsət yok idi. **3** Padixaɦning əmri wə yarliki yətküzülgən ɦərkaysi əlkilərdə Yəɦudiylar arisida kattik nalə-pəryad kətürüldi; ular roza tutup, kəz yexi kilip, yioɣa-zar kildi; nuroɣun kixilər boz yepinip küldə eoɣinap yetixti. **4** Əstərning hizmitidə boloɣan dedəkliri wə ɦərəm'aoɣiliri bu ixni uningoɣa eytiwidi, hanixning kəngli intayin eoɣir boldi; Mordikayning bozni taxlap, kiyiwelixioɣa kiyim-keqək qikartip bərdi, lekin Mordikay kobul kilmidi. **5** Xuning bilən Əstər əzining hizmitidə boluxka padixaɦ təyinləp əwətkən ɦərəm'aoɣiliridin Ɦatak isimlik birini qakirip, uni Mordikayning kexioɣa berip, bu ixning zadi kandak ix ikənlikini, nemə səwəbtin boluwatkanlikini tingtinglap kelixkə əwətti. **6** Xuning bilən Ɦatak orda dərwazisi aldidiki məydanoɣa kelip Mordikay bilən kərüxti. **7** Mordikay bexioɣa kəlgən ɦəmmə ixni, Ɦaman Yəɦudiylarning nəslini kurutuwetix üqün padixaɦning ɦəzinilirigə tapxuruxka wədə kiloɣan kümüxning sanini kaldurmay eytip bərdi. **8** Mordikay yənə Ɦatakka Xuxanda jakarlanoɣan, Yəɦudiylarni yokitix tooɣrisidiki yarlikning kəqürmisini Əstərning kərüp bekixioɣa yətküzüp berixkə tapxurdi ɦəmdə uningoɣa Əstərgə əɦwalni qüxəndürüp, ordioɣa kirip padixaɦ bilən kərüxüp əz ɦəlki üqün padixaɦtin ətünüp iltija kilip bekixka ündəxni tapilidi. **9** Ɦatak kaytip kelip Mordikayning gəplirini Əstərgə yətküzdi. **10** Əstər Ɦatakka Mordikayoɣa eytidioɣan gəplərni tapxurup, uni Mordikayning yenioɣa yənə əwətti: — **11** «Padixaɦning barlik hizmətkarliri wə ɦərkaysi əlkə ɦəlkliri, məyli ər bolsun ayal bolsun, qakirtilmay turup iqki ɦoylioɣa, padixaɦning ɦuzurioɣa əz məyliqə kirsə, padixaɦ uningoɣa iltipat kərsitip altun ɦasisini tənglap əlümdim kəqürüm kilmisa, undakta u kixigə nisbətən bexioɣa qüxidioɣan birla kanun-bəlgilimə bardur: — u əlüm jazasini tartidu. Ɦazir mening padixaɦ bilən kərüxükə qakirtilmioɣinimoɣa ottuz kün boldi». **12** Əstərning səzliri Mordikayoɣa yətküzülüwidi, **13** Mordikay munu gəplərni Əstərgə yətküzüxni ɦawalə kildi: — «Sən kənglüngdə mən ordida yaxawatimən, xunga barlik baxka Yəɦudiylardin bihətər bolup kutulimən, dəp hiyal əylimə. **14** Əgər bu qaoɣda sən jim turuwalsang, Yəɦudiylaroɣa baxka tərəptin mədət wə nijat qikixi mumkin; lekin u qaoɣda sən əz ata jəməting bilən koxulup yokitilisən. Kim bilsun, sening hanixlik mərtiwisigə erixkining dəl bügünki muxundak pəyt üqün boloɣanmu?». **15**

Əstər Mordikayoŋa mundakˌ dəp jawab ˌayturdi: — **16** «Sən berip, Xuxandiki barlikˌ Yəhudiylarni yioŋkin; mening üqün roza tutup, üq keqə-kündüz ḥeq yemənglar, ḥeq iqmənglar; mən ḥəm dedəklirimmu xundakˌ roza tutimiz. Andin keyin mən ˌanunoŋa hilaplikˌ kilip padixaḥning ḥuzurioŋa kirimən, manga ölüm kəlsə, öləy!». **17** Xuning bilən Mordikay u yərdin ketip, Əstərning tapilioŋinidəkˌ kildi.

5 Üqinqi küni Əstər xaḥanə kiyimlirini kiyip, ordining iqkiriki ḥoylisioŋa kirip, padixaḥning öylirining udulida turdi; padixaḥ bolsa öz xaḥanə öyidiki təhtidə, öydin dərwazioŋa ˌarap olturatti. **2** Padixaḥ hanix Əstərning ḥoylida turoŋinini kördi; hanix uning nəzəridə iltipat tapˌaq, u ˌolidiki altun ḥasisini uningoŋa tənglidi. Əstər aldioŋa kelip xaḥanə ḥasining uqioŋa ˌolini təgküzdi. **3** Padixaḥ uningdin: — I hanixim Əstər, birər ixing barmidi? Nemə təliping bar? Ḥətta padixaḥlikimning yerimini tələp kilsangmu xu sanga berilidu, dedi. **4** — Əgər aliylirioŋa layik kərünsə, padixaḥimning Ḥamanni elip özlirigə təyyarlioŋan ziyapitimgə dahil bolup kədəm təxrip kilixlirini ötünimən, — dedi Əstər. **5** Padixaḥ: — Tez berip Ḥamanni kiqkirip kelinglar, Əstərning deginidək kilinsun, — dedi. Xuning bilən padixaḥ Ḥamanni elip Əstər təyyarlioŋan ziyapətkə bardi. **6** Dastihan üstidə xarab iqiliwatˌanda padixaḥ Əstərgə: — Nemə təliping bar? U sanga berilidu; nemə iltijaying bar? Ḥətta padixaḥlikimning yerimini tələp kilsangmu xundakˌ kilinidu, dedi. **7** Əstər uningoŋa jawab berip: — Mening təlipim wə iltijayim bolsa, — **8** Mubada mən aliylirining nəzəridə iltipatˌa erixkən bolsam, xundakˌla padixaḥimoŋa mening təlimni ijabət kilix ḥəm iltijayimni orundax muwapikˌ kərünsə, aliylirining Ḥamanni birgə elip ətə silərgə təyyarlaydioŋan ziyapitimgə yənə bir kətim dahil boluxlirini ötünimən; ətə mən ˌoḳum padixaḥimning əmri boyiqə ix kilimən, — dedi. **9** Xu küni Ḥaman kənglidə yayrap, huxal-huram ˌaytip ˌikti; lekin Mordikayning orda dərwazisida uning aldida nə ornidin ˌopmay nə midirlimay olturoŋanlikini kərgəndə, kəngli uningoŋa ˌattik ˌəḥr-oŋəzəpkə toldi. **10** Lekin Ḥaman oŋəzipini besiwelip, öyigə kəldi-də, dost-aoŋinilirini wə hotuni Zərəxni ˌakirtip, **11** özining bayliklirining xan-xəripi, pərzəntlirining köplüki, xundakˌla padixaḥning özini ˌandak östürüp barlik ḥörmət-izzətkə sazawər kiloŋanlikˌi, özini ˌandak kilip padixaḥning ḥəmmə əmirliri wə əməldarliridin üstün mərtiwigə igə kiloŋanlikˌi tooŋrisida bir-birlər sözləp kətti. **12** Ḥaman yənə: — Silərgə desəm, hanix Əstər meningdin baxˌa meḥman qillimay, pəḳət padixaḥ bilən ikkimiznila özi təyyarlioŋan ziyapətkə qillioŋanidi, ətimu meni padixaḥ bilən billə özi [təyyarləydioŋan ziyapətkə] qillidi. **13** Xuoŋinisi, orda dərwazisida olturoŋan ḥeliḳi Mordikay degən Yəhudiyni kərginimdə, bularning ḥəmmisi manga tolimu mənisiz tuyulidu, dedi. **14** Andin ayali Zərəx wə barlik dost-aoŋiniliri uningoŋa jawab berip: — Əllik gəz egizliktiki dardin birni təyyarlap, ətə ətigəndə padixaḥtin Mordikayni daroŋa esixni tələp kilsila bolmidimu, xuningdin keyin huxal yayrioŋan ḥalda padixaḥ bilən billə ziyapətkə baridila, deyixti. Bu gəp Ḥamanni hux kiliwətti, xuning bilən u dar yasitip ˌoydi.

6 Xu küni keqisi padixaḥning uyḳusi ḳeqip, tarih-təzkirinamini əkəldürdi wə bular uning aldida oḳup berildi. **2** Bir yərdə: «Padixaḥning Bigtana, Tərəx dəydioŋan orda dərwazisini bakˌidioŋan ikki ḥərəm'aoŋisi bar idi, ular padixaḥ Aḥaxweroxˌa ḳol selixˌa ḳəstligəndə, Mordikay bu ixni pax kilip həwər yətküzgən, dəp pütülgənidi. **3** Padixaḥ: — Bu ix üqün Mordikayoŋa ḳandakˌ nam-xəḥrət wə izzət-ikram nail kilindi? — dəp soridi. — U ḥeq nemigə erixmidi, — dəp jawap berixti padixaḥning yenidiki hizmətdə boloŋan oŋulamliri. **4** — Orda ḥoylisida kim bar? — dəp soridi padixaḥ. Bu qaoŋda Ḥaman padixaḥtin Mordikayni əzi təyyarlap ḳoyoŋan daroŋa esixni tələp kiloŋili kelip, ordining taxkiriki ḥoylisioŋa kirgənidi. **5** — Mana, Ḥaman ḥoylida turidu, — deyixti padixaḥning oŋulamliri uningoŋa. — Kirsun, — dedi padixaḥ. **6** Ḥaman kiriwidi, padixaḥ uningdin: — Padixaḥ izzət-ḥörmitini kilixni yaḥxi kərgən kixigə nemə ixlarni kilixi kerək? — dəp soriwidi, Ḥaman kənglidə: «Padixaḥ izzət-ḥörmitini kilixni yaḥxi kərgən kixi meningdin baxˌa yənə kim bolatti?» — dəp oylidi-də **7** padixaḥˌa: — Padixaḥ izzət-ḥörmitini kilixni yaḥxi kərgən kixigə **8** padixaḥim daim kiyidioŋan xaḥanə kiyim-keqək wə daim minidioŋan aroŋimak, yəni bexioŋa xaḥanə taj-bəlgə takˌaloŋan aroŋimak elip kelinip, **9** xaḥanə kiyim bilən aroŋimakˌni padixaḥning əng muḥtərəm əmirliridin birigə tutkuzsun, u kiyimni padixaḥim izzət-ḥörmitini kilixni yaḥxi kərgən kixigə kiygüzüp wə uni aroŋimakˌḳa mindürüp xəḥər məydan-koqilirini aylandursun wə uning aldida: «Ḳaranglar! Padixaḥ izzət-ḥörmitini kilixni yaḥxi kərgən kixigə muxundak muamilə kilinidu!» dəp jakarlap mangsun, — dedi. **10** Xuning bilən padixaḥ Ḥamanoŋa: — Tez berip deginingdək xaḥanə kiyim bilən aroŋimakˌni əpkəl, orda dərwazisining aldida olturoŋan awu Yəhudiy Mordikayoŋa dəl sözüngdək kiloŋin; sening degənliringning birərsimu kəm bolup ḳalmisun! — dedi. **11** Xundakˌ kilip Ḥaman xaḥanə kiyim bilən aroŋimakˌni əkelip, aldi bilən Mordikayoŋa xaḥanə kiyimni kiygüzdi, andin uni aroŋimakˌḳa mindürüp, xəḥər məydan-koqilirini aylandurdi wə uning aldida: — «Mana, padixaḥ izzət-ḥörmitini kilixni yaḥxi kərgən kixigə muxundak muamilə kilinidu!» dəp jakarlap mangdi. **12** Mordikay yənila orda dərwazisining aldioŋa ˌaytip bardi; Ḥaman bolsa oŋəm-ˌayoŋuoŋa petip, bexini qümkigən ḥalda aldirap-tenəp öz öyigə ˌaytip kətti. **13** Ḥaman hotuni Zərəxkə wə barlik dost-aoŋinilirigə bexioŋa kəlgənlirining ḥəmmisini eytip bərdi. Andin uning danixmənliri bilən hotuni Zərəx buni anglap uningoŋa: — Mordikayning aldida yengilixˌa baxlaptila; u əgər Yəhudiylarning nəslidin bolsa, uni yengəlməyla, əksiqə sözsiz uning aldida məoŋlup bolidila, deyixti. **14** Ular tehi Ḥaman bilən sözlixiwatˌḳan qeoŋida, padixaḥning ḥərəm'aoŋiliri kelip Ḥamanni Əstər təyyarlioŋan ziyapətkə berixˌa aldiratti.

7 Xuning bilən padixaḥ bilən Ḥaman hanix Əstərning ziyapitigə dahil boluxˌa kəldi. **2** Padixaḥ ikkinqi ḳetimlik ziyapət üstidə xarab iqiliwatˌanda Əstərdin: — I hanix Əstər, nemə təliping bar? U sanga ijabət kilinidu. Nemə iltimasing bar? Ḥətta padixaḥlikimning yerimini iltimas kilsangmu xundakˌ kilinidu, — dedi. **3** — Əgər nəzərliridə iltipatˌa erixkən bolsam, i aliyliri, wə padixaḥimoŋa muwapikˌ kərünsə, mening iltimasim öz jenimni ayioŋayla, xuningdək mening təlipim öz həlkimni sakˌlioŋayla; **4** qünki biz, yəni mən wə mening həlkim birgə yokˌitilip, kirilip, nəslimizdin ˌurutuluxˌa setiwetilduḳ. Əgər biz ḳul wə dedəklikkə setiwetilgən bolsaḳ, süküt kiloŋan bolattim; lekin padixaḥimning tartidioŋan ziyininimu düxmən təlap berəlməytti, — dəp jawap bərdi Əstər. **5** Padixaḥ Aḥaxwerox hanix Əstərdin: — Bundakˌ kilixˌa petinoŋan kixi kim ikən? U ḳəyərdə?! — dəp soridi. Əstər jawabən: — **6** Bu düxmən wə zəḥərḥəndə mana muxu rəzil Ḥaman! — dewidi, Ḥaman padixaḥ bilən hanix aldida xu zamatla dəkkə-dükkigə qüxti. **7** Xuning bilən padixaḥ ḳəḥri-oŋəzəpkə kelip ziyapət-xarab üstidin turdi-də, qaribaoŋˌa qikˌip kətti; Ḥaman bolsa hanix Əstərdin jenini tiləxkə ḳaldi; qünki u padixaḥning özigə jaza bərməy ḳoymaydioŋan niyətkə kəlgənlikini kərüp yətkənidi. **8** Padixaḥ qaribaoŋdin ziyapət-xarab dastihinioŋa ˌaytip kəlginidə

Ḥamanning əzini Əstər yələngən diwanoŋa taxliqiniqə turoŋinini kərdi-də: — — Ḳara, uning ordida mening aldimdila hanixḳa zorluḳ ḳiloŋiliwatḳinini?! — dewidi, bu səz padixaḥning aoŋzidin qiḳixi bilənla adəmlər Ḥamanning bax-kəzini qümkəp ḳoydi. **9** Padixaḥning aldida turuwatḳan ḥərəm'aoŋiliridin Ḥarbona isimlik birsi: — Yənə bir ix bar, mana, Ḥaman aliylirining ḥayati üqün gəp ḳiloŋan Mordikayni esix üqün, əllik gəz igizliktə yasatḳan dar təyyar turidu, u dar ḥazir muxu Ḥamanning ḥoylisida, dewidi, padixaḥ: — Ḥamanni uningoŋa esinglar! — dedi. **10** Xuning bilən ular Ḥamanni u Mordikayoŋa təyyarlap ḳoyoŋan daroŋa asti; xuning bilən padixaḥning oŋəzipi besildi.

8 Padixaḥ Aḥaxwerox xu küni Yəḥudiylarning düxmini Ḥamanning əy-zeminini iltipat ḳilip hanix Əstərgə bərdi; Mordikaymu padixaḥning ḥuzurioŋa kəltürüldi, qünki Əstər əzining Mordikay bilən tuoŋḳan ikənlikini padixaḥḳa dəp bərgənidi. **2** Padixaḥ əzining Ḥamandin ḳayturuwaloŋan üzükini qiḳirip Mordikayoŋa bərdi, Əstərmu Mordikayni Ḥamanning əy-jayini baxḳuruxḳa ḳoydi. **3** Əstər yənə padixaḥning aldioŋa kelip ayioŋioŋa yiḳilip, kəzigə yax aloŋan ḥalda padixaḥtin Agagiylardin boloŋan Ḥaman kəltürüp qiḳḳan balayi'apətni ḥəm uning Yəḥudiylarni yoḳitix suyiḳəstini bikar ḳilixni yelinip ətündi. **4** Padixaḥ altun ḥasisini Əstərgə təngliwidi, Əstər ornidin ḳopup padixaḥning aldida turdi. **5** — Əgər aliyliri maḳul kərsə, əgər mən padixaḥning aldida iltipatḳa erixkən bolsam, əgər padixaḥim bu ixni tooŋra dəp ḳarisa, xuningdək məndin məmnun bolsa, yarliḳ qüxürüp Agagiylardin Ḥammidataning ooŋli Ḥaman yazoŋan məktuplarni, yəni padixaḥimning ḥərḳaysi əlkisidiki Yəḥudiylarni yoḳitix tooŋrisidiki məktuplarni bikar ḳilidioŋan bir yarliḳ yezilixini tiləymən. **6** Qünki mən əz həlḳimgə qüxidioŋan bu balayi'apətkə ḳandaḳmu qidap ḳarap turalaymən? Əz tuoḳanlirimning yoḳitilixioŋa ḳandaḳmu qidap ḳarap turalaymən? — dedi Əstər padixaḥḳa. **7** Padixaḥ Aḥaxwerox hanix Əstər bilən Yəḥudiy Mordikayoŋa: — Mana, Ḥaman Yəḥudiylaroŋa ziyankəxlik ḳilmaḳqi boloŋaqḳa, mən uning əy-zeminini Əstərgə bərdim wə uning əzini ular daroŋa asti. **8** Əmdi silər ezünglarning tooŋra tapḳini boyiqə mening namimda Yəḥudiylar üqün bir yarliḳ yezip, mening üzük məḥürümni besinglar; qünki padixaḥning namida yeziloŋan, padixaḥning üzük məḥüri besiloŋan yarliḳni ḥeqkim bikar ḳilalmaydu, dedi. **9** Xu qaoŋda, üqinqi ayda, yəni Siwan eyining yigirmə üqinqi küni, padixaḥning mirzilirining ḥəmmisi qaḳirip kelindi. Ular Mordikayning barliḳ buyruoŋini boyiqə yarliḳ yazdi; yarliḳ Yəḥudalarning ixi tooŋruluḳ Ḥindistandin Ḥəbəxstanoŋiqə bir yüz yigirmə yəttə əlkining waliylirioŋa, əlkə baxliḳi wə bəglirigə yeziloŋan bolup, məktuplar ḥərḳaysi əlkigə əz yeziḳi bilən, ḥərḳaysi əl-millətlərgə əz tili bilən, xundaḳla Yəḥudiylaroŋa əz yeziḳi bilən, əz tilida pütülgənidi. **10** Mordikay yarliḳni padixaḥ Aḥaxweroxning namida yezip, uningoŋa padixaḥning üzük məḥürini basti; yarliḳ məktuplirini padixaḥliḳning atliḳliri bilən, yəni tolparlaroŋa, at ḳeqirlaroŋa wə təgilərgə mingən qəwəndazlar arḳilik ḥərḳaysi jaylaroŋa yollidi. **11** Yarliḳta: «Padixaḥ ḥərḳaysi xəḥərlərdiki Yəḥudiylarning uyuxup, əz ḥayatini ḳooŋdixioŋa, xundaḳla əzlirigə düxmənlik ḳilidioŋan ḥər millət wə ḥər ḳaysi əlkilərdiki küqlərni, jümlidin ularning bala-qaḳilirini ḳoymay yoḳitixioŋa, ḳirixioŋa, nəslini ḳurutuxioŋa, xundaḳla mal-mülkini olja ḳilixioŋa ijazət berildi; **12** bu ix bir kündə, yəni on ikkinqi ayning, yəni Adar eyining on üqinqi küni padixaḥ Aḥaxweroxning ḥərḳaysi əlkiliridə ijra ḳilinsun» dəp pütülgənidi. **13** Yarliḳ ḥərḳaysi əlkigə əwətilip, pərman süpitidə elan ḳilinsun, Yəḥudiylarning əxu küni düxmənliridin intiḳam elixḳa təyyarlinip ḳoyuxi üqün yarliḳning kəqürülmisi ḥərḳaysi əl-millətlərgə uḳturulsun, dəp bekitildi. **14** Xuning bilən qəwəndazlar tolparlaroŋa wə ḳeqirlaroŋa minip padixaḥning buyruḳi boyiqə jiddiy yoloŋa atlandi; yarliḳ Xuxan ḳəl'əsidimu jakarlandi. **15** Mordikay kək wə aḳ rənglik xaḥanə kiyim kiyip, bexioŋa katta altun tajni taḳap, səsün rəng kəndir yepinqini yepinip, padixaḥning ḥuzuridin qiḳti; Xuxan xəḥərdiki həlḳ huxallikḳa qəmüp təntənə ḳilixti. **16** Yəḥudiylar yoruḳluḳ, xad-huramlik wə izzət-ikramoŋa muyəssər boldi. **17** Ḥərḳaysi əlkə, ḥərḳaysi xəḥərlərdə, padixaḥning əmr-yarliḳi yetip baroŋanliki yərlərdə, Yəḥudiylar xad-huramlikḳa qəmüp, ziyapət ḳilip mubarək bir künni ətküzüxti; nuroŋun yərlik aḥalilər əzlirini Yəḥudiy deyixiwaldi; qünki Yəḥudiylardin ḳorḳux wəḥimisi ularni besiwaloŋanidi.

9 On ikkinqi ay, yəni Adar eyining on üqinqi küni, padixaḥning əmri bilən yarliḳi ijra ḳilinixḳa az ḳaloŋan qaoŋda, yəni Yəḥudiylarning düxmənliri ularning üstidin oŋalib kelixkə ümid ḳilip kütkən küni, əksiqə Yəḥudiylarning əz düxmənlirining üstidin oŋalib kelidioŋan künigə aylinip ḳətti. **2** Yəḥudiylar padixaḥ Aḥaxweroxning ḥərḳaysi əlkiliridiki əzliri turuxluḳ xəḥərlərdə ularoŋa ḳəst ḳilmaḳqi boloŋanlaroŋa ḥujum ḳilix üqün yioŋilixḳa baxlidi; ḥeqkim ularning aldida turalmaytti; ulardin boloŋan ḳorḳunq ḥərbir əl-millətni baskanidi. **3** Ḥərḳaysi əlkilərdiki bəglər, waliylar, əlkə baxlikliri, xundaḳla padixaḥning ixlirini ijra ḳiloŋuqilarning ḥəmmisi Yəḥudiylarni ḳollidi; qünki Mordikaydin boloŋan ḳorḳunq ularni baskanidi. **4** Qünki Mordikay degən kixi ordida intayin nopuzluḳ bolup, nam-xəḥriti ḥəmmə əlkilərgə tarḳaloŋanidi; uning ḥoḳuḳi baroŋanseri qongiyip ketiwatatti. **5** Xuning bilən Yəḥudiylar əzlirining ḥəmmə düxmənlirini ḳiliqlap, ḳiroŋin ḳilip yoḳatti; əzlirigə əq boloŋanlaroŋa ḳandaḳ ḳilixni halisa xundaḳ ḳildi. **6** Xuxan ḳəl'əsidila Yəḥudiylar bəx yüz adəmni ḳətl ḳilip yoḳatti. **7** Ular yənə Parxandata, Dalfon, Aspata, **8** Porata, Adaliya, Aridata, **9** Parmaxta, Arisay, Ariday wə Wayizatani ḳətl ḳildi; **10** bu on adəm Ḥammidataning nəwrisi, Yəḥudiylarning düxmini boloŋan Ḥamanning ooŋli idi; lekin ular ularning mal-mülkini olja ḳilixḳa ḳol salmidi. **11** Xu küni Xuxan ḳəl'əsidə ḳətl ḳilinoŋan adəm sani padixaḥḳa məlum ḳilindi. **12** Padixaḥ hanix Əstərgə: — Yəḥudiylar Xuxan ḳəl'əsidə bəx yüz adəmni ḳətl ḳilip yoḳitiptu, yənə Ḥamanning on ooŋlini ḳətl ḳiptu; ular padixaḥning baxḳa əlkiliridə nemə ḳildikin? Əmdi nemə iltimasing bar? U sanga berilidu. Yənə nemə təliping bar? Umu bəja əylinidu, — dedi. **13** — Aliylirioŋa muwapiḳ kərünsə, Xuxandiki Yəḥudiylarning ətimu bügünki yarliḳta deyilgəndək ix ḳilixioŋa ḥəmdə Ḥamanning on ooŋlining [jəsətlirini] daroŋa esip ḳoyuxḳa ijazət bərgəyla, dedi Əstər. **14** Padixaḥ xundaḳ ḳilixḳa buyruḳ qüxürdi; yarliḳ Xuxan ḳəl'əsidə qiḳiriloŋanda, kixilər Ḥamanning on ooŋlini daroŋa esip ḳoyuxti. **15** Adar eyining on tətinqi küni Xuxandiki Yəḥudiylar yənə yioŋilip üq yüz adəmni əltürdi; lekin ularning mal-mülkini olja ḳilixḳa ḳol salmidi. **16** Padixaḥning ḥərḳaysi baxḳa əlkiliridiki ḳaloŋan Yəḥudiylar yioŋilip əz janlirini saḳlaxḳa səptə turup əzlirigə əq boloŋanlardin jəmiy yətmix bəx ming adəmni əltürdi, əmma ularning mal-mülkini olja ḳilixḳa ḳol salmidi. Xuning bilən ular düxmənliridin ḳutulup aramlikḳa muyəssər boldi. **17** Bu Adar eyining on üqinqi künidiki ix idi; on tətinqi küni ular aram aldi, xu künni ziyapət berip xadlinidioŋan kün ḳilip bekitti. **18** Lekin Xuxandiki Yəḥudiylar bolsa on üqinqi, on tətinqi künliri toplixip jəng ḳildi; on bəxinqi küni ular aram aldi, xu künni ziyapət berip xadlinidioŋan kün ḳilip bekitti. **19** Xu səwəbtin səḥradiki Yəḥudiylar, yəni yeza-ḳixlaḳlarda turuwatḳan Yəḥudiylar Adar eyining on tətinqi künini ziyapət

berip xadlinidioŋan mubarək kün bekitip, bir-birigə sowoŋa-salam berixidioŋan boldi. **20** Mordikay bu wəqələrni hatiriləp ḥəmdə Aḥaxweroxning ḥərkaysi əlkilirining yiraḳ-yeḳin jaylirida turuwatḳan barliḳ Yəhudiylaroŋa məktuplarni yollidi. **21** Xundaḳ ḳilip u ularning arisida ḥəryili Adar eyining on tət, on bəxinqi künini bayram ḳilip ətküzülsun dəp bekitti; **22** u bu ikki künni Yəhudiylarning düxməndin ḳutulup aramliḳḳa erixkən küni süpitidə, xu ayni ularning ḳayoŋu-ḥəsriti xadliḳḳa, yioŋa-zarliri mubarək küngə aylanoŋan ay süpitidə əsləp, bu ikki künni ziyapət ḳilip xadlinidioŋan, kəpqilik bir-birigə salam-sowoŋa beridioŋan, kəmbəoŋəllərgə həyr-eḥsan ḳilidioŋan kün ḳilixḳa buyrudi. **23** Xu səwəbtin Yəhudiylar dəsləp baxlioŋan xu [ḥeytni] dawamlaxturuxḳa wə xuningdək Mordikayning ularoŋa yazoŋanlirinimu orunlaydioŋanoŋa wədə berixti. **24** Qünki əslidə barliḳ Yəhudiylarning küxəndisi boloŋan Agagiy Ḥammidataning ooŋli Ḥaman Yəhudiylarni ḥalak ḳilixni ḳəstligən, xundaḳla ularni nəslidin ḳurutup yoḳatmaḳqi bolup «pur», yəni qək taxlioŋanidi. **25** Lekin bu ix padixaḥning ḳuliḳioŋa yətkəndə, padixaḥ məktuplarni yezip, Ḥaman ḳəstligən rəzil ix, yəni uning Yəhudiylarni ḳəst ḳiloŋan ixi uning əz bexioŋa yansun, dəp yarliḳ qüxürdi; ḥəm kixilər uni wə uning ooŋullirini daroŋa asti. **26** Xunglaxḳa, kixilər «pur» (qək) degən isim boyiqə bu ikki künni «Purim bayrimi» dəp atidi; xunga Yəhudiylar əxu həttə pütülgənliri boyiqə, ḥəm kərgən, ḥəm baxtin ətküzgənlirigə asasən, **27** əzliri, əwladliri ḥəmdə əzliri bilən birləxkən barliḳ kixilərning pütülgən əḥkamni tutup, bəlgiləngən waḳitta əxu ikki künni ḥər yili mənggü üzüldürməy bayram ḳilixini ḳarar ḳildi, **28** xundaḳla bu ikki kün ḥərbir dəwrdə, ḥərbir jəmət-ailidə, ḥərḳaysi əlkə, ḥərḳaysi xəḥərdə hatirilinip təbriklnip tursun wə «Purim bayrimi» bolidioŋan muxu künlərning təbriklinixi Yəhudiy həlḳi iqidə mənggü üzülüp ḳalmisun, hatiriləx paaliyətliri ularning uruḳ-nəsli arisidinmu yoḳap kətmisun, dəp ḳarar ḳildi. **29** Andin Abihailning ḳizi, hanix Əstər wə Yəhudiy Mordikay Yəhudiylaroŋa yazoŋan «Purim bayrimi» tooŋrisidiki xu ikkinqi hətni toluḳ ḥoḳuḳi bilən təkitləp, yənə bir hətni yollidi. **30** Mordikay hatirjəmlik wə ḥəḳiḳətning səzlirini yətküzidioŋan məktuplarni Aḥaxweroxning padixaḥliḳidiki bir yüz yigirmə yəttə əlkidiki barliḳ Yəhudiylaroŋa əwətip, **31** Xu «Purim» künliri bəlgiləngən waḳitlirida ətküzülsun, xuningdək Yəhudiy Mordikay wə hanix Əstərning tapilioŋanliri boyiqə, xundaḳla ularning əz-əzigə wə nəsligə bekitkənliri boyiqə əyni waḳittiki tutuloŋan rozilar wə kətürülgən nida-pəryadlar əsləp hatirilənsun, dəp təkitlidi. **32** Əstərning yarliḳi «Purim bayrimi»diki xu ixlarni bekitip bərdi; bu ix tarihnamioŋimu pütüldi.

10 Padixaḥ Aḥaxwerox ḳurukluḳ wə dengiz aralliridiki aḥalilərning ḥəmmisigə alwan təligüzətti. **2** Uning nopuz-ḥəywiti wə ḳudritini ayan ḳiloŋan barliḳ ḳiloŋan-ətkənliri, xundaḳla Mordikayning padixaḥning əstürüxi bilən erixkən katta xəḥriti tooŋrisidiki təpsilatlar Media wə Pars padixaḥlirining tarih-təzkiriliridə pütülgən əməsmu? **3** Qünki Yəhudiy Mordikayning mərtiwisi padixaḥ Aḥaxweroxtin keyinla ikkinqi orunda turatti; u daim əz həlḳ-millitining bəhtini kəzləp, barliḳ nəslidikilərgə aman-esənlik tilək səzlirini ḳilatti, Yəhudiylarning arisida zor izzət-ḥərmət tepip, ḳerindaxlirining ḳədirlixigə erixkənidi.

Ayup

1 «Uz» degən yurtta, Ayup isimlik bir adəm yaxioŋanidi. Bu adəm bolsa kusursiz, durus, Hudadin korkidioŋan, yamanliktin əzini yirak tutidioŋan adəm idi. **2** Uningdin yəttə ooŋul wə üq kiz tuoŋuldi. **3** Uning yəttə ming koy, üq ming təgə, bəx yüz jüp kala, bəx yüz mada exək katarlik mal-mülki bar idi. Uning malayliri bək kəp idi; u xərkliklər iqidə ħəmmidin uluoŋ idi. **4** Uning ooŋulliri nəwət boyiqə bekitkən kündə əz əyidə baxkilar üqün dastihan selip ziyapət kilatti. Bu künlərdə ular adəm əwətip üq singlisini ular bilən billə tamaklinixka qakiritatti. **5** Ularning xu ziyapət künliri ayaoŋlixi bilən Ayup adəm əwətip ularni Huda aldida paklinixka orunlaxturatti. U tang səħərdə ornidin turup ularning sanioŋa asasən kəydürmə kurbanliklarni kilatti. Qünki Ayup: «Balilirim gunaħ kilip koyup, kənglidə Hudaoŋa bihərmətlik kilip koyamdikin» dəp oylaytti. Ayup ħərdaim ənə xundak kilip turatti. **6** Bir küni, Hudaning ooŋulliri Pərwərdigarning ħuzurioŋa ħazir boldi. Xəytanmu ularning arisioŋa kiriwaldi. **7** Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi. Xəytan Pərwərdigaroŋa jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyak-buyaklarni aylinip qərgilәp kəldim, dedi. **8** Pərwərdigar uningoŋa: — Mening kulum Ayupka dikkət kiloŋansən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin korkidioŋan ħam yamanliktin yirak turidioŋan adəm yok, — dedi. **9** Xəytan Pərwərdigaroŋa jawabən: — Ayup Hudadin bikardin bikar korkmioŋandu? **10** Əzüng uning əzi, ailisidikiliri ħəm uning ħəmmə nərsisining ətrapioŋa kaxa koyoŋan əməsmu? Sən uning kolioŋa bərikət ata kilding, xuning bilən uning təəllukati tərəp-tərəptin güllinip awumakta. **11** Əgər Sən kolungni sozup, uning ħəmmə nərsilirigə tegip koysang, u Səndin yüz ərüp, Seni tillimisa [Xəytan bolmay ketəy]! — dedi. **12** Pərwərdigar Xəytanoŋa: — Mana, uning ħəmmə nərsisini sening kolungoŋa tutkuzdum! Birak uning əzigə təgküqi bolma! — dedi. Xundak kilip Xəytan Pərwərdigarning ħuzuridin qikip kətti. **13** Bir küni, Ayupning ooŋul-kizliri qong akisining əyidə tamak yəp, xarab iqip olturatti. **14** Bir həwərqi Ayupning yenioŋa kelip uningoŋa: — Kalilar bilən yər ħaydəwatattuk, exəklər ətrapta otlawatatti; **15** Xebaliklar ħujum kilip kala-exəklərni bulap kətti. Ixləwatkan yaxlarni kiliqlap eltüriwətti. Yaloŋuz mənla kutulup kelip, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldi, — dedi. **16** Bu adəmning gepi tehi tügimәy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Asmandin Hudaning oti qüxüp koylar wə ixləwatkan yaxlarni kəydüriwətti; yaloŋuz mənla kutulup kaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi. **17** Bu adəmning gepi tehi tügimәy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Kaldiylər üq tərəptin ħujum kilip təgilərni bulap elip kətti, ixləwatkan yaxlarni kiliqlap eltürüwətti; yaloŋuz mənla kutulup kaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi. **18** Bu adəmning gepi tehi tügimәy turupla, yənə birsi yügürüp kelip Ayupka: — Ooŋulliri wə kizliri qong akisining əyidə tamak yəp, xarab iqip olturoŋinida, **19** tuyuksiz, qəldin kattik bir boran qikip əyning tət bulungini kattik sokup, əy oŋulap qüxüp yaxlarni eltürüwətti; yaloŋuz mənla kutulup kaldim, siligə həwər yətküzüxkə nesip boldum, — dedi. **20** Ayup bolsa buni anglap ornidin dəs turup, tonini yirtip, qeqini qüxüriwetip, əzini yərgə taxlap Hudaoŋa ibadət kildi: — **21** Mən apamning korsikidin yalingaq qüxkən, u yərgimu yalingaq kaytimən; ħəmmini Pərwərdigar [manga] bərgən, əmdi Pərwərdigar [məndin] elip kətti; Pərwərdigarning namioŋa təxəkkür-mədħiyə kayturulsun! — dedi. **22** Bularning ħəmmisidə Ayup gunaħ kilmidi wə yaki Hudani ħeqkandak nalayikliк bilən əyiblimidi.

2 Yənə bir küni, Hudaning ooŋulliri Pərwərdigarning ħuzurioŋa ħazir boluxka kəldi. Xəytanmu ularning arisioŋa kiriwaldi. **2** Pərwərdigar Xəytandin: — Nədin kəlding? — dəp soridi. Xəytan Pərwərdigaroŋa jawabən: — Yər yüzini kezip paylap, uyak-buyaklarni aylinip qərgilәp kəldim, — dedi. **3** Pərwərdigar uningoŋa: — Mening kulum Ayupka dikkət kiloŋansən? Yər yüzidə uningdək mukəmməl, durus, Hudadin korkidioŋan ħəm yamanliktin yirak turidioŋan adəm yok. Məyli sən Meni uni bikardin-bikar yutuwetixkə dəwət kiloŋan bolsangmu, u yənila sadakətlikidə qing turuwatidu, — dedi. **4** Xəytan Pərwərdigaroŋa jawabən: — Hər adəm əz jenini dəp terisini berixkimu razi bolidu, ħətta ħəmmə nemisinimu berixkə təyyardur; **5** Birak Sən ħazir kolungni sozup uning sənгək-ətlirigə təgsəng, u Səndin yüz ərüp tillimisa [Xəytan bolmay ketəy]! — dedi. **6** Pərwərdigar Xəytanoŋa: — Mana, u ħazir sening kolungda turuwatidu! Birak uning jenioŋa təgmə! — dedi. **7** Xundak kilip Xəytan Pərwərdigarning ħuzuridin qikip, Ayupning bədinini tapinidin bexioŋiqə intayin azablik ħürrək-ħürrək yarilar bilən toxkuziwətti. **8** Ayup bolsa bədinini tatilax-oŋirdax üqün bir sapal parqisini koliоŋa elip, küllükkə kirip olturdi. **9** Ayali uningoŋa: — Əjəba sən tehiqə əz sadakətlikingdə qing turuwatamsən? Hudani karoŋa, əlüpla tügəx! — dedi. **10** Lekin Ayup uningoŋa: — Sən ħamakət ayallardək gəp kiliwatisən. Biz Hudaning yahxilikini kobul kiloŋanikənmiz, əjəba uningdin kəlgən külpətnimu kobul kiliximiz kerək əməsmu? — dedi. Ixlarda Ayup eoŋizda ħeqkandak gunaħ ətküzmidi. **11** Ayupning dostliridin üqəylən uningoŋa qüxkən külpəttin həwərdar boldi. Ular, yəni Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar degən kixilər bolup, əz yurtliridin qikip, Ayupka ħesdaxlik bildürüx ħəm təsəlli berix üqün uning yenioŋa berixka billə kelixkənidi. **12** Ular kelip yiraktinla uningoŋa kariwidi, uni toniyalmay kaldi-də, awazlirini kətürüp yioŋlap taxlidi. Ħərbiri əz tonlirini yirtiwetip, topa-qanglarni asmanoŋa etip əz baxlirioŋa qeqixti. **13** Ular uning bilən billə dak yərdə yəttə keqə-kündüz olturdi, uningoŋa ħeqkim gəp kilmidi; qünki ular uning dərd-əlimining intayin azablik ikənlikini kərüp yətkənidi.

3 [Yəttə kündin] keyin, Ayup eoŋiz eqip [əħwalioŋa karita] əzining kərüwatkan künigə lənət okup mundak dedi: — **3** «Mən tuoŋuloŋan axu kün bolmioŋan bolsa boptikən! «Ooŋul bala apiridə boldi!» deyilgən xu keqə bolmioŋan bolsa boptikən! **4** Xu künni zulmət kaplioŋan bolsa boptikən! Ərxtə turoŋan Təngri kəz aldidin xu künni yokitiwətkən bolsa boptikən, Kuyax nuri uning üstigə qüxürülmisə boptikən! **5** Xu künni karangoŋuluk ħəm əlümning kələnggisi əz koynioŋa alsa boptikən! Bulutlar uni yutup kətsə boptikən, Xu künni kün karangoŋulatkuqilar korkitip kətküziwətkən bolsa boptikən! **6** Xu kəqni — Zulmət tutup kətsə boptikən; Xu kün yil iqidiki [baxka] künlər bilən billə xatlanmisa boptikən! Xu kün ayning bir küni bolup sanalmisa boptikən! **7** Mana, xu keqidə tuoŋut bolmisa boptikən! U keqidə ħeqkandak xad-huramlik awaz yangrimisa boptikən! **8** Künlərgə lənət kiloŋuqilar xu küngə lənət kilsa boptikən! Lewiatanni kozoŋaxka petinalaydioŋanlar xu küngə lənət kilsa boptikən! **9** Xu kün tang səħərdiki yultuzlar karangoŋulaxsa boptikən! U kün kuyax nurini biħudə kütsə boptikən! Xu kün sübħining kapaklirining eqilixini biħudə kütsə boptikən! **10** Qünki xu kün meni kətürgən baliyatkuning ixiklirini ətmigən, Mening kəzlirimni dərd-ələmni kərəlməs kilmioŋan. **11** Aħ, nemixka anamning korsikidin qüxüpla ölüp kətmigəndimən?! Nemixka korsaktin qikkandila nəpəstin kalmioŋandimən? **12** Nemixka meni kobul kilidioŋan etəklər boloŋandu? Nemixka

meni emitidioŋan əmqəklər boloŋandu? **13** Muxular bolmioŋan bolsa, undakta mən mənggü tinq yetip kalattim, Mənggülük uykuoŋa kətkən bolattim, xu qaoŋda aram tapkan bolattim. **14** Xu qaoŋda əzliri üqünla hilwət jaylaroŋa mazar saloŋan yər yüzidiki padixahlar həm məslihətqilər bilən, **15** Yaki altun yioŋkan, Əyliri kümüxkə toloŋan bəg-xahzadilər bilən bolattim; **16** Korsaktin məzgilsiz qüxüp kətkən yoxurun balidək, Nurni kərməy qaqrap kətkən balidək hayat kəqürmigən bolattim. **17** Axu yərdə rəzillər awariqiliktin haliy bolidu, Axu yərdə halidin kətkənlər aram tapidu; **18** Axu yərdə əsirlər rahəttə jəm bolidu, Ular əzgüqilərning awazini anglimaydu; **19** Oŋeriblarmu həm uluoŋlarmu axu yərdə turidu, Kul bolsa hojayinidin azad bolidu. **20** Japa tartkuqioŋa nemə dəp nur berilidu? Nemixka dərdələmgə qəmgənlərgə hayat berilidu? **21** Ular təxnalik bilən ölümni kütidu, Birak u kəlməydu; Ular ölümni yoxurun gəhərni kezip izdigəndinmu əwzəl bilidu, **22** Ular gərni tapkanda zor huxal bolup, Xad-huramlikka qəmidu. **23** Əz yoli enikşiz adəmgə, Yəni Təngrining tosiki selinoŋan adəmgə nemixka [nur wə hayat] berilidu? **24** Xunga tamikimning ornioŋa nalilirim kelidu; Mening kattik pəryadlirim xarkiratmidək xarkiraydu. **25** Qünki mən dəl korkkan wəhxət əz beximoŋa qüxti; Mən dəl korkidioŋan ix manga kəldi. **26** Məndə heq aramlik yoktur! Həm heq hatirjəm əməsmən! Heq tinq-amanlikim yoktur! Birak parakəndiqilik haman üstümgə qüxməktə!».

4 Temanlik Elifaz jawabən mundak dedi: — **2** «Birsi sən bilən sözləxməkqi bolsa, eoŋir alamsən? Birak kim aoŋzioŋa kəlgən gəpni yutuwatalaydu? **3** Kara, sən kəp adəmlərgə təlim-tərbiyə bərgən adəmsən, Sən jansiz kollaroŋa küq bərgənsən, **4** Səzliring dəldəngxip aran mangidioŋanlarni rioŋbətləndürgən, Tizliri pükülgənlərni yəligənsən. **5** Birak hazir nəwət sanga kəldi, Xuninglik bilən halingdin kətting, Balayi'apət sanga tegixi bilən, Sən alakzadə bolup kətting. **6** Ihlasmənliking tayanqing bolup kəlmigənmu? Yolliringdiki durusluk ümidingning asasi əməsmidi? **7** Esinggə al, kim bigunah turup wəyran bolup bakkan? Duruslarning hayati nədə üzülüp kaloŋan? **8** Mən kərginimdək, gunah bilən yər aoŋdurup awariqilik terioŋanlar, Ohxaxla hosul alidu. **9** Təngrining bir nəpisi bilənla ular gumran bolidu, Uning oŋəzipining partlixi bilən ular yokilip ketidu. **10** Xirning hərkirəxliri, Həm əxəddiy xirning awazi [bar bolsimu], Xir arslanlirining qixliri sundurulidu; **11** Batur xir bolsa ow tapalmay yokilixka yüzlinidu, Qixi xirning küqükliri qeqilip ketidu. **12** — Mana, manga bir səz oŋayibanə kəldi, Kulikimoŋa bir xiwirlioŋan awaz kirdi, **13** Tün keqidiki oŋayibanə kerünüxlərdin qikkan oylarda, Adəmlərni qongkur uyku baskanda, **14** Korkunq wə titrəkmu meni basti, Səngəksəngəklirimni titritiwətti; **15** Kəz aldimdin bir roh ətüp kətti; Bədinimdiki tüklirim hürpiyip kətti. **16** U roh ornida midirlimay turdi, birak turkini kərəlmidim; Kəz aldimda bir gəwdə turuptu; Xiwirlioŋan bir awaz anglandi: — **17** «Insan balisi Təngridin hakkaniy bolalamdu? Adəm əz Yaratkuqisidin pak bolalamdu? **18** Mana, U Əz kullirioŋa ixənmigən, Hətta pərixtilirinimu «Nadanlik kiloŋan!» dəp əyibligən yərdə, **19** Uli topilardin boloŋan insanlar, Laydin yasaloŋan əylərdə turoŋuqilar kandak bolar!? Ular pərwanidinmu asanla yanjilidu! **20** Ular tang bilən kəq arilikida kukum-talkan bolidu; Ular heqkim nəzirigə almioŋan halda mənggügə yokilidu. **21** Ularning qedir tanisi yulup taxlanoŋanoŋu? Ular heq danalikka tehi erixməyla ölüp ketidu!».

5 Keni, iltija kilip bak, sanga jawab kiloŋuqi barmikin? Mukəddəslərning kaysisidin panah tiləysən? **2** Qünki əhməkning aqqiki əzini eltüridu, Kəhri nadanning jenioŋa zamin bolidu. **3** Mən əz kəzüm bilən əhməkning yiltiz tartkanlikini kərgənmən; Lekin xu haman uning makanini «Lənətkə uqraydu!» dəp bildim, **4** Uning baliliri amanliktin yiraktur; Ular xəhər dərwazisida sot kilinoŋanda basturuldi; Ularoŋa heqkim himayiqi bolmaydu. **5** Uning hosulini aqlar yəp tügitidu; Ular hətta tikən arisida kaloŋanlirinimu elip tügitidu; Kiltakqimu uning mal-mülüklirini yutuwelixka təyyar turidu. **6** Qünki awariqilik əzəldin topidin ünüp qikmaydu, Külpətmu yərdin əsüp qikkanmu əməs. **7** Birak uqkun yukirioŋa uqidioŋandək, Insan külpət tartixka tuoŋuloŋandur. **8** Ornungda mən bolsam, Təngrioŋila murajiət kilattim, Mən iximni Hudayimoŋila tapxuriwetəttim. **9** U hesabsiz karamətlərni, San-sanakşiz məjizilərni yaritidu. **10** U yərgə yamoŋur təkdim kilidu; U dala üstigə su əwətip beridu. **11** U pəs orunda turidioŋanlarning mərtiwisini üstün kilidu; Matəm tutkanlar amanlikka kətürülidu. **12** U hiyligərlərning niyətlirini bikar kiliwetidu, Nətijidə ular ixini püttürəlməydu. **13** U məkkarlarni əz hiyligərlikidin tuzakka alidu; Əgrilərning nəyrəngliri ekitip ketilidu. **14** Kündüzdə ular karangoŋulukka uqraydu; Qüxtə tün keqidək silaxturup mangidu. **15** Birak u miskinlərni məkkarlarning kiliqi wə aoŋzidin kutkuzidu, Ularni küqlüklərning qanggilidin kudrətlik koli bilən kutkuzidu. **16** Xunga, ajizlar üqün ümid tuoŋulidu, Kəbihlik aoŋzini yumidu. **17** Kara, Təngri ibrət bərgən adəm bəhtliktur, Xunga, Həmmigə Kadirning tərbiyisigə səl karima jumu! **18** Qünki U adəmni yarilanduridu, andin yarini tangidu; U sanjiydu, birak Uning kolliri yənə sakaytidu. **19** U seni altə kiyinqiliktin kutkuzidu; Hətta yəttə külpəttə heqkandak yamanlik sanga təgməydu. **20** Aqarqilikta U sening ülüminggə, Uruxta U sanga uruloŋan kiliq zərbisigə nijatkar bolidu. **21** Sən zəhərlik tillarning zərbisidimu baxpanahlik iqigə yoxurunisən, Wəyranqilik kəlgəndə uningdin heq korkmaydioŋan bolisən. **22** Wəyranqilik wə kəhətqilik aldida külüpla koyisən; Yər yüzidiki haywanlardinmu heq korkmaysən. **23** Sən daladiki taxlar bilən əhdidax bolisən; Yawayi haywanlarmu sən bilən inak ətidu. **24** Sən qediringning tinq-amanlikta bolidioŋanlikini bilip yetisən; Mal-mülküngni editlisəng, həmmə neməngning təl ikənlikini baykaysən. **25** Nəsling kəp bolidioŋanlikini, Pərzəntliringning ot-qəptək kəp ikənlikini bilisən. **26** Sən əz waktidila yetilip yioŋiloŋan bir baoŋ buoŋdaydək, Pakət wakit-saiting pixip yetilgəndila yərlikinggə kirisən. **27** Biz əzimiz buni təkxürüp kərgənmiz — ular həkikətən xundaktur. Xunga əzüng anglap bil, bularni əzünggə tətbikləp oylap bak».

6 Ayup jawabən mundak dedi: — **2** «Ah, mening dərdlik zarlirim tarazida elqənsə! Ah, beximoŋa qüxkən barlik bala-kaza bular bilən billə tarazilansa! **3** Xundak kilinsa u hazir dengizdiki kumdin eoŋir bolup qikidu; Xuning üqün səzlirim təlwilərqə boluwatidu. **4** Qünki Həmmigə Kadirning okliri manga sanjilip iqimdə turuwatidu, Ularning zəhirini roh im iqmaktə, Təngrining wəhimiliri manga karxi səp tüzüp hujum kiliwatidu. **5** Yawa exək ot-qəp tapkanda hangramdu? Kala bolsa yəm-həxək üstidə mərəmdu? **6** Tuz bolmisa təmsiz nərsini yegili bolamdu? Ham tuhumning ekining təmi barmu? **7** Jenim ularoŋa təgsimu səskinip ketidu, Ular manga yirginqlik tamak bolup tuyulidu. **8** Ah, mening təxna boloŋinim kəlsidi! Təngri intizarimni ijabət kilsidi! **9** Ah, Təngri meni yanjip taxlisun! U kolini koyuwetip jenimni üzüp taxlaxka muwapik kərsidi! **10** Xundak bolsa, manga təsəlli bolatti, Hətta rəhimsiz aoŋriklarda kiynalsammu, xadlinattim; Qünki Mukəddəs Boloŋuqining səzliridin tanmioŋan bolattim! **11** Məndə ölümni kütküdək

yənə qanqilik maoqdur qaldi? Mening səwr-takətlik bolup
hayatimni uzartiximning nemə nətijisi bolar? **12** Mening
küqüm taxtək qingmu? Mening ətlirim mistin yasaloqanmidi?
13 Özümgə yardəm bərgüdək maoqdurum qalmidi əməsmu?
Harqandak əkil-tədbir məndin qooliwetilgən əməsmu? **14**
Ümidsizlinip ketiwatqan kixigə dosti mehribanlik kərsətmiki
zərürdur; Bolmisa u Həmmigə qadirdin qorquxtin waz keqixi
mumkin. **15** Birak buradərlirim wakitlik «aldamqi erik»
süyidək, Manga heligərlik bilən muamilə kilmakta; Ular suliri
ekip tügigən erikka ohxaydu. **16** Erigən muz suliri erikka
kirgəndə ular qaridap ketidu, Qarlar ularning iqidə yokilip
ketidu, **17** Ular pəsilning illixi bilən kurup ketidu; Hawa issip
kətkəndə, izidin yokilip ketidu. **18** Səpərdaxlar mangoqan
yolidin qikip, erikka burulidu; Ular erikni boylap mengip,
qəldə ezip əlidu. **19** Temalik karwanlarmu erik izdəp mangdi;
Xebalik sodigərlərmu uloroa ümid bilən karidi; **20** Birak
ular ixənginidin ümidsizlinip nomusta qaldi; Ular axu yərgə
kelixi bilən parakəndiqilikkə uqridi. **21** Mana silər uloroa
ohxax [manga tayini] yok bolup qaldinglar; Silər korkunquluk
bir wəhimini kərüpla korkup ketiwatisilər. **22** Mən silərgə:
«Manga beringlar», Yaki: «Manga mal-mülükliringlardin hədiyə
kilinglar?» — degənni qaqan dəp bakkan? **23** Yaki: «Meni
ezitkuqining kolidin kutkuzunglar!» Yaki «Zorawanlarning
kolidin gerügə pul bərsənglar!» dəp bakkanmu? **24** Manga əgitip
koyunglar, süküt kilimən; Nədə yoldin qikkanlikimni manga
kərsitip beringlar. **25** Toora sözlər nemidegən ətkür-hə! Birak
əyibliringlar zadi nemini ispatliyalaydu?! **26** Ümidsizləngən
kixining gəpliri ətüp ketidioqan xamaldək tursa, Pəkət sözlərnila
əyibliməkqimusilər? **27** Silər yetim-yesirlarning üstidə qək
taxlixisilər! Dost-buradiringlar üstidə sodilixisilər! **28** Əmdi
manga yüz turanə qarap bekinglar; Aldinglardila yaloqan söz
kilalamdim? **29** Ötünimən, boldi kilinglar, gunah bolmisun;
Rast, qaytidin oylap bekinglar, Qünki əzümning tooqrilikim
[tarazida] turidu. **30** Tilimda hatalik barmu? Tilim yamanlikni
zadi tetiyalmasmu?

7 Insanoqa zeminda jəwrə-japa qekidioqan turmux bekitilgən
əməsmu? Uning künliri bir mədikarningkigə ohxax əməsmu?
2 Kul kəqkurunning sayisigə təxna boloqandək, Mədikar əz
əmgikining həkkini kütkəndək, **3** Mana bihudə aylar manga
bekitilgən, Oqəxlikkə toloqan keqilər manga nesip kilinoqan. **4**
Mən yatkinimda: «Qaqan koparmən?» dəp oylaymən, Birak kəq
uzundin uzun bolidu, Tang atkuqə pütün bir keqə mən toloqinip
yatimən. **5** Ətlirim kurtlar həm topa-qanglar bilən qaplandi,
Terilirim yerilip, yiringlap kətti. **6** Künlirim bapkarning
mokisidinmu ittik ətidu, Ular ümidsizlik bilən ayaoqlixay
dəp qaldi. **7** [Ah Huda], mening jenim bir nəpəsla halas.
Kəzüm yahxilikni qaytidin kerməydioqanliki esingdə bolsun; **8**
Meni Kərgüqining kəzi ikkinqi kətim manga karimaydu, Sən
nəziringni üstümgə qüxürginingdə, mən yokaloqan bolimən. **9**
Bulut oqayib bolup, qayta kerünmigəndək, Ohxaxla təhtisaroqa
qüxkən adəm qaytidin qikmaydu. **(Sheol h7585)** **10** U yənə əz
əyigə qaytmaydu, Əz yurti uni qayta tonumaydu. **11** Xunga
mən aoqzimni yummay, Rohimning dərd-əlimi bilən səz kilay,
Jenimning azabidin zarlaymən. **12** Nemixka Sən üstümdin
kəzət kilisən? Mən [hətərlik] bir dengizmu-ya? Yaki dengizdiki
bir əjdihamumən? **13** Mən: «Ah, yatkan ornum manga rahət
beridu, Kərpəm nalə-pəryadimoqa dərman bolidu» — desəm,
14 Əmdi Sən qüxlər bilən meni korkutiwatisən, Oqayibanə
alamətlər bilən manga wəhimə salisən. **15** Xuning üqün
booquluxumni, ölümni, Bu səngəklirimgə qarap olturuxtin
artuk bilimən. **16** Mən əz jenimdin toydum; Mening mənggügə
yaxioqum yok, Meni məylimgə koyiwətkin, Mening künlirim
bihudidur. **17** Insan balisi nemidi? Sən nemixka uni qong
bilisən, Nemə dəp uningoqa köngül berisən? **18** Hər ətigəndə
uni sürüxtürüp kelisən, Hər nəpəs uni sinaysən! **19** Qaqanoqiqə
meningdin nəziringni almaysən, Manga qaqanoqiqə aoqzimdiki
serik suni yutuwaloqudək aram bərməysən? **20** Mən gunah
kiloqan bolsammu, i insaniyətni Kəzətküqi, Sanga nemə
kiliptimən?! Mən Sanga yük bolup qaldimmu? Buning bilən meni
Özünggə zərbə nixani kiloqansənmu? **21** Sən nemixka mening
itaətsizlikimni kəqürüm kilip, Gunahimni sakit kilmaysən?
Qünki mən pat arida topining iqidə uhlaymən; Sən meni izdəp
kelisən, lekin mən məwjut bolmaymən».

8 Andin Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi: — **2** «Sən
qaqanoqiqə muxularni səzləysən? Aoqzingdiki səzlər küqlük
xamaldək qaqanoqiqə qikidu? **3** Təngri adalətni burmiliouqimu?
Həmmigə Qadir adillikni burmilamdu? **4** Sening baliliring Uning
aldida gunah kiloqan bolsa, U ularnimu itaətsizlikining jazasioqa
tapxuroqan, halas. **5** Birak əgər özüng hazir qin kənglüngdin
Təngrini izdisəngla, Həmmigə Qadiroqa iltija kilsangla, **6**
Əgər sən sap dil həm durus boloqan bolsang, Xübhisizki, U
sən üqün oyoqinidu, Qokum sening həkkaniyliqingoqa toloqan
turaloqungni gülləndüridu. **7** Sən dəsləptə etibarsiz karaloqan
bolsangmu, Birak sən ahirida qokum tehimu güllinisən. **8**
Xunga səndin ətünəyki, ətkənki dəwrlərdin sorap bakkin,
Ularning ata-bowilirining izdinixlirigimu köngül qoyoqin **9**
(Qünki biz bolsak tünügünla tuoquloqanmiz; Künlirimiz pəkət
bir sayə boloqaqka, heqnemini bilməymiz). **10** Sanga kərsətmə
berip əgətələydioqan ular əməsmu? Ular əz kənglidikini sanga
səzlimədu? **11** Latka bolmisa yekənlər egiz əsələmdu?
Komuxluktiki ot-qəplər susiz əsələmdu? **12** Ular yexil peti
bolup, tehiqə orulmioqan bolsimu, Harqandak ot-qəptin tez
tozup ketidu. **13** Təngrini untuoqan kixilərning həmmisining
akiwətliri mana xundaktur; Iplaslarning ümidi mana xundak
yokka ketər. **14** Qünki uning tayanoqini qürük bir nərsə,
halas; Uning ixəngini bolsa əmüqükning toridur, halas. **15**
U əz uwisioqa yəlinidu, birak u məzmut turmaydu; U uni
qing tutuwaloqan bolsimu, birak u bərdaxlik berəlməydu. **16**
U kuyax astida kəkligən bolsimu, Uning pilәkliri əz beoqini
kaplioqan bolsimu, **17** Uning yiltizliri tax dəwisigə qirmixip
kətkən bolsimu, U taxlar arisida orun izdigən bolsimu, **18** Lekin
[Huda] uni ornidin yuliwətsə, Axu yər uningdin tenip: «Mən
seni kərmigən!» — dəydu. **19** Mana uning yolining xadliki!
Uningdin keyin ornioqa baxkiliri tupraktin ünidu. **20** Qara,
Huda durus adəmni taxlimaydu, Yaki yamanlik kiloquqilarning
kolini tutup ularni yəliməydu. **21** U yənə sening aoqzingni
külkə bilən, Ləwliringni xadlik awazliri bilən tolduridu, **22**
Sanga nəprətlənggənlərgə xərməndilik qaplinidu, Əskilərning
qediri yokitilidu».

9 Ayup jawabən mundak dedi: — **2** Way, seningla tooqra,
[dunyani] həkikətən sən degəndək dəp bilimən! Birak
insan balisi kandak kilip Təngri aldida həkkaniy bolalisun? **3**
Hətta əgər birsi uning bilən dəwalixixka petinalisa, Xu [kixi]
məsililərning mingdin birigimu jawab berəlməydu. **4** Uning
kəlbidə qongkur danalik bardur, U zor küq-kudrətkə igidur;
Kimmu Uningoqa karxi qikip, yürikini tom kilip, Keyin tinq-
aman kaloqan? **5** U taoqlarni oqəzipidə oqulatkanda, Uloroa heq
bildürməyla ularni yulup taxlaydu. **6** U yər-zeminni təwritip əz
ornidin kozoqitidu, Xuning bilən uning tüwrükliri titrəp ketidu.
7 U kuyaxka ketürülmə dəp səz kilsila, u kopmaydu; U [halisa]
yultuzlarningmu nurini peqətləp koyalaydu. **8** Asmanlarni

kəng yayoɣuqi pəkət udur, U dengiz dolkunliri üstigə dəssəp yüridu. **9** U yättə karakqi yultuz, Orion yultuz türkümi wə kəlb yultuz topini, Jənubiy yultuz türkümlirinimu yaratkan. **10** U ḥesablioɣusiz uluoɣ ixlarni, Sanap tügitəlməydioɣan karamət ixlarni kilidu. **11** Kara, U yenimdin ətidu, birak mən Uni kərməymən; U ətüp ketidu, birak Uni baykiyalaymən. **12** Mana, U elip ketidu, kim Uni Ɵz yolidin yanduralisun? Kim Uningdin: «Nemə kiliwatisən» dəp soraxka petinalisun? **13** Təngri oɲəzipini kayturuwalmaydu; Raḥabning yardəmqiliri Uning ayioɣioɣa bax egidu. **14** Xundak turukluk, mən kandakmu uningoɣa jawab berələyttim. Mən munazirə kiloɣudək kandak səzlərni talliyalayttim? **15** Mubada mən ḥəkkaniy bolsammu, Mən yənila Uningoɣa jawab berəlməyttim; Mən pəkət sotqimoɣa iltijala kilalayttim. **16** Mən Uningoɣa iltija kiloɣan wə U manga jawab bərgən bolsimu, Mən tehi Uning sadayimni angliooɣanlikioɣa ixənq kilalmioɣan bolattim; **17** U boran-qapkunlar bilən meni ezidu, U yarilirimni səwəbsiz awutmakta. **18** U manga ḥətta nəpəs elixkimu ruhsət bərməydu, Əksiqə U manga dərd-ələmni yükliwətti. **19** Küq-kudrət tooɲrisida gəp kilsak, mana, Uningdin küqlük [yənə baxka kim] bar? Adalətkə kəlsək, kim Uni sotka qakiralisun?! **20** Mən əzümni aklimakqi bolsam, əz aoɲzim əzümni gunahka paturar, Kosursiz boloɣan bolsam, U yənila meni əgri dəp bekitər. **21** Birak mən əslidə eyibsiz idim. Məyli, əzümning kandak bolidioɣanlikim bilən pərwayim pələk! Ɵz jenimdin toydum! **22** Ḥəmmə ix ohxax ikən; xunga mən dəymənki, U duruslarnimu, yamanlarnimu ohxaxla yokitidu. **23** Tuyuksiz bexioɣa kaza kelip əlsə, U bigunahlaroɣa kilinoɣan bu sinakka karap külidu. **24** Yər yüzi yamanlarning kolioɣa tapxuruldi; Birak U sotqilarning kəzlirini bu adalətsizlikni kərəlməydioɣan kilip koyidu; Muxundak kiloɣuqi U bolmay, yənə kim bolsun? **25** Mening künlirim yəltapanning yügürüxidinmu tez ətidu; Ular məndin kəqip ketidu, Ularning ḥeqkandak yahxiliki yoktur. **26** Ular komux kemilərdək qapsan ətüp ketidu; Aloɣur bürküt owni tutkili xungoɣuoɣandək tez mangidu. **27** Əgər: «Nalə-pəryadtin tohtap, Qirayimni tutuldurmay hux qiray bolay» desəmmu, **28** Mən yənila azablirimning ḥəmmisidin korkup yürimən; Qünki Seni meni bigunah ḥesablimaydu dəp bilimən. **29** Mən ḥaman əyiblik adəm bolsam, Mən bihudə japa tartip nemə kilay? **30** Ḥətta kar süyi bilən yuyunup, Kolumni xunqə pakizioɣan bolsammu, **31** Sən yənila meni əwrəzgə qəmüldürisənki, Ɵz kiyimimmu məndin nəpərətlinidioɣan bolidu! **32** Qünki U mən Uningoɣa jawab berəligüdək, manga ohxax adəm əməs. Mening Uning bilən sotta dəwalaxkuqilikim yoktur. **33** Otturimizda ḥər ikkimizni əz koli bilən təng tutidioɣan kelixtürgüqi bolsidi! **34** U Ɵzining tayikini məndin yirak kilsun, Uning wəḥimisi meni korkatmisun; **35** Xundila mən Uningdin korkmay səzliyələyttim; Birak əḥwalim undak əməstur!

10 Mən əz jenimdin nəpərətlinimən; Ɵz dərdimni təküwalay; Kəlbimdiki aḥ-zarimni səzliwalay. **2** Mən Təngrigə: «Mening gunahimni bekitmə; manga kərsətkinki, Sən zadi nemə üqün mən bilən dəwalixisən? **3** Adəmni əzgining, Ɵz kolung bilən yaratkiningni qətkə kakkining Sanga paydilikmu? Yamanlarning suyikəstigə nur qaqkining yahximu? **4** Sening kəzüng insanningkidək ajizmu? Sən adəmlər kərgəndək hirə kərəmsən? **5** Sening künliring əlidioɣan insanning künliridək qəklikmu? Sening yilliring insanning yilliridək kiskimu? **6** Sən mening rəzil adəm əməslikimni bilip turup, Sening kolungdin kutulduroɣudək ḥeqkimning yoklukini bilip turup, Nemixka mening hatalikimni sorap yürisən? Nemixka mening gunahimni sürüxtürisən?» — dəymən. **8** — Sən Ɵz kolliring bilən meni xəkilləndürüp, bir gəwdə kilip yaratkansən; Birak Sən meni yokatmakqisən! **9** Sən layni yasioɣandək meni yasioɣiningni esingdə tutkaysən, dəp yelinimən; Sən meni yənə tuprakka kayturamsən? **10** Sən [ustilik bilən] meni süttək kuyup qaykap, Meni irimqiktək uyutkan əməsmu? **11** Sən terə ḥəm ət bilən meni kiyindürgənsən, Ustihan ḥəm pəy bilən birləxtürüp meni tokuoɣansən. **12** Sən manga ḥayat ḥəm mehir-xəpkət təkdim kiloɣansən, Sən səygüng bilən roḥimdin həwər alding. **13** Birak bu ixlar Sening kəlbingdə yoxurukluk idi; Bularning əslidə kəlbingdə püküklikini bilimən. **14** Gunah kiloɣan bolsam, Sən meni kəzitip yürgən bolatting; Sən mening kəbihlikimni jazalimay koymaytting. **15** Rəzil ḥesablanoɣan bolsam, manga bala kelətti! Ḥəm yaki ḥəkkaniy ḥesablansammu, kattik nomuska qəmüp, azabka qəmginimdə, Beximni yənila kətürüxkə jür'ət kilalmayttim; **16** Ḥətta [beximni] kətürüxkə jür'ət kilsammu, Sən əxəddiy xirdək mening peyimgə qüxətting; Sən manga karamət küqüngni arka-arkidin kərsitətting. **17** Sən meni əyibləydioɣan guwaḥqiliringni kaytidin aldimoɣa kəltürisən; Manga karitiloɣan oɲəzipingni zor kilisən; Küqliring manga karxi dolkunlap kəlməktə. **18** Sən əslidə nemixka meni baliyatkudin qikaroɣansən? Kaxki, mən qaqrap kətkən bolsam, ḥeq adəm meni kərməs idi! **19** Mən ḥeqkaqan bolmioɣan bolattim! Baliyatkudin biwasitə gərgə apiriloɣan bolattim! **20** Mening azoɣinə künlirim tügəy degən əməsmu? Xunga mən barsa kəlməs yərgə baroɣuqə, — Karangoɣuluk, əlüm sayə boloɣan zeminoɣa, — Zulmət bir zeminoɣa, yəni karangoɣulukning əzining zeminioɣa, Ɵlüm sayisining zeminioɣa, Tərtipsiz, ḥətta əz nuri kapkarangoɣu kilinoɣan xu zeminoɣa baroɣuqə, Manga azrak jan kirix üqün, Ixingni bir dəkikə tohtat, məndin neri bol!».

11 Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi: — **2** «Gəp mundak kəp tursa, uni jawabsiz kalduroɣili bolmas? Səzmən kixi əzini aklisa bolamdu? **3** Sening səpsətəliring kəpqilikning aoɲzini tuwaklisa bolamdu? Sən mazak kilip səzligəndin keyin, ḥeqkim bu ixni yüzünggə salmisunmu? **4** Qünki sən: «Mening əkidilirim saptur, Mən sən [Hudaning] aldida pakmən» — deding. **5** Ah, Təngri gəp kilsidi! Aoɲzini eqip seni əyiblisidi! **6** Xundak kilip U danalikning sirlirini sanga eqip bərsidi! Qünki danalik ikki tərəpliktur! Təngrining gunahingning heli bir kismini kətüriwetip, ulardin ətidioɣanlikini obdan bilip koy! **7** Sən Təngrini izdigən təkdirdimu Uni tüptin tonuyalamsən?! Ḥəmmigə Kadirning qəksizlikini qüxinip yetələmsən? **8** [Bundak danalik] asmandin egizdur, [uningoɣa erixixkə] nemə amaling bar? U təḥtisaradin qongkurdur, sən nemini bilələysən? **(Sheol h7585)** **9** Uning uzunluki yər-zemindin uzundur, Kəngliki dengiz-okyanlardin kəngdur. **10** U ətüp ketiwetip, adəmni kamisa, uni sorakka qakirsa, kimmu Uni tosalisun? **11** Qünki U sahta adəmlərni obdan bilidu, U təkxürməy turupla aldamqilikni allikaqan kərüp boloɣan. **12** «Insan tuoɣulup bir yawa exəkning təhiyigə aylanoɣuqə, Nadan adəm dana bolur!». **13** Birak sən bolsang, əgar kəlbingni tooɣrilatsang, Kolungni Hudaoɣa karap sozsang, **14** Kolungdiki kəbihlikni əzüngdin neri kilsang, Qedirliringda ḥeq yamanlikni turoɣuzmisangla, **15** Sən u qaoɣda yüzüngni kusursiz kətürüp yürisən, Təwrənməs, korkunqsiz bolisən; **16** Japayingni untuysən, Ḥətta ekip ətüp kətkən suni oylioɣandək ularni əsləysən; **17** Künliring qüxtiki nurdin yoruk bolidu, Seni ḥazir karangoɣuluk baskini bilən, tangdək parlak bolisən. **18** Ümiding bar boloɣaqka, sən ḥimayigə igə bolisən, Sən ətrapingoɣa hatirjəm karap aram elip olturisən. **19** Rast, sən yatkiningda, ḥeqkimning wəswəsisi bolmaydu, Əksiqə

nuroɣunlioɣan kixilər sening ḫimmitingni izdəp kelidu. **20** Birak rəzillərning kəzliri nuridin ketidu, Ularoɣa ḳeqixḳa ḥeq yol ḳalmaydu, Ularning ümidi nəpisi tohtaxtin ibarət bolidu, halas».

12 Ayup jawabən mundak dedi: — **2** Silər bərḫək əl-əḫlisilər! Əlsənglar ḥekmətmu silər bilən billə ketidu! **3** Meningmu silərdək əz əḳlim bar, əḳildə silərdin ḳalmaymən; Bunqilik ixlarni kim bilməydu?! **4** Mən əz dostlirimoɣa mazak obyekti boldum; Məndək Təngrigə iltija ḳilip, duasi ijabət boloɣan kixi, Ḥəḳḳaniy, durus bir adəm mazak ḳilindi! **5** Raḫəttə olturoɣan kixilər kənglidə ḫərḳandak külpətni nəzirigə almaydu; Ular: «Külpətlər putliri teyilix aldida turoɣan kixigila təyyar turidu» dəp oylaydu. **6** Ḳarakḳilarning qedirliri awatlixidu; Təngrigə ḫakarət kəltüridioɣanlar aman turidu; Ular əzining ilahini əz alḳinida kətüridu. **7** Əmdi ḫaywanlardinmu sorap bak, Ular sanga əgitidu, Asmandiki uqar-ḳanatlarmu sanga dəydu; **8** Wə yaki yər-zeminoɣa gəp ḳilsangqu, Umu sanga əgitidu; Dengizdiki beliklar sanga səz ḳilidu. **9** Bularning ḫəmmisini Pərwərdigarning ḳoli ḳiloɣanlikini kim bilməydu? **10** Barlik jan igiliri, barlik ət igiliri, Jümlidin barlik insanning nəpisi uning ḳolididur. **11** Eoɣizda taamni tetioɣandək, Ḳulakmu səzining tooɣrilikini sinap bakidu əməsmu? **12** Yaxanoɣanlarda danalik rast tepilamdu? Künlirining kəp boluxi bilən yorutulux keləmdu? **13** Uningdila danalik ḫəm ḳudrət bar; Uningdila yolyoruk ḫəm yorutux bardur. **14** Mana, U harab ḳilsa, ḥeqkim ḳaytidin ḳurup qikalmaydu; U ḳamap ḳoyoɣan adəmni ḥeqkim ḳoyuwetələydu. **15** Mana, U sularni tohtitiwalsa, sular ḳurup ketidu, U ularni ḳoyup bərsə, ular yər-zeminni besip wəyran ḳilidu. **16** Uningda küq-ḳudrət, qin ḥekmətmu bar; Aldioɣuqi, aldanoɣuqimu uningoɣa təwədur. **17** U məsliḫətqilərni yalingaq ḳildurup, yalap elip ketidu, Sorakqilarni rəswa ḳilidu. **18** U padixaḫlar [əl-əḫligə] saloɣan kixənlərni yexidu, Andin xu padixaḫlarni yalingaqlap, qatrakḳlirini lata bilənla ḳaldurup [xərməndə ḳilidu]. **19** U kaḫinlarni yalingayaoɣ mangdurup elip ketidu; U küq-ḫokukdarlarni aoɣduridu. **20** U ixənqlik ḳaraloɣan zatlarning aoɣzini etidu; Akṣakallarning əḳlini elip ketidu. **21** U akṣəngəklərning üstigə ḫakarət təkidu, U palwanlarning bəlweoɣini yexip [ularni küqsiz ḳilidu]. **22** U ḳarangoɣulukṭiki qongkur sirlarni axkarilaydu; U ölümning sayisini yorutidu. **23** U əl-yurtlarni uluoɣlaxturidu ḫəm andin ularni gumran ḳilidu; Əl-yurtlarni kengəytidu, ularni tarkitidu. **24** U zemindiki əl-jamaətning kattiwaxlirining əḳlini elip ketidu; Ularni yolsiz dəxt-bayawanda sərsan ḳilip azduridu. **25** Ular nursizlandurulup ḳarangoɣulukṭa yolni silaxturidu, U ularni məst bolup ḳaloɣan kixidək galdi-guldung mangduridu.

13 Mana, mening kəzüm bularning ḫəmmisini kərüp qikkan; Mening ḳulikim bularni anglap qüxəngən. **2** Silərning bilgənliringlarni mənmu bilimən; Mening silərdin ḳelixkuqilikim yok. **3** Birak mening arzuyum Ḫəmmigə ḳadir bilən səzlixixtur, Mening Huda bilən munazirə ḳiloɣum kelidu. **4** Silər bolsanglar təḫmət ḳaplioɣuqilar, Ḫəmminglar yaramsiz tewipsilər. **5** Silər pəḳətla süküttə turoɣan bolsanglar'idi! Bu silər üqün danalik bolatti! **6** Mening munazirəmgə ḳulak selinglar, Ləwlirimdiki muḫakimilərni anglap bekinglar. **7** Silər Hudaning wakalətqisi süpitidə boluwelip biadil səz ḳilamsilər? Uning üqün ḫiylə-mikirlik gəp ḳilmakqimusilər? **8** Uningoɣa yüz-hatirə ḳilip [huxamət] ḳilmakqimusilər?! Uningoɣa wakalitən dəwa sorimakqimusilər? **9** U iq-baoɣringlarni ahturup qikṣa, silər üqün yahxi bolattimu? Insan balisini aldioɣandək uni aldimakqimusilər? **10** Silər yüz-hatirə ḳilip yoxurunqə huxamət ḳilsanglar, U qoḳum silərni əyibləydu. **11** Buningdin kərə Uning ḫəywisining silərni ḳorkatkini, Uning wəḫimisining silərgə qüxkini tüzük əməsmu? **12** Pənd-nəsiḫətinglar pəḳət külgə ohxax səzlər, halas; Silər [ixənq baoɣlioɣan] istiḫkaminglar pəḳət lay istiḫkamlar, halas. **13** Meni ihtiyarimoɣa ḳoyuwetip zuwan sürmənglar, meni gəp ḳiloɣili ḳoyunglar. Beximoɣa ḫərnemə kəlsə kəlsun! **14** Ḳandakla bolmisun, jenim bilən təwəkkul ḳilimən, Mən jenimni alḳinimoɣa elip ḳoyimən! **15** U jenimni alsimu mən yənila Uni kütimən, Uningoɣa tayinimən; Birak ḳandakla bolmisun mən tutkan yollirimni Uning aldida aḳlimakqimən; **16** Bundak ḳilixim manga nijatlik bolidu; Qünki iplas bir adəm uning aldioɣa baralmaydu. **17** Səzlirimni dikkət bilən anglanglar, Bayanlirimoɣa obdan ḳulak selinglar. **18** Mana, mən əz dəwayimni tərtiplik ḳilip təyyar ḳildim; Mən əzümning ḫəḳikətən aḳlinidioɣanlikimni bilimən. **19** Mən bilən bəs-munazirə ḳilidioɣan ḳeni kim barkin? Ḫazir süküt ḳiloɣan bolsam, tiniktin tohtioɣan bolattim! **20** [Aḫ Huda]! Manga pəḳət ikki ixnila ḳilip bərgin; Xundak boloɣandila, mən əzümni Səndin ḳaqurmaymən: **21** — Ḳolungni məndin yirak ḳiloɣin; — Wəḫiməng meni ḳorkatmisun. **22** Andin meni sot ḳilixḳa qakir, mən sanga jawab berimən; Yaki mən Sanga [dəwayimdin] səz ḳilsam, Sənmu manga jawab berisən. **23** Mening kəbiḫliklirim ḫəm gunaḫlirim zadi ḳanqilik? Itaətsizlikim ḫəm gunaḫimni manga kərsitip bər! **24** Nemixḳa didaringni məndin yoxurisən? Nemixḳa meni Əz düxmining dəp bilding? **25** Uyak-buyakḳa uquruwetilidioɣan anqiki bir yopurmakni wəḫimigə salmakqimusən? Ḳurup kətkən pahalni ḳooɣlimakqimusən? **26** Qünki Sən mening üstümdin zəḫərdək ərzlərni yazisən, Sən yaxlikimdiki kəbiḫliklirimni manga ḳayturuwatisən. **27** Mən qirip kətkən bir nərsə, Mən pəḳət küyə yegən bir kiyimla boloɣinim bilən, Lekin Sən mening putlirimni kixənləysən, Ḫəmmə yollirimni kəzitip yürisən; Tapanlirimoɣa mangmaslik üqün qək sizip ḳoyoɣansən.

14 Anidin tuoɣuloɣanlarning künliri azdur, Palakət uningoɣa yardur. **2** U güldək dunyaoɣa kelip andin tozuydu, U [ḳuyax aldidin] sayigə ohxax ḳeqip ketidu. **3** Birak Sən tehi xundak bir ajiz boloɣuqioɣa kəzüngni tikip, Meni Əz aldingoɣa sorakḳa tartiwatamsən? **4** Kim napak nərsilərdin pak nərsini qikiralaydu? — ḥeqkim! **5** [Insanning] künliri bekitilgəndikin, Uning aylirining sani Sening ilkingdə boloɣandikin, Sən uning ətsə bolmaydioɣan qəklirini bekitkəndikin, **6** Uning bir'az dəm elixi üqün uningdin kəzüngni elip ḳaqkin, Xuning bilən mədikardək uningoɣa əz künliridin səyünüx nesip bolsun! **7** Qünki dərəh kesiwetilgəndin keyin, ḳayta əsüxtin ümid bar; Buninglik bilən uning yumran bihliri tügəp kətməydu; **8** Uning yiltizi yərdə ḳurup kətkən bolsimu, Uning kətiki topida ölüp kətkən bolsimu, **9** Birak suning puriḳi bilənla u yənə kəkiridu, Yumran ot-qəptək yengi bihlarni qikiridu. **10** Birak adəm bolsa əlidu, ilajsiz ongda yatidu, bərḫək, Insan nəpəstin ḳalidu, andin nədə bolidu? **11** Dengizdiki sular paroɣa aylinip tügəp kətkəndək, Dəryalar ḳaoɣjirap ḳurup kətkəndək, **12** Ohxaxla adəm yetip ḳalsila ḳaytidin turmaydu; Asmanlar yoḳimioɣuqə, ular oyoɣanmaydu, uyḳudin turmaydu. **13** Aḫ, təḫtisaraoɣa meni yoxurup ḳoysang idi, Oɬəziping ətüp kətküqə meni məḫpiy saḳlap ḳoysang idi, Meni esinggə alidioɣan bir waḳit-saətni manga bekitip bərsəng idi! **(Sheol h7585)** **14** Adəm əlsə, ḳayta yaxamdu? Xundak bolsa manga xundak əzgirix waḳti ḳalgüqə, Muxu japaoɣa toloɣan künlirim ətküqə, səwr-taḳət bilən kütəttim! **15** Xundak bolsa Sən meni qakirsang, jawab berəttim; Sən Əz ḳolung bilən yaratḳiningoɣa ümid-arzuyung bolatti. **16** Birak Sən ḫazir ḫərbir dəssigən ḳədəmlirimni

sanap, Gunahimni kəzitiwatisənoŋu! **17** Itaətsizlikim haltioŋa selinip peqətləndi, Gunahlirimni dəwə-dəwə kilip saklap koydung. **18** Dərwəkə taoŋmu yimirilip yokaloŋandək, Tax əz ornidin təwrinip kətkəndək, **19** Sular tax-xeoŋillarni upritip yokatkandək, Topanlar zemindiki topini süpürüp kətkəndək, Sən adəmning ümidini yok kilisən. **20** Sən mənggügə uning üstidin oŋalib kelisən, Xunga u dunyadin ketidu; uning qirayini tutuldurisən, Uni Əz yeningdin yirak kilisən. **21** Uning ooŋulliri hərmətkə erixidu, birak u buni bilməydu; Ular pəs kilinsimu, Birak uning bulardinmu həwiri bolmaydu. **22** U [pəkət] əz tenidiki aoŋrikidinla azablinidu, U kənglidə əzi üqünla ḥəsrətnadamət qekidu.

15 Temanlik Elifaz buningoŋa jawabən mundak dedi: — **2** Danixmən kixining kuruk xamaldək səpsətə bilən jawab berixi tooŋrimu? [Danixmən] korsikini issik məxrik xamili bilən toyoŋuzsa bolamdu? **3** Paydisiz səzlər bilən, Tayini yok gəplər bilən munazirilixixi muwapikmu? **4** Bərḥək, sən imanihlasni yok kiliwətməkqisən, Hudaning aldida dua-istikamətkə tosaloŋu bolisən. **5** Qünki kəbihliking aoŋzingoŋa səz salidu, Sən məkkarlarning tilini tallap kollinisən. **6** Mən əməs, bəlki əz aoŋzing əzüngning gunahingni bekitidu, Əz ləwliring sanga karxi guwahlik beridu. **7** Sən insanlar iqidə tunji bolup tuoŋuloŋanmu? Sən taoŋ-dawanlardin awwal apiridə boloŋanmu? **8** Təngrining məhpiy kengixini anglap kəlgənmusən? Danalik sən bilənla qəklinəmdu? **9** Sən bilgənlərni bizning bilməydioŋanlirimiz barmu? Sən qüxəngənni bizning qüxənməydioŋinimiz barmu? **10** Aksakallar ḥəm kerilar bizning təripimizdə turidu, Ular sening atangdinmu yaxta qongdur. **11** Təngrining təsəlliliri, Yəni sanga mulayimlik bilən eytkan muxu səz sən üqün azlik kilamdu? **12** Nemixka kəngülning kəynigə kirip ketisən? Kəzüngni nemigə parkiritisən? **13** Xundak kilip sən roḥingni Təngrigə karxi turoŋuzdung, Eoŋizingdin xundak səzlərning qikixioŋa yol koyuwatisən! **14** Insan nemə idi? Əz-əzini pakliyalioŋudək? Anidin tuoŋuloŋan adəm balisi nemə idi? Ḥakkaniy bolalioŋudək? **15** Kara, [Huda] Əz mukəddəslirigimu ixənmigən yərdə, Asmanlarmu uning nəzaridə pak bolmioŋan yərdə, **16** Yirginqlik boloŋan, sesip kətkən, Kəbihlikni su iqkəndək iqidioŋan insan balisi zadi kandak bolar? **17** Mən sanga kərsitəy, manga kulak sal; Kəzüm kərgənni bayan kilmakqimən. **18** Danixmənlər ata-bowiliridin bularni angliоŋan, Yoxurmay bularni bayan kiloŋan: — **19** (Pəkət xularoŋila, [yəni ata-bowilirioŋila] yər-zemin tapxuruloŋanidi, Ularning arisidin yat adəm ətüxkə petinalmaytti) **20** — Rəzil adəm barlik künliridə azablinidu, Zalim kixigə yillar sanaklikla bekitilgəndur. **21** Uning kulikioŋa wəḥimilərning awazi kiridu, Bayaxatlikida bulangqi uning ustigə besip qüxidu. **22** Karangoŋuluktin kutuluxka uning kəzi yətməydu, U kiliq bilən qepilixka saklanoŋandur. **23** U ax izdəp: «Zadi nədin tepilar?» dəp yolda tenəp yüridu, U zulmət künining uningoŋa yekinlaxkanlikini bilidu. **24** Dərd-ələm ḥəm azab uningoŋa wəḥimə kilidu, Ḥujumoŋa təyyar boloŋan padixaḥtək uning üstidin oŋəlibə kilidu. **25** Qünki u Təngrigə karxi kolini kətürgən, Ḥəmmigə kadiroŋa küq kərsətməkqi boloŋan, **26** Xunga u boynini kattik kilip, Kəp kəwətlik kalkanni kətürüp uningoŋa karap etilidu. **27** Yüzini yaoŋ baskan bolsimu, Bekinliri səmrəp kətkən bolsimu, **28** U harabə xəḥərlərdə, Adəm konoŋusi kəlməydioŋan, Kesək düwiliri boluxka bekitilgən əylərdə yaxaydu; **29** U ḥeq beyimaydu, Uning mal-mülki bolsa üzülüp kalidu, Uning təəllukatliri zemin üstidə kengəymaydu. **30** U karangoŋuluktin kəqip kutulalmaydu, Yalkun uning xahlirini kəydürüp kurutidu, [Hudaning] bir nəpisi bilən u [dunyadin] ketidu. **31** U sahtilikka tayanmisun! U aldinip kətkən, xunga sahtilikning əzi uning in'ami bolidu; **32** Uning küni tehi toxmay turupla, Uning xehi tehi kəkirip bolmayla, bu ixlar əməlgə axurulidu. **33** Üzüm teli silkinip, tong üzümlər qüxürüwetilgəndək, Zəytun dərihining qeqiki eqilipla təkülüp kətkəndək bolidu. **34** Qünki iplaslarning jəməti tuoŋmas bolidu, Ot para yegənlərning qedirlirini kəydüriwetidu. **35** [Birak] ular [ḥərdaim] yamanlikni oylap, kəbihlik tuoŋduridu, Kənglidə ḥaman ḥiylə-mikir təyyarlaydu.

16 Andin Ayup jawabən mundak dedi: — **2** Mən muxundak gəplərni kəp angliоŋanmən; Silər ḥəmminglar azab yətküzidioŋan ajayib təsəlli bərgüqi ikənsilər-ḥə! **3** Mundak watildap kiloŋan gəpliringlarning qeki barmu? Silərgə mundak jawab berixkə zadi nemə kutratkuluk kildi? **4** Halisamla əzüm silərgə ohxax səz kilalayttim; Silər mening ornumda bolidioŋan bolsanglar, Mənmu səzlərni baoŋlaxturup eytip, silərgə zərbə kilalaytim, Beximnimu silərgə karitip qaykiyalayttim! **5** Ḥalbuki, mən əksiqə aoŋzim bilən silərni rioŋbətləndürəttim, Ləwlirimning təsəllisi silərgə dora-dərman bolatti. **6** Lekin mening səzlixim bilən azabim azaymaydu; Yaki gepimni iqimgə yutuwalisammu, manga nemə aramqilik bolsun? **7** Birak U meni ḥalsizlandürüwətti; Xundak, Sən pütkül ailəmni wəyran kiliwətting! **8** Sən meni kamalliding! Xuning bilən [əḥwalim manga] guwahlik kilmakta; Mening oruk-kakxal [bədinim] ornidin turup əzümni əyibləp guwahlik kilidu! **9** Uning oŋəzipi meni titma kilip, Meni ow oljisi kilidu; U manga karap qixini oŋuqurlitidu; Mening düxminimdək kəzini alayitip manga tikidu. **10** [Adəmlər] manga karap [mazak kilixip] aoŋzini aqidu; Ular nəprət bilən məngzimgə kaqatlaydu; Manga ḥujum kilay dəp səp tüzidu. **11** Huda meni əskilərgə tapxuroŋan; Meni rəzillərning kolioŋa taxliwətkənikən. **12** Əslidə mən tinq-amanlikta turattim, birak u meni paqaklidi; U boynumdin silkip bitqit kiliwətti, Meni Əz nixani kiloŋanikən. **13** Uning okyaqiliri meni kapsiwaldi; Ḥeq ayimay U üqəy-baoŋrimni yirtip, Ətümni yərgə təkiwətti. **14** U u yər-bu yerimgə üsti-üstiləp zəhim kilip bəsüp kiridu; U palwandək manga karap etilidu. **15** Terəmning üstigə bəz rəht tikip koydum; Əz izzət-ḥərmitimni topa-qangoŋa selip koydum. **16** Gərqə kolumda ḥeqkandak zorawanlik bolmisimu, Duayim qin dilimdin boloŋan bolsimu, Yüzüm yioŋa-zaridin kizirip kətti; Kapaklirimni ələüm sayisi basti. **18** Aḥ, yər-zemin, kenimni yapmioŋin! Nalə-pəryadim tohtaydioŋanoŋa jay bolmioŋay! **19** Birak mana, asmanlarda ḥazirmu manga xaḥit Boloŋuqi bar! Ərxlərdə manga kapalət Boloŋuqi bar! **20** Əz dostlirim meni mazak kiloŋini bilən, Birak kəzüm tehiqə Təngrigə yax təkməktə. **21** Aḥ, insan balisi dosti üqün kelixtürgüqi boloŋandək, Təngri bilən adəm otturisidimu kelixtürgüqi bolsidi! **22** Qünki yənə birnəqqə yil ətüxi bilənla, Mən barsa kaytmas yolda mengip kalimən.

17 Mening roḥim sunuk, Künlirim tügəy dəydu, Gərlər meni kütməktə. **2** Ətrapimda aldamqi mazak kiloŋuqilar bar əməsmu? Kəzümning ularning eqitkulukioŋa tikilip turuxtin baxka amali yoktur. **3** Aḥ, jenim üqün Əzüng halioŋan kapalətni elip Əzüngning aldida manga borun boloŋaysən; Səndin baxka kim meni kollap borun bolsun? **4** Qünki Sən [dostlirimning] kənglini yorukluktin kalduroŋansən; Xunga Sən ularni oŋəlibidinmu məḥrum kilisən! **5** Oŋəniymət alay dəp dostlirioŋa pəxwa atkan kixining bolsa, Ḥətta balilirining kəzlirimu kor bolidu. **6** U meni əl-yurtlarning aldida səz-qəqəkkə koydi; Mən kixilər yüzümgə tüküridioŋan adəm bolup kaldim. **7** Dərd-ələmdin kəzüm torlixip kətti, Barlik əzalirim kələnggidək bolup kaldi. **8** Bu ixlarni kərüp duruslar

ھəyranuھəs bolidu; Bigunaһlar iplaslaroɣa ƙarxi turuxƙa ƙozoɣilidu. **9** Birak ھəkƙaniy adəm əz yolida qing turidu, Ƙoli pak yüridioɣan adəmning küqi tohtawsiz uloɣiyidu. **10** Əmdi ƙeni, ھəmminglar, yənə kelinglar; Aranglardin birmu dana adəm tapalmaymən. **11** Künlirim ahirlixay dəp ƙaptu, Muddialirim, ƙonglümdiki intizarlar üzüldi. **12** Bu adəmlər keqini kündüzgə aylandurmaƙqi; Ular ƙarangoɣulukƙa ƙarap: «Nur yeƙinlixiwatidu» deyixiwatidu. **13** Əgər kütsəm, əyüm təһtisara bolidu; Mən ƙarangoɣulukƙa ornumni raslaymən. **(Sheol h7585)** **14** «Qirip ketixni: «Sən mening atam!», Ƙurtlarni: «Apa! Aqa!» dəp qaƙirimən! **15** Undaƙta ümidim nədə? Xundak, ümidimni kim kərəlisun? **16** Ümidim təһtisaraning təmür pənjiriliri iqigə qüxüp ketidu! Biz birliktə topioɣa kirip ketimiz! **(Sheol h7585)**

18 Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi: — **2** Səndək adəmlər ƙaqanoɣiqə mundak sözlərni tohtatmaysilər? Silər obdan oylap bekinglar, andin biz sez ƙilimiz. **3** Biz nemixƙa silərning aldinglarda ھaywanlar ھesablinimiz? Nemixƙa aldinglarda əһmək tonulimiz? **4** Həy özüngning oɣəzipidə özüngni yirtƙuqi, seni dəpla yər-zemin taxliwetiləmdu?! Taoɣ-taxlar əz ornidin kətürülüp ketəmdu?! **5** Ƙandaƙla bolmisun, yaman adəmning qirioɣi əqürülidu, Uning ot-uqƙunliri yalƙunlimaydu. **6** Qediridiki nur ƙarangoɣulukƙa aylinidu, Uning üstigə askan qirioɣi əqürülidu. **7** Uning məzmut ƙədəmliri ƙisilidu, Əzining nəsiһətliri əzini mollak atƙuzidu. **8** Qünki əz putliri əzini toroɣa əwətidu, U dəl torning üstigə dəssəydioɣan bolidu. **9** Ƙiltak uni tapinidin iliwalidu, Tuzak uni tutuwalidu. **10** Yərdə uni kütidioɣan yoxurun aroɣamqa bar, Yolida uni tutmaƙqi boloɣan bir ƙapƙan bar. **11** Uni hər tərəptin wəһimilər besip ƙorƙitiwatidu, Həm ular uni iz ƙooɣlap ƙooɣlawatidu. **12** Maoɣdurini aqarqilik yəp tügətti; Palakət uning yenida paylap yüridu. **13** Əlümning qong balisi uning terisini yəwatidu; Uning əzalirini xoraydu. **14** U əz qediridiki amanliktin yulup taxlinidu, [Əlümning tunjisi] uni «wəһimilərning padixaһi»ning aldioɣa yalap apiridu. **15** Əyidikilər əməs, bəlki baxƙilar uning qedirida turidu; Turaloɣusining üstigə günggürt yaoɣdurulidu. **16** Uning yiltizi tegidin ƙurutulidu; Üstidiki xahliri kesilidu. **17** Uning əslimisimu yər yüzidikilərning esidin kətürülüp ketidu, Sirtlarda uning nam-abruyi ƙalmaydu. **18** U yoruklуktin ƙarangoɣulukƙa ƙooɣliwetilgən bolup, Bu dunyadin həydiwetilidu. **19** Əl-yurtta ھeqƙandak pərzəntliri yaki awladliri ƙalmaydu, U musapir bolup turoɣan yərlərdimu nəsli ƙalmaydu. **20** Uningdin keyinkilər uning künigə ƙarap alakzadə bolidu, Huddi aldinƙilarmu qeqüp kətkəndək. **21** Mana, ƙəbiһ adəmning makanliri xübһisiz xundak, Təngrini tonumaydioɣan kixiningmu orni qokum xundaktur.

19 Ayup jawabən mundak dedi: — **2** «Silər ƙaqanoɣiqə jenimni azablimakqisilər, Ƙaqanoɣiqə meni səz bilən əzməkisilər? **3** Silər meni on ƙetim harlidinglar; Manga uwal ƙilixƙa nomus ƙilmaysilər. **4** Əgər mening səwənlikim bolsa, Mən əmdi uning [dərdini] tartimən. **5** Əgər silər meningdin üstünlük talaxmaƙqi bolsanglar, Yüzüm aldida xərm-ھayani kərsitip meni əyibliməkqi bolsanglar, **6** Əmdi bilip ƙoyunglarki, manga uwal ƙiloɣan Təngri ikən, U tori bilən meni qirmaxturup tartti; **7** Ƙara, mən nalə-pəryad kətürüp «Zorawanlik!» dəp warƙiraymən, Birak ھeqkim anglimaydu; Mən warƙiraymən, birak manga adalət kəlməydu. **8** U yolumni meni ətüwalmisun dəp qit bilən tosup ƙoydi, Ƙədəmlirimgə ƙarangoɣuluk saldi. **9** U məndin xan-xəripimni məһrum ƙildi, Beximdin tajni tartiwaldi. **10** U manga ھər tərəptin buzoɣunqilik ƙiliwatidu, mən tügəxtim; Ümidimni U dərəһni yuloɣandək yuluwaldi. **11** Oɣəzipini manga ƙaritip ƙozoɣidi, Meni Əz düxmənliridin ھesablidi. **12** Uning ƙoxunliri səp tüzüp atlandi, Pələmpəylirini yasap manga ھujum ƙildi, Ular qedirimni ƙorxawoɣa elip bargaһ tikiwaldi. **13** U ƙerindaxlirimni məndin neri ƙildi, Tonuxlirimning meһrini məndin üzdi. **14** Tuoɣanlirim məndin yatlixip kətti, Dost-buradərlirim meni unutti. **15** Əyümdə turoɣan musapirlar, ھətta dedəklirimmu meni yat adəm dəp ھesablaydu; Ularning nəzirida mən musapir bolup ƙaldim. **16** Mən qakirimni qakirsam, u manga jawab bərməydu; Xunga mən uningoɣa aoɣzim bilən yelinixim kerək. **17** Tinikimdin ayalimning ƙuskusi kelidu, Aka-ukilirim sesikliƙimdin bizar. **18** Hətta kiqik balilar meni ƙəmsitidu; Ornumdin turmaƙqi bolsam, ular meni ھakarətləydu. **19** Mening sirdax dostlirimning ھəmmisi məndin nəprətlinidu, Mən səygənlər məndin yüz əridi. **20** Ət-terilirim ustihanlirimoɣa qaplixip turidu, Jenim ƙil üstidə ƙaldi. **21** Aһ, dostlirim, manga iqinglar aoɣrisun, iqinglar aoɣrisun! Qünki Təngrining ƙoli manga kelip təgdi. **22** Silər nemixƙa Təngridək manga ziyankəxlik ƙilisilər? Silər nemixƙa ətlirimgə xunqə toymaysilər! **23** Aһ, mening səzlirim yezilsidi! Ular bir yazmioɣa pütüklük boloɣan bolatti! **24** Ular təmür ƙələm bilən ƙooɣuxun iqigə yezilsidi! Əbədi'əbəd tax üstigə oyup pütülgən bolatti! **25** Birak mən xuni bilimənki, ézümning Həmjəmət-Ƙutƙuzoɣuqim ھayattur, U ahirət künidə yər yüzidə turup turidu! **26** Ham mening bu terə-ətlirim buzuloɣandin keyin, Mən yənila tenimdə turup Təngrini kərimən! **27** Uni özümla əyni ھalda kərimən, Baxƙa adəmning əməs, bəlki özümning kəzi bilən ƙaraymən; Aһ, ƙəlbim buningoɣa xunqə intizardur! **28** Əgər silər: «Ixning yiltizi uningdidur, Uni ƙandak ƙilip ƙistap ƙooɣliwetələymiz?!» — desənglar, **29** Əmdi özünglar ƙiliqtin ƙorƙƙininglar tüzük! Qünki [Hudaning] oɣəzipi ƙiliq jazasini elip kelidu, Xuning bilən silər [Hudaning] sotining ƙuruk gəp əməslikini bilisilər».

20 Andin Naamatlik Zofar jawabən mundak dedi: — **2** «Meni biaram ƙiloɣan hiyallar jawab berixkə ündəwatidu, Qünki ƙəlbim biaramlikta ertənməktə. **3** Mən manga ھakarət kəltürüp, meni əyibləydioɣan sözlərni anglidim, Xunga mening roһ-zeһnim meni jawab berixkə ƙistidi. **4** Sən xuni bilməmsənki, Yər yüzidə Adəm'atimiz apiridə boloɣandin beri, **5** Rəzillərning oɣalibə təntənisi ƙisƙidur, Iplaslarning huxalliƙi birdəmliktur. **6** Undak kixining xan-xəripi asmanoɣa yətkən bolsimu, Bexi bulutlaroɣa takaxsimu, **7** Yənila özining pokidək yokap ketidu; Uni kərgənlər: «U nədidur?» dəydu. **8** U qüxtək uqup ketidu, Ƙayta tapƙili bolmaydu; Keqidiki oɣayibanə alaməttək u ھəydiwetilidu. **9** Uni kərgən kəz ikkinqi uni kərməydu, Uning turoɣan jayi uni ƙayta uqratmaydu. **10** Uning ooɣulliri miskinlərgə xəpƙət ƙilixƙa məjburlinidu; Xuningdək u ھətta əz ƙoli bilən bayliklirini ƙayturup beridu. **11** Uning ustihanliri yaxlik maoɣdurioɣa toloɣan bolsimu, Birak [uning maoɣduri] uning bilən billə topa-qangda yetip ƙalidu. **12** Gərqə rəzillik uning aoɣzida tatlik tetioɣan bolsimu, U uni til astioɣa yoxuroɣan bolsimu, **13** U uni yutƙusi kəlməy meһrini üzəlmisimu, U uni aoɣzida ƙaldursimu, **14** Birak uning ƙarnidiki tamiki əzgirip, Kobra yilanning zəһərigə aylinidu. **15** U bayliklarni yutuwetidu, birak ularni yanduridu; Huda ularni axƙazinidin qikiriwetidu. **16** U kobra yilanning zəһərini xoraydu, Qar yilanning nəxtiri uni eltüridu. **17** U ƙaytidin erik-əstənglərgə ھəwəs bilən ƙariyalmaydu, Bal wə serik may bilən akiдioɣan dəryalardin ھuzurlinalmaydu. **18** U erixkənni yutalmay ƙayturidu, Tijarət ƙiloɣan paydisidin u ھeq ھuzurlinalmaydu. **19** Qünki u miskinlərni ezip, ularni

taxliwətkən; U əzi salmioŋan əyni igiliwaloŋan. **20** U aqkəzlüktin əsla zerikməydu, U arzulioŋan nərsiliridin ḫeqḳaysisini saḳlap ḳalalmaydu. **21** Uningoŋa yutuwaloŋudək ḫeqnərsə ḳalmaydu, Xunga uning bayaxatliḳi mənggülük bolmaydu. **22** Uning tokḳuzi təl boloŋanda, tuyuksiz ḳisilqilikḳa uqraydu; Ḫərbir ezilgüqining ḳoli uningoŋa ḳarxi qiḳidu. **23** U ḳorsikini toyoŋuziwatḳinida, Huda dəḫxətlik oŋəzipini uningoŋa qüxüridu; U oŋizaliniwatḳanda [oŋəzipini] uning üstigə yaoŋduridu. **24** U təmür ḳoraldin ḳeqip ḳutulsimu, Birak mis okya uni sanjiydu. **25** Təgkən ok ḳaynidin tartip qiḳiriwelginidə, Yaltirak ok uqi ettin qiḳiriwelginidə, Wəḫimilər uni basidu. **26** Zulmət ḳarangoŋuluk uning bayliḳlirini yutuwetixkə təyyar turidu, Insan püwlimigən ot uni yutuwalidu, Uning qedirida ḳelip ḳaloŋanlirinimu yutuwetidu. **27** Asmanlar uning ḳəbiḫlikini axkarilaydu; Yər-zeminmu uningoŋa ḳarxi ḳozoŋilidu. **28** Uning mal-dunyasi elip ketilidu, [Hudaning] oŋəzəplik künidə kəlkün uloŋiyip əy-bisatini oŋulitidu. **29** Hudaning rəzil adəmgə bəlgiligən nesiwisi mana xundaḳtur, Bu Huda uningoŋa bekitkən mirastur».

21 Ayup jawabən mundak dedi: — **2** «Gəplirimgə ḳulak selinglar, Bu silərning manga bərgən «təsəlliliringlar»ning ornida bolsun! **3** Səz ḳiliximoŋa yol ḳoysanglar; Səz ḳiloŋinimdin keyin, yənə mazak ḳiliweringlar! **4** Mening xikayitim bolsa, insanoŋa ḳaritiliwatamdu? Roḫim ḳandakmu bitakət bolmisun? **5** Manga obdan ḳaranglarqu? Silər qokum ḫəyran ḳalisilər, Ḳolunglar bilən aoŋzinglarni etiwalisilər. **6** Mən bu ixlar üstidə oylansamla, wəḫimigə qəmimən, Pütün ətlirimni titrək basidu. **7** Nemixkə yamanlar yaxiweridu, Uzun əmür kəridu, Ḫətta zor küq-ḫoḳuḳluk bolidu? **8** Ularning nəsli əz aldida, Pərzəntliri kəz aldida məzmut əsidu, **9** Ularning əyliri wəḫimidin aman turidu, Təngrining tayiḳi ularning üstigə təgməydu. **10** Ularning kaliliri jüplənsə uruḳlimay ḳalmaydu, Iniki mozaylaydu, Moziyinimu taxlimaydu. **11** [Rəzillər] kiqik balilirini ḳoy padisidək talaoŋa qiḳiriweridu, Ularning pərzəntliri taḳlap-səkrəp ussul oynap yüridu. **12** Ular dap ḫəm qiltaroŋa təngkəx ḳilidu, Ular nəyning awazidin xadlinidu. **13** Ular künlirini awatqilik iqidə ətküzidu, Andin kəzni yumup aqḳuqila təḫtisaraoŋa qüxüp ketidu. **(Sheol h7585)** **14** Ḫəm ular Təngrigə: «Bizdin neri bol, Bizning yolliring bilən tonuxḳimiz yoḳtur!» — dəydu, **15** — «Ḫəmmigə Ḳadirning hizmitidə boluxning ərzigüdək nəri bardu? Uningoŋa dua ḳilsak bizgə nemə payda bolsun?!». **16** Ḳaranglar, ularning bəhti əz ḳolida əməsmu? Birak yamanlarning nəsiḫiti məndin neri bolsun! **17** Yamanlarning qiriоŋi ḳanqə ḳetim eqidu? Ularni ezlirigə layiḳ külpət basamdu? [Huda] oŋəzipidin ularoŋa dərdlərni bəlüp berəmdu? **18** Ular xamal aldidiki engizoŋa ohxax, Ḳara ḳuyun uqurup ketidioŋan pahaloŋa ohxaxla yoḳamdu? **19** Təngri uning ḳəbiḫlikini balilirioŋa qüxürüxkə ḳalduramdu? [Huda] bu jazani uning əzigə bərsun, uning əzi buni tetisun! **20** Əzining ḫalakitini əz kəzi bilən kərsun; Əzi Ḫəmmigə Ḳadirning ḳəḫrini tetisun! **21** Qünki uning bekitilgən yil-ayliri tügigəndin keyin, U ḳandakmu yənə əz əydikiliridin ḫuzur-ḫalawət alalisun? **22** Təngri kattilarning üstidinmu ḫeküm ḳiloŋandin keyin, Uningoŋa bilim əgitələydioŋan adəm barmidur?! **23** Birsi saḳ-salamət, pütünləy oŋəm-əndixsiz, azadiliktə yilliri toxḳanda əlidu; **24** Bekinliri süt bilən semiz bolidu, Ustihanlirining yiliki heli nəm turidu. **25** Yənə birsi bolsa aqqiḳ armanda tügəp ketidu; U ḫeqḳandak raḫət-paraoŋət kərmigən. **26** Ular bilən billə topa-qangda təng yatidu, Ḳurutlar ularoŋa qaplixidu. **27** — Mana, silərning nemini oylawatḳanliḳinglarni, Meni ḳarilax niyətliringlarni bilimən. **28** Qünki silər məndin: «Esilzadining əyi nəgə kətkən? Rəzillərning turoŋan qedirliri nədidur?» dəp sorawatisilər. **29** Silər yoluqilardin xuni sorimidinglarmu? Ularning xu bayanlirioŋa kəngül ḳoymidinglarmu? **30** [Demək], «Yaman adəm palakət künidin saḳlinip ḳalidu, Ular oŋəzəp künidin ḳutulup ḳalidu!» — [dəydu]. **31** Kim [rəzilning] tutkən yolini yüz turanə əyibləydu? Kim uningoŋa əz ḳilmixi üqün tegixlik jazasini yegüzidu? **32** Əksiqə, u ḫəywət bilən yərlikigə kətürüp mengilidu, Uning kəbrisi kəzət astida turidu. **33** Jiloŋining qalmiliri uningoŋa tatliḳ bilinidu; Uning aldidimu sansiz adəmlər kətkəndək, Uning kaynidinmu barliḳ adəmlər əgixip baridu. **34** Silər nemixkə manga ḳuruḳ gəp bilən təsəlli bərməkqi? Silərning jawabliringlarda pəkət sahtiliḳla tepilidu!

22 Andin Temanliḳ Elifaz mundak dedi: — **2** Adəm Hudaoŋa ḳandakmu payda kəltürəlisun? Dana adəmlərmu Uningoŋa nemə payda kəltürəlisun? **3** Sən ḫəḳḳaniy bolsangmu, Ḫəmmigə Ḳadiroŋa nemə bəḫrə berələytting? Yolliring əyibsiz boloŋan təḳdirdimu, sən Uningoŋa nemə oŋəniymətlərni elip kələləysən? **4** Uning seni əyibləydioŋanliḳi, Wə Uning sanga xikayətlər yətküzidioŋini sening ihlasmən boloŋining üqünmu-ya? **5** Sening rəzilliking zor əməsmu? Sening gunaḫliring ḫesabsiz əməsmu? **6** Sən ḳerindaxliringdin səwəbsiz kepillik aloŋansən; Sən yalangtüxlərni kiyim-keqəkliridin məḫrum ḳiliwətkənsən. **7** Ḫalsizlanoŋanlaroŋa su bərmiding, Aq ḳaloŋanlaroŋa axnimu ayap bərmiding, **8** Gərqə sən yər-zeminlik boloŋan ḳoli uzun adəm bolsangmu, Yər-zemin tutup ḫərmətlinip kəlgən adəm bolsangmu, **9** Sən tul ḫotunlarnimu ḳuruḳ ḳol yanduroŋansən, Yetim-yesirlarning ḳolinimu yanjitiwətkənsən. **10** Mana xu səwəbtin ətrapingda tuzaḳlar yatidu, Uxtumtut pəyda boloŋan wəḫimimu seni basidu. **11** Xu səwəbtinmu seni ḳarangoŋuluḳ besip kərəlməs ḳildi, Bir kəlkün kelip seni oŋərḳ ḳildi. **12** Təngri ərxalaning qokḳisida turidu əməsmu? Əng egiz yultuzlarning nəkədər aliy ikənlikigə ḳarap bak! **13** Birak sən: «Təngri nemini bilidu? U rast xunqə zulmət ḳarangoŋulukta birnemini pərḳ etələmdu?!» dəwatisən. **14** Yənə: «Ḳoyuk bulutlar uni tosiwalidu, Xunga U pələk üstidə aylinip mangoŋinida bizni kərməydu!» — dəysən. **15** Yaman adəmlər mangoŋan kona yolni sənmu tutiwerəmsən? **16** Ular waḳti toxmay turupla elip ketilgən, Ularning ulliri kəlkün təripidin eḳitilip ketilgən. **17** Ular Təngrigə: «Bizdin neri bol!» Ḫəmmigə Ḳadir bizni nemə ḳilalisun?» — dəytti. **18** Birak ularning əylirini esil nərsilər bilən tolduroŋan dəl Uning Əzidur, Mən bolsam yamanlarning nəsiḫitidin yiraḳlaxḳanmən! **19** Ḫəḳḳaniylar ularning bərbat boloŋanliḳini kərüp xadlinidu; Bigunaḫlar ularni mazak ḳilip: — **20** «Bizgə ḳarxi qiḳḳuqilar xübḫisiz wəyran bolidu, Ot ularning bayliḳlirini yutuwətməmdu?» — dəydu. **21** [Xunga] Hudaoŋa boysunup Uni tonusang, Xu qaoŋdila sən aman bolisən; Xuning bilən sanga amət kelidu. **22** Uning aoŋzidin kəlgən nəsiḫətnimu ḳobul ḳil, Uning səzlirini ḳonglünggə püküp ḳoy. **23** Sən Ḫəmmigə Ḳadirning yenioŋa ḳaytip ḳalsəng, muḳərrərki, Ḳaytidin ḳurulup qiḳalaysən; Əgər sən ḳəbiḫlikni qedirliringdin yiraḳlaxtursang, **24** Əgər sən altunungni topa-qang üstigə taxliyalisang, Ofirdiki altunungni xiddətlik eḳinning taxlirioŋa ḳoxuwətsəng, **25** Undakta Ḫəmmigə Ḳadirning Əzi sanga altun bolidu. Sening üqün sərhil kümüxmu bolidu. **26** U qaoŋda sən Ḫəmmigə Ḳadirdin səyünisən, Yüzüngni Təngrigə ḳarap kətürələysən. **27** Sən Uningoŋa dua ḳilsang, U ḳulak salidu, Xundakla sənmu iqkən ḳəsəmliringgə əməl ḳilisən. **28** Sən ḳarar ḳiloŋan ix əməlgə axidu, Yolliring üstigə nur qüxidu. **29** Adəmlər pəs ḳilinoŋanda, sən uloroŋa: «Ornunglardin turunglar!» dəysən, Xuning bilən [Huda] qirayi sunoŋanlarni ḳutḳuzidu. **30** U ḫətta gunaḫi bar adəmnimu ḳutḳuzidu, U ḳolungdiki ḫalalliḳtin ḳutḳuzulidu.

23 Ayup jawabən mundaq dedi: — **2** «Bügünmu xikayitim
aqqiqtur; Uning meni basqan qoli ah-zarlirimdinmu
eoɣirdur! **3** Ah, Uni nədin tapalaydioɣanliqimni bilgən bolsam'idi,
Undaqta Uning olturidioɣan jayioɣa barar idim! **4** Xunda mən
Uning aldida dəwayimni bayan qilattim, Aoɣzimni munazirilər
bilən toldurattim, **5** Mən Uning manga bərməkqi boloɣan
jawabini bilələyttim, Uning manga nemini deməkqi boloɣanliqini
qüxinələyttim. **6** U manga qarxi turup zor küqi bilən mening
bilən talixamti? Yaq! U qoqum manga qulaq salatti. **7** Uning
huzurida həkkaniy bir adəm uning bilən dəwalixalaytti; Xundaq
bolsa, mən əz Sotqim aldida mənggügiqə aqlanoɣan bolattim.
8 Əpsus, mən aloɣa qarap mangsammu, lekin U u yərdə yoq;
Kəynimgə yansammu, Uning sayisinimu kərəlməymən. **9**
U sol tərəptə ix qiliwatqanda, mən Uni baykiyalmaymən;
U ong tərəptə yoxurunoɣanda, mən Uni kərəlməymən; **10**
Birak U mening mangidioɣan yolumni bilip turidu; U meni
tawlioɣandin keyin, altundək sap bolimən. **11** Mening putlirim
uning kədəmlirigə qing əgəxkən; Uning yolini qing tutup, heq
qətnimidim. **12** Mən yənə Uning ləwlirining buyrukidin bax
tartmidim; Mən Uning aoɣzidiki sözlərni əz kəngüldikilirimdin
kimmətlik bilip kədirlək kəldim. **13** Birak Uning bolsa birla
muddiasi bardur, kimmu Uni yolidin buruyalisun? U kənglidə
nemini arzu kiloɣan bolsa, xuni kilidu. **14** Qünki U manga
nemini iradə kiloɣan bolsa, xuni bərhək wujudka qikiridu; Mana
muxu hildiki ixlar Uningda yənə nuroɣundur. **15** Xunga mən
Uning aldida dəkkə-dükkigə qüximən; Bularni oylisamla, mən
Uningdin qorkup ketimən. **16** Qünki Təngri kənglümni ajiz
kiloɣan, Həmmigə Qadir meni sarasimigə salidu. **17** Halbuki,
mən qarangoɣuluk iqidə ujukturulmidim, Wə yaki yüzümni
oriwaloɣan zulmət-qarangoɣulukkimu heq sükut kilmidim.

24 — Nemixka Həmmigə Qadir [sorak] künlirini bekitməydu?
Nemixka Uni tonuoɣanlar Uning xu künlirini bikardin-
bikar kütidu? **2** Mana, adəmlər pasil kilinoɣan taxlarni
yətkiwetidu; Ular zorawanlik bilən baxkilarning padilirini bulap-
talap əzliri [oquk-axkara] bakidu; **3** Ular yetim-yesirlarning
exikini bulap həydəp ketidu; Ular tul hotunning kalisini kepillik
üqün eliwalidu. **4** Ular miskinlərni yoldin neri ittiriwetidu;
Xuning bilən zemindiki ezilgənlərning həmmisi məküzüwalidu.
5 Mana, ular dəxt-bayawanlardiki yawayi exəklərdək, Tang
səhərdə olja izdəx «hizmiti»gə qikidu; Janggal ular wə ularning
baliliri üqün yeməklik təminləydu. **6** Ular yamanning [kaliliri]
üqün dalada ot-qəp oridu, Uning üqün axkan-taxkan üzümlirini
teriydu; **7** Ular keqini kiyimsiz yalang ətküzidu, Sooɣukta
bolsa yepinoɣudək kiyimi yoktur. **8** Ular taoɣka yaoɣkan
yamoɣurlar bilən süzmə bolup ketidu, Panahsizlikidin taxni
kuqaklixidu. **9** Adəmlər atisiz balilarni əmqəktin bulap ketidu,
Ular miskinlərdin [bowaklarni] kepillikkə alidu. **10** [Miskinlər
bolsa] kiyimsiz, yeling ətidu, Baxkilar üqün buoɣday baoɣlirini
kətürsimu, yənila aq kalidu; **11** Ular baxkilarning əyidə
zəytunlarni qəyləp yaoɣ qikaroɣan bolsimu, Həylilirida xarab
kəlqikini qəyligən bolsimu, Yənila ussuzluqta kalidu. **12**
Xəhərdin adəmlərning ah-zarliri qikip turidu, Kiliq yegənlərning
janliri nalə-pəryad kətüridu; Birak Təngri heqkimning iplaslikini
əyibliməydu. **13** — Nuroɣa qarxi isyan kətüridioɣanlarmu bar;
Ular nurning yollirini bilməydu, Uning tərikiliridə turmaydu.
14 Katil tang nuri kelixi bilən ornidin turup, Kəmbəoɣəllər wə
miskinlərni eltüridu; Keqidə u ooɣridək yüridu. **15** Zinahormu
«Meni heq kəz kərməydu» dəp zawal waktini kütidu, Baxkilar
meni tonumisun dəp ayalning qümbilini yüzigə tartiwalidu.
16 Karangoɣulukta [ooɣrilar] əyning tamlirini kolap texidu;
Kündüzdə ular əzlirini əz əyigə kamap koyidu; Ular nurni
tonumaydu. **17** Ular üqün tang səhər ələm sayisidək tuyulidu;
Ular kap-karangoɣulukning wəhimilirini dost tutidu. **18** Ular
sularning yüzidiki köpüklərdək yokap kətsun! Ularning yər-
zemindiki nesiwisi lənət kilinoɣanki, Xunga ulardin heqkim
üzümzarlikka yənə mangmisun! **19** Kuroɣakqilik həm tomuz
issik kar sulirinimu yəp tügitidu; Təhtisaramu ohxaxla gunah
kiloɣanlarni yəp tügətsun! **(Sheol h7585)** **20** Uni, tuoɣkan anisimu
untusun! Kurt xəlgəylirini ekitip uni yesun! Əskə heq elinmisun!
Xuning bilən həkkaniysizlik dərəhtək kesilsun! **21** U balisi
yok tuoɣmaslardin olja alidu, U tul hotunlaroɣimu heq xəpkət
kərsətməydu. **22** Birak [Huda] Əz kudriti bilən mundak küq-
hokuki barlarning [künini] uzartidu; Ular hətta hayatidin
ümidsizlənsimu kaytidin ornidin turidu. **23** [Huda] yənila
ularni amanlikta mukimlaxturidu, Xunga ular hatirjəm bolidu;
U ularning yollirini kəzdə tutkan əməsmu? **24** Ularning
mərtiwisi birdəmlik əstürülidu, Andin ular yok bolidu; Ular
ongda kaldurulidu, andin baxka adəmlərgə ohxaxla yioɣip
elip ketilidu; Ular pakətla pixkan sərhil buoɣday baxakliridək
kesilip ketidu. **25** Bu ixlar mundak bolmisa, kəni kim meni
yaloɣanqi dəp ispatliyalaydu. Mening gəplirimni kim kuruk gəp
deyələydu?».

25 Xuhalik Bildad jawabən mundak dedi: — **2** «Uningda
həkümranlik həm həywət bardur; U asmanlarning
kəridiki ixlarnimu tərtipkə salidu. **3** Uning koxunlirini sanap
tügətkili bolamdu? Uning nuri kimning üstigə qüxməy kalar?
4 Əmdi insan balisi kandakmu Təngrining aldida həkkaniy
bolalisun? Ayal zatidin tuoɣuloɣanlar kandakmu pak bolalisun?
5 Mana, Uning nəzaridə hətta aymu yoruk bolmioɣan yərdə,
Yultuzlarmu pak bolmioɣan yərdə, **6** Kurt boloɣan insan, Sazang
boloɣan adəm balisi [uning aldida] kandak bolar?».

26 Ayup [Bildadka] jawabən mundak dedi: — **2** «Maoɣdursiz
kixigə kaltis yardəmlərni beriwətting! Biləkliri küqsiz
adəmni karamət kutkuzuwətting! **3** Əkli yok kixigə kaltis
nəsihətlərni kiliwətting! Wə uningoɣa alamət bilimlərni
namayan kiliwətting! **4** Sən zadi kimning məditi bilən bu sözlərni
kilding? Səndin qikiwatkini kimning rohi? **5** — «Ərwahlar, yəni
su astidikilər, Xundakla u yərdə barlik turuwatkanlar toloɣinip
ketidu; **6** Bərhək, [Hudaning] aldida təhtisaramu yepinqisiz
kərünidu, Halakətningmu yapkuqi yoktur. **(Sheol h7585)** **7** U
[yərning] ximaliy [kutupini] aləm boxlukioɣa sozoɣan, U yər
[xarini] boxluk iqidə muəllək kiloɣan; **8** U sularni koyuk bulutliri
iqigə yioɣidu, Bulut ularning eoɣirlikі bilənmu yirtilip kətməydu.
9 U ayning yüzini yapidu, U bulutliri bilən uni tosidu. **10** U
sularning üstigə qəmbər sizip koyoɣan, Buning bilən U yorukluk
həm karangoɣulukning qegrasini bekitkən. **11** Asmanlarning
tüwrükliri təwrəp ketidu, Uning əyibini anglapla alakzadə
bolup ketidu. **12** U dengizni kudriti bilən tinqlanduridu; Əz
heqmiti bilən Rahabni parə-parə kilip yanjiwetidu. **13** Uning
Roh bilən asmanlar bezəlgən, Uning koli tez kaqkan əjdihani
sanjiydu. **14** Mana, bu ixlar pakət uning kiloɣanlirining kiqikkinə
bir kismidur, halas; Uning söz-kalamidin anglawatkinimiz
nahayiti pəs bir xiwirlax, halas! Uning pütkül zor kudritining
güldürmamisini bolsa kimmu qüxinəlisun?!».

27 Ayup bayanini dawamlaxturup mundak dedi: — **2**
«Mening həkkimni tartiwaloɣan Təngrining hayati bilən,
Jenimni aoɣritkan Həmmigə Kadirning həkki bilən kəsəm
kilimənki, **3** Tenimdə nəpəs bolsila, Təngrining bərgən Roh
dimioɣimda tursila, **4** Ləwlirimdin həkkaniysiz sözlər qikmaydu,
Tilim aldamqilik bilən heq xiwirlimaydu! **5** Silərningkini
tooɣra deyix məndin yirak tursun! Jenim qikkanoɣa kədər

durusluqumni əzümdin ayrimaymən! **6** Adillikimni qing tutuwerimən, uni qoyup bərməymən, Wijdanim yaxioƣan ḥeqbir künümdə meni əyiblimisun! **7** Mening düxminim rəzillərgə ohxax bolsun, Manga qarxi qikkanlar ḥəkkaniysiz dəp qaralsun. **8** Qünki Təngri iplas adəmni üzüp taxlioƣanda, Uning jenini aloƣanda, Uning yənə nemə ümidi qalar? **9** Balayi'apət uni besip qüxkəndə, Təngri uning nalə-pəryadini anglamdu? **10** U Ḥəmmigə Qadirdin səyünəmdu? U ḥərdaim Təngrigə iltija kilalamdu? **11** Mən Təngrining qolining kiloƣanliri tooƣrisida silərgə məlumat berəy; Ḥəmmigə Qadirda nemə barlikini yoxurup yürməymən. **12** Mana silər alliburun bularni kərüp qiktinglar; Silər nemixka axundak pütünləy quruk hiyallik bolup qaldinglar? **13** Rəzil adəmlərning Təngri bekitkən akiwiti xundakki, Zorawanlarning Ḥəmmigə Qadirdin alidioƣan nesiwisi xundakki: — **14** Uning baliliri köpəysə, kiliqlinix üqünla köpiyidu; Uning pərzəntlirining neni yetixməydu. **15** Uning əzidin keyin qaloƣan adəmliri ələüm bilən biwasitə dəpnə kilinidu, Buning bilən qaloƣan tul hotunliri matəm tutmaydu. **16** U kümüxlərni topa-qangdək yioƣip dəwilisimu, Kiyim-keqəklərni laydək köp yioƣsimu, **17** Bularning ḥəmmisini təyyarlisimu, Birak kiyimlərni ḥəkkaniylar kiyidu; Bigunahlarmu kümüxlərni bəlüxidu. **18** Uning yasioƣan əyi pərwanining oƣzisidək, Üzümzarning kəzətqisi əzigə saloƣan köpidək box bolidu. **19** U bay bolup yetip dəm aloƣini bilən, Birak əng ahirki ketim keliduki, Kəzini aqkanda, əmdi tügəxtim dəydu. **20** Wəḥimilər kəlkündək bexioƣa kelidu; Kəqtə qara quyun uni qanggilioƣa alidu. **21** Xərk xamili uni uqurup ketidu; Xiddət bilən uni ornidin elip yirakka etip taxlaydu. **22** Boran uni ḥeq ayimay, bexioƣa urulidu; U uning qanggilidin qutulux üqün ḥə dəp urunidu; **23** Birak [xamal] uningoƣa qarap qawak qalidu, Uni ornidin «ux-ux» kilip qooƣliwetidu».

28 — «Xübḥisizki, kümüx tepilidioƣan kanlar bar, Altunning tawlinidioƣan əz orni bardur; **2** Təmür bolsa yər astidin qeziwelinidu, Mis bolsa taxtin eritilip elinidu. **3** Insanlar [yər astidiki] qarangoƣulukka qək qoyidu; U yər qərigiqə qarlap yürüp, Qarangoƣulukka təwə, ələümning sayisidə turoƣan taxlarni izdəydu. **4** U yər yüzidikilərdin yirak jayda tik boloƣan kudukni kolaydu; Mana xundak adəm ayaoƣ basmaydioƣan, untuloƣan yərlərdə ular aroƣamqini tutup boxlukta pulanglap yüridu, Kixilərdin yirakta esilip turidu. **5** Axlik qikidioƣan yər, Təkti kolanoƣanda bolsayalkundək kərünidu; **6** Yərdiki taxlar arisidin kək yakutlar qikidu, Uningda altun rudisimu bardur. **7** U yolni ḥeqkandak aloƣur kux bilməydu, Ḥətta sarning kəzimu uningoƣa yətmigən. **8** Ḥakawur yirtkuqlarmu u yərni ḥeq dəssəp bakmioƣan, Əxəddiy xirmu u jaydin ḥeqkaqan ətüp bakmioƣan. **9** Insan balisi qolini qakmak texining üstigə təgküzidu, U taoƣlarni yiltizidin qomuriwetidu. **10** Taxlar arisidin u qanallarni qapidu; Xundak qilip uning kəzi ḥərhil qimmətlik nərsilərni kəridu; **11** Yər astidiki ekinlarni texip kətmisun dəp ularni tosuwalidu; Yoxurun nərsilərni u axkarilaydu. **12** Birak danalik nədin tepilar? Yorutuluxning makani nədidu? **13** Insan baliliri uning qimmətliklikini ḥeq bilməs, U tiriklərning zeminidin tepilmas. **14** [Yər] tegi: «Məndə əməs» dəydu, Dengiz bolsa: «Mən bilənmu billə əməstur» dəydu. **15** Danalikni sap altun bilən setiwaloƣili bolmaydu, Kümüxnimu uning bilən bir tarazida tartkili bolmas. **16** Ḥətta Ofirda qikidioƣan altun, ak ḥeqik yaki kək yakut bilənmu bir tarazida tartkili bolmaydu. **17** Altun wə hrustalnimu uning bilən selixturoƣili bolmaydu, Esil altun qaqa-kuqilar uning bilən ḥeq almaxturulmas. **18** U ünqə-marjan, hrustalni adəmning esidin qikiridu; Danalikni elix kizil yakutlarni elixtin əwzəldur. **19** Efiopiyədiki serik yakut uningoƣa yətməs, Serik altunmu uning bilən bəslixələməydu. **20** Undakta, danalik nədin tepilidu? Yorutuluxning makani nədidu? **21** Qünki u barlik ḥayat igilirining kəzidin yoxuruloƣan, Asmandiki uqar-kanatlardinmu yoxurun turidu. **22** Ḥalakət wə ələüm pəkətla: «Uning xəḥritidin həwər alduk» dəydu. **23** Uning mangoƣan yolini qüxinidioƣan, Turidioƣan yerini bilidioƣan pəkətla bir Hudadur. **24** Qünki Uning kəzi yərning qərigiqə yetidu, U asmanning astidiki barlik nərsilərni kəridu. **25** U xamallarning küqini tarazioƣa saloƣanda, [Dunyaning] sulirini ələqigəndə, **26** Yamoƣurlaroƣa qanuniyət qüxürginidə, Güldürmamining qakmikioƣa yolini bekitkinidə, **27** U qaoƣda U danalikka qarap uni bayan kiloƣan; Uni nəmunə kilip bəlgiligən; Xundak, U uning bax-ayioƣioƣa qarap qikip, **28** Insanoƣa: «Mana, Rəbdin qorkux danaliktur; Yamanliktin yiraklixix yorutuluxtur» — degən».

29 Ayup bayanini dawamlaxturup mundak dedi: — **2** «Aḥ, əḥwalim ilgiriki aylardikidək bolsidi, Təngri məndin həwər aloƣan künlərdikidək bolsidi! **3** U qaoƣda Uning qirioƣi beximoƣa nur qaqkan, Uning yorukluki bilən qarangoƣuluktin ətüp kətkən bolattim! **4** Bu ixlar mən kiran waktimda, Yəni Təngri qedirimda manga sirdax [dost] boloƣan wakitta boloƣanidi! **5** Ḥəmmigə Qadir mən bilən billə boloƣan, Mening yax balilirim ətrapimda boloƣan; **6** Mening baskan kədəmlirim serik mayoƣa qəmülgən; Yenimdiki tax mən üqün zəytun may dəryasi bolup akkan; **7** Xəḥər dərwazisioƣa qikkan waktimda, Kəng məydanda ornum təyyarlanoƣanda, **8** Yaxlar meni kərüpla əyminip əzlirini qətkə alatti, Kerilar bolsa ornidin turatti, **9** Xaḥzadilərmu gəptin tohtap, Qoli bilən aoƣzini etiwalatti. **10** Akşəngəklərmu tinqlinip, Tilini tangliyioƣa qapliwalatti. **11** Kulak səzümni anglisila, manga bəht tiləytti, Kəz meni kərsila manga yahxi guwaḥlik berətti. **12** Qünki mən manga ḥimayə bol dəp yelinoƣan ezilgüqilərni, Panaḥsiz qaloƣan yetim-yesirlarnimu kutkuzup turattim. **13** Ḥalak bolay degən kixi manga bəht tiləytti; Mən tul hotunning kənglini xadlandurup nahxa yangratkuzattim. **14** Mən ḥəkkaniylikni ton kilip kiyiwaldim, U meni əz gəwdisi kildi. Adalətlikim manga yepinqa ḥəm səllə boloƣan. **15** Mən koroƣa kəz bolattim, Tokuroƣa put bolattim. **16** Yoksullaroƣa ata bolattim, Manga natonux kixining dəwasinimu təkxürüp qikattim. **17** Mən adalətsizning ḥinggayoƣan qixlirini qekip taxlayttim, Oljisini qixliridin elip ketəttim. **18** Ḥəm: «Mening künlirim kumdək köp bolup, Əz uwamda raḥət iqidə əlimən» dəyttim; **19** Ḥəm: «Yiltizim sularoƣiqə tartilip baridu, Xəbnəm pütün keqiqə xehimoƣa qaplixip yatidu; **20** Xəḥritim ḥərdaim məndə yengilinip turidu, Qolumdiki okyayim ḥərdaim yengi bolup turidu» dəyttim. **21** Adəmlər manga kulak salatti, kütüp turatti; Nəsiḥətlirini anglay dəp süküt iqidə turatti. **22** Mən gəp kiloƣandin keyin ular qayta gəp kilmaytti, Səzlirim ularning üstigə xəbnəm bolup qüxətti. **23** Ular yamoƣurlarni kütkəndək meni kütətti, Kixilər [waktida yaoƣkan] «keyinki yamoƣur»ni qarxi aloƣandək səzlirimni aoƣzini eqip iqətti! **24** Ümidsizlənginidə mən ularoƣa qarap külümsirəyttim, Yüzümdiki nurni ular yərgə qüxurməytti. **25** Mən ularoƣa yolini tallap kərsitip berəttim, Ularning arisida kattiwax bolup olturattim, Koxunliri arisida turoƣan padixaḥdək yaxayttim, Birak buning bilən matəm tutidioƣanlaroƣa təsəlli yətküzgüqimu bolattim».

30 — «Birak ḥazir bolsa, yaxlar meni mazak kilidu, Ularning dadilirini ḥətta padamni bakidioƣan itlar bilən billə ixləxkə yol qoyuxnimu yaman kərəttim. **2** Ularning maoƣduri

kətkəndin keyin, Qolidiki küq manga nemə payda yətküzəlisun? **3** Yoqsuzluk ḥəm aqliqtin yigləp kətkən, Ular uzundin buyan qəldərəp kətkən dəxt-bayawanda quruk yərni oqajaydu. **4** Ular əmən-xiwakni qatqallar arisidin yulidu, Xumbuyining yiltizlirinimu terip əzlirigə nan kilidu. **5** Ular əl-yurtlardin ḥəydiwetilgən bolidu, Kixilər ularni kərüpla ooqrini kərgəndək warkirap tillaydu. **6** Xuning bilən ular sürlük jiloqilarda qonup, Taxlar arisida, oqarlar iqidə yaxaxqa məjbur bolidu. **7** Qatkallik arisida ular ḥangrap ketidu, Tikənlər astida ular dügdiyip olturixidu; **8** Nadanlarning, nam-abruyisizlarning baliliri, Ular zemindin sürtoqay ḥəydiwetilgən. **9** Mən ḥazir bolsam bularning ḥəjwiy nahxisi, Ḥətta sez-qeqikining dəstiki bolup qaldim! **10** Ular məndin nəprətlinip, Məndin yirak turup, Yüzümgə tükürüxtinmu yanmaydu. **11** Qünki [Huda] mening ḥayat rixtimni üzüp, meni japaoqa qemdürgən, Xuning bilən xu adəmlər aldimda tizginlirini eliwətkən. **12** Ong yenimda bir top qüprəndə yaxlar ornidin turup, Ular putumni turoqan yeridin ittiriwətməkqi, Ular sepilimoqa ḥujum pələmpəylirini kətürüp turidu; **13** Ular yolumni buzuwetidu, Ularning ḥeq yələnqüki bolmisimu, Ḥalakitimni ilgiri sürməktə. **14** Ular sepilning kəng bəsük jayidin bəsüp kirgəndək kirixidu; Wəyranilikimdin paydilinip qong taxlardək domilap kirixidu. **15** Wəḥimilər burulup meni əz nixani kiloqan; Xuning bilən ḥərmitim xamal ətüp yok boloqandək ḥəydiwetildi, Awatqilikimmu bulut ətüp kətkəndək ətüp kətti. **16** Ḥazir bolsa jenim qaqidin tökülüp kətkəndək; Azablik künlər meni tutuwaldi. **17** Keqilər bolsa, manga səngəklirimgiqə sanjimakta; Aoqriklirim meni qixləp dəm almaydu. **18** [Aoqriklar] zor küqi bilən manga kiyim-keqikimdək boldi; Ular kənglikimning yakisidək manga qaplixiwaldi. **19** Huda meni sazlikka taxliwətkən, Mən topa-qangoqa wə külgə ohxax bolup qaldim. **20** Mən Sanga nalə-pəryad kətürməktimən, Birak Sən manga jawab bərməysən; Mən ornumdin tursam, Sən pəkətla manga karapla koyisən. **21** Sən əzgirip manga bir zalim boldung; Kolungning küqi bilən manga zərbə kiliwatisən; **22** Sən meni kətürüp Xamaloqa mindürgənsən; Boran-qapkunda təəllukatimni yok kiliwətkənsən. **23** Qünki Sən meni ahirida ölümgə, Yəni barlik ḥayat igilirining «yioqilix əyi»gə kəltürüwatisən. **24** U ḥalak kiloqan waktida kixilər nalə-pəryad kətürsimu, U kolini uzatkanda, duaning dərwəkə ḥeqkandak nətijisi yok; **25** Mən künliri təs kixi üqün yioqlap [dua kiloqan] əməsmu? Namratlar üqün jenim azablanmidimu? **26** Mən əzüm yahxilik kütüp yürginim bilən, yamanlik kelip qaldi; Nur kütkinim bilən, karangoquluk kəldi. **27** Iqim kazandək kaynap, aramlik tapmaywatidu; Azablik künlər manga yüzləndi. **28** Mən kuyax nurini kərməymu karidap yürməktimən; Halayik arisida mən ornumdin turup, nalə-pəryad kətürimən. **29** Mən qilbərilərgə kerindax bolup qaldim, Ḥuwkuxlarning ḥəmrahi boldum. **30** Terəm kariyip məndin ajrap ketiwatidu, Səngəklirim kiziktin kəyüp ketiwatidu. **31** Qiltarimdin matəm mərsiyəsi qikidu, Neyimning awazi ḥaza tutkuqilarning yioqisioqa aylinip qaldi».

31 «Mən kəzüm bilən əḥdiləxkən; Xuning üqün mən kandakmu kizlaroqa ḥəwəs kilip kəz taxlap yürəy? **2** Undak kilsam üstümdiki Təngridin alidioqan nesiwəm nemə bolar? Ḥəmmigə kadirdin alidioqan mirasim nemə bolar? **3** Bu gunahning nətijisi ḥəkkaniysizlaroqa bala-kaza əməsmu? Kəbiḥlik kiloqanlaroqa külpət əməsmu? **4** U mening yollirimni kərüp turidu əməsmu? Ḥərbir kədəmlirimni sanap turidu əməsmu? **5** Əgər sahtilikka ḥəmrah bolup mangoqan bolsam'idi! Əgər putum aldamqilik bilən billə boluxka aldirioqan bolsa, **6** (Mən adillik mizanioqa koyuloqan bolsam'idi! Undakta Təngri əyibsizlikimdin həwər alalaytti!) **7** Əgər kədimim yoldin qikkan bolsa, kənglüm kəzümgə əgixip mangoqan bolsa, Əgər kolumoqa ḥərkandak daoq qaplaxkan bolsa, **8** Undakta mən terioqanni baxka birsi yesun! Bihlirim yulunup taxliwetilsun! **9** Əgər kəlbim məlum bir ayaldin azduruloqan bolsa, Xu niyəttə koxnamning ixik aldida paylap turoqan bolsam, **10** Əz ayalim baxkilarning tügminini tartidioqan küngə kalsun, Baxkilar uni ayak asti kilsun. **11** Qünki bu əxəddiy nomusluk gunahtur; U sorakqilar təripidin jazalinixi kerəktur. **12** [Bu gunah] bolsa adəmni ḥalak kiloquqi ottur; U mening barlik tapkanlirimni yulup aloqan bolatti. **13** Əgər kulumning yaki dedikimning manga karita ərzi boloqan bolsa, Ularning dəwasini kəzümgə ilmioqan bolsam, **14** Undakta Təngri meni sorakka tartixka ornidin turoqanda kandak kilimən? Əgər U məndin soal-sorak alimən dəp kəlsə, Mən Uningoqa kandak jawab berimən? **15** Meni baliyatkuda apiridə kiloquqi ularnimu apiridə kiloqan əməsmu. Mən bilən u ikkimizni anilirimizning baliyatkusida tərəldürgüqi bir əməsmu? **16** Əgər miskinlərni əz arzu-ümidliridin toskan bolsam, Əgər tul hotunning kəz nurini karangoqulaxturoqan bolsam, **17** Yaki əzümning bir qixləm nenimni yaloquz yegən bolsam, Uni yetim-yesir bilən billə yemigən bolsam **18** (Əməliyəttə yax waktimdin tartip ooqli ata bilən billə boloqandək umu mən bilən billə turoqanidi, Apamning korsikidin qikkandin tartipla tul hotunning yələnqüki bolup kəldim), **19** Əgər kiyim-keqək kəmlikidin ḥalak bolay degən birigə, Yaki qapansiz bir yoksuloqa karap olturoqan bolsam, **20** Əgər uning bəlliri [kiyimsiz kelip] manga bəht tilimigən bolsa, Əgər u kozilirimning yungida issinmioqan bolsa, **21** Əgər xəḥər dərwazisi aldida «[Ḥəküm qikaroqanlar arisida] mening yələnqüküm bar» dəp, Yetim-yesirlaroqa ziyankəxlik kilixka kol kətürgən bolsam, **22** Undakta mürəm taoqikidin ajrilip qüxsun! Bilikim ügisidin sunup kətsun! **23** Qünki Təngri qüxürgən balayi'apət meni korkunqka salmakta idi, Uning ḥəywitidin undak ixlarni kət'iy kilalmayttim. **24** Əgər altunoqa ixinip uni əz tayanqim kiloqan bolsam, Yaki sap altunoqa: «Yələnqükümsən!» degən bolsam, **25** Əgər bayliklirim zor boloqanlikidin, Yaki kolum aloqan oqəniyəttin xadlinip kətkən bolsam, **26** Əgər mən kuyaxning julasini qaqkanlikini kərüp, Yaki ayning aydingda mangoqanlikini kərüp, **27** Kənglüm astirtin azduruloqan bolsa, Xundakla [bularoqa qokunup] aoqzim kolumni səygən bolsa, **28** Bumu sorakqi aldida gunah dəp ḥesablinatti, Qünki xundak kiloqan bolsam mən yukirida turoquqi Təngrigə wapasizlik kiloqan bolattim. **29** Əgər manga nəprətlängən kixining ḥalakitigə karioqinimda xadlinip kətkən bolsam, Bexioqa külpət qüxkənlikidin huxal boloqan bolsam — **30** (Əməliyəttə u tügəxsun dəp karoqap, uning élümini tilap aoqzimni gunah ətküzükkə yol koymioqanmən) **31** Əgər qedirimdikilər mən tooqruluk: «Hojayinimizning dastihinidin yəp toyunmioqan kəni kim bar?» demigən bolsa, **32** (Musapirlardin koqida kaloqini əzəldin yoktur; Qünki ixikimni ḥərdaim yoluqilaroqa eqip kəlgənmən) **33** Əgər Adəm'atimizdək itaətsizliklirimni yapkan, Kəbiḥlikimni kənglümgə yoxuroqan bolsam, **34** Ḥəmdə xuning üqün pütkül halayik aldida uning axkarilinixidin korkup yürgən bolsam, jəmiyətning kəmsitixliri manga wəḥimə kiloqan bolsa, Xuning bilən mən talaoqa qikmay yürgən bolsam, ... **35** — Ah, manga kulak saloquqi birsi bolsidi! Mana, imzayimni koyup berəy; Ḥəmmigə Kadir manga jawab bərsun! Rəkibim mening üstümdin ərz yazsun! **36** Xu ərzni zimməmgə artattim əməsmu? Qokum tajlardək beximoqa kiyiwalattim. **37** Mən Uningoqa kədəmlirimning pütün sanini ḥesablap berəttim; Xaḥzadidək mən Uning aldioqa barattim. **38** Əgər əz etizlirim

manga qarxi guwaḥ bolup quqan kətürsə, Uning günəkliri bilən birgə yioḷaxsa, **39** Qünki qikaroḷan mewisini ḥak təlimәy yegən bolsam, Ḥəddigərlərni ḥalsizlandurup nəpisini tohtatqan bolsam, **40** Undakta buoḷdayning ornida xumbuya əssun! Arpining ornida məstək əssun. Mana xuning bilən [mən] Ayupning səzliri tamam wəssalam!»

32 Xuning bilən bu üq kixi Ayupqa jawab berixtin tohtidi; qünki ular Ayupning qarixida əzini ḥəkkaniy dəp tonuydioḷanlikini bildi. **2** Andin Buzilik Ramning ailisidin boloḷan Barahəlning ooḷi Elihu isimlik yigitning oḷəzipi qozoḷaldi; uning oḷəzipi Ayupqa qarita qozoḷaldi, qünki u Hudani əməs, bəlki əzini tooḷra ḥesabliḷanidi; **3** Uning oḷəzipi Ayupning üq dostlirioḷimu qaritildi, qünki ular Ayupqa rəddiyə bərgüdək səz tapalmay turup, yənila uni gunaḥkar dəp bekitkənidi. **4** Birak Elihu bolsa Ayupqa jawab berixni kütkənidi, qünki bu tətəylənning kərgən künliri əzidin kəp idi. **5** Elihu bu üq dostning aoḷzida ḥeqkandak jawabi yokluqini kərgəndin keyin, uning oḷəzipi qozoḷaldi. **6** Xuning bilən Buzilik Barahəlning ooḷi Elihu eoḷiz eqip jawabən mundak dedi: — «Mən bolsam yax, silər bolsanglar yaxanoḷansilər; Xundak boloḷaqka mən tartinip, bilgənlirimni silərgə ayan kilixtin korkup kəldim. **7** Mən: «Yexi qong boloḷanlar [awwal] səzlixi kerək; Yillar kəpəysə, adəmgə danalikni əgitidu», dəp karayttim; **8** Birak ḥərbir insanda roḥ bar; Ḥəmmigə Kadirning nəpisi uni əkil-idraklik kilip yorutidu. **9** Lekin qonglarning dana boluxi natayin; Kerilarning tooḷra ḥəküm qikaraliximu natayin. **10** Xunga mən: «Manga kulak selinglar» dəymən, Mənmu əz bilginimni bayan əylәy. **11** Mana, silər tooḷra səzlərni izdəp yürgininglarda, Mən səzliringlarni kütkənmən; Silərning munazirənglaroḷa kulak salattim; **12** Xundak, silərgə qin kənglümdin kulak saldim; Birak silərdin ḥeqkaysinglar Ayupqa rəddiyə bərmidinglar, Ḥeqkaysinglar uning səzlirigə jawab berəlmidinglarki, **13** Silər: «Ḥəkikətən danalik taptuk!» deyəlməysilər; Insan əməs, bəlki Təngri uningoḷa rəddiyə kilidu. **14** Uning jənggə tiziloḷan ḥujum səzliri manga karitiloḷan əməs; Ḥəm mən bolsam silərning gəpliringlar boyiqə uningoḷa jawab bərməymən **15** (Bu üqəylən ḥayranuḥəs bolup, kayta jawab berixmidi; Ḥəmmə səz ulardin uqup kətti. **16** Mən kütüp turattim, qünki ular gəp kilmidi, bəlki jimjit ərə turup kayta jawab bərmidi); **17** Əmdi əzümning nəwitidə mən jawab berəy, Mənmu bilginimni kərsitip berəy. **18** Qünki dəydioḷan səzlirim lik toldi; Iqimdiki Roḥ manga türtkə boldi; **19** Mana, korsikim eqilmioḷan xarab tulumioḷa ohxaydu; Yengi xarab tulumliri partlap ketidioḷandək partlaydioḷan boldi. **20** Xunga mən səz kilip iqimni boxitay; Mən ləwlirimni eqip jawab berəy. **21** Mən ḥeqkimgə yüz-hatirə kilmaymən; Wə yaki ḥeq adəmgə huxamət kilmaymən. **22** Mən huxamət kilixni əgənmigənmən; undak bolidioḷan bolsa, Yaratkuqum qokum tezla meni elip ketidu».

33 «Əmdiliktə, i Ayup, bayanlirimoḷa kulak saloḷaysən, Səzlirimning ḥəmmisini anglap qikkaysən. **2** Mana ḥazir ləwlirimni aqtim, Aoḷzimda tilim gəp kilidu. **3** Səzlirim kənglümdək durus bolidu, Ləwlirim sap boloḷan təlimni bayan kilidu. **4** Təngrining Roḥi meni yaratkan; Ḥəmmigə Kadirning nəpisi meni janlanduridu. **5** Jawabing bolsa, manga rəddiyə bərgin; Səzliringni aldimoḷa səpkə koyup jənggə təyyar turoḷin! **6** Mana, Təngri aldida mən sanga ohxax bəndimən; Mənmu laydin xəkilləndürülüp yasaloḷanmən. **7** Bərḥək, mən sanga ḥeq wəḥimə salmakqi əməsmən, Wə yaki mən saloḷan yük sanga besim bolmaydu. **8** Sən dərwəkə kulikimoḷa gəp kildingki, Əz awazing bilən: — **9** «Mən ḥeq itaətsiz bolmay pak bolimən; Mən sap, məndə ḥeq gunaḥ yok... **10** Mana, Huda məndin səwəb tepip ḥujum kilidu, U meni Əz düxmini dəp karaydu; **11** U putlirimni kixənlərgə salidu, Ḥəmmə yollirimni kəzitip yüridu» — degənlikingni anglidim. **12** Mana, mən sanga jawab berəyki, Bu ixta geping tooḷra əməs; Qünki Təngri insandin uluoḷdur. **13** Sən nemixka uning bilən dəwalixip: — U Əzi kiloḷan ixliri tooḷruluk ḥeq qüxənqə bərməydu» dəp yürisən? **14** Qünki Təngri ḥəkikətən gəp kilidu; Bir ketim, ikki ketim, Lekin insan buni səzməydu; **15** Qüx kərgəndə, keqidiki oḷayibanə alamättə, — (Kattik uyku insanlarni baskanda, Yaki orun-kərpiliridə ügdək baskanda) — **16** — Xu qaoḷlarda U insanlarning kulikini aqidu, U uloroḷa bərgən nəsihətni [ularning yürikigə] məḥürləydu. **17** Uning məkşiti adəmlərni [yaman] yolidin yanduruxtur, Insanni təkəbburluktin saklaxtur; **18** Buning bilən [Huda] adəmning jenini kəz yətməs ḥangdin yandurup, saklaydu, uning ḥayatini kiliqlinixtin kooḷdaydu. **19** Yaki bolmisa, u orun tutup yetip kaloḷinida aoḷrik bilən, Səngəklirini əz-ara sokuxturup biaram kilix bilən, Tərbiyə kilinidu. **20** Xuning bilən uning pütün wujudi taamdin nəprətlinidu, Uning jeni ḥərhil nazu-nemətlərdin kaqidu. **21** Uning eti kəzdin yokilip ketidu, Əslidə kərünməydioḷan səngəkliri bərtüp qikidu. **22** Buning bilən jeni kəz yətməs ḥangoḷa yekin kelidu, Ḥayati ḥalak kiloḷuqi pərixtilərgə yekinlixidu; **23** Birak, əgər uning bilən bir tərəptə turidioḷan kelixtürgüqi bir pərixtə bolsa, Yəni mingining iqidə birsi bolsa, — Insan balisioḷa tooḷra yolni kərsitip beridioḷan kelixtürgüqi bolsa, **24** Undakta [Huda] uningoḷa xəpkət kərsitip: «Uni ḥangdin qüxüp ketixtin kutkuzup koyoḷin, Qünki Mən nijat-kutuluxka kapalət aldim» — dəydu. **25** Buning bilən uning ətliri balilik waktidikidin yumran bolidu; U yaxlikioḷa kaytidu. **26** U Təngrigə dua kilidu, U xəpkət kilip uni kobul kilidu, U huxal-huram təntənə kilip Uning didarini kəridu, Ḥəmdə [Huda] uning ḥəkkaniylikini əzigə kayturidu. **27** U adəmlər aldida küy eytip: — «Mən gunaḥ kildim, Tooḷra yolni burmilioḷanmən, Birak tegixlik jaza manga berilmidi! **28** U roḥimni ḥangoḷa qüxüxtin kutkuzdi, Jenim nurni ḥuzurlinip kəridu» — dəydu. **29** Mana, bu əməllərning ḥəmmisini Təngri adəmni dəp, Ikki ḥətta üq mərtəm ayan kilidu, **30** Məkşiti uning jenini ḥangdin yandurup kutkuzuxtur, Uni ḥayatlik nuri bilən yorutux üqündur. **31** I Ayup, manga kulak saloḷaysən; Ününgni qikarma, mən yənə səz kilay. **32** Əgər səzliring bolsa, manga jawab kiliwərgin; Səzligin! Qünki imkaniyət bolsila mening seni aklioḷum bar. **33** Bolmisa, meningkini anglap oltur; Sükүt kiloḷin, mən sanga danalikni əgitip koyay».

34 Elihu yənə jawabən mundak dedi: — **2** «I danixmənlər, səzlirimni anglanglar, I təjribə-sawaklik adəmlər, manga kulak selinglar. **3** Eoḷiz taam tetip bakkandək, Kulak səzning təmini sinap bakidu. **4** Əzimiz üqün nemining tooḷra bolidioḷanlikini baykap tallayli; Arimizda nemining yahxi bolidioḷanlikini biləyli! **5** Qünki Ayup: «Mən ḥəkkaniydurmən», Wə: «Təngri mening ḥəkkimni bulap kətkən» — dəydu. **6** Yənə u: «Ḥəkkimgə ziyan yətküzidioḷan, yaloḷan gəpni kilixim tooḷrimu? Ḥeq asiylikim bolmioḷini bilən, manga sanjiloḷan ok zəhmigə dawa yok» — dəydu, **7** Kəni, Ayupqa ohxaydioḷan kim bar?! Uningoḷa nisbətən baxkilarni ḥakarətləx su iqkəndək addiy ixtur. **8** U kəbiḥlik kiloḷuqilaroḷa ḥəmrah bolup yüridu, U rəzillər bilən billə mangidu. **9** Qünki u: «Adəm Hudadin səyünsə, Bu uningoḷa ḥeqkandak paydisi yok» dedi. **10** Xunga, i danixmənlər, manga kulak selinglar; Rəzillik Təngridin yirakta tursun! Yamanlik Ḥəmmigə Kadirdin neri bolsun! **11** Qünki U adəmning kiloḷanlirini əzigə kayturidu, Ḥər bir adəmgə əz yoli boyiqə tegixlik nesiwə tapkuzidu. **12** Dərḥəkikət,

Təngri ḥeq əskilik ḳilmaydu, Ḥəmmigə Ḳadir ḥəkümni ḥərgiz burmilimaydu. **13** Kim Uningoŋa yər-zeminni amanət ḳiloŋan? Kim Uni pütkül jaḥanni baxḳuruxḳa təyinlidi? **14** U pəḳət kənglidə xu niyətni ḳilsila, Özining Roḥini ḥəm nəpisini Özigə ḳayturuwalsila, **15** Xuan barlik ət igiliri birgə nəpəstin ḳalidu, Adəmlər topa-qangoŋa ḳaytidu. **16** Sən danixmən bolsang, buni angla! Səzlirimning sadasioŋa ḳulaḳ sal! **17** Adalətkə əq boloŋuqi ḥəküm sürələmdu? Sən «Ḥəmmidin Adil Boloŋuqi»ni gunaḥkar bekitəmsən?! **18** U bolsa padixaḥni: «Yarimas!», Mətiwərlərni: «Rəzillər» degüqidur. **19** U nə əmirlərgə ḥeq yüz-hatirə ḳilmaydu, Nə baylarni kəmbəoŋəllərdin yuḳiri kərməydu; Qünkiularning ḥəmmisini U Öz ḳoli bilən yaratḳandur. **20** Kəzni yumup aqḳuqə ular ətüp ketidu, Tün yerimida həlḳlərmu təwrinip dunyadin ketidu; Adəmning ḳolisiz uluoŋlar elip ketilidu. **21** Qünki Uning nəzəri adəmning yollirining üstidə turidu; U insanning bar ḳədəmlirini kərüp yüridu. **22** Xunga ḳəbiḥlik ḳiloŋuqilaroŋa yoxurunoŋudək ḥeq ḳarangoŋuluḳ yoḳtur, Ḥətta ələmning sayisidimu ular yoxurunalmaydu. **23** Qünki Təngri adəmlərni aldioŋa ḥəküm ḳilixḳa kəltürüx üqün, Ularni uzunoŋiqə kəzitip yürüxining ḥajiti yoḳtur. **24** U küqlüklərni təkxürüp olturmayla parə-parə ḳiliwetidu, Ḥəm baxḳilarni ularning ornioŋa ḳoyidu; **25** Qünki ularning ḳiloŋanliri uningoŋa enik turidu; U ularni keqidə əriwetidu, xuning bilən ular yanjilidu. **26** U yamanlarni halayik aldida kaqatlioŋandək ularni uridu, **27** Qünki ular uningoŋa əgixixtin bax tartḳan, Uning yolliridin ḥeqbirini ḥeq ətiwarlimioŋan. **28** Ular xundak ḳilip miskinlərning nalə-pəryadini Uning aldioŋa kirgüzidu, Xuning bilən U ezilgüqilərning yalwuruxini anglaydu. **29** U süküttə tursa, kim aoŋrinip ḳaḳxisun. Məyli əldin, məyli xəhstin bolsun, Əgər U [xəpḳitini kərsətməy] yüzini yoxuruwalsa, kim Uni kərəlisun? **30** Uning məksiti iplaslar ḥəkümranlik ḳilmisun, Ular əl-əḥlini damioŋa qüxürmisun degənliktur. **31** Qünki buning bilən ulardin birsi Təngrigə: «Mən təkəbburluḳ ḳiloŋanmən; Mən tooŋrini yənə burmilimaymən; **32** Özüm bilmiginimni manga əgitip ḳoyoŋaysən; Mən yamanlik ḳiloŋan bolsam, mən ḳayta ḳilmaymən» — desə, **33** Sən Uning bekitkinini rət ḳiloŋanliḳing üqün, U pəḳət sening pikring boyiqila insanning ḳiloŋanlirini Özigə ḳayturuxi kerəkmu. Mən əməs, sən ḳarar ḳilixing kerəktur; Əmdi bilgənliringni bayan ḳilsangqu! **34** Əḳli bar adəmlər bolsa, Gepimni angliоŋan dana kixi bolsa: — **35** «Ayup sawatsizdək gəp ḳildi; Uning səzliridə əḳil-parasəttin əsər yoḳ» — dəydu. **36** Ayup rəzil adəmlərdək jawab bərgənlikidin, Ahiroŋiqə sinalsun! **37** Qünki u Əz gunaḥining üstigə yənə asiyliḳni ḳoxidu; U arimizda [aḥanət bilən] qawak qelip, Təngrigə ḳarxi səzlərni kəpəytməktə».

35 Elihu yənila jawab berip mundaḳ dedi: — **2** «Sən muxu gepingni, yəni «Ḥəḳḳaniyliḳim Təngriningkidin üstündur» degininggni tooŋra dəp ḳaramsən? **3** Xundaḳ boloŋanliḳi üqün sən: «Ḥəḳḳaniyliḳning manga nemə paydisi bolsun? Gunaḥ ḳilmioŋinimning gunaḥ ḳiloŋinimoŋa ḳarioŋanda artuḳqiliḳi nədə?» dəp soriding. **4** Özüm səzlər bilən sanga [jawab berəy], Sanga ḥəm sən bilən billə boloŋan ülpətliringgə jawab berəy; **5** Asmanlaroŋa ḳarap baḳḳin; Pələktiki bulutlaroŋa səpsaloŋin; Ular səndin yuḳiridur. **6** Əgər gunaḥ ḳiloŋan bolsang, undaḳta Təngrigə ḳaysi ziyankəxlikni ḳilalaytting? Jinayətliring kəpəysimu, undaḳta uningoŋa ḳandaḳ ziyanlarni salalar iding? **7** Sən ḥəḳḳaniy boloŋan təḳdirdimu, Uningoŋa nemə berələytting? U sening ḳolungdin nemimu alar-ḥə? **8** Sening əsiklikliring pəḳət səndək bir insanoŋila, Ḥəḳḳaniyliḳing bolsa pəḳət insan balilirioŋila təsir ḳilidu, halas. **9** Adəmlər zulum kəpiyip kətkənlikidin yalwuridu; Küqlüklərning besimi tüpəylidin ular nalə-pəryad kətüridu. **10** Birak ḥeqkim: «Keqilərdə insanlaroŋa nahxa ata ḳiloŋuqi yaratḳuqum Təngrini nədin izdixim kerək?» deməydu. **11** Uning bizgə əgitidioŋini yər-zemindiki ḥaywanlaroŋa əgitidioŋinidin kəp, Ḥəm asmandiki uqar-ḳanatlaroŋa əgitidioŋinidin artuḳ əməsmu? **12** Ular nalə-pəryad kətüridu, birak rəzil adəmlərning ḥakawurluḳining təsiri tüpəylidin, Uni Huda ijabət ḳilmaydu. **13** Bərḥək, Təngri ḳuruḳ duaoŋa ḳulaḳ salmioŋan yərdə, Ḥəmmigə Ḳadir muxularoŋa əḥmiyət bərmigən yərdə, **14** Sən: «Mən Uni kərəlməymən» desəng, [U ḳandaḳ ḳulaḳ salsun]? Dəwaying tehi Uning aldida turidu, Xunga Uni kütüp turoŋin. **15** Birak U ḥazir [towa ḳilix pursiti berip], Əz oŋəzipini tehi təkmigən əḥwalda, Ayup ezining təkəbburluḳini bilməmdioŋandu? **16** Qünki Ayup ḳuruḳ gəp üqün aoŋzini aqḳan, U tuturuḳsiz səzlərni kəpəytkən».

36 Elihu səzini dawamlaxturup mundaḳ dedi: — **2** «Meni birdəm səzligili ḳoysang, Mən yənə Təngrigə wakalitən ḳilidioŋan sezümning barliḳini sanga ayan ḳilimən. **3** Bilimni yiraḳlardin elip kəltürimən, Adəmlərni Yaratḳuqimni ḥəḳḳaniy dəp ḥesablaydioŋan ḳilimən. **4** Mening gepim ḥəḳiḳətən yaloŋan əməstur; Bilimi mukəmməl birsi sən bilən billə bolidu. **5** Mana, Təngri degən uluoŋdur, Birak U ḥeqkimni kəmsitməydu; Uning qüxinixi qongkurdur, məksitidə qing turidu. **6** U yamanlarni ḥayat saḳlimaydu; Birak ezilgənlər üqün adalət yürgüzidu. **7** U ḥəḳḳaniylardin kəzini elip kətməydu, Bəlki ularni mənggügə padixaḥlar bilən təhttə olturoŋuzidu, Xundaḳ ḳilip ularning mərtiwisi üstün bolidu. **8** Wə əgər ular kixənləngən bolsa, Japaning asaritigə tutuloŋan bolsa, **9** Undaḳta U uloroŋa ḳiloŋanlirini, Ularning itaətsizliklirini, Yəni ularning kərəngləp kətkənlikini əzlirigə kərsətkən bolidu. **10** Xuning bilən U ḳulaḳlirini tərbiyigə eqip ḳoyidu, Ularni yamanliḳtin ḳaytixḳa buyruydu. **11** Ular ḳulaḳ selip Uningoŋa boysunsila Ular [ḳaloŋan] künlirini awatqiliḳta, Yillirini huxluḳta ətküzidu. **12** Birak ular ḳulaḳ salmisa, ḳiliqlinip dunyadin ketidu, Bilimsiz ḥalda nəpəstin tohtap ḳalidu. **13** Birak kənggigə iplaslikni pükkənlər yənila adawət saḳlaydu; U uloroŋa asarət qüxürgəndimu ular yənila tilawət ḳilmaydu. **14** Ular yax turupla jan üzidu, Ularning ḥayati bəqqiwazlar arisida tügəydu. **15** Birak U azab tartḳuqilarni azablardin boloŋan tərbiyə arḳiliḳ ḳutḳuzidu, U ular har boloŋan waḳtida ularning ḳuliḳini aqidu. **16** U xundaḳ ḳilip senimu azarning aoŋzidin ḳistangqiliḳi yoḳ kəng bir yərgə jəlp ḳiloŋan bolatti; Undaḳta dastihining mayoŋa tolduruloŋan bolatti. **17** Birak sən ḥazir yamanloroŋa ḳaritiloŋan tegixlik jazaloroŋa tolduruloŋansən; Xunga [Hudaning] ḥəḳümi ḥəm adaliti seni tutuwaldi. **18** Oŋəzipingning ḳaynap ketixining seni mazaḳḳa baxlap ḳoyuxidin ḥuxyar bol; Undaḳta ḥətta zor kapalətmu seni ḳutḳuzalmaydu. **19** Yaki bayliḳliring, Yaki küqüngning zor tirixixliri, Özüngni azab-oḳubəttin neri ḳilalamdu? **20** Keqigə ümid baoŋlima, Qünki u qaoŋda həlḳ əz ornidin yoḳilip ketidu. **21** Ḥuxyar bol, əsiklikkə burulup kətmə; Qünki sən [kəbiḥlikni] dərdkə [səwr boluxning] ornida talliоŋansən. **22** Mana, Təngri küq-ḳudriti tüpəylidin üstündur; Uningdək əgətküqi barmu? **23** Kim Uningoŋa mangidioŋan yolni bekitip bərgənidi? Wə yaki Uningoŋa: «Yaman ḳilding?» deyixkə petinalaydu? **24** Insanlar təbrikləydioŋan Hudaning əməllirini uluoŋlaxni untuma! **25** Ḥəmmə adəm ularni kərgəndur; Insan baliliri yiraḳtin uloroŋa ḳarap turidu». **26** « — Bərḥək, Təngri uluoŋdur, biz Uni qüxinəlməymiz, Uning yillirining sanini təkxürüp eniḳlioŋili bolmaydu. **27** Qünki U suni tamqilardin xümürüp qiḳiridu; Ular paroŋa aylinip andin yamoŋur bolup yaoŋidu. **28** Xundaḳ ḳilip asmanlar [yamoŋurlarni] ḳuyup berip, Insan baliliri üstigə molqiliḳ yaoŋduridu. **29** Birak kim

bulutlarning toḳuluxini, Uning [samawi] qedirining gümbür-gümbür ḳilidioƣanliḳini qüxinəlisun? **30** Mana, U qaḳmiḳi bilən ətrapini yoruḳ ḳilidu, Ḥətta dengiz təktinimu yoruḳ ḳilidu. **31** U bular arḳilиḳ həlḳlər üstidin ḥəküm qiḳiridu; Ḥəm ular [arḳilиḳmu] mol axliḳ beridu. **32** U ḳollirini qaḳmaḳ bilən tolduridu, Uningoƣa uridioƣan nixanni buyruydu. **33** [Hudaning] güldürmamisi uning ḳelidioƣanliḳini elan ḳilidu; Ḥətta kalilarmu sezip, uni elan ḳilidu.

37 Xundaḳ, yürikimmu buni anglap təwrinip ketiwatidu, Yürikim ḳepidin ḳiḳip ketəy, dedi. **2** Mana angliƣina! Uning ḥərkirigən awazini, Uning aoƣzidin ḳiḳiwatḳan güldürmama awazini angla! **3** U awazini asman astidiki pütkül yərgə, Qaḳmiḳini yərning ḳərigiqə yətküzidu. **4** Qaḳmaḳtin keyin bir awaz ḥərkirəydu; Өz ḥəywitining awazi bilən u güldürləydu, Awazi anglinixi bilənla ḥeq ayanmay qaḳmaḳlirinimu ḳoyuwetidu. **5** Təngri awazi bilən karamət güldürləydu, Biz qüxinəlməydioƣan nuroƣun ḳaltis ixlarni ḳilidu. **6** Qünki u ḳaroƣa: «Yərgə yaoƣ!», Ḥəm ḥəl-yeoƣinoƣa: «Küqlük yamoƣur bol!» dəydu. **7** U barliḳ insanni өzining yaratḳanliḳini bilsun dəp, Ḥəmmə adəmning ḳolini bular bilən tosup ḳoyidu; **8** Yawayi ḥaywanlar өz uwisioƣa kirip ketidu, Өz ḳonaloƣusida turoƣuzulidu. **9** Boran-qapḳun koḥiḳaptin kelidu, Ḥəm sooƣuḳ-zimistan taratḳuqi xamallardin kelidu. **10** Təngrining nəpisi bilən muz ḥasil bolidu; Bipayan sular ḳetip ḳalidu. **11** U yənə ḳoyuḳ bulutlaroƣa mol nəmlik yükləydu, U qaḳmaḳ kətüridioƣan bulutni kəng yeyip ḳoyidu. **12** Ular pütkül yər-zemin üzidə U buyruoƣan ixni ijra ḳilix üqün, Uning yolyorukliri bilən ḥəryaḳḳa burulidu. **13** Yaki tərbiyə tayiḳi boluxi üqün, Yaki өz dunyasi üqün, Yaki өz rəḥimdillikini kərsitix üqün U [bulutlirini] kəltüridu. **14** I Ayup, buni anglap ḳoy, Təngrining karamət əməllirini tonup yetip xük tur. **15** Təngrining bulutlarni ḳandaḳ səptə turoƣuzoƣanliḳini biləmsən? Uning bulutining qaḳmiḳini ḳandaḳ qaḳturidioƣanliḳinimu biləmsən? **16** Bulutlarning ḳandaḳ ḳilip boxluḳta muəlləḳ turidioƣanliḳini, Bilimi mukəmməl Boloƣuqining karamətlirini biləmsən? **17** Ḥəy, Uning ḳandaḳ ḳilip yər-zeminni jənubdiki xamal bilən tinqlandurup, Seni kiyim-keqikingning ottəḳ issitḳinini biləmsən? **18** Sən Uningoƣa ḥəmraḥ bolup asmanni huddi ḳuyup qiḳaroƣan əynəktək, Mustəḥkəm ḳilip yayoƣanmiding?! **19** Uningoƣa nemini deyiximiz kerəklikini bizgə өgitip ḳoyoƣin! Ḳarangoƣuluḳimiz tüpəylidin biz dəwayimizni jayida səpkə ḳoyalmaymiz. **20** Uningoƣa «Mening Sanga gepim bar» deyix yaḥximu? Undaḳ degüqi adəm yutulmay ḳalmaydu! **21** Əmdi xamallar kelip bulutlarni tarḳitiwetidu, Birak bulutlar arisidiki ḳuyax nurioƣa adəmlər biwasitə ḳarap turalmaydu. Ḳuyaxning altun rənggi ximal tərəptinmu pəyda bolidu; Təngrining ḥuzurida dəḥxətlik ḥəywət bardur. Ḥəmmigə Ḳadirni bolsa, biz Uni məlqərliyəlməymiz; Ḳudriti ḳaltistur, Uning adaliti uluoƣ, ḥəḳḳaniyliḳi qongḳur, Xunga U adəmlərgə zulum ḳilmaydu. **24** Xunga adəmlər Uningdin ḳorḳidu; Kənglidə өzini dana qaoƣlaydioƣanlaroƣa U ḥeq etibar ḳilmaydu».

38 Andin Pərwərdigar ḳara ḳuyun iqidin Ayupḳa jawab berip mundaḳ dedi: — **2** «Nəsiḥətni tuturuḳsiz səzlər bilən hirələxtürgən zadi kim? **3** Ərkəktək belingni qing baoƣla; Xunda Mən səndin soray, Andin sən Meni həwərdar ḳil! **4** Mən yər-zeminni apiridə ḳiloƣinimda, sən zadi nədə iding? Bularni qüxəngən bolsang, bayan ḳiliwər. **5** Kim yər-zeminning өlqimini bekitkən? — Sən buni bilməmsən? Kim uning üstigə tana tartip өlqigən? **6** Tang səḥərdiki yultuzlar billə küy eytixḳan waḳtida, Hudaning ooƣulliri huxalliḳtin təntənə ḳilixḳan waḳtida, Yər-zeminning ulliri nəgə paturuloƣan? Kim uning burjək texini saloƣan? **8** Baliyatḳudin qiḳḳandək, dengiz süyi bəsüp qiḳḳanda, Kim uni dərwazilar iqigə bənd ḳiloƣan? **9** Mən bulutni dengizning kiyimi ḳiloƣanda, Wə ḳap-ḳarangoƣuni uning zakisi ḳiloƣanda, **10** Mən uning üqün pasil kəskən waḳitta, Uni qəkləp baldaḳlarni ḥəm dərwazilarni saloƣanda, **11** Yəni uningoƣa: «Muxu yərgiqə barisən, pasildin өtmə, Sening təkəbbur dolḳunliring muxu yərdə toḥtisun» degəndə, sən nədə iding? **12** Sən tuoƣuloƣandin beri səḥərni «Qiḳ» dəp buyrup bakḳanmusən? Sən tang səḥərgə өzi qiḳidioƣan jayini kərsətkənmusən? **13** Sən xundaḳ ḳilip səḥərgə yər yüzining ḳərinimu yoruṭkuzup ḥəküm sürgüzüp, Xundaḳla rəzillərni titritip yər-zemindin ḳoƣlaṭkuzoƣanmusən? **14** Xuning bilən yər-zemin seoƣiz layoƣa besiloƣan məḥür izliridək өzgərtilidu; Kiygən kiyimdək ḥəmmə enik bolidu; **15** Ḥəm xuning bilən rəzillərning «nur»i ulardin elip ketilidu; Kətürülgən biləklər sundurulidu. **16** Dengizdiki bulaḳlaroƣa səpər ḳilip yətkənmusən? Okyanlarning ḳəridə mengip bakḳanmusən? **17** Өlümning dərwaziliri sanga axkarilanoƣanmu? Өlüm sayisining dərwazilirini kərgənmusən? **18** Əḳling yər-zeminning qonglukioƣa yətkənmu? Ḥəmmisini bilgən bolsang enik bayan ḳil! **19** Nur turuxluk jayoƣa baridioƣan yol nədə? Ḳarangoƣulukning bolsa, əsliy orni nədə? **20** Sən [buni bilip] ularni өz qegrasioƣa apiralamsən? Ularning өyigə mangidioƣan yollarni bilip yetələmsən? **21** Ḥəə, rast, sən bilisən, qünki sən ularning qaoƣliridin ilgiri tuoƣuloƣansən, Künliringning sani dərḥəḳiḳət kəptin kəptur! **22** Ḳar ḳaqilanoƣan ḥəzinilərgə kirip kərdüngmu. Məldür ambirlirinimu kərüp baḳtingmu? **23** Bularni azab-oḳubətlik zamanoƣa ḳaldurdum, Jəng wə urux küni üqün təyyarlap ḳoydum. **24** Qaḳmaḳ degən ḳandaḳ yol bilən yerilidu? Xərḳ xamili yər yüzidə ḳandaḳ yol bilən tarḳitilidu? **25** Yamoƣur kəlkünining qüxidioƣan ḳanilini qepip təyyarlioƣan kimdu? Güldürmamining qaḳmiḳi üqün yol təyyarlioƣan kimdu? **26** Xundaḳ ḳilip yamoƣur ḥeq adəm yoḳ boloƣan yər yüzigə, Ḥeq adəmzatsiz dəxt-bayawanoƣa yaoƣdurulmamdu? **27** Xuning bilən qəlləxkən, ḳuroƣaḳ tupraḳlar ḳandurulidu, Ot-qəp bih urup kəkləp qiḳmamdu? **28** Yamoƣurning atisi barmu? Xəbnəmni kim tuoƣḳandu? **29** Muz bolsa kimning baliyatḳusidin qiḳidu? Asmandiki aḳ ḳirawni bolsa kim dunyaoƣa kəltüridu? **30** Xu qaoƣda su ḳetip taxtək bolidu, Qongḳur dengizlarning yüzi ḳetip tutaxturulidu. **31** «Kəlb yultuzlar topi»ning baoƣlimini baoƣliyalamsən? Orionning rixtilirini boxitalamsən? **32** «On ikki Zodiak yultuz türkümliri»ni өz pəslidə elip qiḳiralamsən? «Qong Eyiḳ türkümi»ni Küqükliri bilən yetəkliyələmsən? **33** Asmanning ḳanuniyətlirini bilip yətkənmusən? Asmanning yər üstigə süridioƣan ḥəkümlirini sən bəlgiləp ḳoyoƣanmu? **34** Sən awazingni kətürüp bulutlaroƣiqə yətküzüp, Yamoƣur yaoƣdurup өzüngni ḳiyan-taxḳinlaroƣa basturalamsən? **35** Sən qaḳmaḳlarni buyrup өz yolioƣa mangduralamsən? Uning bilən ular: «Mana biz!» dəp sanga jawab berəmdu? **36** Adəmning iq-baoƣrioƣa danaliḳ beoƣixlap kirgüzgən kimdu? Əḳilgə qüxinix ḳabiliyitini bərgən kimdu? **37** Bulutlarni danaliḳ bilən sanioƣan kim? Asmanlardiki su tulumlirini təkidioƣan kim? **38** Buning bilən topa-qanglarni ḳaturup uyul ḳilduroƣan, Qalmilarni bir-birigə qaplaxturoƣuzoƣan zadi kim? **39** «Qixi xir üqün ow owlap yürəmsən, Xir küqüklirining ixtiḥasini ḳanduramsən? **40** Ular uwilirida zongziyip yürgən waḳtida, Qatḳalliḳ iqidə turup tuzaḳ ḳoyup, [sən ularoƣa olja berələmsən]? **41** Yemi kəmqil bolup, ezip ketip yirakḳa ketip ḳaloƣanda, Baliliri Təngrigə iltija ḳilip nalə-pəryad kətürgəndə, Taoƣ ḳaoƣliri ḥəm baliliri üqün yəmni təminligən kimdu?

39 Sən taoƣdiki yawa өqkilərning ḳaqan tuoƣioƣanliḳini biləmsən? Jərənlərning baliliоƣanliḳini kəzitip

bakḳanmusən? **2** Ularning booŋaz boloŋili nəqqə ay
boloŋanliḳini saniyalamsən? Ularning balilaydioŋan waḳtidin
həwiring barmu? **3** Ular ḳəddini püküp, yetip balilirini tuoŋidu,
Ular əzidiki toloŋaḳni qiḳirip taxlaydu; **4** Ularning baliliri
küqlinip yetilidu, Ular dalada əsüp, [anisining] yenidin qiḳip
ḳaytip kəlməydu. **5** Yawa exəkni dalaoŋa ḳoyuwetip ərkinlikkə
qiḳaroŋan kim? Xax exəkning nohtilirini yexiwətkən kim? **6**
Qəl-bayawanni uning əyi ḳiloŋanmən, Xorluḳnimu uning
turaloŋusi ḳiloŋanmən. **7** U xəḥərning ḳiyḳas-sürənliridin yiraḳ
turup uni mazaḳ ḳilidu; U exəkqining warḳirixinimu
anglimaydu. **8** U taoŋlarni əz yayliḳim dəp kezidu, Xu yərdiki
ḥəmmə gül-giyaḥni izdəp yüridu. **9** Yawa kala bolsa
hizmitinggə kirixkə razi bolamdu? Sening oḳurungning yenida
turuxḳa unamdu? **10** Yawa kalini tana bilən baoŋlap, tapḳa
qüxürələmsən?! U sanga əgixip jiloŋilarda mengip tirna
tartamdu? **11** Uning küqi zor boloŋanliḳi üqün uningoŋa
tayinamsən? Əmgikingni uningoŋa amanət ḳilamsən? **12**
Danliringni əygə kətürüp əkilixni uningoŋa tapxuramsən?
«[Danlirimni] haminimoŋa yioŋixturidu» dəp uningoŋa
ixənəmsən? **13** Təgiḳux ḳanatlirini xadlik bilən ḳaḳidu, Birak
bular ləyləkning ḳanat uqliri ḥəm pəylirigə yetəmdu? **14** U
tuhumlirini yərgə taxlap ḳoyidu, Tuhumlirim topida issitilsun, dəydu.
15 Ularning tasadipiy dəssilip yanjilidioŋanliḳini, Dalidiki birər
ḥaywanning asanla ularni dəssəp-qəyləydioŋanliḳini untuydu.
16 Balilirini əzining əməstək baoŋrini ḳattik ḳilidu; Uning
tuoŋutining əjri bikaroŋa ketidu, Birak u pisənt ḳilmioŋandək
turidu. **17** Qünki Təngri uni kəm əḳil ḳiloŋan, Uningoŋa
danaliḳni bərmigən. **18** Ḥalbuki, u yügürüx aldida məydisini
yuḳirioŋa kətürginidə, At ḥəm atliḳlarni kəmsitip mazaḳ ḳilidu.
19 Sən atḳa küq beoŋixlioŋanmiding? Sən uning boynioŋa
yəlpünüp turidioŋan yaylini kiygüzgənmiding? **20** Sən uni
ḥəywətlik purḳuxliri bilən adəmni ḳorḳutidioŋan, Qekətkidək
səkrəydioŋan ḳilalamsən? **21** U əxəddiylik bilən yər tatilap-zohqup, Əz
küqidin xadlinip ketidu, Ḳorallik ḳoxun bilən jəng ḳilixḳa
atlinidu. **22** U ḳorḳunqḳa nisbətən külüpla ḳoyidu, Ḥeqnemidin
ḳorḳmaydu; Ḳiliqning bisidin u yanmaydu. **23** Oḳdan, julaliḳ
nəyzə, Gərzimu uning yenida xaraḳxiydu, **24** U yərni aqqiḳ
ḥəm oŋəzəp bilən yutuwetidu, [Jəng] kanayini bir anglapla
ḥayajanlinip ḳin-ḳinioŋa patmay ketidu. **25** Kanaylarning awazi
bilənla u: «Ayḥay!» dəydu, U jəngni yiraḳtin purap bolidu. U
sərkərdilərning towlaxlirini, jəngqilərning warḳiraxlirini
huxalliḳ bilən anglaydu. **26** Sar sening əkling bilən uqamdu,
Ḳanatlirini jənubḳa ḳarap kerəmdu? **27** Bürküt buyruḳung
bilən yuḳirioŋa pərwaz ḳilip kətürüləmdu, Uwisini yuḳirioŋa
salamdu? **28** U ḳoram taxning üstidə makanlixidu, U taoŋning
qoḳḳisioŋa ḳonidu, Tik ḳiyanimu turaloŋusi ḳilidu. **29** Xu yərdin
u owni paylap baykiwalidu, Kəzliri yiraḳ-yiraḳlarni kəzitidu. **30**
Uning baliliri ḳan xoraydu; Əltürülgənlər nədə bolsa, u xu
yərdə bolidu».

40 Pərwərdigar Ayupḳa yənə jawabən: — **2** «Ḥəmmigə Ḳadir
bilən dəwalaxidioŋan kixi uningoŋa tərbiyə ḳilmaḳqimu?
Təngrini əyibligüqi kixi jawab bərsun!» — dedi. **3** Ayup
bolsa Pərwərdigaroŋa jawabən: — **4** «Mana, mən ḥeqnemigə
yarimaymən; Sanga ḳandaḳ jawab berələymən? Ḳolum bilən
aoŋzimni etip gəptin ḳalay; **5** Bir ḳetim dedim, mən yənə
jawab bərməymən; Xundaḳ, ikki ḳetim desəm mən ḳayta
səzliməymən» — dedi. **6** Andin Pərwərdigar ḳara ḳuyun
iqidin Ayupḳa jawab berip mundaḳ dedi: — **7** «ərḳəktək
belingni qing baoŋla, Andin Mən səndin soray; Sən Meni
həwərdar ḳiloŋin. **8** Sən dərwəḳə Mening ḥəkümimni pütünləy
bikaroŋa kətküzməḳqimusən? Sən əzüngni ḥəḳḳaniy ḳilimən
dəp, Meni natooŋra dəp əyibliməḳqimusən? **9** Sening Təngrining
bilikidək [küqlük] bir biliking barmu? Sən Uningdək awaz bilən
güldürliyələmsən? **10** Ḳeni, ḥazir əzüngni xan-xərəp ḥəm
salapət bilən beziwal! Ḥəywət ḥəm kərkəmlik bilən əzüngni
kiyindürüp, **11** Oŋəzipingning ḳəḥrini qeqip taxliqin, Xuning
bilən ḥərbir təkəbburning kəzigə tikilip ḳarap, Andin uni
pəsləxtürgin. **12** Rast, ḥərbir təkəbburning kəzigə tikilip ḳarap,
Andin uni boysunduroŋin, Rəzillərni əz ornida dəssəp yər
bilən yəksan ḳil! **13** Ularni birgə topioŋa kəmüp ḳoy, Yoxurun
jayda ularning yüzlirini kepən bilən etip ḳoyoŋin; **14** Xundaḳ
ḳilalisang, Mən seni etirap ḳilip mahtaymənki, «Ong ḳolung
əzüngni ḳutḳuzidu!». **15** Mən sening bilən təng yaratḳan
begemotni kərüp ḳoy; U kalidək ot-qəp yəydu. **16** Mana, uning
belidiki küqini, Ḳorsaḳ muskulliridiki ḳudritini ḥazir kərüp
ḳoy! **17** U ḳuyruḳini kedir dərihidək egidu, Uning yotiliridiki
singirliri bir-birigə qing toḳup ḳoyuloŋan. **18** Uning səngəkliri
mis turubidəktur, Put-ḳolliri təmür qoḳmaḳlaroŋa ohxaydu.
19 U Təngri yaratḳan janiwarlarning bexidur, Pəḳət uning
Yaratḳuqisila uningoŋa Əz ḳiliqini yeḳinlaxturalaydu. **20** Taoŋlar
uningoŋa yeməklik təminləydu; U yərdə uning yenida daladiki
ḥərbir ḥaywanlar oynaydu. **21** U sədəpgül dərəhlikining
astida yatidu, Ḳomuxluḳ ḥəm sazliḳning salḳinida yatidu. **22**
Sədəpgüllüklər əz sayisi bilən uni yapidu; Əstəngdiki tallar
uni orap turidu. **23** Ḳara, dərya texip ketidu, birak u ḥeq
ḥoduḳmaydu; Ḥətta Iordandək bir dəryamu uning aoŋzioŋa
ərkəxləp urulsimu, yənila hatirjəm turiweridu. **24** Uning aldioŋa
berip uni tutḳili bolamdu? Uni tutup, andin burnini texip qülük
ətküzgili bolamdu?

41 Lewiatanni ḳarmaḳ bilən tartalamsən? Uning tilini
aroŋamqa bilən [baoŋlap] basalamsən? **2** Uning burnioŋa
ḳomux qülükni kirgüzələmsən? Uning engikini təmür nəyzə
bilən texələmsən? **3** U sanga arḳa-arḳidin iltija ḳilamdu? Yaki
sanga yawaxlik bilən səz ḳilamdu? **4** U sən bilən əḥdə tüzüp,
Xuning bilən sən uni mənggü malay süpitidə ḳobul ḳilalamsən?
5 Sən uni ḳuxḳaqni oynatḳandək oynitamsən? Dedəkliringning
ḳuzuri üqün uni baoŋlap ḳoyamsən? **6** Tijarətqilər uning üstidə
sodilixamdu? Uni sodigərlərgə bəlüxtürüp berəmdu? **7** Sən
uning pütkül terisigə atarnəyzini sanjiyalamsən? Uning bexioŋa
qanggak bilən sanjiyalamsən?! **8** Ḳolungni uningoŋa birla
təgküzgəndin keyin, Bu jəngni əsləp ikkinqi undaḳ ḳiloŋuqi
bolmaysən! **9** Mana, «[uni boysundurimən]» degən ḥərḳandaḳ
ümid biḥudiliktur; Ḥətta uni bir kərüpla, ümidsizlinip yərgə
ḳarap ḳalidu əməsmu? **10** Uning jenioŋa tegixkə petinalaydioŋan
ḥeqkim yoḳtur; Undaḳta Mening aldimda turmaḳqi boloŋan
kimdur? **11** Asman astidiki ḥəmmə nərsə Mening tursa, Mening
aldimoŋa kim kelip «manga tegixlikini bərginə» dəp bakḳan
ikən, Mən uningoŋa ḳayturuxḳa tegixlikmu? **12** [Lewiatanning]
əzaliri, Uning zor küqi, Uning tüzülüxining güzəlliki tooŋruluḳ,
Mən süküt ḳilip turalmaymən. **13** Kim uning sawutluḳ tonini
salduruwetəlisun? Kim uning ḳox engiki iqigə kiriwalalisun?
14 Kim uning yüz dərwazilirini aqalalisun? Uning qixliri
ətrapida wəḥimə yatidu. **15** Ḳasiraḳlirining səpliri uning
pəḥridur, Ular bir-birigə qing qaplaxturuloŋanki, **16** Bir-
birigə xamal kirməs yeḳin turidu. **17** Ularning ḥərbiri əz
ḥəmraḥlirioŋa qaplaxḳandur; Bir-birigə ziq yepixturuloŋan,
ḥeq ayrilmastur. **18** Uning qüxkürüxliridin nur qaḳnaydu,
Uning kəzliri səḥərdiki ḳapaḳtəktur. **19** Uning aoŋzidin otlar
qiḳip turidu; Ot uqḳunliri səkrəp qiḳidu. **20** Ḳomux gülhanoŋa
ḳoyoŋan ḳaynawatḳan ḳazandin qiḳḳan ḥordək, Uning burun
təxükidin tütün qiḳip turidu; **21** Uning nəpisi kəmürlərni

tutaxturidu, Uning aoŋzidin bir yalkun qikidu. **22** Boynida zor küq yatidu, Wəhimə uning aldida səkrixip oynaydu. **23** Uning ətliri kat-kat birləxtürülüp qing turidu; Üstidiki [kasirakliri] yepixturulup, midirlimay turidu. **24** Uning yüriki bəayni taxtək mustəhkəm turidu, Hətta tügmənning asti texidək məzmut turidu. **25** U ornidin kozoŋalsa, palwanlarmu korkup kalidu; Uning toloŋinip xawkunlixidin alakzadə bolup ketidu. **26** Birsi kiliqni uningoŋa təgküzsimu, heq ünümi yok; Nəyzə, atarnəyzə wə yaki qanggak bolsimu bəribir ünümsizdur. **27** U təmürni samandək, Misni por yaoŋaqtək qaoŋlaydu. **28** Okya bolsa uni korkitip kaqkuzalmaydu; Saloŋa taxliri uning aldida pahaloŋa aylinidu. **29** Tokmaklarmu pahaldək heqnemə hesablanmaydu; U nəyzə-xəxbərning tənglinixigə karap külüp koyidu. **30** Uning asti kismi bolsa ətkür sapal parqiliridur; U lay üstigə qong tirna bilən tatilioŋandək iz kalduridu. **31** U dengiz-okyanlarni kazandək kaynitiwetidu; U dengizni kazandiki məlhəmdək warakxitidu; **32** U mangsa mangoŋan yoli parkiraydu; Adəm [buzoŋunlarni kərüp] qongkur dengizni ap'ak qaqlik boway dəp oylap kalidu. **33** Yər yüzidə uning təngdixi yoktur, U heq korkmas yaritiloŋan. **34** U büyüklərning hərkandikioŋa [jür'ət bilən] nəzər selip, korkmaydu; U barlik məoŋrur haywanlarning padixahidur».

42 Ayup Pərwərdigaroŋa jawab berip mundak dedi: — **2** «Həmmə ixni kilalaydioŋiningni, Hərkandak muddiayingni tosiwaloŋili bolmaydioŋinini bildim! **3** «Nəsihətni tuturuksiz sözlər bilən hirələxtürgən kim?» Bərhək, mən özüm qüxənmigən ixlarni dedim, Mən əklim yətməydioŋan tilsimat ixlarni eyttim. **4** Anglap bakkaysən, sözləp berəy; Mən Səndin soray, Sən meni həwərdar kiloŋaysən. **5** Mən kulikim arkilik həwiringni angliоŋanmən, Birak hazir kəzüm Seni kəriwatidu. **6** Xuning üqün mən əz-özümdin nəprətlinimən, Xuning bilən topa-qanglar wə küllər arisida towa kildim». **7** Pərwərdigar Ayupka bu sözlərni kiloŋandin keyin xundak boldiki, Pərwərdigar Temanlik Elifazoŋa mundak dedi: — «Mening oŋəzipim sanga həm ikki dostungoŋa karap kozoŋaldi; qünki silər Mening tooŋramda Өz kulum Ayup tooŋra sözligəndək sözlimidinglar. **8** Birak hazir özünglar üqün yəttə torpak həm yəttə koqkarni elip, kulum Ayupning yenioŋa berip, əz-özünglar üqün kəydürmə kurbanlik sununglar; kulum Ayup silər üqün dua kilidu; qünki Mən uni kobul kilimən; bolmisa, Mən əz nadanlikliringlarni özünglaroŋa kayturup berəy; qünki silər Mening tooŋramda kulum Ayup tooŋra sözligəndək tooŋra sözlimidinglar». **9** Xuning bilən Temanlik Elifaz, Xuhalik Bildad wə Naamatlik Zofar üqəylən berip Pərwərdigar ularoŋa deginidək kildi; həmdə Pərwərdigar Ayupning duasini kobul kildi. **10** Xuning bilən Ayup dostliri üqün dua kiliwidi, Pərwərdigar uni azab-kiyinqilikliridin kayturup, əsligə kəltürdi; Pərwərdigar Ayupka burunkidin ikki həssə kəp bərdi. **11** Xuning bilən uning barlik aka-uka, aqa-singil wə uningoŋa ilgiri dost-aoŋinə boloŋanlarning həmmisi uning yenioŋa kəldi. Ular uning өyidə olturup uning bilən billə tamaklandi; uningoŋa hesdaxlik kilixip, Pərwərdigar uningoŋa kəltürgən barlik azab-okubətlər tooŋrisida təsəlli berixti; həmdə hərbir adəm uningoŋa bir tənggidin kümüx, birdin altun halka berixti. **12** Pərwərdigar Ayupka keyinki künliridə burunkidin kəprək bəht-bərikət ata kildi; uning on tət ming koyi, altə ming təgisi, bir ming koxluk kalisi, bir ming mada exiki bar boldi. **13** Uningdin yənə yəttə ooŋul, üq kiz tuoŋuldi. **14** U kizlirining birinqisining ismini «Yemimah», ikkinqisining ismini «Kəziyə», üqinqisining ismini «Kərən-hapuk» dəp koydi. **15** Pütkül zeminda Ayupning kizliridək xunqə güzəl kizlarni tapkili bolmaytti; atisi ularni aka-ukiliri bilən ohxax mirashor kildi. **16** Bu ixlardin keyin Ayup bir yüz kirik yil yaxap, əz ooŋullirini, ooŋullirining ooŋullirini, hətta tətinqi əwladkiqə, yəni əwrilirinimu kərgən. **17** Xuning bilən Ayup yaxinip, künliridin kanaət tepip aləmdin ətti.

Zəbur

1 Rəzillərning gepi boyiqə mangmaydioŋan, Gunahkarlarning yolida turmaydioŋan, Məshirə kiloŋuqining ornida olturmaydioŋan adəm bəht tapur! **2** Uning hursənliki pəkət Pərwərdigarning təwrat-kanunidilidur; U Pərwərdigarning kanunini keqə-kündüz seoŋinip oylaydu. **3** U huddi erik boyioŋa tikilgən, Əz pəslidə mewisini beridioŋan, Yopurmakliri solaxmaydioŋan dərəhtəktur; U nemila kilsa ronak tapidu. **4** Rəzil adəmlər bolsa undak bolmas; Ular huddi xamal uquriwətkən tozandəktur. **5** Xuning üqün rəzillər sorak künidə tik turalmaydu, Gunahkarlar hakkaniylarning jamaitidə heq bexini kətürüp turalmaydu. **6** Qünki Pərwərdigar hakkaniylarning yolini kəngligə pükkən; Rəzillərning yoli bolsa yokilidu.

2 Əllər nemixka kukan salidu? Nemə üqün həlklər bikardinbikar suyikəst oylaydu? **2** Dunyadiki padixahlar səpkə tizilip, Əməldarlar kara niyət əylixip, Pərwərdigar wə Uning Məsihi bilən karxilixip: — **3** «Ularning qəklimilirini qərüwetəyli, Ularning asarətlirini buzup taxlayli!» — deyixidu. **4** Asmanda olturoŋuqi külidu, Rəb ularni mazak kilidu; **5** Həm aqqikida ularoŋa sezləp, Kəhri bilən ularni wəhimigə selip: — **6** «Əzüm bolsam Zionda, yəni mukəddəs teoŋimda, Əzüm məsih kiloŋan padixahni tiklidim». **7** «Mən [ərxtiki] pərmanni jakarlaymənki, Pərwərdigar manga: — «Sən Mening ooŋlum; Əzüm seni bügünki kündə tuoŋuldurdum; **8** Məndin sora, Mən sanga miras boluxka əllərni, Təəllukung boluxka yər yüzini qət-qətlirigiqə berimən; **9** Sən təmür tayak bilən ularni bitqit kiliwetisən; Sapal qinini kukum-talkan kiloŋandək, sən ularni parə-parə kiliwetisən» — dedi». **10** Əmdi, həy padixahlar, əkildar bolunglar! Jahandiki sorakqilar sawak elinglar; **11** Pərwərdigardin korkux bilən uning hizmitidə bolunglar; Titrək iqidə huxallininglar! **12** Ooŋulning oŋəzipining kozoŋalmasliki üqün, Uni səyünglar; Qünki uning oŋəzipi səlla kaynisa, Yolunglardila halak bolisilər; Uningoŋa tayanoŋanlar nəkədər bəhtliktur!

3 Dawut əz ooŋli Abxalomdin kəqip yürgən künlərdə yazoŋan küy: — I Pərwərdigar, meni kistawatkanlar nəkədər kəpiyip kətkən, Mən bilən karxilixiwatkanlar nemidegən kəp! **2** Nuroŋunlar mən tooŋruluk: — «Hudadin uningoŋa heq nijat yoktur!» deyixiwatidu. (Selah) **3** Birak Sən, i Pərwərdigar, ətrapimdiki kalkandursən; Xan-xəripim həm beximni yəligüqidursən! **4** Awazim bilən mən Pərwərdigaroŋa nida kilimən, U mukəddəs teoŋidin ijabət beridu. (Selah) **5** Mən bolsam yattim, uhlidim; Oyoŋandim, qünki Pərwərdigar manga yar-yələk bolidu. **6** Meni korxap səp tüzgən tümənligən adəmlər bolsimu, Mən ulardin korkmaymən! **7** I Pərwərdigar, ornungdin tur! Meni kutkuz, i Hudayim! Mening barlik düxmənlirimning təstikigə saloŋaysən; Rəzillərning qixlirini qekiwətkəysən! **8** Nijatlik bolsa Pərwərdigardindur; Bərikiting Əz həlkingdə bolsun! (Selah)

4 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarlik sazlar bilən okulsun dəp, Dawut yazoŋan küy. — Mən nida kiloŋinimda, manga jawab bərgəysən, I manga həkkaniylikim ata kiloŋuqi Huda! Besim astida kaloŋanda Sən meni kəngriqilikkə qikarding; Manga mehir-xəpkət kərsitip, duayimni angla! **2** I insan baliliri, silər mening xan-xəripimni kaqanoŋiqə ahanətkə kaldurisilər? Kaqanoŋiqə bihudilikni səyüp, Yaloŋanni izdəp yürisilər? (Selah) **3** Birak xuni bilip koyunglarki, Pərwərdigar ihlasmənlərni Əzigə has kiloŋan; Mən Uningoŋa nida kiloŋinimda, Pərwərdigar anglaydu. **4** Aqqikinglaroŋa berilip, gunah kilmanglar; Əz ornunglarda yetip, kəlbinglarda qongkur oylinip, Süküt kilinglar. (Selah) **5** Həkkaniylik bilən kurbanliklarni kilinglar, Wə Pərwərdigaroŋa tayininglar. **6** Kəp həlk: — «Kim bizgə yahxilik kərsitəlisun?» — dəp sorimakta; Jamalingning nuri üstimizgə qüxsun, i Pərwərdigar! **7** Axlik wə yengi xarabliri molqilik boloŋanlarning huxallikidinmu, Mening kəlbimni bəkrək huxallikka toldurdung. **8** Mən yatay, həm hatirjəmliktə uhliwalay; Qünki meni bihətərliktə yaxatkuqi pəkətla Sən, i Pərwərdigar!

5 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, nəylər bilən okulsun dəp, Dawut yazoŋan küy: — Mening səzlirimgə kulak saloŋaysən, i Pərwərdigar, Mening ahlirimoŋa kəngül bəlgəysən. **2** Kətürgən pəryadlirimni angla, mening Padixahim, mening Hudayim, Qünki sangila dua kilimən. **3** I Pərwərdigar, səhərdə Sən awazimni anglaysən; Mən səhərdə əzümni Sanga karitimən, Yukirioŋa kəz tikimən. **4** Qünki Sən rəzilliktin huzur aloŋuqi ilah əməsdursən; Yamanlik hərgiz Sən bilən billə turmaydu. **5** Poqi-təkəbburlar kəzüng aldida turalmaydu; Kəbihlik kiloŋuqilarning hammisi Sanga yirginliktur. **6** Yaloŋan sezligüqilərning hammisini halak kilisən; Pərwərdigar kanhor, aldamqi kixilərgə nəprət kilur. **7** Birak mən bolsam, mehrixəpkitingning kəngriqilikidin eyünggə kirimən; Sanga boloŋan əyminixtin mukəddəs ibadəthanangoŋa karap səjdə kilimən; **8** Meni əq kərgənlər tüpəylidin Əz hakkaniyliking bilən meni yetəkligəysən, i Pərwərdigar; Yolungni aldimda tüz kiloŋin. **9** Qünki ularning aoŋzida heqkandak səmimiylik yoktur; Ularning iqki dunyasi bolsa pasikliktur, Ularning galliri eqiloŋan kəbridək sesiktur, Ular tili bilən huxamət kiliwatidu. **10** Ularning gunahini bekitkəysən, i Huda; Ular əz pilanliri bilən əzliri mollak atsun; Ularni əzlirining nuroŋunloŋan itaətsizlikliri bilən həydəp qikaroŋaysən; Qünki ular Sanga asiylik kildi. **11** Xundak kiloŋanda Sanga tayanoŋanlarning hammisi xadlinidu; Ular mənggü xadlik bilən təntənə kilidu; Sən ularni kooŋdaysən; Sening namingni səygənlər seningdin yayraydu. **12** Qünki Sən, i Pərwərdigar, hakkaniy adəmgə bəht ata kilisən; Uni xapaiting bilən kalkan kəbi oraysən.

6 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarlik sazlar həm səkkiz tarlik arfa bilən okulsun dəp, Dawut yazoŋan küy: — Pərwərdigar, oŋəziping tutkanda meni əyiblimə; Kəhring kəlgəndə meni ədəplimə. **2** Manga xapaət kiloŋin, i Pərwərdigar, qünki mən zəiplixip kəttim; I Pərwərdigar, meni sakaytkin, qünki mening ustihanlirim wəhimigə qüxti. **3** Mening jenim dəhxətlik dəkkə-dükkigə qüxti; I Pərwərdigar, kaqanoŋiqə xundak bolidu? **4** Yenimoŋa kayt, i Pərwərdigar, jenimni azad kiloŋaysən, Əzgərməs muhəbbiting üqün meni kutkuzoŋin. **5** Qünki ələmdə bolsa Sanga seoŋinixlar yok; Təhtisarada kim Sanga təxəkkürlərni eytsun? **(Sheol h7585)** **6** Mening uh tartixlirimdin maoŋdurum kalmidi; Tün boyi orun-kərpəmni kəlqək kilimən; Yaxlirim bilən kariwitimni qəktürimən. **7** Dərdlərdin kəzüm hirəlixip kətti; Barlik küxəndilirim tüpəylidin kəzüm kardin qikiwatidu. **8** I kəbihlik kiloŋuqilar, həmminglar məndin neri bolunglar; Qünki Pərwərdigar yioŋa awazimni anglidi. **9** Pərwərdigar tilawitimni anglidi; Pərwərdigar duayimni ijabət kilidu; **10** Düxmənlirimning hammisi yərgə karap kalidu, ular zor parakəndiqilikkə duqar bolidu; Tuyukşiz kəynigə yenip hijalättə kalidu.

7 Dawutning «Xiggaon»i: — Kux isimlik bir Binyaminlikning sezliri tooŋruluk eytkan küyi: — I Pərwərdigar, mening Hudayim, mən Sanga tayandim; Ulardin biri xirdək meni titma-

titma kiliwətmisun, Kutkuzoɣuqi yoklukidin paydilinip meni eziwətmisun, Meni barlik kooɣlioɣuqilardin kutkuzoɣin, Ulardin halas kiloɣin; **3** I Pərwərdigar Hudayim, əgər kolumda kəbihlik kiloɣan bolsam, əgər xundak kiloɣan bolsam: — **4** əgər mən bilən inak ətküqigə yamanlik kayturoɣan bolsam, — (əksiqə mən bilən bikardin-bikar düxmənləxkənnimu kutkuzdum) — **5** — Undakta, düxmən meni kooɣlap tutuwalsun, U jenimni qəyləp yər bilən yəksan kilsun, Xəhritimni tuprakka kəmsun! **6** I Pərwərdigar, oɣəziping bilən ornungdin turoɣin, Meni əzgənlərning kəhrigə takabil turuxka kəddingni ruslioɣin, Wə mening üqün oyoɣanoɣin; Sən sot wə həkümni bekitkənidingoɣu! **7** Həlklərdin boloɣan jamaət ətirapingoɣa olixidu; Sən ular üqün pələktiki ornungoɣa kaytip baroɣaysən. **8** Pərwərdigar həlklərning üstidin həküm qikiridu; I Pərwərdigar, əz hakkaniylikim boyiqə, Wə əzümdə boloɣan duruslikim boyiqə, Manga həküm qikaroɣaysən. **9** Ah, rəzillərning yamanliki ahirlaxsun! Hakkaniy adəmni qing turoɣuzoɣaysən; I, adəm kəlblirini həm iqlirini sinioɣuqi hakkaniy Huda! **10** Mening kalkinim bolsa, Durus niyətliklərni kutkuzoɣuqi Hudadidur; **11** Huda adil sotqidur, U kün boyi gunahtin rənjiydioɣan Ilahtur; **12** Birsi [yaman] yolidin yanmisa, U kiliqini biləydu, Ya okini tartip bətləp koyidu. **13** Xundak adəmlər üqün U ələm korallirini təyyarlidi; U oklirini kəydürüqi ok kildi. **14** Mana, muxundak kixilər toloɣakta kəbihlik tuoɣmakqi, Uning boyida kaloɣini yamanliktur; Uning tuoɣkini bolsa sahtiliktur. **15** U bir orini kolap, uni qongkur kildi; U əzi kolioɣan orioɣa yikilip qüxti. **16** Əzining yamanliki bexioɣa kaytip kelidu, Əz zorawanliki bolsa əz üstigə kaytip qüxidu. **17** Mən Pərwərdigarni hakkaniyliki bilən mədhiyələymən, Həmmidin yukiri turoɣuqi Pərwərdigarning namini yangritip, küy kilip eytimən.

8 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «Gittif»ta orunlansun dəp, Dawut yazoɣan küy: — I, Əz həywəngni asmanlardinmu yukiri tikligən Pərwərdigar Rəbbimiz, Pütkül yər yüzidə naming xunqə xərəpliktur! **2** Əz rəkibliring tüpəylidin, Düxmən wə kisasqilarning aoɣzini etixkə, Bowakllar wə əmgüqilərning aoɣzidin küq tiklidingsən. **3** Mən barmakliringning yasioɣini boloɣan asmanliringoɣa, Sən məzmut bekitkən ay-yultuzlaroɣa karioɣinimda, **4** Sən insanni seoɣinidikənsən, Əmdi adəm degən nemə idi? Sən uning yenioɣa kelip yoklaydikənsən, Insan balisi kanqilik nemə idi? **5** Qünki Sən uning ornini pərixtilərningkidin azoɣinə təwən bekittingsən, Sən uningoɣa xan-xərəp wə xəhrətlərni taj kilip bərding. **6** Uni kolungning yasioɣanlirini idarə kilixka tikliding; Sən barlik nərsilərni uning puti astioɣa koyoɣansən, **7** Jümlidin barlik koy-kalilar, Daladiki barlik janiwarlar, **8** Asmandiki uqar-kanatlar, Dengizdiki belikllar, Dengizlarning yolliridin ətküqilərning barlikini puti astioɣa koydung. **9** I Pərwərdigar Rəbbimiz, pütkül yər yüzidə naming nemidegən xərəplik-hə!

9 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «Mut-Labbən» degən ahangda okulsun dəp, Dawut yazoɣan küy: — Mən Sən Pərwərdigarni pütün kəlbim bilən mədhiyələymən; Mən Sening kiloɣan barlik karamətliringni bayan kilay; **2** Mən Səndin huxal bolup xadlinimən; Sening namingni nahxa kilip eytimən, i Həmmidin Aliy! **3** Mening düxmənlirimning kəynigə yenixliri bolsa, Dəl ularning sening didaring aldida yikilip, yokilixidin ibarət bolidu. **4** Qünki Sən mening həkkim həm dəwayimni soriding; Sən təhtkə olturup, həkkaniylarqə sotliding. **5** Sən əllərgə tənbih berip, rəzillərni halak kilding; Sən ularning namini mənggügə əqürüwətkənsən. **6** I düxminim! Halakətliring mənggülük boldi! Sən xəhərlirini yulup taxliwətting, Hətta ularning namlirimu yokap kətti; **7** Birak Pərwərdigar mənggügə olturup [həküm süridu]; U Əz təhtini sot kilixka təyyarlap bekitkən; **8** Aləmni həkkaniylik bilən sot kiloɣuqi Udur; Həlklərning üstidin U adillik bilən həküm qikiridu; **9** Həm U Pərwərdigar ezilgüqilərgə egiz panah, Xundakla azablik künlərdə egiz panahdur. **10** Namingni bilgənlər bolsa Sanga tayinidu; Qünki Sən, i Pərwərdigar, Əzüngni izdigənlərni hərgiz taxlioɣan əməssən. **11** Zionda turoɣuqi Pərwərdigaroɣa küylərni yangritinglar! Uning kiloɣanlirini həlklər arisida bayan kilinglar; **12** Qünki [tekülgən] kanning sorikini kiloɣuqi udur, U dəl xundak kixilərni əsləydu, Har kilinoɣanlarning nalə-pəryadlirini U untuoɣan əməs. **13** Manga xəpkət kərsətkin, i Pərwərdigar, Mening eqmənlərdin kərgən horlukliriməoɣa nəzər saloɣinki, Meni ələm dərwaziliri aldidin kətürgəysən; **14** Xundak kiloɣanda mən Zion kizining dərwazilirida turup, Sanga təəlluk barlik mədhiyilərni jakarlaymən; Mən nijatlik-kutkuzuxungda xadlinimən. **15** Əllər bolsa əzliri kolioɣan orioɣa əzliri qüxüp kətti, Əzliri yoxurup koyoɣan toroɣa puti kapsilip kaldi. **16** Pərwərdigar qikaroɣan həkümi bilən tonular; Rəzil adəmlər əz kolida yasioɣini bilən ilinip kaldi. Higgaon (Selah) **17** Rəzillər, Yəni Hudani untuoɣan barlik əllər, Yandurulup, təhtisaraoɣa taxlinidu. **(Sheol h7585)** **18** Qünki namratlar mənggügə əstin qikirilmaydu; Məminlərning ümidi mənggü əqməy, turiweridu. **19** I Pərwərdigar, ornungdin turoɣin; Adəm balilirining oɣəlibə kilixioɣa yol koymioɣin; Huzurung aldida barlik əllər sotlansun. **20** Ularni dəkkə-dükkigə qüxür, i Pərwərdigar; əllər əzlirini biz pəkət adəm baliliri halas, dəp bilsun! (Selah)

10 Nemixka, i Pərwərdigar, yirakta turisən? Nemixka azablik künlərdə əzüngni yoxurisən? **2** Rəzil adəmlər təkəbburluki bilən ajiz məminlərni tap basturup kooɣlap yüridu; Ular əzliri tapkan hiylilər bilən ilinip, bablinidu. **3** Qünki rəzillər əz arzu-həwəsliri bilən mahtinidu; Aq kəzlər üqün bəht tiləydu; Pərwərdigarni bolsa kəzigə ilmaydu. **4** Ular qirayidin hakawurluk yaoɣdurup, Hudani izdiməydu; Ular barlik hiyallirida: «Heqbir Huda yoktur!» dəydu. **5** Ularning yolliri həmixə rawan bolidu; Sening həkümliring ularning nəziridin yirak wə üstün turidu; Ularning rəkibliri bolsa, ularoɣa karap «tüfi!» dəp mazak kilidu. **6** [Rəzil adəm] kənglidə: «Mən heq təwrənməy turiwerimən! Dəwrdin-dəwrgə heq muxəkkətkə uqrimaymən» — dəydu. **7** Uning aoɣzi karoɣax, aldamqilik həm zulumoɣa toloɣan; Tili astida əskilik wə kəbihlik yatidu. **8** U məhəllilərdə yoxurunqə marap olturidu; U pinhan jaylarda gunahsizlarni eltürüwetidu; Kəzliri yoksullarni kəzləydu; **9** U qatkallikida yatkan xirdək yoxurunqə paylap yatidu; U məminlərni tutuwelix üqün yoxurunqə marap yatidu; Məminlərni tutuwelip, ularni əz torioɣa qüxüridu. **10** [Yoksullar] ezilidu, püküliduː Dərdmənlər uning yawuzlukliri bilən yikilidu. **11** U kənglidə: «Təngri buni untup kaldi, U yüzini yepiwelip, karimaydu; Buni hərgiz kərməydu» — dəydu. **12** Ornungdin turoɣin, i Pərwərdigar; I Təngrim, kolungni kətürgin; Ezilgən məminlərni untuma! **13** Rəzil adəm nemixka [Sən] Hudani kəzigə ilmaydu? U kənglidə: «[Huda] buni sürüxtürməydu!» — dəydu. **14** Sən buni kərgənsən; Sən Əz kolung bilən yamanlik həm zulumni əzlirigə kayturux üqün, Əzüng bularni kəzləp yürisən; Dərdmənlər əzlirini Sanga amanət kilidu; Qünki Sən yetim-yesirlərgə yar-yələk bolup kəlgənsən; **15** Rəzil, yaman adəmning bilikini sunduruwətkəysən; Uning rəzillikini birmubir sürüxtürüp, üzül-kesil yokatkaysən. **16** Pərwərdigar əbədil'əbədgiqə padixahdur; [Imansiz] əllər bolsa [Pərwərdigarning] zeminidin yokilar. **17** Pərwərdigar, Sən ajiz məminlərning armanlirini anglaysən; Ularning dilini tok kilisən; **18** Yetim-yesirlar wə ezilgüqilər üqün adalətni yaklap,

Yər yüzidiki insanlarning [ajiz-məminlərgə] qaytidin wəhimə saloʏuqi bolmasliqi üqün, Quliqingni ding tutisən.

11 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoʏan küy: — Pərwərdigarni baxpanahim kildim; Əmdi silər kandakmu manga: «Kuxtək əz teoʏingoʏa uqup kaq! **2** Qünki mana, rəzillər kamanni tartip, Karangoʏuluktin kəngli duruslaroʏa karitip atmakqi bolup, Ular okni kiriqka selip koydi; **3** «Ullar halak kilinsa, Əmdi həkkaniylar nemimu kilar?»» — dəwatisilər? **4** Pərwərdigar Əzining mukəddəs ibadəthanisididur, Pərwərdigarning təhti asmanlardidur; U nəzər salidu, Uning səzgür kəzliri insan balilirini kəzitip, sinaydu. **5** Pərwərdigar həkkaniy adəmni sinaydu; Rəzillərgə wə zorawanlikka huxtarlaroʏa u iq-iqidin nəprətlinidu. **6** U rəzillərgə kapkanlar, ot wə günggürtni yaoʏduridu; Pizoʏirim kizik xamal ularning kədəhidiki nesiwisi bolidu. **7** Qünki Pərwərdigar həkkaniydur; Həkkaniylik Uning amrikidur; Kəngli duruslar Uning didarini kəridu.

12 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup, xeminit bilən okulsun dəp, Dawut yazoʏan küy: — Kutkuzoʏaysən, Pərwərdigar, qünki ihlasmən adəm tügəp kətti; Adəmlər arisidin sadik məminlər oʏayip boldi. **2** Hərbirsi əz yekinlirioʏa yaloʏan eytidu; Huxamətqi ləwlərdə, alikəngüllük bilən səzlixidu. **3** Pərwərdigar barlik huxamətqi ləwlərni, Hakawurlarqə səzləydioʏan tilni kesiwətkəy! **4** Ular: «Tilimiz bilən oʏalibə kilimiz; Ləwlirimiz bolsa əzimizningkidur; Kim bizgə Rəb bolalisun?» — dəydu. **5** «Ezilgüqi ajizlarni baskan zulum wəjidin, Miskinlərning ahuzarliri wəjidin, Hazirla ornumdin turay» — dəydu Pərwərdigar, «Mən ularoʏa, ular zarikip kütkən azadlikni yətküzimən». **6** Pərwərdigarning səzliri bolsa sap səzlərdur; Ular yəttə ketim saplaxturuloʏan, Sapal kazanda tawlanoʏan kümüxtəktur. **7** Sən Pərwərdigar, ularni saklaysən; Sən [məminlərni] muxu dəwrdin mənggügə koodaysən; **8** [Qünki] rəzil adəmlər haryanda oʏadiyip yürüxidu, Pəskəxlik insan baliliri arisida aliyjanablik dəp mahtalmakta!

13 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoʏan küy: — I Pərwərdigar, kaqanoʏiqə? Sən meni mənggügə untumsən? Kaqanoʏiqə didaringni məndin yoxurisən? **2** Kaqanoʏiqə harküni kayoʏurup, kəlbimdə? Kaqanoʏiqə düxminim məndin xadlinip oʏalib yüridu? **3** Manga kara, manga jawab bərgin, i Pərwərdigar Hudayim! Ölüm uykusi meni besip kəlgüqə, Kəzümni yorutkaysən, **4** Düxminimning: «Mən küqiyip uning üstidin oʏəlibə kildim» deməsliki üqün, Rəkiblirim səntürülgənlikimni kərüp xadlanmasliki üqün, [kəzümni yorutkaysən]! **5** Birak mən bolsam Sening əzgərməs muhəbbitinggə əzümni tapxurdum; Yürikim Sening nijatlikingdin xadlinidu; **6** Mən Pərwərdigaroʏa nahxa eytimən; Qünki U manga zor mehribanlikni kərsətti.

14 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoʏan küy: — Əhmək kixi kənglidə: «Heqbir Huda yok» — dəydu. Ular qiriklixip, Yirginqlik kəbihlikni kilixti; Ularning iqidə mehribanlik kiloʏuqi yoktur; **2** Pərwərdigar ərxtə turup, adəm balilirini kəzitip: «Bu insanlarning arisida insapni qüxinidioʏan birərsi barmidu? Hudani izdəydioʏanlar barmidu? **3** Həmmə adəm yoldin qikti, Həmmə adəm qiriklixip kətti, Mehribanlik kiloʏuqi yok, hətta birimu yoktur. **4** Nanni yegəndək Mening həlkimni yutuwaloʏan bu kəbihlik kiloʏuqilar heqnemini bilməmdu?» — dəydu. Ular Pərwərdigaroʏa heqbir iltija kilmaydu. **5** Mana ularni oʏayət zor korkunq basti; Qünki Huda həkkaniylarning dəwrididur. **6** «Silər ezilgənlərning kəngligə pükkən ümidini yok kilmakqi bolisilər; Birak Pərwərdigar uning baxpanahidur!» **7** Ah, Israilning nijatliki Ziondin qikip kəlgən bolsa idi! Pərwərdigar Əz həlkini asarəttin qikirip, Azadlikka erixtürgən qaoʏda, Yakup xadlinidu, Israil huxallinidu!

15 Dawut yazoʏan küy: — Pərwərdigar, kim qediringda turalaydu? Kim pak-mukəddəs teoʏingda makanlixidu? **2** Kimki tamamən duruslukta mangsa, Həkkaniylikni yürgüzsə, Kənglidə həkikətni səzlisə; **3** Tili bilən gəp toxumisa, Əz yekinioʏa yamanlik kilmisa, Koxnisining əyibini kolap aqmisa, **4** Pəs adəmni kəzgə ilmisa, Pərwərdigardin əyminidioʏanlarni hərmətlisə, Əzigə ziyanlik boloʏan təkdirdimu iqkən kəsimini əzgərtmisə, **5** Pulni həklərgə əsümgə bərmisə, Bigunahlarning ziyinioʏa para almisa; Kimki muxularni kilsa, Mənggügə təwrənməs.

16 Dawut yazoʏan «Mihtam» küyi: Meni saklioʏin, i Təngri, Qünki mən Sanga tayinimən. **2** Mening jenim Pərwərdigaroʏa: «Sən mening Rəbbimdursən; Səndin baxka mening bəht-saaditim yoktur» — dedi. **3** Yər yüzidiki mukəddəs bəndiliring bolsa, Ular aliyjanablardur, Ular mening həmmə huxallikimdur. **4** Kim baxka ilahni izdəxkə aldirisa, Ularning dərdliri kəpiyip ketidu. Oʏəyriy ilahlaroʏa atap hədiyə kanlirini təkməymən, Ularning namlirini tilimoʏimu almaymən. **5** Pərwərdigar bolsa mening mirasim həm kədəhimdiki nesiwəmdur; Qək taxlinip erixkən nesiwəmni əzüng saklaysən; **6** [Nesiwəmni bəlgiligən] siziklar manga güzəl yərlərni bekitkəndur; Bərhək, mening güzəl mirasim bardur! **7** Manga nəsihət bərgən Pərwərdigaroʏa təxəkkür-mədhiyə kayturimən; Hətta keqilərdimu wijdanim manga əgitidu. **8** Mən Pərwərdigarni hərdaim kəz aldimdin kətküzməymən; U ong yenimda boloʏaqka, Mən hərgiz təwrənməymən. **9** Xunga mening kəlbim xadlandi, Mening rohim tehimu kətürülidu, Mening tenim aman-esənliktə turidu; **10** Qünki jenimni təhtisarada kaldurmaysən, Xundakla Sening Mukəddəs Boloʏuqingni qirixtin saklaysən. **(Sheol h7585)** **11** Sən manga hayat yolini kərsitisən; Huzurungda tolup taxkan xad-huramlik bardur; Ong kolungda mənggülük bəhrə-ləzzətlərmu bardur.

17 Dawutning duasi: — Həkkaniy tələpni angla, i Pərwərdigar, mening nidayimoʏa kəngül koyoʏin; Mening duayimoʏa kulak saloʏin, U yaloʏanqi ləwlərdin qikkan əməs. **2** Huzurungdin həkümüm qikiriloʏay! Kəzüng nemə durus ikənlikini pərk ətkəy! **3** Sən mening kəlbimni sinioʏansən, Sən keqidimu manga yekinlixip kəzətting; Sən meni tawlap kəzüngdin kəqürdingsən, Meningdin heqbir səwənlik tapalmiding; Kənglümdə: Aoʏzim itaətsizlik kilmisun! — dəp niyət kildim. **4** Adəm balilirining hayattiki ixlirida, Ləwliringdin qikkan səzlər bilən zorawanlarning yolliridin əzümni neri kildim. **5** Mening kədəmlirim yolliringdin qikmioʏan, Putlirim teyilip kətmigən. **6** Mən Sanga iltija kildim, Qünki tiləklirimni ijabət kilisən, i Təngrim; Manga kulak saloʏin, Səzlirimni angliʏin. **7** I, Əzünggə tayanoʏanlarni karxi qikkuqilardin ong kolung bilən Kutkuzoʏuqi, Karamətliringni kərsitip, əzgərməs muhəbbitingni ayan kiloʏaysən! **8** Meni kəz karikukungdək saklioʏaysən; Kanatliring sayisidə meni yoxuroʏaysən; **9** Meni bulimakqi boloʏan rəzil adəmlərdin, Meni korxiwaloʏan əxəddiy küxəndilirimdin yoxuroʏin; **10** Ularning baoʏrini may kaplap, ketip kətkən; Ularning eoʏizliri təkəbburlarqə sezləydu; **11** Ular yolimizni toriwelip, Bizni yərgə uruxka kəzini alaytip, **12** Oljioʏa aq kəzlük bilən tikilgən xirdək, Yoxurun jaylarda marap yüridioʏan yax xirdəktur. **13** Ornungdin turoʏaysən, i

Pərwərdigar, Uning yolini tosup, yər bilən yəksan kiloɣaysən, Jenimni rəzil adəmdin kutkuzoɣin, kiliqing bilən; **14** [Meni] Əz kolung bilən kixilərdin, Yəni muxu dəwrdiki kixilərdin kutkuzoɣin; Ularning nesiwisi bolsa muxu dunyadiladur; Sən ularning karnini nemətliring bilən toldurisən; Ularning kəngli pərzəntliri bilən kandi, Balilirioɣa bayliklirini kalduridu. **15** Mən bolsam, həkkaniylikta yüzünggə karioɣuqi bolimən; Oyoɣanoɣinimda, Sening didaringdin səyünimən!

18 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp, Pərwərdigarning kuli Dawut yazoɣan küy; Pərwərdigar uni barlik düxmənliridin həm Saul padixahning kolidin kutkuzoɣan küni, u Pərwərdigaroɣa munu küyning səzlirini eytti: — Ah, Pərwərdigarim, mening küq-kudritim, Mən seni səyimən! **2** Pərwərdigar mening hada teoɣim, mening koroɣinim, mening nijatkarimdur! Mening Təngrim, mening koram texim, mən Uningdin himayə tapimən; U mening kalkinim, mening kutkuzoɣuqi münggüzüm, mening egiz munarimdur! **3** Mədhiyilərgə layik Pərwərdigaroɣa nida kilimən, Xunda düxmənlirimdin kutkuzulimən; **4** Ölümning asarətliri meni korxiwaldi, Ihlassizlarning yamrap ketixi meni korkitiwətti; **5** Təhtisaraning taniliri meni qirmiwaldi, Ölüm sirtmakliri aldimoɣa kəldi. **(Sheol h7585)** **6** Kiynaloɣinimda mən Pərwərdigaroɣa nida kildim, Hudayimoɣa pəryad kətürdüm; U ibadəthanisidin awazimni anglidi, Mening pəryadim Uning huzurioɣa kəldi, Uning kulikioɣa kirdi. **7** Xu qaoɣ yər-zemin təwrəp, silkinip kətti, Taoɣlarning ulliri dəhxətlik təwrəndi, silkinip kətti; Qünki U oɣəzəpləndi. **8** Uning dimioɣidin is ərləp turatti, Aoɣzidin kikkan ot həmmisini yutuwətti; Uningdin kəmür qooɣliri qikti; **9** U asmanlarni təzim kildurup qüxti, Puti asti tum karangoɣuluk idi. **10** Bir kerubni minip pərwaz kildi, Xamalning kanatlirida oɣuyuldap uqup kəldi. **11** U karangoɣulukni əzining yoxurunidioɣan jayi kildi, Sularning karangoɣusini, Asmanlarning koyuk bulutlirini, Əz ətrapida qediri kildi. **12** Uning aldidiki yorukluktin, Koyuk bulutlar, məldür, otluk qooɣlar qikip ətti; **13** Pərwərdigar asmanda güldürlidi; Həmmidin Aliy Boloɣuqi awazini yangratti, Məldür wə otluk qooɣlar bilən. **14** Bərhək, U okirini etip, [düxmənlirimni] tarkitiwətti; Qakmaklarni kaqturup, ularni kiykas-qukanoɣa saldi; **15** Xuning bilən dengizlarning təkti kərünüp kaldi, Aləmning ulliri axkarilandi, Tənbihing bilən, Dimioɣingdin qikkan nəpəsning zərbisi bilən, i Pərwərdigar. **16** U yukiridin kolini uzitip, meni tutti; Meni uluoɣ sulardin tartip aldi. **17** U meni küqlük düxminimdin, Həm manga əqmənlik kiloɣuqilardin kutkuzdi; Qünki ular məndin küqlük idi. **18** Külpətkə uqrioɣan künümdə, ular manga karxi hujumoɣa ətti; Birak Pərwərdigar mening tayanqim idi. **19** U meni kəngri-azadə bir jayoɣa elip qikardi; U meni kutkuzdi, qünki U məndin hursən boldi. **20** Pərwərdigar həkkaniylikimoɣa karap manga iltipat kərsətti; Kolumning halallikini U manga kayturdi; **21** Qünki Pərwərdigarning yollirini tutup kəldim; Rəzillik kilip Hudayimdin ayrilip kətmidim; **22** Qünki Uning barlik həkümliri aldimdidur; Mən Uning bəlgilimilirini əzümdin neri kilmidim; **23** Mən Uning bilən oɣubarsiz yürdum, Əzümni gunahtin neri kildim; **24** Xuning üqün Pərwərdigar həkkaniylikimoɣa karap, Kəz aldidiki kolumning halallikioɣa karap, kiloɣanlirimni kayturdi. **25** Wapadar-mehribanloroɣa Əzüngni wapadar-mehriban kərsitisən; Oɣubarsizloroɣa Əzüngni oɣubarsiz kərsitisən; **26** Sap dillikloroɣa Əzüngni sap dillik kərsitisən; Tətürlərgə Əzüngni tətür kərsitisən; **27** Qünki ajiz məmin həlkni kutkuzoɣuqi Əzüngdursən; Birak təkəbbur kəzlərni xərməndə kilisən; **28** Qirioɣimni julalik kiloɣan Səndursən; Pərwərdigar Hudayim meni baskan karangoɣulukni nurlanduridu; **29** Qünki Sən arkilik [düxmən] koxuni arisidin yügürüp ettüm; Sən Hudayim arkilik mən sepildin atlap ettüm. **30** Təngrim — Uning yoli mukəmməldur; Pərwərdigarning səzi sinap ispatlanoɣandur; U Əzigə tayanoɣanlarning həmmisigə kalkandur. **31** Qünki Pərwərdigardin baxka yənə kim ilahtur? Bizning Hudayimizdin baxka kimmu koram taxtur? **32** Yəni belimni küq-kuwwət bilən orioɣuqi Təngri, Yolumni tüptüz, mukəmməl kiloɣuqi Təngridur; **33** U mening putlirimni keyikningkidək [uqkur] kilidu, Xuning bilən meni egiz jaylirimda turoɣuzidu; **34** Kollirimni urux kilixka əgitidu, Xunglaxka bilələrimni mis kamanni kerələydu; **35** Sən manga nijatliking boloɣan kalkanni ata kilding, Nening ong kolung meni yəlidi; Sening mulayim kəmtərliking meni uluoɣ kildi. **36** Sən kədəmlirim astidiki jayni kəng kilding, Mening putlirim teyilip kətmidi. **37** Mən düxmənlirimni kooɣlap yəttim; Ular halak bolmioɣuqə həq yanmidim. **38** Kaytidin ornidin turalmas kilip ularni yanjiwəttim, Ular putlirim astida yikildi. **39** Sən jəng kilixka küq bilən belimni baoɣliding; Sən manga hujum kiloɣanlarni putum astida egildürdüng; **40** Düxmənlirimni kəz aldimda arkisioɣa yandurup kaqkuzdung, Xuning bilən manga əqmənlərni yokattim. **41** Ular pəryad kətürdi, birak kutkuzidioɣan həqkim yok idi; Hətta Pərwərdigaroɣa nida kildi, Umu ularoɣa jawab bərmidi. **42** Mən ularoɣa sokka berip, xamal uquroɣan topidək kiliwəttim; Koqidiki patkaktək, ularni təküwəttim. **43** Sən meni həlkning nizaliridin kutkuzoɣansən; Sən meni əllərning bexi kiloɣansən; Manga yat boloɣan bir həlk hizmitimdə bolmakta. **44** Səzümni anglapla ular manga itaət kilidu; Yat əldikilər manga biqarilərqə təslim bolidu; **45** Yat əldikilər küxkünlixip ketidu; Ular əz istihkamliridin titrigən halda qikip kelidu; **46** Pərwərdigar hayattur! Mening Koram Texim mubarəklənsun! Nijatlikim boloɣan Huda [həmmidin] aliydur, dəp mədhiyilənsun! **47** U, mən üqün toluk kisas aloɣuqi Təngri, Həlklərni manga boysunduroɣan [Hudadur]; **48** U meni düxmənlirimdin kutkuzoɣan; Bərhək, Sən meni manga hujum kiloɣanlardin yukiri kətürdüng; Zorawan adəmdin Sən meni kutuldurdung. **49** Xuning üqün mən əllər arisida Sanga rəhmət eytimən, i Pərwərdigar; Namingni uluoɣlap küylərni eytimən; **50** [Pərwərdigar] Əzi tikligən padixahka zor nusrətlərni beoɣixlaydu; Əzi məsih kiloɣinioɣa, Yəni Dawutka həm uning nəsligə mənggügə ezgarməs muhəbbitini kərsitidu.

19 Dawut yazoɣan küy: — Ərxlər Təngrining uluoɣlukini jakarlaydu, Asman gümbizi Uning koli yasioɣanlirini namayan kilidu; **2** Ularning səzliri kün-künlər dəryadək ekiwatidu; Keqə-keqilap ular bilimni ayan kiliwatidu. **3** Tilsiz həm awazsiz bolsimu, ularning sadasi [aləmgə] anglanmakta. **4** Ularning əlqəm tanisi yər yüzidə tartilmakta; Ularning səzliri aləmning qetigiqə yətməktə. Ularning iqidə [Huda] kuyax üqün qedir tikkən, **5** [Kuyax] hujrisidin toyoɣa qikkan yigittək qikidu, Bəygigə qüxidioɣan palwandək xadlinidu; **6** Asmanlarning bir qetidin ərləydu, Jahanning u qetigiqə qərgiləydu, Uning hararitidin heqkandak məhlukat yoxurunalmaydu. **7** Pərwərdigarning təwrat-kanuni mukəmməldur, U insan wujudini yengilaydu; Pərwərdigar bərgən həküm-guwahlar mukim-ixənqlik, U nadanlarni dana kilidu. **8** Pərwərdigarning kərsətmiliri durus, U kəlbni xadlanduridu; Pərwərdigarning pərmanliri yorukluktur, U kəzlərni nurlanduridu. **9** Pərwərdigardin əyminix pak ixtur, u mənggü dawamlixidu; Pərwərdigarning həkümliri həktur, Hərbiri tamamən həkkaniyəttur. **10** Ular altundin, bərhək kəp sap altundin kimmətliktur; Həsəldin, həsəl jəwhiridin

xerindur; **11** Ular bilən ḳulung oyoŋitilidu; Insan ularoŋa riayə ḳilixta qing tursa qong mukapat bardur. **12** Kim əz hataliḳlirini bilip yetəlisun? Meni bilip-bilməy ḳiloŋan gunahḷirimdin saḳit ḳiloŋaysən; **13** Əz ḳul-qakaringni baxbaxtaḳ gunahḷardin tartḳaysən; Bu gunahḷarni manga hojayin ḳildurmioŋaysən; Xuning bilən mən ḳusursiz bolimən, Eoŋir gunahṭin haliy boloŋaymən. **14** I Pərwərdigar, mening Ḳoram Texim wə Ḥəmjəmət-Nijatkarim, Aoŋzimdiki səzlər, ḳəlbimdiki oylinixlar nəziringdə məḳbul boloŋay!

20 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut yazoŋan küy: — Külpətlik kündə Pərwərdigar sanga ijabət ḳiloŋay! Yaḳupning Hudasining nami seni egizdə aman saḳlioŋay! **2** U Əz muḳəddəs jayidin sanga mədət əwətkəy, Ziondin sanga küq-ḳuwwət bərgəy; **3** Barliḳ «axliḳ ḥadiyə»liringni yad ḳiloŋay, Kəydürmə ḳurbanliḳingni ḳobul ḳiloŋay! (Selaḥ) **4** Kənglüngdiki təxnaliḳlarni sanga ata ḳiloŋay, Kənglünggə pükkən barliḳ arzuliringni əməlgə axuroŋay. **5** Bizlər oŋəlibəngni təbrikləp təntənə ḳilimiz, Hudayimizning namida tuoŋlirimizni tikləymiz; Pərwərdigar barliḳ tələpliringni əməlgə axuroŋay! **6** Ḥazir bildimki, Pərwərdigar Əzi məsiḥ ḳiloŋinini ḳutḳuzidu; Muḳəddəs ərxliridin uningoŋa ḳudrətlik ḳutḳuzoŋuqi ḳolini uzartip jawab beridu. **7** Bəzilər jəng ḥarwilirioŋa, Bəzilər atloroŋa [tayinidu]; Biraḳ biz bolsaḳ Pərwərdigar Hudayimizning namini yad etimiz; **8** Ular tizi püklinip yiḳildi; Biraḳ biz bolsaḳ, ḳəddimizni ruslap tik turimiz. **9** I Pərwərdigar, padixaḥḳa oŋəlibə bərgəysən; Nida ḳiloŋinimizda bizgə ijabət ḳiloŋaysən!

21 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut yazoŋan küy: — Padixaḥ ḳudritingdin xadlinidu, i Pərwərdigar; Oŋəlibə-nijatliḳingdin u nəḳədər hursən bolidu! **2** Sən uning kəngül tilikini uningoŋa ata ḳilding, Ləwlirining təlipini rət ḳiloŋan əməssən. (Selaḥ) **3** Qünki Sən esil bərikətlər bilən uni ḳarxi alding; Uning bexioŋa sap altun taj kiydürdüng. **4** U Səndin əmür tilisə, Sən uningoŋa bərding, Yəni uzun künlərni, taki əbədil'əbədgiqə bərding. **5** U Sening bərgən oŋəlibə-nijatliḳingdin zor xərəp ḳuqti; Sən uningoŋa izzət-ḥəywət ḥəm xanu-xəwkət ḳondurdung. **6** Sən uning əzini mənggülük bərikətlər ḳilding; Didaringning xadliḳi bilən uni zor hursən ḳilding; **7** Qünki padixaḥ Pərwərdigaroŋa tayinidu; Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqining əzgərməs muḥəbbiti bilən u ḥeq təwrənməydu. **8** Sening ḳolung barliḳ düxmənliringni tepip, axkarə ḳilidu; Ong ḳolung Sanga əqmənlik ḳiloŋanlarni tepip axkarə ḳilidu; **9** Sening didaring kərüngən kündə, ularni yalḳunluḳ humdanoŋa saloŋandək kəydürisən; Pərwərdigar dəroŋəzəp bilən ularni yutuwetidu; Ot ularni kəydürüp tügitidu. **10** Ularning tuhumini jahandin, Nəsillirini kixilik dunyadin ḳuritisən; **11** Qünki ular Sanga yamanliḳ ḳilixḳa urundi; Ular rəzil bir nəyrəngni oylap qiḳḳini bilən, Əmma oŋəlibə ḳilalmidi. **12** Qünki Sən ularni kəynigə buruluxḳa məjbur ḳilding; Sən ularning yüzigə ḳarap oḳyayingni qənləysən. **13** I Pərwərdigar, Əz küqüng bilən uluoŋluḳungni namayan ḳiloŋaysən; Xuning bilən biz nahxa eytip ḳudritingni mədḥiyiləymiz.

22 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Ayjələt-haxxaḥar» (tang səḥərdə kəlgən mədət) degən aḥangda oḳulsun dəp, Dawut yazoŋan küy: — «Aḥ Ilaḥim, Ilaḥim, nemixḳa məndin waz kəqting? Sən nemixḳa meni ḳutḳuzuxtin xunqə yiraḳsən? Nemixḳa ḳattiḳ pəryadlirimdin xunqə yiraḳ turisən, **2** Hudayim, kündüzdə nida ḳildim, lekin Sən ḥeq jawab ḳilmaysən; Keqidimu mən xundaḳ pəryad ḳilixtin aram alalmaymən. **3** Biraḳ i Israilning mədḥiyilirini əz makaning ḳiloŋuqi, Sən degən pak-muḳəddəstursən! **4** Ata-bowilirimiz seni tayanqi ḳiloŋan, Ular sanga tayanoŋan, sən ularni ḳutḳuzoŋan. **5** Ular Sanga nida ḳilixliri bilən ḳutuloŋan; Sanga tayinix bilən ularning ümidi ḥeq yərdə ḳaloŋan əməs. **6** Biraḳ mən bolsam adəm əməs, bir ḳurtmən, Insan təripidin [təḥmət bilən] rəswayialəm ḳilinoŋanmən, Halayiḳ təripidin kəmsitilgənmən. **7** Meni kərgənlərning ḥəmmisi mazaḳ ḳilip külidu, Baxlirini silkixip aoŋzilirini pürüxtürüp: **8** «U Pərwərdigaroŋa əzini tapxuroŋan əməsmu?! Əmdi Pərwərdigar uni ḳutḳuzsun! Pərwərdigar uningdin hursən bolsa əgər, Uni ḳutuldursun!» — deyixidu. **9** Biraḳ meni apamning ḳorsiḳidin qiḳaroŋuqi əzüngdursən; Ḥətta əmqəktiki waḳtimdimu meni əzünggə tayanduroŋansən; **10** Tuoŋuloŋinimdin tartipla, mən əzümni ḳoynungoŋa taxlioŋanmən; Anamning baliyatḳusidiki waḳtimdila, Sən mening Təngrim bolup kəlgənsən. **11** Məndin yiraḳlaxma; Qünki riyazət meni ḳistap kəldi; Manga yardəmdə boloŋuqi yoḳtur. **12** Nuroŋun buḳilar meni ḳorxiwaldi; Baxanning küqlük buḳiliri meni oriwaldi; **13** Ular adəmni titma ḳiloŋuqi ḥərkirəwatḳan xirdək, Aoŋzilirni qong eqip manga tikilip turidu. **14** Mən təkülgən sudək boldum, Ḥəmmə səngəklirim izidin qiḳip kətti; Yürikim momdək erip kətti, Iq-baoŋrimda zəiplixip erip kətti. **15** Ḳaoŋjirap kətkən sapal parqisidək maoŋdurum ḳalmidi, Tilim tangliyimoŋa qaplixip kətti, Sən [Pərwərdigar] meni əlümning topa-qanglirioŋa ḳoyoŋansən. **16** Oŋaljir itlar manga olaxti, Bir top rəzillər meni ḳistap kelip, Mening ḳolum wə putumni sanjip təxti. **17** Səngəklirimning ḥəmmisini saniyalaymən, [Ustihanlirim] manga tikilip ḳarap turoŋandək ḳilidu. **18** Ular kiyimlirimni əz arisida üləxtürüwatidu, Kənglikimgə erixix üqün qək taxlixiwatidu. **19** Biraḳ, i Pərwərdigar, məndin yiraḳlaxma! I Küq-Ḳudritim boloŋuqim, yardəmgə tez kəlgəysən! **20** Jenimni ḳiliqtin ḳutḳuzoŋin, Mening yaloŋuz jenimni itning qanggilidin ḳutulduroŋin. **21** Meni xirning aoŋzidin ḳutḳuzoŋin; Xundaḳ, Sən iltijalirimni ijabət ḳilip yawa kalilarning münggüzliridin ḳutḳuzoŋansən! **22** Mən Sening namingni ḳerindaxlirimoŋa elan ḳilimən; Qong jamaət iqidə turup Sanga boloŋan mədḥiyilirimni jakarlaymən; **23** Pərwərdigardin əymənqüqilər, Uni mədḥiyilənglar! Yaḳupning barliḳ nəsilliri, Uningoŋa xan-xərəp kəltürünglar! Israilning pütün əwladliri, Uningdin əyminglar. **24** Qünki U ezilgüqining axu harlinixlirini nəziridin saḳit ḳiloŋan əməs, Yaki Uningdin ḥeq yirgəngən əməs; Uningdin Əz wisalini ḥeq yoxuroŋan əməs; Bəlki U iltija ḳilip awazini kətürginidə, Uningoŋa ḳulaḳ selip angliloŋan. **25** Qong jamaət iqidə manga oḳuloŋan mədḥiyilər Əzüngdindur, Hudadin əymənqüqilərning aldida iqkən kəsəmlirimni ixḳa axurimən; **26** Ajiz məminlər ḳorsiḳi toyoŋuqə tamaḳlinidu; Pərwərdigarni izdigənlər Uni mədḥiyələydu; Silərning kəlbinglar mənggü yaxnaydu! **27** Zeminning əng qetidikilərmu bu ixni kəlbidə tutup, towa ḳilip Pərwərdigarning aldioŋa kelidu; Əl-millətlərning barliḳ jəmətliri aldingda ibadət ḳilidu; **28** Qünki padixaḥliḳ Pərwərdigaroŋila təwədur; U əl-millətlər arisida ḥəküm sürgüqidur. **29** Jahandiki baylarmu Uning aldidin yəp-iqip, ibadət ḳilidu; Tuprakḳa kirəy dəp ḳaloŋanlarmu, ḥətta əz jenini saḳliyalmaydioŋanlarmu Uningoŋa səjdə ḳilidu; **30** Kəlgüsidiki bir əwlad Uning hizmitidə bolidu; Bu əwlad Rəb üqün Əz pərzəntliri ḥesablinidu. **31** Keyin ular kelip, xu qaoŋda tuoŋulidioŋan bir ḳowmoŋa Uning ḥəkḳaniyliḳini jakarlap xuni elan ḳiliduki, «U buni əməlgə axurdi!»

23 Dawut yazoŋan küy: — Pərwərdigar meni baḳḳuqi Padiqimdur, Moḥtaj əməsmən ḥeq nərsigə; **2** U meni yumran qəplərdə yatḳuzup dəm aldurar; Tinq aḳidioŋan sularni

boylitip bakidu; **3** U wujudumni yengilaydu; U ḥəkkaniylik yolida Өz nami üqün yetəkləydu; **4** Ḥətta mən ələm sayisi boloɣan jiloɣidin ətsəmmu, Ḥeq yamanlikṭin ḳorḳmaymən; Qünki Sən mən bilən billidursən; Sening ḥasang ḥəm tayiking manga təsəllidur. **5** Meni har ḳiloɣuqilarning kəz aldida manga kəng dastihan salisən; Mening beximni may bilən məsiḥ ḳilisən; Ḳədəḥim taxidu; **6** Bərḥək, barlik künlirimdə yahxilik wə əzgərməs xəpkət manga əgixip ḥəmraḥ bolidu; Mənggüdinmənggügə Pərwərdigarning dərgaḥida yaxaymən!

24 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigaroɣa mənsüptur, jahan wə uningoɣa toloɣan ḥəmmə məwjudatlar; Uningoɣa təəlluktur yər yüzi wə uningda turiwatḳanlarmu; **2** Qünki jahanning ulini qongḳur dengizlar üstigə orunlaxturup, Yərni sular üstigə ornatḳan Udur. **3** Pərwərdigarning teoɣioɣa kim qikalaydu? Uning mukəddəs jayioɣa kim kirip turalaydu? **4** — Ḳolliri gunahṭin pakiz, dili sap, Ḳuruḳ nərsilərgə təlmürüp ḳarimioɣan, Yaloɣan ḳəsəm ḳilmioɣan kixi kirələydu. **5** Bundak kixi bolsa Pərwərdigardin bəhtni, Өz nijatliki boloɣuqi Hudadin ḥəkkaniyliḳni tapxuruwalidu wə [uni] kətürüp yüridu; **6** Bu dəwr Uni izdigüqi dəwrdur, Yəni Sening didaringni izdigüqilər, i Yaḳupning [Hudasi]! (Selah) **7** I ḳowuḳlar, bexinglarni kətürünglar! [Kəng eqilinglar]! I mənggülük ixiklər, kətürülünglar! Xuning bilən xan-xərəp igisi Padixah kiridu! **8** Xan-xərəp igisi Padixah degən kim? U Pərwərdigardur, u küqlük wə ḳudrətliktur! Pərwərdigar, jəng məydanida ḳudrətliktur! **9** I ḳowuḳlar, bexinglarni kətürünglar! Kəng eqilinglar! I mənggülük ixiklər, bexinglarni kətürünglar! Xuning bilən xan-xərəp igisi Padixah kiridu! **10** Xan-xərəp igisi Padixah degən kim? Samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar bolsa, xan-xərəp igisi Padixahṭur! (Selah)

25 Dawut yazoɣan küy. Pərwərdigar, jenim Sanga təlmürüp ḳaraydu; **2** Sanga tayinimən, i Hudayim; Meni yərgə ḳaritip hijalәttə ḳaldurmioɣaysən; Wə yaki düxmənlirimni üstümdin oɣalib ḳilip xadlandurmioɣaysən; **3** Bərḥək, Seni kütküqilərdin ḥeqḳaysisi xərməndə bolmas; Birak ḥeqbir səwəbsiz hainlik ḳiloɣuqilar xərməndə bolidu. **4** Meni Sening izliringni bilidioɣan ḳiloɣaysən, i Pərwərdigar; Yolliringni manga əgitip ḳoyoɣaysən. **5** Meni ḥəḳiḳitingdə mangdurup, manga əgətkaysən; Qünki əzüng mening nijatliḳim boloɣan Hudayimdursən; Mən kün boyi Sanga ḳarap təlmürimən; **6** Өz rəḥimdilliḳliringni, əzgərməs meḥirliringni yadingoɣa kəltürgəysən, i Pərwərdigar! Qünki ular əzəldin tartip bar bolup kəlgəndur; **7** Mening yaxliḳimdiki gunahlirimni, Xundaḳla itaətsizliklirimni esinggə kəltürmigəysən; Өzgərməs muḥəbbiting, meḥribanliking bilən, meni esinggə kəltürgəysən, i Pərwərdigar; **8** Pərwərdigar meḥriban wə durustur; Xunga U gunahḳarlarni durus yoloɣa salidu. **9** Məminlərni yahxiyamanni pərk etixkə U yetəkləydu; Məminlərgə Өz yolini əgitidu. **10** Uning əḥdisi wə ḥəküm-guwahlirini tutḳanlarning ḥəmmisigə nisbətən, Pərwərdigarning barlik yolliri ezgərməs muḥəbbət wə ḥəḳiḳəttur. **11** Өz naming üqün, i Pərwərdigar, Ḳəbihlikim intayin eoɣir bolsimu, Sən uni kəqüriwətkənsən. **12** Kimki Pərwərdigardin əymənsə, Huda Өzi tallioɣan yolda uningoɣa [ḥəḳiḳətni] əgitidu; **13** Uning jeni azadə-yahxiliḳta yaxaydu, Uning nəsli yər yüzigə miras bolidu. **14** Pərwərdigar Өzidin əyminidioɣanlar bilən sirdaxtur; U ularoɣa Өz əḥdisini kərsitip beridu. **15** Mening kəzlirim ḥəmixə Pərwərdigaroɣa tikilip ḳaraydu; Qünki U putlirimni tordin qikiriwetidu. **16** Manga ḳarap meḥir-xəpkət kərsətkəysən; Qünki mən oɣeribanə, dərdməndurmən. **17** Kənglümning azarliri kəpiyip kətti; Meni baskan kismaklardin qikaroɣaysən. **18** Dərdlirimni, azablirimni nəziringgə aloɣin, Barlik gunahlirimni kəqürgəysən! **19** Mening düxmənlirimni nəziringgə aloɣin, Qünki ular kəptur; Ular manga qongḳur əqmənlik bilən nəprətlinidu. **20** Jenimni sakliogaysən, meni ḳutḳuzoɣaysən; Meni xərməndiliktə ḳaldurmioɣaysən; Qünki mən Seni baxpanahim ḳildim. **21** Kəngül sapliki wə durusluk meni ḳoo]dioɣay; Qünki mən Sanga ümid baoɣlap kütüwatimən. **22** I Huda, Israilni barlik külpətliridin ḳutḳuzup ḥərlükkə qikaroɣaysən!

26 Dawut yazoɣan küy: — Mən üqün ḥəküm qikaroɣaysən, i Pərwərdigar; Qünki mən əz durusluḳumda turup mangdim; Mən Pərwərdigaroɣa tayinip kəlgənmən; Mən teyilip kətməymən. **2** Meni sinap bakḳaysən, i Pərwərdigar, meni təkxürüp bakḳin; Wijdanimni, ḳəlbimni tawlioɣaysən; **3** Qünki əzgərməs muḥəbbitingni kəz aldimda tutḳanmən; Mən ḥəḳiḳitingni əzümgə yetəkqi ḳilip mangdimmən. **4** Mən yaloɣanqilar bilən ḥəmdastihan olturmidim; Sahtipəzlərgə ḥəmraḥ boluxḳa kirməymən. **5** Yamanlik ḳiloɣuqilar jamaitidin yirginimən; Rəzillər bilənmu olturmaymən. **6** Ḳollirimni gunahsizliḳta yuyimən; Xunda, ḳurbangaḥingni aylinip yürələymən. **7** Wə ḥəm təxəkkürlərni anglitimən; Barlik karamətliringni jakarlaymən. **8** I Pərwərdigar, makaning boloɣan əyni, Xan-xəriping turoɣan jayni səyüp kəldim; **9** Jenimni gunahḳarlar bilən, Ḥayatimni ḳanhorlar bilən billə elip kətmigəysən; **10** Ularning ḳolida suyikəstlər bardur, Ong ḳoli parilərgə toldi. **11** Mən bolsam, durusluḳumda mengip yüriwerimən; Meni ḥərlükkə qikirip ḳutḳuzoɣaysən, Manga meḥir-xəpkət kərsətkəysən. **12** Putum bolsa tüptüz jayda turidu; Jamaətlər arisida turup Pərwərdigaroɣa təxəkkürmədḥiyilər ḳayturimən.

27 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigar mening nurum wə nijatliḳimdur; Mən yənə kimdin ḳorḳay? Pərwərdigar ḥayatimning ḳoroɣinidur; Mən kimning aldida titrəy? **2** Yamanlik ḳiloɣuqilar «Uning ətlirini yəyli» dəp manga ḥujum ḳiloɣanda, Rəḳiblirim, düxmənlirim manga yeḳinlaxḳanda, Putlixip, yiḳildi ular. **3** Zor ḳoxun bargaḥ ḳurup meni ḳorxawoɣa alsimu, Ḳəlbimdə ḥeq ḳorḳunq yoḳ; Manga urux ḳozoɣisimu, yənila hatirjəm turiwerimən. **4** Pərwərdigardin birla nərsini tiləp kəldim; Mən xuningoɣa intiliməktimənki: — Өmür boyi Pərwərdigarning əyidə bolsam, Pərwərdigarning güzəllikigə ḳarap yürsəm, Uning ibadəthanisida turup, yetəklixigə muyəssər bolsam, dəymən. **5** Beximoɣa kün qüxkəndə, U meni sayiwini astioɣa alidu; Meni qedirining iqidə aman saḳlap yoxuruwalidu. U meni uyultax üstigə mukim turoɣuzidu. **6** Xunga ḥazir ətrapimdiki düxmənlirim aldida bexim yukiri kətürülidu. Uning mukəddəs qedirida təntənə ḳilip ḳurbanliḳlar sunimən; Nahxaküylər eytimən, munajatlarni eytimən Pərwərdigaroɣa! **7** Nida ḳiloɣinimda awazimni angliogaysən, i Pərwərdigar; Manga meḥirxəpkət kərsitip, ijabət ḳiloɣaysən. **8** Өz kənglüm: «Uning didarini izdənglar!» dəydu; Didaringni, i Pərwərdigar, əzüm izdəymən. **9** Məndin Өzüngni ḳaqurmioɣaysən! Oɣəzəplənggəndə ḳulungni neri ḳoo]limioɣaysən; Sən meningdin yardimingni ayimay kəlding; Sən məndin ayrilmioɣaysən, meni taxliwətmigəysən, i Nijatkarim Huda! **10** Ata-anam meni taxliwətsimu, Pərwərdigar meni ḳuqikioɣa alidu. **11** Manga Өz yolungni əgətkəysən, i Pərwərdigar; Küxəndilirim [paylap yürməktə], Meni tüz yoloɣa baxlioɣaysən. **12** Meni rəḳiblirimning məyligə tapxurmioɣaysən, Qünki manga ḳara qaplaxmaḳqi boloɣan yaloɣanqilar heli kəptur, Ularning nəpəslirimu zorawanliktur. **13** Aḥ, Pərwərdigarning meḥribanliḳini tiriklərning zeminidə kərüxkə kəzüm yətmigən

bolsa...! **14** Pərvərdigarni təlmürüp kütkin! Jigərlik bol, qəlbing mərdanə bolsun! Xundak qil, Pərvərdigarni təlmürüp kütkin!

28 Dawut yazoƣan küy: — I Pərvərdigar, Sanga nida qilimən; I mening Qoram Texim, manga süküt qilmioƣaysən; Qünki Sən jimjit turuwalisang, Mən qongkur ƣangoƣa qüxidioƣanlaroƣa ohxaxla bolimən. **2** Sanga pəryad kətürginimdə, Sening mukəddəs kalamhanangoƣa qolumni kətürginimdə, Mening iltijalirimning sadasini angliƣaysən! **3** Meni rəzillər wə qəbihlik qiloƣuqilar bilən billə taxliwətmigəysən; Ular aoƣzida yekinliri bilən dostanə səzləxsimu, Kənglidə əqmənlik bardur. **4** Ularning qilmixliriƣa qarap, Ixlirining yamanlikiƣa qarap ix tutkaysən; Qolining qiloƣanliri boyiqə əzlirigə yanduroƣaysən; Tegixlik jazani əzlirigə qayturoƣaysən. **5** Qünki ular nə Pərvərdigarning qiloƣanlirini, Nə qollirining ixligənlirini ƣeq nəzirigə almaydu, [Pərvərdigar] ularni oƣlitip, qaytidin bax kətürgüzməydu. **6** Pərvərdigaroƣa təxəkkür-mədhiyə qayturulsun; Qünki U mening iltijalirimning sadasini angliƣan. **7** Pərvərdigar mening küqüm, mening qalkinimdur; Mening kənglüm uningoƣa ixəndi, Xuning bilən yardəm taptim; Xunga kənglüm zor xadlinidu, Əz küyüm bilən mən Uni mədhiyiləymən. **8** Pərvərdigar Əz [həlkining] küqidur, Xundakla məsih qiloƣinioƣa qutkuzoƣuqi koroƣandur. **9** Əz həlkingni qutkuzoƣaysən, Mirasingni bərikətlik qiloƣaysən; Ularni padiqidək bekip ozuklanduroƣaysən, Mənggügə ularni kətürüp yürgəysən.

29 Dawut yazoƣan küy: — Pərvərdigaroƣa bərgəysilər, i Qudrətlik Boloƣuqining pərzəntliri, Pərvərdigaroƣa xanu-xəwkət, küq bərgəysilər! **2** Pərvərdigaroƣa Əz namioƣa layik xanu-xəwkət bərgəysilər; Pərvərdigaroƣa pak-mukəddəslikning güzəllikidə səjdə kilinglar! **3** Pərvərdigarning sadasi qongkur sular üstidə ƣəküm süridu; Xan-xərəp igisi boloƣan Təngri güldürmamilarni yangritidu; Pərvərdigar büyük dengizlar üstidə ƣəküm süridu. **4** Pərvərdigarning sadasi küqlüktur; Pərvərdigarning sadasi ƣaywətkə toloƣandur; **5** Pərvərdigarning sadasi kedir dərəhlirini sunduriwetidu; Bərhək, Pərvərdigar Liwandiki kedirlarni sunduriwetidu. **6** U ularni mozay oynaklawatkandək oynaklitidu; Yawa kalining balisi oynaklawatkandək, U Liwan wə Sirion teoƣini oynaklitidu. **7** Pərvərdigarning sadasi qakmaklarning yalkunlirini xahlitiwetidu; **8** Pərvərdigarning sadasi qəl-jəzirini zilziligə salidu; Pərvərdigar Kədəxtiki qəl-jəzirini zilziligə salidu; **9** Pərvərdigarning sadasi dub dərəhlirini ƣaryan toloƣitidu, Ormanliklarni yalingaqlaydu; Uning mukəddəs ibadəthanisida boloƣan ƣəmmisi «xanu-xəwkət!» dəp təntənə kilidu. **10** Pərvərdigar topan üstigə ƣəkümranlik kilip olturidu; Bərhək, Pərvərdigar mənggügə padixah bolup ƣəküm sürüp olturidu. **11** Pərvərdigar Əz həlkigə kudrətni bəhx etidu; Əz həlkini aman-hatirjəmlik bilən bərikətləydu.

30 Mukəddəs ibadəthanini Hudaoƣa ataxni təbrikləp, Dawut yazoƣan küy: — Mən Seni aliy dəp uluoƣlaymən, i Pərvərdigar, Qünki Sən meni pəstin yukiri kətürdüng, Düxmənlirimni üstümdin huxallandurmiding. **2** I Pərvərdigar Hudayim, mən Sanga nalə kətürdüm, Sən meni sakaytting. **3** I Pərvərdigar, Sən təhtisaradin jenimni elip qikting, Ƣangoƣa qüxidioƣanlar arisidin manga ƣayat berip sakliding. **(Sheol h7585)** **4** Pərvərdigaroƣa küy eytinglar, i Uning ihlasmən bəndiliri, Uning pak-mukəddəslikini yad etip təxəkkür eytinglar. **5** Qünki Uning oƣəzipi dəkikidə ətüp ketidu, Xapaiti bolsa əmürwayət bolidu; Yioƣa-zar keqiqə konup kalsimu, Huxallik tang səhər bilən təng kelidu. **6** Mən bolsam əz rahət-paraoƣitimdə: «Mənggügə təwrənməy mukim turimən» — dedim. **7** Pərvərdigar, xapaiting bilən, mening teoƣimni mustəhkəm turoƣuzoƣaniding; Əmma Sən didaringni kaqurup yoxurdung; Mən alakzadə bolup kəttim; **8** Mən Sanga nalə-pəryad kətürdüm, i Pərvərdigar; Mən [Sən] Rəbkə iltija kildim: — **9** — Mening kenim tekülüp, ƣangoƣa kirsəm nemə paydisi bardur? Topa-qang Seni mədhiyiləmdu? U ƣakikitingni jakarliyalamdu? **10** Angliƣaysən, i Pərvərdigar, manga xəpkət kərsətkəysən; I Pərvərdigar, manga yardəmdə boloƣaysən! **11** Sən matəm kayoƣusini ussul oynaxlaroƣa aylandurdung; [Ƣazilik] bəz kiyimimni salduriwetip, Manga huxallikni bəlwaoƣ kilip baoƣliding; **12** Xunga mening roƣim süküt kilmay, Sanga küylər okusun! I Pərvərdigar, mening Hudayim, Sanga əbədi'əbədgiqə təxəkkürlərni eytimən!

31 Nəoƣmiqilərning bexioƣa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoƣan küy: — Sən Pərvərdigarni, mən baxpanah kildim; Meni ƣeqkaqan yərgə karitip koymioƣaysən; Əz ƣəkkaniyliking bilən meni azad kilip kutkuzoƣaysən; **2** Manga kulak saloƣaysən, meni tezrək kutkuzuwaloƣaysən; Manga koram tax, Əzümni koƣdaydioƣan koroƣanlik kəl'ə boloƣaysən. **3** Qünki Sən mening uyultexim, mening koroƣinimdursən; Xunga Əz naming üqün meni yetəkligəysən, meni baxlioƣaysən. **4** Manga yoxurun selinoƣan tuzaktin kədəmlirimni tartkaysən; Qünki Sən mening baxpanahimdursən. **5** Mən roƣimni kolungoƣa tapxurdum; Sən manga nijatlik kilip ƣərlükkə qikaroƣansən, i Pərvərdigar, ƣək Təngri. **6** Yaloƣan ilahlaroƣa qoƣunidioƣanlardin yirginip kəldim; Mən bolsam Pərvərdigaroƣa etikad kilimən. **7** Özgərməs muhəbbiting bilən huxal bolup xadlinimən; Qünki mening harlikimni kərdüngsən; Jenimning azap-okubətliridin həwər tapting. **8** Meni düxmənlirimning kolioƣa qüxürmiding, Bəlki putlirimni kəngri jayoƣa turoƣuzdung. **9** I Pərvərdigar, manga rəhim-xəpkət kərsətkəysən, Qünki beximoƣa külpət qüxti; Dərd-ələmdin kəzüm tügüxəy dəp kaldi, Jenim, wujudummu xundak. **10** Ƣayatim kayoƣu-ƣəsrət bilən, Yillirim oƣəm-oƣussə bilən uprawatidu. Gunahim tüpəylidin maoƣdurum ketəy dəp kaldi, Ustihanlirim sizip kətti. **11** Mən rəkiblirimning iza-ahanitigə kaldim, Yekinlirim aldida tehimu xundak; Tonuxlirimoƣimu bir wəhimə boldum; Koqida meni kərgənlərmu məndin dajip kaqidu. **12** Ƣəmməylən meni əlgən adəmdək, kənglidin qikirip taxlaxti; Puquk qinidək bolup kaldim. **13** Qünki nuroƣunlarning təhmətlirini anglidim, Wəhimə tərəp-tərəplərdə turidu; Ular manga ƣujum kilixka məslihətlixiwatidu, Jenimni elixka kəst kilixiwatidu. **14** Birak mən Sanga tayinimən, i Pərvərdigar; «Sən mening Hudayim!» — dedim. **15** Mening künlirim Sening kolungdidur; Meni düxmənlirimning kolidin ƣəm manga ziyankəxlik qiloƣuqilardin kutkuzoƣaysən. **16** Kulungoƣa didaringning jilwisini qüxürgəysən; Əzgərməs muhəbbiting bilən manga nijatlik ata qiloƣaysən. **17** I Pərvərdigar, meni yərgə karitip koymioƣaysən; Qünki mən Sanga iltija kildim; Rəzillər yərgə qarap kalsun; Ularning təhtisarada zuwani tutulsun; **(Sheol h7585)** **18** Yaloƣan ləwlər zuwandin kalsun! Ular ƣəkkaniylarni halioƣanqə mazak kilip təkəbburluk bilən səzliməktə! **19** Əzüngni baxpanah kiloƣanlar üqün insan balilirining kəz aldida kərsətkən iltipatliring, Yəni Əzüngdin korkidioƣanlar üqün, sakliƣan iltipat-nemətliring nəkədər moldur! **20** Sən ularni insanlarning suyikəstliridin Əz ƣuzurungdiki yoxurun dalda jayoƣa alisən; Sən ularni til-ahanətlərdin sayiwiningdə yoxurup koyisən. **21** Pərvərdigaroƣa təxəkkür-mədhiyilər yollansun! Qünki U özgərməs muhəbbitini zulmətlik bir xəhərdə ajayib nimayən kildi! **22** Qünki mən dəkkə-dükkidə ƣodukup: — Seni, meni kəzidin qikirip koydimikin, dəp korkkanidim; Halbuki, mən nalə kətürüp yelinoƣinimda, pəryadimoƣa kulak salding.

23 Pərwərdigarni səyünglar, i Uning barlik məmin bəndiliri! Pərwərdigar Өzigə sadiklarni koƣdaydu, Həm təkəbburluk bilən ix kiloƣuqilarning kilmixlirini əz bexioƣa həssiləp kayturidu! **24** I Pərwərdigarni təlmürüp kütkənlər, Jigərlik bol, kəlbing mərdanə kilinsun!

32 Dawut yazoƣan «Maskil»: — Itaətsizlikliri kəqürüm kilinoƣan, Gunahliri yepiloƣan kixi bəhtliktur! **2** Pərwərdigar rəzillikliri bilən hesablaxmaydioƣan, Rohida heqkandak hiylilik yok kixi bəhtliktur! **3** Mən [gunahimni ikrar kilmay], süküttə turuwaloƣanidim, Kün boyi ahu-pioƣan iqidə, Səngəklirim qirip kətti; **4** Qünki meni baskan kolung manga keqə-kündüz eoƣir boldi; Yazdiki kuroƣakqiliktak yilikim kaoƣjirap kətti. (Selah) **5** Əmdi gunahimni Sening aldingda etirap kildim, Kəbihlikimni Səndin yoxuriwərməydioƣan boldum; Mən: «Pərwərdigaroƣa asiyliklirimni etirap kilimən» — dedim, Xuning bilən Sən mening rəzil gunahimni kəqürüm kilding. (Selah) **6** Xunga Seni tapalaydioƣan pəyttə, Hərbir ihlasmən Sanga dua bilən iltija kilsun! Qong topanlar ərlap, texip kətkəndə, [Sular] xu kixigə hərgiz yekinlaxmaydu. **7** Sən mening dalda jayimdursən; Sən meni zulumdin saklaysən; Ətrapimni nijatlik nahxiliri bilən kaplaysən! (Selah) **8** — «Mən sən mengixka tegixlik yolda seni yetəkləymən həm tərbiyləymən; Mening kəzüm üstüngdə boluxi bilən sanga nəsihət kilimən. **9** Əkli yok boloƣan at yaki exaktək bolma; Ularni qəkləxkə tizginləydioƣan yügən bolmisa, Ular hərgiz sanga yekin kəlməydu». **10** Rəzillərgə qüxüdioƣan kayoƣu-həsrətlər kəptur, Birak mehir-xəpkətlər Pərwərdigaroƣa tayanoƣan kixini qəridəydu; **11** I həkkaniylar, Pərwərdigar bilən xadlinip hursən bolunglar; Kəngli duruslar, huxalliktin təntənə kilinglar!

33 Əy həkkaniylar, Pərwərdigar üqün təntənə kilinglar! Mədhiyiləx duruslar üqün güzəl ixtur. **2** Rawab bilən Pərwərdigarni mədhiyilənglar; Ontaroƣa təngkəx bolup, uningoƣa küylərni eytinglar. **3** Uningoƣa atap yengi bir munajat-nahxini eytinglar; Mahirlik bilən qelip, awazinglarni yukiri yangritinglar. **4** Qünki Pərwərdigarning səzi bərhəktur; Uning barlik ixliri wədilirigə sadakətliktur. **5** U həkkaniyət həm adalətni yahxi kərgüqidur; Yər-zemin Pərwərdigarning mehribanliki bilən toloƣandur. **6** Pərwərdigarning səzi bilən asmanlar yaritiloƣan, Uning aoƣzidiki nəpəs bilən ularning barlik koxunlirimuyaritiloƣandur; **7** U dengizdiki sularni bir yərgə yioƣip dəwiləydu; U okyanlarni ambarlar iqidə saklap turidu; **8** Pütkül yər yüzidikilər Pərwərdigardin əymənsun; Dunyadiki pütün jan igiliri Uningdin koркup, hərmətlisun; **9** Qünki Uning bir səzi bilənla ix püttürülgənidi; Uning bir əmri bilənla degənliri barpa kilinoƣanidi. **10** Pərwərdigar allərning pilanini tosiwetidu; U kowmlarning hiyallirini bikar kiliwetidu. **11** Pərwərdigarning nəsihəti mənggügə turidu; Kəlbidiki oyliri dəwrdin-dəwrgə ixka axurulidu. **12** «Pərwərdigar bizning Hudayimizdur» dəydioƣan kowm bəhtliktur! Yəni Өz mirasi boluxka tallioƣan həlk bəhtliktur! **13** Pərwərdigar ərxtin yərgə nəzər salidu, U pütkül insanlarni kərüp turidu. **14** Turaloƣusidin yər yüzidikilərning həmmisigə karaydu; **15** U ularning hərbirining kəlblirini Yasioƣuqidur; Ularning barlik ixlirini dəngsəp qikkuqidur. **16** Padixah bolsa koxunlirining kəplüki bilən oƣalib bolalmaydu; Palwan əzining zor küqi bilən əzini kutkuzalmaydu; **17** Tolparoƣa tayinip həwp-hətərdin kutkuzulux bihudiliktur, U zor küqi bilən heqkimni kutkuzalmaydu; **18** Mana, ularning jenini ölümdin kutkuzux üqün, Kəhətqiliktə ularni hayat saklax üqün, Pərwərdigarning kəzi Өzidin əyminidioƣanlarning üstidə turidu, Өzining əzgərməs muhəbbitigə ümid baoƣlioƣanlarning üstidə turidu. **20** Bizning jenimiz Pərwərdigaroƣa təlmüridu; Bizning yardəmqimiz, Bizning kalkinimiz U bolidu. **21** Xunga Uning bilən kəlbimiz xadlinip ketidu; Qünki Uning mukəddəs namioƣa tayinip ixənduk. **22** I Pərwərdigar, biz Sangila ümid baoƣlioƣinimizdək, Sening əzgərməs muhəbbitingmu üstimizdə boloƣay!

34 Dawut yazoƣan küy: — (Dawut Abimələk [padixahning] aldida yürüx-turuxini baxkiqə kiliwaloƣanda, [Abimələk] uni həydiwətkən wakitta yazoƣan) Mən hərkandak wakitlarda Pərwərdigaroƣa təxəkkür-mədhiyə kayturimən; Uni mədhiyiləx aoƣzimdin qüxməydu. **2** Kəlbim Pərwərdigarni iptiharlinip mədhiyələydu, Məminlər buni anglap xadlikta bolidu. **3** Mən bilən billə Pərwərdigarni uluoƣlanglar, Birliktə Uning namioƣa mədhiyilər yangritayli. **4** Pərwərdigarni izdidim, U mening duayimni ijabət kildi, Meni baskan barlik wəhimə-koркunqlirimdin kutkuzdi. **5** [Məminlər] Uningoƣa təlmürüp nurlandi; Yüzliri yərgə karitilmidi. **6** [Mən] pekir-biqarə [Uningoƣa] nida kildi, Pərwərdigar anglap, meni həmmə awariqiliklərdin kutkuzdi. **7** Pərwərdigarning Pərixtisi Uningdin əyminidioƣanlarni koƣdap ətrapioƣa qedirini tikidu, Ularni kutkuzidu. **8** Pərwərdigarning mehribanlikini tetip, bilgin, Uningoƣa ixinip tayanoƣan adəm nemidegən bəhtliktur! **9** I Uning mukəddəs bəndiliri, Pərwərdigardin əymininglar! Qünki Uningdin əyminidioƣanlarning heq nərsisi kəm bolmas. **10** Küqlük arslanlar ozukşiz kelip aq kalsimu, Əmma Pərwərdigarni izdigüqilərning heqbir yahxi nərsisi kəm bolmas. **11** Kelinglar balilirim, manga kulak selinglar; Mən silərgə Pərwərdigardin əyminixni əgitip koyay. **12** Hayatni ətiwarlaydioƣan kixi kim? Kimning uzun wə yahxi künlərni kərgüsi bar? **13** Undakta tilingni yamanliktin tartip yür, Ləwliring məkkarliktin neri bolsun; **14** Yamanliktin ayrilip yirak bolup, güzəl əməllərni kilip yür; Aman-hatirjəmlikni izdəp, uni koƣlap yür. **15** Pərwərdigarning kəzi həkkaniylarning üstidə turidu, Uning kuliki ularning iltijalirioƣa oquk turidu; **16** Pərwərdigarning qirayi rəzillik kiloƣuqilaroƣa karxi qikar, Ularning hərkandak nam-hatirilirini yər yüzidin elip taxlar; **17** Həkkaniylar iltija kilidu, Pərwərdigar anglaydu, ularni barlik azab-muxəkkətliridin kutkuzidu; **18** Pərwərdigar kəngli sunuklaroƣa yekindur, Rohi ezilgənlərni kutkuzidu. **19** Həkkaniylar duq kəlgən awariqiliklər kəptur; Birak Pərwərdigar ularni bularning həmmisidin kutkuzidu. **20** [U həkkaniyning] səngəklirini sak kalduridu, Ulardin birsimu sunup kətməydu. **21** Yamanliknng əzi rəzillərni eltüridu; Həkkaniylaroƣa nəprətlinidioƣanlar gunahta kalidu. **22** Pərwərdigar Өz kullirining janlirini bədəl tələp hərlükkə kikiridu; Uningoƣa tayanoƣanlardin heqkimgə gunah bekitilməydu.

35 Dawut yazoƣan küy: — I Pərwərdigar, mən bilən elixkanlar bilən elixkaysən; Manga jəng kiloƣanlaroƣa jəng kiloƣaysən! **2** Kolungoƣa sipar wə kalkan aloƣin; Manga yardəmgə ornungdin turoƣaysən; **3** Nəyzini suoƣurup, meni koƣlawatkanlarning yolini toskaysən; Mening jenimoƣa: «Mən sening nijatlikingdurmən!» — degəysən! **4** Mening hayatimoƣa qang salmakqi boloƣanlar yərgə karitilip xərməndə boloƣay; Manga kəst əyligənlər kəynigə yandurulup rəswa boloƣay. **5** Ular goya xamalda uqkan samandək tozup kətkəy; Pərwərdigarning Pərixtisi ularni tarkitiwətkəy! **6** Ularning yoli karangoƣu wə teyiloƣak boloƣay, Pərwərdigarning Pərixtisi ularni koƣliwətkəy! **7** Qünki ular manga orunsiz ora-tuzak təyyarlidi; Jenimni səwəbsiz elixka ular uni kolidi. **8** Halakət tuydurmastin ularning bexioƣa qüxkəy, Өzi yoxurun kuroƣan toroƣa əzi qüxkəy, Halakətkə yikiloƣay.

9 U qaoɣda jenim Pərwərdigardin səyünidu, Uning nijatlikɣutkuzuxidin xadlinidu! **10** Mening ḫəmmə ustihanlirim: — «I Pərwərdigar, kimmu Sanga təngdax keləlisun?» — dəydu, — «Sən ezilgən məminlərni küqlüklərning qanggilidin, Ezilgənlər ḫəm yoksullarni ularni bulioɣuqilardin tartiwelip kutkuzisən». **11** Yawuz, yaloɣan guwaḫqilar kopup, Həwirim bolmioɣan gunaḫlar bilən üstümdin xikayət kilmakta. **12** Ular mening yaḫxilikimoɣa yamanlik kilip, Meni panaḫsiz yetim kilip koyoɣanidi! **13** Lekin mən bolsam, ular kesəl boloɣanda, Bəzni yəgəp kiyiwaldim; Ularni dəp roza tutup, əzümni təwən kildim; Əmdi duayim bolsa ḫazir baoɣrimoɣa yenip kəldi! **14** Mən bu ixlardin dost yaki kerindiximning bexioɣa qüxkən ixka ohxax məyüslinip yürdum, Mən əz anisioɣa ḫaza tutkandək, beximni selip yürdüm. **15** Birak mən putlixip kətkinimdə, Ular ḫuxal boluxup kətkənidi, Bir yərgə jəm boldi; Dərwakə jəm boluxup muxu zorawanlar manga karxi kikixti, Birak həwirim yok idi. Ular meni parə-parə kilix üqün tohtimay zərbə berixti. **16** Huddi bir qixləm poxkal üstidə qakqak wə talax kiloɣan hudasizlardək, Ular manga qixlirini oɣuqurlitip hiris kilixti. **17** I Rəb, kaqanoɣiqə pərwa kilmaysən? Jenimni ularning ḫalakitidin kutkuzoɣaysən, Mening birdinbir ḫayatimni [muxu] yirtkuq xirlarning aoɣzidin tartiwaloɣaysən! **18** Zor jamaət arisida mən Sanga təxəkkür eytimən; Nuroɣunlioɣan həlk arisida Seni mədḫiyiləymən. **19** Yaloɣan səwəb bilən manga rəkib boloɣanlarni üstümdin xadlandurmioɣaysən; Məndin səwəbsiz nəprətlängənlərni əzara kəz kisixturmioɣaysən! **20** Ular dostanə səz kilmaydu, Zemindiki tinqlikpərwərlərgə pitnə-ioɣwa tokumakta. **21** Ular manga karap eoɣizini yooɣan eqip: «Way-way! Kütkünimizni əz kəzimiz bilən kerüwalduk!» — deyixidu. **22** I Pərwərdigar, Sən bularni kərüp qikting, sükət kilmioɣaysən; I Rəb, məndin Əzüngni yirakɣlaxturmioɣaysən; **23** Koɣzoɣaloɣaysən, Mən üqün ḫəküm qikirixka oyoɣanoɣaysən, I mening Hudayim — Rəbbim! **24** Mening ixim üstidə əz ḫakkaniyliking boyiqə ḫəküm qikaroɣaysən, i Pərwərdigar Hudayim; Ularni mening [onguxsizlikimdin] xadlandurmioɣaysən! **25** Ular kənglidə: «Waḫ! Waḫ! Əjəb obdan boldi!» — deyixmisun; Yaki: «Uni yutuwəttuk!» — deyixmisun. **26** Mening ziyinimdin huxal boloɣanlar yərgə karitilip xərməndə boloɣay; Meningdin əzlirini üstün tutkuqilarning kiyim-keqiki hijalət wə nomussuzluk bolsun! **27** Mening ḫakkaniylikimdin səyüngənlər təntənə kilip xadlansun! Ular ḫəmixə: «Əz kulining aman-esənlikigə səyüngən Pərwərdigar uluoɣlansun!» — degəy. **28** Xu qaoɣda mening tilim kün boyi ḫakkaniyliking tooɣruluk səzləydu, mədḫiyilərni yangritidu.

36 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp, Pərwərdigarning kuli Dawut yazoɣan küy: — Rəzil adəmning asiyliki mening kəlbimdə bir bexarətni pəyda kilidu: — «Uning nəziridə Hudadin korkidioɣan ix yoktur!». **2** Qünki u əz-əzini mahtayduki, U əz-əzigə: — «Məndə gunaḫ tepilmas, kiloɣinim yirginqlik ix əməstur!» — dəydu. **3** Aoɣzidiki səzlər kəbiḫlik wə ḫiyligərliktur; Pəzilətlik ix kilix parasitidin u alliburun məḫrumdur. **4** U ornida yatkandimu gunaḫni kəzləydu; U durus bolmioɣan yoloɣa mengixni iradə kilidu; Yamanliktin ḫeq nəprətlənməydu. **5** I Pərwərdigar, əzgərməs muḫəbbiting ərxlərgə takixidu; Ḫakikət-sadikliking bulutlaroɣa yetidu! **6** Ḫakkaniyliking büyük taoɣlardək, Ḫəkümliring tilsimatlik qongkur dengizlardəktur. I Pərwərdigar, Sən adəmlər wə ḫaywanlarni sakliɣuqidursən; **7** Sening əzgərməs muḫəbbiting nəkədər kimmətliktur, i Huda! Xunga insan baliliri kanatliring sayisidə panaḫlinidu. **8** Ular əyüngdiki mol dastihandin toyoɣuqə bəḫrimən bolidu; Sən ularoɣa ḫuzur-ḫalawətliringning dəryasidin iqküzisən. **9** Qünki Səndila bardur ḫayatlik bulikі; Nurungda bolup nurni kərimiz. **10** Aḫ, Əzüngni tonup, bilgənlərgə muḫəbbitingni, Kəngli duruslaroɣimu ḫakkaniylikingni kərsitixni dawamlaxturoɣaysən. **11** Təkəbburlarning putining manga ḫujum kilixioɣa yol koymioɣaysən; Rəzillərning koli meni ornumdin koɣliwətmisun; **12** Mana, yamanlik kiloɣuqilar yikildi! Oɣulitiwetildi, ornidin kayta turalmaydu!

37 Dawut yazoɣan küy: — Yamanlik kiloɣuqilar tüpəylidin əzüngni kəydürmə, Nakəslərgə ḫəsət kilma. **2** Qünki ular ot-qəplərdək tezla üzüp taxlinidu, Yumran əsümlüklərgə ohxax tozup ketidu. **3** Pərwərdigaroɣa tayan, tirixip yahxilik kil, Zeminda makanlixip yaxap, Uning wapa-ḫakikitini ozuk bilip ḫuzurlan. **4** «Pərwərdigarni hursənlikim» dəp bilgin, U arzu-tiləkliringgə yətküzidu. **5** Yolungni Pərwərdigaroɣa amanət kil; Uningoɣa tayan, U qokum [tilikingni] ijabət kilidu. **6** U ḫakkaniylikingni nurdək, Adalitingni qüxtiki kuyaxtək qaknitidu. **7** Pərwərdigarning aldida tinq bolup, Uni səwrqanlik bilən küt; Ḫaramdin ronak tapkan adəm tüpəylidin, Yaman niyətliri ixka axidioɣan kixi tüpəylidin əzüngni kəydürmə. **8** Aqqikingdin yan, oɣəzəptin kayt, Əzüngni kəydürmə; U pakət seni yamanlikka elip baridu. **9** Qünki yamanlik kiloɣuqilar zemindin üzüp taxlinidu; Pərwərdigaroɣa təlmürüp kütkənlər bolsa, Zeminoɣa igidarqilik kilidu. **10** : Kəzni yumup aqkuqila, rəzil adəm ḫalak bolidu; Uning makanioɣa səpselip karisang, u yok bolidu. **11** Birak yawax-məminlər zeminoɣa miraslik kilidu, Wə qəksiz arambəḫxliktin ḫuzurlinidu. **12** Rəzil adəm ḫəkkaniyoɣa kəst kilidu; Uningoɣa qixlirini oɣuqurlitip hiris kilidu; **13** Lekin Rəb uningoɣa karap külidu; Qünki [Rəb] uning bexioɣa kelidioɣan künni kəridu. **14** Yawaxlar wə yoksullarni yikitix üqün, Yoli duruslarni kirip taxlax üqün, Rəzillər kiliqini oɣilipidin suoɣurup elip, Okyasining kiriqini tartip təyyarlidi. **15** Lekin kiliqi bolsa əz yürikigə sanjilidu, Okyaliri sunduruwetilidu. **16** Ḫakkaniylardiki «az», Kəpligən yamanlarning baylikliridin əwzəldur. **17** Qünki rəzillərning biləkliri sundurulidu; Lekin Pərwərdigar ḫakkaniylarni yeləydu; **18** Pərwərdigar kəngli duruslarning künlirini bilidu; Ularning mirasi mənggügə bolidu. **19** Ular eoɣir künlərdə yərgə karap kalmaydu; Kəḫətqiliktimu ular tok yüridu. **20** Birak rəzillər ḫalak bolidu; Pərwərdigar bilən karxilaxkuqilar qimənzardiki gül-giyaḫdək tozup ketidu; Ular tügəydu; Is-tütündək tarkilip tügəydu. **21** Rəzil adəm ətnə elip kayturmaydu; Əmma ḫakkaniy adəm mehribanlik bilən ətnə beridu; **22** Qünki [Pərwərdigar] rəḫmət kiloɣanlar zeminoɣa igə bolidu, Birak uning lənitigə uqrioɣanlar üzüp taxlinidu; **23** Mərdanə adəmning kədəmliri Pərwərdigar təripidindur; [Rəb] uning yolidin hursən bolidu. **24** U teyilip kətsimu, yikilip qüxməydu; Qünki Pərwərdigar uning kolini tutup yeləp turidu. **25** Mən yax idim, ḫazir kerip kaldim; Lekin ḫakkaniylarning taxliwetilgənlikini, Yaki pərzəntlirining nan tiligənlikini əsla kərgən əməsmən; **26** U kün boyi mərd-mehriban bolup ətnə beridu; Uning əwladlirimu həlkkə bərikət yətküzidu. **27** Yamanlikni taxlanglar, yahxilik kilinglar, Mənggü yaxaysilər! **28** Qünki Pərwərdigar adalətni səyidu, U Əz məmin bəndilirini taxlimaydu; Ular mənggügə saklinidu; Lekin rəzillərning əwladliri üzüp taxlinidu. **29** Ḫakkaniylar yər-jaḫanoɣa igə bolidu, Əbədil'əbədgiqə uningda makan tutup yaxaydu. **30** Ḫakkaniy adəmning aoɣzi danalik jakarlaydu; Uning tili adil ḫəkümlərni səzləydu; **31** Kəlbidə Hudaning [mukəddəs] kanuni turidu; Uning kədəmliri teyilip kətməs. **32** Rəzillər ḫakkaniy adəmni paylap yüridu; Ular uni eltürgüdək pəytni izdəp yüridu. **33** Lekin Pərwərdigar uni düxmənning qanggilioɣa qüxürməydu;

Yaki ḫəkümdə uni gunaḫḳa pütməydu. **34** Pərwərdigarni
təlmürüp küt, Uning yolini qing tutḳin; U sening mərtiwəngni
kətürüp, zeminoƣa igə ḳilidu, Rəzillər ḫalak ḳilinoƣanda, Sən
buni kərisən. **35** Mən rəzil adəmning zomigərlik ḳiliwatḳinini
kərdüm, U huddi ayniƣan barakṣan yapyexil dərəhtək ronak
tapḳan. **36** Birak u ətüp kətti, Mana, u yoḳ boldi; Mən uni
izdisəmmu, u tepilmaydu. **37** Mukəmməl adəmgə nəzər sal,
Durus insanoƣa ḳara! Qünki bundak adəmning ahir kəridiƣini
arambəhx hatirjəmlik bolidu. **38** Itaətsizlər bolsa birliktə ḫalak
bolixidu; Ularning keləqiki üzülidu; **39** Birak ḫəkḳaniylarning
nijatliḳi Pərwərdigardindur; U eƣir künlərdə ularning küqlük
panaḫidur. **40** Pərwərdigar yardəm ḳilip ularni saḳlaydu; U
ularni rəzillərdin saḳlap ḳutḳuzidu; Qünki ular Uni baxpanaḫi
ḳilidu.

38 Dawut yazoƣan küy: — (Əslimə üqün) I Pərwərdigar,
oƣəzipingdə tənbiḫ bərmigəysən, Ḳəḫringdə meni
jazalimioƣaysən! **2** Qünki oḳliring meni zəhimləndürüp sanjidi,
Ḳolung üstümdin ḳattiḳ basti. **3** Ḳattiḳ oƣəziping tüpəylidin
ətlirimdə ḫeq saḳlik yoḳ, Gunaḫim tüpəylidin ustihanlirimda
aram yoḳtur. **4** Qünki gunaḫlirim boyumdin taxti; Ular
kətürəlmigüsiz eƣir yüktək meni besiwaldi. **5** Əhməḳlikimdin
jarahətlirim sesip, xəlwərəp kətti. **6** Azabtin bəllirim tolimu
pükülüp kətti, Kün boyi oƣəmgə petip yürimən! **7** Qatiraḳlirim
otḳa toldi, ətlirimning saḳ yeri yoḳtur. **8** Mən tolimu
ḫalsirap, ezilip kəttim; Ḳəlbimdiki azab-ḳayoƣu tüpəylidin
ḫerkiraymən. **9** Rəb, barlik arzuyum kəz aldingdidur; Uḫ
tartixlirim Səndin yoxurun əməs; **10** Yürikim jioƣildap, ḫalimdin
kəttim; Kəzlirimning nuri əqti. **11** Yar-buradərlirimmu meni
uroƣan waba tüpəylidin, əzlirini məndin tartti; Yeḳinlirimmu
məndin yiraḳ ḳaqti. **12** Jenimni almaḳqi boloƣanlar tuzaḳ
ḳuridu; Manga ziyanni ḳəstligənlər zəḫirini qaqmaḳta; Ular
kün boyi ḫiylə-mikirlərni oylimaḳta. **13** Lekin mən gas
adəmdək anglimaymən, Gaqa adəmdək aoƣzimni aqmaymən;
14 Bərḫək, mən angliyalmaydioƣan gaslardək bolup ḳaldim;
Aoƣzimda ḳilidioƣan rəddiyə-tənbiḫ yoḳ. **15** Qünki ümidimni
Sən Pərwərdigaroƣa baoƣlidim; Rəb Hudayim, Sən iltijayimoƣa
ijabət ḳilisən. **16** Qünki mən: — «Ular mening üstümgə
qiḳip mahtanmioƣay; Bolmisa, putlirim teyilip kətkəndə, ular
xadlinidu» — dedim mən. **17** Qünki mən dəldəngxip, tügixəy
dəp ḳaldim, Azabim kəz aldimdin kətməydu. **18** Qünki mən
əz yamanliḳimni iḳrar ḳilimən; Gunaḫim üstidə ḳayoƣurimən.
19 Lekin düxmənlirim juxḳun ḫəm küqlüktur; Ḳara qaplap,
manga nəprətlənggənlərning sani nuroƣundur. **20** Wapaoƣa
japa ḳilidioƣanlar bolsa, mən bilən ḳarxilixidu; Qünki mən
yahxiliḳni kəzləp, intilimən. **21** I Pərwərdigar, məndin waz
kəqmigəysən! I Hudayim, məndin yiraḳlaxmioƣaysən! **22** I Rəb,
mening nijatliḳim, Manga qapsan yardəm ḳiloƣaysən!

39 Nəoƣmiqilərning bexi Yədutunoƣa tapxuruloƣan, Dawut
yazoƣan küy: — «Tilim gunaḫ ḳilmisun dəp, Yollirimoƣa
dikḳət ḳilimən; Rəzillər kəz aldimda bolsa, mən aoƣzimoƣa
bir kəxək salimən» — degənidim. **2** Mən süküt ḳilip, zuwan
sürmidim, Ḫətta yahxilik tooƣrisidiki səzlərnimu aoƣzimdin
qiḳarmidim; Birak dil azabim tehimu ḳozoƣaldi. **3** Kənglümdə
zərdəm ḳaynidi, Oylanoƣanseri ot bolup yandi; Andin tilim
ihtiyarsiz səzləp kətti. **4** I Pərwərdigar, əz əjilimni, Künlirimning
ḳanqilik ikənlikini manga ayan ḳiloƣin; Ajiz insan balisi
ikənlikimni manga bildürgin. **5** Mana, Sən künlirimni
pəḳət nəqqə oƣeriqla ḳilding, Sening aldingda əmrüm yoḳ
ḫesabididur. Bərḫək, barlik insanlar tik tursimu, pəḳət bir
tiniḳla, halas. (Selaḫ) **6** Bərḫək, ḫərbir insanning ḫayati huddi bir
kələnggidur, Ularning aldirap-saldiraxliri biḫudə awariqiliktur;
Ular baylikларni toplaydu, lekin keyin bu baylikларni kimning
ḳolioƣa juoƣlinidioƣanliḳini bilməydu. **7** I Rəb, əmdi mən
nemini kütimən? Mening ümidim sangila baoƣliktur. **8** Meni
barlik asiyliklirimdin ḳutḳuzoƣaysən, Meni ḫamaḳətlərning
məshirisigə ḳaldurmioƣaysən. **9** Süküt ḳilip zuwan sürmidim;
Qünki mana, muxu [jazani] Əzüng yürgüzgənsən. **10** Meni
saloƣan wabayingni məndin neri ḳiloƣaysən; Qünki ḳolungning
zərbisi bilən tügixəy dəp ḳaldim. **11** Sən tənbiḫliring bilən kixini
əz yamanliḳi üqün tərbiyiligiringdə, Sən huddi nərsilərgə küyə
ḳurti qüxkəndək, uning izzət-oƣururini yoḳ ḳiliwetisən; Bərḫək,
ḫərbir adəm bir tiniḳla, halas. (Selaḫ) **12** I Pərwərdigar, duayimni
anglioƣaysən, Pəryadimoƣa ḳulaḳ saloƣaysən! Kəz yaxlirimoƣa
süküt ḳilmioƣaysən! Qünki mən pütkül ata-bowilirimdək, Sening
aldingda yaḳa yurtluḳ, musapirmən, halas! **13** Manga tikkən
kəzüngni məndin neri ḳiloƣaysənki, Mən barsa kəlməs jayoƣa
kətküqə, Meni bir'az bolsimu raḫəttin bəḫrimən ḳiloƣaysən.

40 Dawut yazoƣan küy: — Pərwərdigaroƣa təlmürüp, küttüm,
küttüm; U manga egilip pəryadimni anglidi. **2** U meni
ḫalakət orikidin, Xundaḳla patḳaḳ laydin tartiwaldi, Putlirimni
uyultax üstigə turoƣuzup, Ḳədəmlirimni mustəḫkəm ḳildi.
3 U aoƣzimoƣa yengi nahxa-munajatni, Yəni Hudayimizni
mədḫiyiləxlərni saldi; Nuroƣun həlḳ buni kərüp, ḳorḳidu,
Ḫəm Pərwərdigaroƣa tayinidu. **4** Təkəbburlardin yardəm
izdiməydioƣan, Yaloƣanqilikḳa ezip kətməydioƣan, Bəlki
Pərwərdigarni əz tayanqisi ḳiloƣan kixi bəhtliktur! **5** I
Pərwərdigar Hudayim, Sening biz üqün ḳiloƣan karamətliring wə
oy-niyətliringni baroƣanseri kəpəytip, san-sanaḳsiz ḳiloƣansən,
Kimmu ularni bir-birlər ḫesablap Əzünggə [rəḫmət ḳayturup]
bolalisun! Ularni səzləp baxtin-ahir bayan ḳilay desəm,
Ularni sanap tügitix mumkin əməs. **6** Nə ḳurbanliḳ, nə ax
ḫədiyələr Sening tələp-arzuyung əməs, Birak Sən manga
[səzgür] ḳulaḳlarni ata ḳilding; Nə kəydürmə ḳurbanliḳ, nə
gunaḫ ḳurbanliḳini tələp ḳilmiding; **7** Xunga jawab bərdimki
— «Mana mən kəldim!» — dedim. Oram yazma dəsturda mən
tooƣruluḳ pütülgən: — **8** «Hudayim, Sening kənglüngdiki iradəng
mening hursənlikimdur; Sening Təwrat ḳanunung ḳəlbimgə
pütüklüktur». **9** Büyük jamaət arisida turup mən ḫəkḳaniyliḳni
jakarlidim; Mana bularni əzümdə ḳilqə elip ḳaloƣum yoḳtur,
I Pərwərdigar, Əzüng bilisən. **10** Ḫəkḳaniyliḳingni ḳəlbimdə
yoxurup yürmidim; Wapadarliḳingni wə nijatliḳingni jakarlidim;
Əzgərməs muḫəbbiting wə ḫəḳiḳitingni büyük jamaətkə ḫeq
yoxurmastin bayan ḳildim. **11** I Pərwərdigar, meḫribanlikliringni
məndin ayimioƣaysən; Əzgərməs muḫəbbiting wə ḫəḳiḳiting
ḫərdaim meni saḳlioƣay! **12** Qünki sansiz külpətlər meni
oriwaldi; Ḳəbiḫliklirim meni besiwelip, kərəlməydioƣan boldum;
Ular beximdiki qeqimdin kəp, Jasaritim tügixip kətti. **13** Meni
ḳutḳuzuxni tooƣra tapḳaysən, i Pərwərdigar! I Pərwərdigar,
tez kelip, manga yardəm ḳiloƣaysən! **14** Mening ḫayatimoƣa
qang salmaḳqi boloƣanlar biraḳla yərgə ḳaritilip rəswa ḳilinsun;
Mening ziyinimdin hursən boloƣanlar kəynigə yandurulup
xərməndə boloƣay. **15** Meni: — «Waḫ! Waḫ!» dəp məshirə
ḳiloƣanlar əz xərməndilikidin alaḳzadə bolup kətsun! **16** Birak
Seni izdigüqilərning ḫəmmisi Səndə xadlinip huxal boloƣay!
Nijatliḳingni səygənlər ḫəmixə: «Pərwərdigar uluoƣlansun»
deyixkəy! **17** Mən ezilgən ḫəm yoḳsul bolsammu, Birak Rəb
yənila meni yad etidu; Sən mening Yardəmqim, mening azad
ḳiloƣuqim; I Hudayim, keqikməy kəlgəysən!

41 Nəoƣmiqilərning bexioƣa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut
yazoƣan küy: — Oƣerib-ajizlaroƣa oƣəmhorluḳ ḳiloƣan kixi

nəkədər bəhtlik-hə! Eoɣir künlərdə Pərwərdigar uningoɣa panah bolidu. **2** Pərwərdigar uni kooɣdap, uni aman saklaydu; U zeminda turup bəhtiyar yaxaydu; Sən uni düxmənlirining ihtiyarioɣa qüxürməysən! **3** Orun tutup zəiplixip yatkinida, Pərwərdigar uningoɣa dərman bolidu; Sən uning yatkan orun-kərpilirini raslap tüzəxtürüp turisən. **4** Mən iltija kilip: — «I Pərwərdigar, manga mehribanlik kərsətkəysən, Jenimoɣa xipalik bərgəysən; Qünki mən aldingda gunah kildim» — dedim. **5** Düxmənlirim mən tooɣruluk: — «U kaqanmu ələüp, naminəsli kurup ketər?» — dəp manga yamanlik tiləydu. **6** Birsi meni kərgili kəlgən bolsa, U aldamqi səzlərni kilidu; Ular kəynimdin kənglidə xumluk toplap, Andin sirtlaroɣa qikip xu ixlarni tarkitip po atidu; **7** Manga əq boloɣanlarning həmmisi manga karita əzara kusurlixidu, Ular manga ziyankəxlik kəstidə bolidu. **8** Ular: «Uning bexioɣa jin-xəytandin bir kesəl qaplaxti; Əmdi u orun tutup yetip kaldi; U kaytidin turalmaydu» — deyixidu. **9** Hətta sirdixim dəp ixəngən kədinas dostum, Mən bilən həmdastihan bolup tuzumni yegənmu manga put atti. **10** Birak Sən Pərwərdigar, manga rəhim kiloɣaysən; Düxmənlirimdin intikam elixka, Meni turoɣuzoɣaysən; **11** Düxminimning üstümdin oɣəlibə kilip xadlanmioɣinidin, Seni məndin səyünidu, dəp biliman. **12** Birak manga kəlsək, durus boloɣanlikimdin, sən meni yələysən; Sən meni mənggü Əz huzurungda kəd kətürütküzüp turoɣuzisən. **13** Israilning Hudasi Pərwərdigaroɣa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədhiyə kayturuloɣay! Amin! Amin!

42 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp, Korahning ooɣulliri üqün yeziloɣan «Maskil»: — Keyik eriklardiki suoɣa təxna boloɣandək, Jenim sanga təxnadur, i Huda. **2** Mening jenim Hudaoɣa, hayat Təngrigə intizardur; Ah, mən kaqanmu Hudaning huzurida kərünüxkə müyəssər bolimən? **3** Mening keqə-kündüz yeginim kəz yaxlirim bolup kəlgən; Həklər kün boyi məndin: «Hudaying kəyərdə?» dəp soraydu. **4** Ətkən künlərni əsləp, Jenimning dərdlirini təküwatimən (Mən kəpqilik bilən ketiwetip, Hudaning əyigə təntənə kilip mengip, Huxallikta Həmdusana okup, nahxa eytip, Heytni təbrikligən top-top koxundək, jamaət bilən billə barattim!). **5** — I jenim, Sən tenimdə nemixka bundak kayoɣurisən? Nemixka iqimdə bundak məyüslinip kətting? Hudaoɣa ümid baoɣla; Qünki Uning jamalidin qikkan nijatliktin, Mən Uni yənila uluoɣlaymən, — Mening Hudayimni! **6** Jenim iqimdə məyüslinip kətti; Xunga mən Seni seoɣinimən; Hətta musapirlikta Iordan dəryasi boyidiki wadilarda, Hərmon taoɣlirida, Mizar teoɣidimu Seni seoɣinimən. **7** Sening xarkiratmiliringning awazlirioɣa, Qongkur hang bilən qongkur hang maslixip hərkiriməktə. Sening həmmə dolkunliring həm kaynam-taxkiniling meni oɣərk kildi. **8** Kündüzi Pərwərdigar əzgərməs muhəbbitini [manga] buyruydu, Keqiliri Uning nahxisi, Wə həm hayatim boloɣan Təngrigə kiloɣan dua manga həmrah bolidu. **9** Mən Koram Texim boloɣan Hudaoɣa: — «Meni nemixka untup kalding? Mən nemixka düxmənning zulumioɣa uqrap, Həmixə azab qekip yürüwatimən?» — dəymən. **10** Səngəklirimni əzgəndək rəkiblirim meni məshirə kilip əyibləydu; Ular kün boyi məndin: «Hudaying kəyərdə?» — dəp sorimakta. **11** I jenim, tenimdə nemixka bundak kayoɣurisən? Nemixka iqimdə bundak məyüslinip kətting? Hudaoɣa ümid baoɣla; Qünki mən Uni yənila mədhiyiləymən, Yəni qirayimoɣa salamətlik, nijatlik ata kiloɣuqi Hudayimni mədhiyiləymən! U mening Hudayimdur!

43 I Pərwərdigar, mən tooɣruluk həküm qikaroɣaysən, Dəwayimni əkidisiz bir həlk aldida sorioɣaysən; Meni hiyligər həm kəbih adəmdin kutuldуroɣaysən. **2** Qünki Sən panahgahim boloɣan Hudadursən; Nemixka meni taxlawətkənsən? Nemixka düxmənning zulumioɣa uqrap, Həmixə azab qekip yüriwatimən?» — dəymən. **3** Əz həkikiting wə nurungni əwətkin, Ular meni yetəkligəy! Meni mukəddəs teoɣingoɣa, Makaningoɣa elip kəlgəy! **4** Xuning bilən mən Hudaning kurbangahi aldioɣa baray, Yəni mening qəksiz huxlukum boloɣan Təngrining yenioɣa baray; Bərhək, qiltar qelip Seni mədhiyiləymən, i Huda, mening Hudayim! **5** I jenim, sən nemixka bundak kayoɣurisən? Nemixka iqimdə bundak biaram bolup ketisən? Hudaoɣa ümid baoɣla! Qünki mən Uni yənila mədhiyiləymən, Yəni qirayimoɣa salamətlik, nijatlik ata kiloɣuqi Hudayimni mədhiyiləymən!

44 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp, Korahning ooɣulliri üqün yeziloɣan «Maskil»: — I Huda, əz kulaklirimiz bilən angliduk, Atilirimiz bizgə bayan kilip, Əz künlиridə, yəni kədimki zamanlarda Sening kiloɣan zor ixliringni ukturoɣanidi; **2** Sən [ata-bowilirimizning aldida] Əz kolung bilən yat əllərni koɣliwetip, Ularning [zemioɣa ata-bowilirimizni] orunlaxturdung; Yat kowmlaroɣa apət qüxürüp, ularni tarkitiwətting. **3** Bərhək, bowilirimiz zeminni əz kiliqi bilən aloɣini yok, Əz biliki bilən əzlirini kutkuzoɣinimu yok; Bu bəlki Sening ong kolung, Sening biliking wə jamalingning nurining kiloɣinidur; Qünki Sən ulardin hursənlik tapting. **4** Sən Əzüng mening padixahimdursən, i Huda, Sən Yakup üqün oɣəlibilər buyruoɣuqidursən. **5** Sən arkilik biz rəkiblirimizni həydiwetimiz; Naming bilən əzimizgə karxi turoɣanlarni qəyləymiz; **6** Qünki əz okyayimoɣa tayanmaymən, Kiliqimmu meni kutkuzalmaydu. **7** Qünki Sən bizni rəkiblirimizdin kutkuzdung, Bizgə əq boloɣanlarni yərgə karatting. **8** Hudani kün boyi iptiharlinip mahtaymiz; Namingni əbədil'əbədgiqə mədhiyiləymiz. (Selah) **9** Birak Sən [hazir] bizni taxlawetip ahanətkə kaldurdung; Koxunlirimiz bilən jənggə billə qikmaysən. **10** Sən rəkiblirimiz aldida bizni qekindürdüng; Bizni eqmənlərgə halioɣanqə talan-taraj kildurdung. **11** Soyuxka tapxuruloɣan koylardək, bizni ularoɣa tapxurdung, Əllər arisioɣa bizni tarkitiwətting. **12** Sən Əz həlkingni bikaroɣa setiwətting, Uning kimmitidin Əzüng heq beyip kətmiding; **13** Sən bizni koxna əllərning məshirisigə kalduroɣansən; ətrapimizdikilərgə ahanət, zanglik obyekti kildingsən. **14** Sən bizni əllər arisida səz-qeqəkkə koydungsən, Yat kowmlar bizgə bax qaykixip karaxmakta. **15** Məshirə həm kupurluk eytkuqilarning awazi tüpəylidin, Düxmənlər wə əq aloɣuqilar tüpəylidin, Kün boyi uyatim aldimdin kətməydu, Yüzümning nomusi meni qirmiwaldi. **17** Mana bularning həmmisi beximizoɣa qüxti; Birak biz Seni untumiduk, Yaki əhdənggə heq asiylik kilmiduk; **18** Kəlbimiz heq yanmidi, Sanga sadakətsizlik kilmiduk, Kədəmlirimiz yolungdin heq ezip kətmidi. **19** Birak Sən bizni qilbərilər makanida əzding, Bizgə ölüm sayisini qaplaxturdung. **20** Əgər biz Hudayimizning namini untuoɣan bolsak, Yaki yat bir ilahka kol kətürgən bolsak, **21** Huda Sən qokum buni sürüxtə kilmas idingmu, Kəlbtiki sirlarni bilip turidioɣan tursang? **22** Birak Sən tüpəyli biz kün boyi kirilmaktimiz; Booɣuzlinixni kütüp turoɣan koylar kəbi hesablanmaktimiz. **23** Oyoɣan, i rəb! Nemixka uhlap yatisən? Ornungdin tur, bizni mənggügə taxlawətmigəysən! **24** Nemixka yüzüngni bizdin yoxurisən? Nemixka külpətlirimizgə, uqrioɣan zulumlirimizoɣa pisənt kilmaysən? **25** Karioɣina, jenimiz tuprakta beoɣirlap yüridu; Tenimiz yərgə qaplaxti; **26** Ornungdin turup bizgə yardəmdə

boloŋaysən! Özüngning əzgərməs muḥəbbiting səwəbidin, Bizlərni ḥərlükkə qikaroŋaysən!

45 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Nilupərlər» degən aḥangda okulsun dəp, Korahning ooŋullirioŋa tapxuruloŋan, «səyümlük yar üqün» degən «Maskil» munajatnahxa: — Kəlbimdin güzəl ix tooŋrisida sözlər uroŋup qikmakta; Padixahka beoŋixlioŋan munajitimni eytimən; Tilim goya mahir xairning kəlimidur; **2** Insan baliliri iqidə sən əng güzəldursən; Ləwliring xapaət bilən tolduruloŋandur; Xunga Huda sanga mənggügə rəḥmət kildi. **3** I büyük boloŋuqi, Kiliqingni askin yeningoŋa, Ḥəywiting wə xanu-xəwkiting bilən! **4** Ḥəkikət, kəmtərlik ḥəm adalətni aloŋa sürüxkə atlanoŋiningda, Xanuxəwkət iqidə oŋəlibə bilən aloŋa bas! Xuning bilən ong kolung özünggə karamət korkunqluk ixlarni kərsitidu! **5** Sening okliring ətkürdur, Ular padixahning düxmənlirining yürikigə sanjilidu; Pütün əllər ayioŋingoŋa yikitilidu. **6** Sening təhting, i Huda, əbədil'əbədliktur; Padixahlikingdiki Xahanə ḥasang, adalətning ḥasisidur. **7** Sən ḥəkkaniylikni söyüp, rəzillikkə nəprətlinip kəlgənsən; Xunga Huda, yəni sening Hudaying, seni ḥəmraḥliringdin üstün kilip xadlik meyi bilən məsih kildi. **8** Sening kiyimliringdin murməkki, muəttər wə darqin ḥidi kelidu; Pil qixi sarayliridiki sazəndilərning tarlik sazliri seni hursən kilidu. **9** Padixaḥlarning məlikiliri ḥərmətlik kenizəkliringning katarididur; Hanixing Ofirdiki sap altun [zibu-zinətlərni] takap ong kolungda turidu; **10** «Anglioŋin, i kizim, kərgin, sezlirimgə kulak saloŋin; Öz kəbilənq wə ata jəmətingni untup kal! **11** Xuning bilən padixah güzəl jamalingoŋa məptun bolidu; U sening hojang, sən uningoŋa səjdə kil». **12** Tur xəḥirining kizi [aldingda] sowoŋa bilən ḥazir bolidu; Halayik arisidiki baylar sening xapaitingni kütidu; **13** Xahanə kizning iqki dunyasi pütünləy parlaktur, Uning kiyimlirimu zər bilən kəxtilənqan; **14** U kəxtilik kiyimlər bilən padixahning ḥuzurioŋa kəltürülidu; Kəynidin uningoŋa koldax kenizəklərmu billə yeningoŋa elip kelinidu; **15** Ular huxalhuram, xadlik iqidə baxlap kelinidu; Ular birliktə padixahning ordisioŋa kirixidu. **16** «Ata-bowiliringning ornioŋa ooŋulliring qikidu; Sən ularni pütkül jahanoŋa ḥakim kilisən. **17** Mən sening namingni əwladdin-əwladka yad ətküzimən; Xunglaxka barlik kowmlar seni əbədil'əbədgiqə mədḥiyiləydu».

46 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Pak kizlar üqün» degən aḥangda okulsun dəp, Korahning ooŋulliri üqün yeziloŋan küy: — Huda panaḥgaḥimiz wə kudritimizdur; Külpətlər qüxkən ḥaman ḥazir bolidioŋan bir yardəmqidur. **2** Xunga yər-zemin əngtürülüp, taoŋlar gümürülüp dengiz təglirigə qüxüp kətsimu, Uning dolkunliri xawkunlinip kaynam bolsimu, Örkəxliri bilən taoŋlar silkinip kətsimu, Korkmaymiz. (Selaḥ) **4** Hudaning xəḥirini — Yəni Həmmidin Aliy Boloŋuqi makanlaxkan mukəddəs jayni, Hursən kilidioŋan ekinliri xahlioŋan bir dərya bardur. **5** Huda uning otturisididur; U yər ḥərgiz təwrimaydu; Huda tang etix bilənla uningoŋa yardəmgə kelidu. **6** [Barlik] əllər kaynap, padixaḥliklar titrəp kətti; U awazini koyuwətkən ḥaman, Yər erip ketidu. **7** Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar biz bilən billə; Yakupning Hudasi egiz koroŋinimizdur! (Selaḥ) **8** Kelinglar, Pərwərdigarning kiloŋanlirini kərünglar! U yər yüzidə kiloŋan karamət wəyranqiliklarni kərünglar! **9** U, jahanning u qetigiqə boloŋan uruxlarni tohtitidu; U okyalarni sunduridu, Nəyzilərni oxtuwetidu, Jəng ḥarwilirini otta kəydüriwetidu. **10** U: «Tohtax, mening Huda ikənlikimni bilip koyux! Mən pütkül əllər arisida uluoŋlinimən; Mən yər yüzidə "büyük" dəp karilimən» — dəydu. **11** Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar biz bilən billə, Yakupning Hudasi bizning egiz koroŋinimizdur!

47 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup okulsun dəp, Korahning ooŋulliri üqün yeziloŋan küy: — Barlik kowmlar, Hudani alkixlanglar! Uningoŋa yukiri awazinglar bilən huxallik təntənisini yangritinglar! **2** Qünki Həmmidin Aliy Boloŋuqi, Pərwərdigar, dəḥxətlik wə ḥəywətliktur, Pütkül jahanni sorioŋuqi büyük Padixahtur. **3** U bizgə həlklərni boysundurup, Bizni əl-millətlər üstigə ḥakim kilidu. **4** U biz üqün mirasimizni tallap, Yəni Özi seygən Yakupning pəhri boloŋan zeminni bekitip bərdi. (Selaḥ) **5** Huda təntənə sadasi iqidə, Pərwərdigar sunay sadasi iqidə yukirioŋa kətürüldi; **6** Hudaoŋa nahxa-küy eytinglar, nahxa-küy eytinglar! Padixahimizoŋa nahxa-küy eytinglar, nahxa-küy eytinglar! **7** Huda pütkül jahanning padixahidur; Zehninglar bilən uningoŋa nahxa-küy eytinglar! **8** Huda əllər üstidə ḥəküm süridu; U Özining pak-mukəddəslikining təhtidə olturidu. **9** Əl-yurtlarning kattiliri jəm bolup, Ibrahimning Hudasining həlkigə koxuldi; Qünki jahandiki barlik kalkanlar Hudaoŋa təwədur; U nəkədər aliydur!

48 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup okulsun dəp, Korahning ooŋulliri üqün yeziloŋan küy: — Uluoŋdur Pərwərdigar, Hudayimizning xəḥiridə, Uning mukəddəsliki turoŋan taoŋda, U zor mədḥiyələrgə layiktur! **2** Egizlikidin kərkəm, Zion teoŋi, Pütkül jahanning hursənlikidur; Ximaliy tərəpliri güzəldur, Büyük padixahning xəḥiridur! **3** Huda koroŋanlirida turidu, Bu yərdə U egiz panahgah dəp tonulidu; **4** Mana, padixahlar yioŋildi, Ular xəḥərni besip ətüp, jəm boldi. **5** [Xəḥərni] kərüpla ular alakzadə boldi; Dəkkə-dükkigə qüxüp bədər kəqixti. **6** U yərdə ularni titrək basti, Toloŋak yegən ayaldək ular azablandi; **7** Sən Tarxixtiki kemilərni xərk xamili bilən wəyran kiliwətting. **8** Kulikimiz anglioŋanni, Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning xəḥiridə, Hudayimizning xəḥiridə, Biz ḥazir əz kəzimiz bilən xundak kərduk; Huda mənggügə uni mustəḥkəm kilidu. (Selaḥ) **9** Biz sening mukəddəs ibadəthanang iqidə turup, i Huda, Özgərməs muḥəbbitingni seoŋinduk. **10** Namingoŋa layiktur, Jahanning qət-qətlirigiqə yətküzülgən mədḥiyiliring, i Huda; Sening ong kolung ḥəkkaniylik bilən toloŋan. **11** Sening adil ḥəkümliringdin, Zion teoŋi xadlanoŋay! Yəḥuda kizliri ḥuxal boloŋay! **12** Zion teoŋini aylinip mengip, ətrapida səyli kilinglar; Uning munarlirini sanap bekinglar; **13** Keyinki əwladka uni bayan kilix üqün, Sepil-istiḥkamlirini kəngül koyup kəzitinglar, Koroŋanlirini kəzdin kəqürünglar. **14** Qünki bu Huda əbədil'əbəd bizning Hudayimizdur; U əmürwayət bizning yetəkqimiz bolidu!

49 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup okulsun dəp, Korahning ooŋulliri üqün yeziloŋan küy: — I barlik həlklər, kəngül koyup anglanglar! Yər yüzidə turuwatkanlar, kulak selinglar! **2** Məyli addiy pukra, ya esilzadilər, Ya bay, ya gadaylar bolsun, ḥəmminglar anglanglar! **3** Aoŋzim danalikni sözləydu, Dilim əkilgə uyoŋun ixlarni oylap qikidu. **4** Kulikim ḥekmətlik təmsilni zən koyup anglaydu, Qiltar qelip sirlik sözni eqip berimən. **5** Eoŋir künlərdə, meni kiltakka qüxürməkqi boloŋanlarning kəbiḥlikliri ətrapimda bolsimu, Mən nemixka korkidikənmən? **6** Ular baylikliroŋa tayinidu, Mal-mülüklirining zorluki bilən qongqilik kilidu; **7** Insan mənggügə yaxap, Gər-ḥangni kərməsliki üqün, Ḥeqkim əz buradərining ḥayatini pul bilən kayturuwalalmaydu; Wə yaki Hudaoŋa uning jenini kutulduroŋudək bahani berəlməydu;

(Qünki uning jenining baḥasi intayin ḳimmət, Wə bu baḥa boyiqə boloʏanda, mənggügə kərz tapxuruxi kerəktur) **10** Ḥəmmigə ayanki, danixmən adəmlərmu əlidu; Ḥəmmə adəm bilən təng, nadan wə ḥamaḳətlər billə ḥalak bolidu, Xundaḳla ular mal-dunyasini əzgilərgə ḳaldurup ketidu. **11** Ularning kənglidiki oy-pikirlər xundaḳki: «Əy-imaritimiz mənggügə, Makan-turaloʏulirimiz dəwrdin-dəwrgiqə bolidu»; Ular əz yərlirigə isimlirini nam ḳilip ḳoyidu. **12** Biraḳ insan əzining nam-izzitidə turiwərməydu, U ḥalak boloʏan ḥaywanlardək ketidu. **13** Ularning muxu yoli dəl ularning nadanliḳidur; Lekin ularning kəynidin dunyaoʏa kəlgənlər, yənila ularning eytḳan səzlirigə apirin oḳuydu. (Selaḥ) **14** Ular ḳoylardək təḥtisaraoʏa yatḳuzulidu; Ölüm ularni əz ozuḳi ḳilidu; Ətisi səḥərdə duruslar ularning üstidin ḥəküm yürgüzidu; Ularning güzəlliki qiritilixḳa tapxurulidu; Təḥtisara bolsa ularning ḥəywətlik makanidur! **(Sheol h7585)** **15** Biraḳ Huda jenimni təḥtisaraning ilkidin ḳutḳuzidu; Qünki U meni ḳobul ḳilidu. (Selaḥ) **(Sheol h7585)** **16** Birsi beyip ketip, ailə-jəmətining abruyi əsüp kətsimu, Ḳorḳma; **17** Qünki u əlgəndə ḥeqnərsisini elip ketəlməydu; Uning xəḥriti uning bilən billə [gərgə] qüxməydu. **18** Gərqə u əmür boyi əzini bəḥtlik qaoʏliqan bolsimu, (Bərḥək, kixilər ronaḳ tapḳiningda, əlwəttə seni ḥaman mahtaydu) **19** Ahiri berip, u yənila ata-bowilirining yenioʏa ketidu; Ular mənggügə yoruḳluḳni kərəlməydu. **20** Insan izzət-abruyda bolup, lekin yorutulmisa, Ḥalak bolidioʏan ḥaywanlaroʏa ohxax bolidu, halas.

50 Asaf yazoʏan küy: — Ḳadir Huda, yəni Pərwərdigar eoʏiz eqip, Künqiḳixtin künpetixḳiqə yər yüzidikilərgə murajiət ḳildi. **2** Güzəllikning jəwḥiri boloʏan Zion teoʏidin, Huda julalidi. **3** Hudayimiz kelidu, U ḥərgizmu süküt iqidə turmaydu; Uning aldida yəwətküqi ot kelidu; Uning ətrapida zor boran-qapḳun ḳaynaydu. **4** Əz həlḳini soraḳ ḳilix üqün, U yuḳiridin asmanlarni, Yərnimu guwaḥlikḳa qaḳiridu: — **5** «Mening məmin bəndilirimni, Yəni Mən bilən ḳurbanlik arḳilik əḥdə tüzgüqilərni ḥuzurumoʏa qaḳirip yioʏinglar!» **6** Asmanlar uning ḥəḳḳaniyliḳini elan ḳilidu, Qünki Huda Əzi soraḳ ḳiloʏuqidur! (Selaḥ) **7** «Anglanglar, i həlḳim, Mən səz ḳilay; I Israil, Mən sanga ḥəḳikətni eytip ḳoyayki, Mənki Huda, sening Hudayingdurmən. **8** Ḥazir əyibliginim sening ḳurbanliḳliring səwəbidin, Yaki ḥəmixə aldimda sunulidioʏan kəydürmə ḳurbanliḳliring səwəbidin əməs; **9** Mən sening eoʏilingdin ḥeqbir əküzni, Ḳotanliringdin ḥeqbir tekini almaḳqi əməsmən. **10** Qünki ormanliklardiki barlik ḥaywanatlar Manga mənsuptur, Mingliqan taoʏdiki mal-waranlarmu Meningkidur; **11** Taoʏlardiki pütün uqar-ḳanatlarni bilimən, Daladiki barlik janiwarlar Meningkidur. **12** Ḳarnim aqsimu sanga eytaymən; Qünki aləm wə uningoʏa toloʏan ḥəmmə nərsilər Meningkidur. **13** Əjəba, Mən əküzning gəxini yəmdimən? Tekining ḳenini iqəmdimən? **14** Ḳurbanlik süpitidə Hudaoʏa təxəkkürlərni eyt; Ḥəmmidin Aliy Boloʏuqioʏa ḳiloʏan wədənggə wapa ḳil. **15** Bexingoʏa kün qüxkəndə Manga murajiət ḳil; Mən seni ḳutuldurimən, Sən bolsang Meni uluoʏlioʏaysən». **16** Lekin rəzillərgə Huda xundaḳ dəydu: — «Mening əmirlirimni bayan ḳilixḳa nemə ḥəḳḳing bar? Əḥdəmni tiloʏa aloʏudək sən kim iding? **17** Sən Mening təlimlirimdin yirgənding, Səzlirimni rət ḳilding əməsmu? **18** Ooʏrini kərsəng, sən uningdin zoḳ alding, Zinahorlar bilən xerik boldung; **19** Aoʏzingdin yaman gəp qüxməydu; Tiling yaloʏanqilikni toḳuydu. **20** Əz ḳerindixingning yaman gepini ḳilip olturisən, Anangning ooʏlioʏa təḥmət ḳilisən. **21** Sən bu ixlarni ḳiloʏiningda, Mən ün qiḳarmidim; Dərwəkə, sən Meni əzünggə ohxax dəp oyliding; Lekin Mən seni əyibləp, Bu ixlarni kəz aldingda əyni boyiqə sanga kərsitimən. **22** — I, Təngrini untuoʏanlar, buni kəngül ḳoyup anglanglar! Bolmisa, silərni parə-parə ḳiliwetimən; Ḥeqkim silərni ḳutḳuzalmaydu. **23** Biraḳ ḳurbanlik süpitidə rəḥmət eytḳanlarning ḥərḳaysisi Manga xərəp kəltüridu; Xundaḳ ḳilip, uningoʏa Əz nijatliḳimni kərsitiximgə yol təyyarlioʏan bolidu.

51 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut yazoʏan küy. Bu [küy] Natan pəyoʏəmbər uning yenioʏa kelip, uni Bat-Xeba bilən boloʏan zinahorluḳi tooʏruluḳ əyibligəndin keyin yeziloʏan: — Əzgərməs muḥəbbiting bilən, i Huda, manga meḥir-xəpḳət kərsətkəysən! Rəḥimdilliḳliringning kəplüki bilən asiyliḳlirimni əqürüwətkəysən! **2** Meni ḳəbiḥlikimdin yiltizimoʏiqə yuwətkəysən, Gunaḥimdin meni tazilioʏaysən. **3** Qünki mən asiyliḳlirimni tonup iḳrar ḳildim; Gunaḥim ḥəmixə kəz aldimda turidu. **4** Sening aldingda, pəḳət Sening aldingdila gunaḥ ətküzüp, Nəziringdə rəzil boloʏan ixni sadir ḳildim; Xu wəjidin, Sən [meni əyibləp] səzlisəng, adilliḳing ispatlinidu; [Meni] soraḳ ḳiloʏiningda, Əzüngning pakliḳi ispatlinidu. **5** Mana, mən tuoʏuloʏinimdila, yamanlikta idim, Anamning ḳarnida pəyda boloʏinimdila mən gunaḥta boldum. **6** Bərḥək, Sən adəmlərning qin ḳəlbidin səmimiylik tələp ḳilisən; Iqimdiki yoxurun jaylirimda Sən manga danaliḳni bildürisən. **7** Meni [gunaḥlirimdin] zofa bilən tazilioʏaysən, Ḥəm mən pak bolimən; Meni pakpakiz yuoʏaysən, mən ḳardinmu aḳ bolimən. **8** Manga xad-huram awazlarni anglatḳaysən; Xuning bilən Sən əzgən ustihanlirim yənə xadlinidu. **9** Gunaḥlirimdin qirayingni yoxurup, Yamanliḳlirimni əqüriwətkəysən. **10** Məndə pak ḳəlb yaratḳaysən, i Huda; Wujumdiki sadiḳ roḥimni yengilioʏaysən. **11** Meni ḥuzurungdin qiḳiriwətmigəysən; Meningdin Muḳəddəs Roḥingni ḳayturuwalmioʏaysən. **12** Aḥ, nijatliḳingdiki xadliḳni manga yengibaxtin ḥes ḳildurоʏaysən; Itaətmən roḥ arḳilik meni yəligəysən. **13** Buning bilən mən itaətsizlərgə yolliringni əgitəy, Wə gunaḥkarlar yeningoʏa ḳaytidu. **14** Ḳan təküx gunaḥidin meni ḳutulduroʏaysən, I Huda, manga nijatlik bərgüqi Huda, Xuning bilən tilim ḥəḳḳaniyliḳingni yangritip küyləydu. **15** I Rəbbim, ləwlirimni aqḳaysən, Aoʏzim mədḥiyiliringni bayan ḳilidu. **16** Qünki Sən ḳurbanliḳni hux kərməysən; Bolmisa sunar idim; Kəydürmə ḳurbanliḳlardinmu hursənlik tapmaysən. **17** Huda ḳobul ḳilidioʏan ḳurbanliḳlar sunuḳ bir roḥtur; Sunuḳ wə ezilgən ḳəlbni Sən kəmsitməysən, i Huda; **18** Xapaiting bilən Zioneoʏa meḥribanliḳni kərsətkəysən; Yerusalemning sepillirini yengibaxtin bina ḳiloʏaysən! **19** U qaoʏda Sən ḥəḳḳaniyliḳtin boloʏan ḳurbanliḳlardin, kəydürmə ḳurbanliḳlardin, Pütünləy kəydürülgən kəydürmə ḳurbanliḳlardin hursənlik tapisən; U qaoʏda adəmlər ḳurbangaḥingoʏa buḳa-əküzlərni təḳdim ḳilixidu.

52 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup oḳulsun dəp, Dawut yazoʏan «Maskil»; Edomluḳ Doəg Saul padixaḥning yenioʏa berip: «Dawut Ahimələkning əyigə kirdi» dəp ayoʏaḳqilik ḳiloʏandin keyin yeziloʏan: — I noqi batur, Nemə üqün rəzillikingdin maḥtinisən? Təngrining əzgərməs muḥəbbiti mənggülüktur. **2** Ətkür ustira kəbi, Tiling zəḥər qaqmaḳqi, U yaloʏanqilik toḳuwatidu. **3** Sən yaḥxiliḳning ornida yamanliḳni, Ḥək səzləxning ornida yaloʏanqilikni yaḥxi kərisən; **4** Ḥaman adəmni nabut ḳilidioʏan səzlərni yaḥxi kərisən, i aldamqi til! **5** Bərḥək, Təngri ohxaxla seni mənggügə yoḳitidu; U seni tutuwalidu, yəni əz qediringdin tartip qiḳidu; Tiriklərning zeminidin seni yiltizingdin ḳomurup taxlaydu. (Selaḥ) **6** Ḥəḳḳaniylar buni kərüp ḳorḳuxidu, Wə uni məshirə ḳilip külüp: — **7** «Ḳaranglar, Hudani əz yələnqisi ḳilmioʏan adəm, Pəḳət

əz bayliqlirining kəplükigə tayanoŋan adəm; U aq kəzlüki bilən küqləndi» — dəydu. **8** Mən bolsam Hudaning əyidə əskən baraqsan zəytun dərəhtəkmən, Mən Hudaning əzgərməs muhəbbitigə mənggügə tayinimən. **9** Mən Sanga əbədil'əbəd təxəkkür eytimən; Qünki Sən bu ixlarni kildingsən; Məmin bəndiliring aldida namingoŋa təlmürüp kütimən; Muxundaq kilix əladur.

53 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup okulsun dəp, Mahalat aŋangida Dawut yazoŋan «Maskil»: Əhmək kixi kənglidə: «Ŋeqbir Huda yok» — dəydu. Ular qiriklixip, Nəprətlik kəbih ixlarni kilixti; Ularning iqidə meŋribanlik kiloŋuqi yoktur. **2** Huda ərxtə turup, insan balilirini kəzitip: «Bu insanlarning arisida, insapni qüxinidioŋan birərsi barmidu? Hudani izdəydioŋanlar barmidu? **3** Ŋəmmə adəm yoldin qikti, Ŋəmmə adəm qiriklixip kətti, Meŋribanlik kiloŋuqi yoktur, ŋətta birimu. **4** Nanni yegəndək Mening həlkimni yutuwaloŋan, Kəbihlik kiloŋuqilarning bilimi yokmidu?» — dəydu. Ular Pərwərdigaroŋa ŋeqbir iltija kilmaydu. **5** Qorkkudək ŋeq ix bolmisimu, Mana ularni oŋayət zor korkunq basti; Qünki Huda seni korxawoŋa aloŋanlarning ustihanlirini parqilap qeqiwətti; Sən ularni hijillikka koydung; Qünki Huda ularni nəziridin sakit kildi. **6** Ah, Israilning nijatliki Ziondin qikip kəlgən bolsa idi! Huda Əz həlkini asaritidin qikirip, azadlikka erixtürgən qaoŋda, Yakup xadlinidu, Israil huxal bolidu!

54 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarlik sazlar bilən okulsun dəp, Dawut yazoŋan «Maskil» (Zif xəhiridikilər Saul padixahning yenioŋa berip: «Dawut bizning muxu yurtimizoŋa məküwaloŋan, sili bilməmdila?» dəp ayoŋakqilik kiloŋandin keyin yeziloŋan): I Huda, Əz naming bilən meni kutkuzoŋaysən; Zor kudriting bilən dəwayimni sorioŋaysən. **2** I Huda, duayimni angliоŋaysən; Aoŋzimdiki sözlərgə kulak saloŋaysən. **3** Qünki yat adəmlər manga ŋujum kilixka ornidin turdi; Zomigərlər mening jenimni owlimakta; Ular Hudani nəzirigə ŋeq ilmaydu. (Selah) **4** Qara, Huda manga yardəm kiloŋuqidur; Rəb jenimni yəlәydioŋanlar arisididur. (Selah) **5** U düxmənlirimning yamanlikini əzigə kayturidu; [I Huda], Əz ŋəkikiting bilən ularni üzüp taxlioŋaysən. **6** Mən Sanga halis kurbanliklar sunimən; Namingni mədhiyələymən, i Pərwərdigar; Xundak kilix əladur. **7** Qünki U meni barlik balakazalardin kutkuzdi; Düxmənlirimning məoŋlubiyitini əz kəzum bilən kərdüm.

55 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarlik sazlar bilən okulsun dəp, Dawut yazoŋan «Maskil»: — I Huda, duayimni angliоŋaysən; Tilikimdin əzüngni kaqurmioŋaysən, **2** Manga kulak selip, jawab bərgəysən; Mən dad-pəryad iqidə kezip, Aŋzar qekip yürimən; **3** Səwəbi düxmənning təhditliri, rəzillərning zulumliri; Ular beximoŋa awariqiliklərni təkidu; Ular oŋəzəplinip manga adawət saklaydu. **4** Iqimdə yürikim toloŋinip kətti; Ölüm wəhxətliri wujudumni kaplidi. **5** Korkunq wə titrək beximoŋa qüxti, Dəhxət meni qəmküwaldi. **6** Mən: — «Kaptərdək kanitim bolsiqu kaxki, Uqup berip aramgah tapar idim» — dedim. **7** — «Yirak jaylaroŋa kəqip, Qəl-bayawanlarda makanlixar idim; (Selah) **8** Boran-qapkunlardin, Kara kuyundin kəqip, panahgahoŋa aldirar idim!». **9** Ularni yutuwətkəysən, i Rəb; Tillirini bəlüwətkəysən; Qünki xəhər iqidə zorawanlik ŋəm jedəlhorlukni kərdüm. **10** Ular keqə-kündüz sepillər üstidə oŋadiyip yürməktə; Xəhər iqini kabahət wə xumluk kaplidi. **11** Ŋaram arzu-ŋəwəslər uning iqidə turidu, Sahtilik wə ŋiyləmikirlik, koqilardin kətməydu. **12** Əgər düxmən meni məshirə kiloŋan bolsa, uningoŋa səwr kilattim; Birak meni kəmsitip, əzini mahtioŋan adəm manga əqmənlərdin əməs idi; Əgər xundak boloŋan bolsa, uningdin əzümni kaqurattim; **13** Lekin buni kiloŋan sən ikənlikingni — Mening buradirim, sirdixim, əziz dostum bolup qikixingni oylimaptimən! **14** Halayikka ketilip, Hudaning əyigə ikkimiz billə mangoŋaniduk, Əzara xerin paranglarda boloŋaniduk; **15** Muxundaq [satkunlarni] ölüm tuyukşiz qəqitiwətsun! Ular təhtisaraoŋa tirik qüxkəy! Qünki ularning makanlirida, ularning arisida rəzillik turmakta. **(Sheol h7585)** **16** Lekin mən bolsam, Hudaoŋa nida kilimən; Pərwərdigar meni kutkuzidu. **17** Ətigini, ahximi wə qüxtə, Dərdimni təküp pəryad kətürimən; U jazmən sadayimoŋa kulak salidu. **18** U manga karxi kilinoŋan jəngdin meni aman kilidu; Gərqə kəp adəmlər meni korxawoŋa aloŋan bolsimu. **19** Təngri — əzəldin təhttə olturup kəlgüqi! [U naləmni] anglap ularni bir tərəp kilidu; (Selah) Qünki ularda ŋeq əzgirixlər bolmidi; Ular Hudadin ŋeq korkmaydu. **20** [Ŋeliki buradirim] əzi bilən dost boloŋanlaroŋa muxt kətürdi; Əz əhdisini buzup taxlidi. **21** Aoŋzi serik maydinmu yumxak, Birak kəngli jəngdur uning; Uning sözliri yaoŋdinmu silik, Əməliyəttə suoŋurup aloŋan kiliqlardur. **22** Yüküngni Pərwərdigaroŋa taxlap koy, U seni yəlәydu; U ŋəkkaniylarni ŋərgiz təwrətməydu. **23** Birak, sən Huda axu rəzillərni ŋalakət ŋangioŋa qüxürisən; Kanhorlar wə ŋiyligərlər əmrining yeriminimu kərməydu; Birak mən bolsam, sanga tayinimən.

56 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Hilwəttiki dub dərəhliridiki pahtək» degən aŋangda okulsun dəp, Dawut yazoŋan «Mihtam» küy (Filistiylər Gat xəhiridə uni əsirgə aloŋanda yeziloŋan): — I Huda, manga xəpkət kərsətkəysən, Qünki insanlarning nəpsi yooŋinap meni kooŋlimakta; Kün boyi ular mən bilən jəng kilip meni basmakta; **2** Meni kəzligən rəkiblirimning nəpsi yooŋinap kün boyi meni kooŋlimakta; Manga ŋəywə kilip jəng kiloŋuqilar intayin kəptur! **3** Mən korkkan künümdə, Mən Sanga tayinimən. **4** Mən söz-kalamini uluoŋ dəp mədhiyələydioŋan Hudaoŋa, Hudaoŋila tayinimən; Mən korkmaymən; Naŋayiti bir ət igisi meni nemə kilalisun? **5** Ular kün boyi sözlirimni burmilaydu, Ularning barlik oyi manga ziyankəxlik kilixtur; **6** Ular top bolup adəmni kəstilixip, yoxurunidu; Peyimgə qüxüp, jenimni elixni kütidu. **7** [Gunah] bilən gunahni yepip kaqsa bolamdu? Oŋəziping bilən əllərni yərgə uroŋaysən, i Huda! **8** Mening sərsanliklirimni əzüng sanap kəlgən; Kəzdin akkan yaxlirimni tulumungoŋa toplap sakliоŋaysən; Bular daptiringdə pütüklük əməsmu? **9** Xuning bilən mən Sanga nida kiloŋan kündə, Düxmənlirim qekinidu; Mən xuni bildimki — Huda mən tərəptidur! **10** Hudani — Uning söz-kalamini uluoŋlaymən! Pərwərdigarni — Uning söz-kalamini uluoŋlaymən! **11** Hudanila tayanqim kildim — Mən korkmaymən, naŋayiti xu bir insan meni nemə kilalisun? **12** Sanga kiloŋan wədilirimgə wapa kilimən, i Huda; Sanga təxəkkür kurbanliklirini sunimən. **13** Qünki Sən jenimni ölümdin kutulduroŋansən; Sən putlirimni putlixixtin saklimamsən? Xuning bilən mən Hudaning ŋuzurida, tiriklər turidioŋan yoruklukta mangimən.

57 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Ŋalak kilmioŋaysən» degən aŋangda okulsun dəp, Dawut yazoŋan «Mihtam» küyi, (u Saul padixaŋtin kəqip, əngkürdə yoxurunuwaloŋan qaoŋda yeziloŋan): — I Huda, manga xəpkət kərsətkəysən, Manga xəpkət kərsətkəysən, Qünki jenim Seni panaŋim kildi. Muxu balayi'apət ətüp kətküqə, Kanatliring sayisidə panah tapimən. **2** Hudaoŋa, yəni Ŋəmmidin Aliy

Boloɳuqioɣa, Θzüm üqün ḥəmmini orunlaydioɣan Təngrigə nida kilimən; **3** U ərxtin yardəm əwətip meni ḳutḳuzidu; Manga ḳarap nəpsi yoo̧inap, meni ḳoo̧lawatḳanlarni U rəswa kilidu; (Selaḥ) Huda Θz meḥir-xəpḳiti wə ḥəḳiḳitini əwətidu! **4** Jenim xirlar arisida ḳaldi; Mən nəpisi yalḳun kəbi boloɣanlar arisida yatimən! Adəm baliliri — Ularning qixliri nəyzə-oḳlardur, Ularning tili — ətkür kiliqtur! **5** I Huda, ərxlərdin yuḳiri uluoɳlanoɣaysən, Xan-xəriping yər yüzini ḳaplioɣay! **6** Ular ḳədəmlirimgə tor ḳurdi; Jenim egilip kətti; Ular mening yolumoɣa orək kolioɣanidi, Lekin əzliri iqigə qüxüp kətti. **7** Iradəm qing, i Huda, iradəm qing; Mən mədḥiyə nahxilarni eytip, Bərḥək Seni küyləymən! **8** Oyoɳan, i roḥim! I nəoɳməsazlirim, oyoɳan! Mən səḥər ḳuyaxinimu oyoɳitimən! **9** Mən həlḳ-millətlər arisida seni uluoɳlaymən, i Rəb; Əllər arisida Seni küyləymən! **10** Qünki əzgərməs muḥəbbiting ərxlərgə yətküdək uluoɳdur; Ḥəḳiḳiting bulutlaroɣa taḳaxti. **11** I Huda, ərxlərdin yuḳiri uluoɳlanoɣaysən, Xan-xəriping yər yüzini ḳaplioɣay!

58 Nəoɳmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «Ḥalak kilmioɣaysən» degən aḥangda oḳulsun dəp, Dawut yazoɣan «Mihtam» küyi: — I ḳudrət igiliri, silər ḥəḳiḳətən adalətni səzləwatamsilər? I insan baliliri, adil ḥəküm qiḳiramsilər? **2** Yaḳ, silər kənglünglərdə yamanlik təyyarlaysilər; Yər yüzidə əz ḳolunglar bilən kilidioɣan zorawanlikni əlqəwatisilər. **3** Rəzillər anisining ḳorsiḳidila ezip ketidu; Ular tuoɳulupla yoldin adixip, yaloɣan səzləydu. **4** Ularning zəḥiri yilanning zəḥiridur; Ular əz ḳuliḳini pütük kiloɣan gas kobra yilandək, **5** Məyli yilanqilar xunqə qiraylik seḥirlisimu, U nəy awazioɣa kət'iy ḳulaḳ salmaydu. **6** I Huda, ularning aoɳzidiki qixlirini sunduruwətkəysən! Muxu yax xirlarning tongkay qixlirini qeḳiwətkəysən, i Pərwərdigar! **7** Ular ekip kətkən sulardək ətüp kətkəy; Ular oḳlarni qənləp atḳanda, Oḳliri uqsiz bolup kətkəy! **8** Ḳululə yol mangoɣanda izi yoḳilip kətkəndək, Ular yoḳap kətsun; Ayalning qüxüp kətkən ḥamilisidək, Ular kün kərmisun! **9** Ḳazan yantaḳlarning issiḳini səzgüqə, (Məyli ular yumran peti, yaki ot tutaxḳan bolsun) U ularni tozutiwetidu. **10** Ḥəḳḳaniy adəm [Hudaning] intiḳamini kərgəndə huxal bolidu; Θz izlirini rəzillərning ḳenida yuyidu. **11** Xunga adəmlər: «Dərwəḳə, ḥəḳḳaniylar üqün in'am bardur; Dərwəḳə yər yüzidə ḥəküm yürgüzgüqi bir Huda bardur» — dəydu.

59 Nəoɳmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «Ḥalak kilmioɣaysən» degən aḥangda oḳulsun dəp, Dawut yazoɣan «Mihtam» küyi; (bu [küy] Saul padixaḥ Dawutning əyini kəzləxkə paylaḳqilarni əwətip, uni əltürüwətməkqi boloɣan qaoɣda yeziloɣan): — I Hudayim, düxmənlirimning qanggilidin ḳutḳuzoɣaysən; Manga ḳarxi turoɣanlardin meni egizdə aman saḳlioɣaysən. **2** Meni yamanlik kiloɣuqilar qanggilidin ḳutḳuzuwaloɣaysən, Ḳanhor adəmlərdin meni ḳutḳuzoɣaysən. **3** Qünki mana, ular jenimni elix üqün paylimaḳta, Zorawanlar manga ḳarxi top boluxup ḳəstləxməktə; Bu [kiloɣini] məndə boloɣan birər asiylik üqün əməs, Yaki gunaḥim üqün əməs, i Pərwərdigar; **4** Məndə ḥeq səwənlik bolmisimu, ular yügürüp manga ḳarxi səp salidu; Mening yardimimgə kelixkə oyoɣan, [Ḥalimni] nəziringgə aloɣaysən. **5** I Pərwərdigar, samawiy ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Huda, Israilning Hudasi, Barlik əl-yurtlarni sotlapjazalaxḳa ornungdin turoɣaysən; Ḳəstləxni niyət kiloɣüqilarning ḥeqḳaysisioɣa rəḥim kilmioɣaysən. (Selaḥ) **6** Ular keqisi ḳaytip kelip, oɣaljir ittək oɣaz-oɣuz kilip, Xəḥərni aylinip laoɣaylap yürməktə. **7** Ḳara, ularning aoɳzidin eḳiwatḳan xəlgəylirini! Ləwliridin kiliqlar qiḳip turidu; Ular: «Kim angliyalaydu?» — dəydu. **8** Lekin Sən Pərwərdigar ularni məshirə kilisən; Barlik əllərni mazaḳ kilisən! **9** I mening küqüm Boloɳuqi! Mən Sanga təlmürüp ḳarap yürimən; Qünki Huda mening yuḳiri panaḥgaḥimdur. **10** Manga əzgərməs muḥəbbitini kərsətküqi Huda mening aldimda mangidu; Huda manga düxmənlərning məoɳlubiyitini kərsitidu. **11** Birak, [i Huda], bularni ḳətl kilmay turoɣay; Bolmisa mening həlḳim Seni untuydu. Θz küqüng bilən ularni sərsan kiloɣaysən, Ularning bexini eoɣirlaxturoɣaysən; I Rəb, bizning ḳalḳinimiz! **12** Ularning aoɳzining buzukluḳi tüpəylidin, Ləwlirining səzliri tüpəylidin, Ulardin qiḳiwatḳan ḳaroɣaxlar ḥəm aldamqiliklar tüpəylidin, Ular əz təkəbburluḳi iqidə tuzaḳḳa qüxkəy! **13** Oɭəziping bilən bu ixlaroɣa hatimə bərgəysən, Hatimə bərgəysən! Xuning bilən ular yoḳ bolidu; Xuning bilən yər yüznining qət-qətlirigiqə Hudaning ḥəḳiḳətən Yaḳupḳa ḥəküməarlik kilidioɣanliḳi ayan boloɣay! (Selaḥ) **14** Dərwəḳə, ular ḥaziroɣiqə keqisi ḳaytip kelip, oɣaljir ittək oɣaz-oɣuz kilip, Xəḥərni aylinip laoɣaylap yüridu. **15** Itlardək ular ozuḳ izdəp ḥər yərdə ḳatraydu; Ḳarni toymioɣuqə ḥuwlap yürməktə; **16** Lekin mən bolsam ḳudritingni küyləymən, Bərḥək, səḥərlərdə əzgərməs muḥəbbitingni nahxa kilip yangritimən; Qünki Sən mən üqün yuḳiri ḳoroɣan, Eoɣir künlirimdə panaḥgaḥ bolup ḳalgənsən. **17** I mening küqüm Boloɳuqi, Sanga küylərni eytimən; Qünki Huda mening yuḳiri ḳoroɣinimdur, Manga əzgərməs muḥəbbət kərsətküqi Hudayimdur.

60 Nəoɳmiqilərning bexioɣa tapxurulup, «Guwaḥlik nilupəri» degən aḥangda oḳulsun dəp, Dawut yazoɣan «Mihtam» küyi: — (Dawut Aram-Naḥaraim wə Aram-Zobaḥdiki Suriyəliklər bilən jəng kiloɣanda, [uning sərdari boloɣan] Yoab jənggə ḳayta berip, «Xor wadisi»da Edomdikilərdin on ikki ming əskərni kiliqlioɣan qaoɣda yeziloɣan) I Huda, Sən bizni qətkə ḳaḳting; Bizni parə-parə kiliwətting, Sən bizdin rənjiding; Əmdi bizni yeningoɣa ḳayturoɣin! **2** Sən zeminni təwritip yeriwətkəniding; Əmdi uning bəsüklirini saḳaytḳaysən; Qünki u dəldəngxip kətti! **3** Sən Θz həlḳinggə külpət-harliklarni kərgüzdüng; Sən bizgə alaḳzadilikning xarabini iqküzdüng. **4** Sən Θzüngdin əyminidioɣanlaroɣa tuoɳ tikləp bərgənsən; U ḥəḳiḳətni ayan kilixḳa kətürülidu. (Selaḥ) **5** Θz səygənliring nijatlik tepixi üqün, Ong ḳolung bilən ḳutḳuzoɣaysən, [Duayimni] ijabət kiloɣaysən. **6** Huda Θz pak-muḳəddəslikidə xundak degən: — «Mən təntənə kilimən, Mən Xəkəm diyarini bəlüp berimən, Sukkot wadisini [təksim kilixḳa] əlqəymən. **7** Gilead Manga mənsuptur, Manassəḥmu Manga mənsuptur; Əfraim bolsa beximdiki dubuloɣamdur, Yəḥuda Mening əmr-pərman qiḳaroɳuqimdur; **8** Moab Mening yuyunux jawurumdur; Edomoɣa qoruḳumni taxlaymən; Filistiyə, Mening səwəbimdin təntənə kilinglar!» **9** Kim Meni bu mustəḥkəm xəḥərgə baxlap kirəlisun? Kim Meni Edomoɣa elip baralisun? **10** I Huda, Sən bizni rasttinla qətkə ḳaḳtingmu? Ḳoxunlirimiz bilən billə jənggə qiḳmamsən? **11** Bizni zulumlardin ḳutuluxḳa yardəmləxkəysən, Qünki insanning yardimi bikardur! **12** Huda arḳilik biz qoḳum baturluḳ kərsitimiz; Bizgə zulum kiloɳuqilarni qəyligüqi dəl U Θzidur!

61 Nəoɳmiqilərning bexioɣa tapxurulup, tarlik sazlar bilən oḳulsun dəp Dawut yazoɣan küy: — I Huda, pəryadimni angliooɣaysən; Duayimoɣa ḳulaḳ saloɣaysən! **2** Yərning qət-qətliridə turup, Yürikim zəiplixip kətkəndə, Mən Sanga murajiət kilimən: — Sən meni əzümdin yuḳiri Ḳoram Taxḳa yetəkləysən! **3** Qünki Sən manga panaḥgaḥ, Düxminim aldida mustəḥkəm

munar bolup kəlgənsən. **4** Mən qediringni mənggülük turaloɣum kilimən; Ⱪanatliring sayisidə panah tapimən. (Selah) **5** Qünki Sən, i Huda, ⱪəsəmlirimni angliding; Əzüngdin əyminidioɣanlaroɣa təwə mirasni mangimu bərdingsən. **6** Padixahning künlirigə kün ⱪoxup uzartisən; Uning yilliri dəwrdin-dəwrgiqə bolidu. **7** U Hudaning aldida mənggü həküm süridu; Uni aman saⱪlaxⱪa muhəbbət wə həⱪiⱪətni bekitip təminligəysən; **8** Xuning bilən aldingda iqkən ⱪəsəmlirimgə hər küni əməl kilimən; Mən namingni mənggü küyləymən!

62 Nəoɣmiqilərning bexi Yədutunoɣa tapxuruloɣan, Dawut yazoɣan küy: — Jenim Hudaoɣila ⱪarap süküttə kütidu; Mening nijatlikim uningdindur. **2** Pəⱪət Ula mening ⱪoram texim wə mening nijatlikim, Mening yukiri ⱪoroɣinimdur; Mən unqilik təwrinip kətməymən. **3** Silər ⱪaqanoɣiqə xu ajiz bir insanoɣa hujum kilisilər? Həmminglar ⱪingoɣiyip ⱪaloɣan tamni, Iroɣanglap ⱪaloɣan ⱪaxani oɣulatⱪandək, uni oɣulatmaⱪisilər? **4** Uni xəhrət-ⱨəywitidin qüxürüwetixtin baxⱪa, ularning ⱨeq məsliⱨəti yoⱪtur; Yaloɣanqiliⱪlardin hursən ular; Aoɣzida bəht tiligini bilən, Ular iqidə lənət oⱪuydu. (Selah) **5** I jenim, Hudaoɣila ⱪarap süküttə kütkin; Qünki mening ümidim Uningdindur. **6** Pəⱪət U mening ⱪoram texim həm mening nijatlikim, Mening yukiri ⱪoroɣinimdur; Mən təwrinip kətməymən. **7** Nijatlikim həm xan-xəhritim Hudaoɣa baoɣliktur; Mening küqüm boloɣan ⱪoram tax, mening panahⱪgahim Hudadidur. **8** I halayik, Uningoɣa hərdaim tayininglar! Uning aldida iq-baoɣringlarni tökünglar; Huda bizning panahⱪgahimizdur! (Selah) **9** Addiy bəndilər pəⱪət bir tinik, Esilzadilərmu bir aldam səz halas; Tarazioɣa selinsa ularning kilqə salmiki yok, Bir tiniktinmu yeniktur. **10** Zomigərlikkə tayanmanglar; Bulangqiliktin ham hiyal kilmanglar, Bayliklar awusimu, bularoɣa kənglünglarni ⱪoymanglar; **11** Huda bir ⱪetim eytⱪanki, Mundaⱪ deginini ikki ⱪetim anglidimki: — «Küq-kudrət Hudaoɣa mənsuptur». **12** Həm i Rəb, Sanga əzgərməs muhəbbətmu mənsuptur; Qünki Sən hərbir kixigə əz əmiligə yarixa ⱪayturisən.

63 Dawut yazoɣan küy (u Yəhudadiki qəl-bayawanda boloɣan qaoɣda yeziloɣan): — I Huda, Sən mening ilahimdursən, Təxnalik bilən Seni izdidim! Mən kuroɣak, qangⱪak, susiz zeminda turup, Jenim Sanga intizar, ətlirim təlmürüp intilarki — **2** Muⱪəddəs jayingda Sanga kəz tikip ⱪarioɣinimdək, Mən yənə zor kudriting wə uluoɣlukungni kərsəm! **3** Əzgərməs muhəbbiting ⱨayattinmu əzizdur; Ləwlirim Seni mədⱨiyiləydu; **4** Xu səwəbtin tirik bolsamla, Sanga təxəkkür-mədⱨiyə oⱪuymən, Sening namingda ⱪollirimni kətürimən. **5** Jenim nazunemətlərdin həm maylik gəxlərdin ⱪanaətlənгəndək ⱪanaətləndi; Aoɣzim eqilip hux ləwlirim Sanga mədⱨiyilərni yangritidu; **6** Ornumda yetip Seni əsliginimdə, Tün keqilərdə Seni seoɣinip oylinimən. **7** Qünki Sən manga yardəmdə bolup kəlgənsən; Sening ⱪaniting sayisidə xad-huramlikta nahxilarni yangritimən. **8** Mening jenim Sanga qing qaplixip mangidu, Sening ong ⱪolung meni yəlimaktə. **9** Birak jenimni yokitixⱪa izdəwatⱪanlar yər təktilirigə qüxüp ketidu. **10** Ularning ⱪeni kiliq tioɣida tökülidu, Ular qilbərilərgə yəm bolidu. **11** Lekin padixah Hudadin xadlinidu; Uning nami bilən ⱪəsəm kiloɣanlarning ⱨəmmisi roⱨlinip xadlinidu; Qünki yaloɣan səzligüqilərning zuwani tuwakⱡinidu.

64 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup oⱪulsun dəp, Dawut yazoɣan küy: — I Huda, aⱨlirimni kətürgəndə, meni anglioɣaysən! Ⱨayatimni dükmənning wəhɣilikidin ⱪuoɣdioɣaysən! **2** Ⱪara niyətlərning yoxurun suyikəstliridin, Yamanlik əyligüqi ⱪaoɣa-ⱪuzoɣunlardin aman kiloɣaysən. **3** Ular tillirini kiliqtək ətkür bilidi; Mukəmməl adəmni yoxurun jaydin etix üqün, Ular oⱪini bətligəndək zəhərlik səzini təyyarlidi. Ular kilqə əymənməy tuyuksiz ok qikiridu. **5** Ular bətniyəttə bir-birini rioɣbətləndürüp, Yoxurun tuzak ⱪuruxni məsliⱨətlixip, «Bizni kim kərələytti?» — deyixməktə. **6** Ular ⱪəbiⱨlikkə intilip: — «Biz izdinip, ətraplik bir tədbir tepip qiktuⱪ!» — dəydu; Insanning iq-baoɣri wə ⱪəlbi dərwəⱪə qongⱪur wə [bilip bolmas] bir nərsidur! **7** Lekin Huda ularoɣa ok atidu; Ular tuyuksiz zəhimlinidu. **8** Ular əz tili bilən putlixidu; Ularni kərgənlərning ⱨəmmisi əzini neri tartidu. **9** Ⱨəmmə adəmni ⱪorⱪunq basidu; Ular Hudaning ixlirini bayan kilidu, Bərhək, ular uning kiloɣanlirini oylinip sawak alidu. **10** Ⱨəkⱪaniylar Pərwərdigarda huxal bolup, Uningoɣa tayinidu; Kəngli durus adəmlər roⱨlinip xadlinidu.

65 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup oⱪulsun dəp, Dawut yazoɣan küy-nahxa: — Zionda, mədⱨiyə sükut iqidə Seni kütidu, i Huda; Sanga kiloɣan wədə əməlgə axurulidu. **2** I, dua Anglioɣuqi, Sening aldingoɣa barlik ət igiliri kelidu. **3** Gunaⱨlik ixlar, asiyliklirimiz, [Kəlkün basⱪandək] məndin oɣalip kelidu; Lekin Sən ularni yepip kəqürüm kilisən; **4** Sən tallap Əzünggə yekinlaxturoɣan kixi nemidegən bəhtlik! U ⱨoyliliringda makanlixidu; Bizlər Sening makaningning, yəni muⱪəddəs ibadəthanangning bərikitidin ⱪanaət tapimiz; **5** Sən ⱨəkⱪaniylikni namayan kilidioɣan karamət wə dəⱨxət ixlar bilən bizgə jawab, I nijatlikimiz boloɣan Huda, Pütkül yər-dengizlarning qət-qətliridikilərgiqə tayanqi Boloɣuqi! **6** Beling kudrət bilən baoɣlanoɣan bolup, Küqüng bilən taoɣlarni bərpa kiloɣansən; **7** Dengizlarning ərkəxligən xawkunlirini, Dolkunlarning xawkunlirini, Ⱨəmdə əllərning ⱪukanlirini tinjitkuqisən! **8** Jaⱨanning qət-qətliridə turuwatⱪanlar karamətliringdin ⱪorkidu; Sən künqikixtikilərni, künpetixtikilərni xadlandurisən; **9** Yər yüzining [oɣemini yəp] yokⱡap kelip, uni suoɣirisən, Uni tolimu munbətləxtürisən. Hudaning dərya-erikliri suoɣa toloɣandur; Xundaⱪ kilip sularni təyyarlap, Kixilərni axlik bilən təminləysən. **10** Teriloɣu etizlarning qənəklirini suoɣa ⱪandurisən, Kirlirini taraxlaysən, Tuprakni mol yeoɣinlar bilən yumxitisən; Uningda üngənlərni bərikətləysən. **11** Sən nemətliringni yilning ⱨosulioɣa taj kilip ⱪoxup berisən; Kədəmliringdin bayaxatlik ⱨəryanoɣa tamidu; **12** Daladiki yaylaklaroɣimu tamidu; Taoɣ-dawanlar xat-horamlikni əzlirigə bəlwaoɣ kilidu; **13** Kəkləmlər ⱪoy padiliri bilən kiyingən, Jiloɣilar maysilaroɣa ⱪaplinidu; Ular huxallik bilən təntənə kilidu, Bərhək, ular nahxilarni yangritixidu!

66 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup, tarlik sazlar bilən oⱪulsun dəp, küy-nahxa: — Pütkül jaⱨan, huxallik bilən Hudaoɣa təntənə kilinglar! **2** Uning namining uluoɣlukini nahxa kilip jakarlanglar, Uning mədⱨiyilirini xərəplik kilinglar! **3** Hudaoɣa: «Sening kiloɣanliring nəⱪədər ⱪorkunqluktur! Kudriting zor boloɣaq, Düxmənliring aldingda zəiplixip təslim bolidu; **4** Barlik yər yüzidikilər Sanga səjdə kilip, Seni küyləp, nahxa eytixidu; Ular namingni küyləp nahxa kilip eytidu» — dənglar! (Selah) **5** Kelinglar, Hudaning kiloɣanlirini kərünglar; Insan baliliri aldida kiloɣan karamətliri ⱪorkunqluktur. **6** U dengizni kuruklukⱪa aylandurdi; [Əjdadlirimiz] dəryadinmu piyadə ətti; Biz u yərdə uningdin hursən bolduⱪ. **7** U kudriti bilən mənggü həküm süridu; Uning kəzliri allərni kəzitip turidu; Asiylik kiloɣuqilar məoɣrularnmisun! (Selah) **8** I ⱪowmlar, Hudayimizoɣa təxəkkür-mədⱨiyə eytinglar; Uningoɣa boloɣan mədⱨiyə-ⱨəmdusanalarni yangritinglar! **9** U jenimizni ⱨayatlik

iqigə tikkən, Putlirimizni teyilduruxlaroŋa yol qoymaydu. **10** Qünki Sən, i Huda, bizni siniding; Kümüxni otta tawlioŋandək bizni tawliding. **11** Sən bizni toroŋa qüxürdung; Belimizgə eoŋir yükni yükliding. **12** Həklərni beximizoŋa mindürdüng; Biz ot wə kəlkünni besip ettuk; Sən ahir bizni kəngriqilikkə qikarding. **13** Mən köydürmə kurbanlikларni elip öyünggə kirəy; Sanga kiloŋan kəsəmlirimgə əməl kilimən; **14** Bərhək, beximoŋa kün qüxkəndə ləwlirim qikaroŋan, Eoŋizim eytkan wədilirimni əməlgə axurimən. **15** Mən Sanga bordak mallarni köydürmə kurbanlik kilip sunimən, Koqkarlarning yeoŋini hux puritip köydürimən; Öküz wə əqkilərni əkilip sunimən. (Selah) **16** Hudadin əymingüqi həmminglar, kelinglar, kulak selinglar! Uning mən üqün kiloŋan karamətlirini bayan kilimən; **17** Aoŋzim eqip uningoŋa pəryad kətürdüm, Uning uluoŋlukini jakarlioŋan mədhiyilər tilimda boldi. **18** Kənglümdə gunahni kəzləp yürgən bolsam, Rəb [duayimni] anglimioŋan bolatti. **19** Birak Huda anglidi; U duayimoŋa kulak saldi. **20** Hudaoŋa təxəkkür-mədhiyə yaoŋdurulsun! U mening duayimni yandurmidi, Həm məndin əzgərməs muhəbbitini elip kətmidi!

67 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, tarlik sazlar bilən qelinsun, dəp yeziloŋan küy-nahxa: — Huda bizgə mehir-xəpkət kərsitip, bizni bərikətləp, Öz jamalining nurini üstimizgə qaqkay! (Selah) **2** Xundak kiloŋanda yolung pütkül jahanda, Kutuldurux-nijatliking barlik əllər arisida ayan bolidu. **3** Barlik kowmlar Seni mədhiyiligəy, i Huda; Barlik kowmlar Seni mədhiyiligəy! **4** Jimi kowmlar huxallik bilən təntənə kilip küyligəy, Qünki Sən həlk-millətlərgə adillik bilən həküm qikirisən, Yər yüzidiki taipilərni, Sən yetəkləysən; (Selah) **5** Barlik kowmlar Seni mədhiyiligəy, i Huda; Barlik kowmlar Seni mədhiyiligəy! **6** Wə yər-zemin kəklirini ündüridu; Huda, bizning Hudayimiz, bizni bərikətləydu; **7** Huda bizni bərikətləydu; Xuning bilən yər yüzndikilər qət-yakilaroŋiqə uningdin əyminixidu!

68 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoŋan küy-nahxa: — Huda ornidin turdi, düxmənlirini tiripirən kiliwetidu! Uningoŋa əqmənlər Uning aldidin bədər kaqidu! **2** Is-tütək uquruloŋandək, ularni uqurup yokitisən, Mom otta eritilgəndək, Rəzillər Hudaning aldida halak bolidu. **3** Birak həkkaniylar huxallinidu, Ular Huda aldida rohlinip, Təntənə kilip xadlinidu. **4** Hudaoŋa küylər eytinglar, Uning namini nahxa kilip yangritinglar; Qəl-bayawanlaroŋa Mingüqigə bir yolni kətürüp yasanglar; Uning nami «Yah»dur; Uning aldida xadlininglar. **5** Yetimlaroŋa ata boloŋuqi, Tul hotunlarning dəwasini sorioŋuqi, Öz mukəddəs makanida turoŋan Hudadur. **6** Huda oŋeriblarni əy-oqaklik kilidu; U məhbuslarni awatlikka qikiridu; Lekin asiylarni kaoŋjirak yərdə kalduridu. **7** I Huda, Öz həlkingning aldida mangoŋiningda, Qəl-bayawandin ətüp səpər kiloŋiningda, (Selah) **8** Hudaning huzuri aldida, Yəni Israilning Hudasining huzuri aldida, Yər-jahan təwrinip, Asmanlarmu yeoŋin yaoŋdurdi; Awu Sinay teoŋimu təwrinip kətti. **9** Sən, i Huda, Öz mirasing [boloŋan zemin-həlk] üstigə hasiyətlik bir yamoŋur yaoŋdurdung; Ular halsizlanoŋanda ularni küqləndürdüng. **10** Sening bakkan padang u yərgə makanlaxti; Mehribanliking bilən məminlər üqün təyyarlik kilding, i Huda! **11** Rəb əmr kildi; Uni jakarlioŋuqi kiz-ayallar nemidegən zor bir koxundur! **12** «Padixahlar həm koxunliri bədər keqixti, bədər keqixti!» — [deyixti]; Öydə olturoŋan kiz-ayallar bolsa oljilarni bəlixiwalidu; **13** Silər koy bakkanda padilar arisida yatkan bolsanglarmu, Zemininglar əmdi kanatlirioŋa kümüx səpkən, Pəyliri parkirak altun bilən bezəlgən pahtəktək bolidu; **14** Həmmigə Kadir Huda padixahlarni zeminda tiripirən kiliwətkəndə, Yər Zalmon teoŋidiki kardək akirip kətti. **15** Baxan teoŋi kudrətlik bir taoŋ, Baxan teoŋi egiz qokkiliri kəp bir taoŋdur; **16** Əy egiz qokkilik taoŋlar, Nemə üqün Huda Öz makani kilixni halioŋan taoŋka həsət bilən karaysilər? Dərwəkə, Pərwərdigar xu taoŋda mənggü turidu! **17** Hudaning jəng harwiliri tümən-tümən, Milyon-milyondur; Rəb ular arisida turidu; Sinay teoŋidiki mukəddəs jayda turidu. **18** Sən yukirioŋa kətürüldung, Insanlarni tutkun kiloŋuqilarni Özüng əsir kilip elip kətting; Yah Huda ularning arisida turuxi üqün, Hətta asiylik kiloŋanlar [arisida turuxi] üqünmu, Sən insan arisida turup iltipatlarni kobul kilding. **19** Rəb mədhiyilənsun; Qünki U hər küni yüklirimizni kətürməktə; Yəni nijatlikimiz boloŋan Təngri! (Selah) **20** Bizning Təngrimiz birdinbir nijatkar Təngridur; Rəbgə, yəni Pərwərdigaroŋila, əlümgə baoŋlik ixlar təwədur. **21** Bərhək, Huda Öz düxmənlirining bexini yaridu, Öz gunahlirida dawamlik ketiweridioŋanlarning qaqlik kallisini U qakidu. **22** Rəb mundak dedi: «[Öz həlkimni] Baxan diyaridinmu, Dengizlarning qongkur jayliridinmu kayturup kelimən; **23** Xundak kilip [sən həlkim]ning puti kanoŋa, Yəni düxmənliringning kenioŋa milinidu, Itliringning tili buningdinmu nesiwisini [yalaydu]». **24** Ular Sening mangoŋanliringni kərdi, i Huda; Yəni mening Ilahim, mening Padixahimning mukəddəs jayioŋa kirip mangoŋanlirini kərdi; **25** Aldingda munajatqilar, kəyningdə qaloŋuqilar mangdi, Otturisida dapqi kizlar bar idi: **26** «Jamaətlərdə Huda Rəbgə təxəkkür-mədhiyə eytinglar, — I Israil bulakliridin qikkanlar!» — deyixti. **27** U yərdə ularning baxlamqisi boloŋan kiqik Binyamin kəbilisi mangidu; Yəhuda əmirliri, zor bir top adəmlər, Zəbulunning əmirliri, Naftalining əmirlirimu bar. **28** Sening Hudaying küqüngni buyrup bekitkən; Özüng biz üqün kiloŋiningni mustəhkəmligəysən, i Huda! **29** Yerusalemdiki mukəddəs ibadəthanang wəjidin, Padixahlar Sanga atap hədiyələrni elip kelidu; **30** Ah, heliki komuxluktiki [yirtkuq] janiwarni, Küqlüklərning topini, Taipilərdiki torpaklarnimu əyibligəysən; Andin ularning hərbiri kümüx tənggilərni əkilip Sanga tiz püküxidu; Uruxhumar həlklərni tiripirən kiliwətkəysən! **31** Mətiwər əlqilər Misirdin kelidu, Efiopiyə bolsa Hudaoŋa karap kollirini tezdin kətüridu. **32** I yər yüzidiki əl-yurtlar, Hudani nahxa bilən mədhiyilənglar; Rəbni mədhiyilap küylərni eytinglar! (Selah) **33** Asmanlarning üstigə, Kədimdin bar boloŋan asmanlarning üstigə Mingüqi tooŋruluk küy eytinglar! Mana, U awazini anglitidu, Uning awazi küqlüktur! **34** Hudani küqlük dəp bilip jakarlanglar, Uning həywisi Israil üstidə, Uning küqi bulutlarda turidu; **35** I Huda, mukəddəs jayliringdin sürlük kərünisən! Israilning birdinbir Təngrisi! Həlkkə küq-kudrət bərgüqi bolsa, Udur! Hudaoŋa təxəkkür-mədhiyə okulsun!

69 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Nilupərlər» degən ahangda okulsun dəp, Dawut yazoŋan küy: — Meni kutkuzoŋaysən, i Huda! Sular jenimdin etti; **2** Turoŋudək jay yok qongkur patkaklikka qəküp kəttim; Suning qongkur yerigə qüxüp kəttim, Kəlkün meni oŋərk kildi. **3** Pəryadlirimdin halimdin kəttim; Gallirim kurup kətti; Hudayimoŋa təlmürüp, kəzümdin ketəy dəp kaldim; **4** Səwəbsiz manga əq boloŋanlar qaqlirimdinmu kəptur; Meni yokatmakqi boloŋanlar, Kara qaplap mən bilən düxmənlixidioŋanlar küqlüktur; Xu qaoŋda əzüm bulimioŋan nərsini kayturimən. **5** I Huda, mening nadanlikim əzünggə ayan; Mening kəbihliklirim Səndin yoxurun əməstur. **6** Mening səwəbimdin, i Rəb, samawiy koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, Özünggə umid baoŋlap kütkənlər yərgə karap kalmioŋay; I Israilning Hudasi, Özüngni izdigüqilər

mening səwəbimdin xərməndə bolmioŋay; **7** Qünki Seni dəp mən rəswaqilikĸa uqridim; Xərməndilik yüzümgə qaplandi. **8** Mən əz ĸerindaxlirimoŋa yat, Anamning balilirioŋa yaĸa yurtluĸ boldum. **9** Qünki meni [muĸəddəs] əyünggə boloŋan otluĸ muhəbbət quloŋuwaloŋanidi; Sanga ĸaĸarət ĸiloŋanlarning ĸaĸarətlirimu mening üstümgə qüxti; **10** Mən yioŋlidim, jenim roza tutti, Bumu manga əyib dəp ĸaraldi. **11** Mən bəzni kiyimim ĸilip kiysəm, Xuning bilən ularning səz-qəqikigə ĸaldim. **12** Xəhər ĸowuĸida olturoŋanlarning tənə gepigə ĸaldim, Məyhorlarning nahxisining temisi boldum. **13** Biraĸ mən xəpĸitingni kərsətkən waĸtingda duayimni sanga nixanlidim, i Pərwərdigar; I Huda, əzgarməs muhəbbitingning zorluĸidin, Nijatliĸ ixənqidə manga jawab bərgəysən; **14** Meni patĸaĸliĸtin ĸutĸuzuwaloŋaysən, Meni qəktürmigəysən; Manga əqmən boloŋanlardin, Suning qongĸur yeridin ĸutulduroŋaysən; **15** Kəlkün sulirioŋa meni oŋərĸ ĸildurmioŋaysən; Dengiz təglirigimu meni yutĸuzmioŋaysən; [Tegi] yoĸ ĥangning meni ĥap etip aoŋzini yumuwelixioŋa yol ĸoymioŋaysən! **16** Duayimni ijabət ĸiloŋaysən, i Pərwərdigar, Qünki əzgarməs muhəbbiting yahxidur; Mol rəhimdilliĸing bilən manga yüzləngəysən; **17** Jamilingni ĸulungdin yoxurmioŋaysən; Qünki beximoŋa kün qüxti; Tezdin manga jawab bərgəysən. **18** Jenimoŋa yeĸinlaxĸaysən, Uningoŋa ĥəmjəmət-ĸutĸuzoŋuqi boloŋaysən; Düxmənlirim aldida meni ĥərlükkə qiĸaroŋaysən; **19** Əzüng mening rəswaliĸta ĥəm ĥərmətsizliktə ĸaloŋinimni, ĸandaĸ ĥaĸarətlənginimni bilisən; Rəĸiblirimning ĥəmmisi Əzünggə ayandur. **20** Ĥaĸarət ĸəlbimni parə ĸildi; Mən ĸayoŋuoŋa qəmüp kəttim; Azoŋinə ĥesdaxliĸĸa təlmürgən bolsammu, yoĸ boldi; Təsəlli bərgüqilərnimu izdidim, lekin birsinimu uqritalmidim. **21** Bərhək, ular ozuĸumoŋa ət süyi, Ussuzluĸumoŋa sirkini bərdi. **22** Ularning dastihini əzlirigə ĸiltaĸ, Ularning ĥalawiti ĸapĸan boloŋay. **23** Kəzliri torlixip kərməydioŋan bolup kətkəy; Bəl-putlirini titrəkkə saloŋaysən; **24** ĸəhringni ularning üstigə qüxürgəysən, Oŋəzipingning otliri uloroa tutaxĸay; **25** Ularning makani harabə boloŋay, Qedirliri qəldərəp ĸaloŋay; **26** Qünki ular Sən uroŋanoŋa tehimu ziyankəxlik ĸilmaĸta; Sən zəhimləndürgənlərning azabioŋa gəp bilən azab ĸoxmaĸta. **27** Ularning gunahioŋa gunah ĸoxĸaysən, Ĥaĸĸaniyliĸingning nesiwisigə ularni erixtürmigəysən. **28** Ular ĥayatliĸ dəptiridin əqürülgəy; Ĥaĸĸaniylarning ĸatarioŋa pütülmigəy. **29** Biraĸ mən bolsam bir ezilgən dərdmən; Nijatliĸing, i Huda, meni yuĸirioŋa kətürüp ĸutĸuzoŋay; **30** Mən munajat oĸup Hudaning namini mədhiyiləymən; Təxəkkürlər bilən uni uluoŋlaymən; **31** Bu bolsa Pərwərdigarni hursən ĸilix üqün, Əküz təĸdim ĸiloŋandin əwzəldur; Münggüz-tuyaĸliri saĸ torpaĸ bərgəndinmu artuĸtur. **32** Yawax məminlər buni kərüp huxal bolidu; Hudani izdigənlər — ĸəlbinglar yengilinidu. **33** Qünki Pərwərdigar yoksullarning iltijasini anglaydu, Əzigə təwə əsir ĸilinoŋanlarni u kəmsitməydu; **34** Asman-zemin Uni mədhiyilisun! Dengiz-okyanlar ĥəm ularda yürgüqi barlik janiwarlar Uni mədhiyiligəy! **35** Qünki Huda Zionni ĸutĸuzidu; Yəhudaning xəhərlirini ĸayta bina ĸilidu; Ular axu yərdə olturaĸlixip, igilik tikləydu. **36** Uning ĸullirining nəsilliri uningoŋa miras bolidu, Uning namini səygənlər u yərlərdə makanlixidu.

70 Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «əslitix üqün» oĸulsun dəp, Dawut yazoŋan küy: — Pərwərdigar, meni ĸutĸuzuxĸa aldirioŋaysən! Pərwərdigar, tez kelip manga yardəm ĸiloŋaysən! **2** Mening jenimni izdəwatĸanlar yərgə ĸaritilip rəswa ĸilinsun; Mening ziyinimdin hursən boloŋanlar ĸəynigə yandurulup xərməndə boloŋay. **3** Meni: — «Waĥ! Waĥ!» dəp məshirə ĸiloŋanlar əz xərməndilikidin ĸəynigə yanoŋay! **4** Biraĸ Seni izdigüqilərning ĥəmmisi Səndə xadlinip huxal boloŋay! Nijatliĸingni səygənlər ĥəmixə: «Huda uluoŋlansun» deyixkəy. **5** Biraĸ mən ezilgənmən, ĥəm yoksulmən; Yenimoŋa tezdin kəl, i Huda! Sən mening yardəmqim, mening azad ĸiloŋuqim; I Pərwərdigar, keqikməy kəlgəysən!

71 Səndin, Pərwərdigardin panaĥ tapimən; Meni ĥərgiz yərgə ĸaratmioŋaysən. **2** Əz ĥəĸĸaniyliĸingda meni ĸutulduroŋaysən; Manga ĸulaĸ saloŋaysən, Meni ĸutĸuzoŋaysən! **3** Manga əzüm daim panaĥlinidioŋan turaloŋu ĸoram tax boloŋaysən; Sən meni ĸutĸuzuxĸa buyruk qüxürgəysən; Qünki Sən egiz texim, ĸoroŋinimdursən. **4** Hudayim, meni rəzillərning ĸolidin, Ĥəĸĸaniyətsiz, rəhimsiz adəmdin azad ĸiloŋaysən; **5** Qünki Sən mening ümidimdursən, i Rəb Pərwərdigar, Yaxliĸimdin tartipla mening tayanqimdursən; **6** Baliyatĸudiki waĸittin baxlap mən Sanga tayinip kəldim, Əzüng meni anamning ĸarnidin qiĸaroŋuqisən; Mədhiyəmning temisi bolsa ĥərdaim Sən tooŋruluĸtur. **7** Mən nuroŋunlaroa oŋəyriy yaki karamət sanaldim; Qünki Sən mening mustəhkəm panaĥgaĥimdursən. **8** Aoŋzim kün boyi mədhiyiliring ĥəm xan-xəripinggə tolidu; **9** Əmdi ĸerioŋinimda meni taxlimioŋaysən; Maoŋdurum kətkinidə, məndin waz kəqmigəysən. **10** Qünki düxmənlirim manga ĸarxi səzlixidu; Jenimni elixĸa kəzləwatĸanlar kəstlixip: — **11** «Huda uningdin waz kəqti; Uni ĸooŋlap tutuwelinglar, Qünki ĸutuldurudioŋanlar yoĸtur» — deyixidu. **12** I Huda, məndin yiraĸlaxmioŋaysən; I Hudayim, manga yardəmgə tez kəlgəysən! **13** Jenimoŋa küxəndə boloŋanlar xərməndə bolup yoĸitilisun; Ziyinimoŋa intilgənlər rəswaliĸ ĥəm xərməndiqilik bilən ĸaplansun; **14** Biraĸ mən bolsam, izqil ümidtə bolimən, Seni tehimu mədhiyiləymən. **15** Ĥəĸĸaniyliĸing, nijatliĸing aoŋzimda kün boyi bayan ĸilinidu; Bular san-sanaĸsizdur, bilginimdin kəp artuĸtur. **16** Mən Rəb Pərwərdigarning büyük ixlirini jakarlioŋan ĥalda kelimən; Sening ĥəĸĸaniyliĸingni yad etip jakarlaymən — Pəĸət Seningkinila! **17** I Huda, Sən yaxliĸimdin tartip manga əgitip kəlgənsən; Bügüngə ĸədər Sening ĸiloŋan karamət ixliringni jakarlap keliwatimən. **18** Əmdi ĥazir mən ĸerip, aĸ qaqliĸ boloŋinimda, i Huda, Mən bu dəwrgə [küqlük] bilikingni [jakarlioŋuqə], Kelər əwladning ĥəmmisigə ĸudritingni ayan ĸiloŋuqə, [Meni taxliwətmigəysən]! **19** I uluoŋ karamət ixlarni ĸiloŋan Huda, Ĥəĸĸaniyliĸing pələkkə taĸaxti; Sanga kimmu ohxax bolalisun! **20** Sən manga kəp ĥəm eoŋir külpətlərni kərsətkənikənsən, Meni ĸaytidin yengilaysən, yər təgliridin ĸayturup elip qiĸisən; **21** Sən mening izzət-ĥərmitimni tehimu yuĸiri ĸilip, Ĥər tərəptin manga təsəlli berisən. **22** Mən Seni rawab qelip mədhiyiləymən, Sening ĥəĸiĸitingni mədhiyiləymən, i Hudayim; Qiltar qelip Seni küyləymən, i Sən, Israilning Muĸəddisi! **23** Sanga küylər eytĸinimda, ləwlirim təntənə ĸilidu, Əzüng ĥərlükkə qiĸaroŋan jenimmu xundaĸ roĥlinip eytidu; **24** Tilim kün boyi ĥəĸĸaniyliĸing tooŋrisida səzləydu; Qünki manga yamanlik ĸilmaĸqi boloŋanlar yərgə ĸaritilip rəswa ĸilinidu.

72 Sulayman üqün: — I Huda, padixaĥĸa ĥəkümliringni tapxuroŋaysən; Padixaĥning ooŋlioŋa Əz ĥəĸĸaniyliĸingni bərgəysən. **2** Xundaĸ boloŋanda u Əz həlĸing üqün ĥəĸĸaniyliĸ bilən, Sanga təwə ezilgən məminlər üqün adillik bilən ĥəküm qiĸiridu; **3** Taoŋlar həlĸĸə tinq-amanlik elip kelidu, Edirliklarmu ĥəĸĸaniylik bilən xundaĸ ĸilidu. **4** Padixaĥ həlĸ arisidiki ezilgənlərgə adil ĥəkümlərni qiĸiridu; U namratlarning balilirini ĸutĸuzidu, Zalimlarni bitqit ĸilidu. **5** Xundaĸ boloŋanda kün wə ay yoĸ bolup kətmisila, Əwladtin-əwladĸa həlĸ Səndin

əyminidu. 6 U bolsa goya yengidin orƣan otlaⱪⱪa yaƣⱪan
yamƣurdək, Yər suƣiridiƣan ⱨəl-yeƣinlardək qüxidu. 7 Uning
künliridə ⱨəⱪⱪaniylar ronaⱪ tapidu; Ay yoⱪ boluƣuqə tinq-
amanliⱪ texip turidu. 8 U dengizdin-dengizlarƣiqə, [Əfrat]
dəryasidin yər yüzining qətlirigiqə ⱨɵküm süridu. 9 Qəl-
bayawanda yaxawatⱪanlar uning aldida bax ⱪoyidu; Uning
düxmənliri topilarni yalaydu. 10 Tarxixning wə arallarning
padixaⱨliri uningƣa ⱨədiyələr təⱪdim ⱪilidu, Xeba wə Sebaning
padixaⱨlirimu sowƣatlar sunidu. 11 Dərwəⱪə, barliⱪ padixaⱨlar
uning aldida səjdə ⱪilidu; Pütkül əllər uning hizmitidə bolidu;
12 Qünki u pəryad kətürgən yoⱪsullarni, Panaⱨsiz ezilgənlərni
ⱪutulduridu; 13 U yoⱪsul-ajizlarƣa iqini aƣritidu, Yoⱪsullarning
jenini ⱪutⱪuzidu; 14 Ularning jenini zulum-zomigərliktin
ⱨərlükkə qiⱪiridu, Ularning ⱪeni uning nəziridə ⱪimmətliktur.
15 [Padixaⱨ] yaxisun! Xebaning altunliridin uningƣa sunulidu;
Uning üqün dua tohtawsiz ⱪilinidu; Uningƣa kün boyi
bəht tilinidu; 16 Yər yüzidiki ⱨosul mol bolidu, Ⱨətta taƣ
qoⱪⱪiliridimu xundaⱪ bolidu. [Miƣ-miƣ] qüxkən mewilər
Liwandiki ormanlardək təwrinidu; Xəⱨərdikilər bolsa daladiki
ot-yexilliⱪtək güllinidu; 17 Uning nami mənggügə əqməydu,
Uning nami ⱪuyax yoⱪalƣuqə turidu; Adəmlər uning bilən
əzlirigə bəht tiləydu, Barliⱪ əllər uni bəhtlik dəp atixidu. 18
Israilning Hudasi, Pərwərdigar Hudaƣa təxəkkür-mədⱨiyə
bolƣay! Karamət ixlarni Yaratⱪuqi yalƣuz Udur! 19 Uning
xərəplik namiƣa mənggügə təxəkkür-mədⱨiyə oⱪulsun! Uning
xan-xəⱨriti pütkül dunyani ⱪapliƣay! Amin! Wə amin! 20
Yəssəning oƣli Dawutning dualiri xuning bilən tamam boldi.

73 Asaf yazƣan küy: — Dərwəⱪə Huda Israilƣa, Ⱪəlbi sap
bolƣanlarƣa meⱨribandur; 2 Lekin əzüm bolsam, putlixip
yiⱪilip qüxüxkə tasla ⱪaldim; Ayaƣlirim teyilip kətkili ⱪil ⱪaldi;
3 Qünki rəzillərning ronaⱪ tapⱪanliⱪini kɵrüp, Ⱨakawurlarƣa
ⱨəsət ⱪildim; 4 Qünki ular əlümidə azablar tartmaydu, Əksiqə
teni məzmut wə saƣlam turidu. 5 Ular insanƣa has japani
kɵrməydu, Yaki həⱪlərdək balayi’apətkə uqrimaydu. 6 Xunga
məƣrurluⱪ marjandək ularƣa esilidu, Zorluⱪ-zomigərlik tondək
ularƣa qaplixidu. 7 Ular səmrip kətkənlikidin kəzliri tompiyip
qiⱪti; Ularning ⱪəlbidiki hiyalətlər ⱨəddidin exip ketidu. 8
Baxⱪilarni məshirə ⱪilip zəⱨərlik səzləydu; Ⱨalini üstün ⱪilip
diwinip, doⱪ ⱪilidu. 9 Ular aƣzini pələkkə ⱪoyidu, Ularning tilliri
yər yüzini kezip yüridu. 10 Xunga [Hudaning] həlⱪi muxularƣa
mayil bolup, Ularning degənlirini su iqkəndək ahiriƣiqə iqip:
— 11 «Təngri ⱪandaⱪ bilələytti?», «Ⱨəmmidin Aliy Boluƣuqida
bilim barmu?» — dəydu. 12 Mana bular rəzillərdur; Ular bu
dunyada raⱨət-paraƣətni kəridu, Bayliⱪlarni toplaydu. 13
«Aⱨ, ⱨəⱪiⱪətən bikardin-bikar kɵnglümni paklanduruptimən,
Gunaⱨsiz turup ⱪolumni artuⱪqə yuyup kəptimən; 14 Bikarƣa
kün boyi japa qekiptimən; Xundimu ⱨər səⱨərdə [wijdanning]
əyibigə uqrap kəldim!». 15 Biraⱪ mən: — «Bundaⱪ [desəm], Bu
dəwrdiki pərzəntliringgə asiyliⱪ ⱪilƣan bolmamdimən?» —
dedim. 16 Ularni kallamdin ətküzəy desəm, Kɵzümgə xundaⱪ
eƣir kɵründi. 17 Təngrining muⱪəddəs jayliriƣa kirgüqə
xundaⱪ oylidim; Kirgəndila [yamanlarning] aⱪiwitini qüxəndim.
18 Dərwəⱪə Sən ularni teyilƣaⱪ yərlərgə orunlaxturisən, Ularni
yiⱪitip parə-parə ⱪiliwetisən. 19 Ular kɵzni yumup aqⱪuqila
xunqə parakəndə bolidu, Dəⱨxətlər ularni besip yoⱪitidu! 20
Sən i Rəb, qüxtin oyƣanƣandək oyƣinip, Ornungdin turup
ularning siyaⱪini kəzgə ilmaysən. 21 Yürəklirim ⱪaynap, Iqlirim
sanjilƣandək bolƣan qaƣda, 22 Ɵzümni ⱨeqnemə bilməydiƣan
bir ⱨamaⱪət, Aldingda bir ⱨaywan ikənlikimni bilip yəttim. 23
Ⱨalbuki, mən ⱨəmixə Sən bilən billə; Sən meni ong ⱪolumdin
tutup yəliding; 24 Ɵz nəsiⱨəting bilən meni yetəkləysən, Xan-
xəripngni namayan ⱪilƣandin keyin, Ahirida Sən meni əzünggə
ⱪobul ⱪilisən. 25 Ərxtə Səndin baxⱪa mening kimim bar? Yər
yüzidə bolsa Səndin baxⱪa ⱨeqkimgə intizar əməsmən. 26
Ətlirim ⱨəm ⱪəlbim zəiplixidu, Lekin Huda ⱪəlbimdiki ⱪoram
tax ⱨəm mənggülük nesiwəmdur! 27 Qünki mana, Səndin yiraⱪ
turƣanlar ⱨalak bolidu; Wapasizliⱪ ⱪilƣan paⱨixə ayaldək
Səndin waz kəqkənlərning ⱨərbirini yoⱪitisən. 28 Biraⱪ mən
üqün, Hudaƣa yeⱪinlixix əwzəldur! Uning barliⱪ ⱪilƣan ixlirini
jakarlax üqün, Rəb Pərwərdigarni tayanqim ⱪildim.

74 Asaf yazƣan «Masⱪil»: — I Huda, Sən nemixⱪa
mənggügə bizni taxliwətting? Nemixⱪa ƣəzipingni
tütün qiⱪarƣandək Ɵz yayliⱪingdiki ⱪoyliringƣa qiⱪirisən? 2
Ɵzüng rənə tələp azad ⱪilƣan jamaitingni, Yəni Ɵz mirasing
boluxⱪa ⱪədimdə ularƣa ⱨəmjəmət bolup ⱪutⱪuzƣan ⱪəbilini,
Ɵzüng makan ⱪilƣan Zion teƣini yadingƣa kəltürgəysən! 3
Ⱪədəmliringni muxu mənggülük harabliⱪlarƣa ⱪaratⱪaysən,
Düxmənlər muⱪəddəs jayingda gumran ⱪilƣan barliⱪ nərsilərgə
[ⱪariƣaysən]; 4 Rəⱪibliring jamaətgaⱨingning otturisida ⱨər-
pər ⱪilidu; Məjizatlar saⱪlanƣan orunƣa ular əz tuƣlirini
tikti. 5 Ⱨərbiri əzlirini kərsitixip, palta oynitip orman
kəsküqidək, 6 Ular ⱨazir [muⱪəddəs jayingdiki] nəⱪixlərni
ala ⱪoymay, palta-bolⱪilar bilən qeⱪiwətti; 7 Ular muⱪəddəs
jayingƣa ot ⱪoydi; Ɵz namingdiki makanni bulƣap, yər bilən
təng ⱪiliwətti. 8 Ular kənglidə: «Biz bularning ⱨəmmisini
yoⱪitayli» dəp, Təngrining zemindiki jamaətgaⱨlirining
ⱨərbirini kəydürüwətti. 9 Bizgə əslətmə bolƣan məjizatlarni
ⱨeq kɵrəlməymiz; Pəyƣəmbərlərmu kəlməskə ketti; Arimizdimu
bu ixlarning ⱪaqanƣiqə bolidiƣanliⱪini bilidiƣan birsi yoⱪtur.
10 Ⱪaqanƣiqə, i Huda, rəⱪibing Seni məshirə ⱪilidu? Düxmən
namingni mənggügə ⱨaⱪarətləmdu? 11 Sən ⱪolungni, yəni ong
ⱪolungni nemixⱪa tartiwalisən? Ⱪolungni ⱪoynungdin elip,
ularni yoⱪatⱪaysən! 12 Biraⱪ Huda ⱪədimdin padixaⱨim bolup
kəlgən, Yər yüzining otturisida ⱪutⱪuzuxlarni elip barƣuqi
Udur. 13 Sən dengiz süyini küqüng bilən bəldung, Sulardiki
əjdiⱨalarning baxlirini yarding. 14 Dengizdiki lewiatanning
baxlirini qeⱪip, Uning gɵxini ozuⱪ ⱪilip qəldiki yawayilarƣa
bəlüp bərding. 15 Yərni yerip bulaⱪlarni, eriⱪlarni aⱪⱪuzdung,
Sən tohtimay eⱪiwatⱪan dəryalarni ⱪurutuwətting. 16 Kün
Sening, tünmu Seningkidur; Ay bilən ⱪuyaxni orunlaxturdung.
17 Yər yüzining qegralirini bəlgiliding; Yaz bilən ⱪixni — Sən
xəkilləndürdüng. 18 Xuni esingdə tutⱪaysən, i Pərwərdigar: —
Bir düxmən Seni məshirə ⱪildi, Ⱨamaⱪət bir həlⱪ namingni
ⱨaⱪarətlidi. 19 Pahtikingni yirtⱪuq ⱨaywanlarƣa tutup
bərmigəysən; Ezilgən mɵminliringning ⱨayatini mənggü
untumiƣaysən. 20 Ɵz əⱨdənggə ⱪariƣaysən, Qünki zemindiki
ⱪarangƣu bulung-puqⱪaⱪlar zorluⱪ-zumbuluⱪning turalƣuliri
bilən toldi. 21 Ezilgüqilərni nomus bilən yandurmiƣaysən;
Ezilgənlər, yoⱪsullar namingni mədⱨiyiligəy. 22 Ornungdin
turƣin, i Huda, Ɵz dəwayingni soriƣaysən; Ⱨamaⱪət kixining
Ɵzüngni kün boyi məshirə ⱪiliwatⱪinini esingdə tutⱪaysən.
23 Düxmənliringning quⱪanlirini untumiƣaysən; Sanga ⱪarxi
ⱪozƣalƣanlarning dawrangliri tohtimay kətürülməktə.

75 Nəƣmiqilərning bexiƣa «Ⱨalak ⱪilmiƣaysən» degən
aⱨangda oⱪulsun dəp tapxurulƣan, Asafning küy-nahxisi:
— Sanga təxəkkür eytimiz, i Huda, təxəkkür eytimiz! Qünki
naming bizgə yeⱪindur; Buni, ⱪilƣan karamətliring ispatlap
jakarlaydu. 2 [Mənki Pərwərdigar]: — «Mən bekitkən waⱪitni
ihtiyarimƣa alƣinimda, Adalət bilən soraⱪ ⱪilimən; 3 Yər
ⱨəm yərning üstidə turuwatⱪanlar təwrinip tursimu, Uning
tüwrüklirini turƣuzƣuqi Ɵzümdurmən» — dedi. (Selaⱨ)

4 Mahtanoŋanlaroŋa: — «Mahtanmanglar», Ḥəm rəzillərgə «Münggüzüngni kətürmə» — dedim; **5** «Münggüzüngni yukiri kətürmə; Boynungni ḳattiḳ ḳilip oŋadiyip səzlimə!» **6** Qünki kətürülüx xərḳtin yaki oŋərbtin əməs, Yaki jənubtinmu kəlməydu; **7** Qünki Huda sotqidur; U birsini kətüridu, birsini qüxüridu. **8** Qünki Pərwərdigarning ḳolida bir ḳədəḥ turidu; Uningdiki xarab köpüklixiwatidu; U əbjəx xarab bilən toldi; Huda uningdin təkidu; Dərwəḳə yər yüzidiki barliḳ rəzillər uning duoŋini ḳoymay iqiwetidu; **9** Mən bolsam, mənggügə guwaḥliḳ berimən: — Yaḳupning Hudasioŋa küylərni eytimən. **10** «Mən rəzillərning münggüzlirining ḥəmmisini kesip taxlaymən; Birak ḥəḳḳaniylarning münggüzliri kətürülidu!».

76 Nəoŋmiqilərning bexioŋa, tarliḳ sazlarda qelinsun dəp tapxuruloŋan, Asafning küy-nahxisi: — Yəḥudada Huda tonuloŋandur; Uning nami Israilda uluoŋdur. **2** Uning panahiy jayi Salemda, Zion teoŋida Uning makani bar. **3** U yərdə U otluḳ oḳlarni, Ḳalḳanⱪ ḳiliq ḥəm jəng ḳorallirini qeḳip taxlidi. (Selah) **4** Өzüng ow-olja taoŋliridin nəḳədər xərəplik, nəḳədər əlasən! **5** Baturlar bulandi; Ular uzun uyḳuoŋa kətti; Palwanlarning ḥeqḳaysisi əz ḳolini kətürəlmidi. **6** Sening əyiblixing bilən, i Yaḳupning Hudasi, Jəng ḥarwisi ḥəm atlar ələüktək uhlitildi. **7** Səndin, Səndin ḳorḳux kerəktur; Oŋəzəpləngininգdə kim aldingda turalisun? **8** Yər yüzidiki barliḳ yawax məminlərni ḳutḳuzux üqün, Sən Huda sorak ḳilixḳa ornungdin turoŋan waḳtingda, Asmandin ḥəkümni qiḳirip anglatḳuzdung; Yər bolsa wəḥimigə qüxüp, süküt ḳildi. (Selah) **10** Qünki insanlarning ḳəḥri Sanga xəḥrət kəltüridu; Ularning ḳaloŋan ḳəḥri Sanga bəlwaoŋ bolidu. **11** Pərwərdigar Hudayinglaroŋa ḳəsəm ḳilip, əməl ḳilinglar; Uning ətrapidiki yurttikilər ḳorḳuxi kerək boloŋuqioŋa ḥədiyələr sunsun; **12** U əmirlərningmu roḥini sunduridu; U yər yüzidiki padixaḥlaroŋa dəḥxətliktur.

77 Nəoŋmiqilərning bexi Yədutunoŋa tapxuruloŋan, Asaf yazoŋan küy: — Awazim Hudaoŋa kətürüldi, mən pəryad ḳilimən; Awazim Hudaoŋa kətürüldi, U manga ḳulak salidu. **2** Beximoŋa kün qüxkəndə, mən Rəbni izdidim; Keqiqə ḳolumni [duaoŋa] kətürüp, box ḳoymidim; Jenim təsəllini halimay rət ḳildi. **3** Mən Hudani əsləp seoŋindim, aḥ-zar ḳildim; Seoŋinip oylinip, roḥim parakəndə boldi. (Selah) **4** Sən mening kəzümni yumdurmiding; Qongḳur oŋəxlik ilkidə boloŋanlikimdin səzliyəlməyttim. **5** Mən: «Kona zamandiki künlərni, Ḳədimki yillarni hiyal ḳilimən; **6** Keqilərdə eytḳan nahxamni əsləymən; Kənglümdə qongḳur hiyal sürimən» — [dedim]; Roḥim intilip izdiməktə idi; **7** — «Rəb mənggügə taxliwetəmdu? U ḳaytidin iltipat kərsətməmdu? **8** Uning ezgərməs muḥəbbiti əmdi mənggügə tügəp kəttimu? Uning wədisi əwladtin-əwladḳiqə inawətsiz bolamdu? **9** Təngri meḥir-xəpḳitini kərsitixni üntudimu? U oŋəzəplinip Өz rəḥimdilliḳini tohtitiwəttimu?». (Selah) **10** Andin mən mundak dedim: — «Bundak desəm bolmaydu, bu [etiḳadimning] ajizliḳi əməsmu! Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqining ong ḳolining yillirini, Yəni Yahning ḳiloŋanlirini — yad etimən; Ḳədimdin buyanki karamətliringni əsləymən. **12** Sening barliḳ ixligənliring üstidə seoŋinip oylinimən; Sening ḳiloŋanliring üstidə istiḳamət ḳilimən; **13** I Huda, yolung bolsa pak-muḳəddəsliktidur; Hudadək uluoŋ bir ilah barmidur? **14** Məjizilər Yaratḳuqi Ilahdursən; Əl-millətlər ara Sən küqüngni namayan ḳilding. **15** Өz biliking bilən Өz həlḳingni, Yəni Yaḳup wə Yüsüpning pərzəntlirini ḥərlükkə qiḳaroŋansən; (Selah) **16** Sular Seni kərdi, i Huda, sular Seni kərdi; Titrək ularni basti, Dengiz təgliri patiparak boldi. **17** Ḳara bulutlar sularni təküwətti; Asmanlar zor sadasini anglatti; Bərḥək, Sening oḳliring tərəp-tərəpkə etildi. **18** Güldürmamangning awazi ḳara ḳuyunda idi, Qaḳmaḳlar jaḥanni yorutti; Yər yüzi alaḳzadə bolup təwrəndi. **19** Sening yolung okyan-dengizlarda, Ḳədəmliring qongḳur sulardidur, Ayaoŋ izliringni tapḳili bolmaydu. **20** Sən ḳoy padisini bakḳandək, Musa wə Ḥarunning ḳoli bilən Өz həlḳingni yetəkliding».

78 Asaf yazoŋan «Maskil»: — I Mening həlḳim, təlimimni anglanglar, Aoŋzimdiki sözlərgə ḳulak selinglar. **2** Mən aoŋzimni bir təmsil bilən aqimən, Ḳədimki tepixmaḳlarni elan ḳilimən. **3** Biz bularni angliոan, bilgən, Ata-bowilirimiz ularni bizgə eytip bərgən. **4** Biz bularni ularning əwladliridin yoxurmaymiz, Kelidioŋan dəwrgə Pərwərdigarning mədḥiyilirini, Uning küq-ḳudritini, Uning ḳiloŋan karamət ixlirini bayan ḳilimiz. **5** Qünki U Yaḳupta bir agaḥ-guwaḥni bekitkən, Israilda bir ḳanunni ornatḳan; U ata-bowilirimizoŋa bularni əz pərzəntlirigə əgitixni buyruoŋan; **6** Xundak ḳilip kelər dəwr, Yəni tuoŋulidioŋan balilarmu bularni bilsun, Ularmu ornidin turup əz balilirioŋa bularni əgətsun; **7** Pərzəntliri ümidini Hudaoŋa baoŋlisun, Təngrining ḳiloŋanlirini untumisun, Bəlki Uning əmrlirigə kirsun; **8** Ular ata-bowilirioŋa ohximisun dəp, Yəni jaḥil ḥəm asiy bir dəwr, Өz ḳəlbini durus ḳilmioŋan, Roḥi Təngrigə wapaliḳta turmioŋan bir dəwrgə ohximisun dəp, U xundak [buyruoŋandur]. **9** Mana Əfraimning əwladliri, Ḳorallanoŋan okyaqilar bolsimu, Jəng künidə səptin yandi. **10** Ular Hudaning əḥdisini tutmidi, Bəlki Uning Təwrat-ḳanunida mengixni rət ḳildi. **11** Ular Uning ḳiloŋanlirini, Өzlirigə kərsətkən karamətlirini untudi. **12** U Misirning zeminida, Zoanning dalasida, Ularning ata-bowilirining kəz aldida məjizilərni kərsətkənidi; **13** U dengizni bəlüwetip, Ularni otturisidin ətküzgən; Sularni dəwə-dəwə ḳilip tiklidi. **14** U kündüzdə bulut bilən, Keqidə ot nuri bilən ularni yetəklidi. **15** Qəl-bayawanda taxlarni yeriwətti, Qongḳur surlardin uroŋup qiḳḳandək iqimlikni mol ḳildi; **16** U hada taxtin əstəng-ekinlarni ḥasil ḳildi, Suni dəryalardək akḳuzdi. **17** Birak ular yənə Uning aldida gunaḥ ḳiliwərdi, Qəldə Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqioŋa asiylik ḳildi. **18** Ular kənglidə Təngrini sinidi, Nəpsini ḳanduruxḳa yeməklikni tələp ḳildi. **19** Ular Hudani ḥaḳarətləp: — «Təngri qəl-dəxttə dastihan salalamdu? **20** Mana U ḳoram taxni uruwidi, Sular uroŋup, Ekinlar bulaḳtək texip qikti; Əmdi U bizgə nanmu berələmdu? Өz həlḳini gəx bilən təminliyələmdu?» — deyixti. **21** Xuning bilən Pərwərdigar anglap, oŋəzəplənди; Yaḳupḳa ot tutaxti, Israiloŋa aqqiḳi kətürüldi; **22** Qünki ular Hudaoŋa ixənmidi, Uning nijatlikioŋa ular tayanmidi, **23** U ərxtin bulutlarni buyrup, Asman dərwazilirini aqḳanidi; **24** U ular üstigə «manna»ni yaoŋdurup, Uloroa ərxtiki axliḳni bərgənidi; **25** Xuning bilən insanlar küq igilirining nenini yegənidi; U uloroa ḳanoŋuqə ozuḳni əwətkənidi. **26** Əmdi U asmanda xərḳ xamili qiḳirip, Küqi bilən jənub xamilinimu elip kəldi; **27** U gəxni qang-tozandək ular üstigə qüxürdi, Dengizlar saḥilidiki ḳumlardək uqar-ḳanatlarni yaoŋdurdi. **28** U bularni ularning bargaḥining otturisioŋa, Qedirlirining ətrapioŋa qüxürdi. **29** Ular boluxiqə yəp toyuxti, Qünki ularning nəpsi tartḳinini [Huda] uloroa kəltürgənidi. **30** Lekin ular nəpsi tartḳinidin tehi zerikməyla, Gəxni eoŋizlirida tehi qaynawatḳinidila, **31** Hudaning oŋəzipi uloroa ḳarita ḳozoŋaldi; U ulardin əng ḳamətliklirini ḳiriwətti, Israilning sərhil yaxlirini yərgə uruwətti. **32** Mana, xundak bolsimu, Ular yənila dawamlik gunaḥ ḳiliwərdi, Uning məjizilirigə tehiqila ixənmidi; **33** Xunga U ularning künlirini bihudiliktə, Yillirini dəkkə-dükkilik iqidə tügətküzdi. **34** U ularni ələtürgili turoŋanda, Andin ular Uni izdidi; Ular yolidin yenip, intilip Təngrini izdidi; **35** Ular Hudaning

ularning uyultexi ikənlikini, Həmmidin Aliy Bolоquqi Təngrining ularning həmjəmət-kutkuzоquqisi ikənlikini esigə kəltürdi. **36** Birak ular aоzi bilən Uningоa huxamət kildi, Tili bilən Uningоa yaloan səz kildi; **37** Qünki ularning kəngli Uningоa sadik bolmidi, Ular Uning əhdisini qing tutmidi. **38** Birak U yənila rəhimdil idi; Kəbihlikini kəqürüp, ularni yokatmidi; U kayta-kayta Өz oəzipidin yandi, U kəhrini kozoqioini bilən həmmini tekmidi. **39** U ularning pəkət ət igiliri, Kətsə kaytip kəlməs bir nəpəs ikənlikini yad ətti. **40** Ular qəl-dəxttə xunqə kəp ketim Uning aqqikini kəltürdi. Xunqə kəp ketim bayawanda kəngligə azar bərdi! **41** Bərhək, ular kaytidin yoldin qətnap Təngrini sinidi, Israildiki Mukəddəs Boloquqining yürikini zedə kildi. **42** Ular Uning kolini [əslimidi]; Ularni zomigərning qanggilidin hərlükkə kutkuzoan künini, Kandak kilip Misirda karamətlərni yaritip, Zoan dalasida məjizilərni kərsətkinini esidin qikardi. **44** U [Misirliklarning] dəryalirini, ekinlirini kanoa aylandurup, Ularni iqəlməs kilip koydi; **45** Ularning arisioa nəxtərlik qiwinlarni top-topi bilən əwətti, Halak kilar pakilarni mangdurdi; **46** Ularning ziraətlirini kepinək kurtlirioa tutup berip, Məhsulatlirini qekətkilərgə bərdi; **47** Üzüm tallirini məldür bilən urdurup, Ənjürlirini kiraw bilən üxxütiwətti. **48** U kalilirini məldürgə sokturup, Mallirini qakmak otlirida [kəydüriwətti]. **49** U ularoa oəzipining dəhxətlikini — Kəhrini, aqqikini həm eoir külpətlərni, Balayi'apət elip kelidioan bir türküm pərixtilərnimu qüxürdi. **50** U Өz oəzipi üqün bir yolni tüzləp koydi; Ularning jenini ələmdin ayimay, Bəlki hayatini wabaoa tapxurdi; **51** U Misirda barlik tunji tuouloan balilarni, Hamning qedirlirida ularning oururi boloan tunji ooul balilirini kiriwətti. **52** U padiqidək Өz həlkini Misirdin səpərgə atlandurup, Qəl-bayawandin ularni koy padisidək baxlap mangdi; **53** Ularni aman-esən yetəkligəqkə, Ular korkunqtin haliy bolup mangdi; Düxmənlirini bolsa, dengiz yutup kətti. **54** U ularni Өz mukəddəs zeminining qegrasioa, Ong koli igiliwaloan bu taolikka elip kəldi. **55** U əllərni ularning aldidin kooliwetip, Zemin üstigə tana tartkuzup ələqəp, ularoa təksim kildi; Israil kəbililirini ularning qedirlirioa olturaklaxturdi. **56** Birak ular Hudani, Həmmidin Aliy Boloquqini sinap aqqiklandurdi, Uning tapxuroan guwah-agahlirini tutmidi; **57** Bəlki ata-bowliridək yoldin teyip asiyilik kildi, Hain okyadək keyip kətti. **58** Ular egizliktə kuroan ibadətgahlar bilən Uning oəzipini kozoqidi, Oyma butliri bilən Uning yürikini ərtidi. **59** Huda ularni anglap oəzəpləndi, Israildin intayin yirgəndi. **60** U Xiloddiki makanini, Yəni U insan arisida turoan qedirni taxlap kətti, **61** Өzining kudrət bəlgisini bulap ketixkə, Xan-xəripini ixoaliyətqilərning koliоa bərdi; **62** Өz həlkini kiliqka tapxurdi, Өzining mirasi boloanlardin intayin oəzəpləndi. **63** Ot ularning yigitlirini yalmidi, Kizliri toy nahxilirida mahtalmaytti. **64** Ularning kahinliri kiliq astida yikildi, Lekin tul hotunliri həza tutmidi. **65** Andin Rəb birsi uykudin oyoandək oyoandi, Xarabtin jasarətlangən palwandək towlidi. **66** U rəkiblirini urup qekindürüp, Ularni tügimas rəswaoa kaldurdi. **67** Yüsüpning qedirini xallap, rət kildi; Əfraim kəbilisini tallimidi; **68** Bəlki Yəhuda kəbilisini, Yahxi kərgən Zion teoini tallidi. **69** [Xu yərdə] mukəddəs jayini taoı qokkiliridək, Yər-zeminni əbədiy ornatkandək məzmut bina kildi; **70** U Өz kuli Dawutni tallap, Uni koy kotanliridin qakiriwaldi; **71** Kozilirini emitidioan saoliklarni əgixip bekixtin ayrip, Uni Өz həlki Yakupni, mirasi boloan Israilni bekixka qikardi. **72** Dawut ularni kəlbidiki durusluki bilən bakti, Kolining əpqilliki bilən ularni yetəklidi.

79 Asaf yazoan küy: — I Huda, əllər Өz mirasingoa bəsüp kirdi; Ular Sening mukəddəs ibadəthanangni buloqidi; Yerusalemni dəwə-dəwə harabilərgə aylandurdi. **2** Ular kulliringning jəsətlirini asmandiki uqar-kanatlaroa yəm kilip, Məmin bəndiliringning ətlirini daladiki haywanatlaroa taxlap bərdi. **3** Ular həlkingning kanlirini Yerusalem ətrapida sudək akkuzdi, Jəsətlirini kəmgili birər adəmmu kaldurmidi. **4** Koxnilirimiz aldida rəswaoa kalduk, Ətrapimizdikilərgə məshirə wə mazak obyekti bolduk. **5** Kaqanoqiqə, i Pərwərdigar? Sən mənggügə oəzəplinəmsən? Sening yüriking ot bolup ərtiniwerəmdu? **6** Kəhringni Seni tonumioan əllər üstigə, Namingni bilmigən padixahliklar üstigə tekkəysən! **7** Qünki ular Yakupni yalmap, Uning makanini harabilikkə aylanduruwətti. **8** Ata-bowilirimizning kəbihliklirini bizgə hesablimioaysən; Rəhimdillikliring bizning yenimizoa qapsan kəlgəy! Qünki biz intayin pəs əhwaloa qüxürülduk. **9** Өz namingning xəhriti üqün bizgə yardəm kiloaysən, i nijatlikimizning Hudasi, Naming üqün bizni kutkuzoaysən, gunahlirimizni kafarət kilip kəqürgəysən; **10** Əllər nemikka: «Ularning Hudasi kəyərdə?» dəp mazak kilixidu? Kulliring tekkən kan kərzining hesabi əllər arisida, Kəz aldimizda kilinsun. **11** Əsirlərning ah-zarliri aldingoa kəlgəy; Bilikingning uluoluki bilən, ələmgə buyruloanlarni sakliоaysən. **12** I Rəb, yat koxnilirimizning Sanga kiloan zor hakaritini yättə həssə koxup ezlirigə, Yəni ularning iqi-baorioa kayturoaysən; **13** Xundak kilip, Sening həlking — Өzüng bakkan koyliring boloan bizlər, Sanga mənggügə təxəkkürlər eytimiz, Əwladtin əwladkiqə Sening mədhiyiliringni ayan kilimiz.

80 «Nilupərlər» degən ahangda; bir guwahlik; Asaf yazoan küy: — Kulak saloaysən, i Israilning padiqisi, Yüsüpni koy padisidək bekip yetəkligüqi; I kerublar otturisida Olturoquqi, Nurlanoaysən! **2** Əfraim, Binyamin, Manassəhlərning aldida kudritingni kozoqioaysən, Bizlərni kutkuzoili kəlgəysən! **3** I Huda, bizni Өz yeningoa kayturoaysən! Jamalingning nurini qaqkaysən, xunda biz kutkuzulimiz! **4** I Pərwərdigar, samawiy koxunlarning Sərdari boloan Huda, Həlkingning dualirioa boloan oəziping kaqanoqiqə yalkunlap turidu? **5** Sən kəz yaxlirini ularoa ozuk ornida kilding, Kəz yaxlirini kaqa-kaqilap ularoa iqküzdung. **6** Bizni koxnilirimizoa talaxka koydung; Düxmənlirimiz bizni məshirə kilixidu. **7** I samawiy koxunlarning Sərdari boloan Huda, Bizni Өz yeningoa kayturoaysən! Jamalingning nurini qaqkaysən, xunda biz kutkuzulimiz! **8** Sən Misirdin bir tüp üzüm kəqitini elip kəlding; Yat əllərni həydiwetip, ornioa uni tikting. **9** Uning aldida yərni kəng aqting; U qongkur yiltiz tartip, pütün zeminoa yeyildi. **10** Uning sayisi taoliarni kaplidi; Ololliri kudrətlik kedir dərəhliridək əsti; **11** U xahlirini dengizoiqə, Piləklirini [əfrat] dəryasi boylirioiqə uzartti. **12** Sən nemixka uning kaxalirini buzup, Mewisini ətüp ketiwatkanlarning üzüp elixioa yol koydung? **13** Mana ormanliktiki yawa tongguzlar uni yeriwatidu, Daladiki haywanatlar uningdin ozuklinidu. **14** I samawiy koxunlarning Sərdari boloan Huda, Səndin ətünimizki, Yenimizoa kaytkaysən! Ərxtin halimizoa nəzər saloaysən, Kelip bu üzüm telidin həwər aloaysən! **15** Yəni ong kolung tikkən bu yiltizdin, Өzüng üqün məzmut yetixtürgən bu ooulungdin həwər aloaysən! **16** Mana u otta kəydürüldi, Kesiwetildi; Yüzüngdiki tənbihiy karixingni kərüp ular halak bolmakta; **17** Kolungni ong kolungdiki adəmgə, Yəni Өzüng üqün məzmut yetixtürgən Insan ooliоa kondurоaysən; **18** Xundak kiloanda biz Səndin hərgiz qekinməymiz; Bizni yengilioaysən, xunda biz namingni qakirip Sanga iltija kilimiz. **19** I Pərwərdigar, samawiy koxunlarning Sərdari boloan Huda, Bizni Өz yeningoa kayturoaysən! Jamalingning nurini qaqkaysən, xunda biz kutkuzulimiz!

81 Nəoƣmiqilərning bexioƣa tapxurulup «Gittif»ta qelinsun dəp, Asaf yazoƣan küy: — Küq-kuwwitimiz boloƣan Hudaoƣa küy eytip yangritinglar, Yakupning Hudasioƣa xadlinip təntənə kilinglar! **2** Nahxini yangritip, dapni elip, Yekimlik qiltar ƕəm rawabni qelinglar! **3** Yengi ayda, bəlgilənggən wakitta, Bayram-ƕeyt künimizdə naoƣra-sunay qelinglar! **4** Qünki bu Israil üqün bekitilgən bəlgilimə, Yakupning Hudasining bir pərmanidur. **5** U Misir zeminida yürüx kiloƣanlirida, (Xu yərdə biz qüxənməydioƣan bir tilni anglap yürəttuk) U buni Yüsüpkə guwaƕ kilip bərdi; **6** — «Uning mürisini yüktin sakit kildim, Uning koli sewət kətürüxtin azad boldi; **7** Kistakqilikta nida kilding, Mən seni azad kildim; Güldürmama qikkan məhpiy jaydin sanga jawab bərdim; «Məribaƕ» suliri boyida seni sinidim». (Selaƕ) **8** — «Tingxa, həlkim, Mən seni guwaƕlar bilən agaƕlandurmən; I Israil, Manga kulak salsang idi! **9** Arangda yat ilaƕ bolmisun, Yat əldiki ilaƕka bax əgmigin! **10** Seni Misirdin elip qikkan Pərwərdigar Hudayingdurmən; Aoƣzingni yooƣan aq, Mən uni toldurimən. **11** — Birak həlkim sadayimoƣa kulak salmidi, Israilning Manga baoƣlanoƣusi yok idi; **12** Xunga Mən ularni əz tərsalikioƣa koyuwəttim; Ular əz məslihətliri bilən mengiwerətti. **13** — Ah, Mening həlkim Manga kulak salsa idi! Israil Mening yollirimda yürsə idi! **14** Ularning düxmənlirini tezla egildürər idim, Kolumni rəkiblirigə burap, ularni basar idim. **15** Pərwərdigaroƣa nəprətlənggüqilər Uning aldida zəiplixip boysunar idi; Ularning xu ahiriti mənggügə bolatti; **16** Sanga ax-buoƣdayning əng esilini yegüzər idim, Bərƕək, koram taxtin ƕəsəl akkuzup seni kandurar idim».

82 Asaf yazoƣan küy: — Huda Əz ilaƕiy məjlisidə turup riyasətqilik kilidu, U ilaƕlar arisida ƕəküm qikiridu; **2** — Kaqanoƣiqə silər naƕək ƕəküm qikirisilər, Kaqanoƣiqə rəzillərgə yüz-hatirə kilisilər? (Selaƕ) **3** Gadaylar wə yetim-yesirlarning dəwasini soranglar, Ezilgənlər ƕəm ƕajətmənlərgə adalətni kərsitinglar; **4** Miskinlər ƕəm namratlarni kutkuzunglar, Ularni rəzillərning qanggilidin azad kilinglar! **5** Ular bularni bilməy wə qüxənməy zulmättə kezip yürmətkə, Xunga yərning ulliri təwrənmətkə. **6** Mən eyttim: — «Silər ilaƕlarsilər, Ƕəmminglar Ƕəmmidin Aliy Boloƣuqining ooƣulliri silər; **7** Xundak bolsimu silər insanoƣa ohxax əlisilər, Ƕərkandak əmir-bəgkə ohxaxla yikilisilər». **8** — Turoƣin, i Huda, yər-yüzini sorak kiloƣaysən! Qünki Sən barlik əllərgə waris boloƣuqisən!

83 Asafning küy-nahxisi: — I Huda, ün qikarmay turuwalma, Jim turuwalma, süküt kilip turuwalma, i Təngrim! **2** Qünki mana, Sening düxmənliring dawrang kilmakta, Sanga əqmənlər bax kətürməktə. **3** Ular kuwluk bilən Sening həlkinggə suyikəst kilidu, Sening ƕimayə kilip kədirligənliring bilən karxilixixni məslihətlixidu. **4** Ular: — «Yürünglar, ularni millət kataridin yok kilayli! Israilning nami ikkinqi tiloƣa elinmisun!» — deməktə. **5** Ular ƕəmnəpəs, ƕəmdil məslihətləxti; Ular Sanga karxi ittipak tüzdi. **6** Mana, Edom wə Ismaillarning qedirliri, Moab ƕəm Ƕagriylar; **7** Gəbal, Ammon, wə Amalək; Filistiyə ƕəmdə Tur aƕaliliri, **8** Asuriyəmu ularoƣa koxuldi; Ular Lut ooƣullirioƣa yar-yələk bolup kəlgən. (Selaƕ) **9** Sən Kixon dəryasida Midiyaniylaroƣa, Siseraoƣa wə Yabinoƣa kandak takabil turoƣan bolsang, Ularoƣimu xundak kiloƣaysən; **10** Bular Ən-Dor yezisida kiriloƣanidi, Yər üqün tizək-ooƣutka aylanoƣanidi. **11** Ularning əmirlirini Orəb wə Zeəbkə, Ularning daƕiylirini Zəbaƕ ƕəm Zalmunnaoƣa ohxax kiloƣaysən; **12** Qünki ular: «Hudaning qimən-yaylaklirini əzimizgə mülük kiliwalayli!» — dəp eytkan. **13** I Hudayim, ularni domilinidioƣan kamoƣaktək, Xamalda uquruloƣan saman kəbi soruwətkəysən. **14** Ot ormanlikka tutaxkanoƣa ohxax, Yalkun taoƣlarni køydürgəngə ohxax, **15** Sən yənə ularni borining bilən kooƣlioƣaysən, Kara kuyuning bilən wəƕimigə saloƣaysən; **16** Ularning Sening namingni izdixi üqün, Ularning yüzlirini xərm-ƕaya bilən qəmdürgəysən, i Pərwərdigar! **17** Ular nomustin əbədiy xərməndə bolsun, Jaƕanoƣa rəswa bolup yokitilsun. **18** Ular bilsunki, Naming Pərwərdigar boloƣan Sənla pütkül jaƕandiki Əng Aliy Boloƣuqidursən.

84 Nəoƣmiqilərning bexioƣa tapxurulup, «Gittif»ta qelinsun dəp, Koraƕning ooƣulliri üqün yeziloƣan küy: — Makanliring nəkədər əzizdur, Samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar! **2** Jenim Pərwərdigarning ƕoyliliriooƣa təxna bolup, Seoƣinip ƕətta ƕalidin ketidu, Dilim wə ətlirim ƕayat Təngrigə təlmürüp nida kilidu; **3** Mana, ƕətta mubarək kuqkaqmu bir makanni tapkan, Karlioƣaqmu əzigə ƕəm bala tuoƣidioƣan uwa yasaydioƣan jayni tapkan, — Yəni Sening kurbangaƕliringdin, I samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar, — Mening Padixaƕim, mening Hudayim! **4** Sening əyüngdə turuwatkanlar bəhtliktur! Ular üzlüksiz Seni mədƕiyiləydu. (Selaƕ) **5** Küq-kudriti Səndin boloƣan kixi bəhtliktur — Kəlbidə kətürülmə yollar boloƣanlar; **6** Yioƣa wadisidin ətkəndə, Ular uni bulaklikka aylandurar; Bərƕək, küz yamoƣurliri uni bərikətlərgə tolduridu. **7** Ular küqigə-küq ulap mengiweridu; Ƕərbiri Zioƣa yetip kelip, Hudaning ƕuzurida ƕazir bolidu. **8** I samawiy koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar, duayimni angliƣaysən; I Yakupning Hudasi, kulak saloƣaysən! (Selaƕ) **9** Kara, i kalkinimiz boloƣan Huda, Əzüng məsiƕ kiloƣiningning yüzigə iltipat bilən karioƣin! **10** Qünki Sening ƕoyliliringda ətkən bir kün Baxka yərdə ətkən ming kündin əladur; Rəzillərning qedirliridə yaxioƣandin kərə, Hudayimning əyining bosuoƣisida turoƣinim yahxidur. **11** Pərwərdigar Huda kuyax wə kalkandur, Pərwərdigar xapaət wə xan-xəƕrət bəhx etidu; Durus mangoƣanlardin U ƕərkandak iltipatni ƕeq ayimaydu; **12** Samawiy koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar, Bəhtliktur Sanga tayanoƣan insan!

85 Nəoƣmiqilərning bexioƣa tapxurulup okulsun dəp, Koraƕning ooƣulliri üqün yeziloƣan küy: — Sən Əz zeminingoƣa iltipat kərsitip, Yakupni sürgünlüktin kayturoƣaniding, i Pərwərdigar. **2** Həlkingning kəbiƕlikini kəqürüm kilip, Barlik gunaƕlirini yapkaniding. (Selaƕ) **3** Sən pütün kəƕringni iqinggə kayturuwelip, Oƣazipingning əxəddiylikidin yanoƣanidingsən. **4** Əmdi bizni Əz yeningoƣa kayturoƣaysən, i nijatlikimiz boloƣan Huda! Bizgə boloƣan aqqikingoƣa ƕay bərgəysən! **5** Sən bizgə əbədiy oƣazaplinəmsən? Əwladtin-əwladkiqə oƣazipingni sozamsən? **6** Həlking Əzüngdin xadlinixi üqün, Bizni kaytidin yengilimamsən? **7** Bizgə əzgərməs muƕəbbitingni kərsətkəysən, i Pərwərdigar, Bizgə nijatlikingni ata kiloƣaysən! **8** Təngri Pərwərdigarning nemilərni dəydioƣanlikioƣa kulak salay; Qünki U Əz həlkigə, Əz məmin bəndilirigə aman-hatirjəmlikni səzləydu; Ular yənə ƕamakətlikkə kaytmisun! **9** Zeminimizda xan-xəƕrətning turuxi üqün, Dərƕəkikət, Uningdin əyminidioƣanlaroƣa Uning nijatliki yekindur; **10** Əzgərməs muƕəbbət wə ƕəkikət əzara kərüxti; Ƕəkkaniyət wə aman-hatirjəmlik bir-birini səyüxti; **11** Ƕəkikət yərdin ünüp qikmakta, Ƕəkkaniyət ərxlərdin karaydu. **12** Pərwərdigar bərikət beridu, Zeminimiz ƕosulini beridu; **13** Ƕəkkaniyət Uning aldida mangidu, Uning kədəmlirigə yol ƕazirlaydu!

86 Dawutning duasi: Kuliqingni mən tərəpkə tutkin, i Pərwərdigar, manga jawab bərgəysən; Qünki mən ezilgən

wə ḫajətməndurmən. **2** Jenimni saḳlioŋaysən, Qünki mən Sanga
məmindurmən; I Sən Hudayim, Sanga tayanoŋan ḳulungni
ḳutḳuzoŋaysən; **3** Manga meḥir-xəpḳət kərsətkəysən, i Rəb,
Qünki mən kün boyi Sanga nida ḳilimən. **4** Ḳulungning jenini
xad ḳiloŋin, Qünki jenim Sanga təlmürüp ḳaraydu; **5** Qünki Sən
Rəb, meḥriban, kəqürümqan Sən! Əzənggə iltija ḳiloŋanlarning
ḫəmmisigə zor meḥir-muḥəbbət kərsətküqidursən! **6** Mening
duayimoŋa ḳulaḳ saloŋin, i Pərwərdigar, Yelinixlirimning sadasini
angliоŋaysən; **7** Beximoŋa kün qüxkəndə, Mən Sanga iltija
ḳilimən, Qünki Sən manga jawab berisən. **8** Ilaḫlar arisida
Sening təngdixing yoḳtur, i Rəb; Ḳiloŋan ixliringningmu təngdixi
yoḳtur. **9** Sən yaratḳan barliḳ əllər kelip sening aldingda səjdə
ḳilidu, i Rəb, Namingni uluoŋlaydu. **10** Qünki Sən naḫayiti
büyüksən, Məjizilərni Yaratḳuqidursən; Sən Hudadursən,
yaloŋuz Sənla. **11** Əz yolungni manga əgətkəysən, i Pərwərdigar,
Wə Sening ḫəḳiḳitingdə yürimən; Namingoŋa ḫərmət-əyminixtə
boluxum üqün, kəlbimni pütün ḳiloŋaysən. **12** Ya Rəbbim
Huda, pütün kəlbim bilən Seni mədḫiyiləymən, Əbədil'əbəd
namingni uluoŋlaymən. **13** Qünki manga boloŋan meḥir-
muḥəbbiting zordur, Sən təḫtisaraning təgliridin jenimni
ḳutḳuzisən; **(Sheol h7585)** **14** I Huda, təkəbburlar manga ḳarxi
kətürüldi, Əxəddiylərning jamaiti jenimni izdiməktə, Ular Seni
nəzirigə almaydu! **15** Əmma Sən, Rəb, rəḥimdil wə xəpḳətlik
Ilaḫsən, Asanliḳqə aqqiḳlanmaysən, Meḥir-muḥəbbət ḫəm
ḫəḳiḳət-sadiḳliḳing texip turidu. **16** Mən tərəpkə burulup,
xəpḳət kərsətkəysən; Əz ḳulungoŋa küqüngni bərgəysən,
Dedikingning ooŋlini ḳutḳuzoŋaysən! **17** Manga əqmənlərning
uni kərüp hijil boluxi üqün, Iltipatingni kərsitidioŋan bir
alamətni manga kərsətkin; Qünki Sən Pərwərdigar, manga
yardəm ḳilding, Manga təsəlli berip kəlgənsən.

87 Koraḫning ooŋulliri üqün yeziloŋan küy-nahxa: — Uning
uli bolsa muḳəddəs taoŋlardidur. **2** Pərwərdigar Zionning
dərwazilirini səyidu, Yaḳupning barliḳ makan-jayliridinmu
əwzəl kəridu; **3** Sening xəripinggə uluoŋ ixlar eytilmaḳta,
i Hudaning xəḫiri! (Selaḫ) **4** «Meni tonup bilgənlər arisida
Raḫab bilən Babilni tiloŋa alimən; Mana Filistiyə, Tur bilən
Efiopiyə; Mana bu adəm xu yərdə tuoŋuloŋan» — dəymən. **5**
Bərḫəḳ, Zion tooŋruluḳ xundaḳ eytilidu: — «Bu adəm, palanqi-
pokunqi uningda tuoŋuloŋan, Ḫəmmidin Aliy Boloŋuqining
Əzi uni mustəḥkəmləydu». **6** Həlḳ-ḳowmlarni hatiriliginidə
Pərwərdigar: — «Bu kixi bu yərdə tuoŋuloŋan» — dəp alaḫidə
hatirigə yezip ḳoyidu. (Selaḫ) **7** Nahxiqilar, ussulqilar xuni təng
eytidu: — «Mening barliḳ bulaḳ-mənbəlirim seningdidur!»

88 Koraḫning ooŋulliri üqün yeziloŋan küy-nahxa: —
Nəoŋmiqilərning bexioŋa tapxurulup, «Mahalat-leanot»
aḫangida oḳulsun dəp, Əzraliḳ Ḫeman yazoŋan «Maskil»: —
I Pərwərdigar, nijatliḳim boloŋan Huda, Keqə-kündüz Sanga
nalə ḳilip kəldim. **2** Duayim Sening aldingoŋa kirip ijabət
bolsun; Nidayimoŋa ḳulaḳ saloŋaysən; **3** Qünki dərdlərdin
jenim toyoŋan, Ḫayatim təḫtisaraoŋa yeḳinlaxḳan, **(Sheol
h7585)** **4** Ḫangoŋa qüxüwatḳanlar ḳatarida ḫesablinimən; Küq-
madari ḳuruoŋan adəmdək bolup ḳaldim. **5** Ölüklər arisioŋa
taxlanoŋanmən, Ḳirilip kəbridə yatḳanlardək; Sən ularni yənə
əsliməysən, Ular ḳolungdin üzüp elinip yiraḳ ḳilinoŋan. **6** Sən
meni ḫangning əng tegigə, Zulmətlik jaylaroŋa, dengizning
qongḳur yərlirigə qəmdürdüng. **7** Kəḫring üstümgə eoŋir
yüktək basti, Barliḳ dolḳunliring bilən meni ḳiyniding. **8**
Məndin dost-buradərlirimni yiraḳlaxturdung; Ularni məndin
yirgəndürdüng; Mən ḳamaloŋanmən, ḫeq qiḳalmaymən. **9**
Kəzlirim azab-oḳubəttin hirələxti; Ḫər küni Sanga nida ḳilimən,
i Pərwərdigar, Ḳollirimni Sanga kətürüp kəldim. **10** Ölüklərgə
məjizə kərsitərsənmu? Mərḫumlar ornidin turup Sanga
təxəkkür eytarmu? **11** Əzgərməs muḫəbbiting kəbridə bayan
ḳilinarmu? Ḫalakət diyarida sadiḳliḳ-ḫəḳiḳiting mahtilarmu?
12 Karamətliring zülməttə tonularmu? Ḫəḳḳaniyliḳing «untulux
zemini»də bilinərmu? **13** Biraḳ mən bolsam, Pərwərdigar,
Sanga pəryad kətürimən, Tang səḫərdə duayim aldingoŋa
kiridu. **14** I Pərwərdigar, nemigə jenimni taxliwətting? Nemigə
jamalingni məndin yoxurdung? **15** Yaxliḳimdin tartip mən
ezilgən, bimardurmən; Wəḫxətliringni kərüwerip ḫeq ḫalim
ḳalmidi. **16** Kəḫring üstümdin ətti; Wəḫimiliring meni nabut
ḳildi. **17** Ular kün boyi taxḳin ḳiliridək meni orawaldi, Tamamən
meni qəmdürdi. **18** Jan dostlirimni, aoŋinilirimni meningdin
yiraḳlaxturdung, Mening əziz dostum bolsa ḳarangoŋuluḳtur!

89 Əzraḫliḳ Etan yazoŋan «Maskil»: — Pərwərdigarning
əzgərməs muḫəbbitini əbədiy küyləymən, Aoŋzimda
dəwrdin-dəwrgiqə ḫəḳiḳət-sadaḳitingni ayan ḳilimən. **2** Qünki
mən: Əzgərməs muḫəbbət mənggügə tiklinip mangidu, Sən
ḫəḳiḳət-sadaḳitingni ərxiələda mustəḥkəmləwatisən — dəp
bildim; **3** Sən dedingki: — «Mən talliwaloŋinim bilən əḫdə
tüzgənmən; Ḳulum Dawutḳa ḳəsəm ḳildim: — **4** Sening
əwladingni mənggü dawam ḳildurimən, Təḫtingni əwladtin-
əwladḳa ḳurup qiḳimən». (Selaḫ) **5** Ḫəm asmanlarmu Sening
məjiziliringni təbrikləydu, i Pərwərdigar, Muḳəddəslərning
jamaitidə ular ḫəḳiḳət-sadaḳitingni mədḫiyiləydu; **6** Qünki
asmanlarda Pərwərdigarning təngdixi barmu? Ḳudrət Igisining
ooŋulliri arisida Pərwərdigaroŋa ohxaydioŋan kim bar? **7**
Təngrining ḫəywisi muḳəddəslərning məjlisidikilərni
ḳattiḳ titritidu, Uning ətrapidikilərning ḫəmmisi üqün U
ḳorḳunluḳtur. **8** I Pərwərdigar, samawiy ḳoxunlarning Sərdari
boloŋan Huda, Ḳudrətlik Yaḫ, Sanga ohxaydioŋan kim bar?
Ətrapingda ḫəḳiḳət-sadaḳiting turuḳluḳtur. **9** Dengizning
məoŋrurluḳi üstidin ḫəküm sürisən, Dolḳunliri ərḳəxligəndə, sən
ularni tinqlandurisən; **10** Raḫabni əlgüdək yanjidingsən, Küqlük
biliking bilən düxmənliringni tiripirən ḳilip tarḳitiwətting. **11**
Asmanlar seningki, yərmu Seningkidur, Jaḫan ḫəm uningoŋa
toloŋan ḫəmmini bərpa ḳilding. **12** Ximal wə jənubni, ularni
yaratḳansən, Tabor wə Ḫərmon qoḳḳiliri namingni yangritip
küylər. **13** Ḳudrətlik bilək seningkidur; Küqlüktur Sening ḳolung,
ong ḳolung ḫəm kətürüklüktur. **14** Təḫtingning uli ḫəḳḳaniyliḳ
ḫəm adalətttur, Muḫəbbət ḫəm ḫəḳiḳət-sadaḳət daim didaring
aldida mangidu. **15** Təntənə sadasini bilgən həlḳ bəḫtliktur; Ular
Sening jamalingning nurida mangidu, i Pərwərdigar! **16** Ular
namingda kün boyi xad bolar, Ḫəḳḳaniyliḳingda ular kətürüldi.
17 Qünki ularning küqining xan-xəripi əzüngdursən, Sening
iltipating bilən münggüzimiz kətürülidu. **18** Qünki Pərwərdigar
bizning ḳalḳinimiz, Israildiki Muḳəddəs Boloŋuqi Xaḫimizdur.
19 Sən burun Əz məmin bəndənggə oŋayibanə alaməttə kərünüp
səz ḳilip xuni degənidingsən: — «Mən bir əzimət üstigə
yardimimni ḳondurdum, Əl arisidin mən talliwaloŋan birsini
kətürdüm; **20** Ḳulum Dawutni taptim, Muḳəddəs meyim bilən
Mən uni məsiḫ ḳilip tiklidim. **21** Ḳolum uningoŋa yar boluxḳa
bekitilgən, Bilikim uni küqləndüridu. **22** Düxmən uningdin ḫeq
alwan-seliḳ almaydu, Pəskəx adəm uni ḳistimaydu; **23** Bəlki
Mən rəḳiblirini uning aldida yanjiymən, Uni əq kərgənlərni yər
bilən yəksan ḳilimən; **24** Əz ḫəḳiḳət-sadaḳitim ḫəm meḥir-
muḥəbbitim uningoŋa yar bolar, Ḫəm Mening namim bilən uning
münggüzi kətürülidu. **25** Mən uning ḳolini dengiz üstidə, Ong
ḳolini dəryalar üstidə ḳoyimən. **26** U Meni qaḳirip dəyduki: —
«Sən mening Atam, mening Təngrim, Nijatliḳim boloŋan ḳoram
teximdursən!». **27** Mən yənə uni Mening tunji ooŋlum dəp, Dunya

padixaḫliridin əng yukurisi kilimən. **28** Mening muḫəbbitimni uning üqün əbədiy ḳaldurimən, Mening əḫdəm uning bilən məḫkəm turidu; **29** Mən uning nəslini əbədiyləxtürimən, Uning təḫtini asmanning künliridək dawam kildurimən. **30** Mubada ooḳulliri Təwrat-ḳanunumdin qikip, Ḥəkümlirim boyiqə yürmisə, **31** Bəlgilimilirimni buzsa, əmrlirimgə itaət kilmisa, **32** — U wakitta itaətsizlikini tayak bilən, Gunaḫini yara-jaraḫət bilən jazalaymən. **33** Lekin muḫəbbitimni uningdin üzüp ḳoymaymən, Ḥəkikət-sadakitimgə hiyanət kilmaymən; **34** Mən tüzgən əḫdəmni əsla buzmaymən, Ləwlirimdin qikḳanlirini ḥeq əzgərtməymən. **35** Mən bir ḳetim pak-mukəddəslikimgə ḳəsəm iqtim — Dawutḳa ḳəti yaloɳan səzliməymən: — **36** «Uning əwladi əbədiy dawamlixar; Uning təḫti kəz aldimdiki ḳuyax kəbi turar; **37** U ay kəbi mənggülük mustəḫkəmlinər, Asmandiki turoɳun guwaḫqidək məzmut turar». (Selaḫ) **38** Birak Sən bularni qətkə ḳekip, tenip kətting; Sən məsiḫ ḳiloɳan padixaḫḳa ḳattik oɳəzəplənding. **39** Ḳulung bilən tüzgən əḫdidin waz kəqting, Uning tajini yərgə taxlap daoɳ təgküzdung. **40** Uning barlik tam-pasillirini yikitip, Ḳəl'əlirini harabilikkə aylandurdung. **41** Yoldin ətüwatḳanlarning ḥəmmisi uni bulimakta, U barlik ḳoxniliri aldida rəswa boldi. **42** Uni əzgənlərning ong ḳolini yukiri kətürdüng, Pütkül düxmənlirini huxal kilding. **43** Bərḫək, Sən uning kiliqining bisini ḳayriwətting, Jəngdə uni tik turoɳuzmiding. **44** Uning julalikini yokitip, Uning təḫtini yərgə ərüwəttingsən. **45** Yaxlik künlirini Sən kiskartting, Uni hijalətkə qəmdürdüng. (Selaḫ) **46** Ḳaqanoɳiqə, i Pərwərdigar? Özüngni əbədiy yoxuriwerəmsən? Ḳəḫring ot kəbi mənggü yanarmu? **47** Manga nisbətən, emürning ḳis ikənlikini əstə tutkin! Nemixkimu barlik insan balilirini bihudilikkə yaratḳansən? **48** Ḳeni, ḳaysi adəm yaxap ələmni kərməydikən? U jenini təḫtisaraning qanggilidin ḳutḳuzalamdikən? (Selaḫ) **(Sheol h7585)** **49** Sən ḥəkikət-sadakitingdə Dawutḳa ḳəsəm iqkən, Awwalki meḫir-muḥəbbətlər ḳəyərdə ḳaldi, ya Rəbbim? **50** Ḳulliring uqrawatḳan məshirilərni yad ətkəysən, i Rəb — Mən iqimdə pütkül küqlük əllərning mazakjlirini kətürüp yürimən — **51** Düxmənliringning Özüng məsiḫ ḳiloɳanning ḳədəmlirini ḳanqilik məshiriliginini, I Pərwərdigar, yad ətkəysən! **52** Pərwərdigaroɳa mənggügə təxəkkür-mədḫiyə ḳayturulsun! Amin! Amin!

90 Hudaning adimi boloɳan Musaning duasi: — Ya Rəbbim, Sən barlik dəwrdə bizgə makan bolup keliwatisən; **2** Taoɳlar wujudḳa kəlməstin burun, Sən yər wə aləmni xəkilləndürməstin burun, Əzəldin əbədgiqə Təngridursən. **3** Sən insanni tupraḳḳa aylandurup: — «Ḥəy, insan baliliri, ḳaytinglar!» — dəysən. **4** Mana, Sening nəziringdə ming yil — Ətüp kətkən tünügünki bir kün, Tündiki bir jesəktur, halas. **5** Sən adəmlərni su taxkinidək elip ketisən, Ular ətüp kətkən bir uykudək, Tang səḫərdə ünüp qikḳan ot-qəpkə ohxaydu — **6** Ətigəndə ular kəkirip ünidu, Keqisi bolsa kesilip, solixip ketər. **7** Qünki biz oɳəziping bilən yokaymiz, Ḳəḫring bilən dəkkə-dükkidə ḳalimiz. **8** Sən ḳəbiḫliklirimizni kəz aldingoɳa, Yoxurun ḳilmixlirimizni jamalingning nuri aldioɳa ḳoydung. **9** Barlik künlirimiz dəroɳəziping astida ətüp ketidu, Yillirimizni bir uḫ tartix bilənla tügitimiz. **10** Ömrimizning yilliri yətmix yil, Maoɳdurimiz bar bolsa səksən yil; Birak ularning pəhri japa wə bihudiliktur; Ḥayat tezlik bilən üzər, Mana, biz uqup kəttuk. **11** Sanga boloɳan ḥərmət-əyminixning az-kəplükigə ḳarap ḥesablinidioɳan, Aqqikingning xidditini kim bilsun? **12** Xunga kənglimizni danalikḳa ḳoyuximiz üqün, Künlirimizni sanaxni bizgə əgətkəysən! **13** Yenimizoɳa ḳaytkaysən, i Pərwərdigar, Seni ḳaqanoɳiqə...?! Ḳulliringoɳa rəḥim kiloɳaysən! **14** Bizni ətigəndə əzgərməs muḫəbbiting bilən ḳanduroɳaysən; Undakta barlik künlirimizdə küylərni yangritip xadlinimiz. **15** Sən bizni japaoɳa qəmgən künlərgə asasən, Külpətni kərgən yillirimizoɳa asasən yənə hursən kiloɳin! **16** Uluoɳ ixliring ḳulliringoɳa kərüngəy, Xanu-xəwkiting ularning ooɳullirioɳimu axkara boloɳay! **17** Pərwərdigar Hudayimizning xerin mərḥəmiti üstimizdə boloɳay, Ḳolimizning ixlirini üstimizgə bərikətlik kiloɳaysən, Bərḫək, ḳolimizning ixlirini bərikətlik kiloɳaysən!

91 Əng Aliy Boloɳuqining məhpiy jayida turoɳuqi, Ḥəmmigə ḳadirning sayisidə aramhuda yaxaydu. **2** Mən Pərwərdigarni: — «Mening baxpanaḫim, Mening koroɳinim; Mening Hudayim, Uningoɳa tayinimən» — dəymən. **3** Bərḫək, U kiltakqining tozikidin seni ḳutulduridu, Xum waba-ḳazadin ḥəm halas etidu. **4** U pəyliri bilən seni yapidu; Ḳanatliri astida panaḫ tapisən; Uning ḥəkikiti sanga ḳalkan ḥəm istiḫkamdur. **5** Sən nə keqidiki wəḫimidin, Nə kündüzi uquwatḳan oktin, **6** Nə ḳarangoɳulukta kəzgüqi wabadin, Nə qüx wakitda wəyranqilik kiloɳuqi ḥalakəttin ḳorkmaysən. **7** Sening yeningda mingi yikilip, Ong yekingda on mingi oɳulap qüxsimu, Lekin bala-ḳaza sanga yekinlaxmaydu. **8** Sən pəkət kəzliring bilən bekip, Pasikjlaroɳa berilgən jazani kərisən. **9** Pərwərdigarni panaḫim dəp bilgining üqün, Ḥəmmidin Aliy Boloɳuqini makan kiloɳining üqün, **10** Bexingoɳa ḥeq palakət qüxməydu, Ḥeq waba qediringoɳa yekinlaxmaydu. **11** U Öz pərixtilirigə sening ḥəkkingdə əmr kilidu, Xuning bilən ular pütkül yolliringda seni saḳlaydu. **12** Ayioɳing taxka urulup kətməsliki üqün, Ular seni ḳollirida kətürüp yüridu. **13** Xir wə kobra yilan üstidin besip ətisən, Arslan wə əjdiḫani dəssəp-qəyləysən. **14** «U Manga muḫəbbitini baoɳlioɳanlikj üqün, Mən uni ḳutuldurimən; U namimni tən aloɳini üqün yukirida saḳlaymən. **15** U Manga nida kilidu, Mən uningoɳa jawab berimən; Eoɳir kün uni baskanda uning bilən billə bolimən; Mən uni halas kilip, izzət-ḥərmətkə sazawər kilimən. **16** Uzak əmür bilən uni ḳandurimən, Ḥəm nijatlikimni uningoɳa kərsitimən».

92 Xabat küni üqün bir küy-nahxa: — Pərwərdigaroɳa təxəkkür eytix, Namingni küyləx əladur, i Ḥəmmidin Aliy Boloɳuqi! **2** Özgərməs muḫəbbitingni səḫərdə, Keqilərdə bolsa, ḥəkikət-sadakitingni jakarlax, **3** On tarlik saz wə rawabni qelip, Qiltar bilən mungluk aḫangda qelix əladur! **4** Qünki Sən Pərwərdigar, Öz kiloɳining arkilik meni hursən kilding, Ḳolliringning kiloɳanliri bilən mən roḫlinip nahxa eytimən. **5** Pərwərdigar, kiloɳan ixliring nemidegən uluoɳdur! Oyliring naḫayiti qongkurdur! **6** Bioɳəm kixi buni bilməs, Ḥamakət buni qüxənməs, **7** Rəzillər ot-qəptək ayinioɳanda, Kəbiḫlik kiloɳuqilarning ḥəmmisi gülləngəndə, Mənggü ḥalak bolup ketidioɳanlar xulardur! **8** Lekin Sən, i Pərwərdigar, əbədil'əbəd üstün turisən. **9** Qünki mana düxmənliring, i Pərwərdigar, Mana düxmənliring yokilidu; Barlik ḳəbiḫlik kiloɳuqilar tiripirən kiliwetilidu! **10** Münggüzümni yawayi bukiningkidək kətürisən; Bexim yengi may sürkəp, məsiḫ kilinidu. **11** Meni ḳəst kiloɳanlarning [məoɳlubiyitini] əz kəzum kəridu; Manga ḳarxilixixka ḳozoɳaloɳan rəzillik kiloɳuqilarning [tən bərgənlikinimu] ḳulikim anglaydu. **12** Ḥəkkaniy adəm horma dərihi kəbi gülləp-yaxnaydu; U Liwandiki kedr dərihidək əsidu. **13** Pərwərdigarning əyigə tikilgənlər, Hudayimizning ḥoylilirida güllinidu; **14** Ular kerioɳandimu yənə mewə beridu, Suluk ḥəm yexil ular; **15** Xuning bilən ular Pərwərdigar durustur, dəp ispatlaydu; U mening ḳoram teximdur, Uningda ḥeq naḫəkjik yoktur!

93 Pərwərdigar ḥəküm süridu! U ḥəywətni kiyim kilip kiygən; Pərwərdigar kiyingən, U belini kudrət bilən baoŋlioŋan; Bərḥək, xunga dunya məzmut kilinoŋan, U təwrənməs əsla. **2** Sening təhting kədimdila bərpa kilinoŋan; Sən əzəldin bar boloŋuqisən! **3** Kəlkün-taxkinlar əz sadasini kətürdi, i Pərwərdigar, Kəlkün-taxkinlar əz sadasini kətürdi! Kəlkün-taxkinlar uroŋuqi dolkunlirini yukiri kətürdi! **4** Kəp sularning xawkunliridin, Dengiz-okyandiki kudrətlik dolkunlardin, Üstün turoŋan Pərwərdigar kudrətliktur! **5** Sening agaḥ-guwaḥlikliring nemidegən ixənqliktur! Künlər yok boloŋuqə, i Pərwərdigar, Əyünggə pak-mukəddəslik əbədi'əbəd rawadur.

94 I itikamlar aloŋuqi Təngri, Pərwərdigar! I intikamlar aloŋuqi Təngri, parlioŋaysən! **2** Kətürülgin, Əzüngni kətürgin, i jaḥanni Sorak Kiloŋuqi, Məoŋrurlaroŋa jazasini bərgin! **3** Kaqanoŋiqə rəzillər, i Pərwərdigar, Kaqanoŋiqə rəzillər təntənə kilip yüriweridu? **4** Kaqanoŋiqə ḥakawurlarqə səzləp walakxiydu, Kəbiḥlik kiloŋuqilarning ḥəmmisi yooŋan gəp kilip yüridu? **5** Ular həlkingni ezidu, i Pərwərdigar, Sening mirasingoŋa jəbir-japa salmakta. **6** Tul ayal wə oŋeripmusapirlarni kirip, Yetim-yesirlərni eltürüp: — **7** «Yaḥ kərməydu», «Yakupning Hudasi kəngül bəlməydu», — dəydu. **8** Silər kəngül koyunglar, i ələning ḥamakətliri! Əhməklər, kaqan dana bolisilər? **9** Kulakni tikligüqining Əzi anglimamdu? Kəzni Yasioŋuqining Əzi kərməmdu? **10** Əllərni tərbiyiligüqi, Insanoŋa əkil-bilim əgətküqining Əzi adəmni əyibliməmdu? **11** Pərwərdigar insanning oy-hiyallirining tutami yoklukini bilidu. **12** Sən tərbiyiligən adəm bəhtliktur, i Yaḥ, Yəni Sən Təwrat-kanunungdin əkil əgitidioŋan kixi bəhtliktur! **13** Xundak kilip, taki pasiklar üqün orək kolanoŋuqə — Sən uni yaman künlərdin hatirjəm saklaysən. **14** Qünki Pərwərdigar Əz həlkini tərk ətməydu, Yaki Əz mirasidin waz kəqməydu. **15** Qünki ḥəküm-pərman ḥokuki ḥaman adalətkə kaytidu, Barlik dili duruslar bolsa, uning kəynidin mangidu. **16** Mən üqün yamanlar bilən karxilixixka kim ornidin turidu? Mən üqün kəbiḥlik kiloŋuqilar bilən karxilixixika kim məydanoŋa qikidu? **17** Əgər Pərwərdigar manga yardəmdə bolmioŋan bolsa, Jenim baldur qikip sükət diyarida yatar idi. **18** Ayioŋim putlixay deginidə, Əzgərməs muḥəbbiting, i Pərwərdigar, meni yəlidi. **19** Iqimdiki kəpligən oŋəm-əndixilər arisida, Sening təsəlliliring jenimni səyündürdi. **20** Insapsizlikni kanunoŋa aylanduridioŋan, Aq kəz olturoŋan bir təht, Sən bilən alakidə bolamdu? **21** Ular ḥəkkaniylarning jenioŋa ḥujum kilixka yioŋilidu, Bigunaḥ kanni təkidioŋan ḥəkümlərni qikarmakta. **22** Birak Pərwərdigar mening egiz koroŋinim bolidu; Ḥə, mening Hudayim panaḥ Koram Teximdur. **23** U ularning kəbiḥlikini əz bexioŋa salidu, Ularning əz yawuzlukliri bilən ularni üzüp taxlaydu, Bərḥək, Pərwərdigar Hudayimiz ularni üzüp taxlar.

95 Kelinglar, Pərwərdigarni yangritip küyləyli, Nijatlikimiz boloŋan Koram Teximizoŋa təntənə kilayli! **2** Təxəkkürlər bilən uning aldioŋa keləyli, Uningoŋa küylər bilən təntənə kilayli! **3** Qünki Pərwərdigar — büyük bir ilahtur, Pütkül ilahlar üstidiki büyük bir Padixahtur. **4** Yərning təgliri Uning kolididur, Taoŋlarning qokkilirimu Uningkidur. **5** Dengiz Uningki, U uni yaratkan; Kurukluknı Uning kolliri xəkilləndürdi. **6** Kelinglar, Uningoŋa bax urup səjdə kilayli, Pərwərdigar Yaratkuqimiz aldida tiz pükəyli! **7** Qünki U bizning Hudayimizdur, Biz bolsak Uning yaylikidiki həlk, Uning koli bakidioŋan koylarmiz. Bügün, əgər Uning awazini anglisanglar, **8** Əyni qaoŋlarda Məribaḥda boloŋandək, qəl-bayawandiki Massaḥda boloŋan kündək, Yürikinglarni jaḥil kilmanglar! **9** Mana xu yərdə ata-bowiliringlar Meni sinidi, ispatlidi ḥəm kiloŋinimni kərdi. **10** Mən kirik yil xu dəwrdin bizar bolup: — «Bular kənglidə adaxkan bir həlktur, Mening yollirimni ḥeq bilip yətmigən» — dedim. **11** Xunga Mən oŋəzəplinip kəsəm iqip: — «Ular ḥərgiz Mening aramgaḥimoŋa kirməydu» — dedim.

96 Pərwərdigaroŋa atap yengi nahxa eytinglar! Pütkül yər yüzi, Pərwərdigarni küylənglar! **2** Pərwərdigaroŋa nahxa eytinglar, namioŋa təxəkkür-mədḥiyə kayturunglar, Nijatlikini ḥər küni elan kilinglar! **3** Uning xan-xəḥritini əllər arisida, Uning məjizilirini barlik həlklər arisida jakarlanglar! **4** Qünki Pərwərdigar uluoŋ, zor mədḥiyələrgə layiktur! U barlik ilahlardin üstün, Uningdin korkux kəraktur; **5** Qünki barlik həlklərning ilahliri — Butlar halas, Birak Pərwərdigar asmanpələkni yaratkandur. **6** Xanu-xəwkət wə ḥəywət Uning aldida, Mukəddəs jayida kudrət wə güzəllik kərünidu. **7** Pərwərdigaroŋa [təəllukini] bərgəysilər, i əl-kəbililər, Pərwərdigaroŋa xanxəḥrət wə kudrətni bərgəysilər! **8** Pərwərdigaroŋa Əz namioŋa layik xan-xəḥrətni bərgəysilər; Sowoŋa-salam elip ḥoylilirioŋa kiringlar! **9** Pərwərdigaroŋa pak-mukəddəslikning güzəllikidə səjdə kilinglar; Pütkül yər-yüzi, Uning aldida titrənglar! **10** Əllər arisida elan kilinglar: — «Pərwərdigar ḥəküm süridu! Xunga mana, dunya məzmut kilinoŋan, u təwrənməs əsla. U adillik bilən həlklər üstidə ḥəküm qikiridu. **11** Asmanlar xadlansun, yər-jaḥan hux bolsun, Dengiz-okyan wə uningoŋa toloŋan ḥəmmə kukan selip jux ursun! **12** Dalalar ḥəm ulardiki ḥəmmə yayrisun! U qaoŋda ormandiki pütkül dərəhlər Pərwərdigar aldida yangritip nahxa eytidu; **13** Qünki mana, U kelidu! U jaḥanni sorak kilixka kelidu; U aləmni adillik bilən, Həlklərni Əz ḥəkikət-sadakitidə sorak kilidu.

97 Pərwərdigar ḥəküm süridu! Yər-zemin hux bolsun, Kəpligən arallar xadlansun! **2** Bulutlar wə karangoŋuluk Uning ətrapididur, Ḥəkkaniyət wə adalət təhtining ulidur; **3** Uning aldida ot yalkuni yüridu, Ətraptiki düxmənlirini kəydürüp taxlaydu; **4** Uning qakmakliri jaḥanni yorutti, Yər buni kərüp titrəp kətti; **5** Pərwərdigarning aldida, Pütkül zeminning igisining aldida, Taoŋlar momdək erip ketidu. **6** Asmanlar Uning ḥəkkaniyitini jakarlaydu, Barlik həlklər Uning xan-xəripini kəridu. **7** Oyma ḥəykəllərgə qokunoŋanlar, Butlar bilən mahtinip yürgüqilərning ḥəmmisi uyatta kalidu. Barlik ilahlar, Uningoŋa səjdə kilinglar! **8** Sening ḥəkümliring səwəbidin, i Pərwərdigar, Zion anglap xadlandi, Yəḥuda kizliri hux boldi. **9** Qünki Sən Pərwərdigar pütkül yər yüzi üstidiki əng aliysidursən; Sən barlik ilahlardin nəkədər yukiridursən! **10** Pərwərdigarni səygənlər, yamanliktin nəprətlininglar! U məmin bəndilirining jenidin həwər alidu, Rəzillərning qanggilidin halas kilidu. **11** Ḥəkkaniylar üqün nur, Dili duruslar üqün xadlik teriloŋandur; **12** Pərwərdigardin xadlininglar, i ḥəkkaniylar, Uning pak-mukəddəslikini yad etip təxəkkür eytinglar!

98 Dawut yazoŋan küy: — Pərwərdigaroŋa atap yengi nahxa eytinglar; Qünki U karamət məjizilərni yaratti; Uning ong koli ḥəm mukəddəs biliki Əzigə zəpər-nijat kəltürdi. **2** Pərwərdigar Əz nijatlikini ayan kildi; Ḥəkkaniyitini əllərning kəz aldida axkara kərsətti. **3** U Israil jəmətigə boloŋan mehirmuḥəbbitini ḥəm ḥəkikət-sadakitini esigə aldi, Zeminning qətyakilirimu Hudayimizning nijatlikini kərdi. **4** Pərwərdigaroŋa awazinglarni kətürünglar, pütkül yər yüzi; Təntənə kilip awazinglarni kətürünglar, nahxa eytinglar! **5** Pərwərdigaroŋa qiltar qelip nahxa eytinglar, Qiltar bilən, küyning sadasi bilən! **6** Kanay ḥəm sunay awazliri bilən, Padixaḥ boloŋan Pərwərdigar

aldida təntənə kilinglar; **7** Dengiz-okyan həm uningoɣa toloɣan həmmə jux urup, Jahan həm uningda yaxawatkanlar xawkunlisun! **8** Kəlkün-taxkinlar qawak qalsun; Pərwərdigar aldida taoɣlar koxulup təntənə kilip nahxa eytsun; **9** Qünki mana, U yərni sorak kilixka kelidu; U aləmni adillik bilən, Həlklərni Əz həkikət-sadakitidə sorak kilidu.

99 Pərwərdigar həküm süridu! Həlklər titrisun! U kerublar otturisida olturidu; Yər-jahan zilziligə kəlsun! **2** Pərwərdigar Zionda büyüktur, U barlik həlklər üstidə turidioɣan aliydur. **3** Ular uluoɣ wə sürlük namingni mədhiyiləydu; U pakmukəddəstur! **4** Padixahning kudriti adalətkə beoɣixlanoɣandur; Əzüng durusluknı məhkəm ornatkansən; Sən Yakup arisida adalət wə həkkaniyət yürgüzgən. **5** Pərwərdigar Hudayimizni uluoɣlanglar! Təhtipəri aldida egilip səjdə kilinglar — U mukəddəstur! **6** Uning kahinliri arisida Musa wə Harun bar idi, Namini qakioɣanlar iqidə Samuilmu hazir idi; Ular Pərwərdigaroɣa iltija kilip, qakirdi, U ularoɣa jawab bərdi. **7** Huda bulut tüwrükidə ularoɣa sezlidi; Ular U tapxuroɣan agah-guwahliklaroɣa həm nizam-bəlgilimigə əməl kilixatti. **8** I Pərwərdigar Hudayimiz, Sən ularoɣa jawab bərding; Yaman kilmixlirioɣa yarixa jaza bərgən bolsangmu, Sən ularni kəgürüqi Ilah iding. **9** Pərwərdigar Hudayimizni uluoɣlanglar! Uning mukəddəs teoɣida egilip səjdə kilinglar! Qünki Pərwərdigar Hudayimiz mukəddəstur!

100 Təxəkkür eytix üqün yeziloɣan küy: — I pütkül yərjahan, Pərwərdigaroɣa awazinglarni kətürünglar! **2** Huxallik bilən Pərwərdigarning hizmitidə bolunglar, Huzurioɣa təntənə-nahxilar bilən yekinlixinglar! **3** Bilip koyunglarki, Pərwərdigar hək Hudadur; Bizni yaratkan Uning Əzidur, biz əməs! Biz uning həlkidurmiz, Əz yaylikida bakkan koyliridurmiz. **4** Dərwazilirioɣa təxəkkür eytixlar bilən, Hoylilirioɣa mədhiyələr bilən kiringlar; Uni mədhiyiləp, namioɣa təxəkkür-mədhiyə kayturunglar! **5** Qünki Pərwərdigar mehribandur; Uning mehirmuhəbbiti əbədil'əbədgiqə, Uning həkikət-sadakiti əwladtinəwladkiqidur!

101 Dawut yazoɣan küy: — Mən əzgərməs muhəbbət həm adalət tooɣruluk nahxa eytimən, Seni, i Pərwərdigar, nahxilar bilən küyləymən. **2** Mən mukəmməl yolda ehtiyat bilən ix kərimən; Sən kaqanmu yenimoɣa kelisən!? Əz əyordamda sap köngül bilən yürimən. **3** Heq pasik nərsini kəz aldimoɣa kəltürməymən, Yoldin qətnigənlərning kilmixlirioɣa nəprətlinimən; Bundaklar manga heq yepixmas əsla. **4** Əgri köngül meningdin yirak ketidu, Heq rəzillikni tonuoɣum yoktur. **5** Kimki əz yekinining kəynidin təhmət kiloɣan bolsa, Mən uni yokitimən; Nəziri üstün, dili təkəbbur adəmni mən sioɣdurmaymən; **6** Kəzlirim zemindiki məminlərdidur, Ular ordamda mən bilən billə tursun! Kim mukəmməl yolda mangsa, u mening hizmitimdə bolidu. **7** Aldamqilik yürgüzgənlərning əy-ordamda orni bolmaydu, Yaloɣan səzligənlər kəz aldimda turmaydu. **8** Pərwərdigarning xəhiridin yamanlik kiloɣuqilarni üzüp taxlax üqün, Hər səhərdə zemindiki barlik rəzil adəmlərni yokitimən.

102 Ezilgənning duasi: U halidin kətkəndə, dadpəryadini Pərwərdigar aldioɣa təkkəndə: — Duayimni angliogaysən, i Pərwərdigar; Pəryadim aldingoɣa yetip kirsun! **2** Yüzüngni məndin kaqurmioɣaysən; Kisiloɣan künümdə manga kulak saloɣaysən; Mən nida kiloɣan kündə, manga tez jawab bərgin! **3** Mana, künlirim is-tütəktək tügəp ketidu, Ustihanlirim otun-qooɣlaroɣa ohxax kəydi! **4** Yürikim zəhmə yəp qəplər hazan boloɣandək kurup kətti, Hətta nenimni yeyixni untudum. **5** Mən ahu-zar tartkanlikimdin, Ətlirim süngəklirimgə qaplixip kaldi. **6** Qəl-bayawandiki sakiykuxtək, Wəyranqilikta konup yürgən huwkuxka ohxaymən. **7** Uhlimay səgək turup kəzəttimən; Əgzidə yaloɣuz kaloɣan kuxkaq kəbimən. **8** Düxmənlirim kün boyi meni məshirə kilmakta, Meni hakarətligənlər ismimni lənət ornida ixlətməktə. **9** Kəhring həm aqqiking tüpəylidin, Külni nan dəp yəwatimən, Iqimlikimni kəz yexim bilən arilaxturimən; Qünki Sən meni kətürüp, andin yərgə urdung. **11** Künlirim kuyax uzartkan kələnggidək yokulay dəp kaldi, Əzüm bolsam qəplər hazan boloɣandək kurup kəttim. **12** Lekin Sən, Pərwərdigar, əbədiy turisən, Sening nam-xəhriting dəwrdin-dəwrgiqidur. **13** Sən ornungdin turisən, Zioniɣa rəhim kilisən; Qünki uningoɣa xəpkət kərsitix wakti kəldi, Hə, wakit-saiti yetip kəldi! **14** Qünki kulliring uning taxliridin hursənlik tapidu, Həm tuprikioɣimu iqini aoɣritidu; **15** Əllər Pərwərdigarning namidin, Yər yüzidiki xahlar xan-xəripingdin əyminidu. **16** Mana, Pərwərdigar Zionni kaytidin kuroɣanda, U Əz xan-xəripidə kərünidu! **17** U oɣerib-miskinning duasioɣa etibar beridu; Ularning duasini hərgiz kəmsitməydu. **18** Bular kəlgüsi bir əwlad üqün hatirilinidu; Xuning bilən kəlgüsidə yaritilidioɣan bir həlk Yahni mədhiyələydu; **19** Qünki U əsirlərning ah-zarlirini anglay dəp, Ölümgə buyruloɣanlarni azad kilay dəp, Egizdiki mukəddəs jayidin engixip nəzər saldi, Ərxlərdin Pərwərdigar yərgə karidi; **21** Xundak kilip, ular Pərwərdigarning hizmitidə bolayli degəndə, Yəni əl-məmlikətlər jəm yioɣiloɣan waktida — Pərwərdigarning nami Zionda, Uning xərəpliri Yerusalemda jakarlinidu! **23** Birak U meni yolda maoɣdursizlandurup, Künlirimni kiskartti. **24** Mən: «Təngrim, əmrümning yerimida meni elip kətmə!» — dedim. — «Sening yilliring dəwrdin dəwrgiqidur, **25** Sən yərni əlmisaktinla bərpa kiloɣansən, Asmanlarni həm kolliring yasioɣandur; **26** Ular yok bolup ketidu, Birak Sən dawamlik turiwerisən; Ularning həmmisi kiyimdək konirap ketidu; Ularni kona ton kəbi almaxtursang, Xunda ular kiyim-keqək yənggüxlənggəndək yənggüxlinidu. **27** Birak Sən əzgərmigüqidursən, Yilliringning tamami yoktur. **28** Kulliringning balilirimu turiweridu, Ularning əwladi huzuringda məzmut yaxaydu!».

103 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigaroɣa təxəkkür kaytur, i jenim; I pütün wujudum, Uning mukəddəs namioɣa təxəkkür kaytur! **2** Pərwərdigaroɣa təxəkkür kaytur, i jenim, Untuma uning barlik mehrimbanlik-bərikətlirini; **3** U pütkül kəbihlikliringni kəgüridu, Barlik kesəlliringgə dawa kilidu; **4** Hayatingni hangdin hərlükkə kutkuzidu, Bexingoɣa mehir-muhəbbət həm rəhimdilliklarni taj kilip kiygüzidu. **5** Kənglüngni nazunemətlər bilən kanduridu; Yaxliking bürkütningkidək yengilinidu. **6** Pərwərdigar barlik ezilgənlər üqün həkkaniylik həm adalətni yürgüzidu; **7** U Əz yollirini Musaoɣa, Kiloɣanlirini Israillaroɣa namayan kiloɣan. **8** Pərwərdigar rəhimdil wə xəpkətliktur, U asanlikqə aqqiklanmaydu, Uning mehir-muhəbbiti texip turidu. **9** U uzunoɣiqə əyibləwərməydu, Yaki ta mənggügə oɣəzipidə turiwərməydu. **10** U bizgə gunahlirimizoɣa karita muamilidə boloɣan əməs, Bizgə kəbihliklirimizgə karita tegixlikini yanduroɣan əməs. **11** Asman yərdin kanqilik egiz bolsa, Uningdin korkidioɣanlaroɣa boloɣan muhəbbitimu xunqilik zordür. **12** Xərk oɣərbtin kanqilik yirakta bolsa, Bizdiki asiyliklarnimu xunqə yiraklaxturdi. **13** Ata balilirioɣa kandak köyüngən bolsa, Pərwərdigarmu Əzidin korkidioɣanlaroɣa xundak mehribandur. **14** Qünki U Əzi bizning jismimizni bilidu, Tupraktin ikənlikimizni U esigə alidu. **15** Insan bolsa — uning künliri ot-qəpkə

ohxaydu, Daladiki güldək ünüp qiqip qeqəkləydu; **16** Uning üstidin xamal uqup ətidu, U yoq bolidu, əsliy makanimu uni qayta tonumaydu. **17** Lekin Əzidin qorqidioŋanlaroŋa, Əz əhdisigə wapa qiloŋanlaroŋa, Kərsətmilirini orunlax üqün ularni esidə tutqanlaroŋa, Pərwərdigarning meһir-muһəbbiti əzəldin əbədgiqə, Həkqaniyiti əwladtin əwladlirigiqidur. **19** Pərwərdigar təhtini ərxtə quroŋan, Uning səltəniti һəmmining üstidin һəküm süridu; **20** I səzigə qulaq saloŋuqi, Kalamini ijra qiloŋuqi, qudriti zor boloŋan Uning pərixtiliri, Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədһiyə qayturunglar! **21** I silər, Uning barliq qoxunliri, Iradisini ada qiloŋuqi hizmətkarliri, Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədһiyə qayturunglar! **22** I, Uning barliq yasioŋanliri, Һəkümranliqi astidiki barliq jaylarda Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədһiyə qayturunglar! I mening jenim, Pərwərdigaroŋa təxəkkür qaytur!

104 Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədһiyə qaytur, i jenim! I Pərwərdigar Hudayim, intayin uluoŋsən; Xanu-xəwkət wə һəywət bilən kiyingənsən; **2** Libas bilən pürkəngəndək yoruqukqa pürkəngənsən, Asmanlarni qedir pərdisi kəbi yayoŋansən. **3** U yuqiriki rawaqlirining limlirini sularoŋa ornatqan, Bulutlarni jəng һarwisi qilip, Xamal qanatliri üstidə mangidu; **4** U pərixtilirini xamallar, Hizmətkarlirini ot yalquni qilidu. **5** Yərni U ulliri üstigə ornatqan; U əsla təwrinip kətməydu. **6** Libas bilən oraloŋandək, uni qongqur dengizlar bilən orioŋansən, Sular taoqlar qoqqiliri üstidə turdi. **7** Sening tənbiһing bilən sular bədər qaqti, Güldürmamangning sadasidin ular tezdin yandi; **8** Taoqlar ərləp qiqti, Wadilar qüxüp kətti, [Sular] Sən bekitkən jayoŋa qüxüp kətti. **9** Ular texip, yərni yənə qaplimisun dəp, Sən ularoŋa qəklimə qoyoŋansən. **10** [Təngri] wadilarda bulaqlarni eqip uroqutidu, Suliri taoqlar arisida aqidu. **11** Daladiki һərbir janiwaroŋa ussuluq beridu, Yawayi exəklər ussuzluqini qanduridu. **12** Kəktiki quxlar ularning boyida qonidu, Dərəh xahliri arisida sayraydu. **13** U yuqiridiki rawaqliridin taoqlarni suoqiridu; Yər Sening yasioŋanliringning mewiliridin qandurulidu! **14** U mallar üqün ot-qəplərni, Insanlar üqün kəktatlarni əstüridu, Xundaqla nanni yərdin qiqiridu; **15** Adəmning kənglini hux qilidioŋan xarabni, Insan yüzini parqiritidioŋan mayni qiqiridu; Insanning yürikigə nan bilən quwwət beridu; **16** Pərwərdigarning dərəhliri, Yəni Əzi tikkən Liwan kedir dərəhliri [su iqip] qanaətlinidu. **17** Ənə axular arisioŋa quxlar uwa yasaydu, Ləylək bolsa, arqa dərəhlirini makan qilidu. **18** Egiz qokqilar taoq əqkilirining, Tik yarlar suoqurlarning panaһi bolidu. **19** Pəsillərni bekitmək üqün U ayni yaratti, Quyax bolsa petixini bilidu. **20** Sən qarangoquluq qüxürisən, tün bolidu; Ormandiki janiwarlarning һəmmisi uningda xipir-xipir kezip yüridu. **21** Arslanlar olja izdəp һərkirəydu, Təngridin ozuq-tülük sorixidu; **22** Quyax qikipla, ular qekinidu, Qaytip kirip uwilirida yatidu. **23** Insan bolsa əz ixioŋa qikidu, Ta kəqkiqə meһnəttə bolidu. **24** I Pərwərdigar, yasioŋan һərhil nərsiliring nəқədər kəptur! Həmmisini һekmət bilən yaratqansən, Yər yüzi ijat-baylikliring bilən toldi. **25** Ənə büyük bipayan dengiz turidu! Uningda san-sanaksiz oquz-oquz janiwarlar, Qong wə kiqik һaywanlar bar. **26** Xu yərdə kemilər qatnaydu, Uningda oynaqlisun dəp sən yasioŋan lewiatanmu bar; **27** Waqtida ozuq-tülük bərgin dəp, Bularning һəmmisi Sanga qaraydu. **28** Ularoŋa bərginingdə, teriwalidu, Qolungni aqkiningdila, ular nazunemətlərgə toyidu. **29** Yüzüngni yoxursang, ular dəkkə-dükkigə qüxidu, Roһlirini alsang, ular jan üzüp, Yənə tupraqqa qaytidu. **30** Roһingni əwətkiningdə, ular yaritilidu, Yər-yüzi yengi [bir dəwr bilən] almixidu. **31** Pərwərdigarning xan-xəһriti əbədiydur, Pərwərdigar Əz yaratqanliridin hursən bolidu. **32** U yərgə bakkinida, yər titrəydu, Taoqlaroŋa təgkinidə, ular tütün qikiridu. **33** Ḥayatla bolidikənmən, Pərwərdigaroŋa nahxa eytimən; Wujudum bolsila Hudayimni küyləymən. **34** U sürgən oy-hiyallirimdin səyünsə! Pərwərdigarda huxallinimən! **35** Gunahkarlar yər yüzidin tügitilidu, Rəzillər yoq bolidu. I jenim, Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədһiyə qaytur! Həmdusana!

105 Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytinglar, Uning namini qakirip iltija kilinglar, Uning qiloŋanlirini həlqlər arisida ayan kilinglar! **2** Uningoŋa nahxilar eytip, Uni küyləŋlar; Uning pütkül karamət məjiziliri üstidə seoqinip oyliningiar. **3** Mukəddəs namidin pəhirlinip danglanglar, Pərwərdigarni izdigüqilərning kəngli xadlansun! **4** Pərwərdigarni һəmdə Uning küqini izdənglar, Didar-ҳuzurini tohtimay izdənglar. **5** Uning yaratqan məjizilirini, Karamət-alamətlirini һəm aoqzidin qikqan һəkümlirini əstə tutunglar, **6** I Uning quli Ibrahim nəsli, Əzi tallioŋanliri, Yakupning ooqulliri! **7** U, Pərwərdigar — Hudayimiz, Uning һəküмliri pütkül yər yüzididur. **8** Əzi tüzgən əһdisini əbədiy yadida tutidu — — Bu Uning ming əwladkiqə wədixləxkən səzidur, — **9** Yəni Ibrahim bilən tüzgən əһdisi, Ishakka iqkən kəsimidur. **10** U buni Yakupkimu nizam dəp jəzmləxtürdi, Israiloŋa əbədiy əһdə kilip berip: — **11** «Sanga Kanaan zeminini berimən, Uni mirasing boloŋan nesiwəng kilimən», — dedi, **12** — Gərqə xu qaoqda ularning sani az, Etiwaroŋa elinmioŋan, xu yərdiki musapirlar bolsimu. **13** Ular u yurttin bu yurtka, Bu əldin u kəbiligə kezip yürdi; **14** U һeqkimning ularni ezixigə yol koymidi, Ularni dəp padixaһlaroqimu tənbih berip: — **15** Mən məsih kiloŋanlirimoŋa təgmə, Pəyoŋəmbərlirimgə yaman ix kilma! — dedi. **16** U axu yurtka aqarqilikni buyrudi, Tirək boloŋan ax-nanni kurutuwətti. **17** U ulardin burun bir adəmni əwətkənidi, Yüsüp kul kilip setiloŋanidi. **18** Uning putliri zənjirdə aoqridi, Uning jeni təmürgə kirip kisildi; **19** Xundakla ta əzigə eytiloŋan wəһiy əməlgə axuruloquqə, Pərwərdigarning səz-kalami uni sinap tawlidi; **20** Pirəwn adəmlirini əwətip uni boxatkuzdi, Kowmlarning һəkümdari uni һərlükkə qikardi. **21** Uni əz ordisioŋa oqojdar kilip koydi, Pütün mal-mülkigə baxlik kilip təyinləp, **22** Əz wəzirlirini uning ihtiyarida bolup tərbiyilinixkə, Akşakallirioŋa danalik əgitixkə tapxurdi. **23** Xuning bilən Israil Misiroŋa kəldi, Yakuplar Hamning zeminida musapir bolup yaxidi. **24** [Pərwərdigar] Əz һəlkini kəp nəsillik kilip, Əzgüqiliridin küqlük kildi. **25** U [Misirliklarning] kəlbidə Əz һəlkigə nəprət һasil kildi, Ularni Əz kullirioŋa һiylə-mikirlik boluxka mayil kildi. **26** U Əz kuli boloŋan Musani, Əzining tallioŋini Harunni yollidi. **27** Ular [Misirda] ilahiy alamətlərni ayan kilip, Ham zeminida uning məjizilirini ornatti. **28** Pərwərdigar karangoqulukni əwətip, [Zeminni] zulmətkə kaplitiwətti; [Misirliklar] Uning əmrigə karxi turoŋan əməsmu? **29** U ularning sulirini kanoŋa aylandurdi, Beliklirini kurutiwətti. **30** Ularning yərlirini miz-miz pakilar basti, Xaһ-əmirlirining ҳujriliriqimu ular tolup kətti. **31** U bir səz bilənla, oquz-oquz qiwinlar besip kəldi; Həmmə bulung-puqkaklarda oqing-oqing uqar qümülilər. **32** U yamoqurning orniona məldür yaoqdurup, Bu zeminoŋa yalkunluk ot qüxürdi. **33** U üzüm tallirini, ənjur dərəhlirini urdi, Zemindiki dərəhlərni sunduruwətti. **34** U bir səz kilixi bilənla, qekətkilər kəldi, Sansiz yutkur һaxarətlər mizildap, **35** Zeminida bar boloŋan giyaһlarni yutuwətti, Etizlarning barlik һosullirini yəp tügətti. **36** [Ahirda] zeminidiki barlik tunji tuoquloŋanlarni, Ularning oqururi boloŋan birinqi ooqul balilirini kiriwətti. **37** Əz һəlkini bolsa, altun-kümüxlərni kətürgüzüp qikardi, Kəbililiridə birsimu yikilip qüxüp kaloqini yok. **38** Ularning qikkinioŋa Misir huxal boldi, Qünki ularning wəһimisi [Misirliklaroŋa]

qüxti. **39** U ularoŋa bulutni sayiwən boluxka, Otni tündə nur boluxka bərdi. **40** Ular soridi, U bədinilərni qikardi, Ularni samawiy nan bilən kandurdi. **41** U taxni yardi, sular bulduklap qikti; Kakaslikta dəryadək akti. **42** Qünki U bərgən mukəddəs səzini, Əz kuli Ibrahimni əstə tutti. **43** U həlkini xad-huramlik bilən, Əz tallioinini xadiyanə təntənilər bilən [azadlikka] qikardi. **44** U ularoŋa əllərning zeminlirini berip, Ularni həlklərning əjir-mehnətlirigə muyəssər kildi, **45** Bu, ularning Uning bəlgilimilirini tutup, Kanunlirioŋa itaət kilixi üqün idi! Həmdusana!

106 Həmdusana! Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytinglar! Qünki U mehribandur, əbədiydur Uning mehir-muhəbbiti. **2** Pərwərdigarning kudrətlik kiloŋanlirini kim səzləp berələydu? Uning bar xan-xəhritini kim jakarlap berələydu? **3** Bəhtliktur adalətni tutkan, Daim həkkaniylikni yürgüzgən kixi! **4** Həlkinggə boloŋan himmiting bilən meni əsligəysən, i Pərwərdigar; Nijatliking bilən yenimoŋa kelip həwər aloŋin! **5** Xuning bilən, Sən tallioŋanliringning bərikitini kərəy, Əz elingning xadliki bilən xad bolay, Əz mirasing [boloŋan həlking] bilən pəhirlinip, yayrap yürəy! **6** Biz ata-bowilirimiz katarida gunah ətküzduk, Kəbihlik kilduk, yamanlik əyliduk. **7** Misirda turoŋan ata-bowilirimiz məjiziliringni nəzirigə almay, Kəp mehribanlikliringni esigə almidi; Bəlki dengizda, Kizil Dengiz boyida isyan kətürdi. **8** Birak U kudritimni namayan kilay dəp, Əz nami üqün ularni kutkuzdi. **9** Uning Kizil Dengizoŋa tənbih berixi bilən, U kupkuruk boldi; Huddi kaoŋjirak qellüktin yetəkləp mangoŋandək, U ularni dengiz təgliridin [kuruk] ətküzdi. **10** Ularni əq kərgənlərning kolidin hərlükkə qikardi, Ularoŋa həmjəmət bolup düxmən qanggilidin kutkuzdi. **11** Yawlarni sular basti, Ularning həqbirsi sak kalmidi. **12** Xundila ular Uning səzlirigə ixənq kildi; Ular Uni küylidi. **13** Ular Uning kiloŋanlirini xunqə tez untudi, Nəsihətini kütmidi; **14** Bəlki dalada aq kəzlükkə baladək berildi, Qəl-bayawanda Təngrini sinidi. **15** Xunga U sorioŋinini ularoŋa bərdi, Birak jüdətküqi bir kesəlni janlirioŋa təgküzdi. **16** Ular bargahda Musaoŋa həsət kildi, Hudaning mukəddəs bəndisi Harunnimu kərəlmidi. **17** Yər eqilip Datanni yutuwətti, Abiramni adəmliri bilən kapsiwaldi. **18** Əgəxküqiliri arisida ot yekildi; Yalkun rəzillərni kəydüriwətti. **19** Ular Horəb teoŋida mozay butni yasidi, Kuyma həykəlgə səjdə kilip, **20** Əzlirining pəhir-xəhriti boloŋuqining ornioŋa, Ot-qəp yəydioŋan əküzning süritini almaxturdi. **21** Misirda uluo ixlarni kərsətkən Nijatkari Təngrini ular untudi. **22** Dərwəkə, Ham diyarida məjizilər yaratkan, Kizil Dengiz boyida korkunluk ixlarni kərsətkən Hudani [untudi]. **23** U ularni halak kilimən degənidi — Əz tallioŋini Musa kəhrini yandurux üqün Uning aldida ariqi bolup tik turmioŋan bolsa, — Dərwəkə xundak kiloŋan bolar idi. **24** Ular yənə güzəl zeminni kəmsitip rət kildi, Uning wədisigə ixənmidi; **25** Bəlki qedirlirida kakxap yürüp, Pərwərdigarning awazioŋa kulak salmidi. **26** Xunga U ularoŋa kəsəm kilip kol kətürüp: — Silərni qeldə yikitip tügəxtürimən — **27** Əwladliringlarnimu əllər arisida yikitip tügəxtürüp, Yaka yurtlar ara tarkitiwetimən» — dedi. **28** Ular Baal-Peor butka əzini etip qokunup, Ölüklərgə atioŋan kurbanliklarni yedi. **29** Ular kilmixliri bilən Uning aqqikini kəltürdi, Ular arisida waba kozoŋaldi; **30** Finihas turdi-də, həküm yürgüzdi, Xuning bilən waba tosuldi; **31** Bu ix [Finihaska] həkkaniyət dəp hesablandi, Uning nəsligimu əwladidin əwladioŋiqə, əbədiy xundak hesablandi. **32** Ular yənə [Pərwərdigarni] meribah suliri boyida oŋəzəpkə kəltürdi, Ularning səwəbidin Musaoŋimu zərər yətti; **33** Qünki ular uning rohini teriktürdi, Uning ləwliri bihəstiliktə gəp kilip saldi. **34** Ular Pərwərdigarning əmrigə hilaplik kilip, [Xu] yərdiki kowmlarni yokatmidi; **35** Bəlki yat əllər bilən arilixip, Ularning kilikliirini əgəndi; **36** Ularning butlirioŋa qokundi, Bular əzlirigə bir tuzak bolup qikti; **37** Qünki ular əz ooŋul-kizlirini soyup, jinlaroŋa kurbanlikka beoŋixlidi. **38** Xundak kilip ular bigunah kanni, Yəni Kanaandiki butlaroŋa atap kurbanlik kilip, əz ooŋul-kizlirining kenini təkti; Zemini kanoŋa buloŋinip kətti. **39** Ular əz kilmixliri bilən buloŋandi; Kilikliri bilən pahixə ayaldək buzuldi. **40** Xunga Pərwərdigar Əz həlkidin kattik oŋəzəplandi, U Əz mirasidin yirgəndi; **41** Ularni yat əllərning kolioŋa bərdi, Ularoŋa əqmənlər ular üstidin hökümranlik kildi. **42** Düxmənliri ularni əzdi, Ular yaw koli astida egilip püküldi. **43** Kəp kətim [Pərwərdigar] ularni kutkuzdi; Birak ular bolsa, əz hahixliri bilən Uningoŋa asiylik kildi, Ular əz kəbihliki bilən pəs haloŋa qüxti. **44** Xundaktimu U ularning nalə-pəryadini angliоŋanda, Ularning jəbir-japalirioŋa etibar bərdi; **45** Həm ular bilən tüzgən əhdisini əslidi, Zor mehir-xəpkiti bilən, oŋəzipidin yandi, **46** U ularni sürgün kiloŋanlarning kəlbidə rəhim oyoŋatti. **47** Bizni kutkuzoŋaysən, i Pərwərdigar Hudayimiz! Mukəddəs namingoŋa təxəkkür eytixka, Təntənə kilip Seni mədhiyiləxkə, Bizni əllər arisidin yeningoŋa yioŋiwaloŋaysən! **48** Israilning Hudasi boloŋan Pərwərdigaroŋa, Əzəldin ta əbədgiqə təxəkkür-mədhiyə kayturulsun! Pütkül həlk «Amin» desun! Həmdusana!

107 Ah, Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytinglar! Qünki U mehribandur, əbədiydur Uning mehir-muhəbbiti! **2** Pərwərdigar yaw kolidin kutkuzoŋanlar, U həmjəmət bolup kutkuzoŋan həlki buni dawamlik bayan kilsun — **3** Yəni U xərk bilən oŋərbtin, ximal bilən jənubtin, Hərkaysi yurtlardin yioŋiwelinoŋanlar buni eytsun! **4** Ular qəl-bayawanni kezip pinhan yolda adaxti, Adəm makanlaxkan heqbir xəhərni tapalmastin. **5** Aq hamdə ussuz bolup, Jeni qikay dəp kaldi. **6** Andin Pərwərdigaroŋa pəryad kildi, U ularni muxəkkətliridin azad kildi. **7** Makanlaxkudək xəhərgə yətküqə, U ularni tüz yolda baxlidi. **8** Ular Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytsun! Uning əzgərməs muhəbbiti üqün, Insan balilirioŋa kərsətkən məjiziliri üqün! **9** Qünki U qangkioŋan köngülni kandurdi, Aq kaloŋan janni esil nemətlər bilən toldurdi. **10** Zülmättə, ölüm kələnggisidə yaxioŋanlar, Təmür kixən selinip, azab qəkkənlərni bolsa, **11** (Qünki ular Təngrining əmirlirigə karxilik kildi, Həmmidin Aliy Boloŋuqining nəsihətini kəmsitti) **12** — U ularni japa-muxəkkət tartkuzup kəmtər kildi, Ular putlixip yikildi, ularoŋa yardəmgə birsimu yok idi. **13** Andin Pərwərdigaroŋa yelinip pəryad kildi, U ularni muxəkkətliridin azad kildi. **14** Ularni zulmət həm ölüm sayisidin qikirip, Ularning zənjir-asarətlirini sundurup taxlidi. **15** Ular Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytsun! Uning əzgərməs muhəbbiti üqün, Insan balilirioŋa kərsətkən məjiziliri üqün! **16** Mana U mis dərwazilarni parə-parə kilip, Təmür takaklarni kesip taxlidi. **17** Hamakətlər əz itaətsizlik yolliridin, Kəbihlikliridin azablaroŋa uqraydu; **18** Kənglidə hərhil ozuk-tülüktin bizar bolup, Ölüm dərwazilirioŋa yekinlixidu. **19** Andin Pərwərdigaroŋa yelinip pəryad kilidu, U ularni muxəkkətliridin azad kilidu. **20** U səz-kalamini əwətip, ularni sakaytidu, Ularni zawallikliridin kutkuzidu. **21** Ular Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytsun! Uning əzgərməs muhəbbiti üqün, Adəm balilirioŋa kərsətkən məjiziliri üqün! **22** Kurbanlik süpitidə təxəkkürlər eytsun, Uning kiloŋanlirini təntənilik nahxilar bilən bayan kilsun! **23** Kemilərdə dengizoŋa qüxüp katnioŋuqilar, Uluo sularda tirikqilik kiloŋuqilar, **24** Bular Pərwərdigarning ixlirioŋa guwahqidur, Qongkur okyanda kərsətkən karamətlərni kərgüqidur. **25** Qünki U bir səz bilənla xiddətlik xamalni qikirip, Dolkunlirini ərkəxlitidu; **26** Kemiqilər asman-pələk

ərləydu, Sularning təhtilirigə qüxidu, Dəhxəttin ularning jeni erip ketidu. **27** Ular məst adəmdək ələng-sələng iroʏanglaydu, Ḥərkandak əkil-qarisi tügəydu; **28** Andin Pərwərdigaroʏa yelinip pəryad kilidu, U ularni muxəkkətliridin azad kilidu. **29** U boranni tinqitidu, Su dolkunlirimu jim bolidu. **30** Xuning bilən ular tinqlikidin xadlinidu; U ularni təxna boloʏan aramgaḥioʏa yetəkləp baridu. **31** Ular Pərwərdigaroʏa təxəkkür eytsun! Uning əzgərməs muḥəbbiti üqün, Insan balilirioʏa kərsətkən məjiziliri üqün! **32** Ular həlkning jamaitidimu Uni uluoʏlisun, Aksakallar məjlisidə Uni mədḥiyilisun. **33** U dəryalarni qəlgə, Bulaklarni kakaslikka aylanduridu. **34** Aḥalisining yamanliki tüpəylidin, Ḥosulluk yərni xorluk kilidu. **35** U yənə qəl-bayawanni kelgə, Qangkak yərni bulaklaroʏa aylanduridu; **36** Aqlarni xu yərgə jaylaxturup, Ular olturaklaxkan bir xəḥərni bərpa kilidu; **37** Ular etizlarni ḥəydəp-terip, üzümzarlarni bərpa kilidu; Bular ḥosul-məḥsulatni mol beridu. **38** U ularoʏa bərikət beridu, Xuning bilən ularning sani helila exip baridu, U ularning mal-waranlirini ḥeq azaytmaydu. **39** Ular yənə jəbir-zulum, bala-kaza ḥəm dərd-ələmgə yolukup, Sani aziyip, püküldu. **40** U esilzadilər üstigə kəmsitixlirini təkidu, Yolsiz dəxt-səḥrada ularni sərgərdan kilidu; **41** Lekin miskin adəmni jəbir-zulumdin yukiri kətürüp saklaydu, Uning ailə-tawabatini koy padisidək kəp kilidu. **42** Buni kəngli duruslar kərüp xadlinidu; Pasiklarning aoʏzi etilidu. **43** Kimki dana bolsa, bularni baykisun, Pərwərdigarning meḥir-xəpkətlirini qüxənsun!

108 Dawutning küy-nahxisi: — Iradəm qing, i Huda, iradəm qing; Mən mədḥiyə nahxilirini eytip, Bərḥək, Seni küyləymən, pütün roḥim bilən! **2** I nəoʏmə-sazlirim, oyoʏan! Mən səḥər kuyaxinimu oyoʏitimən! **3** Həlk-millətlər arisida Seni uluoʏlaymən, i Pərwərdigar; əllər arisida Seni küyləymən! **4** Qünki əzgərməs muḥəbbiting ərxlərgə yətküdək uluoʏtur; Ḥəkikiting bulutlaroʏa takaxti. **5** I Huda, xan-xəḥriting ərxlərdin yukiri uluoʏlanoʏay, Xan-xəriping yər yüzini kaplioʏay! **6** Əz səygənliringning nijatlik tepixi üqün, Ong kolung bilən kutkuzoʏaysən, Duayimni ijabət kiloʏaysən. **7** Huda Əz pak-mukəddəslikidə xundak degən: — «Mən təntənə kilimən, Mən Xəkəm diyarini bəlüp berimən, Sukkot wadisini [təksim kilixka] əlqəymən. **8** Gilead Manga mənsuptur, Manassəḥmu Manga mənsuptur; Əfraim bolsa beximdiki dubuloʏamdur, Yəḥuda Mening əmr-pərman kikaroʏuqimdur; **9** Moab Mening yuyunux jawurumdur; Edomoʏa qoruoʏumni taxlaymən; Mən Filistiyə üstidin təntənə kilimən!». **10** Kim Meni bu mustəḥkəm xəḥərgə baxlap kirəlisun? Kim Meni Edomoʏa elip baralisun? **11** I Huda, Sən bizni rasttinla qətkə kaktingmu? Koxunlirimiz bilən billə jənggə kikmamsən? **12** Bizni zulumlardin kutuluxka yardəmləxkəysən, Qünki insanning yardimi bikardur! **13** Huda arkilik biz qokum baturluk kərsitimiz; Bizgə zulum kiloʏuqilarni qəyligüqi dəl U Əzidur!

109 Nəoʏmiqilərning bexioʏa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoʏan küy: — I mədḥiyəmning Igisi Hudayim, jim turma! **2** Mana rəzillərning aoʏzi, məkkarlarning aoʏzi kəz aldimda yooʏan eqildi; Ular yaloʏanqi til bilən manga karxi səzlidi. **3** Nəprətlik səzlər bilən meni quloʏap, Ular bikardin-bikar manga zərbə bərməktə. **4** Muḥəbbitim üqün ular manga karxi xikayətqi boldi, Mən bolsam — duaoʏa berildim. **5** Yahxiliкim üqün yamanlik, Səygüm üqün nəprət kayturdi. **6** Ḥərbirining üstidə rəzil bir adəm təyinligəysən, Uning ong yenida bir dəwagər tursun. **7** U sorak kilinoʏanda əyibdar bolup qiksun, Duasi gunah dəp ḥesablansun. **8** Künliri kiska bolsun, Mənsipini baxkisi igilisun. **9** Baliliri yetim kalsun, Hotuni tul bolsun. **10** Ooʏulliri sərgərdan tiləmqi bolsun, Turoʏan harabilikliridin nan izdəp. **11** Jazanihor uning igiliki üstigə tor taxlisun, Meḥnət əjrini yatlar bulaptalisun. **12** Uningoʏa meḥribanlik kərsitidioʏan birsi bolmisun, Yetim kaloʏan balilirioʏa iltipat kiloʏuqi bolmisun. **13** Uning nəsli kurutulsun; Kelər əwladida namliri əqürülsun. **14** Ata-bowilirining kəbiḥlikining əyibliri Pərwərdigarning yadida kalsun, Anisining gunaḥi eqürülmisun. **15** Bularning əyibliri daim Pərwərdigarning kəz aldida bolsun, Xuning bilən U ularning nam-əmilini yər yüzidin əqürüp taxlaydu. **16** Qünki [rəzil kixi] meḥribanlik kərsitixni ḥeq esigə kəltürmidi, Bəlki ezilgən, yoksul ḥəm dili sunuklarni eltürməkkə koʏlap kəldi. **17** U lənət okuxka amrak idi, Xunga lənət uning bexioʏa kelidu; Bəht tiləxkə rayi yok idi, Xunga bəht uningdin yirak bolidu. **18** U lənətlərni əzigə kiyim kilip kiygən; Xunga bular akkan sudək uning iq-baoʏrioʏa, Maydək, səngəklirigə kiridu; **19** Bular uningoʏa yepinoʏan tonidək, Ḥərdaim baoʏlanoʏan bəlweoʏidək qaplansun. **20** Bular bolsa meni əyibliguqilərgə Pərwərdigarning bekitkən mukapati bolsun! Mening yaman gepimni kiloʏanlarning in'ami bolsun! **21** Birak Sən, Pərwərdigar Rəbbim, Əz naming üqün mening təripimdə bir ix kiloʏaysən, Meḥir-muḥəbbiting əla boloʏaqka, Meni kutkuzoʏaysən; **22** Qünki mən ezilgən ḥəm ḥajətməndurmən, Kəlbim həstə boldi. **23** Mən kuyax uzartkan kələnggidək yokilay dəp kaldim, Qekətkə kekiwetilgəndək qətkə kekiwetildim. **24** Roza tutkinimdin tizlirim ketidu, Ətlirim sizip ketidu. **25** Xunglaxka mən ular aldida rəswa boldum; Ular manga karaxkanda, bexini silkixmaktə. **26** Manga yardəmləxkəysən, i Pərwərdigar Hudayim, Əzgərməs muḥəbbiting boyiqə meni kutkuzoʏaysən; **27** Xuning bilən ular buning Sening kolungdiki ix ikənlikini, Buni kiloʏuqining Sən Pərwərdigar ikənlikini bilsun. **28** Ular lənət okuwərsun, Sən bəht ata kiloʏaysən; Ular ḥujum kilixka turoʏanda, hijalättə kalsun, Birak kulung xadlansun! **29** Meni əyibliguqilər hijalət bilən kiyinsun, Ular əz xərməndilikini əzlirigə ton kilip yepinsun. **30** Aoʏzimda Pərwərdigaroʏa zor təxəkkür-mədḥiyə kaytürimən; Bərḥək, kəpqilik arisida turup Uni mədḥiyiləymən; **31** Qünki ḥajətmənning jenini gunaḥka bekitməkqi boloʏanlardin kutkuzux üqün, [Pərwərdigar] uning ong yenida turidu.

110 Dawut yazoʏan küy: — Pərwərdigar mening Rəbbimgə: — «Mən sening düxmənliringni təhtipəring kiloʏuqə, Ong yenimda olturoʏin» — dedi. **2** Pərwərdigar kudritingni kərsitidioʏan xaḥanə ḥasangni Ziondin uzitidu; Düxmənliring arisida ḥəküm sürgin! **3** Küqüngni kərsitidioʏan kündə, Əz həlking halis kurbanlik kəbi pida bolidu; Mukəddəs ḥəywitingdə, Xu yaxlik dəwringdikidək, Sanga ḥazirmu xəbnəmlər səḥərning baliyatkusidin yengi qikkandək qüxidu; **4** Pərwərdigar xundak kəsəm iqti, Ḥəm buningdin yanmaydu: — «Sən əbədil'əbədgiqə Məlkizədəkning tipidiki bir kaḥindursən». **5** Ong təripingdə boloʏan Rəb oʏazipini kərsətkən kündə padixaḥlarni urup parə-parə kiliwetidu; **6** U əllər arisida sotlaydu; Jay-jaylarni jəsətlər bilən tolduridu; Kəng zeminning bexini yaridu; **7** U yolda eriktin su iqidu; U xunga kixining bexini yəligüqi bolidu.

111 Ḥəmdusana! Kəngli duruslarning məxripidə, Ḥəm jamaəttə turup, Pərwərdigaroʏa pütün kəlbim bilən təxəkkür eytimən. **2** Pərwərdigarning yasioʏanliri uluoʏdur; Bulardin hursən boloʏanlar izdinip ularni sürüxtürməktə. **3** Uning əjri xərəp wə ḥəywəttur, Uning ḥəkkaniyliki mənggügə turidu. **4** U Əz məjizilirini yad ətküzidu; Pərwərdigar muḥəbbətlik ḥəm rəḥimdilliktur. **5** U Əzidin əyminidioʏanlarni

ax bilən təminləydu; Öz əhdisini həmixə yad etidu. **6** U əməlliridiki qudritini Öz həlkigə kərsitip, Baxka əllərning miraszeminini ularoqa təkdim kildi. **7** Uning qoli kiloqanliri həkikət-sadakət wə adilliktur; Uning barlik kərsətmiliri ixənqliktur. **8** Bular əbədil'əbədgiqə inawətliktur; Həkikəttə həm duruslukta qikiriloqandur. **9** U Öz həlkigə nijatlik əwətti; Öz əhdisini əmr kilip mənggügə bekitti; Mukəddəs həm sürlüktur Uning nami. **10** Pərwərdigardin qorkux danalikning baxlinixidur; Uning həkümlirini tutkanlarning həmmisi yorutuloqan adəmlərdur; Uning mədhiyisi mənggü turidu.

112 Həmdusana! Pərwərdigardin əyminidioqan, Uning əmrlirini zor hursənlik dəp bilidioqan adəm bəhtliktur! **2** Uning nəsli zeminda turup küq-kudrətlik bolidu; Duruslarning dəwri bəhtlik bolidu. **3** Uning əyidə dələt həm bayliklar bolidu; Həkkaniyliki mənggügə turidu. **4** Karangoqulukta turoqan durus adəmgə nur pəyda bolidu; U xəpkətlik, rəhimdil həm həkkaniydur. **5** Həyrhah, ətnə berip turidioqan adəmning bəhti bolidu; U əz ixlirini adillik bilən yürgüzidu. **6** Bərhək, u əbədiy təwritilməydu; Həkkaniy adəm mənggügə əslinidu. **7** U xum həwərdin qorkmaydu; Uning kəngli tok halda, Pərwərdigaroqa tayanoqan. **8** Dili məhkəm kilinoqan, u qorkmaydu; Ahirida u rəkiblirining məoqlubiyitini kəridu. **9** U əziningkini mərdlərqə tarkatkan, Yoksullaroqa beridu; Uning həkkaniyliki mənggügə turidu; Uning münggüzi izzət-xəhrət bilən kətürülidu. **10** Rəzil adəm buni kərüp qidimaydu, Qixlirini oqujurlitidu, u erip ketidu; Rəzillərning arzu-həwisi yokitilidu.

113 Həmdusana! Mədhiyilənglar, i Pərwərdigarning kulliri, Pərwərdigarning namini mədhiyilənglar! **2** Həzirdin baxlap, əbədil'əbədgiqə, Pərwərdigarning namioqa təxəkkürmədhiyə kayturulsun! **3** Kün qikardin kün pataroqa, Pərwərdigarning nami mədhiyilinixkə layiktur! **4** Pərwərdigar əllərdin yukiri kətürüldi; Xan-xəripi ərxlərdin yukiridur. **5** Kimmu Pərwərdigar Hudayimizoqa təng bolalisun — Öz makani yukirida bolsimu, **6** Asmanlaroqa həm yərgə karax üqün, Özini təwən kiloquqioqa? **7** Namrat kixini U topa-qangdin kətüridu; Kioqliktin yoksulni yukirilitidu; **8** Uni esilzadilər katarioqa, Yəni Öz həlkining esilzadiliri arisioqa olturoquzidu; **9** U tuoqmas ayalni əygə orunlaxturup, Uni ooqullarning huxal anisi kilidu. Həmdusana!

114 Israil Misirdin, Yakup jəməti yat tillik əllərdin qikkanda, **2** Xu qaoqda Yəhuda [Hudaning] mukəddəs jayi, Israil uning səltiniti boldi, **3** Dengiz buni kərüp bədər kaqti, Iordan dəryasi kəynigə yandi; **4** Taoqlar koqkarlardək, Dənglər kozilardək oynaklidi. **5** Əy dengiz, sən nemə boldung, kaqkili? Iordan dəryasi, yolungdin yanoqili? **6** Taoqlar koqkarlardək, Dənglər kozilardək oynaklioqili? **7** I yər yüzi, Rəbning jamalidin, Yakupning Hudasining jamalidin təwrən; **8** U koram taxni kəlqəkkə, Qakmak texini mol bulak sulirioqa aylanduridu.

115 Bizgə əməs, i Pərwərdigar, bizgə əməs — Özgərməs muhəbbiting üqün, həkikət-sadakiting üqün, Öz namingoqa xan-xərəp kəltürgəysən. **2** Əllər nemixka «Ularning Hudasi kəyərdə?» dəp [mazak] kilixidu? **3** Birak Hudayimiz bolsa ərxlərdidur; Nemini halisa, U xuni kiloqandur. **4** Ularning butliri bolsa pəkət kümüx-altundin ibarət, Insanning kolliri yasioqinidur, halas. **5** Ularning aoqzi bar, birak səzliyəlməydu; Kəzliri bar, kərməydu; **6** Kulakliri bar, anglimaydu, Burni bar, puriyalmaydu; **7** Kolliri bar, siliyalmaydu; Putliri bar, mangalmaydu; Kaniyidin heqbir sada qikarmaydu. **8** Ularni yasioqanlar ularoqa ohxaxtur, Ularoqa tayanoqanlarmu xundaktur. **9** I Israil, Pərwərdigaroqa tayininglar; U silərgə yardəm kiloquqinglar həm kalkininglardur. **10** I Harun jəməti, Pərwərdigaroqa tayininglar; U silərgə yardəm kiloquqi həm silərning kalkininglardur. **11** Pərdərdigardin əyminidioqanlar, Pərwərdigaroqa tayininglar; U silərgə yardəm kiloquqi həm kalkininglardur. **12** Pərwərdigar bizni əsləp kəldi; U bəht ata kilidu; U Israil jəmətigə bəht ata kilidu; U Harun jəmətigə bəht ata kilidu; **13** Pərwərdigardin əyminidioqanlaroqa, Qongliri həm kiqiklirigimu bəht ata kilidu. **14** Pərwərdigar silərgə koxlap beridu, Silərgə həm pərzəntliringlaroqa; **15** Silərgə Pərwərdigar təripidin bəht ata kilinoqan, Asmanzeminni Yaratkuqidin bərikətləngən! **16** Asmanlar bolsa Pərwərdigarning asmanliridur; Birak zeminni bolsa insan balilirioqa tapxuroqandur. **17** Ölüklər Yahni mədhiyiliyəlməydu, Süküt diyarioqa qüxüp kətkənlərmu xundak; **18** Birak bizlər hazirdin baxlap Yahka əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədhiyə kayturimiz! Həmdusana!

116 Mən Pərwərdigarni səyimən, Qünki U mening awazimni, yelinixlirimni angliqan. **2** Qünki U kulikini manga saldi, Xunga mən barlik künlirimdə Uningoqa iltija kilip qakirimən. **3** Ölüm asarətliri meni qirmiwaldi; Təhtisaraning dərdliri meni tutuwaldi; Mən pexəllikkə yoluktum, ələm tarttim; **(Sheol h7585)** **4** Xuning bilən mən Pərwərdigarning namioqa tohtimay nida kildim: — «Səndin ətünimən, i Pərwərdigar, Jenimni kutulduroqaysən! **5** Xəpkətliktur Pərwərdigar, həkkaniydur; Hudayimiz rəhimdildur. **6** Pərwərdigar nadanni saklaydu; Mən harab əhwaloqa qüxürüldum, U meni kutkuzdi. **7** Həy jenim, kaytidin hatirjəm bol; Qünki Pərwərdigar sehiylik, mehribanlik kərsətti; **8** Qünki Sən jenimni ölümdin, kəzlirimni yaxlardin, Ayaoqlirimni putlixixtin kutkuzoqansən. **9** Mən Pərwərdigar aldida tiriklərning zeminida mangimən; **10** Ixənginim üqün mundak səz kiloqanmən: — «Mən kattik har kilinoqanmən». **11** Jiddiyləxkinimdin: — «adəmlərning həmmisi yaloqanqi!» — Degənmən. **12** Manga kərsətkən barlik yahxiliklirini mən nemə bilən Pərwərdigaroqa kayturimən? **13** — Nijatlik kədəhini kolumoqa alimən, Wə Pərwərdigarning namini qakirip iltija kilimən; **14** Mən kiloqan kəsəmlirimni Pərwərdigar aldida ada kilimən; Bərhək, Uning barlik həlki aldida ularni ada kilimən. **15** Pərwərdigarning nəziridə, Öz məmin bəndilirining ölümi kimmətlik ixtur! **16** Ah Pərwərdigar, mən bərhək Sening kulungdurmən; Mən Sening kulungdurmən, dedikingning ooqli ikənmən; Sən mening asarətlirimni yəxkənsən; **17** Mən Sanga təxəkkür kurbanliklirini sunimən, Pərwərdigarning namini qakirip iltija kilimən; **18** Mən kiloqan kəsəmlirimni Pərwərdigar aldida ada kilimən; Bərhək, Uning barlik həlki aldida ularni ada kilimən; **19** Pərwərdigarning əyining hoylilirida, Sening otturungda turup, i Yerusalem, [Kəsəmlirimni ada kilimən]! Həmdusana!

117 Pərwərdigarni mədhiyilənglar, barlik əllər; Həmmə həlklər, Uni mahtanglar! **2** Qünki bizgə baoqlioqan əzgərməs muhəbbiti oqəlibiliktur; Həm Pərwərdigarning həkikət-sadakiti mənggülüktur! Həmdusana!

118 Pərwərdigaroqa təxəkkür eytinglar, qünki U mehribandur; Uning mehir-muhəbbiti mənggüdur! **2** Israil: «Uning mehir-muhəbbiti mənggüdur» — desun! **3** Harun jəməti: «Uning mehir-muhəbbiti mənggüdur» — desun! **4** Pərwərdigardin korkidioqanlar: «Uning mehir-muhəbbiti

mənggüdur» — desun! **5** Kistakta kelip Yahoya nida kildim; Yah jawab berip, meni kəngri-azadiliktə turoyuzdi. **6** Pərwərdigar mən tərəptidur, mən korkmaymən; Insan meni nemə kilalisun? **7** Pərwərdigar manga yardəm kiloyuqilar arisida bolup, mening təripimdidur; Əqmənlirimning məoyubiyitini kərimən. **8** Pərwərdigarni baxpanahim kilix, Insanoya tayinixtin əwzəldur; **9** Pərwərdigarni baxpanahim kilix, Əmirlərgə tayinixtin əwzəldur. **10** Barlik əllər meni korxiwaldi; Birak Pərwərdigarning nami bilən ularni halak kilimən; **11** Ular meni korxiwaldi; bərhək, korxiwaldi; Birak Pərwərdigarning nami bilən mən ularni halak kilimən; **12** Ular hərilərdək meni korxiwaldi; Ular yekiloyan yantak otidək tezla eqürülidu; Qünki Pərwərdigarning nami bilən mən ularni halak kilimən. **13** Sən [düxmən] meni zərb bilən ittərding, Yikiloyili tas kaldim; Birak Pərwərdigar manga yardəmdə boldi. **14** Küqüm wə nahxam bolsa Yahdur; U mening nijatlikim boldi! **15** Həkkaniylarning qedirlirida xadlik wə nijatlikning təntəniliri yangritilmakta; Pərwərdigarning ong koli zəpər kuqmakta! **16** Pərwərdigarning ong koli egiz kətürülgən! Pərwərdigarning ong koli zəpər kuqmakta! **17** Mən əlməymən, bəlki yaxaymən, Yahning kiloyanlirini jakarlaymən. **18** Pərwərdigar manga kattik tərbiyə bərgən bolsimu, Birak U meni əlümgə tapxurmidi. **19** Həkkaniyət dərwazilirini manga eqip beringlar; Mən kirimən, Yahni mədhiyiləymən. **20** Bu Pərwərdigarning dərwazisidur; Həkkaniylar buningdin kiridu! **21** Mən sanga təxəkkür eytimən; Qünki Sən manga jawab kayturdung, Həm mening nijatlikim boldung. **22** Tamqilar taxliwətkən tax bolsa, Burjək texi bolup tikləndi. **23** Bu ix Pərwərdigardindur, Bu kəzimiz aldida karamət boldi. **24** Bu Pərwərdigar yaratkan kündur; Biz uningda xadlinip hursən bolimiz. **25** Kutkuzoyaysən, i Pərwərdigar, Səndin ətünimən; Səndin ətünimən, bizni yaxnatkaysən! **26** Pərwərdigarning namida Kəlgüqigə mubarək bolsun! Biz Pərwərdigarning əyidə turup sanga «Mubarək!» dəp towliduk. **27** Pərwərdigar Təngridur; U üstimizgə nur bərgən; Heytlik kurbanlikni tanilar bilən baoylanglar, — Kurbangahning münggüzlirigə ilip baoylanglar. **28** Sən mening Ilahimdursən, Mən Sanga təxəkkür eytimən; Mening Hudayim, mən Seni uluoylaymən. **29** Pərwərdigaroya təxəkkür eytinglar; Qünki U mehribandur; Uning mehir-muhəbbiti mənggüdur!

119 (Aləf) Yolda mukəmməl boloyanlar, Pərwərdigar Təwrat-kanunida mangidioyanlar bəhtliktur! **2** Uning agah-guwahlirini tutkanlar, Uni qin kəlbi bilən izdigənlər, **3** Heqbir həksizlikni kilmioyanlar bəhtliktur! Ular uning yollirida mangidu. **4** Kərsətmiliringgə əstayidil əməl kiliximiz üqün, Özüng ularni bekitkənsən. **5** Ah, yollirimning yənilixi bəlgilimiliringgə əməl kilixka bekitilgəy! **6** Xuning bilən barlik əmr-pərmanliringni ətiwarlisam, Mən yərgə karap kalmaymən. **7** Sening həkkaniy həkümliringni əginip, Durus köngüldin Sanga təxəkkür eytimən. **8** Mən bəlgilimiliringni qokum tutimən; Meni pütünləy taxliwətmigəysən! **9** (Bət) Yax bir yigit kandak kilip əz yolini pak tutalaydu? Sening səz-kalamingni anglap əməl kilix bilənla. **10** Pütün kəlbim bilən mən Seni izdidim; Meni əmrliringdin adaxturmioyaysən; **11** Gunah kilip Sanga karxi qikmaslikim üqün, Səzüngni kənglümgə məhkəm püküwaldim. **12** Mubarəkdursən Pərwərdigar, Manga Əz bəlgilimiliringni əgətkəysən. **13** Ləwlirim bilən mən bayan kilimən, Aoyzingdiki barlik həkümliringni. **14** Türlük bayliklardin xadlanoyandək, Agah-guwahlikliringoya əgəxkən yolda xadlandim. **15** Mən kərsətmiliring üstidə seoyinip oylinimən; Izliringoya karap oylinimən. **16** Bəlgilimiliringni hursənlik dəp bilimən; Səz-kalamingni untumaymən. **17** (Giməl) Kulungoya mehribanlikni kərsətkəysən, xuning bilən mən yaxaymən, Kalamingoya boysunimən. **18** Təwrat-kanunungdin karamət sirlarni kərüxüm üqün, Kəzlirimni aqkaysən! **19** Mən bu dunyada musapirmən; Əmrliringni məndin yoxurmioyaysən. **20** Həkümliringgə harkaqan intizar bolup, Yürikim ezilip ketəy dəp kaldi. **21** Sən lənətkə buyruloyan təkəbburlaroya tənbih berisən, Ular əmrliringdin adixip ketidu. **22** Məndin ahanət həm məshirini yirakka kətküzgəysən; Qünki agah-guwahlikliringni tutimən. **23** Əmirlər olturup yaman gepimni kilixmakta; Sening kulung bolsa bəlgilimiliring üstidə seoyinip oylaydu. **24** Sening agah-guwahlikliring mening hursənlikim, Mening məslihətqilirimdur. **25** (Dalət) Mening jenim tuprakka yepixkan; Səz-kalaming boyiqə meni yengilanduroyaysən. **26** Əz yollirimni aldingda oquk bayan kildim, Sən manga jawab bərding; Manga bəlgilimiliringni əgətkəysən. **27** Meni kərsətmiliringning yolini qüxinidioyan kiloyaysən, Andin mən karamətliring üstidə seoyinip oylinimən. **28** Jenim kayoyu bilən erip ketidu; Səz-kalaming boyiqə meni küqləndürgəysən. **29** Məndin aldamqi yolni neri kiloyaysən; Xəpkət kilip manga Təwrat-kanunungni beoyixlioyaysən; **30** Mən həkikət-sadakət yolini talliwaldim; Həkümliringni aldimda koydum. **31** Agah-guwahliringni qing tutimən; Pərwərdigar, meni uyatka kaldurmioyaysən. **32** Sən mening kəlbimni kəng-azadə kilixing bilən, Əmrliring yolioya əgixip yügürimən. **33** (He) I Pərwərdigar, bəlgilimiliringning yolini manga ayan kiloyaysən; Mən uni ahiroyiqə tutimən. **34** Meni yorutkaysən, mən Təwrat-kanunungni tutimən, Xundakla pütün kəlbim bilən uningoya əməl kilimən. **35** Meni əmrliringning yolida mangidioyan kiloyaysən; Qünki ularni hursənlik dəp bilimən. **36** Mening kəlbimni xəhsiy mənpəətkə əməs, Bəlki agah-guwahlikliringoya mayil kiloyaysən. **37** Kəzlirimni sahtini kərüxtin yanduroyaysən; Meni yolungda janlanduroyaysən; **38** Sən kulungoya boloyan wədəngni əməlgə axuroyaysən; Xuning bilən həklər Səndin əyminidu. **39** Mən korkkan xərməndilikni neri kətküzgəysən; Qünki Sening həkümliring əladur. **40** Mana, mən kərsətmiliringgə təxna bolup kəldim; Əz həkkaniyitingdə meni janlanduroyaysən; **41** : (Waw) Wə mehir-muhəbbətliring yenimoya kəlsun, i Pərwərdigar; Wədəng boyiqə nijatliking yenimoya kəlsun; **42** Xunda məndə meni məshirə kiloyuqioya bərgüdək jawab bolidu; Qünki səzünggə tayinimən. **43** Wə aoyzimdin həkikətning səzini elip taxlimioyaysən; Qünki həkümliringgə ümid baoylidim; **44** Xunda mən Sening Təwrat-kanunungni hər kaqan tutimən, Bərhək, əbədil'əbədgiqə tutimən; **45** Xunda mən azadiliktə mangimən; Qünki kərsətmiliringni izdidim. **46** Xunda mən padixahlar aldida agah-guwahliklirin tooyuluk səzləymən, Bu ixlarda mən yərgə karap kalmaymən. **47** Wə əmrliringni hursənlik dəp bilimən, Qünki ularni səyüp kəldim; **48** Mən səyüp kəlgən əmrliringgə kollirimni sozup intilimən, Wə bəlgilimiliring üstidə seoyinip oylinimən. **49** (Zain) Sən kulungoya bərgən səzüngni, Yəni manga ümid beoyixlioyan kalamingni əsligəysən. **50** U bolsa dərdimgə boloyan təsəllidur; Qünki səz-wədəng meni janlandurdi. **51** Təkəbburlar əxəddiy hakarətligini bilən, Lekin Təwrat-kanunungdin heq qətnimidim. **52** Kədimdə bekitilgən həkümliringni yadimoya kəltürdüm, i Pərwərdigar, Xundak kilip əzümgə təsəlli bərdim. **53** Təwrat-kanunungni taxliwətkən rəzillər wəjidin, Otluk oyəzəp məndə kaynap taxti. **54** Musapir bolup turoyan jayimda, Kərsətmiliring mening nahxilirim boldi. **55** Keqidə, i Pərwərdigar, namingni əsləp yürdum, Təwrat-kanunungni tutup kəldim. **56** Mən buningoya nesip boldum, Qünki mən kərsətmiliringkə itaət kilip kəldim. **57** (Hət) Özüng mening nesiwəmdursən, i

Pərvərdigar; «Sening sez-kalamingni tutay» — dedim. **58** Mən pütün kəlbim bilən didaringoɣa intilip yelindim; Wədəng boyiqə manga xapaət kərsətkəysən. **59** Mən yolliring üstidə oylandim, Ayaoɣlirimni agah-guwahlikliringoɣa karitip buridim. **60** Mən aldiridim, heq keqikmidim, Sening əmrliringgə əməl kilixkə. **61** Rəzillərning asarətliri meni qirmiwaloɣini bilən, Mən Təwrat-kanunungni heq untumidim. **62** Həkkaniy həkümliring üqün, Tün keqidə təxəkkür eytkili kopimən. **63** Mən Səndin korkidioɣanlarning, Kərsətmiliringgə əgəxkənlərning hammisining ülpitidurmən. **64** Jahan, i Pərwərdigar, Sening əzgərməs muhəbbiting bilən toldi; Manga bəlgilimiliringni əgətkəysən. **65** (Tət) Səz-kalaming boyiqə, i Pərwərdigar, Əz kulungoɣa mehribanlikni kərsitip kəlgənsən. **66** Manga obdan pərk etixni wə bilimni əgətkəysən; Qünki mən əmrliringgə ixəndim. **67** Mən azabka uqraxtin burun yoldin azoɣan, Birak hazir səzüngni tutimən. **68** Sən mehribandursən, mehribanlik kilisən, Manga bəlgilimiliringni əgətkəysən. **69** Təkəbburlar manga kara qaplaxti; Birak kərsətmiliringgə pütün kəlbim bilən itaət kilimən. **70** Ularning kəlbi tuymas bolup kətti; Birak mən bolsam Təwrat-kanunungni hursənlik dəp bilimən. **71** Azabka uqrioɣinim yahxi boldi, Xuning bilən bəlgilimiliringni əgəndim. **72** Mən üqün aoɣzingdiki kanun-təlim, Minglioɣan altun-kümüx tənggidin əwzəldur. **73** (Yod) Sening kolliring meni yasioɣan, meni mustəhkəmlidi; Meni yorutkaysən, əmrliringni əginiman. **74** Səndin əyminidioɣanlar meni kərüp xadlinidu; Qünki mən səz-kalamingoɣa ümid baoɣlap kəldim. **75** I Pərwərdigar, Sening həkümliringning həkkaniy ikənlikini, Wapadarlikingdin meni azabka saloɣiningni bilimən. **76** Ah, kulungoɣa bərgən wədəng boyiqə, Əzgərməs muhəbbiting təsəlliyim bolsun. **77** Mening yaxixim üqün, Rəhimdillikliring yenimoɣa kəlsun; Qünki Təwrat-kanunung mening hursənlikimdur. **78** Təkəbburlar hijalättə kalsun; Qünki ular manga yaloɣanqilik bilən tətürlük kiloɣan; Mən bolsam, kərsətmiliring üstidə seoɣinip oylinimən. **79** Səndin əyminidioɣanlar mən tərəpkə burulup kəlsun; Agah-guwahlikliringni bilgənlərmu xundak bolsun. **80** Kənglüm bəlgilimiliringdə mukəmməl bolsun; Xuning bilən yərgə karap kalmaymən. **81** (Kaf) Jenim nijatlikingoɣa təlmürüp halidin ketəy dəwatidu; Mən səz-kalamingoɣa ümid baoɣlidim. **82** Kəzüm səz-wədənggə təlmürüp tügixəy dedi, «Sən kaqanmu manga təsəlli berərsən» — dəp. **83** Qünki mən islinip kurup kətkən tulumdək boldum, Birak bəlgilimiliringni untumaymən. **84** Kulungning künliri kanqə bolidu? Manga ziyankəxlik kiloɣanlarni kaqan jazalaysən? **85** Təkəbburlar manga orilarni kolioɣan; Bu ixlar Təwratingoɣa muhaliptur; **86** Sening barlik əmrliring ixənqliktur; Ular yolsizlik bilən meni kistimakta; Manga yardəm kiloɣaysən! **87** Ular meni yər yüzidin yokatkili kil kaldi; Birak mən bolsam, kərsətmiliringdin waz kaqmidim. **88** Əzgərməs muhəbbiting boyiqə meni janlanduroɣaysən, Wə aoɣzingdiki agah-guwahlikliringni tutimən. **89** (Laməd) Mənggügə, i Pərwərdigar, Səz-kalaming ərxlərdə bekitilgəndur. **90** Sening sadakiting dəwrdin-dəwrgiqidur; Sən yər-zeminni mukim bekitkənsən, u məwjut bolup turidu. **91** Sening həküm-kanuniyətliring bilən bular bügünki kündimu turidu; Qünki barlik məwjudatlar Sening hizmitingdidur. **92** Sening Təwrat-kanunung hursənlikim bolmioɣan bolsa, Azabimda yokap ketər idim. **93** Mən Sening kərsətmiliringni hərgiz untumaymən; Qünki muxular arkilik manga hayatlik bərding; **94** Mən Seningkidurmən, meni kutkuzoɣaysən; Qünki mən kərsətmiliringni izdəp kəldim. **95** Rəzillər meni halak kilixni kütməktə; Birak mən agah-guwahliringni kənglümdə tutup oylaymən. **96** Mən həmmə mukəmməllikning qeki bar dəp bilip yəttim; Birak Sening əmr-kalaming qəksiz kəngdur! **97** (Məm) Ah, mening Təwrat-kanunungoɣa boloɣan muhəbbitim nəkədər qongkurdur! Kün boyi u mening seoɣinip oylaydioɣinimdur. **98** Əmrliring hərdaim mən bilən billə turoɣaqka, Meni düxmənlirimdin dana kilidu; **99** Barlik ustazlirimdin kəp yorutuloɣanmən, Qünki agah-guwahliring seoɣiniximdur. **100** Mən kerilardin kəprək qüximən, Qünki kərsətmiliringgə itaət kilip kəldim. **101** Səz-kalamingoɣa əməl kilixim üqün, Ayaoɣlirimni hammə yaman yoldin tarttim. **102** Həkümliringdin heq qikmidim; Qünki manga əgətkən Sən əzüngdursən. **103** Səzliring tilimoɣa xunqə xerin tetiydu! Aoɣzimda həsəldin tatliktur! **104** Kərsətmiliringdin mən yorutuldum; Xunga barlik sahta yolni əq kərimən. **105** (Nun) Səz-kalaming ayioɣim aldidiki qiraoɣ, Yolumoɣa nurdur. **106** Kəsəm iqtim, əməl kilimənki, Mən həkkaniy həkümliringni tutimən. **107** Zor azab-okubətlərni qəktim, i Pərwərdigar; Səz-kalaming boyiqə meni janlanduroɣaysən. **108** Kobul kiloɣaysən, i Pərwərdigar, aoɣzimdiki halis kurbanliklarni, Manga həkümliringni əgətkəysən. **109** Jenimni alikinimda daim elip yürimən, Birak Təwrat-kanunungni pəkət untumaymən. **110** Rəzillər mən üqün kiltak kurdi; Birak kərsətmiliringdin adaxmidim. **111** Agah-guwahlikliringni miras kilip mənggügə kobul kildim; Qünki ular kənglümning xadlikidur. **112** Mən kənglümni bəlgilimiliringgə mənggügə [əməl kilixkə], Yəni ahiroɣiqə əməl kilixkə mayil kildim. **113** (Samək) Ala kəngüllərni əq kərüp kəldim; Səyginim bolsa, Təwrat-kanunungdur. **114** Sən mening dalda jayim, mening kalkanimdursən; Səz-kalamingoɣa ümid baoɣlidim. **115** Mən Hudayimning əmrlirigə əməl kilixim üqün, Məndin neri bolunglar, i rəzillik kiloɣuqilar! **116** Yaxixim üqün, Wədəng boyiqə meni yəligəysən; Ümidimning aldida meni yərgə karatmioɣaysən. **117** Meni kollap kuwwətligəysən, xunda mən aman-esən yürimən; Wə bəlgilimiliringni hərdaim kədirləymən. **118** Bəlgilimiliringdin azoɣanlarning hammisini nəziringdin sakit kilding; Qünki ularning aldamqiliki kuruktur. **119** Sən yər yüzidiki barlik rəzillərni daxkaldək xallap tazilaysən; Xunga mən agah-guwahlikliringni səyimən. **120** Ətlirim Seningdin boloɣan əyminixtin titrəydu; Həkümliringdin korkup yürimən. **121** (Ayin) Mən durus həkümlərni wə adalətni yürgüzdum; Meni əzgüqilərgə taxlap koymioɣaysən; **122** Əz kulung üqün yahxilikkə kapalət boloɣaysən; Təkəbburlaroɣa meni əzgüzmigəysən. **123** Kəzüm nijatlikingoɣa təxna bolup, Həm həkkaniyiting tooɣruluk wədənggə təlmürüp tügixəy dəp kaldi; **124** Əzgərməs muhəbbiting bilən kulungoɣa muamilə kiloɣaysən; Bəlgilimiliringni manga əgətkəysən. **125** Mən Sening kulungdurmən; Agah-guwahlikliringni bilip yetixim üqün meni yorutkaysən. **126** Pərwərdigar hərikətkə kelix wakti kəldi! Qünki ular Təwrat-kanunungni bikar kiliwetidu. **127** Xu səwəbtin əmrliringni altundin artuk səyimən, Sap altundin artuk səyimən; **128** Xunga həmmə ixlarni baxkuridioɣan barlik kərsətmiliringni tooɣra dəp bilimən; Barlik sahta yolni əq kərimən. **129** (Pe) Agah-guwahlikliring karamättur; Xunga jenim ularoɣa əgixidu. **130** Səzliringning yeximi nur elip kelidu; Nadanlarnimu yorutidu. **131** Aoɣzimni eqip hasirap kəttim, Qünki əmrliringgə təxna bolup kəldim. **132** Namingni səygənlərgə boloɣan aditing boyiqə, Jamalingni mən tərəpkə karitip xəpkət kərsətkəysən. **133** Kədəmlirimni səzüng bilən tooɣriloɣaysən; Üstümgə heq kəbihlikni həküm sürgüzmigəysən. **134** Meni insanning zulumidin kutulduroɣaysən, Xuning bilən Sening kərsətmiliringgə itaət kilimən. **135** Jamalingning nurini kulungning üstigə qaqturoɣaysən; Manga bəlgilimiliringni əgətkəysən. **136** Kəzlirimdin yax erikliri akidu, Qünki

insanlar Təwrat-qanunungoɣa boysunmaydu. **137** (Tsadə) Həkkaniydursən, i Pərwərdigar; Həkümliring tooɣridur. **138** Sən agaɦ-guwaɦliklirингni ɦəkkaniylikta buyruoɣan; Ular tolimu ixənqliktur! **139** Otluk muɦəbbitim əzümni yokitidu, Qünki meni har kiloɣuqilar sözliringgə pisənt kilmaydu. **140** Sözüng toluk sinap ispatlanoɣandur; Xunga kulung uni söyidu. **141** Mən terikтəkturmən, kəmsitilgənmən, Birak kərsətmiliringni untumaymən. **142** Sening ɦəkkaniyiting əbədiy bir ɦəkkaniyəttur, Təwrat-qanunung ɦəkikəttur. **143** Pexkəllik wə azab manga qirmixiwaldi; Birak əmrliring mening hursənliklirimdur. **144** Sening agaɦ-guwaɦlikliringning ɦəkkaniyliki əbədiydur; Yaxioɣin dəp, meni yorutkaysən. **145** (Kof) Mən pütün kəlbim bilən Sanga nida kildim, i Pərwərdigar; Manga jawab bərgəysən; Mən bəlgilimiliringni tutimən. **146** Mən Sanga nida kilimən; Meni kutkuzoɣaysən; agaɦ-guwaɦlikliringoɣa əgiximən. **147** Mən tang atmay ornumdin turup pəryad kətürimən; Səz-kalamingoɣa ümid baoɣlidim. **148** Wədiliring üstidə seoɣinip oylinix üqün, Tündiki jesəklər almaxmay turup kəzüm eqilidu. **149** Өzgərməs muɦəbbiting boyiqə awazimni anglioɣaysən; I Pərwərdigar, ɦəkümliring boyiqə meni janlanduroɣaysən. **150** Kəbiɦ niyətkə əgəxkənlər manga yekinlaxti, Ular Təwrat-qanunungdin yiraktur. **151** I Pərwərdigar, Sən manga yekin turisən; Barlik əmrliring ɦəkikəttur. **152** Uzundin beri agaɦ-guwaɦlikliringdin əgəndimki, Ularni mənggügə inawətlik kiloɣansən. **153** (Rəx) Mening ɦar boloɣinimni kərgəysən, meni kutulduroɣaysən; Qünki Təwrat-qanunungni untumidim. **154** Mening dəwayimni sorioɣaysən, ɦəmjəmət bolup meni kutkuzoɣaysən; Wədəng boyiqə meni janlanduroɣaysən. **155** Nijatlik rəzillərdin yiraktur; Qünki ular bəlgilimiliringni izdiməydu. **156** Rəɦimdillikliring kəptur, i Pərwərdigar; Ɦəkümliring boyiqə meni janlanduroɣaysən. **157** Manga ziyankəxlik kiloɣuqilar ɦəm meni har kiloɣuqilar kəptur; Birak agaɦ-guwaɦliklirингdin ɦeq qətnimidim. **158** Mən asiylik kiloɣuqilaroɣa karap yirgəndim, Qünki ular səzüngni tutmaydu. **159** Sening kərsətmiliringni xunqə səygənlikimni kərgəysən; Өzgərməs muɦəbbiting boyiqə meni janlanduroɣaysən, i Pərwərdigar. **160** Səz-kalamingni mujəssəmligəndə andin ɦəkikət bolur; Sening ɦərbir adil ɦəkümüng əbədiydur. **161** (Xiyn) Əmirlər bikardin-bikar manga ziyankəxlik kilidu; Birak yürikim kalaming aldidila titrəydu. **162** Birsi zor olja tapkandək, Wədəngdin huxallinimən. **163** Sahtilikтin nəprətlinip yirginimən; Səyginim Təwrat-qanunungdur. **164** Ɦəkkaniy ɦəkümliring tüpəylidin, Kündə yəttə ketim Seni mədɦiyiləymən. **165** Təwratingni səygənlərning zor hatirjəmliki bar; Ɦeq nərsə ularni putliyalmas. **166** Mən nijatlikingoɣa ümid baoɣlap küttüm, i Pərwərdigar, Əmrliringgə əməl kilip. **167** Jenim agaɦ-guwaɦliklirингoɣa əgixidu, Ularni intayin səyiman. **168** Barlik yollirim aldingda boloɣaq, Kərsətmiliring ɦəm agaɦ-guwaɦliklirингoɣa əgiximən. **169** (Taw) Mening pəryadim aldingoɣa yekin kəlsun, i Pərwərdigar; Kalaming boyiqə meni yorutkaysən. **170** Yelinixim aldingoɣa kəlsun; Wədəng boyiqə meni kutulduroɣaysən. **171** Manga bəlgilimiliringni əgitixing üqün, Ləwlirimdin mədɦiyilər uroɣup qikidu. **172** Tilim səzüngni küyləp nahxa eytidu, Qünki əmrliringning ɦəmmisi ɦəkkaniydur. **173** Kolung manga yardəmgə təyyar bolsun; Qünki mən kərsətmiliringni talliwaldim. **174** Mən nijatlikingoɣa təlmürüp təxna bolup kəldim, i Pərwərdigar; Sening Təwrating mening hursənlikimdur. **175** Jenim yaxisun, u Seni mədɦiyiləydu, Sening ɦəkümliring manga yardəm kilsun. **176** Mən yoldin adaxkan koydək təmtirəp kaldim; Kulungni izdigəysən; Qünki əmrliringni untup kaloɣinim yok.

120 «Yukirioɣa qikix nahxisi» Beximoɣa kün qüxkəndə mən Pərwərdigaroɣa nida kildim; U manga jawab bərdi. **2** I Pərwərdigar, jenimni yaloɣan səzləydioɣan ləwlərdin, Aldamqi tildin kutuldurоɣaysən. **3** Sanga nemə berilidu, Sanga nemə koxuluxi kerək, Əy aldamqi til? **4** — Palwan atkan ətkür oklar, Arqa qooɣliri sanga təgsun! **5** Məxək diyarida musapir bolup yaxioɣinimoɣa, Kedar qedirliri arisida turoɣinimoɣa ɦalimoɣa way! **6** Mən tinqlikka əqlər arisida uzundin buyan turuwatimən; **7** Mən tinqlikpərwərmən; Birak gəp kilsam, ular uruximizla, dəydu.

121 «Yukirioɣa qikix nahxisi» Kəzlirimni taoɣlar tərəpkə kətürüp karaymən; Mening yardimim kəyərdin kelur? **2** Mening yardimim Pərwərdigardindur; Asman-zeminni Yaratkuqidindur. **3** U putungni ɦeq teyildurmaydu; Seni sakliоɣuqi ɦeq mügdiməydu! **4** Mana, kara, Israilni sakliоɣuqi ɦəm mügdiməydu, ɦəm uhlimaydu! **5** Pərwərdigar sening sakliоɣuqingdur; Pərwərdigar ong yeningdiki sayiwəndur. **6** Kuyax kündüzdə, ay keqidə sanga zərər yətküzməydu; **7** Pərwərdigar barlik yamanliktin seni saklaydu; U jeningni saklaydu; **8** Pərwərdigar qikixingni, kirixingni, Buningdin keyin əbədil'əbədgiqə saklaydu.

122 «Yukirioɣa qikix nahxisi» Ular manga: «Pərwərdigarning əyigə qikayli» — deginidə, Xadlandim. **2** Putlirimiz dərwaziliring iqidə turuxka nesip boldi, i Yerusalem! **3** I Yerusalem, sən jipsilaxturulup rətlik selinoɣan bir xəɦərdursən; **4** Kəbililər u yərgə qikidu, Yaɦning kəbililiri qikidu; Israiloɣa berilgən kərsətmə boyiqə, Pərwərdigarning namioɣa təxəkkür eytix üqün qikidu. **5** Qünki u yərdə ɦəküm qikirixka təɦtlər selindi, Dawutning jəmətidikilərgə təɦtlər selindi. **6** Yerusalemning aman-hatirjəmlikini izdəp dua kilinglar; Seni səygənlər ronak tapidu. **7** Istiɦkamliring iqidə aman-hatirjəmlik bolsun, Ordiliring iqidə awat-aramlik bolsun! **8** Kerindaxlirim ɦəm yar-buradərlirim üqün, Mən: «Aman-hatirjəmlik iqingdə bolsun» — dəymən. **9** Pərwərdigar Hudayimizning əyi üqün, Sening ronak tepixingoɣa intilimən!

123 «Yukirioɣa qikix nahxisi» I ərxlərdə Turoɣuqisən, Sanga beximni kətürüp karaymən; **2** Mana, kulliringning kəzi əz hojayinining kollirioɣa kandak karioɣan bolsa, Dedəklərning kəzi əz sahibəsining kollirioɣa kandak karioɣan bolsa, Bizning kəzimiz Pərwərdigar Hudayimizoɣa xundak karaydu. Ta bizgə xəpkət kərsətküqə karaydu. **3** Bizgə xəpkət kərgüzgəysən, i Pərwərdigar, Bizgə xəpkət kərgüzgəysən; Qünki biz yətküqə horluk tartkanmiz. **4** Jenimiz oɣojamlarning mazakлirini, Ɦakawurlarning horlukлirini yətküqə tartkandur.

124 «Yukirioɣa qikix nahxisi» Əgər biz tərəptə turoɣini Pərwərdigar bolmioɣan bolsa, — Aɦ, Israil xundak desun — **2** Biz tərəptə turoɣini Pərwərdigar bolmioɣan bolsa, Kixilər bizgə ɦujumoɣa kozoɣaloɣanda, **3** Ularning oɣəzipi bizgə tutaxkanda, — Xu qaoɣda ular bizni tirik yutuwetətti; **4** [Xu qaoɣda] sular bizni oɣərk kiliwetətti; Kəlkün beximizdin ətətti; **5** Dawaloɣuoɣan sular beximizdin ətətti! **6** Pərwərdigaroɣa təxəkkür-mədɦiyə boloɣay! Ularning qixlirioɣa ow boluxka bizni koyup bərmidi. **7** Jenimiz tutkuqilarning basmikidin kəqip qikkan kuxtək kaqti; Basmak sundurulup, biz kaqtuk! **8** Erixkən yardimimiz Pərwərdigarning namididur, Asman-zemin Yaratkuqining namididur!

125 «Yuķirioŋa qiķix nahxisi» Pərwərdigaroŋa tayanoŋanlar Zion teoŋidəktur; Uni təwrətkili bolmaydu, U mənggülük turidu. **2** Yerusalem! Taoŋlar uning ətrapini oruoŋan, Ḥəm Pərwərdigar ḥazirdin ta əbədgiqə Əz həlḳining ətrapini oraydu. **3** Qünki rəzillərning ḥoḳuḳ ḥasisi ḥəḳḳaniylarning nesiwisini baxḳurmaydu; Bolmisa ḥəḳḳaniylarmu ḳollirini ḳəbiḥlikkə uzartixi mumkin. **4** Pərwərdigar, meḥribanlaroŋa meḥribanlik ķiloŋaysən; Kəngli duruslaroŋimu xundaḳ bolsun. **5** Birak əgri yollaroŋa burulup kətkənlərni bolsa, Pərwərdigar ularni ḳəbiḥlik ķiloŋuqilar bilən təng xallaydu. Israiloŋa aman-hatirjəmlik boloŋay!

126 «Yuķirioŋa qiķix nahxisi» Pərwərdigar Ziondin sürgün boloŋanlarni ḳayturup kəlgəndə, Biz qüx kərgəndəkla bolduḳ; **2** Aoŋzimiz külkigə, Tilimiz xadlinixḳa toldi; Xu tapta əllər arisida ular: — «Pərwərdigar ularoŋa zor ixlarni ķilip bərdi» — deyixti. **3** Pərwərdigar dərwəḳə biz üqün zor ixlarni ķildi, Biz bulardin xadlinimiz. **4** Jənubtiki ḳuruḳ eriḳlar [xar-xar sularoŋa] aylanduruloŋandək, Biz tutḳunlarnimu əz ərkimizgə ḳayturoŋaysən, i Pərwərdigar; **5** Kəz yaxlirini eķitip terioŋanlar xadlik bilən orar; **6** Yioŋlap yürüp qaqidioŋan uruḳni kətürgən kixi, Bərḥək, xadlik-təntənə bilən orioŋan baoŋlirini kətürüp ḳaytip kelidu.

127 «Yuķirioŋa qiķix nahxisi»; Sulayman yazoŋan küy: — Pərwərdigar Əzi əy salmisa, Saloŋuqilar bikardin-bikar uningoŋa əjir singdüridu; Pərwərdigar xəḥərni saḳlimisa, Kəzətqilər bikardin-bikar oyoŋaḳ turidu. **2** Silərning səḥərdə ornunglardin ḳopuxunglar, Kəq boloŋanda yetixinglar, Japa-muxəḳḳətni nandək yegininglər bikardin-bikardur; Qünki U Əz səyginigə uyḳuni beridu. **3** Mana, balilar Pərwərdigardin boloŋan mirastur, Baliyatḳuning mewisi Uning mukapatidur; **4** Yaxliḳta tapḳan balilar, Baturning ḳolidiki oḳlardək bolidu. **5** Oḳdeni muxular bilən toloŋan adəm bəhtliktur; [Xəḥər] dərwazisida turup düxmənlər bilən səzlixiwatḳinida, Ular yərgə ḳarap ḳalmaydu.

128 «Yuķirioŋa qiķix nahxisi» Pərwərdigardin ḳorḳidioŋanlar, Uning yollirida mangidioŋanlarning ḥərbiri bəhtliktur! **2** Qünki sən əz ḳolungning əjrini yəysən; Bəhtlik bolisən, ronaḳ tapisən; **3** Ayaling bolsa əyüng iqidə mewilik üzüm telidək bolidu; Baliliring dastihaningni qəridəp, zəytun dərəhliridək tizilip olturidu; **4** Mana, Pərwərdigardin ḳorḳidioŋan kixi xundaḳ bəhtni kəridu. **5** Pərwərdigar sanga Zion teoŋidin bəht ata ķiloŋay; Sən əmrüng boyiqə Yerusalemning awatlikini kərgəysən; **6** Pərzəntliringning pərzəntlirini kərgəysən; Israiloŋa aram-tinqlik boloŋay!

129 «Yuķirioŋa qiķix nahxisi» «Yaxliķimdin tartip ular kəp ķətim meni har ķilip kəldi» — — Aḥ, Israil ḥazir buni desun — **2** «Ular yaxliķimdin tartip kəp ķətim meni har ķilip kəldi, Birak üstümdin oŋəlibə ķiloŋan əməs. **3** Ḳox ḥəydigüqilər dümbəmdə ḥəydigən, Qənəklirini intayin uzun tartḳan». **4** Pərwərdigar ḥəḳḳaniydur; U rəzillərning asarətlirini sunduruwətti; **5** Ular xərməndə bolup arḳisioŋa yandurulsun, Ziondin nəprətlinidioŋanlarning ḥəmmisi! **6** Ular əgzidə ünüp qiḳḳan qəptək bolsun; Üzülməy turupla solixip ketidioŋan; **7** Ot-qəp orioŋuqioŋa uningdin bir tutammu qiḳmaydu; Baoŋ baoŋlioŋuqioŋa bir ḳuqaḳmu qiḳmaydu; **8** Ətüp ketiwatḳanlarmu: «Pərwərdigarning bərikiti üstünglarda boloŋay; Pərwərdigarning nami bilən silərgə bəht tilaymiz!» — degən salamni ḥeq bərməydu.

130 «Yuķirioŋa qiķix nahxisi» Qongḳur yərlərdin Sanga pəryad kətürimən, i Pərwərdigar; **2** I Rəb, awazimni angliŋaysən; Ḳulaḳliringni yelinix sadayimoŋa saloŋaysən; **3** Əgər Sən Yaḥ, ḳəbiḥliklərni sürüxtürüp sanisang, Əmdi Rəb, kim tik turalaydu? **4** Birak Səndə məoŋpirət-kəqürüm bardur; Xunga Səndin əyminixkə bolidu. **5** Pərwərdigarni kütüwatimən; Jenim kütüwatidu; Uning səzigə ümid baoŋlidim. **6** Tün jesəkqilirining səḥərgə boloŋan təxnasidin artuḳ, Bərḥək, tün jesəkqilirining səḥərgə boloŋan təxnasidin artuḳ, Jenim Rəbkə təxna bolup kütməktə. **7** I Israil, Pərwərdigaroŋa ümid baoŋlanglar; Qünki Pərwərdigarda ezgərməs muḥəbbət bardur; Uningda zor nijatliḳlarmu bar; **8** U Israilni barliḳ ḳəbiḥlikliridin bədəl tələp ḳutḳuzidu.

131 «Yuķirioŋa qiķix nahxisi»; Dawut yazoŋan küy: — I Pərwərdigar, kənglüm təkəbbur əməs, Nəzirimmu üstün əməs; Mən qong ixlar bilənmu, Yaki qamim yətməydioŋan karamət ixlar bilənmu məxoŋul bolmaymən; **2** Bərḥək, anisining ḳuqiḳida yatḳan əmqəktin ayriloŋan balidək, Əz jenimni besiwelip tinqlandurdum; Kənglüm iqimdə əmqəktin ayriloŋan balidəktur. **3** Israil Pərwərdigaroŋa ümid baoŋlisun; Ḥazirdin baxlap, əbədil'əbədgiqə!

132 «Yuķirioŋa qiķix nahxisi» I Pərwərdigar, Dawut üqün u tartḳan barliḳ jəbir-japalarni yad ətkəysən; **2** U Pərwərdigaroŋa ḳandaḳ ḳəsəm iqkən, Yaḳuptiki ḳudrət Igisigə ḳandaḳ wədə ķiloŋan: — **3** «Pərwərdigaroŋa turar jayni, Yaḳupning ḳudrətlik Igisigə makanni tapmioŋuqə, Əyümdiki ḥujrioŋa kirməymən, Kariwattiki kərpəmgə qiḳmaymən, Kəzümgə uyḳuni, Ḳapaḳlirimoŋa mügdəxni bərməymən». **6** Mana, biz uning həwirini Əfrataḥda angliduḳ; Uni ormanlik etizlardin taptuḳ; **7** Uning turar jaylirioŋa berip kirəyli, Uning təḥtipəri aldida səjdə ķilayli; **8** Ornungdin turoŋin, i Pərwərdigar, Sən ḳudritingning ipadisi əḥdə sanduḳung bilən, Əz aramgaḥingoŋa kirgin! **9** Kaḥinliring ḥəḳḳaniylik bilən kiyindürülsun, Məmin bəndiliring təntənilik awazni yangratsun! **10** Ḳulung Dawut üqün, Əzüng məsiḥ ķiloŋining yüzini yandurmioŋaysən; **11** Pərwərdigar Əz ḥəḳiḳiti bilən Dawutḳa xu kəsəmni ķildi, U uningdin ḥeq yanmaydu: — U: — «Əz puxtingdin qiḳḳan mewidin birsini təḥtingdə olturoŋuzimən; **12** Pərzəntliring Mening əḥdəmni, Ḥəm Mən ularoŋa əgitidioŋan agaḥ-guwaḥlirimni tutsa, Ularning pərzəntliri mənggügə təḥtingdə olturidu» — degən. **13** Qünki Pərwərdigar Zionni tallioŋan; U Əz makani üqün uni halioŋan. **14** Mana U: — «Bu mənggügə bolidioŋan aramgaḥimdur; Muxu yərdə turimən; Qünki Mən uni halaymən. **15** Mən uning rizḳini intayin zor bərikətləymən; Uning yoḳsullirini nan bilən ḳandurimən; **16** Uning kaḥinlirioŋa nijatliḳni kiygüzimən, Uning məmin bəndiliri xadliḳtin təntənilik awazni yangritidu. **17** Mən bu yərdə Dawutning münggüzini bihlandurimən; Əzümning məsiḥ ķiloŋinim üqün yoruḳ bir qiraoŋ bekitkənmən; **18** Uning düxmənlirigə xərməndilikni kiygüzimən; Əmma uning kiygən taji bexida ronaḳ tapidu» — dedi.

133 «Yuķirioŋa qiķix nahxisi»; Dawut yazoŋan küy: — Ḳara, mana, ḳerindaxlar birliktə turux nemidegən yahxi, nemidegən xerindur! **2** U Ḥarunning bexioŋa təkülüp, saḳilidin aḳḳan awu ķimmətlik maydək, U Ḥarunning saḳilidin eķip, Kiyim-keqəkning yaḳisioŋa qüxkən ķimmətlik mayoŋa ohxaydu; **3** U yənə Ḥərmon teoŋidiki xəbnəmning Zion taoŋlirioŋa qüxüxigə ohxaydu; Qünki xu yərdə Pərwərdigar bərikətni — Yəni mənggülük ḥayatni buyruoŋan!

134 «Yuķirioŋa qiķix nahxisi» Mana, Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədķiyə ķayturunglar, I, keqiqə Pərwərdigarning əyidə turidioŋan, Pərwərdigarning barlik ķulliri! **2** Muķəddəs jayda turup ķolliringlarni kətürüp Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədķiyə ķayturunglar! **3** Asmanzeminni Yaratķuqi Pərwərdigar silərni Ziondin bərikətligəy!

135 Ħəmdusana! Pərwərdigarning namini mədķiyiləŋlar, Uni mədķiyiləŋlar, Pərwərdigarning ķulliri! **2** Uni mədķiyiləŋlar, Pərwərdigarning əyidə turoŋanlar, Hudayimizning ħoylilirida turoŋanlar! **3** Yaħni mədķiyiləŋlar, qünki Pərwərdigar meħribandur; Uning namioŋa küy eytinglar; Qünki muxundak ķilix xerindur; **4** Qünki Yaħ Yaķupni Əziningki boluxķa, Israilni Əz mirasi boluxķa talliwaldi. **5** Qünki əzüm bilimənki, Pərwərdigar uluoŋdur; Rəbbimiz barlik ilaħlardin üstündur. **6** Pərwərdigar nemə ixni muwapik kərgən bolsa, U asmanlarda, Zeminda, Dengizlarda ħəm uning barlik təgliridimu xuni ķiloŋandur. **7** U yər qətliridin bulut-tumanlarni ərlitidu; Yamoŋurlaroŋa qaķmaķlarni ħəmraħ ķilidu; Xamalni Əz həziniliridin qikiridu. **8** U Misirdiki tunji ooŋullarni ħalak ķildi, Insanlarning bolsun, ħaywanlarning bolsun ħəmmini urup ħalak ķildi. **9** U alamətlərni, məjizilərni aranglaroŋa əwətti, i Misir; Pirəwn wə uning ħəmmə ķulliri üstigə əwətti. **10** U uluoŋ əllərni uruwətti, Ķudrətlik padixaħlarni eltürüwətti; **11** Amoriylarning padixaħi Sihonni, Baxanning padixaħi Ogni, Ķanaandiki barlik padixaħliķlarni uruwətti. **12** Ularning zeminini miras ķilip, Əz həlķi Israiloŋa miras boluxķa təķdim ķildi. **13** Sening naming, Pərwərdigar, mənggügə, Xəħrət-hatirəng dəwrdin-dəwrgiqidur. **14** Qünki Pərwərdigar Əz həlķining dəwasini soraydu; Əz ķullirioŋa rəħim ķilidu. **15** Əllərning butliri bolsa pəķətla kümüx-altundin ibarəttur, Ularni insanning ķolliri yasioŋandur, halas. **16** Ularning aoŋzi bar, birak səzliməydu; Kəzliri bar, birak kərməydu; **17** Ķulakliri bar, birak anglimaydu, Aoŋzida ħeq nəpəs yoķtur. **18** Ularni yasioŋanlar ularoŋa ohxap ķalidu, Ularoŋa tayanoŋanlarmu xundaķtur. **19** Israil jəməti, Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədķiyə ķayturunglar; Ħarun jəməti, Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədķiyə ķayturunglar; **20** Lawiy jəməti, Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədķiyə ķayturunglar; Pərwərdigardin ķorķidioŋanlar, Pərwərdigaroŋa təxəkkür-mədķiyə ķayturunglar! **21** Yerusalemda makanlaxķan Pərwərdigaroŋa Ziondin təxəkkür-mədķiyə eytilsun! Ħəmdusana!

136 Pərwərdigaroŋa təxəkkür eytinglar, U meħribandur; Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **2** Ilaħlarning ilaħioŋa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **3** Rəblərning Rəbbigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **4** Zor karamətlərni birdinbir Yürgüzguqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **5** Əkil-parasət arķilik asmanlarni Yasioŋuqioŋa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **6** Zeminni sular üstidə sozup Turoŋuzoŋuqioŋa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **7** Uluoŋ nur jisimlirini Yasioŋuqioŋa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **8** Kündüzni baxķuridioŋan ķuyaxni Yasioŋuqioŋa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **9** Keqini baxķurdioŋan ay ħəm yultuzlarni Yasioŋuqioŋa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **10** Ularning tunjilirini urup, Misiroŋa zərb bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **11** Israilni ular arisidin qikaroŋuqioŋa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **12** Küqlük ķol ħəm uzatķan bilək bilən ularni Qikaroŋuqioŋa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **13** Ķizil dengizni bələk-bələk Bəlgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **14** Ħəm Israilni uning otturisidin Ətküzgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **15** Ķizil dengizda Pirəwnni ķoxunliri bilən süpürüp taxlioŋuqioŋa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **16** Əz həlķini qəl-bayawandin Yetəkligüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **17** Büyük padixaħlarni Uruwətküqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **18** Ħəm məxħur padixaħlarni Əltürgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **19** Jümlidin Amoriylarning padixaħi Sihonni Əltürgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **20** — Ħəm Baxan padixaħi Ogni Əltürgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **21** Ularning zeminini miras üqün Bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **22** Buni bəndisi Israiloŋa miras ķilip bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **23** Ħalimiz harab əħwalda, bizlərni Əsligüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **24** Bizni əzgənlərdin ķutulduroŋuqioŋa təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **25** Barlik ət igilirigə ozuk Bərgüqigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur; **26** Ərxlərdiki Təngrigə təxəkkür eytinglar, Qünki Uning muħəbbiti mənggülüktur!

137 Babildiki dərya-eriklar boyida biz olturduk; Zionni əsliginimizdə, bərħək yioŋa kətürduk; **2** Ķiltarimizni arisidiki səgətlərgə esip ķoyduk. **3** Qünki bizni sürgün ķiloŋanlar bizdin nahxa tələp ķildi; Bizni zarlatķuqilar bizdin tamaxa tələp ķilip: — «Ħəy, Zion nahxiliridin birni bizgə eytķina» — deyixti. **4** Yaķa yurtta turup Pərwərdigarning nahxisini ķandaķmu eytayli? **5** Əy Yerusalem, mən seni untusam, Ong ķolum [maħaritini] untusun! **6** Seni əslimisəm, — Yerusalemni əng qong hursənlikimdin əwzəl kərmisəm — Tilim tanglayimoŋa qaplixip ķalsun! **7** I Pərwərdigar, Edom baliliridin ħesab aloŋanda, Yerusalemning bexioŋa qüxkən künini yadingoŋa kəltürgəysən; Qünki ular: «Uni yər bilən yəksan ķilinglar, Ulioŋiqə yər bilən yəksan ķilinglar!» deyixti. **8** I bulinix aldida turoŋan Babil ķizi, Bizgə ķiloŋan ķilmixliringni əzünggə ķayturoŋuqi bəhtliktur! **9** Bowaķliringni elip taxķa atķuqi kixi bəhtliktur!

138 Dawut yazoŋan küy: — Pütün ķəlbim bilən Sanga təxəkkür eytimən; Barlik ilaħlar aldida Seni küyləymən. **2** Pak-muķəddəslikingning ibadəthanisioŋa ķarap bax urimən, Əzgərməs muħəbbiting ħəm ħəķiķət-sadaķiting üqün namingni təbrikləymən; Qünki Sən pütün nam-xəħritingdinmu bəkrək, wədəngdə turidioŋiningni uluoŋ ķiloŋansən. **3** Sanga nida ķiloŋan künidə, manga jawab bərgənsən; Jenimoŋa küq kirgüzüp, meni rioŋbətləndürgənsən. **4** Aoŋzingdiki səzlərni anglioŋanda, i Pərwərdigar, Jaħandiki barlik xaħlar Seni mədķiyiləydu; **5** Ular Pərwərdigarning yollirida yürüp nahxa eytidu, Qünki uluoŋdur Pərwərdigarning xan-xəripi. **6** Qünki Pərwərdigar aliydur; Birak U ħali boxlaroŋa nəzər salidu; Təkəbbularni bolsa U yiraķtin tonup yetidu. **7** Zulmət-muxəķķətlər arisida mangoŋan bolsammu, Sən meni janlandurisən; Düxmənlirimning oŋəzipini tosuxķa ķolungni uzartisən, Ong ķolung meni ķutķuzidu. **8** Pərwərdigar manga təwə ixlarni pütküzidu; Meħir-muħəbbiting, i Pərwərdigar, mənggülüktur; Əz ķolliring yasioŋanni taxlap kətmigəysən!

139 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoɣan küy: — I Pərwərdigar, Sən meni təkxürüp qikting, Ḥəm meni bilip yətting; **2** Özüng olturoɣinimni, turoɣinimnimu bilisən; Yirakta turukluk kənglümdikini bilisən. **3** Baskan kədəmlirimni, yatkanlirimni ətkəməngdin ətküzdung; Barlik yollirim Sanga ayandur. **4** Bərḥək, tilimoɣa bir səz kelə-kəlməstinla, i Pərwərdigar, Mana Sən buni əyni boyiqə bilməy kalmaysən. **5** Sən meni aldi-kəynimdin orap turisən, Kolungni mening üstümgə kondurоɣansən. **6** Bundak bilim manga xunqilik tilsimat bilinidu! Xundak yüksəkki, mən uni bilip yetəlməydikənmən. **7** Roḥingdin neri boluxka nələrgimu baralayttim? Ḥuzurungdin ezümni kaqurup nələrgə baralayttim? **8** Asmanlaroɣa qikṣam, mana Sən axu yərdə; Təḥtisarada orun salsammu, mana Sən xu yərdə; **(Sheol h7585)** **9** Səḥərning kanatlirini elip uqup, Dengizning əng qət yərliridə tursam, **10** Ḥətta axu jayda kolung meni yetəkləydu, Ong kolung meni yeləydu. **11** Mən: «Karangoɣuluk meni yapsa, ətrapimdiki yorukluk qokum keqə bolidu» — desəm, **12** Karangoɣulukmu Səndin yoxurunalmaydu, Keqimu Sanga kündüzdək aydingdur, Karangoɣulukmu [Sanga] yoruktəktur. **13** Bərḥək, Sən mening iqlirimni yasioɣansən; Anamning korsikida meni tokuoɣansən; **14** Mən Seni mədḥiyiləymən, Qünki mən sürlük wə karamət yasaloɣanmən; Sening kiloɣanliring karamət tilsimattur; Buni jenim obdan bilidu. **15** Mən yoxurun jayda yasaloɣinimda, Yər təgliridə əpqillik bilən tokulup xəkilləndürülginimdə, Ustihanlirim Səndin yoxurun əməs idi. **16** Əzalirim tehi apiridə bolmioɣan künlərdə, Ular yasiliwatkan künlərdə, Közüng tehi xəkillənmigən jismimni kərüp yətkənidi; Ularning ḥəmmisi alliburun dəptiringdə yezioɣanidi. **17** Aḥ Təngrim, oyliring manga nəkədər kimmətliktur! Ularning yioɣindisi xunqə zordur! **18** Ularni sanay desəm, ular dengizdiki kumlardinmu kəptur; Uykudin közümni aqsam, mən yənila Sən bilən billidurmən! **19** Aḥ, Sən rəzillərni eltürüwətsəng iding, i Huda! Kanhor kixilər, məndin yirak bolux! **20** Qünki ular Sening tooɣruluk ḥiylilik bilən səzləydu; Sening xəḥərliring ular təripidin azduruldi. **21** Sanga əqmən boloɣanlaroɣa, i Pərwərdigar, mənmu əqku? Sanga karxi qikkanlaroɣa mənmu yirginimənoɣu? **22** Ularoɣa qix-tirnikimoɣiqə əqturmən; Ularni əz düxmənlirim dəp ḥesablaymən. **23** Meni kəzitip təkxürgəysən, i Təngrim! Mening kəlbimni bilip yətkəysən! Meni sinap, oɣəmlik oylirimni bilgəysən; **24** Məndə [Özünggə] azar bərgüdək yolning bar-yokluкini kərgəysən; Wə meni mənggülük yolungda yetəkligəysən!

140 Nəoɣmiqilərning bexioɣa tapxurulup okulsun dəp, Dawut yazoɣan küy: — Rəzil adəmdin, i Pərwərdigar, meni azad kiloɣaysən; Zorawan kixidin meni sakliоɣaysən. **2** Ular kənglidə yamanliklarni oylimakta; Ular ḥər küni jəm boluxup urux qikarmakqi. **3** Tilini yilanningkidək ittik kilidu; Kobra yilanning zəḥiri ləwliri astida turidu; (Selaḥ) **4** Rəzil adəmning kolliridin meni aman kilioɣaysən, i Pərwərdigar; Putlirimni putlaxni kəstləydioɣan zorawan kixidin sakliоɣaysən. **5** Təkəbburlar mən üqün kiltak, tanilarni yoxurup təyyarlidi; Yol boyida tor yaydi, Mən üqün tuzaklarni saldi; (Selaḥ) **6** Mən Pərwərdigaroɣa: «Sən mening Təngrimdursən» — dedim; Yelinixlirim sadasioɣa kulak saloɣaysən, i Pərwərdigar; **7** Pərwərdigar Rəb nijatlikimning küqidur; Sən jəng künidə beximni yepip kooɣdioɣansən. **8** Rəzil adəmning ümidini ijabət kilmioɣaysən, i Pərwərdigar; Ularning ḥiylilirini akkuzmioɣaysən; Bolmisa əzlirini qong tutuwalidu. (Selaḥ) **9** Meni korxiwaloɣanlarning bolsa, Ləwliridin qikkan xumluk ularning əz bexioɣa qüxsun; **10** Üstigə qooɣlar yaoɣdurulsun; Ular otka, Kaytidin qikalmioɣudək ḥanglaroɣa taxliwetilsun; **11** Tili qekimqi adəmning yər yüzidə orni bolmisun; Balayi'apət zorawanlarni tügəxküqə owlaydu; **12** Mən bilimənki, Pərwərdigar ezilgənlərning dəwasini soraydu, Yoksulning ḥəkkini elip beridu; **13** Bərḥək, ḥəkkaniylar namingoɣa təxəkkür eytidu; Kəngli duruslar ḥuzurungda yaxaydu.

141 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigar, mən Sanga nida kildim; Yenimoɣa tezdin kəlgəysən; Sanga nida kiloɣinimda awazimni angliоɣaysən. **2** Duayimni angliоɣiningda, Sanga sunuloɣan huxbuydək yekimlik bolsun, Kolumning kətürülüxi sunuloɣan kəqlik kurbanliktək kobul bolsun. **3** Aoɣzim aldida kəzətqi turoɣuzoɣaysən, i Pərwərdigar; Ləwlirim dərwazisini sakliоɣaysən; **4** Kənglümni ḥeqkandak yaman ixka, Kəbiḥlik kiloɣuqilaroɣa xerik bolup, rəzillik kilixka mayil kilmioɣaysən. Meni ularning nemətliridin ḥeq yegüzmigəysən! **5** Ḥəkkaniy adəm meni ursun — Bu manga meḥribanliktur; Manga tənbih bərsun — Bu bolsa, bexim rət kilmaydioɣan, kuyuloɣan esil maydək bolidu. Qünki mening duayim yənila xularning rəzilliklirigə karxi bolidu. **6** Ularning ḥakimliri tik yarlardin taxliwetilgəndə, [Həlk] mening səzlirimni anglaydu; Qünki bu səzlər xerindur. **7** Birsi otun yaroɣanda yərgə qeqiloɣan yerindilardək, Mana, ustihanlirimiz təḥtisara ixiki aldida qeqiwetildi; **(Sheol h7585)** **8** Bərḥək, kəzlirim Sangila tikilip karaydu, Pərwərdigar Rəbbim; Sanga tayinimən; Jenimni harab kilip taxliwətmigəysən. **9** Ularning manga saloɣan kiltikidin, Kəbiḥlik kiloɣuqilarning tuzakliridin meni sakliоɣaysən; **10** Rəzillər əzining torlirioɣa yikilsun, Mən bolsam — ətüp ketimən.

142 Dawut oɣarda yoxurunup turoɣan wakitta yazoɣan «Maskil»: — Mən Pərwərdigaroɣa awazimni anglitip nalə-pəryad kətürimən; Pərwərdigaroɣa awazim bilən yelinimən; **2** Uning aldida dad-zarlirimni tekimən; Uningoɣa awariqilikimni eytimən. **3** Roḥim iqimdə tügixəy dəp kaloɣanda, Xu qaoɣda baskan yolumni bilgənsən; Mən mangoɣan yolda ular manga kiltak saldi. **4** Ong yenimoɣa karap bakkaysən; Ətrapimda meni tonuydioɣan adəm yoktur; Panaḥgaḥ yokap kətti; Ḥeq adəm jenimoɣa kəyünməydu. **5** Mən Sanga pəryad kətürdüm, i Pərwərdigar; Sanga: «Sən mening Baxpanaḥimsən, Tiriklərning zeminida boloɣan Nesiwəmdursən» — dedim. **6** Mening pəryadimoɣa kulak saloɣaysən; Qünki mən intayin harab əḥwaloɣa qüxürüldum; Meni kooɣlioɣuqilirimdin kutulduroɣaysən; Qünki ular məndin küqlüktur. **7** Sening namingni təbriklixim üqün, Jenimni türmidin qikaroɣaysən; Ḥəkkaniylar ətrapimda olixidu; Qünki Sən manga zor meḥribanlik kərsitisən.

143 Dawut yazoɣan küy: — Pərwərdigar, duayimni angliоɣaysən; Yelinixlirimoɣa kulak saloɣaysən; Ḥəkikət-sadakitingdə ḥəm ḥəkkaniyitingdə manga jawab bərgəysən. **2** Əz kulungni sorakka tartixka turmioɣaysən; Qünki nəziringdə tiriklərning ḥeqbiri ḥəkkaniy ispatlanmaydu. **3** Qünki düxmən jenimoɣa ziyankəxlik kilmakta, U ḥayatimni dəpsəndə kildi; Meni huddi ɛlgili uzun boloɣanlardək, Karangoɣu jaylarda turuxka məjbur kilidu. **4** Xunga roḥim iqimdə tügixəy dəp kaldi; Iqimdə kəlbim sundi. **5** Mən kədimki künlərni əsləymən; Sening barlik kiloɣanliring üstidə seoɣinip oylinimən; Kolliring ixligənlirini ḥiyalimdin ətküzimən. **6** Kollirimni Sanga karap sozup intilimən; Jenim qangkioɣan zemindək Sanga təxnadur. (Selaḥ) **7** Manga tezdin jawab bərgəysən, i Pərwərdigar; Roḥim ḥalidin ketidu; Didaringni məndin yoxurmioɣaysən; Bolmisa

mən ḫangoɳa qüxidioɳanlardək bolimən. **8** Meḫir-muḫəbbitingni tang səḫərdə anglatḳaysən; Qünki tayanoɳinim Sən; Mengixim kerək boloɳan yolni manga bildürgəysən; Qünki jenim Sanga təlmürüp ḳaraydu; **9** Meni ḳutulduroɳaysən, i Pərwərdigar, düxmənlirimdin; Baxpanaḫ izdəp Sening yeningoɳa ḳaqimən. **10** Өz iradənggə əməl ḳiliximḳa meni əgətkəysən; Qünki Sən mening Hudayimdursən; Sening meḫriban Roḫing meni tüptüz zeminda yetəkligəy; **11** Өz nam-xəḫriting üqün meni janlanduroɳaysən, i Pərwərdigar; Өz ḫəḳḳaniyitingdə jenimni awariqiliktin azad ḳiloɳaysən. **12** Ḫəm meḫir-xəpḳitingdə düxmənlirimni üzüp taxliwətkəysən; Jenimni har ḳiloɳanlarning ḫəmmisini ḫalak ḳiloɳaysən; Qünki mən Sening ḳulungdurmən.

144 Dawut yazoɳan küy: — Ḳollirimoɳa jəng ḳilixni, Barmaḳlirimoɳa uruxni əgitidioɳan, Mening Ḳoram Texim Pərwərdigaroɳa təxəkkür-mədḫiyə ḳayturulsun! **2** Mening өzgərməs xəpḳitim wə mening ḳoroɳinim, Mening egiz munarim wə nijatkarim, Mening ḳalḳinim wə tayanoɳinim, mən Uningdin ḫimayə tapimən; U Өz həlḳimni ḳol astimda boysunduroɳuqidur! **3** I Pərwərdigar, Sən uningdin həwər alidikənsən, adəm degən zadi nemə? Uning tooɳuluḳ oylaydikənsən, insan balisi degən nemə? **4** Adəm bolsa bir nəpəsturla, halas; Uning künliri ətüp ketiwatḳan bir kələnggidur, halas. **5** I Pərwərdigar, asmanlarni egildürüp qüxkəysən; Taoɳlaroɳa tegip ulardin is-tütək qiḳaroɳaysən; **6** Qaḳmaḳlarni qaḳḳuzup ularni tarḳitiwətkəysən; Oḳliringni etip ularni ḳiyḳas-sürəngə saloɳaysən; **7** Yuḳiridin ḳolliringni uzitip, Meni azad ḳiloɳaysən; Meni uluoɳ sulardin, Yaḳa yurttikilərning qanggilidin qiḳaroɳaysən. **8** Ularning aoɳzi ḳuruḳ gəp səzləydu, Ong ḳoli aldamqi ḳoldur. **9** I Huda, mən Sanga atap yengi nahxa eytimən; Ontaroɳa təngkəx bolup Sanga küylərni eytimən. **10** Sən padixaḫlaroɳa nijatlik-oɳəlibə beoɳixlaysən; Ḳulung Dawutni əjəllik ḳiliqtin ḳutuldurisən. **11** Meni ḳutulduroɳaysən, yat yurttikilərning ḳolidin azad ḳiloɳaysən; Ularning aoɳzi ḳuruḳ gəp səzləydu, Ong ḳoli aldamqi ḳoldur. **12** Xundaḳ ḳilip ooɳullirimiz yaxlikida puhta yetilgən kəqətlərgə ohxaydu, Ḳizlirimiz ordiqə nəḳixlangən tüwrüklərdək bolidu; **13** Axlik ambarlirimiz toldurulup, Türlük-türlük ozuḳlar bilən təminləydioɳan, Ḳoylirimiz otlaḳlirimizda minglap, tümənləp ḳozilaydioɳan; **14** Kalilirimiz booɳaz bolidioɳan; Ḫeqkim besip kirməydioɳan, ḫeqkim [jənggə] qiḳmaydioɳan; Koqilirimizda ḫeq jedəl-oɳowoɳa bolmaydioɳan; **15** Əḫwali xundaḳ boloɳan həlḳ nemidegən bəhtliktur! Hudasi Pərwərdigar boloɳan həlḳ bəhtliktur!

145 Mədḫiyə: Dawut yazoɳan küy: — Mən Seni mədḫiyiləp uluoɳlaymən, Hudayim, i Padixaḫ; Namingoɳa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədḫiyə ḳayturimən. **2** Ḫərküni Sanga təxəkkür-mədḫiyə ḳayturimən, Namingoɳa əbədil'əbədgiqə təxəkkür-mədḫiyə ḳayturimən! **3** Uluoɳdur Pərwərdigar, zor mədḫiyilərgə layiḳtur! Uning uluoɳluḳini sürüxtürüp boloɳili bolmas; **4** Bir dəwr yengi bir dəwrgə Sening ḳiloɳanliringni mahtaydu; Ular ḳudrətlik ḳiloɳanliringni jakarlaydu; **5** Mən ḫəywitingning xərəplik julaliḳini, Wə karamət məjiziliringni seoɳinip sezləymən; **6** : Xuning bilən ular ḳorḳunluḳ ixliringning ḳudritini bayan ḳilidu; Mənmu uluoɳ əməlliringni jakarlaymən! **7** Ular zor meḫribanliḳingni əsləp, uni mubarəkləp tarḳitidu, Ḫəḳḳanliyliḳing tooɳuluḳ yuḳiri awazda küyləydu. **8** Pərwərdigar meḫir-xəpḳətlik ḫəm rəḫimdildur; Asan oɳəzəplənməydu, U zor meḫir-muḫəbbətliktur; **9** Pərwərdigar ḫəmmigə meḫribandur; Uning rəḫimdilliḳliri barqə yaratḳanlirining üstididur; **10** Sening barliḳ yasioɳanliring Seni mədḫiyiləydu, i Pərwərdigar, Sening məmin bəndiliring Sanga təxəkkür-mədḫiyə ḳayturidu. **11** Ular padixaḫliḳingning xəripidin həwər yətküzidu, Küq-ḳudritingni sezləydu; **12** Xundaḳ ḳilip insan balilirioɳa ḳudrətlik ixliring, Padixaḫliḳingning xərəplik ḫəywisi ayan ḳilinidu. **13** Sening padixaḫliḳing əbədiy padixaḫliḳtur, Səltənəting əwladtin-əwladḳiqidur. **14** Pərwərdigar yiḳilay degənlərning ḫəmmisini yeləydu, Egilip ḳaloɳanlarning ḫəmmisini turoɳuzidu. **15** Ḫəmməylənning kəzliri Sanga tikilip kütidu; Ularoɳa өz waḳtida rizḳini təḳsim ḳilip berisən; **16** Ḳolungni eqixing bilənla, Barliḳ jan igilirining arzusini ḳandurisən. **17** Pərwərdigar barliḳ yollirida ḫəḳḳaniydur, Yasioɳanlirining ḫəmmisigə muḫəbbətliktur. **18** Pərwərdigar Өzigə nida ḳiloɳanlarning ḫəmmisigə yeḳindur, Өzigə ḫəḳiḳəttə nida ḳiloɳanlarning ḫəmmisigə yeḳindur; **19** U Өzidin əyminidioɳanlarning arzusini əməlgə axuridu; Ularning pəryadini anglap ularni ḳutḳuzidu. **20** Pərwərdigar Өzini səygənlərning ḫəmmisidin həwər alidu; Rəzillərning ḫəmmisini yoḳitidu. **21** Aoɳzim Pərwərdigarning mədḫiyisini eytidu; Barliḳ ət igiliri əbədil'əbəd uning muḳəddəs namioɳa təxəkkür-mədḫiyə ḳayturoɳay!

146 Ḫəmdusana! I jenim, Pərwərdigarni mədḫiyilə! **2** Mən ḫayat bolsamla, Pərwərdigarni mədḫiyiləymən; Wujudum bar bolsila Hudayimoɳa küy eytimən. **3** Esilzadilərgimu, Insan balisioɳimu tayanmanglar, Ularda ḫeq mədət-nijatlik yoḳtur. **4** Mana, uning nəpisi ketidu, U өz tupriḳioɳa ḳaytip ketidu; Xu kündila arzu-niyətliri yoḳap ketidu. **5** Yaḳupning Təngrisi mədətkari boloɳan adəm, Pərwərdigar Hudasini өz ümidi ḳiloɳan adəm bəhtliktur! **6** U asmanlarni, zeminni, Dengizni ḫəm uningda bar məwjudatlarni yaratḳandur; U ḫəḳiḳət-sadaḳəttə mənggü turidu; **7** Ezilgüqilər üqün U ḫəküm süridu; Aq ḳaloɳanlaroɳa nan beridu. Pərwərdigar məḫbuslarni azad ḳilidu; **8** Pərwərdigar korlarning kəzlirini aqidu; Pərwərdigar egilip ḳaloɳanlarni turoɳuzidu; Pərwərdigar ḫəḳḳaniylarni səyidu. **9** Pərwərdigar musapirlardin həwər alidu; Yetim-yesirlərni, tul hotunni yeləydu; Biraḳ rəzillərning yolini əgri-bügri ḳilidu. **10** Pərwərdigar mənggügə ḫəküm süridu; I Zion, sening Hudaying dəwrdin-dəwrgiqə ḫəküm süridu! Ḫəmdusana!

147 Ḫəmdusana! Yaḫni mədḫiyiləŋlar! Bərḫək, bundaḳ ḳilix xerindur; Hudayimizni küyləŋlar! Mədḫiyə oḳux insanoɳa yarixidu. **2** Pərwərdigar Yerusalemni bina ḳilmaḳta; Israilning sürgün ḳilinoɳlirini U yioɳip kelidu; **3** U kəngli sunuḳlarni dawalaydu; Ularning yarilirini tangidu. **4** U yultuzlarning sanini sanaydu; Ularning ḫəmmisigə bir-birləp isim ḳoyidu. **5** Uluoɳdur Rəbbimiz, zor ḳudrətliktur; Uning qüxinixi qəksizdur. **6** Pərwərdigar yawax məminlərni yəlap kətüridu; Rəzillərni yərgiqə təwən ḳilidu. **7** Pərwərdigaroɳa təxəkkürlər bilən nahxa eytinglar; Küylərni qiltaroɳa təngxəp eytinglar! **8** U asmanni bulutlar bilən ḳaplitidu, Zeminoɳa yamoɳurni bekitidu, Taoɳlarda ot-qəplərni əstüridu; **9** Mallaroɳa ozuḳ, Taoɳ ḳaoɳisining qüjiliri zarlioɳanda, ularoɳa ozuḳ beridu; **10** At küqidin U zoḳ almaydu; Adəmning qəbdəs putlirini hursənlik dəp bilməydu; **11** Pərwərdigar bəlki Өzidin əyminidioɳanlarni, Өzining өzgərməs muḫəbbitigə ümid baoɳlioɳanlarni hursənlik dəp bilidu. **12** Pərwərdigarni mahtanglar, i Yerusalem; Hudayingni mədḫiyilə, i Zion. **13** Qünki U dərwaziliringning takaḳlirini məḫkəm ḳilidu; Seningdə turuwatḳan pərzəntliringgə bəht-bərikət bərdi. **14** U qət-qegraliringda aram-tinqlik yürgüzidu, Seni buoɳdayning esili bilən ḳanaətləndüridu. **15** U Өz əmr-bexarətlirini yər yüzigə

əwətidu; Uning səz-kalami intayin tez yügüridu. **16** U ak ḳarni yungdək beridu, Ḳirawni küllərdək tarḳitidu. **17** Uning muzini nan uwaḳliridək ḳilip parqiliwetidu; Uning soɣuḳi aldida kim turalisun? **18** U səzini əwətip, ularni eritidu; Uning xamilini qiḳirip, sularni aḳḳuzidu. **19** U Өz səz-kalamini Yaḳupḳa, Bəlgilimilirini ḥəm ḥəkümlirini Israiloɣa ayan ḳilidu; **20** U baxḳa ḥeqbir əlgə mundaḳ muamilə ḳilmioɣandur; Uning ḥəkümlirini bolsa, ular bilip baḳḳan əməs. Ḥəmdusana!

148 Ḥəmdusana! Pərwərdigarni asmanlardin mədḥiyiləŋlar; Yuḳiri jaylarda Uni mədḥiyiləŋlar; **2** Uni mədḥiyiləŋlar, barliḳ pərixtiliri; Uni mədḥiyiləŋlar, barliḳ ḳoxunliri! **3** Uni mədḥiyiləŋlar, i ḳuyax ḥəm ay, Uni mədḥiyiləŋlar, ḥəmmə parlaḳ yultuzlar; **4** Uni mədḥiyiləŋlar, asmanlarning asmanliri, Asmandin yuḳiri jaylaxḳan sular! **5** Bular Pərwərdigarning namini mədḥiyilisun; Qünki U buyruoɣan ḥaman, ular yaratiloɣandur; **6** U ularni əbədil'əbədgiqə turoɣuzdi; Ular üqün waḳti ətməydioɣan bəlgilimini buyruoɣan. **7** Pərwərdigarni zemindin mədḥiyiləŋlar, Dengizdiki barliḳ əjdiḥalar, dengizning barliḳ təgliri; **8** Ot, məldüz, ḳar, tuman, Uning səzigə əməl ḳilidioɣan judunluḳ xamal; **9** Taoɣlar ḥəm barliḳ dənglər, Mewilik dərəhlər, barliḳ kedir dərəhliri, **10** Yawayi ḥaywanlar, barliḳ mal-waranlar, Өmiligüqilər ḥəm uqar-ḳanatlar; **11** Jaḥan padixaḥliri wə barliḳ ḳowmlar, Əmirlər ḥəm yər yüzidiki barliḳ ḥakim-sotqilar; **12** Ḥəm yigitlər ḥəm ḳizlar, Bowaylar wə yaxlar, — **13** Ḥəmmisi Pərwərdigarning namini mədḥiyilisun; Qünki pəḳətla Uning nami aliydur; Uning ḥəywiti yər ḥəm asmandin üstün turidu. **14** Ḥəm U Өz həlḳining münggüzini, Yəni barliḳ muḳəddəs bəndilirining mədḥiyisini egiz kətürgüzgən; Ular Israil baliliri, Өzigə yeḳin bir həlḳtur! Ḥəmdusana!

149 Ḥəmdusana! Pərwərdigaroɣa atap yengi bir naḥxini oḳunglar; Məmin bəndilərning jamaitidə Uning mədḥiyisini eytinglar! **2** Israil əz Yaratḳuqisidin xadlansun; Zion ooɣulliri əz Padixaḥidin hux boloɣay! **3** Ular Uning namini ussul bilən mədḥiyilisun; Uningoɣa küylərni dap ḥəm qiltaroɣa təngxəp eytsun! **4** Qünki Pərwərdigar Өz həlḳidin səyünər; U yawax məminlərni nijatliḳ bilən bezəydu; **5** Uning məmin bəndiliri xan-xərəptə roḥlinip xad boloɣay, Orunlirida yetip xad awazini yangratḳay! **6** Aoɣzida Təngrigə yüksək mədḥiyiliri bolsun, Ḳollirida ḳox bisliḳ ḳiliq tutulsun; **7** Xuning bilən ular əllər üstidin ḳisas, Həlḳlərgə jaza bəja yürgüzidu; **8** Əllərning padixaḥlirini zənjirlər bilən, Aḳsəngəklirini təmür kixənliri bilən baoɣlaydu; **9** Ularning üstigə pütülgən ḥəkümni bəja kəltüridu — Uning barliḳ məmin bəndiliri muxu xərəpkə nesip bolidu! Ḥəmdusana!

150 Ḥəmdusana! Təngrini Uning muḳəddəs jayida mədḥiyiləŋlar; Ḳudriti parlap turidioɣan ərxlərdə Uni mədḥiyiləŋlar; **2** Uni ḳudrətlik ixliri üqün mədḥiyiləŋlar; Oɣayət uluoɣluḳi üqün Uni mədḥiyiləŋlar; **3** Uni buroɣa sadasi bilən mədḥiyiləŋlar; Uni rawab ḥəm qiltar bilən mədḥiyiləŋlar; **4** Uni dap ḥəm ussul bilən mədḥiyiləŋlar; Uni tarliḳ sazlar ḥəm nəy bilən mədḥiyiləŋlar; **5** Uni jaranglik qanglar ḥəm yangraḳ qanglar bilən mədḥiyiləŋlar; **6** Barliḳ nəpəs igiliri Yaḥni mədḥiyilisun! Ḥəmdusana!

Pənd-nəsiḥətlər

1 Israil padixaḥi Dawutning ooŋli Sulaymanning pənd-nəsiḥətliri: — **2** Bu pənd-nəsiḥətlər sanga əkil-parasət, ədəp-əhlakŋi əgitip, seni ibrətlik səzlərni qüxinidioŋan kilidu; **3** sanga danalik, ḥəkkaniylik, pəm-parasət wə duruslukning yolyoruk-tərbiyisini kobul kilduridu. **4** Bu [pənd-nəsiḥətlər] nadanlarni zerək kulak selixi bilən danalar bilimini axuridu, yorutuloŋan kixilər tehimu dana məsliḥətkə erixidu, **6** xundakla pənd-nəsiḥətlər ḥəm təmsillərning mənisini, danixmənlərning ḥekmətliri ḥəm tilsim səzlirini qüxinidioŋan kilinidu. **7** Pərwərdigardin korkux bilimning baxlinixidur; əhməklər danalikni wə tərbiyini kəzgə ilmaydu. **8** I ooŋlum, atangning tərbiyisigə kulak sal, anangning səz-nəsiḥətidin ayrilma; **9** qünki ular sening bexingoŋa takaloŋan gül qəmbirək, boynungoŋa esiloŋan marjan bolidu. **10** I ooŋlum, yamanlar seni azdursa, ularoŋa əgəxmigin. **11** Əgər ular: — Yür, tuzak kurup adəm eltürəyli; Yoxuruniwelip, birər bigunaḥ kəlgəndə urayli! **12** Təḥtisaradək ularni yutuwetəyli, Sak bolsimu, ḥangoŋa qüxkənlərdək ularni yikitayli; **(Sheol h7585)** **13** Ulardin hilmuhil kimmətlik mal-dunyaoŋa igə bolup, Ɵylirimizni olja bilən toldurimiz. **14** Biz bilən xerik bol, Ḥəmyanimiz bir bolsun, desə, — **15** I ooŋlum, ularoŋa yoldax bolma, Ɵzüngni ularning izidin neri kil! **16** Qünki ularning putliri rəzillikkə yügüridu, Kolini kan kilix üqün aldiraydu. **17** Ḥərkandak uqar kanat tuyup kaloŋanda tuzak koyux bikar awariqiliktur; **18** Lekin bular dəl əz kenini təkük üqün sakŋaydu; Ɵz janlirioŋa zamin boluxni kütidu. **19** Nəpsi yooŋinap kətkən ḥərbir adəmning yollirining akiwiti mana xundak; [Ḥaram mal-dunya] əz igilirining jenini alidu. **20** [Büyük] danalik koqida oquk-axkara hitab kilmakta, Qong məydanlarda sadasini anglatmakta. **21** Koqa dokmuxlirida adəmlərni qakirmakta, Xəḥər dərwazilirida səzlirini jakarlimakta: — **22** I saddilar, kaqanoŋiqə muxundak nadanlikka berilisilər? Məshirə kiloŋuqilar kaqanoŋiqə məshiriliktin ḥuzur alsun? Əhməklər kaqanoŋiqə bilimdin nəprətlənsun?! **23** Tənbiḥlirimgə kulak selip mangoŋan yolunglardin yanoŋan bolsanglar idi! Roḥimni silərgə təküp berəttim, Səzlirimni silərgə bildürgən bolattim. **24** Lekin qakirsam, anglimidinglar; Kolumni uzartsam, ḥeqkaysinglar karimidinglar. **25** Nəsiḥətlirimning ḥəmmisigə pərwa kilmidinglar, Tənbiḥimni anglaxni kilqə halimidinglar. **26** Xunga, bexinglaroŋa bala-kaza kəlgəndə külimən, Wəḥimə silərgə yetixi bilən məshirə kilimən. **27** Ḥalakət elip kəlgən wəḥimə üstünglərgə qüxkəndə, Wəyranqilik silərgə kuyuntazdək kəlgəndə, Silər eoŋir kayoŋuoŋa wə azabka muptila boloŋiningларda — **28** U qaoŋda muxu kixilər məndin ətünüp qakiridu, Mən pərwa kilmaymən, Meni təlmürüp izdisimu, tapalmaydu. **29** Ular bilimgə nəprətlənginidin, Pərwərdigardin əyminixni tallimioŋinidin, **30** Mening nəsiḥitimni kilqə kobul kiloŋusi yokluqidin, Tənbiḥimgimu pərwa kilmioŋininglardin, **31** Ular əz bexini yəydu, Ɵz kəstliridin toluk azab tartidu; **32** Qünki saddilarning yoldin qikixi əz jenioŋa zamin bolidu; Əhməklər raḥətlik turmuxidin əzlirini ḥalak kilidu. **33** Lekin manga kulak saloŋanlar aman-esən yaxaydu, Bala-kazalardin, oŋəm-əndixlərdin haliy bolup, hatirjəm turidu.

2 I ooŋlum, əgər səzlirimni kobul kilsang, Nəsiḥətlirimni kəlbinggə püksəng, **2** Əgərdə danalikka kulak salsang, Yoruklukka erixixkə kəngül bərsəng, **3** Əgər əkil-parasətkə təxna bolup iltija kilsang, Yoruklukka erixix üqün yukiri awazda yelinsang, **4** Əgər kümüxkə intilgəndək intilsəng, Yoxurun gəḥərni izdigəndək izdisəng, **5** Undakta Pərwərdigardin [ḥəkikiy] korkuxni bilidioŋan bolisən, Wə sanga Hudani tonux nesip bolidu. **6** Qünki Pərwərdigar danalik bərgüqidur; Uning aoŋzidin bilim bilən yorukluk kikidu. **7** U durus yaxawatkanlar üqün mol ḥekmət təyyarlap koyoŋandur, U wijdanlik adəmlər üqün kalkandur. **8** U adillik kiloŋuqilarning yollirini asraydu, Ihlasmən bəndilirining yolini kooŋdaydu. **9** U qaoŋda ḥəkkaniylik, adillik wə duruslukni, Xundakla ḥərkandak güzəl yolni qüxinidioŋan bolisən. **10** Danalik kəlbinggə kirixi bilənla, Bilim kənglünggə yekixi bilənla, **11** Pəm-parasət seni kooŋdaydu, Yorukluk seni saklaydu. **12** Ular seni yaman yoldin, Tili zəḥər adəmlərdin kutkuzidu; **13** Yəni tooŋra yoldin qətnigənlərdin, Karangoŋu yollarda mangidioŋanlardin, **14** Rəzillik kilixni ḥuzur kəridioŋanlardin, Yamanlikning ziyanlirini ḥuxallik dəp bilidioŋanlardin, **15** Yəni əgri yollarda mangidioŋanlardin, Kingoŋir yolda mangidioŋanlardin kutkuzidu. **16** [Danalik] seni buzuk ayaldin, Yəni xirin səzlər bilən azdurmakqi boloŋan naməḥrəm ayallardin kutkuzidu. **17** [Bundak ayallar] yax waktida təgkən jorisini taxlap, Huda aldidiki nikaḥ kəsimini untuoŋan wapasizlardindur. **18** Uning əyigə baridioŋan yol ələngə apiridioŋan yoldur, Uning mangidioŋan yolliri adəmni ərwaḥlar makanioŋa baxlaydu. **19** Uning kexioŋa baroŋanlarning birimu kaytip kəlgini yok, Ulardin birimu ḥayatlik yollirioŋa erixkini yok. **20** [Xularni qüxənsəng] yahxilarning yolida mangisən, Ḥəkkaniylarning yollirini tutisən. **21** Qünki durus adəm zeminda yaxap kalalaydu, Mukəmməl kixi bu yərdə makanlixalaydu. **22** Lekin rəzillər zemindin üzüp taxlinidu, Wapasizlar uningdin yuluwetilidu.

3 I ooŋlum, təlimimni untuma, Degənlirimni ḥəmixə kənglüngdə qing tut. **2** Qünki u sanga bərikətlik künlər, uzun əmür wə hatirjəmlik koxup beridu. **3** Meḥriban wə ḥək-səmimiy boluxtin waz kəqmə, Bularni boynungoŋa esiwal, Kəlbinggə pütiwal. **4** Xundak kiloŋanda Huda wə bəndilərning nəziridə iltipatka layik bolisən, danixmən ḥesablinisən. **5** Ɵz əklinggə tayanmay, Pərwərdigaroŋa qin kəlbing bilən tayanoŋin; **6** Kandakla ix kilsang, Pərwərdigarni tonuxka intil; U sanga tooŋra yollarni kərsitidu. **7** Ɵzüngni əkillik sanima; Pərwərdigardin əyminip, yamanliktin yirak bol. **8** Xundak kiloŋiningda, bu ixlar dərdinggə dərman, Ustihanliringoŋa yilik bolidu. **9** Pərwərdigarning ḥərmitini kilip mal-dunyayingdin ḥədiyələrni sunoŋin, Etizingdin tunji kikkan məḥsulatliringdin Uningoŋa atioŋin; **10** Xundak kiloŋiningda, ambarliring axlikka tolup taxidu, Xarab kəlqəkliringdə yengi xarab exip-texip turidu. **11** I ooŋlum, Pərwərdigarning tərbiyisigə bipərwalik kilma, Uning tənbiḥidin bəzmə. **12** Qünki, ata əziz kərgən ooŋlioŋa tənbiḥ-tərbiyə bərgəndək, Pərwərdigar kimni səygən bolsa uningoŋa tənbiḥ-tərbiyə beridu. **13** Danalikka muyəssər boloŋan kixi, Yoruklukka igə boloŋan kixi nemidegən bəḥtlik-ḥə! **14** Qünki danalikning paydisi kümüxning paydisidin kəptur, Kimmiti sap altunningkidinmu ziyadidur. **15** U ləəl-yakutlardin kimmətliktur, Intizar boloŋan ḥərkandak nərsəngdin ḥeqbirimu uningoŋa təng kəlməstur. **16** Danalikning ong kolida uzun əmür, Sol kolida baylik wə xəḥrət bardur. **17** Uning yolliri sanga hux purak tuyulur, Uning barlik tərikiliri seni aram tapkuzur. **18** U əzini tapkan adəmgə «ḥayatlik dərihi»dur, Uni qing tutkan kixi nemidegən bəḥtlik! **19** Pərwərdigar danalik bilən yər-zeminni bərpa kildi, Ḥekmət bilən asmanni ornatti. **20** Uning bilimi bilən yərning qongkur katlamliri yerildi, Ḥəmdə bulutlardin xəbnəm qüxti. **21** I ooŋlum! [Danalik bilən bilimni] kəzüngdin qikarma, Pixkan ḥekmət wə pəm-parasətni qing tut. **22** Xuning bilən ular jeningoŋa jan koxidu, Boynungoŋa esiloŋan

esil marjandək sanga güzəllik qoxidu. **23** Xu qaoɣda yolungda aman-esən mangalaysən, Yolda putlaxmaysən. **24** Yatkanda ḥeq nemidin qorkmaysən, Yetixing bilənla tatlik uhlaysən. **25** Bexingoɣa dəḥxətlik wəḥimə qüxkəndə qorkmioɣin, Rəzillərning wəyranqilikidin oɣəm kilmioɣin! **26** Qünki Pərwərdigar sening tayanqingdur, U putungni kapkanlardin neri kilidu. **27** Pakət kolungdin kəlsila, ḥajətmənlərdin yahxilikni ayimioɣin. **28** Kolum-koxniliring seningdin ətnə sorap kirsə, «Kaytip ketip, ətə kəlgin, ətə berəy» — demigin. **29** Koxnangoɣa ziyankəxlik niyitidə bolma, Qünki u sanga ixinip yeningda hatirjəm yaxaydu. **30** Birsi sanga ziyan yətküzmigən bolsa, Uning bilən səwəbsiz majiralaxma. **31** Zulumhor kixigə ḥəsət kilma, Uning yoltədbirliridin ḥeqnemini tallima. **32** Qünki kingoɣir yollarni mangidioɣanlar Pərwərdigarning nəziridə yirginqliktur, Lekin Uning sirdax dostluki durus yaxawatkan adəmgə təəlluktur. **33** Pərwərdigarning ləniti rəzillik kiloɣuqining əyididur, Lekin U ḥakkaniy adəmning əyigə bəht ata kilur. **34** Bərḥək, məshirə kiloɣuqilarni U məshirə kilidu, Lekin kiqik peil kixilərgə xəpkət kərsitidu. **35** Danalar xeḥrətkə warislik kilidu, Lekin ḥamakətlər rəswa kilinidu.

4 I ooɣullar, atanglarning nəsiḥətlirini anglanglar, Kəngül koysanglar, Yoruklukka erixisilər. **2** Qünki silərgə əgitidioɣanlirim yahxi bilimdur, Kərsətmilirimdin waz kəqmənglar. **3** Qünki mənmu atamning yumran balisi idim, Anamning arzuluk yaloɣuz ooɣli idim, **4** Atam manga əgitip mundak dedi: — Səzlirimni esingdə tut; Kərsətmilirimgə riayə kil, Xuning bilən yaxnaysən. **5** Danalikni aloɣin, əkil tap, Eytkan səzlirimni untuma, ulardin qikma. **6** [Danalikтin] waz kəqmə, u seni saklaydu; Uni səygin, u seni koɣdaydu. **7** Danalik ḥəmmə ixning bexidur; Xunga danalikni aloɣin; Barlikingni sərp kilip bolsangmu, əkil tapkin. **8** [Danalikni] əzizligin, u seni kətüridu, Uni qing kuqakloɣanda, seni ḥərmətkə sazawər kilidu. **9** Bexingoɣa takaloɣan gül qəmbirəktək [sanga güzəllik elip kelidu], Sanga xeḥrətlik taj in'am kilidu. **10** I ooɣlum, kulak saloɣin, səzlirimni kobul kiloɣin, Xunda əmrüngning yilliri kəp bolidu. **11** Mən sanga danalik yolini əgitəy, Seni durusluk yolliroɣa baxlay. **12** Mangoɣiningda kədəmliring qəklənməydu, Yügürsəng yikilip qüxməysən. **13** Aloɣan tərbiyəngni qing tut, Kolungdin kətküzmigin; Obdan sakliɣin uni, Qünki u sening ḥayatingdur. **14** Yaman adəmlər mangoɣan yoloɣa kirmə, Rəzillərning izini basma. **15** Ularning [yolidin] əzüngni kaqur, [Yoliɣa] yekin yolima; Uningdin yandap ətüp kət, Neri kətkin. **16** Qünki [yamanlar] birər rəzillik kilmioɣuqə uhliyalmas, Birərsini yikitmioɣuqə uykusi kəlməs. **17** Yamanlik ularning ozukidur, Zorawanlik ularning xarabidur. **18** Lekin ḥakkaniylarning yoli goya tang nuridur, Kün qüx boloɣuqə baroɣanseri yoruydu. **19** Yamanlarning yoli zulmət keqidək kapkarangoɣu, Ular yikilip, nemigə putlixip kətkinini bilməydu. **20** I ooɣlum, səzlirimni kəngül koyub angla, Gəplirimgə kulak sal. **21** Ularni kəzüngdə tutkin, Yürikingning kətida kədirləp saklioɣin. **22** Qünki səzlirim tapkanlar üqün ḥayattur, Ularning pütün tenigə salamətliktur. **23** Kəlbingni «ḥəmmidin əziz» dəp sap tut, Qünki barlik ḥayat ixliri kəlbtin baxlinidu. **24** Aoɣzingni əgri gəptin yirak tart, Ləwliring ezitkuluktin neri bolsun. **25** Kəzüngni aldingoɣa tüz tikkin, Nəziringni aldingoɣa tooɣra taxla; **26** Mangidioɣan yolungni obdan oylanoɣin, Xundak kilsang ixliring puhta bolidu. **27** Ongoɣa, soloɣa kaymioɣin; Kədəmliringni yamanlik yolidin neri tart.

5 I ooɣlum, danalikimoɣa kəngül koyoɣin, Idraklik səzlirimgə kulak saloɣin. **2** Xundak kiloɣiningda ixka səzgürlük bilən karaydioɣan bolisən, Ləwliring pəm-parasəttin ayrilmaydu. **3** Qünki buzuk hotunning aoɣzidin ḥəsəl tamidu, Ləwliri zəytun yeoɣidin silikтur; **4** Lekin uning akiwiti kəkridək aqqik, Ikki bislik kiliqtək ətkür. **5** Uning kədəmliri ələüm girdawioɣa elip baridu, Tutkan yoli gergə baxlaydu. **(Sheol h7585)** **6** Ḥayatlik yolini kilqə bilgüm yok dəp, Baskan kədəmliri turaksiz bolidu, Nəgə baridioɣanlikini ḥeq bilməydu. **7** Xunga, i ooɣullirim, səzlirimni kəngül koyup anglanglar, Mening degənlirimdin qikmanglar. **8** Undak hotundin yirak kaq! Ixiki aldioɣimu yekin yolima! **9** Bolmisa, izzət-abruyungni baxkilaroɣa tutkuzup koyisən, [Yaxlik] yilliringni rəḥimsizlərning koliɣa tapxurisən! **10** Yat adəmlər baylikliring bilən ezini tolduridu, Japalik əjirliringning mewisi yaka yurtlukning əyigə ətüp ketidu; **11** Əjilingdə nalə-pəryad kətürginingdə, Əzayi-bədining yəm boloɣanda, **12** Xu qaoɣda sən: — «Aḥ, nəsiḥətlərdin nemanqə nəprətlənggəndimən! Kənglümdə tənbiḥlərni nemanqə kəmsitkəndimən! **13** Nemixka ustazlirimning səzini anglimioɣandimən? Manga tərbiyə bərgənlərgə kulak salmioɣandimən? **14** jəmiyəttimu, jamaət aldidimu ḥərhil nomuska kaloɣandək boldum!» — dəp kalisən. **15** Özüngning kəlqikingdiki suni iqkin, Öz bulikingdin ekiwatkan sudin ḥuzurlan. **16** Bulakliring uroɣup ḥər yərgə tarkilip kətsə [bolamdu]? Erikliringdiki sular koqilarda ekip yürsə bolamdu? **17** Bular sangila has bolsun, Yat kixilərgə təgmisun! **18** Buliking bəht-bərikətlik boloɣay! Yaxlikingda aloɣan hotunung bilən ḥuzurlan. **19** U qixi keyiktək qiraylik! Jərəndək səyümlük! Uning baoɣridin ḥəmixə kanaəttə boloɣaysən, Uning kaynak muḥəbbitidin daim huxallikka patkaysən. **20** I ooɣlum, nemixka yat ayaloɣa xəyda bolisən? Nemixka yat hotunning koynioɣa özüngni atisən? **21** Qünki insanning ḥəmmə kiloɣanliri Pərwərdigarning kəz aldida axkaridur, U uning ḥəmmə mangoɣan yollirini tarazioɣa selip turidu. **22** Yaman adəmning əz kəbiḥlikliri ezini tuzakka qüxüridu, U əz gunaḥi bilən sirtmakka elinidu. **23** U yolyoruktin məḥrum boloɣanlikidin jenidin ayrilidu, Qekidin axkan ḥamakətliki tüpəylidin yoldin ezip ketidu.

6 I ooɣlum, əgər dostungoɣa borun boloɣan bolsang, Yat kixining kərzini tələxkə kol berixip wədə bərgən bolsang, **2** Əgər əz səzüngdin ilinoɣan bolsang, Öz wədəng bilən baoɣlinip kalsang, **3** U yekiningning koliɣa qüxkənliking üqün, Amal kilip əzüngni uningdin kutkuz — Dərḥal yekiningning yenioɣa berip, əzüngni kəmtər tutup [xu ixtin] haliy kilixini ətünüp sora. **4** Jərən xikarqining koliɣin kutuluxka tirixkandək, Kux owqining koliɣin qikixka tirixkandək, Kutulmioɣuqə uhlap yatma, Ḥətta ügdəp arammu alma. **6** I ḥurun, qəmülining yenioɣa berip [uningdin əgən], Uning tirikqilik yollirioɣa karap dana bol. **7** Ularning baxliki, əməldari, ḥəkümdari yok bolsimu, **8** Lekin ular yazda yilning eḥtiyaji üqün ax topliwalidu, Ḥosul pəslidə ozuk təyyarliwalidu. **9** I ḥurun, kaqanoɣiqə uhlap yatisən? Kaqan ornungdin turisən? **10** Sən: — Birdəm kəz yumuwalay, birdəm uhliwalay, Birdəm kolumni koxturup yetiwalay, — dəysən. **11** Lekin uhlap yatkanda, miskinlik karakqidək kelip seni basidu, Yoksulluk huddi korallik bulangqidək ḥujumoɣa ətidu. **12** Ərzimәs, pəyli buzuk adəm ḥəmmila yərdə yaloɣan eytip, pəslikni səzləydu. **13** U kəz kisip, Putliri bilən ixarə kilip, Barmakliri bilən kərsitidu; **14** Kənglidə aldamqilikla yatidu, U daim rəzillikning koyida bolidu, Ḥəmmila yərdə jedəl-majira teriydu. **15** Xunga uningoɣa bekitilgən bala-kaza uni tuyuksiz basidu, U birakla dawalioɣusiz yanjilidu. **16** Pərwərdigar nəprətlinidioɣan altə nərsə bar, Bərḥək, yəttə nərsə Uningoɣa yirginqliktur. **17** Ular bolsa, Təkəbburluk bilən karaydioɣan kəz, Yaloɣan səzləydioɣan til,

Bigunahlarning kenini təküzidioŋan kol, **18** Suyikəst oylaydioŋan köngül, Yamanlik kilixka tez yügürəydioŋan putlar, **19** Yaloŋan səzləydioŋan sahta guwahqi, Buradər-kerindaxliri arisioŋa bəlgünqilik saloŋuqi kixidur. **20** I ooŋlum, atangning əmrigə əməl kil; Anangning kərsətmisidin qikma. **21** Ularning səzini kəlbinggə tengip, Ularni boynungoŋa marjandək kilip esiwal. **22** Yoloŋa qikkiningda ular seni yetəkləydu, Uhlioŋiningda ular seni saklaydu, Uykudin oyoŋanoŋiningda ular seni həwərləndüridu. **23** Qünki [Hudaning] pərmani yoruk qiraoŋ, Uning mukəddəs kanuni nurdur; Tərbiyəning tənbihliri bolsa hayatlik yolidur. **24** Ular seni buzuk hotundin sakliouqi, Yat hotunning xerin səzliridin yirak kiloŋuqidur. **25** Uning guzəllikigə kənglüngni baoŋlimioŋin, Uning kax-kəz oynitixi seni əsirgə almisun. **26** Qünki buzuk ayallar tüpəylidin adəmlər bir parqə nanoŋimu zar bolidu, Yat adəmning [zinahor] ayali bolsa kixining kimmətlik jenini əzigə ow kiliwalidu. **27** Otni koynungoŋa salsang, Əz kiyimingni kəydürməmsən? **28** Qooŋning üstidə dəssəp mangsang putungni kəydürməmsən? **29** Baxkilarning ayali bilən bir orunda yatidioŋan kixi xundak bolidu; Kim uningoŋa tegip kətsə akiwitidin kutulalmaydu. **30** Aq kaloŋanda korsikini toyoŋuzux üqün ooŋrilik kiloŋan kixini baxkilar kəmsitməydu; **31** Xundak turukluk u tutulup kalsa, Igisigə yəttini tələxkə tooŋra kelidu; U əz əyidiki hammə nərsisini tapxuridu. **32** Halbuki, baxkilarning hotuni bilən zina kiloŋuqi uningdinmu [bəttər bolup], tolimu oŋəplətliktur; Undak kiloŋuqi əz-əzini halak kilidu. **33** U zəhmət yəydu, xərməndə bolidu, Uning rəswasi heq əqürülməydu. **34** Qünki künləx oti ərni dəroŋəzəpkə kəltüridu, Intikam aloŋan künidə u heq rəhim kilmaydu. **35** Tələm puli berəy desəngmu u kobul kilmaydu, Harkanqə sowoŋa-salam bərsəngmu uni besikturoŋili bolmaydu.

7 I ooŋlum, səzlirimgə əməl kil, Tapxurukлirimni yürikingdə sakla. **2** Tapxurukлirimoŋa əməl kilsang, yaxnaysən; Təlimlirimni kəz kariqukungni asrioŋandək asra. **3** Ularni barmakliringoŋa tengip koy, Kəlb tahtangoŋa yeziwal. **4** Danalikni, sən hədə-singlim, degin, Pəm-parasətni «tuoŋkinim» dəp qakir. **5** Xundak kilsang, ular seni yat hotundin yiraklaxturidu, Aoŋzidin silik səz qikidioŋan yoqun ayaldin neri kilidu. **6** [Bir ketim] əyning derizə kəznəkliridin taxkirioŋa karioŋinimda, **7** Birnəqqə yax, sadda yigitlərni kərdüm, Ularning iqidin bir əkilsizni kərüp kaldim, **8** U koqa boylap buzuk [hotun turuxluk] dokmuxtin ətüp, Andin uning əyi tərəpkə karap mangdi. **9** Kəqkurun karangoŋu qüxkəndə, Zulmət keqə, ay karangoŋusida [ixiki aldidin ətti]. **10** Mana, əydin bir hotun qikip uni kütüwaldi; Kiyimi pahixə ayallarningkidək bolup, Niyiti hiylə-mikir idi. **11** Aoŋzi bixəm-hayasiz, nahayiti jahil bir hotun, U əyidə turmaydu, **12** Birdə məhəllidə, birdə məydanlarda, U koqilardiki hər dokmuxta paylap yüridu. **13** Heliki yax yigitni tartip, uni səyüp, Nomussizlarqə uningoŋa: — **14** «Əyümdə «inaklik kurbanliki» gəxi bar, Mən bügün Hudaoŋa kəsəm kiloŋan kurbanlikni kildim, **15** Xunga mən sizni qakiroŋili qiktim, Didaringizoŋa təlpünüp izdidim. Əmdi sizni tepiwaldim! **16** Karwitimoŋa Misirning kəxtilik, yolluk libas yapkuqlirini yaptim. **17** Orun-kərpilirimgə hux purak murməkki, muəttər wə kowzak darqinlarni qaqtim. **18** Keling, tang atkuqə muhəbbətlixəyli, oynap huzurlinayli, Kənglimiz kanoŋuqə əzara əyx-ixrət kilayli, **19** Erim əydə yok, yirak səpərgə qikip kətti. **20** U bir hamyan pul elip kətti, Ay toloŋuqə u əygə kəlməydu» — dedi. **21** Ayal kəp xerin səzliri bilən rasa kiziktурdi, Qiraylik gəpliri bilən uni əsir kiliwaldi. **22** Soyuxka elip mangoŋan öküzdək, Hamakət kixi kixən bilən jazaoŋa mangoŋandək, Kiltakka qüxkən kuxtək, Yigit uning kəynidin mangdi. Jigirini ok texip ətmiguqə, U bu ixning hayatioŋa zamin bolidioŋanlikini heq bilməydu. **24** I ooŋullirim, səzlirimni köngül koyup anglanglar, Degənlirimgə kulak selinglar, **25** Kəlbinglarni bundak hotunning yolioŋa kətküzmənglar, Uning aldam haltisioŋa qüxüp kətmənglar. **26** Bundak ayal nuroŋun kixilərni yikitip yarilanduroŋan, Uning booŋuzlioŋan adəmliri tolimu kəptur, **27** Uning əyi bolsa təhtisaraning kirix eoŋizidur, Adəmni «halakət mehmanhanisi»oŋa qüxürüx yolidur. **(Sheol h7585)**

8 [Kulak sal,] danalik qakiriwatmamdu? Yorukluk sada qikiriwatmamdu? **2** Yollarning egiz jayliridin, Dokmuxlardin u orun alidu, **3** Xəhərgə kiridioŋan kowuklarning yenida, Harkandak dərwaza eoŋizlirida u murajiət kilmakta: — **4** «I mətiwərlər, silərgə murajət kilimən, Həy, adəm baliliri, sadani silər üqün kilimən, **5** Gədək boloŋanlar, zerəklikni əginiwelinglar, əhmək boloŋanlar, yoruklukka erixinglar! **6** Manga kulak selinglar, Qünki güzəl nərsilərni dəp berimən, Aoŋzimni eqip, durus ixlarni [silərgə] yətküzimən. **7** Eytkanlirim hakikattur, Aoŋzim rəzilliktin nəprətlinidu; **8** Səzlirimning hammisi hək, Ularda heqkandak hiyligərlik yaki əgitmilik yoktur. **9** Ularning hammisi qüxəngənlər üqün enik, Bilim aloŋanlar üqün durus-tooŋridur. **10** Kümüxkə erixkəndin kərə, nəsihətlirimni kobul kilinglar, Sap altunni elixtin kərə bilimni elinglar. **11** Qünki danalik ləəl-yakutlardin əwzəl, Harkandak ətiwarlik nərsəngmu uningoŋa təng kəlməstur. **12** Mən bolsam danalikmən, Zerəklik bilən billə turimən, Istikaməttin kelip qikkan bilimni ayan kilimən. **13** Pərwərdigardin əyminix — Yamanlikka nəprətlinix deməktur; Təkəbburluk, məoŋrurluk, yaman yol həm xum eoŋizni əq kərimən. **14** Məndə obdan məslihətlər, pixkan hekmət bar; Mən degən yorukluk, kudrət məndidur. **15** Padixahlar mən arkilik həküm süridu, Mənsiz hakimlar adil həküm qikarmas. **16** Mən arkilikla əmirlər idarə kilidu, Aliyjanablar, yər yüzidiki barlik sorakqilar [tooŋra] həküm kilidu. **17** Kimki meni səysə, mənmu uni səyimən, Meni tələmürüp izdigənlər meni tapalaydu; **18** Məndə baylik, xəhrət, Hətta konirimas, kəqməs dələt wə hakkaniyətmu bar. **19** Məndin qikkan mewə altundin, Hətta sap altundin kimmətliktur, Məndin alidioŋan daramət sap kümüxtinmu üstündur. **20** Mən hakkaniyət yolioŋa mangimən; Adalət yolining otturisida yürimənki, **21** Meni səygənlərni əməliy nərsilərgə miras kildurimən; Ularning həzinilirini toldurimən. **22** Pərwərdigar ixlirini baxlixidila, Kədimdə yasioŋanliridin burunla, Mən uningoŋa təwədurmən. Əzəldin tartipla — mukəddəmdə, Yər-zemin yaritilmastila, Mən tiklənganmən. **24** Qongkur hanglar, dengiz-okyanlar apiridə boluxtin awwal, Mən məydanoŋa qikiriloŋanmən; Mol su uroŋup turidioŋan bulaklar bolmastinla, **25** Egiz taoŋlar əz orunlirioŋa koyulmastinla, təpiliklər xəkillənməstinla, [Pərwərdigar] bipayan zemin, kəng dalalarni, Aləmning əsliydiki topa-qanglirinimu tehi yaratmastinla, Mən məydanoŋa qikiriloŋanmən. **27** U asmanlarni bina kiliwatkinida, Dengiz yüzigə upuk sizikini siziwatkinida, Ərxtə bulutlarni orunlaxturup, Qongkur dengizdiki bulak-mənbələrni mustəhkəmləwatkinida, Dengiz sulirini bekitkən dairidin exip kətmisun dəp pərman qüxüriwatkinida, Bipayan zeminning ullirini kuruwatkinida, Mən u yərdə idim; **30** Xu qaoŋda goya usta bir hünərwəndək Uning yenida turoŋanidim, Mən hərdaim Uning aldida xadlinattim, mən Uning kündilik dil'arami idim; **31** Mən Uning alimidin, yər-zeminidin xadlinip, Dunyadiki insanlardin hursənlik tepip yürəttim, **32** Xunga i balilar, əmdi manga kulak selinglar; Qünki yollirimni qing tutkanlar nəkədər bəht tapar! **33** Aloŋan nəsihətkə əməl kilip,

Dana boloƣin, uni rət kilma. **34** Səzümgə kulak selip, Ħərküni dərwazilirim aldidin kətməy, Ixiklirim aldida meni kütidioƣan kixi nəkədər bəhtliktur! **35** Kimki meni tapsa ħayatni tapidu, Pərwərdigarning xəpkitigə nesip bolidu. **36** Lekin manga gunaħ kiloƣan ħərkim əz jenioƣa ziyan kəltüridu, Meni yaman kərgənlər əlümni dost tutkan bolidu».

9 Danalik əzigə bir əy selip, Uning yəttə tüwrükini ornatti. **2** U mallirini soyup, Esil xarablirini arilaxturup təyyarlap, Ziyapət dastihinini yaydi; **3** Dedəklirini [meħman qakirixka] əwətti, Əzi xəħərning əng egiz jaylirida turup: **4** «I saddilar, bu yərgə kelinglar, — dəp qakiriwatidu; Nadanlaroƣa: **5** Kəni, nanlirimdin eoƣiz tegip, Mən arilaxturup təyyarlioƣan xarablardin iqinglar; **6** Nadanlar kataridin qikip, ħayatka erixinglar, Yorukluk yolida menginglar», — dəwatidu. **7** Ħakawurlaroƣa tənbiħ bərgüqi ahanətkə uqraydu, Kəbihlərni əyibligüqi əzigə daoƣ kəltüridu. **8** Ħakawurlarni əyiblimə, qünki u sanga əq bolup kalidu; Ħalbuki, dana kixini əyiblisəng, u seni səyidu. **9** Dana adəmgə dəwət kilsang, əkli tehimu toluk bolidu; Ħəkkaniy adəmgə durus yol kərsətsəng, Bilimi tehimu axidu. **10** Pərwərdigardin əyminix danalikning baxlinixidur, Mukəddəs boloƣuqini tonux yorukluktur. **11** Mən [danalik] səndə bolsam, künliringni uzartimən, Ømrüngning yilliri kəpiyər. **12** Səndə danalik bolsa, paydini kəridioƣan əzüngsən, Danalikni mazak kilsang ziyan tartidioƣanmu əzüngsən. **13** Nadan hotun aoƣzi bisərəmjan, əkilsizdur, Ħeqnemə bilməstur. **14** U ixik aldida olturup, Xəħərning əng egiz jaylirida orun elip, **15** Udul ətüp ketiwatkanlaroƣa: **16** «Kimki sadda bolsa, bu yərgə kəlsun!» — dəwatidu, Wə əkilsizlərni: **17** «Ooƣrilikƣə iqkən su tatlik bolidu, Ooƣrilap yegən nan təmlik bolidu!» — dəp qarkiwatidu. **18** Lekin qakirioƣuqi ələiklərning uning əyidə yatkanlikidin bihəwərdur, Uning [burunki] meħmanlirining alliƣaqan təħtisaraning təglirigə qüxüp kətkənlikini u səzməs. **(Sheol h7585)**

10 Padixaħ Sulaymanning pənd-nəsihətliri: — Dana ooƣul atisini xad kilar; Əkilsiz ooƣul anisini kayoƣu-ħəsrətkə salar. **2** Ħaram bayliklarning ħeq paydisi bolmas; Ħəkkaniyət insanni ələmdin kutuldurar. **3** Pərwərdigar ħəkkaniy adəmning jenini aq koymas; Lekin u kəbihlərning nəpsini booƣup koyar. **4** Ħurunluk kixini gaday kilar; Ixqanlik bolsa bayaxat kilar. **5** Yazda ħosulni yioƣiwaloƣuqi — dana ooƣuldur; Lekin orma waktida uhlap yatkuqi — hijalətkə kalduridioƣan ooƣuldur. **6** Bərikət ħəkkaniy adəmning bexioƣa qüxər; Əmma zorawanlik yamanlarning aoƣzioƣa urar. **7** Ħəkkaniy adəmning yadikari mubarəktur; Yamanlarning nami bolsa, sesik kalar. **8** Dana adəm yolyoruk-nəsihətlərni kobul kilar; Kot-kot, nadan kixi əz ayioƣi bilən putlixar. **9** Oƣubarsiz yürgən kixining yürüx-turuxi turakliktur, Yollirini əgri kiloƣanning kiri ahiri axkarilinidu. **10** Kəz ixaritini kilip yüridioƣanlar adəmni daoƣda kaldurar; Kot-kot, nadan kixi əz ayioƣi bilən putlixar. **11** Ħəkkaniy adəmning aoƣzi ħayatlik bulikidur, Əmma zorawanlik yamanning aoƣzioƣa urar. **12** Əqmənlik jedəl kozoƣar; Meħir-muħəbbət ħəmmə gunaħlarni yapar. **13** Əkil-idraklik adəmning aoƣzidin danalik tepilar; Əkilsizning dümbisigə palak tegər. **14** Dana adəmlər bilimlərni ziyadə toplar; Lekin əhməkning aoƣzi uni ħalakətkə yekinlaxturar. **15** Mal-dunyaliri goya məzmut xəħərdək bayning kapalitidur; Miskinni ħalak kilidioƣan ix dəl uning namratlikidur. **16** Ħəkkaniylarning əjirliri janoƣa jan koxar, Kəbihlərning ħosuli gunaħnila kəpəytixtur. **17** Nəsihətni anglap uni saklioƣuqi ħayatlik yolioƣa mangar; Tənbihlərni rət kiloƣan kixi yoldin azoƣanlardur. **18** Adawət saklioƣan kixi yaloƣan səzliməy kalmas; Təħmət qaplioƣanlar əhməktur. **19** Gəp kəp bolup kətsə, gunaħtin haliy bolmas, Lekin aoƣzioƣa igə boloƣan əkilliktur. **20** Ħəkkaniy adəmning səzi huddi sap kümüx; Yamanning oyliri tolimu ərziməstur. **21** Ħəkkaniy adəmning səzliri nuroƣun kixini kuwwətlər; Əhməklər əkli kəmlikidin ələr. **22** Pərwərdigarning ata kiloƣan bərikiti adəmni dələtmən kilar; U bərikitigə ħeqbir japa-muxəkkət koxmas. **23** Əhmək kəbihlikni tamaxa dəp bilər; Əmma danalik yorutuloƣan kixining [hursənlikidur]. **24** Yaman kixi nemidin korkşa xuningoƣa uqrar; Ħəkkaniy adəmning arzusi əməlgə axurular. **25** Yaman adəm kuyundək ətüp yokar; Lekin ħəkkaniy adəm mənggülük uldəktur. **26** Adəm aqqik su yutuwaloƣandək, Kəzigə is-tütək kirip katkəndək, Ħurun adəmni ixka əwətkənmu xundak bolar. **27** Pərwərdigardin əyminix əmürni uzun kilar, Yamanning əmri kiskartilar. **28** Ħəkkaniy adəmning ümidi hursənlik elip kelər; Lekin rəzilning kütkini yokka qikar. **29** Pərwərdigarning yoli durus yaxawatkanlaroƣa baxpanaħdur; Kəbihlik kiloƣuqilaroƣa bolsa ħalakəttur. **30** Ħəkkaniylarning orni mustəħkəmdur; Yamanlar zeminda uzun turmas. **31** Ħəkkaniy adəmning aoƣzidin danalik qikar; Lekin xumluk til kesip taxlinar. **32** Ħəkkaniy adəmning səzi kixigə mok huxyakar; Yaman adəmning aoƣzidin xumluk qikar.

11 Yaloƣan taraza Pərwərdigaroƣa yirginliktur; Adil jing texi Uni hursən kilar. **2** Təkəbburluk bilən birgə xərməndiqilik əgixip kelər; Lekin danalik kiqik peillaroƣa ħəmrah bolar. **3** Tooƣrilarning səmimiyliki əzini yetəklər; Lekin kazzaplarning əgriliki əzini wəyran kilar. **4** Hudaning oƣəzəp künidə mal-dunyaning paydisi bolmas; Lekin ħəkkaniyət adəmni ələmdin kutkuzar. **5** Kamil adəmning ħəkkaniyliki əzini tüz yoloƣa baxlar; Yaman adəm əz yamanlikidin yikilar. **6** Durus adəmlərning ħəkkaniyliki əzlirini kutkuzar; Lekin kazzaplar əz ħiylə-nəyringidin tutular. **7** Rəzil adəm əlsə, uning ümidi yokka qikar; Gunaħkarning ümidi ahiri kuruk kalar. **8** Ħəkkaniy adəm kiyinqiliktin haliy kilinar; Rəzil adəm uning ornioƣa tutular. **9** Munapiklar əz aoƣzi bilən yekinini buzar; Lekin ħəkkaniylar bilimi bilən kutkuzular. **10** Ħəkkaniy adəm ronak tapsa, xəħər hux bolar; Rəzil adəm ħalak bolsa, həlk təntənə kilar. **11** Tooƣrilarning bərikət tiləxliri bilən xəħər güllinər; Lekin rəzillərning tili bilən wəyran bolar. **12** Əz yekinini səkidioƣan kixi — əkilsizdur; Əmma yorutuloƣan adəm aoƣzini yioƣar. **13** Gəp toxuoƣuqi məhpiyətlərni axkarilar; Sadik adəm amanətkə hiyanət kilmas. **14** Yolyoruk kəm bolsa, əl-yurt yikilar; Uluoƣ bir məslihətqi bolsa, əl nijat tapar. **15** Yatka borun boloƣan kixi ziyan tartmay kalmas; Kol berixip kepil boluxni yaman kərgən kixining kuliki tinq bolar. **16** Xapaətlik ayal izzət-ħərmətni koldin bərməs; Zorawanlar baylikni koldin bərməs. **17** Rəħimdil əz-əzigə bəht yaritar; Rəħimsiz əz tenini aoƣritar. **18** Yaman adəmlərning aloƣan ix ħəkki ularni aldar, bərikətsiz bolar; Əmma ħəkkaniyət terioƣuqi adəm əməliy in'am alar. **19** Ħəkkaniyət adəmgə ħayatlik tapkuzar; Yamanlikni kəzləp yüridioƣan kixi ələmgə yüz tutar. **20** Niyiti buzuk kixi Pərwərdigaroƣa yirginliktur; Əmma yoli diyanətlik kixilər uning hursənlikidur. **21** Kol tutuxup birləxsimu, yamanlar jazaoƣa tartilmay kalmas; Lekin ħəkkaniylarning nəsli nijat tapar. **22** Qiraylik əmma tetikşiz hotun, Qoxkining tumxukioƣa altun ħalka saloƣandəktur. **23** Ħəkkaniylarning arzusi pəkət yahxi mewə elip kelər; Yamanlarning kütkini oƣəzəp-nəprəttur. **24** Biraw mərdlərqə tarkatsimu, güllinər; Yənə biraw berixkə tegixlikini ayisimu, pəkət namratlixar. **25** Mərd adəm ətlinər; Baxkilarni suoƣaroƣuqi əzimu suoƣirilar. **26** Axlikni satmay besiwaloƣan kixi ələning lənitigə uqraydu; Lekin axlikni setip bərgüqigə bərikət tilinər. **27** Yahxilikni izdəp intilgən adəm

xapaət tapar; Yamanlıqnı izdigən adəm əzi yamanlıq kərər. **28** Öz mal-duniyasıoŋa tayanoŋuqi yıkılar; Həkkaniy kixi yopurmaktək kəkirər. **29** Öz əyigə azarqilik saloŋan kixi xamaloŋa miras bolar; Əkilsiz adəm akilanining kuli bolup kalar. **30** Həkkaniyning beridioŋan mewisi «hayatlik dərihi»dur; Dana kixi kəngüllərni [hayatlikka] mayil kilar. **31** Karanglar, həkkaniy adəm bu dunyada [səwənliki üqün] bədəl təligən yərdə, Rəzillər bilən gunahkarlarning akiwiti kandak bolar?

12 Kimki tərbiyini kədirlisə, bilimnimu səygüqidur; Lekin tənbihkə nəprətləngən nadan-hamakəttur. **2** Yahxi niyətlik adəm Pərwərdigarning iltipatioŋa erixər; Əmma Pərwərdigar hiylə-mikirlik adəmning gunahini bekitər. **3** Adəmlər yamanlik kilip amanlik tapalmas; Lekin həkkaniylarning yiltizi təwrənməs. **4** Pəzilətlik ayal erining tajidur; Əmma uni uyatka saloŋuqi hotun uning ustihinini qiritər. **5** Həkkaniy adəmning oy-pikri durus həküm qikirar; Yamanlarning nəsihətliri məkkarliktur. **6** Yamanlarning səzliri kan tökidioŋan kiltaktur; Lekin durusning səzi adəmni kiltaktin kutuldurar. **7** Yamanlar aoŋdurulup, yokilar; Lekin həkkaniylarning əyi məzmut turar. **8** Adəm əz zerikliki bilən mahtaxka sazawər bolar; Əgri niyətlik kixi kəzgə ilinmas. **9** Pekir turup hizmətkari bar kixi, Özini qong tutup aq yürgən kixidin yahxidur. **10** Həkkaniy adəm əz ulioŋinimu asrar; Əmma rəzil adəmning bolsa hətta rəhimdillikimu zalimliktur. **11** Tirixip terikqilik kiloŋan dehkanning korsiki tok bolar; Əmma ham hiyallaroŋa berilgən kixining əkli yoktur. **12** Yaman adəm yamanlik kiltikini kəzləp olturar; Əmma həkkaniy adəmning yiltizi mewə berip turar. **13** Yaman adəm əz aoŋzining gunahidin tutular; Həkkaniy adəm muxəkkət-kiyinqiliktin kutular. **14** Adəm əz aoŋzining mewisidin kanaət tapar; Öz koli bilən kiloŋanliridin uningoŋa yandurular. **15** Əhmək əz yolini tooŋra dəp bilər; Əmma dəwətkə kulak saloŋan kixi akilanidur. **16** Əhmək̇ning aqqiki kəlsə, tezla bilinər; Zerək kixi hakarətkə səwr kilar, sətqilikni axkarilimas. **17** Həkikətni eytkan kixidin adalət bilinər; Yaloŋan guwahlik kiloŋuqidin aldamqilik bilinər. **18** Bəzlilərning yeniklik bilən eytkan gepi adəmgə sanjiloŋan kiliqka ohxar; Birak akilanining tili dərdkə dərmandur. **19** Rastqil mənggü turoŋuzulidu; Ləwzi yaloŋan bolsa birdəmliktur. **20** Yamanlikning koyida yürüqining kənglidə hiylə saklanoŋandur; Amanlikni dəwət kiloŋuqilar huxallikka qəmər. **21** Həkkaniy adəmning bexioŋa heq külpət qüxməs; Kəbihlər bala-kazaoŋa qəmülər. **22** Yaloŋan səzləydioŋanning ləwliri Pərwərdigaroŋa yirginqliktur; Lekin ləwzidə turoŋanlaroŋa U apirin eytar. **23** Pəmlik adəm bilimini yoxurar; Birak əhmək nadanlikini jakarlar. **24** Tirixqan kol hokuk tutar; Hurun kol alwanoŋa tutular. **25** Kəngülning oŋəm-əndixisi kixini mükqəytər; Lekin mehribanə bir səz kixini rohlandurar. **26** Həkkaniy kixi əz dosti bilən birgə yol izdər; Birak yamanlarning yoli əzlirini adaxturar. **27** Hurun əzi tutkan owni pixurup yeyəlməs; Birak ətiwarlik bayliklar tirixqanoŋa mənsuptur. **28** Həkkaniylikning yolida hayat tepilar; Xu yolda ölüm kərünməstur.

13 Dana ooŋul atisining tərbiyisigə kəngül koyar; Məshirə kiloŋuqi tənbihkə kulak salmas. **2** Adəm durus eoŋizining mewisidin huzurlinar; Tuzkorlar zorawanlikka həwəs kilip zorawanlikka uqrar. **3** Səzdə ehtiyatqan kixi jenini saklap kalar; Aoŋzi ittik halakətkə uqrar. **4** Hurunning arzu-tiliki bar, lekin erixəlməs; Lekin tirixqan ətlinər. **5** Həkkaniy adəm yaloŋanqiliktin yirginər; Kəbih bolsa sesip, xərməndə bolar. **6** Yoli durusni həkkaniyət kooŋdar; Lekin gunahkarni rəzillik yikitar. **7** Bəzilər özini bay kərsətkini bilən əməliyəttə kuruk səlättur; Bəzilər özini yoksul kərsətkini bilən zor baylikliri bardur. **8** Öz bayliki gərügə tutuloŋan bayning jenioŋa ara turar; Birak yoksullar heq wəhimini anglimas. **9** Həkkaniy adəmning nuri xadlinip parlar; Birak yaman adəmning qirioŋ eqürülər. **10** Kibirliktin pəkət jedəl-majirala qikar; Danalik bolsa nəsihətni angliоŋanlar bilən billidur. **11** Ixliməy tapkan haram baylik bərikətsizdur; Tər töküp halal tapkan güllinər. **12** Təlmürginigə kütüp erixəlməslik kəngülni sunuk kilar, Lekin təxnalikta erixkini «hayatlik dərihi»dur. **13** [Hudaning] kalam-səzigə pisənt kilmioŋan adəm gunahning təlimigə kərzdar bolar; Lekin pərmanni kədirligən adəm yahxilik kərər. **14** Akilanining təlimi hayatlik bərgüqi bulaktur, U seni ölüm tuzakliridin kutuldurar. **15** Akilanilik adəmni iltipatka erixtürər; Birak tuzkorlarning yoli əgri-bügri, japalik bolar. **16** Pəm-parasətlik adəm bilimi bilən ix kərər; Hamakət əz nadanlikini axkarilar. **17** Rəzil alakiqi bala-kazaoŋa uqrar; Sadik əlqi bolsa dərdkə dərmandur. **18** Tərbiyəni rət kiloŋan adəm namratlixip uyatka kalar; Əmma tənbihni kobul kiloŋan hərmətkə erixər. **19** Əməlgə axkan arzu kixigə xerin tuyular; Lekin əhmək̇lər yamanlikni taxlaxni yaman kərər. **20** Akilanilər bilən billə yürgən Dan. bolar; Birak əhmək̇lərgə hamrah boloŋan nalə-pəryadta kalar. **21** Bala-kaza gunahkarlarning kəynidin besip mangar; Lekin həkkaniylar yahxilikning əjrini tapar. **22** Yahxi adəm pərzəntlirining pərzəntlirigə miras kaldurar; Gunahkarlarning yioŋkan mal-dunyaliri həkkaniylar üqün toplinar. **23** Yoksulning taxlanduk yeri mol hosul berər, Lekin adalətsizliktin u wəyran bolar. **24** Tayakni ayioŋan kixi ooŋlini yahxi kərməs; Balini səygən kixi uni əstayidil tərbiyiləp jazalar. **25** Həkkaniy adəm kəngli kanaət tapkuqə ozuk yər; Yamanning korsiki aq kalar.

14 Hərbir dana ayal əz ailisini awat kilar; Əhmək ayal ailisini əz koli bilən wəyran kilar. **2** Durusluk yolida mangidioŋan kixi Pərwərdigardin korkar; Kingoŋir yolda mangoŋan kixi [Hudani] kəzgə ilmas. **3** Əhmək̇ning təkəbbur aoŋzi özigə tayak bolar; Akilanining ləwliri özini kooŋdar. **4** Ulaoŋ bolmisa, eoŋil pak-pakiz turar; Birak əküzning küqi boloŋandila [sangoŋa] axlik tolar. **5** Ixənqlik guwahqi yaloŋan eytmas; Sahta guwahqi yaloŋan gəpni nəpəstək tinar. **6** Hakawurlar danalik izdəp tapalmas; Birak yorutuloŋan adəmgə bilim elix asanoŋa qüxər. **7** Birawning aoŋzida bilim yokluqini bilip yətkəndə, Uningdin özüngni neri tart. **8** Əkil-parasətlik kixining danaliki əz yolini oylinixtidur; Əhmək̇lərning akilsizliki bolsa ezlirining aldinixidur. **9** Əhmək̇lər bolsa «itaətsizlik kurbanliki»ni kəzgə ilmaydu, Həkkaniylar arisida bolsa iltipat tepilar. **10** Kəngüldiki dərdni pəkət özila kətürələr; Kəngüldiki huxlukkimu baxkilar xerik bolalmas. **11** Yamanning əyi erülüp qüxər; Həkkaniy adəmning qediri güllinip ketər. **12** Adəm balisioŋa tooŋridək kerünidioŋan bir yol bar, Lekin akiwiti halakətkə baridioŋan yollardur. **13** Oyun-külkə bolsa kəlbtiki oŋəm-kayoŋuni yapar, Huxallik ətüp kətkəndə, oŋəm-kayoŋu yənila kalar. **14** Tooŋra yoldin burulup yanoŋan adəm haman əz yolidin toyar; Yahxi adəm əz ixidin kanaətlinər. **15** Saddilar hammə gəpkə ixinip ketər; Lekin pəm-parasətlik kixi hərbir kədəmni awaylap basar. **16** Dana adəm ehtiyatqan bolup awariqiliktin neri ketər; Əhmək hakawurluk kilip, özigə ixinip aldioŋa mangar. **17** Terikkək əhmək̇lik kilar; Nəyrəngwaz adəm nəprətkə uqrar. **18** Saddilar əhmək̇likka warislik kilar; Pəm-parasətliklər bilimni əz taji kilar. **19** Yamanlar yahxilarning aldida igilər; Kəbihlər hakkaniyning dərwaziliri aldida [bax urar]. **20** Namrat kixi hətta əz yekinioŋimu yaman kərünər. Bayning dosti bolsa kəptur. **21** Yekinini pəs kərgən gunahkardur; Lekin miskinlərgə rəhim kiloŋan bərikət tapar. **22** Yamanlik oylioŋanlar yoldin adaxkanlardin əməsmu? Birak yahxilik

oylioƣanlar rəhim-xəpkət, həkikət-sadiklikkə muyəssər bolar. **23** Həmmə mehnəttin payda qikar; Birak kuruk paranglar adəmni mohtajlikta kaldurar. **24** Akilanilər üqün bayliklar bir tajdur; əhməklərning nadanlikidin pəkət yənə xu nadanlikla qikar. **25** Həkkaniy guwahlik bərgüqi kixilərning hayatini kutkuzar; Yaloƣan-yawidak səzləydioƣan [guwahqi] yaloƣan gəpni nəpəstək tinar. **26** Pərwərdigardin korkidioƣanning küqlük yelənqüki bar, Uning balilirimu himayigə igə bolar. **27** Pərwərdigardin korkux hayatning bulikidur; U kixini əjəllik tuzaklardin kutkuzar. **28** Padixahning xan-xəripi pukrasining kəplikidindur; Pukrasining kəmliki əmirning halakitidur. **29** Eoƣir-besik kixi intayin akil kixidur; Qeqiloƣak əhməklikni uluoƣlar. **30** Hatirjəm kəngül tənning saklikidur; Həsrət qekix bolsa səngəklərni qiritar. **31** Miskinni bozək kiloƣuqi — Pərwərdigaroƣa hakarət kiloƣuqidur; Hajətmənlərgə xapaət kilix Uni hərmətligənliktur. **32** Yaman əz yamanliki iqidə yikitilar; Həkkaniy adəm hətta səkratta yatkandimu hatirjəm bolar. **33** Yorutuloƣan kixining kənglidə danalik yatar; Birak əhməkning kənglidikisi axkara bolmay kalmas. **34** Həkkaniyət hərkaysi əlni yukiri kətürər; Gunah hərkandak millətni nomuska kaldurar. **35** Padixahning iltipati əkillik hizmətkarning bexioƣa qüxər; Birak uning oƣazipi nomusta kalduroƣuqi uyatsiz hizmətkarining bexioƣa qüxər.

15 Mulayim jawab oƣazəpni basar; Kopal səz aqqikni kozoƣar. **2** Akilanilərning tili bilimni jari kilar; Əhməkning aoƣzi kuruk gəp təkər. **3** Pərwərdigarning kəzi hər yərdə yürər; Yahxi-yamanlarni kərüp turar. **4** Xipa yətküzgüqi til huddi bir «hayatlik dərihi»dur; Tili əgrilik kixining rohini sundurar. **5** Əhmək atisining tərbiyisigə pisənt kilmas; Lekin atisining tənbihigə kulak saloƣan zerək bolar. **6** Həkkaniyning əyidə gəhərlər kəptur; Birak yamanning tapawiti əzigə awariqilik tapar. **7** Dananing ləwliri bilim tarkitar; Əhməkning kənglidin heq bilim qikmas. **8** Yamanlarning kurbanliki Pərwərdigaroƣa yirginliktur; Duruslarning duasi Uning hursənlikidur. **9** Yamanlarning yoli Pərwərdigaroƣa yirginliktur; Lekin həkkaniyətni intilip izdigüqini U yahxi kərər. **10** Tooƣra yoldin qikkanlar azablik tərbiyini kərər; Tənbihgə əq boloƣuqi ələr. **11** Təhtisara wə halakət Pərwərdigarning kəz aldida oquk turoƣan yərdə, Insan kənglidiki oy-pikirni kandakmu Uningdin yoxuralisun?! **(Sheol h7585)** **12** Hakawur tənbih bərgüqini yakturmas; U akilanilərdin nəsihət elixka barmas. **13** Kənqül xad bolsa, hux qiray bolar; Dərd-ələm tartsa, rohi sunar. **14** Yorutuloƣan kəngül bilimni izdər; Əkilsizning aoƣzi nadanlikni ozuk kilar. **15** Ezilgənlərning həmmə künliri təstə ətər; Birak xad kəngül hərkünini heyttək ətküzər. **16** Zor baylik bilən biaramlik tapkandin, Azoƣa xükür kilip, Pərwərdigardin əymənqən əwzəl. **17** Nəprət iqidə yegən bordak gəxtə kilinoƣan katta ziyapəttin, Mehir-muhəbbət iqidə yegən kəktat əwzəl. **18** Terikkək kixi jedəl qikirar; Eoƣir-besik talax-tartixlarni tinqlandurar. **19** Hurunning yoli tikənlik kaxadur, Durus adəmning yoli kətürülgən yoldək daoƣdamdur. **20** Dana ooƣul atisini xad kilar; Əkilsiz adəm anisini kəmsitər. **21** Əkli yok kixi əhməkliki bilən huxtur; Yorutuloƣan kixi yolini tooƣrilap mangar. **22** Məslihətsiz ix kiloƣanda nixanlar əməlgə axmas; Məslihətqi kəp boloƣanda muddialar əməlgə axurular. **23** Kixigə jayida bərgən jawabidin hux bolar, Dəl waktida kiloƣan səz nəkədər yahxidur! **24** Hayatlik yoli əkillik kixini yukirioƣa baxlayduki, Uni qongkur təhtisaradin kutkuzar. **(Sheol h7585)** **25** Pərwərdigar təkəbburning əyini yuluwetər; Birak U tul hotunlaroƣa pasillarni turoƣuzar. **26** Yamanlarning oy-pikri Pərwərdigaroƣa yirginliktur; Birak sap dilning səzliri səyümlüktur. **27** Aq kəz kixi əz ailisigə awariqilik kəltürər; Para elixka nəprətlənqən kixi kün kərər. **28** Həkkaniy adəm kandak jawab berixtə kayta-kayta oylinar; Yaman adəmning aoƣzidin xumluk təkülər. **29** Pərwərdigar yaman adəmdin yiraktur; Birak U həkkaniyning duasini anglar. **30** Hux kəzlər kəngülni xadlandurar; Hux həwər ustihanlaroƣa gəx-may kondurar. **31** Hayatlikka elip baridioƣan tənbihkə kulak saloƣan kixi danalarning kataridin orun alar. **32** Tərbiyəni rət kiloƣan əz jenini har kilar; Tənbihgə kulak saloƣan yorutular. **33** Pərwərdigardin korkux adəmgə danalik əgitər; Awwal kəmtərlik bolsa, andin xəhrət kelər.

16 Kəngüldiki niyətlər insanoƣa təwədur; Birak tilning jawabi Pərwərdigarning ilkididur. **2** Insan əzining həmmə kiloƣan ixini pak dəp bilər; Lekin kəlbdiki niyətlərni Pərwərdigar tarazioƣa selip tartip kərər. **3** Niyət kiloƣan ixliringni Pərwərdigaroƣa tapxuroƣin, Xundak kiloƣanda pilanliring pixip qikar. **4** Pərwərdigar barlik məwjudiyətning hərbirini məlum məksət bilən apiridə kiloƣan; Hətta yamanlarnimu balayi'apət küni üqün yaratkandur. **5** Təkəbburlukka toloƣan kəngüllərning hərbiri Pərwərdigaroƣa yirginliktur; Kol tutuxup birləxsimu, jazasiz kalmas. **6** Muhəbbət-xəpkət wə həkikət bilən gunahlar kafarət kilinip yepilar; Pərwərdigardin əyminix adəmlərni yamanliktin haliy kilar. **7** Adəmning ixliri Pərwərdigarni hursən kilsa, U hətta düxmənlirinimu uning bilən inaklaxturar. **8** Halal aloƣan az, Haram aloƣan kəptin əwzəldur. **9** Insan kənglidə əz yolini tohtitar; Əmma kədəmlirini tooƣrilaydioƣan Pərwərdigardur. **10** Hətta padixahning ləwlirigə karitip əpsun okulsimu, Uning aoƣzi tooƣra həkümdin qətnimas. **11** Adil tarazа-mizanlar Pərwərdigaroƣa hastur; Taraza taxlirining həmmisini U yasioƣandur. **12** Padixah rəzillik kilsa yirginliktur, Qünki təht həkkaniyət bilənla məhkəm turar. **13** Həkkaniy səzligən ləwlər padixahlarning hursənlikidur; Ular durus səzligüqilərni yahxi kərər. **14** Padixahning kəhri goya elümning əlqisidur; Birak dana kixi [uning oƣəzipini] tinqlandurar. **15** Padixahning qirayining nuri kixigə jan kirgüzər; Uning xəpkiti waktida yaoƣkan «keyinki yamoƣur»dur. **16** Danalik elix altun elixtin nəkədər əwzəldur; Yorutuluxni tallax kümüxni tallaxtin xunqə üstündur! **17** Durus adəmning egiz kətürülgən yoli yamanliktin ayrilixtur; Əz yolioƣa ehtiyat kiloƣan kixi jenini saklap kalar. **18** Məoƣrurluk halak boluxtin awwal kelər, Təkəbburluk yikilixtin awwal kelər. **19** Kəmtər bolup miskinlər bilən bardi-kəldidə bolux, Təkəbburlar bilən haram mal bəlüxkəndin əwzəldur. **20** Kimki ixni pəm-parasət bilən kilsa payda tapar; Pərwərdigaroƣa tayanoƣan bolsa, bəht-saadət kərər. **21** Kəngli dana kixi səgək atilar; Yekimlik səzlər adəmlərning bilimini axurar. **22** Pəm-parasət əzigə igə boloƣanlaroƣa hayatlikning bulikidur; Əkilsizlərgə təlim bərməkning əzi əkilsizliktur. **23** Akilanə kixining kəlbi aoƣzidin əkil qikirar; Uning ləwzigə bilimni ziyadə kilar. **24** Yekimlik səzlər goya həsəldur; Kəngüllərni hux kilip təngə dawadur. **25** Adəm balioƣa tooƣridək kərünidioƣan bir yol bar, Lekin akiwiti halakətkə baridioƣan yollardur. **26** Ixligüqining ixtiyi uni ixka salar; Uning karni uningoƣa həydəkqilik kilar. **27** Muttəhəm kixi yaman gəpni kolap yürər; Uning ləwliri lawuldap turoƣan otka ohxar. **28** Əgri adəm jedəl-majira tuoƣduroƣuqidur; Oƣaywətqi yekin dostlarni ayriwetər. **29** Zorawan kixi yekin adimini azdurar; Uni yaman yoloƣa baxlap kirər. **30** Kəzini yumuwaloƣan kixi yaman niyətni oylar; Lewini qixligən kixi yamanlikka təyyardur. **31** Həkkaniyət yolida akaroƣan qaq, Adəmning xəhrət tajidur. **32** Asan aqqiklimaydioƣan kixi palwandin əwzəldur; Əzini tutuwaloƣan xəhər aloƣandinmu üstündur. **33** Qək etəkkə taxlanoƣini bilən, Lekin nətijisi pütünləy Pərwərdigardindur.

17 Қурбанлиқ гөхлиригә толоған jедәллик өydин, Бир қиxләм қуруқ нан yәп, көнгүл тинқлиқта болоған әwзәл. **2** Hизмәткар qewәр болса, hojисининг номуста қоyоғуqи ооғлини baxқурар; Кәлгүсидә u hojининг ооғли қатарида турup uning мирасни тәқсим қилар. **3** Сапал қазан күмүxни таwлар, қанақ altунни таwлар, Бирақ адәмning қәлбини Пәрwәрдигар синар. **4** Қәбиһ киxи яман сөзлөргә иxинәр; Yалоғанqи питниқилөрning сөзигә қулақ салар. **5** Мискинлөрни мәсһирә қилоғуqи, өзини Yаратқуqини һақарәтлигүқидур; Baxқиларning бәһтсизликидин hуxал болоған киxи jазасиз қалмас. **6** Кәрилarning нәwриliри уларning tajидур; Пәрзәнтлөрning пәһри уларning атиliридур. **7** Әһмәқ yарixик гәp қилса uningоға yараxмас; Мәтиwәр yалоған сөзлисә uningоға тehимu yараxмас. **8** Para — uni бәргүқining нәзиридә esil bir гәһәрдур; Goya uni нәgila иxләтсә muwәppәқiyәтқә erixидioғандәк. **9** Baxқиларning hатaliқini yoputup кәqүргән киxи meһир-muһәббәтni көзлөр; Kona hamanni соriоған киxи yеқин dostларni düxмән қилар. **10** Ақилanигә singgән bir eоqиз тәnbiһ, Әһмәққә uруloған yüz дәrridин ünümlüktur. **11** Yаманлар пәқәт asiyliқni көзлөр; Uni jазалаxқа рәһимsiz bir әlqi әwәтilәр. **12** Әһмиқанә ix қиliwатқан nadan киxигә uqрap қалоғandин кәрә, Baliliридин ayриloған eyиққа yолukup қалоған yаһxi. **13** Kimki yаһxiliққа yаманлиқ қилса, Ixикidин bala-қаза neri кәтмәс. **14** Jедәlning baxлinixi tosmini su elip кәткәngә ohxaydu; Xunga jедәl partlaxtin awwal talax-tartixtin қол üzgin. **15** Yаманni ақлioған, Һәққаniyоға қара qaплioған, Ohxaxla Пәрwәрдигароға yиргинqликтур. **16** Әһмәқning көнgli danaliқni әтiwарlimisa, Қandaқmu uning қolида danaliқni setiwaloғudәk puli bolsun? **17** [Һәқiқiy] dost һәрdaim sanga muһәббәт кәрситәр, [Һәқiқiy] қеринdax yаман күнүng üqün yардәмgә dunyaоға кәlgәndur. **18** Әқilsiz киxи қol berip, Yеқini üqün кepil bolidu. **19** Jедәlgә амрақ gunaһқа амрақtur; Bosuоqini egiz қioған һалакәтni izдәр. **20** Niyiti buzuloған yаһxiliқ кәрмәс; Tilida һәқ-naһәқni astin-üstün қiloғuqи balaоға yолuқар. **21** Bala әһмәқ bolsa, ata оғәm-қayоғuоға patar; Һамакәтning atisi huxallиқ кәрмәс. **22** Xad көнgül xipalik doridәk тәngә dawadur; Sunuқ roһ-dil адәmning yilikini қurutar. **23** Qirik адәm yәng iqидә parini қobul қilar; U adаләtning yolini burmilar. **24** Danaliқ yорутuloған kixining көz aldida turar; Бирақ әқilsizning көzi hiyalкәxlik қilip қutupta yürәr. **25** Galwang bala atini azaboға salar; Uni tuoқuqiningmu дәrdi bolar. **26** Һәққaniylaroға jәrimanә қoyuxқa қәt'iy bolmas; Әмирlәrni adаләtni қolliоini üqün dumbalaxқa bolmas. **27** Bilimi bar киxи кәm сөзлük bolar; Yорутuloған adәm қaltis eоirbesiқ bolar. **28** Һәtta әһмәқmu az сөзlisә dana һesablinar; Tilini tizginligән kixi danixmәn sanilar.

18 Көpqiliktin ayrilip yалоquz yürgән kixi һaman өz nөpsigә qооq tartar; Һәrқandaқ qin һekмәtkә һaman jan-jәһli bilән қarxi qiқar. **2** Әһмәқ yорутuluxқa қiziқmas; Қiziқidioini pәқәt өz oyliоanlirini көrsitixla, halas. **3** Yаман киxи кәlsә, nәprәtmu pәyda bolar; Nomussiz ix iza-aһanәttin ayrilmas. **4** Adәmning сөзliri qongқur sularoға ohxar; Danaliқ buliқi erik süyidәk өrкәxlәp aқar. **5** Yаманoға yan besixқa, Sorakta һәққaniyоға uwal қilixқa қәt'iy bolmas. **6** Әһмәқning lәwliri uni jедәlgә baxlar; Uning aozi «Meni dumbala» dәp тәklip қilar. **7** Әһмәқning aoзi өz bexioға һалакәttur; Uning lәwliri өz jenioға қapқandur. **8** Оғәywәthorning сөзliri һәrһil nazunemәtlәrdәk, Kixining қәlbigә qongқur singdürülәr. **9** Ixида һurun bolоған kiximu, Buzoqunqi bilән ülpәtdax bolidu. **10** Пәрwәрдигarning nami мәzmut munardur; Һәққaniylar uning iqigә yügürüp kirip yuқirida aman bolar. **11** Bay адәm mal-dunyasini «mustәһкәm xәһirim» dәp bilәr; Nәziридә өzini saқlaydioған egiz sepildәk turar. **12** Bitqit boluxtin awwal, көнgülgә тәкәbburluқ kelәr; Awwal кәmтәrlik bolsa, andin xәһrәt kelәr. **13** Сөzni anglimay turup, aldirap jawab bәrgән, Әһмәқliқini кәrsitip өzini hijaləttә қaldurur. **14** Tәndiki aoғriқ azabioға adәmning өz roһi bәrdaxliқ bәrgүzәr; Бирақ roһi sunoған bolsa uni kim кәtürәr? **15** Yорутuloғanning қәlbi bilimgә erixмәktә, Ақilanining қulақliri bilimni izdiмәktә. **16** Сowoғat өz igisigә ixikni daoqdam eqip berәr; Uni qong әrbablar aldioға yәtküzәr. **17** Dәwa қiloғanda, awwal сөzligüqining сөzliri orunluқ көrünәr; Lekin қarxi тәrәp soal қoyup ixni сürüxtürәr. **18** Qәк taxlax jедәllәrni tügitәr; Оғojilarning arisidiki ixnimu һәl қilar. **19** Rәnjigән қerindaxning көnglini elix mustәһкәm xәһrni elixtinmu tәs; Jедәl-majira қoroqanning takақ-baldaқlirioға ohxaxtur. **20** Adәm [durus] сөzligәnlikidin қorsiқi tok bolar; Өz көnglidin qiққan сөzliridin mol һosul alar. **21** Ҥayat-mamat tilning ilkididur; Kimki uning тәsirini әtiwarlisa uning mewisidin yәr. **22** Hotunni tallap aloған kixi yahxiliқ tapidu, U Пәрwәрдигarning мәrһimitigә erixкән bolidu. **23** Miskinlәr pәs awazda yelinip сөzlәr; Bay bolsa қopalliқ bilән jawab berәr. **24** Dostni кәp tutқan kixi harab bolar; Lekin қerindaxtinmu yеқin baoqlanoған bir dost bardur.

19 Pәzilәtlik yolda mangoған кәmbәoғәl, Ҥiyligәr сөzlük әһмәқtin yahxidur. **2** Yәnә, oғәyriti bar kixi bilimsiz bolsa bolmas; Aldirangoqu yoldin qiқar. **3** Kixining әһмәқliқi өz yolini astin-üstin қiliwetәr; Xundaқ turuқluқ u көnglidә Пәрwәрдигardin rәnjip aoғrinar. **4** Baylik dostni кәp қilar; Miskinlәr bar dostidinmu ayrilip қalar. **5** Yалоған guwaһliқ қiloған jазалanmay қalmas; Yалоған eytқuqimu jazadin қutulalmas. **6** Tola adәm sehiydin iltipat кәzlәr; Sowoғat berip turoquqioға һәммә kixi dosttur. **7** Namratlaxқandin қerindaxlirimu zerikәr; Uning dostliri tehimu yiraқ қaqar; Yalwurup қooqlisimu, ular tepilmas. **8** Pәm-parasәtkә erixküqi өzigә көyünәr; Nurni saқlioған kixining bәhti bolar. **9** Yалоған guwaһliқ қiloған jазалanmay қalmas; Yалоған eytқuqimu ҥalak bolar. **10** Ҥәxәmәtlik turmux әһмәққә yараxмас; Қulning әмәldarlar üstidin ҥeküm sürüxi tehimu қamlaxmas. **11** Danixmәnlik igisini asanliқqә aqqiқlanmaydioған қilar; Hataliқni yoputup кәqürüx uning xәһritidur. **12** Padixaһning oғәzipi xirning ҥuwlixioға ohxax dәһxәtlik bolar; Uning xәpқiti yumran ot-qәpкә qüxкән xәbnәmdәk xerindur. **13** Әһмәқ ooqul atisi üqün bala-қazadur; Uruxқaқ hotunning zarlaxliri tohtimay temip qüxкән tamqә-tamqә yeoqinoға ohxaxtur. **14** Өy bilән mal-мülük ata-bowilardin mirastur; Бирақ pәm-parasәtlik hotun Пәрwәрдигarning iltipatidindur. **15** Ҥurunluқ kixini oғәplәt uyқuoға oғәrқ қilar; Bikar тәlәp aqarqiliқning dәrdini tartar. **16** [Пәрwәрдигarning] әmrigә әmәl қiloған kixi өz jenini saқlar; Өz yolliridin ҥezi bolmioған kixi өlәr. **17** Кәmbәoғәllәrgә rәһimdillik қiloған, Пәрwәрдигaroға қәrz bәrgән bilән barawәrdur; Uning xәpқitini [Пәрwәрдигar] қayturar. **18** Пәрзәntingning тәrbiyini қobul қilixioға ümidwar bolup, Uni jазалap тәrbiyә berip turoqin; Lekin uni өlgüqә har bolsun degüqi bolma. **19** Қәһrlik kixi jaza tartar; Uni қutқuzmaқqi bolsang, қayta-қayta қutқuzuxung кerәk. **20** Nәsiһәtni anglioқin, тәrbiyәni қobul қiloқin, Undaқ қiloғanda keyinki künliringdә dana bolisәn. **21** Kixining көnglidә nuroqun niyәtlәr bar; Ahirida пәқәt Пәрwәрдигarning dalalәt-ҥidayitidin qiққan ix aқar. **22** Kixining yеқimliқi uning meһир-muһәббitidindur; Miskin bolux yалоғanqiliқtin yahxidur. **23** Пәрwәрдигardin әyminix kixini ҥayatқa erixtürәr; U kixi hatirjәm, tok yaxap, bala-қaza qüxürülüxidin haliy bolar. **24** Ҥurun қolini sunup қaqioға tiққini bilәn, Оғizani aoғioға selixқimu ҥurunluқ қilar. **25** Ҥakawuroға қilinoған tayaқ jazasi saddioға қilinoған

ibrəttur; Yorutuloŋan kixigə berilgən tənbiḥ, Uning bilimini tehimu ziyadə kilar. **26** Atisining melini bulioŋan, Anisini əyidin ḥəydəp qikaroŋan, Rəswalik, iza-aḥanət kalduroŋuqi ooŋuldur. **27** I ooŋul, nəsiḥətkə kulikingni yupuruwalsang, Əkilning təlimliridin yiraklaxkiningdur. **28** Pəskəx guwaḥqi adalətni mazak kiloŋuqidur; Yaman adəmning aoŋzi rəzillikni yutar. **29** Ḥakawurlar üqün jazalar təyyardur, Əhməklərning dümbisigə uridioŋan kamqa təyyardur.

20 Xarab kixini rəswa kilar, Ḥarak kixini oŋaljirlaxturar; Kimki uningoŋa berilip ezip kətsə, əkilsizdur. **2** Padixaḥning oŋəzipi xirning ḥərkirixigə ohxax korkunkluktur; Uning aqqikini kəltürgən, əz jenioŋa jaza qüxürər. **3** Əzini majiradin neri kilix kixining izzitidur; Birak ḥərbir əhmək əzini basalmas. **4** Ḥurun adəm kixta yər ḥəydimәs; Yioŋim wakʼtida yokʼlukʼta kelip axlik tilər. **5** Kixining kənglidiki oy-niyətliri qongkur suoŋa ohxaxtur; Yorutuloŋan adəm ularni tartip alalaydu. **6** Əzini sadik dəydioŋanlar kəptur; Birak ixənqlik bir adəmni kim tapalisun? **7** Ḥakkaniy adəm diyanətlik yolda mangar; Uning pərzəntlirigə bəht-bərikət kaldurular! **8** Padixaḥ adalət təhtidə olturoŋanda, Ḥəmmə yamanlikni kəzi bilən kooŋlaydu. **9** Kim əzini gunaḥdin tazilandim, Wijdanim paklandi, deyələydu? **10** Ikki hil taraza texi, Ikki hil kürə ixlitix, Ohxaxla Pərwərdigaroŋa yirginqliktur. **11** Ḥətta bala əz hisliti bilən bilinər; Uning kiloŋanlirining pak, durus yaki əməsliki ḥərikətliridin kerünüp turar. **12** Kəridioŋan kəzni, anglaydioŋan kulakni, Ḥər ikkisini Pərwərdigar yaratti. **13** Uykuoŋa amrak bolma, namratlikka uqraysən; Kəzüngni eqip oyoŋak bol, nening mol bolar. **14** Heridar mal aloŋanda: «Naqar ikən, naqar ikən!» dəp kakxaydu; Elip kətkəndin keyin [«Esil nərsə, ərzan aldim» dəp] mahtinidu. **15** Altun bar, ləəl-yakutlarmu kəptur; Birak bilimni beoŋixlioŋan ləwlər nemidegən kimmətlik gəḥərdur! **16** Yatka kepil boloŋan kixidin kərzgə tonini tutup aloŋin; Yat hotunoŋa kapalət bərgən kixidin kapalət puli al. **17** Aldap erixkən tamak tatliktur; Keyin, uning yegini xeoŋil bolar. **18** Pilanlar məslihət bilən bekitilər; Pixkan kərsətmə bilən jəng kiloŋin. **19** Gəp toxuoŋuqi sirlarni axkarilar; Xunga walaktəkkür bilən arilaxma. **20** Kimki ata-anisini ḥakarət kilsa, Uning qirioŋi zulmət karangoŋusida əqər! **21** Tez erixkən miras ḥaman bərikətlik bolmas. **22** Yamanlikka yamanlik kayturay demə; Pərwərdigaroŋa tayinip küt, U dərdinggə yetər. **23** Ikki hil taraza texi Pərwərdigaroŋa yirginqliktur; Sahta əlqəm kətʼiy yarimas. **24** Insanning ḥayatlik kədəmlirini Pərwərdigar bəlgiləydu; Undakta insan əz musapisini nədin bilsun? **25** Bir nərsisini yeniklik bilən «[Hudaoŋa] ataloŋan!» dəp wədə berix, Kəsəmlərdin keyin ikkilinip kayta oylinix, Əz jenini kiltakka qüxürgəngə barawər. **26** Dana padixaḥ yamanlarni topanni soruoŋandək soruwetidu, Haman təpkəndək tuluk bilən yanjiwetər. **27** Adəmning roḥ-wijdani — Pərwərdigarning qirioŋidur, U kəlbning ḥərbir təglirini təkxürüp pərk etər. **28** Meḥir-xəpkət wə ḥəkikət padixaḥni saklaydu; U meḥir-xəpkət bilənla əz təhtini mustəḥkəmləydu. **29** Yax yigitlərning kawulluki ularning pəḥridur; Kerilarning izziti ak qaqliridur. **30** Tərbiyə yariliri yamanlikni tazilap qikirar, Tayak izliri iq-baoŋirni taza kilar.

21 Padixaḥning kəngli eriklardiki sudək Pərwərdigarning kolididur; [Pərwərdigar] kəyərgə tooŋrilisa, xu tərəpkə mangidu. **2** Insan əzining ḥəmmə kiloŋan ixini tooŋra dəp bilər; Lekin Pərwərdigar kəlbdiki niyətlərni tarazioŋa selip tartip kerər. **3** Pərwərdigarning nəziridə, Ḥakkaniylik bilən adalət yürgüzüx kurbanlik kilixtin əwzəldur. **4** Təkəbbur kəzlər, məoŋrur kəlb, yamanlarning qirioŋi — ḥəmmisi gunaḥtur. **5** Əstayidil kixilərning oyliri ularni pəkət bayaxatlikka yetəklər; Qeqilangoŋularning oyliri bolsa, ularni pəkət yokʼsuzlukkila yetəklər. **6** Yaoŋlima til bilən erixkən baylikʼlar, Ölümni izdəp yürgənlər kooŋlap yürgən bir tütünla, halas. **7** Yamanlarning zalimliki əzlirini qirmiwalar; Qünki ular adalət yolida mengixni rət kiloŋan. **8** Jinayətkar mangidioŋan yol naḥayiti əgridur; Sap dil adəmning ḥərikiti tüptüzdur. **9** Sokuxkak hotun bilən [azadə] əydə billə turoŋandin kərə, Əgzining bir bulungida [yaloŋuz] yetip kopkan yahxi. **10** Yaman kixining kəngli yamanlikkila ḥerisməndur; U yekinioŋimu xapaət kərsətməs. **11** Ḥakawurning jazaoŋa tartilixi, bilimsizgə ibrət bolar; Dana kixi kobul kiloŋan nəsiḥətlərdin tehimu kəp bilim alar. **12** Ḥəkkaniy Boloŋuqi yamanning əyini kəzlər; U ḥaman yamanlarni yamanlikka koyup yikitar. **13** Miskinlərning nalioŋa kulikini yoputup kari bolmioŋuqi, Ahiri əzi pəryad kətürər, Birak ḥeqkim pərwa kilmas. **14** Yoxurun sowoŋat oŋəzəpni basar; Yəng iqidə berilgən para kəḥr-oŋəzəpni pəsəytər. **15** Adalətni bəja kəltürüx ḥəkkaniylarning huxallikidur, Birak yamanlik kiloŋuqilaroŋa wəḥimidur. **16** Ḥekmət yolidin ezip kətkən kixi, Ərwaḥlarning jamaiti iqidikilərdin bolup kalar. **17** Tamaxaoŋa berilgən kixi namrat kalar; Yaoŋ qaynaxka, xarab iqixkə amrak beyimas. **18** Yaman adəm ḥəkkaniy adəm üqün gərü pulining ornida kalar; [Ezilgən] duruslarning ornioŋa iplaslar kalar. **19** Sokuxkak wə terikkək ayal bilən ortak turoŋandin, Qəl-bayawanda yaloŋuz yaxioŋan yahxidur. **20** Akilanining əyidə baylik bar, zəytun may bar; Birak əhməklər tapkinini utturluk buzup-qaqar. **21** Ḥəkkaniyət, meḥribanlikni izdigüqi adəm, Ḥayat, ḥəkkaniyət wə izzət-ḥərmətkə erixər. **22** Dana kixi küqlüklər xəḥirining sepilioŋa yamixar, Ularning tayanqi boloŋan koroŋinini oŋulitar. **23** Əz tilioŋa, aoŋzioŋa igə boloŋan kixi, Jenini awariqiliklərdin saklap kalar. **24** Qongqilik kiloŋanlar, «Ḥakawur», «ḥali qong», «mazakqi» atilar. **25** Ḥurun kixi əz nəpsidin ḥalak bolar, Qünki uning koli ixka barmas; **26** Nəpsi yaman bolup u kün boyi təmə kilip yürər; Birak ḥəkkaniy adəm ḥeqnemini ayimay sədikə kilar. **27** Yaman adəmning kurbanliki Pərwərdigaroŋa yirginqliktur; Rəzil oŋərəzdə əpkelingən bolsa tehimu xundaktur! **28** Yaloŋan guwaḥlik kiloŋuqi ḥalak bolar; Əyni əḥwalni anglap səzligən kixining səzi əbədgiqə akar. **29** Yaman adəm yüzini kelin kilar; Durus kixi yolini oylap puhta basar. **30** Pərwərdigaroŋa karxi turalaydioŋan ḥeqkandak danalik, əkil-parasət yaki tədbir yoktur. **31** Atlar jəng küni üqün təyyar kilinoŋan bolsimu, Birak oŋəlibə-nijat pəkət Pərwərdigardindur.

22 Yahxi nam zor baylikka igə boluxtin əwzəl; Kədir-kimmət altun-kümüxtin üstündur. **2** Gaday bilən bay bir zeminda yaxar; Ḥər ikkisini yaratkan Pərwərdigardur. **3** Zerək kixi balakazani aldin kərüp kaqar; Saddilar aldioŋa berip ziyan tartar. **4** Əzini təwən tutup, Pərwərdigardin əyminixning bərikiti — bayaxatlik, izzət-ḥərmət wə ḥayattur. **5** Ḥiyligərlərning yolida tikənlər, tuzaklar yatar; Əz yolioŋa ḥezi boloŋan kixi ulardin yirak bolar. **6** Balioŋa kiqikidə mijəzigə karap durus tərbiyə bərsəng, Qong boloŋanda u xu yoldin qikmas. **7** Baylar miskinlərni baxkurur; Kərzdar kərz igisining kulidur. **8** Naḥəklik urukini qaqkanning alidioŋan ḥosuli balayi'apəttur; Uning oŋəzəp-ḥəywisi qüxər. **9** Sehiy adəm bərikət tapar; Qünki u miskinlərgə əz nenidin bəlüp bərgüqidur. **10** Ḥakawurni kooŋliwətsəng, jedəl-majira besilar; Kelixməsliklər wə xərməndiqiliklər tügər. **11** Pak niyətni kədirləydioŋan kixining səzliri güzəldur; Xunga padixaḥ uning bilən dost bolar. **12** Pərwərdigarning kəzi ilim-ḥəkikətni saklar; U iplaslarning səzlirini eqip taxlap bikar kilar. **13** Ḥurun adəm: «Taxkirida bir xir turidu, Koqioŋa qikşam əltürülimən!» — dəydu. **14** Zinahor ayalning aoŋzi qongkur

bir oridur; Pərvərdigar narazi boloŋan kixi uningoŋa qüxüp ketər. **15** Nadanlik səbiy balilarning kəlbigə baoŋlaoŋliktur; Birak tərbiyə tayiki buni uningdin yirak kilar. **16** Miskinlərni ezix bilən bay boloŋan, Wə baylaroŋa sowoŋat sunidioŋan kixi, Ahiri pəkət yoksullukta kalar. **17** Kulak sal, sanga akilanilərning səzlirini əgitəy; Kəngül koyup bilimimni əgəngin. **18** Ularni kəlbingdə qing tutsang, Ular sanga xerin bolar, Ləwliringdə səp bolup təyyar turidu. **19** Qin kəlbing bilən Pərvərdigaroŋa tayinixing üqün, Bügün [bu hekmətlik səzlərni] baxka birsigə əməs, Bəlki sanga yətküzdum. **20** Uningdin mana ottuzni yazdim, Buning iqidə nəsihətlər həm bilim bar. **21** Bular bilən həkikətning səzlirining dərwəkə həkikət ikənlikini bilələysən, Wə xundak kilip seni əwətküqilərgə həkikətning səzliri bilən jawab kayturalaysən. **22** Yoksuldin bulap alma, u kəmbəoŋəl tursa, Ajiz məminlərni sorak ornida bozək kilma. **23** Qünki Pərvərdigar ularning dəwasini kətürər, Ulardin bulap aloŋanlardin bulap alar. **24** Mijəzi ittik adəm bilən dost bolma, Kəhrlik adəm bilən arilaxma, **25** Bolmisa, uning yaman yolini əginip kelip, kiltakka qüxisən. **26** Baxkilaroŋa [kepil bolup] kol bərgüqilərdin bolma, Kərzlərni tələxkə kapalət bərgüqilərdin bolma; **27** Sening kayturalioŋudək nərsəng boloŋan bolsa, Ular orun-kərpiliringni bikardin-bikar astingdin elip kətmigən bolatti! **28** Ata-bowiliring pasilni bəlgiləp bərgən kona qegra taxlirini yətkimə. **29** Ixni əstayidil wə qakkan bejiridioŋan kixini kərgənmiding? U pəs adəmlərning hizmitidə bolmas; Padixahlarning aldida turar.

23 Katta ərbab bilən həmdastihan bolsang, Aldingdiki kim ikənlikini obdan oylan. **2** Ixtiying yaman bolsa, Gelingoŋa piqak tənglap turoŋandək əzüngni tart. **3** Uning nazunemətlirini tama kilma, Ular adəm aldaydioŋan tamaklardur. **4** Bay bolimən dəp əzüngni upratma; Əzüngning zehningni bu ixka karatma. **5** [Bayliklaroŋa] kəz tikixing bilənla, ular yok bolidu; Pul-mal dərwəkə əzigə kanat yasap, Huddi bürküttək asmanoŋa uqup ketər. **6** Aq kəzning nenini yemə, Uning esil nazunemətlirini tama kilma; **7** Qünki uning kəngli kandak boloŋandək, əzimu xundak. U aoŋzida: — Keni, alsila, iqsilə! — desimu, Birak kənglidə seni oylioŋini yok. **8** Yegən bir yutum taamnimu kusuwetisən, Uningoŋa kiloŋan qiraylik səzliringmu bikaroŋa kətkən bolidu. **9** Əhməkkə yol kərsitip salma, Qünki u əkil səzliringni kəzgə ilmas. **10** Kədimdə bekitkən yərning pasil taxlirini yətkimə, Yetimlarning etizlioŋimu ayaoŋ basma; **11** Qünki ularning Həmjəmət-Kutkuzoŋuqisi intayin küqlüktur; U Əzi ular üqün üstüngdin dəwa kilar. **12** Nəsihətkə kəngül koy, Ilim-bilimlərgə kulak sal. **13** Balangoŋa tərbiyə berixtin erinmə; Əgər tayak bilən ursang, u ölüp kətməydu; **14** Sən uni tayak bilən ursang, Bəlkim uni təhtisaradin kutkuziwalisən. **(Sheol h7585)** **15** I ooŋlum, dana bolsang, Mening kəlbim kanqə hux bolar idi! **16** Aoŋzingda orunluk səzlər bolsa, iq-iqimdin xadlinimən. **17** Gunah sadir kiloŋuqilaroŋa rəxk kilma, Hərdaim Pərvərdigardin əyminixtə turoŋin; **18** Xundak kiloŋiningda jəzmən kəridioŋan yahxi kününg bolidu, Arzu-ümiding bikaroŋa kətməs. **19** I ooŋlum, səzümgə kulak selip dana bol, Kəlbingni [Hudaning] yolioŋa baxlioŋin. **20** Məyhorlaroŋa arilaxma, Nəpsi yaman gəxhorlar bilən bardi-kəldi kilma; **21** Qünki harakkəx bilən nəpsi yaman ahirida yoksullukta kalar, Oŋəplət uykusioŋa patkanlaroŋa jəndə kiyimni kiygüzər. **22** Seni tapkan atangning səzini angla, Anang kerioŋanda uningoŋa hərmətsizlik kilma. **23** Həkikətni setiwal, Uni hərgiz setiwətmə. Danalik, tərbiyə wə yorutuluxnimu al. **24** Həkkaniy balining atisi qong huxallik tapar; Dana ooŋulni tapkan atisi uningdin hursən bolar. **25** Ata-anangni səyündürüp, Seni tuoŋkan anangni hux kil. **26** I ooŋlum, kəlbingni manga tapxur; Kəzliringmu hayatlik yollirimoŋa tikilsun! **27** Qünki paḥixə ayal qongkur oridur, Buzuk yat ayal tar zindandur; **28** Ular karakqidək məküwelip, Insaniyət arisidiki wapasizlarni kəpəytər. **29** Kimdə azab bar? Kimdə dərd-ələm? Kim jedəl iqidə kalar? Kim nalə-pəryad kətürər? Kim səwəbsiz yarilinar? Kimning kəzi kizirip ketər? **30** Dəl xarab üstidə uzun olturoŋan, Əbjəx xarabtin tetixka aldirioŋan məyhorlar! **31** Xarabning ajayib kizillikioŋa, uning jamdiki julalikioŋa, Kixining gelidin xundak silik ətkənlikigə məptun bolup kalma! **32** Ahirida u zəhərlik yilandək qekiwalidu, Ok yilandək nəxtirini sanjiydu. **33** Kəz aldingda oŋəlitə mənzirilər kərünidu, Aoŋzingdin kalaymikan səzlər qikidu. **34** Huddi dengiz-okyanlarda ləyləp kaloŋandək, Yəlkənlik kemining moma yaoŋiqi üstidə yatkandək bolisən. **35** Sən qokum: — Birsi meni urdi, lekin mən yarilanmidim! Birsi meni tayak bilən urdi, birak aoŋrikini səzmidim!» — dəysən. Birak sən yənə: «Ḥoxumoŋa kəlsəmla, mən yənila xarabni izdəymən! — dəysən.

24 Yamanlaroŋa rəxk kilma, Ular bilən bardi-kəldi kilixni arzu kilma; **2** Qünki ularning kəngli zorawanliknila oylar; Ularning aoŋzi azar yətküzüxni səzlər. **3** Ailə bolsa danalik asasida bərpa kilinar; Qüxinix bilən mustəhkəmlinər. **4** Bilim bilən əyning haniliri hərhil kimmətlik, esil gəhərlərgə toldurular. **5** Dana adəm zor küqkə igidur; Bilimi bar adəm kudritini axurar. **6** Puhta nəsihətlər bilən jəng kiloŋin; Oŋəlibə bolsa Birdinbir Uluoŋ Məslihətqi bilən bolar. **7** Danalik əkilsiz adəmgə nisbətən tolimu egiz, qüxiniksizdur; [Qonglar] xəhər dərwazisi aldioŋa yioŋiloŋanda u zuwan aqalmas. **8** Əskilikni niyətligən adəm «suyikəstqi» atilar. **9** Əhməkliktin boloŋan niyət gunahdur; Hakawur kixi adəmlərgə yirginliktur. **10** Bexingoŋa eoŋir kün qüxkəndə jasarətsiz bolsang, Küqsiz hesablinisən. **11** [Səwəbsiz] ölümgə tartiloŋanlarni kutkuzoŋin; Booŋuzlinix həwpidə turoŋanlardin yardəm kolungni tartma; **12** Əgər sən: «Bu ixtin həwirimiz yoktur» desəng, Hər adəmning kənglini tarazioŋa Saloŋuqi buni kərməsmu? Jeningni hayat Sakliouqi uni bilməsmu? U hərbir insan balsining əz kiloŋanliri boyiqə ularning əzigə yandurmasmu? **13** I ooŋlum, həsəl [tapsang] istimal kil, u yahxidur. Hərə kənikidin aloŋan həsəl bolsa tatlik tetiydu; **14** Danalik bilən tonuxsang, umu kənglünggə xuningdək bolar; Uni tapkiningda jəzmən yahxi kəridioŋan kününg bolidu, Arzu-ümiding bikaroŋa kətməs. **15** I rəzil adəm, həkkaniyning əyigə yoxurun hujum kilixni kütmə, Uning turaloŋusini bulioŋuqi bolma! **16** Qünki həkkaniy yəttə ketim yikilip qüxər, Birak ahiri yənə ornidin turar. Lekin rəzil kixi külpət iqigə putlixip qüxər. **17** Rəkibing yikilip kətsə hux bolup kətmə, Düxmining putlixip qüxsə xadlanma; **18** Pərvərdigar buni kərgəndə, Bu kilikingni yahxi kərməy, Bəlkim oŋəzipini rəkibinggə qüxürməsliki mumkin. **19** Yamanlar [rawaj tapsa], biaram bolup kətmə; Rəzillərgə rəxk kilma. **20** Qünki yamanlarning keləqiki yoktur, Uning qirioŋimu əqürülər. **21** I ooŋlum, Pərvərdigardin korkkin, padixahnimu hərmət kil. Kutratkuqilar bilən arilaxma. **22** Bundak kixilərgə kelidioŋan balayi'apət uxtumtut bolar, [Pərvərdigar bilən padixahning] ularni kandak yokitidioŋanlikini biləmsən? **23** Bularmu akilanilərning səzliridur: — Sot kiloŋanda bir tərəpkə yan besix kət'iy bolmas. **24** Jinayətqigə: «Əyibsiz sən» dəp həküm kikaroŋan kixigə, Həlklər lənət eytar; əl-yurtlar uningdin nəprətlinər. **25** Birak ular jinayətqining gunahini eqip taxlioŋan kixidin hursən bolar, Ular uningoŋa bəht-saadət tilixər. **26** Durus jawab bərgüqi, Goyaki kixining ləwlirigə səygüqidur. **27** Awwal sirtta ixliringning yolini hazirlap, Etiz-erikliringni təyyarla, Andin əyüngni saloŋin. **28** Yekiningoŋa karxi asassiz guwahlik

kilma; Aoŋzingdin ḥeq yaloŋanqilik qikarma. **29** «U manga kandak kiloŋan bolsa, mənmu uningoŋa xundak kilimən, Uning manga kiloŋinini əzigə yandurimən», degüqi bolma. **30** Mən ḥurunning etizlikidin əttim, Əkilsizning üzümzarliki yenidin mangdim, **31** Mana, ḥər yeridin tikənlər əsüp qikkan, Hohilar yər yüzini besip kətkən, Koruk temi ərülüp kətkən! **32** Ularni kərgəq, obdan oylandim; Kərginimdin sawak aldim: — **33** Sən: «Yənə birdəm kəzümni yumuwalay, Yənə birdəm uhliwalay, Yənə birdəm put-kolumni almap yetiwalay» — desəng, **34** Namratlik bulangqidək seni besip kelər, Ḥajətmənlik kalkanlik əskərdək sanga ḥujum kilar.

25 Təwəndə bayan kilinidioŋanlirimu Sulaymanning pənd-nəsihətliri; bularni Yəḥudaning padixaḥi Ḥəzəkiyaning ordisidikilər kəqürüp hatiriligən: — **2** Pərwərdigarning uluoŋluki — Əzining kiloŋan ixini axkarilimioŋinida; Padixaḥlarning uluoŋluki — bir ixning sirini yexəliginidə. **3** Ərxning egizlikini, Zeminning qongkurlukini, Wə padixaḥlarning kənglidikini məlqərləp bilgili bolmas. **4** Awwal kümüxning poki ayrilip tawlansa, Andin zərgər nəpis bir kaqa yasap qikar. **5** Awwal padixaḥning aldidiki rəzil hizmətkarliri koŋliwetilsə, Andin uning təhti adalət üstigə kurular. **6** Padixaḥning aldida əzüngni ḥəmmining aldi kilip kərsətmə, [Uning aldidiki] ərbablarning ornida turuwalma; **7** Ornungni əzüngdin yukiri janabka berip, uning aldida pəgaḥka qüxürülginingdin kərə, Əzgilərning seni tərgə təklip kiloŋini yahxidur. **8** Aldirap dəwaoŋa barmioŋin, Mubada berip, yekining [üstün qikip] seni lət kilsa, kandak kilisən? **9** Yekining bilən munaziriləxsəng, Baxkilarning sirini aqma. **10** Bolmisa, buni bilgüqilər seni əyibləydu, Sesik namdin kutulalmaysən. **11** Wakti-jayida kilinoŋan söz, Kümüx ramkilaroŋa tiziloŋan altun almilardur. **12** [Kulakka] altun ḥalka, nəpis altundin yasaloŋan zinnət buyumi yaraxkandək, Akilanining agaḥlanduruxi kəngül koyoŋanning kulikioŋa yarixar. **13** Huddi orma waktidiki tomuzda [iqkən] kar süyidək, Ixənqlik ələqi əzini əwətküqilərgə xundak bolar; U hojayinlirining kəksi-karnini yaxartar. **14** Yamoŋuri yok bulut-xamal, Yaloŋan sowoŋatni wədə kilip mahtanoŋuqioŋa ohxaxtur. **15** Uzunoŋiqə səwr-takət kilinsa, ḥəkümdarmu kayil kilinar, Yumxak til səngəklərdinmu ətər. **16** Sən ḥəsəl tepiwaldingmu? Uni pəkət toyoŋuqila yə, Kəp yesəng yanduruwetisən. **17** Koxnangning bosuoŋisioŋa az dəssə, Ular səndin toyup, əq bolup kalmisun. **18** Yaloŋan guwaḥlik bilən yekinioŋa kara qaplioŋuqi, Huddi gürzə, kiliq wə ətkür okka ohxaxtur. **19** Sunuk qix bilən qaynax, Tokur put [bilən mengix], Külpət künidə wapasiz kixigə ümid baoŋlioŋandəktur. **20** Kix künidə kixilərning kiyimini salduruwetix, Yaki suda üstigə aqqik su kuyux, Kayoŋuluk kixining aldida nahxa eytkandəktur. **21** Düxminingning korsiki aq bolsa, Nan bər; Ussioŋan bolsa su bər; **22** Xundak kilsang, bexioŋa kəmür qooŋini toplap saloŋan bolisən, Wə Pərwərdigar bu ixni sanga yanduridu. **23** Ximal tərəptin qikkan xamal kattik yamoŋur elip kəlgəndək, Qekimqi xum qirayni kəltürər. **24** Sokuxkak hotun bilən [azadə] əydə billə turoŋandin kərə, Əgzining bir bulungida [yaloŋuz] yetip-kopkan yahxi. **25** Ussap kətkən kixigə muzdək su berilgəndək, Yirak yurttin kəlgən hux həwərmu ənə xundak bolar. **26** Petikdilip süyi leyip kətkən bulak, Süyi buloŋiwetilgən kuduk, Rəzillərgə yol koyoŋan ḥakkaniy adəmgə ohxaxtur. **27** Ḥəsəlni ḥəddidin ziyadə yeyix yahxi bolmas; Birak uluoŋlukni izdəxning əzi uluoŋ ixtur. **28** Əzini tutalmaydioŋan kixi, Wəyran boloŋan, sepilsiz kaloŋan xəḥərgə ohxaydu.

26 Yazda kar yeoŋix, Orma waktida yamoŋur yeoŋix kamlaxmioŋandək, Izzət-ḥərmət əhməkkə layik əməstur. **2** Ləyləp uqup yürgən kuqkaqtək, Uqkan karlioŋaq yərgə konmioŋandək, Səwəbsiz karoŋix kixigə ziyan kəltürəlməs. **3** Atka kamqa, exəkkə nohta lazim boloŋinidək, Əhməkning dümbisigə tayak layiktur. **4** Əhməkning əhmikanə gepi boyiqə uningoŋa jawab bərmigin, Jawab bərsəng özüng uningoŋa ohxap kelixing mumkin. **5** Əhməkning əhmikanə gepi boyiqə uningoŋa jawab bərgin, Jawab bərmisəng u özining əhməklikini əkillik dəp qaoŋlar. **6** Əz putini kesiwətkəndək, Əz bexioŋa zulmət tiligəndək, Əhməktin həwər yollaxmu xundak bir ixtur. **7** Tokurning karoŋa kəlmigən putliridək, Əhməkning aoŋzioŋa selinoŋan pənd-nəsihətmu bikar bolur. **8** Saloŋioŋa taxni baoŋlap atkandək, Əhməkkə ḥərmət bildürüxmu əhmikanə ixtur. **9** Əhməkning aoŋzioŋa selinoŋan pənd-nəsihət, Məstning koliooŋa sanjiloŋan tikəndəktur. **10** Əz yekinlirini karisioŋa zəhimləndürgən okyaqidək, Əhməkni yaki udul kəlgən adəmni yallap ixlətkən hojayinmu ohxaxla zəhimləndürgüqidur. **11** It aylinip kelip əz kusukini yalioŋandək, Əhmək əhməklikini kaytilar. **12** Əzini dana qaoŋlap məmnun boloŋan kixini kərdüngmu? Uningoŋa ümid baoŋlimaktin əhməkkə ümid baoŋlimak əwzəldur. **13** Ḥurun adəm: — «Taxkirida dəḥxətlik bir xir turidu, Koqida bir xir yüridu!» — dəp [eydin qikmas]. **14** Əz mujukida eqilip-yepilip turoŋan ixikkə ohxax, Ḥurun kariwatta yetip u yak-bu yakka ərülməktə. **15** Ḥurun kolini sunup kaqioŋa tikkini bilən, Oŋizani aoŋzioŋa selixtinmu erinər. **16** Ḥurun əzini pəm bilən jawab bərgüqi yəttə kixidinmu dana sanar. **17** Koqida keliwetip, əzigə munasiwətsiz majiraoŋa arilaxkan kixi, Itning kulikini tutup sozoŋanoŋa ohxax hətərgə duqar bolar. **18** Əz yekinlirini aldap «Pəkət qakqak kilip koydum!» dəydioŋan kixi, Otkaxlarni, oklarni, ḥərhil əjəllik korallarni atkan təlwigə ohxaydu. **20** Otun bolmisa ot əqər; Oŋəywət bolmisa, jedəl besilar. **21** Qooŋlar üstigə qaqkan kəmürdək, Ot üstigə koyoŋan otundək, jedəlqi jedəlni uloŋaytar. **22** Oŋəywəthorning səzliri ḥərhil nazunemətlərdək, Kixining kəlbigə qongkur singdürülər. **23** Yalkunluk ləwlər rəzil kəngüllərgə koxuloŋanda, Sapal kaqioŋa kümüx ḥəl bərgəngə ohxaxtur. **24** Adawət saklaydioŋan adəm əqini gəpliri bilən yapsimu, Kənglidə kat-kat suyikəst saklaydu. **25** Uning səzi qiraylik bolsimu, ixinip kətmigin; Kəlbidə yəttə kat iplaslik bardur. **26** U əqmənlikini qiraylik gəp bilən yapsimu, Lekin rəzilliki jamaətning aldida axkarilinar. **27** Kixigə ora kolioŋan əzi qüxər; Taxni domilatkan kixini tax dumilap kaytip kelip uni yanjar. **28** Sahta til əzi ziyankəxlik kiloŋan kixilərgə nəprətlinər; Huxamət kiloŋuqi eoŋiz adəmni ḥalakətkə ittirər.

27 Ətiki kününg tooŋruluk mahtanma, Qünki bir küni nemə bolidioŋiningnimu bilməysən. **2** Seni baxkilar mahtisun, əz aoŋzing mundak kilmisun, Yat adəm seni mahtisun, əz ləwliring undak kilmisun. **3** Tax eoŋir, kum heli jing basar, Birak əhmək kəltüridioŋan hapiqilik ikkisidin tehimu eoŋirdur. **4** Oŋəzəp rəḥimsizdur, Kəḥr bolsa kəlkündək adəmni ekitip ketər, Birak kim ḥəsəthorluk aldida takabil turalisun? **5** Axkara əyibləx yoxurun muḥəbbəttin əladur. **6** Dostning kolidin yegən zəhimlər sadikliktin bolidu; Birak düxmənning səyüxliri ḥiyligərliktur. **7** Tok kixi ḥəsəl kənikidinmu bizardur, Aq kixigə ḥərkandak aqqik nərsimu tatlik bilinər. **8** Yurt makanidin ayriloŋan kixi, Uwisidin ayrilip yürgən kuxka ohxar. **9** Ətir wə huxbuy kəngülni aqar, Jan kəyər dostning səmimiy məslihəti kixini rioŋbətləndürər. Jan kəyər dostning səmimiy, huxhuy məslihəti kixini hux kilur. **10** Əz dostungni, atangning dostinimu untuma; Bexingoŋa kün qüxkəndə kerindixingning əyigə kirip yelinma; Yekindiki dost, yiraktiki kerindaxtin əla.

11 I ooɣlum, dana bol, kənglümni hux kil, Xundak kiloɣiningda meni məshirə kilidioɣanlaroɣa jawab berələymən. **12** Zerək kixi bala-kazani aldin kərüp kaqar; Saddilar aldioɣa berip ziyan tartar. **13** Yatkа kepil boloɣan kixidin kərzgə tonini tutup aloɣin; Yat hotunoɣa kapalət bərgən kixidin kapalət puli al. **14** Kak səhərdə turup, yukiri awazda dostioɣa bəht tiligənlik, Өzini karoɣax hesablinar. **15** Yamoɣurluk kündiki tohtimay qüxkən tamqə-tamqə yeoɣin, Wə sokuxkak hotun bir-birigə ohxaxtur. **16** Uni tizgənləx boranni toskanoɣa, Yaki yaoɣni ong kol bilən qanggallioɣanoɣa ohxaxtur. **17** Təmürni təmürgə bilisə ətkürləxkəndək, Dostlarmu bir-birini ətkürləxtürər. **18** Ənjür keqitini pərwix kiloɣuqi uningdin ənjür yəydu; Hojayinini asrap kütkən kul izzət tapidu. **19** Suda adəmning yüzi əks ətkəndək, Insanning kəlbining kandakliki өz yenidiki kixi arkilik bilinər. **20** Təhtisara wə halakət hərgiz toymioɣandək, Adəmning [aq] kəzliri kanaət tapmas. **(Sheol h7585)** **21** Sapal kazan kümüxni, qanak altunni tawlar, Adəm bolsa mahtaloɣanda sinilar. **22** Əhmək̆ni buoɣday bilən birgə səndəldə talkan kilip sokşangmu, əhmək̆liki yənila uningda turar. **23** Padiliringning əhwalini obdan bilip tur, Mal-waranliringdin yahxi həwər al; **24** Qünki baylikning mənggü kapaliti bolmas, Taj-təhtmu dəwrdin-dəwrgiqə turamdu? **25** Kuruoɣan qəplər oruloɣandin keyin, Yumran qəplər əsüp kikkanda, Taoɣ baoɣridinmu yawayi qəplər yioɣiloɣanda, **26** Xu qaoɣda kozilarning yungliri kirkilip kiyiming bolar; Өqkilərni satkan puloɣa bir etiz kelər, **27** Həmdə өqkilərning sütliri sening həm ailidikiliringning ozukluкini, Dedəkliringning korsikini təminləxkimu yetər.

28 Yamanlar heqkim kooɣlimisimu kaqar; Birak hək̆kaniylar xir yürək batur kelər. **2** Yurtta gunahlar kəpəysə, uning əmirliri kəp almixar, Lekin uni sorioɣuqi yorutuloɣan wə bilimlik bolsa, yurt aman-mukim uzun turar. **3** Miskinlərgə zulum seliwatkan bir kəmbəoɣəl, Huddi [ziraətlərni] yatkuzup denini koymaydioɣan kara yamoɣuroɣa ohxaydu. **4** Təwrat kanunidin waz kəqkənlər yamanlarni yahxi dəp mahtar; Birak kanunni tutkuqilar ularoɣa karxi kürəx kilar. **5** Rəzillər adalətni qüxənməs; Birak Pərwərdigarni izdigüqilər həmmə ixni qüxinər. **6** Pəzilətlik yolda mangoɣan miskin kixi, Sahta, ikki yüzlimə bay adəmdin yahxidur. **7** Təwrat-kanunioɣa itaət kiloɣan yigit əkillik ooɣuldur; Birak nan kepilaroɣa həmrah boloɣuqi atisini nomuska kaldurar. **8** Jazanihorluk kilip yukiri өsüm arkilik bayliklar tapkan kixi, Ahirida bularni miskinlərgə həyrihəhlik kiloɣuqining koliɣa etküzüx üqün topliɣandur. **9** Kimki Təwrat-kanunini anglimaymən dəp kulikini yopursa, Hətta dualirimu ləniti bolup kalar. **10** Kimki duruslarni yaman yoloɣa azdursa, Өzi koliɣan orisioɣa өzi qüxər; Birak pak-diyanətlik adəm yahxilikka mirashor bolar. **11** Bay dərwəkə өzini dana sanar; Birak yorutuloɣan miskin uni həman kərüp yetər. **12** Hək̆kaniylar oɣalibiyətlik bolsa, Jahanni təntənə kaplar; Birak yamanlar mərtiwigə qiksa, halayik өzlirini kaqurar. **13** Өz gunahlirini yoxuroɣan kixi ronak tapmas; Birak ularni tonup ikrar kilip, ulardin waz kəqkən kixi rəhim-xəpkətkə erixər. **14** [Pərwərdigardin] hərdaim korkup yürgən kixi xunqə bəhtliktur! Birak kənglini tax kiloɣan balayi'apətkə kalar. **15** Hərkirəp turoɣan xir, Yaki [owni izdəp] keziwatkan eyik kandak bolsa, Yoksul pukralarning üstidiki rəzil hakimmu xundaktur. **16** Yorutulmioɣan əmir həman zor bir zalim bolup qikar, Birak haram bayliklaroɣa nəprətlənsə, təhtidə uzun olturar. **17** Kan tökkən kixi kərz bilən hangoɣa karap yügürər; Uni heqkim tosmisun! **18** Səmimiy, diyanətlik yolda mangoɣan kutular; Ikki yolda mangoɣan sahta kixi ularning biridə həman yikilip qüxər. **19** Өz yerigə tirixip ixligən dehkanning neni yetip axar; Birak bikar yürüp ham hiyallarni kooɣlioɣan kixining yoksulluki mol bolar! **20** Rastqil kixining bəhti kəpiyər; Birak bay boluxka aldirioɣan kixi jazadin kеqip kutulalmas. **21** Birigə yan besix kət'iy bolmas; Qünki bəzilər hətta bir burda nan üqünmu gunah ətküzər. **22** Nəpsi toymas kixi bayliklarni kəzləp aldiraydu, U namratlikning өz bexioɣa qüxidioɣinidin bihəwərdur. **23** Baxkilarning hatalikini oquk əyibligən kixi, Hаman huxamət kiloɣuqioɣa karioɣanda kəprək iltipat tapar. **24** Ata-anisining təəlluкatini ooɣrilap, «Bu heqkandak gunah əməs» degən kixi, Halak kiloɣuqining xerikidur. **25** Nəpsi toymioɣur kixi jedəl-majira teriydu; Birak Pərwərdigaroɣa tayanoɣan kixi ətlinar. **26** Өzining kəngligə ixəngən kixi əhmək̆tur; Birak danalik bilən mangoɣan nijat tapar. **27** Namratlaroɣa həyrhahlik kilidioɣan kixi mohtajlik tartmas; Lekin hajətmənni kərsimu kərməskə saloɣan kixi kəpligən karoɣixka uqrar. **28** Yamanlar mərtiwigə qiksa, halayik өzlirini kaqurar; Lekin ular zawal tapsa, hək̆kaniylar rawaj tapar.

29 Kayta-kayta əyiblinip turup yənə boyni kattiklik kiloɣan kixi, Tuyuksizdin dawalioɣusiz yanjilar. **2** Hək̆kaniylar güllənsə, pukraliri xadlinar, Kəbihlər hokuk tutsa pukra nalə-pəryad kətürər. **3** Danalikni səygən ooɣul atisini hux kilar; Birak pahixilərgə həmrah boloɣan uning mal-mülkini buzup-qaqar. **4** Padixah adalət bilən yurtini tinq kilar; Birak baj-selik saloɣan bolsa, uni wəyran kilar. **5** Өz yekinioɣa huxamət kiloɣan kixi, Uning putlirioɣa tor təyyarlap koyoɣandur. **6** Rəzil adəmning gunahi ezigə kapkan yasap kurar; Birak hək̆kaniy kixi nahxilar bilən xadlinar. **7** Hək̆kaniy kixi miskinning dəwasioɣa kəngül bəlür; Birak yamanlar bolsa bu ixni qüxənməs. **8** Hakawur kixilər xəhərni kutritip dawaloɣutar; Birak akilanilər aqqik oɣəzəplərni yandurar. **9** Dana kixi əhmək bilən dəwalaxsa, əhmək hürpiyidu yaki külidu, nətijisi hаman tinqlik bolmas. **10** Kanhorlar pak-diyanətliklərgə nəprətlinar; Duruslarning jenini bolsa, ular kəstlər. **11** Əhmək hərdaim iqidiki həmmini axkara kilar; Birak dana өzini besiwalar. **12** Hək̆ümdar yaloɣan səzlərgə kulak salsa, Uning barlik hizmətkarliri yaman əgənməy kalmas. **13** Gaday bilən uni əzgüqi kixi bir zeminda yaxar; Hər ikkisining kəzini nurlanduroɣuqi Pərwərdigardur. **14** Yoksullarni diyanət bilən sorioɣan padixahning bolsa, Təhti mənggügə məhkəm turar. **15** Tayak bilən tənbih-nəsihət balilaroɣa danalik yətküzər; Birak өz məyligə koyup berilgən bala anisini hijalətkə kaldurar. **16** Yamanlar güllinip kətsə, nahək̆lik kəpiyər; Lekin hək̆kaniylar ularning yikiloɣinini kərər. **17** Ooɣlungni tərbiyəlisəng, u seni aram tapkuzar; U kənglüngni səyündürər. **18** [Pərwərdigarning] wəhiyisi bolmioɣan ələning pukraliri yoldin qikip baxpanahsiz kalar; Lekin Təwrat-kanunioɣa əməl kilidioɣan kixi bəhtliktur. **19** Kulni səz bilənla tüzətkili bolmas; U səzüngni qüxəngən bolsimu, etibar kilmas. **20** Aoɣzini basalmaydioɣan kixini kərgənmu? Uningdin ümid kütkəndin, əhmək̆tin ümid kütüx əwzəldur. **21** Kimki өz kulini kiqikidin tartip өz məyligə koyup bərsə, Künlərning biridə uning bexioɣa qikar. **22** Terikkək kixi jedəl-majira kozoɣap turar; Asan aqqiklinidioɣan kixining gunahliri kəptur. **23** Məoɣrurluk kixini pəs kilar, Birak kəmtərlik kixini hərmətkə erixtürər. **24** Ooɣri bilən xerik boloɣan kixi өz jenioɣa düxməndur; U sorakqining [guwah berixkə] agahlanduruxini anglisimu, lekin rast gəp kilixka petinalmas. **25** Insan balisidin korkux adəmni tuzakka qüxüridu; Birak kimki Pərwərdigaroɣa tayanoɣan bolsa, u bihətər kətürülər. **26** Kəp kixilər hөkümdardin iltipat izdəp yürər; Birak adəmning hək̆-rizki pək̆ət Pərwərdigarningla kolididur. **27** Nahək̆lər hək̆kaniylaroɣa yirginqliktur; Durus yolda mangoɣan kixilər yamanlaroɣa yirginqliktur.

30 Təwəndikilər Yakəһning ooʏli Aguroʏa wəһiy bilən kəlgən sözlərdur: Bu adəm Itiyəlgə, yəni Itiyəl bilən Ukaloʏa mundak sözlərni degən: — **2** Mən dərwəkə insanlar arisidiki əng nadini, һaywanoʏa ohxaxturmən; Məndə insan əkli yok. **3** Danalikni һeq əgənmidim; əng Pak-Mukəddəs Boloʏuqi һəkkidimu sawatim yoktur. **4** Kim ərxkə kətürülgən, yaki ərxtin qüxkən? Kim xamalni ƙollirida tutkan? Kim sularni Өz tonioʏa yəgəp ƙoyoʏan? Kim yər-zeminning qegralirini bəlgiligən? Uning ismi nemə? Uning Ooʏlining ismi nemə? Biləmsən-yok? **5** Təngrining һərbir sözi sinilip ispatlinip kəlgəndur; U Өzigə tayanoʏanlarning һəmmisini ƙoʏdaydioʏan ƙalkandur. **6** Uning sözlirigə һeq nərsə ƙoxma; Undak ƙilsang, U seni əyibləydu, Sening yaloʏanqiliking axkarilinidu. **7** I [Hudayim], Səndin ikki nərsini tiləymən; Mən əlgüqə bularni məndin ayimioʏaysən: — **8** Sahtilik wə yaloʏanqilikni məndin yirak ƙiloʏaysən; Meni gadaymu ƙilmay, baymu ƙilmay, bəlki eһtiyajimoʏa layikla rizik bərgəysən. **9** Qünki ziyadə toyup kətsəm, Səndin yenip: «Pərwərdigar degən kim?» — dəp ƙelixim mumkin. Yaki gaday bolup ƙalsam, ooʏrilik ƙilip, Sən Hudayimning namioʏa daoʏ kəltürüxim mumkin. **10** Hojayinining aldida uning ƙuli üstidin xikayət ƙilma, Bolmisa u seni ƙaroʏap lənət ƙilidu, əyibkar bolisən. **11** Өz atisini ƙaroʏaydioʏan, Өz anisioʏa bəht tiliməydioʏan bir dəwr bar, **12** Өzini pak qaoʏlaydioʏan, əməliyəttə məynətqilikidin һeq yuyulmioʏan bir dəwr bar, **13** Bir dəwr bar — aһ, kibirlikidin nəziri nemidegən üstün, Ңakawurlukidin ңali nemidegən qong! **14** Uning ajizlar wə yoksullarni yalmap yutuwetidioʏan qixliri ƙiliqtək, Ezik qixliri piqaktək boloʏan bir dəwr bar! **15** Zülükning ikki ƙizi bar, ular ңərdaim: «Bərgin, bərgin» dəp towlixar. Ңərgiz toyunmaydioʏan üq nərsə bar, ңərgiz ƙanaətlənməydioʏan tət nərsə bar, ular bolsimu: — **16** Gər, tuoʏmas hotunning ƙarni, Suoʏa toyunmioʏan ƙuroʏak Yər. Wə ңərgiz «boldi, toydum» deməydioʏan ottin ibarət. **(Sheol h7585)** **17** Atisini məshirə ƙilidioʏan, Anisini kəmsitidioʏan kəzni bolsa, Ƙaoʏa-ƙuzoʏunlar qokular, Bürkütning balilirimu uni yər. **18** Mən üqün intayin tilsimat üq nərsə bar; Xundak, mən qüxinəlməydioʏan tət ix bar: — **19** Bürkütning asmandiki uqux yoli, Yilanning taxta beoʏirlap mangidioʏan yoli, Kemining dengizdiki yoli wə yigitning ƙizoʏa axik boluxtiki yolidur. **20** Zinahor hotunning yolimu xundaktur; U bir nemini yəp bolup aoʏzini sürtiwətkən kixidək: «Mən ңeqkandak yamanlikni ƙilmidim!» — dəydu. **21** Yər-zemin üq nərsə astida biaram bolar; U kətürəlməydioʏan tət ix bar: — **22** Padixaһ boloʏan ƙul, Tamakka toyoʏan ңamakət, **23** Nəprətkə patkan, ərgə təgkən hotun, Өz hanimining ornini baskan dedək. **24** Yər yüzidə teni kiqik, lekin intayin əkillik tət hil janiwar bar: — **25** Qəmülilər küqlük һəlk bolmisimu, birak yazda ozuk təyyarliwelixni bilidu; **26** Suoʏurlar əzi ajiz bir ƙowm bolsimu, ңada taxlarning arisioʏa uwa salidu; **27** Qekətkilərning padixaһi bolmisimu, lekin ƙatar tizilip rətlik mangidu; **28** Kəslənqükni ƙol bilən tutuwaloʏili bolidu, Lekin han ordilirida yaxaydu. **29** Ƙədəmliri ңəywətlik üq janiwar bar, Kixigə zok berip mangidioʏan tət nərsə bar: — **30** Ңaywanatlar iqidə əng küqlük, ңeq nemidin ƙorkmas xir, **31** Zilwa bəygə iti, Tekə, Wə pukraliri ƙollaydioʏan padixaһdur. **32** Əgər sən əhməklik ƙilip özüngni bək yukiri orunoʏa ƙoyuwaloʏan bolsang, Wə yaki təlwə bir oyda boloʏan bolsang, Ƙolung bilən aoʏzingni yum! **33** Kala süti ƙoqulsa serik may qikar; Birining burni mijilsa, ƙan qikar; Adawət ƙozoʏap intikam oylisa jedəl-majira qikar.

31 Təwəndikilər, padixaһ Ləmuəlgə uning anisi arkilik wəһiy bilən kəlgən sözlərdur; anisi bu sözlərni uningoʏa əgətkən: **2** I ooʏlum, i mening amrikim, ƙəsəmlər bilən tiligən arzulukum, mən sanga nemə dəy? **3** Küq-ƙuwwitingni ayal-hotunlar təripigə sərp ƙilmioʏin; Yaki padixaһlarnimu wəyran ƙilidioʏan ixlaroʏa berilgüqi bolma! **4** I Ləmuəl, xarab iqix padixaһlaroʏa layik əməs, Əmirlərgimu ңarakka humar bolux yaraxmas. **5** Bolmisa ular xarab iqip, [mukəddəs] bəlgilimilərni untup, Bozək bəndilərning һəkkini astin-üstün ƙiliwetixi mumkin. **6** Küqlük ңarak əlgüsi kəlgənlərgə, ңəsrətkə qəmgənlərgə berilsun! **7** Ular xarabni iqip, miskinlikini untup, Ƙaytidin dərd-əlimini esigə kəltürmisun! **8** Өzliri üqün gəp ƙilalmaydioʏanlaroʏa aoʏzingni aqkin, Ңalak bolay degənlərning dəwasidə gəp ƙil. **9** Süküt ƙilma, ular üqün lilla һəküm ƙil, Ezilgənlərning wə miskinlərning dərdigə dərman bol. **10** Pəzilətlik ayalni kim tapalaydu? Uning ƙimmiti ləəl-yakutlardinmu zor exip qüxidu. **11** Erining kəngli uningoʏa tayinip hatirjəm turidu, U boloʏaqka erining aloʏan oljisi kəm əməstur! **12** U əmür boyi erigə wapadar bolup yahxilik ƙilidu, Uni ziyanoʏa uqratmaydu. **13** U ƙoy yungi wə kəndir tepip, Өz ƙoli bilən jan dəp əjir ƙilidu. **14** U soda kemilirigə ohxax, [ailini bekixtiki] ozuk-tülüklərni yirak jaylardin toxuydu. **15** Tang yorumasta u ornidin turidu, ailisidikilərgə yeməklik təyyarlaydu, Hizmətkar-dedəklərgə nesiwisini təksim ƙilidu. **16** U bir parqə etizni əzi kərüp alidu; Ƙoli bilən yioʏkan daramättin u bir üzümzar bina ƙilidu. **17** [Ixka karap] u belini küq bilən baoʏlar, Biləklirini küqləndürər; **18** Өz ixining paydilikioʏa kəzi yetər, Keqiqə qirioʏini əqürməy ix ƙilar. **19** U ƙolliri bilən qakni qərər, Barmakliri yip urukini tutar. **20** Ajizlaroʏa yardəm ƙolini uzitar; Ңajətmənlərgə ƙollirini sozar. **21** Ƙar yaoʏkanda u ailisi tooʏruluk əndixə ƙilmaydu, Өyidikilərning һəmmisigə ƙizil kiyimlər kiydürülgən. **22** Kariwat yapkuqlirini əzi tokuydu; Өzining kiyim-keqəkliri kanap wə səsün rəһttindur. **23** Erining xəһər dərwazilirida abruyi bar; Xu yərdə u yurttiki akşakallar ƙataridin orun alidu. **24** U nəpis kanaptin kiyim-keqək tikip uni satidu; Bəlwaoʏlarni tikip sodigərlərni təminləydu. **25** Kiyimi küq-kudrət wə izzət-ңörmättur; U keləqəkkə ümid bilən külüp ƙaraydu. **26** Aoʏzini aqsila, dana söz ƙilidu, Tilida mehribanə nəsiһətlər bar. **27** ailisidiki ixlardin daim həwər alidu, Bikaroʏa nan yeməydu. **28** Pərzəntliri ornidin turup uningoʏa bəht-bərikət tiləydu; Erimu mubarəkləp uni mahtap: — **29** «Pəzilət bilən yaxioʏan ayallar kəptur, Birak sən ularning ңəmmisidinmu exip qüxisən» — dəydu. **30** Güzəllik seһri aldamqidur, Ңəsn-jamalmu pəkət bir kəpük, halas, Pəkət Pərwərdigardin ƙorkidioʏan ayalla mahtilidu! **31** U əz meһnitining mewiliridin bəһrimən bolsun! Əjirliri uni dərwazilarda ңərmət-xəһrətkə erixtürsun!

Ḫekmət toplioquqi

1 Yerusalemda padixah bolоan, Dawutning ooli «Ḫekmət toplioquqi»ning səzliri: — **2** «Bimənilik üstigə bimənilik!» — dəydu «Ḫekmət toplioquqi» — «Bimənilik üstigə bimənilik! Ḫəmmə ix bimənilikturˈ» **3** Kuyax astida tartkan japaliridin insan nemə paydioa erixər? **4** Bir dəwr ətidu, yənə bir dəwr kelidu; Birak yər-zemin mənggügə dawam kilidu; **5** Kün qikidu, kün patidu; Wə qikidioan jayoa karap yənə aldirap mangidu. **6** Xamal jənubka karap sokidu; Andin burulup ximaloa karap sokidu; U aylinip-aylinip, Ḫərdaim əz aylanma yolioa kaytidu. **7** Barlik dəryalar dengizoa karap akidu, birak dengiz tolmaydu; Dəryalar kaysi jayoa akkan bolsa, Ular yənə xu yərgə kaytidu. **8** Barlik ixlar japaoa toloandur; Uni eytip tügətküqi adəm yoktur; Kəz kərüxtin, Kulak anglaxtin ḫərgiz toymaydu. **9** Boloan ixlar yənə bolidioan ixlardur; Kiloan ixlar yənə kilinidu; Kuyax astida ḫeqkandak yengilik yoktur. **10** «Mana, bu yengi ix» degili bolidioan ix barmu? U bəribir bizdin burunki dəwrlərdə allikaqan bolup ətkən ixlardur. **11** Burunki ixlar ḫazir ḫeq əslənməydu; Wə kəlgüsidə bolidioan ixlarmu ulardin keyin yaxaydioanlarning esigə ḫeq kəlməydu. **12** Mənki ḫekmət toplioquqi Yerusalemda Israiloa padixah boloanmən; **13** Mən danalik bilən asmanlar astida barlik kilinoan ixlarni ketirkinip izdəxkə kəngül koydum — Hulasəm xuki, Huda insan balilirining əz-əzini bənd kilip upritix üqün, ularoa bu eoir japani təkdim kiloan! **14** Mən kuyax astidiki barlik kilinoan ixlarni kərüp qiktim, — Mana, ḫəmmisi bimənilik wə xamalni koolioandək ixtin ibarəttur. **15** Əgrini tüz kiloili bolmas; Kəmni toluk dəp sanioili bolmas. **16** Mən əz kənglümdə oylinip: «Mana, mən uluolinip, məndin ilgiri Yerusalem üstigə barlik ḫəküm sürgənlərdin kəp danalikka erixtim; mening kənglüm nuroun danalik wə bilimgə erixti» — dedim. **17** Xuning bilən danalikni bilixkə, xuningdək təlwilik wə əhmikanilikni bilip yetixkə kəngül koydum; muxu ixnimu xamal koolioandək ix dəp bilip yəttim. **18** Qünki danalikning kəp boluxi bilən azab-okubətmu kəp bolidu; bilimini kəpəytküqining dərd-əlimimu kəpiydu.

2 Mən kənglümdə: «Keni, mən əzümgə tamaxining təmini tetiouzup bakimən; kənglüm eqilsunˈ» — dedim. Birak mana, bumu bimənilikturˈ **2** Mən külkə-qakqakka «Təlwilikˈ» wə tamaxioa «Uning zadi nemə paydisi?» — dedim. **3** Kənglümdə əz bədinimni xarab bilən kandak rohlanduroili bolidioanlikini (danalik bilən əzümni yetəkligən ḫalda) bilixkə berilip izdəndim, xuningdək «sanaklik künliridə insan balilirioa yahxilik yətküzidioan nemə paydilik ixlar barˈ» degən tügünni yəxsəm dəp əhmikanilikni kandak tutup yetixim kerəklikini intilip izdidim. **4** Mən uluo kuruluxlaroa kirixtim; əzüm üqün əylərni saldim; əzüm üqün üzümzarlarni tiktim; **5** Əzüm üqün xahanə baoq-baoqqilarni yasidim; ularda ḫərhil mewə beridioan dərəhlərni tiktim; **6** Əzüm üqün ormandiki barakan dərəhlərni obdan suoirix üqün, kəlqəklərni yasap qiktim; **7** Kullaroa wə dedəklərgə igə boldum; əyümdə ulardin tuoulоanlarmu meningki idi; Yerusalemda məndin ilgiri boloanlarning ḫəmmisiningkidin kəp mal-waranlar, koy wə kala padilirim bar boldi. **8** Əz-əzümgə altun-kümüxlərni, padixahlarning ḫəm ḫərkaysi əlkilərning ḫərhil ətiwarlik alahidə gəhərlirini yioidim; kiz-yigit nahxiqilaroa ḫəmdə adəm balilirining dilkəyərlirigə, yəni kəpligən güzəl kenizəklərgə igə boldum. **9** Uluo boldum, Yerusalemda məndin ilgiri boloanlarning ḫəmmisidin ziyadə ronak taptim; xundak boloini bilən danalikim məndin kətmidi. **10** Kəzlirimgə nemə yakkan bolsa, mən xuni uningdin ayimidim; əz kənglümgə ḫeqkandak huxallikni yak demidim; qünki kənglüm barlik əjrimdin xadlandi; mana, bular əz əjrimdin boloan nesiwəm idi. **11** Andin əz kolum yasioanlirining ḫəmmisigə, xundakla singdürgən əjrimning nətijisigə karisam, mana, ḫəmmisi bimənilik wə xamalni koolioandək ix idi; bular kuyax astidiki ḫeq paydisi yok ixlardur. **12** Andin zeḫnimni yioip uni danalikka, təlwilik wə əhmikanilikkə karaxka koydum; qünki padixahtin keyin turidioan adəm nemə kilalaydu? — kilsimu allikaqan kilinoan ixlardin ibarət bolidu, halasˈ **13** Xuning bilən nur karangouluktin əwzəl boloandək, danalikning bioərəzliktin əwzəllikini kərüp yəttim. **14** Dana kixining kəzliri bexididur, əhmək bolsa karangoulukta mangidu; birak ularoa ohxax birla ixning bolidioanlikini qüxinip yəttim. **15** Kənglümdə: «Əhməkkə bolidioan ix mangimu ohxax bolidu; əmdi mening xundak dana boluxumning zadi nemə paydisi?ˈ» — dedim. Andin mən kənglümdə: «Bu ixmu ohxaxla bimənilikturˈ» — dedim. **16** Qünki mənggügə dana kixi əhməkkə nisbətən ḫeq artuk əslənməydu; qünki kəlgüsidiki künlərdə ḫəmmə ix allikaqan untulup ketidu; əmdi dana kixi kandak ölidu? — Əhmək kixi bilən billəˈ **17** Xunga mən ḫayatka əq boldum; qünki kuyax astida kilinoan ixlar manga eoir kelətti; ḫəmmisi bimənilik wə xamalni koolioandək ix idi. **18** Xuningdək mən kuyax astidiki barlik əjrimgə əq boldum; qünki buni məndin keyin kəlgən kixigə kaldurmaslikka amalim yok idi. **19** Uning dana yaki əhmək ikənlikini kim bilidu? U bəribir mən japalik bilən singdürgən ḫəmdə danalik bilən ada kiloan kuyax astidiki barlik əjrim üstigə ḫəküm süridu. Bumu bimənilikturˈ **20** Andin mən rayimdin yandim, kənglüm kuyax astidiki japa tartkan barlik əjrimdin ümidsizlinip kətti. **21** Qünki əjrini danalik, bilim wə əp bilən kiloan bir adəm bar; birak u əjrini uningoa ḫeq ixlimigən baxka birsining nesiwisi boluxka kalduruxi kerək. Bumu bimənilik wə intayin aqqik külpəttur. **22** Qünki insan kuyax astida əzini upritip, əzining barlik əmgikidin wə kənglining intilixliridin nemigə igə bolidu? **23** Qünki uning barlik künliri azablikturˈ uning əjri oəxliktur; ḫətta keqidə uning kəngli ḫeq aram tapmaydu. Bumu bimənilikturˈ **24** Insan üqün xuningdin baxka yahxi ix yokki, u yeyixi, iqixi, əz jenini əz əjridin ḫuzur alduruxidin ibarəttur; buni Hudaning kolidindur, dəp kərüp yəttim. **25** Qünki uningsiz kim yeyəlisun yaki besip ixliyəlisunˈ **26** Qünki u əz nəzirigə yakidioan adəmgə danalik, bilim wə xadlikni ata kilidu; birak gunahkar adəmgə u mal-mülük yioip-toplaxka japalik əmgəkni beridu, xuningdək u yioip-toplioinini Hudaning nəzaridə yahxi boloanoa tapxuridioan kilidu. Bumu bimənilik wə xamalni koolioandək ixtin ibarəttur.

3 Ḫərbir ixning muwapik pəsli bar, asmanlar astidiki ḫəmmə arzuning əz wakitimu bar; **2** Tuouluxning bir wakti bar, əlüxningmu bir wakti bar; Tikix wakti bar, tikilgənni səküx wakti bar; **3** Əltürüx wakti bar, sakaytix wakti bar; Buzux wakti bar, kurux wakti bar; **4** Yiolax wakti bar, külüx wakti bar; Matəm tutux wakti bar, ussul oynax wakti bar; **5** Taxlarni qəriwetix wakti bar, taxlarni yioip-toplax wakti bar; Kuqaklax wakti bar, kuqaklaxtin əzini tartix wakti bar; **6** Izdəx wakti bar, yokaldi dəp waz keqix wakitimu bar; **7** Yirtix wakti bar, tikix wakti bar; Sükut kelix wakti bar, səz kilix wakti bar; **8** Səyüx wakti bar, nəprətlinix wakti bar; Urux wakti bar, tinqlik wakti bar. **9** Ixligən əz ixliginidin nemə payda alidu? **10** Mən Huda insan balilirioa yükligən, ixləp japa tartix kerək boloan ixni kərgənmən. **11** U ḫərbir ixning wakti kəlgəndə güzəl

bolidiƣanlikini bekitkən; u yənə mənggülükni insanlarning kəngligə salƣan; xunga, insan Hudaning əz ḥayatiƣa baxtin ahiroƣiqə nemini bekitkənlikini bilip yətməstur. **12** Insanlaroƣa ḥayatida xadlinix wə yahxilik ḳilixtin baxḳa əwzəl ix yoḳ ikən dəp bilip yəttim. **13** Xundaḳla yənə, ḥərbir kixining yeyix-iqixi, əzining barlik əjridin ḥuzur elixi, mana bu Hudaning sowoƣisidur. **14** Hudaning ḳiloƣanlirining ḥəmmisi bolsa, mənggülük bolidu, dəp bilimən; uningoƣa ḥeqnərsini ḳoxuxḳa wə uningdin ḥeqnərsini eliwetixkə bolmaydu; Hudaning ularni ḳiloƣanlirining səwəbi insanni Θzidin əymindürüxtur. **15** Ḥazir boloƣanliri ətkəndimu boloƣandur; kəlgüsidə bolidioƣan ix allikaqan boloƣandur; Huda ətkən ixlarni soraydu. **16** Mən ḳuyax astida yənə xu ixni kərdümki — soraḳ ornida, xu yərdə ḥeliḥəm rəzillik turidu; ḥəḳḳaniylik turux kerək boloƣan jayda, mana rəzillik turidu! **17** Mən kənglümdə: «Huda ḥəḳḳaniy ḥəm rəzil adəmni soraḳḳa tartidu; qünki ḥərbir arzu-məḳsət wə ḥərbir ixning əz waḳti bar» — dedim. **18** Mən kənglümdə: — Bundaḳ boluxi insan balilirining səwəbidindur; Huda ularni sinimaḳqi, [bu ixlar] ular əzlirining pəḳət ḥaywanlaroƣa ohxax ikənlikini kərüxi üqün boloƣan, dəp oylidim. **19** Qünki insan balilirining bexioƣa kelidioƣini ḥaywanlaroƣimu kelidu, ularning kəridioƣini ohxax bolidu. Ulardin aldinḳisi ḳandaḳ əlgən bolsa, keyinkisimu xundaḳ əlidu, ularda ohxaxla birla nəpəs bardur. Insanning ḥaywanlardin ḥeq artuḳqiliḳi yoḳ; qünki ḥəmmə ix bimənilikтur. **20** Ularning ḥəmmisi bir jayoƣa baridu; ḥəmmisi topa-qangdin qiḳḳan, ḥəmmisi topa-qangoƣa ḳaytidu. **21** Kim adəm balilirining roḥini bilidu? U yuḳirioƣa qiḳamdu, buni kim bilidu? Ḥaywanlarning roḥi, u yər tegigə qüxəmdu, kim bilidu? **22** Xuning bilən mən insanning əz əjridin ḥuzurlinixidin artuḳ ix yoḳtur, dəp kərdum; qünki mana, bu uning nesiwisidur; qünki uni əzidin keyin bolidioƣan ixlarni kərüxkə kim elip kelidu?

4 Andin mən ḳaytidin zeḥnimni yioƣip ḳuyax astida daim boluwatḳan barlik zorluḳ-zumbuluḳni kərdüm; mana, ezilgənlərning kəz yaxliri! Ularoƣa ḥeq təsəlli bərgüqi yoḳ idi; ularni əzgənlərning küqlük yələnqüki bar idi, biraḳ ezilgənlərgə ḥeq təsəlli bərgüqi yoḳ idi. **2** Xunga mən allikaqan ələüp kətkən ələgüqilərni tehi ḥayat boloƣan tiriklərdin üstün dəp təriplidim; **3** xundaḳla bu ikki hil kixilərdin bəhtliki tehi apiridə bolmioƣan kixidur; qünki u ḳuyax astida ḳilinoƣan yamanliḳlarni ḥeq kərüp baḳmioƣan. **4** Andin mən barlik əjir wə barlik hizmətning utuḳliridin xuni kərüp yəttimki, u insanning yeḳinini kərəlməslikidin bolidu. Bumu bimənilik wə Xamalni ḳoƣlioƣandək ixtur. **5** Əhmək ḳol ḳoxturup, əz gəxini yəydu. **6** Japa qekip xamalni ḳoƣlap oqumini toxḳuzimən degəndin, qanggilini toxḳuzup hatirjəmliktə bolux ələdur. **7** Mən yənə zeḥnimni yioƣip, ḳuyax astidiki bir bimənilikni kərdum; **8** birsi yaloƣuz, tikəndək bolsimu, xundaḳla nə ooƣli nə aka-ukisi bolmisimu — biraḳ uning japasining ahiri bolmaydu, uning kəzi bayliḳlaroƣa toymaydu. U: «Mən bundaḳ japaliḳ ixlap, jenimdin zadi kimgə yahxilik ḳaldurimən?» — degənni sorimaydu. Bumu bimənilik wə eoƣir japadin ibarəttur. **9** Ikki birdin yahxidur; qünki ikki bolsa əmgikidin yahxi in'am alidu. **10** Yiḳilip kətsə, birsi ḥəmraḥini yelap kətüridu; biraḳ yaloƣuz ḥalattə yiḳilip kətsə, yeligüdək baxḳa birsi yoḳ bolsa, bu kixining ḥalioƣa way! **11** Yənə, ikkisi billə yatsa, bir-birini illitidu; lekin birsi yaloƣuz yatsa ḳandaḳ illitilsun? **12** Yənə, biraw yaloƣuz bir adəmni yengiwaloƣan bolsa, ikkisi uningoƣa taḳabil turalaydu; xuningdək üq ḳat aroƣamqa asan üzülməs. **13** Kəmbəoƣəl əmma aḳil yigit yənə nəsiḥətning ətiwarini ḳilmaydioƣan ḳeri əhmək padixaḥtin yahxidur; **14** Qünki gərqə u bu padixaḥning padixaḥliḳida kəmbəoƣəl bolup tuoƣuloƣan bolsimu, u zindandin təhtkə olturuxḳa qiḳti. **15** Mən ḳuyax astidiki barlik tiriklərning axu ikkinqini, yəni [padixaḥning] ornini baskuqini, xu yigitni ḳollaydioƣanliḳini kərdum. **16** Barlik ḥəlḳ, yəni ularning aldida turoƣan barlik puḳralar sanaḳsiz bolsimu, biraḳ ulardin keyinkilər yigittinmu razi bolmaydu; bumu bimənilik wə xamalni ḳoƣlioƣandək ixtur.

5 Hudaning əyigə baroƣanda, awaylap yürgin; əhməḳlərqə ḳurbanliḳlarni sunux üqün əməs, bəlki anglap boysunux üqün yeḳinlaxḳin; qünki əhməḳlər rəzillik ḳiliwatḳini bilməydu. **2** Aoƣzingni yeniklik bilən aqma; kənglüng Huda aldida birnemini eytixḳa aldirmisun; qünki Huda ərxlərdə, sən yər yüzididursən; xunga səzliring az bolsun. **3** Qünki ix kəp bolsa qüxmu kəp boloƣandək, gəp kəp bolsa, əhməḳning gepi bolup ḳalidu. **4** Hudaoƣa ḳəsəm iqsəng, uni ada ḳilixni keqiktürmə; qünki U əhməḳlərdin ḥuzur almaydu; xunga ḳəsimingni ada ḳiloƣin. **5** Ḳəsəm iqip ada ḳilmioƣandin kərə, ḳəsəm iqməsliking tüzüktur. **6** Aoƣzing teningni gunaḥning ihtiyarioƣa ḳoyuwətmisun; pərixtə aldida: «Hata səzləp saldim» demə; nemixḳa Huda gepingdin oƣəzəplinip ḳolliring yasioƣanni ḥalak ḳilidu? **7** Qünki qüx kəp bolsa bimənilikmu kəp bolidu; gəp kəp bolsimu ohxaxtur; xunga, Hudadin ḳorḳḳin! **8** Sən namratlarning ezilgənlikini yaki yərlik mənsəpdarlarning ḥək-adalətni zorawanlarqə ḳayrip ḳoyoƣanliḳini kərsəng, bu ixlardin ḥayran ḳalma; qünki mənsəpdardin yuḳiri yənə birsi kəzliməktə; wə ulardinmu yuḳirisimu bardur. **9** Biraḳ nemila bolmisun yər-turaḳ ḥəmmə adəmgə paydiliḳtur; ḥətta padixaḥning əzimu yər-turaḳḳa tayinidu. **10** Kümüxkə amraḳ kümüxkə ḳanmas, bayliḳlaroƣa amraḳ əz kirimigə ḳanmas; bumu bimənilikтur. **11** Mal-mülük kəpəysə, ularni yegüqilərmu kəpiyidu; mal igisigə ularni kəzləp, ulardin ḥuzur elixtin baxḳa nemə paydisi bolsun? **12** Az yesun, kəp yesun, əmgəkqining uyḳusi tatliḳtur; biraḳ bayning toḳluḳi uni uhlatmas. **13** Mən ḳuyax astida zor bir külpətni kərdüm — u bolsimu, igisi əzigə ziyan yətküzidioƣan bayliḳlarni toplaxtur; **14** xuningdək, uning bayliḳliri balayi'apət tüpəylidin yoḳilixidin ibarəttur. Undaḳ adəmning bir ooƣli bolsa, [ooƣlining] ḳolioƣa ḳalduroƣudək ḥeqnemisi yoḳ bolidu. **15** U apisining ḳorsikidin yalingaq qikip, kətkəndimu yalingaq peti ketidu; u əzining japaliḳ əmgikidin ḳolioƣa aloƣudək ḥeqnemini epkətəlməydu. **16** Mana bumu eoƣir ələmlik ix; qünki u ḳandaḳ kəlgən bolsa, yənə xundaḳ ketidu; əmdi uning xamaloƣa erixix üqün əmgək ḳiloƣinining nemə paydisi? **17** Uning barlik künliridə yəp-iqkini ḳarangoƣuluḳta bolup, oƣəxliki, kesəlliki wə hapiliḳi kəp bolidu. **18** Mana nemining yaramlik wə güzəl ikənlikini kərdum — u bolsimu, insanning Huda uningoƣa təḳdim ḳiloƣan əmrining ḥərbir künliridə yeyix, iqix wə ḳuyax astidiki barlik meḥnitidin ḥuzur elixtur; qünki bu uning nesiwisidur. **19** Huda ḥərbirsini bayliḳlaroƣa, mal-dunyaoƣa igə boluxḳa, xuningdək ulardin yeyixkə, əz rizḳini ḳobul ḳilixḳa, əz əmgikidin ḥuzur elixḳa muyəssər ḳiloƣan bolsa — mana bular Hudaning sowoƣitidur. **20** Qünki u əmridiki tez ətidioƣan künliri üstidə kəp oylanmaydu; qünki Huda uni kənglining xadliḳi bilən bənd ḳilidu.

6 Ḳuyax astida bir yaman ixni kərdum; u ix adəmlər arisida kəp kərülidu — **2** Huda birsigə bayliḳlar, mal-dunya wə izzət-ḥərmət təḳsim ḳildi, xuning bilən uning əz kəngli halioƣinidin ḥeqnərsisi kəm bolmidi; biraḳ Huda uningoƣa bulardin ḥuzur elixḳa muyəssər ḳilmidi, bəlki yat bir adəm ulardin ḥuzur alidu; mana bu bimənilik wə eoƣir azabtur. **3** Birsi yüz bala kərüp kəp yil yaxixi mumkin; biraḳ uning yil-künliri xunqilik kəp bolsimu, uning jeni bəhtni kərmisə, ḥətta gərni kərmigən

bolsimu, tuoqulup qaqrap kətkən bowak uningdin əwzəldur dəymən. **4** Qünki qaqrioqan bala bimənilik bilən kelidu, karangoqulukta ketidu, karangoquluk uning ismini kaplaydu; **5** U künnimu kərmigən, bilmigən; birak heq bolmioqanda u birinqisigə nisbətən aram tapkandur. **6** Bərhək, helike kixi hətta ikki həssə ming yil yaxioqan bolsimu, birak bəhtni kərmisə, əhwali ohxaxtur — hərbir kixi ohxax bir jayoqa baridu əməsmu? **7** Adəmning tartkan barlik japasi əz aoqzi üqündur; birak uning ixtihasi hərgiz kanmaydu. **8** Xundakta dana kixining əhməktin nemə artukqilike bolsun? Namrat kixi baxkilar aldida kandak mengixni bilgən bolsimu, uning nemə paydisi bolsun? **9** Kəzning kərüxi arzu-həwəsning uyan-buyan yürüxidin əwzəldur. Bundak kilixmu bimənilik wə xamalni koqlioqandək ixtur. **10** Ətüp kətkən ixlarning bolsa allikaqan nami bekitilip ataloqan; insanning nemə ikənlikimu ayan boloqan; xunga insanning əzidin kudrətlik boloquqi bilən karxilixioqa bolmaydu. **11** Qünki gəp kanqə kəp bolsa, bimənilik xunqə kəp bolidu; buning insanoqa nemə paydisi? **12** Qünki insanning əmridə, yəni uning sayidək tezla ətidioqan mənisiz əmridiki barlik künliridə uningoqa nemining paydilik ikənlikini kim bilsun? Qünki insanoqa u kətkəndin keyin kuyax astida nemə ixning bolidioqanlikini kim dəp berəlisun?

7 Yahxi nam-abroy kimmətlik tutiyadin əwzəl; adəmning əlüx küni tuoqulux künidin əwzəldur. **2** Matəm tutux əyigə berix ziyapət-toy əyigə berixtin əwzəl; qünki axu yərdə insanning akiwiti ayan kilinidu; tirik boloqanlar buni kənggigə püküxi kerək. **3** Oqəxlik külkidin əwzəldur; qünki qirayning pərixanliki bilən kəlb yahxilinidu. **4** Dana kixining kəlbi matəm tutux əyidə, birak əhməkning kəlbi tamaxining əyididur. **5** Əhməklərning nahxisini angliqandin kerə, dana kixining tənbihini angliqini; **6** Qünki əhməkning külkisi kazan astidiki yantaklarning paraslixidək, halas; bumu biməniliktur. **7** Jəbir-zulum dana adəmni nadanoqa aylanduridu, Para bolsa kəlbni halak kilidu. **8** Ixning ayioqi bexidin əwzəl; Səwr-takətlik roh təkəbbur rohtin əwzəldur. **9** Rohingda hapa boluxka aldirima; Qünki hapilik əhməklərning baoqrida konup yatidu. **10** «Nemixka burunki künlər hazirki künlərdin əwzəl?» — demə; qünki sening bundak sorioqining danaliktin əməs. **11** Danalik miraska ohxax yahxi ix, kuyax nuri kərgüqilərgə paydiliktur. **12** Qünki danalik pul panah boloqandək, panah bolidu; birak danalikning əwzəlliki xuki, u əz igilirini hayatka erixtüridu. **13** Hudaning kiloqanlirini oylap kər; qünki U əgri kiloqanni kim tüz kilalisun? **14** Awat künidə huzur al; wə yaman künidimu xuni oylap kər: — Huda ularning birini, xundakla yənə birinimu təng yaratkandur; xuning bilən insan əzi kətkəndin keyin bolidioqan ixlarni bilip yetəlməydu. **15** Mən buning həmmisini bimənə künlirimdə kərüp yəttim; həkkaniy bir adəmning əz həkkaniyliki bilən yokilip kətkənlikini kərdüm, xuningdək rəzil bir adəmning əz rəzilliki bilən əmrini uzaratkanlikini kərdüm. **16** Əzüngni dəp həddidin ziyadə həkkaniy bolma; wə əzüngni dəp həddidin ziyadə dana bolma; sən əz-əzüngni alakzadə kilmakqimusən? **17** Əzüngni dəp həddidin ziyadə rəzil bolma, yaki əhmək bolma; əz əjiling toxmay turup elməkqimusən? **18** Xunga, bu [agahni] qing tut, xuningdin u [agahnimu] kolungdin bərmigining yahxi; qünki Hudadin korkidioqan kixi hər ikkisi bilən utukluk bolidu. **19** Danalik dana kixini bir xəhərni baxkuridioqan on həkümrandin ziyadə küqlük kilidu. **20** Bərhək, yər yüzidə daim mehribanlik yürgüzidioqan, gunah sadir kilmaydioqan həkkaniy adəm yoktur. **21** Yənə, həklərning həmmila gəp-sözlirigə anqə dikkət kilip kətmə; bolmisa, əz hizmətkaringning sanga lənət okuoqanlikini anglap kelixing mumkin. **22** Qünki kənglüngdə, əzüngningmu xuningoqa ohxax baxkilaroqa kəp kətim lənət kiloqanlikingni obdan bilisən. **23** Bularning həmmisini danalik bilən sinap baktim; mən: «Dana bolimən» desəmmu, əmma u məndin yirak idi. **24** Barlik yüz bərgən ixlar bolsa əklimizdin yirak, xuningdək intayin sirliktur; kim uni izdəp bilip yetəlisun? **25** Mən qin kənglümdin danalik wə əkliy bilimni bilixkə, sürüxtürüxkə wə izdəxkə, xundakla rəzillikning əhməklikini, əhməkliknng təlwilik ikənlikini bilip yetixkə zehnimni yioqdim. **26** Xuning bilən kəngli tor wə kiltak, kolliri asarət boloqan ayalning əlümdin aqqik ikənlikini baykidim; Hudani hursən kilidioqan kixi uningdin əzini kaquridu, birak gunahkar adəm uningoqa tutulup kalidu. **27** Bu baykioqanlirimoqa kara, — dəydu hekmət toplioquqi — pakitlarni bir-birigə baoqlap selixturup, əkil izdidim; **28** mening kəlbim uni yənila izdimaktə, birak tehi tapalmidim! — Ming kixi arisida bir durus ərkəkni taptim — birak xu ming kixi arisidin birmu durus ayalni tapalmidim. **29** Mana kərgin, mening baykioqanlirim pakət muxu birla — Huda adəmni əsli durus yaratkan; birak adəmlər bolsa nuroqunlioqan hiylə-mikirlərni izdəydu.

8 Kim dana kixigə təng kelələydu? Kim ixlarni qüxəndürüxni bilidu? Kixining danaliki qirayini nurluk kilidu, yüzining sürini yorutidu. **2** Padixahning pərmanioqa kulak selixingni dəwət kilimən; bolupmu Huda aldida iqkən kəsəm tüpəylidin xundak kiloqin. **3** Uning aldidin qikip ketixkə aldirima; yaman bir dəwani kollaxta qing turma; qünki padixah nemini halisa xuni kilidu. **4** Qünki padixahning səzi hokuktur; kim uningoqa: «Əzliri nemə kilila?» — deyəlisun? **5** Kim [padixahning] pərmanini tutkan bolsa heq yamanlikni kərməydu; dana kixining kəngli həm pəytni həm yolni pəmliyələydu. **6** Qünki hərbir ix-arzuning pəyti wə yoli bar; insan keyinki ixlarni bilmigəkkə, uning dərd-əlimi əzini kattik basidu. Kim uningoqa kandak bolidioqanlikini eytalisun? **8** Heqkim əz rohioqa igə bolalmas, yəni heqkimning əz rohini əzidə kaldurux hokuki yoktur; heqkimning əlüx künini əz kolida tutux hokuki yoktur; xu jəngdin keqixka ruhsət yoktur; rəzillik rəzillikkə berilgüqilərni kutkuzmas. **9** Bularning həmmisini kərüp qiktim, xundakla kuyax astida kilinoqan hərbir ixka, adəmning adəm üstigə hokuk tutkanliki bilən ularoqa ziyan yətküzidioqan muxu wakitka kəngül koydum. **10** Xuningdək rəzillərning dəpnə kilinoqanlikini kərdüm; ular əslidə mukəddəs jayoqa kirip-qikip yürətti; ular [mukəddəs jaydin] qikipla, rəzil ixlarni kiloqan xu xəhər iqidə mahtilidu tehi! Bumu biməniliktur! **11** Rəzillik üstidin həküm tezdin bəja kəltürülmigəqkə, xunga insan balilirining kəngli rəzillikni yürgüzüxkə pütünləy berilip ketidu. **12** Gunahkar yüz kətim rəzillik kilip, künlirini uzartsimu, Hudadin korkidioqanlarning əhwali ulardin yahxi bolidu dəp bilimən; qünki ular uning aldida korkidu. **13** Birak rəzillərning əhwali yahxi bolmaydu, uning künliri sayidək tezla ətüp, künliri uzartilmaydu, qünki u Huda aldida korkmaydu. **14** Yər yüzidə yürgüzülgən bir bimənilik bar; bexioqa rəzillərning kiloqini boyiqə kün qüxidioqan həkkaniy adəmlər bar; bexioqa həkkaniy adəmlərning kiloqini boyiqə yahxilik qüxidioqan rəzil adəmlərmu bar. Mən bu ixnimu bimənilik dedim. **15** Xunga mən tamaxini təriplidim; qünki insan üqün kuyax astida yeyix, iqix wə huzur elixtin yahsi ix yoktur; xundak kilip uning əmgikidin boloqan mewə Huda təkdim kiloqan kuyax astidiki əmrining barlik künliridə əzigə hamrah bolidu. **16** Kənglümni danalikni wə yər yüzidə kilinoqan ixlarni bilip yetix üqün koyoqanda, xundakla Huda kiloqan barlik ixlarni kərginimdə xuni baykidim: — Insan hətta keqə-kündüz kəzlirigə uykuni kərsətmisimu, kuyax astidiki barlik

ixni bilip yetəlməydu; u uni qüxinixkə qanqə intilsə, u xunqə bilip yetəlməydu. Ḥətta dana kixi «Buni bilip yəttim» desimu, əməliyəttə u uni bilip yətməydu.

9 Mən xularning ḥəmmisini enikləx üqün kəngül qoydum; xuni baykidimki, məyli ḥəkkaniy kixi yaki dana kixi bolsun, xundakla ularning barlik kiloqanliri Hudaning qolididur, dəp baykidim; insan əzigə muḥəbbət yaki nəprətning kelidioqanlikini ḥeq bilməydu. Uning aldida ḥərkandak ix boluxi mumkin. **2** Ḥəmmə adəmgə ohxax ixlar ohxax peti kelidu; ḥəkkaniy wə rəzil kixigə, meḥriban kixigə, pak wə napak, kurbanlik kiloquqi wə kurbanlik kilmioquqioqimu ohxax kismət bolidu; yahxi adəmgə kandak bolsa, gunaḥkaroqa xundak bolidu; kəsəm iqküqigə wə kəsəm iqixtin korkkuqioqimu ohxax bolidu. **3** Mana ḥəmmigə ohxaxla bu ixning kelidioqanliki kuyax astidiki ixlar arisida külpətlik ixtur; uning üstigə, insan balilirining köngülliri yamanlikka toloqan, pütün ḥayatida kənglidə təlwilik turidu; andin ular əlgənlərgə koxulidu. **4** Qünki tiriklərgə koxuloqan kixi üqün bolsa ümid bar; qünki, tirik it əlgən xirdin əla. **5** Tiriklər bolsa əzlirining əlidioqanlikini bilidu; birak əlgənlər bolsa ḥeqnemini bilməydu; ularning ḥeq in'ami yənə bolmaydu; ular ḥətta adəmning esidin kətürülüp ketidu, kayta kəlməydu. **6** Ularning muḥəbbiti, nəpriti wə ḥəsəthorlukimu allikaqan yokaloqan; kuyax astida kilinoqan ixlarning ḥeqkaysisidin ularning mənggügə kayta nesiwisi yoktur. **7** Baroqin, neningni huxallik bilən yəp, xarabingni huxhuyluk bilən iqkin; qünki Huda allikaqan mundak kilixingdin razi boloqan. **8** Kiyim-keqəkliring ḥərdaim ap'ak bolsun, huxbuy may bexingdin kətmisun. **9** Huda sanga kuyax astida təksim kiloqan bimənə əmrüngning barlik künliridə, yəni bimənilikтə ətküzgən barlik künliringdə, səyümlük ayaling bilən billə ḥayattin ḥuzur aloqin; qünki bu sening ḥayatingdiki nesiwəng wə kuyax astidiki barlik tartkan japayingning əjridur. **10** Kolung tutkanni barlik küqüng bilən kiloqin; qünki sən baridioqan təḥtisarada ḥeq hizmət, məksət-pilan, bilim yaki ḥekmət bolmaydu. **(Sheol h7585)** **11** Mən zeḥnimni yioqip, kuyax astida kərdumki, musabikidə oqəlibə yəltapanoqa bolmas, ya jəngdə oqəlibə palwanoqa bolmas, ya nan dana kixigə kəlməs, ya baylikлar yorutuloqanlaroqa kəlməs, ya iltipat bilimliklərgə bolmas — qünki pəyt wə tasadipiylik ularning ḥəmmisigə kelidu. **12** Bərḥək, insanmu əz wakti-saitini bilməydu; belikлar rəḥimsiz toroqa elinoqandək, kuxlar tapan-tuzakka ilinoqandək, buloroqa ohxax insan baliliri yaman bir kündə tuzakka ilinidu, tuzak bexioqa qüxidu. **13** Mən yənə kuyax astida danalikning bu misalini kərdum, u meni qongkur təsirlərdürdi; **14** Kiqik bir xəḥər bar idi; uningoqa karxi büyük bir padixah qikip, uni korxap, uningoqa ḥujum kilidioqan yooqan potəylərni kurdi. **15** Birak xəḥərdin namrat bir dana kixi tepilip kaldi; u uni əz danaliki bilən kutuldurdi; birak keyin, ḥeqkim bu namrat kixini esigə kəltürmidi. **16** Xuning bilən mən: «Danalik küq-kudrəttin əwzəl» — dedim; birak xu namrat kixining danaliki keyin kəzgə ilinmaydu, uning sezliri anglanmaydu. **17** Dana kixining jimjitlikta eytkan sezliri əhməklər üstidin ḥokuk sürgüqining warkiraxliridin enik anglinar. **18** Danalik urux koralliridin əwzəldur; birak bir gunaḥkar zor yahxilikni ḥalak kilidu.

10 Huddi ölük qiwinlər ətarning ətirini sesitiwetidioqandək, azrakkinə əhməklik tarazida danalik wə izzət-ḥərməttinmu eoqir tohtaydu. **2** Danalikning kəngli ongoqa mayil, əhməkningki soloqa. **3** Əhmək kixi ḥətta yolda mengiwatkandimu, uning əkli kəm boloqaqka, u əhmək ikənlikini ḥəmmigə ayan kilidu. **4** Ḥəkümdarning sanga aqqiki kəlsə, ornungdin istepa bərmə; qünki tinq-səwriqanlik hata-səwənliktin boloqan zor hapilikni tinqitidu. **5** Kuyax astida yaman bir ixni kərdumki, u ḥəkümdardin qikkan bir hata ixtur — **6** əhməklər yukiri mənsəptə, xuning bilən təng baylar pəs orunda olturidu; **7** mən kullarning atka mingənlikini, əmirlərning kullardək piyadə mangoqanlikini kərdum. **8** Orini kolioqan kixi uningoqa yikilixi mumkin; tamni buzoqan kixini yilan qekixi mumkin; **9** taxlarni yətkigən kixi tax təripidin yarilinixi mumkin; otun yaridioqan kixi həwpkə uqraydu. **10** Palta gal bolsa, birsi tioqini bilimisə, paltini küqəp qepixka tooqra kelidu; birak danalik adəmni utuk-muwəppəkiyətkə erixtüridu. **11** Yilan oynitilmay turup, yilanqini qakşa, yilanqioqa nemə payda? **12** Dana kixining səzliri xəpkətliktur; birak əhməkning ləwliri əzini yutidu. **13** Səzlirining bexi əhməklik, ayioqi rəzil təlwiliktur; **14** əmma əhmək yənila gəpni kəpəytidu. Birak ḥeqkim kəlgüsini bilməydu; uningdin keyinki ixlarni kim uningoqa eytalisun? **15** Əhməklər japasi bilən əzlirini upritidu; qünki ular ḥətta xəḥərgə baridioqan yolnimu bilməydu. **16** I zemin, padixaḥing bala bolsa, əmirliring səḥərdə ziyapət ətküzsə, ḥalingoqa way! **17** I zemin, padixaḥing mətiwərning ooqli bolsa wə əmirliring kəyp üqün əməs, bəlki əzini kuwwətləx üqün muwapik waktida ziyapət ətküzsə, bu sening bəhting! **18** Ḥurunluktin əyning torusi oqulay dəp kalidu; kollarning boxlukidin əydin yamoqur ətidu. **19** Ziyapət külkə üqün təyyarlinar, xarab ḥayatni hux kilar; lekin pul ḥəmmə ixni ḥəl kilar! **20** Padixaḥka lənət kilma, ḥətta oyungdimu tillima; ḥujrangdimu baylarni tillima; qünki asmandiki bir kux awazingni taritidu, bir kanat igisi bu ixni ayan kilidu.

11 Nanliringni sularoqa əwət; kəp künlərdin keyin uni kaytidin tapisən. **2** Bir ülüxni yəttə kixigə, səkkizigimu bərgin; qünki yər yüzidə nemə yamanlik bolidioqanlikini bilməysən. **3** Bulutlar yamoquroqa toloqan bolsa, əzlirini zemin üstigə boxitidu; dərəh ximal tərəpkə ərülsə, yaki jənub tərəpkə ərülsə, kaysi tərəpkə qüxkən bolsa, xu yərdə kalidu. **4** Xamalni kəzitidioqanlar terikqilik kilmaydu; bulutlaroqa karaydioqanlar orma ormaydu. **5** Sən xamalning yolini bilmiginingdək yaki boyida barning ḥamilisining ustihanlirining baliyatkuda kandak əsidioqanlikini bilmiginingdək, sən ḥəmmini yasioquqi Hudaning kiloqinini bilməysən. **6** Səḥərdə uruqungni terioqin, kəqtimu kolungni ixtin kaldurma; qünki nemə ixning, u yaki bu ixning paydilik bolidioqanlikini wə yaki ḥər ikkisining ohxaxla yahxi bolidioqanlikini bilməysən. **7** Nur xerin bolidu, aptapni kərüxmu ḥuzurluk ixtur. **8** Xunga birsi kəp yil yaxioqan bolsa, bularning ḥəmmisidin ḥuzur alsun. Ḥalbuki, u yənə karangoquluk künlirini esidə tutsun, qünki ular kəp bolidu; kəlgüsidiki ixlarning ḥəmmisi bimənilikтur! **9** Yaxlikingdin ḥuzur al, i yigit; yaxliking künlirida kənglüng özünggə huxallikni yətküzgəy; kənglüng halioqini boyiqə wə kəzliring kərgini boyiqə yürgin; birak xuni bilginki, bularning ḥəmmisi üqün Huda seni sorakka tartidu. **10** Əmdi kənglüngdin oqəxlikni elip taxla, teningdin yamanlikni neri kil; qünki balilik wə yaxlikmu bimənilikтur.

12 Əmdi yaman künlər bexingoqa qüxmigüqə, xundakla sən: «Bulardin ḥeq ḥuzurum yoktur» degən yillar yekinlaxmioquqə yaxlikingda Yaratkuqingni esingdə qing tut; **2** kuyax, yorukluk, ay wə yultuzlar karangoqulixip, yamoqurdin keyin bulutlar kaytip kəlmigüqə uni esingdə tutkin. **3** Xu küni «əyning kəzətqiliri» titrəp ketidu; palwanlar egilidu, əzgüqilər azlikidin tohtap kalidu, derizilərdin sirtka karap turoquqilar oquwalixip ketidu; **4** koqioqa karaydioqan ixiklər

etilidu; tügmənning awazi pəsiydu, kixilər ķuxlarning awazini
anglisila qəqüp ketidu, «nahxiqi ķizlar»ning sayraxliri sus
anglinidu; **5** kixilər egizdin ķorķidu, koqilarda wəḥimilər bar
dəp ķorķup yüridu; badam dərihi qiqəkləydu; qekətkə adəmgə
yük bolidu, xindir mewisi solixidu; qünki insan mənggülük
makanioŋa ketidu wə xuning bilən təng, matəm tutķuqilar
koqida aylinip yüridu; **6** kümüx tana üzülgüqə, altun qinə
qeķiloŋuqə, aptuwa bulaķ yenida parə-parə boloŋuqə, ķuduķtiki
qaķ kardin qiķķuqə, **7** topa-qang əsli tupraķķa ķaytķuqə,
roḥ əzini bərgən Hudaoŋa ķaytķuqə — Uni esingdə tutķin!
8 Bimənilik üstigə bimənilik!» — dəydu ḥekmət topliоŋuqi
— «Bimənilik üstigə bimənilik! Ḥəmmə ix biməniliktur!»
9 Xuningdək, ḥekmət topliоŋuqi dana bolupla ķalmastin, u
yənə həlķķə bilim əgitətti; u oylinip, kəp pənd-nəsiḥətlərni
tarazioŋa selip, rətləp qiķti. **10** Ḥekmət topliоŋuqi yeķimliķ
səzlərni tepixķa intilgən; uxbu yeziloŋini bolsa durus, ḥəķiķət
səzliridin ibarəttur. **11** Dana kixining səzliri zihķa ohxaydu,
ularning yioŋindisi qing bekitilgən mihtəktur. Ular Birla Padiqi
təripidin berilgəndur. **12** Uning üstigə, i ooŋlum, bulardin sirt
ḥərķandaķ yeziloŋanlardin pəhəs bol; qünki kəp kitablarning
yezilixining ayioŋi yoķ, xuningdək kəp əginix tənni upritidu.
13 Biz pütün ixķa diķķət ķilayli; Hudadin ķorķķin wə uning
əmr-pərmanlirioŋa əməl ķiloŋin; qünki bu insanning toluķ
məjburiyitidur; **14** qünki adəm ķiloŋan ḥərbir ix, jümlidin
barliķ məhpiy ixlar, yahxi bolsun, yaman bolsun, Huda ularning
soriķini ķilidu.

Küylərning küyi

1 «Küylərning küyi» — Sulaymanning küyi. **2** «U otluq
aoƣzi bilən meni səysun; Qünki sening muhəbbiting
xarabtin xerindur. **3** Huxpuraqtur sening ətirliring; Ƣuyuloƣan
puraqliq may sening namingdur; Xunglaxqa kizlar seni səyidu.
Kənglümni əzünggə məhliya kiloƣaysən — Biz sanga əgixip
yügürəyli! — Padixah meni əz ƫujrilirioƣa əkirgəy!» **4** «Biz səndin
huxal bolup xadlinimiz; Sening muhəbbətliringni xarabtin
artuq əsləp təripləymiz». **5** «Ular seni durusluq bilən səyidu».
— «Qara tənlik boloƣinim bilən qiraylikmən, i Yerusalem
kizliri! Bərhək, Kedarliklarning qedirliridək, Sulaymanning
pərdiliridək karimən. **6** Manga tikilip karimanglar, Qünki
karidurmən, Qünki aptap meni kəydürdi; Anamning ooƣulliri
məndin rənjigən; Xunga ular meni üzümzarlarni bakkuqi
kildi; Xunga əz üzümzarimni bakalmioƣanmən». **7** «Həy, jenim
səyginim, deginə, Padangni kəyərdə bakisən? Uni kün kiyamida
kəyərdə aram aloƣuzisən? Həmrahliringning padiliri yenida
qümpərdilik ayallardək yürüxümning nemə ƫajiti?» **8** «I kiz-
ayallar arisidiki əng güzili, əgər sən buni bilmisəng, Padamning
baskan izlirini besip mengip, Padiqining qediri yenida əz
ooƣlakliringni ozuklanduroƣin». **9** «I səyümlüküm, mən seni
Pirəwnning jəng harwilirioƣa ketiloƣan bir baytaloƣa ohxattim;
10 Sening məngziling tiziloƣan munqaklar bilən, Boynung
marjanlar bilən güzəldur. **11** Biz sanga kümüx kəzlər kuyuloƣan,
Altundin zibu-zinnətlərni yasap berimiz». **12** «Padixah toy
dastihinida olturoƣinida, sumbul məlhimim purak qaqidu;
13 Mening səyümlüküm, u manga bir monək murməkkidur,
U kəkslirim arisida konup kalidu; **14** Mening səyümlüküm
manga ən-Gədidiki üzümzarlarda əskən bir oƣunqə henə
gülidəktur». **15** «Mana, sən güzəl, amrikim! Mana, sən xundak
güzəl! Kəzliring pahtəklərningkidəktur!» **16** «Mana, sən güzəl,
səyümlüküm; Bərhək, yekimlik ikənsən; Bizning orun-kərpimiz
yexildur; **17** Əyimizdiki limlar kedir dərihidin, Wasilirimiz
arqilardindur.

2 Mən bolsam Xarun otlikidiki zəpiran, halas; Jiloƣilarda əskən
bir nilupər, halas!» **2** «Tikən-jioƣanlar arisidiki nilupərdək,
Mana insan kizliri arisida mening amrikim xundaktur!». **3**
«Ormandiki dərəhlər arisida əskən alma dərihidək, Ooƣul balilar
arisididur mening amrikim. Uning sayisi astida dilim aləməqə
səyünüp olturdum; Uning mewisi manga xerin tetidi; **4** U
meni xarabhanioƣa elip kirdi; Uning üstümdə kətürgən tuoƣi
muhəbbəttur. **5** Meni kixmix poxkallar bilən kuwwətlənglar;
Almilar bilən meni yengilandurunglar; Qünki muhəbbəttin
zəiplixip kəttim; **6** Uning sol koli bexim astida, Uning ong koli
meni silawatidu. **7** I Yerusalem kizliri, Jərənlər wə daladiki
marallarning hərmiti bilən, Silərgə tapilaymənki, Muhəbbətning
wakit-saiti bolmioƣuqə, Uni oyoƣatmanglar, koƣoƣimanglar!» **8**
«Səyümlükümning awazi! Mana, u keliwatidu! Taoƣlardin səkrəp,
Edirlardin oynaklap keliwatidu! **9** Mening səyümlüküm jərən
yaki yax buoƣidəktur; Mana, u bizning əyning temining kəynidə
turidu; U derizilərdin karaydu, U pənjirə-pənjirilərdin marap
bakidu». **10** «Mening səyümlüküm manga səz kilip mundak
dedi: — «Ornungdin tur, amrikim, mening güzilim, mən bilən
kətkin; **11** Qünki mana, kix ətüp kətti, Yamoƣur yeoƣip tügidi, u
ketip kaldi; **12** Yər yüzidə güllər kəründi; Nahxilar sayrax wakti
kəldi, Zeminimizda pahtəkning sadasi anglanmakta; **13** Ənjür
dərihi kixlik ənjürlirini pixurmakta, Üzüm talliri qeqəklap
əz purikini qaqmakta; Ornungdin tur, mening amrikim,
mening güzilim, mən bilən kətkin! **14** Ah mening pahtikim,
Koram tax yeriki iqidə, Kiya daldisida, Manga awazingni
anglatkaysən, Qünki awazing xerin, jamaling yekimliktur!»
15 «Tülkilərni tutuwalayli, Yəni üzümzarlarni buzoƣuqi kiqik
tülkilərni tutuwalayli; Qünki üzümzarlirimiz qeqəkliməktə». **16**
«Səyümlüküm meningkidur, mən uningkidurmən; U nilupərlər
arisida padisini bekiwatidu». **17** «Tang atkuqə, Kələnggilər
kəqip yokioƣuqə, Manga karap burulup kəlgin, i səyümlüküm,
Ƕijranlik taoƣliri üstidin səkrəp kelidioƣan jərən yaki buoƣidək
boloƣin!».

3 «Orun-kərpəmdə yetip, keqə-keqilərdə, Jenimning səyginini
izdəp təlmürüp yattim; Izdidim, birak tapalmayttim; **2**
Mən ƫazir turup, xəƫərni aylinay; Koqilarda, məydanlarda,
Jenimning səyginini izdəymən» — dedim; Izdidim, birak
tapalmayttim; **3** Xəƫərni qarlioƣuqi jesəkqilər manga uqridi,
mən ulardin: — «Jenimning səyginini kərdünglarmu?» —
dəp soridim. **4** — Ulardin ayrilipla jenimning səyginini
taptim; Uni anamning əyigə, Əz korsikida meni ƫamilidar
boloƣanning ƫujrisioƣa elip kirmigüqə, Uni tutuwelip kət'iy
koyup bərməyttim». **5** «I Yerusalem kizliri, Jərənlər wə
daladiki marallarning hərmiti bilən, Silərgə tapilaymənki,
Muhəbbətning wakit-saiti bolmioƣuqə, Uni oyoƣatmanglar,
koƣoƣimanglar». **6** «Bu zadi kim, qəl-bayawandin keliwatkan?
Is-tütək tüwrükliridək, Mürməkki ƫəm məstiki bilən puritiloƣan,
Ətirpuruxning ƫərhil ipar-ənbərliri bilən puritiloƣan?» **7** «Mana,
uning təhtirawani, U Sulaymanning əziningdur; Ətrapida atmix
palwan yüridu, Ular Israildiki baturlardindur. **8** Ularning
ƫəmmisi əz kiliqi tutukluk, Jəng kilixka tərbiyilənggənlərdur;
Tünlərdiki wəswəsilərgə təyyar turup, Həmmisi əz kiliqini
yanpixioƣa asidu». **9** «Sulayman padixah əzi üqün alahidə bir
xaƫanə sayiwənlik kariwat yasioƣan; Liwandiki yaoƣaqlardin
yasioƣan. **10** Uning tüwrükliri kümüxtin, Yələnqüki altundin,
Selinqisi bolsa səsün rəhttin; Iqi muhəbbət bilən bezəlgən,
Yerusalem kizliri təripidin. **11** Qikinglar, i Zion kizliri, Sulayman
padixaƫka karap bekinglar, Toy boloƣan künidə, Kəngli huxal
boloƣan künidə, Anisi uningoƣa tajni kiygüzgən kiyapəttə
uningoƣa karap bekinglar!»

4 «Mana, sən güzəl, səyümlüküm! Mana, sən güzəl!
Qümpərdəng kəynidə kəzliring pahtəklərdək ikən, Qaqliring
Gilead teoƣi baoƣrida yatkan bir top əqkilərdəktur. **2** Qixliring
yengila yuyuluxtin qikkan kirkiloƣan bir top koylardək; Ularning
ƫəmmisi koxkezək tuoƣkanlardin, Ular arisida ƫeqbiri kəm
əməstur. **3** Ləwliring pərəng tal yiptək, Gəpliring yekimliktur;
Qümbiling kəynidə qekiliring parqə anardur. **4** Boynung bolsa,
Koralhana boluxka təyyarioƣan Dawutning munaridəktur,
Uning üstigə ming kalkan esikliktur; Ularning ƫəmmisi
palwanlarning siparliridur. **5** Ikki keksüng huddi ikki maraldur,
Nilupər arisida ozukliniwatkan jərənning koxkezəkliridəktur;
6 Tang atkuqə, Kələnggilər kəqip yokioƣuqə, Mən əzümni
murməkkə teoƣioƣa, Məstiki dəngigə elip ketimən. **7** Sən
pütünləy güzəl, i səyümlüküm, Səndə ƫeq daoƣ yoktur». **8**
«Liwandin mən bilən kəlgin, i jərəm, Mən bilən Liwandin kəlgin
— Amanah qokkisidin kara, Senir ƫəm Ƕərmon qokkiliridin,
Yəni xirlar uwiliridin, Yilpizlarning taoƣliridin kara!» **9**
«Sən kənglümni alamət səyündürdüng, i singlim, i jərəm,
Kəzüngning bir ləp kilip karixi bilən, Boynungdiki marjanning
bir tal ƫalkisi bilən, Kənglümni səyündürdüng. **10** Sening
muhəbbiting nemidegən güzəl, I singlim, i jərəm! Sening
muhəbbətliring xarabtin xunqə xerin! Sening ətirliringning
puriki ƫərkandak tetitkudin pəyzidur! **11** Ləwliring, i jərəm,
ƫərə kənikidək temitidu, Tiling astida bal wə süt bar; Kiyim-

keqəkliringning puriki Liwanning purikidur; **12** Sən peqətləngən bir baoŋdursən, i singlim, i jərəm! Etiklik bir bulak, yepiklik bir fontandursən. **13** Xahliring bolsa bir anarlik «Erən baoŋqisi»dur; Uningda kimmətlik mewilər, Henə sumbul əsümlükliri bilən, **14** Sumbullar wə iparlar, Kalamus wə kowzakdarqin, Ḥərhil məstiki dərəhliri, Murməkkə, muəttər bilən ḥəmmə esil tetitkular bar. **15** Baoŋlarda bir fontan sən, Ḥayatlik sulirini beridioŋan, Liwandin akidioŋan bir bulaksən». **16** «Oyoŋan, ximaldiki xamal; Kəlgin, i jənubtiki xamal! Mening beoŋim üstidin uqup ətkəy; Xuning bilən tetitkuliri sirtka purak qaqidu! Səyümlüküm əz beoŋioŋa kirsun! Əzining kimmətlik mewilirini yesun!»

5 «Mən əz beoŋimoŋa kirdim, Mening singlim, mening jərəm; Murməkkəmni tetitkulirim bilən yioŋdim, Ḥərə kənikimni ḥəsilim bilən yedim; Xarabimni sütlirim bilən iqtim». «Dostlirim, yənglar! Iqinglar, kənglünglər halioŋanqə iqinglar, i axikməxuklar!» **2** «Mən uhlawatattim, birak kənglüm oyoŋak idi: — — Səyümlükümning awazi! Mana, u ixikni kekiwatidu: — — «Manga eqip bər, i singlim, i amrikim; Mening pahtikim, mening oŋubarsizim; Qünki bexim xəbnəm bilən, Qaqlirim keqidiki nəmlik bilən ḥəl-ḥəl bolup kətti!» **3** «Mən təxək kiyimlirimni seliwətkən, Kandakmu uni yənə kiyiwalay? Mən putlirimni yudum, Kandakmu ularni yənə buloŋay?» **4** Səyümlüküm koli ixik təxükidin tikti; Mening iq-baoŋrilirim uningoŋa təlmürüp kətti; **5** Səyümlükümgə eqixka koptum; Kollirimdin murməkki, Barmaklirimdin suyuk murməkki temidi, Takaknıng tutkuqliri üstigə temidi; **6** Səyümlükümgə aqtim; Birak səyümlüküm burulup, ketip kaloŋanidi. U səz kiloŋanda roḥim qikip kətkənidi; Uni izdidim, birak tapalmidim; Uni qakirdim, birak u jawab bərmidi; **7** Xəḥərni aylinidioŋan jesəkqilər meni uqritip meni urdi, meni yarilandurdi; Sepillardiki kəzətqilər qümpərdəmni məndin tartiwaldi. **8** I Yerusalem kizliri, səyümlükümni tapsanglar, Uningoŋa nemə dəysilər? Uningoŋa, səygining: «Mən muḥəbbətlin zəiplixip kəttim! — dedi, dənglar». **9** «Sening səyümlüküngning baxka bir səyümlüktin kandak artuk yeri bar, I, ayallar arisidiki əng güzili? Sening səyümlüküngning baxka bir səyümlüktin kandak artuk yeri bar? — Sən bizgə xundak tapilioŋanoŋu?». **10** «Mening səyümlüküm ap'ak wə parkirak, yürəklik əzimət, On ming arisida tuoŋdək kərünərliktur; **11** Uning bexi sap altundindur, Budur qaqliri atning yaylidək, Taoŋ kaoŋisidək kara. **12** Uning kəzliri ekinlar boyidiki pahtəklərdək, Süt bilən yuyuloŋan, Yarixikida koyuloŋan; **13** Uning məngziliri bir təxtək purakliк əsümlüktəktur; Aynioŋan yekimlik güllüktək; Uning ləwliri nilupər, Ular suyuk murməkkini temitidu; **14** Uning kolliri altun turubilar, Iqigə beril yakutlar kuyuloŋan. Korsiki nəkixlik pil qixliridin yasaloŋan, Kək yakutlar bilən bezəlgən. **15** Uning putliri mərmər tüwrüklər, Altun üstigə tikləngən. Uning salapiti Liwanningkidək, Kedir dərəhliridək kerkəm-ḥəywətliktur. **16** Uning aoŋzi bəkmu xerindur; Bərḥək, u pütünləy güzəldur; Bu mening səyümlüküm, — Bərḥək, bu mening amrikim, I Yerusalem kizliri!»

6 «Sening səyümlüküng nəgə kətkəndu, Kiz-ayallar arisida əng güzəl boloŋuqi? Sening səyümlüküng kəyərgə burulup kətti? Biz sən bilən billə uni izdəyli!» **2** «Mening səyümlüküm əz beoŋioŋa qüxti, Tetitku otyaxliklaroŋa qüxti. Baoŋlarda ozuklinixka, Nilupərlərni yioŋixka qüxti. **3** Mən mening səyümlükümningkidurmən, Wə səyümlüküm meningkidur; U əz padisini nilupərlər arisida bakidu» **4** «Sən güzəl, i səyümlüküm, Tirzaḥ xəḥiridək güzəl; Yerusalemdək yekimlik, Tuoŋlarni kətürgən bir koxundək ḥəywətliktursən; **5** Aḥ, kəzliringni məndin kətküzgin! Qünki ular mening üstümdin oŋalib keliwatidu; Qaqliring Gilead teoŋi baoŋrida yatkan bir top əqkilərdəktur. **6** Qixliring yengila yuyuluxtin qikkan kirkiloŋan bir top koylardək; Ularning ḥəmmisi koxkezək tuoŋkanlardindur; Ular arisida ḥeqbiri kəm əməstur; **7** Qümbiling kəynidə qekiliring parqə anardur. **8** Atmix hanix, səksən kenizəkmu bar; Kizlar sanaksiz; **9** Birak mening pahtikim, oŋubarsizim bolsa birdinbirdur; Anisidin tuoŋuloŋanlar iqidə təngdaxsiz boloŋuqi, Əzini tuoŋkuqining tallioŋinidur. Kizlar uni kərüp, uni bəhtlik dəp ataxti, Hanixlar wə kenizəklərmu kərüp uni mahtaxti». **10** «Tang səḥər jaḥanoŋa karioŋandək, Aydək güzəl, aydingdək roxən, Illik kuyaxtək yoruk, Tuoŋlarni kətürgən koxunlardək ḥəywətlik boloŋuqi kimdur?» **11** «Meoŋizlar beoŋioŋa qüxtüm, Jiloŋidiki gül-giyaḥlarni kərüxkə, Üzüm telining bihlioŋan-bihlimioŋanlikini kərüxkə, Anarlarning qeqəkligən-qeqəklimigənlikini kərüxkə; **12** Birak bilə-bilməy, Jenim meni kətürüp, Esil həlkimning jəng ḥarwiliri üstigə koyoŋanikən». **13** «Kaytkin, kaytkin, i Xulamit — Kaytkin, kaytkin, bizning sanga karioŋumiz bardur!» «Silər Xulamitning nemisigə karioŋunglar bar?» «"Ikki bargaḥ" ussuloŋa qüxkən waktidikidək uningoŋa karaymiz!»

7 «I xaḥzadining kizi, Kəxliringdə sening kədəmliring nemidegən güzəl! Toloŋioŋan yampaxliring gəḥərlərdək, Qewər ḥünərwən kolining ḥüniridur. **2** Kindiking yumulak bir kədəḥtur; Uning əbjəx xarabi kəm əməs; Korsiking buoŋday dəwisidur, ətrapioŋa nilupərlər olixidu. **3** Ikki kəksüng ikki maraldək, jərənning koxkezikidur; **4** Boynung pil qixliridin yasaloŋan munardur; Kəzliring Bat-Rabbim kowuki boyidiki Ḥəxbon kəlqəkliridək, Burnung Dəməxkkə karaydioŋan Liwan munaridəktur; **5** Üstüngdə bexing Karməl teoŋidək turidu; Bexingdiki erümə qaqliring səsün rəngliktur, Padixaḥ büdür qaqliringning məḥbusidur. **6** I seyginim, ḥuzurlar üqün xunqə güzəl, xunqə yekimlikтursən! **7** Sening boyung palma dərihidək, Kəksüng üzüm oŋunqiliridəktur. **8** Mən: — «Palma dərihi üstigə qikimən, Xahlirini tutup yamiximən; Kəksiliring dərwəkə üzüm tal oŋunqiliridək, Burnungning puriki almilardək, tanglayliringning təmi əng esil xarabdəktur...». **9** «...mening səyümlükümning gelidin silik ətüp, Ləwlər, qixlardin teyilip qüxsun...! **10** Mən mening səyümlükümningkidurmən, Uning təkazzasi manga karitilidu». **11** «I səyümlüküm, keləyli, Etizlaroŋa qikayli; Yezilarda tünəp keləyli, **12** Üzümzarlikka qikixka baldur orundin turayli, Üzüm tallirining bihlioŋan-bihlimioŋanlikini, Qeqəklərning eqiloŋan-eqilmioŋanlikini, Anarlarning bərk uroŋan-urmioŋanlikini kərəyli; Axu yərdə muḥəbbətlirimni sanga beoŋixlaymən. **13** Muḥəbbətgüllər axu yərdə əz purikini puritidu; Ixiklirimiz üstidə ḥərhil esil mewə-qiwilər bardur, Yengi ḥəm konimu bardur; Sən üqün ularni toplap təyyarlidim, i səyümlüküm!»

8 «Aḥ, apamning kəksini xorioŋan inimdək bolsang'idi! Seni talada uqritar bolsam, səyəttim, Wə ḥeqkim meni kəmsitməytti. **2** Mən seni yetəkləyttim, Apangning əyigə elip kirəttim; Sən manga təlim berətting; Mən sanga tetitku xarabidin iqküzəttim; Anarlirimning xərbitidin iqküzəttim. **3** Uning sol koli bexim astida bolatti, Uning ong koli meni silaytti!». **4** «Silərgə tapilaymənki, i Yerusalem kizliri — «Uning wakit-saiti bolmioŋuqə, Silər muḥəbbətni oyoŋatmanglar, Kozoŋimanglar!» **5** «Daladin qikiwatkan bu zadi kim? Əz səyümlükigə yəlinip?» «Mən alma dərihi astida seni oyoŋatkanidim; Axu yərdə apang toloŋak yəp seni dunyaoŋa qikaroŋanidi; Axu yərdə seni tuoŋkuqi toloŋak yəp seni

qiḳarƣanidi». **6** «Meni kөnglünggə mөḥürdək, Bilikinggə
mөḥürdək basḳaysən; Qünki muḥəbbət өlümdək küqlüktur;
Muḥəbbətning ḳizƣinixi təḥtisaradək rəḥimsiz; Uningdin
qiḳḳan ot uqḳunliri, — Yaḥning dəḥxətlik bir yalḳunidur!
(Sheol h7585) **7** Kөp sular muḥəbbətni өqürəlməydu; Kəlkünlər
uni ƣərḳ ḳilalmaydu; Birsi: «Өy-təəlluḳatlirimning ḥəmmisini
berip muḥəbbətkə eriximən» desə, Undaḳta u adəm kixining
nəziridin pütünləy qüxüp ketidu». **8** «Bizning kiqik singlimiz
bardur, Biraḳ uning kөksi yoḳtur; Singlimizƣa əlqilər kəlgən
künidə biz uning üqün nemə ḳilimiz?» **9** «Əgər u sepil bolsa,
Biz uningƣa kümüx munar salimiz; Əgər u ixik bolsa, Biz uni
kedir tahtaylar bilən ḳaplaymiz». **10** «Өzüm bir sepildurmən,
Ḥəm mening kөksilirim munarlardəktur; Xunga mən uning kөz
aldida hatirjəmlik tapḳan birsidək boldum». **11** «Sulaymanning
Baal-Ḥamonda üzümzari bar idi, Üzümzarini baƣwənlərgə
ijarigə bərdi; Ularning ḥəmmisi mewisi üqün ming tənggə
apirip berixi kerək idi; **12** Өzümning üzümzarim mana mening
aldimda turidu; Uning ming tənggisi sanga bolsun, i Sulayman,
Xuningdək ikki yüz tənggə mewisini baḳḳuqilarƣa bolsun». **13**
«Ḥəy baƣlarda turƣuqi, Ḥəmraḥlar awazingni angliƣusi bar;
Mangimu uni anglatḳuzƣaysən». **14** «I sөyümlüküm, tez bolə,
Jərən yaki yax buƣidək bol, Tetitḳular taƣliri üstidə yügürüp!»

Yəxaya

1 Uzziya, Yotam, Aḥaz wə Ḥəzəkiyalar Yəḥudaoŋa padixaḥ
boloŋan waḳitlarda, Yerusalem wə Yəḥuda tooŋrisida,
Amozning ooŋli Yəxaya kərgən oŋayibanə wəḥiy-alamətlər:
— **2** «I asmanlar, anglanglar! I yər-zemin, ḳulaḳ sal! Qünki
Pərwərdigar səz eytti: — «Mən balilarni beḳip qong ḳildim, Birak
ular Manga asiylik ḳildi. **3** Kala bolsa igisini tonuydu, Exəkmu
hojayinining oḳurioŋa [mangidioŋan yolni] bilidu, Birak Israil
bilməydu, Øz həlḳim ḥeq yorutuloŋan əməs. **4** Aḥ, gunaḥkar
«yat əl», Ḳəbiḥlikni toplap əzigə yükligən həlḳ, Rəzillərning bir
nəsli, Nijis bolup kətkən balilar! Ular Pərwərdigardin yiraḳlixip,
«Israildiki Muḳəddəs Boloŋuqi»ni kəzigə ilmidi, Ular kəynigə
yandi. **5** Nemixḳa yənə dumbalanoŋunglar kelidu? Nemixḳa
asiylik ḳiliwerisilər? Pütün baxliringlar aoŋrip, Yürikinglar
pütünləy zəiplixip kətti, **6** Bexinglardin ayioŋinglaroŋiqə saḳ
yeringlar ḳalmidi, Pəḳət yara-jaraḥət, ixxiḳ wə yiring bilən
toldi, Ular tazilanmioŋan, tengilmioŋan yaki ularoŋa ḥeq məlḥəm
sürülmigən. **7** Wətininglar qəlləxti; Xəḥərliringlar kəyüp
wəyranə boldi; Yər-zeminglarni bolsa, yatlar kəz aldinglardila
yutuweliwatidu; U yatlar təripidin dəpsəndə ḳilinip qəllixip
kətti. **8** Əmdi üzümzaroŋa selinoŋan qəllidək, Tərhəməkliḳkə
selinoŋan kəpidək, Muḥasirigə qüxkən xəḥərdək, Zionning
ḳizi zəip ḳalduruldi. **9** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar bizgə azoŋinə «ḳaldisi»ni ḳaldurmioŋan bolsa, Biz
Sodom xəḥirigə ohxap ḳalattuḳ, Gomorra xəḥirining ḥaliоŋa
qüxüp ḳalattuḳ. **10** I Sodomning ḥəkümranliri, Pərwərdigarning
səzini anglap ḳoyunglar, «I Gomorraning həlḳi, Hudayimizning
ḳanun-nəsiḥitigə ḳulaḳ selinglar! **11** Silər zadi nemə dəp
Manga atap nuroŋunlioŋan ḳurbanliḳlarni sunisilər?» — dəydu
Pərwərdigar. — «Mən kəydürmə ḳoqḳar ḳurbanliḳinglardin,
Bordaḳ malning yaoŋliridin toyup kəttim, Buḳilar, paḳlanlar,
tekilərning ḳanliridin ḥeq hursən əməsmən. **12** Silər Mening
aldimoŋa kirip kəlginingларda, Silərdin ḥoyla-aywanlirimni
xundaḳ dəssəp-qəyləxni kim tələp ḳiloŋan? **13** Biḥudə «axliḳ
ḥadiyə»lərni elip kelixni boldi ḳilinglar, Huxbuy bolsa Manga
yirginqlik bolup ḳaldi. «Yengi ay» ḥeytliri wə «xabat kün»lirigə,
Jamaət ibadət sorunlirioŋa qaḳirilixlaroŋa — Ḳiskisi, kəbiḥliktə
ətküzülgən daoŋduoŋilik yioŋilixlaroŋa qidioŋuqilikim ḳalmidi.
14 «Yengi ay» ḥeytinglardin, bekitilgən ḥeyt-bayriminglardin
ḳəlbim nəprətlinidu; Ular manga yük bolup ḳaldi; Ularni
kətürüp yürüxtin qarqap kəttim. **15** Ḳolunglarni kətürüp
duaoŋa yayoŋininglarda, Kəzümni silərdin elip ḳaqimən;
Bərḥəḳ, kəpləp dualarni ḳiloŋininglarda, anglimaymən; Qünki
ḳolliringlar ḳanoŋa boyaldi. **16** Øzünglarni yuyup, paklininglar;
Ḳilmixliringlarning rəzillikini kəz aldimdin neri ḳilinglar,
Rəzillikni ḳilixtin ḳolunglarni üzünglar; **17** Yahxiliḳ ḳilixni
əgininglar; Adilliḳni izdənglar, Zomigərlərgə tənbiḥ beringlar,
Yetim-yesirlərni naḥəḳliḳtin halas ḳilinglar, Tul hotunlarning
dəwasini soranglar. **18** Əmdi kelinglar, biz munazirə ḳilixayli,
dəydu Pərwərdigar, Silərning gunaḥinglar ḳip-ḳizil bolsimu,
Yənila ḳardək aḳiridu; Ular ḳizil ḳuruttək tok ḳizil bolsimu,
Yungdək ap'aḳ bolidu. **19** Əgər itaətmən bolup, anglisanglar,
Zemindiki esil məḥsulattin bəḥrimən bolisilər; **20** Birak
rət ḳilip yüz ərisənglar, Ḳiliq bilən ujuḳturulisilər» —
Qünki Pərwərdigar Øz aoŋzi bilən xundaḳ degən. **21** Sadiḳ
xəḥər ḳandaḳmu paḥixə bolup ḳaldi!? Əslidə u adalət bilən
toloŋanidi, Ḥəḳḳaniylik uni makan ḳiloŋanidi, Birak ḥazir
ḳatillar uningda turuwatidu. **22** Kümüxüng bolsa daxḳaloŋa
aylinip ḳaldi, Xarabingoŋa su arilixip ḳaldi; **23** Əmirliring
asiylik ḳiloŋuqilar, Ooŋrilaroŋa ülpət boldi; Ularning ḥərbiri
parioŋa amrak bolup, Sooŋa-salamlarni kəzləp yürməktə; Ular
yetim-yesirlər üqün adalət izdiməydu; Tul hotunlarning
dəwasi ularning aldioŋa yətməydu. **24** Xunga — dəydu
samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar — Yəni
Israildiki ḳudrət Igisi eytidu: — Mən küxəndilirimni [jazalap]
puhadin qiḳimən, Düxmənlirimdin ḳisas aliмən; **25** Ḳolumni
üstünggə təgküzüp, Seni tawlap, səndiki daxḳalni təltəküs
tazilaymən, Səndiki barliḳ arilaxmilarni elip taxlaymən. **26**
Ḥəkümran-soraḳqiliringlarni awwalḳidək, Məslihətqiliringlarni
dəsləptikidək ḥaloŋa kəltürimən. Keyin sən «Ḥəḳḳaniylikning
Makani», «Sadiḳ Xəḥər» — dəp atilisən. **27** Əmdi Zion
adillik bilən, Wə uningoŋa ḳaytip kəlgənlər ḥəḳḳaniylik bilən
ḳutḳuzulup ḥər ḳilinidu. **28** Birak asiylar wə gunaḥkarlar
birdək ujuḳturulidu, Pərwərdigardin yüz ərigüqilər bolsa ḥalak
bolidu. **29** Xu qaoŋda silər təxna boloŋan dub dərəhliridin nomus
ḳilisilər, Talliоŋan baoŋlardin ḥijil bolisilər. **30** Qünki əzünglar
huddi yopurmaḳliri ḳurup kətkən dub dərihidək, Susiz ḳuruḳ
bir baoŋdək bolisilər. **31** Xu küni küqi barlar otḳa xam piliki,
Ularning əjri bolsa, uqḳun bolidu; Bular ḥər ikkisi təngla kəyüp
ketidu, Ularni əqürüxkə ḥeqkim qiḳmaydu.

2 Bular Amozning ooŋli Yəxaya Yerusalem wə Yəḥuda
tooŋrisida kərgən kalamdur: — **2** Ahir zamanlarda,
Pərwərdigarning əyi jaylaxḳan taoŋ taoŋlarning bexi bolup
bekitilidu, Ḥəmmə dəng-egizlktin üstün ḳilip kətürülidu; Barliḳ
əllər uningoŋa ḳarap ekip kelixidu. **3** Nuroŋun həlḳ-millətlər
qiḳip bir-birigə: — «Kelinglar, biz Pərwərdigarning teoŋioŋa,
Yaḳupning Hudasining əyigə qiḳḳayli; U Øz yolliridin bizgə
əgitidu, Biz Uning tərikiliridə mangimiz» — deyixidu. —
Qünki ḳanun-yolyoruḳ Ziondin, Pərwərdigarning səz-kalami
Yerusalemdin qiḳidioŋan bolidu. **4** U əllər arisida ḥəküm
qiḳiridu, Nuroŋun həlḳlərning ḥəḳ-naḥəḳlirigə kesim ḳilidu;
Buning bilən ular ḳiliqlirini sapan qixliri, Nəyzilirini oroŋak
ḳilip soḳuxidu; Bir əl yənə bir əlgə ḳiliq kətürməydu, Ular
ḥəm yənə uruxni əgənməydu. **5** — «I Yaḳup jəmətidikilər,
Kelinglar, Pərwərdigarning nurida mangayli!». **6** — Sən Øz
həlḳing boloŋan Yaḳup jəmətini taxlap ḳoydung; Qünki ular
xərḳtiki hurapatlar bilən toldururuldi; Ular Filistiylərdək pal
salidu; Ular qətəlliklər bilən ḳol tutuxidu; **7** Zemini bolsa altun-
kümüxkə tolup kətti; Baylikliri tügimәs; Yər-zemini atlaroŋimu
tolup kətti, Jəng ḥarwiliri ḥəm tügimәs; **8** Zemini butlar
bilənmu liḳ bolup kətti; Ular əz ḳolliri bilən yasioŋanlirioŋa,
Barmaḳliri bilən xəkilləndürgənlirigə səjdə ḳilixidu. **9** Xuning
bilən puḳralar egildürülidu, Mətiwərlərmu təwən ḳilinidu; Sən
ularning ḳəddini ruslimaysən ḥəm ḥeq kəqürüm ḳilmaysən. **10**
Əmdi Pərwərdigarning wəḥxitidin, Ḥəywisining xan-xəripidin
əzüngni ḳaqur, [Hada] taxlar iqigə kiriwal, Topa-qanglar iqigə
mөküwal! **11** Qünki adəmning təkəbbur kəzliri yərgə ḳaritilidu,
Insanlarning ḥakawurluḳi pəs ḳilinidu; Xu künidə yaloŋuz
Pərwərdigarla üstün dəp mədḥiyilinidu. **12** Qünki samawi
ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning xundaḳ bir küni
təyyar turidu: — Xu küni ḥərbir təkəbbur wə məmədanlarning
üstigə, Øzini yuḳiri sanioŋanlarning üstigə qüxidu (Xuning
bilən ularning ḥəmmisi pəs ḳilinidu!), **13** Xuningdək Liwanning
egiz, pələkkə yetidioŋan barliḳ kedir dərəhlirining üstigə,
Baxandiki barliḳ dub dərəhlirining üstigə, **14** Egiz taoŋlarning
ḥəmmisigə, Yuḳiri kətürülgən barliḳ dənglərning üstigə,
15 Ḥərbir ḥəywətlik munarning üstigə, Ḥərbir mustəḥkəm
sepilning üstigə, **16** Tarxixtiki ḥərbir soda kemisining üstigə,
Xundaḳla barliḳ güzəl kemə gəwdisining üstigə xu küni
qüxüxkə təyyar turidu. **17** Adəmlərning kərəngliki təwən
ḳilinip qüxürülüp, Insanlarning təkəbburliḳi pəs ḳilinidu, Xu

künidə yaloŋuz Pərwərdigarla üstün dəp mədḥiyilinidu. **18** Butlar bolsa ḥəmmisi kəzdin yoḳilidu. **19** Pərwərdigar yərni dəḥxətlik silkindürüxkə ornidin turidioŋan qaoŋda, Ular əzlirini Uning wəḥxitidin, Uning ḥəywisining xan-xəripidin ḳaqurup, Hada tax oŋarlirining iqigə, Yər yüzidiki əngkürlərgə kiriwalidu; **20** Xu künidə kixilər əzigə qoḳunuxḳa yasioŋan kümüx butliri wə altun butlirini ḳarioŋu qaxḳanlaroŋa wə xəpərənglərgə taxlap beridu; **21** Pərwərdigar yərni dəḥxətlik silkindürüxkə ornidin turidioŋan qaoŋda, Ular əzlirini Uning wəḥxitidin, Uning ḥəywisining xan-xəripidin ḳaqurup, Hada tax qaklirining iqigə, Yarlarning yerikliriоŋa kiriwalidu; **22** Ümidinglarni nəpisi dimioŋidila turidioŋan insandin üzünglar, Qünki insan zadi nemə idi?!

3 Qünki, ḳara! Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar, Yerusalem wə Yəḥudaoŋa ḳuwwət wə yələnqük boloŋan [barlik nərsilərni yoḳ ḳilidu], — Yəni ḳuwwət boloŋan pütkül ax-nan, Yələnqük boloŋan ḥəmmə su, **2** Palwan wə ləxkər, Sotqi wə pəyoŋəmbər, Palqi wə aḳsaḳal, **3** əllik bexi, mətiwər wə məslihətqi, Ḥünərwən ustilar wə jadu ḳiloŋuqilarni yoḳ ḳilidu. **4** — «[Ularning ornioŋa] yaxlarni əməldar ḳilimən, Bəthuy balilar ularning üstidin idarə ḳilidu. **5** Puḳralar bir-birini ezidu, Ḥərbiri ḳoxnisi təripidin ezilidu; Balilar ḳerilaroŋa, Muttəḥəmlər mətiwərlərgə ədəpsizlik ḳilidu; **6** Xu küni birsi ata jəmətidiki ḳerindixini tutuwelip, uningoŋa: — «Sizning kiyim-keqikingiz bar; bizgə yetəkqi bolung, bu harabilər ḳolingiz astida bolsun», — dəydu; U jawabən ḳolini kətürüp [ḳəsəm iqip]: «Dərdinglaroŋa dərman bolalmaymən; Əyümdimu ya ax-nan ya kiyim-keqək yoḳ; Meni həlḳḳə yetəkqi ḳilmanglar!» — dəydu. **8** Qünki Yerusalem putlixidu-qüxkünlixidu, Yəḥuda bolsa yiḳilidu; Səwəbi, ularning tili wə illətliri Pərwərdigaroŋa ḳarxi qikip, Xərəp Igisining kəzliri aldida isyankarlik ḳildi. **9** Ularning qirayi əzlirigə ḳarxi guwaḥlik beridu; Ular Sodom xəḥiridək gunaḥini ḥeq yoxurmay, Oquḳ-axkara jakarlaydu. Ularning jenioŋa way! Ular yamanlikni əz bexioŋa qüxürgən! **10** Ḥəḳḳaniylaroŋa eytḳinki, Ular aman-esənliktə turidu, Ular əz əmllirining mewisini yəydu; **11** Rəzillərgə way! Bexioŋa yamanlik qüxidu, Qünki əz ḳoli bilən ḳiloŋanliri əzigə yanidu. **12** Mening həlḳimdə bolsa, balilar ularni har ḳilidu, Ayallar ularni idarə ḳilidu; I həlḳim! Silərni yetəkləwatḳanlar silərni azduridu, Ular mangidioŋan yolliringlarni yoḳ ḳilidu. **13** Pərwərdigar Əz dəwasini soraxḳa orun alidu, Həlḳ-millətlər üstidin ḥəküm qikirixḳa ərə turidu; **14** Pərwərdigar Əz həlḳining aḳsaḳalliri wə əmirliri bilən dəwalixip, ularoŋa: — Üzümzarni yəp tügətḳənlər silər əzünglar, Ajiz məminlərdin aloŋan olja əyünglarda yatidu, dəydu. **15** — Silərning həlḳimni axundaḳ ezip, Ajiz məminlərning yüzlirigə dəssəp zadi nemə ḳiloŋininglar? — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar. **16** Pərwərdigar yənə mundaḳ dedi: — «Zion ḳiz-ayalliri təkəbburluḳ ḳilip, Ḳax-kirpiklirini süzüp, Kəzlirini oynitip, naz ḳilip taytanglixip, Putlirini jildirlitip mengip yürixidu; **17** Xunga Rəb Zion ḳiz-ayallirining bax qoḳḳilirini taz ḳilidu, Pərwərdigar ularning uyat yərlirini eqiwetidu». **18** Axu küni Rəb ularni güzəllikidin məḥrum ḳilidu; — Ularning oxuḳ jildiraḳlirini, Bax jiyəklirini, ay xəkillik marjanlirini, **19** Ḥalḳilirini, biləzüklirini, qümpərdə-qaqwanlirini, **20** Romallirini, oxuḳ zənjirlirini, potilirini, ətirdanlirini, tiltumarlirini, **21** Üzüklirini, burun ḥalḳilirini, **22** Ḥeytlik tonlirini, yopuḳlirini, pürkənjilirini, ḥəmyanlirini, **23** Əynəklirini, ap'aḳ iq kəynəklirini, səllilirini wə tor pərdilirining ḥəmmisini elip taxlaydu. **24** Əmdi xundaḳ boliduki, Ətir puriḳining ornioŋa bətbuyluḳ; Potining ornida aroŋamqa, Qiraylik yasioŋan qaqlirining ornida taz bexi, Kelixkən tonning ornida bəz rəhtlər, Güzəllikining ornida daoŋmal tamoŋisi bolidu. **25** Sening yigitliring ḳiliqlinip, Baturliring jəngdə yiḳilidu. **26** [Zionning] ḳowuḳliri zar kətürüp matəm tutidu; U yalingaqlanoŋan ḥalda yərgə olturup ḳalidu.

4 Xu küni yəttə ayal bir ərni tutuwelip, uningdin: — «Biz əz nenimizni yəymiz, əz kiyim-keqəklirimizni kiyimiz; pəḳət bizni rəswaliḳtin halas ḳilix üqün, bizni namingizoŋa təwə ḳilixingizni ətünimiz!» — dəydu. **2** Xu küni «Pərwərdigarning xehi» uning güzəlliki ḥəm xəripini kərsətküqi bolidu, Zemin bərgən mewə bolsa, Ḳeqip ḳutuloŋan Israildikilərgə xəḥrət wə güzəllik kəltüridu. **3** Ḥəm xundaḳ ix boliduki, Zionda ḳaloŋanlar, Yerusalemda tohtitiloŋanlar, Yəni Yerusalemda ḥayat dəp tizimlanoŋanlarning ḥəmmisi pak-muḳəddəs dəp atilidu. **4** Xu qaoŋda Rəb adalət yürgüzgüqi roḥ ḥəm kəydürgüqi roḥ bilən, Zion ḳizlirining pasikliḳini yuyup, Yerusalemning ḳan daoŋlirini tazilaydu. **5** Xu qaoŋda Pərwərdigar kündüzdə Zion teoŋidiki ḥərbir əy, Xundaḳla barlik ibadət sorunlarning üstigə is-tütək wə bulut, Kəqtə bolsa ot yalḳunining julasini yaritidu; Qünki xan-xərəpning üstidə sayiwən bar bolidu. **6** Xu küni, kündüzdə tomuz issiḳḳa sayə ḳilidioŋan, Hətərdin panaḥlinidioŋan, boran-yamoŋurlaroŋa dalda bolidioŋan bir sayiwənlik kəpə bolidu».

5 Mən əz səygən yarimoŋa, Mening səyümlüküm üqün əz üzümzari tooŋruluḳ bir küy eytip berəy; Səyümlükümning munbət bir dəng üstidə üzümzari bar idi; **2** U ḥəmmə yerini kolap taxlarni elip taxlidi, Əng esil üzüm teli tikti; U üzümzar otturisioŋa kəzitix munari saldi, Üzümzar iqidimu xarap kəlqiki ḳazdi, Andin üzümdin yahxi ḥosul kütti; Birak buning ornioŋa, üzümzar aqqiḳ üzümlərnila bərdi. **3** Ḳeni, i Yerusalemdikilər wə Yəḥudaning adəmliri, Mən bilən üzümzarimning otturisidin ḥəküm qikiringlar! **4** Mening üzümzarimda ḳiloŋudək yənə nemə ixim ḳaldi? Yahxi üzümlərni kütkinimdə, Nemixḳa pəḳət aqqiḳ üzümnila qikirip bərdi? **5** Əmdi ḥazir Əz üzümzarimni nemə ḳilidioŋinimni silərgə eytip berəy: — Uning qitlaḳlirini elip taxlaymən, u yutuwetilidu; Uning tamlirini qeḳip oŋulitimən, u qəylinidu. **6** Mən uni qəllükkə aylandurimən; Ḥeqkim uni qatap-putap, pərwix ḳilmaydu; Jioŋanlar wə tikənlər uningda əsüp qikidu; Bulutlaroŋa uning üstigə ḥeq yamoŋur yaoŋdurmanglar dəp buyruymən. **7** Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning üzümzari — Israil jəmiti, Uning huxalliḳi boloŋan əsümlük bolsa — Yəḥudadikilərdur; U adalət mewisini kütkən, Birak mana əmdi zulum kərdi; Ḥəḳḳaniylikni kütkən, Birak mana əmdi nalə-pəryad boldi! **8** Həklərgə ḥeq orun ḳaldurmay əyni-əygə, etizni-etizoŋa ulioŋanlaroŋa way! Əzünglarni yaloŋuz zeminda ḳaldurmaḳqimusilər? **9** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mening ḳuliḳimoŋa mundaḳ dedi: — «Kəpligən əylər, Dərwəkə ḥəywətlik, ḥəxəmətlik əylər adəmzatsiz, harab bolidu. **10** Bərḥək, kirik moluḳ üzümzar pəḳət altə küp xarab beridu, Ottuz kürə dan bolsa pəḳət üq kürə ḥosul beridu. **11** Məy iqixkə aldirap tang atḳanda ornidin turoŋanlaroŋa, Ḳarangoŋu qüxixigə ḳarimay, xarabtin kəyp boloŋuqə besip olturoŋanlaroŋa way! **12** Ularning ziyapətliridə qiltar wə lira, təmbur wə nəy, xarabmu bar; Birak ular Pərwərdigarning ḳiloŋanliriоŋa wə ḳol ixliriоŋa ḥeq etiwar ḳilmaydu. **13** Xu səwəbtin əz həlḳim bilimdin həwərsiz boloŋanliḳi tüpəylidin sürgün bolup ketidu; Esilzadiliri eqirḳixip, Puḳraliri ussuzluḳtin ḳurup ketidu. **14** Xunga təḥtisara nəpsini yooŋinitip, Aoŋzini ḥang aqidu; Ularning xəḥrətliri, top-top adəmliri, ḳikas-sürən kətürgüqiliri wə nəoŋmə oynioŋuqiliri birakla iqigə qüxüp ketidu. **(Sheol h7585)** **15** Puḳralar egildürülidu, Mətiwərlərmu təwən ḳilinidu, Təkəbburlarning kəzliri yərgə

qaritilidu; **16** Birak samawi koxunlarning Sərdari bolоqan Pərwərdigar adalət yürgüzginidə üstün dəp mədhiyilinidu, Pak-mukəddəs bolоquqi Təngri həkkaniyliкidin pak-mukəddəs dəp bilinidu. **17** Xu qaoqda kozilar əz yaylaklirida turoqandək otlaydu, Musapirlarmu baylarning wəyranə əyliridə ozuklinidu. **18** Kəbihlikni aldamqilikning yipliri bilən, Gunahni harwa aroqamqisi bilən tartkanlaroqa way! **19** Yəni: «[Huda] aldirisun! Ixlirini Əzi ittikrək ada kilsun, Xuning bilən biz uni kərələymiz! «Israildiki Mukəddəs Bolоquqi»ning niyət kiloqini yekinlixip ixka axuruloqay, Biz uni biliwalayli!» — degənlərgə way! **20** Yamanni yahxi, yahxini yaman degüqilərgə, Karangoqulukni nurning, nurni karangoqulukning ornioqa koyoquqilaroqa, Aqqikni tatlikning, tatlikni aqqikning ornioqa koyoquqilaroqa way! **21** Əzlirini dana dəp qaoqlioqanlaroqa, Əz nəziridə əzlirini əkillik dəp karioqanlaroqa way! **22** Xarab iqixkə batur bolоqanlaroqa, Harakni əbjəx kilixta kəhriman bolоqanlaroqa, **23** Yəni para üqün rəzillərni aklap, Xuning bilən həkkaniylarning adalitini rət kiloquqilaroqa way! **24** Xunga, ot yalkunliri samanlarni yutuwətkəndək, Yalkunlarda mənggənlər solixip yokaloqandək, Ularning yiltizliri qirip ketidu, Gül-qeqəkliri qang-tozangdək tozup ketidu; Qünki ular samawi koxunlarning Sərdari bolоqan Pərwərdigarning yolyoruk-kanunini qətkə kakkan, Israildiki Mukəddəs Bolоquqining səz-kalamini kezgə ilmioqanidi. **25** Xunga Pərwərdigarning oqəzipi Əz həlkigə karap kaynaydu, U ularoqa karap kolini kətürüp, ularni urup yikitidu. Taoqlar təwrinip ketidu; Ölüklər əhlətlərdək koqilar otturisida dəwə-dəwə bolidu. Muxundak ixlar bolsimu, Uning oqəzipi yənila yanmaydu, Sozoqan koli yənila kayturulmay turidu. **26** U yiraktiki əllərni qakirip tuoqni kətüridu, U yər yüzining qət yakisidin bir əlni üxkirtip qakiridu; Mana ular tezdin aldirap kelidu! **27** Ulardin heqbiri qarqap kətməydu, Putlixipmu kətməydu. Heqbiri müqdiməydu, uhlimaydu, Baoqlioqan bəlwaoqliridin heqbiri boximaydu, Qoruklirining booqkuqliridin heqbiri üzülməydu; **28** Ularning okliri ittik, Barlik okyalirining kiriqliri tartilip təyyar turidu, Atlirining tuyakliri qakmak texidək bolidu, [Jəng harwilirining] qakliri koyuntazdək aylinidu; **29** Ularning hərkirəxliri xirningkidək bolidu, Ular arslanlardək hərkirixidu, Dərwəkə, ular owoqa erixkəndə oqaz-oquz kilip hərpiyixidu; Owni kutkuzoqudək heqkim bolmay, Ular uni elip ketidu. **30** Xu küni ular dengizlar hərkürigəndək owoqa hərkirixidu; Əgər birərsi yər-zeminoqa karioqudək bolsa, Pəkət karangoquluk, dərd-ələmnila kəridu! Harkandak nur bulut-tuman təripidin oquwalixidu.

6 Uzziya padixah aləmdin ətkən yili mən Rəbni kərdüm; U intayin yukiri kətürülgən bir təhttə olturatti; Uning toni mukəddəs ibadəthanioqa bir kəlgənidi. **2** Uning üstidə saraflar pərwaz kilip turatti; Harbirining altə tal kaniti bar idi; Ikki kaniti bilən u yüzini yapatti, Ikki kaniti bilən u putini yapatti, Wə ikki kaniti bilən u pərwaz kilip turatti. **3** Ulardin biri baxka birsigə: — «Samawi koxunlarning Sərdari bolоqan Pərwərdigar, mukəddəs, mukəddəs, mukəddəstur! Barlik yər yüzi uning xan-xəripigə toloqan!» — dəp towlawatatti. **4** Towlioquqining awazidin dərwazining kexəkliri təwrinip kətti, Əy is-tütək bilən kaplandi. **5** Xuning bilən mən: — «Əzümgə way! Mən tügəxtim! Qünki mən ləwliri napak adəmmən həm napak ləwlik həlk bilən arilixip turup, əz kezüm bilən Padixahkа, yəni samawi koxunlarning Sərdari bolоqan Pərwərdigaroqa karidim!» — dedim. **6** Xuning bilən saraflardin biri kolida kurbangahtin bir qooqni lahxigiroqa kisip elip, yenimoqa uqup kəldi; **7** u uni aoqzimoqa təgküzüp: — «Mana, bu ləwliringgə təgdi; sening kəbihliking elip taxlandi, gunahing kafarət bilən kəqürüm kilindi» — dedi. **8** Andin mən Rəbning: — «Mən kimni əwətimən? Kim Bizgə wəkil bolup baridu?» degən awazini anglidim. Xuning bilən mən: — «Mana mən! Meni əwətkəysən» — dedim. **9** Wə U: «Baroqin; muxu həlkkə mundak dəp eytkin: — «Silər anglaxni anglaysilər, birak qüxənməysilər; Kərüxni kərüsilər, birak bilip yətməysilər. **10** Muxu həlkning yürikini tax kiloqin; Ularning kulaklirini eoqir, Kəzlirini kor kiloqin; Bolmisa, ular kəzliri bilən kərələydioqan, Kuliki bilən angliyalaydioqan, Kəngli bilən qüxinələydioqan kilinip, Yolidin yandurulup sakaytiloqan bolatti». **11** Andin mən: — «Rəb, bu əhwal kaqanoqiqə dawamlixidu?» — dəp soriwidim, U jawabən: — «Ta xəhərlər harab kilinip ahalisiz, Öylər adəmzatsiz, Zemin pütünləy qəlgə aylinip boloqudə, **12** Pərwərdigar adəmlirini yiraklaroqa yətkəp, Zemindiki taxliwetilgən yərlər kəp boloquqə bolidu» — dedi. **13** «Halbuki, zeminda adəmlərning ondin birila kalidu; Ular [zeminoqa] kaytip kelip yənə yutuwetilidu, Kesilgən bir dub yaki arar dərihining kətikidək bolidu; Kətək bolsa «mukəddəs nəsil» bolur.

7 Yəhuda padixahi Ahaz (Uzziyaning nəwrisi, Yotamning ooqli) təhtkə olturoqan künliridə, mundak ix boldi: — Suriyəning padixahi Rəzin wə Israil padixahi Rəmaliyaning ooqli Pikah Yerusalemoqa karxi jəng kildi, lekin üstünlükkə erixəlmidi. **2** Dawutning jəmətigə: — «Suriyə Əfraim bilən ittipaklixip birləxmə koxun kurdi» — degən həwər kəldi. Xuning bilən padixah jəmətidikilərning kəngli wə həlkining kəngli ormanlar xamalda silkinip kətkəndək silkinip kətti. **3** Andin Pərwərdigar Yəxayaoqa mundak dedi: — «Sən wə ooqlung Xear-Jaxub qikip, kir yuoquqilarning etizining boyidiki yoloqa, yukiri kəlqək norining bexioqa berip, axu yərdə Ahaz bilən kərüxkin. **4** Sən uningoqa: — «Sən ehtiyat bilən kənglüngni tok tut! Bu ikki kəymə otkaxning kətikidin, yəni Rəzin həm Suriyəning wə Rəmaliyaning ooqlining dəxti-oqəzəpliridin korkma, yürəkzadi bolup kətmə! **5** Qünki Suriyə, Əfraim wə Rəmaliyaning ooqli seni kəstləp: — **6** «Biz Yəhudaoqa besip kirip, parakəndiqilik tuoqdurup, əzimiz üqün talan-taraj kilip, uningoqa bir padixahni, yəni Tabəəlning ooqlini tikləyli!» degənidi. **7** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Bu səz akmaydu, heq əməlgə axmaydu; **8** Qünki Suriyəning bexi Dəməxk xəhiri wə Dəməxk xəhirining bexi Rəzindur, halas; Wə atmix bəx yil iqidə Əfraim xundak bitqit boliduki, ularni «bir həlk» degili bolmaydu; **9** Wə Əfraimning bexi Samariyə xəhiridur, Samariyə xəhirining bexi Rəmaliyaning ooqlidur, halas; Silər buloroa ixənmisənglar, mustəhkəmlənməysilər» — degin». **10** Pərwərdigar yənə Ahazoqa səz kilip: — **11** «Əzüng üqün bexarət sora; məyli yərning tegidə yaki pələkning kəridə bolsun sorawər» — dedi. **(Sheol h7585)** **12** Birak Ahaz jawabən: «Mən həm sorimaymən həm Pərwərdigarni sinakta koymaymən» — dedi. **13** Andin [Yəxaya]: — Əmdi i Dawut jəmətidikilər, anglap koyunglar, adəmlərning səwr-takitini koymioqininglarni az dəp, silər Hudayimning səwr-takitinimu koymioqiliwatamsilər? **14** Xunga Rəb Əzi silərgə bir bexarət beridu: — Mana, pak kiz hamilidar bolup bir ooqul tuoqidu; u uning ismini «Immanuel» dəp ataydu. **15** Yahxilikni tallap, yamanlikni rət kilixni bilgüqə u pixlak wə bal yəydu. **16** Qünki bu yax bala yahxilikni tallap, yamanlikni rət kilixni bilgüqə, sən nəprətlinidioqan bu ikki padixahning yər-zeminliri taxlinip kalidu. **17** Qünki Pərwərdigar sening wə atangning jəmətigə Əfraim Yəhudadin ayriloqan kündin buyan bolup bakmioqan kattik künlərni qüxüridu. U künlər bolsa Asuriyəning padixahidin ibarəttur! **18** Xu küni Pərwərdigar Misirning pinhan erikliridiki paxilarni wə Asuriyədiki harilərni üxkirtip qakiridu; **19** ularning hammisi kelip harbir hilwət

jiloɣilaroɣa, taxlarning ḫərbir araqlirioɣa, ḫəmmə yantaqlaroɣa wə ḫəmmə yaylaqlaroɣa oɣuzzidə ḳonuxidu. **20** Axu küni, Rəb Əfrat dəryasining nerisidin ijarigə aloɣan bir ustira bilən, yəni Asuriyə padixaḫi bilən qaq qüxüridu; muxu ustira baxning qeqini, putning tüklirini wə saḳalnimu qüxürüp oɣirdaydu; **21** xu künlərdə bir kixi yax bir siyir wə ikki ḳoy baḳidu, **22** ularning xunqə kəp süt bərginidin u serik may yəydu; dərwaḳə, zeminda ḳaloɣanlarning ḫəmmisi serik may wə bal yəydu. **23** Wə xundaḳ boliduki, ḫər teli bir kümüx tənggigə yaraydioɣan, ming teli bar üzümzarliḳ boloɣan ḫərbir jay jioɣanliḳḳa wə tikkənlikkə aylinip ketidu; **24** Axu yərgə adəmlər pəḳət okya ketürüp kelidu, qünki pütkül zemin jioɣanliḳḳa wə tikənlikkə aylinip ketidu. **25** Ilgiri kətmən qepiloɣan ḫərbir taoɣliḳ jiloɣilaroɣa bolsa, — ular u yərlərgə jioɣanlardin wə tikənlərdin ḳorḳup barmaydu; Bu yərlər pəḳət kalilarni otlitidioɣan, ḳoylar dəssəp-qəyləydioɣan jaylar bolup ḳalidu, halas.

8 Pərwərdigar manga: — «Qong bir tahtayni ḳolungoɣa elip, enik ḫərplər bilən: — «Mahar-Xalal-Hax-Baz» dəp yazoɣin» — dedi. **2** Mən xundaḳ ḳilip əzümgə «ixənqlik guwaḫqilar» süpitidə muxuni hatiriləxkə kaḫin boloɣan Uriya wə Yərəbəḳiyaning ooɣli Zəkəriyani qaḳiriwaldim. **3** Andin mən ayal pəyoɣəmbər bilən billə yattim. Xundaḳ ḳilip u ḫamilidar bolup, bir ooɣul tuoɣdi. Xuning bilən Pərwərdigar manga: — «Uning ismini «Mahar-Xalal-Hax-Baz» dəp atioɣin; **4** qünki bala «Dada, apa» dəp qaḳirixni bilgüqə, Dəməxḳ baylikliri wə Samariyədiki olja Asuriyə padixaḫi təripidin bulap elip ketilidu» — dedi. **5** Pərwərdigar yənə manga sez ḳilip mundaḳ dedi: — **6** «Muxu ḫəlḳ Xiloaḫ əstingidiki lərzan eḳiwatḳan sularni rət ḳilip, Ularning ornida Rəzin wə Rəmaliyaning ooɣlidin hursən boloɣaqḳa, **7** Xunga mana, Rəb ularning üstigə dolḳunlap aḳidioɣan, əlwək Əfrat dəryasining sulirini, — Yəni Asuriyəning padixaḫini toluḳ ḫəywə-xəḫriti bilən elip kelidu; U dəryadək barliḳ eriḳ-əstənggliridin texip ketidu, Ḫəmmə ḳiroɣaklirini bəsüp taxlaydu; **8** U taki Yəḫudaoɣiqə xiddət bilən texip, ḫətta boyinoɣiqə kelidu; U ḳanatlirini yayoɣanda pütkül zeminingoɣa sayə bolup qüxidu, i Immanuel! **9** — Oɣəzəpliniweringlar, i əllər, birak sundurulisilər! Jaḫanning barliḳ qət jayliri ḳulak selinglar! [Jəng üqün] belinglarni baoɣlaweringlar, sundurulisilər! [Jəng üqün] belinglarni baoɣlaweringlar, sundurulisilər! **10** Pilaninglarni tüziweringlar, u bikaroɣa ketidu; Məsliḫətinglarni ḳiliweringlar, umu aḳmaydu; Səwəbi — Immanuel!». **11** Qünki Pərwərdigar küqlük ḳolini manga təgküzüp, Mening bu ḫəlḳning yolida mangmasliḳimoɣa yolyoruḳ berip, mundaḳ səz ḳildi: — **12** «Muxu kixilər kəp ixlarda «suyiḳəst bar» desə, silər bolsanglar «suyiḳəst bar» dəp yürmənglar; Ularning ḳorḳḳinidin silər ḳorḳmanglar, Yaki ḫeq wəḫimigə qüxmənglar; **13** Pəḳət samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarnila ḫəmmidin üstün dəp bilinglar; U silərning Ḳorḳidioɣininglar bolsun, Silərning wəḫimənglar bolsun! **14** U bir mukəddəs panaḫgaḫ bolidu, Ḫəmdə Israildiki ikki jəmət üqün putlikaxang tax, adəmni yiḳitidioɣan ḳoram tax, Yerusalemdikilər üqünmu ḳiltaḳ wə tapantuzaḳ bolidu; **15** Ulardin kəplər [Uningoɣa] putlixip, yiḳilip, yanjilip, ḳiltaḳḳa qüxüp, əsirgə elinidu». **16** — «Bu guwaḫnamini yəgəp, Təwrat ḳanunini mening muhlislirim arisida peqətləp ḳoyoɣin. **17** Mən bolsam, yüzini Yakup jəmətidin yoxuruwatḳan Pərwərdigarni kütimən; Wə mən Uni təlmürüp saḳlaymən. **18** Ḳaranglar, manga wə Pərwərdigar manga bərgən balilaroɣa, Biz Zion teoɣini Əz makani ḳiloɣan samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar Israilda namayan ḳiloɣan bexarət wə karamətlərning süpitidurmiz». **19** — Baxḳilar silərgə: — «Biz wiqir-wiqir, gudung-gudung ḳilidioɣan «ərwaḫlarni qaḳiroɣuqi»lar wə dahanlardin yol sorayli» — desə, silər jawab berip: — «Bir ḫəlḳning əz Hudasini izdəp yol sorixi kerək əməsmu? Tiriklərning ölüklərdin yol sorixi tooɣrimu?!» — dənglar. **20** — Təwrat ḳanuni wə guwaḫnamə asas ḳilinsun! Muxularni asas ḳilip sez ḳilmisa, ularoɣa tang nuri qüxməydu! **21** Əksiqə, ular ḳisiloɣan, aq ḫalda zeminni kezip yürixidu; aq ḳaloɣan qaoɣda, ular oɣəzəplinip asmanoɣa ḳarap, padixaḫini ḫəm Hudasini ḳaroɣap tillaydu; **22** ular yərgə ḳarisa, mana, japa-muxəḳḳət, ḳarangoɣu-zulmət, ḫəsrət-nadamət wə parakəndiqilik turidu; Ular ḳap-ḳarangoɣulukḳa ḫəydiwetilidu.

9 Birak, ḫəsrət-nadamətkə ḳaloɣanlaroɣa zulmət boliwərməydu; U ətkən zamanlarda Zəbulun zeminini wə Naftali zeminini har ḳilduroɣan; Birak kəlgüsidə U muxu yərni, yəni «yat əllərning makani» Galiliyəgə, jümlidin «dengiz yoli» boyidiki jaylar wə Iordan dəryasining ḳarxi ḳiroɣaklirioɣa xan-xəḫrət kəltüridu; **2** Ḳarangoɣulukḳa mengip yürgən kixilər zor bir nurni kərdi; Ölüm sayisining yurtida turoɣuqilaroɣa bolsa, Dəl ularning üstigə nur parlidi. **3** — Sən əlni awuttung, Ularning xadliḳini ziyadə ḳilding; Həlḳlər ḫosul waḳtida xadlanoɣandək, Jəng oljisini üləxtürgən waḳitta huxallikḳa qəmgəndək, Ular aldingda xadlinip ketidu. **4** Qünki Midiyanning [üstidin oɣəlibə ḳiloɣan] küngə ohxax, Sən uningoɣa selinoɣan boyunturuḳni, Mürisigə qüxkən əpkəxni, Ularni əzgüqining tayiḳini sundurup taxliwətting. **5** Qünki [ləxkərlərning] uruxta kiygən ḫərbir ətükliri, Ḳanoɣa miləngən ḫərbir tonliri bolsa pəḳətla ot üqün yeḳiloɣu bolidu. **6** Qünki biz üqün bir bala tuoɣuldi; Bizgə bir ooɣul ata ḳilindi; Ḫəkümranlik bolsa uning zimmisigə ḳoyulidu; Uning nami: — «Karamət Məsliḫətqi, Ḳudrətlik Təngri, Mənggülük Ata, aman-hatirjəmlik Igisi Xaḫzadə» dəp atilidu. **7** U Dawutning təḫtigə olturoɣanda wə padixaḫlikioɣa ḫəkümranlik ḳiloɣanda, Xu qaoɣdin baxlap ta əbədil'əbədgiqə, Uni adalət ḫəm ḫəḳḳaniylik bilən tikləydu, xundaḳla məzmut saḳlaydu, Uningdin kelidioɣan ḫəkümranlik wə aman-hatirjəmlikning exixi pütməs-tügiməs bolidu. Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning otluḳ muḫəbbiti muxularni ada ḳilidu. **8** Rəb Yakup jəmətigə bir sez əwətti, U pat arida Israiloɣa qüxidu, **9** Barliḳ ḫəlḳ, yəni Əfraim wə Samariyədikilər xu [səzning] tooɣriliḳini bilgən bolsimu, Lekin kənglidə təkəbburlixip yooɣanliḳ ḳilip, ular: — **10** — «Hixlar qüxüp kətti, Birak ularning ornioɣa yonuloɣan taxlar bilən ḳayta yasaymiz; Erən dərəhliri kesilip boldi, Birak ularning ornida kedir dərəhlirini ixlitimiz» — deyixidu; **11** Xunga Pərwərdigar Rəzinning küxəndilirini [Israiloɣa] ḳarxi küqləndürdi, [Yakupning] düxmənlirini ḳozoɣidi. **12** Xərḳtin Suriyəliklər, oɣərəbtə Filistiylər, Ular aoɣzini ḫangdək eqip Israilni yutuwalidu. Ixlar xundaḳ deyilgəndək bolsimu, Uning oɣəzipi yənila yanmaydu, Sozoɣan ḳoli yənila ḳayturulmay turidu. **13** Birak ḫəlḳ əzlirini Uroɣuqining yenioɣa tehi yenip kəlmidi, Ular samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarni izdiməywatidu. **14** Xunga Pərwərdigar bir kün iqidə Israilning bexi wə ḳuyruḳini, Palma xehi wə ḳomuxini kesip taxlaydu; **15** Moysipit wə məḫtərəmlər bolsa baxtur; Yaloɣanqiliḳ əgitidioɣan pəyoɣəmbər — ḳuyruḳtur. **16** Qünki muxu ḫəlḳning yetəkqiliri ularni azduridu, Yetəkləngüqilər bolsa yutuwelinip yoḳilidu. **17** Xunga Rəb ularning yigitliridin hursənlik tapmaydu, Yetim-yesirliri wə tul hotunlirioɣa rəḫim ḳilmaydu; Qünki ḫərbiri iplas wə rəzillik ḳiloɣuqi, Ḫəmmə eoɣizdin qiḳḳini pasikliḳtur. Ḫəmmisi xundaḳ bolsimu, Uning oɣəzipi yənila yanmaydu, Sozoɣan ḳoli yənila ḳayturulmay turidu. **18** Qünki rəzillik ottək kəyidu, U jioɣan wə tikənlərni

yutuwalidu; U ormanning baraqsan jayliri arisida tutixidu, Ular is-tütəklik tüwrük bolup purqirap yuqirioƣa ərləydu; **19** Samawi qoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigarning dəroƣəzipi bilən zemin køydürüp taxlinidu, Həlq bolsa otning yeqiloƣusi bolidu, halas; Heqkim əz kerindixini ayap rəhim qilmaydu. **20** Birsi ong tərəptə gəx kesip yəp, toymaydu, Sol tərəptin yalmap yəpmu, qanaətlənməydu; Hərkim əz bilikini yəydu; **21** Mənassəh Əfraimni, Əfraim bolsa mənassəhni yəydu; Uning üstigə ikkisimu Yəhudaƣa qarxi turidu. Həmmisi xundaq bolsimu, Uning oƣzipi yənila yanmaydu, Sozoƣan qoli yənila qayturulmay turidu.

10 Qəbihlik qanunlirini tüzgüqilərgə, Azablik pərmanhəkümlərni yazoƣuqilaroƣa way! **2** Tul hotunlarni oljimiz qilayli, Yetim-yesirlarni bulap-talayli dəp, Ular miskinlərgə adalətni bərməy, Həlqimdiki ajiz-beqarilərdin hoquqni bulap ketidu. **3** Hesab alidioƣan künidə, Yəni yiraqtin kəlgən tuyuqsiz balayi'apət künidə, Nemə qilisilər? Kimdin baxpanahlik izdəp yürisilər? Baylik-xəhritinglarni nəgə amanət qoyisilər? **4** Ularoƣa əsirlər arisida zongziyip olturuxtin, Yaki eltürülgənlər arisida yiqilixtin baxqa heqnemə qalmidi! Həmmisi xundaq bolsimu, Uning oƣzipi yənila yanmaydu, Sozoƣan qoli yənila qayturulmay turidu. **5** Qolioƣa oƣəzipimning toqmiqi tutquzuloƣan, Əzümning dəroƣəzipimning tayiqi boloƣan Asuriyəlikkə way! **6** Mən uni hudasiz bir «yat əl»gə, Dəroƣəzipim qaritiloƣan həlqimgə zərbə berixkə əwətimən; Uningoƣa olja tutuwelixqa, Oƣəniymətni bulaxqa, [Həlqimni] koqilardiki lay-patqaqlarni dəssigəndək dəssəxkə buyruymən. **7** Birak [Asuriyəlikning] kəzdə tutqini muxu əməs, U xundak heq oylioƣan əməs. Uning oylioƣini wəyran qilix, Køp dələtlərni yoqitixtin ibarəttur. **8** U: — «Mening sərdarlirimningmu həmmisi padixahlaroƣa barawər əməsmu? **9** Kalno xəhiri Karkemix xəhirigə, Hamat xəhiri Arpad xəhirigə, Samariyə xəhiri Dəməxk xəhirigə ohxax əməsmu? **10** Məbudliri Samariyəning wə Yerusalemningkidin uluoƣ boloƣini bilən, Mening qolum muxu məbudqa təwə boloƣan padixahliklaroƣa igə boluxqa yətküdək tursa, **11** Samariyə wə uning məbudlirini qandaq qiloƣan bolsam, Yerusalem wə uning məbudlirini ohxaxla xundaq qilmamdimən?» — dəydu. **12** Birak Rəb Zion teoƣi wə Yerusalemda pütkül jaza ixini pütküzüp boloƣandin keyin, U: — «Mən Asuriyə padixahining kənglidiki baxbaxtaqliqning aqibitini [uningoƣa qüxürimən], Uning kəzliridiki kibirlik nəzərlirini jazalaymən» dəydu. **13** Qünki u: — «Bu ixlarni əz qolumning küqi bilən, Əz danaliqim bilən mən qiloƣanmən; Qünki mən əqilliqturmən; Mən əllərning pasillirini yoqattim, Ularning həzinilirini buliwaldim, Təhtkə olturoƣanlarni batur kəbi qüxürüp taxlidimmən; **14** Mən qolumni bir qux uwisioƣa uzatqandək əllərning bayliqlirioƣa uzattim, Birsi taxliwetilgən tuhumlarni tərgəndək mən pütkül dunyani yioqanmən; Ulardin heqbirimu qanatlirini palaqlatmidi, Tumxuqini aqmidi, Yaki quk-quk qilip awaz qikarmidi» — dəydu. **15** Palta əzini ixlətküqisigə lap atsa bolamdu? Hərə həridigüqigə poqiliq qilsa bolamdu? Xundaq ix ikən, huddi tayaq əzini kətürgüqisini oynitalisa bolidioƣandək, Huddi hasa yaoƣaq əməs boloƣuqini kətürgəndək bolatti əməsmu?! **16** Xunga samawi qoxunlarning Sərdari boloƣan Rəb Pərwərdigar xu [Asuriyəlkning] palwanliri arisioƣa oruqlitix kesilini əwətidu, Uning xan-xəripining astida lawuldap yalqunlaydioƣan bir otni yaqidu. **17** «Israilning Nuri»ning Əzi ot, Uningdiki Mukəddəs Boloƣuqi yalqun bolidu, U bir kün iqidə uning jioƣanliri wə tikənlirini køydürüp, yutuwalidu. **18** Həm uning ormanzarlik wə baoƣ-etizlirining xan-xəripini, jan wə tenini køydürüp kül qiliwetidu; Ular bəayni jüdəp ketiwatqan kesəl adəmdək bolup qalidu. **19** Buning bilən ormanzarliktiki dərəhlərning køp qaloƣini xunqə az boliduki, Kiqik bala ularni sanap hatiriliyələydu. **20** Xu küni xundaq boliduki, Israilning qaldi həlqi, yəni Yaqupning jəmətidin qeqip qaytqanlar əzlirini uroƣuqioƣa ikkinqi tayanmaydu; bəlki ular Həkikətən Pərwərdigar, yəni «Israildiki Mukəddəs Boloƣuqi»oƣa tayinidu. **21** Bərhək, bir «qaldi» qaytip kelidu, Yəni Yaqupning «qaldisi» qudrətlik Təngrining yenioƣa qaytip kelidu. **22** I Israil, həlking dengizdiki qumdək køp boloƣini bilən, Pəqət bir qaldisi qaytidu; [Qünki] həkkaniylik bilən yürgüzülgən, bir halakətning texip üstünglaroƣa qüxüxi bekitilgəndur; **23** Qünki bir halakətni — bekitilgən bir halakətni samawi qoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar pütkül yər yüzidə əməlgə axuridu. **24** Xunga samawi qoxunlarning Sərdari boloƣan Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — « — I Zion teoƣida turoƣan həlqim, Asuriyədin qorkma! U seni tayaq bilən uridioƣan, Wə Misirliklardək sanga qarap hasisini kətüridioƣan bolsimu, **25** Pəqət azoƣinə waqit ətüxi bilənla, Silərgə qaratqan muxu dəroƣəzipim tügəp, Oƣəzipimni ularoƣa halakət qüxsun dəp qaritimən. **26** Samawi qoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar bolsa, ularoƣa qamqa bilən hujum qozoƣaydu; Ularning hali «Orəbning qoram texi»da boloƣan Midiyan qiroƣinqilikidək haləttə bolidu; U hasisini dengizoƣa qaritip, Uni Misirliklarning üstigə kətürgəndək kətüridu; **27** Andin xu künidə xundaq boliduki, Uning yüki mürəngdin, Boyunturuqi boynungdin elip taxlinidu; Mayliring səwəbidin, Boyunturuq sundurup yoqitilidu. **28** Mana, ular Ayatqa yetip, Migrondin ətkən, Mihmaxta yük-taqlirini qoyup qoyidu; **29** Ular bosuoƣa-dawandin ətkən, Gebada qonup qalidu; Ramah titrəp ketidu; Saulning yurti Gibeahdikilər bolsa qeqip kətkən; **30** I Gallimning qizi, pəryadingni kətür! Həy Laix, anglap qoy! I biqarə Anatot! **31** Madmənah bolsa qaqti; Gebimdikilər bədər qaqti; **32** Xu kün ətmigüqə ular Nob dəngidə tohtap qalidu; Axu yərdə u Zion qizining teoƣioƣa, Yəni Yerusalemdiki dənggə qarap muxtini oynitidu. **33** Mana, samawi qoxunlarning Sərdari boloƣan Rəb Pərwərdigar qong xahlarni xiddət bilən kesiwetidu; Xuning bilən egiz əskənlər kesip yiqitilidu; Hali üstünlər pəsləxtürülidu. **34** U təmür [qorallar] bilən ormanlikning Baraqsan yərlirini kesip qaqaslik qiliwetidu; Liwan bolsa uluoƣ birsi təripidin yiqitilidu.

11 Wə bir tal nota Yəssəning dərihining kətikidin ünüp qikidu; Uning yiltizidin ünüp qikqan bir xah køp mewə beridu. **2** Wə Pərwərdigarning Rohi, Yəni danalikning wə yorutuxning Rohi, Nəsihət wə küq-qudrətning Rohi, Bilim wə Pərwərdigardin əyminixning Rohi uning üstigə qüxüp turidu; **3** Uning hursənliki bolsa Pərwərdigardin əyminix ibarət bolidu; U kəzi bilən kərginigə asasən həküm qikarmaydu, Yaki quliqi bilən angliƣinioƣa asasən kesim qilmaydu. **4** U namratlaroƣa həkkaniylik bilən həküm qikiridu, Yər yüzidiki miskin-məminlər üqün adalət bilən kesim kilidu. U jahanni aoƣzidiki zakon tayiqi bilən uridu, Rəzillərni ləwliridin qikqan nəpəsi bilən eltüridu. **5** Uning bəlweoƣi həkkaniylik, Qatrakliqi bolsa sadiqlik bolidu. **6** Bərə bolsa qoza bilən billə turidu, Yilpiz ooƣlaq bilən billə, Mozay, arslan wə bordaq kala bilən billə yatidu; Ularni yetiligüqi kiqik bir bala bolidu. **7** Kala eyik bilən billə ozuqlinidu, Ularning baliliri billə yetixidu, Xir bolsa kalidək saman yəydu. **8** Əmməydioƣan bala kobra yilanning təxükigə yekin oynaydu, Əmqaktin ayriloƣan bala qolini zəhərlik yilanning owisioƣa tikidu; **9** Mening mukəddəs teoƣimning həmmə yeridə heq ziyankəxlik bolmaydu; Heq buzoƣunqilik bolmaydu; Qünki huddi sular dengizni kaplioƣandək, Pütkül jahan Pərwərdigarni bilix-tonux bilən kaplinidu. **10** Xu künidə «Yəssəning Yiltizi»

ḫərḳaysi əl-millətlər üqün tuoŋ süpitidə kətürülüp turidu; Barlıḳ əllər Uni izdəp kelip yioŋilidu; Wə U aramgaḫḳa tallioŋan jay xan-xərəpkə tolidu. **11** Xu küni Rəb ikkinqi ḳetim Əz həlḳining saḳlanoŋan ḳaldisini ḳayturux üqün, yəni Asuriyə, Misir, Patros, Kux, Elam, Xinar, Hamat wə dengizdiki yiraḳ arallardin ḳayturux üqün Əz ḳolini yənə uzartidu. **12** U əllərni qaḳirix üqün bir tuoŋ kətüridu; xundaḳ ḳilip U yər yüzining qət-qətliridin Israilning oŋeriblirini jəm ḳilip, Yəḥudadin tarḳilip kətkənlərni yioŋidu. **13** Xuning bilən Əfraimoŋa boloŋan ḫəsətḫorluḳ yoḳaydu, Yəḥudani harlioŋanlarmu üzüp taxlinidu; Əfraim Yəḥudaoŋa ḫəsət ḳilmaydu, Yəḥuda bolsa Əfraimni horlimaydu. **14** Biraḳ ular oŋərb tərəptə Filistiylərning mürisigə uqup qüxidu; Ular birliktə xərḳtiki həlḳlərdin olja alidu; Ular Edom wə Moab üstigə ḳollirini uzartidu; Ammoniylarmu ularoŋa beḳinidu. **15** Pərwərdigar Misirdiki dengizning «tili»ni yoḳ ḳilidu; U küqlük pizoŋirin xamal bilən [əfrat] dəryasining üstigə ḳolini beoŋirlitip uquridu, Uni adəm ayioŋi ḳuruḳ ḫalda mengip ətküdək yəttə eriḳ ḳilip uridu; **16** Xuning bilən Əz həlḳining ḳaldisi üqün, Misirdin qiḳḳan künidə Israil üqün təyyarlioŋan yoloŋa ohxax, Asuriyədə ḳaloŋanlar üqün axu yərdin kelidioŋan bir kətürülgən egiz yol bolidu.

12 — Wə xu küni sən: — — I Pərwərdigar, mən Seni mədḫiyiləymən; Sən manga oŋəzəpləngining bilən, Oŋəziping məndin yətkilip kətti, Wə sən manga təsəlli bərding. **2** Mana, Təngri mening nijatimdur; Mən Uningoŋa tayinimən, ḳorḳmaymən, Yaḥ Pərwərdigar mening küqüm wə nahxamdur; U yənə mening nijatim boldi, — dəysən. **3** — Xadliḳ bilən silər nijatliḳ ḳuduḳliridin su tartisilər. **4** Xu künidə silər: — «Pərwərdigaroŋa rəḥmət eytinglar, Uning namini qaḳirip nida ḳilinglar; Uning əməllirini həlḳlər arisida ayan ḳilinglar, Uning namining zor abruy tapḳanliḳini jakarlanglar. **5** Pərwərdigaroŋa küylər eytinglar, Qünki U uluoŋ ixlarni ḳiloŋan; Mana bu pütkül jaḫanoŋa ayan ḳilinsun! **6** Ziondikilər, təntənə ḳilip jar selinglar; Qünki aranglarda turoŋan Israildiki Muḳəddəs Boloŋuqi büyüktur!» — dəysilər.

13 Amozning ooŋli Yəxaya kərgən, xundaḳla uningoŋa yükləngən Babil tooŋrisidiki wəḥiy: — **2** [Babil] aḳsəngəḳlirining ḳowuḳlardin ətüp kirixi üqün, Ḳaḳas taoŋ üstidə tuoŋ kətürünglar, Ularni yuḳiri awazda qaḳiringlar, Ḳolunglarni pulanglitip ixarət ḳilinglar. **3** Mən bolsam, məḫsus talliogənlirimoŋa buyruḳ qüxürgənmən, Əz palwanlirimni, yəni təkəbburluḳtin yayrap kətkən adəmlirimni oŋəzipimni bəja kəltürüxkə qaḳirdim. **4** Anglanglar, büyük bir əlning adəmliridək top-top adəmlərning taoŋlarda yangratḳan ḳiyḳas-sürənlirini, Ḫəmmə əl-yurtlar wə padixaḫliḳlar [jənggə] yioŋilip dolḳunlatḳan ḳaynam-taxḳinliḳni! Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar ḳoxunlarni jənggə yioŋidu. **5** Ular, yəni Pərwərdigar wə Əz oŋəzipining ḳoralliri, Yiraḳ yurttin, ḫətta asmanlarning ḳəridinmu pütkül jaḫanni ḫalak ḳilixḳa kəlgən. **6** Pəryad qekip ḫuwlanglar! Qünki Pərwərdigarning küni yeḳinlaxti; U Ḫəmmigə ḳadirdin kelidioŋan ḫalakəttək kelidu. **7** Buningdin ḫərbir ḳol boxixip ketidu, Ḫəmmə adəmning yüriki erip ketidu. **8** Ular wəḥimigə qüxidu; Azab-oḳubət wə ḳayoŋu-ḫəsrət ularni ḳaplaydu, Toloŋiḳi tutḳan ayaldək ular toloŋinip ketidu, Ular bir-birigə wəḥimə iqidə tikilip ḳarixidu; Yüzliri bolsa yalḳundək ḳizirip ketidu. **9** Mana Pərwərdigarning küni kelidu, Xu kün jimi yər-jaḫanni wəyran ḳilixḳa, Rəḥimsiz bolup, oŋəzəp wə ḳəḫr bilən toloŋandur; U gunaḫkarlarni jaḫandin yoḳitidu. **10** Qünki asmandiki yultuzlar ḫəm yultuz türkümliri nurini bərməydu; Ḳuyax bolsa qiḳipla ḳarangoŋulixidu, Aymu ḫeq yorumaydu. **11** Mən dunyani rəzilliki üqün, Ḳəbiḫlərni gunaḫliri üqün jazalaymən; Ḫakawurlarning təkəbburluḳini tügəl yoḳitimən; Zorawanlarning kibirlirini pəs ḳilimən. **12** Mən insanlarni sap altundin az ḳilimən, Adəmni ḫətta Ofirdiki altundin az ḳilimən. **13** Xunga samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning oŋəzipidə, Uning ḳaynioŋan ḳəḫrlik künidə, Mən [Huda] asmanlarni təwritimən, Yər bolsa əz ornidin yətkilidu; **14** Xunga owlanoŋan bir jərəndək, Ḫeqkim yioŋmaydioŋan bir padidək, Ḫərbirsi əz əl-jamaitini izdəp kətməkqi bolidu, Ḫərbiri əz yurt-makanioŋa ḳaqmaḳqi bolidu; **15** Ḳeqip tutuloŋanlarning ḫəmmisi sanjip əltürülidu; Əsirgə qüxkənlərmu ḳiliqlinidu. **16** Ularning balilirimu kəz aldida paraḍparə ḳilinidu; Ularning əyliri bulang-talang ḳilinidu, Ayallirimu ayaoŋ asti ḳilinidu. **17** Mana, Mən ularoŋa ḳarxi turuxḳa Medialiḳlarni ḳozoŋaymən, Ular kümüxlərgə ḫeq ḳarimaydu, Altundin bolsa ular zoḳ almaydu. **18** Ularning okyaliri yigitlərni ətmə-təxük ḳiliwetidu, Ular baliyatḳuning mewisigə ḫeq rəḥim ḳilmaydu, Kəzliri balilarni ḫeq ayimaydu. **19** Padixaḫliḳlarning gəḫiri, Kaldiylərning pəḫirlinidioŋan güzəlliki boloŋan Babil bolsa, Hudaning Sodom wə Gomorra xaḫərlirini ərüwətkinigə ohxax bolidu. **20** U yərdə ḫeqkim ḫargiz turmaydu, Dəwrdin-dəwrgiqə u adəmzatsiz ḳalidu. Ərəblər bolsa xu yərdə qedir tikməydu, Malqilar padilirini xu yərdə yatḳuzmaydu. **21** Biraḳ qəl-bayawandiki janiwarlar xu yərdə ḳonidu, Ularning [harab] əylirigə ḫuwlaydioŋan məhluḳlar tolidu, Ḫuwḳuxlar xu yərdə makanlixidu, «Əqkə jin»lar səkrəp oynaḳlixidu. **22** Yawayi itlar ḳal'ə-ḳoroŋanlarda, Qilbərilər uning ḫəxəmətlik ordilirida ḫuwlixidu, Bərḫək, uning waḳti toxuxḳa az ḳaldi, Uning künliri uzunoŋa barmaydu.

14 Qünki Pərwərdigar Yaḳupḳa rəḥimdillik kərsitidu, Yənə Israilni tallaydu; U ularni əz yurt-zeminida makanlaxturidu. Xuning bilən yat adəmlər ular bilən birlixip, Yaḳup jəmətigə ḳoxulidu. **2** Ḫərḳaysi əl-millətlər ularni elip əz yurtioŋa apiridu; Israil jəməti bolsa Pərwərdigarning zeminida ularoŋa ḳul wə dedək süpitidə igidarqilik ḳilidu; Ular əzlirini tutḳun ḳiloŋanlarni tutidu; Əzlirini əzgənlərning üstidin idarə ḳilidu. **3** Wə xundaḳ boliduki, Pərwərdigar silərgə azabtin, sarasimidin wə əsir bolup məjburlanoŋan muxəḳḳətlik ḳulluḳtin aramliḳ bərgən künidə, **4** Silər Babil padixaḫi tooŋrisidə mundaḳ maḳal-təmsilni eytisilər: — «Ḳara, bu jazanihor ḳandaḳ ḫalak boldi, Talan-taraj ḳilip altun toplioguqi ḳandaḳ yoḳaldi! **5** Pərwərdigar rəzillərning ḫasisini, Ḫakimlarning zakon tayiḳini, **6** Yəni həlḳ-millətlərni aqqiḳi bilən üzlüksiz uroŋanni, Əllərgə oŋəzəp ḳilip tizginsiz ziyankəxlik ḳiloŋanni sunduruwətti. **7** Pütkül yər yüzi aram tepip tinqlinidu; Ular nahxa eytip təntənə ḳilidu. **8** Ḳarioŋaylar bolsa ḫalingdin xadlinidu, Liwandiki kedirlarmu: — «Sən gərüngdə yatḳuzuloŋandin keyin, Ḫeqbir kəsküqi bizni ḳorḳatmaydu!» — dəydu. **9** Sən qüxüxüng bilən təḫtisaradikilər seni ḳarxi elixḳa sarasimə bolup ketidu; Sən üqün əlüklərning roḫliri, Jaḫandiki jimiki «eqkə jinlar» ḳozoŋilidu; Əllərning ḫəmmə padixaḫliri təḫtliridin turoŋuzulidu; **(Sheol h7585)** **10** Ularning ḫəmmisi sanga ḳarap mundaḳ dəydu: — «Sening ḫalingmu bizlərningkidək boxap kəttimu? Bizgə ohxax bolup ḳaldingmusən?!» **11** Sening xanu-ḫəywiting qiltariliringning awazliri bilən billə təḫtisaraoŋa qüxürülüp tügidi; Astingda qiwin ḳurti mizildap ketidu, Üstüngni sazanglar ḳaplap ketidu. **(Sheol h7585)** **12** I Qolpan, Səḫər balisi, Sən ḳandaḳ ḳilip asmandin yiḳilip qüxkənsən! I tehi ətkəndila əllərni yərgə yiḳitḳuqi, Sən yər yüzigə taxliwetilding! **13** Sən əslidə kənglüngdə: — «Mən asmanlaroŋa qiḳimən, Təḫtimni Hudaning yultuzliridin üstün ḳilimən; Mən jamaətning teoŋida,

Yəni ximal tərəplərdimu olturimən; **14** Mən bulutlarning egiz jayliridin yuḳirioɣa ərləymən; Ḥəmmidin Aliy bilən təng bolimən!» — deding. **15** Ḥalbuki sən təḥtisaraoɣa, Qongḳur ḥangning tegilirigə qüxürüldung». **(Sheol h7585)** **16** Seni kərgənlər sanga yeḳindin sinqilap ḳarap: — «Jaḥanni zilziligə kəltürgən, padixaḥliḳlarni titrətkən adəm muxumidu? **17** Yər yüzini qəl-bayawan ḳilip, Uningdiki xəḥərlərni oɣulatḳan, Tutḳan əsirlərni əz yurtioɣa ḥeq ḳoyup bərmigən muxumidu?» — deyixidu. **18** Mana əllərning xaḥliri birimu ḳalmay «xan-xərəp»tə, [ḳarangoɣuluḳtiki] əz əyidə yetixidu, **19** Birak sən kəmsitilgən [qirigən] bir xah kəbi, Əltürülgənlərning dəwisi astida, Ḳiliq bilən sanjiloɣan, ḥangning təḥtigə qüxidioɣanlaroɣa ohxax, Ayaoɣ astida dəssəp-qəyləngən ölüktək, Əz gərüngdin məḥrum bolup taxliwetilding. **20** Sən axu padixaḥlar bilən birgə dəpnə ḳilinmaysən, Qünki əz yurtungni wəyran ḳiloɣansən, Əz həlḳingni eltürüwətkənsən; Rəzillik ḳiloɣuqilarning nəsli ḥərgiz yənə tiloɣa elinmaydu. **21** Ata-bowilirining ḳəbiḥlikliri tüpəylidin, Uning ooɣullirini ḳətl ḳilixḳa təyyar ḳilinglar; Xundak ḳiloɣanda, ular ornidin turup yər-jaḥanni ixoɣal ḳilmaydu, Yər yüzini xəḥərgə toxḳuzuwetəlməydu. **22** Qünki Mən ularoɣa ḳarxi qikimən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — Mən Babildin uning namini wə uning ḳalduklirini, nəsil-pərzəntlirini üzüp taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar, **23** — Wə uni ḥuwḳuxning makanioɣa, sazliḳlaroɣa aylandurimən; Ḥalakət süpürgisi bilən uni süpürüp taxlaymən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **24** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundak ḳəsəm iqkənki, — Mən ḳandak oylisam, xundak bolidu; Ḳandak məḳsətni kənglümgə püksəm, xu tiklinidu, **25** Məḳsitim Əz zeminimda Asuriyəlikni ḳiyma-qiyma ḳilixtin ibarət; Əz taoɣlirimda uni dəssəp-qəyləymən; U saloɣan boyunturuḳ həlḳimning boynidin, U artḳan yük mürisidin elip taxlinidu. **26** Mana bu pütkül yər yüzi tooɣruluḳ iradə ḳilinoɣan məḳsəttur, Mana bu barliḳ əllərning üstigə uzartiloɣan ḳoldur. **27** Pərwərdigar mundak məḳsətni pükkənikən, Kim uni tosalisun? Uning ḳoli uzartiloɣanikən, kim uni yanduralisun? **28** Aḥaz padixaḥ əlgən yilida mundak wəḥiy yükləndi: — **29** I Filistiyə, ḥəmminglar, «Bizni uroɣan tayak sundi» dəp xadlanmanglar; Qünki yilanning yiltizidin zəḥərlik bir yilan qikidu, Uning nəsli bolsa dəḥxətlik uqar yilan bolidu. **30** Xuning bilən yoḳsullarning tunji baliliri ozuḳlinidu, Məminlər bolsa tinq-amanliḳta yatidu; Birak Mən yiltizingni aqarqilik bilən yoḳitimən Ḳaloɣan ḳismingmu u tərəptin eltürülidu. **31** Xunga i ḳowuk, nalə kətürgin, I xəḥər, pəryad qəkkin! I Filistiyə, sən bolsang erip kətkənsən! Qünki ximal tərəptin is-tütəklik bir tüwrük ərləydu; Uning yioɣiloɣan ḳoxunlirida ḥeqkim səpsiz ḳalmaydu. **32** Əmdi bu əlning əlqilirigə ḳandak jawab berix kerək? — «Zionni tikligüqi Pərwərdigardur; Uning həlḳi iqidiki ezilgüqilər uningdin baxpanaḥ tapidu» — degin!»

15 Moab tooɣrisida yükləngən wəḥiy; Ḥalakətlik bir kəqtila, Moabtiki Ar xəḥiri wəyran ḳilinidu; Ḥalakətlik bir kəqtila, Moabtiki Kir xəḥiri yoḳ ḳilinidu; **2** Yioɣa-zarlar kətürüx üqün, Mana u buthanisioɣa, Dibonoɣa, xundakla [barlik] egizliklirigə qikti; Moab Nebo wə Mədəba xəḥərliri üqün pəryad kətüridu; Ḥəmmə baxlar takir kərünidu, Jimiki sakallar kesilip qüxürüldi. **3** Koqilarda ular bəz kiyidu; Əgziliridə, məydanlirida, ḥərbir adəm kəz yaxlirini yaoɣdurup pəryad kətüridu. **4** Ḥəxbonoɣa, Elealaḥ xəḥərlirigə yioɣa olixidu, Awazliri Yaḥaz xəḥirigimu yetip baridu. Xunga Moabning əskərlirimu nida ḳilidu; Uning wujud-baoɣrini titrək basidu. **5** Mening ḳəlbimmu Moab üqün yioɣa-zar kətüridu; Ularning ḳaqḳunliri Zoaroɣa ḥəm Əglat-Xelixjaoɣa bədər ḳaqidu; Mana ular toplixip, yioɣlioɣan peti Luḥitḳa qikidioɣan dawan yoli bilən yuḳirioɣa mangidu, Ḥoronaimoɣa qüxidioɣan yolda turup ḥalakəttin nalə-zar kətüridu. **6** Qünki Nimrimdiki sular ḳurup ketidu, Ot-qəplər solixip, Gül-giyaḥ tügəp ketidu; Ḥeq yap-yexillik ḳalmaydu. **7** Xunga ular bayliḳliri, tapḳan-tərginini yioɣip «Tərək wadisi»din ətməkqi bolidu; **8** Ularning kətürgən yioɣisi Moabning qegrasioɣa, Aḥu-zarliri əglaimoɣa, Pioɣanliri Bəər-elimoɣa yetidu. **9** Dimonning suliri ḳanoɣa tolup ketidu, Qünki Dimonning üstigə tehimu kəp balayi'apətni toplaymən; Qünki Moabning ḳaqḳunliri ḥəm zeminida ḳaloɣanliriningmu üstigə bir xirni əwətimən.

16 «Əmdi [oɣallə-parak] ḳozisini Sela [rayondin] elip, Qəl-bayawandin ətüp zeminlarning ḥəkümranioɣa, Yəni Zion ḳizining teoɣioɣa əwətkin!» **2** Uwisidin quwulup patiparak bolup kətkən ḳuxlardək, Moab ḳizliri Arnon dəryasining keqikliridə [alaḳzadə] yüridu. **3** «Parasət bilən ḥəküm ḳilinglar!» **4** «[I Zion ḳizi], sayingizni qüxürüp qüxtiki yoruḳluḳni tün ḳarangoɣusidək ḳiling, Xu oɣeriblarni yoxurup ḳoyoɣaysiz; Ḳooɣlanoɣanlarni axkarilap ḳoymioɣaysiz! Mening Moabdiki musapirlirimni əzingiz bilən billə turoɣuzoɣaysiz, Ular üqün wəyran ḳiloɣuqining aldida baxpanaḥ boloɣaysiz!». **5** «[Ətünüxünglar tooɣra], qünki əzgüqi yoḳilidu, Ḥalakət yoḳ bolidu, Əzgüqilərning ḥəmmisi zemindin yoḳilidu. Əzgərməs meḥir-xəpḳət bilən bir təḥt tiklinidu; «Dawutning qediri» iqidiki xu təḥt üstidə birsi olturidu. U bolsa, ḥəḳiḳətən adalət yürgüzidioɣan, xundaḳla adalətni izdəydioɣan, Ḥəḳḳaniylikni ilgiri süridioɣan bolidu. **6** — Biz Moabning ḥakawurluḳi tooɣrisida angliduḳ (u intayin ḥakawur!), Yəni uning ḥakawurluḳi, təkəbburluḳi, noqilik ḳilidioɣanliḳi tooɣrisida angliduḳ; Birak uning qong gəpliri bikar bolidu! **7** Xunga Moab Moab üqün zar yioɣlaydu; Ularning ḥəmmisi zar-zar yioɣlaydu; Ḳayoɣu-ḥəsrətkə qəmüp Kir-Ḥarəsətning «kixmix poxkalliri» üqün zar-zar yioɣlanglar! **8** Ḥəxbon rayonidiki etizlar, Sibmaḥdiki üzüm tallirimu yigləp ketidu; Əllərning əmirliri uning sərhil əsümlüklirini buzup qəyləydu; Ular əslidə Yaazərgiqə yetip, qəl-dalalarni kəzgənidi; Peləkliri sozulup, «[Ölük] Dengiz»ning nerisioɣa yətti. **9** Xunga Mən Yaazərning zar-yioɣisi bilən billə Sibmaḥning üzüm teli üqün yioɣlaymən; I Ḥəxbon, Elealaḥ, Əz kəz yaxlirim bilən silərni suoɣirimən! Qünki yazliḳ mewiliringgə, ḥosulung üstigə təntənə bir sada yangritilidu. **10** Huxalliḳ mewilik baoɣlardin məḥrum ḳilinip, Xadliḳmu yoḳ ḳilinidu; Üzümzarliḳlarda nə nahxa awazliri anglanmaydu, Nə təntənə ḳilinmaydu; Dəssigüqilər üzüm kəlqəklirini qəyliməydu. Qünki Mən üzüm kəlqəkliridiki huxal warkiraxlarni tohtattim. **11** Xunga iq-baoɣrilirim Moab üqün qaloɣan qiltardək aoɣrip mungluḳ yangraydu, Iqim Kir-Ḥarəsdikilər üqünmu xundak; **12** Xundak boliduki, Moab əzini upritip dua ḳiloɣili əzining «yuḳiri orni»oɣa qikip kəlgəndə, Yaki dua ḳiloɣili «muḳəddəs əyi»gə kirgəndə, U muwəppəḳiyətkə erixəlməydu. **13** Mana muxu səzlərni Pərwərdigar Moab tooɣruluḳ burun eytḳan. **14** Birak ḥazir Pərwərdigar xundak dəydu: — «Üq yil iqidə mədikar ḥesabliooɣandək, Moabning kəpligən ḳoxun-aḥalisi boloɣini bilən, Uning pəhirlərgən xəḥriti yəksan bolidu; Ularning ḳaldukliri bolsa intayin az wə ḥalsiz bolidu».

17 Dəməxḳ tooɣruluḳ yükləngən wəḥiy: — Mana, Dəməxḳ xəḥər bolup turuwərməy, naḥayiti bir dewə harabiliḳḳa aylandurulidu. **2** Aroərdiki xəḥərlər adəmzatsiz bolup, Ḳoy padilirioɣa ḳaldurulidu, Ular tinq-aman yatidu, Ularni ḳorḳutḳudək ḥeqbir adəmmu kərünməydu. **3** Əfraimda bolsa, ḳoroɣanliḳ xəḥərlər yoḳilidu, Dəməxḳning xaḥanə ḥoḳuḳi,

Suriyəning qaldukliri yoqilidu; Ular «Israilning xəhriti»dək yoq bolidu. — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar. **4** Xu küni xundaq boliduki, Yaqupning xəhriti suslixip, Tenidiki semiz ətlər sizip ketidu. **5** Ularning hali bolsa ormiqi buoqday oroqandin keyin, Yəni biliki bilən yioqip oroqandin keyin, Hətta Rəfayim jiloqisida adəmlər baxaqlarni tərgəndin keyinki halətkə ohxax, [qaloqini yoq deyərlik bolidu]; **6** Halbuki, yənə azraq tərgüdək baxaq, Zəytun dərihi silkingəndin keyin, Əng uqida ikki-üq tal mewə, Kəp mewiligən xahlirida tət-bəx tal mewə qaldurulidu, — dəydu Israilning Hudasi boloqan Pərwərdigar. **7** — Xu küni insan bolsa Yaratquqisioqa nəzirini tikidu, Kəzi Israildiki Mukəddəs Boloquqida bolidu. **8** Ular əz qurbangahlirioqa, yəni əz qoli bilən yasioqanlirioqa, Yaki barmakliri bilən xəkilləndürgənlirigə heq qarimaydu, Nə «Axərah»laroqa nə «kün tüwrükliri»gə heq ümid baoqlimaydu. **9** Xu künidə uning qoroqanlik xəhərliri, Əslidiki Israillarning aldida qatqallikqa wə takir taoqlaroqa aylanduruloqan harabə xəhərlərdək, Həmmisi wəyran bolup ketidu. **10** Qünki nijating boloqan Hudani untup qalding, Küqüng boloqan «Qoram Tax Boloquqi»ni əslimiding; Xunga sən «sərhil» əsümlüklərni tikip qoyoqining bilən, Wə yaqa yurttiki üzüm tallirini tikkining bilən, **11** Ularni tikkən künila yaxartqining bilən, Tikkən ətisila ularni qeqəklətkining bilən, Qosulioqa erixkən künidə, u pəqət bir patman dawalioqusiz qayoqu-həsrət bolidu, halas! **12** Həy! Kəp həlklərning qukan-sürənliri! Ular dengiz-okyanlarni uroqutup dolqunlardək xawqunlarni kətüridu, Ah, əllərning qaynam-taxqinliri! Dolqunlanoqan küqlük sulardək ular qaynam-taxqinlarni kətüridu. **13** Əllər uluoq sularning qaynam-taxqinliridək dolqunlinip ketidu; Birak U ularning dəkkisini berixi bilənla, ular yirakqa bədər qeqip ketidu. Ular taoqdiki ot-qəplərning topa-topanliri xamalda yiraklaroqa uquruwetilgəndək, Qara quyun aldida qang-tozanglar quyun boloqandək həydiwetilidu! **14** Kəqtə — wəhimə! Tang səhərdə — yoq birak! Mana bizni bulap kətkənlərning nesiwisi, Bizdin olja-oqəniymət eliwaloqanlarning akiwitidur!

18 Ah, Efiopiyə dəryalirining boyliridiki qanatlarning wiqildioqan awazliri bilən qaplanoqan yər-zemin! — Sən qomux kemilər üstidə əlqilərni dengizdin ətküzüp əwətisən; — I yəl tapan həwərqilər, Egiz boyluk həm silik terilik bir əlgə, Yirak-yeqinlaroqa qorkunq bolidioqan bir millətkə, Zemini dəryalar təripidin bəlüngən, Küqlük, tajawuzqi bir əlgə [qaytip] beringlar! **3** Jahanda turuwatqanlarning həmmisi, Jimiki yər yüzidikilər! Taoqlarda bir tuoq kətürülgəndila, Kərünglar! Kanay qelinoqandila, Anglanglar! **4** Qünki Pərwərdigar manga mundaq dedi: — Mən tinqlikta turimən, Nur üstidə yalildap turoqan issiktək, Issik hosul məzgilidiki xəbnəmlik buluttək, Əz turaloqumda kəzitimən; **5** Qünki hosul elix aldida, Üzüm qeqəkligəndin keyin, Qeqəklər üzüm boloqanda, U putioquqi piqaqlar bilən bihlarni kesip, Həm xahlirini kesip taxlaydu. **6** Ular yioqixturulup taoqdiki aloqur quxlaroqa, Yər yüzidiki haywanlaroqa qaldurulidu. Aloqur quxlar ulardin ozuklinip yazni ətküzidu, Yər yüzidiki haywanlar ular bilən qixni ətküzidu. **7** Xu künidə samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigaroqa bir sowoqat elip kelinidu; Yəni egiz boyluk həm silik terilik bir milləttin, Yirak-yeqinlaroqa qorkunq bolidioqan bir əldin, Zemini dəryalar təripidin bəlüngən, Küqlük, tajawuzqi bir milləttin berilidu; Samawi qoxunlarning Sərdari Pərwərdigarning nami boloqan jayoqa, Yəni Zion teoqioqa elip kelinidu.

19 Misir tooqruluk yükləngən wəhiy: — Mana, Pərwərdigar tez uqidioqan bulut üstigə minip, Misiroqa yetip kelidu; Misirdiki butlar uning aldida təwrinip ketidu, Misirning yüriki bolsa iqidin erip ketidu. **2** — «Wə Mən Misirliklarni bir-birigə qarxi qutritimən; Ularning hammisi əz qerindaxlirioqa qarxi turixidu, Əz qoxniliri bilənmu soqixidu; Xəhər bilən xəhər, Padixahlik bilən padixahlik bir-birigə qarxi urixidu; **3** Wə Misirning rohi əz iqidin yoqap ketidu; Mən ularni məslihətsiz qaldurimən; Xunga ular butlarni wə ərwahlarni, Ərwahlarni qakiroquqilarni həm palqilarni izdəp məslihət soraydu; **4** Mən Misirliklarni rəhimsiz bir hökümranning qolioqa tapxurimən; Əxəddiy bir padixah ularning üstidin hökümranlik kilidu» — dəp jakarlaydu samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Rəb Pərwərdigar; **5** Həm sular «dengiz»din yoqaydu, Dəryasi qaoqirap pütünləy qurup ketidu; **6** Dəryalarni sesikqilik qaplaydu, Misirning əstəng-qanalliri qaoqirap tügəydu; Qomuxlar həm yekənlər solixidu; **7** Nil dəryasi boyidiki yərlər, Nil dəryasining quyulux aoqzidiki yərlər giyahsiz qalidu, Nil dəryasi boyidiki ziraətlərning həmmisi qurup, tozup, yoqilidu. **8** Belikqilar bolsa zar qakxaydu; Nil dəryasioqa qarmak taxlioquqilarning həmmisi nalə kətüridu; Sularning üstigə tor yayoquqilarning bexi sanggilap ketidu. **9** Zioqirqilar həm libas tokuoquqilar hijalətqiliktə qalidu, **10** jəmiyətning «tüwrük»liri parə-parə bolup, Mədikarlarning kənglimu yerim bolidu. **11** Tolimu əhmək Zoan xəhirining əməldarliri! Pirəwnning əng dana məslihətqiliridin əhmikanə məslihətlər qikidu! Silər qandakmu Pirəwngə: — «Mən bolsam danalarning əwladi, Kədimki padixahlarning nəslidurmən!» — dəwatkansilər tehi? **12** [Misir], sening danixmənliring hazir qeni? Ular danixmən bolsa, samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigarning Misir tooqruluk nemilərni kəngligə pükkənlikini sanga ayan qilsun! **13** Zoan xəhirining əməldarliri nadanlaxti, Məmfis xəhirining əməldarliri aldinip kətti; Misir qəbililirining «burjək tax»liri bolsa ularni eziqturup qoydi. **14** Pərwərdigar ularning arisioqa bir qaymuqturoquqi rohni arilaxturiwətti; Xunga birsi məst bolup əz qusukida teyilip ələng-sələng boloqandək, Ular Misirdikilərni harbir ixida ələng-sələng qiliwətti. **15** Xuning bilən Misiroqa, Bax, quyruk, palma xehi yaki qomuxlar kilalioqudək heqkandak amal qalmaydu. **16** Xu küni Misirdikilər qiz-ayallaroqa ohxap qalidu, Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar qolini ularning üstigə tənglixi bilən titrəp qorkidu, **17** Həmdə Yəhuda zemini bolsa Misiroqa wəhimə bolup qalidu; Qünki samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Rəb Pərwərdigarning bekitkən iradisi tüpəylidin, Yəni Uning əzlirigə qaritiloqan iradisi tüpəylidin, Kimgə Yəhudaning gepi qilinsila xu qəqüydu. **18** Xu küni Qanaanning tili səzləydioqan, Wə samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigaroqa bekinip sadiklik qəsimi qilidioqan Misirning bəx xəhiri bolidu; Ulardin biri «Halak xəhiri» dəp atilidu. **19** Xu küni Misirning zemini otturisida Pərwərdigaroqa ataloqan bir qurbangah, Həm qegrasida Pərwərdigaroqa ataloqan bir tüwrük bolidu. **20** Bular bolsa samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigaroqa həm bəlgə həm xahit bolidu; Qünki əzgüqilər tüpəylidin ular Pərwərdigaroqa nalə kətürgən bolidu; U ularni ərkinlikkə qikiridioqan bir qutquzoquqi həm qoqdioquqini əwətidu. **21** Pərwərdigar Misirliklaroqa tonutulup ayan qilinidu; Xu küni Misir Pərwərdigarni tonuydu; Ular uningoqa qurbanlik axlik hədiyəliri bilən ibadət qilidu; Ular Pərwərdigaroqa qəsəm iqidu wə uningoqa əməl qilidu. **22** Pərwərdigar Misirni uridu; U ularni uridu həm sakaytidu; Xuning bilən ular Pərwərdigarning yenioqa qaytidu, U ularning dua-tilawitini qobul qilip ularni sakaytidu. **23** Xu küni Misirdin Asuriyəgə mangidioqan, egiz kətürülgən tüz yol eqilidu; Asuriyəliklər Misiroqa kiridu, Misirliklar Asuriyəgə

kiridu; Misir Asuriyə bilən billə [Hudaning] hizmət-ibaditidə bolidu. **24** Xu küni Israil Misir wə Asuriyə bilən bir bolup, Üqisi, yər yüzidikilərgə bəht yətküzgüqilər bolidu. **25** Samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar ularoŋa bəht ata kilip: — «Həlkim boloŋan Misiroŋa, Əz kolumning ijadi boloŋan Asuriyəgə Wə Əz mirasim boloŋan Israiloŋa bəht yar bolsun!» — dəydu.

20 Asuriyəning [sərdari boloŋan] «Tartan» Axdod xəhirigə kelip muhasirə kiloŋan yili Asuriyə padixahi Sargon uni əwətkən (u Axdodka karxi jəng kilip uni ixoŋal kildi): — **2** — Xu qaoŋda Pərwərdigar Amozning ooŋli Yəxaya arkilik səz kiloŋanidi. U uningoŋa: — «Qatrikingdin bəz iq tambilingni seliwət, putungdiki kəxingni seliwət» — degənidi; U xundak kildi; yalingaq wə yalang ayaoŋ mengip yürdi. **3** Wə Pərwərdigar ahirida mundak dedi: — «Mening kulum Yəxaya Misir wə Efiopiyə tooŋruluk həwər beridioŋan bexarət həm karamət süpitidə bolux üqün yalingaq həm yalang ayaoŋ üq yil mengip yürgəndək, **4** Ohxaxla Misirlik əsirlər wə Efiopiyəlik sürgünlər yax bolsun, keri bolsun, yalingaq həm yalang ayaoŋ, kasisi oquk halda Asuriyə padixahi təripidin Misirni xərməndiliktə kaldurup, yalap epketilidu. **5** Ular bolsa korkuxup, əz tayanqisi boloŋan Efiopiyədin wə pəhri boloŋan Misirdin ümidsizlinip ketidu. **6** Xuning bilən bu dengiz boyidikilər: — «Mana bu Asuriyə padixahining wəswəsidin korkup baxpanahlik izdəp baroŋan tayanqimizoŋu, bizlər əmdi kandakmu kutulalaymiz?» — deyixidu»».

21 «Dengizning qəl-bayawini» tooŋrisida yüklənгən bir wəhiy: — «Jənub tərəptə koyuntazlar ətüp ketiwatkandək, Dəhxətlik zemindin bir nemilər keliwatidu!». **2** — Azablik bir wəhiy-kerünüx manga ayan kilindi; Hain hainlik kiliwatidu, Bulangqi bulangqilik kiliwatidu. «I Elam, ornungdin tur, qik! Media, muhasirə kilip korxiwal!» Uning səwəbidin kətürülgən həmmə nalə-pəryadlarni tügitiwəttim. **3** — Xunga iq-baoŋrim aoŋrik-azab bilən toldi, Toloŋiki tutkan ayalning azabliridək, Kərgənlirimdin toloŋinip kəttim, Angliqinimdin parakəndə boldum. **4** Xunga kənglüm parakəndə bolup hasirap kəttim, Meni dəhxət korkunq basti; U mən zok alidioŋan keqini sarasimə bolidioŋan keqigə aylandurdi. **5** Ular dastihan wə giləm-kərpilərnimu salidu; Ular yeyixidu, iqixidu; «Həy esilzadilər, ornunglardin turup kalkanni maylanglar!» **6** Qünki Rəb manga: — «Baroŋin, kərgənlirini əyni boyiqə eytidioŋan bir kəzətqini təhlap koyoŋin» — degənidi. **7** — «U jəng harwilirini, jüp-jüp atlik əskərlərni, Jəng harwilirini exəklər bilən, Jəng harwilirini təgilər bilən kərgəndə, U dikkət bilən, nahayiti dikkət bilən kəzətsun!» **8** U jawabən xirdək towlidi: — «Rəb, mən kəzət munarida üzlüksiz kün boyi turimən, Hər keqidə kəzəttə turimən; **9** — Wə mana, u jəng harwiliri jüp-jüp atlik əskərlər bilən keliwatidu!» Wə yənə jawab berip xundak degən: — Babil bolsa yikildi, yikilip qüxti, Wə U ularning ilahlirining harbir oyma məbudlirini yərgə taxlap parə-parə kiliwətti!». **10** — I Mening tepilgən danlirim, Mening haminimdiki buoŋdaylirim, Israilning Hudasi, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigardin angliqanni silərgə eytip bərdim! **11** «Dumah» tooŋruluk yüklənгən wəhiy; Birsi Seirdin kelip məndin: — «I kəzətqi, keqining kanqiliki ətti? I kəzətqi, keqining kanqiliki ətti?» — dəp soraydu. **12** Kəzətqi jawabən mundak dəydu: — «Səhər kelidu, keqimu kelidu; Yənə sorioŋing bolsa, yənə kelip sora; Yolungdin kaytip manga yekin kəl!» **13** Ərəbiyəning keqisi tooŋruluk yüklənгən wəhiy: — «I Dedanliklarning karwanliri, silər Ərəbiyədiki janggalda konup kalisilər; **14** Ussap kətkənlərgə su apirip beringlar! I Temadikilər, nanliringlarni elip kaqkanlarni kütüwelinglar! **15** Qünki ular kiliqlardin, Oŋilaptin elinoŋan kiliqtin, Kerilgən okyadin, Uruxning azabidin kaqidu. **16** Qünki Rəb manga xundak degən: — Bir yil iqidə mədikar hesabliogandək, Andin Kedarning bar xəripi yokilidu, **17** Okyaqilarning kaldukliri, Yəni Kedarning palwan-batur boloŋan ooŋulliri az kalidu; Qünki Pərwərdigar, Israilning Hudasi xundak səz kiloŋan».

22 Alamət kərünüx berilgən jiloŋa tooŋrisida yüklənгən wəhiy: — Silər həmminglar əgzilərning üstigə qikiwaloŋininglar zadi nemə kiloŋininglar? **2** Silər huxallik dəbdəbisini kətüridioŋan, Warang-qurungoŋa toloŋan yurt, Xadlinidioŋan xəhər; Silərdin eltürülgənlər kiliq bilən qepiloŋan əməs, Yaki jənglərdə əlgən əməs; **3** Əmirliringlarning həmmisi birakla keqixti; Ular okyasiz əsir boldi; Yirakka kaqkan bolsimu, Silərdin tepiwelinoŋanlarning həmmisi birliktə əsir boldi. **4** Xunga mən: — «Nəziringlarni meningdin elinglar; Meni kattik yioŋlaxka koyunglar; Həlkimning bulinip ketixi tooŋruluk manga təsəlli berixkə aldirap ezünglarni upratmanglar» — dedim. **5** Qünki samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigardin «Alamət kərünüx berilgən jiloŋa»ning bexioŋa bir kün qüxidu, U bolsa awariqilik bolidioŋan, Ayaoŋ asti kilinip petikdilidioŋan, Adəmlər kaymukturulidioŋan, Sepil sokulup qekilidioŋan, Taoŋlaroŋa karap yalwurup qirkiraydioŋan bir küni bolidu. **6** Elam jəng harwiliri wə adəmliri bilən, atlik əskərliri bilən okdanni kətürüp kelidu, Kir bolsa kalkanni eqip təyyar kilidu. **7** Wə xundak boliduki, Əng güzəl jiloŋiliring jəng harwiliri bilən tolup ketidu, Atlik əskərlər dərwazang aldida səp tartip turidu. **8** Ular Yəhudaning üstidiki kalkanni elip taxlaydu; Birak sən [Zion] xu künidə «Orman sarayi»diki korallaroŋa ümid baoŋioŋansən; **9** Silər Dawutning xəhirining bəsülgən jaylirining kep ikənlikini kərüp, Pəstiki kəlqək sulirini bir yərgə yioŋip su ambiri kildinglar; **10** Yerusalemdiki eylərni sanap, ulardin bəzilirini buzup sepilni mustəhkəmləx üqün ixlättinglar, **11** Xundakla kona kelqəktiki sularni ikki sepil otturisioŋa yioŋip ambar kildinglar; Birak muxularni Yaratkuqioŋa heq karimidinglar, Burundin burun bularni Xəkilləndürüp Bekitküqigə heq ümid baoŋlimidinglar! **12** Xu küni samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar silərni yioŋlap matəm tutuxka, Qaqni qüxürüp paynəkbax boluxka, Bəz kiyim kiyixkə murajiət kildi. **13** Birak bularning ornida, mana huxallik wə xadlik, Kalilarni soyux, koylarni booquzlax, Gəxlərni yeyix, xarablarni iqix, «yəyli, iqəyli, qünki ətə dunyadin ketimiz» — deyixlər boldi! **14** Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar təripidin kulikimoŋa ayan kilindiki, «Bərhək, muxu gunah silər elmigüqə kəqürülməydu» — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar. **15** Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar mana xundak dəydu: — «Baroŋin, muxu oŋojidar, Ordini baxkuridioŋan muxu Xəbnaning yenioŋa kirgin, uningoŋa: — **16** Sanga muxu yərdə nemə bar? Yaki muxu yərdə kiming bar? Birsi egizlikkə əzi üqün bir gər kazoŋandək, Əzi koram taxtin bir konaloŋuni yonuoŋandək, Əzüng üqün bir gər kolidingmu? **17** Mana həy palwan, Pərwərdigar seni əz qanggilioŋa elip, qing sikimdap, **18** Andin pomdaktək seni bipayan, yirak bir zeminoŋa taxliwetidu. Sən axu yərdə əlisən, Həm axu yərdə həywətlik jəng harwiliringmu kalidu, I oŋojangning jəmətigə xərməndilik kəltürgüqi! **19** Mən seni mənsipingdin eliwetimən, Xuning bilən seni ornungdin qüxüriwetimən. **20** Xu künimu xundak boliduki, Mən Hilkiyaning ooŋli Əz kulum boloŋan Eliakimni qakirimən; **21** Sening tonungni kiydürimən, Sening potang bilən uning belini qing kilimən; Hekümranlikingni uning kolioŋa tapxurimən; Xuning bilən u Yerusalemdikilərgə

wə Yəhuda jəmətigə ata bolidu. **22** Dawut jəmətining aqkuqini mən uning mürisidə koyimən; U aqsa, heqkim etəlməydu, Ətsə, heqkim aqalmaydu. **23** Mən uni mukim bir jayoƣa kozuk kilip bekitimən; U bolsa atisining jəməti üqün xərəplik hokuktəht bolidu; **24** Həlk uning üstigə atisining jəmətining barlik xəhrətlirini yükləydu; Yəni barlik uruk-nəsillirini, Barlik kiqik kaqa-kuqilarni, Piyalə-jamlardin tartip barlik küp-idixlaroƣiqə asidu. **25** Xu künidə — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar: — mukim jayoƣa bekitilgən kozuk bolsa, egilip ketidu wə kesip taxlinidu; Uning üstigə esiloƣan yüklər üzüp taxlinidu», — Qünki Pərwərdigar xundak degənidi.

23 Tur tooƣruluk yükləngən wəhiy: — — I Tarxixtiki kemilər, ah-zar kətürünglar! Qünki u harab kilindi, Xu yərdə ey yok, portmu yok. Seprus arilidin bu həwər [kemidikilər]gə ayan kilinidu. **2** Zidondiki sodigərlər dengizdin ətüp silərni təminləp kəldi, i araldikilər, Əmdi xük bolunglar! **3** Xihordiki bipayan sular üstidin yətkigən danlar, Yəni Nil dəryasining hosuli Turning daramiti boloƣanidi; U əllərning baziri boloƣanidi! **4** I Zidon, hijalət bol, Qünki dengiz — yəni Turoƣa koroƣan boloƣan dengiz dəyduki: — «Məndə heq toloƣak bolmidi, heq tuoƣmidim, Yigitlərni yaki kizlarni heq bakmioƣandəkmən!» **5** Muxu həwər Misiroƣa yətkəndə, Ularmu bu həwər huddi turoƣa kəlgəndək kattik azablinidu. **6** — Silər dengizdin ətüp Tarxixka ketinglar! I dengiz boyidikilər, ah-zar kətürünglar! **7** Silərning kədim əyyamdin bar boloƣan, Xad-huramlikka toloƣan xəhiringlar muxumu?! Mana ularning putliri əzlirini musapir kilixka yiraklaroƣa kətürüp baridu! **8** Tajlarni iltipat kiloƣuqi boloƣan, Sodigərliri əmirlər boloƣan, Dəllalliri jahanda abruyluklar hesablanoƣan turning bu təoƣdirini kim bekitkən? **9** — Bularni bekitküqi samawi koxunlarning Sərdari Pərwərdigardur! Məksiti bolsa xan-xəhrəttin kelip qikkan jimi təkəbburlukni rəswa kilix, Jahandiki jimiki yüz-abruyluklarni pəslətürüxtin ibarət! **10** Tarxixning kizi, Nil dəryasidək əz zeminingda ərkin-azadə yayra! Qünki [Turdin] kəlgən tizgin hazir yok. **11** Qünki Pərwərdigar kolini dengiz üstigə uzitip, Dələtlərni təwritidu. U Kanaan tooƣruluk əmr kiloƣan, Uningdiki kəl'ə-koroƣanlarni yokutulsun dəp pərman qüxürgən. **12** Wə: — «I basKunqilikka uqrioƣan Zidon kizi, Sən ikkinqi heq təntənə kilmaysən, Ornungdin turup, Seprus arilioƣa ətüp kətkin, Hətta xu yərdə sən heq aram tapmaysən» — dedi. **13** Karanglar, Babil-kaldiylərning zeminini! Bu yərning həlki bolup bakmioƣandək kilidu; Asuriyə uni qəl-bayawan janiwarliri üqün makan kiloƣan; Potəylərni yasap, ularning saray-ordilirini wəyran kilip, harabilikkə aylanduruwətkən. **14** I Tarxixtiki kemilər, ah-zar kətürünglar! Qünki koroƣininglar harab kilindi. **15** Wə xu küni boliduki, Padixahning künlərni hesablioƣinidək, Tur yətmix yil untulidu. Yətmix yil ətkəndin keyin, Turning əhwali pahixə ayalning nahxisidək bolidu; **16** Qiltarni elip, xəhərni aylinip yür, I untuloƣan pahixə ayal! Əzünggə yənə həkning dikkitini tartay desəng, Yekimlik bir pədə qelip, kəprək nahxilarni eyt! **17** Əmdi xundak boliduki, Yətmix yilning ətüxi bilən, Pərwərdigar Turni yoklaydu; Xuning bilən u yənə əzini ijarigə berip, Yər yüzidiki həmmə padixahliklar bilən yənə buzukqilik kilidu; **18** Xuning bilən uning malliri wə əzini setip, tapkan puli bolsa Pərwərdigaroƣa atilip mukəddəs bolidu; U həzinigə selinmaydu yaki toplanmaydu, Qünki uning muxu sodisi bolsa Pərwərdigarning aldida turoƣanlar üqün ayrim kilinidu; U ularoƣa kanoƣuqə yəp-iqixkə, xundakla ularning esil kiyim-keqəkliri üqün ixlitilidu.

24 Mana, Pərwərdigar yər yüzini bərbat, wəyran kilip, Uni astin-üstün kiliwetip, Uningda turuwatkanlarni tərəp-tərəpkə tarkitidu; **2** Xu wakitta xundak boliduki, Həlklər kandak bolsa, kahin xundak bolidu; Kul kandak bolsa, hojayini xundak bolidu; Dedək kandak bolsa, ayal hojayini xundak bolidu; Setiwaloƣuqi kandak bolsa, setiwətküqi xundak bolidu; Ətnə aloƣuqi kandak bolsa, ətnə bərgüqi xundak bolidu; Əsüm aloƣuqi kandak bolsa, əsüm bərgüqi xundak bolidu. **3** Yər yüzi pütünləy bərbat kilinidu, Pütünləy bulang-talang kilinidu; Qünki Pərwərdigar muxu səzni kildi. **4** Yər yüzi matəm tutidu, u zəiplixidu, Jahan halsizlinip zəiplixidu, Yər yüzidiki bəgtərilərmu halidin ketidu. **5** Yər-zemin əzidə turuwatkanlar təripidin buloƣinidu; Qünki ular kərsətmə-kanundin qətligən; [Təbiətning] kanuniyət-tərtipini əzgərtiwətkən, Mənggülük əhdinimu yokka qikiriwətkən. **6** Xunga lənət yər yüzini yutuwalidu, Uningda turuwatkanlar «gunahi bar» dəp hesablinidu, Xunga yər yüzidikilər yutuwelinidu, Insanlar az kalidu. **7** Yengi xarab tügəy dəp kaldi, Üzüm talliri bolsa solixip ketidu; Kəypliktin kəngli hux adəmlərmu uh tartixidu; **8** Daplarning xoh sadaliri tohtaydu, Kəngül eqiwatkanlarning warang-qurunglirimu tügəydu, Qiltarning xadlik munglirimu tohtaydu. **9** Xarab iqkənlərningmu nahxisi yokaydu; Harak iqkənlərgə harak aqqik tuyulidu. **10** Tərtipsiz, mənisiz xəhər buzulidu; Heqkim kirmisun dəp hammə əylər etilidu; **11** Koqilarda xarab üqün nalə-pəryad kətürülidu; Bar xad-huramlik tütəkkə aylinidu; Yər-zemindiki xadlik yokaydu. **12** Xəhərdə pəkət wəyranqilikla kalidu, Dərwaza bolsa qekiloƣan, Həmmisi — harab bolidu! **13** Qünki həlk-millətlərning arisida, Yər-jahanning otturisida xundak boliduki, Zəytun dərihini kakkandin keyin kep kaloƣan zəytunlardək, Üzüm hosulini yioƣiwaloƣandin keyin tərgüdək birnəqqila üzüm kaloƣandək, bir kaldisi kaldurulidu. **14** [Kaldilar] bolsa awazlirini yukiri kətüridu; Pərwərdigarning həywisigə karap təntənə kilidu; Ular dengiz təraptin sürən salidu. **15** Xunga Pərwərdigarni xərktimu, Israilning Hudasi Pərwərdigarning namini oƣərbtiki yirak arallardimu uluoƣlanglar; **16** Jahanning qət-qətliridin biz nahxilarni angliduk: — «Həkkaniy Boloƣuqioƣa xan-xərəp bolsun!» Birak mən xundak dedim: — «Ah, mening yadangoƣulukum! Mening yadangoƣulukum! Halimoƣa way! Qünki hainlar hainlik kiliwatidu; Bərhək, hainlar nomussizlarqə hainlik kiliwatidu! **17** I yər yüzidə turuwatkan insanlar! Wəhimə, ora wə tuzak bexingoƣa qüxidu; **18** Wə xundak boliduki, Wəhimə sadasidin kaqkanlar orioƣa qüxidu, Oridin qikkan bolsa tuzakka tutulidu. Qünki asmandiki derizilər eqilidu, Yər ulliri təwrəp ketidu. **19** Yər mutlək dəzlinip ketidu, Yər pütünləy parə-parə bolup ketidu, Yər dəhxətlik təwrinidu. **20** Yər məst adəmdək ilənq-silənq mangidu; Huddi lapastək iroƣangxip kalidu. Qünki uningdiki asiylik gunahi əzini kattik basidu, U yikilip, ikkinqi turalmaydu. **21** Xu künidə xundak boliduki, Pərwərdigar yukirida turoƣan koxunlarni yukirida, Wə yər yüzidiki padixahlarni yər yüzidə jazalaydu. **22** Ular orəkkə yioƣilidioƣan bir top əsirlərdək yioƣiwelinidu, Gundihanioƣa solap koyulidu. Nuroƣun künlərdin keyin ular jazalinidu. **23** Ay uyatlikta kalidu; Künmu hijil bolup kərünməydu; Qünki samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar Zion teoƣida, yəni Yerusalemda səltənitini yürgüzidu; Uning xan-xəripi Əz akşakalliri aldida parlaydu!

25 Pərwərdigar, Sən mening Hudayim; Mən Seni üstün dəp mədhiyiləymən, Mən Sening namingni mubarəkləymən, Qünki Sən karamət ixlarni, Sadiklik wə həkikət iqidə kədimdin buyan kəlbinggə pükkənliringni bəja kəltürgənsən. **2** Qünki

Sən xəḥərni harabilik, Kəl'ə-ḳoroŋanlik yurtni harab, Yatlarning ordisini xəḥər bolalmas kiloŋansən, U ikkinqi ḥərgiz ḳurulmaydu. **3** Xunga ḥeliḳi küqlük həlḳ Seni uluoŋlaydu, Əxəddiy əllərning ḥeliḳi xəḥiri Səndin ḳorḳidu; **4** Qünki Sən miskinlərgə ḳoroŋan, Yoḳsullarning dərdi-ḥajitigə ḳoroŋan, Boranoŋa dalda, Issiḳḳa sayə boloŋansən; Qünki əxəddiylərning zərbə dolḳuni tamoŋa uruloŋan borandək, Ḳaoŋjirak yərni baskan issiḳ ḥawadək boldi. Birak issiḳ ḥawa bulut sayisi bilən tosuloŋandək, Sən yatlarning ḳuḳan-sürənlirini pəsəytisən; Əxəddiylərning oŋəlibə nahxisi pəs ḳilinidu. **6** Wə muxu taoŋda samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar barlik ḳowmlar üqün ziyapət ḳilidu — Maylik yeməkliklər, Süzdürülgən kona xarablar, Yiliki tok maylik yeməkliklər, Süzdürülgən, yahxi saḳlanoŋan kona xarablardin boloŋan ziyapət bolidu; **7** Wə U muxu taoŋda ḥəmmə ḳowmlarni yapidioŋan qümpərdini, Barlik əllərni yapidioŋan yapḳuqni yoḳitidu; **8** U ölümni mənggügə yutup yoḳitidu! Rəb Pərwərdigar ḥərbir yüzdiki yaxlarni sürtiwetidu; Pütkül yər-zemin aldida Öz həlḳining xərməndilikini elip taxlaydu; Qünki Pərwərdigar xundak eytkan. **9** Wə xu künidə deyiliduki: — «Mana, Hudayimiz muxu, biz Uningoŋa təlmürüp kəlgən, U bizni ḳutḳuzidu; Mana, muxu Pərwərdigardur, biz Uningoŋa təlmürüp kəlgən, Biz xadlinip Uning nijat-ḳutulduruxidin hursən bolimiz». **10** Qünki muxu taoŋka Pərwərdigarning ḳoli ḳonup turidu; Wə saman azgalda tezək bilən qəylənggəndək, Moab Uning putliri astida qəylinidu; **11** [Moab] axu [tezəklik] azgaldin üzüp qikix üqün ḳolini keridu, Birak uning ḳoli qewər boloŋini bilən, [Rəb] uning təkəbburluḳini pəs ḳilidu. **12** U sepilliringning egiz mudapiəlik ḳoroŋanlirini oŋulitip, Yər bilən yəksan ḳilip, Topa-qangoŋa aylanduridu.

26 Xu künidə Yəḥudaning zeminida munu nahxa eytilidu: — «Mustəḥkəm bir xəḥirimiz bar; U nijatlikni uningoŋa sepil wə tirəklər ḳilip bekitip ḳoyidu. **2** Wapadarlikta qing turoŋan ḥəkḳaniy ələning kirixi üqün, Dərwazilarni eqip beringlar! **3** Kim əzining əkidə, oy-hiyali Sanga baoŋlioŋan bolsa, Sən uni mutlək hatirjəmliktə saḳlaysən; Qünki u Sanga ixənq-etiḳad baoŋlioŋandur. **4** Mənggügə Pərwərdigaroŋa tayininglar; Qünki Yah Pərwərdigar ḥəkiḳətən əbədil'əbədlik bir ḳoram taxtur. **5** Qünki U yukirida turoŋanlarni pəskə qüxüridu; Axu aliy xəḥərni, U pəs ḳilidu; Uni yərgə qüxürüp, Topa-qangoŋa aylanduridu. **6** U put bilən qəylinidu; U məminlərning putliri, Miskinlərning ḳədəmliri bilən qəylinidu! **7** Ḥəkḳaniyning yoli bolsa tüzdur; I Əng Tüz Yolluḳ Boloŋuqi, Sən ḥəkḳaniy adəm üqün uning yolini ong ḳilisən. **8** I Pərwərdigar, biz dərḥəkiḳət Sening ḥəkümliringning yolida mengip, Seni kütüp kəlduk; Jenimizning təxnaliki xudurki, naming wə xeḥriting axsun! **9** Wujudum bilən keqilərdə Sanga təxna boldummən; Bərḥək, tang səḥərlərdimu roḥim bilən iq-iqimdin Seni izdidim; Qünki ḥəkümliring yər yüzidə kərüngən bolsa, Yər yüzidikilər ḥəkḳaniylikni əginidu. **10** Rəzil adəmgə rəḥim kərsitilsimu, U yənila ḥəkḳaniylikni əgənməydu; Ḥətta durusluk turoŋan zemindimu u yənila adilsizlik ḳiliweridu, Pərwərdigarning xanu-xəwkitini kərməydu. **11** I Pərwərdigar, ḳolung kətürüldi, Birak ular kərməydu. Ḥalbuki, Öz həlḳinggə boloŋan otluk muḥəbbitingni ular kəridu ḥəm hijil bolidu; Küxəndiliring üqün [təyyarlanoŋan] ot ularni bərḥək yutuwetidu. **12** I Pərwərdigar, Sən bizgə hatirjəmlik nesip ḳilisən; Qünki bizning əməllirimizning ḥəmmisini əzüng wujuka qikaroŋansən. **13** Dərwəkə, i Pərwərdigar Hudayimiz, ilgiri Səndin baxka «rəblər» üstimizdin ḥəkümranlik ḳiloŋan; Əmdiliktə pəkət Sanga tayinipla namingni əsləp tiloŋa alimiz. **14** Ular bolsa əldi, ḳaytidin yaximaydu; Ərwaḥ bolup kətti, ḳayta tirilməydu; Qünki Sən ularni jazalap yoḳatting, Ularni adəmlərning esidimu ḳilqə ḳaldurmiding. **15** Sən əlni uloŋaytkansən, i Pərwərdigar; Əlni uloŋaytkansən, Özünggə xan-xərəp kəltürgənsən; Zeminning qegralirini ḥərtərəpkə uzartkansən. **16** I Pərwərdigar, ular dərd-ələm iqidə ḳaloŋanda, Seni izdidi; Tərbiyilik jazalixing ularning bexioŋa qüxkəndə, Ular aḥ urup, piqirlap bir duani ḳildi: — **17** «Boxinix aldida turoŋan, toloŋiki tutup, aoŋrikˌtin warḳiriooŋan bir ḥamilidar ayaldək, Biz Sening aldingda xundak bolduk, i Pərwərdigar. **18** Biz ikki ḳat bolup, Toloŋakḳa qüxtuk, Birak pəkət yəlla qikarduk; Yər yüzidikilər üqün ḥeq nijat-ḳutkuzuxni yətküzmiduk; Dunyadiki adəmlər ḥeq tuoŋulmidi». **19** «Sanga təwə əlgən adəmlər yaxaydu; Mening jəsitimning [tirilixi bilən təng] ularmu tirilidu. I topa-qangda yatḳanlar, oyoŋinip nahxa yangritinglar! Xəbniming tang səḥərning xəbnimidəktur; Yər-zemin əzidə əlgənlərni tuoŋup beridu. **20** I həlḳim, kelinglar, Öyünglaroŋa kirip, kəyninglardin ixiklərni etip ḳoyunglar; Mening dəroŋəzipim ətküqə, əzüngni bir dəmlik yoxuruwal. **21** Qünki ḳara, Pərwərdigar Öz jayidin qikip, Yər yüzidikilərning gunaḥini əzlirigə ḳayturmakqi; Yər bolsa üstigə təkülgən ḳanlarni axkarilaydu, Özidə əltürülgənlərni ḥaman yepiwərməydu.

27 Xu künidə Pərwərdigar Özining dəḥxətlik, büyük wə küqlük xəmxiri bilən uqkur yilan lewiatanni, Yəni toloŋanoŋuqi yilan lewiatanni jazalaydu; U yənə dengizda turoŋan əjdiḥani eltüridu. **2** Xu küni sap xarab beridioŋan bir üzümzar bolidu! U tooŋruluk nahxa eytinglar! **3** Özüm Pərwərdigar uni saḳlaymən; Mən ḥər dəḳiḳə uni suoŋirimən; Birsi uningoŋa ziyan yətküzmisun dəp keqə-kündüz saḳlaymən. **4** Oŋəzəp Məndə ḳalmidi; Aḥ, Manga ḳarxi jəng ḳilidioŋan tikənlər yaki jioŋanlar bolsaidi! Undak bolsa Mən uloroa ḳarxi yürüx ḳilattim, Ularni yioŋixturup kəydürüwetəttim! **5** Bolmisa u Meni baxpanaḥlik ḳilip tutsun; U Mən bilən birliktə hatirjəmliktə bolsun, Dərḥəkiḳət, u Mən bilən birliktə hatirjəmliktə bolsun! **6** Kəlgüsi künlərdə, Yakup yiltiz tartidu; Israil bihlinip, qeqəkləydu, Ular pütkül yər yüzini mewə-qewə bilən ḳaplaydu. **7** [Pərwərdigar Israilni] uroŋanlarni uroŋanqilik [Israilni] urup bakḳanmu? U ḳiroŋanlardək [Israil] ḳirilip bakḳanmu? **8** Sən ularni əyibligəndə əlqəmdin təwən jazalap ularni paliwətkənsən; Xərk xamili qikḳan künidə U Uning zərblik xamili bilən ularni ḳooŋliwətkən. **9** Əmdi xu yol bilən Yakupning ḳəbiḥliki kəqürüm ḳiliniduki, — Uning gunaḥining elip taxlanoŋanlikining pixḳan mewisi xu boliduki: — U ḳurbangaḥtiki ḥəmmə taxlarni kukum-talkan ḳilidu, «Axərah»larni wə «kün tüwrükliri»ni zadila turoŋuzmaydu. **10** Qünki mustəḥkəmləngən xəḥər oŋerib bolup ḳalidu, Adəmzatsiz makan ḥəm taxliwetilgən bayawandək bolidu; Xu yərdə mozay ozuklinidu, Xu yərdə yetip, uning xahlirini yəydu. **11** Uning xahliri solixix bilən üzülidu; Ayallar kelip ularni otun ḳilip kəydüriwetidu. Qünki bu bir yorutulmioŋan həlḳ; Xunga ularni Yaratḳuqi uloroa rəḥim ḳilmaydu; Ularni Xəkilləndürgüqi uloroa xəpkət kərsətməydu. **12** Wə xu küni xundak boliduki, Pərwərdigar Əfrat dəryasining ekimliridin tartip Misir wadisioŋiqə ḥər yərni silkiydu, Wə silər bir-birləp terip yioŋiwelinisilər, I Israil baliliri! **13** Wə xu küni xundak boliduki, Büyük kanay qelinidu; Xuning bilən Asuriyə zeminida tügixəy dəp ḳaloŋanlar, Wə Misir zeminida musapir boloŋanlar kelidu; Ular Yerusalemda mukəddəs taoŋ üstidə Pərwərdigaroŋa ibadət ḳilidu.

28 Əfraimdiki məyhorlarning bexidiki təkəbburluk bilən takiwaloŋan güllük tajioŋa way! Munbət jiloŋining bexioŋa

takiwaloʏan, Yəni ularning solixip ƙaloʏan «pəhri» boloʏan güligə way! I xarabning əsiri boloʏanlar! **2** Mana, Rəb bir küq wə ƙudrət igisini ƕazirlidi; U bolsa, məldürlük judun ƕəm wəyran ƙiloʏuqi borandək, Dəƕxət bilən taxƙan kəlkün suliridək, Əxəddiylərqə [tajni] yərgə uridu. **3** Əfraimdiki məyhorlarning bexidiki təkəbburluƙ bilən takiwaloʏan güllük taji ayaoʏ astida qəylinidu; **4** Wə munbət jiloʏining bexida takiwaloʏan, Ularning «pəhri» boloʏan solixip ƙaloʏan güli bolsa, Baldur pixƙan ənjürdək bolidu; Uni kərgən kixi kərüpla, Ƙolioʏa elip kap etip yutuwalidu. **5** Xu künidə, samawi ƙoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar Əz həlƙining ƙaldisi üqün xərəplik bir taj, Xundaƙla kərkəm bir qəmbirək bolidu. **6** U yənə ƕəküm qikirixƙa olturoʏanlaroʏa tooʏra ƕəküm qikaroʏuqi Roƕ, Wə dərwazida jəngni qekindürgüqigə küq bolidu. **7** Birak bularmu xarab arƙilik hatalaxti, Ƕarak bilən ezikip kətti: — Ƕəm kaƕin ƕəm pəyoʏəmbər ƕarak arƙilik ezikip kətti; Ular xarab təripidin yutuwelinoʏan; Ular ƕarak tüpəylidin ələng-səlәng bolup ezikip kətti; Ular aldin kərüxtin adaxti, Ƕəküm ƙilixta ezikixti; **8** Qünki ƕəmmə dastihan box orun ƙalmay ƙusuƙ wə nijasət bilən toldi. **9** «U kimgə bilim əgətməkqidu? U zadi kimni muxu ƕəwərni qüxinidioʏan ƙilmaƙqidu?» **10** Eoʏizlanduruloʏanlaroʏa əməsmu?! Əmqəktin ayriloʏan bowaƙlaroʏa əməsmu?! Qünki ƕəwər bolsa wəzmuwəz, wəzmuwəzdur, Ƙurmuƙur, ƙurmuƙurdur, Bu yərdə azrak, Xu yərdə azrak bolidu... **11** Qünki duduƙlaydioʏan ləwlər wə yat bir til bilən U muxu ƕəlƙƙə səz ƙilidu. **12** U ularoʏa: — «Mana, aram muxu yərdə, Ƕali yoƙlarni aram aldurunglar; Yengilinix muxudur» — degən, Birak ular ƕeqnemini anglaxni halimioʏan. **13** Xunga Pərwərdigarning səzi ularoʏa: — «Wəzmuwəz, wəzmuwəzdur, Ƙurmuƙur, ƙurmuƙurdur. Muxu yərgə azrak, Xu yərgə azrak bolidu; Xuning bilən ular aldioʏa ketiwetip, Putlixip, ongda qüxidu, Sundurulup, Tuzaƙƙa qüxüp tutulup ƙalidu. **14** — Xunga ƕəy silər mazak ƙiloʏuqilar, Yerusalemda turoʏan muxu həlƙni idarə ƙiloʏuqilar, Pərwərdigarning səzini anglap ƙoyunglar! **15** Qünki silər: — «Biz ələm bilən əhdə tüzduk, Təƕtisara bilən billə bir kelixim bekittuk; Ƙamqa taxƙindək ətüp kətkəndə, U bizgə təgməydu; Qünki yaloʏanqilikni baxpanaƕimiz ƙilduk, Yaloʏan səzlər astida məkünüwalduk» — dedinglar, **(Sheol h7585)** **16** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Zionda ul bolux üqün bir Tax, Sinaƙtin ətküzülgən bir tax, Ƙimmətlik bir burjək texi, Ixənqlik ƕəm muƙim ul texini saloʏuqi Mən bolimən. Uningoʏa ixinip tayanoʏan kixi ƕeq ƕodumaydu, aldirimaydu. **17** Wə Mən adalətni ələqəm tanisi ƙilimən, Ƕəkƙaniylikni bolsa tik ələqigüq yip ƙilimən; Məldür baxpanaƕi boloʏan yaloʏanqilikni süpürüp taxlaydu, Wə kəlkün məküwaloʏan jayini texip əpketidu. **18** Xuning bilən ələüm bilən tüzgən əhdənglar bikar ƙiliwetilidu; Silərning təhtisara bilən bekitkən kəliximinglar akmaydu; Ƙamqa taxƙindək ətüp kətkəndə, Silər uning bilən qəyliwetilisilər. **(Sheol h7585)** **19** U ətüp ketixi bilənla silərni tutidu; Ƕəm səƕər-səƕərlərdə, Ƕəm keqə-kündüzlərdimu u ətüp turidu, Bu ƕəwərni pəƙət anglap qüxinixning əzila wəƕimigə qüxüx bolidu. **20** Qünki kariwat sozulup yetixƙa kiskilik ƙilidu, Yotƙan bolsa adəm tügülüp yatsimu tarlik ƙilidu. **21** Qünki Pərwərdigar Əz ixini, Yəni Əzining oʏəyriy əmilini yürgüzüx üqün, Əzigə yat boloʏan ixni wujudƙa qikirix üqün, Pərazim teoʏida turoʏinidək ornidin turidu, U Gibeon jiloʏisida oʏəzəplənginidək oʏəzəplinidu; **22** Xunga mazak ƙiloʏuqilar bolmanglar; Bolmisa, kixənliringlar qing bolidu; Qünki mən samawi ƙoxunlarning Sərdari boloʏan Rəb Pərwərdigardin bir ƕalakət tooʏrisida, Yəni pütkül yər yüzigə ƙət'iylik bilən bekitkən bir ƕalakət tooʏrisidiki ƕəwərni anglioʏanmən. **23** — Ƙulak selinglar, awazimni anglanglar; Tingxanglar, səzlirimni anglanglar. **24** Yər ƕəydigüqi deƕƙan terix üqün yərni kün boyi ƕəydəmdu? U pütün kün yərni aoʏdurup, Qalmilarni ezəmdu? **25** U yərning yüzini təkxiligəndin keyin, Ƙarakəz bədiyanni taxlap, Zirini qeqip, Buoʏdayni taplarda selip, Arpini terixƙa bekitilgən jayoʏa, Ƙara buoʏdayni etiz ƙirlirioʏa terimamdu? **26** Qünki uning Hudasi uni tooʏra ƕəküm ƙilixƙa nəsiƕət ƙilidu, U uningoʏa əgitidu. **27** Bərƕək, ƙarakəz bədiyan qixlik tirna bilən tepilməydu; Tuluƙ zirə üstidə ƕəydəlməydu; Bəlki ƙarakəz bədiyan bolsa ƙamqa bilən soƙulidu, Zirə bolsa təmür-tayak bilən urulup dan ajritilidu. **28** Un tartixƙa danni ezix kerək, əmma [deƕƙan] uni mənggügə tepewərməydu; U ƕarwa qakliri yaki at tuyakliri bilən uni mənggügə tepewərməydu; **29** Muxu ixmu samawi ƙoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigardin kelidu; U nəsiƕət berixtə karamət, Danaliƙta uluoʏdur.

29 Ariəlgə, Dawut əz makani ƙiloʏan Ariəlgə way! Yənə bir yil yillaroʏa ƙoxulsun, Ƕeyt-bayramlar yənə aylinip kəlsun; **2** Birak Mən dərd-ələmni Ariəlgə kəltürimən; Dad-pəryadlar kətürülüp anglinidu; U Manga ƕəkikətən bir «Ariəl» bolidu. **3** Qünki Mən seni ƙapsap qedirlar tiktürüp, Seni ƙamal ƙilip muƕasirə istiƕkamlirini salimən, Potəyliri bilən seni ƙorxiwalimən. **4** Xuning bilən pəs ƙilinisən, Sən yər tegidin səzləydioʏan, Gəpliring pəstin, yəni topa-qangdin kelidioʏan, Awazing ərwaƕlarni qakiroʏuqiningkidək yər tegidin qikidu, Səzliring topa-qangdin xiwirlap qikƙandək bolidu; **5** Xu qaoʏda düxmənliringning topi huddi yumxak topa-qanglardək, Yawuzlarning topi xamal uqurup taxlaydioʏan topandək tozup ketidu. Bu ix birdinla, tuyuƙsiz bolidu! **6** Əmdi samawi ƙoxunlarning Sərdari boloʏan Pərwərdigar sening yeningoʏa kelidu; Güldürmama, yər təwrəx, küqlük xawƙun, ƙuyuntaz, boran wə yutuwaloʏuqi ot yalƙunlar bilən səndin ƕesab alidu. **7** Xundak ƙilip Ariəlgə ƙarxi jəng ƙilidioʏan, Yəni uningoʏa wə ƙəl'ə-ƙoroʏanlik mudapiələrgə jəng ƙiliwatƙan barlik əllərning nuroʏunlioʏan ƙoxunliri kəqisi kərgən qüxtiki kərünüxtək yoƙap ketidu. **8** Aq ƙaloʏan birsi qüx kərgəndə, Qüxidə bir nemə yəydu; Birak oyoʏansa, mana ƙorsiki ƙuruk turidu; Qangƙioʏan birsi qüx kərgəndə, Qüxidə su iqidu; Birak oyoʏansa, mana u ƕalidin ketidu, U yənila ussuzlukƙa təxna bolidu; Mana Zion teoʏioʏa ƙarxi jəng ƙiliwatƙan əllərning nuroʏunlioʏan ƙoxunliri dəl xundak bolidu. **9** Əmdi arisaldi boliwerip, Ƙaymuƙup ketinglar! Əzünglarni ƙarioʏu ƙilip, ƙarioʏu bolunglar! Ular məst boldi, birak xarabtin əməs! Ular ilənglixip ƙaldi, birak ƕaraktin əməs! **10** Qünki Pərwərdigar silərgə oʏəplət uyƙusi baskuqi bir roƕni təküp, Kəzünglarni etiwətti; U pəyoʏəmbərlər wə bax-kəzünglar boloʏan aldin kərgüqilərnimu qümkiwətti. **11** Muxu kərgən pütkül wəƕiy bolsa, silər üqün peqətliwetilgən bir yəgimə kitabdək bolup ƙaldi; Həƙ kitabni sawatlik birsigə berip: — «Oƙup berixingizni ətünimən» — desə, u: — «Oƙuyalmaymən, qünki peqiti bar ikən» — dəydu. **12** Kitab sawatsiz birsigə berilip: — «Oƙup berixingizni ətünimən» — deyilsə, u: — «Mən sawatsiz» — dəydu. **13** Wə Rəb mundak dəydu: — «Muxu həlƙ aoʏzi bilən Manga yeƙinlaxƙanda, Tili bilən Meni ƕərmətligəndə, Birak ƙəlbi bolsa Məndin yirak turoʏaqƙa, Məndin boloʏan ƙorƙuxi bolsa, pəƙət insan balisining pətiwaliridinla bolidu, halas; **14** Xunga mana, Mən muxu həlƙ arisida yənə bir karamət kərsitimən; Karamət bir ixni karamət bilən ƙilimən; Xuning bilən ularning danixmənlirining danaliƙi yoƙilidu; Ularning aƙillirining əƙilliri yoxurunuwaloʏan bolidu». **15** Əzining pükkən niyətlirini

Pərwərdigardin yoxurux üqün astin yərgə kiriwaloŋan, Θz ixlirini ḳarangoŋuluḳta ḳilidioŋan, Wə «Bizni kim kəridu» wə «Kim bizni bilgən» degənlərgə way! **16** Aḫ, silərning tətürlükünglar! Sapalqini seoŋiz layoŋa ohxatḳili bolamdu? Xundaḳla ix ɵzini Ixliguüqigə: «U meni ixlimigən», Yaki xəkilləndürülgən ɵzini Xəkilləndürgüqigə: «Uning əḳli yoḳ» desə bolamdu?! **17** Qünki ḳiska waḳit iqidila, Liwan mewilik baoŋoŋa aylandurulmamdu? Mewilik baoŋ bolsa orman ḥesablanmamdu? **18** Xu künidə gaslar xu yəgimə kitabning səzlirini anglaydioŋan, Ḳarioŋular zulmət ḥəm ḳarangoŋuluḳtin qiḳip kəzliri kəridioŋan bolidu; **19** Məminlər bolsa Pərwərdigardin tehimu hursən bolidu; Insanlar arisidiki miskinlər Israildiki Muḳəddəs Boloŋuqidin xadlinidu. **20** Rəḫimsiz boloŋuqi yoḳaydu, Mazaḳ ḳiloŋuqi oŋayib bolidu; Ḳəbiḫlik pursitini kütidioŋanlarning ḥəmmisi ḫalak ḳilinidu; **21** Mana [muxundaḳ adəmlər] adəmni bir səz üqünla jinayətqi ḳilidu, Dərwazida turup rəzillikkə tənbiḫ bərgüqi üqün tuzaḳ təyyarlap ḳoyidu, Ḥəḳḳaniy adəmning dəwasini səwəbsiz bikar ḳiliwetidu. **22** Xunga Ibraḫim üqün bədəl tələp ḳutḳuzoŋan Pərwərdigar Yaḳupning jəməti tooŋruluḳ mundaḳ dəydu: — «Ḥazir bolsa Yaḳup hijillikḳa ḳalmaydu, Ḥazir bolsa u tit-tit bolup qirayi tatirip kətməydu; **23** Qünki [Yaḳup] ḳolumning ixligən əmili boloŋan, ɵz arisida turoŋan əwladlirini kərgən waḳtida, Ular namimni muḳəddəs dəp uluoŋlaydioŋan, Yaḳupning Muḳəddəs Boloŋuqisini pak-muḳəddəs dəp bilidioŋan, Israilning Hudasidin ḳorḳidioŋan bolidu. **24** Roḫi ezip kətkənlər yorutulidioŋan, Ḳaḳxap yürgənlər nəsiḫət-bilim ḳobul ḳilidioŋan bolidu.

30 «Asiy ooŋullarning əḫwalioŋa way!» — dəydu Pərwərdigar, — «Ular pilanlarni tüzməkqi, birak Məndin almaydu; Ular mudapiə tosuḳini bərpa ḳilidu, Birak u Mening Roḫim əməs; Xundak ḳilip ular gunaḫi üstigə gunaḫ ḳoxuwalidu. **2** Ular Məndin ḥeq sorimayla Misiroŋa yol aldi; Pirəwnning ḳaniti astidin panaḫ izdəp, Misirning sayisigə ixinip tayinidu yənə! **3** Qünki Pirəwnning ḳaniti bolsa silərni yərgə taxlap lət ḳilidu. Misirning sayisigə ixinip tayinix silərgə bax ḳetimqilik bolidu. **4** Pirəwnning əmirliri Zoan xəḫiridə bolsimu, Uning əlqiliri Ḥanəs xəḫirigə ḥərdaim kelip tursimu, **5** Awam ḥəmmisi ɵzigə paydisi bolmaydioŋan, Ḥeq yardimi wə paydisi təgməydioŋan, Bəlki lət ḳilip yərgə taxlaydioŋan, Ḥətta rəswa ḳilidioŋan bir həlḳtin nomus ḳilidioŋan bolidu. **6** Nəgəwdiki ulaoŋlar tooŋrisida yükləngən wəḫiy: — Ular japalik, dərd-ələmlik zemindin ətidu; Xu yərdin qixi xirlar wə ərkək xirlar, Qar yilan wə wəḫxiy uqar yilanmu qiḳidu; Ular bayliḳlirini exəklərning dümbisigə, Gəḫərlirini təgə lokkilirioŋa yüklap, Ɵzlirigə ḥeq payda yətküzməydioŋan bir həlḳning yenioŋa kətürüp baridu. **7** Misir!? Ularning yardimi bikar ḥəm ḳuruḳtur! Xunga Mən uni: «Ḥeqnemini ḳilip bərməydioŋan Raḫab» dəp atioŋanmən. **8** — Əmdi bu səzning kəlgüsi zamanlar üqün, Guwaḫliḳ süpitidə əbədil'əbədgə turuwerixi üqün, Ḥazir berip buni ḥəm tax tahtioŋa ḥəm yəgimə kitabḳa yezip ḳoyoŋin. **9** Qünki bular bolsa asiy bir həlḳ, Naəḫli ooŋullar, Pərwərdigarning Təwrat-tərbiyisini anglaxni halimaydioŋan ooŋullardur. **10** Ular aldin kərgüqilərgə: — «Wəḫiyni kərmənglar!», Wə pəyoŋəmbərlərgə: «Bizgə tooŋra bexarətlərni kərsətmənglar; Bizgə adəmni azadə ḳilidioŋan, yaloŋan bexarətlərni kərsitinglar; **11** Sənlər [durus] yoldin qiḳix, Tooŋra tərikidin ayrilix! Israildiki Muḳəddəs Boloŋuqini aldimizdin yoḳ ḳilix!» — dəydu. **12** — Əmdi Israildiki Muḳəddəs Boloŋuqi mundaḳ dəydu: — «Qünki silər muxu həwərni qətkə ḳekip, Zulumni yelənqük ḳilip, burmilanoŋan yoloŋa tayanoŋininglar tüpəylidin, **13** Xunga muxu ḳəbiḫlik silərgə egiz tamning bir yerikidək bolidu, Tam pultiyip ḳaloŋanda, u birakla uni qeḳiwetidu; **14** Huddi sapal qinə ḥeq ayimay qeḳiwetilgəndək U uni qeḳiwetidu; Uningdin ḥətta oqaḳtin qooŋ aloŋudək, Baktin su uskudək birər parqisimu ḳalmaydu». **15** Xunga Rəb Pərwərdigar, Israildiki Muḳəddəs Boloŋuqi mundaḳ dəydu: — «Yenimoŋa towa bilən ḳaytip kelip aram tapisilər, ḳutḳuzulisilər; Hatirjəmliktə ḥəm aman-esənliktə küq alisilər!», — Birak silər rət ḳiloŋansilər. **16** Silər: — «Yaḳ, biz atlaroŋa minip ḳaqimiz» — dedinglar, Xunga silər rast ḳaqisilər! Wə «Biz qapḳur ulaoŋlaroŋa minip ketimiz» — dedinglar; — Xunga silərni ḳooŋioŋuqilarmu qapḳur bolidu. **17** Minginglar birining wəḫimisidin ḳaqisilər; Bəxining wəḫimisidə [ḥəmminglar] ḳaqisilər; Ḳeqip, taoŋ üstidiki yeganə bayrak hadisidək, Dəng üstidiki tuoŋdək ḳalisilər. **18** Wə xunga silərgə meḫir-xəpḳət kərsitimən dəp, Pərwərdigar kütidu; Xunga U silərgə rəḫim ḳilimən dəp ornidin ḳozoŋilidu; Qünki Pərwərdigar ḥəküm-ḥəḳiḳət qiḳaroŋuqi Hudadur; Uni kütkənlərning ḥəmmisi bəhtliktur! **19** Qünki halayiḳ yənila Zionda, yəni Yerusalemda turidu; Xu qaoŋda silər yənə ḥeq yioŋlimaysilər; Kətürgən naləngdə U Θzini sanga intayin xəpḳətlik kərsitidu; U naləngni anglisila, jawab beridu. **20** Rəb silərgə nan üqün müxküllükni, Su üqün azab-oḳubətni bərsimu, Xu qaoŋda sening Ustazing yənə yoxuruniwərməydu, Bəlki kəzüng Ustazingni kəridu; **21** Silər ong tərəpkə burulsanglar, Yaki sol tərəpkə burulsanglar, Ḳuliḳing ḳayningdin: — «Yol mana muxu, uningda menginglar!» degən bir awazni anglaysən. **22** Xu qaoŋda silər oyuloŋan məbudliringlaroŋa berilgən kümüx ḫəlgə, Ḳuyma məbudliringlaroŋa berilgən altun ḫəlgimu daoŋ təgküzisilər; Silər ularni adət latisini taxlioŋandək taxliwetip: — «Neri tur» — dəysilər. **23** U sən teriydioŋan urukung üqün yamoŋur əwətidu; Yərdin qiḳidioŋan axliḳ-məḫsulat ḥəm küq-ḳuwwətlik ḥəm mol bolidu; Xu küni malliring kəng-azadə yaylaḳlarda yaylaydu; **24** Yər ḥəydigən kala wə exəklər bolsa, Gürjək wə ara bilən soruoŋan, tuzlanoŋan ḫələp yəydu. **25** Qong ḳiroŋinqilik boloŋan küni, Yəni munarlar ərülgən küni, Ḥərbir uluoŋ taoŋda wə ḥərbir egiz dəngdə bolsa, Ənḥarlar wə eriḳlar bolidu. **26** Pərwərdigar Θz həlḳining jaraḫitini tangidioŋan, Ularning ḳamqa yarisini sakaytḳan xu künidə, Ay xolisi ḳuyax nuridək bolidu, Ḳuyax nuri bolsa yəttə ḥəssə küqlük bolidu, Yəni yəttə kündiki nuroŋa barawər bolidu. **27** Mana, Pərwərdigarning nami yiraḳtin kelidu, Uning ḳəḫri yalḳunlinip, Ḳoyuḳ is-tütəkliri kətürülidu; Ləwliri oŋəzəpkə tolup, Tili yutuwaloŋuqi yanoŋin ottək bolidu. **28** Uning nəpəsi huddi texip boyunoŋa yetidioŋan kəlkündək bolidu, Xuning bilən U əllərni bimənilikni yoḳatḳuqi oŋəlwir bilən taskaydu, Xundaḳla həlḳ-millətlərning aoŋzioŋa ularni azduridioŋan yügən salidu. **29** Muḳəddəs bir ḥeyt ətküzülgən keqidikidək, kənglünglardin nahxa uroŋup qiḳidu, Israiloŋa uyultax boloŋan Pərwərdigarning teoŋioŋa nəy nawasi bilən qiḳḳan birsining huxalliḳidək, kənglünglar huxal bolidu. **30** Pərwərdigar ḥəywətlik awazini yangritidu; U ḳayniogan ḳəḫri, yutuwaloŋuqi yalḳunluḳ ot, güldürmamilik yamoŋur, boran-xawḳun, məldürlər bilən Θz bilikini sozup kərsitidu. **31** Qünki Pərwərdigarning awazi bilən Asuriyə yanjilidu, — Baxḳilarni urux tayiḳi [boloŋan Asuriyə] yanjilidu! **32** Wə Pərwərdigar təyyarlioŋan kaltək bilən ḥər ḳetim uni uroŋanda, Buningoŋa daplar ḥəm qiltarlar təngkəx ḳilinidu; U ḳolini oynitip zərb ḳilip uning bilən kürəx ḳilidu. **33** Qünki Tofət ḳədimdin tartip təyyar turoŋanidi; Bərḫaḳ, padixaḫ üqün təyyarlanoŋan; [Pərwərdigar] uni qongḳur ḥəm kəng ḳiloŋan; Otunliri kəp yalḳunluḳ bir gülhan bar, Pərwərdigarning nəpəsi bolsa günggürt eḳimidək uni tutaxturidu.

31 — Yardəm izdəp Misiroŋa baroŋanlarning ḫaliоŋa way! Ular atlaroŋa tayinip, Kəp boloŋanlikidin jəng ḫarwilirioŋa, Intayin küqlük boloŋanlikidin atlik əskərlərgə ixinip kətti! Birak Israildiki Mukəddəs Boloŋuqioŋa ḳarimaydu, Pərwərdigarni izdimәydu. **2** Birak Umu danadur! U külpət elip kelidu, Degənlirini ḳayturuwalmaydu; U buzuḳlarning jəmətigə, Xundaḳla ḳəbiḥlik ḳiloŋuqilaroŋa yardəmdə boloŋanlaroŋa ḳarxi ornidin ḳozoŋilidu. **3** Misirliḳlar Təngri əməs, adəmlər halas; Ularning atliri bolsa roḥtin əməs, əttin halas; Pərwərdigar bolsa ḳolini uzartidu, Yardəm bərgüqi bolsa putlixidu; Yardəm berilgüqi bolsa yiḳilidu; Ular ḫəmmisi birakla yoḳilidu. **4** Qünki Pərwərdigar manga mundaḳ degən: — «Owni tutuwaloŋan xir yaki arslanni bir tərəp ḳilixḳa top-top padiqilar qaḳiriloŋanda, Xir yaki arslan ularning awazliridin ḫeq ḳorḳmay, Xawḳunliridin ḫeq ḫodukmay, Bəlki owni astioŋa besiwelip oŋar-oŋur taliqinidək, Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarmu ohxaxla Zion teoŋi wə egizlikliri üqün qüxüp jəng ḳilidu. **5** Üstidə pərwaz ḳilidioŋan ḳuxlardək samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar Өz ḳaniti astioŋa Yerusalemni alidu; Ḳaniti astioŋa elip, Zionni ḳutḳuzidu; Uning «ətüp ketixi» bilən Zion nijatlikḳa erixidu. **6** Silər dəḫxətlik asiylik ḳiloŋan Igənglarning yenioŋa towa ḳilip ḳaytinglar, I Israil baliliri! **7** Qünki xu künidə insanlar ḫərbiri əzi üqün əz ḳoli bilən yasioŋan kümüx butlarni wə altun butlarni: — «Gunaḫtur!» dəp taxliwetidu». **8** «Xu qaoŋda Asuriyə ḳiliq bilən yiḳilidu, Birak baturning ḳiliqi bilən əməs; Bir ḳiliq uni yutuwalidu, birak ḳiliq adəttiki adəmningki bolmaydu; U jenini elip ḳiliqtin ḳaqmaḳqi bolidu, Arisidiki yigitliri alwanoŋa selinidu. **9** Wəḥimidin uning «ul texi» yoḳaydu; Uning sərdarliri jəng tuoqidin alakzadilixidu» — dəp jakarlaydu Zionda oti kəyiwatḳan, Yerusalemda humdeni yalḳunlawatḳan Pərwərdigar.

32 Mana, ḫəkḳaniylik bilən ḫəkümranlik ḳiloŋuqi bir padixaḫ qiḳidu; Əmirlər bolsa tooŋra ḫəküm qiḳirip idarə ḳilidu. **2** Ḫəm xamaloŋa dalda boloŋudək, Boranoŋa panaḫ boloŋudək, Ḳaoŋjirak jayoŋa eriḳ-sulardək, Qangḳap kətkən zeminoŋa ḳoram taxning sayisidək boloŋan bir adəm qiḳidu. **3** Xuning bilən kərgüqilərning kəzliri ḫeq torlaxmaydu, Anglaydioŋanlarning ḳuliḳi eniḳ tingxaydu; **4** Bəngbaxning kəngli bilimni tonup yetidu, Kekəqning tili tez ḫəm eniḳ səzləydu. **5** Pəsəndilər əmdi pəzilətlik dəp atalmaydu, Piḳsiḳ iplaslar əmdi mərd dəp atalmaydu, **6** Qünki pəsəndə adəm pəslikni səzləydu, Uning kəngli buzukqilik təyyarlaydu, Iplaslik ḳilixḳa, Pərwərdigaroŋa daoŋ kəltürüxkə, Aqlarning ḳorsikini aq ḳalduruxḳa, Qangkioŋanlarning iqimlikini yoḳitiwetixkə niyətlinidu. **7** Bərḫək, iplas adəmning tədbirliri ḳəbiḥtur; U ḳəstlərni pəmləp olturidu, Məminlərni yaloŋan gəp bilən, Yoksulning dəwasida gəp ḳilip uni wəyran ḳilixni pəmləp olturidu. **8** Pəzilətlik adəmning ḳiloŋan niyətliri bərḫək pəzilətliktur; U pəziləttə mukim turidu. **9** Ornunglardin turup, i hatirjəm ayallar, awazimni anglanglar! I əndixisiz ḳizlar, səzlirimgə ḳulak selinglar! **10** Bir yil ətə-ətməyla, i bioŋəm ayallar, Parakəndə ḳilinisilər! Qünki üzüm ḫosuli bikaroŋa ketidu, Mewə yioqix yoḳ bolidu. **11** I hatirjəm ayallar, titrənglar! I əndixisiz ḳizlar, patiparak bolunglar! Kiyiminglarni seliwetinglar, əzünglarni yalang ḳilinglar, qatriḳinglaroŋa bəz baoŋlanglar! **12** Güzəl etiz-baoŋlar üqün, Mewilik üzüm talliri üqün məydənglaroŋa urup ḫəsrət qekinglar! **13** Üstidə tikən-yantaḳlar əsidioŋan əz ḫəlḳimning zemini üqün, Xad-huram əylər, warang-qurung ḳilip oynaydioŋan bu xəḫər üqün ḳayoŋurunglar! **14** Qünki orda taxlinidu, Adəmlər bilən liḳ toloŋan xəḫər adəmzatsiz bolidu, Istiḥkam wə kəzət munarliri uzun zamanoqiqə pəḳətla yawayi exəklər zoḳ alidioŋan, Ḳoy padiliri ozuḳlinidioŋan boz yərlər bolidu. **15** Taki Roḥ bizgə yukiridin təkülgüqə, Dalalar mewilik baoŋ-etizlar boloquqə, Mewilik baoŋ-etizlar ormanzar dəp ḫesablanoquqə xu peti bolidu. **16** Xu qaoŋda adalət dalani, Ḫəkḳaniylik mewilik baoŋ-etizlarni makan ḳilidu. **17** Ḫəkḳaniylikṭin qikidioqini hatirjəmlik bolidu, Hatirjəmlikning nətijisi bolsa mənggügə bolidioŋan aram-tinqlik wə aman-esənlik bolidu. **18** Xuning bilən mening ḫəlḳim hatirjəm makanlarda, Ixənqlik turaloŋularda wə tinq aramgaḫlarda turidu. **19** Orman kesilip yiḳitiloŋanda məldür yaoqsimu, Xəḫər pütünləy yər bilən yəksan ḳiliwetilsimu, **20** Su boyida uruk terioŋuqilar, Kala wə exəklərni kəng dalaoŋa ḳoyuwetidioŋanlar bəḫtliktur!

33 I əzüng bulang-talang ḳilinmioŋan, baxḳilarni bulang-talang ḳiloŋuqi, Baxḳilar sanga asiylik ḳilmioŋan, Өzüng asiylik ḳiloŋuqi, Sening ḫalingoŋa way! Sən bulang-talangni boldi ḳilixing bilən, Өzüng bulang-talang ḳilinisən; Sən asiylikni boldi ḳilixing bilən, Өzüng asiylikḳa uqraysən; **2** I Pərwərdigar, bizgə meḫir-xəpkət kərsətkəysən; Biz Seni ümid bilən kütüp kəlduḳ; Өtünimizki, Sən ḫər səḫər [Israiloŋa] küqlük bilək-ḳol, Ḳiyinqilik pəytliridə nijatimiz boloŋaysən. **3** Top-top adəmlərning oŋowoq-quḳanliridin ḫəlklər bədər ḳaqidu; Sən [Huda] ḳəddingni tik ḳilixing bilən ələr pitirap ketidu; **4** Qekətkə liqinkiliri ot-kəklərni yioqip yəwaloŋandək, Silərgə bekitip berilgən olja yioqiwelinidu; Qekətkilər uyan-buyan yügürgəndək adəmlər olja üstidə uyan-buyan yügürüxidu. **5** Pərwərdigar üstün turidu, Bərḫək, Uning turaloqusi yukiridiдur; U Zioŋoa adalət wə ḫəkḳaniylik toldurdi; **6** U bolsa künliringlarning tinq-amanliki, nijatlik, danalik wə bilimning bayliḳliri bolidu; Pərwərdigardin ḳorḳux Uning üqün gəḫərdur. **7** Mana, ularning palwanliri sirtta turup nalə-pəryad kətüridu; Sülḥ-əḫdə tüzgən əlqilər ḳattiḳ yioqlixidu; **8** Yollar adəmsiz ḳaldi; Өtkünqi yolqilar yoḳ boldi; U əḫdini buzup taxlidi; Xəḫərlərni kəzigə ilmaydu, Adəmlərni ḫeq ətiwarlimaydu. **9** Zemin matəm tutidu, zəiplixidu; Liwan hijalәttin solixidu; Xaron qəl-bayawanoŋa aylandi; Baxan wə Karməl bolsa ḳirip taxlandi. **10** Mana ḫazir ornumdin turimən, — dəydu Pərwərdigar, — Ḫazir Өzümni üstün kərsitimən, Ḫazir ḳəddimni kətürimən. **11** — Silərning boyunglarda ḳuruk ot-qəpla bar, Pahal tuoqisilər; Өz nəpəsliringlar ot bolup əzünglarni yutuwetidu; **12** Əllər bolsa ḫak kəydürülgəndək kəydürilidu; Oruloŋan jioŋan-tikənlərdək otta kəydürüwetilidu. **13** — I yiraḳtikilər, Mening ḳiloŋanlirimni anglanglar; Yeḳindikilər, Mening küq-ḳudritimni tonup yetinglar. **14** Ziondiki gunaḫkarlar ḳorḳidu; Wəḫimə iplaslarni besiwalidu. [Ular]: «Arimizdiki kim mənggülük yutḳur Ot bilən billə turidu? Kim əbədil'əbəd yalḳunlar bilən bir makanda bolidu?» — dəydu. **15** — «Ḫəkḳaniylik yolida mangidioŋan, Durus-lilla gəp ḳilidioŋan, Zalimliḳtin kəlgən ḫaram paydioŋa nəprətlinidioŋan, Parilarni sunoquqilarni ḳolini pulangxitip rət ḳilidioŋan, Ḳanning gepi bolsila ḳuliḳini yopurup anglimaydioŋan, Pəslik-rəzillikkə ḳaraxni rət ḳilip, kəzini ḳaquridioŋan; **16** U yukirini makan ḳilidu; Ḳoram taxlar uning ḳoroqini bolup, Yukiri uning baxpanaḫi bolidu; Өz riski uningoŋa berilidu, Uning süyi kapalətlik bolidu». **17** — «Kəzliring Padixaḫni güzəllikidə kəridu; Kəzliring uzunoŋa sozuloŋan zeminoŋa nəzər salidu. **18** Kənglüng wəḫimə tooŋrisida qongkur oyoŋa patidu; Royhətqi bəg ḳeni? Oljini əlqəydioŋan taraziqi bəg ḳeni? Istiḥkam-munarlarni sanioquqi bəg ḳeni? **19** Ḳaytidin əxəddiy həlḳni kərməysən, — Sən angḳiralmaydioŋan, booquzida səzləydioŋan, Duduḳlap gəp ḳilidioŋan, gepini

qüxinəlməydioŋan bir həlkni ikkinqi kərməysən. **20** Ibadət
ḥeytlirimiz ətküzülidioŋan xəḥər Cionoŋa qara; Sening kəzüng
Yerusalemning tinq-aman makan boloŋanlikini, Qozukliri
ḥargiz yulunmaydioŋan, Taniliri ḥargiz üzülməydioŋan, Ikkinqi
yətkəlməydioŋan qedir boloŋanlikini kəridu; **21** Xu yərdə
Pərwərdigarning xan-xəripi bizgə kərünidu, — U Əzi dəryalar,
kəng əstənglər ekip turidioŋan bir jay bolidu; Palaklar bilən
ḥaydəlgən ḥeqkandak kemə u jayda katnimaydu, Wə yaki ḥeq
ḥaywətlik kemə u jaydin ətməydu; **22** Qünki Pərwərdigar bizning
nijatkar-ḥakimimiz, Pərwərdigar bizgə kanun Bərgüqidur,
Pərwərdigar — bizning Padixaḥimiz, U bizni kutkuzidu! **23**
Sening tana-aroŋamqiliring boxioŋan bolsimu, [Israil] yəlkən
hadisining turumini mustəḥkəm kilalmisimu, Yəlkənni yeyip
qikiralmisimu, U qaoŋda zor bir olja üləxtürülidu; Ḥətta akşak-
tokurlarmu oljini alidu. **24** Xu qaoŋda xu yərdə turoŋuqi: «Mən
kesəl» deməydu; Xu jayni makan kiloŋan həlkning gunaḥliri
kəqürüm kilinidu.

34 Yekin kelinglar, i əllər, anglanglar! I kowm-həlklər, kulak
selinglar! Yər-zemin wə uningdiki barlik məwjudatlar, Jimi
aləm wə uning iqidin qikkan ḥəmmə məwjudatlar, Tingxanglar!
2 Qünki Pərwərdigarning barlik əllərgə karita oŋəzipi bar, Uning
dəroŋəzipi ularning barlik koxunlirioŋa karxi turidu; U ularni
ḥalakətkə pütüp koyoŋan, Ularni kiroŋinqilikka tapxuruwətkən;
3 Ulardin eltürülgənlər sirtka taxliwetilidu, Jəsətliridin sesikqilik
puraydu, Taoŋlar ularning keni bilən eritilidu; **4** Asmanlardiki
jimiki jisim-koxunlar qirip yok bolidu, Asmanlar yəgimə
kitabdək türülidu; Üzüm telining yopurmakliri hazan bolup,
solixip qüxkəndək, Yigləp kətkən ənjür xehidin qüxkəndək,
Ularning jimiki jisim-koxunliri yikilidu; **5** Qünki xəmxirim
asmanlarda [kan bilən] suoŋuruldi; Karanglar, xəmxirim Mening
ḥalakət lənitimgə uqrioŋan həlkkə, Yəni Edom üstigə jazalax
üqün qüxidu; **6** Pərwərdigarning bir xəmxiri bar; U kanoŋa
boyaldi; U yaoqlik nərsilərning yeoŋi bilən, Əqkə-kozilarning
keni bilən, Koqkar bərikining yeoŋi bilən ozuklanduruloŋan;
Qünki Pərwərdigarning Bozraḥ xəḥiridə bir kurbanliki, Edomda
zor bir kiroŋinqiliki bar. **7** Muxu kiroŋinqiliklar bilən yawayi
kalilar, Torpaklar wə küqlük bukilarmu yikilidu. Ularning
zemini kanoŋa qəmülidu, Topa-qangliri yaoŋ bilən maylixip
ketidu. **8** Qünki Pərwərdigarning kisas alidioŋan bir küni,
Zion dəwasidiki ḥesab alidioŋan yili bar. **9** [Edomdiki] ekinlar
karimayoŋa, Uning topiliri günggürtkə aylandurulidu; Zemini
bolsa kəyüwatkan karimay bolidu. **10** Uning oti keqə-kündüz
əqürülməydu; Is-tütəkliri mənggügə ərləydu; U dəwrdin-
dəwrgiqə harabiliktə turidu; Ḥeqkim ikkinqi u yərgə ayaoŋ
basmaydu. **11** Qəl ḥuwkuxi wə qirkiriqquqi ḥuwkuxlar uni
igiliwalidu; Qong ḥuwkux wə kaoŋa-kuzoŋunlar xu yərdə
uwilaydu; Huda uningoŋa «tərtipsizlik-bimənilikni əlqəydioŋan
tana»ni, Wə «kup-kuruklukni əlqəydioŋan tik əlqigüq»ni
tartidu. **12** Birsi kelip [Edomning] esilzadilirini padixaḥlikini
[idarə kilixka] qakirsa, Ulardin ḥeqkim bolmaydu; Uning
əmirliri yok kiliwetilgən bolidu. **13** Ordilirida tikənlər, Kəl'ə-
koroŋanlirida qakkak-jioŋanlar əsüp qikidu; U qilbərilərning
makani, «Ḥuwkuxlarning ordisi» bolidu. **14** Xu yərdə qəl-
bayawandiki janiwarlar, yawayi itlar jəm bolidu; Ḥərbir «əqkə
jin» əz kerindixioŋa towlaydu; Tün məhlukliri xu yərdə
makanlixidu, Uni əzigə aramgah kilip turidu. **15** «Ok yilan» xu
yərdə uwilaydu, Uning sayisidə tuhumlaydu, Balilirini yioŋip
bakidu. Korultaz-tapkuxlar ḥərbiri əz jüpi bilən xu yərdə
toplinidu; **16** Pərwərdigarning yəgimə kitabidin izdəp okup
bakkin; Ulardin ḥeqbiri qüxüp kalmaydu; Ḥeqkaysisining əz
jorisi kəm bolmaydu; Qünki Əzining aoŋzi ularoŋa buyruoŋan;
Uning Əz Roḥi ularni toplioŋan. **17** Qünki [Pərwərdigar] Əzi
ular üqün qək taxlap, Əz koli bilən zeminoŋa tana tartip ularoŋa
təksim kilip bərgən; Ular uningoŋa mənggügə igidarlik kilidu,
Dəwrdin-dəwrgiqə xu yərni makan kilidu.

35 — Dala ḥəm kaoŋjirap kətkən jaylar ular üqün huxal
bolidu; Qəl-bayawan xadlinip zəpirandək qeqəkləydu;
2 U bərk urup qeqəkləydu, Xadlikka xadlik koxulup təntənə
kilidu; Liwanning xan-xəripi, Karməl wə Xarondiki güzəllik
wə sür uningoŋa berilidu; Ular Pərwərdigarning xan-xəripini,
Hudayimizning güzəlliki wə ḥəywitini kəridu. **3** Ajiz kollarni
küqləndürünglar, Egilip mangidioŋan tizlarni qingitinglar, **4**
Yüriki aoŋkanlaroŋa: — «Qing turunglar! Korkmanglar! Mana,
Hudayinglaroŋa karap bekinglar; Kisas kelidu — Hudaning
ḥesab elix küni kelidu! U Əzi kelidu, silərni kutkuzidu!» —
dəng! **5** Andin karioŋuning kəzi eqilidu, Gasning kulakliri
oquk kilinidu, **6** Andin akşak-tokurlar keyiktək oynaklap
səkrəydu; Gaqining tili nahxa eytidu; Qünki dalada sular, Qəl-
bayawanlarda dərya-ekinlar uroŋup taxidu; **7** Pizoŋirin qəl-jəzirə
kəlqəkkə, Qangkioŋan yərlər bulaklaroŋa aylinidu; Qilbərilərning
makani — ular yatkan jay, Komux wə yekənlər əsüp, qimənlikkə
aylinidu. **8** Xu yərdə egiz kətürülgən bir yol, Tüptüz bir yol
bolidu; U «pak-mukəddəslikning yoli» dəp atilidu; Napaklar
uningdin ətüxkə bolmaydu, Xu yol məhsus xular üqün bekitilip
yasaloŋanki, — Ḥətta nadanlarmu uningda ezip kətməydu; **9**
Xu yərdə xir bolmaydu, Uning üstigə ḥeq yirtkuq ḥaywan
qikmaydu; (Ular xu yərdə ḥeq tepilmaydu) — Nijat arkilik
ḥərlükkə qikkanlar xu yərdə mangidu! **10** Pərwərdigarning
bədəl tələp kutkuzoŋanliri kaytip kelidu, Küylərni eytip Cionoŋa
yetip kelidu; Ularning baxlirioŋa mənggülük xad-huramlik
konidu; Ular huxallik wə xadlikka qəmgən bolidu; Kayoŋu-
ḥəsrət ḥəm uḥ-nadamətlər bədər kaqidu.

36 Ḥəzəkiyaning on tətinqi yili xundak boldiki, Asuriyə
padixaḥi Sənnaherib Yəḥudaning barlik kəl'ə-koroŋanlik
xəḥərlirigə ḥujum kilip qikip, ularni ixoŋal kildi. **2** Andin
Asuriyə padixaḥi «Rab-Xakəḥ» [degən sərdarni] qong bir
koxun bilən Lakix xəḥiridin Yerusalemoŋa əwətti. U Kir
yuoŋuqilarning etizining boyidiki yolda, yukiri kəlqəkning
norining bexioŋa kelip turdi. **3** Xuning bilən Ḥilkiyaning ooŋli,
ordini baxkurioŋan Eliakim, ordining diwanbegi boloŋan
Xəbna wə Asafning ooŋli, orda mirzibegi boloŋan Yoaḥlar uning
yenioŋa kəldi **4** wə Rab-Xakəḥ ularoŋa mundak dedi: — Silər
Ḥəzəkiyaoŋa: — «Uluoŋ padixaḥ, yəni Asuriyə padixaḥi sanga
mundak dedi, dənglar: — «Sening muxu ixəngən tayanqing
zadi nemiti? Sən: (u pəkət gəpla, halas!) — «Urux kilix tədbir-
məsliḥitimiz ḥəm küqimiz bar» — dəysən; sən zadi kimgə
tayinip manga karxi ektə kopisən? **6** Mana, sən yeriki bar axu
komux ḥasa, yəni Misiroŋa tayinisən! Birsi uningoŋa yələnsə,
uning kolioŋa sanjip kiridu; mana Misir padixaḥi Pirəwngə
tayanoŋanlarning ḥəmmisi xundak bolidu! **7** Əgər sən manga:
«Biz Hudayimiz boloŋan Pərwərdigaroŋa tayinimiz» — desəng,
Ḥəzəkiya əzi Yəḥudadikilərgə wə Yerusalemdikilərgə: «Silər
pəkət Yerusalemdiki muxu ibadətgaḥ aldidila Pərwərdigaroŋa
ibadət kilixinglar kerək» dəp, xu [Pərwərdigaroŋa] ataloŋan
«yukiri jaylar»ni ḥəm kurbangaḥlarni yok kiliwətti oŋu? Ular
axu Pərwərdigarning yukiri jayliri əməsmidi? **8** Əmdi hojam
Asuriyə padixaḥi bilən bir tohtamoŋa kəl: — «Əgər səndə
atka minəligüdək əskərliring bolsa, mən sanga ikki ming
atni bikaroŋa berəy!» **9** Səndə undaklar bolmisa, hojamning
əməldarlirining əng kiqiki boloŋan bir ləxkər bexini kandakmu
qekindürələysilər?! Sən jəng ḥarwiliri wə atlarni elix üqün

Misiroŋa tayinisən tehi! **10** Mən əmdi muxu zeminni ḫalak ḳilix üqün Pərwərdigarsiz kəldimmu? Pərwərdigar dərwəkə manga: «Muxu zeminni ḫalak ḳilixḳa ḳikḳin!» — dedi!»» **11** Eliakim, Xəbna wə Yoaḫ Rab-Xakəḫgə: — «Peḳirliriŋa aramiy tilida səzlisilə; biz buni qüxinimiz. Bizgə ibraniy tilida səzlimisilə, gəpliri sepilda turoŋanlarning ḳuliḳioŋa kirmisun!» — dedi. **12** Birak Rab-Xakəḫ: — «Hojam meni muxu gəpni hojanglaroŋa wə silərgila eytixḳa əwətkənmu? Muxu gəpni silər bilən birliktə sepilda olturoŋanlaroŋa deyixkə əwətkən əməsmu? Qünki ular silər bilən birliktə əz poḳini yegüqi ḫəm əz süydükini iqküqi bolidu!» — dedi. **13** Andin Rab-Xakəḫ ibraniy tilida yuḳiri awaz bilən: — «Uluoŋ padixaḫ, yəni Asuriyə padixaḫining səzlirini anglap ḳoyunglar!» — dəp warḳiridi. **14** «Padixaḫ mundak dəydu: — «Ḫəzəkiya silərni aldap ḳoymisun! Qünki u silərni ḳutḳuzalmaydu. **15** Uning silərni: — «Pərwərdigar bizni jəzmən ḳutḳuzidu; muxu xəḫər Asuriyə padixaḫining ḳolioŋa qüxüp kətməydu» dəp Pərwərdigaroŋa tayanduruxioŋa yol ḳoymanglar!». **16** Ḫəzəkiyaoŋa ḳulak salmanglar; qünki Asuriyə padixaḫi mundak dəydu: — «Mən bilən sülḫilixip, mən tərəpkə ətünglar; xundak ḳilsanglar ḫərbiringlar əzünglarning üzüm baringidin ḫəm əzünglarning ənjür dərihidin mewə yəysilər, ḫərbiringlar əz su kəlqikinglardin su iqisilər; **17** ta mən kelip silərni buoŋdaylik ḫəm xarablik bir zeminoŋa, neni bar ḫəm üzümzarliri bar bir zeminoŋa, — zemininglaroŋa ohxax bir zeminoŋa apirip ḳoyoŋuqə yəp-iqiweringlar! **18** Ḫəzəkiyaning silərgə: — «Pərwərdigar bizni ḳutḳuzidu» dəp ixəndürüxigə yol ḳoymanglar! Əl-yurtlarning ilaḫ-butlirining biri əz zeminini Asuriyə padixaḫining ḳolidin ḳutḳuzoŋanmu? **19** Hamat wə Arpad degən yurtlarning ilaḫ-butliri ḳeni? Səfarwaim xəḫirining ilaḫ-butliri ḳeni? Ular Samariyəni mening ḳolumdin ḳutḳuzoŋanmu?! **20** Muxu əl-yurtlarning ilaḫ-butliridin əz zeminini ḳutḳuzoŋan zadi kim bar? Xundak ikən, Pərwərdigar Yerusalemni mening ḳolumdin ḳutḳuzalamdu?»». **21** Angliouqilar süküt ḳilip uningoŋa jawabən ḫeqḳandak bir səz ḳilmidi; qünki padixaḫning buyruḳi xuki: — «Uningoŋa jawab bərməŋlar». **22** Andin Ḫilḳiyaning ooŋli, ordini baxḳuridioŋan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna wə Asafning ooŋli, orda mirzibegi Yoaḫlar kiyim-keqəklirini yirtixip, Ḫəzəkiyaning yenioŋa kelip, Rab-Xakəḫning gəplirini uningoŋa ukturdi.

37 Xundak boldiki, Ḫəzəkiya buni anglioŋanda, kiyim-keqəklirini yirtip, əzini bəz bilən ḳaplap Pərwərdigarning əyigə kirdi. **2** U Ḫilḳiyaning ooŋli, ordini baxḳuridioŋan Eliakim, orda diwanbegi Xəbna wə kaḫinlarning aḳsaḳallirini bəz yepinqaḳlioŋan peti Amozning ooŋli Yəxaya pəyoŋəmbərgə əwətti. **3** Ular uningoŋa: — «Ḫəzəkiya mundak dəydu: — «Balilar tuoŋulay dəp ḳaloŋanda anining tuoŋḳudək ḫali ḳalmioŋandək, muxu kün külpət qüxidioŋan, rəswa wə mazak ḳilinidioŋan bir kündur. **4** Əz hojisi boloŋan Asuriyə padixaḫi tirik Hudani mazak ḳilixḳa əwətkən Rab-Xakəḫning gəplirini Pərwərdigar Hudaying nəzirigə elip tingxisa, bularni anglioŋan Pərwərdigar Hudaying xu gəplər üqün uning dəkkisini berərmikin? Xunga ḳep ḳaloŋan ḳaldilar üqün awazingni kətürüp, bir duayingni bərsəng»» — dedi. **5** Xu gəplər bilən Ḫəzəkiyaning hizmətkarliri Yəxayaning aldioŋa kəldi. **6** Yəxaya ularoŋa: — «Hojayininglaroŋa: — «Pərwərdigar mundak dedi: — «Asuriyə padixaḫining qaparmənlirining sən anglioŋan axu manga kupurluk ḳiloŋuqi gəpliridin ḳorḳma; **7** Mana, Mən uningoŋa bir roḫni kirgüzimən; xuning bilən u ioŋwani anglap, əz yurtioŋa ḳaytidu. U əz zeminida turoŋanda uni ḳiliq bilən eltürgüzimən» — dənglar» — dedi. **8** Rab-Xakəḫ kəlgən yoli bilən ḳaytip mangoŋanda, Asuriyə padixaḫining Lakix xəḫiridin qekingənlikini anglap, uning yenioŋa kəldi; Asuriyə padixaḫi Libnaḫ xəḫirigə ḳarxi jəng ḳiliwatḳanidi. **9** Andin padixaḫ: «Efiopiyə padixaḫi Tirḫakaḫ sizgə ḳarxi jəng ḳilmaḳqi bolup yoloŋa qikti» degən həwərni anglidi. Xu həwərni anglioŋanda u yənə Ḫəzəkiyaoŋa əlqilərni mundak hət bilən əwətti: — **10** «Silər Yəḫuda padixaḫi Ḫəzəkiyaoŋa mundak dənglar: — «Sən tayinidioŋan Hudayingning sanga: «Yerusalem Asuriyə padixaḫining ḳolioŋa tapxurulmaydu» deginigə aldanma; **11** Mana, sən Asuriyə padixaḫlirining ḫəmmə əl-yurtlarni nemə ḳiloŋanlirini, ularni ilaḫ-butlirioŋa atap ḫalak ḳiloŋanlikini anglioŋansən; əmdi əzüng ḳandaḳmu ḳutḳuzulisən? **12** Ata-bowilirim ḫalak ḳiloŋan əllərni bolsa, ularning ilaḫ-butliri ḳutḳuzoŋanmu? Gozan, Ḫaran, Rəzəf xəḫiridikilərniqu? Telassarda turoŋan Edənlərniqu? **13** Hamat padixaḫi, Arpad padixaḫi, Səfarwaim, Hena ḫəm Iwwaḫ xəḫərlirining padixaḫliri ḳeni?»». **14** Ḫəzəkiya ḫətni əkəlgüqilərning ḳolidin elip okup qikti. Andin u Pərwərdigarning əyigə kirip, Pərwərdigarning aldioŋa ḫətni yeyip ḳoydi. **15** Ḫəzəkiya Pərwərdigaroŋa dua ḳilip mundak dedi: — **16** «I kerublar otturisida turoŋan, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, Israilning Hudasi: — Sən Əzüngdursən, jaḫandiki barlik əl-yurtlarning üstidiki Huda pəḳət Əzüngdursən; asman-zeminni Yaratḳuqisən. **17** I Pərwərdigar, ḳulikingni təwən ḳilip anglioŋaysən; kəzüngni aqḳaysən, i Pərwərdigar, kərgəysən; Sənnaheribning adəm əwətip mənggü ḫayat Hudani ḫaḳarətləp eytḳan ḫəmmə gəplirini anglioŋaysən! **18** I Pərwərdigar, Asuriyə padixaḫliri ḫəḳikətən ḫəmmə yurtlarni wə xularoŋa bekindi boloŋan yurtlarnimu harabə ḳilip, **19** Ularning ilaḫ-butlirini otḳa taxliwətkən; qünki ularning ilaḫliri ilaḫ əməs, bəlki insan ḳoli bilən yasaloŋanlar, yaoŋaq wə tax, halas; xunga Asuriyəliklər ularni ḫalak ḳildi. **20** Əmdi, i Pərwərdigar Hudayimiz, jaḫandiki barlik əl-yurtlaroŋa Sening, pəḳət Seningla Pərwərdigar ikənlikingni bildürüx üqün, bizni uning ḳolidin ḳutḳuzoŋaysən!». **21** Xuning bilən Amozning ooŋli Yəxaya Ḫəzəkiyaoŋa səz əwətip mundak dedi: — — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sən Manga Sənnaherib tooŋruluk dua ḳilixing bilən, **22** Pərwərdigarning uningoŋa ḳarita degən səzi xudurki: — «Pak ḳiz, yəni Zionning ḳizi seni kəmsitidu, Seni mazak ḳilip külidu; Yerusalemning ḳizi kəyninggə ḳarap bexini qayḳaydu; **23** Sən kimni mazak ḳilip kupurluk ḳilding? Sən kimgə ḳarxi awazingni kətürüp, Nəziringni üstün ḳilding? Israildiki Muḳəddəs Boloŋuqioŋa ḳarxi! **24** Ḳulliring arḳilik sən Rəbni mazak ḳilip: — «Mən nuroŋunlioŋan jəng ḫarwilirim bilən taoŋ qokḳilirioŋa, Liwan taoŋ baoŋirlirioŋa yetip kəldimki, Uning egiz kedir dərəhlirini, esil ḳarioŋaylirini kesiwetimən; Mən uning əng yuḳiri egizlikigə yamixip qikip, Uning əng bük-baraḳsan ormanzarlikioŋa kirip yetimən. **25** Əzüm ḳuduk kolap su iqtim; Putumning uqidila mən Misirning barlik dərya-estənglirini ḳurutuwəttim — deding. **26** — Sən xuni anglap baḳmioŋanmiding? Uzundin buyan Mən xuni bekitkənmənki, Kədimdin tartip xəkilləndürgənmənki, Ḫazir uni əməlgə axurdumki, Mana, sən kəl'ə-ḳoroŋanlik xəḫərlərni harabilərgə aylandurdung; **27** Xuning bilən u yərdə turuwatḳanlar küqsizlinip, Yərgə ḳaritip ḳoyuldi, xərməndə ḳilindi; Ular etizdiki ottək, Yumran kək qəplərdək, Əgzidiki ot-qəplər əsməy ḳurup kətkəndək boldi. **28** Birak sening olturoŋiningni, ornungdin turoŋiningni, qikip-kirginingni wə Manga ḳarxi oŋaljirlixip kətkiningni bilimən; **29** Manga ḳarxi oŋaljirlixip kətkənlikingning, ḫakawurlixip kətkənlikingning ḳulikimoŋa yətkini tüpəylidin, Mən ḳarmikimni burningdin ətküzimən, Yüginimni aoŋzingoŋa salimən, Əzüng kəlgən yol bilən seni ḳayturimən. **30** I [Ḫəzəkiya], xu ix sanga alamət

bexarət boliduki, — Muxu yili əzlükidin əskən, Ikkinqi yili xulardin qikkanlarmu rizkinglar bolidu; Üqinqi yili bolsa teriysilər, orisilər, üzüm kəqətlirini tikisilər; Ulardin qikkan mewilərni yəysilər. **31** Yəhuda jəmətidiki kutuloan kaldisi bolsa yənə təwəngə karap yiltiz tartidu, Yukirioa karap mewə beridu; **32** Qünki Yerusalemdin bir kaldisi, Zion teoidin kəqip kutuloanlar qikidu; Samawi koxunlarning Sərdari boloan Pərwərdigarning otluk muhəbbiti muxuni ada kilidu. **33** Xunga Pərwərdigar Asuriyə padixahi tooruluk mundak dəydu: — U nə muxu xəhərgə yetip kəlməydu, Nə uningoa bir tal okmu atmaydu; Nə kalkanni kətürüp aldioa kəlməydu, Nə uningoa karita kaxalarnimu yasimaydu. **34** U kaysi yol bilən kalgən bolsa, Xu yol bilən kaytidu wə muxu xəhərgə kəlməydu, — dəydu Pərwərdigar. **35** — Qünki Özüm üqün wə Mening kulum Dawut üqün bu xəhərni ətrapidiki sepildək koodap kutkuzimən». **36** Xuning bilən Pərwərdigarning Pərixtisi qikip, Asuriyəliklərning bargahida bir yüz səksən bəx ming əskərni urdi. Mana, kixilər ətigəndə ornidin turoanda, ularning həmmisining əlgənlikini kərdi! **37** Xunga Asuriyə padixahi Sənnaherib qekinip, yoloa qikip, Ninəwə xəhirigə kaytip turdi. **38** Xundak boldiki, u əz buti Nisrokning buthanisida uningoa qokunuwatkanda, ooulliri Adrammələk həm Xarezər uni kiliqlap ältürüwətti; andin ular Ararat degən yurtka kəqip kətti. Uning ooli Esarhaddon uning ornida padixah boldi.

38 Xu künlərdə Həzəkiya əjəl kəltürgüqi bir kesəlgə muptila boldi. Amozning ooli Yəxaya pəyoəmbər uning kəxioa berip, uningoa: — Pərwərdigar mundak dəydu: — — Öyüng tooruluk wəsiyət kiloin; qünki əjəl kəldi, yaximaysən, — dedi. **2** Həzəkiya yüzini tam tərəpkə kilip Pərwərdigaroa dua kilip: **3** — I Pərwərdigar, Sening aldingda həkikət wə pak dil bilən mengip yürgənlikimni, nəziring aldingda durus boloan ixlarni kiloanlikimni əsləp koyoaysən, — dedi. Wə Həzəkiya yiolap ekip kətti. **4** Andin Pərwərdigarning səzi Yəxayaoa yetip mundak deyildi: — **5** Berip Həzəkiyaoa mundak degin: — Pərwərdigar, atang Dawutning Hudasi mundak dəydu: — «Duayingni anglidim, kəz yaxliringni kərdüm; mana, künliringgə yənə on bəx yil koximən; **6** Xuning bilən Mən seni wə bu xəhərni Asuriyə padixahining kolidin kutkuzimən; Mən sepil bolup bu xəhərni koodaymən. **7** Xuning bilən Pərwərdigarning Özi eytkan ixini jəzmən kilidioanlikini sanga ispatlax üqün Pərwərdigardin mundak bexarətlik alamət boliduki, **8** Mana, Mən kuyaxning Ahaz padixah kuroan pəlämpəy üstigə qüxkən sayisini on kədəm kəynigə yandurimən». Xuning bilən kuyaxning qüxkən sayisi on baskuq kəynigə yandi. **9** Yəhuda padixahi Həzəkiya kesəl bolup, andin kesilidin əsligə kəlgəndin keyin mundak hatirilərni yazdi: **10** — «Mən: «Əmrümning otturisida tähtisaraning dərwazilirioa beriwatimən, Kaloan yillirimdin məhrum boldum» — dedim. **(Sheol h7585)** **11** Mən: — «Tiriklərning zeminida turup Hudayim Yahni, Yahni kərəlməydioan, Xundakla «həmmə nərsə yok boloan» jayda turoanlar bilən billə turup, insannimu kərəlməydioan boldum» — dedim. **12** Mening turaloum qarwiqining qediridək əzümdin yətkilip kətti; Mən bapkar əz tokuoinini türüwətkinidək hayatimni türiwəttim; U meni tokux dəstigahidin kesiwətti; Tang bilən kəq arilikida Sən [Huda] jenimni alisən; **13** Tang atkuqə mən kütüp, əzümni tinqlandurup yürimən, Birak U xiroa ohxax həmmə səngəklirimni sunduroandək kilidu; Tang bilən kəq arilikida Sən [Huda] jenimni alisən. **14** Mən karlioaq yaki turnidək wiqirlap yürimən; Pahtəktək ah-uh urimən; Kəzlirim yukirioa karax bilən ajizlixip ketidu; I rəb, meni zulum basti! Jenimoa kepil boloin! **15** Nemə desəm bolar? Qünki U manga səz kildi wə Özi muxu ixni kildi! Jenim tartkan azab tüpəylidin mən bar yillirimda kədəmlirimni sanap besip awaylap mangimən. **16** I Rəb, adəmlər muxundak sawaklar bilən yaxixi kerək; Rohim muxu sawaklardin hayatini tapidu; Sən meni əslimgə kəltürüp, meni hayat kilding! **17** Mana, əzümning bəht-tinqlikim üqün azab üstigə azab tarttim; Manga boloan səygüng tüpəylidin jenimni halakət hangidin qikardingsən; Sən həmmə gunahlirimni kəyninggə qerüwəttingsən. **18** Qünki təhtisara Sanga rəhmət eytalmaydu; Ölüm Seni mədhiyiliyəlməydu; Hangoa qüxiwatkanlar Sening həkikət-wapalikingoa ümid baoliyalmaydu. **(Sheol h7585)** **19** Özüm bügün kiloinimdək Sanga rəhmət eytidioanlar tiriklər, tiriklərdur; Ata bolouqi ooulliroa həkikət-wapalikingni bildüridu. **20** Pərwərdigar meni kutkuzuxka niyət baoliloandur; Biz bolsak, kaloan əmrimizdə hər küni Pərwərdigarning əyidə saz qelip mədhiyə nahxlirimni eytimiz!». **21** (Yəxaya bolsa: — «Ənjür poxkili təyyarlap, yarisioa qaplanglar, u əsligə kelidu», degənidi **22** wə Həzəkiya: — «Mening Pərwərdigarning əyigə kikidioanlikimni ispatlaydioan kandak bexarətlik alamət berilidu?» dəp sorioanidi).

39 Xu pəyttə Baladanning ooli Babil padixahi Merodak-Baladan Həzəkiyaning kesəl bolup yetip kaloanlikini həm əsligə kəlgənlikini anglioaqka, Həzəkiyaoa hətlərni hədiyə bilən əwətti. **2** Həzəkiya əlqilərni huxallik bilən kütüp, uning həzinə-ambarlirida saklanoan nərsilirini kərsətti; yəni kümüxni, altunni, dora-dərmanlarni, sərhil maylarni, sawut-koralarni saklaydioan əyning həmmisini wə bayliklirining barlikini kərsətti; uning ordisi wə yaki pütkül padixahlik iqidiki nərsilərdin Həzəkiya ularoa kərsətmigən birimu kalmidi. **3** Andin Yəxaya pəyoəmbər Həzəkiyaning aldioa berip, uningdin: — «Muxu kixilər nemə dedi? Ular seni yokladka nədin kəlgən?» — dəp soridi. Həzəkiya: — «Ular yirak bir yurttin, yəni Babildin kəlgən», dedi. **4** Yəxaya yənə: — «Ular ordangda nemini kərdi?» dəp soridi. Həzəkiya: — «Ordamda bar nərsilərni ular kərdi; bayliklirimning arisidin ularoa kərsətmigən birimu kalmidi» — dedi. **5** Yəxaya Həzəkiyaoa mundak dedi: — Samawi koxunlarning Sərdari boloan Pərwərdigarning səzini anglap koyoin: — **6** — Mana xundak künlər keliduki, ordangda bar nərsilər wə bügüngə kədər ata-bowiliring toplap, saklap koyoan həmmə nərsə Babiloa elip ketilidu; heqnərsə kalmaydu — dəydu Pərwərdigar, **7** — həmdə [Babilliklar] ooulliringni, yəni əzüngdin boloan əwladliringni elip ketidu; xuning bilən ular Babil padixahining ordisida aowat bolidu. **8** Xuning bilən Həzəkiya əz-əzigə: «Öz künlirimdə bolsa aman-tinqlik, [Hudaning] həkikət-wapaliki bolidikənou» dəp, Yəxayaoa: — «Siz eytkan Pərwərdigarning muxu səzi yahxi ikən» — dedi.

40 Həlkimgə təsəlli beringlar, təsəlli beringlar, dəpla yüridu Hudayinglar; **2** Yerusalemning kəlbigə səz kilip uningoa jakarlanglarki, Uning jəbir-japalik waksti ahirlaxti, Uning kəbihliki kəqürüm kilindi; Qünki u Pərwərdigarning kolidin barlik gunahlirining ornioa ikki həssilap [mehir-xəpkitini] aldi. **3** Anglanglar, dalada birsining towlioan awazini! «Pərwərdigarning yolini təyyarlanglar, Qəl-bayawanda Hudayimiz üqün bir yolni kətürüp tüptüz kilinglar! **4** Barlik jiloilar kətürülidu, Barlik taoi-dənglər pəs kilinidu; Əgri-tokaylar tüzlinidu, Ongoul-dongoul yərlər təkxilinidu. **5** Pərwərdigarning xan-xəripi kərünidu, Wə barlik tən igiliri uni təng kəridu; Qünki Pərwərdigarning Öz aozi xundak səz kiloan!». **6** — Anglanglar, bir awaz «jakarla» dəydu; Jakarliouqi bolsa mundak sorap: — «Mən nemini jakarlaymən?» — dedi.

[jawab bolsa: —] «Barlik tən igiliri ot-qəptur, halas; Wə ularning barlik wapaliki daladiki gülgə ohxax; **7** Ot-qəp solixidu, gül hazan bolidu, Qünki Pərwərdigarning Roһi üstigə püwləydu; Bərһək, [barlik] həlkmu ot-qəptur! **8** Ot-qəp solixidu, gül hazan bolidu; Birak Hudayimizning kalam-səzi mənggügə turidu!» **9** — I Zionoƣa hux həwər elip kəlgüqi, yukiri bir taoƣka qikkin; Yerusalemoƣa hux həwərni elip kəlgüqi, Awazingni küqəp kətürgin! Uni kətürgin, korkmioƣin! Yəһudaning xəһərlirigə: — «Mana, Hudayinglaroƣa karanglar» degin! **10** Mana, Rəb Pərwərdigar küq-kudritidə keliwatidu, Uning biliki Əzi üqün hokuk yürgüzidu; Mana, Uning aloƣan mukapati Əzi bilən billə, Uning Əzining in'ami Əzigə һəmraһ bolidu. **11** Koyqidək U Əz padisini bakidu; U kozilarni bilək-koliƣa yioqidu, ularni kuqaklap mangidu, Emitküqilərni U mulayimlik bilən yetəkləydu. **12** Kim dərya-okyanlarning sulirini oqumida əlqəp bəlgiligən, Asmanlarni oƣriqlap bekitkən, Jaһanning topa-qanglirini miskallap saloƣan, Taoƣlarni tarazida tarazilap, Dənglərni jingda tartip ornatkan? **13** Kim Pərwərdigarning Roһioƣa yolyoruk bərgən? Kim Uningoƣa məslihətqi bolup əgətkən? **14** U kim bilən məslihətləxkən, Kim Uni əkilliк kilip tərbiyəligən? Uningoƣa һəküm-һakikət qikirix yolida kim yetəkligən, Yaki Uningoƣa bilim əgətkən, Yaki Uningoƣa yorutulux yolini kim kərsətkən? **15** Mana, Uning aldida əl-yurtlar Uningoƣa nisbətən qeləktə kaloƣan bir tamqa sudək, Tarazida kaloƣan topa-qangdək һesablinidu; Mana, U arallarni zərriqə nərsidək koliƣa alidu; **16** Pütkül Liwan bolsa [kurbangaһ] otioƣa, Uning haywanliri bolsa bir køydürmə kurbanlikka yətməydu. **17** Əl-yurtlar uning aldida һeqnərsə əməstur; Uningoƣa nisbətən ular yokning arilikida, Kuruk-mənisiz dəp һesablinidu. **18** Əmdi silər Təngrini kimgə ohxatmakqisilər? Uni nemigə ohxitip selixturisilər? **19** [Bir butkimu?!] Uni hünərwən kelipka kuyup yasaydu; Zərgər uningoƣa altun һəl beridu, Uningoƣa kümüx zənjirlərni sokup yasaydu. **20** Yoksullarning beoƣixlioƣudək undak һədiyiliri bolmisa, qiriməydioƣan bir dərəһni tallaydu; U lingxip kalmioƣudək bir butni oyup yasaxka usta bir hünərwən izdəp qakiridu. **21** Silər bilməmsilər? Silər anglap bakmioƣanmusilər? Silərgə əzəldin eytilmioƣanmidu? Yər-zemin apiridə boloƣandin tartip qüxənməywatamsilər? **22** U yər-zeminning qəmbirikining üstidə olturidu, Uningda turuwatkanlar uning aldida qakqikirlardək turidu; U asmanlarni pərdidək tartidu, Ularni huddi makan kilidioƣan qedirdək yayidu; **23** U əmirlərni yokka qikiridu; Jaһandiki sotqi-bəglərni artukqə kilidu. **24** Ular tikildimu? Ular terildimu? Ularning oƣoli yiltiz tarttimu? — Birak U üstigila püwləp, ular solixip ketidu, Kuyun ularni topandək elip taxlaydu. **25** Əmdi Meni kimgə ohxatmakqisilər? Manga kim təngdax bolalisun?» — dəydu Mukəddəs Boloquqi. **26** Kəzliringlarni yukirioƣa kətürüp, karanglar! Muxu məwjudatlarni kim yaratkandu? Ularni kim türküm-türküm koxunlar kilip tərtiplik əpqikidu? U һəmmisini nami bilən bir-birləp qakiridu; Uning küqining uluoƣluki, kudritining zorluki bilən, Ulardin birimu kəm kalmaydu. **27** — Nemixka xuni dəwerisən, i Yakup? Nemixka mundak səzləwerisən, i Israil: — «Mening yolum Pərwərdigardin yoxurundur, Hudayim mening dəwayimoƣa erən kilmay ətiweridu!»? **28** Silər bilmigənmusilər? Anglap bakmioƣanmusilər? Pərwərdigar — Əbədil'əbədlik Huda, Jaһanning karilirini Yaratkuqidur! U ya halsizlanmaydu, ya qarqimaydu; Uning oy-bilimining tegigə һərgiz yətkili bolmaydu. **29** U halidin kətkənlərgə kudrət beridu; Maoƣdursizlaroƣa U bərdaxlikni һəssilәp awutidu. **30** Һətta yigitlər halidin ketip qarqap kətsimu, Baturlar bolsa putlixip yikilsimu, **31** Birak Pərwərdigaroƣa təlmürüp kütkənlərning küqi yengilinidu; Ular bürkütlərdək kanat kerip ərləydu; Ular yügürüp, qarqimaydu; Yolda mengip, halidin kətməydu!

41 — «I arallar, süküt kilip Mening aldimoƣa kelinglar; Həlklərmu küqini yengilisun! Ular yekin kəlsun, səz kilsun; Tooƣra һəküm kilix üqün əzara yekinlixayli!» **2** «Kim xərktiki birsini oyoƣitip, Uni һəkkaniylik bilən Əz hizmitigə qakirdi? U əllərni uning koliƣa tapxuridu, Uni padixahlar üstidin һəkümranlik kilduridu; Ularni uning kiliqioƣa tapxurup topa-qangoƣa aylanduridu, Ularni uning okyasi aldida xamal uquroƣan pahal-topandək kilidu. **3** U ularni kooƣliwetip, Putini yərgə təgküzməy degüdək mangidu, aman-esənlik iqidə ətiweridu; **4** Əlmisaktin tartip dəwrlərni «Barlikka kəl» dəp qakirip, Bularni bekitip ada kiloƣan kim? Mən Pərwərdigar Awwal Boloƣuqidurmən, Ahiri boloƣanlar bilənmu billə Boloƣuqidurmən; Mən degən «U»durmən. **5** Arallar xu ixlarni kərüp korkixidu; Jaһanning qət-qetidikilər titrəp ketidu; Ular bir-birigə yekinlixip, aldioƣa kelidu; **6** Ularning һərbiri əz koxnisioƣa yardəm kilip, Əz kerindixioƣa: «Yürəklik bol!» — dəydu. **7** Xuning bilən nəkkaxqi zərgərni rioƣbətləndüridu, Metalni yapilaklap bolka oynatkuqi səndəlni bazoƣan bilən sokkuqini rioƣbətləndürüp: «Kəpxərligini yahxi!» dəydu; Xuning bilən uni lingxip kalmisun dəp butning putini mihlar bilən bekitidu. **8** Birak sən, i kulum Israil, I Əzüm tallioƣan Yakup, Ibrahim Mening dostumning əwladi: — **9** Mən jaһanning kəridin elip kəlgən, Yərning əng qətliridin qakiriqinim sən ikənsən; Mən sanga «Sən mening kulumdursən, Mən seni tallioƣan, Seni һərgiz qətkə kakmaymən» — degənidim. **10** — Korkma; qünki Mən sən bilən billidurmən; Uyan-buyan karap һodukmanglar; Qünki Mən sening Hudayingdurmən; Mən seni küqəytimən, Bərһək, Mən sanga yardəmdə bolimən! Bərһək, Mən Əzümning һəkkaniylikimni bildürgüqi ong kolum bilən seni yeləymən. **11** Mana, sanga karap oƣaljirlixip kətkənlərning һəmmisi hijil bolup xərməndə bolidu; Sanga xikayət kiloƣuqilar yok deyərlik bolidu, halak bolidu. **12** Sən ularni izdisəng, һeq tapalmaysən; Sən bilən dəwalaxkuqilar — Sanga karxi urux kiloƣuqilar yok deyərlik, һeq bolup bakmioƣandək turidu. **13** Qünki Mən Pərwərdigar Hudaying ong kolungni tutup turup, sanga: — «Korkma, Mən sanga yardəmdə bolimən!» dəymən. **14** Korkma, sən kurt boloƣan Yakup, Israilning baliliri! Mən sanga yardəmdə bolimən!» — dəydu Pərwərdigar, yəni sening Һəmjəmət-Kutkuzoƣuqing, Israildiki Mukəddəs Boloƣuqi. **15** Mana, Mən seni kəp һəm ətkür qixlik yengi bir dan ayrioƣuqi tirna kilimən; Sən taoƣlarni yanjip, ularni parə-parə kiliwetisən, Dənglərnimu kəküm-talkanoƣa aylanduruwetisən. **16** Sən ularni soruysən, Xamal ularni uqurup ketidu, Kuyun ularni tarkitiwetidu; Wə sən Pərwərdigar bilən xadlinisən, Israildiki Mukəddəs Boloƣuqini iptiharlinip mədһiyələysən. **17** Bozəklər wə yoksullar su izdəydu, lekin su yok; Ularning tili ussuzluktin kaoƣjirap ketidu; Mən Pərwərdigar ularni anglaymən; Mən Israilning Hudasi ulardin waz kəqməymən. **18** Mən kakas egizliklərdə dəryalarni, Jiloƣilar iqidə bulaklarni aqimən; Dalani kəlqəkkə aylandurimən, Tatirang yərdin sularni uroƣutup su bilən kaplap berimən. **19** Dalada kedir, akatsiyə, һadas wə zəytun dərəһlirini əstürüp berimən; Qəl-bayawanda arqa, karioƣay wə boksus dərəһlirini birgə tikimən; **20** Xundak kilip ular bularni kərüp, bilip, oylinip: — «Pərwərdigarning koli muxularni kiloƣan, Israildiki Mukəddəs Boloƣuqi uni yaratkan!» dəp təng qüxinixidu. **21** — Muһakimiliringlarni otturioƣa koyunglar, dəydu Pərwərdigar; — Küqlük səwəbliringlarni qikiringlar, dəydu Yakupning Padixaһi. **22** — [Butliringlar] elip

kirilsun, Bizgə nemilərning yüz beridiоqanlikini eytsun; Ilgiriki ixlarni, ularning üjür-büjürlirigiqə kəz aldimizda kərsətsun, Xundakla bulardin qikidioqan nətijilərni bizgə bildürüx üqün eytip bərsun; — Yaki bolmisa, kəlgüsidiki ixlarni anglap biləyli; **23** Silərning ilahlik ikənlikinglarni biliximiz üqün, Keyinki yüz beridioqan ixlarni bizgə bayan kilinglar; Kandakla bolmisun, Bizni hang-tang kilip uni təng kəridioqan kilix üqün, Birər yahxi ix yaki yaman bir ixni kilinglar! **24** Mana, silər yokning arilikida, Ixligininglarmu yok ixtur; Silərni tallioquqi bir lənitidur. **25** Birsini ximal tərəptin kozoqidim, u kelidu; U künqikixtin Mening namimni jakarlap kelidu; U birsi hak layni dəssigəndək, sapalqi lay qəyligəndək əməldarlarning üstigə hujum kilidu; **26** Bizgə ukturux üqün, kim mukəddəmdin buyan buni eytkan? Yaki Bizni «U həkikəttur» degüzüp bu ixtin burun uni aldin'ala eytkan? Yak, heqkim eytmaydu; Bərhək, heqkim bayan kilmaydu; Səzünglarni angliyalioquqi bərhək yoktur! **27** Mən dəsləptə Zionoqa: — «Muxu ixlaroqa kəz tikip turunglar! Kəz tikip turunglar!» dedim, Yerusalemoqa hux həwərni yətküzüqini əwətip bərdim. **28** Mən karisam, xular arisida heqkim yok — Məslihət bərgüdək heqkim yok, Xulardin sorisam, jawab bərgüdək heqkimmu yok. **29** Karanglar, ular hammisi kuruk; Ularning yasioqanliri yok ixtur, Kuyma məbudliri kuruk xamaldək mənisizdur.

42 Karanglar, mana Mən yəlaydioqan Өz kulumoqa! Jenimning huxalliki boloqan Mening tallioqinim; Mən Өz Rohimni uning wujudioqa kondurimən, Xuning bilən u əllərgə həküm-hakikətni yətküzüp beridu. **2** U nə warkirap-jarkirimaydu, nə kukan kətürməydu nə awazini koqilarda anglatmaydu. **3** Taki u oqəlibə bilən tooqra həkümlərni qikaroquqə, Yanjiloqan komuxni sundurmaydu, Tütəp eqəy dəp kaloqan pilikni eqürməydu; **4** Həküm-hakikətni yər yüzidə tiklimigüqə, U halsizlanmaydu, kəngli yanmaydu; Arallarmu uning pərman-kanunini təlmürüp kutidu. **5** Asmanlarni yaritip ularni kərgən, Yər-zeminni həm uningdin qikkanlarni yayoqan, Uningda turuwatkan həlkkə nəpəs, Uning üstidə mengiwatkanlaroqa roh bərgüqi Təngri Pərwərdigar mundak dəydu: — **6** Mənki Pərwərdigar seni hakkaniylik bilən xuningoqa qakiroqanmənki, — Sening kolungni tutimən, Seni kooqdap saklaymən, Həm seni həlkkə əhdə süpitidə, əllərgə bir nur kilip berimən; **7** Karioqu kəzlərni eqixka, Zindandin məhbuslarni, Türmidə karangoquluk iqidə olturoqanlarni kutkuzuxka seni [əwətimən]. **8** Mən Pərwərdigardurmən; Mening namim xudur; Xan-xəripimni baxka birsigə, Manga təwə boloqan mədhiyini oyma məbudlaroqa bərməymən. **9** Mana, aldinki ixlar bolsa əməlgə axuruloqan; Silərgə yengi ixlarni jakarlaymən; Ular tehi yüz bərmigüqə, Mən ularni silərgə bayan kilimən. **10** — Pərwərdigaroqa yengi nahxa eytinglar, I dengizda yürgənlər həm uning iqidiki həmmə məwjudatlar, Arallar həm ularda turoqanlarmu, Jahanning qət-qətliridin Uni mədhiyilənglar! **11** Dala həm uningdiki xəhərlər, Kedar kəbilisidikilər turoqan kəntlər awazini kətürsun, Seladikilər yukiri awazda nahxa eytsun, Taoqlarning qokkiliridin təntənə kilsun! **12** Ular Pərwərdigarni uluoqlisun, Uning mədhiyiliri arallardimu jakarlansun. **13** Pərwərdigar palwandək qikidu, Batur ləxkərdək otluk muhəbbitini kozoqaydu; U warkiraydu, bərhək xirdək hərkiraydu; Düxmənliri üstigə zor küq-kudritini kərsitidu. **14** — «Mən əbədil'əbəd süküttə turup kəldim; Jim turup əzümni besiwelip kəldim; Birak hazir toloqiki tutkan ayaldək inqiklap towlaymən; Həm hasiraymən həm ingraymən! **15** Mən taoqlarni həm dənglərni qəldəritimən, Ularning həmmə yexillikirini kurutiwetimən; Dəryalarni arallaroqa aylanduruwetimən; Kəlqəklərnimu kaoqjiritimən. **16** Karioqularni əzi bilmigən bir yol bilən apirip koyimən, Ularni ular bilmigən yollarda yetəkləymən; Ularning aldida karangoquluqni nur, Əgri-tokay yərlərni tüptüz kilimən. Mən muxu ixlarni kilmay kalmaymən, Ulardin heq waz kəqməymən. **17** Oyma məbudlaroqa tayanoqanlar, Kuyma məbudlaroqa: «Silər ilahlirimizdur» degənlər bolsa, Ular yoldin yandurulmay kalmaydu, Kattik xərməndə kilinidu. **18** — «Anglanglar, i gaslar! Karioqular, kərüx üqün karanglar! **19** Mening kulumdin baxka yənə kim karioqu? Mening əwətkən «əlqim»din baxka yənə kim gas? Kim Mən bilən əhdiləxkəndək xunqə karioqudu? Kim Pərwərdigarning kulidək xunqə karioqudu? **20** Sən nuroqun ixlarni kərgining bilən, Birak nəziringgə heq almaysən; Uning kuliki eqiloqini bilən, U anglimaydu». **21** Pərwərdigar Өz həkkaniyliki üqün layik kərdiki, Təwrat-kanunini uluoq həm xan-xərəplik dəp kərsətti. **22** Birak xular bolsa olja elinoqan həm bulang-talang kilinoqan bir həlktur; Ularning həmmisi ora-tuzakta tutuloqan, Gündihanilarda kamilip oqayib bolidu; Ular oqəniymət bolidu, Heqkim kutkuzmaydu; Ular olja bolidu, Heqkim: «Kayturup berix!» deməydu. **23** Birak aranglarda kim buningoqa kulak salsun? Kim bularni anglap kəlgüsi zamanlaroqa kəngül koysun? **24** Əmdi kim Yakupni olja kiloqan? Kim Israilni bulangqilaroqa tapxurup bərgən? Buni kiloqini bolsa, biz gunah kilip kəmsitkən Pərwərdigar əməsmu? Qünki ular Uning yollirida mengixni halimaytti; Yaki Uning kanunioqa itaət kilmaytti. **25** Xunga U ular üstigə oqəzəp-kəhrini, Uruxning zorawanlikini təküp qüxürdi; Bular uning ətrapioqa ot tutaxturdi; Birak u tonup yətmidi; Bular uni kəydürdi, birak u heq sawak almidi.

43 Birak hazir i Yakup, seni Yaratkuqi Pərwərdigar, I Israil, seni Xəkilləndürgüqi mundak dəydu: — «Korkma; qünki Mən sanga həmjəmət bolup seni kutkuzoqan; Seni Өz namim bilən atioqanmən; Sən Meningkidursən! **2** Sən sulardin ətkiningdə, Mən sən bilən billə bolimən; Dəryalardin ətkiningdə, ular seni oqərk kilmaydu; Sən otta mengip yürginingdə, sən kəymeysən; Yalkunlar üstüngdə ot almaydu. **3** Qünki Mən bolsam Hudaying Pərwərdigar, Israildiki Mukəddəs Boloquqi, Kutkuzoquqingdurmən; Seni kutuldurux üqün Misirni bədəl kilip bərdim, Ornungoqa Efiopiyə həm Sebani almaxturdum. **4** Sən nəzirimdə kimmətlik boloqaqka, Mən sanga izzət-hərmət kəltürgən həm seni səygən; Xunga Mən yənə ornungoqa adəmlərni, Jeningoqa həlklərni tutup berimən; **5** Korkma, qünki Mən sən bilən billədurmən; Mən nəslingni xərktin, Seni oqərbtin yioqip əpkelimən; **6** Mən ximaloqa: — «Tapxur ularni!» Wə jənubka: — «Ularni tutup kalma! Ooqullirimni yiraktin, kizlirimni jahanning qət-qətliridin əpkelip bər; **7** Mening namim bilən ataloqan hərbirsini, Mən Өz xan-xəripim üqün yaratkan hərbirsini əpkelip bər!» — dəymən, «Mən uni xəkilləndürdüm, Mən uni apiridə kildim!»». **8** U «kəzi bar» karioqu həlkni, Yəni «kuliki bar» gaslarni aldioqa elip kəldi. **9** — «Barlik əllər yioqilsun, Həlklər jəm bolsun! Ulardin kimmu mundak ixlarni jakarliyalisun? Yəni kim muxundak «ilgiriki ixlar»ni [aldin'ala] bizgə anglitip bakkan? Bar bolsa, əzlirini ispatlaxka guwahqilirini aldioqa kəltürsun; Bolmisa, ular bu ixlarni anglioqandin keyin: — «Bu bolsa hakikət!» dəp etirap kilsun! **10** Silər [həlkim] Mening guwahqilirim, Həm Mən tallioqan kulum [mən üqün] guwahqidur, Xundak ikən, silər Meni tonup, Manga ixinip, Həm qüxinip yətkəysilərki: — «Mən degən «U»durmən, Məndin ilgiri heq ilah xəkillənmigən, Həm Məndin keyinmu heq xəkillənməydu; **11** Mən, Mən Pərwərdigardurmən; Məndin baxka Kutkuzoquqi yoktur». **12** — Aranglarda «yat ilah» bolmioqan wakitta, Mən [məksitimni] jakarlioqan, Mən

қутқузоған һәм хu ихларниng дангқини қиқарoғанмән; Хунга силәр Мening Тәнгри икәнликимгә гuваһқисиләр, — дәйду Пәрвәрдигар. **13** «Бәрһақ, әзәлдин буян Мән дегән «U»дурмән, Мening қолумдин һеқким һеқкимни қутқузалмайду; Мән ix қилсам, ким тосалисун? **14** Һәмҗәмәт-Қутқузоғуқинглар болоған Пәрвәрдигар, Исраилдики Муқәддәс Болоғуқи мундақ дәйду: — Силәрни дәп Мән Бабилни јазалатқузуп, Уларning һәммисини, јümлидин калдиjларни, Қаққун сүпитидә өзлири хuхаллиқ билән пәһирләнгән кемиләргә олтуруxқа қüxüриwетимән. **15** Мән болсам Пәрвәрдигар, силәргә Муқәддәс Болоғуқи, Исраилni Яратқуқи, силәрning Падиxаһинглардурмән. **16** Денгиздин йолни қиқарoғуқи, Дawалоғuoған сулардин йол аqқуқи Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — **17** (U јәng һарwисini wә атни, қоxун-қüqләрни қиқарoғуқидур: — Улар биракһа йиқилиду, туралмайду; Улар өqüп қалоған, қираоғ пилиқидәк өqүрүлгән) **18** — Муxu өткән ихларни әслиманглар, Қәдимки ихлар тооғрулуқму ойланманглар; **19** Qünki мана Мән yengi бир ixни қилимән; U һазирла барлиқһа келиду; Силәр uни көрмәй қалamсиләр?! Мән һәтта далалардиму йол аqимән, Qәл-bayawанда дәряларни барлиқһа кәлтürимән! **20** Даладики һаywанлар, қилбәрilәр һәм һuwқuxлар Meni uluoғлaydu; Qünki Мән Өz һәлқим, јәни Өz таллиоғинимоға iqимлик тәминләxкә, Далаларда сулarni, Qәл-bayawанларда дәряларни қиқирип берimән. **21** Мән муxu һәлқни Өzüм üqün xәкилләндürгәnмән; Улар Manga болоған мәдһиjилəрni eytip ayan қилidu. **22** Бирақ, i Yақup, sән namимni qақiроғining билән Өzümni izdimiding, I Israil, әксиqә sән Мәндин кәнглüng yenip қарsinding; **23** Sән elip кәлгән «көydürмә қurbanlиқ» қoyliringni Manga қiloған әмәс, «Inaқ қurbanlиқ»liring билән Meni һөрмәтligән әмәссән; Мән «axлиқ һадиjа»ni қilix билән seni «қulluқ»қа қoymaқqi әмәсмән, Huxbuy yeқip seni қарsindurmaқqi болоған әмәсмән! **24** Sән pulni һәjләр Manga һеq egir elip кәлmigәnsән, Sән «Inaқ қurbanlиқ»liringning yeoғi билән Meni razi қilip қанаәтләндürгән әмәссән; Әксиqә sән gunaһliring билән Meni қullukқа қoymaқqi болоғansән, Itaәtsizliking билән Meni қарsindurdung. **25** Мән, Мән Өzüм üqünla sening asiyliқliringni өqüriwәtküqимән, Мән sening gunaһliringni esimgә кәлtürмәymән. **26** Әмди өtmüxüng тооғрулуқ Meni әслitip қoyoғin, Munazirә қilixayli, Өzüngni aқlioғudәk geping болsa dәwәrgin! **27** Birinqi atang gunaһ қiloған; Sening xәрһқiliring болsa Manga asiyliқ қildi. **28** Xунga Мән ibadәthanamdiki yetәкliüqilәrni napak қилimән, Һәмдә Yақupni һалак ләnitigә uqraxқа, Israilni rәswaqilиқta қalduruxқa bekittim.

44 Бирақ һазир, i Yақup Mening қulum, I Mening таллиоғinim Israil, angla! — **2** Seni yasioған, baliyatқudin tartipla seni xәкилләндürгән, sanga yardәmdә болоғuqi Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — «Қorқma, i Mening қulum Yақup, I Mening таллиоғinim «Yәxurun», қorқma! **3** Qünki Мән ussap кәтқanning üstigә suni, Қaoғjiraқ yарning üstigә кәлkünләrni қuyup berimән; Nәsling üstigә Roһimni, Pәrzәntliring üstigә bәrikitimni қuyimән; **4** Улар yumran qәplәr arisidin, Erиқ-өstәnglәr boyidiki mәjnun таллардәк өsidu; **5** Birsi: «Мән Пәрвәрдигароға tәwәmән» — дәйду, Yәnә birsi болsa Yақupning ismi билән өzini ataydu; Yәnә baxқa birsi қoli билән: «Мән Пәрвәрдигароға tәwәmән» дәp yazidu, Xундақla Israilning ismini өzining ismigә yandax қoxidu. **6** Israilning padixaһi Пәрвәрдигар, Yәni Israilning һәmjәmәt-қutқuzoғuqisi, samawi қoxunlarning Sәrdari болоған Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — «Мән bolsam Tunji һәm Ahiridurмән; Мәндин baxқa һеq ilaһ yoқtur. **7** Қeni, kim Mening қәdimki hәlқimni tikläp bekitkinimdәk bir ixни jakarlap, aldin'ala bayan қilip, andin uni Mening aldimoға Мәндәк tikläp қoyalaydu? Қeni, kim keyinki ixларni, кәлgüsidә bolidioған ixларni aldin'ala bayan қilalisun! **8** Қorқmanglar, sarasimigә qüxüp кәtmәnglәr! Мән ilgiri muxularni силәргә anglitip, aldin bayan қiloған әмәсmu? Muxu tooғruluқ силәр Mening guwaһqilirimdursиләr. Мәндин baxқa ilaһ barmu? Бәрһақ, baxқa Қoram Tax yoқ; һеqbiridin hәwirim yoқtur. **9** Oyuloған мәbudni xәкилләндürгәnlәrning һәmmisining әһmiyiti yoқ; Ularning әtiwarlioған nәrsilirining һеq paydisi yoқtur; Muxularoға болоған «guwaһqilar» bolsa, өzliri қarioғu, һеqnemini bilmәs; Dәrwәқә nәtijisi ularning өzlirigә xәrмәndiliktur. **10** Kim bir «ilaһ»ni xәкилләндürгән bolsa, Һеq paydisi yoқ bir mәbudni қuyoған, halas! **11** [Mәbudning] barliқ һәmraһliri xәrмәndә bolidu; Mәbudni yasioғuqilar bolsa adәmdur, halas; Ularning һәmmisi yioғilip, ornidin turup kөrsun, Ular қorқuxup, xәrмәndiqiliktә қalidu. **12** Mana tөmürqi saymanlirini [қolioға elip], Qooғlar üstidә [muxu nәrsini] bazoғanliri билән soқup xәкилләндüridu; Andin u küqlük қoli билән uningoға ixlәydu; Бирақ uning қorsiki eqip maoғduridin қalidu; Su iqmәy u һalsizlinip ketidu. **13** Yaoғaqqi bolsa yaoғaq üstigә әlqәx yipini tartidu; U қәlәm билән üstigә әndizә sizidu; Uni rәndә билән rәndiläydu; U yәnә pәrka билән sizip jijaydu; Ahirda u uni adәmning güzәllikigә ohxitip insan tәki-turқini xәкилләндüridu; Xuning билән u өydә turuxқa tәyyar қilinidu. **14** Mana u bir küni өzi üqün kedir dәrәhlirini kesixkә qiқidu! (U әslidә arqa wә dub dәrәhlirini elip өzi üqün ormanlиқ arisioға tikip qong қiloғanidi; U қarioғaymu tikkәnidi, yamoғur uni ündürdi). **15** Muxu yaoғaqlardin otun elinidu; Birsi uningdin elip, issinidu; Mana, u ot yeқip, nan yeқiwatidu; U yәnә uningdin elip bir ilaһni yasaydu һәm uningoға ibadәt қilidu; Uni oyuloған мәbud қilip uningoға bax uridu. **16** Demәk, yerimini otta кәydüriwetidu; Yerimi билән gөx yәydu; U kawab қilip қanoғuqә yәydu; Бәрһақ, u issinip, өz-өzigә: — «Ah, raһәtlinip issindimmән, otni kөrüwatimән!» — дәйду. **17** Бирақ қaloғini билән u bir ilaһni yasaydu; Bu uning мәbudi bolidu; U uning aldioға yiқilip ibadәt қilidu; U uningoға dua қilip: «Meni қutқuzoғaysән; Qünki sән mening ilaһimdursән» — дәйду. **18** Bu [kixilәr] һеq bilmәydu, һеq qüxәnmәydu; Qünki u ularni kөrmisun dәp kөzlirini, Ularni qüxәnmisun dәp kөnglini suwaқ билән suwiwәtkән. **19** Ulardin һеqbiridә muxularni kөngligә кәltürüp: — «Yaoғaqning yerimini мән otta kөydürdüm, Yerimining qooғliri üstidә мән nan yaқtim; Мән kawabmu қilip yәwaldim; Қaloғinini bir lәnәtlik nәrsә қilamtim? Мән bir parqә yaoғaqқa bax uramtim!» — degudәk һеq bilim yaki yorutulux yoқtur. **20** Uning yegini küllәrdur! Uning кәngli eziқturuloған! U өz-өzini azdurdi! Xuning билән u өzining jenini қutқuzalmaydu, Yaki: «Mening ong қolumda bir sahtilиқ bar әмәsmu?» — deyәlmәydu. **21** Muxu ixларni esingdә tut, i Yақup, I Israil, qünki sән Mening қulumdursән; Мән seni yasap xәкилләндürdüm; Sән Mening қulumdursән, i Israil, Sән Mening esimdin һеq qiқmaysән! **22** Itaәtsizliкliringni bulutni өqüriwәtкәndәk, Gunaһliringni tumanni өqüriwәtкәndәk өqüriwәttim; Mening yenimoға қaytip кәl; Qünki Мән seni һәmjәmәtlik қilip һәrlükkә setiwaldim. **23** I asmanlar, nahxa eytinglar, qünki Пәрвәрдигар xu ixни қiloған! I yәrning tegiliri, xadlinip, yangranglar! I taoғlar, ormanlar wә ulardiki һәrbir dәrәhlәr, Yangritip nahxilar eytinglar! Qünki Пәрвәрдигар Yақupni һәmjәmәtlik қilip һәrlükkә setiwaldi, U Israil arқilиқ güzәllikini kөrsitidu!». **24** «Sening Һәmjәmәt-Қutқuzoғuqing болоған, seni baliyatқuda yasap xәкилләндürгән Пәрвәрдигар мундақ дәйду: — Мән bolsam һәmmini Yaratқuqi, Asmanlarni yaloғuz kөrgәnмән, Өz-өzümdinla yәr-zeminni yayoған Пәрвәрдигардурмән; **25** (U bolsa yaloған [pәyoғәmbәrlәrning] bexarәtlirini bikar қiloғuqi,

Palqilarni qaymuqturoluqi, Danalarni yolidin yanduroluqi, Ularning bilimlirini nadanlikqa aylanduroluqi; **26** Өz qulining sözini əməlgə axuroluqi, Rosul-əlqilirining nəsihətlirini muwəppəqiyətlik qiloluqi, Yerusalemola: «Sən ahalilik bolisən», Yəhuda xələrlirigə: «Qaytidin qurulisilər; harabənglarni əsligə kəltürimən» — degüqi; **27** Qongqur dengizola: «Quruq bol, Dəryaliringni qurutimən» — degüqi; **28** Həm Qorəx tooqrisida: «U Mening qoy padiqim, u Mening kənglümdikigə toluq əməl qilip, Yerusalemola: «Qurulisən», Həm ibadəthaniola: «Sening ulung selinidu» dəydu» — degüqidur): —

45 Pərwərdigar Өzi «məsih qiloqini»oqa, Yəni əllərni uningola beqindurux üqün Өzi ong qolidin tutup yəligən Qorəxkə mundaq dəydu: — (Bərhək, Mən uning aldida padixahlarning tambilini yəxtürüp yalingaqlitimən, «Qox qanatlik dərwazilar»ni uning aldida eqip berimən, Xuning bilən qowuqlar ikkinqi etilməydu) — **2** «Mən sening aldingda mengip egizliklərni tüz qilimən; Mis dərwazilarni qekip taxlaymən, Təmür takaqlirini sunduruwetimən; **3** Wə sanga qarangoluluktiki gəhərlərni, Məhpiy jaylarda saqlanoqan yoxurun bayliklarni berimən; Xuning bilən özünggə isim qoyup seni qakiroquqini, Yəni Mən Pərwərdigarni Israilning Hudasi dəp bilip yetisən. **4** Mən Өz qulum Yakup, Yəni Өz tallioqinim Israil üqün, Ismingni özüm qoyoqan; Sən Meni bilmigining bilən, Mən yənila sanga isim qoydum. **5** Mən bolsam Pərwərdigar, Məndin baxqa biri yok; Məndin baxqa Huda yoktur; Sən Meni tonumioqining bilən, Mən belingni baoqlap qingittimki, **6** Künqikixtin künpetixkiqə boloqanlarning həmmisi Məndin baxqa heqkandak birining yokluqini bilip yetidu; Mən bolsam Pərwərdigar, baxqa biri yoktur. **7** Nurni xəkilləndürgüqi, qarangoluluqni Yaratquqidurmən, Bəht-hatirjəmlikni Yasioquqi, balayi'apətni Yaratquqidurmən; Muxularning həmmisini qiloquqi Mən Pərwərdigardurmən». **8** — «I asmanlar, yukiridin yaoqdurup beringlar, Bulutlarmu həkkaniylik tөküp bərsun; Yər-zemin eqilsun; Nijat həm həkkaniylik mewə bərsun; Zemin ikkisini təng östürsun! Mən, Pərwərdigar, buni yaratmay qoymaymən». **9** — «Өz Yaratquqisining üstidin ərz kilmakqi boloqanoqa way! U yər-zemindiki qinə parqiliri arisidiki bir parqisi, halas! Seoqiz lay özini xəkilləndürgüqi sapalqioqa: — «Sən nemə yasawatisən?» desə, Yaki yasioqining sanga: «Sening qolung yok» desə bolamdu? **10** Өz atisioqa: «Sən nemə tuoqdurmakqi?» Yaki bir ayaloqa: — «Seni nemining toloqiki tutti?» — dəp sorioqanoqa way! **11** Israildiki Mukəddəs Boloquqi, yəni uni Yasioquqi Pərwərdigar mundaq dəydu: — Əmdi kəlgüsi ixlar tooqruluq sorimakqimusilər yənə? Өz ooqullirim tooqruluq, Өz qolumda ixliginim tooqruluq Manga buyruq bərməkqimusilər!? **12** Mən pəkətla yər-zeminni yasioqan, uningola insanni Yaratquqidurmən, halas! Өz qolum bolsa asmanlarni kərgən; Ularning samawi qoxunlirinimu səpkə saloqanmən. **13** Mən uni həkkaniylik bilən turoquzoqan, Uning barlik yollirini tüz kildim; U bolsa xəhirimni quridu, Nə hək nə in'am sorimay u Manga təwə boloqan əsirlərni qoyup beridu» — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar. **14** Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Misirning məhsulatliri, Efiopiyəning wə egiz boyluklar boloqan Sabiyliklarning malliri sanga ətidu; Ular özliri seningki bolidu, Sanga əgixip mangidu; Өzliri kixən-zənjirlərngən peti sən tərəpkə ətidu, Ular sanga bax urup səndin iltija bilən ətünüp: — «Bərhək, Təngri səndə turidu, baxqa biri yok, baxqa heqkandak Huda yoktur» dəp etirap kilidu. **15** «I Israilning Hudasi, Nijatkar, dərhəkikət Өzini yoxuruwaloquqi bir Təngridursən!». **16** Ular həmmisi istisnasiz hijil bolup, xərməndə bolidu; Məbudni yasioqanlar xərməndə bolup, birliktə ketip kalidu; **17** Israil bolsa Pərwərdigar təripidin mənggülük nijat-kutulux bilən kutkuzulidu; Əbədil'əbədgiqə hijil bolmaysilər, Heq xərməndiqilikni kərməysilər. **18** Qünki asmanlarni yaratkan, yər-zeminni xəkilləndürüp yasioqan, uni məzmut kiloqan Huda boloqan Pərwərdigar mundaq dəydu: — (U uni kuruk-mənisiz boluxka əməs, bəlki adəmzatning turaloqusi boluxka yaratkanidi) «Mən bolsam Pərwərdigar, baxka biri yoktur; **19** — Mən məhpiy halda yaki zemindiki birər qarangoqu jayda səz kiloqan əməsmən; Mən Yakupka: «Meni izdixinglar bihudilik» degən əməsmən; Mən Pərwərdigar hək səzləymən, Tüz gəp kilimən; **20** Yioqilinglar, kelinglar; I əllərdin kaqkanlar, jəm bolup Manga yekinlixinglar; Өzi oyoqan butni kətürüp, heq kutkuzalmaydioqan bir «ilah»ka dua kilip yüridioqanlarning bolsa heq bilimi yoktur. **21** Əmdi ular əz gəplirini bayan kilix üqün yekin kəlsun; Məyli, ular məslihətlixip baksun! Kim muxu ixni kədimdinla jakarlioqanidi? Kim uzundin beri uni bayan kiloqan? U Mən Pərwərdigar əməsmu? Dərwəkə, Məndin baxka heq ilah yoktur; Həm adil Huda həm Kutkuzoquqidurmən; Məndin baxka biri yoktur. **22** I yər-zeminning qət-yakiliridikilər, Manga təlpünüp kutkuzulunglar! Qünki Mən Təngridurmən, baxka heqbiri yoktur; **23** Mən Өzüm bilən kəsəm iqkənmən, Muxu səz həkkaniylik bilən aoqzimdin qikti, hərgiz kaytmaydu: — «Manga barlik tizlar pükülidu, Barlik tillar Manga [itaət iqidə] kəsəm iqidu». **24** Xu qaoqda: «Həkkaniylik wə küq bolsa pəkət Pərwərdigardidur» — deyilidu, Kixilər dəl Uningla kexioqa kelidu; Oqaljirlixip, uningola oqəzəplənggənlərning həmmisi xərməndə bolidu. **25** Israilning əwladlirining həmmisi Pərwərdigar təripidin həkkaniy kilinidu, Wə ular Uni danglixidu.

46 Bəl bolsa tiz pükti, Nebo engixiwatidu; Ularning məbudliri ulaoqlarning zemmisigə, kalilarning zimmisigə qüxti; Silər kətürgən nərsiliringlar əmdi ulaoqlaroqa artiloqan bolup, Halsiz ulaoqlaroqa eoqir yük bolidu! **2** Ular engixidu, birliktə tiz pükixidu; Ular muxu yükni kutkuzalmaydu, Bəlki özliri əsirgə qüxidu. **3** I Yakupning jəməti, Xundakla Israil jəmətining kaldisi, Ananglarning korsikidiki qaoqdin tartip üstümgə artiloqanlar, Baliyatkudiki qaoqdin tartip kətürülüp kəlgənlər, — Manga kulak selinglar! **4** Silər kerioquqimu Mən yənila xundakturmən, Qeqinglar akaroquqimu Mən silərni yüdüp yürimən; Silərni yasioqan Məndurmən, silərni kətürimən; Silərni yüdüp kutkuzimən. **5** Əmdi Meni kimgə ohxatmakqi, Yaki kimni Manga təng kilmakqisilər? Uni Manga ohxax dəp, Silər kimni Mən bilən selixturmakqisilər? **6** Ular bolsa həmyanidin altunni qeqip berip, Kümüxnimu tarazioa salidu, Bir zərgərni yalliwalidu, U bir məbudni yasap beridu; Ular yikilidu, dərwəkə qokunidu! **7** Ular uni mürisigə artidu, Uni kətürüp, əz ornioqa koyidu; Andin u axu yərdə ərə turidu; U ornidin kozoqilalmaydu; Birsi uningoqa yelinip tiləydu, Lekin u jawab bərməydu; U kixini awariqilikidin kutkuzmaydu. **8** Muxu ixlarni esinglarda tutunglar; Xundakla özünglarni həkikiy ərkəklərdək kərsitinglar; I, itaətsizlər, Buni esinglaroqa kəltürünglar; **9** Ilgiriki ixlarni, yəni kədimdin boloqan ixlarni esinglaroqa kəltürünglar; Qünki Mən Təngridurmən, baxka biri yoktur; Mən Hudadurmən, Manga ohxaxlar yoktur; **10** Mən: «Mening bekitkinim orunlinidu, Kənglümgə barlik pükkənlərni əməlgə axurmay koymaymən» dəp, Ixning nətijisini baxtila, Aldin'ala tehi kilinmioqan ixlarni ayan kilip eytkuqidurmən; **11** Künqikixtin yirtkuq bir kuxni, Yəni kənglümgə pükkinimni ada kiloquqi bir adəmni yirak yurttin qakiroquqidurmən. Bərhək, Mən səz kiloqan, Bərhək, Mən uni qokum əməlgə axurimən; Buni niyət kiloqanmən, Bərhək, Mən uni wujudka qikirimən. **12** I həkkaniyliktin yirak kətkən jahillar, Manga kulak selinglar:

— **13** Mən həkkaniyliyimni yeyin yilimən, U yiraqlaxmaydu; Xuningdək Mening nijatim həm keqikməydu; Mən Zionoƣa nijat yətküzüp, Israiloƣa julaliq-güzəllikimni tikləp berimən».

47 «I Babilning pak qizi, kelip topa-qangoƣa oltur; I kaldiylərning qizi, təhtsiz bolup yərgə oltur! Qünki sən «latapətlik wə nazuk» dəp ikkinqi atalmaysən. **2** «Tügmən texini qərüp, un tart əmdi, Qümpərdəngni eqip taxla, Kənglikingni seliwət, Paqiqingni yalingaqla, Dəryalardin su keqip ət; **3** Uyatliqing eqilidu; Bərhək, nomusungoƣa tegilidu; Mən intiqam alimən, Heqkimni ayap qoymaymən. **4** Bizning Həmjəmət-Qutquzoƣuqimiz bolsa, «Samawi qoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar» Uning nami; U Israildiki Mukəddəs Boloƣuqidur. **5** I kaldiylərning qizi, süküt kelip jim oltur, Qarangoƣulukka kirip kət; Qünki buningdin keyin ikkinqi «səltənətlərning hanixi» dəp atalmaysən. **6** Mən Əz həlqimdin oƣəzəpləndim, Xunga Əzümning mirasimni buloƣiwəttim, Xuning bilən ularni qolungoƣa tapxurup bərdim; Sən bolsang ularoƣa heqkandak rəhim kərsətmiding; Yaxanoƣanlarning üstigimu boyunturuklarni intayin eoƣir kilip salding; **7** Xuning bilən sən: — «Mən mənggügə hanix bolimən» dəp, Muxu ixlarni kənglüngdin heq ətküzmiding; Ularning akiwitini heq oylap bakmidingsən. **8** Əmdi hazir, i əndixisiz yaxap kəlgüqi, Əz-əzigə: «Mənla bardurmən, məndin baxka heqkim yoktur, Mən hərgiz tul ayalning japasini yaki balilardin məhrum boluxning japasini tartmaymən» — degüqi, I sən əyx-ixrətkə berilgüqisən, Xuni anglap qoy: — **9** «Dəl muxu ikki ix, — Balilardin məhrum bolux wə tulluk — Bir dəkikidə, bir kün iqidila bexingoƣa təng qüxidu; Nuroƣunlioƣan jadugərlikliring tüpəylidin, Bək kəp əpsunliring üqün ular toluk bexingoƣa kelidu. **10** Qünki sən əzüngning rəzillikinggə tayanoƣansən, Sən «Heqkim meni kərməydu» — deding; Sening danaliking wə biliming əzüngni eziktirup, Sən kənglüngdə: — «Mənla bardurmən, məndin baxka biri yoktur» — deding. **11** Birak balayi'apət seni besip kelidu; Sən uning kelip qikixini bilməysən; Halakət bexingoƣa qüxidu; Sən heqkandak «hamiy puli» bilən uni tosalmaysən; Sən heq kütmigən wəyranqilik tuyuksiz seni besip qüxidu. **12** Əmdi keni, yaxlikingdin tartip ezüngni upritip kəlgən əpsunliringni, Xundakla nuroƣunlioƣan jadugərlikliringni hazir okup turiwər; Kim bilsun, sən ulardin payda kərüp kalamsən? Birər nemini təwritip koyalarsən harkaqan?! **13** Sən aloƣan məslihətliring bilən halsizlinip kətting; Əmdi asmanlaroƣa karap təbir bərgüqilər, Yultuzlaroƣa karap palqilik kiloƣuqilar, Yengi aylarni kəzitip munəjjimlik kilip ixlarni «aldin'ala eytkuqilar» ornidin təng turup bexingoƣa qüxidioƣanlardin seni kutkuzsun! **14** Mana, ular pahaldək bolup ketidu; Ot ularni køydüriwetidu; Ular əzlirini yalkunning kolidin kutkuzalmaydu; Birak ularda adəmni issitkudək heq kəmür, Yaki adəm issinoƣudək heq gülhan yoktur! **15** Seni awarə kiloƣan, Yaxlikingdin tartip səndə soda kiloƣanlar sanga muxundak paydisiz bolidu; Hərbiri əz yolini izdəp ketip kalidu; Seni kutkuzoƣudək heqkim yoktur.

48 I Yakupning jəməti, «Israil»ning ismi bilən ataloƣanlar, «Yəhuda bulakliri»din qikkansilər, Pərwərdigarning namini ixlitip kəsəm kiloƣuqisilər, Israilning Hudasini tiloƣa aloƣuqisilər, Birak bular həkikət həm həkkaniyliktin əməs! Munularni anglap koyunglar: — **2** (Qünki ular «mukəddəs xəhər»ning namini ixlitip əzlirigə isim kilidu, Tehi Israilning Hudasioƣa «tayinar»mix! Uning nami bolsa samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigardur!) **3** Mən burunla «ilgiriki ixlar»ni aldin'ala bayan kildim; Ular Əz aoƣzimdin qikkan, Mən ularni anglattim; Mən bularni tuyuksiz wujudka qikirip, Ular əməlgə axuruldi; **4** Qünki Mən sening jahilliqingni, boynungning pəylirining təmür, Yüzüngning daptək ikənlikini bildim; **5** Sening: «Mening butum muxularni kildi», Yaki «Oyma məbudum, kuyma məbudum bularni buyrudi» — deməsliking üqün, Xunga Mən baldur muxularni sanga bayan kildim; Ix yüz bərgüqə ularni sanga anglitip turdum. **6** Sən bularni anglioƣansən; Əmdi ularning həmmisini kərüp bak! Buni rast dəp etirap kilmamsilər? Mən bayatin «yengi ixlar»ni, yəni saklinip yoxuruno ƣan ixlarni bayan kildim, Sən bularni bilgən əməssən. **7** Sening: «Dərwəkə, mening ulardin baldur həwirim bar idi» deməsliking üqün, Ular burun əməs, hazirla yaritilidu; Muxu kündin ilgiri sən ularni anglap bakmioƣansən. **8** Bərhək, sən kulak salmiding, Bərhək, sən həwərmu almiding, Bərhək, sening kuliking heli burunla eqilmay etiklik kaldi; Qünki Mən sening wapasizlik kiliweridioƣanlikingni, Baliyatkudiki qeoƣingdin tartip «asiy» dəp atilidioƣanlikingni bildim. **9** Əz namim üqün oƣazipimni keqiktürimən, Xeyritim üqün seni üzüp taxlimaymən dəp oƣazipimni besiwaldim; **10** Kara, Mən seni tawlidim, Birak kümüxni tawlioƣandək tawlandurmidim; Mən azab-okubətning humdanida seni talliwaldim; **11** Əz səwəbimdin, Əz səwəbimdin Mən muxuni kilimən; Mening namimoƣa daoƣ təgsə kandak bolidu? Mən Əzümning xan-xəhritimni baxka birsigə ətküzüp bərməymən. **12** I Yakup, I qakiroƣinim Israil! Manga kulak saloƣin; Mən «U»durmən; Mən Tunjidurmən, bərhək həm Ahirkidurmən; **13** Mening kolum yər-zeminning ulini saloƣan, Ong kolum asmanlarni kərgən; Mən ularni qakirsamla, ular jəm bolup ornidin turidu. **14** Həmminglar, jəm bolup yioƣilinglar, anglap koyunglar; [Butlar] arisida kaysisi muxundak ixlarni bayan kiloƣan? Pərwərdigar yahxi kərgən kixi bolsa uning kənglidiki ixlarni Babilda ada kilidu, Uning bilək-koli kaldiylərning üstigə zərb bilən qüxidu; **15** Mən, Mən səz kiloƣanmən; Dərhəkikət, Mən uni qakirdim; Mən uni aldioƣa kikiriwaldim; Uning yoli muwəppəkiyətlik bolidu. **16** — Manga yekin kelinglar, muxuni anglap koyunglar; Mən əzaldin sezümni yoxurun kiloƣan əməs; [Sezüm] əməlgə axuruloƣinidimu yənila xu yərdə boloƣanmən; Hazir bolsa Rəb Pərwərdigar wə Uning Roƣi Meni əwətti! **17** Həmjəmət-nijatkaring Pərwərdigar, Israildiki Mukəddəs Boloƣuqi mundak dəydu: — «Əzünggə payda bolsun dəp sanga Əgətküqi, Sanga tegixlik boloƣan yolda seni yetəkligüqi Mən Pərwərdigar Hudayingdurmən; **18** Sən Mening pərmanlirimoƣa kulak saloƣan bolsang'idi! Undak boloƣanda bəht-hatirjəmliking dəryadək, Həkkaniyliking dengiz dolkunliridək bolatti! **19** Sening nəsling bolsa uning kumliridək, Iq-karningdin qikkan pərzəntliring kum danqiliridək sansiz bolatti! Ularning ismi Mening aldimda hərgiz əqürüwetilməydioƣan yaki yokitiwetilməydioƣan bolatti! **20** Babildin qikinglar, kaldiylərdin kəqip ketinglar! Nahxa awazlirini yangritip muxuni jakarlanglar, Bu həwərni anglitinglar, Jahanning qət-yakilirioƣiqə uni yətküzüp mundak dənglar: — «Pərwərdigar Əz kuli Yakupni həmjəmətlik kilip kutkuzdi! **21** Ular qəl-bayawanlardin ətkəndə heq ussap kalmidi; U sularni taxtin akkuzup bərdi; Bərhək, U taxni yaroƣuzdi, sular uningdin uroƣup qikti!». **22** «Rəzillər üqün» — dəydu Pərwərdigar, «bəht-hatirjəmlik yoktur».

49 «I arallar, mening gepimni anglanglar, Yiraktiki əl-yurtlar, manga kulak selinglar! Baliyatkudiki qeoƣimdin tartip Pərwərdigar meni qakirdi; Apamning korsikidiki qeoƣimdin tartip U mening ismimni tiloƣa aldi; **2** U aoƣzimni ətkür kiliqtək kildi; Əz kolining sayisi astida meni yoxurup kəldi, Meni silikloƣan bir ok kildi; U meni okdenioƣa selip saklidi, **3** Wə manga: «Sən bolsang əzüngdə Mening güzəllik-

julalikim ayan kilinidioŋan Өz kulum Israildursən» — dedi». **4** Əmma mən: — «Mening əjrim bikaroŋa kətti, Ḥeqnemigə erixməy küq-maoŋdurumni kuruk sərp kildim; Xundaktimu baḥalinixim bolsa Pərwərdigardindur, Mening əjrimnimu Hudayimoŋa tapxurdum» — dedim; **5** Əmdi meni Өz kuli boluxka, Yakupni towa kilip uning yenioŋa kayturuxka meni baliyatkuda xəkilləndürgən Pərwərdigar mundak dəydu: — (Israil kayturulup yenioŋa toplanmioŋan bolsimu, Mən yənila Pərwərdigarning nəziridə xan-xərəpkə igə boldum, Xuningdək Hudayim mening küqümdur) **6** — U mundak dəydu: — «Sening Yakup kəbililirini [gunahtin kutkuzup] turoŋuzuxka, Ḥəmdə Israildiki «saklanoŋan sadiklar»ni bəhtkə kayturuxka kulum boluxung sən üqün zərriqilik bir ixtur; Mən tehi seni əllərgə nur boluxka, Yər yüzining qət-yakilirioŋiqə nijatim boluxung üqün seni atidim». **7** Əmdi Israilning ḥəmjəmət-kutkuzoŋuqisi, uningdiki Mukəddəs Boloŋuqi Pərwərdigar mundak dəydu: — Adəmlər iq-iqidin nəpərətlinidioŋan kixigə, Yəni kepqilik lənitiy dəp karioŋan, Əməldarlaroŋa kul kilinoŋan kixigə mundak dəydu: — «Səzidə turoŋuqi Pərwərdigar, Yəni seni tallioŋan Israildiki Mukəddəs Boloŋuqining səwəbidin, Padixaḥlar kəzlirini eqip kərüp ornidin turidu, əməldarlarmu bax uridu; **8** Pərwərdigar mundak dəydu: — «Xapaət kərsitilidioŋan bir pəyttə duayingni ijabət kilixni bekitkənmən, Nijat-kutkuzulux yətküzülidioŋan bir künidə Mən sanga yardəmdə boluxumni bekitkənmən; Mən seni koŋdaymən, Seni həlkimgə əḥdə süpitidə berimən; Xundak kilip sən zeminni əsligə kəltürisən, [Həlkimni] harabə bolup kətkən miraslirioŋa warislik kildurisən, **9** Sən məḥbuslaroŋa: «Buyakka kelinglar», Karangoŋulukta olturoŋanlaroŋa: «Nuroŋa qikinglar» — dəysən; Ular yollar boyidimu otlap yüridu, Ḥətta ḥərbir takir taoŋlardin ozukluk tapidu; **10** Ular aq kalmaydu, ussap kətməydu; Tomuz issikmu, kuyax təptimu ularni urmaydu; Qünki ularoŋa rəḥim Kiloŋuqi ularni yetəkləydu, U ularoŋa bulaklarni boylitip yol baxlaydu. **11** Xuningdək Mən barlik taoŋlirimni yol kilimən, Mening yollirim bolsa egiz kətürülidu. **12** Mana, muxu kixilər yiraktin keliwatidu, Mana, bular bolsa ximaldin wə oŋərbtin keliwatidu, Ḥəm muxular Sinim zeminidinmu keliwatidu. **13** Huxalliktin towlanglar, i asmanlar; I yər-zemin, xadlan; Nahxilarni yangritinglar, i taoŋlar; Qünki Pərwərdigar Өz həlkigə təsəlli bərdi, Өzining har boloŋan pekir-məminlirigə rəḥim kilidu. **14** Birak Zion bolsa: — «Pərwərdigar məndin waz kəqti, Rəbbim meni untup kətti!» — dəydu. **15** Ana əzi emitiwatkan bowikini untuyalamdu? Өz koršikidin tuoŋkan ooŋlioŋa rəḥim kilmay turalamdu? Ḥətta ular untuoŋan bolsimu, Mən seni untuyalaymən. **16** Mana, Mən seni Өz alkanlirimoŋa oyup pütkənmən; [Harabə] tamliring hərdaim kəz aldimdidur. **17** Ooŋul baliliring [kaytixka] aldiriwatidu; Əslidə seni wəyran kiloŋanlar, harab kiloŋanlar seningdin yirak ketiwatidu; **18** Bexingni egiz kətürüp ətrapingoŋa karap bak! Ularning ḥəmmisi jəm bolup kexingoŋa kaytip keliwatidu! Өz ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Pərwərdigar, Sən ularni əzünggə zibu-zinnətlər kilip kiyisən; Toyi bolidioŋan kizdək sən ularni takaysən; **19** Qünki harabə ḥəm qəldərəp kətkən jayliring, Wəyran kilinoŋan zemining, Ḥazir kelip, turmakqi boloŋanlar tüpəylidin sanga tarqilik kilidu; Əslidə seni yutuwaloŋanlar yirakləp kətkən bolidu. **20** Seningdin juda kilinoŋan baliliring bolsa sanga: — «Muxu jay turuxumoŋa bək tarqilik kilidu; Manga turoŋudək bir jayni boxitip bərsəng!» — dəydu; **21** Sən kənglüngdə: — «Mən balilirimdin ayrilip kaloŋan, Oŋerib-musapir wə sürgün bolup, uyan-buyan ḥaydiwetilgən tursam, Kim muxularni manga tuoŋup bərdi? Kim ularni bekip qong kildi? Mana, mən oŋerib-yaloŋuz kalduruloŋanmən; Əmdi muxular zadi nədin kəlgəndur?» — dəysən. **22** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, Mən əllərgə kolumni kətürüp ixarət kilimən, Əl-millətlərgə kərünidioŋan bir tuoŋni tikləymən; Ular ooŋulliringni kuqikida elip kelixidu; Ular kizliringni ḥapax kilip kelidu. **23** Padixaḥlar bolsa, «Atak dadiliring, » Hanixlar bolsa inik'aniliring bolidu; Ular sanga bexini yərgə təgküzüp təzim kilip, Putliring aldidiki qang-topinimu yalaydu; Xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisən; Qünki Manga ümid baoŋlap kütkənlər ḥərgiz yərgə karap kalmaydu. **24** Oljini baturlardin eliwaloŋili bolamdu? Ḥəkkaniyət jazasi səwəbidin tutkun kilinoŋan bolsa kutulduroŋili bolamdu? **25** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Ḥətta baturlardin əsirlərnimu kayturuwaloŋili, Əxəddiylərdin oljini kutkuziwaloŋili bolidu; Wə sən bilən dəwalaxkanlar bilən Mənmu dəwaliximən, Xuning bilən baliliringni kutkuzup azad kilimən. **26** Seni əzgüqilərni өz gəxi bilən özini ozuklandurimən; Ular yengi xarab iqkəndək əz kəni bilən məst bolup ketidu; Xundak kilip barlik ət igiliri Mən Pərwərdigarning sening Kutkuzoŋuqing ḥəm Ḥəmjəmət-Nijatkaring, Yakuptiki kudrət Igisi ikənlikimni bilip yetidu.

50 Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən koyuwətkən ananglarning talak heti kəni? Manga kərz bərgüqilərning kaysisioŋa silərni setiwətkənmən? Mana, silər өz gunahliringlar arkilik өz-özünglarni setiwətkənsilər; Silərning asiylikliringlar tüpəylidin ananglar koyuwetilgənidi. **2** Mən silərdinmu soraymən: Mən kəlginimdə, nemixka ḥeq adəm qikmidi? Mən qakiroŋinimda, nemixka ḥeqkim «Mana mən» dəp jawab bərmidi? Ḥərlükkə qikirixka kolum kiskilik kilamdu? Kutkuzoŋudək küqüm yokmidu? Mana, Mən bir əyibləpla dengizni kurutup, Dəryalarni qəlgə aylanduruwetimən; Su bolmioŋaqka ularning belikliri sesip ketidu, Ussuluktin əlidu; **3** Asmanlarni karilik bilən kiydürimən, Ularning kiyim-keqəklirini [kara] bəzdin kilimən». **4** «Rəb Pərwərdigar mening japa qəkkənlərning kənglini yasaxni bilixim üqün manga təlim-tərbiyə aloŋuqilarning tilini təkdim kildi; U meni ḥər səḥər oyoŋitip turidu, Tərbiyilənganlərning katarida mening kulikimni oyoŋitidu. **5** Rəb Pərwərdigar kulikimni aqti; Mən bolsam itaətsizlik kilmidim, Yaki yolidin bax tartmidim. **6** Dümbəmni sawioŋuqilaroŋa, Məngzlirimni tük yuloŋuqilaroŋa tutup bərdim; Horluk ḥəm tükürüxlərdin yüzümni kaqurmidim; **7** Birak Rəb Pərwərdigar yardimimdə bolidu; Xunga mən yərgə karap kalmaymən; Xunga mən [niyitimni kət'iy kilip] yüzümni almastək qing kildim; Hijillikka kaldurulmaydioŋanlikimni bilimən. **8** Meni Aklioŋuqi yenimdidur; Kim manga ərz-xikayət kilalisun? Bar bolsa birliktə dəwalixayli; Kim mening üstümdin əyibliməkqi bolsa, Aldimoŋa kəlsun! **9** Manga yardəmdə boloŋuqi Pərwərdigardur; Əmdi meni ərz kilalaydioŋan kimkən? Ularning ḥəmmisi bir tal kiyimdək əskirəp ketidu; Pərwanilər ularni yutuwetidu». **10** — «Aranglarda Pərwərdigardin korkidioŋan, Uning kulining səzigə itaət kilidioŋan kim bar? Karangoŋulukta mangidioŋan, yorukluki bolmioŋan kixi bolsa, Pərwərdigarning namioŋa ixinip hatirjəmlənsun, Hudasioŋa yələnsun! **11** Mana, əzliri üqün ot yakidioŋan, Ətrapinglarni məx'əllər bilən oraydioŋan ḥəmminglar! Kəni, өz otunglarning nurida, Өzünglar yakkan məx'əllər arisida menginglar; Birak silər xuni kolumdin alisilərki: — «Azab-ḥəsrət iqidə yatisilər!».

51 «I ḥəkkaniylikka intilgüqilər, Pərwərdigarni izdigüqilər, Manga kulak selinglar: — Silərni yonup qikaroŋan taxka, Silərni kolap qikaroŋan orəkkə nəzər selinglar; **2** Atanglar Ibraḥimoŋa, silərni tuoŋup bərgən Sarahka nəzər selinglar; Qünki Mən uni yaloŋuz qeoŋida qakirdim, Uningoŋa bəht ata

kildim, Həm uni awundurdum. **3** Qünki Pərwərdigar Zionoŋa təsəlli bərməy koymaydu; Uning barlik harabə yərlirigə qokum təsəlli beridu; U qokum uning janggallirini Erən baoŋqisidək, Uning qəl-bayawanlirini Pərwərdigarning beoŋidək kilidu; Uningdin huxallik həm xad-huramlik, Rəhmətlər həm nahxa awazliri tepilidu. **4** Mening həlkim, gepimni anglanglar, Əz elim, manga kulak selinglar; Qünki Məndin bir kanun-təlim kelidu, Wə Mən həküm-həkikitimni əl-yurtlar üqün bir nur kilip tikləymən. **5** Mening həkkaniylikim silərgə yekin, Mening nijatim yoloŋa qikti; Mening biləklirim əl-yurtlaroŋa həküm-həkikətni elip kelidu; Arallar Meni kütüp umid baoŋlaydu, Ular Mening bilikimgə tayinidu. **6** Bexinglarni kətürüp asmanlaroŋa, Astinglarda turoŋan yər-zeminoŋimu karap bekinglar; Qünki asmanlar is-tütəktək oŋayib bolidu, Yər-zemin bolsa bir tal kiyimdək konirap ketidu; Uningda turuwatkanlarmu ohxaxla əlidu; Birak nijatim bolsa əbədil'əbədgiqidur, Mening həkkaniylikim hərgiz yanjilmaydu. **7** I həkkaniylikimni bilgənlər, Kənggə kanun-təlimimni pükkən həlk, Manga kulak selinglar; Insanlarning hakarətliridin korkmanglar, Ulardiki kupurluk wə oŋaljirlaxlardin patiparak bolup kətmənglar; **8** Qünki küyə ularni kiyimni yəwaloŋandək yəwalidu, Kurt yung yəwaloŋandək yəwalidu; Birak həkkaniylikim əbədil'əbədgiqidur, Mening nijatim dəwrdin-dəwrgiqidur. **9** Oyoŋan, oyoŋan, küqni əzünggə kiyim kilip kiygəysən, i Pərwərdigarning Biliki! Kədimki wakitlarda, Ətkən zamanlardiki dəwrlərdə oyoŋanoŋiningdək oyoŋan! Rahabni kiyma-qiyma kilip qepiwətkən, Əjdihani sanjip zəhimləndürgən əsli Sən əməsmu? **10** Dengizni, dəhxətlik hanglardiki sularni kurutiwetip, Dengizning tegilirini Sən həmjəmətlik kilip kutkuzoŋanlarning ətüx yoli kiloŋan Özüng əməsmu? **11** Xunga Pərwərdigar bədəl tələp kutkuzoŋanlar kaytip kelidu, Ular nahxilarni eytip Zionoŋa yetip kelidu; Ularning baxlirioŋa mənggülük xad-huramlik konidu; Ular huxallik wə xadlikka erixidu; Kayoŋu-həsrət həm uh-nadamətlər bədər kaqidu. **12** Silərgə təsəlli bərgüqi Özüm, Özümdurmən; Ölüx aldida turoŋan bir insandin, Teni ot-qəplərgə aylinip ketidioŋan insan balisidin korkup kətkining nemisi? **13** Asmanlarni kərgən, Yər-zeminning ulini saloŋan Yasioŋuqing Pərwərdigarni untup yürisən, Xundakla kün boyi halakət yürgüzməkqi boloŋan zalimning kəhridin tohtawsiz korkup yürisən; Əmdi zalimning kəhri kəni? **14** Bax əgkən əsir bolsa tezdin boxitilidu; U hangoŋa qüxməydu, xuning bilən əlməydu, Uning riskimu tügəp kalmaydu. **15** Mən bolsam dengizni kozoŋap, dolkunlarni hərkirətküqi Pərwərdigar Hudayingdurmən; «Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar» Mening namimdur; **16** Wə asmanlarni tikləxkə, Yər-zeminning ulini selixka, Wə Zionoŋa: «Sən Mening həlkimdur» deyixkə, Mən sözümni aoŋzingoŋa kuyoŋanmən, Sən [kulumni] kolumning sayisi bilən yapkanmən. **17** I Pərwərdigarning kolidiki kəhrlik kədəhni iqiwətkən Yerusalem, Oyoŋan, oyoŋan, ornungdin tur; Adəmni wəhimigə saloŋuqi jam-kədəhni sən iqting, birakla kətüriwətting; **18** Uning tuoŋup bərgən barlik baliliri arisida uni yetəkligüdək heqkim yok, Uning bekip qong kiloŋan barlik baliliridin uning kolini tutup yeligüdək heqbirimu yok. **19** Bu ikki ix bexingoŋa qüxti — (Kim sən üqün iq aoŋritip yioŋlar?!) — Bulangqilik həm wəyranqilik, Aqarqilik həm kiliq; Mənmu sanga təsəlli berələymənmikin? **20** Sening baliliring halsizlinip hoxidin kətti, Toroŋa qüxkən jərəndək harbir koqining dokmuxida yatidu; Ular Pərwərdigarning kəhri bilən, Hudayingning tənbihi bilən toldiruldi; **21** Xunga hazir buni anglap koy, i har boloŋan, — Məst boloŋan, birak xarab bilən əməs: — **22** Əz həlkining dəwasini yürgüzgüqi Rəbbing Pərwərdigar, Yəni sening Hudaying mundak dəydu: — «Mana, Mən kolungdin adəmni wəhimigə salidioŋan jam-kədəhni, Yəni kəhrimgə toloŋan kədəhni eliwaldim; Sən ikkinqi uningdin heq iqməysən; **23** Mən uni seni harliwatkanlarning kolioŋa tutkuzimən; Ular sanga: «Biz üstüngdin dəssəp ətimiz, egilip tur» dedi; Xuning bilən sən teningni yər bilən təng kilip, Üstüngdin ətküqilər üqün özüngni koqidiki yol kilding».

52 — Oyoŋan, oyoŋan, i Zion, küqüngni kiyiwal, I Yerusalem, mukəddəs xəhər, güzəl kiyim-keqəkliringni kiyiwal; Qünki bundin baxlap sünnət kilinmioŋanlar yaki napaklar iqinggə ikkinqi kirməydu. **2** Topa-qangdin qikip özüngni silkiwət; Ornungdin tur, olturuwal, i Yerusalem; Özüngni boynungdiki zənjirlərdin boxitiwətkin, i tutkun boloŋan Zion kizi! **3** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — «Silər özünglarni pulsiz setiwətkənsilər; Pulsiz kayturup setiwelinisilər». **4** Qünki mundak dəydu Rəb Pərwərdigar: — Həlkim dəsləptə Misiroŋa musapir süpitidə qüxkənikən, Xundakla yekində Asuriyə ularni əzgən yərdə, **5** (Əmdi hazir həlkim pulsiz elip kelinginidə, — dəydu Pərwərdigar) Mening karim bolmamdikən? Ular üstidin həkümranlik kiloŋuqilar ularni zar kakxatkan, — dəydu Pərwərdigar, — Xundakla namim bolsa kün boyi tohtawsiz hakarətlənggən tursa, Mening karim bolmamdikən?!» **6** Xunga Əz həlkim Mening namimni bilidu; Xunga xu küni ular Mening «U» ikənlikimni, xundakla ularoŋa: «Kər, Meni!» dəydioŋanlikimni bilidu. **7** Taoŋlar üstidə hux həwər elip kəlgüqining ayaoŋliri nemidegən güzəl-hə! U aram-hatirjəmlikni jakarlaydu, Bəhtlik hux həwərni elip kelidu, Nijat-kutuluxni elan kilidu, U Zioŋoŋa: «Hudaying həmmigə həküm süridu!» **8** Kəzətqiliringning awazini angla! Ular awazini kətüridu, Nahxilarni yangritip towlaydu; Qünki Pərwərdigar Zionni elip kaytkanda, ular əz kəzi bilən kəridu! **9** I Yerusalemning harabiliri, nahxilarni yangritip təntənə kilinglar! Qünki Pərwərdigar Əz həlkigə təsəlli bərgən, U Yerusalemni həmjəmətlik kilip kutkuzoŋan! **10** Pərwərdigar əllərning həmmisining aldida Əz mukəddəs Bilikini eqip ayan kiloŋan; Xuning bilən yər-zeminning barlik qət-yakiliri Hudayimizning nijat-kutuluxini kəridu. **11** Qikip ketinglar, qikip ketinglar; Heq napak nərsigə təgməy xu yərdin qikip ketinglar; Uning otturisidin qikip ketinglar; Pərwərdigarning mukəddəs kaqa-kuqilirini kətürgüqilər, özünglarni pak tutunglar; **12** Qünki silər aldirioŋan peti əməs, Patiparak kaqkan peti əməs qikip ketisilər; Qünki Pərwərdigar aldinglarda mangidu, Israilning Hudasi arka muhapizətqinglar bolidu. **13** « — Kərünglarki, Mening kulum danalik bilən ix kəridu, U [aləm aldida] kətürülidu, yukiri oruno̧a qikirilidu, naḫayiti aliy oruno̧a erixtürülidu. **14** Lekin nuroŋun kixilər seni kərüp, intayin həyran kelixidu, — Qünki uning qirayi baxka hərkandikiningkidin kəp zəhimləngən, [Kulning] kiyapiti xu dərijidə buzuwetilgənki, uningda hətta adəm siyakimu kalmioŋan! **15** U xu yol bilən nuroŋun əllərning üstigə [kan] qaqidu. Hətta xah-padixahlarmu uning karamitidin aoŋzini tutupla kalidu; Qünki əzlirigə əzəldin eytilmioŋanni ular kərələydu, Ular əzəldin anglap bakmioŋanni qüxinələydu.

53 Bizning həwirimizgə kimmu ixəngən? Həm «Pərwərdigarning Biliki» boloŋuqi kimgimu ayan kilinoŋan? **2** U bolsa [Pərwərdigarning] aldida huddi yumran maysidək, Yaki huddi kaoŋjirak tuprakta tartkan bir yiltizdək əsidu; Uningda jəzbidarlik yaki həywə yok bolidu, Biz uni kərginimizdə, uning bizni jəlb kiloŋudək təki-turkimu yok bolidu. **3** U kixilər təripidin kəmsitilidu, ular uningdin yirakkixidu; U kəp dərd-ələmlik adəm bolup, Uningoŋa azab-

oqubət yar bolidu; Xuning bilən uningdin yüzlər qaqurulidu; U kəmsitilidu, biz uni heq nərsigə ərziməs dəp hesabliduq. **4** Birak əməliyəttə bolsa, U bizning qayoqu-həsritimizni kətürdi, Azab-oqubətlirimizni əz üstigə aldi. Biz bolsak, bu ixlarni u wabaoqa uqrioqanlikidin, Huda təripidin jazalinip uruloqanlikidin, Xundakla kiyin-kistakka elinoqanlikidin dəp karıduk! **5** Lekin u bizning asiylıklirimiz tüpəylidin yarilandi, Bizning gunahlirimiz üqün zəhimləndi; Uning jazalinix bədiligə, biz aram-hatirjəmlik taptuk, Həm kamqidin boloqan yariliri arkilik biz xipamu taptuk. **6** Həmmimiz huddi koylardək yoldin ezip, Hərbirimiz əzimiz halioqan yoloqa mangoqaniduk; Birak Pərwərdigar həmmimizning kəbihlikini uning üstigə yioqip yüklidi. **7** U kiynilip, azab qəkkən bolsimu eoqiz aqmidi; U huddi booquzlaxka yetilәp mengiloqan pakландək booquzlaxka elip mengildi, Xundakla yung kirkioquqilar aldida koy ün-tinsiz yatkandək, u zadila eoqiz aqmidi. **8** U kamap koyulup, hək soraktin məhrum bolup elip ketildi, Əmdi uning əwladini kimmu bayan kilalisun?! Qünki u tiriklərning zeminidin elip ketildi, Mening həlkimning asiyliki üqün u waba bilən uruldi. **9** Kixilər uni rəzillər bilən ortak bir gorgə bekitkən bolsimu, Lekin u ölümidə bir bay bilən billə boldi, Qünki u heqkaqan zorawanlik kilip bakmioqan, Uning aoqzidin birər eoqizmu hiylə-mikirlik səz tepilmas. **10** Birak uni ezixni layik kərgən Pərwərdigardur; U uni azabka qəmüldürgüzdi. Gərqə u əz jenini gunahni yuyidioqan kurbanlik kiloqan bolsimu, Lekin u əzining uruk-əwladlirini qokum kərüp turidu, Xundakla uning kəridioqan künliri uzartilidu; Wə Pərwərdigarning kəngli səyünidioqan ixlar uning ilkidə bolup, rawaj tepip əməlgə axurulidu. **11** U əzi tartkan japaning mewisini kərüp məmnun bolidu; Həkkaniy boloquqi Mening kulum əzining bilimliri bilən nuroqun kixilərgə həkkaniylikni yətküzidu. Qünki u ularning kəbihliklirini əzigə yükliwalidu. **12** Bu ixliri üqün Mən xu «nuroqun kixilər»ni uningoqa hədiyə kilip nesiwisi kilimən, Xuning bilən u əzi küqlüklərni oqənimət süpitidə üləxtürüp beridioqan bolidu; Qünki u ta ölüxkə kədər «[xarab hədiyə]»ni tekkəndək, əz jenini tutup bərdi, Xundakla əzining asiylik kiloquqilarning katarida sanilixioqa yol koydi. Xuning bilən u nuroqun kixilərning gunahini əz üstigə aldi, Əzini asiylik kiloquqilarning ornioqa koyup ular üqün dua kildi».

54 — Təntənə kil, i pərzənt kərmigən tuoqmas ayal! Nahxilarni yangrat, xadlinip towla, i toloqak tutup bakimioqan ayal! — Qünki oqerib ayalning baliliri eri bar ayalningkidin kəptur! — dəydu Pərwərdigar, — **2** Qediringning ornini kengəytip, Turaloquliringning etiklirini ular yaysun; Küqüngni heq ayimay qedir taniliringni uzartkin, Kozukliringni qingaytkin; **3** Qünki sən ong wə sol tərəpkə kengiyisən; Sening əwlading baxka əllərni igələydu; Ular oqerib xəhərlərni ahalilik kilidu. **4** Korkma, qünki sən heq hijalәttə bolmaysən, Heq uyatka kaldurulmaysən, Qünki yərgə heq karitilip kalmaysən, Qünki yaxlikingdiki hijilqanlikni untuysən, Tullukungning ahanitini heq esinggə kəltürəlməysən. **5** Qünki seni yaritip Xəkilləndürgüqing bolsa sening ering, Samawi koxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar Uning nami; Həmjəmət-Kutkuzoquqing bolsa Israildiki Mukəddəs Boloquqi, U barlik yər-zeminning Hudasi dəp atilidu. **6** Qünki Pərwərdigar seni qakirdi, — Huddi eri əzidin waz kəqkən, kəngli sunuk bir ayaldək, Yaxlikida yatlik bolup andin taxliwetilgən bir ayalni qakiroqandək qakirdi» — dəydu sening Hudaying; **7** Mən bir dəkikə səndin ayrilip kəttim, Birak zor kəyümqanlik bilən seni yenimoqa yioqimən; **8** Oqəzipimning texixi bilən Mən bir dəkikila yüzümni səndin yoxurup koydum; Birak mənggülük mehir-muhəbbitim bilən sanga kəyümqanlik kərsitimən» — dəydu Həmjəmət-Kutkuzoquqing Pərwərdigar. **9** Muxu ixlar huddi Nuh [pəyoqəmbər] dəwridiki topan suliridək bolidu — Mən Nuh dəwridiki sular ikkinqi yər yüzini besip ətməydu dəp kəsəm iqkinimdək, — Mən xundak kəsəm iqkənmənki, Səndin ikkinqi oqəzələnməymən, Sanga ikkinqi tənbih bərməymən. **10** Qünki taoqlar yokilidu, Dənglərmu yətkilip ketidu, Birak mehir-muhəbbitim səndin hərgiz kətməydu, Sanga aram-hatirjəmlik bərgən əhdəmmu səndin neri bolmaydu» — dəydu sanga kəyümqanlik kiloquqi Pərwərdigar. **11** I har boloqan, boranda uyan-buyan qaykaloqan, heq təsəlli kilinmioqan [kiz], Mana, Mən taxliringni rəngdar semont lay bilən kirlaymən, Kək yakutlar bilən ulungni salimən; **12** Parkirak munarliringni ləəllərdin, Dərwaziliringni qaknak yakutlardin, Barlik sepilliringni jawahiratlardin kilip yasaymən. **13** Sening baliliringning həmmisi Pərwərdigar təripidin əgitilidu; Baliliringning aram-hatirjəmliki zor bolidu! **14** Sən həkkaniylik bilən tiklinisən; Sən zulumdin yirak, (Qünki sən heq korkmaysən) Wəhxəttinmu yirak turoquqi bolisən, Qünki u sanga heq yekinlaxmaydu. **15** Mana, birərsi haman yioqilip sanga hujum kilsa, (Birak bu ix Mening ihtiyarimda boloqan əməs), Kimki yioqilip sanga hujum kilsa sening səwəbingdin yikilidu. **16** Mana, kəmür otini yəlpütüp, Əzigə muwapik bir koralni yasioquqi təmürqini Mən yaratkanmən, Həm har kilix üqün halak kiloquqinimu Mən yaratkanmən; **17** Sanga karxi yasaloqan heqkandak koral karoqa kəlməydu; Sanga ərz-xikayət kiloquqi hərbir tilni sən mat kilisən. Mana xular Pərwərdigarning kullirining alidioqan mirasidur! Ularning həkkaniyliki bolsa məndindur!

55 Hoy! Barlik ussap kətkənlər, Suoqa kelinglar! Puli yoklar, kelinglar, ax-nan setiwelip yənglar; Mana kelinglar, nə pul nə bədəl təliməyla xarab həm süt setiwelinglar; **2** Nemixka həkikiy ax-nan bolmaydioqan nərsigə pul həjləysilər? Əjiringlarni adəmni heq kanaətlәndürməydioqan nərsilər üqün sərp kilisilər? Gepimni kəngül koyup anglanglar, yahxisidin yənglar, Kənglünglar molqilikətin kanaətlinidu; **3** Manga kulak selinglar, yenimoqa kelinglar; Anglanglar, jeninglar hayatka erixidu; Wə Mən silər üqün mənggülük bir əhdə tüzüp berimən: — Xu əhdə — Dawutka wədə kilinoqan mehir-xəpkətlərdur! **4** Mana, Mən uni əl-yurtlaroqa guwahqi süpitidə, əl-yurtlaroqa yetəkqi həm sərkərdə süpitidə təkdim kildim — **5** — «Mana, sən əzünggə yat bir əlni qakirisən, Seni bilmigən bir əl yeningoqa yügürüp kelidu; Səwəbi bolsa Pərwərdigar Hudaying, Israildiki Mukəddəs Boloquqining Əzidur; Qünki U seni uluoqlap sanga güzəllik-julalikni yar kildi». **6** — Izdənglar Pərwərdigarni, U Əzini tapkuzmakqi boloqan pəyttə; U yekin turoqan wakitida uningoqa nida kilinglar! **7** Rəzil adəm əz yolini, Nahək adəm əz oy-hiyallirini taxlisun, Pərwərdigarning yenioqa kaytip kəlsun, U uningoqa rəhimdillik kərsitidu; Hudayimizning yenioqa kaytip kəlsun, U zor kəqürüm kilidu. **8** Qünki Mening oylioqanlirim silərning oylioqanliringlar əməs, Mening yollirim bolsa silərning yolliringlar əməstur; **9** Qünki asman yərdin kanqə yukiri boloqinidək, Mana Əz yollirim silərning yolliringlardin, Mening oylioqanlirim silərning oylioqanliringlardin xunqə yukiridur. **10** Yamoqur həm kar asmandin qüxüp, Yər yüzini suoqirip uni kəkərtip, qeqəklitip, Terioquqioqa urukni, yegüqigə ax-nanni təminligüqə kaytmaydioqandək, **11** Mana Mening aoqzimdin qikkan səz-kalamim xundaktur; Əz kənglümdikini əməlgə axurmioquqə, Uni əwətix məksitimgə toluk yətmigüqə, U Əzümgə bikardin-bikar kaytmaydu. **12** Qünki silər xad-huram halda qikisilər; Aram-hatirjəmliktə yetəklinip qikisilər;

Taoŋlar ḥəm dənglər silərning aldinglarda nahxa yangritidu, Dalalardiki barlik dəl-dərəhlər qawak qelixip təntənə kilidu; **13** Yantakliknıng ornida karioŋay, Jioŋanlikning ornida hadas dərihi əsidu; Muxular bolsa Pərwərdigaroŋa bir nam kəltüridu, Mənggügə üzülməs karamət bolidu.

56 Pərwərdigar mundak dəydu: — Adalət ḥəm ḥidayəttə qing turunglar, Ḥəkkaniylikni yürgüziweringlar; Qünki Mening nijatim yekinlaxti, Ḥəkkaniylikim ayan kilinay dəwatidu, **2** Muxularni kiloŋuqi kixi, Muxularda qing turoŋuqi insan balisi — Xabat künini buloŋimay pak-mukəddəs sakliŋuqi, Kolini ḥərkandak rəzilliktin tartkuqi kixi nemidegən bəhtliktur! **3** Əzini Pərwərdigaroŋa baoŋliŋan yat yurtluk adəm: — «Pərwərdigar qokum meni əz həlkidin ayriwetidu!», Yaki aoŋwat boloŋan kixi: — «Mana, kakxal bir dərəhmən!» degüqi bolmisun. **4** Qünki Pərwərdigar: — Mən Əz «xabat künlirim»ni sakliydiŋan, Kənglümdiki ixlarni talliŋan, Əhdəmdə qing turidiŋan aoŋwatlaroŋa mundak dəymənki: — **5** Mənularoŋa Əz əyümdə, Yəni Əz tamlirim iqidə orun ḥəm nam-atak ata kilimən; Muxu nam-atak ooŋul-kizliri barlarningkidin əwzəldur; Mənularoŋa üzülməs, mənggülük namni berimən. **6** Pərwərdigarning hizmitidə boluxka, Uning namioŋa seoŋinixka, Uning kulliri boluxka Pərwərdigaroŋa əzini baoŋliŋan, Xabat künini buloŋimay pak-mukəddəs sakliŋan, Əhdəmni qing tutkan yat yurtlukning pərzəntlirini bolsa, **7** Ularnimu Əz mukəddəs teoŋimoŋa elip kelimən, Mening duagaḥ boloŋan əyümdə ularni huxal kilimən; Ularning kəydürmə kurbanliklıri ḥəm təxəkkür kurnanlikliri Mening kurbangaḥim üstidə kobul kilinidu; Qünki Mening əyüm «Barlik əl-yurtlar üqün dua kilinidiŋan əy» dəp atilidu. **8** Israildin tarkilip kətkən oŋeriblarni yioŋip kayturidiŋan Rəb Pərwərdigar: — Mən yənə uningoŋa baxkilarni, Yəni yioŋilip boloŋanlaroŋa baxkilarnimu koxup yioŋimən! — dəydu. **9** — I dalalardiki barlik ḥaywanlar, kelip ozuktin elinglar, Ormanlikiki barlik ḥaywanlar, kelinglar! **10** [Israilning] kəzətqiliri ḥəmmisi karioŋu; Ular ḥeq bilməydu; Ḥəmmisi kawaxni bilməydiŋan gaqa itlar, Qüxəkəp yatidiŋan, uykuoŋa amraklar! **11** Muxu itlar bolsa nəpsi yaman, toyoŋanni bilməydu, Ular bolsa [həlkimni] «bakkuqi»larmix tehi! Ular yorutuluxni ḥeq bilməydu, Ularning ḥəmmisi haliŋanqə yol tallap kəyip kətkən, Birsimu kalmay ḥərbiri əz mənpəitini kəzləp yürgüqilər! **12** Ular: «Kəni, xarab kəltürimən, Ḥarakni kanoŋuqə iqəyli; Ətimu bolsa bügünkidək bolidu, Tehimu molqilik bolidu yənə!» — dəweridu.

57 Ḥəkkaniy adəm aləmdin ətidu, Ḥeqkim buningoŋa kəngül bəlməydu; Meḥriban adəmlər yioŋip elip ketilidu, Birak ḥeqkim oylap qüxinəlməyduki, Ḥəkkaniy adəmlər yaman künlərni kərmisun dəp yioŋip elip ketilidu. **2** U bolsa aram-hatirjəmlik iqigə kiridu; Yəni əzlirining durus yolida mangoŋan ḥərbir kixi, Əz ornida yetip aram alidu. **3** Birak sənlər, i jadugər ayalning baliliri, Zinahor bilən paḥixə ayalning nəsli; Buyakka yekin kelinglar; **4** Silər kimni mazak kiliwatisilər? Yaki kimgə karxi aoŋzinglarni kalqaytip, Tilinglarni uzun qikirisilər? Silər bolsanglar asiyliktin tərəlgən balilar, Aldamqilikning nəsli əməsmusilər? **5** Ḥərbir qong dərəh astida, Ḥərbir yexil dərəh astida xəḥwaniylik bilən kəyüp kətküqi, Kiqik balilarni jiloŋilaroŋa ḥəm hada taxlarning yeriklirioŋa elip soyoŋuqisilər! **6** Eriktiki silikloŋan taxlar arisida sening nesiwəng bardur; Xular, xularla sening təksimatingdur; Xundak, sən ularoŋa atap «xarab ḥədiyəsi»ni kuyup, Ularoŋa «axlik ḥədiyə»nimu sunup bərdingoŋu; Əmdi muxularoŋa razi bolup Əzümni besiwalsam bolamti? **7** Sən yukiri, egiz bir taoŋ üstidə orun-kərpə selip koydung, Sən axu yərdimu kurbanliklarni kilixka qikting. **8** Ixiklərning kəynigə wə kəyni kexəklirigə «əslətmiliring»ni bekitip koydung, Qünki sən Məndin ayrilding, Sən yalingaqlinip ornungoŋa qikting; Orun-kərpəngni kengəytip [heridarliring] bilən əzüng üqün əḥdiləxting; Ularning orun-kərpisigə kənglüng qüxti, Sən ularda küq-ḥokukni kerüp kalding. **9** Sən zəytun meyi ḥədiyisini elip, ətirliringni üstibexinggə boluxioŋa qeqip, Padixaḥning aldioŋa barding; Əlqiliringni yirakka əwətip, Ḥətta təḥtisaraoŋa yətküqə əzüngni pəs kilding. **(Sheol h7585)** **10** Sən besip mangoŋan barlik yolliringda qarqioŋining bilən, Yənə: «Pok yəptimən, boldi bəs!» dəp koymiding tehi, Ezip yürüxkə yənila küqüngni yioŋding, Ḥeq jak toymiding. **11** Sən zadi kimdin yürəkzadə bolup, Korkup yürisən, Yaloŋan gəp kilip, Meni esinggə ḥeq kəltürməy, Kənglüngdin ḥeq ətküzmiding. Mən uzunoŋiqə süküttə turup kəldim əməsmu? Sən yənila Məndin ḥeq korkup bakmiding! **12** Sening «ḥəkkaniyliking»ni ḥəm «təḥpiliring»ni bayan kilimən: — Ularning sanga ḥeq paydisi yoktur! **13** Qirkirioŋanliringda sən yioŋip topliŋan [butlar] kelip seni kutkuzsun! Birak xamal püw kilip ularning ḥəmmisini uqurup ketidu, Bir nəpəsla ularni elip ketidu; Birak Manga tayanoŋuqi zeminoŋa miraslik kilidu, Mening mukəddəs teoŋimoŋa igidarqilik kilidu. **14** [Xu qaoŋda]: — «Yolni kətürünglar, kətürünglar, uni təyyarlanglar, Həlkimning yolini boxitip barlik putlikaxanglarni elip taxlanglar» deyilidu. **15** Qünki nami «Mukəddəs» Boloŋuqi, Yukiri ḥəm Aliy Boloŋuqi, Əbədil'əbədgiqə ḥayat Boloŋuqi mundak dəydu: — «Mən yukiri ḥəmdə mukəddəs jayda, Ḥəm xundakla roḥi sunuk ḥəm kiqik peil adəm bilən billə turimənki, Kiqik peil adəmning roḥini yengilaymən, Dili sunukning kənglini yengilaymən. **16** Qünki Mən ḥərgiz mənggügə ərz kilip əyibliməymən, Ḥəm əbədil'əbədgiqə oŋəzəplənməymən; Xundak kilsam insanning roḥi Mening aldimda suslixip yokaydu, Əzüm yaratkan nəpəs igiliri tügixidu. **17** Uning əz nəpsaniyətlik kəbiḥlikidə Mən uningdin oŋəzəplinip, uni uroŋanmən; Mən uningdin yoxurun turup, uningoŋa oŋəzəpləngənlikim bilən, U yənila arkisioŋa qekinginiqə əz yolini mengiwərdi; **18** Mən uning yollirini kerüp yətkən təkdirdimu, Mən uni sakaytimən; Mən uni yetəkləymən, Mən ləwlərning mewisini yaritimən, Uningoŋa wə uningdiki ḥəsrət qəkküqilərgə yənə təsəlli berimən; Yirak turuwatkanoŋa, yekin turuwatkanoŋimu mutlək aram-hatirjəmlik bolsun! Wə Mən uni sakaytimən! **20** Birak rəzillər bolsa tinqilinixni ḥeq bilməydiŋan, Dolkunliri lay-latkilarni uroŋutuwatkan, Dawaloŋuwatkan dengizdəktur. **21** Rəzillərgə, — dəydu Hudayim — ḥeq aram-hatirjəmlik bolmas.

58 — Nida kilip jakarliŋin, Awazingni koyup berip boluxiqə towla, Awazingni kanaydək kətür, Mening həlkimgə ularning asiylikini, Yakupning jəmətigə gunaḥlirini bayan kiloŋin. **2** Birak ular Meni ḥər küni izdəydioŋan, Ḥəkkaniylikni yürgüzidioŋan, Mening yollirimni bilixni huxallik dəp bilidioŋan, Hudasining ḥəküm-pərmanlirini taxliwətməydioŋan bir əlgə ohxaydu; Ular Məndin ḥəkkaniylikni bekitidioŋan ḥəküm-pərmanlarni soraydu; Ular Hudaoŋa yekinlixixni hursənlik dəp bilidu. **3** [Andin ular]: — «Biz roza tuttuk, Əmdi nemixka sən kəzünggə ilmiding? Biz jenimizni kiyniduk, Əmdi nemixka buningdin ḥəwiring yok?» — [dəp soraydu]. — Karanglar, roza küni əz kənglünglardikini kiliwerisilər, Hizmətqiliringlarni kattik ixlitisilər; **4** Silərning roza tutuxliringlar jənggi-jedəl qikirix üqünmu? Kəbiḥ kolliringlar muxt bilən adəm uruxni məkset kiloŋan ohximamdu? Ḥazirki roza tutuxliringlarning məkşiti awazinglarni ərxlərdə anglitix əməstur! **5** Mən talliŋan xu roza tutux küni — Adəmlərning jenini kiynaydioŋan künmu? Bexini komuxtək egip, Astioŋa bəz wə küllərni yeyix kerək

boloŋan künmu? Silər muxundak ixlarni «roza», «Pərwərdigar kobul kiloŋudək bir kün» dəwatamsilər? **6** Mana, Mən tallioŋan roza muxuki: — Rəzillik-zulumning asarətlirini boxitix, Boyunturukning tasmilirini yexix, Ezilgənlərni boxitip hər kilix, Ħərkandak boyunturukni qekip taxlax əməsmidi? **7** Ax-neningni aqlaroŋa üləxtürüxüng, Ħajətmən musapirlarni ħimayə kilip əyünggə apirixing, Yalingaqlarni kərginingdə, uni kiydürüxüng, Özüngni əzüng bilən bir jan bir tən boloŋanlardin kaqurmasliking ibarət əməsmu? **8** Xundak kiloŋanda nurung tang səħərdək wallidə eqilidu, Salamətliking tezdin əsligə kelip yaxnaysən; Ħəkkaniyliking aldingda mangidu, Arkangdiki muħapizətqing bolsa Pərwərdigarning xan-xəripi bolidu. **9** Sən qakirsang, Pərwərdigar jawab beridu; Nida kilisən, U: «Mana Mən!» dəydu. Əgər aranglardin boyunturukni, Təngləydioŋan barmakni, Ħəm təħmət gəplirini yok kilsang, **10** Jeningni aqlar üqün pida kilsang, Ezilgənlərning ħajətliridin qiksang, Xu qaoŋda nurung karangoŋulukta kətürülidu; Zulmiting qüxtək bolidu; **11** Ħəm Pərwərdigar sening daimlik yetəkligüqing bolidu, Jeningni kuroŋakqilik boloŋan waktidimu kamdaydu, Ustihanliringni küqəytidu; Sən suoŋirilidioŋan bir baoŋ, Suliri uroŋup tügiməydioŋan, adəmni aldimaydioŋan bir bulak bolisən; **12** Səndin tərəlgənlər kona harabilərni kaytidin kurup qikidu; Nuroŋun dəwrlər kalduroŋan ullarni kaytidin kətürisən, Xuning bilən «Bəsülgən tamlarni kaytidin yasioŋuqi, Koqa-yol wə turaloŋularni əsligə kəltürgüqi» dəp atilisən. **13** Əgər sən xabat künidə kədəmliringni sanap mangsang, Yəni Mening mukəddəs künümdə əzüngningki kənglüngdikilərni kilmay, Xabatni «huxallik», Pərwərdigarning mukəddəs künini «ħərmətlik kün» dəp bilsəng, Ħəm Uni ħərmətləp, Əz yolliringda mangmay, Əz bilginingni izdiməy, Kuruk parang salmisang, **14** Undakta Pərwərdigarni kənglüngning huxallikі dəp bilisən, Ħəm Mən seni yər yüzidiki yukiri jaylaroŋa mingüzüp mangdurimən; Atang Yakupning mirasi bilən seni ozuklandurimən — Qünki Pərwərdigar Əz aoŋzi bilən xundak səz kildi.

59 — Karanglar, Pərwərdigarning koli kutkuzalmioŋudək küqsiz bolup kaloŋan əməs; Yaki Uning kuliki anglimioŋudək eoŋir bolup kaloŋan əməs; **2** Birak silərning kəbiħlikinglar silərni Hudayinglardin yiraklaxturdi, Gunaħinglar Uning yüzini silərdin kaqurup Uningoŋa tilikinglarni anglatkuzmidi. **3** Qünki kolliringlar kan bilən, Barmakliringlar kəbiħlik bilən miləngən, Ləwliringlar yaloŋan gəp eytkan, Tilinglar kaldirlap kerixip səzligən; **4** Ħəkkaniylik tərəptə səzligüqi yoktur, Ħəkikət tərəptə turidioŋan ħəküm sorioŋuqi yoktur; Ular yok bir nərsigə tayinip, aldamqilik kilmakta, Ularning korsikidikisi ziyandax, Ularning tuoŋuwatkini kəbiħlik; **5** Ular qar yilanning tuhumlirini tərəldüridu, Əmüqükning torini torlaydu, Kim uning tuhumlirini yesə əlidu; Ulardin biri qekilsa zəħərlik yilan qikidu. **6** Ularning torliri kiyim bolalmaydu; Əzliri ixligənliri bilən əzlirini yapalmaydu; Ixligənliri bolsa kəbiħ ixlardur; Ularning kolida zorawanlik turidu; **7** Kədəmliri yamanlik tərəpkə yügüridu, Gunaħsiz kanni təküxkə aldiraydu, Ularning oyliri kəbiħlik tooŋrisidiki oylardur; Baroŋanla yərdə wəyranqilik wə ħalakət tepilidu. **8** Tinqlik-aramlik yolini ular ħeq tonumaydu; Yürüxliridə ħeq ħəkikət-adalət yoktur; Ular yollirini əgri-tokay kiliwaldi; Kim bularda mangoŋan bolsa tinq-aramlikni kərməydu. **9** — Xunga ħəkikət-adalət bizdin yirak turidu; Ħəkkaniylik yetip bizni qümkigən əməs; Nurni kütimiz, birak yənila karangoŋuluk! Birla oŋil-pal parlioŋan yorukluknimu kütimiz, Yənila zulmättə mangimiz. **10** Karioŋulardək biz tamni silaxturup izdəymiz, Kəzsiz boloŋandək silaxturimiz; Gugumda turoŋandək qüxtimu putlixip ketimiz, Qət yakilarda əlüklərdək yürimiz. **11** Eyiklardək nərə tartimiz, Pahtəklərdək kattik aħ urimiz; Biz ħəküm-ħəkikətni kütüp karaymiz, birak u yok; Nijat-kutuluxni kütimiz, birak u bizdin yiraktur; **12** Qünki itaətsizliklirimiz aldingda kəpiyip kətti, Gunaħlirimiz bizni əyibləp guwaħlik beridu; Qünki itaətsizliklirimiz ħərdaim biz bilən billidur; Kəbiħliklirimiz bolsa, bizgə roxəndur: — **13** Qünki Pərwərdigaroŋa itaətsizlik kilmaktimiz, wapasizlik kilmaktimiz, Uningdin yüz əriməktimiz, Zulumni ħəm asiylikni təroŋip kilmaktimiz, Yaloŋan səzlərni oydurup, iq-iqimizdin səzliməktimiz; **14** Adalət-halislik bolsa yoldin yenip kətti; Ħəkkaniylik yirakta turidu; Qünki ħəkikət koqida putlixip ketidu; Durus-diyanətningmu kirgüdək yeri yoktur. **15** Xuning bilən ħəkikət yokay dəp kaldi; Özümni yamanliktin neri kilay degən adəm həkning olja nixani bolup kaldi! **16** Ħəm Pərwərdigar kərdi; Ħəküm-ħəkikətning yokluki Uning nəziridə intayin yaman bilindi. Wə U [amal kiloŋudək] birmu adəmning yoklukini kərdi; [Gunaħkarlaroŋa] wəkil bolup dua kiloŋuqi ħeqkimning yoklukini kərüp, azablinip kəngli parakəndə boldi. Xunga Uning Əz Biliki əzigə nijat kəltürdi; Uning Əz ħəkkaniyliki Əzini kollap qidamlik kildi; **17** U ħəkkaniylikni kalkan-sawut kildi, Bexioŋa nijatlik dubuloŋisini kiydi; Kisas libasini kiyim kildi, Muħəbbətlik kizoŋinlikni ton kilip kiydi. **18** Adəmlərning kiloŋanliri boyiqə, u ularoŋa kayturidu; Rəkiblirigə kəħr qüxüridu, Düxmənlirigə ixlirini kayturidu, Qət arallardikilərgimu u ixlirini kayturidu. **19** Xuning bilən ular oŋərbtə Pərwərdigarning namidin, Künqikixta Uning xan-xəripidin korkidu; Düxmən kəlündək besip kirginidə, Əmdi Pərwərdigarning Roħi uningoŋa karxi bir tuoŋni kətürüp beridu; **20** Xuning bilən Ħəmjəmət-Kutkuzoŋuqi Zioŋoŋa kelidu, U Yakup jəmətidikilər arisidin itaətsizliktin yenip towa kiloŋanlaroŋa yekinlixidu, — dəydu Pərwərdigar. **21** Mən bolsam, mana, Mening ular bilən boloŋan əħdəm xuki, — dəydu Pərwərdigar — «sening üstünggə konup turoŋan Mening Roħim, xundakla Mən sening aoŋzingoŋa kuyoŋan səz-kalamim bolsa, Buningdin baxlap əbədil'əbədgiqə əz aoŋzingdin, nəslingning aoŋzidin yaki nəslingning nəslining aoŋzidin ħərgiz qüxməydu! — dəydu Pərwərdigar.

60 — Ornungdin tur, nur qaq! Qünki nurung yetip kəldi, Pərwərdigarning xan-xəripi üstüngdə kətürüldi! **2** Qünki karangoŋuluk yər-zeminni, Kapkara zulmət əl-yurtlarni basidu; Birak Pərwərdigar üstüngdə kətürülidu, Uning xan-xəripi seningdə kərünidu; **3** Ħəm əllər nurung bilən, Padixaħlar sening kətürülgən yoruklukung bilən mangidu. **4** Bexingni kətür, ətrapingoŋa karap bak; Ularning ħəmmisi jəm bolup yioŋilidu; Ular yeningoŋa kelidu, — Ooŋulliring yiraktin kelidu, Kizliring yanpaxlaroŋa artilip kətürüp kelinidu. **5** Xu qaoŋda kərisən, Kəzliring qaknap ketidu, Yürəkliring tipqəkləp, iq-iqinggə patmay kalisən; Qünki dengizdiki bayliklar sən tərəpkə burulup kelidu, Əllərning mal-dunyaliri yeningoŋa kelidu. **6** Top-top bolup kətkən təgilər, Ħəm Midiyan ħəm Əfaħdiki taylaklar seni kaplaydu; Xebadikilərning ħəmmisi kelidu; Ular altun ħəm huxbuy elip kelidu, Pərwərdigarning mədħiyilirini jakarlaydu. **7** Kedarning barlik koy padiliri yeningoŋa yioŋilidu; Nebayotning koqkarliri hizmitingdə bolidu; Ular Mening kobul kiliximoŋa erixip kurbangaħimoŋa qikirilidu; Xuning bilən güzəllik-julalikimni ayan kilidioŋan əyümni güzəlləxtürimən. **8** Kəptərhanilirioŋa kaytip kəlgən kəptərlərdək, Uqup keliwatkan buluttək keliwatkan kimdu? **9** Qünki arallar Meni kütidu; Xular arisidin ooŋulliringni yiraktin elip kelixkə, Əz altun-kümüxlirini billə elip kelixkə, Tarxixtiki kemilər birinqi bolidu. Ular Hudaying Pərwərdigarning namioŋa, Israildiki Mukəddəs

Boloɣuqining yenioɣa kelidu; Qünki U sanga güzəllik-julalik kəltürdi. **10** Yat adəmlərning baliliri sepilliringni kuridu, Ularning padixahliri hizmitingdə bolidu; Qünki oɲəzipimdə Mən seni urdum; Birak xapaitim bilən sanga rəhim-mehribanlik kərsəttim. **11** Dərwaziliring hərdaim oquk turidu; (Ular keqə-kündüz etilməydu) Xundak kiloɲanda əllərning baylikirini sanga elip kəlgili, Ularning padixahlirini aldingoɲa yetəkləp kəlgili bolidu. **12** Qünki sanga hizməttə boluxni rət kilidioɲan əl yaki padixahlik bolsa yokilidu; Muxundak əllər pütünləy bərbat bolidu. **13** Mening mukəddəs jayimni güzəlləxtürüxkə, Liwanning xəripi, — Arqa, karioɲay wə boksus dərəhlirining həmmisi sanga kelidu; Xundak kilip ayioɣim turoɲan yərni xərəplik kilimən. **14** Seni harlioɲanlarning baliliri bolsa aldingoɲa egilginiqə kelidu; Seni kəmsitkənlərning həmmisi ayioɣingoɲa bax uridu; Ular seni «Pərwərdigarning xəhiri», «Israildiki Mukəddəs Boloɣuqining Zioni» dəp ataydu. **15** Sən taxliwetilgən həm nəprətkə uqrioɲanlikiŋ üqün, Heqkim zeminingdin ətmigən; Əmdiliktə Mən seni mənggülük bir xan-xəhrət, Əwlad-əwladlarning bir hursənliki kilimən. **16** Əllərning sütini emisən, Padixahlarning əmqikidin əmgəndək [mehir-xəpkitigə] erixsən; Xuning bilən sən Mən Pərwərdigarni əzüngning Nijatkaring həm Həmjəmət-Kutkuzoɣuqing, «Yakuptiki kudrət Igisi» dəp bilisən. **17** Misning orniɣa altunni, Təmürning orniɣa kümüxni əpkelip almaxturimən; Yaoɲaqning orniɣa misni, Taxlarning orniɣa təmürni əpkelip almaxturimən; Sening hakimliringni bolsa tinq-aramlik, Bəgliringni həkkaniylik kilimən. **18** Zeminingda zorawanlikning heq sadasi bolmaydu, Qegraliring iqidə wəyranqilik wə halakətmu yok bolidu; Sən sepilliringni «nijat», Dərwaziliringni «mədhiyə» dəp ataysən. **19** Nə kuyax kündüzdə sanga nur bolmaydu, Nə ayning julasi sanga yorukluk bərməydu; Bəlki Pərwərdigar sening mənggülük nurung bolidu, Sening Hudaying güzəl julalikiŋ bolidu. **20** Sening kuyaxing ikkinqi patmaydu, Eying tolunlukidin yanmaydu; Qünki Pərwərdigar sening mənggülük nurung bolidu, Həsrət-kayoɲuluk künliringgə hatimə berilidu. **21** Sening həlkingning həmmisi həkkaniy bolidu; Yər-zeminoɲa mənggügə igidarqilik kilidu; Ularning Mening güzəl julalikimni ayan kilixi üqün, Ular Өz kolum bilən tikkən maysa, Өz kolum bilən ixliginim bolidu. **22** Səbiy bala bolsa mingoɲa, Əng kiqiki bolsa uluɣ əlgə aylinidu, Mənki Pərwərdigar bularni əz waktida tezdin əmalgə axurimən.

61 «Rəb Pərwərdigarning Rohi mening wujudumda, Qünki Pərwərdigar meni ajiz ezilgənlərgə hux həwərlər yətküzüxkə məsihligən. U meni sunuk kəngüllərni yasap sakaytixka, Tutkunlaroɲa azadlikni, Qüxəp koyuloɲanlaroɲa zindanning eqiwetilidioɲanlikini jakarlaxka əwətti; **2** Pərwərdigarning xapaət kərsitidioɲan yilini, Həm Hudayimizning kisaslik künini jakarlaxka, Barlik kayoɲu-həsrət qəkkənlərgə təsəlli berixkə meni əwətti. **3** Ziondiki həsrət-kayoɲu qəkkənlərgə, Küllərning orniɣa güzəllikni, Həsrət-kayoɲuning orniɣa sürkilidioɲan xad-huramlik meyini, Oɲəxlik-məyüslük rohining orniɣa, Mədhiyə tonini kiydürüxkə meni əwətti; Xundak kilip ular «həkkaniylikning qong dərəhliri», «Pərwərdigarning tikkən maysiliri» dəp atilidu, Ular arkilik uning güzəllik-julaliki ayan kilinidu. **4** Ular kədimki harabzarlikiarni kaytidin kuridu, Əslidə wəyran kilinoɲan jaylarni kaytidin tikləydu, Harabə xəhərlərni, dəwrdin-dəwrgə wəyranlikta yatkan jaylarni yengibaxtin kuridu; **5** Yaka yurtluklar turoɲuzulup, padiliringni bakidu; Yatlarning baliliri koxqiliringlar, üzümqiliringlar bolidu. **6** Birak silər bolsanglar, «Pərwərdigarning kahinliri» dəp atilisilər; Silər tooɲranglarda: «Ular Hudayimizning hizmətkarliri» deyilidu; Ozukliringlar əllərning baylikliri bolidu, Silər ularning xan-xərəplirigə ortak bolisilər. **7** Horlinip, xərməndiliktə kaloɲiningiarning orniɣa ikki hassə nesiwənglər berilidu; Rəswa kilinoɲanlikning orniɣa ular təksimatida xadlinip təntənə kilidu; Xuning bilən ular zeminoɲa ikki hassiləp igidarqilik kilidu; Mənggülük xad-huramlik ularningki bolidu. **8** Qünki Mən Pərwərdigar tooɲra həküm, həkikətni əzizləymən; Kəydürmə kurbanlik kilixta hərkandak bulangqilik wə aldamqilikka nəprətlinimən; Mən ularoɲa həkikət bilən tegixlikini kayturup berimən; Mən ular bilən mənggülük bir əhdini tüzimən. **9** Xundak kilip ularning nəslining dangki əllər arisida, Pərzəntlirining dangki həlki-aləm arisida qikidu; Ularni kərgənlərning həmmisi ularni tonup etirap kiliduki, «Ular bolsa Pərwərdigar bəht ata kiloɲan nəsildur»». **10** — «Mən Pərwərdigarni zor xad-huramlik dəp bilip xadlinimən, Jenim Hudayim tüpəylidin huxallinidu; Qünki toy kilidioɲan yigit ezigə «kahinlik səllə» kiyiwaloɲandək, Toy kilidioɲan kiz ləəl-yakutlar bilən əzini pərdazlioɲandək, U nijatlikning kiyim-keqikini manga kiydürdi, Həkkaniylik toni bilən meni pürkəndürdi. **11** Qünki zemin əzining bihini qikaroɲinidək, Baoɲ əzidə teriloɲanlarni ündürginidək, Rəb Pərwərdigar ohxaxla barlik əllərning aldida həkkaniylikni həm mədhiyini ündüridu».

62 — «Taki Zionning həkkaniyliki julalinip qaknap qikkuqə, Uning nijati lawuldawatkan məx'əldək qikkuqə, Zion üqün heq aram almaymən, Yerusalem üqün hargiz sükət kilmaymən; **2** Həm əllər sening həkkaniylikingni, Barlik padixahlar xan-xəripingni kəridu; Həm sən Pərwərdigar Өz aoɲzi bilən sanga koyidioɲan yengi bir isim bilən atilisən, **3** Xundakla sən Pərwərdigarning kolida turoɲan güzəl bir taj, Hudayingning kolidiki xahanə bax qəmbiriki bolisən. **4** Sən ikkinqi: «Ajraxkan, taxliwetilgən» dəp atalmaysən, Zemining ikkinqi: «Wəyran kilip taxliwetilgən» dəp atalmaydu; Bəlki sən: «Mening huxallikim dəl uningda!», dəp atilisən, Həm zemining: «Nikahlanoɲan» dəp atilidu; Qünki Pərwərdigar səndin huxallik alidu, Zemining bolsa yatlik bolidu. **5** Qünki yigit kizoɲa baoɲlanoɲandək, Ooɲulliring sanga baoɲlinidu; Toy yigiti kizdin xadlanoɲandək, Hudaying seningdin xadlinidu. **6** Mən sepilliringda kəzətqilərni bekitip koydum, i Yerusalem, Ular kündüzmu həm keqisimu aram almaydu; I Pərwərdigarni əslətküqi boloɲanlar, sükət kilmanglar! **7** U Yerusalemni tikligüqə, Uni yər-jahanning otturisida rəhmət-mədhiyilərning səwəbi kiloɲuqə, Uningoɲa heq aram bərmənglar!». **8** Pərwərdigar ong koli həm Өz küqi boloɲan biliki bilən mundak kəsəm iqti: — «Mən ziraətliringni düxmənliringgə ozuk boluxka ikkinqi bərməymən; Japa tartip ixligən yengi xarabnimu yatlarning pərzəntliri ikkinqi iqməydu; **9** Ziraətlərni orup yioɣkanlar əzlirila uni yəp Pərwərdigarni mədhiyiləydu; [Üzümlərni] üzgənlər mukəddəs əyümning səynalirida ulardin iqidu». **10** — Ətünglar, dərwazilardin ətünglar! Həlkning yolini tüz kilip təyyarlanglar! Yolni kətürünglar, kətürünglar; Taxlarni elip taxliwetinglar; Həlk-millətlər üqün [yol kərsitidioɲan] bir tuoɲni kətürünglar. **11** Mana, Pərwərdigar jahanning qət-yakilioɲa mundak dəp jakarlidi: — Zion kizioɲa mundak dəp eytkin: — «Kara, sening nijat-kutuluxung keliwatidu! Kara, Uning Өzi aloɲan mukapiti Өzi bilən billə, Uning Өzining in'ami Өzigə həmrah bolidu. **12** Wə həklər ularni: «Pak-mukəddəs həlk», «Pərwərdigar həmjəmətlik kilip kutkuzoɲanlar» dəydu; Sən bolsang: «Intilip izdəlgən», «Heq taxliwetilmigən xəhər» dəp atilisən.

63 «Bozrah xəhiridin qikkan, üstibexi kenik kizil rənglik,
Kiyim-keqəkliri kaltis-karamət, Zor küq bilən kol selip
mengiwatkan, Edomdin muxu yərgə keliwatkuqi kim?»
«Həkkaniylik bilən səzligüqi Mən, Kutkuzuxka küq-kudrətkə
Igə Boloquqidurmən». **2** «Üstibexingdikisi nemixka kizil,
Kandakşigə kiyim-keqəkliring xarab kəlqikini qəyligüqiningkigə
ohxap kaldi?». **3** «Mən yaloquz xarab kəlqikini qəylidim;
Bar əl-yurtlardin heqkim Mən bilən billə boloqini yok; Mən
ularni oqəzipimdə qəylidim, Kəhrimdə ularni dəssiwəttim;
Ularning kanliri kiyim-keqəklirim üstigə qaqridi; Mening pütün
üstibexim boyaldi; **4** Qünki kəlbimgə kisas küni pükülgənidi,
Xundakla Mən həmjəmətlirimni kutkuzidioqan yil kəldi; **5**
Mən karisam, yardəm kiloqudək heqkim yok idi; Heqkimning
kollimaydioqanlikini kərüp azablinip kənglüm parakəndə boldi;
Xunga Өz bilikim Өzümgə nijat kəltürdi; Өz kəhrim bolsa,
Meni kollap Manga qidam bərdi; **6** Xuning bilən əl-yurtlarni
oqazipimdə dəssiwətkənmən, Kəhrimdə ularni məst kiliwəttim,
Kanlirini yərgə təküwəttim». **7** «Mən Pərwərdigarning
xəpkətliri tooqruluk əslitip səzləymən; Pərwərdigarning
mədhiyəgə layik kiloqanliri, Uning rəhimdillikliriqa asasən,
Uning nuroqunlioqan xəpkətlirigə asasən, Pərwərdigarning bizgə
kiloqan iltipatliri, Israil jəmətigə iltipat kiloqan zor yahxilikliri
tooqruluk əslitip səzləymən; **8** U ularni: — «Ular Mening həlkim,
Aldamqilik kilmaydioqan balilar» dəp, Ularning Kutkuzoquqisi
boldi. **9** Ularning barlik dərdlirigə Umu dərddax idi; «Uning
yüzidiki Pərixtisi» bolsa ularni kutkuzoqan, U Өz muhəbbiti
həm rəhimdilliki bilən ularni həmjəmətlik kilip kutkuzoqan;
Axu kədimki barlik künlərdə ularni Өzigə artip kətürgən; **10**
Birak ular asiylik kilip Uning Mukəddəs Rohioqa azar bərdi;
Xunga ulardin yüz ərüp U ularning düxminigə aylinip, Uloroa
karxi jəng kildi. **11** Birak U: — «Musa pəyoqəmbirim! Mening
həlkim!» dəp əyni künlərni əsləp tohtidi. Əmdi Өz [padisi
boloqanlarni] padiqiliri bilən dengizdin qikiriwaloquqi kəni?
Өzining Mukəddəs Rohini ularning arisioqa turoquzup koyoquqi
kəni? **12** Uning güzəl xərəplik biliki Musaning ong koli arkilik
ularni yetəkligüqi boldi, Өzi üqün mənggülük bir namni tikləp,
Ular aldida sularni bəlüwətküqi, **13** Ularni dalada ərkin kezip
yüridioqan attək, Heq putlaxturmay ularni dengizning qongkur
yərliridin ətküzgüqi kəni? **14** Mallar jiloqioqa otlaxka qüxkəndək,
Pərwərdigarning Rohi uloroa aram bərdi; Sən Өzüng güzəl-
xərəplik bir namoqa erixix üqün, Sən muxu yollar bilən həlkingni
yetəkliding. **15** Ah, asmanlardin nəziringni qüxürgin, Sening
pak-mukəddəsliking, güzəllik-xəriping turoqan makaningdin
[halimizoqa] karap bak! Kəni otluk muhəbbiting wə küq-
kudriting!? Iqingni aoqritixliring, rəhimdillikliring kəni? Ular
manga kəlgəndə besilip kaldimu? **16** Qünki gərqə Ibrahim bizni
tonumisimu, Yaki Israil gərqə bizni etirap kilmisimu, Sən haman
bizning Atimiz; Sən Pərwərdigar bizning Atimizdursən; Əzəldin
tartip «Həmjəmət-Kutkuzoquqimiz» Sening namingdur. **17** I
Pərwərdigar, nemixka bizni yolliringdin azduroqansən? Nemixka
Өzüngdin korkuxtin yandurup kənglimizni tax kiloqansən?!
Kulliring üqün, Өz mirasing boloqan kəbililər üqün, Yenimizoqa
yenip kəlgəysən! **18** Mukəddəs həlking pəkət azoqinə wakitla
[təwəlikigə] igə bolalioqan; Düxmənlirimiz mukəddəs jayingni
ayaoq asti kildi; **19** Xuning bilən biz uzundin buyan Sən idarə
kilip bakmioqan, Sening naming bilən atilip bakmioqan bir
həlktək bolup kalduk!

64 Ah, Sən asmanlarni yirtiwetip, Yərgə qüxkən bolsang'idi!
Taoqlar bolsa yüzüng aldida erip ketətti! Mana muxundak
boloqanda tuturukka ot yakkandək, Ot suni kaynatkandək,
Sən namingni düxmənliringgə ayan kiloqan bolatting, Əllər
yüzüngdinla titrəp ketətti! **3** Sən biz kütmigən dəhxətlik
ixlarni kiloqan waktingda, Sən qüxkəniding; Yüzüngdin taoqlar
rastla erip kətti! **4** Səndin baxka Өzigə təlmürüp kütkənlər
üqün ixligüqi bir Hudani, Adəmlər əzəldin anglap bakmioqan,
Kulakka yetip bakmioqan, Kəz kərüp bakmioqandur! **5** Sən
həkkaniylikni yürgüzüxni hursənlik dəp bilgən adəmning,
Yəni yolliringda mengip, Seni seoqinoqanlarning hajitidin
qikkuqi həmrahdursən; Birak mana, Sən oqəzəptə boldung,
Biz bolsak gunahta bolduk; Undak ixlar uzun boliwərdi; Əmdi
biz kutkuzulamduk? **6** Əmdi biz napak bir nərsigə ohxax
bolduk, Kiliwatkan barlik «həkkaniyətlirimiz» bolsa bir əwrət
latisioila ohxaydu, halas; Həmmimiz yopurmaktək hazan bolup
kəttuk, Kəbihliklirimiz xamaldək bizni uqurup taxliwətti. **7**
Sening namingni qakirip nida kiloquqi, Iltipatingni tutuxka
kozoqaloquqi heq yoktur; Qünki Sən yüzüngni bizdin kaqurup
yoxurdung, Kəbihliklirimizdin bizni solaxturoquzdung. **8** Birak
hazir, i Pərwərdigar, Sən bizning Atimizdursən; Biz seoqiz lay,
Sən bizning sapalqimizdursən; Həmmimiz bolsak kolungda
yasaloqandurmiz; **9** I Pərwərdigar, bizgə karatkan oqəzipingni
zor kilmioqaysən, Kəbihlikni mənggügiqə əsləp yürmigin; Mana,
karioqin, həmmimiz Sening həlkingdurmiz! **10** Mukəddəs
xəhərliring janggal, Zionmu janggal bolup kaldi; Yerusalem
wəyran boldi; **11** Ata-bowimiz Seni mədhiyiligən jay, Pak-
mukəddəslik, güzəl-parlaklik turaloqusi boloqan əyimiz bolsa
ot bilən kəyüp kül boldi; Kədir-kimmətlik nərsilirimizning
həmmisi wəyran kiliwetildi. **12** Muxu ixlar aldida Өzüngni
qətkə alamsən, i Pərwərdigar? Süküt kilip turamsən? Bizni
boluxiqə har kilip uriwerəmsən?»

65 Əzəldin Meni izdimigənlərgə Meni sorax yolini aqtim;
Mən Өzümgə intilmigənlərgə Өzümni tapkuzdum. Mening
namim bilən atalmioqan yat bir əlgə Mən: — «Manga kara,
Manga kara» — dedim. **2** Birak yaman yolda mangidioqan,
Өzining pikir-hiyalioqa əgixip mangidioqan, Asiylik kiloquqi bir
həlkkə bolsa Mən kün boyi kolumni uzitip intilip kəldim. **3**
Yəni baoqlarda kurbanlik kilip, Ularni hixlik supilar üstidimu
kəydürüp, Kəz aldimdila zərdəmgə tegidioqan bir həlk; **4** Ular
kəbrilər arisida olturidu, Məhpiy jaylardimu tünəp olturidu;
Ular qoxka gəxini yəydu, Kazan-kaqilirida harkandak yirginqlik
nərsilərning xorpisi bar. **5** Ular: «Өzüng bilən bol, Manga
yekinlaxkuqi bolma; Qünki mən səndin pakmən» — dəydu;
Muxular dimioqimoqa kirgən is-tütək, Kün boyi əqməy turidioqan
ottur! **6** Mana, Mening aldimda pütüklük turiduki: — Mən süküt
kilip turmaymən — dəydu Pərwərdigar — Bəlki həm silərning
kəbihlikliringlarni, Xundakla taoq qokkilirida isrik yakkan,
Dənglər üstidimu Meni hakarətligən ata-bowiliringlarning
kəbihliklirini birliktə kayturimən, — Xularni əz kuqakliriqa
kayturimən; Bərhək, Mən ilgiriki kiloqanlirini əz kuqakliriqa
əlqəp kayturimən. **8** Pərwərdigar mundak dəydu: — Sapak
üzümning «sarkindi xirnə»si kərüngəndə, Həklərning: «Uni
qəyliwetip wəyran kilmisun, qünki uningda bərikət turidu»
deginidək, Mən Өz kullirimning səwəbidinla xundak kilimənki,
Ularning həmmisini wəyran kilmaymən. **9** Xundak kilip Mən
Yakuptin bir nəsilni, Yəhudadinmu taoqlirimoqa bir igidarni
qikirimən; Xuning bilən Mening tallioqanlirim [zeminoqa] igə
bolidu, Mening kullirim xu yərdə makanlixidu. **10** Meni izdigən
həlkim üqün, Xaron bolsa yənə koy padilirioqa kotan, Ahor
bolsa kala padilirioqa konaloqu bolidu. **11** Birak Pərwərdigarni
taxlap, Mukəddəs teoqimni untuoquqi, «Tələy» [degən but]
üqün dastihan saloquqi, «Təkdir» [degən but] üqünmu əbjəx
xarabni kuyup kaqilarni tolduroquqisilər, **12** Mən silərni
kiliqka «təkdir» kildim, Silərning həmminglar kiroqinqlikta bax

egisilər; Qünki Mən qakirdim, silər jawab bərmidinglar; Mən söz kildim, silər kulak salmidinglar; Əksiqə nəzirimdə yaman bolоqanni kiliwatisilər, Mən yakturmaydioqanni tallioqansilər. **13** Xunga, Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mening kullirim yəydu, Silər aq kalisilər; Mana, Mening kullirim iqidu, Birak silər ussuz kalisilər; Mana, Mening kullirim xadlinidu, Silər xərməndiliktə kalisilər; **14** Mana, kənglidiki xad-huramlikтin kullirim nahxa eytidu, Silər kəngüldiki azabtin zar-zar yioqlaysilər, Roh-kəlb sunuklukidin nalə-pəryad kətürisilər. **15** Isminglarni Mening tallioqanlirimoqa lənət boluxka kaldurisilər. Rəb Pərwərdigar seni əltüridu, Həm uning kullirioqa baxka bir isimni koyup beridu. **16** Xuning üqün kimki özigə bir bəhtni tilisə, «Amin» degüqi Hudaning nami bilən axu bəhtni tiləydu; Kimki kəsəm iqməkqi bolsa, əmdi «Amin» degüqi Hudaning nami bilən kəsəm iqidu; Qünki burunki dərd-ələmlər untuloqan bolidu, Qünki ularni kəzümdin yoxurdum. **17** Qünki karanglar, Mən yengi asmanlarni wə yengi zeminni yaritimən; Ilgiriki ixlar heq əslənməydu, Hətta əskə kəlməydu. **18** Əksiqə silər Mening yaritidioqanlikimdin huxallininglar; Mənggügə xad-huramlikta bolunglar, Qünki Mən Yerusalemni xad-huramlik, Uning həlkini huxallik bərgüqi kilip yaritimən. **19** Özümmu Yerusalemdin xad-huramlikta bolimən, Xundakla Öz həlkimdin huxallinimən; Uningda nə yioqa awazi, Nə nalə-pəryadlar ikkinqi anglanmaydu; **20** Uningda yənə birnəqqə künlük qaqrap kətkən bowak bolmaydu, Yaki wakti toxmay wakitsiz kətkən boway bolmaydu; Yüz yaxka kirgən bolsa «yigit» sanilidu, Xuningdək gunahkar yüz yaxka kirip ölgən bolsa «Hudaning lənitigə uqrioqan» dəp hesablinidu. **21** Ular öylərni salidu, ularda turidu; Ular üzümzarlarni bərpa kilidu, ulardin mewə yəydu; **22** Ular yasioqan öylərdə, baxka birsi turmaydu; Tikilgən üzümzarlardin, baxka birsi mewə elip yeməydu; Qünki həlkimning künliri dərəhning əmridək bolidu; Mening tallioqanlirim özliri əz koli bilən yasioqanliridin əz əmridə toluk bəhrimən bolidu. **23** Ularning kiloqan əmgiki bikaroqa kətməydu; Yaki ularning baliliri tuoquloqanda keləqiki tooqruluk wəhimə məwjut bolmaydu; Qünki ular Pərwərdigar bəht ata kiloqan nəsildur, Ularning pərzəntlirimu xundak. **24** Wə xundak boliduki, Ular nida kilip qakirmastinla, Mən ijabət kilimən; Ular dua kilip səzləwatkinidila, Mən ularni anglaymən. **25** Bərə həm paklan bilən billə ozuklinidu; Xir bolsa kalidək saman yəydu; Yilanning rizki bolsa topa-qangla bolidu. Mening mukəddəs teoqimning həmmə yeridə heq ziyankəxlik bolmaydu; Heq buzoqunqilik bolmaydu, dəydu Pərwərdigar.

66 «Pərwərdigar mundak dəydu: — «Asmanlar Mening təhtim, Zemin bolsa ayaqlirimoqa təhtipərimdur, Əmdi Manga kandak öy-imarət yasimakqisilər? Manga kandak yər aramgah bolalaydu? **2** Bularning həmmisini Mening kolum yaratkan, ular xundak boloqaqkila barlikka kəlgən əməsmidi? — dəydu Pərwərdigar, — Lekin Mən nəzirimni xundak bir adəmgə salimən: — Məmin-kəmtər, roh sunuk, Səzlirimni angliоqanda korkup titrək basidioqan bir adəmgə nəzirimni salimən. **3** Kala soyoqan kixi adəmnimu əltüridu, Kozini kurbanlik kiloqan kixi itning boynini sundurup əltüridu; Manga hədiyə tutkuqi qoxka kəninimu tutup bərməkqidur; Duasini əslitixkə huxbuy yakkuqi məbudkimu mədhiyə okuydu; Bərhək, ular əzi yakturidioqan yollirini tallioqan, Kəngli yirginqlik nərsiliridin hursən bolidu. **4** Xunga Mənmu ularning külpətlirini tallaymən; Ular dəl korkidioqan wəhimilərni bexioqa qüxürimən; Qünki Mən qakiroqinimda, ular jawab bərmidi; Mən söz kiloqinimda, ular kulak salmidi; Əksiqə nəzirimdə yaman boloqanni kildi, Mən yakturmaydioqanni tallidi». **5** «I Pərwərdigarning səzi aldida korkup titrəydioqanlar, Uning deginini anglanglar: — «Silərni namimoqa [sadik boloqanlikinglar] tüpəylidin qətkə kakkanlar bolsa, Yəni silərdin nəprətlinidioqan kerindaxliringlar silərgə: — «Keni Pərwərdigarning uluoquki ayan kilinsun, Xuning bilən xadlikinglarni kərələydioqan bolimiz!» — dedi; Birak xərməndiliktə kaloqanlar əzliri bolidu. **6** Anglanglar! — xəhərdin kəlgən kukan-sürənlər! Anglanglar! — ibadəthanidin qikkan awazni! Anglanglar! — Pərwərdigar Öz düxmənlirigə [yamanliklirini] kayturuwatidu!» **7** — Toloqiki tutmayla u boxinidu; Aoqriki tutmayla, ooqul bala tuoqidu! **8** Kimning muxundak ix tooqruluk həwiri bardu? Kim muxundak ixlarni kərüp bakkan? Zemin bir həlkni bir kün iqidila tuoqidioqan ix barmu? Dəkikə iqidila bir əlning tuoquluxi mumkinmu? Qünki Zionning əmdila toloqiki tutuxioqa, u ooqul balilirini tuoqdi! **9** Birsini boxinix halitigə kəltürgən bolsam, Mən balini qikaroquzmay kalamtim? — dəydu Pərwərdigar, Mən Özüm tuoqduroquqi tursam, baliyatkuni etiwetəmdimən? — dəydu Hudaying. **10** Yerusalem bilən billə xad-huramlikta bolunglar; Uni səygüqilər, uning üqün huxallininglar! Uning üqün kayoqu-həsrət qəkkənlər, Uning bilən billə xadlik bilən xadlininglar! **11** Qünki silər uning təsəlli beridioqan əmqəkliridin emip kanaətlinisilər; Qünki silər kanoquqə iqip qikisilər, Uning xan-xəripining zorlukidin kənglünglar hursən bolidu». **12** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən uningoqa taxkan dəryadək aram-hatirjəmlikni, Texip kətkən ekimdək əllərning xan-xərəplirini sunup berimən; Silər emisilər, Silər yanpaxka elinip kətürülisilər, Etəktə əkilitilisilər. **13** Huddi ana balisioqa təsəlli bərgəndək, Mən xundak silərgə təsəlli berimən; Silər Yerusalemda təsəlligə igə bolisilər. **14** Silər bularni kərgəndə kənglünglar xadlinidu, Səngəkliringlar yumran ot-qəptək yaxnap ketidu; Xuning bilən Pərwərdigarning koli Öz kullirioqa ayan kilinidu, U düxmənlirigə kəhrini kərsitidu. **15** Qünki oqəzipini kəhr bilən, Tənbihini ot yalkunliri bilən qüxürüxi üqün, Mana, Pərwərdigar ot bilən kelidu, U jəng harwiliri bilən kuyundək kelidu. **16** Qünki ot bilən həm kiliq bilən Pərwərdigar barlik ət igilirini sorak kilip jazalaydu; Pərwərdigar eltürgənlər nuroqun bolidu. **17** «Baoqqilar»oqa kirix üqün pakizlinip, Özlirini ayrim tutup, Otturida turoquqining gepigə kirgənlər, Xundakla qoxka gəxini, yirginqlik boloqanni, jümlidin qaxkanlarni yəydioqanlar bolsa jimisi təng tügixidu — dəydu Pərwərdigar. **18** Qünki ularning kiloqanliri həm oylioqanliri Mening aldimdidur; Birak barlik əllər, həmmə tilda səzləydioqanlarning yioqilidioqan wakti kelidu; Xuning bilən ular kelip Mening xan-xəripimni kəridu; **19** Wə Mən ularning arisida bir karamət bəlgini tikləymən; Həm ulardin kəqip kutuloqanlarni əllərgə əwətimən; Nam-xəhritimni anglimioqan, xan-xəripimni kərüp bakmioqan Tarxixka, Liwiyəgə, okyaqilikta dangki qikkan Ludka, Tubal, Gretsiyəgə həm yirak qətlərdiki arallaroqa ularni əwətimən; Ular əllər arisida Mening xan-xəripimni jakarlaydu. **20** Xuning bilən Israillar «axlik hədiyə»ni pakiz kaqilaroqa koyup Pərwərdigarning əyigə elip kəlgəndək, Xular bolsa, Pərwərdigaroqa atap beoqixlioqan hədiyə süpitidə kerindaxliringlarning həmmisini əllərdin elip kelidu; Ularni atlaroqa, jəng harwilirioqa, sayiwənlik harwa-zəmbillərgə, kəqirlaroqa həm nar təgilərgə mindürüp mukəddəs teoqimoqa, yəni Yerusalemoqa elip kelidu, — dəydu Pərwərdigar. **21** Həm Mən ulardin bəzilirini kahinlar həm Lawiylar boluxka tallaymən — dəydu Pərwərdigar. **22** Qünki Mən yaritidioqan yengi asmanlar həm yengi zemin Özümning aldida daim turoqandək, Sening nəsling həm isming turup saklinidu. **23** Həm xundak boliduki, yengi aymu yengi ayda, Xabat künimu

xabat künidə, Barlik ət igiliri Mening aldimoŋa ibadət kiloŋili kelidu — dəydu Pərwərdigar. **24** — Xuning bilən ular sirtka qikip, Manga asiylik kiloŋan adəmlərning jəsətlirigə karaydu; Qünki ularni yəwatkan kurtlar əlməydu; Ularni kəydürüwatkan ot əqməydu; Ular barlik ət igilirigə yirginqlik bilinidu.

Yərəmiya

1 Binyamin kəbilisi zeminidiki Anatot yezisida turuwatkan kahinlardin bologan Hilkiyaning oogli Yərəmiyaning səzliri [təwəndə hatirilinidu]: — **2** Yəhuda padixahi, Amonning oogli Yosiyaning künliridə, yəni u təhtkə olturogan on üqinqi yilida [Yərəmiyaoga] Pərwərdigarning səzi kəldi; **3** Yəhuda padixahi Yosiyaning oogli Yəhoakimning künliridə həmdə Yəhuda padixahi Yosiyaning oogli Zədəkiyaning on birinqi yilining ahiriogiqə, yəni xu yilning bəxinqi eyida Yerusalemdikilər sürgün kilinoguqə uningga Pərwərdigarning səzi yənə kelip turdi. **4** Pərwərdigarning səzi manga kelip: **5** — Anangning korsikida seni apiridə kilixtin ilgirila Mən seni biləttim; sən baliyatkudin qikixtin burun seni Əzümgə atap, əllərgə pəygəmbər boluxka tiklidim, — deyildi. **6** Mən bolsam: — Apla, Pərwərdigar! Mən gəp kilixni bilməymən; qünki mən gədək balidurmən, dedim. **7** Lekin Pərwərdigar manga: — Əzüngni gədək bala, demə; qünki Mən seni kimgə əwətsəm, sən xularoga barisən; wə Mən seni nemə də dəp buyrusam, sən xuni dəysən. **8** Ulardin korkma; qünki seni kutkuzux üqün Mən sən bilən billidurmən, — dedi. **9** Wə Pərwərdigar kolini sozup aogzimoga təgküzdi; Pərwərdigar manga: Mana, Əz səzlirimni aogzingoga koydum; **10** Kara, muxu küni Mən seni yulux, səküx, halak kilix wə ərüx, kurux wə terip əstürüx üqün əllər wə padixahliklar üstigə tiklidim, — dedi. **11** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip: «Yərəmiya, nemini kərüwatisən?» — deyildi. Mən: «Badam dərihining xehini kərüwatimən» — dedim. **12** Pərwərdigar manga: «Kərgining yahxi boldi; qünki Mən səzümning əməliylixixi üqün səzümni kəzitip turimən» — dedi. **13** Wə Pərwərdigarning səzi manga ikkinqi ketim kelip: «Nemini kərüwatisən?» — deyildi. Mən: «Poruk-poruk kaynawatkan, aogzi ximal təripidin kiysayogan bir kazanni kərdüm» — dedim. **14** Pərwərdigar manga: — Külpət ximal tərəptin kelip bu zeminda turuwatkanlarning həmmisi üstigə bəsüp kelidu — dedi. **15** — Qünki mana, Mən ximaliy padixahliklarning barlik jəmətlirini qakirimən, — dəydu Pərwərdigar; — ular kelidu, padixahlar hərbiri əz təhtini Yerusalem kowukliri aldiga selip, həmmə sepillaroga wə Yəhudaning barlik xəhərlirigə hujumoga təyyarlinidu; **16** xuning bilən Mən [Yəhudadikilərning] barlik rəzillikliri üqün ularning üstidin həkümlərni jakarlaymən; qünki ular Məndin waz keqip, baxka ilahlaroga huxbuy yekip, əz kolliri yasioganlirioga qokundi. **17** Sən əmdi belingni baoglap ornungdin turup, sanga buyruoganlirimning həmmisini ularoga eyt; ular aldida hodukup kətmigin; bolmisa Mən seni ular aldida hodukturimən. **18** Kara, Mən bügün seni Yəhudaning padixahlirioga, əmirlirigə, kahinlirioga həm pütkül zemin həlkigə karxi turoguqi mustəhkəm xəhər, təmür tüwrük wə mis sepillardək tiklidim. **19** Ular sanga karxi jəng kilidu, lekin sening üstüngdin oqəlibə kilalmaydu — Qünki Mən seni kutkuzux üqün sən bilən billidurmən, — dəydu Pərwərdigar.

2 Əmdi Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** Berip Yerusalemdikilərning kulakliriogа mundak jar salogin: — «Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən sening yax waktingdiki wapadarlikingni, yəni kizning axikioga bologan muhəbbitidək sening qəl-bayawanda, yəni terilmiogan yərlərdə Manga əgixip yürgənliringni sening üqün əsləymən. **3** Xu qaogda Israil həlki Pərwərdigaroga pak, alahidə ataloган, ular uning əz hosulining tunji mewisi dəp karaloganidi; ularni yəwalmakqi bologanlarning həmmisi gunahkar dəp hesablanoganidi həm ularning baxlirioga balayi'apət qüxkənidi, — dəydu Pərwərdigar.

4 Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Yakupning jəməti, Israil jəmətining barlik ailə-tawabiatliri: — **5** Pərwərdigar mundak dəydu: — Ata-bowiliringlar Məndə zadi kandak adalətsizliklərni baykaptu, ular Məndin xunqə yiraklixidu? Ular nemixka bimənə butlaroga bax urup, əzliri bimənə bolup kətti? **6** Ular heqkaqan: «Bizni Misir zeminidin kutkuzup qikirip, bayawandin, yəni qəldəxt wə tik azgallar bilən kaplanogan jaylardin, kurogakqilik wə ölüm sayisi orap turogan yərlərdin, adəmzat ətməydiogan həmdə insan turmaydiogan xu bayawandin bizni ətküzgən Pərwərdigar kəni?» dəp sorap koyuxmaptiogu? **7** Mən silərni mewisi həm molqilikidin huzurlinix üqün munbət bir zeminoga elip kəlgənmən; silər kelip zeminimni buloidinglar, Mening mirasimni yirginqlik bir nərsigə aylandurup koydunglar. **8** Kahinlar: «Pərwərdigar kəni?» dəp heq sorap koymidi; Təwrat-kanun ijraqiliri meni heq tonumidi; həlk padiqiliri manga asiylik kildi; pəygəmbərlər bolsa Baalning namida bexarət bərdi, ularning həmmisi heq paydisiz bimənə nərsilərgə əgixip kətti. **9** Xunga silər bilən dəwalaxmakqimən, baliliringlar həm baliliringlarning baliliri bilən dəwaliximən, — dəydu Pərwərdigar; **10** — silər Siprustiki dengiz boylirioga ətüp bekinglar, Kedaroga təkzürüxkə adəm əwətip bekinglar — muxundak bir ix zadi bolup bakkanmu-yok dəp kerüp bekinglar — **11** Kaysi bir əl əz ilahlirini (ular heq ilah əməs, əlwəttə) əzgərtkənmu? Lekin Mening həlkim əzlirining xan-xəripi Bologuqisini bolsa paydisiz-bimənə bir nərsigə almaxturogan. **12** Buningoga əjəblininglar, i asmanlar; hang-tang bolunglar! Sarasimigə qüxünglar! Qəqünglar! — dəydu Pərwərdigar, **13** — qünki Mening həlkim ikki rəzil ixni kildi; ular hayatlik su mənbəsi bologan Məndin waz kəqti; andin əzliri üqün su azgallirini, yəni su turmaydiogan yerik su azgallirini yonup qikti. **14** Israil əsli kulmidi? U hojayinning əyidə tuogulogan kulmidi? Nemixka əmdi u oljioga aylinip kaldi? **15** Yax xirlar uni olja kilip hərkiridi; ular awazini koyuwətti; ular [Israil] zeminini wəyranə kildi; xəhərliri køydürüldi, adəmzatsiz kaldi. **16** Uning üstigə hətta Nof wə Tahpanəs xəhiridikilərmu qokkangni yeriwətti. **17** Bu ixlarni ezüng kəltürüp qikaroган əməsmu? — Qünki sanga yol baxlawatkinida Pərwərdigar Hudayingdin waz kəqkəniding. **18** Əmdi bügünki kündə yənə Xihor dəryasining süyini iqix üqün Misirning yolini baskining nemisi? [Əfrat] dəryasining süyini iqix üqün Asuriyəning yolini baskining nemisi? **19** Əz rəzilliking əzünggə sawak elip kelidu, əzüngning yenimdin qətnəp kətkining əzünggə tənbih bolidu; əmdi sening Pərwərdigar Hudayingdin waz kəqkining wə Mening korkunqumning səndə bolmaslikining intayin rəzil həmdə zərdapka toloган ix ikənlikini bilip koy, — dəydu Rəb, samawi koxunlarning Sərdari boloган Pərwərdigar. **20** Qünki sən kədimdinla Mən sanga saloган boyunturukni buzup, uning rixtini üzüp taxliwətkənsən; sən: «Kulluqungda bolmaymən!» deding. Qünki barlik dəng-egizliktə wə barlik yexil dərəh astida sən pahixə ayaldək kerilip yatkansən. **21** Lekin Mən bolsam seni əsli esil sortluk üzüm telidin, sərhil uruqtin tikkənidim; sən Manga nisbətən kandakmu yat wə yawa bir sesik üzüm telioga aylinip kalding? **22** Qünki sən xulta bilən yuyunsangmu, kəp akartkuq sopun ixlətsəngmu sening kəbihliking Mening aldimda tehi daog bolup turidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **23** Sən kandakmu: «Mən heq buloganoган əməsmən, mən «Baallar»oga heq əgəxmidim!» deyələysən? Jiloqida mangoган yolungni kərüp bak, kilmixliringni ikrar kil — sən əz yollirida uyan-buyan katrap yüridioган qakkak hinggandursən! **24** Sən qəl-bayawanoga adətlənгən, həwisi kozogaloganda xamalni purap yüridioган bir yawayi mada

exəksən! Küyligəndə kim uni tosalisun? Uni izdigən ḫanggilar əzlirini ḫeq upratmaydu; xu waḳitlarda uni izdəp tapmaḳ asandur. **25** [I Israil], [bikar yügürüp], putungni ayaoŋsiz, gelingni ussuluḳsiz ḳilip ḳoyma! Lekin sən buningoŋa: «Yaḳ! Ham hiyal ḳilma! Qünki mən bu yat [ilaḫlarni] yahxi kərüp ḳaldim, ularning kəynidin mangimən!» — ding. **26** Ooŋri tutulup ḳelip hijalətkə ḳaloŋandək, Israil jəmətimu hijalətkə ḳalidu — yəni əzliri wə ularning padixaḫliri, kaḫinliri wə pəyoŋəmbərliri — **27** ular yaoŋaq kətikigə: «Atam!» wə taxḳa: «Sən meni tuoŋdurdung!» dəydu; qünki ular yüzini Manga ḳaratmay, əksiqə Manga arḳisini ḳildi; lekin külpət bexioŋa qüxkəndə ular: «Ornungdin turup, bizni ḳutḳuzoŋaysən!» dəydu. **28** Əmdi əzünggə yasioŋan ilaḫliring ḳeni!? Külpət bexingoŋa qüxkəndə seni ḳutḳuzalaydioŋan bolsa, ular ornidin tursun! — Qünki xəḫərliring ḳanqə kəp bolsa butliringmu xunqə kəptur, i Yəḫuda! **29** Nemixḳa silər Mən bilən dəwaoŋa qüxməkqisilər? Silər ḫəmminglar Manga asiyliḳ ḳiloŋansilər, — dəydu Pərwərdigar. **30** Baliliringni bikardin bikar urup ḳoydum; ular ḫeq tərbiyini ḳobul ḳilmidi. Əz ḳiliqing yirtḳuq xirdək pəyoŋəmbərliringni yəwətti. **31** I bu dəwr kixiliri! Pərwərdigarning səzigə kəngül ḳoyunglar! Mən Israiloŋa qəl-bayawan yaki ḳapḳarangoŋuluḳ baskan zemin bolup bakḳanmu? Mening ḫəlḳim nemixḳa: «Nəgila barsaḳ əz ərkimiz; əmdi yeningoŋa yənə kəlməymiz!» — dəydu? **32** Ḳiz zibu-zinnətlirini untuyalamdu? Toy ḳilidioŋan ḳiz toy kiyimlirini untuyalamdu? Lekin əz həlḳim san-sanaḳsiz künliridə Meni untudi. **33** Sən ixḳ izdəp baridioŋan yollaroŋa xunqə maḫir bolup kətting! Bərḫaḳ, ḫətta əng buzuḳ ayallaroŋa yolliringni kərsətting. **34** Uning üstigə tonungning pəxliridə gunaḫsiz namratlarning ḳeni bar! Sən ularni temingni texip ooŋriliḳḳa kirgini üqün eltürdingmu?! Ixlarning ḫəmmisi xundaḳ tursimu, **35** sən tehi: «Məndə gunaḫ yoḳ; [Rəb] məndin rənjiwərməydu!» dəysən. Bilip ḳoy! Mən üstüngdin ḫəküm qiḳirimən, qünki sən: «Mən gunaḫ sadir ḳilmidim!» — dəwerisən. **36** Sən nemixḳa bunqiwala uyan-buyan ḳatrap ala kəngüllük ḳilisən? Sən Asuriyə təripidin yərgə ḳaritiloŋandək Misir təripidinmu yərgə ḳaritilisən. **37** Bərḫaḳ, sən Misirdin ḳolliringni bexingoŋa aloŋan peti qiḳisən; qünki Pərwərdigar sən yələnqük ḳiloŋanlarni qətkə ḳaḳti; sən ulardin ḫeq payda kərməysən.

3 Xundaḳ deyiliduki, birsi ayalini ḳoyuwətsə, ayal uningdin ajraxsa wə keyin u baxḳa ərgə yatliḳ boloŋan bolsa, birinqi eri uning bilən ḳayta yarixiwalsa bolamdu? Bundaḳ ix bu zeminni mutləḳ buloŋimamdu? Lekin sən xunqə kəp axniliring bilən buzuḳluḳ ḳilip turup yənə yenimoŋa ḳaytay dəwatamsən tehi? **2** Bexingni kətürüp yuḳirioŋa ḳarap baḳ; — Sən zadi nədə yat ilaḫlar bilən buzuḳluḳ ətküzmigənsən?! — Sən qəl-bayawanda kütüp olturoŋan ərəbdək ularni yollar boyi kütüp olturoŋansən; zeminni buzuḳluḳliring wə rəzilliking bilən buloŋioŋansən. **3** Xuning üqün ḳattiḳ yamoŋurlar tutup ḳelinip sanga berilmidi ḫəmdə «keyinki yamoŋurlar» yaoŋmidi. Lekin səndə tehi paḫixə ayalning ḳelin yüzi bar, iza tartixni ḫeq bilgüng yoḳtur. **4** Ḫətta sən bayatin Manga: «I Atam, yaxliḳimdin baxlap manga yetəkqi ḫəmraḫ bolup kəlding!» — dəysən, wə: — **5** «U ḫərdaim oŋəzipini saḳlamdu? U oŋəzipini ahiroŋiqə tutamdu?» — dəysən. Mana, sən xundaḳ degining bilən, lekin sən ḳolungdin kelixiqə rəzillik ḳiloŋansən. **6** Yosiya padixaḫning künliridə Pərwərdigar manga: «Wapasiz Israilning nemə ḳiloŋanliḳini kərdüngmu? U barliḳ egiz taoŋḳa qiḳip ḫəm barliḳ yexil dərəh astioŋa kirip xu yərlərdə paḫixidək buzuḳluḳ ḳiloŋan» — dedi. **7** — «Mən: U bularning ḫəmmisini ḳiloŋandin keyin, qoḳum yenimoŋa ḳaytip kelidu, — dedim; lekin u ḳaytip kəlmidi. Uning asiy singlisi, yəni Yəḫuda buni kərdi; **8** lekin wapasiz Israilning barliḳ zina ḳiloŋanliri tüpəylidin uningoŋa talaḳ hetini berip uni ḳoyuwətkinimni kərüp, asiy singlisi Yəḫuda ḳorḳmidi, bəlki əzimu berip paḫixilik ḳildi. **9** Xundaḳ boldiki, əz buzuḳqiliḳini xunqə kiqik ix dəp ḳarioŋaqḳa, u ḫətta yaoŋaq wə tax bilən zina ḳilip zeminni buloŋiwətti. **10** Bularning ḫəmmisigə ḳarimay Israilning asiy singlisi Yəḫuda tehi pütün kəngli bilən əməs, pəḳət sahtiliḳ bilən yenimoŋa ḳaytip kəlgəndək boluwaldi, — dəydu Pərwərdigar. **11** Pərwərdigar manga mundaḳ dedi: — «Wapasiz Israil əzini asiy Yəḫudadin ḫəḳḳaniy kərsətti. **12** Baroŋin, ximaloŋa ḳarap bu səzlərni jakarlap mundaḳ degin: — «Ḳaytip kəl, i yoldin qiḳḳuqi Israil, — dəydu Pərwərdigar — wə Mən sanga ḳapiḳimni ḳayta türməymən; qünki Mən rəḫimdil, — dəydu Pərwərdigar — Mən oŋəzipimni mənggügə saḳlap turmaymən. **13** Pəḳət sening ḳəbiḫlikingni, — Pərwərdigar Hudayingoŋa asiyliḳ ḳiloŋanliḳingni, uyan-buyan ḳatrap yürüp əzüngni ḫərbir yexil dərəh astida yat ilaḫlaroŋa beoŋixlioŋanliḳingni, xuningdək awazimoŋa ḫeq ḳulaḳ salmioŋanliḳingni iḳrar ḳilsangla [Məndin rəḫim-xəpḳət kərisən] — dəydu Pərwərdigar. **14** Ḳaytip kelinglar, i yoldin qiḳḳuqi balilar, — dəydu Pərwərdigar — qünki Mən silərni ḫəḳiḳiy səygüqidurmən; [silər xundaḳ ḳilsanglarla] Mən silərdin talliooŋanlarni, yəni ḫərḳaysi xəḫərdin birdin, ḫərḳaysi jəmättin ikkidin puḳrani Zioŋoŋa ḳayturup kelimən. **15** Mən silərgə kənglümdikidək həlḳ padiqilirini təḳsim ḳilimən; ular silərni danaliḳ-bilim, əḳil-parasət bilən bekip ozuḳlanduridu. **16** Xundaḳ boliduki, xu künlərdə silər zeminda kəpiyip, kəp pərzəntlik boloŋininglarda, — dəydu Pərwərdigar, — silər: «Pərwərdigarning əḫdə sanduḳi!» dəp yənə tiloŋa almaysilər; u ḫeq esinglaroŋa kəlməydu, uni ḫeq əsliməysilər wə uni ḫeq seoŋinimaysilər; silər baxḳa bir sanduḳmu yasimaysilər. **17** Xu tapta ular Yerusalemni «Pərwərdigarning təḫti» dəp ataydu; barliḳ əllər uningoŋa yioŋilidu, — yəni Pərwərdigarning namioŋa, Yerusalemoŋa yioŋilidu; ular ḳəlbidiki rəzil jaḫilliḳioŋa ḳaytidin ḫeq əgixip mangmaydu. **18** Xu künlərdə Yəḫuda jəməti Israil jəməti bilən birliktə mangidu; ular ximal zeminidin billə qiḳip Mən ata-bowiliriooŋa miras boluxḳa təḳdim ḳiloŋan zemioŋa kelidu. **19** Mən: «Mən seni balilirim ḳatirioŋa ḳoyup, sanga güzəl zeminni, yəni kəpligən əllarning zeminliri arisidiki əng kərkəm jayni miras ḳilip ata ḳilixni xunqilik halayttim!» — dedim, wə: «Sən Meni «mening atam» dəysən, wə Məndin yüz ərüməysən!» — dedim. **20** Lekin bərḫaḳ, asiyliḳ ḳiloŋan ayal əz jərisidin ayriloŋandək, silər Manga asiyliḳ ḳiloŋansilər, i Israil jəməti, — dəydu Pərwərdigar. **21** Yuḳiri jaylardin bir awaz anglinidu! U bolsa Israil jəmətidikilərning yioŋa-pəryadliri; qünki ular əz yolini burmiliooŋan, Pərwərdigar Hudasini untuoŋan. **22** — Ḳaytip kelinglar, əy yoldin qiḳḳuqi balilar; Mən silərning yoldin qiḳip ketixinglaroŋa xipa bolimən. — «Mana, biz yeningoŋa barimiz; qünki Sən Pərwərdigar Hudayimizdursən» — dənglar! **23** — Bərḫaḳ, egizliklərdə ḫəm taoŋlarda anglitiloŋan [butpərəslikning] ḳiyḳas-sürənliri bihudə ixtur! Bərḫaḳ, Israilning ḳutḳuzux-nijati Pərwərdigar Hudayimizdinladur. **24** Lekin yaxliḳimizdin tartipla, ata-bowilirimizning əjrini, yəni ularning kala-ḳoy padilirini, ḳiz-ooŋullirini axu uyat-nomus yəp kətkən; **25** Nətijidə biz uyat-hijilliḳ iqidə yattuḳ, ḳalaymiḳanqiliḳ wə alaḳzadilik bizni ḳapliwaldi; qünki yaxliḳimizdin tartip bügünki küngə ḳədər biz wə ata-bowilirimiz ḫəmmimiz Pərwərdigar Hudayimiz aldida gunaḫ sadir ḳilip kəlduḳ, Pərwərdigar Hudayimizning awazioŋa ḫeq ḳulaḳ salmiduḳ.

4 — «Bu yollirimdin burulay!» desəng, i Israil — dəydu Pərwərdigar — Əmdi Mening yenimoŋa burulup ḳaytip kəl! Əgər bu yirginqlikliringni kəzümdin neri ḳilsang, wə xundaḳla

yoldin yənə tenəp kətmisəng, **2** — əgər sən: «Pərwərdigarning ḫayati bilən!» dəp ḳəsəm iqkiningdə, u ḳəsəm ḫəḳiḳət, adalət wə ḫəḳḳaniylik bilən bolsa, undaḳta yat əllərmu Uning namida əzlirigə bəht tilixidu wə Uni əzining pəhir-xəḫriti ḳilidu. **3** Qünki Pərwərdigar Yəhudadikilər wə Yerusalemdikilərgə mundaḳ dəydu: — «Boz yeringlarni qepip aoɣdurunglar; tikənlik arisioɣa uruḳ qaqmanglar! **4** Əzliringlarni Pərwərdigarning yolida sünnət ḳilinglar; ḳəlbinglarni sünnət ḳilinglar, i Yəhudadikilər wə Yerusalemda turuwatḳanlar! — Bolmisa, Mening ḳəḫrim partlap ot bolup silərni kəydüriwetidu; ḳilmixliringlarning rəzilliki tüpəylidin uni əqürələydioɣan ḫeqkim qiḳmaydu. **5** — Yəhudada muxularni elan ḳilip, Yerusalemda: — «Zemin-zeminda kanay qelinglar!» — dəp jakarlanglar; «Yioɣilinglar! Mustəḫkəm xəḫərlərgə ḳeqip kirəyli!» — dəp nida ḳilinglar! **6** Zionni kərsitidioɣan bir tuoɣni tiklənglar; dərḫal ḳeqinglar, keqikip ḳalmanglar! Qünki Mən külpət, yəni zor bir ḫalakətni ximaldin elip kelimən. **7** Xir əz qatḳallikidin qiḳti, «əllərni yoḳatḳuqi» yoloɣa qiḳti; u əz jayidin qiḳip zeminingni wəyran ḳilixḳa kelidu; xəḫərliring wəyran ḳilinip, adəmzatsiz bolidu. **8** Bu səwəbtin əzliringlaroɣa bəz kiyim oranglar, dad-pəryad kətürüp nalə ḳilinglar! Qünki Pərwərdigarning ḳattiḳ oɣəzipi bizdin yanmidi! **9** Xu küni xundaḳ boliduki, — dəydu Pərwərdigar, — padixaḫning yüriki, əmirlərning yürikimu su bolup ketidu, kaḫinlar alaḳzadə bolup, pəyoɣəmbərlər təəjjüplinidu. **10** — Andin mən: — Aḫ, Rəb Pərwərdigar! Bərḫəḳ Sən bu həlḳni, jümlidin Yerusalemni: «Silər aman-tinq bolisilər» dəp aldiding; əməliyəttə bolsa ḳiliq janoɣa yetip kəldi, dedim. **11** — Xu qaoɣda bu həlḳḳə wə Yerusalemoɣa mundaḳ deyilidu: «Qəl-bayawandiki egizliklərdin qiḳḳan issiḳ bir xamal həlḳimning ḳizining yolioɣa ḳarap qüxidu; lekin u haman soruxḳa yaki dan ayrixḳa muwapiḳ kəlməydu! **12** — Buningdin əxəddiy bir xamal Məndin qiḳidu; mana, Mən ḫazir ularoɣa jaza ḫəkümlirini jakarlaymən. **13** Mana, u top bulutlardək kelidu, uning jəng ḫarwiliri ḳara ḳuyundəktur, uning atliri bürkütlərdin tezdur! — «Ḫalimizoɣa way! Qünki biz nabut bolduḳ!» **14** — «I Yerusalem, əz ḳutuluxung üqün kəlbingni rəzilliktin yuyuwət; ḳaqanoɣiqə kənglünggə biḫudə oy-hiyallarni püküp turisən? **15** Qünki Dan diyaridin, Əfraimdiki egizliklərdinmu azab-külpətni elan ḳilidioɣan bir awaz anglitilidu: — **16** Ular: Əllərgə elan ḳilinglar, Yerusalemoɣimu anglitinglar: — Mana, ḳorxawoɣa aloɣuqilar yiraḳ yurttin keliwatidu! Ular Yəhuda xəḫərlirigə ḳarxi jəng quḳanlirini kətürüxkə təyyar! — dəydu. **17** Etizlikni mudapiə ḳiliwatḳanlardək, ular Yerusalemni ḳorxiwalidu; qünki u Manga asiylik ḳiloɣan, — dəydu Pərwərdigar. **18** Sening yolung wə ḳilmixliring muxularni əz bexingoɣa qüxürdi; bu rəzillikingning aḳiwitidur; bərḫəḳ, u azabliktur, yürikinggimu sanjiydu!». **19** — [Mən]: «Aḫ, iq-baoɣrim! Iq-baoɣrim! Toloɣaḳḳa qüxtüm! Aḫ, kənglüm azablandi! Yürikim düpüldəwatidu, sükət ḳilip turalmaymən; qünki mən kanayning awazini anglaymən; jəng quḳanliri jenimoɣa sanjidi. **20** Apət üstigə apət qüxti! Pütkül zemin wəyran boldi; qedirlirim dəḳiḳidə bərbat ḳilindi, pərdilirim ḫayt-ḫuytning iqidə yirtip taxlandi! **21** Ḳaqanoɣiqə tuoɣḳa ḳarap turuxum, jəng awazlirini anglixim kerək?» — [dedim]. **22** — «Qünki Mening həlḳim nadandur; ular Meni ḫeq tonumioɣan; ular əḳli yoḳ balilar, ular ḫeq yorutulmioɣan; rəzillikkə nisbətən ular danadur, əmma yaḫxiliḳḳa nisbətən ular bilimsizdur». **23** — «Mən yər yüzigə ḳaridim; mana, u xəkilsiz wə ḳup-ḳuruḳ boldi; asmanlaroɣimu ḳaridim, u nursiz ḳaldi; **24** taoɣlaroɣa ḳaridim, mana, ular zilziligə kəldi, barlik dənglər əxəddiy silkinip kətti. **25** Ḳarap turuwərdim, wə mana, insan yoḳ idi, asmandiki barlik uqar-ḳanatlarmu əzlirini daldioɣa aldi. **26** Mən ḳaridim, mana, baoɣ-etizlar qəl-bayawanoɣa aylandi, barlik xəḫərlər Pərwərdigar aldida, yəni uning ḳattiḳ oɣəzipi aldida wəyran boldi. **27** Qünki Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Pütkül zemin wəyran bolidu; əmma Mən uni pütünləy yoḳatmaymən. **28** Buning tüpəylidin pütkül yər yüzi matəm tutidu, yuḳirida asman ḳarilik bilən ḳaplinidu; qünki Mən xundaḳ səz ḳildim, Mən xundaḳ niyətkə kəlgənmən; Mən uningdin əkünməymən, uningdin ḫeq yanmaymən; **29** atliḳlar wə oḳyaliḳlarning xawḳun-sürəni bilən ḫərbir xəḫərdikilər ḳeqip ketidu; ular qatḳalliḳlaroɣa kirip məküwalidu, taxlar üstigə qiḳiwalidu; barlik xəḫərlər taxlinip adəmzatsiz ḳalidu. **30** — Sən, i ḫalak boloɣuqi, nemə ḳilmaḳqisən? Gərqə sən pərəng kiyimlərni kiygən bolsangmu, altun zibu-zinnətlərni taḳioɣan bolsangmu, kəz-ḳaxliringni osma bilən pərdazlioɣan bolsangmu, əzüngni yasioɣining bikardur; sening axikliring seni kəmsitidu; ular jeningni izdəwatidu. **31** Qünki mən toloɣaḳḳa qüxkən ayalningkidək bir awazni, tunji balini tuoɣḳandikidək azabda boloɣan Zion ḳizining awazini anglawatimən; u ḳollirini sozup: «Ḫalimoɣa way! Bu ḳatillar tüpəylidin ḫalimdin kəttim!» dəp ḫasirimaḳta.

5 [Pərwərdigar]: — Yerusalemning rəstə-koqilirida uyan-buyan aylinip yügürünglar, obdan kərüp biliwelinglar; məydanliridin izdəp kərünglar; adalət bilən ix kəridioɣan, wədisidə turuxḳa intilidioɣan birla adəmni tapsanglar, xunda mən bu [xəḫərni] kəqürimən! **2** Gərqə ular: «Pərwərdigarning ḫayati bilən!» dəp ḳəsəm iqkən bolsimu, ular yaloɣandin səzləydu, [dedi]. **3** — I Pərwərdigar, kəzüng adalət-bitərəplikni izdəp yüridu əməsmu? Sən bularni urdung, lekin ular azablanmaydu; Sən ularni nabut ḳilip tügəxtürdüng, lekin ular tərbiyə ḳobul ḳilixni rət ḳilip kəldi; ular yüzlirini taxtin ḳattiḳ ḳildi, ular yolidin yenixni rət ḳilidu» **4** — mən: «Xübḫisizki, bundaḳ ḳiloɣanlar pəḳət namratlar, ular nadanlar; qünki ular Pərwərdigarning yolini, Hudasining ḫəküm-kərsətmilirini bilməydu» — dedim. **5** — «Mən mətiwərlərning yenioɣa berip ularoɣa səzləymən; qünki ular Pərwərdigarning yolini, Hudasining ḫəküm-kərsətmilirini bilidu». Birak ularmu boyunturuḳni üzül-kesil buzup, rixtilirini üzüp taxlioɣan. **6** — Xunga ormandin qiḳḳan bir xir ularni əltüridu, bayawandin qiḳḳan bir bərə ularni wəyran ḳilidu; yilpiz xəḫərlərgə ḳarap paylaydu; xəḫərlərdin qiḳḳan ḫərbiri titma-titma ḳilinidu; qünki ularning asiyliḳliri kəpiyip, wapasizliḳliri awuydu. **7** Mən zadi nemigə asasən seni kəqürimən? Sening baliliring Məndin waz keqip, Huda əməslərgə ḳəsəm iqməktə; Mən ḫəmmə ḫajətliridin qiḳḳan bolsammu, lekin ular zinahorluḳ ḳilip, paḫixilərning əyigə top-top bolup mengiwatidu. **8** Ular səmrigən ixḳwaz ayoɣirlar, ular ḫərbiri əz yeḳinining ayalioɣa ḫəwəs ḳilip kixnəwatidu. **9** Bu ixlar tüpəylidin ularni jazalimay ḳoyamdim? — dəydu Pərwərdigar, — Mening jenim muxundaḳ bir əldin ḳisas almay ḳoyamdu? **10** Uning üzüm qünəkliridin ətüp, tallirini wəyran ḳilinglar; lekin ularni pütünləy nabut ḳilmanglar; xahlirini ḳirip taxlanglar, qünki ular Pərwərdigaroɣa təwə əməstur; **11** qünki Israil jəməti wə Yəhuda jəməti Manga mutləḳ wapasizlik ḳildi, — dəydu Pərwərdigar. **12** Ular: «U ḫeqnemə ḳilmaydu! Bizgə ḫeq apət qüxməydu; nə ḳiliq nə ḳaḫətqilikni kərməymiz!» — dəp Pərwərdigardin tenip kətti. **13** Pəyoɣəmbərlər bolsa pəḳət bir xamaldin ibarət bolidu, ḫalas; [Pərwərdigarning] səz-kalami ularda yoḳtur; ularning səzliri əz bexioɣa yansun! **14** Xunga Pərwərdigar, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Huda manga mundaḳ dəydu: — Bu həlḳ muxu səzni ḳiloɣini üqün, mana, Mən aoɣzingoɣa saloɣan səzlirimni ot, bu həlḳni otun ḳilimənki, ot ularni kəydürüp taxlaydu. **15**

— Mana, Mən yiraqtin bir ələni elip kelimən, i Israil jəməti, — dəydu Pərwərdigar, — U küqlük bir əl, qədimiy bir əl, tilini sən bilməydioƣan wə gəplirini sən ħeq qüxənməydioƣan bir əl bolidu; **16** ularning oqdeni yooƣan eqiloƣan bir gərdur; ularning ħəmmisi batur palwanlardur. **17** Ular ħosulingni wə neningni yəp ketidu, ooƣul-qizliringni yəp ketidu, kala-qoy padiliringni yəp ketidu, üzüm talliringni wə ənjur dərəhliringni yəp ketidu; ular sən tayanoƣan mustəħkəm xəħərliringni qiliq bilən wəyran qilidu. **18** Ħalbuki, — dəydu Pərwərdigar, — xu künlərdimu silərni pütünləy tügəxtürməymən. **19** Xu qaoƣda [həlqing]: «Pərwərdigar Hudayimiz nemixqa muxu ixlarning ħəmmisini beximizoƣa qüxürgən?» — dəp sorisa, əmdi sən [Yərəmiya] ularoƣa: «Silər Məndin yüz ərüp, əz zeminінglarda yat ilaħlarning qulluqida boloƣininglardək, silər əz wətininglar bolmioƣan bir zeminda yat boloƣanlarning qulluqida bolisilər» — degin. **20** — Yaqupning jəmətidə xuni jakarlioƣinki wə Yəħuda arisida xuni elan qiloƣinki, **21** «Buni anglanglar, i nadan wə əqli yoq, kəzi turup kərməydioƣan, quliqi turup anglimaydioƣan bir həlq: — **22** Məndin qorqmamsilər? — dəydu Pərwərdigar, — Dengiz süyi üqün saħilni mənggülük qəklimə qilip, «Bu yərdin ətmə» dəp bekitkən Mening aldimda təwrimməmsilər? Mana, dolqunliri ərkəxligini bilən ular saħil üstidin ħeq oƣlibə qilmaydu; xawqunlioƣini bilən bu qəktin ħərgiz ħalqip ətəlməydu. **23** Lekin bu həlqning jaħil wə asiyliq kəngli bardur; ular yoldin qiqip əz beximqilik qilip kətti. **24** Ular kənglidə: «Əz waqtida yamoƣurlarni, yəni awwalqi ħəm keyinki yamoƣurlarni Bərgüqi, bizgə ħosul pəslini bekitip aman-esən Saqlioƣuqi Pərwərdigar Hudayimizdin əyminəyli» degənni ħeq deməydu. **25** Silərning qəbiħlikliringlar muxu ixlarni silərgə nesip qilmioƣan; silərning gunaħliringlar silərdin bərikətni məħrum qiloƣan. **26** Qünki həlqim arisida rəzillər bardur; ular pistirmida yatqan qiltaqqilardək paylap yüridu; ular tuzaq selip, adəmlərni tutuwalidu. **27** Tutqan quxlaroƣa toloƣan qəpəstək, ularning əyliri aldamqiliqtin erixkən mallar bilən toloƣan; ular xu yol bilən büyük ħəm bay bolup kətti. **28** Ular səmrip, parqirap kətti; bərħək, ular rəzil ixlarni qilixqa maħir bolup kətti; ular əz mənpəətini kəzləp həqlərning dəwasini, yetim-yesirlərning dəwasini sorimaydu; namratlarning ħoquqini qooƣdaydioƣan ħəkümni ular qikarmaydu. **29** Bu ixlar tüpəylidin ularni jazalimay qoyamdim?! — dəydu Pərwərdigar, — Mening jenim muxundaq bir əldin qisas almay qoyamdu? **30** Zeminda intayin qorqunquluq wə yirginqliq bir ix sadir qilinoƣanki — **31** Pəyoƣəmbərlər yaloƣan-sahta bexarətlərni bərməktə; kaħinlar bolsa əz ħoquq dairisini kengəytip ħəkümranlik qilmaqta; Mening həlqimmu bu ixlarni yaqturidu. Lekin bularning aqiwitidə qandaq qilisilər?

6 Jeninglarni qutquzux üqün Yerusalem xəħiridin qeqinglar, i Binyamin jəmətidikilər! Təkoa yezisida kanay qelinglar! Bəyt-Ħakkərəmdə is signalini kətürünglar! Qünki balayi'apət, yəni dəħxətlik ħalakət ximal tərəptin pəyda bolidu. **2** Zion qizi, yəni nazinin saħibjamalni, mən nabut qilimən. **3** Yerusalemoƣa qarxi qiqiwatqan pada bakquqilarmu əz padilirini epkelidu; ular Yerusalemni qorxawoƣa elip qedirlirini tikidu; ularning ħəmmisi əzi igiligən jayda pada bakidu. **4** [Ular]: «Uningoƣa qarxi jənggə təyyarlininglar! Turunglar, qüx waqtidin paydilinip ħujum qilayli!», «Apla! Kün patay dəp qaptu, kəqtiki sayilər uzirawatidu!» — [dəydu], [andin]: **5** «Xunga, keqiqə ħujum qilip qikayli, uning mustəħkəm ordilirini yoqitayli!» — dəydu. **6** — Qünki samawi qoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar ularoƣa mundaq dəydu: — Dərəhlərni kesip, ular bilən Yerusalem ətrapida dəng-potəylərni yasanglar; qünki u jazalanmisa bolmaydioƣan xəħərdur; uningda barliq ixlar zulum-zomigərliktur. **7** Quduq əz sulirini uroƣutup qiqaroƣandək, umu rəzilliklirini uroƣutup qiqarmaqta; uningdin zulmət-zorawanlik wə ħalakət sadaliri anglanmaqta; mening kəz aldimda ħəmixə aoƣriq-kesəllər ħəm yarilanoƣanlar pəyda bolmaqta. **8** I Yerusalem, təlim-tərbiyə qobul qil; bolmisa jenim səndin waz keqidu, — bolmisa, Mən seni harabilik, adəmzatsiz bir zemin qiliwetimən. **9** Samawi qoxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar manga mundaq dəydu: — Ular üzüm telini pasangdioƣuqilardək Israilning qaldisini pasangdaydu; xunga sən üzüm üzgüqidək üzüm telidiki xahlar üstidin yənə bir qetim qolungni ətküzgin! **10** [Mən]: — Mən ħazir kimgə səz qilip agaħlanduray? Ulardin angliƣudək zadi kim bar? Mana, ularning qulakliri sünnət qilinmioƣan, ular ħeq angliyalmaydu. Mana, Pərwərdigarning səzi ularoƣa eoƣir kelidu; ularoƣa ħeq huxyaqmaydu, — [dedim]. **11** — Qəlbim Pərwərdigarning oƣəzəp otliri bilən tolup taxti; uni iqimgə sioƣduruxtin ħalsirap kəttim; uni koqidiki balilar, yigitlərning məxrəp sorunlirioƣa təkkəysən. Ər-ayallar, qerilar ħəm yaxanoƣanlarmu buningdin mustəsna bolmisun! **12** — Ularning əyliri, etizliri ayalliri bilən billə əzgilərgə tapxurulidu; qünki Mən qolumni zemindikilərgə soziman, — dəydu Pərwərdigar. **13** — Qünki əng kiqikidin qongioƣiqə ularning ħəmmisi aqkəzlükkə berilgən; pəyoƣəmbərdin kaħinoƣiqə ħəmmisi ohxaxla aldamqilik qilidu; **14** ular: «Aman-esənlik! Aman-esənlik!» dəp həlkimning qizining yarisini susluq bilən qol uqida qala tengip qoydi. Lekin aman-esənlik yoqtur! **15** Ular yirginqlik ixlarni sadir qiloƣinidin hijil boldimu? — Yak, ular ħeq hijil bolmidi, ħətta qizirixnimu ular ħeq bilməydu. Xunga ular yiqilip əlgənlər iqidə yiqilip əlidu; ularni jazalaxqa kəlginimdə ular putlixip ketidu, — dəydu Pərwərdigar. **16** Xunga Pərwərdigar [Əz həlqigə] mundaq dəydu: — Silər tət aqa yolda turuwatisilər; xunga yolunglarni obdan kərüp qoyunglar, qədimki, yahxilikqa elip baroƣan yollarni sorap, ularda menginglar; xundaq qiloƣanda jeninglar obdan aram tapidu. Lekin ular: «Biz xularda mangmaymiz!» — dəydu. **17** Mən: Silərgə «Kanayning agaħ sadasioƣa qulaq selinglar!» dəydioƣan agaħ bərgüqi kəzətqilərni tiklidim; lekin silər: «Qulaq salmaymiz» dedinglar. **18** Xunga i əllər, anglanglar; guwaħqilar bolup ular arisida bolidioƣan ixlarni bilip qoyunglar! **19** Angla, i yər-zemin! Qara, Mən bu həlqning bexioƣa külpət, yəni ularning oy-hiyallirining aqiwitini qüxürimən; qünki ular səzlirimgə qulaq salmioƣan; Mening Təwrat-qanunumni bolsa, ular qətkə qaqqan. **20** — Əmdi zadi nemə məqsəttə Xebadin qiqqan huxbuy, yiraq yurttin elip kelingən egir Manga sunulidu? Kəydürmə qurbanliklиringlar qobul qilarlik əməs, silərning «təxəkkür qurnanlik»liringlar Meni hursən qilmaydu. **21** Xunga Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən bu həlq aldioƣa putlikaxanglarni salimən; xuning bilən ħəm atilar ħəm ooƣullar billə putlixidu; qoxnilar wə dostlar ohxaxla nabut bolidu. **22** Pərwərdigar mundaq dəydu: — Qara, ximaliy zemindin bir həlq kelidu, yər yüzining əng qəriliridin uluoƣ bir əl qozoƣilidu; **23** ular oqya wə qiliq bilən qorallinidu; ular zalim, ħeq rəħim qilmaydu; ularning awazi dengiz dolqunidək xawqunlaydu; ular atlaroƣa minidu, jənggiwar adəmlərdək səp-səp bolup turidu; ular sanga qarxi jəng qilixqa kelidu, i Zion qizi! **24** «Biz ular tooƣruluq ħəwər angliduq; qolimiz boxixip kətti; oƣəxlik, toloƣaqta qaloƣan ayaldək azab bizni tutti» — [dedim]. **25** «Dalaoƣa qiqmanglar, yollar bilən mangmanglar, qünki düxmənning qiliqi bar, tərəp-tərəplərni wəħimə basidu. **26** I həlqimning qizi, sən əzünggə bəz kiyim kiyiwal, küllər iqidə

eoɣinap yat; əzüngning bir tal ooɣlungdin juda boloɣandək ƙattiƙ yioɣlap matəm tut; qünki bulang-talang ƙiloɣuqi bizgə ƙarap tuyuƙsiz kelidu». **27** [Pərwərdigar manga]: — Mən seni roda sinioɣuqi ƙilip tiklidim, həlƙim bolsa huddi təkxürülidioɣan rodidək bolidu; seni ularning yollirini kəzitip sinaxƙa tiklidim, — [dedi]. **28** — Ularning ƙərbiri asiyning asiysi, ular təhmət qaplap uyan-buyan ƙatrap yürməktə; ular mis wə təmürning əzidur, ƙəmmisi qirip kətkəndur; **29** təmürqining kərükimu kəyüp kətti, ƙooɣuxun bolsa otta yəm boldi; rodini eritip tawlax bikar boldi; həlƙim yamanlardin haliy bolmidi. **30** Ular «daxƙal kümüx» dəp atilidu; qünki Pərwərdigar ularni rət ƙildi.

7 Pərwərdigardin Yərəmiyaoɣa mundaƙ bir səz kəldi: — **2** Pərwərdigarning əyidiki dərwazida turup muxu səzni jakarlap: «Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Pərwərdigaroɣa ibadət ƙilix üqün muxu dərwazilardin kiriwatƙan barlix Yəhudalar!» — degin. **3** — «Samawi ƙoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaƙ dəydu: — Yolliringlar ƙəm ƙilmixliringlarni tüzitinglar; xundaƙ boloɣanda Mən silərni muxu yərdə muƙim turoɣuzimən. **4** «Pərwərdigarning ibadəthanisi, Pərwərdigarning ibadəthanisi, Pərwərdigarning ibadəthanisi dəl muxudur!» dəp aldamqi səzlərgə tayinip kətmənglar. **5** Əgər silər ƙəƙiƙətən yolliring ƙəm ƙilmixliringlarni tüzətsənglar, — əgər kixilər wə ƙoxnanglar arisida adalət yürgüzsənglar, **6** — əgər silər musapir, yetimyesir ƙəm tul hotunlarni bozək ƙilixtin, muxu yərdə gunahsiz ƙanlarni təküxtin, — xundaƙla əzünglaroɣa ziyan yətküzüp, baxƙa ilahlaroɣa əgixip ketixtin ƙol üzsənglar, — **7** xundaƙ ƙiloɣininglarda Mən silərni muxu yərdə, yəni Mən atabowiliringlaroɣa ƙədimdin tartip mənggügiqə təkdim ƙiloɣan bu zeminda muƙim turidioɣan ƙilimən. **8** Lekin mana, silər ƙeqƙandaƙ payda yətküzməydioɣan aldamqi səzlərgə tayinip kətkənsilər. **9** Əmdi nemə degülük?! Ooɣrilik, ƙatillik, zinahorluƙ ƙilip, sahta ƙəsəm iqip, Baaloɣa isriƙ yeƙip wə silər ƙeq tonumioɣan yat ilahlaroɣa əgixip, **10** andin Mening namimda ataloɣan muxu əygə kirip Mening aldimda turup: «Biz ƙutƙuzuloɣan!» dəmsilər?! Muxu lənətlik ixlarda turuwerix üqün ƙutƙuzuloɣanmusilər?! **11** Mening namimda ataloɣan muxu əy silərning nəziringlarda bulangqilarning uwisimu?! Mana, Mən Əzüm bu ixlarni kərgənmən, — dəydu Pərwərdigar. **12** Xunga, Mən əslidə Əz namimda turaloɣu ƙiloɣan Xiloh degən jayoɣa berip, həlƙim Israilning rəzilliki tüpəylidin uni nemə ƙiliwətkənlikimni kərüp bekinglar! **13** Əmdi ƙazir, silər muxundaƙ ƙilmixlarni sadir ƙiloɣininglar tüpəylidin, — dəydu Pərwərdigar, — Mən silərgə tang səƙərdə ornumdin turup səz ƙilip kəldim, lekin silər ƙeq ƙulaƙ salmidinglar; Mən silərni qaƙirdim, lekin silər Manga jawab bərmidinglar — **14** əmdi Mən Xiloƙdiki əyni ƙandaƙ ƙiloɣan bolsam, silər tayanoɣan, xundaƙla namim ƙoyuloɣan bu əyni wə Mən silərgə ƙəm atabowiliringlaroɣa təkdim ƙiloɣan bu zeminnimu xundaƙ ƙilimən; **15** Mən silərning barlix ƙerindaxliringlar, yəni Əfraimning barlix nəslini ƙəydiwətkinimdək silərnimu kəzümdin yiraƙ ƙəydəymən. **16** Əmdi sən, [Yərəmiya], bu həlƙ üqün dua ƙilma, ular üqün nalə-pəryad kətürmə yaki tilək tilimə, Mening aldimda turup ularning [gunahlirini] ƙeq tilimə, qünki Mən sanga ƙulaƙ salmaymən. **17** Ularning Yəhuda xəƙərliridə wə Yerusalem koqilirida nemə ƙiloɣanlirini kərüwatmamsən? **18** Balilar otun teridu, atilar ot ƙalaydu, ayallar ƙəstən Meni rənjitixkə «Asmanning Hanixi» üqün poxkallarni selixƙa hemirni yuoɣuridu, xuningdək yat ilahlaroɣa «xarab ƙədiyə»lərni ƙuyidu. **19** Azablinip oɣəzəplinidioɣini Mənmu? — dəydu Pərwərdigar; — Əz yüzlirigə xərm qaplap, azablinidioɣini əzliri əməsmu? **20** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — Mana, Mening oɣəzipim wə ƙəƙrim muxu jayoɣa təkülidu; insan üstigə, ƙaywan üstigə, daladiki dərəhlər üstigə, tupraƙtiki mewilər üstigə təkülidu; u ƙəmmini kəydüridu, uni ƙeq əqürəlməydu. **21** Samawi ƙoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaƙ dəydu: — Beriweringlar, kəydürmə ƙurbanliƙliringlarni baxƙa ƙurbanliƙlaroɣa ƙoxup ƙoyunglar, barlix gəxlirini yəwelinglar! **22** Qünki Mən ularni Misir zeminidin ƙutƙuzup qiƙaroɣan künidə ata-bowiliringlaroɣa «kəydürmə ƙurbanlix»lar yaki baxƙa ƙurbanliƙlar tooɣrisida gəp ƙilmioɣan wə yaki əmr bərmigənidim; **23** bəlki Mən ularoɣa mundaƙ əmr ƙilip: «Awazimoɣa ƙulaƙ selinglar, xundaƙ ƙilip Mən silərning Hudayinglar bolimən, silər Mening həlƙim bolisilər; Mən əzünglaroɣa yahxiliƙ bolsun dəp buyruoɣan barlix yolda menginglar» — dəp buyruoɣanidim. **24** Lekin ular ƙeq anglimioɣan, Manga ƙeq ƙulaƙ salmioɣan, bəlki əz rəzil kənglidiki jaƙilliƙi bilən əz hiyal-haƙixlirioɣa əgixip mengiwərgən; ular aldioɣa əməs, bəlki kəynigə mangoɣan. **25** Ata-bowiliringlar Misir zeminidin qiƙkandin tartip bügünki küngə ƙədər Mən ƙullirim boloɣan pəyoɣəmbərlərni yeninglaroɣa əwətip kəldim; Mən ƙərküni tang səƙərdə ornumdin turup ularni əwətip kəldim. **26** Lekin həlƙim anglimioɣan, ƙeq ƙulaƙ salmioɣan; ular boynini ƙattiƙ ƙiloɣan; rəzilliktə atabowiliridin exip kətkən. **27** Sən bu səzlərni ularoɣa eytisən; lekin ular sanga ƙulaƙ salmaydu; sən ularni [towa ƙilixƙa] qaƙirisən, lekin ular jawab bərməydu. **28** — Sən ularoɣa: — «Pərwərdigar Hudasining awazini anglimioɣan wə ƙeq tüzitixni ƙobul ƙilmioɣan həlƙ dəl muxu!» — dəysən. Ulardin ƙəƙiƙətwapaliƙ yoƙap kətti; bu ularning eoɣizidinmu üzülüp kətti. **29** Qeqingni qüxürüp uni taxliwət; yuƙiri jaylarda bir mərsiyə oƙuoɣin; qünki Pərwərdigar Əz oɣəzipini qüxürməkqi boloɣan bu dəwrni rət ƙilip, uningdin waz kəqti. **30** Qünki Yəhudadikilər kəz aldimda rəzillik ƙiloɣan, — dəydu Pərwərdigar, — ular Mening namimda ataloɣan əygə yirginqlik nərsilərni əkirip uni buloɣioɣan; **31** wə əz ooɣul-ƙizlirini otta ƙurbanliƙ ƙilip kəydürüx üqün «Ƙinnomning ooɣli»ning jiloɣisidiki Tofətning yuƙiridiki jaylarni ƙuroɣan; bundaƙ ixni Mən ƙeq buyrumioɣanmən, u oyumoɣa ƙeq kirip baƙmioɣandur. **32** Xunga, mana, xundaƙ künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — «Tofət» yaki «Ibn-Ƙinnomning jiloɣisi» əmdi ƙeq tiloɣa elinmaydu, bəlki «Kətl jiloɣisi» deyilidu; qünki ular Tofəttə jəsətlərni yər ƙalmioɣuqə kəmidu. **33** Bu həlƙning jəsətliri asmandiki uqar-ƙanatlarning wə zemindiki janiwarlarning taami bolidu; ularni əlüklərdin ƙorƙutup ƙəydəydioɣan ƙeqkim bolmaydu. **34** Mən Yəhuda xəƙərliridin ƙəm Yerusalem xəƙərliridin oyun-tamaxining sadasini, xad-huramliƙ sadasini wə toyi boluwatƙan yigitƙizining awazini məƙrum ƙilimən; qünki zemin wəyranə bolidu.

8 Xu qaoɣda, — dəydu Pərwərdigar, — ular Yəhudaning padixaɣlirining ustihanlirini, ularning əmirlirining ustihanlirini, kaɣinlarning ustihanlirini, pəyoɣəmbərlərning ustihanlirini wə Yerusalemda turoɣanlarning ustihanlirini gərliridin elip qiƙiridu; **2** xundaƙ ƙilip ular bularni ƙuyax, ay wə asmanlardiki barlix jisimlar astida yayidu; qünki ular bularni səygən, bularning ƙulluƙida boloɣan, buloroɣa əgəxkən, bularni izdigən, buloroɣa qoƙunoɣan; ularning jəsətliri bir yərgə ƙeq yioɣilmaydu, ƙeq kəmülməydu; ular zemin yüzidə ooɣut bolup yatidu. **3** Mən bulardin ƙaloɣanlirini ƙəydigən jaylarda, bu rəzil jəmättin barlix tirik ƙaloɣanlar ƙayatning ornioɣa mamatni tallaydu, — dəydu samawi ƙoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **4** Əmdi sən ularoɣa mundaƙ degin: Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — Adəmlər yiƙilsa ƙaytidin turmamdu? Birsi

yoldin qiqip kətsə qaytip kəlməmdu? **5** Nemixqa Yerusalemdiki bu həlk həmixə yoldin qiqix bilənla yenimdin yiraqlap ketidu? Ular aldamqiliqni qing tutidu, yenimoɣa qaytip kelixni rət kilidu. **6** Mən kəngül qoyup anglidim; lekin ular durusluqni səzliməydu; ularning rəzillikliridin: «Mən zadi nemilərni kilip qoydum?!» dəp towa kilidioɣan heqkim yoq; at jənggə burulup etiloɣandək hərbirsi əz yolioɣa burulup etilidu. **7** Hətta asmandiki ləyləkmu əzigə bekitilgən waqtilirini bilidu; pahtək, qarlioɣaq wə turnilarmu kəqüp kelidioɣan waqtilirini esidə tutidu; lekim Mening həlkim Mən Pərwərdigarning ularoɣa bekitkənlirimni heq bilməydu. **8** Silər qandaqmu: «Biz danadurmiz, Pərwərdigarning Təwrat-qanuni bizdə bardur!» dəysilər? Mana, bərhək, əlima-kəqürgüqilərning yaloɣanqi qəlimi uni burmilioɣan. **9** Danixmənlər hijil bolidu, ular yərgə qarap qaldi; mana, ular Pərwərdigarning səzini qətkə qakqandin keyin, ularda zadi nemə danalik qalidu? **10** Xunga Mən ularning ayallirini baxkiloɣa, ularning etizlirini yengi igilirigə tapxurup berimən; qünki əng kiqikidin qongioɣiqə ularning həmmisi aqkəzlükkə berilgən; pəyoɣəmbərdin kahinoɣiqə həmmisi sahta ix kəridu. **11** Ular: «Aman-esənlik! Aman-esənlik!» dəp həlkimning kizining yarisini susluk bilən kol uqida qala tengip koydi. Lekin aman-esənlik yoktur! **12** Ular yirginqlik ixlarni sadir kiloɣinidin hijil boldimu? — Yak, ular heq hijil bolmidi, hətta kizirixnimu ular heq bilməydu. Xunga ular yikilip elgənlər iqidə yikilip əlidu; ularni jazalaxka kəlginimdə ular putlixip ketidu, — dəydu Pərwərdigar. **13** Mən ularning hosulini elip taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar; üzüm telida üzümlər, ənjür dərihidə ənjürlər heq kalmidi; yopurmakliri solixip kətti; Mən uloroɣa nemə beoɣixlioɣan bolsam, əmdi xular ulardin ətküzüwelinidu. **14** «Biz nemixqa muxu yərdə bikar olturuwerimiz? Yioɣilayli, mustəhkəm xəhərlərgə kirip xu yərlərdə [kürəx kilip] tügixəyli! Qünki Pərwərdigar Hudayimiz bizni tügəxtürüp, bizgə ət süyini bərdi; qünki biz Pərwərdigar aldida gunah sadir kilduk. **15** Aman-tinqlikni ümid kilip kütüp kəlduk, lekin heq yahxilik bolmidi; xipa waktini küttuk, lekin mana, wəhimə basti! **16** Düxmən atlirining hartildaxliri Dan zeminidin tartip anglanmakta; ayoɣirlirining kixnəxliri pütkül zeminni korkitip təwrətməktə. Ular zemin wə uningda turuwatkan həmmini, xəhərni wə uningda turuwatkanlarning həmmisini yokitixqa kelidu!». **17** — Mana, Mən aranglaroɣa yilanlarni, yəni heqkim sehirliyəlməydioɣan zəhərlik yilanlarni əwətimən, ular silərni qakidu» — dəydu Pərwərdigar. **18** [Mən]: «Mening dərd-əlimim dawalioɣusiz! Yürikim zəyiplixip kətti!» — [dedim]. **19** «Mana, həlkimning kizining intayin yirak yurttin kətürülgən pəryadining sadasi! [Ular] — «Pərwərdigar Zionda əməsmu? Zionning padixahi u yərdə turmamdu?!» — [dəydu]». «Nemixqa əmdi ular Meni oyma məbudliri bilən, ərzimməs yat nərsilər bilən oɣəzəpləndüridu?!» **20** — «Orma waqti ətüp kətti, yaz tügidi, lekin biz bolsak yənila kutkuzulmiduk!» **21** «Həlkimning kizining sunuk yarisi tüpəylidin əzüm sunukmən; matəm tutimən; Dəkkə-dükkə meni besiwaldi, — **22** Gileadta tutiya tepilmamdikən? U yərdə tewip yokmikən? Nemixqa əmdi mening həlkimning kizioɣa dawa tepilmaydu?!».

9 Ah, mening bexim suning bexi, Kəzüm yaxning buliki bolsiidi! Undakta həlkimning kizi arisidiki ältürülgənlər üqün keqə-kündüz yioɣlayttim! **2** Ah, mən üqün qəl-bayawanda yoluqilar qüxkidək bir turaloɣu bolsiidi! Undakta həlkimni taxlap, ulardin ayriloɣan bolattim! Qünki ularning həmmisi zinahorlar, Munapiklarning bir jamaitidur!» **3** — Ular okyaqi ləxkərlər okyayini egildürgəndək tilini yaloɣanqilikka egildürüxkə təyyarlioɣan; ular zeminda üstünlük kazanoɣan, birak bu səmimiylik bilən boloɣan əməs; ular rəzillik üstigə rəzillik kiloɣan, Meni heq tonup bilmigən» — dəydu Pərwərdigar. **4** — Hərbiringlar əz yekininglardin hezi bolunglar, kerindaxliringlaroɣa heq tayanmanglar; qünki hərbir kerindax pəkətla aldioɣuqi, halas, hərbir yekinliring bolsa təhmət horlukta yürməktə. **5** Ular hərbiri əz yekinlirioɣa aldamqilik kilmakta, heqkim həkikətni səzliməydu; ular əz tilini yaloɣan səzləxkə əgitidu, ular kəbihliktə əzlirini upritidu. **6** Ular jəbir-zulum üstigə jəbir-zulum kilmakta, aldamqiliktin yənə bir aldamqilikka ətməktə; ular Meni tonuxni rət kilidu, — dəydu Pərwərdigar. **7** Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən ularni eritip tawlap sinaymən; həlkimning kizining rəzillikigə Manga baxka yol kalmidimu? **8** Ularning tili əjəl okidur; u aldamqilikni səzləydu; hərbir eoɣiz səzidə yekini bilən tinq-amanlikni səzləydu, lekin kənglidə kiltak təyyarlaydu. **9** Bu ixlar tüpəylidin ularni jazalimay koyamdim? — dəydu Pərwərdigar, — Mening jenim muxundak bir əldin kisas almay koyamdu? **10** «Taoɣlardiki yaylaklar üqün yioɣa wə nalə-pəryad kətürimən, Daladiki otlaklar üqün mərsiyə okuymən; Qünki ular kəyüp kəttiki, heqkim u yərdin ətməydu; Kalilarning hərkirəxliri anglanmaydu; Həm asmandiki uqar-kanatlar həm haywanatlarmu kəqip, Xu yərdin kətti!». **11** — Mən Yerusalemni harablaxkan top-top dəwə, qilbərilərning bir turaloɣusi kilimən; Yəhuda xəhərlirini adəm turmaydioɣan dərijidə wayranə kilimən. **12** — Kim bu ixlarni qüxinixkə danixmən bolidu? Kim Pərwərdigarning aoɣzidin səz elip bularni qüxəndürələydu? Nemixqa zemin wəyranə, heqkim ətmigüdək, kəyüp qəl-bayawandək bolup kətti? **13** Pərwərdigar dəydu, — Qünki ular Mən ular aldioɣa koyoɣan Təwrat-kanunni taxliwətkən, Mening awazimoɣa kulak salmioɣan wə uningda mangmioɣan, **14** Bəlki əz kəlbidiki jahillikka əgəxkən, ata-bowiliri uloroɣa əgətkəndək Baallarning kəynigə əgixip kətkən, **15** Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən bu həlkkə kəkrini yegüzimən, uloroɣa ət süyini iqküzimən, **16** ularni ular yaki ata-bowiliri ilgiri heq tonumaydioɣan əllər arisioɣa tarkitimən; Mən ularni yokatkuqə ularning kəynidin kooɣlaxka kiliqni əwətimən. **17** Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundak dəydu: — Kəngül koyunglar, matəmqi ayallarni kelixkə qakiringlar, yioɣlaxka əng usta boloɣan kiz-ayallarni qakirip kelixkə adəm əwətinglar! **18** — Bərhək, ular tez kəlsun, biz üqün zor yioɣa kətürsunki, bizning kəzlirimizdinmu yaxlar taramlap tekülsun, qanaklirimizdinmu yax tamqiliri akşun — **19** qünki Ziondin yioɣa awazi anglinip: — «Biz kanqilik bulang-talang kilinduk! Kanqilik xərməndə bolduk! Ular turaloɣulirimizni ərüwətti, biz zeminimizni taxliduk!» — deyilidu. **20** Pərwərdigarning səzini anglanglar, i ayallar, Uning aoɣzidiki səzgə kulak selinglar; Kizinglaroɣa yioɣlaxni əgitinglar, Hərbiringlar yekiningloroɣa mərsiyə okutunglar; **21** Qünki ölüm bolsa derizilirimizdin yamixip kirgən, Orda-istihkamlirimizoɣimu kirgən; U balilarni koqilardin, Yigitlərni rəstə-məydanlardin yulup taxlioɣan. **22** [Yekinliringlaroɣa] ukturup: «Pərwərdigar mundak dəydu: — Bərhək, jəsətlər dalada tezəktək yikilidu; Ular ormiqining oroɣikining astioɣa yikiloɣan, Lekin heqkim yioɣmaydioɣan baxaktək yərgə qeqilidu!» — dənglar! **23** Pərwərdigar mundak dəydu: — Dana kixi danaliki bilən, küqlük kixi küqlükliki bilən, bay baylikliri bilən pəhirlinip mahtanmisun; **24** pəhirlinip mahtioɣuqi bolsa xuningdin, yəni Meni, yər yüzidə mehir-muhəbbət, adalət wə həkkaniylikni yürgüzgüqi Mən Pərwərdigarni tonup yətkənlikidin pəhirlinip mahtansun; qünki Mening hursənlikim dəl muxu ixlardindur,

— dəydu Pərwərdigar. **25** Mana, xundak künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən hətnə kilmioɣanlarni hətnə kilinoɣanlar bilən billə jazalaymən; **26** yəni Misir, Yəhuda, Edom, Ammoniylar wə Moabiylar, jümlidin qəl-bayawanda turuwatkan, qekə qaqlirini qüxürüwətkən əllərni jazalaymən; qünki bu əllərning ḥəmmisi hətnisizdur; Israilning barlik jəmətimu kənglidə hətnisizdur.

10 Pərwərdigarning silərgə eytkan səzigə kulak selinglar, i Israil jəməti: — **2** Pərwərdigar mundak dəydu: — Əllərning yollirini əgənmənglar; gərqə əllər asmandiki ḥadisə-alamətlərdin korkup dəkkə-dükkigə qemgən bolsimu, silər bulardin ḥeq qəqüp kətmənglar. **3** Qünki əllərning kaidə-yosunliri bimənilikturˈ ḥəmmisi ormanlikˈtin kesilgən dərəhtin, yaoɣaqqining iskinisi bilən oyuloɣan nərsigə asaslanoɣandur. **4** Ular buni altun-kümüx bilən ḥəlləydu; uni yikilmisun dəp ular bolka, mihlar bilən bekitidu. **5** Bundak butlar tərhəmək likˈtə turidioɣan bir karanukˈtur, halas; ular ḥeq səzliyəlməydu; ular baxkilar təripidin kətürülüxi kerək, qünki ular mangalmaydu. Ulardin korkmanglar; qünki ular rəzillik kilalmaydu, ularning kolidin yahxilik kilixmu kəlməydu. **6** — Sanga ohxaydioɣan ḥeqkim yok, i Pərwərdigar; Sən uluoɣ, küq-kudriting bilən naming uluoɣdur. **7** Kim Səndin korkmay turalisun, i barlik əllər üstigə ḥəkümran padixaḥ!? Qünki bu Sanga tegixliktur; qünki əllərdiki danixmənlər arisida wə barlik padixaḥliklar arisida Sanga ohxax ḥeqkim yoktur. **8** [Əllərning] ḥəmmisi istisnasiz əkli yok, nadanlardur; bu ərziməslər yaoɣaqtur, halas! Ular təlim berələmdu!? **9** Sokup yalpaklanoɣan kümüx Tarxixtin elip kelinidu; altunmu Ufazdin elip kelinidu; andin hünərwən wə zərgərlərning koli bu yasioɣinioɣa kək wə sesün rəht bilən kiyim kiygüzidu — bularning ḥəmmisi xübḥisizki, danixmən ustilarning əjridur! **10** Lekin Pərwərdigar Hudaning Əzi ḥəkikəttur; U ḥayat Hudadur, mənggülükning Padixaḥidur; Uning oɣəzipi aldida yər-zemin titrəydu; əllər Uning kəḥrini kətürəlməydu. **11** Ularoɣa mundak degin: «Asman bilən zeminni yaratmioɣan ilaḥlar, ular zemin yüzidin wə asman astidin yokaydu!». **12** [Pərwərdigar bolsa] yər-zeminni küq-kudriti bilən yasioɣan, Aləmni danaliki bilən bərpa kiloɣan, Asmanlarni əkil-parasiti bilən yayoɣuqidur. **13** U awazini koyuwətsə, asmanlarda sular xawkunlaydu; U yər qətliridin bulut-tumanlarni ərlitidu; U yamoɣurlaroɣa qakmaklarni ḥəmrah kilip bekitidu, Wə xamalni əz ḥəziniliridin qikiridu. **14** Muxu kixilərning ḥərbiri əkilsiz, bilimdin məḥrumlardur; Zərgərlərning ḥərbiri əzliri oyoɣan but təripidin xərməndigə kalidu; Qünki uning kuyma ḥəykili yaloɣanqilik, ularda ḥeq tinik yoktur. **15** Ular bimənilərdur, mazak obyektidur; Jazalinix wakti ularning üstigə kəlgəndə, ular yokitilidu. **16** Yakupning Nesiwisi Boloɣuqi bulardək əməstur, Qünki barlik məwjudatni yasioɣuqi Xudur; Israil bolsa Uning Əz mirasi boloɣan kəbilidur; Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar Uning namidur. **17** Zemindin qikixka yük-takingni yioɣixturup al, i muḥasirigə elinoɣuqi kiz; **18** qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, Mən bu wakitta zemindikilərni elip u yərdin qəriwetimən wə ularning kəngli tonup yətküqə azar berimən!». **19** Jarahitim üqün ḥalimoɣa way! Mening yaram dawalioɣusizdur! Birak əslidə mən: «Bu pəkət bir kesəllik, halas, uningoɣa qidioɣudəkmən» — dəptikənmən. **20** Mening qedirim ḥalak boldi, barlik tanilirim üzüldi; balilirim məndin juda bolup, ular yok boldi; qedirimni kaytidin sozup tikküdək, qedir pərdilirini askudək ḥeqkim kalmidi. **21** Qünki həlk padiqiliri əkilsiz bolup, Pərwərdigarni izdəp yol sorimaydu; xunga ular danixmənlərdək ix kərəlməydu, ularning barlik padisi tarkilip kətti. **22** Anglanglar! Bir gəpning xəpisi! Mana, u kelidu, ximaliy zemindin qikkan zor bir qukan-sürən! Yəhudaning xəḥərlirini bir wəyranə, qilbərilərning turaloɣusioɣa aylanduroɣuqi keliwatidu! **23** Bilimənki, i Pərwərdigar, insanning əz yolini bekitixi əz kolida əməstur; mengiwatkan adəmning əzidə kədəmlirini halioɣanqə taxlax kudriti bolmastur; **24** Pərwərdigar, meni tüzigəysən, lekin oɣəziping bilən əməs, adil ḥəküming bilən tüzigəysən; bolmisa Sən meni yokka barawər kilisən. **25** Kəḥringni Seni tonumaydioɣan əllər ḥəmdə namingoɣa nida kilmaydioɣan jəmətlər üstigə tökkəysən; qünki ular Yakupni yəp kətkən; bərḥək, ular uni yutup tügəxtürüp, turoɣan jayini mutlək wəyran kiloɣan.

11 Yərəmiyaoɣa Pərwərdigardin kəlgən səz mundak idi: **2** — Bu əḥdining səzlirigə kulak selinglar; xundakla Yəhuda kixilirigə, Yerusalemda turuwatkanlaroɣa ularni yətküzünglar, **3** — sən Yərəmiya ularoɣa mundak eytkin: — — Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundak dəydu: — Bu əḥdining səzlirigə kim boysunmisa u lənəttə kalidu; **4** Mən bu əḥdini ata-bowiliringlarni Misir zeminidin, yəni təmür tawlaydioɣan humdandin kutkuzup qikaroɣan künidə ularoɣa tapilap: «Awazimoɣa kulak selip, bu səzlərgə, yəni Mən silərgə tapxuroɣan barlik əmrlərgə əməl kilinglar; xundak kiloɣininglarda, silər Mening həlkim bolisilər, Mən silərning Hudayinglar bolimən; **5** xundak boloɣinida Mən ata-bowiliringlaroɣa: «Silərgə süt ḥəm bal ekip turidioɣan bir zemin təkdim kilimən» dəp iqkən kəsəmni əməlgə axurimən» — degənidim. Silər bügünki kündə dəl xu zeminda turuwatisilər! Mən bolsam jawabən «Amin, Pərwərdigar!» — dedim. **6** Pərwərdigar manga mundak dedi: — Yəhudaning xəḥərliridə, Yerusalemning koqilirida bu səzlərni jakarla: — Bu əḥdining barlik səzlirigə kulak selip əməlgə axurunglar! **7** Qünki Mən ata-bowiliringlaroɣa Misir zeminidin kutkuzup qikaroɣan künidin bügünki küngiqə «Mening awazimoɣa kulak selinglar!» dəp jekiləp agaḥlandurup keliwatimən; Mən tang səḥərdə ornumdin turup ularni agaḥlandurup kəldim. **8** Lekin ular ḥeq anglimioɣan yaki kulak salmioɣan; ularning ḥərbiri rəzil kəngülliridiki jaḥillikka əgixip mangoɣan; xuning bilən Mən bu əḥdidiki barlik səzlərni ularning bexioɣa qüxürdüm; Mən bularning ḥəmmisini ularoɣa tapilioɣanmən, lekin ular ḥeq əməlgə axurmioɣan. **9** Pərwərdigar manga mundak dedi: — Yəhudadikilər wə Yerusalemda turuwatkanlarning arisida bir suyikəst baykaldi; **10** ular səzlirimni anglaxni rət kiloɣan ata-bowilirining kəbiḥliklirigə kaytip kətti; ularning ibaditidə bolayli dəp baxka ilaḥlaroɣa əgixip kətti. Israil jəməti ḥəm Yəhuda jəməti ata-bowiliri bilən tüzgən əḥdəmni buzdi. **11** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən ularning üstigə ḥeq kutulalmas apət qüxürimən; ular Manga pəryad kətüridu, lekin Mən ularni anglimaymən. **12** Andin Yəhudaning xəḥərliri wə Yerusalemda turuwatkanlar isrik yekip qokunoɣan butlarni izdəp ularoɣa pəryad kətüridu; lekin apət qüxkən wakitda ular bularni ḥeq kutkuzmaydu. **13** Qünki xəḥərliring kanqə kəp boloɣanseri, butliring xunqə kəp boldi, i Yəhuda; Yerusalemning koqiliri kanqə kəp boloɣanseri, silər «yirginqlik boloɣuqi»oɣa xunqə kurbangaḥlarni kurdunglar, yəni Baaloɣa isrik yekix üqün kurbangaḥlarni bərpa kildinglar. **14** Əmdi sən, [i Yərəmiya], bu ḥalk üqün dua kilma, ular üqün ḥeq pəryad yaki tilawət kilma; qünki apət bexioɣa qüxüxi bilən ular Manga nida kiloɣan wakitda Mən ularni anglimaymən. **15** — Mening səyümlük ḥəlkimning əyümdə turuxioɣa nemə ḥəkki? Qünki kəpinqinglar əzünglarning rəzil məksətlirigə yetixkə orunisilər; silər rəzillikinglar əməlgə axkanda hursən bolsanglar, undakta «mukəddəs gəxlər» muxu asiylikinglarni silərdin elip taxliyalamdu? **16** Pərwərdigar ismingni «Yapyexil, mol mewilik,

baraqsan zəytun dərihi» dəp atioŋanidi; lekin [Pərwərdigar] dərəhkə xawkunlaydioŋan zor bir otni salidu wə xahliri yoq kilinidu. **17** Qünki seni tikkən samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar sanga karap külpət bekitip jakarlioŋan; səwəbi, Israil jəməti wə Yəhuda jəməti əzining mənpəətini kəzləp rəzillik kilip, Baaloŋa isrik yekip, Mening oŋəzipimni kəltürdi. **18** «Pərwərdigar manga həwər yətküzdi, xuning bilən mən qüxəndim; U manga ularning kilmixlirini ayan kildi; **19** mən bolsam huddi booquzlaxka yetilәp mangoŋan kənük pakłandək idim; mən əsli ularning manga karap: «Dərəhni mewisi bilən yokitayli, uning ismi kayta əskə heq kəltürülmisun, uni tiriklər zeminidin üzüp taxlayli» degən kəstlirini heq bilməyttim; **20** lekin Sən, i adil heküm Qikaroquqi, adəmning wijdan-kəlbini Sinioquqi, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, Sening ularning üstigə qüxüridioŋan kisasingni əz kəzüm bilən kərüxkə nesip kiloŋaysən; qünki dəwayimni Sangila ayan kilip tapxurdum». **21** Xuning bilən Pərwərdigar [manga] mundak dedi: — «Pərwərdigarning namida bexarət bərmə, bolmisa jening kolimizda tügixidu» — dəp sanga dok kilip yürgən Anatottiki adəmlər jeningni izdəp yüridu. Əmdi ular tooŋrisida mundak sezüm bar: — **22** — bu ixka karap samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundak dedi: — Mana, Mən ularni jazalaymən; yigitlər kiliq bilən əlidu, ooŋul-kizliri bolsa kəhətqilik bilən əlidu. **23** Ulardin heqbir kaldisi kalmaydu; qünki Mən ular jazalinidioŋan yilida, xu Anatottiki adəmlər üstigə apət qüxürimən.

12 Mən dəwayimni aldingoŋa elip kəlsəm, adil bolup kəlding, i Pərwərdigar; lekin Sən bilən Əz hekümliring tooŋruluk sezləxməkqimən; nemixka rəzillərning yoli ronak tapidu? Asiylik kiloquqilarning hammisi nemixka kəngri-azadiliktə turidu? **2** Sən ularni yər yüzigə tikkənsən, ularmu yiltiz tartkan; ular əsüp güllinidu, ular mewiləydu; Sən ularning aoŋzioŋa yekin ohxaysən, lekin wijdanidin yiraksən; **3** lekin Sən, i Pərwərdigar, meni bilisən; Sən meni kərüp kəlgənsən, Əzünggə boloŋan sadikliкimni sinioŋansən. Ularni booquzlaxka bekitilgən koylardək ayrip sərəp qikkaysən, ularni katl künigə ayrioŋaysən. **4** Zemin kaqanoŋiqə kaoŋjiraydu, etizdiki ot-qeplər kaqanoŋiqə kuroŋan halәttə turidu? Zeminda turuwakanlarning rəzilliki tüpəylidin haywanlar həm uqar-kanatlar kaqanoŋiqə yokap tügəydu? Qünki bu həlk: «[Huda] akiwitimizni heq kərməydu» dəwatidu. **5** — Sən yügürgən ləxkərlər bilən bəsləxkəndə, ular seni halsiratkan bolsa, əmdi sən atlar bilən bəsləxsəng kandak bolar? Sən pəkət aman-tinqlikta turoŋan zemindila hatirjəm bolup [Manga] ixinisən, əmdi Iordan dəryasi boyidiki koyuk qatkallikларda kandak yürisən? **6** Qünki hətta əz kerindaxliring, atangning jəmətimu sanga asiylik kiloŋan. Ularmu seni yokitix üqün awazini koyup bərgən. Gərqə ular sanga mehirlik sezlərni kiloŋan bolsimu, ularoŋa ixənmə!» **7** — Əzüm ailəmdin waz keqimən, mirasimni taxliwetimən, jan-jigirimni düxmənlirining koliоŋa tapxurimən. **8** Mening mirasim [boloŋan həlk] bolsa Manga ormanlikтiki bir xirgə ohxax bolup kaldi; ular Manga karxi awazini kətürdi; xunga Mən ularni yaman kərimən. **9** Mening mirasim Manga sar-bürküt yaki qilbəridək bolup kaldi əməsmu? Lekin uning ətrapioŋa baxka sar-bürkütlər olaxmakta! Beringlar, ularni yəwetixkə barlik daladiki haywanlarni yioŋip kelinglar! **10** Nuroŋunlioŋan həlk padiqiliri üzümzarimni halak kilidu, ular Mening nesiwəmni ayaoŋ asti kilidu, ular Mening yekimlik nesiwəmni oŋerib bir qəl-bayawanoŋa aylanduridu; **11** ular uni oŋerib kiliwetidu; u Mening aldimda oŋerib həm kaoŋjirak turidu; pütkül zemin oŋerib kalidu; əmma heq adəm buningoŋa kənglini bəlməydu. **12** Qəl-bayawandiki barlik egizliklər üstigə halak kiloquqilar oquzuldap qikip kelidu; qünki Pərwərdigarning kiliqi zeminning bir qetidin yənə bir qetigiqə hammini yutidu; heq ət igisining tinq-hatirjəmliki bolmaydu. **13** [Həlkim] buoŋdayni terioŋan bolsimu, lekin tekənlərni oriydu; ular əzlirini upratkini bilən, payda kərməydu; xunga [naqar] məhsulatliringlar tüpəylidin, Pərwərdigarning kattik oŋəzipi tüpəylidin, yərgə karap kalisilər. **14** Mənki Pərwərdigar Əz həlkim Israilni waris kiloŋan miraska qanggal saloŋan, zeminimning hammə rəzil kəxniliri tooŋruluk mundak dəymən: — Mana, Mən ularni əz zeminidin yulup alimən, xuningdək Yəhuda jəmətini ular arisidin yuluwalimən; **15** lekin xundak boliduki, ularni yuluwaloŋandin keyin Mən bu yoldin yenip, ularoŋa iqimni aoŋritimən, ularning harbirini əz mirasioŋa, harbirini əz zeminioŋa kayturimən. **16** Xundak kilip, əgər (ular ətkəndə həlkimgə Baalning ismioŋa kəsəm iqixni əgətkəndək) kəngül koyup həlkimning yollirini əgənsə, jümlidin Mening namimoŋa kəsəm iqixni əgənsə, — əmdi ularoŋa həlkim arisidin [muқim] orun berilip, ular gülləndürülidu. **17** Birak ular anglimisa, Mən xu əlni mutlək yulup taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar.

13 Pərwərdigar manga mundak dedi: — Baroŋin, kanap iq tambalni al, belinggə baoŋla; lekin uni suoŋa qilima. **2** Xunga Pərwərdigar manga degəndək mən bir iq tambalni aldim wə belimgə baoŋlap koydum. **3** Əmdi Pərwərdigarning səzi ikkinqi kətim manga kelip mundak deyildi: — **4** «Sən puloŋa aloŋan, belinggə baoŋlanoŋan iq tambalni elip, ornungdin tur, Fratka berip xu yərdə taxning yerikioŋa yoxurup koy». **5** Xunga mən bardim wə Pərwərdigar manga buyruoŋandək uni Fratka yoxurup koydum. **6** Kəp künlər ətkəndin keyin, Pərwərdigar manga: «Ornungdin tur, Fratka berip, Mən sanga xu yərgə yoxuruxka buyruoŋan iq tambalni kolungoŋa al» — dedi. **7** Xunga mən Fratka bardim; mən yoxuroŋan yərdin iq tambalni kolap qikirip kolumoŋa aldim; mana, iq tambal sesip qirip kətkənidi, pütünləy kiygüsiz boloŋanidi. **8** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **9** Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən Yəhudaning pəhrini wə Yerusalemning qong pəhrini muxu halda yokitimən; **10** Mening səzlirimni anglaxni rət kiloŋan, kənglidiki jahillikida mangidioŋan, baxka ilahlarning kullukida bolup, ularoŋa ibadət kilixka intilidioŋan bu rəzil həlk pütünləy kardin qikkan bu iq tambaloŋa ohxax bolidu. **11** Qünki huddi iq tambal adəmning qatirikioŋa qing baoŋlanoŋandək, ularmu Manga [yekin] bir həlk bolsun, Manga nam-abruy, mədhiyə wə xan-xərəp kəltürsun dəp, Mən Israilning pütkül jəmətini wə Yəhudaning pütkül jəmətini Əzümgə qing baoŋlanduroŋanmən — dəydu Pərwərdigar, — lekin ular heq kulak salmidi. **12** Ularoŋa muxu səzni degin: — Israilning Hudasi boloŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Həmmə xarab idixi xarab bilən toluxi kerək». Ular sanga: «Əjəba, həmmə xarab idixi xarab bilən toluxi kerəklikini obdan bilməmduk?» — dəydu; **13** Sən ularoŋa mundak dəysən: «Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, mən bu zeminda barlik turuwatkanlarni, Dawutka wəkil bolup uning təhtigə olturoŋan padixahlarni, kahinlarni wə pəyoŋəmbərlərni həmdə Yerusalemda barlik turuwatkanlarni məstlik-bihoxluk bilən toldurimən. **14** Mən ularni bir-birigə, yəni ata bilən ooŋullirinimu ohxaxla bir-birigə soquxka salimən, — dəydu Pərwərdigar; — Mən ularoŋa iqimni aoŋritmaymən, ularni ayimaymən, ularoŋa rəhim kilmaymən; ularni nabut kilixka heqnərsə meni tosumaydu. **15** Anglanglar, kulak selinglar, hali qong bolmanglar; qünki Pərwərdigar səz kiloŋan. **16** Əmdi U bexinglaroŋa zulmət qüxürgiqə, putunglar zawal qüxkən taoŋlarda putlaxkandək putlaxkuqə, U silər izdigən

nurni ɵlüm sayisiɣa, ƙapƙarangoɣulukƙa aylanduroɣuqə, Pərwərdigar Hudayinglaroɣa layik xan-xərəp ƙayturunglar! **17** Buni anglimisanglar, silərning ƕakawurlukunglar tüpəylidin jenim yoxurunqə yioɣlaydu; aqqik yioɣlap kəz yaxlirim ekip taxidu; qünki silər, i Pərwərdigarning padisi, sürgün ƙilinisilər. **18** Padixaƕ wə hanixƙa: «Təhtinglardin qüxüp yərgə olturunglar; qünki kərkəm tajliringlar bexinglardin qüxürülidu» — degin. **19** Jənubdiki xəƕərlər ƙorxiwelnip taƙilidu; ularni aqidioɣan ƕeqkim bolmaydu; pütkül Yəƕuda sürgün bolidu; ularning ƕəmmisi əsirgə qüxüp sürgün bolidu. **20** Bexingni kətür, [i Zion], ximaldin qikƙanlaroɣa ƙara; sanga tapxuruloɣan pada, yəni yeƙimlik padang nəgə kətkəndu? **21** [Pərwərdigar] seni baxƙuruxƙa dostliringni bekitkinidə sən nemə deyələytting? Əsli əzüng ularoɣa baxƙuruxni əgətkən tursang! Xu tapta toloɣak tutƙan ayaldək azab-oƙubətlər seni tutmamdu? **22** Sən əgər kənglüngdə: Bu ixlar nemixƙa beximoɣa qüxti? — dəp sorisang, bu ixlar ƙəbihliking intayin eoɣir boloɣanlikidin boldi — kəyniking saldurup taxlandi, yotiliring zorawanlikƭa axkarilandi. **23** Efiopiyəlik ƙara terisini əzgərtələmdu? Yaki yilpiz qipar tənggilirini əzgərtələmdu? Undaƙ boloɣanda silər rəzillikni ƙilixƙa kəngənlərmu yaƕxilikni ƙilalaydioɣan bolisilər! **24** Əmdi qəl-bayawandiki xamal ƕəydiwətkən samandək Mən silərni ƕəydəp qaqimən. **25** Bu sening aƙiwiting bolidu, Mən sanga bekitkən nesiwəng, — dəydu Pərwərdigar; qünki sən Meni untuoɣansən, yaloɣanqilikƙa tayanoɣansən. **26** Xunga Mən kəynikingning pəxlirini yüzüng üstigə kətürüp taxlaymən, nomusung kərülidu. **27** Aƕ, sening zinaliring, ayoɣirningkidək pohur kixnəxliring, egizliklərdə wə etizlarda boloɣan buzukƙiliƙliringning pəskəxliki! — Barlik yirginliƙliringni kərdum! Ƕalingoɣa way, i Yerusalem! Sən pak ƙilinixni ƙaqanoɣiqə rət ƙilmakƙisən?!

14 Yərəmiyaoɣa qüxkən, Pərwərdigarning ƙuroɣakƙiliklar tooɣruluk səzi: — **2** Yəƕuda matəm tutidu, uning dərwaziliri zawaloɣa yüz tutmakƭa, ƕəlk yərgə ƙaplixip ƙarilik tutidu; Yerusalemdin nalə-pəryad kətürülməktə. **3** Mətiwərliri ƙaparmənlirini su əkilixkə əwətidu; ular su azgalliroɣa baridu, lekin ƕeq su tapalmaydu; ularning küpliri ƙuruk ƙaytip kelidu; ular yərgə ƙarap ƙalidu, sarasimigə qüxidu; ular bexini yepip təwən sanggilitidu. **4** Ƕeq yamoɣur bolmioɣaqkə yər yüzi yerilip kətti; yər ƕaydigüƙilər yərgə ƙarap bexini yepip təwən sanggilitidu. **5** Maral bolsa dalada bala ƙozilaydu, andin ƙozisidin waz keqidu; qünki ot-qəp yoƙ. **6** Yawa exəklər egizliklərdə turup qilbərilərdək ƕasirap ketidu; ozuƙ izdəp kəzliri ƙarangoɣulixip ketidu, qünki ozuƙ yoƙ. **7** — I Pərwərdigar, ƙəbihliklirimiz bizni əyibləp guwaƕlik bərgini bilən, Əzüngning naming üqün bir ixni ƙiloɣaysən! Qünki bizning yolungdin qikip ketiximiz intayin kəptur; biz Sening aldingda gunaƕ sadir ƙilduƙ. **8** I Israilning Arzusi, külpət qüxkəndə ularning ƙutƙuzoɣuqisi Boloɣuqi, Sən nemixƙa bizgə zeminimizdiki musapirdək, bir keqila ƙonmakqi boloɣan bir yoluqidək bolisən? **9** Nemixƙa ƕeq amalsiz kixidək, ƕeqkimni ƙutƙuzalmaydioɣan bir palwanoɣa ohxax bolisən? Lekin Sən, i Pərwərdigar, arimizda turisən, biz Sening naming bilən ataloɣandurmiz; bizdin waz keqip kətmə! **10** Pərwərdigar muxu ƕəlkƙə mundaƙ dəydu: — Ular dərƕəƙikət [məndin] tezip, kezixkə amraktur; ular ƙədəmlirini [yaman yoldin] ƕeq tizginlimaydu; Pərwərdigarning ulardin ƕeqƙandaƙ hursənliki yoƙ; əmdi ƕazir ularning ƙəbihlikini esigə kəltürüp ularning gunaƕlirini jazalaydu. **11** Andin Pərwərdigar manga: — Bu ƕəlkning bəht-bərikiti üqün dua ƙilma — dedi. **12** — Ular roza tutƙanda, pəryadini anglimaymən; ular kəydürmə ƙurbanliklarni axlik ƕədiyələr bilən sunoɣanda, Mən ularni ƙobul ƙilmaymən; Mən ularni ƙiliq, ƙəƕətqilik wə wabalar arƙilik yoƙitimən. **13** Mən bolsam: — Aƕ, Rəb Pərwərdigar! Mana, pəyoɣəmbərlər ularoɣa: «Silər ƙiliqni ƕeq kərməysilər, ƙəƕətqilikkimu duq kəlməysilər; qünki Mən bu yərdə silərning aman-esənlikinglaroɣa kapalətlik ƙilimən» dəydu, — dedim. **14** Əmdi Pərwərdigar manga mundaƙ dedi: — Pəyoɣəmbərlər Mening namimda yaloɣan bexarətlər beridu; Mən ularni əwətmigənmən, ularni buyruoɣan əməsmən, wə ularoɣa gəp ƙiloɣinim yoƙ. Ular silərgə sahta kərünüx, palqilik, ərziməs nərsilər tooɣruluk əz kənglidiki ham hiyallarni eytip bexarət bərməktə. **15** Xunga Pərwərdigar: — Mening namimda bexarət beriwatƙan, Mən əwətmigən, yəni: «Ƙiliq wə ƙəƕətqilik bu zeminoɣa ƕeq kəlməydu» dəydioɣan pəyoɣəmbərlər tooɣruluƙ: — bu pəyoɣəmbərlər ƙiliq wə ƙəƕətqilik bilən yoƙitilidu; **16** ular bexarət bərgən ƕəlkning bolsa, ƙiliq wə ƙəƕətqilik tüpəylidin jəsətliri Yerusalem koqilirioɣa taxliwetilidu; ularning əzlirini, ayallirini, ƙiz-ooɣullirini kəmgüdək ƕeqkim ƙalmaydu; Mən ularning rəzillikini əz bexioɣa tekimən. **17** Sən ularoɣa xu səzni eytisən: — «Kəzlirimdin keqə-kündüz yax tohtimisun; qünki mening pak ƙizim boloɣan ƕəlkim yarisi bəsülgəndək ƙattiƙ bir zərb yəp, intayin eoɣir yarilandi», — dəydu. **18** Mən dalaoɣa qikƙsam, mana ƙiliqtin eltürülgənlər; xəƕərgə kirsəm, mana ƙəƕətqiliktin solixip kətkənlər! Qünki pəyoɣəmbər ƕəm kaƕin ƕər ikkisila bilimsiz-nadan bolup, ular zeminda əz sodisi bilənla bolup kətti. **19** Sən Yəƕudadin nemixƙa waz kəqting? Jening Ziondin Zeriktimu? Sən nemixƙa bizni xunqə dawalioɣusiz dərijidə uroɣaniding? Biz aram-tinqlikni küttuƙ, lekin ƕeq ƙutluƙ künlər yoƙtur; xipalik bir wakitni küttuƙ, lekin mana dəkkə-dükkə iqididurmiz! **20** I Pərwərdigar, rəzillikimizni, ata-bowilirimizning ƙəbihlikini tonup ikrar ƙilimiz; qünki Sening aldingda gunaƕ sadir ƙilduƙ. **21** Əzüng naming üqün [Yerusalemni] kəzünggə ilmay ƙoymioɣaysən; xan-xərəplik təhting boloɣan jayni rəswa ƙilmioɣaysən; əƕdəngni esinggə kəltürgəysən, uni buzmioɣaysən! **22** Əllər qokunidioɣan «ərziməslər» arisida yamoɣur yaoɣduroɣuqi barmidu? Yeoɣinni asmanlar əzlirila berəmdu? [Bularni əməldə kərsətküqi] Sən əməsmu, i Pərwərdigar Hudayimiz! Xunga Seni təlpünüp kütimiz; qünki Sənla bularni ƙiloɣuqidursən.

15 Pərwərdigar manga mundaƙ dedi: — «Musa yaki Samuil [pəyoɣəmbərlər] aldimda turoɣan bolsimu, kənglüm bu ƕəlkƙə ƕeq ƙarimaytti. Ularni kəz aldimdin kətküzüwət! Ular Məndin neri qikip kətsun! **2** Əgər ular səndin: «Biz nəgə qikip ketimiz?» desə, sən ularoɣa: «Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — Ɵlümgə bekitilgənlər ɵlümgə, ƙiliqƙa bekitilgənlər ƙiliqƙa, ƙəƕətqilikkə bekitilgənlər ƙəƕətqilikkə, sürgün boluxƙa bekitilgənlər sürgün boluxƙa ketidu» — dəysən. **3** Qünki Mən tət hil jaza bilən ularning üstigə qüximən, — dəydu Pərwərdigar, — eltürüx üqün ƙiliq, titma-titma ƙilix üqün itlar, yutux wə ƕalak ƙilix üqün asmandiki uqar-ƙanatlar wə yər-zemindiki ƕaywanatlarni jaza boluxƙa bekittim; **4** Yəƕuda padixaƕi Ƕəzəkiyaning ooɣli Manassəƕning Yerusalemda ƙiloɣanliri tüpəylidin Mən ularni yər yüzidiki barlik padixaƕliklar arisida wəƕimigə saloɣuqi bir obyekt ƙilimən. **5** Qünki kim sanga iqini aoɣritidu, i Yerusalem? Kim sən üqün aƕ-zar uridu? Kim əƕwalingni soraxƙa yolda tohtap yeningoɣa baridu? **6** Sən Meni taxliwətkənsən, — dəydu Pərwərdigar, — sən qekinip kətting; Mən üstünggə ƙolumni sozup seni nabut ƙilixƙa turdum; Mən [sanga] iqimni aoɣritixtin ƕalsirap kəttim. **7** Xunga Mən ularni zemindiki xəƕər ƙowuklirida yəlpügüq bilən soriwetimən; Mən ularni balilardin juda ƙilimən wə

həlkimni nabut kilimən; ular əz yolliridin həq yanmidi. **8** Kəz aldimda ularning tul hotunliri dengiz kumliridin kəpiyip ketidu; qüx waktida Mən ularoŋa, yəni yigitlərning anisioŋa bir ḥalak kiloŋuqini elip kelimən; Mən uxtumtut ularning bexioŋa dərd wə wəḥimə qüxürimən. **9** Yättə balini tuoŋkan ana solixip tinikidin kalay dəp kalidu; küpkündüzdə bu anining kuyaxi tuyuksiz [məoŋripkə] patidu; u xərməndə bolup horluk-ḥakarətlərgə uqraydu. Ulardin kaloŋanlarni bolsa Mən düxmənlər aldida kiliqka tapxurimən, — dəydu Pərwərdigar. **10** Aḥ, ana, ḥalimoŋa way, qünki sən meni pütkül zemin bilən karixilixidioŋan bir adəm, ular bilən elixidioŋan bir adəm süpitidə tuoŋkansən! Mən ularoŋa əsümgə karzmu bərmidim, yaki ulardin əsümgə karzmu almidim; lekin ularning ḥərbiri meni karoŋaydu! **11** Pərwərdigar mundak dedi: — Bərḥək, Mən bəhtinggə seni azad kilimən; külpət wə balayi'apət boloŋan künidə Mən sanga düxmənni qiraylik uqraxturimən. **12** Təmür sunamdu? Ximaldin qikkan təmür, yaki mis sunamdu? **13** Bəlki kiloŋan barlik gunaḥliring tüpəylidin, u qetingdin bu qetinggiqə Mən baylikliring ḥəm həziniliringni olja boluxka ḥakṣiz tapxurimən; **14** Mən seni düxmənliring bilən billə sən ḥeq bilməydioŋan bir zemioŋa ətküzimən; qünki oəzipimdə bir ot kozoŋaldi, u üstünggə qüxüp seni kəydüridu. **15** I Pərwərdigar, Sən ḥalimni bilisən; meni esingdə tutkaysən, manga yekin kelip məndin həwər aloŋaysən wə manga ziyankəxlik kiloŋuqilardin intikamimni aloŋaysən; Sən ularoŋa səwr-takət kərsətküng bolsimu, meni yokatmioŋaysən! Mening Seni dəp horliniwakanlikimni bilgəysən. **16** Səzliringgə erixip, ularni yəwaldim; səzliring ḥəm meni xadlanduroŋuqi wə kəlbimning huxalliki boloŋan; qünki mən Sening naming bilən ataloŋanmən, i Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda! **17** Mən bəzmə kiloŋuqilarning sorunida oynap-külüp olturmidim; Sening meni tutkan kolung tüpəylidin yaloŋuz olturdum; qünki Sən meni [ularning kiloŋanliri bilən] kattik oəzəpləndürdüng. **18** Mening azabim nemixka tohtimaydu, mening yaramning dawasi yok, nemixka xipa tapmaydu? Sən manga huddi «aldamqi erik» wə tuyuksiz oŋayib bolidioŋan sulardək bolmakqisən? **19** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — Sən ḥazirki ḥalitingdin yenip yenimoŋa kaytsang, Mən kaytidin seni aldimdiki hizmättə turuxka yandurup kelimən; sən kimmətlik [səzlər] bilən ərziməs [səzlərni] pərkləndürəlisəng, sən yənə aoŋzimdək bolisən; bu həlk sən tərəpkə kaytip kəlsun, lekin sən ularning təripigə ḥərgiz kaytmasliking kerək; **20** Wə Mən seni bu həlkkə nisbətən mistin kopuruloŋan, mustəḥkəm bir sepil kilimən; ular sanga ḥujum kilidu, lekin ular üstüngdin oŋəlibə kilalmaydu; qünki Mən seni kutkuzuxka, ulardin halas kilixka sən bilən billidurmən, — dəydu Pərwərdigar. **21** — Bərḥək, Mən seni rəzillərning qanggilidin kutkuzimən; əxəddiylərning qanggilidin kutkuzidioŋan nijatkaring bolimən.

16 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** Sən ayal zatini əmringgə almaysən, xundakla muxu zeminda ooŋul-kiz pərzənt tapmaysən. **3** Qünki Pərwərdigar bu yərdə tuoŋuloŋan ooŋul-kizlar, bu zeminda ularni tuoŋkan anilar wə ularni tuoŋduroŋan atilar toorisida mundak dəydu: — **4** Ular ələmlik kesəllər bilən ölidu; ular üqün ḥeq matəm tutulmaydu, ular kömülməydu; ölükliri tezəktək tuprak yüzidə yatidu, ular kiliq, kəḥətqilik bilən yəp ketilidu; jəsətliri asmandiki uqar-kanatlar wə zemindiki ḥaywanatlar üqün ozuk bolidu. **5** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Sən [Yərəmiya], ḥaza boluwatkan ḥeqbir əygə kirmə, yaki ələgənlər üqün aḥ-zar kətürüx yaki əkünüxkə barma; qünki Mən bu həlktin hatirjəmlikimni, mehir-muḥəbbitimni wə rəḥimdilliklirimni elip taxlidim, — dəydu Pərwərdigar. **6** Uluoŋlardin tartip pəslərgiqə bu zeminda ölidu; ular yərgə kəmülməydu; ḥeqkim ular üqün aḥ-zar kətürməydu, yaki ularni dəp, ya ətlirini tilmaydu, ya qaqlirini qüxürüwətməydu; **7** ular karilik tutkanlarni yoklap, nan oxtumaydu, ələgənlər üqün kəngül sorimaydu; ata-anisi ələgənlər üqün ḥeqkim təsəlli kədəḥini sunmaydu. **8** Sən bolsang əl-yurt bilən billə yəp-iqixkə toy-bəzmə boloŋan əygimu kirmə; **9** qünki samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən əz künliringlarda wə əz kəz aldinglarda, bu yərdin tamaxining sadasini, xad-huramlik sadasini wə toyi boluwatkan yigit-kizning awazlirini tohtitimən. **10** Xundak boliduki, sən bu həlkkə bu səzlərning ḥəmmisini eytkiningda, ular səndin: «Nemixka Pərwərdigar muxundak zor bir külpətni beximizoŋa qüxürüxkə bekitkən? Bizning kəbiḥlikimiz zadi nemə? Pərwərdigar Hudayimiz aldida zadi sadir kiloŋan nemə gunaḥimiz bardu?» — dəp soraydu. **11** Əmdi sən ularoŋa mundak dəysən: — Qünki ata-bowiliringlar Məndin waz kəqkən, — dəydu Pərwərdigar, — ḥəmdə baxka ilaḥlaroŋa əgixip ularning kullukida boloŋan, ularoŋa qokunoŋan; ular Məndin waz kəqkən, Təwrat-kanunumni ḥeq tutmioŋan; **12** silər bolsanglar, ata-bowililiringlardin tehimu bəttər kiloŋansilər; mana, ḥərbiringlar əz rəzil kənglidiki jaḥillikning kəynigə kirip, Manga ḥeq kulak salmioŋansilər; **13** Xunga Mən silərni bu zemindin elip, silər yaki ata-bowiliringlar ḥeq bilməydioŋan baxka bir zemioŋa taxlaymən; silər xu yərdə keqə-kündüz baxka ilaḥlarning kullukida bolisilər; qünki Mən silərgə ḥeq meḥirni kərsətməymən. **14** Xunga mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — «Israillarni Misir zeminidin kutkuzup qikaroŋan Pərwərdigarning ḥayati bilən!» degən kəsəm kaytidin ixlitilməydu, **15** bəlki [xu künlərdə] «Israillarni ximaliy zeminidin wə Əzi ularni ḥaydigən barlik zeminlərdin kutkuzup qikaroŋan Pərwərdigarning ḥayati bilən!» dəp kəsəm iqilidu. Qünki Mən ularni ata-bowilirioŋa təkdim kiloŋan zemioŋa kayturimən. **16** Ḥalbuki, mana ḥazir bolsa, Mən nuroŋun belikqilarni əwətip ularni tutkuzuxka qakirimən, — dəydu Pərwərdigar; — andin nuroŋun owqilarni əwətip ularni kooŋlap owlaxka qakirimən; ular ularni ḥərbir taoŋdin, ḥərbir egizliktin, kiya taxlarning oŋar-kisilqakliridin tepiwalidu. **17** Qünki kəzlirim ularning barlik yolliri üstidə turidu; ular aldimda ḥeq sukunalmidi, ularning kəbiḥliki kəzlirimdin ḥeq yoxurulmidi. **18** Lekin Mən awwal ularning kəbiḥlikini wə gunaḥini bexioŋa ḥəssiləp kayturimən; qünki ular zeminimni yirginqlik nərsilərning ölükliri bilən buloŋioŋan, Mening mirasimni lənətlik nərsiliri bilən tolduroŋan. **19** — I Pərwərdigar, Sən mening küqüm wə koroŋinimsən, azab-okubət künidə baxpanaḥimsən. Əllər bolsa yər yüzining qət-qətliridin yeningoŋa kelidu wə: «Bərḥək, ata-bowilirimiz yaloŋanqilik ḥəm bimənilikkə mirashorluk kiloŋan; bu nərsilərdə ḥeq payda yoktur. **20** Insanlar əz-əzigə hudalarni yasiyalamdu?! Lekin yasioŋini Huda əməstur!» — dəydu. **21** — Xunga, mana, Mən bu ketim [bu rəzil həlkkə] xuni obdan bildürimən, — ularoŋa Mening kolum wə küq-kudritimni obdan bildürimən; xuning bilən ular Mening namimning Pərwərdigar ikənlikini bilidu!

17 Yəḥudaning gunaḥi almas uqluk təmür kələm bilən taxtahtay kəbi yürəklirigə wə kurbangaḥliridiki münggüzlərgə oyuloŋan; **2** balilirimu yexil dərəḥlər boyida tiklənggən, egiz dənglər üstidə yasioŋan [butlirining] kurbangaḥlirini wə «Axərah»lirini ḥərdaim seoŋinidu. **3** Mən taoŋliringlarda wə etizliringlarda, ḥəm baylikliringni ḥəm həziniliringni, — sening «yukiri jaylar»ingmu buning sirtida əməs — bu qetingdin u qetinggiqə boloŋan gunaḥing tüpəylidin olja boluxka tapxurimən; **4** Əzüngning xori, Mən

sanga təkdim kiloɣan mirasing kolungdin ketidu; Mən sən tonumaydioɣan bir zeminda seni düxmənliringning kullukioɣa tapxurimən; qünki silər oɟəzipimgə ot yekip uni kozoɣioɣansilər; u mənggügə kəyidu. **5** Pərwərdigar mundak dəydu: — — Adəmgə tayanoɣan, adəmning ət-küqini tayanqi kiloɣan, kəlbi Pərwərdigardin qətnigən adəmning halioɣa lənət bolsun! **6** U qəl-bayawanda əskən kara arqa qatkilidək bolidu; bəht-yahxilik kəlsimu u buni kərməydu; u bəlki qəldiki kaoɣjirak yərlərdə, adəmzatsiz xorluk bir zeminda turidu. **7** Pərwərdigaroɣa tayanoɣan, Pərwərdigarni tayanq kiloɣan adəm bəht-bərikətlik bolidu! **8** U sular boyida tiklənqən, erik boyida kənq yiltiz tartkan dərəhdək; pizoɣirim issiktin u korkmaydu; uning yopurmakliri həmixə yexildur; kuroɣakqilik yili u solaxmaydu wə mewə berixtin kalmaydu. **9** Kəlb həmmidin aldamqi, uning dawasi yoktur. Kimmu uni qüxinəlisun? **10** Mənki Pərwərdigar insan kəlbini kəzitip təkxürimən; hərbirsigə əz yolliri boyiqə, kiloɣan əməllirining mewisi boyiqə təksim kilix üqün, insan wijdanini sinaymən. **11** Huddi əzi tuoɣmioɣan tuhumlarni besiwaloɣan kəkliktək, haramdin bayliklaroɣa erixkən kiximu xundak bolidu; künlirining yerimi ətməyla erixkinidin ayrilidu, u ahirida əhmək bolup qikidu. **12** Xan-xərəplik bir təht, əzəldin yukirioɣa tiklənqən, dəl bizning baxpanahimiz boloɣan jaydur; **13** i Pərwərdigar, Sən Israilning ümidisən! Səndin waz kəqkən həmməylən yərgə karap kalidu; Səndin yiraklaxkanlar tuprakta yatkanlar arisida tizimlinidu; qünki ular hayatlik sulirining mənbəsi boloɣan Pərwərdigardin waz kəqkən. **14** Meni sakaytkin, i Pərwərdigar, mən xuning bilən jəzmən sakaytilimən! Meni kutkuzoɣin, xuning bilən jəzmən kutkuzulimən! — Qünki Əzüng mening mədhiyəmdursən! **15** Mana, ular manga: — Pərwərdigarning səz-bexariti kəni?! Kəni, u əməlgə axurulsun!» — dəydu. **16** Lekin mən bolsam, Sanga əgəxkinimdə «pada bakkuqi» boluxtin heq kaqkan əməsmən, wə əjəl künini heq arzu kilmioɣanmən, — Sən bilisən! Aoɣzimdin barlik qikkanlar Sening yüz aldingda boloɣan. **17** Manga wəhimə bolmioɣaysən; külpətlik künidə Sən mening baxpanahimdursən. **18** Manga ziyankəxlik kiloɣuqilar yərgə karap kalsun, lekin meni yərgə karatmioɣaysən! Ular dəkkə-dükkigə qüxsun, lekin meni dəkkə-dükkigə qüxürmigəysən; ularning bexioɣa külpət künini qüxürgəysən; ularni ikki həssilik halakət bilən üzül-kesil paqaklap taxlioɣaysən! **19** Pərwərdigar manga mundak degən: — Baroɣin, Yəhuda padixahliri xəhərgə kiridioɣan wə qikidioɣan «Həlkning baliliri» degən dərwazida, həmdə Yerusalemning barlik dərwazilirida turoɣin, ularoɣa mundak degin: — **20** Pərwərdigarning səzini anglanglar, i muxu dərwazilardin kiridioɣan Yəhudaning padixahliri, barlik Yəhuda wə Yerusalemda turuwatkan halayik! **21** Pərwərdigar mundak dəydu: — Əz jeninglaroɣa hezi bolunglar! «xabat» künidə heqkandak yükni kətürmənglar, Yerusalemning dərwaziliridin heqnərsini epkirmənglar; **22** xabat künliridə əyliringlardin heq yükni kətürüp elip qikmanglar, wə heqkandak əmgək kilmanglar; bəlki Mən ata-bowiliringlaroɣa buyruoɣinimdək, xabat künini Əzümgə ataloɣan mukəddəs bir kün dəp karanglar. **23** Lekin ular heq anglimioɣan yaki kulak salmioɣan, bəlki anglimaslikka həm tərbiyini kobul kilmaslikka boynini kattik kiloɣan. **24** Xundak boliduki, silər awazimni kəngül koyup anglisanglar, — dəydu Pərwərdigar, — yəni xabat künidə xəhər dərwaziliridin heq yükni elip kirmisənglar wə heq əmgək kilmaslik arkilik xabat künini Manga pak-mukəddəs bir kün hesablisanglar, **25** bu xəhər dərwaziliridin Dawutning təhtigə olturidioɣan padixahliri wə əmirliri jəng harwilirioɣa olturup wə atlaroɣa minip kiridu; ular, ularning əmirliri, Yəhudadikilər wə Yerusalemda turuwatkanlarmu kirip-qikixidu; bu xəhər mənggü awat bolidu. **26** Xundak kilsanglar, həlklər Yəhuda xəhərliridin, Yerusalem ətrapidiki yezilardin, Binyaminning zeminidin, [oɟərbtiki] «Xəfəlah» egizlikidin, jənubtiki [taoɣliktin], Yəhudadiki jənubiy bayawanlardin Pərwərdigarning əyigə «kəydürmə kurbanlik»lar, «inaklik kurbanlikliri», «axlik hədiyə»lər wə huxbuylarni tutup, [Pərwərdigaroɣa boloɣan] rəhmətlirini eytixka kiridioɣan bolidu. **27** Lekin silər Manga kulak salmisanglar, yəni xabat künini Əzümgə pak-mukəddəs hesablimay, xabat künidə Yerusalemning dərwaziliridin yük kətürüp kirsənglar, əmdi Mən dərwazilaroɣa bir ot yakimən, u Yerusalemdiki ordilarni yəwetidu, uni heq əqürəlməydu.

18 Bu səz Pərwərdigardin Yərəmiyaoɣa kelip, mundak deyildi: — **2** «Ornungdin tur, sapalqining əyigə qüxkin, Mən sanga səzlirimni anglitimən». **3** Xunga mən sapalqining əyigə qüxtum; wə mana, sapalqi oɟaltək üstidə bir nərsini yasawatkanidi. **4** U seoɣiz laydin yasawatkan kaqa turup-turup koli astida buzulatti. Xu qaoɟda sapalqi xu laydin əzi layik kərgən baxka bir kaqini yasaytti. **5** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **6** «I Israil jəməti, bu sapalqi kiloɣandək Mən sanga kilalmamdim? — dəydu Pərwərdigar. — Mana, seoɣiz layning sapalqining kolida boloɣinioɣa ohxax, silər Mening kolumdisilər, i Israil jəməti. **7** Bəzidə Mən məlum bir əl, məlum bir məmlikət tooɣruluk, yəni uning yulunuxi, buzuluxi wə halak kilinixi tooɣruluk səzləymən; **8** xu qaoɣ Mən agahlanduroɣan xu əl yamanlikidin towa kilip yansa, Mən uloroɣa kilmakqi boloɣan yamanliktin yanimən. **9** Mən yənə bəzidə məlum bir əl, məlum bir məmlikət tooɣruluk, yəni uning kuruluxi wə tikip əstürülüxi tooɣruluk səzləymən; **10** xu qaoɣ xu əl kəz aldimda yamanlik kilip awazimni anglimisa, Mən yənə uloroɣa wədə kiloɣan, ularni bərikətliməkqi boloɣan yahxiliktin yanimən. **11** Əmdi hazir Yəhudadikilərgə wə Yerusalemda turuwatkanlaroɣa mundak degin: — «Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən silərgə yamanlik təyyarlawatimən, silərgə karxi bir pilan tüziwatimən; xunga hərbiringlar rəzil yolunglardin yeninglar, yolliringlarni wə kilmixliringlarni tüzitinglar. **12** — Lekin ular: «Yak! Ham hiyal kilma! Biz əz pilanlirimizoɣa əgixiwerimiz, əz rəzil kənglimizdiki jahillikimiz boyiqə kiliwerimiz» — dəydu. **13** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — Ələr arisidin: «Kim muxundak ixni anglap bakkan?!» dəp soranglar. «Pak kiz» Israil dəhxətlik yirginqlik ixni kiloɣan! **14** Liwan karliri aydaladiki kiyalikin yokap ketəmdu? Uning yiraktin qüxkən muzdək suliri kurup ketəmdu? **15** Lekin Mening həlkim bolsa Meni untuoɣan; ular yok bir nərsilərgə huxbuy yakidu; mana, bular ularni yaxawatkan yolidin, yəni kədimdin boloɣan yollardin putlaxturup, kətürülüp tüz kilinmioɣan bir yolda mangduroɣan. **16** Xuning bilən ularning zeminini dəhxət basidioɣan həm daim kixilər ux-ux kilidioɣan obyekt kilidu; uningdin ətüwatkanlarning həmmisini dəhxət besip, bexini qaykixidu. **17** Mən huddi xərktin qikkan xamaldək ularni düxmən aldida tarkitiwetimən; Mən balayi'apət künidə uloroɣa yüzümni əməs, bəlki arkamni kilimən». **18** Kixilər: «Kelinglar, Yərəmiyaoɣa kəst kilayli; qünki ya kahinlardin kanun-tərbiyə, ya danixmənlərdin əkil-nəsihət ya pəyoɣəmbərlərdin səz-bexarət kəmlik kilmaydu. Kelinglar, tilimizni bir kilip uning üstidin xikayət kilayli, uning səzliridin heqkaysisioɣa kulak salmayli» — deyixti. **19** — I Pərwərdigar, manga kulak saloɣaysən; manga karxilixidioɣanlarning dəwatkanlirini anglioɣaysən. **20** Yahxilikka yamanlik kilix bolamdu? Qünki ular jenim üqün ora kolioɣan; mən uloroɣa yahxi bolsun dəp,

оҷəzipingni ulardin yandurux üqün Sening aldingda [dua kilip] turoҷanlikimni esingdə tutkaysən. **21** Xunga baliliringni kəһətqilikkə tapxuroҷaysən, kiliqning bisioҷa elip bərgəysən; ayalliri baliliridin juda kilinip tul kalsun; ərliri waba-ələüm bilən yokalsun, yigitlər jəngdə kiliqlansun. **22** Ularning üstigə basmiqilarni elip kalginingdə əyliridin nalə-pəryad anglansun; qünki ular meni tutuxka ora kolioҷan, putlirim üqün kismaklarni yoxurun saloҷan. **23** Əmdi Sən, i Pərwərdigar, ularning meni kətl kilixka boloҷan kəstlirining һəmmisini obdan bilisən; ularning kəbiһliklirini kəqürmigəysən, ularning gunaһlirini kəzüng aldidin yumioҷaysən; bəlki ular Sening aldingda yikitilsun; оҷəziping qüxkən künidə ularni bir tərəp kiloҷaysən.

19 Pərwərdigar mundak dəydu: — Baroҷin, sapalqidin bir sapal kozini aloҷin; andin əlning akşakalliridin wə kaһinlarning akşakalliridin birnəqqini apirip, **2** «Sapal parqiliri» dərwazisioҷa yekin boloҷan «Ңinnomning ooҷlining jiloҷisi»oҷa berip xu yərdə Mən sanga eytidioҷan səzlərni jakarlioҷin. **3** Mundak degin: — Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Yəһudaning padixaһliri wə Yerusalemdikilər! Samawi koxunlarning Sərdari boloҷan Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən muxu yərgə balayi'apətni qüxürimənki, kimki uni anglisila kulakliri zingildap ketidu. **4** Qünki bu həlk Məndin waz keqip, bu yərni Manga «yat» kiloҷan, uningda nə əzliri, nə ata-bowiliri, nə Yəһuda padixaһliri һeq tonumioҷan baxka ilaһlaroҷa huxbuy yakkan; ular bu yərni gunaһsizlarning kanliri bilən tolduroҷan. **5** Ular Baaloҷa əz balilirini kəydürmə kurbanliklar süpitidə kəydürüx üqün Baalning «yukiri jaylar»ini kuroҷan; Mən bundak bir ixni һeqkaqan buyrup bakmioҷan, һeq eytmioҷan, u һərgiz oyumoҷa kirip bakmioҷan. **6** Xunga mana, xundak künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — bu yər kəlgüsidə «Tofət», yaki «Ңinnomning ooҷlining jiloҷisi» dəp atalmaydu, bəlki «Kətl jiloҷisi» dəp atilidu. **7** Mən bu yərdə Yəһuda һəm Yerusalemning pilan-tədbirlirini kuruk kiliwetimən; Mən ularni düxmənlirining kiliqi bilən, yəni janlirini izdigüqilərning kolida yikitimən; Mən jəsətlirini asmandiki uqar-kanatlaroҷa wə yər-zemindiki һaywanatlaroҷa ozuk boluxka beriwetimən. **8** Mən bu xəһərni dəһxət basidioҷan һəm kixilər ux-ux kilidioҷan obyekt kilimən; uningdin ətüwatkanlarning һəmmisi uning barlik yara-wabaliri tüpəylidin dəһxət besip üxkirtidu. **9** Mən ularni düxmənlirining һəm janlirini izdigüqilərning kattik kistaydioҷan korxawining besimi astida ooҷullirining gəxini һəm kizlirining gəxini yəydioҷan kilimən, ularning һərbiri əz yekinining gəxini yəydu. **10** Əmdi sən əzüng bilən billə aparoҷan һəmraһliringning kəz aldida һeliki kozini qekiwətkin; **11** xundak kilip ularoҷa mundak degin: — Samawi koxunlarning Sərdari boloҷan Pərwərdigar mundak dəydu: — Birsi sapalqining kozisini kaytidin һeq yasiyalmioҷudək dərijidə qekiwətkinidək Mənmu bu həlk wə bu xəһərni xundak qekiwetimən. Ular jəsətlirini Tofəttə kəmidu, һətta kəmgüdək yər kalmioҷuqə. **12** Mən bu yərni wə buningda turuwatkanlarnimu muxundak kilimən, — dəydu Pərwərdigar, — bu xəһərni Tofətkə ohxax kilimən. **13** Yerusalemdiki əylər wə Yəһuda padixaһlirining əyliri, — yəni ularning əgziliridə turup asmandiki barlik yultuz-səyyarilərgə huxbuy yakkan wə Məndin baxka yat ilaһlaroҷa «xarab һədiyə»lərni təkkən barlik əyliri huddi Tofət degən jaydək buloҷanoҷan jaylar bolidu. **14** Wə Yərəmiya Pərwərdigar uni bexarət berixkə əwətkən Tofəttin kaytip kelip, Pərwərdigarning əyining һoylisioҷa kirip turup barlik həlkkə mundak dedi: **15** — Samawi koxunlarning Sərdari boloҷan Pərwərdigar, Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən bu xəһər wə uning barlik xəһərlirigə karap eytkan balayi'apətning һəmmisini ularning bexioҷa qüxürimən; qünki ular boynini kattik kilip Mening səzlirimni һeqkaqan anglimioҷan.

20 Əmdi Immərning ooҷli, kaһin Paxhur — u Pərwərdigarning əyidə «amanlik saklax begi»mu idi, Yərəmiyaning bu bexarətlərni bərgənlikini anglidi. **2** Paxhur Yərəmiya pəyoҷəmbərni uroҷuzdi wə uning putini Pərwərdigarning əyidiki «Binyaminning yukiri dərwazisi»ning yenidiki takakka saldi. **3** Ikkinqi küni, Paxhur Yərəmiyani takaktin boxatti; Yərəmiya uningoҷa: — Pərwərdigar ismingni Paxhur əməs, bəlki «Magormissabib» dəp atidi, dedi. **4** — Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən seni özünggə wə barlik aoҷiniliringgə wəһimə saloҷuqi obyekt kilimən; ular düxmənlirining kiliqi bilən yikilidu; sən əz kəzüng bilən buni kərisən; Mən barlik Yəһudani Babil padixaһining kolioҷa tapxurimən; u ularni Babiloҷa sürgün kilip elip ketidu һəmdə ularni kiliq bilən uridu. **5** Mən bu xəһərning һəmmə baylikliri — barlik məһsulatliri, barlik kimmət nərsiliri wə Yəһuda padixaһlirining barlik һəzinilirini düxmənlirining kolioҷa tapxurimən; ular ularni olja kilip buliwelip Babiloҷa elip ketidu. **6** Sən bolsang, i Paxhur, һəmmə əydikiliring birgə sürgün bolup ketisilər; sən Babiloҷa kelisən; sən xu yərdə dunyadin ketisən, xu yərgə kəmülisən; sən һəm sening yaloҷan bexarətliringgə kulak saloҷan aoҷiniliringmu xundak bolidu. **7** I Pərwərdigar, Sən meni kayil kilip [pəyoҷəmbərlikkə] kəndürdüng, mən xundakla kəndürüldüm; Sən məndin zor kəlding, xundakla oҷəlibə kilding; mən pütün kün tapatənining obyekti bolimən; һəmmə kixi meni mazak kilidu. **8** Mən kaqanla səz kilsam, «Zorawanlik һəm bulangqilik kelidu» dəp jakarlixim kerək; xunga Pərwərdigarning səzi meni pütün kün aһanət wə məshirining obyekti kilidu. **9** Lekin mən: «Mən uni tiloҷa almaymən, wə yaki Uning nami bilən ikkinqi səz kilmaymən» desəm, Uning səzi kəlbimdə lawuldap ot bolup, səngəklirimgə kapsaloҷan bir yalkun bolidu; iqimgə sioҷduruxka һalim kalmay, eytmay qidap turalmaymən. **10** Xundak, kiliwerimən, gərqə mən nuroҷun kixilərning piqirlaxkan kəstlirini anglisammu; tərəp-tərəplərni wəһimə basidu! «Uning üstidin ərz kilinglar! Uning üstidin ərz kilayli!» dəp, barlik ülpət-һəmraһlirim putlixip ketiximni paylap yürməktə; ular «U bəlkim aldinar, xundak boloҷanda biz uning üstidin oҷəlibə kilimiz, uningdin intikam alalaymiz» deyixiwatidu. **11** Lekin Pərwərdigar bolsa kudrətlik wə dəһxətlik bir palwandək mən bilən billidur; xunga manga ziyankəxlik kiloҷuqilar putlixip oҷəlibə kilalmaydu; ular muwəppəkiyət kazanmioҷaqka, kattik hijil bolup yərgə karap kalidu; ularning bu rəswaqiliki mənggülük bolup, һərgiz untulmaydu. **12** Əmdi Sən, i һəkkaniylarni sinaydioҷan, insanning wijdani wə kəlbini kəridioҷan samawi koxunlarning Sərdari boloҷan Pərwərdigar, ularning üstigə boloҷan kisasingni manga kərgüzgəysən; qünki mən dəwayimni aldingoҷa koyoҷanmən. **13** Pərwərdigarni küy eytip mahtanglar, Uni mədһiyilənglər; qünki U namrat kixini rəzillik kiloҷuqilardin kutkuzoҷan. **14** Mening tuoҷuloҷan künümgə lənət bolsun; apam meni tuoҷkan küni mubarək bolmisun! **15** Atamoҷa һəwər elip: «sanga ooҷul bala tuoҷuldi!» dəp uni alamət xadlanduroҷan adəmgə lənət bolsun! **16** Bu adəm Pərwərdigar rəһim kilmay oҷulatkan xəһərlərdək bolsun; u ətigəndə nalə, qüxtə alakzadilik kukanlirini anglisun — **17** qünki u meni baliyatkudin qüxkinimdila eltürüwətmigən; apam mening gərüm bolsiidi, uning korsiki mən bilən təng һəmixə qong bolsiidi! **18** Nemixka mən japa-muxəkkət, azab-okubətni kərüxkə, künlirimni hijalət-aһanət iqidə ətküzüxkə baliyatkudin qikkandimən?

21 Padixah Zədəkiya Malkiyaning oоli Paxhurni həm Maaseyahning oоli, kahin Zəfaniyani əwətkəndə, Yərəmiyaoла Pərwərdigardin təwəndiki munu bir səz kəldi: — **2** ([Ular]: «Biz üqün Pərwərdigardin yardəm sorioin; qünki Babil padixahi Nebokadnəsar bizgə hujum kilidu; Pərwərdigar Өzining [ətkənki] karamət kiloan ixliri boyiqə, bizgimu ohxax muamilə kilip, uni yenimizdin yandurarmikin?» — [dəp soridi]. **3** Yərəmiya ularoa: — Zədəkiyaoла mundak dənglar, — dedi) **4** — Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən kolliringlar tutkan, silərni korxiwaloan Babil padixahi həm kaldiylərgə sepil sirtida jəng kilixkə ixlitidioan, jəng koralliringlarni kayriwetimən wə bularni bu xəhərning otturisida yioiwalimən; **5** Mən Өzümmu sozuloan kolum wə küqlük bilikim bilən, oəzipim bilən, kəhrim bilən wə həssiləngən aqqikim bilən silərgə jəng kilimən! **6** Mən bu xəhərdə turuwatkanlarni, insan bolsun, haywan bolsun urimən; ular dəhxətlik bir waba bilən əlidu. **7** Andin keyin, — dəydu Pərwərdigar, — Yəhuda padixahi Zədəkiyani, hizmətkarlirini, həlkni, yəni bu xəhərdə wabadin, kiliqtin wə kəhətqiliktin kelip kaloanlar bolsa, Mən ularni Babil padixahi Nebokadnəsarning kolioa, ularning düxmənlirining kolioa wə jenini izdigüqilərning kolioa tapxurimən; Nebokadnəsar ularni kiliq tioi bilən uridu; u nə ularni ayimaydu, nə ularoa iqini həq aoritmaydu, nə rəhim kilmaydu. **8** Lekin sən bu həlkkə mundak deyixing kerək: «Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən aldinglarda hayat yoli wə mamat yolini salimən; **9** kim bu xəhərdə kalmakqi bolsa, kiliq, kəhətqilik wə waba bilən əlidu; lekin kim xəhərdin qikip, silərni korxiwaloan kaldiylərgə təslim bolsa, u hayat kalidu; uning jeni ezigə aloan oljidək bolidu. **10** Qünki Mən bu xəhərgə yahxilik üqün əməs, bəlki yamanlik kilix üqün yüzümni karatkuzdum, — dəydu Pərwərdigar; u Babil padixahining kolioa tapxurulidu, u uni ot selip kəydüriwetidu. **11** Wə Yəhuda padixahining jəməti tooruluk Pərwərdigarning səzini anglanglar: — **12** I Dawutning jəməti, Pərwərdigar mundak dəydu: — hər ətigəndə adalət bilən həküm qikiringlar, bulanoan kixini əzgüqining kolidin kutkuzunglar; bolmisa, kiloanliringlarning rəzilliki tüpəylidin, kəhrim partlap, ottək həmmini kəydüridu; uni əqürələydioan heqkim bolmaydu; **13** Mana, Mən sanga karxidurmən, i jiloa üstidə, tüzlənglikiki kiyada olturouqi, yəni «Kim üstimizgə qüxüp hujum kilalisun, kim əylirimizgə besip kirəlisun?!» degüqi, — dəydu Pərwərdigar. **14** Mən silərning kilmixinglarning mewisi boyiqə silərgə yekinlixip jazalaymən, — dəydu Pərwərdigar; wə Mən uning ormanlikida bir ot yakimən, u bolsa uning ətrapidiki həmmini kəydürüp tügitidu.

22 Pərwərdigar manga mundak dedi: «Baroin, Yəhuda padixahining ordisioa qüxüp bu səzni xu yərdə kiloin: — **2** Pərwərdigarning səzini angla, i Dawutning təhtigə olturouqi, Yəhuda padixahi — Sən, ələmdar-hizmətkarliring wə muxu dərwazilardin kirip-qikidioan həlking, — **3** Pərwərdigar mundak dəydu: Adalət wə həkkaniylik yürgüzünglar; bulanoan kixini əzgüqining kolidin kutkuzunglar; musapirlarni, yetimyesirlərni wə tul hotunlarni heq harlimanglar yaki bozək kilmanglar, gunahsiz kanlarni bu yərdə tökmənglar. **4** Silər bu əmrlərgə həkikətən əməl kilsanglar, əmdi Dawutning təhtigə olturoan padixahlar, yəni ular, ularning əmələdarhizmətkarliri wə həlki jəng harwiliriola olturup wə atlaroa minip bu əyning dərwaziliridin kirip qikixidu. **5** Birak silər bu səzlərni anglimisanglar, Mən Өz namim bilən kəsəm iqkənki, — dəydu Pərwərdigar, — bu orda bir harabə bolidu. **6** Qünki Pərwərdigar Yəhuda padixahining əyi tooruluk mundak dəydu: — Sən Manga huddi Gilead, Liwanning qokkisidək boloining bilən, bərhək Mən seni bir qəl-bayawan, adəmlər waz kəqkən xəhərlərdək kilimən. **7** Mən hərbiri yahxi korallanoan wəyran kilouqilarni sanga karxi əwətimən; ular «esil kedirliringni» kesiwetip, otka taxlaydu. **8** Nuroun əllər bu xəhərdin ətüp, hərbiri yekinidin: «Nemixka Pərwərdigar bu uluo xəhərni bundak kiloandu?» dəp soraydu. **9** Wə ular jawabən: «Qünki ular Pərwərdigar Hudasining əhdisidin waz keqip, baxka ilahlaroa qokunup ularning kullukioa kirgən» — dəydu. **10** Өlginigə yiolimanglar, uning üqün ah-zarlimanglar; bəlki sürgün boloini üqün kattik yiolanglar, qünki u əz yurtioa heqkaqan kaytip kəlməydu. **11** Qünki Yəhuda padixahi Yosiyaning oоli, yəni atisi Yosiyaning ornioa təhtigə olturoan, bu yərdin sürgün boloan Xallum tooruluk Pərwərdigar mundak dəydu: U hərgiz bu yərgə kaytmaydu; **12** qünki u əsir kilinip apiriloan yurtta əlidu, u bu zeminni ikkinqi kərməydu. **13** Өyini adilsizlik bilən, balihana-rawaklirini adalətsizlik bilən kuroanning halioa way! U koxnisini bikar ixlitip, əmgikigə heqkandak hək bərməydu; **14** u: «Өzümgə kəngtaxa bir ordini, azadə rawaklar bilən koxup salimən; tamlirioa derizilərni kəng qikirimən; tamlirini kedir tahtaylar bilən bezəymən, əylirini pərəng sirlaymən» — dəydu. [Uning halioa way]! **15** Sən kedir yaoiqidin yasaloan tahtaylarni qaplap, [ata-bowiliring] bilən bəsləxsəng kandakmu padixah boluxka layik bolisən? Sening atang yəp-iqixkə təxəkkür eytip, adalət wə durus ixlarni yürgüzgən əməsmu? Xunga u buning yahxilikini kərgən. **16** U məminlərning wə namratlarning dəwasini toora sorioan; xunga həlkning əhwali yahxi idi. Bundak ix Meni tonuxtin ibarət əməsmu?» — dəydu Pərwərdigar. **17** — Birak kəzüng wə kənglüng bolsa pəkət əz jazanə-mənpəətinggə erixix, gunahsizlarning kenini tökük, zorluk-zumbuluk wə bulangqilik kilix pəytini kəzləp tikilgəndur. **18** Xunga Pərwərdigar Yəhuda padixahi Yosiyaning oоli Yəhoakim tooruluk mundak dəydu: — Həlk uning əlümidə: «Ah, akam! Ah, singlim!» dəp ah-zarlar kətürməydu; yaki uning üqün: «Ah, begim! Ah, uning həywisi!» dəp ah-zarlar kətürməydu; **19** u exəkning dəpnisidək kəmülidu, jəsiti Yerusalem dərwazilirining sirtioa qerüp taxlinidu. **20** Liwanoa qikip pəryad kil, Baxanda awazingni kətür, Abarimning qokkiliridinmu nalə kətür; qünki sening «axniliring»ning həmmisi nabut kilindi. **21** Mən aman-esən turoiningda sanga agahlandurdum; lekin sən: «Anglimaymən!» — deding. Yaxlikingdin tartipla bundak kilip Mening awazimoa kulak salmaslik dəl sening yolung bolup kəlgən. **22** Xamal barlik «bakkuqi»liringoa «bakkuqi» bolup ularni uqurup ketidu, xuning bilən axniliring sürgün boluxka qikidu; bərhək, sən xu qaoda barlik rəzilliking tüpəylidin hijil bolup rəswa bolisən. **23** I «Liwan»da turouqi, kedir dərəhliri üstigə uwiliouqi, sən toloak tutkan ayalning azabliridək, dərd-ələmlər bexingoa qüxkəndə kanqilik ingrap ketərsən! **24** Өz hayatim bilən kəsəm iqimənki, — dəydu Pərwərdigar, — sən Yəhoakimning oоli Koniya hətta ong kolumdiki məhürlük üzük bolsangmu, Mən seni xu yərdin yulup taxlaymən; **25** Mən seni jeningni izdigüqilərning kolioa wə sən korkkan adəmlərning kolioa, yəni Babil padixahi Nebokadnəsarning kolioa wə kaldiylərning kolioa tapxurimən. **26** Mən seni həm seni tuokan anang ikkinglarni əzünglar tuoulmioan yat bir yurtka qəriwetimən; silər xu yərdə əlisilər. **27** Jeninglar kaytip kelixkə xunqə təxna boloan bu zeminoa bolsa, silər hərgiz kaytip kələlməysilər. **28** Koniya degən bu kixi qekiloan, nəzərgə elinmaydioan sapal kozimu? Heqkim karimaydioan bir kaqimu? Əmdi nemixka ular, yəni u wə uning nəsli boloanlar qəriwetilgən, ular tonumaydioan bir yurtka

taxliwetilidu? **29** I zemin, zemin, zemin, Pərwərdigarning səzini
angla! **30** Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Bu adəm «pərzəntsiz,
əz künidə ḥeq oꝡəlibə ķilalmioꝡan bir adəm» dəp yazoꝡin; qünki
uning nəslidin ḥeqḳandaķ adəm oꝡəlibə ķilip, Dawutning təhtigə
olturup Yəḥuda arisida ḥəküm sürməydu.

23 Mening yayliķimdiki ḳoylarni ḥalak ķiloꝡuqi wə
tarķitiwətküqi pada bakḳuqilarning ḥalioꝡa way! —
dəydu Pərwərdigar. **2** Xunga Israilning Hudasi boloꝡan
Pərwərdigar Əz həlķini xundaķ bekiwatḳan bakḳuqilaroꝡa
mundaķ dəydu: «Silər Mening padamni tarķitiwətkənsilər,
ularni ḥəydiwətkənsilər wə ularni izdimigənsilər wə ulardin ḥeq
həwər almioꝡansilər; mana, Mən silərning ķilmixliringlarning
rəzillikini əz bexinglaroꝡa qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar —
3 wə padamning ḳaldisini bolsa, Mən ularni ḥəydiwətkən barlik
padixaḥliķlardin yioꝡimən, ularni əz yaylaķlirioꝡa ḳayturimən;
ular awup kəpiyidu. **4** Mən ularning üstigə ularni ḥəķiķiy
bakidioꝡan bakḳuqilarni tikləymən; xuning bilən ular ikkinqi
ḳorḳmaydu yaki parakəndə bolmaydu, ulardin ḥeqḳaysisi kəm
bolmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **5** Mana, xu künlər keliduki, —
dəydu Pərwərdigar, — Mən Dawut üqün bir «Ḥəkḳaniy Xah»ni
əstürüp tikləymən; u padixaḥ bolup danaliķ bilən ḥəküm sürüp,
zeminda adalət wə ḥəkḳaniyliķ yürgüzidu. **6** Uning künliridə
Yəḥuda ḳutḳuzulidu, Israil aman-tinqliķta turidu; u xu nami
bilən atiliduki — «Pərwərdigar Ḥəkḳaniyliķimiz». **7** Xunga
mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — «Israillarni
Misir zeminidin ḳutḳuzup qiḳaroꝡan Pərwərdigarning ḥayati
bilən!» degən ḳəsəm ḳaytidin ixlitilməydu, **8** bəlki xu künlərdə
«Israillarni ximaldiki zemindin wə Əzi ularni ḥəydigən barlik
padixaḥliķlardin ḳutḳuzup qiḳaroꝡan Pərwərdigarning ḥayati
bilən!» dəp ḳəsəm iqilidu. Andin ular əz yurtida turidu. **9**
Pəyoꝡəmbərlər tooꝡruluķ: — Mening kənglüm iq-baoꝡrimda
sunuķtur; səngəklirimning ḥəmmisi titrəydu; mən məst
boloꝡan adəm, xarab təripidin yengilgən adəmgə ohxaymən;
bundaķ boluxum Pərwərdigar wə Uning pak-muḳəddəs səzliri
tüpəylidindur; **10** qünki zemin bolsa zinahorlaroꝡa toloꝡan;
ularning yügürüxliri tooꝡra yolda əməs; ularning ḥoķuķi
ḥəkḳaniyliķ yolida əməs. Xunga [Pərwərdigarning] ləniti
tüpəylidin zemin ḳaoꝡjiraydu; daladiki ot-qəp solixidu; **11**
qünki ḥəm pəyoꝡəmbər ḥəm kaḥin ḥaram boldi; ḥətta Əz
əyümdimu ularning rəzil ķilmixlirini bayķidim, — dəydu
Pərwərdigar. **12** — Xunga ularning yoli əzlirigə ḳarangoꝡuluķta
mangidioꝡan, teyiloꝡak yollardək bolidu; ular bu yollarda
putlixip, yiķilidu; qünki ular jazalinidioꝡan yilida Mən ularning
bexioꝡa yamanliķ qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar. **13** Mən
awwal Samariyədiki pəyoꝡəmbərlərdə əhməķliķni kərgənmən;
ular Baalning namida bexarət berip, həlķim Israilni azduroꝡan;
14 birak Yerusalemdiki pəyoꝡəmbərlərdimu yirginqlik bir
ixni kərdum; ular zinahorluk ķilidu, yaloꝡanliķta mangidu,
rəzillik ķiloꝡuqilarning ḳolini küqəytiduki, nətijidə ḥeqḳaysisi
rəzillikidin yanmaydu; ularning ḥəmmisi Manga Sodomdək,
[Yerusalemda] turuwatḳanlar Manga Gomorradək boldi. **15**
Xunga samawi ḳoxunlarning Sərdari boloꝡan Pərwərdigar
pəyoꝡəmbərlər tooꝡruluķ mundaķ dəydu: — Mana, Mən ularni
əmən bilən ozuķlandurimən, ularoꝡa ət süyini iqküzimən;
qünki Yerusalemdiki pəyoꝡəmbərlər ḥaramliķning mənbəsi
bolup, ḥaramliķ ulardin pütkül zeminoꝡa tarķilip kətti. **16**
Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloꝡan Pərwərdigar mundaķ
dəydu: — Silərgə bexarət beriwatḳan pəyoꝡəmbərlərning
səzlirigə ḳulaķ salmanglar; ular silərni bimənilikkə yetəkləydu;
ularning səzliri Pərwərdigarning aoꝡzidin qiḳḳan əməs, bəlki
əz kənglidə təsəwwur ķiloꝡan bir kərünüxni səzləwatidu.
17 Ular Pərwərdigarning səzini kəzigə ilmaydioꝡanlaroꝡa:
«Silər aman-tinqliķta turisilər» dəydu wə əz kənglining
jaḥilliķida mangidioꝡanlarning ḥərbirigə: «Ḥeqḳandaķ yamanliķ
bexinglaroꝡa qüxməydu» — dəydu. **18** Birak ulardin ḳaysi birsi
Pərwərdigarning kengixidə Uning səz-kalamini bayḳap qüxinix
wə anglax üqün turoꝡan? Ulardin kim Uning səzini ḳulaķ selip
angliloꝡan? **19** Mana, Pərwərdigardin qiḳḳan bir boran-qapḳun!
Uningdin ḳəḥr qiḳti; bərḥək, dəḥxətlik bir ḳara ḳuyun qiḳip
kəldi; u pirķirap rəzillərning bexioꝡa qüxidu. **20** Uning kənglidiki
niyətlirini ada ķilip toluk əməl ķiloꝡuqə, Pərwərdigarning
oꝡəzipi yanmaydu; ahirķi künlərdə silər buni obdan qüxinip
yetisilər. **21** Mən bu pəyoꝡəmbərlərni əwətmigənmən, lekin
ular həwərni jar ķilixḳa ḳatrioꝡan; Mən ularoꝡa səz ķilmidim,
lekin ular bexarət bərgən. **22** Ḥalbuki, ular Mening kengiximdə
turoꝡan bolsa, Mening həlķimgə səzlirimni anglatḳuzoꝡan
bolsa, əmdi həlķimni rəzil yolidin wə ķilmixlirining rəzillikidin
yanduroꝡan bolatti. **23** Mən pəḳət bir yərdila turidioꝡan
Hudamu? — dəydu Pərwərdigar, — Mən yirak-yiraķlardiki
ḥərjayda turidioꝡan Huda əməsmu? **24** Birsi yoxurun jaylarda
məküwalsa Mən uni kərəlməmdimən? — dəydu Pərwərdigar;
— asman-zemin Mən bilən tolduruloꝡan əməsmu? — dəydu
Pərwərdigar. **25** Mən Mening namimda yaloꝡan bexarətlər
beridioꝡan pəyoꝡəmbərlərning: «Bir qüx kərdüm! Bir qüx
kərdüm!» degənlirini anglidim; **26** bundaķ pəyoꝡəmbərlər
yaloꝡan bexarətlərni beridu, ular əzining kənglidiki ezitķu
təsəwwurliridin pəyoꝡəmbərlər boluxiwaloꝡan. Əmdi ular
bundaķ ixlarni ḳaqanoꝡiqə kəngligə pükidu? **27** Ular ḥərbiri
ḳaqanoꝡiqə əz yeķinioꝡa eytḳan qüxliri arķiliķ (huddi ata-
bowilirining Baaloꝡa qoķunup namimni untuoꝡinioꝡa ohxax)
həlķimgə namimni untulduruxni pəmləydu? **28** Qüxni kərgən
pəyoꝡəmbər, qüxni eytip bərsun; Mening səzümni angliloꝡan
kixi bu səzümni əstayidilliķ bilən səzlisun; pahalning buoꝡday
bilən selixturoꝡuqilik nemisi bardu? — dəydu Pərwərdigar. **29**
— Mening səzüm huddi kəydürüqi bir ot wə taxni qakidioꝡan
bazoꝡan əməsmu? — dəydu Pərwərdigar. **30** Xunga mana,
Mən pəyoꝡəmbərlərgə ḳarxidurmən, — dəydu Pərwərdigar, —
ularning ḥərbiri əz yeķinidin «Mening səzlirim»ni oorilap
doramqiliķ ķilidu. **31** Mana, Mən pəyoꝡəmbərlərgə ḳarxidurmən,
— dəydu Pərwərdigar, — ular əz tillirini qaynap: «[Pərwərdigar]
dəydu...» dəp bexarət beridu. **32** Mana, yaloꝡan qüxlərni
bexarət ķilip bularni yətküzüp, yaloꝡanqiliķi wə baxbaxtaķliķi
bilən Mening həlķimni azduroꝡanlaroꝡa ḳarxidurmən, — dəydu
Pərwərdigar; — Mən ularni əwətmigənmən, ularni buyruoꝡan
əməsmən; ular bu həlḳḳə ḥeqḳandaķ payda yətküzməydu, —
dəydu Pərwərdigar. **33** Əmdi yaki bu həlķ, yaki pəyoꝡəmbər, yaki
kaḥin səndin: «Pərwərdigarning sanga yükligən səzi nemə?»
dəp sorisa, sən ularoꝡa: «Ḳaysi yük?! Mən silərni Əzümdin
yirak taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar. **34** «Pərwərdigarning
yükligən səzi» dəydioꝡan ḥərḳaysi pəyoꝡəmbər, kaḥin yaki
həlķ bolsa, Mən bu kixini əyidikilər bilən təng jazalaymən. **35**
Əmdi silərning ḥərbiringlar əz yeķinidin wə ḥərbiringlar əz
ķerindixidin muxundaķ: «Pərwərdigar nemə jawab bərdi?»
wə «Pərwərdigar nemə dedi?» dəp sorixinglar kerək. **36** Silər
«Pərwərdigarning yükligən səzi» degənni ḳaytidin aoꝡzinglaroꝡa
almaysilər; qünki ḥərbiringlarning əz səzi əzigə yük bolidu;
qünki silər Hudayimiz, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloꝡan
Pərwərdigar, tirik Hudaning səzlirini burmilioꝡansilər. **37**
Ḥərbiringlar pəyoꝡəmbərdin muxundaķ: «Pərwərdigar sanga
nemə dəp jawab bərdi?» wə «Pərwərdigar nemə dedi?» dəp
sorixing kerək. **38** Lekin silər: «Pərwərdigarning yükligən səzi»
dəwərginginglar tüpəylidin, mana Pərwərdigar mundaķ dəydu:

— Qünki silər: «Pərwərdigarning yükligən səzi» dəwerisilər wə Mən silərgə: ««Pərwərdigarning yükligən səzi» demənglər» dəp həwər əwətkənmən, **39** xunga mana, Mən silərni pütünləy untuymən, Mən silərni silərgə wə ata-bowiliringlarogа təkdim kilogan xəhər bilən təng yüzümdin yirak taxlaymən; **40** Mən üstünglarogа mənggü rəswaqilik wə hərgiz untulmaydiogan mənggülük xərməndilikni qüxürimən!

24 Babil padixahi Nebokadnəsar Yerusalemdin Yəhoakimning oogli, Yəhuda padixahi Yəkoniyah, Yəhuda əmir-xahzadiliri, hünərwənlər wə təmürqilərni əsirgə elip Babilogа sürgün kilogandin keyin, Pərwərdigar manga Əz ibadəthanisi aldidiki ikki sewət ənjürni «mana kər» dəp kərsətkən. **2** Bir sewəttə dəsləpki pixkan ənjürdək intayin yahxi ənjürlər bar idi; ikkinqi sewəttə yegili bolmaydiogan, intayin naqar ənjürlər bar idi. **3** Andin Pərwərdigar manga: «Nemə kərdüng, Yərəmiya?» — dəp soridi. Mən: «Ənjürlərni kərdüm; yahxiliri bolsa intayin yahxikən; naqarliri yegili bolmaydiogan, intayin naqar ikən» — dedim. **4** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **5** Israilning Hudasi bologan Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən Yəhudadin sürgün bologanlarni, yəni Mening bu yərdin kaldiylərning zeminiga əwətkənlirimni bu yahxi ənjürlərdək yahxi dəp karaymən; **6** Mən ularoga yahxi bolsun dəp kəzümni ularoga tikimən wə ularni bu zeminoga kayturimən; Mən ularni ogulitip taxlimaymən, bəlki ularni kurimən; ularni yulup taxlimaymən, bəlki tikip əstürimən. **7** Mən ularoga Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilidiogan, Meni tonuydiogan bir kəlbni təkdim kilimən; xuning bilən ular Mening həlkim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən; qünki ular pütün kəlbi bilən yenimoga kaytidu. **8** Lekin naqar ənjürlər, yəni yegili bolmaydiogan, intayin naqar ənjürlər kandak bologan bolsa, — dəydu Pərwərdigar, — Bərhək, Mən Yəhuda padixahi Zədəkiyani, əmir-xahzadilirini wə Yerusalemdikilərning kalogan kismini, bu zeminda kalogənlarni wə Misirda turuwatkanlarni xuningoga ohxax kilimən; **9** Mən ularni yər yüzidiki barlik padixahliklarogа wəhimə saloguqi bir obyekt boluxka, külpətkə qüxüxkə tapxurimən; mən ularni həydiwətkən barlik jaylarda ularni rəswaqilikning obyekti, səz-qəqək, tapa-tənining obyekti wə lənət səzliri boluxka tapxurimən. **10** Mən ularoga həm ata-bowiliriogа təkdim kilogan zemindin yokitilogugə ular arisioga kiliq, kəhətqilik wə wabani əwətimən.

25 Yosiyaning oogli, Yəhuda padixahi Yəhoakimning tətinqi yilida (yəni Babil padixahi Nebokadnəsarning birinqi yilida) Yəhudaning barlik həlki tooгuluk Yərəmiyaoga kəlgən səz, — **2** Bu səzni Yərəmiya pəygəmbər Yəhudaning barlik həlki wə Yerusalemda barlik turuwatkanlarogа eytip mundak dedi: — **3** Amonning oogli, Yəhuda padixahi Yosiyaning on üqinqi yilidin baxlap bügünki küngigə, bu yigirmə üq yil Pərwərdigarning səzi manga kelip turogan wə mən tang səhərdə ornumdin turup uni silərgə səzləp kəldim, lekin silər həq kulak salmidinglar; **4** wə Pərwərdigar silərgə barlik hizmətkarliri bologan pəygəmbərlərni əwətip kəlgən; U tang səhərdə ornidin turup ularni əwətip kəlgən; lekin silər kulak salmay həq anglimidinglar. **5** Ular: «Silər hərbiringlar yaman yolunglardin wə kilmixliringlarning rəzillikidin towa kilip yansanglar, Mən Pərwərdigar silərgə wə ata-bowiliringlarogа kədimdin tartip mənggügigə təkdim kilogan zeminda turuwerisilər. **6** Baxka ilahlarogа əgixip ularning kullukida bolup qokunmanglar; Meni kolliringlar yasioganlar bilən oəzəpləndürmənglar; Mən silərgə həq yamanlik kəltürməymən» — dəp jakarlioган. **7** Lekin silər Manga kulak salmidinglar, Meni kolliringlar yasioganlar bilən oəzəpləndürüp əzünglarogа ziyan kəltürdünglar, — dəydu Pərwərdigar. **8** Xunga samawi kоxunlarning Sərdari bologan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Silər Mening səzlirimgə kulak salmiogan bologaqka, **9** mana, Mən ximaldiki həmmə jəmətlərni wə Mening kulumni, yəni Babil padixahi Nebokadnəsarni qakirtimən, ularni bu zeminoga, uningda barlik turuwatkanlarogа həmdə ətraptiki həmmə əllərgə karxilixixka elip kelimən; Mən [muxu zemindikilər wə ətraptiki əllərni] pütünləy wəyran kilip, ularni tolimu wəhimilik kilimən həm ux-ux obyekti, daimlik bir harabilik kilimən; **10** Mən ulardin tamaxining sadasini, xad-huramlik sadasini, toyi boluwatkan yigit-kizining awazini, tügmən texining sadasini wə qiraoг nurini məhrum kilimən; **11** bu pütkül zemin wəyranə wə dəhxət saloguqi obyekt bolidu, wə bu əllər Babil padixahining yətmix yil kullukida bolidu. **12** Wə xundak boliduki, yətmix yil toxkanda, mən Babil padixahining wə uning elining bexioga, xundakla Kaldiylərning zemini üstigə əz kəbihlikini qüxürüp, uni mənggügə harabilik kilimən. **13** Xuning bilən Mən xu zemin üstigə Mən uni əyibligən barlik səzlirimni, jümlidin bu kitabta yeziloganlarni, yəni Yərəmiyaning barlik əllərni əyibligən bexarətlirini qüxürimən. **14** Qünki kəp əllər həm uluo padixahlar [bu padixah həm kowmlirinimu] kul kilidu; Mən ularning kiloган ixliri wə kolliri yasioganliri boyiqə ularni jazalaymən. **15** Qünki Israilning Hudasi Pərwərdigar manga [alamət kərünüxtə] mundak dedi: — Mening kolumdiki oəzipimgə toloган kədəhni elip, Mən seni əwətkən barlik əllərgə iqküzgin; **16** ular iqidu, uyan-buyan iroganglaydu wə Mən ular arisioga əwətkən kiliq tüpəylidin sarang bolidu. **17** Xunga mən bu kədəhni Pərwərdigarning kolidin aldim wə Pərwərdigar meni əwətkən barlik əllərgə iqküzdüm, **18** — yəni Yerusalemoga, Yəhudaning xəhərlirigə, uning padixahlirioga wə əmir-xahzadilirigə, yəni ularni bügünki kündikidək bir harabə, wəhimə, ux-ux obyekti boluxka həm lənət səzliri boluxka kədəhni iqküzdüm; **19** Misir padixahi Pirəwngə, hizmətkarlirioga, əmir-xahzadilirioga həm həlkigə iqküzdüm; **20** barlik xalout əllər, uz zeminidiki barlik padixahlar, Filistiylərning zeminidiki barlik padixahlar, Axkelondikilər, Gazadikilər, Əkrondikilərgə wə Axdodning kalduklirioga iqküzdüm; **21** Edomdikilər, Moabdikilər wə Ammoniylar, **22** Turning barlik padixahliri həm Zidonning barlik padixahliri, dengiz boyidiki barlik padixahlar, **23** Dedandikilər, Temadikilər, Buzdikilər wə qekə qaqlirini qüxürüwətkən əllər, **24** Ərəbiyədiki barlik padixahlar wə qəl-bayawanda turuwatkan xalout əllərning barlik padixahliri, **25** Zimridiki barlik padixahlar, Elamdiki barlik padixahlar, Medialiklarning barlik padixahliri, **26** ximaldiki barlik padixahlarogа, yiraktiki bolsun, yekindiki bolsun, bir-birləp iqküzdüm; jahandiki barlik padixahliklarogа iqküzdüm; ularning arkidin Xexakning padixahimu [kədəhni] iqidu. **27** Andin sən ularogа: «Israilning Hudasi, samawi kоxunlarning Sərdari bologan Pərwərdigar mundak dəydu: — Iqinglar, məst bolunglar, kusunglar, Mən aranglarogа əwətkən kiliq tüpəylidin yikilip kaytidin dəs turmanglar» — degin. **28** Wə xundak boliduki, ular kolungdin elip iqixni rət kilsa, sən ularogа: «Samawi kоxunlarning Sərdari bologan Pərwərdigar mundak dəydu: — Silər qokum iqisilər!» — degin. **29** Qünki mana, Mən Əz namim bilən ataloган xəhər üstigə apət qüxürgili turogan yərdə, silər jazalanmay kalamsilər? Silər jazalanmay kalmaysilər; qünki Mən yər yüzidə barlik turuwatkanlarning üstigə kiliqni qüxüxkə qakirimən, — dəydu samawi kоxunlarning Sərdari bologan

Pərwərdigar. **30** Əmdi sən [Yərəmiya], ularoɣa muxu bexarətning
sözlirining ḫəmmisini jakarlioɣin: — Pərwərdigar yuḳiridin
xirdək ḫərkirəydu, Өz muḳəddəs turaloɣusidin U awazini
ḳoyuwetidu; U Өzi turuwatḳan jayi üstigə ḫərkirəydu; U üzüm
qəyligüqilər towlioɣandək yər yüzidə barlik turuwatḳanlarni
əyibləp towlaydu. **31** Sadasi yər yüzining qətlirigiqə yetidu;
Qünki Pərwərdigarning barlik əllər bilən dəwasi bar; U ət
igilirining ḫəmmisi üstigə ḫəküm qiḳiridu; Rəzillərni bolsa,
ularni ḳiliqḳa tapxuridu; — Pərwərdigar xundak dəydu. **32**
Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundak
dəydu: — Mana, balayi'apət əldin əlgə ḫəmmisi üstigə qikip
tarḳilidu; Yər yüzining qət-qətliridin dəḫxətlik buran-qapḳun
qiḳidu. **33** Pərwərdigar əltürgənlər yərning bir qetidin yənə
bir qetigiqə yatidu; ularoɣa matəm tutulmaydu, ular bir yərgə
yioɣilmaydu, ḫeq kəmülməydu; ular yər yüzidə tezəktək yatidu.
34 I bakḳuqilar, zarlanglar, nalə kətürünglar! Topa-qang iqidə
eoɣininglar, i pada yetəkqiliri! Qünki ḳiroɣin ḳilinix künliringlar
yetip kəldi, Mən silərni tarḳitiwetimən; Silər ərülgən esil
qinidək parqə-parqə qeḳilisilər. **35** Pada bakḳuqilirining
baxpanaḫi, Pada yetəkqilirining ḳaqar yoli yoḳap ketidu. **36**
Bakḳuqilarning azablik pəryadi, Pada yetəkqilirining zarlaxliri
anglinidu; Qünki Pərwərdigar ularning yaylaklirini wəyran ḳilay
dəwatidu; **37** Pərwərdigarning dəḫxətlik oɲəzipi tüpəylidin,
Tinqlik ḳotanliri harabə bolidu. **38** Pərwərdigar Өz uwisini
taxlap qikḳan xirdəktur; Əzgüqining wəḫxiyliki tüpəylidin,
Wə [Pərwərdigarning] dəḫxətlik oɲəzipi tüpəylidin, Ularning
zemini wəyranə bolmay ḳalmaydu.

26 Yəḫuda padixaḫi Yosiyaning ooɲli Yəḫoakim təḫtkə
olturoɣan məzgilning bexida xu səz Pərwərdigardin
kelip mundak deyildi: — **2** Pərwərdigar mundak dəydu:
— Sən Pərwərdigarning өyining ḫoylisida turup ibadət
ḳilix üqün Pərwərdigarning өyigə kirgən Yəḫudaning barlik
xəḫərliridikilərgə Mən sanga buyruoɣan ḫərbir səzlərni
jakarlioɣin; əynən eytkin! **3** Ular bəlkim anglap ḳoyar, ḫərbiri
өz rəzil yolidin yanar; xundak ḳilsa, Mən ḳilmixlirining rəzilliki
tüpəylidin bexioɣa külpət qüxürməkqi boloɣan niyitimdin
yanimən. **4** Sən ularoɣa mundak degin: — «Pərwərdigar
mundak dəydu: — Manga ḳulak salmay, Mən silərning
aldinglaroɣa ḳoyoɣan Təwrat-ḳanunumda mangmisanglar, **5**
Mən tang səḫərdə ornumdin turup əwətkən hizmətkarlirim
boloɣan pəyoɣəmbərlərning səzlirini anglimisanglar (silər
ularoɣa ḫeq ḳulak salmay kəlgənsilər!), **6** undaḳta, Mən
Xiloḫni ḳandak ḳiloɣan bolsam, əmdi bu өynimu xuningoɣa
ohxax ḳilimən, bu xəḫərni yər yüzidiki barlik əllərgə lənət
səzi ḳilimən». **7** Xuning bilən kaḫinlar, pəyoɣəmbərlər wə
barlik ḫəlḳ Yərəmiyaning bu səzlirini Pərwərdigarning өyidə
jakarlioɣanliḳini anglidi. **8** Xundak boldiki, Yərəmiya barlik
ḫəlḳḳə Pərwərdigar uningoɣa tapilioɣan bu səzlərning ḫəmmisini
eytip bərgəndin keyin, kaḫinlar wə pəyoɣəmbərlər wə barlik
ḫəlḳ uni tutuwelip: «Sən qoḳum өlüxüng kerək! **9** Sən
nemixḳa Pərwərdigarning namida bexarət berip: «Bu өy
Xiloḫdək bolidu, bu xəḫər harabə, adəmzatsiz bolidu!» —
deding?» — dedi. Xuning bilən Pərwərdigarning өyidiki
barlik ḫəlḳ Yərəmiyaoɣa dok ḳilip uni oriwelixti. **10** Yəḫuda
əmirliri bu ixlarni anglidi; ular padixaḫlik ordisidin qikip
Pərwərdigarning өyigə kirdi, Pərwərdigarning өyidiki «Yengi
dərwaza»da sotḳa olturdi. **11** Kaḫinlar wə pəyoɣəmbərlər
əmirlərgə wə ḫəlḳḳə səzləp: «Bu adəm өlümgə layik, qünki silər
өz ḳulakliringlar bilən anglioɣandək u muxu xəḫərni əyibləp
bexarət bərdi» — dedi. **12** Andin Yərəmiya barlik əmirlərgə
wə barlik ḫəlḳḳə səzləp mundak dedi: — «Pərwərdigar meni
bu өyni əyibləp, bu xəḫərni əyibləp, silər anglioɣan bu barlik
səzlər bilən bexarət berixkə əwətkən. **13** Ḫazir yolliringlarni
wə ḳilmixinglarni tüzitinglar, Pərwərdigar Hudayinglarning
awazini anglanglar! Xundak boloɣanda, Pərwərdigar silərgə
jakarlioɣan külpəttin yanidu. **14** Lekin mən bolsam, mana,
ḳolliringlardimən; manga kəzünglərgə nemə yahxi wə durus
kərülsə xundak ḳilinglar; **15** pəḳət xuni bilip ḳoyunglarki, meni
öltürüwətsənglər gunaḫsiz ḳanning jazasini өz bexinglaroɣa, bu
xəḫərgə wə uningda turuwatḳanlarning bexioɣa qüxürisilər;
qünki deginim ḫək, Pərwərdigar ḫəḳikətən bu səzlərning
ḫəmmisini ḳulakliringlaroɣa deyixkə meni əwətkən». **16** Əmirlər
wə barlik ḫəlḳ kaḫinlaroɣa wə pəyoɣəmbərlərgə: «Bu adəm
өlümgə layik əməs; qünki u Pərwərdigar Hudayimizning namida
bizgə səzlidi» — dedi. **17** Andin zemindiki bəzi aḳsaḳallar
ornidin turup ḫəlḳ kengixigə mundak dedi: — **18** «Morəxətlik
Mikaḫ Yəḫuda padixaḫi Ḫəzəkiyaning künliridə barlik Yəḫuda
ḫəlḳigə bexarət berip: — «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan
Pərwərdigar mundak dəydu: — Zion teoɣi etizdək aoɣdurulidu,
Yerusalem dəng-təpilər bolup ḳalidu, «Өy jaylaxḳan taoɣ»
bolsa, Ormanliḳning otturisidiki yuḳiri jaylarla bolidu, halas» —
degənidi. **19** Yəḫuda padixaḫi Ḫəzəkiya wə barlik Yəḫuda ḫəlḳi
Mikaḫni өlümgə məḫkum ḳiloɣanmu? Ḫəzəkiya Pərwərdigardin
ḳorḳup, Pərwərdigardin ətüngən əməsmu? Wə Pərwərdigar
ularoɣa ḳilmaḳqi bolup jakarlioɣan külpəttin yanoɣan əməsmu?
Biz [bu yoldin yanmisak] өz jenimiz üstigə zor bir külpətni
qüxürgən bolmamdimiz?». **20** (Pərwərdigarning namida
Yərəmiyaning barlik degənliridək bu xəḫərni wə bu zeminni
əyibləp bexarət bərgən, Kiriat-Yearimlik Xəmayaning ooɲli
Uriya isimlik yənə bir adəm bar idi. **21** Padixaḫ Yəḫoakim wə
barlik palwanliri, barlik əmirliri uning səzlirini anglioɣanda,
padixaḫ uni öltürüxkə intilgən; lekin Uriya buni anglioɣanda
ḳorḳup, Misiroɣa ḳaqti. **22** Lekin Yəḫoakim qaparmənlərni,
yəni Akborning ooɲli Əlnatan wə baxḳilarni Misiroɣa əwətkən;
23 ular Uriyani Misirdin elip qikip padixaḫ Yəḫoakimning
aldioɣa aparoɣan; u uni ḳiliqlap, jəsitini puḳralarning gərlükigə
taxliwətkən.) **24** — Ḫalbuki, xu qaoɣda Xafanning ooɲli Aḫikam
ularning Yərəmiyani өlümgə məḫkum ḳilip ḫəlḳning ḳolioɣa
tapxurmasliḳi üqün, uni ḳollidi.

27 Yəḫuda padixaḫi Yosiyaning ooɲli Zədəkiyaning təḫtkə
olturoɣan dəsləpki məzgilidə, xu səz Yərəmiyaoɣa
Pərwərdigardin kelip mundak deyildi: — **2** Pərwərdigar manga
mundak dedi: — Asarətlər wə boyunturuḳlarni yasap өz
boynungoɣa sal; **3** bu boyunturuḳlarni Edomning padixaḫioɣa,
Moabning padixaḫioɣa, Ammoniylarning padixaḫioɣa, Turning
padixaḫioɣa wə Zidonning padixaḫioɣa Yerusalemoɣa, Yəḫuda
padixaḫining aldioɣa kəlgən ularning өz əlqilirining ḳoli
arḳilik əwətkin; **4** ḫərbirini өz hojayinlirioɣa xundak bir
həwərni yətküzüxkə buyruoɣin: — Samawi ḳoxunlarning Sərdari
boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Өz
hojayinliringlaroɣa mundak dənglar: — **5** Mən zemin wə zemin
yüzidə turuwatḳan adəmlər wə ḫaywanlarni zor ḳudritim
wə sozuloɣan bilikim bilən yaratḳanmən; wə kim kəzümgə
layik kərünsə, bularni xularoɣa təḳdim ḳilimən. **6** Ḫazir Mən
bu zeminlarning ḫəmmisini Babil padixaḫi, Mening ḳulum
boloɣan Nebokadnəsarning ḳolioɣa tapxurdum; ḫətta daladiki
ḫaywanlarnimu uning ḳullukida boluxḳa təḳdim ḳildim. **7**
Barlik əllər uning, ooɲlining ḫəm nəwrisining ḳullukida bolidu;
andin өz zeminining waḳti-saiti toxḳanda, kəp əllər wə uluoɣ
padixaḫlar unimu ḳullukḳa salidu. **8** Xundak boliduki, ḳaysi əl
yaki padixaḫlik Babil padixaḫi Nebokadnəsarning ḳullukida
boluxni, yəni boynini Babil padixaḫining boyunturuki astioɣa

ķoyuxni rət ķilsa, Mən xu əlni Neboķadnəsarning ķoli arķilik
yoķatķuzoŋuqə ķiliq, ķəḥətqilik wə waba bilən jazalaymən, —
dəydu Pərwərdigar. **9** — Silər bolsanglar, «Babil padixaḥining
ķulluķida ḥeq bolmaysilər» degən pəyoŋəmbərliringlaroŋa,
palqiliringlaroŋa, qüx kərgüqiliringlaroŋa, rəm aqķuqiliringlaroŋa
yaki jadugərliringlaroŋa ķulaķ salmanglar; **10** qünki ular silərgə
yaloŋanqilik ķilip bexarət beridu; [gəplirigə kirsənglar], silərni əz
yurtunglardin sürgün ķilidu; qünki Əzüm silərni yurtunglardin
ḥəydəymən, silər nabut bolisilər. **11** Lekin ķaysi əl boynini
Babil padixaḥining boyunturuķi astioŋa ķoyup ķulluķioŋa kirsə,
xu əlni əz yurtida turoŋuzimən, ular uningda terikqilik ķilip
yaxaydu. **12** — Mən Yəḥuda padixaḥi Zədəkiyaoŋimu xu səzlər
boyiqə mundaķ dedim: «Boynunglarni Babil padixaḥining
boyunturuķi astioŋa ķoyup uning wə uning həlķining ķulluķida
bolsanglar, ḥayat ķalisilər. **13** Əmdi nemixķa Pərwərdigarning
Babil padixaḥining ķulluķioŋa boysunmioŋan ḥərķaysi əllər
tooŋrisida deginidək, sən wə həlķing ķiliq, ķəḥətqilik wə waba
bilən əlməkqi bolisilər? **14** Pəyoŋəmbərlərning: «Babilning
ķulluķida bolmaysilər» degən səzlirigə ķulaķ salmanglar; qünki
ular silərgə yaloŋanqiliķtin bexarət ķilidu. **15** Mən ularni
əwətkən əməs, — dəydu Pərwərdigar, — lekin ular Mening
namimda yaloŋandin bexarət beridu; bu səzlərning aķiwiti
xuki, Mən silərni yurtunglardin ḥəydiwetimən, xuningdək
nabut bolisilər; silər wə silərgə bexarət bərgən pəyoŋəmbərlər
nabut bolisilər». **16** Andin Mən kaḥinlaroŋa wə bu barlik həlķķə
mundaķ dedim: — Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Silərgə bexarət
beridioŋan pəyoŋəmbərlərning: «Mana, Pərwərdigarning əyidiki
ķimmətlik ķaqa-ķuqilar pat arida Babildin ķayturulidu» degən
səzlirigə ķulaķ salmanglar; qünki ular silərgə yaloŋanqiliķtin
bexarət ķilidu. **17** Ularoŋa ķulaķ salmanglar; Babil padixaḥining
ķulluķida bolsanglar, ḥayat ķalisilər; bu xəḥər nemixķa wəyran
bolsun? **18** Əgər bular ḥəķiķətən pəyoŋəmbərlər bolsa ḥəm
Pərwərdigarning səzi ularda bolsa, ular ḥazir Pərwərdigarning
əyidə, Yəḥuda padixaḥining ordisida wə Yerusalemning əzidə
ķaloŋan ķimmətlik ķaqa-ķuqilar Babiloŋa elip ketilmisun dəp
samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigaroŋa dua-
tilawət ķilsun! **19** Qünki samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar ikki [mis] tüwrük, [mis] «dengiz», das ḥarwiliri wə
bu xəḥərdə ķaloŋan [ķimmətlik] ķaqa-ķuqilar tooŋruluķ mundaķ
dəydu: — **20** (bularni bolsa Babil padixaḥi Neboķadnəsar
Yəḥoakimning ooŋli Yəḥuda padixaḥi Yəkoniyaḥni Yəḥudadiki
wə Yerusalemdiki barlik esilzad-əmirlər bilən təng Yerusalemdin
Babiloŋa sürgün ķiloŋanda u elip kətmigənidi) **21** Bərḥəķ,
Israilning Hudasi Pərwərdigarning əyidə, Yəḥuda padixaḥining
ordisida wə Yerusalemda ķaloŋan [ķimmətlik] ķaqa-ķuqilar
tooŋruluķ samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar
mundaķ dəydu: — **22** ularmu Babiloŋa elip ketilidu; ular Mən
ulardin ķaytidin həwər alidioŋan küngiqə xu yərdə turidu, —
dəydu Pərwərdigar: — xu waķit kəlgəndə, Mən ularni elip bu
yərgə ķayturup berimən.

28 Xu yilda, Yəḥuda padixaḥi Zəkəriya təhtkə olturoŋan
dəsləpki məzgildə, yəni tətinqi yili, bəxinqi ayda,
Azzurning ooŋli, Gibeon xəḥiridiki Ḥananiya pəyoŋəmbər,
kaḥinlar wə barlik halayik aldida Pərwərdigarning əyidə manga:
— **2** Samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar —
Israilning Hudasi mundaķ dəydu: — «Mən Babil padixaḥining
boyunturuķini sunduriwəttim! **3** Babil padixaḥi Neboķadnəsar
muxu yərdin epkətkən, Babiloŋa aparoŋan, Pərwərdigarning
əyidiki ķaqa-ķuqilarning ḥəmmisini bolsa, ikki yil ətməyla
Mən muxu yərgə ķayturup epkelimən; **4** wə Mən Yəḥuda
padixaḥi, Yəḥoakimning ooŋli Yəkoniyaḥni Yəḥudadin Babiloŋa
sürgün ķilinoŋanlarning ḥəmmisi bilən təng muxu yərgə
ķayturup berimən, — dəydu Pərwərdigar, — qünki Mən Babil
padixaḥining boyunturuķini sundiriwetimən!» — dedi. **5**
Andin Yərəmiya pəyoŋəmbər kaḥinlar wə Pərwərdigarning
əyidə turoŋan barlik halayik aldida Ḥananiya pəyoŋəmbərgə
səz ķildi. **6** Yərəmiya pəyoŋəmbər mundaķ dedi: «Amin!
Pərwərdigar xundaķ ķilsun! Pərwərdigar sening bexarət bərgən
səzliringni əməlgə axursunki, U Əzining əyidiki ķaqa-ķuqilar
wə Yəḥudadin Babiloŋa sürgün ķilinoŋanlarning ḥəmmisini
muxu yərgə ķaytursun! **7** Lekin əz ķuliķingoŋa wə barlik
həlķning ķuliķioŋa selip ķoyulidioŋan mening bu səzümni angla!
8 — Mening wə seningdin burun, ķədimdin tartip boloŋan
pəyoŋəmbərlərmu nuroŋun padixaḥliķlar wə uluoŋ dələtlər
tooŋruluķ, urux, apət wə wabalar tooŋruluķ bexarət berip kəlgən;
9 tinqlik-awatlik tooŋruluķ bexarət bərgən pəyoŋəmbər bolsa,
xu pəyoŋəmbərning səzi əməlgə axuruloŋanda, u ḥəķiķətən
Pərwərdigar əwətkən pəyoŋəmbər dəp tonuloŋandur!». **10** Andin
Ḥananiya pəyoŋəmbər Yərəmiya pəyoŋəmbərning boynidiki
boyunturuķni elip uni sunduriwətti. **11** Ḥananiya həlķ aldida səz
ķilip: «Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Mən xuningoŋa ohxax, ikki
yil ətməyla Babil padixaḥi Neboķadnəsarning boyunturuķini
barlik əllərning boynidin elip sunduriwetimən!» — dedi.
Xuning bilən Yərəmiya pəyoŋəmbər qiķip kətti. **12** Ḥananiya
pəyoŋəmbər Yərəmiya pəyoŋəmbərning boynidiki boyunturuķni
elip uni sunduriwətkəndin bir'az keyin, Pərwərdigarning səzi
Yərəmiyaoŋa kelip mundaķ deyildi: — **13** Baroŋin, Ḥananiyaoŋa
mundaķ degin: — Pərwərdigar mundaķ dəydu: — «Sən yaoŋaqtin
yasaloŋan boyunturuķni sunduroŋining bilən, lekin uning ornioŋa
təmürdin boloŋan boyunturuķni selip ķoydung! **14** Qünki
samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning
Hudasi mundaķ dəydu: — Mən xuningoŋa bu barlik əllərning
boynioŋa təmürdin yasaloŋan boyunturuķni salimənki, ular
Babil padixaḥi Neboķadnəsarning ķulluķida bolidu; bərḥəķ,
ular uning ķulluķida bolidu; Mən uningoŋa ḥətta daladiki
ḥaywanlarnimu təķdim ķiloŋanmən». **15** Andin Yərəmiya
pəyoŋəmbər Ḥananiya pəyoŋəmbərgə: «Ķulaķ sal, Ḥananiya!
Pərwərdigar seni əwətkən əməs! Sən bu həlķni yaloŋanqiliķķa
ixəndürgənsən! **16** Xunga Pərwərdigar mundaķ dəydu: Mana,
Mən seni yər yüzidin əwətiwetimən! Sən dəl muxu yilda əlisən,
qünki sən adəmlərni Pərwərdigaroŋa asiylik ķilixķa dəwət
ķiloŋansən». **17** Ḥananiya pəyoŋəmbər dəl xu yili yəttinqi ayda
əldi.

29 Yərəmiyaning Yerusalemdin sürgün boloŋanlar arisidiki
ḥayat ķaloŋan aķsaķallaroŋa, kaḥinlaroŋa, pəyoŋəmbərlərgə
wə Neboķadnəsar əsir ķilip Babiloŋa elip kətkən barlik həlķķə
Yerusalemdin yollioŋan heti: — **2** (hət padixaḥ Yəkoniyaḥ,
hanix, wəzirlər, Yəḥuda wə Yerusalemdiki xaḥzadə-əmirlər
wə ḥünərwənlər Yerusalemdin kətkəndin keyin, **3** Xafanning
ooŋli Əlasaḥning wə Ḥilķiyaning ooŋli Gəmariyaning ķoli
bilən yollanoŋan — Yəḥuda padixaḥi Zədəkiya bu kixilərni
Babil padixaḥi Neboķadnəsarning aldioŋa yollioŋan). Yollioŋan
hət mundaķ: — **4** Samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan
Pərwərdigar — Israilning Hudasi Yerusalemdin Babiloŋa
sürgüngə əwətkənlərning ḥəmmisigə mundaķ dəydu: — **5**
Əylərni ķurunglar, ularda turunglar; baoŋlarni bərpa ķilinglar,
ularning mewisini yənglar; **6** əylininglar, ooŋul-ķizlik bolunglar;
ooŋulliringlar üqün ķizlarni elip beringlar, ķizliringlarni
ərlərgə yatlik ķilinglar; ularmu ooŋul-ķizlik bolsun; xu yərdə
kəpiyinglarki, aziyip kətmənglar; **7** Mən silərni sürgüngə
əwətkən xəḥərning tinq-awatliķini izdənglar, uning üqün
Pərwərdigaroŋa dua ķilinglar; qünki uning tinq-awatliķi bolsa,

silərmu tinq-awat bolisilər. **8** Qünki samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaq dəydu: — Aranglardiki pəyoŋəmbərlər wə silərning palqiliringlar silərni aldap qoymisun; silər ularoŋa kərgüzgən qüxlərgə kulaq salmanglar; **9** qünki ular Mening namimda yaloŋandin bexarət beridu; Mən ularni əwətkən əməsmən, — dəydu Pərwərdigar. **10** Qünki Pərwərdigar mundaq dəydu: — Babiloŋa bekitilgən yətmix yil toxqanda, Mən silərning yeninglaroŋa kelip silərgə iltipat kərsitimənki, silərni muxu yurtqa qayturuxum bilən silərgə kiloŋan xapaətlik wədəmni ada kilimən; **11** Qünki Əzümning silər tooŋruluk pilanlirimni, apət elip kelidioŋan əməs, tinq-awatlik elip kelidioŋan, ahirda silərgə ümidwar keləqəkni ata kilidioŋan pilanlirimni obdan bilimən, — dəydu Pərwərdigar. **12** Xuning bilən ilər Manga nida kilip, yenimoŋa kelip Manga dua kilisilər wə Mən silərni anglaymən. **13** Silər Meni izdəysilər wə Meni tapisilər, qünki silər pütün kəlbinglar bilən Manga intilidioŋan bolisilər. **14** Mən Əzümni silərgə tapkuzimən, — dəydu Pərwərdigar — wə Mən silərni sürgünlüktin qayturup əsligə kəltürimən, Mən silərni həydiwətkən barlik əllərdin wə həydiwətkən barlik jaylardin yioŋimən, — dəydu Pərwərdigar, — Mən silərni elip, əsli sürgün kilip ayrioŋan yurtqa qayturimən. **15** Silər: «Pərwərdigar bizgə Babilda pəyoŋəmbərlərni tiklidi» desənglar, **16** əmdi Pərwərdigar Dawutning təhtigə olturoŋan padixah wə bu xəhərdə turuwatkan barlik həlk, yəni silər bilən billə sürgün kilinmioŋan kerindaxliringlar tooŋruluk xuni dəydu: — **17** Samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən ularni azablaydioŋan kiliq, kəhətqilik wə waba əwətimən; xuning bilən ularni huddi sesioŋan, yegili bolmaydioŋan naqar ənjürlərdək kilimən; **18** ularni kiliq, kəhətqilik wə waba bilən qooŋlaymən, ularni yər yüzidiki barlik padixahliklaroŋa həydəp apirimən; ularni xu əllərgə wəhimə, lənət, dəhxət, ux-ux kilinidioŋan wə rəswa kilinidioŋan obyekt kilimən. **19** qünki Mən tang səhərdə ornumdin turup, hizmətkarlirim boloŋan pəyoŋəmbərlərni əwətip səzlirimni ularoŋa eytkinim bilən, ular kulak salmioŋan; silər [sürgün boloŋanlarmu] heq kulak salmioŋansilər, — dəydu Pərwərdigar. **20** Lekin i silər sürgün boloŋanlar, Mən Yerusalemdin Babiloŋa əwətkənlər, Pərwərdigarning səzini anglanglar: — **21** Samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaq dəydu: — Mening namimda silərgə yaloŋandin bexarət beridioŋan Kolayaning ooŋli Ahab tooŋruluk wə Maaseyahning ooŋli Zədəkiya tooŋruluk mundaq dəydu: — Mana, Mən ularni Babil padixahi Nebokadnəsarning kolioŋa tapxurimən, u ularni kəz aldinglarda ələümgə məhküm kilidu; **22** xuning bilən ular misal kilinip Babilda turoŋan Yəhudadiki barlik sürgün kilinoŋanlarning aoŋzida: «Pərwərdigar seni Babil padixahi Nebokadnəsar otta kawab kiloŋan Zədəkiya wə Ahabdək kilsun!» degən lənət səzi bolidu; **23** qünki ular Israil iqidə iplaslik kiloŋan, qoxnilarning ayalliri bilən zina kiloŋan wə Mening namimda yaloŋan səzlərni, Mən ularoŋa heq tapilmioŋan səzlərni kiloŋan; Mən bularni Bilgüqi wə guwah Boloŋuqidurmən, — dəydu Pərwərdigar. **24** «Sən Yərəmiya Nəhələmlik Xemayaoŋa mundaq degin: — **25** Samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaq dəydu: — Qünki sən əz namingda Yerusalemdiki barlik həlkkə, kahin boloŋan Maaseyahning ooŋli Zəfaniyaoŋa wə barlik kahinlaroŋa hətlər yollioŋining tüpəylidin, — **26** ([sən Zəfaniyaoŋa mundaq yazoŋan]: «Pərwərdigar seni kahin Yəhuyadaning ornioŋa kahin tikligən əməsmu? U seni Pərwərdigarning əyidə xuningoŋa nazarətqi kiloŋanki, bexarət beridioŋan pəyoŋəmbər boluwaloŋan hərbir təlwini besix üqün puti wə boynioŋa takak selixing kerək. **27** Əmdi sən nemixka silərgə əzini pəyoŋəmbər kiliwaloŋan Anatotluk Yərəmiyani əyiblimiding? **28** Qünki u hətta Babilda turuwatkan bizlərgimu: «Xu yərdə boloŋan waktinglar uzun bolidu; xunga əylərni selinglar, ularda turunglar, baoŋlarni bərpa kilinglar, ularning mewisini yənglar» dəp hət yollidi!») **29** — Zəfaniya muxu hətni Yərəmiya pəyoŋəmbər aldida okudi. **30** Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoŋa kelip mundaq deyildi: — **31** Barlik sürgün boloŋanlaroŋa hət yollap mundaq degin: — Pərwərdigar Nəhələmlik Xəmaya tooŋruluk munak dəydu: Qünki Mən uni əwətmigən bolsammu, Xemayaning silərgə bexarət berip, silərni yaloŋanqilikka ixəndürgənliki tüpəylidin, **32** Xunga Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Nəhələmlik Xemayani nəsli bilən billə jazalaymən; muxu həlk arisida uning heqkandak nəsli tepilmaydu; u Mən Əz həlkim üqün kilmakqi boloŋan yahxilikni heq kərməydu, — dəydu Pərwərdigar: — qünki u adəmlərni Manga asiylikka kutratti.

30 Pərwərdigardin Yərəmiyaoŋa kəlgən səz: — **2** Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mən sanga həzir dəydioŋan muxu barlik səzlirimni yazmioŋa yazoŋin; **3** Qünki mana, xundak künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən həlkim Israil həm Yəhudani sürgünlüktin qayturup əsligə kəltürimən, ularni ata-bowilirioŋa təkdim kiloŋan zeminoŋa qayturimən, ular uningoŋa igə bolidu. **4** Pərwərdigarning Israil tooŋruluk wə Yəhuda tooŋruluk degən səzliri təwəndikidək: — **5** Qünki Pərwərdigar mundaq dəydu: — Anglitilidu alakzadilik həm korkunqlukning awazi, Bolsun nədə aman-tinqlik! **6** Soranglar, xuni kərüp bekinglarki, ər bala tuoŋamdu? Mən nemixka əmdi toloŋakka qüxkən ayaldək hərbir ər kixining qatirikini koli bilən tutkanlikini kərimən? Nemixka yüzliri tatirip kətkəndu? **7** Ayhay, xu küni dəhxətliktur! Uningoŋa heqkandak kün ohximaydu; u Yakupning azab-okubət künidur; lekin u uningdin kutkuzulidu. **8** Xu künidə əməlgə axuruliduki, — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, — Mən uning boyunturukini boynungdin elip sunduruwetimən, asarətliringni buzup taxlaymən, yat adəmlər uni ikkinqi kullukka qüxürməydu. **9** Xuning ornida ular Pərwərdigar Hudasining həmdə Mən ular üqün qaytidin tikləydioŋan Dawut padixahining kullukida bolidu. **10** Əmdi sən, i kulum Yakup, korkma, — dəydu Pərwərdigar; — alakzadə bolma, i Israil; qünki mana, Mən seni yirak yərlərdin, sening nəslingni sürgün boloŋan zemindin kutkuzimən; Yakup qaytip kelidu, aram tepip azadə turidu wə heqkim uni korkutmaydu. **11** Qünki Mən seni kutkuzux üqün sən bilən billidurmən, — dəydu Pərwərdigar; — Mən seni tarkitiwətkən əllərning həmmisini tügəxtürsəmmu, lekin seni pütünləy tügəxtürməymən; pəkət üstüngdin həküm qikirip tərbiyə-sawak berimən; seni jazalimay koyup koymaymən. **12** Qünki Pərwərdigar mundaq dəydu: Sening zedəng dawalioŋusiz, sening yarang bolsa intayin eoŋirdur. **13** Sening dəwayingni soraydioŋan heqkim yok, yarangni tangoŋuqi yoktur, sanga xipalik dorilar yoktur; **14** sening barlik axniliring seni untuoŋan; ular sening halingni heq sorimaydu. Qünki Mən seni düxməndək zərb bilən uroŋanmən, rəhimsiz bir zalimdək sanga sawak bolsun dəp uroŋanmən; qünki sening kəbihliking həddi-hesabsiz, gunahliring həddidin ziyadə boloŋan. **15** Nemixka zedəng tüpəylidin, dərd-əliming dawalioŋusiz boloŋanliki tüpəylidin pəryad kətürisən? Kəbihlikingning həddi-hesabsiz boloŋanlikidin, gunahliring həddidin ziyadə boloŋanlikidin, Mən xularni sanga kiloŋanmən. **16** Lekin seni yutuwaloŋanlarning həmmisi yutuwelinidu; sening barlik küxəndiliring bolsa sürgün bolidu; seni bulioŋanlarning həmmisi bulang-talang kilinidu;

seni ow қiloқanlarning ҳəmmisini owlinidioқan қilimən. **17** Qünki Mən sanga tengiқ tengip қoyimən wə yariliringni saқaytimən — dəydu Pərwərdigar; — qünki ular seni: «Oқerib-biqarə, ҳeqkim ҳalini sorimaydioқan Zion dəl muxudur» dəp ҳaқarətligən. **18** Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Mana, Mən Yaқupning qedirlirini sürgünlüktin қayturup əsligə қaltürimən, Uning turaloқuliri üstigə rəҳim қilimən; Xəҳər harabiliri ul қilinip қaytidin қurulidu, Orda-қal'ə əz jayida yənə adəmzatliқ bolidu. **19** Xu jaylardin təxəkkür küyliri wə xad-huramliқ sadaliri anglinidu; Mən ularni kəpəytimənki, ular əmdi azaymaydu; Mən ularning ҳərmitini axurimən, ular ҳeq pəs bolmaydu. **20** Ularning baliliri қədimdikidək bolidu; ularning jamaiti aldimda məzmut turoқuzulidu; Ularni horlioқanlarning ҳəmmisini jazalaymən. **21** Ularning bexi əzliridin bolidu, Ularning ҳəküm sürgüqisi əzliri otturisidin qiқidu; Mən uni əz yenimoқa қaltürimən, xuning bilən u Manga yeқin kelidu; Qünki yenimoқa қalgüqi [jenini] təwəkkül қiloқuqi əməsmu? — dəydu Pərwərdigar. **22** — Xuning bilən silər Mening ҳəlқim bolisilər, Mən silərning Hudayinglar bolimən. **23** Mana, Pərwərdigardin qiққan bir boran-qapқun! Uningdin қəҳr qiқti; Bərҳək, dəҳxətlik bir қara қuyun qiқip қəldi; U pirқirap rəzillərning bexioқa qüxidu. **24** Kənglidiki niyətlirini ada қilip toluқ əməl қiloқuqə, Pərwərdigarning қattiқ oқazipi yanmaydu; Ahirқi künlərdə silər buni qüxinip yetisilər.

31 Xu wақitta, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Israilning jəmətlirining Hudasi bolimən, ular Mening ҳəlқim bolidu. **2** Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Қiliqtin aman қaloқan ҳəlқ, yəni Israil, qəl-bayawanda iltipatқa igə boloқan; Mən kelip ularni aram tapқuzimən. **3** Pərwərdigar yiraқ yurtta bizgə kərünüp: «Mən seni mənggü bir muҳəbbət bilən səyüp қəldim; xunga Mən əzgərməs meҳribanliқ bilən seni Əzümgə tartip kəlgənmən. **4** Mən seni қaytidin қurimən, xuning bilən sən қurulisən, i Israil қizi! Sən қaytidin dapliringni elip xad-huram қiloқanlarning ussullirioқa qiқisən. **5** Sən қaytidin Samariyəning taoқliri üstigə üzümzarlar tikisən; ularni tikküqilər əzliri tikip, mewisini əzliri yəydu. **6** Qünki Əfraimning egizlikidə turoқan kəzətqilər: «Turunglar, Pərwərdigar Hudayimizoқa ibadət қilixқa Zionoқa qiқayli!» — dəp nida kətüridioқan küni kelidu. **7** Qünki Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Yaқup üqün xad-huramliқ bilən nahxa eytinglar, əllərning bexi boloquqi üqün ayҳay kətürünglar; Jakarlanglar, mədҳiyə oқup: «I Pərwərdigar, Sening ҳəlқingni, Yəni Israilning қaldisini қutқuzoқaysən!» — dənglar! **8** Mana, Mən ularni ximaliy yurtlardin epkelimən, Yər yüzining qət-qətliridin yioқimən; Ular arisida əmalar wə tokurlar bolidu; Ҳamilidar wə tuoқay degənlər billə bolidu; Ular uluoq bir jamaət bolup қaytip kelidu. **9** Ular yioқa-zarlar kətürüp kelidu, Ular dua-tilawət қiloқanda ularni yetəkləymən; Mən ularni eriқ-əstənglər boyida, ҳeq putlaxmaydioқan tüz yol bilən yetəkləymən; Qünki Mən Israiloқa ata bolimən, Əfraim bolsa Mening tunji ooқlumdur. **10** Pərwərdigarning səzini anglanglar, i əllər, Dengiz boyidiki yiraқ yurtlaroқa: — «Israilni tarқatқuqi uni қaytidin yioқidu, Pada bakқuqi padisini bakқandək U ularni bakidu; **11** Qünki Pərwərdigar Yaқupni bədəl tələp қutulduroқan, Uningoқa Ҳəmjəmət bolup əzidin zor küqlük boloquqining qanggilidin қutқuzoқan!» — dəp jakarlanglar. **12** Ular kelip Ziondiki egizliklərdə xad-huramlikta towlaydu, Pərwərdigarning iltipatidin, yəni yengi xarabtin, zəytun meyidin, mal-waranning қoziliridin bərқ uridu; Ularning jeni huddi mol suoқiriloқan baoқdək bolidu, Ular ikkinqi ҳeq solaxmaydu. **13** Xu qaoқda қizlar ussulda xadlinidu, Yigitlər wə moysipitlarmu təng xundaқ bolidu; Qünki Mən ularning aҳ-zarlirini xad-huramlikқa aylandurimən; Mən uloroқa təsəlli berip, dərd-əlimining ornioқa ularni xadlikқa qəmdürimən. **14** Mən kaҳinlarni molqilik bilən toyoquzimən, Həlқim iltipatimoқa қanaət қilidu, — dəydu Pərwərdigar. **15** Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Ramaҳ xəҳiridə bir sada, Aqqiқ yioқa-zarning pioқani anglinidu, — Bu Raҳiləning əz baliliri üqün kətürgən aҳ-zarliri; Qünki u baliliri bolmioқaqқa, təsəllini қobul қilmay pioқan kətüridu. **16** Pərwərdigar [uningoқa] mundaқ dəydu: — Yioқa-zaringni tohtat, kəzliringni yaxlardin tart; qünki munu tartқan japayingdin mewə bolidu, — dəydu Pərwərdigar; — ular düxmənning zeminidin қaytidu; **17** bərҳəқ, keləqiking ümidlik bolidu, — dəydu Pərwərdigar; — wə sening baliliring yənə əz qegrisidin kirip kelidu. **18** Mən dərwəқə Əfraimning əzi tooқruluқ əkünüp: «Sən bizgə xax torpaққa tərbiyə bərgəndək sawaқ-tərbiyə bərding; Əmdi bizni towa қilduroқaysən, Biz xuning bilən towa қilip қaytip kelimiz, Qünki Sən Pərwərdigar Hudayimizdursən; **19** Qünki biz towa қilduruluximiz bilən ҳəқiқətən towa қilduқ; Biz əzimizni tonup yətkəndin keyin, yotimizni urduқ; Biz yaxliқimizdiki [қilmixning] xərm-ҳayasi tüpəylidin nomus қilip, hijaləttə қalduқ!» — degənlikini anglidim. **20** — Əfraim Manga nisbətən jan-jigər balam əməsmu? Qünki Mən uni əyibligən təқdirdimu, uni ҳərdaim kənglümdə seoқinimən; Xunga iq-baoқrim uningoқa aoқriwatidu; Mən uningoқa rəҳim қilmisam bolmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **21** — Xunga əzünggə yol bəlgilirini bekitip қoyoқin; Sən sürgüngə mangoқan yoloқa, xu kətürülgən yoloқa kəngül қoyup dikқət қiloқin; Ҳazir xu yol bilən қaytip kəl, i jan-jigirim Israil қizi, Muxu xəҳəriringgə қarap қaytip kəl! **22** Sən қaqanoқiqə tenəp yürisən, i yoldin qikқuqi қizim? Qünki Pərwərdigar yər yüzidə yengi ix yaritidu: — Ayal kixi baturning ətrapida yepixip həwər alidu! **23** Samawi қoxunlarning Sərdari boloқan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaқ dəydu: — Mən ularni sürgünlüktin қayturup əsligə қaltürginimdə Yəҳudaning zeminida wə xəҳərliridə həқlər yənə [Yerusalem tooқruluқ]: «Pərwərdigar seni bəhtliқ қiloқay, i ҳəққaniyliқ turoқan jay, pak-muқəddəslikning teoқi!» dəydioқan bolidu. **24** Xu yərdə Yəҳuda — xəҳərliridikilər, dehқanlar wə pada bakқuqi kəqmən qarwiqilar ҳəmmisi billə turidu. **25** Qünki Mən ҳerip kətkən jan igilirining ҳajitidin qiқimən, ҳərbir ҳalidin kətkən jan igilirini yengilandurimən. **26** — Mən [Yərəmiya] buni anglap oyoқandim, ətrapқa қaridim, naҳayiti tatliқ uhlaptimən. **27** Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Israil jəmətidə wə Yəҳuda jəmətidə insan nəslini wə ҳaywanlarning nəslini terip əstürimən. **28** Xundaқ boliduki, Mən ularni yulux, səküx, ҳalak қilix, aoқdurux üqün, uloroқa nəzirimni saloқandək, Mən ularni қurux wə tikip əstürüx üqünmu uloroқa nəzirimni salimən, — dəydu Pərwərdigar. **29** Xu künlərdə ular yənə: «Atilar aqqiқ-qüqük üzümlərni yegən, xunga balilarning qixi қerik sezilidu» degən muxu maқalni ҳeq ixlətməydu. **30** Qünki ҳərbirsi əz gunaҳi üqün əlidu; aqqiқ-qüqük üzümlərni yegənlərning bolsa, əzining qixi қerik sezilidu. **31** Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Israil jəməti wə Yəҳuda jəmәti bilən yengi əҳdə tüzimən; **32** bu əҳdə ularning ata-bowiliri bilən tüzgən əҳdigə ohximaydu; xu əҳdini Mən ata-bowilirini қolidin tutup Misirdin қutқuzup yetəkliginimdə ular bilən tüzgənidim; gərqə Mən ularning yoldixi boloқan bolsammu, Mening ular bilən tüzüxkən əҳdəmni buzoқan, — dəydu Pərwərdigar. **33** Qünki xu künlərdin keyin, Mening Israil jəmәti bilən tüzidioқan əҳdəm mana xuki: — Mən Əz Təwrat-қanunlirimni ularning iqigə salimən, Ҳəmdə ularning қəlbigimu yazimən. Mən ularning Ilaҳi bolimən, Ularmu Mening ҳəlқim bolidu. **34** Xundin baxlap ҳeqkim əz yeқinioқa yaki əz

ķerindixioŋa: — «Pərwərdigarni tonuoŋin» dəp əgitip yürməydu; qünki ularning əng kiqikidin qongioŋiqə ḥəmmisi Meni tonup boloŋan bolidu; qünki Mən ularning ķəbiḥlikini kəqürimən ḥəmdə ularning gunaḥini ḥərgiz esigə kəltürməymən, — dəydu Pərwərdigar. **35** Kuyaxni kündüzdə nur bolsun dəp bərgən, ay-yultuzlarni keqidə nur bolsun dəp bəlgiligən, dolķunlirini xarķiritip dengizni ķozoŋaydioŋan Pərwərdigar mundaķ dəydu (samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar Uning namidur): — **36** — Muxu bəlgiligənlirim Mening aldimdin yoķap kətsə, — dəydu Pərwərdigar, — əmdi Israilning əwladlirimu Mening aldimdin bir əl boluxtin mənggügə ķelixi mumkin. **37** Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Yuķirida asmanlar məlqərlənsə, təwəndə yər ulliri təkxürülüp bilinsə, əmdi Mən Israilning barliķ əwladlirining ķiloŋan ḥəmmə ķilmixliri tüpəylidin ulardin waz keqip taxlioŋuqi bolimən, — dəydu Pərwərdigar. **38** Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — xəḥər məḥsus Manga atilip «Ḥananiyəlning munari»din «Dokmux dərwazasi»oŋiqə ķaytidin ķurulidu; **39** əlqəm tanisi ķaytidin əlqəx üqün xu yərdin «Garəb dəngi»giqə, andin Goatķa burulup sozulidu; **40** jəsətlər wə [ķurbanliķ] külliri taxlinidioŋan pütkül jiloŋa, xundaķla Kidron dəryasioŋiqə ḥəm xərķķa ķaraydioŋan «At dərwazisi»ning dokmuxioŋiqə yatķan etizlarning ḥəmmisi Pərwərdigaroŋa pak-muķəddəs dəp ḥesablinidu; xəḥər ķaytidin ḥeq yulup taxlanmaydu, ḥərgiz ķaytidin aoŋdurup taxlanmaydu.

32 Yəḥuda padixaḥi Zədəkiyaning oninqi yili, Yərəmiyaoŋa Pərwərdigardin kəlgən səz təwəndə hatirilənгən (xu yil Nebokadnəsarning on səkkizinqi yili idi; **2** Xu qaoŋda Babil padixaḥining ķoxuni Yerusalemni ķorxuwaloŋanidi; Yərəmiya pəyoŋəmbər bolsa Yəḥuda padixaḥining ordisidiki ķarawullarning ḥoylisida ķamap ķoyuloŋanidi. **3** Qünki Yəḥuda padixaḥi Zədəkiya uni əyibləp: «Nemixķa sən: «Mana, Mən bu xəḥərni Babil padixaḥining ķolioŋa tapxurimən; u uni ixoŋal ķilidu; Yəḥuda padixaḥi Zədəkiya kaldiylərning ķolidin ķeqip ķutulalmaydu; qünki u Babil padixaḥining ķolioŋa tapxurulmay ķalmaydu; u uning bilən yüz turanə səzlixidu, əz kəzi bilən uning kəzigə ķaraydu. U Zədəkiyani Babiloŋa apiridu, u mən uningoŋa yeķinlixip toluķ bir tərəp ķiloŋuqə xu yərdə turidu, dəydu Pərwərdigar; silər kaldiylər bilən ķarxilaxsanglarmu oŋəlibə ķilalmaysilər! — dəydu Pərwərdigar» — dəp bexarət berisən?» — dəp uni ķamap ķoyoŋanidi). **6** Yərəmiya: — Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaķ deyildi — dedi: — **7** Mana, taoŋang Xallumning ooŋli Ḥanaməəl yeningoŋa kelip: «Əzüng üqün Anatottiki etizimni setiwal; qünki uni setiwelixķa sening ḥəmjəmətlik ḥoķuķung bar» — dəydioŋan bolidu. **8** Andin Pərwərdigarning deginidək taoŋamning ooŋli Ḥanaməəl, ķarawullarning ḥoylisida yenimoŋa kelip manga: «Binyaminning zeminidiki mening Anatottiki etizimni setiwaloŋaysən; qünki ḥəmjəmət ḥoķuķi seningkidur; əzüng üqün setiwal» — dedi; andin mən buning ḥəķiķətən Pərwərdigarning səzi ikənlikini bilip yəttim. **9** Xunga mən taoŋamning ooŋli Ḥanaməəldin Anatottiki bu etizni setiwaldim; pulni, yəni on yəttə xəkəl kümüxni girgə selip əlqidim. **10** Mən tohtam hetigə imza ķoyup, üstigə məḥürni besip peqətlidim; buningoŋa guwaḥqilarni guwaḥ bərgüzdum, kümüxni tarazioŋa saldim; **11** tohtam hetini ķolumoŋa aldim, — birsidə soda tüzümi wə xərtliri hatirilinip peqətlənгən, yənə birsi peqətlənmigənidi — **12** wə mən taoŋamning ooŋli Ḥanaməəlning kəz aldida, bu soda hetigə imza ķoyoŋan guwaḥqilar wə ķarawullarning ḥoylisida olturoŋan Yəḥudiylarning ḥəmmisi aldida hətlərni Maaseyaḥning nəwrisi, Neriyaning ooŋli boloŋan Barukķa tapxurdum. **13** Ularning aldida mən Barukķa mundaķ tapilap dedim: — **14** Samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaķ dəydu: — Bu hətlərni, yəni peqətlənгən wə peqətlənmigən bu tohtam hətlirini elip, bular uzun wakitķiqə saķlansun dəp sapal idix iqigə saloŋin; **15** Qünki samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaķ dəydu: — Kəlgüsidə bu zeminda ḥəm əylər, ḥəm etizlar, ḥəm üzümzarlar ķaytidin setiwelinidu. **16** Mən tohtam hetini Neriyaning ooŋli boloŋan Barukķa tapxuroŋandin keyin, Pərwərdigaroŋa dua ķilip mundaķ dedim: — **17** «Aḥ, Rəb Pərwərdigar! Mana, Sən asman-zeminni Əzüngning zor ķudriting wə sozuloŋan biliking bilən yasioŋansən; Sanga ḥeqķandaķ ix təs əməstur; **18** Sən mingliоŋan kixilərgə rəḥim-xəpķət kərsitisən ḥəmdə atilarning kəbiḥlikining jazasinimu keyin balilirining ķoynioŋa ķayturisən; aḥ Sən uluoŋ, Ķudrət Igisi Təngridursən — Samawi ķoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar Sening namingdur; **19** oy-nixanliringda uluoŋ, ķiloŋan ixliringda ķudrətliksən; kəzliring bilən insan balilirining əz yolliri wə ķiloŋanlirining mewisi boyiqə ḥərbirigə [inam yaki jaza] ķayturux üqün, ularning barliķ yollirini kəzligüqidursən; **20** — Sən bügünki küngiqə Misir zeminida, Israil iqidə ḥəm barliķ insanlar arisida məjizilik alamətlərni ḥəm karamətlərni ayan ķilip kəlgənsən; xunglaxķa bügüngiqə Sening naming eoŋizdin-eoŋizoŋa tarķilip kəlməktə. **21** Sən məjizilik alamətlər, karamətlər ķudrətlik ķolung, sozuloŋan biliking wə dəḥxətlik wəḥxət arķilik Əz həlķing Israilni Misir zeminidin qikaroŋansən; **22** Sən ularoŋa ata-bowilirioŋa təķdim ķilimən dəp ķəsəm ķiloŋan, süt ḥəm bal ekip turidioŋan bu zeminni təķdim ķiloŋansən. **23** Ular dərwəkə zeminoŋa kirip uningoŋa igə boloŋan; lekin ular Sening awazingoŋa ķulak salmioŋan, Təwrat-ķanunungda mangmioŋan; ularoŋa əmr ķiloŋanlarning ḥeqķaysisioŋa əməl ķilmioŋan; xunga Sən bu külpətlərning ḥəmmisini ularning bexioŋa qüxürgənsən. **24** Mana, xəḥərni besip kirix üqün sepiloŋa selip qikiriloŋan dənglük-potəylərgə karioŋaysən! Kiliq, ķəḥətqilik wə waba tüpəylidin xəḥər ḥujum ķiliwatķan kaldiylərning ķolioŋa tapxurulmay ķalmaydu; Sən aldin'ala eytķining ḥazir əməlgə axuruldi; mana, Əzüng kərisən. **25** Lekin Sən, i Rəb Pərwərdigar, gərqə xəḥər kaldiylərning ķolioŋa tapxurulidioŋan bolsimu, manga: «Əzüng üqün etizni kümüxkə setiwal wə buni guwaḥqilaroŋa kərgüzgin!?» — deding». **26** Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoŋa kelip mundaķ deyildi: — **27** Mana, Mən Pərwərdigar, barliķ ət igilirining Hudasidurmən; Manga təs qüxidioŋan birər ix barmidu? **28** Xunga Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Mana, Mən bu xəḥərni kaldiylərning ķolioŋa wə Babil padixaḥi Nebokadnəsarning ķolioŋa tapxurimən; ular uni igiliwalidu. **29** Bu xəḥərgə ḥujum ķiliwatķan kaldiylər uningoŋa besip kirip ot ķoyup uni kəydüriwetidu; ular xəḥərdikilərning əylirinimu kəydüriwetidu; ular bu əylərning əgziliri üstidə Meni oŋəzəplәndürüp Baaloŋa isrik yakķan, yat ilaḥlaroŋa «xarab ḥadiyə»lərni ķuyoŋan. **30** Qünki Israillar wə Yəḥudalar yaxlikidin tartip kəz aldimda pəķət rəzillikla ķilip kəlməktə; Israillar pəķətla əz ķolliri yasioŋanlar bilən oŋəzipimni ķozoŋioŋandin baxķa ix ķilmioŋan, — dəydu Pərwərdigar. **31** Qünki bu xəḥər ķuruloŋan künidin tartip bügünki küngiqə Mening oŋəzipim wə ķəḥrimni xundaķ ķozoŋioŋuqi bolup kəldiki, Mən uni Əz yüzüm aldidin yoķatmisam bolmaydu. **32** Israillar wə Yəḥudalar — ular wə ularning padixaḥliri, əmirliri kaḥinliri, pəyoŋəmbərliri, Yəḥuda adəmliri wə Yerusalemda turuwatķanlarning meni oŋəzəplәndürgən barliķ rəzilliki tüpəylidin [xəḥərni yoķitimən]. **33** Ular Manga yüzini ķaratķan əməs, bəlki Manga arķisini ķilip tətür karioŋan; gərqə Mən tang səḥərdə ornumdin turup ularoŋa əgətkən bolsammu, ular

anglimay təlim-tərbiyini qobul qilixni rət qiloɲan. **34** Ular Əz namim bilən ataloɲan əydə yirginqlik butlirini selip uni buloɲioɲan; **35** ular əz ooɲul-qizlirini ottin ətküzüp «Moləк»kə atap qurbanlik qilix üqün «Ḥinnomning ooɲlining jiloɲisi»diki, Baaloɲa beoɲixlanoɲan «yukiri jaylar»ni qurup qikkan; Mən ularning bundak ix qilixini zadi buyrup bakmioɲanmən; ularning Yəhudani gunahka patquzup, muxundak lənətlik ix qilsun degən oy-niyəttə ḥeqkaqan bolup bakmioɲanmən. **36** Silər muxu xəhər tooɲuluk: «Dərhəkikət, u qiliq, kəhətqilik wə waba arkilik Babil padixahining qolioɲa tapxurulidu!» — dəwatisilər; lekin Pərwərdigar — Israilning Hudasi muxu xəhər tooɲuluk ḥazir mundak dəydu: — **37** Mana Mən, Mən ularni oɲəzipim, kəhrim wə zor aqqikim bilən ḥəydiwətkən barlik padixahliklardin yioɲimən; Mən ularni kaytidin muxu yərgə epkelimən, ularni aman-tinqlikta turoɲuzimən. **38** Ular Mening həlkim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən. **39** Mən ular wə ulardin keyin boloɲan balilirini barlik künliridə Məndin əyminip yahxilik kərsun dəp, ularoɲa bir kəlb, bir yolni ata qilimən. **40** Mən ularoɲa iltipat qilixtin qolumni ikkinqi üzməslikim üqün ular bilən mənggülük bir əhdə tüzimən; ularning kaytidin yenimdin qətlimәsliki üqün Mən kəlbigə qorkunqumni salimən. **41** Mən ularoɲa yahxilik ata qilixtin ḥuzur elip xadlinimən wə pütün kəlbim, pütün jenim bilən ularni muxu zeminoɲa tikip turoɲuzimən! **42** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən huddi bu həlkning bexioɲa bu dəḥxətlik külpətning ḥəmmisini qüxürginimdək, Mən ular tooɲuluk wədə qiloɲan barlik bəht-bərikətlərni ularning üstigə qüxürimən; **43** Silər muxu zemin tooɲuluk: «U wəyranə, adəmzatsiz wə ḥaywanatsizdur; kaldiylərning qolioɲa tapxuruloɲan!» dəysilər. Lekin kəlgüsidə uningda etizlar kaytidin setiwelinidu! **44** Binyaminning yurtida, Yerusalemning ətrapidiki yezilirida, Yəhudaning xəhərliridə, [jənubtiki] taoɲlik xəhərliridə, oɲərbtiki «Xəfəlaḥ» egizlikidiki xəhərlərdə, [Yəhudaning] jənubiy bayawanliridiki xəhərlərdimu kixilər kaytidin kümüxkə etizlarni setiwalidu, tohtam hətlirigə imza koyidu, məḥürləp, guwaḥqilarni guwaḥka ḥazir kilidu; qünki Mən ularni sürgünlüktin kayturup əsligə kəltürimən — dəydu Pərwərdigar.

33 Yərəmiya tehi karawullarning ḥoylisida kamap koyuloɲan waktida, Pərwərdigarning səzi uningoɲa ikkinqi kətim kelip mundak deyildi: — **2** Ixni qiloɲuqi Mən Pərwərdigar, ixni xəkilləndürgüqi ḥəm uni bekitküqi Mənki Pərwərdigar mundak dəymən — Pərwərdigar Mening namimdur — **3** Manga iltija qil, Mən sanga jawab kayturimən, xundakla sən bilməydioɲan, büyük ḥəm tilsimat ixlarni sanga ayan qilimən. **4** Qünki [düxmənning] dong-potəylirigə ḥəm qiliqioɲa takabil turuxka istiḥkamlar qilix üqün qekiloɲan bu xəhərdiki əylər wə Yəhuda padixahlirining ordiliri tooɲuluk Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — **5** «Kaldiylər bilən karxiliximən» dəp xəhərgə kirgənlərning ḥəmmisi, pəkət Mən oɲəzipim wə kəhrimdə uriwətkənlərning jəsətliri bilən bu əylərni toldurux üqün kəlgənlər, halas. Qünki Mən ularning barlik rəzilliki tüpəylidin yüzümni bu xəhərdin ərüp yoxuroɲanmən. **6** Ḥalbuki mana, Mən bu xəhərgə xipa qilip dərdigə dərman bolimən; Mən ularni sakaytimən, ularoɲa qəksiz arambəhx ḥəm ḥəkikətni yexip ayan qilimən. **7** Mən Yəhudani ḥəm Israilni sürgündin kayturup əsligə kəltürimən; ularni awwalkidək qurup qikimən. **8** Mən ularni Mən bilən karxilixip gunahka petip sadir qiloɲan barlik kəbihlikidin paklandurimən, Mening aldimda gunahka petip, Manga asiylik qiloɲan barlik kəbihliklirini kəqürimən; **9** yər yüzidiki barlik əllər Mən ularoɲa yətküzgən barlik iltipatni anglaydu, xuning bilən bu [xəhər] kixini xadlandurup, Əzümgə mədḥiyələrni kozoɲap, xan-xərəp kəltürüp nam-xəḥrət ḥasil kilidu; əllər Mən ularoɲa yətküzgən barlik iltipat wə arambəhxliktin [Məndin] korkup titrəydioɲan bolidu. **10** Pərwərdigar mundak dəydu: — Silər muxu yər tooɲuluk: «U bir harabilik, adəmzatsiz wə ḥaywanatsiz boldi!» dəysilər — durus. Lekin harabə boloɲan, adəmzatsiz, aḥalisiz, ḥaywanatsiz boloɲan Yəhudaning xəhərliridə wə Yerusalem koqilirida **11** yənə tamaxining sadasi, xad-huramlik sadasi wə toyi boluwatkan yigit-kizning awazi anglinidu, xundakla Pərwərdigarning əyigə «təxəkkür kurbanlikliri»ni aparoɲanlarning «Samawi koxunlarning Sərdari boloɲan Pərwərdigaroɲa təxəkkür eytinglar, qünki Pərwərdigar mehribandur, uning muḥəbbiti mənggülüktur» dəydioɲan awazliri kaytidin anglinidu; qünki Mən sürgün boloɲanlarni kayturup zemindiki awatlikni əsligə kəltürimən, — dəydu Pərwərdigar. **12** Qünki samawi koxunlarning Sərdari boloɲan Pərwərdigar mundak dəydu: — Harabə boloɲan adəmzatsiz wə ḥaywanatsiz boloɲan bu yərdə wə uning barlik xəhərliridə koy bakkuqilarning əz padilirini yatkuzidioɲan kotanliri kaytidin bar bolidu. **13** [Jənubiy] taoɲliktiki xəhərlərdə, [oɲərbtiki] Yəhudaning «Xəfəlaḥ» egizlikidiki xəhərlərdə, jənubiy bayawanlardiki xəhərlərdə, Binyaminning yurtida, Yerusalemning ətrapidiki yezilirida wə Yəhudaning xəhərliridimu koy padiliri ularni sanioɲuqining qoli astidin kaytidin ətidu, — dəydu Pərwərdigar. **14** Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Israil jəmətigə ḥəm Yəhuda jəmətigə eytkan xəpkətlik wədəmgə əməl qilimən. **15** Xu künlər wə u qaoɲda Mən Dawut nəslidin «Ḥəkkaniy Xah»ni zeminda ətürüp qikirimən; U zeminda tooɲra ḥəküm wə ḥəkkaniylik yürgüzidu. **16** Xu künlərdə Yəhuda kutkuzulidu, Yerusalem arambəhxtə turidu; [xu qaoɲda] Yerusalem: «Pərwərdigar ḥəkkaniylikimizdur» degən nam bilən atilidu. **17** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Dawutning Israil jəmətining təhtigə olturuxka layik nəsli üzülüp kalmaydu, **18** yaki Lawiylardin boloɲan kahinlardin, «koydürmə kurbanlik», «axlik ḥədiyə» wə baxka kurbanliklarni Mening aldimda daim sunidioɲan adəm üzülüp kalmaydu. **19** Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɲa kelip mundak deyildi: — **20** Pərwərdigar mundak dəydu: — Silər Mening kündüz bilən tüzgən əhdəmni wə keqə bilən tüzgən əhdəmni buzup, kündüz wə keqini əz waktida kəlməydioɲan kilip koysanglar, **21** xu qaoɲda Mening Kulum Dawut bilən tüzgən əhdəm buzulup, uningoɲa: «Əz təhtinggə ḥəküm süridioɲan bir ooɲlung daim bolidu» deginim əməlgə axurulmaydu wə hizmətkarlirim, kahinlar boloɲan Lawiylar bilən tüzgən əhdəm buzuloɲan bolidu. **22** Asmanlardiki koxunlar boloɲan yultuzlarni sanap boloɲili bolmioɲandək, dengizdiki kumlarni ələqəp boloɲili bolmioɲandək, mən kulum Dawutning nəslini wə Əzümgə hizmət kilidioɲan Lawiylarni kəpəytimən. **23** Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɲa kelip mundak deyildi: — **24** Bu həlkning: «Pərwərdigar Əzi tallioɲan bu ikki jəmættin waz keqip, ularni taxlidi» deginini baykimidingmu? Xunga ular Mening həlkimni: «Kəlgüsidə ḥeq bir əl-dələt bolmaydu» dəp kəzgə ilmaydu. **25** Pərwərdigar mundak dəydu: — Mening kündüz wə keqini bekitkən əhdəm əzgirip kətsə, yaki asman-zemindiki kanuniyətlərni bekitmigən bolsam, **26** Mən Yakupning nəslidin wə Dawutning nəslidin waz keqip ularni taxlaydioɲan bolimən, xuningdək Ibraḥim, Isḥak wə Yakupning nəsli üstigə ḥəküm sürüx üqün [Dawutning] nəslidin adəm tallimaydioɲan bolimən! Qünki bərḥək, Mən ularni sürgünlüktin kayturup ularni əsligə kəltürimən, ularoɲa rəḥimdillik kərsitimən.

34 Babil padixahi Nebokadnəsar, pütün koxuni wə
həkümranlikioɣa bekinoɣan barlik padixahliklar wə
əllərning həmmisi Yerusalemoɣa wə uning ətrapidiki barlik
xəhərlərgə jəng kiloɣan waktida, Pərwərdigardin Yərəmiyaoɣa
kəlgən səz: — **2** Israilning Hudasi Pərwərdigar mundak
dəydu: — Zədəkiyaning yenioɣa berip uningoɣa mundak
degin: — Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, bu xəhərni
Babil padixahining kolioɣa tapxurimən, u uningoɣa ot koyup
kəydüriwetidu. **3** Sən bolsang, uning kolidin kaqalmaysən;
bəlki sən tutulup uning kolioɣa tapxurulisən; sening kəzliring
Babil padixahining kəzlirigə karaydu, uning bilən yüz turanə
səzlixisən wə sən Babiloɣa sürgün bolup ketisən. **4** Lekin,
i Yəhuda padixahi Zədəkiya, Pərwərdigarning səzini angla;
Pərwərdigar sening tuoɣrangda mundak dəydu: — Sən kiliq
bilən əlməysən; **5** sən aman-tinqlikta əlisən; ata-bowiliring
boloɣan əzüngdin ilgiriki padixahlar üqün matəm tutup
huxbuy yakkandək ular ohxaxla sən üqünmu [huxbuy] yakidu;
ular sən üqün: «Ah, xahim!» dəp matəm tutidu; qünki
Mən xundak wədə kiloɣanmən, — dəydu Pərwərdigar. **6**
Andin Yərəmiya pəyoɣəmbər bu səzlərning həmmisini Yəhuda
padixahi Zədəkiyaoɣa Yerusalemda eytti. **7** Xu qaoɣda Babil
padixahining koxuni Yerusalemda wə Yəhudadiki kaloɣan
xəhərlərdə, yəni Lakixta wə Azikahta jəng kiliwatatti; qünki
Yəhudadiki mustəhkəm xəhərlər arisidin pəkət bularla ixoɣal
bolmioɣanidi. **8** Padixah Zədəkiya [kullirimizoɣa] azadlik
jakarlayli dəp Yerusalemdikilərning həmmisi bilən əhdini kesip
tüzgəndin keyin, Pərwərdigardin təwəndiki bu səz Yərəmiyaoɣa
kəldi **9** (əhdə boyiqə hərbiri əz ibraniy kullirini, ər bolsun, kiz-
ayal bolsun, koyuwetixi kerək idi; heqkaysisi əz kerindixi boloɣan
Yəhudiyni kullukta kaldurmasliki kerək idi. **10** Əhdigə koxuloɣan
barlik əmirlər wə barlik həlk xuningoɣa, yəni hərkaysimiz əz
kuli yaki dedikini koyuwetəyli, ularni kullukta kalduruwərməyli
degən səzigə boysundi. Ular boysunup ularni koyuwətti.
11 Lekin uningdin keyin ular bu yoldin yenip koyuwətkən
kul-dedəklərni əzigə kayturuwaldi. Ular bularni kaytidin
məjburiy kul-dedək kiliwaldi). **12** — Xu qaoɣda Pərwərdigarning
səzi Yərəmiyaoɣa kelip mundak deyildi: — **13** Israilning
Hudasi Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən ata-bowiliringlarni
Misirning zeminidin, yəni «kulluk əyi»din qikaroɣinimda, ular
bilən əhdə tüzgənidim; **14** [xu əhdə boyiqə] hərbiringlar
yəttinqi yilida silərgə əzini satkan hərkaysi kerindixinglar
boloɣan ibraniy kixilirini koyuwetixinglar kerək; u kullukungda
altə yil boloɣandin keyin, sən uni azadlikka koyuwetixing kerək,
degənidim. Lekin ata-bowiliringlar buni anglimay heq kulak
salmioɣan. **15** Lekin silər bolsanglar, [xu yaman yoldin] yenip,
kəz aldimda durus ixni kərüp, hərbiringlar əz yekinioɣa «azad
bol» dəp jakarlidinglar, xuningdək Əz namim bilən ataloɣan
əydə əhdə tüzüdinglar; **16** lekin silər yənə yenip Mening
namimoɣa daoɣ kəltürüp, hərbiringlar əz rayioɣa koyuwətkən
kulni həm ihtiyarioɣa koyuwətkən dedəkni kayturuwelip
kaytidin əzünglaroɣa kul-dedək boluxka məjburlidinglar. **17**
Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — Silər manga kulak
salmidinglar, hərbiringlar əz kerindixinglaroɣa, hərbiringlar
əz yekininglaroɣa azad bolunglar dəp heq jakarlimidinglar;
mana, Mən silərgə bir hil azadlikni — yəni kiliqka, wabaoɣa
wə kəhətqilikkə boloɣan bir azadlikni jakarlaymən; silərni yər
yüzidiki barlik padixahliklaroɣa bir wəhxət baskuqi kilimən.
18 Xuning bilən Mən əhdəmni buzoɣan, kəz aldimda kesip
tüzgən əhdining səzlirigə əməl kilmioɣan kixilərni bolsa,
ular əzliri soyup ikki parqə kilip, otturisidin ətkən heliki
mozaydək kilimən; **19** Yəhudaning əmirliri wə Yerusalemning
əmirliri, ordidiki ələmdarlar, kahinlar, xuningdək mozayning
ikki parqisining otturisidin ətkən barlik həlkni bolsa, **20** Mən
ularni düxmənlirining kolioɣa, jenini izdigüqilərning kolioɣa
tapxurimən; xuning bilən jəsətliri asmandiki uqar-kanatlaroɣa
wə zemindiki haywanlaroɣa ozuk bolidu; **21** Yəhuda padixahi
Zədəkiya wə uning əmirlirinimu düxmənlirining kolioɣa, jenini
izdigüqilərning kolioɣa, xundakla silərgə hujum kilixtin qikinip
turoɣan Babil padixahining koxunining kolioɣa tapxurimən.
22 Mana, Mən əmr kilimən, — dəydu Pərwərdigar, wə ular bu
xəhər aldioɣa yənə kelidu; ular uningoɣa hujum kilip ot koyup
kəydüriwetidu; wə Mən Yəhudaning xəhərlirini wəyranə, heq
adəmzatsiz kilimən.

35 Yəhuda padixahi Yosiyaning ooɣli Yəhoakimning
künliridə, Pərwərdigardin Yərəmiyaoɣa səz kelip: —
2 «Rəkabning jəmətidikilərning yenioɣa berip ular bilən
səzlixip ularni Pərwərdigarning əyigə apirip, uning kiqik
əylirining birigə təklip kilip ularning aldioɣa xarab tutkin»
— deyildi. **3** Xuning bilən mən Habazziniyaning nəwrisi,
Yərəmiyaning ooɣli Jaazaniyani, uning ukilirini wə barlik bala-
qakilirini, xuningdək Rəkabning pütkül jəmətini elip kelixkə
qiktim; **4** Mən ularni Pərwərdigarning əyigə, Igdaliyaning
ooɣli, Hudaning adimi boloɣan Hananning ooɣullirioɣa təwəlik
əygə apardim; bu əy əmirlərning əyining yenida, Xallumning
ooɣli, ixikbakar Maaseyahning əyining üstidə idi; **5** mən
Rəkabning jəmətidikilərning aldioɣa xarabka lik toloɣan piyalilər
wə kədəhlərni koyup ularoɣa: «Xarabka eoɣiz teginglar!» —
dedim. **6** Ular manga mundak dedi: «Biz xarabni iqməymiz;
qünki əjdadimiz Rəkabning ooɣli Yonadab bizgə: «Silər wə
ooɣul-əwladliringlar zadi xarab iqmənglar; **7** yənə kelip
əylərni kurmanglar, nə uruk terimanglar, nə üzümzarlarni
tikmənglar, nə bulardin heqkaysisioɣa zadi igə bolmanglar;
barlik künliringlarda qedirlarda turunglar; xuning bilən silər
turuwatkan zeminda uzun künlərni kərisilər» — dəp əmr
kalduroɣan. **8** Xuning bilən bizning əjdadimiz Rəkabning ooɣli
Yonadabning: «Barlik kününglərdə zadi xarab iqmənglar»
degən awazioɣa kulak selip, biz wə bizning ayallirimiz həm
ooɣul-kizlirimiz uning əmrigə toluk əməl kilip kəlgənmiz; **9** biz
yənə turoɣudək əylərni salmioɣan; bizdə heq üzümzar, etiz, uruk
degənlər yok; **10** bəlki biz qedirlarda turup kəlduk, əjdadimiz
Yonadabning bizgə barlik əmr kiloɣanlirioɣa əməl kilip kəlduk.
11 Lekin Babil padixahi Nebokadnəsar zeminoɣa besip kirgəndə,
xundak ix boldiki, biz: «Barayli, Kaldiylərning koxuni həm
Suriyəning koxunidin kəqip Yerusalem xəhirigə kirəyli» —
deduk. Mana xu səwəbtin Yerusalemda turuwatimiz». **12**
Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoɣa kelip mundak deyildi:
— **13** «Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar —
Israilning Hudasi mundak dəydu: — Baroɣin, Yəhudadikilər wə
Yerusalemda turuwatkanlaroɣa mundak degin: — Buningdin
tərbiyə almamsilər, xuningdək Mening səzlirimgə kulak
salmamsilər? — dəydu Pərwərdigar. **14** — Mana, Rəkabning
ooɣli Yonadabning ooɣul-pərzəntlirigə «xarab iqmənglar» dəp
tapilioɣan səzlirigə əməl kilinip kəlgən; bügünki küngiqə
ular heq xarab iqip bakmioɣan, qünki ular atisining əmrigə
itaət kiloɣan. Lekin Mən tang səhərdə ornumdin turup
silərgə səz kilip kəlgən bolsammu, silər Manga heq kulak
salmioɣansilər. **15** Mən tang səhərdə ornumdin turup kullirim
boloɣan pəyoɣəmbərlərni əwətip: «Hərbiringlar hazir əz
rəzil yolunglardin yenip, kilmixinglarni tüzitinglar, baxka
ilahlaroɣa əgixip qokunmanglar; xundak kilsanglar Mən ata-
bowiliringlaroɣa təkdim kiloɣan zeminda turuwerisilər» dəp
kəlgənmən; lekin silər Manga kulak salmay heq anglimioɣansilər.

16 Bərhək, Rəkabning oƣli Yonadabning əwladliri atisining ularƣa tapiliƣan əmrigə əməl kiliƣan; lekin bu həlk Manga heq kulak salmiƣandur. **17** Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən Yəhudaning üstigə həm Yerusalemning üstigə Mən aldin'ala eytkan barlik balayi'apətni qüxürimən; qünki Mən ularƣa səz kiloƣan, lekin ular anglimioƣan; Mən ularni qakiroƣan, lekin ular jawab bərmigən». **18** Andin Yərəmiya Rəkab jəmətigə mundak dedi: — Samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Qünki silər atanglar Yonadabning əmrigə itaət kilip, barlik yolyoruklirini tutup, silərgə tapilioƣanlirining həmmisi boyiqə ix kərüp kəlgənsilər, — **19** əmdi samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Rəkabning oƣli Yonadabning nəslidin aldimda hizmət kiloƣuqi hərgiz üzülüp kalmaydu.

36 Yəhuda padixahi Yosiyaning oƣli Yəhoakimning tətinqi yili, Yərəmiyaƣa Pərwərdigardin təwəndiki səz kəldi: — **2** Өzünggə oram kəƣəz aloƣin; uningƣa Yosiyaning künliridə sanga səz kiloƣinimdin tartip bügünki küngiqə Mən Israilni əyibligən, Yəhudani əyibligən həm barlik əllərni əyibligən, sanga eytkan sözlərning həmmisini yazoƣin. **3** Yəhudaning jəməti bəlkim Mən bexioƣa qüxürməkqi boloƣan barlik balayi'apətni anglap, hərbiri özlirining rəzil yolidin yanarmikin; ular xundak kilsa, Mən ularning kəbihlikini wə gunahini kəqürüm kilimən. **4** Xuning bilən Yərəmiya Neriyaning oƣli Barukni qakirdi; Baruk Yərəmiyaning aƣzidin qikkanlirini anglap Pərwərdigarning uningƣa eytkan sözlirining həmmisini bir oram kəƣəzgə yezip bərdi. **5** Yərəmiya Barukka tapilap mundak dedi: — Өzüm kamap koyuloƣanmən; Pərwərdigarning əyigə kiriximgə ruhsət yok; lekin özüng berip kirgin; **6** Pərwərdigarning əyidə roza tutkan bir künidə, sən aƣzimdin qikkanlirini anglap yazoƣan, Pərwərdigarning bu oram yazmida hatirilənggən sözlirini həlkning kulaklirioƣa yətküzgin; həmmə xəhərlərdin kəlgən Yəhudadikilərning kulikioƣimu yətküzgin. **7** Ular bəlkim Pərwərdigar aldioƣa dua-tilawitini kilip hərbiri özlirining rəzil yolidin yanarmikin; qünki Pərwərdigarning bu həlkkə agahlandiroƣan oƣəzipi wə kəhri dəhxətliktur. **8** Neriyaning oƣli Baruk Yərəmiya pəyoƣəmbər uningƣa tapilioƣinining həmmisini ada kilip, Pərwərdigarning əyidə Pərwərdigarning sözlirini okup jakarlidi. **9** Yəhuda padixahi Yosiyaning oƣli Yəhoakim təhtkə olturoƣan bəxinqi yili tokkuzinqi ayda xundak boldiki, barlik Yerusalemdikilər həmdə Yəhuda xəhərliridin qikip Yerusalemoƣa kəlgən barlik həlk üqün, Pərwərdigar aldida bir məzgil roza tutuximiz kerək dəp elan kilindi. **10** Xu wakit Baruk Pərwərdigarning əyigə kirip, pütükqi Xafanning oƣli Gəmariyaning əyidə turup, Yərəmiyaning sözlirini barlik həlkning kulikioƣa yətküzüp okudi; bu əy Pərwərdigarning əyining yukiriki həylisidiki «Yengi dərwaza»ƣa jaylaxkanidi. **11** Xafanning nəwrisi, Gəmariyaning oƣli Mikah bolsa yazmidin Pərwərdigarning sözlirining həmmisigə kulak saldi. **12** Andin u padixahning ordisioƣa qüxüp pütükqining əyigə kiriwidi, mana, əmirlərning həmmisi xu yərdə olturatti; pütükqi Əlixama, Xemayaning oƣli Delaya, Akborning oƣli Əlnatan, Xafanning oƣli Gəmariya wə Hananiyaning oƣli Zədəkiya katarlik barlik əmirlər xu yərdə olturatti. **13** Xuning bilən Mikah Barukning sözligənlirini həlkning kulikioƣa yətküzüp okuƣanda əzi anglioƣan barlik sözlərni ularƣa bayan kildi. **14** Xuning bilən barlik əmirlər Kuxining əwrisi, Xələmiyaning nəwrisi, Nətaniyaning oƣli Yəhudiyni Barukning yenioƣa əwətip uningƣa: «Sən həlkning kulikioƣa yətküzüp okuƣan oram yazmini kolungoƣa elip yenimizoƣa kəl» — dedi. Xuning bilən Neriyaning oƣli Baruk oram yazmini kolioƣa elip ularning yenioƣa kəldi. **15** Ular uningƣa: «Oltur, uni kulikimizoƣa yətküzüp okup bər» — dedi. Baruk uni ularƣa anglitip okudi. **16** Xundak boldiki, ular barlik səzlərni anglioƣanda, alakzadə bolup bir-birigə karixip: «Bu səzlərning həmmisini padixahka yətküzmisək bolmaydu» — dedi. **17** Andin Baruktin: «Bizgə degin əmdi, sən bu səzlərning həmmisini kandak yazding? Ularni Yərəmiyaning əz aƣzidin anglidingmu?» — dəp soridi. **18** Baruk ularƣa: «U bu səzlərning həmmisini əz aƣzi bilən manga eytti, mən oram kəƣəzgə siyah bilən yazdim» — dedi. **19** Əmirlər Barukka: «Baroƣin, sən wə Yərəmiya məküwelinglar. Kəyərdə bolsanglar heqkimgə bildürmənglar» — dedi. **20** Xuning bilən ular oram yazmini pütükqi Əlixamaning əyigə tikip koyup, ordioƣa kirip padixahning yenioƣa kelip, bu barlik səzlərni uning kulikioƣa yətküzdi. **21** Padixah Yəhudiyni yazmini elip kelixkə əwətti, u uni Əlixamaning əyidin epkəldi. Yəhudiy uni padixahning kulikioƣa wə padixahning yenida turoƣan barlik əmirlərning kulaklirioƣa yətküzüp okudi. **22** Xu qaoƣ tokkuzinqi ay bolup, padixah «kixlik əy»idə olturatti; uning aldidiki oqakta ot kalaklik idi. **23** Xundak boldiki, Yəhudiy uningdin üq-tət səhipini okuƣanda, padixah kələmtiraxi bilən bu kismini kesip, yazmining həmmisini bir-birlap otta køyüp yokioƣuqə oqaktiki otka taxlidi. **24** Lekin bu barlik səzlərni anglioƣan padixah yaki hizmətkarlirining heqkaysisi korkmidi, ulardin kiyim-keqəklirini yirtkanlar yok idi. **25** Uning üstigə Əlnatan, Delaya wə Gəmariyalar padixahtin oram yazmini køydürməslikini ətüngənidi, lekin u ularƣa kulak salmidi. **26** Padixah bolsa xahzadə Yerahməəl, Azriəlning oƣli Seraya wə Abdəəlning oƣli Xələmiyani pütükqi Barukni wə Yərəmiya pəyoƣəmbərni koloƣa elixkə əwətti; lekin Pərwərdigar ularni yoxurup sakidi. **27** Padixah Baruk Yərəmiyaning aƣzidin anglap yazoƣan sözlərni hatiriligən oram yazmini køydürüwətkəndin keyin, Pərwərdigarning sezi Yərəmiyaƣa kelip mundak deyildi: — **28** Yənə bir oram kəƣəzni elip, uningƣa Yəhuda padixahi Yəhoakim køydürüwətkən birinqi oram yazmida hatirilənggən barlik sözlərni yazoƣin. **29** Wə Yəhuda padixahi Yəhoakimoƣa mundak degin: — Pərwərdigar mundak dəydu: — Sən bu oram yazmini køydürüwətting wə Mening tooƣruluk: Sən buningƣa: «Babil padixahi qokum kelip bu zeminni wəyran kilidu, uningdin həm insanni həm haywanni yokitidu» — dəp yezixka kandakmu petinding?» — deding. **30** Xunga Pərwərdigar Yəhuda padixahi Yəhoakim tooƣruluk mundak dəydu: — Uning nəslidin Dawutning təhtigə olturuxka heq adəm bolmaydu; uning jəsiti sirtka taxliwetilip kündüzdə issikta, keqidə kirawda oquk yatidu. **31** Mən uning wə nəslining bexioƣa, hizmətkarlirining bexioƣa kəbihlikining jazasini qüxürimən; Mən ularning üstigə, Yerusalemda turuwatkanlarning üstigə həm Yəhudaning adəmliri üstigə Mən ularƣa agahlandiroƣan barlik külpətlərni qüxürimən; qünki ular Manga heq kulak salmioƣan. **32** Xuning bilən Yərəmiya baxka bir oram kəƣəzni elip Neriyaning oƣli Barukka bərdi; u Yərəmiyaning aƣzioƣa karap Yəhuda padixahi Yəhoakim otta køydürüwətkən oram yazmida hatirilənggən həmmə sözlərni yazdi; ular bu sözlərgə ohxaydioƣan baxka køp sözlərnimu koxup yazdi.

37 Babil padixahi Nebokadnəsar Zədəkiyani Yəhudaning zemininioƣa padixah kildi; xuning bilən u Yosiyaning oƣli Yəhoakimning oƣli Koniyaning ornioƣa heküm süridi. **2** U, yaki hizmətkarliri, yaki zemindiki həlk Pərwərdigarning Yərəmiya pəyoƣəmbər arkilik eytkan sözlirigə heq kulak salmidi. **3**

Padixaḫ Zədəkiya Xələmiyaning oоli Yəḫukalni ḫəm kaḫin Maaseyaḫning oоli Zəfaniyani Yərəmiya pəyoɳəmbərning yenioɳa əwətip uningoɳa: «Pərwərdigar Hudayimizoɳa biz üqün dua kiloɳaysən» — degüzdi **4** (xu qaoɳda Yərəmiya zindanda ḳamaḳlik əməs idi; u ḫəlḳ arisioɳa qikip-kirixkə ərkin idi. **5** Pirəwnning ḳoxuni Misirdin qikḳanidi; Yerusalemni ḳorxiwaloɳan Kaldiylər bularning həwirini anglap Yerusalemdin qekinip kətkənidi). **6** Andin Pərwərdigarning səzi Yərəmiya pəyoɳəmbərgə kelip mundaḳ deyilidi: — **7** Israilning Hudasi Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Silərni manga iltija kildurup izdəxkə əwətkən Yəḫuda padixaḫioɳa mundaḳ dənglar: — Mana, silərgə yardəm berimiz dəp qikip kəlgən Pirəwnning ḳoxuni bolsa, əz zeminioɳa, yəni Misioɳa ḳaytip ketidu. **8** Andin Kaldiylər bu xəḫərgə ḳaytip kelip jəng kilip uni ixoɳal kilidu, uni ot ḳoyup kəydüriwetidu. **9** Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Əz-əzünglarni aldap: «Kaldiylər bizdin qekinip kətkən» — demənglar; ular kətkən əməs! **10** Qünki gərqə silər ezünglaroɳa jəng kilidioɳan Kaldiylərning toluḳ ḳoxunini uruwətkən bolsanglarmu wə ularningkidin pəḳət yarilanoɳanlarla ḳaloɳan bolsimu, ularning ḫərbiri yənila əz qediridin turup bu xəḫərni ot ḳoyup kəydürüwətkən bolatti. **11** Pirəwnning ḳoxuni tüpəylidin Kaldiylərning ḳoxuni Yerusalemdin qekinip turoɳan waḳitta, xu wəkə yüz bərdi: — **12** Yərəmiya Binyamindiki zeminoɳa yol elip, xu yərdiki yurtdaxliri arisidin əz nesiwisini igiləx üqün Yerusalemdin qikḳanda, **13** u «Binyamin dərwazisi»oɳa yətkəndə, Ḫananiyaning nəwrisi, Xələmiyaning oоli kəzət begi Iriya xu yərdə turatti; u: «Sən Kaldiylərgə qekinip təslim bolmaḳqisən!» dəp uni tutuwaldi. **14** Yərəmiya: «Yaloɳan! Mən Kaldiylər tərəpkə ḳeqip təslim bolmaḳqi əməsmən!» — dedi. Lekin u uningoɳa ḳulaḳ salmidi; Iriya Yərəmiyani ḳoloɳa elip uni əmirlər aldioɳa apardi. **15** Əmirlər bolsa Yərəmiyadin oɳəzəplinip uni uroɳuzup, uni diwanbegi Yonatanning əyidiki ḳamaḳhanioɳa solidi; qünki ular xu əyni zindanoɳa aylanduroɳanidi. **16** Yərəmiya zindandiki bir gundihanioɳa ḳamilip, xu yərdə uzun künlər yatḳandin keyin, **17** Zədəkiya padixaḫ adəm əwətip xu yərdin ordisioɳa elip kəldi. U xu yərdə astirtin uningdin: «Pərwərdigardin səz barmu?» dəp soridi. Yərəmiya: «Bar; sən Babil padixaḫining ḳolioɳa tapxurulisən» — dedi. **18** Yərəmiya Zədəkiya padixaḫḳa iltija kilip: — «Mən sanga yaki hizmətkarliringoɳa yaki bu həlḳḳə nemə gunaḫ kiloɳinimoɳa, bu zindanoɳa ḳamap ḳoydunglar? **19** Silərgə bexarət berip: «Babil padixaḫi sanga yaki bu zeminoɳa jəng kilixḳa qikmaydu!» degən pəyoɳəmbərliringlar ḳeni?» — dedi **20** — «Əmdi i padixaḫ təḳsir, səzlirimgə ḳulaḳ selixingni ətünimən; iltijayim aldingda ijabət bolsun, dəp ətünimən; diwanbegi Yonatanning əyigə meni ḳaytḳuzmioɳaysən; sən undaḳ kilsang, xu yərdə əlimən». **21** Zədəkiya padixaḫ pərman qüxürüp, Yərəmiyani ḳarawullarning ḫoylisida turoɳuzuxni, xuningdək xəḫərdiki ḫəmmə nan tügəp kətmisila, uningoɳa ḫərküni «Naway koqisi»din bir nan berilixni tapilidi; xuning bilən Yərəmiya ḳarawullarning ḫoylisida turdi.

38 Mattanning oоli Səfatiya, Paxhurning oоli Gədaliya, Xəməliyaning oоli Jukal wə Malkiyaning oоli Paxhurlar bolsa Yərəmiyaning ḫəlḳḳə: — **2** «Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Bu xəḫərdə ḳelip ḳaloɳan adəmlər bolsa kiliq, ḳaḫətqilik wə waba bilən əlidu; lekin kimki qikip Kaldiylərgə təslim bolsa ḫayat ḳalidu; jeni əzigə oljidək ḳalidu; u ḫayat ḳalidu. **3** Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Bu xəḫər qoḳum Babil padixaḫining ḳoxunining ḳolioɳa tapxurulidu, u uni ixoɳal kilidu» — dəwatḳan səzlirini anglidi. **4** Əmirlər padixaḫḳa: «Silidin ətünimiz, bu adəm əlümgə məḫkum kilinsun; qünki nemixḳa uning bu xəḫərdə ḳelip ḳaloɳan jənggiwar ləxkərlərning ḳollirini wə ḫəlḳning ḳollirini ajiz kilixioɳa yol ḳoyulsun? Qünki bu adəm ḫəlḳning mənpəətini əməs, bəlki ziyinini izdəydu» — dedi. **5** Zədəkiya padixaḫ: «Mana, u silərning ḳolliringlaroɳa tapxuruldi; silərning yolunglarni toskudək mən padixaḫ ḳanqilik bir adəm idim?» — dedi. **6** Xuning bilən ular Yərəmiyani tutup ḳarawullarning ḫoylisidiki xaḫzadə Malkiyaning su azgilioɳa taxliwətti; ular Yərəmiyani aroɳamqilar bilən uningoɳa qüxərdi; azgalda bolsa su bolmay, pəḳət patḳaḳla bar idi; Yərəmiya patḳaḳḳa petip kətti. **7** Əmma padixaḫning ordisidiki bir aoɳwat Efiopiyəlik Əbəd-Mələk Yərəmiyaning su azgilioɳa ḳamap ḳoyuloɳanlikini anglidi (xu qaoɳda padixaḫ bolsa «Binyamin dərwazisi»da olturatti). **8** Əbəd-Mələk ordidin qikip padixaḫning yenioɳa berip uningoɳa: **9** «I padixaḫi'aləm, bu adəmlərning Yərəmiya pəyoɳəmbərgə barlik kiloɳini, uni su azgilioɳa taxliwətkini intayin əsəbiy rəzilliktur; u axu yərdə ḳaḫətqiliktin ölüp ḳalidu; qünki xəḫərdə ozuḳ-tülük ḳalmidi» — dedi. **10** Padixaḫ Efiopiyəlik Əbəd-Mələkkə buyruḳ berip: «Muxu yərdin ottuz adəmni əzüng bilən elip berip, Yərəmiya pəyoɳəmbərni ölüp kətməsliki üqün su azgilidin elip qikaroɳin» — dedi. **11** Xuning bilən Əbəd-Mələk adəmlərni elip ularoɳa yetəkqilik kilip, padixaḫning ordisidiki həzinining astidiki əygə kirip xu yərdin lata-puta wə jul-jul kiyimlərni elip, xularni tanilar bilən azgaloɳa, Yərəmiyaning yenioɳa qüxürüp bərdi. **12** Efiopiyəlik Əbəd-Mələk Yərəmiyaoɳa: — Bu lata-puta wə jondaḳ kiyimlərni ḳoltukliring ḫəm tanilar arisioɳa tikip ḳoyoɳin — dedi. Yərəmiya xundaḳ kildi. **13** Xuning bilən ular Yərəmiyani tanilar bilən tartip, su azgilidin qikardi; Yərəmiya yənila ḳarawullarning ḫoylisida turdi. **14** Padixaḫ Zədəkiya adəm əwətip Yərəmiya pəyoɳəmbərni Pərwərdigarning əyidiki üqinqi kirix ixikigə, əz yenioɳa aparoɳuzdi. Padixaḫ Yərəmiyaoɳa: — Mən səndin bir ixni sorimaḳqimən; uni məndin yoxurmioɳaysən — dedi. **15** Yərəmiya Zədəkiyaoɳa: «Mən uni sanga ayan ḳilsam, sən meni jəzmən əlümgə məḫkum ḳilmamsən? Mən sanga məsliḫət bərsəm, sən anglimaysən!» — dedi. **16** Padixaḫ Zədəkiya Yərəmiyaoɳa astirtin ḳəsəm iqip uningoɳa: «Bizgə jan-tinik ata ḳiloɳan Pərwərdigarning ḫayati bilən ḳəsəm iqimənki, mən seni əlümgə məḫkum ḳilmaymən, yaki seni jeningni izdigüqi kixilərning ḳolioɳa tapxurmaymən» — dedi. **17** Yərəmiya Zədəkiyaoɳa: Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Sən ihtiyarən Babil padixaḫining əmirlirining yenioɳa qikip təslim bolsang, jening ḫayat ḳalidu wə bu xəḫər otta kəydürüwetilməydu; sən wə əydikiliring ḫayat ḳalisilər. **18** Lekin sən qikip Babil padixaḫining əmirlirigə təslim bolmisang, bu xəḫər kaldiylərning ḳolioɳa tapxurulidu, ular uningoɳa ot ḳoyup kəydürüwetidu, sən ularning ḳolidin ḳaqalmaysən — dedi. **19** Padixaḫ Zədəkiya Yərəmiyaoɳa: «Mən Kaldiylərgə qikip təslim boloɳan Yəḫudiylardin ḳorkimən; Kaldiylər bəlkim meni ularning ḳolioɳa tapxuruxi, ular meni ḳiyin-ḳistaḳ ḳilixi mumkin» — dedi. **20** Yərəmiya mundaḳ dedi: — Ular seni tapxurmaydu. Səndin ətünimənki, gepimgə kirip Pərwərdigarning awazioɳa itaət ḳiloɳaysən; xundaḳ ḳilsang sanga yaḫxi bolidu, jening ḫayat ḳalidu. **21** Lekin sən qikip təslim boluxni rət ḳilsang, Pərwərdigar manga ayan ḳiloɳan ix mundaḳ: — **22** mana, Yəḫuda padixaḫining ordisida ḳaloɳan barlik ḳiz-ayallar Babil padixaḫining əmirlirining aldioɳa elip ketilidu. Xuning bilən bu [ḳiz-ayallar] sanga [tənə ḳilip]: «Sening jan dostliring seni eziḳturdi; ular sening üstüngdin oɳəlibə ḳildi; əmdi ḫazir putliring patḳaḳḳa pitip kətkəndə, ular yüz ərüp sanga arḳisini ḳildi!» — dəydu.

23 Sening barlik ayalliring ḫəm baliliring kaldiylərgə elip ketilidu. Sən əzüng ularning ḳolidin ḳaqalmaysən; qünki sən Babil padixaḫining ḳoli bilən tutuwelinisən, xundaḳla sən bu xəḫərning otta kəydürüwetilixigə səwəbqi bolisən. **24** Zədəkiya Yərəmiyaoɣa mundaḳ dedi: — Sən bu seḫbitimizni baxḳa ḫeqkimgə qandurmioɣin, xundila sən əlməysən. **25** Əmirlər mening sən bilən səzləxkinimni anglap yeningoɣa kelip səndin: «Sening padixaḫḳa nemə degənliringni, xundaḳla uning sanga ḳandaḳ səzlərni ḳiloɣanliḳini bizgə eyt; uni bizdin yoxurma; xundaḳ ḳilsang biz seni eltürməymiz» desə, **26** undaḳta sən ularoɣa: «Mən padixaḫning aldioɣa: «Meni Yonatanning əyigə ḳaytḳuzmioɣaysən, bolmisa, mən xu yərdə əlimən» — degən iltijayimni ḳoyoɣanmən» — dəysən. **27** Dərwəkə əmirlərning ḫəmmisi Yərəmiyaning yenioɣa kelip xuni soridi; u ularoɣa padixaḫ buyruoɣan bu barlik səzlər boyiqə jawab bərdi. Xuning bilən ular jimip ketip uning yenidin qiḳip ḳətti; qünki bu ix ḫeqkimgə qandurulmioɣanidi. **28** Xundaḳ ḳilip Yerusalem ixoɣal ḳilinoɣuqə Yərəmiya ḳarawullarning ḫoylisida turdi.

39 Yerusalem ixoɣal ḳilinoɣanda təwəndiki ixlar yüz bərdi: — Yəḫuda padixaḫi Zədəkiyaning toḳḳuzinqi yili oninqi ayda, Babil padixaḫi Nebokadnəsar wə barlik ḳoxuni Yerusalemoɣa jəng ḳilixḳa kelip uni muḫasirigə aldi; **2** Zədəkiyaning on birinqi yili, tətinqi ayning toḳḳuzinqi künidə, ular xəḫər sepilidin bəsüp kirdi. **3** Xuning bilən Babil padixaḫining əmirlirining ḫəmmisi, yəni Samgarlik Nərgal-Xarəzər, bax həziniqi Nebu-Sarsekim, bax seḫirgər Nərgal-xarəzər wə Babil padixaḫliḳining baxḳa əməldarliri kirip «Ottura dərwaza»da olturdi. **4** Yəḫuda padixaḫi Zədəkiya wə barlik jənggiwar ləxkərlər ularni kərüp ḳaqmaḳqi bolup, tün keqidə xəḫərdin bədər tikiwetixti; u padixaḫning baoɣqisi arḳilik, «ikki sepil» arilikidiki dərwazidin qiḳip [Iordan jiloɣisidiki] «Arabaḫ tüzlənglik»gə ḳarap ḳeqixti. **5** Kaldiylərning ḳoxuni ularni ḳooɣlap Yeriho tüzlənglikidə Zədəkiyaoɣa yetixip uni ḳoloɣa elip Hamat zeminidiki Riblaḫ xəḫirigə, Babil padixaḫi Nebokadnəsarning aldioɣa apardi; u xu yərdə uning üstidin ḫəküm qiḳardi. **6** Babil padixaḫi Riblaḫ xəḫiridə Zədəkiyaning ooɣullirini kəz aldida eltürüwətti; Babil padixaḫi Yəhudadiki barlik mətiwərlərnimu eltürüwətti. **7** U Zədəkiyaning kəzlirini oyup, uni Babiloɣa apirix üqün mis kixənlər bilən kixənləp ḳoydi. **8** Kaldiylər padixaḫning ordisini wə puḳralarning əylirini ot ḳoyup kəydürüp Yerusalemning sepillirini kəmürüp taxlidi. **9** Xaḫanə ḳarawul begi Nebuzar-Adan xəḫərdə ḳelip ḳaloɣan baxḳa həlḳni, əzigə təslim bolup qiḳḳanlarni, yəni ḳaloɣan həlḳning ḫəmmisini ḳoloɣa elip, Babiloɣa sürgün ḳildi. **10** Ḫalbuki, ḳarawul begi Nebuzar-Adan Yəḫuda zeminida ḫeq təwəliki bolmioɣan bəzi namratlarni ḳaldurdi; xu qaoɣda u ularoɣa üzümzarlar wə etizlarni təḳsimləp bərdi. **11** Babil padixaḫi Nebokadnəsar Yərəmiya tooɣruluḳ ḳarawul begi Nebuzar-Adan arḳilik: **12** «Uni tepip uningdin həwər al; uningoɣa ḫeq ziyan yətküzmə; u nemini halisa xuni uningoɣa ḳilip bər» — dəp pərman qüxürgənidi. **13** Xunga ḳarawul begi Nebuzar-Adan, xundaḳla bax həziniqi Nebuxazban, bax seḫirgər Nərgal-Xarəzər wə Babil padixaḫining baxḳa bax əməldarlirining ḫəmmisi adəm əwətip **14** Yərəmiyani «Ḳarawullarning ḫoylisi»din elip Xafanning nəwrisi, Aḫikamning ooɣli Gədaliyaning əz əyigə apirixi üqün uning ḳolioɣa tapxuroɣuzdi. Lekin Yərəmiya puḳralar arisida turdi. **15** Yərəmiya «Ḳarawullarning ḫoylisi»da ḳamap ḳoyuloɣan waḳtida, Pərwərdigarning səzi uningoɣa kelip mundaḳ deyilgənidi: — **16** Baroɣin, Efiopiyəlik Əbəd-Məlәkkə mundaḳ degin: «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Mana, Mən əz səzlirimni muxu xəḫər üstigə qüxürimən; awat-ḫalawət əməs, bəlki balayi'apət qüxürimən; xu küni bu ixlar əz kəzüng aldida yüz beridu. **17** Lekin xu küni Mən seni ḳutḳuzimən, — dəydu Pərwərdigar; — Sən ḳorḳidioɣan adəmlərning ḳolioɣa tapxurulmaysən; **18** qünki Mən qoḳum seni ḳutḳuzimən; sən ḳiliqlanmaysən, bəlki əz jening əzünggə oljidək ḳalidu; qünki sən Manga tayinip kəlgənsən — dəydu Pərwərdigar».

40 Ḳarawul begi Nebuzar-Adan uni Ramaḫ xəḫiridin ḳoyuwətkəndə, Pərwərdigar Yərəmiyaoɣa səz ḳildi. U qaoɣda Nebuzar-Adan Yerusalem ḫəm Yəhudadiki barlik əsirlərni elip Babiloɣa sürgün ḳilmaḳqi idi; Yərəmiyamu ularning arisida zənjir bilən baoɣlanoɣan ḫalda elip mengiloɣanidi. **2** Ḳarawul begi Yərəmiyani bir qətkə tartip uningoɣa mundaḳ dedi: «Pərwərdigar Hudaying muxu yərgə balayi'apət qüxürimən dəp agaḫlandurdi; **3** Mana, Pərwərdigar Өz degini boyiqə xundaḳ ḳilip uni kəltürdi; qünki silər Pərwərdigar aldida gunaḫ sadir ḳiloɣansilər wə uning awazioɣa ḳulaḳ salmioɣansilər; xunga bu ix bexinglaroɣa qüxti. **4** Lekin mən ḳolungni ixkəlləngən zənjirlərdin yexip seni ḳoyuwetimən; mən bilən billə Babiloɣa berix sanga muwapiḳ kərünsə, ḳeni kəl, mən səndin ḫəwər aliman; əmma mən bilən billə Babiloɣa berixni muwapiḳ əməs dəp ḳarisang, kerək yoḳ. Mana, pütkül zemin aldingda turidu; ḳəyərgə berix sanga layiḳ, durus kərünsə xu yərgə baroɣin». **5** Yərəmiya tehi yenidin mangmay turup, Nebuzar-Adan uningoɣa: «Boldi, Xafanning nəwrisi, Aḫikamning ooɣli Gədaliyaning yenioɣa ḳayt; Babil padixaḫi uni Yəhudadiki xəḫərlərgə ḫəkümranliḳ ḳilixḳa bəlgiligən; həlḳ arisida uning bilən billə turiwər, yaki ḫərḳandaḳ baxḳa yərgə baray desəng xu yərgə baroɣin» — dedi. Xuning bilən ḳarawul begi uningoɣa ozuḳ-tülük ḫəmdə bir sowoɣat berip uni ḳoyuwətti. **6** Xuning bilən Yərəmiya Mizpaḫ xəḫirigə, Xafanning nəwrisi, Aḫikamning ooɣli Gədaliyaning yenioɣa kəldi; u uning bilən billə, puḳralar arisida turdi. **7** Dalada ḳaloɣan Yəhudaning ləxkər baxliḳliri ḫəm ləxkərliri Babil padixaḫining Xafanning nəwrisi, Aḫikamning ooɣli Gədaliyani zemin üstigə ḫəkümranliḳ ḳilixḳa bəlgiligənliḳini, xuningdək uningoɣa Babiloɣa sürgün bolmioɣan zemindiki yoḳsul ər-ayallar bala-qaḳiliri bilən tapxuruloɣanliḳini anglap ḳaldi; **8** xuning bilən bu ləxkər baxliḳliri adəmliri bilən Mizpaḫ xəḫirigə, Gədaliyaning yenioɣa kəldi; baxliḳliri bolsa Nətaniyaning ooɣli Ixmail, Kareaḫning ooɣulliri Yoḫanan ḫəm Yonatan, Tanḫumətning ooɣli Seraya, Nətofatlik Əfayning ooɣulliri wə Maakatlik birsining ooɣli Yəzaniya idi. **9** Xafanning nəwrisi, Aḫikamning ooɣli Gədaliya ular wə adəmlirigə: «Kaldiylərgə beḳinixtin ḳorḳmanglar; zeminda olturaḳlixip Babil padixaḫioɣa beḳininglar, xundaḳ ḳilsanglar silərgə yaḫxi bolidu. **10** Mən bolsam Kaldiylər zemioɣa kəlgəndə [silərgə] wəkil bolup ularning aldida turux üqün Mizpaḫ xəḫiridə turiman; silər bolsanglar, xarab, ənjür-hormilar wə zəytun meyi məḫsulatlirini elip küp-idixinglaroɣa ḳoyunglar, əzünglar tutḳan xəḫərlərdə turiweringlar» — dəp ḳəsəm iqti. **11** Oḫxaxla Moabda, Ammoniylar arisida, Edomda ḫəm baxḳa ḫərbir yurtlarda turoɣan Yəhudiylarmu Babil padixaḫi Yəhudada həlḳning bir ḳaldisini ḳalduroɣan wə ular üstigə ḫəkümranliḳ ḳilixḳa Xafanning nəwrisi, Aḫikamning ooɣli Gədaliyani bəlgiligən dəp anglidi; **12** xuning bilən barlik Yəhudiylar ḫəydəp tarḳitiwetilgən ḫəmmə jay-yurtlardin ḳaytip, Yəhuda zemioɣa, Mizpaḫ xəḫirigə, Gədaliyaning yenioɣa kəldi. Ular xarab, ənjür-hormilarning məḫsulatlirini zor kəngriqiliktə aldi. **13** Kareaḫning ooɣli Yoḫanan wə dalada ḳaloɣan ləxkərlərning barlik baxliḳliri Mizpaḫ xəḫirigə, Gədaliyaning yenioɣa kelip uningoɣa: **14** «Sən Ammoniylar

padixaḫi Baalis Nətaniyaning oоlи Ixmailni seni ələtürüxkə əwətkənlikini bilməmsən?» — deyixti. Lekin Aḫikamning oоlи Gədaliya ularning gepigə ixənmidi. **15** Kareaḫning oоlи Yoḫanan Mizpaḫda Gədaliyaоa astirtin səz kilip: «Manga ruhsət kiloaysən, baxkilar uningdin həwər tapkuqə mən berip Nətaniyaning oоlи Ixmailni ələtürəy; ḫeqkim buni bilməydu. Uning seni ələtürüp, xuning bilən ətrapingoa yioiloan Yəḫudadikilərning ḫəmmisi tarkitiwetilip, Yəḫudaning kaldisi yokitiwetilixining nemə ḫajiti bar? — dedi. **16** Birak Gədaliya Kareaḫning oоlи Yoḫananoa: «Sən undak kilma; qünki sən Ixmail tooruluk yaloan eytiwatisən» — dedi.

41 Əmdi yəttinqi ayda xundak boldiki, xaḫzadə, xundakla padixaḫning bax əməldarliridin biri boloan əlixamaning nəwrisi, Nətaniyaning oоlи Ixmail on adəm elip Mizpaḫoa, Aḫikamning oоlи Gədaliyaning yenioa kəldi; ular xu yərdə, yəni Mizpaḫda nan oxtup oizalanoanda, **2** Nətaniyaning oоlи Ixmail ḫəm u epkəlgən on adəm ornidin turup, Aḫikamning oоlи Gədaliyaоa kiliq qapti; ularning xundak kilixi Babil padixaḫi Yəḫuda zemini üstigə ḫəkümranlikka bəlgiligənni ələtürüxtin ibarət idi. **3** Ixmail Mizpaḫda Gədaliyaоa ḫəmraḫ boloan barlik Yəḫudiylar wə xu yərdə turuwatkan barlik Kaldiy jənggiwar ləxkərlərni ələtürüwətti. **4** Xundak boldiki, Gədaliyani ələtürüwətkəndin keyin, ikkinqi künigiqə ḫeqkim tehi uningdin həwər tapmioanidi, **5** mana Xəkəm, Xiloḫ ḫəm Samariyədin səksən adəm yetip kəldi. Ular sakilini qüxürgən, kiyimlirini yirtkan, ətlirini tiloan, Pərwərdigarning əyigə sunuxka kolida ḫədiyələrni ḫəm huxbuyni tutkan ḫalda kəlgənidi. **6** Nətaniyaning oоlи Ixmail ularni karxi elixka mangoiniqə yioliоanoa selip Mizpaḫdin qikti; uloa: «Mərḫəmət, Aḫikamning oоlи Gədaliya bilən kərüxükə apirimən» — dedi. **7** Xundak boldiki, ular xəḫər otturisioa yətkəndə, Nətaniyaning oоlи Ixmail wə uning bilən billə boloan adəmlər ularni ələtürüp jəsətlirini su azgilioa taxliwətti. **8** Ḫalbuki, ular arisidin on adəm Ixmailoa: «Bizni ələtürüwətmə, qünki dalada bizning yoxurup koyoan buoqday, arpa, zəytun meyi wə ḫəsəl katarlik ozuk-tülükimiz bar» — dedi. Xunga u kolini yioip, buradərliri arisidin ularni ələtürmidi. **9** Ixmail ələtürgən adəmlərning jəsətlirini taxliwətkən bu azgal bolsa, intayin qong idi; uni əsli padixaḫ Asa Israil padixaḫi Baaxadin korkup kolap yasioanidi. Nətaniyaning oоlи Ixmail bu azgalni jəsətlər bilən toldurdi. **10** Ixmail Mizpaḫta turoan ḫəlkning kaldisining ḫəmmisini, jümlidin karawul begi Nebuzar-Adan Aḫikamning oоlи Gədaliyaоa tapxuroan padixaḫning kizliri wə Mizpaḫda kaloan barlik kixilərni əsirgə elip kətti; Nətaniyaning oоlи Ixmail ularni əsirgə elip Ammoniylarning kexioa ətüxkə yol aldi. **11** Kareaḫning oоlи Yoḫanan wə uning kexidiki ḫəmmə ləxkər baxlikliri Nətaniyaning oоlи Ixmail sadir kiloan barlik rəzilliktin həwər tapti; **12** xuning bilən ular barlik adəmlirini elip Nətaniyaning oоlи Ixmailoa jəng kilixka qikti; ular Gibeondiki qong kəl boyida uning bilən uqraxti. **13** Ixmailning kolida turoan barlik ḫəlk Kareaḫning oоlи Yoḫanan ḫəm uning ḫəmraḫliri boloan barlik ləxkər baxliklirini kərgəndə huxal boldi. **14** Ixmail Mizpaḫdin elip kətkən barlik ḫəlk yoldin yenip, Kareaḫning oоlи Yoḫananning yenioa kəldi. **15** Lekin Nətaniyaning oоlи Ixmail səkkiz adimi bilən Yoḫanandin keqip, Ammoniylar təripigə ətüp kətti. **16** Andin Kareaḫning oоlи Yoḫanan ḫəm uning ḫəmraḫliri boloan barlik ləxkər baxliklirini Nətaniyaning oоlи Ixmail Aḫikamning oоlи Gədaliyani ələtürgəndin keyin Mizpaḫdin elip kətkən ḫəlkning kaldisining ḫəmmisini əz kexioa aldi; u ularni, yəni jənggiwar ləxkərlər, kiz-ayallar, balilar wə orda əməldarlirini Gibeondin elip kətti. **17** Ular Kaldiyilərdin əzlirini kaqurux üqün Misiroa karap yol elip Bəyt-Ləḫəmgə yekin boloan Gerut-Kimhamda tohtap turdi. **18** Səwəbi bolsa, ular Kaldiylərdin korkatti; qünki Babil padixaḫi zemin üstigə ḫəkümranlikka bəlgiligən Aḫikamning oоlи Gədaliyani Nətaniyaning oоlи Ixmail ələtürüwətkənidi.

42 Barlik ləxkər baxlikliri, jümlidin Kareaḫning oоlи Yoḫanan ḫəm Hoxayaning oоlи Yəzaniya wə əng kiqikidin qongioiqə barlik ḫəlk **2** Yərəmiya pəyoəmbərning yenioa kelip uningdin: «Təlipimizni ijabət kiloaysən, Pərwərdigar Hudayingoa ḫəlkning kaldisi boloan bizlər üqün dua kiloaysənki (kəzüng kərginidək burun kəp boloan bizlər ḫazir intayin az kalduk), **3** Pərwərdigar Hudaying bizgə mangidioan yol, kilidioan ixni kərsətkəy» — dəp iltija kildi. **4** Yərəmiya pəyoəmbər uloa: «Makul! Mana, mən Pərwərdigar Hudayinglaroa səzliringlar boyiqə dua kilimən; xundak boliduki, Pərwərdigar silərgə kandak jawab bərsə, mən uni silərgə ḫeqnemisini kaldurmay toluki bilən bayan kilimən» — dedi. **5** Ular Yərəmiyaoa: «Pərwərdigar Hudaying seni əwətip bizgə yətküzidioan səzning ḫəmmisigə əməl kilmisak, Pərwərdigar bizgə ḫəkikiy, gepidə turudioan guwaḫqi bolup əyiblisun!» — dedi. **6** «Biz seni Pərwərdigar Hudayimizning yenioa əwətimiz; jawab yahxi bolsun yaman bolsun, uning awazioa itaət kilimiz; biz Hudayimizning awazioa itaət kiloanda, bizgə yahxi bolidu». **7** Xundak boldiki, on kündin keyin, Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoa kəldi. **8** U Kareaḫning oоlи Yoḫanan, ləxkər baxliklirining ḫəmmisi wə əng kiqikidin qongioiqə barlik ḫəlkni qakirip **9** uloa mundak dedi: — «Silər meni təlipinglarni Israilning Hudasi Pərwərdigarning aldioa yətküzüxkə əwətkənsilər. U mundak dedi: — **10** «Silər yənila muxu zeminda turiwərsənglarla, Mən silərni kurup qikimən; silərni oulatmaymən; Mən silərni tikip əstürimən, silərni yulmaymən; qünki Mən bexinglaroa qüxürgən balayi'apətkə əkünimən. **11** Silər korkidioan Babil padixaḫidin korkmanglar; uningdin korkmanglar, — dəydu Pərwərdigar, — qünki Mən silərni kutkuzux üqün, uning kolidin kutuldurux üqün silər bilən billə bolimən. **12** Mən silərgə xundak rəḫimdillikni kərsitimənki, u silərgə rəḫim kilidu, xuning bilən silərni əz zemininglaroa kaytixka yol koyidu. **13** Birak silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioa kulak salmay «Bu zeminda kət'iy turmaymiz» — desənglar **14** wə: «Yak. biz Misir zeminioa barayli; xu yərdə nə uruxni kərməymiz, nə kanay-agaḫ signalini anglimaymiz, nə nanoa zar bolmaymiz; xu yərdə yaxaymiz» — desənglar, **15** əmdi Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Yəḫudaning bu kaldisi boloan silər: Samawi koxunlarning Sərdari boloan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — «Silər Misiroa kirip, xu yərdə olturaklixixka kət'iy niyətkə kəlgən bolsanglar, **16** əmdi xundak boliduki, silər korkidioan kiliq Misirda silərgə yetixiwalidu, silər korkidioan kəḫətqilik Misirda silərgə əgixip koolap baridu; xu yərdə silər əlisilər. **17** Xundak boliduki, Misiroa kirip xu yərdə turayli dəp kət'iy niyət kiloan adəmlərning ḫəmmisi kiliq, kəḫətqilik wə waba bilən əlidu; ularning ḫeqkaysisi tirik kalmaydu wə yaki Mən bexioa qüxüridioan balayi'apəttin kutulalmaydu. **18** Qünki samawi koxunlarning Sərdari boloan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Oəzipim wə kəḫrim Yerusalemdikilərning bexioa qüxürülgəndək, silər Misiroa kirgininglarda, kəḫrim bexinglaroa qüxürülidu; silər lənətkə kalidioan wə dəḫxət basidioan obyekt, lənət səzi ḫəm rəswaqilikning obyekti bolisilər wə silər bu zeminni kaytidin ḫeq kərməysilər. **19** Pərwərdigar silər, yəni Yəḫudaning kaldisi tooruluk: «Misiroa barmanglar!» — degən. — Əmdi xuni bilip

qoyunglarki, mən bügünki künidə silərni agahlandurdum!». **20** — Silərning meni Pərwərdigar Hudayinglarning yenioƣa əwətkininglar «Pərwərdigar Hudayimizoƣa biz üqün dua qiloƣaysən; Pərwərdigar Hudayimiz bizgə nemə desə, bizgə yətküzüp bərsəng biz xuning ħəmmisigə əməl qilimiz» degüzgininglar əzünglarni aldap jeninglaroƣa zamin boluxtin ibarət boldi, halas. **21** Mən bügünki kündə silərgə Uning deginini eytip bərdim; lekin silər Pərwərdigar Hudayinglarning awazioƣa wə yaki Uning meni silərning yeninglaroƣa əwətkən ħeqkaysi ixta Uningoƣa itaət qilmidinglar. **22** Əmdi ħazir xuni bilip qoyunglarki, silər olturaqlixayli dəp baridioƣan jayda qiliq, kəħətqilik wə waba bilən əlisilər».

43 Xundak boldiki, Yərəmiya ularning Hudasi Pərwərdigarning ħəmmə səzlirini barlik ħəlkkə eytip tügətti (Hudasi Pərwərdigar Yərəmiyani ularoƣa bu barlik səzlərni eytix üqün əwətkən), — **2** xuning bilən Ħoxiyaning ooƣli Azariya wə Kareaħning ooƣli Yoħanan wə xundakla barlik ħali qong adəmlər Yərəmiyaoƣa mundak dedi: — «Sən yaloƣan eytiwatisən! Hudayimiz Pərwərdigar seni bizgə: «Silər Misirda olturaqlixix üqün barmanglar!» deyixkə əwətkən əməs; **3** bəlki Neriyaning ooƣli Baruk qokum seni bizgə karxilaxturup, bizni Kaldiylərning koliƣa tapxuruxka küxkürtməktə; xuning bilən ular bizni əlümgə məħkum qilidu yaki bizni Babiloƣa sürgün qilidu». **4** Xuning bilən Kareaħning ooƣli Yoħanan, ləxkər baxliqlirining ħəmmisi wə barlik ħəlk Pərwərdigarning: «Yəħuda zeminida turup kelinglar» degən awazioƣa kulak salmidi; **5** bəlki Kareaħning ooƣli Yoħanan wə barlik ləxkər baxliqliri ħəydiwetilgən barlik əllərdin Yəħuda zeminida olturaqlixixka kaytip kəlgən Yəħudaning pütün kaldisini, **6** yəni ərlər, kiz-ayallar, balilar wə padixaħning kizlirini, jümlidin karawul begi Nebuzar-Adan Aħikamning ooƣli Gədaliyaoƣa tapxuroƣan ħərbir kixini ħəmdə Yərəmiya pəyoƣəmbər ħəm Neriyaning ooƣli Barukni elip, **7** Misir zeminioƣa kirip kəldi; ular Pərwərdigarning əmrigə itaət qilmidi. Ular Taħpanəs xəħirigə yetip kəldi. **8** Pərwərdigarning səzi Yərəmiyaoƣa Taħpanəstə kelip mundak deyildi: — **9** Yəħudiylarning kəz aldidila, kolungoƣa birnəqqə qong taxlarni elip Pirəwnning Taħpanəstiki ordisining kirix yolining yenidiki hixlik yoldiki seoƣiz layoƣa kəmüp yoxurup, **10** ularoƣa mundak degin: — Samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən Mening kulum boloƣan Babil padixaħi Nebokadnəsarni qakirip epkelimən, u mən kəmüp yoxuroƣan bu taxlar üstigə əz təhtini salidu; ularning üstigə xaħanə qedirini yeyip tikidu. **11** U kelip Misir zeminida jəng qilidu; əlümgə bekitilgənlər əlidu; sürgün boluxka bekitilgənlər sürgün bolidu; qiliqka bekitilgənlər qiliqlinidu. **12** Mən Misirdiki butlarning əylirigə ot yakturoƣuzimən; u ularni kəydürüp, butlirini elip sürgün qilidu; koy padiqisi əz tonini kiygəndək Nebokadnəsarmu Misir zeminini əzigə kiyiwalidu; u xu yərdin aman-esən qikidu. **13** U Misir zeminidiki «Kuyax ibadəthanisi»diki tüwrüklərni qekiwetidu; u Misirdiki butlirining əylirigə ot koyup kəydüriwetidu.

44 Misirda turoƣan, yəni Migdolda, Taħpanəstə, Nofta wə [Misirning jənubiy təripi] Patros zeminida turoƣan barlik Yəħudiylar tooƣuluk bu səz Yərəmiyaoƣa kelip mundak deyildi: — **2** «Samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mən Yerusalem ħəm Yəħudadiki ħəmmə xəħərlər üstigə qüxürgən barlik balayi'apətni kərgənsilər; mana, ularning sadir qiloƣan rəzilliki tüpəylidin bügünki kündə ular harabilik bolup, adəmzatsiz kaldi; qünki ular nə əzliri, nə silər, nə ata-bowiliringlar bilməydioƣan yat ilaħlaroƣa qokunuxka, huxbuy yekixka berip, Meni oƣəzəpləndürgən. **4** Mən tang səħərdə ornumdin turup kullirim boloƣan pəyoƣəmbərlərni silərgə əwətip: «Mən nəprətlinidioƣan bu yirginxlik ixni qiloƣuqi bolmanglar!» — dəp agahlandoroƣanmən. **5** Lekin ular itaət qilmioƣan, ħeq kulak salmioƣan; ular rəzillikidin, yat ilaħlaroƣa huxbuy yekixtin kolini zadi üzmigən. **6** Xuning bilən kəħrim ħəm oƣəzipim [ularoƣa] təkülgən, Yəħudadiki xəħərlərdə ħəm Yerusalemdiki rəstə-koqilarda yekiloƣan, kəygən; ular bügünki kündə wəyranə wə harabilik bolup kaldi. **7** Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Huda Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Silər nemixka əz-əzünglaroƣa zor külpət kəltürməkqisilər, əzünglaroƣa ħeqkandak kaldi kaldurmay əzünglardin, yəni Yəħudaning iqidin ər-ayal, bala-bowakларni üzməkqisilər!? **8** Nemixka əz kolliringlarning yasioƣini bilən, silər olturaqlaxkan Misir zeminida yat ilaħlaroƣa huxbuy yekip Meni oƣəzəpləndürisilər? Xundak qilip silər ħalak bolup yər yüzidiki barlik əllər arisida lənət səzi wə rəswa qilinidioƣan bir obyekt bolisilər. **9** Silər Yəħuda zeminida ħəm Yerusalemning rəstə-koqilirida sadir qilinoƣan rəzillikni, yəni ata-bowiliringlarning rəzillikini, Yəħuda padixaħlirining rəzillikini wə ularning ayallirining rəzillikini, silərning əz rəzillikinglarni ħəm ayalliringlarning rəzillikini untup kaldinglarmu? **10** Bügünki küngə kədər həlkinglar əzini ħeq təwən tutmidi, Məndin ħeq korkmidi, ular Mən silərning aldinglaroƣa ħəm ata-bowiliringlarning aldioƣa koyoƣan Təwrat-kanunumda yaki bəlgilimilirimdə ħeq mangoƣan əməs. **11** Xunga samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən bexinglaroƣa külpət qüxürüp, barlik Yəħudani ħalak qiloƣuqə silərgə yüzümni karitimən; **12** Mən Misir zeminioƣa xu yərdə olturaqlixayli dəp kət'iy niyət qiloƣan Yəħudaning kaldisioƣa kol salimən, ularning ħəmmisi Misir zeminida tügixidu; Misir zeminida yiqilidu; ularning əng kiqikidin qongioƣiqə kiliq bilən, kəħətqilik bilən əlidu; ular kiliq bilən wə kəħətqilik bilən əlidu, ular lənət okulidioƣan wə dəħxət baskuqi obyekt, lənət səzi ħəm rəswa qilinidioƣan bir obyekt bolidu. **13** Mən Misir zeminida turuwatkanlarni Yerusalemni jazalioƣandək qiliq bilən, kəħətqilik bilən wə waba bilən jazalaymən; **14** xuning bilən Misir zeminida olturaqlixayli dəp xu yərgə kirgən Yəħudaning kaldisidin Yəħuda zeminioƣa kaytixka ħeqkaysisi kaqalmaydu yaki ħeqkim kalmaydu; xu yərgə kaytip olturaqlixixka intizar bolsimu, kaqalioƣan az bir kismidin baxkiliri ħeqkaysisi kaytmaydu». **15** Andin əz ayallirining yat ilaħlaroƣa huxbuy yakidioƣanlikini bilgən barlik ərlər, wə yenida turoƣan barlik ayallar, — zor bir top adəmlər, yəni Misirning [ximaliy təripi wə jənubiy təripi] Patrostin kəlgən barlik ħəlk Yərəmiyaoƣa mundak jawab bərdi: — **16** «Sən Pərwərdigarning namida bizgə eytkan səzgə kəlsək, biz sanga ħeq kulak salmaymiz! **17** Əksiqə biz qokum əz aoƣzimizdin qikkan barlik səzlərgə əməl qilimiz; ezimiz, ata-bowilirimiz, padixaħlirimiz wə əmirlirimiz Yəħudadiki xəħərlərdə ħəm Yerusalemdiki rəstə-koqilarda qiloƣinidək bizlər «Asmanlarning hanixi»oƣa huxbuy yekiwerimiz wə uningoƣa «xarab ħədiyə»lərni kuyuwerimiz; qünki əyni qaoƣda bizning nenimiz pütün bolup, tokkuzimiz təl, ħeq külpətni kərməy ətkən. **18** Əmma «Asmanlarning hanixi»oƣa huxbuy yekixni wə uningoƣa «xarab ħədiyə»lərni kuyuxni tohtatkinimizdin baxlap, bizning ħəmmə nərsimiz kəm bolup, qiliq bilən ħəm kəħətqilik bilən ħalak bolup kəlduk. **19** Biz ayallar «Asmanlarning hanixi»oƣa huxbuy

yakḵinimizda wə uningoɣa «xarab ḥədiyə»lərni ḳuyoɣinimizda, bizning uningoɣa ohxitip poxkallarni etiximizni ḥəm uningoɣa «xarab ḥədiyə»lərni ḳuyuximizni ərlirimiz ḳollimioɣanmu?». **20** Yərəmiya barliḳ həlḳḵə, ḥəm ərlər ḥəm ayallaroɣa, muxundaḳ jawabni bərgənlərning ḥəmmisigə mundaḳ dedi: — **21** — «Pərwərdigarning esidə ḳelip kəngligə təgkən ix dəl silər, ata-bowiliringlar, padixaḥliringlar, əmirliringlar xundaḳla zemindiki həlḳning Yəḥudadiki xəḥərlərdə ḥəm Yerusalemdiki rəstə-koqilarda yaḳḳan huxbuyi əməsmu? **22** Ahirida Pərwərdigar silərning ḳilmixinglarning rəzillikigə ḥəm sadir ḳiloɣan yirginɣlik ixliringlaroɣa qidap turalmioɣan; xunga zeminɣlar bügünki kündikidək harabilik, adəmni dəḥxət basḳuqi, lənət obyekti wə adəmzatsiz boloɣan. **23** Səwəbi, silər huxbuy yaḳḳansilər, Pərwərdigarning aldida gunaḥ sadir ḳilip, Uning awazioɣa ḳulaḳ salmay, Uning nə Təwrat-ḳanunida, nə bəlgilimiliridə nə agaḥ-guwaḥliḳlirida ḥeq mangmioɣansilər; xunga bügünki kündikidək bu balayi'apət bexinglaroɣa qüxti». **24** Yərəmiya barliḳ həlḳḵə, bolupmu barliḳ ayallaroɣa mundaḳ dedi: — «I Misirda turoɣan barliḳ Yəḥuda Pərwərdigarning səzini anglanglar! **25** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Silər ayallar əz aoɣzinglar bilən: «Biz «Asmanlarning hanixi»oɣa huxbuy yeḳix, uningoɣa «xarab ḥədiyə»lərni ḳuyux üqün iqkən ḳəsəmlirimizgə qoḳum əmal ḳilimiz» degənsilər wə uningoɣa əz ḳolliringlar bilən əməl ḳiloɣansilər. Əmdi ḳəsiminglarda qing turiweringlar! Ḳəsiminglaroɣa toluḳ əməl ḳiliweringlar! **26** Lekin xundaḳ boloɣanda, i Misirda turoɣan barliḳ Yəḥuda Pərwərdigarning səzini anglanglar! Mana, Mən Əzümning uluoɣ namim bilən ḳəsəm ḳiloɣanmənki, — dəydu Pərwərdigar, — Misirning barliḳ zeminida turuwatḳan Yəḥudaliḳ ḥeqḳaysi kixi Mening namimni tiloɣa elip: «Rəb Pərwərdigarning ḥayati bilən!» dəp ḳaytidin ḳəsəm iqməydu. **27** Mana, Mən ularning üstigə awat-ḥalawət əməs, bəlki balayi'apət qüxürüx üqün ularni kəzləwatimən; xunga Misirda turuwatḳan Yəḥudadiki barliḳ kixilərning ḥəmmisi tügigüqə ḳiliq wə ḳəḥətqilik bilən ḥalak bolidu. **28** Ḳiliqtin ḳutulup ḳaqḳanlar bolsa intayin az bir top adəmlər bolup, Misir zeminidin Yəḥuda zemiɲioɣa ḳaytip kelidu; xuning bilən Misir zemiɲioɣa olturaḳlixayli dəp kəlgən Yəḥudaning ḳaldisi kimning səzining, Meningki yaki ularning inawətlik boloɣanliḳini ispatlap bilip yetidu. **29** Mening silərni bu yərdə jazalaydioɣanliḳioɣa, Mening səzlirimning qoḳum silərgə külpət kəltürməy ḳoymaydioɣanliḳini bilixinglar üqun silərgə xu aldin'ala bexarət boliduki, — dəydu Pərwərdigar, **30** — Mana, Mening Yəḥuda padixaḥi Zədəkiyani uning düxmini, jenini ḳooɣlap izdigən Babil padixaḥi Nebokadnəsarning ḳolioɣa tapxuroɣinimdək Mən ohxaxla Misir padixaḥi Pirəwn Hofrani əz düxmənlirining ḳolioɣa ḥəmdə jenini izdigən kixilərning ḳolioɣa tapxurimən — dəydu Pərwərdigar».

45 Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakimning tətinqi yili, Neriyaning ooɣli Baruḳ Yərəmiyaning aoɣzioɣa ḳarap bu səzlərni oram ḳəoɣəzgə yazoɣinida, Yərəmiya pəyoɣəmbər uningoɣa bu səzni eytḳan: — **2** «Israilning Hudasi Pərwərdigar sən Baruḳ tooɣruluḳ mundaḳ dəydu: — **3** Sən: «Ḥalimoɣa way! Qünki Pərwərdigar ḳayoɣumoɣa dərd-ələm ḳoxup ḳoydi; mən aḥ-zarlar ḳilixtin qarqidim, zadila aram tapalmidim!» — deding. **4** — [Yərəmiya], sən uningoɣa mundaḳ degin: — Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən ḳurup qiḳḳanlirimni ḥazir oɣulitimən, Mən tikkənlirimni, yəni bu pütkül jaḥanni ḥazir yulup taxlaymən. **5** Mən bundaḳ ḳiloɣan yərdə sən əzüng üqün uluoɣ ixlarni izdixinggə tooɣra keləmdu? Bularni izdimə; qünki mana, Mən barliḳ ət igiliri üstigə balayi'apət qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar, — lekin jeningni sən baridioɣan barliḳ yərlərdə əzünggə olja ḳilip berimən».

46 Yərəmiya pəyoɣəmbərgə kəlgən Pərwərdigarning əllər tooɣruluḳ səzi təwəndə: — **2** Misir tooɣruluḳ: Əfrat dəryasi boyidiki Karkemix xəḥirining yenida turuwatḳan, Pirəwn-Nəḳoning ḳoxuni tooɣruluḳ (bu ḳoxunni Babil padixaḥi Nebokadnəsar Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakimning tətinqi yili bitqit ḳiloɣan): — **3** «Ḳalḳan-siparlarni elip səpkə qüxünglar! Jənggə qiḳixḳa təyyarlininglar! **4** Atlarni ḥarwilaroɣa ḳetinglar! Atliringlaroɣa mininglar! Bexinglaroɣa dubuloɣa selip səptə turunglar! Nəyziliringlarni biləp ittiklitinglar! Sawut-ḳuyaḳlarni kiyiwelinglar! **5** Lekin Mən nemini kərimən?! — dəydu Pərwərdigar; — Mana, muxu [ləxkərlər] dəkkə-dükkigə qüxüp qekinidu; batur-palwanliri bitqit ḳilinip kəynigə ḳarimay bədər ḳaqidu! Tərəp-tərəplərni wəḥimə basidu! — dəydu Pərwərdigar. **6** — Əmdi əng qaḳḳanlarmu ḳaqalmaydu, batur-palwanlarmu aman-esən ḳutulup ḳalmaydu; mana, ximal təripidə, Əfrat dəryasi boyida ular putlixip yiḳilidu! **7** Suliri dəryalardək əzlirini dolḳunlitip, Nil dəryasi [kəlkün kəbi] kətürülgəndək əzini kətürgən kimdur!? **8** Suliri dəryalardək əzlirini dolḳunlitip, Nil dəryasidək əzini kətürgən dəl Misir əzidur; u: «Mən əzümni kətürüp pütkül yər yüzini ḳaplaymən; mən xəḥərlər ḥəm ularda turuwatḳanlarni yoḳitimən!» — dəydu. **9** Etilinglar, i atlar! Ḥə dəp aloɣa besip qepinglar, i jəng ḥarwiliri! Ḳalḳan kətürgən Efiopiyə ḥəm Liwiyədikilər, okyalirini egildürgən Lidiyədikilər, palwan-baturlar jənggə qiḳsun! **10** Lekin bu kün bolsa samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning künidur; u ḳisasliḳ bir kün, yəni Əz yawliridin ḳisas alidioɣan küni bolidu; Uning ḳiliqi kixilərni toyoɣuqə yutidu; u ḳanoɣuqə ularning ḳanlirini iqidu; qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Rəb Pərwərdigarning ximaliy zeminda, Əfrat dəryasi boyida ḳilmaḳqi boloɣan bir ḳurbanliḳi bar! **11** Gileadḳa qikip tutiya izdəp tap, i Misirning ḳizi! Lekin sən əzünggə nuroɣun dorilarni alsangmu bikar; sən üqün ḥeq xipaliḳ yoḳtur! **12** Əllər hijaliting tooɣruluḳ anglaydu, sening pəryadliring pütkül yər yüzigə pur ketidu; palwan palwanoɣa putlixidu, ikkisi təng məoɣlup bolup yiḳilidu! **13** Pərwərdigarning Babil padixaḥi Nebokadnəsarning Misir zemiɲioɣa tajawuz ḳilip kirixi tooɣruluḳ Yərəmiya pəyoɣəmbərgə eytḳan səzi: — **14** Misirda jakarla, Migdolda elan ḳil, Nofta wə Taḥpanəstimu elan ḳil: Qing tur, jənggə bəl baoɣla; qünki ḳiliq ətrapingdikilərni yutuwatidu; **15** Sening baturliring nemixḳa süpürüp taxlinidu? Ular qing turalmaydu; qünki Pərwərdigar ularni səptin ittirip yiḳitiwetidu. **16** U ulardin ḳeplirini putlaxturidu; bərḥək, ular ḳaqḳanda bir-birigə putlixip yiḳilidu; xuning bilən ular: «Bolə, turayli, zomigərning ḳiliqidin ḳeqip əz həlḳimizgə wə ana yurtimizoɣa ḳaytip ketəyli!» — dəydu; **17** Xu yərgə [ḳaytḳanda] ular: «Misir padixaḥi Pirəwn pəḳət bir ḳiyḳas-sürən, halas! U pəytni bilməy ətküziwətti!» — dəydu. **18** Əz ḥayatim bilən ḳəsəm ḳilimənki, — dəydu Padixaḥ, nami samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — taoɣlar arisida Tabor teoɣi boloɣandək, Karməl teoɣi dengiz boyida [asmanoɣa takixip] turoɣandək birsi kelidu. **19** Əmdi sən, i Misirda turuwatḳan ḳiz, sürgün boluxḳa layiḳ yük-taḳlarni təyyarlap ḳoy; qünki Nof harabə bolup ḳeydürülidu, ḥeq adəmzatsiz bolidu. **20** Misir bolsa qiraylik bir inəktur; lekin uni nixan ḳiloɣan bir kəküyün keliwatidu, ximaldin keliwatidu! **21** Uning arisidiki yallanma ləxkərlər bolsa bordaḳ torpaḳlardək bolidu; ularmu arḳioɣa burulup, birliktə ḳeqixidu; ular qing turuwalmaydu; qünki külpətlik kün, yəni jazalinix küni ularning bexioɣa qüxkən bolidu. **22** [Misirning] awazi yilanningkidək «küx-küx»

kilip anglinidu; qünki [düxmən] koxunliri bilən atlinip, otun kəsküqilərdək uningoƣa karxi paltilarni kətürüp kelidu. **23** Ormanliki koyuklukidin kirgüsiz bolsimu, ular uni kesip yikitidu, — dəydu Pərwərdigar, — qünki kəsküqilər qekətkə topidin kəp, san-sanaksiz bolidu. **24** Misirning kizi hijaləttə kaldurulidu; u ximaliy ələning koliota tapxurulidu. **25** Samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Mana, Mən No xəhiridiki but Amonni, Pirəwnni, xundakla Misir wə uning ilahliri bilən padixahlirini jazalaymən; bərhək, Pirəwn wə uningoƣa tayanoƣanlarning həmmisini jazalaymən; **26** Mən ularni ularning jenini izdigüqilər, yəni Babil padixahi Nebokadnəsarning koliota həm hizmətkarlirining koliota tapxurimən. Birak keyin, [Misir] kədimki zamanlardək kaytidin ahalilik bolidu — dəydu Pərwərdigar. **27** Lekin sən, i kulum Yakup, korkma, alakzadə bolma, i Israil; qünki mana, Mən seni yirak yurttin, nəslingni sürgün boloƣan zemindin kutkuzup qikirimən; xuning bilən Yakup kaytip, hatirjəmlik wə arambəhxtə turidu, heqkim uni korkutmaydu. **28** Korkma, i kulum Yakup, — dəydu Pərwərdigar, — qünki Mən sən bilən billidurmən; Mən seni tarkitiwətkən əllərning həmmisini tügəxtürsəmmu, lekin seni pütünləy tügəxtürməymən; pəkət üstüngdin heküm qikirip tərbiyə-sawak berimən; seni jazalimay koymaymən.

47 Pirəwn Gaza xəhirigə zərbə berixtin ilgiri, Yərəmiya pəyoƣəmbərgə kəlgən, Pərwərdigarning Filistiylər tooƣrisidiki səzi: — **2** Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, ximaldin [dolkunluk] sular ərləydu; ular texip bir kəlkün bolidu; u zemin wə uningda turoƣan həmmining üstidin, xəhər wə uningda turuwatkanlarning üstidin taxkin bolup basidu; xuning bilən uning adəmliri nalə-pəryad kətüridu, zeminda barlik turuwatkanlar [azabtin] nalə-zar kilidu; **3** tolparlirining tuyaklirining tarakxixlirini, jəng harwilirining taraklaxlirini, qaklirining güldürləxlirini anglap, atilar əz baliliridin həwər elixkimu kolliri boxap, arkioƣimu karimaydu. **4** Qünki barlik Filistiylərni nabut kilidioƣan kün, həm Tur wə Zidonni ularoƣa yardəmdə boloƣudək barlik kaloƣan adəmlərdin məhrum kilidioƣan kün yetip kəldi; qünki Pərwərdigar Filistiylərni, yəni Kret arilidin qikip kəlgənlərning kalduqini nabut kilidu. **5** Gazaning üsti takirlik bolidu; Axkelon xəhiridikilər dang ketip kalidu; kaqanoƣiqə ətliringlarni tilisilər, i Filistiyə küqliridin aman kaloƣanlar? **6** Apla, i Pərwərdigarning kiliqi, sən kaqanoƣiqə tinmaysən? Əz kininggoƣa kaytkin, aram elip tinqlanoƣin! **7** Lekin u kandakmu tohtiyalisun? Qünki Pərwərdigar uningoƣa pərman qüxürgən; Axkelon xəhirigə həm dengiz boyidikilərgə zərb kilixka uni bekitkəndur!

48 Moab tooƣruluk: Samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Neboning halioƣa way! Qünki u harabə kilinidu; Kiriatayim hijalətkə kaldurulup, ixoƣal kilinidu; yukiri koroƣan bolsa hijalətkə kaldurulup alakzadə bolup kətti. **2** Moab yənə heq mahtalmaydu; Həxbonda kixilər uningoƣa: «Uni əl kataridin yokitayli» dəp suyikəst kilidu; sənmu, i Madmən, tügəxtürülisən; kiliq seni kooƣlaydu. **3** Horonaimdin ah-zarlar kətürülidu: — «Ah, wəyranqilik, dəhxətlik patiparakqilik!» **4** Moab bitqit kilindi! Uning kiqikliridin pəryadliri anglinidu. **5** Bərhək, Luhitka qikidioƣan dawan yolidin tohtimay yioƣilar kətürülidu; Horonaimoƣa qüxidioƣan yolda halakəttin azablik nalə-pəryadlar anglinidu. **6** Keqinglar, jeninglarni elip yügürünglar! Qəldiki bir qatkal bolunglar! **7** Qünki sən əz kiloƣanliringoƣa wə baylikliringoƣa tayanoƣanlikiŋ tüpəylidin, sənmu əsirgə qüxisən; [butung] Kemox, uning kahinliri həm əmirliri bilən billə sürgün bolidu. **8** Wəyran kiloƣuqi hərbir xəhərgə jəng kilidu; xəhərlərdin heqkaysi keqip kutulalmaydu; Pərwərdigar degəndək jiloƣimu harabə bolidu, tüzlənglikmu halakətkə yüzlinidu. **9** Daldioƣa berip keqix üqün Moabka kanatlarni beringlar! Qünki uning xəhərliri harabilik, adəmzatsiz bolidu **10** (Pərwərdigarning hizmitini kəngül koyup kilmioƣan kixi lənətkə kalsun! Kiliqini kan təküxtin kalduroƣan kixi lənətkə kalsun!). **11** Moab yaxlikidin tartip kəng-kuxadə yaxap arzangliri üstidə tinoƣan xarabtək əndixisiz bolup kəlgən; u heqkaqan küptin küpkə kuyuloƣan əməs, yaki heq sürgün boloƣan əməs; xunga uning təmi birhil bolup, puriki heq əzgərmigən. **12** Xunga, — dəydu Pərwərdigar, — Mən uning yenioƣa ularni əz küpidin təkidioƣan təkküqilərni əwətimən; ular uning küplirini kurukdaydu, uning qəgünlirini qekiwetidu. **13** Ətkəndə Israil jəməti əz tayanqisi boloƣan Bəyt-əl tüpəylidin yərgə karap kaloƣandək Moabmu Kemox tüpəylidin yərgə karap kalidu. **14** Silər kandakmu: «Biz batur, jənggiwar palwanmiz!» — deyələysilər? **15** Moabning zemini harabə kilinidu; [düxmən] ularning xəhərlirining [sepillirioƣa] qikidu; uning esil yigitliri kətl kilinixka qüxidu, — dəydu padixah, yəni nami samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. **16** — Moabning halakiti yekinlaxti, uning külpiti bexioƣa qüxüxkə aldiraydu. **17** Uning ətrapidiki həmməylən uning üqün ah-zar kətürünglar; uning nam-xəhritini bilgənlər: «Küqlük xahanə hasisi, güzəl tayikimu xunqə sunduruldioƣu!» — dənglar. **18** Xan-xəhritingdin qüxüp kaoƣjirap kətkən yərdə oltur, i Dibonda turuwatkan kiz; qünki Moabni halak kiloƣuqi sanga jəng kilixka yetip kəldi; u istihkam-koroƣanliringni bərbat kilidu. **19** Yol boyida kezət kil, i Aroərdə turuwatkan kiz; bədər tikiwatkan ərdin wə keqiwatkan kizdin: «Nemə boldi?» dəp sora; **20** «Moab hijalətkə kaldi, qünki u bitqit kilindi!» [dəp jawab berilidu]. Ah-zar tartip nalə-pəryad kətürünglar; Arnonda: «Moab halak kilindi» — dəp jakarlanglar. **21** Jaza həkümi tüzlənglik jayliri üstigə qikirildi; Holon, Yahaz wə Məfaat üstigə, **22** Dibon, Nebo həm Bəyt-Diblataim üstigə, **23** Kiriatayim, Bəyt-Gamul həm Bəyt-Meon üstigə, **24** Keriot, Bozrah həm Moabdiki yirak-yekin barlik xəhərlərning üstigə qikirilidu. **25** Moabning Münggüzi kesiwetilidu, uning biliki sundurulidu, — dəydu Pərwərdigar. **26** — Uni məst kilinglar, qünki u Pərwərdigaroƣa aldida hakawurluk kiloƣan; Moab əz kusukida eoƣinap yatsun, xuning bilən rəswa kilinsun. **27** Qünki sən [Moab] Israilni mazak kiloƣan əməsmu? U ooƣrilar katarida tutuwelinoƣanmu, sən uni tiloƣa alsangla bexingni qaykaysən?! **28** Xəhərlərdin qikip tax-kiyalar arisini turaloƣu kilinglar, i Moabda turuwatkanlar; oƣar aoƣzida uwilioƣan pahtəktək bolunglar! **29** Biz Moabning hakawurluki (u intayin hakawur!), yəni uning təkəbburluki, hakawurluki, kənglidiki məoƣrur-kərəngliki tooƣrisida angliduk. **30** Mən uning noqilik kilidioƣanlikini bilimən, — dəydu Pərwərdigar, — birak [noqiliki] karoƣa yarimaydu; uning qong gəpliri bikar bolidu. **31** Xunga Mən Moab üqün zar yioƣlaymən, Moabning həmmisi üqün zar-zar kətürimən; Kir-Harəsəttikilər üqün ah-pioƣan anglinidu. **32** I Sibmahtiki üzüm teli, Mən Yaazərning zar-yioƣisi bilən təng sən üqün yioƣlaymən; sening peləkliring sozulup, əslidə «Ələk dengiz»ning nerioƣa yətkənidi; ular əslidə Yaazər xəhirigiqimu yətkənidi. Lekin sening yazlik mewiliringgə, üzüm hosulung üstigə buzoƣuqi besip kelidu. **33** Xuning bilən xadlik wə huxallik Moabning baoƣ-etizliridin wə zeminidin məhrum kilinidu; Mən üzüm kəlqəklərdin xarabni yokitimən; üzüm qəyligüqilərning təntənə awazliri kaytidin yangrimaydu; awazlar bolsa təntənə awazliri əməs, jəng awazliri bolidu. **34** Qünki nalə-pəryadlar

Ḥəxbondin kətürülüp, Yaḥazoŋiqə wə Elealaḥoŋiqə yetidu; nalə awazliri Zoardin kətürülüp, Ḥoronaimoŋiqə wə Əglat-Xelixiyaoŋiqə yetidu; ḥətta Nimrimdiki sularmu kurup ketidu. **35** Mən Moabta «yukiri jaylar»da kurbanlik kiloŋuqilarni wə yat ilaḥlaroŋa huxbuy yakḳuqilarni yokitimən, — dəydu Pərwərdigar. **36** — Xunga Mening kəlbim Moab üqün nəydək mungluk mərsiyə kətüridu; Mening kəlbim Kir-Ḥərəstikilər üqünmu nəydək mungluk mərsiyə kətüridu; qünki u igiliwaloŋan baylik-ḥəzinilər yokap ketidu. **37** Ḥəmmə bax takir kilduruloŋan, ḥəmmə sakal qüxürülgən; ḥəmmə kol titma-titma kesilgən, ḥəmmə qatirakḳa bəz kiyilgən. **38** Moabning barlik əy əgziliri üstidə wə məydanlarda matəm tutuxtin baxka ix bolmaydu; qünki Mən Moabni ḥeqkimgə yakmaydioŋan bir ḳaqidək qekip taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar, **39** — ular pioŋandin zarlixidu; [Moab] xunqilik parə-parə kiliwetiliduki, u hijalətdin kəpqilikkə arkisini kilidu; Moab ətrapidiki ḥəmmə təripidin rəswa kilinidioŋan, wəḥimə saloŋuqi obyekt bolidu. **40** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, birsi bürküttək ḳanatlirini kerip [pərwaz kilip], Moab üstigə xungoŋup qüxidu. **41** Xəḥərliri ixoŋal bolidu, istiḥkamlar igiliwelinidu; xu küni Moabdiki palwanlarning yüriki toloŋakḳa qüxkən ayalning yürikidək bolidu. **42** Moab əl ḳataridin yokitilidu; qünki u Pərwərdigar aldida ḥakawurluk kiloŋan; **43** wəḥxət, ora wə kiltak bexinglaroŋa qüxüxni kütməktə, i Moabda turuwatḳanlar, — dəydu Pərwərdigar. **44** — wəḥxəttin ḳaqkan orioŋa yikilidu; oridin qikkan kiltakḳa tutulidu; qünki uning üstigə, yəni Moab üstigə jazalinix yilini qüxürimən — dəydu Pərwərdigar. **45** Ḳaqḳanlar Ḥəxbon [sepilining] daldisida turup amalsiz ḳalidu; qünki Ḥəxbondin ot, ḥəm [məḥrum] Siḥon [padixaḥ]ning zemini otturisidin bir yalkun partlap qikidu wə Moabning qekilirini, sokuxḳak həlḳning bax qokḳilirini yutuwalidu. **46** Ḥalingoŋa way, i Moab! Kemoxḳa təwə boloŋan əl nabut boldi; ooŋulliring əsirgə qüxidu, kizliring sürgün bolidu. **47** Lekin, ahirki zamanlarda Moabni sürgünlükidin ḳayturup əsligə kəltürimən, — dəydu Pərwərdigar. Moab üstigə qikiridioŋan ḥəküm muxu yərgiqə.

49 Ammoniylar tooŋruluk. Pərwərdigar mundak dəydu: — Israilning pərzəntliri yokmikən? Uning mirashorliri yokmidu? Əmdi nemixḳa Milkom Gadning zeminiоŋa warislik kildi, Milkomoŋa təwə boloŋan həlk nemixḳa Gadning xəḥərliridə turidu? **2** Xunga mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Ammoniylarning Rabbaḥ xəḥiridə jəng sadalirini anglitimən; u harabilik dəng bolidu; təwə xəḥərliri ot ḳoyup küydürülidu; Israil ḳaytidin əzlirini igiliwaloŋanlaroŋa igidarqilik kilidu, — dəydu Pərwərdigar. **3** — Zarlanglar, i Ḥəxbon! Qünki Ayi xəḥiri harabə kilinoŋan! Rabbaḥ kizliri, əzünglaroŋa bəz rəḥtni baoŋlap matəm tutunglar; sepil iqidə uyan-buyan patiparak yügürünglar; qünki Milkom wə uning kaḥinliri, uningoŋa təwəlik əmirliri sürgün bolidu. **4** Nemixḳa küq-ḥəywitingni danglaysən? Sening küqüng ekip ketiwatidu, i: «Kim manga yekinlixixḳa petinalisun?» dəp əz baylikliringoŋa tayanoŋan, asiylik kiloŋuqi kiz! **5** Mana, Mən barlik ətrapingdikilərdin wəḥxət qikirip üstünggə qüxürimən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar, — xuning bilən silər ḥərbiringlar ḥəydiwetilisilər, aldi-kəybinggə ḳarimay ḳaqisilər; ḳaqḳanlarni yənə yioŋoŋuqi ḥeqkim bolmaydu. **6** Lekin keyinki künlərdə, Ammoniylarni sürgünlükidin ḳayturup əsligə kəltürimən, — dəydu Pərwərdigar. **7** Edom tooŋruluk: Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Parwərdigar — Israilning Hudasi mundak dəydu: — Temanda ḥazir danalik tepilmamdu? Danixmənliridin nəsiḥət yokap kəttimu? Ularning danalikini dat besip ḳaloŋanmu?! **8** Burulup ḳeqinglar, pinḥan jaylardin turaloŋu tepip turunglar, i Dedanda turuwatḳanlar! Qünki Mən Əsawoŋa tegixlik balayi'apətni, yəni uni jazalaydioŋan künini bexioŋa qüxürimən. **9** Üzüm üzgüqilər yeningoŋa kəlsimu, ular azrak wasanglarni ḳalduridu əməsmu? Ooŋrilar keqilap yeningoŋa kirsimu, ular əzlirigə quxlukla buzup, ooŋrilaydu əməsmu? **10** Mən Əsawni yalingaqliwetimən, u yoxuruноŋudək jay ḳalmioŋuqə dalda jaylirini eqip taxlaymən; uning nəsli, ḳerindaxliri ḥəm ḳoxniliri yokaydu; u əzi yok bolidu. **11** Lekin yetim-yesirliringni ḳaldur, Mən ularning ḥayatini saklaymən; tul hotuninglar Manga tayansun. **12** Qünki Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, [oŋəzipimning] ḳədəḥidin iqixkə tegixlik bolmioŋanlar qokum uningdin iqməy ḳalmaydioŋan yərdə, sən jazalanmay ḳalamsən? Sən jazalanmay ḳalmaysən; sən qokum uningdin iqisən. **13** Qünki Əz namim bilən ḳəsəm iqkənmənki, — dəydu Pərwərdigar, — Bozraḥ dəḥxət basidioŋan ḥəm rəswa kilinidioŋan bir obyekti, harabilik wə lənət səzi bolidu; uning ətrapidiki xəḥərliri daimlik harabilik bolidu. **14** Mən Pərwərdigardin xu bir həwərni anglaxḳa muyəssər boldum, — wə bir əlqi əllər arisioŋa əwətilgənidi — U: «Uningoŋa ḥujum kilixḳa yioŋilinglar! Uningoŋa jəng kilixḳa ornunglardin turunglar!» — dəp həwər beridu. **15** Mana, Mən seni əllər arisida kiqik, Insanlar arisida kəmsitilgən kilimən. **16** Sening əzgilərgə dəḥxət salidioŋanlikinq, Kənglüngdiki təkəbburlukung əzüngni aldap ḳoydi; Ḥəy tik kiyaning yerikliri iqidə turoŋuqi, Turaloŋung egizlikning yukiri təripidə boloŋuqi, Gərqə sən qanggangni bürkütningkidək yukiri yasisangmu, Mən xu yərdin seni qüxüriwetimən, — dəydu Pərwərdigar. **17** — Wə Edom tolimu wəḥimilik bolidu; Edomdin ətidioŋanlarning ḥəmmisi uning barlik yara-wabaliri tüpəylidin wəḥimigə qüxüp, ux-ux kilidu. **18** Sodom, Gomorra wə ularning ətrapidiki xəḥərliri bilən birgə ərüwetilgəndək Edommu xundak bolidu, — dəydu Pərwərdigar, — ḥeqkim xu yərdə turmaydu, insan baliliri xu yərdə olturakḳaxmaydu. **19** Mana, Iordan dəryasidiki qawar-qatḳalliktin qikip, daim ekip turidioŋan xu sular boyidiki yaylaktiki [ḳoylarni] tarkatḳan bir xirdək Mən [Edomdikilərni] bədər ḳaqkuzimən. Əmdi kimni halisam Mən uni Edomning üstigə tikləymən; qünki Manga kim təng kelələydu? Kim Meningdin ḥesab elixḳa Meni qakiralaydu? Mening aldimda turalaydioŋan pada bakḳuqi barmu? **20** Xunga Pərwərdigarning Edomni jazalaxtiki məksitini, xuningdək Temandikilərni jazalax niyitini anglanglar: ularning kiqiklirimu tartip epketilidu; bərḥək, kilmixliri tüpəylidin Pərwərdigar uning yayliкini wəyranə kilidu. **21** Ularning yikilip kətkən sadasini anglap yər yüzidikilər təwrinip ketidu; nalə-pəryadliri «Kizil dengiz»oŋiqə anglinidu. **22** Mana, birsi bürküttək ḳanat yeyip pərwaz kilip, Bozraḥ üstigə xungoŋup qüxidu. Xu küni Edomdiki palwanlarning yüriki toloŋakḳa qüxkən ayalning yürikidək bolidu. **23** Dəməxḳ tooŋruluk: — Hamat, Arpad xəḥiridikilər hijalətkə ḳaldurulidu; qünki ular xum həwər anglaydu; ularning yüriki su bolup ketidu; dawuloŋup kətkən dengizdək ular ḥeq tinqlinalmaydu. **24** Dəməxḳ zəipləxti, ḳeqixḳa burulidu; uni wəḥimə basidu; azablar toloŋakḳa qüxkən ayalni tutḳandək, azab wə dərd-ḳayoŋu uni tutidu. **25** Nam-dangki qikkan yurt, Mən ḥuzur aloŋan xəḥər xu dərijidə taxliwetilgən bolidu! **26** Xunga uning yigitliri koqilirida yikilidu, jənggiwar palwanlar xu küni yokitilidu, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar; **27** — ḥəm Mən Dəməxḳning sepiligə bir ot yakimən, u Bən-Ḥadadning ordilirini yutuwalidu. **28** Babil padixaḥi Nebokadnəsar yənggən Kedar tooŋruluk ḥəm Ḥazorning padixaḥlikliri tuoŋuluk səz: — Pərwərdigar mundak

dəydu: — «Ornungdin tur, Kedaroŋa ḥujum ḳilip, xərḳtiki adəmlərni bulang-talang ḳil!» — deyilidu; **29** Ḥujum ḳiloŋanlar ularning qedirliri ḥəm padilirini elip ketidu; ularning qedir pərdiliri, barlıḳ ḳaqa-ḳuqa, təgilirini bulap ketidu; həḳ uloroŋa: «Tərəp-tərəplərni wəḥimə basidu!» dəp warḳiraydu. **30** Ḳeqip ketinglar, bədər tikip pinḥan jaylardin turaloŋu tepip turunglar, i Ḥazordikilər, — dəydu Pərwərdigar, — qünki Babil padixaḥi Nebokadnəsar silərgə jəng ḳilixḳa ḳəst ḳiloŋan, silərgə ḳarap niyiti buzuloŋan. **31** — Ornungdin tur, sepil-dərwazilaroŋa igə bolmioŋan aramhuda yaxap, tinq-aman turoŋan əlgə jəng ḳilixḳa qiḳ; ular yaloŋuz turidu — dəydu Pərwərdigar, **32** — ularning təgiliri olja, top-top mal-waranliri oŋəniymət bolidu; Mən qekə qaqlirini qüxürgənlərni tət xamaloŋa tarḳitimən, ularning bexioŋa ḥər ətrapidin külpət qüxürimən, — dəydu Pərwərdigar; **33** — Ḥazor bolsa qilbərilərning turaloŋusi, mənggügə wəyranə bolidu. Ḥeqkim xu yərdə turmaydu, insan baliliri xu yərdə olturaḳlaxmaydu. **34** Yəḥuda padixaḥi Zədəkiya təhtkə olturoŋan dəsləpki waḳitlirida, Yərəmiya pəyoŋəmbərgə kəlgən Pərwərdigarning səzi mundaḳ idi: — **35** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən Elamning oŋolluḳ küqi boloŋan okyasini sundurimən. **36** Asmanlarning tət qetidin tət xamalni qiḳirip Elamning üstigə qüxürimən; Mən ularni bu tət xamaloŋa tarḳitimən; xuning bilən Elamdin ḥəydəlgənlərning barmaydioŋan əl-məmlikətlər ḳalmaydu. **37** Mən Elamni düxmənliri aldida ḥəm jenini izdigüqilərning aldida dəkkə-dükkigə qüxürimən; dəḥxətlik oŋəzipimni bexioŋa təküp, külpətlərni qüxürimən; ularni bərbat ḳiloŋuqə Mən ḳiliqni ularning kəynidin ḳooŋlaxḳa əwətimən. **38** Mən Əz təhtimni Elamda tikləymən, xu yərdin padixaḥi wə xaḥzadilirini yoḳ ḳilimən, — dəydu Pərwərdigar. **39** — Lekin ahirḳi zamanlarda, Mən Elamni sürgünlükidin ḳayturup əsligə kəltürimən, — dəydu Pərwərdigar.

50 Pərwərdigar Yərəmiya pəyoŋəmbər arḳilik Babil tooŋruluḳ, yəni Kaldiylərning zemini tooŋruluḳ eytḳan səz: — **2** Əllər arisida xu həwərni elan ḳilip jakarlanglar, tüoŋ kətürünglar; jakarlanglar, uni yoxurmanglar! — «Babil ixoŋal ḳilindi; Bəl bolsa ḥijalətkə ḳalduruldi, Marduk patiparaḳ bolup kətti; Babilning oyma butliri ḥijalətkə ḳalduruldi, yirginqlik nərsiliri patiparaḳqilikḳa qüxti!» — dənglar. **3** Qünki ximaldin uningoŋa jəng ḳilmaḳqi boloŋan bir əl kelidu; u uning zeminini wəyran ḳilidu, ḥeqkim xu yərdə turmaydu; insan ḥəm ḥaywanmu ḳeqip ketidu, ular yoḳ bolidu. **4** Xu künlərdə, xu qaoŋda, — dəydu Pərwərdigar, — Israil həlḳi kelidu, ular ḥəm Yəḥuda həlḳi bilən billə kelidu, ular yioŋioŋan ḥalda mengip Pərwərdigar Hudasini izdəxkə kelidu. **5** Ular Zionning yolini soraydu, yüzlirini uningoŋa ḳaritip: «Ḥərgiz untulmas mənggülük bir əḥdə bilən əzimizni Pərwərdigaroŋa baoŋlayli» — dəydu. **6** — Mening həlḳim azoŋan ḳoylardur; ularning bakḳuqiliri ularni azduroŋan, ularni taoŋlarda tenitip yürgən; ular taoŋdin dənggə kezip yürüp, əz aramgaḥini untuoŋandur. **7** Ularni uqratḳanlarning ḥəmmisi ularni yəp kətkən, küxəndiliri ular tooŋruluḳ: «Bizdə [bu ixlarda] ḥeq gunaḥ yoḳ, qünki ular ata-bowilirining ümidi boloŋan Pərwərdigar, yəni ḥəḳḳaniylikning yaylaḳ-turaloŋusi boloŋan Pərwərdigarning aldida gunaḥ sadir ḳiloŋan!» — degən. **8** [I həlḳim], Babil otturisidin ḳeqinglar, kaldiylərning zeminini taxlap qiḳinglar, padini yetəkligüqi tekilərdək bolunglar. **9** — Qünki mana, ximaliy zemindin Babiloŋa ḥujum ḳilmaḳqi boloŋan zor bir top uluoŋ əllərni ḳozoŋaymən; ular əzlirini uningoŋa ḳarxi səpkə ḳoxidu; xuning bilən Babil xu yərdin qiḳḳanlar təripidin əsirgə qüxidu. Ularning oḳlirining ḥəmmisi batur mərgənlərningkidək bolidu; ularning ḥeqḳaysisi jəngdin ḳuruḳ ḳol kəlməydu. **10** Kaldiyə bolsa olja bolidu; olja aloŋan barlıḳ bulioŋuqilar uningdin ḳanaətlinidu, — dəydu Pərwərdigar; **11** — Qünki silər xadlanoŋansilər, silər yayrap kətkənsilər, i mirasim boloŋan [həlḳimni] bulang-talang ḳiloŋuqilar! Qünki silər qeməndə turoŋan mozaylardək səkrigənsilər, ayoŋirlardək huxalliḳtin kixnigənsilər! **12** Əmdi ana [yurtung] zor hijalətkə ḳaldurulidu; rəswaqilik seni tuoŋoŋuqini ḳaplaydu; mana, u əllərning daxḳili, — bir janggal, ḳaoŋjiraḳ yər wə qəl-bayawan bolup ḳalidu. **13** Pərwərdigarning oŋəzipi tüpəylidin, uning ḥeq aḥalisi bolmaydu, bəlki toluḳ taxliwetilgən bolidu; Babildin ətidioŋanlarning ḥəmmisi uning barlıḳ yara-wabaliri tüpəylidin wəḥimigə qüxüp ux-ux ḳilidu. **14** Babiloŋa jəng ḳilix üqün uning ətrapida səpkə tizilinglar, barlıḳ okyaqilar; uningoŋa etinglar, oḳlarni ḥeq ayimanglar; qünki u Pərwərdigar aldida gunaḥ sadir ḳiloŋan. **15** Uning ətrapida jəng quḳanlirini kətürünglar; u təslim bolup ḳol kətüridu; munarliri erülidu, sepilliri oŋulitilidu; qünki bu Pərwərdigarning aloŋan ḳisasidur. Uningdin ḳisas elinglar; u baxḳilaroŋa nemə ḳiloŋan bolsa uningoŋimu xuni ḳilinglar. **16** Babildin uruḳ terioŋuqi ḥəm ḥosul waḳtidiki oroŋaḳ saloŋuqilarni yoḳ ḳilinglar; zulumkarning ḳiliqining ḳorḳunqi tüpəylidin bularning ḥərbiri əz eligə ḳaytip, ḥərbiri əz ana yurtioŋa ḳaqsun! **17** Israil tarḳitiwetilgən ḳoy padisidur; xirlar ularni ḥəydiwətkən; dəsləptə Asuriyəning padixaḥi ularni yəp kətkən, ahirida bu Babil padixaḥi Nebokadnəsar uning ustihanlirini ezip oŋajilioŋan. **18** Xunga samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Mana, Mən Asuriyəning padixaḥining yenioŋa kelip, uni jazalioŋinimdək, mən Babil padixaḥini ḥəm zeminini jazalaymən. **19** Mən Israilni ḳaytidin əz yayliḳioŋa ḳayturimən, u Karməl teoŋida, Baxan zeminida ozuḳlinidu, uning jeni əfraim teoŋi üstidə ḥəm Gilead zeminida ḳanaətlinidu. **20** Xu künlərdə, xu qaoŋda, — dəydu Pərwərdigar, — Israilning ḳəbiḥliki izdəlsə, ḥeq tepilmaydu; Yəḥudaning gunaḥliri izdəlsə, ḥeq tepilmaydu; qünki Mən ḳalduroŋan ḳaldisini kəqürüm ḳilimən. **21** — Merataimning zeminioŋa zərb bilən jəng ḳilixḳa, Pekodta turuwatḳanlaroŋimu jəng ḳilixḳa qiḳinglar; ularni wəyran ḳilinglar, ḳalduḳinimu ḥalak ḳilinglar, — dəydu Pərwərdigar, — Mən nemini sanga buyruoŋan bolsam xuni ada ḳilinglar. **22** Jəng sadaliri [Babil] zeminida anglinidu; u zor ḥalakətning sadasidur! **23** Əslidə pütkül yər yüzini uroŋan bazoŋan xu dərijidə sundurup qeḳiwetildioŋu! Babil əllər arisida xunqə bir dəḥxət baskuqi bolup qiḳḳantioŋu! **24** Mən sanga tuzaḳ ḳurdum; sən, i Babil, ḥeq bilməyla uningoŋa tutuldung; Pərwərdigar bilən ḳarxilixixing tüpəylidin sən tepilip tutuldung. **25** Pərwərdigar ḳoral ambirini eqip, oŋəzipidiki ḳorallirini elip qiḳardi; qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloŋan Rəb Pərwərdigar kaldiylərning zeminida ḳilidioŋan ixi bardur. **26** Uning ḥər qət-qətliridin kelip uningoŋa ḥujum ḳilinglar, ambarlirini eqiwetinglar; ənqilərni dəwiligəndək uni harabə-harabə ḳilip dəwiləp wəyran ḳilinglar; uning ḥeqnemisini ḳaldurmanglar! **27** Uning barlıḳ torpaḳlirini əltürüwetinglar! Ular soyuluxḳa qüxsun! Ularning ḥalioŋa way! Qünki ularning küni, yəni jazalinix waḳti yetip ḳaldi. **28** Anglanglar! Zioneoŋa kelip, Pərwərdigar Hudayimizning ḳisasini, yəni ibadəthanisi üqün aloŋan ḳisasini jakarlaydioŋan, Babil zeminidin ḳaqḳan panaḥ izdigüqilərning awazini anglanglar! **29** Babiloŋa ḥujum ḳilix üqün okyaqilarni, yəni barlıḳ kamanni əgküqilərni qaḳiringlar; Babilning ətrapida bargaḥ ḳurup ḳorxiwelinglar; ḥeqkimni ḳaqḳuzmanglar; əz ḳilmixini əz bexioŋa qüxürünglar; u nemilərni ḳiloŋan bolsa, uningoŋimu xuni ḳilinglar; qünki u Pərwərdigaroŋa — Israildiki Mukəddəs Boloŋuqioŋa ḳarxi kərənglər kətkənidi. **30** Xunga uning

yigitliri koqilirida yiqilidu; xu künidə uning barliq jəngqi palwanliri yoqitilidu, — dəydu Pərwərdigar. **31** Mana, Mən sanga qarxidurmən, i kərənglə kətkuqi, — dəydu samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar, — qünki sening kününg, yəni Mən yeningoqa yeqin kelip jazalaydioqan kün yetip kəldi; **32** kərənglə kətkuqi putlixip yiqilidu, heqkim uni qaytidin yelap turoquzmaydu; bərhək, Mən uning xəhərlirigə ot yaqimən, u uning ətrapidikilərning həmmisini kəydürüp yutup ketidu. **33** Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaq dəydu: — Israillar Yəhudalar bilən billə ezilip horluqni kərgən; ularni əsir qiloqanlar ularni qattiq qamap tutqanidi; ularni qoyuwetixni rət qiloqan. **34** Lekin ularning Həmjəmət-Qutquzoquqisi küqlüktur; samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar ularning dəwasini əstayidillik bilən soraydu, xuning bilən U ularning zemininga aramlik beridu, Babildikilərgə aramsizlik yətküzidu. **35** Kaldiylər üstigə, Babilda turuwatqanlar üstigə həmdə Babilning əmirliri wə danixmənliri üstigə qiliq qüxidu, — dəydu Pərwərdigar; **36** qiliq palqilar üstigə qüxkəndə, ular qamakət-əhməqlərdək kerünidu; qiliq ularning palwanliri üstigə qüxüp, ular patiparaq bolup ketidu; **37** qiliq ularning atliri üstigə, jəng qarwiliri üstigə, ularning səpliridə turoqan barliq yat ləxkərlər üstigə qüxidu, ular ayallardək bolidu; qiliq həziniliri üstigə qüxidu, ular bulang-talang qilinidu. **38** Quroqaqqilik ularning suliri üstigə qüxüp, ular qurup ketidu; bularning səwəbi zemini oyma butlaroqa tolup, ular qorqunquluq məbudlar tüpəylidin təlwixip kətkən. **39** Xunga qəldiki janiwarlar wə qilbərilər birliktə xu yərdə turidu; xu yərdə quwquxlar makanlixidu; u mənggügə adəmzatsiz bolidu, dəwrdin-dəwrgə heq ahalilik bolmaydu. **40** Huda Sodom wə Gomorrani ətrapidiki xəhərliri bilən billə ərüwətkinidək, heqkim xu yərdə turmaydu, insan baliliri xu yərdə olturaqlaxmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **41** — Mana, ximaldin bir həlk, uluq bir əl qiqip kelidu; yər yüzining qət-qətliridin nuroqun padixahlar kozoqilidu. **42** Ular okya həm nəyzini tutup qorallinidu; ular wəhxiy, heq rəhim kərsətməydioqan bolidu; atlirioqa mingəndə ularning awazliri dengizdək xawqunlaydu; ular jənggə atlatqan adəmlərdək səp-səp bolup, sanga qujum qilmaqqi, i Babil qizi! **43** Babil padixahi ularning həwirini anglapla qolliri titrəp boxap ketidu; oqəm-qayoqu uni tutidu, toloqakka qüxkən ayaldək azablar uni besiwalidu. **44** Mana, Iordan dəryasi boyidiki qawar-qatqalliqtin qiqip, daim eqip turidioqan xu sular boyidiki yaylaqtiki qoylarni tarqatqan bir xirdək Mən Babildikilərni bədər qaqquzimən. Əmdi kimni halisam Mən uni uning üstigə tikləymən; qünki Manga kim təng kelələydu? Kim Meningdin hesab elixqa Meni qakiralaydu? Mening aldimda turalaydioqan pada bakquqi barmu? **45** Xunga Pərwərdigarning Babilni jazalaxtiki məqsitini, xuningdək kaldiylərning zeminini jazalax niyitini anglanglar: Ularning kiqiklirimu tartip epketilidu; bərhək, qilmixliri tüpəylidin [Pərwərdigar] uning yaylikini wəyranə qilidu. **46** Babilning ixoqal qilinoqanlikini anglap yər yüzi təwrinip ketidu; uning nalə-pəryadi barliq əllərgiqə anglinidu.

51 Pərwərdigar mundaq dəydu: — Mana, Mən Babilni soqidioqan həm «Ləb-kamay»da turuwatqanlarni soqidioqan bitqit qiloquqi xamalni qozoqap qikirimən; **2** Mən Babiloqa yat adəmlərni əwətimən; ular uni soruwetidu, zeminini yər bilən yəksan qiliwetidu; uning bexioqa külpət qüxkən künidə ular uningoqa tərəp-tərəptin qarxilixixqa kelidu. **3** Uning okyaqilirioqa kiriqni tartqudək, ornidin turoquqiloroqa dubuloqa-sawut kiygüdək pursət bərmənglar; uning yigitlirining heqkaysisini ayap qoymanglar; uning pütkül qoxunini bitqit qilinglar. **4** Kaldiylərning zeminida sanjiloqanlar, koqilirida qiliqlanoqanlar yiqilsun! **5** Qünki Israil yaki Yəhudamu əz Hudasi təripidin, yəni samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar təripidin taxliwetilgən əməs; qünki [Babilning] zemini Israildiki Mukəddəs Boloquqi aldida sadir qiloqan gunah bilən toloqandur. **6** [Barliq əllər], Babil iqidin qeqinglar, əz jeninglarni elip bədər qeqinglar! Uning qəbihlikigə qetilip qelip halak bolmanglar; qünki bu Pərwərdigarning qisas alidioqan waqtidur; U qilmixini əz bexioqa qayturidu. **7** Babil Pərwərdigarning qolidiki pütkül jahanni məst qiloquqi altun kədəh boloqan; əllər uning xaribidin iqkən; əllər xuning bilən sarang bolup kətkən. **8** Babil tuyuksiz yiqilip bitqit bolidu; uningoqa ah-zar kətürünglar! Uning azabliri üqün tutiya elinglar; u bəlkim sakaytilarmikin? **9** — «Biz Babilni sakaytmakqiduk, lekin u sakaymidi; uningdin waz keqip həmmimiz əz yurtimizoqa qaytayli; qünki uning üstigə qikirilidioqan həküm jazasi asmanoqa takixip, kəkkə yetidu». **10** — «Pərwərdigar həkkaniyliqimizni barlikka kəltürgəndur; keləyli, Zionda Pərwərdigar Hudayimizning qiloqan ixini jakarlayli!» **11** — Oqlarni uqlanglar! Qalqanlarni tutunglar! Pərwərdigar Medianing padixahlirining rohini uroqutti; qünki Uning niyiti Babiloqa qarxidur, uni bərbat qilix üqündur; bu Pərwərdigarning qisasidur, yəni Uning ibadəthanisi üqün aloqan qisasidur. **12** Babilning sepilliriqa qaritip jəng tuoqini kətürünglar; kəzətni tehimu qingrak qilinglar, kəzətqilərni [Babilni qəriditip] səptə turoquzunglar; bəktürmə qoyunglar; qünki Pərwərdigar Babildikilərning jazasi tooquruluk nemilərni degən bolsa, U xuni kənglidə pəmləp, uni ada qilidu. **13** — I əlwək sular üstidə turoquqi, bayliqliri nuroqun boloquqi, əjiling yetip kəldi, jening əlqinip üzülüx waqti toxti. **14** Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar Əzi bilən qəsəm qilip: «Top-top qekətkilərdək Mən seni adəmlər bilən toldurimən; ular sening üstüngdin oqəlibə təntənilirini kətüridu» dedi. **15** — U bolsa yər-zeminni küq-qudriti bilən yasap, Aləmni danaliqi bilən bərpa qilip, Asmanlarni əqil-parasiti bilən yayoquqidur; **16** U awazini qoyuwətsə, asmanlarda sular xawqunlaydu; U yər qətliridin bulut-tumanlarni ərlitidu; U yamoqurlaroqa qakmaqlarni həmrah qilip bekitidu, Xamalni Əz həziniliridin qikiridu. **17** Bu [butpərəslərning] hərbiri əqilsiz, bilimdin məhrumlardur; Hərbir zərgər əzi oyoqan but təripidin xərməndigə qalidu; Qünki uning quyma həykili yaloqanqilik, Ularda heq tinik yoqtur. **18** Ular bimənilərdur, mazaq obyektidur; Ularning üstigə jazalinix waqti kəlgəndə, ular yoqitilidu. **19** Yakupning nesiwisi Boloquqi bulardək əməstur; Qünki həmmini yasioquqi Xudur; Israil bolsa Uning Əz mirasi boloqan qəbilisidur; Samawi qoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar Uning namidur. **20** Sən [Israil] Mening gərzəm, Mening jəng qoralimdursən; Sening bilən Mən əllərni bitqit qilimən, Sening bilən padixahliklarni tarmar qilimən; **21** Sening bilən həm at həm at mingüqini bitqit qilimən; Sening bilən həm jəng qarwisi həm həydigüqisini bitqit qilimən; **22** Sening bilən həm ər həm ayalni bitqit qilimən; Sening bilən həm qeri həm yaxlarni bitqit qilimən; Sening bilən həm yigit həm qizni bitqit qilimən; **23** Sening bilən həm padiqi həm qoy padisini bitqit qilimən; Sening bilən həm dehqan həm boyunturukka qetiloqan kalilirini bitqit qilimən; Sening bilən həm waliylar həm həkümranlarni bitqit qilimən. **24** — Mən kəz aldinglarda Babilning həm barliq kaldiylərning Zionda qiloqan barliq rəzillikini əz bexioqa qüxürüp yandurimən, — dəydu Pərwərdigar. **25** — Mana, Mən sən [Babiloqa] qarximən, i

pütkül yər yüzini ḫalak ḳiloɳuqi taoɳ; Mən ḳolumni üstünggə sozup, Seni tik yarlardin oɳulitip, Domilitip qüxürüp, seni kəyüp tügigən bir yanar taoɳ ḳilimən, — dəydu Pərwərdigar. **26** Xuning bilən ular səndin bürjək qiḳirix üqünmu tax tapalmaydu, Yaki ul üqünmu ḥeqyərdin tax tapalmaydu; Qünki sən mənggügə bir wəyranə bolisən, — dəydu Pərwərdigar. **27** — Zeminda jəng tuoɳini kətürünglar, əllər arisida kanay qelinglar; Babiloɳa jəng ḳilixḳa əllərni təyyarlanglar; Ararat, minni wə Axkinaz padixaḫliḳlirini qaḳirip yioɳinglar; Uningoɳa ḫujum ḳiloɳuqi ḳoxunlaroɳa bir sərdar bekitinglar; Atlarni top-top qekətkə leqinkilidək zeminoɳa türkümləp qiḳiringlar; **28** Uningoɳa jəng ḳilixḳa əllərni təyyarlanglar, — Medialiḳlarning padixaḫliri, waliyliri wə barliḳ ḥəkümdarlirini, xundaḳla u ḥəküm sürgən zeminlarning barliḳ adəmlirini təyyarlanglar! **29** Xuning bilən yər yüzi təwrinip azablinidu; qünki Pərwərdigarning Babiloɳa ḳarxi baoɳlioɳan niyətliri, yəni Babilning zeminini ḥeq adəm turmaydioɳan qəl-bayawan ḳiliwetix niyiti əməlgə axmay ḳalmaydu. **30** Babildiki palwanlar uruxtin ḳol üzidu; Ular ḳoroɳanlirida amalsiz olturidu; Ularning dərmani ḳalmaydu, Ular ayallardək bolup ḳalidu; Uning turaloɳulirioɳa ot ḳoyulidu; Dərwaza salasunliri sundurulidu. **31** Yügürüp keliwatḳan bir qaparmən yənə bir qaparməngə, bir həwərqi yənə bir həwərqigə Babil padixaḫining aldidila uqrixip ḳelip uningoɳa: — «Silining pütkül xəḫərliri u qətdin bu qətkiqə ixoɳal ḳilindi; **32** Dərya keqikliri igiliwelindi, Ḳomuxluḳlar otta kəydürüldi, Palwanliri dəkkə-dükkigə qüxüxti!» — dəp jakarlixidu. **33** Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigar — Israilning Hudasi mundaḳ dəydu: — Babilning ḳizi təkxilinip qingdilidioɳan waḳti boloɳan hamandək besilidu; Birdəmdila, uning ḥosuli orulidioɳan waḳti yetip bolidu! **34** Zionda turoɳuqi ḳiz: — «Babil padixaḫi Nebokadnəsar meni yutup, Meni oɳajilap əzgən; U iqimni boxitiloɳan ḳaqidək ḳilip ḳoyoɳan; U əjdiḫadək meni yutup, Өzini nazu-nemətlirim bilən toyoɳuzoɳan, Meni ḳuruḳdap pak-pakiz ḳiliwətkən. Manga, mening tenimgə ḳiloɳan zorawanliḳi Babilning bexioɳa qüxürülsun» — dəydu, Wə Yerusalem: «Mening ḳanlirim Kaldiyədə turoɳuqilarning bexioɳa təkülsun» — dəydu. **36** Xunga Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən sening dəwayingni soraymən, Sən üqün ḳisas alimən; Mən uning dengizini ḳurutimən, buliḳini ḳaoɳjiritimən. **37** Babil bolsa dəwə-dəwə harabilər, Qilbərilərning turaloɳusi bolidu; Zemini adəmni dəḫxət basidioɳan ḥəm daim ux-ux ḳilinidioɳan obyekt bolidu, Ḥeq adəm xu yərdə turmaydu. **38** Ularning ḥəmmisi yax xirlardək ḫuwlixidu, Arslanlardək bir-birigə hiris ḳilixidu; **39** Ularning kəypiyati ḳizip kətkəndə, Mən uloroɳa bir ziyapət təyyarlap ḳoyimənki, ularni məst ḳiliwetimən; xuning bilən ular yayrap-yaxnap ketidu, — andin mənggügə uyḳuoɳa oɳərḳ bolup, ḳaytidin ḥeq oyoɳanmaydu, — dəydu Pərwərdigar. **40** Booɳuzlaxḳa yetiligən ḳozilardək wə billə yetilənggən ḳoḳarlar ḥəm tekilərdək Mən ularni booɳuzlaxḳa qüxürimən. **41** Xexaḳning ixoɳal ḳilinoɳanliḳioɳa ḳara! Pütkül yər yüzining pəhrining tutuloɳanliḳioɳa ḳara! Babilning əllər arisida adəmni dəḫxət basidioɳan obyekti boloɳanliḳioɳa ḳara! **42** Dengiz Babil üstidin ərlap kətti; U nuroɳunlioɳan dolḳunlar bilən oɳərḳ boldi. **43** Uning xəḫərliri adəmni dəḫxət basidioɳan obyekt, Ḳaoɳjirak yər, bir qəl, ḥeqkim turmaydioɳan zemin boldi; Ḥeqḳandaḳ insan balisi ḳaytidin xu yərlərdin ətməydu. **44** Mən Babilda Bəlni jazalaymən; Mən uning aoɳzidin yutuwaloɳinini yanduriwalimən; Əllər ḳaytidin uningoɳa ḳarap ekip kelixməydu; Bərḥaḳ, Babilning sepili oɳulap ketidu. **45** Uning otturisidin qiḳinglar, i həlḳim! Ḥərbiringlar Pərwərdigarning ḳattiḳ oɳəzipidin əz jeninglarni elip bədər ḳeqinglar! **46** Silər zeminda angliniwatḳan pitnə-ioɳwadin yürikinglarni su ḳilmanglar wə ḳorḳmanglar; Bu yil bir pitnə-ioɳwa, kelər yili yənə bir pitnə-ioɳwa qiḳidu; Zeminda zulum-zorawanliḳ partlaydu, ḥəkümdarlar ḥəkümdarloroɳa ḳarxi qiḳidu. **47** Xunga mana, xu künlər keliduki, Mən Babildiki oyma məbudlarni jazalaymən; Xuning bilən uning pütkül zemini hijalətkə ḳaldurulidu, Uningda əltürülgənlər uning iqidə yiḳilidu; **48** Xuning bilən asman wə zemin wə ularda bar boloɳanlar Babil üstidin xadliḳtin yangraydu; Qünki ximaldin ḫalak ḳiloɳuqilar uningoɳa jəng ḳilixḳa kelidu — dəydu Pərwərdigar. **49** Babil tüpəylidin pütkül yər yüzidiki əltürülgənlər yiḳiloɳandək, Babil Israilda əltürülgənlər tüpəylidin Babil yiḳilmay ḳalmaydu. **50** Ḳiliqtin ḳaqḳanlar, yirak ketinglar, ḥayal bolmanglar; Qət yərlərdin Pərwərdigarni seoɳininglar, Yerusalemni esinglaroɳa kəltürünglar. **51** «Biz hijalətkə ḳalduḳ, qünki ḥaḳarətkə uqriduḳ; Xərməndiqiliktin yüzimiz təküldi; Qünki yat adəmlər Pərwərdigarning əyidiki muḳəddəs jaylaroɳa besip kirdi!». **52** Xunga xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən uningdiki oyma məbudlarni jazalaymən; Uning pütkül zemini boyida yarilinip jan ḫalḳumida ingrixidu. **53** Babil asmanlaroɳa kətürülgən bolsimu, Uning yuḳiri istiḫkam-koroɳini mustəḫkəmləngən bolsimu, Lekin Meningdin uningoɳa ḫalak ḳiloɳuqilar yetip baridioɳan boldi, — dəydu Pərwərdigar. **54** Babildin nalə-pəryadning awazi, Kaldiylərning zeminidin zor ḫalakatning sadasi kətürülidu. **55** Qünki Pərwərdigar Babilni ḫalak ḳilmaḳqi bolidu; U uningdin warang-qurunglirini yoḳitidu; Sularning dolḳunliri ərkəxləwatḳan sulardək xarḳiraydu, Ularning awazi xawḳunlap kelidu. **56** Qünki ḫalak ḳiloɳuqi uningoɳa, yəni Babiloɳa jəng ḳilixḳa kelidu, Xuning bilən uning palwanliri əsirgə qüxidu; Ularning oḳyaliri sundurulidu; Qünki Pərwərdigar — ḳisaslar aloɳuqi Təngridur; U yamanliḳni yandurmay ḳalmaydu. **57** — Mən uning əmirliri, danixmənliri, waliyliri, ḥəkümdarliri wə palwanlirini məst ḳilimən; Ular mənggügə uhlaydu wə ḳaytidin ḥeq oyoɳanmaydu — dəydu Padixaḫ, — Nami samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigar. **58** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɳan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Babilning kəng sepilliri yər bilən yəksan ḳilinidu, Uning egiz dərwaziliri pütünləy kəydürülidu; Xuning bilən əllərning jan tikip tapḳan meḫniti biḫudə bolidu, əl-yurtlarning əzlirining japaliḳ əjiri pəḳət otḳa yeḳiloɳu bolidu. **59** Yəḫuda padixaḫi Zədəkiya təḫtkə olturoɳan tətinqi yili, Babiloɳa baroɳinida Maḫseyaḫning nəwrisi, Neriyaning ooɳli Seraya Zədəkiyaoɳa ḥəmraḫ bolup baroɳan (Seraya bax oɳojidar idi). Yərəmiya pəyoɳəmbər uningoɳa səz tapiliogan. **60** Yərəmiya oram ḳəoɳəzgə Babilning bexioɳa qüxidioɳan barliḳ külpətlərni, — yəni Babil tooɳruluḳ pütüklük bu barliḳ səzlərni yazoɳanidi; **61** wə Yərəmiya Serayaoɳa mundaḳ dedi: — Sən Babiloɳa yetip baroɳanda, bu səzlərning ḥəmmisini oḳup qiḳip wə: — **62** «Pərwərdigar, Sən bu jay tooɳruluḳ: — Mən uni yəksan ḳilimənki, uningda ḥeqkim, nə insan nə ḥaywan turmaydioɳan, mənggügə bir wəyranə bolidu — degənsən» — dəysən; **63** xundaḳ ḳilip bu yazmini oḳup qiḳḳandin keyin, uningoɳa tax tengip, əfrat dəryasining otturisioɳa qərüwət, **64** wə: «Mən uning üstigə qüxürməkqi boloɳan külpətlər tüpəylidin, Babil [xu taxḳa] ohxaxla oɳərḳ bolup ḳaytidin ərliməydu; ular ḫalidin ketidu» — dəysən. Yərəmiyaning səzliri muxu yərdə tügidi.

52 Zədəkiya Yəḫudaoɳa padixaḫ boloɳanda yigirmə bir yexida idi; u Yerusalemda on bir yil ḥəküm sürdi. Uning anisi Libnaḫliḳ Yərəmiyaning ḳizi bolup, ismi Ḫamutal idi. **2** U [padixaḫ] Yəḫoakimning ḳiloɳinidək, Pərwərdigarning nəziridə

rəzil ixlarni kildi. **3** Pərwərdigarning Yerusalemoɣa ḥəm Yəḥudaoɣa karatkan oɟəzipi tüpəylidin, Pərwərdigar ularni Əz ḥuzuridin ḥəydiwətküqə boloɣan arilikta, təwəndiki ixlar yüz bərdi. Birinqidin, Zədəkiya Babil padixaḥioɣa isyan kətürdi. **4** Xundak boldiki, uning səltənitining tokkuzinqi yili oninqi ayning oninqi künidə Babil padixaḥi Nebokədnəsar pütkül koxunioɣa yetəkqilik kilip Yerusalemoɣa ḥujum kilixka kəldi; ular uni korxiwelip bargaḥ kurup, uning ətrapida kaxa-potəylərni kuruxti. **5** Xuning bilən xəḥər Zədəkiyaning on birinqi yilioɣiqə muḥasiridə turdi. **6** Xu yili tətinqi ayning tokkuzinqi küni xəḥərdə eoɣir kəḥətqilik ḥəmmini baskan wə zemindikilər üqünmu ḥeq ax-ozuk kalmioɣanidi. **7** Xəḥər sepili bəsüldi; barlik jənggiwar ləxkərlər kaqmakqi bolup, tün keqidə xəḥərdin bədər tikiwetixti. Ular padixaḥ baoɣqisioɣa yekin «ikki sepil» arilikidiki dərwazidin ketixti (Kaldiylər bolsa xəḥərning ḥəmmə təripidə bar idi). Ular [Iordan jiloɣisidiki] «Arabaḥ tüzlənglik»ni boylap keqixti. **8** Lekin Kaldiylərning koxuni padixaḥni koɣlap Yeriho tüzlənglikidə Zədəkiyaoɣa yetixti; uning pütün koxuni uningdin tarkilip kətkənidi. **9** Wə ular padixaḥni tutup, Hamat zeminidiki Riblaḥ xəḥirigə, Babil padixaḥining aldioɣa apardi; u [xu yərdə] uning üstidin ḥəküm qikardi. **10** Babil padixaḥi Zədəkiyaning ooɣullirini uning kəz aldida kətl kildi; u Yəḥudaning barlik əmirlirinimu Riblaḥ xəḥiridə kətl kildi; **11** andin Zədəkiyaning kəzlirini oyuwətti; Babil padixaḥi uni mis kixənlər bilən baoɣlap Babiloɣa elip kelip, ølgüqə zindanoɣa kamap koydi. **12** Bəxinqi ayning oninqi künidə (bu Babil padixaḥi Nebokədnəsarning on tokkuzinqi yili idi) Babil padixaḥining hizmitidə boloɣan, pasiban begi Nebuzar-Adan Yerusalemoɣa yetip kəldi. **13** U Pərwərdigarning əyini, padixaḥning ordisini wə xəḥərdiki barlik øylərni kəydüriwətti; barlik bəḥəywət imarətlərgə u ot koyup kəydüriwətti. **14** Wə pasiban begi yetəkqilikidiki Kaldiylərning pütkül koxuni Yerusalemning ətrapidiki pütkül sepilini ərüwətti. **15** Pasiban begi Nebuzar-Adan zemindiki əng namrat kixilərdin bir kismini, xəḥərdə kaloɣan baxka kixilərni, Babil padixaḥi tərəpkə keqip təslim boloɣanlarni wə kaloɣan ḥünərwənlərni əsir kilip ularni elip kətti. **16** Lekin pasiban begi Nebuzar-Adan zemindiki əng namratlarning bir kismini üzümzarliklarni pərwix kilixka wə terikqilik kilixka kaldurdi. **17** Kaldiylər Pərwərdigarning øyidiki mistin yasaloɣan ikki tüwrükni, das təgliklirini wə Pərwərdigarning øyidiki mistin yasaloɣan «dengiz»ni qekip, barlik mislirini Babiloɣa elip kətti. **18** Ular yənə [ibadəttə ixlitilidioɣan] idixlar, gürjək-bəlgürjəklər, lahxigirlar, kaqilar, piyalə-təhsilər ḥəm mistin yasaloɣan barlik əswablarni elip kətti; **19** daslar, huxbuydanlar, kaqilar, küldanlar, qiraoɣdanlar, piyalilər wə jam-kədəḥlərni bolsa, altundin yasaloɣan bolsimu, kümüxtin yasaloɣan bolsimu, ularning ḥəmmisini pasiban begi elip kətti. **20** Sulayman padixaḥ Pərwərdigarning øyi üqün mistin yasatkan ikki tüwrük wə «dengiz», xundakla uning təgiliki boloɣan on ikki bukini u elip kətti; qünki bu mis saymanlarning eoɣirlikini ølqəx mumkin əməs idi. **21** Ikki tüwrük bolsa, ḥərbirining egizliki on səkkiz gəz, aylanmisi on ikki gəz kelətti; ḥərbirining iqi kawak bolup, misning kelinliki tət barmak idi. **22** Tüwrükning üstidiki bexi bolsa mis bolup, egizliki bəx gəz idi; uning pütün aylanmisi tor xəklidə ḥəm anar nushisi bilən bezəlgənidi, ḥəmmisi mistin idi; ikkinqi tüwrükmu uningoɣa ohxax bolup, umu anar nushisi bilən bezəlgənidi. **23** Ḥərbir tüwrükning bexining yanlirida tokşan altə anar nushisi bar idi; torda jəmiy bolup yüz anar nushisi bar idi. **24** Pasiban begi Nebuzar-Adan bolsa bax kaḥin Seraya, orunbasar kaḥin Zəfaniya wə ibadəthanidiki üq nəpər ixikbakarnimu əsirgə aldi. **25** U xəḥərdin ləxkərlərni baxkuridioɣan bir aoɣwat əməldarni, xəḥərdin tapkan orda məslihətqiliridin yəttini, yərlik həlkni ləxkərlikkə tizimlioɣuqi, yəni koxunning sərdarining katipini wə xəḥərdin atmix nəpər yərlik kixini tutti. **26** Pasiban begi Nebuzar-Adan bularni Babil padixaḥining aldioɣa, Riblaḥoɣa elip bardi. **27** Babil padixaḥi Hamat zeminidiki Riblaḥda bu kixilərni kiliqlap øltürüwətti. Xu yol bilən Yəḥuda øz zeminidin sürgün kilindi. **28** Nebokadnəsar sürgün kiloɣan kixilərning sani mundak idi: — yəttinqi yili üq ming yigirmə üq Yəḥudiy; **29** Nebokadnəsarning on səkkizinqi yili u Yerusalemdin səkkiz yüz ottuz ikki kixini sürgün kildi; **30** Nebokadnəsarning yigirmə üqinqi yili pasiban begi Nebuzar-Adan Yəḥudiylardin yəttə yüz kirik bəx kixini sürgün kildi; jəmiy bolup sürgün kilinoɣanlarning sani tət ming altə yüz kixi idi. **31** Xundak boldiki, Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakin sürgün boloɣan ottuz yəttinqi yili on ikkinqi ayning yigirmə bəxinqi küni xu ix yüz bərdi: Əwil-Merodak Babiloɣa padixaḥ boloɣan birinqi yili, u Yəḥuda padixaḥi Yəḥoakinning kəddini kətürüp, uni zindandin qikardi; **32** u uningoɣa mulayim səz kilip, uning ornini Babilda uning bilən birgə turoɣan baxka padixaḥlarning ornidin yukiri kildi; **33** xuning bilən Yəḥoakin zindandiki kiyimlirini seliwetip, əmrining kaloɣan ḥərbir künidə ḥərdaim padixaḥ bilən billə ḥəmdastihan boluxka muyəssər boldi. **34** Uning nesiwisi bolsa, Babil padixaḥining uningoɣa beoɣixlioɣan daimlik iltipati idi; bu iltipat kündilik idi, yəni u uningoɣa taki aləmdin ətkiqə əmrining ḥərbir küni muyəssər kilinoɣan.

Yərəmiyaning yioɣa-zarliri

1 (Aləf) Ah! Ilgiri adəmlər bilən lik toloɣan xəhər, Ḥazir xunqə yiganə olturidu! Əllər arisida katta boloɣuqi, Ḥazir tul hotundək boldi! Əlkilər üstidin ḥəküm sürgən məlikə, Ḥaxaroɣa tutuldi! **2** (Bət) U keqiqə aqqik yioɣa kətürməktə; Məngzidə kəz yaxliri taramlimakta; Axniliri arisidin, Uningoɣa təsəlli beridioɣan ḥeqbiri yoktur; Barlik dostliri uningoɣa satkunluk kildi, Ular uningoɣa düxmən bolup kətti. **3** (Gimәl) Yəhuda jəbir-japa ḥəm eoɣir kulluk astida, Sürgünlükkə qikti; U əllər arisida musapir boldi, Ḥeq aram tapmaydu; Uni koɣlioɣuqilarning ḥəmmisi, Uningoɣa yetixiwelip, uni tar yolda kistaydu; **4** (Dalət) Ḥeqkim ḥeytlaroɣa kəlmigənliki tüpəylidin, Zionoɣa baridioɣan yollar matəm tutmakta. Barlik kowukliri qəldərəp kaldi, Kahinliri ah-zar kətürməktə, Kizliri dərd-ələm iqididur; Əzi bolsa, Kattik azablanmaktа. **5** (He) Küxəndiliri uningoɣa hojayin boldi, Düxmənliri ronak tapmakta; Qünki uning kəpligən asiyliкliri tüpəylidin, Pərwərdigar uni jəbir-japaoɣa koydi. Uning baliliri kəlməskə kətti, Küxəndisigə əsir bolup sürgün boldi. **6** (Waw) Barlik ḥərmət-xeḥriti Zionning kizidin kətti; Əmirliri yaylakni tapalmioɣan kiyiklərdək boldi; Ularning owqidin əzini kaquroɣudək ḥeq dərmani kalmidi. **7** (Zain) Harlanoɣan, sərgərdan boloɣan künliridə, Həlki küxəndisining koliоɣa qüxkən, Ḥeqkim yardəm kolini sozmioɣan qaoɣda, Yerusalem kədimdə əzigə təwə boloɣanlirini, Kimmətlik baylikliрini yadioɣa kəltürməktə; Küxəndiliri uningoɣa məshirilik karaytti; Küxəndiliri uning nabut boloɣanlikini məshirə kilixti. **8** (Hət) Yerusalem əxəddiy eoɣir gunaḥ sadir kiloɣan; Xuning bilən u ḥaram boldi; Uning yalingaqlikini kərgəqkə, Uni ḥərmətligənlər ḥazir uni kəmsitidu; Uyatta, uḥ tartkiniqə u kəynigə buruldi. **9** (Tət) Uning əz ḥəyzliri etəklirini buloɣiwətti; U akiwitini ḥeq oylimioɣandur; Uning yikilixi ajayib boldi; Uningoɣa təsəlli bərgüqi yoktur; — «Ah Pərwərdigar, harlanoɣinimoɣa kara! Qünki düxmən [ḥalimdin] mahtinip kətti!» **10** (Yod) Küxəndisi kolini uning kimmətlik nərsiliri üstigə sozdi; Əzining mukəddəs jayioɣa əllərning besip kirgənlikini kərdi; Sən əsli ularni ibadət jamaitinggə «kirixkə bolmaydu» dəp mən'i kiloɣanoɣu! **11** (Kaf) Bir qixləm nan izdəp, Uning həlkining ḥəmmisi uḥ tartmakta; Jenini saklap kelix üqünla, Ular kimmətlik nərsilirini axlikka tegixti. «Ah Pərwərdigar, kara! Mən ərziməs sanaldim. **12** (Laməd) Əy ətüp ketiwatkanlar, Bu silər üqün ḥeq ix əməsmu? Karap bak, mening dərd-əlimimdək baxka dərd-ələm barmidu? Pərwərdigar otluk oɣəzipini qüxürgən künidə, Uni mening üstümgə yüklidi. **13** (Məm) U yukiridin ot yaoɣdurdi, ot səngəklirimdin ətüp køydürdi. U ularning üstidin oɣəlibə kildi. U putlirim üqün tor-tuzakni koyup koydi, Meni kəynimgə yandurdi, U meni nabut kildi, Kün boyi U meni zəipləxtürdi. **14** (Nun) Asiyliklirim boyunturuk bolup boynumoɣa baoɣlandi; Kolliri tanini qing qigip qəmbərqas kiliwətti; Asiyliklirim boynumoɣa artildi; U dərmanimni məndin kətküzdi; Rəb meni mən karxilik kərsitəlməydioɣanlarning kollirioɣa tapxurdi. **15** (Samək) Rəb barlik baturlirimni otturumdila yərgə uruwətti; U mening hil yigitlirimni ezixkə, Üstümdin ḥəküm qikirixka kengəx qakirdi. Rəb goya üzüm kəlqikidiki üzümlərni qəyligəndək, Yəhudaning pak kizini qəyliwətti. **16** (Ayin) Muxular tüpəylidin taramlap yioɣlimaktimən; Mening kəzlirim, mening kəzlirimdin su ekiwatidu; Manga təsəlli bərgüqi, jenimni əsligə kəltürgüqi məndin yiraktur; Balilirimning kəngli sunuktur, Qünki düxmən oɣəlibə kildi. **17** (Pe) Zion kolini sozmakta, Lekin uningoɣa təsəlli bərgüqi yok; Pərwərdigar Yakup tooɣruluk pərman qüxürdi — Koxniliri uning küxəndiliri bolsun! Yerusalem ular arisida nijis nərsə dəp karaldi. **18** (Tsadə) Pərwərdigar ḥəkkaniydur; Qünki mən Uning əmrigə hilaplik kildim! Əy, barlik həlklər, anglanglar! Dərdlirimgə karanglar! Pak kizlirim, yax yigitlirim sürgün boldi! **19** (Kof) Axnilirimni qakirdim, Lekin ular meni aldioɣanidi; Jan sakliоɣudək ozuk-tülük izdəp yürüp, Kahinlirim ḥəm akşakallirim xəhərdə nəpəstin kaldi. **20** (Rəx) Kara, i Pərwərdigar, qünki azar qekiwatimən! Ḥəddidin ziyadə asiylik kiloɣinim tüpəylidin, Iq-baoɣrim kiyniliwatidu, Yürikim ərtilip kətti. Sirtta kiliq [anisini balisidin] juda kildi, Əylirimdə bolsa ələm-waba ḥəküm sürməktə! **21** (Xiyn) [Həklər] ah-zarlirimni anglidi; Lekin təsəlli bərgüqim yoktur; Düxmənlirimning ḥəmmisi külpitimdin həwərdar bolup, Bu kiloɣiningdin huxal boldi; Sən jakarlioɣan künni ularning bexioɣa qüxürgəysən, Xu qaoɣda ularning ḥali meningkidək bolidu. **22** (Taw) Ularning barlik rəzillikini kəz aldingoɣa kəltürgəysən, Barlik asiyliklirim üqün meni kandak kiloɣan bolsang, Ularoɣimu xundak kiloɣaysən; Qünki ah-zarlirim nuroɣundur, Kəlbim azabtin zəiplixip kətti!

2 (Aləf) Rəb oɣəzəp buluti bilən Zion kizini xundak kaplidi! U Israilning xərəp-julasini asmandin yərgə qərüwətti, Oɣəzipi qüxkən künidə Əz təhtipərini ḥeq esidə kaldurmidi. **2** (Bət) Rəb Yakupning barlik turaloɣulirini yutuwətti, ḥeq ayimidi; U kəḥri bilən Yəhudaning kizining kəl'ə-koroɣanlirining ḥəmmisini oɣulatti; U padixaḥlikni əmirliri bilən nomuska koyup, Yər bilən yəksan kiliwətti. **3** (Gimәl) U kattik oɣəzəptə Israilning ḥəmmə münggüzlirini kesiwətti; Düxmənni tosuoɣan ong kolini Uning aldidin tartiwaldi; Lawuldap kəygən əz ətrapini yəp kətküqi ottək, U Yakupni kəydürüwətti. **4** (Dalət) Düxməndək U okyasini kərdi; Uning ong koli etixka təyyarlanoɣanidi; Kəzigə issik kərüngənlərning ḥəmmisini küxəndisi kəbi kirdi; Zion kizining qediri iqidə, Kəḥrini ottək yaoɣdurdi; **5** (He) Rəb düxməndək boldi; U Israilni yutuwaldi, Ordilirining ḥəmmisini yutuwaldi; Uning kəl'ə-koroɣanlirini yokatti, Yəhudaning kizida matəm wə yioɣa-zarlarni kəpəytti. **6** (Waw) U Uning kəpisini baoɣqini paqakлatkandək paqakлatti; U ibadət sorunlirini yokitiwətti; Pərwərdigar Zionda ḥeyt-bayramlar ḥəm xabatlarni [həlkining] esidin qikiriwətti; Oɣəzəp oti bilən padixaḥ ḥəm kahinni qətkə kekiwətti. **7** (Zain) Rəb kurbangaḥini taxliwətti, Mukəddəs jayidin waz kəqti; U Ziondiki ordilarning sepillirini düxmənning koliоɣa tapxurdi; Ḥətta Pərwərdigarning əyidə, Ular ḥeyt-ayəm künidikidək təntənə kilixti! **8** (Hət) Pərwərdigar Zion kizining sepilini qekiwetixni karar kiloɣan; U uningoɣa [ḥalak] ələqəm tanisini tartip koyoɣan; U kolini qekixtin ḥeq üzmidi; U ḥəm istiḥkamlarni ḥəm sepilni zarlatti; Ikkisi təng ḥalsirap kayoɣurmakta. **9** (Tət) Uning dərwaziliri yər tegigə oɣərk bolup kətti; U uning təmür-takaklirini parə-parə kiliwətti. Padixaḥi ḥəm əmirliri əllər arisioɣa palandi; Təwrattiki tərbiyə-yolyoruk yokap kətti, Pəyoɣəmbərliri Pərwərdigardin wəḥiy-kərünüxlərni izdəp tapalmaydu. **10** (Yod) Zion kizining akşakalliri, Yərdə zuwan sürməy olturmakta; Ular baxlirioɣa topa-qang qeqixti; Ular beligə bəz yəgiwelixti; Yerusalemning pak kizlirining baxliri yərgə kirip kətküdək boldi. **11** (Kaf) Mening kəzlirim taramlioɣan yaxlirimdin ḥalidin kətti; Iqi-baoɣrilirim zərdapoɣa toldi; Jigirim yər yüzigə tekülüp parə-parə boldi, Qünki həlkimning kizi nabut kilindi, Qünki xəhər koqilirida narsidilər ḥəm bowakлar ḥoxsiz yatmakta. **12** (Laməd) Ular xəhər koqilirida yarilanoɣanlardək

ḫalidin kətkəndə, Anilirining ḳuqiḳida yetip jan talaxḳanda, Anilirioŋa: «Yemək-iqmək nədə?» dəp yalwuruxmaḳta. **13** (Məm) Mən dərdinggə guwaḫqi bolup, seni nemigə ohxitarmən? Seni nemigə selixturarmən, i Yerusalem ḳizi? Sanga təsəlli berixtə, nemini sanga təng ḳilarmən, i Zionning pak ḳizi? Qünki sening yarang dengizdək qəksizdur; Kim seni saḳaytalisun? **14** (Nun) Pəyoŋəmbərliringning sən üqün kərgənliri bimənilik ḫəm əhməḳliḳtur; Ular sening ḳəbiḫlikingni ḫeq axkarə ḳilmidi, Xundaḳ ḳilip ular sürgün boluxungning aldini almidi. Əksiqə ularning sən üqün kərgənliri yaloŋan bexarətlər ḫəm ezitḳuluḳlardur. **15** (Samək) Yeningdin ətüwatḳanlarning ḫəmmisi sanga ḳarap qawaklixidu; Ular üxḳirtip Yerusalemning ḳizioŋa bax qayḳaxmaḳta: — «Güzəllikning jəwḫiri, pütkül jaḫanning hursənliki» dəp ataloŋan xəḫər muxumidu?» **16** (Pe) Barliḳ düxmənliring sanga ḳarap aoŋzini yooŋan eqip [mazaḳ ḳilmaḳta], Ux-ux ḳilixip, qixlirini oŋuqurlatmaḳta; Ular: «Biz uni yutuwalduḳ! Bu bərḫək biz kütkən kündur! Biz buni əz kəzimiz bilən kərüxkə muyəssər bolduḳ!» — deməktə. **17** (Ayin) Pərwərdigar Əz niyətlirini ixḳa axurdi; Kədimdin tartip Əzining bekitkən səzigə əməl ḳildi; U ḫeq rəḫim ḳilmay oŋulatti; U düxmənni üstüngdin xadlandurdi; Küxəndiliringning münggüzini yuḳiri kətürdi. **18** (Tsadə) Ularning kəngli Rəbgə nida ḳilmaḳta! I Zion ḳizining sepili! Yaxliring dəryadək keqə-kündüz aḳsun! Əzünggə aram bərmə; Yax tamqiliring taramlaxtin aram almisun! **19** (Kof) Tün keqidə ornungdin tur, Kəqtə jesək baxlinixi bilən nida ḳil! Kənglüngni Rəbning aldioŋa sudək tək; Narsidiliringning ḫayati üqün uningoŋa ḳolliringni kətür! Ular barliḳ koqiliring doḳmuxida ḳəḫətqiliktin ḫalidin kətməktə. **20** (Rəx) Ḳara, i Pərwərdigar, oylap bakḳaysən, Sən kimgə muxundaḳ muamilə ḳilip bakḳan?! Ayallar əz mewiliri — ərkə bowaḳlirini yeyixkə bolamdu? Kaḫin ḫəm pəyoŋəmbərni Rəbning muḳəddəs jayida əltürüxkə bolamdu?! **21** (Xiyn) Yaxlar ḫəm ḳerilar koqilarda yetixmaḳta; Pak ḳizlirim wə yax yigitlirim ḳiliqlinip yiḳildi; Ularni oŋəziping qüxkən künidə ḳirdingsən; Ularni ḫeq ayimay soydungsən. **22** (Taw) Sən ḫeyt-bayram künidə jamaətni qaḳiroŋandək, Meni tərəp-tərəplərdin besixḳa wəḫimilərni qaḳirding; Pərwərdigarning oŋəzəp künidə ḳaqḳanlar yaki tirik ḳaloŋanlar yoḳ idi; Əzüm ərkilitip qong ḳiloŋanlarni düxminim yəp kətti.

3 (Aləf) Mən uning oŋəzəp tayiḳini yəp jəbir-zulum kərgən adəmdurmən. **2** Meni U ḫəydiwətti, Nuroŋa əməs, bəlki ḳarangoŋuluḳḳa mangdurdi; **3** Bərḫək, U kün boyi ḳolini manga ḳayta-ḳayta ḫujum ḳildurdi; **4** (Bət) Ətlirimni wə terilirimni ḳaḳxal ḳiliwətti, Səngəklirimni sunduruwətti. **5** U manga muḫasirə ḳurdi, Ət süyi wə japa bilən meni ḳapsiwaldi. **6** U meni əlgili uzun boloŋanlardək ḳapḳarangoŋu jaylarda turuxḳa məjbur ḳildi. **7** (Gimәl) U meni qiḳalmaydioŋan ḳilip qitlap ḳorxiwaldi; Zənjirimni eoŋir ḳildi. **8** Mən warḳirap nida ḳilsammu, U duayimni ḫeq ixtimidi. **9** U yollirimni jipsilaxḳan tax tam bilən tosuwaldi, Qioŋir yollirimni əgri-toḳay ḳiliwətti. **10** (Dalət) U manga paylap yatḳan eyiktək, Pistirmida yatḳan xirdəktur. **11** Meni yollirimdin burap tetma-titma ḳildi; Meni tügəxtürdi. **12** U oḳyasini kerip, Meni oḳining ḳarisi ḳildi. **13** (He) Oḳdenidiki oḳlarni bərəklirimgə sanjitḳuzdi. **14** Mən əz həlḳimgə rəswa obyekti, Kün boyi ularning məshirə nahxisining nixani boldum. **15** U manga zərdabni toyoŋuqə yutḳuzup, Kəkrə süyini toyoŋuqə iqküzdi. **16** (Waw) U qixlirimni xeoŋil taxlar bilən qeḳiwətti, Meni küllərdə tügüldürdi; **17** Jenim tinq-hatirjəmliktin yiraḳlaxturuldi; Arambəhxning nemə ikənlikini untup kəttim. **18** Mən: «Dərmanim ḳalmidi, Pərwərdigardin ümidim ḳalmidi» — dedim. **19** (Zain) Mening har ḳilinoŋanlirimni, sərgədan boloŋanlirimni, Əmən wə ət süyini [yəp-iqkinimni] esinggə kəltürgəysən! **20** Jenim bularni ḫərdaim əsləwatidu, Yərgə kirip kətküdək bolmaḳta. **21** Lekin xuni kənglümgə kəltürüp əsləymənki, Xuning bilən ümid ḳaytidin yanidu, — **22** (Hət) Mana, Pərwərdigarning əzgərməs mehribanliḳliri! Xunga biz tügəxmiduḳ; Qünki Uning rəḫimdilliḳlirining ayioŋi yoḳtur; **23** Ular ḫər səḫərdə yengilinidu; Sening ḫəḳiḳət-sadiḳliḳing tolimu moldur! **24** Əz-əzümgə: «Pərwərdigar mening nesiwəmdur; Xunga mən Uningoŋa ümid baoŋlaymən» — dəymən. **25** (Tət) Pərwərdigar Əzini kütkənlərgə, Əzini izdigən jan igisigə mehribandur; **26** Pərwərdigarning nijatini kütüx, Uni süküt iqidə kütüx yahxidur. **27** Adəmning yax waḳtida boyunturuḳni kətürüxi yahxidur. **28** (Yod) U yeganə bolup süküt ḳilip oltursun; Qünki Rəb buni uningoŋa yüklidi. **29** Yüzini topa-tuprakḳa təgküzsun, — Eḫtimal, ümid bolup ḳalar? **30** Məngzini uroŋuqioŋa tutup bərsun; Til-aḫanətlərni toyoŋuqə ixitsun! **31** (Kaf) Qünki Rəb əbədil-əbəd insandin waz kəqməydu; **32** Azar bərgən bolsimu, Əzgərməs mehribanliḳlirining molluḳi bilən iqini aoŋritidu; **33** Qünki U insan balilirini har ḳilixni yaki azablaxni halioŋan əməstur. **34** (Laməd) Yər yüzidiki barliḳ əsirlərni ayaoŋ astida yanjixḳa, **35** Ḫəmmidin Aliy Boloŋuqining aldida adəmni əz ḫəḳḳidin məḫrum ḳilixḳa, **36** Insanoŋa əz dəwasida uwal ḳilixḳa, — Rəb bularning ḫəmmisigə guwaḫqi əməsmu? **37** (Məm) Rəb uni buyrumioŋan bolsa, Kim deginini əməlgə axuralisun? **38** Külpətlər bolsun, bəht-saadət bolsun, ḫəmmisi Ḫəmmidin Aliy Boloŋuqining aoŋzidin kəlgən əməsmu? **39** Əmdi tirik bir insan nemə dəp aoŋrinidu, Adəm balisi gunaḫlirining jazasidin nemə dəp waysaydu? **40** (Nun) Yollirimizni təkxürüp sinap biləyli, Pərwərdigarning yenioŋa yənə ḳaytayli; **41** Ḳollirimizni kənglimiz bilən billə ərxtiki Təngrigə kətürəyli! **42** Biz itaətsizlik ḳilip səndin yüz əriduḳ; Sən kəqürüm ḳilmiding. **43** (Samək) Sən əzüngni oŋəzəp bilən ḳaplap, bizni ḳooŋliding; Sən eltürdüng, ḫeq rəḫim ḳilmiding. **44** Sən Əzüngni bulut bilən ḳaplioŋansənki, Dua-tilawət uningdin ḫeq ətəlməs. **45** Sən bizni ḫəlḳlər arisida daxḳal wə nijasət ḳilding. **46** (Pe) Barliḳ düxmənlirimiz bizgə ḳarap aoŋzini yooŋan eqip [mazaḳ ḳildi]; **47** Üstimizgə qüxti alaḳzadilik wə ora-tuzaḳ, Wəyranqiliḳ ḫəm ḫalakət. **48** Həlḳimning ḳizi nabut boloŋini üqün, Kəzümdin yaxlar əstəng bolup aḳmaḳta. **49** (Ayin) Kəzüm yaxlarni üzülməy təküwatidu, Ular ḫeq tohtiyalmaydu, **50** Taki Pərwərdigar asmanlardin təwəngə nəzər selip [ḫalimizoŋa] ḳarioŋuqə. **51** Mening kəzüm Roḫimoŋa azab yətküzməktə, Xəḫirimning barliḳ ḳizlirining Ḫali tüpəylidin. **52** (Tsadə) Manga səwəbsiz düxmən boloŋanlar, Meni ḳuxtək ḫədəp owlap kəldi. **53** Ular orida jenimni üzməkqi bolup, Üstümgə taxni qəridi. **54** Sular beximdin texip aḳti; Mən: «Üzüp taxlandim!» — dedim. **55** (Kof) Ḫangning tüwliridin namingni qaḳirip nida ḳildim, i Pərwərdigar; **56** Sən awazimni angliding; Ḳutulduruxḳa nidayimoŋa ḳulḳingni yupuruwalmioŋin! **57** Sanga nida ḳiloŋan künidə manga yeḳin kəlding, «Ḳorḳma» — deding. **58** (Rəx) I rəb, jenimning dəwasini əzüng soriding; Sən manga ḫəmjəmət bolup ḫayatimni ḳutḳuzdung. **59** I Pərwərdigar, manga boloŋan uwalliḳni kərdüngsən; Mən üqün ḫəküm qiḳaroŋaysən; **60** Sən ularning manga ḳiloŋan barliḳ əqmənliklirini, Barliḳ ḳəstlirini kərdungsən. **61** (Xiyn) I Pərwərdigar, ularning aḫanətlirini, Meni barliḳ ḳəstligənlirini anglidingsən, **62** Manga ḳarxi turoŋanlarning xiwirlaxlirini, Ularning kün boyi kəynimdin kusur-kusur ḳilixḳanlirini anglidingsən. **63** Olturoŋanlirida, turoŋanlirida ularoŋa ḳarioŋaysən! Mən ularning [məshirə] nahxisi boldum. **64** (Taw) Ularning ḳolliri ḳiloŋanliri boyiqə, i Pərwərdigar, bexioŋa jaza yanduroŋaysən; **65** Ularning

kөngüllirini kaj kilоɳaysən! Bu sening ularoɳa qüxidioɳan ləniting bolidu! **66** Oɳəzəp bilən ularni kooɳioɳaysən, Ularni Pərwərdigarning asmanliri astidin yokatkaysən!

4 (Aləf) Ah! Altun xunqə julasiz bolup kətti! Sap altun xunqə tutuk bolup kətti! Mukəddəs əydiki taxlar hərbir koqining bexioɳa təkülüp qeqildi! **2** (Bət) Zionning ooɳulliri xunqə kimmətlik, Sap altunoɳa tegixküsiz idi, Hazir sapal kozilardək, Sapalqining koli yasioɳanliriqilikmu [kimmiti yok] dəp kariliwatidu! **3** (Giməl) Hətta qilbərilər əmqikini tutup berip balilirini emitidu; Lekin mening həlkim qəldiki təgikuxlaroɳa ohxax rəhimsiz boldi. **4** (Dalət) Bowakning tili ussuzluktin tangliyioɳa qaplixiwatidu; Kiqik balilar nan tiliməktə, Heqkim ularoɳa oxtup bərməywatidu. **5** (He) Nazunemətlərni yəp kөngənlər koqilarda saroɳiyip yüridu; Səsün kiyim kiydürülüp qong kilinoɳanlar tezəklikni kuqaklap yetiwatidu. **6** (Waw) Həlkimning kizining kəbihlikigə qüxkən jaza Sodomning gunahining jazasidin eoɳirdur; Qünki Sodom birakla ərüwetilgənidi, heq adəmning koli uni kiynimioɳanidi. **7** (Zain) Həlkimning «Nazariy»liri bolsa kardin sap, süttin ak, teni kizil yakutlardin parkirak idi, Təki-turki kək yakuttək idi. **8** (Hət) Hazir qirayliri kurumdin kara; Koqilarda kixilər toniyalmioɳudək bolup kaldi; Bir terə-bir ustihan bolup kaldi; U kakxallixip yaoɳaqtək bolup kətti. **9** (Tət) Kiliqta eltürülgənlər kəhətqiliktə elgənlərdin bəhtliktur; Qünki ular kakxal bolup kətməktə, Tuprakning mewiliri bolmioɳaqka yikitilmakta. **10** (Yod) Baoɳri yumxak ayallar əz kolliri bilən balilirini kaynitip pixurdi; Həlkimning kizi nabut kilinoɳinida balilar ularning gəxi bolup kaldi. **11** (Kaf) Pərwərdigar kəhrini qüxürüp pioɳandin qikti, Otluk oɳəzipini təkti; Zionda bir ot yekip, Uning ullirini yutuwətti. **12** (Laməd) Yər yüzidiki padixahlar wə jahanda barlik turuwatkanlar bolsa, Nə küxəndə nə düxmənning Yerusalemning kowukliridin bəsüp kiridioɳanlikioɳa ixənməytti. **13** (Məm) Halbuki, pəyoɳəmbərlirining gunahliri tüpəylidin, Kahnlirining kəbihlikliri tüpəylidin, Ularning [Zionda] hakkaniylarning kanlirini təkkənliki tüpəylidin, — Bu ix [bexioɳa] qüxti! **14** (Nun) Hazir ular karoɳulardək koqilarda tenəp yürməktə, Ular kanoɳa buloɳanoɳanki, Heqkim kiyimlirigə təgküqi bolmaydu. **15** (Samək) Hək ularoɳa: «Yokulux! Napaklar! Yokulux! Yokulux, bizgə təgküqi boluxma!» dəp warkirixmakta. Ular kəqip tərəp-tərəpkə sərgərdan bolup kətti; Lekin əllər: «ularning arimizda turuxioɳa bolmaydu!» — dəwatidu. **16** (Pe) Pərwərdigar Əzi ularni tarkitiwətti; U ularni kayta nəzirigə almaydu; Kahinlarning hərmiti kilinmidi, Yaxanoɳanlarmu heq mehribanlik kərmidi. **17** (Ayin) Kəzimiz yardəmni bihudə kütüp halidin kətti; Dərwəkə bizni kutkuzalmioɳan bir əlni kütüp kəzət munarlirimizda turup kəlduk. **18** (Tsadə) Düxmənlirimiz izimizdin kooɳlap yürdi; Xunga koqilarda yürəlməyttuk; Əjilimiz yekinlaxti, künlirimiz toxti; Qünki əjilimiz kəldi! **19** (Kof) Peyimizgə qüxkənlər asmandiki bürkütlərdin ittik; Taoɳlardimu bizni kooɳlap yügürdi, Bayawandimu bizni bəktürmidə paylaxti. **20** (Rəx) Jenimizning nəpisi boloɳan, Pərwərdigarning Məsih kiloɳini ularning ora-tuzakliridə tutuldi; Biz u tooɳrisida: «uning sayisidə əllər arisida yaxaymiz» dəp oyliduk! **21** (Xiyn) I uz zeminida turoɳuqi, Edomning kizi, huxal-huram yayrioɳin! Lekin bu [jaza] kədəhi sangimu ətidu; Sənmu məst bolisən, yalingaqlinisən! **22** (Taw) Kəbihlikingning jazasioɳa Hatimə berilidu, i Zion kizi; U seni sürgünlükkə kayta elip kətməydu; Lekin, i Edom kizi, u sening kəbihlikingni jazalaydu; U gunahliringni eqip taxlaydu!

5 Beximizoɳa qüxkənlərni esinggə kəltürgəysən, i Pərwərdigar; Kara, bizning rəswaqilikta kaloɳinimizni nəziringgə aloɳaysən! **2** Mirasimiz yatlaroɳa, Өylirimiz yaka yurtlukloɳa tapxuruldi. **3** Biz yetim-yesirlər, atisizlar bolup kalduk; Anilirimizmu tul kaldi. **4** Iqidioɳan suni setiweliximiz kerək; Otunni pəkət puloɳa aloɳili bolidu. **5** Bizni kooɳlioɳuqilar tap basturup keliwatidu; Halsirap, heq aram tapalmaymiz. **6** Jan sakliɳudək bir qixləm nanni dəp, Misir həm Asuriyəgə kol berip boysunoɳanmiz. **7** Ata-bowilirimiz gunah sadir kilip dunyadin kətti; Biz bolsak, ularning kəbihlikining jazasini kətürüxkə kalduk. **8** Üstimizdin həküm sürgüqilər kullardur; Bizni ularning kolidin azad kiloɳuqi yoktur. **9** Dalada kiliq tüpəylidin, Nenimizni tepixka jenimizni təwəkkul kilmaktimiz. **10** Terimiz tonurdək kizik, Aqlik tüpəylidin kizitma bizni basmakta. **11** Zionda ayallar, Yəhuda xəhərliridə pak kizlar ayaoɳ asti kilindi. **12** Əmirlər kolidin daroɳa esip koyuldi; Aksakallarning hərmiti heq kilinmidi. **13** Yax yigitlər yaroɳunqakta japa tartmakta, Ooɳul balilirimiz otun yüklərni yüdüp dəldəngxip mangmakta. **14** Aksakallar xəhər dərwazisida olturmas boldi; Yigitlər nəoɳmə-nawadin kaldi. **15** Xad-huramlik kənglimizdin kətti, Ussul oyniximiz matəmgə aylandi. **16** Beximizdin taj yikildi; Halimizoɳa way! Qünki biz gunah sadir kilduk! **17** Buning tüpəylidin yürəklirimiz mujuldi; Bular tüpəylidin kəzlirimiz karangoɳulaxti — **18** — Zion teoɳioɳa karap kəzlirimiz karangoɳulaxti, Qünki u qəldərəp kətti, Qilbərə uningda paylap yürməktə. **19** Sən, i Pərwərdigar, mənggügə həküm sürisən; Təhting dəwrdin-dəwrgə dawamlixidu. **20** Sən nemixka bizni daim untuysən? Nemixka xunqə uzunoɳiqə bizdin waz keqisən? **21** Bizni yeningoɳa kayturoɳaysən, i Pərwərdigar! Xundak boloɳanda biz kaytalaymiz! Künlirimizni kədimkidək əsligə kəltürgəysən, **22** — Əgər sən bizni mutlək qətkə kakmioɳan bolsang, Əgər bizdin qəksiz oɳəzəplənmigən bolsang!

Əzakiyal

1 Ottuzinqi yili, tətinqi ayning bəxinqi künidə, mən Kewar dəryasioɣa sürgün kilinoɣanlar arisida turoɣan məzgildə, mana asmanlar eqilip, mən Hudaning alamət kərünüxlirini kərdüm. **2** Tətinqi ayning bəxinqi küni — Yəhoakinning sürgün boloɣanlikining bəxinqi yili idi — **3** Kaldiylərning zeminida, Kewar dəryasi boyida, Buzining ooɣli Əzakiyal kahinoɣa Pərwərdigarning səzi kəldi — xu yərdə Pərwərdigarning koli uning wujudioɣa kondi. **4** Mən kərdüm, mana! Ximaldin boran-qapkun kətürüldi; yooɣan bir bulut wə uni orap turoɣan bir ot, uning ətrapida bir yorukluk julalinip turatti; otturisidin, yəni xu ot iqidin, issiktin julalanoɣan parkirak mistək bir kərünüx kəründi. **5** Yənə uning otturisidin, tət ḥayat məhluk kəründi; ularning kərünüxi xundak idiki: — ularda insanning kiyapiti bar idi; **6** ularning ḥərbirining təttin yüzi bar idi; ḥərbirining təttin kaniti bar idi. **7** Ularning tüptüz putliri bar idi; tapanliri bolsa mozayning tuyakliriɣa ohxaytti; ular parkiritiloɣan mistək parlap turatti. **8** Tət yenida, kanatliri astida insanningkidək birdin koli bar idi; tətisining ḥərbirining təttin yüzi wə təttin kaniti bar idi; **9** ularning kanatliri bir-birigə tutax idi; ular yürgəndə ḥeqyakka burulmaytti; ular ḥəmmisi udul aldioɣa yürətti. **10** Ularning yüz kərünüxliri insanningkidək idi; u tətisining ong təripidə xirningkidək yüzi bar idi; tətisining sol təripidə bukiningkidək yüzi bar idi; tətisining bürkütningkidək yüzimu bar idi. **11** Ularning yüzliri ənə xundak idi. Kanatliri yukirida kerilip turatti; ḥərbirining ikki kaniti ikki təripidiki məhlukning kanitioɣa tutixatti; yənə ikki kaniti əz tenini yepip turatti. **12** Ularning ḥərbiri uduloɣa karap mangatti; ularda boloɣan roḥ nəgə barimən desə, ular xu yərgə mangatti; ular mangoɣanda ḥeqkaysi tərəpkə burulmaytti. **13** Ḥayat məhluklarning kiyapiti bolsa, kəyüp yalkunlap turoɣan otning qooɣidək, məx'əllərdək idi; muxu ot uyan-buyan aylinip məhluklar arisida yürətti; ot intayin yalkunluk idi, ottin qakmaklar qekip turatti; **14** ḥayat məhluklar qakmaktək pal-pul kilip uyaktin-buyakka yügürüp turatti. **15** Mən ḥayat məhluklaroɣa karidim, mana ḥayat məhluklarning ḥərbirining yenida yərdə turidioɣan, ularning yüzigə udullanoɣan birdin qak turatti; **16** qaklarning xəkli wə yasilixi beril yakutning kərünüxidə idi; tətisining birhilla kərünüxi bar idi; ularning xəkli wə yasilixi bolsa, qakning iqidə qak bardək idi. **17** Məhluklar mangoɣanda, ular yüzlənɣən tət təripining ḥəmmisigə udul mangatti; mangoɣanda ular ḥeq burulmaytti. **18** Qaklarning ultangliri bolsa, intayin egiz ḥəm dəḥxətlik idi; ular tətisining ultanglirining pütün ətrapi kəzlər bilən toloɣanidi. **19** Ḥayat məhluklar mangoɣanda, qaklar ularoɣa yandixip mangatti; ḥayat məhluklar yərdin kətürülgəndə, qaklarmu kətürüləttı. **20** Roḥ nəgə mang desə, ular xu yərgə mangatti — demək, ularning roḥi [Roḥka] əgixip mangatti. Qaklar ular bilən təng kətürüləttı; qünki məhluklarning roḥi qaklirida idi. **21** Məhluklar mangoɣanda, qaklarmu mangatti; məhluklar tohtioɣanda, qaklarmu tohtaytti; ular yərdin kətürülginidə, qaklarmu ularoɣa koxulup təng kətürüləttı; qünki ḥayat məhluklarning roḥi qaklarda idi. **22** Ḥayat məhluklarning baxliri üstidə bir yooɣan kəz yətküsüz gümbəzgə ohxaydioɣan bir nərsə turatti; u hrustaldək dəḥxətlik parkirap, ularning bexi üstidə yeyilip turatti. **23** Bu gümbəzdək nərsining astida ularning kanatliri kerilip, bir-birigə tegixip turatti; ḥərbir məhlukning əz tenining ikki yenini yapidioɣan ikkidin kaniti bar idi. **24** Ular mangoɣanda, mən kanatlirining sadasini anglidim — u uluoɣ sularning xarkirioɣan sadasidək, Ḥəmmigə Kadirning awazidək — koxunning yürüx kiliwatkan qaoɣdiki sürən-xawkunlirining sadasidək idi; ular tohtap turoɣan qaoɣlarda, ular kanatlirini təwəngə qüxürətti. **25** Wə ularning bexi üstidiki gümbəzdək nərsə üstidin bir awaz anglandi. Ular tohtap turoɣan qaoɣlarda, ular kanatlirini təwəngə qüxürətti. **26** Ularning bexi üstidiki gümbəzdək nərsə üstidə, kək yakut kəbi bir təhtning siymasi turatti; bu təht siymasining üstidə, tolimu yukirida, insan kiyapitidə kərüngən bir zat turatti. **27** Wə mən bu zatni belining üsti təripining turki mistək parkiroɣan, ətrapini ot orap turoɣan kiyapəttiki bir kərünüxtə kərdüm; wə belining asti təripining turki, otning kiyapitidə idi, uning ətrapida küqlük yorukluk turatti. **28** Bu ətrapida turoɣan küqlük yorukluknıng kerünüxi bolsa, yamoɣurluk künidiki bulutta pəyda boloɣan ḥəsən-ḥəsənning kerünüxidək idi. Bu bolsa Pərwərdigarning xan-xəripining kiyapitining kerünüxi idi. Buni kerüpla mən düm yikildim; wə mən səzləwatkan birsining awazini anglidim.

2 Wə U manga: I insan ooɣli, ornungdin dəs tur, wə Mən sanga səz kilimən, — dedi. **2** U manga səz kiloɣanda, Roḥ manga kirip, meni dəs turoɣuzdi; wə mən manga səz Kiloɣuqining awazini anglap turdum. **3** Wə U manga: — «I insan ooɣli, Mən seni Israil balilirioɣa, yəni Manga asiylik kiloɣan asiy «yat əllər»gə əwətimən; bügüngə kədər ḥəm ular ḥəm ularning ata-bowliri Manga yüz ərüp asiylik kilip kəlməktə», — dedi. **4** — «Bu balilar bolsa nomussiz wə kəngli kattiktur; Mən seni ularoɣa əwətimən; sən ularoɣa: «Rəb Pərwərdigar xundak dəydu!» — degin — **5** xuning bilən ular məyli kulak salsun, salmisun (qünki ular asiylik kilidioɣan bir jəmət) — əzliri arisida ḥəkikiy bir pəyoɣəmbərning turoɣanlikini tonup yetidu. **6** Əmdi sən, i insan ooɣli, gərqə sanga tikən-jioɣanlar ḥəmraḥ bolsimu, wə sən qayanlarning arisida tursangmu, ulardin korkma, wə sözliridinmu korkma; xundak, ularning səzliridin korkma, wə zərdilik karaxliridin dəkkə-dükkigə qüxmə; qünki ular asiy bir jəmættur. **7** Sən ular tingxisun, tingximisun Mening səzlirimni ularoɣa yətküz; qünki ular asiylik kiloɣuqilardur. **8** Wə sən, i insan ooɣli, sanga eytkan səzlirimgə kulak sal; bu asiy jəmættək tətür bolmioɣin; aoɣzingni eqip, Mən sanga bərginimni yegin». **9** — Mən karisam, mana manga sozuloɣan bir kol turuptu; wə mana, uningda bir oram yazma turuptu. **10** U kəz aldimda uni eqip yeyip koydi; uning aldi-kəynining ḥəmmə yerigə hət yeziloɣanidi; uningoɣa yeziloɣanliri mərsiyə, matəm səzliri wə dərd-ələmlərdin ibarət idi.

3 Wə U manga: — I insan ooɣli, erixkiningni yegin; bu yazmini yəp, berip Israil jəmətigə səz kiloɣin, dedi. **2** Xuning bilən mən aoɣzimni aqtim, U manga yazmini yegüzdi. **3** U manga: — I insan ooɣli, korsikingni tok kilip, iqi-baoɣringni Mən sanga bərgən bu oram yazma bilən tolduroɣin, — dedi. Xuning bilən mən yedim, aoɣzimda u ḥəsəldək tatlik idi. **4** Wə U manga mundak dedi: «I insan ooɣli, baroɣin, Israil jəmətigə baroɣin, Mening səzlirimni ularoɣa yətküzgin. **5** Qünki sən oɣəyriy yezikтiki yaki tili təs bir əlgə əməs, bəlki Israil jəmətigə əwətilding; **6** — oɣəyriy yezikтiki ḥəm tili təs, səzlirini qüxəngili bolmaydioɣan kəp əllərgə əwətilmiding; Mən seni ularoɣa ətətkən bolsam, ular sanga kulak salatti! **7** Birak Israil jəməti sanga kulak salmaydu, qünki ularning ḥeqbiri Manga kulak selixni halimaydu; qünki pütün Israil jəmətining kapiki tong wə kəngli kattiktur. **8** Mana, Mən yüzüngni ularning yüzlirigə karxi taxtək, wə sening pexanəngni ularning pexanilirioɣa karxi taxtək kildim. **9** Bərḥək, sening pexanəngni qakmak texidin kattik, ḥətta almastək kildim. Ulardin korkma, wə

ular tüpəylidin dəkkə-dükkigə qüxmə; qünki ular asiy bir jəmәttur». **10** Wə U manga: — I insan ooɳli, Mening sanga eytmaḳqi boloɳan ḥəmmə sözlirimni kөnglүnggə püküp ḳoyoɳin, ularni kөngül ḳoyup anglioɳin. **11** Wə ḥazir baroɳin, sürgün boloɳanlaroɣa, yəni өz elingdikilәrgə sөz ḳil, ular anglisun, anglimisun ularoɣa: «Rəb Pərwərdigar xundaḳ dəydu!» — degin! — dedi. **12** Xuning bilən Roḥ meni kətürdi, mən arḳamdin zor xarḳirioɳan bir awazni anglidim — «Pərwərdigarning xan-xəripigə təxəkkür-mədḥiyə өz jaylirida oḳulsun!» — **13** — Ḥayat məhluḳlarning ḳanatlirining bir-birigə tegixkən awazi, wə ularning yenidiki qaḳlarning awazliri bəḥəywət xarḳirak bir sada idi. **14** Wə Roḥ meni kətürüp, yiraḳḳa apardi; wə mən ḳattiḳ azab, roḥimdiki oɳazəp bilən bardim, wə Pərwərdigarning ḳoli mening wujudumda küqlük idi. **15** Xuning bilən mən Təl-Abib xəḥiridə sürgün boloɳanlar, yəni Kewar dəryasi boyida turoɳanlarning yenioɣa yetip kəldim; mən ular turoɳan jayda olturdum; ularning arisida yəttə kün ḥang-tang ḳetip olturdum. **16** Mana yəttə kün toxup, Pərwərdigarning sөzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **17** «I insan ooɳli, Mən seni Israil jəmәti üqün kөzətqi ḳilip tiklidim; sən Mening aoɳzimdin sөzni anglap, ularoɣa Məndin boloɳan agaḥni yətküzgin. **18** Mən rəzillərgə: «Sən jəzmən өlisən» — desəm, birak sən uni agaḥlandurmisang — yəni bu rəzil adəmni ḥayatḳa erixsun dəp rəzil yolidin yandurup, uni ḥayatḳa erixsun dəp agaḥlandurmisang, xu rəzil adəm өz ḳəbiḥlikidə өlidu; birak Mən uning ḳeni üqün səndin ḥesab alimən. **19** Birak sən axu rəzil adəmni agaḥlandursangmu, u rəzillikidin, yəni өz rəzil yolidin yanmisa, u өz ḳəbiḥlikidə өlidu; lekin sən өz jeningni ḳutḳuzup ḳalisən. **20** Yaki bolmisa bir ḥakḳaniy adəm өz ḥakḳaniylikidin yenip, ḳəbiḥlik ḳilidioɳan bolsa, uning aldioɣa qomaḳ salsam, u өlidu; qünki sən uni agaḥlandurmiding, u өz gunaḥida өlidu, wə u ḳiloɳan ḥakḳaniy ixlar əslənməydu; birak uning ḳeni üqün səndin ḥesab alimən. **21** Wə əgər sən ḥakḳaniy adəmni gunaḥ sadir ḳilma dəp agaḥlandurup tursang, wə u gunaḥ sadir ḳilmisa, u qaoɣda u jəzmən ḥayat ḳalidu, qünki u agaḥḳa kөngül ḳoydi; xuning bilən sən өz jeningni ḳutḳuzup ḳalisən». **22** Wə Pərwərdigarning ḳoli mening wujudumda turatti; U manga: — Ornungdin tur, tüzlənglikkə baroɳin, Mən xu yərdə sən bilən sөzliximən, — dedi. **23** Xuning bilən mən ornumdin turup, tüzlənglikkə qiḳtim; wə mana, mən Kewar dəryasi boyida turup kөrgən xan-xəraptək, Pərwərdigarning xan-xəripi xu yərdə turatti; kөrüpla mən düm yiḳildim. **24** Wə Roḥ iqimgə kirip meni tik turoɳuzdi; U manga sөz ḳilip mundaḳ dedi: — «Baroɳin, өygə kirip өzüngni bənd ḳiloɳin. **25** Wə sən, i insan ooɳli, mana, ular aroɳamqilarni üstünggə selip, ular bilən seni baoɳlaydu; buning bilən sən talaoɣa qiḳalmay, əl-yurt iqigə ḥeq kirəlməysən. **26** Xundaḳla ularoɣa tənbiḥ bərgüqi bolmasliḳing üqün, Mən seni gaqa ḳilip, tilingni tangliyingoɣa qaplaxturimən; qünki ular asiy bir jəmәttur. **27** Wə Mən sən bilən sөzləxkinimdə, aoɳzingni eqip, sən ularoɣa: «Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu!» dəysən; kim anglaymən desə anglisun, kim anglimaymən desə anglimisun; qünki ular asiy bir jəmәttur.

4 Əmdi sən, i insan ooɳli, bir kesəkni elip өz aldingoɣa ḳoyoɳin; uning üstigə bir xəḥərni — yəni Yerusalemni oyup ḳoyoɳin. **2** Andin uni muḥasirigə elip, uningoɣa potəylərni ḳurup, sepiloɣa qiḳidioɳan bir dөnglük yasap, uning ətrapioɣa bargaḥlarni tikip wə sepilni bөsküqi bazoɳanlarni tikləp ḳoyoɳin. **3** Bir təmür tahtini elip, uni өzüng bilən xəḥərning arisioɣa tiklə; yüzüngni uningoɣa ḳaritip tiklə; u muḥasirigə elinidu, sən өzüng uni muḥasirigə alisən; bu ixning өzi Israil jəmətigə bexarət bolidu. **4** Wə sən, sol yeningoɣa yanpaxlap yatḳin; Israil jəmətining ḳəbiḥlikini өz üstünggə ḳoy; soloɣa yanpaxlap ḳanqə kün yatsang, sən xunqə kün ularning ḳəbiḥlikini kətürisən. **5** Mən sanga yetix kerək boloɳan künlərni ularning ḳəbiḥlik ḳiloɳan yilliri boyiqə, yəni üq yüz toḳsan kün ḳilip bekitkənmən; xuning bilən sən Israil jəmətining ḳəbiḥlikini kətürisən. **6** Bu künlər tügigəndin keyin, sən yənə ong yanpaxlap yetip, Yəḥuda jəmətining ḳəbiḥlikini kətürisən; sanga ḳirik künni bekitkənmən, ḥərbir kün bir yilni ipadiləydu. **7** Wə sən yüzüngni Yerusalemning muḥasirisigə ḳaritip, yengingni türgən ḥalda, uni əyibləp bexarət berisən; **8** wə mana, Mən üstünggə aroɳamqilarni saliməṅki, sən muḥasirining künlirini tügətmigüqə uyan-buyanoɣa ḥeq өrülməysən. **9** Wə sən өzünggə buoɳday, arpa, purqaḳ, ḳizil max terik wə ḳara buoɳdaylarni elip bir idix iqigə sal; wə buningdin өzüng üqün tamaḳ təyyarlaysən; sən buni yanpaxlap yatḳan künlərdə, yəni üq yüz toḳsan kündə yəysən; **10** sən yəydioɳan tamaḳ bolsa miḳdari boyiqə ḥər küni yigirmə xəkəldin boluxi kerək; sən uni bəlgiləngən waḳitlarda yəysən; **11** wə [ḥər küni] sunimu norma boyiqə, yəni altidin bir ḥin iqisən; [ḥər kündiki] bəlgiləngən waḳitlarda iqisən. **12** Sən uni arpa kəmiqi xəklidə ḳilip yəysən; sən uni ularning kөz aldida insan nijasiti üstidə pixurisən». **13** Pərwərdigar: «Israillar Mən ularni ḥəydəp qiḳiridioɣan əllər arisida turup xu ḥaram yolda өz nenini ḥaram yəydu» — dedi. **14** Andin mən: «I Pərwərdigar! Mən өzümni ḥeqḳaqan buloɳap ḳoymidim, wə yaxliḳimdin tartip bügüngə kədər mən өzi əlgəndin, yaki yirtḳuqlar booɳup ḳoyoɳan nərsidin ḥeq yemigənmən; ḥeqḳandaḳ yirginqlik gөxkə aoɳzim tegip baḳmioɳan!» — dedim. **15** Wə U manga: «Mana, Mən sanga insanning nijasitining ornioɣa kalining tezikini bərdim; sən neningni xuning üstidə pixurisən» — dedi. **16** Wə U manga: «I insan ooɳli, mana Mən Yerusalemda ularoɣa yələnqük boloɳan nanni ḳurutiwetimən; ular nanni tarazioɣa selip, uni təxwix iqidə yəydu, suni əlqəm bilən alaḳzidilik iqidə iqidu; **17** Qünki nan wə su ulardin ḳalidu; ular bir-birigə ḳarixip dəḥxət basidu, өz ḳəbiḥlikidin ḳurup ketidu».

5 «Wə sən, i insan ooɳli, өzüng ətkür bir ḳiliqni al; uni ustira süpitidə ixlitip, qeqing wə saḳilingoɣa sürtüp ḳoy; andin tarazini elip aloɳan qaqlarni təng bəlgin. **2** Muḥasirə künliri tügigəndə, üqtin birini xəḥər iqidə kөydürgin; yənə üqtin birini elip xəḥər ətrapioɣa qepiwətkin; yənə üqtin birini xamaloɣa soriwətkin; Mən bir ḳiliqni suoɳurup ularni ḳooɳlaymən. **3** Sən yənə ulardin birnəqqə talni elip tonungning pexigə tiḳip ḳoyoɳin; **4** bulardin yənə nəqqə talni elip ot iqigə taxlap kөydüriwətkin; bulardin pütün Israil jəmətigə ot tutixip ketidu». **5** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, bu Yerusalem; Mən uni əllərning dəl otturisioɣa orunlaxturdum; baxḳa məmlikətlər uning өpqөrisidə turidu; **6** Birak u Mening ḥөkümlirimgə ḳarxilixip rəzilliktə əllərdinmu axuruwətti, bəlgilimilirimgə ḳarxilixixta өpqөrisidiki məmlikətlərdinmu axuruwətti; qünki Mening ḥөkümlirimni ular rət ḳildi, Mening bəlgilimilirim bolsa, ularda aḳmaydu. **7** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Qünki silər өpqөrөnglərdiki əllərdinmu bəkrək baxbaxtaḳlik ḳiloɳanliḳinglardin, Mening bəlgilimilirimdə mangmasliḳinglardin wə ḥөkümlirimni tutmasliḳinglardin, ḥətta өpqөrөnglərdiki əllərning ḥөkümliridimu mangmasliḳinglar tüpəylidin, **8** Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Mana, Mən Өzümki sanga ḳarximən, [i Yerusalem]; sening arangoɣa əllərning kөz alidila jazalarni yürgüzimən; **9** Wə sening barliḳ yirginqlikliring tüpəylidin arangda Өzüm ḳilip baḳmioɳan ḥəmdə kəlgüsi ikkinqi ḳilmaydioɳan ixni ḳilimən. **10** Xuning bilən atilar өz balilirini yəydioɳan bolidu, balilar өz atilirini yəydioɳan bolidu;

wə Mən sanga jazalarni yürgüzimən, wə sening barlik
kaloƣanliringning ḥəmmisini ḥər tərəptin qikkan xamaloƣa
soriwetimən. **11** Xunga, Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, —
dəydu Rəb Pərwərdigar — qünki sən Mening mukəddəs jayimni
əzüngning barlik lənətlik nərsiliring ḥəm barlik yirginqlikliring
bilən buloƣioƣining tüpəylidin, bərḥək, Mən silərni kiroƣin
kilimən; kəzüm sanga rəḥim kilmaydu, iqimnimu sanga
aoƣritmaymən. **12** Xəḥərdikilərdin üqtin bir kismi waba kesili
bilən əlidu ḥəmdə aranglarda bolidioƣan aqarqilikтin bexini
yəydu; üqtin bir kismi əpqərənglərdə kiliqlinidu; wə Mən üqtin
bir kismini ḥər tərəptin qikkan xamaloƣa soriwetimən, andin
bir kiliqni oƣlaptin suoƣurup ularni kooƣlaymən. **13** Xuning
bilən Mening oƣəzipim besikidu, Mening kəḥrimni ularning
üstigə qüxürüp konoƣuzup, pioƣandin qikimən; Mən Əz
kəḥrimni ular üstigə təküp tügətkəndin keyin, ular Mən
Pərwərdigarning rəzillikkə qidimaydioƣan otumdin səz
kiloƣanlikimni tonup yetidu. **14** Wə Mən sening epqərəngdiki
əllər arisida ḥəmdə ətüp ketiwatkanlarning kəz aldida seni
wəyranə kilimən wə məshirə obyekti kilimən; **15** sening
üstünggə oƣəzəp ḥəm kəḥr wə kəḥrlik əyiblər bilən jazalarni
yürgüzginimdə sən epqərəngdiki əllərgə horluk wə tapa-
tənining obyekti, bir ibrət ḥəm alakzadilik qikaroƣuqi bolisən;
qünki Mən Pərwərdigar xundak səz kildim! **16** Mən
ularoƣa ḥalakət elip kəlgüqi, aqarqilik zəḥərlik okлirini
yaoƣduroƣinimda, silərning üstünglardiki aqarqilikni
küqəytimən, wə yelənqük boloƣan neningni kurutiwetimən. **17**
Wə üstünglaroƣa əz baliliringlarni əzünglardin juda kilidioƣan
aqarqilik ḥəm yirtkuq ḥaywanlarni əwətimən; waba kesilliri wə
kan təkküqilər aranglaroƣa yamrap ketidu; üstünglaroƣa kiliq
qüxürimən; Mənki Pərwərdigar səz kildim!».

6 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2**
I insan ooƣli, Israilning taoƣlirioƣa yüzüngni karitip ularni
əyibləp mundak dəp bexarət bərgin: — **3** «Israilning taoƣliri,
Rəb Pərwərdigarning sezini anglap koyunglar: Rəb Pərwərdigar
taoƣlar wə egizliklərgə, wadilar wə jiloƣlaroƣa mundak dəydu:
— Mana, Mən üstünglaroƣa bir kiliqni qüxürüp, «yukiri
jay»liringlarni wəyran kilimən. **4** Xuning bilən silərning
kurbangaḥliringlar wəyranə bolidu, «kün tüwrük»liringlar
buzulidu; silərdin əltürülgənlərni butliringlarning aldioƣa
taxlaymən. **5** Israillardin boloƣan ölüklərni əz butliri
aldioƣa yatkuzimən; kurbangaḥliringlar ətrapioƣa ustihanlirini
qeqiwetimən. **6** Silər turoƣan barlik jaylarda xəḥərlər yər
bilən yəksan kilinidu, «yukiri jaylar» wəyranə bolidu; xuning
bilən kurbangaḥliringlar ḥalak bolidu, butliringlar qekilip
yokilidu, «kün tüwrük»liringlar kesilip oƣulitilidu, wə ḥəmmə
yasioƣininglar yok kiliwetilidu; **7** Wə eltürülgənlər aranglarda
yikilixi bilən, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup
yetisilər. **8** Birak Mən silərdin bir kaldini kaldurimən; qünki yat
məmlikətlərgə tarkitiwetilgininglarda, silərdin əllər arisida
kiliqtin kutulup kaloƣanlar bolidu. **9** Wə silərdin [kiliqtin]
kutulup kaloƣanlar sürgün kilinoƣan məmlikətlərdə Məndin
yanoƣan wapasiz kəlbliri wə butlirioƣa pahixiwazlardək ḥəwəs
kiloƣan kəzliri bilən baoƣrimni parə-parə kiloƣanlikini esigə
kəltüridu; xuning bilən ular kiloƣan rəzillikliri ḥəm yirginqlik
kilmixliri tüpəylidin əz-əzliridin nəprətlinidu. **10** Wə ular
Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; Mən muxu
külpətni silərning bexinglaroƣa qüxürimən degənlikim bikardin-
bikar əməs». **11** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Alikiningni-
alikiningoƣa urup, putung bilən yərni təpkin: «Israil jəmətining
barlik kəbiḥ, yirginqlik kilmixliri üqün way! Qünki ular kiliq,
aqarqilik wə waba kesili bilən yikilidu» — degin! **12** Yirakta
turoƣan wabadin əlidu; yekinda turoƣan kiliq bilən yikilidu;
ḥəm tirik kaloƣan, yəni muḥasirigə qüxkən kixi aqarqilikтin
əlidu; xuning bilən mening ularoƣa boloƣan kəḥrimni qüxürüp
pioƣandin qikimən. **13** Əmdi ulardin əltürülgənlər əz butliri
arisida, ularning kurbangaḥliri ətrapida, əz butlirioƣa huxbuy
yakkan ḥər bir egiz dəng üstidə, taoƣ qokkilirida, barlik yexil
dərəh wə barakşan dub astida yatkan qaoƣda, ular Mening
Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **14** Wə Mən Əz kolumni
ularning üstigə sozimən, ular ḥər turoƣan jaylirida zeminni
Diblattiki qəl-bayawandin bəttər wəyran kiliwetimən. Andin
ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

7 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2**
«Sən angla, i insan ooƣli, Rəb Pərwərdigar Israil zeminioƣa
mundak dedi: Hatimə! Zeminning tət bulungioƣa hatimə
berilidu! **3** Sanga ḥazir hatimə berilidu! Əz oƣəzipimni bexingoƣa
qüxürimən, əz yolliring boyiqə üstünggə ḥəküm qikirip
jazalap, əzüngning barlik yirginqlik ixliringni əz bexingoƣa
yandurimən. **4** Mening kəzüm sanga rəḥim kilmaydu ḥəm
iqimnimu sanga aoƣritmaymən; əksiqə əz yolliringni bexingoƣa
yandurimən, əz yirginqlikliring əz arangda bolidu; andin
silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər». **5**
Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Balayi'apət! Ḥeq bolup
bakmioƣan balayi'apət kelidu! Mana, u kəldi! **6** Hatimə, hatimə!
U sanga karxi kozoƣaldi! Mana, u keliwatidu! **7** Ḥalakət
yeningoƣa kəldi, i zeminda turoƣuqi; wakit-saiti toxti, axu
kün yekinlaxti; huxallik warkiraxliri əməs, bəlki dawaloƣuluk
bir kiykaş-sürən taoƣlarda anglinidu. **8** Mən tezla kəḥrimni
üstünggə təküp, sanga karatkan oƣəzipim bilən pioƣandin
qikimən; Mən əz yolliring boyiqə üstünggə ḥəküm qikirip
jazalap, əzüngning barlik yirginqlikliringni bexingoƣa kayturup
qüxürimən. **9** Mening kəzüm sanga rəḥim kilmaydu ḥəm
iqimnimu sanga aoƣritmaymən; Mən əz yolliringni bexingoƣa
yandurimən, wə əz yirginqlik ixliring əz arangoƣa qüxidu;
xuning bilən silər əzünglarni uroƣuqining Mən Pərwərdigar
ikənlikimni tonup yetisilər. **10** Mana, axu kün! Mana u kəldi!
Ḥalakət qikip yüriwatidu! — tayak bihlandi, ḥakawurluk
qeqəklidi! **11** Zorawanlik yetilip rəzillik tayiki bolup qikti;
ularningkidin ḥeqnərsə kalmaydu — ularning adəmlər topidin,
dələt-baylikliridin yaki ḥəywisidin ḥeqnemə kalmaydu. **12**
Wakit-saiti kəldi, küni yekinlaxti; aloƣuqi huxal bolup kətmisun,
satkuqi matəm tutmisun; qünki kattik oƣəzəp muxu bir top
kixilərning ḥəmmisining üstigə qüxidu. **13** Qünki gərqə aloƣuqi
bilən satkuqi tirik kalsimu, satkuqi əzi setiwətkinigə kaytidin
igə bolmaydu; qünki bu top kixilər tooƣruluk kərüngən bexarət
inawətsiz bolmaydu; ulardin ḥeqkaysisi kəbiḥliki bilən əz
ḥayatini sakliyalmaydu. **14** Ular kanayni qelip ḥəmmini
təyyarlidi, birak ḥeqkim jənggə qikmaydu; qünki Mening
oƣəzipim muxu bir top kixilərning ḥəmmisigə karitiloƣan. **15**
Talada kiliq, iqidə waba wə aqarqilik turidu; dalada boloƣan
kixini kiliq, xəḥərdə boloƣan kixini bolsa, waba wə aqarqilik
uni yutuwetidu. **16** Wə ulardin kutulup kelip bulardin
kaqkanlar taoƣlarda yürüp ḥərbiri əz kəbiḥliki üqün jiloƣidiki
pahtəklərdək bukuldap matəm tutidu. **17** Ḥərbirining koli
dərmansizlinidu, tizliri süydük bilən qilik-qilik ḥəl bolup ketidu;
18 Ular əzigə bəz kiyimini baoƣlaydu, wəḥxət ularni basidu;
ḥərkaysining yüzidə hijalət, baxliri takir kərünidu. **19** Ular əz
kümüxlirini koqilaroƣa taxlaydu, ularning altunliri buloƣanoƣan
nərsidək bolidu; ularning altun-kümüxliri Pərwərdigar oƣəzipini
kərsətkən künidə ularni kutkuzmaydu; ular bulardin aqlikini
kanduralmaydu, korsikini tolduralmaydu, qünki bu nərsilər
ularoƣa adəmlərni putlaxturidioƣan kəbiḥlik boldi. **20** U Uning

güzəl bezəkini həywə bilən tiklidi; birak ular uning iqidə yirginqlik məbudlarni həmdə lənətlik nərsilirini yasidi; xunga Mən uni ular üqün paskinqilikkə aylandurimən. **21** Mən uni olja süpitidə yat adəmlərning kolioɣa, oɟənimət kilip yər yüzidiki rəzillərgə tapxurimən; ular buni buloɣaydu. **22** Mən yüzümni ulardin ərüymən, wə kixilər Mening əziz jayimni buloɣaydu; zorawanlar kirip u yərni buloɣaydu. **23** Zənjirni təyyarlanglar; qünki zemin kanlik jinayətlərgə, xəhər zorawanlikkə toloɣan. **24** Xunga Mən əllər iqidiki əng rəzilini kəltürimən, ular ularning əylirigə igə bolidu; Mən zomigərlərning hakawurlukini yokitimən; ularning «mukəddəs jayliri» buloɣinidu. **25** Wəhxət keliwatidu! Ular tinq-amanlikni izdəydioɣan bolidu, birak heq tapalmaydu. **26** Apət üstigə apət, xum həwər üstigə xum həwər kelidu; ular pəyoɟəmbərdin bexarət soraydu, birak kahinlardin Təwratning bilimi, aksakallardin, moysipitlərdin nəsihət yokap ketidu. **27** Padixah matəm tutidu, xahzadə ümidsizlikkə qəmülidu, zemindiki həlklərning kolliri titrəp ketidu; Mən ularni əz yolliri boyiqə bir tərəp kilimən, əz həkümliri boyiqə ularoɣa həküm qikirip jazalaymən; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

8 Altinqi yili, altinqi ayning bəxinqi künidə xundak əməlgə axuruldiki, mən əz əyümdə olturoɣinimda, Israilning aksakallirimu mening aldimda oltuoinida, Rəb Pərwərdigarning koli wujudumoɣa qüxti. **2** Mən karidim, mana, otning kiyapitidə bir zatning kərünüxi turatti; belining təwini ot turkida turatti; belining üsti bolsa julalioɣan yorukluk, kizitiloɣan mis parkirioɣandək kərünüx turatti. **3** U kolning kərünüxidək bir xəkilni sozup, beximdiki bir tutam qaqni tutti; Roh meni asman bilən zemin otturisioɣa kətürüp, Hudaning alamət kərünüxlirida Yerusalemoɣa, yəni ibadəthanining ximaloɣa karaydioɣan iqki dərwazisining bosuoɣisioɣa apardi. Axu yər «pak-mukəddəslikkə karxlaxkan məbud», yəni Hudaning pak-mukəddəs oɟəzipini kozoɣaydioɣan məbud turoɣan jay idi. **4** Mana, mən tüzlənggliktə kərgən alamət kərünüxtək, Israilning Hudasining xan-xəripi xu yərdə turatti. **5** U manga: — I insan ooɣli, bexingni kətürüp ximal tərəpkə karap bak, dedi. Mən beximni kətürüp ximal tərəpkə karidim, mana, kurbangahning dərwazisining ximaliy təripidə, bosuoɣida xu «pak-mukəddəslikkə karxilaxkan məbud» turatti. **6** Wə u manga: — I insan ooɣli, ularning bundak kilmixlirini — Israil jəmətining Meni mukəddəs jayimdin yirak kətküzidioɣan, muxu yərdə kiloɣan intayin yirginqlik ixlirini kərdüngsən? Birak sən tehimu yirginqlik ixlarni kərisən, — dedi. **7** Wə U meni ibadəthana hoylisining kirix eoɣizioɣa apardi, mən karidim, mana, tamda bir təxük turatti. **8** U manga: — I insan ooɣli, tamni kolap təxkin, dedi. Mən tamni kolap təxtim, mana, bir ixik turatti. **9** U manga: — Kirgin, ularning muxu yərdə kiloɣan rəzil yirginqlik ixlirini kərüp bak, dedi. **10** Mən kirip karidim, mana, ətrapidiki tamlaroɣa nəkix kilinoɣan hərhil əmiligüqi həm yirginqlik haywanlarni, Israil jəmətining həmmə butlirini kərdüm. **11** Wə bularning aldida Israil jəmətining yətmix aksakili turatti. Ularning otturisida Xafanning ooɣli Jaazaniya turatti; ularning hərbiri kolida əz huxbuydenini tutup turatti; huxbuy kuyuk buluttək ərlap qikti. **12** Wə U manga: — I insan ooɣli, Israil jəmətidiki akşakallarning karangoɣulukta, yəni hərbirining əz məbud nəkix kilinoɣan hujrisida nemə kiloɣanlikini kərdüngmu? Qünki ular: «Pərwərdigar bizni kərməydu; Pərwərdigar zeminni taxlap kətti» — dəydu, — dedi. **13** Wə U manga: — Birak sən ularning tehimu yirginqlik kilmixlirini kərisən, dedi. **14** U meni Pərwərdigarning əyining ximaliy dərwazisining bosuoɣisioɣa apardi; mana, xu yərdə «Tammuz üqün matəm tutup» yioɣlawatkan ayallar olturatti. **15** Wə U manga: — I insan ooɣli, sən muxularni kərdungmu? Birak sən tehimu yirginqlik ixlarni kərisən, — dedi. **16** Wə U meni Pərwərdigarning əyining iqki hoylisioɣa apardi. Mana, Pərwərdigarning ibadəthanisining kirix yolida, pexaywan wə kurbangahning otturisida, yigirmə bəx adəm, Pərwərdigarning ibadəthanisioɣa arkisini kilip xərkkə karap kuyaxka qokuniwatatti. **17** Wə U manga: — I insan ooɣli, sən muxularni kərdungmu? Yəhuda jəməti əzi muxu yərdə kiloɣan yirginqlik kilmixlirini yenik dəp, ular yənə buning üstigə zeminni jəbir-zulum bilən toldurup mening aqqikimni kayta-kayta kozoɟatsa bolamdu? Wə mana, ularning yənə xahni burnioɣa tutiwatkinioɣa kara! **18** Xunga Mən kəhr bilən ularni bir tərəp kilimən; Mening kəzüm ularoɣa rəhim kilmaydu, iqimnimu ularoɣa aoɣritmaymən; ular kulikimoɣa yukiri awazda nida kilsimu, ularni anglimaymən, — dedi.

9 U kulikimoɣa küqlük bir awazda towlap: — Yekin kelinglar, xəhərgə məs'ul boloɣuqilar, hərbiringlar əz halakət koralinglarni kolunglaroɣa tutunglar, — dedi. **2** Wə mana, altə kixining [ibadəthanining] ximalioɣa karaydioɣan «Yukiri dərwaza» tərəptin keliwatkinini kərdüm. Harbirisi kolida bitqit kiloɣuqi koralini tutkan; ularning otturisida yenioɣa pütükqining siyahdeni esiklik turoɣan, kanap kiyimlərni kiygən birsi bar idi; wə ular [ibadəthanioɣa] kirip, mis kurbangahning yenida turdi. **3** Xu qaoɣda Israilning Hudasining xan-xəripi əsli turoɣan kerubtin kətürülüp əyning bosuoɣisida turdi. Pərwərdigar yenioɣa pütükqining siyahdeni esiklik turoɣan, kanap kiyimlərni kiygən kixini qakirip uningoɣa: — **4** Xəhərning otturisidin, yəni Yerusalemning otturisidin ətüp, xəhər iqidə ətküzülgən barlik yirginqlik ixlar tüpəylidin ah-nadamət qəkkən kixilərning pexanlirigə bir bəlgə saloɣin, — dedi. **5** Wə manga anglitip baxka kixilərgə: — Bu kixining kaynidin xəhərni kezip, adəmlərni kiringlar; kəzünglar rəhim kilmisun, ularoɣa iqinglarni aoɣritmanglar! **6** Birnimu koymay hammini — kerilar, yax yigit-kizlar, bowak-balilar wə ayallarni koymay əltürüwetinglar; pəkət bəlgə koyuloɣan kixilərgə yekinlaxmanglar; bu ixni əz mukəddəs jayimdin baxlanglar, — dedi. Xunga ular Hudaning əyi aldida turoɣan helikі akşakallardin baxlioɣan. **7** Wə U ularoɣa: — Əyni buloɣanglar, hoylilirini əltürülgənlər bilən toldurunglar; əmdi beringlar! — dedi. Xuning bilən ular qikip xəhər boyiqə adəmlərni kirixka baxlidi. **8** Wə xundak boldiki, ular adəmlərni kiroinida, mən yaloɣuz kaldim; əzümni yərgə düm taxlidim wə: — Ah, Rəb Pərwərdigar! Sən Yerusalemoɣa karitiloɣan kəhringni tekkəndə Israilning barlik kaldisini halak kilamsən? — dedim. **9** Wə U manga: — Israil wə Yəhuda jəmətining kəbihliki intayin rəzil; qünki ular: «Pərwərdigar zeminni taxlap kətti; Pərwərdigar bizni kərməydu» — dəydu. **10** «Mən bolsam, Mening kəzüm ularoɣa rəhim kilmaydu, iqimnimu ularoɣa aoɣritmaymən; Mən ularning yolini əz bexioɣa qüxürimən, — dedi. **11** Wə mana, yenioɣa pütükqining siyahdenini askan, kanap kiyimlərni kiygən kixi kiloɣan ixni məlum kilip: «Manga Sən buyruoɣan ixni orundidim» — dedi.

10 Mən karidim, mana, kerublarning bexi üstidiki gümbəz üstidə, kək yakutning kiyapitidək bir təhtning kərünüxi turatti; **2** Wə [təhtkə Olturoɣuqi] kanap kiyimlərni kiygən kixigə: «Kerublarning astidiki qaklarning arisioɣa kir, kolliringni kerublar arisida kəyüwatkan qoolaroɣa toldurup, ularni xəhər üstigə qeqiwət» — dedi. Mən karidim, u xundak kilixka baxlidi. **3** Bu kixi kirgəndə kerublar əyning ong təripidə turatti; [xan-xərəplik] bulut əyning iqki hoylisini

toldurdi. **4** Wə Pərwərdigarning xan-xəripi kerub üstidin qiƙip, əyning bosuoƣisioƣa kəlgənidi; əy bulutƙa toldi, ƣoyla bolsa Pərwərdigarning xan-xəripining julaliƙioƣa qəmgən. **5** Kerublarning ƙanatlirining sadasi ƣəmmidin ƙadirning səzligən qaoƣdiki awazidək bolup, sirttiki ƣoylioƣa anglinip turatti. **6** Wə xundaƙ boldiki, [Rəb] kanap kiyimlərni kiygən kixigə: «Qaƙlar arisidin, yəni kerublar arisidin ot aloƣin» — dəp buyruoƣinida, u kirip bir qaƙning yenida turdi. **7** Wə kerublardin biri əz ƙolini kerublar otturisidiki otƙa sozup uningdin ot elip, kanap kiyimlərni kiygən kixining ƙollirioƣa saldi; u buni elip qiƙip kətti **8** (kerublarning ƙanatliri astida, adəmning ƙollirining ƙiyapiti kərünüp turatti). **9** Mən ƙaridim, mana, kerublarning yenida tət qaƙ bar idi, bir kerubning yenida bir qaƙ, yənə bir kerubning yenida yənə bir qaƙ turatti; qaƙlarning ƙiyapiti bolsa beril yaƙutning kərünüxidə idi. **10** Ularning xəkli bolsa, tətilisining ohxax idi, yəni qaƙ iqidə qaƙ bardək kərünətti. **11** Kerublar mangoƣanda, ular yüzlənгən tətila tərəpkə udul ƙarap mangatti; mangoƣanda ular ƣeq burulmaytti, bəlki bexi ƙaysi tərəpkə ƙarioƣan bolsa, ular xu tərəpkə mangatti; ular mangoƣanda ƣeq burulmaytti. **12** Ularning pütün teni, dümbiliri, ƙolliri, ƙanatliri wə ularning qaƙlirimu, yəni tətisigə təwə qaƙlarning ətrapi kəzlər bilən toloƣanidi. **13** Qaƙlarni bolsa: «pirƙiraydioƣan qaƙlar!» — dəp atioƣinini əz ƙuliƙim bilən anglidim. **14** Ƕərbir kerubning tət yüzi bar idi; birinqisi kerubning yüzi, ikkinqisi adəmning yüzi, üqinqisi xirning yüzi, tətinqisi bürkütning yüzi idi. **15** Kerublar yuƙirioƣa ərlidi. Bular dəl mən Kewar dəryasi boyida kərgən ƕayat məhluƙlar idi. **16** Kerublar mangoƣanda, qaƙlarmu ularoƣa yandixip mangatti; kerublar yərdin ərləxkə ƙanatlirini kətürginidə, qaƙlarmu ularning yenidin burulup kətməytti. **17** Ular turoƣanda, qaƙlarmu turatti; ular kətürülgəndə, qaƙlarmu ular bilən kətürülətti; qünki ƕayat məhluƙlarning roƕi qaƙlarda idi. **18** Wə Pərwərdigarning xan-xəripi əyning bosuoƣisi üstidin qiƙip, kerublar üstidə turdi; **19** Kerublar ƙanatlirini kerip, kəz aldimda yərdin kətürüldi; ular əydin qiƙƙanda, qaƙlarmu ularning yenida idi; ular Pərwərdigarning əyining xərƙiy dərwazisida turatti; Israilning Hudasining xan-xəripi ularning üstidə yuƙiri turatti. **20** Bular bolsa dəl mən Kewar dəryasi boyida kərgən, Israil Hudasining astida turoƣan məhluƙlar idi; ularning kerublar ikənlikini bildim. **21** Ularning ƕərbirining təttin yüzi, ƕərbirining təttin ƙaniti, ƙanatliri astida insan ƙoli siyaƙidiki ƙolliri bar idi. **22** Ularning yüzlirining ƙiyapiti bolsa, ular mən Kewar dəryasi boyida kərgən yüzlər idi; ularning turƙi wə yüzliri mən kərgəngə ohxax idi; ularning ƕərbiri əz udulioƣa ƙarap mangatti.

11 Roƕ meni kətürüp, Pərwərdigarning əyining xərƙiy, yəni xərƙƙə ƙaraydioƣan dərwazisioƣa apardi; wə mana, dərwazining bosuoƣisida yigirmə bəx adəm turatti; mən ularning otturisida awamning aƙsaƙili boloƣan, Azzurning ooƣli Jaazaniya ƕəm Bənayaning ooƣli Pilatiyani kərdüm. **2** Wə U manga: — I insan ooƣli, ƙəbihlikni oylap qiƙƙuqi, muxu xəƕərdə rəzil məslihət bərgüqi adəmlər dəl bulardur. **3** Ular: «Əylərni selix waƙti yeƙinlaxti əməsmu? Bu xəƕər bolsa ƙazan, biz bolsaƙ, iqidiki gəx» — dəydu. **4** Xunga ularni əyibləp bexarət bərgin; — Bexarət bərgin, i insan ooƣli! — dedi. **5** Xuning bilən Pərwərdigarning Roƕi wujudumoƣa urulup qüxüp, manga səz ƙiloƣan: «Pərwərdigar mundaƙ dəydu» — degin. «Silərning xundaƙ degininglarni, i Israil ƕəməti; kənglünglərgə pükkən oy-pikringlarni, Mən bilimən. **6** Silər muxu xəƕərdə adəm əltürüxni kəpəytkənsilər; silər rəstə-koƙilarni əltürülgənlər bilən tolduroƣansilər». **7** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaƙ dəydu: — «Silər əltürgən kixilər bolsa, dəl xu gəxtur, xəƕər bolsa ƙazandur; biraƙ silərni bolsa uningdin tartiwalimən. **8** Silər ƙiliqtin ƙorƙup kəlgənsilər, wə Mən üstünglaroƣa bir ƙiliq qüxürimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar. **9** «Xuning bilən Mən silərni xəƕərdin tartiwelip, yat adəmlərning ƙolioƣa tapxurimən, silərning üstünglardin ƕəküm qiƙirip jazalaymən. **10** Silər ƙiliqlinip yiƙilisilər; Israil qegralirida üstünglaroƣa ƕəküm qiƙirip jazalaymən; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **11** Bu xəƕər silər üqün «ƙazan» bolmaydu, ƕəm silərmu uningki «gəx»i bolmaysilər; Mən Israil qegralirida üstünglardin ƕəküm qiƙirip jazalaymən. **12** Wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər; silər Mening bəlgilimilirimdə yürmigən, ƕəkümlirim boyiqə mangmioƣansilər, bəlki əpqərənglardiki əllərning ƕəkümliri boyiqə mangoƣansilər». **13** Xundaƙ boldiki, Mən bexarət beriwatƙinimda, Bənayaning ooƣli Pilatiya jan üzdi. Mən düm yiƙildim: «Aƕ, Rəb Pərwərdigar! Sən Israilning ƙaldisini pütünləy yoƙatmaƙqimusən?» — dəp ƙattiƙ awazda nida ƙildim. **14** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaƙ deyildi: — **15** I insan ooƣli, Yerusalemda turuwatƙanlarning: «Pərwərdigardin yiraƙ ketinglar! Qünki muxu zemin bizgila miras ƙilip təƙdim ƙilinoƣan!» degən gepi, sening ƙerindaxliring, yəni sening ƙerindaxliring boloƣan sürgünlərgə ƕəm Israilning pütkül ƕəmətigə ƙaritip eytiloƣan. **16** Xunga ularoƣa mundaƙ degin: «Rəb Pərwərdigar mundaƙ dəydu: Gərqə Mən ularni yiraƙ yərlərgə, əllər arisioƣa yətkiwətkən ƕəm məmlikətlər iqigə tarƙitiwətkən bolsammu, ular baroƣan yərlərdimu Mən Əzüm ularoƣa kiqikkinə bir pak-muƙəddəs baxpanaƕ bolimən». **17** Xunga mundaƙ degin: «Rəb Pərwərdigar mundaƙ dəydu: «Mən silərni əllərdin yioƣimən, tarƙitiwetilgən məmlikətlərdin silərni ƕəm ƙilimən, andin Israil zeminini silərgə ƙayturup təƙdim ƙilimən. **18** Xuning bilən ular u yərgə ƙaytip kelidu, ular barliƙ lənətlik nərsilərni ƕəm barliƙ yirginqlik ixlirini u yərdin yoƙ ƙilidu. **19** Mən ularoƣa bir ƙəlbni berimən, iqinglaroƣa yengi bir roƕni salimən; Mən ularning tenidin taxtəƙ ƙəlbni elip taxlaymən, ularoƣa meƕrlik bir ƙəlbni berimən. **20** Xuning bilən ular Mening bəlgilimilirimdə yüridu, Mening ƕəkümlirimni qing tutup ularoƣa əməl ƙilidu. Ular Mening ƕəlƙim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən. **21** Biraƙ kəngülliri lənətlik nərsilərgə wə yirginqlik ƙilmixlirioƣa beoƣixlanoƣanlar bolsa, Mən ularning yollirini əz bexioƣa qüxürimən», — dəydu Rəb Pərwərdigar». **22** Kerublar ƙanatlirini yaydi, ularning qaƙliri əz yenida turatti; Israilning Hudasining xan-xəripi ular üstidə yuƙiri turatti; **23** wə Pərwərdigarning xan-xəripi xəƕərning otturisidin qiƙip, xəƕərning xərƙ təripidiki taoƣ üstidə tohtidi. **24** Xuning bilən Roƕ meni kətürüp, Hudaning Roƕi bərgən bu kərünüxtə meni Kaldiyəgə, yəni sürgün boloƣanlaroƣa apardi; xuan mən kərgən bu kərünüx məndin kətti. **25** Xuning bilən mən sürgün boloƣanlaroƣa Pərwərdigar manga kərsətkən barliƙ ixlarni səzləp bərdim.

12 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaƙ deyildi: — **2** I insan ooƣli, sən asiy bir ƕəmət arisida turisən; ularning kərüxkə kəzi bar əmma kərməydu, anglaxƙa ƙuliƙi bar, əmma anglimaydu, qünki ular asiy bir ƕəmättur. **3** Wə sən, i insan ooƣli, sürgün boloƣuqining yük-taƙlirini təyyarlap ƙoyoƣin; wə kündüzdə ularning kəz aldida sürgün boloƣuqidək əz jayingdin baxƙa jayoƣa baroƣin. Gərqə ular asiy bir ƕəmət bolsimu, eƕtimalliƙi yoƙ əməski, ular qüxinip yetidu. **4** Kündüzdə ularning kəz aldida sürgün boluxƙa təyyarlioƣan yük-taƙlardək yük-taƙliringni elip qiƙ; andin kəq kirəy degəndə ularning kəz aldida sürgün bolidioƣan kixilərdək jayingdin qiƙip kətkin; **5**

tamni kolap texip, yük-taqliringni elip qiqqin; **6** ularning kəz aldida buni mürünggə elip, gugumda kətürüp qiqip kətkin; yərni kərəlməsliking üqün yüzüngni yapqin; qünki Mən seni Israil jəmətigə bexarət qildim. **7** Wə mən buyruloqan boyiqə xundaq qildim; kündüzdə mən sürgün boloquqi kixidək yük-taqlirimni elip qiqtim; wə kəq kirgəndə qolum bilən tamni kolap texip, yül-taqilirimni qiqirip, gügümdə ularning kəz aldida mürəmgə elip kətürüp mangdim. **8** Ətigəndə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyilidi: — **9** «I insan ooqli, Israil jəməti, yəni asiy bir jəmət, səndin: «Bu nemə qiloqining» dəp sorioqan əməsmu? **10** Uloroqa: «Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: Bu yüklənggən wəhiy Yerusalemdiki xahzadə həm xu yərdiki barlik Israil jəmətidikilər tooqruluqtur» — degin. **11** Uloroqa: «Mən silər üqün bexarət. Mən qandaq qiloqan bolsam, əmdi uloroqimu xundaq ixlar qildurulidu; ular əsir bolup sürgün bolidu» — degin. **12** Ular arisidiki xahzadə əz yük-taqlirini gugumdə mürisidə kətürüp qikidu; ular tamni kolap texip təxüktin nərsilirini qikiridu; u əz yüzini yepip zeminni kərəlməydioqan bolidu. **13** Xuning bilən Əz torumni uning üstigə yayimən, u Mening qiltikimda tutulidu; Mən uni Kaldiylərning zemini boloqan Babiloqa apirimən, birak u u yərni əz kəzi bilən kərməydu; u xu yərdə əlidu. **14** Uningoqa yardəmləxkən epqərisidikilərning həmmisini həm barlik qoxunlirini Mən barlik xamaloqa tarkitiwetimən; Mən qiliqni oqilaptin suoqurup ularni qoqlaymən. **15** Mən ularni əllər arisioqa tarkitiwətkinimdə, məmlikətlər iqigə taratkinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **16** Birak ularning iqidiki az bir qismini, qiliq, aqarqilik həm waba kesilidin halas qilimən; məksitim xuki, uloroqa əzliri baridioqan əllərdə əzlirigə yirginqlik qilmixlirini etirap qilduruxtin ibarət; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu». **17** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **18** «Insan ooqli, əz neningni titrigən qalda yegin, süyüngni dir-dir qilip ənsirigən qalda iqkin; **19** həm xu zemindiki kixilərgə mundaq dəp eytkin: «Rəb Pərwərdigar Yerusalemdikilər wə Israil zeminidə turuwatqanlar tooqruluk mundaq dəydu: «Ular əz nenini ənsirəx iqidə yəydu, süyini dəkkə-dükkidə iqidu; qünki zemində turuwatqanlarning jəbir-zulumi tüpəylidin, u yər həmmisi yəksan qilinidu. **20** Aqalilik xəqərlər harabə bolup, zemin wəyranə bolidu; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər». **21** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **22** «I insan ooqli, Israil zeminidə: «Künlər uzartilidu, qərbir alamət kərünüx bikaroqa ketidu» degən makalni eytkini nemisi? **23** Əmdi uloroqa: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən bu makalni yok qilimən; Israilda bu makal ikkinqi ixlitilməydu; sən əksiqə uloroqa: «Künlər yekinlaxti, qərbir alamət kərünüxning əməlgə axuruluximu yekinlaxti» — degin. **24** Qünki Israil jəmətidə yaloqan «alamət kərünüx» yaki adəmni uqurudioqan palqiliklar qayta bolmaydu. **25** Qünki Mən Pərwərdigardurmən; Mən səz qilimən, həm qiloqan səzüm qokum əməlgə axurulidu, yənə keqiktürülməydu. Qünki silərning künliringlarda, i asiy jəmət, Mən səz qilimən həm uni əməlgə axurimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar». **26** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **27** «I insan ooqli, mana, Israil jəmətidikilər sening tooqruluk: «U kərgən alamət kərünüxlər uzun künlərdin keyinki wakitlarni kərsitidu, u bizgə yirak kəlgüsi tooqruluk bexarət beridu» — dəydu. **28** Xunga uloroqa: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mening səzlirimdin qeqqaysisi yənə keqiktürülməydu, bəlki qiloqan səzüm əməlgə axurulidu, dəydu Rəb Pərwərdigar» — degin».

13 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **2** «I insan ooqli, sən Israilning bexarət bərgüqi pəyoqəmbərliri, yəni əz təsəwwuri bilən bexarət bərgüqilərni əyibləp bexarət berip: «Pərwərdigarning səzini anglanglar!» — degin. **3** Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Əz roqioqa əgixip mangidioqan, qeq wəqiyni kərmigən qamakət pəyoqəmbərlərning qalioqa way! **4** I Israil, sening pəyoqəmbərliring huddi harabilər arisida yürüwatqan tülkilərdək boldi. **5** Silər bəsülgən jaylaroqa qikmioqansilər, uning Pərwərdigarning künidə bolidioqan jəngdə puhta turuxi üqün Israil jəmətining buzuloqan temini qeq yasimidinglar. **6** «Pərwərdigar mundaq dəydu» degüqilər bolsa pəkət sahta bir kərünüxni wə yaloqan palni kərgənlərdin ibarəttur; Pərwərdigar ularni əwətmigən; birak ular əz səzining əməlgə axuruluxini ümid qilidu. **7** Silər «Pərwərdigar mundaq dəydu» degininglarda, Mən qeq səz qilmioqan tursam, silər sahta bir «alamət kərünüx»ni kərgən, yaloqan palni eytkan əməsmu? **8** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Silər oydurma səzligininglar, yaloqan «alamət kərünüx»lərni kərgininglar tüpəylidin, əmdi mana, Mən silərgə qarximən, — dəydu Rəb Pərwərdigar, **9** — Mening qolum sahta «alamət kərünüx»ni kərgən wə yaloqan palni eytkan pəyoqəmbərlər bilən qarxilixidu; ular əz həlkimning kengixidə olturmaydu, ular Israil jəmətining nəsəbnamisidə hatirilənməydu; ular Israilning zemininioqa qeq kirgüzülməydu; xuning bilən silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **10** Bərqək, ular tinq-amanlik bolmioqandimu «tinq-amanlik!» dəp jar selip, həlkimni ezikturoqanliki üqün, birsi nepiz ara tamni qopursa, ular kelip pəkət uni qak suwak bilən akartip qoyoqanliki üqün — **11** Tamni qak suwak bilən akartiwatqanlaroqa: «Bu tam yikilidu!» degin! Kəlkündək bir yamoqur yaoqidu! I yooqan məldürlər, silər qüxisilər! Dəqxətlik bir xamal qikidu; **12** wə mana, tam ərülüp qüxkəndə, həq silərdin: «Silər bu tamni suwioqan qak suwak qeni!» dəp sorimamdu? **13** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Əz kəqrim bilən dəqxətlik bir xamal partlitip qikirimən; Mening aqqikimdin kəlkündək bir yamoqur wə həmmini qalak kilidioqan kəqrlik məldürlər yaoqidu. **14** Xuning bilən Mən silər qak suwak bilən akartqan tamni oqulitip, uning ulini axkarə kilip, uni yər bilən yəksan kilimən; u oqulap qüxkəndə, silər uning arisida qalak bolisilər; wə Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **15** Xundak kilip Mən kəqrimni tam həm uni qak suwak bilən akartqanlarning üstigə qüxürüp pioqandin qikimən; wə: «Tam yok boldi, xundakla uni qak suwak bilən akartqanlar, yəni Yerusalem tooqruluk bexarət bərgüqi, qeq tinq-amanlik bolmioqandimu u tooqruluk tinq-amanlikni kərsətkən «alamət kərünüx»ni kərgən Israilning pəyoqəmbərlirimu yok boldi» — dəymən». **17** «Əmdi sən, i insan ooqli, əz təsəwwuri boyiqə bexarət bərgüqi əz həlkingning qizlirioqa yüzüngni qaritip, ularni əyibləp bexarət berip mundaq degin: — **18** Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Əz beoqixlirining qərbirigə [seqirlik] biləzüklərni qadap, janlarni tuzakka elix üqün qərqandaq egiz-pakar adəmlərning bexioqa pərənqini yasioqanlaroqa way! Əmdi silər əz həlkimning janlirini tuzakka qüxürüp, janliringlarni sak qaldurimiz dəwatamsilər? **19** Nəqqə tutam arpa, nəqqə qixləm nanni dəp silər Manga kupurluk qilip, yaloqan səzgə kulak salidioqan Mening həlkimgə yaloqanqilikinglar arkilik əlməskə tegixliklirini əltürüp, tirik qalmaslikka tegixliklirini qayat qaldurmakqimusilər? **20** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mana, Mən silərning kuxlarni tuzakka qüxürgəndək kixilərni tuzakka qüxürgüqi seqirlik «tengik»liringlaroqa qarximən, Mən ularni bilikinglardin yirtip taxlaymən; xuning bilən silər kuxlarni tuzakka qüxürgəndək

tutqan kixilərni ərkinlikkə uquriwetimən. **21** Mən silərning pərənjiliringlarnimu yirtip taxliwetip, həlkimni qolunglardin qutquzimən; ular yənə qolunglarda olja bolup turmaydu; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **22** Silər yaloqanqilik bilən, Əzüm azar bərmigən həkkaniy adəmlərning kəngligə azar bərgənlikinglar üqün, xundakla rəzil adəmlərning həyatini saqlap qutquzuxqa ularni rəzil yolidin yandurmay, əksiqə ularning qolini küqəytkininglar üqün, **23** silər quruq «alamət kəzünüx»lərni ikkinqi bolup kərməysilər, yaki yaloqan palqilik qilmaysilər; Mən Əz həlkimni qolunglardin qutquzimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər».

14 Israil aqsaqallirining bəziliri Mening yenimoqa kelip aldimda olturuxti. **2** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **3** «I insan ooqli, muxu adəmlər əz butlirini kəngligə tikləp, adəmlərni putlaxturidioqan əz kəbiqlikini kəz aldioqa qoyoqanidi. Əmdi ularning Meni izdəp Məndin yol sorixini qobul qilamdimən? **4** Əmdi ularoqa səz qilip mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Israil jəmətidiki kənglidə əz butlirini tikləp, adəmlərni putlaxturidioqan əz kəbiqlikini kəz aldioqa qoyup, andin pəyoqəmbər aldioqa kelidioqan hərbir adəmni bolsa, Mənki Pərwərdigar uningoqa butlirining kəplüki boyiqə jawab qayturimən. **5** Xundaq qilip Mən Israil jəmətining kənglini Əzümgə igildurimən; qünki ular barliq butliri bilən Manga yat bolup kətti». **6** — Xunga Israil jəmətigə mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Towa qilinglar! Butliringlardin yenip [yenimoqa] qaytip kelinglar! Barliq yirginqlik qilmixinglardin yüzünglarni ərünglar! **7** Qünki Israil jəmətidiki əzlirini Məndin ayrip, əz butlirini kənglidə tikləp, adəmlərni putlaxturidioqan əz kəbiqlikini kəz aldioqa qoyup, andin Məndin sorax üqün pəyoqəmbərning aldioqa kelidioqan hərqaysi adəm yaki xuningoqa ohxax Israilda turuwatqan hərqaysi musapirlar bolsa, Mənki Pərwərdigar Əzüm ularoqa jawab qayturimən; **8** Mən muxu kixini bir agah bexariti qilip uni səz-qəqəkkə qalduruxqa yüzümni uningoqa qarxi qilimən; Mən həlkimning arisidin uni üzüp taxlaymən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **9** Birak pəyoqəmbər əzi eziqturulup, bir bexarətlik səz qiloqan bolsa, u qaoqda Əzüm Pərwərdigar xu pəyoqəmbərni ezitquoqa uqratqanmən; Mən uningoqa qarxi qolumni uzartip, uni həlkim arisidin halak qilimən. **10** Ular kəbiqlikining jazasini tartidu; pəyoqəmbərgə berilidioqan jaza bilən sorioquqioqa berilidioqan jaza ohxax bolidu. **11** Xuning bilən Israil jəməti yənə Məndin qətnəp kətməydu, yaki yənə asiyliqliri bilən əzlirini buloqimaydu; ular Mening həlkim, wə Mən ularning Hudasi bolimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar». **12** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **13** «I insan ooqli, məlum bir zemin Manga asiylik qilip gunah qiloqanda, Mən xuning bilən qolumni uningoqa qarxi uzartip, ularning yələnqüki boloqan nenini qurutuwetip, uning üstigə aqarqilikni əwətimən həm insan wə haywanlarni uningdin üzimən; **14** əmdi u qaoqda Nuh, Daniyal wə Ayuptin ibarət üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu, ular əz həkkaniyliqi tüpəylidin pəqət əz janlirinila saqliyaloqan bolatti — dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** Əgər Mən zemindin yirtquq haywanlarni ətküzsəm, ular uni baliliridin juda qilsa, haywanlar tüpəylidin uningdin ətküqi heqbir adəm bolmay, u wəyranə bolsa, **16** əmdi Mən əz hayatim bilən qəsəm qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — muxu üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu, ular nə əz ooqulliri nə qizlirini qutquzalmaytti; ular pəqət əz janlirini qutquzalaytti, zeminning əzi wəyranə peti qalatti. **17** Yaki bolmisa Mən xu zeminoqa qiliqni qüxürup, uningdin insan həm haywanni üzüwətkən bolsam, **18** əmdi hayatim bilən qəsəm qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — muxu üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu, ular nə əz ooqulliri nə qizlirini saqlap qutquzalmaytti; ular pəqət əz janlirini qutquzalaytti. **19** Yaki bolmisa Mən xu zeminoqa waba kesilini qüxürup, Əz qəhrimni qan təktürulüxi bilən üstigə təksəm, uningdin insan həm haywanni üzüwətkən bolsam, **20** əmdi hayatim bilən qəsəm qilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Nuh, Daniyal wə Ayuptin ibarət üq həzrət uningda turuwatqan bolsimu, ular nə əz ooqlini nə qizini qutquzalmaytti; ular pəqət həkkaniyliqi bilən əz janlirini qutquzalaytti. **21** Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Əmdi xundaq boloqandin keyin, insan həm haywanni üzüwetix üqün Yerusalemoqa tət jazayimni, yəni qiliq, aqarqilik, yirtquq haywan wə waba kesilini qüxürsəm qandaq bolar? **22** Birak mana, uningda qelip qaloqanlar bolidu, yəni ooqul-qizlar uningdin qikirilip qutquzulidu; mana, ular silərning yeninglaroqa qikip, silər ularning yolliri həm qilmixlirini kərüp yetisilər; xuning bilən silər Mən Yerusalemoqa qüxürgən külpət, yəni uningoqa qüxürülgən barliq ixlar tooqruluq təsəlli alisilər; **23** əmdi silər ularning yolliri həm qilmixlirini kərgininglarda, ular silərgə təsəlli epkelidu; silər Mening uningda barliq qiloqan ixlirimni bikardin-bikar qilmioqanliqimni tonup yetisilər, — dəydu Rəb Pərwərdigar».

15 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **2** «I insan ooqli, üzüm teli yaoqiqining baxqa dərəh yaoqaqliridin nemə artuqqiliqi bar, uning xehining ormandiki dərəhlər arisida nemə alahidiliki bar? **3** Uningdin birər jabduqni yasaxqa materiyal aloqanning paydisi barmu? Uningdin qinilərni asqudək qozuqni yasioqili bolamdu? **4** Mana, u otqa yeqiloqu boloqanda, ot uning ikki uqini kəydürgəndə, otturisimu yerim kəygəndə, əmdi uni birər ixqa ixlətkili bolamdu? **5** Mana, u saq boloqanda, heqkandaq ixqa ixlətkili bolmioqan yərdə, əmdi ot uni kəydürüp yəp kətkəndə, uni birər ixqa ixlətkili bolamdu? **6** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mən ormandiki dərəhlər arisidiki üzüm telining yaoqiqini otqa tapxuroqinimdək, Yerusalemda turuwatqanlarni otqa tapxurimən. **7** Yüzümni ularoqa qarxi qilip qaritimən; ular bir ottin qiqsa, baxqa bir ot ularni yəwetidu. Əz yüzümni ularoqa qarxi bolup qaratqanda, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **8** Ularning qiloqan wapasizliqliri tüpəylidin mən zeminni wəyranə qilimən» — dəydu Rəb Pərwərdigar».

16 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **2** I insan ooqli, əzining yirginqlik qilmixlirini Yerusalemning yüzigə selip mundaq degin: — **3** Rəb Pərwərdigar Yerusalemoqa mundaq dəydu: «Sening əsliy zating wə tuoquluxung Qanaaniylarning zeminida boloqan; sening atang Amoriy, apang Hittiy qiz idi. **4** Sening tuoquluxuoqa kəlsək, sən tuoquloqan kününgdə kindiking kesilmigən, sən suda yuyulup pakiz qilinmioqan; heqkim sanga tuz sürkmigən yaki seni zakilimioqan. **5** Heqkimning kəzi muxu ixlar üqün sanga rəhim qilmioqan yaki iqini sanga aoqritmioqan; əksiqə sən dalaoqa taxliwetilgənsən, qünki tuoquloqan kününgdə kəmsitilgənsən. **6** Xu qaoqda Mən yeningdin ətüp ketiwetip, seni əz qeningda eoqinap yatqiningni kərgən; wə Mən əz qeningda yatqan halitingdə sanga: «Yaxioqin!» — dedim. Bərhək, sən əz qeningda yatqan halitingdə Mən sanga: «Yaxioqin!» — dedim. **7** Mən seni daladiki ot-qəplərdək aynittim; sən əsüp heli boy tartip qiraylik bezilip wayioqa yətting; kəksiliring xəkilləndi, qaqliring üzün əsti; birak sən tehi tuoqma-yalingaq

iding. **8** Mən yənə yeningdin ətüwetip sanga ḳaridim; mana, ixḳ-muḥəbbət məzgiling yetip kəldi; Mən tonumning pexini üstünggə yeyip ḳoyup, yalingaqlikingni əttim; Mən sanga ḳəsəm iqip, sən bilən bir əḥdə tüzdum, dəydu Rəb Pərwərdigar, wə sən Meningki boldung. **9** Mən seni su bilən yuyup, ḳeningni teningdin yuyuwetip, sanga puraḳlik mayni sürttüm. **10** Mən sanga kəxtilik kənglәkni kiygüzüp, ayioɣingoɣa dəlfin terisidin tikkən kəxlərni saptim; seni nepis kanap bilən orap, yipək bilən yepip ḳoydum. **11** Seni zibu-zinnətlər bilən pərdazlidim, ḳolliringoɣa biləzüklərni, boynungoɣa marjanni taḳap ḳoydum; **12** burnungoɣa ḥalkini, ḳulaḳliringoɣa zirilərni, bexingoɣa güzəl tajni kiygüzdum. **13** Xundaḳ ḳilip sən altun-kümüx bilən pərdazlanding; kiyim-keqəkliring nepis kapap, yipək wə kəxtilik rəhttin idi. Yegining aḳ un, bal ḥəm zəytun meyi idi; sən intayin güzəl bolup, hanix mərtiwisigə kətürüldung. **14** Güzəlliking tüpəylidin əllərdə dangḳing qikti; qünki Mən sanga kərkəmlikimni beoɣixlixim bilən güzəlliking kamalətkə yətti, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** — Birak sən güzəllikinggə tayinip, dangḳingdin paydilinip paḥixə boldung; sən ḥərbir ətküqi kixigə paḥixə muḥəbbətliringni təktüng; güzəlliking uning boldi! **16** Sən kiyim-keqəkliringdin elip əzüng üqün rənggarəng bezəlgən «yuḳiri jaylar»ni yasap, andin ularning üstidə buzuḳluḳ ḳiloɣansən. Bundaḳ ixlar yüz berip baḳmioɣan, wə ikkinqi yüz bərməydu! **17** Sən Mən sanga beoɣixlioɣan güzəl zibu-zinnətlirim wə altun-kümüxüm bilən ərkək məbudlarni yasap ular bilən buzuḳluḳ ḳiloɣansən. **18** Sən əz kəxtilik kiyimliringni elip ularoɣa kiygüzdüng; Mening meyim wə Mening huxbuyumni ularoɣa sunup beoɣixliding; **19** Mən əzünggə bərgən nenimni, Mən sanga ozuḳḳa bərgən aḳ an, zəytun meyi wə balni bolsa, sən ularning aldioɣa huxpuraḳ ḥədiyə süpitidə atap sundung: ixlar dəl xundaḳ idi! — dəydu Rəb Pərwərdigar. **20** — Uning üstigə sən Əzümgə tuoɣup bərgən ḳiz-ooɣulliringni elip, məbudlarning ozuḳi bolsun dəp ularni ḳurbanlik ḳilding. Sening buzuḳluḳung azlik ḳiloɣandək, **21** sən Mening balilirimni soyup ularni ottin ətküzüp məbudlaroɣa atap ḳoydungoɣu? **22** Sening barlik yirginqlik ḳilmixliring ḥəm paḥixə buzuḳluḳliringda, sən yaxlikingda tuoɣma-yalingaq bolup əz ḳeningda eoɣinap yatḳan künliringni ḥeqḳaqan esinggə kəltürmiding. **23** Əmdi sening bu rəzilliḳliringdin keyin — (Way, ḥalingoɣa way! — dəydu Rəb Pərwərdigar) **24** sən yənə əzüng üqün bir pəxtaḳ ḳurup, ḥərbir məydanoɣa bir «yuḳiri jay»ni yasiding; **25** sən ḥərbir koqining bexida «yuḳiri jay»ingni salding; sən əz güzəllikingni yirginqlik ḳilip, teningni ḥərbir ətküqigə tutup, putungni eqip əzüngni berip paḥixə buzuḳluḳungni kəpəytting. **26** Sən ixḳwaz ərliki qong ḳoxnang boloɣan Misirliklar bilən buzuḳluḳ ətküzdüng; Mening aqqikimni ḳozoɣap, paḥixə buzuḳluḳungni kəpəytting. **27** Wə mana, Mən Əz ḳolumni üstünggə uzartip, sening nesiwəngni azaytip ḳoydum. Mən seningdin nəprətlinidioɣan, buzuḳ yolungdin nomus ḳilip qəqigənlərning, yəni Filistiylərning ḳizlirining ḳolioɣa tapxurdum. **28** Sən yənə ḳanmay yənə Asuriyliklər bilən buzuḳluḳ ətküzdung; buzuḳluḳ ətküzgəndin keyin yənə ḳanaət ḳilmiding. **29** Xunga sən sodigərning zemini, yəni Kaldiyə bilən boloɣan buzuḳluḳungni kəpəytip, buningdin yənə ḳanaət ḳilmiding. **30** Muxundaḳ barlik ixlarni, yəni nomussiz paḥixə ayalning ixlirini ḳilisən, nemanqə suyuḳ sening ḳəlbing! — dəydu Rəb Pərwərdigar, **31** Əzüngning pəxtikingni ḥər koqining bexida ḳuridioɣan, ḥərbir məydanda «yuḳiri jay»ingni yasaydioɣan! Uning üstigə sən paḥixə ayaldək əməs iding, qünki sən ḥəḳni nəziringgə almaytting! **32** I wapasiz ayal, erining ornida yat adəmlərgə kəngül beridioɣan! **33** Həḳlər paḥixə ayaloɣa ḥəmixə ḥək beridu; birak sən axniliringni buzuḳluḳ muḥəbbətliridin ḥuzur elixḳa ḥəryandin yeningoɣa kəlsun dəp ularning ḥəmmisigə üstək berip in'am ḳilisən; **34** buzuḳluḳta sən baxḳa ayallarning əksisən, qünki ḥeqkim sening buzuḳ muḥəbbitingni izdəp kəlmidi; sən üstək bərding, ḥeq ḥək sanga berilmidi — sən ḥəḳikətən ularning əksisən! **35** Xunga, i paḥixə ayal, Pərwərdigarning səzini angla! **36** — Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Sening tənggiliring təkülüp, axniliring bilən boloɣan buzuḳluḳliring bilən sening uyat yering axkarilanoɣanliḳi tüpəylidin, barlik yirginqlik məbudliring tüpəylidin, ularoɣa atap sunoɣan baliliringning ḳeni tüpəylidin — **37** xunga mana, Mən sening əzünggə əyx-ixrət mənbəsi ḳiloɣan, barlik səygən ḥəm barlik nəprətlәngən axniliringni yioɣimən — Mən ularni sanga ḳarxi qiḳirip ətirapingdin yioɣip, sening uyat yeringni ularoɣa axkarə ḳilimən, ular sening barlik uyat yeringni kəridu. **38** Xuning bilən seni buzuḳluḳ ḳiloɣan ḥəm ḳan təkkən ayallarni jazalioɣandək jazalaymən; Mən ḳəḥr bilən, ottək oɣəzipimning təlipi bilən üstünggə ḳanlik jazani qüxürimən; **39** Wə Mən seni ularning ḳolioɣa tapxurimən; ular sening pəxtaḳliringni oɣulitidu, sening «yuḳiri jay»liringni qəḳip taxlaydu; ular kiyim-keqikingni üstüngdin saldurup taxlap, güzəl zibu-zinnətliringni bulap-talap, seni tuoɣma-yalingaq ḳalduridu. **40** Ular sanga ḳarxi bir top kixilərni yioɣip epkelidu, ular seni qalma-kesək ḳilidu ḥəm seni ḳiliqliri bilən qepiwetidu. **41** Ular əyliringni ot bilən kəydüridu, kəp ayallarning kəz aldida üstünggə jazalarni qüxüridu; xuning bilən Mən seni paḥixə ayal boluxtin ḳaldurimən; sən yənə ḥeqḳandaḳ «muḥəbbət ḥəḳḳi»ni bərməysən. **42** Xuning bilən Mən sanga ḳaratḳan ḳəḥrimni tohtitimən, Mening muḳəddəslikimdin qikḳan oɣəzəp səndin ketidu; Mən tinqlinip ḳayta aqqiḳlanmaymən. **43** Sən yaxlik künliringni esinggə kəltürmiding, əksiqə muxu ḳilmixliring bilən Meni oɣəzəpləndürdüng; xunga mana, əz yolungni əz bexingoɣa ḳayturimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — xuning bilən bu buzuḳluḳni baxḳa yirginqlik ḳilmixliring üstigə ḳoxup ikkinqi ḳilmaysən. **44** Mana, maḳallarni ixlitidioɣanlarning ḥəmmisi sən tooɣruluḳ: «Anisi ḳandaḳ bolsa, ḳizi xundaḳ bolar» degən bir maḳalni tiloɣa alidu. **45** Sən əz eri ḥəm baliliridin nəprətlәngən anangning ḳizidursən; ḥəm əz ərliri ḥəm baliliridin nəprətlәngən aqa-singilliringning arilikidikisən; sening anang bolsa Ḥittiy, sening atang Amoriy idi. **46** Sening aqang bolsa sol təripingdə turoɣan Samariyə, yəni u wə uning ḳizliri; singling bolsa ong təripingdə turoɣan Sodom wə uning ḳizliri. **47** Sən nə ularning yolliridida mangmioɣan, nə ularning yirginqlik ḳilmixliri boyiqə ix ḳilmioɣansən; Yaḳ! Bəlki ḳiskioɣinə bir waḳit iqidə sən barlik yolliringda ulardin buzuḳ bolup kətting. **48** Əz ḥayatim bilən ḳəsəm ḳilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — singling Sodom, yəni u yaki ḳizliri sən yaki sening ḳizliringning ḳilmixliridək ḳilmidi; **49** Mana, muxu singling Sodomning ḳəbiḥliki — u wə ḳizlirining təkəbbuluḳi, nanliri mol, əndixisiz azadilik künliridə ajiz-namratlarning ḳolini ḥeq küqəytmigənliki idi. **50** Ular təkəbburlixip, Mening aldimda yirginqlik ixlarni ḳildi; Mən buni kərginimdə, ularni yoḳattim. **51** Samariyə bolsa sening gunaḥliringning yerimidəkmu gunaḥ sadir ḳilmidi; ḥalbuki, sən bolsang yirginqlik ḳilmixliringni ularningkidin kəp awutup ḳilding; xundaḳ ḳilip sən yirginqlik ḳilmixliring tüpəylidin aqa-singlingni huddi ḥəḳḳaniydək kəründürgəniding. **52** Sən əslidə əz aqa-singlingning üstidin ḥəküm ḳiloɣuqi iding; əmdi sənmu, əz xərməndilikingni kətürüp yür! Sening ularningkidin tehimu nəprətlik gunaḥliring tüpəylidin ular səndin ḥəḳḳaniy kərünidu; xunga sənmu aqa-singlingni ḥəḳḳaniy kərsətkining

tüpəylidin hijalətkə kelip xərməndilikingni kətürüp yür! **53** Wə mən ularni sürgündin, yəni Sodom ḥəm kizlirini sürgündin, Samariyə ḥəm kizlirini sürgündin qikirip, xundakla ularning arisioƣa sürgün boloƣanliringni qikirip sürgünlüktin əsligə kəltürimən; **54** xuning bilən ularoƣa təsəlli bərgininգdə, sən əz xərməndilikingni kətürisən, sening barlik kilmixliring tüpəylidin hijalətkə kalisən. **55** Sening aqa-singling, Sodom ḥəm kizliri əsli ḥalioƣa, Samariyə ḥəm kizlirimu əsli ḥalioƣa kelidu; sənmu wə sening kizliring əsliy ḥalinglaroƣa kelisilər. **56** Sening rəzilliking pax kilinmay, təkəbburlukta yürgən kününgdə, singling Sodom aoƣzingda səz-qeqək boloƣan əməsmidi? Əmdi ḥazir sən əzüng Suriyə kizliri wə uning ətrapidikilərning ḥəmmisi ḥəmdə Filistiyə kizliri, yəni seni kəzgə ilmaydioƣan ətrapingdikilərning mazak obyekti bolup kalding. **58** Sən buzuklukung, yirginqlik kilmixliringning jazasini kətürisən, dəydu Pərwərdigar. **59** Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Əz kiloƣanliring, yəni iqkən kəsəmingni kəmsitip, əḥdini buzoƣanlikiƞ boyiqə seni bir tərəp kilimən; **60** Ḥalbuki, Mən sening bilən yaxlik künliringdə tüzgən əḥdəmni əsləymən, ḥəm sən bilən mənggülük bir əḥdə tüzimən. **61** Xuning bilən sən əzüngdin qong aqiliring ḥəmdə seningdin kiqik singilliringni tapxuruwaloƣiningda, sən yolliringni esinggə kəltürüp hijalətkə kalisən; qünki muxu [aqa-singilliringni] sanga kizlar süpitidə tapxurimən; birak bu ixlar seningdiki əḥdə tüpəylidin bolmaydu. **62** Mən Əz əḥdəmni sən bilən tüzimən, sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilisən; **63** xuning bilən seni kəqürüm kiloƣinimda, sən kilmixliringni esinggə kəltürüp hijil bolup, xərməndiliking tüpəylidin kaytidin aoƣzingni ḥeq aqmaysən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

17 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **2** I insan ooƣli, bir tepixmakƞi otturioƣa koyup, Israil jəmətigə bir təmsilni səzləp berip mundak degin: — **3** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Kəng kanatlik, ziq rənggarəng uzun pəylik qong bir bürküt Liwanoƣa kelip, xu yərdiki egiz kedir dərihining uqidiki xahni aldi; **4** U əng yukiri yumran bihini üzüwelip, uni sodigərning zeminioƣa apirip, tijarətqilərning xəḥirigə tikti. **5** U yənə zemindin baxka urukni elip baoƣlik bir etizoƣa tikti; uni mol sular boyida selip, sügət telidək tiklidi. **6** U əsüp, kəng yeyilip, pəs boyluk üzüm teli bolup qikti; uning xahliri [bürküt] tərəpkə karap əsti, yiltizlirimu uning astioƣa sozuldi. Xu yol bilən u üzüm teli bolup, xahlandi, bihlandi. **7** Əmdi kəng kanatlik, ziq pəylik yənə bir qong bürküt pəyda boldi; wə mana, bu üzüm teli «U meni suoƣarsun» dəp, tikilgən qənəkliridin yiltizlirini uningoƣa karap tartti, xahlirini uningoƣa karap sozdi; **8** Mana, u obdan xahlap mewə bərsun, esil üzüm teli bolsun dəp munbət etizda, mol sular boyioƣa tikilgənidi». **9** Əmdi Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «U ronak tapamdu? Uni kakxal kiliwetix üqün [bürküt] yiltizlirini yulup, mewisini kesiwətməmdu? Uning yumran yopurmakliri hazan bolidu; xu qaoƣda uni yiltizliridin yuluwelixka küqlük bir bilək yaki nuroƣun həklərning ḥeq keriki bolmaydu. **10** Əmdi ḥətta kaytidin tikilgən bolsa, ronak tapamdu? Xərk xamili uningoƣa təgkəndilə taza kaoƣjirap kətməmdu? U tikilip əskən qənəkliridə kaoƣjirap ketidu». **11** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **12** «Asiy jəmättin: «Muxu ixlarning mənisini biləmsilər?» dəp sorap, ularoƣa mundak degin: «Mana, Babil padixaḥi Yerusalemoƣa kelip, uning padixaḥi ḥəm xaḥzadilirini elip əzi bilən Babiloƣa kayturup apardi. **13** Xu wakitta u padixaḥning nəslidin bir kixini elip uning bilən əḥdə tüzüp uningoƣa kəsəm iqküzdi. U yənə zemindiki esil-mətiwər boloƣanlarni uning bilən elip kətti; **14** məkṣət, padixaḥlikning təwən ajiz ḥaləttə bolup, kəddini rusliyalmay, pəkət uning əḥdisini tutuxi bilən jenini jan ətküzüx üqün idi. **15** Birak u Misir bizgə atlar ḥəm qong koxunni təminlisun dəp əlqilirini xu yərgə əwətip, uningoƣa asiylik kildi. Əmdi u ronak tapamdu? Mundak ixlarni kiloƣuqi tirik kalamdu? U əḥdini buzup tirik kalamdu? **16** Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — bərḥək u əzini padixaḥ kiloƣan padixaḥning zeminidə, — yəni uning kəsimini kəmsitkən, əḥdisini buzoƣan ḥeliki padixaḥning zeminidə, — uning yenida, Babilning otturisida əlidu. **17** Bolidioƣan jəngdə, ular kelip nuroƣun kixilərni kirix üqün [sepiloƣa] qikidioƣan dənglüklərni selip, potəylərni kuroƣanda, Pirəwn küqlük koxun ḥəm nuroƣunlioƣan əskərlərni baxlap kəlsimu, uning üqün ḥeqnemə kilip berəlməydu. **18** U kəsəmni kəmsitip, əḥdini buzdi; mana, u kol elixip səz bərdi, birak u muxu ixlarni kildi; xunga u tirik keqip kutulalmaydu». **19** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, bərḥək, u kəmsitkən kəsimim ḥəmdə buzoƣan əḥdəmni bolsa, bularni əz bexioƣa kiygüzimən. **20** Mən Əz torumni üstigə yeyip taxlaymən, u Mening kiltikimda tutulidu; Mən uni Babiloƣa apirimən ḥəmdə xu yərdə Manga kiloƣan mutlək wapasizliki üqün uning üstigə ḥəküm qikirip jazalaymən. **21** Uning bilən billə barlik kaqkanlar, barlik koxunliri kiliq bilən yikilidu; bulardin kaloƣanlar ḥərbir xamaloƣa tarkitilidu; xuning bilən silər Mənki Pərwərdigarning səz kiloƣanlikini tonup yetisilər». **22** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mənmu egiz kedirning uqidin bih elip tikimən; uning yapyax xahqilirining uqidin yumran birsini üzüp, egiz ḥəywətlik taoƣ üstigə tikimən; **23** Israil egizlikidiki taoƣka Mən uni tikimən; u obdan xahlap, mewə berip, esil kedir dərihi bolidu; uning astioƣa ḥərkandak uqar-kanatlar konidu; uning xahlirining sayisida ular konup turidu; **24** xuning bilən daladiki barlik dərəhlər biliduki, Mənki Pərwərdigar egiz dərəhni pəs kildim, pəs dərəhni egiz kildim, yexil dərəhni kaoƣjirattim, kakxal dərəhni kəkərtip barakşan kildim; Mənki Pərwərdigar mundak səz kildim wə xuni ada kilimən».

18 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** «Israil zemini tooƣruluk silər: «Atilar aqqik-qüqük üzümlərni yesə, balilarning qixi kerik sezilidu» degən muxu makalni ixlitidioƣan kixilər zadi nemə deməkqisilər? **3** Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, dəydu Rəb Pərwərdigar, silər Israil iqidə muxu makalni kaytidin ixlətməysilər. **4** Mana, barlik janlar Meningkidur; atining jeni Meningkidək, balining jenimu Meningkidur; gunaḥ sadir kiloƣuqi jan igisi bolsa, u əlidu. **5** Birsi ḥəkkaniy bolsa, adillik wə adalət yürgüzidioƣan bolsa, **6** — u nə taoƣlar üstidə butka ataloƣan taamni yemigən, nə Israil jəmətidiki butlaroƣa bax kətürüp ulardin tilimigən, nə koxnisining ayalini ḥeq buzmioƣan, nə ay kərgəndə ayaloƣa yekin kəlmigən **7** nə ḥeqbirigə zulum-zumbuluk ixlətmigən, bəlki kərzdardin kapalət aloƣanni kayturidioƣan, bulangqilik kilmioƣan, əz nenini aq kaloƣanlaroƣa təksim kilip bərgən, yeling-yalingaqka kiyim kiygüzgən; **8** pulni əsümgə bərməydioƣan, jazanə almaydioƣan, bəlki kolini kəbiḥliktin tartip, ikki adəm arisida durus ḥəküm qikiridioƣan; **9** Mening bəlgilimilirimdə mangidioƣan, baxkilaroƣa adil muamilə kilix üqün ḥəkümlirimni tutidioƣan bolsa — mana muxu kixi ḥəkkaniy, u jəzmən ḥayat bolidu, dəydu Rəb Pərwərdigar. **10** Əgərdə əz puxti boloƣan, zorawanlik kiloƣuqi, kan təkküqi boloƣan, xundak yamanliklarning birini əz kerindixioƣa kiloƣan, ḥəmdə yukiriki yahxilikning ḥeqkaysisini kilmioƣan, bir ooƣli bolsa, — yəni taoƣlar üstidə butka ataloƣan taamni yegən, koxnisining ayalini buzoƣan, **12** ajiz-namratlaroƣa

zulum-zumbuluқ ixlətkən, bulangqilиқ қiloɳan, kərzdardin kapalət aloɳanni қayturmioɳan, butlaroɣa bax kətürüp ulardin tiligən, yirginqlik ixlarni қiloɳan, **13** pulni əsümgə bərgən, jazanə aloɳan bir ooɳli bolsa — əmdi u ɦayat қalamdu? U ɦayat қalmaydu; u muxundaқ yirginqlik қilmixlarni қiloɳini üqün u jəzmən əlidu; uning əz қeni əz bexi üstigə qüxidu. **14** Biraқ mana, muxu kiximu bir ooɳul tapsa, u atisining sadir қiloɳan barliқ gunaɦlirini kərgən bolsimu, ɦəm kərgini bilən xundaқ қilmisa **15** — yəni taoɳlar üstidə butқa ataloɳan taamni yemigən, Israil jəmətidiki butlaroɣa bax kətürüp ulardin tilimigən, қoxnisining ayalini buzmioɳan, **16** ɦeқbirigə zulum-zumbuluқ ixlətmigən, қərzdardin қapalət elixni ɦeq əzigə tutmioɳan, bulangqilиқ қilmioɳan, əz nenini aq қaloɳanlaroɣa təқsim қilip bərgən, yeling-yalingaqқa kiyim kiygüzgən, **17** əz қolini қəbiɦliktin tartidioɳan, pulni əsümgə bərmigən, əsüm-jazanə almioɳan, bəlki Mening ɦəkümlirimgə əməl қilidioɳan, bəlgilimililirimdə mangidioɳan bolsa — u əz atisining қəbiɦliki tüpəylidin əlməydu, u jəzmən ɦayat bolidu. **18** Uning atisi bolsa, zulum-zumbuluқ ixlətkən, əz қerindixioɣa bulangqilиқ қiloɳan, əz həlқi arisida natooɳra ixlarni қiloɳanliқi tüpəylidin, mana u əz қəbiɦliki iqidə əlidu. **19** Silər: «Nemixқa ooɳul atisining қəbiɦlikining jazasini kətürməydu?» dəp soraysilər; biraқ ooɳul adillиқ ɦam adalətni yürgüzgən, Mening barliқ bəlgilimilirimni tutup ularoɣa əməl қiloɳan; u jəzmən ɦayat bolidu; **20** gunaɦ sadir қiloɳuqi jan igisi əlidu. Ooɳul atisining қəbiɦlikining jazasini kətürməydu, wə yaki ata ooɳlining қəbiɦlikining jazasini kətürməydu; ɦəққaniy kixining ɦəққaniyliқi əz üstidə turidu, rəzil kixining rəzilliki əz üstidə turidu; **21** wə rəzil kixi barliқ sadir қiloɳan gunaɦliridin yenip towa қilip, Mening barliқ bəlgilimilirimni tutup, adillиқ ɦəm adalətni yürgüzidioɳan bolsa, u jəzmən ɦayat bolidu, u əlməydu. **22** Uning sadir қiloɳan barliқ itaətsizlikliri uning ɦesabioɣa əslənməydu; u қiloɳan ɦəққaniyliқi bilən ɦayat bolidu. **23** Mən rəzil adəmning əlümidin ɦuzur alamdimən? — dəydu Rəb Pərwərdigar. Əksiqə, məndiki ɦuzur uning əz yolidin yenip towa қiloɳanlilқidin əməsmu? **24** Ɦəққaniy kixi əz ɦəққaniyliқidin yenip, қəbiɦlik қiloɳan, rəzil adəmlərning yirginqlik қilmixliri boyiqə ix қiloɳan bolsa, u ɦayat қalamdu? Uning қiloɳan ɦəққaniyliқliridin ɦeqқaysisi əslənməydu; ətküzgən asiyliқi, sadir қiloɳan gunaɦ iqidə, u əlidu. **25** Əmma silər: «Rəbning yoli adil əməs» dəysilər; əmdi, i Israil jəməti, anglanglar; Mening yolum adil əməsmu? Silərning yolliringlar adilsizlik əməsmu? **26** Ɦəққaniy kixi ɦəққaniyliқidin yenip, қəbiɦlikni ətküzgən bolsa, u əlidu; ətküzgən қəbiɦliki bilən u əlidu. **27** Ɦəm rəzil adəm ətküzgən rəzillikidin yenip towa қilip, adillиқ ɦəm adalət yürgüzidioɳan bolsa, u əz jenini ɦayat saқlaydu. **28** Qünki u oylinip, barliқ ətküzgən itaətsizliklиridin yandi; u jəzmən ɦayat bolidu, u əlməydu. **29** Lekin Israil jəməti «Rəbning yoli adil əməs» dəydu; i Israil jəməti, Mening yollirim adil əməsmu? Adil bolmioɳini silərning yolliringlar əməsmu? **30** Xunga Mən üstünglaroɣa, yəni ɦərbiringlarni əz yolliringlar boyiqə ɦəküm қiқirip jazalaymən, i Israil jəməti, dəydu Rəb Pərwərdigar. Қaytip yenimoɣa kelinglar, barliқ itaətsizliқliringlardin yenip towa қilinglar; xuning bilən қəbiɦlik silərgə қiltaқ bolmaydu. **31** Əzünglardin barliқ ətküzgən itaətsizliқliringlarni taxliwetinglar, əzünglaroɣa yengi қəlb wə yengi roɦni tiқlənglar; nemixқa əlməқqisilər, i Israil jəməti? **32** Qünki əlidioɳan kixining əlümidin manga ɦuzur yoқtur, dəydu Rəb Pərwərdigar; xunga yolunglardin yenip towa қilip ɦayat bolunglar!».

19 — «Əmdi sən, Israil xaɦzadilirigə bir mərsiyəni aoɳzingoɣa elip mundaқ dəp oқuoɳin: — **2** «Xirlar arisida anang қandaқ bir qixi xir idi! U yax xirlar arisida yatқan, u arslanlirini bəқip қuwwətlidi. **3** U arslanliridin birini qong қildi, u yax xir bolup qiқti; U owni tutup yirtixni əgəndi; U adəmlərnimu yəwetətti. **4** Əllər uningdin həwər anglidi; U ularning ora toziқida tutuwelindi; Ular uning burnioɣa ilməkni selip, Misir zeminioɣa epkətti. **5** Qix xir əzining arminini bikar kütkinini, Ümidning yoқaloɳanliқini kərüp, U baxқa bir arslinini elip, Uni bəқip yax xir қildi; **6** U xirlar arisida uyan-buyan kəzdi; U yax xir bolup, Owni tutup yirtixni əgəndi; U adəmlərnimu yəwetətti. **7** U ularning istiɦқamlirini buzup, Ularning xəɦərlirini harabə қiliwətti; Zemin wə uning üstidiki ɦəmmisi uning ɦərkirigən awazi bilən dəkkə-dükkigə qüxti. **8** Andin əllər uning ətrapidiki rayonlardin kelip uningoɣa қarxi qiқti; Ular uning üstigə torini yeyip taxlidi; U ularning ora toziқida tutuwelindi. **9** Ular burnioɣa ilmək selip қəpəskə solidi; Uni Babilning padixaɦioɣa apardi; Ular uni torlirioɣa eliwaldi; Xuning bilən uning awazi Israil taoɳlirida қaytidin anglanmaydu. **10** Sening anang üzümzaringda bir üzüm teli idi; U su boyida tiқlənggənidi; Sularning molluқidin, U intayin mewilik, kəp xahlik boldi. **11** Uning küqlük xahliri bar idi, Ɦəküm sürgüqilərning xaɦanə ɦasilirioɣa layiқ idi; Uning boyi bulutlardinmu egiz kəkkə taқaxti, U egizliki wə xahlirining nuroɳunliқi bilən kerünərlik idi; **12** Biraқ u қəɦr bilən yulundi, U yərgə taxlandi, Xərқ xamili mewisini қurutiwətti; Uning küqlük xahliri sunduruldi, қaoɳjirap kətti; Ot ularni yutuwaldi. **13** Ɦazir u qəl-bayawanda, Qangқaқ, susiz bir yərdə tikildi; **14** Uning xahlirining birsidin ot qiқip, Uning bihliri ɦəm mewisini yutuwaldi; Xuning bilən uningda ɦəkümdarning xaɦanə ɦasisi boloɳudək küqlük xehi қalmidi. Bu səzlər mərsiyədur, bular pəқət mərsiyə üqünla ixlitilidu».

20 Yəttinqi yili, bəxinqi ayning oninqi küni xundaқ boldiki, Israilning bəzi aқsaқalliri Pərwərdigarni izdəp uningdin sorioɳili mening aldimoɣa kelip olturdi. **2** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaқ deyildi: — **3** I insan ooɳli, Israilning aқsaқallirioɣa səz қilip mundaқ degin: — Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Silər Məndin sorioɳili kəldinglar? Əz ɦayatim bilən қəsəm қilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Mən silərning Məndin sorixinglaroɣa yoloɣa қoymaymən. **4** Əmdi ularning üstigə ɦəküm qiқiramsən, i adəm balisi, ɦəküm qiқiramsən? Ularoɣa ata-bowilirining yirginqlik қilmixlirini ayan қilip ularoɣa mundaқ degin: — **5** Rəb Pərwərdigar mundaқ dəydu: — Mən Israilni tallioɳan künidə, Yaқup jəmətining nəsligə қol kətürüp қəsəm қilip, Misir zeminida Əzümni ularoɣa ayan қiloɳinimda, yəni ularoɣa қol kətürüp қəsəm қilip ularoɣa: «Mən Pərwərdigar sening Hudayingdurmən» deginimdə **6** — xu küni Mən ularni Misir zeminidin qiқirip ular üqün alaɦidə izdəp tapқan süt ɦəm bal eқip turidioɳan, ɦəmmə zemin arisidiki əng güzəl zeminning güli boloɳan zeminoɣa kirgüzüx üqün, қol kətürüp қəsəm қildim; **7** Mən ularoɣa: «Ɦərbiringlar əz kəzünglar aldidiki nəprətlik nərsilərni taxliwetinglar, Misirning butliri bilən əzünglarni buloɣimanglar; Mən Pərwərdigar Hudaynglardurmən» — dedim. **8** Lekin ular Manga asiyliқ қilip Manga қulaқ selixni halimaytti; ɦeqқaysisi nə əz kəzi aldidiki nəprətlik nərsilərni taxliwətmidi, nə Misirning butliridin ɦeq ayrilmidi. Andin Mən қəɦrimni Misir zemini iqidə ularoɣa təküp, ularoɣa қaratқan aqqiқimni basimən, dedim — **9** ɦalbuki, namimning ular turoɣan əllər arisida buloɣanmasliқi üqün, Əz namim üqün ɦərikət қildim; qünki Mən bu əllərning kəz aldida ularni Misirdin qiқirixim bilən Əzümni ayan қiloɳanidim; **10** xunga Mən ularni Misir zeminidin [toluқ] qiқirip, qəl-bayawanoɣa apardim. **11** Wə

Mən bəlgilimilirimni berip, Өz həkümlirimni ularoŋa ayan kildim — ularoŋa əməl kilidioŋan kixi ularning səwəbidin ḥayatka erixidu. **12** Өzüm ḥəm ular arisidiki bexarət bolsun dəp, Mening ularni pak-mukəddəs kilidioŋan Pərwərdigar ikənlikimni bilixi üqün «xabat kün»lirimni ularoŋa beoŋixlidim; **13** lekin Israil jəməti qəl-bayawanda Manga asiylik kildi; qünki ular Mening bəlgilimilirimdə mangmidi, Mening həkümlirimni qətkə kakti (əgər adəmlər bu əmrlərgə əməl kilsa, u ularning səwəbidin ḥayatka erixidu) wə Mening «xabat kün»lirimni kattik buloŋidi; Mən ularning üstigə qəl-bayawanda ular ḥalak kilinoŋuqə kəḥrimni tekimən dedim — **14** ḥalbuki, namimning əllər arisida buloŋanmasliki üqün, Өz namim üqün ḥərikət kildim; qünki Mən bu əllərning kəz aldida ularni Misirdin kutkuzup kikaroŋanmən. **15** Mən yənə qəl-bayawanda ularoŋa süt ḥəm bal ekip turidioŋan, ḥəmmə zeminning güli boloŋan zeminoŋa kirgüzməymən dəp, kolumni kətürüp kəsəm kilimən dedim **16** (qünki ularning kəlbi butlirioŋa əgixip kətkəqkə, Mening bəlgilimilirimni qətkə kakkan, Mening həkümlirimdə mangmioŋan, Mening «xabat kün»lirimni buzoŋan); — **17** ḥalbuki, kəzüm ularoŋa rəḥim kilip ularni ḥalak kilmidim yaki ularni qəl-bayawanda tügətürmidim. **18** Mən qəl-bayawanda ularning balilirioŋa mundak dedim: «Ata-bowiliringlarning bəlgimiliridə mangmanglar, nə ularning həkümlirini tutmanglar nə butliri bilən ezünglarni buloŋimanglar. **19** Mən Pərwərdigar Hudayinglardurmən; Mening bəlgilimilirimdə mengip, Mening həkümlirimni tutup ularoŋa əməl kilinglar; **20** Mening «xabat kün»lirimni pak-mukəddəs dəp ətiwarlanglar; u silərning Mening Pərwərdigar Hudayinglar ikənlikimni bilixinglar üqün Mən wə silər otturimizdiki bir bexarəttur. **21** Lekin balilirimu Manga asiylik kildi; ular nə Mening bəlgilimilirimdə mangmioŋan nə Mening həkümlirimni tutmioŋan (birsi ularoŋa əməl kilsa, u ular bilən ḥayatka erixidu) ular Mening «xabat kün»lirimni buloŋioŋan; xunga Mən kəḥrimni ular üstigə tekün ularoŋa karatkan aqqikimni qüxürüp pioŋandin qikimən, dedim; **22** lekin jazadin kolumni tartip, namimni əllərning kəz aldida buloŋanmisun dəp Өz namim üqün ḥərikət kildim; Mən bu əllərning kəz aldida ularni Misirdin kutkuzup kikaroŋanmən. **23** Qəl-bayawanda Mən kolumni kətürüp ularoŋa silərni əllər arisioŋa tarkitimən, məmlikətlər iqigə taritimən dəp kəsəm kilimən, dedim; **24** qünki ular Mening həkümlirimni ada kilmioŋan, bəlgilimilirimni qətkə kakkan, Mening «xabat kün»lirimni buzoŋan; ular kəzlirini ata-bowilirining butlirioŋa tikməktə idi; **25** xunga Mən ularoŋa yahxi bolmioŋan bəlgilimilərni, ularni ḥayatka elip barmaydioŋan həkümlərni beoŋixlidim; **26** wə ularni əz-əzidin səskəndürüp, Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetixi üqün, Mən ularni əz ḥədiyəliri arkilik buloŋidim, qünki ular ḥədiyə süpitidə barlik tunji balilirini atap koyatti. **27** Xunga, i insan ooŋli, Israil jəmətigə səz kilip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Ata-bowiliringlar xu ixtimu Manga kupurluk kiloŋanki, ular Manga wapasizlik kiloŋan; **28** ular Mən Өz kolumni kətürüp: «Muxu zeminni silərgə berimən» dəp kəsəm kiloŋan yərgə kirgəndə, ular xu yərdiki udul kəlgən ḥərbir yukiri dəng ḥəm barakşan dərəḥni kərüpla xu jaylarda ular kurbanliklirini kilip, Meni aqqiklanduridioŋan ḥədiyələrni kilatti; ular xu yərdimu «huxpurak ḥədiyə»lirini puritip, «xarab ḥədiyə»lirini tekətti; **29** xuning bilən Mən ulardin: «Silər qikidioŋan bu yukiri jay degən nemə?» dəp soridim; xunga bügünga kədər uning ismi «Bamaḥ»dur. **30** Xunga Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Silər ata-bowiliringlarning yolida ezliringlarnimu buloŋimakqimusilər? Ularning nəprətlik kilmixlirioŋa əgixip buzukluk kilmakqimusilər? **31** Əmdi silər ḥədiyəliringlarni sunup, əz ooŋulliringlarni ottin ətküzgəndə, silər yənila bügünga kədər ezünglarni barlik butliringlar bilən buloŋawatisilər; əmdi Mən silərning Meni izdəp sorixinglaroŋa yol koyamdimən, i Israil jəməti?! Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən silərning Meni izdəp sorixinglaroŋa yol koymaymən! **32** Xuningdək silərning kənglünglərdiki «Biz yat əllərdək, baxka yurtlardiki jəmətlərdək yaoŋaq ḥəm tax məbudlaroŋa qokunimiz» degən koyunglar əməlgə axurulmaydu! **33** Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, Mən bərḥək küqlük kol, uzartkan bilikim ḥəm tekün yaoŋduroŋan kəḥrim bilən üstünglardin ḥəkümranlik kilimən. **34** Mən küqlük kol, uzartkan bilikim ḥəm tekün yaoŋduruloŋan kəḥr bilən silərni əllərdin qikirip epkelimən, tarkitiloŋan məmlikətlərdin silərni yioŋimən; **35** silərni əllərgə təwə boloŋan qəl-bayawanoŋa kirgüzüp, xu yərdə üstünglardin yüz turanə ḥəküm qikirip jazalaymən; **36** ata-bowiliringlarning üstidin Misir zeminidiki qəl-bayawanoŋa ḥəküm qikirip jazaloŋinimdək, silərning üstünglardin yüz turanə ḥəküm qikirip jazalaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar. **37** Mən silərni ḥasa astidin ətküzüp, əḥdining rixtisigə baoŋlandurimən. **38** Mən aranglardin Manga wapasizlik kiloŋan asiylarni xallap qikirimən; ularni turuwatkan jaylardin qikirimən, birak ular Israil zeminioŋa kirməydu; xuning bilən silər Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **39** — Əmdi silər bolsanglar, i Israil jəməti, Rəb Pərwərdigar silərgə mundak dəydu: — Manga kulak salmaymiz desənglar, beriweringlar, ḥərbiringlar ez butliringlaroŋa qokuniweringlar! Birak silər yənə ḥədiyəliringlar ḥəm məbudliringlar bilən Mening namimni ikkinqi buloŋimaysilər! **40** Qünki Mening mukəddəs teoŋimda, yəni Israilning egizlikidiki taoŋda, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — barlik Israil jəməti, ularning ḥəmmisi Manga zemində turup hizmət kilidu; Mən u yərdə ularni kobul kilimən wə u yərdə Mən silərdin «kətürmə ḥədiyə»liringlarni, tunji ḥosul boloŋan kəktat-mewiliringlarni, xundakla barlik mukəddəs dəp ayrip beoŋixlioŋan nəsriliringlarni tələp kilimən. **41** Mən silərni əllər arisidin qikirip, məmlikətlərdin elip yioŋkinimda, esil huxbuydək silərni kobul kilimən; xuning bilən əllərning kəz aldida aranglarda Өzümning pak-mukəddəs ikənlikimni kərsitimən. **42** Ata-bowiliringlaroŋa kolumni kətürüp: «Muxu zeminni silərgə berimən» dəp kəsəm kiloŋan Israil zeminioŋa silərni kirgüzginimdə, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər. **43** Silər u yərdə əz yolliringlarni wə ezünglarni buloŋioŋan barlik kilmixliringlarni əsləysilər; xuning bilən ətküzgən rəzil ixliringlar tüpəylidin silər əz-əzünglarni kəzgə ilmaysilər, əz-ezünglardin nəprətlinisilər. **44** Mən rəzil yolliringlaroŋa asasən əməs, yaki buzuk kilmixliringlaroŋa asasən əməs, bəlki Өz namim üqün silərgə xəpkətlik muamilə kiloŋandin keyin, i Israil jəməti, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **45** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **46** I insan ooŋli, yüzüngni Teman xəḥirigə karitip, jənubtikilərni əyibləp, Nəgəw ormanlik dalasini əyibləydioŋan bexarət berip, — **47** Yəni Nəgəw ormanlik dalasioŋa mundak degin: — Pərwərdigarning səzini angla; Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən sanga bir ot yakimən; u səndiki ḥəmmə yexil dərəḥni ḥəmdə ḥəmmə kakxal dərəḥni yəwetidu; yalkunluk ot ḥeq əqməydu, jənubtin ximaloŋiqə pütkül yər yüzi uning bilən köyüp ketidu; **48** barlik ət igiliri Mənki Pərwərdigar uni yakkanlikimni kərüp yetidu; u ḥeqkaqan əqürülməydu!». **49** Wə mən: — Aḥ, Pərwərdigar! Ular mən tooŋruluk: «U pəkət təmsillərnila səzləwatidu» dəydu! — dedim.

21 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaķ deyildi: — **2** I insan ooŋli, yüzüngni Yerusalemoŋa ķaritip, «mukəddəs jaylar»ni əyibləp, Israil zeminini əyibləp bexarət berip, **3** Yəni Israil zeminioŋa mundaķ degin: — Pərwərdigar mundaķ dəydu: «Mana, Mən sanga ķarxidurmən; ķiliqimni oŋilaptin suoŋurup, səndin ħəm ħəkķaniylar ħəm rəzillərni üzüp taxlaymən. **4** Mən səndin ħəm ħəkķaniylar ħəm rəzillərni üzüp taxlimaķqi boloŋinim üqün, ķiliqim barliķ ət igiliri, yəni jənubtin ximaloŋiqə boloŋan ħəmməylən bilən ķarxilixixoŋa oŋilaptin qiķidu; **5** xuning bilən barliķ ət igiliri Mənki Pərwərdigarning Өz ķiliqimni oŋilaptin suoŋuroŋanliķimni tonup yetidu; ķiliq oŋilapķa ķaytidin yenip kirməydu. **6** Əmdi uħ tartķin, i insan ooŋli; iq-baoŋring eqixķudək dərd-ələm bilən ularning kəz aldida uħ-zar ķil. **7** Wə xundaķ boliduki, ular səndin: «Nemixķa uħ tartisən?» dəp sorioŋanda, sən uloroŋa: «Boloŋan xum həwər tüpəylidin! Mana, u kelidu! Barliķ yürəklər erip, barliķ ķollar boxap ketidu, barliķ roħlar zəiplixip, barliķ tizlar süydük bilən qiliķ-qiliķ ħəl bolup ketidu; mana u keliwatidu! U yetip kəldi! — dəydu Rəb Pərwərdigar» — degin. **8** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaķ deyildi: — **9** I insan ooŋli, bexarət berip mundaķ degin: — Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Mana, bir ķiliq, bir ķiliq, bislanoŋan, parķiritiloŋan! **10** U zor ķiroŋinqilik üqün bislanoŋan, uni yaltiraxķa parķiratķan; Өz ooŋlumning xaħanə ħasisi ħərķandaķ addiy tayaķni kəmsitkənliki tüpəylidin, huxal bolup ketiximizgə tooŋra keləmdu? **11** U ķiliqni parķiritilixķa, ķol bilən tutuxķa bekitkən; Ķiliq biləngən, parķiritiloŋan, Ķətl ķiloŋuqining ķolioŋa tutķuzuxķa təyyarlanoŋandur! **12** Nalə-pəryad kətürüp pioŋan qəkkin, i insan ooŋli, Qünki [ķiliq] Mening həlķimgə ķarxi qiķķan; U Israilning barliķ xaħzadilirigə ķarxi qiķķan; Ular Өz həlķim bilən təng ķiliqķa tapxuruloŋan; Xunga yanpixingoŋa ķattiķ urup ķoyoŋin! **13** Qünki sinaķ kəldi; əmdi bu «xaħanə ħasa » baxķa yaoŋaqlarni kəmsitkini bilən, u bəribir tügixidu əməsmu?! — dəydu Rəb Pərwərdigar. **14** — Əmdi sən, i insan ooŋli, bexarət bərgin, qawak qaloŋin! Ķiliq ikki ķetim, üq ķetim urup kirsun! U ķiroŋuqi ķiliq, ularni ħər tərəptin ķorxiwaloŋan zor ķətl ķiloŋuqi ķiliqtur! **15** Ularning yürəklirini erisun dəp, ulardin nuroŋunliri putlixip ķətsun dəp, Mən ularning barliķ dərwazilirioŋa təħdit saloŋuqi ķiliqni ķaritip ķoydum. Way! U qaķmaķtək parķiritiloŋan, u ķirixķa suoŋuruloŋan; **16** i ķiliq, ong tərəpkə ətkür bol! Sol tərəpkə burulup qap! Bisingni ķəyərgə ķaratķan bolsa xu yərgə qap! **17** Mənki Pərwərdigar Өz ķolum bilən qawak qalimən, Өz ķəħrimni təküp pioŋandin qiķimən; Mənki Pərwərdigar xundaķ səz ķildim. **18** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaķ deyildi: — **19** Sən i insan ooŋli, Babil padixaħining ķiliqining mengixioŋa təyyarlanoŋan ikki yolni bekitip ķoyoŋin; ikkilisi bir zemindin qiķidioŋan bolsun; [Yerusalem] xəħirigə mangidioŋan yolning bexida bir yol bəlgisini tikləp ķoyoŋin; **20** yəni ķiliqning yetip kelixi üqün Ammoniylarning Rabbaħ xəħirigə bir yol ħəmdə Yəħudaoŋa, yəni istiħkami məstəħkəm Yerusalem xəħirigə yənə bir yolni bekitip ķoyoŋin; **21** qünki Babilning padixaħi aqa yolda, yəni ikki yolning bexida pal aqķuzidu; u oķlarni silkiydu, «kəqmə məbudlar»din soraydu, jigərni təkxüridu. **22** Əmdi sepilni bəsküqi bazoŋanlarni tikləxni, ķan təküxkə pərman ķilixni, jəng elan ķilip towlaxni, dərwazilaroŋa uruloŋuqi bazoŋanlarni tikləxni, sepiloŋa qiķidioŋan dənglüklərni yasaxni, potəylərni ķuruxni, Yerusalemni [muħasirigə elixni] kərsitidioŋan pal uning ong ķolioŋa qüxidu; **23** gərqə bu pal uloroŋa yaloŋan kerüngini bilən, ular iqkən ķəsəmlər tüpəylidin, Yəħudadikilərni qanggilioŋa alsun dəp padixaħ ularning ķəbiħlikini esigə kəltüridu. **24** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: Silərning asiyliķinglar axkarilinip, barliķ ķilmixliringlarda gunaħliringlar kərüngəqkə, ķəbiħlikinglarni əskə kəltürgininglar tüpəylidin — yəni өzünglar pax ķilinip əskə elinoŋininglar tüpəylidin, silər ķoloŋa elinisilər. **25** Əmdi sən, i Israilning munapiķ ħəm rəzil xaħzadisi, ķəbiħlikingning jazalinix waķti-saiti toxķinida, kəridioŋan küning kelidu! **26** Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Səllini uningdin eliwət, tajni eliwət; ixlar өz petida turiwərməydu; pəs turoŋanni egiz ķil, egiz turoŋanni pəs ķil; **27** uning [təħtini] ərüwət, ərüwət, ərüwət! Uning ħoķuķining Igisi kəlmigüqə, u yənə məwjut bolmaydu; Mən uni Uningoŋa təķdim ķilimən. **28** Əmdi i insan ooŋli, bexarət berip mundaķ degin: — Rəb Pərwərdigar Ammoniylar wə ularning mazaķliri tooŋrisida mundaķ dəydu: «Bir ķiliq, bir ķiliq ķətl ķilixķa suoŋuruloŋan; u adəmni yəwetixkə, qaķmaķtək yaltiraxķa parķiritiloŋan!» — degin! **29** Qünki palqilar sən ķiliq tooŋrungda ķuruķ alamət kərünüxlərni kərüp, sən üqün yaloŋandin bir pal salidu; rəzillərning kəridioŋan küni kəlgəndə, ķəbiħlikning jazalinix waķti-saiti toxķanda, bular seni xu ķiriloŋan rəzillərning boyunliri üstigə ķoxup yatķuzidu! **30** Bu ķiliqni өz oŋilapioŋa ķayturup sal! Mən sening üstünggə өzüng yaritiloŋan jayda, yəni sən tərülgən jayda ħəküm qiķirip jazalaymən. **31** Xuning bilən Mən üstünggə ķəħrimni təküp yaoŋdurup, Oŋəzipimning oti ķilip püwləymən; Mən seni ķatillikķa maħir yawuz adəmlərning ķolioŋa tapxurup berimən; **32** Sən otķa yeķiloŋu bolisən; Sening ķening өz zeminingdə təkülidu; Sən ķaytidin əslənməysən; Qünki Mənki Pərwərdigar səz ķiloŋan.

22 Pərwərdigarning səzi manga kelip xundaķ deyildi: — **2** Əmdi sən, i insan ooŋli, ķanlik xəħər üstigə ħəküm qiķarmamsən? Ħəküm qiķarmamsən? Əmdi uning yirginqlik ķilmixlirini yüzigə selip mundaķ degin: — **3** Rəb Pərwərdigar mundaķ dəydu: «Өz jaza künining kelixi üqün өz iqidə ķan təkküqi xəħər, өzini buloŋax üqün өzigə məbudlarni yasioŋan xəħər — **4** Sən təkkən ķan tüpəylidin gunaħkar boldung, yasioŋan məbudlar tüpəylidin өzüngni buloŋiding; sən өz jaza künliringni yeķinlaxturdung, yilliringni toxturdung; xunga Mən seni əllərgə rəswa, barliķ məmlikətlərgə mazaķning obyekti ķildim. **5** Sanga yeķindikilər ħəmdə səndin yiraķtikilər seni mazaķ ķilidu, i ķiya-qiyaoŋa toloŋan bətnamliķ xəħər! **6** Israilning xaħzadiliri, ħər birining ħoķuķidin paydilinip iqingdə ķandaķ ķan təkkənlikigə ķara! **7** Sening iqingdə ular ata-anisini kəzgə ilmioŋan; aranglarda musapirlaroŋa zulum-zumbuluķ ķiloŋan, yetim-yesirlər ħəm tul hotunlaroŋa uwal ķiloŋan; **8** Mening pak-mukəddəs nərsilirimni sən kəmsitkən, Mening «xabat kün»lirimni buloŋap buzoŋansən; **9** sening iqingdə ķanoŋa təxna təħməthor adəmlər boloŋan; ular taoŋlar üstidə butpərəslik exini yegən; sening iqingdə ular buzuķluķ pəsəndilik ķiloŋan; **10** səndə өz atisining nomusioŋa təgkənlər bar; ay kərgən ķiz-ayallarni ayaoŋ asti ķiloŋanlarmu bar. **11** Birsi ķoxnisining ayali bilən yirginqlik buzuķluķ ķiloŋan; yənə birsi өz kelinini buzup xəħwaniyət ķiloŋan; səndə boloŋan yənə birsi өz singlisioŋa, yənə atisining ķizioŋa baskunqilik ķiloŋan. **12** Ular ķan təküx üqün arangda «sowoŋatlar»ni ķobul ķiloŋan; sən өsüm-jazanə aloŋan; sən өz ķoxniliringdin ħaramni məjburiy yuluwelip, Meni untuoŋansən — dəydu Rəb Pərwərdigar. **13** Wə mana, Mən ħaramni məjburiy yuluwelixingoŋa wə sən өz arangda təkkən ķanlaroŋa ķarap ķolumni-ķolumoŋa urdum! **14** Mən seni bir tərəp ķilidioŋan künlərdimu yüriking yənila tok, ķolliring qing turiwerəmdu? Mənki Pərwərdigar səz ķildim, Өzüm uni ada ķilimən. **15** Mən seni əllər arisioŋa tarķitimən, məmlikətlər iqigə taritimən, otturangda boloŋan

pəsəndilikinggə hatimə berimən. **16** Əmdi sən əzüng arkilik əllərning kəz aldida buloɣinisən, andin Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. **17** Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **18** I insan ooɣli, Israil jəməti Manga huddi daxkal bolup qikti; ularning ḥəmmisi humdanda kaloɣan mis, kələy, təmür wə kooɣuxunlardur; ular kümüxning poki bolup qikti. **19** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Ḥəmminglar daxkal bolup qikkaqka, mana əmdi Mən silərni Yerusalem otturisioɣa yioɣimən; **20** kixilər üstigə ot püwlap, ularni eritip tawlax üqün kümüx, mis, təmür, kooɣuxun wə kələyni humdan iqigə yioɣkandək, Mən oɣəzipim wə kəḥrim bilən silərni yioɣip [xəḥər] iqigə selip silərni eritimən. **21** Xundak, Mən silərni yioɣip, oɣəzipimning otini üstünglərgə püwləymən, silər uning otturisida erip ketisilər; **22** kümüx humdanda eritilgəndək, silər xəḥər otturisida eritilisilər; wə silər Mənki Pərwərdigarning Əz kəḥrimni üstünglərgə tekkənlikimni tonup yetisilər. **23** Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **24** I insan ooɣli, xəḥərgə mundak degin: — Oɣəzəp qüxkən kündə sən paklandurulmioɣan, yamoɣur qüxmigən bir zeminsən. **25** Əz oljisini titma kilidioɣan, ḥərkirəydioɣan xirdək ularning pəyoɣəmbərliri uningda suyikəst ixlitidu; ular janlarni yəwetidu; həzinilərni, kimmətlik nərsilirini buliwalidu; ular uning otturisidiki tul hotunlarni kəpəytməktə. **26** Uning kahinliri Təwrat-kanunumni buzup taxlap, pak-mukəddəs nərsilirimni buloɣioɣan; ular pak-mukəddəs bilən addiy nərsilərni pərk kilmaydu; ular «xabat kün»lirimgə kəzini yumup yüridu; xuning bilən ular arisida Manga bətnam qaplinidu. **27** Uning iqidiki xaḥzadilər huddi oljisini titma kilidioɣan bərilərdək; ular kan töküxidu, janlarni nabut kilixidu, ḥaram mənpəətni bulixidu. **28** Uning pəyoɣəmbərliri ularning [kilmixlirini] «ḥak suwak» bilən akartkan, «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu!» dəp sahta kərünüxlərni kərüwelip, pal selip yaloɣanqilik yətküzidu; lekin Pərwərdigar ularoɣa səz kiloɣan əməs. **29** Zemindiki addiy pukralarmu jəbir-zulum kilixip, bulang-talang kilidu; ular ajiznamratlarni bozək kilip, musapirlaroɣa zulum selip uwal kilidu. **30** Mən ular arisidin tamni kaytidin yasitip beridioɣan, Meni ularning zeminini wəyran kiliximdin yanduridioɣan, uning yerikini ətküdək, Mening aldimda turidioɣan ariqi bir əzimətni izdəp kəldim; birak ḥeqbirni tapalmidim. **31** Xunga Mən kəḥrimni üstigə tekimən; oɣəzipimning oti bilən Mən ularni ḥalak kilimən; Mən ularning yollirini əz bexioɣa kayturimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

23 Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **2** I insan ooɣli, bir anidin tuoɣuloɣan ikki ayal bar ikən; **3** ular Misir zeminidə pahixilik kiloɣan; ular yaxlikta pahixilik kiloɣan; xu yərdə ularning kəksiliri mijiklinip, kizlik əmqək topqiliri silanoɣan. **4** Ularning isimliri bolsa, qongining Oholah, kiqikining Oholibah idi; ular Meningki idi; ular ooɣul-kizlarni tuoɣkan. Samariyə bolsa Oholah, Yerusalem Oholibahdur. **5** Oholah Meningki boloɣan tekdirdimu yənə buzukluk kiloɣan — u axiklirioɣa, yəni koxniliri boloɣan Asuriylərgə pəs arzu-ḥəwəslərdə boloɣan; **6** kək kiyim kiygən, əməldar-ḥəkümdarlar, ḥəmmisi kelixkən yigitlər, atka mingən qəwəndazlar idi. **7** U əz buzuklukini ularning üstigə beoɣixlioɣan; ularning ḥəmmisi Asuriyəning esilzadiliri idi; əz arzu-ḥəwəslirini barlik kozoɣatkanlar bilən wə ularning barlik məbudliri bilən u əzini buloɣioɣan. **8** U yənila Misirda boloɣan pahixilikliridin waz kəqmidi; qünki uning yaxlikida axu yərdikilər uning bilən billə yatti, kizlik kəksilirini silap, əz buzukluklirini uning üstigə tekti. **9** Xunga Mən uni əz axnilirining, yəni uning arzu-ḥəwəslirini kozoɣatkan Asuriylərning kolioɣa tapxurdum; **10** ular uning nomusini axkarilap, uning ooɣul-kizlirini elip ketip, uni kiliqlap ɛltürüwətti; u ayallar arisida [yaman] atakka kaldi; uning üstigə ḥəküm qikirilip jazalandi. **11** Uning singlisi Oholibah buni kərüp turupmu, arzu-ḥəwəsliridə ḥədisidin tehimu buzuk, pahixilikliri ḥədisiningkidin kəp bolup kətti. **12** U əz koxniliri boloɣan Asuriylərgə pəs arzu-ḥəwəslərni kozoɣatkan; ular əməldar-ḥəkümdarlar, ḥəxəmətlik sawut, formilarni kiygən, atka mingən qəwəndazlar, ularning ḥəmmisi kelixkən yigitlər idi. **13** Mən uning buloɣinip kətkənlikini kərdum; ular ikkilisi bir yolluk idi. **14** U uning pahixiliklirini axurdi; qünki u tamda pərəng bilən sürətlənqən adəmlərni, yəni Kaldiylərning rəsimlirini kərdi; **15** ularning bəlliri potilar bilən oraloɣan, bexioɣa kuyrukluk səllilər kiyilgən; ularning ḥəmmisi ləxkər bexidək, yəni tuoɣuloɣan yurti Kaldiyədiki Babilliklarning kiyapitidə idi. **16** U xuan ularoɣa karap ularning xəḥwaniy ḥəwsini kozoɣioɣan, xuning bilən ularni izdəp Kaldiyəgə əlqilərni əwətkən. **17** Xuning bilən Babilliklar uningoɣa, yəni uning axnilik orun-kərpilirigə yekin kelip, uni əz zinaliri bilən buloɣioɣan; u əzini ular bilən billə buloɣioɣandin keyin ulardin bizar boldi. **18** U əz buzukluklirini oquk kilip, nomusini axkarilixi bilən, jenim ḥədisidin yirgəngəndək uningdinmu yirgəndi. **19** Birak u yənə əzining yaxlik künlirini, yəni Misir zeminida buzukluk pahixilik kiloɣan künlirini esigə kəltürüp əz buzukluklirini tehimu kəpəytti. **20** Uning ərliki exək mədəkliridək, məniysi atlarningkidək boloɣan Babilning pahixiwaz ərkəklirigə karap ḥəwəsliri kozoɣaldi. **21** Sən yaxlikingdiki buzuklukliringoɣa, yəni yaxlikingda Misirliklarning əmqəkliringni silioɣinioɣa yənə təxna bolup təlmürdung. **22** Xunga, i Oholibah, — dəydu Rəb Pərwərdigar — Mana, Mən jening ḥazir bizar boloɣan axniliringni əzünggə karxi kozoɣitimən, ularni sən bilən karxilixixka ḥəmmə təripingdin elip kelimən; **23** Babilliklar, barlik Kaldiylər, Pekodlar, Xoalar, Koallar ḥəmdə Asuriylərning ḥəmmisini ular bilən təng kozoɣaymən; ularning ḥəmmisi kelixkən yigitlər, əməldar-ḥəkümdarlar, uluɣ bəglər wə janablar, ḥəmmisi atka mingən qəwəndazlardur; **24** ular koral-yaraklar, jəng harwiliri, yük harwiliri ḥəm zor bir top həlklər bilən sanga karxi qikidu; ular əzlirini ḥəmmə təripingdə sipar-kalkanlar wə dubuloɣalarni kiyip sanga karxi səpras bolidu; bexingoɣa qüxidioɣan tegixlik jazani ularoɣa tapxurimən, ular əz ḥəkümliri boyiqə jazalaydu. **25** Mən mukəddəslikimdin qikkan oɣəzəpni sanga karitimən; xuning bilən ular kəḥr bilən seni bir tərəp kilidu. Ular sening burnung wə kulakliringni kesiwetidu; səndin ahirki kaloɣanlar kiliqlinidu; ular ooɣul-kizliringni elip ketidu, səndin yənila kaloɣanlar otta yutuwetilidu. **26** Ular səndin kiyim-keqəkliringni eliwelip, güzəl zibu-zinnətliringni bulaydu. **27** Xuning bilən Mən səndə Misir zeminida baxlanoɣan buzuklukliringni wə pahixilikliringni tohtitimən; sən bu ixlaroɣa yənə təlmürməysən, Misirni kayta əsliməysən. **28** — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən seni əzüng nəprətlənqənlərning koliɣa, yəni jening yirgəngənlərning koliɣa tapxurimən; **29** ular seni əqmənlik bilən bir tərəp kilip, barlik əjirliringni elip ketip, seni tuoɣma-yalingaq kaldurup, pahixilikliringning nomusini axkarilaydu. Sən ələr bilən pahixilik kiloɣanlikinq, ularning məbudliri bilən əzüngni buloɣioɣanlikinq tüpəylidin, sening buzuklukliring ḥəm pahixiliklirinq bularni bexingoɣa qüxürdi. **31** Ḥədəngning yolida əzüng mangoɣansən; xunga Mən uningdiki kədəḥni sening kolungoɣimu tutkuzdum. **32** — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Ḥədəngning kədəḥini, qongkur wə qong bir kədəḥni sənmu iqisən; sən rəswa bolup mazak kilinisən, qünki uning ḥəjimi qongdur; **33** sən dəḥxətlik wə ḥalakət kədəḥi, yəni ḥədəng Samariyəning kədəḥi bilən məstlik ḥəm

dərd-ələmgə toldurulisən; **34** sən uni iqiwetip yənə yalaysən, ḥətta uning parqilirinimu o�geajilaysən, andin kəksiliringnimu yulup taxlaysən; qünki Mən xundak səz kildim, dəydu Rəb Pərwərdigar. **35** Xuning üqün Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki sən Meni untup arkangoꝗa taxliwətkənliking üqün, xunga əz buzuklukung ḥəm paḥixiliklirингning jazasini kətürisən. **36** Wə Pərwərdigar manga mundak dedi: — I insan ooꝗli, sən Oholah wə Oholibamah üstigə ḥəküm qikiramsən? Əmdi ularoꝗa əz yirginqlik kilmixlirini ayan kilip kərsətkin. **37** Qünki ular buzukluk kildi; kolliri kan boldi; ular əz butliri bilən buzukluk kilip, uning üstigə Manga tuoꝗkan əz balilirini ularning ozuki süpitidə kurbanlik kilip ətküzüp beoꝗixlidi. **38** Uning üstigə ular Manga xundak ix kiloꝗanki, ohxax bir kündə ular Mening mukəddəs jayimni buloꝗap, «xabat kün»lirimni buzoꝗan. **39** Qünki ular əz balilirimni butlirioꝗa soyoꝗan qaoꝗda, ular ohxax bir kündə mukəddəs jayimni buloꝗaxka kirdi; mana, ular Mening əyüm otturisida xundak kiloꝗan. **40** Uning üstigə adəmlərni yiraktin qakirdi, ularni elip kelixkə əlqi əwətti; mana, ular kəldi; sən ularni dəp yuyunup, kəz-kaxliringoꝗa osma koyup, əzüngni zibu-zinnətlər bilən pərdazliding; **41** ḥəxəmətlik bir diwanda olturdung, uning aldioꝗa üstigə Mening huxbuyum ḥəm zəytun meyim koyuloꝗan dastihanni koydung; **42** oꝗəmsiz yürgən bir top kixilərning awazi uningda anglandi; qüprəndə adəmlər bilən billə qəl-bayawandin Sebaiylarmu elip kelindi; ular [ḥədə-singilning] kollirioꝗa biləzüklər, bexioꝗa qiraylik tajlarni saldi. **43** Əmdi Mən zina-buzukluklar bilən uprap kerioꝗan pakixə tooꝗuluk: «Ular əmdi uning bilən buzukluk kiliwərsun; qünki u ḥəkikətən [pakixə]» — dedim. **44** — Xuning bilən ular pakixə ayaloꝗa yekinlaxkandək uningoꝗa yekin berip billə yatti; ular xundak kilip Oholah wə Oholibamah bu ikki buzuk ayaloꝗa yekinlixip billə yatti. **45** Birak ḥəkkaniy adəmlər ularni zinahor ayallarni wə kan tökküqi ayallarni jazalioꝗanoꝗa ohxax, ularning üstigə ḥəküm qikirip jazalaydu; qünki ular zinahor ayallar, ularning kolliri kandur. **46** Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Bir top adəmlərni uloroꝗa karxi qikirip elip kelimən, ularni ḥəryanoꝗa ḥəydiwetixkə wə bulangqilik kilixka tapxurimən. **47** Bu top kixilər ularni taxlar bilən qalma-kesək kilip, kiliqliri bilən qepip soyidu; ular ularning ooꝗul-kizlirini ältüridu, əylirini ot bilən köydüriwetidu. **48** Xuning bilən Mən zemində buzuklukka hatimə berimən; xuning bilən barlik ayallar silərdin sawak elip silərning buzuklukliringni dorimaydu. **49** Ular buzuklukungni əz bexingoꝗa kayturup qüxüridu, wə silər məbudliringloroꝗa qetixlik boloꝗan gunahlarni kətürisilər; silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər.

24 Tokkuzinqi yili, oninqi ayning oninqi künidə, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** I insan ooꝗli, bu künni, dəl muxu künning qislasini yeziwaloꝗin; qünki dəl muxu kündə Babilning padixahi Yerusalemni muḥasirigə aldi. **3** Asiy jəmətning aldioꝗa bir təmsilni koyup mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Kazanni otning üstigə koyunglar, ot üstigə koyunglar, uningoꝗa su koyunglar; **4** gəx parqiliri, ḥərbir esil gəx parqilirini, put wə kolini uningoꝗa yioꝗip selinglar; esil ustihanlarnimu koxunglar; **5** koy padisidin əng esillirini elinglar; ustihanlarni pixuruxka uning astioꝗa otun toplap koyunglar; uni kattik kaynitinglar, uningdiki ustihanlar obdan kaynisun. **6** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Kanhor xəḥərning ḥalioꝗa, yəni dat baskan kazanoꝗa, ḥeq deti kətməydioꝗan kazanoꝗa way! Uningdiki ḥəmmini birdin-birdin al; uningoꝗa nesiwə qeki taxlanmisun! **7** Qünki u tökkən kan uning otturisida turidu; u kanni topa bilən kəmgili boloꝗudək yərgə əməs, bəlki takir tax üstigə tökti. **8** Kəḥrimni kozoꝗax, intikam elix üqün, u tökkən kanning yepilmasliki üqün takir tax üstigə kaldurdum. **9** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Kanhor xəḥərning ḥalioꝗa way! Mənmu uning otun dəwisini yooꝗan kilimən! **10** Otunni dəwiləŋlar, otni yikip quhqulanglar, gəx obdan pixsun, dora-dərməklərni koxunglar, ustihanlar keyüp kətsun! **11** Andin kazanni kizitip, uningdiki misni kipkizil kilinglar, iqidiki daoꝗ-kirlar eritilip, uning deti qikiriwetilix üqün uni kuruk peti qooꝗlar üstigə koyunglar! **12** Uning kiloꝗan awariqilikliri Meni upratti; Lekin uning kelin deti uningdin kətmidi; Xunga uning deti otta turiwərsun! **13** Sening paskiniqilikingdə buzuk pakixilik bardur; Mən seni pakizlimakqi boldum, lekin sən paskiniqiliktin pakizlandurulmaymən deding; əmdi kəḥrimni üstünggə təküp tohtatmioꝗuqə sən paskiniqiliktin pakizlandurulmaysən. **14** Mənki Pərwərdigar xundak səz kildim; u əməlgə axurulidu, Mən uni ada kilimən; Mən nə buningdin yanmaymən, nə ḥeq sanga iqimni aoꝗritmaymən, nə uningdin əkünməymən; ular sening yolliring wə kilmixliring boyiqə üstünggə ḥəküm qikirip jazalaydu — dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **16** «I insan ooꝗli, Mən sening səyümlük kəz kariqukungni bir urux bilən səndin elip ketimən; birak sən ḥeq matəm tutma, ḥeq yioꝗlima, ḥeq kəz yexi kilma; **17** sükut iqidə uḥ-zar tartisən; əlgüqi üqün ḥeq ḥaza tutma; səlləngni bexingoꝗa orap, kəxliringni putungoꝗa baoꝗlioꝗin; yüzüngning təwinini yepiwətmə, adəmlər epbərgən nandin yemə». **18** Xuning bilən Mən ətigəndə həlkkə səz kildim; kəqkurunda ayalim öldi. Ikkinqi küni ətigəndə mən buyuloꝗini boyiqə ix kildim. **19** Əmdi halayik manga: «Sening bu kiloꝗan ixliringning nemini kərsətkənlikini deməmsən?» dedi. **20** Mən uloroꝗa mundak dedim: — Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **21** Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən Əz mukəddəs jayimni, yəni sən pəhirlərgən küq-tayanqingni, kezünglarni huxal kiloꝗuqi, jeninglar təxna boloꝗan nərsini buloꝗay dəwatimən; silərning kəyninglarda kaloꝗan kiz-ooꝗullar kiliq bilən yokilidu. **22** Xu tapta silər Mən [əzakiyal] ḥazir kiloꝗinimdək kilisilər; silər yüzünglarning təwinini yapmaysilər, adəmlər epbərgən nandin yeməysilər; **23** səlləŋglar bexinglarda, kəxinglar ayaoꝗliringda boliweridu; silər ḥeq matəm tutmaysilər yaki ḥeq yioꝗlimaysilər; silər kəbiḥlikliringlar iqidə solixip, bir-biringloroꝗa karixip uḥ-zar tartisilər. **24** Xundak kilip Əzakiyalning əzi silərgə bexarət bolidu; u kandak kiloꝗan bolsa, silər xundak kilisilər; bu ix əməlgə axuruloꝗanda, silər Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **25** — Wə sən, i insan ooꝗli, Mən ulardin küq-istiḥkamini, ular pəhrilərgən güzək gəḥrini, səyümlük kəz kariquklirini, jan-jegiri boloꝗan kiz-ooꝗullirini ulardin məḥrum kilidioꝗan künidə, **26** — yəni xu künidə, sanga bu həwərni kulikingoꝗa yətküzüx üqün bir kaqkun yeningoꝗa kəlməmdu? **27** Xu künidə aoꝗzing eqiloꝗan bolidu, sən bu kaqkun bilən səzlixisən, yənə ḥeq gaqa bolmaysən; xundak kilip ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

25 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** I insan ooꝗli, yüzüngni Ammoniyloroꝗa karitip, ularni əyibləp bexarət berip mundak degin: — **3** — Ammoniyloroꝗa mundak degin — Rəb Pərwərdigarning səzini anglanglar! Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mening mukəddəs jayim buloꝗanoꝗanda, Israil zemini wəyran kilinoꝗanda, Yəḥuda jəməti sürgün kilinoꝗanda sən uloroꝗa karap: «Waḥ! Yahxi boldi!» degining tüpəylidin, **4** əmdi mana, Mən seni xərktiki əllərning

igidarqilikiƣa tapxurimən; ular sening arangda bargah qurup, arangda qedirlirini tikidu; ular mewiliringni yəp, sütüngni iqidu. **5** Mən Rabbah xəhirini təgilər üqün otlak, Ammoniylarning yerini qoy padiliri üqün aramgah kilimən; xuning bilən silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **6** — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki sən Israil zeminiƣa qarap qawak qelip, putungni tepqəklitip, qəlbingdiki pütün əqmənlik bilən hux boloƣanliking tüpəylidin, **7** əmdi mana, Mən üstünggə qolumni uzartip, seni əllərgə olja boluxqa tapxurimən; Mən seni həlklər iqidin üzimən, məmlikətlər iqidin yokitimən; Mən seni halak kilimən; xuning bilən sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. **8** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki Moab wə Seirning: «Yəhuda pəqət barlik baxqa əllər bilən ohxax, halas» degini tüpəylidin, **9** xunga mana, Mən Moabning yenini — qegrasidiki xəhərlərni, zeminining pəhri boloƣan Bəyt-Yəximot, Baal-Meon wə Kiriatayim xəhərliridin baxlap yerip aqimən; **10** ularni Ammoniylarning zemini bilən billə xərkətiki əllərgə tapxurimən; Mən Ammoniylarning yənə əllər arisida əslənməsliki üqün, ularning igidarlikiƣa tapxurimən; **11** wə Moab üstigə həküm qikirip jazalaymən; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **12** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — qünki Edom Yəhuda jəmətidin əq elip yamanlik kilip, xuningdək eoƣir gunahkar boloƣini tüpəylidin, intikam aloƣnini tüpəylidin, **13** — əmdi Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən Edomoƣa qolumni sozimən; xuning bilən uni zeminidin adəmlər həm haywanlardin məhrum kilimən; Mən uni Teman xəhiridin tartip wəyran kilimən; ular Dedan xəhirigiqə kiliq bilən yikilidu. **14** Xuning bilən Mən həlkim Israilning qoli arkilik Edom üstidin Əz intikamimni alimən; ular Mening aqqikim həm kəhrim boyiqə Edomda ix kilidu; Edomiylar Mening intikamimning nemə ikənlikini bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Filistiylər intikam niyiti bilən harikət kilip, kona əqmənliki bilən Yəhudani yokitayli dəp iq-iqidin əq aloƣini tüpəylidin, **16** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Filistiyəning üstigə qolumni uzartimən; Mən Kərətiylərni kiriwetimən, dengiz boyidikilərning qalduklirinimu wəyran kilimən. **17** Mən ularning üstigə kəhrilik tənbihlərni qüxürüp kattik intikam alimən; ularning üstidin intikam aloƣinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu.

26 On birinqi yili, ayning birinqi künidə xundak boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** I insan ooƣli, Turning Yerusalem tooƣruluk: «Wah! Yahxi boldi! Əllərning dərwazisi boloƣuqi wəyran boldi! U manga qarap qayrilip eqildi; uning wəyran kilinixi bilən əzümni toyoƣuzimən!» degini tüpəylidin, **3** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, i Tur, Mən sanga qarximən, dengiz dolqunlarni qozoƣioƣandək, kəp əllərni sən bilən qarxilixqa qozoƣaymən; **4** ular Turning sepillirini bərbat kilip, uning munarlirini qekip yokitidu. Uning üstidiki topilirini kirip taxlap, uni takir tax kilip qoyimən. **5** U pəqət dengiz otturisidiki torlar yeyilidioƣan jay bolidu; qünki Mən xundak səz kildim, dəydu Rəb Pərwərdigar; u əllər üqün olja bolup qalidu. **6** Uning quruklukta qaloƣan kizliri kiliq bilən kirilidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **7** — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Tur bilən qarxilixixqa Babil padixahi Nebokadnəsar, yəni «padixahlarning padixahi»ni, atlar, jəng harwiliri bilən, atlik qəwəndazlar, qoxun wə zor bir top adəmlər bilən ximal təripidin qikirip epkelimən. **8** U quruklukta qaloƣan kizlirini kiliq bilən soyidu, sanga muhasirə potəylirini kuridu, sepiloƣa qikidioƣan dənglükni yasaydu, sanga qarap qalqanlirini kətüridu. **9** U sepilliringoƣa bəsküqi bazoƣanlarni qaritip tikləydu, qoral-paltiliri bilən munarliringni qekip oƣulitidu. **10** Uning atlirining kəplükidin ularning kətürgən qang-topisi seni qaplaydu; sepilliri bəsülgən bir xəhərgə bəsüp kirgəndək u sening qowukliringdin kirgəndə, sepilliring atlik əskərlərning, qaklarning həm jəng harwilirining sadasi bilən təwrinip ketidu. **11** Atlirining tuyakliri bilən u barlik rəstə-koqiliringni qəyləydu; u puqraliringni kiliq bilən kiridu, küqlük tüwrükliring yərgə yikilidu. **12** Ular baylikliringni olja, mal-tawarliringni oƣnimət kilidu; ular sepilliringni buzup oƣulitip, həxəmətlik əyliringni harabə kilidu; ular sening taxliring, yaoƣaq-limliring wə topa-qangliringni dengiz suliri iqigə taxlaydu. **13** Mən nahxliringning sadasini tügitimən; qiltarliringning awazi qaytidin anglanmaydu. **14** Mən seni takir tax kilimən; sən torlar yeyilidioƣan bir jay bolisən, halas; sən qaytidin qurulmaysən; qünki Mənki Pərwərdigar xundak degənmən, dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** Rəb Pərwərdigar Turoƣa mundak dəydu: — Sən oƣulap kətkiningdə, yarilanoƣanlar ahzarlioƣinida, otturungda kiroƣin-qapqun kilinoƣanda, dengizning qət yakiliri təwrinip kətməmdu? **16** Dengizdiki xahzadilər təhtliridin qüxüp, tonlirini biryakqa taxlap, kəxtilik kiyimkeqəklirini seliwetidu; ular əzlirini qorqunq-titrək bilən pürkəydu; ular yərgə olturup, heq tohtawsiz titrəp, sanga qarap sarasimigə qüxidu. **17** Ular sən üqün bir mərsiyəni oqup sanga mundak dəydu: — «I ahalənq dengizdikilərdin boloƣan, dangki qikqan, Dengiz üstidin küqlük həküm sürgən, Əz wəhxətliringni barlik dengizda turuwatqanlaroƣa saloƣan xəhər! Sən wə sənda turuwatqanlar nəqədər halak boloƣan! **18** Hazir sening oƣulap kətkən kününgdə, Dengiz boyidikilər titrəp ketidu; Dengizdiki arallar wə qiroƣaqtikilər sening yok bolup kətkiningdin dəkkədükkigə qüxüp qaldi». **19** — Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mən seni adəmzatsiz xəhərlərdək, harabə xəhər kiloƣinimda, Mən üstünggə dengiz qongkurluklirini qikirip seni qəkürginimdə, Uluoƣ sular seni besip yapqanda, **20** Xu tapta Mən seni hangoƣa qüxkənlər bilən billə qüxürimən, Qədimki zamandikilərning qatariƣa qüxürimən; Seni yərning tegiliridə turoƣuzimən; Seningdə qaytidin adəmzat bolmasliki üqün, Seni qədimki harabilər arisioƣa, Hangoƣa qüxkənlər bilən billə boluxqa qüxürimən; Birak tiriklərning zeminida bolsa güzəllik tikləp qoyimən; **21** Mən seni baxkilaroƣa bir agahi-wəhxət kilimən; Sən qaytidin heq bolmaysən; Ular seni izdaydu, birak sən mənggügə tepilmaysən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

27 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** Sən, i insan ooƣli, Tur tooƣruluk bir mərsiyəni aoƣzingoƣa elip uningoƣa mundak degin: — **3** I dengizlarning kirix aoƣzida turukluk, dengiz boyliridiki kəp əllər bilən sodilaxkuqi, Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «I Tur, sən «Mening güzəllikim kamalətkə yətti!» deding. **4** Sening qegraliring bolsa dengizlarning otturisida idi; Seni yasioƣanlar güzəllikingni kamalətkə yətküzdi. **5** Ular barlik tahtayliringni Senirdiki kariƣaylardin yasioƣan; Sanga moma üqün ular Liwandin kedir dərihini epkəlgən; **6** Palakliringni Baxandiki dub dərəhliridin yasioƣan; Palubangni səmxit dərəhliridin yasap, Kupros dengiz boyidiki pil qixi bilən nəkixligən. **7** Yəlkining Misirdin kəltürülgən kəxtilik libastin yasaloƣan, u sanga tuoƣ boloƣan; Sayiwining bolsa dengiz boyidiki Elixahdiki kək wə səsün rəhtlərdin idi; **8** Zidondikilər həm Arwadtikilər sening palak uroƣuqiliring idi; Səndə boloƣan danixmənlər, i Tur, sening yol baxlioƣuqiliring idi. **9** Gəbaldiki akşakallar wə uning danixmənliri səndə bolup, kawakliringni etətti; Dengiz-okyandiki barlik kemilər wə ularning dengizqiliri

mal almaxturuxqa yeningoŋa keläʧti. **10** Parslar, Ludtikilär, Liwiyädikilär qoxunoŋa tizimlinip, sening läxkärliring boloŋan; Ular qalqan-dubuloŋilirini üstünggä esip, seni häywätlik qiloŋan; **11** Arwadtikilär qoxuning bilän här täripingdä sepilliringda turup käzättä boloŋan; Gammadtikilärmu munarliringda turoŋan; Ular qalqan-qorallirini ätrapingoŋa, sepilliringoŋa esip qoyoŋan; Ular güzällikingni kamalätkä yätküzgän; **12** Tawarliringning mol boloŋanliqidin Tarxix sanga heridar boloŋan; Mäḫsulatliringoŋa ular kümüx, tämür, qäläy, qoŋuxun tegixip bärgän. **13** Jawan, Tubal wä Mäxäk sän bilän soda qiloŋan; Ular tawarliringoŋa adämlärning janliri, mis qaqa-qazanlarni tegixkän. **14** Torgamaḫ jämätidikilär mäḫsulatliring üqün atlar, jäng atliri wä qeqirlarni tegixip bärgän. **15** Dedandikilär sän bilän sodilaxqan; Dengiz boyliridiki käp hälq sanga heridar boloŋan; Ular sanga dändan, äbnus yaoŋiqini täligän; **16** Suriyä qol ḫünärliringning mol boloŋanliqidin sanga heridar boloŋan; Ular mäḫsulatliringoŋa mawi yaqutlar, sesün räḫtlärni, käxtilärni, näpis kanap räḫtlärni, marjanlarni, qizil yaqutlarni tegixip bärgän. **17** Yähuda wä Israil zeminidikilärdinmu sän bilän sodilaxquqilar boloŋan; Tawarliringoŋa ular Minnitning buoŋdayliri, peqinilär, ḫäsäl, zäytun meyi, mälḫäm dorilarni tegixip bärgän. **18** Däməxq qol ḫünärliringning mol boloŋanliqidin, Ḫärhil baylikliring tüpäylidin sanga heridar bolup sanga Hälbonning xarablirini, aq yunglarni tegixip bärgän. **19** Wedan wä Uzaldin qikqan Jawandikilär mäḫsulatliringoŋa soquloŋan tämür, qowzaqdarqin, egirni tegixkänidi. **20** Dedan sanga at toqumlirini tegixip bärgän; **21** Ärəbistan wä Kedardiki barliq xaḫzadilär sanga heridar boldi; Sanga pahlanlar, qoqqarlar wä eqkilärni tegixip bärgän. **22** Xeba ḫam Raamaḫdiki sodigärlär sän bilän tijarät qiloŋan; Mäḫsulatliringoŋa ular ḫärhil särhil tetitqular, qimmätlik jawaḫiratlar wä altun almaxturup bärgän. **23** Ḫaran, Kannäḫ, Edändikilär wä Xeba, Axur, Hilmadtiki sodigärlär sän bilän tijarät qiloŋan; **24** Ular sanga ḫäxämätlik kiyim-keqäk, sösün räḫtlär wä käxtilär, rängmurəng gilämlärni tegixip bärgän; Bularning ḫämmisi tügünqäklinip tana-aroŋamqilar bilän qing baoŋlinip, bazaringoŋa kirdi. **25** Tarxixtiki kemilär tawarliringni kätürgän karwanlardäk boloŋan; Xuning bilän sän dengiz-okyanning baoŋrida mal bilän toldurulup, intayin eoŋirlixip kätkänsän; **26** Sening palak oroŋuqiliring seni uluoŋ sularoŋa apardi; Xärq xamili seni dengiz-okyanning baoŋrida parä-parä qiliwätti; **27** Sening mal-mülükliring, bazarliring, dengizqiliring wä yol baxlioŋuqiliring, Kawakliringni ätküqilär, sän bilän sodilaxqan sodigärlär, sändä boloŋan barliq läxkärliring, Jümlidin arangda toplanoŋan adämlärning ḫämmisi sän ärülüp kätkän kününgdä ärülüp dengiz-okyanning qynioŋa oŋärq bolup ketidu. **28** Yol baxlioŋuqiliringning aḫ-zarliridin daladikilär täwrəp ketidu. **29** Palak oroŋuqilarning ḫämmisi, Dengizqilar, dengizda barliq yol baxlioŋuqilar əz kemiliridin qüxidu; Ular kuruklukta turidu; **30** Ular sanga karap awazini anglitip, Kattiq aḫ-zar kätüridu; Ular topa-qang qikirip bexioŋa qaqidu; Ular küllär iqidä eoŋinaydu. **31** Ular seni däp qaqlirini qüxürüp əzlirini taz kilip, bəz kiyimlärgə oraydu; Ular kattiq matəm tutup sän üqün zor därd-ələm iqidä yioŋlaydu. **32** Ular aḫ-zarlirini kätürginidä sän üqün bir mərsiyəni okup, sän tooŋruluk ḫaza kilip mundaq däydu: — «Tur dengiz-okyanlar otturisida, ḫazir jimjit kilinoŋan! Əsli kim uningoŋa täng kelələytti? **33** Mäḫsulatliring dengiz-okyanlardin ätüp kätkändə, Sän käp hälklärni kanaätländürgän; Baylikliring wə tawarliringning molluki bilän yər yüzidiki padixaḫlarni beyitkansän. **34** Sən sularning qongqur tegidä dengiz-okyanlar täripidin parä-parä kilinoŋanda, Tawarliring ḫam arangda boloŋan top-top adəmliringmu ərülüp oŋärq bolup kätti. **35** Barliq dengiz boyidikilär sanga karap alakzadə boloŋan; Ularning padixaḫliri däḫxət qorkup, ularning yüzlirini sur baskan. **36** Hälklär arisidiki sodigärlär sanga karap «ux-ux» kildi; Sən özüng bir wəḫxət iding, əmdi kaytidin bolmaysən»».

28 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **2** I insan ooŋli, turning xaḫzadisigə mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Sening əzüngni qong tutup: «Mən bir ilaḫturmən; Mən Hudaning täḫtigə, yəni dengiz-okyanlarning baoŋrida olturimən», degənsən; (Birak sən insan, Huda əməssən!) Sən əz kənglüngni Hudaning kəngli däp oylap kalding. **3** Mana, sən Daniyaldin danasən; Ḫeqkandak sir səndin yoxurun əməs; **4** Danaliking wə əkling bilən sən baylikloroa igə boldung, Altun-kümüxni häziniliringgə toplap koydung; **5** Tijarättə boloŋan zor danaliking bilən baylikliringni awuttung; Baylikling tüpəylidin əzüngni qong tuttung: — **6** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Sən əz kənglüngni Hudaning kəngli däp oylap kätkänlikingdin, **7** Əmdi mana, Mən yat adəmlər, Yəni əllərning däḫxitini üstünggə epkelimən; Ular danalikingning parlaklikini yokitixka kiliqlirini suoŋurup, Xan-xəripingni buloŋaydu; **8** Ular seni ḫangoŋa qüxüridu; Xuning bilən sən dengiz-okyanlarning koynida ältürülgənlərning ölümidə ölisən. **9** Əmdi seni ältürgüqining aldida: «Mən Huda» — dəmsən? Birak sən özüngni sanjip ältüridioŋanning koli astida Təngri əməs, insan bolup qikisən. **10** Sən yat adəmlərning kolida hətnə kilinmioŋanloroa layik boloŋan ölüm bilən ölisən; Qünki Mən xundak səz kiloŋan», — dəydu Rəb Pərwərdigar. **11** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **12** I insan ooŋli, Turning padixaḫi tooŋruluk awazingni kətürüp bu mərsiyəni aoŋzingoŋa elip uningoŋa mundaq degin: — Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Sən, kamalətning jəwhiri boloŋan, Danalikka toloŋan, güzälliktə kamalətkə yətkəniding; **13** Sən Erəm baoŋqisi, yəni Hudaning baoŋqisida boloŋansən; Ḫərbir kimmətlik taxlar, yəni kizil yakut, serik gəḫər wə almas, beril yakut, ak ḫekik, anartax, kək yakut, zumrət wə kək kaxtax sanga yəgək boloŋan; Yakut kəzliring wə nəkkaxliring altun iqigə yasaloŋan; Sən yaritiloŋan kününgdə ular təyyarlanoŋanidi. **14** Sən bolsang məsiḫlängən muḫapizətqi kerub idingsən, Qünki Mən seni xundak bekitkənidim; Sən Hudaning mukəddəs teoŋida boloŋansən; Sən otluk taxlar arisida yürətting; **15** Sən yaritiloŋan kündin beri, səndə kəbiḫlik pəyda boloŋuqə, yolliringda mukəmməl bolup kəlgəniding. **16** Kiloŋan sodiliringning kəp boloŋanlikidin sən zorluk-zumbuluk bilən tolup, gunaḫ sadir kiloŋan; Xunga Mən seni Hudaning teoŋidin ḫaram närsə däp taxliwətkənmən; Mən seni, i muḫapizətqi kerub, otluk taxlar arisidin ḫəydəp yokatkanmən; **17** Sening kənglüng güzälliking bilən təkəbburlixip kətti; Parlakliking tüpəylidin sən danalikingni buloŋioŋansən; Mən seni yərgə taxliwəttim; Padixaḫlar seni kərüp yetixi üqün Mən seni ular aldida yatkuzdum. **18** Sening kəbiḫlikliringning kəplüki tüpəylidin, Kiloŋan sodangning adilsizliki tüpəylidin, Əz mukəddəs jayliringni buloŋioŋansən; Mən əzüngdin bir otni qikardim, U seni kəydürüp yəwətti; Xuning bilən sanga karap turoŋanlarning ḫammisining kəz aldida, Mən seni yərdə kaloŋan küllərgə aylanduruwəttim. **19** Seni tonuoŋanlarning ḫammisi sanga karap sarasimidə kalidu; Sən özüng bir wəḫxət bolup kalding, əmdi kaytidin bolmaysən». **20** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaq deyildi: — **21** I insan ooŋli, yüzüngni Zidonoŋa karitip uni əyiblap bexarət berip mundaq degin: — **22** Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Mana, Mən sanga karxi, i Zidon; Əzüm arangda uluoŋlinimən; Mən uning üstigə ḫəküm qikirip jazalioŋinimda, Əzümni uningda pak-mukəddəs

ikənlimni kərsətkinimdə, Ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **23** Mən ularoŋa wabani əwitip, rəstə-koqilirida ḳan akḳuzimən; Uningoŋa ḳarxi qikḳan ḳiliqning ḫər ətrapida boloŋanlikidin otturisida əltürülgənlər yikilidu; Xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; **24** Ular yənə Israil jəmətini kəzgə ilmioŋan ətrapidikilər arisida, Israil üqün adəmni sanjioŋuqi jioŋan yaki dərd-ələmlik tikən bolmaydu; Xuning bilən ular Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu». **25** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mən ular tarḳitiloŋan əllər arisidin Israil jəmətini ḳaytidin yioŋḳinimda, ularda əllərning kəz aldida Əzümning pak-mukəddəs ikənlikimni kərsətkinimdə, əmdi ular Mən Əz ḳulum boloŋan Yaḳupḳa təḳdim ḳiloŋan, əzining zeminida olturidu; **26** ular uningda tinq-amanlik iqidə yaxap, əylərni selip üzümzarlarni tikidu; Mən ularni kəzgə ilmaydioŋan ətrapidikilərning ḫəmmisining üstigə ḫəküm qikirip jazalioŋinimda, ular tinq-amanlik iqidə turidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar, ularning Hudasi ikənlikimni bilip yetidu».

29 Oninqi yili, oninqi ayning on ikkinqi künidə Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **2** I insan ooŋli, yüzüngni Misir padixaḫi Pirəwngə ḳaritip uni wə Misirning barlik əḫlini əyibləp bexarət berip munu səzlərni degin: — **3** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «I əz-əzigə: «Bu dərya əzümningki, mən uni əzüm üqün yaratḳanmən» degüqi boloŋan, əz dəryaliri otturisida yatḳan yooŋan əjdiḫa Misir padixaḫi Pirəwn, mana, Mən sanga ḳarximən! **4** Mən ḳarmaḳlarni engəkliringgə selip, dəryaliringdiki beliḳlarni əz ḳasiraḳliringoŋa qaplaxturup seni dəryaliring otturisidin qikirimən; dəryaliringdiki barlik beliḳlar ḳasiraḳliringoŋa qaplixidu. **5** Mən seni, yəni sən wə dəryaliringdiki barlik beliḳlarni qəl-bayawanoŋa taxlaymən; sən dalaoŋa qüxüp yikilisən. Ḫeqkim seni yioqmaydu, dəpnə ḳilmaydu; Mən seni yər yüzidiki ḫaywanlar, asmandiki uqar-ḳanatlarning ozuḳi boluxḳa təḳdim ḳilimən. **6** Xuning bilən Misirda barlik turuwatḳanlar Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; qünki ular Israil jəmətigə «ḳomux ḫasa» boloŋan. **7** Ular seni ḳol bilən tutḳanda, sən yerilip, ularning pütkül mürilirini tiliwətting; ular sanga tayanoŋanda, sən sunup, pütkül bəllirini mitkut ḳiliwətting». **8** Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mana, Mən üstünggə bir ḳiliq qikirip, səndiki insan wə ḫaywanlarni ḳiriwetimən. **9** Misir zemini wəyranə wə harabilər bolup ḳalidu; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; qünki Pirəwn: «Nil dəryasi meningki, mən uni yaratḳanmən» degənidi. **10** Xunga mana, Mən sanga ḫəm sening dəryaliringoŋa ḳarximən; Mən Misir zeminini Migdoldin Səwənqiqə, yəni Efiopiyəning qegrasioŋiqə pütünləy harabə-wəyranə ḳiliwetimən. **11** Ḳirik yil iqidə, insanning yaki ḫaywanning ayioŋi uni besip ətməydu wə uningda ḫeq adəm turmaydu. **12** Mən Misir zeminini wəyran ḳilinoŋan zeminlar arisida wəyran ḳilimən; wə uning xəḫərliri harabə ḳilinoŋan xəḫərlər arisida ḳirik yil wəyran bolidu; Mən Misirliḳlarni əllər arisioŋa tarḳitiwetimən, ularni məmlikətlər arisioŋa taritimən». **13** Birak Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Ḳirik yilning ahirida Mən Misirliḳlarni tarḳitiloŋan əllərdin yioŋip ḳayturimən; **14** Mən Misirni sürgündin əsligə ḳaltürüp, ularni Patros zemioŋa, yəni tuoŋuloŋan zemioŋa ḳayturimən; ular xu yərdə təwən dərijilik bir məmlikət bolidu. **15** U məmlikətlər arisida əng təwən turidu; u ḳaytidin əzini baxḳa əllər üstigə kətürməydu; Mən ularni pəsəytimənki, ular ḳaytidin baxḳa əllər üstidin ḫəküm sürməydu. **16** [Misir] ḳaytidin Israil jəmətining tayanqisi bolmaydu; əksiqə ular daim Israil üqün uningdin panaḫ izdəx gunaḫining əslətmisi bolidu; andin ular Mening Rəb Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu». **17** Yigirmə yəttinqi yili, birinqi ayning birinqi künidə xundaḳ boldiki, Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **18** I insan ooŋli, Babil padixaḫi Nebokadnəsar Turoŋa jəng ḳilixta ḳoxunini ḳattiḳ japalik əmgəkkə saldi; xuning bilən ḫərbir bax taḳir bolup kətti, ḫərbir mürə sürkilip yeoŋir bolup kətti; birak nə u nə ḳoxuni Tur bilən ḳarxilaxḳan əmgəktə ḫeqkandaḳ ḫəḳ almidi; **19** xunga Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Mana, Mən Misir zeminini Babil padixaḫi Nebokadnəsaroŋa təḳdim ḳilimən; u uning bayliḳlirini elip, oljisini bulap, oŋənimitini tutup elip ketidu; bular uning ḳoxuni üqün ix ḫəḳki bolidu. **20** Mən uningoŋa [Turoŋa] jəng ḳiloŋanning ix ḫəḳki üqün Misir zeminini təḳdim ḳildim; qünki ular Meni dəp əjir ḳildi, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **21** — Mən xu kündə Israil jəmәti üqün bir münggüz əstürüp qikirimən, wə sən [əzakiyalning] aoŋzingni ular arisida aqimən; xuning bilən ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu.

30 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundaḳ deyildi: — **2** I insan ooŋli, bexarət berip: — Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — «Silər dad-pəryad selip: «Way xu küni!» — dənglar!» — degin. **3** Qünki kün yeḳinlaxti; bərḫək, Pərwərdigarning küni, bulutlar ḳaplanoŋan kün yeḳinlaxti; u əllərning bexioŋa qüxidioŋan kündur. **4** Xuning bilən bir ḳiliq Misir üstigə qüxidu; əltürülgənlər Misirda yikiloŋanda, uning zor bayliḳliri bulinip kətkəndə, uning ulliri ərülüp qüxkəndə, Efiopiyəliklər dərd-ələm tartidu. **5** Efiopiyə, Put, Lud, barlik Ərəbiyə, Liwiyə wə əḫdə ḳilinoŋan zemindikilərmu Misir bilən billə ḳiliqlinidu. **6** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Misirni ḳollaydioŋanlar yikilidu; uning küqidin boloŋan pəḫri yərgə qüxidu; Migdoldin Səwəngiqə boloŋan həlḳ ḳiliqlinidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **7** — Ular wəyran ḳilinoŋan zeminlar arisida wəyran ḳilinidu; uning xəḫərliri harabə ḳilinoŋan xəḫərlər arisida yatidu. **8** Xuning bilən, Mən Misiroŋa ot saloŋinimda, uning yardimidə boloŋanlar sunduruloŋanda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu; **9** Xu küni əlqilər Efiopiyəni ḳorḳitix üqün kemilərdə olturup məndin qikidu; Misirning bexioŋa qüxkən kündək ularoŋimu azab-okubət qüxidu; mana, u keliwatidu! **10** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mən yənə Misirning top-top adəmlirini Babil padixaḫi Nebokadnəsarning ḳoli bilən tügitimən. **11** U wə uning bilən kəlgən həlḳi, yəni əllərning arisidiki əng dəḫxətliki zeminni ḫalak ḳilixḳa elip kelinidu; ular Misir bilən ḳarxilixḳa ḳiliqlarni suoŋurup, zeminni əltürülgənlər bilən tolduridu. **12** Mən Nil dəryalirini ḳurutimən, Wə zeminni rəzil adəmlərning ḳolioŋa setiwetimən; Zemin wə uningda turoŋan ḫəmmini yat adəmlərning ḳolida wəyranə ḳilimən; Mənki Pərwərdigar xundaḳ səz ḳiloŋan». **13** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: «Mən Nof xəḫiridin butlarni yokitimən, oyoŋan məbudlarnimu yokitimən; Misir zeminidin ḳaytidin xaḫzadə bolmas; Mən Misir zeminini ḳorḳunqḳa qüxürimən. **14** Mən Patros xəḫirini wəyranə ḳilip, Zoan xəḫiridə ot salimən, No xəḫiri üstidin ḫəküm qikirip jazalaymən. **15** Misirning istiḫkami boloŋan Sin xəḫirining üstigə ḳəḫrimni təkimən; No xəḫirining top-top adəmlirini ḳiriwetimən. **16** Mən Misirda bir ot salimən; Sin azablardin toloŋinip ketidu; No xəḫiri bəsülidu, Nof xəḫiri ḫər küni yawlaroŋa yüzlinidu. **17** Awən wə Pibəsət xəḫərliridiki yigitlər ḳiliqlinidu; bu xəḫərlər sürgün ḳilinidu. **18** Mening xu yərdə Misirning boyunturuḳlirini sunduroŋinimda, Taḫpanəs xəḫiridə kün ḳarangoŋulixidu; uningda əz küqidin boloŋan pəḫri yokilidu; bir bulut uni ḳaplaydu; uning ḳizliri sürgün ḳilinidu. **19** Mən xundaḳ ḳilip Misir üstidin ḫəküm qikirip jazalaymən; wə xular Mening Pərwərdigar ikənlikimni

tonup yetidu». **20** On birinqi yili, birinqi ayning yättinqi künidä xundaq boldiki, Pərwərdigarning sözi manga kelip mundaq deyildi: — **21** I insan oƣli, Mən Misir padixaĥi Pirəwnning bilikini sundurdum; wə mana, u dawalinixƙa tengilmidi, yaki ƙiliq tutuxƙa tengik bilən küqəytilmidi. **22** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: «Mana, Mən Misir padixaĥi Pirəwngə ƙarximən; Mən uning biläklirini, ĥəm küqlük boloƣinini ĥəm sunduruloƣan bilikini üzüwetimən; xuning bilən ƙiliqini ƙolidin qüxürmən; **23** Misirliƙlarni əllərgə tarƙitiwetimən, məmlikətlər arisioƣa taritimən. **24** Mən Babil padixaĥining ƙolini küqəytip, ƙiliqimni uning ƙolioƣa tutƙuzimən; Mən Pirəwnning biläklirini sundurimənki, u Babil padixaĥi aldida əjili toxƙan yarilanoƣan adəmdək aĥ-zarlar bilən ingraydu. **25** Mən Babil padixaĥining biläklirini küqəytimən, wə Pirəwnning biläkliri sanggilap ƙalidu; Mən Öz ƙiliqimni Babil padixaĥining ƙolioƣa tutƙuzoƣinimda, u uni Misir zemini üstigə sozoƣinida, ular Mening Pərwərdigar ikənlimni tonup yetidu; **26** wə Mən Misirliƙlarni əllər arisioƣa tarƙitimən, məmlikətlər iqigə taritimən; wə ular Mening Pərwərdigar ikənlimni tonup yetidu».

31 On birinqi yili, üqinqi ayning birinqi künidə xundaq boldiki, Pərwərdigarning sözi manga kelip mundaq deyildi: — **2** I insan oƣli, Misir padixaĥi Pirəwngə wə uning top-top adəmlirigə mundaq degin: — Əmdi sən büyüklükündə kim sən bilən təng bolalaydu? **3** Mana, Asuriyəmu Liwandiki bir kedir dərihi idi; uning ormanlikƙa sayə bərgən güzəl xahliri bolup, u intayin egiz boyluq idi; uning uqi bulutlaroƣa takəxkənidi; **4** Sular uni yooƣan ƙilip, qongkur bulaƙlar uni egiz ƙilip östürgəndi; eriƙliri uning tüwidin, ətrapidin ekip ətətti, ular əz östənglirini daladiki barlik dərəhlərgiqə əwətkənidi. **5** Xuning bilən, u bihlanoƣan wakitta, mol sular bilən egizliki barlik dərəhlərdin egiz boloƣan, uning xahliri köpəygən wə xahqiliri uzun boloƣan; **6** asmandiki barlik uqar-ƙanatlar uning xahlirida uwilioƣan, xahqiliri astida daladiki barlik janiwarlar balilioƣan; uning sayisi astida barlik uluƣ əllər yaxioƣan. **7** Xundaq bolup uning xahliri kengiyip, u büyüklükidə güzəlləxkən; qünki uning yiltizliri mol sularoƣa yətkən. **8** Hudaning baoƣqisidiki kedir dərəhlərmu uni tosalmaytti; ƙarioƣaylar uning xahliridək, qinar dərəhliri uning xahqiliridəkmu kəlməytti; Hudaning baoƣqisidiki ĥeqƙandaq dərəh güzəlliktə uningoƣa ohximaytti. **9** Mən uni xahlirining köplükі bilən güzəl ƙiloƣanmən; Hudaning baoƣqisida boloƣan barlik dərəhlər, yəni Erəmdiki dərəhlər uningdin ĥəsət ƙiloƣanidi. **10** Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Qünki u əzini egiz kətürüp, uqini bulutlaroƣa takəxturup uzartƙanliƙi, egizlikidin kənglining təkəbburlaxƙanliƙi tüpəylidin, **11** əmdi Mən uni üzül-kesil bir tərəp ƙilixƙa uni əllərning arisidiki mustəbitning ƙolioƣa tapxurdum; Mən uni rəzilliki tüpəylidin ĥaydəp qətkə ƙaƙƙanidim. **12** Yat adəmlər, yəni əllər arisidiki əng wəĥxilər uni kesip taxlidi. Xahliri taoƣlar wə barlik jiloƣalaroƣa yiƙilip, uning xahqiliri zemindiki barlik jiralaroƣa sundurulup yatidu; yər yüzidiki ĥəlƙlər uning sayisidin qiƙip uningdin neri kətti. **13** Uning yiƙiloƣan oƣoli üstigə asmandiki barlik uqar-ƙanatlar ƙonup yaxaydu; daladiki barlik janiwarlar xahliri üstidə turidu. **14** Buning məkşiti, sulardin suoƣirilidioƣan dərəhlərning ĥeqbiri özini egiz kətürmisun, yaki uqini bulutlaroƣa takəxturmisun, yahxi suoƣirilidioƣan dərəhlərning ĥeqbiri undaq egizlikkə kətürülmisun üqündur; qünki ularning ĥəmmisi ölümgə bekitilgən — yərning tegilirigə qüxüxkə bekitilgənlərning, əlidioƣan adəm balilirining, ĥanoƣa qüxidioƣanlarning ƙatarididur. **15** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — U təĥtisaraoƣa qüxkən künidə, Mən üning üqün bir matəm tutƙuzoƣanmən; qongkur sularni etiwetip uning bulaƙ-eriƙlirini tosuwətkənmən; xuning bilən uning uluƣ suliri tizginləngən. Mən Liwanni uning üqün ƙarilik kiygüzdüm; uning üqün daladiki barlik dərəhlər solixip kətti. **(Sheol h7585) 16** Mən uni ĥanoƣa qüxidioƣanlar bilən billə təĥtisaraoƣa taxliwətkinimdə, uning yiƙiloƣan qaoƣdiki sadasi bilən əllərni təwritiwəttim; xuning bilən Erəm baoƣqisidiki barlik dərəhlər, Liwandiki sərhil wə əng esil dərəhlər, yahxi suoƣiriloƣan ĥəmmə dərəhlər yər tegiliridə turup təsəlli tapƙan. **(Sheol h7585) 17** Uning sayisidə turoƣanlar wə əllər arisida uni ƙollaydioƣanlar uning bilən təng təĥtisaraoƣa, ƙiliq bilən eltürülgənlərning yenioƣa qüxkən. **(Sheol h7585) 18** Ƙeni eytə, Erəm baoƣqisidiki dərəhlərning ƙaysisi xan-xərəp wə güzəlliktə sən [Misiroƣa] təng kələləytti? Birak sənmu Erəm baoƣqisidiki dərəhlər bilən təng yər tegilirigə qüxürülisən; sən hətnə ƙilinmioƣanlar arisida, ƙiliq bilən eltürülgənlər bilən billə yatisən; mana bu Pirəwn wə uning top-top adəmlirining ĥəmmisining nesiwisidur, dəydu Rəb Pərwərdigar.

32 On ikkinqi yili, on ikkinqi ayning birinqi künidə xundaq boldiki, Pərwərdigarning sözi manga kelip xundaq deyildi: — **2** I insan oƣli, Misir padixaĥi Pirəwn üqün bir mərsiyəni aoƣzingoƣa elip uningoƣa mundaq degin: — Sən əzüngni əllər arisida bir xiroƣa ohxatƙansən, birak sən dengiz-okyanlar arisidiki bir əjdihasən, halas; sən palaƙlixip eriƙliringni exip taxturup, sulirini ayaoƣliring bilən qaloƣitip, dəryalirini leyitip ƙoydung. **3** — Əmdi Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Kəp əllərning top-top adəmliri aldida Öz torumni üstünggə yeyip taxlaymən; ular seni torumda tutup tartixidu. **4** Mən seni kurukluƙta ƙaldurup, dalaoƣa taxlaymən; asmandiki barlik uqar-ƙanatlarni üstünggə ƙondurup, yər yüzidiki janiwarlarni seningdin toyundurimən; **5** gəxüngni taoƣlar üstigə ƙoyimən, jiloƣilarni pütkül əzaying bilən toldurimən; **6** Mən ƙeningning ekixliri bilən zeminni ĥətta taoƣlaroƣiqimu suoƣirimən; jiralar sən bilən toxup ketidu. **7** Nurungni əqürginimdə, Mən asmanlarni tosuwetimən, yultuzlarni ƙara ƙilimən; ƙuyaxni bulut bilən ƙaplaymən, ay nur bərməydu. **8** Asmanlardiki barlik parlaydioƣan nurlarni üstüngdə ƙara ƙilip, zemininggə ƙarangoƣulukni ƙaplaymən, dəydu Rəb Pərwərdigar. **9** Mən əllər arisioƣa, yəni sən tonumioƣan məmlikətlər arisioƣa sening ĥalaktin [ƙaloƣan adəmliringni] elip kətkinimdə, kəp əllərning yürikini biaram ƙilimən; **10** Mən kəp əllərni sən bilən alaƙzadə ƙilimən, ularning padixaĥliri sanga ƙarap dəhxətlik ƙorƙixidu; Mən ƙiliqimni ularning kəz aldida oynatƙinimda, yəni sening yiƙiloƣan küningdə ularning ĥərbiri əz jan ƙayoƣusida ĥər dəƙiƙə təwrinidu. **11** — Qünki Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — «Babil padixaĥining ƙiliqi üstünggə qiƙidu. **12** Palwanlarning ƙiliqliri bilən Mən sening top-top adəmliringni yiƙitimən; ularning ĥəmmisi əllər arisidiki mustəbitlərdur; ular Misirning pəhrini yoƙitidu, uning top-top adəmliri ƙurutuwetilidu. **13** Mən zor sular boyidin barlik ĥaywanlirinimu ĥalak ƙilimən; insan ayioƣi ƙaytidin ularni qaloƣatmaydu, ĥaywanlarning tuyaƙliri ƙaytidin ularni leyitmaydu. **14** Xuning bilən Mən ularning sulirini tindurimən; ularning eriƙlirini süpsüzük maydək akturimən, dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** — Mən Misir zeminini wəyranə ƙiloƣinimda, zemin əzining barlikidin məĥrum boloƣinida, Mən uningdiki barlik turuwatƙanlarni uruwətkinimdə, əmdi ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **16** — Bu bir mərsiyə; ular uni okuydu — əllərning ƙizliri matəm ƙilip uni okuydu; mərsiyəni ular Misir wə uning barlik top-top adəmlirigə okuydu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **17** On ikkinqi yili, ayning on bəxinqi künidə [yənə] xundaq boldiki,

Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **18** I insan ooɣli, Misirning top-top adəmliri üqün aɦ-zar qəkkin; xuningdəkularni, yəni uni küqlük əllərning kizliri bilən billə təwəngə, ɦangoɣa qüxidioɣanlaroɣa ɦəmraɦ boluxka yər tegilirigə qüxürüp taxliwət; **19** güzəlliktə sən kimdin artuk iding? Əmdi qüxüp, ɦətnə kilinmioɣan bilən billə yat! **20** Ular kiliq bilən eltürülgənlər arisioɣa yikilidu; kiliq suoɣuruldi; u wə uning top-top adəmlirining ɦəmmisi sərəp apiriwetilsun! **21** Əmdi palwanlarning arisidiki batur-əzimətlər təɦtisaraning otturisida turup [Misir] wə uni kollioɣanlaroɣa səz kilidu: —«Mana, ular qüxti, ular jim yatidu — ɦətnə kilinmioɣanlar, kiliq bilən eltürülgənlər!». **(Sheol h7585)** **22** — Mana, xu yərdidur Asuriyə wə uning yioɣiloɣan koxuni; uning gərliri əz ətrapididur; mana ularning ɦəmmisi eltürülgən, kiliqlanoɣan. **23** Ularning gərliri qongkur ɦangning tegididur; uning yioɣioɣan koxuni əz gəri ətrapida turidu; ular tiriklərning zeminida adəmlərgə wəɦxət saloɣanlar — bularning ɦəmmisi eltürülgən, kiliqlanoɣan. **24** Mana Elam wə uning gərining ətrapida turoɣan uning barlik top-top adəmliri; ularning ɦəmmisi eltürülgən, kiliqlanoɣan, ular ɦətnə kilinmioɣan peti yər tegilirigə qüxkənlər — yəni tiriklərning zeminida adəmlərgə əz wəɦxitini saloɣanlar! Birak ɦazir ular ɦangoɣa qüxkənlər bilən billə iza-aɦanətkə qəmidu. **25** Kixilər uning üqün eltürülgənlər arisida, top-top adəmliri arisida bir orun rasioɣan; ɦəlkining gərliri uning ətrapididur; ularning ɦəmmisi ɦətnə kilinmioɣanlar, kiliqlanoɣanlar; xunga ular ɦangoɣa qüxkənlər bilən billə iza-aɦanətkə kalidu; ular eltürülgənlər arisioɣa yatkuzulidu — gərqə tiriklərning zeminida ularning wəɦxiti adəmlərgə selinoɣan bolsimu! **26** Mana xu yərdə Məxək bilən Tubal barlik top-top adəmliri bilən turidu; ularning gərliri əz ətrapididur; ularning ɦəmmisi ɦətnə kilinmioɣanlar, kiliqlanoɣanlar — gərqə ular tirik turuwatkanlarning zeminida əz wəɦxitini adəmlərgə saloɣan bolsimu! **27** Ular jəng koralliri bilən təɦtisaraoɣa qüxkən, kiliqliri əz bexi astioɣa koyuloɣan, ɦətnə kilinmay turup yikiloɣan palwanlar arisida yatmaydu; ularning kəbiɦlikliri əz ustihanliri üstidə bolidu — gərqə ular tiriklərning zeminida baturlaroɣimu wəɦxət saloɣan bolsimu! **(Sheol h7585)** **28** Sən [Pirəwnmu] ɦətnə kilinmioɣanlar arisida tarmar bolup, kiliq bilən eltürülgənlər arisida yatisən. **29** Mana xu yərdə Edom, uning padixaɦliri, barlik xaɦzadilirimu; ular küqlük bolsimu, kiliqlanoɣanlar bilən billə yatkuzulidu; ular ɦətnə kilinmioɣanlar arisida, ɦangoɣa qüxidioɣanlar bilən billə yatidu. **30** Mana ximaldiki xaɦzadilər, ɦəmmisi; mana barlik Zidondikilər, eltürülgənlər bilən billə qüxkən; gərqə əz küqi bilən wəɦxət saloɣan bolsimu, ular ɦazir hijalättə kaldi; ular ɦətnə kilinmioɣan bolup, kiliqlanoɣanlar arisida yetip, ɦangoɣa qüxidioɣanlar bilən billə hijalətkə kalidu. **31** Pirəwn bularni kəridu, xuningdək əzining kiliqlanoɣan top-top adəmliri tooɣruluk, yəni əzi wə koxuni tooɣruluk ulardin təsəlli alidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **32** — Gərqə Mən uning wəɦxitini tirik turuwatkanlarning zeminioɣa salduroɣan bolsammu, birak u ɦətnə kilinmioɣanlar arisioɣa, kiliq bilən eltürülgənlər arisioɣa yatkuzulidu, — yəni Pirəwn wə uning barlik top-top adəmliri, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

33 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **2** I insan ooɣli, əl-yurtungdikilərgə səz yətküzüp ularoɣa mundak degin: — Mən kiliqni məlum bir zemin üstigə kikaroɣinimda, zemindiki ɦəlk əz arisidin bir adəmni tepip uni kəzətqi beketsə, — **3** u kiliqning zemin üstigə kikkanlikini kərüp, kanay qelip ɦəlkni agaɦlandursa, **4** kimdikim kanay awazini anglap, agaɦni almisa, kiliq kelip uni elip kətsə, əmdi uning kəni əz bexi üstigə bolidu. **5** U kanay awazini anglap, agaɦni almioɣan; xunga uning kəni əzigə bolidu; u agaɦ aloɣan bolsa, jenini kutkuzoɣan bolatti. **6** Birak kəzətqi kiliqning keliwatkinini kərüp, kanay qalmay, ɦəlkni agaɦlandurmisa, əmdi kiliq kelip ular arisidin birawni elip kətsə, undakta u əz kəbiɦlikidə elip ketilidu; birak uning kəni üqün Mən kəzətqidin ɦesab alimən. **7** Əmdi, i insan ooɣli, Mən seni Israil jəməti üqün kəzətqi dəp bekitkənmən; sən Mening aoɣzimdin ɦəwər anglap, ularoɣa Məndin agaɦ yətküzisən. **8** Mən rəzil adəmgə: «I rəzil adəm, sən qokum əlisən» desəm, wə əzüng bu rəzilni yolidin yanduruxka səz kilmay uni agaɦlandurmisang, u rəzil əz kəbiɦlikidə əlidu; birak uning kəni üqün səndin ɦesab alimən. **9** Birak sən rəzilni yolidin yenix tooɣruluk agaɦlandursang, u yolidin yanmisa, u əz kəbiɦlikidə əlidu; birak əzüng əz jeningni kutkuzup kalisən. **10** Əmdi sən, i insan ooɣli, Israil jəmətigə səz kilip: — Silər: «Bizning itaətsizliklirimiz wə gunaɦlirimiz beximizdidur, biz ular bilən zəiplixip ketiwatimiz; əmdi biz kandakmu ɦayatka eriximiz?» dəysilər. **11** Ularoɣa səzümni yətküzüp: «Mən ɦayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən rəzil adəmning əlümidin ɦeq hursənlikim yoktur; pəkət ularni rəzil yolidin yenip ɦayatka erixsun dəymən; rəzil yolliringlardin yeninglar, yeninglar! Nemixka əlgünglar kelidu, i Israil jəməti?!» — degin. **12** Wə sən, i insan ooɣli, əl-yurtungdikilərgə mundak degin: — Ɦəkkaniy adəmning ɦəkkaniyliki asiylik kiloɣan künidə uni kutkuzmaydu; ɦəm rəzil adəm bolsa, u əz rəzillikidin yanoɣan künidə rəzillikidin yikilmaydu; ɦəkkaniy adəm gunaɦ sadir kiloɣan künidə, u əslidiki ɦəkkaniyliki bilən ɦayatta turiwərməydu. **13** Mən ɦəkkaniyoɣa: «Sən bərɦək ɦayatka erixsən» deginimdə, u əz ɦəkkaniylikioɣa tayinip kəbiɦlik sadir kilsa, əmdi uning ɦəkkaniy ixliridin ɦeqkaysisi əslənməydu; əksiqə u ətküzgən kəbiɦliki tüpəylidin əlidu. **14** Əmdi mən rəzilgə: «Sən qokum əlisən» desəm, birak u gunaɦidin yenip, kəz aldimda adalət wə ɦəkkaniylikni yürgürsə — **15** Rəzil adəm kərzgə kapalətkə aloɣan nərsini kayturup bərsə, — bulangkilikta aloɣanni kayturup bərsə — kəbiɦlik sadir kilmay, ɦayat bəlgilimilidə mangsa — əmdi u bərɦək ɦayatka igə bolidu, u elməydu. **16** Uning sadir kiloɣan gunaɦliridin ɦeqkaysisi əslənməydu; u adalət wə ɦəkkaniylikni yürgürgən — u bərɦək ɦayatka igə bolidu. **17** Birak əl-yurtungdikilər: «Rəbning yoli ɦəmmigə barawər əməs» dəydu; əməliyättə ularning yoli bolsa ɦəmmigə barawər əməs. **18** Ɦəkkaniy adəm əz ɦəkkaniylikidin yenip, kəbiɦlikni sadir kilsa, u buningda əlidu. **19** Rəzil adəm əz rəzillikidin yenip, adalət wə ɦəkkaniylik yürgürsə, bu ixlardin ɦayatka igə bolidu. **20** Lekin silər: «Rəbning yoli ɦəmmigə barawər əməs» dəysilər; i Israil jəməti, Mən ɦərkaysinglaroɣa əz yolliringlar boyiqə üstünglərgə ɦəküm qikirimən! **21** Wə xundak boldiki, sürgün boloɣan on ikkinqi yili, oninqi ayning bəxinqi künidə, Yerusalemdin kaqkan birsi yenimoɣa kelip: «Xəɦər bəsüldi!» — dedi. **22** Əmdi kaqkan adəmning yetip kelixining aldinki ahximida Pərwərdigarning koli mening wujudumoɣa koɣonanidi; xuning bilən U aoɣzimni eqip koydi; aoɣzim eqilip, mən yənə gaqa bolmidim. **23** Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **24** I insan ooɣli, Israil zeminidiki harabə jaylarda turuwatkanlar: «Ibraɦim pəkət bir adəm turupmu bu zeminoɣa miras boloɣanidi; birak biz kəp adəmmiz; əmdi zemin bəribir bizgə təkdim kilindi» — dəp eytiwatidu. **25** Xunga ularoɣa mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Silər gəxni kan bilən yəysilər; silər əz məbudliringlarni bax kətürüp izdəysilər; silər kan təküwatisilər; əmdi silər zeminoɣa miras bolamsilər? **26** Silər kiliqinglaroɣa tayinisilər, silər yirginqlik ixlarni kikirisilər, ɦərbiringlar əz koxnisining ayalioɣa buzukqilik kilidu. Əmdi

silər zeminoŋa miras bolamsilər?». **27** Ularoŋa mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, bərḥək, harabə jaylarda turuwatkanlar kiliqlinip yikilidu; dalada kaloŋanni yawayi ḥaywanlarning yəwetixkə tapxurimən; istiḥkamlar wə oŋarlarda turoŋanlarmu waba kesilidin əlidu. **28** Mən zeminni wəyranə wə qəl-bayawan kilimən; uning küqidin boloŋan pəhri yokilidu; Israilning taoqliri wəyranə boliduki, ulardin ətküqi ḥeqbir adəm bolmaydu. **29** Ularning yürgüzgən yirginqlik kilmixliri tüpəylidin Mən zeminni wəyranə wə qəl-bayawan kiloŋinimda ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu». **30** — Əmdi sən bolsang, i insan ooŋli, əl-yurtungdikilər ḥərdaim seni aoŋzioŋa elip əylirining tamlirining yenida wə dərwazilarda səzləp bir-birigə ḥəm ḥərbiri əz kerindixioŋa sən tooŋruluk: «Kəni berip, Pərwərdigardin nemə səz barkin, anglap keləyli!» — dəydu. **31** Ular jamaət süpitidə yeningoŋa kelip, Mening həlkimning süpitidə aldingda olturidu; ular səzliringni anglaydu, birak ularoŋa əməl kilmaydu; ular aoŋzi bilən sanga muḥəbbət kərsitidu, birak kəngli ḥaram mənpəətkə tartidu; **32** mana, sən ular üqün pəkət yekimlik awaz bilən, sazliri obdan təngxilip eytiloŋan muḥəbbət nahxisisən, halas; ular səzliringni anglaydu, birak ularoŋa əməl kilmaydu. **33** Əmdi buning ḥəmmisi əməlgə axuruloŋinida (u bərḥək əməlgə axurulidu!) ular bir pəyoŋəmbərning ularning arisida boloŋanlikini tonup yetidu».

34 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **2** I insan ooŋli, bexarət berip Israilni bakkuqi padiqilarni əyibləp mundak degin: — Padiqilaroŋa mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Əzlirinila bekiwatkan Israilning padiqirining ḥalioŋa way! Padiqilarning padisini ozuklandurux kerək əməsmu? **3** Silər yeoŋini əzünglar yəysilər, yungini əzünglar kiysilər; bordaloŋan esil malni soyusilər; lekin koylarni bakmaysilər. **4** Ajizlarni küqəytmidinglar, kesəllərni sakaytmidinglar, zəhimləngənlərni tengip koymidinglar, tarkilip kətkənlərni kayturup əkəlmidinglar, ezip kətkənlərni izdəp barmidinglar; əksiqə silər zorluk-zumbuluk wə rəḥimsizlik bilən ular üstidin ḥəküm sürüp kəlgənsilər. **5** Ular padiqisiz bolup tarkilip kətti; ular tarkilip ketip daladiki barlik ḥaywanlaroŋa ozuk bolup kətti. **6** Mening koylirim barlik taoqlar arisidin, ḥər yukiri egizlik üstidə tenəp kətti; Mening koylirim pütkül yər yüzigə tarkip kətti, birak ularni tepixka tirixkuqi yaki izdigüqi yok idi. **7** Xunga, i padiqilar, Pərwərdigarning səzini anglanglar: — **8** Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Koylirimning padiqisi bolmioŋaqka, ular ow bolup kaldi, daladiki ḥərbir ḥaywanoŋa ozuk boldi; qünki Mening padiqilirim Əz padamni izdiməydu, ular pəkət əzlirini bakidu, Mening koylirimni bakmaydu. **9** — Xunga, i padiqilar, Pərwərdigarning səzini anglanglar! **10** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən padiqilaroŋa karximən; Mən Əz koylirimning ḥesabini ulardin alimən, wə ularni padini bekixtin tohtitimən; xuning bilən padiqilar əzlirinimu bakmaydu; wə Mən koylirimni ularoŋa yənə ozuk bolmisun üqün ularning aoŋzidin kutuldurimən. **11** Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Əzüm əz koylirimni izdəp ularning ḥalini soraymən; **12** padiqi əzining koyliri arisida, tarap kətkən koylarni tepip bakkandək, Mənmu koylirimni izdəp bakimən; ular bulutluk karangoqu kündə tarilip kətkən ḥərbir jaylardin Mən ularni kutuldurimən. **13** Mən ularni həlklərdin epkelimən, ularni məmlikətlərdin yioŋimən, əz zeminioŋa apirimən; Mən ularni Israil taoqliri üstidə, erik-üstənglər boyida wə zemindiki barlik turaloqu jaylarda bakimən; **14** Mən ularni esil qimənzarda bakimən; Israil taoqliri ularning yayliki bolidu; ular xu yərdə obdan yaylakta yatidu; Israil taoqliri üstidə, munbət qimənzarda ozuklinidu. **15** Mən Əzüm Əz padamni bakimən, ularni yatkuzimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** — Mən yoldin tenəp kətkənlərni izdəymən, tarkilip kətkənlərni kayturimən; zəhimləngənlərni tengip koyimən, ajizlarni küqəytimən; birak səmrigənlər wə küqlüklərni yokitimən; padamni adalət bilən bakimən. **17** Əmdi silərgə kəlsəm, i Mening padam, Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən koy wə koy arisida, koqkarlar wə tekilər arisida ḥəküm qikirimən. **18** Əmdi silərning yahxi qimənzarni yegininglar azlik kilip, qiməndiki kaloŋan otqəplərni ayaoŋliringlar bilən qəyliwetixinglar kerəkmu? Silər süpsüzük sulardin iqkəndin keyin, kaloŋinini ayaoŋliringlar bilən leyitiwetixinglar kerəkmu? **19** Xunga Mening koylirimoŋa silərning ayaoŋliringlar qəyliwətkənni yeyixtin, ayaoŋliringlar dəssəp leyitiwetkənni iqixtin baxka amal yok. **20** Xunga Rəb Pərwərdigar ularoŋa mundak dəydu: — Mana Mən, Mən Əzüm səmrigən koylar wə oruk koylar arisida ḥəküm qikirimən. **21** Qünki silər mürə-yanpaxliringlar bilən ittirip, münggüzliringlar bilən ularni tərəp-tərəpkə tarkitiwətküqə üsisilər, **22** — Mən ularni yənə ow obyekti bolmisun dəp Əz padamni kutkuzimən; wə Mən koy wə koy arisida ḥəküm qikirimən. **23** Mən ularning üstigə bir padiqini tikləymən, u ularni bakidu; u bolsa Mening kulum Dawut; u ularni bekip, ularoŋa padiqi bolidu; **24** wə Mənki Pərwərdigar ularning Hudasi bolimən, Mening kulum Dawut ular arisida əmir bolidu; Mənki Pərwərdigar xundak səz kildim. **25** Mən ular bilən amanhatirjəmlik beoŋixlaydioŋan əḥdini tüzüp, yirtkuq ḥaywanlarni zemindin tügitimən; ular bihətər bolup janggalda turidu, ormanliklarda konup uhlaydu. **26** Mən ularni ḥəm egizlikim ətrapidiki jaylarni bərikətlik kilimən; yamoŋur-yeoŋinlarni əz pəslidə yaoŋdurimən; bular bərikətlik yamoŋurlar bolidu. **27** Daladiki dərəhlər mewilirini, tupraq ündürmilirini beridu; ular əz zeminida bihətər turidu; Mən ularning boyunturuk-asarətlirini sundurup, ularni kullukka tutkanlarning kolidin kutulduroŋinimda, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu. **28** Ular yənə əllərgə ow bolmaydu, yər yüzidiki ḥaywanlar yənə ularni yəwətməydu; ular bihətər turidu, ḥeqkim ularni korkatmaydu. **29** Mən ular üqün dangki qikkan alaḥidə bir bostanlik jayni təminləymən; ular kaytidin zeminda aqarqilikta yigləp kalmaydu, yaki kaytidin əllərning mazak obyekti bolmaydu. **30** Andin ular Mənki Pərwərdigar Hudasining ular bilən billə bolidioŋanlikimni wə əzlirining, yəni Israil jəmətining Mening həlkim bolidioŋanlikini bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **31** — Əmdi silər bolsanglar, i Mening koylirim, Mening qimənzarimdiki koylirim, insanlardursilər, halas; Mən bolsam silərning Hudayinglardurmən» — dəydu Rəb Pərwərdigar.

35 Wə Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **2** I insan ooŋli, yüzüngni Seir teoŋioŋa karitip, bexarət berip uni əyibləp mundak degin: — **3** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, i Seir teoŋi, Mən sanga karximən; Mən kolumni üstünggə uzartip, seni bir wəyranə wə qəl-bayawan kilimən. **4** Mən xəḥərliringni harabə kiliwetimən, wə sən wəyranə bolisən; andin sən Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisən. **5** Qünki sən mənggügə eqmənlik saklap kalgənsən, Israillarning bexioŋa külpət qüxkən künidə, kəbiḥlikning jazalinix waḳti-saiti toxkanda, ularni kiliq küqigə tapxurup bərgənliking tüpəylidin, **6** Xunga Mən ḥayatim bilən kəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən sanga kan təkülüxni bekittim; kan seni kooŋlaydu. Sən kan təkuxtin nəprətlənmigənliking tüpəylidin, əmdi kan seni kooŋlap yüridu. **7** Mən Seir teoŋini wəyranə wə qəl-

bayawan kilip, uningdin besip ətküqi ḥəm uningoɣa ḳaytḳuqini üzüp taxlaymən. **8** Mən uning taoɣlirini əltürülgənliri bilən toldurimən; sening egizlikliringdə, sening jiloɣiliringda, sening barlik jiraliringda kiliq bilən əltürülgənlər yikilidu. **9** Mən seni mənggügə wəyranə kilimən; sening xəḥərliring adəmzatsiz bolidu; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetisilər. **10** — Qünki sən: «Bu ikki əl, ikki məmlikət Meningki bolidu, biz ularoɣa igə bolimiz» degining tüpəylidin — gərqə Mən Pərwərdigar xu yərdə boloɣan bolsammu —, **11** əmdi Mən ḥayatim bilən ḳəsəm kilimənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Mən sening nəpritingdin qikḳan aqqiking boyiqə wə ḥəsiting boyiqə sanga muamilə kilimən; Mən üstünggə ḥəküm qikirip jazalixim bilən, Mən ular arisida Əzümni kərsitimən. **12** Xuning bilən sening Israil taoɣlirioɣa ḳarap: «Ular wəyran boldi, ular bizgə yəm boluxḳa təḳdim kilindi» degən barlik ḥaḳarətliringni Mən Pərwərdigarning angliɣinimni sənlər tonup yetisilər. **13** Uning üstigə aoɣzinglarda silər Manga ḳarxi qikip əzünglarni qong kərsitip, Manga kupurluk kiloɣan səzünglərni kəpəytkənsilər; Mən ularni anglidim. **14** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Pütkül yər yüzi xadlinip kətkinidə, Mən seni wəyranə kilimən. **15** Israil jəmətining mirasi wəyran kiliɣanda buningdin sən xadlanoɣiningdək, Mənmu sanga xundak kilimən; sənmu, i Seir teoɣi wə barlik Edom — silərning barlikinglar wəyranə bolidu; wə [Edomiylar] Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

36 Əmdi sən, i insan ooɣli, Israil taoɣlirioɣa bexarət berip mundak degin: — Israil taoɣliri, Pərwərdigarning səzini anglanglar: — **2** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Düxmənning silərgə ḳarap: «Waḥ! Mənggü yukiri jaylar bizgə təəlluk boldi!» degini tüpəylidin, **3** xunga bexarət berip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Bərḥək, qünki ular silərni wəyranə kilip, əllərdin ḳaloɣanlirioɣa təwə kilixḳa ḥəryandin silərni əzgənliki tüpəylidin, wə silər əllər arisida səz-qeqək wə təḥmət obyekti bolup ḳaloɣanlikinglardin, **4** əmdi xunga, i Israil taoɣliri, Rəb Pərwərdigarning səzini anglanglar: — Rəb Pərwərdigar əllərdin ḳaloɣanlirioɣa olja ḥəm mazak obyekti bolup ḳaloɣan taoɣlar, egizliklər, jiralar wə jiloɣilaroɣa, wəyran boloɣan harabilər wə taxliwetilgən xəḥərlərgə mundak dəydu: — **5** Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Huxal boluxup ḳəlbidiki pütün əqmənliki bilən Mening zeminimni əzlirigə təəlluk boluxḳa bekitip, uni bulang-talang kiliwalayli degən əllərdin ḳaloɣanlirioɣa wə Edomdikilərning ḥəmmisigə bərḥək, Mən [Əz ḥəlkimgə] boloɣan kizoɣinlikimdin qikḳan aqqik otida səz kildim: — **6** Israil zemini tooɣruluk bexarət berip, taoɣlar, egizliklər, jiralar wə jiloɣilaroɣa səz kilip mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən Əz [ḥəlkimgə boloɣan] kizoɣinlikimdin ḳəḥrim bilən səz kildim — qünki silər əllərning mazak-aḥanətlirini yegənsilər. **7** — Xunga Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən ḳolumni kətürüp xundak ḳəsəm iqkənki, bərḥək, ətrapinglardiki əllər əzining mazak-aḥanətlirini əzi ixitidu. **8** Lekin silər, i Israil taoɣliri, xahlinisilər, ḥəlkim Israiloɣa mewə berisilər; qünki ular pat arida ḳaytip kelidu. **9** Qünki mana, Mən silər təripinglardidurmən; Mən silərgə ḳaraymən, silər yumxitilisilər ḥəm terilisilər. **10** Wə Mən üstünglərdə adəmlərni, yəni Israilning pütkül jəmətini, ularning barlikini kəpəytimən; xəḥərlər aḥalilik bolidu, harabilər ḳaytidin ḳurulidu. **11** Mən üstünglərdə adəm ḥəm ḥaywanlarni kəpəytimən, ular awup nəsil kəridu; Mən ətkən zamanlardikidək silərni olturaklik kilimən; bərḥək, ḥalinglarni əslidikidin əwzəl kilimən; silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər. **12** Mən üstünglərgə adəmlərni, yəni həlkim Israilni mangdurimən; ular silərgə igidarqilik kilidu, silər ularning mirasi bolisilər; silər yənə ularni baliliridin juda kilmaysilər. **13** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Qünki ularning silərgə: «Silər adəmlərni yəysilər, əz elinglarni balilardin juda kiloɣansilər!» degini tüpəylidin, **14** əmdi silər yənə adəmlərni yeməysilər, əz elinglarni baliliridin yənə juda kilmaysilər, dəydu Rəb Pərwərdigar. **15** — Mən silərgə yənə əllərning mazak-aḥanətlirini anglatḳuzmaymən; silər əllərning tapa-tənisini yənə kətürməysilər, silər əz elinglarni ḳaytidin yikitmaysilər, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** Pərwərdigarning səzi manga kelip xundak deyildi: — **17** I insan ooɣli, Israil jəməti əz zeminida turoɣan qaoɣlarda, ular əz yoli ḥəm kilmixliri bilən uni buloɣioɣan; Mening aldimda ularning yoli ay kərgən ayalning napaklikioɣa ohxax. **18** Xunga zeminoɣa təkkən ḳan üqün, zeminni məbudliri bilən buloɣioɣanliki üqün, Mən ḳəḥrimni ular üstigə təktum; **19** Mən ularni əllər arisioɣa tarkitiwəttim, ular məmlikətlər iqigə tarilip kətti; Mən ularning yolliri ḥəm kilmixliri boyiqə ularning üstigə ḥəküm qikardim. **20** Ular baridioɣan ḥərḳaysi əllərgə kəlgəndə, ular tooɣrisida: «Bular Pərwərdigarning həlki, birak ular Uning zeminidin qikḳan!» — deyilgəndə, ular yənila Mening pak-mukəddəs namimni buloɣioɣan; **21** Birak Mən Israil jəməti baroɣan ḥərḳaysi əllər arisida buloɣanoɣan pak-mukəddəs namim üqün kəngül bəldüm. **22** Xunga Israil jəmətigə mundak degin: — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən bu ixni silərni dəp əməs, i Israil jəməti, bəlki silər baroɣan ḥərḳaysi əllər arisida silər buloɣioɣan əz pak-mukəddəs namim üqün kilimən. **23** Mən əllər arisida buloɣanoɣan, Əzümning büyük namimni pak-mukəddəs dəp kərsitimən; namimni dəl silər ular arisida buloɣioɣan; ularning kəz aldida Mən Əzümni silərning aranglarda pak-mukəddəs kərsətkinimdə, əllər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **24** Mən silərni əllər arisidin elip, məmlikətlər iqidin yioɣip, silərni əz zeminiglaroɣa ḳayturimən. **25** — Mən süpsüzük suni üstünglaroɣa qaqimən, buning bilən silər pak bolisilər. Silərni ḥəmmə paskinilikinglardin wə butliringlardin paklaymən. **26** Mən silərgə yengi kəlb berimən, iqinglaroɣa yengi bir roḥ salimən; teninglardiki tax yürəkni elip taxlap, meḥrlik bir kəlbni ata kilimən. **27** Mening Roḥimni iqinglaroɣa kirgüzüp, silərni əmr-pərmanlirim boyiqə mangoɣuzimən, ḥəkümlirimni tutkuzimən, xuning bilən ularoɣa əməl kilisilər; **28** silər Mən ata-bowiliringlaroɣa təḳdim kiloɣan zeminda yaxaysilər; Mening ḳowmim bolisilər, Mən silərning Hudayinglar bolimən. **29** Mən silərni barlik paskiniqiliktin ḳutḳuzimən; Mən buoɣdayni awun boluxḳa buyruymən; üstünglərgə ḥeq aqarqilikni ḳoymaymən; **30** Mən dərəḥlərning mewisini wə etizdiki məḥsulatlarni awutimənki, silər aqarqilik tüpəyldin əllər arisida xərməndə bolmaysilər. **31** Silər rəzil yolliringlar wə naqar kilmixliringlarni əsləp, kəbiḥliklirinlar wə yirginqlik kiloɣanliringlar üqün əz-əzünglardin yirginisilər. **32** Silərgə məlum bolsunki, bu ixni kilixim silər üqün əməs, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — əz yolliringlar üqün hijil bolup xərməndə bolunglar, i Israil jəməti. **33** — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən ḳəbiḥlikinglardin pakliɣan künidə, Mən xəḥərlərni aḥalilik kilimən, harabə ḳaloɣan jaylarmu ḳaytidin ḳurulidu. **34** Wəyran kilinoɣan zemin ətüp ketiwatḳan ḥərbirining kəz aldida wəyranə kərünsimu, u ḳaytidin terilidu. **35** Xuning bilən ular: «Bu wəyran kilinoɣan zemin huddi Erəm baoɣisidək boldi; harabə, wəyran kilinoɣan xəḥərlər ḥazir mustəḥkəmləndi, aḥalilik boldi» — dəydu. **36** Wə ətrapida ḳaloɣan əllər Mənki Pərwərdigarning buzuloɣan jaylarni ḳuroɣuqi ḥəm wəyranə kilinoɣan yərlərni ḳaytidin

terioʏuqi ikənlikimni bilip yetidu; Mənki Pərwərdigar səz kildim, buningoʏa əməl kilimən. **37** Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mən yənila Israilning jəmətining bu ixlarni tiləydioʏan duatilawətlirigə ijabət kiloʏuqi bolimən; Mən koy padisidək ularning adəmlirini awutimən; **38** Mukəddəs dəp ayriloʏan kurbanlik koy padisidək, bekitilgən heyt-bayramlirioʏa beoʏixlanoʏan koy padisi Yerusalemoʏa toldurulоʏandək, harabə boloʏan xəhərlər kaytidin adəm padiliri bilən toldurulidu; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu.

37 Pərwərdigarning koli wujudumoʏa kondi; Pərwərdigar meni Roһi bilən kətürüp qikip, bir jiloʏining otturisioʏa turoʏuzdi; u yər səngəklərgə toldi. **2** U meni səngəklər ətrapidin uyak-buyakka ətküzdi; mana, bu oquk jiloʏida [səngəklər] intayin nuroʏun idi; wə mana, ular intayin kurup kətkənidi. **3** U məndin: — I insan ooʏli, bu səngəklər kaytidin yaxnamdu? — dəp soridi. Mən: — I Rəb Pərwərdigar, sən bilisən, — dedim. **4** U manga: I insan ooʏli, bu səngəklər üstigə bexarət berip mundak degin: «I kuruk səngəklər, Pərwərdigarning səzini anglanglar! **5** Rəb Pərwərdigar bu səngəklərgə mundak dəydu: — Mana, Mən silərgə bir roһ-nəpəs kirgüzimən, wə silər hayat bolisilər. **6** Mən üstünglərgə pəy-singirlərni salimən, silərni terə bilən yapimən, silərgə roһ-nəpəs kirgüzimən; wə silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər». **7** Xunga mən buyruloʏini boyiqə bexarət bərdim; mən bexarət beriximgə, bir xawkun kətürüldi, mana jalak-julak bir awaz anglandi, səngəklər jipsilixip, birbirigə koxuldi. **8** Mən kərdum, mana, pəy-singirlər wə ət ularning üstigə kelip ularni kaplidi; birak ularda heq roһ-nəpəs bolmidi. **9** U manga: — I insan ooʏli, roһ-nəpəskə bexarət berip mundak degin: «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: Tət tərəptin xamal kəlgəysilər, i roһ-nəpəs, wə muxu eltürülgənlər tirilsun üqün ularning üstigə püwlənglər» — dedi. **10** Xunga mən buyruloʏandək bexarət beriwidim, roһ-nəpəs ularoʏa kirdi-də, ular hayat bolup tik turdi — büyük bir koxunoʏa aylandi. **11** Wə U manga: — I insan ooʏli, bu səngəklər bolsa Israilning pütün jəmətidur. Mana, ular: «Bizning səngəklirimiz kurup kətti, ümidimiz üzüldi; biz tügəxtuk!» — dəydu. **12** Xunga bexarət berip ularoʏa mundak degin: «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən gerünglərni eqip, silərni gerünglərdin qikirimən, i Mening həlkim, silərni Israil zeminioʏa elip kirimən; **13** Mən gerünglərni aqkinimda, silərni gerünglərdin qikaroʏinimda, i Mening həlkim, silər Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetisilər. **14** Wə Mən Əz Roһimni silərgə kirgüzimən, silər hayat bolisilər; wə Mən silərni əz zeminiglarda turoʏuzimən; silər Mənki Pərwərdigarni xundak səzni kilip, xuni ada kildi, dəp bilip yetisilər». **15** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **16** I insan ooʏli, bir tayakni elip, uning üstigə «Yəһuda wə uning həmrahliri boloʏan Israillar üqün» dəp yazoʏin; yənə bir tayakni elip, uning üstigə «Əfraim wə uning həmrahliri boloʏan pütün Israil jəmətidikilər üqün» dəp yazoʏin; **17** wə ularni bir-birigə ulap koy; ular kolungda bir bolsun. **18** Həlkimdikilər səndin: «Bu ixlar bilən nemini qüxəndürməkqi bizgə dəp bərməmsən?» dəp sorisa, **19** ularoʏa: «Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Mana, Mən Əfraimning wə uningoʏa həmrah boloʏan Israil kəbililirining koli tutkan Yüsüpning tayikini elip, uni Yəһudaning tayikioʏa koxup ulap, ularni birla tayak kilimən; ular Mening kolumda bir tayak bolidu. **20** Sən yazoʏan tayaklarni ularning kəz aldida kolungda tutup ularoʏa xundak degin: — **21** «Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: «Mana, Mən Israil balilirini baroʏan əllər arisidin elip, ularni һəryandin yioʏip əz zeminioʏa epkelimən. **22** Mən ularni Israil taoʏlirining üstidə bir əl kilimən; bir padixah ularning һəmmisigə padixah bolidu; ular kaytidin ikki əl bolmaydu, yaki kaytidin ikki padixahlikka heq bəlünməydu. **23** Ular əzlirini kaytidin ularning məbudliri, lənətlik ixliri yaki asiyliklirining heqkayisisi bilən heq buloʏimaydu; Mən ularni gunah ətküzgən olturaklaxkan jayliridin kutkuzup, ularni paklandurimən; ular Mening həlkim bolidu, Mən ularning Hudasi bolimən. **24** Wə mening kulum Dawut ularoʏa padixah bolidu; ularning һəmmisining birla padiqisi bolidu; ular Mening һəkümlirimdə mengip, Mening bəlgilimilirimni tutup ularoʏa əməl kilidu. **25** Ular Mening kulum Yakupka təkdim kiloʏan, ata-bowiliringlar turup kəlgən zeminda turidu; ular uningda turidu — ular, ularning baliliri, wə balilarning baliliri mənggü turidu — Mening kulum Dawut ularning xaһzadisi bolidu. **26** Mən ular bilən aman-hatirjəmlik beoʏixlaydioʏan bir əһdə tüzimən; bu ular bilən mənggülük bir əһdə bolidu; Mən ularni jayida makanlaxturup awutimən; wə Mening mukəddəs jayimni ular arisioʏa mənggügə tikləymən. **27** Mening turaloʏu jayim ularda bolidu; Mən ularning Hudasi bolimən, ular Mening həlkim bolidu. **28** Mening pak-mukəddəs jayim ular arisida mənggügə tiklənгəndə, əmdi əllər Əzüm Pərwərdigarning Israilni pakmukəddəs kiloʏuqi ikənlikimni bilip yetidu».

38 Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **2** Insan ooʏli, yüzüngni Magog zeminidiki Rox, Məxək wə Tubalning əmiri Gogka karitip uni əyibləp bexarət berip xundak degin: — **3** Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: «Mana, i Gog, — Rox, Məxək wə Tubalning əmiri, Mən sanga karximən; **4** Mən seni arkingoʏa yandurup, engikinggə ilməklərni selip, sən wə pütün koxunungni — atlar wə atlik əskərlərni, һəmmisi toluk korallanoʏan, sipar-kalkanlarni kətürgən, kiliq tutkan top-top kixilərni jənggə qikirimən; **5** Pars, Efiopiyə wə Put, һəmmisi kalkan-dubuloʏa bilən korallinidu **6** — Gomer wə uning barlik top-top adəmliri, ximalning əng kəridin kəlgən Torgamaһ jəməti wə uning barlik top-top adəmliri, bu kəp əllər sanga һəmraһ bolup billə bolidu. **7** Əzüngni təyyarla; sən wə sanga yioʏiloʏan barlik top-top adəmliring təyyarlanoʏan petida bol; sən ularoʏa nazarətqilik kilisən. **8** Kəp künlərdin keyin sən [jənggə] qakirilisən; sən ahirki yillarda kiliqtin kutkuzuloʏan, kəp əllərdin yioʏiloʏan һəlkning zemininoʏa, yəni uzundin beri wəyran kelinip kəlgən Israil taoʏlirioʏa һujum kilisən; uning һəlki əllərdin yioʏiloʏan bolup, ularning һəmmisi aman-esən turiweridu; **9** sən, barlik top adəmliring wə sanga һəmraһ boloʏan nuroʏun əllər bilən billə aloʏa besip, boran-qapkundək kelisən; sən yər yüzini kaplioʏan buluttək bolisən». **10** — Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: «Xu küni xundak boliduki, kənglünggə baxkiqə hiyallar kirip, sən rəzil һiylənəyrəngni oylap qikisən; **11** sən: «Mən sepilsiz yeza-kəntlər jaylaxkan zeminoʏa besip kirimən; mən aman-esən turuwatkan bir həlkkə yekinliximən — ularning һəmmisi sepilsiz, takakşiz wə dərwazisiz turuwatidu», dəysən, — **12** «Xuning bilən oljilarni elip, bulang-talang kilimən; kolumni əslidə wəyran bolup əmdiliktə makanlik boloʏan jaylaroʏa, əllərdin yioʏiloʏan, mal-dunyaoʏa igə boloʏan, dunyaning kindikidə yaxawatkan həlkkə karxi kilimən». **13** Xu tapta Xeba, Dedan, Tarxixtiki sodigərlər barlik yax xirliri bilən səndin: «Sən olja elixka kəldingmu? Sən top-top adəmliringni bulang-talang kiliwelixka — altun-kümüxni elip ketixkə, mal-dunyani elip ketixkə, zor bir oljioʏa erixiwelixka yioʏdingmu?» — dəp soraydu. **14** Xunga bexarət bərgin, i insan ooʏli, Gogka xundak degin: — Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Mening həlkim Israil aman-esən bolidioʏan künini, sən bilip yətməmsən? **15** Sən əz jayingdin, yəni ximalning əng qət jayidin qikisən, sən wə sanga һəmraһ

boloŋan nuroŋun əllər, ḫəmmisi atlik bolup, top-top adəmlər, qong qoxun bolisən. **16** Sən yər yüzini qaplioŋan buluttək həlkim Israiloŋa qarxi qikisən — bu ahirki zamanlarda bolidu — Mən seni əz zeminimoŋa qarxilixixqa qikirimən; xundak kilip Mən sən arkilik, i Gog, əllərning kəz aldida Əzümning pak-mukəddəs ikənlikimni kərsətkəndə, ular Meni tonuydu». **17** — Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: «Mən kədimki zamanlarda kullirim boloŋan Israildiki pəyoŋəmbərlər arkilik bexarət kiloŋan birsi sən əməsmu? Ular xu künlərdə, xundakla kəp yillardin beri, Mening seni həlkimgə karxilixixqa qikiridioŋanlikim tooŋruluk bexarət bərgən əməsmu? **18** Wə xu küni, yəni Gog Israil zeminiona karxi qikkan küni xundak boliduki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — oŋəzipim bilən Mening kəḫrim ərləp qikidu. **19** Mening [Əz həlkimgə] boloŋan kizoŋinlikimdin, oŋəzəp bilən xundak səz kiloŋanmənki, Israil zeminida zor yər təwrəx bolidu; **20** xuning bilən dengizdiki beliklar, asmandiki uqar-kanatlar, daladiki ḫaywanlar, yər yüzidiki əmiligüqi ḫaywanlar wə yər yüzidə turoŋan barlik insanlar Mening yüzüm aldida təwrinip ketidu; taoŋlar ərülüp, tik yarlar oŋulap ketidu, barlik tamlar yərgə ərülüp qüxidu. **21** Mən barlik taoŋlirimda uning bilən karxilixixqa bir kiliq qakirimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — ḫərbirsining kiliqi əz kerindixigə karxi qikidu. **22** Mən waba kesili wə kan təküx bilən uningoŋa ḫəküm qikirip jazalaxqa kiriximən; Mən uningoŋa, uning koxunliri üstigə, uningoŋa ḫəmraḫ boloŋan nuroŋun əllər üstigə dəḫxətlik yamoŋur, zor məldür taxliri, ot wə güngürt yaoŋdurimən; **23** Mən Əzümni uluoŋlap, Əzümni pak-mukəddəs dəp kərsitimən; wə nuroŋun əllərning kəz aldida namayan bolimən, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu».

39 «Əmdi sən, i insan ooŋli, Gogni əyibləp bexarət berip xundak degin: — Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Mana, i Gog, — Rox, Məxək wə Tubalning əmiri, Mən sanga karximən; **2** Mən seni arkingoŋa yandurup, yetkilap, seni ximalning əng kəridin qikirimən, Israilning taoŋliri üstigə tajawuz kildurimən; **3** Mən okyayingni sol kolungdin urup taxlioŋuziwetimən, okliringni ong kolungdin qüxüriwetimən; **4** sən Israil taoŋlirining üstigə yikilisən; sən wə sening barlik koxunliring, sanga ḫəmraḫ boloŋan əllər yikilisilər; Mən seni barlik yirtkuq uqar-kanatlaroŋa gəx, daladiki barlik ḫaywanlaroŋa ow boluxka təkdim kildim. **5** Sən dalada yikilisən; qünki Mən xundak səz kildim, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **6** Mən Magog üstigə wə dengiz boyida aman-esən turoŋanlaroŋa ot yaoŋdurimən; ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni tonup yetidu. **7** Mening pak-mukəddəs namimni həlkim Israil arisida tonutimən; pak-mukəddəs namimning kaytidin buloŋinixka kət'iy yol koymaymən; əllər Mening Pərwərdigar, Israilda turoŋan Mukəddəs Boloŋuqisi ikənlikimni bilip yetidu. **8** Mana, u kelidu! Bu ixlar qokum bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — bu dəl Mən eytkan künidur. **9** Israil xəḫərliridə turuwatkanlar qikip korallarni, jümlidin sipar-kalkanlar, okyalar, tokmaklar wə nəyzilərni kəydürüp ot kalaydu — ular bular bilən yəttə yil ot kalaydu. **10** Daladin ḫeq otun elinmaydu, ormanlardin ḫeq yaoŋaq kesilməydu; qünki ular korallarni ot kalaxka ixlitidu; ular əzliridin olja tutkanlarni olja tutidu, əzlirini bulang-talang kiloŋanlarni bulang-talang kilidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **11** Wə xu künidə xundak boliduki, Israil zeminidin, yəni dengizning xərkiy kiroŋikidin ətidioŋanlarning jiloŋisidin Gogka bir yərlik boluxi üqün bir orunni berimən; bu yərlik bolsa ətküqilərning yolini tosidu; ular xu yərdə Gog wə uning barlik top-top adəmlirini kəmidu; u «Ḫamon-Gog jiloŋisi» dəp atilidu. **12** Israil jəməti zeminini ḫalal kilix üqün, ularni yəttə ay kəmidu; **13** zemindiki barlik həlk ularni yərlikkə koyidu; xuning bilən Əzüm uluoŋlanoŋan muxu künidə bu ix ularoŋa xərəp bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **14** Ular birnəqqə adəmni zeminni dawamlik arilap, tajawuzqilarning zemin yüzidə kaloŋan jəsətlirini kümüxtək alaḫidə ixni kilix üqün ayriydu; ular xu yəttə ay tügigəndə, andin jəsətlərni izdəx hizmitini baxlaydu. **15** Bu «zemindin ətküqilər» aylinip yüridu; əgər birsi adəmning ustihinini kərgən bolsa, u uning yenioŋa bir bəlgə tikləydu; «izdəp kəmgüqilər» uni Ḫamon-Gog jiloŋisioŋa dəpnə kiloŋuqə bəlgə turidu **16** ([jiloŋida] «Ḫamonaḫ» dəp ataloŋan bir xəḫər bolidu). Ular xu yol bilən zeminni paklaydu». **17** — «Wə sən, i insan ooŋli, Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Ḫərkandak uqar-kanatlar, daladiki barlik ḫaywanlaroŋa mundak degin: «Yioŋilixip kelinglar, Mən silərgə kilmakqi boloŋan kurbanlikimoŋa, yəni Israil taoŋliri üstidə kilinoŋan qong kurbanlikka ḫaryandin jəm bolunglar! Silər xu yərdə gəx yəp, kan iqisilər. **18** Silər baturlarning gəxini, yər yüzidiki xaḫzadilarning kenini — koqkarlarning, əqkilərning, torpaklarning kenini iqisilər — ularning ḫəmmisi Baxandiki bordaloŋan mallardur! **19** Silər Mən silərgə kilmakqi boloŋan kurbanlikimdin, toyoŋuqə may yəp, toyoŋuqə kan iqisilər! **20** Silər dastihinimda atlar wə jəng ḫarwisidikilər, baturlar, barlik jəngqi palwanlar bilən toyunisilər» — dəydu Rəb Pərwərdigar. **21** — wə Mən Əz xan-xəripimni əllər arisioŋa kərsitimən, barlik əllər Mening yürgüzgən jazalirimni wə ularning üstigə koyoŋan kolumni kəridu. **22** Wə xu kündin tartip Israil jəməti Mening Pərwərdigar, ularning Hudasi ikənlikimni bilip yetidu. **23** Əllər Israil jəmətining kəbiḫliki, Manga asiylik kiloŋanlikï tüpəylidin sürgün boloŋanlikini bilip yetidu; mana, Mən yüzümni ulardin yoxurup, ularni düxmənlirining kolioŋa tapxurdum; ularning ḫəmmisi kiliqlinip yikildi. **24** Ularning paskiniqilikï wə asiylikliri boyiqə Mən ularni bir tərəp kildim, yüzümni ulardin yoxurdum». **25** Xunga Rəb Pərwərdigar xundak dəydu: — Mən ḫazir Yakupni sürgün boloŋanlikidin əsligə kayturup, pütkül Israil jəməti üstigə rəḫim kilip, Əz pak-mukəddəs namim üqün otluk kizoŋinlikimni kərsitimən. **26** Əz zeminida aman-esən turoŋinida, ḫeqkim ularni korkutmaydioŋan qaoŋ kəlgəndə, Mən ularni əllərdin kayturup, düxmənlirining zeminliridin yioŋkinimda, wə kəp əllərning kəz aldida Əzümning pak-mukəddəs ikənlikimni kərsətkinimdə, xu qaoŋda ular ḫijalitini wə Məndin yüz ərüp kiloŋan asiylikining barlik gunaḫini kətüridu; **28** ular Mening ularni əllər arisioŋa sürgün kilduroŋanlikim tüpəylidin, wə andin ulardin ḫeqkaysisini xu yərdə kaldurmay əz zemininoŋa yioŋkanlikim tüpəylidin, ular Mening Pərwərdigar ikənlikimni bilip yetidu; **29** wə Mən yüzümni ulardin kayta ḫeq yoxurmaymən; qünki Mən Israil jəməti üstigə Əz Roḫimni kuyoŋan bolimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

40 Bizning sürgün boloŋanlikimizning yigirmə bəxinqi yili, yilning bexida, ayning oninqi künidə, yəni xəḫər bəsülgəndin on tət yil keyin — dəl axu künidə Pərwərdigarning koli mening wujudumoŋa kondi, wə U meni [xəḫərgə] apardi. **2** Hudaning alamət kərünüxliridə U meni Israil zeminiona apirip, intayin egiz taoŋ üstigə orunlaxturdi; taoŋning jənubiy təripidə xəḫərdək bir kurulux turatti. **3** U meni xu yərgə apardi; mana kolida kanap tanisi wə əlqəm hadisini tutkan, misning kərünüxidə boloŋan bir kixi; u dərwazida turatti. **4** Bu kixi manga: «Insan ooŋli, kəzliring bilən kərüp, kuliking bilən anglap, kənglüngni mən sanga kərsitidioŋan barlik ixlaroŋa baoŋlioŋin; qünki buning sanga kərsitilixi üqün sən muxu yərgə elip kelinding. Israil jəmətigə barlik kərginingni ayan kil».

5 Wə mana, ibadəthanining ḥəmmə təripidə tam bar idi. U kixining ḳolida altə gəzlik ələqəm hadisi bar idi; xu qaoɳdiki «bir gəz» bir gəz bir alikanoɣa tooɣra kelətti. U tamning kənglikini ələqidi, bir «hada» qikti; egizliki bolsa, bir «hada» qikti. **6** U xərkḳə ḳaraydioɣan dərwazioɣa kelip, uning pələmpəylirigə qikti; uning bosuoɣisining kənglikini ələqidi, u bir hada qikti. Yənə bir təripining kəngliki bir hada qikti. **7** [Dərwazining iqidiki] ḥərbir «oyuḳ əy»ning uzunluḳi bir hada, kəngliki bir hada idi; oyuḳ əylərning ariliḳi bəx gəz idi; dərwazining iqidiki bosuoɣa, yəni iqkirigə ḳaraydioɣan dəḥlizning aldidiki bosuoɣining [ikki təripining] uzunluḳi [ayrim-ayrim] bir «hada» qikti; **8** u dərwazining iqkirigə ḳaraydioɣan dəḥlizni ələqidi, [uzunluḳi] bir hada qikti. **9** U dərwazining dalinining uzunluḳini ələqidi, səkkiz gəz qikti; uning kexikining yenidiki tamning ḳelinliḳi ikki gəz qikti. Muxu dalan iqkirigə ḳaraytti. **10** Xərkḳə ḳarioɣan dərwazining iqidə, u təripidə üqtin, bu təripidə üqtin oyuḳ əylər bar idi. Üqilisi ohxax ələqəmdə idi; üq əyning ikki yan temi ohxax ḳelinliḳta idi. **11** U dərwazini ələqidi, kəngliki on gəz qikti; uning jəmiy uzunluḳi on üq gəz idi. **12** Bu yandiki oyuḳ əylərning aldida bir gəz ḳelinliḳtiki bir tosma tam bar idi, wə u yandiki oyuḳ əylərning aldida bir gəz ḳelinliḳta bir tosma tam bar idi; ḥəryandiki oyuḳ əylərning kəngliki altə gəz idi. **13** U dərwazining jəmiy kənglikini, yəni bu təraptiki oyuḳ əyning əgzisining [arḳa lewidin] u təraptiki oyuḳ əyning əgzisining [arḳa lewioɣiqə] yigirmə bəx gəz qikti; bu təraptiki oyuḳ əyning ixiki bilən u təraptiki oyuḳ əyning ixiki bir-birigə ḳarixatti. **14** U iqki ḥoylioɣa kirix eoɣizidiki tüwrüklərni ələqidi; ularning egizliki atmix gəz qikti; dərwaza temi bu ḥoylining tüwrüklirini orap turoɣanidi. **15** Dərwazining tüwidin dalanning iqki eoɣizioɣiqə əllik gəz qikti. **16** Oyuḳ əylərning ḥərbirining udul temida, xundaḳla oyuḳ əylərning ariliḳida, dalanning yenida ohxaxla rojəklər bar idi; muxu rojəklər sirtioɣa ḳarap tariyip mangoɣan idi; ḥərbir ariliḳtiki tam-tüwrüklərgə palma dərəhliri nəḳixlənɡənidi. **17** U meni sirtḳi ḥoylioɣa apardi; mana, kiqik hanilar, wə sirtḳi ḥoylini qəridəp yasaloɣan tax tahtaylik supa; supining üstigə ottuz kiqik hana selinoɣan. **18** Bu tax tahtaylik supa ḥoylidiki dərwazilaroɣa tutaxḳan, uning kəngliki ularning uzunluḳioɣa barawər idi; bu «pəs tax supa» idi. **19** U təwənki dərwazining iqi təripidin iqki ḥoylining sirtḳi temioɣiqə boloɣan ariliḳni ələqidi; xərk wə ximal tərəplərningmu yüz gəz qikti. **20** Andin sirtḳi ḥoylioɣa kiridioɣan, ximaloɣa ḳaraydioɣan dərwazining uzunluḳi wə kənglikini ələqidi. **21** Uning bu təripidə üqtin oyuḳ əy, u təripidə üqtin oyuḳ əy bar idi; uning tüwrükliri, dalanliri birinqi dərwaziningkigə ohxax idi; uning uzunluḳi əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz. **22** Uning deriziliri, dalanliri, palma dərəh nəḳixliri xərkḳə ḳaraydioɣan dərwaziningkigə ohxax idi; kixilər uning yəttə baskuquluk pələmpiyi bilən qikatti; uning dalini iqkirigə ḳaraytti. **23** Iqki ḥoylida ximal wə xərḳtiki dərwazilaroɣa udul birdin dərwazə turatti; u dərwazidin dərwazioɣiqə ələqidi, yüz gəz qikti. **24** U meni jənub tərəpkə apardi; mana, jənubḳimu ḳaraydioɣan bir dərwaza bar idi; u uning tüwrükliri, dalanlirini ələqidi, ular baxḳilirioɣa ohxax idi. **25** Dərwazining wə dalinining ətrapidiki derizilər baxḳilirioɣa ohxax idi; uning uzunluḳi əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz idi. **26** Uningoɣa qikidioɣan yəttə baskuq bar idi; uning dalini iqkirigə ḳaraytti; uning tüwrükliridə palma dərihining nəḳixi bar idi, u tərəptə biri, bu tərəptə biri bar idi. **27** Iqki ḥoylioɣa kiridioɣan, jənubḳa ḳaraydioɣan bir dərwaza bar idi; u jənubiy tərəptə dərwazidin dərwazioɣa ələqidi, yüz gəz qikti. **28** U meni iqki ḥoylioɣa jənubiy dərwazidin əkirdi; wə jənubiy dərwazini ələqidi; uning ələqəmliri baxḳa dərwazilərningkigə ohxax idi. **29** Uning oyuḳ əyliri, arilik tamliri, dalinining ələqəmliri baxḳilirininɡkigə ohxax idi; uning wə dalinining ətraplirida derizilər bar idi; uning uzunluḳi əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz idi. **30** Ətrapida uzunluḳi yigirmə bəx gəz, kəngliki bəx gəz ətrapida dalini bar idi. **31** Uning dalini bolsa sirtḳi ḥoylioɣa ḳaraytti; uning kirix eoɣizidiki ikki yan tüwrükidə palma dərəhlərning nəḳixi bar idi; uning qikix yolining səkkiz baskuquluk pələmpiyi bar idi. **32** U meni iqki ḥoylida xərk tərəpkə apardi; u tərəptiki dərwazini ələqidi; uning ələqəmliri baxḳilirioɣa ohxax idi. **33** Uning oyuḳ əyliri, arilik tamliri, dalinining ələqəmliri baxḳilirininɡkigə ohxax idi; uning wə dalinining ətraplirida derizilər bar idi; uning uzunluḳi əllik gəz, kəngliki yigirmə bəx gəz idi. **34** Uning dalini bolsa sirtḳi ḥoylioɣa ḳaraytti; uning [kirix eoɣizining] u wə bu təripidiki tüwrükidə palma dərəhlərning nəḳixi bar idi; uning qikix yolining səkkiz baskuquluk pələmpiyi bar idi. **35** U meni ximaliy dərwazioɣa apardi, wə uni ələqidi; uning ələqəmliri baxḳilirioɣa ohxax idi. **36** Uning oyuḳ əyliri, arilik tamliri, dalanliri [baxḳilirioɣa] ohxax idi; ətrapida derizilər bar idi. Uning uzunluḳi əllik gəz, uning kəngliki yigirmə bəx gəz idi. **37** Uning dalinidiki tüwrüklər sirtḳi ḥoylioɣa ḳaraytti; uning [kirix eoɣizidiki] ikki yan tüwrükidə palma dərəhlərning nəḳixi bar idi; uning qikix yolining səkkiz baskuquluk pələmpiyi bar idi. **38** Ḥərbir dərwaza [ikki] tüwrükining yenida ixiklik kiqik əy bar idi; ular xu əylərdə kəydürmə ḳurbanliḳlarni yuyatti. **39** Dərwazining dalinida uyanda ikkidin xirə, buyanda ikkidin xirə bar idi; ular xirələrning üstidə kəydürmə ḳurbanlik, gunaḥ ḳurbanliḳi wə itaətsizlik ḳurbanliḳlirini soyidu. **40** Ximaliy dərwazining dalinining kirix eoɣizidiki pələmpəyning bir yenida ikki xirə bar idi; dalanning kirix eoɣizining yənə bir yenida ikki xirə bar idi. **41** Xuningdək dərwazining u yenida tət xirə, bu yenida tət xirə bar idi — jəmiy səkkiz joza bar idi; ular ularning üstidə ḳurbanliḳlarni soyidu. **42** Yənə taxtin yonup yasaloɣan, uzunluḳi bir yerim gəz, kəngliki bir yerim gəz, egizliki bir gəz kelidioɣan tət xirə bar idi; ularning üstigə kəydürmə ḳurbanliḳlar wə baxḳa ḳurbanliḳlarni soyidioɣan ḳoral-əswablar ḳoyulidu. **43** Dərwaza iqidə, tamliri üstigə bir alikan uzunluḳtiki jüp ilməklik kanarlar bekitilgən. Xirələr üstigə ḳurbanlik gəxliri ḳoyulidu. **44** Iqki ḥoyla iqidə wə iqki dərwazining sirtida mədḥiyə nahxiqiliri üqün ikki kiqik əy bar idi; biri ximaliy dərwazining yenida, jənubḳa yüzləngən; yənə biri jənubiy dərwazining yenida, ximaloɣa yüzləngənidi. **45** U manga: «Jənubḳa yüzləngən əy kaḥinlar, yəni ibadəthanioɣa məs'ullar üqündur. **46** Jənubḳa yüzləngən əy kaḥinlar, yəni ḳurbangaḥ wəzipisigə məs'ullar üqündur. Bular bolsa Zadokning jəmətining ooɣul pərzəntliri; xularla Lawiy jəmətidilər arisidin Pərwərdigarning yenioɣa hizmitidə boluxḳa kirələydu» — dedi. **47** U ḥoylini ələqidi; uzunluḳi yüz gəz, kəngliki yüz gəz, tət qasilik idi; ḳurbangaḥ bolsa mukəddəshana aldida turatti. **48** U meni mukəddəshanining dalinioɣa apardi; u dalan eoɣizining ikki yenidiki tamlarning uzunluḳini ələqidi; bir tərəptikisi bəx gəz, yənə bir tərəptikisi bəx gəz qikti; dalan eoɣizining [əzi on tət gəz idi]; dalan eoɣizidiki tamning [iqki təripining] kəngliki bu təripi üq gəz, u təripi üq gəz idi. **49** Dalanning kəngliki yigirmə gəz, uzunluḳi on bir gəz idi; uningoɣa qikidioɣan pələmpəy bar idi; tüwrükimu bar idi, u yenida biri, bu yenida biri bar idi.

41 U meni [mukəddəshanidiki] mukəddəs jayning aldioɣa apardi; u jayning kirix eoɣizining ikki təripidiki yan tamni ələqidi, ḥər ikkisining ḳelinliḳi altə gəz qikti. **2** Kirix eoɣizining kəngliki bolsa on gəz idi; mukəddəs jayning kirix eoɣizidiki tooɣra tamning iqki təripining kənglikini ələqidi, ḥər ikkisi bəx

gəz qikti; u mukəddəs jayning uzunlukini əlqidi, kirik gəz qikti; uning kəngliki yigirmə gəz qikti. **3** U iqkirigə karap mangdi, əng mukəddəs jayoŋa kirix eoŋizidiki tooŋra tamning kəngliki ikki gəz; eoŋizining kəngliki altə gəz idi; [ikki tərəptiki] tooŋra tamning uzunluki bolsa, yəttə gəz idi. **4** U mukəddəs jayning kəynidiki «əng mukəddəs jay»ning uzunlukini əlqidi, yigirmə gəz qikti; kənglikimu yigirmə gəz idi. U manga: «Bu əng mukəddəs jay» — dedi. **5** U mukəddəshanining temini əlqidi, kelinliki altə gəz qikti; yandiki kiqik hanilarning bolsa, kəngliki tət gəz idi; kiqik hanilar mukəddəshanini qəridəp selinoŋanidi. **6** Yenidiki kiqik hanilar üq kəwətlik, birbirigə üstiləklik idi, hər kəwəttə ottuzdin hana bar idi; kiqik hanilarning limliri mukəddəshanining temioŋa qikip kalmasliki üqün, limlar kiqik hanilarning sirtki temioŋa bekitilgənidi. **7** Yukiriliogənseri mukəddəshanining ətrapidiki kiqik hanilar kengiyip baroŋanidi; qünki mukəddəshanining ətrapida kurulux boloŋanliktin bina egizligənseri hanilar kengəygən. Xu səwəbtin mukəddəshanimu egizligənseri kengəygən. Təwəndiki kəwəttin yukiridiki kəwətkiqə otturidiki kəwət arkilik qikidioŋan pələmpəy bar idi. **8** Mən mukəddəshanining egiz ulluk supisi barlikini kərdum; u həm yenidiki kiqik hanilarning uli idi; uning egizliki toptooŋra bir «hada» idi, yəni altə «qong gəz» idi. **9** Yenidiki hanilarning sirtki temining kelinliki bəx gəz idi. Mukəddəshanining yenidiki kiqik hanilar bilən [kahinlarning] hujriliri arilikidiki box yərning kəngliki yigirmə gəz idi; bu box yər mukəddəshanining həmmə təripidə bar idi. **11** Yenidiki kiqik hanilaroŋa kirix eoŋizi bolsa box yərgə karaytti; bir kirix eoŋizi ximaloŋa, yənə biri jənubka karaytti. Supa üstidiki hanilarni qəridigən box yərning kəngliki bəx gəz idi. **12** Oŋərbkə jaylaxkan, box yərgə karaydioŋan binaning uzunluki yətmix gəz idi; binaning sirtki temining kelinliki bəx gəz; uning kəngliki tokşan gəz idi. **13** Heliki kixi mukəddəshanining əzini əlqidi; uning uzunluki yüz gəz idi. Box yərning kəngliki [yüz gəz idi], binaning tamliri koxulup jəmiy kəngliki yüz gəz idi. **14** Mukəddəshanining aldi təripi wə xərkkə jaylaxkan hoylisining kəngliki yüz gəz idi. **15** U [mukəddəshanining] kəynidiki box yərgə karaydioŋan binaning kənglikini, jümlidin u wə bu təripidiki karidorni əlqidi, yüz gəz qikti. Mukəddəshanining «mukəddəs jay»i bilən iqki «əng mukəddəs jay»i wə sirtka karaydioŋan dalini bolsa, yaoŋaq tahtaylar bilən bezəlgən; uning bosuoŋiliri, iqidiki üq jayning ətrapidiki rojəkliri həm dəhlizliri bolsa, bosuoŋisidin tartip həmmə yər, poldin derizilərgiqə yaoŋaq tahtaylar bilən bezəlgən (derizilər əzi rojəklik idi). **17** Dalandin iqki «əng mukəddəs jay»oŋiqə boloŋan torus, iqki wə sirtki «mukəddəs jay»ning tamlirining həmmə yeri kerub wə palma dərəhliri bilən əlqəmlik nəkixlənganidi. Hər ikki kerub arisida bir palma dərihi nəkixlənganidi; hərbir kerubning ikki yüzi bar idi. **19** Kerubning insan yüzi bu tərəptiki palma dərihi nəkixigə karaytti; xir yüzi u tərəptiki palma dərihi nəkixigə karaytti; pütkül mukəddəshanining [iqki] həmmə təripi xundak idi; **20** dalanning poldin tartip torusioŋiqə, xuningdək «mukəddəs jay»ning tamlirioŋa kerublar wə palma dərəhliri nəkix kilinoŋan. **21** «Mukəddəs jay»ning ixik kexəkliri bolsa, tət qasilik idi; «əng mukəddəs jay» aldidiki ixik kexəklirimu ohxax idi. **22** «[Mukəddəs jay]»[ning] egizliki üq gəz, uzunluki ikki gəz boloŋan kurbangahi yaoŋaqtin yasaloŋan; uning burjəkliri, yüzi wə tamlirining həmmisi yaoŋaqtin yasaloŋan; heliki kixi manga: «Bu bolsa Pərwərdigarning aldida turidioŋan xirədur» — dedi. **23** [Mukəddəshanining] «mukəddəs jay» həm «əng mukəddəs jay»ining hərbirining kox kanatlik ixiki bar idi. **24** Hərbir kanitining ikki katlimi bar idi; bu ikki katlam katlinatti; bu tərəptiki kanitining ikki katlimi bar idi; u tərəptikisiningmu ikki katlimi bar idi. **25** Ularning üstigə, yəni «mukəddəs jay»ning ixikliri üstigə, tamlarning üstini nəkixligəndək, kerublar wə palma dərəhliri nəkixlənganidi; sirtki dalanning aldida yaoŋaqtin yasaloŋan bir aywan bar idi. **26** Dalanning u wə bu təripidə rojəklər wə palma dərəh nəkixliri bar idi. Mukəddəshanining yenidiki kiqik hanilar wə aldidiki aywanning xəklimu xundak idi.

42 U meni sirtki hoylioŋa, ximal təripigə apardi; u meni yənə «box yər»gə tutaxkan, ibadəthanining ximaliy udulioŋa jaylaxkan kiqik hanilaroŋa apardi. **2** Hanilarning jəmiy uzunluki yüz gəz idi; ularning kirix yoli ximaloŋa karaytti; [hanilarning] jəmiy kəngliki əllik gəz idi. **3** Hanilar iqki hoylioŋa təwə yigirmə gəz kəngliktiki «box yər»gə karaytti, xundakla sirtki hoylioŋa təwə «tax tahtaylik supa»ning udulida idi. Üq kəwətlik hanilarning karidorining bir təripidiki hanilar yənə bir təripidiki hanilarning udulida idi. **4** Hanilarning aldida on gəz kəngliktə, yüz gəz uzunlukta bir karidor bar idi. Hanilarning ixikliri ximaloŋa karaytti; **5** yukiridiki hanilar təwəndiki wə otturisidiki əylərdin tar idi; qünki karidorlar kəp orunni igiliwaloŋanidi. **6** Hanilar üq kəwətlik idi; birak hoylioŋa tutax hanilarningkidək tüwrükliri bolmioŋaqka, üqinqi kəwəttiki hanilar astinki kəwəttiki wə otturidiki hanilardin tar idi. **7** Sirttiki hanilarning yenidiki, yəni hoylini hanilardin ayrip turidioŋan sirtki tamning uzunluki əllik gəz idi. **8** Sirtki hoylioŋa tutaxkan hanilarning bolsa, jəmiy uzunluki əllik gəz idi; mana, mukəddəshanioŋa karaydioŋan təripining uzunluki yüz gəz idi. **9** Bu hanilar astida, sirtki hoylidin kiridioŋan, xərk tərəpkə karaydioŋan bir kirix yoli bar idi. **10** Ibadəthanining jənubiy təripidə, xərkiy təripigə karaydioŋan iqki hoylidiki tamning kəngliki bilən təng boloŋan, «box yər»gə tutaxkan, ibadəthanining əzigə karaydioŋan hanilar bar idi; **11** Ularning aldidimu bir karidor bar idi; ular ximaloŋa karaydioŋan hanilaroŋa ohxaytti. Ularning uzunluki wə kəngliki, barlik qikix yolliri, xəkli wə ixikliri ohxax idi. **12** Jənubka karaydioŋan bir yürüx hanilarning ixiki aldidiki karidorning bexida bir kirix yoli bar idi; bu kirix yolimu xərkkə karaydioŋan tamning yenida idi. **13** Wə u manga: «[ibadəthanining hoylidiki] «box yər»gə tutaxlik bu ximaliy wə jənubiy yürüx hanilar bolsa, mukəddəs hanilardur; Pərwərdigaroŋa yekinlixalaydioŋan kahinlar xu yərlərdə «əng mukəddəs hədiyələr»ni yəydu. Ular xu yərlərdə «əng mukəddəs hədiyələr»ni, yəni axlik hədiyələrni, gunah kurbanliklirini wə itaətsizlik kurbanliklirini koyidu; qünki xu yərlər mukəddəstur. **14** Kahinlar Huda aldioŋa kirgəndin keyin, ular «mukəddəs jay»din biwasitə sirtki hoylioŋa qikmaydu, bəlki xu yərgə hizmət kiyimini selip koyidu, qünki bu kiyimlər mukəddəstur. Ular pəkət baxka kiyimlərni kiyip, andin jamaət turoŋan yərgə qikidu» — dedi. **15** U xundak kilip ibadəthanining iqki kəlimini əlqigəndin keyin, u meni xərkkə karaydioŋan dərwzidin qikardi wə ətrapidiki tamni əlqidi. **16** U xərkiy təripini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qikti. **17** U ximaliy təripini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qikti. **18** U jənubiy təripini əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qikti. **19** U oŋərbiy təripigə burulup, əlqəm hadisi bilən əlqidi; u bəx yüz hada qikti. **20** U tət təripini əlqidi; ətrapida awam bilən pak-mukəddəs boloŋan jaylarni ayrip turidioŋan, uzunluki bəx yüz [hada], kəngliki bəx yüz [hada] tam bar idi.

43 U meni dərwazioŋa, yəni xərkkə karaydioŋan dərwazioŋa apardi; **2** Mana, Israilning Hudasining xan-xəripi xərk tərəptin kəldi; Uning awazi uluoŋ sularning xarkirioŋan sadasidək

idi; yər yüzi uning xan-xəripi bilən yorutuldi. **3** Mən kərgən bu alamət kərünüx bolsa, u xəḩərni ḩalak ḳilixḳa kəlgən ḳetimda kərgən alamət kərünüxtək boldi; alamət kərünüxlər yənə mən Kewar dəryasi boyida turup kərgən alamət kərünüxtək boldi; mən düm yiḳildim. **4** Pərwərdigarning xan-xəripi xərkkə ḳaraydioŋan dərwaza arḳilik ibadəthanioŋa kirdi; **5** Roḩ meni kətürüp, iqki ḩoylioŋa apardi; mana, Pərwərdigarning xan-xəripi ibadəthanini toldurdi. **6** Ḩeliḳi kixi yenimda turoŋanda, ibadəthanining iqidin Birsining səzligən awazini anglidim; **7** U manga: — I insan ooŋli, bu Mening təhtim selinoŋan jay, Mən ayaoŋ basidioŋan, Mən Israillar arisida mənggügə turidioŋan jaydur; Israil jəmətidikilər — ularning əzliri yaki padixaḩliri buzuḳluḳi bilən yaki «yuḳiri jaylar»da padixaḩning jəsətliri bilən Mening pak-muḳəddəs namimni yənə ḩeq buloŋimaydu. **8** Ular əz bosuoŋisini Mening bosuoŋimning yenioŋa, ixik kexikini Mening ixik kexikimning yenioŋa saloŋan, ular bilən Meni pəḳət bir tamla ayrip turatti, ular Mening pak-muḳəddəs namimni yirginḳlikliri bilən buloŋioŋan. Xunga Mən oŋəzipim bilən ularni yoḳitiwəttim. **9** Əmdi ḩazir ular buzuḳluḳini, padixaḩlarning jəsətlirini Məndin yirak ḳilsun; wə Mən ular arisida mənggügə turimən. **10** — Əmdi sən, i insan ooŋli, Israil jəmətining əz ḳəbiḩlikliridin hijalət boluxi üqün bu əyni ularoŋa kərsitip bərgin; ular kallisida ibadəthanini əlqəp baḳsun. **11** Əgərdə ular əz ḳiloŋanliridin hijil bolsa, əmdi sən muxu əyning xəklini, uning selinixini, qiḳix yollirini, kirix yollirini wə barliḳ layiḩisini wə barliḳ bəlgilimilirini, — xundaḳ, barliḳ xəklini wə barliḳ ḳanunlirini ayan ḳilip bərgin; ularning pütkül xəklini esidə tutuxi ḩəm uning bəlgilimilirigə əməl ḳilixi üqün, uni ularning kəz aldioŋa yazoŋin. **12** Ibadəthanining ḳanuni xundaḳ bolidu: U turoŋan taoŋning qokḳisining bekitilgən pasiloŋiqə boloŋan dairisi «əng muḳəddəs» bolidu; mana, bu ibadəthanining ḳanunidur. **13** Ḳurbangaḩning «[qong] gəz»də əlqəngən əlqəmliri xundaḳ idi: — bu gəz bolsa bir gəz ḳoxuloŋan bir aliḳan bolidu. Ḳurbangaḩning ətrapidiki ulining egizliki bir gəz, kəngliki bir gəz, ətrapidiki girwiki bolsa bir aliḳan idi. Mana bu ḳurbangaḩning uli idi. **14** Uning ulidin astinḳi təkqigiqə ikki gəz, kəngliki bir gəz idi; bu «kiqik təkqə»din «qong təkqə»giqə tət gəz, kəngliki bir gəz idi; **15** ḳurbangaḩning ot supisining egizliki tət gəz idi; ot supisida tət münggüz qoḳqiyip qiḳip turatti. **16** Ḳurbangaḩning ot supisining uzunluḳi on ikki gəz, kəngliki on ikki gəz bolup, u tət qasiliḳ idi. **17** Yuḳiri təkqigiqimu tət qasiliḳ idi, uzunluḳi on tət gəz, kəngliki on tət gəz; ətrapidiki girwiki bolsa yerim gəz idi; astining kəngliki bir gəz idi; uningoŋa qiḳidioŋan pələmpiyi xərkkə ḳaraytti. **18** U manga xundaḳ dedi: — I insan ooŋli, Rəb Pərwərdigar xundaḳ dəydu: Bu ḳurbangaḩ üstigə kəydürmə ḳurbanliḳlarni sunux wə üstigə ḳan sepix üqün uni yasioŋan künidə, xular uning bəlgilimiliri bolidu: — **19** sən Lawiy ḳəbilisidin boloŋan, yəni Mening hizmitimdə bolux üqün Manga yeḳinlixidioŋan Zadok nəslidikilərdin boloŋan kaḩinlaroŋa gunaḩ ḳurbanliḳi süpitidə yax bir torpaḳni berisən; **20** sən uning ḳenidin azrak elip ḳurbangaḩning münggüzlirigə, qong təkqining tət burjikigə ḩəm ətrapidiki girwəkliri üstigə sürisən; xuning bilən sən uni pakizlap wə uningoŋa kafarət ḳilisən. **21** Sən gunaḩ ḳurbanliḳi boloŋan torpaḳni elip uning jəsitini «muḳəddəs jay»ning sirtida boloŋan, ibadəthanidiki alaḩidə bekitilgən jayda kəydürisən; **22** ikkinqi künidə sən gunaḩ ḳurbanliḳi süpitidə bejirim bir tekini sunisən; ular ḳurbangaḩni torpaḳ bilən paklanduroŋandək tekə bilən uni paklaydu. **23** Sən uni pakliqoŋandin keyin, sən bejirim yax bir torpaḳ, ḳoy padisidin bejirim bir ḳoqḳarni sunisən; **24** sən ularni Pərwərdigarning aldioŋa sunisən; kaḩinlar ularning üstigə tuz sepidu wə ularni Pərwərdigaroŋa atap kəydürmə ḳurbanliḳ süpitidə sunidu. **25** Yəttə kün sən ḩər küni gunaḩ ḳurbanliḳi süpitidə bir tekini sunisən; ular bejirim yax bir torpaḳni, ḳoy padisidin bejirim bir ḳoqḳarnimu sunidu. **26** Ular yəttə kün ḳurbangaḩ üqün kafarət ḳilip uni paklaydu; xuning bilən ular uni pak-muḳəddəs dəp ayriydu. **27** Bu künlər tügigəndə, səkkizinqi küni wə xu kündin keyin, kaḩinlar silərning kəydürmə ḳurbanliḳliringlarni wə inaḳliḳ ḳurbanliḳliringlarni ḳurbangaḩ üstigə sunidu; xuning bilən Mən silərni ḳobul ḳilimən, — dəydu Rəb Pərwərdigar.

44 Wə u meni ibadəthanining xərkkə ḳaraydioŋan dərwazisioŋa apardi; u etiklik idi. **2** Pərwərdigar manga: — Bu dərwaza etiklik turidu; u eqilmaydu, ḩeqkim uningdin kirməydu; qünki Pərwərdigar, Israilning Hudasi uningdin kirgən; xunga u etiklik ḳalidu. **3** Pəḳət xaḩzadə, xaḩzadilik süpiti bilən xu dərwazining [karidorida] olturup Pərwərdigar aldida nan yeyixkə bolidu; u [dərwaznining] dalinidin kiridu wə xu yoldin qiḳidu, — dedi. **4** U meni ximaliy dərwazidin qiḳirip ibadəthanining aldioŋa apardi; mən kərdum, mana, Pərwərdigarning xan-xəripi Pərwərdigarning əyini toldurdi; mən düm yiḳildim. **5** Pərwərdigar manga xundaḳ dedi: — Insan ooŋli, Mening sanga Pərwərdigarning əyining barliḳ bəlgilimiliri ḩəm ḳanunliri tooŋruluḳ eytidioŋanlirimning ḩəmmisini kəngül ḳoyup kəzüng bilən kər, ḳuliḳing bilən angla; ibadəthanining kirix yoli wə muḳəddəs jayning qiḳix yollirini kəngül ḳoyup esingdə tut. **6** Andin asiylaroŋa, yəni Israil jəmətigə xundaḳ degin: «Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Yirginḳlik ḳilmixliringlaroŋa boldi bəs, i Israil jəməti! **7** Silər barliḳ yirginḳlik ḳilmixliringlardin sirt, Manga nan, ḳurbanliḳ meyi wə ḳenini sunoŋininglarda, silər yat adəmlərni, ḳəlbidə ḩətnə ḳilinmioŋan, tenidə ḩətnə ḳilinmioŋanlarni mening muḳəddəs jayimda, yəni Mening əyümdə turup uni buloŋaxḳa kirgüzdunglar; ular əḩdəmni buzdi. **8** Silər Mening pak-muḳəddəs nərsilirimgə məs'uliyət bilən sadiḳ bolmay, bəlki muḳəddəs jayimda əzünglarning ornioŋa məs'ul boluxḳa [yat adəmlərni] ixḳa ḳoydunglar». **9** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Israil arisida turoŋan yat adəmlərdin, yəni ḳəlbidə ḩətnə ḳilinmioŋan, tenidə ḩətnə ḳilinmioŋan ḩərḳandaḳ yat adəmning Mening muḳəddəs jayimoŋa kirixigə bolmaydu **10** lekin Israilning Məndin ezip ketixi bilən, Məndin yiraḳlixip azoŋan, məbudliroŋa intilgən Lawiy jəmətidikilər əz ḳəbiḩlikining jazasini tartidu; **11** ḩalbuki, ular yənila muḳəddəs ornumda, əy dərwazilirida nazarətqilik ḳilidioŋan wə əy hizmitidə bolidioŋan hizmətkarlar bolidu; ular ḩəlḳ üqün ḳeydürmə wə baxḳa ḳurbanliḳlarni soyidu; ular ḩəlḳning hizmitidə bolup ularning aldida turidu. **12** Əmma ḩəlḳ məbudliroŋa qoḳunoŋanda, ular ḩəlḳning xu ixlirida, ularning hizmitidə boloŋanliḳi, xuning bilən Israil jəmətini ḳəbiḩlikkə elip baridioŋan putlikaxang boloŋanliḳi tüpəylidin, xunga Mən ularoŋa ḳolumni kətürüp ḳəsəm iqḳənmənki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — ular ḳəbiḩlikining jazasini tartidu. **13** Xunga ular Mən üqün kaḩinliḳ wəzipisini ətəxkə Mening yenimoŋa yeḳin kəlməydu, yaki Mening muḳəddəs nərsilirimgə, «əng muḳəddəs» nərsilirimgə yeḳin kəlməydu; ular bəlki əz hijalitini wə yirginḳlik ḳilmixlirining jazasini tartixi kerək. **14** Biraḳ Mən ularni əyning ezining mulazimitigə, uning barliḳ hizmitigə wə uningda ḳilinidioŋan barliḳ ixlaroŋa məs'ul ḳilimən. **15** Biraḳ Israil Məndin ezip kətkəndə, Əz muḳəddəs jayimoŋa ḳaraxḳa sadiḳ kaḩinlar, yəni Lawiylar boloŋan Zadokning əwladilir — ular hizmitimdə boluxḳa yenimoŋa yeḳin kelidu; ular ḳurbanliḳilarning meyini wə ḳenini sunuxḳa Mening aldimda turidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** Ular muḳəddəs jayimoŋa

kiridu, Mening hizmitimdə boluxqa dastihinimoŋa yeqin kelidu; ular Mening tapxuruqumoŋa məs'ul bolidu. **17** Wə xundaq boliduki, ular iqki ḥoyla dərwaziliridin kirgəndə, kanap kiyimni kiyixi kerək; iqki ḥoyla dərwazilirida yaki muqəddəshana aldida hizmættə boloŋanda, ularda ḥərqandaq yungdin boloŋan nərsə bolmaydu; **18** bexioŋa kanaptin tikilgən səllə, belining təwinigə kanaptin tambal kiyidu; ular adəmni tərlitidioŋan ḥeqqandaq nərsini kiyməsliki kerək. **19** Ular həlqning aldioŋa sirtqi ḥoylioŋa qikqanda, ular hizmət kiyimlirini seliwetip, ularni muqəddəs «kiqik hanilar»oŋa qoyup qoyidu; ular həlqning bu kiyimlirining pak-muqəddəslikigə tegip ketip ziyanoŋa uqrimasliqi üqün baxqa kiyimlərni kiyixi kerək. **20** Ular qaqlirini qüxürüwətməsliki, yaki qaqlirini uzun qoyuwətməsliki lazim; ular pəqət qiska qaq qoyuxi kerək. **21** Iqki ḥoylioŋa kirgəndə ḥeqqaysi kaḥin xarab iqməsliki kerək. **22** Ular tul yaki ajraxqan ayalni əz əmrigə almasliqi kerək; ular Israil nəslidin boloŋan pak qizni, yaki kaḥindin tul qaloŋan ayalni elixqa bolidu. **23** Ular həlqimgə pak-muqəddəs bilən addiyning pərqini əgitidu, ularoŋa ḥalal bilən ḥaramni qandaq pərq etixni kərsitidu. **24** Ərz-dəwalarda ular ḥəküm qiqirix ornida bolidu; ular bularning üstigə əz ḥəkümlirim boyiqə ḥəküm qiqiridu; Mən bekitkən barliq ḥeyt-bayramlirim tooŋrisidiki qanun-bəlgilimilirimni tutidu; ular Mening «xabat kün»lirimni pak-muqəddəs dəp ətiwarlixi kerək. **25** Əzini napak qilmasliqi üqün ular ölükning yenioŋa ḥeq barmasliqi kerək; ḥalbuki, ölgən atisi, anisi, ooŋli, qizi, aka-ukisi yaki eri yoq aqa-singlisi üqün ular əzini napak qilixqa bolidu. **26** Əzini paklanduroŋandin keyin, uningoŋa yənə yəttə kün sanilixi kerək; **27** u muqəddəs jayoŋa kirgəndə, yəni muqəddəs jayda hizmættə boluxqa iqki ḥoylioŋa kirgən xu künidə, u əzi üqün gunaḥ qurbanliqini sunuxi kerək, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **28** Bu ularoŋa miras bolidu: — Mən Əzüm ularoŋa miras bolimən; silər ularoŋa Israil zeminidin ḥeqqandaq igilikni təqsim qilmaysilər; Mən ularning igiliki bolimən. **29** Ular axliq ḥədiyə, gunaḥ qurbanliqi wə itaətsizlik qurbanliqliridin yəydu; Israilda məḥsus Hudaoŋa ataloŋan ḥərqandaq nərsə ularningki bolidu. **30** Tunji qikqan ḥərqandaq məḥsulatlarning esili, barliq wə ḥərqandaq «kətürmə ḥədiyə»lər kaḥinlar üqün bolidu. Silər [arpa-buoŋdiyinglarning] ḥosulining tunji hemirini kaḥinoŋa təqdim qilixinglar kerək; xuning bilən bəht-bərikət əyünglərgə ata qilinidu. **31** Kaḥinlar əzlügidin ölgən, yaki yirtquqlar booŋup qoyoŋan ḥeqqandaq ḥaywan yaki uqar-qanatlardin yeyixkə bolmaydu.

45 Silər zeminni miras qilip bəlüx üqün qək taxlap təqsim qiloŋininglarda, silər «kətürmə ḥədiyə» süpitidə zemindiki muqəddəs bir ülüxni Pərwərdigaroŋa atap sunisilər. Uning uzunluqi yigirmə bəx ming [hada], kəngliki yigirmə ming [hada] bolidu. Bu parqə yər ḥər tərəptiki qigrisioŋiqə muqəddəs ḥesablinidu. **2** U yərdin bəx ming [hada] uzunluqtiki, bəx ming [hada] kəngliktiki tət qasilik yər muqəddəs jayoŋa ayrilidu; uning ətrapida box yər bolux üqün əllik gəzlik kəngliktiki yər bəlünidu. **3** Bu ülüxtin sən uzunluqi yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada] boloŋan yərni əlqəp bəlisən; buning iqi muqəddəs jay, əng muqəddəs jay bolidu. **4** Bu yər zeminning muqəddəs ülüxi bolidu; u muqəddəs jayning hizmitidə boloŋan, yəni Pərwərdigarning hizmitidə boluxqa yenioŋa yeqin kelidioŋan kaḥinlar üqün bolidu; u ularning əyliri üqün, xundaqla muqəddəs jayning orunlixixi üqün muqəddəs orun bolidu. **5** Uningdin sirt yənə uzunluqi yigirmə bəx ming gəz, kəngliki on ming gəz boloŋan yər, əyning hizmitidə bolidioŋan Lawiylarning igiliki, yəni əzliri turidioŋan xaḥərliri üqün bolidu. **6** Silər bu «kətürmə ḥədiyə» boloŋan muqəddəs ülüxning yenidin xaḥər üqün kəngliki bəx ming [hada], uzunluqi yigirmə bəx ming [hada] yərni bəlüp bekitisilər. Bu pütkül Israil jəmiti üqün bolidu. **7** Xaḥzadining ülüxi bolsa, bu muqəddəs ülüxning ikki təripigə tutixidu, xundaqla xaḥərgə təwə jayning ikki təripigə tutixidu, yəni oŋarbiy təripi oŋərbkə qaraydioŋan, xərq təripi xərkkə qaraydioŋan ikki parqə yər bolidu; bu parqə yərlərning jəmiy uzunluqi qəbililərning ülüxining uzunluqi bilən parallel bolidu. **8** Bu yər xaḥzadining Israil zeminidiki igiliki bolidu; wə Mening xaḥzadilirim həlqimni yənə ḥeq əzməydu; zemin Israil jəmətigə, qəbililiri boyiqə bəlüp təqsim qilinidu. **9** Rəb Pərwərdigar xundaq dəydu: — Boldi bəs, i Israil xaḥzadiliri! Jəbir-zulum wə bulang-talangni əzünglardin neri qilip, tooŋra ḥəküm qiqirip adalət yürgüzünglar; Mening həlqimni qayta yeridin ḥəydiwətküqi bolmanglar, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **10** Silərdə tooŋra mizan, tooŋra əfaḥ, tooŋra «bat» bolsun. **11** «Əfaḥ» wə «bat» bolsa bir əlqəm bolsun; xuning bilən bat homirning ondin birigə, əfaḥ homirning ondin birigə barawər bolsun; homir bolsa ular ikkisi üqün əlqəm bolsun. **12** Bir xəkəl bolsa yigirmə «gəraḥ» bolsun. Yigirmə xəkəl, yigirmə bəx xəkəl, on bəx xəkəl qoxulup silərgə «mina» bolidu. **13** Bu silərning [xaḥzadə üqün] «kətürmə ḥədiyə»nglar bolidu; bir «homir» buoŋdaydin altidin bir əfaḥ buoŋday, bir «homir» arpidin altidin bir əfaḥ arpa sunisilər; **14** zəytun meyi bolsa, «bat» bilən əlqinidu, ḥərbir «kor»din ondin bir bat sunisilər (bir «kor» on «bat» yaki bir «homir» bolidu, qünki on bat bir homir bolidu). **15** Israilning süyi mol yaylaqliridin, ḥər ikki yüz tuyaq padioŋa birdin pahlan sunisilər — bular bolsa, «axliq ḥədiyə», «kəydürmə qurbanliq», «inaqliq qurbanliq»lar bolup, Israillar üqün kafarət qilix üqün bolidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **16** Zemindiki həlqning ḥəmmisining Israilning xaḥzadisigə sunoŋan bu «kətürmə ḥədiyə»gə təḥpisi bolidu. **17** Xaḥzadining wəzipisi bolsa, ḥeytlərgə, «yengi ay»laroŋa, «xabat kün»lərgə, jümlidin Israil jəmətining barliq «ibadət sorun»lirioŋa kəydürmə qurbanliqlar, axliq ḥədiyələr wə xarab ḥədiyələrni təminləxtin ibarət; Israil jəmiti üqün kafarət elip kelidioŋan gunaḥ qurbanliqi, axliq ḥədiyə, kəydürmə qurbanliq wə inaqliq qurbanliqlirini təminligüqi dəl xu bolidu. **18** Rəb Pərwərdigar xundaq dəydu: — Birinqi ayning birinqi künidə sən bejirim yax bir torpaqni alisən, uning bilən sən muqəddəs jayni paklaysən. **19** Kaḥin bu gunaḥ qurbanliqining qenidin elip ibadəthanining ixik kexəklirigə, qurbangaḥning yuqiri təkqisidiki tət burjəkkə wə iqki ḥoylining dərwazisining kirix yolining kexəklirigə süridu; **20** xuningdək yoldin azoŋanlar yaki nadanlar üqün sən xu ayning yəttinqi künidə ohxax ix qilixing kerək; xuning bilən sən ibadəthana üqün kafarət qilisən. **21** Birinqi ayning on tətinqi künidə silər «ətüp ketix» ḥeyti, yəttə künlük bir ḥeytni ətküzisilər; petir nanni yeyix kerək. **22** Xu küni xaḥzadə əzi wə zemindiki barliq həlk üqün gunaḥ qurbanliqi süpitidə bir torpaqni sunidu. **23** Ḥeytning yəttə künining ḥərbiridə u Pərwərdigaroŋa kəydürmə qurbanliqni, yəni yəttə künning ḥərbiridə yəttə torpaq wə yəttə qoqqarni, ḥəmmisini bejirim ḥalda sunidu; ḥər küni gunaḥ qurbanliqi üqün bir tekini sunidu. **24** U ḥərbir torpaqqa bir əfaḥ axliq ḥədiyəni, ḥərbir qoqqaroŋa bir əfaḥ axliq ḥədiyəni qoxup sunidu; ḥərbir əfaḥ unoŋa u bir hin zəytun meyini qoxup sunidu. **25** Yəttinqi ayning on bəxinqi künidə baxlanoŋan ḥeytta, ḥeytning yəttə künining ḥərbiridə u muxundaq gunaḥ qurbanliqliri, kəydürmə qurbanliqlar, axliq ḥədiyələrni wə zəytun meyi qatarliqlarni ohxax sunuxi kerək.

46 Rəb Pərwərdigar mundaq dəydu: — Iqki ḥoylining xərkkə qaraydioŋan dərwazisi altə «ix küni»də etiklik bolidu;

birak xabat künidə u eqilidu; wə «yengi ay» boloŋan künliridə u eqilidu. **2** Xaḫzadə sirttin xu dərwazining dalinining yoli bilən kiridu, u kirix eoŋizining kexək temi tüwidə turidu; kaḫinlar bolsa uning üqün kəydürmə ḳurbanliḳini, inaḳlik ḳurbanliḳlirini sunidu; u dərwazining bosuoŋisida səjdə ḳilidu andin qikidu; birak dərwaza kəqkiqə etilməydu. **3** Zemindiki həlḳmu xabat künliridə wə «yengi ay»larda xu dərwazining kirix eoŋizining tüwidə turup Pərwərdigar aldida səjdə ḳilidu. **4** Xabat künidə xaḫzadə Pərwərdigaroŋa sunoŋan ḳurbanlik bolsa altə bejirim pahlan, bir bejirim ḳoqḳar bolidu. **5** Bularoŋa ḳoxulidioŋan axlik ḫədiyələr ḳoqḳaroŋa bir əfaḫ, pahlanlaroŋa bolsa qamining yetixiqə bolidu; ḫərbir əfaḫ unoŋa u bir hin zəytun meyini ḳoxup sunidu. **6** «Yengi ay»ning künidə u sunoŋan ḳurbanlik yax bir bejirim torpak, altə pahlan, bir ḳoqḳar bolidu; ularning ḫəmmisi bejirim bolidu. **7** Bularoŋa axlik ḫədiyələrni ḳuxup sunidu; torpakḳa bir əfaḫ, ḳoqḳaroŋa bir əfaḫ, pahlanlaroŋa qamining yetixiqə bolidu; ḫərbir əfaḫ unoŋa bir hin zəytun meyini ḳoxup sunidu. **8** Xaḫzadə kirgəndə, dərwazining dalini bilən kiridu, wə xu yol bilən qikidu. **9** Zemindiki həlḳ ḫeyt künliridə bekitilgən «ibadət sorun»lirioŋa Pərwərdigar aldioŋa kirgəndə, səjdə ḳilixḳa ximaliy dərwazidin kirgən kixi jənubiy dərwazidin qikidu; jənubiy dərwazidin kirgən kixi ximaliy dərwazidin qikidu; u kirgən dərwazidin qikmaydu, bəlki udulioŋa mengip qikidu. **10** Həlḳ kirgəndə xaḫzadə ular bilən billə kiridu; ular qikḳanda, billə qikidu. **11** Ḫeyt-bayramlarda wə «ibadət sorun»lirida bolsa, u ḳoxumqə sunoŋan axlik ḫədiyələr torpakḳa bir əfaḫ, ḳoqḳaroŋa bir əfaḫ, pahlanlaroŋa bolsa qamining yetixiqə bolidu; ḫərbir əfaḫ unoŋa u bir hin zəytun meyini ḳoxup sunidu. **12** Xaḫzadə Pərwərdigaroŋa halis kəydürmə ḳurbanliḳni yaki halis inaḳlik ḳurbanliḳlirini sunmaḳqi bolsa, əmdi xərḳḳə ḳaraydioŋan dərwaza uning üqün eqilidu; xabat künidə ḳiloŋandək, u əz kəydürmə ḳurbanliḳini wə inaḳlik ḳurbanliḳlirini sunidu; u ḳaytip qikidu; qikḳandin keyin dərwaza etilidu. **13** Ḫər kündə sən Pərwərdigaroŋa kəydürmə ḳurbanlik süpitidə bir yaxlik bejirim pahlanni sunisən; sən ḫər ətigini təyyarlap berisən. **14** Ḫər ətigəndə sən uningoŋa ḳoxup axlik ḫədiyə, yəni undin altidin bir əfaḫ wə unni maylaxḳa zəytun meyidin üqtin bir ḫin təyyarlaysən; bu Pərwərdigaroŋa əbədiy bəlgilimə bilən bekitilgən axlik ḫədiyə bolidu. **15** Ular ḫər ətigəndə pahlanni, uning axlik ḫədiyəsini zəytun meyi bilən əbədiy kəydürmə ḳurbanlik süpitidə sunidu. **16** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Xaḫzadə əz mirasidin ooŋullirining birsigə sowoŋa ḳiloŋan bolsa, əmdi u yənə axu ooŋlining əz ooŋul-əjdadliri üqün bolidu; miras yoli boyiqə u ularning igiliki bolidu. **17** Birak u əz mirasidin uning hizmətkarlirining birigə sowoŋa bərgən bolsa, u uningki «halas ḳilix yili»oŋiqə bolidu; xu qaoŋda u xaḫzadigə ḳayturulidu; [xaḫzadining mirasi] əsli əz ooŋullirioŋila mənsup bolidu. **18** Wə xaḫzadə həlḳḳə jəbir-zulum selip, ularni mirasidin ḫəydiwətməydu; u ooŋullirioŋa əz igilikidin miras təḳsim ḳilidu; xuning bilən Mening həlḳim əz igilikidin tarḳitilmaydu. **19** Andin [ḫeliḳi kixi] meni ximaloŋa ḳaraydioŋan, kaḫinlar üqün boloŋan mukəddəs «kiqik hanilar»oŋa dərwazining yenidiki kirix yoli bilən apardi; mana, uning oŋərb təripidə məhsus bir jay bar idi; **20** u manga: «Bu kaḫinlar itaətsizlik ḳurbanliḳlirini wə gunaḫ ḳurbanliḳlirini ḳaynitidioŋan ḫəm axlik ḫədiyələrni pixuridioŋan jaydur; bu jayni bekitixtiki məḳsət, həlḳning bu axlarning pak-mukəddəslikigə tegip ketip ziyanoŋa uqrimasliḳi üqün, ular bu [axlarni] sirtḳi ḫoylioŋa apirip, meni ḫoylining tət bulungidin ətküzdi; mana, ḫoylining ḫərbir bulungida [kiqik] ḫoyla bar idi. **22** Ḫoylining tət bulungida, uzunluḳi kirik gəz, kəngliki ottuz gəz boloŋan tosma tamlik ḫoylilar bar idi; bu tət ḫoylining əlqəmliri ohxax idi. **23** Bu tət ḫoyla iqidə ətrapida tax tahtaylik təkqə bar idi; təkqə astida ḫəmmə ətrapida ḳazan ḳaynitidioŋan [ot ḳalaydioŋan] jayliri bar idi. **24** U manga: «Bular «gəx ḳaynitix əyliri», muxu yərlərdə əyning hizmitidə boloŋanlar həlḳning ḳurbanliklirini ḳaynitidu» — dedi.

47 [Ḫeliḳi kixi] meni əyning dərwazisioŋa ḳayta apardi. Mana, ibadəthanining bosuoŋisidin sular xərḳḳə ḳarap ekip qikiwatatti; qünki əyning aldi xərḳḳə ḳaraytti. Sular əyning astidin, ong təripidin, ḳurbangaḫning jənubiy təripidin ekip qüxətti. **2** U meni ximaloŋa ḳaraydioŋan dərwazisidin qikardi; u meni aylandurup xərḳḳə ḳaraydioŋan dərwazining sirtioŋa apardi; mana, sular ong təripidin ekip turatti. **3** Ḫeliḳi kixi ḳolida əlqigüq tanini tutup, xərḳḳə ḳarap mangdi; u ming gəz əlqidi, andin meni sulardin ətküzdi; sular adəmning oxuḳioŋa qikatti. **4** U yənə ming gəz əlqidi; andin meni sulardin ətküzdi; sular adəmning tizlirioŋa yətti. U yənə ming gəz əlqidi; andin meni sulardin ətküzdi; sular adəmning beligə qikatti. **5** U yənə ming gəz əlqidi; u mən ətəlməydioŋan dərya bolup qikti; qünki sular ərləp kətti; uningda su üzgili bolatti, u ətkili bolmaydioŋan dərya bolup qikti. **6** U məndin: «Insan ooŋli, buni kərgənsən?» dəp soridi; andin meni dəryaning ḳiroŋikioŋa ḳayturup apardi. **7** Ḳiroŋakḳa ḳayttim, mana, dəryaning ḳiroŋikida, u wə bu ḳetida, intayin kəp dərəhlər bar idi. **8** U manga mundaḳ dedi: «Bu sular yurtning xərḳigə qikidu; xu yərdin ular Arabaḫ tüzlənglikigə qüxüp, andin dengizoŋa kiridu. Ular dengizoŋa ekip kirixi bilən, dengiz suliri sakaytilidu. **9** Wə xundaḳ boliduki, bu «jüp dərya» ḳaysi yərgə ekip kəlsə, xu yərdiki barliḳ su üzidioŋan janiwarlar yaxaydu; dengizda nuroŋun beliḳlar bolidu; qünki sular xu yərgə ekip kelidu, wə dengiz suliri sakaytilidu; dərya nəgə akṣa, xu yərning ḫəmmisi ḫayatḳa igə bolidu. **10** Wə xundaḳ boliduki, beliḳqilar dengiz boyida turidu; ən-Gədidin ən-Əglaimgiqə ularning torliri yeyilidioŋan jayliri bolidu; dengiz beliḳlirining «Ottura dengiz»dikidək bək kəp sortliri bolidu; **11** birak uning zəy-sazliḳliri sakaytilmaydu; ular xorluḳ boluxḳa tapxurulidu. **12** Dərya boyida, u wə bu ḳetida, ozuḳ bolidioŋan ḫərhil dərəhlər əsidu. Ularning yopurmaḳliri solaxmaydu, ular mewisiz ḳalmaydu; ular ḫər ayda yengidin mewiləydu; qünki uni suoŋiridioŋan sular mukəddəs jaydin qikidu; ularning mewisi ozuḳ, ularning yopurmaḳliri dora-dərmanlar bolidu. **13** Rəb Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Təwəndə Israilning on ikki kəbilisigə zemin miras süpitidə bəlünüp təḳsim ḳilinip qegralar ayrilidu; Yüsüpning kəbilisigə ikki ülüx bəlünidu. **14** Mən ḳolumni kətürüp ata-bowiliringlaroŋa ḳəsəm iqkəndək, silər bir-biringlaroŋa barawərlik bilən zeminni miras boluxḳa bəlisilər; u silərgə miras bolidu. **15** Zeminning [tət] təripining qegrasi mundaḳ: Ximaliy təripi, «Ottura dengiz»din baxlinip Hətlonning yolini boylap, Zədad xəḫirining kirix eoŋizioŋiqə bolidu; **16** u Hamat, Berotaḫ, Sibraim (Dəməxḳ bilən Hamatning qegrisining otturisida), Ḫawranning qegrisida boloŋan Hazar-Ḫattikon xəḫərlirini əz iqigə alidu; **17** xuningdək «Ottura dengiz»din baxlanoŋan qegra Ḫazar-Enanoŋiqə sozulidu; u Dəməxḳning qegrisini boylap, Hamatning ximaliy rayonining qegrasioŋa tutixidu; bu bolsa ximaliy təripi bolidu. **18** Xərḳ təripining qegrisi, Ḫawran bilən Dəməxḳning otturisidin baxlinip, Gilead wə Israil zeminini bəlüp turidioŋan Iordan dəryasi bolidu. Silər buningdin «Ələük dengiz»oŋiqə miraslarni bəlüp ələqəysilər. Bu bolsa xərḳ təripi bolidu. **19** Jənubiy təripi bolsa, Tamar xəḫiridin Meribaḫ-Ḳədəx dəryasining ekinliriioŋiqə, andin Misir wadisidin «Ottura dengiz»oŋiqə sozulidu. Bu jənubiy qegra bolidu. **20** Oŋərbiy təripi bolsa «Ottura dengiz»ning əzi, Hamat rayonioŋa

kirix eoʏizioʏiqə bolidu; bu oʏərbiy qegrisi bolidu. **21** Silər bu zeminni Israilning kəbilisi boyiqə əz-aranglarda ülüxüxünglar kerək. **22** Xundak bolux kerəkki, silər əz-aranglar wə aranglarda olturakʟaxkan, aranglarda balilik boloʏan musapirlaroʏa uni miras boluxka qək taxlap bəlisilər; ular silərgə nisbətən wətinidə tuoʏuloʏan Israillaroʏa ohxax boluxi kerək. Ular silər bilən təng qək taxlap Israil kəbililiri arisidin miras alsun. **23** Musapir kaysi kəbilə arisida olturakʟaxkan bolsa, silər xu yərdin uningoʏa miras təksim kilisilər, dəydu Rəb Pərwərdigar.

48 Təwəndə kəbililər nami boyiqə tizimlinidu; ximal təripidə Dan kəbilisining bir ülüxi bar. Uning qegrisi Israil zeminining ximaliy qegrisimu bolidu; u Hətlonning yolini boylap, Hamat rayonioʏa kirix eoʏizioʏiqə wə Ḥazar-Enan xəḥirigiqə sozuloʏan (Ḥazar-Enan Dəməxk qegrisioʏa yandax bolup, Dəməxkning ximaliy təripidiki Hamat xəḥirining yenida). Uning ülüxi xərktin oʏərbkiqə sozuloʏandur. **2** Danning qegrisioʏa yandax boloʏan, xərktin oʏərbkə sozuloʏan zemin Axir kəbilisining bir ülüxidur. **3** Axirning qegrisioʏa yandax boloʏan, xərktin oʏərbkə sozuloʏan zemin Naftali kəbilisining bir ülüxidur. **4** Naftalining qegrisioʏa yandax boloʏan, xərktin oʏərbkə sozuloʏan zemin Manassəḥ kəbilisining bir ülüxidur. **5** Manassəḥning qegrisioʏa yandax boloʏan, xərktin oʏərbkə sozuloʏan zemin Əfraim kəbilisining bir ülüxidur. **6** Əfraimning qegrisioʏa yandax boloʏan, xərktin oʏərbkə sozuloʏan zemin Rubən kəbilisining bir ülüxidur. **7** Rubənning qegrisioʏa yandax boloʏan, xərktin oʏərbkə sozuloʏan zemin Yəhuda kəbilisining bir ülüxidur. **8** Yəhudaning qegrisioʏa tutaxkan, xərktin oʏərbkiqə sozuloʏan zemin, silərning «kətürmə ḥadiyə»nglar bolidu; uning kəngliki yigirmə bəx ming [hada], uning uzunluki kəbililərgə təksim kilinoʏan ülüxtikidək bolidu; mukəddəs jay uning dəl otturisida bolidu. **9** Silər Pərwərdigaroʏa alaḥidə atioʏan «kətürmə ḥadiyə» bolsa, uzunluki yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada] bolidu. **10** Bu mukəddəs «kətürmə ḥadiyə» kaḥilar üqün bolidu. Ximaliy təripining uzunluki yigirmə bəx ming [hada], oʏərbiy təripining kəngliki on ming [hada], xərkiy təripining kəngliki on ming [hada], jənubiy təripining uzunluki yigirmə bəx ming [hada] bolidu; Pərwərdigarning «mukəddəs jay»i uning dəl otturisida bolidu. **11** Bu yər Zadok əwladliridin boloʏan, pak-mukəddəs dəp ayriloʏan kaḥinlar üqün bolidu. Israil ezip kətkəndə, ular Lawiylar ezip kətkəndək ezip kətmigən, bəlki Mən tapxuroʏan məs'uliyətkə sadik boloʏanidi. **12** Xuning bilən bu alaḥidə «kətürmə ḥadiyə» boloʏan yər bolsa pütün «kətürmə ḥadiyə» boloʏan zeminning iqidin bolup, ularoʏa nisbətən «əng mukəddəs bir nərsə» dəp bilinsun. U Lawiylarning ülüxigə tutaxkan bolidu. **13** Kaḥinlarning ülüxining qegrisioʏa tutax boloʏan yər Lawiylarning ülüxi bolidu. Uning uzunluki yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada]. Pütkül uzunluki yigirmə bəx ming [hada], kəngliki on ming [hada] bolidu. **14** Ular uningdin yərni ḥeq satmaydu yaki almaxturmaydu. Ular bu zeminning esilini baxkilaroʏa ḥeq ətküzməydu; qünki u Pərwərdigaroʏa mukəddəs dəp ataloʏan. **15** Kaloʏan yər, kəngliki bəx ming [hada], uzunluki yigirmə bəx ming [hada], adəttiki yər bolup, xəḥər üqün, yəni əylər wə ortak box yər üqün bolidu. Xəḥər uning otturisida bolidu. **16** Xəḥərning əlqəmliri mundak bolidu; ximaliy təripi tət ming bəx yüz [hada], jənubiy təripi tət ming bəx yüz [hada], xərkiy təripi tət ming bəx yüz [hada], wə oʏərbiy təripi tət ming bəx yüz [hada] bolidu. **17** Xəḥərning box yərliri bolsa, ximaloʏa karaydioʏan təripi ikki yüz əllik [hada] kəngliktə, jənubka karaydioʏan təripi ikki yüz əllik [hada] kəngliktə, xərkkə karaydioʏan təripi ikki yüz əllik [hada] kənglikidə, oʏərbkə karaydioʏan təripi ikki yüz əllik [hada] kəngliktə bolidu. **18** Kaloʏan ikki parqə yər mukəddəs «kətürmə ḥadiyə» boloʏan yərgə tutixip uningoʏa parallel bolidu. Ularning uzunluki xərkkə karaydioʏan təripi on ming [hada], oʏərbkə karaydioʏan təripi on ming [hada]; bular mukəddəs «kətürmə ḥadiyə» boloʏan yərgə tutixidu; bularning məḥsulatliri xəḥərning hizmitidə boloʏanlarni ozuklanduridu. **19** Uni teriydioʏanlar, yəni xəḥərning hizmitidə boloʏanlar Israilning barlik kəbililiri iqidin bolidu. **20** Pütkül «kətürmə ḥadiyə» bolsa uzunluki yigirmə bəx ming [hada], kəngliki yigirmə bəx ming [hada] bolidu; silər bu tət qasilik mukəddəs «kətürmə ḥadiyə»gə xəḥərgə təwə jaylarnimu koxup sunisilər. **21** Mukəddəs «kətürmə ḥadiyə» bilən xəḥərning igidarqilikidiki yərning u wə bu təripidiki kaloʏan zeminlər xaḥzadə üqün bolidu. «Kətürmə ḥadiyə»gə yandax xərktin xərkkə sozuloʏan yigirmə bəx ming [hada] kəngliktiki yər wə oʏərbtin oʏərbkə sozuloʏan yigirmə bəx ming [hada] kəngliktiki yər [kəbililərning] ülüxlirigə parallel bolup, bular xaḥzadə üqündur; mukəddəs «kətürmə ḥadiyə», jümlidin ibadəthanining mukəddəs jayi ularning otturisida, **22** xuningdək Lawiylarning ülüxi wə xəḥərning igilikimu xaḥzadining təwəlikining otturisida bolidu. Yəhudaning qegrisi wə Binyaminning qegrisining otturisida boloʏan bu zeminlar xaḥzadə üqün bolidu. **23** Kaloʏan kəbililərning ülüxliri bolsa: — Binyamin kəbilisi üqün xərktin oʏərb tərəpkə sozuloʏan bir ülüxi bolidu. **24** Binyaminning qegrisioʏa yandax boloʏan, xərktin oʏərbkə sozuloʏan zemin Ximeon kəbilisining bir ülüxidur. **25** Ximeonning qegrisioʏa yandax boloʏan, xərktin oʏərbkə sozuloʏan zemin Issakar kəbilisining bir ülüxidur. **26** Issakarning qegrisioʏa yandax boloʏan, xərktin oʏərbkə sozuloʏan zemin Zəbulun kəbilisining bir ülüxidur. **27** Zəbulunning qegrisioʏa yandax boloʏan, xərktin oʏərbkə sozuloʏan zemin Gad kəbilisining bir ülüxidur. **28** Gadning yan təripi, yəni jənubiy təripi, pütkül zeminning jənubiy qegrisi Tamar xəḥiridin Meribaḥ-Kədəx dəryasining ekinlirioʏiqə, andin [Misir] wadisini boylap «Ottura dengiz»oʏiqə sozulidu. **29** Bu silər Israilning kəbililirigə miras boluxka qək taxlap bəlidioʏan zemin bolidu; bular ularning ülüxliri, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **30** Təwəndə xəḥərning qikix yolliri bolidu; uning ximaliy təripining kəngliki tət yüz əllik [hada] bolidu; **31** xəḥərning kowukliri Israilning kəbililirining nami boyiqə bolidu; ximaliy təripidə üq kowuk bolidu; biri Rubənning kowuki bolidu; biri Yəhudaning kowuki bolidu; biri Lawiyning kowuki bolidu; **32** xərkiy təripining kəngliki tət yüz əllik [hada], uningda üq kowuk bolidu; biri Yüsüpning kowuki bolidu; biri Binyaminning kowuki bolidu; biri Danning kowuki bolidu. **33** Jənubiy təripining əlqimi tət yüz əllik [hada], uningda üq kowuk bolidu; biri Ximeonning kowuki bolidu; biri Issakarning kowuki bolidu; biri Zəbulunning kowuki bolidu. **34** Xərkiy təripining kəngliki tət yüz əllik [hada], uningda üq kowuk bolidu; biri Gadning kowuki bolidu; biri Axirning kowuki bolidu; biri Naftalining kowuki bolidu. **35** jəmiy bolup uning aylanmisi on səkkiz ming [hada] bolidu; xu kündin baxlap xəḥərning nami: «Pərwərdigar xu yərdə» bolidu.

Daniyal

1 Yəhuda padixahi Yəhoyakim təhtkə olturup üqinqi yili, Babil padixahi Nebokadnəsar Yerusalemoɣa ḫujum kilip uni muḫasirə kiliwaldi. **2** Rəb Yəhudaning padixahi Yəhuyakimni, xundakla Hudaning əyidiki ḳaqa-ḳuqilarning bir ḳismini uning ḳoliоɣa tapxurup bərdi. U əsirlərni Xinar zeminioɣa, əzi qokunidioɣan məbudning buthanisioɣa elip bardi wə bulap kəlgən ḳaqa-ḳuqilarni buthanining həzinisigə ḳoydi. **3** Padixaḫ Nebokadnəsar bax aoɣwat oɣojidari Axpinazoɣa əsirgə qüxkən Israillar iqidin han jəmətidikilərdin wə esilzadə yigitlərdin birnəqqidin tallap elip qikixni buyrudi. **4** Bu yaxlar nukṣansiz, kelixkən, danixmən-ukumuxluk, mol bilimlik, mutəpəkkur, orda hizmitidə boluxḳa layakətlik, yənə kelip kaldiylərning ilim-pənlirini ḫəm tilini əginələydioɣan boluxi kerək idi. **5** Padixaḫ ular tooɣrisida ular üq yiloɣiqə hər küni padixaḫ yəydioɣan nazu-nemətlər wə xarablar bilən ozukландurulsun, muddət toxḳanda padixaḫning aldida hizməttə bolsun dəp bekitti. **6** Tallanoɣan Yəhuda ḳəbilisidiki yaxlardin Daniyal, Ḫananiya, Mixael wə Azariyalar bar idi. **7** Aoɣwat bexi ularoɣa yengi isimlar, yəni Daniyaloɣa Bəltəxasar, Ḫananiyaoɣa Xadrak, Mixaeloɣa Mixak, Azariyaoɣa Əbədnego degən isimlarni ḳoydi. **8** Daniyal padixaḫ bəlgiligən nazu-nemətlər wə xaḫanə xarabliri bilən əzini [Huda aldida] napak ḳilmasliḳḳa bəl baoɣlidi; xunga u aoɣwat bexidin əzining napak ḳilinmasliḳioɣa yol ḳoyuxini iltimas ḳildi. **9** Əmdi Huda aoɣwat bexini Daniyaloɣa iltipat wə xapaət kərsitidioɣan ḳiloɣanidi. **10** Lekin aoɣwat bexi Daniyaloɣa: — Mən əz oɣojam padixaḫtin ḳorḳimən. Silərning yemək-iqmikinglarni u əzi bəlgiligən; u əgər silərni baxḳa ḳurdax yigitlərdək saoɣlam qiray əməs ikən dəp ḳarisa, undakta silər padixaḫḳa mening kallamni alduroɣuqi bolisilər, — dedi. **11** Xuning bilən Daniyal kelip aoɣwat bexi əzigə wə Ḫananiya, Mixael wə Azariyalaroɣa təyinligən oɣojidardin təlәp ḳilip: **12** — Kəminilirini umaq, kəktat wə su bilənla bekip on künlük sinak ḳilsila. **13** Andin bizning qirayimiz bilən padixaḫning esil tamiḳini yegən yigitlərning qirayini selixturup baḳsila, andin kəzitixliri boyiqə kəminilirigə ix kərgəyla! — dedi. **14** Oɣojidar ularning gepigə kirip, ularni on kün sinap kərüxkə maḳul boldi. **15** On kündin keyin ḳarisa, ularning qirayliri padixaḫning nazu-nemətlirini yegən yigitlərningkidinmu nurluk wə toloɣan kəründi. **16** Xuningdin keyin oɣojidar ularoɣa padixaḫ bəlgiligən nazu-nemətlərni wə iqixkə bəlgiligən xarabni bərməy, ularning ornida umaq, kəktatlarni berixkə baxlidi. **17** Bu tət yigitni bolsa, Huda ularni ḫərhil ədəbiyat wə ilim-məripəttə danixmən wə ukumuxluk ḳildi. Daniyalmu barlik oɣayibanə alamətlər bilən qüxlərgə təbir berixkə parasətlik boldi. **18** Padixaḫ bəlgiligən muddət toxḳinida, aoɣwat bexi yigitlərning ḫəmmisini Nebokadnəsarning aldioɣa elip bardi. **19** Padixaḫ ular bilən bir-birlәp səzləxti; yax yigitlərning ḫeqḳaysisi Daniyal, Ḫananiya, Mixael wə Azariyalaroɣa yətmidi. Xunga bu tətəylən padixaḫning hizmitidə ḳaldi. **20** Padixaḫḳa danalik-ḫekmət kerək boloɣanda yaki yorutux kerək boloɣan ḫərḳandak məsiligə jawab izdigəndə, ularning jawabi uning səltənitidiki barlik rəmqi-palqi yaki pir-ustazliriningkidin on ḫəssə tooɣra qikatti. **21** Daniyal Pars padixaḫi Koroəx təhtkə olturoɣan birinqi yiloɣiqə ordida dawamlik turdi.

2 Nebokadnəsar təhtkə olturup ikkinqi yili, birnəqqə qüx kərdi; uning rohi parakəndə bolup, uykusi ḳaqti. **2** Xunga padixaḫ rəmqi-palqi, pir-ustaz, jadugər wə kaldiy munəjjimlərni qüxlirigə təbir berixkə qakirixni buyrudi. Ular kelip padixaḫning aldida turdi. **3** Padixaḫ ularoɣa: — Mən bir qüx kərdüm, bu qüxning mənisini bilixkə kənglüm naḫayiti tit-tit boluwatidu, — dedi. **4** Andin kaldiylər padixaḫḳa (aramiy tilida): — Aliyliri mənggü yaxioɣayla! Ḳeni kəminlirigə qüxlirini eytḳayla, biz təbir berimiz, — dedi. **5** Padixaḫ kaldiylərgə: — Məndin buyruk! Silər awwal kərgən qüxümni eytip andin təbir berixinglar kerək. Undak ḳilmisanglar ḳiyma-qiyma ḳiliwetilisilər, əyünglar ḫajəthanioɣa aylanduruwetilidu! **6** Lekin qüxümni eytip, uningoɣa təbir berəlisənglar məndin sowoɣatlar, in'amlar wə aliy izzəttin muyəssər bolisilər. Əmdi qüxümni eytinglar, təbir beringlar! — dedi. **7** Ular padixaḫḳa yənə bir ḳetim: — Aliyliri qüxlirini eytḳayla, andin əzlirigə təbirini eytip berimiz, — dedi. **8** Bu qaoɣda padixaḫ jawabən: — Xübḫisiziki, silər pərmanimdin ḳaytmaydioɣinimni bilgəqkə, wakitni kəynigə sürüwatisilər. **9** Lekin qüxümni eytip bərmisənglar, silərgə pəkət buyrukumla ḳalidu. Qünki silər wakit əḫwalni əzgərtidu, dəp bilip əzara til biriktürüp, yaloɣanqilik ḳilip meni aldimakqi bolisilər. Xunga qüxümni eytsanglar, andin qüxümgə ḫəḳikətən təbir berəlәydioɣanlikinglarni xu qaoɣdila biliman, — dedi. **10** Kaldiylər padixaḫḳa jawabən: — Dunyada aliylirining sorioɣan ixini eytip berəlәydioɣan ḫeqbir adəm yoktur. Ḫeqḳandak padixaḫ, uning ḳandak uluoɣ yaki küqlük boluxidin kət'iynəzər, rəmqi-palqi, pir-ustaz yaki kaldiy munəjjimlərgə mundak tələpni ḳoyoɣan əməs. **11** Qünki aliylirining sorioɣanliri ḫəḳikətən alamət müxkül, ilaḫlardin baxḳa ḫeqkim uni ayan ḳilalmaydu. Lekin ilaḫlarning makani insanlar arisida əməs, — dedi. **12** Padixaḫ ḳattik oɣəzəplinip aqqiklanoɣan ḫalda, Babil ordisidiki barlik danixmənlərni eltürüxni əmr ḳildi. **13** Xuning bilən padixaḫning barlik danixmənlərni eltürüx tooɣrisidiki buyruki qüxürüldi. Xunga [hizmətkarliri] Daniyal wə uning dostlirinimu eltürüx üqün izdidi. **14** Xu qaoɣda Daniyal Babildiki danixmənlərni eltürüx əmrini ijra ḳiloɣili qikḳan padixaḫning hususiy muḫapizətqilər baxliki Ariokka akilanə wə danixmənlərqə jawab ḳayturup **15** uningdin: — Padixaḫning qüxürgən pərmani nemə üqün xunqə jiddiy? — dəp soridi. Arioḳ əḫwalni Daniyaloɣa eytip bərdi. **16** Daniyal dərḫal padixaḫ aldioɣa kirip, padixaḫtin qüxigə təbir bərgüdək wakit berixni tələp ḳildi. **17** Andin Daniyal əyigə ḳaytip, əḫwalni dostliri Ḫananiya, Mixael wə Azariyalaroɣa eytip bərdi. **18** U ulardin ərxtiki Hudadin bu qüxning siri tooɣruluk rəḫim-xəpkət iltija ḳilip, mən Daniyal wə dostlirim tətimizning Babildiki baxḳa danixmənlər bilən billə ḫalak ḳilinmasliḳimizni tilənglar, dəp tələp ḳildi. **19** Andin keqidə Daniyaloɣa oɣayibanə kərünüxtə xu sirning yeximi wəḫiy ḳilindi. Xuning bilən Daniyal ərxtiki Hudaoɣa ḫəmdusanalar okup mundak dedi: **20** «Hudaning nami əbədil'əbəd mədḫiyilənгəy! Qünki danalik wə küq-ḳudrət Uningkidur. **21** U wakit, pəsillərni Əzgərtküqidur; U padixaḫlarni yikitidu, Wə padixaḫlarni tikləydu; U danalaroɣa danalik, akilanilaroɣa ḫekmət beridu. **22** U qongkur wə sirlik ixlarni axkariliokuqidur, Ḳarangoɣulukḳa yoxurunoɣan ixlarni yahxi bilgüqidur, Nur ḫəmixə Uning bilən billidur. **23** I manga danalik wə küq bərgən ata-bowilirimning Hudasi, Sanga xükür wə ḫəmdusanalar eytay! Sən ḫazirla biz dua ḳiloɣan ixni manga axkariliding, Padixaḫning sorioɣan ixini bizgə kərsitip bərding». **24** Andin Daniyal padixaḫ Babildiki danixmənlərni eltürüxkə təyinligən Ariokning aldioɣa berip uningoɣa: — Babildiki danixmənlərni eltürmigəyla. Meni padixaḫning aldioɣa baxlap kirgəyla, mən padixaḫning qüxigə təbir berəy, — dedi. **25** Arioḳ xuan Daniyalni padixaḫ Nebokadnəsarning aldioɣa baxlap kirip, padixaḫḳa: — «Mən Yəhudiy əsirlər iqidin aliylirining qüxigə təbir berəlәydioɣan bir kixini taptim» —

dedi. **26** Padixah Daniyal (Bəltəxasar dəpmu atilidu)oŋa: «Sən mening kərgən qüxümni ayan kilip, uningoŋa təbir berələmsən? — dedi. **27** Daniyal padixahŋing aldida turup xundak jawab bərdi: — I aliyliri, sili sorioŋan bu sirni danixmən, pir-ustaz, rəmqi-palqi wə munəjjimlar əzlirigə yexip berəlməydu. **28** Birak ərxtə sirlarni axkarilioŋuqi bir Huda bar. U bolsa aliylirioŋa ahirki zamanning künliridə nemə ixlarning bolidioŋanlikini ayan kildi. Əmdi əzlirining qüxini, yəni aliyliri uhlawatkanda kərgən oŋayibanə alamətlərni eytip berəy: — **29** — I aliyliri, sili uhlaxka yatkanda kəlgüsidiki ixlarni oylap yattila. Sirlarni birdinbir Axkarilioŋuqi əzlirigə yüz beridioŋan ixlarni kərsətti. **30** Manga kəlsək, bu sirning manga ayan kilinoŋini mening baxka jan igiliridin artuk hekmətkə igə boloŋanlikimdin əməs, bəlki bu qüxning təbirini, xundakla xah aliylirining kəngülliridiki oylirini əzlirigə məlum kilix üqündur. **31** — Əy aliyliri, sili oŋayibanə alamättə əzlirining aldilirida turoŋan gigant bir həykəlni kərdilə. Bu həykəl nahayiti gəwdilik bolup, zor nur qakŋap turidioŋan həywətlik həm korkunçluk idi. **32** Həykəlning bexi esil altundin, kəkriki wə kolliri kümüxtin, bəl wə saoŋriliri mistin, **33** Yuta-paqiki təmürdin, puti təmür bilən layning arilaxmisidin yasaloŋan. **34** Əzliri uni kərüwatkan qaoŋlirida, adəm koli bilən kezilmioŋan bir tax kelip həykəlgə urulup uning təmür bilən layning arilaxmisidin yasaloŋan putini qekiwətti. **35** Uningdiki təmür, lay, mis, kümüx, altunlar xuan parqə-parqə kilinip, xamal ularni bəayni yazlik hamandiki topilarni uquroŋandək, kayta həq tepilmioŋudək kilip uquriwətti. Lekin heliki tax yooŋinap, pütkül jahanni kaplioŋan oŋayət zor bir taoŋka aylandi. **36** Kərgən qüxliri mana xudur. Əmdi biz əzlirigə bu qüxning mənisini yexip berimiz. **37** Əy aliyliri, əzliri pütkül padixahlarning bir padixahi, ərxtiki Huda siligə padixahlik, nopuz, küq wə xəhrət ata kildi. **38** Insan baliliri, haywanatlar, uqar-kanatlar məyli kəyərdə tursun, Huda ularni kollirioŋa tapxurup silini ularning həmmisigə hakim kildi. Sili u həykəlning altun bexidursila. **39** Əzliridin keyin yənə bir padixahlik kelidu. Lekin u silining padixahlikliriona yətməydu. Uningdin keyin üqinqi bir padixahlik, yəni mis padixahlik kelip pütkül yər yüzigə hakim bolidu. **40** Uningdin keyinki tətinqi padixahlik bolsa təmürdək mustəhkəm bolidu. Təmür barlik baxka nərsilərni qekiwetip boysunduroŋinidək, xuningoŋa ohxax bu təmür padixahlik əz aldinki padixahlarning həmmisini ezip qekiwetidu. **41** Əzliri kərgəndək təmür bilən seoŋiz layning arilaxmisidin yasaloŋan put wə barmaklar bu padixahlikning bəlünmə bolup ketidioŋinini kərsitidu. Birak bu padixahlik təmürdək küqkə igə bolidu, qünki sili kərgəndək, təmür bilən lay arilaxkan. **42** Təmür bilən layning arilaxmisidin yasaloŋan putning barmakliri u padixahlikning bir kismining küqiyidioŋanlikini, bir kismining ajizlixidioŋanlikini kərsitidu. **43** Əzliri təmür bilən layning arilaxkanlikini kərdilə. Bu u [padixahlikning həkümdarliri padixahlikning] pukraliri bilən ittipaklaxmakqi boloŋanlikini kərsitidu. Lekin təmür lay bilən arilaxmioŋandək, birlixip ketəlməydu. **44** U [ahirki] padixahlar təhttə olturoŋan məzgildə, ərxtiki Huda yimirilməs bir padixahlik bərpa kilidu. Bu padixahlik hərgiz baxka bir həlkkə ətməydu; əksiqə u bu baxka padixahliklarni üzül-kesil gumran kilip, əzi mənggü məzmut turidu. **45** Əzliri adəm koli bilən kezilmioŋan bir taxning taoŋdin qikkinini wə uning həykəldiki təmür, mis, lay, kümüx, altunni qekiwətkənlikini kərdilə. Xunga uluoŋ Huda aliylirioŋa kəlgüsidə yüz beridioŋan ixlarni bildürgən. Kərgən qüxliri qokum əməlgə axidu, berilgən təbir mutlək ixənqliktur. **46** Andin padixah Nebokadnəsar əzini yərgə etip Daniyaloŋa səjdə kildi wə uningoŋa hədiyə berip huxpurak-isrik selixni əmr kildi. **47** Padixah uningoŋa: — Dərwəkə, sening Hudaying ilahlar iqidə əng uluoŋ Ilah, padixahlarning hojisi wə sirlarni axkarilioŋuqi ikən, qünki sən bu sirni yəxting! — dedi. **48** Andin padixah Daniyalning mərtiwisini yukiri kilip, uningoŋa nuroŋun esil sowoŋatlarni təkdim kildi. U uni pütkül Babil əlkisigə hakim boluxka təyinlidi wə uni Babildiki danixmən-əkildarlarning bax akşakili kildi. **49** Daniyalning padixahtin tələp kilixi bilən, padixah Xadrak, Mixak wə Əbədnegolarni Babil əlkisining məmuriy ixlirini idarə kilixka təyinlidi. Daniyal əzi orda hizmitidə kaldi.

3 Padixah Nebokadnəsar altundin egizliki atmix gəz, kəngliki altə gəz kelidioŋan bir həykəl yasap, Babil əlkisining Dura tüzlənglikigə ornatti. **2** Padixah barlik wəzir, waliy, hakim, məslihətqi, həziniqi, sotqi, sorakqilarni xundakla hərkaysi əlkilərdiki baxka əməldarlarning hammisini padixah Nebokadnəsar ornatkan bu altun həykəlni əz ilahioŋa atax murasimioŋa katnixixka pərman qüxürdi. **3** Xuning bilən wəzirlər, waliylar, hakimlar, məslihətqilər, həziniqilər, sotqilar, sorakqilar, xundakla hərkaysi əlkilərdiki baxka əməldarlarning hammisi atax murasimioŋa jəm boldi. Ular həykəlning aldida turdi. **4** Jakarqi yukiri awaz bilən: — Əy hərkaysi əl-yurt, hərkaysi taipilərdin kəlgənlər, hər hil tilda səzlixidioŋan kowmlar, **5** silər sunay, nəy, kalun, lira, ziltar, bulman wə baxka hərhil sazlarning awazini angliona haman, yərgə bax urup padixah Nebokadnəsar ornatkan altun həykəlgə səjdə kilinglar. **6** Kimki bax urup səjdə kilmisa, xuan dəhxətlik yalkunlap turoŋan humdanoŋa taxlinidu, — dəp jakarlidi. **7** Xunga, sunay, nəy, kalun, lira, ziltar, bulman wə baxka hərhil sazlarning awazini angliona haman hərkaysi əl-yurt, hərkaysi taipilərdin kəlgən, hərhil tilda səzlixidioŋan kowm yərgə bax urup Nebokadnəsar ornatkan altun həykəlgə səjdə kilixti. **8** U qaoŋda, bəzi kaldiylər aldioŋa kikip Yəhudiylar üstidin ərz kildi. **9** Ular padixah Nebokadnəsaroŋa: — I aliyliri, mənggü yaxioŋayla! **10** Aliyliri sunay, nəy, kalun, lira, ziltar, bulman wə baxka hərhil sazlarning awazini angliona haman həmməylən yərgə bax urup altun həykəlgə səjdə kilsun, **11** xundakla kimki yərgə bax urup səjdə kilmisa, u dəhxətlik yalkunlap turoŋan humdanoŋa taxlansun dəp pərman kiloŋanidila. **12** Sili Babil əlkisining məmuriy ixlirini baxkuruxka təyinligən birnəqqə Yəhudiy, yəni Xadrak, Mixak, Əbədnegolar bar; i aliyliri, bu adəmlər siligə hərmətsizlik kiliwatidu. Ular padixahning ilahlirining ibaditidə bolmidi yaki padixah ornatkan altun həykəlgimu səjdə kilmaydu, — dedi. **13** Xuni anglap padixah Nebokadnəsar dəroŋəzəp bolup, Xadrak, Mixak, Əbədnegolarni əz aldioŋa kəltürüxni əmr kildi. Xuning bilən ular bu üqəylənni padixah aldioŋa əpkəldi. **14** Nebokadnəsar ularoŋa: — Xadrak, Mixak, Əbəddnego, silər rasttin mening ilahlirimning hizmitidə bolmidinglarmu həm mən ornatkan altun həykəlgə səjdə kilmidinglarmu? **15** Həzir silər sunay, nəy, kalun, lira, ziltar, bulman wə baxka hərhil sazlarning awazini angliona haman, mən yasatkan həykəlgə səjdə kilixka təyyar tursanglar, yahxi. Lekin səjdə kilmisanglar, silər dərhal dəhxətlik yalkunlap turoŋan humdanoŋa taxlinisilər. Xu qaoŋda kandak ilah kelip silərni qanggilimdin kutkuzuwalidikin, kəni?! — dedi. **16** Xadrak, Mixak, Əbədnegolar padixahka jawabən: — I Nebokadnəsar, bu ixta biz əzimizni akliximiz hajətsiz. **17** Biz səjdə kilip keliwatkan Hudayimiz bizni dəhxətlik yalkunlap turoŋan humdandin kutkuzalaydu; i aliyliri, U qokum əzlirining ilkidin bizni kutkuzidu. **18** Lekin bizni kutkuzmioŋan təkdirdimu, aliylirigə məlum bolsunki, biz yənila ilahlirining hizmitidə bolmaymiz wə sili ornatkan altun həykəlgə səjdə kilmaymiz, — dedi. **19**

Buni angliоqan ҳaman padixaҳ Nebokaдnəsarning təri buzulup, Xadrak, Mixak, Əbədnegolaroqa kattik oqəzəpləndi. Xuning bilən adəmlirigə humdanni adəttikidin yəttə ҳəssə kattik kizitixni buyrudi. **20** U koxunidiki əng kawul palwanlaroqa Xadrak, Mixak, Əbədnegolarni baoqlap, dəҳxətlik yalkunlap turoqan humdanoqa taxlaxni buyrudi. **21** Xuning bilən ular tonliri, ixtanliri, səlliliri wə baxka libas kiyimliri selinmioqan ҳalda baoqlinip dəҳxətlik yalkunlap turoqan humdanoqa taxlandi. **22** Padixaҳning əmrining kattikliki bilən humdandiki ot intayin yalkunlap yenip turatti, xunglaxka humdandin qikiwatkan yalkun Xadrak, Mixak, Əbədnegolarni kətürgən əskərlərni kəydürüp taxlidi. **23** Xundak kilip Xadrak, Mixak, Əbədnego üqəylən baoqlakliк ҳalda dəҳxətlik yalkunlap turoqan humdanoqa qüxüp kətti. **24** Andin Nebokaдnəsar qəqügən ҳalda ornidin qaqrap turup, məsliҳətqi wəzirliridin: — Biz baoqlap ot iqigə taxlioqinimiz üq adəm əməsmu? — dəp soridi. — Ular jawabən «Xundak, i aliyliri! — dedi. **25** Padixaҳ jawabən: — Mana, mən tət adəmning baoqlakşiz ҳalda ot iqidə ərkin mengip yürüwatkinini kərüwatimənoqu, ular kilqə kəygəndək əməs; ҳəmdə tətinqi kixi ilaҳlarning ooqlidək turidu! — dedi. **26** Xuning bilən Nebokaдnəsar dəҳxətlik yalkunlap turoqan humdanning aoqzioqa yekin kelip: — Xadrak, Mixak, Əbədnego! Ҳəmmidin Aliy Ilaҳning kulliri, qikinglar, mayakka kelinglar! — dəp towlidi. Xuning bilən Xadrak, Mixak wə Əbədnego ottin qikti. **27** Barlik wəzirlər, waliylar, ҳakimlar wə padixaҳning məslihətqi wəzirliri yioqilip kelixip bu üqəyləngə tikilixip karaxti; ularning kilqə kəygən yeri yok idi, qaq-sakallirimu kəymigən, kiyim-keqəklirimu xu peti idi, üsti-bexidimu is-tütünning puriki yok idi. **28** Nebokaдnəsar mundak dedi: — Xadrak, Mixak, Əbədnegolarning Hudasioqa xükür-sanalar boloqay! U Əz pərixtisini əwətip, Əzigə tayanoqan kullirini kutkuziwaldi. Ular əzlirining ilaҳidin baxka ҳeqkandak ilaҳka hizmət kilmaslik üqün wə yaki bax urup səjdə kilmaslik üqün, pəkət əz Hudayimizningla ibaditidə bolimiz dəp padixaҳning pərmanioqa hilaplik kilip ҳayatini təwəkkul kildi. **29** Əmdi mən xundak pərman qüxürimənki: Kaysi əl-yurt bolsun, kaysi taipilərdin kəlgən bolsun, kaysi tilda səzlixidioqanlar bolsun, Xadrak, Mixak, Əbədnegolarning Hudasioqa kara qaplaydikən, pütün teni kiyma-qiyma kilinsun, əyliri ҳajəthanioqa aylandurulsun! Qünki bundak kutkuzalaydioqan baxka ilaҳ yok. **30** Xuning bilən padixaҳ Xadrak, Mixak, Əbədnego üqəylənni əstürüp, Babil əlkisidə yukiri mənsəpkə təyinlidi.

4 «Mənki padixaҳ Nebokaдnəsardin yər yüzidiki ҳərbir əl-yurtka, ҳərkaysi taipilərgə, ҳərhil tillarda səzlixidioqan kowmlaroqa aman-esənlik exip-texip turoqay! **2** Ҳəmmidin Aliy Huda manga kərsətkən alamətlərni wə karamətlərni jakarlaxni layik taptim. **3** Uning kərsətkən məjizilik alamətliri nemidegən uluoq! Uning karamətliri nemədegən kaltis! Uning padixaҳliki pütməs-tügiməstür, Uning ҳakimliki dəwrdin-dəwrgiqə dawamlixidu! **4** Mənki Nebokaдnəsar əyümdə biharaman olturoqinimda, ordamda bayaxat turmux kəqüriwatkinimda, **5** meni intayin korkitiwətkən bir qüxni kərdüm, ornumda yatkinimda beximdiki oylar wə kallamdiki oqayibanə alamətlər meni alakzadə kildi. **6** Babildiki barlik danixmənlərni aldimoqa qakirixka pərman berip, ularning qüxümgə təbir berixini buyrudim. **7** Xuning bilən barlik rəmqi-palqi, pir-ustaz, kaldiylər wə munəjjimlar kelixti. Mən qüxümni eytip bərdim, lekin ular manga təbirini berəlmidi. **8** Lekin ahirda Daniyal kirdi (uning yənə bir ismi Bəltəxasar bolup, mening ilaҳimning namioqa asasən koyuloqan). Mukəddəs ilaҳlarning roҳi uningda ikən. Mən qüxümni eytip, uningoqa: **9** — Əy palqilarning baxliki Bəltəxasar, mukəddəs ilaҳlarning roҳi səndə ikənlikini, sanga ҳeqkandak sir təs kəlməydioqanlikini bildim, xunga mening kərgən qüxümdiki oqayibanə alamətlərni qüxəndürgəysən, xundakla uningoqa təbir bərgəysən, — dedim. **10** — Mən ornumda yatkinimda kallamda mundak oqayibanə alamətlərni kərdüm: Mana, yər yüzining otturisida bir tüp dərəh bar ikən; u tolimu egizmix. **11** U baroqanseri qong ҳəm məzmut əsüp, asmanoqa takixiptu, u dunyaning qətlirigimu kərünidikən. **12** Uning yopurmakliri qiraylik, mewisi intayin mol ikən. Uningda pütkül dunyaoqa yətküdək ozuk bar ikən. Uning astida daladiki ҳaywanlar sayidaxidikən, xahlirida asmandiki uqar-kanatlar makan kilidikən; mewisidin barlik ət igilirimu ozuklinidikən. **13** Ornumda yetip, kallamda kərgən oqayibanə alamətlərni kərüwatimən, mana, asmandin bir kəzətqi muəkkəl, yəni mukəddəs bir pərixtə qüxüp, **14** mundak jakarlidi: — «Dərəhni kesip, xahlirini kirkip, yopurmaklirini wə mewilirini kekip qüxürüp qeqiwetinglar. Dərəh tüwidiki yawayi ҳaywanlar uningdin yirakлaxsun, uning xahliridiki kuxlar tezip kətsun. **15** Yərdə pəkət kətükinila yiltizi bilən, mis wə təmür bilən qəmbərləp, yumran ot-qəplər bilən billə dalada kaldurunglar. U asmandiki xəbnəmdin qilik-qilik ҳəl bolup tursun. Uning nesiwisi ot-qəp yəydioqan yawayi ҳaywanlar bilən billə bolsun. **16** Adəmiy əklidin məҳrum kilinip, uningoqa yawayi ҳaywanlarning əkli berilsun, xundakla xu ҳalättə «yəttə wakit» tursun. **17** Dunyadiki jan igiliri Ҳəmmidin Aliy Boloquqining insanlarning padixaҳlikining ҳəmmisini idarə kilidioqanliki, xundakla uning padixaҳlik ҳokukini əzi tallioqan kixi (məyli u ҳeqnemigə ərzimәs adəm bolsimu)gə beridioqanlikini bilsun dəp, bu ҳəküm kariquqi muəkkəllərning pərmani bilən, yəni mukəddəs pərixtilərning karar buyruki bilən bəlgiləngəndur». **18** — Mən padixaҳ Nebooqadnəsar mana xundak qəxni kərdum. Əy Bəltəxasar, qüxümgə təbir bərgəysən. Padixaҳlikimdiki danixmənlər iqidə mən üqün buningoqa təbir berələydioqan birmu adəm qikmidi. Lekin sən təbir berələysən, qünki əng mukəddəs ilaҳlarning roҳi səndə ikən. **19** Xuning bilən Bəltəxasar dəpmu ataloqan Daniyal bir ҳaza ҳəyranlikta alakzadə boldi wə qüx tooqrisida oylap tolimu biaram boldi. Padixaҳ: — Əy Bəltəxasar, bu qüx wə uning təbiri seni alakzadə kilmisun, — dedi. Bəltəxasar jawabən: — I aliyliri, bu qüx silidin nəprətlənгənlərgə bolsun, uning təbiri əzlirigə əməs, düxmənlirigə qüxkəy! **20** Baroqanseri əsüp məzmut boloqan, egizliki asmanoqa takixidioqan, pütkül dunyaoqa kərünidioqan, yopurmakliri qiraylik, mewisi intayin mol boloqan, pütkül dunyaoqa yətküdək ozuk bolidioqan, sayisida yawayi ҳaywanlar turidioqan, xahlirida uqar kuxlar makan kilidioqan dərəh bolsa, yəni sən kərgən dərəh — dəl əzliridur, i aliyliri! — Qünki sili qong wə məzmut əstila; silining ҳəywətliri exip pələkkə yətti; ҳəkümranlikliri yər yüzining qətlirigə yetip bardi. **22** — Qünki sili qong wə məzmut əstila; silining ҳəywətliri exip pələkkə yətti; ҳəkümranlikliri yər yüzining qətlirigə yetip bardi. **23** Aliyliri karap turoqan wakitlirida asmandin bir kariquqi, yəni bir mukəddəs pərixtə qüxüp: «Bu dərəhni kesip, harab kilinglar. Halbuki, yərdə kətükinila yiltizi bilən kaldururp, mis wə təmür bilən qəmbərləp, yumran ot-qəplər bilən billə dalada kaldurunglar. U asmandiki xəbnəmdin qilik-qilik ҳəl bolup tursun. «Yəttə wakit» bexidin ətkiqə uning nesiwisi ot-qəp yəydioqan yawayi ҳaywanlar bilən billə bolsun, — dəptu. **24** — I aliyliri, qüxlirining mənisi mana xu — Bular bolsa Ҳəmmidin Aliy Boloquqining pərmani bilən hojam padixaҳning bexioqa qüxidioqan ixlar — **25** Əzliri kixilər arisidin ҳaydiwetilip, yawayi ҳaywanlar bilən billə yaxaydila, kalilardək ot-qəp

bilən ozuqlandurulidila, dalada asmandiki xəbnəmdin qilıq-qilıq ḥəl bolup turidila. Taki sili Ḥəmmidin Aliy Boloquqining pütkül insan padixaḥlıkini idarə kilidioqanlikini wə Uning ḥokukini Özi tallioqan ḥərkandak kixigə beridioqanlikini bilip yətküqə, yəttə wakit baxliridin ətidu. **26** «Dərəhning kətikini yiltizi bilən yərdə kaldurunglar» dəp buyuruloqanikən, əzliri ərxlərning ḥəmmini idarə kilidioqannlikini bilip yətkəndin keyin padixaḥlıkliri əzlirigə kayturulidu. **27** Xunga i aliyliri, mening nəsiḥitim siligə layik kərülgəy, gunaḥliridin kol üzgəyla, ixta ḥəkkaniy boloqayla, kəbiḥlikliridin tohtap kəmbəoqəllərgə rəḥimdillik kiloqayla. Xundak kiloqandila bəlkim dawamlik gülləp yaxnimamdila? **28** Bu ixlarning ḥəmmisi padixaḥ Nebokadnəsarning bexioqa qüxti. **29** On ikki aydin keyin, u Babildiki padixaḥlık ordisining əgzisidə səylə kiliwetip: **30** — Karanglar, mən əz izzitim wə xan-xəḥritim namayan kilinsun dəp, xaḥanə ordamning jaylixixi üqün zor küqüm bilən yasioqan ḥaywətlik Babil xəḥiri muxu əməsmu? — dedi. **31** Uning sezi aoqzidin tehi üzülməyla, asmandin bir awaz qüxüp: — Əy padixaḥ Nebokadnəsar, bu səz sanga kəldi: Padixaḥlık səndin elindi. **32** Sən kixilər arisidin ḥəydiwetilip, yawayi ḥaywanlar bilən billə makan kilisən wə kalilardək ot-qəp yəysən; sən Ḥəmmidin Aliy Boloquqining insan padixaḥlıkini idarə kilidioqanlikini wə Uning ḥokukini Özi tallioqan ḥərkandak kixigə tutkuzidioqanlikini bilip yətküqə yəttə wakit bexingdin ətüp ketidu — deyildi. **33** Bu səz Nebokadnəsarda xuan əməlgə axti. U kixilər arisidin ḥəydiwetilip, kalilardək ot-qəp yəp, teni xəbnəmdin qilıq-qilıq ḥəl bolup kətti. Uning qaqliri bürkütning pəyliridək, tirnakliri kuxning tirnakliridək əsüp kətti. **34** Əmdi xu künlər toxkanda, mən Nebokadnəsar asmanoqa kəz tikip kariwidim, əkil-ḥoxum əsligə kəldi. Mən Ḥəmmidin Aliy Boloquqioqa ḥəmdusana eytip, Mənggü Ḥayat Turoquqini mədḥiyiləp, ḥərmət əylidim. Uning ḥakimliki mənggülük ḥakimlikтur; Uning padixaḥlıki əwladtin-əwladkidur. **35** Uning aldida yər yüzidiki barlik insanlar ḥeqnemə ḥesablanmaydu; Ərxtiki koxunlar wə zemindiki insanlar arisida U nemə kilixni halisa xuni kilidu; Uning kolini kim tosalisun yaki Uningdin «Nemə kilisən?» dəp soraxka jür'ət kilalisun? **36** Xuanla əkil-ḥoxum əsligə kəldi; padixaḥlıkimning xan-xəripi, izzitim, padixaḥlık ḥəywəmmu əsligə kəltürüldi. Məslihətqi wəzirlirim wə əmir-esilzadilirim meni izdəp kəldi. Padixaḥlıkim mustəḥləmləndi; burunkidinmu zor ḥəywigə yengibaxtin igə boldum. **37** Əmdi mənki Nebokadnəsar ərxtiki Padixaḥka ḥəmdusana okuymən, Uni tehimu uluqlaymən wə Uni izzətləymən: — Uning kiloqanliri ḥakтur, Uning yolliri tooqridur; Uning təkəbburluk yolida mangoqanlarning ḥəywisini qüxürüx kudriti bardur!».

5 Bir küni padixaḥ Bəlxazar əmir-esilzadilərdin ming kixini təklip kilip katta ziyapət berip, ularning aldida xarab iqip, əyx-ixrət kəypini sürdi. **2** Padixaḥ Bəlxazar xarabni tetip kərüp, əzi, əmir-esilzadiliri, əz hotun-kenizəkliring xarabni atisi Nebokadnəsar Yerusalemdiki mukəddəs ibadəthanidin oljioqa aloqan altun-kümüxtin yasaloqan jam-kaqilarda iqixigə xu jam-kaqilarni elip qikixni buyrudi. **3** [Nəwkərlər] dərḥal berip Hudaning Yerusalemdiki mukəddəs ibadəthanisidin elip kelingən altun jam-kaqilarni elip qikti; padixaḥning əzi, əmir-esilzadiliri, uning hotunliri wə kenizəkliri ularda xarab iqti. **4** Ular xarab iqkəq, altun, kümüx, mis, təmür, yaoqaq wə taxlardin yasaloqan butlarni mədḥiyiləxti. **5** Dəl xu pəyttə adəm kolining bəx barmiki pəyda bolup, qiraoqdanning udulidiki ordining tam suwikioqa hət yezixka baxlidi. Padixaḥ hət yazoqan kolning kərüngən kismini kərüp, **6** qirayi tatirip, kənglidə intayin alakzadə bolup kətti. Put-kolliri boxixip, putliri titrəp kətti. **7** Padixaḥ kattik warkirap, pir-ustazlar, kaldiylər wə munəjjimlarni qakirixni buyrudi. Babildiki danixmənlər kəlgən ḥaman padixaḥ ularoqa: — Kimki tamdiki bu hətlərni okup mənisini manga dəp berəlisə, uningoqa səsün rənglik bir ton kiygüzülüp, boynioqa altun zənjir esilip, padixaḥlıkta üqinqi mərtiwə berilidu, — dedi. **8** Padixaḥning danixmənlirining ḥəmmisi ordioqa ḥazir boldi; lekin ular nə hətlərni okuyalmaytti nə padixaḥka mənisini qüxəndürüp berəlməytti. **9** Bəlxazar tehimu alakzadə bolup, qirayi tehimu tatirip kətti. Əmir-esilzadilərmu kandak kilixni biləlməy kaldi. **10** Padixaḥ wə əmir-esilzadilərning warkiraxkan awazini angliqan hanix ziyapət zalioqa kirip, padixaḥka mundak dedi: — I aliyliri, mənggü yaxioqayla! Alakzadə bolup kətmigəyla, qirayliri tatirap kətmigəy. **11** Padixaḥlıklirida bir kixi bar, uningda mukəddəs ilaḥlarning roḥi bar, atiliri təhttiki wakтida, bu kixidə yorukluk, danalik wə əkil-parasət, yəni ilaḥlaroqa has əkil-parasət namayan kilinoqanidi. Atiliri Nebokadnəsar, yəni padixaḥ atiliri uni pütün rəmqi-palqilar, pir-ustazlar, kaldiylər wə munəjjimlarning bexi kilip təyinligən. **12** Bu kixidə alaḥidə bir roḥiy hususiyət, bilim, ḥekmət, qüxlərgə təbir berələydioqan, tepixmaklarni yexələydioqan wə tügün-sirlarni aqalaydioqan kabiliyət bar idi. Xu kixining ismi Daniyal bolup, padixaḥ uningoqa Bəltəxasar dəpmu isim koyoqan. Xunga bu Daniyal qakirtilsun, u qokum bu hətlərning mənisini yexip beridu. **13** Xuning bilən Daniyal padixaḥning aldioqa elip kelindi, padixaḥ Daniyaldin: — Padixaḥ atam Yəḥuda əlkisidin sürgün kilip kəlgən Yəḥudiylar iqidiki ḥeliki Daniyal sənmu? — dəp soriwidi, **14** — Sən tooqruluk ḥəwirim bar, səndə mukəddəs ilaḥlarning roḥi, xundakla yorukluk, danalik wə alaḥidə əkil-parasət bar ikən dəp anglidim. **15** Əmdi danixmənlər wə pir-ustazlarni tamdiki hətni okup, mənisini manga qüxəndürüp bərsun dəp aldimoqa qakirtip kelindi; lekin bu ixning sirini ḥeqkaysisi yexip berəlmidi. **16** Birak sən tooqruluk angliqanmənki, sən sirlarni qüxəndürələydikənsən wə tügünlərni yexələydikənsən. Əgər bu hətlərni okup, mənisini qüxəndürüp berəlisəng, sanga səsün rənglik ton kiygüzülidu, boynungoqa altun zənjir esilidu, padixaḥlıkta üqinqi dərijilik mərtiwigə erixisən, — dedi. **17** Daniyal padixaḥka mundak jawab bərdi: — Aliylirining in'amliri əzliridə kalsun, mukapatlirini baxka kixigə bərgəyla. Əmdiliktə mən aliylirioqa bu hətni okup, mənisini qüxəndürüp berəy. **18** — I aliyliri, Ḥəmmidin Aliy Huda atiliri Nebokadnəsaroqa padixaḥlik, uluqluk, xan-xərəp wə ḥəywət bərdi. **19** Uningoqa berilgən uluqluktin ḥərkaysi əl-yurt, ḥərkaysi taipilər wə ḥərhil tilda səzlixidioqan kowmlarning ḥəmmisi uning aldida titrəp korkup turatti; u kimni halisa xuni eltürətti, kimni halisa xuni tirik koyatti; kimni halisa xuni mərtiwilik kilatti, kimni halisa xuni pəs kilatti. **20** Lekin u kənglidə təkəburlixip, roḥ-kəlbidə məoqurlinip mijəzi tərsalixip, padixaḥlık təhtidin qüxürülüp, izzitidin məḥrum kilindi. **21** U kixilər arisidin ḥəydiwetilip, uningoqa yawayi ḥaywanlarning əkli berildi. U yawa exəklər bilən billə makanlixip, kalilardək ot-qəp yegüzüldi, teni xəbnəmdin qilıq-qilıq ḥəl bolup kətti, taki u Ḥəmmidin Aliy Hudaning insan padixaḥlıkini idarə kilidioqanlikini wə U padixaḥlıkning ḥokukini Özi tallioqan ḥərkandak kixigə beridioqanlikini bilip yətküqə xu ḥalәttə boldi. **22** Əy Bəlxazar, Nebokadnəsarning ooqli turup əzliri bularning ḥəmmisidin həwərliri bolsimu, lekin əzlirini təwən kilmidila. **23** Əksiqə təkəbburlixip ərxtiki Rəbgə karxi turdila. Sili Uning mukəddəs ibadəthanisidin olja aloqan jam-kaqilarni elip kelip, əzliri, əmir-esilzadiliri, əz hotunliri wə kenizəklirimu ularda xarab iqtinglar andin kərməydioqan, anglimaydioqan wə ḥeqnemini

qüxənməydioŋan altun, kümüx, mis, təmür, yaoŋaq wə taxlardin yasaloŋan butlarni mədhiyilidilə. Ḫalbuki, silining nəpəslirini Өz ḳolida tutḳan wə silining barlik ḫərikətlirini Өz ilkidə tutḳan Hudani uluoŋlimidila. **24** Xunga, Huda bu ḳolning kərüngən ḳismini əwətip bu hətlərni yazdurdi. **25** Bu hətlər: «Mene, mene, təkəl, upḫarsin» degəndin ibarət. **26** Buning qüxəndürülüxi: — «Mene» — Huda silining padixaḫliḳlirining ḫesabini ḳilip, uni ayaoŋlaxturdi. **27** «Təkəl» — sili tarazida tartiliwidila, kəm qiḳtila. **28** «Pərəs» — padixaḫliḳliri parqilinip, Medialiḳlar bilən Parslaroŋa təwə ḳilindi. **29** Xuning bilən Bəlxazar dərḫal nəwkərlirigə əmr ḳiliwidi, ular Daniyaloŋa səsün rənglik tonni kiydürüp, boynioŋa altun zənjirni esip ḳoydi; u u tooruluḳ: «Padixaḫliḳ iqidə üqinqi dərijilik mərtiwigə igə bolsun» dəp jakarlidi. **30** Xu keqə kaldiylərning padixaḫi Bəlxazar eltürüldi. **31** Padixaḫlik bolsa Medialiḳ Dariusning ḳolioŋa etti. U təhminən atmix ikki yaxta idi.

6 Padixaḫ Darius pütün padixaḫliḳni idarə ḳilix üqün bir yüz yigirmə wəzirni ḫərḳaysi yurtlarni baxḳuruxḳa təyinləxni muwapiḳ kərdi. **2** Buningdin baxḳa u bu wəzirlərni nazarət ḳilip, bu wəzirlərning ḫesabini elix, xundaḳla padixaḫning ḫoḳuḳ-mənpəəti ziyanoŋa uqrimisun dəp Daniyal wə baxḳa ikki kixini nazarətqilikkə təyinlidi. **3** Daniyalda alaḫidə bir roḫiy hususiyət bar boloŋaqḳa, u baxḳa nazarətqilərdin wə wəzirlərdin iḳtidarliḳ qiḳti. Xunga padixaḫ uni pütkül padixaḫliḳni idarə ḳilixḳa təyinliməkqi boldi. **4** Xuning bilən baxḳa nazarətqi wə wəzirlər uning padixaḫliḳtiki məmuriy ixliridin səwənlik izdidi. Lekin ular ərz ḳiloŋudək ḫeqḳandaḳ baḫanə-səwəb yaki səwənlik tapalmidi. Qünki Daniyal diyanətlik wə ixənqlik bolup, uningdin ḳilqə kəmqilik yaki səwənlik qiḳiralmioŋanidi. **5** Xunga xu adəmlər əzara: — Daniyalning Hudasining ḳanunioŋa munasiwətlik ixliridin baxḳa, uningdin əyibligüdək ḫeqḳandaḳ baḫanə tapalmaymiz, — deyixti. **6** Xunga ular əzara til biriktürup padixaḫning aldioŋa kirip: — Padixaḫ Darius aliyliri mənggü yaxioŋayla! **7** Aliylirining padixaḫliḳliridiki barliḳ nazarətqi, waliy, wəzir, məslihətqi, ḫakim wə əməldarlar birliktə məslihətləxtuḳ; ḫərḳandaḳ kixi ottuz kün iqidə ḫərḳandaḳ ilaḫḳa ḫərḳandaḳ dua-tilawət ḳilixḳa wə yaki ḫərḳandaḳ kixidin bir nərsə tiləxkə ruhsət bolmisun, i aliyliri, pəḳət silidinla tilixi ruhsət bolsun degən xaḫanə yarliḳning qüxürülüxini layiḳ kərduḳ. Bu pərman ḳət'iy bolsun, kimki bu pərmanoŋa hilapliḳ ḳilsa, u xirlar əngkürigə taxlansun! **8** Əmdi, i aliyliri bu pərmanni bekitip qüxürgəyla, uning əzgərtilməsliki üqün yarliḳnamigə imza ḳoyoŋayla; qünki Media wə Pars ḳanuni boyiqə, pərman qiḳirilixi bilənla əzgərtixkə bolmaydu, — dedi. **9** Xuning bilən Darius pərmanni bekitip yarliḳnamioŋa ḳol ḳoydi. **10** Daniyal bu yarliḳnamigə imza ḳoyuloŋanliḳini anglap, əyigə ḳaytti. Uning əyining əgzisidə bir balihana bolup, derizisi Yerusalemoŋa ḳaraydioŋan bolup, oquḳ turatti. U aditi boyiqə derizining aldida tizlinip olturup, ḫər küni üq ḳetim Hudaoŋa dua-tilawət ḳilip xükür eytatti. **11** Lekin ḫeliḳi adəmlər billə kelip Daniyalning Hudaoŋa dua wə tilawət ḳiliwatḳinini kərdi. **12** Andin ular birliktə padixaḫning aldioŋa berip pərman tooŋrisida gəp eqip: — I aliyliri, əzliri: Ottuz kün iqidə əzliridin baxḳa ḫərḳandaḳ ilaḫdin yaki ḫərḳandaḳ insandin birər nemini tiligən ḫərḳandaḳ kixi xirlar əngkürigə taxlansun, degən bir pərmanoŋa imza ḳoyoŋan əməsmu? — dəp soridi. Padixaḫ: — Dərwəḳə xundaḳ ḳildim, Media wə Pars ḳanuni boyiqə pərmanni əzgərtkili bolmaydu, — dedi. **13** Andin ular padixaḫḳa jawabən: — Yəhudadin əsir elip kelingən kixilərdin ḫeliḳi Daniyal, i aliyliri, silini wə sili imza ḳoyoŋan pərmanni kəzgə ilmaydu, bəlki ḫər kündə üq ḳetim əz dua-tilawitini ḳiliwatidu, — deyixti. **14** Buni anglioŋan padixaḫ əz-əzigə kayip, kəngül ḳoyup Daniyalni ḳutḳuxuxḳa amal tapmaḳqi bolup, u kün patḳuqə ḫərhil ḳutḳuzux amali üstidə izdinip yürdi. **15** Lekin ahirda u kixilər yənə əzara til biriktürüp padixaḫning aldioŋa jəm bolup uningoŋa: — I aliyliri, əzlirigə məlumki, Medialar wə Parslarning ḳanuni dəl xuki, padixaḫning bekitkən ḫərḳandaḳ ḳarari yaki pərmanini əzgərtixkə bolmaydu, — deyixti. **16** Xuning bilən padixaḫning əmr ḳilixi bilən Daniyal tutup kelinip, xirlar əngkürigə taxlandi. Padixaḫ Daniyaloŋa: — Sən üzüldürməy ibadət ḳilidioŋan Hudaying seni ḳutḳuziwalidu! — dedi. **17** Bir tax elinip, əngkürning aoŋzi uning bilən etildi; Daniyalning ixlirioŋa ḫeqkim arilaxmisun dəp uni padixaḫ əz məḫüri wə uning əmir-əməldarlirining məḫürliri bilən məḫürlidi. **18** Andin padixaḫ ordioŋa ḳaytip kelip keqini roza tutup ətküzdi; əzining toḳal-kenizəkliridin ḫeqḳaysisini əz yenioŋa kəltürmidi, u keqiqə uhliyalmidi. **19** Tang etixi bilənla padixaḫ ornidin turup, aldirap xirlar əngkürigə bardi. **20** Padixaḫ əngkürgə yeḳinlixip azablanoŋan ḫalda Daniyalni qaḳirip: — Əy Daniyal, Mənggü Ḫayat Hudaning ḳuli, sən üzülməs ibadət ḳilidioŋan Hudaying seni xirlardin ḳutḳuziwalmidimu? — dəp towlidi. **21** Daniyal jawabən: — I aliyliri, mənggü yaxioŋayla! **22** Hudayimning pərixtisini əwətip xirlarning aoŋzini yumduruxi bilən ular manga ḫeq ziyan-zəḫmət yətküzəlmidi; qünki U məndin ḫeqḳandaḳ əyib kərmidi. Aliylirining aldidimu mən ḫeqḳandaḳ ziyan yətküzgüdək ix ḳilmidim, — dedi. **23** Buni anglap padixaḫ intayin huxal bolup, adəmlirini Daniyalni əngkürdin elip qiḳixni buyrudi. Xuning bilən ular Daniyalni əngkürdin elip qiḳti. Uningdin ḳilqə zedə-zəḫmət tapalmidi; qünki u Hudasioŋa tayanoŋanidi. **24** Andin padixaḫ buyruḳ qüxürdi, [nəwkərliri] Daniyalning üstidin xikayət ḳiloŋanlarning ḫəmmisini tutup, ularni bala-qaḳiliri wə hotunliri bilən ḳoxup xirlar əngkürigə taxliwətti. Ular əngkür tegigə qüxüp bolmayla xirlar etilip kelip, ularning ustihanlirinimu qaynap ḳiyma-qiyma ḳiliwətti. **25** Xu ixtin keyin Darius padixaḫ yər yüzidə turuwatḳan ḫərḳaysi əl-yurt, ḫəmmə taipilər, ḫər tilda səzlixidioŋan ḳowmlarning ḫəmmisigə mundaḳ pütük qüxürdi: — «Ḫəmminglaroŋa amanliḳ exip-texip turoŋay! **26** Mən uxbu yarliḳni qüxürimənki, padixaḫliḳimdiki ḫərbir yurttiki puḳralar Daniyalning Hudasi aldida titrəp ḳorḳsun! — Qünki U Mənggü Ḫayat Hudadur, Mənggü mustəḫkəm əzgərməstur, Uning padixaḫliḳi ḫalak ḳilinmas, Uning ḫakimiyiti əbədil'əbədḳiqə bolidu. **27** U bala-ḳazadin ḳooŋdaydu wə ḳutḳuzidu, U asmanlardimu, yər yüzidimu alamət-karamətlərni yaritidu, U Daniyalni xirlarning qanggilidin ḳutḳuzdi». **28** Daniyalning bolsa xu ixlardin keyin Darius ḫəküm sürgən məzgildə, xundaḳla Pars padixaḫi Ḳurəx ḫəküm sürgən waḳitlarda ixliri rawan yürüxti.

7 Bəlxazar Babiloŋa padixaḫ boloŋan birinqi yili Daniyal ornida yetip qüxidə birnəqqə oŋayibanə alamətlərni kərdi. U qüxidə kərgənlirini mundaḳ yəkünləp hatiriliwaldi: — **2** Keqidə kərgən oŋayibanə kərünüxtə mənki Daniyal xuni kərdümki, asmanning tət təripidin xamal qiḳip, «Uluoŋ Dengiz» yüzigə urulmaḳta idi. **3** Dengizdin xəkilliri bir-birigə ohximaydioŋan tət zor məhluḳ qiḳti. **4** Birinqi məhluḳ xiroŋa ohxaytti, lekin bürkütning ḳaniti bar idi. Mən uningoŋa ḳarap turoŋinimda, ḳanatliri yulundi; andin u yərdin kətürülüp, ikki puti yərgə dəssitilip adəmdək turoŋuzulup, uningoŋa insaniy bir ḳəlb berildi. **5** Mana yənə bir məhluḳ, yəni ikkinqisi eyiḳa ohxaytti. Uning bir təripi ikkinqi bir təripidin egizlitildi. Uning qixliri üq ḳowuroŋini qixləp turatti, bir awaz uningoŋa: «Ornungdin tur, gəxni yeyixingqə yəwal!» — dedi. **6** Ḳarap turoŋinimda,

mana yənə bir məhluk pəyda boldi. U yilpizoɣa ohxaytti, dümbisidə kuxningkidək tət kaniti bar idi; uning bexi tət idi. Uningoɣa ɧakimlik ɧokuki berildi. **7** Uningdin keyin keqidiki oɣayibanə kərünüxlərdə karap turoɣinimda, mana tətinqi bir məhluk pəyda boldi. U intayin korkunqluk, dəhxətlik wə ajayib küqlük idi. U yooɣan təmür qixliri bilən owni qaynap ezip yutup, kaldukini putliri bilən dəssəp-qəyləytti. U aldinki barlik məhlukka ohximaytti; uning on münggüzi bar idi. **8** Mən bu münggüzlərni kəzitiwatkinimda, mana münggüzlərning arisidin yənə bir kiqik münggüz əsüp qikti. Bu kiqik münggüzning aldida əslidiki münggüzlərdin üqi yuluwetildi. Bu kiqik münggüzning adəmningkidək kəzi wə qong səzləydioɣan aoɣzi bar idi. **9** Mən karap turoɣinimda, u yərgə birnəqqə təhtning koyuloɣanlikini kərdüm; ularning biridə, «Əzəldin Bar Boloɣuqi» orun elip olturuptu. Uning kiyimliri kardək ap'ak, qaqliri ap'ak koza yungidək idi. Uning təhti ot lawuldap turoɣan yalkunlar bolup, lawuldap kəyüwatkan ot qaklirining üstidə idi. **10** Uning aldidin goya rawan ekip turoɣan dəryadək ot yalkuni lawuldap ekip turatti; Uning hizmitidə turoɣuqilar tümən mingliɣan idi, Uning aldida yüz milyonliɣan ɧazir turoɣuqilar bar idi. Sorak baxlanoɣanlikï jakarlinip, dəsturlar eqildi. **11** ɧeliki kiqik münggüzning yooɣan gəplərni kiliwatkan awazidin dikkitim xuningoɣa tartilip karap turattim. Karap turoɣinimda, tətinqi məhluk eltürülüp, uning jəsiti ɧalak kilinip, otka taxlap kəydürülüxkə tapxuruldi. **12** Kaloɣan üq məhluk bolsa, ɧakimiyitidin məɧrum kilindi, lekin ularning əmri yənə bir məzgil uzartildi. **13** Keqidiki oɣayibanə kərünüxlərdə mana, mən goya Insan Ooɣlioɣa ohxax bir zatning asmandiki bulutlar bilən kəlginini kərdüm. U «Əzəldin Bar Boloɣuqi»ning yenioɣa berip, uning aldioɣa ɧazir kilindi. **14** ɧər əl-yurt, ɧər taipə, ɧər hil tilda səzlixidioɣan kowmlar uning hizmitidə bolsun dəp, səltənət, xəɧrət wə padixaɧlik ɧokuki uningoɣa berildi. Uning səltəniti mənggü solaxmas səltənəttur, uning padixaɧliki mənggü ɧalak kilinmas. **15** Mənki Daniyalning wujudum, dil-roɧim bək biaramlikka qəmdi, kallamdiki oɣayibanə alamətlər meni intayin alakzadə kildi. **16** Mən yekin turoɣuqilardin birining aldioɣa berip, bu oɣayibanə alamətlərning ɧəkikiti tooɣruluk soridim. U manga təbir berip qüxəndürüp mundak dedi: — **17** «Bu tət zor məhluk kəlgüsidə dunyada bax kətüridioɣan tət padixaɧni kərsitidu. **18** Lekin ɧəmmidin Aliy Boloɣuqining mukəddəs bəndiliri padixaɧlik ɧokukini kobul kilidu, ular uningoɣa mənggü igidarqilik kilidu, əbədil'əbədgiqə xundak bolidu». **19** Mən baxka üq məhlukka ohximaydioɣan tətinqi məhluk, yəni zor korkunqluk, təmür qixlik, mis tirnaklik, owni qaynap ezip yutup, andin kalduklirini ayaoɣliri bilən dəssəp-qəyləydioɣan ɧeliki məhluk tooɣrisidiki ɧəkikətni, **20** xundakla uning bexidiki on münggüzining wə keyin əsüp qikkan kiqik münggüz tooɣrisidiki ɧəkikətni tehimu enik bilməkqi boldum — uning, yəni ɧeliki kiqikining aldida əslidə bar boloɣan baxka üq münggüz yuluwetilgən, kəzliri wə yooɣan gəp kilidioɣan aoɣzi bar bolup, ənə baxka münggüzlərgə karioɣanda tehimu ɧaywətlik idi. **21** Karap turoɣinimda, u kiqik münggüz Hudaning mukəddəs bəndiliri bilən jəng kilip ulardin üstünlükkə igə boldi; **22** «Əzəldin Bar Boloɣuqi» kəlgəndə, ɧeküm kilix ɧokuki ɧəmmidin Aliy Boloɣuqining mukəddəs bəndilirigə berildi. Xuning bilən bekitilgən wakti kelip, [Hudaning] mukəddəs bəndiliri padixaɧlik ɧokukini ətküziwaldi. **23** [Təbir bərgüqi] qüxəndürüp yənə mundak dedi: — «tətinqi məhluk kəlgüsi dunyada bax kətüridioɣan tətinqi bir padixaɧlik bolup, u baxka ɧərkandak padixaɧliklaroɣa ohximaydu. U pütkül dunyani yutup, uni ayaoɣ asti kilip, kukum-talkan kilidu. **24** On münggüz bolsa, bu padixaɧlikttin qikidioɣan ɧəkümranlik kilidioɣan on padixaɧni kərsitidu. Keyin yənə bir padixaɧ məydanoɣa qikidu, u ilgiriki padixaɧlaroɣa ohximaydu; u üq padixaɧni əzigə boysunduridu. **25** U ɧəmmidin Aliy Boloɣuqioɣa karxi kupurluk sözlərni kilidu ɧəmdə ɧəmmidin Aliy Boloɣuqining mukəddəs bəndilirini ɧalsizlanduridu. U kalendarni, ɧeyt-ayəmlərni wə mukəddəs kanunlarni özgərtiwetixni kəstləydu. Hudaning mukəddəs bəndiliri «üq yerim wakit» uning ɧəkümranlikioɣa tapxurulidu. **26** Andin Hudaning soti eqilidu, buning bilən uning idarə kilix ɧokuki tartiwelinip, mənggülük üzül-kesil yokitilidu. **27** Lekin uning padixaɧlikining ɧokuki, yəni dunyadiki ɧərkaysi padixaɧliklarning səltəniti wə xəɧriti ɧəmmidin Aliy Boloɣuqining mukəddəs bəndilirigə, yəni Hudaning Өz ɧəlkigə ətküzülidu. Uning padixaɧliki mənggü bir padixaɧliktur, dunyadiki pütün ɧəkümdarlar Uning hizmitidə bolup uningoɣa itaət kilidu». **28** Bu ix mana muxu yərgiqə boldi. Mənki Daniyal, əz oylirim əzümni alakzadə kildi, qirayim tatirip kətti. Birak bu ixni kəlbimdə püküp saklidim.

8 Padixaɧ Bəlxazar təɧtkə olturup üqinqi yili, mənki Daniyal ikkinqi bir oɣayibanə alamətni kərdüm. **2** Oɣayibanə kərünüxtə, əzümni Elam əlkisidiki Xuxan kəl'əsidə kərdüm. Kərünüxtə mən Ulay qong əstingi boyida idim. **3** Beximni kətürüp karisam, ikki münggüzi bar bir koqkarning qong əstəng aldida turoɣanlikini kərdüm. Uning münggüzi egiz bolup, bir münggüz yənə biridin egiz idi; egizrək boloɣan münggüz yənə birsidin keyinrək əsüp qikkanidi. **4** Mən koqkarning oɣərb, ximal wə jənub tərəplərgə üsüwatkinini kərdüm. ɧeqkandak ɧaywan uningoɣa təng kelalməytti wə ɧeqkim ɧeqkimni uning qanggilidin kutkuzalmaytti. U nemə kilixni halisa, xuni kilatti, baroɣanseri ɧəywətlik bolup ketiwatatti. **5** Mən bu tooɣruluk oylawatattim, mana, oɣərb tərəptin bir tekə putliri yərgə təgmigən ɧalda pütün jaɧanni kezip yügürüp kəldi. Uning ikki kəzi arisioɣa kərünərlik qong bir münggüz əsüp qikkanidi. **6** U mən dəsləp kərgən ɧeliki əstəng boyida turoɣan ikki münggüzlük koqkaroɣa karap kəɧri bilən xiddətlik etildi. **7** Mən uning koqkaroɣa yekin kelip, oɣəzəp bilən koqkarni üsüp ikki münggüzini sunduriwətkənlikini kərdüm. Koqkarning karxilik kərsətküdək madari kalmioɣanidi, tekə uni yərgə yikitip, dəssəp-qəylidi, tekining qanggilidin uni kutkuziwalidioɣan adəm qikmidi. **8** Tekə baroɣanseri ɧəywətlik bolup kətti; lekin u heli küqiyip boloɣanda, qong münggüzi sunup qüxüp, əslidiki jayidin asmandiki tət xamaloɣa karap turidioɣan, kəzgə kərünərlik tət münggüz əsüp qikti. **9** Bu tət münggüzning iqidiki biridin yənə bir münggüz əsüp qikti. U kiqik münggüz əsüp intayin ɧəywətlik boldi, jənub, xərk tərəplərgə wə «güzəl zemin»oɣa karap təsir küqini kengəytti. **10** U intayin ɧəywətlik bolup, ɧətta samawiy koxundikilərgə ɧujum kiloɣudək dərijigə yətti, samawiy koxundikilərdin wə yultuzlardin birmunqisini yərgə taxlap, ularning üstigə dəssidi **11** (u tolimu məoɣrurlinip, ɧətta samawiy koxunning Sərdari bilən təng bolmakqi bolup, ibadəthanida Sərdaroɣa atap kündilik kurbanlik sunuxni əməldin kaldurdi, ɧəmdə Sərdarning ibadəthanisidiki «mukəddəs jay»ni wəyran kiliwətti. **12** Asiylik tüpəylidin Hudaning həlki wə kündilik kurbanlik qong münggüzgə tapxurulidu). U ɧəkikətni ayaoɣ asti kilidu; uning barlik ixliri nahayiti onguxluk boldi. **13** Kəynidin, bir mukəddəs [pərixtining] səz kiloɣanlikini anglidim, xuning bilən yənə bir mukəddəs [pərixtə] səz kiloɣan [pərixtidin]: — Oɣayibanə alamättə kerüngən bu wəkələr, yəni «wəyran kiloɣuqi» asiylik, kündilik kurbanlikning əməldin kalduruluxi, ɧəmdə mukəddəs ibadəthanidiki «mukəddəs jay»ning ɧəm Hudaning həlkining ayaoɣ asti kilinixi kanqilik wakit dawamlixidu? — dəp

sorioŋanlikini anglidim. **14** Ḥeliḳi pərixtə manga jawabən: — Bu ixlar ikki ming üq yüz keqə-kündüz dawamlixidu. Bu məzgildin keyin muḳəddəs ibadəthanidiki «muḳəddəs jay» pakizlinip əsligə kəltürülidu, — dedi. **15** Bu oŋayibanə kərünüxni kərgəndin keyin, mənki Daniyal uning mənisini oylawatḳinimda, mana, aldimda adəmning ḳiyapitidə birsi pəyda bolup ərə turdi. **16** Ulay əstingining otturisidin: — Əy Jəbrail, bu adəmgə oŋayibanə alamətni qüxəndürüp bər, — degən bir adəmning küqlük awazini anglidim. **17** [Jəbrail] yenimoŋa kəldi. Kəlgəndə, mən nahayiti ḳorḳup ketip yərgə yiḳilip düm qüxtüm. U manga: — Əy insan ooŋli, sən xuni qüxinixing kerəkki, bu oŋayibanə alamət ahir zaman tooŋrisididur, — dedi. **18** U gəp ḳiliwatḳanda mən bihox ḥalda yərdə düm yatattim. Lekin u manga xundaḳ bir yenik tegipla meni turoŋuzdi wə manga mundaḳ dedi: — **19** «Mən ḥazir sanga [Hudaning] oŋazipi kəlgən məzgildə keyinki ixlarning ḳandaḳ bolidioŋanliḳini kərsitip berəy. Qünki bu oŋayibanə alamət zamanlarning bekitilgən ahirḳi nuḳtisi tooŋrisididur. **20** Sən kərgən ikki münggüzlük ḳoqḳar Media bilən Pars padixaḥlirini kərsitidu. **21** Yawa tekə bolsa Gretsiyə padixaḥliḳi bolup, kəzining otturisidki kəzgə kərünərlik münggüz bolsa, uning birinqi padixaḥidur. **22** U münggüz sunup kətkəndin keyin ornidin əsüp ḳiḳḳan ḥeliḳi tət münggüz bu ələning tət padixaḥlikḳa bəlünidioŋanliḳini kərsitidu. Birak ularning küqi birinqi padixaḥlikḳa yətməydu. **23** Bu padixaḥliḳlarning ahirḳi məzgilidə, asiylik ḳiloŋuqilarning gunaḥi toxuxi bilən tolimu nomussiz, qigix məsililərni bir tərəp ḳilalaydioŋan bir padixaḥ məydanoŋa qiḳidu. **24** Uning küqi heli zor bolidu, lekin əməliyəttə bu küq əzlükidin qikmaydu; u misli kərülmigən wəyranqiliḳni kəltürüp qiḳiridu. Uning ixliri jəzmən onguxluḳ bolup, nemini halisa xuni ḳilalaydu. U küqlüklərni wə [Hudaning] muḳəddəs məmin həlḳini yoḳitidu. **25** Əz ustatliḳi bilən uning nazariti astida ḥərḳandaḳ ḥiylə-mikirlik heli ronak tapidu. U kənglidə təkəbburlixip əzini qong tutidu; baxḳilarning əzlirini bihətər ḥes ḳiloŋan waḳtidin paydilinip tuyuḳsiz zərb ḳilip nuroŋun kixilərni ḥalak ḳilidu; u ḥətta oquḳtin oquḳ «Əmirlərning Əmiri»gə ḳarxi qiḳidu. Lekin u ahirda insanlarning ḳolisiz ḥalak ḳilinidu. **26** Sanga ayan ḳilinoŋan, ahxamdin ətigəngiqə dawamlaxḳan bu oŋayibanə alamət əməlgə axmay ḳalmaydu. Lekin sən uni waḳtinqə məhpiy tut. Qünki u kəp künlər keyinki kəlgüsi ḥəḳḳididur». **27** Mənki Daniyal maoŋdurumdin ḳelip, birnəqqə kün aoŋrip yetip ḳaldim. Keyin ornumdin turup yənila padixaḥning ixlirida boldum. Lekin bu oŋayibanə alamət kənglümni parakəndə ḳiliwətkənidi. Uning mənisini yexələydioŋan adəm yoḳ idi.

9 Medialiḳ Aḥaxweroxning ooŋli Dariusning birinqi yilida (u kaldiylərning zeminioŋa padixaḥ ḳilindi) **2** Yəni təhtkə olturoŋan birinqi yili mənki Daniyal muḳəddəs yazmilarni oḳuxum bilən Pərwərdigarning Yərəmiya pəyoŋəmbərgə yətküzgən kalam-bexariti boyiqə, Yerusalemning harab bolidioŋan jaza məzgili yətmix yil ikənlikini qüxinip yəttim. **3** Xuning üqün mən Rəb Hudayimoŋa roza tutup, bəz rəhtkə yəginip, kül-topida olturup, uningoŋa yelinip dua-tilawət ḳilix bilən izdinixkə bəl baoŋlidim. **4** Mən Pərwərdigar Hudayimoŋa dua ḳilip, gunaḥlirimizni iḳrar ḳilip mundaḳ dedim: — «Aḥ Rəb, i Seni Əz əmrliringgə itaət ḳiloŋuqilaroŋa wədə-əḥdəngdə wapadar bolup, əzgərməs meḥringni üzlüksiz kərsətküqi uluoŋ, sürlük Təngrim! **5** Biz gunaḥ sadir ḳilduḳ, kəbiḥlik ḳilduḳ; rəzillik bilən Sening əmr-ḥəkümliringdin waz keqip, Sanga asiylik ḳilduḳ, **6** Xundaḳla Sening naming bilən padixaḥlirimiz, əmirlirimiz, ata-bowilirimiz wə pütkül zemindiki həlḳḳə səz-kalamingni yəküzgən ḳulliring boloŋan pəyoŋəmbərlərgə zadi ḳulaḳ salmiduḳ. **7** I Rəb, ḥəḳḳaniyət Səndila tepilidu, lekin Sanga asiylik wə wapasizlik ḳiloŋanliḳimiz tüpəylidin, bizgə, yəni Yəhudalaroŋa, Yerusalemdikilərgə wə barliḳ Israillaroŋa, yeḳinda bolsun, yiraḳta bolsun, Sən bizlərni sürgünlükkə ḥəydiwətkən barliḳ yurtlarda bolsun, pəḳət bügünkidək yüzimizni kətürəlmigüdək xərməndilikla ḳaldi. **8** I Rəb, bizgə, yəni padixaḥlirimizoŋa, əmirlirimizgə wə ata-bowilirimizoŋimu yüzimizni kətürəlmigüdək xərməndilik ḳaldi; qünki biz Sening aldingda gunaḥ sadir ḳilduḳ. **9** I Rəb Hudayimiz, biz Sanga asiylik ḳiloŋan bolsaḳmu, Səndin yənila rəḥimdillik wə məoŋpirət-kəqürümlər tepilidu. **10** Biz Sən Pərwərdigar Hudayimizning awazioŋa ḳulaḳ salmay, ḳulliring boloŋan pəyoŋəmbərlər arḳilik aldimizoŋa ḳoyoŋan ḳanun-həkümliringdə ḥeq mangmiduḳ. **11** Pütkül Israil Sening Təwrat-ḳanunungoŋa hilaplik ḳilip, awazingoŋa ḳulaḳ salmay Seningdin yüz əridi. Dərwəḳə, Sening ḳulung Musaoŋa qüxürülgən Təwrat-ḳanunida pütülgən lənət ḥəmdə uning ḳəsəmyadidiki jazalar üstimizgə yaoŋduruldi; qünki biz Sening aldingda gunaḥ sadir ḳilduḳ. **12** Sən Əzüng bizgə wə üstimizdin ḥəkümdarlik ḳiloŋuqimizoŋa ḳarita degənliringgə əməl ḳilip bizgə zor eoŋir külpətni kəltürdüng; qünki Yerusalemda ḳilinoŋan ixlar asman astidiki ḥərḳandaḳ baxḳa yurtta əzəldin ḳilinoŋan əməs! **13** Musaoŋa tapilanoŋan Təwrat-ḳanunida pütülgəndək, bu pütün külpət bizgə qüxürülgən bolsimu, i Pərwərdigar Hudayimiz, lekin biz ḳəbiḥliklirimizdin ḳol üzüp, ḥəḳiḳitingni qüxinip yetidioŋan ḳiloŋaysən dəp tehiqə Səndin iltipatingni ətünmiduḳ. **14** Dərwəḳə Sən Pərwərdigar xu külpətni təyyarlap saḳlap, bizning üstimizgə qüxürdung; qünki Sən Pərwərdigar Hudayimiz, barliḳ ḳiloŋan ixliringda adil bolup kəlding; birak awazingoŋa ḳulaḳ salmiduḳ. **15** Əmdi, Əz küqlük ḳolung bilən həlḳingni Misirdin elip qiḳting, xunglaxḳa bügünkidək Əzünggə nam-xəḥrət tikliding, i Rəb Hudayimiz, — biz gunaḥ sadir ḳilduḳ, biz rəzillik ḳilduḳ! **16** Ətünimən, i Rəb, pütkül ḥəḳḳaniyliḳingoŋa uyoŋun, Yerusalem xəḥiringgə, yəni muḳəddəs teoŋingoŋa boloŋan ḳəḥr-oŋəzipingni tohtatḳaysən! Qünki bizning ətküzgən gunaḥlirimiz wə ata-bowilirimizning ḳiloŋan ḳəbiḥliklirining wəjidin, Yerusalem wə həlḳing barliḳ ətraptikilirimizning ḥaḳarət obyekti bolup ḳalduḳ. **17** Əmdi i Hudayimiz, ḳulungning dua wə tələplirigə ḳulaḳ saloŋaysən, Əzüng üqün wəyran ḳilinoŋan muḳəddəs jayingni jamalingni kərsitip yorutḳaysən. **18** I Hudayim, ḳulaḳ selip anglioŋaysən! Bizning wə Sening naming bilən ataloŋan xəḥərning bexioŋa kəlgən külpətlərgə nəzər saloŋaysən! Bizning Sanga iltija ḳiloŋinimiz əzimizning ḳandaḳtur ḥəḳḳaniy ix ḳiloŋanliḳimizdin əməs, bəlki Sening zor rəḥimdilliḳliringoŋa tayanoŋanliḳimiz səwibidindur. **19** I Rəb, anglioŋaysən! I Rəb, kəqürgəysən! Ḳulaḳ selip anglap amal ḳiloŋaysən! Əzüngning nam-xəḥriting üqün əmdi təhir ḳilmioŋaysən! Qünki Sening bu xəḥiring wə bu həlḳing Əz naming asasida ataloŋanidi!». **20** Mən duayimni dawamlaxturup, əzüm wə həlḳim Israilning gunaḥlirini iḳrar ḳilip ḥəmdə Hudayimning muḳəddəs teoŋi üqün Pərwərdigar Hudayimoŋa yelinip, **21** tehi dua ḳiliwatḳinimda, dəsləptə manga oŋayibanə alamättə kərüngən Jəbrail degən zat yenimoŋa kelip manga ḳolini təgküzdi. Mən xu qaoŋda tolimu qarqap kətkənidim. U kəqlik ḳurbanliḳ sunux waḳti idi. **22** Jəbrail manga əḳil berip mundaḳ dedi: — «I Daniyal, mən seni yorutup, ixlarni qongḳur qüxinələydioŋan ḳilixḳa kəldim. **23** Sən Hudaoŋa iltija ḳilixḳa baxlixing bilənla, jawab-kalam berildi; sən intayin səyülgən adəm boloŋaqḳa, mən sanga uning jawab-kalamini yətküzgili kəldim. Əmdi bu jawab-kalam üstidə puhta oylanoŋin, oŋayibanə kərünüxni kəngül ḳoyup qüxəngin: **24** — «[Huda] təripidin

«yətmix ḫəssə «yəttə waḳit»» sening həlḳing bilən muḳəddəs xəḥiring üstigə bekitilgən. Bu waḳitlar itaətsizliklərni tizginləx, gunaḥlarni tügitix, ḳəbiḥlik üqün kafarət ḳaltürüx, mənggülük ḫəḳḳaniylikni üstün orunoƣa ḳoyux, bu oƣayibanə alamət bilən pəyoƣəmbərlərning səz-kalamlirini əməlgə axurux ḫəmdə muḳəddəs ibadəthanidiki «əng muḳəddəs jay» yengibaxtin məsiḥlinix üqün bekitilgəndur. **25** Xuni bilixing wə qüxinixing kerəkki, Yerusalemni yengibaxtin əsligə ḳaltürüp bina ḳilix buyruḳi jakarlanoƣandin tartip, Məsiḥ degən əmir məydanoƣa qiḳḳuqə yəttə ḫəssə «yəttə waḳit» ḳoxuloƣan atmix ikki ḫəssə «yəttə waḳit» ətidu. Yerusalem xəḥiri yengibaxtin bina ḳilinip, məydan-ḳoqilar wə sepil-istiḥkam barliḳḳa ḳaltürülidu, əmma bu bisərəmjan künlərdə bolidu. **26** Bu atmix ikki «yəttə waḳit» məzgili ətkəndin keyin Məsiḥ üzüp taxlinidu, uningda ḫeqnərsə ḳalmaydu. Kəlgüsidə bolidioƣan əmirning həlḳi bu xəḥər bilən muḳəddəs ibadəthanini gumran ḳilidu. Bu aḳiwət kəlkündək besip kelidu; ahirioƣiqə jənglər dawamlixidu; u yərdə bolidioƣan wəyranqiliklar bekitilgəndur. **27** U [əmir Hudaning] həlḳining kəp ḳismi bilən ahirḳi bir «yəttə waḳit»ta bir [dostluḳ] əḥdisni takamul ḳilidu, lekin bu «yəttə waḳit»ning yerimioƣa kəlgəndə, u [ibadəthanidiki] ḳurbanlik wə axlik ḫədiyələrni sunuxni əməldin ḳalduridu. U qaoƣda «wəyran ḳiloƣuqi yirginqlik nomussizlik» [muḳəddəs ibadəthanining] əng egiz jayioƣa ḳoyulidu. Taki balayi'apət, [yəni Huda] bekitkən külpət wəyran ḳiloƣuqi kixining bexioƣa yaoƣduruloƣuqə xu yərdə turidu».

10 Ḳorəx Parsḳa səltənət ḳiloƣan üqinqi yili, Daniyal (yənə bir ismi Bəltəxasar boloƣan)oƣa bir həwər wəḥiy ḳilindi. U həwər ixənqliktur — lekin naḫayiti ḳattiḳ jəng judunliri tooƣrisididur. Daniyal bu həwərni qüxəndi wə oƣayibanə alamət tooƣrisidə qüxənqigə igə boldi. **2** U qaoƣda mənki Daniyal toluḳ üq ḫəptə aḫ-zar kətürüp matəm tuttum. **3** Üq ḫəptigiqə ḫeqḳandaḳ nazu-nemət yemidim, gəx yemidim, xarab iqmidim wə tenimgə puraḳlik may sürmidim. **4** Birinqi ayning yigirmə tətinqi küni, mən uluoƣ dərya, yəni Dijlə dəryasining boyida turup, **5** beximni kətürüp kəzümni asmanoƣa tiktim, kanap kiyip, beligə Ufazdiki sap altun kəmər baoƣlioƣan bir adəmni kərdüm. **6** Uning teni serik yaḳuttək julalinip, yüzliri qaḳmaḳtək yaltirlap, kəzliri yenip turoƣan ottək qaḳnaytti; uning put-ḳolliri parḳirap turidioƣan mistək walildaytti; awazi zor bir top adəmning awazidək jaranglaytti. **7** Oƣayibanə kərünüxni yaloƣuz mənki Daniyalla kərdüm, yenimdikilər alamətni kərmigənidi. Əmma zor bir wəḥimə ularni besip, intayin titrəp ketixti, məkünüwaloƣudək yərni izdəp ḳeqip kətti. **8** U yərdə əzüm yaloƣuz ḳelip bu karamət oƣayibanə kərünüxni kərdüm. Ḳilqə maoƣdurum ḳalmidi, qirayim ḳattiḳ əzgirip ələk adəmdək bolup ḳaldim, put-ḳollirimda bir'azmu maoƣdur ḳalmidi. **9** Lekin uning awazini anglidim. Uning awazini angliƣoƣan ḫaman yərgə yiḳilip düm qüxtüm, ḫoxumdin kəttim. **10** Mana, tuyuḳsiz bir ḳol manga təgdi, meni xuan yələp yərgə tət putluḳ ḳilip turoƣuzdi. **11** Xu zat manga: — Əy Daniyal, intayin səyülgən adəm! Səzlirimni kəngül ḳoyup anglap qüxəngin, ərə turoƣin! Qünki mən sening yeningoƣa əwətildim, — dedi. U bu səzni ḳilixi bilən, mən titrigən ḫalda ornumdin turdum. **12** Xuning bilən u manga mundaḳ dedi: — «Əy Daniyal, ḳorḳma; qünki sən Hudayingning aldida qüxinixkə erixixkə, əzüngni təwən tutuxḳa kəngül ḳoyoƣan birinqi kündin buyan sening dua-tilawiting ijabət ḳilindi; eytḳanliring üqün mən yeningoƣa əwətildim. **13** Lekin, «Pars padixaḫliḳining əmiri» manga ḳarxi qiḳip yolumni yigirmə bir kün tosuwaldi. Mən Pars padixaḫlirining yenida əzüm yaloƣuz ḳaloƣaqḳa, bax əmirlərdin biri Mikail manga yardəm ḳiloƣili kəldi. **14** Mən sanga ahirḳi zamanlarda həlḳingning bexioƣa kelidioƣan ixlarni qüxəndürgili kəldim. Qünki bu oƣayibanə alamət kəp künlər keyinki kəlgüsi tooƣrisididur». **15** U manga bu gəpni ḳiliwatḳanda, pəḳətla yərgə ḳaroƣinimqə zuwan sürəlməy turup ḳaldim. **16** Mana, goya adəmgə ohxaydioƣan birsi ḳolini uzitip ləwlirimni silap ḳoywidi, mən aoƣzimni eqip aldimda turoƣuqioƣa: — Təḳsir, bu oƣayibanə kərünüxtin iq-iqimdin azablinimən, maoƣdurumdin kəttim. **17** Təḳsirimning kəminə ḳulliri ḳandaḳmu sili təḳsirim bilən səzlixixkə petinalayttim? Qünki ḫazirla maoƣdurum tügəp, nəpəsim üzülidu, — dedim. **18** Andin goya adəmgə ohxaydioƣan biri meni yənə bir ḳətim silap, maoƣdur kirgüzdi **19** wə: — I intayin səyülgən adəm, ḳorḳma! Sanga aman-ḫatirjəmlik boloƣay. Oƣəyrətlik bol, əmdi oƣəyrətlik bol! — dedi. U xu səzni deyixi bilənla manga tehimu maoƣdur kirdi. Mən: — Təḳsir yənə səz ḳiloƣayla, qünki sili manga maoƣdur kirgüzdila, — dedim. **20** U mundaḳ dedi: — «Mening ḳexingoƣa nemigə kəlgənlikimni biləmsən? Mən əmdi ḳaytip berip, «Parstiki əmir» bilən jəng ḳilimən; mən u yərgə baroƣandin keyin, «Gretsiyədiki əmir» məydanoƣa qiḳidu. **21** Lekin mən berixtin awwal ḫəḳikətning kitabida pütülgən wəḥiylərni mən sanga bayan ḳilimən. Bu ixlarda silərning əmiringlar Mikaildin baxḳa, manga yardəm beridioƣan ḫeqkim yoḳ.

11 Mən Medialiḳ Darius padixaḫ boloƣan birinqi yilidila, uni mustəḥkəmləx ḫəm küqəytix üqün ornumdin ḳozoƣaloƣanidim. **2** Əmdi mən sanga ḫəḳikətni eytip berəy: — Buningdin keyin Parsḳa yənə üq padixaḫ ḫəkümranlikḳa qiḳidu; keyin tətinqi padixaḫ qiḳip, baxḳa padixaḫlardinmu kəptin kəp mal-dunyani toplaydu; u mal-dunyaliridin ḳudrət tepip, ḫəmmə yurtlarni Gretsiyəgə jəng ḳilixḳa ḳozoƣaydu. **3** Uningdin keyin küqlük bir padixaḫ məydanoƣa qiḳidu. U zor padixaḫlikni idarə ḳilip, nemini halisa xuni ḳilidu. **4** Lekin u ḫoḳuḳ yürgüzüwatḳinida, padixaḫliḳi parqilinip asmanning tət xamal təripigə bəlünüp ketidu. Uning təḥtigə əwladliri warislik ḳilalmaydu, keyinki padixaḫlik u ḫəküm sürgən waḳtidikidək küqlük bolmaydu; qünki uning padixaḫliḳi aoƣdurulup, baxḳilaroƣa təwə bolup ketidu. **5** Uningdiki sərdarlarning iqidin biri «jənubiy padixaḫ» bolup küqiyidu; lekin yənə bir sərdar uningdinmu küqlük bolidu wə əzining tehimu qong padixaḫliḳini soraydu. **6** Birnəqqə yil ətkəndin keyin, [jənubiy padixaḫ ximaliy padixaḫ] bilən ittipaḳ tüzidu; jənubiy padixaḫning ḳizi xu ittipaḳni mustəḥkəmləx üqün ximaliy padixaḫning yenioƣa baridu. Lekin keyin bu ḳiz erixkən ḫoḳuḳidin məḫrum ḳilinidu; ximaliy padixaḫ əzimu ḫoḳuḳini ḳolida tutalmay, məzmut turalmaydu. Bu ḳiz wə uni elip ḳalƣanlər, uning balisi ḫəm xu waḳitlarda uni ḳollioƣuqilarning ḫəmmisigə satḳunluḳ ḳilinidu. **7** Ḫalbuki, uning [ata jəmət] tuoƣḳinidin biri ḳoxunning ḫoḳuḳini ḳolioƣa elip [padixaḫ bolup], ximaliy padixaḫning ḳoroƣinioƣa besip kirip, ularoƣa ḳarxi ḫujum ḳilip qong oƣəlibə ḳilidu. **8** U ularning ilaḫ-butliri, ḳuyma məbudliri wə buthaniliridiki altun-kümüxtin yasaloƣan jam-ḳaqilarni Misiroƣa elip ketidu. U birnəqqə yil ximaliy padixaḫtin əzini neri ḳilidu. **9** Ximaliy padixaḫ jənubiy padixaḫning zemininioƣa besip kiridu, lekin ahiri əz yurtioƣa qekinidu. **10** Ximaliy padixaḫning xaḫzadiliri ḳozoƣilip, zor ḳoxun təxkilləydu. Xaḫzadilərdin biri kəlkündək kelip jənubḳa besip kiridu. Keyin u yənə jəng ḳilip, düxmən ḳoroƣinioƣiqimu besip kiridu. **11** Jənubiy padixaḫ ḳattiḳ oƣəzəptə ḳoxun tartip jənggə atlinip, ximaliy padixaḫḳa ḫujum ḳilidu. Ximaliy padixaḫ zor bir ḳoxunni jənggə salidu, lekin uning xu zor ḳoxuni məoƣlup bolup əsirgə elinidu. **12** Xu zor ḳoxunning əsirgə elinixi

bilən jənubiy padixaһ intayin məoɣrurlinidu. U tümənligən adəmlərni yoкitidu, birak uning oɣəlibisi uzun dawamlaxmaydu. **13** Qünki ximaliy padixaһ yurtioɣa kaytip, burunkidinmu kəp wə küqlük koxun təxkilləydu. Bekitilgən yillar toxkandin keyin u zor kudrətlik koxunni kəp təminatlar bilən koxup baxlap kelidu. **14** U qaoɣda nuroɣun kixilər jənubiy padixaһka karxi turup uningoɣa karxi kozoɣilang kətüridu. [I Daniyal —] sening həlking iqidiki zorawanlar muxu oɣayibanə alamәttiki bexarətni əməlgə axurmakqi bolup, yooɣanqilik kilidu, lekin ular məoɣlup bolidu. **15** Ximaliy padixaһ potəy selip mustəһkəm xəһərni muһasirə һujumi kilip besiwalidu. Jənubdiki küqlər, һətta əng hil koxunlarmu bərdaxlik berəlməydu, ularning karxilik kiloɣudək küqi kalmaydu. **16** Ximaldiki tajawuzqi bolsa əzi halioɣanqə ix kilidu, uningoɣa һeqkim karxilik kilalmaydu. U «güzəl zemin»ni ixoɣal kilidu; uning kolida uni wəyran kiloɣuqi küq bolidu. **17** [Ximaliy padixaһ] bəl baoɣlap padixaһlikidiki barlik küqlərni səpərwər kilip [Misiroɣa] yol alidu; u [Misir] bilən əһdə tüzidu, əzi əһdidə turoɣandək kilidu. Birak [Misirning] һakimiyitini aoɣdrurux üqün u ayallirining bir kizini [Misir] padixaһioɣa beridu. Lekin [kizi] atisi tərəptə turmaydu, uni kollimaydu. **18** Keyin u dengiz boyidiki yurtlaroɣa һujum kilip, nuroɣun adəmlərni əsirgə alidu. Lekin yat bir sərdar uning kixilərni har kilixlirini qəkləydu wə əksiqə, uning bu harlaxlirini əzigə yanduridu. **19** U əz yurtidiki koroɣanlaroɣa qekinip kelidu. Lekin ahirida u putlinip yokilip ketidu. **20** Keyin uning ornioɣa yənə bir padixaһ təһtkə olturidu; u padixaһlikning əng xan-xərəplik jayioɣa bir zalim alwangbegini əwətidu. Lekin u uzun ətməyla, malimanqilikmu bolmay, jəngmu bolmay əltürülidu». **21** — «Xuningdin keyin pəs bir adəm uning ornioɣa qikip ximaliy padixaһlikni alidu; əmma padixaһlikning һərmət-xəһriti uningoɣa һeq təwə bolmaydu, dəp karilidu; lekin u həlkning asayixlik pəytidin paydilinip, yalakqilik wasitiliri bilən һakimiyətni tartiwalidu. **22** Zeminioɣa kəlkündək besip kirgən küqlərni u һəm kəlkündək һujum kilip yokitidu, xuningdək u һəttaki «[Hudaning] əһdisidə bekitilgən əmir»nimu yokitidu. **23** Xərtnamə tüzüx arkilik u baxka yurtlarni aldaydu; adəmliri kiqik bir koxun bolsimu, lekin uning küqi awup-awup, kudrət tapidu. **24** U halayikning asayixlik pəytidin paydilinip, əng bay əlkilərgə tajawuz kilip kirip, atiliri yaki atilirining atiliri zadi kilip bakmioɣan ixlarni kilidu, yəni u oljini, oɣənimətlərni wə nuroɣun baylikларni kol astidikilirigə üləxtürüp beridu; məlum bir məzgilgiqə koroɣanlaroɣimu һujum kilix kəstidə bolidu. **25** U əz küqini ixka selip qong oɣəyrət bilən kozoɣilip, zor koxunni baxlap, jənubiy padixaһka һujum kilidu. Jənubiy padixaһmu naһayiti zor kudrətlik bir koxun bilən jənggə atlinidu. Lekin jənubiy padixaһ hainlarning yoxurun suyikəstigə uqrap, muwəppəkiyət kazinalmaydu. **26** Qünki uning nazu-nemətlirini yegənlər uni yikitidu. Uning koxuni һəmmə yərgə tarkilidu; nuroɣunliri əltürülidu. **27** Keyin, bu ikki padixaһ bir-birini kəstlixip, yaman niyət bilən bir dastihanda tamak yeyixip, bir-birigə yaloɣan gəp kilixidu; lekin bu ixlar һeqkimgə payda yətküzməydu, qünki bu ixlarning ahiri pəkət bəlgilənggan wakittila bolidu. **28** [Ximaliy padixaһ] nuroɣun mal-mülüklərni elip əz yurtioɣa kaytidu. U kənglidə Hudaning həlki bilən tüzgən mukəddəs əһdigə karxi turidu; xuning bilən u əһdigə karxi һərikətlərni kilip, andin əz yurtioɣa kaytidu. **29** Bəlgilənggan wakitta ximaliy padixaһ yənila jənubka tajawuz kilidu; lekin bu ketimki əһwal ilgirikigə wə yənə kelip əng ahirki ketimkisidiki bilənmu ohximaydu. **30** Qünki Kittim arilidin qikkan kemilər һujum kilip kelidu. Xunga u dərd-ələm bilən qekinidu wə [Hudaning] Əz həlki bilən tüzgən mukəddəs əһdisigə karap intayin oɣəzəplinidu, uningoɣa karxi halioɣinini kilidu; xundakla qekinip yanoɣanda mukəddəs əһdigə asiylik kiloɣuqilarni ətiwarlaydu. **31** Uning təripidə turoɣan birnəqqə küqlər koroɣan boloɣan mukəddəs ibadəthanini buloɣaydu, «kündilik kurbanlik»ni əməldin kalduridu wə «wəyran kiloɣuqi yirginqlik nomussizlik»ni uning ornioɣa koyidu. **32** U mukəddəs əһdigə hainlik kiloɣuqilarni huxamət-һiyligərlik bilən qirikləxtüridu; lekin əz Hudasini dost tutkuqi həlk bolsa kəysərlik bilən һərikət kilidu. **33** Həlk iqidiki akillar nuroɣun kerindaxlirioɣa təlim yətküzidu; lekin birnəqqə künlər ularning bəziliri kiliqta yikilidu, otta kəydürülüp eltürülidu, zindanoɣa qüxidu yaki bulang-talangoɣa uqraydu. **34** Yikiloɣan wakitlirida, Hudaning həlki azoɣinə yardəmgə igə bolidu. Əmma nuroɣun kixlər ularning katirioɣa huxamət-һiyligərlik bilən sokunup kiridu. **35** Bəzi akillar yikilidu. Lekin ularning yikilixi əzlirining sinilixi, tawlinix-tazilinixi, kiyamət künigiqə paklinixi üqündur. Qünki ahirət Huda bəlgiligən wakittila kelidu. **36** Ximaliy padixaһ əz məyliqə kiliweridu; u təkəbburlixip, əzini һərkandak ilaһlardinmu uluoɣlap üstün koyup, һətta һəmmə Ilaһlarning Ilaһi Boloɣuqioɣa ajayib kupurluk səz kilidu; taki Hudaning oɣəzipi toluk təkülgən künigiqə u dawamlik zor ronak tapidu. Qünki Hudaning bekitkini əməlgə axmay kalmaydu. **37** Bu padixaһ ata-bowiliri qokunoɣan ilaһlaroɣimu pisənt kilmaydu, ayallaroɣimu һeqkandak һəwəs kilmaydu. Əməliyəttə u һərkandak ilaһni һərmətliməydu, qünki u əzini һərkandak ilaһtin uluoɣ dəp karaydu. **38** Bularning ornida u «küqlər ilaһi»ni һərmətləydu; uning ata-bowilirimu əzəldin qokunmioɣan bu ilaһni bolsa u altun, kümüx, yakut wə baxka kimmətlik sowoɣatlarni təkdim kilip һərmətləydu. **39** U əng mustəһkəm koroɣanlarni xundak bir oɣəyriy ilaһka tayinip igiləydu. Kimki uning һəkümranlikioɣa bekinsa, u xularoɣa xərəplik mənsəp beridu, ularni kəpqilikni baxkuridioɣan kilidu wə in'am süpitidə yər-zeminni təksim kilip beridu. **40** Ahir zaman kəlgəndə, jənubiy padixaһ əskər qikirip uningoɣa һujum kilidu. Ximaliy padixaһ jəng һarwiliri, atlik əskərlər wə nuroɣun kemilər bilən kuyundək uningoɣa kayturma zərbə beridu. U barlik yurtlaroɣa tajawuz kilip, kəlkündək texip kəng yər-zeminlarni basidu. **41** U һətta «güzəl zemin»oɣa besip kiridu; nuroɣun əllər azdurulup yikitilidu. Lekin bular, yəni Edomlar, Moablar wə Ammonlarning qongliri uning kolidin kutulup kalidu. **42** Ximaliy padixaһ barlik dələtlərgə kolini sozidu, Misir zeminimu kəqip kutulalmaydu. **43** U Misirning altun-kümüx baylikliri wə baxka kimmət baһalik buyumlirini talan-taraj kilidu. Liwiyəliklər wə Efiopiyiliklər uningoɣa boysunup əgixidu. **44** Keyin xərk wə ximaldin kəlgən xəpilər uni alakzadə kilidu. U tehimu dəroɣəzəp bolup nuroɣun kixini kiroɣinqilik kilip eltürimən dəp jəng kozoɣaydu **45** Wə dengizlarning otturisida, kərkəm mukəddəs taoɣ təripigə orda qedirlirini tikidu. Lekin uning əjili xu yərdə toxidu wə һeqkim uni kutkuzmaydu».

12 — «U qaoɣda, kerindaxliringni «kooɣdioɣuqi uluoɣ əmir» Mikail məydanoɣa qikidu. Bir azablik məzgil bolidu; yurt-dələt barlikka kəlgəndin buyan, xundak qong balayi'apətlik məzgil bolup bakmioɣan. Birak xu qaoɣda həlking kutkuzulidu; ularning iqidiki nami һayatlik dəptirigə pütülgənlərning һəmmisi nijatlikka erixidu. **2** Tuprakta yatkan ölüklərdin nuroɣunliri tirilidu. Ular mənggülük һayattin bəһrimən bolidu; kaloɣanliri nomusta һəm mənggülük rəswaqilikka tirilidu. **3** Akillar asmandiki gümbüzdək parlak julalinidu; nuroɣun kixilərni һəkkaniylik yolioɣa baxlap kirgənlər yultuzlaroɣa ohxax əbədil'əbəd parlap turidu». **4** U manga yənə: — I Daniyal, sən əmdi bu səzlərni tohtat; məzkur kitabning taki

dunyaning ahirqi künlirigiqə xu peti turuxi üqün uni piqətləp məḥürliwətkin. Nuroɣun kixilər uyan-buyan yüridu wə bilim axidu, — dedi. **5** Mənki Daniyal kərdümki, mana ikki zat, biri dəryaning bu təripidə, yənə biri dəryaning u təripidə turuptu. **6** Ulardin biri dərya süyi üstidə turoɣan aq kanap kiyim kiygən zattin: — Bu karamət ixlar tügigiqə qanqilik waqit ketidu? — dəp soridi. **7** U dərya süyi üstidə turoɣan, kanap kiyim kiygən zat ong wə sol qolini asmanoɣa qaritip kətürüp, Mənggü Ḥayat Boloɣuqining nami bilən qəsəm qilip: — Bir waqit, ikki waqit, qoxumqə yerim waqit ketidu. [Hudaning] muqəddəs həlqini parqilioɣuqi horluq ahirlaxqanda, bu ixlar tügəydu, — dedi. **8** Uning səzini anglioɣan bolsammu, mənisini qüxənmidim. Xunga mən: — Təqsir, bu ixlarning aqiwiti qandaq bolidu? — dəp soridim. **9** U manga mundaq dedi: — «Əy Daniyal, yolungoɣa mang, qünki bu səzlər ahir zamanoɣiqə məhpiy tutulup yepiqliq turidu. **10** Nuroɣun kixilər tazilinidu, paklinidu wə tawlinidu. Rəzillər bolsa, dawamlik rəzillik qiliweridu; ulardin ḥeqkim buni qüxinəlməydu, biraq aqillar qüxinidu. **11** Kündilik qurbanlik sunuxni əməldin qalduroɣan kündin tartip, yəni «wəyran qiloɣuqi yirginqlik nomussizliq» qoyuloɣan waqittin baxlap, bir ming ikki yüz toqsan kün ətidu. **12** Ahiroɣiqə sadiq bolup, bir ming üq yüz ottuz bəx künni kütüp ətküzgənlər nemidegən bəhtlik-ḥə! **13** Əmma sən bolsang, ahiroɣiqə yolungda mengiwərgin. Sən aram tapisən, wə künlərning ahirida nesiwənggə muyəssər boluxqa qayta tirilisən».

Ҳoxiya

1 Pərwərdigarning kalami — Uzziya, Yotam, Aһaz wə Ҳəzəkiyalar Yəһudaoƣa, Yoaxning ooƣli Yəroboam Israiloƣa padixaһ boloƣan waкitlarda, kalam Bəərining ooƣli Ҳoxiyaoƣa kəldi; **2** Pərwərdigarning Ҳoxiya arкilиk kəlgən səzining baxlinixi — Pərwərdigar Ҳoxiyaoƣa: «Baroƣin, paһixilikkə berilgən bir ayalni əmringgə aloƣin, paһixiliktin boloƣan balilarni əz kolungoƣa aloƣin; qünki zemin Pərwərdigardin waz keqip paһixilikkə pütünləy berildi» dedi. **3** Xuning bilən u berip Diblaimning кizi Gomərni əmrigə aldi; ayal uningdin ҳamilidar bolup bir ooƣul tuoƣdi. **4** Pərwərdigar uningoƣa: «Uning ismini «Yizrəəl» dəp коyoƣin; qünki yənə azoƣina waкit etкəndə, Mən «Yizrəəl»ning кenining intiкamini Yəһuning jəməti üstigə коyimən wə Israil jəmətining padixaһliкiƣa hatimə berimən. **5** Wə xu künidə əməlgə axuruliduki, Mən Israilning oкyasini Yizrəəl jiloƣisida sundiriwetimən». **6** [Gomər] yənə ҳamilidar bolup, кiz tuoƣdi. Pərwərdigar Ҳoxiyaoƣa: «Uning ismini «Lo-ruһamaһ» dəp коyoƣin; qünki Mən Israil jəmətigə ikkinqi rəһim кilmaymən, ularni кət'iy кəqürüm кilmaymən; **7** Biraк Yəһuda jəmətigə rəһim кilimən wə ularning Hudasi boloƣan Pərwərdigar arкiliк ularni кutкuzimən; ularni oкyasiz, кiliqsiz, jəngsiz, atlarsiz wə atliк əskərsiz кutкuzimən» — dedi. **8** Gomər Lo-ruһamaһni əmqəktin ayrioƣandin keyin yənə ҳamilidar bolup ooƣul tuoƣdi; **9** [Rəb]: «Uning ismini: «Lo-ammi» dəp коyoƣin; qünki silər Mening həlкim əməs wə Mən silərgə [Pərwərdigar] bolmaymən» dedi. **10** — Biraк Israilning balilirining sani dengizdiki кumdəк bolup, uni əlqigili yaki sanioƣili bolmaydu; «Silər mening həlкim əməssilər» deyilgən jayda xu əməlgə axuruliduki, ularoƣa: «[Silər] tirik Təngrining ooƣulliri!» — deyilidu. **11** Israil baliliri wə Yəһuda baliliri birgə yioƣilidu, əzlirigə birla baxni tikləydu wə turoƣan zemindin qикidu; qünki «Yizrəəlning küni» uluoƣdur! Aka-uкililiringlaroƣa «Ammi! ([Mening həlкim]!)» wə singilliringlaroƣa «Ruһamaһ! ([rəһim кilinoƣan]!)» — dənglar!

2 — Ananglaroƣa dəwayimni yətküzüp, uning bilən dəwalixinglar; qünki u Mening ayalim əməs wə Mən uning eri əməs; u paһixilik turкini qirayidin, zinahorluк ҳalətlirini кəksining arisidin yaкatsun! **3** Bolmisa, Mən uni кip-yalingaq кilip коyimən, tuoƣuloƣan künidikidək anidin tuoƣma кilip коyimən; Mən uni huddi qəl-bayawanoƣa ohxax кilimən, Uni bir қaoƣjiraк yərgə aylandurimən, Uni ussuzluк bilən eltürimən; **4** Uning balilirioƣa rəһim кilmaymən, Qünki ular paһixiliklərdin tərəlgən balilardur. **5** Qünki ularning anisi paһixilik кiloƣan, Ularni қarnida кətürgüqi nomussizlik кiloƣan; Qünki u: «Mən manga nan wə süyümni, yung wə kanapimni, zəytun meyim wə iqimlik-xarablirimni təminligüqi axnilirimoƣa intilip ularni коoƣliximən» — dedi. **6** — Xunga mana, Mən yolungni tikən-jioƣanliқlar bilən qitlap коrxiwalimən, [Israilning] ətrapini tam bilən tosimən, u qioƣir yollirini tapalmaydioƣan bolidu. **7** Xuning bilən u axnilirini коoƣlaydu, biraк ularoƣa yetixəlməydu; Ularni izdəydu, tapalmaydu; Xunglaxқa u: «Mən berip birinqi erimni tepip, uning yenioƣa қaytimən; qünki əһwalim bügünkidin yaһxi idi» — dəydu. **8** — U ziraətlərni, yengi xarab wə zəytun meyini təminligüqining Mən ikənlikimni, Əzliri «Baal» butlarni yasaxқa ixlətkən kümüx-altunni kəp кiloƣuqining Mən ikənlikimni zadi bilmidi. **9** Xunga Mən қaytip kelimən, uningdiki ziraətlirimni əz waкtida, Yengi xarablirimni əz pəslidə elip ketimən, Əzümdiki ularning yalingaqliқini yepixқa kerəklik yung-kanaplirimni bərməy қayturup ketimən; **10** Ҳazir Mən uning nomussizliқini axnilirining kəz aldida axkarilaymən, Ҳeqкim uni коlumdin кutкuzalmaydu. **11** Xundaк кilip uning tamaxaliriоƣa hatimə berimən; Uning ҳeytliriоƣa! Uning «yengi ay»liriоƣa! Uning «xabat»liriоƣa! Кiskisi, uning barliк «jamaət ibadət sorun»liriоƣa hatimə berimən! **12** Wə Mən uning üzüm tallirini wə ənjür dərəһlirini wəyran кilimən; U bularni: «Bular bolsa axnilirim manga bərgən ix ҳəккilirimdur!» degənidi; Mən bularni janggaloƣa aylandurimən, yawayi ҳaywanlar ularni yəp кetidu. **13** Mən uning bexioƣa «Baal»larning künlirini qüxürimən; Qünki u [xu künliridə] ularoƣa isriқ salatti, U əzini üzükliri wə zibu-zinnətliri bilən pərdazlap, Axnilirini коoƣlixip, Meni untudi — dəydu Pərwərdigar. **14** Xunga mana, Mən uning kənglini alimən, Uni dalaoƣa elip kelimən, kəngligə səzləymən. **15** Xundaк кilip Mən uningoƣa xu yərdə üzümzarlirini қayturimən, «Aкor jiloƣisi»ni «ümid ixiki» кilip berimən; Andin u xu yərdə yaxliқ künliridikidək, Misir zeminidin qiкқan künidək küy-nahxa eytidu. **16** Wə xu küni əməlgə axuruliduki, — dəydu Pərwərdigar —«Sən Meni «erim» dəp qaкirisən, Ikkinqi Meni «Baal»im deməysən. **17** Qünki Mən «Baal»larning namlirini sening aoƣzingdin elip taxlaymən, Ular bu nami bilən ikkinqi ҳeqкandaк əslənməydu. **18** Xuning bilən Mən ular üqün daladiki ҳaywanlar, asmandiki uqar-қanatlar wə yər yüzidiki əmüligüqilər bilən аһdə tüzimən; Mən oкya, кiliq wə jəngni sundurup zemindin elip taxlaymən; [həlкimni] aman-esən yatкuzimən. **19** Xundaк кilip Mən seni əbədi'əbəd Əzümgə baoƣlaymən; ҳəкқaniyliкta, meһir-muһəbbəttə, rəһim-xəpкətlərdə seni Əzümgə baoƣlaymən; **20** Sadaқətliktə seni Əzümgə baoƣlaymən, xuning bilən sən Pərwərdigarni bilip yetisən. **21** Wə xu künidə əməlgə axuruliduki, «Mən anglaymən» — dəydu Pərwərdigar, — «Mən asmanlarning təlipini anglaymən, bular yər-zeminning təlipini anglaydu; **22** Yər-zemin ziraətlərning, yengi xarab wə zəytun meyining təlipini anglaydu; wə bular «Yizrəəl»ning təlipini anglaydu! **23** Wə Mən Əzüm üqün uni zeminda teriymən; Mən «Lo-ruһamaһ»oƣa rəһim кilimən; Mən «Lo-ammi»oƣa: «Mening həlкim!» dəymən; wə ular Meni: «Mening Hudayim!» — dəydu.

3 Wə Pərwərdigar manga: — Yənə baroƣin, axnisi təripidin səyülgən, zinahor bir ayalni səygin; gərqə Israillar yat ilaһlar təripigə eoƣip kətkən, «кixmix poxкal»larni səygən bolsimu, [Mən] Pərwərdigar ularoƣa kərsətкən səygümdək sən uni səygin, — dedi **2** (xunga mən on bəx kümüx tənggə, bir homir buoƣday wə yerim homir arpioƣa uni əzümgə қayturuwaldim; **3** Mən uningoƣa: «Sən mən üqün uzun künlər kütisən; sən paһixilik кilmaysən, sən baxқa ərningki bolmaysən; mənmu sən üqün ohxaxla seni kütimən» — dedim). **4** — «Qünki Israillar uzun künlər padixaһsiz, xaһzadisiz, қurbanliқsiz, «tüwrük»siz, «əfod»siz wə ҳeq ey butlirisiz kütüp turidu. **5** Wə keyinrək, Israil baliliri қaytip kelidu wə Pərwərdigar boloƣan Hudasini ҳəm Dawut padixaһini izdəydu; künlərning ahirida ular təwrinip əyminip Pərwərdigarning yenioƣa, xundaқla Uning meһribanliқioƣa қarap kelidu».

4 Pərwərdigarning səzini anglanglar, i Israil baliliri; qünki Pərwərdigarning zeminda turuwatқanlar bilən кilidioƣan dəwasi bar; qünki zeminda ҳeq ҳəкikət, ҳeq meһribanliқ, Hudani ҳeq bilix-tonux yoқtur; **2** Қaroƣax-tillax, yaloƣanqiliқ, қatilliқ, ooƣriliқ, zinahorluқ — bular zeminda yamrap kətti; қan üstigə қan təкülidu. **3** Mana xu səwəbtin zemin matəm tutidu, uningda turuwatқanlarning ҳəmmisi jüdəp кetidu; ular daladiki ҳaywanlar ҳəm asmandiki uqar-қanatlar bilən billə jüdəp кetidu; bərһəқ, dengizdiki beliқlarmu yəp кetilidu. **4**

Əmdi ḫeqkim dəwa ḳilixmisun, ḫeqkim əyibləxmisun; qünki Mening dəwayim dəl sən bilən, i kaḫin! **5** Sən kündüzdə putlixip yiḳilisən; pəyoɣəmbərmu sən bilən keqidə təng putlixip yiḳilidu; wə Mən anangni ḫalak ḳilimən. **6** Mening həlḳim bilimsizliktin ḫalak ḳilindi; wə sənmu bilimni qətkə ḳaḳkanikənsən, Mənmu seni qətkə ḳaḳimənki, sən Manga yənə ḫeq kaḫin bolmaysən; Hudayingning ḳanun-kərsətmisini untuoɣanliḳing tüpəylidin, Mənmu sening baliliringni untuymən. **7** Ular kəpəygənseri, Manga ḳarxi kəp gunaḫ sadir ḳildi; Mən ularning xan-xəripini xərməndiqilikkə aylanduruwetimən. **8** Ular həlḳimning gunaḫini yəydioɣan boloɣaqḳa, Ularning jeni [həlḳimning] ḳəbiḫlikigə intizar bolidu. **9** Wə həlḳim ḳandaḳ bolsa, kaḫinlarmu xundaḳ bolidu; Mən [kaḫinlarning] tutḳan yollirini əz üstigə qüxürimən, əz ḳilmixlirini bexioɣa ḳayturimən. **10** Ular yəydu, biraḳ toymaydu, Ular paḫixilik ḳilidu, biraḳ ḫeq kəpəyməydu; Qünki ular Pərwərdigarni tingxaxni taxlap kətti, **11** Əzlirini paḫixilik, xarab wə yengi xarabḳa beoɣixlidi; Bu ixlar adəmning əḳil-zeḫnini bulap ketidu. **12** Həlḳim əz tayiḳidin yolyoruḳ soraydu, Ularning ḫasisi ularoɣa yol kərsitərmix! Qünki paḫixilikning roḫi ularni azduridu, Ular Hudasining ḫimayisi astidin paḫixilikkə qiḳip, **13** Taoɣ qoḳḳilirida ḳurbanliḳ ḳilidu, Dəng-egizliklərdə, xundaḳla sayisi yahxi boloɣaqḳa dub wə terək wə ḳariyaoɣaqlar astidimu isriḳ salidu; Xunga ḳizliringlar paḫixilik, kelinliringlarmu zinahorluḳ ḳilidu. **14** Mən ḳizliringlarni paḫixilikliri üqün, Yaki kelinliringlarni zinahorluḳliri üqün jazalimaymən; Qünki [atiliri] əzlirimu paḫixilər bilən sirtḳa qiḳidu, «Buthana paḫixə»liri bilən billə ḳurbanliḳ ḳilidu; Xuning bilən yorutulmioɣan bir həlḳ yiḳitilidu. **15** Sən, i Israil, paḫixilik ḳilixing bilən, Yəḫuda gunaḫḳa qetilip ḳalmisun! Nə Gilgaloɣa kəlməŋlar, nə «Bəyt-Awən»gə qiḳmaŋlar, Nə «Pərwərdigarning ḫayati bilən!» dəp ḳəsəm ḳilmaŋlar. **16** Qünki tərsa bir ḳisir inəktək, Israil tərsaliḳ ḳilidu; Pərwərdigar ḳandaḳmu pahlanni baḳḳandək, ularni kəŋ bir yaylaḳta ozuḳlandursun? **17** Əfraim butlaroɣa qaplaxti; Uning bilən ḫeqkimning kari bolmisun! **18** Ularning xarabi tügixi bilənla, Ular əzlirini paḫixilikkə beoɣixlaydu; Ularning esilzadiliri nomussizliḳḳa əsəbiylərqə məptun boldi. **19** Bir xamal-roḫ ularni ḳanatliri iqigə oriwaldi, Ular ḳurbanliḳliri tüpəylidin iza-aḫanətkə ḳalidu.

5 Buni anglanglar, i kaḫinlar, Tingxanglar, i Israil jəməti, Ḳulaḳ selinglar, i padixaḫning jəməti; Qünki bu ḫəküm silərgə bekitilgən; Qünki silər Mizpaḫ xəḫiridə bir ḳiltaḳ, Tabor teoɣida yeyioɣan bir tor boloɣansilər. **2** Asiy adəmlərmu ḳiroɣin-qapḳunoɣa qəküp kətti; Biraḳ Mən ularning ḫəmmisini jazalioɣuqi bolimən. **3** Əfraimni bilimən, Israil məndin yoxurun əməs; Qünki i Əfraim, sən ḫazir paḫixilik ḳilding, Israil buloɣanoɣandur. **4** Ularning ḳilmixliri ularni Hudasining yenioɣa ḳaytixioɣa ḳoymaydu; Qünki paḫixilikning roḫi ular arisididur, Ular Pərwərdigarni ḫeq bilməydu. **5** Israilning təkəbburluḳi əzigə ḳarxi guwaḫliḳ bərməktə; Israil wə Əfraim əz ḳəbiḫliki bilən yiḳilip ketidu; Yəḫudamu ular bilən təng yiḳilidu. **6** Ular ḳoy padiliri wə kala padilirini elip Pərwərdigarni izdəxkə baridu; Biraḳ ular Uni tapalmaydu; qünki U Əzini tartip ulardin yiraḳlaxti. **7** Ular Pərwərdigaroɣa asiyliḳ ḳildi, Qünki ular balilarni ḫaramdin tuoɣduroɣan; Əmdi «yengi ay» ularni nesiwiliri bilən yəp ketidu. **8** Gibeaḫta sunayni, Ramaḫda kanayni qelinglar; Bəyt-awəndə agaḫ signalini anglitinglar; Kəyningdə! Ḳara, i Binyamin! **9** Əfraim əyiblinidioɣan künidə wəyranə bolidu; Mana, Israil ḳəbililiri arisida bekitilgən ixni ayan ḳildim! **10** Yəḫudaning əmirliri pasil taxlarni yətkigüqigə ohxaxtur; Mən ular üstigə oɣəzipimni sudək təküwetimən. **11** Əfraim horlanoɣan, jazayimda ezilgən, Qünki u əz beximqiliḳ ḳilip «paskinilik»ni ḳooɣlap yürdi. **12** Xunga Mən Əfraimoɣa küyə ḳurti, Yəḫuda jəmətigə qiritküq bolimən. **13** Əmdi Əfraim əzining kesilini, Yəḫuda əz yarisini kərgəndə, Əfraim Asuriyəlikni izdəp bardi, «Jedəlhor padixaḫ»oɣa təlipini yollidi; Biraḳ u ḫəm silərni saḳaytalmaytti, Ḫəm yaranglarnimu dawaliyalmaytti. **14** Qünki Mən Əfraimoɣa xirdək, Yəḫuda jəmətigə arslandək bolimən; Mən, yəni Mənki, ularni titma-titma ḳiliwetip, ketip ḳalimən; Ularni elip ketimən, ḳutḳuzalaydioɣan ḫeqkim qiḳmaydu; **15** Mən ketimən, ular gunaḫini tonup yetip, yüzümni izdimigüqə əz jayimoɣa ḳaytip turimən; Bexioɣa kün qüxkəndə ular Meni intilip izdəydu.

6 «Kelinglar, Pərwərdigarning yenioɣa ḳaytayli; Qünki U titma-titma ḳiliwətti, biraḳ saḳaytidu; Uruwətti, biraḳ bizni tengip ḳoyidu. **2** U ikki kündin keyin bizni janlanduridu; Üqinqi küni U bizni tirildüridu, Biz Uning yüzi aldida ḫayat yaxaymiz! **3** Wə biz Uni bilidioɣan bolimiz! Biz Pərwərdigarni tonux ḫəm bilix üqün intilip ḳooɣlaymiz! Uning bizni ḳutḳuzuxḳa qikixi tang səḫərning boluxidək mukərrər; U yenimizoɣa yamoɣurdək, yər-zeminni suoɣiridioɣan «keyinki yamoɣur»dək qüxüp kelidu!». **4** I Əfraim, seni ḳandaḳ ḳilsam bolar? I Yəḫuda, seni ḳandaḳ ḳilsam bolar? Qünki yahxiliḳinglar səḫərdiki bir parqə buluttək, Tezdin yoḳap ketidioɣan xəbnəmdəktur. **5** Xunga Mən pəyoɣəmbərlər arḳiliḳ ularni qepiwətkən; Aoɣzimdiki sözlər bilən ularni eltürüwətkənmən; Mening ḫeküməm tang nuridək qiḳidu. **6** Qünki Mən ḳurbanliḳlardin əməs, bəlki meḫir-muḫəbbəttin, Kəydürmə ḳurbanliḳlardin kərə, Hudani tonux ḫəm bilixtin hursənlik tapimən. **7** Biraḳ ular Adəm'atidək əḫdigə itaətsizlik ḳiloɣan; Ular mana xu yol bilən Manga asiyliḳ ḳiloɣan. **8** Gilead bolsa ḳəbiḫlik ḳiloɣuqilarning xəḫiri; U ḳan bilən boyaloɣan. **9** Ḳarakqilar adəmni payliooɣandək, Kaḫinlar topi Xəkəmgə baridioɣan yolda ḳatillik ḳilmaḳta; Bərḫək, ular iplaslik ḳilmaḳta. **10** Israil jəmətidə yirginqlik bir ixni kərdüm; Əfraimning paḫixiliki xu yərdə tepilidu, Israil buloɣandi. **11** Yənə sangimu, i Yəḫuda, terioɣan [gunaḫliringning] ḫosuli bekitilgəndur!

7 Mən Əz həlḳimning asaritini buzup taxlap, azadliḳḳa erixtürəy degəndə, Mən Israilni saḳaytay degəndə, Əmdi Əfraimning ḳəbiḫliki, Samariyəning rəzillikimu axkarilinidu; Qünki ular aldamqiliḳ ḳilidu; Ooɣrilar bolsa bəsüp kiriwatidu, Ḳarakqilar topi sirtta bulangqiliḳ ḳiliwatidu. **2** Ular kənglidə Mening ularning barliḳ rəzilliklirini esimdə tutḳanliḳimni oylimaydu; Ḫazir ularning ḳilmixliri əzlirini ḳistawatidu; Bu ixlar kəz aldimdidur. **3** Ular padixaḫni rəzillikliri bilən, əmirlərni yaloɣan gəpliri bilən hursən ḳilidu; **4** Ularning ḫəmmisi zinahorlar; Ular naway ot saloɣan tonurdək; Naway hemirni yuoɣurup, hemir boloɣuqə uning otini yənə uloɣaytmaydu; **5** Padixaḫimiz [təbrikləngən] künidə, əmirlər xarabning kəypi bilən əzlirini zəipləxtürdi; [Padixaḫ] bolsa mazaḳ ḳiloɣuqilar bilən ḳol elixixḳa intildi! **6** Qünki ular kənglini tonurdək ḳizitip suyiḳəst püküp ḳoyoɣanidi; Keqiqə ularning oɣəzipi qooɣlinip turidu; Səḫərdila u yanoɣan ottək yalḳunlap ketidu. **7** Ularning ḫəmmisi tonurdək ḳiziḳtur, ular əz soraḳqilirini yəp ketidu; Ularning barliḳ padixaḫliri yiḳildi — Ulardin ḫeqkim meni nida ḳilip qaḳirmaydu! **8** Əfraim yat ḳowmlar bilən arilixip kətti; U «ərülmigən bir ḳoturmaq»dəktur. **9** Yat adəmlər uning küqini yəp kətti, biraḳ u ḫeq səzməydu; Bərḫək, [bexining] u yər-bu yeridə aḳ qaqlar kərünidu, biraḳ u ḫeq bilməydu; **10** Xuning bilən Israilning təkəbburluḳi əzigə ḳarxi guwaḫ beridu; Ular Pərwərdigar Hudasining yenioɣa ḳaytmaydu; Yaki

xundak ixlar [bexioɣa] qüxkən bolsimu, yənila Uni izdiməydu. **11** Əfraim ḫeq əkli yok nadan bir pahtəktək; Misiroɣa ḳarap sayraydu, Asuriyəni izdəp baridu; **12** Ular baroɣanda, ularning üstigə torumni taxlaymən; Huddi asmandiki uqar-ḳanatlarni toroɣa qüxürgəndək ularni qüxürimən; [Bu həwər] ularning jamaitigə yetixi bilənla, ularni jazalaymən. **13** Ularoɣa way! Qünki ular Məndin yiraḳlixip tenip kətti! Ular ḫalak bolsun! Qünki ular Manga wapasizlik ḳildi! Mən ularni ḳutḳuzup ḫərlükkə qiḳiray degəndə, Ular Mən tooɣruluḳ yaloɣan gəp ḳilidu! **14** Ular ornida yetip nalə ḳiloɣanda, Manga kənglidə ḫeq nida ḳilmidi; Ularning jamaətkə yioɣilixi pəḳət ax wə yengi xarab üqündur, halas; Ular Məndin qətləp kətti. **15** Bərḫaḳ, Mən əsli ularni tərbiyiligənmən, Ularning biləklirini qenikturup küqəytküzgənidim; Biraḳ ular Manga ḳarxi yamanlik ḳəstləwatidu. **16** Ular buruldi — biraḳ buruluxi Ḫəmmidin Aliy Boloɣuqioɣa ḳaytix üqün əməs; Ular aldamqi bir okyaoɣa ohxax. Ularning əmirliri əzlirining oɣaljiranə til-aḫanətliri wəjidin ḳiliqlinidu; Bu ix Misir zeminida ularni məshirigə ḳalduridu.

8 Kanayni aoɣzingoɣa saloɣin! Pərwərdigarning əyi üstidə bir ḳorultaz aylinip yüridu! Qünki ular Mening əḫdəmni buzoɣan, Təwrat-ḳanunumoɣa itaətsizlik ḳiloɣan. **2** Ular Manga: «I Hudayim, biz Israil həlḳi Seni tonuymiz!» dəp warḳiraydu. **3** Israil yahxiliḳ-meḫribanliḳni taxliwətkən; Xunga düxmən uni ḳooɣlaydu. **4** Ular əzliri padixaḫlarni tikligən, biraḳ Mən arḳilik əməs; Ular bəzilərni əmir ḳiloɣan, biraḳ uningdin həwirim yoḳ; Ular əz jenioɣa zamin bolux üqün, Əzlirigə butlarni kümüx-altunliridin yasioɣan. **5** I Samariyə, sening moziying seni taxliwətti! Mening oɣəzipim ularoɣa ḳozoɣaldi; Ular ḳaqanoɣiqə pakliḳtin yiraḳ turidu? **6** Xu nərsə Israildin qiḳḳanoɣu — Uni bir ḫünərwən yasioɣan, halas; u Huda əməs; Samariyəning moziyi dərwəkə parə-parə qeḳiwetilidu! **7** Qünki ular xamal teridi, xunga ḳara ḳuyunni oridu! Ularning xadisida ḫeq baxaḳlar yoḳ, u ḫeq ax bərməydu; Ḫətta ax bərgən bolsimu, yat adəmlər uni yutuwaloɣan bolatti. **8** Israil yutuwelindi; Ular yat əllər arisida yarimas bir ḳaqa bolup ḳaldi; **9** Qünki ular yaloɣuz yürgən yawayi exəktək Asuriyəni izdəp qikti; Əfraim «axna»larni yalliwaldi. **10** Gərqə ular əllər arisidin «yalliwaloɣan» bolsimu, Əmdi Mən ularni yioɣip bir tərəp ḳilimən; Ular tezla «Əmirlərning xaḫi»ning besimi astida toloɣinip ketidu. **11** Əfraim «gunaḫ ḳurbanliḳ»liri üqün ḳurbangaḫlarni kəpəytkini bilən, Bular gunaḫ ḳozoɣaydioɣan ḳurbangaḫlar bolup ḳaldi. **12** Mən uning üqün Təwrat-ḳanunumda kəp tərəplimə nərsilərni yazoɣan bolsammu, Ular yat bir nərsə dəp ḫesablanmaḳta. **13** Ular ḳurbanliḳlaroɣa amraḳ! Ular Manga ḳurbanliḳlarni ḳilip, gəxidin yəydu, Biraḳ Pərwərdigar bulardin ḫeq hursənlik almaydu; U ularning ḳəbiḫlikini ḫazir esigə kəltürüp, Gunaḫlirini əz bexioɣa qüxüridu; Ular Misiroɣa ḳaytidu! **14** Qünki Israil əz Yasioɣuqisini untup, «ibadəthana»larni ḳuridu; Yəhuda bolsa istiḫkamlaxturuloɣan xəḫərlərni kəpəytkən; Biraḳ Mən ularning xəḫərliri üstigə ot əwətimən, Ot bularning ḳəl'ə-ordilirini yəp ketidu.

9 I Israil, yat əl-yurtlardək huxal bolup xadlinip kətmənglar; Qünki sən Hudayingdin qətnəp paḫixilikkə berilding; Ḫərbir hamanda sən paḫixə ḫəḳḳigə amraḳ bolup kətting. **2** Haman wə xarab kəlqiki ularni bakalmaydu; Yengi xarab uni yərgə ḳaritip ḳoyidu. **3** Ular Pərwərdigarning zeminida turiwərməydu; Əfraim bəlki Misiroɣa ḳaytidu, Ular Asuriyədə ḫaram tamaḳni yəydu. **4** Ular Pərwərdigaroɣa ḫeq «xarab ḫədiyə»lərni ḳuymaydu, Ularning ḳurbanliḳliri uningoɣa ḫeq hursənlik bolmaydu; ularning neni matəm tutḳuqilarning nenidək bolidu; Uni yegən ḫərkim «napak» bolidu; Bu nan ḫərgiz Pərwərdigarning əyigə kirməydu. **5** Əmdi «jamaətlərning [ibadət] sorunliri» künidə, «Pərwərdigarning ḫeyti» boloɣan künidə ḳandak ḳilarsilər? **6** Qünki mana, ular ḫətta ḫalakəttin ḳaqḳan bolsimu, Misir ularni yioɣiwelip, Andin Memfis xəḫiri ularni kəmüp ḳoyidu. Ularning ḳədirlik kümüx buyumlirini bolsa, qakḳaklar igiliwalidu; Ularning qedirlirini yantaḳ-tikənlər basidu. **7** Əmdi ḫesablixix künliri kəldi, Yamanlik ḳayturidioɣan künlər kəldi; Israil buni bilip yətsun! Sening ḳəbiḫlikingning kəplüki tüpəylidin, Zor nəpriting boloɣini tüpəylidin, Pəyoɣəmbər «əhməḳ», roḫḳa təwə boloɣuqi «sarang» dəp ḫesablinidu. **8** Pəyoɣəmbər bolsa Əfraim üstigə Hudayim bilən billə turoɣan kəzətqidur; Biraḳ uningoɣa barlik yollirida ḳiltaklar ḳoyuloɣan, Hudasining əyidimu nəprət uni kütməktə. **9** Gibeaḫning künliridikidək ular əzlirini qongḳur buloɣioɣan, U ularning ḳəbiḫlikini esigə kəltüridu, Ularning gunaḫlirini jazalaydu. **10** — Qəl-bayawanda üzüm uqrap ḳaloɣandək, Mən sən Israilni tapḳan; Ənjür dərihidə tunji pixḳan mewini kərgəndək, ata-bowiliringlarni yahxi kərgənmən; Andin ular «Baal-Peor»ni izdəp bardi, Əzlirini axu nomusluḳ nərsigə beoɣixlidi, Ular əzlirining «səygüqisi»gə ohxax yirginqlik boldi. **11** Əfraimning bolsa, xan-xəripi ḳuxtək uqup ketidu — Huddi tuoɣulux bolup bakmioɣandək, Ḫamilə bolup bakmioɣandək, Boyida apiridə bolux bolup bakmioɣandək! **12** Ḫətta ular pərzəntlirini qong ḳiloɣan bolsimu, Mən lekin ularni birini ḳaldurmay juda ḳilimən; Bərḫaḳ, ulardin ayrilip kətkinimdin keyin, ularning ḫalioɣa way! **13** Mən kərginimdə, Əfraimning əḫwali qimənzarda tikləngən bir «Tur xəḫiri»dək idi; Biraḳ Əfraim balilirini ḳətl ḳiloɣuqioɣa qikirip beridu. **14** Ularoɣa bərgin, i Pərwərdigar — zadi nemə bərgining tüzük? — Ularoɣa bala qüxüp ketidioɣan baliyatḳu, ḳuruḳ əmqəklərni bərgin! **15** Ularning barlik rəzillikini Gilgaldin tapḳili bolidu; Qünki Mən xu yərdə ulardin nəprətləndim; Ularning ḳilmixlirining rəzilliki tüpəylidin, Ularni əyümdin ḫəydiwetimən; Mən ularni yənə səymməymən; Ularning əmirlirining ḫammisi tərsaliḳ ḳilidu. **16** Əfraim əmdi uruwetildi; Ularning yiltizi ḳaoɣjirap kətti, ular ḫeq mewə bərməydu; Ḫətta ular mewə bərsimu, Baliyatḳusining səyümlük mewilirini əltürüwetimən. **17** Mening Hudayim ularni qətkə ḳakti, Qünki ular uningoɣa ḳulaḳ salmidi; Ular əllər arisida sərsan bolidu.

10 Israil baraḳsan bir üzüm telidur; U əzi üqün mewə qiḳiridu; Mewisi kəpəygənseri u ḳurbangaḫlarnimu kəpəytkən; Zeminining esillikidin ular «esil» but tüwrüklirini yasidi. **2** Ularning kəngli ala; Ularning gunaḫkarliḳi ḫazir axkarilinidu; U ularning ḳurbangaḫlirini qeḳip oɣulitidu, Ularning but tüwrüklirini buzuwetidu. **3** Qünki ular pat arida: «Bizdə padixaḫ yoḳ, qünki Pərwərdigardin ḳorḳmiduḳ; Padixaḫimiz bar bolsimu, u bizgə nemə ḳilip beridu?» — dəydioɣan bolidu. **4** Ular gəplərni ḳiliweridu, əḫdini tüzüp ḳoyup yaloɣandin ḳəsəm iqidu; Xunga ular arisidiki dəwalixixlar etizdiki qenəklərgə xumbuya ünüp kətkəndək bolidu. **5** Samariyədə turuwatḳanlar «Bəyt-Awən»ning moziyi üqün oɣəm-əndixigə qüxidu; «[Bəyt-Awən]»[dikilər] dərwəkə uning üstigə matəm tutidu, Uning «butpərəs kaḫin»lirimu uning üqün xundak ḳilidu; Ular «Bəyt-Awən»ning «xan-xəripi» üqün azablinidu, Qünki u sürgün ḳilindi! **6** Bərḫaḳ, xu nərsə «Jedəlhor padixaḫ» üqün ḫədiyə ḳilinip, Asuriyəgə kətürülüp ketilidu; Əfraim iza-aḫanətkə ḳalidu, Israil əz «əḳli»din hijil bolidu. **7** Samariyəning bolsa, padixaḫi dengiz dolḳunliri üstidiki həxəktək yoḳilip kətti; **8** «Awən»diki «yuḳiri jaylar», yəni «Israilning gunaḫi» bitqit ḳilinidu; Ḳurbangaḫlirini tikən-jioɣanlar basidu; Ular taoɣlaroɣa: «Üstimizni yepinglar!»,

dənglüklərgə: «Üstimizgə ərülüp qüxünglar!» — dəydu. **9** — I Israil, Gibeaḫning künliridin baxlap sən gunaḫ kilip kəlding; Ixlar xu peti turiwərdi; Rəzillikning baliliri üstigə kilinoɣan jəng ularni Gibeaḫta besiwətmidimu? **10** Mən halioɣinimda ularni jazalaymən; Ular ikki gunaḫi tüpəylidin əsirgə qüxüxkə tooɣra kəlgəndə, Yat ḳowmlar ularoɣa ḫujum kilixḳa yioɣilidu. **11** Əfraim bolsa kəndürülgən bir inəktur, U haman tepixkə amrak; Mən uning qiraylik gədinini upraxtin ayap kəldim; Birak ḫazir uningoɣa boyunturuk selip ḫəydəymən; Yəḫuda yər ḫaydisun! Yakup əzi üqün yərni tirnilixi kerək. **12** Əzünglaroɣa ḫəkḳaniylik bilən teringlar, Meḫir-muḫəbbət iqidə ḫosul alisilər; Boz yeringlarni qanap eqinglar; Qünki Pərwərdigarni izdəx wakti kəldi, — Ta U üstünglaroɣa ḫəkḳaniylikni yaoɣduroɣuqə! **13** [Birak] silər rəzillikni aoɣdurdunglar, Ḳəbiḫlik ḫosulini ordunglar, Yaloɣanqilikning mewisini yedinglar; Qünki sən əz yolungoɣa, yəni baturliringning koplükigə ixinip tayanding; **14** Ḳowmliring arisida kuḳan-sürən kətürülidu; Xalman jəng künidə Bəyt-Arbəlni bərbat kiloɣandək, Barlik ḳoroɣanliring bərbat kilinidu; (xu küni [Bəyt-Arbəldiki] ana-balilar təngla parə-parə kiliwetilmigənmu?) — **15** Əmdi uqioɣa qikḳan rəzilliking tüpəylidin, Ohxax bir kün sening bexingoɣa qüxürülidu, i Bəyt-Əl! Tang səḫərdila Israilning padixaḫi pütünləy üzüp taxlinidu.

11 Israil bala qeoɣida, Mən uni səydüm, Xuning bilən ooɣlumni Misirdin qikixḳa qakirdim. **2** Birak ular [ḫəlkimni] qakiriwidi, Ular dərḫal ḫuzurumdin qikip kətti; Ular «Baal»laroɣa ḳurbanlik kilixḳa baxlidi, Oyma məbudlaroɣa isrik saldi. **3** Əfraimoɣa mengixni əgətküqi Əzüm idim, Uning ḳolini tutup wə yələp — Birak əzini sakaytkuqining Mən ikənlikimni ular bilmidi. **4** Mən adimətqilikning kəyünüx rixtiliri bilən, Səygüning tarliri bilən ularning kənglini tartiwaldim; Mən ularoɣa huddi engikidin boyunturukni eliwətküqi birsidək boloɣanmən, Egilip Əzüm ularni ozuḳlanduroɣanmən. **5** Ular Misiroɣa ḳaytidioɣan bolmamdu? Asuriyəlik dərwəkə ularning padixaḫi bolidioɣan əməsmu? — Qünki ular yenimoɣa ḳaytixni rət kildi! **6** Ḳiliq uning xəḫəriridə ḫəryan oynitilidu; [Dərwazisidiki] təmür baldaḳlarni wəyran kilip yəp ketidu; Bu əz əkillirining kasapitidur! **7** Bərḫək, Mening həlkim Məndin qətləp ketixkə məptun boldi; Ular Ḫəmmidin Aliy Boloɣuqioɣa nida kilip qakirsimu, Lekin ḫeqkim ularni kətürməydu. **8** Mən ḳandaḳmu seni taxlap ḳoyimən, i Əfraim? Mən ḳandaḳmu seni [düxməngə] tapxurimən, i Israil?! Ḳandaḳmu seni Admaḫ xəḫiridək kilimən?! Seni ḳandaḳmu Zəboim xəḫiridək bir tərəp kilimən?! Ḳəlbim iq-baoɣrimda ḳaynap ketiwatidu, Mening barlik rəḫimdillikim ḳozoɣiliwatidu! **9** Oɣəzipimning ḳəḫrini yürgüzməymən, Ikkinqi yənə Əfraimni yoḳatmaymən; Qünki Mən insan əməs, Təngridurmən, — Yəni arangda boloɣan pak-mukəddəs Boloɣuqidurmən; Mən dəroɣəzəp bilən kəlməymən. **10** Ular Pərwərdigarning kəynidin mangidu; U xirdək ḫərkirəydu; U ḫərkirigəndə, əmdi baliliri oɣərbtin titrigən ḫalda kelidu; **11** Ular Misirdin ḳuxtək, Asuriyə zeminidin pahtəktək titrigən ḫalda qikip kelidu; Xuning bilən ularni əz əylirigə makanlaxturiman, — dəydu Pərwərdigar. **12** Əfraim Meni yaloɣan gəpliri bilən kəmüwetidu; Yəḫudamu Təngrigə, yəni ixənqlik, Pak-Mukəddəs Boloɣuqioɣa tuturukşiz boldi.

12 Əfraimning yegini xamaldur, U xərk xamilini ḳooɣlap yüridu; U künləp yaloɣanqilik, zulum-zorlukni kəpəytməktə; Ular Asuriyə bilən əḫdə tüzidu, Xuningdək Misiroɣa may «sooɣiliri» kətürüp apirilidu. **2** Pərwərdigarning Yəḫuda bilənmu bir dəwasi bar; U Yakupni yolliri boyiqə jazalaydu; Uning ḳilmixlirini əz üstigə ḳayturidu. **3** U baliyatkuda turup akisini tapinidin tutuwaloɣan, Əz küqi bilən Huda bilən elixḳan; **4** U bərḫək Pərixtə bilən elixip, oɣəlibə ḳildi; U yioɣlidi, Uningoɣa dua-tilawət ḳildi; [Huda] uni Bəyt-Əldə tepiwaldi, Wə xu yərdə bizgə səz ḳildi; **5** — Yəni Pərwərdigar, samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Huda, — «Pərwərdigar» bolsa Uning hatirə namidur! **6** Xunga sən, Hudaying arkilik, Uning yenioɣa ḳayt; Meḫribanlik wə adalətni ḳolungdin bərmə, Hudayingoɣa ümid baoɣlap, Uni izqil kütkin. **7** Mana bu sodigər! Uning ḳolida aldamqilik tarazisi bar; U bozək ḳilixḳa amraktur. **8** Əfraim: «Mən dərwəkə beyidim, Əzümgə kəp bayliklarni toplidim; Birak ular barlik əjirlirimdə məndin ḫeq gunaḫiy kəbiḫlikni tapalmaydu!» — dəydu. **9** Birak Misir zeminidin tartip Mən Pərwərdigar sening Hudaying boloɣanmən, Mən seni yənə «[kəpilər] ḫeyti»dikidək qedirlarda turoɣuzimən! **10** «Mən pəyoɣəmbərlərgə səz kiloɣanmən, Alamət kərünüxlərni kəpəytkənmən, Xundakla pəyoɣəmbərlər arkilik təmsillərni kərsətkənmən. **11** Gilead kəbiḫmu? Ular bərḫək pakət yarimaslardur! Ular Gilgalda torpaḳlarni ḳurbanlik ḳilidu; Ularning ḳurbangaḫliri dərwəkə etiz kirliridiki tax dəwiliridək kəptur! **12** (Yakup Suriyəgə ḳeqip kətti, Xu yərdə Israil hotun elix üqün ixligən; Bərḫək, hotun elix üqün u ḳoylarni bakḳanidi). **13** Pərwərdigar yənə pəyoɣəmbər arkilik Israilni Misirdin qikirip ḳutḳuzoɣan, Pəyoɣəmbər arkilik uningdin həwərmu aloɣan. **14** Əfraim [Hudaning] kəḫrini intayin ḳattik ḳozoɣioɣan; Uning Rəbbi u təkkən ḳan kərzni uning gədinigə artidu, Xərməndilik-aḫanətini əz bexioɣa ḳayturidu.

13 [Burun] Əfraim səz kiloɣanda, kixilər ḫərmətləp titrəp ketətti; U Israil kəbililiri arisida kətürülgən; Birak u Baal arkilik gunaḫ kilip əldi. **2** Ular ḫazir gunaḫning üstigə gunaḫ sadir kilmakta! Əzlirigə kümüxliridin ḳuyma məbudlarni, Əz əkli oylap qikḳan butlarni yasidi; Bularning ḫəmmisi ḫünərwənning əjri, halas; Bu kixilər tooɣruluk: «Ḫəy, insan ḳurbanlikini kiloɣuqilar, mozaylarni səyüp ḳoyunglar!» deyilidu. **3** Xunga ular səḫərdiki bir parqə buluttək, Tezdin oɣayip bolidioɣan tang səḫərdiki xəbnəmdək, Hamandin ḳara ḳuyunda uqḳan pahaldək, Tünglüktin qikḳan is-tütəktək [tezdin] yoḳap ketidu. **4** Birak Misir zeminidin tartip Mən Pərwərdigar sening Hudaying boloɣanmən; Sən Məndin baxḳa ḫeq Ilaḫni bilməydioɣan bolisən; Məndin baxḳa ḳutḳuzoɣuqi yoḳtur. **5** Mən qəl-bayawanda, ḳuroɣaḳqilikning zeminida sən bilən tonuxtum; **6** Ular ozuḳlandurulup, toyunoɣan, Toyunoɣandin keyin kənglidə təkəbburlixip kətkən; Xunga ular Meni untuoɣan. **7** Əmdi Mən ularoɣa xirdək bolimən; Yilpizdək ularni yol boyida paylap kütimən; **8** Küqükliridin məḫrum boloɣan eyiktək Mən ularoɣa uqrap, Yürək qawisini titiwetimən; Ularni qixi xirdək nək məydanda yəwetimən; Daladiki ḫaywanlar ularni yirtiwetidu. **9** Sening ḫalakiting, i Israil, dəl Manga ḳarxi qikḳanliking, Yəni Yardəmqinggə ḳarxi qikḳanlikingdin ibarəttur. **10** Əmdi barlik xəḫərliringdə sanga ḳutḳuzoɣuqi bolidioɣan padixaḫing ḳeni? Sening soraḳqi-ḫakimliring ḳeni? Sən bular tooɣruluk: «Manga padixaḫ wə xaḫzadilarni təḳdim kiloɣaysən!» dəp tiligən əməsmu? — **11** Mən oɣəzipim bilən sanga padixaḫni təḳdim kiloɣanmən, Əmdi uni oɣəzipim bilən elip taxlidim. **12** Əfraimning kəbiḫliki qing orap-ḳaqilanoɣan; Uning gunaḫi juoɣlinip saḳlanoɣan; **13** Toloɣak baskan ayalning azabliri uningoɣa qüxidu; U əkilsiz bir ooɣuldur; Qünki baliyatkuning aoɣzi eqiloɣanda, u ḫazir bolmioɣan! **14** Mən bədəl tələp ularni təḫtisaraning küqidin ḳutuldurimən; Ularoɣa ḫəmjəmət bolup ölümdin ḳutḳuzimən; Əy, ölüm, sening wabaliring ḳeni?! Əy, təḫtisara, sening ḫalakətliring ḳeni?! Mən buningdin

puxayman ķilmaymən! **(Sheol h7585)** **15** [Əfraim] ķerindaxliri arisida «mewilik» bolsimu, Xərķtin bir xamal qiķidu, Yəni Pərwərdigarning qəl-bayawandin qiķķan bir xamili kelidu; [Əfraimning] buliķi ķurup ketidu, uning su bexi ķaoŋjirap ketidu; U [xamal] həzinisidiki barliķ nəpis ķaqa-ķuqilarni bulang-talang ķilidu. **16** Samariyəning əz gunahi əz zimmisigə ķoyulidu; Qünki u əz Hudasioŋa boynini ķattiķ ķiloŋan; Ular ķiliq bilən yiķilidu, Bowaķliri parə-parə ķilip qeķiwetilidu, Ḥamilidar ayalliri yeriwetilidu.

14 I Israil, Pərwərdigar Hudayingning yenioŋa ikkilənməy ķaytip kəl! Qünki əz ķəbiḥliking bilən putlixip yiķiloŋansən. **2** Əzünglar bilən billə səzlərni epkelinglar, Pərwərdigarning yenioŋa ķaytinglar; Uningoŋa: — «Barliķ ķəbiḥlikni kəqürgəysən, Xapaət bilən bizni ķobul ķiloŋaysən, Xuning bilən biz Sanga ləwlirimizdiki «buķa [ķurbanliķlar]»ni tutimiz — dənglar. **3** — «Asuriyə bizni ķutķuzmaydu, Atloroa minməymiz; Biz ḥərgiz əz ķolimiz yasioŋinioŋa: — «Hudayimiz!» deməymiz; Qünki Səndinla yetim-yesirlar rəḥim-xəpķət tapidu». **4** — Mən ularni «arķioŋa qekinixliri»din saķaytimən, Mən ularni qin kənglümdin halap səyimən; Qünki Mening oŋəzipim uningdin yandi. **5** Mən Israiloŋa xəbnəmdək bolimən; U nilupərdək bərķ uridu, Yiltizliri Liwan [kedir] dərihidək yiltiz tartidu; **6** Uning bihliri xahlap yeyilidu, Uning güzəlliki zəytun dərihidək, Puriķi Liwan [kedirining kidək] bolidu. **7** Həlķ ķaytip kelip, uning sayisi astida olturidu; Ular ziraətlərdək yaxnaydu, Üzüm telidək qeqəkləydu; Liwanning xarabliri [aoŋzida ķaloŋandək], esidə xerin ķalidu. **8** Əfraim: «Mening butlar bilən yənə nemə karim!» — dəydioŋan bolidu. «Mən uningoŋa jawab berimən, uningdin həwər alimən! «Mən yapyexil bir ķarioŋaydurmən». «Sening mewəng Məndindur!» **9** Kim dana bolup, bu ixlarni qüxinər? Qeqən bolup, bularni bilər? Qünki Pərwərdigarning yolliri durustur, Ḥəķķaniylar ularda mangidu; Birak itaətsizlər ularda putlixip yiķilidu.

Yo'el

1 Pərwərdigarning Petuelning ooɣli Yoeloɣa qüxkən səzi: — **2** «I
kerilar, anglanglar; Zeminda barlik turuwatkan hämmäylən,
kulak selinglar; Öz künliringlarda yaki ata-bowiliringlarning
künliridimu xundak bir ix bolup bakkanmu? **3** Baliliringlaroɣa
xuni eytip beringlar, Baliliringlar öz balilirioɣa eytsun, Ularmu
kelär dəwrgə eytsun: — **4** «Qixligüqi kurt» kalduroɣanni qekətkə
yəp boldi, Qekətkə kalduroɣanni qekətkə liqinkiliri yəp boldi,
Qekətkə liqinkiliri kalduroɣanni «wəyranqi kurt»lar yəp boldi. **5**
Əy, haraksəxlər, oyoɣinip kattik yioɣlanglar, Ḫuwlixinglar, i xarab
iqküqilər, Yengi xarab tüpəylidin — Qünki u aoɣzingdin elip
taxlandi. **6** Qünki bir həlk, küqlük, sansizlioɣan həlk, Zeminim
üstigə besip kəldi; Uning qixliri bolsa xirning qixliri, Uningda
xirning ḫinggang qixliri bardur; **7** U Mening üzüm tallirimni
wəyranə kiliwətti, Ənjür dərihimning kowzaklirini siyriwətti,
Ularni yalingaqlap, taxliwətti; Ularning xahliri akliwetildi. **8**
Yaxlikidiki eri üqün matəm tutup bəz kiyimlərgə oranoɣan
nəwjuwandək kattik pioɣan qekinglar; **9** Pərwərdigarning
əyi «axlik ḫədiyə»din ḫəm «xarab ḫədiyə»lərdin məḫrum
kilindi; Kaḫinlar, yəni Pərwərdigarning hizmətqiliri matəm
tutidu. **10** Etizlar qəldərəp kətti, Zemin matəm tutidu; Qünki
ziraətlər oɣazan boldi, Yengi xarab kurup kətti, Zəytun meyi
kaoɣjiridi. **11** Ḫəy deḫkanlar, uyulunglar; Buoɣdaylar ḫəm
arpilar üqün yalwurunglar, i üzümqilər, Qünki etizlarning
ḫosulliri kurup kətti. **12** Üzüm teli kaoɣjirap kətti, Ənjür
dərihi solixip kaldi, Anar dərihi, horma palmisi ḫəm alma
dərihimu, Daladiki barlik dərəhlər solixip kətti; Bərḫək,
xadlikmu adəm balilirida solixip kətti. **13** Belinglarni baoɣlanglar,
pəryad okunglar, i kaḫinlar; Ḫuwlanglar, i kurbangaḫning
hizmətqiliri; Keqiqə bəz kiyimlərni kiyip düm yetinglar, i
Hudaning hizmətqiliri; Qünki Hudayinglarning əyidin «axlik
ḫədiyə» ḫəm «xarab ḫədiyə» üzülüp kaldi. **14** «Roza tutayli»
dəp [Hudaoɣa] məḫsus bir məzgilni ayringlar, Jamaətkə
məḫsus yioɣilimiz, dəp jakarlanglar; Aksakallarni, zeminda
turuwatkanlarning ḫəmmisini Pərwərdigar Hudayinglarning
əyigə yioɣip, Pərwərdigaroɣa nalə kətürünglar! **15** «Aḫ, xu kün!
Qünki Pərwərdigarning küni yekinlaxti, U Ḫəmmigə Kadir
təripidin ḫalakət bolup kelidu. **16** Mana, oɣiza kəz aldimizdin elip
taxlandi əməsmu? Xadlik, ḫuxallik Hudayimizning əyidin elip
taxlandi əməsmu? **17** Uruklar topa-qalmilar astida qirip kətti,
Ambarlar harabiləxti, Booɣuzhanilar oɣulap qüxti; Qünki ziraətlər
oɣazang boldi. **18** Qarpaylar xundak ḫərkirixip kətti! Kala
padiliri patiparak boldi, Otlakni tapalmioɣaq; Koy padilirimu əzi
«gunaḫimiz bar» degəndək məyüsləndi; **19** Aḫ, Pərwərdigar,
nida kilimən Sanga; Qünki ot yalkunliri janggaldiki ot-qəplərni
yəwətti, Yalkun daladiki barlik dərəhlərni kəydürüwətti. **20**
Daladiki ḫaywanlarmu Sanga nida kilidu, Qünki erik-əstənglər
kurup kətti, Ot-yalkun janggaldiki ot-qəplərni yəwətti.

2 Zion teoɣida kanay qelinglar, Mukəddəs teoɣimda agaḫ
signalini anglitinglar; Zeminda turoɣuqi ḫəmməylən dir-
dir titrisun; Qünki Pərwərdigarning küni kelidu, u yekindidur.
2 U kün bolsa karangoɣu ḫəm sür kün, Bulutlar kaplanoɣan
ḫəm kapkarangoɣu zulmət kün, — tang səḫər taoɣlar üstigə
yeyiloɣandək, Zor ḫəm küqlük bir həlk kelidu; Ularoɣa ohxax
boloɣuqilar bolup bakmioɣan, Ulardin keyinmu, dəwrdin-
dəwrgə yənə bolmaydu. **3** Ularning aldida kəydürgüqi ot
mangidu, Ularning kəynidə bolsa bir yalkun kəydürüp ətidu;
Kelixtin burun zemin «Erən baoɣqisi»dək, Birak ularning tapini
təgkəndin keyin gül-giyaḫsiz qəl-bayawan bolidu; Bərḫək,
ulardin ḫeqnemə kəqip kutulalmaydu. **4** Ularning kiyapiti
atka ohxaydu, Atlik ləxkərdək qapidu. **5** Jəng ḫarwiliri
güldürligəndək sada bilən ular taoɣ qokkiliridin səkrəp ətidu;
Pahalni paraslap kəydürgən ot awazidək taraslap mangidu,
Dəbdəbilik səp tüzəp turoɣan küqlük koxundək yüridu, **6**
Ularning aldida əllər kattik azablinidu, Ḫəmmə qiray tatirip
ketidu. **7** Ular palwanlardək yügüridu; Jəngqilərdək sepildin
artilip ətidu; Ḫəmmisi əz aldioɣa karap yürüx kilidu; Səplirini
ḫeq buzmaydu. **8** Ḫeqkaysisi əz kerindixini kistimaydu;
Ḫərkaysisi əz yolida mangidu; Korallaroɣa etilsimu, yarilanmay
ətüp mangidu; **9** Xəḫərning ḫəmmə yerigə qepixidu; Sepil
üstidə yügürüp yüridu; Öylərgə yamixip qikidu; Derizilərdin
ooɣridək kiridu. **10** Ular aldida yər-zeminni titrək basidu,
Asmanlar təwrinip ketidu; Kuyax ḫəm ay karangoɣulixip ketidu,
Yultuzlar julasini kayturuwalidu. **11** Pərwərdigar Öz koxuni
aldida awazini koyuwetidu, Qünki Uning bargaḫi payansizdur;
Uning səzini orunlioɣuqi küqlüktur; Qünki Pərwərdigarning
küni uluoɣ, intayin dəḫxətliktur; Kim uni kətürəlisun? **12** Birak
ḫətta ḫazirmu, — dəydu Pərwərdigar, — Qin kənglünglər bilən,
rozilar bilən, yioɣilar bilən matəm tutup Mening yenimoɣa
kaytip kelinglar; **13** Kiyim-keqikinglarni əməs, bəlki yürək-
baoɣringlarni tilip, Pərwərdigar Hudayinglarning yenioɣa
kaytip beringlar; Qünki U mehir-xəpkətlik ḫəm rəḫimdil,
Asan oɣəzələnməydu, zor mehir-muḫəbbətliktur, Yamanlikətin
yanidioɣan [Huda]dur. **14** Kim bilidu, U jazalaxtin yenip,
rəḫim kilip birər bərikətni, Pərwərdigar Hudayinglaroɣa
sunoɣudək birər «axlik ḫədiyə» ḫəm «xarab ḫədiyə»ni kaldurup
ketəmdu tehi? **15** Zion teoɣida kanay qelinglar, «Roza tutayli»
dəp [Hudaoɣa] məḫsus bir məzgilni ayringlar, Jamaətkə
məḫsus yioɣilimiz, dəp jakarlanglar; **16** Əlni yioɣinglar,
jamaətni paklandurunglar, Aksakallarni jəm kilinglar, balilarni,
emiwatkanlarnimu yioɣinglar; Toy kiliwatkan yigit əz əyidin,
Yatlik bolidioɣan kiz ḫujrisidin qikşun; **17** Kaḫinlar, yəni
Pərwərdigarning hizmətqiliri aywan bilən kurbangaḫ otturisida
yioɣa-zar kətürsun, Ular eytsunki, «I Pərwərdigar, Öz həlkinggə
iqingni aoɣritkaysən, Öz mirasingni horlukətin saklap, Ularni
əllərgə səz-qəqək boluxka koymioɣaysən; Əl-yurtlar arisida:
«Ularning Hudasi kəni?» deyilmisun». **18** Andin Pərwərdigar
Öz zeminioɣa otluk muḫəbbitini, Öz həlkigə rəḫim-xəpkətni
kərsətti; **19** Pərwərdigar jawabən Öz həlkigə mundak dedi:
— «Mana, Mən silərgə buoɣday, yengi xarab wə zəytun
meyini əwətimən, Silər bulardin kandurulisilər; Wə Mən
silərni kaytidin əllər arisida xərməndə kilip koymaymən;
20 Ḫəm ximaldin kəlgüqini silərdin yirak kilip, Uning aldi
kismini xərkiy dengizoɣa, Kəyni kismini oɣərbiy dengizoɣa
koɣliwetimən; Uni qəl bir zeminoɣa ḫəydiwetimən; Uning
sesikliki purap turidu, Pasik ḫidi qikidu; Qünki u «qong ixlarni
kiloɣuqimən» dəp əzini uluoɣ kilmakqi bolidu. **21** Korkma, i
zemin; Xadlinip ḫuxal bol; Qünki Pərwərdigar uluoɣ ixlarni
kiloɣan. **22** I daladiki ḫaywanlar, korkmanglar; Qünki qəllüktiki
ot-qəplər bərk urmakta; Dərəh mewisini bərməktə, Ənjür
dərihi, üzüm teli toluk ḫosul beridu. **23** Ḫəm silər, Zionning
baliliri, xadlinip Pərwərdigar Hudayinglardin hursən bolunglar;
Qünki U ḫəkkaniylik boyiqə silərgə «awwalki yamoɣurlar»ni
beridu; U silərgə ḫəl-yeoɣin beridu, Yəni baxta boloɣandək
«awwalki yamoɣurlar» ḫəm «keyinki yamoɣurlar»ni yaoɣduridu.
24 Hamanlar buoɣdayoɣa toloɣan bolidu, Idix-küplər yengi xarab
ḫəm maylaroɣa tolup taxidu. **25** Wə Mən silərgə qekətkilər,
qekətkə liqinkiliri, «wəyranqi kurt»lar, «qixligüqi kurt»lar,
Yəni Mən aranglaroɣa əwətkən uluoɣ koxunum yegən yillarni
kayturup berimən; **26** Silər boluxiqə yəp, kandurulisilər,

Xuningdək silərgə karamət ixlarni kərsətkən Pərwərdigar Hudayinglarning namini mədḥiyiləysilər; Xuning bilən Mening həlḳim ḥargiz yənə hijalətkə ḳalmaydu. **27** Silər Mening Israil iqidə turoꞑanliḳimni, Xundaḳla Mənki Pərwərdigar silərning Hudayinglar ikənlikimni, Məndin baxḳa ḥeqkim bolmaydioꞑanliḳini bilisilər; Xuning bilən Mening həlḳim ḥargiz yənə hijalətkə ḳalmaydu. **28** Ḥəm keyin, Mən Əz Roḥimni barliḳ ət igiliri üstigə ḳuyimən; Silərning ooꞑul-ḳizliringlar bexarət beridu, Ḳeriliringlar alamət qüxlərni kəridu, Yigitliringlar oꞑayibanə alamət kərünüxlərni kəridu; **29** Bərḥaḳ, xu künlərdə ḳullar üstigimu, dedəklər üstigimu Roḥimni ḳuyimən. **30** Mən asmanlarda, zemində karamətlərni, Ḳan, ot, is-tütək tüwrüklirini kərsitimən. **31** Pərwərdigarning uluoꞑ ḥəm dəḥxətlik küni kəlmigüqə, Ḳuyax ḳarangoꞑulukḳa, Ay ḳanoꞑa aylandurulidu. **32** Ḥəm xundaḳ əməlgə axuruliduki, Pərwərdigarning namini qaḳirip nida ḳiloꞑanlarning ḥəmmisi ḳutḳuzulidu; Qünki Pərwərdigar deginidək, Zion teoꞑida ḥəm Yerusalemda, Ḥəmdə Pərwərdigar qaḳirmaḳqi boloꞑan «ḳaldisi»lar üqün ḳutḳuzuxnijat bolidu.

3 Qünki mana, xu künlərdə, xu pəyttə, Mən Yəḥuda ḥəm Yerusalemni asarəttin ḳutuldurup, azadliḳḳa erixtürginimdə, **2** Mən barliḳ əllərnimu yioꞑip, Ularni «Yəḥoxafat jiloꞑisi»oꞑa qüxürimən; Xuning bilən ularning həlḳimni əllər arisioꞑa tarḳitiwətkənlikidin, Zeminimni bəlüp parqiliwətkənlikidin, Ularni axu yərdə Mening mirasim, yəni həlḳim Israil tüpəylidin sorakḳa tartimən. **3** Uning üstigə ular Mening həlḳimni dooꞑa tikip qək taxlioꞑan; Bir yigitni bir paḥixə ayaloꞑa almaxturoꞑan, Bir ḳizni «xarab iqimiz» dəp xarab üqün almaxturoꞑan. **4** Ḥəy, Tur ḥəm Zidon, Filistiyəning barliḳ rayonliri, Mən silərni nemə ḳiliptimən? Silər Məndin əq almaḳqimusilər? (Birak Məndin əq alimiz desənglar, əqni tezla əz bexinglaroꞑa ḳayturup berimən!) **5** Kümüxlirim, altunlirimni buliwaloꞑininglar tüpəylidin, Güzəl gəḥərlirimni əz buthaniliringlaroꞑa aparoꞑininglar tüpəylidin, **6** Yəḥuda baliliri ḥəm Yerusalemning balilirini əz qegrasidin yiraḳ ḳilmaḳ üqün ularni Greklaroꞑa setiwetkininglar tüpəylidin, **7** Mana, Mən ularni silər setiwətkən jayda ornidin turoꞑuzimən, Ḥəmdə ḳiloꞑininglarni əz bexinglaroꞑa ḳayturimən. **8** Ooꞑul-ḳizliringlarni Yəḥuda balilirining ḳolioꞑa setiwetimən, Ular xularni yiraḳtiki bir əlgə, yəni Xabiyaliḳlaroꞑa setiwetidu; Qünki Pərwərdigar səz ḳiloꞑan. **9** Xuni əllər arisida jakarlanglarki, «Jənggə təyyarlininglar, Palwanlarni ḳozoꞑanglar, Jəngqilərning ḥəmmisi yeḳinlaxsun, Jənggə ḥazir bolsun; **10** Sapan qixlirini ḳiliq ḳilip, Oroꞑakliringlarni nəyzə ḳilip soḳuxunglar; Ajiz adəmmu: «Mən küqlük» desun; **11** Ətraptiki ḥəmmə əllər, tezdin kelinglar, Ḥəmminglar xu yərgə jəm bolunglar!». «Əzüngning küqlükliringni axu yərgə qüxürgəysən, aḥ Pərwərdigar!» **12** «Əllər ḳozoꞑilip «Yəḥoxafat jiloꞑisi»oꞑa kəlsun; Qünki Mən xu yərdə olturup ətraptiki ḥəmmə əllərni sorakḳa tartimən. **13** Oroꞑakni selinglar, Qünki ziraət pixti; Kelinglar, qüxüp qəylənglar, Qünki xarab kəlqəkliri liḳ tuxuḳtur, Idix-küplər tolup taxidu. Qünki ularning rəzilliki zordur» **14** Aḥ, nuroꞑun, nuroꞑun kixilər «Ḳarar jiloꞑisi»da! Qünki Pərwərdigarning küni «Ḳarar jiloꞑisi»oꞑa yeḳinlaxti. **15** Ḳuyax ḥəm ay ḳarangoꞑulixip ketidu, Yultuzlar əz julasini ḳayturuwalidu. **16** Pərwərdigar Ziondin ḥərkirəydu, Yerusalemdin awazini ḳoyuwetidu; Asmanlar, zeminlar silkinidu; Lekin Pərwərdigar Əz həlḳigə baxpanaḥ, Israil balilirioꞑa küq-ḥimayə bolidu. **17** Xuning bilən silər Mənki Pərwərdigarning silərning Hudayinglar ikənlikimni, Əz muḳəddəs teoꞑim Zionda turidioꞑanliḳimni bilisilər; Yerusalem pak-muḳəddəs bolidu, Uningdin ḥeq yat adəmlər yənə ətməydu. **18** Ḥəm xu küni əməlgə axuruliduki, Taoꞑlar yengi xarabni temitidu, Dəng-egizliklərdin süt aḳidu, Yəḥudadiki barliḳ erikəstənglərdə liḳ su aḳidu; Pərwərdigarning əyidin bir bulak qiḳidu, Xittim jiloꞑisini suoꞑiridu. **19** Misir bolsa bir qəllük, Edom adəmzatsiz bir qəl-bayawan bolidu, Ularning Yəḥuda balilirioꞑa ḳiloꞑan zulum-zorawanliḳi tüpəylidin, Ular bularning zeminida bigunaḥ ḳanlarni təkkənliki tüpəylidin. **20** Birak Yəḥuda mənggügə turidu, Yerusalem dəwrdin-dəwrgiqə ḳalidu; **21** Ḥəm Mən ularni təkkən ḳanlarning paklandurulmioꞑan gunaḥliridin paklandurimən; Qünki Pərwərdigar Zionda makanlaxḳandur.

Amos

1 Uzziya Yəhudaoƣa, Yoaxning ooƣli Yəroboam Israiloƣa padixah boloƣan wakitlarda, yər təwrəxtin ikki yil ilgiri, Təkoadiki qarwiqilar arisidiki Amosning Israil tooƣruluk eytkan səzliri: — **2** U: «Pərwərdigar Zion teoƣidin hərkirəydu, Yerusalemdin awazini koyuwetidu; Padiqilarning otlakliri matəm tutidu, Karməl qokkisi oƣazanglixidu» — dedi. **3** Pərwərdigar mundak dəydu: — «Dəməxkning üq gunahi, bərhək tət gunahi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani yandurmaymən, Qünki ular Gileadtikilərni təmür tirnilik sərəmlər bilən sokkanidi; **4** Xundakla Hazaəlning əyigə bir ot əwətimən, U Bən-Hadadning ordilirini yutuwalidu. **5** Dəməxk dərwazisidiki təmür baldakni sunduriwetimən, Awən jiloƣisida turoƣuqini, Bəyt-Edəndə xahanə hasisini tutkuqini üzüp taxlaymən; Suriyəning həlki əsirgə qüxüp kiroƣa elip ketilidu, — dəydu Pərwərdigar. **6** Pərwərdigar mundak dəydu: — «Gaza xəhirining üq gunahi, bərhək tət gunahi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani yandurmaymən, Qünki ular barlik tutkunlarni Edomoƣa tapxurup berixkə, barlik tutkunlarni əsir kilip elip kətti. **7** Həm Mən Gazaning sepilioƣa ot əwətimən, U uning ordilirini yutuwalidu; **8** Mən Axdodta turoƣuqini, Axkelonda xahanə hasini tutkuqini üzüp taxlaymən, əkron xəhirigə karxi kol kətürimən; Filistiylərning kalduki yokilidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar. **9** Pərwərdigar mundak dəydu: — «Turning üq gunahi, bərhək tət gunahi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani yandurmaymən, Qünki ular barlik tutkunlarni Edomoƣa tapxuruwətti, Xundakla kerindaxlik əhdisini esigə almidi. **10** Həm Mən Turning sepilioƣa ot əwətimən, Ot uning ordilirini yutuwalidu. **11** Pərwərdigar mundak dəydu: — «Edomning üq gunahi, bərhək tət gunahi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani yandurmaymən, Qünki u barlik rəhim-xəpkətni taxliwetip, Kiliq bilən əz kerindixini koƣlioƣan; U yiriloƣudək oƣazaptə bolup, Dəroƣziptə boloƣan halitini həmixə saklaydu; **12** Həm Mən Teman xəhirigə ot əwətimən, Ot Bozrahning ordilirini yutuwalidu». **13** Pərwərdigar mundak dəydu: — «Ammonning üq gunahi, bərhək tət gunahi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani yandurmaymən, Qünki ular qegrimizni kengəytimiz dəp, Gileadtiki hamilidar ayallarning korsaklirini yeriwətti. **14** Həm Mən Rabbahning sepilioƣa ot yakimən, Jəng künidə kiya-qiyalar iqidə, Kara kuyunning künidə kattik boran iqidə, Ot uning ordilirini yutuwalidu; **15** Həm ularning padixahi əsirgə qüxidu, — U əmirliri bilən billə əsirgə qüxidu, — dəydu Pərwərdigar.

2 Pərwərdigar mundak dəydu: —«Moabning üq gunahi, bərhək tət gunahi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani yandurmaymən, Qünki u Edomning padixahining ustihanlirini kəydürüp hak kiliwətti. **2** Həm Mən Moab üstigə ot əwətimən, Ot Keriotning ordilirini yutuwalidu; Wə Moab kukan-sürənlər bilən, kiya-qiyalar bilən, kanay sadasi bilən əlidu. **3** Wə Mən ularning hakimini arisidin üzüp taxlaymən, Uning əmirlirini uning bilən billə eltürüwetimən, — dəydu Pərwərdigar. **4** Pərwərdigar mundak dəydu: — «Yəhudaning üq gunahi, bərhək tət gunahi üqün, uningoƣa qüxidioƣan jazani yandurmaymən, Qünki ular Pərwərdigarning Təwrat-kanunini kəmsitti, Uningdiki bəlgilimilərgə əməl kilmidi; Ularning sahtilikliri əzlirini adaxturup koydi; ularning ata-bowilirimu bularoƣa əgixip mangoƣanidi. **5** Həm Mən Yəhuda üstigə ot əwətimən, Ot Yerusalemning ordilirini yutuwalidu. **6** Pərwərdigar mundak dəydu: — Israilning üq gunahi, bərhək tət gunahi üqün, uni jazasidin kayturmaymən, Qünki ular həkkaniylarni kümüxkə setiwətti, Yoksul adəmni bir jüp qorukka setiwətti; **7** Ular namratlarning bexidiki qang-topilirini box koyuwətməydu, Ajiz məminlərning nesiwisini kayriwalidu; Ata-bala ikkisi Mening mukəddəs namimni buloƣap, ohxax bir kizning yenioƣa təng baridu. **8** Ular [kizlarni] həmmə kurbangahning yenioƣa elip berip, Kərzgə rənigə koyoƣan kiyim-keqəklər üstidə ular bilən yatidu; Ular əz ilahining əyidə jərimanə bilən aloƣan xarabni iqməktə. **9** Birak Mən Amoriylarni ularning aldidin halak kiloƣanmən, Amoriylar kedir dərihidək egiz, dub dərihidək küqlük boloƣan bolsimu, Mən üstidin uning mewisini, astidin yiltizlirini halak kildim. **10** Həm Amoriylarning zeminini igilixinglar üqün, Silərni Misir zeminidin elip qikip, Kirik yil qəlbayawanda yetəklidim. **11** Silərning ooƣulliringlardin bəzilirini pəyoƣəmbər boluxka, Yigitliringlardin bəzilirini «Nazariy» boluxka turoƣuzdum. Xundak əməsmu, i Israil baliliri? — dəydu Pərwərdigar. **12** Birak silər Nazariylaroƣa xarab iqküzdunglar, Həm pəyoƣəmbərlərgə: «pəyoƣəmbərlik kilmanglar» — dəp buyrudunglar. **13** Mana, Mən silərni basimən, Huddi lik ənqə besiloƣan harwa yərni baskandək, silərni besip turimən; **14** Həm qapkurlarningmu kaqar yoli yokaydu, Palwan əz küqini ixlitəlməydu, Zəbərdəs batur əz jenini kutkuzalmaydu. **15** Okyani tutkuqi tik turalmaydu; Yəltapan kaqalmaydu, Atka mingüqi əz jenini kutkuzalmaydu. **16** Palwanlar arisidiki əng jigərlik baturmu xu künidə yalingaq keqip ketidu, — dəydu Pərwərdigar.

3 Pərwərdigar silərni əyibləp eytkan bu səz-kalamni anglanglar, i Israil baliliri, Yəni Mən Misir zeminidin elip qikaroƣan bu pütkül jəmət: — **2** «Yər yüzidiki barlik jəmətlər arisidin pakət silərni tonup kəldim; Xunga üstünglaroƣa barlik kəbihlikliringlarning [jazasini] qüxürimən». **3** Ikki kixi bir niyəttə bolmisa, kandakmu billə mangalisun? **4** Oljisi yok xir ormanda hərkirəmdu? Arslan heqnemini almioƣan bolsa uwisida huwlamdu? **5** Tuzakta yəmqük bolmisa kux yərgə yikilamdu? Aloƣudək nərsə bolmisa, kismak yərdin etilip qikamdu? **6** Xəhərdə [agah] kaniyi qelinsa, həlk korkmamdu? Pərwərdigar kilmioƣan bolsa, xəhərgə yamanlik qüxəmdu? **7** Rəb Pərwərdigar Əz kulliri boloƣan pəyoƣəmbərlərgə awwal axkarilimay turup, U heq ix kilmaydu. **8** Xir hərkirigən tursa, kim korkmaydu? Rəb Pərwərdigar sez kiloƣanda, kim [Uning] bexaritini yətküzməy turalaydu? **9** Axdodtiki kəl'ə-ordilarda, Xundakla Misirdiki kəl'ə-ordilarda elan kilip: — «Samariyə taoƣliri üstidə yioƣilinglar, Uning otturisidiki zor kiykas-sürənlərni, Uning iqidiki jəbir-zulumlarni kərüp bekinglar» — dənglar. **10** — Ular hək ix kilixni bilməydu — dəydu Pərwərdigar, — Ular ordilirioƣa zulum-zorawanlik bilən tartiwaloƣanlirini həm oljilarni juoƣlioƣuqilar! **11** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana bir yaw! U zeminni korxiwaldi! U mudapiənqni elip taxlaydu, Kəl'ə-ordiliring bulang-talang kilinidu. **12** Pərwərdigar mundak dəydu: — Padiqi xirning aoƣzidin koyning ikki putini yaki kulikining bir parqisini kutkuzup aloƣandək, Samariyidə olturoƣan Israillarmu xundak kutkuzulidu, — Xəhərdə pəkət kariwatning bir burjiki, Diwandiki bir parqə Dəməxk libasila kalidu! **13** — Anglanglar, Yakupning jəmətidə guwahlik beringlar, — dəydu Rəb Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Huda, **14** — Mən Israilning asiyliklirini əz bexioƣa qüxürgən künidə, Bəyt-əl xəhirining kurbangahlirinimu jazalaymən; Kurbangahning burjəkliridiki münggüzlər kesiwetilip yərgə qüxürülidu. **15** Mən «Kixlik Saray» wə «Yazlik Saray»ni birakla uruwetimən; Pil qixi əylərmu yokilip ketidu, Kəpligən əylər tügixidu, — dəydu Pərwərdigar.

4 I Baxandiki inəklər, Samariyə teoɣida turup, namratlarni harlawatkan, miskinlərni eziwatkanlar, Hojilirioɣa: «[Xarabni] elip kelinglar, biz iqimiz» dəydioɣanlar, Bu səzni anglanglar: — **2** Rəb Pərwərdigar Əz pak-mukəddəsliki bilən kəsəm iqkənki, Mana, bexinglaroɣa xundak künlər qüxiduki, U silərni ilməklər bilən, Nəslinglarni qanggaklar bilən elip ketidu. **3** Həm silər [ayallar] hərbiringlar sepilning xoraliridin kisilip ətüp, Udul mengip tikiwetisilər; Wə silər Harmon tərəpkə qerüwetilisilər, — dəydu Pərwərdigar. **4** Əmdi Bəyt-Əlgə kelinglar, asiylik kilinglar! Gilgaldimu asiylikni kəpəytinglar! Ətigəndə kurbanlikliringlarni, Hər üqinqi küni silərning «ondin bir» ülüx əxiriliringlarni elip kelinglar, **5** «Təxəkkür kurbanliki»ni hemirturuq bilən billə kəydürünglar — Silər «halis kurbanliklar»inglarni jakarlap mahtinip yürünglar; Qünki bundak kilixka amraksilər, i Israillar! — dəydu Rəb Pərwərdigar. **6** «Mən həmmə xəhərliringlarda «qixning pakizliki»ni qüxürdüm, Həmmə yeringlarda silərni ax-nanoɣa boloɣan hajətmən kildim; Birak silər yənila yenimoɣa kaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; **7** Hosuloɣa üq ayla kaloɣan bolsimu, silərdin yamoɣurni tartiwelip bərmidim; Bir xəhər üstigə yamoɣur yaoɣdurdum, Yənə bir xəhərgə yaoɣdurmidim; Bir parqə yər üstigə yamoɣur yaoɣdi; Yənə bir parqə yər yamoɣursiz kaojjirap kaldi; **8** Xuning bilən ikki, üq xəhərning [pukraliri] su tilap baxka bir xəhərgə ələngxip bardi, Lekin kanmidi; Birak silər yenimoɣa yənila kaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; **9** Mən silərni judun həm hal apiti bilən urdum; «Oɲajilioɣuqi kurt»lar nuroɣunlioɣan beoɣinglar, üzümzarliringlar, ənjür dərəhliringlar həm zəytün dərəhliringlarni yəp katti; Birak silər yenimoɣa yənila kaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; **10** Mən aranglaroɣa Misiroɣa qüxürülgən apətlərdək apətni əwəttim; Yigitliringlarni kiliq bilən ältürgüzdum, Atliringlarni olja boluxka koyuwəttim; Mən karargahinglardin [jəsətlərning] sesikqilikini purutuwəttim, Uni dimioɣinglaroɣimu kirgüzdum, Birak silər yenimoɣa yənila kaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; **11** Mən aranglardin bəzilərni Huda Sodom wə Gomorra xəhərlirini ərüwətkinidək ərüwəttim, Xuning bilən silər ottin tartiwelinoɣan bir ququla otundək bolup kaldinglar; Birak yenimoɣa yənila kaytmidinglar, — dəydu Pərwərdigar; **12** Xunga Mən sanga xundak kilixim kerək dəwatimən, i Israil; Mən buni sanga kilidioɣanlikim tüpəylidin, Hudaying bilən kerüxüxkə təyyarlan, i Israil! **13** Qünki mana, taoɣlarni Xəkilləndürgüqi, Xamalni Yaratkuqi, Insanoɣa əzlirining oy-pikrining nemə ikənlikini Ayan Kiloɣuqi, Tang səhərni karangoɣulukka Aylanduroɣuqi, Yər yüzidiki yukiri jaylarning üstidə dəssəp yürgüqi dəl Xudur, Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Huda Uning namidur!

5 I Israil jəməti, bu səzni, Yəni Mən sən tooɣruluk okuydioɣan bir mərsiyəni anglap koy: — **2** «Pak kiz Israil yikildi; U kaytidin ornidin turmaydu; U əz tuprikioɣa taxlanoɣan, Uni turoɣuzup yəligüqi yoktur». **3** Qünki Rəb Pərwərdigar mundak dəydu: — [Israilning] ming [ləxkər] qikkan bir xəhirining yüz [ləxkirila] tirik kalidu; Yüz ləxkər qikkan bir xəhirining Israil jəməti üqün on [ləxkirila] tirik kalidu; **4** Qünki Pərwərdigar Israil jəmətigə mundak dəydu: — Meni izdənglar, həyatka erixisilər; **5** Bəyt-Əlni izdimənglar, Gilgaloɣimu barmanglar, Bəər-Xebaoɣa səpər kilmanglar; Qünki Gilgal əsirgə elinip sürgün kilinmay kalmaydu, Bəyt-Əl yokka qikidu. **6** Pərwərdigarni izdənglar, həyatka erixisilər; Bolmisa U Yüsüp jəməti iqidə ot kəbi partlap, uni yəp ketidu, Həm Bəyt-Əldə otni əqürgüdək adəm tepilmaydu. **7** I adalətni əmənggə aylanduroɣuqi, Həkkaniylikni yərgə taxlioɣuqilar, **8** Silər Orion yultuz türkümi wə Kəlb yultuz topini Yaratkuqi, Ölüm kələnggisini tang nurioɣa Aylanduroɣuqi, Kündüzni karangoɣuluk bilən keqigə Aylanduroɣuqi, Dengizdiki sularni qakirip, ularni yər yüzigə Kuyoɣuqini izdənglar; Pərwərdigar Uning namidur. **9** U baturlar üstigə tuyuksiz halakətni partlitidu, Istihkam üstigə halakət qüxüridu. **10** Xu [Israillar] xəhər dərwazisida tənbih beridioɣanlaroɣa əq, Durus səzləydioɣanlardin yirginidu. **11** Əmdi silər namratlarni ezip, Ulardin buoɣday «hədiyə»lərni aldinglar! Oyuloɣan taxlardin əylərni saldinglar, Birak ularda turmaysilər; Silər güzəl üzümzarlarni bərpa kiloɣansilər, Birak ularning xarabini iqəlməysilər. **12** Qünki silərning asiylikliringlarning kanqilik kəplükini, Silərning gunahinglarning kanqilik zor ikənlikini obdan bilimən; Ular həkkaniy adəmni ezidu, Ular para yəydu, Xəhər dərwazisida miskinlərning həkkini kayriwalidu. **13** Xunga bundak dəwrdə «pəmlik adəm» süküt kilidu; Qünki u rəzil bir dəwrdur. **14** Həyat yaxax üqün yamanlikni əməs, mehribanlik-yahxilikni izdənglar; Xundak boloɣanda silər degininglardək, Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar həkikətən silər bilən billə bolidu. **15** Yamanlikтin nəprətlininglar, mehribanlik-yahxilikni səyünglar, Xəhər dərwazisida adalətni ornitinglar; Xundak kiloɣanda Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Huda bəlkim Yüsüpning kaldisioɣa xapaət kərsitər. **16** Xunga Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Huda Rəb mundak dəydu: — «Barlik kəng rəstə-bazarlarda ah-zarlar anglinidu; Ular həmmə koqilarda «Way... way!...» dəp awazini kətüridu; Ular dehkanlarnimu matəm tutuxka, Ah-zarlar kətürgüqi «ustilar»ni yioɣlaxka qakiridu. **17** Həm barlik üzümzarlardimu ah-zarlar kətürülidu; Qünki Mən Əzüm aranglardin ətüp ketimən» — dəydu Pərwərdigar. **18** Pərwərdigarning künigə täkəzzar boloɣan silərgə way! Pərwərdigarning küni silərgə kandak akiwətlərni kəltürər? U yoruklуk əməs, bəlki karangoɣuluk elip kelidu. **19** U küni birsi xirdin kəqip, eyikka uqrap, Andin əyigə kirip, koli bilən tamoɣa yələnggndə, Yilan uni qakkandək bir ix bolidu! **20** Pərwərdigarning küni yoruklуk əməs, bəlki karangoɣulukla elip kelidu əməsmu? Uningda pakət karangoɣulukla bolup, yoruklуk həq bolmaydioɣu?! **21** Həytliringlaroɣa nəprətliniman, ulardin bizar boldum, Ibadət sorunliringlarning purikini purioɣum yok. **22** Qünki silər Manga «kəydürmə kurbanlik»lar həm «ax hədiyə»liringlarni sunup atisanglarmu, Mən ularni kobul kilmaymən; Silərning bordak malliringlar bilən kiloɣan «inaklik kurbanlikliringlar»oɣa karaymayman. **23** Məndin munajatliringlarning sadalirini epketinglar, Qiltarliringlarning küylirini anglimaymən; **24** Buning ornida adalət huddi xarkiratmidək, Həkkaniylik əbədiy akidioɣan ekimdək dolkunlisun! **25** Silər qəl-bayawandiki kirik yilda kiloɣan kurbanlik-hədiyilərni Manga elip kəldinglarmu, i Israil jəməti?! **26** Bərhək, silər «Sukkot» degən padixahinglar, həm «Kiun» degən butliringlarni, yəni «Yultuz ilahi»nglarni kətürüp mangdinglar! **27** Əmdi Mən silərni əsir kilip, Dəməxktin yiraklaroɣa sürgün kildurimən, — dəydu «Samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Huda» degən nam bilən ataloɣan Pərwərdigar.

6 I Zionda hatirjəm olturoɣanlar həm Samariyə teoɣioɣa tayinip aman-esən yaxioɣanlar! I əllərning kattisining ərbabliri! Israil jəməti silərni izdəp kelidu — — Silərning halinglaroɣa way! **2** [Silər həlkkə]: — «Kalnəh xəhirigə berip kərünglar; Xu yərdin «büyük Hamat» xəhirigə beringlar, Andin Filistiylərning xəhiri Gatka qüxüp bekinglar; Bular silərning ikki padixahlikinglardin əwzəlmu? Ularning qegrisi silərningkidin kəngmu?» — [dəp mahtinip səzləysilər]. **3** I yaman künni

keqiktürməkqi boloŋanlar! Silər jəbir-zulumning ḥəkümranlikini ornitip, uni əzünglaroŋa yekin kilmakqi bolisilər, **4** Pil qixida nəkixlənqən kariwatlar üstidə yatisilər, Diwanliringlar üstidə kerilip yatisilər, Pada topidin pahlanlarni, Kala kotanliridin mozayni tallap yəysilər, **5** Qiltar aḥangioŋa təngkəx kilip eytisilər, Dawuttək əzünglaroŋa sazlarni ijad kilisilər, **6** Xarabni qiniləp-qiniləp iqisilər, Əzünglaroŋa sərhil maylik ətirlərni sürisilər, — Birak kənglünglar Yüsüp jəmətining ziyan-zəhmiti üqün ḥeq azablanmaydu! **7** Xunga ular tunji əsirgə qüxkənlər arisida əsirgə elinidu; Kerilip yatkanlarning əyx-ixriti ahirlixidu. **8** Rəb Pərwərdigar Əz ḥayati bilən kəsəm kiloŋanki, — dəydu Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda, — Mən Yakupning oŋururidin bizar boldum, Uning orda-istiḥkamliridin nəprətlinimən; Mən bu xəḥərni, xundakla uningdiki ḥəmmini düxməngə təngla ətküzüp berimən; **9** Wə əməlgə axuruliduki, Bir əydə on adəm bolup kalsa, bu onəylənmu əlidu. **10** Əgər məlum bir əlgüqining tuoŋkini, yəni əlgüqining jəsitini kəydürüxkə məs'ul kixi ustihanlarni kətürüp əydin qikiwetip, əy iqidiki yənə birsidin: — «Kexingda yənə birsi barmu?» dəp sorisa, u «Yok» dəydu, Andin [tuoŋkini] yənə: «Süküt! Pərwərdigarning namini tiloŋa eliximizoŋa bolmaydu!» — dəydu. **11** Səwəbi, Pərwərdigar buyruk qüxüridu, Wə qong əyni parə-parə kiliwetidu, Kiqik əynimu qak-qekidin yerip qekiwetidu. **12** Atlar tax üstidə qapalamdu? Adəmlər axu yərni kalilar bilən aoŋduralamdu? Birak silər adalətni ət süyigə, Ḥəkkaniylikning mewisini əməngə aylanduroŋansilər — **13** — Yok bir nərsidin xadlinip kətkənsilər, «Əz küqimizgə tayinip kudrətkə igə boloŋanmiz» — degənsilər. **14** Qünki mana, i Israil jəməti, — dəydu Pərwərdigar, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Huda, — Mən silər bilən karxilixidioŋan bir əlni turoŋuzimən; Ular Hamat xəḥirining dawinidin Arabaḥ ekimioŋiqə silərni harlaydu.

7 Rəb Pərwərdigar manga kərsəttiki — Keyinki ot-qəp bax tartkan waktida, mana U qekətkilərni yasidi (bu padixaḥ əzigə ot-qəp oroŋandin keyinki, ikkinqi ketimlik ot-qəp əskən wakit idi) **2** ḥəm xundak boldiki, qekətkilər zemindiki ot-qəpni kaldurmay yəwətkəndin keyin, mən: — «I Rəb Pərwərdigar, ətünüp kalay, kəqürgəysən! Yakup kandakmu qidiyalaydu? U kiqik tursa!» — dedim. **3** Pərwərdigar əmdi undak kilixtin yandi: «Əmdi undak bolmaydu» — dedi Pərwərdigar. **4** Rəb Pərwərdigar manga kərsətti — Mana, Rəb Pərwərdigar [həlki] bilən kürəx kilixka otni qakirdi; Ot ḥətta qongkur dengiznimu kurutti, Miras boloŋan zeminnimu yəp kətti; **5** Əmdi mən: — «I Rəb Pərwərdigar, ətünüp kalay, tohtioŋaysən! Yakup kandakmu qidiyalaydu? U kiqik tursa!» — dedim. **6** Pərwərdigar xundak kilixtin yandi: «Əmdi undak bolmaydu» — dedi Rəb Pərwərdigar. **7** Əmdi U manga [mundak bir ixni] kərsətti — Wə mana, Rəb tik əlqigüq yip bilən kopuruloŋan tam tüwidə, Kolida tik əlqigüq yipni tutkiniqə turatti; **8** wə Pərwərdigar məndin: — «Amos, nemini kərdung?» dəp soridi. Mən: «Tik əlqigüq yipni» — dedim. Rəb: «Mən yənə Əz həlkim Israil otturisioŋa tik əlqigüq yipni tikləymən; Mən yənə ularni jazalimay ətüp kətməymən; **9** Ḥəm Ishakning «yukiri jayliri» ḥalak bolidu, Israilning tawapgaḥliri wəyran kilinidu; Yəroboam jəmətigə kiliq bilən ḥujum kilixka ornumdin turimən» — dedi. **10** Xuning bilən Bəyt-Əldiki kaḥin Amaziya Israil padixaḥi Yəroboamoŋa həwər yollap: — «Amos Israil jəməti arisida turupmu siligə suyikəst kildi; zemin uning kiloŋan barlik gəplirini kətürəlməydu. **11** Qünki Amos: — «Yəroboam kiliqta əlidu, Israil əsirgə elinip əz zeminidin sürgün bolmay kalmaydu!» — dəydu» — dedi. **12** Andin Amaziya Amoska: — Ḥəy aldin kərgüqi! Bəs, yokal, Yəḥuda zeminioŋa kaq, axu yərdə bexarət berip, xu yərdə nan tepip yə! **13** Birak Bəyt-əldə yənə bexarət bərmə; qünki u padixaḥning tawapgaḥi, xaḥlik əydur, — dedi. **14** Amos Amaziyaoŋa jawab berip mundak dedi: — «Mən əsli pəyoŋəmbər əməs idim, yaki pəyoŋəmbərning ooŋlimu əməsmən; bəlki mən bir qarwiqi, xundakla erən dərəḥlirining mewisini tərgüqi idim. **15** Birak pada bekiwatkan qeoŋimda Pərwərdigar meni Əz ilkigə aldi wə manga: «Baroŋin, həlkim Israiloŋa bexarət bər» — dedi. **16** Əmdi, i Amaziya, Pərwərdigarning səzigə kulak sal! Sən manga: «Israilni əyibləydioŋan bexarətlərni bərmə, Isḥak jəmətini əyibləydioŋan səzlərni eytma», deding. **17** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — «Sening ayaling xəḥərdə pahixə bolidu, ooŋul-kizliring kiliq bilən kirilidu wə zemining əlqəx tanisi tartilixi bilən parqilinidu; sən napak bir zeminda əlisən; wə Israil əsirgə elinip əz zeminidin sürgün bolmay kalmaydu»».

8 Rəb Pərwərdigar manga mundak bir ixni kərsətti; mana, bir sewət yazlik mewə. **2** Andin U məndin: Amos, nemini kərdung? — dəp soridi. Mən: «Bir sewət yazlik mewini» — dedim. Pərwərdigar manga: Əmdi həlkim Israiloŋa zawal yətti; Mən yənə ularni jazalimay ətüp kətməymən, — dedi. **3** — Xu küni ordidiki kizlarning nahxiliri kiya-qiyalaroŋa aylinidu, — dəydu Rəb Pərwərdigar; — Jəsətlər kəp bolidu; ular jay-jaylarda sirtka taxlinidu. Süküt! **4** Buni anglanglar, ḥəy miskinlərni əzgüqilər, Zemindiki ajiz məminlərni yokatmakqi boloŋanlar — **5** «Axlikimizni satmakqi iduk, yengi ay kaqanmu ahirlixar, Buoŋday yaymisini aqattuk, xabat küni kaqan tügər?» — dəydioŋanlar, — Xundakla «əfaḥ»ni kiqik kilip, «xəkəl»ni qong elip, Aldamqilik üqün tarazini yaloŋan kiloŋanlar! **6** — Namratlarni kümüxkə, Miskin adəmni bir jüp qorukka setiwalmakqi boloŋanlar, Buoŋdayni süpüründisi bilən koxup satmakqi boloŋanlar! **7** Pərwərdigar Yakupning oŋururi bilən xundak kəsəm kildiki, — Bərḥək, Mən ḥərgiz ularning kiloŋanliridin ḥeqbirini untumaymən! **8** Zemin bu ixlardin təwrinip kətməmdu? Wə uningda turuwatkanlarning ḥəmmisi matəm tutmamdu? U Nil dəryasidək ərləp ketidu, U Misir dəryasidək ərkəxləp, andin qəküp ketidu. **9** Xu küni xundak əməlgə axuruliduki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, — Kuyaxni qüxtə patkuzimən, Zeminni xu oquk kündə karangoŋulaxturimən. **10** Ḥeytliringlarni musibətkə, Ḥəmmə nahxiliringlarni aḥ-zarlaroŋa aylanduriwetimən; Ḥəmmə adəmning qatriki üstini bəz rəht bilən orioŋuzimən, Ḥərbir adəmning bexida takirlik pəyda kilimən; Bu matəmni yəkkə-yeganə bir ooŋulning matimidək, Ḥeytning ahirini dərd-ələmlik bir kün kiliwetimən. **11** Mana, xundak künlər keliduki, — dəydu Rəb Pərwərdigar, Zeminoŋa kəḥətqilikni əwətimən, — — Nanoŋa boloŋan kəḥətqilik əməs, yaki suoŋa boloŋan qangkaxmu əməs, bəlki Pərwərdigarning səz-kalamini anglaxka boloŋan kəḥətqilikni əwətimən. **12** Xuning bilən ular dengizdin dengizoŋa, ximaldin xərkkə kezip mangidu, Ular Pərwərdigarning səz-kalamini izdəp uyan-buyan yürüp, uni tapalmaydu. **13** Xu küni güzəl kizlar ḥəm yigitlərmu ussuzluktin ḥalidin ketidu; **14** Ḥəm Samariyəning gunaḥining [nami] bilən kəsəm iqkənlər, Yəni «Ilaḥingning tirikliki bilən, i Dan», yaki «Bəər-Xebadiki [ilaḥiy] tirik yol bilən!» dəp kəsəm iqkənlər bolsa — Ular yikilidu, ornidin ḥərgiz kaytidin turalmaydu.

9 Mən Rəbning kurbangaḥning yenida turoŋinini kərdum; U mundak dedi: — — Tüwrüklərning baxlirini urunglar, bosuoŋilar silkingiqə urunglar, Ularni [ibadəthanidikilərning] baxlirioŋa qüxürüp, parə-parə kilinglar! Mən xu [butpərəslər]din əng ahirda kaloŋanlirinimu kiliq bilən əltürimən; Ulardin

ⱪaqay degənlər ⱪaqalmaydu, Ulardin ⱪutulay degənlər ⱪutulup qiⱪalmaydu. **2** Ular təḫtisara iqigə texip kirsə, ⱪolum axu yərdin ularni tartip qiⱪiridu; Ular asmanoⱪa yamixip qiⱪsa, Mən xu yərdin ularni tartip qüxürimən; **(Sheol h7585)** **3** Ular Karməl qoⱪⱪisioⱪa məküwalsimu, Mən ularni izdəp xu yərdin alimən; Ular dengiz tegidə nəzirimdin yoxurunuwaloⱪan bolsimu, Mən yilanni buyruymən, u ularni qaⱪidu; **4** Düxmənlirigə əsirgə qüxkən bolsimu, Mən xu yərdə ⱪiliqni buyruymən, u ularni əltüridu; Mən yahxiliⱪni əməs, bəlki yamanliⱪni yətküzüx üqün kəzlirimni uloroⱪa tikimən. **5** Samawi ⱪoxunlarning Sərdari boloⱪan Rəb Pərwərdigar, Zeminoⱪa təgküqi bolsa dəl Uning Θzidur; U tegixi bilənla, zemin erip ketidu, uningda turuwatⱪanlarning ḫəmmisi matəm tutidu; Zemin Nil dəryasidək ərləp ketidu — Misirning dəryasidək [ərkəxləp], andin qəküp ketidu. **6** Rawaⱪlirini ərxlərgə selip, asman gümbizini yər yüzigə bekitküqi Xudur; Dengizdiki sularni qaⱪirip, ularni yər yüzigə ⱪuyoⱪuqi Udur; Pərwərdigar Uning namidur. **7** Silər Manga nisbətən Efiopiyə baliliriⱪa ohxax əməsmu, i Israil baliliri? Mən Israilni Misirdin elip qiⱪaroⱪan əməsmu? Filistiylərni Kret arilidin, Suriyəliklərni Kir xəⱨiridin qiⱪaroⱪan əməsmu? **8** Ⱪaranglar, Rəb Pərwərdigarning kəzi «gunaⱨkar padixaⱨliⱪ» üstigə qüxti — Mən yər yüzidin uni yoⱪitimən; Lekin Mən Yaⱪup jəmətini toluⱪ yoⱪitiwətməymən, — dəydu Pərwərdigar. **9** Qünki ⱪaranglar, Mən buyruⱪ qüxürimən, Xuning bilən huddi birsi danni oⱪəlwirdə taskioⱪandək, Israil jəmətini əllər arisida taskaymən, Biraⱪ ulardin əng kiqikimu yərgə qüxüp kətməydu. **10** [Ⱨalbuki], həlⱪimning barliⱪ gunaⱨkarliri, yəni: «Külpət bizgə ⱨərgiz yeⱪinlaxmaydu, beximizoⱪa qüxməydu» degüqilər ⱪiliq tegidə əlidu. **11** Xu küni Mən Dawutning yiⱪiloⱪan kəpisini yengibaxtin tikləymən, Uning yeriⱪlirini etimən; Uni harabiliktin ongxap, Əyni zamandiki petidək ⱪurimən. **12** Xuning bilən ular Edomning ⱪaldisioⱪa ⱨəmdə namim bilən ataloⱪan barliⱪ əllərgə igidarqiliⱪ ⱪilidu, — dəydu buni bejirgüqi Pərwərdigar. **13** Mana xundaⱪ künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Yər ⱨəydigüqi ⱨosul yioⱪuqioⱪa yetixiwalidu, Üzümlərni qəyligüqi uruⱪ qaqⱪuqioⱪa yetixiwalidu; Taoⱪlar yengi xarabni temitip, Barliⱪ dəng-egizliklər erip ketidu. **14** Wə həlⱪim Israilni asarəttin ⱪuturdurup, azadliⱪⱪa erixtürimən; Ular harab xəⱨərlərni ⱪayta ⱪurup, ularda makanlixidu; Ular üzümzarlarni tikip, ularning xarabini iqidu; Ular baoⱪlarni bərpa ⱪilip, mewisini yəydu. **15** Mən ularni əz zemini üstigə tikimən, Ular Mən uloroⱪa ata ⱪiloⱪan zemindin ⱨərgiz ⱪaytidin yuluwetilmaydu — dəydu Pərwərdigar sening Hudaying.

Obadiya

1 Obadiya kərgən alamət kərünüx: — Rəb Pərwərdigar Edom
tooƣruluk mundak dəydu: — (Biz Pərwərdigardin bu həwərni
anglaxka muyəssər bolduk) — «Bir əlqi əllər arisioƣa əwətildi;
U: «Ornunglardin turunglar, biz uningoƣa karxi jəng kilix
üqün turayli!» — dəp həwər beridu. **2** Mana, Mən seni əllər
arisida kiqik kildim; Sən [əllər arisida] kattik kəmsitilgən həlk
bolisən! **3** Həy tik kiyaning yerikliri iqidə turoƣuqi, Turaloƣusi
yukiri boloƣuqi, Kənglüngdə: «Kim meni yərgə qüxürəlisun?!»
degüqi, Kənglüngdiki təkəbburluk əzüngni aldap koydi! **4** Sən
bürküttək əzüngni yukiri kətürsəngmu, Qanggangni yultuzlar
arisioƣa tizsangmu, Mən xu yərdin seni qüxürüwetimən, —
dəydu Pərwərdigar. **5** Bulangqilar kexingoƣa kəlsimu, Ooƣrilar
keqilәp yeningoƣa kirsimu, (Həy, xunqə üzüp taxlinisən!)
Ular əzlirigə quxlukla ooƣrilaytti əməsmu? Üzüm üzgüqilər
yeningoƣa kəlsimu, azrak wasanglarni kalduridu əməsmu? **6**
Birak Əsawning təəllukati kandak ahturuldi! Uning yoxurun
baylikliri kandak tepip qikildi! **7** Barlik ittipakdaxliring seni
qegrayingoƣiqə həydiwetidu; Sən bilən inak ətkənlər seni aldap,
üstüngdin oƣəlibə kilidu; Neningni yegənlər sanga kiltak kuridu;
[Sən] dərwəkə yorutulmioƣandursən! **8** Mən xu küni, — dəydu
Pərwərdigar, — Edomdin danixmənlərni, Əsawdin əkil-parasətni
yokatmamdimən? **9** Xuning bilən palwanliring parakəndə
bolidu, i Teman, Xuning bilən Əsawning teoƣidiki hərbir
adəm kiroƣinqilikta kətl kilinidu. **10** Ukang Yakupka kiloƣan
zulum-zorawanliking tüpəylidin, Iza-ahanət seni kaplaydu;
Sən mənggügə üzüp taxlinisən. **11** Sən bir qəttə [pərwasiz]
karap turoƣan küni, Yəni yaka yurttikilər [buradiringning]
mülkini bulap kətkən küni, Taipilər uning dərwaziliridin
kirip Yerusalem üstigə qək taxlioƣan küni, Sən ularning bir
əzasioƣa ohxax boloƣansən. **12** Birak kerindixingning apətlik
künigə pərwasiz karap turmasliking kerək idi, Yəhudaning
balilirining halakət künidə huxal bolup kətməsliking kerək
idi; Külpətlik künidə aoƣzingni yooƣan kilmasliking kerək idi;
13 Əz həlkimni apət baskan künidə, ularning dərwazioƣa
kirməsliking kerək idi; Ularni apət baskan künidə ularning
dərd-ələmigə erənsiz karap turmasliking kerək idi, Apət baskan
künidə kolungni mal-mülkigə sozmasliking kerək idi; **14**
Sən xəhərdin kеqip kutuloƣanlarni üzüp taxlax üqün aqa
yolda turmasliking kerək idi; Külpət baskan künidə uningdin
kutulup kaloƣanlarni düxməngə tapxurmasliking kerək idi. **15**
Qünki Pərwərdigarning küni barlik əllər üstigə qüxüxkə yekin
kaloƣandur; Sening baxkilaroƣa kiloƣiningdək, sangimu xundak
kilinidu; Sanga tegixlik jaza əz bexingoƣa qüxidu; **16** Qünki sən
Əz mukəddəs teoƣimda [oƣəzipimni] iqkiningdək, Barlik əllərmu
xundak tohtawsiz iqidu; Bərhək, ular iqidu, yutidu, Andin ular
heq məwjut əməstək yokap ketidu. **17** Birak Zion teoƣi üstidə
panah-kutkuzulux bolidu, Taoƣ pak-mukəddəs bolidu; Yakup
jəmətining təəllukatliri əzigə təwə bolidu; **18** Wə Yakup jəməti
ot, Yüsüp jəməti yalkun, Əsaw jəməti ularoƣa pahal bolidu;
[Ot wə yalkun] Əsaw jəməti iqidə yekilip, ularni yutup ketidu;
Əsaw jəmətidin heqbirsi kalmaydu; Qünki Pərwərdigar xundak
səz kiloƣan. **19** [Yəhudaning] jənubidikilər Əsawning teoƣioƣa
igə bolidu; Xəfəlah tüzlənglikidikilər Filistiylərning zemioƣa
igə bolidu, Bərhək, ular əfraimning dalasi həm Samariyəning
dalasioƣa igə bolidu; Binyamin Gileadka igə bolidu; **20** Sürgün
boloƣanlardin kelip kaloƣan Israillardin tərkib tapkan bu koxun
Kanaandikilərgə təwə boloƣan zeminoƣa Zarəfatkiqə igə bolidu;
Səfaradta sürgündə turoƣan Yerusalemdikilər bolsa jənubtiki
xəhərlərgə igə bolidu. **21** Andin Zion teoƣi üstigə kutkuzoƣuqilar
qikidu, Ular Əsaw teoƣi üstidin həküm süridu; Xuning bilən
padixahlik Pərwərdigaroƣa təwə bolidu!

Yunus

1 Pərwərdigarning səzi Amittayning oƣli Yunuska yetip kelip mundaķ deyildi: — **2** «Ornungdin tur, dərhal Ninəwə degən axu büyük xəhərgə berip, awazingni kətürüp u yərdikilərni agahlandurоƣin; qünki ularning rəzillikliri Mening kəzümgə ķadilip turidu». **3** Biraķ Yunus ornidin turup Pərwərdigarning yüzidin əzini ķaqurux üqün Tarxix degən yurtķa kətməkqi boldi. Xunga u Yoppa xəhirigə berip, Tarxixķa baridiоƣan kemə tepip, kirasini tələp uningоƣa qüxti wə kemiqilər bilən birliktə Tarxixķa berip, Pərwərdigarning yüzidin əzini ķaqurmaķqi boldi. **4** Pərwərdigar bolsa zor bir boranni dengizоƣa taxlidi; xunga dengizda dəhxətlik ķara boran qikip, kemə parqilinip kətkili tas ķaldi. **5** Kemiqilər bolsa bək ķorķup ketip, hərķaysisi əz ilahlirioƣa hitab ķilip dua ķilixti; ular kemini yeniklisun dəp uningdiki yük-taķlarni dengizоƣa taxliwətti. Biraķ Yunus bolsa, kemining asti ķəwitigə qüxüwelip, xu yərdə ələktək uhlawatķanidi. **6** Kemə baxliķi uning yenioƣa kelip uningоƣa: «Əy, uhlawatķan kixi, bu ķandaķ ķilioƣining? Ornungdin tur, ilahingni seoƣinip nida ķil! Kim bilidu, ilahingning nəziri qüxüp bizni ħalakəttin kutķuzup ķalamdu tehi?» — dedi. **7** Ular bir-birigə: — Kelinglar, bu külpətning kimning wəjidin beximizоƣa qüxkənlikini bekitix üqün qək taxlayli, — deyixti. Xundaķ ķilip ular qək taxlaxti; ahirda qəktə Yunus qikip ķaldi. **8** Ular uningdin: — Ķeni, eyt, beximizоƣa qüxkən bu külpət kimning səwəbidin boluwatidu? Sening tirikqiliking nemə? Nədin kəlding? Ķaysi əl, ķaysi milləttin sən? — dəp soridi. **9** U ularоƣa: — Mən bolsam ibraniy millitidin, ərlərdiki Hudadin, yəni dengizni, yər-zeminni yaratķan Pərwərdigardin ķorķķuqimən, dedi. **10** Bu səz ularni intayin ķorķutiwətti. Ular: «Sən zadi nemə ix ķiloƣan?» — dəp soridi [qünki ular uning Pərwərdigarning yüzidin ķaqķanlikini bilgənidi, qünki ular buni uning əz aoƣzidin anglioƣanidi]. **11** Ular uningdin: — Əmdi biz seni ķandaķ ķilsaķ dengiz biz üqün tinqlinidu? — dəp soridi; qünki dengiz dolķuni baroƣanseri əwj elip ketiwatatti. **12** U ularоƣa: — Meni kətürüp dengizоƣa taxliwetinglar, xu qaoƣda dengiz silər üqün tinqlinidu; qünki bilimənki, bu zor boran mening səwəbimdin silərgə qüxti, — dedi. **13** Biraķ bu adəmlər küqəp palaķ urup ķiroƣaķķa yetixkə tirixti; əmma yetəlmidi, qünki dengiz ķerixķandək tehimu dolķunlap ketiwatatti. **14** Ular Pərwərdigarоƣa iltija ķilip pəryad kətürüp: — Aħ Pərwərdigar, Səndin ətünimiz, bu adəmning jenini aloƣanlikimizni bizdin kərmigəysən! Bigunaħ bir adəmning ķenini təküxning gunaħini üstimizgə ķoymioƣaysən! Qünki Sən Pərwərdigar Əzüngning haliоƣiningni ķilding! — dəp nida ķildi. **15** Xuning bilən ular Yunusni kətürüp elip dengizоƣa taxliwətti; dengiz dolķunlinixtin xuan tohtidi. **16** Xuning bilən bu adəmlər Pərwərdigardin ķattiķ ķorķti; ular Pərwərdigarоƣa atap ķurbanlik ķilip ķəsəm iqixti. **17** Biraķ Pərwərdigar Yunusni yutuwelixķa yoƣan bir beliķni əwətkənidi. Yunus bolsa bu beliķning ķarnida üq keqə-kündüz turdi.

2 Yunus beliķning ķarnida turup Pərwərdigarоƣa mundaķ dua ķildi: — **2** «Mən dərd-əlimimdin Pərwərdigarоƣa pəryad kətürdum, U manga ijabət ķildi. Mən təħtisaraning təktidin pəryad ķildim, Sən awazimоƣa ķulaķ salding. **(Sheol h7585)** **3** Qünki Sən meni dengiz təktigə, dengiz ķarnioƣa taxliwətting, Kəlkün eķinliri meni arisioƣa eliwaldi, Sening barliķ dolķunliring ħəm ərkəxliring üstümdin ətüp kətti; **4** Wə mən: «Mən nəziringdin taxliwetilgənmən; Biraķ mən yənila mukəddəs ibadəthanangоƣa ķarap ümid bilən təlmürimən» — dedim. **5** Sular meni yutup kətküdək dərijidə oriwaldi, Dengiz təkti meni ķapsiwaldi; Dengiz qəpliri beximoƣa qirmixiwaldi. **6** Mən taoƣlarning təglirigiqə qüxüp kəttim; Yər-zemin tegidiki taķaķlar meni əbədil'əbədkiqə ķamap ķoydi; Ħalbuki, Sən jenimni ħang iqidin qikarding, i Pərwərdigar Hudayim. **7** Jenim iqimdə ħalidin kətkəndə Pərwərdigarni esimgə kəltürdum, Duayim Sanga yetip, Mukəddəs ibadəthanangоƣa kirip kəldi. **8** Bimənə ərzimәs butlaroƣa qoķunoƣanlar əzigə nesip boloƣan meħribanliķtin məħrum bolidu. **9** Biraķ mən bolsam təxəkkür sadayim bilən Sanga ķurbanlik ķilimən; Mən iqkən ķəsəmlirimni Sening aldingda ada ķilimən. Nijat-ķutķuzux Pərwərdigardindur!» **10** Pərwərdigar beliķķa buyrudi, beliķ Yunusni ķuruklukķa ķəy ķildi.

3 Pərwərdigarning səzi ikkinqi ķetim Yunuska yetip mundaķ deyildi: — **2** «Ornungdin tur, Ninəwə degən axu büyük xəhərgə berip, Mən sanga tapxuroƣan həwərni ularоƣa jakarla». **3** Yunus ornidin turup Pərwərdigarning səzi boyiqə Ninəwə xəhirigə bardi. Ninəwə bolsa naħayiti büyük bir xəhər bolup, xəhərning əzila üq künlük yol idi. **4** Yunus xəhər iqigə kirip bir kün mangdi, u: — Ķirik kündin keyin, Ninəwə xəhiri wəyran ķilinidu! — dəp jakarlidi. **5** Ninəwədikilər Hudaning səzigə ixəndi. Ular roza tutulsun dəp elan ķilip, mətiwərlərdin tartip əng kiqikigiqə ularning ħəmmisi bəz kiyim kiydi. **6** Bu səz padixaħķa yətkəndə, umu təhtidin turup, tonini taxlap bəz kiyim kiyip küllükkə kirip olturdi. **7** U yənə əmri arķilik pütkül Ninəwə xəhirigə munularni jakarlidi: — «Padixaħ ħəm akşəngəklərning yarliķi boyiqə, Ninəwə xəhiridiki ħeqķandaķ adəm, at-ulaoƣ, kala, ķoy padiliri ħeqnərsigə eoƣiz təgmisun; ħeqnərsini yemisun, sumu iqmisun. **8** Ħərbir adəm wə ħaywan bəz kiysun, ħərbiri Hudaoƣa ķattiķ pəryad kətürsun; ħərbiri yaman yoldin yansun, ħərbiri ķolini zorawanliķtin üzsun; **9** kim bilidu, buning bilən Huda ķattiķ oƣəzipidin yenip bizni ħalak ķilmasmikin?». **10** Xuning bilən Huda ularning əməllirini, yəni yaman yollardin yanoƣanlikini kərüp, ularoƣa ķaratķan bala-ķazani qüxürüxtin yenip, xu baliyaķazani qüxürmidi.

4 Əmma bu ix Yunusni intayin narazi ķilip, uni ķattiķ oƣəzəplәndürdi. **2** U Pərwərdigarоƣa: — «Aħ, Pərwərdigar, əz yurtumdiki qaoƣda Sening xundaķ ķilidioƣanlikingni demigənmidim? Xunga mən əslidə Tarxixķa ķaqmaķqi boloƣanmən; qünki mən bilimənki, Sən meħir-xəpķətlik, rəħimdil, asan oƣəzəplənməydioƣan, qongķur meħribanlikķa toloƣan, kixilərning bexioƣa külpət qüxürüxtin yanoƣuqi Hudadursən. **3** Əmdi Pərwərdigar, jenimni məndin elip kət, ələüm mən üqün yaxaxtin əwzəl» — dedi. **4** Pərwərdigar uningdin: — Bundaķ aqqiķlanoƣining tooƣrimu? — dəp soridi. **5** Andin keyin Yunus xəhərdin qikip, xəhərning xərķiy təripigə berip olturdi. U xu yərdə əzigə bir qəllə yasap, xəhərdə zadi nemə ixlar bolarkin dəp uning sayisidə olturdi. **6** Pərwərdigar Huda Yunusni əz parakəndiqilikidin ķutķuzux üqün, uning bexioƣa sayə qüxsun dəp uningоƣa bir kiqik dərəhni əstürüp təyyarlidi. Yunus kiqik dərəhtin intayin hursən boldi. **7** Biraķ ikkinqi küni tang atķanda Huda bir ķurtni təyyarlap əwətti. Ķurt bu kiqik dərəhni pilikigə zərbə ķilip uni ķurutuwətti. **8** Kün ķizaroƣanda, Huda intayin issiķ bir xərķ xamilini təyyarlidi; kün təptini Yunusning bexioƣa qüxürdi, uni ħalidin kətküzdi. U əzigə ələüm tiləp: — Ələüm mən üqün yaxaxtin əwzəl, — dedi. **9** Biraķ Huda uningdin: — Sening axu kiqik dərəh səwəbidin xundaķ aqqiķlinixing tooƣrimu? — dəp soridi. U jawab berip: — Ħəə, ħətta ələgüdək aqqiķim ķəlgini tooƣridur, — dedi. **10** Pərwərdigar uningоƣa mundaķ dedi: — «Sən ħeq əjringni

singdürmigən ḥəm əzüng əstürmigən bu kiqik dərəhkə iqingni
aoɣritting; birak u bir keqidila əzi əsüp, bir keqidila ḳurup kətti;
11 Əmdi Mening ong ḳoli bilən sol ḳolini pərḳ etəlməydioɣan
yüz yigirmə ming adəm olturaḳlaxḳan, xundaḳla nuroɣun mal-
waranlirimu boloɣan Ninəwədək bundaḳ büyük xəḥərdikilərgə
iqimni aoɣritip rəḥim ḳiliximoɣa tooɣra kəlməmdu?».

Mikaḫ

1 Pərwərdigarning səzi — Yotam, Aḫaz wə Ḥəzəkiya Yəḫudaoɣa padixaḫ boloɣan künlərdə Morəxətlik Mikaḫoɣa kəlgən: — — U bularni Samariyə wə Yerusalem tooɣrisida kərgən. **2** Anglanglar, i həlklər, ḫəmminglar! Ḳulaḳ sal, i yər yüzi wə uningda boloɣan ḫəmminglar: — Rəb Pərwərdigar silərni əyibləp guwaḫlik bərsun, Rəb muḳəddəs ibadəthanisidin silərni əyibləp guwaḫlik bərsun! **3** Qünki mana, Pərwərdigar Əz jayidin qikidu; U qüxüp, yər yüzidiki yuḳiri jaylarni qəyləydu; **4** Uning astida taoɣlar erip ketidu, Jiloɣilar yerilidu, Huddi mom otning aldida erigəndək, Sular tik yardin tekülgəndək bolidu. **5** Buning ḫəmmisi Yaḳupning itaətsizliki, Israil jəmətidiki gunaḫlar tüpəylidin bolidu; Yaḳupning itaətsizliki nədin baxlanoɣan? U Samariyədin baxlanoɣan əməsmu? Yəḫudadiki «yuḳiri jaylar»[ni yasax] nədin baxlanoɣan? Ular Yerusalemdin baxlanoɣan əməsmu? **6** Xunga Mən Samariyəni etizdiki tax dəwisidək, Üzüm talliri tikixkə layiḳ jay ḳiliwetimən; Mən uning taxlirini jiloɣioɣa domilitip taxlaymən, Uning ullirini yalingaqlaymən; **7** Uning barliḳ oyma məbudliri para-para qeḳiwetilidu; Uning paḫixiliktin erixkən barliḳ ḫədiyəliri ot bilən køydürülidu; Barliḳ butlirini wəyranə ḳilimən; Qünki u paḫixə ayalning ḫəḳḳi bilən bularni yioɣip toplidi; Ular yənə paḫixə ayalning ḫəḳḳi bolup ḳaytip ketidu. **8** Bular üqün mən aḫ-zar kətürimən, Mən ḫuwlaymən; Yalingayaḳ, yalingaq degüdək yürimən; Mən qilbərilərdək ḫuwlaymən; Ḫuwḳuxlardək matəm tutup yürimən. **9** Qünki uning yariliri dawalioɣusizdur, U ḫətta Yəḫudaoɣiqimu yetip, Həlḳimning dərwazisioɣa, yəni Yerusalemoɣiqə yamridi. **10** Bu [apətni] Gat xəḫiridə səzlimənglar, Kət'iy yioɣlimanglar; Bəyt-lə-Afraḫ xəḫiridə topa-qangda eoɣinanglar! **11** I Xafirda turuwatḳan ḳiz, yalingaqlik wə xərməndilik iqidə [əsirlikkə] ət; Zaananda turuwatḳan ḳizlar talaoɣa ḫeq qiḳan əməs; Bəyt-Ezəl aḫ-zarlar kətürməktə; «[Huda] səndin muḳim jayingni elip ketidu!» **12** Marotta turuwatḳan ḳiz yahxilikḳa təlmürüp tit-tit boluwatidu; Birak yamanlik Pərwərdigardin Yerusalem dərwazisioɣa qüxti. **13** Tulparni jəng ḫarwisioɣa ḳat, i Laḳixta turuwatḳan ḳiz; (Laḳix bolsa, Zion ḳizioɣa gunaḫning baxlanoɣan yeri idi!) Qünki səndə Israilning itaətsizliki tepilidu. **14** Xunga sən huxlixix ḫədiyilirini Morəxət-Gat xəḫirigə berisən; Aḳzibning dukandarliri Israil padixaḫlirioɣa yaloɣanqilik yətküzidu; **15** Mən tehi sanga bir «mirashor» əpkelimən, i Marəxaḫ xəḫiridə turuwatḳan ḳiz; Israilning xan-xəripi Adullamoɣimu qüxüp kelidu. **16** Əzüngni takirbax ḳil, Zoḳung boloɣan balilar üqün qeqingni qüxürüwət; Ḳorultazdək aydingbaxlikingni kengəyt, Qünki ular səndin ayrilip sürgün boluxḳa kətti.

2 Ornida yetip kəbiḫlikni oylaydioɣanlaroɣa wə yamanlik əyligüqilərgə way! Pəkət ularning ḳolidin kəlsila, ular tang etixi bilənla uni ada ḳilidu; **2** Ularning aqkəz kəzi etizlaroɣa qüxsila, ular zorawanlik ḳilip buliwalidu; Əylərgimu ḳizikipla ḳalsa, bularnimu elip ketidu; Ular batur kixinimu jəmət bilən bulaydu, Adəmni əz mirasliri bilən ḳoxup qanggilioɣa kirgüziwalidu. **3** Xunga Pərwərdigar mundak dəydu: — Mana, Mən bu ailigə ḳarap, boyunliringlardin qikiralmaydioɣan yaman bir [boyuntururkni] oylap təyyarliwatimən; Silər əmdi gidiyip mangmaysilər; Qünki xu künlər yaman künlər bolidu. **4** Xu küni ular silər tooɣranglarda təmsilni tiloɣa elip, Eqinixlik bir zar bilən zarlaydu: — «Biz pütünləy bulang-talang ḳilinduk!; U həlḳimning nesiwisini baxḳilaroɣa bəlüwətti; Uni məndin xunqə dəḫxətlik məḫrum ḳildi! U etizlirimizni munapikḳa təḳsim ḳilip bərdi! **5** Xunga Pərwərdigarning jamaiti arisidin, Silərdə qək taxlap zemin üstigə tana tartip nesiwə bəlgüqidin birsimu ḳalmaydu. **6** Ular: «bexarət bərmənglar!» — dəp bexarət beridu! Əgər [pəyoɣəmbərlər] bu ixlar tooɣruluk bexarət bərmisə, əmdi bu ar-nomus bizdin ḫargiz kətməydu! **7** I Yaḳup jəməti, «Pərwərdigarning Roḫi səwr-takətsizmu? Bu ixlar rast Uning ḳiloɣanlirimu?» — degili bolamdu? Mening səzlirim durus mangoɣuqioɣa yahxilik kəltürməmdu? **8** Birak tünügünla Mening həlḳim ḫətta düxməndək ornidin ḳozoɣaldi; Silər hatirjəmliktə yoldin ətüp ketiwatḳanlarning tonini iq kiyimliri bilən salduruwalisilərki, Ularni huddi uruxtin ḳaytḳanlardək [kiyimsiz] ḳaldurisilər. **9** Həlḳim arisidiki ayallarni əzlirining illik əyliridin ḳooɣlaysilər; Ularning yax balilirini silər Mening güzəl gəḫirimdin mənggügə məḫrum ḳilisilər. **10** Ornunglardin turup neri ketinglar; Qünki ḫalakətni, Yəni azablik bir ḫalakətni kəltüridioɣan napaklik tüpəylidin, Bu yər silərgə təwə aramgaḫ bolmaydu. **11** Əgər bihudiliktə, yaloɣanqilikta yürgən birsi yaloɣan gəp ḳilip: — «Mən xarab wə ḫaraḳḳa tayinip silərgə bexarət berimən» — desə, Mana, u xu həlḳḳə pəyoɣəmbər bolup ḳalidu! **12** Mən qoḳum seni bir pütün ḳilip uyuxturimən, i Yaḳup; Mən qoḳum Israilning ḳaldisini yioɣimən; Mən ularni Bozraḫdiki ḳoylardək, Əz yayliḳida yioɣiloɣan bir padidək jəm ḳilimən; Ular adimining kəplükidin warang-qurunglukḳa tolidu. **13** Bir «bəsüp ətküqi» ularning aldioɣa qikip mangidu; Ular bəsüp qikip, ḳowukḳa yetip berip, uningdin qikti; Ular bəsüp qikti, Yəni ḳowukḳa yetip berip, uningdin qikti; Ularning Padixaḫi ularning aldida, Pərwərdigar ularning aldioɣa ətüp mangidu.

3 Mən mundak dedim: «Anglanglar, i Yaḳupning ḫakimliri, Israil jəmətining əmirliri! Adil ḫəkümni bilix silərgə has əməsmu? **2** I yahxilikni əq kərgüqi, Yamanlikni yahxi kərgüqilər — Silər Əz həlḳimdin terisini, Ustihanliridin gəxini yulidioɣan, Ularning gəxini yəydioɣan, Terisi soyuloɣuqə üstidin sawaydioɣan, Ustihanlirini qakidioɣan, Ularni ḳazanoɣa təyyarlioɣandək, Daxḳazandiki gəxni tooɣrioɣandək tooɣraysilər! **4** Buningdin keyin ular Pərwərdigaroɣa nida ḳilidu, Birak U ularni anglimaydu; Ularning ḳilmixliridiki ḫər türlük kəbiḫliki üqün, U qaoɣda U yüzini ulardin ḳaqurup yoxuridu!». **5** Pərwərdigar Əz həlḳini azduroɣuqi pəyoɣəmbərlər tooɣruluk mundak dəydu: — (Ular qixliri bilən qixləydu, «Aman-tinqlik!» dəp warkiraydu, Kimərkim ularning gelini maylimisa, Xularoɣa ḳarxi urux ḫazirlaydu!) **6** — Xunga silərni «alamət kərünüx»ni kərməydioɣan bir keqə, Pal saloɣili bolmaydioɣan ḳarangoɣuluk basidu; Pəyoɣəmbərlər üqün ḳuyax patidu, Kün ular üstidə ḳara bolidu; **7** «Alamət kərünüxni kərgüqilər» xərməndə bolidu, Palqilar yərgə ḳaritilidu; Ularning ḫammisi kalpuklirini tosup yüridu; Qünki Hudadin ḫeq jawab kəlməydu. **8** Birak mən bərḫək Pərwərdigarning Roḫidin küqkə toloɣanmən, Yaḳupḳa əzining itaətsizlikini, Israiloɣa uning gunaḫini jakarlax üqün, Tooɣra ḫəkümlərgə ḫəm kudrətkə toloɣanmən. **9** Buni anglanglar, ətünimən, i Yaḳup jəmətining ḫakimliri, Israil jəmətining əmirliri! Adil ḫəkümgə əq boloɣanlar, Barliḳ adalətni burmilaydioɣanlar, **10** Zionni ḳan təküx bilən, Yerusalemni ḫəkḳaniyətsizlik bilən ḳuridioɣanlar! **11** [Zionning] ḫakimliri parilar üqün ḫəküm qikiridu, Kaḫinlar «ix ḫəḳḳi» üqün təlim beridu; «Pəyoɣəmbərlər» pul üqün palqilik ḳilidu; Birak ular «Pərwərdigaroɣa tayinar»mix tehi, Wə: — «Pərwərdigar arimizda əməsmu? Bizgə ḫeq yamanlik qüxməydu» — deyixidu. **12** Xunga silərning wəjənglardin Zion teoɣi etizdək aoɣdurulidu, Yerusalem dəng-təpilik bolup ḳalidu, «Əy jaylaxḳan taoɣ» bolsa ormanlikning otturisidiki yuḳiri jaylardəkla bolidu, halas.

4 Birak ahirki zamanda, Pərwərdigarning əyi jaylaxkan taoŋ taoŋlarning bexi bolup bekitilidu, Ḥəmmə dəŋ-egizliktin üstün kilinip kətürülidu; Barlik həlklər uningoŋa karap ekip kelixidu. **2** Nuroŋun koŋm-millətlər kikip bir-birigə: — «kelinglar, biz Pərwərdigarning teoŋioŋa, Yakupning Hudasining əyigə kikip keləyli; U əz yolliridin bizgə egitidu, Wə biz uning izlirida mangimiz» — deyixidu. Qünki kanun-yolyoruk Ziondin, Pərwərdigarning səz-kalami Yerusalemdin kikidioŋan bolidu. **3** U bolsa kəp həlk-millətlər arisida ḥəküm kikiridu, U küqlük əllər, yirakta turoŋan əllərning ḥək-naḥəklirigə kesim kilidu; Buning bilən ular əz kiliqlirini sapan qixliri, Nəyzilirini oroŋak kilip sokuxidu; Bir əl yənə bir əlgə kiliq kətürməydu, Ular ḥəm yənə urux kilixni əgənməydu; **4** Bəlki ularning ḥərbiri əz üzüm teli wə əz ənjür dərihi astida olturidu, Wə ḥeqkim ularni korkatmaydu; Qünki samawiy koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar Əz aoŋzi bilən xundak eytti. **5** Barlik həlklər əz «ilaḥ»ining namida mangsimu, Birak biz Hudayimiz Pərwərdigarning namida əbədil'əbədgiqə mangimiz. **6** Xu künidə, — dəydu Pərwərdigar, — Mən meyip boloŋuqilarni, Ḥəydiwetilgənlərni wə Əzüm azar bərgənlərni yioŋimən; **7** Wə meyip boloŋuqini bir «kaldi», Ḥəydiwetilgənni küqlük bir əl kilimən; Xuning bilən Pərwərdigar Zion teoŋida ular üstidin ḥəküm süridu, Xu kündin baxlap mənggügiqə. **8** Wə sən, i padini kəzətküqi munar, — Zion kizining egizliki, [padixaḥlik] sanga kelidu: — — Bərḥək, sanga əslidiki ḥokuk-ḥəkümranlik kelidu; Padixaḥlik Yerusalem kizioŋa kelidu. **9** Əmdi sən ḥazir nemixka nida kilip nalə kətürisən? Səndə padixaḥ yokmidi? Sening muxawiringmu ḥalak boloŋanmidi, Ayalni toloŋak tutkandək azablar seni tutuwaloŋanmidi? **10** Azabka qüx, toloŋak tutkan ayaldək tuoŋuxka toloŋinip tirixkin, i Zion kizi; Qünki sən ḥazir xəḥərdin qikisən, Ḥazir dalada turisən, Sən ḥətta Babiloŋimu qikisən. Sən axu yərdə kutkuzulisən; Axu yərdə Pərwərdigar sanga ḥəmjəmət bolup düxmənliringdin kutkuzidu. **11** Wə ḥazir nuroŋun əllər: — «U ayaoŋ asti kilinip buloŋansun! Kəzimiz Zionning [izasini] kərsün!» — dəp sanga karxi jəng kilixka yioŋilidu; **12** Birak ular Pərwərdigarning oylirini bilməydu, Uning nixanini qüxənməydu; Qünki ənqilərni hamanoŋa yioŋkandək U ularni yioŋip koydi. **13** Ornungdin turup hamanni təp, i Zion kizi, Qünki Mən münggüzüngni təmür, tuyakliringni mis kilimən; Nuroŋun əllərni sokup parə-parə kiliwetisən; Mən ularning oŋənimitini Pərwərdigaroŋa, Ularning mal-dunyalirini pütkül yər-zemin Igisigə beoŋixlaymən.

5 Əmdi əzünglar koxun-koxun bolup yioŋilinglar, i koxun kizi; Qünki birsi bizni muḥasirigə aldi; Ular Israilning ḥakim-sorakqisining məngzigə ḥasa bilən uridu; **2** (Sən, i Bəyt-Ləḥəm-Əfratak, Yəḥudadiki mingliokan [xəḥər-yezilar] arisida intayin kiqik boloŋan bolsangmu, Səndin Mən üqün Israiloŋa Ḥakim Boloŋuqi qikidu; Uning [ḥuzurumdin] qikixliri kədimdin, Yəni əzəldin bar idi) **3** Xunga toloŋak tutkan ayal tuoŋup boloŋuqə, U ularni [düxmənlirigə] taxlap koyidu; Xu qaoŋda Uning kerindaxliri boloŋan kaldisi Israillarning yenioŋa kaytip kelidu. **4** U bolsa Pərwərdigarning küqi bilən, Pərwərdigar Hudasining namining ḥəywitidə padisini bekixka ornidin turidu; Xundak kilip ular məzmut turup kalidu; Qünki U xu qaoŋda yər yüzining kərilirigiqə uluoŋ dəp bilinidu. **5** Wə bu adəm aram-hatirjəmlikimiz bolidu; Asuriyəlik zeminimizoŋa bəsüp kirgəndə, Ordilirimizni dəssəp qəyligəndə, Biz uningoŋa karxi yəttə həlk padiqisini, Səkkiz kabiliyətlik yetəkqini qikirimiz; **6** Ular Asuriyə zeminini kiliq bilən, Nimrodning zeminini ətkəlliridə harabə kilidu; Wə Asuriyəlik zeminimizoŋa bəsüp kirgəndə, Qegrimiz iqini qəyligəndə, U adəm bizni uning kolidin kutkuzidu. **7** Wə Yakupning kaldisi nuroŋun həlklər arisida Pərwərdigardin qüxkən xəbnəmdək bolidu, Qəp üstigə yaoŋkan yamoŋurlardək bolidu; Bular insan üqün keqikməydu, Adəm balilirining [əjrini] kütüp turmaydu. **8** Yakupning kaldisi əllər arisida, Yəni nuroŋun həlklər arisida ormandiki ḥaywanlar arisidiki xirdək bolidu, Koy padiliri arisidiki arslandək bolidu; Xir ətkəndə ularning arisidin, Ḥeqkim kutkuzup alalmioŋudək qəyləp dəssəydu, Titma-tit kilip yirtiwetidu. **9** Kolung küxəndiliring üstigə kətürülidu, Barlik düxmənliring üzüp taxlinidu. **10** Xu künidə xundak boliduki, — dəydu Pərwərdigar, Mən aranglardin barlik atliringni üzüp taxlaymən, Jəng ḥarwiliringni ḥalak kilimən. **11** Zeminingdiki xəḥərliringni yokitimən, Barlik istiḥkamliringni oŋultimən. **12** Seḥirlərni kolungdin üzüp taxlaymən; Silərdə palqilar bolmaydu. **13** Mən oyma məbudliringni, «But tüwrük»liringlarni otturungdin üzüp taxlaymən; Sən əz kolungning yasioŋinioŋa ikkinqi bax urmaysən. **14** Arangdin «Axerah»liringni yuluwetimən, Wə xəḥərliringni ḥalak kilimən; **15** Wə [Manga] kulak salmioŋan əllərning üstigə aqqik wə dərojəzəp bilən intikamni yürgüzimən.

6 Pərwərdigarning nemə dəwatkinini ḥazir anglanglar: — «Ornungdin tur, taoŋlar aldida dəwayingni bayan kil, Egizliklərgə awazingni anglatkin». **2** «I taoŋlar, Wə silər, yər-zeminning əzgərməs ulliri, Pərwərdigarning dəwasini anglanglar; Qünki Pərwərdigarning Əz həlki bilən bir dəwasi bar, U Israil bilən munazilixip əyibini kərsətməkqi; **3** I həlkim, Mən sanga zadi nemə kildim? Seni nemə ixta bizar kiliptimən? Mening hatalikim tooŋruluk guwaḥlik berixkin! **4** Qünki Mən seni Misir zeminidin elip qikardim, Seni kulluk makanidin ḥərlükkə kutkuzdum; Aldingda yetəkləxkə Musa, Ḥarun wə Məryəmlərni əwəttim. **5** I həlkim, Pərwərdigarning ḥəkkaniyliklirini bilip yetixinglar üqün, Moab padixaḥi Balakning kandak niyitining barlikini, Beorning ooŋli Balaamning uningoŋa kandak jawab bərgənlikini, Xittimdin Gilgaloŋiqə nemə ixlar boloŋanlikini ḥazir esinglaroŋa kaltürünglar. **6** — Mən əmdi nemini kətürüp Pərwərdigar aldioŋa kelimən? Neməm bilən Ḥəmmidin Aliy Boloŋuqi Hudaning aldida egilimən? Uning aldioŋa kəydürmə kurbanliklarni, Bir yillik mozaylarni elip keləmdim? **7** Pərwərdigar mingliokan koqkarlardin, Tümənligən zəytun meyi dəryaliridin ḥuzur alamdu? Itaətsizlikim üqün tunji balamni, Tenimning puxtini jenimning gunaḥioŋa atamdimən!? **8** I insan, U sanga nemə ixning yaḥxi ikənlikini kərsətti, Bərḥək, Pərwərdigar səndin nemə tələp kiloŋanlikini kərsətti — Adalətni yürgüzüx, Meḥribanlikni səyüx, Sening Hudaying bilən billə kəmtərlik bilən mengixtin baxka yənə nemə ixing bolsun? **9** Pərwərdigarning awazi xəḥərgə hitab kilip qakiridu; (Pəm-danalik bolsa namingoŋa ḥərmət bilən karaydu!) Əmdi ḥəküm palikini wə uni Bekitkinini anglanglar: — **10** Rəzil adəmning əyidə rəzilliktin aloŋan bayliklar yənə barmidu? Kəm elqəydioŋan yirginqlik əlqəm yənə barmidu? **11** Biadil taraza bilən, Bir halta sahta taraza taxliri bilən pak bolalamdim? **12** Qünki xəḥərning bayliri zorawanlik bilən toloŋan, Uning aḥalisi yaloŋan gəp kilidu, Ularning aoŋzidiki tili aldamqidur. **13** Xunga Mən seni urup kesəl kilimən, Gunaḥliring tüpəylidin seni harabə kilimən. **14** Yəysən, birak toyunmaysən, Otturangda aq-boxluk kalidu, Sən mülküngni elip yətkimək qi bolisən, Birak sakliyalmaysən; Saklap kalduroŋining bolsimu, uni kiliqka tapxurimən. **15** Teriysən, birak ḥosul almaysən; Zəytunlarni qəyləysən, birak əzüngni meyini sürtüp məsiḥ kilalmaysən, Yengi xarabni qəyləp qikirisən, Birak xarab iqəlməysən. **16** Qünki «Omrining bəlgilimiliri»ni, «Aḥabning jəmətidikilər kiloŋanliri»ni tutisən;

Sən ularning nəsihətliridə mangisən, Xuning bilən Mən seni harabə, Səndə turuwatqanlarning ḥəmmisi iskirtix obyekti kilimən; Sən həlkimdiki xərməndiqilikni kətürisən.

7 Mening ḥalimoɣa way! Qünki mən huddi yazdiki mewilər yioɣilip, Üzüm ḥosulidin keyinki wasangdin keyin aq kaloɣan birsigə ohxaymən, Yegüdək sapak yoktur; Jenim təxna boloɣan tunji ənjür yoktur! **2** Ihlasmən kixi zemindin yokap kətti, Adəmlər arisida durus birsimu yoktur; Ularning ḥəmmisi kan təküxkə paylimakta, Ḥərbiri əz kerindixini tor bilən owlaydu. **3** Rəzillikni puhta kilix üqün, Ikki koli uningoɣa təyyarlanoɣan; Əmir «inam»ni soraydu, Sorakqimu xundak; Mətiwər janab bolsa əz jenining nəpsini axkara eytip beridu; Ular jəm bolup rəzillikni tokuxmakta. **4** Ularning əng esili huddi jioɣandək, əng durusi bolsa, xohilik tosuktin bəttərdur. Əmdi kəzətqiliring [korkup] kütkən kün, Yəni [Huda] sanga yekinlap jazalaydioɣan küni yetip kəldi; Ularning alakzadə bolup ketidioɣan wakti ḥazir kəldi. **5** Ülpitinggə ixənmə, Jan dostungoɣa tayanma; Aoɣzingning ixikini kuqikingda yatkuqidin yepip yür. **6** Qünki ooɣul atisioɣa bihərmətlik kilidu, Kiz anisioɣa, Kelin kəyn anisioɣa karxi koɣzoɣilidu; Kixining düxmənliri əz əyidiki adəmliridin ibarət bolidu. **7** Birak mən bolsam, Pərwərdigaroɣa karap ümid baoɣlaymən; Nijatimni bərgüqi Hudani kütimən; Mening Hudayim manga kulak salidu. **8** Manga karap hux bolup kətmə, i düxminim; Gərqə mən yikilip kətsəmmu, yənə kopimən; Karangoɣulukta oltursam, Pərwərdigar manga yorukluk bolidu. **9** Mən Pərwərdigarning oɣəzipigə qidap turimən — Qünki mən Uning aldida gunah sadir kildim — U mening dəwayimni sorap, mən üqün ḥəküm qikirip yürgüzgüqə kütimən; U meni yoruklukka qikiridu; Mən Uning ḥəkkaniylikini kərimən. **10** Wə mening düxminim buni kəridu, Xuning bilən manga: «Pərwərdigar Hudaying kəni» degən ayalni xərməndilik basidu; Mening kəzüm uning [məoɣlubiyitini] kəridu; U koqidiki patkaktək dəssəp qəylinidu. **11** — Sening tam-sepilliring kurulidioɣan künidə, Xu künidə sanga bekitilgən pasiling yiraklaroɣa yətkilidu. **12** Xu künidə ular yeningoɣa kelidu; — Asuriyədin, Misir xəḥərliridin, Misirdin [Əfrat] dəryasioɣiqə, dengizdin dengizoɣiqə wə taoɣdin taoɣoɣiqə ular yeningoɣa kelidu. **13** Birak yər yüzi bolsa əzining üstidə turuwatkanlar tüpəylidin, Yəni ularning kilmixlirining mewisi tüpəylidin harabə bolidu. **14** — Əz həlkingni, yəni ormanda, Karməl otturisida yaloɣuz turuwatkan Əz mirasing boloɣan padini, Tayak-ḥasang bilən ozukləndiroɣaysən; Kədimki künlərdikidək, Ular Baxan ḥəm Gilead qimənzarlirida kaytidin ozuklansun! **15** — Sən Misir zeminidin qikkan künlərdə boloɣandək, Mən ularoɣa karamət ixlarni kərsitip berimən. **16** Əllər buni kərüp barlik ḥəywisidin hijil bolidu; Kolini aoɣzi üstigə yapidu, Kulakliri gas bolidu; **17** Ular yilandək topa-qangni yalaydu; Yər yüzidiki əmiligüqilərdək əz təxükliridin titrigən peti qikidu; Ular korkup Pərwərdigar Hudayimizning yenioɣa kelidu, Wə sening tüpəylingdinmu korkidu. **18** Kəbiḥlikni kəqüridioɣan, Əz mirasi boloɣanlarning kaldisining itaətsizlikidin ətidioɣan Təngridursən, U aqqikini mənggügə saklawərməydu, Qünki U meḥir-muḥəbbətni huxallik dəp bilidu. Kim sanga təngdax ilaḥdur? **19** — U yənə bizgə karap iqini aoɣritidu; Kəbiḥliklirimizni U dəssəp qəyləydu; Sən ularning barlik gunahlirini dengiz təglirigə taxlaysən. **20** — Sən kədimki künlərdin beri ata-bowilirimizoɣa kəsəm kiloɣan ḥəkikət-sadakətni Yakupka, Əzgərməs muḥəbbətni Ibraḥimoɣa yətküzüp kərsitisən.

Naһum

1 Ninəwə xəһiri toоrisidа yükləngən wəһiy — əlkoxluқ Naһum kərgən alamət kərünüx hatiriləngən kitab. **2** Pərwərdigar otluқ muһəbbətlik, intiқam aloluqi bir Hudadur; Bərһək, Pərwərdigar bir intiқam aloluqi, Dərolәzəp Igisidur; Pərwərdigar yawliridin intiқam alidu, Düxmənliri üqün adawət saқlaydu. **3** Pərwərdigar asanliқqə aqqiқlanmaydu, Küqқudrəttə uluodur, Gunaһi barni һeq aқlimaydu; Pərwərdigar — Uning yoli қara қuyunda wə borandidur, Bulutlar Uning ayaoliri purқiratқan qang-tozangdur. **4** U dengizolа tənbiһ berip uni қuruқ қilidu, Barliқ dəryalarni қurutiwetidu; Baxan қaojirap ketidu, Karməlmu һəm xundaқ bolidu; Liwandiki gül-giyaһmu қaojiraydu. **5** Taolar uning aldida titrəp ketidu, Dənglər erip ketidu, Yər yüzi Uning һuzuri aldiola kətürülidu, Jaһan һəm uningda barliқ yaxawatқanlarmu xundaқ bolidu. **6** Kim Uning olәzipi aldida tik turalisun? Kim Uning aqqiқining dəһxitidə қəddini kerip turalisun? Uning dərolәzipi ottək tөkülidu, Uning aldida taxlar yerilidu. **7** Pərwərdigar meһribandur, külpətlik kündə baxpanaһdur; Өzigə tayanolanlarni U bilidu. **8** Birақ exip taxқan kəlkün bilən xu yərni pütünləy tügəxtüridu, Қarangoluluқ uning düxmənlirini қoolaydu. **9** Silər Pərwərdigar bilən қarxilixip nemə oylawatisilər? U ixliringlarni pütünləy tügəxtüridu; Yamanliқ silərdin ikkinqi қetim qiқmaydu. **10** Ular қamolaқtək bir-birigə qirmixiwaloqan bolsimu, Өz һarақliridin süzmə bolup kətkən bolsimu, Ular қuruқ pahaldək pütünləy yəp ketilidu. **11** Səndin Pərwərdigarola rəzillik oylioquqi qiққanidi, U Iblisning bir nəsiһətqisidur. **12** Pərwərdigar mundaқ dəydu: — «Ularning təyyarliқliri toluқ, sani zor kөp bolsimu, Ular ohxaxla üzüp taxlinidu, Xundaқla kəlməskə ketidu; Mən sanga azar қiloninim bilən, [i һəlқim], Қaytidin sanga azar қilmaymən. **13** Һazir Mən uning boyunturuқini boynungdin sundurup eliwatimən, Wə asarətliringni bөsüp taxlaymən. **14** Pərwərdigar sən tooruluқ pərman qüxürgənki, Sening naming қaytidin terilməydu; Butungning өyidin Mən oyma һəykəl, қuyma һəykəlni yoқitimən; Mən қəbrəngni təyyarlawatimən, Qünki sən pəsəndidursən. **15** Mana taolar üstidə, hux həwərni elip kəlgüqining ayaolirioqa, Aram-hatirjəmlikni jakarlioquqining ayaolirioqa қara! Һeytliringni təbriklə, i Yəһuda, iqkən қəsəmliringni ada қil; Qünki u rəzil boloquqi zeminingdin ikkinqi ətməydu; U pütünləy üzüp taxlanolan bolidu.

2 Bitqit қilidiolan birsi kөz aldingolа kəldi; Əmdi istiһkam üstidə kөzət қil, Yoloa қara, belingni baola, küqliringni yioip tehimu küqəyt! **2** (Qünki Pərwərdigar Yaқupning xan-xəripini əsligə kəltürdi, Uni Israilning xan-xəripigə layiқ dərijidə əsligə kəltürdi; Qünki қuruқdioquqilar ularni қuruқdap қoyolanidi, Ularning üzüm tal xahlirini wəyran қiloanidi). **3** [Bitqit қiloquqining] palwanlirining қalқanliri қizil boyaldi, Uning baturliri pərəngdə kiygüzüldi; Təyyarliқ künidə, jəng һarwiliri polatning julasida yaltirap ketidu, Nəyzilər oynitilidu; **4** Jəng һarwiliri koqilarda güldürlixip qepixiwatidu; Kəng yollarda bir-birigə soқulidu; Ularning қiyapiti məx'əllərdək bolidu, Ular qaқmaқlardək yügürüxidu. **5** [Sərdar] əmirlirigə əmr qüxüridu; Ular yürüx қiloninida aldirioninidin bir-birigə putlixip mangidu; Ninəwəning sepilioqa қarap aldiraydu, [Baxlirioqa] bolsa «muһasirə қalқini» təyyarlinidu. **6** «Dəryalarning dərwaziliri» eqilidu, [Padixaһning] ordisi erip ketidu. **7** Huzzabning bolsa uyatliri eqilidu — [Düxmən] təripidin yalap epketilidu, Dedəkliri huddi pahtəklərning sadasidək aһ-uһ tartip, Məydilirini urup ketidu. **8** Ninəwə apiridə boloandin beri kəl süyidək [tinq] bolup kəldi, Birақ ular һazir қeqip ketidu... Əy tohta! Əy tohta! — Birақ һeqkim қaynigə қarimaydu. **9** Kümüxlərni buliwelinglar, altunlarni buliwelinglar; Qünki uning xəwқatlik həzinisidiki қimmət қaqa-quqilirining sani yoқtur. **10** U қuruқdaloqan, wəyran қilinoqan, bərbat boloqan! Yüriki erip ketidu, Tizliri bir-birigə jalaқlap təgməktə; Bəlliri toloaқ tutқandək toloinidu, Barliқ yüzlər tatirip ketidu. **11** Қeni, xirlarning uwisi? Yax xirlar ozuқlinidioqan jay, Xir, qixi xir, xir arslini һeqkimdin қorқmay yürgən jay қeni? **12** Xir өz arslanlirini қanduruxқa owlarni titma-titma қiloanidi, Qixi xirliri üqün owlarni booқanidi; Өngkürlirini ow bilən, uwilirini olja bilən toxқuzoqanidi. **13** Mana, Mən sanga қarximən, — dəydu samawi қoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar; Mən sening jəng һarwiliringni is-tütəkkə aylandurup kөydüriwetimən; Қiliq yax xirliringni yəwatidu, Owangni yər yüzidin elip taxlaymən; Əlqiliringning awazliri қayta һeq anglanmaydu.

3 Қanliқ xəһərgə way! U yaloqanqiliқ, zulum-zorawanliқ bilən toloqan, U olja elixtin һeq қol üzgən əməs! **2** Aһ, қamqining қarsildaxliri! Qaқlirining daқangxiwatқan, Atlarning qapqiwatқan, Pingildap ketiwatқan jəng һarwilirining sadaliri! **3** Қara, atliқləxkərlərning қangқixliri, Қiliqlarning walildaxliri, Nəyzilərning palildaxliri, Əltürülgənlərning kөplüki, Өlüklər dəwə-dəwə! Jəsətlərning sani yoқtur; Ular jəsətlərgə putlixidu. **4** — Seһirlərning piri u, — Əllərni paһixiwazliқi, Jəmətlərni seһirliri bilən setiwetidu; Sən xerinsuһən paһixining nuroqun paһixilikliri tüpəylidin, **5** Mana, Mən sanga қarxilixip qiққanmən, — — dəydu samawiy қoxunlarning Sərdari boloqan Pərwərdigar, Kөnglikingning etikini қayrip yüzünggə yepip, seni axkarilaymən, Əllərgə uyat yərliringni, Padixaһliқlaroqa nomusungni kərsitimən. **6** Üstünggə nijasətni taxlaymən, Seni xərməndiqiliktə қaldurimən, Seni rəswa қilimən. **7** Wə xundaқ boliduki, Seni kərgənlərning һəmmisi səndin қeqip: — «Ninəwə wəyran қilindi! Uning üqün kim һaza tutidu?» — dəydu; Mən sanga təsəlli bərgüqilərni nədin tepip berimən? **8** Sən dəryalarning otturisida turoqan, Ətrapida sular boloqan, Istiһkami dengiz boloqan, Sepili dengiz boloqan No-Amon xəһiridin əwzəlmusən? **9** Efiopiyəmu, Misirmu uning küqқudriti idi, Ularning küqi qəksiz idi; Put һəm Liwiyəliklər uningoqa yardəmqi idi; **10** Umu elip ketilip, əsirlikkə qüxkən; Barliқ koqa bexida bowaқliri qərüp taxliwetildi; Ular uning mətiwərliri üqün qək taxlidi, Uning barliқ ərbabliri zənjirdə baolanoqanidi. **11** Sənmu məst bolisən; Sən mөkünüwalisən; Sən düxmәndin һimayə izdəp yürisən; **12** Sening barliқ istiһkamliring huddi tunji mewigə kirgən ənjür dərihining ənjürlirigə ohxaydu; Birla silkisə, ular yegüqining aoziola qüxidu. **13** Mana, həlқing xəһiringdə қiz-ayallardək bolup қaldi; Zeminingning қowuқliri düxmənliringgə kəng iqilidu; Ot təmür taқaқliringni yəp ketidu. **14** Əmdi muһasirigə təyyarliқ қilip su tartip қoy! Қoroqanliringni mustəһkəmlə! Seoiz topidin lay etip, Һak layni qəyləp қoy! Humdanni raslap қoy! **15** Ot seni xu yərdə yəp ketidu; Қiliq seni üzüp taxlaydu; U seni qekətkə liqinkisidək yəwatidu; Əmdi өzüngni qekətkə liqinkiliridək kөp қil, Qekətkidək өzüngni zor kөp қil! **16** Sən sodigərliringni asmandiki yultuzlardin kөp kilding; Mana, qekətkə liqinkisi қanat qiқirip, uqup ketidu! **17** Sening ərabliring qekətkilərdək, Sərdarliring mijir-mijir qaқqiқizlardək bolidu; Mana ular sooquқ künidə qitlar iqigə kiriwelip makan қilidu; Қuyax qiққanda, ular қeqip ketidu, Baroqan yerini tapқili bolmaydu. **18** Qopanliring mügdəp қaldi, i Asuriyəning padixaһi; Sening aқsəngəkliring jim yatidu; Həlқing taolar üstigə tarқilip kətti, Һeqkim ularni

yioɣmaydu; **19** Sening yarang dawasiz, Sening zəhming eoɣirdur;
Həwiringni anglioɣanlarning ḫəmmisi üstüngdin qawak qalidu;
Qünki tohtawsiz rəzilliking kimning bexioɣa kəlmigəndu?

Ḫabakkuk

1 Ḫabakkuk pəyoʟəmbər kərgən, uningoʟa yüklängən wəḫiy: — **2** Aḫ Pərwərdigar, ḳaḳanoʒiḳə mən Sanga nida ḳilimən, Sən anglimaysən? Mən Sanga: «Zulum-zorawanliḳ!» dəp nalə-pəryad kətürimən, Birak Sən ḳutḳuzmaysən. **3** Sən nemixḳa manga ḳəbiḫlikni kərgüzisən, Nemixḳa japa-zulumoʟa ḳarap turisən? Qünki bulangḳilik, zulum-zorawanliḳ kəz aldimdidur; Jənggi-jedəllər bar, Dəwalar kəpəyməktə. **4** Xunga ḳanun paləq bolup ḳaldi, Adalət məydanoʟa ḫeq qikmaydu; Qünki rəzillər ḫəkkaniy adəmni ḳistimakta; Xunga ḫəkümlər burmilinip qikirilidu. **5** Əllər arisida bolidioʟan bir ixni kərüp bekinglar, obdan ḳaranglar, ḫəyranuḫəs ḳelinglar! Qünki silərning dəwringlarda bir ix ḳilimənki, Birsi silərgə bayan ḳiloʟan təoʒdirdimu silər ixənməyttinglar. **6** Qünki mana, Mən ḫeliḳi mijəzi osal ḫəm aldirakṣan əl kaldiylərni ornidin turoʟuzimən; Əsli əzigə təwə əməs makanlarni igiləx üqün, Ular yər yüzining kəngri jaylirini besip mangidu; **7** Ular əzlirining deginini ḫesab ḳilidu ḫəm əzini halioʟanqə yukiri tutidu; **8** Ularning atliri yilpizlardin ittik, Kəqtə owoʟa qikidioʟan bərilərdin əxəddiydur; Atliḳ ləxkərlər atlirini məoʒuranə qapqitidu; Atliḳ ləxkərlər yiraḳtin kelidu, Ular owoʟa xungoʟuoʟan bürküttək uqup yüridu. **9** Ularning ḫəmmisi zulum-zorawanlikḳa kelidu; Ularning top-top adəmliri yüzlirini aldioʟa bekitip, aloʟa basidu, Əsirlərni ḳumdək kəp yioʒidu. **10** Bərḫək, u padixaḫlarni mazak ḳilidu, Əmirlərnimu nəzirigə almaydu; U ḫəmmə istiḫkamlarni məshirə ḳilidu, Qünki u topa-tupraḳlarni dəwə-dəwə ḳilip, ularni ixoʟal ḳilidu. **11** Xundak ḳilip u xamaldək oʟuyuldap ətidu, Ḫəddidin exip gunaḫkar bolidu; Uning bu küq-ḳudriti əzigə ilaḫ bolup sanilidu. **12** Sən Əzəldin Bar Boloʟuqi əməsmu, i Pərwərdigar Hudayim, mening Mukəddəs Boloʟuqim? Biz əlməymiz, i Pərwərdigar; Sən uni jazayingni bəja kəltürüx üqün bekitkənsən; Sən, i Ḳoram Tax Boloʟuqi, uni [bizgə] ibrət ḳilip tüzitixkə bəlgiligənsən. **13** Sening kəzüng xunqə oʟubarsiz idiki, Rəzillikkə ḳarap turmaytting; Əmdi nemixḳa Sən munapiḳlik ḳiloʟanlaroʟa ḳarap turisən, Rəzillər əzidin adil boloʟan kixini yutuwaloʟinida, nemixḳa sükət ḳilisən? **14** Sən adəmlərni huddi dengizdiki beliḳlardək, Huddi əzliri üstidə ḫeq yetəkligüqisi yok əmiligüqi ḫaywanlaroʟa ohxax ḳilisən; **15** Xu [kaldiy kixi] ularning ḫəmmisini qanggikioʟa ilinduridu, Ularni əz tori bilən tutuwalidu, Ularni yioʟma torioʟa yioʒidu; Xuning bilən huxal bolup xadlinidu; **16** Wə torioʟa ḳurbanliḳ sunidu, Yioʟma torioʟa isriḳ salidu, Qünki xular arkiliḳ uning nesiwisi mol, Nemətliri ləzzətlik boldi. **17** Əmdi u xu təriḳidə torini tohtawsiz boxitiwərsə, Xu təriḳidə əllərni ḫeq rəḫim ḳilmay ḳiriwərsə bolamdu?

2 «Əmdi mən əz kəzitimdə turiwerimən, Əzümni munar üstidə dəs tikləymən, Uning manga nemə dəydioʟanliḳini, Xuningdək əzüm bu dad-pəryadim tooʒruluḳ ḳandak tegixlik jawab tepixim kerəklikini bilixni kütüp turimən». **2** Ḫəm Pərwərdigar jawabən manga mundak dedi: — «Oḳuoʟanlar yügürsun üqün, Bu kərüngən alamətni yeziwal; Uni tahtaylar üstigə enik oyup qik; **3** Qünki bu kərüngən alamət kəlgüsidiki bekitilgən bir wakit üqün, U adəmlərgə ahirətni təlpündüridu, U yaloʟan gəp ḳilmaydu; Uzunoʒiqə kəlməy ḳalsimu, uni kütkin; Qünki u jəzmən yetip kelidu, ḫeq keqikməydu. **4** Ḳara, təkəbburlixip kətküqini! Uning ḳəlbi əz iqidə tüz əməs; Birak ḫəkkaniy adəm əz etiḳad-sadiḳliḳi bilən ḫayat yaxaydu. **5** Bərḫək, xarab uningoʟa satḳunluk ḳilidu, — — U təkəbbur adəm, əydə tinim tapmaydu, Ḫəwisini təḫtisaradək yooʟan ḳilidu; U əlümdək ḫeqḳaqan ḳanmaydu; Əzigə barliḳ əllərni yioʒidu, Ḫəmmə həlḳni əzigə ḳaritiwalidu. **(Sheol h7585)** **6** Bularning ḫəmmisi keyin u tooʒruluḳ təmsilni sözləp, Kinayilik bir tepixmakni tiloʟa alidu: — «Əzining əməsni mening dəp ḳoxuwaloʟuqioʟa way! ([Bundaḳ ixlar] ḳaḳanoʒiqə bolidu?!) Gerügə ḳoyoʟan nərsilər bilən əzini qingdioʟuqioʟa way!» **7** Səndin jazanə-ḳərz aloʟuqilar birakla ḳozoʟalmamdu? Seni titrətküqilər birakla oyoʟanmamdu? Andin sən ularoʟa olja bolmamsən? **8** Sən nuroʟun əllərni bulang-talang ḳiloʟanliḳing tüpəylidin, Ḫəm kixilərning ḳanliri, zemin, xəḫər ḫəm uningda turuwatḳan ḫəmməyləngə ḳiloʟan zulum-zorawanliḳing tüpəylidin, Saḳlinip ḳaloʟan əllər seni bulang-talang ḳilidu; **9** Ḫalakət qanggilidin ḳutulux üqün, Uwamni yuḳirioʟa salay dəp, Nəpsi yooʟinap əz jəmətigə ḫaram mənpəət yioʟuqioʟa way! **10** Nuroʟun həlḳlərni wəyran ḳilip, Əz jəmətinggə aḫanət kəltürdüng, Əz jeningoʟa ḳarxi gunaḫ sadir ḳilding. **11** Qünki tamdin tax nida ḳilidu, Yaoʟaqlardin lim jawab beridu: — **12** Yurtni ḳan bilən, Xəḫərni ḳəbiḫlik bilən ḳuroʟuqioʟa way!» **13** Mana, həlḳlərning jan tikip tapḳan meḫnitining pəḳət otka yeḳiloʟu ḳilinoʟanliḳi, Əl-yurtlarning əzlirini biḫudə ḫalsiratḳanliḳi, Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloʟan Pərwərdigardin əməsmu? **14** Qünki huddi sular dengizni ḳapliooʟandək, Pütün yər yüzi Pərwərdigarni bilip-tonux bilən ḳaplinidu. **15** Əz yeḳiningoʟa ḫarakni iqküzgüqigə — — Uning uyat yerigə ḳarixing üqün, Tulumungdin ḳuyup, uni məst ḳiloʟuqi sanga way! **16** Xan-xərəpning ornida xərməndiqilikkə tolisən; Əzüngmu iq, Hətniliking ayan bolsun! Pərwərdigarning ong ḳolidiki ḳədəḫ sən tərəpkə burulidu, Xan-xəripingning üstini rəswayipəslik basidu. **17** Liwanoʟa ḳiloʟan zulum-zorawanliḳ, Xundakla ḫaywanlarni ḳorḳitip ularoʟa yətküzgən wəyranqilikmu, Kixilərning ḳanliri, zemin, xəḫər ḫəm uningda turuwatḳan ḫəmməyləngə ḳiloʟan zulum-zorawanliḳ tüpəylidin, Bular sening mijikingni qikiridu. **18** Oyma məbudning nemə paydisi, Uni uning yasioʟuqisi oyup qikḳan tursa? Ḳuyma məbudningmu wə uningoʟa təwə sahta təlim bərgüqining nemə paydisi — — Qünki uni yasioʟuqi əz yasioʟinioʟa tayinidu, Demək, zuwansiz «yoḳ boloʟan nərsilər»ni yasaydu? **19** Yaoʟaqḳa «Oyoʟan!» degən adəmgə, Zuwansiz taxḳa «Turə!» degəngə way! U wəz eytamdu? Mana, u altun-kümüx bilən ḫəlləndi, Uning iqidə ḫeq nəpəs yoḳtur. **20** Birak Pərwərdigar Əz mukəddəs ibadətḫanisididur! Pütkül yər yüzi Uning aldida sükət ḳilsun!

3 Ḫabakkuk pəyoʟəmbərning duasi, «Xiggaon» aḫangida: — **2** «Pərwərdigar, mən həwiringni anglidim, əyminip ḳorḳtum. I Pərwərdigar, yillar arisida ixingni ḳaytidin janlanduroʟaysən, Yillar arisida ixingni tonutḳaysən; Dəroʟəzəptə boloʒiningda rəḫimdilliḳni esinggə kəltürgəysən! **3** Təngri Temandin, Pak-Mukəddəs Boloʟuqi Paran teoʒidin kəldi; (Selaḫ) Uning xan-xəripi asmanlarni ḳaplidi, Yər yüzi uning mədḫiyiliri bilən toldi; **4** Uning parḳirakliḳi tang nuridək boldi, Ḳolidin qakmak qakḳandək ikki nur qikti; Xu yərdə uning küq-ḳudriti yoxurunup turidu. **5** Uning aldidin waba, Putliridin qooʟdək yalkun qikmakta idi; **6** U turup yər yüzini məlqərlidi; U ḳariwidi, əllərni dəkkə-dükkigə saldi; «mənggü taoʟlar» parə-parə ḳilindi, «əbədiy dəng-egizliklər» egildürüldi, Uning yolliri bolsa əbədiydur. **7** Mən Kuxan ḳəbilisining qedirlirining parakəndiqiliktə boloʟanliḳini, Midiyan zeminidiki pərdilərni titrək baskanliḳini kərdum. **8** Pərwərdigar dəryalaroʟa aqqiklandimikin? Sening oʟəziping dəryalaroʟa ḳaritildimikin? Ḳəḫring dengizoʟa ḳaritildimikin? Atliringoʟa, nijat-ḳutḳuzuxni epkelidioʟan jəng ḫarwiliringoʟa minip kəlgənoʟusən! **9** Sening oḳyaying ayan ḳilindi, Səzüng boyiqə, [Israil] ḳəbililirigə

iqkən qəsəmliring üqün ayan qilindi! (Selah) Sən yər yüzini dərya-kəlkünlər bilən ayriwətting. **10** Taoƣlar Seni kərüp, azablinip toloƣinip kətti; Dolqunlap aqqan sular kəlkündək ətüp kətti; Qongqur dengiz awazini qoyuwetip, Qollirini yuqirioƣa ərlətti. **11** Etiloƣan oqliringning parqirap nurini kərüp, Palildioƣan nəyzəngning yoruqluqini kərüp, Quyax həm ay əz turaloƣusida jim turdi. **12** Sən aqqiqingda yər yüzidin ətüp yürüx qilding; Əllərni oƣəzipingdə ziraətni soqqandək soqtung; **13** Əz həlqingning nijat-qutquzuluxi üqün, Sən Əz Məsihing bilən billə nijat-qutquzux üqün qiqting; Ulini boynioƣiqə eqip taxlap, Rəzilning jəmətining bexini urup-yanjip, uningdin ayriwətting; (Selah) **14** Sən uning nəyziliri bilən sərdarlirining bexioƣa sanjiding; Ular dəhxətlik qara quyundək meni tarqitiwetixkə qiqti, Ularning huxalliqi ajiz məminlərni yoxurun jayda yalmap yutuxtin ibarəttur! **15** Sən atliring bilən dengizdin, Yəni dəwə-dəwə qilinoƣan uluoƣ sulardin ətüp mangding! **16** Mən bularni anglidim, iqi-baoƣrimni titrək basti; Awazni anglap kalpuklirim dir-dir qildi, Ustihanlirim qirip kətkəndək boldi, Putlirimni titrək basti; Qünki mən külpətlik künidə, Yəni əz həlqimgə tajawuz qiloƣuqi besip kirgən künidimu, Səwr-hatirjəmliktə turuxum kerək. **17** Qünki ənjür dərihi qeqəklimisimu, Üzüm tallirida mewə bolmisimu, Zəytun dərihigə qiloƣan əjir yoqqa qikqan bolsimu, Etizlar həq ƕosul bərmigən bolsimu, Qotandin qoy padisi üzülgən bolsimu, Eoƣilda kala padisi yoq bolsimu, **18** Mən ƕaman Pərwərdigardin xadlinimən, Manga nijatimni bərgüqi Hudayimdin xadlikqa qəmülimən, **19** Pərwərdigar, Rəb, mening küq-qudritimdur; U mening putlirimni keyikningkidək qilidu; Meni yuqiri jaylirimda mangoƣuzidu! (Bu küy nəoƣmiqilərning bexioƣa tapxurulup, tarliq sazlar bilən oqulsun).

Zəfaniya

1 Amonning oоɣli Yosiya Yəhudaoɣa padixah̡ boloɣan wak̡itlarda, H̡əzəkiyaning qəwrisi, Amariyaning əwrisi, Gədaliyaning nəwrisi, Kuxining oоɣli Zəfaniyaoɣa yətkən Pərwərdigarning səzi: — **2** Mən yər yüzidin h̡əmmini ḳurutuwetimən, — dəydu Pərwərdigar; **3** — Insan h̡əm h̡aywanni ḳurutuwetimən, Asmandiki uqar-ḳanatlar h̡əm dengizdiki belik̡larni, Barlik̡ putlikaxanglarni rəzil adəmlər bilən təng ḳurutuwetimən, Insaniyətni yər yüzidin üzüp taxlaymən, — dəydu Pərwərdigar. **4** — Xuning bilən Mən Yəhuda üstigə, Barlik̡ Yerusalemdikilər üstigə ḳolumni soziмən; Muxu yərdə «Baal»ning ḳaldukini, «Ḳemar»larning namini kaḥinlar bilən billə üzüp taxlaymən; **5** Xundakla əgzidə turup asmandiki jisimlaroɣa bax uridioɣanlarni, Pərwərdigaroɣa bax urup, xundakla Uning nami bilən ḳəsəm ḳilip turup, «Malkam»ning nami bilənmu ḳəsəm ḳilidioɣanlarni, **6** Pərwərdigardin təzgənlərni, Pərwərdigarni izdiməydioɣan yaki Uningdin yol sorimioɣanlarnimu üzüp taxlaymən. **7** Rəb Pərwərdigarning h̡uzuri aldida süküt ḳilinglar; Qünki Pərwərdigarning küni yeḳindur; Qünki Pərwərdigar ḳurbanlik̡ni təyyarlidi, U meh̡manlarni «taharət ḳildurup» h̡alal ḳildi; **8** Pərwərdigarning ḳurbanlik̡ining künidə xundak̡ boliduki, Mən əmirlərni, padixah̡larning oоɣullirini wə yat əllərning kiyimlirini kiyiwaloɣanlarning h̡əmmisini jazalaymən; **9** Xu küni Mən bosuoɣidin dəssiməy atlaydioɣanlarni, Yəni zulum-zorawanlik̡ h̡əm aldamqilik̡ḳa tayinip, hojayinlirining əylirini tolduridioɣanlarni jazalaymən. **10** Xu künidə, — dəydu Pərwərdigar, «Belik̡ dərwazisi»din «Waydad», «Ikkinqi məh̡əllə»din h̡ərkirəxlər, Dəng-egizliklərdin oɣayət zor «gum-gum» ḳilip wəyran ḳilinoɣan awazlar anglinidu. **11** «H̡ərkiranglar, i «Oymanlik̡ məh̡əllisi»dikilər; Qünki «sodigər h̡əlḳ»ning h̡əmmisi ḳiliqlandi, Kümüx bilən qingdaloɣanlar ḳirildi!» **12** — Wə xu qaoɣda xundak̡ boliduki, Mən Yerusalemni qiraoɣlar bilən ahturimən, Arzangliri üstidə tinoɣan xarabtək turoɣan əndixisiz adəmlərni, Yəni kənglidə: «Pərwərdigar h̡eq yahxilik̡ni ḳilmaydu, yamanlik̡nimu ḳilmaydu» degənlərni jazalaymən. **13** Əmdi baylik̡liri olja, Θyliri bərbat bolidu; Ular əylərni saloɣini bilən, Ularda turmaydu; Üzümzarlarni bərpa ḳiloɣini bilən, Ularning xarabini iqməydu. **14** Pərwərdigarning uluoɣ küni yeḳindur; Bərh̡ək̡ yeḳindur, intayin tez yetip kelidu; Angla, Pərwərdigarning künining sadasi! Yetip kəlgəndə palwanmu ələmlik warḳiraydu. **15** Xu küni ḳəhr elip kelidioɣan bir kün, Külpətlik h̡əm dərd-ələmlik bir kün, Wəyranqilik h̡əm bərbatlik qüxidioɣan bir kün, Zulmətlik h̡əm sürlük bir kün, Bulutlar h̡əm ḳap-ḳarangoɣuluḳ bilən ḳaplanoɣan bir kün, **16** Istih̡kamlaxḳan xəh̡ərlərgə, sepilning egiz potəylirigə h̡ujum ḳilidioɣan, Kanay qelinidioɣan, agah̡ signali kətürülidioɣan bir kün bolidu. **17** Mən adəmlər üstigə külpətlərni qüxürimən, — Ular ḳarioɣulardək yüridu; Qünki ular Pərwərdigaroɣa ḳarxi gunah̡ ḳildi; Ularning ḳanliri topa-qangdək, Ularning üqəy-ḳerinliri poḳtək təkülidu; **18** Pərwərdigarning ḳəh̡ri qüxkən künidə altun-kümüxliri ularni ḳutḳuzalmaydu; Bəlki pütkül jah̡an Uning oɣəzəp oti təripidin yəwetilidu; Qünki U barlik̡ yər yüzidikilərning üstigə mutləḳ bir h̡alakət, dəh̡xətlik bir h̡alakət qüxüridu.

2 Yioɣilinglar, əzünglarni yioɣinglar, i nomussiz «yat əl», **2** Yarlik̡ qik̡ḳuqə, Kün topandək tez ətüp kətküqə, Pərwərdigarning aqqik̡ oɣəzipi üstünglərgə qüxküqə, Pərwərdigarning oɣəzipini elip kelidioɣan kün üstünglərgə qüxküqə, **3** Pərwərdigarni izdənglar, i Uning h̡ökümlirini ada ḳiloɣan zemindiki kəmtərlər; H̡əḳḳaniylik̡ni izdənglar, kəmtərlikni izdənglar; Eh̡timal silər Pərwərdigarning oɣəzipi boloɣan künidə panah̡ tapḳan bolisilər. **4** Qünki Gaza taxlanoɣan bolidu, Axkelon wəyranə bolidu; Ular Axdodtikilərni qüx bolmayla h̡aydiwetidu; əkron yulup taxlinidu. **5** Dengiz boyidikilər, yəni Ḳerət elidikilərgə way! Pərwərdigarning səzi sanga ḳarxidur, i Ḳanaan, Filistiylərning zemini! Ah̡alənq ḳalmioɣuqə Mən seni h̡alak ḳilimən. **6** Dengiz boyi padiqilar üqün qimənzar, Ḳoy padiliri üqün ḳotanlar bolidu; **7** Dengiz boyi Yəhuda jəmətining ḳaldisi igidarqilik̡ida bolidu; Axu yərdə ular ozuḳlinidu; Axkelonning əyliridə ular kəq kirgəndə yatidu, Qünki Pərwərdigar Hudasi ularning yenioɣa berip ulardin h̡əwər elip, Ularni asarəttin azadlik̡ḳa erixtüridu. **8** Mən Moabning dəxnimini, Ammoniylarning h̡aḳarətlirini anglidim; Ular xundak̡ ḳilip Mening h̡əlḳimni mazak̡ ḳilip, Ularning qegralirini paymal ḳilip mahtinip kətti. **9** Xunga Mən Θz h̡ayatim bilən ḳəsəm ḳilimənki, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, Israilning Hudasi, Moab jəzmən huddi Sodomdək, Ammoniylar huddi Gomorradək bolidu — Yəni qak̡ḳak̡lar wə xorluḳlar ḳaplanoɣan jay, daim bir qəl-jəzirə bolidu; H̡əm h̡əlḳimning ḳaldisi ulardin olja alidu, Ḳowmimning ḳaloɣanliri buloroɣa igə bolidu. **10** Ularning təkəbburluḳidin bu ix bexioɣa kelidu, Qünki ular samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning h̡əlḳini mazak̡ ḳilip mahtinip kətti. **11** Pərwərdigar uloroɣa dəh̡xətlik bolidu; Qünki U yər yüzidiki butlarning h̡əmmisini ḳurutiwetidu; Xuning bilən əllər, barlik̡ qət araldikilər h̡ərbiri əz jayida Uningoɣa ibadət ḳilidu. **12** I Efiopiylər, silərmu Mening ḳiliqim bilən eltürülisilər. **13** U ḳolini sozup ximaloɣa təgküzüp, Asuriyəni h̡alak ḳilidu, Ninəwə xəh̡irini wəyranə, qəl-bayawandək ḳəh̡ətqilik jay ḳilidu. **14** Uning otturisida qarwa padiliri, Xundakla h̡aywanlarning h̡ərhilliri yatidu; Qəl h̡uwḳuxi, qirḳioɣuqi h̡uwḳuxlar uning tüwrük baxlirida ḳonidu; Deriziliridin sayraxlar anglinidu; Bosuoɣilirida wəyranilik̡ turidu; Qünki U buning kedir yaoɣaq nəḳixlirini oquḳqilik̡ta ḳalduridu; **15** Mana bu əndixisiz yaxap kəlgüqi xad-huram xəh̡ər, Kənglidə: «Mənla bardurmən, məndin baxḳa biri yoḳtur» degən xəh̡ər — U xunqilik bir wəyranə, h̡aywanlarning bir ḳonaloɣusi bolup ḳaldioɣu! Uningdin ətüwatḳanlarning h̡əmmisi üxḳirtidu, Ḳolini silkiydu.

3 Asiylik̡ ḳiloɣuqi, buloɣanoɣan, jəbir-zulum yətküzgüqi xəh̡ərgə way! **2** U awazni anglimidi, tərbiyini ḳobul ḳilmidi; Pərwərdigaroɣa tayanmidi, Hudasioɣa yeḳinlaxmidi. **3** Uning otturisida boloɣan əmirlirining h̡əmmisi h̡ərkirəydioɣan xirlar, Uning soraḳqiliri bolsa kəqliki owlaydioɣan, ətigini oɣajilioɣudək h̡eqnərsə ḳaldurmaydioɣan bərilərdur; **4** Uning pəyoɣəmbərliri wəzinsiz, asiy kixilər; Uning kaḥinliri mukəddəs ibadəthanini buloɣaydioɣanlar, Təwrat-ḳanunioɣa buzoɣunqilik̡ ḳilidioɣanlar. **5** H̡əḳḳaniy Pərwərdigar uning otturisididur; U h̡eq h̡əḳḳaniyətsizlik ḳilmaydu; H̡ər ətigəndə adil h̡əkümini ayan ḳilidu; H̡əkümidə kəmqilik yoḳtur; Birak̡ namərd adəm h̡eq nomusni bilməydu. **6** — Mən əllərni üzüp taxliwətkənmən, Ularning istih̡kam potəyliri wəyranidur; Koqilirini h̡eqbir adəm ətmigüdək ḳilip harabə ḳiloɣanmən; Xəh̡ərliri adəmzatsiz, h̡eq turoɣuqisi yoḳ ḳilinip h̡alak boloɣan. **7** Mən: «Pəḳət Məndin ḳorḳunglar, tərbiyini ḳobul ḳilinglar» — dedim. Xundak̡ boloɣanda uningoɣa h̡əmmə bekitkənlirim qüxürülməy, makani h̡eq haniwəyran bolmas. Birak̡ ular baldurla ornidin turup, h̡əmmə ixlirini h̡aram ḳiliwətti. **8** Xunga Meni kütünglar, — dəydu Pərwərdigar, Mən guwah̡lik̡ berixkə ornumdin ḳozoɣaloɣan küngiqə — Qünki Mening ḳararim — əllərni yioɣix,

Padixaḥliḳlarni jəm ḳilixtin ibarətki, Ularning üstigə ḳəḥrimni,
Ḥəmmə dəḥxətlik aqqiḳimni bexiƣa təküx üqündur. Qünki yər
yüzining ḥəmmisi aqqiḳ ƣəzipimning oti bilən kəydürüwetilidu.
9 Qünki xu tapta barliḳ əllərning Pərwərdigarining namiƣa
nida ḳilip qaḳirixi üqün, Uning hizmitidə bir jan bir tən boluxi
üqün, Mən ularning tilini sap bir tilƣa aylandurimən, **10** Qünki
Efiopiyə dəryalirining nerisidin Mening dua-tilawətqilirim,
Yəni Mən tarḳatḳanlarning ḳizi, Manga sunulƣan ḥədiyəni
epkelidu. **11** Xu küni sən Manga asiylik ḳilƣan barliḳ
ḳilmixliring tüpəylidin iza tartip ḳalmaysən; Qünki xu tapta
Mən təkəbburluḳungdin huxallinip kətkənlərni arangdin elip
taxlaymən, Xuning bilən sən muḳəddəs teƣim tüpəylidin
ḥalingni ikkinqi qong ḳilmaysən; **12** Wə Mən arangda kəmtər
ḥəm miskin bir həlḳni ḳaldurimən, Ular Pərwərdigarning
namiƣa tayinidu. **13** Israilning ḳaldisi nə ḳəbiḥlik ḳilmaydu, Nə
yalƣan səzliməydu, Nə ularning aƣzidin aldamqi til tepilmaydu;
Ular bəlki ozuḳlinip, yatidu, Ḥeqkim ularni ḳorḳutmaydu.
14 Yayrap-yaxna, i Zion ḳizi! Təntənə ḳilip warḳira, i Israil!
Pütün ḳəlbing bilən huxal bolup xadlan, i Yerusalemning ḳizi!
15 Pərwərdigar seni jazalaydiƣan ḥəkümlərni elip taxlidi,
Düxminingni ḳayturuwətti; Israilning padixaḥi Pərwərdigar
arangdidur; Yamanliḳni ikkinqi kərməysən. **16** Xu küni
Yerusalemƣa eytiliduki, «Ḳorḳma, i Zion! Ḳolliring boxap,
sanggilap kətmisun! **17** Pərwərdigar Hudaying arangda,
Ḳutḳuzidiƣan ḳudrət Igisidur! U xadliḳ bilən üstüngdə
xadlinidu; Əz meḥir-muḥəbbitidə aram alidu; Üstüngdə nahxilar
eytip yayrap-yaxnaydu. **18** jəmiyət sorunliridiki nomussiz ibadət
tüpəylidin aranglardin azablanƣanlarni yiƣimən; Bularning
xərməndilikliri ularƣa eƣir kelətti. **19** Mana, Mən xu tapta seni
harliƣanlarning ḥəmmisini bir tərəp ḳilimən, Aḳsaḳ bolƣan
ḳizni ḳutḳuzimən; Talaƣa ḥəydiwetilgən ḳizni yiƣimən; Dəl
ular horlanƣan barliḳ zeminlarda ularni [Əzümgə] mədḥiyə
kəltürgüqi, xəḥrət bolƣuqi ḳilip tikləymən. **20** Mən xu tapta,
yəni silərni yiƣḳan waḳitta, silərni [əygə] epkelimən; Qünki
Mən kəz aldinglarda silərni asarəttin azadliḳḳa qiḳarƣinimda,
Silərni yər yüzidiki barliḳ əllər arisida xəḥrətlik, [Əzəmgə]
mədḥiyə kəltürgüqi ḳilimən, — dəydu Pərwərdigar.

Ḥagay

1 Darius padixaḥning ikkinqi yili, altinqi ayning birinqi küni, Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoɣəmbər arḳilik Xealtiəlning ooɣli, Yəḥudaning waliyisi Zərubbabəlgə ḥəm Yəḥozadakning ooɣli, bax kaḥin Yəxuaoɣa kəldi: — **2** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Bu həlḳ: «Waḳti kəlmidi, Pərwərdigarning əyini ḳurux waḳti tehi kəlmidi» — dəydu. **3** Wə Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoɣəmbər arḳilik kelip mundaḳ deyildi: — **4** Bu əy tehiqila harabə tursa, bu silər tahtaydin bezəlgən əyliringlarda yaxaydioɣan waḳitmu? **5** Mana, Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — — Ḳiliwatḳininglar üstidə kəngül ḳoyup oylininglar! **6** Terioɣininglar kəp, yioɣiwalidioɣininglar az; Yəysilər, birаḳ toymaysilər; Iqisilər, birаḳ ḳanmaysilər; Kiyisilər, birаḳ ḥeqḳandaḳ illimaysilər; Ix ḥəḳḳi aloɣuqi bolsa, Huddi ix ḥəḳḳini təxük ḥəmyanoɣa saloɣanoɣa ohxaxtur. **7** — Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Ḳiliwatḳininglar üstidə kəngül ḳoyup oylininglar! **8** Taoɣḳa qikip, yaoɣaqni elip kelinglar, əyni ḳurunglar; xundaḳ ḳilsanglar Mən uningdin hursən bolimən, xan-xərəpkə eriximən, — dəydu Pərwərdigar. **9** — Silər kəpni küttünglar, mana, erixkininglar az boldi; uni əygə epkəlginingларda, Mən uni püwləp yoḳattim; bu nemə üqün? — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — — Qünki Mening əyümning harabə boloɣinioɣa ḳarimay, əz əyünglarni [selixḳa] yügürüxüp yürüwatisilər. **10** Xunga üstünglarda asmanlar xəbnəmni bərməydu, zeminmu ḥosulini bərməydu; **11** Mən zeminoɣa, taoɣḳa, ziraətlərgə, yengi xarablaroɣa, zəytun meyioɣa, tupraḳning ündürmilirigə, insanlaroɣa, mal-waranlaroɣa wə ḳollardiki barlik əjirlərgə ḳuroɣaḳqilikni qaḳirdim. **12** Xuning bilən Xealtiəlning ooɣli Zərubbabəl ḥəm Yəḥozadakning ooɣli bax kaḥin Yəxua wə həlḳning ḳaldisining ḥəmmisi Pərwərdigar Hudasining awazioɣa, xuningdək Pərwərdigar Hudasining Ḥagay pəyoɣəmbərni əwətixi bilən, uning səzlirigə ḳulaḳ saldi; həlḳ Pərwərdigar aldida ḳorḳti. **13** Andin Pərwərdigarning əlqisi Ḥagay Pərwərdigarning həwirini həlḳḳə yətküzüp: — «Mən silər bilən billidurmən» — dəydu Pərwərdigar, — dedi. **14** Wə Pərwərdigar Xealtiəlning ooɣli, Yəḥudaning waliyisi Zərubbabəlning roḥini, xundaḳla Yəḥozadakning ooɣli, bax kaḥin Yəxuaning roḥini ḥəm həlḳ ḳaldisining ḥərbirining roḥini ḳozoɣidi; ular samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar Hudasining əyigə kelip ixlidi. **15** Bu Darius padixaḥning ikkinqi yili, altinqi ayning yigirmə tətinqi küni idi.

2 Yəttinqi ayning yigirmə birinqi küni, Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoɣəmbər arḳilik kelip mundaḳ deyildi: **2** — «Xealtiəlning ooɣli, Yəḥudaning waliyisi Zərubbabəlgə, Yəḥozadakning ooɣli, bax kaḥin Yəxuaoɣa ḥəmdə həlḳning ḳaldisioɣa səz ḳilip ulardin: — **3** «Aranglardin əyni qaoɣdiki xan-xərəptə boloɣan bu əyni kərgənlərdin kim bar? Silər ḥazir uningoɣa ḳandaḳ ḳaraysilər? Nəziringlarda u ḥeqnemigə ərzimәydu, xundaḳmu?» — dəp sorioɣin. **4** — Biraḳ ḥazir, i Zərubbabəl, jasarətlik bol, — dəydu Pərwərdigar, — Yəḥozadakning ooɣli, bax kaḥin Yəxua, jasarətlik bol; zemindiki barlik həlḳ, jasarətlik bolup ixlənglar, — dəydu Pərwərdigar. — qünki Mən silər bilən billidurmən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **5** — Misirdin qikḳan waḳtinglarda silərgə əhdə ḳiloɣan sezüm wə Mening Roḥim aranglarda turup kəldi; ḥərgiz ḳorḳmanglar. **6** Qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — — Yənə pəḳət azoɣina waḳittin keyin Mən asmanlar, yər yüzi, dengiz ḥəm ḳuruḳluḳni təwritimən; **7** Mən barlik əllərni təwritimən; nətijidə əllərning sərhil ətiwar nərsiliri elip kelinidu. Mən muxu əyni xan-xərəpkə toldurimən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **8** — Kümüx Meningki, altun Meningki, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar. **9** — Bu əyning keyinki xan-xəripi əslidikidin zor bolidu, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — wə Mən muxu yərdə aramlik-hatirjəmlikni ata ḳilimən, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar». **10** Darius padixaḥning ikkinqi yili, tokḳuzinqi ayning yigirmə tətinqi küni, Pərwərdigarning səzi Ḥagay pəyoɣəmbər arḳilik kelip mundaḳ deyildi: — **11** «Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaḳ dəydu: — Kaḥinlaroɣa səz ḳilip ulardin Təwrat-ḳanuni tooɣruluḳ: — **12** «Birsi tonining etikidə «[Hudaoɣa] ataloɣan gəx»ni kətürüp ketiwatḳinida, uning etiki nanoɣa, umaqḳa, xarabḳa, zəytun mayoɣa yaki ḥərḳandaḳ ax-ozuḳḳa mundaḳla tegip kətsə, undaḳta u nərsilər «[Hudaoɣa] ataloɣan» bolamdu?» — dəp sorioɣin». Kaḥinlar jawabən: «Yaḳ» — dedi. **13** Wə Ḥagay: «Birsi jəsətkə tegip «napak» boloɣan bolsa, u bu ax-ozuḳning ḳaysibirigə təgsə, undaḳta ax-ozuḳ napak bolamdu?» — dəp soridi. Kaḥinlar jawabən: «U napak bolidu» — dedi. **14** Andin Ḥagay jawabən mundaḳ dedi: —«Pərwərdigar: «Əmdi bu həlḳ, bu «yat əl» Mening aldimdimu xundaḳtur, ularning ḳollirida ixlәngənlirining ḥəmmisimu xundaḳtur, xuningdək ularning xu yərdə Manga ḥərbir sunoɣanlirimu napaktur» — dəydu. **15** — Əmdi ḥazir kəngül ḳoyup oylininglar — Bügündin baxlap, muxu waḳittin tartip kerünglar — taki Pərwərdigarning ibadəthanisidiki tax üstigə yənə bir tal tax ḳoyuloɣuqə, **16** xuningdin ilgiriki künlərdə, birsi «yigirmə kürə»lik bir dəwə axlikni aloɣili kəlgəndə, mana pəḳət on kürila qikti; birsi xarab küpidin əllik komzək aloɣili kəlsə, mana pəḳət yigirmə komzək qikti. **17** Mən ḳolliringlar bilən ixligən barlik ixliringlarda silərni judun, ḥal wə məldür apətliri bilən urup kəldim; biraḳ silər yenimoɣa ḳaytmidinglar. **18** Əmdi ətünimənki, kəngül ḳoyup oylininglar — bu kün, yəni tokḳuzinqi ayning yigirmə tətinqi künidin baxlap, muxu waḳittin tartip, — yəni Pərwərdigarning ibadəthanisining ḳayta ḳuruluxini baxlioɣan künidin keyinki ixlaroɣa kəngül ḳoyup oylininglar; **19** danlar ambaroɣa yioɣildimu? Üzüm talliri, ənjür, anar ḥəm zəytun dərəhliri ḥeq mewə bərmidi. Biraḳ Mən bu kündin baxlap silərni bərikətləymən». **20** Wə Pərwərdigarning səzi xu ayning yigirmə tətinqi küni Ḥagayoɣa ikkinqi ḳetim kelip mundaḳ deyildi: — **21** — Yəḥudaoɣa waliy boloɣan Zərubbabəlgə səz ḳilip mundaḳ degin: — — «Mən asmanlarni, zeminni təwritixkə təmxiliwatimən; **22** Padixaḥliḳlarning təhtini ərüwetimən, əllarning padixaḥliḳlirining küqini yoḳitimən; jəng ḥarwiliri ḥəm uning üstidə olturoɣanlarni ərüwetimən; atlar wə atlik əskərlər, ularning ḥərbiri əz ḳerindixining ḳiliqi bilən mollaḳ atḳuzulidu. **23** Xu künidə — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar — Mən seni, yəni Xealtiəlning ooɣli Zərubbabəlni alimən, — dəydu Pərwərdigar — andin seni huddi məḥürlük üzükümdək ḳilimən; qünki Mən seni talliwaldim, — dəydu samawi ḳoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar».

Zəkəriya

1 Darius padixaḫning ikkinqi yili səkkizinqi ayda, Pərwərdigarning səzi Iddoning nəwrisi, Bərəkiyaning oоlі Zəkəriya pəyoɣəmbərgə kelip mundaķ deyildi: — **2** — «Pərwərdigar ata-bowiliringlardin intayin ķattiķ oɣəzəplәndi. **3** Xunga sən ularoɣa: «Samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar: — «Mening yenimoɣa ķaytip kelinglar, Mən silərning yeninglaroɣa ķaytip kelimən» dəydu», — degin. **4** — Ata-bowiliringlardək bolmanglar; qünki ilgiriki pəyoɣəmbərlər ularoɣa: «Samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar: — Rəzil yolliringlardin, rəzil ķilmixliringlardin yenip towa ķilinglar, degən», — dəp jakarlioɣan. Biraķ ular Manga ķulaķ salmioɣan, boysunmioɣan, — dəydu Pərwərdigar. **5** — Silərning ata-bowiliringlar ḫazir ķeni? Pəyoɣəmbərlər bolsa, mənggü yaxamdu? **6** Lekin Mening pəyoɣəmbərlərgə buyruoɣan səzlirim wə bəlgilimilirim, ata-bowiliringlarning bexioɣimu qüxkən əməsmidi?». Xuning bilən ular yolidin yenip: — Samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar yollirimiz wə ķilmixlirimiz boyiqə bizni ķandaķ ķilimən desə, xundaķ ķildi, — degən. **7** Darius padixaḫning ikkinqi yili, on birinqi ay, yəni «Xebat eyi»ning yigirmə tətinqi küni, Pərwərdigarning kalami Iddoning nəwrisi, Bərəkiyaning oоlі Zəkəriya pəyoɣəmbərgə kəldi. U mundaķ bexarətni kərdi: — **8** Mən keqidə [alamət kərünüxlərni] kərdüm; mana, toruķ atķa mingən bir adəmni kərdüm; u qongķur oymanliķtiki hadas dərəhliri arisida turatti; uning kəynidə toruķ, ala-taoɣil wə aķ atlar bar idi. **9** Mən uningdin: «Təķsir, bular nemə?» — dəp soridim. Mən bilən səzlixiwatķan pərixtə manga: «Mən sanga bularning nemə ikənlikini kərsitimən» — dedi. **10** Hadas dərəhliri arisida turoɣan zat jawabən: «Bular Pərwərdigarning yər yüzini uyan-buyan kezixkə əwətkənliri» — dedi. **11** Bu atlar hadas dərəhliri arisida turoɣan Pərwərdigarning Pərixtisigə jawab ķilip: «Biz yər yüzidə uyan-buyan kezip kəlduķ; mana, pütkül yər yüzi tiptinq, aramlikta turuwatidu» — dedi. **12** Pərwərdigarning Pərixtisi jawabən: «I samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, ķaqanoɣiqə sən bu yətmix yildin beri aqqiķlinip keliwatķan Yerusalem wə Yəhudaning xəhərlirigə rəḫim ķilmaysən?» — dedi. **13** Pərwərdigar mən bilən səzlixiwatķan pərixtigə yeķimlik səzlər, təsəlli bərgüqi səzlər bilən jawab bərdi. **14** Xuning bilən mən bilən səzlixiwatķan pərixtə manga mundaķ dedi: «Sən mundaķ jakarlioɣin: — Samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar: «Yerusalem wə Zionoɣa boloɣan otluķ muḫəbbitimdin yürikim lawildap kөyidu! **15** Xuning bilən Mən ərkin-azadiliktə yaxawatķan əllərgə ķattiķ oɣəzəplinimən; qünki Mən [həlķimgə] səlla oɣəzəplinip ķoyiwidim, ular ḫəddidin exip [həlķimgə] zor azar ķildi», dəydu. **16** Xunga Pərwərdigar mundaķ dəydu: «Mən Yerusalemoɣa rəḫim-xəpķətlər bilən ķaytip kəldim; Mening өyüm uning iqidə ķurulidu» — dəydu samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar, — «wə Yerusalem üstigə «elqəm tanisi» yənə tartilidu». **17** — Yənə mundaķ jakarlioɣin: «Samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaķ dəydu: Mening xəḫərlirim yənə awatlixidu, Pərwərdigar yənə Zionoɣa təsəlli beridu wə Yerusalemni yənə talliwalidu». **18** Andin mən beximni kətürdüm, mana tət münggüzni kərdüm. **19** Mən bilən səzlixiwatķan pərixtidin: «Bular nemə?» dəp soridim. U manga: «Bu Yəḫuda, Israil wə Yerusalemni tarķitiwətkən münggüzlərdur» — dedi. **20** Wə Pərwərdigar manga tət ḫünərwənni kərsətti. **21** Mən: «Bu [ḫünərwənlər] nemə ix ķiloɣili kəldi?» dəp soridim. U: «Mana bular bolsa Yəḫudadikilərni ḫeqkim ķəddini rusliyalmioɣudək dərijidə tarķitiwətkən münggüzlər; biraķ bu [ḫünərwənlər münggüzlərni] dəkkə-dükkigə qüxürgili, yəni əllərning Yəḫudaning zeminini tarķitiwetix üqün kətürgən münggüzlirini yərgə taxliwətkili kəldi!» — dedi.

2 Andin mən beximni kətürüp, mana ķolida əlqəm tanisini tutķan bir adəmni kərdüm **2** wə uningdin: «Nəgə barisən?» dəp soridim. U manga: «Mən Yerusalemni əlqigili, uning kəngliki wə uzunluķini [əlqəp] bilgili barimən» — dedi. **3** Mana, mən bilən səzlixiwatķan pərixtə qiķti; yənə bir pərixtə uning bilən kərüxüxkə qiķti **4** wə uningoɣa mundaķ dedi: — Yügür, bu yax yigitkə səz ķil, uningoɣa mundaķ degin: — «Yerusalem əzidə turuwatķan adəmlərning wə mallarning kөplүkidin sepilsiz xəḫərlərdək bolidu. **5** — wə Mən Pərwərdigar uning ətrapioɣa ot-yalķun sepili, uning iqidiki xan-xəripi boliman. **6** — Ḫoy! Ḫoy! Ximaliy zemindin ķeqinglar, — dəydu Pərwərdigar, — qünki Mən silərni asmandiki tət tərəptin qiķķan xamaldək tarķitiwətkən, dəydu Pərwərdigar». **7** «— Ḫəy! I Babil ķizi bilən turoɣuqi Zion, ķaqķin! **8** Qünki samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Өz xan-xəripini dəp U Meni silərni bulang-talang ķiloɣan əllərgə əwətti; qünki kim silərgə qeķilsa, xu Өzining kөz ķariqoķioɣa qeķiloɣan bolidu. **9** Qünki mana, Mən Өz ķolumni ularning üstigə silkiymən, ular өzlirigə ķul ķilinoɣuqilaroɣa olja bolidu; xuning bilən silər samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning Meni əwətkənlikini bilisilər. **10** Nahxilarni yangritip xadlan, i Zion ķizi; qünki mana, keliwatimən, arangda makanliximən, dəydu Pərwərdigar, **11** — wə xu künidə kөp əllər Pərwərdigaroɣa baoɣlinidu, Manga bir həlk bolidu; arangda makanliximən wə silər samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning Meni əwətkənlikini bilisilər; **12** xuningdək Pərwərdigar Yəḫudani Өzining «mukəddəs zemini»da nesiwisi boluxķa miras ķilidu wə yənə Yerusalemni talliwalidu. **13** Barlik ət igiliri Pərwərdigar aldida süküt ķilsun! Qünki U Өzining mukəddəs makanidin ķozoɣaldi!»

3 Andin u manga Pərwərdigarning Pərixtisi aldida turuwatķan bax kaḫin Yəxuani, xuningdək Yəxuaning ong təripidə uning bilən düxmənlixixkə turoɣan Xəytanni kərsətti. **2** Pərwərdigar Xəytanoɣa: «Pərwərdigar seni əyiblisun, i Xaytan! Bərḫək, Yerusalemni talliwaloɣan Pərwərdigar seni əyiblisun! Bu [kixi] ottin tartiwelinoɣan bir ququla otun əməsmu?» — dedi. **3** Yəxua bolsa paskina kiyimlərni kiygən ḫalda Pərixtining aldida turatti. **4** U Uning aldida turuwatķanlaroɣa: «Bu paskina kiyimni uningdin salduriwetinglar» — dedi wə uningoɣa: «Ķara, Mən ķəbiḫlikingni səndin elip kəttim, sanga ḫeytlik kiyim kiygüzdüm» — dedi. **5** Mən: «Ular bexioɣa pakiz bir səllini orisun!» — dedim. Xuning bilən ular pakiz bir səllini uning bexioɣa orap, uningoɣa kiyim kiydürdi; Pərwərdigarning Pərixtisi bir yanda turatti. **6** Wə Pərwərdigarning Pərixtisi Yəxuaoɣa mundaķ jekilidi: — **7** «Samawi ķoxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigar mundaķ dəydu: — Əgər yollirimda mangsang, tapilioɣinimni qing tutsang, Mening өyümni baxķurisən, ḫoylilirimoɣa ķaraydioɣan bolisən; sanga yenimda turuwatķanlarning arisida turux ḫoķuķini berimən. **8** — I bax kaḫin Yəxua, sən wə sening aldingda olturoɣan ḫamraḫliring anglanglar (qünki ular bexarətlik adəmlər): — Mana, Mən «Xaḫ» dəp ataloɣan ķulumni məydanoɣa qikirimən. **9** Mana, Mən Yəxuaning aldioɣa ķoyoɣan taxķa ķara! — Bu bir taxning üstidə yəttə kөz bar; mana, Mən uning nəķixlirini Өzüm oyimən, — dəydu samawi ķoxunlarning Sərdari

boloŋan Pərwərdigar, — wə Mən bu zeminning kəbiḥlikini bir kün iqidila elip taxlaymən. **10** Xu küni, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, — ḥərbiringlar əz yekininglarni üzüm teli wə ənjür dərihi astioŋa olturuxka təklip kilisilər».

4 Andin mən bilən səzlixiwatkan pərixtə kaytip kelip meni oyoŋitiwətti. Mən huddi uykusidin oyoŋitiwetilgən adəmdək bolup kaldim; **2** U məndin: «Nemini kərdüng?» dəp soridi. Mən: «Mana, mən pütünləy altundin yasaloŋan bir qiraoŋdanni kərdüm; uning üsti təripidə bir kaqa, yəttə qirioŋi wə yəttə qiraoŋka tutixidioŋan yəttə nəyqə bar ikən; **3** uning yenida ikki zəytun dərihi bar, birsi ong tərəptə, birsi sol tərəptə», dedim. **4** Andin jawabən mən bilən səzlixiwatkan pərixtidin: «I təksir, bular nemə?» — dəp soridim. **5** Mən bilən səzlixiwatkan pərixtə manga jawabən: «Bularning nemə ikənlikini bilməmsən?» — dedi. Mən: «Yak, təksir» — dedim. **6** Andin u manga jawabən mundak dedi: «Mana samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning Zərubbabəlgə kiloŋan səzi: «Ix küq-kudrət bilən əməs, iktidar bilən əməs, bəlki Mening Roḥim arkilik pütidu! — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar. **7** — I büyük taoŋ, sən zadi kim? Zərubbabəl aldida sən tüzləŋlik bolisən; u [ibadəthanining] əng üstigə jipsima taxni koyidu, xuning bilən uningoŋa: «Iltipatlik bolsun! Iltipat uningoŋa!» degən towlaxlar yangrap anglinidu». **8** Andin Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **9** «Zərubbabəlning koli muxu əyning ulini saldi wə uning kolliri uni püttüridu; xuning bilən silər samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning Meni əwətkənlikini bilisilər. **10** Kim əmdi muxu «kiqik ixlar boloŋan kün»ni kəzgə ilmisun? Qünki bular xadlinidu, — bərḥək, bu «yəttə» xadlinidu, — Zərubbabəlning koli tutkan tik əloəm texini kərgəndə xadlinidu; bu «[yəttə]» bolsa Pərwərdigarning pütkül yər yüzigə səpselip karawatkan kəzliridur». **11** Mən jawabən pərixtidin: «Qiraoŋdanning ong wə sol təripidə turoŋan ikki zəytun dərihi nemə?» dəp soridim; **12** wə ikkinqi ketim soalni koyup uningdin: «Ularning yenidiki ikki altun nəyqə arkilik əzlikidin «altun» kuyuwatkan xu ikki zəytun xehi nemə?» dəp soridim. **13** U məndin: «Bularning nemə ikənlikini bilməmsən?» dəp soridi. Mən: «Yak, təksir» — dedim. **14** U manga: «Bular pütkül yər-zeminning Igisi aldida turuwatkan «zəytun meyida məsiḥ kilinoŋan» ikki ooŋul balidur» — dedi.

5 Andin mən yənə beximni kətürüp, mana bir uqar oram yazmini kərdüm. **2** U məndin: «Nemini kərdüng?» dəp soridi. Mən: «Bir uqar oram yazmini kərdüm; uzunluki yigirmə gəz, kəngliki on gəz ikən» — dedim. **3** U manga: «Bu bolsa pütün zemin üstigə qikiriloŋan lənəttur; qünki ḥərbir ooŋrilik kiloŋuqi bu təripigə yeziloŋini boyiqə üzüp taxlinidu; wə kəsəm iqküqilərning ḥərbiri u təripigə yeziloŋini boyiqə üzüp taxlinidu». **4** — «Mən bu [yazmini] qikirimən» — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, «wə u ooŋrining əyigə ḥəmdə namim bilən yaloŋandin kəsəm iqküqining əyigə kiridu wə xu əydə konup uni yaoŋaq-taxliri bilən koxupla yəwetidu». **5** Andin mən bilən səzlixiwatkan pərixtə qikip manga: «əmdi bexingni kətürgin, nemining qikiwatkinini kərüp bak» — dedi. **6** Mən: «U nemə?» — dəp soridim. U manga: «Bu qikiwatkan «əfaḥ» sewitidur», wə: «Bu bolsa [xu rəzillərning] pütün zemindiki kiyapitidur» — dedi. **7** Əfaḥ sewitining aoʒidin dumilak bir kooŋuxun kətürüldi, mana, əfaḥ sewiti iqidə bir ayal olturatti. **8** U: «Bu bolsa, rəzillik»tur» — dəp, uni əfaḥ sewiti iqigə kayturup taxlap, əfaḥning aoʒioŋa eoŋir kooŋuxunni taxlap koydi. **9** Beximni kətürüp, mana ikki ayalning qikkanlikini kərdüm; xamal ularning kanatlirini yəlpütüp turatti (ularning ləyləkningkidək kanatliri bar idi); ular əfaḥni asman bilən zeminning otturisioŋa kətürdi. **10** Mən bilən səzlixiwatkan pərixtidin: «Ular əfaḥni nəgə kətürüp mangidu?» — dəp soridim. **11** U manga: Ular əfaḥ üqün «Xinar zemini»da bir əy selixkə kətti; əy bərpa kilinoŋandin keyin, əfaḥ sewiti xu yərdə əz turaloŋusioŋa koyulidu, — dəp jawab bərdi.

6 Andin mana, mən yənə beximni kətürüp, ikki taoŋ otturisidin tət jəng ḥarwisining qikkanlikini kərdüm. Taoŋlar bolsa mis taoŋlar idi. **2** Birinqi jəng ḥarwisidiki kizil atlar idi; ikkinqi jəng ḥarwisidiki kara atlar idi; **3** üqinqi jəng ḥarwisidiki ak atlar, tətinqi jəng ḥarwisidiki küqlük qipar atlar idi. **4** Mən jawabən mən bilən səzlixiwatkan pərixtidin: «Təksir, bular nemə?» — dəp soridim. **5** Pərixtə manga jawabən: «Bular pütkül yər-zeminning Igisining ḥuzuridin qikkan asmanlarning tət roḥi. **6** Kara atlar ketiloŋan ḥarwa ximaliy zeminlar tərəpkə kiridu; aklar ularning kəynidin mangidu; qiparlar bolsa jənubiy zeminlar tərəpkə mangidu. **7** Andin muxu küqlük atlar qikip yər yüzidə uyak-buyak kezixkə aldiraydu» — dedi. U ularoŋa: «Menginglar, yər yüzidə uyak-buyak menginglar» — dedi; ular yər yüzidə uyak-buyak mangdi. **8** Wə U manga ünlük awazda: «Kara, ximaliy yər-zeminlar tərəpkə mangoŋanlar Mening Roḥimdiki aqqikni ximaliy zemin tərəptə besikturdi» — dedi. **9** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **10** Sürgün bolup kəlgənlərdin, yəni Ḥəlday, Tobiya wə Yədayadin sowoŋatlarni kobul kiloŋin; xu küni ular Babildin kelip qüxkən əygə, yəni Zəfaniyaning ooŋli Yosiyaning əyigə kirgin; **11** xundak, kümüx wə altunni kobul kiloŋin, bulardin qəmbərsiman bir tajni tokup wə tajni Yəḥozadakning ooŋli bax kahin Yəxuaning bexioŋa kiygüzgin; **12** wə Yəxuaoŋa: «Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundak dəydu: Karanglar, «Xah» dəp ataloŋan insan! U əz tüwidin ornida xahlinip, Pərwərdigarning ibadəthanisini kuridu» — degin. **13** «Bərḥək, Pərwərdigarning ibadəthanisini kuroŋuqi dəl xu bolidu; u xu xaḥanə xan-xərəpni zimmisigə elip, əz təhtigə olturup ḥəküm süridu; u təhtkə olturidioŋan kahin bolidu; hatirjəmlik-aramlikni elip kelidioŋan ḥəmkarlik ular ikkisi arisida bolidu. **14** Muxu qəmbərsiman taj Pərwərdigarning ibadəthanisida Hələm, Tobiya, Yədayalaroŋa wə Zəfaniyaning ooŋlining mehribanlikioŋa bir əslətmə üqün koyulidu. **15** Wə yirakta turuwatkanlar kelip Pərwərdigarning ibadəthanisini kurux hizmitidə bolidu; xuning bilən silər samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning Meni əwətkənlikini bilisilər; əgər Pərwərdigarning awazini kəngül koyup anglisanglar bu ix əməlgə axurulidu».

7 Darius padixaḥning tətinqi yili tokkuzinqi ay, yəni «Hisləw»ning tətinqi küni, Pərwərdigarning səzi Zəkəriyaoŋa kəldi. **2** Xu qaoŋda Bəyt-əl xəḥiridikilər Xerəzər wə Rəgəm-Mələklərni Pərwərdigardin iltipat soraxka əwətkənidi. **3** Bəyt-əldikilər: «Samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning əyidiki kahinlardin, xuningdək pəyoŋəmbərlərdin: «Ḥərbirimiz kəp yillardin beri kiloŋinimizdək, bəxinqi ayda ḥərbirimiz yənila əzimizni baxkilardin ayrip, yioŋa-zaroŋa olturuximiz kerəkmu?» — dəp soranglar» dəp tapilioŋanidi. **4** Pərwərdigarning səzi manga kelip mundak deyildi: — **5** «Zemindiki barlik turuwatkan həlkkə ḥəm kahinlaroŋa səz kilip mundak sorioŋin: — «Silər muxu yətmix yildin beri bəxinqi ay wə yəttinqi aylarda roza tutup yioŋa-zar kiloŋininglarda, silər manga, ḥəkikətən manga

roza tuttunglarmu? **6** Yeginiŋlar, iqkininglar, bu pəkət əzünglar üqünla yəp-iqkininglardin ibarət boldi əməsmu? **7** Bular Yerusalem wə uning ətrapidiki xəhərliri ahalilik bolоŋan, taza awatlaxkan qaoŋlarda, jənubiy Yəhuda wə təwən tüzləŋlik ahalilik bolоŋan qaoŋlarda, Pərwərdigar burunki pəyоŋəmbərlər arkilik jakarlioŋan sözlər əməsmu? **8** Pərwərdigarning sözi Zəkəriyaoŋa kelip mundak deyildi: — **9** «Samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Həkikiy adalətni yürgüzünglar, bir-biringlaroŋa mehir-muhəbbət wə rəhim-xəpkət kərsitinglar, **10** tul hotun wə yetim-yesirlarni, yat adəmlər wə namratlarni bozək kilmanglar; heqkim əz kerindixioŋa kənglidə yamanlik oylimisun. **11** Birak [ata-bowiliringlar] anglaxni rət kiloŋan, ular jahillik bilən boynini toloŋap, anglimaska kulaklirini eoŋir kiloŋan; **12** ular Təwrat kanunini wə samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigarning Əz Rohi bilən burunki pəyоŋəmbərlər arkilik əwətkən sözlirini anglimaslik üqün kənglini almastək kattik kiloŋanidi; xunga samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigardin intayin kattik oŋəzəp qüxkən; **13** xundak boldiki, Mən ularni qakiroŋanda ular anglaxni rət kiloŋandək, ular qakiroŋanda Mənmu anglaxni rət kildim» — dəydu samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar, **14** — «wə Mən ularni ular tonumaydioŋan barlik əllər arisioŋa kara kuyun bilən tarkitiwəttim; ularning ketixi bilən zemin wəyran bolоŋan, andin uningdin ətkənlərmu, kaytkanlarmu bolоŋan əməs; qünki ularning səwəbidin illik zemin wəyranə kilinoŋan».

8 Wə samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: — **2** «Samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar mundak dəydu: «Mening Zioŋoŋa baoŋlioŋan otluk muhəbbitim kaynap taxti; Mening uningoŋa baoŋlioŋan otluk muhəbbitim tüpəylidin [uning düxmənlirigə] oŋəzipim kaynap taxti. **3** Pərwərdigar mundak dəydu: «Mən Zioŋoŋa kaytip kəldim, Yerusalemning otturisida makanliximən; Yerusalem «Həkikət xəhiri» dəp atilidu, samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigarning teoŋi «Mukəddəs Taoŋ» dəp atilidu. **4** Samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar mundak dəydu: «Keri boway-momaylar yənə Yerusalemning koqilirida olturidioŋan bolidu; künliri uzun bolup, hərbiri hasisini kolida tutup olturidu; **5** xəhərning koqiliri oynawatkan ooŋul-kiz balilar bilən lik tolidu. **6** Samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Bu ix xu künlərdə bu həlkning kaldisining kəzigə ajayib karamət kərünidioŋini bilən, u Mening kəzümgə karamət kerünəmdu?» — dəydu samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar. **7** Samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Mana, Mən Əz həlkimni xərkiy zeminlardin, oŋərbiy zeminlardin kutkuzimən; **8** Mən ularni elip kelimən, ular Yerusalemda makanlixidu; ular Mening həlkim, Mən həkikət wə həkkaniylikta ularning Hudasi bolimən». **9** Samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigarning əyining uli selinoŋan künidə hazir bolоŋan pəyоŋəmbərlərning aoŋzidin muxu künlərdə bayan kiliniwatkan munu sözlərni ixitiwatisilər, mukəddəs ibadəthanining kuruluxioŋa kolunglar küqlük kilinsun! **10** Qünki xu künlərdin ilgiri insan üqün ix həkki yok, at-ulaoŋ üqünmu ix həkki yok idi; jəbir-zulum tüpəylidin qikkuqi yaki kirgüqi üqün aman-esənlik yok idi; qünki Mən hərbir adəmni əz yekinioŋa düxmənləxtürdüm; **11** birak Mən bu həlkning kaldisioŋa burunki künlərdikidək bolmaymən, dəydu samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar; **12** qünki uruk hosulluk bolidu, üzüm teli mewiləydu, tuprak ündürmilirini beridu, asmanlar xəbnəmlirini beridu; xuning bilən mən bu həlkning kaldisioŋa muxularning həmmisini igə kildurimən. **13** Xundak əməlgə axuruliduki, silər əllər arisida lənət bolup kaloŋiningларning əksiqə, i Yəhuda jəməti wə Israil jəməti, Mən silərni kutkuzimən, silər [ularoŋa] bəht-bərikət bolisilər; korkmanglar, kolliringlar küqlük kilinsun! **14** Qünki samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — Silərning ata-bowiliringlar Mening oŋəzipimni kozoŋioŋanda Mening silərgə yamanlik yətküzüx oyida boloŋinim wə xu [jaza] yolidin yanmioŋinimdək — dəydu samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar — **15** Mən hazir, muxu künlərdə yənə Yerusalem wə Yəhuda jəmətigə yahxilik yətküzüx oyida boldum; korkmanglar. **16** Muxu ixlaroŋa əməl kilinglar: — Hərbiringlar əz yekininglaroŋa həkikətni sözlənglar; dərwaziliringlarda həkikətkə, aman-tinlikka uyoŋun həkümlərni yürgüzünglar; **17** heqkim kənglidə əz yekinioŋa yamanlik oylimisun; heqkandak yaloŋan kəsəmgə xerik bolmanglar; qünki Mən dəl bularning həmmisigə nəprətlinimən, dəydu Pərwərdigar. **18** Wə samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigarning sözi manga kelip mundak deyildi: — **19** Samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Tətinqi aydiki roza, bəxinqi aydiki roza, yəttinqi aydiki roza wə oninqi aydiki roza Yəhuda jəmətigə huxallik wə xad-huramlik, bəhtlik ibadət sorunliri bolidu; xunga həkikət wə hatirjəmlik-tinqlikni söyünglar. **20** Samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Nuroŋun kowmlar wə kəp xəhərlərning ahalisi yənə muxu yərgə kelidu; **21** bir xəhərdə turuwatkanlar baxka bir xəhərgə berip ularoŋa: «Pərwərdigardin iltipat tiləxkə, samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigarni izdəxkə tez barayli; mənmu barimən!» — dəydioŋan bolidu. **22** Kəp kowmlar wə küqlük əllər Pərwərdigardin iltipat tiləxkə, samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigarni izdəxkə Yerusalemoŋa kelidu. **23** Samawi koxunlarning Sərdari bolоŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — «Xu künlərdə hərhil tilda sözləydioŋan əllərdin on nəpər adəm qikip Yəhudiy bir adəmning tonining etikini tutuwelip uningoŋa: «Biz sən bilən barayli; qünki Hudani sən bilən billidur, dəp angliduk» — dəydu.

9 Pərwərdigarning sözidin yükləŋən bexarət — Hadrak zemini wə Dəməxk üstigə konidu (qünki Pərwərdigarning nəziri adəmlər wə Israilning barlik kəbililiri üstididur); **2** U bularoŋa qegridax bolоŋan Hamatka, Tur wə Zidon üstigimu konidu. Tur tolimu «dana» bolоŋaqka, **3** əzi üqün koroŋan kuroŋan, kümüxni topidək, sap altunni koqilardiki patkaktək dəwiləp koyoŋan. **4** Mana, Rəb uni mal-dunyasidin ayriwetidu, uning küqini dengizda yok kilidu; u ot təripidin yəp ketilidu. **5** Axkelon buni kərüp korkidu; Gazamu kərüp azablinip toloŋinip ketidu; əkronmu xundak, qünki uning arzu-ümidi tozup ketidu; padixah Gazadin yokap ketidu, Axkelon adəmzatsiz kalidu. **6** Xuning bilən Axdodta harамdin bolоŋan birsi turidu; Mən Filistiylərning məoŋrurluki wə pəhrini yokitimən. **7** Mən aoŋzidin kanlarni, uning haram yegən yirginqlik nərsilərni qixliri arisidin elip ketimən; andin kelip kaloŋanlar bolsa, ular Hudayimizoŋa təwə bolup, Yəhudada yolbaxqi bolidu; əkronning orni Yəbus kəbilisidikilərgə ohxax bolidu. **8** Mən koxun tüpəylidin, yəni ətüp kətküqi wə kaytip kəlgüqi tüpəylidin Əz əyüm ətrapida qedirimni tiktürimən; əzgüqi kaytidin uningdin ətməydu; qünki Əz kəzüm bilən kəzitimən. **9** Zor xadlan, i Zion kizi! Təntənəlik nida kil, i Yerusalem kizi! Karanglar, padixahing yeningoŋa kelidu; U həkkaniy wə nijatlik bolidu; Kəmtər-məmin bolup, Mada exəkkə, yəni exək təhiyigə minip

kelidu; **10** Xuning bilən Mən jəng ḫarwilirini Əfraimdin, Atlarni Yerusalemdin məḫrum kiliwetimən; Jəng okyasimu elip taxlinidu. U bolsa əllərgə hatirjəmlik-tinqlikni jakarlap yətküzidu; Uning ḫəkümranliki dengizdin dengizoꞑiqə, [Əfrat] dəryasidin yər yüzining qətlirigiqə bolidu. **11** Əmdi seni bolsa, sanga qüxürülgən əḫdə ḳeni tüpəylidin, Mən arangdiki məḫbuslarni susiz oraktin azadlikḳa qikirimən. **12** Mustəḫkəm jayoꞑa ḳaytip kelinglar, i arzu-ümidning məḫbusliri! Bügün Mən jakarlap eytimənki, tartḳan jazaliringning əksini ikki ḫəssiləp sanga ḳayturimən. **13** Qünki Əzüm üqün Yəḫudani okyadək egildürdüm, Əfraimni ok kilip okyaoꞑa saldim; Mən ooꞑul baliliringni ornidin turoꞑuzimən, i Zion — ular sening ooꞑul baliliringoꞑa ḳarxi jəng kilidu, i Gretsiyə! I Zion, Mən seni palwanning ḳolidiki kiliqtək kilimən. **14** Pərwərdigar ularning üstidə kərünidu; Uning oki qaḳmaktək etilip uqidu. Rəb Pərwərdigar kanayni qalidu; U jənubtiki dəḫxətlik ḳara ḳuyunlarni billə elip yürüx kilidu. **15** Samawi ḳoxunlarning Sərdari boloꞑan Pərwərdigar ular üqün mudapiə bolidu; ular saloꞑa taxlirini kukum kilip, dəssəp qəyləydu; ular iqiwelip, xarab kəypini sürgənlərdək kiykas-sürən kətüridu; ular [ḳanoꞑa] miləngən ḳurbangaḫning bürjəkliridək, [ḳanoꞑa] tolduruloꞑan ḳaqilardək bolidu. **16** Xu küni Pərwərdigar boloꞑan ularning Hudasi ularni Əzüm bakḳan padam boloꞑan həlkim dəp bilip ḳutḳuzidu; qünki ular taj gəḫərliridək Uning zemini üstidə kətürülidu. **17** Xunqə zordur Uning mehribanliki, xunqə ḳaltistur Uning güzəlliki! Ziraətlər yigitlərni, yengi xarab kizlarni yaxnitidu!

10 Pərwərdigardin «keyinki yamoꞑur» pəslidə yamoꞑurni tələp kilinglar; Pərwərdigar ḳakmaklarni ḳakturup, ularoꞑa mol yamoꞑurlarni, xuningdək hərbirigə etizda otqəplərni beridu. **2** Qünki «ey butliri» bimənə gəplərni eytḳan, palqilar yaloꞑan «alamət»lərni kərgən, tuturukşiz qüxlərni səzligən; ular ḳuruk təsəlli beridu. Xunga həlk ḳoy padisidək tenəp kətti; ular padiqisi bolmioꞑaqḳa, azar yeməktə. **3** Mening oꞑəzipim padiqilaroꞑa ḳozoꞑaldi; Mən muxu «tekə» [yetəkqilərni] jazalaymən; qünki samawi ḳoxunlarning Sərdari boloꞑan Pərwərdigar Əz padisidin, yəni Yəḫuda jəmətidin həwər elixḳa kəldi; U jəngdə ularni Əzining ḫəywətlik etidək kilidu. **4** Uningdin [yəni Yəḫudadin] «Burjək Texi», uningdin «Ḳozuk», uningdin «Jəng Okyasi», uningdin «Ḫəmmigə ḫəkümranlik Kiloꞑuqi» qikidu. **5** Xuning bilən ular jəngdə, [düxmənlərni] koqilardiki patḳakni dəssigəndək qəyləydioꞑan palwanlardək bolidu; ular jəng kilidu, qünki Pərwərdigar ular bilən billidur; ular atlik əskərlərnimu yərgə ḳaritip ḳoyidu. **6** Mən Yəḫuda jəmətini küqəytimən, Yüsüpning jəmətini ḳutḳuzimən; Mən ularni ḳaytidin olturaklixixḳa ḳayturimən; qünki Mən ularoꞑa rəḫim-xəpkətni kərsitimən. Ular Mən ḫeqḳaqan taxliwətmigəndək bolidu; qünki Mən ularning Hudasi Pərwərdigarmən; Mən ularoꞑa jawab berimən. **7** Əfraimdikilər palwandək bolidu, kəngülliri xarab kəypini sürgənlərdək huxallinidu; ularning baliliri buni kərüp huxallinidu; ularning kəngli Pərwərdigardin xadlinidu. **8** Mən üxkirtip, ularni yioꞑimən; qünki Mən ularni bədəl tələp ḫərlükkə qikirimən; ular ilgiri kəpiyip kətkəndək kəpiyidu. **9** Mən ularni əllər arisida uruktək qaqimən; andin ular Meni yirak jaylarda əsləydu; xuning bilən ular baliliri bilən ḫayat ḳelip, ḳaytip kelidu. **10** Mən ularni ḳaytidin Misir zeminidin elip kelimən, Asuriyədinmu qikirip yioꞑimən; ularni Gilead wə Liwan zemnioꞑa elip kirgüzimən; yər-zemin ularni patḳuzalmay ḳalidu. **11** Xundak kilip, U jəbir-japa dengizidin ətüp, dengizdiki dolḳunlarni uridu; Nil dəryasining təgliri ḳurup ketidu; Asuriyəning məoꞑrurluki wə pəhri pəs kilinidu, Misirdiki xaḫanə ḫasimu yokilidu. **12** Mən ularni Pərwərdigar arkilik küqəytimən; ular Uning namida mangidu, dəydu Pərwərdigar.

11 I Liwan, ot sening kedir dərəhliringni yəp ketixi üqün, dərwaziliringni aq! **2** Waysanglar, i ḳarioꞑaylar, qünki kedir yikildi, esil dərəhlər wəyran kilindi; waysanglar, i Baxandiki dub dərəhliri, qünki barakşan orman yikitildi! **3** Padiqilarning waysioꞑan awazini angla! Qünki ularning xəripi [boloꞑan qimən-yaylak] wəyran kilindi; arslanlarning ḫerkirigən awazini angla! Qünki Iordan dəryasining pəhri boloꞑan [bükbarakşanliki] wəyran kilindi. **4** Pərwərdigar Hudayim mundak dəydu: — Booꞑuzlaxḳa bekitilgən padini bakḳin! **5** Ularni setiwaloꞑanlar ularni booꞑuzliwətkəndə ḫeq gunaḫkar dəp ḳaralmaydu; ularni setiwətkənlər: «Pərwərdigaroꞑa xükri! Qünki beyip kəttim!» — dəydu; ularning əz padiqiliri ularoꞑa iqini ḫeq aoꞑritmaydu. **6** Qünki Mən zeminda turuwatḳanlaroꞑa yənə iqimni ḫeq aoꞑritmaymən, dəydu Pərwərdigar; — wə mana, Mən adəmlərni, ḫərbirini əz yekinining ḳolioꞑa wə əz padixaḫining ḳolioꞑa tapxurimən; mana, bular zeminni harab kilidu, Mən ularni bularning ḳolidin ḫeq ḳutḳuzmaymən. **7** Xunga mən «booꞑuzlaxḳa bekitilgən pada»ni bekip turdum, bolupmu padining arisidiki miskin məminlərni bakṭim. Mən əzümgə ikki tayakni aldim; birinqisini «xapaət», ikkinqisini «rixtə» dəp atidim; xuning bilən mən padini bakṭim. **8** Xuningdək Mən bir ay iqidə üq padiqini ḫalak kildim; Mening jenim bu [ḫəlḳtin] bizar boldi wə ularning jeni Meni əq kərdi. **9** Mən: «Mən silərni bakmaymən; ələy dəp ḳaloꞑanliri ölüp kətsun; ḫalak bolay dəp ḳaloꞑanliri ḫalak bolsun; tirik ḳaloꞑanlarning ḫəmmisi bir-birining gəxini yesun» — dedim. **10** Mən «xapaət» degən tayikimni elip sunduriwəttim, xuningdək Mening barlik əllər bilən boloꞑan əḫdəmni sunduruwəttim. **11** Əḫdə xu küni bikar kiliwetildi; xunga pada arisidiki manga dikḳət kiloꞑan miskin məminlər buning Pərwərdigarning səzi ikənlikini bilip yətti. **12** Wə mən ularoꞑa: «Muwapik kərsənglar, mening ix ḫəkḳimni beringlar; bolmisa boldi kilinglar» — dedim. Xunga ular mening ix ḫəkḳimgə ottuz kümüx tənggini tarazioꞑa saldi. **13** Wə Pərwərdigar manga: «Mana bu ular Manga bekitkən ḳaltis baḫa! Uni sapalqining aldioꞑa taxlap bər!» dedi. Xuning bilən mən ottuz kümüx tənggini elip bularni Pərwərdigarning əyidə, sapalqining aldioꞑa qəriwəttim. **14** Andin mən Yəḫuda bilən Israilning ḳerindaxlikini üzüx üqün, ikkinqi tayikimni, yəni «rixtə»ni sunduruwəttim. **15** Andin Pərwərdigar manga mundak dedi: «Sən əmdi yənə ərziməs padiqining ḳorallirini al. **16** Qünki mana, Mən zeminda bir padiqini ornidin turoꞑuzimənki, u ḫalak bolay degənlərdin həwər almaydu, tenəp kətkənlərni izdiməydu, yarilanoꞑanlarni sakaytmaydu, saoꞑlamlarnimu bakmaydu; u bəlki səmrigənlərning gəxini yəydu, ḫətta tuyaklirini yirip yəydu. **17** Padini taxliwətkən ərziməs padiqining ḫalioꞑa way! Kiliq uning biliki wə ong kəzigə qüxidu; uning biliki pütünləy yigiləydu, uning ong kəzi pütünləy ḳarangoꞑulixip ketidu.

12 Pərwərdigarning Israil tooꞑuluk səzidin yükləngən bexarət: — Asmanlarni yayoꞑuqi, yərning ulini saloꞑuqi, adəmning roḫini uning iqidə Yasioꞑuqi Pərwərdigar mundak dəydu: — **2** Mana, Mən Yerusalemni ətrapidiki barlik əllərgə kixilərni dəkkə-dükkigə salidioꞑan apkur kilimən; Yerusalemoꞑa qüxidioꞑan muḫasirə Yəḫudaoꞑimu qüxidu. **3** Xu küni əməlgə axuruliduki, Mən Yerusalemni barlik əllərgə eoꞑir yük boloꞑan tax kilimən; kim uni əzigə yüklisə yarilanmay ḳalmaydu; yər yüzidiki barlik əllər uningoꞑa jəng kilixḳa yioꞑilidu. **4** Xu küni Mən ḫəmmə atlarni sarasimigə selip, atliklarni sarang kilip

urimən; birak Yəhuda jəmətini kəzümdə tutimən; əllərdiki hərbir atni bolsa korluk bilən uruwetimən. **5** Xuning bilən Yəhudaning yolbaxqiliri kənglidə: «Yerusalemda turuwatkanlar samawi koxunlarning Sərdari bolоған Pərwərdigar, ularning Hudasi arkilik manga küq bolidu» dəydu. **6** Xu küni Mən Yəhudaning yolbaxqilirini otunlar arisidiki otdandək, ənqilər arisidiki məx'əldək kilimən; ular ətrapidiki barlik əllərni, yəni ong wə sol təripidikilərni yəwetidu; Yerusalemdikilər yənə əz jayida, yəni Yerusalem xəhiridə turidioған bolidu. **7** Pərwərdigar awwal Yəhudaning qedirlirini kutkuzidu; səwəbi — Dawut jəmətining xan-xəripi həm Yerusalemda turuwatkanlarning xan-xəripi Yəhudaningkidin uluoланmasliki üqündur. **8** Xu küni Pərwərdigar Yerusalemda turuwatkanlarni koоdaydu; ularning arisidiki ələngxip kaloанlarmu xu küni Dawuttək palwan bolidu; Dawut jəməti bolsa Hudadək, yəni ularning aldidiki Pərwərdigarning Pərixtisidək küqlük bolidu. **9** Xu küni əməlgə axuruliduki, Yerusalemoға jəng kilixka kəlgən barlik əllərni halak kilixka kiriximən. **10** Wə Mən Dawut jəməti wə Yerusalemda turuwatkanlar üstigə xapaət yətküzüqi wə xapaət tiligüqi Rohni kuyimən; xuning bilən ular əzliri sanjip əltürgən Manga yənə karaydu; birsining tunji ooli üqün matəm tutup yioға-zar kətürgəndək ular Uning üqün yioға-zar kətüridu; yəkkə-yeganə ooлidin juda boloquqining dərd-ələm tartkinidək ular uning üqün dərd-ələm tartidu. **11** Xu küni Yerusalemda oayət zor yioға-zar kətürülidu, u Məgiddo jiloisidiki «Hadad-Rimmon»da kətürülgən yioға-zardək bolidu. **12** Zemin yioға-zar kətüridu; hərbir ailə ayrim halda yioға-zar kətüridu. Dawut jəməti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda, Natan jəməti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; **13** Lawiy jəməti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; Ximəy jəməti ayrim halda, ularning ayalliri ayrim halda; **14** barlik tirik kaloған aililər, yəni hərbir ailə ayrim-ayrim halda wə ularning ayalliri ayrim halda yioға-zar kətüridu.

13 Xu küni Dawut jəməti həm Yerusalemda turuwatkanlar üqün gunahni wə paskinilikni yuyidioған bir bulak eqilidu. **2** Xu küni xundak boliduki, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari bolоған Pərwərdigar, — Mən məbudlarning namlirini zemindin yokitimənki, ular yənə həq əslənməydu; wə Mən pəyoəmbərlərni wə paskina rohnimu zemindin qikirip yətkiwetimən. **3** Xundak əməlgə axuruliduki, birəylən yənila pəyoəmbərqilik kilip bexarət berəy desə, uning əzini tuoлkan ata-anisi uningoға: «Sən hayat kalmaysən; qünki Pərwərdigarning namida yaloған gəp kiliwatisən» dəydu; andin əzini tuoлkan ata-anisi uni bexarət beriwatkinidila sanjip əltüridu. **4** Xu küni xundak boliduki, pəyoəmbərlərning hərbiri əzliri bexarət beriwatkanda kərgən kərünüxtin hijil bolidu; ular həkni aldax üqün ikkinqi qupurluk qapanni kiyməydu; **5** U: «Mən pəyoəmbər əməs, mən pəkət terikqimən; qünki yaxlikimdin tartip tuprak bilən tirikqilik kiliwatimən» — dəydu. **6** Əmdi birsi uningdin: «Həy, əmdi sening məydəngdiki bu zəhmətlər nemə?» — desə, u: «Dostlirimning əyidə yarilinip kaldim» — dəp jawab beridu. **7** Oyoған, i kiliq, Mening padiqimoға, yəni Mening xerikim bolоған adəmgə karxi qik, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari bolоған Pərwərdigar; — Padiqini uruwət, koylar patiparak bolup tarkitiwetilidu; Mən kolumni kiqik peillarning üstigə qüxürüp turoquzimən. **8** Zeminda xundak əməlgə axuruliduki, — dəydu Pərwərdigar, — üqtin ikki kismi kirilip əlidu; birak üqtin bir kismi uningda tirik kalidu. **9** Andin Mən üqinqi kismini otka kirgüzimən, ularni kümüx tawlioқandək tawlaymən, altun sinaloқandək ularni sinaymən; ular Mening namimni qakirip nida kilidu wə Mən ularoға jawab berimən; Mən: «Bu Mening həlkim» dəymən; ular: «Pərwərdigar mening Hudayim» — dəydu.

14 Mana, Pərwərdigaroға has kün kelidu; [u küni] arangdin mal-mülküng bulang-talang kilinip bəlüxüwelinidu. **2** Mən barlik əllərni Yerusalemoға jəng kilixka yioқimən; xəhər ixoға kilinidu, əylər bulang-talang kilinip, kiz-ayallar ayaoқ-asti kilinidu; xəhərning yerimi əsirgə qüxüp sürgün kilinidu; tirik kaloған həlk xəhərdin elip ketilməydu. **3** Andin Pərwərdigar qikip xu əllər bilən uruxidu; U Uning jəng kiloған künidikidək uruxidu. **4** Uning putliri xu küni Yerusalemning xərkiy təripining əng aldi boloған Zəytun teoқida turidu; xuning bilən Zəytun teoқi otturidin xərk wə oqərb tərəpkə yerilidu; zor yooған bir jiloға pəyda bolidu; taoқning yerimi ximal tərəpkə, yerimi jənub tərəpkə yətkilidu. **5** Wə silər Mening taoқlirimning dəl muxu jiloқisi bilən kaqisilər; qünki taoқlarning jiloқisi Azəlgiqə baridu; silər Yəhuda padixahi Uzziyaning künliridə boloған yər təwrəxtə kaqkininglardək kaqisilər. Andin Pərwərdigar Hudayim kelidu; həmdə Sən bilən barlik «mukəddəs boloquqilar»mu kelidu! **6** Xu küni xundak boliduki, nur tohtap kalidu; parlak yultuzlarmu karangoқulixip ketidu; **7** Birak u Pərwərdigaroға məlum boloған alahidə bir kün, ya keqə ya kündüz bolmaydu; xundak əməlgə axuruliduki, kəq kirgəndə, aləm yorutulidu. **8** Xu küni xundak boliduki, hayatlik suliri Yerusalemdin ekip qikidu; ularning yerimi xərkiy dengizoға, yerimi oqərbiy dengizoға karap akidu; yazda wə kixta xundak bolidu. **9** Pərwərdigar pütkül yər yüzi üstidə padixah bolidu; xu küni pəkət bir «Pərwərdigar» bolidu, [yər yüzidə] birdinbir Uningla nami bolidu. **10** Gebadin Yerusalemning jənubidiki Rimmonoқiqə boloған pütün zemin «Arabah»dək tüzlənglikkə aylandurulidu; Yerusalem bolsa «Binyamin dərwazisi»din «Birinqi dərwaza»oқiqə wə yənə «Burjək dərwazisi»oқiqə, «Hananiyəlning munari»din padixahning xarab kelqəklirigiqə yukiri kətürülidu, lekin xəhər yənila əz jayida xu peti turidu; **11** Adəmlər yənə uningda turidu. «Halak pərmani» yənə heq qüxürülməydu; Yerusalem hatirjəmliktə turidu. **12** Wə Pərwərdigar Yerusalemoға jəng kiloған barlik əllərni uruxka ixlətkən waba xundak boliduki, ular ərə bolsila gəxliri qirip ketidu; kəzliri qanaklirida qirip ketidu; tilliri aoқzida qirip ketidu. **13** Xu küni xundak boliduki, ularning arisioға Pərwərdigardin zor bir alakzadilik qüxidu; ular hərbiri əz yekinining kolini tutuxidu, hərbirining koli yekinining kolioға karxi kətürülidu. **14** Yəhudamu Yerusalemda jəng kilidu; ətrapidiki barlik əllərning mal-mülükliri jəm kilip yioқilidu — san-sanaksiz altun-kümüx wə kiyim-keqəklər bolidu. **15** At, kəqir, təgə, exək, xundakla ularning bargahlirida boloған barlik mal-waranlar üstigə qüxkən waba yukiriki wabaoға ohxax bolidu. **16** Xundak əməlgə axuruliduki, Yerusalemoға jəng kilixka kəlgən həmmə əllərdin barlik tirik kaloанlar hər yili Yerusalemoға, padixahka, yəni samawi koxunlarning Sərdari bolоған Pərwərdigaroға ibadət kilixka wə «kəpilər heyti»ni təbrikləxkə qikidu. **17** Xundak boliduki, yər yüzidiki kowm-jəmətlərdin padixahka, yəni samawi koxunlarning Sərdari bolоған Pərwərdigaroға ibadətkə qikmioанlar bolsa, əmdi ularning üstigə yamour yaoқmaydu. **18** Misir jəməti qikip hazir bolmisa, ularoқimu yamour bolmaydu; birak Pərwərdigar «kəpilər heyti»ni təbrikləxkə qikmaydioған barlik əllər üstigə qüxüridioған waba ularoқimu qüxürülidu. **19** Bu Misirning jazasi, xundakla «kəpilər heyti»ni təbrikləxkə qikmaydioған barlik əllərning jazasi bolidu. **20** Xu küni atlarning kongoқurakliri üstigə «Pərwərdigaroға atilip pak-mukəddəs bolsun!» dəp yezilidu; Pərwərdigarning əyidiki barlik kaqa-kuqilarmu kurbangah

aldidiki ⱪaqilaroⱡa ohxax ⱨesablinidu; **21** Yerusalemdiki wə Yəhudadiki barliⱪ ⱪaqa-ⱪuqilarmu Pərwərdigaroⱡa atilip pak-muⱪəddəs bolidu; ⱪurbanliⱪ ⱪiloⱡuqilar kelip ularni elip ⱪurbanliⱪ gəxlirini pixuridu; xu küni samawi ⱪoxunlarning Sərdari boloⱡan Pərwərdigarning əyidə «ⱪanaanliⱪ-sodigər» ikkinqi bolmaydu.

Malaki

1 Pərwərdigardin Malakioŋa yükləngən wəhiy, u arkilik Israiloŋa kəlgən: — **2** — Mən silərni səyüp kəldim — dəydu Pərwərdigar, — birak silər: «Sən bizni kandakmu səyüp kəlding?» — dəysilər. Əsaw Yakupka aka boloŋan əməsmu? — dəydu Pərwərdigar, — birak Yakupni səydüm, **3** Əsawoŋa nəprətləndim; uning taoŋlirini qəl kildim, mirasini qəl-bayawandiki qilbərilərgə tapxurup bərdim. **4** Edom: «Biz wəyran kilinduk, birak biz harabiləxkən jaylarni kaytidin kurup qikimiz» — desə, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar mundak dəydu: — — Ular kuridu, birak Mən ərüymən; həklər ularni «Rəzillikning zemini», «Pərwərdigar mənggügə oŋəzəplinidioŋan əl» dəp ataydu. **5** Silərning kəziringlar buni kərüp: «Pərwərdigar Israil qegrasining sirtida uluoŋlandi!» — dəysilər. **6** — Ooŋul atisini, kul igisini hərmətləydu; əmdi Mən ata bolsam, hərmitim kəni? Igə bolsam, Məndin boloŋan əyminix kəni? — samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar silərgə xundak dəydu, i Mening namimni kəmsitkən kahinlar! Birak silər: «Biz nemə kilip namingni kəmsitiptuk?» — dəysilər. **7** Silər kurbangahim üstigə buloŋanoŋan ozukni sunisilər; andin silər: «Biz nemə kilip seni buloŋap koyduk?» — dəysilər; əməliyəttə silər: «Pərwərdigarning dastihininng tayini yoktur» — dəysilər. **8** Kor malni kurbanlikka sunsanglar, bu kəbihlik əməsmu? Tokur yaki kesəl malni kurbanlikka sunsanglar, bu kəbihlik əməsmu? Hazir buni sening waliyingoŋa sunup bak; u səndin hursən bolamdu? Sanga yüz-hatirə kilamdu? — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar. **9** — Əmdi, kəni, silər Təngridin bizgə xəpkət kərsətkəysən dəp ətünüp bekinglar; kolunglardin muxular kəlgəndin keyin, U silərdin hərkandikinglarni kobul kilamdu? — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar. **10** — Aranglardin dərwazilarni etip koyoŋudək birsi qikmamdu? Xundak boloŋanda silər kurbangahimda bikardin-bikar ot kalap yürməyttinglar. Mening silərdin həq hursənlikim yok, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, — wə kolunglardin həqkandak «axlik hədiyə»ni kobul kilaymən. **11** Kün qikardin kün pataroŋa Mening namim əllər arisida uluoŋ dəp karilidu; hərbir jayda namimoŋa huxbuy selinidioŋan bolidu, pak bir «axlik hədiyə» sunulidu; qünki namim əllər arisida uluoŋ dəp karilidu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar. **12** Birak silər bolsanglar: «Pərwərdigarning dastihini buloŋanoŋan, uning mewisi, yəni ax-ozuki nəprətliktur» — degininglarda, silər uni haram kilisilər; **13** wə silər: «Mana, nemidegən awariqilik!» dəysilər wə Manga karap dimioŋinglarni kakisilər, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, — silər yarilanoŋan, tokur həm kesəl mallarni elip kelisilər. Kurbanlik-hədiyilərni xu peti elip kelisilər; Mən buni kolunglardin kobul kilamdimən? — dəydu Pərwərdigar. **14** Bərhək, padisida koqkar turup, Rəbkə kiloŋan kəsimini ada kilix üqün buloŋanoŋan nərsini kurbanlik kilidioŋan aldamqi lənətkə kalidu; qünki Mən uluoŋ Padixahdurmən, namim əllər arisida hərmətlinidioŋan bolidu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar.

2 — Əmdi, həy kahinlar, bu əmr-pərman silərgə qüxti: — **2** Silər anglimisanglar, namimoŋa xan-xərəp kəltürüxkə köngül koymisanglar, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, — Mən aranglaroŋa lənətni qüxürüp əwətimən; silərning bərikətliringlaroŋimu lənət kilimən. Bərhək, Mən allikaqan ularoŋa lənət okudum, qünki silər [xəripimgə] köngül koymidinglar. **3** Mana, Mən urukliringlaroŋa tənbih berimən, silərning yüzünglərgə pok, heytinglardiki pokni sürimən; birsi silərni xu pok bilən billə apirip taxlaydu. **4** Xuning bilən silər Mening silərgə bu əmrni əwətkənlikimni bilisilər, məksət, Mening Lawiy bilən tüzgən əhdəmning sakliniwerixi üqündur, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar. **5** — Mening uning bilən tüzgən əhdəm hayatlik həm aram-hatirjəmlik elip kelidu; uni Məndin korkun dəp bularni uningoŋa bərdim; u Məndin korkup namim aldida titrigənidi. **6** Aoŋzidin həkikətning təlim-tərbiyisi qüxmigən, ləwliridin nahəklik tepilmioŋan; u aramlik-hatirjəmlik həm duruslukta Mən bilən billə mangoŋan, nuroŋun kixilərni kəbihliktin yanduroŋan. **7** Qünki kahinning ləwliri ilim-bilimni saklixi kerək, həklər uning aoŋzidin Təwrat-kanunini izdixi lazim; qünki u samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigarning əlqisidur. **8** — Birak silər yoldin qətnəp kəttinglar; silər nuroŋun kixilər üqün Təwrat-kanunini putlikaxangoŋa aylanduruwəttinglar; silər Lawiy bilən tüzülgən əhdini buzoŋansilər — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar, **9** — xunga Mən silərnimu pütün həlk aldida nəprətlik wə pəskəx kildim, qünki silər yollirimni tutmioŋan, xundakla Təwrat-kanunini ijra kiloŋanda bir tərəpkə yan baskan. **10** — Bizdə bir ata bar əməsmu? Bizni Yaratkuqi pəkət birla Təngri əməsmu? Əmdi nemixka hərbirimiz əz kerindiximizoŋa wapasizlik kilip, ata-bowilirimiz bilən tüzgən əhdisini buloŋaymiz? **11** Yəhuda wapasizlik kildi, Israilda həm Yerusalemda yirginqlik bir ix sadir kilindi; qünki Yəhuda Pərwərdigar səygən mukəddəs jayini buloŋap, yat bir ilahning kizini əmrigə aldi. **12** Undak kiloŋuqi, yəni azduroŋuqi bolsun, azduruloŋuqi bolsun, samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigaroŋa «axlik hədiyə»ni elip kəlgüqi bolsun, Pərwərdigar ularni Yakupning qedirliridin üzüp taxlaydu. **13** Silər xuningdək xundak kilisilərki, kurbangahni kəz yaxliri, yioŋa, ah-zarlar bilən kaplaysilər — qünki U kurbanlik-hədiyilərgə heq karimaydioŋan boldi, uningdin heq razi bolmay kolunglardin kobul kilmaydioŋan boldi. **14** Birak silər: «nemixka?» dəp soraysilər. — Qünki Pərwərdigar sən wə yaxlikingda aloŋan ayaling otturisida guwahqi boloŋanidi; sən uningoŋa wapasizlik kilding, gərqə u sening həmrahing wə sən əhdə tüzgən ayaling bolsimu. **15** Huda [ər-ayalni] bir kiloŋan əməsmu? Xundakla, buningoŋa Rohini kalduroŋan əməsmu? [Huda] nemixka ularni bir kildi? Qünki U ulardin ihlasmən pərzənt kütkənidi. Əmdi hərbiringlar əz kəlb-rohinglaroŋa dikkət kilinglar, heqkaysisi yaxlikta aloŋan ayalioŋa wapasizlik kilmisun! **16** Qünki Mən talak kilixka eqturmən, dəydu Israilning Hudasi Pərwərdigar, — xuningdək əz tonioŋa zomburluk qaplaxturuwaloŋuqioŋa eqmən, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar. — xunga kəlb-rohinglaroŋa dikkət kilinglar, heqkaysinglar wapasizlik kilmanglar! **17** — Silər sözliringlar bilən Pərwərdigarning səwr-takitini koymidinglar, andin silər: «Biz nemə kilip Uning səwr-takitini koymaptuk?» — dəysilər. Səwr-takitini koymioŋanlikinglar bolsa dəl: «Rəzillik kiloŋuqi Pərwərdigarning nəziridə yahxidur, U ulardin hursən bolidu»; yaki «Adalətni yürgüzgüqi Huda zadi nədidur?» — degininglərdə bolmamdu!

3 — Mana əmdi Mən Əz əlqimni əwətimən, u Mening aldimda yol təyyarlaydu; silər izdigən Rəb, yəni silər hursənlik dəp bilgən əhdə Əlqisi Əz ibadəthanisioŋa tuyukşiz kiridu; mana, U keliwatidu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar. **2** — Birak Uning kəlgən künidə kim qidiyalisun? U kərüngəndə kim turalisun? Qünki U tawlioŋuqining oti, kirqining akartkuq xoltisidək bolidu; **3** U kümüxni tawlioŋuqi həm erioŋdioŋuqidək tawlap olturidu; Lawiyning

balilirini saplaxturidu, ularni altun-kümüxni tawliƣandək tawlaydu; xuning bilən ular Pərwərdigarƣa ḥəkkaniylikta kilinƣan kurbanlik-ḥədiyəni sunidu. **4** Andin Yəḥuda ḥəm Yerusalemning kurbanlik-ḥədiyiliri Pərwərdigarƣa kona zamanlardikidək, ilgiriki wakitlardikidək xerin bolidu. **5** Mən ḥesab elixka silərgə yekin kelimən; Mən sehirgərlərgə, zinahorlarƣa, yalƣan kəsəm iqküqilərgə, mədikarlarning ḥəkkini tutuwelip bozək kiloƣuqilarƣa, tul hotunlar ḥəm yetim-yesirlarni harlioƣuqilarƣa, yat adəmlərni əz ḥəkkidin ayriwətküqilərgə, xuningdək Məndin ḥeq korkmioƣanlarƣa tezdin əyibligüqi guwaḥqi bolimən, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. **6** Qünki Mənki Pərwərdigar əzgərməsturmən; xunga silər, i Yakupning ooƣulliri, tügəxmigənsilər. **7** — Ata-bowiliringlarning künliridin tartip silər bəlgilimilirimdin qətnəp, ularni ḥeq tutmioƣansilər. Mening yenimƣa kaytip kelinglar, Mən yeninglarƣa kaytimən, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar, — birak silər: «Biz kandakmu kaytip kelimiz?» — dəysilər. **8** Adəm Hudaningkini bulisa bolamdu? — Birak Manga Meningkini bulap kəldinglar. Silər yənə: «Biz kandakşigə Sanga bulangqilik kiliwatimiz» — dəysilər. Silər «ondin bir» ülüx əxiliringlarni ḥəm «kətürmə ḥədiyələr»ni sunoƣininglarda xundak kilisilər! **9** Silər eoƣir bir lənətkə kaldinglar, qünki Manga bulangqilik kiliwatisilər — silər bu pütkül «yat əl» xundak kiliwatisilər! **10** Əmdi əyümdə axlik bolux üqün pütkül «ondin bir» ülüx əxrini ambarƣa elip kelinglar wə xundakla Meni sinap bekinglar, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — Mən asmanning derizilirini qong eqip silərgə patkuzalmioƣudək bir bərikətni təküp beridioƣanlikimni kerüp bakmamsilər? **11** Xundak boloƣandila Mən silərni dəp yənə yalmioƣuqini əyibləymən, u toprikinglardiki mewilərni wəyran kilmaymən; silərning baoƫ-etizliringlardiki tal üzümlər wakitsiz təkülüp kətməydu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. **12** — Xuning bilən barlik əllər silərni bəḥtlik dəp ataydu, qünki yeringlar adəmni ḥuzurlanduridioƣan bir zemin bolidu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. **13** — Silərning səzliringlar Manga kattik təgdi, dəydu Pərwərdigar, — birak silər yənə: «Biz sən bilən karxilixidioƣan nemə səz kilduk?» — dəysilər. **14** — Silər: «Hudaning hizmitidə bolux bihudiliktur» ḥəm: «Uning tapxurukini qing tutuximiz wə samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar aldida matəm tutkan kixilərdək yürüximizning nemə paydisi?» — dəysilər, **15** ḥəm xuningdək: «Təkəbburlarni bəḥtlik dəp ataymiz; rəzillik kiloƣuqilar ronak tapidu; ular bərḥək Hudani sinaydu, birak kutulup ketidu» — dəysilər. **16** Pərwərdigardin əyminidioƣanlar [buni anglap] pat-pat bir-biri bilən mungdaxti; Pərwərdigar uni nəzirigə aldi, səzlirini anglidi. Xuning bilən Pərwərdigarning aldida Uningdin korkup, Uning namini seoƫinoƣanlar üqün əslətmə boloƣan bir hatirə kitab yezildi. **17** — Bu kixilər bolsa Əzümning alaḥidə gəḥərimni yioƫkan künidə Meningki bolidu — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar — wə Mən huddi adəm əz hizmitidə boloƣan ooƫlioƣa iqini aoƫritkandək ularƣa iqimni aoƫritimən. **18** Silər kaytip kelisilər wə ḥəkkaniylar bilən rəzillərni, Hudaning hizmitidə boloƣanlar bilən bolmioƣanlarni pərk etələysilər.

4 — Qünki mana xu kün, humdandək kəydürgüqi kün kelidu; ḥərbir təkəbburluk kiloƣuqi ḥəm ḥərbir rəzillik kiloƣuqi pahaldək bolidu; xu kelidioƣan kün ularni kəydüriwetidu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar, — ularƣa nə yiltiz nə xah kaldurulmaydu. **2** Lekin namimdin əyminidioƣan silər üqün, kanatlirida xipa-dərman elip kelidioƣan, ḥəkkaniylikni parlitidioƣan Kuyax ornidin turidu; silər talaƣa qikip bordak mozaylardək kiyoƫitip oynaysilər; **3** silər rəzillərni qəyləp dəssiwetisilər; ular Mən təyyarlioƣan künidə tapininglar astida kül bolidu, — dəydu samawi koxunlarning Sərdari boloƣan Pərwərdigar. **4** — Mən Ḥorəb teoƫida pütkül Israil üqün kulum Musaƣa buyruoƣan kanunni, yəni bəlgilimilər ḥəm ḥəkümlərni yadinglarda tutunglar. **5** — Mana, Pərwərdigarning uluoƫ ḥəm dəḥxətlik küni kelixtin awwal Mən silərgə Ilyas pəyoƫəmbərni əwətimən. **6** U atilarning kənglini balilarƣa mayil, balilarning kənglini atilarƣa mayil kilidu; undak bolmioƣanda Mən kelip yər yüzini karoƣax bilən uruwetimən.

NEW TESTAMENT

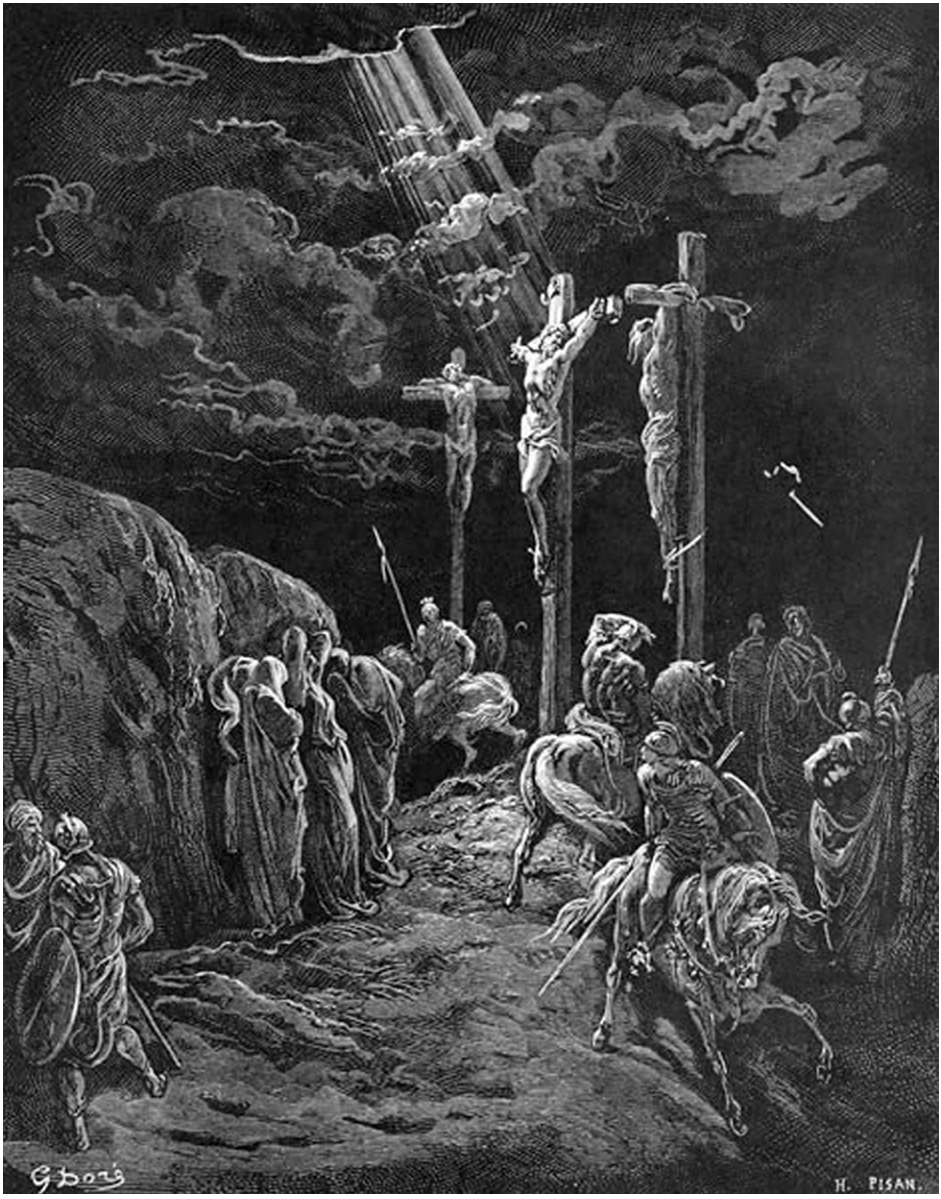

Əysa: — I Ata, ularni kəqürgin, qünki ular өzining nemə ķiliwatķanliķini bilməydu, — dedi.
[Ləxkərlər] qək taxlap, uning kiyimlirini bəlüxüwaldi.
Luķa 23:34

Matta

1 Bu Ibrahimning ooɣli wə Dawutning ooɣli boloɣan Əysa Məsihning nəsəbnamə kitabidur: — **2** Ibrahimdin Ishaḳ tərəldi, Ishaḳtin Yaḳup tərəldi, Yaḳup Yəhuda wə uning aka-ukilirining atisi boldi; **3** Yəhudadin Tamar arḳilik Pərəz wə Zərah tərəldi; Pərəzdin Ḥəzron tərəldi, Ḥəzrondin Ram tərəldi, **4** Ramdin Amminadab tərəldi, Amminadabdin Naḥxon tərəldi, Naḥxondin Salmon tərəldi, **5** Salmondin Raḥab arḳilik Boaz tərəldi, Boazdin Rut arḳilik Obəd tərəldi, Obədtin Yəssə tərəldi, **6** Yəssədin Dawut padixah tərəldi. Dawuttin Uriyaning ayali arḳilik Sulayman tərəldi, **7** Sulaymandin Rəḥoboam tərəldi, Rəḥoboamdin Abiya tərəldi, Abiyadin Asa tərəldi, **8** Asadin Yəḥoxafat tərəldi, Yəḥoxafattin Yəḥoram tərəldi, Yəḥoramdin Uzziya tərəldi, **9** Uzziyadin Yotam tərəldi, Yotamdin Aḥaz tərəldi, Aḥazdin Ḥəzəkiya tərəldi, **10** Ḥəzəkiyadin Manassəḥ tərəldi, Manassəḥdin Amon tərəldi, Amondin Yoxiya tərəldi; **11** Babiloɣa sürgün ḳilinoɣanda Yoxiyadin Yəkoniyah wə uning aka-ukiliri tərəldi. **12** Babiloɣa sürgün boloɣandin keyin, Yəkoniyahdin Xealtiəl tərəldi, Xealtiəldin Zərubbabəl tərəldi, **13** Zərubbabəldin Abiḥud tərəldi, Abiḥuddin Eliaḳim tərəldi, Eliaḳimdin Azor tərəldi, **14** Azordin Zadok tərəldi, Zadoktin Aḳim tərəldi, Aḳimdin Əliḥud tərəldi, **15** Əliḥudtin Əliazar tərəldi, Əliazardin Mattan tərəldi, Mattandin Yaḳup tərəldi, **16** Yaḳuptin Məryəmning eri boloɣan Yüsüp tərəldi; Məryəm arḳilik Məsih ataloɣan Əysa tuoɣuldi. **17** Xundaḳ bolup, Ibrahimdin Dawutḳiqə boloɣan arilikṭa jəmiy on tət əwlad boloɣan; Dawuttin Babiloɣa sürgün ḳilinoɣiqə jəmiy on tət əwlad boloɣan; wə Babiloɣa sürgün ḳilinixtin Məsih kəlgüqə jəmiy on tət əwlad boloɣan. **18** Əysa Məsihning dunyaoɣa kelixi mundaḳ boldi: — Uning anisi Məryəm Yüsüpkə yatlik boluxḳa wədə ḳilinoɣanidi; lekin tehi nikah ḳilinmayla, uning Muḳəddəs Roḥtin ḥamilidar boloɣanliḳi məlum boldi. **19** Lekin uning [boloɣusi] eri Yüsüp, durus kixi bolup, uni jəmiyət aldida hijalətkə ḳalduruxni halimay, uningdin astirtin ajrixip ketixni niyət ḳildi. **20** Əmma u muxu ixlarni oylap yürginidə, mana Pərwərdigarning bir pərixtisi uning qüxidə kərünüp uningoɣa: — Əy Dawutning ooɣli Yüsüp, ayaling Məryəmni əz əmringgə elixtin ḳorḳma; qünki uningda boloɣan ḥamilə Muḳəddəs Roḥtin kəlgən. **21** U bir ooɣul tuoɣidu, sən uning ismini Əysa dəp ḳoyoɣin; qünki u əz həlḳini gunahliridin ḳutḳuzidu» — dedi. **22** Mana bularning ḥəmmisi Pərwərdigarning pəyoɣəmbər arḳilik degənlirining əməlgə axurulux üqün boloɣan, demək: — **23** «Pak ḳiz ḥamilidar bolup bir ooɣul tuoɣidu; ular uning ismini Immanuel (mənisi «Huda biz bilən billə») dəp ataydu». **24** Yüsüp oyoɣinip, Pərwərdigarning xu pərixtisining degini boyiqə ḳilip, Məryəmni əmrigə aldi. **25** Lekin Məryəm boxanoɣuqə u uningoɣa yeḳinlaxmidi. Bu Məryəmning tunjisi idi; Yüsüp uningoɣa Əysa dəp isim ḳoydi.

2 Əysa Ḥerod padixah ḥəküm sürgən künlərdə Yəhudiyə əlkisining Bəyt-Ləḥəm yezisida dunyaoɣa kəlgəndin keyin, mana bəzi danixmənlər məxriḳtin Yerusalemoɣa yetip kelip, puḳralardin: **2** Yəhudiylarning [yengidin] tuoɣuloɣan padixaḥi ḳəyərdə? Qünki biz uning yultuzining ketürülgənlikini kərduḳ. Xunga, uningoɣa səjdə ḳiloɣili kəlduḳ, — deyixti. **3** Buni angliɣan Ḥerod padixah, xuningdək pütkül Yerusalem həlḳimu alaḳzadilikkə qüxti. **4** U pütkül bax kahinlar wə həlḳning Təwrat ustazlirini qaḳirip, ulardin «Məsih ḳəyərdə tuoɣuluxi kerək?» — dəp soridi. **5** Ular: «Yəhudiyədiki Bəyt-Ləḥəm yezisida boluxi kerək, — qünki pəyoɣəmbər arḳilik xundaḳ pütülgən: — **6** «I Yəhudiyə zeminidiki Bəyt-Ləḥəm, Həlḳing Yəhudiyə yetəkqilirining arisida əng kiqiki bolmaydu; Qünki səndin bir yetəkqi qiḳidu, U həlḳim Israillarning baḳḳuqisi bolidu» — deyixti. **7** Buning bilən, Ḥerod danixmələrni məhpiy qaḳirtip, yultuzning ḳaqan pəyda boloɣanliḳini sürüxtürüp biliwaldi. **8** Andin: «Berip balini sürüxtə ḳilip tepinglar. Tapḳan ḥaman ḳaytip manga həwər ḳilinglar, mənmu uning aldioɣa berip səjdə ḳilip keləy» — dəp, ularni Bəyt-Ləḥəmgə yoloɣa saldi. **9** Danixmənlər padixaḥning səzini anglap yoloɣa qiḳti; wə mana, ular xərḳtə kərgən ḥeliḳi yultuz ularning aldida yol baxlap mangdi wə bala turoɣan yərgə kelip tohtidi. **10** Ular ḥeliḳi yultuzni kərginidin intayin ḳattiḳ xadlinixti **11** ḥəm əygə kirip, balini anisi Məryəm bilən kərüp, yərgə yiḳilip uningoɣa səjdə ḳilixti. Andin, həzinilirini eqip, altun, məstiki, murməkki ḳatarliḳ sowoɣatlarni sunuxti. **12** Ularoɣa qüxidə Ḥerodning yenioɣa barmasliḳ tooɣrisidiki wəḥiy kəlgənliki üqün, ular baxḳa yol bilən əz yurtioɣa ḳaytixti. **13** Ular yoloɣa kətkəndin keyin, Pərwərdigarning bir pərixtisi Yüsüpning qüxidə kərünüp: Ornungdin tur! Bala wə anisi ikkisini elip Misiroɣa ḳaq. Mən sanga uḳturoɣuqə u yərdə turoɣin. Qünki Ḥerod balini yoḳitixḳa izdəp kelidu — dedi. **14** Xuning bilən u ornidin turup, xu keqila bala wə anisi ikkisini elip Misiroɣa ḳarap yoloɣa qiḳti. **15** U Ḥerod ölgüqə xu yərdə turdi. Xundaḳ boldiki, Pərwərdigarning pəyoɣəmbər arḳilik aldin eytḳan: «Ooɣlumni Misirdin Mən qaḳirdim» degən səzi əməlgə axuruldi. **16** Ḥerod bolsa danixmənlərdin aldanoɣanliḳini bilip, ḳattiḳ oɣəzəpləndi. U danixmənlərdin eniḳlioɣan waḳitḳa asasən, adəmlərni əwətip Bəyt-Ləḥəm yezisi wə ətrapidiki ikki yax wə uningdin təwən yaxtiki ooɣul balilarning ḥəmmisini eltürguzdi. **17** Xu qaoɣda Yərəmiya pəyoɣəmbər arḳilik eytiloɣan munu səz əməlgə axuruldi: — **18** «Ramaḥ xəḥiridə bir sada, Aqqiḳ yioɣazarning pioɣani anglinar, Bu Raḥiləning baliliri üqün kətürgən aḥ-zarliri; Balilirining yoḳ ḳiliwetilgini tüpəylidin, Təsəllini ḳobul ḳilmay pioɣan kətüridu». **19** Əmdi Ḥerod ölgəndin keyin, Hudaning bir pərixtisi Misirda turoɣan Yüsüpning qüxidə kərünüp uningoɣa: — **20** Ornungdin tur! Bala wə anisini elip Israil zemenioɣa ḳayt! Qünki balining jenini almaḳqi boloɣanlar öldi, — dedi. **21** Buning bilən Yüsüp ornidin turup bala wə anisini elip Israil zemenioɣa ḳaytti. **22** U Arhelausning atisi Ḥerod padixaḥning ornioɣa təhtkə olturup Yəhudiyə əlkisigə ḥəkümranliḳ ḳiliwatḳinidin həwər tepip, u yərgə ḳaytixtin ḳorḳti; wə qüxidə uningoɣa bir wəḥiy kelip, Galiliyə zemenioɣa berip, **23** Nasarət dəp atilidioɣan bir yezida olturaḳlaxti. Xuning bilən pəyoɣəmbərlər arḳilik: «U Nasarətlik dəp atilidu» deyilgini əməlgə axuruldi.

3 Xu qaoɣlarda, qəmüldürgüqi Yəḥya Yəhudiyədiki qəlbayawanoɣa kelip **2** kixilərgə: — Towa ḳilinglar! Qünki ərx padixaliḳi yeḳinlixip ḳaldi! — dəp jakarlaxḳa baxlidi. **3** Qünki [qəmüldürgüqi Yəḥya] bolsa ilgiri Yəxaya pəyoɣəmbər bexaritidə kərsətkən kixining dəl əzi bolup: — «Bayawanda towlaydioɣan bir kixining: Rəbning yolini təyyarlanglar, Uning qioɣir yollirini tüptüz ḳilinglar! — degən awazi anglinidu». **4** Yəḥya [pəyoɣəmbər] təgə yungidin ḳilinoɣan kiyim kiygən, beligə kən tasma baoɣlioɣanidi. Yəydioɣini bolsa qekətkilər bilən yawa ḥərə ḥəsili idi. **5** Əmdi Yerusalem xəḥiri, pütün Yəhudiyə əlkisi wə pütkül Iordan dərya wadisining ətrapidiki kixilər uning aldioɣa kelixip, **6** gunaḥlirini iḳrar ḳilixti wə uning əzlirini Iordan dəryasida qəmüldürüxini ḳobul ḳilixti. **7** Lekin Pərisiy wə Saduḳiy məzḥipidikilərdin kəplirining uning qəmüldürüxini ḳobul ḳiloɣili kəlgənlikini kərginidə u ularoɣa: — Əy yilanlarning baliliri! Kim silərni [Hudaning] qüxüx aldida turoɣan oɣəzipidin ḳeqinglar dəp agaḥlandurdi?!

8 Əmdi towiƣa layik mewini kəltürünglar! **9** Wə əz iqinglarda: «Bizning atimiz bolsa Ibrahimdur!» dəp hiyal kilip yürmənglar; qünki Mən xuni silərgə eytip koyayki, Huda Ibrahimƣa muxu taxlardinmu pərzəntlərni apiridə kilalaydu. **10** Palta allikaqan dərəhlərning yiltiziƣa təngləp koyuldi; yahxi mewə bərməydiƣan hərkaysi dərəhlər kesilip otka taxlinidu. **11** Mən dərwəkə silərni towa kilixinglar üqün suƣa qəmüldürimən. Lekin məndin keyin kəlgüqi zat məndin kudrətliktur. Mən hətta uning kəxini kətürüxkimu layik əməsmən; u silərni Mukəddəs Rohka həm otka qəmüldüridu. **12** Uning soruƣuqi küriki kolida turidu; u əz haminini [topa-samandin] təltəküs tazilaydu, sap buƣdayni ambaroa yiƣidu, əmma topa-samanni əqməs otta køydürüwetidu, — dedi. **13** Xu wakitta, Əysa Yəhyadin qəmüldürülüxni kobul kilix üqün Galiliyə əlkisidin Iordan dəryasi boyiƣa, uning yeniƣa kəldi. **14** Birak Yəhya qəmüldürüxkə unimay uni tosup: — Əsli qəmüldürülüxni mən səndin kobul kilixim kerək idi, birak sən mening aldimƣa kəpsənƣu? — dedi. **15** Lekin Əysa uningƣa jawabən: — Hazirqə xuningƣa yol koyƣin; qünki həkkaniylikning barlik [tələplirini] əməlgə axurux üqün, xundak kiliximizƣa tooƣra kelidu, — dedi. Xuning bilən, Yəhya uningƣa yol koydi. **16** Wə Əysa qəmüldürülüp bolupla, sudin qikti; u sudin qikixi bilən mana, ərxlər uningƣa eqilip, Hudaning Rohi kəptər kiyapitidə ərxtin qüxüp, üstigə konuwatkanlikini kərdi. **17** Wə mana, ərxtin bir awaz: — «Bu Mening səyümlük ooƣlum, Mən uningdin toluk hursənmən!» — dəp anglandi.

4 Andin Əysa Rohning yetəkqilikidə Iblisning sinak-azduruxliriƣa yüzlinix üqün qəl-bayawanƣa elip berildi. **2** U kirik keqə-kündüz roza tutkandin keyin, uning korsiki eqip kətkənidi. **3** Əmdi azduroquqi uning yeniƣa kelip uningƣa: — Əgər sən rasttinla Hudaning Ooƣli bolsang, muxu taxlarni nanƣa aylinixka buyruƣin! — dedi. **4** Lekin u jawabən: — [Təwratta]: «Insan pəkət nan bilənla əməs, bəlki Hudaning aƣzidin qikkan hərbir səz bilənmu yaxaydu» dəp pütülgən, — dedi. **5** Andin Iblis uni mukəddəs xəhərgə elip berip, ibadəthanining əng egiz jayiƣa turoƣuzup uningƣa: **6** — Hudaning Ooƣli bolsang, əzüngni pəskə taxlap bakkin! Qünki [Təwratta]: «[Huda] Əz pərixtilirigə sening həkkingdə əmr kilidu»; wə «putungning taxka urulup kətməsliki üqün, ular seni kollirida kətürüp yüridu» dəp pütülgən — dedi. **7** Əysa uningƣa: «Təwratta yənə, «Pərwərdigar Hudayingni siniƣuqi bolma!» dəpmu pütülgən — dedi. **8** Andin, Iblis uni nahayiti egiz bir taoƣka qikirip, uningƣa dunyadiki barlik padixahliklarni xərəpliri bilən kərsitip: **9** Yərgə yikilip manga ibadət kilsang, bularning həmmisini sanga beriwetimən, — dedi. **10** Andin Əysa uningƣa: — Yokal, Xaytan! Qünki [Təwratta]: «Pərwərdigar Hudayingƣila ibadət kil, pəkət Uningla ibadət-hizmitidə bol!» dəp pütülgən, — dedi. **11** Buning bilən Iblis uni taxlap ketip kaldi, wə mana, pərixtilər kelip uning hizmitidə boldi. **12** Əmdi [Əysa] Yəhyaning tutkun kilinƣanlikini anglap, Galiliyəgə yol aldi. **13** U Nasarət yezisini taxlap, Zəbulun wə Naftali rayonidiki [Galiliyə] dengizi boyidiki Kəpərnahum xəhirigə kelip orunlaxti. **14** Xundak kilip, Yəxaya pəyƣəmbər arkilik eytilƣan xu bexarət əməlgə axuruldi, demək: — **15** «Zəbulun zemini wə Naftali zemini, Iordan dəryasining nerikì təripidiki «dengiz yoli» boyida, «Yat əllərning makani» bolƣan Galiliyədə, **16** Karangoƣulukta yaxiƣan həlk parlak bir nurni kərdi; Yəni ölüm kələnggisining yurtida olturoƣuqilaroa, Dəl ularning üstigə nur qüxti». **17** Xu wakittin baxlap, Əysa: «Towa kilinglar! Qünki ərx padixahliki yekinlixip kaldi!» — dəp jar kilixka baxlidi. **18** [Bir küni], u Galiliyə dengizi boyida ketiwetip, ikki aka-uka, yəni Petrus dəpmu atilƣan Simon isimlik bir kixini wə uning inisi Andiriyasni kərdi. Ular belikqi bolup, dengizƣa tor taxlawatatti; **19** u ularƣa: — Mening kəynimdin menginglar — Mən silərni adəm tutkuqi belikqi kilimən! — dedi. **20** Ular xuan belik torlirini taxlap, uningƣa əgixip mangdi. **21** U xu yərdin ətüp, ikkinqi bir aka-ukini, yəni Zəbədiyning ooƣulliri Yakup wə inisi Yuhannani kərdi. Bu ikkisi kemidə atisi Zəbədiy bilən torlirini ongxawatatti. U ularnimu qakirdi. **22** Ular dərhal kemini atisi bilən kaldurup uningƣa əgixip mangdi. **23** Wə Əysa Galiliyəning həmmə yerini kezip, ularning sinagoglirida təlim berip, Hudaning padixahlikining hux həwirini jakarlaytti, həlk arisida hərhil kesəllərni wə ajiz-meyiplarni sakaytti. **24** U tooƣruluk həwər pütkül Suriyə əlkisigə tarkaldi; u yərdiki halayik hərhil bimarlarni, yəni hərtürlük kesəllər wə aƣrik-silaklarni həmdə jin qaplaxkanlarni, tutkaklik wə palaq kesiligə giriptar boloƣanlarni uning aldiƣa elip kelixti; wə u ularni sakaytti. **25** Galiliyə, «on xəhər» rayoni, Yerusalem, Yəhudiyə wə Iordan dəryasining u kətidin kəlgən top-top adəmlər uningƣa əgixip mangdi.

5 Muxu top-top adəmlərni kərüp u bir taoƣka qikti; u u yərdə olturoƣinida, muhlisliri uning yeniƣa kəldi. **2** U aƣzini eqip ularƣa təlim berixkə baxlidi: — **3** Mubarək, rohta namrat boloƣanlar! Qünki ərx padixahliki ularƣa təwədur. **4** Mubarək, piƣan qəkkanlər! Qünki ular təsəlli tapidu. **5** Mubarək, yawaxməminlər! Qünki ular yər yüzigə mirashordur. **6** Mubarək, həkkaniylikka aq wə təxnalar! Qünki ular toluk toyunidu. **7** Mubarək, rəhimdillar! Qünki ular rəhim kəridu. **8** Mubarək, kəlbi pak boloƣanlar! Qünki ular Hudani kəridu. **9** Mubarək, tinqlik tərəpdarliri! Qünki ular Hudaning pərzəntliri dəp atilidu. **10** Mubarək, həkkaniylik yolida ziyankəxlikkə uqrioƣanlar! Qünki ərx padixahliki ularƣa təwədur. **11** Mubarək, mən üqün baxkilarning hakarət, ziyankəxlik wə hərtürlük təhmitigə uqrisanglar; **12** xad-huram bolup yayranglar! Qünki ərxlərdə katta in'am silər üqün saklanmakta; qünki silərdin ilgiriki pəyƣəmbərlərgimu ular muxundak ziyankəxliklərni kiloan. **13** Silər yər yüzidiki tuzdursilər. Halbuki, əgər tuz əz təmini yokatsa, uningƣa kaytidin tuz təmini kandakmu kirgüzgili bolidu? U qaƣda, u heqnemigə yarimas bolup, taxlinip kixilərning ayioi astida dəssilixtin baxka heq ixka yarimaydu. **14** Silər dunyaning nuridursilər. Taoƣ üstigə selinƣan xəhər yoxurunalmaydu. **15** Heqkim qiraƣni yekip koyup, üstigə sewətni kəmtürüp koymas, bəlki qiraƣdanning üstigə koyidu; buning bilən, u əy iqidiki həmmə adəmlərgə yorukluk beridu. **16** Xu tərikidə, silər nurunglarni insanlar aldida xundak qaknitinglarki, ular yahxi əməlliringlarni kərüp, ərxtiki atanglarni uluoƣlisun. **17** Meni Təwrat kanunini yaki pəyƣəmbərlərning yazoƣanlirini bikar kiloili kəldi, dəp oylap kalmanglar. Mən ularni bikar kiloili əməs, bəlki əməlgə axuroili kəldim. **18** Qünki mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, asman-zemin yokimioquqə, uningda pütülgənlər əməlgə axurulmioquqə Təwrattiki «yod» bir hərp, hətta birər qekitmu bikar kilinmaydu. **19** Xu səwəbtin, Təwrat kanunining əkidilirigə, hətta uning əng kiqikliridin birini bikar kilip, wə baxkilaroa xundak kilixni əgitidioan hərkim ərx padixahlikida əng kiqik hesablinidu. Əmma əksiqə, Təwrat kanuni əkidilirigə əməl kiloanlar wə baxkilaroa xundak kilixni əgətküqilər bolsa ərx padixahlikida uluo hesablinidu. **20** Qünki mən silərgə xuni eytip koyayki, həkkaniylikinglar Təwrat ustazliri wə Pərisiylərningkidin axmisa, ərx padixahlikioa heqkaqan kirəlməysilər. **21** Burunkilaroa «Katillik kilma, katillik kiloan hərkandak adəm sorakka tartilidu» dəp buyruloanlikini anglioansilər. **22** Birak mən əzüm xuni silərgə eytip koyayki,

өz kerindixioƣa bikardin-bikar aqqiklanoƣanlarning hərbirimu sorakka tartilidu. Өz kerindixini «əhmək» dəp tillioƣan hərkim aliy kengəxmidə sorakka tartilidu; əmma kerindaxlirini «təlwə» dəp hakarətligən hərkim dozahning otioƣa layik bolidu. **(Geenna g1067)** **23** Xuning üqün, sən kurbangah aldioƣa kelip [Hudaoƣa] hədiyə atimakqi boloƣiningda, kerindixingning seningdin aoƣrinoƣan yeri barliki yadingoƣa kəlsə, **24** hədiyəngni kurbangah aldioƣa koyup turup, awwal kerindixing bilən yarixiwal, andin kelip hədiyəngni ata. **25** Əgər üstüngdin dəwa kilmakqi boloƣan birsi bolsa, uning bilən birgə yolda boloƣiningda uning bilən tezdin yarixip, dost boloƣin. Bolmisa, u seni sorakqioƣa, sorakqi bolsa gundipayoƣa tapxuridu, sən zindanoƣa solitiwetilisən. **26** Mən sanga xuni bərhək eytip koyayki, [kərzingning] əng ahirki bir tiyininimu koymay təlimigüqə, xu yərdin qikalmaysən. **27** Silər «Zina kilmanglar» dəp buyruloƣanlikini anglioƣansilər. **28** Birak mən өzüm xuni silərgə eytip koyayki, birər ayaloƣa xəhwaniy niyət bilən karioƣan kixi kənglidə u ayal bilən allikaqan zina kiloƣan bolidu. **29** Əgər əmdi ong kөzüng seni gunahka azdursa, uni oyup taxliwət. Qünki pütün bədiningning dozahka taxlanoƣinidin kərə, bədiningdiki bir əzaying yok kilinoƣini kəp əwzəl. **(Geenna g1067)** **30** Əgər ong kolung seni gunahka azdursa, uni kesip taxliwət. Qünki pütün bədiningning dozahka taxlanoƣinidin kərə, bədiningdiki bir əzaying yok kilinoƣini kəp əwzəl. **(Geenna g1067)** **31** Yənə: — «Kimdikim ayalini talak kilsa, uningoƣa talak hetini bərsun» dəpmu buyruloƣan. **32** Birak mən өzüm xuni silərgə eytip koyayki, kimdikim өz ayalining buzukluk kilmixidin baxka [hərkandak ixni bahanə kilip] uni talak kilsa, əmdi uni zinaoƣa tutup bərgən bolidu; talak kilinoƣan ayalni əmrigə aloƣan kiximu zina kiloƣan bolidu. **33** Silər yənə burunkilaroƣa «Kəsimingdin yanma, Pərwərdigaroƣa kiloƣan kəsiminggə əməl kil» dəp buyruloƣanlikini anglioƣansilər. **34** Birak mən өzüm xuni silərgə eytip koyayki, kət'iy kəsəm kilmanglar; ərxni tiloƣa elip kəsəm kilmanglar, qünki ərx Hudaning təhtidur; **35** yaki yərni tiloƣa elip kəsəm kilmanglar, qünki yər yüzi Hudaning təhtipəridur. Yerusalemni tiloƣa elipmu kəsəm kilmanglar, qünki u yər uluoƣ padixahning xəhiridur. **36** Hətta өz bexinglarni tiloƣa elipmu kəsəm kilmanglar, qünki silərning qeqinglarning bir telinimu ak yaki kara rənggə өzgərtix kolunglardin kəlməydu. **37** Pəkət degininglar «Bolidu», «bolidu», yaki «Yak, yak, bolmaydu» bolsun. Buningdin ziyadisi rəzil boloƣuqidin kelidu. **38** Silər «Kөzgə kөz, qixka qix» dəp buyruloƣinini anglioƣansilər. **39** Birak mən өzüm xuni silərgə eytip koyayki, əski bilən təng bolmanglar. Kimdəkim ong məngzinggə ursa, sol məngzingnimu tutup bər; **40** wə birsi üstüngdin dəwa kilip, kənglikingni almakqi bolsa, qapiningnimu bər. **41** Birsi sanga [yük-takini yüdküzüp] ming kədəm yol yürüxkə zorlisa, uning bilən ikki ming kədəm mang. **42** Birsi səndin tilisə, uningoƣa bər. Birsi səndin ətnə-yerim kilmakqi bolsa, uningoƣa boynungni toloƣima. **43** Silər «Koxnangni səygin, düxmininggə nəprətlən» dəp eytiloƣanni anglioƣan. **44** Birak mən өzüm xuni silərgə eytip koyayki, silərgə düxmənlik boloƣanlaroƣa mehir-muhəbbət kərsitinglar, silərdin nəprətlənganlərgə yahxilik kilinglar, silərgə ziyankəxlik kiloƣanlaroƣa dua kilinglar. **45** Xundak kiloƣanda, ərxtiki Atanglarning pərzəntliridin bolisilər. Qünki U kuyaxining nurini yahxilaroƣimu wə yamanlaroƣimu qüxüridu, yamoƣurnimu həkkaniylaroƣimu, həkkaniyətsizlərgimu yaoƣduridu. **46** Əgər silər өzünglaroƣa muhəbbət kərsətkənlərgila mehir-muhəbbət kərsətsənglar, buning kandakmu in'amoƣa erixküqiliki bolsun? Hətta bajgirlarmu xundak kiliwatmamdu? **47** Əgər silər pəkət kerindaxliringlar bilənla salam-səhət kilixsanglar, buning nemə pəziliti bar? Hətta yat əlliklərmu xundak kilidioƣu! **48** Xunga, ərxtiki Atanglar mukəmməl boloƣinidək, silərmu mukəmməl bolunglar.

6 Həzi bolunglarki, həyr-sahawətlik ixliringlarni baxkilarning aldida kəz-kəz kilmanglar. Bundak kilsanglar, ərxtiki Atanglarning in'amioƣa erixəlməysilər. **2** Xunga həyr-sahawət kiloƣiningda, dawrang salma. Sahtipəzlərla sinagoglarda wə koqilarda adəmlərning mahtixioƣa erixix üqün xundak kilidu. Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, ular kəzligən in'amioƣa erixkən bolidu. **3** Lekin sən, həyr-sahawət kiloƣiningda ong kolungning nemə kiliwatkinini sol kolung bilmisun. **4** Xuning bilən həyr-sahawiting yoxurun bolidu wə yoxurun ixlarni kərgüqi Atang sanga buni kayturidu. **5** Dua kiloƣan waktingda, sahtipəzlərdək bolma; qünki ular baxkilaroƣa kəz-kəz kilix üqün sinagoglar yaki tət koqa eoƣizida turuwelip dua kilixka amraktur. Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, ular kəzligən in'amioƣa erixkən bolidu. **6** Lekin sən bolsang, dua kiloƣan waktingda, iqkiri өygə kirip, ixikni yepip, yoxurun turoƣuqi Atangoƣa dua kilinglar; wə yoxurun kərgüqi Atang buni sanga kayturidu. **7** Dua-tilawət kiloƣanda, [butpərəs] yat əlliklərdikidək kuruk gəplərni təkrarlawərmənglar. Qünki ular degənlirimiz kəp bolsa [Huda] tiliginimizni qokum ijabət kilidu, dəp oylaydu. **8** Xunga, silər ularni dorimanglar. Qünki Atanglar silərning ehtiyajinglarni silər tilimədin burunla bilidu. **9** Xuning üqün, mundak dua kilinglar: — «I asmanlarda turoƣuqi Atimiz, Sening naming mukəddəs dəp uluoƣlanoƣay. **10** Padixahliking kəlgəy, Iradəng ərxtə ada kilinoƣandək yər yüzidimu ada kilinoƣay. **11** Bügünki nenimizni bügün bizgə bərgəysən. **12** Bizgə kərzdar boloƣanlarni kəqürginimizdək, Sənmu kərzlirimizni kəqürgəysən. **13** Bizni azduruluxlaroƣa uqratkuzmioƣaysən, Bəlki bizni rəzil boloƣuqidin kutulduroƣaysən». **14** Qünki silər baxkilarning gunah-səwənliklirini kəqürsənglar, ərxtiki Atanglarmu silərni kəqüridu. **15** Birak baxkilarning gunah-səwənliklirini kəqürmisənglər, ərxtiki Atanglarmu gunah-səwənlikliringlarni kəqürməydu. **16** Roza tutkan waktinglarda, sahtipəzlərdək tatirangoƣu kiyapətkə kiriwalmanglar. Ular roza tutkinini kəz-kəz kilix üqün qiraylirini soloƣun kiyapəttə kərsitidu. Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, ular kəzligən in'amioƣa erixkən bolidu. **17** Əmdi sən, roza tutkiningda, qaqliringni maylap, yüzüngni yuyup yür. **18** Xu qaoƣda, roza tutkining insanlaroƣa əməs, bəlki pəkət yoxurun turoƣuqi Atangoƣila kərünidu; wə yoxurun kərgüqi Atang uni sanga kayturidu. **19** Yər yüzidə өzünglaroƣa bayliklarni toplimanglar. Qünki bu yərdə ya küyə yəp ketidu, ya dat basidu yaki ooƣrilar tam texip ooƣrilap ketidu. **20** Əksiqə, ərxtə өzünglaroƣa bayliklar toplanglar. U yərdə küyə yeməydu, dat basmaydu, ooƣrimu tam texip ooƣrilimaydu. **21** Qünki bayliking kəyərdə bolsa, kəlbingmu xu yərdə bolidu. **22** Tənning qirioƣi kəzdur. Xunga əgər kəzüng sap bolsa, pütün wujudung yorutulidu. **23** Lekin əgər kəzüng yaman bolsa pütün wujudung karangoƣu bolidu. Əgər wujudungdiki «yorukluk» əməliyəttə karangoƣuluk bolsa, u karangoƣuluk nemidegən korkunqluk-hə! **24** Heqkim [birla wakitta] ikki hojayinning kullukida bolmaydu. Qünki u yaki buni yaman kərüp, uni yahxi kəridu; yaki buningoƣa baoƣlinip, uningoƣa etibarsiz karaydu. [xuningoƣa ohxax], silərning həm Hudaning, həm mal-dunyaning kullukida boluxunglar mumkin əməs. **25** Xunga mən silərgə xuni eytip koyayki, hayatinglaroƣa kerəklik yemək-iqmək yaki uqanglaroƣa kiyidioƣan kiyim-keqəkning oƣemini kilmanglar. Hayatlik ozuktin, tən kiyim-keqəktin əziz əməsmu? **26** Asmandiki uqar-kanatlaroƣa karanglar! Ular terimaydu, ormaydu, ambarlaroƣa yioƣmaydu,

lekin ərxtiki Atanglar ularnimu ozuqlanduridu. Silər axu quxlardin kəp əziz əməsmu? **27** Aranglarda qaysinglar oŋəm-qayoŋu bilən əmrünglarni birər saət uzartalaysilər? **28** Silərning kiyim-keqəkning oŋemini qilixinglarning nemə ḥajiti?! Daladiki nelupərlərning qandaq əsidioŋanlikioŋa qarap bekinglar! Ular əmgəkmu qilmaydu, qaq egirməydu; **29** lekin silərgə xuni eytayki, ḥətta Sulayman toluq xan-xərəptə turoŋandimu uning kiyinixi nilupərlərning bir güliqilikmu yoq idi. **30** Əmdi Huda daladiki bügün eqilsa, ətisi qurup oqaqqa selinidioŋan axu gülgiyaḥlarni xunqə bezigən yərdə, silərni tehimu kiyindürməsmu, əy ixənqi ajizlar! **31** Xunga «nemə yəymiz», «nemə iqimiz», «nemə kiyimiz?» dəp oŋəm qilmanglar. **32** Qünki yat əldikilər mana xundaq ḥəmmə nərsigə intilidu, əmma ərxtiki Atanglar silərning bu ḥəmmə nərsilərgə moḥtajliqinglarni bilidu; **33** xundaq ikən, ḥəmmidin awwal Hudaning padixaḥliqi wə ḥəkqaniyliqioŋa intilinglar. U qaoŋda, bularning ḥəmmisi silərgə qoxulup nesip bolidu. **34** Xuning üqün, ətining oŋemini qilmanglar. Ətining oŋemi ətigə qalsun. Hər künning dərdi xu küngə tuxluq bolidu.

7 Baxqilarning üstidin ḥəküm qilip yürmənglar. Xundaqta [Hudaning] ḥəkümigə uqrimaysilər. **2** Qünki silər baxqilar üstidin qandaq baḥa bilən ḥəküm qilsanglar, [Hudamu] silərning üstünglardin xundaq baḥa bilən ḥəküm qiqiridu. Silər baxqilarni qandaq əlqəm bilən əlqisənglar, [Hudamu] silərni xundaq əlqəm bilən əlqəydu. **3** Əmdi nemə üqün buradiringning kəzidiki qilni kərüp, əz kəzüngdiki limni bayqiyalmaysən?! **4** Sən qandaqmu buradiringoŋa: «Qeni, kəzüngdiki qilni eliwetəy!» deyələysən? Qünki mana, əzüngning kəzidə lim turidu!? **5** Əy sahtipəz! Awwal əzüngning kəzidiki limni eliwət, andin enik kərüp, buradiringning kəzidiki qilni eliwetələysən. **6** Muqəddəs nərsini itlaroŋa bərmənglar, yaki ünqə-mərwayitliringlarni tongguzlarning aldioŋa taxlap qoymanglar. Bolmisa, ular bularni putlirida dəssəp, andin burulup silərni talaydu. **7** Tilənglar, silərgə ata qilinidu; izdənglar, tapisilər; ixikni qekinglar, eqilidu. **8** Qünki ḥərbir tiligüqi tiliginigə erixidu; izdigüqi izdiginini tapidu; ixikni qəkküqilərgə ixik eqilidu. **9** Aranglarda əz ooqli nan tələp qilsa, uningoŋa tax beridioŋanlar barmu?! **10** Yaki belik tələp qilsa, yilan beridioŋanlar barmu? **11** Əmdi silər rəzil turupmu əz pərzəntliringlaroŋa yahxi iltipatlarni berixni bilgən yərdə, ərxtiki Atanglar Əzidin tiligənlərgə yahxi nərsilərni tehimu iltipat qilmasmu? **12** Xunga ḥər ixta baxqilarning əzünglaroŋa qandaq muamilə qilixini ümid qilsanglar, silərmu ularoŋa xundaq muamilə qilinglar; qünki Təwrat qanuni wə pəyoŋəmbərlərning təlimatliri mana xudur. **13** Tar dərwazidin kiringlar. Qünki kixini ḥalakətkə elip baridioŋan dərwaza kəng bolup, yoli kəngtaxa wə daoŋdamdur, wə uningdin kiridioŋanlar kəptur. **14** Birak ḥayatlikqa elip baridioŋan dərwaza tar, yoli qistang bolup, uni tapalaydioŋanlarmu az. **15** Aldinglaroŋa qoy terisigə oriniwelip kəlgən, iqi yirtquq qilbəridək boloŋan sahta pəyoŋəmbərlərdin ḥoxyar bolunglar. **16** Silər ularni mewiliridin tonuwalalaysilər. Tikəndin üzümlər, qamoŋaqtin ənjürlər aloŋili bolamdu? **17** Xuningoŋa ohxax, ḥər yahxi dərəh yahxi mewə beridu, por dərəh naqar mewə beridu. **18** Yahxi dərəh naqar mewə bərməydu, por dərəh yahxi mewə bərməydu. **19** Yahxi mewə bərməydioŋan ḥərbir dərəh kesilip otqa taxlinidu. **20** Xuningdək, muxundaq kixilərni mewiliridin tonuwalalaysilər. **21** Manga «Rəbbim, Rəbbim» degənlərning ḥəmmisila ərx padixaḥliqioŋa kirəlməydu, bəlki ərxtə turoŋuqi Atamning iradisini ada qiloŋanlarla kirələydu. **22** Xu künidə nuroŋun kixilər manga: «Rəbbim, Rəbbim, biz sening naming bilən wəḥiy-bexarətlərni yətküzduk, sening naming bilən jinlarni qooŋliduk wə naming bilən nuroŋun məjizilərni kərsəttuk» dəydu. **23** Ḥalbuki, u qaoŋda mən ularoŋa: «Silərni əzəldin tonumaymən. Kəzümdin yoqilinglar, əy itaətsizlər!» dəp elan qilimən. **24** Əmdi ḥərbiri bu səzlirimni anglap əməl qiloŋan bolsa, u əz əyini qoram tax üstigə saloŋan pəm-parasətlik kixigə oḥxaydu. **25** Yamoŋur yioŋip, kalkün kelip, boran qikip soqsimu, u əy ərülmidi; qünki uning uli qoram taxning üstigə selinoŋan. **26** Birak səzlirimni anglap turup, əməl qilmaydioŋan ḥərbiri əyini qumning üstigə quroŋan əḥməkkə oḥxaydu. **27** Yamoŋur yaoŋkanda, kəlkün kəlgəndə, boran qikkanda xu əy ərülüp kətti; uning ərülüxi intayin dəḥxətlik boldi! **28** Wə xundaq boldiki, əysa bu səzlirini ahirlaxturoŋandin keyin, bu top-top halayiq uning təlimlirigə ḥayranuḥəs boluxti. **29** Qünki uning təlimliri Təwrat ustazlirining kigə oḥximaytti, bəlki tolimu nopuzluq idi.

8 U taoŋdin qüxkəndə, top-top kixilər uningoŋa əgixip mangdi. **2** Wə mana, mahaw kesili bar boloŋan bir kixi uning aldioŋa kelip, bexini yərgə urup tizlinip: — Təksir, əgər halisingiz, meni kesilimdin pak qilalaysiz! — dedi. **3** Əysa uningoŋa qolini təgküzüp turup: — Halaymən, pak boloŋin! — dewidi, bu adəmning mahaw kesili xuan pak bolup sakaydi. **4** Əysa uningoŋa: — Ḥazir bu ixni ḥeqkimgə eytma, bəlki udul berip kaḥinoŋa əzüngni kərsitip, ularda bir guwaḥlik bolux üqün, Musa bu ixta əmr qiloŋan ḥədiyə-qurbanlikni sunoŋin, — dedi. **5** U Kəpərnaḥum xəḥirigə baroŋanda, [rimlik] bir yüzbexi uning aldioŋa kelip, uningdin yelinip: **6** — Təksir, qakirim paləq bolup kelip, bək azablinip əydə yatidu, — dedi. **7** Mən berip uni sakaytip qoyay, — dedi Əysa. **8** Yüzbexi jawabən: — Təksir, torusumning astioŋa kirixingizgə layik əməsmən. Pəkət bir eoŋizla səz qilip qoysingiz, qakirim sakiyip ketidu. **9** Qünki mənmu baxqa birsining ḥoquqi astidiki adəmmən, mening qol astimda ləxkərlirim bar. Birigə bar desəm baridu, birigə kəl desəm, kelidu. Qulumoŋa bu ixni qil desəm, u xu ixni qilidu, — dedi. **10** Əysa bu gəplərni anglap, ḥəyran boldi. Əzi billə kəlgənlərgə: — Mən silərgə xuni bərḥək eytip qoyayki, bundaq ixənqni ḥətta Israillar arisidimu tapalmioŋanidim. **11** Silərgə xuni eytayki, nuroŋun kixilər künqikix wə künpetixtin kelip, ərx padixaḥlikida Ibraḥim, Isḥak wə Yakuplar bilən bir dastihanda olturidu. **12** Lekin bu padixaḥlikning əz pərzəntliri bolsa, sirtta qarangoŋulukqa taxlinip, u yərdə yioŋa-zarlar kətüridu, qixlirini oŋuqurlitidu, — dedi. **13** Andin, Əysa yüzbexioŋa: — Əyünggə qayt, ixəngininggdək sən üqün xundaq qilinidu, dedi. Ḥeliqi qakarning kesili xu pəyttə sakaytildi. **14** Əysa Petrusning əyigə baroŋanda, Petrusning qeynanisining qizip orun tutup yetip qaloŋinini kərdi. **15** U uning qolini tutiwidi, uning qizitmisi yandi. [Ayal] dərḥal ornidin turup, əysani kütüxkə baxlidi. **16** Kəq kirgəndə, kixilər jin qaplaxqan nuroŋun adəmlərni uning aldioŋa elip kelixti. U bir eoŋiz səz bilənla jinlarni ḥəydiwətti wə barlik kesəllərni sakaytti. **17** Buning bilən, Yəxaya pəyoŋəmbər arqilik yətküzülgən: «U əzi aoŋriq-silaqlirimizni kətürdi, kesəllirimizni üstigə aldi» degən səz əməlgə axuruldi. **18** Əysa əzini oriwaloŋan top-top kixilərni kərüp, [muhlislirioŋa] dengizning u qetioŋa ətüp ketixni əmr qildi. **19** Xu qaoŋda, Təwrat ustazliridin biri kelip, uningoŋa: — Ustaz, sən qəyərgə barsang, mənmu sanga əgixip xu yərgə barimən, — dedi. **20** Əysa uningoŋa: — Tülkilərning əngkürliri, asmandiki quxlarning uwiliri bar; birak Insan'ooŋlining bexini qoyoŋudək yerimu yoq, — dedi. **21** Muhlisliridin yənə biri uningoŋa: — Rəb, mening awwal berip atamni yərlikkə qoyuxumoŋa ijazət bərgəysən, — dedi. **22** Birak Əysa uningoŋa: — Manga əgəxkin, wə ölüklər əz ölüklirini yərlikkə qoysun, — dedi. **23** U kemigə qüxti, muhlislirimu qüxüp billə mangdi. **24** Wə mana, dengiz üstidə qattiq boran

qikip kətti; xuning bilən dolkunlar kemidin halkip kemini oŋərk kiliwetəy dəp kaldi. Lekin u uhlawatatti. **25** Muhlislar kelip uni oyoŋitip: — I ustaz, bizni kutulduroŋaysən! Biz halakət aldida turimiz — dedi. **26** — Nemixka korkisilər, i ixənqi ajizlar! — dedi u wə ornidin turup, boran-qapkunoŋa wə dengizoŋa tənbih beriwidi, hammisi birdinla tinqidi. **27** Muhlislar intayin həyran bolup, bir-birigə: — Bu zadi kandak adəmdu? Hətta boran-qapkunlar wə dengizmu uningoŋa boysunidikən-hə! — dəp ketixti. **28** Əysa dengizning u ketidiki Gadaraliklarning yurtioŋa baroŋinida, jin qaplaxkan ikki kixi gərliridin qikip uningoŋa aldioŋa kəldi. Ular xunqə wəhxiy idiki, həqkim bu yərdin ətüxkə jür'ət kilalmaytti. **29** Uni kergəndə ular: — I Hudaning Ooli, sening biz bilən nemə karing! Sən wakit-saiti kəlməyla bizni kiyinioŋili kəldingmu? — dəp towlidi. **30** Xu yərdin heli yirakta qong bir top tongguz padisi otlap yürətti. **31** Jinlar əmdi uningoŋa: — Əgər sən bizni koqliwətməkqi bolsang, bizni tongguz padisi iqigə kirgüzüwətkəysən, — dəp yalwuruxti. **32** U uloroa: — Qikinglar! — dewidi, jinlar qikip, tongguzlarning tenigə kiriwaldi. Mana, pütkül tongguz padisi tik yardin etilip qüxüp, sularda oŋərk boldi. **33** Lekin tongguz bakkuqilar bədər kəqip, xəhərgə kirip, bu ixning bax-ahirini, jümlidin jin qaplaxkan kixilərning kəqürmixlirini halayikka eytip berixti. **34** Wə mana, pütün xəhərdikilər Əysa bilən kerüxkili qikti. Ular uni kergəndə, uning əzlirining xu rayonidin ayrilip ketixini ətündi.

9 Xuning bilən u kemigə qüxüp dengizdin ətüp, əzi turoŋan xəhərgə kaytip kəldi. **2** Wə mana, kixilər zəmbilgə yatkuzuloŋan bir paləqni uning aldioŋa elip kəldi. Əysa ularning ixənqini kərüp həliki paləqkə: — Ooŋlum, yürəklik bol, gunahliring kəqürüm kilindi, — dedi. **3** Andin mana, Təwrat ustazliridin bəziliri kənglidə: «Bu adəm kupurluk kiliwatidu!» dəp oylidi. **4** Ularning kənglidə nemə oylawatkanlikini bilgən Əysa uloroa: — Nemə üqün kənglünglarda rəzil oylarda bolisilər? **5** «Gunahliring kəqürüm kilindi» deyix asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» deyixmu? — dedi wə yənə uloroa: — **6** Əmma həzir silərning Insan'ooqlining yər yüzidə gunahlarni kəqürüm kilix hokukioŋa igə ikənlikini bilixinglar üqün, — u paləq kesəlgə: — Ornungdin tur, orun-kərpəngni yioixturup əyünggə kayt, — dedi. **7** Həliki adəm ornidin turup əyigə kaytti. **8** Buni kərgən top-top adəmlər korkuxup, insanloroa bundak hokukni bərgən Hudani uluoqlaxti. **9** Əysa u yərdin qikip aldioŋa ketiwetip, baj yioidioŋan orunda olturoŋan, Matta isimlik bir [bajgirni] kərdi. U uningoŋa: — Manga əgəxkin! — dedi. Wə Matta ornidin turup, uningoŋa əgəxti. **10** Wə xundak boldiki, Əysa [Mattaning] əyidə mehman bolup dastihanda olturoŋanda, nuroqun bajgirlar wə gunahkarlarmu kirip, Əysa wə uning muhlisliri bilən həmdastihan boldi. **11** Buni kərgən Pərisiylər uning muhlislirioŋa: — Ustazinglar nemixka bajgir wə gunahkarlar bilən bir dastihanda yəp-iqip olturidu?! — dedi. **12** Bu gəpni angliоŋan Əysa: — Saoqlam adəmlər əməs, bəlki bimarlar tewipka mohtajdur. **13** Silər berip [mukəddəs yazmilardiki]: «Izdəydioinim kurbanliklar əməs, bəlki rəhim-xəpkət» deyilgən xu sözning mənisini əginglar; qünki mən həkkaniylarni əməs, bəlki gunahkarlarni qakiroili kəldim, dedi. **14** Xu wakitlarda, Yəhya [pəyoəmbərning] muhlisliri Əysaning yenioa kelip uningoa: — Nemixka biz wə Pərisiylər pat-pat roza tutimiz, lekin sizning muhlisliringiz tutmaydu? — dəp soraxti. **15** Əysa jawabən: — Toyi boluwatkan yigit tehi toyda həmdastihan oltuoan qaoda, toy mehmanliri həza tutup oltursa kandak bolidu!? Əmma xu künlər keliduki, yigit ulardin elip ketilidu, ular xu kündə roza tutidu. **16** Həqkim kona kəngləkkə yengi rəhttin yamak salmaydu. Undak kilsa, yengi yamak [kirixip], kiyimni tartip yirtiwetidu. Nətijidə, yirtik tehimu yooqinap ketidu. **17** Xuningdək, həqkim yengi xarabni kona tulumlaroa kaqilimaydu. Əgər undak kilsa, [xarabning eqixi bilən] tulumlar yerilip ketidu-də, xarabmu təkülüp ketidu həm tulumlarmu kardin qikidu. Xuning üqün kixilər yengi xarabni yengi tulumlaroa kaqilaydu; xundak kiloanda, hər ikkilisi saklinip kalidu. **18** U [Yəhyaning muhlislirioa] bu sözlərni kiliwatkan waktida, mana bir həkümdar kelip, uning aldioa bax urup: — Mening kizim həzirla ölüp kətti; əmma siz berip uningoa kolingizni təgküzüp koysingiz, u tirilidu, dedi. **19** Əysa ornidin turup, muhlisliri bilən billə uning kəynidin mangdi. **20** Wə mana, yolda hun təwrəx kesiligə giriptar boloinioa on ikki yil boloan bir ayal Əysaning arkisidin kelip, uning tonining pexini silidi. **21** Qünki u iqidə «Uning tonini silisamla, qokum sakiyip ketimən» dəp oylioanidi. **22** Əmma Əysa kəynigə burulup, uni kərüp: — Kizim, yürəklik bol, ixənqing seni sakaytti! dedi. Xuning bilən u ayal xu saattə sakaydi. **23** Əmdi Əysa həliki həkümdarning əyigə kirgəndə, nəy qeliwatkan wə həza tutup waysawatkan kixilər topini kərüp, **24** uloroa: — Qikip ketinglar, bu kiz əlmidi, bəlki uhlawatidu, dedi. [Xuni anglap] kəpqilik uni məshirə kildi. **25** Kixilər qikiriwetilgəndin keyin, u kizning yenioa kirip, uning kolini tutiwidi, kiz ornidin turdi. **26** Bu tooqrisidiki həwər pütün yurtta pur kətti. **27** Əysa u yərdin qikkanda, ikki karioqu uning kəynidin kelip: — I Dawutning ooli, bizgə rəhim kiloaysiz! — dəp nida kilixti. **28** U əygə kirgəndin keyin, xu ikki karioqu uning aldioa kəldi. Əysa ulardin: — Silər mening bu ixka kadir ikənlikimgə ixinəmsilər? — dəp soridi. — I Rəbbim, ixinimiz, — dəp jawab bərdi ular. **29** U kolini ularning kəzlirigə təgküzüp turup: — Ixənqinglar boyiqə bolsun! dewidi, **30** Ularning kəzliri eqildi. Əysa uloroa: Bu ixni həqkimgə eytmanglar! dəp kattik tapilidi. **31** Lekin ular u yərdin qikipla, uning nam-xəhritini pütkül yurtka yeyiwətti. **32** Ular qikip ketiwatkanda, kixilər jin qaplaxkan bir gaqini uning aldioa elip kəldi. **33** Uningoa qaplaxkan jinning həydilixi bilənla, heliki adəm zuwanoa kəldi. Halayik intayin həyranuhəs bolup: — Bundak ix Israilda zadi kərülüp bakmioan, — deyixti. **34** Lekin Pərisiylər: — U jinlarni jinlarning əmirigə tayinip koqlaydikən, deyixti. **35** Wə Əysa barlik xəhər wə yeza-kixlaklarni kezip, ularning sinagoglirida təlim berip, ərx padixahlikidiki hux həwərni jakarlidi wə hərhil kesəllərni wə hərhil meyip-ajizlarni sakaytti. **36** Lekin u top-top adəmlərni kərüp uloroa iq aoqritti, qünki ular harlinip padiqisiz koy padiliridək panahsiz idi. **37** Xuning bilən u muhlislirioa: — Hosul dərwəkə kəp ikən, birak [hosul elix üqün] ixləydioanlar az ikən. **38** Xunga hosulning Igisidin, Əz hosulingni yioiwelixka ixləmqilərni jiddiy əwətkəysən, dəp tilənglar, — dedi.

10 U on ikki muhlisini yenioa qakirip, uloroa napak rohlarni koqlax wə hərbir kesəllikni həm hərbir meyip-ajizni sakaytix hokukini bərdi. **2** On ikki rosulning isimliri təwəndikiqə: Awwal Petrus dəpmu atilidioan Simon wə uning inisi Andiriyas, andin Zəbədiyning ooli Yakup wə uning inisi Yuhanna, **3** Filip wə Bartolomay, Tomas wə bajgir Matta, Alfayning ooli Yakup wə Ləbbaus dəpmu atilidioan Taday, **4** millətpərwər dəp ataloan Simon wə keyin Əysaoa satkunluk kiloan Yəhuda Ixkariyot. **5** Əysa bu on ikkisini [həlkning arisioa] mundak tapilap əwətti: — Yat əlliklərning yollirioa qikmanglar, yaki Samariyəliklərning xəhərlirigimu kirmənglar, **6** bəlki tenigən koy padiliri boloan Israil jəmətidikilər arisioa beringlar. **7** Baroan yeringlarda: «Ərx padixahliki yekinlixip kaldi!» dəp jakarlanglar. **8** Aoqrik-silaklarni sakaytinglar,

ölüklərni tirildürünglar, mahaw kesəllirini sakaytinglar, jinlarni haydiwetinglar. Silərgə xapaət halis berilgəndur, silərmu halis iltipat kilinglar. **9** Bəlweoŋinglaroŋa altun, kümüx wə mis pullarni baoŋlap elip yürmənglar. **10** Səpər üqün birla yəktəktin baxka nə hurjun, nə kəx, nə hasa eliwalmanglar. Qünki hizmətkar əz ix hakkini elixka hakliktur. **11** Hərkaysi xəhər yaki yezioŋa baroŋan waktinglarda, aldi bilən xu yərdə kimning hərmətkə layik mətiwər ikənlikini soranglar; xundak kixini tapkanda, u yərdin kətküçə uning əyidila turunglar. **12** Birər əygə kirgininglarda, ularoŋa salam beringlar. **13** Əgər u ailidikilər [hərmətkə] layik mətiwər kixilər bolsa, tiligən amanlikinglar ularoŋa ijabət bolsun; əgər ular layik bolmisa, tiligən amanlikinglar əzünglaroŋa kaytsun. **14** Silərni kobul kilmioŋan, səzliringlarni anglimioŋan kimdəkim bolsa, ularning əyidin yaki xu xəhərdin kətkininglarda, ayioŋinglardiki topini kekiwetinglar. **15** Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, kiyamət künidə Sodom wə Gomorra zeminidikilərning hali xu xəhərdikilərningkidin yenik bolidu. **16** Mana, mən silərni koylarni bərilərning arisioŋa əwətkəndək əwətimən. Xunga, yilandək səzgür, pahtəktək sap dillik bolunglar. **17** Insanlardin pəhəs bolunglar; qünki ular silərni tutuwelip sot məhkimilirigə tapxurup beridu, sinagoglirida kamqilaydu. **18** Ular wə xundakla yat əlliklər üqün bir guwahlik boluxka, silər mening səwəbimdin əmirlər wə padixahlar aldioŋa elip berilip sorakka tartilisilər. **19** Lekin ular silərni sorakka tartkan waktida, kandak jawab berix yaki nemə jawab berixtin ənsirəp kətmənglar. Qünki xu wakti-saitidə eytix tegixlik səzlər silərgə təminlinidu. **20** Qünki səzligüqi əzünglar əməs, bəlki Atanglarning rohi silər arkilik səzləydu. **21** Kerindax kerindixioŋa, ata balisioŋa hainlik kilip, ölümgə tutup beridu. Balilarmu ata-anisioŋa karxi qikip, ularni ölümgə məhkum kilduridu. **22** Xundakla silər mening namim tüpəylidin həmmə adəmning nəpritigə uqraysilər. Lekin ahiroŋiqə bərdaxlik bərgənlər bolsa kutkuzulidu. **23** Ular silərgə bu xəhərdə ziyankəxlik kilsa, yənə bir xəhərgə kəqip beringlar. Qünki mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, Insan'ooli kaytip kəlgüçə silər Israilning barlik xəhərlirini arilax [wəzipinglar] tügiməydu. **24** Muhlis ustazidin, kul hojayinidin üstün turmaydu. **25** Muhlis ustazioŋa ohxax bolsa, kul hojayinioŋa ohxax bolsa razi bolsun. Ular əyning igisini «Bəəlzibul» dəp tilliŋan yərdə, uning əyidikilirini tehimu kattik hakarətlimədu? **26** Xunga ulardin korkmanglar; qünki heqkandak yepik koyuloŋan ix axkarilanmay kalmaydu, wə heqkandak məhpiy ix ayan bolmay kalmaydu. **27** Mening silərgə karangoŋuda eytidioŋanlirimni yorukta eytiweringlar. Kulikinglaroŋa piqirlap eytiloŋanlarni əgzilərdə jakarlanglar. **28** Tənni eltürsimu, lekin adəmning jan-rohini eltürəlməydioŋanlardin korkmanglar; əksiqə, tən wə jan-rohni dozahta halak kilixka kadir boloŋuqidin korkunglar. **(Geenna g1067)** **29** Ikki kuxkaqni bir tiyinga setiwaloŋili boliduoŋu? Lekin ulardin birimu Atanglarsiz yərgə qüxməydu. **30** Əmma silər bolsanglar, hətta hərbir tal qeqinglarmu sanaloŋandur. **31** Xunga, korkmanglar. Silər nuroŋunlioŋan kuxkaqtinmu kimmətliktursilər! **32** Xunga, meni insanlarning aldida etirap kiloŋanlarning hərbirini mənmu ərxtiki Atamning aldida etirap kilimən; **33** Birak insanlarning aldida məndin tanoŋanlarning hərbiridin mənmu ərxtiki Atam aldida tanimən. **34** Mening dunyaoŋa keliximni tinqlik elip kelix üqündur, dəp oylap kalmanglar. Mən tinqlik əməs, bəlki kiliqni yürgürüxkə kəldim. **35** Qünki mening kelixim «Ooŋulni atisioŋa, kizni anisioŋa, kelinni kaynanisioŋa karxi qikirix» üqün bolidu. **36** Xuning bilən «Adəmning düxmənliri əz ailisidiki kixilər bolidu». **37** Ata-anisini məndinmu əziz kəridioŋanlar manga munasip əməstur. Əz ooŋul-kizini məndinmu əziz kəridioŋanlarmu manga munasip əməs. **38** Əzining krestini kətürüp, manga əgəxmigənlərmu manga munasip əməs. **39** Əz hayatini ayaydioŋan kixi uningdin məhrum bolidu; mən üqün əz hayatidin məhrum boloŋan kixi uningoŋa erixidu. **40** Silərni kobul kiloŋanlar menimu kobul kiloŋan bolidu; meni kobul kiloŋanlar bolsa meni əwətküçinimu kobul kiloŋan bolidu. **41** Bir pəyoŋəmbərni pəyoŋəmbərlik salahiyitidə kobul kiloŋan kixi pəyoŋəmbərgə has boloŋan in'amoŋa erixidu. Hakkaniy adəmni u hakkaniy ikən dəp bilip kobul kiloŋanlar hakkaniy adəmgə has boloŋan in'amoŋa erixidu. **42** Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, mening bu xakiqiklirimdin əng kiqiki birini mening muhlisim dəp bilip uningoŋa hətta pakət birər qinə sooŋuk su bərgən kiximu jəzmən əzigə layik in'amdin məhrum bolmaydu.

11 Əysa on ikki muhlisioŋa bu ixlarni tapilap boloŋandin keyin, əzimu xu yərdiki harkaysi xəhərlərdə təlim berix wə [Hudaning kalamini] jakarlax üqün u yərdin kətti. **2** Zindanoŋa solanoŋan Yəhya [pəyoŋəmbər] Məsihning kiloŋan əməlliri-ni anglap, muhlislirini əwətip, ular arkilik Əysadin: **3** «Kelixi mukərrər zat əzüngmu, yaki baxka birsini kütüximiz kerəkmu?» — dəp soridi. **4** Əysa ularoŋa jawab berip mundak dedi: — Yəhyaning yenioŋa kaytip berip, əz anglawatkanliringlarni wə kərüwatkanliringlarni bayan kilip — **5** Korlar kərələydioŋan wə tokurlar mangalaydioŋan boldi, mahaw kesili boloŋanlar sakaytildi, gaslar angliyalaydioŋan boldi, əlgənlərmu tirildürüldi wə kəmbəqəllərgə hux həwər jakarlandi» — dəp eytinglar **6** wə [uningoŋa yənə]: «Məndin gumanlanmay putlixip kətmigən kixi bolsa bəhtliktur!» dəp koyunglar, — dedi. **7** Ular kətkəndə, Əysa top-top adəmlərgə Yəhya tooŋruluk səzləxkə baxlidi: — «Silər əsli [Yəhyani izdəp] qəlgə baroŋininglardə, zadi nemini kərgili bardinglar? Xamalda yəlpünüp turoŋan komuxnimu? **8** Yaki esil kiyingən bir ərbabnimu? Mana, esil kiyimlərni kiygənlər han ordiliridin tepiliduoŋu! **9** Əmdi silər nemə kərgili bardinglar? Bir pəyoŋəmbərnimu? Durus, əmma mən xuni silərgə eytip koyayki, [bu bolsa] pəyoŋəmbərdinmu üstün bir boloŋuqidur. **10** Qünki [mukəddəs yazmilardiki]: — «Mana, yüz aldingoŋa əlqimni əwətimən; U sening aldingda yolungni təyyarlaydu» — dəp pütülgən səz dəl uning tooŋrisida pütülgəndur. **11** Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, ayallardin tuoŋuloŋanlar arisida qəmüldürgüqi Yəhyadinmu uluoŋi turoŋuzuloŋini yok; əmma ərx padixahlikidiki əng kiqik boloŋinimu uningdin uluoŋ turidu. **12** Əmma qəmüldürgüqi Yəhya otturioŋa qikkan künlərdin bügünki küngiqə, ərx padixahlikioŋa kirix yoli xiddət bilən eqildi wə kixilər uni xiddət bilən tutuwalidu. **13** Qünki barlik pəyoŋəmbərlərning bexarət berix hizmiti, xundakla Təwrattiki yazmilar arkilik bexarət yətküzülüx hizmiti Yəhya bilən ahirlixidu. **14** Wə əgər xu səzni kobul kilalisanglar, «[kaytip] kelixi mukərrər boloŋan Ilyas [pəyoŋəmbər]» bolsa, [Yəhyaning] əzidur. **15** Angliooudək kuliki barlar buni anglisun! **16** Lekin bu dəwrdiki kixilərni zadi kimlərgə ohxitay? Ular huddi rəstə-bazarlarda olturwelip, bir-birigə: **17** «Biz silərgə sunay qelip bərsəkmu, ussul oynimidinglar», «Matəm pədisigə qelip bərsəkmu, yioŋa-zar kilmidinglar» dəp [kakxaydioŋan tuturukşiz] balilaroŋa ohxaydu. **18** Qünki Yəhya kelip ziyapəttə olturmaytti, [xarab] iqməytti. Xuning bilən, ular: «Uningoŋa jin qaplixiptu» deyixidu. **19** Insan'ooli bolsa kelip həm yəydu həm iqidu wə mana, ular: «Taza bir toymas wə bir məyhor ikən. U bajgirlar wə gunahkarlarning dosti» deyixidu. Lekin danalik bolsa əz pərzəntliri arkilik durus dəp tonulidu». **20** Andin u əzi kəp məjizilərni kərsətkən xəhərlərdə turuwatkanlarni towa kilmioŋanliki üqün əyibləp, mundak dedi: — **21** Halinglaroŋa

way, əy Qorazinliklar! Ḥalinglaroŋa way, əy Bəyt-Saidaliklar! Qünki silərdə kərsitilgən məjizilər Tur wə Zidon xəḥərliridə kərsitilgən bolsa, u yərlərdikilər heli burunla bəz kiyimigə yeginip, külgə milinip towa kiloŋan bolatti. **22** Mən silərgə xuni eytip koyayki, kiyamət künidə Tur wə Zidondikilərning kəridioŋini silərningkidin yenik bolidu. **23** Əy ərxkə ketürülgən Kəpərnaḥumluklar! Silər təḥtisaraoŋa qüxürülisilər. Qünki aranglarda yaritiloŋan məjizilər Sodomda yaritiloŋan bolsa, u xəḥər bügüngiqə ḥalak bolmioŋan bolatti. **(Hadēs g86)** **24** Əmma mən silərgə xuni eytip koyayki, kiyamət künidə Sodom zeminidikilərning kəridioŋini silərningkidinmu yenik bolidu. **25** Xu wakitlarda, Əysa bu ixlaroŋa karap mundak dedi: — Asman-zemin Igisi i Ata! Sən bu [ḥəkikətlərni] danixmən wə əkilliklardin yoxurup, səbiy balilaroŋa axkarilioŋanlikiŋ üqün Sanga mədḥiyilər okuymən! **26** Bərḥək, i Ata, nəziringdə bundak kilix rawa idi. **27** Ḥəmmə manga Atamdin təkdim kilindi; Ooŋulni Atidin baxka ḥeqkim tonumaydu, wə Atinimu Ooŋul wə Ooŋul axkarilaxni layik kərgən kixilərdin baxka ḥeqkim tonumaydu. **28** Əy japakəxlər wə eoŋir yük yükləngən həmminglar! Mening yenimoŋa kelinglar, mən silərgə aramlik berəy. **29** Mening boyunturukumni kiyip, məndin əginiŋlar; qünki mən məmin wə kəmtərmən; xundak kiloŋanda, kənglünglar aram tapidu. **30** Qünki mening boyunturukumda bolux asan, mening artidioŋan yüküm yeniktur.

12 Xu qaoŋlarda bir xabat küni, Əysa buoŋdaylikлardin ətüp ketiwatatti. Qorsiki eqip kətkən muhlisliri baxaklarni üzüp, yeyixkə baxlidi. **2** Lekin buni kərgən Pərisiylər uningoŋa: — Kara, muhlisliring xabat küni Təwratta qəklənqən ixni kiliwatidu, deyixti. **3** Birak u ularoŋa: — Dawut wə uning ḥəmraḥlirining aq kaloŋanda nemə kiloŋanlikini [mukəddəs yazmilardin] okumioŋanmusilər? **4** U Hudaning əyigə kirip, [Hudaoŋa] ataloŋan, xundakla əzi wə ḥəmraḥlirioŋa nisbətən Təwrat kanuni boyiqə yeyixkə bolmaydioŋan «təkdim nanlar»ni [sorap elip], ularni [ḥəmraḥliri] bilən billə yegən. Əslidə bu nanlarni pəkət kaḥinlarning yeyixigila bolatti. **5** Silər Təwrattin xuni okup bakmioŋansilərki, ibadətḥanida ixləydioŋan kaḥinlar xabat künliri ixləp xabat tərtipini buzsimu, gunaḥka buyrulmaydu. **6** Birak mən xuni silərgə eytip koyayki, bu yərdə ibadətḥanidinmu uluoŋ birsi bar. **7** Əmdiliktə əgər silər [Hudaning] «[mukəddəs yazmilarda]: «Izdəydioŋinim kurbanliklar əməs, bəlki rəḥim-xəpkət» deyilgən xu sözining mənisini bilgən bolsanglar, bigunaḥ kixilərni gunaḥkar dəp bekitməyttinglar. **8** Qünki Insan'ooŋli xabat künining Igisidur. **9** U u yərdin ayrilip, ularning sinagogioŋa kirdi. **10** Wə mana, u yərdə bir koli yegiləp kaloŋan bir adəm bar idi. Ular uning üstidin ərz kilixka səwəb tapmakqi bolup uningdin: — Xabat küni kesəl sakaytix Təwrat kanunioŋa uyoŋunmu? — dəp soridi. **11** Lekin u ularoŋa mundak jawab bərdi: — Birərsinglarning koyi xabat küni orioŋa qüxüp kətsə, uni dərḥal tartip qikiriwalmaydioŋan adəm barmidu? **12** Insan bolsa koydin xunqə ətibarlikтur! Xunga, xabat küni yahxilik kilix Təwrat kanunioŋa uyoŋundur. **13** Andin u ḥeliki kesəlgə: — Kolungni uzat, — dedi. U kolini uzitixi bilənla koli ikkinqi koliоŋa ohxax əsligə kəltürüldi. **14** Birak Pərisiylər taxkirioŋa qikip, uni kandak yokitix ḥəkkidə məsliḥət kilixti. **15** Əmma Əysa buni biliwelip u yərdin ayrildi. Top-top kixilər uningoŋa əgixip mangdi. U ularning ḥəmmisini sakaytti; **16** andin ularoŋa ezining salaḥyitini axkarilimaslikni kattik tapilidi. **17** Buning bilən Yəxaya pəyoŋəmbər arkilik yətküzülgən munu səzlər əməlgə axuruldi: **18** — «Karanglar, mana Mən tallioŋan Əz kulum! Mening səyümlükim, dilimning səyüngini! Mən Əz Roḥimni uning wujudioŋa kondurimən, Xuning bilən u əllərgə ḥəküm-ḥakikətni jakarlaydu. **19** U nə talax-tartix kilmaydu nə kukan kətürməydu, Koqilarda uning kətürgən awazini ḥeq anglioŋuqi bolmaydu. **20** Taki u oŋəlibə bilən tooŋra ḥəkümlərni qikaroŋuqə, Yanjiloŋan komuxni sundurmaydu, Tütəp eqəy dəp kaloŋan pilikni əqürməydu; **21** Wə əllər uning namioŋa ümid baoŋlaydu». **22** Xu qaoŋda, uning aldioŋa jin qaplixiwaloŋan kor wə gaqa biri elip kelindi. U uni sakaytti, kor gaqini səzliyələydioŋan wə kərələydioŋan kildi. **23** Barlik halayik ḥəyran boluxup: — Əjəba, bu Dawutning ooŋlimidu? — deyixti. **24** Lekin Pərisiylər bu səzni anglap: — U pəkət jinlarning əmiri boloŋan Bəəlzibubka tayinip jinlarni koŋliwetidikən, deyixti. **25** Lekin u ularning nemə oylawatkanlikini bilip ularoŋa mundak dedi: — Əz iqidin bəlünüp əzara sokuxkan ḥərkandak padixaḥlik wəyran bolidu; ḥərkandak xəḥər yaki ailə əz iqidin bəlünüp əzara sokuxsa zawallikka yüz tutidu. **26** Əgər Xəytan Xəytanni koŋlisa, u əz-əzigə karxi qikkan bolidu. Undakta, uning padixaḥlikі kandakmu put tirəp turalisun? **27** Əgər mən jinlarni Bəəlzibuloŋa tayinip koŋlisam, silərning pərzəntliringlar kimgə tayinip jinlarni koŋlaydu?! Xunga ular silər tooŋruluk ḥəküm qikarsun! **28** Lekin mən Hudaning Roḥioŋa tayinip jinlarni koŋlioŋan bolsam, undakta Hudaning padixaḥlikі dərwəkə üstünglaroŋa qüxüp namayan boldi. **29** Bir kixi küqtünggür birsining əyigə kirip, uning mal-mülkini kandak bulap ketəlisun? Pəkət u xu küqtünggürni awwal baoŋliyalisa, andin əyini bulang-talang kilalaydu. **30** Mən tərəptə turmioŋanlar manga karxi turoŋuqidur. Mən tərəpkə [adəmlərni] yioŋmioŋuqilar bolsa tozutuwətküqidur. **31** Xuning üqün mən silərgə xuni eytip koyayki, insanlarning ətküzgən ḥərtürlük gunaḥliri wə kiloŋan kupurluklirining ḥəmmisini kəqürüxkə bolidu. Birak Mukəddəs Roḥka kupurluk kilix ḥeq kəqürülməydu. **32** Insan'ooŋlioŋa karxi səz kiloŋan kimdəkim bolsa kəqürümgə erixələydu; lekin Mukəddəs Roḥka karxi gəp kiloŋanlar bolsa bu dunyadimu, u dunyadimu kəqürümgə erixəlməydu. **(aiōn g165)** **33** Dərəh yahxi bolsa, mewisimu yahxi bolidu — yaki dərəh por bolsa, mewisimu naqar bolidu; qünki ḥərkandak dərəh əz mewisidin bilinidu. **34** Əy yilanlarning pərzəntliri! Silər rəzil tursanglar, aoŋzinglardin kandakmu yahxi səz qikşun? Qünki adəmning kəlbidə nemə tolup taxkan bolsa eoŋizdin xu qikidu. **35** Yahxi adəm əz yahxi ḥəzinisidin yahxi nərsilərni qikiridu. Yaman adəm yaman ḥəzinisidin yaman nərsilərni qikiridu. **36** Mən silərgə xuni eytip koyayki, insanlar kiloŋan ḥərbir eoŋiz kuruk səzi üqün sorak küni ḥesab beridu. **37** Qünki əz səzliring bilən ya ḥəkkaniy ispatlinisən, ya səzliringlar bilən gunaḥkar dəp bekitilisən. **38** Xu qaoŋda bəzi Təwrat ustazliri wə Pərisiylər uningoŋa jawabən: Ustaz, səndin bir məjizilik alamət kərgümiz bar, — dedi. **39** Lekin u ularoŋa mundak jawab bərdi: — Rəzil ḥəm zinahor bu dəwr bir «alamət»ning kəristilixini istəp yüridu. Birak bu dəwrdikilərgə «Yunus pəyoŋəmbərdə kərülgən məjizilik alamət»tin baxka ḥeqkandak məjirilik alamət kərsitilməydu. **40** Qünki Yunus pəyoŋəmbər yooŋan belikning korsikida üq keqə-kündüz yatkandək, Insan'ooŋlimu ohxaxla üq keqə-kündüz yərning baoŋrida yatidu. **41** Sorak küni Ninəwə xəḥiridikilər bu dəwrdikilər bilən təng kopup, bu dəwrdikilərning gunaḥlirini bekitidu. Qünki ular Yunus [pəyoŋəmbər] jakarlioŋan həwərni anglap, [yamanlikidin] towa kiloŋan; wə mana, muxu yərdə Yunus [pəyoŋəmbər]dinmu uluoŋ birsi turidu! **42** Sorak küni «Jənubtiki ayal padixaḥ»mu bu dəwrdikilər bilən təng tirilip, ularning gunaḥlirini bekitidu. Qünki u Sulaymanning dana səzlirini anglax üqün yər yüzining qetidin kəlgən; wə mana, ḥazir muxu yərdə Sulaymandinmu uluoŋ birsi turidu. **43** Napak roḥ birawning tenidin qikiriwetilgəndin keyin, u

қуроқақ dalalarni qərgilәp yürüp, birәr aramgaһni izdәydu, birақ tapalmaydu **44** wә: «Mәn qiққan makanimoқa қaytay» dәydu. Xuning bilәn қaytip kelip, xu makanining yәnila box turoқanliқini, xundақla pakiz tazilanoқanliқini wә rәtlәngәnlikini bayқaydu-dә, **45** berip өzidinmu bәttәr yәttә jinni baxlap kelidu; ular kirip billә turidu. Buning bilәn һeliқi adәmning keyinki һali burunқidinmu tehimu yaman bolidu. Bu rәzil dәwrdikilәrning һalimu mana xundақ bolidu. **46** U toplaxқan halayiққa dawamliқ sөzlәwatқanda, mana, anisi bilәn iniliri kelip, uning bilәn sөzlәxmәқi bolup taxқirida turuxti. **47** Xuning bilәn birәylәn uningoқa: — Aningiz wә inilirингiz siz bilәn sөzliximiz dәp taxқirida turidu, — dedi. **48** Lekin u jawabәn xu һәwәrni yәtküzgәn kixidin: «Kim mening anam, kim mening inilirim?» — dәp soridi. **49** Andin u қolini sozup muhlislirini kөrsitip: — Mana mening anam, mana mening inilirim! **50** Qünki kim әrxtiki Atamning iradisini ada қilsa, xu mening aka-inim, aqa-singlim wә anamdur, — dedi.

13 Xu küni Әysa өydin qiқip, dengiz boyida olturatti. **2** Әtrapioқa top-top adәmlәr olixiwaloқaqқa, u bir kemigә qiқip olturdi. Pütkül halayiқ bolsa dengiz boyida turuxatti. **3** U ularoқa tәmsillәr bilәn nuroқun һekmәtlәrni eytip birip, mundaқ dedi: — Mana, uruқ qaqқuqi uruқ qaqқili [etizoқa] qiқiptu. **4** Uruқ qaqқanda uruқlardin bәziliri qioқir yol üstigә qüxüptu, қuxlar kelip ularni yәp ketiptu. **5** Bәziliri texi kөp, topisi az yәrlәrgә qüxüptu. Tupriқi qongқur bolmioқaqқa, tezla ünüp qiқiptu, **6** lekin kün qiқixi bilәnla aptapta kөyüp, yiltizi bolmioқaqқa қurup ketiptu. **7** Bәziliri tikәnlәrning arisioқa qüxüptu, tikәnlәr өsüp maysilarni booқuwaptu. **8** Bәziliri bolsa yahxi tuprakқa qüxüptu. Ularning bәziliri yüz һәssә, bәziliri atmix һәssә, yәnә bәziliri ottuz һәssә һosul beriptu. **9** Қuliқi barlar buni anglisun! **10** Muhlisliri kelip, uningdin: — Sәn nemә üqün ularoқa tәmsillәr arқiliқ tәlim berisәn? — dәp soridi. **11** U ularoқa mundaқ jawab bәrdi: — Silәr әrx padixaһliқining sirlirini bilixkә muyәssәr қilindinglar, lekin ularoқa nesip қilinmidi. **12** Qünki kimdә bar bolsa, uningoқa tehimu kөp berilidu, uningda molqiliқ bolidu; әmma kimdә yoқ bolsa, һatta uningda bar boloқanlirimu uningdin mәһrum қilinidu. **13** Ularoқa tәmsil bilәn sөzliximning sәwәbi xuki, ular қarisimu kөrmәydu, anglisimu tingximaydu һәm һәқiқiy qüxәnmәydu. **14** Buning bilәn Yәxaya pәyoқәmbәr eytқan bexarәttiki munu sөzlәr әmәlgә axuruldi: — «Silәr anglaxni anglaysilәr, birақ qüxәnmәysilәr; қaraxni қaraysilәr, birақ kөrmәysilәr. **15** Qünki muxu һәlқning yürikini may қaplap қatқan, Ular anglioқanda қulaқlirini eoқir қiliwaloқan, Ular kөzlirini uһlioқandәk yumuwaloқan; Undaқ bolmisidi, ular kөzliri bilәn kөrüp, Қuliқi bilәn anglap, Kөngli bilәn qüxinip, Өz yolidin yandururuxi bilәn, Mәn ularni saқaytқan bolattim. **16** Lekin, kөzliringlar bәһtliktur! Qünki ular kөridu; қuliқinglar bәһtliktur! Qünki ular anglaydu. **17** Mәn silәrgә xuni bәrһәқ eytip қoyayki, burunқi nuroқun pәyoқәmbәrlәr wә һәққaniy adәmlәr silәrning kөrgininglarni kөrüxkә intizar boloқan bolsimu ularni kөrmigәn; silәrning anglioқininglarni anglaxқa intizar boloқan bolsimu ularni anglimioқan. **18** Әmdi uruқ qaqқuqi tooқrisidiki tәmsilning mәnisini anglanglar: **19** Әgәr biri [әrx] padixaһliқining sөz-kalamini anglap turup qüxәnmisә, Xәytan kelip uning kөngligә qeqiloқan sөzni elip ketidu. Bu dәl qioқir yol üstigә qeqiloқan uruқlardur. **20** Taxliқ yәrlәrgә qeqiloқan uruқlar bolsa, ular sөz-kalamni anglap, huxallиқ bilәn dәrһal қobul қiloқanlarni kөrsitidu. **21** Һalbuki, қalbidә һeq yiltiz bolmioқaqқa, pақәt wақitliқ mәwjut bolup turidu; sөz-kalamning wәjәdin қiyinqiliқ yaki ziyankәxlikkә uqrioқanda, ular xuan yoldin qәtnәp ketidu. **22** Tikәnlәrning arisioқa qeqiloқini xundaқ adәmlәrni kөrsәtkәnki, ular sөz-kalamni anglioқini bilәn, lekin bu dunyaning әndixiliri wә baylиқning eziқturuxi [қalbidiki] sөz-kalamni booқuwetidu-dә, ular қosulsiz қalidu. **(aiōn g165)** **23** Lekin yahxi yәrgә qeqiloқan uruқlar bolsa — sөz-kalamni anglap qüxәngәn adәmlәrni kөrsitidu. Bundaқ adәmlәr қosul beridu, birsi yüz қassә, birsi atmix қassә, yәnә birsi ottuz қassә қosul beridu. **24** U ularning aldida yәnә bir tәmsilni bayan қildi: — — Әrx padixaһliқi huddi etizioқa yahxi uruқni qaqқan bir adәmgә ohxaydu. **25** Әmma kixilәr uyқuoқa qәmgәn qaoқda, düxmini kelip buoқday arisioқa kürmәk uruқlirini qeqiwetip, ketiptu. **26** Әmdi maysilar өsüp, baxaқ qiқaroқanda, kürmәkmu axkarlinixқa baxlaptu. **27** Hojayinning qakarliri kelip uningoқa: — «Әpәndi, siz etizingizoқa yahxi uruқ qaqқan әmәsmidingiz? Kürmәklәr nәdin kelip қaldi?» dәptu. **28** Hojayin: «Buni bir düxmәn қiloқan» — dәptu. Qakarlar uningdin: «Siz bizni berip ularni otiwetinglar demәқimu?» — dәp soraptu. **29** «Yaқ, » — dәptu hojayin, «undaқ қiloқanda kürmәklәrni yuloқanda, buoқdaylarnimu yuluwetixinglar mumkin. **30** Bu ikkisi orma waқtioқiqa billә өssun, orma waқtida, mәn ormiqilaroқa: — Aldi bilәn kürmәklәrni ayrip yioқip, baoқlap kөydürüxkә қoyunglar, andin buoқdaylarni yioқip ambirimoқa әkiringlar, dәymәn» — dәptu hojayin. **31** U ularoқa yәnә bir tәmsilni eytti: — Әrx padixaһliқi huddi bir adәm қolioқa elip etizioқa qaqқan қiqa urukioқa ohxaydu. **32** Қiqa uruқi dәrwәқә barliқ uruқlarning iqidә әng kiqik bolsimu, u һәrқandaқ ziraәttin egiz өsüp, dәrәh bolidu, һәtta asmandiki қuxlarmu kelip uning xahlirida uwulaydu. **33** U ularoқa yәnә bir tәmsilni eytti: — Әrx padixaһliқi huddi bir ayal қolioқa elip üq jawur unning arisioқa yoxurup, taki pütün hemir boloқuqa saқlioқan eqitқuoқa ohxaydu. **34** Әysa bu ixlarning һәmmisini tәmsillәr bilәn kөpqilikkә bayan қildi. U tәmsilsiz һeqқandaқ tәlim bәrmәytti. **35** Buning bilәn pәyoқәmbәr arқiliқ aldin'ala eytiloқan munu sөzlәr әmәlgә axuruldi: — «Aoқzimni tәmsil sөzlәx bilәn aqimәn, Alәm apiridә boloқandin beri yoxurunup kәlgәn ixlarni elan қilimәn». **36** Xuningdin keyin, u kөpqilikni yoloқa seliwetip өygә kirdi. Muhlisliri yenioқa kelip uningdin: — Etizliқtiki kürmәk tooқrisidiki tәmsilni bizgә xәrһlәp bәrsәng, — dәp ötündi. **37** U әmdi ularoқa jawab berip mundaқ dedi: — Yahxi uruқni qaqқan kixi Insan'ooқlidur. **38** Etizliқ bolsa — dunya. Yahxi uruқ bolsa [әrx] padixaһliқining pәrzәntliridur, lekin kürmәk rәzil boloқuqining pәrzәntliridur. **39** Kürmәk qaqқan düxmәn — Iblistur. Orma orux waқti — zaman ahiridur. Ormiqilar — pәrixtilәrdur. **(aiōn g165)** **40** Kürmәklәr yulunup, otta kөydürüwetilginidәk, zaman ahiridimu әnә xundaқ bolidu. **(aiōn g165)** **41** Insan'ooқli pәrixtilirini әwәtip, ular insanlarni gunaһқa azduroқuqilarning һәmmisini, xundaқla barliқ itaәtsizlik қiloқuqilarni өz padixaһliқidin xallap qiқip, **42** humdanning lawuldap turoқan otioқa taxlaydu. U yәrdә yioқa-zarlar kөtürülidu, qixlirini oқuqurlitidu. **43** U qaoқda һәққaniylar Atisining padixaһliқida huddi қuyaxtәk julalinidu. Angliodәk қuliқi barlar buni anglisun! **44** — Әrx padixaһliқi huddi etizda yoxuruloқan bir һazinigә ohxaydu. Uni tepiwaloқuqi һazinini қaytidin yoxurup, һazinining xad-huramliқi iqidә bar-yoқini setiwetip, xu etizni setiwalidu. **45** Yәnә kelip, әrx padixaһliқi esil ünqә-mәrwayitlarni izdigәn sodigәrgә ohxaydu. **46** Sodigәr naһayiti қimmәt baһaliқ bir mәrwayitni tapқanda, қaytip berip bar-yoқini setiwetip, u mәrwayitni setiwalidu. **47** — Yәnә kelip, әrx padixaһliқi dengizoқa taxlinip һәrһil beliқlarni tutidioқan toroқa ohxaydu. **48** Tor toxқanda, [beliқqilar] uni қiroқaққa tartip qiқiridu. Andin olturup, yahxi beliқlarni iloқiwelip,

qaqilaroɣa qaqilap, ərziməslərni taxliwetidu. **49** Zaman ahirida xundaq bolidu. Pərixtilər qikip, rəzil kixilərni ḥəkkaniy kixilər arisidin ayriydu **(aiōn g165)** **50** wə humdanning lawuldap turoɣan otioɣa taxlaydu. U yərdə yioɣa-zarlar kətürülidu, qixlirini oɣuqurlitidu. **51** Əysa ulardin: — Bu ixlarning ḥəmmisini qüxəndinglarmu? dəp soridi. Qüxənduk, — dəp jawab bərdi ular. **52** Andin u ularoɣa: — Xunga, ərx padixaḥlikining təlimigə muyəssər bolup muhlis boloɣan ḥərbir Təwrat ustazi huddi ḥəzinisidin yengi ḥəm kona nərsilərni elip qikip tarkatkuqi ey hojayinioɣa ohxaydu, — dedi. **53** Əysa bu təmsillərni səzləp boloɣandin keyin, xundak boldiki, u yərdin ayrilip, **54** əz yurtioɣa kətti wə əz yurtidiki sinagogta ḥəlkkə təlim berixkə kirixti. Buni angliɣan halayik intayin ḥayran boluxup: — Bu adəmning bunqiwala danaliki wə məjizə-karamətliri nədin kəlgəndu? **55** U pəkət ḥeliki yaɣaqqining oɣli əməsmu? Uning anisining ismi Məryəm, Yakup, Yüsüp, Simon wə Yəḥudalar uning iniliri əməsmu? **56** Uning singillirining ḥəmmisi bizning arimizdioɣu? Xundak ikən, uningdiki bu ixlarning ḥəmmisi zadi nədin kəlgəndu? — deyixətti. **57** Xuning bilən ular uningoɣa ḥəsət-bizar bilən karidi. Xunga Əysa ularoɣa mundak dedi: — Ḥərkandak pəyoɣəmbər baxka yərlərdə ḥərmətsiz kalmaydu, pəkət əz yurti wə əz əyidə ḥərmətkə sazawər bolmaydu. **58** Ularning iman-ixənqsizlikidin u u yərdə kəp məjizə kərsətmidi.

14 U qaoɣlarda, Ḥerod ḥakim Əysaning nam-xəḥritidin həwər tepip, **2** hizmətkarlirigə: — Bu adəm qəmüldürüqi Yəḥya bolidu, u ölümdin tirilgən bolsa kerək. Xuning üqün muxu alaḥidə kudrətlər uningda küqini kərsətməktə, — dedi. **3** Ḥerodning bundak deyixining səwəbi, u [əgəy] akisi Filipning ayali Ḥerodiyəning wəjidin Yəḥyani tutkun kilip, zindanoɣa taxlioɣanidi. **4** Qünki Yəḥya Ḥerodka [tənbiḥ berip]: «Bu ayalni tartiwelixing Təwrat kanunioɣa hilaptur» dəp kəlgənidi. **5** Ḥerod [xu səwəbtin] Yəḥyani ɛltürməkqi boloɣan bolsimu, birak halayiktin korkkanidi, qünki ular Yəḥyani pəyoɣəmbər, dəp biləttı. **6** Əmma Ḥerodning tuoɣuloɣan küni təbriklənгəndə, ayali Ḥerodiyəning kizi otturioɣa qikip ussul oynap bərdi. Bu Ḥerodka bək yakti; **7** xuning üqün u uningoɣa: — Ḥərnemə tilisəng xuni sanga berəy, dəp kəsəm kildi. **8** Lekin kiz anisining küxkürtüxi bilən: — Qəmüldürgüqi Yəḥyaning kallisini elip, bir təhsigə koyup əkəlsilə, — dedi. **9** Padixaḥ buningoɣa ḥəsrət qəkkən bolsimu, kəsəmliri tüpəylidin wə dastihanda olturoɣanlar wəjidin, [kallisini] elip kelinglar, dəp buyrudi. **10** U adəm əwətip, zindanda Yəḥyaning kallisini aldurdi. **11** Xuning bilən kallisi bir təhsigə koyulup, kizning aldioɣa elip kelindi. Kiz buni anisining aldioɣa apardi. **12** [Yəḥyaning] muhlisliri bolsa berip, jəsətni elip dəpnə kildi; andin berip Əysaoɣa bu ixlarni həwər kildi. **13** Əysa bu həwərni anglap, əzi yaloɣuz pinḥan bir jayoɣa ketəy dəp bir kemigə olturup u yərdin ayrildi. Halayik buning həwirini tapkanda, ətraptiki xəḥərlərdin kelixip, uning kəynidin piyadə mangdi. **14** U [kiroɣakka] qikip kətkinidə, zor bir top adəmlərni kərüwidi, ularoɣa iq aoɣritip, ularning aoɣriklirini sakaytti. **15** Kəq kirgəndə, muhlisliri uning yenioɣa kelip: — Bu qəl bir jay ikən, wakitmu bir yərgə berip kaldi. Halayikni yoloɣa seliwətkən bolsang, andin ular kəntlərgə berip əzlirigə ozuk setiwalsun, — dedi. **16** Lekin Əysa ularoɣa: — Ularning ketixining ḥajiti yok, əzünglar ularoɣa ozuk beringlar, — dedi. **17** Lekin muhlislar: — Bizdə bəx nan bilən ikki danə beliktin baxka ḥeq nərsə yok, — deyixti. **18** U: — Ularni manga elip kelinglar, dedi. **19** U halayikni qəplükning üstidə olturuxka buyruoɣandin keyin, bəx nan bilən ikki belikni koliɣa elip, asmanoɣa karap [Hudaoɣa] təxəkkür eytti. Andin nanlarni oxtup muhlislirioɣa bərdi, muhlisliri halayikka üləxtürüp bərdi. **20** Ḥəmməylən yəp toyundi. [Muhlislar] exip kaloɣan parqilarni lik on ikki sewətkə teriwaldi. **21** Ozukланoɣanlarning sani ayallar wə balilardin baxka təhminən bəx ming kixi idi. **22** Arkidila, u muhlislirioɣa: Əzüm bu halayikni yoloɣa seliwetimən, angoɣuqə silər kemigə olturup, dengizning karxi kiroɣikioɣa ətüp turunglar, dəp buyrudi. **23** Halayikni yoloɣa seliwətkəndin keyin, u dua kilix üqün əzi hilwət taoɣka qikti. Kəq kirgəndimu u yərdə yaloɣuz kaldi. **24** Bu qaoɣda, kemə kiroɣaktin heli kəp qakirim yürgənidi, lekin xamal karxi yənlixitin qikiwatkaqka, kemə dolkunlar iqidə qaykilip turatti. **25** Keqə tətinqə jesək wakitida, u dengizning üstidə mengip, muhlisliri tərəpkə kaldi. **26** Muhlislar uning dengizning üstidə mengip keliwatkanlikini kərüp, alakzadə bolup: — Alwasti ikən! — dəp korkup kukan selixti. **27** Lekin Əysa dərḥal ularoɣa: — Yürəklik bolunglar, bu mən, korkmanglar! — dedi. **28** Petrus buningoɣa jawabən: — I Rəb, bu sən bolsang, su üstidə mengip yeningoɣa beriximoɣa əmr kiloɣaysən, — dedi. **29** Kəl, — dedi u. Petrus kemidin qüxüp, su üstidə mengip, Əysaoɣa karap ketiwatatti; **30** lekin boranning kattik qikiwatkanlikini kərüp korkup, suoɣa qəküxkə baxlidi: — Rəb, meni kutkuzuwaloɣaysən! — dəp warkiridi. **31** Əysa dərḥal kolini uzitip, uni tutuwaldi wə uningoɣa: — Əy ixənqi ajiz bəndə, nemixka guman kilding? — dedi. **32** Ular kemigə qikkanda, xamal tohtidi. **33** Kemidə olturoɣanlar uning aldioɣa kelip səjdə kilip: — Bərḥək, sən Hudaning Oɣli ikənsən, — deyixti. **34** Ular dengizning karxi təripigə ətkəndə, Ginnisarət yurtida [kuruklukka] qikti. **35** U yərdiki adəmlər uni tonup kelip, ətraptiki barlik jaylaroɣa həwər əwətti; xuning bilən kixilər barlik bimarlarni uning aldioɣa elip kəldi; **36** ular uningdin bimarlarning ḥeqbolmioɣanda uning tonining pexigə bolsimu kolini təgküzüwelixioɣa yol koyuxini ətündi. Uningoɣa kolini təgküzgənlərning ḥəmmisi səlimaza sakaydi.

15 Bu qaoɣda, Təwrat ustazliridin wə Pərisiylərdin bəziliri Yerusalemdin kelip Əysaning aldioɣa berip: **2** — Muhlisliring nemixka ata-bowilirimizning ən'ənilirigə hilaplik kilidu? Qünki ular kollirini yumay tamak yəydikənoɣu, — dedi. **3** Lekin u ularoɣa mundak jawab bərdi: — Silərqu, silər nemixka ən'ənimizni saklaymiz dəp Hudaning əmrigə hilaplik kilisilər? **4** Qünki Huda: «Ata-anangni ḥərmət kil» wə «Atisi yaki anisini ḥakarətligənlər ɛlümgə məḥkum kilinsun» dəp əmr kiloɣan. **5** Lekin silər: — Ḥərkandak kixi «Atisi yaki anisioɣa: — Mən silərgə yardəm bərgüdək nərsilərni allikaqan [Hudaoɣa] atiwəttim — desila, **6** uning ata-anisioɣa ḥərmət-wapadarlik kilix məjburiyiti kalmaydu, — dəysilər. Buning bilən ən'ənənglarni dəp, Hudaning əmrini yokka qikiriwəttinglar. **7** Əy sahtipəzlər! Yəxaya pəyoɣəmbər bərgən muxu bexarət toptooɣra silər tooɣruluk ikən: — **8** «Muxu ḥəlk aoɣzida meni ḥərmətligini bilən, Birak kəlbi məndin yirak. **9** Ular manga bihudə ibadət kilidu. Ularning əgətkən təlimliri pəkət insanlardin qikkan pətiwalarla, halas». **10** Andin u halayikni yenioɣa qakirip, ularoɣa: — Kulak selinglar ḥəm xuni qüxininglarki, **11** insanni napak kilidioɣini aoɣzidin kiridioɣini əməs, bəlki aoɣzidin qikidioɣinidur, — dedi. **12** Keyin muhlisliri uning aldioɣa kelip: — Sening bu səzüngni Pərisiylər anglap, uningdin bizar bolup rənjigənlikini bildingmu? — dedi. **13** Lekin u mundak jawab kayturdi: — Ərxtiki Atam tikmigən ḥərkandak əsümlük yiltizidin yulunup taxlinidu. **14** Silər ularoɣa pisənt kilmanglar; ular ularoɣa yol baxlaydioɣan korlardur. Əgər kor koroɣa yol baxlisa, ḥər ikkisi orioɣa qüxüp ketidu. **15** Lekin Petrus uningoɣa: — Baya eytkan təmsilni bizgə qüxəndürüp bərgəysən, — dedi. **16** Lekin u: — Silərmu tehiqə qüxənqigə eriximidinglar?! — dedi. **17**

Eoɣizoɣa kirgən barlik nərsilərning axkazan arkilik tərət bolup qikip ketidioɣanlikini tehi qüxənməmsilər? **18** Lekin eoɣizdin qikidioɣini kəlbtin qikidu, insanni napak kilidioɣinimu xudur. **19** Qünki yaman oylar, katillik, zinahorluk, buzukqilik, ooɣrilik, yaloɣan guwahlik wə təhmət katarliklar kəlbtin qikidu. **20** Insanni napak kilidioɣanlar mana xulardur; yuyulmioɣan kollar bilən tamak yeyix insanni napak kilmaydu. **21** Əysa u yərdin qikip, Tur wə Zidon xəhərlirining ətrapidiki yurtlaroɣa bardi. **22** Mana, u qət yərlərdin kəlgən kananiy bir ayal uning aldioɣa kelip: — I Rəb! Dawutning ooɣli, halimoɣa rəhim kiloɣaysiz! Kizimoɣa jin qaplixiwaloɣanikən, kiynilip ketiwatidu! — dəp uningoɣa nida kilip zarlidi. **23** Lekin u u ayaloɣa bir eoɣizmu jawab bərmidi. Muhlisliri uning yenioɣa kelip: — Bu ayalni yoloɣa salsang! Qünki u kəynimizdin əgixip yalwurup nida kiliwatidu, — dedi. **24** Əmdi u jawab berip: — Mən pəkət yoldin tenigən koy padiliri boloɣan Israil jəmətidikilərgə əwətilgənmən, — dedi. **25** Əmma heliki ayal uning aldioɣa kelip səjdə kilip: — Rəb, manga yardəm kiloɣaysən! — dəp yalwurdi. **26** U uningoɣa: — Balilarning nenini kiqik itlaroɣa taxlap berix yahxi əməs, — dedi. **27** Lekin heliki ayal: — Durus, i Rəb, birak hətta itlarmu hojayinining dastihinidin qüxkən uwaklarni yəydioɣu, — dedi. **28** Xuning bilən Əysa uningoɣa: — Əy hanim, ixənqing küqlük ikən! Tiliginingdək bolsun! — dedi. U ayalning kizi xuan sakiyip kətti. **29** Əysa u yərdin qikip, Galiliyə dengizining boyidin ətüp, taoɣka qikip olturdi. **30** Uning aldioɣa top-top halayik yioɣildi. Ular tokur, karioɣu, gaqa, qolak wə nuroɣun baxka hil kesəllərnimu elip kelip, uning ayioɣi aldioɣa koyuxti; u ularni sakaytti. **31** Xuning bilən halayik gaqilarning səzliyələydioɣan boloɣanlikini, qolaklarning sakayoɣinini, tokurlarning mangoɣanlikini wə karioɣularning kəridioɣan boloɣanlikini kərüp, həyran boldi wə Israilning Hudasini uluoɣlidi. **32** Andin Əysa muhlislirini yenioɣa qakirip: — Bu halayikka iqim aoɣriydu; qünki ular üq kündin beri yenimda boldi, yegüdək bir nərsisimu kalmidi. Ularni eylirigə aq kayturuxni halimaymən, yolda halidin ketixi mumkin, — dedi. **33** Muhlislar uningoɣa: — Bu qəldə bunqiwala adəmni toyoɣuzoɣudək kəp nanni nədin tapimiz? — deyixti. **34** Əysa ulardin: Kanqə neninglar bar? — dəp soridi. — Yəttə nan bilən birnəqqə tal kiqik belik bar, — deyixti ular. **35** Buning bilən u halayikni yərdə olturuxka buyrudi. **36** Andin, yəttə nan bilən beliklarni koliоɣa elip [Hudaoɣa] təxəkkür eytip, ularni oxtup muhlisliriоɣa bərdi, muhlislar halayikka üləxtürdi. **37** Həmməylən toyoɣuqə yedi; andin [muhlislar] exip kaloɣan parqilarni yioɣip yəttə qong sewətni toxkuzdi. **38** Tamak yegənlərning sani balilar wə ayallardin baxka tət ming kixi idi. **39** U halayikni yoloɣa saloɣandin keyin, kemigə qüxüp, Magadan yurtining qət yərlirigə bardi.

16 Əmdi pərisiylər bilən Sadukiylar uni sinax məksitidə yenioɣa kelip, uningdin bizgə asmandin məjizilik bir alamət kərsətsəng, dəp tələp kilixti. **2** Birak Əysa ularoɣa mundak dedi: — Kəqkurun silər kizil xəpəkni kərgininglarda, «Hawa ətə oquk bolidu» dəysilər **3** wə ətigəndə: «Bügün boran qikidu, qünki asmanning rənggi kizil həm tutuk», dəysilər. Asman rənggiroyini pərk etələysilər-yu, lekin bu zamanda yüz beriwatkan alamətlərni pərk etəlməysilər! **4** Rəzil həm zinahor bu dəwr «məjizilik bir alamət»ning kəristilixini istəp yüridu. Birak bu [dəwrdikilərgə] «Yunus pəyoɣəmbərdə kərülgən məjizilik alamət»din baxka heqkandak məjizilik alamət kərsitilməydu. Andin u ularni taxlap qikip kətti. **5** Muhlisliri [dengizning] u ketioɣa ətkinidə, nan eliwelixni untuoɣanidi. **6** Əysa ularoɣa: — Hoxyar bolunglar, Pərisiylər bilən Sadukiylarning eqitkusidin ehtiyat kilinglar, — dedi. **7** [Muhlislar] əzara mulahizilixip: — Nan əkəlmigənlikimiz üqün buni dəwatsa kerək, — deyixti. **8** Əysa ularning nemə [deyixiwatkanlikini] bilip mundak dedi: — Əy ixənqi ajizlar! Nemə üqün nan əkəlmigənlikinglar tooɣrisida mulahizə kilisilər? **9** Tehiqə qüxənmidinglarmu? Bəx nan bilən bəx ming kixining [toyoɣuzuloɣanliki], kanqə sewət ozuk yioɣiwaloɣanlikinglar esinglardin qiktimu? **10** Yəttə nan bilən tət ming kixining [toyoɣuzuloɣanliki], yənə kanqə qong sewət ozuk yioɣiwaloɣanlikinglarmu esinglardin qiktimu? **11** Silər kandakmu mening silərgə: «Pərisiylər bilən Sadukiylarning eqitkusidin ehtiyat kilinglar» deginimning nan tooɣruluk əməslikini qüxənməysilər? **12** Muhlislar xundila uning nandiki eqitkudin əməs, bəlki Pərisiylər bilən Sadukiylarning təlimidin ehtiyat kilixni eytkanlikini qüxinip yətti. **13** Əysa Kəysəriyə-Filippi rayonioɣa kəlginidə, u muhlisliridin: Kixilər mən Insan'ooɣlini kim dəp bilidikən? — dəp soridi. **14** Muhlisliri: — Bəzilər seni qəmüldürgüqi Yəhya, bəzilər Ilyas [pəyoɣəmbər] wə yənə bəzilər Yərəmiya yaki baxka pəyoɣəmbərlərdin biri dəp bilidikən, — dəp jawab bərdi. **15** U ulardin: — Əmdi silərqu? Silər meni kim dəp bilisilər? — dəp soridi. **16** Simon Petrus: — Sən Məsih, mənggülük hayat Hudaning Ooɣli ikənsən, — dəp jawab bərdi. **17** Əysa uningoɣa: — Bəhtliksən, i Yunus ooɣli Simon! Buni sanga ayan kiloɣuqi heq ət-kan igisi əməs, bəlki ərxtiki Atamdur. **18** Mən sanga xuni eytayki, sən bolsang Petrusdursən. Mən jamaitimni bu uyultax üstigə kurimən. Uning üstidin təhtisaraning dərwazilirimu oɣalib kelələməydu. **(Hadēs g86)** **19** Ərx padixahlikining aqkuqlirini sanga tapxurimən; sən yər yüzidə nemini baoɣlisang ərxtimu baoɣlanoɣan bolidu, sən yər yüzidə nemini koyup bərsəng, ərxtimu koyup berilgən bolidu, — dedi. **20** Bu səzlərni eytip bolup, u muhlisliroɣa əzining Məsih ikənlikini heqkimgə tinmaslikni tapilidi. **21** Xu wakittin baxlap, Əysa muhlisliroɣa əzining Yerusalemoɣa ketixi, aksakallar, bax kahinlar wə Təwrat ustazliri təripidin kəp azab-okubət tartixi, eltürülüxi mukərrər boloɣanlikini, xundakla üqinqi küni tirildürülidioɣanlikini ayan kilixka baxlidi. **22** Xuning bilən Petrus uni bir qətkə tartip, uni əyibləp: — Ya Rəb, sanga rəhim kilinoɣay! Bexingoɣa bundak ixlar kət'iy qüxməydu! — dedi. **23** Lekin u burulup Petruska karap: — Arkamoɣa ət, Xəytan! Sən manga putlikaxangsən, sening oylioɣanliring Hudaning ixliri əməs, insanning ixliridur, — dedi. **24** Andin Əysa muhlisliroɣa mundak dedi: Kimdəkim manga əgixixni halisa, əzidin waz keqip, əzining krestini kətürüp manga əgəxsun! **25** Qünki əz jenini kutkuzmakqi boloɣan kixi qoqum jenidin məhrum bolidu, lekin mən üqün əz jenidin məhrum boloɣan kixi uningoɣa erixidu. **26** Qünki bir adəm pütün dunyaoɣa igə bolup jenidin məhrum kalsa, buning nemə paydisi bolsun?! U nemisini jenioɣa tegixsun?! **27** Qünki Insan'ooɣli Atisining xanxəripi iqidə pərixtiliri bilən kelix aldida turidu; wə u həmmə adəmning əz əməlligə tuxluk jawab kayturidu. **28** Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, bu yərdə turoɣanlarning arisidin əlümning təmini tetixtin burun jəzmən Insan'ooɣlining əz padixahliki bilən kəlgənlikini kəridioɣanlar bardur.

17 Wə altə kündin keyin, Əysa Petrus, Yakup wə Yakupning inisi Yuhannani ayrip elip, egiz bir taoɣka qikti. **2** U yərdə uning siyaki ularning kəz aldidila əzgirip, yüzi kuyaxtək parlidi, kiyimliri nurdək ap'ak bolup qaknidi. **3** Wə mana, [muhlislaroɣa] Musa wə Ilyas [pəyoɣəmbərlər] uning bilən sezlixiwatkan halda kəründi. **4** Xuning bilən Petrus Əysaoɣa: — I Rəb, bu yərdə boloɣinimiz nemidegən yahxi! Halisang, birini sanga, birini Musaoɣa, yənə birini Ilyaska atap bu yərgə üq kəpə yasayli! — dedi. **5** Uning gepi tügiməyla, mana

nurluқ bir bulut ularni қapliwaldi. Mana, buluttin: «Bu Mening səyümlük Ooɣlumdur, Mən uningdin hursənmən. Uningoɣa қulaқ selinglar!» degən awaz anglandi. **6** Muhlislar buni anglap əzlirini yərgə taxlap düm yetip wəһimigə qüxti. **7** Biraқ Əysa kelip, ularoɣa қolini təgküzüp: Қopunglar, қorқmanglar, — dedi. **8** Ular bexini kətürüp қariwidi, Əysadin baxқa һeqkimni kərmidi. **9** Taoɣdin qüxüwetip, Əysa ularoɣa: — Insan'ooɣli ələümdin tirildürülmigüqə, bu alamət kərünüxni һeqkimgə eytmanglar, — dəp tapilidi. **10** Andin muhlisliri uningdin: — Təwrat ustazliri nemə üqün: «Ilyas [pəyoɣəmbər Məsiһ kelixtin] awwal қaytip kelixi kerək» deyixidu? — dəp soraxti. **11** U ularoɣa jawabən: — Ilyas [pəyoɣəmbər] dərwəқə [Məsiһtin] awwal kelidu, һəmmə ixni ornioɣa kəltüridu. **12** Əmma mən silərgə xuni eytip қoyayki, ilyas alliқaqan kəldi, lekin kixilər uni tonumidi, bəlki uningoɣa halioɣanqə muamilə қildi. Xuningoɣa ohxax, Insan'ooɣlimu ularning қollirida azab qekix aldida turidu, — dedi. **13** Xu qaoɣda muhlislar uning qəmüldürgüqi Yəһya tooɣrisida sezləwatқanliқini qüxəndi. **14** Ular halayiқning yenioɣa baroɣinida, bir kixi uning aldioɣa kelip, tizlinip: **15** Rəb, ooɣlumoɣa iqingni aoɣritқaysən! Qünki uning tutқaқliқ kesili bar boloɣaqқa, zor azab qekiwatidu; qünki u daim otning yaki suning iqigə qüxüp ketidu. **16** Uni muhlisliringoɣa elip kəlgənidim, saқaytalmidi, — dedi. **17** Əysa jawabən: — Əy etiқadsiz wə tətür dəwr, silər bilən қaqanoɣiqə turay?! Mən silərgə yənə қaqanoɣiqə səwr қilay? — Balini aldimoɣa elip kelinglar — dedi. **18** Xuning bilən Əysa [jinoɣa] tənbiһ beriwidi, jin balidin qiқip kətti, balimu xuan saқaydi. **19** Keyin, Əysa ayrim қaloɣanda, muhlislar uning yenioɣa kelip: — Biz nemə üqün jinni қooɣliwetəlmiduқ? — dəp soraxti. **20** U ularoɣa: — Ixənqinglar bolmioɣanliқi üqün. Mən silərgə xuni bərһək eytip қoyayki, silərdə қiqa urukidək zərriqə ixənq bolsila, silər awu taoɣқa: «Bu yərdin u yərgə kəq» desənglar, kəqidu; xundaқla silərgə mumkin bolmaydioɣan һeq ix bolmaydu. **21** Biraқ, bundaқ jinlarni dua қilix wə roza tutux bilən bolmisa һəydigili bolmaydu — dedi. **22** Ular Galiliyə elkisidə aylinip yürginidə, Əysa ularoɣa: — Insan'ooɣli [satқunluқtin] insanlarning қolioɣa tapxurulidu; **23** ular uni eltüridu, lekin üqinqi küni u tirilidu, — dedi. Buni anglap muhlislar eoɣir oɟəm-қayoɣuoɣa qəmüp kətti. **24** Andin ular Kəpərnaһum xəһirigə kəlginidə, [ibadəthana] «ikki drakma» [bejini] yioɣuқilar Petrusning yenioɣa kelip: — Ustazinglar «ikki drakma»ni tələmdu? — dəp soridi. **25** Tələydu, — dedi Petrus. Lekin u əygə kirgixigila, tehi bir nemə deməstila Əysa uningdin: — Simon, seningqə bu dunyadiki padixaһlar kimlərdin baj alidu? Əz pərzəntliridinmu, yaki yatlardinmu, — dəp soridi. **26** Petrus uningoɣa: Yatlardin, — dewidi, Əysa uningoɣa: — Undaқta, pərzəntlər [bajdin] haliy bolidu. **27** Biraқ [baj yioɣuқilaroɣa] putlikaxang bolmaslikimiz üqün, dengizoɣa berip қarmaқni taxla. Tutқan birinqi belikni elip, aoɣzini aqsang, tət draқmiliқ bir tənggə pul qikidu. Uni elip mən wə sən ikkimizning [beji] üqün ularoɣa bər, — dedi.

18 Bu qaoɣda, muhlislar Əysaning yenioɣa kelip: Ərx padixaһliқida kim əng uluoɣ? — dəp soridi. **2** Əysa yenioɣa kiqik bir balini qaқirip, uni otturida turoɣuzup, mundaқ dedi: **3** — Mən silərgə xuni bərһək eytip қoyayki, əz yolunglardin yenip, kiqik balilardək səbiy bolmisanglar, ərx padixaһliқioɣa һərgiz kirəlməysilər. **4** Əmdi kim əzini bu kiqik balidək kiqik peil tutsa, u ərx padixaһliқida əng uluoɣ bolidu. **5** Bundaқ kiqik bir balini mening namimda қobul қilsa, u meni қobul қiloɣan bolidu. **6** Lekin manga etiқad қiloɣan bundaқ kiqiklərdin birini [gunaһқa] putlaxturoɣan һərқandaқ adəmni, u boynioɣa yooɣan tügmən texi esiloɣan һalda dengizning tegigə qəktürüwetilgini əwzəl bolatti. **7** Insanni gunaһқa putlaxturidioɣan ixlar tüpəylidin bu dunyadikilərning һalioɣa way! Putlaxturidioɣan ixlar mukərrər bolidu; lekin xu putlaxturoɣuqi adəmning һalioɣa way! **8** Əgər əmdi қolung yaki putung seni gunaһқa putlaxtursa, uni kesip taxliwət. Qünki ikki қolung yaki ikki putung bar һalda dozahtiki otқa taxlanoɣiningdin kərə, qolaқ yaki tokur һalda һayatlikқa kirgining əwzəldur. **(aiōnios g166)** **9** Əgər kəzüng seni gunaһқa putlaxtursa, uni oyup əzüngdin neri taxliwət. Ikki kəzüng bar һalda dozahtiki otқa taxlanoɣiningdin kərə, birla kəzüng bilən bolsimu һayatlikқa kirgining əwzəldur. **(Geenna g1067)** **10** — Bu səbiy kiqiklərning һeqbirigimu səl қaraxtin һezi bolunglar. Qünki xuni silərgə eytayki, ularning ərxtiki pərixtiliri ərxtiki Atamning jamalini һərdaim kərüp turidu. **11** Qünki Insan'ooɣli һalakətkə azoɣanlarni қutқuzoɣili kəldi. **12** Қandaқ қaraysilər? Birawning yüz tuyaқ қoyi bolup, uningdin biri ezip toptin qüxüp қalsa, u toқsan toққuz қoyni taoɣlaroɣa қoyup қoyup, һeliқi azoɣan қoyini izdəydioɣu? **13** Wə əgər uni tepiwalsa, mən silərgə xuni bərһək eytip қoyayki, u қoy üqün boloɣan huxalliқi azmioɣan toқsan toққuziningkidin zor bolidu. **14** Xuningoɣa ohxax, bu səbiy kiqiklərning һərқandiқining һalakətkə ezip қelixi ərxtiki Atanglarning iradisi əməstur. **15** — Əmdi əgər қerindixing sanga ziyan selip gunaһ қilsa, uning yenioɣa berip ikkinglar haliy qaoɣda səwənlikini kərsitip қoy. Қerindixing səzüngni anglisa, uni [ezixtin] қayturuwaloɣan bolisən. **16** Lekin anglimisa, yənə bir-ikki [guwaһqini] elip, uning yenioɣa baroɣin. Xundaқ қilip, һəmmə ix ikki-üq guwaһqining səzi bilən қilinsun. **17** Lekin əgər [қerindixing] ularning səzigimu қulaқ salmisa, əһwalni jamaətkə yətküzüp eytқin. Əgər u jamaəttikilərgə қulaқ salmisa, uni yat əllik yaki bajgir қatarida kerünglar. **18** Mən silərgə xuni bərһək eytip қoyayki, silər yər yüzidə nemini baoɣlisanglar, ərxtimu xu baoɣlanoɣan bolidu wə silər yər yüzidə nemini қoyup bərsənglar, ərxtimu қoyup berilgən bolidu. **19** Mən yənə xuni silərgə bərһək eytip қoyayki, yər yüzidə aranglardin ikkisi əzliri tiligən bir ix tooɣruluқ қəlbi bir bolup һərқandaқ nərsini tiləp dua қilsa, ərxtiki Atam ularning tilikini ijabət қilidu. **20** Qünki ikki yaki üqəylən mening namim bilən қəyərdə yioɣiloɣan bolsa, mən xu yərdə ularning arisida bolimən. **21** Andin Petrus uning aldioɣa kelip: — I Rəb, қerindiximning manga ziyan selip ətküzgən қanqə қetimliқ gunaһini kəqürüxüm kerək? Yəttə қetimmu? — dedi. **22** Əysa uningoɣa mundaқ dedi: —Mən sanga xuni eytip қoyayki, yəttə қetim əməs, yətmix һəssə yəttə қetim! **23** Ərx padixaһliқi qakarliri bilən һesab-kitab қilmaқqi boloɣan bir padixaһқa oһxaydu. **24** Һesab-kitabni baxlioɣinida, uningoɣa on ming talant pul қərzdar boloɣan bir qakar kəltürülüptu. **25** Qakarning teligüdək һeqnərsisi bolmioɣaqқa, hojisi qakarning əzini, hotun bala-qaқisi wə bar-yoқini setip, kərzini tələxini buyruptu. **26** Xunga qakar uning aldida yərgə yiқilip bax urup: «Hojam, manga kəngqilik қiloɣayla, mən pütün kərzimni qoқum tələymən» dəp yalwuruptu. **27** Qakarning hojisi uningoɣa iq aoɣritip, uni қoyup berip, kərzini kəqürüm қiliptu. **28** Lekin qakar u yərdin qiқip, əzigə yüz dinar kərzdar boloɣan yənə bir qakar buradirini uqritiptu. Uni tutuwelip, boynini booɣup turup: «Kərzni tələ!» dəptu. **29** Buning bilən bu qakar buradiri yərgə yiқilip uningdin: «Manga kəngqilik қil, kərzni qoқum қayturimən» dəp yalwuruptu. **30** Lekin u unimaptu wə: «Pütün kərzni təlimigüqə zindanda yatisən» dəp uni zindanoɣa taxlitiptu. **31** Bundaқ ixning yüz bərgənlikini kərgən baxқa qakarlar intayin azablinip hojisining aldioɣa berip, əһwalni baxtin-ahir sezləp beriptu. **32** Buning bilən hojisi һeliқi qakarni qaқirtip: «Əy rəzil qakar! Manga yelinoɣanliқing üqün xunqə kəp kərzingning

ҳəmmisini kəqürdüm. **33** Mən sanga iq aoɣritkinimdək, sənmu qakar buradiringgə iq aoɣritixingoɣa tooɣra kəlməmdu?!» dəptu. **34** Buning bilən hojisi oɣəzəplinip uni pütün kərzini tələp boloɣuqə adəm kiynoɣuqi gundipaylarning kolida turuxka tapxurup beriptu. **35** Xuningoɣa ohxax, əgər ҳərbiringlar əz kerindaxliringlarni qin dilinglardin kəqürmisənglar, ərxtiki Atammu silərgə ohxax muamilə kilidu.

19 Xundak boldiki, Əysa bu sözlərni eytip boloɣandin keyin, Galiliyə əlkisidin ayrilip, Yəhudiyə əlkisining qət yərlirigə, yəni Iordan dəryasining u ketidiki yurtlaroɣa bardi. **2** Top-top adəmlər uningoɣa əgixip kəlgən bolup, u ularni xu yərdila sakaytti. **3** Əmdi bəzi Pərisiylər uning yenioɣa kelip uni kiltakka qüxürüx məksitidə uningdin: — Bir adəmning ҳərkandak səwəbtin ayalini koyuwetixi Təwrat kanunioɣa uyoɣunmu? — dəp soridi. **4** Xuning bilən u jawabən mundak dedi: — [Təwrattin] xuni okumidinglarmu, mukəddəmdə insanlarni Yaratkuqi ularni «ər wə ayal kilip yaratti» wə **5** «Xu səwəbtin ər kixi ata-anisidin ayrilidu, ayali bilən birlixip ikkisi bir tən bolidu». **6** Xundak ikən, ər-ayal əmdi ikki tən əməs, bəlki bir tən bolidu. Xuning üqün, Huda koxkanni insan ayrimisun. **7** Pərisiylər uningdin yənə: — Undakta, Musa [pəyoɣəmbər] nemə üqün [Təwrat kanunida] ər kixi əz ayalioɣa talak hetini bərsila andin uni koyuwetixkə bolidu, dəp buyruoɣan? — dəp soraxti. **8** U ularoɣa: — Tax yürəklikinglardin Musa [pəyoɣəmbər] ayalliringlarni talak kilixka ruhsət kiloɣan; lekin aləmning baxlimida bundak əməs idi. **9** Əmdi xuni silərgə eytip koyayki, ayalini buzukluktin baxka birər səwəb bilən talak kilip, baxka birini əmrigə aloɣan ҳərkandak kixi zina kiloɣan bolidu. **10** Muhlislar uningoɣa: — Əgər ər bilən ayali otturisidiki əhwal xundak bolsa, undakta əylənməslik yahxi ikən, — dedi. **11** U ularoɣa: — Bu sözni ҳəmmila adəm əməs, pəkət nesip kilinoɣanlarla kobul kilalaydu. **12** Qünki anisining baliyatkusidin tuoɣma bəzi aoɣwatlar bar; wə insan təripidin ahta kilinoɣan bəzi aoɣwatlarmu bar; wə ərx padixahliki üqün əzini aoɣwat kiloɣanlarmu bar. Bu sözni kobul kilalaydioɣanlar kobul kilsun! — dedi. **13** Kolungni təgküzüp dua kiloɣaysən dəp, bəzilər kiqik balilirini uning aldioɣa elip kəldi. Birak muhlislar elip kəlgənlərni əyiblidi. **14** Əmma Əysa: — Balilar mening aldimoɣa kəltürülsun, ularni tosmanglar. Qünki ərx padixahliki dəl muxundakларoɣa təwədur, — dedi. **15** Wə kollirini ularoɣa təgküzgəndin keyin, u u yərdin ayrildi. **16** Mana, bir küni birsi uning aldioɣa kelip: — Ustaz, mən kandak yahxi ixni kilsam, mənggülük ҳayatka eriximən? — dəp soridi. **(aiōnios g166)** **17** U uningoɣa: — Nemixka məndin yahxilik tooɣrisida soraysən? «Yahxi boloɣuqilar» bolsa pəkət birila bar. Əmma ҳayatlikka kirimən desəng, əmrlərgə əməl kil, — dedi. **18** Kaysi əmrlərgə dəysən? — dəp soridi u. Əysa uningoɣa: — «Katillik kilma, zina kilma, ooɣrilik kilma, yaloɣan guwahlik bərmə, **19** ata-anangoɣa ҳərmət kil wə koxnangni əzüngni səygəndək səy» — dedi. **20** Yax yigit uningoɣa: — Bularning ҳəmmisigə əməl kilip keliwatimən. Əmdi manga yənə nemə kəm? — dedi. **21** Əysa uningoɣa: — Əgər mukəmməl boluxni halisang, berip bar-yokungni setip, pulini kəmbəoɣəllərgə bərgin. Xuning bilən ərxtə ҳəzinəng bolidu. Andin kelip manga əgəxkin, — dedi. **22** Yigit muxu sözni anglap, kayoɣuoɣa qəmüp u yərdin ketip kaldi. Qünki uning mal-mülki nahayiti kəp idi. **23** Əysa muhlislirioɣa: — Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, baylarning ərx padixahlikioɣa kirixi təsliktila bolidu. **24** Wə yənə xuni silərgə eytayki, təgining yingnining kəzidin ətüxi bay adəmning Hudaning padixahlikioɣa kirixidin asandur! — dedi. **25** Muhlislar buni anglap intayin bək ҳəyran boluxup: — Undakta, kim nijatka erixələydu? — dəp soraxti. **26** Əmma Əysa ularoɣa karap: — Bu ix insan bilən wujudka qikixi mumkin əməs, lekin Hudaoɣa nisbətən ҳəmmə ix mumkin bolidu, — dedi. **27** Buning bilən Petrus uningoɣa: — Mana, biz ҳəmmidin waz keqip sanga əgəxtuk! Biz buning üqün nemigə eriximiz? — dəp soridi. **28** Əysa ularoɣa mundak dedi: — Mən silərgə xuni bərhək eytip koyayki, aləmdiki ҳəmmə kaytidin yengilanoɣinida, Insan'oɣli xanlik təhtidə olturoɣan waktida, manga əgəxkən silər on ikki təhttə olturup, Israillarning on ikki kəbilisigə ҳəküm qikirisilər. **29** Mening namim dəp əylər, aka-uka, aqa-singil kerindaxliri, ata-anisi, ayali, baliliri yaki yər-zeminlardin waz kəqkənlərning ҳəmmisi ularoɣa yüz ҳəssə artuk erixidu wə mənggülük ҳayatka miras bolidu. **(aiōnios g166)** **30** Lekin xu qaoɣda nuroɣun aldida turoɣanlar arkioɣa ətidu, nuroɣun arkida turoɣanlar aldioɣa ətidu.

20 — Qünki ərx padixahlikі bir yər igisigə ohxaydu. Igisi üzümzarlikida ixlaxkə adəmlərni yallax üqün tang səhərdə sirtka qikiptu. **2** U ixləmqilər bilən künlüki üqün bir kümüx dinardin berixkə kelixip, ularni üzümzarlikioɣa əwətiptu. **3** Saət tokkuzlarda u yənə sirtka qikip, bazarda bikar turoɣan baxka kixilərni kərüptu. **4** Ularoɣa: «Silərmu üzümzarlikimoɣa beringlar, ҳəkkinglaroɣa tegixlikini berimən» — dəptu. **5** Ular üzümzarlikka beriptu. Qüxtə wə saət üqtimu u yənə qikip yənə xundak kiliptu. **6** Lekin [kəqkurun] saət bəxlərdə qikkanda u yərdə turoɣan yənə baxkilarni kərüp, ulardin: «Nemə üqün bu yərdə kün boyi bikar turisilər?» dəp soraptu. **7** Ular: «Bizni ҳeqkim yallimidi» dəp jawab kayturuptu. U ularoɣa: «Undakta, silərmu üzümzarlikimoɣa berip ixlənglar» — dəptu. **8** Kəq boloɣanda, üzümzarlik igisi oɣojidarioɣa: «Ixləmqilərni qakirip, əng ahirida kəlgənlərdin baxlap əng awwal kəlgənlərgiqə ҳəmmisining ix ҳəkkini bər» dəptu. **9** Awwal kəqkurun saət bəxtə ixka kəlgənlər kelip, ҳərbiri bir kümüx dinardin eliptu. **10** Əng awwal yallap kelingənlərning nəwiti kəlgəndə, ular: Tehimu kəp ix ҳəkki alimizoɣu, dəp oylixiptu; birak ularmu bir kümüx dinardin eliptu. **11** Ular ix ҳəkkini aloɣini bilən yər igisidin aoɣrinip: **12** «Bu ahirda kəlgənlər pəkət bir saətla ixlidi, birak siz ularni kün boyi japalik wə kattik issikni qəkkən bizlər bilən barawər ҳesablidingizoɣu, dəp oɣudurixiptu. **13** Lekin [yər igisi] ularning birigə jawab kayturup: «Buradər, sanga nahəklik kiloɣinim yok! Sən bilən bir kümüx dinaroɣa kelixmigənmiduk? **14** Ҳəkkingni elip kaytip kətkin. Bu ahirda kəlgəngimu sanga ohxax bərgüm bar. **15** Əzümningkini əzüm bilgənqə ixlitix ҳokukum yokmu? Sehiy boloɣanlikimoɣa kəzüng kiziriwatamdu? **16** Xundak kilip «Aldida turoɣanlar arkioɣa ətidu, arkida turoɣanlar aldioɣa ətidu»; qünki qakiriloɣanlar kəp, əmma tallanoɣanlar az bolidu. **17** Əysa Yerusalemoɣa qikiwetip, yolda on ikki muhlisini bir qətkə tartip, ularoɣa mundak dedi: **18** — Mana biz ҳazir Yerusalemoɣa qikip ketiwatimiz. Insan'oɣli bax kahinlar wə Təwrat ustazlirioɣa tapxurulidu. Ular uni ölümgə məhkum kilidu **19** andin uni məshirə kilip, kamqilap wə krestləxkə yat əlliklərgə tapxuridu. Lekin u üqinqi küni kayta tirilidu. **20** Xu qaoɣda, Zəbədiyning ooɣullirining anisi ikki ooɣlini elip, Əysaning aldioɣa kelip uningdin bir ixni tələp kilmakqi bolup səjdə kildi. **21** Nemə təliping bar? — dəp soridi u. Ayal uningoɣa: — Xuni əmr kiloɣaysənki, sening padixahlikingda bu ikki ooɣlumdin biri ong yeningda, biri sol yeningda oltursun, — dedi. **22** Əysa ularoɣa jawabən: — Silər nemə tələp kiliwatkininglarni bilməywatisilər. Mən iqixkə təmxəlgən kədəhni iqələmsilər? Iqələymiz, — deyixti ular. **23** U ularoɣa: — Silər ҳəkikətənmu mening kədəhimdin ortak iqisilər. Birak ong yaki sol yenimda olturux nesiwisi mening ihtiyarimda

əməs, bəlki Atam kimlərgə təyyarlioŋan bolsa, xularoŋa nesip bolidu. **24** [Ḳaloŋan] on muhlis buningdin həwər tapḳanda, ikki ḳerindixidin hapa boldi. **25** Lekin Əysa ularni yenioŋa qaḳirip, mundaḳ dedi: — Silərgə məlumki, əllərdiki ḥəkümranlar ḳol astidikidikilər üstidin buyruḳwazlik ḳilip ḥakimiyət yürgüzidu, wə ularning ḥoḳuḳdarliri ularni hojayinlarqə idarə ḳilidu. **26** Biraḳ silərning aranglarda xundaḳ bolmisun; bəlki silərdin kim üstün boluxni halisa, silərning hizmitinglarda bolsun; **27** wə kim aranglardikilərning aldinḳisi boluxni halisa, silərning ḳulunglar bolsun. **28** Insan'ooŋlimu dərwəḳə xu yolda kəpqilik hizmitimdə bolsun deməy, bəlki kəpqilikning hizmitidə bolay wə jenimni pida ḳilix bədiligə nuroŋun adəmlərni ḥərlükkə erixtürəy dəp kəldi. **29** Ular Yeriho xəḥiridin qiḳḳanda, zor bir top adəmlər uningoŋa əgixip mangdi. **30** Wə mana, yol boyida olturoŋan ikki əma Əysaning u yərdin ətüp ketiwatḳinini anglap: — I Rəb, Dawutning ooŋli, bizgə rəḥim ḳiloŋaysən, — dəp towlidi. **31** Kəpqilik ularni «Ün qiḳarmanglar!» dəp əyiblidi. Lekin, ular: — Ya Rəb, i Dawutning ooŋli, bizgə rəḥim ḳiloŋaysən! — dəp tehimu ḳattiḳ towlidi. **32** Əysa ḳədimini tohtitip, ularni qaḳirip: — Silər üqün nemə ix ḳilip beriximni halisilər? — dəp soridi. **33** Ya Rəb, kəzlirimiz eqilsun! — deyixti ular. **34** Əysa ularoŋa iq aoŋritip, ḳolini ularning kəzlirigə təgküziwidi, kəzliri xuan əsligə kelip kəridioŋan boldi; ular dərḥal uningoŋa əgixip mangdi.

21 Ular Yerusalemoŋa yeḳinlixip, Zəytun teoŋining etikidiki Bəyt-Fagi yezisioŋa kəlginidə, Əysa ikki muhlisioŋa munularni tapilap aldin əwətti: **2** — Silər udulunglardiki yezioŋa beringlar. Barsanglarla, baoŋlaḳlik bir exək wə uning yenidiki bir təhəyni kərisilər. Ularni yexip aldimoŋa yetilәp kelinglar. **3** Əgər birsi silərgə bir nemə desə, «Rəbning buloroŋa ḥajiti qüxti» dənglar, u dərḥal ularni ḳoyup beridu. **4** Bu pütün wəkə pəyoŋəmbər arḳilik eytiloŋan munu səzlərni əməlgə axurux üqün boldi: — **5** «Zion ḳiziоŋa eytinglar: — Mana, Padixaḥing keliwatidu, Kəmtər-məmin bolup, minip bir exəkkə, Boyunturuḳluḳ exəkning təḥiyigə, Keliwatidu yeningoŋa sening». **6** Əmdi ḥeliḳi ikki muhlis berip Əysaning tapilioŋinidək ḳildi. **7** Exək bilən təḥəyni yetilәp kelip, üstigə yepinqa-qapanlirini saldi wə u üstigə mindi. **8** Əmdi top-top kixilər yepinqa-qapanlirini yoloŋa payandaz ḳilip saldi; yənə bir ḳismi dərəḥ xahlirini kesip yoloŋa yayatti. **9** Aldida mangoŋan wə kəynidin əgəxkən top-top halayiḳ: — «Dawutning ooŋlioŋa ḥosanna boloŋay! Pərwərdigarning namida kəlgüqigə mubarək bolsun! Ərxiəlada təxəkkür-ḥosannalar oḳulsun!» — dəp warkirixatti. **10** U Yerusalemoŋa kirgəndə, pütkül xəḥər lərzigə kəldi. Kixilər: — Bu zadi kimdu? — deyixətti. **11** Halayiḳ: — Bu Galiliyə əlkisidiki Nasarətlik pəyoŋəmbər Əysa, dəp jawab berixətti. **12** Əmdi Əysa ibadəthana ḥoylilirioŋa kirip, u yərdə elim-setim ḳiliwatḳanlarning ḥəmmisini ḥəydəp qiḳardi. Pul tegixküqilərning xirəlirini wə pahtək-kəptər satḳuqilarning orunduḳlirini ərüp, **13** ularoŋa: — [Muḳəddəs yazmilarda] [Hudaning]: «Mening əyüm dua-tilawəthana dəp atilidu» degən səzi pütülgən; lekin silər uni bulangqilarning uwisioŋa aylanduruwapsilər! — dedi. **14** Ibadəthana ḥoylilirida boloŋanda ḳarioŋu wə tokurlar uning aldioŋa kəldi, u ularni saḳaytti. **15** Lekin bax kaḥinlar bilən Təwrat ustazliri uning yaratḳan məjizilirini kərüp wə balilarning ibadəthanida: «Dawutning ooŋlioŋa ḥosanna-təxəkkürlər boloŋay!» dəp towlioŋinini anglap oŋəzəpləndi. **16** Ular uningoŋa: — Bu balilarning nemə dəwatḳanlikini anglawatamsən? — dəp soridi. U ularoŋa: — Anglawatimən! Silər [muḳəddəs yazmilardin] xuni oḳup baḳmioŋanki, «Əzünggə kiqik balilar wə bowaḳlarning tilliridin mədḥiyə səzlirini mukəmməl ḳilding»» dedi. **17** Andin u ulardin ayrilip, xəḥərdin qikip Bəyt-Aniya yezisioŋa berip, xu yərdə ḳondi. **18** Əmdi səḥərdə, xəḥərgə ḳaytip ketiwatḳanda, uning ḳorsiki aqḳanidi. **19** U yol boyidiki bir tüp ənjür dərihini kərüp, uning yenioŋa bardi. Lekin dərəhtin yopurmaḳtin baxḳa ḥeq nərsə tapalmay, uningoŋa ḳarap: — Ḥazirdin baxlap səndin mənggü mewə bolmisun! — dewidi, ənjür dərihi xuan ḳurup kətti. **(aiōn g165)** **20** Muhlislar buni kərüp təəjüplinip: — Ənjür dərihi nemanqə tezla ḳurup kətti! — dedi. **21** Əysa ularoŋa jawab bərdi: — Mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip ḳoyayki, əgər ḥeq guman bolmay ixənqinglar bar bolsa, ənjür dərihidə boloŋan ixlar bolupla ḳalmay, bəlki silər ḥətta bu taoŋḳa: «Bu yərdin kətürülüp dengizoŋa taxlan!» desənglar, u xundaḳ bolidu, dedi. **22** Dua ḳilip nemini tilisənglar, ixənqinglar bolsila, xularoŋa erixisilər. **23** U ibadəthana ḥoylilirioŋa kirgəndin keyin, kixilərgə təlim beriwatḳanda, bax kaḥinlar wə aḳsaḳallar uning aldioŋa kelip: — Sən ḳiliwatḳan bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip ḳiliwatisən? Sanga bu ḥoḳuḳni kim bərgən? — dəp soraxti. **24** Əysa ularoŋa jawab berip: — Mən awwal silərgə bir soal ḳoyay. Əgər silər jawab bərsənglar, mənmu bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip ḳiliwatḳanlikimni eytimən. **25** Yəḥya yürgüzgən qəmüldürüx nədin kəlgən? Ərxtinmu, yaki insanlardinmu? — dəp soridi. Ular əzara mulaḥizə ḳilixip: — Əgər «Ərxtin kəlgən» desək, u bizgə: «Undaḳta, silər nemə üqün uningoŋa ixənmidinglar?» dəydu. **26** Əgər: «Insanlardin kəlgən» desək, həlḳtin ḳorḳimiz, qünki ular ḥəmmisi Yəḥyani pəyoŋəmbər dəp bilidu — deyixti. **27** Buning bilən, ular Əysaoŋa: Bilməymiz, — dəp jawab berixti. — Undaḳta, mənmu bu ixlarni ḳaysi ḥoḳuḳḳa tayinip ḳiliwatḳanlikimni eytmaymən, — dedi u ularoŋa. **28** Əmdi bu ixḳa ḳandaḳ ḳaraysilər? Bir adəmning ikki ooŋli bar ikən. U birinqi ooŋlining yenioŋa kelip: «Ooŋlum, bügün üzümzarliḳimoŋa berip ixligin» dəptu. **29** «Barmaymən» dəptu u, lekin keyin puxayman ḳilip yənila beriptu. **30** U ikkinqi ooŋlining yenioŋa kelip uningoŋimu xundaḳ dəptu. U: «Hop əpəndim, baray» dəptu-yu, lekin barmaptu. **31** Bu ikkiylənning ḳaysisi atisining iradisini ada ḳiloŋan bolidu? — Birinqi ooŋli, — dəp jawab bərdi ular. Əysa ularoŋa mundaḳ dedi: — Mən silərgə xuni bərḥəḳ eytip ḳoyayki, bajgirlar bilən paḥixilər Hudaning padixaḥlikioŋa silərdin burun kirməktə. **32** Qünki gərqə Yəḥya [pəyoŋəmbər] silərgə ḥaḳḳaniyət yolini ayan ḳiloŋili kəlgən bolsimu, silər uningoŋa ixənmidinglar; lekin bajgirlar bilən paḥixilər uningoŋa ixəndi. Silər buni kərüp turup, ḥətta keyinki waḳitlarda yolunglardin puxayman ḳilmay uningoŋa ixənmidinglar. **33** Yənə bir təmsilni anglanglar: Bir yər igisi bir üzümzarliḳ bərpa ḳilip, ətrapini qitlaptu. U uningda bir xarab kəlqiki ḳeziptu wə bir kəzət munari yasaptu. Andin u üzümzarliḳni baoŋwənlərgə ijarigə berip, əzi yaḳa yurtḳa ketiptu. **34** Üzüm pəsli yeḳinlaxḳanda, əzigə tegixlik ḥosulni eliwelix üqün ḳullirini baoŋwənlərning yenioŋa əwətiptu. **35** Lekin baoŋwənlər ḳullirini tutup, birini dumbalaptu, birini əltürüwetiptu, yənə birini qalma-kesək ḳiliptu. **36** U yənə bir ḳetim aldinḳidinmu kəp ḳullirini əwətiptu, biraḳ baoŋwənlər ularoŋimu ohxax muamilə ḳiliptu. **37** Ahirda, u «Ooŋlumnioŋu ḥərmət ḳilar» dəp, ooŋlini əwətiptu. **38** Lekin baoŋwənlər ooŋulni kərüp, əzara: «Bu bolsa mirashor; kelinglar, uni əltürüwetip mirasini igiliwalayli» deyixiptu. **39** Xuning bilən ular uni tutup üzümzarliḳning sirtioŋa taxlap əltürüwetiptu. **40** Əmdi üzümzarliḳning igisi kəlgəndə, xu baoŋwənlərni ḳandaḳ ḳilar? **41** Ular uningoŋa: — Bu rəzil adəmlərni wəḥxiylik bilən yoḳitidu. Üzümzarliḳni bolsa mewilirini əz waḳtida əzigə tapxuridioŋan baxḳa baoŋwənlərgə ijarigə beridu, — dəp jawab berixti. **42**

Əysa ulardin soridi: — Muḳəddəs yazmilardiki munu səzlərni oḳup baḳmioŋanmusilər?: — «Tamqilar taxliwətkən tax bolsa, Burjək texi bolup tikləndi. Bu ix Pərwərdigardindur, Bu kəzimiz aldida karamət bir ixtur». **43** Xu səwəbtin silərgə xuni eytip ḳoyayki, Hudaning padixaḥliḳi silərdin tartiwelinip, uningoŋa muwapiḳ mewilərni beridioŋan baxḳa bir əlgə ata ḳilinidu. **44** Bu «tax»ḳa yiḳiloŋan kixi parə-parə bolup ketidu; lekin bu tax ḥərkimning üstigə qüxsə, uni kukum-talḳan ḳiliwetidu. **45** Bax kaḥinlar wə Pərisiylər uning eytḳan təmsillirini anglap, ularni əzlirigə ḳaritip eytḳanliḳini qüxəndi. **46** Uni tutux yolini izdigən bolsimu, lekin halayiḳ uni pəyoŋəmbər dəp ḳarioŋaqḳa, ulardin ḳorḳuxti.

22 Əysa ularoŋa yənə təmsillər bilən mundaḳ dedi: **2** Ərx padixaḥliḳi huddi əz ooŋli üqün toy ziyapitini təyyarlioŋan bir padixaḥḳa ohxaydu. **3** U qakarlirini toy ziyapitigə təklip ḳilinoŋanlarni qaḳirixḳa əwətiptu, lekin ular kelixkə unimaptu. **4** U yənə baxḳa qakarlirini əwətip, ularoŋa tapilap: «Qaḳiriloŋanlaroŋa: — Mana, mən ziyapitimni təyyar ḳildim; mening torpaḳlirim, bordaḳ mallirim soyuldi, ḥəmmə nərsə təyyar. Ziyapətkə mərḥəmət ḳiloŋay, dəydu, dəp eytinglar, — dəptu. **5** Biraḳ ular təklipini etibaroŋa almay, birsi etizliḳioŋa kətsə, yənə biri sodisioŋa ketiptu. **6** Ḳaloŋanliri bolsa [padixaḥning] qakarlirini tutuwelip, horlap əltürüwetiptu. **7** Padixaḥ buni anglap ḳattiḳ oŋəzəplinip, əskərlirini qiḳirip, u ḳatillarni yoḳitip, ularning xəḥirigə ot ḳoyuwetiptu. **8** Andin u qakarlirioŋa: «Toy ziyapiti təyyar boldi, lekin qaḳiriloŋanlar [meḥmanliḳḳa] munasip kəlmidi. **9** Əmdi silər aqa yollaroŋa berip, udul kəlgən adəmlərning ḥəmmisini toy ziyapitigə təklip ḳilinglar» dəptu. **10** Buning bilən qakarlar yollaroŋa qiḳip, yahxi bolsun, yaman bolsun, udul kəlgənliki adəmlərning ḥəmmisini yioŋip əkəptu. Toy soruni meḥmanlar bilən liḳ toluptu. **11** Padixaḥ meḥmanlar bilən kərüxkili kirgəndə, u yərdə ziyapət kiyimi kiymigən bir kixini kərüptu. **12** Padixaḥ uningdin: «Buradər, ziyapət kiyimi kiymәy, bu yərgə ḳandaḳ kirding?» dəp soraptu, biraḳ u kixi jawab berəlməy ḳaptu. **13** Padixaḥ qakarlirioŋa: «Uni put-ḳolliridin baoŋlap, texidiki ḳarangoŋuluḳḳa aqiḳip taxlanglar! U yərdə yioŋa-zarlar kətürülidu, qixlirini oŋuqurlitidu» dəptu. **14** Qünki qaḳiriloŋanlar kəp, lekin tallanoŋanlar azdur. **15** Buning bilən Pərisiylər u yərdin qiḳip, ḳandaḳ ḳilip uni əz səzi bilən tuzaḳḳa qüxürüx ḥəḳḳidə məslihətləxti. **16** Ular muhlislirini Ḥerodning tərəpdarliri bilən billə uning yenioŋa əwətip: — Ustaz, silini səmimiy adəm, kixilərgə Hudaning yolini sadiḳliḳ bilən əgitip keliwatidu wə adəmlərgə ḳət'iy yüz-hatirə ḳilmay ḥeqkimgə yan basmaydu, dəp bilimiz. **17** Ḳeni, ḳandaḳ oylayla? [Rim imperatori] Ḳəysərgə baj-seliḳ tapxurux Təwrat ḳanunioŋa uyoŋunmu-yoḳ? — deyixti. **18** Lekin Əysa ularning rəzil niyitini bilip: — Əy sahtipəzlər, meni nemixḳa sinimaḳqisilər? **19** Ḳeni, bajoŋa tapxurulidioŋan bir tənggə manga kərsitinglar, — dedi. Ular bir dinar pulini əkəldi. **20** U ulardin: — Buning üstidiki sürət wə nam-isim kimning? — dəp soridi. **21** Ḳəysərning, — dəp jawab bərdi ular. U ularoŋa: — Undaḳ bolsa, Ḳəysərning ḥəḳḳini Ḳəysərgə, Hudaning ḥəḳḳini Hudaoŋa tapxurunglar, — dedi. **22** Ular bu səzni anglap, ḥəyran bolup ḳelixti-də, uning yenidin ketip ḳaldi. **23** Xu küni, «Ɵlgənlər tirilməydu» dəydioŋan Sadukiylar uning aldioŋa kelip ḳistap soal ḳoydi: **24** — Ustaz, Musa [pəyoŋəmbər Təwratta]: «Bir kixi pərzəntsiz ölüp kətsə, uning aka yaki inisi tul yənggisini əmrigə elip, ḳerindixi üqün nəsil ḳalduruxi lazim» dəp tapilioŋan. **25** Burun arimizda yəttə aka-uka bar idi. Qongi əyləngəndin keyin ölüp kətti. Pərzənt kərmigənliktin, ayalini ikkinqi ḳerindixining əmrigə ḳaldurdi. **26** Biraḳ ikkinqisidiki əḥwalmu uningkigə ohxax boldi, andin bu ix üqinqisidə taki yəttinqi ḳerindaxḳiqə ohxax dawamlaxti. **27** Ahirda, u ayalmu ölüp kətti. **28** Əmdi tirilix künidə bu ayal yəttə aka-ukining ḳaysisining ayali bolidu? Qünki uni ḥəmmisi əmrigə aloŋanda! **29** Əysa ularoŋa mundaḳ jawab bərdi: — Silər nə muḳəddəs yazmilarni nə Hudaning ḳudritini bilmigənlikinglar üqün azoŋansilər. **30** Qünki ölümdin tirilgəndə insanlar əylənməydu, ərgə təgməydu, bəlki Hudaning ərxtiki pərixtilirigə ohxax bolidu. **31** Əmdi ölümdin tirilix məsilisi ḥəḳḳidə Hudaning silərgə eytḳan: **32** «Mən Ibraḥim, Isḥaḳ wə Yaḳuplarning Hudasidurmən!» degən xu səzini oḳumidinglarmu? Huda ölüklərning əməs, bəlki tiriklərning Hudasidur!». **33** Bu səzni anglioŋan həlḳ uning təlimidin ḥəyranuḥəs ḳelixti. **34** Pərisiylər uning Sadukiylarning aoŋzini tuwaḳlioŋanliḳini anglap, bir yərgə jəm boluxti. **35** Ularning arisidiki bir Təwrat-ḳanun ustazi uni sinax məḳsitidə uningdin: **36** — Ustaz, Təwrat ḳanunidiki əng muḥim əmr ḳaysi? — dəp ḳistap soridi. **37** U uningoŋa mundaḳ dedi: — «Pərwərdigar Hudayingni pütün ḳəlbing, pütün jening, pütün zeḥning bilən səygin» **38** — əng uluoŋ, birinqi orunda turidioŋan əmr mana xu. **39** Uningoŋa ohxaydioŋan ikkinqi əmr bolsa «Ḳoxnangni əzüngni səygəndək səy». **40** Pütün Təwrat ḳanuni wə pəyoŋəmbərlərning sezliri bu ikki əmrgə esiloŋan ḥalda mangidu. **41** Pərisiylər jəm bolup turoŋan waḳitta, Əysa ulardin: **42** — Məsiḥ tooŋrisida ḳandaḳ oylawatisilər? U kimning ooŋli? — dəp soridi. Dawutning ooŋli, — deyixti ular. **43** U ularoŋa mundaḳ dedi: Undaḳta, nemə üqün [Zəburda] Dawut uni Roḥta «Rəbbim» dəp atap, — **44** «Pərwərdigar mening Rəbbimgə eyttiki: — «Mən sening düxmənliringni ayioŋing astida dəssətküqə, Ong yenimda olturoŋin!» — dəydu? **45** Dawut [Məsiḥni] xundaḳ «Rəbbim» dəp atioŋan tursa, əmdi u ḳandaḳmu Dawutning ooŋli bolidu? **46** Wə ḥeqkim uningoŋa jawabən bir eoŋizmu səz ḳayturalmidi; xu kündin etibarən, ḥeqkim uningdin soal soraxḳimu petinalmidi.

23 Bu səzlərdin keyin, Əysa top-top halayiḳḳa wə muhlisliroŋa mundaḳ dedi: **2** — Təwrat ustazliri wə Pərisiylər Musa pəyoŋəmbərning [ḥəküm qiḳirix] ornida olturoŋan bolidu. **3** Xunga, ularning silərgə eytḳan ḥəmmə səzlirigə kəngül ḳoyup, degənlirini ḳilinglar. Lekin ularning ḳiloŋanliridək ḳilmanglar; qünki ular əzlirining deginigə əzliri əməl ḳilmaydu, **4** Bəlki ular kətürəlmigüdək eoŋir yüklərni baoŋlap adəmlərning zimmisigə artip ḳoyidu. Əmma əzliri bu yüklərni kətürüxkə birmu barmiḳini midirlitixni huxyaḳmaydu. **5** Ular ḥəmmə əməllirini insanlaroŋa kəz-kəz ḳilix üqünla ḳilidu; qünki ular «ayət ḳapliri»ni kəng ḳilip qigiwelip, tonlirining quqilirini uzun sanggilitip ḳoyidu; **6** ular ziyapətlərdə tərdə, sinagoglarda aldinḳi orunlarda olturuxḳa, **7** bazarlarda kixilərning ularoŋa boloŋan [uzun] salamliroŋa wə əzlirini «Ustaz, ustaz» dəp ataxlirioŋa amraḳ kelidu. **8** Biraḳ silər bolsanglar «Ustaz» dəp atilixni ḳobul ḳilmanglar; qünki silərning yaloŋuz birla ustazinglar bar wə ḥəmminglar ḳerindaxtursilər. **9** Yər yüzidə ḥeqḳandaḳ kixini «Atam» deməngləp, qünki pəḳət birla Atanglar, yəni ərxtə Turoŋuqi bardur. **10** Silər «muəllim» dəp atilixnimu ḳobul ḳilmanglar, qünki pəḳət birla muəllim, yəni Məsiḥning əzi bardur; **11** bəlki aranglarda əng mərtiwilik boloŋan kixi silərning hizmitinglarda bolidu. **12** Ɵzini yuḳiri tutmaḳqi boloŋini təwən ḳilinidu, əzini təwən tutḳini yuḳiri ḳilinidu. **13** Biraḳ ḥalinglaroŋa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər ərx padixaḥliḳining ixikini insanlaroŋa taḳap keliwatisilər! Ya əzünglar kirməysilər, ya kirixni istigənlərning kirixigə yol ḳoymaysilər. **14** Ḥalinglaroŋa

way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər tul ayallarning mal-dunyasini yəwatisilər, xundaqtimu baxkilar aldida təkwadar kərünsək dəp, uzundin-uzun dua kilisilər. Xunga, silər tehimu eoɣir jazaoɣa tartilisilər. **15** Ḥalinglaroɣa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər birla adəmni etikadinglaroɣa kirgüzüx üqün, dengiz wə kurukluknі kezip qikisilər. Birak u kixi kirgüzülgəndin keyin, silər uni əzliringlardin ikki ḥəssə bəttər boloɣan dozahning pərzənti kilip yetixtürüp qikisilər. **(Geenna g1067)** **16** Ḥalinglaroɣa way, əy karioɣu yolbaxqilar! Silər: «Ḥərkandak kixi ibadəthana bilən kəsəm kilsa, ḥeqnemisi yok, birak ibadəthanidiki altunni tiloɣa elip kəsəm kiloɣanlar kəsimidə turuxka kərzdar bolidu» dəysilər. **17** Əy əhməklər, korlar! Altun uluoɣmu yaki altunni mukəddəs kiloɣan ibadəthanimu? **18** Silər yənə: «Ḥərkim kurbangah bilən kəsəm kilsa, ḥeqnemisi yok, birak kurbangah üstidiki ḥədiyəni tiloɣa elip kəsəm kiloɣanlar kəsimidə turuxka kərzdar bolidu» dəysilər. **19** Əy korlar! Ḥədiyə uluoɣmu yaki ḥədiyini mukəddəs kiloɣan kurbangahmu? **20** Xunga, kurbangahni tiloɣa elip kəsəm kiloɣuqi bolsa ḥəm kurbangah bilən ḥəm uning üstidiki barlik nərsilər bilən kəsəm kiloɣan bolidu. **21** Ibadəthanini tiloɣa elip kəsəm kiloɣuqimu ḥəm ibadəthanini, ḥəm «ibadəthanida Turoɣuqi»ni tiloɣa elip kəsəm kiloɣan bolidu. **22** Ərxni tiloɣa elip kəsəm kiloɣuqi Hudaning təhti wə təhttə olturoɣuqining nami bilən kəsəm kiloɣan bolidu. **23** Ḥalinglaroɣa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Qünki silər ḥətta yalpuz, arpibədiyan wə zirilərning ondin bir ülüxini əxrə kilip Hudaoɣa ataysilər-yu, birak Təwrat kanunining tehimu wəzinlik tərəpliri boloɣan adalət, rəḥimdillik wə sadikliknі etibaroɣa ḥeq almaysilər. Awwal muxu ixlarni orundixinglar kerək, andin xu ixlarnimu ada kilmay koymasliкinglar kerək. **24** Əy karioɣu yolbaxqilar! Silər [qinənglərdiki] paxini süzüp eliwetisilər, lekin birər təgini pütün peti yutuwetisilər! **25** Ḥalinglaroɣa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər qinə-kaqilarning texinila yuyup pakizlioɣininglar bilən ularning iqi ḥərtürlük ḥərislik wə ixrətpərəslikkə toloɣan. **26** Əy karioɣu Pərisiy! Awwal qinə-kaqining iqini pakla, xundakta teximu pak bolidu! **27** Ḥalinglaroɣa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Silər akartip koyuloɣan, sirti qiraylik kərünidioɣan lekin iqi ələüklərning ustihanliri wə ḥərhil napak nərsilərgə toloɣan kəbrilərgə ohxaysilər. **28** Xuningdək texinglardin insanlarning aldida ḥəkkaniy adəmlərdək kerünisilər, lekin iqinglar sahtipəzlik wə itaətsizlik bilən toloɣan. **29** Ḥalinglaroɣa way, əy Təwrat ustazliri wə Pərisiylər, sahtipəzlər! Qünki silər pəyoɣəmbərlərning kəbrilirini yasap keliwatisilər, ḥəkkaniylarning mazarlirini bezəp keliwatisilər **30** wə silər: «Ata-bowilirimizning zamanida yaxioɣan bolsak iduk, ularning pəyoɣəmbərlərning kenini tөküxlirigə xerik bolmayttuk» — dəysilər. **31** Xunga silər əz sөzünglar bilən өzünglarning pəyoɣəmbərlərni eltürgənlərning əwladliri ikənlikinglaroɣa guwaḥlik bərdinglar. **32** Undakta, ata-bowiliringlar baxlioɣan kilmixlirini toluklanglar! **33** Əy yilanlar! Zəḥərlik yilanlarning nəsilliri! Dozah jazasidin kandakmu kutulalarsilər? **(Geenna g1067)** **34** Xunga mana, silərgə pəyoɣəmbərlər, danixmənlər wə alimlarni əwətip turimən. Silər ularning bəzilirini krestləp eltürisilər, bəzilirini sinagogliringlarda dərrigə basisilər, xəḥərdin xəḥərgə koɣlaysilər. **35** Xundak kilip, ḥəkkaniy Ḥabilning kan kərzidin tartip taki silər ibadəthanidiki mukəddəs jay bilən kurbangahning arilikida eltürgən Bərəkiyaning ooɣli Zəkəriyaning kan kərzigiqə, ḥəkkaniylarning yər yüzidə ekitiloɣan barlik kan kərzliri bu dəwrning bexioɣa qüxürülidu. **36** Mən silərgə bərḥək xuni eytip koyayki, xu kilmixlarning jazasining ḥəmmisi muxu dəwrning bexioɣa qüxidu. **37** Əy Yerusalem, Yerusalem! Pəyoɣəmbərlərni eltüridioɣan, əzigə əwətilgən əlqilərni qalma-kesək kilidioɣan xəḥər! Mekiyan qüjilirini kanat astioɣa yioɣkandək pərzəntliringni kanqə ketim koynumoɣa almakqi boldum, lekin silər unimidinglar! **38** Mana, əmdi əyünglar silərgə harabə bolup kalidu! **39** Qünki mən xuni silərgə eytip koyayki, silər: «Pərwərdigarning namida kəlgüqigə mubarək bolsun!» demigüqə, silər meni kaytidin ḥeq kərəlməysilər.

24 Əysa ibadəthanidin qikip, aldioɣa ketiwatkanda, muhlisliri yenioɣa kelip uning dikkitini ibadəthana binalirioɣa tartmakqi boldi. **2** U laroɣa: — Mana bularning ḥəmmisini kərüwatamsilər? Mən silərgə bərḥək xuni eytip koyayki, bu yərdə bir tal taxmu tax üstidə kalmaydu, ḥəmmisi kaldurulmay gumran kilinidu, — dedi. **3** U Zəytun teoɣida olturoɣanda, muhlisliri astioɣina uning yenioɣa kelip: — Bizgə eytkinqu, bu degənliring kaqan yüz beridu? Sening [kaytip] kelixing wə zamanning ahirini kərsitidioɣan kandak alamət bolidu? — dəp soraxti. **(aiōn g165)** **4** Əysa ularoɣa jawabən mundak dedi: — Ḥezi bolunglarki, ḥeqkim silərni azdurup kətmisun. **5** Qünki nuroɣun kixilər mening namimda kelip: «Məsih mən bolimən» dəp, kөp adəmlərni azduridu. **6** Silər urux həwərliri wə urux xəpilirini anglaysilər, bulardin alakzadə bolup kətmənglar; qünki bu ixlarning yüz berixi mukərrər. Lekin bular ahirət əməs. **7** Qünki bir millət yənə bir millət bilən uruxka qikidu, bir padixaḥlik yənə bir padixaḥlik bilən uruxka qikidu. Jay-jaylarda aqarqilik, wabalar wə yər təwrəxlər yüz beridu. **8** Lekin bu ixlarning yüz berixi «tuoɣutning toloɣikining baxlinixi» bolidu, halas. **9** Andin kixilər silərni tutup azab-okubətkə selip, eltüridu, mening namim wəjidin pütkül əllər silərdin nəprətlinidu. **10** Xuning bilən nuroɣunlar etikadidin tanidu, bir-birini tutup beridu wə bir-birigə əqmənlik kilidu. **11** Nuroɣun sahta pəyoɣəmbərlər məydanoɣa qikip, nuroɣun kixilərni azduridu. **12** Itaətsizlik-rəzilliklərning kəpiyixi tüpəylidin, nuroɣun kixilərdiki mehir-muḥəbbət sowup ketidu. **13** Lekin ahiroɣiqə bərdaxlik bərgənlər kutkuzulidu. **14** Barlik əllərgə agaḥ-guwaḥlik bolsun üqün, [Hudaning] padixaḥliki ḥəkkidiki bu hux həwər pütkül dunyaoɣa jakarlinidu; andin zaman ahiri bolidu. **15** Daniyal pəyoɣəmbər kəyt kiloɣan «wəyran kiloɣuqi yirginqlik nomussizlik»ning mukəddəs jayda turoɣinini kərgininglarda (kitabhan bu sөzning mənisini qüxəngəy), **16** Yəhudiyə əlkisidə turuwatkanlar taoɣlaroɣa kaqsun; **17** əgzidə turoɣan kixi əyidiki nərsə-kerəklirini aloɣili qüxməyla [kaqsun]. **18** Etizlikta turoɣan kiximu qapinini aloɣili əyigə yanmisun. **19** U künlərdə ḥamilidar ayallar wə bala emitiwatkanlarning ḥalioɣa way! **20** Kaqidioɣan waktinglarning kix yaki xabat künigə tooɣra kelip kalmasliki üqün dua kilinglar. **21** Qünki u qaoɣda dunya apiridə boloɣandin muxu qaoɣkiqə kərülüp bakmioɣan ḥəm kəlgüsidimu kərülməydioɣan dəḥxətlik azab-okubət bolidu. **22** U künlər azaytilmisa, ḥeqkandak ət igisi kutulalmaytti; lekin [Hudaning] Əz tallioɣanliri üqün u künlər azaytilidu. **23** Əgər u qaoɣda birsi silərgə: «Karanglar, bu yərdə Məsih bar!» yaki «[Məsih] ənə u yərdə!» desə, ixənmənglar. **24** Qünki sahta məsihlər wə sahta pəyoɣəmbərlər məydanoɣa qikidu, kaltis məjizilik alamətlər wə karamətlərni kərsitidu; xuning bilən əgər mumkin bolidioɣan bolsa, ḥətta [Huda] tallioɣanlarnimu azduratti. **25** Mana, mən bu ixlar yüz berixtin burun silərgə ukturup koydum. **26** Xuning üqün, birsi silərgə: «Karanglar, u qəl-bayawanda!» desə, u yərgə barmanglar. «Karanglar, u iqkiridiki əylərdə!» desə, ixənmənglar. **27** Qünki qakmak xərktin oɣərbkə yalt-yult kilip kandak qakkan

bolsa, Insan'oоlining kelixi xundak bolidu. **28** Qünki jəsət kaysi yərdə bolsa, u yərdimu kuzoлunlar toplixidu! **29** U künlərdiki azab-okubətlər ətüp kətkən haman, kuyax kariyidu, ay yorukluкini bərməydu, yultuzlar asmandin təkülüp qüxidu, asmandiki küqlər lərzigə kelidu. **30** Andin Insan'oоlining alamiti asmandin kərünidu; yər yüzidiki pütkül kəbililər yioqa-zar kətürüxidu. Ular Insan'oоlining küq-kudrət wə uluoq xan-xərəp iqidə asmandiki bulutlar üstidə keliwatkanliкini kəridu. **31** U pərixtilirini zor jaranglik bir kanay sadasi bilən əwətidu, ular uning tallioqanlirini dunyaning tət bulungidin, asmanning bir qetidin yənə bir qetigiqə həryərdin yioqip bir yərgə jəm kilidu. **32** Ənjür dərihidin mundak təmsilni biliwelinglar: — Uning xahliri kəkirip yopurmak qikaroqanda, yazning yeкinlap kaloqanliкini bilisilər. **33** Huddi xuningdək, [mən baya degənlirimning] hammisini kərgininglarda, uning yeкinlap kaloqanliкini, hətta ixik aldida turuwatkanliкini biliwelinglar. **34** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu alamətlərning hammisi əməlgə axurulmay turup, bu dəwr ətməydu. **35** Asman-zemin yokilidu, birak mening səzlirim hərgiz yokalmaydu. **36** Lekin xu küni wə wakit-saitining həwirini bolsa, heqkim bilməydu — hətta ərxtiki pərixtilərmu bilməydu, uni pəkət Atamla bilidu. **37** Əmdi Nuh pəyoqəmbərning künliridə kandak boloqan bolsa, Insan'oоli [kaytip] kəlgəndimu xundak bolidu. **38** Qünki topan kelixidin ilgiriki künlərdə, Nuh kemigə kirip olturoqan küngiqə, [xu zamandiki] kixilər yəp-iqip, əylinip wə yatlik bolup kəlgənidi. **39** Topan tuyuksiz kelip hammisini oqərk kiloquqə, kixilər bu ixning uningdin həwərsiz bolup turoqanoqa ohxax, Insan'oоlining kaytip keliximu xundak bolidu. **40** U küni, etizda ikki kixi turoqan bolidu; ulardin biri elip ketilidu, yənə biri kaldurulidu; **41** ikki ayal tügmən bexida turup un tartiwatkan bolidu; ulardin biri elip ketilidu, yənə biri kaldurulidu. **42** Xuning üqün, hoxyar bolunglar, qünki Rəbbinglarning kaytip kelidioqan wakti-saitini bilməysilər. **43** Lekin xuni bilinglarki, əgər əy igisi oоrining keqisi kaysi jesəktə kelidioqanliкini bilgən bolsa, səgək turup oоrining əyni texip kirixigə hərgiz yol koymaytti. **44** Xuningoqa ohxax, silərmu təyyar turunglar. Qünki Insan'oоli silər oylimioqan wakit-saəttə kaytip kelidu! **45** Hojayini əz əyidikilərgə məs'ul kilip, ularoqa ozuk-tülükini wakti-waktida təksim kilip berixkə təyinligən ixənqlik wə pəmlik qakar kim bolidu? **46** Hojayin [əyigə] kaytkanda, qakirining xundak kiliwatkinining üstigə kəlsə, bu qakarning bəhtidur! **47** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, hojayin uni pütün igilikini baxkuruxka koyidu. **48** Lekin mubada xu qakar rəzil bolup kənglidə: «Hojayinim hayal bolup kalidu» dəp oylap, **49** baxka qakar buradərlirini bozək kilixka wə haraкəxlərgə həmrah bolup yəp-iqixkə baxlisa, **50** xu qakarning hojayini kütülmigən bir küni, oylimioqan bir wakitta kaytip kelidu **51** wə uni kesip ikki parqə kilip, uning nesiwisini sahtipəzlər bilən ohxax təkdirdə bekitidu. Xu yərdə yioqa-zarlar kətürülidu, qixlirini oququrlitidu.

25 U wakitta, ərx padixahliki huddi kollirioqa qiraoqlarni elip toyi boloqan yigitni karxi elixka qikkan on kiz koldaxka ohxaydu. **2** Bu kizlarning bəxi pəmlik, bəxi bolsa pəmsiz. **3** Pəmsiz kizlar qiraoqlirini aloqan bolsimu, yenioqa may eliwalmaptu. **4** Pəmlik kizlar bolsa qiraoqliri bilən billə kaqilirida maymu eliwaptu. **5** Yigit keqikip kəlgəqkə, ularning hammisini uyku besip uhlap kaptu. **6** Yerim keqidə: «Mana, yigit kəldi, karxi elixka qikinglar!» degən awaz angliniptu. **7** Buning bilən bu kizlarning hammisi ornidin turup qiraoqlirini pərləptu. **8** Pəmsiz kizlar pəmlik kizlaroqa: «Qiraoqlirimiz əqüp kaloqiliwatidu, meyinglardin beringlarqu» dəptu. **9** Birak pəmlik kizlar: «Yak, bolmaydu! Bərsək, bizgimu ham silərgimu yətməsliki mumkin. Yahxisi, əzünglar [may] satkuqilarning yenioqa berip setiwelinglar!» dəptu. **10** Lekin ular may setiwaloqili ketiwatkanda, yigit kelip kaptu, təyyar bolup boloqan kizlar uning bilən birliktə toy ziyapitigə kiriptu. Ixik takiliptu. **11** Keyin kaloqan kizlar kaytip kelip: «Oоjam, oоjam, ixikni eqiwətkəyla!» dəptu. **12** Birak u: «Silərgə bərhək eytayki, mən silərni tonumaymən» dəp jawab beriptu. **13** Xuning üqün səgək bolunglar, qünki nə Insan'oоlining kelidioqan künini nə saitini bilməysilər. **14** [Ərx padixahliki] huddi yaka yurtka qikmakqi bolup, əz qakarlirini qakirip dunyasini ularoqa tapxuroqan adəmgə ohxaydu. **15** U adəm hərbir qakarning kabiliyitigə karap, birsigə bəx talant, birisigə ikki talant, yənə birsigə bir talant kümüx tənggə berip, yaka yurtka yol aptu. **16** Bəx talant tənggə aloqan qakar berip okət kilip, yənə bəx talant tənggə payda tepiptu. **17** Xu yolda ikki talant tənggə aloqinimu yənə ikki talant tənggə payda aptu. **18** Lekin bir talant tənggə aloqini bolsa berip yərni kolap, hojayini bərgən pulni kəmüp yoxurup koyuptu. **19** Əmdi uzun wakit ətkəndin keyin, bu qakarlarning oqojisi kaytip kelip, ular bilən hesablixiptu. **20** Bəx talant tənggə aloqini yənə bəx talant tənggini koxup elip kelip: «Oоjam, sili manga bəx talant tənggə tapxuroqandila. Karsila, yənə bəx talant tənggə payda aldim» dəptu. **21** Hojayini uningoqa: Obdan boptu! Yahxi wə ixənqlik qakar ikənsən! Mən sanga hawalə kiloqan kiqikkinə ixta ixənqlik bolup qikting, seni kəp ixlaroqa koyimən. Kəl, hojayiningning huxallioqa ortak bol!» dəptu. **22** Ikki talant tənggə aloqinimu kelip: «Oоjam, sili manga ikki talant tənggə tapxuroqandila. Karsila, yənə ikki talant tənggə payda aldim» dəptu. **23** Hojayini uningoqa: «Obdan boptu! Yahxi wə ixənqlik qakar ikənsən! Mən sanga hawalə kiloqan kiqikkinə ixta ixənqlik bolup qikting, seni kəp ixlaroqa koyimən. Kəl, hojayiningning huxallioqa ortak bol!» dəptu. **24** Andin, bir talant tənggə aloqinimu kelip: «Oоjam, silining qing adəm ikənliklirini biləttim, qünki əzliri terimioqan yərdin hosulni oruwalalayla, hamdə uruk qaqmioqan yərdinmu haman alila. **25** Xunga korkup, silining bərgən bir talant tənggilirini yərgə kəmüp yoxurup koyoqanidim. Mana pullirini alsila» dəptu. **26** Oоjisi uningoqa: «Əy, rəzil, hurun qakar! Sən meni terimioqan yərdin oruwalidioqan, uruk qaqmioqan yərdin haman alidioqan adəm dəp bilip, **27** heq bolmioqanda pulumni jazanihorlaroqa amanət koyuxung kerək idioqu! Xundak kiloqan bolsang mən kaytip kəlgəndə pulumni əsümi bilən aloqan bolmamtim?! **28** Xunga, uning kolidiki talant tənggini elip, on talant tənggə bar boloqanoqa beringlar! **29** Qünki kimdə bar bolsa, uningoqa tehimu kəp berilidu, uningda molqilik bolidu; əmma kimdə yok bolsa, hətta uningda bar boloqanlirimu uningdin məhrum kilinidu. **30** Bu yaramsiz qakarni texidiki karangoqulukka aqikip taxlanglar! U yərdə yioqa-zarlar kətürülidu, qixlirini oququrlitidu» dəptu. **31** Insan'oоli əz xan-xəripi iqidə barlik pərixtiliri bilən billə kəlginidə, xərəplik təhtidə olturidu. **32** Barlik əllər uning aldioqa yioqilidu. Padiqi koylarni əqkilərdin ayrioqinidək u ularni ayriydu; **33** u koylarni ong yenioqa, əqkilərni sol yenioqa ayriydu. **34** Andin Padixah ong yenidikilərgə: «Əy Atam bəht ata kiloqanlar, kelinglar! Aləm apiridə boloqandin beri silər üqün təyyarlanoqan padixahlikka waris bolup igə bolunglar! **35** Qünki aq kaloqinimda silər manga yeməklik bərdinglar, ussuz kaloqinimda ussuluk bərdinglar, musapir bolup yürginimdə əz əyünglərgə aldinglar, **36** yalingaq kaloqinimda kiydürdünglar, kesəl bolup kaloqinimda halimdin həwər aldinglar, zindanda yatkinimda yoklap turdunglar» — dəydu. **37** U qaqda, həkkaniy adəmlər uningoqa: «I Rəb, biz seni kaqan aq kərüp ozuk bərduk

yaki ussuz kərüp ussuluk bərduk? **38** Seni qaqan musapir kərüp əyümizgə alduk yaki yalingaq kərüp kiygüzduk? **39** Sening qaqan kesəl boloŋiningni yaki zindanda yatkiningni kərüp yokŋap barduk?» dəp soraydu. **40** Wə Padixah ularoŋa: «Mən silərgə bərhək xuni eytayki, muxu kerindaxlirimdin əng kiqikidin birərsigə xularni kiloŋininglarmu, dəl manga kiloŋan boldunglar» dəp jawab beridu. **41** Andin u sol yenidikilərgə: «Əy lənitilər, kəzümdin yokilinglar! Xəytan bilən uning pərixtilirigə hazirlanoŋan mənggü əqməs otka kiringlar! **(aiōnios g166)** **42** Qünki aq qaloŋinimda manga ozuk bərmidinglar, ussuz qaloŋinimda ussuluk bərmidinglar; **43** musapir bolup yürginimdə əz əyünglərgə almidinglar, yalingaq qaloŋinimda kiydürmidinglar, kesəl boloŋinimda wə zindanda yatkinimda yokŋimidinglar» dəydu. **44** U qaoŋda, ular: «I Rəb, seni qaqan aq, ussuz, musapir, yalingaq, kesəl yaki zindanda kərüp turup hizmitingdə bolmiduk?» dəydu. **45** Andin padixah ularoŋa: «Mən silərgə bərhək xuni eytayki, muxulardin əng kiqikidin birərsigə xundak kilmioŋininglar mangimu kilmioŋan boldunglar» dəp jawab beridu. **46** Buning bilən ular mənggülük jazaoŋa kirip ketidu, lekin hək̡aniylar bolsa mənggülük hayatka kiridu. **(aiōnios g166)**

26 Əysa bu sözlərni kilip boloŋandin keyin, muhlislirioŋa: **2** — Silərgə məlumki, ikki kündin keyin «ətüp ketix heyti» bolidu, xu qaoŋda Insan'ooŋli krestlinix üqün tutup berilidu, — dedi. **3** Bax kahinlar wə akṣakallar Kayafa isimlik bax kahinning sariyida jəm boluxti. **4** Ular Əysani kandak kilip hiylə-nəyrəng bilən tutup eltürüx tooŋrisida məsliḥət kilixti. **5** Birak ular: — Bu ix heyt-ayəm künliri kilinmisun. Bolmisa, həlk arisida malimanqilik qikixi mumkin, — deyixti. **6** Əmdi Əysa Bəyt-Aniya yezisida, «Simon mahaw»ning əyidə boloŋinida, **7** bir ayal uning yenioŋa kirdi. U ak kaxtexi xexidə nahayiti kimmətlik ətirni elip kəlgən bolup, Əysa dastihanda olturoŋanda, ətirni uning bexioŋa kuydi. **8** Lekin muhlislar buni kərüp hapa boluxup: — Zadi nemixka bundak israpqilik kilinidu? **9** Qünki bu ətirni kəp puloŋa setip, pulini kəmbəoŋəllərgə sədikə kilsa bolattioŋu! — deyixti. **10** Lekin Əysa ularning kənglidikini bilip ularoŋa: — Bu ayalning kənglini nemə dəp aoŋritisilər? Qünki u mən üqün yahxi bir ixni kildi. **11** Qünki kəmbəoŋəllər daim silərning aranglarda bolidu, lekin mening aranglarda boluxum silərgə daim nesip boliwərməydu! **12** Bu ayalning bu ətirni bədinimgə kuyuxi mening dəpnə kiliniximoŋa təyyar boluxum üqün boldi. **13** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu hux həwər pütkül dunyaning kəyeridə jakarlansa, bu ayal əslinip, uning kiloŋan bu ixi təriplinidu, — dedi. **14** Bu ixtin keyin, on ikkiyləndin Yəhuda Ixkariyot isimlik biri bax kahinlarning aldioŋa berip: **15** — Uni tutup bərsəm, manga nemə berisilər? — dedi. Ular uning aldioŋa ottuz kümüx tənggə koydi. **16** Yəhuda xuningdin etibarən uni tutup berixkə muwapik pursət izdəxkə baxlidi. **17** Petir nan heytining birinqi küni, muhlislar Əysaning yenioŋa kelip: — Ətüp ketix heytining tamikini yeyixing üqün kəyərdə təyyarliximizni halaysən? — dəp soridi. **18** U ularoŋa: — Xəhərgə kirip palanqining əyigə berip uningoŋa: «Ustaz: — Wakit-saitim yekinlixip kaldi, ətüp ketix heytini muhlislirim bilən birliktə sening əyüngdə ətküzəy — dəydu» dəp eytinglar, — dedi. **19** Muhlislar Əysaning tapilioŋinidək ətüp ketix heytining tamikini xu yərdə təyyarlidi. **20** Kəqkurun, u on ikkiylən bilən dastihanda olturdi. **21** Ular oŋizaliniwatkanda u: — Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, aranglardiki birəylən manga satkunluk kilidu, — dedi. **22** [Buni anglap] ular intayin kayoŋuoŋa qəmüp, bir-birləp uningdin: — Ya Rəb, mən əməstimən? — dəp soraxka baxlidi. **23** U jawabən: — Koldiki nanni mən bilən təng tawakka təgürgən kixi, manga satkunluk kiloŋuqi xu bolidu. **24** Insan'ooŋli dərwəkə [mukəddəs yazmilarda] əzi tooŋrisida pütülginidək [əlümgə] ketidu; birak Insan'ooŋlining tutup berilixigə wasitiqi boloŋan adəmning halioŋa way! U adəm tuoŋulmioŋan bolsa yahxi bolatti! — dedi. **25** Uningoŋa satkunluk kilidioŋan Yəhuda: — Ustaz, mən əməstimən? — dəp soridi. U uningoŋa: — Əzüng deding jumu, — dedi. **26** Ular oŋizaliniwatkanda, Əysa bir nanni koliola elip [Hudaoŋa] təxəkkür-həmdusana eytkandin keyin, uni oxtup, muhlislirioŋa üləxtürüp bərdi wə: —Elinglar, yənglar, bu mening tenim, — dedi. **27** Andin, koliola jamni elip [Hudaoŋa] təxəkkür-həmdusana eytip, uni muhlislirioŋa tutup: — Həmməylən buningdin iqinglar. **28** Bu mening nuroŋun adəmlərning gunahlirining kəqürüm kilinixi üqün tökülidioŋan, yengi əhdini tüzidioŋan kenimdur. **29** Lekin mən xuni silərgə eytayki, Atamning padixahlikida silər bilən birliktə yengidin xarabtin iqmigüqə, üzüm telining xərbitini hərgiz iqməymən, — dedi. **30** Ular mədhiyə küyini eytkandin keyin talaoŋa qikip, Zəytun teoŋioŋa karap ketixti. **31** Andin Əysa ularoŋa: — Bügün keqə silər həmminglar mening tüpəylimdin tandurulup putlixisilər, qünki [mukəddəs yazmilarda]: — «Mən padiqini uruwetimən, Padidiki koylar patiparak bolup tarkitiwetilidu» dəp pütülgən. **32** Lekin mən tirilgəndin keyin Galiliyəgə silərdin burun barimən, — dedi. **33** Petrus uningoŋa jawabən: — Həmməylən sening tüpəylingdin tandurulup putlaxsimu, mən hərgiz putlaxmaymən, dedi. **34** Əysa uningoŋa: — Mən sanga bərhək xuni eytip koyayki, bügün keqə horaz qillaxtin burun, sən məndin üq ketim tanisən, — dedi. **35** Petrus uningoŋa: — Sən bilən billə əlüxüm kerək bolsimu, səndin hərgiz tanmaymən, — dedi. Kaloŋan muhlislarning həmmisimu xundak deyixti. **36** Andin Əysa ular bilən billə Getsimanə degən yərgə kəldi. U muhlislaroŋa: «Mən u yakka berip dua-tilawət kilip kəlgüqə, muxu jayda olturup turunglar» dedi. **37** U Petrusni, xundakla Zəbədiyning ikki ooŋlini birgə elip mangdi wə kattik azablinip, kəngli tolimu pərixan boluxka baxlidi. **38** U ularoŋa: — Jenim əlidioŋandək bəkmu azablanmakta. Silər bu yərdə kelip, mən bilən birliktə oyoŋak turunglar, — dewidi, **39** Wə səl nerirak berip, əzini yərgə etip düm yetip dua kilip: — I Atam, mumkin bolsa, bu kədəḥ məndin ətüp kətsun! Lekin bu ix mən halioŋandək əməs, sən halioŋandək bolsun, — dedi. **40** U muhlislarning yenioŋa kaytip kəlginidə, ularning uhlap kaloŋanlikini kərüp, Petruska: — Mən bilən billə birər saətmu oyoŋak turalmidinglarmu?! **41** Ezikturuluxtin saklinix üqün, oyoŋak turup dua kilinglar. Roḥ pidakar bolsimu, lekin kixining ətliri ajizdur, — dedi. **42** U ikkinqi kətim berip, yənə dua kilip: — I Atam, əgər mən bu kədəḥni iqmisəm u məndin kətmisə, undakta sening iradəng ada kilinsun, — dedi. **43** U ularning yenioŋa [kaytip] kəlginidə, yənə uhlap kaloŋanlikini kərdi, qünki ularning kəzliri uykuoŋa ilinoŋanidi. **44** Xuning bilən u ulardin ayrilip üqinqi kətim berip, yənə xu sözlər bilən dua kildi. **45** Andin u muhlislarning yenioŋa kelip ularoŋa: — Silər tehiqə uhlawatamsilər, tehiqə dəm eliwatamsilər? Mana, wakit-saiti yekinlaxti; Insan'ooŋli gunahkarlarning kolioŋa tapxurulidu. **46** Kopunglar, ketəyli; mana, manga satkunluk kilidioŋan kixi yekin kəldi! — dedi. **47** Uning sözi tehi tügiməyla, on ikkiyləndin biri boloŋan Yəhuda kəldi; uning yenida bax kahinlar wə həlk akṣakalliri təripidin əwətilgən, kiliq-tokmaklarni kətürgən zor bir top adəm bar idi. **48** Uningoŋa satkunluk kiloŋuqi ular bilən alliburun ixarətni bekitip: «Mən kimni səysəm, u dəl xudur. Silər uni tutunglar» dəp kelixkənidi. **49** U udul Əysaning aldioŋa berip: — Salam, ustaz! — dəp uni səyüp kətti. **50** Əysa uningoŋa: — Aoŋinəm, nemə dəp kəlding? — dedi. Xuning bilən,

ҳеликі адәмләр yopурулуп келип, Әysaoƣa ƙol selip, uni tutƙun ƙildi. **51** Wə mana, Әysaning yenidikilərdin birəylən ƙiliqini suoƣurup, bax kaҳinning qakirioƣa uruwidi, uning ƙulikini xilip qüxürüwətti. **52** Әysa uningoƣa: — Ƙiliqingni ƙinioƣa sal, ƙiliq kətürgənlər ƙiliq astida ҳalak bolidu. **53** Yaki meni Atisioƣa nida ƙilalmaydioƣan boldi, dəp oylap ƙaldingmu?! Xundak ƙilsamla U manga xuan on ikki ƙisimdin artuk pərixtə mangdurmamdu? **54** Birak mən undak ƙilsam, mukəddəs yazmilardiki bu ixlar mukərrər bolidu degən bexarətlər ƙandakmu əməlgə axurulsun? — dedi. **55** Xu pəyttə Әysa toplaxƙan adəmlərgə ƙarap: — Bir ƙarakƣini tutidioƣandək ƙiliq-tokmakƙlarni kətürüp meni tutkili kəpsilaroƣu? Mən ҳər küni ibadəthana ҳoylilirida silər bilən billə olturup təlim berəttim, lekin silər u qaoƣda meni tutmidinglar. **56** Lekin bu pütün ixlarning yüz berixi pəyoƣəmbərlərning mukəddəs yazmilirida aldin eytƙanlirining əməlgə axuruluxi üqün boldi, — dedi. Bu qaoƣda, muhlislarning ҳəmmisi uni taxlap ƙeqip ketixti. **57** Əmdi Әysani tutƙun ƙiloƣanlar uni bax kaҳin Ƙayafaning aldioƣa elip berixti. Təwrat ustazliri bilən akşakallarmu u yərdə jəm boluxƙanidi. **58** Petrus uningoƣa taki bax kaҳinning sariyining [ҳoylisioƣiqə] yiraƙtin əgixip kelip, ixning akiwetini kerüx üqün iqkirigə kirip, ƙarawullarning arisida olturdi. **59** Bax kaҳinlar, akşakallar wə pütün aliy kengəxmə əzaliri Әysani ölüm jazasioƣa məҳkum ƙilix üqün, yaloƣan guwaҳ-ispat izdəyatti. **60** Nuroƣun yaloƣan guwaҳqilar otturioƣa qikƙan bolsimu, ular bulardin ҳeqƙandak ispatƙa erixəlmidi. Ahirda, ikki yaloƣan guwaҳqi otturioƣa qikip: **61** — Bu adəm: «Mən Hudaning ibadəthanisini buzup taxlap, üq kün iqidə ƙayta ƙurup qikalaymən» degən, dedi. **62** Bax kaҳin ornidin turup, uningoƣa: — Ƙeni, jawab bərməmsən? Bular sening üstüngdin zadi ƙandak guwaҳliklarni beriwatidu? — dedi. **63** Lekin Әysa süküt ƙilip turiwərdi. Bax kaҳin uningoƣa: — [Mənggü] ҳayat boloƣuqi Huda bilən sening ƙəsəm ƙilixingni buyruymənki, bizgə eyt, Hudaning Oƣli Məsih sənmu?» — dedi. **64** Әysa mundak jawab ƙayturdi: — Xundak, sening deginingdək. Lekin xunimu silərgə eytayki, buningdin keyin silər Insan'ooƣlining Ƙadir Boloƣuqining ong yenida olturidioƣinini wə kəktiki bulutlar üstidə kelidioƣinini kərisilər. **65** Xuning bilən bax kaҳin tonlirini yirtip taxlap: — U kupurluk ƙildi! Əmdi baxƙa ҳərƙandak guwaҳqining nemə ҳajiti? Mana, əzünglar bu kupurlukni anglidinglar! **66** Buningoƣa nemə dəysilər? — dedi. — U elüm jazasioƣa layiƙtur! — dəp jawab ƙayturuxti ular. **67** Buning bilən ular uning yüzigə tükürüp, uningoƣa muxt atƙili turdi. Bəziliri uni kaqatlap: **68** — Əy Məsiҳ, pəyoƣəmbərqilik ƙilmamsən, eytip bakƙina, seni kim urdi? — deyixti. **69** Əmdi Petrus sarayning taxƙiriƙi ҳoylisida olturatti. Bir dedək uning yenioƣa kelip: — Sən Galiliyəlik Әysa bilən birgə idingoƣu, — dedi. **70** Lekin u ҳəmməylənning aldida inkar ƙilip: — Sening nemə dəwatƙanlikingni qüxənmidim! — dedi. **71** Andin u dalanoƣa qikƙanda, uni kərgən yənə bir dedək u yərdə turoƣanlaroƣa: — Bu adəmmu Nasarətlik Әysa bilən birgə idi, — dedi. **72** U yənə inkar ƙilip: — Mən u adəmni tonumaymən! — dəp ƙəsəm iqti. **73** Bir'azdin keyin, u yərdə turoƣanlar Petrusning yenioƣa kelip uningoƣa: — Xübҳisizki, sən ularning biri ikənsən, qünki təlәppuzung seni pax ƙilidu, — deyixti. **74** [Petrus] ƙattik ƙaroƣaxlar bilən ƙəsəm ƙilip: — U adəmni zadi tonumaymən! — deyixigila horaz qillidi. **75** Petrus Әysaning: «Horaz qillaxtin burun, sən məndin üq ƙetim tanisən!» degən sözini esigə aldi. U taxƙirioƣa qikip, ƙattik yioƣa-zar kətürdi.

27 Tang atƙandila, pütün bax kaҳinlar bilən həlk akşakalliri Әysani ölümgə məҳkum ƙildurux üqün məslihətləxti. **2** Ular uni baoƣlap apirip, waliy Pontius Pilatuska tapxurup bərdi. **3** Uningoƣa satƙunluk ƙiloƣan Yəҳuda uning ölümgə ҳəküm ƙilinoƣanlikini kərüp, bu ixlaroƣa puxayman ƙildi wə bax kaҳinlar bilən akşakallaroƣa ottuz kümüx tənggini ƙayturup berip: **4** — Mən bigunaҳ bir janning ƙeni təkülüxkə satƙunluk ƙilip gunaҳ ətküzdüm, — dedi. Buningoƣa bizning nemə karimiz? Өz ixingni bil! — deyixti ular. **5** Yəҳuda kümüx tənggilərni ibadəthanining iqigə qəriwətti wə u yərdin ketip, talaoƣa qikip, esilip ölüwaldi. **6** Bax kaҳinlar kümüx tənggilərni yioƣiwelip: — Bu hun təlümi boloƣan [tənggilərdur], ularni ibadəthanining ҳəzinisigə ƙoyux ҳaram, — deyixti. **7** Ular əzara məsliҳətlixip, bu pullar bilən yaƙa yurtluklaroƣa yərlik bolsun dəp, sapalqining bir parqə etizlikini setiwaldi. **8** Xunga bu yər ҳaziroƣiqə «ƙanlik etiz» dəp atilip kəlməktə. **9** Xu ix bilən Yərəmiya pəyoƣəmbər təripidin burun eytiloƣan munu bexarət əməlgə axuruldi: — «Israil həlki uning üqün baҳalap bekitkən baҳasini, Yəni ottuz kümüx tənggini ular elixti, **10** Wə Pərwərdigar manga kərsətkəndək, Sapalqining etizini setiwelixƙa ҳəjləxti». **11** Əmdi Әysa waliyning aldioƣa turoƣuzuldi. Waliy uningdin: — Sən Yəҳudiylarning padixaҳimu? — dəp soridi. Eytƙiningdək, — dedi Әysa. **12** Lekin bax kaҳinlar wə akşakallar uning üstidin ərz-xikayət ƙiloƣanda, u bir eoƣizmu jawab bərmidi. **13** Buning bilən Pilatus uningoƣa: — Ularning sening üstüngdin ƙiloƣan xunqə kəp xikayətlirini anglimaywatamsən? — dedi. **14** Birak u [Pilatuska] jawabən [xikayətlərning] birsigimu jawab bərmidi. Waliy buningoƣa intayin ҳəyran ƙaldi. **15** Ҳər ƙetimlik [ətüp ketix] ҳeytida, waliyning halayik tələp ƙiloƣan bir məҳbusni ularoƣa ƙoyup berix aditi bar idi. **16** Əyni wakitta, [rimliklarning] Barabbas isimlik atiki qikƙan bir məҳbusi [zindanda] idi. **17** Halayik jəm boloƣanda, Pilatus ulardin: — Kimni silərgə ƙoyup beriximni halaysilər? Barabbasnimu yaki Məsih dəp ataloƣan Әysanimu? — dəp soridi **18** (qünki u [bax kaҳin ƙatarliklarning] ҳəsəthorluki tüpəylidin uni tutup bərgənlikini bilətti). **19** Pilatus «sorak təhti»də olturoƣanda, ayali uningoƣa adəm əwətip: — U ҳəkƙaniy kixining ixioƣa arilaxmioƣin. Qünki tünügün keqə uning səwəbidin qüxümdə kəp azab qəktim, — dəp həwər yətküzdi. **20** Lekin bax kaҳinlar wə akşakallar bolsa halayikni makul ƙilip, Barabbasni ƙoyup berixni wə Әysani yokitixni tələp ƙildurdi. **21** Waliy jawabən ulardin yənə: — Silərgə bu ikkisining ƙaysisini ƙoyup beriximni halaysilər? — dəp soridi. Barabbasni, — deyixti ular. **22** Pilatus əmdi: — Undak bolsa, Məsih dəp ataloƣan Әysani ƙandak bir tərəp ƙilay? — dedi. Ҳəmməylən: — U krestlənsun! — deyixti. **23** Pilatus: — Nemixƙa? U zadi nemə yamanlik ətküzüptu? — dəp soridi. Birak ular tehimu ƙattik warkirixip: U krestlənsun! — dəp turuwelixti. **24** Pilatus səzliwerixning bihudə ikənlikini, bəlki buning orniƣa malimanqilik qikidioƣanlikini kərüp, su elip, kəpqilikning aldida ƙolini yuoƣaq: — Bu ҳəkƙaniy adəmning ƙenioƣa mən jawabkar əməsmən, buningoƣa əzünglar məs'ul bolunglar! — dedi. **25** Pütün həlk jawabən: — Uning ƙeni bizning üstimizgə wə balilirimizning üstigə qüxsun! — deyixti. **26** Buning bilən Pilatus Barabbasni ularoƣa qikirip bərdi. Әysani bolsa ƙattik ƙamqilatƙandin keyin, krestləxkə [ləxkərlirigə] tapxurdi. **27** Andin waliyning ləxkərliri Әysani uning ordisioƣa elip kirip, pütün ləxkərlər topini bu yərgə uning ətrapioƣa yioƣdi. **28** Ular Әysani yalingaqlap, uqisioƣa pərəng rənglik ton kiydürüxti. **29** Tikənlik xahqilarni ərüp bir taj yasap, bexioƣa kiydürdi wə ong ƙolioƣa bir ƙomuxni tutƙuzdi. Andin uning aldioƣa tizlinip: «Yaxioƣayla, Yəҳudiylarning padixaҳi!» dəp mazak ƙilixti. **30** Uningoƣa tükürüxti, ƙomuxni elip uning bexioƣa uruxti. **31** Uni xundak mazak ƙiloƣandin keyin, tonni

saldurup, uqisioŋa əz kiyimlirini kiydürdi wə krestləx üqün elip mengixti. **32** Ular taxkirioŋa qikkinida, Kurini xəḥirilik Simon isimlik bir kixini uqritip, uni tutup kelip Əysaning krestini uningoŋa məjburiy kətürgüzdi. **33** Ular Golgota, yəni «Bax səngək» degən yərgə kəlgəndə, **34** [Əysaoŋa] iqix üqün kəkrə süyi arilaxturuloŋan aqqik xarab bərdi; lekin u uni tetip bakkandin keyin, iqkili unimidi. **35** Ləxkərlər uni krestligəndin keyin, qək taxlixip kiyimlirini əzara bəlüxüwaldi. **36** Andin u yərdə olturup uningoŋa kəzətqilik kildi. **37** Ular uning bexining yukiri təripigə «Bu Əysa, Yəḥudiylarning padixaḥidur» dəp yeziloŋan xikayətnamə tahtiyini bekitti. **38** [Əysa] bilən təng ikki karakqimu krestkə mihlanoŋan bolup, biri ong təripidə, yənə biri sol təripidə idi. **39** Bu yərdin ətkənlər baxlirini qaykixip, uni ḥakarətləp: **40** — Kəni, sən ibadəthanini buzup taxlap, üq kün iqidə kaytidin yasap qikidioŋan adəm, əmdi əzüngni kutkuzə! Hudaning Ooŋli bolsang, kresttin qüxüp bakkina! — deyixti. **41** Bax kaḥinlarmu, Təwrat ustazliri wə aksakallar bilən birgə uni məshirə kilip: **42** — Baxkilarni kutkuzuptikən, əzini kutkuzalmaydu. U Israilning padixaḥimix! Əmdi kresttin qüxüp bakşunqu, andin uningoŋa etikad kilimiz. **43** U Hudaoŋa tayanoŋan! Huda uni əzizlisə, ḥazir kutkuzup bakkay! Qünki u: «Mən Hudaning Ooŋli» degənidi, — deyixti. **44** Uning bilən təng krestləngən karakqilarmu uni xundak ḥakarətləxti. **45** Əmdi künning altinqi saitidin tokkuzinqi saitigiqə pütkül zeminni karangoŋuluk basti. **46** Tokkuzinqi saətlərdə Əysa yukiri awazda: «Eli, eli, ləma sawaktani?» yəni «Hudayim, Hudayim, meni nemixka taxliwətting?» dəp kattik nida kildi. **47** U yərdə turoŋanlarning bəziliri buni anglap: Bu adəm Ilyas [pəyoŋəmbər]gə murajiət kiliwatidu, — deyixti. **48** Ularning iqidin birəylən dərḥal yügürüp berip bir parqə bulutni əkelip, uni aqqik xarabka qilap, komuxning uqioŋa selip uningoŋa iqküzüp koydi. **49** Birak baxkilar: — Tohta! Karap bakayli, Ilyas [pəyoŋəmbər] kelip uni kutkuzup kalarmikin? — deyixti. **50** Əysa yukiri awaz bilən yənə bir warkiridi-də, roḥini koyuwətti. **51** Wə mana, xu dəkikidə ibadəthanining [iqkiri] pərdisi yukiridin təwəngə ikki parqə bəlüp yirtildi. Yər-zemin təwrinip, taxlar yerilip, **52** Kəbrilər eqildi (U tirilgəndin keyin, [ələmdə] uhlawatkan nuroŋun mukəddəs bəndilərning tənlirimu tirildi; ular kəbrilərdin qikti wə mukəddəs xəḥərgə kirip, u yərdə nuroŋun kixilərgə keründi). **54** Əmdi Əysani kəzət kiliwatkan yüzbexi ḥəm yenidiki ləxkərlər yərning təwrixini wə baxka yüz bərgən ḥadisilərni kərüp, intayin koркuxup: — U ḥakikətən Hudaning Ooŋli ikən! — deyixti. **55** U yərdə yənə bu ixlaroŋa yiraktin karap turoŋan nuroŋun ayallarmu bar idi. Ular əslidə Əysaning hizmitidə bolup, Galiliyədin uningoŋa əgixip kəlgənidi. **56** Ularning arisida Magdallik Məryəm, Yakup bilən Yüsüpning anisi Məryəm, Zəbədiyning ooŋullirining anisimu bar idi. **57** Kəqkurun, Arimatiyalik Yüsüp isimlik bir bay kəldi. Umu Əysaning muhlisliridin idi. **58** U Pilatusning aldioŋa berip, Əysaning jəsitini tələp kildi. Pilatus jəsətni uningoŋa tapxuruxka əmr kildi. **59** Yüsüp jəsətni elip, pakiz kanap rəht bilən orap kepənlidi **60** wə uni əzi üqün kiyada oyduroŋan yengi kəbrisigə koydi. Andin kəbrining aoŋzioŋa yooŋan bir taxni domilitip koyup, ketip kaldi **61** (xu qaoŋda Magdallik Məryəm bilən yənə bir Məryəmmu u yərdə, kəbrining udulida olturatti). **62** Əmdi ətisi, yəni «Təyyarlax küni» ətkəndin keyin, bax kaḥinlar bilən Pərisiylər jəm boluxup Pilatusning aldioŋa kelip: **63** — Janabliri, ḥeliki aldamqining ḥayat waktida: «Mən ölüp üqinqi küni tirilimən» degini esimizdə bar. **64** Xuning üqün, kəbri üqinqi künigiqə məḥkəm koоŋdilixi üqün əmr bərgəysiz. Undak kilinmisa, muhlisliri kelip jəsətni ooŋrilap ketip, andin həlkkə: «U ölümdin tirildi» deyixi mumkin. Bundak aldamqilik aldinkisidinmu bəttər bolidu, — deyixti. **65** Pilatus ularoŋa: — Bir guruppa kəzətqi ləxkərni silərgə tapxurdum. Kəbrini kurbinglarning yetixiqə məḥkəm koоŋdanglar, — dedi. **66** Xuning bilən ular [kəzətqi ləxkərlər] bilən billə berip, taxni peqətləp, kəbrini muḥapizət astioŋa koydi.

28 Xabat küni ətüp, ḥəptining birinqi küni tang atay degəndə, Magdallik Məryəm bilən yənə bir Məryəm kəbrini kərüxkə kəldi. **2** Wə mana, yərlər tuyuksiz kattik təwrəp kətti; qünki Pərwərdigarning bir pərixtisi asmandin qüxüp, [kəbrigə] berip, taxni bir qətkə domilitip, üstidə olturoŋanidi. **3** Pərixtining kiyapiti qakmaktək, kiyimliri kardək ap'ak idi. **4** Kəzətqilər uningdin xunqə korkuxtiki, titrixip, ölüktək kətipla kaldi. **5** Pərixtə ayallaroŋa karap: — Korkmanglar! Silərning krestləngən Əysani izdəwatkiningларni bilimən. **6** U bu yərdə əməs; u əzi eytkandək tirildürüldi. Kelinglar, Rəb yatkan jayni kərünglar; **7** andin dərḥal berip uning muhlisliroŋa: «U ölümdin tiriliptu. Wə mana, u silərdin awwal Galiliyəgə baridikən, uni xu yərdə kəridikənsilər» dənglar. Mana mən bularni silərgə eytip bərdim, — dedi. **8** Xunga ayallar ḥəm korkunq ḥəm zor huxallik iqidə kəbridin dərḥal ayrilip, uning muhlisliroŋa həwər berixkə yügürüxti. **9** Ular muhlislirini həwərləndürüxkə mangoŋanda, mana Əysa ularning aldioŋa qikip: — Salam silərgə! — dedi. Ularmu aldioŋa berip, uning putioŋa esilip, uningoŋa səjdə kildi. **10** Andin Əysa ularoŋa: — Korkmanglar! Berip kerindaxlirimoŋa: Galiliyəgə beringlar, dəp ukturunglar, ular meni xu yərdə kəridu, — dedi. **11** Ayallar tehi yolda ketiwatkanda, mana kəzətqilərning bəziliri xəḥərgə kirip, boloŋan wakələrning ḥəmmisi tooŋrisida bax kaḥinlaroŋa həwər kildi. **12** [Bax kaḥinlar] aksakallar bilən bir yərgə yioŋilip məslihətləxkəndin keyin, ləxkərlərgə bək kəp pul berip: **13** — Silər: «Uning muhlisliri keqisi kelip, biz uhlawatkanda uning jəsitini ooŋrilap əketiptu» — dənglar. **14** Əgər bu həwər waliyning kulikioŋa yetip kalsa, biz uni kayil kilip silərni awariqiliktin saklaymiz — dedi. **15** Xundak kilip, ləxkərlər pulni aldi wə əzlirigə tapilanoŋandək kildi. Xuning bilən bu gəp bügüngiqə Yəḥudiylar arisida tarkilip kəlməktə. **16** On bir muhlis Galiliyəgə berip, Əysa ularoŋa bekitkən taoŋka qikixti. **17** Ular uni kərginidə uningoŋa səjdə kilixti; lekin bəziliri gumanlinip kaldi. **18** Əysa ularning yenioŋa kelip, mundak dedi: — Ərxtə wə yər yüzidə barlik ḥokuk manga berildi. **19** Xuning üqün, berip pütkül əllərni [əzümgə] muhlis kilip yetixtürünglar, xundakla ularni Ata, Ooŋul wə Mukəddəs Roḥning namioŋa təwə kilip qəmüldürüp, **20** ularoŋa mən silərgə tapilioŋan barlik əmrlərgə əməl kilixni əgitinglar. Wə mana, mən zaman ahirioŋiqə ḥər küni silər bilən billə bolimən. **(aiōn g165)**

Markus

1 Hudaning ooɣli Əysa Məsiһning hux həwirining baxlinixi: **2** Yəxaya pəyoɣəmbərning yazmisida hatirilənгəndək: — «Mana, aldingda əlqimni əwətimən. U sening yolungni aldin'ala təyyarlaydu. **3** Anglanglar, dalada birsining towliɣan awazini! U: «Pərwərdigarning yolini təyyarlanglar, Uning üqün qioɣir yollirini tüptüz kilinglar!» — dəydu». **4** Kixilərni qəmüldürüx elip baridioɣan Yəһya [pəyoɣəmbər] qəl-bayawanda pəyda bolup, gunaһlaroɣa kəqürüm elip kelidioɣan, towa kilixni bildüridioɣan [suoɣa] «qəmüldürüx»ni jakarlaxka baxlidi. **5** Pütün Yəһudiyə əlkisidikilər wə pütkül Yerusalem xəһiridikilər uning aldioɣa qikip, gunaһlirini ikrar kilixi bilən uning təripidin Iordan dəryasida qəmüldürüldi. **6** Yəһya bolsa təgə yungidin kilinoɣan kiyim kiygən, beligə kən tasma baoɣlioɣanidi; yeməkliki qekətkə bilən yawa һərə һəsili idi. **7** U mundak dəp jakarlaytti: — Məndin kudrətlik boloɣan biri məndin keyin kelidu. Mən һətta engixip kəxlirining booɣkuqini yexixkimu layik əməsmən! **8** Mən silərni suoɣila qəmüldürimən, lekin u silərni Mukəddəs Roһka qəmüldüridu. **9** Xu künlərdə xundak boldiki, Əysa Galiliyə əlkisining Nasarət xəһiridin kelip, Yəһya təripidin Iordan dəryasida qəmüldürüldi. **10** U sudin qikkandila, asmanlarning yerilip, Roһning kəptər kiyapitidə qüxüp, əz üstigə konuwatkanlikini kərdi. **11** Xuning bilən asmanlardin: «Sən Mening səyümlük Ooɣlum, Mən səndin toluk hursənmən!» degən bir awaz anglandi. **12** Wə Roһ dərһal uni qəl-bayawanoɣa süyləp qikardi. **13** U qəldə kirik kün turup, Xəytan təripidin sinilip turatti. U xu yərdə yawayi һaywanlar bilən billə idi; xu künlərdə pərixtilər uning hizmitini kildi. **14** Əmdi Yəһya solanoɣandin keyin, Əysa Galiliyə əlkisigə berip: «Wakit-saiti toxti, Hudaning padixaһliki yekinlaxti! Towa kilinglar, hux həwərgə ixininglar!» dəp Hudaning padixaһlikining hux həwirini jakarlaxka baxlidi. **16** [Xu künlərdə] u Galiliyə dengizi boyida ketiwetip, Simon bilən inisi Andriyasni kərdi. Ular belikqi bolup, dengizoɣa tor taxlawatatti. **17** Əysa ularoɣa: — Mening kəynimdin menginglar, mən silərni adəm tutkuqi belikqi kilimən! — dedi. **18** Ular xuan torlirini taxlap, uningoɣa əgixip mangdi. **19** U xu yərdin bir'az ətüp Zəbədiyning ooɣli Yakupni inisi Yuһanna bilən kərdi. Bu ikkisi kemidə turup torlirini ongxawatatti. **20** U xuan ularnimu qakirdi. Ular atisi Zəbədiyni mədikarlar bilən billə kemidə kaldurup, əzliri uning bilən mangdi. **21** Ular KəpərNaһum xəһirigə kirdi. Xabat küni u udul sinagogka kirip, təlim berixkə baxlidi. **22** Halayik uning təlimigə һəyranuһəs boluxti. Qünki uning təlimliri Təwrat ustazliriningkigə ohximaytti, bəlki tolimu nopuzluk idi. **23** Sinagogta napak roһ qaplaxkan bir adəm bar idi. U: **24** — I Nasarətlik Əysa, biz bilən karing bolmisun! Sən bizni yokatkili kəldingmu? Mən sening kimlikingni bilimən, sən Hudaning Mukəddəs boloɣuqisisən! — dəp towlaytti. **25** Lekin Əysa [jinoɣa] tənbiһ berip: — Aoɣzingni yum, bu adəmdin qik! — dedi. **26** Napak roһ һeliki adəmning tenini tartixturup, kattik warkirioɣiniqə uningdin qikip kətti. **27** Halayik һəmmisi buningdin intayin һəyran bolup, əzara oɣuloɣula kilixip: — Bu kandak ix? Yengi bir təlimoɣu! Qünki u һokuk bilən һətta napak roһlaroɣimu buyruk kilalaydikən, ularmu uning səzigə boysunidikən, — deyixti. **28** Buningdin uning xəһriti xu һaman pütün Galiliyə əlkisining ətrapioɣa pur kətti. **29** Ular sinagogdin qikipla, Yakup wə Yuһanna bilən Simon wə Andriyasning əyigə bardi. **30** Əmma Simonning keynanisi kizitma iqidə yetip kaloɣanidi. Ular dərһal uning əһwalini [Əysaoɣa] eytti. **31** U ayalning kexioɣa berip, kolidin tutup, yəlap ərə turoɣuzdi. Uning kizitmisi dərһal yandi wə u ularni kütüxkə kirixti. **32** Kəqkurun kün patkanda, kixilər barlik aoɣriklarni wə jin qaplaxkanlarni uning aldioɣa elip kelixti. **33** Pütün xəһərdikilər ixik aldioɣa toplaxkanidi. **34** Xuning bilən u һər türlük kesəllərgə giriptar boloɣan nuroɣun kixilərni sakaytti wə nuroɣun jinlarni kixilərdin һəydiwətti. Lekin u jinlarning gəp kilixka yol koymidi, qünki ular uning kim ikənlikini bilixətti. **35** Ətisi ətigən tang tehi atmastinla, u ornidin turup, [xəһərdin] qikip, hilwət bir jayoɣa berip dua-tilawət kildi. **36** Simon bilən uning һəmraһliri uni izdəp qikti. **37** Uni tapkanda: — Һəmmə adəm seni izdixiwatidu! — deyixti. **38** U ularoɣa: — Baxka yərlərgə, ətraptiki yezilaroɣimu səz-kalamni jakarlixim üqün barayli. Qünki mən dəl muxu ix üqün kelixim, — dedi. **39** Xundak kilip, u pütkül Galiliyə əlkisini aylinip, sinagoglirida səz-kalamni jakarlaytti һəmdə jinlarni kixilərdin һəydiwetətti. **40** Mahaw kesili bar bir kixi uning aldioɣa kelip yelinip, tizlinip turup: — Əgər halisingiz, meni kesilimdin pak kilalaysiz! — dəp ətündi. **41** Əysa iqi aoɣrioɣaq kolini sozup uningoɣa təgküzüp turup: — Halaymən, pak kilinoɣin! — dewidi, **42** xu səz bilənla mahaw kesili dərһal bimardin ketip, u pak kilindi. **43** U uningoɣa: — Һazir bu ixni һeqkimgə eytma, bəlki udul berip [məs'ul] kaһinoɣa əzüngni kərsitip, kaһinlarda guwaһlik bolux üqün, Musa bu kesəldin paklanoɣanlaroɣa əmr kiloɣan [kurbanliklarni] sunoɣin, — dəp uni kattik agaһlandurup yoloɣa saldi. **45** Birak u adəm qikip, bu ixni kəp yərlərdə jar selip, kəng yeyiwətti. Xuning bilən Əysa һeqkandak xəһərgə oquk-axkara kirəlməy, bəlki xəһərlər sirtidiki hilwət jaylarda turuxka məjbur boldi; halayik һər tərəptin uning yenioɣa toplixatti.

2 Birnəqqə kündin keyin u kaytidin Kəpərnaһumoɣa kirdi. U əydikən, degən həwər tarkiliwidi, **2** xunqə kəp adəm u yərgə yioɣildiki, һətta ixik aldidimu put dəssigüdək yər kalmioɣanidi. U ularoɣa səz-kalam yətküzüwatatti. **3** Mana xu əsnada, birnəqqə adəm uning aldioɣa bir paləqni elip kəldi; uni ulardin təti kətürüp əkəlgənidi. **4** Adəmning kəplükidin uningoɣa yekinlixalmay, ular uning üstidin əgzini texip, təxük aqkandin keyin paləqni zəmbil bilən [Əysaning aldioɣa] qüxürdi. **5** Əmdi Əysa ularning ixənqini kərüp paləqkə: — Balam, gunaһliring kəqürüm kilindi, — dedi. **6** Lekin u yərdə olturoɣan bəzi Təwrat ustazliri kənglidə gumaniy soallarni koyup: **7** «Bu adəm nemə üqün mundak dəydu? U kupurluk kiliwatidioɣu! Hudadin baxka kimmu gunaһlarni kəqürüm kilalisun?» deyixti. **8** Əysa xuan roһida ularning kəngülliridə xundak gumaniy soallarni koyuwatkanlikini bilip yetip, ularoɣa mundak dedi: — Silər kəngüldə nemixka xundak soallarni koyisilər? **9** Muxu paləqkə: «Gunaһliring kəqürüm kilindi!» deyix asanmu, yaki «Ornungdin tur, zəmbil-kərpəngni yioɣixturup mang!» deyix asanmu? **10** Əmma һazir silərning Insan'ooɣlining yər yüzidə gunaһlarni kəqürüm kilix һokukioɣa igə ikənlikini bilixinglar üqün, — U paləq kesəlgə: **11** — Sanga eytayki, ornungdin tur, zəmbil-kərpəngni yioɣixturup əyünggə kayt! — dedi. **12** U dərһal ornidin dəs turup, zəmbil-kərpisini yioɣixturdi wə һəmməylənning kəz aldida [əydin] qikip kətti. Һəmməylən kattik һəyran kelip Hudani uluoɣlixip: — Muxundak ixni əzəldin kərüp bakmioɣaniduk, — deyixti. **13** U yənə dengiz boyioɣa karap mangdi. Kixilər topi uning ətrapioɣa olixiwaldi. U ularoɣa təlim bərdi. **14** U yoldin ətüp ketiwatkanda, baj alidioɣan orunda olturoɣan Alfayning ooɣli Lawiyni kərüp, uningoɣa: — Manga əgəxkin, — dedi. U ornidin turup, uningoɣa əgəxti. **15** Wə xundak boldiki, u [Lawiyning] əyidə dastihanda olturoɣanda, nuroɣun bajgirlar wə gunaһkarlar Əysa wə uning muhlisliri bilən һəmdastihan boldi. Bundak kixilər heli kəp

idi, ularmu uningoŋa əgəxkənidi. **16** Əmdi Təwrat ustazliri wə Pərisiylər uning gunahkarlar wə bajgirlar bilən bir dastihanda olturoŋanlikini kərüp, muhlislirioŋa: — U nemixka bajgir wə gunahkarlar bilən bir dastihanda yəp-iqip olturidu?! — deyixti. **17** Buni angliоŋan Əysa ularoŋa: — Saoŋlam adəm əməs, bəlki bimarlar tewipka mohtajdur. Mən hakkaniylarni əməs, bəlki gunahkarlarni qakiroŋili kəldim, — dedi. **18** Əmdi Yəhyaning muhlisliri bilən Pərisiylər roza tutuwatatti. Bəzilər uning aldioŋa kelip: — Nemixka Yəhyaning muhlisliri wə Pərisiylərning muhlisliri roza tutidu, lekin sening muhlisliring tutmaydu? — dəp soraxti. **19** Əysa jawabən mundak dedi: — Toyi boluwatkan yigit tehi toyda həmdastihan olturoŋan qaoŋda, mehmanliri roza tutup oltursa kandak bolidu!? Toyi boluwatkan yigit toyda bolsila, ular heqkandak roza tutalmaydu. **20** Əmma xu künlər keliduki, yigit ulardin elip ketilidu, ular xu kündə roza tutidu. **21** Heqkim kona kənglakkə yengi rəhttin yamak salmaydu. Undak kilsa, yengi yamak [kirixip], kona kiyimni tartixturup yirtiwetidu. Nətijidə, yirtik tehimu yooŋinap ketidu. **22** Heqkim yengi xarabni kona tulumlaroŋa kaqilimaydu. Əgər undak kilsa, xarabning [eqixi bilən] tulumlar yerilip ketidu-də, xarabmu tökülüp ketidu həm tulumlarmu kardin qikidu. Xuning üqün yengi xarab yengi tulumlaroŋa kaqilinixi kerək. **23** Bir xabat küni xundak boldiki, u buoŋdaylikлardin ətüp ketiwatatti. Uning muhlisliri yolda mengiwatkanda baxaklarni üzüxkə baxlidi. **24** Pərisiylər uningoŋa: — Kara, ular nemixka xabat küni [Təwratta] qəkləngən ixni kilidu? — deyixti. **25** U ularoŋa: — [Padixah] Dawutning əzi wə həmrahliri hajətmən boloŋanda, yəni aq kaloŋanda nemə kiloŋanlikini [mukəddəs yazmilardin] okumioŋanmusilər? **26** — Demək, Abiyatar bax kahin boloŋan waktida, u Hudaning əyigə kirip, Hudaoŋa ataloŋan, Təwratta pəkət kahinlarning yeyixigila bolidioŋan nanlarni [sorap] yegən, xundakla həmrahlirioŋimu bərgən? — dedi. **27** U ularoŋa yənə: — Insan xabat küni üqün əməs, xabat küni insan üqün yaritildi. **28** Xuning üqün, Insan'ooŋli xabat küniningmu Igisidur, — dedi.

3 U yənə sinagogka kirdi. Xu yərdə bir koli yigiləp kətkən bir adəm bar idi. **2** [Pərisiylər] Əysaning üstidin ərz kilayli dəp xabat künidə kesəl sakaytidioŋan-sakaytmaydioŋanlikini paylap yürətti. **3** Əysa koli yigiləp kətkən adəmgə: — Ornungdin turup, otturioŋa qikkin! — dedi. **4** Andin, sinagogdikilərdin: — Təwrat kanunioŋa uyoŋun boloŋini xabat küni yahxilik kilixmu, yaki yamanlik kilixmu? Janni kutkuzuxmu yaki halak kilixmu? — dəp soridi. Lekin ular zuwan sürüxmidi. **5** U oŋəzəp bilən ətrapioŋa nəzər selip ularoŋa kəz yügürtüp, ularning tax yürəklikidin kayoŋurdi. Andin u kesəlgə: — Kolungni uzat, — dedi. U kolini uzitiwidi, koli əsligə kəltürüldi. **6** Əmdi Pərisiylər dərhal sirtka qikip, uni kandak yokitix tooŋrisida Herod [padixahning] tərəpdarliri bilən məslihət kilixka baxlidi. **7** Andin Əysa muhlisliri bilən billə u yərdin ayrilip dengiz boyioŋa kətti; Galiliyə əlkisidin qong bir top adəmlər uningoŋa əgixip bardi; xundakla uning kiloŋan əməllirini angliоŋan haman, pütün Yəhudiyə əlkisidin, Yerusalem xəhiridin, Idumiya əlkisidin, Iordan dəryasining karxi təripidin, Tur wə Zidon xəhərlirining ətrapidiki jaylardin zor bir top adəmlərmu uning yenioŋa kelixti. **9** U adəmlərning kəplikidin əzini kistap koymisun dəp muhlislirioŋa kiqik bir kemining uningoŋa yekin turuxini tapilidi. **10** Qünki u nuroŋun bimarlarni sakaytkini tüpəylidin hərkandak waba-kesəlliklərgə giriptar boloŋanlarning həmmisi uningoŋa [kolumni] bir təgküzüwalsam dəp kistixip kelixkənidi. **11** Napak rohlar [qaplixiwaloŋanlar] kaqanla uni kərsə, uning aldioŋa yikilip: «Sən Hudaning Ooŋlisən!» dəp warkirixatti. **12** Lekin u [napak rohlaroŋa] əzining kim ikənlikini axkarilimaslikka kattik tənbih berip agahlanduratti. **13** U taoŋka qikip, əzi halioŋan kixilərni yenioŋa qakirdi; ular uning yenioŋa kelixti. **14** U ulardin on ikkisini əzi bilən billə boluxka, səz-kalamni jakarlaxka, **15** kesəllərni sakaytix wə jinlarni həydəx hokukioŋa igə boluxka tallap bekitti. **16** U [bekitkən on ikki kixi]: Simon (u uningoŋa Petrus dəp isim koyoŋan), **17** Zəbədiyning ooŋli Yakup wə uning inisi Yuhanna, (u ularni «Binni-Rəgaz», yəni «Güldürmama ooŋulliri» dəpmu atioŋan), **18** Andriyas, Filip, Bartolomay, Matta, Tomas, Alfayning ooŋli Yakup, Taday, millətpərwər dəp ataloŋan Simon **19** wə uningoŋa satkunluk kiloŋan Yəhuda Ixkariyotlardin ibarət. **20** U əygə kaytip kəlgəndin keyin, u yərgə yənə xunqə nuroŋun adəmlər toplandiki, ularning hətta oŋizalanoŋudəkmu wakti qikmidi. **21** [Əysaning] ailisidikilər buni anglap, uni tutup kelixkə berixti. Qünki ular uni «əklini yokitiptu» degənidi. **22** Yerusalemdin qüxkən Təwrat ustazliri bolsa: «Uningda Bəəlzibub bar», wə «U pakət jinlarning əmirigə tayinip jinlarni koŋliwetidikən», deyixətti. **23** Xuning üqün u [Təwrat ustazlirini] yenioŋa qakirip, ularoŋa təmsillərni ixlitip mundak dedi: — Xəytan Xəytanni kandakmu koŋlisun? **24** Əgər padixahlik əz iqidin bəlünüp əzara sokuxkan bolsa xu padixahlik put tirəp turalmaydu; **25** xuningdək əgər bir ailə əz iqidin bəlünüp əzara sokuxsa xu ailə put tirəp turalmaydu. **26** Əgər Xəytan əz-əzigə karxi qikip bəlünsə, u put tirəp turalmay, yokalmay kalmaydu. **27** Heqkim küqtünggür birsining əyigə kirip, uning mal-mülkini bulap ketəlməydu — pəkət u xu küqtünggürni awwal baoŋliyalisa andin əyini bulang-talang kilalaydu. **28** Xuni silərgə bərhək eytip koyayki, insan baliliri ətküzgən türlük gunahlirining həmmisini, xundakla ular kiloŋan kupurluklirining həmmisini kaqürüxkə bolidu. **29** Birak kimdikim Mukəddəs Rohka kupurluk kilsa, əbədi'əbədgiqə heq kəqürülməydu, bəlki mənggülük bir gunahning həkümi astida turidu. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **30** [Əysaning bu səzi] ularning «uningoŋa napak roh qaplixiptu» degini üqün [eytiloŋanidi]. **31** Xu wakitta uning anisi bilən iniliri kəldi. Ular sirtida turup, uni qakirixka adəm kirgüzdi. **32** Bir top halayik uning ətrapida olturatti. Ular: — Mana, aningiz, iniliringiz sizni izdəp sirtta turidu, — deyixti. **33** Əysa ularoŋa jawabən: — Kim mening anam, kim mening inilirim? — dedi. **34** Andin, u əpqürisidə olturoŋanlaroŋa karap mundak dedi: Mana bular mening anam wə inilirim! **35** Qünki kimki Hudaning iradisini ada kilsa, xu mening aka-inim, aqa-singlim wə anamdur.

4 U yənə dengiz boyida [həlkkə] təlim berixkə baxlidi. Uning ətrapioŋa zor bir top adəmlər olixiwaloŋaqka, u bir kemigə qikip dengizda olturdi; pütkül halayik bolsa dengiz kiroŋikida turuxatti. **2** U ularoŋa təmsil bilən nuroŋun ixlarni əgətti. U təlim berip mundak dedi: **3** — Kulak selinglar! Uruk qaqkuqi uruk qaqkili [etizoŋa] qikiptu. **4** Uruk qaqkanda uruklardin bəziliri qioŋir yol boyioŋa qüxüptu, kuxlar kelip ularni yəp ketiptu. **5** Bəziliri tupriki az taxlik yərgə qüxüptu. Topisi qongkur bolmioŋanliktin, tezla ünüp qikiptu, **6** lekin kün qikix bilənla aptapta kəyüp, yiltizi bolmioŋaqka kurup ketiptu. **7** Bəziliri tikənlərning arisioŋa qüxüptu, tikənlər əsüp maysilarni booŋuwelip, ular heq hosul bərməptu. **8** Bəziliri bolsa, yahxi tuprakka qüxüptu. Ular əsüp awup qong boloŋanda hosul beriptu. Ularning bəziliri ottuz həssə, bəziliri atmix həssə, yənə bəziliri yüz həssə hosul beriptu. **9** — Angliоŋudək kuliki barlar buni anglisun! — dedi u. **10** U uning ətrapidikilər həm on ikkiylən bilən yaloŋuz kaloŋanda, ular uningdin təmsillər tooŋruluk soraxti. **11** U ularoŋa mundak dedi: — Hudaning padixahlikining sirini bilixkə silər nesip bolduŋlar. Lekin sirttikilərgə həmmə ix təmsillər bilən

ukturulidu; **12** buning bilən: «Ular karaxni karaydu, birak kərməydu; Anglaxni anglaydu, birak qüxənməydu; Xundak bolmisidi, ular yolidin yanduruluxi bilən, Kəqürüm kilinatti» [degən səz əməlgə axurulidu]. **13** Andin u ularoŋa: — Silər muxu təmsilnimu qüxənmidinglarmu? Undakta, kandakmu baxka hərhil təmsillərni qüxinələysilər? — dedi. **14** Uruk qaqkuqi səz-kalam qaqidu. **15** Üstigə səz-kalam qeqiloŋan qioŋir yol boyi xundak adəmlərni kərsətkənki, ular səz-kalamni angliloŋan haman Xaytan dərhal kelip ularning kəlbigə qeqiloŋan səz-kalamni elip ketidu. **16** Buningoŋa ohxax, taxlik yərlərgə qeqiloŋan uruklar bolsa, səz-kalamni angliloŋan haman huxallik bilən kobul kiloŋanlarni kərsitidu. **17** Halbuki, kəlbidə heq yiltiz bolmioŋaqka, pakət wakitlik turidu; səz-kalamning wəjidin kiyinqilik yaki ziyankəxlikkə uqrioŋanda, ular xuan yoldin qətnəp ketidu. **18** Tikənlərning arisioŋa qeqiloŋini xundak bəzi adəmlərni kərsətkənki, bu adəmlər səz-kalamni angliojini bilən, **19** lekin kəngligə bu dunyaning əndixiliri, bayliklarning ezikturuxi wə baxka nərsilərgə boloŋan həwəslər kiriwelip, səz-kalamni booŋuwetidu-də, u heq hosul qikarmaydu. **(aiōn g165)** **20** Lekin yahxi tuprakka qeqiloŋan uruklar bolsa — səz-kalamni anglixi bilən uni kobul kiloŋan adəmlərni kərsitidu. Bundak adəmlər hosul beridu, birsi ottuz həssə, birsi atmix həssə, yənə birsi yüz həssə hosul beridu. **21** U ularoŋa yənə mundak dedi: — Qiraoŋ sewət yaki kariwat astioŋa koyulux üqün kəltürüləmdu? U qiraoŋdanning üstigə koyulux üqün kəltürülməmdu? **22** Qünki yoxuruloŋan heqkandak ix axkarilanmay kalmaydu, xuningdək hərkandak məhpiy ix yüz bərgəndin keyin ayan bolmay kalmaydu. **23** Angliojudək kuliki barlar buni anglisun! **24** Angliojanliringlaroŋa kəngül bəlünglar! Qünki silər [baxkilaroŋa] kandak əlqəm bilən əlqisənglar, silərgimu xundak əlqəm bilən əlqəp berilidu, hətta uningdinmu kəp koxup berilidu. **25** Qünki kimdə bar bolsa, uningoŋa tehimu kəp berilidu; əmma kimdə yok bolsa, hətta uningda bar boloŋanlirimu uningdin məhrum kilinidu. **26** U yənə mundak dedi: — Hudaning padixahliki yənə birsining tuprakka uruk qaqkinioŋa ohxaydu: **27** u uhlaydu, orundin turidu, keqə-kündüzlər ətüwerip, uruk bih urup əsidu. Lekin qaqkuqi kandak yol bilən əsidioŋanlikini bilməydu. **28** Tuprak əzlükidin hosul beridu; uruk awwal bih uridu, keyin bax qikiridu, ahirda baxaklar toluk dan tutidu. **29** Dan pixkanda, [qaqkuqi] dərhal oroŋak salidu, qünki hosul wakti kəlgən bolidu. **30** U yənə mundak dedi: — Hudaning padixahlikini nemigə ohxitimiz? Yaki kandak bir təmsil bilən sürətləp berələymiz? **31** U goya bir tal kiqa urukioŋa ohxaydu. U yərgə teriloŋanda, gərqə yər yüzidiki barlik uruklarning iqidə əng kiqiki bolsimu, **32** teriloŋandin keyin, hərkandak ziraəttin egiz əsüp xundak qong xahlayduki, asmandiki kuxlarmu uning sayisigə konidu. **33** U xuningoŋa ohxax halayik anglap qüxinəligüdək nuroŋun təmsillər bilən səz-kalamni yətküzdi. **34** Lekin təmsil kəltürməy turup ularoŋa heqkandak səz kilmaytti. Lekin əz muhlisliri bilən yaloŋuz kaloŋinida, ularoŋa həmmini qüxəndürüp berətti. **35** Xu küni kəq kirgəndə, u ularoŋa: — Dengizning u ketioŋa ətəyli, — dedi. **36** Ular halayikni yoloŋa seliwətkəndin keyin, uni kemidə olturoŋan peti elip yürüp ketixti. Ular bilən billə mangoŋan baxka kemilərmu bar idi. **37** Wə mana, əxəddiy kara kuyun qikip kətti; xuning bilən dolkunlar kemini urup, su halkip kirip, kemigə toxay dəp kaloŋanidi. **38** Lekin u kemining ayaoŋ təripidə yastukka bax koyup uykuoŋa kətkənidi. Ular uni oyoŋitip: — I ustaz, halak boluwatkinimizoŋa karing yokmu? — dedi. **39** U ornidin turup, boranoŋa tənbih berip, dengizoŋa: «Tinqlan! Jim bol!» dewidi, boran tohtap, qongkur bir jimjitlik heküm sürdi. **40** — Nemixka xunqə korkisilər? Silərdə kandakşigə tehiqə ixənq bolmaydu? — dedi u ularoŋa. **41** Ularni intayin zor bir korkunq basti, ular bir-birigə: — Bu adəm zadi kimdu? Hətta xamal wə dengizmu uningoŋa itaət kilidikən-hə! — dəp ketixti.

5 Ular dengizning u ketioŋa, Gadaraliklarning yurtioŋa yetip bardi. **2** U kemidin qüxüxi bilənla, napak roh qaplaxkan bir adəm gər əngkürliridin qikip, uning aldioŋa kəldi. **3** U adəm əngkürlərni makan kiloŋan bolup, uni heqkim hətta zənjirlər bilənmu baoŋliyalmaytti. **4** Qünki kəp ketim put-kolliri kixən-zənjirlər bilən baoŋlanoŋan bolsimu, u zənjirlərni üzüwetip, kixənlərni qekiwətkənidi; heqkim uni boysunduralmioŋanidi. **5** U keqə-kündüz mazarlikta wə taoŋlar arisida tohtawsiz warkirap-jarkirap yürətti, əz-əzini taxlar bilən kesip yarilanduratti. **6** Lekin u əysani yiraktin kərüp, uning aldioŋa yügürüp berip, səjdə kildi **7** wə kattik awazda warkirap: — Həmmidin aliy Hudaning Ooŋli əysa, sening mening bilən nemə karing! Huda hakki, səndin ətünüp kalay, meni kiynima! — dedi **8** (qünki əysa uningoŋa: «Həy napak roh, uningdin qik!» degənidi). **9** U uningdin: — Isming nemə? — dəp soridi. — Ismim «koxun» — qünki sanimiz kəp, — dəp jawab bərdi u. **10** Wə u əysadin ularni bu yurttin həydiwətmigəysən, dəp kəp ətünüp yalwurdi. **11** Taoŋ baoŋrida qong bir top tongguz padisi otlap yürətti. **12** Jinlar uningoŋa: — Bizni muxu tongguzlaroŋa əwətkin, ularning iqigə kirip ketixkə yol koyoŋaysən, — dəp yalwuruxti. **13** Əysa dərhal yol koydi. Xuning bilən napak rohlar qikip, tongguzlarning tenigə kirixi bilənla, tongguzlar tik yardin etilip qüxüp, dengizoŋa oŋərk boldi. Ular ikki mingoŋa yekin idi. **14** Tongguz bakkuqilar bolsa u yərdin kəqip, xəhər-yezilarda bu ixlarni pur kildi. Xu yərdikilər nemə ix yüz bərgənlikini kərgili qikixti. **15** Ular əysaning yenioŋa kəldi wə ilgiri jinlar qaplixiwaloŋan heliki adəmning kiyimlərni kiyip, əs-hoxi jayida olturoŋinini — yəni «koxun jinlar» qaplaxkan xu adəmni kərüp, korkup ketixti. **16** Bu wakəni kərgənlər jinlar qaplaxkan adəmdə nemə yüz bərgənlikini wə tongguzlarning akiwitini həlkkə bayan kilip bərdi. **17** Buning bilən halayik Əysaoŋa: Yurtlirimizdin qikip kətkəysən, dəp yalwuruxka baxlidi. **18** U kemigə qikiwatkanda, ilgiri jinlar qaplaxkan heliki adəm uningdin: Mənmu sən bilən billə baray, dəp ətündi. **19** Lekin u buningoŋa unimay: — Əz əydikiliring wə yurtdaxliringning yenioŋa berip, ularoŋa Pərwərdigarning sanga xunqilik uluoŋ ixlarni kilip bərgənlikini, Uning sanga rəhim-xəpkət kərsətkənlikini həwərləndürgin, — dedi. **20** U kaytip berip, Əysaning əzigə kandak uluoŋ ixlarni kiloŋanlikini «On xəhər rayoni»da jar kilixka baxlidi. Buni angliojanlarning həmmisi tolimu həyran kelixti. **21** Əysa kaytidin kemə bilən dengizning u ketioŋa ətkəndə, zor bir top halayik uning yenioŋa yioŋildi; u dengiz boyida turatti. **22** Mana, məlum bir sinagogning qongi Yairus isimlik bir kixi kəldi. U uni kərüp ayioŋioŋa yikilip: — Kiqik kizim ələy dəp kaldi. Berip uningoŋa kolliringizni təgküzüp koysingiz, u sakiyip yaxioŋay! — dəp kattik yelindi. **24** Əysa uning bilən billə bardi. Zor bir top halayikmu olixip kistaxkan halda kəynidin mengixti. **25** Hun təwrəx kesiligə giriptar boloŋinioŋa on ikki yil boloŋan bir ayal bar bolup, **26** u nuroŋun tewiplarning kolida kəp azab tartip, bar-yokini həjləp tügətkən bolsimu, heqkandak ünümi bolmay, tehimu eoŋirlixip kətkənidi. **27** Bu ayal Əysa həkkidiki gəplərni anglap, halayikning otturisidin kistilip kelip, arka tərəptin uning tonini silidi. **28** Qünki u kənglidə: «Uning tonini silisamla sakaymay kalmaymən» dəp oylioŋanidi. **29** Hun xuan tohtap, ayal kesəl azabidin sakaytiloŋanlikini əz tenidə səzdi. **30** Əysa dərhal wujudidin kudrətning qikkanlikini sezip, halayikning iqidə kəynigə burulup: — Kiyimimni silioŋan kim? — dəp soridi. **31** Muhlisliri uningoŋa: — Halayikning

əzüngni kistap mengiwatkanlikini kərüp turukluk, yənə: «Meni siliogan kim?» dəp soraysənogu? — deyixti. **32** Birak Əysa əzini siliogugini tepix üqün tehiqə ətrapiogа karawatatti. **33** Əzidə nemə ixning yüz bərgənlikini səzgən ayal korkup-titrigən halda kelip uning aldiogа yikildi wə uningogа hakikiy əhwalni pütünləy eytti. **34** U uningogа: — Kizim, ixənqing seni sakaytti! Tinq-hatirjəmliktə kayt! Kesilingning azabidin sakayogin, — dedi. **35** U bu səzni kiliwatkanda, sinagogning qongining əyidin bəzilər kelip uningogа: Kizingiz əldi. Əmdi ustazni nemixka yənə awarə kilisiz?! — deyixti. **36** Lekin Əysa bu səzlərni anglap dərhal sinagogning qongiogа: Korkmiogin! Pəkət ixənqtə bol! — dedi. **37** U pəkət Petrus, Yakup wə Yakupning inisi Yuhanna bilən yologa qikti; baxka heqkimning əzi bilən billə berixiogа yol koymidi. **38** U sinagogning qongining əyi aldiogа kəlgəndə, kiykas-qukanni, halayikning kattik nalə-pəryad wə ah-zar kətürgənlikini kərüp, **39** əygə kirip ularogа: — Nemixka kiykas-qukan wə ah-zar kətürisilər? Bala əlməptu, uhlap kaptu, — dedi. **40** Ular uni məshirə kilixti; lekin u həmməylənni taxkiriogа qikiriwetip, balining ata-anisini wə əz həmrahlirini elip, bala yatkan əygə kirdi. **41** U balining kolini tutup, uningogа: «Talita kumi» dedi. Bu səzning mənisi «Kizim, sanga eytimənki, ornungdin tur» degənlik idi. **42** Kiz dərhal ornidin turup mangdi (u on ikki yaxta idi). Ular bu ixka mutlək həyran kelixti. **43** U ularogа bu ixni heqkimgə eytmaslikni kattik tapilidi, xundakla kizogа yegüdək birnemə berixni eytti.

6 U u yərdin ketip, əz yurtiogа kəldi. Uning muhlislirimu uningogа əgixip bardi. **2** Xabat küni kəlgəndə, u sinagogda təlim berixkə kirixti. Təlimini angliоanlardin kəp adəm intayin həyran boluxup: — Bu adəm bularogа nədin erixkəndu? Uningogа muxundak danalik kandak berilgən? Uning kolida muxundak məjizilər kandak yaritilidiogandu? **3** U helikі yaogaqqi əməsmu, Məryəmning oogli, xundakla Yakup, Yosə, Yəhuda wə Simonlarning akisiogu? Uning singillirimu bu yərdə arimizda turuwatmamdu? — deyixti. Xuning bilən ular uningogа həsət-bizarlik bilən karidi. **4** Xuning bilən Əysa ularogа: — Hərkandak pəyogəmbər baxka yərlərdə hərmətsiz kalmaydu, pəkət əz yurti, əz uruk-tuogkanliri arisida wə əz eyidə hərmətkə sazawər bolmaydu, — dedi. **5** Xuning bilən kollirini birkanqə bimarning üstigə təgküzüp, ularni sakaytkandin baxka, xu yərdə u heqkandak məjizə yaritalmidi. **6** Wə u ularning iman-ixənqsizlikidin həyran kaldi. **7** Andin u ətraptiki yeza-kəntlərni aylinip təlim bərdi. U on ikkiylənni yenioga qakirdi wə [həlk arisiogа] ikki-ikkidin əwətixkə baxlidi. U ularogа napak rohlarni həydəx hokukini bərdi; **8** wə ularogа: — Səpərdə yeninglarogа hasidin baxka nərsə eliwalmanglar, nə hurjun nə nan eliwalmanglar, bəlwaogka pulmu salmanglar, **9** putunglarogа kəxlərni kiyinglar, birak ikki yəktək kiyiwalmanglar, — dəp tapilidi. **10** U yənə: — [Bir yurtka baroginginglarda], kimning əyigə [kobul kilinip] kirsənglar, u yurttin kətküqə xu əydila turunglar. **11** Kaysi yərdikilər silərni kobul kilmisa, xundakla səzünglarni anglimisa, u yərdin kətkininglarda, ularogа agah-guwah bolsun üqün ayiogинglardiki topini kekiwetinglar! — dedi. **12** Xuning bilən ular yologa qikip, kixilərni gunahlirioga towa kilixka jar selip ündidi. **13** Ular nuroun jinlarni həydidi, nuroun bimarlarni zəytun meyi bilən məsih kilip sakaytti. **14** Uning nami məxhur bologaqka, Herod padixah uning həkkidə anglap: «Bu adəm [qoqum] ölümdin tirilgən Qəmüldürgüqi Yəhyadur. Xuning üqün muxu alahidə kudrətlər uningda küqini kərsitidu» dəytti. **15** Baxkilar: «U Ilyas [pəyogəmbər]» desə, yənə bəzilər: «Burunki pəyogəmbərlərdək bir pəyogəmbər bolsa kerək» deyixətti. **16** Birak bularni angliogan Herod: — Mən kallisini aloган Yəhyaning əzi xu — u ölümdin tiriliptu! — dedi. **17** Herodning bundak deyixining səwəbi, u [əgəy] akisi Filipning ayali Herodiyəning wəjidin adəm əwətip Yəhyani tutup, zindanoga taxlioganidi. Qünki u xu ayal bilən nikahlanoganidi; Yəhya Herodka [tənbih berip]: «Akangning ayalini tartiwelixing Təwrat kanunioga hilap» dəp kayta-kayta degənidi. **19** Xuning üqün Herodiyə Yəhyaoga adawət saklaytti; uni əltürməkqi boloган bolsimu, lekin xundak kilalmaytti. **20** Qünki Herod Yəhyani diyanətlik wə mukəddəs adəm dəp bilip, uningdin korkatti, xunglaxka uni koogdaytti; u uning səzlirini angliogan qaoglirida alakzadə bolup ketətti, lekin yənila səzlirini anglaxka amrak idi. **21** Əmma [Herodiyə kütkən] pəyt ahir yetip kəldi; Herod tuoguloган künidə əz əməldarliri, mingbexiliri wə Galiliyə əlkisidiki katta ərbablarni ziyapət bilən kütüwaldi; **22** helikі Herodiyəning kizi sorunoga qüxüp ussul oynap bərdi. Bu Herod wə həmdastihan bologanlaroga bəkmu yarap kətti. Padixah kizogа: — Məndin nemə tələp kilsang, xuni berimən, — dedi. **23** Andin u kəsəm kilip yənə: — Məndin nemə tələp kilsang, hətta padixahlikimning yerimini desəngmu xuni berimən, — dedi. **24** Kiz sirtka qikip, anisidin: — Nemə tələp kilay? — dəp soriwidi, anisi: — Qəmüldürgüqi Yəhyaning kallisini tələp kil, — dedi. **25** Kiz dərhal padixahning aldiogа aldirap kirip: — Qəmüldürgüqi Yəhyaning kallisini hazirla bir təhsigə koyup əkilixlirini halaymən, — dedi. **26** Padixah buningogа nahayiti həsrət qəkkən bolsimu, kəsəmliri tüpəylidin wə dastihanda olturoganlar wəjidin, uningogа bərgən səzidin yanogusi kəlmidi. **27** Xunga padixah dərhal bir jallat əwətip, uning kallisini elip kelixni əmr kildi. Jallat zindanoga berip Yəhyaning kallisini elip, **28** uni bir təhsigə koyup, kizning aldiogа elip kelip uningogа bərdi. Kiz uni anisiogа tapxurdi. **29** Bu ixni angliogan Yəhyaning muhlisliri kelip, jəsətni elip ketip bir kəbrigə koydi. **30** Kaytip kəlgən rosullar Əysaning yenioga yioqildi, nemə kiloganliri həm nemə təlim bərgənlirini uningogа məlum kilixti. **31** Kelip-ketiwatkanlar nahayiti kəplikidin ularogа tamaklinixkimu wakit qikmidi. Xunga u ularogа: — Yürünglar, mən bilən hilwət bir jayogа berip, birdəm aram elinglar, — dedi. **32** Buning bilən ular kemigə qüxüp, hilwət bir qəl yərgə karap mangdi. **33** Birak nuroun kixilər ularning ketiwatkanlikini baykap, ularni tonuweliwidi, ətraptiki barlik xəhərlərdin piyadə yologa qikip, yügürüp, ulardin burun u yərgə berip yioqilixti. **34** Əysa kemidin qüxüp, zor bir top adəmni kərüp, ularning padiqisiz koy padisidək bologanlikioga iq aogritti. Xunga u ularogа kəp ixlarni əgitixkə baxlidi. **35** Kəq kirip kaloganda, muhlisliri uning yenioga kelip: — Bu qəl bir jay ikən, kəq kirip kətti. **36** Halayikni yologa seliwətkən bolsang, ular ətraptiki kənt-kixlaklaroga berip, əzlirigə nan setiwalsun; qünki ularda yegüdək nərsə yok, — dedi. **37** Lekin u ularogа jawabən: — Ularogа ezünglar ozuk beringlar, — dedi. Muhlislar uningdin: — Ikki yüz kümüx dinarogа ularogа nan əkelip ularni ozuklanduramduk? — dəp soridi. **38** Əysa ularogа: — Kanqə neninglar bar? Berip karap bekinglar, — dedi. Ular karap bakkandin keyin: — Bəxi bar ikən, yənə ikki belikmu bar ikən, — deyixti. **39** U ularogа kixilərni top-top kilip yexil qimində olturoguzuxni buyrudi. **40** Halayik yüzdin, əlliktin səp-səp bolup olturuxti. **41** U bəx nan bilən ikki belikni kolioga elip, asmanoga karap [Hudaoga] təxəkkür-mədhiyə eytti, andin nanlarni oxtup, kəpqilikkə tutup berix üqün muhlislirioga berip turatti; ikki belikmimu həmməylənga tarkitip bərdi. **42** Həmməylən yəp toyundi. **43** [Muhlislar] exip kaloган nan wə belik parqilirini lik on ikki sewətkə teriwaldi. **44** Nanlarni yegən ərlərning sanila bəx mingqə idi. **45** Bu ixtin keyinla, u muhlisliriogа əzüm bu halayikni yologa seliwetimən,

angoŋiqə silər kemigə olturup, dengizning ḳarxi ḳiroŋiḳidiki Bəyt-Saida yezisioŋa ətüp turunglar, dəp buyrudi. **46** Ularni yoloŋa seliwətkəndin keyin, u dua-tilawət ḳilix üqün taoŋḳa qiḳti. **47** Kəq kirgəndə, kemə dengizning otturisioŋa yətkənidi, u əzi yaloŋuz ḳuruḳluḳta idi. **48** U muhlislirining palaḳni küqəp uruwatḳanliḳini kərdi; qünki xamal tətür yənilixtə qiḳḳanidi. Keqə tətinqi jesək waḳtida, u dengizning üstidə mengip, muhlisliri tərəpkə kəldi wə ularning yenidin ətüp ketidioŋandək ḳilatti. **49** Lekin ular uning dengizning üstidə mengip keliwatḳanliḳini kərüp, uni alwasti ohxaydu, dəp oylap quḳan selixti. **50** Qünki ularning həmmisi uni kərüp sarasimigə qüxti. Lekin u dərhəl uloroa: — Yürəklik bolunglar, bu mən, ḳorḳmanglar! — dedi. **51** U kemigə, ularning yenioa qiḳḳandila, xamal tohtidi. Ular buningdin ḫoxidin kətküdək dərijidə ḳattiḳ həyran ḳelixip, nemini oylaxni bilməytti; **52** qünki ular nan berix [məjizisini] tehiqə qüxənmigənidi, ularning ḳəlbi bihud ḫaləttə turatti. **53** Ular dengizning ḳarxi təripigə ətüp, Ginnisarət degən yurtta [ḳuruḳluḳḳa] qiḳip, kemini baoŋlap ḳoydi. **54** Ular kemidin qüxüxi bilənla, [halayi'ḳ] uni dərḫəl tonuwelip, **55** ətraptiki həmmə jaylaroa yügürüxüp bardi wə «U palanqi yərgə qüxüptu» dəp anglixi bilənla, bimarlarni zəmbilgə selip, xu yərgə [uning aldioa] elip berixti. **56** U məyli yeza, məyli xəḫər yaki ḳixlaḳlaroa barsun, ḫəlḳ aoŋriḳlarni bazarlaroa elip qiḳip yatḳuzatti; ular uningdin aoŋriḳlar ḫeq bolmioanda sening yepinqangning pexigə bolsimu ḳolini təgküzüwalsaḳ dəp ətündi. Uningoa ḳolini təgküzgənlərning ḫəmmisi saḳaydi.

7 Bu qaoŋda, Pərisiylər wə Təwrat ustazliridin bəziliri Yerusalemdin kelip uning aldioa yioŋildi; **2** xu Pərisiylər wə Təwrat ustazliri uning muhlisliridin bəzilirining tamaḳni ḳolini yumay, yəni «napaḳ» ḫalda yəwatḳanliḳini kərüp, uningdin: — Muhlisliring nemixḳa ata-bowilirimizning ən'ənilirigə riayə ḳilmay, bəlki yuyulmioan ḳolliri bilən tamaḳ yəydu? — dəp soraxti (qünki Pərisiylər wə pütün Yəḫudiylar ata-bowiliri təripidin ḳalduruloan ən'ənini qing tutḳaqḳa, awwal ḳollirini əstayidilliḳ bilən yumisa, tamaḳ yeməydu. Xuningdək bazardin ḳaytip kəlgəndimu, ular ḳol yumay birnərsə yeməydu. Uningdin baxḳa, piyalə-ḳədəḫ, das-qəgün wə mis ḳaqilar wə diwanlarni yuyux tooŋrisida tapxuruloan nuroŋunlioan ən'ənilərdimu qing turidu). **6** U uloroa jawab berip mundaḳ dedi: — Yəxaya pəyoəmbər silər sahtipəzlər tooŋranglarda aldin'ala toptooŋra bexarət bərgən! [uning] yazmisida pütülgəndək: — «Muxu həlḳ aoŋzida Meni ḫərmətligini bilən, Biraḳ ḳəlbi Məndin yiraḳ; **7** Ular Manga biḫudə ibadət ḳilidu. Ularning əgətkən təlimliri pəḳət insanlardin qiḳḳan pətiwalarla, halas». **8** Qünki silər Hudaning əmrini taxlap ḳoyup, insanlarning ən'ənisini qing tutiwalidikənsilər — das-qəgün, piyalə-ḳədəḫlərni yuyux wə xuningoa ohxap ketidioan nuroan baxḳa ixlarni ən'ənə ḳilip yürisilər. **9** U uloroa yənə mundaḳ dedi: — Silər əzliringlarning ən'ənisini qing tutimiz dəp Hudaning əmrini əpqillik bilən bir qətkə ḳayrip ḳoydunglar! **10** Qünki Musa [pəyoəmbər]: «Ata-anangni ḫərmət ḳil» wə «Atisi yaki anisini ḫaḳarətligənlər ələümgə məḫkum ḳilinsun» dəp əmr ḳiloan. **11** Lekin silər: — Birsi «Atisi yaki anisioa: — Mən silərgə yardəm bərgüdək nərsilərni alliḳaqan «ḳurban ḳilip» Hudaoa atiwəttim — desila, **12** xu kixining ata-anisining ḫalidin həwər elixoa bolmaydu, dəp əgitisilər. **13** Xundaḳ ḳilip, silər [əwladliringlaroa] tapxuroan ən'ənənglərni dəp Hudaning əmrini yoḳḳa qiḳiriwəttinglar, wə xuningoa ohxax kəp ixlarni ḳilisilər. **14** Andin halayiḳni yənə yenioa qaḳirip, uloroa: — Həmminglar manga ḳulaḳ selinglar wə xuni qüxininglarki, **15** insanning sirtidin iqigə kiridioan nərsilərning ḫeqḳandiḳi uni napaḳ ḳilmaydu, bəlki əz iqidin qiḳidioan nərsilər bolsa, ular insanni napaḳ ḳilidu. **16** Anglioudək ḳuliḳi barlar buni anglisun! — dedi. **17** U halayiḳtin ayrilip əygə kirgəndə, muhlisliri uningdin bu təmsil ḫəḳḳidə soridi. **18** U uloroa: — Silərmu tehiqə qüxənməy yürüwatamsilər?! Sirttin insanning iqigə kiridioan ḫərḳandaḳ nərsining uni napaḳ ḳilalmaydioanliḳini tonup yətməywatmamsilər? **19** [Sirttin kirgən nərsə] insanning ḳəlbigə əməs, axḳazinioa kiridu, andin u yərdin tərət bolup taxlinidu, — dedi (u bu gəpni deyix bilən, ḫəmmə yeməkliklərni ḫalal ḳiliwətti). **20** U yənə səz ḳilip mundaḳ dedi: — Insanning iqidin qiḳidioinila, insanni napaḳ ḳilidu. **21** Qünki xular — yaman niyətlər, zinahorluḳ, jinsiy buzuḳluḳlar, ḳatilliḳ, ooŋriliḳ, aqkəzlük, rəzilliklər, aldamqiliḳ, xəḫwaniyliḳ, ḫəsəthorluḳ, til-aḫanət, təkəbburluḳ wə ḫamaḳətliklər insanning iqidin, yəni uning ḳəlbidin qiḳidu **23** — bu rəzil ixlarning ḫəmmisi insanning iqidin qiḳip, ezini napaḳ ḳilidu. **24** U ornidin turup u yərdin ayrilip, Tur wə Zidon ətrapidiki rayonloroa bardi wə bir əygə kirdi. Gərqə u buni ḫeqkim bilmisun degən bolsimu, lekin yoxurup ḳalalmidi. **25** Dərwəkə, napaḳ roḫ qaplaxḳan kiqik bir ḳizning anisi uning tooŋrisidiki həwərni angliolan ḫaman yetip kelip, uning ayioŋioŋa yiḳildi **26** (ayal Yunanliḳ bolup, Suriyə əlkisidiki Fənikiy millitidin idi). U uningdin ḳizidin jinni ḫəydiwetixni ətündi. **27** Lekin Əysa uningoa: — Aldi bilən balilar ḳorsiḳini toyoŋuzsun; qünki balilarning nenini kiqik itlaroa taxlap berix tooŋra əməs, — dedi. **28** Lekin u buningoa jawabən: — Durus, i Rəb, biraḳ ḫətta itlarmu üstəl astida turup balilardin qüxkən nan uwaḳlirini yəydioŋu, — dedi. **29** Əysa uningoa: — Sening muxu səzüng tüpəylidin yolungoa ḳayt, jin ḳizingdin qiḳip kətti, — dedi. **30** Ayal əyigə ḳaytip kəlgəndə, mana ḳiz kariwatta yatatti, jin uningdin qiḳip kətkənidi. **31** Əysa yənə Tur wə Zidon xəḫirining ətrapidiki rayonlardin qiḳip, «On xəḫər» rayoni otturisidin ətüp, yənə Galiliyə dengizioa kəldi. **32** Halayiḳ uning aldioa tili eoŋir, gas bir adəmni elip kelip, uning uqisioa ḳolungni təgküzüp ḳoysang, dəp ətünüxti. **33** U u adəmni halayiḳtin ayrip bir qətkə tartip, barmaḳlirini uning ḳulaḳlirioa tiḳti, tükürüp, [barmiḳini] uning tilioa təgküzdi. **34** Andin u asmanoa ḳarap uḫ tartip horsinoandin keyin, u adəmgə: «əffata» (mənisi «eqil») dedi. **35** U adəmning ḳulaḳliri dərḫəl eqilip, tilimu eqilip rawan gəp ḳilixḳa baxlidi. **36** Əysa uloroa buni ḫeqkimgə eytmasliḳni tapilidi. Lekin uloroa ḫərḳanqə tapilioan bolsimu, bu həwərni yənila xunqə kəng tarḳitiwətti. **37** Halayiḳ [bu ixḳa] mutləḳ ḫayran ḳelixip: — U ḫəmmə ixlarni ḳaltis ḳilidikən! Ḫətta gaslarni anglaydioan, gaqilarni səzləydioan ḳilidikən, — deyixti.

8 Xu künlərdə, yənə zor bir top halayiḳ yioŋiloanidi. Ularning yegüdək ḫeqnemisi bolmioaqḳa, u muhlislirini yenioa qaḳirip: **2** — Bu halayiḳḳa iqim aoŋriydu. Qünki ular mening yenimda turoŋili üq kün boldi, ularda yegüdək ḫeqnərsimu ḳalmidi. **3** Ularni əylirigə aq ḳorsaḳ ḳaytursam, yolda ḫalidin ketixi mumkin. Qünki bəziliri yiraḳtin kəlgənikən, — dedi. **4** Muhlisliri buningoa jawabən: — Bundaḳ hilwət bir jayda bu kixilərni toyduroudək nanni nədin tapḳili bolsun? — deyixti. **5** — Ḳanqə neninglar bar? — dəp soridi u. Yəttə, — deyixti ular. **6** Buning bilən u həlḳni yərdə olturuxḳa buyrudi. Andin yəttə nanni ḳolioa aldi wə [Hudaoa] təxəkkür-mədḫiyə eytip oxtup, kəpqilikkə tutuxḳa muhlisliroa bərdi. Ular halayiḳḳa üləxtürüp bərdi. **7** [Muhlislar]da yənə birḳanqə kiqik beliḳmu bar idi. U Hudaoa təxəkkür eytip ularni bərikətləp,

muhlislirioƣa üləxtürüp berixni eytti. **8** Halayiķ toyoƣuqə yedi; ular exip ķaloƣan parqilarni yəttə sewətkə teriwaldi. **9** Yegənlər tət mingqə kixi idi. U ularni yoloƣa saldi, **10** andin muhlisliri bilən billə dərhal kemigə qüxüp, Dalmanuta tərəplirigə bardi. **11** Pərisiylər qiķip, uni sinax məķsitidə uningdin bizgə asmandin bir məjizilik alamət kərsətsəng, dəp tələp ķilixip, uning bilən munaziriləxkili turdi. **12** U iqidə bir uluƣ-kiqik tinip: — Bu dəwr nemixķa bir «məjizilik alamət»ni istəp yüridu? Xuni silərgə bərhək eytip ķoyayki, bu dəwrgə ḥeqķandaķ məjizilik alamət kərsitilməydu, — dedi. **13** Andin ulardin ayrilip, yənə kemigə qiķip, dengizning u qetigə ətüp kətti. **14** Muhlislar nan elip kelixni untuƣan bolup, kemidə bir tal nandin baxķa yəydioƣini yoķ idi. **15** U ularni agaḥlandurup: — Ehtiyat ķilinglar, Pərisiylərning eqitķusi wə Ḥerodning eqitķusidin ḥezi bolunglar, — dedi. **16** Muhlislar əzara mulaḥizilixip: — Uning bundaķ deyixi nan əkəlmigənlikimizdin bolsa kerək, — deyixti. **17** Əysa ularning nemə [deyixiwatķanliķini] bilip: — Nemixķa nan yoķluķi tooƣrisida mulaḥizə ķilisilər? Silər tehiqə pəm-parasət yaki qüxənqigə igə bolmidinglarmu? Ķəlbliringlar tehimu bihudlixip ketiwatamdu? **18** Kəzünglar turup kərməywatamsilər? Ķuliķinglar turup anglimaywatamsilər? Esinglarda yoķmu? **19** Bəx ming kixigə bəx nanni oxtuƣinimda, parqilaroƣa liķ toloƣan ķanqə kiqik sewətni yioƣiwaldinglar? — dedi. — On ikkini, — jawab bərdi ular. **20** — Yəttə nanni tət ming kixigə oxtuƣinimda, parqilaroƣa liķ toloƣan ķanqə sewətni yioƣiwaldinglar? — dedi u. — Yəttini, — Jawab bərdi ular. **21** U ularoƣa: — Undaķta, ķandaķsigə silər tehi qüxənməysilər? — dedi. **22** Ular Bəyt-Saida yezisioƣa kəldi; halayiķ bir kor adəmni uning aldioƣa elip kelip, uningoƣa ķolungni təgküzüp ķoysang, dəp ətündi. **23** U kor adəmning ķolidin tutup yezining sirtioƣa yetiləp bardi; uning kəzlirigə tükürüp, üstigə ķollirini təgküzüp: — Birər nərsə kərüwatamsən? — dəp soridi. **24** U bexini kətürüp: — Kixilərni kərüwatimən; ular huddi mengip yürüwatķan dərəhlərdək kərünüwatidu, — dedi. **25** Andin u ķaytidin ķollirini u adəmning kəzlirigə təgküzdi. U kəzlirini eqiwidi, kəzliri əsligə kelip, ḥəmmə nərsini eniķ kərdi. **26** Əysa uni əyigə ķayturup: — Yezioƣimu kirmə, yaki yezidiki ḥeqkimgə bu ixni uķturma, — dəp tapilidi. **27** Əysa muhlisliri bilən qiķip Ķəysəriyə-Filippi rayonioƣa ķaraxlik kənt-yezilaroƣa bardi. Yolda u muhlisliridin: — Kixilər meni kim dəydu? — dəp soridi. **28** Ular uningoƣa: — Bəzilər seni Qəmüldürgüqi Yəḥya, bəzilər Ilyas [pəyoƣəmbər] wə yənə bəzilər ilgiriki pəyoƣəmbərlərdin biri dəp ķaraydikən, — dəp jawab berixti. **29** U ulardin: — Əmdi silərqu, silər meni kim dəp bilisilər? — dəp soridi. Petrus jawabən: — Sən Məsiḥdursən, — dedi. **30** U ularoƣa əzi tooƣruluķ ḥeqkimgə tinmaslikni jiddiy tapilidi. **31** Xuning bilən u Insan'ooƣlining nuroƣun azab-oķubət tartixi, aķsaķallar, bax kaḥinlar wə Təwrat ustazliri təripidin qətkə ķeķilixi, əltürülüxi wə üq kündin keyin tirildürülüxi muķərrər ikənlikini [muhlisliroƣa] əgitixkə baxlidi. **32** U bu ixni oquķ-axkara sezləp bərdi. Buning bilən Petrus uni bir qətkə tartip, uni əyibləxkə baxlidi. **33** Lekin u burulup muhlisliroƣa ķarap, Petrusni əyibləp: — Arķamoƣa ət, Xəytan! Sening oylioƣanliring Hudaning ixliri əməs, insanning ixliridur, — dedi. **34** Andin muhlisliri bilən halayiķnimu qaķirip mundaķ dedi: — Kimdəkim manga əgixixni niyət ķilsa, əzidin keqip, əzining krestini kətürüp manga əgəxsun! **35** Qünki kimdəkim əz jenini ķutķuzay desə, qoķum uningdin məḥrum bolidu; lekin kimdəkim mən üqün wə hux həwər üqün əz jenidin məḥrum bolsa, uni ķutķuzidu. **36** Qünki bir adəm pütkül dunyaoƣa igə bolup, jenidin məḥrum ķalsa, buning nemə paydisi bolsun?! **37** U nemisini jenioƣa tegixsun?! **38** Qünki kimdəkim zinahor wə gunaḥkar bu dəwr aldida məndin wə mening səzlirimdin nomus ķilsa, Insan'ooƣlimu atisining xan-xəripi iqidə muķəddəs pərixtilər bilən billə kəlginidə, uningdin nomus ķilidu.

9 U ularoƣa yənə: — Mən silərgə xuni bərhək eytip ķoyayki, bu yərdə turoƣanlarning arisidin ölümning təmini tetixtin burun jəzmən Hudaning padixaḥliķining küq-ķudrət bilən kəlgənlikini kəridioƣanlar bardur. **2** Wə altə kündin keyin, Əysa Petrus, Yaķup wə Yuḥannani ayrip elip, egiz bir taoƣķa qiķti. U yərdə uning siyaķi ularning kəz aldidila əzgirip, **3** kiyimliri yər yüzidiki ḥeqbir aķartķuqimu aķartalmioƣudək dərijidə parķirap ķardək ap'aķ boldi. **4** Ularning kəz aldida Musa wə Ilyas [pəyoƣəmbərlər] tuyuķsiz kəründi; ular Əysa bilən səzlixiwatķanidi. **5** Petrus bu ixķa jawabən Əysaoƣa: — Ustaz, bu yərdə boloƣinimiz intayin yahxi boldi! Birini sanga, birini Musaoƣa, yənə birini Ilyaskə atap bu yərgə üq kəpə yasayli! — dedi **6** (qünki Petrus nemə deyixini bilməy ķaloƣanidi, qünki ular ķorķunqķa qemüp kətkənidi). **7** Tuyuķsiz bir parqə bulut ularni ķapliwaldi wə buluttin: «Bu Mening səyümlük Ooƣlumdur; uningoƣa ķulaķ selinglar!» degən awaz anglandi. **8** Ular lappidə ətrapioƣa ķarixiwidi, lekin yənə ḥeqkimni kərmidi, əz yenida pəķət Əysanila kərdi. **9** Ular taoƣdin qüxüwatķanda, Əysa ularoƣa, Insan'ooƣli əlümdin tirildürülmigüqə, kərgənlirini ḥeqkimgə eytmasliķni əmr ķilip tapilidi. **10** Ular uning bu səzini kəngligə püküp, «elümdin tirilix» degənning zadi nemə ikənliki ḥəķķidə əzara mulaḥiziləxti. **11** Ular uningdin yənə: — Təwrat ustazliri nemə üqün: «Ilyas [pəyoƣəmbər Məsiḥ kelixtin] awwal ķaytip kelixi kerək» deyixidu? — dəp soraxti. **12** U ularoƣa jawabən: — Ilyas [pəyoƣəmbər] dərwəķə [Məsiḥtin] awwal kelidu, andin ḥəmmə ixni orniƣa kəltüridu; əmdi nemixķa muķəddəs yazmilarda Insan'ooƣli kəp azab-oķubət qekidu wə horlinidu, dəp pütülgən? **13** Lekin mən silərgə xuni eytayki, Ilyas [pəyoƣəmbər] dərḥəķiķət kəldi wə dəl muķəddəs yazmilarda u ḥəķķidə pütülgəndək, kixilər uningoƣa nemini halisa xundaķ ķildi. **14** Ular muhlislarning yenioƣa ķaytip baroƣinida, zor bir top adəmlərning ularning ətrapioƣa oliwaloƣanliķini, birnəqqə Təwrat ustazlirining ular bilən munazirə ķilixiwatķanliķini kərdi. **15** Uni kərgən pütün halayiķ intayin ḥəyran boluxti wə yügürüp kelip uning bilən salamlaxti. **16** U ulardin: — Ular bilən nemə tooƣruluķ munazirə ķilixiwatisilər, — dəp soridi. **17** Halayiķtin birəylən uningoƣa: — Ustaz, mən ooƣlumni sening aldingoƣa elip kəldim, qünki uningoƣa gaqa ķiloƣuqi bir roḥ qaplixiwaloƣan. **18** Ḥər ķetim roḥ uni qirmiwalsa, uni tartixturup yiķitidu, xuning bilən balining aoƣzi kəpüklixip, qixliri kirixip ketidu; ķaķxal bolup ķalidu. Muhlisliringdin jinni ḥəydiwətkəysilər dəp tilidim, birak ular ķilalmidi, — dedi. **19** U jawabən: — Əy etiķadsiz dəwr, silər bilən ķaqanoƣiqə turay?! Mən silərgə yənə ķaqanoƣiqə səwr ķilay? — Balini aldimoƣa elip kelinglar — dedi. **20** Ular balini uning aldioƣa elip kəldi. Əysani kərüx bilənla roḥ balining pütün bədinini tartixturuwətti. Bala yiķilip, aoƣzidin kəpük qiķķan peti yərdə yumilap kətti. **21** U balining atisidin: — Bu ix bexioƣa kəlginigə ķanqə uzun boldi? — dəp soridi. U: — Kiqikidin tartip xundaķ, **22** jin uni ḥalak ķilix üqün kəp ķetim otķa wə suoƣa taxlidi. Əmdi bir amal ķilalisang, bizgə iq aoƣritip xapaət ķiloƣaysən! — dedi. **23** Əysa uningoƣa: — «Ķilalisang!» dəysənoƣu! Ixənqtə boloƣan adəmgə ḥəmmə ix mumkindur! — dedi. **24** Balining atisi dərḥal: — Mən ixinimən; ixənqsizlikimgə mədət ķiloƣaysən! — dedi yioƣlap nida ķilip. **25** Əmdi Əysa kəpqilikning yügürüxüp kəlgənlikini kərüp, ḥeliķi napak roḥķa tənbiḥ berip: — Əy adəmni gas wə gaqa ķiloƣuqi roḥ! Buyruķ ķilimənki, uningdin qiķ, ikkinqi

kirgüqi bolma! — dedi. **26** Xu ḫaman jin bir qirḳiridi-də, balini dəḫxətlik tartixturup, uningdin qiḳip kətti. Bala ölüktək yetip ḳaldi, halayiḳning kəpinqisi «U əldi!» deyixti. **27** Lekin Əysa balini ḳolidin tutup yəlidi, bala ornidin turdi. **28** Əysa əygə kirgəndin keyin, muhlisliri uning bilən yaloɳuz ḳaloɳanda uningdin: — Biz nemə üqün jinni ḫəydiwetəlmiduḳ? — dəp soraxti. **29** U ularoɣa: — Bu hil [jin] dua wə rozidin baxḳa yol bilən qiḳirilmas, — dedi. **30** Ular xu yərdin ayrilip, Galiliyədin ətüp ketiwatatti. Birak u buni ḫeqkimning bilixini halimaytti. **31** Qünki u muhlisliriɣa: — Insan'ooɳli insanlarning ḳolioɣa tapxurulup, ular uni eltüridu. Əltürülüp üq kündin keyin u tirilidu, — degən təlimni beriwatatti. **32** Lekin [muhlislar] bu səzni qüxənmidi ḫəmdə uningdin soraxḳimu petinalmidi. **33** U KəpərNaḫum xəḫirigə kəldi. Əygə kirgəndə u ulardin: — Yolda nemə tooɳrisida mulaḫiziləxtinglar? — dəp soridi. **34** Lekin ular xük turdi, qünki ular yolda ḳaysimiz əng uluoɳ dəp bir-biri bilən mulaḫiziləxkənidi. **35** U olturup, on ikkəylənni yenioɣa qaḳirip, ularoɣa: — Kim birinqi boluxni istigən bolsa, xu ḫəmməylənning əng ahirkisi wə ḫəmməylənning hizmətkari bolsun, — dedi. **36** Andin u kiqik bir balini otturida turoɳuzdi wə uni ḳuqiḳioɣa elip turup, ularoɣa mundak dedi: **37** — Kim mening namimda muxundak kiqik balini ḳobul ḳilsa, meni ḳobul ḳiloɣan bolidu. Kim meni ḳobul ḳilsa, u meni əməs, balki meni əwətküqini ḳobul ḳiloɣan bolidu. **38** Yuḫanna uningoɣa: — Ustaz, sening naming bilən jinlarni ḫəydəwatḳan birsini kərduḳ. Lekin u biz bilən birgə sanga əgəxkənlərdin bolmioɣaqka, uni tostuḳ, — dedi. **39** Lekin Əysa: — Uni tosmanglar. Qünki mening namim bilən bir məjiza yaratḳan birsi arḳidinla mening üstümdin yaman gəp ḳilixi mumkin əməs. **40** Qünki bizgə ḳarxi turmioɣanlar bizni ḳollioɣanlardur. **41** Qünki mən silərgə xuni bərḫək eytip ḳoyayki, Məsiḫkə mənsup boloɣanliḳinglar üqün, mening namimda silərgə ḫətta birər piyalə su bərgən kiximu əz in'amioɣa erixməy ḳalmaydu. **42** Lekin manga etiḳad ḳiloɣan bundak kiqiklərdin birini gunaḫka putlaxturoɣan ḫərḳandak adəmni, u boynioɣa yooɳan tügmən texi esiloɣan ḫalda dengizoɣa taxliwetilgini əwzəl bolatti. **43** Əgər əmdi ḳolung seni gunaḫka putlaxtursa, uni kesip taxliwət. Qünki ikki ḳolung bar ḫalda dozahka, yəni əqürülməs otka kirginingdin kərə, qolak ḫalda ḫayatliḳka kirgining əwzəldur. **(Geenna g1067)** **44** Qünki dozahta xularni [yəydioɣan] ḳurt-ḳongoɳuzlar əlməydu, yalḳunluḳ ot eqməydu. **45** Əgər əmdi putung seni [gunaḫka] putlaxtursa, uni kesip taxliwət. Qünki ikki putung bar ḫalda dozahka, yəni əqürülməs otka taxlanoɳiningdin kərə, tokur ḫalda ḫayatliḳka kirgining əwzəl. **(Geenna g1067)** **46** Qünki dozahta xularni [yəydioɣan] ḳurt-ḳongoɳuzlar əlməydu, yalḳunluḳ ot eqməydu. **47** Əgər kəzüng seni [gunaḫka] putlaxtursa, uni oyup taxliwət. Ikki kəzüng bar ḫalda otluḳ dozahka taxlanoɳiningdin kərə, singar kəzlük bolup Hudaning padixaḫliḳioɣa kirgining əwzəl. **(Geenna g1067)** **48** Qünki dozahta xularni [yəydioɣan] ḳurt-ḳongoɳuzlar əlməydu, yalḳunluḳ ot eqməydu. **49** Ḫəmmə adəm ot bilən tuzlinidu wə ḫərbir ḳurbanliḳ tuz bilən tuzlinidu. **50** Tuz yahxi nərsidur. Ḫalbuki, əgər tuz əz tuzluḳini yoḳatsa, uningoɣa ḳaytidin tuz təmini ḳandaḳmu kirgüzgili bolidu? Əzünglarda tuz tepilsun wə bir-biringlar bilən inaḳliḳta ətünglar.

10 U u yərdin ḳozoɳilip, Yəḫudiyə əlkisi tərəpliridin ətüp, Iordan dəryasining u ḳetidiki rayonlaroɣimu bardi. Top-top adəmlər yənə uning ətrapioɣa olixiwaloɣanidi. U aditi boyiqə ularoɣa təlim berixkə baxlidi. **2** Bəzi Pərisiylər uning yenioɣa kelip uni ḳiltaḳka qüxürüx məḳsitidə uningdin: — Bir adəmning ayalini talaḳ ḳilixi Təwrat ḳanunioɣa uyoɣunmu? — dəp soridi. **3** Lekin u jawabən: — Musa [pəyoɣəmbər] silərgə nemə dəp buyruoɣan? — dedi. **4** Ular: — Musa [pəyoɣəmbər] kixining ayalini bir parqə talaḳ heti yezipla talaḳ ḳilixioɣa ruhsət ḳiloɣan, — deyixti. **5** Əysa ularoɣa: — Tax yürəklikinglardin u silərgə bu əmrni pütkən; **6** lekin Huda aləm apiridə boloɣinida [insanlarni] «Ər wə ayal ḳilip yaratti». **7** «Xu səwəbtin ər kixi ata-anisidin ayrilidu, ayali bilən birlixip **8** ikkilisi bir tən bolidu». Xundak ikən, ər-ayal əmdi ikki tən əməs, bəlki bir tən bolidu. **9** Xuning üqün, Huda ḳoxḳanni insan ayrimisun, — dedi. **10** Ular əygə ḳaytip kelip kirgəndə, muhlisliri uningdin bu ḫəḳtə soridi. **11** U ularoɣa: — Ayalini talaḳ ḳilip, baxḳa birini əmrigə aloɣan kixi ayalioɣa gunaḫ ḳilip zina ḳiloɣan bolidu. **12** Erini ḳoyuwetip, baxḳa ərgə təgkən ayalmu zina ḳiloɣan bolidu, — dedi. **13** Ḳolungni təgküzgəysən dəp, kixilər kiqik balilirini uning aldioɣa elip keliwatatti. Birak muhlislar elip kəlgənlərni əyiblidi. **14** Buni kərgən Əysa aqqiḳlinip, muhlisliriɣa: Balilar aldimoɣa kəlsun, ularni tosmanglar. Qünki Hudaning padixaḫliḳi dəl muxundakларoɣa təwədur. **15** Mən silərgə xuni bərḫək eytip ḳoyayki, Hudaning padixaḫliḳini səbiy balidək ḳobul ḳilmisa, uningoɣa ḫərgiz kirəlməydu, — dedi. **16** Xuning bilən u balilarni ḳuqiḳioɣa elip, ularoɣa ḳollirini təgküzüp bəht tilidi. **17** U yoloɣa qiḳḳanda, birsi uning aldioɣa yügürüp kelip, uning aldida tizlinip uningdin: — I yahxi ustaz, mən ḳandak ḳilsam mənggülük ḫayatka miraslik ḳilimən? — dəp soridi. **(aiōnios g166)** **18** Lekin Əysa uningoɣa: — Meni nemixḳa yahxi dəysən? Pəḳət biridin, yəni Hudadin baxḳa ḫeqkim yahxi əməstur. **19** Sən Təwrattiki «Zina ḳilma, ḳatillik ḳilma, ooɳrilik ḳilma, yaloɣan guwaḫlik bərmə, hiyanət ḳilma, ata-anangni ḫərmət ḳil» degən pərḫiz-pərzlərni bilisən, — dedi. **20** U adəm jawabən: — Ustaz, bularning ḫəmmisigə kiqikimdin tartip əməl ḳilip keliwatimən, — dedi. **21** Əysaning uningoɣa ḳarap muḫəbbiti ḳozoɣaldi wə uningoɣa: — Səndə yənə bir ix kəm. Berip pütün mal-mülkingni setip, pulini yoḳsullaroɣa bərgin wə xundak ḳilsang, ərxtə həzinəng bolidu; andin kelip krestni kətürüp manga əgəxkin! — dedi. **22** Lekin muxu səzni anglap, uning qirayi tutulup, ḳayoɳuoɣa qəmüp u yərdin kətti. Qünki uning mal-dunyasi naḫayiti kəp idi. **23** Andin Əysa qərisigə səpselip ḳarap, muhlisliriɣa: — Mal-dunyasi kəplərning Hudaning padixaḫliḳioɣa kirixi nemidegən təsliktə bolidu-ḫə! — dedi. **24** Muhlislar uning səzlirigə intayin ḫəyran boluxti, lekin Əysa ularoɣa yənə jawabən: — Balilirim, mal-mülükkə tayanoɣanlar üqün Hudaning padixaḫliḳioɣa kirix nemidegən təs-ḫə! **25** Təgining yingnining kəzidin ətüxi bay adəmning Hudaning padixaḫliḳioɣa kirixidin asandur! — dedi. **26** Ular buni anglap intayin bək ḫəyran boluxup, bir-biridin: Undakta, kim nijatka erixələydu? — dəp soraxti. **27** Əysa ularoɣa ḳarap: — Bu ix insan bilən wujudka qiḳixi mumkin əməs, lekin Huda üqün mumkin əməs bolmaydu; qünki Hudaoɣa nisbətən ḫəmmə ix mumkin bolidu, — dedi. **28** Buning bilən Petrus uningoɣa: — Mana, biz bolsaḳ, ḫəmmini taxlap sanga əgəxtuḳ!? — degili turdi. **29** Əysa uningoɣa jawabən mundak dedi: — Mən silərgə bərḫək xuni eytip ḳoyayki, mən üqün wə hux həwər üqün əyi, aka-ukiliri, aqa-singilliri, atisi, anisi, ayali, baliliri yaki yər-zeminliridin waz kəqkənlərning ḫəmmisi **30** bu zamanda bularning yüz ḫəssisigə, yəni əy, aka-uka, aqa-singil, ana, balilar wə yər-zeminlaroɣa (ziyankəxliklər ḳoxuloɣan ḫalda) muyəssər bolmay ḳalmaydu wə kelidioɣan zamandimu mənggülük ḫayatka erixməy ḳalmaydu. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Lekin xu qaoɣda nuroɣun aldida turoɣanlar arḳioɣa etidu, nuroɣun arḳida turoɣanlar aldioɣa etidu. **32** Ular Yerusalemoɣa qiḳidioɣan yolda idi, Əysa ḫəmmining aldida ketiwatatti. [Muhlisliri] bək ḫəyran idi ḫəmdə uningoɣa əgəxkənlərmu ḳorḳunq iqidə ketiwatatti. Əysa on ikkəylənni

yənə əz yenioɣa tartip, ularoɣa əz bexioɣa qüxidioɣanlirini uƙturuxƙa baxlap: **33** — Mana biz ƫazir Yerusalemoɣa qikip ketiwatimiz. Insan'ooƣli bax kaƫinlar wə Təwrat ustazliroɣa tapxurulidu. Ular uni ɵlümgə məƫƙum ƙilidu wə yat ɵlliklərgə tapxuridu. **34** Ular bolsa uni məshirə ƙilip, ƙamqilap, uning üstigə təküridu wə uni ɵltüridu. Lekin üq kündin keyin u ƙayta tirilidu, — dedi. **35** Zəbədiyning ooƣulliri Yaƙup bilən Yuƫanna uning aldioɣa kelip: — Ustaz, səndin nemə tilisək orundap bərsəng, dəp ətünimiz, — deyixti. **36** U ularoɣa: — Silərgə nemə ƙilip beriximni halaysilər? — dedi. **37** — Sən xan-xəripingdə boloɣiningda, birimizni ong yeningda, birimizni sol yeningda olturoɣuzoɣaysən, — deyixti ular. **38** Əysa ularoɣa jawabən: — Nemə tələp ƙiloɣanliƙinglarni bilməywatisilər. Mən iqidioɣan ƙədəƫni iqələmsilər? Mən ƙobul ƙilidioɣan qəmüldürüxni silərmu ƙobul ƙilalamsilər? **39** — Ƙilalaymiz, — deyixti ular. Əysa ularoɣa: — Dərwəƙə, mən iqidioɣan ƙədəƫimni silərmu iqisilər wə mən ƙobul ƙilidioɣan qəmüldürülüx bilən qəmüldürülisilər. **40** Birak ong yaki sol yenimda olturuxƙa nesip bolux mening ilikimdə əməs; bəlki kimlərgə təyyarlanoɣan bolsa, xularoɣa berilidu, — dedi. **41** Buningdin həwər tapƙan [ƙaloɣan] on [muhlis] Yaƙup bilən Yuƫannadin hapa boluxƙa baxlidi. **42** Lekin Əysa ularni yenioɣa qakirip, mundak dedi: — Silərgə məlumki, yat ɑllər üstidiki ƫəkümran dəp ƫesablanoɣanlar ƙol astidiki həlƙ üstidin buyruƙwazlik ƙilip ƫakimiyət yürgüzidu, wə ƫoƙuƙdarliri ularni hojayinlarqə idarə ƙilidu. **43** Birak silərning aranglarda bundak ix bolmaydu; bəlki silərdin kim mərtiwilik boluxni halisa, u silərning hizmitinglarda bolsun; **44** wə kim aranglarda birinqi boluxni istisə, u ƫəmmə adəmning ƙuli bolsun. **45** Qünki Insan'ooƣlimu dərwəƙə xu yolda kepqilik mening hizmitimdə bolsun deməy, bəlki kepqilikning hizmitidə bolay wə jenimni pida ƙilix bədiligə nuroɣun adəmlərni ƫərlükkə qikiray dəp ƙəldi. **46** Ular Yeriho xəƫirigə kəldi. [Əysa] muhlisliri wə zor bir top adəmlər bilən billə Yerihodin qikƙan wakitta, Timayning Bartimay isimlik ƙarioɣu ooƣli yol boyida olturup, tiləmqilik ƙiliwatatti. **47** U «Nasarətlik Əysa»ning u yərdə ikənlikini anglap: — I Dawutning ooƣli Əysa, manga rəƫim ƙiloɣaysən! — dəp towlaxƙa baxlidi. **48** Nuroɣun adəmlər uni «Ün qikarma» dəp əyiblidi. Lekin u: — I Dawutning ooƣli, manga rəƫim ƙiloɣaysən, — dəp tehimu ünlük towlidi. **49** Əysa tohtap: Uni qakiringlar, — dedi. Xuning bilən ular ƙarioɣuni qakirip uningoɣa: — Yürəklik bol! Ornungdin tur, u seni qakiriwatidu! — deyixti. **50** U adəm qapinini selip taxlap, ornidin dəs turup Əysaning aldioɣa kəldi. **51** Əysa jawabən uningdin: — Sən meni nemə ƙil dəysən? — dəp soridi. Ƙarioɣu: — I igəm, ƙayta kəridioɣan bolsam'idi! — dedi. **52** Əysa uningoɣa: — Yolungoɣa ƙaytsang bolidu, etiƙading seni sakaytti, — dewidi, u xuan kərələydioɣan boldi wə yol boyi Əysaoɣa əgixip mangdi.

11 Ular Yerusalemoɣa yeƙinlixip, Zəytun teoɣining etikidiki Bəyt-Fagi wə Bəyt-Aniya yezilirioɣa yeƙin kəlginidə, u ikki muhlisioɣa aldin mangdurup ularoɣa: — Silər udulunglardiki yezioɣa beringlar. Yezioɣa kiripla, adəm balisi minip bakmioɣan, baoɣlaƙlik bir təhəyni kərisilər. Uni yexip bu yərgə yetilәp kelinglar. **3** Əgər birsi silərdin: «Nemixƙa bundak ƙilisilər?» dəp sorap ƙalsa, «Rəbning buningoɣa ƫajiti qüxti wə u ƫelila uni bu yərgə əwətip beridu» — dənglar, — dəp tapilidi. **4** Ular ketip aqa yol üstidiki əyning dərwazisi sirtida baoɣlaoɣlik turoɣan bir təhəyni kərdi. Ular tanini yəxti. **5** U yərdə turoɣanlardin bəzilər: — Təhəyni yexip nemə ƙilisilər? — deyixti. **6** Muhlislar Əysaning buyruoɣinidək jawab bərdi, ƫeliki kixilər ularoɣa yol ƙoydi. **7** Muhlislar təhəyni Əysaning aldioɣa yetilәp kelip, üstigə əz yepinqa-qapanlirini taxlidi; u üstigə mindi. **8** Əmdi nuroɣun kixilər yepinqa-qapanlirini yoloɣa payandaz ƙilip saldi; baxƙiliri dərəhlərdin xah-xumbilarni kesip yoloɣa yaydi. **9** Aldida mangoɣan wə kəynidin əgəxkənlər: «ƫosanna! Pərwərdigarning namida kəlgüqigə mubarək bolsun! **10** Atimiz Dawutning kelidioɣan padixaƫlikioɣa mubarək bolsun! Ərxiəlada təxəkkür-ƫosannalar oƙulsun!» — dəp warkirixatti. **11** U Yerusalemoɣa berip ibadəthana ƫoyliliroɣa kirdi; wə ətrapidiki ƫəmmini kəzdin kəqürgəndin keyin, wakit bir yərgə berip ƙaloɣaqƙa, on ikkəylən bilən billə yənə Bəyt-Aniyaoɣa qikti. **12** Ətisi, ular Bəyt-Aniyadin qikƙanda, uning ƙorsiki eqip kətkənidi. **13** Yiraƙtiki yopurmaƙlik bir tüp ənjür dərihini bayƙap, uningdin birər mewə tapalarmənmikin dəp yenioɣa bardi; lekin tüwigə kəlgəndə yopurmaƙtin baxƙa ƫeq nərsə tapalmidi. Qünki bu ənjür pixidioɣan pəsil əməs idi. **14** U dərəhkə səz ƙilip: — Buningdin keyin mənggü ƫeqkim səndin mewə yemigəy! — dedi. Muhlislirimu buni anglidi. **(aiōn g165)** **15** Ular Yerusalemoɣa kəldi; u ibadəthana ƫoyliliroɣa kirip, u yərdə elim-setim ƙiliwatƙanlarni ƫaydəxkə baxlidi wə pul tegixküqilərning xirəlirini, pahtək-kaptər satƙuqilarning orunduƙlirini erüwətti; **16** wə ƫeqkimning ƫeqƙandak mal-buyumlarni ibadəthana ƫoyliliridin kətürüp ətüxigə yol ƙoymidi. **17** U həlƙƙə: — Muƙəddəs yazmilarda: «Mening ɵyüm barlik ɑllər üqün dua-tilawəthana dəp atilidu» dəp pütülgən əməsmu? Lekin silər uni bulangƣilarning uwisioɣa aylanduruwəttinglar! — dəp təlim baxlidi. **18** Bax kaƫinlar wə Təwrat ustazliri buni anglap, uni yoƙitixning qarisini izdəxkə baxlidi; pütkül halayiƙ uning təlimigə təəjjuplinip ƙaloɣaqƙa, ular uningdin ƙorƙatti. **19** Kəqƙurun, u [muhlisliri] [bilən] xəƫərning sirtioɣa qikip kətti. **20** Ətisi səƫərdə, ular ənjür dərihining yenidin ətüp ketiwetip, dərəhning yiltizidin ƙurup kətkənlikini bayƙaxti. **21** [Dərəhni ƫalitini] esigə kəltürgən Petrus: — Ustaz, ƙara, sən ƙaroɣioɣan ənjür dərihi ƙurup ketiptu! — dedi. **22** Əysa ularoɣa jawabən mundak dedi: — Hudaning ixənqidə bolunglar. **23** Mən silərgə xuni bərƫək eytip ƙoyayki, kimdəkim bu taoɣƙa: Bu yərdin kətürülüp dengizoɣa taxlan!» desə wə xundakƙa kəlbidə ƫeq guman ƙilmay, bəlki eytƙinining əməlgə exixioɣa ixənq bar bolsa, u eytƙan ix uning üqün əməlgə axidu. **24** Xu səwəbtin mən silərgə xuni eytimənki, dua bilən tiligən ƫərbir nərsə bolsa, xuningoɣa erixtim, dəp ixininglar. Xunda, tiliginglar əməlgə axidu. **25** Wə ornunglardin turup dua ƙiloɣininglarda, birərsigə oɣuminglar bolsa, uni kəqürünglar. Xuning bilən ərxtiki Atanglarmu silərning gunaƫliringlarni kəqürüm ƙilidu. **26** Lekin silər baxƙilarni kəqürüm ƙilmisanglar, ərxtiki Atanglarmu silərning gunaƫliringlarni kəqürüm ƙilmaydu. **27** Ular Yerusalemoɣa ƙaytidin kirdi. U ibadəthana ƫoylilirida aylinip yürgəndə, bax kaƫinlar, Təwrat ustazliri wə akƙsakallar uning yenioɣa kelip: **28** — Sən ƙiliwatƙan bu ixlarni ƙaysi ƫoƙuƙƙa tayinip ƙiliwatisən? Sanga bu ixlarni ƙilix ƫoƙuƙini kim bərgən? — dəp soridi. **29** Əysa ularoɣa jawabən: — Mənmu silərdin bir soal soray. Silər uningoɣa jawab bərsənglar, mənmu bu ixlarni ƙaysi ƫoƙuƙƙa tayinip ƙiliwatƙanliƙimni eytip berimən: **30** — Yəƫya yürgüzgən qəmüldürüx bolsa, ərxtinmu, yaki insanlardinmu? Manga jawab bərsənglarqu! **31** Ular əzara mulaƫizə ƙilixip: — Əgər «ərxtin kəlgən» desək, u bizgə: «Undakƫa, silər nemə üqün Yəƫyaoɣa ixənmidinglar?» dəydu. **32** Əgər: «Insanlardin kəlgən» desək, ... bolmaydu! — deyixti (qünki barlik ƫəlƙ Yəƫyani pəyoɣəmbər dəp ƙarioɣaqƙa, ular ƫəlƙtin ƙorƙatti). **33** Buning bilən, ular Əysaoɣa: — Bilməymiz, — dəp jawab berixti. — Undakƫa, mənmu bu ixlarni ƙaysi ƫoƙuƙƙa tayinip ƙiliwatƙanliƙimni eytmaymən, — dedi u ularoɣa.

12 Andin, u ularoŋa təmsillər bilən səzləxkə baxlidi: — Bir kixi bir üzümzarlik bərpa kilip, ətrapini qitlaptu; u bir xarab kəlqiki kəziptu wə bir kəzət munarini yasaptu. Andin u üzümzarlikni baoŋwənlərgə ijarigə berip, əzi yaka yurtka ketiptu. **2** Üzüm pəsli kəlgəndə, baoŋwənlərdin üzümzarlikтiki mewilərdin [tegixlikini] əkelix üqün bir kulini ularning yenioŋa əwətiptu. **3** Lekin ular uni tutuwelip dumbalap, kuruk kol kayturuptu. **4** Hojayin yənə bir kulni ularning yenioŋa əwətiptu. Uni bolsa ular qalma-kesək kilip, bax-kəzini yerip, haкarətləp kayturuptu. **5** Hojayin yənə birsini əwətiptu. Lekin uni ular eltürüptu. U yənə tola kullarni əwətiptu, lekin ular bəzilirini dumbalap, bəzilirini eltürüptu. **6** Hojayinning yenida pakət uning səyümlük bir ooŋlila kaloŋaqka, ular ooŋlumnioŋu hərmət kilar dəp, u uni əng ahiri bolup baoŋwənlərning yenioŋa əwətiptu. **7** Lekin xu baoŋwənlər əzara: «Bu bolsa mirashor; kelinglar, uni eltürüwetəyli, xuning bilən mirasi bizningki bolidu!» deyixiptu. **8** Xunga ular uni tutup eltürüp, üzümzarlikning sirtioŋa taxliwetiptu. **9** Əmdi üzümzarlikning hojayini kandak kilidu? U əzi kelip baoŋwənlərni eltüridu wə üzümzarlikni baxkilaroŋa beridu. **10** Əmdi silər mukəddəs yazmilardin munu ayətni okup bakmioŋanmusilər? — «Tamqilar taxliwətkən tax bolsa, Burjək texi bolup tikləndi. **11** Bu ix Pərwərdigardindur, Kəzimiz aldida karamət bir ixtur» **12** Ular uning bu təmsilni əzlirigə karitip eytkanlikini qüxəndi; xunga ular uni tutux yolini izdəxti; halbuki, halayiktin korkuxup, uni taxlap ketip kaldi. **13** Xuningdin keyin, ular birnəqqə Pərisiy wə Herodning tərəpdarlirini uni əz səzi bilən kiltakka qüxürüx məkситida uning aldioŋa əwətti. **14** Ular kelip uningoŋa: — Ustaz, silini səmimiy adəm, adəmlərgə kət'iy yüz-hatirə kilmaydu, heqkimgə yan basmaydu, bəlki kixilərgə Hudaning yolini sadiklik bilən əgitip keliwatidu, dəp bilimiz. [Siliqə], [Rim imperatori] Kəysərgə baj-selik tapxurux Təwrat kanunioŋa uyoŋunmu-yok? **15** Zadi baj tapxuramduk-tapxurmamduk? — deyixti. Lekin u ularning sahtipəzlikini bilip ularoŋa: — Nemixka meni sinimakqisilər? Manga bir «dinar» pulni əkelinglar, mən kərüp bakay, — dedi. **16** Ular pulni elip kəldi, u ulardin: — Buning üstidiki sürət wə nam-isim kimning? — dəp soridi. — Kəysərning, — deyixti ular. **17** Əysa ularoŋa jawabən: — [Undak bolsa], Kəysərning haкkini Kəysərgə, Hudaning haкkini Hudaoŋa tapxurunglar, — dedi. Xuning bilən ular uningoŋa intayin haəyran kelixti. **18** Andin «Əlgənlər tirilməydu» dəydioŋan Sadukiylar uning aldioŋa kelip kistap soal koydi: **19** — Ustaz, Musa [pəyoŋəmbər] Təwratta bizgə: «Bir kixi ələüp ketip, ayali tul kelip, pərzənt kərmigən bolsa, uning aka yaki inisi tul kaloŋan yənggisini əmrigə elip, kerindixi üqün nəsil kalduruxi lazim» dəp yazoŋan. **20** Burun yəttə aka-uka bar idi. Qongi əylinip pərzənt kaldurmayla əldi. **21** Ikkinqi kerindixi yənggisini əmrigə elip, umu pərzənt kərməy əldi. Üqinqisining əhwalimu uningkigə ohxax boldi. **22** Xu tərikidə yəttisi ohxaxla uni elip pərzənt kərməy kətti. Ahirda, u ayalmu aləmdin ətti. **23** Əmdi tirilix künidə ular tirilgəndə, bu ayal kaysisining ayali bolidu? Qünki yəttisining haммisi uni hotunlukka aloŋan-də! — deyixti. **24** Əysa ularoŋa mundak jawab bərdi: — Silər nə mukəddəs yazmilarni nə Hudaning kudritini bilmigənlikinglar səwəbidin muxundak azoŋan əməsmusilər? **25** Qünki ələümdin tirilgəndə insanlar əylənməydu, ərgə təgməydu, bəlki ərxtiki pərixtilərgə ohxax bolidu. **26** Əmdi ələgənlərning tirilixi məsilisi haкkidə [Təwratta], yəni Musaoŋa qüxürülgən kitabtiki «tikənlik» wakəsidə, Hudaning uningoŋa kandak eytkinini, yəni: «Mən Ibrahimning Hudasi, Ishakning Hudasi wə Yakupning Hudasidurmən!» deginini okumidinglarmu? **27** U ələüklərning Hudasi əməs, bəlki tiriklərning Hudasidur! Xunga silər kattik ezip kətkənsilər! **28** Ularoŋa yekin kəlgən, munaziriləxkənlirini angliоŋan wə Əysaning ularoŋa yahxi jawab bərgənlikini kərgən bir Təwrat ustazi uningdin: — Pütün əmrlərning iqidə əng muhimi kaysi? — dəp soridi. **29** Əysa mundak jawab bərdi: — Əng muhim əmr xuki, «Anglioŋin, əy Israil! Pərwərdigar Hudayimiz boloŋan Rəb birdur. **30** Pərwərdigar Hudayingni pütün kəlbing, pütün jening, pütün zehning wə pütün küqüng bilən səygin». Mana bu əng muhim əmr. **31** Uningoŋa ohxaydioŋan ikkinqi əmr bolsa: — «Koxnangni əzüngni səygəndək səy». Heqkandak əmr bulardin üstün turmaydu. **32** Təwrat ustazi uningoŋa: — Tooŋra eyttingiz, ustaz, haкikət boyiqə səzlidingiz; qünki U birdur, Uningdin baxkisi yoktur; **33** insanning Uni pütün kəlbi, pütün əkli, pütün jeni wə pütün küqi bilən səyüxi həm koxnisinimu əzini səygəndək səyüxi barlik kəydürmə kurbanliklar həm baxka kurbanlik-hədiyələrdinmu artuktur. **34** Əysa uning akilanilik bilən jawab bərginini kərüp: — Sən Hudaning padixahlikidin yirak əməssən, — dedi. Xuningdin keyin, heqkim uningdin soal soraxka petinalmidi. **35** Ibadəthana hoylilirida təlim bərgəndə, Əysa ularoŋa jawabən mundak soalni otturioŋa koydi: Təwrat ustazlirining Məsihni «Dawutning ooŋli» deginini kandak qüxinisilər? **36** Qünki Dawut əzi Mukəddəs Rohta mundak degənoŋu: — «Pərwərdigar mening Rəbbimgə eyttiki: — «Mən sening düxmənliringni təhtipəring kiloŋuqə, Mening ong yenimda olturoŋin!». **37** Dawut [Məsihni] xundak «Rəbbim» dəp atioŋan tursa, əmdi [Məsih] kandakmu [Dawutning] ooŋli bolidu? U yərdiki top-top həlk uning səzini hursənlik bilən anglaytti. **38** U ularoŋa təlim bərginidə mundak dedi: — Təwrat ustazliridin hoxyar bolunglar. Ular uzun tonlarni kiyiwaloŋan halda kerilip yürüxkə, bazarlarda kixilərning ularoŋa boloŋan [uzun] salamlirioŋa, **39** sinagoglarda aldinki orunlarda, ziyapətlərdə tərdə olturuxka amrak kelidu. **40** Ular tul ayallarning barlik əy-besatlirini yəwalidu wə kəz-kəz kilip yaloŋandin uzundin-uzun dualar kilidu. Ularning tartidioŋan jazasi tehimu eoŋir bolidu! **41** U ibadəthanidiki sədikə sanduкining udulida olturup, uningoŋa pullirini taxlawatkan halayikka karap turatti. Nuroŋun baylar uningoŋa heli kəp pul taxlaxti. **42** Namrat bir tul ayalmu kelip, tiyinning təttin biri kimmitidiki ikki ləptonni taxlidi. **43** U muhlislirini yenioŋa qakirip, ularoŋa mundak dedi: — Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu namrat tul ayalning iana sanduкioŋa taxlioŋini baxkilarning hammisining taxlioŋanliridin kəptur. **44** Qünki baxkilar əzlirining exip taxkanliridin sədikə kildi; lekin bu ayal namrat turupmu, əzining bar-yokini — tirikqilik kilidioŋinining hammisini sədikə kilip taxlidi.

13 U ibadəthanidin qikiwatkanda, muhlisliridin biri uningoŋa: — Ustaz, kara, bu nemidegən həywətlik taxlar wə imarətlər-hə! — dedi. **2** Əysa uningoŋa jawabən: — Sən bu həywətlik imarətlərni kərdüngmu? Bir tal taxmu tax üstidə kalmaydu, hammisi kaldurulmay gumran kilinidu, — dedi. **3** U Zəytun teoŋida, yəni ibadəthanining udulida olturoŋanda, Petrus, Yakup, Yuhanna wə Andriyaslar uningdin astioŋina: **4** — Bizgə eytkinqu, bu ixlar kaqan yüz beridu? Bu barlik wəkələrning yüz beridioŋanlikini kərsitidioŋan nemə alamət bolidu? — dəp soraxti. **5** Əysa ularoŋa jawabən səz baxlap mundak dedi: — Hezi bolunglarki, heqkim silərni azdurup kətmisun. **6** Qünki nuroŋun kixilər mening namimda kelip: «Mana əzüm xudurmən!» dəp, kəp adəmlərni azduridu. **7** Silər urux həwərliri wə urux xəpilirini anglioŋininglarda, bulardin alakzadə bolup kətmənglar; qünki bu ixlarning yüz berixi mukərrər. Lekin bu zaman ahiri yetip kəlgənliki əməs.

8 Qünki bir millət yənə bir millət bilən uruxka qikidu, bir padixahlik yənə bir padixahlik bilən uruxka qikidu. Jay-jaylarda yər təwrəxlər yüz beridu, aqarqilikilar wə kalaymikanqilikilar bolidu. Mana bu ixlarning yüz berixi «tuoqutning toloqikining baxlinixi» bolidu, halas. **9** Silər bolsanglar, əzünglaroqa pəhəs bolunglar; qünki kixilər silərni tutkun kilip sot məhkimilirigə tapxurup beridu, sinagoglarda kamqilinisilər. Silər mening səwəbimdin əmirlər wə padixahlar aldioqa elip berilip, ular üqün bir guwahlik bolsun dəp sorakka tartilisilər. **10** Lekin bulardin awwal hux həwər pütkül əllərgə jakarlinixi kerək. **11** Əmdi ular silərni apirip [sorakka] tapxuroqanda, nemə deyix həkkidə nə əndixə nə mulahizə kilmanglar, bəlki xu wakit-saitidə silərgə kaysi gəp berilsə, xuni eytinglar; qünki səzligüqi silər əməs, Mukəddəs Rohtur. **12** Kerindax kerindixioqa, ata balisioqa hainlik kilip ölümgə tutup beridu. Balilarmu ata-anisi bilən zitlixip, ularni ölümgə məhkum kilduridu. **13** Xundakla silər mening namim tüpəylidin həmmə adəmning nəpritigə uqraysilər, lekin ahiroqiqə bərdaxlik bərgənlər kutkuzulidu. **14** «Wəyran kiloquqi yirginqlik nomussizlik»ning əzi turuxka tegixlik bolmioqan yərdə turoqinini kərgininglarda, (kitabhan bu səzning mənisini qüxəngəy) Yəhudiyə əlkisidə turuwatkanlar taoqlaroqa kaqsun. **15** Əgzidə turoqan kixi əyigə qüxməy yaki əyidiki birər nemini aloqili iqigə kirməy [kaqsun]. **16** Etizlarda turuwatkan kixi bolsa qapinini aloqili əyigə yanmisun. **17** U künlərdə hamilidar ayallar wə bala emitiwatkanlarning halioqa way! **18** [Kaqidioqan] waktinglarning kixka tooqra kelip kalmasliki üqün dua kilinglar. **19** Qünki u qaoqda Huda yaratkan dunyaning apiridə kilinoqandin buyan muxu qaoqkiqə kərülüp bakmioqan həm kalgüsidimu kərülməydioqan zor azab-okubət bolidu. **20** Əgər Pərwərdigar u künlərni azaytmisa, heqkandak ət igisi kutulalmaydu. Lekin U Əz tallioqanliri üqün u künlərni azaytidu. **21** Əgər u qaoqda birsi silərgə: «Karanglar, bu yərdə Məsih bar!» yaki «Karanglar, u ənə u yərdə!» desə, ixənmənglar. **22** Qünki sahta məsihlər wə sahta pəyoqəmbərlər məydanoqa qikidu, məjizilik alamətlər wə karamətlərni kərsitidu; xuning bilən əgər mumkin bolidioqan bolsa, ular hətta [Huda] tallioqanlarni həm azduridu. **23** Xuning üqün, silər hoxyar bolunglar. Mana, mən bu ixlarning həmmisini silərgə aldin'ala ukturup koydum. **24** Əmdi xu künlərdə, xu azab-okubət ətüp kətkən haman, kuyax kariyidu, ay yoruklukini bərməydu, **25** yultuzlar asmandin təkülüp qüxidu, asmandiki küqlər lərzigə kelidu. **26** Andin kixilər Insan'ooqlining uluoq küq-kudrət wə xan-xərəp bilən bulutlar iqidə keliwatkanlikini keridu. **27** U əz pərixtilirini əwətidu, ular uning tallioqanlirini dunyaning tət təripidin, zeminning qətliridin asmanning qətlirigiqə yioqip jəm kilidu. **28** — Ənjür dərihidin mundak təmsilni biliwelinglar: — Uning xahliri kəkirip yopurmak qikaroqanda, yazning yekinlap kaloqanlikini bilisilər. **29** Huddi xuningdək, [mən baya degənlirimning] yüz beriwatkanlikini kərgininglarda, uning yekinlap kaloqanlikini, hətta ixik aldida turuwatkanlikini biliwelinglar. **30** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu alamətlərning həmmisi əməlgə axurulmay turup, bu dəwr ətməydu. **31** Asman-zemin yokilidu, birak mening səzlirim hərgiz yokalmaydu. **32** Lekin xu küni yaki wakit-saiti tooqruluk həwərni heqkim bilməydu — hətta nə ərxtiki pərixtilərmu bilməydu, nə ooqul bilməydu, uni pəkət Atila bilidu. **33** Hoxyar bolunglar, səgək bolup dua kilinglar, qünki u wakit-saətning kaqan kelidioqanlikini bilməysilər. **34** Bu huddi yaka yurtka qikmakqi boloqan adəmning əhwalioqa ohxaydu. Yoloqa qikidioqan qaoqda, u kullirioqa əz hokukini bekitip, hərbirigə əz wəzipisini tapxuridu wə dərwaziwənningmu səgək boluxini tapilaydu. **35** Xuningdək, silərmu səgək bolunglar; qünki əyning igisining [kaytip] kelidioqan waktining — kəqkurunmu, tün yerimimu, horaz qillioqan wakitmu yaki səhər waktimu — uni bilməysilər; **36** u tuyuksiz kəlgəndə, silərning uhlawatkininglarning üstigə qüxmisun! **37** Silərgə eytkinimni mən həmməyləngə eytimən: Səgək turunglar!

14 «Ətüp ketix» heyti wə «petir nan heyti»oqa ikki kün kaloqanidi. Bax kahinlar wə Təwrat ustazliri uni hiylə-nəyrəng bilən tutup eltürüxning qarisini izdəytti. **2** Qünki ular: — Bu ix heyt-ayəm künliri kilinmisun. Bolmisa, həlk arisida malimanqilik qikixi mumkin, — deyixətti. **3** Əmdi u Bəyt-Aniya yezisida, «Simon mahaw»ning əyidə dastihanda olturoqanda, ak kaxtexi xixidə nahayiti kimmətlik sap sumbul ətirni kətürüp kəlgən bir ayal uning yenioqa kirdi. Ayal ak kaxtexi xexini qekip, ətirni Əysaning bexioqa kuydi. **4** Lekin bəzilər buningoqa hapa boluxup, bir-birigə: — Bu ətir nemə dəp xundak israp kilinidu? **5** Qünki bu ətirni üq yüz dinardin artuk puloqa satkili bolatti, puli kəmbəoqəllərgə sədikə kilinsa bolmamti! — deyixti. Ular ayaloqa xundak tapa-tənə kiloqili turdi. **6** Lekin Əysa ularoqa: — Uning ihtiyarioqa koyunglar, nemə dəp uning kənglini aoqritisilər? U mening üstümgə yahxi ix kildi. **7** Qünki kəmbəoqəllər daim aranglarda bolidu, halioqan wakitinglarda ularoqa həyr-sahawət kərsitələysilər; lekin mening aranglarda boluxum silərgə daim nesip boliwərməydu! **8** Ayal qamining yetixiqə kildi; u mening bədinimning dəpnə kilinixioqa aldin'ala təyyarlik kilip, uningoqa ətir-may kuyup koydi. **9** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, bu hux həwər pütkül dunyaning kəyeridə jakarlansa, bu ayal əslinip, uning kiloqan bu ixi təriplinidu, — dedi. **10** Xu wakitta, on ikkiylədin biri boloqan Yəhuda Ixkariyot uni ularoqa tutup berix məksitidə bax kahinlarning aldioqa bardi. **11** Ular buni anglap huxal bolup kətti wə uningoqa pul berixkə wədə kilixti. Yəhuda uni tutup berixkə muwapik pursət izdəp yürətti. **12** Petir nan heytining birinqi küni, yəni ətüp ketix heytining kurbanlik [kozisi] soyulidioqan küni, muhlislar uningdin: — Ətüp ketix heytining [tamikini] yeyixing üqün bizning kəyərgə berip təyyarliximizni halaysən? — dəp soridi. **13** U muhlisliridin ikkiylənni aldin mangoquzup ularoqa: — Xəhərgə kiringlar, u yərdə kozida su kətürüwaloqan bir ər kixi silərgə uqraydu. Uning kəynidin menginglar. **14** U adəm nəgə kirsə xu əyning igisigə: «Ustaz: Muhlislirim bilən ətüp ketix heytining tamikini yəydioqan mehmanhana kəyərdə?— dəp sorawatidu» — dənglar. **15** U silərni baxlap üstünki kəwəttiki rətləngən sərəmjanlaxturuloqan qong bir eoqiz əyni kərsitidu. Mana xu yərdə bizgə təyyarlik kilip turunglar, — dedi. **16** Muhlislar yoloqa qikip xəhərgə kirip, yolukkan ixlarning həmmisi u eytkandək boldi. Xu yərdə ular ətüp ketix heytining tamikini təyyarlaxti. **17** Kəq kirgəndə, u on ikkəylən bilən əygə kəldi. **18** Ular dastihanda olturup oqizalanoqanda Əysa: — Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, aranglardiki birəylən, mən bilən billə oqizaliniwatkan birsi manga satkunluk kilidu, — dedi. **19** Ular [bu səzdin] kayoquoqa qəmüp, bir-birləp uningdin: — Mən əməstimən? — dəp soridi. Yənə birsi: — Mən əməstimən? — dedi. **20** Lekin u ularoqa: — [Xu kixi] on ikkəylənning biri, yəni kolidiki nanni mən bilən təng tawakka təgürgüqi bolidu. **21** Insan'ooqli dərwəkə əzi tooqrisida [mukəddəs yazmilarda] pütülgəndək aləmdin ketidu; birak Insan'ooqlining tutup berilixigə wasitiqi boloqan adəmning halioqa way! U adəm tuoqulmioqan bolsa uningoqa yahsi bolatti! — dedi. **22** Ular oqizaliniwatkanda, Əysa bir nanni koliоqa elip təxəkkür eytkandin keyin, uni oxtup, muhlisliroqa

üləxtürüp bərdi wə: — Elinglar, bu mening tenim, — dedi. **23** Andin u ḳolioŋa jamni elip [Hudaoŋa] təxəkkür eytḳandin keyin, uni muhlisliriоŋa sundi. Ularning ḥəmmisi uningdin iqixti. **24** U ularoŋa: — Bu mening ḳenim, nuroŋun adəmlər üqün tökülidioŋan, yengi əḥdini tüzidioŋan ḳenimdur. **25** Mən silərgə bərḥək xuni eytip ḳoyayki, Hudaning padixaḥlikida yengidin xarabtin iqidioŋan küngiqə, üzüm telining xərbitini ḥərgiz iqməymən, — dedi. **26** Ular bir mədḥiyə küyini eytḳandin keyin talaoŋa qikip, Zəytun teoŋioŋa ḳarap ketixti. **27** Andin Əysa ularoŋa: Silər ḥəmminglar tandurulup putlixisilər, qünki [mukəddəs yazmilarda]: «Mən padiqini uruwetimən, ḳoylar patiparaḳ bolup tarḳitiwetilidu» dəp pütülgən. **28** Lekin mən tirilgəndin keyin Galiliyəgə silərdin burun barimən, — dedi. **29** Lekin Petrus uningoŋa: — Ḥəmməylən tandurulup putlaxsimu, mən ḥərgiz putlaxmaymən, dedi. **30** Əysa uningoŋa: — Mən sanga bərḥək xuni eytip ḳoyayki, bügün, yəni bügün keqə horaz ikki ḳetim qillioŋuqə, sən məndin üq ḳetim tanisən, — dedi. **31** Lekin Petrus tehimu ḳət'iylik bilən uningoŋa: — Sən bilən billə əlidioŋan ix kerək bolsimu, səndin ḥərgiz tanmaymən, — dedi. Ḳaloŋan ḥəmmisimu xundaḳ deyixti. **32** Andin ular Getsimanə degən bir jayoŋa kəldi. U muhlislaroŋa: — Mən dua-tilawət ḳilip kəlgüqə, muxu yərdə olturup turunglar, dedi. **33** U Petrus, Yaḳup wə Yuḥannani birgə elip mangdi wə sür besip, roḥ-ḳəlbidə tolimu pərixan boluxḳa baxlidi. **34** U ularoŋa: — Jenim əlidioŋandək bəkmu azablanmaḳta. Silər bu yərdə ḳelip, oyoŋaḳ turunglar, — dedi. **35** U səl nerirəḳ berip, əzini yərgə etip düm yatti wə mumkin bolsa, u dəḳiḳining əz bexioŋa qüxməy ətüp ketixi üqün dua ḳilip: **36** — I Abba Ata, Sanga ḥəmmə ix mumkindur; bu ḳədəḥni məndin ətküzüwətkəysən! Lekin bu ix mən halioŋandək əməs, sən halioŋandək bolsun, — dedi. **37** U [üqəylənning] yenioŋa ḳaytip kəlginidə, ularning uhlap ḳaloŋanliḳini kərüp, Petruska: — Əy Simon, uhlawatamsən?! Bir saətmu oyoŋaḳ turalmidingmu?! **38** Eziḳturuluxtin saḳlinix üqün, oyoŋaḳ turup dua ḳilinglar. Roḥ pidakar bolsimu, lekin kixining ətliri ajizdur, — dedi. **39** Andin u yənə berip, ohxax səzlər bilən ḳaytidin dua ḳildi. **40** U ularning yenioŋa ḳaytip kəlginidə, ularning yənə uhlap ḳaloŋanliḳini kərdi, qünki ularning kəzliri uyḳuoŋa ilinoŋanidi. Ular uningoŋa nemə deyixini bilməy ḳaldi. **41** U üqinqi ḳetim ularning yenioŋa ḳaytip ularoŋa: — Silər tehiqə uhlawatamsilər, tehiqə dəm eliwatamsilər? Əmdi boldi bəs! Waḳit-saiti kəldi; mana, Insan'ooŋli gunaḥkarlarning ḳolioŋa tapxuruldi! **42** Ḳopunglar, ketəyli; mana, manga satḳunluḳ ḳilidioŋan kixi yeḳin kəldi! — dedi. **43** Wə xu dəḳiḳidə, uning səzi tehi tügiməyla, mana, on ikkəyləndin biri boloŋan Yəḥuda kəldi; uning yenida bax kaḥinlar, Təwrat ustazliri wə akṣakallar təripidin əwətilgən ḳiliq-toḳmaḳlarni kətürgən zor bir top adəm bar idi. **44** Uningoŋa satḳunluḳ ḳiloŋuqi ular bilən alliburun ixarətni bekitip: «Mən kimni səysəm, u dəl xudur. Silər uni tutup, yalap elip ketinglar» dəp kelixkənidi. **45** U kelip udul [Əysaning] aldioŋa berip: — Ustaz, ustaz! — dəp uni səyüp kətti. **46** Ular uningoŋa ḳol selip, uni tutḳun ḳildi. **47** Wə uning yenida turoŋanlardin birəylən ḳiliqini suoŋurup, bax kaḥinning qakirioŋa uruwidi, uning ḳuliḳini xilip qüxürüwətti. **48** Əysa jawabən ularoŋa: — Bir ḳaraḳqini tutidioŋandək ḳiliq-toḳmaḳlarni kətürüp meni tutḳili kəpsilərоŋu? **49** Mən ḥər küni ibadəthana ḥoylilirida silər bilən billə bolup təlim berəttim, lekin silər u qaoŋda meni tutmidinglar. Lekin bu ixlarning yüz berixi mukəddəs yazmilarda aldin pütülgənlərning əməlgə axuruluxi üqün boldi, — dedi. **50** Bu qaoŋda, ḥəmməylən uni taxlap ḳeqip ketixti. **51** Pəḳət uqisioŋa kanap rəht yepinqaḳliwaloŋan bir yigit uning kəynidin əgixip mangdi. Yax əskərlər uni tutuweliwidi, **52** lekin u kanap rəhttin boxinip, yalingaq peti ulardin ḳeqip kətti. **53** Əmdi ular Əysani bax kaḥinning aldioŋa elip berixti. Bax kaḥinlar, barliḳ akṣakallar bilən Təwrat ustazlirimu u yərgə uning yenioŋa yioŋildi. **54** Petrus uningoŋa taki bax kaḥinning sarayidiki ḥoylining iqigiqə yiraḳtin əgixip kəldi; u ḳarawullar bilən billə otning nurida otsinip olturdi. **55** Bax kaḥinlar wə pütün aliy kengəxmə əzaliri Əysani əlümgə məḥkum ḳilix üqün, guwaḥ-ispat izdidi, əmma tapalmidi. **56** Qünki nuroŋun kixilər uni ərz ḳilip yaloŋan guwaḥqiliḳ bərgən bolsimu, ularning guwaḥliḳliri bir-birigə udul kəlməytti. **57** Bəzi adəmlər ornidin turup, uning üstidin ərz ḳilip yaloŋan guwaḥliḳ berip: **58** — Biz uning: «Insan ḳoli bilən yasaloŋan bu ibadəthanini buzup taxlap, insan ḳoli bilən yasalmioŋan baxḳa bir ibadəthanini üq kün iqidə yasap qiḳimən» degənlikini angliduḳ, — dedi. **59** Ḥətta ularning bu ḥəḳtiki guwaḥliḳlirimu bir-birigə mas kəlmidi. **60** Andin bax kaḥin ḥəmməylənning aldida ornidin turup, Əysadin: — Ḳeni, jawab bərməmsən? Bular sening üstüngdin zadi ḳandaḳ guwaḥliḳlarni beriwatidu? — dəp soridi. **61** Lekin Əysa xük turup, ḥeqḳandaḳ jawab bərmidi. Bax kaḥin uni ḳistap yənə uningdin: — Sən Mubarək Boloquqining Ooḷi Məsiḥmusən? — dəp soridi. **62** Xundaḳ, mən əzüm, — dedi Əysa, — wə silər keyin Insan'ooḷining Ḳudrət Igisining ong yenida olturidioŋanliḳini wə asmandiki bulutlar bilən kelidioŋanliḳini kərisilər. **63** Xuning bilən bax kaḥin tonlirini yirtip taxlap: — Əmdi baxḳa ḥərḳandaḳ guwaḥqining nemə ḥajiti? **64** Əzünglar bu kupurluḳni anglidinglar! Əmdi buningoŋa nemə dəysilər? — dedi. Ularning ḥəmmisi u elüm jazasioŋa buyrulsun, dəp ḥəküm qiḳirixti. **65** Andin bəziliri uningoŋa tükürüxkə baxlidi, yənə uning kəzlirini tengip, muxtlap: «Ḳeni, [pəyoŋəmbərqilik ḳilip] bexarət berə!» deyixti. Ḳarawullarmu uni xapilaḳ bilən kaqatlidi. **66** Petrus sarayning təwənki ḥoylisida turoŋanda, bax kaḥinning dedəkliridin biri kelip, **67** issinip olturoŋan Petrusni kərüp, uningoŋa tikilip ḳarap: — Sənmu Nasarətlik Əysa bilən billə idingoŋu, — dedi. **68** Lekin u tenip: — Sening nemə dəwatḳanliḳingni bilmidim ḥəm qüxənmidim, — dedidə, taxḳirioŋa, dərwazining aywanioŋa qikip turdi. Xu əsnada horaz bir qillidi. **69** Uni yənə kərgən ḥeliḳi dedək yənə u yərdə turoŋanlaroŋa: — Bu ulardin biri, — degili turdi. **70** [Petrus] yənə inkar ḳildi. Bir'azdin keyin, u yərdə turoŋanlar Petruska yənə: — Bərḥək, sən ularning birisən. Qünki sənmu Galiliyəlik ikənsənoŋu?! — deyixti. **71** Lekin u ḳattiḳ ḳaroŋaxlar bilən ḳəsəm ḳilip: — Silər dəwatḳan ḥeliḳi adəmni tonumaymən! — dedi. **72** Dəl xu qaoŋda horaz ikkinqi ḳetim qillidi. Petrus Əysaning əzigə: «Horaz ikki ḳetim qillioŋuqə, sən məndin üq ḳetim tanisən» degən səzini esigə aldi; wə bularni oylap yioŋlap kətti.

15 Ətisi tang etixi bilənla, bax kaḥinlar akṣakallar, Təwrat ustazliri wə pütkül aliy kengəxmidikilər bilən məsliḥətlixip, Əysani baoŋlap apirip, [waliy] Pilatuska tapxurup bərdi. **2** Pilatus uningdin: — Sən Yəḥudiylarning padixaḥimu? — dəp soridi. U jawabən: — Eytḳiningdək, — dedi. **3** Bax kaḥinlar uning üstidin ḳayta-ḳaytidin ərz-xikayətlərni ḳilixti. **4** Pilatus uningdin yənə: — Jawab bərməmsən? Ḳara, ular üstüngdin xunqiwala xikayət ḳiliwatidu!? — dəp soridi. **5** Biraḳ Əysa yənila ḥeq jawab bərmidi; Pilatus buningoŋa intayin ḥəyran ḳaldi. **6** Ḥər ḳetimlik [ətüp ketix] ḥeytida, halayiḳ ḳaysibir məḥbusni tələp ḳilsa, waliy uni ḳoyup berətti. **7** Əyni waḳitta, zindanda Barabbas isimlik bir məḥbus bar idi. U əzi bilən billə topilang kətürgən ḥəmdə topilangda ḳatillik ḳiloŋan nəqqəylən bilən təng solanoŋanidi. **8** Halayiḳ quḳan-sürən selip waliydin

burun həmixə ularoŋa kiloŋinidək yənə xundak kilixini tiləxti. **9** Pilatus ularoŋa: — Silər Yəhudiylarning padixahini koyup beriximni halamsilər? — dedi **10** (qünki u bax kahinlarning həsəthorluki tüpəylidin uni tutup bərgənlikini bilətti). **11** Lekin bax kahinlar halayikni: «Buning ornioŋa, Barabbasni koyup bər» dəp tələp kilixka küxkürtti. **12** Pilatus jawabən ulardin yənə: — Undak bolsa, silər «Yəhudiylarning padixahi» dəp atioŋan kixini kandak bir tərəp kil dəwatisilər? — dedi. **13** — Ular yənə awazini kətürüp: — Uni krestligin! — dəp warkirixatti. **14** Pilatus ularoŋa: — Nemixka? U nemə rəzillik ətküzüptu? — dedi. Birak ular tehimu oŋaljirlixip: — Uni krestligin! — dəp warkiraxti. **15** Xunga Pilatus, halayikni razi kilmakqi bolup, Barabbasni ularoŋa qikirip bərdi. Əysani bolsa kamqilatkandin keyin, krestləx üqün [ləxkərlirigə] tapxurdi. **16** Andin ləxkərlər Əysani waliy ordisidiki səynaoŋa elip kirip, pütün ləxkərlər topini bu yərgə jəm boluxka qakirdi. **17** Ular uning uqisioŋa sösün rənglik ton kiydürüxti, andin ular tikənlik xahqilardin tokuoŋan bir tajni bexioŋa kiygüzdi. **18** Andin uni mubarəkləp: «Yaxioŋayla, i Yəhudiylarning padixahi!» deyixti. **19** Andin bexioŋa komux bilən hədəp urup, uningoŋa karap tükürüxti wə uning aldida tiz püküp, səjdə kilixti. **20** Ular uni xundak mazak kiloŋandin keyin, uningdin sösün tonni salduruwetip, uqisioŋa əz kiyimlirini kiydürdi; andin ular uni krestləx üqün elip qikixti. **21** Kurini xəhiridin boloŋan, Simon isimlik bir kixi yezidin kelip, u yərdin ətüp ketiwatatti (bu kixi Iskəndər bilən Rufusning atisi idi). [Ləxkərlər] uni tutup kelip, [Əysaning] krestini uningoŋa məjburiy kətürgüzdi. **22** Ular Əysani Golgota (tərjimisi, «bax səngək») degən yərgə elip kəldi; **23** andin ular uningoŋa iqix üqün murməkki arilaxturuloŋan aqqik xarab bərdi; lekin u uni kobul kilmidi. **24** Ular uni krestligəndin keyin, kiyimlirini əzara bəlüxüwelix üqün, hərkaysisining ülüxini bekitixkə hərbir kiyimning üstigə qək taxlidi. **25** Uni krestligən wakit künning üqinqi saiti idi. **26** Uni əyibligən xikayətnamidə «Yəhudiylarning padixahi» dəp pütülgənidi. **27** Ular uning bilən təng ikki karakqinimu krestlidi, biri ong təripidə, yənə biri sol təripidə idi. **28** Xundak kilip, mukəddəs yazmilardiki: «U jinayətqilərning katarida sanaldi» degən söz əməlgə axuruldi. **29** U yərdin ətkənlər baxlirini qaykixip, uni hakarətləp: — Uhuy, sən ibadəthanini buzup taxlap, üq kün iqidə kaytidin yasap qikidioŋan adəm, **30** əmdi özüngni kutkuzup kresttin qüxüp bakkina! — deyixti. **31** Bax kahinlar bilən Təwrat ustazlirimu əzara xundak məshirə kilip: — U baxkilarni kutkuzuptikən, özini kutkuzalmaydu. **32** Israilning padixahi boloŋan Məsih əmdi kresttin qüxüp bakşunqu, xuni kərsəkla uningoŋa etikad kilimiz! — deyixti. Uning bilən təng krestləngənlərmu uni xundak hakarətləxti. **33** Əmdi [künning] altinqi saiti kəlgəndə, pütkül zeminni karangoŋuluk kaplidi wə tokkuzinqi saitigiqə dawam kildi. **34** Tokkuzinqi saəttə Əysa yukiri awaz bilən: «Eloi, Eloi, lama xawaktani?», mənisi: — «Hudayim, Hudayim, meni nemixka taxliwətting?» dəp kattik nida kildi. **35** U yərdə turuwatkanlarning bəziliri buni anglap: — Mana, u Ilyas pəyoŋəmbərgə nida kiliwatidu, — deyixti. **36** Ulardin birəylən yügürüp berip, bir parqə bulutni aqqik xarabka qilap, komuxning uqioŋa selip uningoŋa iqküzüp: — Tohtap turunglar! Karap bakayli, ilyas [pəyoŋəmbər] uni qüxürgili kelərmikin? — dedi. **37** Əysa kattik warkiridi-də, rohini koyuwətti. **38** Wə [xu əsnada] ibadəthanining iqkiri pərdisi yukiridin təwəngə ikki parqə bəlüp yirtildi. **39** Əmdi uning udulida turoŋan yüzbexi uning kandak nida kilip rohini koyuwətkənlikini kərüp: — Bu adəm həkikətən Hudaning ooŋli ikən! — dedi. **40** U yərdə yənə bu ixlaroŋa yiraktin karap turuwatkan birnəqqə ayallarmu bar idi. Ularning arisida Magdallik Məryəm, kiqik Yakup bilən Yosəning anisi Məryəm wə Salomilar bar idi. **41** Ular əslidə Əysa Galiliyə əlkisidə turoŋan wakitta uningoŋa əgixip, uning hizmitidə boloŋanlar idi; bulardin baxka uning bilən Yerusalemoŋa birgə kəlgən yənə nuroŋun ayallarmu [uning əhwalioŋa] karap turatti. **42** Kəqkurun kirip kaloŋanda («təyyarlax küni», yəni xabat künining aldinki küni boloŋaqka), **43** aliy kengəxmining tolimu mətiwər əzasi, Arimatiyalik Yüsüp bar idi. Umu Hudaning padixahlikini kütüwatkan bolup, jür'ət kilip [waliy] Pilatusning aldioŋa kirip, uningdin Əysaning jəsitini berixni tələp kildi. **44** Pilatus Əysaning allikaqan əlgənlikigə həyran boldi; u yüzbexini qakirip, uningdin Əysaning əlginigə heli wakit boldimu, dəp soridi. **45** Yüz bexidin əhwalni ukkandin keyin, Yüsüpkə jəsətni bərdi. **46** Yüsüp esil kanap rəht setiwelip, jəsətni [kresttin] qüxürüp kanap rəhttə kepənlidi wə uni kiyada oyuloŋan bir kəbrigə koydi; andin kəbrining aoŋzioŋa bir taxni domilitip koydi. **47** Wə Magdallik Məryəm bilən Yosəning anisi Məryəm uning koyuloŋan yerini kərüwaldi.

16 Xabat küni ətüxi bilənla, Magdallik Məryəm, Yakupning anisi Məryəm wə Salomilar berip Əysaning jəsitigə sürüx üqün huxpurakliq buyumlarni setiwaldi. **2** Həptining birinqi küni ular bək baldur, tang səhərdə ornidin turup, kün kikixi bilən kəbrigə bardi. **3** Ular əzara: «Bizgə kəbrining aoŋzidiki taxni kim domilitixip berər?» deyixti. **4** Lekin ular baxlirini kətürüp kariwidi, taxning bir yanoŋa domilitiwetilginini kərdi — əslidə u tax nahayiti yooŋan idi. **5** Ular kəbrigə kirgəndə, ong tərəptə olturoŋan, ak ton kiygən, yax bir adəmni kərdi, wə kattik dəkkə-dükkigə qüxti. **6** Lekin u ularoŋa: — Dəkkə-dükkigə qüxmənglar. Silər krestlənguqi Nasarətlik Əysani izdəwatisilər. U tirildi, u bu yərdə əməs. Mana ular uni koyoŋan jay! **7** Lekin beringlar, uning muhlislirioŋa wə Petruska: «U Galiliyəgə silərdin awwal baridikən; u silərgə eytkinidək, silər uni xu yərdə kəridikənsilər» dənglar, — dedi. **8** Ular kəbridin qikipla bədər kaqti. Ularni titrək besip hoxini yokitay degənidi; bək korkup kətkəqkə, heqkimgə heqnemini eytmidi. **9 (note: The most reliable and earliest manuscripts do not include Mark 16:9-20.)** Əysa həptining birinqi küni tang səhərdə tirilgəndin keyin, awwal Magdallik Məryəmgə kəründi. U əslidə uningdin yəttə jinni həydiwətkənidi. **10** Məryəm qikip, matəm tutup yioŋlixip turoŋan, burun uning bilən billə boloŋanlaroŋa həwər bərdi. **11** Uning tirik ikənlikini wə Məryəmgə kərüngənlikini angliоŋanda, ular ixənmidi. **12** Bu ixlardin keyin, u ularning iqidiki yezioŋa ketiwatkan ikkiylənga baxka siyakta keründi. **13** Bularmu kaloŋanlarning yenioŋa kaytip, ularoŋa həwər kiloŋan bolsimu, lekin ular bularoŋimu ixənmidi. **14** Andin on birəylən dastihanda olturup oŋizaliniwatkanda, u ularoŋa kəründi wə ularning etikadsizliki wə tax yürəkliki üqün ularni tənbih berip əyiblidi; qünki ular əzining tirilginini kərgənlərgə ixənmigənidi. **15** U ularoŋa mundak dedi: — Pütkül jahanoŋa berip, yaritiloŋuqilarning hərbirigə hux həwərni jakarlanglar. **16** Etikad kilip, qəmüldürüxni kobul kiloŋanlar kutkuzulidu. Etikad kilmioŋanlar bolsa gunahka bekitilidu. **17** Etikad kiloŋanlarning izlirioŋa muxundak məjizilik alamətlər əgixip həmrah bolidu: — ular Mening namim bilən jinlarni həydiwetidu; ular yengi tillarda səzləydu, **18** ular yilanlarni kollirida tutidu, hərkandak zəhərlik nərsini iqsimu, ularoŋa zərər yətküzməydu; kollirini bimarlaroŋa təgküzüp koysa, kesəlliri sakiyip ketidu. **19** Xunga Rəb ularoŋa bu səzlərni kilip boloŋandin keyin, asmanoŋa kətürüldi, Hudaning ong yenida olturdi. **20** Muhlislar qikip, hər yərgə berip hux həwərni jakarlap yürdi. Rəb ular bilən təng

ixləp, səz-kalamioɣa ḫəmraḫ bolup əgəxkən məjizilik alamətlər
bilən uningoɣa ispat bərdi.

Luka

1 Gərgə nuroɣun adəmlər arimizda mutlək ixənqlik dəp
karaloɣan ixlarni toplap yezixka kirixkən bolsimu, **2** (huddi
səz-kalamoɣa baxtin-ahir əz kəzi bilən guwahqi boloɣanlar,
xundakla uni saklap yətküzgüqilərning bizgə amanət kiloɣan
bayanliridək), **3** mənmu barlik ixlarni baxtin təpsiliy təkxürüp
enikliokandin keyin, i hərmətlik Teofilus janabliri, siligə bu
ixlarni tərtipi boyiqə yezixni layik taptim. **4** Buningdin məksət,
sili kobul kiloɣan təlimlərning mutlək həkikət ikənlikigə jəzm
kilixliri üqündur. **5** Yəhudiyə əlkisigə padixah boloɣan Herod
səltənət kiloɣan künliridə, «Abiya» kahinlik newitidin bir
kahin bar bolup, ismi Zəkəriya idi. Uning ayalimu Harunning
əwladidin bolup, ismi Elizabit idi. **6** Ular ikkisi Hudaning alidida
həkkaniy kixilər bolup, Pərwərdigarning pütün əmr-bəlgilimiliri
boyiqə əyibsiz mangatti. **7** Əmma Elizabit tuoɣmas boloɣaqka,
ular pərzənt kərmigənidi. Uning üstigə ular ikkisi helila yaxinip
kaloɣanidi. **8** U əz türkümidiki kahinlar arisida [ibadətxanida]
newətqilik wəzipisini Huda aldida ada kiliwatkanda, **9** [xu
qaoŋdiki] kahinlik aditi boyiqə, ular Pərwərdigarning «mukəddəs
jay»ioɣa kirip huxbuy selixka muyəssər boluxka qək taxlioɣanda
xundak boldiki, qək uningoɣa qikti. **10** Əmdi u huxbuy seliwatkan
waktida, jamaət taxkirida turup dua kilixiwatatti. **11** Tuyuksiz
Pərwərdigarning bir pərixtisi uningoɣa huxbuygahning ong
təripidə kəründi. **12** Uni kərgən Zəkəriya hodukup korkunqka
qəmüp kətti. **13** Birak pərixtə uningoɣa: — Əy Zəkəriya,
korkmioɣin! Qünki tiliking ijabət kilindi, ayaling Elizabit sanga
bir ooɣul tuoɣup beridu, sən uning ismini Yəhya koyoɣin.
14 U sanga xad-huramlik elip kelidu, uning dunyaoɣa kelixi
bilən nuroɣun kixilər xadlinidu. **15** Qünki u Pərwərdigarning
nəzиridə uluo bolidu. U heqkandak harak-xarab iqməsliki
kerək; hətta anisining korsikidiki waktidin tartipmu Mukəddəs
Rohka toldurulоɣan bolidu. **16** U Israillardin nuroɣunlirini
Pərwərdigar Hudasining yenioɣa kayturidu. **17** U [Rəbning]
aldida Iliyas pəyoɣəmbərgə has boloɣan roh wə küq-kudrəttə
bolup, atilarning kəlblirini balilaroɣa mayil kilip, itaətsizlərni
həkkaniylarning akilanilikigə kirgüzüp, Rəb üqün təyyarlanoɣan
bir həlkni hazir kilix üqün uning aldida mangidu, — dedi. **18**
Zəkəriya bolsa pərixtidin: Mənmu kerip kaloɣan, ayalimmu
heli yaxinip kaloɣan tursa, bu ixni kandak jəzm kilalaymən?
— dəp soridi. **19** Pərixtə jawabən: — Mən Hudaning huzurida
turoɣuqi Jəbrailmən. Sanga səz kilixka, bu hux həwərni sanga
yətküzüxkə mən əwətildim. **20** Wakit-saiti kəlgəndə qokum
əməlgə axurulidioɣan bu səzlirimgə ixənmigənliking tüpəylidin,
bu ixlar əməlgə axuroɣan künigiqə mana sən tiling tutulup,
zuwanoɣa kelələməysən, — dedi. **21** Əmdi jamaət Zəkəriyani
kütüp turatti; ular u mukəddəs jayda nemə üqün bunqiwala
hayal boldi, dəp həyran kaloɣili turdi. **22** U qikkanda uloroɣa
gəp kilalmidi; uning uloroɣa kol ixarətlirini kilixidin, xundakla
zuwan sürəlmigənlikidin ular uning mukəddəs jayda birər
alamət kərünüxni kərgənlikini qüxinip yətti. **23** Xundak boldiki,
uning [ibadətxanidiki] hizmət mudditi toxuxi bilənla, u əyigə
kaytti. **24** Dərwəkə, birnəqqə kündin keyin uning ayali Elizabit
hamilidar boldi; u bəx ayoɣiqə tala-tüzgə qikmay: **25** «Əmdi
Pərwərdigar mening halimoɣa nəzirini qüxürüp, meni halayik
arisida nomuska kelixtin halas kilip, manga bu künlərdə xunqilik
xapaət kərsətti» — dedi. **26** [Elizabit hamilidar bolup] altə
ay boloɣanda, pərixtə Jəbrail Huda təripidin Galiliyə əlkisidiki
Nasarət degən bir xəhərgə, pak bir kizning kexioɣa əwətildi. Kiz
bolsa Dawut [padixahning] jəmətidin boloɣan Yüsüp isimlik
bir kixigə deyixip koyuloɣanidi; kizning ismi bolsa Məryəm
idi. **28** Jəbrail uning aldioɣa kirip uningoɣa: — Salam sanga, əy
xəpkətkə muyəssər boloɣan kiz! Pərwərdigar sanga yardur! —
dedi. **29** U pərixtini kərgəndə, uning səzidin bək hodukup kətti,
kənglidə bundak salam səzi zadi nemini kərsitidioɣandu, dəp
oylap kaldi. **30** Pərixtə uningoɣa: — Əy Məryəm, korkmioɣin.
Sən Huda aldida xəpkət tapkansən. **31** Mana, sən hamilidar
bolup bir ooɣul tuoɣisən, sən uning ismini Əysa dəp koyisən. **32**
U uluo bolidu, Həmmidin Aliy Boloɣuqining ooɣli dəp atilidu;
wə Pərwərdigar Huda uningoɣa atisi Dawutning təhtini ata
kilidu. **33** U Yakupning jəməti üstigə mənggü səltənət kilidu,
uning padixahliki tügiməstur, — dedi. **(aiōn g165)** **34** Məryəm
əmdi pərixtidin: — Mən tehi ər kixigə təgmigən tursam, bu ix
kandakmu mumkin bolsun? — dəp soridi. **35** Pərixtə uningoɣa
jawabən: — Mukəddəs Roh sening wujudungoɣa qüxidu wə
Həmmidin Aliy Boloɣuqining küq-kudriti sanga sayə bolup
yekinlixidu. Xunga, səndin tuoɣulidioɣan mukəddəs [pərzənt]
Hudaning Ooɣli dəp atilidu. **36** Wə mana, tuoɣkining Elizabitmu
yaxinip kaloɣan bolsimu, ooɣuloɣa hamilidar boldi; tuoɣmas
deyilgüqining korsak kətürginigə hazir altə ay bolup kaldi. **37**
Qünki Huda bilən heqkandak ix mumkin bolmay kalmaydu, —
dedi. **38** Məryəm: — Mana Pərwərdigarning dedikimən; manga
səzüng boyiqə bolsun, — dedi. Xuning bilən pərixtə uning
yenidin kətti. **39** Məryəm xu künlərdə ornidin kopup aldirap
Yəhudiyə taoɣlik rayonidiki bir xəhərgə bardi. **40** U Zəkəriyaning
əyigə kirip, Elizabitka salam bərdi. **41** Wə xundak boldiki,
Elizabit Məryəmning salimini angliоɣandila, korsikidiki bowak
oynaklap kətti. Elizabit bolsa Mukəddəs Rohka toldurulup,
yukiri awaz bilən təntənə kilip mundak dedi: — Kiz-ayallar iqidə
bəhtliktursən, korsikingdiki mewimu bəhtliktur! **43** Manga
xundak [xərəp] nədin kəldikin, Rəbbimning anisi boloɣuqi meni
yokləp kəldi! **44** Qünki mana, saliming kulikimoɣa kirgəndila,
korsikimdiki bowak səyünüp oynaklap kətti. **45** Ixəngən kiz
nəkədər bəhtliktur; qünki uningoɣa Pərwərdigar təripidin
eytiloɣan səz jəzmən əməlgə axurulidu! **46** Məryəmmu hux
bolup mundak dedi: — «Jenim Rəbni uluoɣaydu, **47** rohim
Kutkuzoɣuqim Hudadin xadlandi, **48** Qünki U dedikining miskin
halioɣa nəzər saldi; Qünki mana, xundin baxlap barlik dəwrlər
meni bəhtlik dəp ataydu; **49** Qünki Kadir Boloɣuqi mən üqün
uluo ixlarni əməlgə axurdi; Mukəddəstur Uning nami. **50** Uning
rəhim-xəpkiti dəwrdin-dəwrgiqə Əzidin korkidioɣanlarning
üstididur, **51** U biliki bilən küq-kudritini namayan kildi, U
təkəbburlarni kənglidiki niyət-hiyalliri iqidila tarmar kildi.
52 U küqlük hekümdarlarni təhtidin qüxürdi, Pekirlarni egiz
kətürdi. **53** U aqlarni nazi-nemətlər bilən toyundurdi, Lekin
baylarni kuruk kol kayturdi. **55** U ata-bowilirimizoɣa eytkinidək,
Yəni Ibrahim həm uning nəsligə mənggü wədə kiloɣinidək,
U Əz rəhim-xəpkitini esidə tutup, Kuli Israiloɣa yardəmgə
kəldi». **(aiōn g165)** **56** Məryəm Elizabitning yenida üq ayqə
turup, əz əyigə kaytti. **57** Elizabitning tuoɣutining ay-küni
toxup, bir ooɣul tuoɣdi. **58** Əmdi uning kolum-koxniliri wə
uruk-tuoɣkanliri Pərwərdigarning uningoɣa kərsətkən mehir-
xəpkitini xunqə uloɣaytkanlikini anglap, uning bilən təng
xadlandi. **59** Wə xundak boldiki, bowak tuoɣulup səkkiz
kün boloɣanda, halayik balining hətnisini kiloɣili kəldi. Ular
uningoɣa Zəkəriya dəp atisining ismini koymakqi boluxti.
60 Lekin anisi jawabən: — Yak! Ismi Yəhya atalsun — dedi.
61 Ular uningoɣa: — Birak uruk-jəmətingiz iqidə bundak
isimdikilər yokku! — deyixti. **62** Xuning bilən ular balining
atisidin pərzəntingizgə nemə isim koyuxni halaysiz, dəp ixarət
bilən soraxti. **63** U bir parqə [mom] tahtayni əkilixni tələp
kilip: «Uning ismi Yəhyadur» dəp yazdi. Həmməylən intayin

həyran kəlixti. **64** Xuan uning aoʏzi eqildi, uning tili yexilip, zuwanoʏa kəldi wə xuning bilən Hudaoʏa təxəkkür-mədhiyə eytti. **65** Ularning əpqürisidikilərning ḥammisini qorkunq basti; Yəhudiyə taoʏlik rayonlirida bu ixlarning ḥammisi əl aoʏzida pur kətti. **66** Bu ixlardin həwər tapkuqilarning ḥammisi ularni kəngligə püküp: «Bu bala zadi kandak adəm bolar?» deyixti. Qünki Pərwərdigarning koli dərwəkə uningoʏa yar idi. **67** Xu qaoʏda balining atisi Zəkəriya Mukəddəs Rohka toldurulup, wəḥiy-bexarətni yətküzüp, mundak dedi: — **68** «Israilning Hudasi Pərwərdigaroʏa təxəkkür-mədhiyə okulsun! Qünki U Əz həlkini yoklap, ulardin həwər elip, bədəl tələp ularni ḥər kildi. **70** U kədimdin beri mukəddəs pəyoʏəmbərlirining aoʏzi arkilik wədə kiloʏinidək, Kuli boloʏan Dawutning jəməti iqidin biz üqün bir nijat münggüzini əstürüp turoʏuzdi; Bu zat bizni düxmənlirimizdin wə bizni əq kəridioʏanlarning kolidin kutkuzoʏuqi nijattur. **(aiōn g165)** **72** U xu yol bilən ata-bowilirimizoʏa iltipat əyləp, Mukəddəs əḥdisini əməlgə axurux üqün, Yəni atimiz Ibrahimoʏa boloʏan kəsimini esidə tutup, Bizni düxmənlirining kolidin azad kilip, Barlik künlirimizdə ḥeqkimdin korkmay, Əz aldida ihlasmənlik wə ḥəkkaniylik bilən, Hizmət-ibaditidə bolidioʏan kildi. **76** Əmdi sən, i balam, Ḥəmmidin Aliy Boloʏuqining pəyoʏəmbiri dəp atilisən; Qünki sən Rəbning yollirini təyyarlax üqün Uning aldida mangisən. **77** Wəzipəng uning həlkigə gunahlirining kəqürüm kilinixi arkilik bolidioʏan nijatning həwirini bildürüxtür; **78** Qünki Hudayimizning iqi-baoʏridin uroʏup qikkan xəpkətlər wəjidin, Karangoʏuluk wə ölüm kələnggisi iqidə olturoʏanlarni yorutux üqün, Putlirimizni amanlik yolioʏa baxlax üqün, Ərxtin tang xəpiki üstimizgə qüxüp yoklidi. **80** Bala bolsa əsüp, rohta küqləndürüldi. U Israil jamaitining aldida namayan kilinoʏuqə qəllərdə yaxap kəldi.

2 Əmdi xu künlərdə, [Rim imperatori] Kəysər Awoʏustustin barlik həlktin baj elix üqün ularning royheti tizimlansun dəp pərman qüxti. **2** Tunji kətimlik bu nopus tizimlax Kiriniyus Suriyə əlkisini idarə kilip turoʏan waktida elip beriloʏanidi. **3** Xuning bilən ḥəmmə adəm nopuska tizimlinix üqün əz yurtlirioʏa kaytix kerək boldi. **4** Yüsüpmu Dawut [padixahning] jəmətidin boloʏaqka, xundakla uning biwasitə əwladi boloʏaqka, Galiliyə əlkisidiki Nasarət xəḥiridin ayrilip, Yəhudiyə əlkisidiki, Dawutning yurti Bəyt-Ləḥəm degən xəḥərgə kətti. **5** Nopuska tizimlinix üqün layiki, boloʏusi ayali Məryəmmu billə bardi. Məryəm ḥamilidar bolup, korsiki helila yooʏinap kaloʏanidi. **6** Wə xundak boldiki, ular Bəyt-Ləḥəmdə turoʏan waktida Məryəmning tuoʏutining ay-küni toxup kaldi. **7** Birak sarayda ularoʏa orun bolmioʏaqka, Məryəm xu yərdə tunji ooʏlini tuoʏkanda uni zakilap, eoʏildiki okuroʏa yatkuzdi. **8** Xu yərning ətrapidiki bəzi padiqilar dalada turatti; ular keqiqə tünəp, padisioʏa karaytti. **9** Wə mana, Pərwərdigarning bir pərixtisi ularning aldida turatti; Pərwərdigarning parlak xəripi ularning ətrapini yorutuwətti. Ular intayin bək korkup kətti. **10** Birak pərixtə ularoʏa: — Korkmanglar! Qünki mana, pütün həlkkə huxallik bolidioʏan bir hux həwərni silərgə elan kilimən. **11** Qünki bügün Dawutning xəḥiridə silər üqün bir Kutkuzoʏuqi tuoʏuldi. U — Rəb Məsiḥdur! **12** [Uni] tepixinglar [üqün] xu alamət boliduki, bowakni zakilanoʏan ḥalda bir okurda yatkan petidə tapisilər, — dedi. **13** Birdinla, pərixtining ətrapida zor bir top samawi koxundikilər pəyda bolup, Hudani mədhiyilap: **14** «Ərxiəlada Hudaoʏa xan-xərəplər boloʏay! Yər yüzidə bolsa u səyünidioʏan bəndilirigə aram-hatirjəmlik bolsun!» deyixti. **15** Pərixtilər ulardin ayrilip asmanoʏa qikip ketiwidi, padiqilar bir-birigə: — Bəyt-Ləḥəmgə yol elip, Pərwərdigar bizgə ukturoʏan, əməlgə axuroʏan bu ixni kərüp keləyli, — deyixti. **16** Xuning bilən ular aldirap xəḥərgə berip, Məryəm bilən Yüsüpni wə okurda yatkan bowakni izdəp tapti. **17** Padiqilar [bowakni] kərgəndin keyin, əzlirigə uning ḥakkidə eytiloʏan səzlərni kəng tarkitiwətti. **18** Buni angliоʏanlarning ḥammisi padiqilarning degənlirigə intayin ḥayran kəlixti. **19** Məryəm bolsa bu ixlarning ḥammisini kəngligə püküp, qongkur oylinip yürətti. **20** Padiqilar kərgən wə angliоʏanlirining ḥammisi üqün Hudani uluoʏlap, mədhiyə okuxkan peti kaytixti; barlik ixlar dəl ularoʏa həwərləndürülgəndək bolup qikkanidi. **21** Bowakni hətnə kilix wakti, yəni səkkizinqi küni toxkanda, uningoʏa Əysa dəp isim koyuldi. Pərixtə bu isimni u tehi anisining baliyatkusida apiridə bolmayla koyoʏanidi. **22** Əmdi Musa [pəyoʏəmbərgə] qüxürülgən kanun boyiqə Yüsüp bilən Məryəmning paklinix wakti toxkanda ular balini Pərwərdigaroʏa atap tapxurux üqün Yerusalemoʏa elip bardi **23** (Pərwərdigarning Təwrat kanunida: «Barlik tunji ooʏul Pərwərdigaroʏa mukəddəs mənsup atilixi kerək» dəp yeziloʏinidək) **24** wə xundakla Pərwərdigarning Təwrat kanunida deyilgini boyiqə, bir jüp pahtək yaki ikki kaptər baqkisini kurbanlikka sunux kerək idi. **25** Wə mana xu qaoʏlarda, Yerusalemda Simeon isimlik bir kixi turatti. U ḥəm ḥakkaniy wə ihlasmən adəm bolup, «Israiloʏa Təsəlli Bərgüqi»ni intizarlik bilən kütkənidi. Mukəddəs Roḥ uning wujudioʏa yar idi. **26** U Mukəddəs Rohtin kalgən wəḥiydin əzining Pərwərdigarning Məsiḥini kərmigüqə ölüm kərməydioʏanlikini bilgənidi. **27** U Mukəddəs Rohning baxlixi bilən ibadəthanining [ḥoyliliroʏa] kirdi; ata-anisi Təwratta bekitilgən adətni bejirix üqün bowak Əysani kətürüp kirgəndə, **28** Simeon bowakni kuqikioʏa elip, Hudaoʏa təxəkkür-mədhiyə okup mundak dedi: — **29** «Əmdi, i Igəm, ḥazir səzüng boyiqə kulungning bu aləmdin hatirjəmlik bilən ketixigə yol koyoʏaysən; **30** Qünki əz kəzüm Sening nijatingni kərdi, **31** Uni barlik həlklər aldida ḥazirlioʏansən; **32** U əllərgə wəḥiy bolidioʏan nur, Wə həlking Israilning xan-xəripidur!» **33** Balining ata-anisi bala ḥakkidə eytiloʏanlirioʏa intayin ḥayran kəlixti. **34** Simeon ularoʏa bəht tilap, apisi Məryəmgə mundak dedi: — Mana! Bu bala Israildiki nuroʏun kixilərning yikilixi wə nuroʏun kixilərning kətürülüxi üqün təyinləndi, xundakla kixilər karxi qikip ḥakarətləydioʏan, [Hudaning] bexarətlik alamiti bolidu. **35** Xuning bilən nuroʏun kixilərning kənglidiki oʏərəzliri axkarilinidu — wə bir kiliqmu sening kənglünggə sanjilidu! **36** Xu yərdə Axir kəbilisidin boloʏan Fanuilning kizi Anna isimlik heli yaxanoʏan bir ayal pəyoʏəmbərmu bar idi. U kiz waktida ərgə təgkəndin keyin uning bilən yəttə yil billə yaxap, **37** andin səksən tət yil tul turoʏan idi. U ibadəthana ḥoyliliridin qikmay, keqə-kündüz roza tutuxlar wə dualar bilən Hudaoʏa ibadət kilatti. **38** U dəl xu pəyttə yetip kelip Pərwərdigaroʏa təxəkkür eytti, ḥəmdə Yerusalemda nijat-ḥərlükni kütüwatkan barlik halayikka bala tooʏrisida səz kildi. **39** [Yüsüp] bilən [Məryəm] Təwratta bekitilgən barlik ixlarni ada kiloʏandin keyin, Galiliyəgə, əz xəḥiri Nasarətkə kaytti. **40** Bala bolsa əsüp, dana-akilanilik bilən tolup, rohta küqləndürüldi, Hudaning mehir-xəpkitimu uning üstidə idi. **41** Uning ata-anisi ḥər yili «ətüp ketix ḥeyti»da Yerusalemoʏa baratti. **42** Əysa on ikki yaxka kirgən yili, ular uni elip, ḥeytning aditi boyiqə yənə qikip bardi. **43** Ḥeyt künlirini ətküzgəndin keyin, ular əyigə karap ketiwatkanda, bala Əysa Yerusalemda kaldi. Ata-anisining bu ixtin həwiri yok idi, **44** bəlki uni səpərdax-ḥəmrahliri bilən billə keliwatidu, dəp oylap, bir kün yol yürdi. Andin ular uni uruk-tuoʏkanlari wə dost-buradərliri arisidin izdəxkə baxlidi; **45** izdəp tapalmay, ular

kəynigə yenip Yerusalemoŋa berip yənə izdidi. **46** Wə xundak boldiki, üqinqi küni ular uni ibadəthana ḫoylisida Təwrat ustazlirining arisida olturup, ularning təlimlirini anglawatkan ḫəm ulardin soal sorawatkanning üstidə tapti. **47** Uning səzlirini angliоanlarning ḫəmmisi uning qüxənqisigə wə bərgən jawablirioŋa intayin ḫəyran kelixti. **48** Ata-anisi uni kərüp naḫayiti ḫəyranuḫəs boluxti, uning anisi uningoŋa: — Way balam! Nemixka bizgə xundak muamilə kilding? Atang ikkimiz parakəndə bolup seni izdəp kəlduk! — dedi. **49** U ularoŋa: — Nemixka meni izdidinglar? Əjəba, mening Atamning ixlirida boluxum kerəklikimni bilməmtinglar? — dedi. **50** Lekin ular uning ularoŋa eytkinini qüxənmidi. **51** Andin u ular bilən Nasarətkə kaytti wə ularning gepigə izqil boysunatti. Lekin anisi bu ixlarning ḫəmmisini kongligə püküp koydi. **52** Xundak kilip, Əysa akilanilik-danalikta wə kaməttə yetilip, Huda wə kixilər aldida baroŋanseri səyülməktə idi.

3 Rim imperatori Tiberius Kaysərning səltənitining on bəxinqi yili, Pontius Pilatus Yəḫudiyə əlkisining waliysi, Ḫerod ḫan Galiliyə əlkisining ḫakimi, Ḫerod hanning inisi Filip ḫan Ituriyə wə Trahonitis əlkisining ḫakimi, Lisanyas ḫan Abiliniy əlkisining ḫakimi boloŋanda, **2** Ḫannas ḫəm Kayafa bax kaḫinlik kiliwatkanda, Hudaning səz-kalami qəldə yaxawatkan Zəkəriyaning ooli Yəḫyaoŋa kəldi. **3** U Iordan dəryasi wadisidiki barlik rayonlarni kezip, kixilərgə gunaḫlaroŋa kəqürüm elip kelidioŋan, towa kilixni bildüridioŋan [suoŋa] «qəmüldürüx»ni jakarlaxni baxlidi. **4** Huddi Təwrattiki Yəxaya pəyoŋəmbərning səzliri hatirilən kisimda pütülgəndək: «Bayawanda towlioŋuqi bir kixining: Rəbning yolini təyyarlanglar, Uning yollirini tüz kilinglar! — degən awazi anglandi. **5** Barlik jiloŋilar toldurulidu, Barlik taoŋ-donglar pəslitilidu; Əgri-tokay jaylar tüzlinidu, Ongoŋuldongoŋul yərlər təkxi yollar kilinidu. **6** Xundak kilip, barlik ət igiliri Hudaning nijatini kərəlaydioŋan bolidu! — dəp towlaydu». **7** Yəḫya əmdi aldioŋa qəmüldürüxni kobul kilixka qikkan top-top halayikka: — Əy zəḫərlik yilan baliliri! Kim silərni [Hudaning] qüxüx aldida turoŋan oŋəzipidin kəqinglar dəp agaḫlandurdi?! **8** Əmdi towioŋa layik mewilərni kəltürünglar! Wə əz iqinglarda: «Bizning atimiz bolsa Ibraḫimdur!» dəp hiyal əylimənglar; qünki mən xuni silərgə eytip koyayki, Huda Ibraḫimoŋa muxu taxlardinmu pərzəntlərni yaritip berələydu. **9** Palta alliкaqan dərəhlərning yiltizioŋa tongləp koyuldi; yahxi mewə bərməydioŋan ḫarkandak dərəhlər kesip otka taxlinidu!» — dedi. **10** [Uning ətrapioŋa] toplaxkan kixilər əmdi uningdin: — Undakta, biz kandak kiliximiz kerək? — dəp soridi. **11** U jawabən: — Ikki kur qapini bar kixi birini yok kixigə bərsun, yəydioŋini bar kiximu xundak kilsun, — dedi. **12** Bəzi bajgirlarmu qəmüldürüxni kobul kiloŋili uning aldioŋa kelip: — Ustaz, biz kandak kilimiz? — dəp soridi. **13** U ularoŋa: — Bəlgiləngəndin artuk baj almanglar, — dedi. **14** Andin bəzi ləxkərlərmu uningdin: — Bizqu, kandak kiliximiz kerək? — dəp soraxti. U ularoŋa: — Baxkilarning pulini zorawanlik bilən eliwalmanglar, ḫeqkimgə yaloŋandin xikayət kilmanglar wə ix ḫəkkinglaroŋa razi bolunglar, — dedi. **15** Əmdi ḫəlk təkəzzalikta bolup ḫəmməylən konglidə Yəḫya tooŋruluk «Məsiḫ muxu kiximidu?» dəp oylaxti. **16** Yəḫya ḫəmməyləngə jawabən: — Mən silərni dərwəkə suoŋa qəmüldürimən. Lekin məndin kudrətlik boloŋan birsi kelidu; mən ḫətta kəxlirining booŋkuqini yexixkimu layik əməsmən! U silərni Mukəddəs Roḫka ḫəm otka qəmüldüridu. **17** Uning soruoŋuqi küriki kolida turidu; u əz haminini topa-samandin təltəküs tazilaydu, sap buoŋdayni ambaroŋa yioŋidu, əmma topa-samanni əqməs otta kəydürüwetidu, — dedi. **18** Əmdi xundak kəp baxka nəsiḫətlər bilən Yəḫya hux həwərni ḫəlkkə yətküzdi. **19** [Keyin], ḫakim Ḫerod [əgəy] akisining ayali Ḫerodiyəni [tartiwaloŋanliki] tüpəylidin wə xuningdək uning barlik baxka rəzil kilmixliri üqün Yəḫya təripidin əyibləngən, **20** Ḫerod bu barlik rəzillikining üstigə yənə xuni kildiki, Yəḫyani zindanoŋa taxlidi. **21** Xundak boldiki, ḫəmmə ḫəlk Yəḫyadin qəmüldürüxni kobul kiloŋanda, Əysamu qəmüldürüxni kobul kildi. U dua kiliwatkanda, asmanlar yerilip, **22** Mukəddəs Roḫ kəptər siyakida qüxüp uning üstigə kondi. Xuning bilən asmandin: «Sən Mening səyümlük Ooŋlum, Mən səndin toluk hursənmən!» degən bir awaz anglandi. **23** Əysa əz [hizmitini] baxlioŋanda, ottuzoŋa kirip kaloŋanidi. U (həkning nəziridə) Yüsüpning ooli idi; Yüsüp Heliyning ooli, **24** Heliy Mattatning ooli, Mattat Lawiyning ooli, Lawiy Məlkiyning ooli, Məlkiy Yannayning ooli, Yannay Yüsüpning ooli, **25** Yüsüp Mattatiyaning ooli, Mattatiya Amosning ooli, Amos Naḫumning ooli, Naḫum Ḫeslining ooli, Ḫesli Naggayning ooli, **26** Naggay Maḫatning ooli, Maḫat Mattatiyaning ooli, Mattatiya Seməyning ooli, Seməy Yüsüpning ooli, Yüsüp Yudaning ooli, **27** Yuda Yoananning ooli, Yoanan Resaning ooli, Resa Zərubbabəlning ooli, Zərubbabəl Salatiyəlning ooli, Salatiyəl Neriyning ooli, **28** Neriy Məlkiyning ooli, Məlkiy Addining ooli, Addi Kosamning ooli, Kosam Elmadamning ooli, Elmadam Erning ooli, **29** Er Yosəning ooli, Yosə əliezərning ooli, əliezər Yorimning ooli, Yorim Mattatning ooli, Mattat Lawiyning ooli, **30** Lawiy Simeonning ooli, Simeon Yəḫudaning ooli, Yəḫuda Yüsüpning ooli, Yüsüp Yonanning ooli, Yonan əliakimning ooli, **31** əliakim Meleaḫning ooli, Meleaḫ Mənnaning ooli, Mənna Mattataning ooli, Mattata Natanning ooli, Natan Dawutning ooli, **32** Dawut Yəssəning ooli, Yəssə Obədning ooli, Obəd Boazning ooli, Boaz Salmonning ooli, Salmon Naḫxonning ooli, Naḫxon Amminadabning ooli, **33** Amminadab Aramning ooli, Aram Ḫezronning ooli, Ḫezron Pərəzning ooli, Pərəz Yəḫudaning ooli, **34** Yəḫuda Yakupning ooli, Yakup Isḫakning ooli, Isḫak Ibraḫimning ooli, Ibraḫim Təraḫning ooli, Tərah Naḫorning ooli, **35** Naḫor Serugning ooli, Serug Raoŋuning ooli, Raoŋu Pələgning ooli, Pələg Ebərning ooli, Ebər Xelaḫning ooli, **36** Xelaḫ Kainanning ooli, Kainan Arpaḫxadning ooli, Arpaḫxad Xəmning ooli, Xəm Nuḫning ooli, Nuḫ Ləməḫning ooli, **37** Ləməḫ Mətuxəlaḫning ooli, Mətuxəlaḫ Ḫanohning ooli, Ḫanoh Yarədning ooli, Yarəd Maḫalalilning ooli, Maḫalalil Kenanning ooli, **38** Kenan Enoxning ooli, Enox Setning ooli, Set Adəm'atining ooli, Adəm'ata bolsa, Hudaning ooli idi.

4 Andin əysa Mukəddəs Roḫka tolup, Iordan dəryasidin kaytip kelip, Roḫ təripidin qəl-bayawanoŋa elip berildi. **2** U u yərdə kirik kün Iblis təripidin sinaldi. U bu künlərdə ḫeqnərsə yemidi. Künlər ayaoŋlaxkanda, uning korsiki taza aqkanidi. **3** Əmdi Iblis uningoŋa: — Sən əgər Hudaning Ooli bolsang, muxu taxka: «Nanoŋa aylan!» dəp buyruoŋin — dedi. **4** Əysa uningoŋa jawabən: — [Təwratta]: «Insan pəkət nan bilənla əməs, bəlki Hudaning ḫərbir səzi bilənmu yaxaydu» dəp yeziloŋan, — dedi. **5** Iblis yənə uni egiz bir taoŋka baxlap qikip, bir dəkikə iqidə dunyadiki barlik dələtlərni uningoŋa kərsətti. **6** Iblis uningoŋa: — Mən bu ḫakimiyətning ḫəmmisini wə uningoŋa təwə barlik xanuxəwkətlərni sanga təkdim kilimən; qünki bular manga tapxuriloŋan, mən uni kimgə berixni halisam, xuningoŋa berimən. **7** Əgər bax koyup manga səjdə kilsang, bularning ḫəmmisi seningki bolidu, — dedi. **8** Əysa uningoŋa jawab berip: — [Təwratta]: «Pərwərdigar Hudayingoŋila ibadət kil, pəkət

Uningla ḳullukida bol!» dəp yeziloɣan, — dedi. **9** Andin Iblis uni Yerusalemoɣa elip bardi wə uni ibadəthanining əng egiz jayioɣa turoɣuzup: — Hudaning Ooɣli bolsang, əzüngni pəskə taxlap bakḳin! **10** Qünki [Təwratta]: «[Huda] Əz pərixtilirigə seni ḳoɣdax ḥakḳidə əmr ḳilidu»; **11** wə, «Putungning taxḳa urulup kətməsliki üqün, ular seni ḳollirida kətürüp yüridu» dəp yeziloɣan, — dedi. **12** Əysa uningoɣa: — «[Təwratta]: «Pərwərdigar Hudayingni sinioɣuqi bolma!» dəpmu yeziloɣan, — dedi. **13** Iblis barliḳ sinaxlarni ixlitip qiḳḳandin keyin, uni waḳtinqə taxlap ketip ḳaldi. **14** Əysa Roḥning küq-ḳudriti iqidə Galiliyə elkisigə ḳaytip ḳəldi. Xuning bilən uning həwər-xəḥriti ətraptiki ḥərbir yurtlaroɣa tarḳaldi. **15** U ularning sinagoglirida təlim bergili turdi wə ularning uluoɣlaxlirioɣa sazawər boldi. **16** U əzi bekip qong ḳilinoɣan yurti Nasarətkə kelip, xabat küni adəttikidək sinagogḳa kirdi wə xundaḳla [mukəddəs yazmilarni] oḳuxḳa ərə turdi **17** wə Təwrattiki «Yəxaya» degən ḳisim uningoɣa tapxuruldi. U oram yazmini eqip, munu səzlər yeziloɣan yərni tepip oḳudi: **18** — «Pərwərdigarning Roḥi mening wujudumda, Qünki U meni yoḳsullaroɣa hux həwərlər yətküzüxkə məsiḥ ḳildi. Tutḳunlaroɣa azadliḳni, Wə korlaroɣa kərüx xipasini jakarlaxḳa, Ezilgənlərni halas ḳilixḳa, Pərwərdigarning xapaət kərsitidioɣan yilini jakarlaxḳa meni əwətti». **20** U yazmini türüwetip, sinagog hizmətqisigə ḳayturup berip, olturdi. Sinagogta olturoɣanlarning ḥammisining kəzliri uningoɣa tikilip turatti. **21** U kəpqilikkə: — Mana bu ayət bügün ḳulikinglaroɣa anglanoɣinida əməlgə axurulmaḳta, — dedi. **22** Ḥəmmisi uning yahxi gepini ḳilixip, uning aoɣzidin qikiwatḳan xapaətlik səzlirigə ḥəyran ḳelixip: — Bu Yüsüpning ooɣli əməsmu? — deyixti. **23** U ularoɣa: — Xübḥisizki, silər manga «Əy tewip, awwal əzüngni saḳayt!» degən təmsilni kəltürüp, «Həwər tapḳinimizdək, Kəpərnaḥum xəḥiridə nemə ixlar yüz bərgən bolsa, muxu yərdimu, əz yurtungdimu xularni kərsətməmsən?» dəwatisilər, — dedi. **24** — Birak xuni silərgə bərḥək eytip ḳoyayki, ḥeqḳandak pəyoɣəmbər əz yurti təripidin ḳobul ḳilinoɣan əməs. **25** Mən silərgə xu ḥəḳikətni əslitimənki, Ilyas [pəyoɣəmbər]ning waḳtida, asman uda üq yil altə ay etilip, dəḥxətlik bir ḳəḥətqilik barliḳ zeminni basḳanda, Israilda nuroɣun tul ayallar bar idi; **26** birak Ilyas ularning ḥeqḳaysisining ḳexioɣa əməs, bəlki Zidonning Zarəfat xəḥiridiki bir tul ayalning ḳexioɣila əwətilgən. **27** Wə [xuningoɣa ohxax], Elixa pəyoɣəmbərning waḳtida, Israilda mahaw kesiligə giriptar boloɣanlar nuroɣun bolsimu, lekin Suriyəlik Naamandin baxḳa, ḥeqḳaysisi saḳaytiloɣan əməs! — dedi. **28** Sinagogdikilər bu səzlərni anglap, ḥəmmisi ḳattiḳ oɣəzəpləndi; **29** ornidin turuxup, uni xəḥərdin ḥəydəp qikirip, xu xəḥər jaylaxḳan taoɣning lewigə əqikip, tik yardin taxliwətməkqi boluxti. **30** Lekin u ularning arisidin bimalal ətüp, əz yolioɣa qikip ḳətti. **31** U Galiliyə əlkisining Kəpərnaḥum degən bir xəḥirigə qüxti, u yərdə xabat künliridə həlḳḳə təlim berətti. **32** Ular uning təlimigə ḥəyran ḳelixti, qünki uning səzi tolimu nopuzluḳ idi. **33** Əmdi sinagogta napak jinning roḥi qaplaxḳan bir kixi bolup, [uningdiki jin] ḳattiḳ awazda: **34** — Əy Nasarətlik Əysa, sening biz bilən nemə ḳaring?! Bizni yoḳatḳili kəldingmu? Mən sening kimlikingni bilimən, Hudaning Mukəddəs Boloɣuqisisən! — dəp towlap kətti. **35** Lekin Əysa jinoɣa tənbiḥ berip: — Aoɣzingni yum! Uningdin qiḳ! — dewidi, jin ḥeliḳi adəmni halayiḳ otturisida yikitiwetip, uningdin qikip ḳətti. Lekin uningoɣa ḥeq zərər yətküzmidi. **36** Ḥəmməylən buningdin ḳattiḳ ḥəyran boluxup, bir-birigə: — Bu zadi ḳandaḳ ix! U dərwəkə ḥoḳuḳ wə ḳudrət bilən napak roḥlaroɣa əmr ḳilsila, ular qikip ketidikən, — deyixti. **37** Xuning bilən uning həwər-xəḥriti ətraptiki ḥərbir yurtlaroɣa tarḳaldi. **38** Əysa sinagogtin qikip, Simonning əyigə kirdi. Lekin Simonning ḳeynanisi eoɣir təp kesili bolup ḳaloɣanidi; ular Əysadin uning ḥajitidin qikixini ətündi. **39** U ayalning bexida turup, təpkə tənbiḥ beriwidi, təp xuan uningdin kətti. U dərḥal ornidin turup, ularni kütüxkə baxlidi. **40** Kün petixi bilənla, kixilər ḥərhil kesəllərgə giriptar boloɣan yeḳinliri bolsila, ularni uning aldioɣa elip kelixti. U ularoɣa bir-birlər ḳolini təgküzüp, ularni saḳaytti. **41** Kixilərgə qaplaxḳan nuroɣun jinlar ulardin qikip: «Sən Hudaning Ooɣli!» dəp towlap ketətti. Lekin u ularoɣa tənbiḥ berip, səz ḳilixioɣa yol ḳoymidi; qünki ular uning Məsiḥ ikənlikini bilətti. **42** Kün qikixi bilən, u xəḥərdin qikip, pinḥan bir jayoɣa kətti. Birak top-top halayiḳ uni izdəp yürətti; ular uni tapḳanda aldioɣa kelip, uni arimizda ḳalsun dəp ketixidin tosmaḳqi boluxti. **43** Lekin u ularoɣa: — Hudaning padixaḥliḳining hux həwirini baxḳa xəḥər-yezilaroɣimu yətküzüxüm kerək; qünki mən dəl bu ixḳa əwətilgənmən, — dedi. **44** Xuning bilən u Galiliyədiki sinagoglarda təlim berip yüriwərdi.

5 Xundak boldiki, u Ginnisarət kəlining boyida turoɣanda, halayiḳ Hudaning səz-kalamini anglax üqün uning ətrapioɣa olixip ḳistilixip turatti. **2** U kəl boyida turoɣan ikki kemini kərdi. Beliḳqilar bolsa kemidin qüxüp, [ḳiroɣaḳta] torlirini yuyuxuwatatti. **3** U kemilərdin birigə, yəni Simonningkigə qikip, uningdin kemini ḳiroɣaḳtin səl yiraḳlitixni iltimas ḳildi. Andin u kemidə olturup top-top halayikḳa təlim bərdi. **4** Səzi tügigəndin keyin, u Simonoɣa: — Kemini qongḳurraḳ yərgə ḥəydəp berip, beliḳlarni tutuxḳa torliringlarni selinglar, — dedi. **5** Simon uningoɣa jawabən: — Ustaz, biz pütün keqiqə japa tartip ḥeq nərsə tutalmiduḳ. Birak sening səzüng bilən torni salsam salay, dedi. **6** Ular xundak ḳiliwidi, nuroɣun beliḳlar toroɣa qüxti; tor sekülüxkə baxlidi. **7** Xuning bilən ular baxḳa kemidiki xeriklirini yardəmgə kelixkə ixarət ḳilixti. Ular kelip, [beliḳlarni] ikki kemigə liḳ ḳaqiliwidi, kemilər qəküp ketəy dəp ḳaldi. **8** Simon Petrus bu ixni kərüp, Əysaning tizliri aldida yikilip: — Məndin yiraḳlaxḳaysən, i Rəb! Qünki mən gunaḥkarmən! — dedi. **9** Qünki bunqə kəp beliḳ tutuloɣanlikidin u wə uningoɣa ḥəmraḥ boloɣanlirini ḥəyranliḳ baskanidi. **10** Wə Simonning xerikliri — Zəbədiyning ooɣulliri Yaḳup bilən Yuḥannamu ḥəm xundak ḥəyran ḳaldi. Əmdi Əysa Simonoɣa: — Ḳorḳmioɣin, buningdin keyin sən adəm tutḳuqi bolisən — dedi. **11** Ular kemilərni ḳiroɣaḳḳa qikirip, ḥəmmə nərsini taxlap ḳoyup, uningoɣa əgixip mangdi. **12** Xundak boldiki, u xəḥər-yezilarning biridə boloɣanda, mana xu yərdə, pütün bədinini mahaw besip kətkən bir adəm bar idi; u Əysani kərüpla uning ayioɣioɣa əzini etip uningdin: — Təḳsir, əgər sən halisang, meni saḳaytip pak ḳilalaysən! — dəp yalwurdi. **13** Əysa ḳolini sozup uningoɣa təgküzüp turup: — Halaymən, paklanoɣin! — dewidi, bu adəmning mahaw kesili dərḥal uningdin kətti. **14** Əysa uningoɣa: — Ḥazir bu ixni ḥeqkimgə eytma, bəlki udul berip kahinoɣa əzüngni kərsitip, ularda bir guwaḥliḳ bolux üqün, Musa bu ixta əmr ḳiloɣandək əzüngning saḳaytiloɣining üqün bir [ḳurbanliḳni] sunoɣin, — dedi. **15** Lekin u tooɣrisidiki həwər tehimu tarḳilip pur kətti; xuning bilən top-top həlḳ uning səzini anglax wə əz aoɣriḳ-kesəllirini saḳaytixi üqün uning aldioɣa yioɣilip kelətti. **16** Ḥalbuki, u pat-pat ulardin qekinip qəllük yərlərgə berip dua ḳilatti. **17** Xu künlərning biridə xundak boldiki, u təlim beriwatḳanda, yenida Pərisiylər wə Təwrat əḥliliri olturatti. Ular Galiliyə, Yəḥudiyə əlkilirining ḥərḳaysi yeza-ḳixlaḳliri wə Yerusalemdin kəlgənidi. Pərwərdigarning kesəllərni saḳaytix küq-ḳudriti uningoɣa yar boldi. **18** Xu pəyttə, mana birḳanqə kixi zəmbilgə yatḳuzuloɣan bir paləqni

kətürüp kəldi. Ular uni uning aldioŋa əkirixkə intilixti. **19** Birak adəmlərning tolilikidin kesəlni əkirixkə amal tapalmay, ular əgzigə elip qikip, əgzidiki kahixlarni eqip, kesəlni əyning iqigə zəmbildə yatkan ḥalda halayikning otturisioŋa, Əysaning aldioŋa qüxürdi. **20** U ularning ixənqini kərüp [paləqkə]: — Buradər, gunahliring kəqürüm kilindi! — dedi. **21** Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər kəngülliridə: — Bundak kupurluk səzligən bu adəm kimdur?! Hudadin baxka gunahlarni kəqürələydioŋan kim bar? — dəp oylaxti. **22** Birak Əysa ularning kənglidə əyib izdəxlirini bilip yetip, jawabən: — Silər kənglünglarda nemixka əyib izdəysilər? **23** «Gunahliring kəqürüm kilindi!» deyix asanmu yaki «Ornungdin tur, mang!» deyixmu? **24** Əmma ḥazir silərning Insan'ooŋlining yər yüzidə gunahlarni kəqürüm kilix ḥokukioŋa igə ikənlikini bilixinglar üqün, — U paləq kesəlgə: — Sanga eytayki, ornungdin tur, ornungni yioŋixturup əyünggə kayt! — dəp buyrudi. **25** Ḥeliki adəm dərḥal ularning aldida ornidin dəs turup, əzi yatkan zəmbilni elip, Hudani uluoŋioŋiniqə əyigə kaytti. **26** Ḥəmməylənni dəḥxətlik ḥəyranlik basti; ular Hudani uluoŋlixip, koркunqka qəmgən ḥalda: — Biz bügün tilsimat ixlarni kərduk! — deyixti. **27** Bu ixlardin keyin, u yoloŋa qikip, Lawiy isimlik bir bajgirni kərdi. U baj yioŋidioŋan orunda olturatti. U uningoŋa: — Manga əgəxkin! — dedi. **28** U ornidin turup, ḥəmmini taxlap, uningoŋa əgəxti. **29** Lawiy əyidə uningoŋa katta bir ziyapət bərdi. Ular bilən zor bir top bajgirlar wə baxkilarmu xu yərdə ḥəmdastihan boloŋanidi. **30** Birak Pərisiylər wə ularning ekimidiki Təwrat ustazliri oŋudungxup uning muhlisliriоŋa: — Silər nemixka bajgir wə gunahkarlar bilən bir dastihanda yəp-iqip olturisilər?! — dəp aoŋrinixti. **31** Əysa ularoŋa jawabən: — Saoŋlam adəmlər əməs, bəlki kesəl adəmlər tewipka moḥtajdur. **32** Mən ḥəkkaniylarni əməs, bəlki gunahkarlarni towioŋa qakiroŋili kəldim, — dedi. **33** Andin ular uningdin: — Nemixka Yəḥyaning muhlisliri daim roza tutup dua-tilawət kilidu, Pərisiylərning muhlislirimu xundak kilidu, lekin sening muhlisliring yəp-iqipla yüridioŋu! — dəp soraxti. **34** U ularoŋa: — Toyi boluwatkan yigit toyda toy mehmanliri bilən ḥəmdastihan olturoŋan qaoŋda ularni roza tutkuzalamsilər? **35** Əmma xu künlər keliduki, yigit ulardin elip ketilidu, ular xu künlərdə roza tutidu. **36** U ularoŋa bir təmsilmu kəltürdi: — Ḥeqkim yengi kəngləktin yirtip, uni kona kəngləkkə yamak kilmaydu. Undak kilsa, yengi kəngləknimu yirtkan bolidu, xundakla yengidin aloŋan yamakmu kona kəngləkkə mas kəlməydu. **37** Xuningdək, ḥeqkim yengi xarabni kona tulumlaroŋa kaqilimaydu. Undak kilsa, yengi xarabning [kəpüxi bilən] tulumlar yerilidu-də, xarabmu təkülüp ketidu; tulumlarmu kardin qikidu. **38** Xunga yengi xarab yengi tulumlaroŋa kaqilinix kerək, xundakta ikkilisi saklinip kalidu. **39** Uning üstigə, ḥeqkim kona xarabtin keyin yengisini iqixni halimaydu, qünki u: «Boldi, konisi yahxi!» dəydu.

6 Ikkinqi «muḥim xabat küni», u buoŋdayliklardin ətüp ketiwatatti. Uning muhlisliri baxaklarni üzüwelip, alikinida uwulap yəwatatatti. **2** Lekin buni kərgən bəzi Pərisiylər ularoŋa: — Silər nemixka xabat küni Təwratta qəkləngən ixni kilisilər? — deyixti. **3** Əysa ularoŋa jawabən: — Silər ḥətta Dawut [pəyoŋəmbər] wə uning ḥəmraḥlirining aq kaloŋanda nemə kiloŋanlikini [mukəddəs yazmilardin] okumioŋanmusilər? **4** Demək, u Hudaning əyigə kirip, [Hudaoŋa] ataloŋan, [Təwratta] kahinlardin baxka ḥərkandak adəmning yeyexi qəkləngən «təkdim nanlar»ni [sorap] elip yegən wə ḥəmraḥlirioŋimu bərgən — dəp jawab bərdi. **5** Ahirida u ularoŋa: — Insan'ooŋli xabat küniningmu Igisidur, — dedi. **6** Yənə bir xabat küni xundak boldiki, u sinagogka kirip təlim beriwatatti. Sinagogta ong koli yigiləp kətkən bir adəm bar idi. **7** Əmdi Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər uning üstidin ərz kiloŋudək birər ixni izdəp tapayli dəp, uning xabat künimu kesəl sakaytidioŋan-sakaytmaydioŋanlikini paylap yürüxətti. **8** Birak Əysa ularning kənglidikini bilip, koli yigiləp kətkən adəmgə: — Ornungdin tur, otturioŋa qikkin! — dewidi, ḥeliki adəm ornidin kopup xu yərdə turdi. **9** Andin Əysa ularoŋa: — Silərdin sorap bakayqu, Təwratka uyoŋun boloŋini xabat küni yahxilik kilixmu, yaki yamanlik kilixmu? Janni kutkuzuxmu yaki janoŋa zamin boluxmu? — dəp soridi. **10** Ətrapidikilərning ḥəmmisigə nəzər saloŋandin keyin, u ḥeliki adəmgə: — Kolungni uzat, — dedi. U xundak kilixi bilənla koli əsligə kəltürülüp ikkinqi koliоŋa ohxax boldi. **11** Lekin ular oŋəzəptin ḥoxini yokitip, Əysaoŋa kandak takabil turux tooŋrisida məslihətlixixkə baxlidi. **12** Xu künlərdə xundak boldiki, u dua kilixka taoŋka qikti wə u yərdə Hudaoŋa keqiqə dua kildi. **13** Tang atkanda, muhlislirini aldioŋa qakirip, ularning iqidin on ikkiylənni tallap, ularni rosul dəp atidi. **14** Ular: Simon (Əysa uni Petrus dəpmu atioŋan) wə uning inisi Andiriyas; Yakup wə Yuḥanna, Filip wə Bartolomay, **15** Matta wə Tomas, Alfayning ooŋli Yakup wə millətpərwər dəp ataloŋan Simon, **16** Yakupning ooŋli Yəḥuda wə keyin uningoŋa satkunluk kiloŋan Yəḥuda Ixkariyotlar idi. **17** Əysa [rosulliri] bilən taoŋdin qüxüp, bir tüzlənglikta turatti. Xu yərdə nuroŋun muhlisliri ḥəmdə pütkül Yəḥudiyə əlkisidin wə Yerusalemdin, Tur wə Zidon xəhərlirigə karaydioŋan dengiz boyidiki yurtlardin top-top kixilər yioŋilixti. Ular uning təlimlirini anglax wə kesəllirigə xipalik izdəx üqün kəlgənidi. **18** Napak roḥlardin azablanoŋanlarmu xipalik tepixti. **19** Bu top-top adəmlərning ḥəmmisi kollirini uningoŋa təgküzüwelixka intilətti; qünki küq-kudrət uning wujudidin qikip ularning ḥəmmisigə xipalik beriwatatti. **20** Xuning bilən u bexini kətürüp muhlisliriоŋa karap mundak dedi: — «Mubarək, əy yokullar! Qünki Hudaning padixaḥliki silərningkidur. **21** Mubarək, əy ḥazir aq kaloŋanlar! Qünki silər toluk toyunisilər. Mubarək, əy yioŋlawatkanlar! Qünki külidioŋan bolisilər. **22** Kixilər Insan'ooŋlining wəjidin silərdin nəprətlənsə, silərni əzliridin qətkə kakşa, silərgə təḥmət-ḥakarət kilsa, naminglarni rəzil dəp karoŋisa, silərgə mubarək! **23** Xu küni xadlinip təntənə kilip səkranglar. Qünki mana, ərxtə boloŋan in'aminglar zordur. Qünki ularning ata-bowiliri [burunki] pəyoŋəmbərlərgimu ohxax ixlarni kiloŋan. **24** — Lekin ḥalinglaroŋa way, əy baylar! Qünki silər allikaqan raḥət-paraoŋitinglaroŋa igə boldunglar! **25** Ḥalinglaroŋa way, əy karni toyunoŋanlar! Qünki silər aq kalisilər. Ḥalinglaroŋa way, əy külüwatkanlar! Qünki ḥaza tutup yioŋlaysilər. **26** Ḥəmməylən silərni yahxi degəndə, ḥalinglaroŋa way! Qünki ularning ata-bowilirimu [burunki] sahta pəyoŋəmbərlərgə xundak kiloŋan». **27** — Birak manga kulak saloŋan silərgə xuni eytip koyayki, düxmənliringlaroŋa meḥir-muḥəbbət kərsitinglar; silərgə əq boloŋanlaroŋa yahxilik kilinglar. **28** Silərni karoŋioŋanlaroŋa bəht tilənglar; silərgə yaman muamilidə boloŋanlaroŋimu dua kilinglar. **29** Birsi məngzinggə ursa, ikkinqi məngzingnimu tutup bər; birsi qapiningni eliwalimən desə, kənglikingnimu ayimay bərgin. **30** Birsi səndin birnemə tilisə, uningoŋa bərgin. Birsi sening birər nərsəngni elip kətsə, uni kayturup berixni sorima. **31** Baxkilarning əzünglaroŋa kandak muamilə kilixini ümid kilsanglar, silərmu ularoŋa xundak muamilə kilinglar. **32** Əgər silər əzünglarni yahxi kərgənlərgila meḥir-muḥəbbət kərsətsənglar, undakda silərdə nemə xapaət bolsun? Qünki ḥətta gunahkarlarmu əzini yahxi kərgənlərgə meḥir-muḥəbbət kərsitidioŋu. **33** Əgər silər əzünglaroŋa yahxilik kiloŋanlaroŋila yahxilik kilsanglar, undakta

silərdə nemə xapaət bolsun? Qünki ḥətta gunaḥkarlarmu xundak kilidioɣu! **34** Əgər silər kərzni «qokum kayturup beridu» dəp oylioɣanlaroɣa bərsənglar, undakta silərdə nemə xapaət bolsun? Qünki ḥətta gunaḥkarlarmu əynən kayturup alimiz dəp baxka gunaḥkarlaroɣa kərz beridioɣu! **35** Lekin silər bolsanglar, düxminiglaroɣimu mehir-muḥabbət kərsitinglar, yahxilik kilinglar, baxkilaroɣa ətnə beringlar wə «Ular bizgə bernemə kayturidu» dəp oylimanglar. Xu qaoɣda, in'aminglar zor bolidu wə silər Ḥəmmidin Aliy Boloɣuqining pərzəntliri bolisilər. Qünki u tuzkorlaroɣa wə rəzillərgimu mehribanlik kilidu. **36** Atanglar mehriban boloɣinidək silərmu mehriban bolunglar. **37** — Baxkilarning üstidin ḥəküm kilip yürmənglar. Bolmisa, silər [Hudaning] ḥəkümigə uqraysilər. Baxkilarni gunaḥka bekitmənglar wə silərmu gunaḥka bekitilməysilər. Baxkilarni kəqürünglar wə silərmu kəqürüm kilinisilər. **38** Beringlar wə silərgimu berilidu — ḥətta qong əlqigüqkə lik qingdap, silkip toldurulup üstidin texip qüxkidək dərijidə koynunglaroɣa təküp berilidu. Silər baxkilaroɣa kandak əlqəm bilən əlqəp bərsənglar, silərgimu xundak əlqəm bilən əlqəp berilidu. **39** Andin u ularoɣa təmsil eytip mundak dedi: — Karioɣu karioɣuni yetilәp mangalamdu? Undak kilsa, ḥər ikkisi orəkkə qüxüp kətməmdu? **40** Muhlis ustazidin üstün turmaydu; lekin takamullaxturuloɣini ustazioɣa ohxax bolidu. **41** Əmdi nemə üqün buradiringnig kəzidiki kilni kərüp, əz kəzüngdiki limni baykiyalmaysən?! **42** Sən kandakmu əz kəzüngdə turoɣan limni kərməy turup buradiringoɣa: «Keni, kəzüngdiki kilni eliwetəy!» deyələysən?! Əy sahtipəz! Awwal əzüngning kəzidiki limni eliwət, andin enik kərüp, buradiringning kəzidiki kilni eliwetələysən. **43** Qünki ḥeqkandak yahxi dərəh yaman mewə bərməydu, ḥeqkandak yaman dərəhmu yahxi mewə bərməydu. **44** Ḥərkandak dərəhni bərgən mewisidin pərk ətkili bolidu. Qünki tikəndin ənjürni üzgili bolmas, yantaktin üzüm üzgili bolmas. **45** Yahxi adəm kəlbidiki yahxilik həzinisidin yahxilik qikiridu; rəzil adəm kəlbidiki rəzillik həzinisidin rəzillikni qikiridu. Qünki kəlb nemigə tolduruloɣan bolsa, eoɣizdin xu qikidu. **46** — Silər nemixka meni «Rəb! Rəb!» dəysilər-yu, birak silərgə eytkanlirimoɣa əməl kilmaysilər? **47** Əmisə, mening aldimoɣa kelip, səzlirimni anglap əməl kiloɣan ḥərkimning kimgə ohxioɣanlikini silərgə kərsitip berəy. **48** U huddi qongkur kolap, ulini koram taxning üstigə selip ey saloɣan kixigə ohxaydu. Kəlkün kəlgəndə, su ekimi u eyning üstigə zərb bilən uruloɣini bilən, uni midir-sidir kilalmidi, qünki u puhta selinoɣan. **49** Lekin səzlirimni anglap turup, əməl kilmaydioɣan kixi bolsa, kuruk yərning üstigə ulsiz ey saloɣan kixigə ohxaydu. [Kəlkün] ekimi xu eyning üstigə uruluxi bilən u ərülüp kətti; uning ərülüxi intayin dəhxətlik boldi!

7 Əysa kəpqilikkə bu səzlərning ḥəmmisini kilip boloɣandin keyin, Kəpərnaḥum xəḥirigə [kayta] kirdi. **2** U yərdə məlum bir yüzbexining ətiwarlik kuli eoɣir kesəl bolup, səkratta yatatti. **3** Yüzbexi Əysaning həwirini anglap, birnəqqə Yəhudiy aksakalni uning yenioɣa berip, uning kelip kulini kutkuzuxi üqün ətünüxkə əwətti. **4** Ular Əysaning aldioɣa kəlgəndə uningoɣa: — Bu ixni tiligüqi bolsa, tilikini ijabət kilixingizoɣa ḥəkikətən ərziydioɣan adəm. **5** Qünki u bizning [Yəhudiy] elimizni yahxi kəridu wə ḥətta biz üqün bir sinagogmu selip bərdi, — dəp jiddiy kiyapəttə ətünüxti. **6** Əysa ular bilən billə bardi. Birak eyigə az kaloɣanda, yüzbexi Əysaning aldioɣa birnəqqə dostini əwətip uningoɣa mundak degüzdi: — «Təksir, əzlirini awarə kilmisila, əzlirining torusumning astioɣa kelixlirigə ərziməymən. **7** Xunga əzümnimu silining aldilirioɣa berixka layik ḥesablimidim. Sili pəkət bir eoɣiz səz kilip koysila, kulum sakiyip ketidu. **8** Qünki mənmu baxka birsining ḥokuki astidiki adəmmən, kol astimdimu ləxkərlirim bar. Birigə bar desəm baridu, birigə kəl desəm, kelidu; kulumoɣa bu ixni kil desəm, u xu ixni kilidu». **9** Əysa bu gəpni anglap [yüzbexioɣa] təəjjübləndi. U burulup kəynigə əgəxkən halayikka: Dərwəkə, ḥətta Israildimu bundak zor ixənqni tapalmioɣanidim! — dedi. **10** Yüzbexi əwətkən kixilər kaytip baroɣanda, kesəl boloɣan kulning səllimaza sakayoɣanlikini kərdi. **11** Bu ixtin keyin u Nain degən bir xəḥərgə bardi. Uning muhlisliri wə yənə top-top kixilər uningoɣa əgixip mangdi. **12** U xəḥər kowukioɣa yekinlaxkanda, mana kixilər jinaza kətürüp qikiwatkanidi. Ölgüqi anisining yəkkə-yeganə ooɣli idi, uning üstigə anisi tul ayal idi. Xəḥərdin qong bir top adəm ayaloɣa ḥəmrah bolup qikkanidi. **13** Rəb uni kərüp, uningoɣa iqini aoɣritip: — Yioɣlimioɣin, — dedi. **14** Xuning bilən u ətüp, tawutka kolini təgküziwidi, tawut kətürgənlər tohtidi. U: — Yigit, sanga eytimən, oyoɣan! — dedi. **15** Ölgüqi bolsa ruslinip tik olturdi wə gəp kilixka baxlidi. [Əysa] uni anisioɣa tapxurup bərdi. **16** Ḥəmməylənni korkunq besip, ular Hudani uluoɣlap: — «Arimizda uluoɣ bir pəyoɣəmbər turoɣuzuldi!» wə «Huda Əz həlkini yoklap kəldi!» — deyixti. **17** Uning tooɣrisidiki bu həwər pütün Yəhudiya zemini wə ətraptiki rayonlaroɣa tarkilip kətti. **18** Yəhyaning muhlisliri əmdi bu barlik ixlarning həwirini uningoɣa yətküzdi. Yəhya muhlisliridin ikkiylənni əzigə qakirip, **19** Ularni Əysaning aldioɣa əwətip: «Kelixi mukərrər zat əzüngmu, yaki baxka birsini kütüximiz kerəkmu?» dəp sorap kelixkə əwətti. **20** Ular Əysaning aldioɣa berip: — Qəmüldürgüqi Yəhya bizni səndin: «Kelixi mukərrər zat əzüngmu, yaki baxka birsini kütüximiz kerəkmu?» dəp sorap kelixkə yeningoɣa əwətti — dedi. **21** Dəl xu wakitta [Əysa] aoɣrik-silak wə kesəl-waba baskan wə yaman rohlar qaplaxkan nuroɣun kixilərni sakaytti wə nuroɣun karioɣularni kəridioɣan kildi. **22** Xuning bilən u [Yəhyaning muhlisliroɣa]: — Silər kaytip berip, Yəhyaoɣa əz anglioɣan wə kərgənliringlar tooɣruluk həwər yətküzüp — «Korlar kərələydioɣan wə tokurlar mangalaydioɣan boldi, mahaw kesili boloɣanlar sakaytildi, gaslar angliyalaydioɣan boldi, əlgənlərmu tirildürüldi wə kəmbəoɣəllərgə hux həwər jakarlandi» — dəp eytinglar. **23** [Uningoɣa yənə]: «Məndin gumanlanmay putlixip kətmigən kixi bolsa bəhtliktur!» dəp koyunglar, — dedi. **24** Yəhyaning əlqiliri kətkəndin keyin, u top-top adəmlərgə Yəhya tooɣruluk səz eqip: — «Silər [burun Yəhyani izdəp] qəlgə baroɣininglarda, zadi nemini kərgili bardinglar? Xamalda yəlpünüp turoɣan komuxnimu? **25** Yaki esil kiyim kiygən bir ərbabnimu? Mana, esil kiyimlərni kiygən, əyx-ixrət iqidə yaxaydioɣanlar padixaḥlarning ordiliridin tepiliduoɣu! **26** Əmdi silər nemə kərgili bardinglar? Bir pəyoɣəmbərnimu? Durus, əmma mən xuni silərgə eytip koyayki, [bu bolsa] pəyoɣəmbərdinmu üstün bir boloɣuqidur. **27** Qünki [mukəddəs yazmilardiki]: — «Mana, yüz aldingoɣa əlqimni əwətimən; U sening aldingda yolungni təyyarlaydu» — dəp yeziloɣan səz mana dəl uning tooɣrisida yeziloɣandur. **28** Qünki mən silərgə xuni eytip koyayki, ayallardin tuoɣuloɣanlar arisida Yəhyadinmu uluoɣi yok; əmma Hudaning padixaḥlikidiki əng kiqik boloɣinimu uningdin uluoɣ turidu **29** (əmdi [Yəhyani] angliojan pukralar, ḥətta bajgirlarmu Hudaning yolini tooɣra dəp Yəhyaning qəmüldürüxi bilən qəmüldürülgənidi. **30** Lekin Pərisiylər wə Təwratxunaslar Yəhyaning qəmüldürüxini kobul kilmay, Hudaning əzlirigə boloɣan məksət-iradisini qətkə kakkanidi). **31** Lekin bu zamanning kixilirini zadi kimlərgə ohxitay? Ular kimlərgə ohxaydu? **32** Ular huddi rəstə-bazarlarda

olturuwelip, bir-birigə: «Biz silərgə sunay qelip bərsəkmu, ussul oynimidinglar», «Matəm pədisigə qelip bərsəkmu, yioŋa-zar kilmidinglar» dəp [kakxaydioŋan tuturuksiz] balilaroŋa ohxaydu. **33** Qünki Qəmüldürüqi Yəhya kelip ziyapəttə olturmaytti, [xarab] iqməytti. Xuning bilən silər: «Uningoŋa jin qaplixiptu» deyixisilər. **34** Insan'oogli bolsa kelip həm yəydu həm iqidu wə mana silər: «Taza bir toymas wə məyhor ikən. U bajgirlar wə gunahkarlarning dostidur» deyixisilər. **35** Lekin danalik bolsa əzining barlik pərzəntliri arkilik durus dəp tonulidu». **36** Pərisiylərdin biri uningdin əyümdə mehman bolsingiz dəp ətündi. Əmdi u Pərisiyning əyigə kirip dastihanda olturdi. **37** Wə mana, u xəhərdə buzuk dəp tonuloŋan bir ayal Əysaning bu Pərisiyning əyidə dastihanda olturoŋanlikini anglap, ak kaxtexidin yasaloŋan bir kutida murməkki elip kəldi. **38** U yioglioŋan peti uning kəynidə, putioŋa yekin turup, kəz yaxliri kilip, putlirini həl kiliwətti; andin qaqliri bilən uning putlirini ertip kurutti həm putlirini tohtimay səyüp, üstigə ətir sürdi. **39** Əmdi uni qakiroŋan Pərisiy bu ixni kərüp, iqidə: «Bu adəm rast pəyoŋəmbər boloŋan bolsa, əzigə tegiwatkan bu ayalning kim wə kandak ikənlikini bilətti. Qünki u bir buzuk!» dəp oylidi. **40** Xuning bilən Əysa uningoŋa jawabən: — Simon, sanga dəydioŋan bir gepim bar, — dedi. — Eyting, ustaz, — dedi Simon. **41** — Ikki adəm məlum bir kərz igisigə kərzdar ikən. Biri bəx yüz kümüx dinaroŋa, yənə biri bolsa əllik kümüx dinaroŋa kərzdar ikən. **42** Lekin hər ikkisining kərzni kayturoŋili heqnərsisi bolmioŋaqka, kərz igisi mehribanlik kilip hər ikkisining kərzini kəqürüm kiptu. Seningqə, ularning kaysisi uni bəkrək səyidu? — dəp soridi Əysa. **43** Simon jawabən: — Meningqə, [kərzi] kəprək kəqürüm kilinoŋan kixi, — dedi. — Tooŋra həküm kilding, — dedi Əysa. **44** Andin helikі ayaloŋa burulup, Simonoŋa: — Bu ayalni kərdüngmu? Mən əyünggə kirginim bilən, sən putlirimni yuyuxka su bərmigəniding; lekin u kəz yexi bilən putlirimni yudi wə qeqi bilən ertip kurutti. **45** Sən meni salam berip səymiding; lekin u mən kirgəndin tartip putlirimni səyüxtin tohtimidi. **46** Sən beximoŋimu may sürkimigəniding; birak u mening putlirimoŋa murməkkini sürkəp koydi. **47** Xunga xuni sanga eytip koyayki, uning nuroŋun gunahliri kəqürüm kilindi. Qünki mana, uning kərsətkən mehir-muhəbbiti qongkur əməsmu? Əmma kəqürümi az boloŋanlarning mehir-muhəbbətni kərsitiximu az bolidu, — dedi. **48** Andin u ayaloŋa: — Gunahliring kəqürüm kilindi, — dedi. **49** Ular bilən həmdastihan olturoŋanlar kənglidə: «Kixilərning gunahlirinimu kəqürüm kiloŋuqi bu adəm zadi kimdu?» deyixti. **50** Əysa helikі ayaloŋa: — Etikading seni kutkuzdi; aman-hatirjəmlik bilən kaytkin! — dedi.

8 Keyin, [Əysa] xu yurtlarni kezip, xəhərmu-xəhər, yezimu-yeza Hudaning padixahlikining hux həwirini elan kilip jakarlidi; on ikkiylənmu uning bilən birgə bardi. **2** Uning bilən billə baroŋanlardin yənə yaman rohlardin wə aoŋrik-silakлardin sakaytiloŋan bəzi ayallarmu bar idi; ularning arisida əzidin yəttə jin həydəp qikiriloŋan Məryəm (Magdallik dəp ataloŋan), **3** Herod [han]ning saray oŋojidari Huzaning ayali Yoanna, Suzanna wə baxka nuroŋun ayallarmu bar idi. Bular əz mal-mülükliri bilən u [wə uning muhlislirining] hajətliridin qikatti. **4** Qong bir top adəmlər yioŋiloŋanda, xundakla hərkaysi xəhərlərdin kixilər uning yenioŋa kəlgəndə, u ularoŋa bir təmsil səzləp bərdi: **5** — «Uruk qaqkuqi uruk qaqkili [etizoŋa] qikiptu. Uruk qaqkanda, uruklardin bəziliri qioŋir yol üstigə qüxüp, dəssilip ketiptu wə asmandiki uqar-kanatlar kelip ularni yəp ketiptu. **6** Baxka bəziliri taxlik yərgə qüxüptu. Yərdə nəmlik bolmioŋaqka, ünüp qikkini bilən kurup ketiptu. **7** Baxka bəziliri tikənlərning arisioŋa qüxüptu, tikənlər maysilar bilən təng əsüp maysilarni booŋuwaptu. **8** Baxka bəziliri bolsa yahxi tuprakka qüxüptu. Üngəndin keyin, yüz həssə hosul beriptu». Bularni degəndin keyin u yukiri awaz bilən: — Angliouдək kuliki barlar buni anglisun! dəp towlidi. **9** Keyin uning muhlisliri uningdin: — Bu təmsilning mənisi nemə? — dəp soridi. **10** U ularoŋa mundak dedi: — Hudaning padixahlikining sirlirini bilix silərgə nesip kilindi. Birak bu ixlar kaloŋan baxkilaroŋa təmsillər bilənla eytilidu. Məkşiti xuki, «Ular karisimu kərməydu, anglisimu qüxənməydu». **11** Əmdi təmsilning mənisi mundak: — Uruk bolsa, Hudaning səz-kalamidur. **12** Qioŋir yol boyidikilər bolsa muxular: Ular səz-kalamni anglaydu; lekin Iblis kelip, ularning ixinip kutkuzuluxining aldini elixi üqün ularning kəlbidiki səzni elip ketidu. **13** Taxlik yərgə qüxkən uruklar səz-kalamni angliogan haman huxallik bilən kobul kiloŋanlaroŋa təmsil kilinoŋan. Ularda yiltiz bolmioŋaqka, pəkət bir məhəl ixinip, andin sinak-müxküllük wakti kəlgəndə, [etikadtin] teyilip ketidu. **14** Tikənlikkə qüxkən uruklar bolsa xundak adəmlərni kərsətkənki, səzni angliogan bolsimu, yoloŋa qikkandin keyin bu paniy hayattiki əndixilər, bayliklar wə halawətlərning ezikturuxliri bilən booŋulup, uruk pixmay hosul bərməydu. **15** Lekin yahxi tuprakka qeqiloŋan uruklar bolsa — səz-kalamni anglap, səmimiy wə yahxi kəlbi bilən uni tutidioŋanlarni kərsitidu; bundak adəmlər səwrqanlik bilən hosul beridu. **16** Heqkim qiraoŋni yekip koyup üstigə idixni kəmtürüp koymas yaki kariwat astioŋa turoŋuzmas, bəlki qiraoŋdanning üstigə koyidu; buning bilən əygə kirgənlər yoruklukni kəridu. **17** Qünki yoxuruloŋan heqkandak ix axkarilanmay kalmaydu, wə heqkandak məhpiy ix ayan bolmay, yoruklukka qikmay kalmaydu. **18** Xuning üqün, anglixinglarning kandak ikənlikigə kəngül koyunglar! Qünki kimdə bar bolsa, uningoŋa tehimu kəp berilidu; əmma kimdə yok bolsa, hətta bar dəp hasablioginimu uningdin məhrum kilinidu. **19** Əmdi uning anisi wə iniliri uning bilən kərüxkili kəldi. Lekin adəm nuroŋun boloŋaqka, yenioŋa kelalmigənidi. **20** Xuning bilən birsi uningoŋa: — Aningiz wə iniliringiz siz bilən kərüximiz dəp, sirtta turidu, — dedi. **21** Lekin u jawabən: — Mening anam wə aka-uka kerindaxlirim bolsa Hudaning səzini anglap, uningoŋa əməl kiloŋuqilardur, dedi. **22** Wə xundak boldiki, xu künlərdin biri, u muhlisliri bilən bir kemigə qüxüp, ularoŋa: — Kəlning u ketioŋa barayli, — dedi. Xuning bilən ular yoloŋa qikti. **23** Kemə ketiwatkanda u uykuoŋa kətkənidi. Kəlgə tuyuksiz kara boran kelip, kemigə su toxup ketip, ular həwptə kaldi. **24** Muhlislar kelip uni oyoŋitip: — Ustaz, ustaz, tügixidioŋan bolduk! — dedi. Lekin u ornidin turup, boranoŋa wə dawaloŋuoŋan dolkunlaroŋa tənbih bərdi; həmmisi tohtap, tinq boldi. **25** U muhlislirioŋa karap: — Ixənqinglar nəgə kətti? — dedi. Ular həm korkuxup, həm bəkmu həyran bolup, bir-birigə: — Bu adəm zadi kimdu, buyruk kilsa, hətta xamallar wə dolkunlarmu uningoŋa boysunidikən-hə! — dəp ketixti. **26** Xuning bilən ular Galiliyəning udulidiki Gerasaliklarning yurtioŋa yetip bardi. **27** U kiroŋakka qikixi bilənla, uzundin beri jinlar qaplaxkan, xəhərdin kəlgən məlum adəm uning aldioŋa kəldi. Bu adəm kiyim kiymay, heq əydə turmay, gərlər arisida yaxaytti. **28** Lekin u Əysani kərüpla warkirap, uning ayioŋioŋa yikilip kattik awaz bilən: — Həmmidin Aliy Hudaning Ooli Əysa, sening mən bilən nemə karing! Səndin ətünimənki, meni kiynima! — dəp towlap kətti. **29** Qünki Əysa napak rohning uningdin qikixini buyruwatatti (qünki jin nuroŋun ketim uni tutuwaloŋanidi; u qaoŋlarda kixilər uning put-kollirini kixən-zənjirlər bilən baqlap uni kamap koyoŋan bolsimu, u zənjirlərni üzüp kəqip qikkan wə jin təripidin qəl-bayawanlaroŋa həydiwetilgənidi).

30 Əysa bu adəmdin: — Isming nemə? — dəp soriwidi, u: — Ismim «Qoxun», — dedi. Qünki nuroɣun jinlar uning iqigə kirip qaplixiwaloɣanidi. **31** Əmdi ular Əysadin əzlirini tegi yoq hangoɣa kətküzməslikni ətünüp yalwurdi. **(Abyssos g12)** **32** Xu yərdə taoɣ baoɣrida qong bir top tongguz padisi ozukliniwatatti. Jinlar Əysaoɣa yalwurup, tongguzlarning tenigə kirixkə ijazət berixini ətündi. U ularoɣa ijazət bərdi. **33** Jinlar xu adəmdin qikip, tongguzlarning tenigə kiriwaldi; xuning bilən pütkül tongguz padisi tik yardin etilip qüxüp, kəlgə oɟərq boldi. **34** Tongguzlarni bakkuqilarmu bu wəkəni kərüp u yərdin qeqip, xəhər-yezilarda bu həwərni tarqatti. **35** Halayiq zadi nemə ix boloɣanlikini kərgili qikti; Əysaning aldioɣa kəlgəndə, xu yərdə əzidin jinlar qikkan heliqi adəmning kiyim-keqəkni kiyip, əsh-oxi jayida halda Əysaning ayioɣi aldida olturoɣinini kərdi; ular qorkup ketixti. **36** Bu wəkəni kərgənlərmu jinlar qaplaxkan adəmning kandaq sakaytiloɣinini kəpqilikkə təswirləp bərdi. **37** Andin Gerasaliklarning yurtidikilər wə ətrapidiki barliq kixilər uning ularning arisidin ketixini ətünüxti. Qünki dəhxətlik qorkunq ularni baskanidi. Xunga u kemigə qüxüp, kaytixka yol aldi. **38** Əmma jinlar əzidin qikip kətkən heliqi adəm uningoɣa, Mən sən bilən billə ketəy, — dəp yalwurdi. Lekin u uni yoloɣa selip: **39** — Əyünggə kaytip berip, Hudaning sanga xunqə qong ixlarni kilip bərgənlikini yətküzgin, — dedi. U adəm kaytip berip, pütkül xəhərni arilap, Əysaning əzigə xunqə qong ixlarni kilip bərgənlikini elan kildi. **40** Əysa kaytip kəlginidə, xundak boldiki, halayiq uni huxallik bilən karxi elixti; qünki həmməylən uning kaytip kelixini kütüp turatti. **41** Wə mana, bir kixi, sinagogning qongi boloɣan Yairus isimlik kiximu Əysaning aldioɣa kelip ayioɣioɣa əzini etip, uning əyigə berixini ətündi. **42** Qünki uning on ikki yaxlik yaloquz kizi səkratta idi. Əysa u yərgə baroɣinida, top-top kixilər uning ətrapioɣa ziq olixip uni kistixatti. **43** Arisida hun təwrəx kesiligə giriptar boloɣinioɣa on ikki yil boloɣan bir ayal bar idi; u bar-yokini tewiplaroɣa həjləp tügətkən bolsimu, heqkaysisidin xipa tapmioɣanikən. **44** U [Əysaning] arkisidin kelip, uning tonining pexini siliwidi, xuan hun tohtidi. **45** Əysa: — Manga kol təgküzgən kim? — dəp soridi. Həmməylən inkar kiloɣanda, Petrusmu wə uning bilən boloɣanlarmu: — Ustaz, halayiq top-top bolup tət ətrapingni olixip, seni kistixiwatkan yərdə, sən «Manga təgkən kim?», dəp soraysənoɣu? — dedi. **46** Lekin Əysa: — Yak! Birsi manga təgdi; qünki wujudumdin kudrətning qikip ketiwatkinini səzdim, — dedi. **47** Heliqi ayal əzining yoxurup kalalmaydioɣanlikini bilip, titrigən halda uning aldioɣa yikildi wə kəpqilik aldida əzining nemə səwəbtin Əysaoɣa kol təgküzgənlikini, xundakla xuan kandak sakayoɣanlikini eytti. **48** Əysa uningoɣa: — Yürəklik bol, kizim, ixənqing seni sakaytti! Aman-hatirjəmlik bilən mangoɣin! — dedi. **49** U səz kiliwatkanda, sinagog qongining əyidin qikkan birəylən kelip sinagog qongioɣa: — Kizingiz jan üzdi. Əmdi ustazni kayitmioɣin, — dedi. **50** Lekin Əysa buni anglap uningoɣa: — Qorkmioɣin! Pəkət ixənqtə bol, u sakiyip ketidu, — dedi. **51** U əygə baroɣanda Petrus, Yuhanna, Yakup wə kizning ata-anisidin baxka heqkimning əzi bilən billə əygə kirixigə ruhsət kilmidi. **52** U yərdikilər həmmisi kizoɣa matəm tutup yioɣa-zar kətürüwatatti. Lekin u: — Boldi, yioɣlimanglar! Qünki kiz əlmidi, pəkət uhlap kaptu! — dedi. **53** Ular bolsa kizning allikaqan jan üzdi dəp bilgəqkə, uni məshirə kildi. **54** Lekin u ularni qikiriwetip, kizning kolidin tartip: — Balam, ornungdin tur, — dəp qakirdi. **55** [Kizning] rohi kaytip kelip, u dərhal ornidin turdi. U kizoɣa yegüdək birnemə berixni eytti. **56** Kizning ata-anisi intayin həyran kelixti. Lekin u ularoɣa bu ixni heqkimgə eytmaslikni tapilidi.

9 Əysa on ikkiylənni qakirip, ularoɣa barliq jinlarni həydiwetix wə kesəllərni sakaytixka kudrət wə hokuk bərdi. **2** Andin ularni Hudaning padixahliqini jar kilix wə kesəllərni sakaytixka əwətti. **3** U ularoɣa: — Silər səpər üqün heq nərsə almanglar, nə hasa, nə hurjun, nə nan, nə pul eliwalmanglar; birər artuk yəktəkmu eliwalmanglar. **4** Wə kaysi əygə [kobul kilinip] kirsənglar, u yurttin kətküqə xu əydə turunglar. **5** Əmdi kaysi yərdiki kixilər silərni kobul kilmisa, u xəhərdin qikkiningларda ularoɣa agah-guwah bolsun üqün ayioɣinglardiki topinimu kekiwetinglar! — dedi. **6** Muhlislar yoloɣa qikip, yeza-kixlaklarni arilap hux həwərni elan kilip, həmmə yərdə kesəllərni sakaytti. **7** Əmdi Ⱨerod hakim uning barliq kiloɣanliridin həwər tepip, kaymukup kaldi. Qünki bəzilər: «Mana Yəhya elümdin tiriliptu!» desə, **8** yənə bəzilər: «Ilyas pəyoɣəmbər [kayta] pəyda boldi» wə yənə baxkilar: «Kədimki pəyoɣəmbərlərdin biri kaytidin tiriliptu!» dəytti. **9** Ⱨerod: «Mən Yəhyaning kallisini alduroɣanidim, əmdi mən muxu gepini anglawatkan zat zadi kimdu?» — dedi. Xuning bilən u uni kərüx pursitini izdidi. **10** Rosullar bolsa kaytip kelip, əzlirining kiloɣan ixlirining həmmisini Əysaoɣa məlum kildi. U ularni elip, hupiyanə halda Bəyt-Saida degən xəhərdiki hilwət bir yərgə kəldi. **11** Birak halayiq buningdin həwər tepip uningoɣa əgixip kəldi. U ularni karxi elip, ularoɣa Hudaning padixahliqi tooɣrisida sezlidi wə xipaoɣa mohtajlarni sakaytti. **12** Kün olturay degəndə, on ikkiylən uning aldioɣa kelip uningoɣa: — Halayiqni yoloɣa salsang, ular ətraptiki yeza-kixlaklaroɣa wə etizlaroɣa berip konoɣudək jaylar wə ozuk-tülük tapsun; qünki muxu yər qəllük ikən, — dedi. **13** Lekin u ularoɣa: — Ularoɣa ezünglar ozuk beringlar, — dedi. — Bizdə pəkət bəx nan bilən ikki beliktin baxka nərsə yok. Bu barliq həlkka ozuk-tülük setiwelip keləmduk?! — deyixti ular. **14** Qünki xu yərdə yioɣiloɣan ərlərningla sani bəx mingqə idi. U muhlislaroɣa: — Halayiqni əlliktin-əlliktin bəlüp olturoɣuzunglar, — dedi. **15** Ular uning deginiqə kilip həmməylənni olturoɣuzdi. **16** Əysa bəx nan bilən ikki belikni koliоɣa elip, asmanoɣa karap [Hudaoɣa] təxəkkür eytip bularni bərikətlidi. Andin ularni oxtup, halayikka sunup berix üqün muhlislirioɣa bərdi. **17** Ⱨəmməylən yəp toyundi. Andin xulardin exip kaloɣan parqilirini on ikki sewətkə yioɣip kaqilidi. **18** Wə xundak boldiki, u əzi yaloquz dua kiliwatkanda, muhlisliri yenida turatti. U ulardin: — Halayik meni kim dəydu? — dəp soridi. **19** Ular jawabən: — Bəzilər seni Qəmüldürgüqi Yəhya, bəzilər Ilyas [pəyoɣəmbər], wə yənə bəzilər kədimki pəyoɣəmbərlərdin biri tiriliptu dəydu, — dedi. **20** U ulardin: — Silərqu? Silər meni kim dəp bilisilər? — dəp soridi. Petrus jawab berip: — Sən Hudaning Məsihidursən, — dedi. **21** U ularoɣa kattik jekiləp, bu ixni heqkimgə tinmanglar, dəp tapilidi. **22** — Qünki Insan'ooɣlining nuroɣun azab-okubət tartixi, aksakallar, bax kahinlar wə Təwrat ustazliri təripidin qətkə kekilixi, eltürülüxi wə üq kündin keyin tirildürülüxi mukərrər, — dedi. **23** Andin u ularning həmmisigə mundak dedi: — Kimdəkim manga əgixixni niyət kilsa, əzidin keqip, hər küni əzining krestini kətürüp manga əgəxsun! **24** Qünki kimdəkim əz hayatini kutkuzimən dəydikən, qokum uningdin məhrum bolidu, lekin mən üqün əz hayatidin məhrum boloɣan kixi hayatini kutkuzidu. **25** Qünki bir adəm pütün dunyaoɣa igə bolup, əzini halak kilsa yaki əzidin məhrum kalsa, buning nemə paydisi bolsun?! **26** Qünki kimdəkim məndin wə mening sezlirimdin nomus kilsa, Insan'ooɣli əzining xan-xəripi iqidə, uning Atisining wə mukəddəs pərixtilərning xan-xəripi iqidə kaytip kəlginidə uningdinmu nomus kilidu. **27** Lekin mən dərhəkikət silərgə xuni eytip koyayki, bu yərdə turoɣanlarning

arisidin əlümning təmini tetixtin burun jəzmən Hudaning padixahlikini kəridioŋanlar bardur. **28** Bu sözlərdin təhminən säkkiz kün keyin xundak boldiki, u Petrus, Yuhanna wə Yakupni elip, dua kilix üqün bir taoŋka qikti. **29** U dua kiliwatkinida, uning yüzining kiyapiti əzgərdi wə kiyimliri ap'ak bolup qakmaktək qaknidi. **30** Wə mana, ikki adəm pəyda bolup uning bilən səzlixixiwatkanidi; ular Musa wə Ilyas [pəyoŋəmbərlər] idi. **31** Ular parlak jula iqidə ayan bolup, uning bilən Yerusalemda ada kilidioŋan «dunyadin ətüp ketix»i tooŋrisida səhbətläxti. **32** Əmdi Petrus wə uning həmrahlirini heli ügidək baskanidi; lekin ularning uykusi toluk eqiloŋanda ular uning xan-xəripini wə uning bilən billə turoŋan ikki adəmzatni kərdi. **33** Wə xundak boldiki, bu ikkisi əysadin ayriliwatkanda, Petrus əzining nemini dəwatkanlikini bilmigən halda Əysaoŋa: — Ustaz, bu yərdə boloŋinimiz intayin yahxi boldi! Birini sanga, birini Musaoŋa, yənə birini Ilyaska atap bu yərgə üq kəpə yasayli, — dedi. **34** Lekin u bu gəplərni kiliwatkanda, bir parqə bulut pəyda bolup ularni kapliwaldi; ular bulut iqigə kirip kaloŋinida korkuxup kətti. **35** Buluttin tuyuksiz bir awaz anglinip: — Bu Mening səyümlük Ooŋlumdur. Uningoŋa kulak selinglar! — dedi. **36** Awaz anglanoŋandin keyin, karisa, Əysa əzi yaloŋuz kaloŋanidi. Ular süküt kilip kelixti wə xu künlərdə əzliri kərgən ixlardin heqkaysisini heqkimgə eytmidi. **37** Ətisi, ular taoŋdin qüxkən waktida, zor bir top kixilər uni karxi aldi. **38** Mana, topning arisidin birəylən warkirap: — Ustaz, ətünüp kalay, ooŋlumoŋa iqingni aoŋritip karap koyoŋaysən! Qünki u mening birla balam idi. **39** Mana, uni daim bir roh tutuwelip, u əziqila warkirap-jarkirap ketidioŋan bolup kaldi; u uning bədinini tartixturup, aoŋzidin ak köpük kältürüwetidu. [Jin] uni daim degüdək kiynap, uningoŋa heq aram bərməydu. **40** Mən muhlisliringizdin rohni həydiwetixni ətünüwidim, birak ular undak kilalmidi, — dedi. **41** Əysa jawabən: — Əy etikadsiz wə tətür dəwr, silər bilən kaqanoŋiqə turup, silərgə səwr kilay? — Ooŋlungni aldimoŋa elip kəlgin — dedi. **42** Bala tehi yolda keliwatkanda, jin uni yikitip, pütün bədinini tartixturdi. Əysa napak rohka tənbih berip, balini sakaytti wə uni atisioŋa kayturup bərdi. **43** Həmməylən Hudaning xərəplik küq-kudritigə kin-kinioŋa patmay təəjjüpländi. Həmmisi Əysaning kiloŋanlirioŋa həyran kelixip turoŋanda, u muhlislirioŋa mundak eytti: **44** — Bu sözlərni kulakliringlaroŋa obdan singdürüp koyunglar. Qünki Insan'ooŋli pat arida [satkunluktin] insanlarning kolioŋa tapxurup berilidu, — dedi. **45** Birak ular bu səzni qüxinəlmidi. Buning mənisi ular qüxinip yətmisun üqün ulardin yoxuruloŋanidi. Ular uningdin bu səz tooŋruluk soraxkimu petinalmidi. **46** Əmdi muhlislar arisida ulardin kimning əng uluoŋ bolidioŋanliki tooŋruluk talax-tartix pəyda boldi. **47** Əmma Əysa ularning kənglidiki oylarni kərüp yetip, kiqik bir balini elip yenida turoŋuzup, **48** uloroŋa: — Kim mening namimda bu kiqik balini kobul kilsa, meni kobul kiloŋan bolidu wə kim meni kobul kilsa, meni əwətküqini kobul kiloŋan bolidu. Aranglarda əzini əng təwən tutkini bolsa uluoŋ bolidu, — dedi. **49** Yuhanna jawabən uningoŋa: — Ustaz, sening naming bilən jinlarni həydəwatkan birsini kərduk. Lekin u biz bilən birgə sanga əgəxmigənliki tüpəylidin, uni tostuk, — dedi. **50** Lekin Əysa uningoŋa: — Uni tosmanglar. Qünki kim silərgə karxi turmisa silərni kollioŋanlardindur, — dedi. **51** Wə xundak boldiki, uning asmanoŋa elip ketilidioŋan künlirining toxuxioŋa az kaloŋanda, u kət'iylik bilən yüzini Yerusalemoŋa berixka karatti. **52** [Xuning üqün] u aldin əlqilərni əwətti. Ular yoloŋa qikip, uning kelixigə təyyarlik kilix üqün Samariyə əlkisidiki bir yezioŋa kirdi. **53** Birak u yüzini Yerusalemoŋa karatkanliki tüpəylidin yezidikilər Əysani kobul kilmidi. **54** Uning muhlisliridin Yakup bilən Yuhanna bu ixni kərüp: — I Rəb, ularni kəydürüp yokitix üqün Iliyas pəyoŋəmbərdək asmandin ot yeoŋixini qikiriximizni halamsən? — dedi. **55** Lekin u burulup ularni əyibləp: «Silər kandak rohtin boloŋanlikinglarni bilməydikənsilər» — dedi. **56** Andin ular baxka bir yezioŋa ətüp kətti. **57** Wə xundak boldiki, ular yolda ketiwatkanda, birsi uningoŋa: — I Rəb, sən kəyərgə barma, mən sanga əgixip mangimən, — dedi. **58** Əysa uningoŋa: — Tülkilərning əngkürliri, asmandiki kuxlarning uwiliri bar. Birak Insan'ooŋlining bexini koyoŋudək yerimu yok, — dedi. **59** U yənə baxka birsigə: — Manga əgəxkin! — dedi. Lekin u: — Rəb, awwal berip atamni yərlikkə koyoŋili ijazət bərgaysən, — dedi. **60** Lekin Əysa uningoŋa — Ölüklər əz ölüklirini kəmsun! Birak sən bolsang, berip Hudaning padixahlikini jakarlioŋin, — dedi. **61** Yənə birsi: — Əy Rəb, mən sanga əgiximən, lekin awwal əyümgə berip, əydikilirim bilən hoxlixiximoŋa ijazət bərgaysən, — dedi. **62** — Kim kolida koxning tutkuqini tutup turup kəynigə karisa, u Hudaning padixahlikioŋa layik əməstur, — dedi.

10 Bu ixlardin keyin, Rəb muhlislardin yənə yətmixini təyinləp, əzi barmakqi boloŋan barlik xəhər-yezilaroŋa ikki-ikkidin əzidin burun əwətti. **2** U ularoŋa mundak tapilidi: — Yioŋilidioŋan hosul dərwəkə kəp, lekin hosulni yioŋkuqi ixləmqilər az ikən. Xunga hosul Igisidin kəprək ixləmqilərni Əz hosulungni yioŋixka əwətkəysən, dəp tiləŋlar. **3** Menginglar! Mən kozilarni bərilərning arisioŋa əwətkəndək silərni əwətimən. **4** Həmyan, hurjun wə kəxlər almanglar; yolda kixilər bilən salamlixixka [tohtimanglar]. **5** Kaysi əygə kirsənglar, aldi bilən: «Muxu əydikilərgə aramlik boloŋay!» dəŋlar. **6** U əydə «aramlik igisi» bolsa, tiligən aramlikinglar xu əygə konidu; əgər bolmisa, u aramlik əzünglaroŋa yanidu. **7** Andin qüxkən əydə turup yətkəlmənglər, xu əydikilərning bərginini yəp-iqinglar, qünki ixləmqi əz ix həkkini elixka həkliktur. U əydin bu əygə yətkilip yürmənglar. **8** Silər kaysi xəhərgə kirsənglar, ular silərni kobul kilsa, ular aldinglaroŋa nemə koysa xuni yəŋlar. **9** U yərdiki kesəllərni sakaytip, ularoŋa: «Hudaning padixahlikisilərgə yekinlaxti!» dəŋlar. **10** Birak silər kaysi xəhərgə kirsənglar, ular silərni kobul kilmisa, ularning rəstə-koqilirioŋa qikip kəpqilikkə: **11** «Silərgə agah bolsun üqün hətta xəhiringlarning ayioŋimizoŋa qaplaxkan topisinimu kekip qüxürüwetimiz! Halbuki, xuni bilip koyunglarki, Hudaning padixahlikisilərgə [rasttinla] yekinlaxti!» — dəŋlar. **12** Mən silərgə eytip koyayki, xu küni hətta Sodom xəhiridikilərning kəridioŋini bu xəhərdikilərningkidin yenik bolidu. **13** Halinglaroŋa way, əy korazinliklar! Halinglaroŋa way, əy Bəyt-Saidaliklar! Qünki silərdə kərsitilgən məjizilər Tur wə Zidon xəhərliridə kərsitilgən bolsa, u yərlərdikilər heli burunla bəzgə yəginip, külgə milinip towa kiloŋan bolatti. **14** Kiyamət künidə Tur wə Zidondikilərning kəridioŋini silərningkidin yenik bolidu. **15** Əy ərxkə kətürülgən Kəpərnahumluklar! Silər təhtisaraoŋa qüxürülisilər! **(Hadēs g86)** **16** [U muhlislirioŋa yənə]: — Kimdəkim silərni tingxisa, menimu tingxioŋan bolidu; kimdəkim silərni qətkə kakşa, menimu qətkə kakkan bolidu; kim meni qətkə kakkan bolsa, meni əwətküqinimu qətkə kakkan bolidu, — dedi. **17** Yətmix muhlis huxal-huramlik iqidə kaytip kelip: — I Rəb! Hətta jinlarmu sening naming bilən bizgə boysunidikən! — dəp məlum kildi. **18** U ularoŋa: — Mən Xaytanning asmandin qakmaktək qüxüp kətkənlikini kərgənmən. **19** Mana, mən silərgə yilan-qayanlarni dəssəp yanjixka wə düxmənning barlik küq-kudritini besip taxlaxka hokuk bərdim. Heqkaqan heqkandak nərsə silərgə zərər yətküzəlməydu. **20** Lekin silər rohlarning silərgə boysunoŋanliki tüpəylidin xadlanmanglar, bəlki naminglarning

ərxlərdə pütülgənliki tüpəylidin xadlininglar, — dedi. **21** Xu wakitta, Əysa roḥta huxallinip mundak dedi: «Asman-zemin Igisi i Ata! Sən bu ḥəkikətlərni danixmən wə əkilliklardin yoxurup, səbiy balilaroɣa axkarilioɣanliking üqün seni mədḥiyiləymən! Bərḥək, i Ata, nəziringdə bundak kilix rawa idi. **22** Ḥəmmə manga Atamdin təkdim kilindi; Ooɣulning kimlikini Atidin baxka ḥeqkim bilməydu, wə Atiningmu kimlikini Ooɣul wə Ooɣul axkarilaxni layik kərgən kixilərdin baxka ḥeqkim bilməydu». **23** Andin u muhlislirioɣa burulup, ularoɣa astioɣina: Silər kərüwatkan ixlarni kərgən kəzlər nəkədər bəhtliktur! **24** Qünki mən silərgə xuni eytip koyayki, nuroɣun pəyoɣəmbərlər wə padixaḥlar silər kərgən ixlarni kərüxkə intizar boloɣini bilən ularni kərmigən; wə silər anglawatkan ixlarni anglaxka intizar boloɣini bilən, ularni anglap bakmioɣan, — dedi. **25** Wə mana, Təwrat ustazliridin biri ornidin turup əysani sinimakqi bolup: — Ustaz, mənggülük ḥayatka waris bolmak üqün nemə ixni kilixim kerək? — dəp soridi. **(aiōnios g166)** **26** U jawabən: — Təwrat kanunida nemə pütülgən? Buningoɣa ezüng kandak karaysən? — dedi. **27** Ḥeliki kixi jawabən: — «Pərwərdigar Hudayingni pütün kəlbing, pütün jening, pütün küqüng wə pütün zeḥning bilən səygin»; wə «Koxnangni ezüngni səygəndək səy» — dedi. **28** Əysa uningoɣa: — Tooɣra jawab bərding. Mana xundak kilsang ḥayat bolisən, — dedi. **29** Lekin ezini ḥəkkaniy dəp ispatlimakqi bolup, əysadin yənə sorap: — Əmdi «Mening koxnam» kimdur? — dedi. **30** Əysa jawabən mundak dedi: — Bir adəm Yerusalemdin Yeriho xəḥirigə qüxüwetip, yolda karakqilarning kolioɣa qüxüp kaptu. Karakqilar uning kiyim-keqəklirini salduruwelip, uni yarilandurup, qala ölük ḥalda taxlap ketiptu. **31** Wə xundak boldiki, məlum bir kaḥin xu yoldin qüxüwetip, ḥeliki adəmni kərüp, yolning u qeti bilən mengip ətüp ketiptu. **32** Xuningdək bir Lawiylik [roḥaniy] bu yərgə kəlgəndə, yenioɣa kelip karap koyup, yolning u qeti bilən mengip ətüp ketiptu. **33** Lekin səpərdə boloɣan bir Samariyəlik ḥeliki adəmning yenioɣa kəlgəndə, uni kərüpla iq aoɣritiptu **34** wə aldioɣa berip, jaraḥətlirigə may wə xarab kuyup, tengip koyuptu. Andin uni əz ulioɣika mindürüp, bir sarayoɣa elip berip, u yərdə ḥalidin həwər aptu. **35** Ətisi yoloɣa qikkanda, ikki kümüx dinarni elip saraywəngə berip: «Uningoɣa karap koyung, buningdin artuk qikim bolsa, kaytiximda sizgə töləymən» dəptu. **36** [Əmdi əysa ḥeliki ustazdin]: — Seningqə, bu üq adəm iqidə kaysisi karakqilarning kolioɣa qüxkən ḥeliki kixigə [ḥəkikiy] koxna boloɣan? — dəp soridi. **37** — Uningoɣa meḥribanlik kərsətkən kixi, — dəp jawab bərdi u. Əysa uningoɣa: — Undak bolsa, sən ḥəm berip xuningoɣa ohxax kiloɣin, — dedi. **38** Wə xundak boldiki, u [muhlisliri bilən billə] yolda ketiwetip, məlum bir yezioɣa kirdi. U yərdə Marta isimlik bir ayal uni əyigə qakirip meḥman kildi. **39** Martaning Məryəm isimlik bir singlisi bar idi. U əysaning ayioɣi aldida olturup, uning səz-kalamini tingxiwatatti. **40** Əmdi meḥmanlarni kütüx ixlirining kəplükidin kəngli bəlünüp kətkən Marta Əysaning aldioɣa kelip: — I Rəb, singlimning meni meḥman kütkili yaloɣuz taxlap koyoɣinioɣa karing bolmamdu? Uni manga yardəmlixixkə buyruoɣin! — dedi. **41** Lekin Əysa uningoɣa jawabən: — Əy Marta, Marta, sən kəp ixlarning oɣemini yəp awarə bolup yürüwatisən. **42** Birak birla ix zərürdur; wə Məryəm xuningdin əzigə nesiwə bolidioɣan yahxi ülüxni tallidi; bu ḥərgiz uningdin tartiwelinmaydu — dedi.

11 Əmdi xundak boldiki, u bir yərdə dua kiliwatatti; dua ayaoɣlaxkanda, muhlisliridin biri uningdin: — I Rəb, Yəḥya əz muhlioɣioɣa əgətkinidək, sənmu bizgə dua kilixni əgətsəng, — dedi. **2** U ularoɣa mundak dedi: — Dua kiloɣininglarda, mundak dənglar: «I Ata, Sening naming mukəddəs dəp uluoɣlanoɣay. Sening padixaḥliking kəlgəy. **3** Ḥər künlük nenimizni bizgə ḥərküni bərgəysən. **4** Bizgə kərzdar boloɣan ḥərkimni kəqürginimizdək, Sənmu gunaḥlirimizni kəqürgəysən. Bizni azduruluxlaroɣa uqratkuzmioɣaysən». **5** U səzini [dawam kilip] ularoɣa mundak dedi: — Silərning iqinglardin biringlarning bir dosti bolup, yerim keqidə uning kexioɣa berip: Əy dostum, manga üq nan ətnə bərgin; **6** qünki manga səpərdin bir dostum kəldi wə uning aldioɣa koyoɣudək bir nərsəm kalmaptu, desə, **7** u əyining iqidə turup: «Meni awarə kilmioɣin, ixik takaklik, balilar orunda yenimda yatidu. Sanga elip berixkə kopalmaymən», deyixi mumkin. **8** Silərgə xuni eytimənki, gərqə u uning dosti bolux süpiti bilən berixkə ornidin turmisimu, uning hijil bolmay kayta-kayta yalwuruxi bilən u qokum ornidin turup, kanqə lazim bolsa uningoɣa beridu. **9** Xuning üqün mən silərgə eytayki, tilənglar, silərgə ata kilinidu; izdənglar, tapisilər. Ixikni qekinglar, eqilidu. **10** Qünki ḥərbir tiligüqi tiliginigə erixidu; izdigüqi izdiginini tapidu; ixikni qəkküqilərgə ixik eqilidu. **11** Aranglarda ata boloɣuqilar əz ooɣli nan tələp kilsa, uningoɣa tax beridioɣanlar barmu?! Yaki belik tələp kilsa, yilan beridioɣanlar barmu? **12** Tuhum tələp kilsa, qayan beridioɣanlar barmu? **13** Əmdi silər rəzil turup əz pərzəntliringlaroɣa yahxi iltipatlarni berixni bilgən yərdə, ərxtiki Ata Əzidin tiliganlərgə Mukəddəs Roḥni tehimu ata kilmasmu? **14** Əmdi u bir kixidin «adəmni gaqa kiloɣuqi» jinni ḥəydiwətkəndə, xundak boldiki, jin uningdin qikkanda, gaqa zuwanoɣa kəldi. Halayik buningoɣa intayin ḥəyran boluxti. **15** Birak ulardin bəziliri: «U jinlarni jinlarning əmiri boloɣan Bəəlzəbuloɣa tayinip ḥəydiwetidu» — dedi. **16** Wə baxka bəzilər uni sinax məkşitidə uningdin bizgə asmandin bir məjizilik alamət kərsətsəng, dəp tələp kiloɣili turdi. **17** Lekin u ularning nemə oylawatkanlikini bilip ularoɣa mundak dedi: — Əz iqidin bəlünüp əzara sokuxkan ḥərkandak padixaḥlik wəyran bolidu; wə ḥərkandak ailə əz iqidin bəlünüp əzara sokuxsa zawallikka yüz tutidu. **18** Xuningoɣa ohxax, əgər Xəytan əz-əzigə karxi qikkan bolsa, undakta, uning padixaḥliki kandakmu put tirəp turalisun? Qünki silər meni, «Jinlarni Bəəlzəbuloɣa tayinip ḥəydəydikən» dəysilər. **19** Əgər mən jinlarni Bəəlzibuloɣa tayinip koɣlisam, silərning pərzəntliringlar kimgə tayinip jinlarni koɣlaydu?! Xunga ular silər tooɣruluk ḥəküm qikarsun! **20** Lekin mən Hudaning barmiki bilən jinlarni koɣlisam, undakta Hudaning padixaḥliki üstünglaroɣa qüxüp namayan boloɣan bolidu. **21** Toluk korallanoɣan küqtünggür əz əyini koɣdap turoɣanda, uning mal-mülki aman kalidu; **22** lekin uningdin küqtünggür biri uning üstigə ḥujum kilip uni yəngsə, uning tayanoɣan korallirini tartiwalidu wə mal-mülüklirini olja kilip əzidikilərgə təksim kilip beridu. **23** Mən tərəptə turmioɣanlar manga karxi turoɣuqidur. Mən tərəpkə [adəmlərni] yioɣmioɣuqilar bolsa tozutuwətküqidur. **24** Napak roḥ birawning tenidin qikiriwetilixi bilən, u kuroɣak jaylarni qərgilap yürüp birər aramgaḥni izdəydu; birak tapalmioɣandin keyin, «mən qikkan makanimoɣa kaytay!» dəydu. **25** Xuning bilən kaytip kelip, xu makanining pakiz tazilanoɣanlikini wə rətlənganlikini baykaydu-də, **26** berip əzidinmu bəttər yəttə roḥni baxlap kelidu; ular kirip billə turidu. Buning bilən ḥeliki adəmning keyinki ḥali burunkidinmu tehimu yaman bolidu. **27** Wə xundak boldiki, u bu gəplərni kiliwatkanda, kəpqilik arisida bir ayal awazini kətürüp: — Seni kətürgən korsak wə emitkən əmqək bəhtliktur! — dedi. **28** Birak u jawabən: — Bəlki Hudaning səzini anglap, Uningoɣa itaət kilidioɣanlar bəhtliktur! — dedi. **29** Xu qaoɣda, top-tap adəmlər uning ətrapioɣa olaxkanda, u mundak səzləxkə baxlidi: — Bu

dəwr dərwəkə rəzil bir dəwrdur; u məjizilik bir alamətning kəristilixni istəp yüridu. Birak buningoŋa «Yunus pəyoŋəmbərdə kərülgən məjizilik alamət»tin baxka ḥeqkandak ikkinqi bir alamət kərsitilməydu. **30** Qünki Yunus pəyoŋəmbərning özi Ninəwə xəḥiridikilərgə alamət-karamət boloŋinioŋa ohxax, Insan'ooŋlimu bu dəwrgə yənə xundak bolidu. **31** Kiyamət küni «Jənubtin kəlgən ayal padixaḥ»mu bu dəwrdikilər bilən təng tirilip, ularning gunaḥlirini bekitidu. Qünki u Sulaymanning dana səzlirini anglax üqün yər yüzining qetidin kəlgən; wə mana, Sulaymandinmu uluoŋ birsi muxu yərdə turidu. **32** Kiyamət küni Ninəwəlikilər bu dəwrdikilər bilən təng kopup, bu dəwrdikilərning gunaḥlirini bekitidu. Qünki Ninəwəliklər Yunus pəyoŋəmbər jakarlioŋan həwərni anglap towa kiloŋan; wə mana, Yunus pəyoŋəmbərdinmu uluoŋ birsi muxu yərdə turidu! **33** Ḥeqkim qiraoŋni yekip koyup, uni yoxurun jayda koymas, yaki üstigə sewətni kəmtürüp koymas, bəlki qiraoŋdanning üstigə koyidu; buning bilən əygə kirgənlər yorukluknı kəridu. **34** Tənning qirioŋi kəzdur. Xunga əgər kəzüng sap bolsa, pütün wujudung yorutulidu. Lekin əgər kəzüng hunük bolsa pütün wujudung karangoŋu bolidu. **35** Xuning üqün ḥezi boloŋinki, wujudungdiki «yorukluk» karangoŋuluk bolmisun! **36** Əmdi əgər barqə wujudung yoruk bolsa wə uning ḥeq yeri karangoŋu bolmisa, wujudung huddi qiraoŋ parlak nuri bilən seni yorutkandək tamamən ayding bolidu. **37** Əysa səz kiliwatkanda, bir Pərisiy uni əyigə oŋizaoŋa təklip kildi. Xuning bilən u əygə kirip, dastihanda olturdi. **38** Lekin ḥeliki Pərisiy uning tamaktin ilgiri kol yumioŋinini kərüp, intayin ḥayran boldi. **39** Lekin Rəb uningoŋa: — Əmdi silər əy Pərisiylər, qinə-kaqilarning texinila yuyup pakizlioŋininglar bilən iqinglar ḥərtürlük ḥerislik wə rəzillikkə toloŋandur. **40** Əy nadanlar, texini Yaratkuqi iqinimu yaratkan əməsmu?! **41** Əmdi əz iq-iqinglardin həyrhaḥlik kilinglar wə mana, ḥəmmə nərsə silərgə pakiz bolidu. **42** Ḥalinglaroŋa way, əy Pərisiylər! Qünki silər ḥətta yalpuz bilən suzapning wə ḥərhil dora-dərmanlarning ondin birini əxrə kilip Hudaoŋa ataysilər-yu, birak adalət wə Hudaning muḥəbbitini ḥeq etibaroŋa almay ketiwerisilər. Dərwəkə, awwal muxu ixlarni orundixinglar kerək, andin xu ixlarnimu ada kilmay koymaslikinglar kerək. **43** Ḥalinglaroŋa way, əy pərisiylər! Qünki silər sinagoglarda aldinki orunlarda olturuxka, bazarlarda kixilərning silərgə boloŋan [ḥərmətlik] salamlioŋa amraksilər. **44** Silərgə way! Qünki silər huddi kixilər ketiwetip, üstigə dəssəp selipmu səzməy ətüp kətkən gərlərgə ohxaysilər! — dedi. **45** Təwrat əḥliliridin biri uningoŋa: — Ustaz, bularni eytkining bizgimu ḥakarət boldi! — dedi. **46** U uningoŋa mundak jawab bərdi: — Silərgimu way, əy Təwrat əḥliliri! Qünki silər kətürəlmigüdək eoŋir yüklərni adəmlərning zimmisigə artip koysilər-yu, əmma özünglar bu yüklərni kətürüxkə birmu barmikinglarni təgküzməysilər! **47** Silərgə way! Qünki pəyoŋəmbərlərning kəbrilirini yasap keliwatisilər, lekin ata-bowiliringlar ularni eltürdi. **48** Xuning bilən silər ata-bowiliringlar kiloŋanlioŋa razi boloŋanlikinglaroŋa guwaḥlik berisilər. Qünki ular pəyoŋəmbərlərni eltürdi wə silər ularning kəbrilirini yasaysilər. **49** Bu səwəbtinmu Hudaning danaliki dəyduki: «Mən ularoŋa pəyoŋəmbərlər wə rosullarni əwətimən wə bulardin bəzilirini ular eltüridu wə bəzilirini ziyankəxlik bilən koŋliwetidu». **50** Xuning bilən dunya apiridə boloŋandin buyanki barlik pəyoŋəmbərlərning təkülgən kan kərzliri, yəni Ḥabilning təkülgən kenidin tartip taki [ibadəthanidiki] kurbangaḥ bilən mukəddəs jay arilikida kətl kilinoŋan [kahin] Zəkəriyaning təkülgən kenioŋiqə barlik kan kərzlər üqün muxu dəwrdikilərdin ḥesab elinidu. Mən silərgə bərḥək xuni eytip koyayki, bularning ḥəmmisi muxu dəwrdin elinidioŋan bolidu! **52** Ḥalinglaroŋa way, əy Təwrat əḥliliri! Qünki ḥekmət həzinisining aqkuqini elip turup, özünglar uning iqigə kirmidinglar wə kirəy degənlərnimu kirgüzmidinglar. **53** U xu yərdin qikkandin keyin, Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər uning bilən kattik karxilixip, uningoŋa kəp ixlarni muzakirilixixkə kistidi **54** wə uning üstidin xikayət kilixka səzidin birər əyib tepiwelixka paylap yürətti.

12 Xu qaoŋlarda, mingliоŋan kixilər yioŋilip, bir-birini dəssiwətküdək kista-kistang boluxup kətkəndə, u awwal muhlislirioŋa səz kilip mundak dedi: — Pərisiylərning eqitkusidin, yəni sahtipəzlikidin ḥoxyar bolunglar. **2** Qünki yoxuruloŋan ḥeqkandak ix axkarilanmay kalmaydu, wə ḥeqkandak məhpiy ix ayan bolmay kalmaydu. **3** Xunga silərning karangoŋuda eytkanliringlar yorukta anglinidu; əyning iqkiridə hupiyanə piqirlaxkanliringlarmu əgzilərdə jakarlinidu. **4** Mən silər dostlirimoŋa xuni eytimənki, tənni eltürüp, baxka ḥeq ix kilalmaydioŋanlardin korkmanglar. **5** Lekin mən silərgə kimdin korkuxunglar kerəklikini kərsitip koyay: Eltürgəndin keyin, dozahka taxlaxka ḥokukluk boloŋuqidin korkunglar; bərḥək silərgə eytay — Uningdin korkunglar! **(Geenna g1067)** **6** Bəx kuxkaq ikki tiyingə setilidioŋu? Lekin ularning ḥeqbirimu Huda təripidin untulup kaloŋini yok. **7** Lekin ḥətta ḥərbir tal qeqinglarmu sanaloŋandur. Xundak ikən, korkmanglar; silər nuroŋunlioŋan kuxkaqtin kimmətliksilər! **8** — Birak mən silərgə xuni eytip koyayki, kim meni insanlarning aldida etirap kilsa, Insan'ooŋlimu uni Hudaning pərixtiliri aldida etirap kilidu. **9** Birak insanlarning aldida meni tonumioŋan kixi, Hudaning pərixtiliri aldidimu tonulmaydu. **10** Insan'ooŋlioŋa karxi səz kiloŋan ḥərkandak kixi kəqürümgə erixələydu; lekin Mukəddəs Roḥka kupurluk kiloŋuqi bolsa kəqürümgə erixəlməydu. **11** Lekin kixilər silərni sinagoglaroŋa yaki ḥəkümdarlar wə əməldarlarning aldioŋa elip berip sorakka tartkanda, «[Ərzgə] kandak jawab bərsəm?» yaki «Nemə desəm bolar?» dəp əndixə kilmanglar. **12** Qünki nemə deyix kerəklikini xu wakti-saitidə Mukəddəs Roḥ silərgə əgitidu. **13** Kəpqilik arisidin birsi uningoŋa: — Ustaz, akamoŋa [atimizdin] [kaloŋan] mirasni mən bilən təng ülixixkə buyruoŋayla — dedi. **14** Lekin u uningoŋa jawabən: — Buradər, kim meni silərning üstünglaroŋa sotqi yaki üləxtürgüqi kildi? — dedi. **15** U kəpqilikkə karap: — Pəhəs bolup özünglarni ḥərhil tamahorluktin saklanglar. Qünki insanning ḥayati uning mal-mülüklirining kəplükigə baoŋlik əməstur, dedi. **16** Andin u ularoŋa mundak bir təmsilni eytip bərdi: — «Bir bayning yeri mol ḥosul beriptu. **17** U kənglidə «Kandak kilay? Qünki bunqiwala ḥosulni koyoŋudək yerim yok» — dəp oylaptu. **18** Andun u: — «Mundak kilay: — Ḥazirki ambarlirimni quwuwetip, tehimu qongini yasap, barlik məḥsulatlirim wə baxka mal-mülüklirimni xu yərgə yioŋip saklay! **19** Andin əz-özümgə: «Əy jenim, yioŋip saklioŋan, kəp yil yətküdək nemətliring bar, raḥət iqidə yəp-iqip hux boloŋin!» dəydioŋan bolimən» dəp oylaptu. **20** Lekin Huda uningoŋa: «Əy əhmək, bügün keqila jening səndin tələp kilip elinidu; undakta bu toplioŋining kimgə kalidu?» dəptu. **21** Hudaning aldida dələtmən bolmay, özigə həzinə yioŋkanning ḥali xundak bolar». **22** Andin u muhlislirioŋa mundak dedi: — Xuning üqün mən silərgə xuni eytip koyayki, turmuxunglar tooŋruluk, nemə yərmiz yaki nemə kiyərmiz, dəp əndixə kilmanglar. **23** Qünki ḥayatlik yeməkliktin, tən kiyim-keqəktin əzizdur. **24** Kuzoŋunlaroŋa karanglar! Ular terimaydu wə yioŋmaydu, ularning ambar, iskilatlirimu yok. Lekin Huda ularnimu ozukланduridu. Silər kuxlardin kanqilik əziz-ḥə! **25** Aranglarda kaysinglar oŋəm-kayoŋu bilən

əmrünglarni birər saət uzartalaysilər? **26** Əgər xunqilik kiqikkinə ixmu qolunglardin kəlmisə, nemə üqün qaloɣan ixlar tooɣrisida oɣəm-əndixə kilisilər? **27** Nelupərlərning qandak əsidioɣanlikioɣa qarap bekinglar! Ular əmgəkmu kilmaydu, qakmu egirməydu; lekin silərgə xuni eytayki, hətta Sulayman toluk xan-xərəptə turoɣandimu uning kiyinixi nilupərləning bir güliqilikimu yok idi. **28** Əy ixənqi ajizlar! Əmdi Huda daladiki bügün eqilsa, ətisi kurup oqakka selinidioɣan axu gül-giyahlarni xunqə bezigən yərdə, silərni tehimu kiyindürməsmu?! **29** Xundak ikən, nemə yəymiz, nemə iqimiz dəp bax qaturmanglar, heqnemidin əndixə kilmanglar. **30** Qünki hərkaysi əldikilər mana xundak həmmə nərsilərgə intilidu. Birak Atanglar silərning bu nərsilərgə mohtajlikinglarni bilidu; **31** xundak ikən, Uning padixahlikioɣa intilinglar wə u qaoɣda, bularning həmmisi silərgə koxulup nesip bolidu. **32** Korkmanglar, i kiqik pada! Qünki Atanglar padixahlikni silərgə ata kilixni hux kərdi. **33** Mal-mülkünglarni setip, [kəmbəoɣəllərgə] həyrhahlik kilinglar. Əzünglaroɣa uprimaydioɣan həmyan, ərxlərdə hərgiz tügəp kətməydioɣan bir həzinə hazirlanglar; — xu yərdə ooɣri yekin kəlməydu, küyə yəp yokap kətməydu. **34** Qünki baylikinglar kəyərdə bolsa, kəlbinglarmu xu yərdə bolidu. **35** Silər belinglarni qing baoɣlap, qiraoɣliringlarni yandurup turunglar; **36** huddi hojayinining toy ziyapitidin kaytip kelixini kütüp turoɣan qakarlardək, hərdaim təyyar turunglar. Xuning bilən hojayin kelip ixikni kakkanda, qakarlar dərhal qikip ixikni aqidioɣan bolidu. **37** Hojayin kaytip kəlgəndə, qakarlirining oyoɣak, təyyar turoɣanlikini kərsə, bu qakarlarning bəhtidur! Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, hojayin əzi belini baoɣlap, ularni dastihanoɣa olturoɣuzup, ularning aldioɣa kelip xəhsən əzi ularni kütüwalidu! **38** Wə əgər hojayin ikkinqi yaki üqinqi jesəktə kəlsimu, qakarlirining xundak oyoɣakliqini kərsə, bu ularning bəhtidur! **39** Lekin xuni bilip koyunglarki, əgər əy igisi ooɣrining keqidə kaysi wakitta kelidioɣanlikini bilgən bolsa, u oyoɣak turup ooɣrining əygə texip kirixigə hərgiz yol koymaytti! **40** Xuning üqün silərmu hərdaim təyyar turunglar; qünki Insan'ooɣli silər oylimioɣan wakit-saəttə kaytip kelidu. **41** Petrus uningdin: — I Rəb, sən bu təmsilni bizgila karitip eyttingmu yaki həmməylərgə karitipmu? — dəp soridi. **42** Rəb mundak dedi: — Hojayini əz əyidikilərgə məs'ul kilip, ularoɣa tegixlik boloɣan axlikni wakti-waktida təksim kilip berixkə təyinləydioɣan ixənqlik wə pəmlik oɣojidar kim bolidu? **43** Hojayin əyigə kaytkanda, qakirining xundak kiliwatkinining üstigə kəlsə, bu qakarning bəhtidur! **44** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki, hojayin uni pütün igilikini baxkuruxka koyidu. **45** Lekin mubada xu qakar kənglidə: «Hojayinim hayal bolup kalidu» dəp, baxka qakarlar wə dedəklərni bozək kilixka wə yəp-iqip, məst boluxka baxlisa, **46** Xu qakarning hojayini kütülmigən bir küni, oylimioɣan bir wakitta kaytip kelidu wə uni kesip ikki parqə kilip, uning nesiwisini etikadsizlar bilən ohxax təkdirdə bekitidu. **47** Əmdi hojayinining iradisini bilip turup, təyyarlinip turmioɣan wə hojayinining iradisi boyiqə kilmioɣan qakar boluxioɣa tayak yəydu. **48** Birak hojayinining iradisini bilməy turup, tayak yeyixkə tegixlik ixlarni kiloɣan qakar azrak tayak yəydu. Kimgə kəp berilsə, uningdin tələp kilinidioɣini kəp bolidu. Qünki adəmlər kimgə kəp amanət koyoɣan bolsa, uningdin tələp kilidioɣinimu kəp bolidu. **49** Mən yər yüzigə ot taxlap tutaxturuxka kəldim wə bu otning tutixixioɣa nəkədər təkəzzamən! **50** Lekin mən aldi bilən bir qəmüldürüx bilən qəmüldürülüxüm kerək wə bu qümüldürülüxüm əmälgə axuruloɣuqə intayin kiynilimən! **51** Silər meni yər yüzigə tinqlik elip kəldimikin, dəp oylap kaldinglarmu? Yak, mən xuni silərgə eytayki, tinqlik əməs, bəlünüx elip kəldim! **52** Qünki buningdin keyin, bir əydiki bəx kixi bəlünidu; üqi ikkisigə karsi wə ikkisi üqigə karxi bəlünidu. **53** Ata ooɣlioɣa wə ooɣul atisioɣa, ana kizioɣa wə kiz anisioɣa, keynana kelinigə wə kelin keynanisioɣa karxi turidu. **54** Əysa yənə toplaxkan adəmlərgə mundak dedi: — Silər künpetix tərəptin bulutning qikkinini kərsənglar, dərhal «yamoɣur yaoɣidu» dəysilər, wə dərwəkə xundak bolidu. **55** Jənub tərəptin xamalning qikkinini kərsənglar, «Hawa issiydu» dəysilər wə dərwəkə xundak bolidu. **56** Əy sahtipəzlər! Silər yər bilən kəkning rənggini pərk etələysilər-yu, kandakşigə bu zamanni pərk etəlməysilər?! **57** Əmdi nemixka kaysi ixlarning durus ikənlikigə əzünglar həküm kilip bakmaysilər?! **58** Qünki dəwagiring bilən birgə sotqi aldioɣa baroɣiningda, uning bilən yolda ketiwatkiningda, uning bilən yarixip dost boluxka intilgin; bolmisa, u seni sotqioɣa, sotqi bolsa gundipayoɣa tapxuridu wə gundipay seni zindanoɣa taxlaydu. **59** Mən sanga xuni eytip koyayki, [kərzingning] əng ahirki bir tiyininimu koymay təlimigüqə, xu yərdin hərgiz qikalmaysən.

13 Xu qaoɣda, birnəqqə adəm uningoɣa [waliy] Pilatusning bir kisim Galiliyəliklərning kenini təküp, ularning kanlirini ular kiliwatkan [ibadəthanidiki] kurbanlikning kanliri bilən arilaxturoɣanlikini məlum kildi. **2** U ularoɣa jawabən mundak dedi: — Ularning bu azablarni tartkini üqün bu Galiliyəliklərni baxka Galiliyəliklərdin gunahi eoɣir dəp karamsilər? **3** Mən silərgə eytayki, undak əməs! Bəlki silər towa kilmisanglar, həmminglarmu ohxax akiwəttə halak bolisilər. **4** Siloam məhəllisidiki munar ərülüp qüxüp, on səkkiz kixini besip eltürüp koyoɣan, silər ularni Yerusalemda turuwatkan baxklardin kəbih, dəp karamsilər? **5** Mən silərgə eytayki, undak əməs! Bəlki silər towa kilmisanglar, həmminglarmu ohxax akiwəttə halak bolisilər. **6** Andin u bu təmsilni səzləp bərdi: — Məlum bir kixining üzümzarlikida tikilgən bir tüp ənjür dərihi bar ikən. U u dərəhtin mewə izdəp kəptu, lekin heq mewə tapalmaptu. **7** U baoɣwəngə: «Kara, üq yildin beri bu ənjür dərihidin mewə izdəp keliwatimən, birak bir talmu mewə tapalmidim. Uni kesiwət! U nemə dəp yərni bikardin-bikar igiləp turidu?» dəptu. **8** Lekin baoɣwən: «Hojayin, uningoɣa yənə bir yil təgmigəyla. Bu wakit iqidə uning tüwidiki topilarni boxitip, ooɣutlap bakay. **9** Əgər kelər yili mewə bərsə, yahxi hop! Birak bərmisə, kesiwətkəyla» dəptu baoɣwən. **10** Bir xabat küni, u bir sinagogta təlim beriwatatti. **11** Mana xu yərdə on səkkiz yildin beri zəipləxtürgüqi bir jin təripidin tutulup, dəmqiyip ərə turalmaydioɣan bir ayal bar idi. **12** Əysa uni kərgəndə, yenioɣa qakirip: — Hanim, sən bu zəiplikingdin azad boldung! — dedi. **13** Andin u kolini uning uqisioɣa koyuwidi, ayal dərhal ruslinip tik turup, Hudani uluoɣlidi. **14** Birak sinagogning qongi Əysaning xabat küni kesəl sakaytkinidin oɣəzəplinip, kəpqilikkə: — Adəmlər ix kilix kerək boloɣan altə kün bar, xu künlərdə kelip sakaytilinglar; lekin xabat künidə undak kilmanglar, — dedi. **15** Xunga Rəb uningoɣa mundak jawab bərdi: — Əy sahtipəzlər! Hərbiringlar xabat küni torpak wə exikinglarni okurdin yexip, suoɣaroɣili baxlimamsilər?! **16** Əmdi Xəytan mana on səkkiz yil booɣup kəlgən, Ibrahimning bir kizi boloɣan bu ayal dəl xabat künidə bu sirtmaktin boxitilsa, bu xabat künining yarixiki bolmamdu?! **17** U muxu səzni kiloɣanda, uningoɣa karxi qikkanlar hijalətkə kaldi; birak halayik uning kiliwatkan həmmə ajayib ixliridin xadlinip yayridi. **18** U səzini [dawamlaxturup] mundak dedi: — Hudaning padixahliki nemigə ohxaydu? Mən uni nemigə ohxitay? **19** U goya bir tal kiqa urukioɣa ohxaydu; birsi uni elip əz beoɣida terioɣanidi; u əsüp yooɣan

dərəh boldi; asmandiki uqar-ḳanatlar kelip uning xahlirida uwulidi. **20** U yənə: — Hudaning padixaḥlikini nemigə ohxitay? U huddi eqitḳuoɣa ohxaydu; bir ayal uni ḳolioɣa elip, üq jawur unning arisioɣa yoxurup, taki pütün hemir boloɣuqə saḳlidi, — dedi. **22** [Əysa] Yerusalemoɣa ḳarap səpirini dawamlaxturup, besip ətkən ḥarḳaysi xəḥər-yezilarda təlim berip mangdi. **23** Birəylən uningdin: — I təḳsir, ḳutḳuzulidioɣanlarning sani azmu? — dəp soridi. Əysa kəpqilikkə mundaḳ jawab bərdi: **24** — Silər tar ixiktin kirixkə kürəx ḳilinglar. Qünki mən silərgə xuni eytayki, nuroɣun adəmlər kirəy dəp izdənsimu, əmma kirəlməydu. **25** Өyning igisi ornidin turup ixikni taḳioɣandin keyin, silər taxḳirida turup ixikni ḳeḳip: «Rəb, bizgə aqḳin!» dəp yalwuroɣili turoɣininglarda, u silərgə jawabən: «Silərning nəlikinglarni bilməymən» — dəydu. **26** Andin silər: «Biz sening aldingda yegən, iqkən, sənmu bizning koqilirimizda təlim bərgən» desənglar, **27** u yənə jawabən: «Silərning nəlikinglarni bilməymən, məndin neri ketinglar, əy ḳəbiḥlik ḳiloɣuqilar!» dəydu. **28** Silər Ibrahim, Isḥaḳ, Yaḳup wə barlik pəyoɣəmbərlərning Hudaning padixaḥliḳi iqidə ikənlikini, əzünglarning sirtḳa taxliwetilginginglarni kərgininglarda, yioɣazarlar kətürülidu, qixlar oɣuqurlaydu. **29** U qaoɣda, kixilər məxrik bilən məoɣribtin wə ximal bilən jənubtin kelixip, Hudaning padixaḥlikida dastihanda olturidu. **30** Xuning bilən mana, xu qaoɣda aldida turoɣanlardin arkioɣa ətidioɣanlar, arkida turoɣanlardin aldioɣa ətidioɣanlar bar bolidu. **31** Dəl xu wakitta birnəqqə Pərisiylər Əysaning aldioɣa kelip uningoɣa: — Muxu yərdin ḳikip əzüngni nerioɣa al. Qünki Ḥerod seni əltürməkqi, — dedi. **32** U ularoɣa: — Berip xu tülkigə eytinglar: Mana mən jinlarni ḥaydiwetip, bügün wə ətə xipa berərmən wə üqinqi küni takamullaxturulimən, dənglar. **33** Ḥalbuki, bügün wə ətə wə əgünlükkə mengip yürüxüm kerəktur; qünki ḥeq pəyoɣəmbərning əltürülüxi Yerusalemdin baxḳa ḥeqḳandaḳ jayda mumkin bolmas. **34** Əy Yerusalem, Yerusalem! Pəyoɣəmbərlərni əltüridioɣan wə sanga əwətilgənlərni qalmakesək ḳilidioɣan xəḥər! Mən ḳanqə ḳetimlap mekiyan əz qüjilirini ḳanat astioɣa aloɣandək sening baliliringni ḳoynumoɣa almaḳqi boldum, lekin silər halimidinglar. **35** Mana əyünglar taxlinip wəyranə bolup ḳalidu; wə mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, silər «Pərwərdigarning nami bilən kəlgüqigə mubarək boloɣay!» demigüqə, meni yənə kərəlməysilər.

14 Wə xundaḳ boldiki, bir xabat küni u Pərisiylərdin boloɣan bir ḥəkümdarning əyigə oɣizaoɣa bardi; əmdi ular uni paylap yürüwatatti. **2** Wə mana, u yərdə suluḳ ixxiḳ kesiligə giriptar boloɣan bir adəm bar idi. **3** Əysa Təwrat əḥliliri wə Pərisiylərdin: — Xabat küni kesəl saḳaytix Təwrat ḳanunioɣa uyoɣunmu-yoḳ? — dəp soridi. **4** Biraḳ ular lam-jim demidi. U ḥeliḳi kesəlgə ḳolini təgküzüp, saḳaytip yoloɣa saldi. **5** Andin u ulardin yənə: — Aranglardin biringlarning mubada xabat künidə exiki ya kalisi ḳudukḳa qüxüp kətsə, uni dərḥal tartip qikarmaydioɣan zadi kim bar? — dəp soridi. **6** Wə ular uning bu səzlirigə ḥeq jawab berəlmidi. **7** Əysa qaḳiriloɣan mehmanlarning əzlirigə tərdin orunlarni ḳandaḳ tallioɣinini kərüp, ularoɣa mundaḳ bir təmsilni eytip bərdi: **8** — Birsi seni toy ziyapitigə təklip ḳilsa, tərdə olturmioɣin. Bolmisa, səndin ḥərmətlikrək birsi təklip ḳilinoɣan bolsa, **9** U qaoɣda seni wə uni qaḳiroɣan saḥibhana kelip sanga: «Bu kixigə orun bərgəysiz» dəp ḳalsa, sən hijaləttə ḳelip pəgaḥoɣa qüxüp ḳalisən. **10** Lekin sən qaḳiriloɣanda, berip pəgaḥda olturoɣin. Xuning bilən seni qaḳiroɣan saḥibhana kelip: «Əy dostum, yuḳirioɣa qiking» deyixi mumkin wə xuning bilən sening bilən dastihanda olturoɣanlarning ḥəmmisining aldida sanga izzət bolidu. **11** Qünki ḥərkim əzini üstün tutsa təwən ḳilinidu wə kimdəkim əzini təwən tutsa üstün ḳilinidu. **12** U əzini mehmanoɣa qaḳiroɣan saḥibhanioɣa mundaḳ dedi: — Mehmanni tamaḳḳa yaki ziyapətkə qaḳiroɣiningda, dost-buradər, ḳerindax, uruḳtuoɣan yaki bay ḳolum-ḳoxniliringni qaḳirmioɣin. Qünki ularmu seni mehmanoɣa qaḳirip, mərḥəmitingni ḳayturuxi mumkin. **13** Xuning üqün ziyapət berəy desəng, oɣerib-oɣurwa, meyipnakar, aḳsaḳ-qolaḳ, kor-əmalarni qaḳiroɣin **14** wə bəht-bərikət kərisən; qünki u kixilərning yahxiliḳingni ḳayturuxning amali yoḳtur. Xuning bilən ḥəḳḳaniylarning ḳayta tirilgən künidə ḳiloɣining əzünggə ḳayturulidu. **15** Uning bilən ḥəmdastihan olturoɣanlardin biri bu səzlərni anglap, uningoɣa: — Hudaning padixaḥlikida oɣizalanoɣuqilar nemidegən bəhtlik-ḥə! — dedi. **16** Biraḳ u uningoɣa jawabən mundaḳ dedi: — Bir kixi katta ziyapətkə tutux ḳilip, nuroɣun mehmanlarni qaḳirip ḳoyuptu. **17** Dastihan selinoɣan xu saəttə, qakirini əwətip, qaḳiriloɣan mehmanlaroɣa: «Mərḥəmət, ḥəmmə nərsə təyyar boldi!» dəp eytiptu. **18** Biraḳ, mehmanlarning ḥəmmisi barmaslikḳa birbirləp əzrə-baḥanə kərsətkili turuptu. Birinqisi uningoɣa: «Mən ḥelila bir parqə yər setiwaloɣanidim, berip kərüp kəlmisəm bolmaydu. Meni əpu ḳiloɣayla, baralmaymən» dəptu. **19** Yənə biri: «Mən bəx ḳoxluḳ əküz setiwaldim, ḥazir berip ularni sinap kərüxüm kerək. Meni əpu ḳiloɣayla, baralmaymən» dəptu. **20** Yənə birsi: «Mən yengi əylənгən, xunga baralmaymən» dəptu. **21** Qakar ḳaytip kelip, bu ixlarni hojayinioɣa məlum ḳiptu. Hojayin oɣəzəpləngən ḥalda qakirioɣa: «Dərḥal xəḥərning qong-kiqik koqilirioɣa kirip, oɣerib-oɣurwa, meyip-nakar, aḳsaḳqolaḳ wə kor-əmalarni muxu yərgə yioɣip kəl» dəptu. **22** Andin qakar ḳaytip kelip: «Hojayin, əmr bərgininգdək ada ḳilindi, wə yənə box orun bar!» dəptu. **23** Xuning bilən hojayin qakaroɣa: — «Өyüm mehmanlaroɣa tolux üqün yezilardiki qong-kiqik yollarni, məḥəllilərni arilap, udul kəlgən adimingni zorlap elip kəlgin! **24** Qünki mən silərgə xuni eytayki, baxta qaḳiriloɣan adəmlərning ḥeqḳaysisi dastihinimdin tetimaydu», dəptu. **25** Əmdi top-top adəmlər uningoɣa ḥəmrah bolup ketiwatatti. U burulup ularoɣa ḳarap mundaḳ dedi: **26** — Manga əgəxkənlər [manga boloɣan səyüxliridin] əz atisi wə anisi, ayali wə baliliri, aka-ukiliri wə aqa-singilliri, ḥətta əz jeninimu yaman kərmisə manga muhlis bolalmas. **27** Kimdəkim əzining krestini yüdüp manga əgəxmisə u manga muhlis bolalmas. **28** Aranglardin birsi munar salmaḳqi bolsa, aldi bilən olturup bu ḳuruluxni pütküzgüdək hirajət əzümdə barmu-yoḳ dəp ḥesab ḳilmasmu? **29** Undaḳ ḳilmioɣanda, ulni selip pütküzəlmisə, kərgənlərning ḥəmmisi mazaḳ ḳilip: «Bu adəm binani baxlap ḳoyup pütküzəlmidi» — deməy ḳalmaydu. **31** Yaki bir padixaḥ yənə bir padixaḥ bilən jəng ḳiloɣili qikṣa aldi bilən olturup: — Mening üstümgə kelidioɣan yigirmə ming kixilik ḳoxun igisigə mən on ming əskirim bilən taḳabil turalarmənmu? dəp məlqərləp kərməmdu?! **32** Əgər u «Soḳuxalmaymən» dəp oylisa, düxmən tehi yiraḳtiki qaoɣda əlqi əwətip, sulḥ xərtlirini soraydu. **33** Xuningoɣa ohxax, silərdin kimdəkim [ḳenglidə] əzining bar-yoḳi bilən hoxlaxmisa, manga muhlis bolalmas. **34** Tuz yahxi nərsidur; ḥalbuki, tuz əz təmini yoḳatsa, uningoɣa ḳaytidin tuz təmini ḳandaḳmu kirgüzgili bolidu? **35** U tupraḳḳa ixlitixkə yaki ooɣutḳa arilaxturuxḳimu yarimay, talaoɣa taxlinidu. Anglioɣudək ḳuliḳi barlar buni anglisun!

15 Əmdi bajgirlar wə baxḳa gunaḥkarlarning ḥəmmisi uning səzini anglaxḳa uning ətrapioɣa olaxmaḳta idi. **2** Lekin Pərisiylər bilən Təwrat ustazliri oɣudungxup: — Bu adəm gunaḥkarlarni ḳarxi alidu wə ular bilən ḥəmdastihan olturidu! — deyixti. **3** Xunga u ularoɣa munu təmsilni səzləp bərdi:

4 — Əgər aranglarda birəylənning yüz tuyaq қoyi bolup, ulardin biri yitip kətsə, tokҳan tokққuzini qeldə қoyup қoyup yitip kətkinini tapқuqə izdiməsmu? **5** Uni tepiwaloɳanda, xadlanoɳan ҳalda mürisigə artidu; **6** andin əyigə elip kelip, yar-buradərliri bilən қolum-қoxnilirini qaқirip, ularoɣa: «Mən yitkən қoyumni tepiwaldim, mening bilən təng xadlininglar!» dəydu. **7** Mən silərgə xuni eytayki, xuningoɣa ohxax, towa қiliwatқan bir gunaһkar üqün ərxtə zor hursənlik bolidu; bu hursənlik towioɣa moһtaj bolmioɣan tokҳan tokққuz ҳəққaniy kixidin boloɣan hursənliktin kəp artuқtur. **8** — Yaki bir ayalning on kümüx dinari bolup, bir dinarni yoқitip қoysa, qiraoɳni yeқip, taki uni tapқuqə əyni süpürüp, zən қoyup izdiməsmu? **9** Uni tapқanda yar-buradər, қolum-қoxnlirini qaқirip, ularoɣa: «Mening bilən təng xadlininglar, qünki mən yoқitip қoyoɣan dinarimni tepiwaldim» — dəydu. **10** Mən silərgə xuni eytayki, xuningoɣa ohxax towa қiliwatқan bir gunaһkar üqün Hudaning pərixtilirining arisida hursənlik bolidu. **11** U səzini dawam қilip mundaқ dedi: — Məlum bir adəmning ikki ooɳli bar ikən. **12** Kiqik ooɳli atisioɣa: «əy ata, mal-mülüktin tegixlik ülüxümni ҳazirla manga bərgin» dəp eytiptu. Wə u əz mal-mülüklirini ikkisigə təқsim қilip beriptu. **13** Uzun ətməyla, kiqik ooɳli bar-yoқini yioɳixturup, yiraқ bir yurtқa səpər қiliptu. U u yərdə əyx-ixrətlik iqidə turmux kəqürüp mal-dunyasini buzup-qeqiptu. **14** Dəl u bar-yoқini sərp қilip tügətkən waқtida, u yurtta қattiқ aqarqilik bolup, u helila қisilqilikta қaptu. **15** Xuning bilən u berip, xu yurtning bir puқrasioɣa mədikar bolup yalliniptu; u uni etizlikioɣa qoxқa beқixқa əwətiptu. **16** U ҳətta қorsikini qoxқilarning yemi boloɣan purqaқ posti bilən toyoɳuzuxқa təқəzza boptu; lekin ҳeqkim uningoɣa ҳeqnərsə bərməptu. **17** Ahir berip u ҳoxini tepip: «Atamning xunqə kəp mədikarlirining aldidin yemək-iqmək exip-texip turidu; lekin mən bolsam bu yərdə aqlikтin ələy dəp қaldim! **18** Ornumdin turup, atamning aldioɣa berip uningoɣa: əy ata, mən ərxning aldidimu wə sening aldingdimu gunaһ қildim. **19** Əmdi sening ooɳlung atilixқa layiқ əməsmən. Meni mədikarliring süpitidə қobul қiloɣaysən! — dəymən» dəp oylaptu. **20** Xuning bilən ornidin turup atisining aldioɣa қaytip mengiptu. Lekin atisi yiraқtinla uni kərüp uningoɣa iqi aoɣritip, aldioɣa yügürüp qiқip, uning boynioɣa esilip uni səyüp ketiptu. **21** Ooɳli: «Ata, mən ərxning aldidimu, sening aldingdimu gunaһ қildim. Əmdi sening ooɳlung atilixқa layiқ əməsmən» — dəptu. **22** Biraқ atisi qakarlirioɣa: «Dərһal əng esil tonni əkelip uningoɣa kiydürünglar, қolioɣa üzük selinglar, putlirioɣa ayaoɳ kiydürünglər; **23** wə bordaқ torpaқni əkelip soyunglar; andin obdan yəp, rawurus təbrikləyli! **24** Qünki mening bu ooɳlum əlgənidi, tirildi, yitip kətkənidi, tepildi!» — dəptu. Andin ular təbriklәxkili baxlaptu. **25** Əmdi qong ooɳli etizoɣa kətkənikən. U қaytip keliwetip əygə yeқin kəlgəndə nəoɳmə-nawa bilən ussulning awazini anglaptu. **26** U qakarlardin birini qaқirip, uningdin nemə ix boluwatқinini soraptu. **27** Qakar uningoɣa: Ukang kəldi wə atang uni saқ-salamət tepiwaloɳanliқi üqün bordaқ torpaқni soydi» dəptu. **28** Lekin [qong ooɳli] hapa bolup, əygə kirgili unimaptu. Wə atisi qiқip uning əygə kirixini ətünüptu. **29** Əmma u atisioɣa jawab berip: «Қara! Mən xunqə yildin beri қuldək hizmitingdə boldum, əsla ҳeqbir əmringdin qiқip baқmidim. Biraқ sən manga əl-aoɣinilirim bilən hux қiloɣili ҳeqқaqan birər ooɳlaқmu bərmiding! **30** Lekin sening mal-mülükliringni paһixilərgə ҳəjləp tügətkən bu ooɳlung қaytip kəlgəndə, sən uning üqün bordaқ torpaқni soyupsən» — dəptu. **31** Biraқ atisi yənə uningoɣa: «əy ooɳlum, sən ҳərdaim mening yenimdisən wə mening barliқim seningkidur. **32** Əmdi təbrikləp xadlinixқa layiқtur; qünki bu sening ukang əlgənidi, tirildi, yoқilip kətkənidi, tepildi» — dəptu.

16 U muhlisliroɣa yənə mundaқ dedi: — Bir bayning bir oɳojidari bar ikən. Birsi bayoɣa: «Bu oɳojidaringiz mal-mülkingizni buzup qaqti» dəp xikayət қiptu. **2** U oɳojidarni qaқirip, uningoɣa: «Mening sening tooɳrangda angliоɳanlirim zadi қandaқ gəp? Oɳojidarliқingdiki ҳesab-kitabni enik tapxur; qünki mundin keyin sən oɳojidar bolmaysən» — dəptu. **3** Oɳojidar əmdi əz iqidə: «Nemə қilay? Qünki hojayinim meni oɳojidarliқtin məһrum қilidu. Kətmən qapay desəm unqilik maoɳdur yoқ, tiləmqilik қilay desəm nomus қilimən. **4** Һə, taptim! Oɳojidarliқtin қaloɳinimda kixilərning meni əylirigə қarxi elixi üqün, nemə қiliximni əmdi bildim» dəp **5** əz hojayinioɣa қərzdar boloɣanlarni birdin-birdin qaқirip kelip, birinqisidin: «Hojayinimoɣa қanqilik қərzingiz bar?» dəp soraptu. **6** Wə қərzdar: «Yüz tung zəytun meyi» dəp jawab beriptu. Oɳojidar uningoɣa: «Mana, ҳesabat dəptiringizni elip, bu yərdə olturup əllik tungoɣa əzgərtiweting!» dəptu. **7** Andin u yənə birigə: «Sizqu, қanqilik қərz boldingiz?» dəp soraptu. U: «Yüz kürə buoɳday» dəp jawab beriptu. Oɳojidar uningoɣa: «Ҳesabat dəptiringizni elip səksən kürigə əzgərtiweting!» dəptu. **8** Xuning bilən uning hojayini səmimiyətsiz oɳojidarning bu ixtiki pəmlikliki üqün uningoɣa қayil bolup mahtaptu. Qünki bu dunyaning pərzəntliri əz dəwridə nurning pərzəntliridin pəmliktur. **(aiōn g165)** **9** Wə mən silərgə xuni eytip қoyayki, «Nahəқ dunyaoɣa təwə mal-dunya» arқilik ezünglaroɣa dost tutunglar; xundaқ қilsanglar, mal-dunya karoɣa kəlməydioɣan boloɣan [künidə] xu dostlar silərni əbədiy makanlaroɣa қarxi alidu. **(aiōnios g166)** **10** Kimki kiqikkinə ixta sadiқ bolsa, qong ixtimu sadiқ bolidu; wə kimki kiqikkinə ixta səmimiyətsiz bolsa, qong ixtimu səmimiyətsiz bolidu. **11** Xunga əgər «nahəқ dunyaoɣa təwə boloɣan mal-dunya»da sadiқ bolmisanglar, kim silərgə ҳəқiқiy bayliқlarni tapxursun? **12** Wə baxқilarning nərsiliridə sadiқ bolmisanglar kim silərgə əzünglarning nərsisini bərsun? **13** Ҳeqkim ikki hojayinoɣa təng hizmət қilalmaydu. Qünki u yaki buni yaman kərüp, uni yahxi kəridu; yaki buningoɣa əzini pütünləy beoɳixlap, uningoɣa etibarsiz қaraydu. [Xuningoɣa ohxax], silərningmu birla waқitta ҳəm Hudaning, ҳəm mal-dunyaning қullukida boluxunglar mumkin əməs. **14** Əmdi Pərisiylər (ular puloɣa amraқ idi) bularning ҳəmmisini anglap Əysani məshirə қilixti. **15** Wə u ularoɣa mundaқ dedi: — «Silər əzünglarni adəmlərning aldida ҳəққaniy қilip kərsətküqidursilər; lekin Huda қəlbinglarni bilidu. Qünki adəmlərning arisida қədirlinidioɣini Hudaning nəzaridə yirginqliktur. **16** Təwrat қanuni wə pəyoɣəmbərlərning yazmiliri [qəmüldürgüqi] Yəһyaoɳiqə ҳidayət bolup kəldi; xu waқittin baxlap Hudaning padixaһliқining hux həwiri jakarlinip keliwatidu; [padixaһliққa] kirməkqi boloɣanlarning ҳərbiri uningoɣa bəsüp kiriwelixi kerəktur. **17** Lekin asman bilən zeminning yoқ қiliwetilixi Təwratning bir qəkiti bikar қilinixtin asandur. **18** — Ҳər kim əz ayalini talaқ қilip baxқa birini alsa zina қiloɣan bolidu wə kimki əz eridin talaқ қilinoɣanni alsa zina қiloɣan bolidu». **19** — Burun bir bay adəm bar idi; u səsün rənglik ton wə kanap kiyimlərni kiyip, ҳərküni əyx-ixrət iqidə təntənə қilatti. **20** Wə pütün əzayini qaқa-jaһarət besip қatқan Lazarus isimlik bir yoқsul bar idi; u bayning dərwazisining aldioɣa [ҳərküni] yatқuzup қoyulatti. **21** Uning dastihinidin qüxüp қaloɣan parqi-puratlardin қorsikini toyoɳuzoɳuxқa təxna idi. Ҳalbuki, itlar kelip uning yarilirini yalaytti. **22** Əmdi xundaқ boldiki, yoқsul əldi wə pərixtilər uni Ibraһimning қuqikioɣa apardi. Bay ҳəm ölüp dəpnə қilindi; **23** wə təһtisarada

қаттиқ қиynилip, bexini kətürüp, yiraқtin Ibraһimni wə uning қuqiқidiki Lazarusni kərüp: **(Hadēs g86)** **24** «Əy ata Ibraһim, manga rəһim қiloɳaysən! Lazarusni əwətқəysən, u barmiқining uqini suoɣa qilap, tilimoɣa temitip sowutқay. Qünki mən bu ot yalқunida қattiқ azabliniwatimən!» dəp warқirap yalwurdi. **25** Lekin Ibraһim mundaқ dedi: «Əy ooɳlum, һayat waқtingda һalawətni yətküqə kərginingni wə Lazarusning dərd-bala tartқinini yadingoɣa kəltürgin. Һazir u təsəlli tapti, əmma sən azab tartiwatisən. **26** Wə bulardin baxқa, biz bilən silərning ariliқimizda yooɳan bir һang bekitilgəndurki, bu yərdin silər tərəpkə ətəyli degənlər ətələməs wə andin biz tərəpkə etimiz degənlər ətəlməs». **27** Əmdi bay yənə: «Undaқta, i ata, səndin [Lazarusni] atamning əyigə əwətixingni ətünimən. **28** Qünki mening bəx aka-ukam bar; ularning bu azab-oқubətlik yərgə kəlməsliki üqün [Lazarus] ularni қattiқ agaһlandurup қoysun» — dedi. **29** Biraқ Ibraһim jawab berip uningoɣa: «Ularda Musa wə [baxқa] pəyoɳəmbərlərning [agaһ-guwaһliқi] bar; ular xularni anglisun» — dedi. **30** Lekin u: «Yaқ, i Ibraһim ata, əgər əlgənlərdin biri tirilip ularning aldioɣa barsa, ular towa қilidu» — dedi. **31** Əmma Ibraһim uningoɣa: «Əgər ular Musa wə [baxқa] pəyoɳəmbərlərning [guwaһliқini] anglimisa, һətta əlgənlərdin birsi tirilsimu, ular yənila ixinixni rət қilidu» — dedi.

17 U muhlisliriоɣa mundaқ dedi: — Insanni putlaxturidioɳan ixlar bolmay қalmaydu; lekin xu putlaxturux wasitiqisi boloɳan adəmning һalioɣa way! **2** Bundaқ adəmning bu kiqik balilardin birini [gunaһқa] putlaxturoɳan bolsa, boyniоɣa tügmən texi esiloɳan һalda dengizoɣa taxliwetilgini əwzəl bolatti. **3** Özünglaroɣa agaһ bolunglar! Əgər қerindixing gunaһ қiloɳan bolsa, uningoɣa tənbiһ-nəsiһət қiloɣin. U towa қilsa uni əpu қiloɣin. **4** Mubada u bir kün iqidə sanga yəttə mərtiwə gunaһ қilsa wə yəttə mərtiwə yeningoɣa kelip: Towa қildim, desə, uni yənila əpu қiloɣin. **5** Xuning bilən rosullar Rəbgə: Ixənq-etiқadimizni axuroɣin, — deyixti. **6** Wə Rəb ularoɣa mundaқ dedi: — Silərdə қiqa urukidək zərriqə ixənq bolsa idi, silər awu üjmə dərihigə: «Yiltizingdin қomurulup, dengizoɣa kəqüp tikil!» desənglar, u səzünglarni anglap kəqətti. **7** Lekin aranglardin kimning yər һəydəydioɳan yaki mal baқidioɳan bir қuli bolsa wə u etizliқtin қaytip kəlgəndə, uningoɣa: «Tezrək kelip dastihanda olturoɣin», dəydioɳanlar barmu? **8** U bəlki uningoɣa: «Mening tamiқimni təyyar қil, mən yəp-iqip boloɳuqə belingni baoɳlap meni kütkin, andin özüng yəp-iqkin, deməsmu? **9** Қul əmr қilinoɣinidək қiloɳini üqün hojayin uningoɣa rəһmət eytamdu? Meningqə, eytmaydu. **10** Xuningoɣa ohxax, silərmu özünglaroɣa əmr қilinoɣanning һəmmisini ada қiloɣininglardin keyin: Biz ərzimәs қullarmiz; biz pəқət tegixlik burjimizni ada қilduқ, halas», dəydioɳan bolisilər. **11** Wə xundaқ boldiki, u Yerusalemoɣa qiқip ketiwatқanda, Samariyə bilən Galiliyəning otturisidin ətüp, **12** bir kəntkə kirginidə mahaw kesiligə giriptar boloɳan on adəm uningoɣa uqrap, yiraқta tohtap, **13** awazlirini kətürüp: Əy Əysa, ustaz, bizgə rəһim қiloɳaysən, dəp ətündi. **14** Ularni kərgəndə u ularoɣa: Berip özünglarni kaһinlaroɣa kərsitinglar, dedi. Wə xundaқ boldiki, ular yolda ketiwatқanda, [mahawdin] paklandi. **15** Ulardin birəylən özining saқayoɣinini kərgəndə yuқiri awaz bilən Hudani uluoɣlap, kəynigə burulup, қaytti. **16** U kelip Əysaning ayioɣioɣa yiқilip düm yetip təxəkkür eytti. U Samariyəlik idi. **17** Əysa bu ixқa қarap: Pak қilinoɳanlar on kixi əməsmidi? Қaloɳan tokқuzəylən қeni? **18** Bu yat əllik musapirdin baxқa, Hudaoɣa һəmdusana oқuoɣili һeqkim қaytip kəlməptioɣu?! — dedi. **19** Andin u һeliқi adəmgə: — «Ornungdin tur, yolungoɣa mangoɣin! Etiқading seni saқaytti!» — dedi. **20** [Bir küni] Pərisiylər uningdin: «Hudaning padixaһliқi қaqan kelidu?» dəp sorioɳanda u ularoɣa jawab berip mundaқ dedi: — Hudaning padixaһliқining kelixini kəz bilən kərgili bolmas; **21** kixilər: «Қaranglar, u mana bu yərdə!» yaki «U yərdə!» deyəlməydu. Qünki mana, Hudaning padixaһliқi aranglardidur. **22** Keyin u muhlisliriоɣa yənə mundaқ dedi: — «Xundaқ künlər keliduki, silər Insan'ooɳlining künliridin birər künini bolsimu kərüxkə təxna bolisilər, lekin kərəlməysilər. **23** Xu qaoɳda kixilər silərgə: «Mana u bu yərdə!» wə yaki «Mana u u yərdə!» dəydu; silər nə barmanglar nə ularning kəynidin yügürmənglar. **24** Qünki goya asmanning bir qetidin qaқmaқ qekip yənə bir qetigiqə yorutidioɳandək, Insan'ooɳlining өz künidə һəm xundaқ bolidu. **25** Lekin u awwal kөp azab-oқubətlərni tartixi bu dəwrdikilər təripidin qətkə kөkilixi muқərrərdur. **26** Wə Nuһ [pəyoɳəmbərning] künliridə қandaқ boloɳan bolsa, Insan'ooɳlining künliridə һəm xundaқ bolidu. **27** Taki Nuһ kemigə kirip olturoɳan küngiqə, kixilər yəp-iqip, өylinip wə yatliқ bolup keliwatқanidi; andin topan kelip һəmmisini һalak қildi. **28** Һəm yənə, Lutning künliridə қandaқ boloɳan bolsa xundaқ bolidu — kixilər yəp-iqip, soda-setiқ қilip, terikqiliқ қilatti wə өylərni salatti. **29** Lekin Lut Sodom xəһiridin qikқan küni, asmandin ot bilən günggürt yeoɳip, [bu xəһərdikilərning] һəmmisini һalak қildi. **30** Əmdi Insan'ooɳli axkara bolidioɳan kündə ənə xundaқ bolidu. **31** Xu küni, һərkim өgzidə turup, nərsə-kerəkliri өyidə bolsimu, aloɣili qüxmisun; wə xuningoɣa ohxax kimki etizliқta bolsa [өyigə] һeq yanmisun. **32** Lutning ayalini yadinglaroɣa kəltürünglar! **33** Kimki өz һayatini қutқuzmaқqi bolsa, uningdin məһrum bolidu, lekin өz һayatidin məһrum boloɳan kixi uningoɣa erixidu. **34** Silərgə xuni eytayki, u keqidə ikki adəm bir orunda yatidu; ulardin biri elip ketilidu, yənə biri қaldurulidu. **35** Ikki ayal yaroɳunqaқ bexida turup un tartiwatқan bolidu; ulardin biri elip ketilidu, yənə biri қaldurulidu». **37** Wə ular uningoɣa jawabən: Əy Rəb, bu ixlar қəyərdə yüz beridu? — dəp soridi. U ularoɣa: Jəsət қaysi yərdə bolsa, қuzoɳunlar xu yərgə toplixidu!

18 Wə u ularoɣa, boxaxmay, һərdaim dua қilip turux kerəkliki tooɳrisida bir təmsil kəltürüp mundaқ dedi: **2** — «Məlum xəһərdə bir sotqi bar ikən. U Hudadinmu қorқmaydikən, adəmlərgimu pərwa қilmaydikən. **3** Xu xəһərdə bir tul ayal bar ikən wə u daim sotqining aldioɣa kelip: «Əyibkardin һəққimni elip bərgin» dəp tələp қilidikən. **4** U heli waқitқiqə uni rət қiptu; biraқ keyin kənglidə: Hudadinmu қorқmaymən, adəmlərgimu pərwa қilmaymən, **5** lekin bu tul hotun meni awarə қilip ketiwatidu, uning manga qaplixiwelip meni һalimdin kətküzüwətməsliki üqün һərһalda uning dəwayini sorap қoyay!» — dəp oylaptu». **6** Rəb: Қaranglar, adalətsiz bu sotqining nemə degənlirigə! **7** U xundaқ қiloɳan yərdə, Huda Өzigə keqə-kündüz nida қiliwatқan talliоɳan bəndilirigə қandaқ қilar? Gərqə Huda Өz bəndilirigə һəmdərd bolux bilən birgə [rəzillikkə] uzunoɣiqə səwr-takət қilsimu, ahirida bəndilirining dərdigə yətməsmu? **8** Mən silərgə eytayki: U ularning dərdigə yetip naһayiti tezla һəққini elip beridu! Lekin Insan'ooɳli kəlgəndə yər yüzidə iman-ixənq tapalamdu? — dedi. **9** U өzlirini һəққaniy dəp қarap, baxқilarni kəzigə ilmaydioɳan bəzilərgə қaritip, mundaқ bir təmsilni eytti: **10** — Ikki adəm dua қiloɣili ibadəthanioɣa beriptu. Biri Pərisiy, yənə biri bajgir ikən. **11** Pərisiy ərə turup өz-өzigə mundaқ dua қiliptu: — «Əy Huda, mening baxқa adəmlərdək bulangqi, adalətsiz, zinahor wə һətta bu bajgirdək bolmioɣinim üqün sanga xükür! **12** Һər һəptidə ikki қetim roza tutimən wə tapқanlirimning ondin bir ülüxini sədiқə қilimən». **13** Biraқ һeliқi bajgir yiraқta turup bexini kətürüp asmanoɣa қaraxқimu

petinalmay məydisigə urup turup: «Əy Huda, mən muxu gunahkarɔŋa rəhim kiloŋaysən!» — dəptu. **14** Mən silərgə xuni eytayki, bu ikkiyləndin [Pərisiy] əməs, bəlki [bajgir] kəqürümgə erixip əyigə kaytiptu. Qünki hərkim özini üstün tutsa təwən kilinar, lekin kimki özini təwən tutsa üstün kətürülər. **15** Əmdi kolini təgküzsun dəp, kixilər kiqik balilirinimu uning aldioŋa elip kelətti. Lekin buni kərgən muhlislar ularni əyiblidi. **16** Əmma Əysa balilarni yenioŋa qakirip: Kiqik balilarni aldimoŋa kəlgili koyunglar, ularni tosuxmanglar. Qünki Hudaning padixahliki dəl muxundaklardin tərkib tapkandur. **17** Mən silərgə bərhək xuni eytip koyayki: Kimki Hudaning padixahlikini səbiy balidək kobul kilmisa, uningoŋa hərgiz kirəlməydu, — dedi. **18** Məlum bir həkümdar Əysadin: I yahxi ustaz, mənggülük hayatka waris bolmak üqün nemə ixni kilixim kerək, — dəp soridi. **(aiōnios g166)** **19** Lekin Əysa: Meni nemə üqün yahxi dəysən? Yahxi bolɔquqi pəkət birla, yəni Hudadur. **20** Əmrlərni bilisən: — «Zina kilma, katillik kilma, ooɣrilik kilma, yaloŋan guwahlik bərmə, atangni wə anangni hərmət kil» — dedi. **21** — Bularning həmmisigə kiqikimdin tartip əməl kilip keliwatimən, — dedi u. **22** Əysa buni anglap uningoŋa: — Səndə yənə bir ix kəm. Pütkül mal-mülkingni setip, pulini yoksullaroŋa üləxtürüp bərgin wə xundak kilsang, ərxtə həzinəng bolidu; andin kelip manga əgəxkin! — dedi. **23** Əmma u bu gəpni anglap tolimu kayoquoŋa qəmüp kətti; qünki u nahayiti bay idi. **24** Tolimu kayoquoŋa qəmüp kətkənlikini kərgən Əysa: — Mal-dunyasi kəplərning Hudaning padixahlikioŋa kirixi nemidegən təshə! **25** Təgining yingnining kəzidin ətüxi bay adəmning Hudaning padixahlikioŋa kirixidin asandur! — dedi. **26** Buni anglioŋanlar: — Undak bolsa, kim nijatka erixəlisun? — deyixti. **27** Əmma u jawabən: — Insanlaroŋa mumkin bolmioŋan ixlar Hudaoŋa mumkindur — dedi. **28** Əmdi Petrus: — Mana, biz bar-yokimizni taxlap sanga əgəxtuk!? — dedi. **29** U ularoŋa: — Mən silərgə bərhək xuni eytayki, Hudaning padixahliki üqün əy-wak ya ata-anisi ya kerindaxliri ya ayali ya baliliridin waz kəqkənlərning hərbiri **30** bu zamanda bularoŋa kəp həssiləp muyəssər bolidu wə kelidioŋan zamandimu mənggülük hayatka erixməy kalmaydu. — dedi. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **31** Andin u on ikkəylənni əz yenioŋa elip ularoŋa mundak dedi: — Mana, biz hazir Yerusalemoŋa kikiwatimiz wə pəyoŋəmbərlərning Insan'ooɣli tooɣrisida pütkənlirining həmmisi [xu yərdə] əməlgə axurulidu. **32** Qünki u yat əllərning koliona tapxurulidu wə ular uni məshirə kilip, harlaydu, uning üstigə tüküridu; **33** ular uni kamqilioŋandin keyin eltürüwetidu; wə u üqinqi küni kayta tirilidu, — dedi. **34** Birak ular bu səzlərdin heqnemini qüxənmidi. Bu səzning mənisi ulardin yoxuruloŋan bolup, uning nemə eytkinini bilalməy kaldi. **35** Wə xundak ix boldiki, u Yeriho xəhirigə yekinlaxkanda, bir kor kixi yolning boyida olturup tiləmqilik kiliwatatti. **36** U kəpqilikning ətüp ketiwatkanlikini anglap: — Nemə ix boloŋandu? — dəp soridi. **37** Hək uningoŋa: — Nasarətlik Əysa bu yərdin ətüp ketiwatidu, — dəp həwər bərdi. **38** — I Dawutning ooɣli Əysa, manga rəhim kiloŋaysən! — dəp warkirap kətti u. **39** Wə Əysaning aldida mengiwatkanlar uni: — Xük oltur! dəp əyiblaxti. Birak u: — I Dawutning ooɣli, manga rəhim kiloŋaysən! — dəp tehimu kattik warkiridi. **40** Əysa kədimini tohtitip, uni aldioŋa baxlap kelixni buyrudi. Karioqu uningoŋa yekin kəlgəndə u uningdin: **41** — Sən meni nemə kilip bər, dəysən? — dəp soridi. — I Rəbbim, kayta kəridioŋan bolsam'idi! — dedi u. **42** Əysa uningoŋa: — Kəridioŋan boloŋin! Etikading seni sakaytti, — dedi. **43** Wə uning kəzi xuan eqildi; u Əysaoŋa əgixip, yol boyi Hudani uluoqlap mangdi. Wə barlik halayikmu buni kərüp Hudaoŋa mədhiyə okudi.

19 U Yeriho xəhirigə kirip uningdin ətüp ketiwatatti. **2** Mana xu yərdə Zakay isimlik bir kixi bar idi. U «bax bajgir» bolup, intayin bay idi. **3** U Əysaning kandak adəm ikənlikini kərüxkə pursət izdəwatatti, lekin boyi pakar boloŋaqka, həlkning tolilikidin uni kərəlməytti. **4** Xunga u aldi tərəpkə yügürüp berip, uni kərüx üqün bir tüp üjmə dərihigə yamixip qikti; qünki Əysa u yol bilən ətətti. **5** Wə Əysa u yərgə kəlgəndə yukirioŋa karap uni kərüp uningoŋa: — Zakay, qapsan qüxkin! Qünki mən bügün sening əyüngdə konuxum kerək, — dedi. **6** U aldirap qüxüp, huxallik bilən uni [əyidə] meh'man kildi. **7** Bu ixni kərgən halayikning həmmisi: U gunahkar kixiningkidə konoqili kirip kətti! — dəp ɵotuldixip kətti. **8** Lekin Zakay ornidin turup Rəbgə: — I Rəbbim, mana, mülkümning yerimini yoksullaroŋa berimən; əgər birawni yaloŋandin xikayət kilip uningdin birnemə ündürüwaloŋan bolsam birigə tətni kayturimən, — dedi. **9** Buning bilən Əysa uningoŋa [karap]: — Bügün nijat bu əygə kirdi. Qünki bu kixi həm Ibrahimning ooɣlidur! **10** Qünki Insan'ooɣli ezip kətkənlərni izdəp kutkuzoqili kəldi, — dedi. **11** Halayik bu səzlərni tingxawatkanda u yənə səz kilip bir təmsilni koxup eytti. Qünki u Yerusalemoŋa yekinlaxkanidi wə ular: «Hudaning padixahliki dərhal namayan bolidioqu!?» — dəp oylaxkanidi. **12** Xunga u mundak dedi: Bir aksəngək padixahlik təhtigə erixip kelix üqün yirak bir yurtka karap yoloŋa qikiptu. **13** [Awwal] u özining on kulini qakirip, ularoŋa on tillani üləxtürüp berip: «Mən kaytip kəlgüqə [buning bilən] okat kilinglar» — dəptu. **14** Birak əz yurt pukraliri uningoŋa əq boloŋaqka, kəynidin əlqilərni əwətip: «Bu kixining üstimizgə padixah boluxini halimaymiz!» dəptu. **15** Wə u padixahlik mənsipigə erixip kaytip kəlgəndə xundak boldiki, hərbirining tijarət bilən kanqə payda tapkinini bilməkqi bolup, pulini tapxuroŋan heliki kullirini əz aldioŋa qakirtiptu. **16** Wə awwalkisi kelip: «I hojam, sili bərgən tilla on tilla payda kildi» dəptu. **17** «Yaraysən, əy yahxi kul! Sən kiqikkinə ixta ixənqlik qikkanliking üqün on xəhərgə hakim boloŋin» — dəptu hojayin uningoŋa. **18** Ikkinqisi kelip: «I hojam, sili bərgən tilla bəx tilla payda kildi» dəptu. **19** Hojayin uningoŋa həm: «Sən həm bəx xəhərgə hakim boloŋin» dəptu. **20** Lekin yənə birsi kelip: «I hojam, mana sili bərgən tilla! Buni yaoŋlikka qigip bir jayda koyup sakladim. **21** Qünki sili kattik adəm ikənla, sili amanət kilmioŋanliridin payda ündürüp, özliri terimioŋanliridin hosul yioqila. Xuning üqün silidin korktum» dəptu. **22** Əmma [hojayini] uningoŋa: «Əy əski kul, sanga əz aoŋzingdin qikkan səzliring boyiqə həküm kilay. Sən mening amanət kilmay ündürüwalidioŋan, terimay turup yioqiwalidioŋan kattik adəm ikənlikimni bilip turup, **23** nemə üqün mening pulumni həziniqilərgə amanət koymiding? Mən kaytip kəlgəndə, uni əsümi bilən almasmidim?» — dəptu. **24** Andin u yenidikilərgə: «Uningdiki tillani elip on tilla tapkan kuloŋa beringlar!» dəp buyruptu. **25** Ular uningoŋa: «I hoja, uning on tillasi tursa!» — dəptikən, **26** [hojayin yənə mundak dəptu]: «— Qünki mən silərgə xuni eytayki, kimdə bar bolsa, uningoŋa tehimu kəp berilidu; əmma kimdə yok bolsa, hətta uningda bar boloŋanlirimu uningdin məhrum kilinidu. **27** Əmdi üstigə padixah bolup həküm sürüxümni halimioŋan düxmənlirimni bolsa, ularni kəltürüp, mening aldimda kətl kilinglar». **28** U bu ixlarni eytkandin keyin, Yerusalemoŋa qikixka aldioŋa karap mangdi. **29** Wə xundak boldiki, u Zəytun teoqining etikidiki Bəyt-Fagi wə Bəyt-Aniya yezilirioŋa yekin kəlginidə, ikki muhlisioŋa munularni tapilap aldin əwətti: **30** — Silər udulunglardiki yezioŋa beringlar. U yərgə kiripla heq adəm balisi minip bakmioŋan, baoqlaklik bir təhəyni kərisilər. Uni yexip bu yərgə yetilap kelinglar. **31** Əgər birsi

silərdin: «Nemixkа buni yexisilər?» dəp sorap kalsa, silər uningoɣa: «Rəbning buningoɣa ҳajiti qüxti» — dənglar. **32** Xuning bilən əwətilgənlər beriwidi, ix dəl u ularoɣa eytkandək boldi. **33** Ular təhəyni yexiwatkanda, uning igiliri ulardin: — Təhəyni nemixkа yexisilər? — dəp soridi. **34** Ular: — Rəbning uningoɣa ҳajiti qüxti, — dedi. **35** Ular uni Əysaning aldioɣa yetilәp kəldi; wə yepinqa-qapanlirini təhəyning üstigə selip, Əysani yəlәp üstigə mindürdi. **36** U ketip baroɣinida, həlklər yepinqa-qapanlirini yoloɣa payandaz kilip saldi. **37** Wə u Zəytun teoɣidin qüxüx yolioɣa yekinlaxkinida, pütkül muhlislar jamaiti xadlinip, əz kəzi bilən kərgən kudrətlik məjizilər üqün awazini kətürüp: «Pərwərdigarning namida kəlgən padixaҳ mubarəktur! Asmanlarda tinq-inaklik tiklәngəy, ərxiəlada xan-xərəp ayan boloɣay!» dəp towlixip Hudaoɣa mədҳiyə okuxka baxlidi. **39** Lekin topning iqidə bəzi Pərisiylər uningoɣa: — Əy ustaz, muhlisliringoɣa [muxu gəpliri üqün] tənbiҳ bər! — deyixti. **40** Birak u ularoɣa jawabən: — Silərgə xuni eytayki, bular jim turoɣan bolsa, ҳətta bu taxlarmu kukan selixkan bolatti, — dedi. **41** Əmdi u xəҳərgə yekinlixip uni kərüp, uning üqün yioɣlap mundak dedi: **42** — [I Yerusalem]! Sən bügün, bu kününgdə, tinq-amanlikinq üqün nemə kerək boloɣinini bilsəng idi! Kaxki, bu ixlar ҳazir kəzliringdin yoxurundur. **43** Qünki xundak künlər bexingoɣa keliduki, düxmənliring ətrapingni kaxa-istiҳkam bilən korxap seni kamap tət tərəptin kistaydu. **44** Ular seni wə [sepiling]ning iqingdiki balilіringni yər bilən yəksən kilip, ҳətta taxni taxning üstidimu kaldurmaydu; qünki [Huda]ning seni yokliоɣan pəytini bilip yətmiding. **45** Wə u ibadəthana ҳoylilirioɣa kirip, u yərdə elim-setim kiliwatkanlarni ҳaydəp qikirip, **46** ularoɣa: — Mukəddəs yazmilarda: «Mening əyüm dua-tilawəthana bolidu» dəp pütülgən bolsimu, lekin silər uni «bulangqilarning uwisi» kiliwaldinglar! — dedi. **47** Xu wakitlarda u ҳərküni ibadəthanida təlim berətti. Bax kahinlar, Təwrat ustazliri wə yurt qongliri uni yokitixka amal izdidi. **48** Lekin ular kandak kol selixni bilməytti, qünki barlik həlk uning səzini tingxax üqün uningoɣa kattik yepixkanidi.

20 Wə xu künlərdin bir küni u ibadəthanining ҳoylilirida həlkkə təlim berip hux həwərni elan kiliwatkanda, bax kahinlar wə Təwrat ustazliri bilən akşakallar uning aldioɣa kelip uningdin: **2** — Bizgə eytkin: Sən kiliwatkan bu ixlarni kaysi ҳokukka asasən kiliwatisən? Sanga bu ҳokukni kim bərgən? — dəp soridi. **3** U ularoɣa jawab berip: — Mənmu silərdin bir ixni soray; silər manga eytip beringlarqu, **4** — Yəhya yürgüzgən qəmüldürüx ərxtinmu, yaki insanlardinmu? — dəp soridi. **5** Ular əzara mulahizə kilixip: — Əgər «Ərxtin kəlgən» desək, u bizgə: «Undakta, silər nemə üqün [Yəhyaoɣa] ixənmidinglar?» dəydu. **6** Əgər: «Insanlardin kəlgən» desək, bu barlik halayik bizni qalma-kesək kilip eltüridu. Qünki ular Yəhyaning pəyoɣəmbər ikənlikigə ixəndürülgən, — deyixti. **7** Wə ular: — [Uning] [ҳokukining] kəyərdin kəlgənlikini bilməymiz, — dəp jawab berixti. **8** Əysa ularoɣa: — Undakta, mənmu bu ixlarni kaysi ҳokukka asasən kiliwatkanlikimni eytmaymən, — dedi. **9** U halayikka munu təmsilni səzləxkə baxlidi: — «Bir kixi bir üzümzarlik bərpa kilip, uni baoɣwənlərgə ijarigə berip, əzi yaka yurtka berip u yərdə uzun wakit turuptu. **10** Üzümlərni yioɣidioɣan məzgil kəlgəndə baoɣwənlərning üzümzarlikтiki mewidin uningoɣa berixkə kulliridin birini ularining yenioɣa əwətiptu. Lekin baoɣwənlər uni urup-dumbalap kuruk kol yanduruwetiptu. **11** U yənə baxka bir kulni əwətiptu. Lekin ular unimu dumbalap, harlap, yənə kuruk kol kayturuwetiptu. **12** U yənə üqinqisini əwətiptu; ular unimu urup yarilandurup, talaoɣa ҳaydəp qikiriwetiptu. **13** [Ahirda] üzümzarlikning hojayini: «Kandak kilsam bolar? Səyümlük ooɣlumni əwətəy; ular uni kərsə, ҳeq bolmioɣanda uning ҳərmitini kilar?» dəptu. **14** Birak baoɣwənlər uning ooɣlini kərüp bir-biri bilən məsliҳətlixip: «Bu bolsa mirashor; kelinglar, uni jayliwetəyli, andin miras bizningki bolidu» deyixiptu. **15** Xuning bilən ular uni üzümzarlikning sirtioɣa aqikip eltürüwetiptu. Əmdi bundak əҳwalda üzümzarlikning hojayini ularni kandak kilidu? **16** U kelip u baoɣwənlərni yokitip üzümzarlikni baxkilaroɣa tapxuridu». Halayik buni anglap: — Bundak ixlar ҳərgiz bolmisun! — deyixti. **17** Lekin u ularoɣa kəzlirini tikip mundak dedi: — Undak bolsa, mukəddəs yazmilarda «Tamqilar taxliwətkan tax bolsa, Burjək texi bolup tikləndi» dəp yeziloɣan səz zadi nemini kərsitidu? **18** Bu «tax»ka yikiloɣan kixi parə-parə bolup ketidu; lekin bu tax ҳərkimning üstigə qüxsə, uni kukum-talkan kiliwetidu. **19** Bax kahinlar wə Təwrat ustazliri uning bu təmsili əzlirigə karitip eytkanlikini bilip xu ҳaman uningoɣa kol selix yolini izdidi; lekin ular halayiktin korkuxti. **20** Xunga ular uning kəynidin marap, uni [Rim] waliyisining ҳəkümranlikida sorakka tartixka tapxurux üqün birnəqqə adəmlərni setiwelip, sokunup kirixkə əwətti. Ular səmimiy kiyapətkə kiriwelip, uning səzidin yoquk izdəp yürətti. **21** Ular uningoɣa mundak soal koydi: — Əy ustaz, silini durus səz kilidioɣan wə durus təlim beridioɣan, ҳeqkandak adəmning yüz-hatirisini [kət'iy] kilmaydioɣan, bəlki Hudaning yolini sadikлik bilən əgitip keliwatkan adəm dəp bilimiz. **22** [Rim imperatori] Kəysərgə baj-selik tapxurux Təwrat kanunioɣa uyoɣunmu-yok?». **23** Əmma u ularning ҳiylisini kərüp yetip ularoɣa: — Nemixkа meni sinimakqisilər? **24** Manga bir kümüx dinar kərsitinglar. Buning üstidiki sürət wə nam-isim kimning? — dedi. Ular uningoɣa: Kəysərningki, — dedi. **25** Wə u ularoɣa: — Undak bolsa, Kəysərning ҳəkkini Kəysərgə, Hudaning ҳəkkini Hudaoɣa tapxurunglar, — dedi. **26** Ular halayikning aldida uning səzliridin uni tutuwaloɣudək ҳeqkandak yoquk tapalmidi. Ular uning bu jawabioɣa ҳayranuҳəs bolup, zuwani tutuldi. **27** Wə «elgənlər tirilmaydu» dəp inkar kilidioɣan Sadukiylarning bəziliri uning aldioɣa kelip soal koyup mundak dedi: **28** — Ustaz, Musa [pəyoɣəmbər Təwratta] bizgə: «Ayali bar, əmma pərzənt kərmigən kixi ölüp kətsə, ölgüqining aka yaki inisi tul kaloɣan yənggisini əmrigə elip, kerindixi üqün nəsil kalduruxi kerək» — dəp yazoɣan. **29** Əmdi yəttə aka-uka bar idi. Qongi eylәngəndin keyin pərzənt kərməy aləmdin ətti. **30** Ikkinqi kerindixi ayalini əmrigə elip, pərzənt kərməy aləmdin ətti. **31** Andin üqinqisi uni aldi; xundak kilip, yəttisi uni əmrigə elip pərzənt kərməy əldi. **32** Ҳəmmisidin keyin ayalmu əldi. **33** Əmdi tirilix künidə bu ayal ularning kaysisiningki bolar? Qünki yəttisi uni hotunlukka aloɣan-də?! **34** Əysa ularoɣa mundak jawab bərdi: — Bu aləmning pərzəntliri əylinidu, yatlik bolidu. **(aiōn g165)** **35** Lekin u aləmdin nesiwə boluxka, xundakla ölüklərdin tirilixkə layik sanaloɣanlar əylənməydu, yatlik bolmaydu. **(aiōn g165)** **36** Qünki ular yənə ölməydu, pərixtilərgə ohxax bolidu; «ölümdin tirilixtin tuoɣuloɣan pərzəntlər» boloɣaqka, ular Hudaning ooɣulliridur. **37** Əmdi əlgənlərning tirildürülüxini ҳətta Musa [pəyoɣəmbər] əzimu ayan kiloɣan; qünki [Təwrattiki] «tikənlik» degən wəkəning hatirisidə u Pərwərdigarni: «Ibrahimning Hudasi, Ishakning Hudasi wə Yakupning Hudasi» dəp bayan kiloɣan. **38** U ölüklərning Hudasi əməs, bəlki tiriklərning Hudasidur; qünki uningoɣa nisbətən ҳəmməylən tiriktur! **39** Xuning bilən Təwrat ustazliridin birkanqisi baha berip: — Ustaz, yahxi eytting, — dedi. **40** Qünki ulardin ҳeqkim yənə uningdin soal soraxka jür'ət kilalmidi. **41** Əmdi u ularoɣa soal koydi: — Kixilər Məsihni kandakşigə Dawutning ooɣli dəydu?

42 Qünki Dawut əzi Zəburda: Pərwərdigar mening Rəbbimgə eyttiki: — «Mən sening düxmənliringni təhtipəring kiloɣuqə, Mening ong yenimda olturoɣin!» — degənoɣu? **44** Əmma Dawut uni «Rəbbim» dəp qakiroɣan yərdə, undakta u kandakmu uning ooɣli bolidu? **45** Wə barlik halayik kulak selip anglawatkanda, u muhlisliriоɣa mundak dedi: — **46** — Təwrat ustazliridin ҳoxyar bolunglar. Ular uzun tonlarni kiyiwaloɣan ҳalda oɣadiyip yürüxkə, bazarlarda kixilərning ularoɣa boloɣan salamliriоɣa, sinagoglarda aldinki orunlarda, ziyapətlərdimu tərdə olturuxka amrak kelidu. **47** Ular tul ayallarning barlik əy-besatlirini yəwalidu wə kəz-kəz kilip yaloɣandin uzundin-uzun dualar kilidu. Ularning tartidioɣan jazasi tehimu eoɣir bolidu!

21 U bexini kətürüp kariwidi, baylarning əz sədikilirini [ibadəthanidiki] ianə sandukioɣa taxlioɣinini kərdi. **2** U yənə sandukka ikki tiyinni taxlawatkan bir namrat tul ayalnimu kərdi. **3** Xuning bilən u: — Mən silərgə bərҳək xuni eytip koyayki, bu namrat tul ayalning taxlioɣini ҳəmməylənningkidin kəptur. **4** Qünki ularning ҳəmmisi əzlirining axkanliridin ianə kilip, Hudaoɣa atioɣan sadikilərgə koxup taxlidi; lekin bu ayal namratlikioɣa karimay, əzining tirikqilik kilidioɣinining ҳəmmisini ianə kilip taxlidi. **5** Wə bəzilər ibadəthanining nəpis taxlar wə Hudaoɣa sunuloɣan ҳədiyələr bilən kandak bezəlgənliki tooɣrisida səzlixiwatatti. U: **6** — Silər kərüwatkan bu barlik nərsilərgə nisbətən, xu künlər keliduki, ҳətta bir tal taxmu tax üstidə kaldurulmay, ҳəmmisi gumran kilinidu, — dedi. **7** Ular uningdin: — Ustaz, bu degənliring kaqan yüz beridu? Bu ixlarning yüz beridioɣanlikini ayan kilidioɣan kandak alamət bolidu? — dəp soridi. **8** U mundak dedi: — Azdurulup ketixtin ҳezi bolunglar. Qünki tola kixilər mening namimni setip: «Mana əzüm xudurmən!» wə «Axu wakit yekinlaxti!» dəydu. Xunga ularning kəynigə kirmənglar. **9** Silər urux wə topilanglarning həwirini angliоɣan waktinglardimu wəҳimigə qüxmənglar; qünki bu ixlarning awwal yüz berixi mukərrər. Lekin bular, zaman ahiri yetip kəldi, degənlik əməs. **10** Andin u yənə mundak dedi: — Bir millət yənə bir millət bilən uruxka qikidu, bir padixahlik yənə bir padixahlik bilən uruxka qikidu. **11** Jay-jaylarda xiddətlik yər təwrəxlər, aqarqiliklar wə wabalar bolidu, [yər yüzidə] wəlxətlər wə asmanda ҳəywətlik alamətlər kərünidu. **12** Birak bu ҳərbir wəkələr yüz berixtin ilgiri, kixilər silərgə kol selip tutkun kilidu wə silərgə ziyankəxlik kilip, silərni sinagoglarning sorakliriоɣa tapxuridu, zindanlaroɣa taxlaydu; ular mening namim tüpəylidin silərni padixah wə ҳəkümdarlarning aldioɣa elip baridu, **13** wə buning bilən [ularning aldida] guwahlik berix pursitinglar qikidu. **14** Uning üqün ərzgə kandak jawab berix tooɣrisida aldin'ala ҳeq oylanmaslikka kəlbinglarda kət'iy niyət kilinglar. **15** Qünki mən silərgə barlik düxmənliringlar rəddiyə wə rət kilalmioɣudək pasahətlik til wə danixmənlik ata kilimən. **16** Ҳətta ata-ana, aka-uka, uruk-tuoɣkan wə yar-buradərliringlarmu silərgə hainlik kilip tutup beridu wə ular aranglardiki bəziliringlarni eltüridu. **17** Silər mening namim tüpəylidin ҳəmmə adəmning nəpritigə uqraysilər. **18** Ҳalbuki, bexinglardiki bir tal qaqmu ҳalak bolmaydu! **19** Səwr-qidamlik boloɣininglarda, jeninglaroɣa igə bolalaysilər. **20** — Lekin Yerusalemning [düxmən] koxunliri təripidin korxiwelinoɣanlikini kərgininglarda, uning wəyran bolux wakti yekinlixip kaptu, dəp bilinglar. **21** U qaoɣda Yəhudiyə əlkisidə turuwatkanlar taoɣlaroɣa kaqsun, xəhər iqidə turuwatkanlar uningdin qikip kətsun, yezilarda turuwatkanlar xəhərgə kirmisun. **22** Qünki xu qaoɣ «intikam jazasini tartidioɣan künlər»dur; xuning bilən [mukəddəs yazmilarda] barlik pütülgənlər əməlgə axurulidu. **23** Əmdi xu künlərdə ҳamilidar ayallar wə bala emitidioɣanlarning ҳalioɣa way! Qünki bu zeminda eoɣir kisqilik bolidu wə [ərxtiki] oɣəzəp bu həlkning bexioɣa qüxidu; **24** Ular kiliqning bisida yikitilidu wə tutkun kilinip, barlik əllərgə elip ketilidu; «yat əllərning wakti» toxkuqə, Yerusalem yat əllərning ayaoɣ astida kalidu. **25** — Kuyax, ay, yultuzlardimu alamətlər bolidu; yər yüzidiki əllər arisida dengiz-okyanlarning güldürlixidin wə dolkunlarning dawaloɣuxliridin parakəndiqilik bolidu. **26** Adəmlər korkup, yər yüzigə kelidioɣan apətlərni wəҳimə iqidə kütüp əs-ҳoxini yokitidu; qünki asmandiki küqlər lərzigə kelidu. **27** Andin kixilər Insan'ooɣlining küq-kudrət wə uluoɣ xan-xərəp bilən bir bulut iqidə keliwatkanlikini kəridu. **28** Lekin bu alamətlər kərünüxkə baxlioɣanda, kəddinglarni ruslap bexinglarni kətürünglar, qünki bu silərni azad kilixtiki nijat yekinlaxti, degənliktur. **29** U ularoɣa mundak bir təmsilni səzləp bərdi: — Ənjür dərihi wə baxka barlik dərəhlərgə karanglar. **30** Ularning yengidin bihlanoɣanda ularoɣa karap, əzünglar yazning yetip kelixigə az kaloɣanlikini bilisilər. **31** Xuningdək, baya deyilgən alamətlərning yüz beriwatkanlikini kərgininglarda, Hudaning padixahlikining yekin kaloɣalnlikini bilinglar. **32** Mən silərgə bərҳək xuni eytip koyayki, bu alamətlərning ҳəmmisi əməlgə axurulmay turup, bu dəwr ətməydu. **33** Asman-zemin yokilidu, birak mening səzlirim ҳərgiz yokalmaydu. **34** — Lekin əzünglaroɣa agah bolunglarki, kəngülliringlar əyx-ixrət, məyhorluk wə tirikqilikning oɣəm-əndixiliri bilən bihudlaxmisun, xu küni üstünglaroɣa tuyuksiz qüxmisun. **35** Qünki u goya tuzaktək barlik yər yüzidə ҳərbir turuwatkanlarning bexioɣa qüxidu. **36** Xunga ҳərkandak wakitlarda ҳoxyar bolunglar, yüz berix aldida turuwatkan bu ixlardin əzünglarni kaqurup Insan'ooɣli aldida ҳazir bolup turuxka layik ҳesablinix üqün ҳərdaim dua kilinglar, — dedi. **37** Əmdi u kündüzliri ibadəthanida təlim berətti, ahxamliri xəhərdin qikip, keqini Zəytun teoɣi dəp ataloɣan taoɣda ətküzətti. **38** Wə barlik həlk uning təlimini angliоɣili tang səhərdə ibadəthanioɣa kirip, uning yenioɣa kelətti.

22 Əmdi petir nan ҳeyti («ətüp ketix ҳeyti» dəpmu atilidu) yekinlixip kaloɣanidi. **2** Bax kahinlar wə Təwrat ustazliri uni əlümgə məhkum kilixka amal izdəp yürətti; qünki ular həlktin korkatti. **3** Xu pəyttə on ikkiyləndin biri boloɣan, Ixkariyot dəp ataloɣan Yəhudaning kəngligə Xəytan kirdi. **4** U berip bax kahinlar wə ibadəthana pasiban bəgliri bilən əysani kandak kilip ularoɣa tutup berix üstidə məslihətləxti. **5** Ular intayin hux bolup, Yəhudaoɣa pul berixkə kelixti. **6** Yəhuda makul bolup, uni halayiktin ayrim kaloɣanda ularoɣa tutup berixkə muwapik pursət izdəxkə kirixti. **7** Əmdi petir nan ҳeytining [birinqi] küni yetip kəlgənidi. Xu küni «ətüp ketix ҳeyti»oɣa atap kurbanlik [koza] soyulatti. **8** Xuning bilən əysa Petrus bilən Yuhannaoɣa: — Berip bizgə ətüp ketix ҳeytining [kozisini] birgə yegili təyyarlanglar, — dəp ularni əwətti. **9** — Kəyərdə təyyarliximizni halaysən? — dəp soridi ular. **10** U ularoɣa mundak dedi: — Xəhərgə kirsənglar, mana u yərdə kozida su kətürüwaloɣan bir ər kixi silərgə uqraydu. Uning kəynidin mengip u kirgən əygə kiringlar. **11** Wə əy igisigə: «Ustaz: — Muhlislirim bilən ətüp ketix ҳeytining tamikini yəydioɣan meҳmanhana əy kəyərdə? — dəp sorawatidu» dənglar. **12** U silərni baxlap üstünki kəwəttiki rətləngən sərəmjanlaxturuloɣan qong bir eoɣiz əyni kərsitidu. Mana xu yərdə təyyarlik kilip turunglar. **13** Xuning bilən ikkisi beriwidi, ҳəmmə ixlar uning eytkinidək bolup qikti. Ular xu yərdə ətüp ketix ҳeytining tamikini təyyarlaxti. **14** Əmdi wakti-saiti kəlgəndə, əysa dastihanda olturdi; on ikki rosul uning bilən billə

olturuxti. **15** Andin u ularoŋa: — Mən azab qekixtin ilgiri, silər bilən ətüp ketix ḫeytining bu tamikioŋa ḫəmdastihanda boluxḳa tolimu intizar bolup kəlgənidim. **16** Qünki silərgə eytayki, bu ḫeyt ziyapitining [əḫmiyiti] Hudaning padixaḫliḳida əməlgə axurulmioŋuqə, mən buningdin ḳayta yeməymən, — dedi. **17** Andin u bir jamni ḳolioŋa elip, təxəkkür eytti wə muhlislirioŋa: — Buni elip aranglarda təḳsim ḳilip [iqinglar]. **18** Qünki xuni eytayki, mundin keyin Hudaning padixaḫliḳi kəlmigüqə, ḫərgiz üzüm xərbitidin ḳət'iy iqməymən, — dedi. **19** Andin u bir tal nanni ḳolioŋa elip, Hudaoŋa təxəkkür eytti wə uni oxtup, ularoŋa üləxtürüp berip: — Bu mening silər üqün pida bolidioŋan tenimdur. Meni əsləp turux üqün buningdin yənglar, — dedi. **20** U xuningdək tamaḳtin keyinki jamni ḳolioŋa elip mundaḳ dedi: — Bu jamdiki xarab mening silər üqün tökülidioŋan ḳenimda boloŋan yengi əḫdidur. **21** Lekin mana, meni tutup bərgüqining ḳoli mening bilən bir dastihandidur. **22** Wə Insan'ooŋli dərwəḳə əzi tooŋrisida bekitilgəndək [aləmdin] ketidu; biraḳ Insan'ooŋlining tutup berilixigə wasitiqi boloŋan adəmning ḫalioŋa way! **23** Andin muhlislar bir-biridin: — Arimizda zadi kim muxundaḳ ixni ḳilixi mumkin? — dəp munazirigə qüxüp ketixti. **24** Əmdi ularning arisida ḳaysimiz əng uluoŋ saniliximiz kerək degən talax-tartix pəyda boldi. **25** U ularoŋa mundaḳ dedi: — Ələrdiki padixaḫlar ḳol astidiki həlk üstidin buyruḳwazlik ḳilip idarə ḳilidu, ularning üstidiki ḫoḳuḳdarliri «həlkpərwər» dəp atilidu. **26** Biraḳ silər xundaḳ bolmanglar; bəlki aranglardiki əng mərtiwiliki əzini əng kiqikidək ḫesablisun wə yetəkqi boloŋanlar [ḫəmməylərgə] hizmətkardək bolsun. **27** Kim mərtiwilik, dastihanda olturoŋanmu yaki dastihandiki kütküqimu? Dastihanda olturoŋini əməsmu? Biraḳ mən bolsam aranglarda hizmitinglarda boloŋuqi kütküqidəkturmən. **28** Silər bolsanglar, beximoŋa sinaḳlar kəlgəndə baxtin-ahir mən bilən billə ḫəmraḫ boloŋansilər. **29** Wə huddi Atam manga padixaḫliḳ ḫoḳuḳi bekitkəndək, mən silərgimu xundaḳ bekitimən. **30** Xuning bilən silər mening padixaḫliḳimda mən bilən bir dastihanda yəp-iqisilər wə təhtlərdə olturup, Israilning on ikki kəbilisi üstidin ḫəküm qiḳirisilər. **31** Rəb yənə [Petruska]: — «Əy Simon, Simon! Mana, Xəytan ḫəmminglarni huddi buoŋday taskioŋandək taskap sinaxni tiligən. **32** Lekin etiḳading yoḳimisun dəp sanga dua ḳildim. Əmdi sən towa ḳilip tüz yoloŋa ḳaytḳandin keyin, ḳerindaxliringni mustəḫkəmligin» — dedi. **33** — I Rəb, — dedi Petrus, — Mən sən bilən billə zindanoŋa taxlinip, billə ələmgə berixḳa təyyarmən! **34** U uningoŋa: — I Petrus, sanga eytayki, bügün horaz qilliouqə, sən «Uni tonumaymən» dəp məndin üq ḳetim tanisən, dedi. **35** Andin, u ulardin: — Silərni ḫəmyansiz, hurjunsiz wə kəxsiz [səpərgə] əwətkinimdə silərning birər nərsənglar kəm bolup ḳaloŋanmu? — dəp soridi. Ular: — Yaḳ, dedi. **36** Xuning bilən u ularoŋa: — Lekin ḫazir ḫər kimning ḫəmyani bolsa, uni alsun; xundaḳ ḫəm hurjuni bolsa, uni alsun wə bir kimning ḳiliqi bolmisa, qapinini setip birdin ḳiliq alsun. **37** Qünki mən silərgə xuni eytayki, [muḳəddəs yazmilarda]: «U jinayətqilər ḳatarida sanilidu» dəp pütülgən səz məndə qoḳum əməlgə axurulidu. Qünki mening tooŋramdiki barliḳ ixlar toluḳ əməlgə axmay ḳalmaydu — dedi. **38** — I Rəb, ḳarioŋin, bu yərdə ikki ḳiliq bar ikən, dedi ular. — Boldi, yetidu! — dedi u ularoŋa. **39** Andin u qikip, aditi boyiqə Zəytun teoŋioŋa yol aldi; uning muhlisliri uningoŋa əgixip bardi. **40** U yərgə yetip baroŋanda u ularoŋa: — Azdurulmasliḳinglar üqün dua ḳilinglar, — dedi. **41** Andin, ulardin bir tax etimiqə nerirak berip, tizlinip turup: **42** — I Ata, halisang, bu ḳədəḫni məndin elip kətkəysən. Lekin mening əməs, bəlki Sening iradəng ada ḳilinsun — dəp dua ḳildi; **43** wə asmandin bir pərixtə uningoŋa kərünüp uni ḳuwwətləndürdi. **44** U ḳattiḳ azabta toloŋinip tehimu ihlasliḳ bilən dua ḳiliwərdi. Buning bilən uning tərliri yərgə tökülgən ḳan tamqiliridək qüxüxkə baxlidi. **45** Andin duasini tügitip, ornidin turup, muhlislirining yenioŋa kəldi. Ularning oŋəmgə qeküp ḫalsizlinip mügdəp ḳaloŋanliḳini kərüwidi, ularoŋa: **46** — Uhlap ḳaloŋininglar nemisi? Azduruluxtin saḳlinix üqün ḳopup dua ḳilinglar, — dedi. **47** Uning səzi tehi ayaoŋlaxmastinla, bir top adəmlər pəyda boldi. Ularni baxlap kəlgüqi on ikkəyləndin biri boloŋan Yəḫuda degən kixi idi; u Əysaoŋa [salam berip] səygili ḳexioŋa bardi. **48** Əysa uningoŋa: — Əy Yəḫuda, bir səyüx bilən Insan'ooŋlini tutup berərsənmu? — dedi. **49** Wə Əysaning ətrapidikilər nemə ix yüz beridioŋanliḳini bilip yetip: — I Rəb, ḳiliq bilən uraylimu? — dedi. **50** Wə ulardin biri [ḳiliqini kətürüp], bax kaḫinning qakirioŋa urup, ong ḳuliḳini xiliwətti. **51** Biraḳ Əysa buningoŋa jawabən: — Boldi, tohta! — dedi; u ḳolini uzitip ḳuliḳioŋa təgküzüp, uni saḳaytti. **52** Əysa əzini tutḳili kəlgən bax kaḫinlar, pasiban bəgliri wə aḳsaḳallaroŋa ḳarap: — Bir ḳaraḳqini tutidioŋandək ḳiliq-toḳmaḳlarni kətürüp kəpsiləroŋu? **53** Muḳəddəs ibadəthanida ḫər küni silər bilən billə idim, silər ḳol salmidinglar. Ḫazir bu silərgə təwə boloŋan waḳit-saəttur wə ḳarangoŋulukning ḫəküm sürüxidur — dedi. **54** Ular Əysani tutuwelip, bax kaḫinning əyigə elip kelixti. Petrus yiraḳtin əgixip mangdi. **55** Əmdi ular ḫoylining otturisida ot yekip qərisidə [issinip] olturoŋanda, Petrus ularning arisioŋa kirip olturdi. **56** Andin otning nurida uning olturoŋinini kərgən bir dedək uningoŋa tikilip ḳarap turup: — Bu adəmmu Əysa bilən billə idi, — dedi. **57** Lekin u tenip: — Əy hotun, uni tonumaymən! — dedi. **58** Andin uzun ətməy, yənə birəylən uni kərüp: — Sənmu ulardin ikənsən, — dedi. Lekin Petrus: — Əy buradər, undaḳ əməsmən! — dedi. **59** Andin bir saətqə ətkəndə baxḳa birəylən: — Dərḫəḳikət, bu ḫəm uning bilən billə idi; qünki umu Galiliyəliktur, — dəp qing turuwaldi. **60** Lekin Petrus: — Ḫəy buradər, nemə dəwatḳiningni bilməymən! — dedi. Wə uning səzi ayaoŋlaxmastinla, horaz qillidi. **61** Əmdi Rəb kəynigə burulup, Petruska tikilip ḳarap ḳoydi. Xuning bilən Petrus Rəbning səzini, yəni: «Bügün horaz qillaxtin ilgiri sən məndin üq ḳetim tanisən» degənlikini yadioŋa kəltürdi. **62** Wə u taxḳirioŋa qikip ḳattiḳ yioŋlap kətti. **63** Əmdi Əysani tutup turuwatḳanlar uni məshirə ḳilixḳa wə sawap-dumbilaxḳa baxlidi; **64** uning kəzlirini tengip uningdin: — Seni uroŋan kimdu? Ḳeni, bexarət bərgin! — dəp soraxti **65** wə uningoŋa buningdin baxḳa yənə nuroŋun ḫaḳarətlərni yaoŋdurdi. **66** Tang atḳanda, həlk aḳsaḳalliri, yəni bax kaḫinlar wə Təwrat ustazliri yioŋilixti. Ular uni əz kengəxmisigə elip berip **67** uningdin: — Eytə, sən Məsiḫmu? — dəp soraxti. U ularoŋa jawabən: — Silərgə eytsammu, ḳət'iy ixənməysilər. **68** Silərdin birər soal sorisam, ḫeq jawab bərməysilər. **69** Lekin bu waḳittin baxlap Insan'ooŋli Ḫəmmigə Ḳadirning ong yenida olturidu, — dedi. **70** — Undaḳta, sən Hudaning Ooŋli ikənsən-də? — deyixti ular. U: — Degininglardək mən xudurmən! — dəp jawab bərdi. **71** Xuning bilən ular: — Əmdi baxḳa guwaḫqiliḳning bizgə nemə ḫajiti? Qünki əzimiz uning əz aoŋzidin qikḳinini angliduḳ! — deyixti.

23 Andin [kengəxmidikilərning] ḫəmmisi ornidin turuxup, uni [waliy] Pilatusning aldioŋa elip berixti. **2** U yərdə ular uning üstidin xikayət ḳilip: — Əzini Məsiḫ, yəni padixaḫ dəp atiwelip, həlḳimizni azdurup wə ḳutritip, Ḳəysərgə baj-seliḳ tapxuruxni toskan bu adəmni bayḳap uni tuttuḳ, — deyixti. **3** Pilatus uningdin: — Sən Yəḫudiylarning padixaḫimusən? — dəp soridi. U: — Eytḳiningdək, — dəp jawab bərdi. **4** Andin Pilatus bax kaḫinlar bilən kəpqilikkə: — Bu adəmdin birər xikayət ḳiloŋudək ixni tapalmidim, — dedi. **5** Lekin ular tehimu ḳət'iy ḫalda: — U

Galiliyədin tartip taki bu yərgiqə, pütkül Yəhudiyədimu təlim berix bilən həlkni kutritidu. **6** Pilatus «Galiliyə» degən səzni anglap: — Bu kixi Galiliyəlikmu? — dəp soridi **7** wə uning Ḥerod [hanning] idarə kiloɣan əlkidin kəlgənlikidin həwər tepip, uni Ḥerodka yollap bərdi (u künlərdə Ḥerodmu Yerusalemda idi). **8** Ḥerod Əysani kərgəndə intayin huxal boldi. Qünki u uzundin beri uningoɣa dair kəp ixlarni anglap, uningdin bir məjizə kərüx ümididə bolup, uni kərüx pursitini izdəwatatti. **9** U Əysadin kəp soallarni soridi, lekin u Ḥerodka bir eoɣizmu jawab bərmidi. **10** Bax kahinlar wə Təwrat ustazliri yekin turup uning üstidin hə dəp ərz-xikayət kiliwatatti. **11** Ḥerod han wə uning ləxkərliri uni harlap məshirə kilixip, uningoɣa xahanə ton-kiyim kiydürüp, uni yənə Pilatusning aldioɣa kayturup yollidi. **12** Mana xu kündin baxlap, Pilatus bilən Ḥerod dost bolup kaldi; qünki ilgiri ular arisida adawət boloɣanidi. **13** Waliy Pilatus bax kahinlarni, [Yəhudiy] həkümdarlarni wə halayikni yioɣip, **14** ularoɣa: — Silər bu adəmning üstidin «Həlkni azduridu wə kutritidu» dəp xikayət kilip uni aldimoɣa tartip kəldinglar. Mana, mən silərning aldinglarda uni sorak kiloɣinim bilən, uningdin silər xikayət kiloɣan jinayətlərdin birinimu tapalmidim. **15** Ḥerodmu tapmidi; qünki mən silərni uning aldioɣa əwəttim. Mana, uningda əlümgə layik ḥeqkandak jinayət yok ikən. **16** Xunga mən uni jazalap, andin koyup berimən, — dedi **17** (uning ḥər ketimlik [ətüp ketix] ḥeytida, [Yəhudiy] [məhbuslardin] birini ularoɣa koyup berix məjburiyiti bar idi). **18** Lekin kəpqilik təngla kukan selixip: — Buni yokiting! Bizgə Barabbasni koyup bering! — deyixti **19** (Barabbas bolsa xəhərdə topilang kətürgənliki wə katillik kiloɣanliki üqün zindanoɣa taxlanoɣan məhbus idi). **20** Xuning bilən Pilatus Əysani koyup berixni halap, kəpqilikkə yənə səz kiloɣili turdi. **21** Lekin ular jawabən yənə kukan selixip: — Krestligin, uni krestligin! — dəp warkiraxti. **22** [Pilatus] üqinqi ketim ularoɣa: — Nemixka? U zadi nemə yamanlik kiloɣan? Mən uningdin əlümgə layik ḥeq jinayət tapalmidim. Xuning üqün mən uni jazalap, koyup berimən, — dedi. **23** Birak ular yənila hə dəp kukan selixip: «U krestlənsun!» dəp tələp kilip qing turuwaldi. Ularning ḥəmdə bax kahinlarning kukanliri ahir küqlük kəldi. **24** Pilatus ularning təlipi boyiqə ada kilinsun dəp ḥəküm qikardi. **25** Wə ularning tiliginini, yəni topilang kətürüx wə katillik üqün zindanoɣa taxlanoɣanni koyup berip, Əysani ularning hahioɣa tapxurup bərdi. **26** Wə ular uni elip ketiwatkanda, yolda Kurini xəhirilik Simon isimlik bir kixi səhradin keliwatatti; ular uni tutuwelip, krestni uningoɣa kətürgüzüp, Əysaning kəynidin mangdurdi. **27** Əysaning kəynidə zor bir top həlk, xundakla uningoɣa eqinip yioɣa-zar kətürüxiwatkan ayallarmu əgixip keliwatatti. **28** Lekin Əysa kəynigə burulup ularoɣa: — Əy Yerusalemning kizliri! Mən üqün yioɣlimanglar, bəlki əzünglar wə baliliringlar üqün yioɣlanglar! **29** Qünki silərgə xundak eoɣir künlər keliduki, kixilər: «Tuoɣmaslar, bala kətürmigən korsaklar wə emitmigən əmqəklər bəhtliktur!» — deyixidu. **30** Xu qaoɣda kixilər taoɣlaroɣa: «Üstimizgə ərül!», dənglüklərgə: «üstimizni yap!» dəp nida kilixidu. **31** Qünki adəmlər yapyexil dərəhkə xundak ixlarni kiloɣan yərdə, kurup kətkən dərəhkə nemə ixlar bolar?! — dedi. **32** Ikki jinayətqimu əlümgə məhkum kilinoɣili uning bilən təng elip kelingənidi. **33** Wə ular «bax səngək» dəp ataloɣan jayoɣa kəlgəndə, u yərdə uni wə yənə ikki jinayətqini, birini uning ong yenida wə yənə birini sol yenida krestkə tartti. **34** Əysa: — I Ata, ularni kəqürgin, qünki ular əzining nemə kiliwatkanlikini bilməydu, — dedi. [Ləxkərlər] qək taxlap, uning kiyimlirini bəlüxüwaldi. **35** Halayik karap turatti, Yəhudiy həkümdarlarmu yenida turup uningoɣa dimioɣini kekip məshirə kilip: Baxkilarni kutkuzuptikən! Əgər u rasttin Hudaning Məsihi, Uning talliwaloɣini bolsa, əzini kutkuzup baksun! — deyixti. **36** Ləxkərlərmu uni məshirə kilixip, yenioɣa berip uningoɣa sirkə tənglap: **37** — Əgər sən Yəhudiylarning Padixahi bolsang, əzüngni kutkuzup bak! — deyixti. **38** Uning üstidiki [tahtayoɣa] grekqə, latinqə wə ibraniyqə ḥərplər bilən: «Bu kixi Yəhudiylarning Padixahidur» dəp yezip koyuloɣanidi. **39** Uning bilən billə krestkə tartiloɣan ikki jinayətqining biri uni ḥakarətləp: — Sən Məsih əməsmiding? Əmdi əzüngnimu, biznimu kutkuzə! — dedi. **40** Birak yənə biri uning gepigə tənbih berip: Sən əzüng ohxax ḥəkümning tegidə turup Hudadin korkmamsən? **41** Bizning jazaliniximiz ḥəklik, qünki əz kilmixlirimizning tegixlik jazasini tarttuk; lekin bu kixi ḥeqkandak natooɣra ix kilmioɣanoɣu! — dəp jawab bərdi. **42** Andin, u Əysaoɣa: — I Rəb, padixahliking bilən kəlginingdə, meni yad kiloɣin, — dedi. **43** Əysa uningoɣa: — Bərḥək, mən sanga eytayki, bügün sən mən bilən billə jənnättə bolisən, — dedi. **44** Ḥazir altinqi saət bolup, pütün zeminni tokkuzinqi saətkiqə karangoɣuluk basti. **45** Kuyax nurini bərmidi wə ibadəthanining pərdisi tosattin otturisidin yirtilip ikki parqə bolup kətti. **46** Əysa kattik awaz bilən nida kiloɣandin keyin: — I Ata! Roḥimni kolungoɣa tapxurdum, — dedi-də, tiniki tohtap, jan üzdi. **47** U yərdə turoɣan yüzbexi yüz bərgən ixlarni kərüp: — Bu adəm ḥəkikətən durus adəm ikən! — dəp Hudani uluoɣlidi. **48** Wə bu mənzirini kərüxkə yioɣiloɣan barlik həlk yüz bərgən ixlarni kərüp kəkrəklirigə urup əylirigə kaytixti. **49** Wə uni tonuydioɣan barlik kixilər wə Galiliyədin uningoɣa əgixip kəlgən ayallar yirakta turup, bu wakələrgə karap turdi. **50** Wə mana xu yərdə kengəxmidikilərdin Yüsüp isimlik biri bar idi. U əzi akkəngül wə adil adəm bolup, ularning məslihətigə wə kiloɣinioɣa koxulmioɣanidi. Əzi Yəhudiyə əlkisidiki Arimatiya degən bir xəhərdin bolup, Hudaning padixahlikini təlmürüp kütətti. **52** U əzi Pilatusning aldioɣa berip Əysaning jəsitini berixni tələp kildi; **53** Wə uni kresttin qüxürüp kanap bilən kepənləp, koram taxtin oyup yasaloɣan, ḥeqkim koyulmioɣan bir kəbrigə dəpnə kildi. **54** Bu «təyyarlik küni» bolup, xabat küni yekinlixip kaloɣanidi. **55** Wə uning bilən Galiliyədin kəlgən ayallar [Yüsüpkə] əgixip, kəbrini wə uning jəsətining kandak koyuloɣinini kərdi. **56** Andin yenip berip ətirlər wə hux purakliк buyumlarni təyyar kildi wə [Təwrattiki] əmr boyiqə xabat küni aram elixti.

24 Əmdi ḥəptining birinqi künidə tang yuray dəp kaloɣanda, ayallar əzliri təyyarlioɣan ətirlərni elip, kəbrigə kəldi. **2** Ular kəbrining aoɣzidiki taxning domilitiwetilgənlikini kərdi; **3** wə kəbrigə kirip kariwidi, Rəb Əysaning jəsiti yok turatti. **4** Wə xundak boldiki, ular buningdin patiparak bolup turoɣanda, mana, nur kakнap turidioɣan kiyimlərni kiygən ikki zat ularning yenida tuyuksiz pəyda boldi. **5** Ayallar kattik wəhimgə qüxüp, yüzlirini yərgə yekixti. Ikki zat ularoɣa: — Nemə üqün tirik boloɣuqini əlgənlərning arisidin izdəysilər? **6** U bu yərdə əməs, bəlki u tirildi! U tehi Galiliyədə turoɣan wakitda, uning silərgə nemini eytkinini, yəni: «Insan'ooɣlining gunahkar adəmlərning kolioɣa tapxurulup, krestlinip, üqinqi küni kayta tirilixi mukərrərdur» degənlirini əslap bekinglar! — dedi. **8** Wə ular uning [dəl] xundak deginini esigə elixti; **9** wə kəbridin kaytip, bu ixlarning ḥəmmisini on birəylərgə, xundakla kaloɣan muhlislarning ḥəmmisigə yətküzdi. **10** Rosullaroɣa bu ixlarni yətküzüqilər bolsa Magdallik Məryəm, Yoanna wə Yakupning anisi Məryəm ḥəmdə ular bilən billə boloɣan baxka ayallar idi. **11** Lekin [ayallarning bu eytkanliri] ularoɣa əpsanidək bilindi, ular ularning səzlirigə ixənmidi. **12** Birak Petrus

ornidin turup, ḳəbrigə yügürüp bardi. U engixip ḳəbrə iqigə ḳariwidi, yaloɣuz kanap kepənlikning tilim-tilim parqilirini kərüp, yüz bərgən ixlaroɣa təəjjüplinip əygə ḳaytip kətti. **13** Wə mana, xu kündə ulardin ikkiylən Yerusalemdin on bir qaḳirim yiraḳliḳtiki Emayus degən kəntkə ketip baratti. **14** Ular yüz bərgən barliḳ ixlar tooɣrisida səzlixip ketiwatatti. **15** Wə xundaḳ boldiki, ular səzlixip-mulaḥizilixip ketiwatḳanda, mana Əysa əzi ularoɣa yeḳinlixip kelip, ular bilən billə mangdi; **16** lekin ularning kəzliri uni tonuxtin tutuldi. **17** U ulardin: — Ketiwetip nemə ixlar tooɣruluḳ munazirə ḳilixiwatisilər? — dəp soridi. Ular ḳayoɣuluḳ ḳiyapəttə tohtap, **18** ulardin Kliyopas isimlik biri jawab berip: — Yerusalemda turupmu, muxu künlərdə xu yərdə yüz bərgən wəḳələrdin birdinbir həwər tapmioɣan musapir sən ohximamsən?! — dedi. **19** Wə u ulardin: — Nemə wəḳələr boldi? — dəp soridi. «Nasarətlik Əysaoɣa munasiwətlik wəḳələr!» — dedi ular, — «U əzi Hudaning aldidimu, barliḳ həlḳning aldidimu əməldə wə səzdə ḳudrətlik bir pəyoɣəmbər bolup, **20** bax kaḥinlar wə həkümdarlirimiz uni ölüm həkümigə tapxurup, krestlətti. **21** Biz əslidə uni Israiloɣa ḥəmjəmət bolup azad ḳilidioɣan zat ikən, dəp ümid ḳiloɣaniduḳ. Lekin ixlar xundaḳ boldi, ḥazir bu wəḳələr yüz bərginigə üqinqi kün boldi; **22** yənə kelip, arimizdiki birnəqqə ayal ḥəm bizni ḥang-tang ḳalduruwətti. Qünki ular bügün tang səḥərdə ḳəbrigə beriptikən, **23** uning jəsitini tapalmay ḳaytip kelip: «Bizgə birnəqqə pərixtə oɣayibanə kərünüxtə ayan bolup, «U tirik!» dedi» dəp eytiptu. **24** Buning bilən arimizdin birnəqqəylən ḳəbrigə berip, əḥwalning dəl ayallarning eytḳinidək ikənlikini bayḳaptu. Lekin uni ularmu kərməptu». **25** Əysa ularoɣa: — Əy nadanlar, pəyoɣəmbərlərning eytḳanlirining ḥəmmisigə ixinixkə ḳəlbi gallar! **26** Məsiḥning əzigə has xan-xəripigə kirixtin burun, muxu japa-muxəkḳətlərni bexidin ətküzüxi muḳərrər əməsmidi? — dedi. **27** Andin pütün Təwrat-Zəburdin, Musa wə baxḳa barliḳ pəyoɣəmbərlərning yazmiliridin baxlap u əzi ḥəḳḳidə aldin pütülgənlirini ularoɣa xərḥ berip qüxəndürdi. **28** Ular baridioɣan kəntkə yeḳinlaxḳanda, u yiraḳraḳ bir yərgə baridioɣandək turatti. **29** Lekin ular uni tutuwelip: — Kəq kirip ḳaldi, ḥelila kün olturidu. Biz bilən billə ḳonup ḳaloɣin, — dəp ətündi. Xuning bilən u ular bilən ḳonoɣili əygə kirdi. **30** Wə xundaḳ boldiki, u ular bilən dastihanda olturoɣanda, nanni ḳolioɣa elip, Hudaoɣa təxəkkür eytti, andin nanni oxtup ularoɣa tutti. **31** Ularning kəzliri xuan eqilip, uni tonudi; xuning bilən u ularning aldidin oɣayib boldi. **32** Ular bir-birigə: — U yolda biz bilən paranglixip, bizgə muḳəddəs yazmilaroɣa xərḥ bərgəndə, yürək-baoɣrimiz goya ottək yanmidimu?! — deyixti. **33** Wə ular xu ḥaman turup Yerusalemoɣa ḳaytip kəldi. Ular ikkisi on birəylən bilən ularning ḥəmraḥlirining bir yərgə yioɣilip turoɣinining üstigila qüxti, ular: «Rəb rasttin tiriliptu. U Simonoɣa kərünüptu!» deyixiwatatti. **35** Xuning bilən ular ikkiylənmu yolda yüz bərgən ixlarni wə u nanni oxtuwatḳanda uning əzlirigə ḳandaḳ tonuloɣinini kəpqilikkə səzləp bərdi. **36** Wə ular bu ixlar üstidə səzlixiwatḳanda, [əysa] əzi tosattin ularning otturisida pəyda bolup: — Silərgə aman-hatirjəmlik boloɣay! — dedi. **37** Ular birər roḥni uqrattuḳmu nemə, dəp hiyal ḳilip, alaḳzadə boluxup wəḥimigə qüxti. **38** U ularoɣa: — Nemigə xunqə alaḳzadə bolup kəttinglar? Nemixḳa ḳəlbinglarda xək-guman qiḳip turidu? **39** Ḳollirimoɣa wə putlirimoɣa ḳarap beḳinglar! Mening əzüm ikənlikimni bilinglar! Meni tutup kərünglar, roḥning ət bilən səngiki yoḳ, lekin məndə barliḳini kərisilər, — dedi. **40** Wə xundaḳ degəq ularoɣa put-ḳolini kərsətti. **41** Ular huxluḳtin [kəzlirigə] ixəngüsi kəlməy ḥəyranuḥəs turoɣinida u ulardin: — Silərning bu yərdə yegüdək nərsənglar barmu? — dəp soridi. **42** Ular bir parqə beliḳ kawipi wə bir parqə ḥəsəl kənikini uningoɣa sunuwidi, **43** u elip ularning aldida yedi. **44** Andin u ularoɣa: — Mana bu mən silər bilən boloɣan waḳtimda silərgə eytḳan: «Musa hatiriligən Təwrat ḳanuni, pəyoɣəmbərlərning yazmiliri wə Zəburda mening tooɣramda pütülgənning ḥəmmisi qoḳum əməlgə axurulmay ḳalmaydu» degən səzlirim əməsmu? — dedi. **45** Xuning bilən u muḳəddəs yazmilarni qüxinixi üqün ularning zeḥinlirini aqti **46** wə ularoɣa mundaḳ dedi: — [Muḳəddəs yazmilarda] xundaḳ aldin pütülgənki wə xu ix Məsiḥning əzigə tooɣra kəldiki, u azab qekip, üqinqi künidə əlgənlər arisidin tirilidu, **47** andin uning nami bilən «Towa ḳilinglar, gunaḥlarning kəqürümigə muyəssər bolunglar» degən həwər Yerusalemdin baxlap barliḳ əllərgə jakarlinidu. **48** Silər əmdi bu ixlaroɣa guwaḥqidursilər. **49** Wə mana, mən Atamning wədə ḳiloɣinini wujudunglaroɣa əwətimən. Lekin silər yuḳiridin qüxidioɣan küq-ḳudrət bilən kiygüzülgüqə, xəḥərdə kütüp turunglar». **50** Wə u ularni Bəyt-Aniya yezisioɣiqə baxlap bardi wə ḳollirini kətürüp ularni bərikətlidi. **51** Wə xundaḳ boldiki, ularni bərikətligəndə u ulardin ayrilip asmanoɣa kətürüldi. **52** Ular uningoɣa səjdə ḳilixti wə zor huxal-huramliḳ iqidə Yerusalemoɣa ḳaytip kelip, **53** ḥərdaim ibadəthanida turup Hudaoɣa xükür-sana oḳuxup turdi.

Yuḫanna

1 Muḳəddəmdə «Kalam» bar idi; Kalam Huda bilən billə idi ḫəm Kalam Huda idi. **2** U muḳəddəmdə Huda bilən billə idi. **3** U arḳilik barlik məwjudatlar yaritildi wə barlik yaritiloƣanlarning ḫeqbiri uningsiz yaritiloƣan əməs. **4** Uningda ḫayatlik bar idi wə xu ḫayatlik insanlaroƣa nur elip kəldi. **5** Wə nur ḳarangoƣuluḳta parlaydu wə ḳarangoƣuluḳ bolsa nurni ḫeq besip qüxəligən əməs. **6** Bir adəm Hudadin kəldi. Uning ismi Yəḫya idi. **7** U guwaḫlik berix üqün, yəni ḫəmmə insan əzi arḳilik ixəndürülsun, dəp nuroƣa guwaḫqi boluxḳa kəlgənidi. **8** [Yəḫyaning] əzi xu nur əməs, bəlki pəḳət xu nuroƣa guwaḫlik berixkə kəlgənidi. **9** Ḫəḳiḳiy nur, yəni pütkül insanni yorutḳuqi nur dunyaoƣa keliwatḳanidi. **10** U dunyada boloƣan wə dunya u arḳilik barlikḳa kəltürülgən bolsimu, lekin dunya uni tonumidi. **11** U əziningkilərgə kəlgən bolsimu, birak uni əz həlḳi ḳobul ḳilmidi. **12** Xundaḳtimu, u əzini ḳobul ḳiloƣanlar, yəni əz namioƣa etiḳad ḳiloƣanlarning ḫəmmisigə Hudaning pərzənti bolux ḫoḳuḳini ata ḳildi. **13** Uni ḳobul ḳiloƣan muxular ya ḳandin, ya ətlərdin, ya insan iradisidin əməs, bəlki Hudadin tərəlgən bolidu. **14** Kalam insan boldi ḫəm arimizda makanlaxti wə biz uning xan-xəripigə ḳariduḳ; u xan-xərəp bolsa, Atining yenidin kəlgən, meḫir-xəpḳət wə ḫəḳiḳətkə toloƣan birdinbir yeganə Ooƣliningkidur. **15** (Yəḫya uningoƣa guwaḫlik berip: — Mana, mən [silərgə]: «Məndin keyin kəlgüqi məndin üstündur, qünki u mən dunyaoƣa kelixtin burunla boloƣanidi» deginim dəl muxu kixidur! — dəp jar ḳildi) **16** Qünki ḫəmmimiz uningdiki tolup taxḳanlardin iltipat üstigə iltipat alduḳ. **17** Qünki Təwrat ḳanuni Musa [pəyoƣəmbər] arḳilik yətküzülgənidi; lekin meḫir-xəpḳət wə ḫəḳiḳət Əysa Məsiḫ arḳilik yətküzüldi. **18** Hudani ḫeqkim kərüp bakḳan əməs; birak Atining ḳuqikida turoƣuqi, yəni birdinbir Ooƣul Uni ayan ḳildi. **19** Yerusalemdiki Yəhudiylar Yəḫyadin «Sən kimsən?» dəp sürüxtə ḳilixḳa kaḫinlar bilən Lawiylarni uning yenioƣa əwətkəndə, uning uларoƣa jawabən bərgən guwaḫliki mundak idi: **20** U etirap ḳilip, ḫeq ikkilənməy: — «Mən Məsiḫ əməsmən» — dəp enik etirap ḳildi. **21** Ular uningdin: — Undaḳta əzüng kim bolisən? Ilyas [pəyoƣəmbər]musən? — dəp soridi. — Yak, mən u əməsmən, — dedi u. — Əmisə, sən ḫeliḳi pəyoƣəmbərmusən? — dəp soridi ular. U yənə: — Yaḳ! — dedi. **22** Xunga ular uningdin: — Undaḳta, sən zadi kim bolisən? Bizni əwətkənlərgə jawab beriximiz üqün, [bizgə eytḳin], əzüng toƣruluḳ nemə dəysən? — dəp soridi. **23** Yəḫya mundak jawab bərdi: — Yəxaya pəyoƣəmbər burun eytḳandək, qəldə «Rəbning yolini tüz ḳilinglar» dəp towlaydioƣan awazdurmən! **24** Əmdi [Yerusalemdin] əwətilgənlər Pərisiylərdin idi. Ular yənə Yəḫyadin: — Sən ya Məsiḫ, ya Ilyas yaki ḫeliḳi pəyoƣəmbər bolmisang, nemə dəp kixilərni suoƣa qəmüldürisən? — dəp soridi. **26** Yəḫya uларoƣa mundak dəp jawab bərdi: — Mən kixilərni suoƣila qəmüldürimən, lekin aranglarda turoƣuqi silər tonumioƣan birsi bar; **27** u məndin keyin kəlgüqi bolup, mən ḫətta uning kəxining booḳuqini yexixkimu layiḳ əməsmən! **28** Bu ixlar Iordan dəryasining xərḳiy ḳetidiki Bəyt-Aniya yezisida, yəni Yəḫya pəyoƣəmbər kixilərni [suoƣa] qəmüldürüwatḳan yərdə yüz bərgənidi. **29** Ətisi, Yəḫya Əysaning əzigə ḳarap keliwatḳanliḳini kərüp mundak dedi: — Mana, pütkül dunyaning gunaḫlirini elip taxlaydioƣan Hudaning ḳozisi! **30** Mana, mən [silərgə]: «Məndin keyin kəlgüqi birsi bar, u məndin üstündur, qünki u mən dunyada boluxtin burunla boloƣanidi» deginim dəl muxu kixidur! **31** Mən burun uni bilmisəmmu, lekin uni Israiloƣa ayan bolsun dəp, kixilərni suoƣa qəmüldürgili kəldim. **32** Yəḫya yənə guwaḫlik berip mundak dedi: — Mən Roḫning pahtək ḫalitidə asmandin qüxüp, uning üstigə ḳonoƣanliḳini kərdüm. **33** Mən əslidə uni bilmigənidim; lekin meni kixilərni suoƣa qəmüldürüxkə əwətküqi manga: «Sən Roḫning qüxüp, kimning üstigə ḳonoƣanliḳini kərsəng, u kixilərni Muḳəddəs Roḫḳa qəmüldürgüqi bolidu!» degənidi. **34** Mən dərwəkə xu ixni kərdüm, xunga uning ḫəḳiḳətən Hudaning Ooƣli ikənlikigə guwaḫlik bərdim! **35** Ətisi, Yəḫya ikki muhlisi bilən yənə xu yərdə turatti. **36** U [u yərdin] mengip ketiwatḳan Əysani kərüp: — Ḳaranglar! Hudaning ḳozisi! — dedi. **37** Uning bu səzini angliоƣan ikki muhlis Əysaning kəynidin mengixti. **38** Əysa kəynigə burulup, ularning əgixip keliwatḳinini kərüp ulardin: — Nemə izdəysilər? — dəp soridi. Ular: — Rabbi (bu [ibraniyqə səz bolup], «ustaz» degən mənidə), ḳəyərdə turisən? — dedi. **39** — Berip kərünglar, — dedi u. Xuning bilən, ular berip uning ḳəyərdə turidioƣanliḳini kərdi wə u küni uning bilən billə turdi (bu waḳit xu künning oninqi saiti idi). **40** Yəḫya [pəyoƣəmbərning] yuḳiriḳi səzini anglap, Əysaning kəynidin mangoƣan ikkiylənning biri Simon Petrusning inisi Andriyas idi. **41** Andriyas awwal əz akisi Simonni tepip, uningoƣa: — Biz «Məsiḫ»ni taptuḳ! — dedi («Məsiḫ» ibraniyqə səz bolup, grek tilida «Hristos» dəp tərjimə ḳilinidu) **42** wə akisini Əysaning aldioƣa elip bardi. Əysa uningoƣa ḳarap: Sən Yunusning ooƣli Simon; buningdin keyin «Kifas» dəp atilisən, — dedi (mənisi «tax»tur). **43** Ətisi, Əysa Galiliyə əlkisigə yol almaḳqi idi. U Filipni tepip, uningoƣa: — Manga əgixip mang! — dedi **44** (Filip Bəyt-Saidaliḳ bolup, Andriyas bilən Petrusning yurtdixi idi). **45** Filip Nataniyəlni tepip, uningoƣa: — Musa pəyoƣəmbər Təwratta wə baxḳa pəyoƣəmbərlərmu [yazmilirida] bexarət ḳilip yazoƣan zatni taptuḳ. U bolsa Yüsüpning ooƣli Nasarətlik Əysa ikən! — dedi. **46** Birak Nataniyəl: — Nasarət degən jaydin yahxi birnemə qiḳamdu?! — dedi. Kelip kərüp baḳ! — dedi Filip. **47** Əysa Nataniyəlning əzining aldioƣa keliwatḳanliḳini kərüp, u tooƣruluḳ: — Mana, iqidə ḳilqə ḫiylə-mikrisi yoḳ ḫəḳiḳiy bir Israillik! — dedi. **48** Nataniyəl: — Meni ḳəyerimdin bilding? — dəp soridi. Əysa uningoƣa jawab berip: — Filip seni qaḳirixtin awwal, sening ənjür dərihining tüwidə olturoƣanliḳingni kərgənidim, — dedi. **49** Nataniyəl jawabən: — Ustaz, sən Hudaning Ooƣli, Israilning Padixaḫisən! — dedi. **50** Əysa uningoƣa jawabən: — Seni ənjür dərihining tüwidə kərgənlikimni eytḳanliḳim üqün ixiniwatamsən? Buningdinmu qong ixlarni kərisən! — dedi **51** wə yənə: — Bərḫək, bərḫək silərgə eytip ḳoyayki, silər asmanlar eqilip, Hudaning pərixtilirining Insan'ooƣlining üstidin qiḳip-qüxüp yüridioƣanliḳini kərisilər! — dedi.

2 Üqinqi küni, Galiliyədiki Kana yezisida bir toy boldi. Əysaning anisi [Məryəm] u yərdə idi **2** ḫəm Əysa wə uning muhlislirimu toyoƣa təklip ḳilinoƣanidi. **3** Toyda xarab tügəp ḳaloƣanda, Əysaning anisi uningoƣa: — Ularning xarabliri tügəp ḳaptu, — dedi. **4** Əysa uningoƣa: — Hanim, mening sən bilən nemə karim? Mening waḳti-saitim tehi kəlmidi, — dedi. **5** Anisi qakarlaroƣa: — U silərgə nemə ḳil desə, xuni ḳilinglar, — dedi. **6** Əmdi xu yərdə Yəhudiylarning taḫarət aditi boyiqə ixlitilidioƣan, ḫərbirigə ikki-üq tungdin su sioƣidioƣan altə tax küp ḳoyuloƣanidi. **7** Əysa qakarlaroƣa: — Küplərgə su toldurunglar, — dedi. Ular küplərni aoƣzioƣiqə tolduruxti. **8** Andin u uларoƣa yənə: — Əmdi buningdin usup toy baxḳuroƣuqioƣa beringlar, — dedi. Ular uni apirip bərdi. **9** Toy baxḳuroƣuqi xarabḳa aylanduruloƣan sudin tetip kərgəndə (u uning ḳəyərdin kəltürülgənlikini bilmidi, əmma buni su toxuoƣan qakarlar bilətti) toy baxḳuroƣuqi toyi boluwatḳan yigitni qaḳirip, **10** uningoƣa: — Ḫərbir [toy ḳiloƣuqi] yahxi

xarabni toyning bexida kuyidu, andin meḥmanlar kanoŋuqə iqkəndin keyin, naqirini kuyidu. Əjəba, sən yahxi xarabni muxu qaoŋkiqə saklapsən! — dedi. **11** Bu bolsa, Əysa kərsətkən məjizilik alamətlərning dəsləpkisi bolup, Galiliyəning Kana yezisida kərsitilgənidi. Buning bilən u əzining xan-xəripini ayan kildi, wə uning muhlisliri uningoŋa etikad kildi. **12** Bu ixtin keyin u, anisi, iniliri wə muhlisliri bilən Kəpərnaḥum xəḥirigə qüxüp, u yərdə birnəqqə kün turdi. **13** Yəḥudiylarning «ətüp ketix ḥeyti»oŋa yekin kaloŋanda, Əysa Yerusalemoŋa bardi. **14** U ibadəthana [ḥoylilirida] kala, koy wə kəptər-pahtək satkuqilarni ḥəm u yərdə olturoŋan pul tegixküqilərni kərdi. **15** U tanidin kamqa yasap, ularning ḥəmmisini koy-kaliliri bilən koxup ibadəthanidin ḥəydəp qikardi. Pul tegixküqilərning pullirini qeqip, xirəlirini ərüwətti **16** wə pahtək-kəptər satkuqilaroŋa: — Bu nərsilərni bu yərdin elip ketix! Atamning əyini soda-setik əyi kilixiwalma! — dedi. **17** Buni kərgən muhlisliri [Zəburda] mundak pütülginini esigə elixti: «Sening [mukəddəs] eyünggə boloŋan otluk muḥəbbitim əzümni quloŋiwaldi!». **18** Xuning bilən Yəḥudiylar u ixlaroŋa inkas bildürüp uningdin: — Bundak ixlarni kiloŋanikənsən, kəni, bizgə nemə məjizilik alamətni kərsitip berisən?! — dəp soridi. **19** Əysa ularoŋa jawab berip: — Uxbu ibadəthanini quwuwətsənglar, mən üq kün iqidə uni yengiwaxtin kurup qikimən, — dedi. **20** Xuning bilən bu Yəḥudiylar yənə uningoŋa: — Bu ibadəthanini yasawatkili ḥaziroŋiqə kirik altə yil boloŋan tursa, sən uni kandakşigə üq kündila kurup qikalaysən?! — dedi. **21** Ḥalbuki, uning «ibadəthana» degini uning əz tenini kərsətkənidi. **22** Xunga, u ölümdin tirilgəndin keyin, muhlisliri uning bu deginini esigə aldi wə xundakla mukəddəs yazmilardiki bu ḥəktiki bexarətkə ḥəmdə Əysaning eytkan sözigə ixəndi. **23** Ətüp ketix ḥeytida, nuroŋun kixilər uning Yerusalemda kərsətkən məjizilik alamətlərni kərgən bolup, uning namioŋa etikad kilixti. **24** Lekin Əysa pütkül insanlarning [kəlbining] kandak ikənlikini bilgəqkə, əzini ularoŋa tapxurmaytti. **25** Insan tooŋruluk ḥeqkimning uningoŋa guwaḥlik berixining ḥajiti yok idi; qünki u insanlarning kəlbidə nemə bar ikənlikini əzi bilətti.

3 Yəḥudiylar [kengəxmisining] Pərisiylərdin boloŋan Nikodim isimlik bir yolbaxqisi bar idi. **2** Bu adəm bir keqisi Əysaning aldioŋa kelip: — Ustaz, sening Hudadin kəlgən təlim bərgüqi ikənlikingni bilimiz. Qünki Huda uning bilən billə bolmisa, ḥeqkimning sən kərsətkən bu məjizilik alamətlərni kərsitixi kət'iy mumkin əməs, — dedi. **3** Əysa uningoŋa jawabən: — Bərḥək, bərḥək, mən sanga xuni eytip koyayki, ḥeqkim yukiridin tuoŋulmioŋiqə, Hudaning padixaḥlikini kərəlməs! — dedi. **4** Nikodim: — Adəm kerioŋinida kandakmu kaytidin tuoŋulsun? Anisining korsikioŋa kayta kirip tuoŋuluxi mumkinmu?! — dəp soridi. **5** Əysa mundak jawab bərdi: — Bərḥək, bərḥək, mən sanga xuni eytip koyayki, ḥəm sudin, ḥəm Roḥtin tuoŋulmioŋiqə, ḥeqkim Hudaning padixaḥlikioŋa kirəlməs! **6** Əttin tuoŋuloŋan bolsa ättur; roḥtin tuoŋuloŋan bolsa roḥtur. **7** Sanga: «Yukiridin tuoŋuluxunglar kerək» deginimgə ḥayran kalma. **8** Xamal halioŋan tərəpkə sokidu, sən uning awazini anglaysən, lekin kəyərdin kelip, kəyərgə baridioŋinini bilməysən. Roḥtin tuoŋuloŋan ḥərbirimu xundaktur. **9** Nikodim yənə jawabən Əysaoŋa: — Bu ixlar kandakmu mumkin bolar? — dedi. **10** Əysa uningoŋa jawabən mundak dedi: — «Sən Israilning əlimasi turup, bunimu bilməmsən? **11** Bərḥək, bərḥək, mən sanga xuni eytip koyayki, biz bilginimizni eytimiz wə kərginimizgə guwaḥlik berimiz, lekin silər bizning guwaḥlikimizni kobul kilmaysilər. **12** Silərgə zemindiki ixlarni eytsam ixənmigən yərdə, ərxtiki ixlarni eytsam kandakmu ixinisilər? **13** Əzi ərxtə bolup, ərxtin qüxküqidin, yəni Insan'ooŋlidin baxka ḥeqkim ərxkə qikmidi. **14** Musa qəldə [tuq] yilanni kətürgəndək, Insan'ooŋlimu ohxaxla xundak egiz kətürülüxi kerək. **15** Xundak boloŋanda, uningoŋa etikad kiloŋanlarning ḥəmmisi ḥalak bolmay, mənggülük ḥayatka erixələydu». **(aiōnios g166)** **16** Qünki Huda dunyadiki insanlarni xu kədər səyiduki, Əzining birdinbir yeganə Ooŋlini pida boluxka bərdi. Məksiti, uningoŋa etikad kiloŋan ḥərbirining ḥalak bolmay, mənggülük ḥayatka erixixi üqündur. **(aiōnios g166)** **17** Huda Ooŋlini dunyadiki insanlarni gunaḥka bekitix üqün əməs, bəlki ularning u arkilik kutkuzuluxi üqün dunyaoŋa əwətti. **18** Kimki uningoŋa etikad kiloŋuqi bolsa, gunaḥka bekitilməydu; lekin etikad kilmioŋuqi bolsa alliqaqan gunaḥka bekitilgəndur; qünki u Hudaning yəkkə-yeganə Ooŋlining namioŋa etikad kilmioŋan. **19** Wə gunaḥka bekitix səwəbi mana xuki, nur dunyaoŋa kəlgən bolsimu, insanlar nurni əməs, bəlki karangoŋulukni yahxi kərdi; qünki ularning əməlliri rəzil idi. **20** Qünki rəzillik kiloŋuqi ḥərbiri nurni yaman kərüp wə əzining kiloŋan-ətkənlirining axkara kilinmasliki üqün nuroŋa kəlməydu; **21** lekin ḥəkikətni yürgüzgüqi bolsa, əməllirini Hudaoŋa tayinip kiloŋanliki ayan bolsun dəp, nuroŋa kelidu. **22** Bu ixlardin keyin, Əysa muhlisliri bilən Yəḥudiyə zeminioŋa bardi; u u yərdə ular bilən billə turup, kixilərni qəmüldürdi. **23** Xu qaoŋda Yəḥya [pəyoŋəmbərmu] Salim yezisining yenidiki Aynon degən yərdə kixilərni qəmüldürüwatatti. Qünki u yərning süyi mol idi. Kixilər uning aldioŋa kelixip, qəmüldürüxni kobul kilixatti **24** (qünki xu qaoŋda Yəḥya tehi zindanoŋa taxlanmioŋanidi). **25** [xu wakitlarda] Yəḥyaning muhlisliri bir Yəḥudiy kixi bilən taḥarət kaidiliri tooŋrisida bəs-munazirə kilixip kaldi. **26** Andin muhlislar Yəḥyaning yenioŋa kelip: — Ustaz, Iordan dəryasining u ketida sən bilən birgə boloŋan, əzüng [təripləp] guwaḥlik bərgən ḥeliki kixi mana ḥazir əzi kixilərni qəmüldürüwatidu, wə ḥəmmə adəm uning yenioŋa ketixiwatidu, — dedi. **27** Yəḥya mundak jawab bərdi: — Əgər uningoŋa ərxtin ata kilinmioŋan bolsa, insan ḥeqnərsigə igə bolalmaydu. **28** Mening silərgə: «Mən Məsiḥ əməs, pəkət uning aldida əwətilgənmən» deginimgə əzünglar guwaḥqisilər. **29** Kelinqəkni əmrigə aloŋuqi yigittur; koldixi yigitning awazini kütidu; koldax uning awazini anglap, kəlbidə tolimu hursən bolidu. Xuningoŋa ohxax, məndimu hursənlik tolup taxidu. **30** Uning yüksilixi, mening ajizlixixim mukərrərdur. **31** Üstündin kəlgüqi ḥəmmidin üstündur. Zemindin kəlgüqi zeminoŋa təwə bolup zemindiki ixlarni səzləydu. Ərxtin kəlgüqi ḥəmmidin üstündur; **32** əzining [ərxtə] kərgən wə angliоŋanliri bolsa, u bular tooŋruluk guwaḥlik beridu; birak ḥeqkim uning guwaḥlikini kobul kilmaydu. **33** [Ḥalbuki], kimki uning guwaḥlikini kobul kiloŋan bolsa, Hudaning ḥək ikənlikigimu məḥürini baskan bolidu. **34** Qünki Huda əwətkini Hudaning səzlirini səzləydu; qünki Huda Roḥni [uningoŋa] əlqəm bilən kəmləp bərməs. **35** Ata Ooŋulni səyidu wə ḥəmmə ixlarni uning kolioŋa tapxuroŋandur. **36** Ooŋuloŋa etikad kiloŋuqi mənggülük ḥayatka igidur. Lekin Ooŋuloŋa itaət kilmioŋuqi ḥayatni ḥeq kərməydu, bəlki Hudaning oŋəzipi xundakларning üstidə turidu. **(aiōnios g166)**

4 Əmdi Pərisiylərning «Əysaning muhlis kilip qəmüldürgənliri Yəḥyaningkidin kəp ikən» degən həwərni angliоŋinini Rəb ukkandin keyin **2** (əməliyəttə Əysa əzi əməs, muhlisliri qəmüldürətti) **3** u Yəḥudiyə əlkisidin qikip yənə Galiliyəgə kətti. **4** Əmdi u yol üstidə Samariyə elkisidin ətüxi kerək idi. **5** Xuning bilən u Yakup əz ooŋli Yüsüpkə bərgən yərgə yekin boloŋan Samariyəning Sihar degən bir xəḥirigə kəldi. **6** Xu yərdə «Yakupning kuduki» bar idi. Əysa səpiridə qarqioŋinidin kudukning kexioŋa kelip olturdi. Bu təhminən altinqi saət

idi. **7** Əysaning muhlisliri yeməklik setiwelix üqün xəhərgə kirip kətkənidi. Xu qaoɣda, Samariyəlik bir ayal su aloɣili kəldi. Əysa uningoɣa: — Manga iqkili su bərgin, — dedi. **9** Ayal uningdin: — Өzingiz Yəhudiy tursingiz, məndək Samariyəlik bir ayaldin ḳandaḳlarqə iqkili su tələp ḳilip ḳaldingiz? — dəp soridi (qünki Yəhudiylar Samariyəliklər bilən ḥeqḳandaḳ bardi-kəldi ḳilmaytti). **10** Əysa uningoɣa jawabən: — Əgər sən Hudaning sowoɣitining nemiliki wə səndin su sorioɣuqining kim ikənlikini bilsəngidi, undaḳta sən uningdin tiləytting wə u sanga ḥayatliḳ süyini berətti. **11** Ayal uningdin: — Təḳsir, su tartḳudək ḥeqnərsingiz bolmisa, uning üstigə ḳuduḳ qongḳur tursa, ḥayatliḳ süyini nədin alisiz? **12** Əjəba, bu ḳuduḳni bizgə [miras] ḳalduroɣan atimiz Yaḳuptin uluoɣmusiz? Bu ḳuduḳtin өzi, ooɣulliri wə mal-waranlirimu su iqkən — dedi. **13** Əysa uningoɣa jawabən: — Bu suni iqkən ḥarkim yənə ussaydu. **14** Əmma mən beridioɣan suni iqküqi ḥarkim mənggügə ussimaydioɣan bolidu wə bəlki mən uningoɣa beridioɣan su uning iqidə uni mənggülük ḥayatliḳḳa elip baridioɣan, uroɣup qiḳidioɣan bir bulaḳ bolidu, — dedi. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **15** Ayal: — Təḳsir, manga bu sudin bərgəysizki, mən yənə ussimaydioɣan wə muxu yərgə su tartḳili ikkinqi kəlgüqi bolmaydioɣan bolay! — dedi. **16** Əysa: — Berip eringni bu yərgə qaḳirip kəlgin, — dedi. **17** — Erim yoḳ, — dəp jawab bərdi ayal. — Erim yoḳ dəp, rast eytting. **18** Qünki bəx ərgə təgding wə ḥazir səndə boloɣini sening ering əməs. Buni tooɣra eytting! — dedi Əysa. **19** Ayal uningoɣa: — Təḳsir, əmdi kərdümki, siz əslidə pəyoɣəmbər ikənsiz! **20** Ata-bowilirimiz bu taoɣda ibadət ḳilip kəlgən, lekin silər [Yəhudiylar] «Ibadətni Yerusalemda ḳilix kerək!» dəwalisiləroɣu? — dedi. **21** Əysa uningoɣa mundaḳ dedi: — Hanim, manga ixəngin, xundaḳ bir waḳti-saiti keliduki, silərning Atioɣa ibadət ḳilixinglar üqün nə bu taoɣda yaki nə Yerusalemda boluxunglarning ḥajiti ḳalmaydu. **22** Silər ibadət ḳiloɣininglarni bilməysilər; biraḳ biz kimgə ibadət ḳiloɣinimizni bilimiz. Qünki nijat-ḳutḳuzulux Yəhudiylar arḳiliḳ bolidu. **23** Lekin xundaḳ bir waḳit kelidu — wə xundaḳla ḥazir kəldiki, ḥəḳiḳiy ibadət ḳiloɣuqilar Atioɣa roḥ wə ḥəḳiḳət bilən ibadət ḳilidu. Ata Өzigə ənə xundaḳ ḥəḳiḳiy ibadət ḳiloɣuqilarni izdiməktə. **24** Huda roḥtur wə uningoɣa ibadət ḳiloɣuqilar roḥ wə ḥəḳiḳət bilən Uningoɣa ibadət ḳilixi kerəktur. **25** Ayal uningoɣa: — Məsiḥning, yəni «Hristos» degənning kelidioɣanliḳini bilimən. U kəlgəndə, bizgə ḥəmmə ixlarni eytip beridu — dedi. **26** Əysa uningoɣa: — Sən bilən səzlixiwatḳuqi mən dəl xudurmən! — dedi. **27** Xu qaoɣda uning muhlisliri ḳaytip kəldi. Ular uning bir ayal bilən səzlixiwatḳanliḳioɣa ḥang-tang ḳelixti; lekin ḥeqḳaysisi uningdin: «Uningdin nemə izdəysən?» yaki «Nemixḳa uning bilən səzlixisən?» dəpmu sorimidi. **28** Xuning bilən ayal kozisini taxlap ḳoyup, xəhərgə ḳaytip berip, kixilərgə: **29** — Yürünglar, ḥayatimda ḳiloɣanlirimning ḥəmmisini manga eytip bərgən bir kixini kerüp kelinglar. Əjəba, Məsiḥ xumidu? — dedi. **30** Buning bilən halayiḳ xəḥərdin qiḳip, Əysaning aldioɣa kelixti. **31** Xu arilikta muhlisliri uningoɣa: — Ustaz, bir nərsə yəwalsangqu? — dəp ətünüxti. **32** Lekin u ularoɣa: — Mening silər bilməydioɣan bir yeməklikim bar, — dedi. **33** Muhlislar bir-birigə: — Əjəba, birsi uningoɣa yegili bir nərsə əkelip bərgənmidu? — deyixti. **34** Əysa ularoɣa mundaḳ dedi: — Mening yeməklikim — meni Əwətküqining iradisini əməlgə axurux wə uning [manga tapxuroɣan] hizmitini tamamlaxtur. **35** — Silər: «Ḥosul yeoɣixḳa yənə tət ay ḳaldi» dəwatmamsilər? Mana, silərgə eytayki, bexinglarni kətürüp etizlaroɣa ḳaranglar, ziraətlər saroɣiyip oruxḳa təyyar boldi! **36** Wə ormiqi ix ḥəḳḳini alidu wə mənggülük ḥayatḳa toplanoɣan ḥosulni yioɣidu, xuning bilən terioɣuqi bilən ormiqi təng xadlinidu. **(aiōnios g166)** **37** Qünki bu ixta «biri teriydu, yənə biri yioɣidu» degən səz əməlgə axurulidu. **38** Mən silərni ezünglar əmgək singdürmigən ḥosulni yioɣixḳa əwəttim; baxḳilar əmgək ḳildi wə silər ularning əmgikining mewisini elixḳa nesip boldunglar. **39** Xu xəḥərdiki nuroɣun Samariyəliklər ḥeliḳi ayalning: «U ḥayatimda ḳiloɣanlirimning ḥəmmisini manga eytip bərdi» degən guwaḥliḳ səzini anglap, Əysaoɣa etiḳad ḳildi. **40** Xunga, ular uning aldioɣa kelip, uning ezliri bilən billə turuxini ətünüxkili turdi; xuning bilən u u yərdə ikki kün turdi. **41** Uning səz-kalami arḳiliḳ tehimu kəp adəm uningoɣa etiḳad ḳildi. **42** Ular ayaloɣa: — Bizning etiḳad ḳiliximiz əmdi sening səzliring səwəbidin əməs, qünki ezimiz uni angliduḳ wə bilduḳki, dunyaning Ḳutḳuzoɣuqisi dəl xu kixidur! — deyixti. **43** Bu ikki kündin keyin u xu yərdin qiḳip Galiliyəgə ḳarap mangdi **44** (qünki Əysa ezi: «Ḥeqbir pəyoɣəmbərning ez yurtida izziti yoḳtur» dəp guwaḥliḳ bərgənidi). **45** Xuning bilən u Galiliyəgə kəlginidə, Galiliyəliklər uning [etüp ketix] ḥeytida Yerusalemda ḳiloɣan əməllirining ḥəmmisini kərgəqkə, uni ḳarxi elixti (qünki ularmu ḥeytḳa qiḳḳanidi). **46** Əmdi Əysa bu ḳetim Galiliyədiki Kana yezisioɣa yənə bardi (u dəl xu yərdə suni xarabḳa aylanduroɣanidi). [Xu künlərdə], Kəpərnaḥum xəḥiridə ooɣli kesəl bolup yatḳan bir orda əməldari bar idi. **47** U Əysaning Yəhudiyədin Galiliyəgə kəlgənlikini anglap, uning aldioɣa bardi wə: — [Өyümgə] qüxüp, səkratta yatḳan ooɣlumni saḳaytip bərgəyla! — dəp tohtimay iltija ḳildi. **48** Xuning bilən, Əysa uningoɣa: — Silər [Galiliyəliklər] məjizilik alamətlər wə karamətlərni kərmigüqə, ḥeq etiḳad ḳilmaysilər! — dedi. **49** Orda əməldari Əysaoɣa: — Təḳsir, balam ölməstə qüxkəyla! — dedi. **50** Əysa uningoɣa: — Baroɣin, ooɣlung ḥayat ḳaldi! — dedi. Ḥeliḳi adəm Əysaning eytḳan səzigə ixinip, өyigə ḳarap mangdi. **51** Yolda ketip baroɣinida, uning ḳulliri aldioɣa qiḳip, baliliri ḥayat, dəp uḳturdi. **52** Əməldar ulardin ooɣlining ḳaysi saəttin baxlap yahxilinixḳa yüzləngənlikini soriwidi, ular: — Tünügün yəttinqi saəttə ḳizitmisi yandi, — deyixti. **53** Balining atisi buning dəl Əysaning ezigə: «Ooɣlung ḥayat ḳaldi!» degən saət ikənlikini bilip yətti. Xuning bilən өzi pütkül ailisidikilər bilən billə etiḳad ḳilixti. **54** Bu Əysaning Yəhudiyədin Galiliyəgə kəlgəndin keyinki kərsətkən ikkinqi məjizilik alamiti idi.

5 Bu ixlardin keyin, Yəhudiylarning bir ḥeyti yetip kəldi wə Əysa Yerusalemoɣa qikti. **2** Yerusalemdiki «Ḳoy dərwazisi»ning yenida ibraniy tilida «Bəyt-Əsda» dəp atilidioɣan bir kəlqək bolup, uning ətrapida bəx pexaywan bar idi. **3** Bu pexaywanlar astida bir top bimarlar, yəni ḳarioɣu, tokur wə paləqlər yetixatti. Ular u yərdə yetip kəlqəkning süyining qayḳilixini kütətti. **4** Qünki bir pərixtə məlum waḳitlarda kəlqəkkə qüxüp suni uroɣutidikən; su uroɣuoɣanda kəlqəkkə birinqi bolup qüxkən kixi өzini baskan ḥarḳandaḳ kesəldin saḳiyidikən. **5** Əmdi u yərdə ottuz səkkiz yildin beri aoɣrik azabi tartḳan bir bimar bar idi. **6** Əysa bu adəmning xu yərdə yatḳinini kərdi wə uning uzundin xu ḥaləttə ikənlikini bilip, uningdin: — Saḳiyixni halamsən? — dəp soridi. **7** Bimar uningoɣa jawabən: — Təḳsir, su qaykaloɣanda meni suoɣa qüxüridioɣan adimim yoḳ. Mən qüxəy degüqə, baxḳilar mening aldimda qüxüwalidu, — dedi. **8** Əysa uningoɣa: — Ornungdin tur, orun-kərpəngni yioɣixturup mangoɣin! — dedi. **9** Ḥeliḳi adəm xuan saḳiyip, orun-kərpisini yioɣixturup kətürüp mangdi. Xu küni xabat küni idi. **10** Xunga [bəzi] Yəhudiylar saḳayoɣan kixigə: — Bügün xabat küni tursa, orun-kərpəngni kətürüx [Təwratta] sanga mən'i ḳilinoɣan! — dedi. **11** Lekin u ularoɣa jawabən: — Meni saḳaytḳan kixi əzi manga: «Orun-kərpəngni yioɣixturup mangoɣin» degənidi! — dedi. **12** Ular uningdin: — Əmdi sanga:

«Orun-kərpəngni yioɣixturup mangoɣin» degən kixi kim ikən? — dəp soraxti. **13** Birak sakayoɣan adəm uning kim ikənlikini bilməytti. Qünki u yərdə adəm kəp boloɣanlikтin, Əysa ezini daldioɣa elip, astioɣina ketip kaldi. **14** Bu ixlardin keyin Əysa ɧeliki adəmni ibadəthanida tepip uningoɣa: — Mana, sakayding. Əmdi kayta gunah sadir kilma, bexingoɣa tehimu eoɣir külpət qüxüp kalmisun! — dedi. **15** ɧeliki adəm Yəhudiylarning kexioɣa berip, ezini sakaytkan Əysa ikənlikini ukturdi. **16** Əysa bu ixlarni xabat küni kiloɣanliki üqün, Yəhudiylar uningoɣa ziyankəxlik kilixka baxlidi. **17** Lekin Əysa ularoɣa: — Atam ta ɧaziroɣiqə tohtimastin ix kilip kəlməktə, mənmu ixləymən! — dedi. **18** Xu səwəbtin Yəhudiylar uni eltürüxkə tehimu urunatti; qünki u xabat künining kaidisini buzupla kalmastin, yənə Hudani «Atam» dəp qakirip, ezini Hudaoɣa barawər kiloɣanidi. **19** Xunga Əysa ularoɣa jawabən mundak dedi: — Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni eytip koyayki, Ooɣul ezlükidin ɧeqnemə kilalmaydu, bəlki pəkət Atining nemə kiliwatkanlikini kərüp, andin xu ixni kilidu. Ata nemə ix kilsa, Ooɣulmu xu ixni ohxaxla kilidu. **20** Qünki Ata Ooɣulni səyidu wə Əzining kilidioɣan barlik ixlirini uningoɣa ayan kilidu ɧəm silərni ɧəyran kalduruxka bulardin tehimu zor wə uluoɣ ixlarni uningoɣa ayan kilidu. **21** Qünki ɵlgənlərni Ata kandak tirildürüp, ularoɣa ɧayatlik ata kiloɣan bolsa, Ooɣulmu xuningoɣa ohxax ezi halioɣan kixilərgə ɧayatlik ata kilidu. **22** Xuningdək, Ata Əzi ɧeqkimning üstidin ɧeküm qikarmaydu, bəlki barlik ɧeküm ixlirini Ooɣuloɣa tapxuroɣan. **23** Buningdin məksət, — insanlarning ɧəmmisi Atioɣa ɧərmət kiloɣandək, Ooɣuloɣimu ohxaxla ɧərmət kilixi üqündur. Kimki Ooɣulni ɧərmətlimisə, uni əwətküqi Atinimu ɧərmətlimigənlərdin bolidu. **24** — Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni eytip koyayki, sɵzümni anglap, meni əwətküqigə ixəngən ɧərkim mənggülük ɧayatka erixkən bolidu; u adəm sorakka tartilmaydu, bəlki ɵlümdin ɧayatlikka ətkən bolidu. **(aiōnios g166)** **25** — Bərhək, bərhək, mən silərgə xuni eytip koyayki, ɵlüklərning Hudaning Ooɣlining awazini anglaydioɣan wakit-saiti yetip kəlməktə, xundakla ɧazir kəldiki, angliɵanlar ɧayatlikka igə bolidu. **26** Qünki Ata Əzidə kandak ɧayatlikka igə bolsa, Ooɣuloɣimu əzidə xundak ɧayatlikka igə boluxni ata kildi **27** wə yənə uningoɣa sorak kilix ɧokukinimu bərdi, qünki u Insan'ooɣlidur. **28** Buningoɣa təəjjüp kilmanglar; qünki barlik gərdə yatkanlar uning awazini anglaydioɣan wakit kelidu **29** wə ular xuan yərlikliridin qikixidu, yahxilik kiloɣanlar ɧayatka tirilidu, yamanlik kiloɣanlar sorakka tartilixka tirilidu. **30** Mən əzlükümdin ɧeqnemə kilalmaymən, pəkət [Atamdin] angliɵinim boyiqə ɧeküm kilimən; wə mening ɧəkümüm ɧəkkaniydur, qünki mening izdiginim əzümning iradisi əməs, bəlki meni əwətküqining iradisini əməlgə axuruxtur. **31** — Əgər ezüm üqün ezüm guwahlik bərsəm guwahlikim ɧəkikət ɧesablanmaydu. **32** Lekin mən üqün guwahlik beridioɣan baxka birsi bar. Uning manga beridioɣan guwahlikining rastlikini bilimən. **33** Silər Yəhyaoɣa əlqi əwətkininglarda, u ɧəkikətkə guwahlik bərgən **34** ([əməliyəttə], manga insanning guwahlikini kobul kiliximning keriki yok; mening [Yəhya tooɣruluk] xundak eytiwakinim pəkətla silərning kutkuzuluxunglar üqündur). **35** [Yəhya] bolsa kəyüp nur qeqip turoɣan bir qiraoɣ idi wə silər uning yorukida bir məzgil xadlinixka razi boldunglar. **36** Lekin Yəhyaning mən üqün bərgən guwahlikidinmu uluoɣ bir guwahlik bar. U bolsimu, ata manga ada kilixka tapxuroɣan əməllər, yəni mən kiliwatkan əməllər, bular mening tooɣramda Atining meni əwətkinigə guwahlik beridu. **37** Wə meni əwətkən Ata Əzimu mən üqün guwahlik bərgəndur. Silər ɧeqkaqan uning awazini anglimidinglar, kiyapitini kərmidinglar **38** wə uning səz-kalami silərning iqinglardin orun almidi; qünki Uning əwətkini bolsa, uningoɣa ixənməysilər. **39** Mukəddəs yazmilarni ketirkenip okup olturisilər; qünki ulardin mənggülük ɧayatka igə bolduk, dəp karaysilər. Dəl bu yazmilar mən üqün guwahlik bərgüqidur. **(aiōnios g166)** **40** Xundaktimu silər yənila ɧayatlikka erixix üqün mening yenimoɣa kelixni halimaysilər. **41** Mən insanlarning mahtixini kobul kilaymən; **42** lekin mən silərni bilimənki, iqinglarda Hudaning muɧəbbiti yok. **43** Mən Atamning nami bilən kəlgənmən, əmma silər meni kobul kilmaysilər. ɧalbuki, baxka birsi əz nami bilən kəlsə, silər uni kobul kilisilər. **44** Silər bir-biringlardin izzət-xəɧrət kobul kilisilər-yu, yeganə Hudadin kəlgən izzət-xəɧrətkə intilmisənglər, undakta silər kandakmu etikad kilalaysilər?! **45** Birak meni üstimizdin Atioɣa xikayət kilidu, dəp oylimanglar. Üstünglardin xikayət kiloɣuqi mən əməs, bəlki silər ümid baoɣlioɣan Musa [pəyoɣəmbərdur]. **46** Qünki əgər silər rasttin Musa [pəyoɣəmbərgə] ixəngən bolsanglar, mangimu ixəngən bolattinglar. Qünki u [mukəddəs yazmilarda] mən tooɣruluk pütkəndur. **47** Lekin uning pütkənlirigə ixənmisənglar, mening səzlirimgə kandakmu ixinisilər?!

6 Bu ixlardin keyin, Əysa Galiliyə dengizi (Tiberiyas dengizi dəpmu atilidu)ning u ketioɣa ətti. **2** Zor bir top halayik u kesəllərni sakaytkan məjizilik alamətlirini kərdi wə uning kəynidin əgixip mangdi. **3** Əysa taoɣka qikip, u yərdə muhlisliri bilən billə olturdi. **4** U qaoɣda Yəhudiylarning ɧeyti, yəni «ətüp ketix ɧeyti»oɣa az kaloɣan wakit idi. **5** Əysa bexini kətürüp, zor bir top halayikning ezining aldioɣa keliwatkanlikini kərüp, Filiptin: — Buloroɣa yəydioɣanoɣa nanni nədin alimiz? — dəp soridi **6** (lekin u bu səzni Filipni sinax üqün eytkanidi. Qünki u ezining nemə kilidioɣanlikini bilətti). **7** Filip jawabən: — Ikki yüz dinaroɣa nan alsakmu, ɧərbirigə kiqikkinə bir qixləmdin yeyixkimu yətməydu! **8** Muhlislardin biri, yəni Simon Petrusning inisi Andriyas Əysaoɣa: **9** — Bu yərdə kiqik bir ooɣul bala bar, uningda bəx arpa nan bilən ikki kiqik belik bar. Lekin xunqə kəp ɧəlkkə bu nemə bolidu?! — dedi. **10** Əysa: — Kəpqilikni olturoɣuzunglar, — dedi (u yərdə ot-qəp mol əskənidi). Xuning bilən ər kixilər olturdi; ularning sani bəx mingqə bar idi. **11** Əysa nanlarni kolioɣa elip, [Hudaoɣa] təxəkkür eytkandin keyin, olturoɣanlaroɣa üləxtürüp bərdi. Belikларnimu xundak kildi; kəpqilik halioɣanqə yedi. **12** ɧəmməylən yəp toyunoɣanda, u muhlislirioɣa: — Axkan parqilarni yioɣinglar, ɧeq nərsə zayə bolmisun, — dedi. **13** Xuning bilən ular bəx arpa nenidin yəp axkan parqilirini on ikki sewətkə toldurup yioɣiwaldi. **14** Əmdi halayik Əysaning kərsətkən bu məjizilik alamitini kərüp: «Dunyaoɣa kelixi mukərrər boloɣan pəyoɣəmbər ɧəkikətən muxu ikən!» deyixti. **15** Xuning bilən Əysa ularning kelip ezini padixah boluxka zorlimakqi boloɣanlikini bilip, ulardin ayrilip, kaytidin taoɣka yaloɣuz qikip kətti. **16** Kəqkurun, Əysaning muhlisliri dengiz boyioɣa qüxüxti. **17** Ular bir kemigə olturup, dengizning u ketidiki Kəpərnaɧum xəɧirigə karap yol elixti (karangoɣu qüxüp kətkənidi wə Əysa tehiqə ularning yenioɣa kəlmigənidi). **18** Kattik boran qikip, dengiz dolkunlap ketürülüwatatti. **19** Muhlislar palak urup on-on bir qakirimqə mangoɣanda, Əysaning dengizning üstidə mengip kemigə yekinlixiwatkanlikini kərüp, korkuxup kətti. **20** Lekin u ularoɣa: — Bu mən, korkmanglar! — dedi. **21** Xuni anglap ular uni kemigə qikiriwaloɣusi kəldi; u kemigə qikipla, kemə dərɧal ular baridioɣan yərgə yetip bardi. **22** Ətisi dengizning u təripidə kaloɣan halayik [aldinki küni] u yərdə Əysaning muhlisliri qikkan kemidin baxka kemining yokluqini, Əysaning muhlisliri xu kemigə qikkanda,

Əysaning ular billə qiqmioŋanliqini, bəlki muhlislirining əzlirila kətkənlikini kərgənidi. **23** Ḥalbuki, birnəqqə kemə-kolwak Tiberiyas xəḥiridin Rəb təxəkkür eytqandin keyin həlk nan yegən yərgə yekin kelip tohtidi. **24** Xuning bilən halayiq Əysaning wə muhlislirining u yərdə yoklukini kərüpla, kemilərgə olturup, Əysani izdigili Kəpərnaḥum xəḥirigə mangdi. **25** Ular uni dengizning u təripidə tepip uningoŋa: — Ustaz, bu yərgə qaqan kəlding? — dəp soraxti. **26** Əysa ularoŋa jawabən: — Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip koyayki, silər meni məjizilik alamətlərni kərgənlikinglar üqün əməs, bəlki nanlardin yəp toyunoqininglar üqün izdəysilər. **27** Buzulup ketidioŋan paniy ozukluqqa əməs, bəlki mənggü ḥayatliqqa bakiy kalidioŋan ozuklukqa intilip ixlənglar; buni Insan'ooli silərgə beridu; qünki uni Ata, yəni Huda Əzi məḥürləp təstiqlioŋan, — dedi. **(aiōnios g166)** **28** Xuning bilən ular uningdin: — Nemigə intilip ixlisək andin Hudaning ix-hizmitidə ixligən bolimiz? — dəp soraxti. **29** Əysa ularoŋa jawab berip: — Hudaning ix-hizmiti dəl xuki, U əwətkinigə etiqad kilixinglardur, — dedi. **30** Xuning bilən ular yənə: — Undaq bolsa sən bizni kərüp özünggə ixəndürgüdək qandaq məjizilik alamət yaritisən? Zadi nemə ix kilip berisən? **31** Ata-bowilirimiz qəldə yürgəndə, [Zəburda]: «U ularoŋa ərxtin qüxürülgən nan təkdim kildi» dəp pütülgəndək, «manna»ni yegən — deyixti. **32** Əysa ularoŋa mundaq dedi: — Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip koyayki, silərgə asmandin qüxkən nanni bərgüqi Musa əməs, bəlki mening Atamdur; U [ḥazirmu] silərgə asmandin qüxkən ḥəkiqiy nanni beriwatidu. **33** Qünki Hudaning neni bolsa pütkül dunyaoŋa ḥayatlik ata kilidioŋan, ərxtin qüxküqidur. **34** — Təksir, ḥəmixə bizgə xu nanni berip turoŋaysən! — deyixti ular. **35** Əysa ularoŋa mundaq dedi: — Ḥayatlik neni özümdurmən! Mening yenimoŋa kəlgən ḥərkim ḥeqkaqan aq kalmaydu, manga etiqad kiloŋan ḥərkim ḥeqkaqan ussimaydu. **36** Lekin silərgə eytkinimdək, silər meni kərgən bolsanglarmu, etiqad kilmaywatisilər. **37** Ata manga tapxuroŋanlarning ḥərbiri yenimoŋa kelidu wə mening yenimoŋa kəlgənlərdin ḥeqkaysisini ḥərgiz taxliwətməymən. **38** Qünki əz iradəmni əməs, bəlki meni Əwətküqining iradisini əməlgə axurux üqün ərxtin qüxtüm. **39** Meni Əwətküqining iradisi bolsa dəl xuki, uning manga tapxuroŋanliridin ḥeqbirini yittürməy, bəlki ahirki küni ularning ḥəmmisini tirildürüxümdin ibarət. **40** Qünki mening Atamning iradisi xuki, Ooŋuloŋa kəz tikip karap, uningoŋa etiqad kiloŋanlarning ḥərbirini mənggülük ḥayatka erixtürüxtur; wə mən ahirki küni ularni tirildürimən. **(aiōnios g166)** **41** Əmdi Yəḥudiylar Əysaning: «Ərxtin qüxkən nan özümdurmən!» degini üqün uningoŋa narazi bolup oŋotuldixixka baxlidi: **42** — «Bu Yüsüpning ooli Əysa əməsmu? Atisinimu, anisinimu tonuydioŋan tursak, yənə kandaklarqə: — «Ərxtin qüxtüm!» desun?» — deyixətti ular. **43** Əysa jawabən ularoŋa mundaq dedi: — [Mening tooŋramda] özara oŋotuldaxmanglar. **44** Meni əwətkən Ata Əzi kixilərning kəlbini tartkuzmisa, ḥeqkim mening yenimoŋa kelalməydu; mening yenimoŋa kəlgən ḥərbirini ahirki küni tirildürimən. **45** Pəyoŋəmbərlərning yazmilirida: «Ularning ḥəmmisigə Huda təripidin əgitilidu» dəp pütülgəndur. Xunga, Atining [səzini] tingxioŋan wə uningdin əgəngən ḥərbiri mening yenimoŋa kelidu. **46** Birak bu birərkim Atini kərgən degənlik əməs; pəkət Hudaning yenidin kəlgüqi bolsa, u Atini kərgəndur. **47** Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip koyayki, manga etiqad kiloŋuqi mənggülük ḥayatka igidur. **(aiōnios g166)** **48** Ḥayatlik neni özümdurmən. **49** Ata-bowiliringlar qəllərdə «manna» yegini bilən yənila əldi. **50** Lekin mana, ərxtin qüxkən nan dəl xundakki, birsi uningdin yegən bolsa əlməydu. **51** Ərxtin qüxkən ḥayatlik neni özümdurmən; kimdəkim bu nandin yesə, əbədil'əbədgiqə yaxaydu. Mən beridioŋan xu nan bolsa mening ət-tenimdur, pütkül dunyadikilər ḥayatka igə bolsun dəp, mən uni atimakqimən. **(aiōn g165)** **52** Bu səz bilən Yəḥudiylar özara talax-tartix kilixika baxlap: — Bu adəm bizning yeyiximizgə özining ət-tenini kandak berəlisun?! — deyixətti. **53** Xunga Əysa ularoŋa mundaq dedi: — Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip koyayki, silər Insan'ooŋlining ət-tenini yemigüqə wə kenini iqmigüqə, silərdə ḥayatlik bolmaydu. **54** Ət-tenimni yegüqi wə kenimni iqküqi mənggülük ḥayatka erixkən bolidu wə mən uni ahirki küni tirildürimən. **(aiōnios g166)** **55** Qünki ət-tenim ḥəkiqiy ozukluk, kenim bolsa ḥəkiqiy iqimliktur. **56** Ət-tenimni yegüqi wə kenimni iqküqi məndə yaxaydu wə mənmu uningda yaxaymən. **57** Ḥayat Ata meni əwətkən wə mən Atining boloŋanlikidin yaxawatkinimdək, meni yegüqi kixi ḥəm mening wasitəm bilən yaxaydu. **58** Mana bu ərxtin qüxkən nandur. Bu nan ata-bowiliringlar yegən «[manna]»dək əməs; qünki ular «[manna]»ni yeyixi bilən əldi; birak bu nanni istemal kiloŋuqi bolsa mənggü yaxaydu! **(aiōn g165)** **59** Bu səzlərni u Kəpərnaḥumdiki sinagogda təlim bərginidə eytkanidi. **60** Xuning bilən uning muhlisliridin nuroŋunliri buni angliogʻanda: — Bu təlim bək eoŋir ikən! Buni kim anglap kətürəlisun? — deyixti. **61** Birak əz iqidə muhlislirining bu tooŋrisida oŋotuldaxkinini bilgən Əysa ularoŋa: — Bu səzüm silərni taydurdimu? **62** Əmdi mubada Insan'ooŋlining əsli kəlgən jayoŋa kətürülüwatkinini kərsənglar, kandak bolar?! **63** [Insanoŋa] ḥayatlik bərgüqi — Roḥtur. Insanning ətliri bolsa ḥeqkandak payda bərməydu. Mən silərgə eytkan səzlirim bolsa ḥəm roḥtur wə ḥəm ḥayatliktur. **64** Lekin aranglardin etiqad kilmioŋan bəzilər bar, — dedi (qünki Əysa etiqad kilmioŋanlarning wə özigə satkunluk kilidioŋanning kim ikənlikini baxtila bilətti). **65** Xuning bilən u mundaq dedi: — Mən xu səwəbtin silərgə xuni eyttimki, Atamdin ata kilinmisa, ḥeqkim mening yenimoŋa kelalməydu! **66** Xu wakittin tartip muhlisliridin heli kəpi qekinip qikip, uning bilən yənə mangmaydioŋan boldi. **67** Xunga Əysa on ikkiyləndin: — Silərmu, ḥəm [məndin] ketixni halamsilər? — dəp soridi. **68** Simon Petrus uningoŋa jawab kilip: — I Rəb, biz kimning yenioŋa ketəttuk? Mənggü ḥayatlik səzliri səndilidur! **(aiōnios g166)** **69** Wə xuningoŋa ixənduk wə xuni bilip yəttukki, sən Hudaning Mukəddəs Boloquqisidursən! — dedi. **70** Əysa ularoŋa jawabən: — Mən silər on ikkinglarni tallidim əməsmu, birak aranglarda birsi Iblistur! — dedi **71** (uning bu degini Ixkariyotluk Simonning ooli Yəḥudani kərsətkənidi, qünki Yəḥuda on ikkiylənning biri boloŋini bilən, keyin özigə satkunluk kilidu).

7 Bu ixlardin keyin, Əysa Galiliyədə aylinip yürdi. U Yəḥudiyədə aylinip yürüxni halimaytti, qünki [xu yərdiki] Yəḥudiylar uningoŋa kəst kilmakqi idi. **2** Bu qaoŋda, Yəḥudiylarning «kəpilər ḥeyti»oŋa az kaloŋanidi. **3** Xunga Əysaning iniliri uningoŋa: — Muxu yərdin ayrilip Yəḥudiyəgə baroŋin, xuning bilən muhlisliringmu [karamət] əməlliringni kərələydu! **4** Qünki özini həlk-aləmgə tonutmakqi boloŋan ḥeqkim yoxurun jayda ix kilmaydu. Bu əməllərni kiliwatkanikənsən, özüngni dunyaoŋa kərsət! — deyixti. **5** Qünki uning inilirimu uningoŋa etiqad kilmioŋanidi. **6** Xunga Əysa ularoŋa: — Mening wakit-saitim tehi kəlmidi. Lekin silərgə nisbətən ḥərwakit munasiptur. **7** Bu dunyadiki kixilər silərgə ḥərgiz əq bolmaydu; lekin meni əq kəridu. Qünki mən ularning kilmixlirini rəzil dəp guwaḥlik beriwatimən. **8** Silər bu ḥeytka beriweringlar. Mən bu ḥeytka barmaymən, qünki mening wakit-saitim tehi yetip kəlmidi, — dedi. **9** Əysa bu səzlərni kilip,

Galiliyədə qaldi. **10** Əysaning iniliri ḩeytḳa qiḵḵandin keyin, u əzimu uningoꞯa bardi. Əmma axkara əməs, yoxurun bardi. **11** Ḩeytta Yəhudiylar uni izdəp: «U ḳəyərdidur?» dəp sorawatatti. **12** Kixilər arisida uning tooꞯrisida kəp oꞯuloꞯula boldi. Bəzilər uni: «Yahxi adəm!» desə, yənə bəzilər: «Yaḳ, u halayiḳni azduruwatidu!» deyixti. **13** Birak Yəhudiy [qongliridin] ḳorḳup, ḩeqkim oquḳ-axkarə uning gepini ḳilmaytti. **14** Ḩeytning yerimi ətkəndə, Əysa ibadəthana ḩoyliliriꞯa kirip həlḳḳə təlim berixkə baxlidi. **15** Yəhudiylar: — Bu adəm ḩeqḳandaḳ təlim almiꞯan turuḳluḳ, uning ḳandaḳmu munqə kəp bilimi bolsun? — dəp ḩang-tang ḳelixti. **16** Əysa ularoꞯa: — Bu təlimlər mening əməs, bəlki meni Əwətküqiningkidur. **17** Uning iradisigə əməl ḳilixḳa əz iradisini baoꞯliꞯan ḩərkim bu təlim tooꞯruluḳ — uning Hudadin kəlgənlikini yaki əzlükümdin eytiwatḳanliḳimni bilidu. **18** Əz aldioꞯa səzligən kixi əz xan-xəripini izdəydu, lekin əzini əwətküqining xan-xəripini izdəydiꞯan kixi ḩaḳ-sadiḳtur, uningda ḩəḵḵaniysizlik yoḳtur. **19** Musa [pəyoꞯəmbər] silərgə Təwrat ḳanunini tapxuroꞯan əməsmu? Lekin ḩeqḳaysinglar bu ḳanunoꞯa əməl ḳilmaywatisilər! Nemixḳa meni əltürməkqi bolisilər? — dedi. **20** Kəpqilik: — Sanga jin qaplixiptu! Seni əltürməkqi boloꞯan kim ikən? — deyixti. **21** Əysa ularoꞯa mundaḳ jawab bərdi: — Mən bir karamətni yaritixim bilən ḩəmminglar ḩang-tang ḳelixtinglar. **22** — Əmdi Musa [pəyoꞯəmbər] silərgə ḩətnə ḳilix tooꞯruluḳ əmr ḳalduroꞯan (əməliyəttə bolsa ḩətnə ḳilix Musa pəyoꞯəmbərdin əməs, ata-bowilardin ḳaloꞯan), xunga silər xabat künigə [tooꞯra kelip ḳalsimu] xu künidə adəmning ḩətnisini ḳiliwerisilər. **23** Əmdi Təwrat ḳanunioꞯa hilapliḳ ḳilinmisun dəp xabat künidə adəm ḩətnə ḳilinoꞯan yərdə, mən xabat künidə bir adəmni səllimaza saḳaytsam, silər nemə dəp manga aqqiḳlinisilər? **24** Sirtḳi ḳiyapətkə ḳarap ḩəküm ḳilmanglar, bəlki ḩəḵḵaniy ḩəküm ḳilinglar! **25** U waḳitta Yerusalemliḳlarning bəziliri: — [Qonglar] əltürməkqi boloꞯan kixi bu əməsmidi? **26** Axkara səzləwatsimu, uningoꞯa ḳarxi ḩeq nərsə demidioꞯu! Dərwəḳə, aḳsaḳallarning uning Məsiḩ ikənlikini bilip yətkənmu? **27** Ḩalbuki, bu adəmning ḳəyərdin kəlgənlikini biz enik bilimiz. Lekin Məsiḩ kəlgəndə, uning ḳəyərdin kəlgənlikini ḩeqkim bilməstioꞯu, — deyixti. **28** Xunga Əysa ibadəthana ḩoylisida təlim beriwetip, yuḳiri awaz bilən mundaḳ dedi: — Silər meni tonuymiz ḩəmdə mening ḳəyərdin kəlgənlikimnimu bilimiz, [dəwatisilər]?! Birak mən əzlükümdin əməs, mən meni Əwətküqidin [kəldim], U ḩəḳtur; birak silər Uni tonumaysilər. **29** Mən Uni tonuymən. Qünki mən Uning yenidin kəldim, meni U əwətti. **30** Xunga ular uni tutux yolini izdəytti, lekin ḩeqkim uningoꞯa ḳol salmidi; qünki uning waḳit-saiti tehi yetip kəlmigənidi. **31** Lekin halayiḳ arisidiki nuroꞯun kixilər uningoꞯa etiḳad ḳildi. Ular: «Məsiḩ kəlgəndə bu kixi kərsətkən məjizilik alamətlərdin artuḳ [məjizə] yaritalarmu?!» deyixti. **32** Pərisiylər halayiḳning u tooꞯruluḳ oꞯuloꞯula boluwatḳan bu gəp-səzlirini anglidi; xuning bilən Pərisiylər bilən bax kaḩinlar uni tutux üqün birnəqqə ḳarawullarni əwətti. **33** Xuning bilən Əysa: — Yənə bir'az waḳit silər bilən billə bolimən, andin meni Əwətküqining yenioꞯa ketimən. **34** Meni izdəysilər, lekin tapalmaysilər. Mən baridioꞯan yərgə baralmaysilər, — dedi. **35** Buning bilən, Yəhudiylar bir-birigə: — U biz tapalmioꞯudək ḳəyərlərgə barar? Greklər arisidiki tarḳak Yəhudiy muḩajirlarning yenioꞯa berip, greklaroꞯa təlim berəmdioꞯandu? **36** «Meni izdəysilər, lekin tapalmaysilər. Mən baridioꞯan yərgə baralmaysilər» degini nemisidu? — deyixti. **37** Ḩeytning ahirḳi ḩəm əng katta küni, Əysa ornidin turup, yuḳiri awaz bilən: — Kimdəkim ussisa, mening yenimoꞯa kelip iqsun! **38** Manga etiḳad ḳiloꞯuqi kixining huddi muḳəddəs yazmilarda eytiloꞯinidək, iq-baoꞯridin ḩayatliḳ süyining dəryaliri ekip qiḳidu! — dəp jakarlidi **39** (u bu səzni əzigə etiḳad ḳiloꞯanlaroꞯa ata ḳilinidioꞯan Muḳəddəs Roḩḳa ḳarita eytḳanidi. [Hudaning] Roḩi tehi ḩeqkimgə ata ḳilinmioꞯanmidi, qünki Əysa tehi xan-xəripigə kirmigənidi). **40** Halayiḳ iqidə bəzilər bu səzni anglap: — [Kelixi muḳərrər boloꞯan] pəyoꞯəmbər ḩəḳiḳətən muxu ikən! — deyixti. **41** Bəzilər: «Bu Məsiḩ ikən!» deyixətti. Yənə bəzilər bolsa: «Yaḳ, Məsiḩ Galiliyədin keləttimu? **42** Muḳəddəs yazmilarda, Məsiḩ [padixaḩ] Dawutning nəslidin ḩəm Dawutning yurti Bəyt-Ləḩəm yezisidin kelidu, deyilmigənmidi?» — deyixti. **43** Buning bilən, halayiḳ uning wəjidin ikkigə bəlünüp kətti. **44** Bəziliri uni tutayli degən bolsimu, lekin ḩeqkim uningoꞯa ḳol salmidi. **45** Ḳarawullar [ibadəthanidin] bax kaḩinlar bilən Pərisiylərning yenioꞯa ḳaytip kəlgəndə, ular ḳarawullaroꞯa: — Nemə üqün uni tutup kəlmidinglar? — dəp soraxti. **46** Ḳarawullar: — Ḩeqkim ḩeqḳaqan bu adəmdək səzligən əməs! — dəp jawab berixti. **47** Pərisiylər ularoꞯa jawabən: — Silərmu azduruldunglarmu? **48** Aḳsaḳallardin yaki Pərisiylərdin uningoꞯa etiḳad ḳiloꞯanlar boloꞯanmu?! **49** Lekin Təwrat ḳanunini bilməydioꞯan bu qüprəndilər lənətkə ḳalidu! — deyixti. **50** Ularning arisidin biri, yəni burun ahxamda Əysaning aldioꞯa kəlgən Nikodim ularoꞯa: **51** — Təwrat ḳanunimiz awwal kixining nemə ḳiloꞯinini əzidin anglap bilməy turup, uningoꞯa ḩəküm qiḳiramdu! **52** Ular jawab ḳilip: — Sənmu Galiliyədinmu? [Muḳəddəs yazmilarni] kər, ḳetirḳinip oḳup baḳ, Galiliyədin ḩeqḳandaḳ pəyoꞯəmbər qiḳmaydu! — dedi. **53** Xuning bilən [ularning] ḩərbiri əz əyigə kətti.

8 Əysa bolsa Zəytun teoꞯioꞯa qiḳip kətti. **2** Ətisi səḩərdə, u yənə ibadəthana ḩoyliliriꞯa kirdi wə halayiḳning ḩəmmisi uning yenioꞯa kelixkənidi. U olturup, ularoꞯa təlim berixkə baxlidi. **3** [Xu qaoꞯda], Təwrat ustazliri bilən Pərisiylər zina ḳilip tutulup ḳaloꞯan bir ayalni uning aldioꞯa elip kelixti. Ular ayalni otturioꞯa qiḳirip, **4** uningdin: — Ustaz, bu ayal dəl zina üstidə tutuwelindi. **5** Musa [pəyoꞯəmbər] Təwrat ḳanunida bizgə muxundaḳ ayallarni qalma-kesək ḳilip əltürüxni əmr ḳiloꞯan. Əmdi sənqə, uni ḳandaḳ ḳilix kerək? — dəp soraxti. **6** Əmdi ularning bundaḳ deyixtiki niyiti, uni tuzaḳḳa qüxürüp, uning üstidin ərz ḳiloꞯudək birər baḩanə izdəx idi. Əmma Əysa engixip, barmiḳi bilən yərgə bir nemilərni yazoꞯili turdi. **7** Ular xu soalni tohtimay sorawatatti, u ruslinip ularoꞯa: — Aranglardiki kim gunaḩsiz bolsa, [bu] [ayaloꞯa] birinqi taxni atsun! — dedi. **8** Andin u yənə engixip, yərgə yezixni dawamlaxturdi. **9** Ular bu səzni anglap, aldi bilən yaxanoꞯanliri, andin ḳaloꞯanliri bir-birlər [ḩəmmisi] u yərdin qiḳip ketixti. Ahirida Əysa otturida ərə turoꞯan ḩeliḳi ayal bilən yaloꞯuz ḳaldi. **10** Əysa ruslinip turup, xu ayaldin baxḳa ḩeqkimni kərmigən bolup, uningdin: Hanim, sanga ḩeliḳi xikayət ḳiloꞯanlar ḳeni? Seni gunaḩḳa bekitidioꞯan ḩeqkim qiḳmidimu? — dəp soriwidi, **11** — Ḩəzrətliri, ḩeqkim qiḳmidi, — dedi ayal. Əysa: — Mənmu seni gunaḩḳa bekitməymən. Baroꞯin, buningdin keyin yənə gunaḩ ḳilmioꞯin! — dedi. **12** Xunga Əysa yənə kəpqilikkə səz ḳilip: — Dunyaning nuri əzümdurmən. Manga əgəxkənlər ḳarangoꞯulukta mangmaydu, əksiqə ḩayatliḳ nurioꞯa erixidu, — dedi. **13** Pərisiylər: — Sən əzünggə əzüng guwaḩliḳ beriwatisən. Xunga sening guwaḩliḳing rast ḩesablanmaydu, — deyixti. **14** Əysa ularoꞯa jawabən mundaḳ dedi: — Ḩətta mən əzümgə guwaḩliḳ bərsəmmu, guwaḩliḳim ḩəḳtur, qünki mən əzümning ḳəyərdin kəlgənlikimni wə ḳəyərgə baridioꞯanliḳimni bilimən. Lekin silər ḳəyərdin kəlgənlikimni wə ḳəyərgə baridioꞯanliḳimni bilməysilər. **15** Silər ət igilirining əlqimi boyiqə ḩəküm ḳilisilər.

Birak mən ḫeqkimning üstigə ḫəküm kilmaymən. **16** Mən ḫəküm kilsammu, ḫəkümüm ḫəkikiydur; qünki mən yaloɳuz əməs, bəlki meni əwətkən Ata [bu ixta] mən bilən billidur. **17** Silərgə təwə boloɳan Təwrat ḳanunida: «Ikki adəmning guwaḫliki bolsa rast ḫesablinidu» dəp pütülgəndur. **18** Rast, mən əzüm tooɳramda əzüm guwaḫlik berimən, wə meni əwətkən Atimu mening tooɳramda guwaḫlik beridu. **19** Ular uningdin: — Atang ḳəyərdə? — dəp soraxti. Əysa ularoɳa jawab berip: — Silər ya meni tonumaysilər, ya Atamni tonumaysilər; meni tonuoɳan bolsanglar, Atamnimu tonuyttunglar, — dedi. **20** Əysa bu sözlərni ibadəthanida təlim bərginidə, sədikə sanduḳining aldida turup eytḳanidi. Birak ḫeqkim uni tutmidi, qünki uning wakit-saiti tehi yetip kəlmigənidi. **21** Xuning bilən u ularoɳa yənə: Mən bu yərdin ketimən; silər meni izdəysilər, lekin əz gunaḫinglar iqidə əlisilər. Mən ketidioɳan yərgə silər baralmaysilər, — dedi. **22** Buning bilən Yəḫudiylar: — U: «Mən ketidioɳan yərgə silər baralmaysilər» dəydu. Bu uning əzini əltürüwalimən deginimidu? — deyixti. **23** Əysa ularoɳa: — Silər təwəndindursilər, mən yuḳiridindurmən. Silər bu dunyadindursilər, mən bu dunyadin əməsmən. **24** Xuning üqün silərgə: «Gunaḫliringlar iqidə əlisilər» dedim. Qünki silər mening «[Əzəldin] Bar Boloɳuqi» ikənlikimgə ixənmisənglar, gunaḫliringlar iqidə əlisilər, — dedi. **25** Sən zadi kim? — dəp soraxti ular. Əysa ularoɳa: — Baxta silərgə nemə degən bolsam, mən xu. **26** Əzümning silərning tooɳranglarda wə üstünglardin ḫəküm ḳilidioɳan nuroɳun sözlirim bar; lekin meni Əwətküqi ḫəḳtur wə mən Uningdin nemini angliɳan bolsa, bularnila dunyadikilərgə ukturup eytimən, — dedi. **27** Ular uning əzlirigə eytḳanlirining Ata tooɳruluḳ ikənlikini qüxinəlmidi. **28** Xunga Əysa mundak dedi: Silər Insan'ooɳlini kətürgəndin keyin, mening «[Əzəldin] Bar Boloɳuqi» ikənlikimni bilisilər wə xundakla ḫeq ixni əzlükümdin ḳilmioɳanlikimni, pəḳət Atining manga əgətkininila sözligənlikimnimu bilisilər. **29** Meni Əwətküqi mən bilən billidur, U meni əsla yaloɳuz ḳoymidi, qünki mən ḫəmixə Uni hursən ḳilidioɳan ixlarni ḳilimən. **30** Əysa bu sözlərni ḳiliwatḳan qaoɳning əzidə, nuroɳun kixilər uningoɳa etiḳad ḳildi. **31** Əysa əzigə etiḳad ḳiloɳan Yəḫudiylaroɳa: — Əgər mening söz-kalamimdin qikmay tursanglar, mening ḫəḳikiy muhlislirim boloɳan bolisilər, **32** wə ḫəḳikətni bilisilər wə ḫəḳikət silərni azadlikḳa erixtüridu, — dedi. **33** Ular jawabən: — Biz Ibrahimning nəslimiz, — ḫeqḳaqan ḫeqkimning ḳulluḳida bolmiduḳ. Sən ḳandaḳsigə: Azadlikḳa erixsilər, dəysən? — dedi. **34** Əysa ularoɳa jawab berip: — Bərḫək, bərḫək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, gunaḫ sadir ḳiloɳan kixi gunaḫning ḳulidur. **35** Ḳul ailidə mənggü turmaydu, lekin ooɳul mənggü turidu. **(aiōn g165)** **36** Xuning üqün Ooɳul silərni azad ḳilsa, ḫəḳikiy azad bolisilər. **37** Silərning Ibrahimning nəsli ikənlikinglarni biliman. Birak meni əltürməkqi boluwatisilər, qünki mening səzüm iqinglardin orun almidi. **38** Mən Atamning yenida kərgənlirimni eytiwatimən; silər bolsanglar əz atanglardin kərgənliringlarni ḳiliwatisilər! **39** Ular jawab berip: — Bizning atimiz Ibrahimdur, — dedi. Əysa ularoɳa: — Əgər Ibrahimning pərzəntliri bolsanglar, Ibrahimning əməlliirini ḳiloɳan bolattinglar! **40** Birak ḫazir əksiqə meni, yəni Hudadin angliɳan ḫəḳikətni silərgə yətküzgən adəmni əltürüxkə ḳəstləysilər. Ibrahim undak ixni ḳilmioɳan. **41** Silər əz atanglarning ḳiloɳinini ḳiliwatisilər! — dedi. — Biz ḫaramdin boloɳan əməsmiz! Bizning pəḳət birla atimiz bar, U bolsa Hudadur! — deyixti ular. **42** Əysa ularoɳa: — Atanglar Huda boloɳan bolsa, meni səygən bolattinglar; qünki mən Hudaning baoɳridin qikip, bu yərgə kəldim. Mən əzlükümdin kəlgən əməsmən, bəlki Uning təripidin əwətilgənmən. **43** Səzlirimni nemixḳa qüxənməysilər? Enikki, mening səz-kalamim ḳulikinglaroɳa kirməywatidu! **44** Silər atanglar Iblistin boloɳansilər wə uning arzu-ḫəwəslirigə əməl ḳilixni halaysilər. U aləm apiridə boloɳandin tartip ḳatil idi wə uningda ḫəḳikət bolmioɳaqḳa, ḫəḳikəttə turmioɳan. U yaloɳan səzligəndə, əz təbiitidin səzləydu, qünki u yaloɳanqi wə xundakla yaloɳanqilikning atisidur. **45** Lekin mən ḫəḳikətni səzliginim üqün, manga ixənməysilər. **46** Ḳaysinglar meni gunaḫi bar dəp dəlilliyələysilər, ḳeni? Ḫəḳikətni səzlisəm, nemə üqün manga ixənməysilər? **47** Hudadin boloɳan kixi Hudaning səzlirini anglaydu; silər ularni anglimaysilər, qünki silər Hudadin boloɳan əməssilər! **48** Yəḫudiylar uningoɳa jawabən: — Əjəba, bizning seni: «Samariyəlik ḫəm jin ḳaplaxḳan adəm»sən deginimiz tooɳra əməsmu? — deyixti. **49** Əysa jawabən: — Manga jin ḳaplaxḳini yoḳ, bəlki mən Atamni ḫermət ḳilimən; lekin silər manga ḫermətsizlik ḳiliwatisilər. **50** Mən əz xan-xəripimni izdiməymən; lekin buni izdigüqi ḫəm [uning üstidin] ḫəküm ḳiloɳuqi Birsi bar. **51** Bərḫək, bərḫək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, mening səz-kalamimni tutidioɳan kixi əbədil'əbəd əlüm kərməydu. **(aiōn g165)** **52** Xuning bilən Yəḫudiylar uningoɳa: — Sanga dərwəkə jin ḳaplaxḳanlikini əmdi bilduḳ! Ḫətta [ḫəzriti] Ibrahim wə pəyoɳəmbərlərmu əlgən tursa, sən ḳandaḳsigə: «Mening səz-kalamimni tutidioɳan kixi əbədil'əbəd əlüm tetimaydu» dəysən? **(aiōn g165)** **53** Əjəba, sən atimiz Ibrahimdin uluoɳmusən? U əldi, pəyoɳəmbərlər ḫəm əldi!? Sən əzüngni kim ḳilmaḳqisən? **54** Əysa jawabən mundak dedi: — Əgər mən əzümni uluoɳlisam, undaḳta uluoɳluḳum ḫeqnərsə ḫesablanmaytti. Birak meni uluoɳlioɳuqi — silər «U bizning Hudayimiz» dəp ataydioɳan Atamning Əzidur. **55** Silər Uni tonumidinglar, lekin mən Uni tonuymən. Uni tonumaymən desəm, silərdək yaloɳanqi bolattim; birak mən Uni tonuymən wə Uning səz-kalamini tutimən. **56** Atanglar Ibrahim mening künümni kəridioɳanlikidin yayrap-yaxnidi ḫəm dərwəkə uni aldin'ala kərüp xadlandi. **57** — Sən tehi əllik yaxḳa kirməy turup, Ibrahimni kərdüngmu? — deyixti ular. **58** Əysa ularoɳa: — Bərḫək, bərḫək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, Ibrahim tuoɳulmastila, mən Bar Boloɳuqidurmən! — dedi. **59** Buning bilən ular uni qalma-kesək ḳiloɳili ḳollirioɳa yərdin tax aldi; lekin Əysa ularoɳa kərünməy, ularning otturisidin ətüp ibadəthanidin qikip kətti.

9 Wə u yolda ketiwetip, tuoɳma ḳarioɳu bir adəmni kərdi. **2** Muhlisliri uningdin: — Ustaz, kim gunaḫ ḳilip uning ḳarioɳu tuoɳuloɳinioɳa səwəb boloɳan? U ezimu ya ata-anisimu? — dəp soraxti. **3** Əysa mundak jawab bərdi: — Əzi yaki ata-anisining gunaḫ sadir ḳiloɳanlikidin əməs, bəlki Hudaning Əz əməlliri uningda ayan ḳilinsun dəp xundak boloɳan. **4** Künning yoruḳida, meni Əwətküqining əməllirini ada ḳilixim kerək. Kəq kirsə, xu qaoɳda ḫeqkim ix ḳilalmaydu. **5** Mən dunyada turoɳan waḳtimda, dunyaning nuri ezümdurmən. **6** Bu sözlərni ḳiloɳandin keyin, u yərgə tükürüp, tükürüktin lay ḳilip, layni ḫeliki adəmning kəzlirigə sürüp ḳoydi **7** wə uningoɳa: «Siloam kəlqiki»gə berip yuyuwətkin» dedi («Siloam» [ibraniyqə səz bolup], «əwətilgən» degən mənini bildüridu). Xuning bilən ḫeliki adəm berip yuyuwidi, kəzi kəridioɳan bolup ḳaytip kəldi. **8** Ḳoxniliri wə u ilgiri tiləmqilik ḳiloɳinida uni kərgənlər: — Bu olturup tiləmqilik ḳilidioɳan ḫeliki adəm əməsmu? — deyixip kətti. **9** Bəzilər: «Ḫəə, xu ikən» desə, yənə bəzilər: «Yaḳ, u əməs, lekin uningoɳa ohxaydikən» deyixti. Birak u əzi: — Mən dəl xu kixi bolimən! — dedi. **10** — Undaḳta kəzliring ḳandaḳ eqildi? — dəp soraxti ular. **11** U jawabən mundak dedi: — Əysa isimlik bir kixi [tükürükidin] lay ḳilip kəzlirimgə sürüp ḳoyuwidi, manga:

«Siloam kəlqikigə berip yuyuwətkin» degənidi. Mən berip yuyuwidim, kərələydioŋan boldum. **12** — U ḥazir kəyərdə? — dəp soraxti ular. — Bilməymən, — dedi u. **13** Halayiḳ ilgiri ḳarioçu boloŋan bu adəmni Pərisiylərning aldioça elip berixti **14** (əslidə Əysa lay ḳilip bu adəmning kəzlirini aqḳan kün dəl xabat küni idi). **15** Xuning bilən Pərisiylər ḳaytidin bu adəmdin ḳandaḳ kərələydioŋan boloŋinini soriwidi, u ularoça: — U kəzlirimgə lay [sürüp] ḳoydi, mən yuyuwidim wə mana, kərələydioŋan boldum! — dedi. **16** Xuning bilən Pərisiylərdin bəziliri: — U adəm Hudaning yenidin kəlgən əməs, qünki u xabat künini tutmaydu, — deyixti. Yənə bəziliri: — U gunaḥkar adəm bolsa, ḳandaḳlarqə bundaḳ məjizilik alamətlərni yaritalaytti? — deyixti. Buning bilən ularning arisida bəlünüx pəyda boldi. **17** Ular ḳarioçu adəmdin yənə: — U kəzliringni eqiptu, əmdi sən u tooŋruluḳ nemə dəysən? — dəp soraxti. U: — U bir pəyoŋəmbər ikən, — dedi. **18** Yəhudiylar kərələydioŋan ḳilinoŋan kixining ata-anisini tepip kəlmigüqə, burun uning ḳarioçu ikənlikigə wə ḥazir kərələydioŋan ḳilinoŋanlikioça ixənməytti. Xunga ular uning ata-anisini qaḳirtip, **19** ulardin: — Bu silərning ooḳlunglarmu? Tuoçma ḳarioçu, dəwatattinglar? Əmdi ḥazir ḳandaḳlarqə kərələydioŋan bolup ḳaldi? — dəp soraxti. **20** Ata-anisi ularoça: — Uning bizning ooḳlimiz ikənliki, xundaḳla tuoçuluxidinla ḳarioçu ikənlikini bilimiz; **21** lekin ḥazir ḳandaḳlarqə kərələydioŋan bolup ḳaloŋanlikini, kəzlirini kim aqḳanlikini bilməymiz. U qong adəm tursa, [buni] əzidin soranglar, u əzi dəp bərsun, — dəp jawab bərdi. **22** Ata-anisining xundaḳ deyixi Yəhudiylardin ḳorkḳanliki üqün idi; qünki Yəhudiylar kimdəkim Əysani Məsiḥ dəp etirap ḳilsa, u sinagog jamaitidin ḳooçlap qiḳirilsun dəp ḳarar ḳiloŋanidi. **23** Xu səwəbtin uning ata-anisi: «U qong adəm tursa, [buni] əzidin soranglar» degənidi. **24** Pərisiylər əslidə ḳarioçu boloŋan adəmni yənə qaḳirip uningoça: — Hudaoça xan-xərəp berip [ḳəsəm ḳil]! Biz bu adəmning gunaḥkar ikənlikini bilimiz, — deyixti. **25** U mundaḳ jawab bərdi: — U gunaḥkarmu, əməsmu, bilməymən. Biraḳ mən xu birla ixni bilimənki, ḳarioçu idim, ḥazir kərələydioŋan boldum. **26** Ular uningdin yənə bir ḳetim: — U seni ḳandaḳ ḳildi? Kəzliringni ḳandaḳ aqti? — dəp soraxti. **27** U jawabən: — Silərgə alliḳaqan eyttim, biraḳ ḳulaḳ salmidinglar. Silər nemə dəp ḳaytidin anglaxni halap ḳaldinglar? Silərmu uning muhlisliri bolay dəwatamsilər?! — dedi. **28** Buning bilən, ular uni ḳattiḳ tillap: — Sən ḫeliḳining muhlisi! Biz bolsaḳ Musa [pəyoŋəmbərning] muhlislirimiz. **29** Hudaning Musaoça səzligənlikini bilimiz; lekin bu nemining bolsa ḳəyərdin kəlgənlikinimu bilməymiz, — deyixti. **30** Ḫeliḳi adəm ularoça mundaḳ jawab ḳayturdi: — Ajayip ixḳu bu! Gərqə silər uning ḳəyərdin kəlgənlikini bilmigininglar bilən, u mening kəzlirimni aqti. **31** Biz bilimizki, Huda gunaḥkarlarning tiləklirini anglimaydu; biraḳ Əzigə ihlasmən bolup iradisigə əməl ḳiloçuqilarningkini anglaydu. **32** Dunya apiridə boloŋandin tartip, birərsining tuoçma ḳarioçuning kəzini aqḳanliḳini anglap bakḳan əməs. **(aiōn g165)** **33** Əgər bu adəm Hudadin kəlmigən bolsa, ḫeqnemə ḳilalmioçan bolatti. **34** Ular uni: — Sən tüptin gunaḥ iqidə tuoçuloçan turuḳluḳ, bizgə təlim bərməkqimusən? — deyixip, uni [sinagogtin] ḳooçlap qiḳiriwetixti. **35** Əysa ularning uni [sinagogtin] ḳooçlap qiḳaroçanliḳini anglap, uni izdəp tepip: Sən, Hudaning Ooḳioça etiḳad ḳilamsən? — dəp soridi. **36** U jawabən: — Təḳsir, u kim? Mən uningoça etiḳad ḳilay, — dedi. **37** — Sən ḥam uni kərdüng ḥam mana, ḥazir sən bilən səzlixiwatḳan dəl xuning əzi, — dedi Əysa uningoça. **38** Ḫeliḳi adəm: — I Rəb, etiḳad ḳiliman! — dəp, uningoça səjdə ḳildi. **39** — Mən korlarni kəridioŋan bolsun, kəridioŋanlarni kor bolsun dəp bu dunyaoça ḫeküm qiḳirixḳa kəldim, — dedi Əysa. **40** Uning yenidiki bəzi Pərisiylər bu səzlərni anglap uningdin: — Bizmu kormu? — dəp soraxti. **41** Əysa ularoça: — Kor boloŋan bolsanglar, gunaḥinglar bolmaytti; lekin silər ḥazir «kərüwatimiz» degininglar üqün silərgə gunaḥ ḫesabliniweridu, — dedi.

10 Bərḥaḳ, bərḥaḳ, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, ḳoy ḳotinioça ixiktin kirməy, baxḳa yərdin yamixip kirgən kixi ooçri wə ḳaraḳqidur. **2** Ixiktin kiridioŋan kixi bolsa ḳoylarning padiqisidur. **3** Ixik baḳar uningoça ixikni eqip beridu wə ḳoylar uning awazini anglap tonuydu; u əz ḳoylirining isimlirini bir-birləp qaḳirip ularni sirtḳa baxlap qiḳidu. **4** U ḳoylirining ḥəmmisini sirtḳa qiḳirip bolup, ularning aldida mangidu, ḳoylarmu uning kəynidin əgixip mengixidu; qünki ular uning awazini tonuydu. **5** Lekin ular yat adəmning kəynidin mangmaydu, bəlki uningdin ḳaqidu; qünki ular yatlarning awazini tonumaydu. **6** Əysa bu təmsilni ularoça səzləp bərgini bilən, lekin ular uning əzlirigə nemə dəwatḳanliḳini ḫeq qüxənmidi. **7** Xunga Əysa ularoça yənə mundaḳ dedi: — Bərḥaḳ, bərḥaḳ, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, ḳoylarning ixiki əzümdurmən. **8** Məndin ilgiri kəlgənlərning ḥəmmisi ooçri wə ḳaraḳqidur, lekin ḳoylar ularoça ḳulaḳ salmidi. **9** Ixik əzümdurmən. Mən arḳilik kirgini ḳutḳuzulidu ḥəm kirip-qiḳip, ot-qəplərni tepip yeyələydu. **10** Ooçri bolsa pəḳət ooçrilax, əltürüx wə buzux üqünla kelidu. Mən bolsam ularni ḥayatliḳḳa erixsun wə xu ḥayatliḳi mol bolsun dəp kəldim. **11** Yahxi padiqi əzümdurmən. Yahxi padiqi ḳoylar üqün əz jenini pida ḳilidu. **12** Lekin mədikar undaḳ ḳilmaydu. U bəlki nə ḳoylarning igisi nə padiqisi bolmioçaqḳa, bərining kəlginini kərsə, ḳoylarni taxlap ḳaqidu wə berə kelip ḳoylarni titip tiripirən ḳiliwetidu. **13** Əmdi mədikar bolsa pəḳət ḥaḳḳini dəp ixləp, ḳoylaroça kəngül bəlməy bədər ḳaqidu. **14** Yahxi padiqi əzümdurmən. Ata meni tonioçinidək mən atini tonuoçinimdək, mən əzümningkilərni tonuymən wə əzümningkilərmu meni tonuydu; ḳoylar üqün jenim pida. **16** Bu ḳotandin bolmioçan baxḳa ḳoylirimmu bar. Ularnimu elip baxlixim kerək wə ularmu awazimni anglaydu; xuning bilən bir pada bolidu, xundaḳla ularning bir padiqisi bolidu. **17** Ata meni xu səwəbtin səyiduki, mən jenimni ḳayturuwelixim üqün uni pida ḳilimən. **18** Jenimni ḫeqkim məndin alalmaydu, mən uni əz ihtiyarim bilən pida ḳilimən. Mən uni pida ḳilixḳa ḥoḳuḳluḳmən wə xundaḳla uni ḳayturuwelixḳimu ḥoḳuḳluḳmən; bu əmrni Atamdin tapxuruwaloçanmən. **19** Bu səzlər tüpəylidin Yəhudiylar arisida yənə bəlünüx pəyda boldi. **20** Ulardin kəp adəmlər: — Uningoça jin qaplixiptu, u jəylüwatidu, nemə üqün uning səzigə ḳulaḳ saloçudəksilər? — deyixti. **21** Yənə bəzilər bolsa: — Jin qaplaxḳan adəmning səzliri bundaḳ bolmaydu. Jin ḳandaḳmu ḳarioçularning kəzlirini aqalisun?! — deyixti. **22** Ḳix pəsli bolup, Yerusalemda «Ḳayta beoçixlax ḫeyti» ətküzülüwatatti. **23** Əysa ibadəthanidiki «Sulaymanning pexaywini»da aylinip yürətti. **24** Yəhudiylar uning ətrapioça olixiwelip: — Bizni ḳaqanoçiqə tit-tit ḳilip tutuḳluḳta ḳaldurmaḳqisən? Əgər Məsiḥ bolsang, bizgə oquḳini eyt, — deyixti. **25** Əysa mundaḳ jawab bərdi: — Mən silərgə eyttim, lekin ixənməysilər. Atamning nami bilən ḳiloçan əməlliriminng əzi manga guwaḥliḳ beridu. **26** Biraḳ mən silərgə eytḳinimdək, silər etiḳad ḳilmidinglar, qünki mening ḳoylirimdin əməssilər. **27** Mening ḳoylirim mening awazimni anglaydu, mən ularni tonuymən wə ular manga əgixidu. **28** Mən ularoça mənggülük ḥayat ata ḳilimən; ular əsla ḥalak bolmaydu. Ḫeqkim ularni ḳolumdin tartiwalalmaydu. **(aiōn g165, aiōnios g166)** **29** Ularni manga təḳdim ḳiloçan atam ḥəmmidin üstündur wə ḫeqkim ularni atamning ḳolidin tartiwalalmaydu. **30** Mən

wə Ata [əslidinla] birdurmiz. **31** Buning bilən Yəhudiylar yənə uni qalma-kesək kilixmakqi bolup, yərdin kollirioɣa tax elixti. **32** Əysaularoɣa: — Atamdin kəlgən nuroɣun yahxi əməllərni silərgə kərsəttim. Bu əməllərning kaysisi üqün meni qalma-kesək kilmakqisilər? — dedi. **33** — Seni yahxi bir əməl üqün əməs, bəlki kupurluk kiloɣining üqün qalma-kesək kilimiz. Qünki sən bir insan turukluk, əzüngni Huda kilip kərsətting! — dedi Yəhudiylar jawabən. **34** Əysa ularoɣa mundak jawab bərdi: — Silərgə təwə mukəddəs kanunda «Mən eyttim, silər ilahlarsilər» dəp pütülgən əməsmu? **35** Huda əz səz-kalamini yətküzgənlərni «ilahlar» dəp atioɣan yərdə (wə mukəddəs yazmilarda eytiloɣini hərgiz küqtin kalmaydu) **36** nemə üqün Ata Əzigə has-mukəddəs kilip paniy dunyaoɣa əwətkan zat «Mən Hudaning Ooɣlimən» desə, u tooɣruluk «kupurluk kilding!» dəysilər? **37** Əgər Atamning əməllirini kilmisam, manga ixənmənglar. **38** Birak kilsam, manga ixənmigən halətimu, əməllərning əzlirigə ixininglar. Buning bilən Atining məndə ikənlikini, meningmu Atida ikənlikimni hək dəp bilip etikad kilidioɣan bolisilər. **39** Buning bilən ular yənə uni tutmakqi boldi, birak u ularning kolliridin kutulup, u yərdin kətti. **40** Andin u yənə Iordan dəryasining u ketioɣa, yəni Yəhya [pəyoɣəmbər] dəslipidə adəmlərni qəmüldürgən jayoɣa berip, u yərdə turdi. **41** Nuroɣun kixilər uning yenioɣa kəldi. Ular: — Yəhya heq məjizilik alamət kərsətmigən, lekin uning bu adəm tooɣrisida barlik eytkanliri rast ikən! — deyixti. **42** Xuning bilən nuroɣunlioɣan kixilər bu yərdə uningoɣa etikad kildi.

11 Lazarus degən bir adəm kesəl bolup kaloɣanidi. U Məryəm wə hədisi Marta turoɣan, Bəyt-Aniya degən kənttə turatti **2** (bu Məryəm bolsa, Rəbgə huxbuy mayni sürkigən, putlirini əz qaqliri bilən ertip kurutkan heliki Məryəm idi; kesəl bolup yatkan Lazarus uning inisi idi). **3** Lazarusning hədiliri Əysaoɣa həwərqi əwətip: «I Rəb, mana sən səygən [dostung] kesəl bolup kaldi» dəp yətküzdi. **4** Lekin Əysa buni anglap: — Bu kesəldin əlüp kətməydu, bəlki bu arkilik Hudaning Ooɣli uluɣlinip, Hudaning xan-xəripi ayan kilinidu — dedi. **5** Əysa Marta, singlisi wə Lazarusni tolimu səyətti. **6** Xunga u Lazarusning kesəl ikənlikini anglioɣan bolsimu, əzi turuwatkan jayda yənə ikki kün turdi. **7** Andin keyin u muhlisliriɣa: — Yəhudiyəgə kayta barayli! — dedi. **8** Muhlisliri uningoɣa: — Ustaz, yekindila [u yərdiki] Yəhudiylar seni qalma-kesək kilmakqi boloɣan tursa, yənə u yərgə kayta baramsən? — deyixti. **9** Əysa mundak dedi: — Kündüzdə on ikki saət bar əməsmu? Kündüzi yol mangoɣan kixi putlaxmas, qünki u bu dunyaning yorukini kəridu. **10** Lekin keqisi yol mangoɣan kixi putlixar, qünki uningda yoruklux yoktur. **11** Bu səzlərni eytkandin keyin, u: — Dostimiz Lazarus uhlap kaldi; mən uni uykusidin oyoɣatkili barimən, — dəp koxup koydi. **12** Xunga muhlislar uningoɣa: — I Rəb, uhlioɣan bolsa, yahxi bolup kalidu, — dedi. **13** Halbuki, Əysa Lazarusning ölümi tooɣruluk eytkanidi, lekin ular u dəm elixtiki uykuni dəwatidu, dəp oylaxti. **14** Xunga Əysa ularoɣa oqukini eytip: — Lazarus əldi, — dedi. **15** — Birak silərni dəp, silərning etikad kilixinglar üqün, [uning kexida] bolmioɣanlikimoɣa huxalmən. Əmdi uning yenioɣa barayli, — dedi. **16** «Koxkezək» dəp atilidioɣan Tomas baxka muhlisdaxliriɣa: — Bizmu uning bilən billə barayli həm uning bilən billə əlayli, — dedi. **17** Əysa muhlisliri bilən Bəyt-Aniyaoɣa baroɣanda, Lazarusning yərlikkə koyuloɣinioɣa alliqaqan tət kün boloɣanliki uningoɣa məlum boldi. **18** Bəyt-Aniya Yerusalemoɣa yekin bolup, uningdin altə qakirimqə yiraklikta idi, **19** xuning bilən nuroɣun Yəhudiylar Marta bilən Məryəmgə inisi tooɣrisida təsəlli bərgili ularning yenioɣa kəlgənidi. **20** Marta əmdi Əysaning keliwatkinini anglapla, uning aldioɣa qikti. Lekin Məryəm bolsa əyidə olturup kaldi. **21** Marta əmdi Əysaoɣa: — I Rəb, bu yərdə boloɣan bolsang, inim əlmigən bolatti. **22** Helihəm Hudadin nemini tilisəng, Uning sanga xuni beridioɣanlikini bilimən, — dedi. **23** — Ining kayta tirilidu, — dedi Əysa. **24** Marta: — Ahirki künidə, yənə tirilix künidə uning jəzmən tirilidioɣanlikini bilimən, — dedi. **25** Əysa uningoɣa: — Tirilix wə hayatlik mən əzümdurmən; manga etikad kiloɣuqi kixi əlsimu, hayat bolidu; **26** wə hayat turup, manga etikad kiloɣuqi əbədil'əbəd əlməs; buningoɣa ixinəmsən? **(aiōn g165)** **27** U uningoɣa: — Ixinimən, i Rəb; sening dunyaoɣa kelixi mukərrər boloɣan Məsih, Hudaning Ooɣli ikənlikinggə ixinimən. **28** Buni dəp bolup, u berip singlisi Məryəmni astioɣina qakirip: — Ustaz kəldi, seni qakiriwatidu, — dedi. **29** Məryəm buni anglap, dərhal ornidin turup, uning aldioɣa bardi **30** (xu pəyttə Əysa tehi yezioɣa kirmigən bolup, Marta uning aldioɣa mengip, uqrixip kaloɣan yərdə idi). **31** Əmdi [Məryəmgə] təsəlli beriwatkan, əydə uning bilən olturoɣan Yəhudiylar uning aldirap kopup sirtka qikip kətkinini kərüp, uni kəbrigə berip xu yərdə yioɣa-zar kiloɣili kətti, dəp oylap, uning kəynidin mengixti. **32** Məryəm əmdi Əysa bar yərgə baroɣanda uni kərüp, ayioɣioɣa əzini etip: — I Rəb, bu yərdə boloɣan bolsang, inim əlmigən bolatti! — dedi. **33** Əysa Məryəmning yioɣa-zar kiloɣinini, xundakla uning bilən billə kəlgən Yəhudiy həlkning yioɣa-zar kilixkinini kərgəndə, roһida kattik pioɣan qekip, kəngli tolimu biaram boldi wə: **34** — Uni kəyərgə koydunglar? — dəp soridi. — I Rəb, kelip kərgin, — deyixti ular. **35** Əysa kəz yexi kildi. **36** Yəhudiy həlki: — Karanglar, u uni kanqilik səygən! — deyixti. **37** Wə ulardin bəziliri: — Karioɣuning kəzini aqkan bu kixi kesəl adəmni əlümdin saklap kalalmasmidi? — deyixti. **38** Əysa iqidə yənə kattik pioɣan qekip, kəbrining aldioɣa bardi. Kəbri bir oɣar idi; uning kirix aoɣzioɣa qong bir tax koyukluk idi. **39** Əysa: — Taxni eliwetinglar! — dedi. Əlgüqining hədisi Marta: — I Rəb, yərlikkə koyoɣili tət kün boldi, hazir u purap kətkəndu, — dedi. **40** Əysa uningoɣa: — Mən sanga: «Etikad kilsang, Hudaning xan-xəripini kərisən» degənidimoɣu! — dedi. **41** Buning bilən halayik taxni eliwətti. Əysa kəzlirini asmanoɣa tikip mundak dua kildi: — I Ata, tilikimni anglioɣining üqün sanga təxəkkür eytimən. **42** Tiləklirimni həmixə anglaydioɣanlikingni bilimən; lekin xundak bolsimu, ətrapimdiki muxu halayik sening meni əwətkənlikinggə ixənsun dəp, buni eytiwatimən! **43** Bu səzlərni kiloɣandin keyin, u yukiri awazda: — Lazarus, taxkirioɣa qik! — dəp towlidi. **44** Əlgüqi kol-putliri kepənləngən, engiki tengiloɣan halda taxkirioɣa qikti. Əysa ularoɣa: — Kepənni yexiwetip, uni azad kilinglar! — dedi. **45** Məryəmning yenioɣa pətə kilip kelip, uning əmillirini kərgən Yəhudiylar iqidin nuroɣunliri uningoɣa etikad kildi. **46** Lekin ularning iqidə bəziliri Pərisiylərning yenioɣa berip, Əysaning kiloɣan ixlirini məlum kilixti. **47** Xunga bax kahinlar wə Pərisiylər Yəhudiylarning kengəxmisini yioɣip: — Kandak kiliximiz kerək? Bu adəm nuroɣun məjizilik alamətlərni yaritiwatidu. **48** Uningoɣa xundak yol koyup beriwərsək, həmmə adəm uningoɣa etikad kilip ketidu. Xundak boloɣanda, Rimliklar kelip bu bizning jayimiz wə kowmimizni wəyran kiliwetidu! — deyixti. **49** Ularning iqidə biri, yəni xu yili bax kahin boloɣan Kayafa: — Silər heqnemini bilməydikənsilər! **50** Pütün həlkning halak boluxining ornioɣa, birla adəmning ular üqün ölüxining əwzəllikini qüxinip yətməydikənsilər, — dedi **51** (bu səzni u əzlükidin eytmioɣanidi; bəlki u xu yili bax kahin boloɣanliki üqün, Əysaning [Yəhudiy] həlki üqün, xundakla pakət u həlk üqünla əməs, bəlki Hudaning har yanoɣa tarkilip kətkən pərzəntlirining həmmisini bir kilip uyuxturux üqün əlidioɣanlikidin aldin bexarət berip xundak degənidi).

53 Xuning bilən ular məsliһətlixip, xu kündin baxlap Əysani
əltürüwetixni qəstlidi. **54** Xuning üqün Əysa əmdi Yəһudiylar
arisida axkara yürməytti, u u yərdin ayrilip qəlgə yekin
rayondiki Əfraim isimlik bir xəһirigə berip, muhlisliri bilən u
yərdə turdi. **55** Əmdi Yəһudiylarning «ətüp ketix һeyti»oŋa az
kaloŋanidi. Nuroŋun kixilər taһarətni ada kilix üqün, һeyttin
ilgiri yezilardin Yerusalemoŋa kelixti. **56** Xuning bilən billə
xu kixilər Əysani izdəxti. Ular ibadətһanida yioŋiloŋanda bir-
birigə: — Kandak oylawatisilər? U һeyt ətküzgili kəlməsmu? —
deyixti. **57** Bax kaһinlar bilən Pərisiylər bolsa uni tutux üqün,
һərkimning uning kəyərdilikini bilsə, məlum kilixi tooŋruluk
pərman qikaroŋanidi.

12 Ətüp ketix һeytidin altə kün ilgiri, Əysa əzi ölümdin
tirildürgən Lazarus turuwatkan jay — Bəyt-Aniyaoŋa
kəldi. **2** Xu wəjidin ular u yərdə uningoŋa ziyapət bərdi.
Marta meһmanlarni kütüwatatti; Lazarus bolsa Əysa bilən
һəmdastiһan boloŋanlarning biri idi. **3** Məryəm əmdi naһayiti
kimmət baһalik sap sumbul ətirdin bir kadak əkilip, Əysaning
putlirioŋa kuydi andin qaqliri bilən putlirini ertip kurutti.
Ətirning hux purik eyni bir aldi. **4** Lekin uning muhlisliridin
biri, yəni uningoŋa pat arida satkunluk kiloŋuqi, Simonning
ooŋli Yəһuda Ixkariyot: **5** — Nemixka bu [kimmət baһalik]
ətir kəmbəoŋəllərgə sədikə kilip berilixkə üq yüz dinaroŋa
setilmidi? — dedi **6** (u bu səzni kəmbəoŋəllərning oŋemini
yegənliki üqün əməs, bəlki ooŋri boloŋanlik üqün degənidi;
qünki u [muhlislarning ortak] һəmyanini sakliоŋuqi bolup, daim
uningoŋa selinoŋinidin ooŋriliwalatti). **7** Əmdi Əysa: — Ayalni
əz ihtiyarioŋa koyoŋin! Qünki u buni mening dəpnə künüm
üqün təyyarlik kilip sakliоŋandur; **8** qünki kəmbəoŋəllər һəmixə
silər bilən billə bolidu, lekin mən һəmixə silər bilən billə
bolmaymən, — dedi. **9** Zor bir top Yəһudiylar uning xu yərdə
ikənlikidin һəwər tepip, xu yərgə kəldi. Ularning kelixi yaloŋuz
Əysani dəpla əməs, yənə u ölümdin tirildürgən Lazarusnimu
kərüx üqün idi. **10** Lekin bax kaһinlar bolsa Lazarusnimu
əltürüxni məsliһətləxkənidi; **11** Qünki uning səwəbidin nuroŋun
Yəһudiylar əzliridin qekinip Əysaoŋa etikad kiliwatatti. **12**
Ətisi, «[ətüp ketix] һeyti»ni ətküzüxkə kəlgən zor bir top
halayik Əysaning Yerusalemoŋa keliwatkanlikini anglap, **13**
kollirioŋa horma xahlirini tutuxkan һalda uni karxi aloŋili qikixti
wə: «Təxəkkür-һosanna! Pərwərdigarning namida kəlgüqi,
Israilning padixaһioŋa mubarək boloŋay!» dəp warkiraxti. **14**
Əysa bir təһəyni tepip, uningoŋa mindi; huddi [mukəddəs
yazmilarda] mundak pütülgəndək: — **15** «Korkma, i Zion kizi!
Mana, Padixaһing exək təһiyigə minip keliwatidu!». **16** Əyni
qaoŋda uning muhlisliri bu ixlarni qüxənməytti, lekin Əysa xan-
xərəptə uluoŋlanoŋandin keyin, bu səzlərning uning tooŋruluk
pütülgənlikini, xundakla bu ixlarning dərwəkə uningda xundak
yüz bərgənlikini esigə kəltürdi. **17** Əmdi u Lazarusni kəbridin
qakirip tirildürgən qaoŋda uning bilən billə boloŋan halayik
bolsa, bu ixka guwaһlik beriwatatti. **18** Əysa yaratkan bu
məjizilik alamətnimu angliоŋaqka, uni karxi elixka xu bir top
adəmlər qikixkanidi. **19** Pərisiylər bolsa bir-birigə: — Karanglar,
[barlik] kiloŋininglar bikar kətti! Mana əmdi pütkül jaһan
uningoŋa əgəxməktə! — deyixti. **20** Ətüp ketix һeytida ibadət
kiloŋili kəlgənlər arisida birnəqqə greklarmu bar idi. **21** Bular
əmdi Galiliyəning Bəyt-Saida yezisidin boloŋan Filipning yenioŋa
kelip: — Əpəndim, biz Əysa bilən kərüxsək, — dəp tələp kilixti.
22 Filip berip buni Andriyaska eytti. Andin Andriyas wə Filip
ikkisi Əysaoŋa məlum kildi. **23** Lekin Əysa ularoŋa jawabən
mundak dedi: — «Insan'ooŋlining xan-xərəptə uluoŋlinidioŋan
wakit-saiti yetip kəldi. **24** Bərһək, bərһək, mən silərgə xuni
eytip koyayki, buoŋday deni tuprak iqigə qüxüp əlmigüqə, əzi
yənila yaloŋuz kalidu; lekin əlsə, mol һosul beridu. **25** Kimdəkim
əz һayatini ayisa uningdin məһrum bolidu; lekin bu dunyada əz
һayatidin nəprətlənsə, uni mənggülük һayatlikka sakliyalaydu.
(aiōnios g166) **26** Kimdəkim hizmitimdə boluxni halisa, manga
əgaxsun. Mən kəyərdə bolsam, mening hizmətqimmu xu yərdə
bolidu. Kemdəkim mening hizmitimdə bolsa, Ata uningoŋa
izzət kilidu. **27** Һazir jenim kattik azabliniwatidu. Mən
nemə deyixim kerək? «Ata, meni bu saəttin kutkuzoŋin!»
dəymu? Lekin mən dəl muxu wakit-saət üqün kəldim. **28**
Ata, namingoŋa xan-xərəp kəltürgin!». Xuan, asmandin bir
awaz anglinip: — Uningoŋa xan-xərəp kəltürdüm wə yənə
uningoŋa xan-xərəp kəltürimən!» — deyildi. **29** Buni angliоŋan
xu yərdə turoŋan halayik: — Һawa güldürlidi, — deyixti. Yənə
bəzilər bolsa: — Bir pərixtə uningoŋa gəp kildi, — deyixti. **30**
Əysa bolsa jawabən: — Bu awaz meni dəp əməs, silərni dəp
qüxti. **31** Əmdi dunyaning üstigə һəküm qikirilix wakti kəldi;
һazir bu dunyaning һəkümdarining taxkirioŋa koŋlinix wakti
kəldi. **32** Wə mən bolsam, yərning üstidin kətürülginimdə,
pütkül insanlarni əzümgə jəlp kilip tartimən, — dedi **33**
(uning buni degini əzining kandak ölüm bilən əlidioŋanlikini
kərsətkini idi). **34** Halayik buningoŋa jawabən uningdin: — Biz
mukəddəs kanundin Məsiһning əbədqiqə kalidioŋinini angliоŋan;
sən kandakqigə «Insan'ooŋli kətürülüxi kerək» dəysən?! Bu
kandakmu «Insan'ooŋli» bolsun? — dəp soridi. **(aiōn g165)** **35**
Xunga Əysa ularoŋa: — Nurning aranglarda bolidioŋan wakti
uzun bolmaydu. Xunga karangoŋulukning silərni besiwalmasliki
üqün, nur bar wakitda [uningda] menginglar; karangoŋulukta
mangoŋan kixi əzining kəyərgə ketiwatkanlikini bilməydu. **36**
Nur aranglarda bar wakitta, uningoŋa ixininglar; buning bilən
nurning pərzəntliri bolisilər, — dedi. Əysa bu səzlərni kiloŋandin
keyin, ulardin ayrilip yoxurunuwaldi. **37** Gərqə u ularning
kəz aldida xunqə tolaməjizilik alamət kərsətkən bolsimu,
ular tehi uningoŋa etikad kilmidi. **38** Xuning bilən Yəxaya
pəyoŋəmbərning yazmisida aldin'ala kərsitilgən bexarət dəl
əməlgə axurdi: «I Pərwərdigar, bizning yətküzgən һəwirimizgə
kimmu ixəngən? Һəm «Pərwərdigarning biliki» Boloŋuqi
kimgimu ayan kilinoŋan?» **39** Halayikning etikad kilmioŋinining
səwəbi dəl xuki (huddi Yəxaya pəyoŋəmbər yənə aldin'ala
eytkandək): «[Pərwərdigar] ularning kəzlirini kor, Kəlbini tax
kildi; Məksət, ularning kəzlirining kərüp, Kəlbining qüxinip,
[Gunaһliridin] yenixining aldini elix üqündur; Bolmisa, Mən
ularni sakaytkan bolattim, — [dəydu Pərwərdigar]». **41** Bu
səzlərni Yəxaya [pəyoŋəmbər] [Məsiһning] xan-xəripini kərüp
uningoŋa karita aldin'ala səz kiloŋinida eytkanidi. **42** Wəһalənki,
gərqə һətta Yəһudiy akşakalliridinmu nuroŋunlioŋan adəmlər
uningoŋa etikad kiloŋan bolsimu, ular Pərisiylər wəjidin korkup,
əzlirining sinagogtin koŋlap kikiriwetilməsliki üqün uni etirap
kilmidi. **43** Buning səwəbi, ular insanlardin kelidioŋan izzət-
xəһrətni Hudadin kelidioŋan izzət-xəһrəttin yahxi kerətti.
44 Birak Əysa yukiri awaz bilən mundak dedi: — Manga
etikad kiloŋuqi mangila əməs, bəlki meni Əwətküqigə etikad
kiloŋuqidur. **45** Kimki meni kərgüqi bolsa, meni Əwətküqini
kərgüqi bolidu. **46** Mən manga etikad kiloŋuqilar karangoŋulukta
kalmisun dəp, nur süpitidə dunyaoŋa kəldim. **47** Birsi səzlirimni
anglap, ularni tutmisa, uni sorakka tartmaymən; qünki mən
dunyadikilərni sorakka tartkili əməs, bəlki dunyadikilərni
kutkuzoŋili kəldim. **48** Birak meni qətkə kakkuqini, xundakla
səzlirimni kobul kilmioŋanni bolsa, uni sorakka tartkuqi birsi
bar. U bolsimu, mən eytkan səz-kalamimdur. U ahirki küni uni
sorakka tartidu. **49** Qünki mən əzlükümdin səzliginim yok,

bəlki meni əwətkən Ata mening nemini deyixim wə ḳandaḳ sözlixim kerəklikigə əmr bərgən. **50** Uning əmrining mənggülük ḥayatliḳ ikənlikini bilimən. Xunga nemini sözlisəm, Ata manga buyruoḳinidək sözləymən. **(aiōnios g166)**

13 Ötüp ketix ḥeytidin ilgiri, Əysa bu dunyadin ayrilip, Atining yenioḳa baridioḳan waḳit-saətning yetip kəlgənlikini bildi wə xuning üqün bu dunyadiki əz adəmlirigə kərsitip kəlgən meḥir-muḥəbbitini ahiroḳiqə toluḳ kərsitip turdi. **2** Əmdi kəqlik tamaḳ yeyiliwatḳanidi; Iblis alliburun Simonning ooḳli Yəḥuda Ixḳariyotning köngligə Əysaoḳa satḳunluḳ ḳilix wəswəsisini saloḳanidi. **3** Əysa Atining ḥər ixni uning ḳolioḳa tapxuroḳinini, wə əzining Hudaning yenidin kelip, Hudaning yenioḳa ḳaytidioḳanliḳini bilgəḳkə, **4** dastihandin turup, ton-könglikini yexip, bir lənggə bilən belini baoḳlidi. **5** Andin jawuroḳa su ḳuyup, muhlislarning putlirini yuyuxḳa wə beligə baoḳlioḳan lənggə bilən sürtüp ḳurutuxḳa baxlidi. **6** Nəwət Simon Petruska kəlgəndə, Petrus uningoḳa: — I Rəb, putumni sən yusang ḳandaḳ boloḳini?! — dedi. **7** Əysa uningoḳa: — Nemə ḳiliwatḳinimni ḥazir bilməysən, lekin keyin bilisən, — dedi. **8** Petrus: — Sən mening putumni yusang ḥərgiz bolmaydu! — dedi. Əysa uningoḳa jawabən: — Seni yumisam, mening bilən təng nesiwəng bolmaydu, — dedi. **(aiōn g165)** **9** Simon Petrus: — I Rəb, undaḳta pəḳət putlirimnila əməs, ḳollirimnimu, beximnimu yuoḳaysən! — dedi. **10** Əysa uningoḳa: — Bədini yuyulup, tamamən pakiz boloḳan adəm pəḳət putlirini yusila ḳayta yuyunuxining ḥajiti bolmaydu. Silər pakiz, lekin ḥəmminglar əməs, — dedi **11** (qünki u əzini kimning tutup beridioḳanliḳini bilətti; xuning üqün u «Ḥəmminglarla pakiz əməs» degənidi). **12** Xuning bilən u ularning putlirini yuyup boloḳandin keyin, ton-könglikini kiyip, yənə dastihanoḳa olturup ularoḳa mundaḳ dedi: — Silərgə nemə ḳiloḳinimni uḳtunglarmu? **13** Silər meni «Ustaz» wə «Rəb» dəysilər wə rast eytisilər, mən xundaḳturmən. **14** Əgər mən Rəb wə ustazinglar turuḳluḳ, putliringlarni yuoḳanikənmən, silərmu bir-biringlarning putlirini yuyuxunglar kerək. **15** Mən silərgə ḳiloḳandək silərningmu ḥəm xundaḳ ḳilixinglar üqün bu ülgini ḳaldurdum. **16** Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, ḳul hojayinidin üstün turmaydu, əlqimu əzini əwətküqidin üstün turmaydu. **17** Bu ixlarni bilgənikənsilər, xundaḳ ḳilsanglar bəhtliksilər! **18** Mən bularni ḥəmminglaroḳa ḳaritip eytmidim. Mən talliоḳanlirimni bilimən, lekin [muḳəddəs yazmilarda] aldin pütülgən: «Mən bilən ḥəmdastihan bolup nenimni yegənmu manga put atti!» degən bu səz əməlgə axurulmay ḳalmaydu. **19** Mən bu ix yüz berixtin awwal uni silərgə eytip ḳoyayki, u ixlar yüz bərgəndə mening «Bar Boloḳuqi» ikənlikimgə ixinisilər. **20** Bərḥək, bərḥək, silərgə xuni eytip ḳoyayki, kimki mən əwətkən ḥərḳandaḳ birsini ḳobul ḳiloḳan bolsa, meni ḳobul ḳiloḳan bolidu; wə meni ḳobul ḳiloḳuqilar meni Əwətküqini ḳobul ḳiloḳan bolidu. **21** Əysa bu səzlərni eytḳandin keyin, roḥta ḳattiḳ pioḳan qekip, mundaḳ guwaḥliḳ bərdi: — Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, aranglarda birəylən manga satḳunluḳ ḳilidu! **22** Muhlislar kimni dəwatḳanliḳini bilələməy, bir-birigə ḳaraxti. **23** Əmdi dastihanda muhlisliridin biri Əysaning məydisigə yəlinip yatḳanidi; u bolsa «Əysa səyidioḳan muhlis» idi. **24** Simon Petrus uningdin [Əysaning] kimni dəwatḳinini sorap beḳixini ixarət ḳildi. **25** Xuning bilən u Əysaning məydisigə yəlinip turup uningdin: — I Rəb, u kimdur? — dəp soridi. **26** Əysa jawab berip: — Bu bir qixləm nanni axḳa təgürüp kimgə sunsam, xudur, — dedi. Xuning bilən u bir qixləm nanni [axḳa] təgürüp, Simonning ooḳli Yəḥuda Ixḳariyotḳa sundi. **27** Yəḥuda nanni eliwidi, Xəytan uning iqigə kirdi. — Ḳilidioḳiningni qapsan ḳil, — dedi Əysa uningoḳa. **28** (Əmdi dastihanda olturoḳanlarning ḥeqḳaysisi uning [Yəḥudaoḳa] bu sözlərni nemə üqün deginini bilmidi. **29** Yəḥuda ularning ortaḳ ḥəmyanini tutḳini üqün, bəzilər Əysa uningoḳa: «Bizgə kerəklik ḥeytliḳ nərsilərni elip kəl» yaki «Kəmbəoḳəllərgə birər nərsə bər» dəwatsa kerək, dəp oylaxti). **30** Yəḥuda bu bir qixləm nanni elipla taxḳirioḳa qiḳip kətti (bu qaoḳ keqə idi). **31** Yəḥuda taxḳirioḳa qiḳip kətkəndin keyin, Əysa mundaḳ dedi: — Əmdi Insan'ooḳli uloḳlinidioḳan waḳit-saət yetip kəldi wə Huda u arḳiliḳ uloḳlinidu. **32** Wə əgər Huda uningda uloḳlansa, Hudamu Əzidə uni uloḳlaydu, xundaḳla dərḥal uni uloḳlaydu. **33** Balilirim, silər bilən billə bolidioḳan yənə azoḳina waḳtim ḳaldi. Silər meni izdəysilər, lekin mening Yəḥudiylaroḳa: «Mən baridioḳan yərgə silər baralmaysilər» dəp eytḳinimdək, buni silərgimu eytimən. **34** Silərgə yengi bir əmr tapxurimənki, «bir-biringlarni səyünglar». Silərni səyginimdək, silərmu bir-biringlarni səyünglar. **35** Aranglarda bir-biringlaroḳa meḥir-muḥəbbitinglar bolsa, ḥəmmə adəm silərning mening muhlislirim ikənlikinglarni bilidu. **36** Simon Petrus uningdin: — I Rəb, ḳəyərgə barisən? — dəp soridi. Əysa jawabən: — Mən ketidioḳan yərgə ḥazirqə əgixip baralmaysən, lekin keyin manga əgixip barisən, — dedi. **37** Petrus uningoḳa: — I Rəb, nemə üqün ḥazir sening ḳəyningdin əgixip baralaymən? Sən üqün jenimni pida ḳilay! — dedi. **38** Əysa jawabən mundaḳ dedi: — Mən üqün rasttinla jeningni pida ḳilamsən? Bərḥək, bərḥək, sanga eytip ḳoyayki, horaz qilliоḳuqə, sən məndin üq ḳetim tanisən!

14 Könglünglarni parakəndə ḳilmanglar! Hudaoḳa ixinisilər, mangimu ixininglar. **2** Atamning əyidə nuroḳun makanlar bar. Bolmioḳan bolsa, buni silərgə eytḳan bolattim; qünki mən ḥərbiringlaroḳa orun təyyarlax üqün xu yərgə ketip barimən. **3** Mən silərgə orun təyyarlioḳili baridioḳanikənmən, qoḳum ḳaytip kelip, silərni əzümgə alimən; xuning bilən, mən ḳəyərdə bolsam, silərmu xu yərdə bolisilər. **4** Silər mening ḳəyərgə ketidioḳanliḳimni wə u yərgə baridioḳan yolni bilisilər. **5** Tomas uningoḳa: — I Rəb, sening ḳəyərgə ketidioḳanliḳingni bilməymiz. Xundaḳ ikən, yolni ḳandaḳ bilimiz? — dedi. **6** Əysa uningoḳa: — Yol, ḥəḳiḳət wə ḥayatliḳ özümdurmən. Meningsiz ḥeqkim Atining yenioḳa baralmaydu. **7** Əgər meni tonuoḳan bolsanglar, Atamnimu tonuoḳan bolattinglar. Ḥazirdin baxlap uni tonudunglar ḥəm uni kərdünglar, — dedi. **8** — I Rəb, Atini bizgə kərsitip ḳoysangla, xu kupayə, — dedi Filip. **9** Əysa uningoḳa mundaḳ dedi: — «I Filip, silər bilən birgə boloḳinimoḳa xunqə waḳit boldi, meni tehiqə tonumidingmu? Meni kərgən kixi Atini kərgən bolidu. Xundaḳ turuḳluḳ, sən nemixḳa yənə: «Bizgə Atini kərsətḳəysən» dəysən? **10** Mən Atida, Ata məndə ikənlikigə ixənməmsən? Silərgə eytḳan sözlirimni əzlükümdin eytḳinim yoḳ; bəlki məndə turuwatḳan Ata Əz əməllirini ḳiliwatidu. **11** Mening Atida boloḳanliḳimoḳa, Atining məndə boloḳanliḳioḳa ixininglar. Yaki ḥeqbolmioḳanda, mening ḳiloḳan əməllirimdin manga ixininglar. **12** Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip ḳoyayki, manga ixəngən kixi mening ḳiliwatḳan əməllirimni ḳilalaydu; wə bulardinmu tehimu uluoḳ əməllərni ḳilidu, qünki mən Atining yenioḳa [ḳaytip] ketimən. **13** Wə Atining Ooḳulda uluoḳlinixi üqün, ḥarnemini mening namim bilən tilisənglar, xularni ijabət ḳilimən. **14** Mening namim bilən ḥərḳandaḳ nərsini tilisənglar, mən silərgə xuni ijabət ḳilimən». **15** — «Meni səysənglar, əmrlirimgə əməl ḳilisilər. **16** Mənmu Atidin tiləymən wə U silərgə baxḳa bir Yardəmqi ata ḳilidu. U silər bilən əbədgiqə birgə bolidu. **(aiōn g165)** **17** U bolsimu Ḥəḳiḳətning Roḥidur. Uni bu dunyadikilər ḳobul

қилалмайду, қүнки Уни нә көрмәйду, нә тонумайду. Бирақ силәр Уни тонуйсиләр, қүнки У силәр билән биллә турувatidu һәм силәрдә макан қилиду. **18** Мән силәрни йетим қалдурмаймән, йенинглароға йәнә қайтип келимән. **19** Азоғина вақittин кейин, бу дунйа мени көрмәйду, лекин силәр көрүсилар. Мән һаят болоғанлиқим үқүн, силәрму һаят болисилар. **20** Ху күндә мening Атамда болоғанлиқим, силәрning мәндә болоғанлиқinglар wә мәнму һәм силәрдә болоғанлиқimni билисилар. **21** Ким әмрлиримгә игә болуп уларни тутса, мени сөйгүқи ху болиду. Мени сөйгүқini Атammu сөйиду, мәнму уни сөйимән wә өзүмни уningоға аян қилимән». **22** Йәһуда (Йәһуда Исқariyот әмәс) уningдин: — I Рәb, сән өзүңни бу дунйадикilәргә аян қилмай, бизгila аян қilixing қандақ ix? — дәп соридi. **23** Әysa уningоға jawабән мундақ dedi: — «Birkim meni сөйсә, сөзümni tutidu; Атammu uni сөйidu wә [Атam] билән ikkimiz uning yenioға berip, uning билән биллә макан қilimiz. **24** Meni сөймәйдioған kixi сөзlirimni tutmaydu; wә силәр anglawatқan bu сөz bolsa mening әmәs, бәлки meni әwәtкән Atiningkidur. **25** Мән силәр билән биллә boluwatқan qeоғimda, bularni силәргә eyttim. **26** Lekin Ata mening namim билән әwәtidioған Yardәmqi, yәni Muқәddәs Roһ силәргә һәммini өgitidu һәм mening силәргә eytқan һәммә сөзlirimni esinglaroға кәltüridu. **27** Силәргә hatirjәmlik қaldurimән, өz hatirjәmlikimni силәргә berimән; mening силәргә bөrginim bu dunyadikilәrning bөrginidәk әmәstur. Көnglүnglarni parakәndә қilmanglar wә jür'әtsiz bolmanglar. **28** Силәр mening: «Мән [силәрдin] ayrilip ketimән, keyin yeninglaroға yәnә қaytip kelimән» deginimni anglidinglar. Meni сөйgән bolsanglar, Atining yenioға ketidioғanliқim үқүn hursәn bolattinglar. Қünki Ata мәндin uluoдur. **29** Силәrning bu ixlar yүz bөrginidә ixinixinglar үқүn bu [ixlar] yүz berixtin awwal силәргә eyttim. **30** Mundin keyin силәр билән көp сөzlәxmәymән; қünki bu dunyaning һәкүmdari kelix aldida turidu wә мәndin kirgүdәk һeq yoquқ tapalmaydu. **31** Lekin bu dunyaning adәmlirining mening Atini сөyidioғanliқimni bilixi үқүn Ata manga nemә әmr қilоған bolsa, мән dәl xuni әmәlgә axurimән. Turunglar, bu jaydin ketәyli».

15 — «Һәқiқiy үzүm teli» өzүmdurmән, Atam bolsa baoғwәndur. **2** Baoғwәn мәndiki mewә bөrmәydioған һәrbir xahni kesip taxlaydu. Mewә bөrgәnlirini bolsa tehimu көp mewә bөrsun dәp, pak қilip putap turidu. **3** Әmdi силәр мән силәргә yәtkүzgән сөzүm arқiliқ alliburun pak boldunglar. **4** Силәр мәндә izqil turunglar, мәnmu силәрdә izqil turimән. Xah talda turmay, өzi mewә berәlmәydioғinidәk, силәrmu мәndә izqil turmisanglar, mewә berәlmәysilәr. **5** «Үzүm teli» өzүmdurmән, силәр bolsanglar xahliridursilәr. Kim мәndә izqil tursa, мәnmu xundaқla uningda turoғinimda, u көp mewә beridu. Қünki mәnsiz һeqnemini қilalmaysilәr. **6** Birsi мәndә turmisa, u [kerәksiz] xahtәk taxlinip, қurup ketidu. Bundaқ xahlar yioғip kelinip otқa taxlinidu. **7** Силәр мәndә izqil tursanglar wә сөzlirim силәрdә izqil tursa, nemini tәlәp қilsanglar, силәргә xu ijabәt bolidu. **8** Силәrning көp mewi berixinglar, xundaқla mening muhlislirim ikәnlikinglarni ispatlixinglar билән xan-xәrәp Atamoға кәltürүlidu. **9** Atam meni сөyginidәk, мәnmu силәrni сөydүm; mening meһir-muһәbbitimdә izqil turunglar. **10** Әgәr әmrlirimni tutsanglar, huddi мән Atamning әmrlirini tutқan wә һәmixә uning meһir-muһәbbitidә turoғinimdәk, силәrmu һәmixә mening meһir-muһәbbitimdә turisilәr. **11** Mening huxalliқim силәрdә bolsun wә xuningdәk huxalliқinglar tolup taxsun dәp, мән bularni силәргә eyttim. **12** Mening әmrim xuki, мән силәrni сөyginimdәk, силәrmu bir-biringlarni сөyүnglar. **13** Insanlarning өz dostliri үqүn jenini pida қilixtin qongқur meһir-muһәbbiti yoқtur. **14** Силәргә buyruoған әmrlirimni ada қilsanglar, mening dostlirim bolisilәr. **15** Әmdi mundin keyin мән силәrni «қul» dәp atimaymән. Қünki қul hojayinining nemә қiliwatқinini bilmәydu. Uning ornioға силәrni «dost» dәp atidim, қünki Atamdin anglioғanlirimning һәmmisini силәргә yәtkүzdүm. **16** Силәr meni tallioғiningлar yoқ, әksiqә мән силәrni tallidim wә силәrni berip mewә bөrsun һәmdә mewiliringlar daim saқlansun, mening namim билән Atidin nemә tilisәnglar, u силәргә bөrsun dәp силәrni tiklidim. **17** Силәргә xuni әmr қilimәnki, bir-biringlarni сөyүnglar. **18** Bu dunyadikilәr силәrdin nәprәtlәnsә, силәrdin awwal mәndin nәprәtlәngәnlikini bilinglar. **19** Силәrmu bu dunyadikilәrdin boloғan bolsanglar, bu dunyadikilәr силәrni өzimizningki dәp, сөygән bolatti. Бирақ силәr bu dunyadin bolmioғaqқa, бәлки мән силәrni bu dunyadin ayrip tallioғanliқim үқүn, әmdi bu dunyadikilәr силәrdin nәprәtlinidu. **20** Мән силәргә eytқan sөzni esinglarda tutunglar: «Қul hojayinidin үstүn turmaydu». Ular manga ziyankәxlik қiloған bolsa, силәrgimu ziyankәxlik қilidu. Mening сөzүmni tutқan bolsa, ular силәrningkinimu tutidu. **21** Бирақ mening namim tüpәylidin ular силәrgimu xu ixlarning һәmmisini қilidu, қünki ular meni Әwәtküqini tonumaydu. **22** Әgәr мән kelip ularoға сөz қilmioған bolsam, ularda gunaһ yoқ dәp һesablinatti. Lekin һazir gunaһi үqүn ularning һeq baһanisi yoқtur. **23** Kimdәkim мәndin nәprәtlәnsә Atamdinmu nәprәtlәngәn bolidu. **24** Мән ularning arisida baxқa һeqkim қilip baқmioған әmәllәrni қilmioған bolsam, ularda gunaһ yoқ dәp һesablinatti. Lekin ular һazir [әmәllirimni] kөrgәn turuқluқ, yәnila һәm мәndin һәm Atamdin nәprәtlәndi. **25** Lekin bu ixlar ularoға tәwә boloған Tәwrat қanunida: «Һeqқandaқ sәwәbsizla мәndin nәprәtlәndi» dәp pütүlgән сөz әmәlgә axuruluxi үqүn xundaқ yüz bәrdi. **26** Lekin мән силәргә Atining yenidin әwәtidioған Yardәmqi, yәni Atining yenidin qiққuqi Һәқiқәtning Roһi kәlgәndә, U manga guwaһliқ beridu. **27** Силәrmu manga guwaһliқ berisilәr, қünki силәr baxtin tartip мән билән биллә boldunglar.

16 Силәrning putlixip kәtmәslikinglar үqүn bularni силәргә eyttim. **2** Ular силәrni sinagoglarning jamaәtliridin қoоғlap qiқiriwetidu; һәmdә xundaқ bir waқit-saәt keliduki, силәrni өltürgүqi өzini Hudaoға hizmәt қiliwatimән, dәp һesablaydu. **3** Ular bularni ya Atini, ya meni tonumioғanliқi үqүn қilidu. **4** Lekin мән bu ixlarni силәргә eyttimki, waқit-saiti kәlgәndә, мән xundaқ aldin'ala eytқinimni esinglaroға кәltürәlәysilәr. **5** — Мән baxta bularni силәргә eytmidim, қünki мән силәr билән биллә idim. Lekin әmdi meni әwәtküqining yenioға қaytip ketimән. Xundaқ turuқluқ, aranglardin һeqkim мәndin: «Nәgә ketisәn?» dәp sorimaywatidu. **6** Әksiqә, силәргә bularni eytқinim үqүn, қәlbinglar қayoғuoға qөmüp kәtti. **7** Әmma мән силәргә һәқiқәtni eytip қoyayki, mening ketixim силәргә paydiliқtur. Қünki әgәr kәtmisәm, Yardәmqi силәргә kәlmәydu. Әmma kәtsәm, Uni силәргә әwәtimән. **8** U kәlgәndә, bu dunyadikilәrgә gunaһ tooғrisida, һәққaniylиқ tooғrisida wә ahirәt soriқi tooғrisida һәқiқәtni bilgүzidu. **9** U ularni gunaһ tooғrisida bilgүzidu, қünki ular manga etiқad қilmidi. **10** Ularni һәққaniylиқ tooғrisida [bilgүzidu], қünki Atamning yenioға қaytip barimән wә силәр meni yәnә kөrәlmәysilәr. **11** Ularni ahirәt soriқi tooғrisida [bilgүzidu], қünki bu dunyaning һәkümdari үstigә һәküm qiқirildi. **12** Силәргә eytidioған yәnә көp сөzlirim bar idi; lekin силәр ularni һazirqa kөtürәlmәysilәr. **13** Lekin U, yәni Һәқiқәtning Roһi kәlgәndә, U силәrni barliқ һәқiқәtkә baxlap baridu. Қünki U өzlүkidin сөzlimәydu, бәлки nemini anglioған bolsa, xuni сөzlәydu wә kәlgүsidә bolidioған ixlardin

silərgə həwər beridu. **14** U meni uluoʟaydu; qünki U məndə bar boloʟanni tapxuruwelip, silərgə jakarlaydu. **15** Atida bar boloʟanning ḥəmmisi ḥəm meningkidur; mana xuning üqün mən: «U məndə bar boloʟanni tapxuruwelip, silərgə jakarlaydu» dəp eyttim. **16** Az wakittin keyin, meni kərməysilər; wə yənə bir'az wakit ətkəndin keyin, meni kayta kərisilər, qünki mən Atamning yenioʟa ketimən». **17** Xunga muhlislarning bəziliri bir-birigə: — Bizlərgə: — «Az wakittin keyin, meni kərməysilər; yənə bir'az wakit ətkəndin keyin, meni kayta kərisilər» wə yənə «Qünki mən Atamning yenioʟa ketimən» degini nemə deginidu? **18** «Az wakittin keyin» degən səzining mənisi nemə? Uning nemilərni dəwatkanlirini bilmiduk, — deyixidu. **19** Əysa ularning əzidin nemini sorimakqi boloʟinini bilip ularoʟa mundak dedi: — «Mening «Az wakittin keyin, meni kərməysilər; yənə bir'az wakit ətkəndin keyin, meni kərisilər» deginimning mənisini bir-biringlardin sorawatamsilər? **20** Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip koyayki, silər yioʟazar kətürüsilər, lekin bu dunyadikilər huxal boluxup ketidu; silər kayoʟurisilər, lekin kayoʟuliringlar xadlikka aylinidu. **21** Ayal kixi tuoʟutta azablinidu, qünki uning wakit-saiti yetip kəlgən; lekin bowiki tuoʟulup boloʟandin keyin, bir pərzəntning dunyaoʟa kəlgənlikining xadliki bilən tartkan azabini untup ketidu. **22** Xuningoʟa ohxax, silərmu ḥazir azabliniwatisilər, lekin mən silər bilən kayta kərüximən, kəlbinglar xadlinidu wə xadlikinglarni ḥeqkim silərdin tartiwalalmaydu. **23** Xu kündə silər məndin ḥeqnərsə sorimaysilər. Bərḥək, bərḥək, mən silərgə xuni eytip koyayki, mening namim bilən Atidin nemini tilisənglar, u xuni silərgə beridu. **24** Ḥaziroʟiqə mening namim bilən ḥeqnemə tilimidinglar. Əmdi tilənglar, erixisilər, buning bilən xadlikinglar tolup taxidu! **25** Silərgə bularni təmsillər bilən eytip bərdim. Birak xundak bir wakit keliduki, u qaoʟda silərgə yənə təmsillər bilən səzliməymən, Ata tooʟruluk silərgə oquk eytimən. **26** Xu küni tiləkliringlarni mening namim bilən iltija kilisilər. Mən silər üqün Atidin tələp kilimən, dəp eytmaymən; **27** qünki Ata əzimu silərni səyidu; qünki silər meni səyisilər wə mening Hudaning yenidin kəlgənlikimgə ixəndinglar. **28** Mən Atining yenidin qikip bu dunyaoʟa kəldim; əmdi mən yənə bu dunyadin ketip Atining yenioʟa barimən». **29** Muhlisliri: — Mana sən ḥazir oquk eytiwatisən, təmsil kəltürüp səzlimiding! **30** Biz sening ḥəmmini bilginingni, xundakla ḥeqkimning səndin soal sorixining ḥajiti yoklukini əmdi bilip yəttuk. Xuningdin sening Hudaning yenidin kəlgənlikinggə ixənduk, — deyixti. **31** Əysa jawabən ularoʟa: — Ḥazir ixəndinglarmu? **32** Mana, xundak wakit-saiti kelay dəp kaldi, xundakla kelip kaldiki, ḥəmminglar meni yaloʟuz taxlap ḥərbiringlar əz yolliringlaroʟa tarkilip ketisilər. Birak mən yaloʟuz əməsmən, qünki Ata mən bilən billidur. **33** Silərning məndə hatirjəmlikkə igə boluxunglar üqün bularni silərgə eyttim. Bu dunyada turup azab-okubət tartisilər, əmma oʟəyrətlik bolunglar! Mən bu dunya üstidin oʟəlibə kilidim!

17 Əysa bu səzlərni kiloʟandin keyin, kəzlirini ərxkə tikip, mundak dua kildi: — I Ata, wakit-saət yetip kəldi; Sən Ooʟlungni uluoʟatkuzidu; **2** yəni, uning Sən uningoʟa tapxuroʟan insanlaroʟa mənggülük ḥayat ata kilixi üqün, uningoʟa pütkül ət igiliridin üstün ḥokuk ata kiloʟiningdək, uni uluoʟatkuzoʟaysən. **(aiōnios g166)** **3** Mənggülük ḥayat xuki, birdinbir ḥəkikiy Huda — Seni wə Sən əwətkən Əysa Məsiḥni tonuxtin ibarəttur. **(aiōnios g166)** **4** Mən Sening əməl kilixim üqün tapxuroʟan ixingni orundixim bilən Seni yər yüzidə uluoʟatkuzdum. **5** I Ata, Sening aləm apiridə boluxtin burun mən Əzüngning yeningda igə boloʟan xan-xərəp bilən meni Əzüngning yeningda uluoʟatkuzoʟaysən. **6** Sən bu dunyadin manga tallap bərgən adəmlərgə Sening namingni ayan kildim. Ular Seningki idi, Sən ularni manga bərding wə ular Sening səz-kalamingni tutup kəldi. **7** Ular ḥazir Sən manga bərgən ḥəmmə nərsilərning Seningdin kəlgənlikini bildi. **8** Qünki Sən manga tapxuroʟan səzlərni ularoʟa yətküzdüm; ularmu bularni kobul kildi, xuning bilən Səndin qikkinimni ḥəkikətən bilip yətti ḥəmdə Sening meni əwətkənlikinggimu ixəndi. **9** Buloʟa dua kilimən; bu dunyadiki adəmlərgə əməs, bəlki Sən manga bərgən adəmlərgə dua kilimən; qünki ular Seningkidur. **10** Mening barlikim Seningkidur wə Sening barliking bolsa meningkidur wə mən ularda xərəp taptim. **11** Mən əmdi bu dunyada turiwərməymən; lekin ular bu dunyada kaldi wə mən Sening yeningoʟa ketiwatimən. I mukəddəs Ata, Sən manga bərgən naming arkilik ularni sakliʟinki, biz ikkimiz bir boloʟinimizdək, ularmu bir boloʟay. **12** Mən ular bilən billə boloʟan waktimda, Sən manga bərgən naming bilən ularni saklidim ḥəm koʟdidim; wə mukəddəs yazmilardiki bexarətning əməlgə axuruluxi yolida, ularning iqidin ḥalakətkə has boloʟan kixidin baxka birimu yokalmidi. **13** Mana əmdi sening yeningoʟa barimən. Mening xadlikim ularda tolup taxsun dəp, bu səzlərni dunyadiki waktimda səzlidim. **14** Mən ularoʟa səz-kalamingni tapxurdum. Mən bu dunyadin bolmioʟinimdək, ularmu bu dunyadin bolmioʟini üqün, bu dunyaning adəmliri ulardin nəprətlinidu. **15** Ularni bu dunyadin ayriwatkəysən dəp tiliməymən, bəlki ularni rəzil boloʟuqidin sakliʟoaysən, dəp tiləymən. **16** Mən bu dunyadin bolmioʟinimdək, ularmu bu dunyadin əməstur. **17** Ularni ḥəkikət arkilik Əzünggə mukəddəs kilip atioʟuzoʟaysən, qünki səz-kalaming ḥəkikəttur. **18** Sən meni dunyaoʟa əwətkiningdək, mənmu ularni dunyaoʟa əwəttim. **19** Ularmu ḥəkikəttə mukəddəs kilinip Əzünggə atalsun dəp, əzümni Sanga has ataymən. **20** Mən yaloʟuz ular üqünla əməs, yənə ularning səzi arkilik manga etikad kilidioʟanlar üqünmu dua kilimən. **21** Ularning ḥəmmisi bir boloʟay; i Ata, Sən məndə, mən Səndə boloʟandək, ularmu Bizdə bir boloʟay; xundak boloʟanda, bu dunyadikilər meni Sening əwətkənlikinggə ixinidu. **22** Sən manga ata kiloʟan xan-xərəpni ularoʟa ata kildimki, biz ikkimiz bir boloʟandək, ularmu bir boloʟay; **23** yəni mən ularda, sən məndə bolup, ular birliktə kamil kilinoʟay. Xu arkilik bu dunyadikilər meni əwətkənlikingni ḥəm meni səygininggdək ularnimu səygənlikingni bilidu. **24** I Ata, Sən manga bərgənliringning ḥəmmisining mən boloʟan yərdə mən bilən birgə boluxini, xundakla mening xan-xəripimni, yəni Sən aləm apiridə boluxtin burun meni səygənliking üqün, manga bərgən xan-xərəpni ularning kərüxini halaymən. **25** I ḥəkkaniy Ata, bu dunyadikilər seni tonumioʟan, əmma mən Seni tonuymən wə bularmu meni Sening əwətkənlikingni bildi. **26** Wə mən Sening namingni ularoʟa ayan kildim wə yənə dawamlik ayan kilimən. Xuning bilən, Sening manga kərsətkən meḥir-muḥəbbiting ularda bolidu wə mənmu ularda bolay.

18 Əysa bularni eytkandin keyin, muhlisliri bilən billə taxkirioʟa qikip Kidron jiloʟisining u kətioʟa ətti. U yərdə bir baoʟqə bar idi. Əysa bilən muhlisliri u baoʟqigə kirdi. **2** Uningoʟa satkunluk kilidioʟan Yəhudamu u yərni bilətti, qünki Əysa muhlisliri bilən pat-pat u yərdə yioʟilip olturatti. **3** Xuning bilən Yəhuda bir top Rim ləxkərliri bilən bax kahinlar ḥəm Pərisiylər əwətkən karawullarni baxlap bu yərgə kəldi. Ularning kollirida panus, məx'əl wə korallar bar idi. **4** Əysa bexioʟa qüxidioʟanlarning ḥəmmisini bilip, ularning aldioʟa qikip: — Kimni izdəysilər? — dəp soridi. **5** Nasarətlik Əysani, —

dəp jawab berixti ular. Əysa ularoŋa: — Mana mən bolimən, — dedi. (Uningoŋa satkunluk kiloŋan Yəhudamu ularning arisida turatti). **6** Əysa: «Mana mən bolimən» dewidi, ular arkisioŋa yenip yərgə yikilixti. **7** Xuning bilən Əysa ulardin yənə bir ketim: — Kimni izdəysilər? — dəp soridi. — Nasarətlik Əysani, — deyixti ular. **8** Əysa: — Silərgə eyttimoŋu, mən xu bolimən. Əgər izdigininglar mən bolsam, bularni kətkili koyunglar, — dedi. **9** Buning bilən əzining: «[Ata], Sən manga bərgənlərdin heqkaysisini yittürmidim» degən səzi əməlgə axuruldi. **10** Simon Petrusning yenida bir kiliq boloŋaq, u xuan uni suoŋurup, bax kahinning qakirioŋa birni urup, ong kulikini xilip qüxürüwətti. Qakarning ismi Malkus idi. **11** Əysa Petruska: — Kiliqni oŋilapka sal! Ata manga tapxuroŋan kədəhni iqməmdim? — dedi. **12** Xuning bilən, ləxkərlər topi bilən mingbexi həm Yəhudiylarning karawulliri Əysani tutup baoŋlaxti. **13** Andin uni aldi bilən Annasning aldioŋa elip berixti. Annas bolsa xu yili bax kahin bolup turoŋan Kayafaning keynatisi idi. **14** Burun Yəhudiy kengəxmisidikilərgə: «Pütün həlkning [halak boluxining] ornioŋa, birla adəmning ular üqün halak boluxi yahxi» dəp məslihət bərgən kixi dəl xu Kayafa idi. **15** Əmdi Simon Petrus bilən yənə bir muhlis Əysaning kəynidin əgixip baroŋanidi. U muhlis bax kahinoŋa tonux boloŋaqka, bax kahinning sariyioŋa Əysa bilən təng kirdi. **16** Lekin Petrus bolsa dərwazining sirtida kaldi. Xunga bax kahinoŋa tonux boloŋan heliki muhlis taxkirioŋa qikip, dərwaziwən kiz bilən səzlixip, Petrusni iqkirigə baxlap kirdi. **17** Dərwaziwən boloŋan xu dedək Petrustin: — Sənmu bu adəmning muhlisliridin əməsmu? — dəp soridi. Yak, əməs, — dedi Petrus. **18** Əmdi hawa sooŋuk boloŋanliki üqün, qakarlar wə karawullar xahardin gülhan yakkan bolup, uning qərisidə issinip turuxatti. Petrusmu ularning yenida turup issindi. **19** Bax kahin bolsa Əysadin muhlisliri toоŋruluk wə təlimi toоŋruluk soal soraxka baxlidi. **20** Əysa uningoŋa jawabən mundak bərdi: — Mən həlk-aləm aldida axkara səz kiloŋanmən, barlik Yəhudiylar yioŋilidioŋan sinagoglarda wə ibadəthanida daim təlim berip kaldim, mən yoxurun heqnemə demidim. **21** Bularni nemixka məndin soraysən? Eytkan səzlirimni angliоŋanlardin sorioŋin; mana, ular nemə degənlikimni bilidu. **22** Əysa bu səzlərni kiloŋanda, yenida turoŋan karawullardin biri uni bir kaqat urup: — Bax kahinoŋa muxundak jawab kayturamsən? — dedi. **23** — Əgər yaman səz kiloŋan bolsam, uning yaman ikənlikini kəpqilikning aldida kərsətkin. Əmma eytkanlirim durus bolsa, meni nemə üqün urisən? — dedi Əysa uningoŋa. **24** Buning bilən Annas uni baoŋlakliк peti bax kahin Kayafaoŋa yollidi. **25** Simon Petrus [otning] aldida issinip turuwatkanidi. [Yenidikilər]: — Sənmu uning muhlisliridin əməsmiding? — deyixti. — Yak, əməsmən, — dəp tandi Petrus. **26** U yərdə bax kahinning qakarliridin, Petrus kulikini kesip taxlioŋan kixigə tuoŋkan birsi bar idi. U Petruska: — Baoŋqidə seni uning bilən billə kərgənidimoŋu?! — dedi. **27** Petrus yənə tandi. Dəl xu qaoŋda horaz qillidi. **28** Andin ular Əysani Kayafaning yenidin rimlik waliyning ordisioŋa elip kəldi (xu qaoŋda tang atkanidi). Uni elip kəlgən [Yəhudiylar] bolsa əzimizni napak kilip buloŋmayli dəp, ordioŋa kirmidi. Bolmisa ətüp ketix heytining dastihinidin oŋizalinalmaytti. **29** Xunga [waliy] Pilatus sirtka qikip, ularning aldioŋa berip ularoŋa: — Bu adəmning üstidin nemə ərz kilisilər? — dəp soridi. **30** Ular: — Bu adəm jinayətqi bolmisa, uni sizgə tapxurmioŋan bolattuk, — dəp jawab berixti. **31** — Uni əzünglar elip ketip, əz kanununglar boyiqə heküm qikiringlar! — dedi Pilatus ularoŋa. Yəhudiylar: — Bizning heqkimni əlümgə məhkum kilix hokukimiz yok tursa, — deyixti. **32** Bu ixlar Əysaning əzi kandak ölüm bilən ölüdioŋini tooŋrisidiki aldin eytkan bexarətlik səzining əməlgə axuruluxi üqün yüz bərdi. **33** Andin Pilatus yənə ordisioŋa kirip, Əysani qakirtip, uningdin: — Sən Yəhudiylarning padixahimu? — dəp soridi. **34** Əysa uningoŋa: — Bu soalni əzüng sorawataməsən, yaki baxkilar mən tooŋruluk sanga xundak eytkanmu? — dedi. **35** — Mən bir Yəhudiymu?! Seni manga tapxuroŋanlar əz həlking wə bax kahinlaroŋu! Nemə [jinayət] ətküzgəniding? — dedi Pilatus. **36** Əysa jawabən: — Mening padixahlikim bu dunyaoŋa təwə əməstur. Əgər bu dunyaoŋa təwə boloŋan bolsa, hizmətqilirim mening Yəhudiylaroŋa tapxurulmaslikim üqün jəng kiliwatkan bolatti. Halbuki, mening padixahlikim bu yərgə təwə əməstur, — dedi. **37** Xunga Pilatus uningoŋa: — Undakta, sən padixahmu? Əysa jawabən: — Xundak, eytkiningdək, padixahmən. Mən xuningoŋa tuoŋuloŋanmən, wə xuningoŋa dunyaoŋa kəldim: — hakikətka guwahlik berixim üqündin ibarəttur. Hakikətka təwə boloŋan hərbir kixi bolsa mening awazimoŋa kulak salidu, — dedi. **38** Pilatus uningdin: — «Hakikət» degən nemə? — dəp soridi. Pilatus muxularni dəp, yənə taxkirioŋa, Yəhudiylarning aldioŋa qikip ularoŋa: — Mən uningdin heqkandak jinayət tapalmidim. **39** Lekin hər yili ətüp ketix heytida silər üqün [məhbuslardin] birni koyup berix kaidəm bar. Xunga bu «Yəhudiylarning padixahi»ni silərgə koyup beriximni halamsilər? — dedi. **40** Ularning hammisi jawab berip: — Bu adəmni əməs, Barabbasni koyup bering! — dəp kiykas-sürən selixti (Barabbas bolsa bir karakqi idi).

19 Xuning bilən, Pilatus Əysani elip berip kamqilatti. **2** Ləxkərlər tikənlik xahlarni ərüp, bir taj yasap, uning bexioŋa kiydürüxti wə uningoŋa [xahanə] səsün rənglik bir ton kiydürüp, **3** uning aldioŋa kelip: — Yaxioŋayla, i Yəhudiylarning «padixahi»! — dəp məshirə kilixip, uning yüzigə kayta-kayta kaqat saldi. **4** Pilatus bolsa yənə ordisidin qikip, halayikka: — Mana! Uningdin heqkandak jinayət tapalmioŋanlikimni bilixinglar üqün, uni silərning aldinglaroŋa elip qiktim, — dedi. **5** Buning bilən Əysa bexioŋa tikənlik taj wə uqisioŋa səsün ton kiygüzülgən halda taxkirioŋa elip qikildi. Pilatus ularoŋa: — Karanglar, u adəmgə! — dedi. **6** Bax kahinlar wə karawullar uni kerüp: — Uni krestləng, krestləng! — dəp warkiraxti. Pilatus ularoŋa: — Uni elip berip ezünglar krestlənglar! Qünki mən uningdin heqkandak jinayət tapalmidim! — dedi. **7** Yəhudiylar uningoŋa jawabən: — Bizdə xundak bir kanun bar. Xu kanunimizoŋa asasən u əlümgə məhkum kilinixi kerək, qünki u əzini Hudaning Ooŋli dəp atiwaldi. **8** Pilatus bu səzni anglap tehimu korkup, **9** yənə ordisioŋa kirip, Əysadin: — Sən zadi kəyərdin kəlgən? — dəp soridi. Lekin Əysa uningoŋa jawab bərmidi. **10** Xunga Pilatus uningoŋa: — Sən manga gəp kilmamsən? Seni koyup berixkə hokukum barlikini, xundakla krestləxkimu hokukum barlikini bilməmsən? — dedi. **11** Əysa jawabən: — Sanga ərxtin berilmigən bolsa, mening üstümdin heqkandak hokukung bolmioŋan bolatti. Xuning üqün meni sanga tapxurup bərgən adəmning gunahi tehimu eoŋirdur, — dedi. **12** Xu qaoŋdin tartip, Pilatus uni koyuwetixkə amal izdəytti. Lekin Yəhudiylar warkirixip: — Bu adəmni koyuwətsingiz, siz Kəysərning dosti bolmioŋan bolisiz! Əzini padixah degən hərbir kixi Kəysərgə karxi qikkan bolidu! — dəp qukan selixti. **13** Pilatus bu səzlərni anglap, Əysani taxkirioŋa qikardi wə «tax tahtaylik hoyla» dəp ataloŋan, ibraniy tilida «Gabbata» dəp ataloŋan yərdə «sorak təhti»gə olturdi **14** (u wakit ətüp ketix heytining təyyarlik künining altinqi saiti ətrapida idi). Pilatus Yəhudiylaroŋa: Mana bu silərning padixahinglardur! — dedi. **15** Lekin ular warkirixip: — Yokiting, yokiting, uni krestləng!

— dedi. Pilatus ularoɣa: — Meni padixaɦinglarni krestligin, dəmsilər? — dedi. Bax kaɦinlar jawabən: — Kəysərdin baxka ɦeqkandak padixaɦimiz yoktur! — dəp [towlaxti]. Buning bilən Pilatus uni krestləxkə ularoɣa tapxurup bərdi. **16** [Ləxkərlər] Əysani elip mangdi. U əz krestini yüdüp, «Bax səngək jayi» (ibraniy tilida «Golgota») degən yərgə bardi. **18** Ular uni xu yərdə yənə ikki kixi bilən təng krestkə tartti; bu təripidə birsi, u təripidə birsi wə Əysa ularning otturisida krestkə tartildi. **19** Pilatus tahtioɣa elan yezip krestkə bekitip koydi. Uningoɣa: — «Nasarətlik Əysa — Yəɦudiylarning padixaɦi» dəp yeziloɣanidi. **20** Əysa krestlinidioɣan yər xəɦərgə yekin boloɣaqka, nuroɣun Yəɦudiylar tahtidiki səzlərni okudi. Tahtidiki səzlər ibraniyqə, latinqə wə grekqə yezikta yeziloɣanidi. **21** Xunga Yəɦudiylarning bax kaɦinliri Pilatuskə: — «Yəɦudiylarning padixaɦi» dəp yazmang, bəlki «U əzini mən Yəɦudiylarning padixaɦi, degən» dəp yezing, — deyixti. **22** Birak Pilatus jawabən: — Yazidioɣanni yezip boldum! — dedi. **23** Ləxkərlər Əysani krestligəndin keyin, uning kiyimlirini elip, tətkə bəlüp, ɦərbir ləxkər bir ülüxtin elixti; ular ɦəm iqidiki uzun kənglənimu elixti; lekin bu kənglək tikilmigən, üstidin ayioɣioɣiqə bir pütün tokuloɣanidi. **24** Xuning üqün ləxkərlər bir-birigə: — Buni yirtmayli, bəlki qək tartixayli, kimgə qikşa xu alsun, — deyixti. Bu ixlar mukəddəs yazmilardiki munu səzlər əməlgə axurulux üqün yüz bərdi: — «Ular mening kiyimlirimni əz arisida üləxti, Mening kənglikimgə erixix üqün qək taxlaxti». Dərwəkə, ləxkərlər xundak kilixti. **25** Əysaning krestining yenida anisi, anisining singlisi, Klopasning ayali Məryəm wə Magdallik Məryəmlər turatti. **26** Əysa anisi bilən əzi səyidioɣan muhlisining birgə turoɣanlikini kərüp, anisioɣa: — I hanim, mana sening ooɣlung! — dedi. **27** Andin u bu muhliskə: — Mana sening anang! — dedi. Xundin etibarən, u muhlis uni əzining əyidə turoɣuzdi. **28** Andin Əysa ɦəmmə ixlarning tamam boloɣinini bilip (mukəddəs yazmilardiki bexarət əməlgə axurulux üqün): — Ussap kəttim! — dedi. **29** U yərdə sirkə xarab bilən tolduruloɣan bir koza bar idi. Ular bir parqə bulutni sirkə xarabka qilap, bir lepəkgül oɣolioɣa baoɣlap, Əysaning aoɣzioɣa tənglidi. **30** Əysa sirkə xarabni iqkəndin keyin: — Tamam boldi! — dedi-də, bexini təwən kilip, roɦini tapxurup bərdi. **31** U küni [ətüp ketix ɦeytining] təyyarlik küni boloɣaqka, krestləngənlərning jəsətlirini xabat künidə kresttə kaldururmaslik üqün (xabat küni «uluoɣ kün» ɦesablanoɣaqka) Yəɦudiylar Pilatustin krestləngənlərning putlirini qekip andin jəsətlirini kresttin tezrək qüxürüwetixni tələp kildi. **32** Xuning bilən ləxkərlər berip Əysa bilən billə krestləngən birinqi andin ikkinqi adəmning putlirini qakti. **33** Lekin Əysaoɣa kəlgəndə, uning allikaqan əlgənlikini kərdi, xuning bilən uning putini qakmidi. **34** Əmma ləxkərlərdin biri uning bikinioɣa nəyzini sanjiwidi, xuan kan wə su ekip qikti. **35** Buni kərgüqi silərning ixinixinglar üqün guwaɦlik beridu; kərgüqining guwaɦliki ɦəktur, u əzining eytkanlirini ɦək dəp bilidu. **36** Bu ixlarning ɦəmmisi mukəddəs yazmilarda: «Uning bir tal səngikimu sundurulmaydu» wə yənə bir bexarəttə: «Ular əzliri sanjioɣan adəmgə karaydu» dəp aldin eytiloɣanlarni əməlgə axurux üqün yüz bərdi. **38** Bu ixlardin keyin, Arimatiyalik Yüsüp Pilatustin Əysaning jəsitini elip ketixni tələp kildi (Yüsüp Əysaning muhlisliridin idi, lekin Yəɦudiylardin korkkanliki üqün buni məɦpiy tutatti); Pilatus ruhsət bərdi, xuning bilən Yüsüp berip Əysaning jəsitini elip kətti. **39** Burun bir keqisi Əysaning yenioɣa kəlgən ɦeliki Nikodimmu murməkki bilən səbrə arilaxturuloɣan huxbuy dora-dərmandin yüz jingqə elip, [uning] [bilən billə] kəldi. **40** Ikkiylən Əysaning jəsitini Yəɦudiylarning dəpnə kilix aditi boyiqə dora-dərmanlarni qeqip, kanap rəɦtlər bilən orap kepənlidi. **41** Əysa krestləngən yərdə bir baoɣ bolup, baoɣning iqidə tehi ɦeqkim yərlənmigən yengi bir box yərlik bar idi. **42** Bu Yəɦudiylarning ɦeytining təyyarlik küni boloɣaqka ɦəm bu yərlik yekin jayda boloɣanliki üqün, ular Əysani xu yərlikkə koydi.

20 Ɦəptining birinqi küni tang səɦər, Magdallik Məryəm kəbrigə bardi wə kəbrining aoɣzidiki taxning eliwetilgənlikini kərdi. **2** Xunga u yügürginiqə kelip Simon Petrus wə Əysa səygən ɦeliki muhlisning yenioɣa kelip, ularoɣa: — Ular Rəbni kəbridin yətkiwetiptu, uni kəyərgə koyoɣinini bilmiduk! — dedi. **3** Petrus bilən ɦeliki muhlis taxkirioɣa qikip, kəbrigə karap yol aldi. **4** Ikkiylən təng yügürüp mangdi, lekin ɦeliki muhlis Petrustin tez yügürüp, kəbrigə birinqi bolup yetip bardi. **5** U engixip iqigə karap, kanap kepənlərning u yərdə yeyiklik turoɣanlikini kərdi, lekin iqkirigə kirmidi. **6** Uningoɣa əgixip kəlgən Simon Petrus yetip kelip, kəbrigə kirdi wə u yərdə yeyiklik turoɣan kanap kepənlərni, **7** xundakla Əysaning bexioɣa oraloɣan yaoɣlikɲimu kərdi. Yaoɣlik kepənlər bilən bir yərdə əməs, bəlki ayrim yərdə yəgəklik turatti. **8** Andin kəbrigə awwal kəlgən ɦeliki muhlismu kəbrigə kirip, əɦwalni kərüp ixəndi **9** (qünki ular uning ölümdin kayta tirilixining mukərrərliki ɦəkkidə mukəddəs yazmilardiki bexarətni tehiqə qüxənməytti). **10** Xuning bilən ikkiylən əz turaloɣulirioɣa kaytixti. **11** Əmma Məryəm bolsa kəbrining sirtida turup yioɣlawatatti. U yioɣlap turup kəbrining iqigə engixip kariwidi, **12** mana ak kiyim kiygən ikki pərixtə turatti; ularning biri Əysaning jəsiti koyuloɣan yərning bax təripidə, yənə biri ayaoɣ təripidə olturatti. **13** Ular Məryəmdin: — Hanim, nemixka yioɣlaysən? — dəp soridi. — Rəbbimni elip ketiptu, uni nəgə koyoɣanlikini bilalməywatimən, — dedi u ularoɣa. **14** U xu səzlərni kilipla, kəynigə buruluwidi, Əysaning xu yərdə turoɣanlikini kərdi. Lekin u uning Əysa ikənlikini bilmidi. **15** Əysa uningdin — Hanim, nemixka yioɣlaysən, kimni izdəysən? — dəp soridi. Məryəm uni baoɣwən xu, dəp oylap: — Təksir, əgər uni siz xu yərdin yətkiwətkən bolsingiz, kəyərgə koyoɣanlikingizni eytip bərgəysiz. Mən uni elip ketimən, — dedi. **16** Məryəm! — dedi Əysa uningoɣa. Məryəm burulupla, ibraniy tilida: — Rabboni! — dedi (bu səz «ustaz» degən mənidə). **17** Əysa uningoɣa: — Manga esilmioɣin! Qünki mən tehi atamning yenioɣa qikmidim. Berip kerindaxlirimoɣa: Meni «Silərningmu Atanglarning, yəni mening Atamning, silərning Hudayinglarning, yəni mening Hudayimning yenioɣa qikimən!» dəydu, — dəp yətküzgin, dedi. **18** Xuning bilən Magdallik Məryəm muhlislarning yenioɣa berip, ularoɣa: «Rəbni kərdüm!» dedi wə xundakla Əysa əzigə eytkan u səzlərni ularoɣa yətküzdi. **19** Xu küni kəqtə, yəni ɦəptining birinqi küni kəqtə, Yəɦudiylardin korkkanliki üqün muhlislar yioɣiloɣan əydə ixiklirini ɦim takiwaloɣanidi; xu wakitta, Əysa kelip ularning otturisida [kərünüp], ərə turoɣan ɦalda ularoɣa: — Silərgə aman-ɦatirjəmlik boloɣay! — dedi. **20** Buni dəp, kollirini wə bikinini ularoɣa kərsətti. Xuning bilən muhlislar Rəbni kərginidin xadlandi. **21** Xunga Əysa ularoɣa yənə: — Silərgə aman-ɦatirjəmlik boloɣay! Ata meni əwətkinidək, mənmu silərni əwətimən, — dedi. **22** Bu səzni eytkandin keyin, u ularning üstigə bir püwləp: — Mukəddəs Roɦni kobul kilinglar. **23** Kimning gunaɦlirini kəqürsənglar, uning gunaɦi kəqürüm kilinidu; kimning gunaɦlirini tutuwalsanglar, xuning gunaɦi tutuwelinidu! — dedi. **24** Əmma on ikkiylənning biri, yəni «koxkezək» dəp ataloɣan Tomas Əysa kəlgəndə ularning yenida əməs idi. **25** Xunga baxka muhlislar uningoɣa: — Biz Rəbni kərduk! — deyixti. Lekin Tomas ularoɣa: — Uning kollirida mihlarning izini kərmigüqə, mihlarning izioɣa əz barmikimni

wə bikinioɣa əz ḳolumni tikip bakmioɣuqə, ḥərgiz ixənməymən, — dedi. **26** Səkkiz kündin keyin, muhlislar yənə xu əy iqidə jəm boloɣanda, Tomasmu ular bilən billə idi. Ixiklər takaḳlik tursimu, Əysa kelip ularning arisida turup: — Silərgə aman-hatirjəmlik boloɣay! — dedi. **27** Andin u Tomaska: — Barmikingni bu yərgə təgküzüp, ḳollirimoɣa ḳara. Ḳolungni uzitip, bikinimoɣa tikip, gumanda bolmay, ixəngüqi boloɣin! — dedi. **28** Tomas uningoɣa: — Mening Rəbbim ḥəm mening Hudayimsən! — dəp jawab bərdi. **29** Əysa uningoɣa: — Meni kərgənliking üqün ixənding. Kərməy turup ixəngüqilər bəhtliktur! — dedi. **30** Əysa muhlislirining aldida bu kitabta hatirilənmigən baxka nuroɣun məjizilik alamətlərnimu kərsətti. **31** Lekin muxular silərni Əysaning Məsiḥ, xundakla Hudaning Ooɣli ikənlikigə ixənsun ḥəm bu arkilik [uningoɣa] etikad kilip, uning nami arkilik ḥayatlikka erixsun, dəp yezildi.

21 Bu ixlardin keyin, Əysa Tiberiyas dengizining boyida muhlislirioɣa yənə bir ketim kəründi. Uning bu ketimki kərünüxi mundak boldi: **2** Simon Petrus, «ḳoxkezək» dəp ataloɣan Tomas, Galiliyədiki Kanalik Nataniyəl, Zəbədiyning ooɣulliri wə baxka ikki muhlis billə idi. **3** Simon Petrus: Mən belik tutkili barimən, — dedi. Kəpqilik: Bizmu sən bilən billə barimiz, — deyixti. Ular taxkirioɣa qikip, kemigə olturdi, lekin xu bir keqə ḥeqnərsə tutalmidi. **4** Tang atay deginidə, Əysa kiroɣakta turatti, birak muhlislar uning Əysa ikənlikini bilmidi. **5** Xunga Əysa: — Balilar, silərdə yegüdək bir nərsə yokku? — dəp soridi. — Yok, — dəp jawab bərdi ular. **6** Əysa ularoɣa — Torni kemining ong təripigə taxlanglar, xundak kilsanglar tutisilər, — dedi. Xuning bilən ular torni [xu yakka] taxlap, xundak kəp belik tuttiki, ḥətta torni tartip qikiralmay kaldi. **7** Əysa səygən muhlis Petruska: — Bu Rəbku! — dedi. Simon Petrus uning Əysa ikənlikini anglap, tonini əzigə yəgəp (qünki [belining asti] yalingaq idi) əzini dengizoɣa taxlidi. **8** Kiroɣaktin anqə yirak əməs bolup, təhminən ikki yüz gəz yiraklikta boloɣaqka, ḳaloɣan muhlislar belik bilən toloɣan torni tartip kiqik kemisi bilən kiroɣakka kəldi. **9** Ular kiroɣakka qikkanda, xahardin yekiloɣan, üstidə belik ḳoyukluk gülhanni wə nanni kərdi. **10** Əysa: — Əmdi tutkan belikinglardin əkelinglar, — dedi. **11** Simon Petrus [kemigə] qikip, torni kiroɣakka tartip qikardi. Tor qong beliklar bilən toloɣan bolup, jəmiy bir yüz əllik üq belik bar idi. Belik xunqə kəp boloɣini bilən, tor yirtilmioɣanidi. **12** Əysa: — Kelinglar, naxta kilinglar, — dedi. Muhlislarning iqidin ḥeqkim uningdin: — Sən kim bolisən? — dəp soraxka petinalmidi. Qünki ular uning Rəb ikənlikini bildi. **13** Əysa nanni əkilip ularoɣa bərdi ḥəm beliklarnimu xundak kildi. **14** Mana bu Əysaning əlgəndin keyin tirilip, əzini muhlislirioɣa üqinqi ketim ayan kilixi idi. **15** Ular naxta kiloɣandin keyin, Əysa Simon Petrustin: — Yunusning ooɣli Simon, sən meni bulardinmu qongkur səyəmsən? — dəp soridi. — Xundak Rəb, mening seni səyidioɣanlikimni sən bilisən! — dedi Petrus. Əysa uningoɣa: Undakta, ḳozilirimni otlitip bak! — dedi. **16** U ikkinqi ketim yənə uningdin: — Yunusning ooɣli Simon, meni səyəmsən? — dəp soridi. Petrus yənə: — Xundak, Rəb, mening seni səyidioɣanlikimni bilisən, — dedi. Əysa uningoɣa: — Undakta, ḳoylirimni bak, — dedi. **17** Üqinqi ketim uningdin yənə: — Yunusning ooɣli Simon, meni səyəmsən? — dəp soridi. Petrus Əysaning üqinqi ketim əzidin: «Meni səyəmsən?» dəp sorioɣanlikioɣa kəngli yerim bolup: — Rəb, sən ḥəmmini bilisən, seni səyidioɣanlikimnimu bilisən, — dedi. Əysa uningoɣa: — Undakta, ḳoylirimni otlat. **18** Bərḥək, bərḥək, sanga xuni eytip ḳoyayki, yax waktingda belingni əzüng baoɣlap, kəyərgə baray desəng xu yərgə mangatting; lekin yaxanoɣanda, ḳolliringni uzitisən wə baxka birsi seni baoɣlap, sən halimaydioɣan yərgə elip ketidu, — dedi. **19** Əysa bu səzni Petrusning ḳandak əlüx arkilik Hudaoɣa xan-xərəp kəltüridioɣanlikini enik bildürüx üqün eytti. Andin, uningoɣa yənə: — Manga əgəxküqi boloɣin, — dedi. **20** Petrus kəynigə burulup, Əysa səyidioɣan muhlisning əgixip keliwatkanlikini kərdi (bu muhlis kəqlik tamakta Əysaning ḳuqikioɣa yəlinip: «I Rəb, seni tutup beridioɣan kimdu?» dəp sorioɣan muhlis idi). **21** Petrus uni kərüp, Əysadin: — I Rəb, bu adəm keyin ḳandak bolar? — dəp soridi. **22** Əysa uningoɣa: — Əgər mən ḳayta kəlgüqə uning turup ḳelixini halisammu, sening buning bilən nemə karing?! Manga əgəxküqi boloɣin, — dedi. **23** Buning bilən ḳerindaxlar arisida «Ḥeliki muhlis əlməydu» degən gəp tarkaldi. Lekin Əysa Petruska: «U əlməydu» demigənidi, bəlki pəkət: «Əgər mən ḳayta kəlgüqə uning turup ḳelixini halisammu, sening buning bilən nemə karing?!» degənidi. **24** Bu ixlaroɣa guwaḥlik bərgüqi ḥəmdə bu ixlarni hatiriligüqi ənə xu muhlistur. Uning guwaḥlikining ḥəkikət ikənlikini bilimiz. **25** Əysa bulardin baxka nuroɣun ixlarnimu ḳiloɣanidi; əgər ularning ḥəmmisi bir-birlər yeziloɣan bolsa, meningqə yeziloɣan kitablar pütkül aləmning əzigə sioɣmaytti!

Rosullarning paaliyətliri

1 I [hərmətlik] Teofilos, mən dəsləp yazoɣan bayan Əysa
əzi tallioɣan rosullaroɣa Mukəddəs Roh arkilik əmrlərni
tapxurup asmanoɣa kətürülgən küngüqə boloɣan uning barlik
əməlliri həm barlik təlim berixlirining baxlanmisi tooɣrisida
idi. **3** U azab-okubətlərni tartkandin keyin, ularoɣa kəp ispatlar
bilən əzining tirik ikənlikini kərsətkən; u ularoɣa kirik kün iqidə
kərüngən bolup, Hudaning padixahlikioɣa ait ixlar tooɣruluk
səzləp bərgən; **4** wə ular bilən jəm kilinoɣanda mundak əmr
kildi: — «Yerusalemdin ayrilmay, silər məndin angliоɣan,
Atining wədisini kütünglar. **5** Qünki Yəhya suda qəmüldürgən,
lekin silər bolsanglar kəp künlər ətməy Mukəddəs Roɦta
qəmüldürülisilər». **6** Rosullar [uning bilən] jəm kilinoɣanda,
uningdin: — I Rəb, sən muxu wakitta Israilning padixahlikini
əsligə kəltürməkqimusən? — dəp soraxka baxlidi. **7** U ularoɣa
mundak dedi: — Ata Əz ɦokukioɣa asasən bekitkən wakit-
pəytlərni silərning bilix nesiwənglar yok. **8** Birak Mukəddəs
Roh üstünglaroɣa qüxkəndə silər küq-kudrətka igə bolisilər,
Yerusalem, pütün Yəhudiya wə Samariyə boyiqə ɦəm jahanning
qətlirigiqə manga guwaɦqi bolisilər. **9** U bu səzlərni kilip bolup,
ular karap turoɣanda kətürüldi, bir parqə bulut uni arioɣa aldi-də,
u ularning nəziridin oɣayib boldi. **10** U asmanoɣa kətürülgəndə,
ular kəzlirini kəkkə tikip karaxkanda, mana tuyuksiz ularning
yenida ak kiyim kiygən ikki adəm pəyda bolup: **11** — Əy
Galiliyəliklər, nemixka ərə turoɣininglarqə asmanoɣa karap
kaldinglar? Silər silərdin ayrilip ərxkə kətürülgən xu Əysaning
asmanoɣa kandak kətürülginini kərgən bolsanglar, yənə xu
ɦalda kaytip kelidu, — dedi. **12** Andin ular Yerusalemoɣa
yekin, uningdin bir qakirimqə yirakliktiki Zəytun teoɣidin
Yerusalemoɣa kaytip kəldi. **13** Ular xəɦərgə kirip, əzliri
turuwatkan əyning üstünki kəwitidiki bir əygə qikti. Xu yərdə
Petrus, Yuɦanna, Yakup, Andiriyas, Filip, Tomas, Bartolomay,
Matta, Alfayning ooɣli Yakup, «millətpərwər» Simon wə [yənə
bir] Yakupning ooɣli Yəhuda bar idi. **14** Bular bir jan bir
dil bolup üzüldürməy berilip dua-tilawət kilixti; bu ixta bir
yərgə jəm boloɣanlardin birkanqə ayal, jümlidin Əysaning
anisi Məryəm ɦəmdə Əysaning inilirimu bar idi. **15** Xu
künlərning biridə, Petrus kerindaxlar otturisida ərə turup (jəm
boluxkanlar bir yüz yigirmigə yekin idi) mundak dedi: **16** —
Kerindaxlar, Əysani tutkanlaroɣa yol baxlioɣuqi boloɣan Yəhuda
ɦəkkidə Mukəddəs Roɦning burun Dawut arkilik aldin eytkan
mukəddəs yazmilardiki səzliri əməlgə exixi mukərrər idi. **17**
Qünki [Yəhuda]mu arimizdin biri ɦesablanoɣan wə [Hudaning]
bu hizmitidin nesiwisi bar idi **18** (u kiloɣan kəbiɦlikning
in'amidin erixkən puloɣa bir parqə yər setiwaloɣanidi, u xu
yərdə bexiqilap yikilip, üqəy-kerini quwulup kətti; **19** bu ix
pütkül Yerusalemdikilərgə məlum bolup, ular u yərni əz tili
bilən «Ɦakəldəma» dəp ataxti. Buning mənisi «kan tökülgən
yər» degənliktur) **20** Qünki Zəburda [Yəhudaoɣa] [karitiloɣan]
munu səzlər pütülgən: — «Uning turaloɣusi qəlgə aylansun,
Uningda ɦeq turoɣuqi bolmisun!» Wə: — «Uning yetəkqilik
ornioɣa baxka birsi qiksun!» **21** Xuning üqün, Rəb Əysaning
tirilgənlikigə biz bilən təng guwaɦlik berixi üqün, bir kixini
talliximiz kerək. Bu kixi Əysa arimizda yürgən künlərdə, Yəhya
[pəyoɣəmbər]din qəmüldürüxni kobul kiloɣan kündin baxlap
taki asmanoɣa kətürülgən küngiqə biz bilən baxtin-ahir billə
boloɣan kixilərdin boluxi kerək, — dedi. **23** Xuning bilən ular
Yüsüp (yənə Barsabas dəpmu ataloɣan, yənə bir ismi Yustus)
bilən Mattiyas degən ikki kixini bekitip, mundak dua kilixti:
24 — Sən, i ɦəmmə adəmning kəlbini bilgüqi Pərwərdigar!
Yəhuda teyilip bu hizmət wə rosullukтin məɦrum bolup əzigə
has boloɣan yərgə kətti. Əmdi u taxlap koyoɣan hizmət wə
rosullukning nesiwisigə igə boluxka bu ikkiyləndin kaysisini
tallioɣanlikingni kərsətkəysən! **26** Andin ular bu ikki kixigə qək
taxliwidi, qək Mattiyaska qikti. Xuning bilən u on bir rosul
bilən bir katardin orun aloɣan ɦesablandi.

2 Əmdi «orma ɦeyt» künining wakti-saiti toxkanda, bularning
ɦəmmisi Yerusalemda bir yərgə jəm boloɣanidi. **2**
Asmandin tuyuksiz küqlük xamal sokkandək bir awaz
anglinip, ular olturuwatkan əyni bir aldi. **3** Ot yalkunidək
tillar ularoɣa kərünüp, ularning ɦərbirining üstigə tarkilip
kondi. **4** Ularning ɦəmmisi Mukəddəs Roɦka toldurulup,
Roh ularoɣa səz ata kilixi bilən ular naməlum tillarda
səzligili turdi. **5** U qaoɣda, asman astidiki barlik əllərdin
kəlgən nuroɣun ihlasmən Yəhudiy ərlərmu Yerusalemda
turuwatkanidi. **6** Əmdi [etikadqilarning] bu awazi anglinip,
top-top adəmlər xu yərgə jəm boluxti ɦəmdə [etikadqilarning]
əzliri turuxluk jaydiki tillarda səzlixiwatkanlikini anglap,
tengirkap kelixti. **7** Ular ɦəyran bolup təəjjüplinip: —
Karanglar, səzlixiwatkanlarning ɦəmmisi Galiliyəlikləroɣu? **8**
Kandaklarqə ularning bizning ana yurtimizdiki tillirimizda
səzlixiwatkanlikini anglawatkandimiz? **9** Arimizda Partiyalar,
Medialar, Elamlar, xundakla Mesopotamiyə, Yəhudiyə,
Kapadokiya, Pontus, Asiya, **10** Frigiyə ɦəm Pamfiliyə, Misir,
Liwiyəning Kurinigə yekin jayliridin kəlgənlər, xuningdək muxu
yərdə musapir bolup turuwatkan Rim xəhiridin kəlgənlər —
Yəhudiylar bolsun, Təwrat etikadioɣa kirgənlər bolsun, Kretlar
wə Ərəblər bolsun, ɦəmmimiz ularning Hudaning kiloɣan
uluo əməlliрini bizning ana tillirimizda səzləwatkanlikini
anglawatimiz! — deyixti. **12** Ular ɦang-tang kelip alakzadilik
bilən bir-birigə: — Bu zadi kandak ixtu? — deyixti. **13**
Əmma bəzilər: — Bular yengi xarab bilən obdanla məst bolup
kaptu! — dəp məshirə kilixti. **14** Əmma Petrus kaloɣan on
birəylən bilən ornidin turup, awazini kətürüp kəpqilikkə
mundak dedi: — Əy Yəhudiyədikilər wə Yerusalemda barlik
turuwatkanlar! Bu ix silərgə məlum boloɣayki, səzlirimgə
kulak selinglar! **15** Bular silər oylioɣandək məst əməs, qünki
ɦazir pəkət ətigən saət tokkuz boldi. **16** Əməliyəttə bu dəl
Yoel pəyoɣəmbər arkilik aldin eytiloɣan xu ixtur: **17** — «Huda
mundak dedi: «Mən ahirki künlərdə Əz Roɦimni barlik ət
igiliri üstigə kuyimən; Silərning ooɣul-kizliringlar wəɦiylik
bexarət yətküzidu, Silərning yigitliringlar oɣayibanə alamət
kərünüxlərni kəridu; Silərning keriliringlar alamət qüxlərni
kəridu; **18** Bərɦək, xu künlərdə kullirim üstigimu, dedəklirim
üstigimu Roɦimni kuyimən, ular bexarət yətküzidu. **19**
Mən yukirida asmanlarda karamət ixlar, təwəndə, zeminda
məjizilik alamətlərni, Kan, ot, is-tütək tüwrüklirini kərsitimən.
20 Rəbning uluo ɦəm karamət-xərəplik küni bolmioɣuqə,
Kuyax karangoɣulukka, Ay kanoɣa aylandurulidu. **21** Ɦəm
xu qaoɣda xundak əməlgə axuruliduki, Rəbning namini
qakirip nida kiloɣanlarning ɦəmmisi kutkuzulidu». **22** Əy
Israillar, muxu səzlərni anglanglar. Nasarətlik Əysa bolsa, Huda
aranglarda u arkilik kərsətkən kudrətlik əməllər, karamətlər
wə məjizilik alamətlər bilən silərgə təstikioɣan bir zat —
bu ixlar ɦəmminglaroɣa məlum — **23** u kixi Hudaning
bekitkən məksiti wə aldin'ala bilixi boyiqə satkunlukka uqrap
tutup berilgəndin keyin, silər uni Təwrat kanunisiz yürgən
adəmlərning koli arkilik krestləp əltürgüzdünglar. **24** Lekin

Huda uni ɵlümning azablarning ilkidin azad kilip kayta tirildürdi. Qünki ɵlümning uni tutkun kilixi hargiz mumkin ɵmɵs. **25** Dawut [Zɵburda] u toоruluk mundak aldin eytkan: «Mɵn Pɵrwɵrdigarni hɵrdaim kɵz aldimda kɵrüp keliwatimɵn; U ong yenimda bolоaqka, Mɵn hargiz tɵwrɵnmɵymɵn. **26** Xunga mening kɵlbim huxallandi, Mening tilim xadlinip yayridi; Mening tenim ümid-arzu iqidɵ turidu; **27** Qünki Sɵn jenimni tɵhtisarada kaldurmaysɵn, Xundakla Sening Mukɵddɵs Bolоuqungоa qirixlɵrni kɵrgüzmɵysɵn. **(Hadēs g86)** **28** Sɵn manga hayat yollirini kɵrsɵtkɵnsɵn; Huzurung bilɵn meni xadhuramlikka tolup taxkuzisɵn». **29** Kerindaxlar, mɵn atimiz [padixah] Dawut toоruluk hех ikkilɵnmɵy xuni eytimɵnki, u ɵldi wɵ uning kɵbrisi bügünki küngiqɵ arimizda bar. **30** Ɵmdi u pɵyoɣɵmbɵr bolup, Hudaning uning tɵhtigɵ olturuxka ɵz puxtidin birɵylɵnni turoquzuxka kɵsɵm bilɵn wɵdɵ bɵrgɵnlikini bilɵtti. **31** U Mɵsihning [ɵlgɵndin keyin] tirildürülidioinini aldin'ala kɵrüp yɵtkɵn wɵ bu munasiwɵt bilɵn Mɵsihning tɵhtisarada kaldurulmaydioinini wɵ tenining qirimɵydioinini tiloa aloan. **(Hadēs g86)** **32** Huda dɵl bu Ɵysani ɵlümdin tirildürdi, wɵ hɵmmimiz bu ixning guwahkilirimiz. **33** U Hudaning ong yenida xan-xɵrɵp iqidɵ olturoquzulup, xundakla Ata wɵdɵ kiloan Mukɵddɵs Rohni kobul kilip, hazir kɵrüwatkan hɵm anglawatkanliringlarni tɵküp [bizlɵrgɵ] qüxürdi. **34** Qünki Dawut ɵzi ɵrxkɵ qikkan ɵmɵs; lekin u munu sɵzlɵrni [Zɵburda] eytkan: — «Pɵrwɵrdigar mening Rɵbbimgɵ eyttiki: — «Mɵn sening düxmɵnliringni tɵhtipɵring kilmioquqɵ, Mening ong yenimda olturoin!»». **36** Xuning üqün, pütkül Israil jɵmɵtidikilɵr xuni kɵt'iy bilsunki, Huda silɵr krestligɵn dɵl uxbu Ɵysani hɵm Rɵb hɵm Mɵsih kilip tiklidi!». **37** Bu sɵzlɵr anglioanlarning yürikigɵ sanjiloandɵk kattik tɵgkɵn bolup ular Petrus wɵ baxka rosullardin: — I kerindaxlar, undakta biz nemɵ kiliximiz kerɵk? — dɵp soraxti. **38** Petrus ularoa: — Towa kilinglar, hɵrbiringlar Ɵysa Mɵsihning namida gunahliringlarning kɵqürüm kilinixi üqün qɵmüldürüxni kobul kilinglar wɵ xundak kilsanglar Hudaning iltipati boloan Mukɵddɵs Roh silɵrgɵ ata kilinidu. **39** Qünki bu wɵdɵ silɵrgɵ wɵ silɵrning balilиringlaroa, yirakta turuwatkanlarning hɵmmisigɵ, yɵni Pɵrwɵrdigar Hudayimiz ɵzigɵ qakiroanlarning hɵmmisigɵ ata kilinidu. **40** Petrus yɵnɵ nuroun baxka sɵzlɵr bilɵn ularni agahlandurup ularoa: — Silɵr ɵzünglarni bu iplas dɵwrdin kutkuzunglar! — dɵp jekilidi. **41** Xuning bilɵn uning sɵzini kobul kiloanlar qɵmüldürülüxti. Xu küni [jamaɵtkɵ] koxuloanlar üq mingqɵ kixi idi. **42** Ular ɵzlirini izqil hɵlda rosullarning tɵlimigɵ, [etikɵdqilarning] birlik-hɵmdɵmlikigɵ, nanni oxtuxka wɵ dualaroa beoixlidi. **43** Wɵ korkunq ularning hɵrbirining üstigɵ qüxti wɵ rosullarning wasitisi bilɵn nuroun karamɵtlɵr wɵ mojizilik alamɵtlɵr yüz bɵrdi. **44** Pütün etikɵdqilar dawamlik jɵm bolup billɵ yaxap, barlikini ortak tutuxti. **45** Ular mal-mülüklirini setip, pulini hɵrkimning ehtiyajioa karap hɵmmisigɵ tɵksim kilixatti. **46** Ular hɵr küni ibadɵthana hoylisioa bir niyɵttɵ jɵm boluxatti, ɵy-ɵylɵrdɵ huxal-huramlik wɵ ak kɵngüllük bilɵn ortak oizalinixip, nanni oxtup yeyixip, **47** Hudaoa mɵdhiyɵ okuxatti; ular pütkül halayikning izzitigɵ sazawɵr boldi. Rɵb hɵr küni kutkuzuluwatkanlarni jamaɵtkɵ koxatti.

3 Bir küni ibadɵthanida dua kilinidioan wakitta, yɵni qüxtin keyin saɵt üqtɵ, Petrus bilɵn Yuhannamu ibadɵthanioa qikip baroanidi. **2** Xu payttɵ bir tuoma tokur adɵmmu bu yɵrgɵ elip keliniwatkanidi. Hɵr küni, kixilɵr uni ibadɵthanioa kirgɵnlɵrdin sɵdikɵ tilisun dɵp, ibadɵthanidiki «Güzɵl dɵrwaza» aldioa ɵkelip koyatti. **3** U Petrus bilɵn Yuhannaning ibadɵthanioa kirip ketiwatkinini kɵrüp, ulardin sɵdikɵ tilidi. **4** Petrus bilɵn Yuhanna uningoa nɵzirini saldi. Petrus uningoa: — Bizgɵ kara! — dedi. **5** U ulardin bir nɵrsɵ kütüp, kɵzlirini üzmɵy karap turatti. **6** Birak Petrus uningoa: — Mɵndɵ altun yaki kümüx yok; lekin kolumda barini sanga berɵy. Nasarɵtlik Ɵysa Mɵsihning nami bilɵn, ornungdin turup mang! — dewidi, **7** uni ong kolidin tartip, yɵlap turoquzdi. U adɵmning put wɵ oxuk beoixliri xuan küqlɵndürülüp, **8** ornidin dɵs turup mengixka baxlidi. U mengip wɵ sɵkrɵp, Hudaoa mɵdhiyɵ okuoan halda ular bilɵn billɵ ibadɵthana hoylisioa kirdi. **9** Barlik halayik uning mengip Hudaoa mɵdhiyɵ okuoanlikini kɵrüp **10** uning ibadɵthanidiki «güzɵl dɵrwaza» aldida sɵdikɵ tilɵp olturidioan hɵliki adɵm ikɵnlikini tonup, uningda yüz bɵrginigɵ hɵyranuhɵs bolup dang kɵtip kelixti. **11** [Sakayoan kixi] Petrus bilɵn Yuhannaoa qing esilip turuwaloanda, hɵyran boluxkan barlik hɵlk ularning yenioa [ibadɵthanidiki] «Sulayman pexaywini» degɵn yɵrgɵ yügürüp kelixti. **12** Bu ɵhwalni kɵrgɵn Petrus halayikka mundak dedi: — I Israillar! Bu ixka nemanqɵ hɵyran bolisilɵr? Biz huddi ɵz küq-kudritimiz yaki ihlasmɵnlikimizgɵ tayinip bu adɵmni mangduroandɵk bizgɵ nemanqɵ tikilip karaysilɵr? **13** Ɵmɵliyɵttɵ bolsa, atabowilirimizning Hudasi, yɵni Ibrahim, Ishak wɵ Yakupning Hudasi Ɵz hizmɵtkari boloan Ɵysani xan-xɵrɵp bilɵn uluoioan. Birak silɵr bolsanglar uni [rimliklaroa] tutup bɵrdinglar; andin [waliy] Pilatus uni koyup berixni hɵküm kiloandin keyin, silɵr Pilatusning aldida uningdin tenip rɵt kilixtinglar. **14** Mana silɵr Mukɵddɵs wɵ Hakkaniy Boloquqidin tenip, uni rɵt kilip [Pilatustin] uning ornioa bir katilni koyup berixni tɵlɵp kildinglar. **15** Xundak kilip, hayatlikni barlikka Kɵltürgüqini ɵltürdünglar! Birak Huda uni ɵlümdin tirildürdi, biz mana buningoa guwahqidurmiz. **16** Mana uning namioa kiloan etikad arkilik, uning nami silɵr kɵrüwatkan wɵ tonuydioan bu adɵmgɵ dɵrman kirgüzdi; uning arkilik boloan etikad u kixini kɵz aldinglarda sɵllimaza sak-salamɵt kildi. **17** Ɵmdi kerindaxlar, silɵrning wɵ xuningdɵk silɵrning baxlikliringlarningmu bu ixni oɵplattɵ kiloanlikinglarni bilimɵn. **18** Lekin Huda barlik pɵyoɣɵmbɵrlɵrning aoqzi bilɵn aldin'ala jakarlioanlirini, yɵni uning Mɵsihining azab-okubɵt tartidioanlikini xu yol bilɵn ɵmɵlgɵ axurdi. **19** Xuning üqün gunahinglarning ɵqürüwetilixi üqün hazir towa kilip yolliringlardin burulunglar! Xundak kiloanda, insanlarning jenini yengilanduridioan pɵsil-künlɵr Pɵrwɵrdigarning huzuridin qikip kelidu **20** wɵ u silɵr üqün aldin tiklingɵn Mɵsih, yɵni Ɵysani kexinglaroa kaytidin ɵwɵtidu. **21** Hazirqɵ bolsa, Hudaning dɵsliptiki zamanlardin tartip mukɵddɵs pɵyoɣɵmbɵrlirining aoqzi bilɵn eytkinidɵk, hɵmmɵ mɵwjudatlar yengilinidioan wakit kɵlmigüqɵ, ɵrxlɵr uni kobul kilip, uningoa makan bolidu. **(aiōn g165)** **22** Musa dɵrwɵkɵ mundak degɵnidi: — «Pɵrwɵrdigar Hudayinglar ɵz kerindaxliringlar arisidin manga ohxax bir pɵyoɣɵmbɵr turoquzidu. Uning silɵrgɵ eytkan barlik sɵzlirini anglap, uningoa toluk itaɵt kilixinglar kerɵk! **23** Qünki bu pɵyoɣɵmbɵrning sɵzini anglimaydioanlarning hɵrbiri hɵlk kataridin üzüp taxlinidu». **24** Dɵrwɵkɵ, Samuil [pɵyoɣɵmbɵr] wɵ uningdin keyin kelip bexarɵtlɵrni yɵtküzgɵn pɵyoɣɵmbɵrlɵrning hɵmmisi bu künlɵr tooqrisida aldin eytkan. **25** Silɵr bu pɵyoɣɵmbɵrlɵrning pɵrzɵntlirisilɵr wɵ Huda ata-bowanglar bilɵn tüzgɵn ɵhdining pɵrzɵntliridursilɵr — bu ɵhdɵ boyiqɵ Huda Ibrahimoa: «Sening nɵsling arkilik yɵr yüzidiki barlik ailɵ-jɵmɵtlɵrgɵ bɵht-bɵrikɵt ata kilinidu» dɵp wɵdɵ bɵrgɵn. **26** Xunga Huda hɵrbiringlarni ɵz rɵzillikliringlardin kayturup, silɵrgɵ bɵht-bɵrikɵt ata kilix üqün, hizmɵtkari Ɵysani turoquzup, uni awwal silɵrgɵ ɵwɵtti.

4 Petrus bilən Yuhanna halayikka gəp kiliwatkanda, kahinlar, ibadəthana karawullirining baxliki wə Sadukiylar ularning yenioa kelip kaldi. **2** Ular [rosullarning] halayikka təlim berixi, jümlidin «Əysaning wasitisi bilən əlgənlər tirildürülidu» dəp jakarlioini üqün intayin əsəbiyləxti. **3** Ular ularni tutkun kilip, ətisigiqə türmigə solap koydi, qünki kəq kirip kaloanidi. **4** Lekin jar kilinoan səz-kalamni anglioanlarning kəpi etikad kildi; xuning bilən etikad kiloan ərlərning sanila bəx mingoa yətti. **5** Ətisi, [Yəhudiylarning kengəxmisidiki] baxliklar, aksakallar wə Təwrat ustazliri Yerusalemda toplandi. **6** Ularning arisida bax kahin Annas, Kayafas, Yuhanna, Iskəndər wə bax kahinning baxka jəmətidikilər bar idi. **7** Ular [Petrus bilən Yuhannani] arisioa turouzup: — Silər bu ixni kaysi küq-kudrətkə tayinip yaki kimning nami bilən kildinglar? — dəp soridi. **8** Petrus Mukəddəs Rohka toldurulogan halda ularoa mundak dedi: Həlkning həkümranliri wə Israilning aksakalliri! **9** Əgər biz bügün bu tokur adəmgə kərsətkən yahxi əməl həm uning kandak sakaytiloanliki səwəblik sorakka tartiloan bolsak, **10** silər wə pütkül Israil həlki xuni bilsunki, silər krestligən, əmma Huda ölümdin tirildürgən Nasarətlik Əysa Məsihning nami bilən, uning [küq-kudriti] arkilik bu kixi muxu yərdə aldinglarda pütünləy sak-salamət turidu! **11** Bu [Əysa] bolsa, [mukəddəs yazmilarda] [pütülgəndək], dəl silər tamqilar etibarsiz dəp taxliwətkən, birak burjək texi bolup tikləngən taxtur. **12** Uningdin baxka heqkimdə nijatlik yok, qünki pütkül asman astida insanlar arisioa təkdim kilinoan, Əysadin baxka bizni kutkuzidioan heqkandak bir nam yoktur. **13** Petrus bilən Yuhannaning bu jüritini kərgən həkümranlar ularning okumioan adəttiki adəmlərdin ikənlikini bilip, həyran boluxti; ularning burun Əysa bilən billə boloanlikinimu bildi. **14** Uning üstigə, sakayoan heliki adəmning ularning yenida turuwatkanlikini kərüp, ular heqkandak gəp yanduralmidi. **15** Xuning bilən həkümranlar ularni kengəxmidin qikixka buyrudi. Andin bir-biri bilən məslihətlixip: **16** — Bularni kandak kilimiz? Qünki ularning wasitisi bilən heli kərünərlik məjizilik bir alamət yüz bərgənliki pütkül Yerusalemdikilərgə ayan boldi wə biz uni inkar kilixka amalsizmiz. **17** Lekin bu ixning həlk iqidə tehimu kəng yeyilip kətməsliki üqün, ularoa bundin keyin bu adəmning namida heqkimgə heqnemə deməslikkə agah-təhdit salayli! — deyixti. **18** Xuning bilən ularni qakirtip, bundin keyin Əysaning namida heq səzliməslik yaki təlim bərməslikni kət'iy buyrudi. **19** Lekin Petrus bilən Yuhanna: — Hudaning aldida silərgə itaət kilix tooirimu yaki Hudaoimu, buningoa əzünglar bir nemə dənglar! **20** Əmma biz bolsak, kərgən wə anglioanlirimizni eytmay turalmaymiz! — dəp jawab bərdi. **21** [Həkümranlar] bolsa halayiktin korkup, ularni jazalaxka layik səwəb tapalmay, ularoa tehimu təhdit selip, koyup bərdi. Qünki halayik boloan wəkə tüpəylidin Hudani uluolioanidi. **22** Qünki bu sakaytilix məjizilik alamiti kərsitilgən kixining yexi kirikin axkanidi. **23** Ular koyup berilgəndin keyin, əz həmrahlirining yenioa kaytip kelip, bax kahinlar wə aksakallarning kiloan səzlirini baxtin-ahir kəpqilikkə ukturdi. **24** Ular buni anglioanda, awazini bir niyət bir dil bilən Hudaoa kətürüp mundak nida kildi: — I Igimiz, Sən asman-zemin, dengiz-okyanlarni wə ulardiki barlik məwjudatlarni yaratkan Hudadursən. **25** Sən Mukəddəs Roh bilən hizmətkaring boloan Dawutning aozi arkilik mundak degənoiu: «Əllər nemixka qukan salidu? Nemə üqün bikardin-bikar suyikəst oylaydu? **26** Dunyadiki padixahlar səp tartip, əmaldarlar yioilixip, Pərwərdigar wə Uning Məsihi bilən karxilixka jəm boluxti». **27** — Qünki dərwəkə dəl bu xəhərdə Herod həm Pontius Pilatus, yat əlliklər həm Israil həlkliri birlixip, Sən məsihligən mukəddəs hizmətkaring Əysaoa karxi kikip toplanoanidi, **28** xuning bilən küq-kudriting wə iradəng boyiqə Sən burunla nemining əməlgə axuruluxini bekitkən bolsang, ular xularni kiloan. **29** Əmdi i Pərwərdigar, ularning seliwatkan təhditlirini kərgəysən, kulliringni səz-kalamingni toluk yürəklik bilən səzləp yətküzidioan kiloaysən; **30** kesəllərni sakaytixka kolungni uzitip, mukəddəs hizmətkaring Əysaning namida məjizilik alamətlər wə karamətlərni yaratkaysən. **31** Ularning duasi ayaolaxkanda, ular turoan yər təwrinip kətti. Ular həmmisi Mukəddəs Rohka toldurulup, Hudaning səz-kalamini yürəklik səzləp yətküzüxkə baxlidi. **32** Top-top etikadqilar bir jan-bir dil, bir məksəttə idi. Heqkim əzigə təəlluk pul-melini «əzümning» deməytti, bəlki həmmisigə ortak idi. **33** Rosullar zor küq-kudrət bilən Rəb Əysaning tirilgənlikigə guwahlik berətti. Hudaning zor mehri-xəpkiti ularning həmmisining üstigə kondi. **34** Ularning arisidikilərning heqnemigə hajiti qüxməytti. Qünki yər-zemin, əy-jay igidarliri boloanlar ularni setip, pulini elip kelip **35** rosullarning ayioi aldioa koyatti; andin hərkimning ehtiyajioa karap təksim kilinatti. **36** Ularning iqidə Lawiy kəbilisidin boloan, Siprusta tuouloan Yüsüp isimlik birsi bar idi (rosullar uni Barnabas, yəni «Riobətləndürgüqi ooul bala» dəp atioan); **37** uningmu bir parqə etizi bar idi; u xu yolda uni setip, pulini elip rosullarning ayioi aldioa tapxurdi.

5 Əmdi Ananiyas isimlik yənə bir adəmmu ayali Safira bilən bir parqə yerini satti. **2** Ananiyas pulning bir kismini əzigə kaldurdi, yəni bir kismini elip kelip, rosullarning ayioi aldioa koydi. Ayalimu buningdin toluk həwərdar idi. **3** Birak Petrus uningoa: — Ananiyas, nemixka kəlbingni Xəytanning ilkigə tapxurup, Mukəddəs Rohka yaloan eytip, yər satkan pulning bir kismini əzünggə kaldurdung? **4** Yər setilmioanda, seningki əməsmidi? Setiloandin keyin, pulmu əz ihtiyaringda bolmamti? Xundak turukluk, nemixka kəlbingdə bu ixni niyət kilding? Sən insanlaroa əməs, bəlki Hudaoa yaloan eytting! — dedi. **5** Ananiyas bu səzlərni anglioan haman yikilip jan üzdi. Bu ixni angliouqilarni kattik korkunq basti. **6** Əmdi yax yigitlər ornidin turup jəsətni kepənləp, sirtka apirip dəpnə kildi. **7** Təhminən üq saattin keyin, [Ananiyasning] ayali kirip kəldi; birak u boloan wəkədin həwərsiz idi. **8** Petrus uningdin: — Manga eytkin, silər yərni muxu puloa sattinglarmu? — dəp soridi. — Xundak, muxunqilik puloa sattuk, — dəp jawab bərdi u. **9** Petrus: — Silər nemə üqün Mukəddəs Rohni sinaxka til biriktürdünglar? Kara, eringni dəpnə kilip kəlgənlərning putliri ixik tüwidə turidu, ular senimu əketidu! — dedi. **10** Umu xuan uning ayaoliri aldioa yikilip, jan bərdi. Heliki yax yigitlər kirip, uning əlgənlikini kərdi; ular unimu elip berip erining yenioa dəpnə kildi. **11** Pütün jamaətni, xundakla bu ixni anglioanlarning hərbirini kattik korkunq basti. **12** Rosullarning koli arkilik həlk iqidə nuroun məjizilik alamətlər wə karamətlər kərsitildi. (Barlik [etikadqilar] bir niyəttə bolup ibadəthanidiki «Sulayman pexaywini»da daim jəm bolatti. **13** Birak baxka kixilər ularoa koxuluxka jür'ət kilalmaytti; əmma halayik ularni intayin hərmətləytti. **14** Xundaktimu, etikad kilouqilar baroanseri kəpiyip, həm ərlər həm ayallar top-top bolup Rəbgə koxuloili turdi). **15** Xuning bilən kixilər hətta Petrus ətüp ketiwatkanda heqbolmioanda uning sayisi bolsimu üstigə qüxsun dəp, kesəllərni koqilaroa elip qikip kərpə wə zəmbillərgə yatkuzup koyatti. **16** Yənə top-top kixilər Yerusalem ətrapidiki xəhər-yezilardin kesəllərni wə napak rohlar qaplixiwaloan kixilərni elip kelətti. Ularning həmmisi sakiyip kaytixatti. **17** Bax kahin wə uning tərəpdarliri, yəni Sadukiy məzhəpidikilər

ķozoŋilip bu ixlaroŋa oŋəzəplinip, 18 rosullarni tutķun ķilip,
ķamaķhanioŋa ķamidi. 19 Lekin xu keqə, Rəbning bir pərixtisi
ķamaķhanining dərwazilirini eqip, rosullarni elip qiķip, ularoŋa:
20 — Silər ibadəthana ḥoylisioŋa kirip, halayiķķa bu ḥayatliķ
tooŋrisidiki ḥəmmə səzlərni jakarlanglar — dəp tapilidi. 21
Rosullar bu səzni anglap, tang atķanda ibadəthana ḥoylisioŋa
kirip, kixilərgə təlim berixkə baxlidi. Bax kaḥin wə uning
tərəpdarliri kəlgəndə, aliy kengəxmidikilər wə Israillarning
barliķ aķsaķallirini jəm boluxķa qaķirdi. Andin [rosullarni]
elip kəlsun dəp ķamaķhanioŋa adəm əwətti. 22 Lekin sipaḥlar
zindanoŋa yetip baroŋanda, rosullarning u yərdə yoķluķini
bayķap ķaytip berip, kengəxmidikilərgə: 23 — Biz barsaķ,
zindan məḥkəm taķaķliķ turuptu, ķarawullarmu dərwazilirida
kəzəttə turuptu. Lekin dərwazilarni eqip ķarisaķ, iqidə birmu
adəm yoķ! — dəp məlumat bərdi. 24 Bu həwərni angliоŋan
ibadəthanidiki [məs'ul] kaḥin ḥəm ķarawullarning baxliķi
wə bax kaḥinlar: — «Əmdi bu ix zadi ķandaķ bolup ketər?»
deyixip alaķzadilikkə qəmdi. 25 Dəl xu qaoŋda, bir kixi kirip:
— Ķaranglar, silər zindanoŋa ķamioŋan adəmlər ibadəthana
ḥoylisida turup halayiķķa təlim beriwatidioŋu! — dəp həwər
ķildi. 26 Buning bilən, ḥeliķi ķarawullar baxliķi sipaḥlirini
baxlap berip, [rosullarni] elip kəldi. Biraķ ular halayiķ bizni
qalma-kesək ķilixi mumkin dəp ķorķup, ularoŋa zorluķ ixlətmidi.
27 Ular [rosullarni] elip kəlgəndin keyin, ularni kengəxmidikilər
aldida turoŋuzdi. Bax kaḥin ularni soraķ ķilip: 28 — Biz
əsli silərni bu namda kixilərgə təlim bərmənglar, dəp ķattiķ
agaḥlanduroŋaniduķ. Lekin mana, silər yənə xu təliminglar bilən
pütkül Yerusalemni ķaplidinglar ḥəmdə bu kixining ķan ķərzini
bizgə artmaķqi boluwatisilər! — dedi. 29 Lekin Petrus wə [baxķa]
rosullar jawab berip mundaķ dedi: — Insanoŋa əməs, Hudaoŋa
itaət ķilix kerək! 30 Silər tutup yaoŋaqķa esip əltürgən Əysani,
ata-bowimizning Hudasi tirildürdi. 31 Huda Israil həlķini towa
ķilixķa wə gunaḥlirining kəqürülixikə muyəssər ķilix üqün,
uni uluoŋlap Yetəkqi ḥəm Ķutķuzoŋuqi süpitidə Əzining ong
yenioŋa kətürüp olturoŋuzdi. 32 Biz bu ixlaroŋa guwaḥqilarmiz;
xundaķla Huda Əzigə itaət ķiloŋuqilaroŋa ata ķiloŋan Muķəddəs
Roḥmu bu ixlaroŋa guwaḥqidur. 33 Ular bu səzlərni anglap
ķəlbigə sanjiloŋandək bolup [rosullarni] əltürüxkə məsliḥətləxti.
34 Lekin kengəxmə iqidə pütün həlķning ḥərmitigə sazawər
boloŋan Pərisiy məzḥipidiki Gamaliyəl isimlik bir Təwrat əlimasi
bar idi. U ornidin turup: — Ularni birdəm sirtķa qiķirip
turunglar, — dəp buyrudi. 35 Andin u [kengəxmidikilərgə]
mundaķ dedi: — Əy Israillar, silər bu kixilərni bir tərəp ķilixta
əzünglaroŋa eḥtiyat ķilinglar! 36 Ilgiri, ḥeliķi Təwdas isimlik
əzini qong tutup otturioŋa qiķķanidi. Uningoŋa təhminən tət
yüz adəm ķoxuldi. Biraķ u əzi əltürüldi wə barliķ əgəxküqiliri
tarķilip ketip, uning ixi yoķķa qiķti. 37 Andin keyin nopus
tizimlax künliridə, Galiliyəlik Yəḥudamu bax kətürüp qiķip,
bir top kixini toplap əzigə əgəxtürgən. Umu yoķitilip, barliķ
əgəxküqilirimu tarķitiwetilgən. 38 Əmdi silərgə nəsiḥitim xuki:
Bu kixilər bilən karinglar bolmisun! Ularni ihtiyarioŋa ķoyup
beringlar. Qünki əgər bu eķim yaki bu ix pəķət insandin kəlgən
bolsa, jəzmən yoķķa qiķidu. 39 Lekin əgər Hudadin bolsa,
silər ularni yoķitalmaysilər! Ḥətta əzünglar Hudaoŋa ḥujum
ķiloŋuqilar bolup qiķisilər! 40 Aliy kengəxmidikikilər nəsiḥətni
ķobul ķildi; ular rosullarni qaķirtip kirip, ularni ķamqilitip,
ularoŋa ḥərgiz Əysaning namida səzliməslikni agaḥlandurdi.
Andin ularni ķoyup bərdi. 41 Rosullar əmdi kengəxmining
otturisidin qiķip, əzlirining mubarək nam üqün horluķ azabi
qekixkə layiķ kərülgənlikidin xadlandi. 42 Ular yənila ḥər küni
ibadəthana ḥoylisida wə əymu-əy berip təlim berixtin wə «Əysa
— Məsiḥdur!» degən hux həwərni jakarlaxtin ḥeq tohtimidi.

6 Xu künlərdə, muhlislarning sani baroŋanseri kəpiyip, grekqə
səzləydioŋan Yəḥudiylar yərlik ibraniy ķerindaxlaroŋa: —
Kündilik ozuķ-tülük təķsim ķilinixta arimizdiki tul ayallar
etibaroŋa elinmidi, dəp narazilik bildürüxti. 2 Xunga, on
ikkiylən pütkül muhlislarni qaķirip yioŋip, ularoŋa mundaķ
dedi: — Bizning Hudaning səz-kalamini yətküzüx hizmitini
taxlap ķoyup, ozuķ-tülük təķsim ķilix bilən bolup ketiximiz
tooŋra bolmaydu. 3 Xuning üqün, i ķerindaxlar, aranglardiki
nam-abruyi bar, Muķəddəs Roḥķa wə danaliķķa toloŋan yəttə
kixini iloŋap tallanglar, wə biz ularni bu ixķa məs'ul ķilimiz.
4 Biz bolsaķ, əzimizni dua ķilix wə səz-kalamning hizmitidə
boluxķa beoŋixlaymiz. 5 Bu məsliḥət halayiķning ḥəmmisini
hux ķildi. Xuning bilən ular iman-ixənqkə wə roḥķa toloŋan
Istipan isimlik bir adəmni tallidi, wə yənə Filip, Prokorus,
Nikanor, Timon, Parmenas ḥəmdə burun Təwrat etiķadioŋa
kirgən Antakyaliķ Nikolasni tallap, 6 ularni rosullarning aldioŋa
elip qiķti. Rosullar ularning [bu hizmətni ķilixi üqün] ķollirini
ularning üstigə təgküzüp turup, dua ķilixti. 7 Wə Hudaning
səz-kalami dawamliķ tarķaldi; Yerusalemdiki muhlislarning
sanimu baroŋanseri zor dərijidə kəpəydi. Nuroŋun kaḥinlarmu
[Məsiḥ] etiķadioŋa itaət ķilixķa kirixiwatatti. 8 Wə Istipan
[Hudaning] meḥir-xəpķiti wə küq-ķudritigə toloŋan bolup, həlķ
iqidə karamətlər wə zor məjizilik alamətlərni kərsətti. 9 Biraķ
«Ķulluķtin qiķķan ḥərlər» dəp ataloŋan sinagogtiki bəzilər,
yəni Kurini wə Iskəndəriyə xəḥərliri wə Kilikiyə ḥəm Asiya
əlkiliridin kəlgən bəzi [Yəḥudiylar] Istipanoŋa ķarxi qiķip, uning
bilən munazirə ķilixķa baxlidi. 10 Lekin ular u səz ķiloŋanda
uningda boloŋan danaliķ wə roḥķa taķabil turuxķa amalsiz ķaldi.
11 Buning bilən ular bəzi adəmlərning aoŋzini maylap: — Biz
bu adəmning Musa wə Hudaoŋa ķarita kupurluķ səzligənlikini
angliduķ, — degənni ularning aoŋzioŋa saldi. 12 Ular muxundaķ
ķilip halayiķni, aķsaķallarni wə Təwrat ustazlirini ķutratti;
andin Istipanning aldini tosup uni tutķun ķilip, aliy kengəxmigə
elip bardi. 13 Ular sahta guwaḥqilarni otturioŋa qiķirip
mundaķ degüzdi: — Bu adəm bu muķəddəs jayoŋa wə Təwrat
ķanunioŋa ķarxi səzlərni ķilixtin tohtimaydu. 14 Qünki biz
uning ḥeliķi Nasarətlik Əysa tooŋruluķ: «U bu jayni wəyran
ķilidu wə Musa pəyoŋəmbər bizgə tapxuroŋan ən'əniwi ķaidə-
yosunlirimizni əzgərtidu!» degənlikini angliduķ. 15 Kengəxmidə
olturoŋanlarning ḥəmmisi Istipanoŋa kəz tikip ķarioŋinida, uning
qirayining pərixtiningkidək parķiraķ ikənlikini kərdi.

7 Bax kaḥin Istipandin: — Bularning eytķanliri rastmu? —
dəp soridi. 2 Istipan mundaķ jawab bərdi: — Ķerindaxlar
wə ata-bowilar, səzümgə ķulaķ selinglar! Atimiz Ibraḥim tehi
Mesopotamiyə rayonida turuwatķanda, yəni Ḥaran xəḥirigə
kəqüp makanlixixtin ilgiri, xan-xərəpning Igisi Huda uningoŋa
ayan bolup: 3 «Sən əz yurtung wə uruķ-jəmətingdin ayrilip
qiķip, Mən sanga kərsitidioŋan zeminoŋa baroŋin» degənidi. 4
Buning bilən u Kaldiylərning zeminini taxlap, Ḥaran xəḥirigə
berip olturaķlaxti. Atisi əlgəndin keyin, Huda uni bu zeminoŋa,
yəni silər ḥazir turuwatķan zeminoŋa yətkəp kəldi. 5 U waķitta,
[Huda] uningoŋa bu zemindin miras bərmidi, ḥətta uningķa
təwə put ķoyoŋudəkmu bir yər bərmigənidi. Gərqə u tehiqə
pərzənt kərmigən bolsimu, [Huda] bu zeminni uningoŋa wə
uning nəsligə igiliki bolux üqün berixkə wədə ķildi. 6 Andin
Huda uningoŋa mundaķ dedi: «Sening nəsilliring yaķa yurtta
musapir bolup turidu, xu yurttikilər ularni ķul ķilip tət yüz yil
horlaydu. 7 Biraķ ularni ķulluķķa saloŋan əlni jazalaymən»,

dedi Huda, «wə uningdin keyin, [nəsilliring] u yərdin qiqip, bu yərdə Mening ibadət-hizmitimdə bolidu». **8** Keyin Huda Ibrahim bilən bəlgisi hətnə boloɣan əhdini tüzgən, xuning bilən Ishaq uningdin tərəldi; [Ibrahim] uni səkkizinqi küni hətnə qildi; xundaq qilip Ishaqtin Yaqup [tərəldi], Yaquptin on ikki «qəbilə atisi» [tərəldi]. **9** Keyin, «qəbilə atiliri» inisi Yüsüpkə həsət qilip, uni Misiroɣa qullukqa setiwətti. Lekin Huda uning bilən billə bolup, **10** uni barliq jəbir-japalardin qutquzup, uni Misir padixahi Pirəwnning nəziridə iltipatqa igə qilip, uningoɣa danixmənlik ata qildi. Padixah uni Misiroɣa bax wəzir, ordisioɣa bax oɣojidar qildi. **11** Keyin, eoɣir aqarqilik pütkül Misir wə Kənaan yərlirini besip, zor qiyinqilik boldi. Ata-bowilirimiz ozuq-tülük tapalmidi. **12** Yaqup əmdi Misirda axlik barlikini angliɣan bolup, [ooɣullirini], yəni ata-bowilirimizni u yərgə birinqi qetim əwətti. **13** Ikkinqi qetim baroɣanda, Yüsüp akilirioɣa özini axkarilidi. Xuning bilən Yüsüpning jəmətidikilər Pirəwn padixahqa məlum boldi. **14** Andin Yüsüp atisi Yaqupning aldioɣa həwər yətküzüp, uni pütün ailə-jəməti bilən, jəmiy yətmix bəx kixini Misiroɣa əzigə qakirdi. **15** Xuning bilən Yaqup Misiroɣa qüxti wə xu yərdə əldi; keyin [uningdin boloɣan] ata-bowilirimizmu xu yərdə əldi. **16** Ularning jəsətliri keyin Xəkəm xahirigə qayturulup, Ibrahim burun Hamorning ooɣulliridin məlum puloɣa setiwaloɣan, Xəkəmdiki bir yərlikkə qoyuldi. **17** Lekin Huda Ibrahimoɣa əsli qiloɣan wədining waqti yeqinlaxqanda, Misirda turuwatqan [Israil] həlqining nopusi heli kəpəygənidi. **18** U waqitta, Yüsüptin həwiri bolmioɣan yengi bir padixah Misirda təhtkə qikti. **19** Bu padixah qowmimizoɣa hiylə-mikirlər bilən muamilə qilip, ata-bowilirimizni ezip horlidi, hətta ularni əz bowaqlirini hayat qaldurmasliqi üqün taxliwetixkə məjbur qildi. **20** Musa mana xu qaoɣlarda tuoɣuloɣanidi. U Hudaning aldida alahidə yeqimlik bala bolup, atisining əyidə üq ay bekildi. **21** Keyin u sirtqa qoyup qoyuloɣanda, Pirəwnning qizi uni [sudin] elip, əz ooɣli qilip qong qildi. **22** Musa Misirliqlarning barliq bilim-hekmiti bilən tərbiyilinip, səzdə wə əməldə intayin qabiliyətlik adəm bolup qikti. **23** Lekin uning tuoɣuloɣinioɣa kirik yil toxqanda, əz qerindaxliri boloɣan Israillarning halioɣa yetix niyitigə kəldi. **24** U ulardin birining uwal qilinip bozək qiliniwatqanlikini kərüp, uni qoɣdap, harlanoɣan kixi üqün intiqam elip harlioɣuqi Misirlikni eltürdi. **25** Qünki u əz qerindaxlirini: — Huda mening qolum arqilik bizgə qutquzux yolini aqqan dəp qüxinidioɣu, dəp oylioɣanidi. Lekin ular buni qüxənmidi. **26** Ətisi, Musa ularning arisidiki bir urux-jedəlni kərüp, arisioɣa kirip yaraxturmaqqi bolup: Silər qerindax turup, nemixqa bir-biringlaroɣa yolsizlik qiliwatisilər? — dedi. **27** Birak qerindixini yolsiz bozək qiloɣan kixi uni qətkə ittiriwetip: — Kim seni bizgə bax həm sorakqi bolsun dəptu?! **28** Menimu tünügünki Misirlikni eltürgəndək eltürməkqimusən? — dedi. **29** Musa bu səzni anglap qorkup, Misirdin qeqip Midiyan zeminioɣa berip, u yərdə musapir bolup turup qaldi. U xu yərdə ikki ooɣul pərzənt kərdi. **30** Kirik yil toxqandin keyin, Sinay teoɣining yenidiki qəldə, kəyüwatqan bir qatqallikning ot yalqunida bir pərixtə uningoɣa kəründi. **31** Bu oɣayibanə kərünüxni kərgən Musa uningoɣa intayin həyran bolup qaldi; buning qandaq ix ikənlikini biləy dəp yeqinrak baroɣanda Pərwərdigarning awazi anglinip: **32** «Mən sening ata-bowiliringning Hudasi, yəni Ibrahim, Ishaq wə Yaqupning Hudasidurmən» dedi. Musa qorkunqta titrəp, qaraxqimu jür'ət qilalmidi. **33** Pərwərdigar uningoɣa yənə: — Ayioɣingni seliwət; qünki sən turuwatqan yər mukəddəstur. **34** Mən dərhəqiqət Misirda turuwatqan həlqimning harliniwatqanlikini kərdüm, ularning nalə-pəryadlirini anglidim. Xunga mən ularni elip qikkili qüxtüm. Əmdi baroɣin, mən seni Misiroɣa əwətəy!» dedi. **35** Mana həliqi kixilər: «Kim seni bizgə bax həm sorakqi bolsun dəptu!?» dəp rət qiloɣan dəl muxu Musani, Huda uningoɣa qatqallikta kərüngən pərixtining qoli bilən Israillaroɣa həm bax həm qutquzoɣuqi boluxqa əwətti. **36** Ənə xu Musa həlqkə yetəkqilik qilip, ularni [Misirdin] qikardi həmdə Misir zeminida, Qizil dengizning boyida wə kirik yilni ətküzgən qəldə karamətlərni wə məjizilik alamətlərni kərsətti. **37** Ənə xu Musa əzi Israillaroɣa: «Huda qerindaxliringlar arisidin manga ohxax bir pəyoɣəmbərni tikləydu» degənidi. **38** Qəl-bayawandiki jamaətkə həmrah boloɣan, Sinay teoɣida əzigə səz qiloɣan pərixtə bilən billə boloɣan, ata-bowilirimiz bilən billə boloɣan həmrah dəl ənə xu idi; hayatlik bəhx yətküzidioɣan wəhiylərni bizgə yətküzüx üqün qobul qiloɣuqi boloɣan dəl ənə xu idi; **39** xundaq bolsimu, ata-bowilirimiz uningoɣa itaət qilixni halimay, uni qətkə qekip, kənglidə Misiroɣa qaytixni arzu qildi; **40** xunga ular Harunoɣa: — «Bizgə yol baxlaydioɣan ilahlarni yasap bərgin! Qünki bizni Misir zeminidin elip qikqan heliqi Musaning nemə bolup kətkənlikini biləlmiduk» dedi. **41** Xuning bilən xu künlərdə ular mozay xəklidə bir but yasap, bu məbudqa atap qurbanlik sundi. Xundaq qilip ular əz qolliri bilən yasioɣan bir nərsini huxal-huramlik bilən təbrikləxkə kirixti. **42** Lekin Huda ulardin yüzini ərüp, ularni asmandiki yultuz qoxunlirioɣa qoqunuxqa qoyup bərdi. Xuning bilən pəyoɣəmbərlərning mukəddəs yazmisida pütülgədək, [Huda ularni mundaq əyiblidi]: — «Silər qəl-bayawanda boloɣan kirik yil jəryanida qiloɣan qurbanlik-hədiyələrni həqiqətən Manga elip kəlgənmusilər, i Israil jəməti? **43** Bərhək, silər qoqunux üqün yasioɣan məbudlar, yəni «Molok»ning qediri həm butung boloɣan «Rəmfan»ning yultuz bəlgisini kətürüp mangdinglar; əmdi Mən silərni əsir qilip Babildin yirakqa sürgün qildurimən». **44** Ata-bowilirimiz qəldin kəzgən waqtida, «həküm-guwahlik» qediri ularning otturisida tikləngənidi; u dəl Musaoɣa səz-kalam Yətküzüqining buyruoɣinidək, kərsitilgən ərnək boyiqə yasaloɣanidi. **45** Xu ibadət qedirini ata-bowilirimiz ilgiridikilərdinmu igidarqilioɣa tapxurup, Yəxuaning yetəkqilikidə, Huda ularning aldidila qooɣlioɣan əllərning zeminlirini besiwaloɣinida, uni bu yərgə elip kəlgən; qedir xundakla [padixah] Dawutning zamanioɣiqə turoɣan. **46** Dawut Hudaning xapaitigə erixip, Yaqupning Hudasi üqün bir muqim makan selixqa ijazət sorioɣan. **47** Birak keyin, [Huda] üqün ibadəthana saloɣan [Dawut əməs], əməliyəttə Sulayman boldi. **48** Halbuki, Həmmidin Aliy Boloɣuqi insanning qolliri bilən yasioɣan makanlarda turmaydu; huddi pəyoɣəmbər mundaq deginidək: — **49** «Asmanlar Mening təhtim, Zemin bolsa ayaoɣlirimoɣa təhtipərdur, Əmdi Manga qandaq əy-imarət yasimakqisilər? Manga qandaq yər aramgah bolalaydu? **50** Bularning həmmisini Mening qolum yaratqan əməsmidi?» **51** — Əy, boyni qattiq, yüriki wə quliqi hətnisiz boloɣanlar! Silər Mukəddəs Roh bilən daim qarxilixisilər; silər ata-bowiliringlar nemə qiloɣan bolsa, xuni ohxax qiliwatisilər! **52** Pəyoɣəmbərlərdin zadi qaysisioɣa ata-bowiliringlar ziyankəxlik qilip bakmioɣan? Xundak qilip ular «Həkqaniy Boloɣuqi»ning kelidioɣanlikini aldin jakarlioɣuqilarni eltürüxkən. Əmdi u əzi hazir kəlgəndə, silər uningoɣa satqunluk qiloɣuqi wə qatil bolup qiqtinglar, **53** I silər Təwrat qanunini pərixtilərning əmri-tapilioɣanliri bilən tapxuruwelip turup, uningoɣa əməl kilmioɣuqilar!» **54** [Istipanning] bu səzlirini angliɣan [aliy kengəxmidikilər] yürikigə [hənjər] sanjiloɣandək bolup, uningoɣa qixlirini oɣuqurlatti. **55** Lekin u bolsa Mukəddəs Rohqa toloɣan, kəzlirini kəkkə tikip, Hudaning julasini, xundakla uning ong yenida əysaning turoɣanlikini kərüp, **56** — Qaranglar! Asmanlar

eqilip, Insan'ooŋlining Hudaning ong yenida turoŋanlikini kərüwatimən! — dedi. **57** Ular buningoŋa kulaklirini kolliri bilən etiwelip, awazini kattik kətürüp warkirixip birliktə uningoŋa yopurulup keliwidi, **58** uni xəhərning sirtioŋa ittirip qikirip, qalma-kesək kilixka baxlidi. [Uni ərz kiloŋan] guwahqilar [uni qalma-kesək kilixtin awwal] qapanlirini Saul isimlik bir yaxning puti aldida koyup koyuxti. **59** Ular Istipanni qalma-kesək kiloŋinida u: — I Rəb Əysa, mening rohimni kobul kiloŋaysən! — dəp nida kildi. **60** Andin u tizlinip turup kattik awaz bilən: — I Rəb, bu gunahning hesabini ulardin almioŋaysən, — dedi. U bu səzni kilip bolupla jan üzüp uhlap kətti.

8 Istipanning eltürülüxini Saulmu kollaytti. Xu kündin baxlap, Yerusalemdiki jamaətkə karitiloŋan dəhxətlik ziyankəxlik kozoŋaldi. Rosullardin baxka barlik jamaəttikilər Yəhudiyə wə Samariyəning hərkaysi yurtlirioŋa tarkilip ketixti. **2** Bəzi ihlasmən kixilər Istipanni dəpnə kilip, uningoŋa kattik yioŋazarlarni kətürüxti. **3** Lekin Saul jamaətkə wəyranqilik selip, əymu-əy ahturup, ər-ayaloŋa karimay ularni sərəp qikip zindanoŋa taxlidi. **4** Əmdi tarkilip kətkənlər tarkaloŋan yurtlarda kezip səz-kalamning hux həwirini jakarlidi. **5** Ularning iqidin Filip bolsa Samariyəning məlum bir xəhirigə berip, yərlik kixilərgə Məsihni jakarlidi. **6** Top-top kixilər uni anglap həmdə u kərsətkən məjizilik alamətlərni kərüp, bir jan bir dili bilən uning səzlirigə kulak saldi. **7** Qünki napak rohlar bolsa, qaplixiwaloŋan kixilərdin kattik warkiriqiniqə qikip kətti. Nuroŋun paləq, tokurlarmu sakaytildi; **8** zor xad-huramlik xu xəhərni kaplidi. **9** U xəhərdə əsli jadugər-sehirgərlik bilən xuoŋulliniwatkan Simon isimlik bir adəm bar idi; u xu yol bilən pütkül Samariyədikilərni hang-tang kaldurup, əzini kaltis zat kərsətməkqi bolup kəlgənidi. **10** Pekirdin tartip ambaloŋiqə ularning həmmisi uningoŋa ihlas kilip karaytti wə «Hudaning uluoŋ küq-kudriti mana xu!» deyixətti. **11** Halayik uningoŋa xundak ihlas kilixi uning uzundin beri jadugər-sehirgərliki bilən ularni hang-tang kaldurup kəlgənliki tüpəylidin idi. **12** Lekin əmdi Filip Hudaning padixahliki wə Əysa Məsihning nami tooŋrisidiki hux həwərni jakarlioŋinida ular uning səzlirigə ixəndi wə ərlər bolsun, ayallar bolsun qəmüldürüxni kobul kildi. **13** Simon əzimu ixəndi. U qəmüldürülgən bolup, həmixə Filipning yenida yürdi həmdə [Filip] kərsitiwatkan məjizilik alamətlər wə kudrətlik ixlaroŋa karap, intayin həyran boldi. **14** Yerusalemdiki rosullar Samariyəliklərning Hudaning səzini kobul kiloŋanlikini anglap, Petrus bilən Yuhannani ularoŋa əwətti; **15** ikkiylən u yərgə qüxüxi bilənla, ularni Mukəddəs Roh ning ata kilinoŋuqisi bolsun dəp dua kildi. **16** Qünki Mukəddəs Roh tehi ularning heqkaysisioŋa qüxmigənidi; ular pəkət Rəb Əysaning nami bilən qəmüldürülgənidi. **17** Petrus bilən Yuhanna ularning üstigə kolini təgküzüxi bilən, Mukəddəs Roh ularoŋa ata kilindi. **18** Lekin Simon Mukəddəs Roh ning rosullarning kolini təgküzüp koyuxi bilən ata kilinoŋanlikini kərüp, ularoŋa pul tənglap: **19** — Bu küq-kudrəttin mangimu beringlarki, mənmu hərkimning üstigə kollirimni təgküzsəm, uningoŋa Mukəddəs Roh ata kilinsun, — dedi. **20** Lekin Petrus uningoŋa mundak jawab bərdi: — Hudaning bu iltipatini puloŋa setiwaloŋili bolidu, dəp oyliqining üqün, pulung sən bilən təng halakətkə barsun! **21** Sening bu ixta heq həssəng yaki nesiwəng yoktur! Qünki sening niyiting Huda aldida durus əməs! **22** Xunga, bu rəzillikingdin towa kilip, Rəbtin, mumkin bolsa kənglümdiki bu niyitim kəqürüm kilinoŋay, dəp ətün! **23** Qünki sening aqqik həsətkə tolup, həkkaniysizlikning asaritida ikənliking manga məlum. **24** Simon ularoŋa: — Mən üqün Rəbdin ətününglarki, silər eytkan ixlardin heqbiri beximoŋa kəlmigəy! — dedi. **25** Petrus bilən Yuhanna yənə xu yərdə agah-guwahlik berip Rəbning səz-kalamini yətküzgəndin keyin, Samariyəning nuroŋun yeza-kəntlirigə berip hux həwər yətküzgəq, Yerusalemoŋa kaytip kətti. **26** Xu wakitta, Hudaning bir pərixtisi Filipka: — Ornungdin turup jənubka karap Yerusalemdin Gaza xəhirigə mangidioŋan yol bilən mang! — dedi (xu yol qəldiki yoldur). **27** Xunga Filip ornidin turup yoloŋa qikti. Wə mana, yolda Efiopiyə ayal padixahi Kandasning bir əməldari, pütkül həzinigə məs'ul Efiopiyəlik aoŋwat wəzir turatti. U Yerusalemoŋa Hudaoŋa ibadət kiloŋili baroŋanidi; həzir kaytix yolida əzining jəng harwisida olturup, Yəxaya pəyoŋəmbərning yazmisini okuwatatti. **29** Roh Filipka: — Bu harwining yenioŋa berip uningoŋa yekinlaxkin, — dedi. **30** Filip yügürüp berip, [wəzirning] Yəxaya pəyoŋəmbərning yazmisidin okuwatkanlirini anglap, uningdin: — Okuwatkiningizni qüxiniwatamsiz? — dəp soridi. **31** Wəzir uningoŋa: — Biri manga qüxəndürüp bərmisə, mən kandakmu qüxinələymən?! — dəp, Filipni harwisioŋa qikip yenida olturuxka ətündi. **32** U okuwatkan yazma kismi bolsa: «U goya booŋuzlaxka yetilap mengiloŋan koydək booŋuzlaxka elip mengildi, Kirkioŋuqi aldida ün-tinsiz yatkan kozidək, u zadila eoŋiz aqmidi. **33** U horlinidu, u hək soraktin məhrum boldi, Əmdi uning əwladini kimmu bayan kilalisun?! Qünki hayati yər yüzidin elip ketildi». **34** Aoŋwat Filiptin: — Dəp bərsingiz, pəyoŋəmbərning bu səzi kimgə karitip eytiloŋan? Özigimu yaki baxka birsigimu? — dəp soridi. **35** Filip aoŋzini eqip xu yazmining xu kismidin baxlap, uningoŋa Əysa tooŋrisidiki hux həwərni jakarlap bərdi. **36** Ular yolda ketiwetip, su bar bir yərgə kəlgəndə, aoŋwat: — Mana bu yərdə su bar ikən. [Muxu yərdila] qəmüldürülüxümgə kandak tosaloŋu bar? — dedi. **38** U harwini tohtitixni buyrudi. Filip wə aoŋwat ikkisi billə suoŋa qüxüp, uni qəmüldürdi. **39** Ular sudin qikkanda, Rəbning Roh i Filipni kətürüp elip kətti. Aoŋwat uni kayta kərmidi, əmma u xadlinip yolini dawamlaxturdi. **40** Filip bolsa Axdod xəhiridə pəyda boldi; u xu yurtni kezip, xu yərdin Kaysəriyə xəhirigə kəlgüqə boloŋan həmmə xəhərlərdə hux həwər jakarlidi.

9 Əmma [xu qaoŋlar] Saul hər nəpisidə Rəbning muhlislirioŋa tehiqə izqil kiroŋinqilik təhditliri seliwatkan pəyt idi. U Bax kahinning aldioŋa berip, **2** Dəməxk xəhiridiki sinagoglaroŋa təwsiyə heti yezip berixni soridi. Xundak boloŋanda, u Dəməxktə [Məsih] yolidikilərdin birərsini, məyli ər bolsun, ayal bolsun tepiwalsila, baoŋlap tutkun kilip, Yerusalemoŋa elip kelixkə ruhsət bolatti. **3** Saul yoloŋa qikip, Dəməxk xəhirigə yekinlaxkanda, tuyuksiz asmandin küqlük bir nur qüxüp, uning ətrapini yorutuwətti. **4** U yərgə yikildi wə əzigə: — Saul, Saul! Manga nemixka ziyankəxlik kilisən? — degən bir awazni anglidi. **5** — I Rəb, sən kimsən? — dəp soridi u. Awaz: — Mən sən ziyankəxlik kiliwatkan Əysadurmən. **6** Ornungdin tur, xəhərgə kir, nemə kilixing kerəkliki sanga eytip berilidu» — dedi. **7** Uning bilən billə mangoŋan adəmlər awazni anglisimu, heqkimni kərəlmigəqkə, xu yərdə ün qikiralmay turupla kaldi. **8** Saul yərdin turup, kəzlirini eqip karidi, lekin heq nərsini kərəlmidi. Həmrahliri uni kolidin yetilap Dəməxkkə elip kirdi. **9** U üq küngiqə kəzi kərməs bolup nə yemidi nə iqmidi. **10** Dəməxktə Ananiyas isimlik məlum bir muhlis bar idi. Rəb uningoŋa bir oŋayibanə kərünüxtə kərünüp uni: — Ananiyas! — dəp qakirdi. — Mana mən, i Rəb, — dəp jawab bərdi u. **11** Rəb uningoŋa: — Sən dərhal «Tüz» dəp ataloŋan koqioŋa berip, Yəhudaning əyidin Tarsusluk Saul isimlik birini sorap tap; qünki mana, u dua-tilawət kiliwatidu. **12** U dua kiliwatkinida, oŋayibanə kərünüxtə Ananiyas isimlik bir kixining kelip, kəzini kəridioŋan kilix üqün üstigə kolini təgküzgənlikini kərdi, — dedi. **13** Ananiyas: — I

Rəb, mən bu adəmning həwirini nuroɣun kixilərdin anglidim, u Yerusalemdiki mukəddəs bəndiliringgə xunqə kəp ziyan-zəhmət yətküzgən! **14** Ḥazir u muxu yərdə namingoɣa nida kiloɣanlarning ḥəmmisini tutup baoɣlax üqün bax kaḥinlardin ḥokuk aptu — dedi. **15** Lekin Rəb uningoɣa: — Bariwər! Qünki u namimni əllərning wə ularning padixaḥlirining ḥəm Israillarning aldida ayan kilix üqün əzümgə alaḥidə tallioɣan bir əswabtur. **16** Qünki mən uningoɣa namim üqün kanqilik azab-okubətlərni tartixining mukərrər ikənlikini ayan kilimən, — dedi. **17** Buning bilən Ananiyas berip, xu əygə kirdi; u kollirini Saulning üstigə təgküzüp uningoɣa: — Kerindax Saul, Rəb, yəni bu yərgə keliwatkan yolungda sanga kərüngən əysa, kəzliringni kərələydioɣan bolsun dəp wə sening Mukəddəs Roḥka tolduruluxung üqün meni xəhsən əzi əwətti, — dewidi, **18** Saulning kəzliridin huddi belik kasirikidək boloɣan bir nərsilər qüxüp, kəzliri eqilip kərələydioɣan boldi. U ornidin turup, qəmüldürüxni kobul kildi. **19** U oɣizalanoɣandin keyin, kuwwətlinip maoɣduroɣa kirdi. **20** [Saul] Dəməxktiki muhlislarning yenida birnəqqə kün turdi wə wakitni ətküzməy sinagoglaroɣa kirip, «U kixi Hudaning Ooɣlidur» dəp Əysani jakarlaxka baxlidi. **21** Uni angliɣanlar səzliridin intayin ḥəyran boluxup: — Bu adəm Yerusalemda bu namoɣa nida kiloɣuqilarni kattik wəyran kiloɣan ḥeliki adəm əməsmu? Bu yərgimu muxundakilarni baoɣlap bax kaḥinlaroɣa tutup berix məksitidə kəlgənmidu? — deyixti. **22** Lekin Saulning kayil kilix küqi baroɣanseri exip, Əysaning Məsiḥ ikənlikini ispatlap Dəməxktiki Yəhudiylarni parakəndiqilikkə qəmdürdi. **23** Kəp künlərdin keyin, Yəhudiylar Saulni yokatmakka kəst kilmakqi boldi. **24** Lekin Saul ularning suyikəstidin həwər tapti; uni tutup eltürüx üqün ular keqə-kündüz xəḥərning kowukliridə paylap yürdi. **25** Lekin muhlislar bir küni keqidə uni qong sewətkə olturoɣuzup, sepil [kamaridin] qüxürdi. **26** Saul Yerusalemoɣa yetip berip, u yərdiki muhlislaroɣa koxulmakqi boldi, lekin ularning ḥəmmisi uning muhlis ikənlikigə ixənməy, uningdin korkti. **27** Birak Barnabas uni elip berip, rosullar bilən kərüxtürdi. U ularoɣa Saulning Dəməxkning yolida Rəbni kandak kərgənlikini, Rəbningmu uningoɣa gəp kiloɣanlikini qüxəndürdi wə uning Dəməxktə Əysaning namida kandak jür'ətlik bilən səz-kalam yətküzgənlikini ukturdi. **28** Buning bilən, Saul Yerusalemda rosullar bilən billə oquk-axkarə yürüp, yürəklik ḥalda Rəbning namida səz-kalam yətküzətti. **29** U yənə grekqə səzlixidioɣan Yəhudiylar bilənmu səzlixip munazirilixətti; nətijisi, ular uningoɣa kəst kilmakqi boldi. **30** Kerindaxlar bu ixtin həwər tepip, uni Kəysəriyə xəḥirigə elip berip, andin u yərdin Tarsus degən xəḥərgə yoloɣa saldi. **31** U qaoɣda, pütkül Yəhudiyə, Galiliyə wə Samariyədiki jamaətlər [bir məzgil] tinqlikka erixip, [etikadta] kuruldi; Rəbning korkunqida mengip, Mukəddəs Roḥning rioɣbət-təsəllisi bilən ularning sanlirimu baroɣanseri kəpəymək tə idi. **32** Xu wakitlarda xundak boldiki, Petrus ḥərkaysi jaylarni arilap yürgəndə, Lidda xəḥiridiki mukəddəs bəndilərnimu yokləxka qüxti. **33** U yərdə u Əneyas isimlik bir adəmni uqratti. Bu adəm paləq bolup, orun tutup yatkili səkkiz yil boloɣanikən. **34** Petrus uningoɣa: — Əneyas, Əysa, yəni Məsiḥ boloɣuqi seni sakaytidu. Ornungdin turup, palisingni yioɣixtur! — dedi. U dərḥal ornidin turdi. **35** [Əneyasni] kərgən Lidda xəḥiridiki wə Xaron rayonidikilərning ḥəmmisi towa kilip Rəbgə baoɣlandi. **36** Yoppa xəḥiridə bolsa Tabita isimlik bir ayal muhlis bar idi (uning ismi grekqidə «Dorkas» idi). U ḥərdaim yahxi əməllər wə həyr-sahawətlik ixlaroɣa berilətti. **37** Xu künlərdə xundak boldiki, u kesəl bolup, ölüp kətti. Kixilər jəsətni yuyup, üstünki kəwəttiki bir əygə yatkuzup koydi. **38** Yoppa xəḥiri Lidda xəḥirigə yekin boloɣaqka, Yoppadiki muhlislar Petrusning Liddada ikənlikini anglap, uning aldioɣa ikki adəm əwətti. Ular: «Ḥayal bolmay yenimizoɣa kəlsəng!» — dəp yelindi. **39** Petrus ornidin turup ular bilən billə Yoppaoɣa bardi. Yoppaoɣa yetip kelixi bilən ular uni üstünki kəwəttiki əygə baxlap qikti. Barlik tul ayallar Petrusning ətrapioɣa olxip, yioɣa-zar kilixip uningoɣa Dorkasning ular bilən billə boloɣan wakitda əzlirigə tikip bərgən kənglək-kiyimlirini kərsitixti. **40** Lekin Petrus ḥəmməylənni qikiriwetip, tizlinip olturup dua kildi. Andin u jəsətkə karap: — Tabita, ornungdin tur! — dedi. Tabita kəzini eqip, Petrusni kərüp, ornida olturdi. **41** Petrus uningoɣa kolini uzitip uni yeləp turoɣuzdi wə mukəddəs bəndilər bilən tul ayallarni qakirip, Dorkasni ularoɣa tirik tapxurup bərdi. **42** Bu həwər pütkül Yoppaoɣa tarkilip, nuroɣun kixilər Rəbgə etikad kildi. **43** Xundak boldiki, Petrus Yoppada Simon isimlik bir kənqining əyidə uzun künlər turdi.

10 Kəysəriyə xəḥiridə Korniliy isimlik bir adəm bolup, u [Rim] koxunidiki «Italiyəliklər» kismining yüzbexi idi. **2** U ihlasmən adəm bolup, əzi wə pütkül əyidikiliri Hudadin korkatti. U mərdlik bilən namratlaroɣa həyr-sahawət kilip, daim Hudaoɣa dua-tilawət kilatti. **3** Bir küni qüxtin keyin saət üqlərdə, u oɣayibanə bir kərünüxtə Hudaning bir pərixtisining əzining yenioɣa kəlgənlikini oquk kərdi. Pərixtə uni: — Korniliy! — dəp qakirdi. **4** Korniliy uningoɣa kəzlirini tikip kattik qəqüp: — Təksir, nemə ix? — dəp soridi. Pərixtə uningoɣa: — Sening dualiring wə həyr-sahawətlik ixliring Huda aldioɣa əslətmə kurbanliktək berip yətti. **5** Əmdi sən Yoppaoɣa adəm əwətip, Petrus dəpmu atilidioɣan Simon isimlik adəmni qakirtip kəl. **6** U Simon isimlik bir kənqining əyidə meḥman bolup turuwatidu. Simonning əyi dengiz boyida, — dedi. **7** Uningoɣa səzligən pərixtə kətkəndin keyin, Korniliy əydiki hizmətqilərdin ikkini wə daim yenida turup hizmət kiloɣuqilar iqidiki ihlasmən bir ləxkərni qakirdi. **8** Barlik ixlarni qüxəndürgəndin keyin, ularni Yoppaoɣa əwətti. **9** Ətisi ular səpər kilip xəḥərgə yekinlaxkanda, qüx wakti bolup, Petrus dua kilix üqün əgzigə qikti. **10** Uning korsiki eqip ketip, bir nərsə yəy dedi. Birak ular oɣiza təyyarlawatkanda, oɣayibanə bir alamət Petrusni oruwaldi. **11** U asman eqilip, tət burjikidin baoɣlanoɣan ḥalda yər yüzigə qüxürülüwatkan kəng dastihandək bir nərsini kərdi. **12** Dastihanda ḥərhil tət putluk ḥaywanlar, yər beoɣirlioɣuqilar, asmandiki uqar-kanatlarmu bar idi. **13** Uningoɣa bir awaz anglandi: — «Ornungdin tur, Petrus, ulardin soyup yə!» **14** — Yak, Rəb, ḥərgiz bolmaydu! Mən ḥeqkaqan ḥeqkandak napak yaki ḥaram nərsini yegən əməsmən! — dedi Petrus. **15** Awaz ikkinqi kətim kelip uningoɣa: — Huda ḥalal dəp pakliɣanni sən ḥaram demə! — deyildi. **16** Bu ix üq kətim yüz berip, andin dastihandək boloɣan xu nərsə dərḥal asmanoɣa elip qikip ketildi. **17** Petrus kərgən oɣayibanə alamətning mənisi tooɣrisida kaymukup turoɣanda, mana Korniliy əwətkən kixilər Simonning əyini tepip, dərwaza aldida turatti. **18** Ular birsini qakirip, uningdin Petrus dəpmu atilidioɣan Simon degən birsi bu yərdə turamdu? — dəp soridi. **19** Petrus tehiqə xu oɣayibanə alamətning mənisi üstidə oyliniwatkanda, Roḥ uningoɣa: — Mana, seni üq adəm izdəp kəldi. **20** Ornungdin tur, pəskə qüx, ḥeq ikkilənməy ular bilən billə baroɣin. Qünki ularni əwətküqi Mən! — dedi. **21** Petrus pəskə qüxüp, ḥeliki adəmlərgə: — Silər izdigən kixi mana mən bolimən. Bu yərgə kelix səwəbinglar nemikin? — dedi. **22** Ular jawabən: — Ḥəkkaniy bir adəm, Hudadin korkidioɣan, xundakla pütkül Yəhudiy həlki təripligən Korniliy isimlik rimlik yüzbexi mukəddəs bir pərixtə təripidin

sizni əyigə qakirtip, sizdin səz-kalam anglaxka əmr kilinoɣan! — dedi. **23** Xunga Petrus ularni əygə təklip kilip, kondurup meһman kildi. Ətisi ornidin turup u ular bilən billə yoloɣa qikti. Yoppadiki kerindaxlardin bəziliri ularoɣa һəmrah bolup mangdi. **24** Ikkinqi küni, ular Kəysəriyəgə yetip bardi. Əmdi Korniliy tuoɣanliri wə yekin yar-buradərlirini əyigə qakirip, Petruslarni təkkəzarlik bilən kütüp turatti. **25** Petrus əygə kirgəndə, Korniliy aldioɣa qikip, ayioɣioɣa əzini etip səjdə kildi. **26** Lekin Petrus [dərһal] uni yələp turoɣuzup: — Ornungdin turoɣin! Mənmu bir insan, halas! — dedi. **27** U Korniliy bilən gəp kiloɣaq əygə kiriwidi, əyning iqigə yioɣiloɣan top-top adəmlərni kərdi. **28** U ularoɣa: — Silərgə məlumki, biz Yəһudiylarning yat əlliklərdin birsi bilən bardi-kəldi kilixi yaki əylirigə kirixi Təwrat kanun-əkidilirimizgə hilap. Lekin Huda manga һeqkandak adəmni napak yaki һaram deməslikim kerəklikini ayan kildi. **29** Xuning üqün silər adəm əwətip meni qakiroɣanda, һeq rət kilmay aldinglaroɣa kəldim. Əmdi soray, meni nemə dəp qakirdinglar? — dedi. **30** Korniliy mundak dedi: — Tət künning aldida bügünki muxu wakitkiqə roza tutkanidim; saət üqlərdə mən əydə dua kiliwatattim. Tuyuksiz kiyimliridin nur qaknap turidioɣan bir adəm aldimda pəyda bolup ərə turdi: **31** «Korniliy! Duaying ijabət kilindi wə həyr-sahawətlik ixliring Huda aldioɣa əslətmə kurbanliktək yətti. **32** Xunga Yoppaoɣa adəm əwətip, Petrus dəpmu atilidioɣan Simon isimlik adəmni qakirtip kəl. U dengiz boyida olturakluk Simon isimlik bir kənqining əyidə meһman bolup turuwatidu» dedi. **33** Xuning üqün, dərһal əzlirini qakirip kelixkə adəm əwətkənidim. Əzliri külbəmgə kelip yahxi kildila! Əmdi biz һəmməylən Huda əzlirigə əmr kiloɣan barlik səzlərni anglax üqün Hudaning aldida һazir turuwatimiz. **34** Petrus aoɣzini eqip mundak dedi: — Bərһək, mən Hudani һeqkandak adəmgə yüz-hatirə kilmaydu, dəp qüxinip yəttim; bəlki hər əldin boloɣanlar iqidə Uningdin korkidioɣan wə һəkkaniyət yürgüzidioɣan kixi bolsila, Uning aldida məkbuldur. **36** Huda Israil һəlkigə yətküzgən səz-kalam, yəni Əysa Məsih arkilik (u pütkül məwjudalaroɣa Rəbdur) inak-jatirjəmlik jakarlanoɣan hux həwər silərgə məlumoɣu; **37** Silərningmu Yəһya [pəyoɣəmbər] qəmüldürüx qakirikini yətküzgəndin tartip, Galiliyədin baxlap pütkül Yəһudiyə zeminlirida Nasarətlik Əysa tooɣruluk guwaһliktin — yəni Hudaning kandak kilip uni Mukəddəs Roһ wə küq-kudrət bilən məsihligənliki, xuning bilən u һəmmə yərni kezip, yahxi əməllərni kilip, Iblisning ilkidə boloɣanlarning һəmmisini sakaytkanlikidin həwiringlar bardur. Qünki Huda uning bilən billə idi. **39** Bizmu uning һəm Yəһudiylarning zeminida һəm Yerusalemda kiloɣan pütün əməllirining guwaһqiliri. Ular uni yaoɣaqka esixi bilənmu eltürdi. **40** Birak üqinqi küni, Huda uni kayta tirildürüp namayan kildi. Birak һəmmə kixilərgə əməs, pəkət Huda Əzi aldi bilən tallioɣan guwaһqilar, yəni u ölümdin tirilgəndin keyin uning bilən һəmdastihan boloɣan bizlərning arimizda namayan kildi. **42** U bizgə həlkkə hux həwər yətküzüxni wə əzining Huda təripidin tiriklər wə ölgənlərning sorakqisi kilinip təyinləngüqi ikənlikini jakarlaxni əmr kildi. **43** Barlik pəyoɣəmbərlər uningoɣa guwaһlik beriduki, һərkim uningoɣa etikad kiloɣan bolsa uning nami arkilik gunaһliri kəqürüm kilinidu. **44** Petrus tehi bu səzlərni kiliwatkanda, Mukəddəs Roh səz-kalamni anglawatkan һəmmə kixigə qüxti. **45** Petrus bilən billə kəlgən hətnilik boloɣan ixəngüqilərning һərbiri Mukəddəs Roһning yat əllərdikilərgimu ata kilinip tökülgənlikini kərüp bək һəyran boluxti. **46** Qünki ularning [karamət naməlum] tillarda səzlixip Hudani uluoɣlioɣanlikini anglidi. Xunga Petrus: **47** — Muxu kixilər bizgə ohxax Mukəddəs Roһni kobul kiloɣuqi boloɣan bolsa, kim ularning suoɣa qəmüldürüxni kobul kilixini tosalisun?! — dedi. **48** Xuning bilən u ularning Rəbning namida qəmüldürülüxini buyrudi. Andin ular Petrusning ular bilən birnəqqə kün turuxini ətündi.

11 Rosullar wə pütkül Yəһudiyədiki baxka kerindaxlar [yat] əlliklərningmu Hudaning səz-kalamini kobul kiloɣanlikini anglidi. **2** Xunga, Petrus Yerusalemoɣa kaytkanda, hətnilik boloɣan [ixəngüqilər] uni əyibkə buyrup: **3** — Sən hətnə kilinmioɣan adəmlərning əyidə meһman bolup, ular bilən һəmdastihan boldung?! — dedi. **4** Birak Petrus pütün ixni baxtin-ahirioɣiqə ularoɣa bir-birlər qüxəndürüp **5** mundak dedi: — Yoppa xəһiridə dua kiliwatkinimda, oɣayibanə kerünüx meni oriwelip, bir alamətni kərdüm. Kəng dastihandək bir nərsə tət burjikidin baoɣlanoɣan һalda asmandin qüxüp, mening yenimda tohtidi. **6** Uningoɣa kəz tikip karisam, iqidə һərhil tət putluk һaywanlar, yawayi һaywanatlar, yər beoɣirlioɣuqilar, asmandiki uqar-kanatlarmu bar ikən. **7** Andin: «Ornungdin tur Petrus, ulardin soyup yə!» degən bir awazni anglidim. **8** Mən: «Yak Rəb, һərgiz bolmaydu! Mən һeqkaqan һərkandak napak yaki һaram nərsini aoɣzimoɣa aloɣan əməsmən!» dedim. **9** Birak manga yənə: «Huda һalal dəp pakliɣan nərsini sən һaram demə!» degən awaz anglandi. **10** Bu ix üq ketim xundak təkrarlinip, ahir bularning һəmmisi asmanoɣa kaytidin tartip ketildi. **11** Mana dəl xu qaoɣda, Kəysəriyədin meni qakirixka əwətilgən üq kixi mən turoɣan əyning aldioɣa kəldi. **12** Mukəddəs Roh meni һeq ikkilənməy ular bilən billə berixka buyrudi. Muxu altə kerindaxmu mən bilən billə bardi. [Kəysəriyəgə yetip kelip], һeliki adəmning əyigə kirduk. **13** Bu kixi bizgə əzining əyidə payda bolup turoɣan bir pərixtini kandak kərgənlikini eytti. Pərixtə uningoɣa: «sən Yoppaoɣa adəm əwətip, Petrus dəpmu atilidioɣan Simon isimlik bir adəmni qakirtip kəl, **14** u sanga seni wə pütkül ailənggə nijatlik yətküzidioɣan bir həwərni eytip beridu» degənikən. **15** Mən gəpni baxlioɣinimda, Mukəddəs Roh huddi baxta bizning üstimizgə qüxkinidək, ularoɣimu qüxti. **16** Xu qaoɣda, Rəbning səz-kalamini, yəni: «Yəһya kixilərni suoɣa qəmüldürgən, lekin silər bolsanglar Mukəddəs Roһka qəmüldürülisilər» deginini esimgə aldim. **17** Xunga, əgər Huda əmdi muxularoɣa biz Rəb Əysa Məsihkə etikad kiloɣinimizdin keyin bizgə bərgən iltipatka ohxax iltipat ata kiloɣan bolsa, Hudani tosaloɣudək mən zadi kim idim? **18** Ular bu səzlərni anglioɣanda, əyibləxtin tohtap, Hudaoɣa mədһiyə okup: — Bərһək, Huda əllərgimu һayatlikka elip baridioɣan towa kilixni nesip kiliptu! — deyixti. **19** U qaoɣda, Istipanning ixi bilən ziyankəxlikkə uqrap һərkaysi jaylaroɣa tarkilip kətkənlər Fənikiyə rayoni, Siprus arili wə Antakya xəһiri katarlik jaylaroɣiqə yetip berip, bu jaylarda səz-kalamni pəkət Yəһudiylaroɣila yətküzətti. **20** Lekin ulardin Siprus arili wə Kurini xəһiridin kəlgən bəzilər Antakya xəһirigə baroɣanda, Rəb Əysaning hux həwirini Greklərgimu yətküzdi. **21** Rəbning koli ular bilən billə bolup, tolimu nuroɣun kixilər ixinip towa kilip Rəbgə baoɣlandi. **22** Bu həwər Yerusalemdiki jamaətning kulikioɣa yetip kəldi. Xuning bilən ular Barnabasni Antakyaoɣiqə arilap ətüxkə əwətti. **23** Barnabas yetip berip, Hudaning mehir-xəpkitini kərüp, huxal boldi. U ularning һəmmisini jan-dilidin kət'iylik bilən Rəbgə qing baoɣlinixka rioɣbətləndürdi. **24** Qünki u Mukəddəs Roһka wə iman-ixənqkə tolduruloɣan bolup, yahxi bir adəm idi. Xuning bilən zor bir top adəmlər Rəbgə koxuldi. **25** Xuning bilən Barnabas Tarsus xəһirigə Saulni izdəp bardi. **26** Uni tepip Antakyaoɣa elip kəldi; xundak boldiki, ikkiylən jamaət bilən billə sak bir yil yioɣilip, nuroɣun adəmgə təlim bərdi. Muhlislarning «Hristianlar» dəp tunji

atilixi Antakyadin baxlandi. **27** U künlərdə bəzi pəyoɣəmbərlər Yerusalemdin Antakyaoɣa qüxüp kəldi. **28** Bulardin Agabus isimlik birəylən otturioɣa qikip, Roḥning wəḥiyini yətküzüp, ḳattik bir aqarqilikning pütkül dunyani basidioɣanlikini aldin eytti (bu aqarqilik dərwəkə «Klawdiyus Ḳaysər» ḥəküm sürgən waḳitta yüz bərdi). **29** Buning bilən [Antakyadiki] muhlislarning ḥərbiri əz ḳurbioɣa ḳarap pul yioɣip, Yəḥudiyədə turuwatḳan ḳerindaxlaroɣa yardəm berixni ḳarar ḳildi. **30** Ular bu ḳararni ada ḳilip, ianini Barnabas wə Saulning ḳoli arḳilik [Yəḥudiyədiki jamaət] aḳsaḳallirioɣa yətküzüp bərdi.

12 Xu qaoɣlarda, Ḥerod padixaḥ jamaəttikilərdin bəzilirigə ziyankəxlik ḳilmaḳqi bolup ularoɣa ḳol saldi. **2** U Yuḥannaning akisi Yaḳupni ḳiliqlap eltürdi. **3** Əzining bu ḳiloɣan ixining Yəḥudiylaroɣa yaḳḳanliḳini kərüp, u Petrusnimu tutḳun ḳildurudi (xu qaoɣda «petir nan ḥeyti» məzgili idi). **4** Petrusni tutḳandin keyin, uni zindanoɣa taxlap, tət ləxkər bir guruppa ḳilinoɣan tət ḳarawwul topioɣa tapxurdi. Pasha ḥeyttin keyin, Ḥerod uni halayiḳ aldida soraḳ ḳilmaḳqi idi. **5** Xunga Petrus zindanda tutup ḳelindi. Lekin jamaət Hudaoɣa jan-dil bilən uning üqün dua ḳilixiwatatti. **6** Əmdi Ḥerod uni elip qikip sot ḳilixning aldinḳi keqisi, Petrus ikki zənjir bilən baoɣlaḳlik peti, ikki ḳarawulning otturisida uhlawatatti; ixikning sirtidimu birnəqqə ḳarawul zindanni kəzət ḳiliwatatti. **7** Wə tuyuḳsiz Rəbning bir pərixtisi kərünüp, bir nur kamerni yorutti. Pərixtə Petrusning bikinioɣa noḳup: — Tez tur! — dəp oyoɣatti. Uning ḳolliridiki zənjir xu ḥaman boxap qüxüp kətti. **8** Pərixtə uningoɣa: — Belingni baoɣliwal! Kəxingnimu kiy! — dedi. Petrus uning deginini ḳildi. Andin u: — Qapiningni yepinqaḳlap kəynimdin mang! — dedi. **9** Petrus uningoɣa əgixip [kamerdin] qikti. Birak u pərixtining wasitisi bilən boluwatḳan bu ixlarning rastliḳini bilməy, bəlki bir oɣayibanə kərünüx kərüptimən, dəp oylawatatti. **10** Ular birinqi wə ikkinqi kəzəttin ətüp, zindanning xəḥərgə qikidioɣan təmür dərwazisioɣa baroɣanda, dərwaza ular üqün əzlükidin eqilip kətti. Ular qikip, bir koqidin ətkəndə, pərixtə tuyuḳsiz uning yenidin kətti. **11** Xu qaoɣda, Petrus esigə kelip, əz-əzigə: «Dərwəkə əmdi Rəb Əz pərixtisini əwətip, meni Ḥerodning ḳolidin wə Yəḥudiy həlḳining kütkənlirining ḥəmmisidin ḳutḳuzuptu, dəp bildim» — dedi. **12** Ḥəḳiḳiy əḥwalni qüxinip yətkəndə, u Markus dəpmu atilidioɣan Yuḥannaning anisi Məryəmning əyigə bardi. U yərdə nuroɣun kixilər yioɣilip duatilawət ḳiliwatatti. **13** U dərwazining ixikini ḳaḳḳanda, Roda isimlik bir dedək awazni anglap qikti. **14** U Petrusning awazini tonup, huxalliḳidin ixikni eqixḳimu ülgürməy yügürüp kelip, ḥəmməyləngə: — Petrus dərwaza aldida turidu! — dəp həwər ḳildi. **15** Lekin ular: — Sarang bolup ḳaldingoɣu! — deyixti. Birak u: — Rast xundak, dəp turuwaldi. Ular: — U uning pərixtisi bolsa kerək! — deyixti. **16** Birak Petrus dərwazini ḳekiwərdi. Ular qikip dərwazini eqip, uning əzini kərgəndə ḥəmməylən ḥang-tang boluxti. **17** Petrus ularoɣa ün qikarmaslikḳa ḳol ixariti ḳilip, ularoɣa Rəbning əzini zindandin ḳandak elip qikḳanliḳini eytip bərdi. Andin keyin, u: — Bu həwərni Yaḳupḳa wə ḳerindaxlaroɣa yətküzüp ḳoyunglar, — dəp, əzi u yərdin baxḳa yərgə kətti. **18** Tang atḳanda, ḳarawullar Petrus zadi nemə boldi dəp sarisimigə qüxti. **19** Ḥerod uni izdəp uning izderikini tapalmioɣaqḳa, ḳarawullarni soraḳ ḳilip, ularni əlümgə məḥkum ḳilixni buyrudi. Bu ixtin keyin, u Yəḥudiyədin qüxüp Ḳaysəriyə xəḥirigə berip xu yərdə turdi. **20** Əslidə Ḥerod [han] bilən Tur wə Zidondikilər arisida ḳattik jedəl bar idi. Ḥalbuki, Tur wə Zidondikilər birlixip, Ḥerodning aldioɣa kəldi. Uning bilən yarixiwelix üqün ular aldi bilən hanning Bilastus isimlik xəḥsiy oɣojidarini əzlirigə yar-yələk boluxḳa ḳayil ḳiloɣanidi. Qünki bu yurttikilər axliḳni hanning ilkidiki jaylardin alatti. **21** Bəlgilənggən kərüxüx künidə Ḥerod xaḥanə tonlirini kiyip, soraḳ təḥtidə olturup, ularoɣa nutuḳ səzlidi. **22** Angliɣan həlḳ: — Bu adəmning awazi əməs, bəlki bir ilaḥning awazidur! — dəp warḳiraxti. **23** Xuan Pərwərdigarning bir pərixtisi hanni urdi; qünki u xan-xərəpni Hudaoɣa beoɣixlimidi. Nətijidə, u ḳurtḳa yəm bolup eldi. **24** Əmma Hudaning səz-kalami dawamlik bərḳ urup kengəydi. **25** Barnabas bilən Saul Yerusalemda ianilirini tapxurux hizmitini ada ḳiloɣandin keyin, Antakyaoɣa ḳaytip kətti. Ular Markus dəpmu atilidioɣan Yuḥannani billə elip bardi.

13 Antakyadiki jamaət iqidə bəzi pəyoɣəmbərlər wə təlim bərgüqilər bar idi. Ular Barnabas, «Ḳara» dəpmu atilidioɣan Ximeon, Kurinilik Lukius, Ḥerod han bilən billə qong boloɣan Manaən wə Saullar idi. **2** Ular Rəbning ibaditidə bolup roza tutuwatḳan bir məzgildə, Muḳəddəs Roḥ ularoɣa: — Barnabas bilən Saulni Mən ularni ḳilixḳa qaḳiroɣan hizmət üqün Manga ayrip ḳoyunglar, — dedi. **3** Xuning bilən, ular yənə roza tutup dua ḳiloɣandin keyin, ikkiylənning üstigə ḳollirini təgküzüp uzitip ḳoydi. **4** Ular Muḳəddəs Roḥ təripidin əwətilgən bolup, Səlyukiyə xəḥirigə berip, u yərdin kemigə qikip Siprus arilioɣa ḳarap yoloɣa qikti. **5** Salamis xəḥirigə yetip kelip, ular Yəḥudiylarning sinagoglirida Hudaning səz-kalamini yətküzüxkə baxlidi. Yuḥanna ularning yardəmqisi idi. **6** Ular pütün aralni arilap qikip, Pafos xəḥirigə kəldi. Ular u yərdə Baryəxua isimlik bir kixi bilən uqrixip ḳaldi. U seḥirgər bolup, sahta pəyoɣəmbər boloɣan bir Yəḥudiy idi. **7** U kixi bu [aralning] rimlik waliyisi Sergiyus Pawlusning ḥəmraḥi idi. Waliy uḳumuxluḳ bir kixi bolup, Barnabas bilən Saulni qaḳirtip, Hudaning səz-kalamini anglimaḳqi boldi. **8** Lekin ḥeliḳi seḥirgər (uning grekqə ismi Əlimas bolup, «seḥirgər» degən mənidə) ularoɣa ḳarxi qikip, waliyning rayini etiḳadtin ḳayturuxni urunmaḳta idi. **9** Birak Muḳəddəs Roḥḳa tolduruloɣan Saul (yənə «Pawlus» dəpmu atilidu) ḥeliḳi seḥirgərgə tikilip ḳarap **10** uningoɣa: — Əy, ḳəlbing ḥərhil ḥiyligərlik wə aldamqiliḳ bilən toloɣan Iblisning ooɣli, ḥəmmə ḥəḳḳaniyliḳning düxmini! Pərwərdigarning tüz yollirini burmilaxni zadi tohtatmamsən?! **11** Əmdi Rəbning ḳoli üstünggə qüxti! Kəzliring kor bolup, bir məzgil künning yoruḳini kərəlməysən! — dedi. Xuan, bir hil tuman wə ḳarangoɣuluḳ uni basti. U yolni silaxturup, kixilərdin meni ḳolumdin yetilənglar, dəp iltija ḳilatti. **12** Yüz bərgən ixni kərgən waliy Rəbning təlimigə ḳattiḳ ḥayran bolup, Uningoɣa etiḳad ḳildi. **13** Pawlus bilən uning ḥəmraḥliri kemigə qikip, Pafostin Pamfiliyə əlkisidiki Pərgə xəḥirigə bardi. U yərdə Yuḥanna ulardin ayrilip Yerusalemoɣa ḳaytti. **14** Pawluslar bolsa Pərgə xəḥiridin qikip, dawamlik mengip Pisidiyə rayonidiki Antakya xəḥirigə berip, xabat küni sinagogḳa kirdi. **15** Təwrat ḳisimliridin wə pəyoɣəmbərlərning yazmiliridin oḳuloɣandin keyin, sinagogning qongliri ularni qaḳirtip: — Ḳerindaxlar, əgər halayiḳḳa birər nəsiḥət səzünglar bolsa, eytinglar, — dedi. **16** Pawlus ornidin turup, ḳol ixiriti ḳilip, halayiḳḳa mundak dedi: — Əy Israillar wə Hudadin ḳorḳḳanlar, ḳulak selinglar! **17** Bu Israil həlḳining Hudasi ata-bowilirimizni tallidi; ular Misirda musapir bolup yaxioɣan waḳitlarda ularni uluoɣ ḳildi, Əzining egiz kətürgən biliki bilən ularni Misirdin ḳutḳuzup qikti. **18** U qəldə ularoɣa təhminən ḳirik yil oɣəmhorluḳ ḳildi **19** andin Ḳanaan zeminidiki yəttə əlni yoḳitip, ularning zeminlirini ularoɣa miras ḳilip bərdi. **20** Bu ixlaroɣa aldi-kəyni bolup təhminən tət yüz əllik yil kətti. Keyin, taki Samuil pəyoɣəmbər otturioɣa qikḳiqə, u ularoɣa batur ḥakimlarni tikləp bərdi. **21** Andin ular bizgə bir

padixahni bərsikən, dəp [Samuil pəyoɣəmbərdin] tilidi. Xuning bilən Huda ularoɣa Binyamin kəbilisidin Kix isimlik adəmning ooɣli Saulni tikləp bərdi. U kirik yil həküm sürdi. **22** Birak [Huda] Saulni səltənitidin qüxürüp, ularoɣa Dawutni padixah kilip turoɣuzup bərdi. Huda uning həkkidə guwahlik berip: «Kənglümdikidək bir adəmni, yəni Yəssəning ooɣli Dawutni taptim. U Mening toluk iradəmgə əməl kilidu», — dedi. **23** Əzi wədə kiloɣandək Huda bu adəmning nəslidin Israil həlkigə bir Kutkuzoɣuqi tikləp bərdi — u bolsa Əysaning əzidur! **24** U həlkning otturisioɣa qikixtin alwwal, Yəhya [pəyoɣəmbər] qikip, barlik Israil həlkini towa kilixni [bildüridioɣan] qəmüldürüxni kobul kilinglar, dəp jakarlidi. **25** Yəhya [pəyoɣəmbər] wəzipini tamamlioɣanda, halayikka mundak degənidi: «Silər meni kim dəp bilisilər? Mən silər kütkən zat əməsmən. Birak mana, məndin keyin birsi kelidu, mən hətta uning ayaoɣ kəxlirini yexixkimu layik əməsmən!» **26** Əy kerindaxlar, Ibrahimning jəmətining nəsilliri wə aranglardiki Hudadin korkkanlar, bu nijatlikning səz-kalami silərgə əwətildi! **27** Yerusalemda turuwatkanlar wə ularning hakimliri [əysani] tonumay, uning üstidin gunahkar dəp həküm qikaroɣini bilən, hər xabat küni okulidioɣan pəyoɣəmbərlərning aldin eytkan səzlirini əməlgə axurdi. **28** Gərqə ular uningdin ölüm jazasioɣa həküm kilixka tegixlik birər gunah tapalmioɣan bolsimu, waliy Pilatustin yənila uni ölümgə məhkum kilixni ətündi. **29** Ular [bu] [ixlarni kilip] mukəddəs yazmilarda uning həkkidə aldin pütülgənlərning həmmisini [əzliri bilmigən halda] əməlgə axuroɣandin keyin, uning jəsitini kresttin qüxürüp, bir kəbrigə koydi. **30** Lekin Huda uni ölümdin tirildürdi! **31** Tirilgəndin keyin, u burun əzi bilən Galiliyədin Yerusalemoɣiqə əgixip kəlgənlərgə kəp künlər iqidə [nəqqə ketim] kərünüp turdi. Bu kixilər hazir [Israil] həlkigə uning guwahqiliri boluwatidu. **32** Bizmu ata-bowilirimizoɣa kilinoɣan wədining hux həwirini silərgə hazir jakarlaymiz — Huda Əysani [arimizda] tikləp, bu wədini ularning əwladliri boloɣan bizlərgə əməlgə axurdi. Bu həktə Zəburning ikkinqi küyidə aldin'ala mundak pütülgən: «Sən Mening Ooɣlum, Əzüm seni bügünki künidə tuoɣdurdum». **34** Əmdiliktə Hudaning Əysaoɣa qirixni kayta kərgüzməy ölümdin tirildüridioɣanlikі həkkidə u [mukəddəs yazmilarda] mundak aldin eytkan: «Dawutka wədə kiloɣan mehir-xəpkətlərni silərgə ata kilimən!» **35** Xunga yənə bu həktə yənə bir ayattə: — «[I Huda], Sening mukəddəs Boloɣuqungoɣa tenining qirixini kərgüzməysən». **36** Qünki Dawut dərwəkə Hudaning iradisi boyiqə əz dəwri üqün hizmət kilip, əz ata-bowilirioɣa koxulup ölümdə uhlap uning teni qirip kətkənidi. **37** Lekin Huda ölümdin tirildürgüqi bolsa qirixni heq kərmidi. **38** Əmdi xunga silər xuni bilixinglar kerəkki, i kerindaxlar, hazir gunahlardin kəqürüm kilinix yoli dəl xu kixi arkilik silərgə jakarliniwatidu. **39** Musa pəyoɣəmbərgə qüxürülgən Təwrat kanuni bilən silər halas bolalmaywatkan ixlardin uningoɣa etikad kiloɣuqilar u arkilik halas kilinip həkkaniy kilinidu! **40** Xunga, pəyoɣəmbərlər aldin eytkan xu balayi'apət bexinglaroɣa qüxməsliki üqün ehtiyat kilinglar! — **41** «Karanglar, i mazak kiloɣuqilar, həyranuhəs bolup halak bolunglar! Qünki silərning künliringlarda bir ix kilimənki, Uni birsi silərgə elan kilsimu silər xu ixka hargiz ixənməysilər!» **42** Pawlus bilən Barnabas sinagogdin qikiwatkanda, jamaət ularoɣa kelərki xabat küni bu ixlar həkkidə yənə səzləxni yelindi. **43** Sinagogtiki jamaət tarkaloɣanda, nuroɣun Yəhudiylar wə Hudadin korkkan Təwratka etikad kiloɣan Yəhudiy əməslərmu Pawlus bilən Barnabaska əgəxti. Ikkisi ularoɣa səz kilip, ularni Hudaning mehir-xəpkitidə qing turuxka dəwət kildi. **44** Keyinki xabat küni, pütün xəhər həlki degüdək Hudaning səzkalamini anglioɣili kelixti. **45** Birak bundak top-top adəmlərni kərgən Yəhudiylar həsətkə qemüp, Pawlusning səzlirigə karxi tətür gəp kilip, uningoɣa teḥimət kildi. **46** Əmdi Pawlus bilən Barnabas tehimu yürəklik halda mundak dedi: — Hudaning səz-kalamini aldi bilən silər [Yəhudiy həlkigə] yətküzüx kerək idi. Lekin silər uni qətkə kekip əzünglarni mənggülük hayatka layik kərmigəndin keyin, mana biz [silərdin] burulup əllərgə yüzlinimiz! **(aiōnios g166)** **47** Qünki Pərwərdigar [mukəddəs yazmilarda] bizgə mundak buyruoɣan: — «Mən Seni [yat] əllərgə nur boluxka, Yər yüzining qət-yakiliriоɣiqə nijatlik boluxung üqün Seni atidim». **48** Əllərdikilər bu səzni anglap, huxal boluxup Rəbning səz-kalamini uluoɣlaxti; mənggülük hayatka erixixkə bekitilgənlərning həmmisi etikad kildi. **(aiōnios g166)** **49** Xundak kilip, Rəbning səz-kalami pütkül zeminoɣa tarkaldi. **50** Birak Yəhudiylar Hudadin korkkan yukiri təbikilik ayallarni həm xəhər mətiwərlirini kutritip, Pawlus bilən Barnabaska ziyankəxlik kiloɣuzup, ular ikkisini əz yurtliridin kooɣlap qikardi. **51** Əmma Pawlus bilən Barnabas ularoɣa karap ayaoɣliridiki topini kekixturuwetip, Konya xəhirigə karap mangdi. **52** [Antakyadiki] muhlislar bolsa huxallikka həmdə Mukəddəs Rohka tolduruldi.

14 Konya xəhiridə xundak boldiki, Pawlus bilən Barnabas Yəhudiylarning sinagogioɣa kirgəndə, jamaətkə xundak səzlidiki, nətijidə Yəhudiylar wə Greklərdinmu nuroɣan kixilər etikad kildi **2** (halbuki, ixənmigən Yəhudiylar [yat] əlliklərning kəngüllirini zəhərləp, ularni kerindaxlaroɣa karxi turuxka kutratti). **3** Xunga [Pawlus bilən Barnabas] u yərdə heli uzun turup, Rəbgə tayinip yürəklik halda [hux həwərni] jakarlidi; Rəb ularning kolliri bilən məjizilik alamətlər wə karamətlərni kərsitip əz mehir-xəpkitining səz-kalamioɣa guwahlik bərdi. **4** Buning bilən xəhər həlki ikkigə bəlünüp ketip, bəziliri Yəhudiylar tərəptə, bəziliri bolsa rosullar tərəptə turdi. **5** Ahirda, bir kisim yat əlliklər bilən Yəhudiylar arisida (əz baxlikliri bilən birliktə) rosullarni kiynap, qalma-kesək kilix kutratkuluki bax kətürdi. **6** Lekin ular bu ixtin həwər tepip, xu yərdin kəqip Likawunya rayonidiki Listra wə Dərbə xəhərliri həmdə ətraptiki yurtlaroɣa karap mangdi. Ular xu yərlərdə hux həwərni dawamlik jakarlawərdi. **8** Xu qaoɣda, Listra xəhiridə putlirida maoɣduri yok, heq mengip bakmioɣan bir tuoɣma paləq olturatti. **9** Pawlus səz kiliwatkanda, bu adəm uningoɣa kulak selip olturatti. Pawlus uningoɣa kez tikip uning sakaytilixioɣa ixənqi barlikini kərüp yetip, **10** yukiri awaz bilən: — Ornungdin dəs tur! — dedi. Heliki adəm xuan ornidin dəs turup mengixka baxlidi. **11** Lekin Pawlusning bu ixini kərgən top-top adəmlər Likawunya tili bilən: — Ilahlar insan kiyapitigə kirip arimizoɣa qüxüptu! — dəp warkirixip kətti. **12** Ular Barnabasni «Ilah Zeus» dəp ataxti wə Pawlusni səzləxtə baxlamqi boloɣaqka uni «Ilah Hermis» dəp ataxti. **13** Xəhərning sirtida «Zeus Ilah»ning buthanisi bar idi. Xu [buthanidiki] kahin xəhər dərwazisioɣa əküz wə gül qəmbirəklərni elip kelip, həlk bilən billə rosullaroɣa atap kurbanlik kilmakqi boldi. **14** Lekin rosullar Barnabas bilən Pawlus bu ixni anglap, kiyim-keqəklirini yirtkan halda, kəpqilikning arisioɣa yügürüp kirip, warkirap mundak dedi: **15** — Halayik, bu ixlarni nemə dəp kiliwatisilər?! Biz silərgə ohxax hessiyattiki insanlarmiz! Biz silərgə bu ərziməs nərsilərni taxlap, asman-zemin, dengiz-okyan wə ulardiki barlik məhluklarni Yaratkuqi hayat Hudaoɣila ibadət kilixinglar kerək dəp jakarlawatimiz! **16** Burunki dəwrlərdə, u hərkaysi əllərni əz yollirida mengixka yol koyoɣan. **17** Xundak bolsimu, U Əzini ispatlaydioɣan guwahlikni kaldurmioɣan əməs. Qünki U həmixə silərgə xapaət kərsitip, yamoɣurni əz waktida

ərxtin yaoɣdurup mol ḫosul ata kilip, ax-tamak bilən silərni toyoɥuzup, kəlbinglarni huxallikḳa qəmdürüp kəldi. **18** Ḥətta ular bu səzlərni kiloɣan bolsimu, halayikning ularoɣa atap ḳurbanlik kilixini aranla tosuwaldi. **19** Lekin Antakya wə Konya xəḥərliridin bəzi Yəḥudiylar kelip, kixilərni əzlirigə ḳayil kilixi bilən, həlk Pawlusni qalma-kesək kildi, andin uni əldi dəp ḳarap, xəḥər sirtioɣa sərəp aqikip taxliwətti. **20** Lekin muhlislar uning ətrapioɣa olaxḳanda, Pawlus ornidin turup, xəḥərgə ḳaytip kirdi. Ətisi, u Barnabas bilən billə Dərbə xəḥirigə kətti. **21** Əmdi ular Dərbə xəḥiridə hux həwər jakarlap, nuroɣun adəmlərni [Məsiḫgə] muhlis boluxḳa kirgüzgəndin keyin, ikkiylən Listra, Konya wə Antakya xəḥərliriga ḳaytip bardi. **22** Ular u yərlərdə muhlislarning kəlblirini küqəytip, ularni etikadta qing turuxḳa rioɣbətləndürüp, xundakla: — Biz Hudaning padixaḫlikioɣa kirixtə nuroɣun japa-muxəkḳətlərni beximizdin ətküzüximiz mukərrər bolidu, — dəp nəsiḫət kildi. **23** Ular yənə ḫərkaysi jamaət iqidə akṣakallarni tallap bəlgiləp, dua kilix wə roza tutux arkilik ularni əzliri etikad baoɣlioɣan Rəbgə tapxurdi. **24** Ikkiylən Pisidiyə rayonidin ətüp Pamfiliyə əlkisigə kəldi. **25** Ular Pərgə xəḥiridə səz-kalamni yətküzgəndin keyin, Attalya xəḥirigə bardi. **26** Andin u yərdin kemigə qikip, [Suriyədiki] Antakyaoɣa ḳarap kətti. Ular əslidə xu yərdə əzliri ḫazir tamamlioɣan bu wəzipini ada kilixḳa [jamaəttikilər təripidin] Hudaning meḥri-xəpkitigə tapxuruloɣanidi. **27** Ḳaytip kəlgəndə, ular jamaətni bir yərgə jəm kiloɣanda, ularoɣa Hudaning əzliri arkilik kiloɣan barlik əməllirini, xundakla Hudaning ḳandak kilip əllərgə etikadning bir ixikini aqḳanlikini səzləp bərdi. **28** Ular u yərdə muhlislar bilən billə uzun məzgil turdi.

15 Xu qaoɣlarda bəzilər Yəḥudiyə əlkisidin kelip, [Antakyadiki] ḳerindaxlaroɣa: — Silər Musa [pəyoɣəmbərgə] tapxuruloɣan yosun boyiqə hətnə ḳilinixni ḳobul ḳilmisanglar, ḳutkuzulmaysilər! — dəp təlim berixkə baxlidi. **2** Bu ix tooɣrisida qong majira qikḳan bolup, Pawlus bilən Barnabas ikkiylən xu kixilər bilən kəskin munazirə ḳilixḳandin keyin, [ḳerindaxlar] Pawlusni, Barnabasni, xundakla ularning arisidin birnəqqəylənni bu məsilə tooɣrisida rosullar wə akṣakallar bilən kərüxüxkə Yerusalemoɣa barsun dəp bekitgən. **3** Xundak ḳilip ular jamaət təripidin yoloɣa selinip, səpiridə Fənikiyə rayoni wə Samariyə əlkisini besip ətüp, baroɣanla yeridə əllərningmu towa ḳilip [etikad] yolioɣa kirgənlikini təpsiliy səzlidi. Bu həwər barlik ḳerindaxlarni zor xadlikḳa qəmgüzdi. **4** Pawluslar Yerusalemoɣa kəlginidə, ular jamaəttikilər, rosullar wə akṣakallar təripidin ḳarxi elinip, kəpqilikkə Hudaning əzliri arkilik barlik ḳiloɣan əməllirini bayan ḳilip bərdi. **5** Lekin Pərisiy məzḫipidikilərdin etikad yolioɣa kirgən bəzilər ornidin turuxup: — Muxu [yat əlliklərni] hətnə ḳilix kerək, xundakla ularoɣa Musaoɣa qüxürülgən Təwrat ḳanunioɣa əməl ḳilixi kerəklikini jekiləx kerək! — dedi. **6** Xunga rosullar bilən akṣakallar bu məsilini muzakirə ḳilix üqün jəm boluxti. **7** Uzun səḥbətlixixtin keyin, Petrus ornidin turup mundak dedi: — Ḳerindaxlar, dəsləptiki künlərdə Hudaning iqinglardin meni tallap mening aoɣzim arkilik hux həwərdiki səz-kalamni yat əlliklərgə anglitip ularning etikad ḳilixida wasitə ḳilixḳa bekitkənlikidin həwiringlar bar. **8** Wə insanlarning ḳəlbini bilgüqi Huda Mukəddəs Roḫni bizgə ata ḳiloɣinidək, ularoɣimu ata kildi. **9** Xundak ḳilip, Huda ularni biz bilən ḫeqḳandak pərḳləndürməy, ularning ḳəlblirini etikad arkilik pak ḳildi. **10** [Əḫwal mana xundak ikən], əmdi silər nemə üqün əzimiz wə ata-bowilirimizmu ketürəlmigən bir boyunturukni muhlislarning boynioɣa artmakqi bolup, Hudani sinimakqi bolisilər?! **11** Əmdiliktə, biz bolsak Rəb Əysaning mehir-xəpkitigə tayinip ularoɣa ohxax ḳutkuzulimiz, dəp ixinimiz. **12** [Bu səzdin keyin], Barnabas bilən Pawlus qikip, Huda əzliri arkilik yat əlliklərning arisida kərsətkən barlik məjizilik alamətlərni wə karamətlərni bayan ḳilip bərdi; kəpqilik ularoɣa ḳulak selip süküttə turdi. **13** Ularning səzi tügigəndin keyin, Yakup mundak dedi: — Ḳerindaxlar, manga ḳulak selinglar! **14** Bayatin Ximeon Hudaning yat əlliklərnimu baxtinla xapaət bilən yokiap, ularning arisidin Əz nami üqün bir həlk qikiridioɣanlikini qüxəndürüp ətti. **15** Pəyoɣəmbərlərning eytḳanlirimu buningoɣa uyoɣun kelidu, huddi [mukəddəs yazmilarda] munu səzlər pütülgəndək: — **16** — ««Muxu ixlardin keyin, Mən ḳaytip kelip, Dawutning yikiloɣan qedirini yengibaxtin ḳurup tikləymən, Uning harabiliklirini ḳayta bina ḳilip, əsligə kəltürimən. **18** Xundak ḳilip, jaḫandiki baxḳa insanlarmu, yəni Mening namim bilən ataloɣan barlik əllər Meni izdəp tapidu» dəydu bu ixlarni əməlgə Axuroɣuqi wə xundakla ularni əzəldin ayan ḳilip kəlgən Pərwərdigar!» **(aiōn g165)** **19** — Xuning üqün hulasəm xuki, yat əlliklər arisidin towa ḳilip Hudaoɣa etikad baoɣlioɣanlaroɣa awarə-eoɣirqilik selip ḳoymasliḳimiz kerək; **20** pəḳət ularoɣa: «Butlaroɣa atilip buloɣanoɣan nərsilərni yeyixtin, jinsiy buzukluktin, ḳanni wə booɣup soyuloɣan ḫaywanlarning gəxliridinmu yeyixtin neri bolunglar» dəp tapilap, bir parqə hət yazayli. **21** Qünki kədimki dəwrlərdin tartip ḫər xəḥərdə xabat künidə sinagoglarda Musa [pəyoɣəmbər]ning eytḳanliri oḳulup, uning kərsətmiliri əgitilip kəlgən. **22** Xuning bilən rosullar, akṣakallar, xundakla Yerusalemdiki pütkül jamaəttikilər əz arisidin birnəqqə adəmni tallap, ularni Pawlus wə Barnabas bilən billə Antakyaoɣa əwətixni layik kərdi. Əslidə ḳerindaxlar iqidə baxlamqi boloɣan Yəḥuda (Barsabas dəpmu atilidu) bilən Silaslar buningoɣa tallandi. **23** Hət bolsa ularoɣa tapxuruldi, uningda mundak yeziloɣanidi: — «I Antakya, Suriyə wə Kilikiyədə turuwatḳan yat əllik ḳerindaxlar, — [Yerusalemdiki] ḳerindaxliringlardin, rosullar bilən akṣakallardin silərgə salam! **24** Arimizdin bəzi kixilər qikip yeninglaroɣa berip, səzliri bilən silərni biaramlikḳa selip kənglünglarni parakəndə kilip ḳoyoɣanlikini angliduḳ. Lekin biz ularoɣa ḫeqḳandak səz-əmr kilmiduḳ. **25** Xu səwəbtin, biz bu ixta oylirimiz bir yərdin qikḳandin keyin, arimizdin tallanoɣan birnəqqəylənni səyümlük Barnabas wə Pawlusimiz bilən billə yeninglaroɣa əwətixni ḳarar kilduḳ. **26** Bu ikkiylən Rəbbimiz Əysa Məsiḫning nami üqün ḫayatini hətərgə təwəkkül kiloɣan kixilərdur. **27** Xunga biz Yəḥuda bilən Silasni yazoɣanlirimizni silərgə əz aoɣzi bilənmu səzləp bərsun dəp, yeninglaroɣa əwəttuḳ. **28** Gəpning poskallisioɣa kəlsək, Mukəddəs Roḫḳa, xundakla bizlərgimu xu layik kərüngənki, təwəndiki zərür boloɣan ixlardin sirt, silərgə ḫeqḳandak baxḳa ixni yükliməslikimiz kerək: **29** — Butlaroɣa ataloɣan nərsilərdin, ḳanni wə booɣup soyuloɣan ḫaywanlarning gəxliridin yeyixtin wə jinsiy buzukluktin neri bolux — silər muxu birnəqqə ixtin saḳlansanglar, yahxi kiloɣan bolisilər. Aman-hatirjəm bolunglar!» **30** Xundak ḳilip, ular [ḳerindaxlar] təripidin yoloɣa selinip, Antakyaoɣa bardi. U yərdə pütün jamaəttikilərni yioɣip, hətni ularoɣa tapxurdi. **31** Ular hətni oḳup, uningdin boloɣan rioɣbət-təsəllidin zor xadlandi. **32** Yəḥuda wə Silaslar əzlirimu pəyoɣəmbərlərdin bolup, ḳerindaxlarni nuroɣun səz-nəsiḫətlər bilən rioɣbətləndürüp, ularni ḳuwwətləndürdi. **33** [Yəḥuda wə Silaslar] u yərdə bir məzgilni ətküzgəndin keyin, Antakyadiki ḳerindaxlarning səpirigə amanlik tiligən ḫalda uzitixi bilən, ular əzlirini əwətkən [Yerusalemdikilərning] ḳexioɣa ḳaytti. **34** Lekin Pawlus wə Barnabas Antakyada ḳelip, baxḳa nuroɣun

kerindaxlarning hamkarlikida tälim berip Rəbning səz-kalamidiki hux həwirini jakarlap turdi. **36** Lekin yənə birnəqqə künlərdin keyin Pawlus Barnabaska: Biz burun Rəbning səz-kalamini yətküzgən hammə xahər-yezilaroqa berip, kerindaxlarning yenioqa berip, halini sorap kelәyli, — dedi. **37** Barnabas bolsa Yuhanna (Markusmu deyilidu)ni billə elip barmakqi boloqanidi. **38** Birak Pawlus aldinki ketim Pamfiliyə əlkisidə ulardin ayrilip kətkən, Rəbning hizmitidə ular bilən billə [dawamlik] səpər kilmioqan Markusni yənə elip berixni akilanilik əməs dəp karidi. **39** Xuning bilən ikkiylən otturisida bək kəskin ihtilap bolup, ahir berip ular bir-biridin ayrilip ketixti. Barnabas Markusni elip, kemigə olturup Siprus arilioqa kətti. **40** Pawlus bolsa Silasni tallidi; kerindaxlarning ikkiylənni Hudaning xapaitigə amanət kilixi bilən u ikkisi yoloqa qikti. **41** U əmdi Suriyə wə Kilikiyə əlkilirini arilap ətüp, [hərkaysi jaylarda] jamaətlərni kuwwətləndürdi.

16 Andin u Dərbə wə Listra xahərlirigimu bardi. Mana, xu yərdə etikadqi Yəhudiy bir ayalning ooqli, Timotiy isimlik bir muhlis bar idi. Uning atisi bolsa grek idi. **2** Listra wə Konya xahərliridiki kerindaxlarning hammisi uning tooqruluk yahxi guwahlik berətti. **3** Pawlus uni əzi bilən billə elip mangmakqi boldi. Birak bu yərdiki Yəhudiylarning hammisi [Timotiyning] atisining grek ikənlikini bilgəqkə, Pawlus uni elip hətnə kildurdi. **4** Ular xahər-yezilardin ətkəq, Yerusalemdiki rosullar bilən akşakallar [yat əllərgə] bekitkən bəlgilimilərni ularning riayə kilixi üqün tapxurdi. **5** Xundak kilip, jamaətlər etikadta küqəytilip, sanlirimu kündin-küngə kəpəydi. **6** Mukəddəs Roh ularning Asiya əlkisidə səz-kalamni jakarlixioqa yol koymioqan bolup, Pawluslar əmdi Frigiyə wə Galatiya rayonliridin ətüp, **7** Misiyə rayonioqa kəlgəndin keyin, Bitiniyə əlkisigə kirməkqi boldi. Birak Əysaning Rohi ularoqa bundak kilixikimu yol koymidi. **8** Xuning bilən ular Misiyədin ətüp, dengiz boyidiki Troas xahirigə qüxti. **9** Xu küni kəqtə, Pawluska bir oqayibanə kərünüx kərünüp, Makedoniyəlik bir kixi uning aldida ərə turup: — [Dengizdin] ətüp, Makedoniyəgə kelip, bizgə yardəm bərgəysən! — dəp ətündi. **10** U bu kərünüxni kərgəndin keyin, Rəb bizni jəzmən u kixilərning kexioqa berip, ularoqa hux həwər jakarlaxka qakiroqan, degən hulasigə kelip, dərhal Makedoniyəgə berixka təyyarlanduk. **11** Biz kemigə qikip, Troastin yoloqa qikip, Samodrak arilioqa karap yol alduk wə ətisi [Makedoniyədiki] Neapolis xahirigə yetip barduk. **12** U yərdin Makedoniyəning xu rayonidiki Filippi degən muhim xahirigə ettuk. Bumu Rimdiki bir mustəmlikə xahər idi. Biz bu yərdə birnəqqə kün turduk. **13** Xabat küni, [xahər] dərwazisidin qikip dərya sahiligə barduk; qünki biz u yərdə dua-tilawət kilidioqan bir jay bar dəp oyliduk; dərwəkə xundak boldi. Biz olturup, u yərgə yioqiloqan ayallaroqa səzləxkə baxliduk. **14** Ularning iqidə səsün rəht sodisi kilidioqan, Tiyatira xahirilik, Hudadin korkidioqan Lidya isimlik bir ayal bar idi. Rəb uning kəlbini Pawlusning eytkanlirini kobul kilixka aqti. **15** U ailisidikilər bilən qəmüldürülgən bolup bizdin ətünüp: — Əgər silər meni [hakikətən] Rəbgə etikad kiloquqi dəp bilsənglər, mening əyümgə berip turunglar! — dəp qing turup bizni makullatti. **16** Bir küni biz xu dua kilidioqan jayoqa ketip baroqinimizda, bir dedək bizgə yolukti; bu kizoqa pal saloquqi bir jin qaplixiwaloqanidi; dedək hojayinlirioqa pal selix yoli bilən nuroqun payda tepip bərgənidi. **17** U yol boyi Pawlus wə bizgə əgixip: — Bu kixilər Hammidin aliy Hudaning kulliri, ular silərgə nijatlik bir yolini jakarlaydu! — dəp warkirap mangdi. **18** U uda kəp künlər xundak warkiridi. Bu ix Pawlusning kəlbini azablap, u kizoqa burulup, jinoqa: — Əysa Məsihning nami bilən buyruymənki, uningdin qik! — deyixigila, jin xuan qikip kətti. **19** Dedəkning hojayinliri uningoqa baoqlioqan pul tepix ümidining yokka qikkanlikini kərüp, Pawlus bilən Silaska kol selip, ularni bazar məydanioqa sərəp, həkümdarlarning aldioqa elip bardi. **20** Ular ikkiylənni sorakqi əməldarlarning aldioqa qikirip: — Bu adəmlər Yəhudiylar bolup, xəhirimizni kalaymikanlaxturuwətməktə. **21** Biz bolsak rimliklarmiz, ular kanunimizoqa hilap boloqan wə kobul kilixka yaki yürgüzüxkə bolmaydioqan kaidə-yosunlarni təroqib kiliwatidu! — dəp xikayət kildi. **22** Toplanoqan halayikmu ularoqa hujum kilixka kozoqaldi; sorakqi əməldarlar ularning kiyimlirini yirtip yalingaqlap, kaltək bilən dumbilaxka əmr qüxürdi. **23** Ikkiylənni kaltək bilən kəp dumbilioqandin keyin, ularni zindanoqa taxlidi wə xundakla gundipayni kattik kəzitixkə buyrudi. **24** U buyrukni tapxuruwelix bilən ularni zindanning iqkiridiki kameroqa solap, putlirioqa ixkəl saldi. **25** Tün yerimda, Pawlus bilən Silas dua kilip, Hudaoqa mədhiyə küylirini eytiwatatti. Baxka məhbuslar bolsa kulak selip anglawatatti. **26** Tuyuksiz kattik yər təwrəx yüz bərdi; zindanning ullirimu təwrinip kətti wə zindanning hammə ixikliri xuan eqilip, harbir məhbusning kixənlirimu qüxüp kətti. **27** Gundipay uykudin oyoqinip, zindanning ixiklirining oquk turoqanlikini kərüp, məhbuslar kəqip ketiptu dəp oylap, kiliqini suoqurup elip, əzini eltürüwalmakqi boldi. **28** Lekin Pawlus kattik awazda: — Əzünggə zərər yətküzmə, hammimiz bar! — dəp warkiridi. **29** Gundipay: Qiraoqlarni kaltürünglar dəp towlap iqkirigə etilip kirip, titrigən halda Pawlus bilən Silasning ayioqioqa yikildi. **30** Andin ularni taxkirioqa elip qikip: — Kutkuzuluxum üqün nemə kilixim kerək? — dəp soridi. **31** Rəb Əysaoqa etikad kiloqin, wə xundak kilsang, əzüng həm ailəngdikilərmu kutkuzulidu! — dedi ular. **32** Xuning bilən, ikkiylən uningoqa wə uning barlik ailisidikilərgə Rəbning səz-kalamini yətküzdi. **33** Keqə xu saətning əzidila [gundipay] ularni baxlap qikip, yarilirini yuyup tazilidi; andin u dərhal ailisidikilər bilən qəmüldürüxni kobul kildi; **34** ikkiylənni əz əyigə baxlap kelip, ularning aldioqa dastihan saldi. U pütkül ailisidikilər bilən Hudaoqa etikad kiloqanlikтin zor xadlandi. **35** Ətisi ətigəndə, sorakqi əməldarlar yasawullarni zindanoqa əwətip: — U ikkiylənni koyuwetinglar! — dəp buyrudi. **36** Gundipay Pawluska bu səzni yətküzüp: — Sorakqi əməldarlar ikkinglarni koyuwetix yarlikini qüxürdi. Silər əmdi zindandin qikip, tinq-aman yolunglaroqa qikinglar, — dedi. **37** Birak Pawlus yasawullaroqa: — Biz Rim pukraliri bolsakmu, əməldarlar bizni sorak kilmayla halayikning aldida kaltək bilən dumbalap, zindanoqa taxlidi. Əmdi ular hazir bizni yoxurunqə kooqlimakqimu? Yak, bundak kilsa bolmaydu! Əməldarlar əzliri kelip bizni qikarsun! — dedi. **38** Yasawullar bu səzlərni sorakqi əməldarlaroqa yətküzdi. Ular ikkiylənning Rim pukrasi ikənlikini anglap korkup kətti; **39** ularning kənglini elixka [zindanoqa] berip, ularni zindandin elip qikkandin keyin, xahərdin qikip ketixni kayta-kayta ətündi. **40** Ikkiylən zindandin qikixi bilən Lidyaning əyigə bardi; andin u yərdə kerindaxliri bilən kərüxüp, ularni rioqbətləndürgəndin keyin, yoloqa qikip kətti.

17 Ular səpirini dawam kilip Amfipolis wə Apolloniya xahərliridin ətüp, Tesalonika xahirigə keldi. U yərdə Yəhudiylarning sinagogi bar idi. **2** Pawlus aditi boyiqə ularning arisioqa kirip, uda üq xabat küni u yərdə jəm boloqanlar bilən mukəddəs yazmilarni xərhləp munazirilixip, **3** ularoqa Məsihning azab-okubətlər tartkandin keyin əlümdin tirilixi mukərrər dəp qüxəndürdi həm ispatlidi wə: — Mən silərgə

jakarlioŋan muxu Əysa dəl Məsihning Əzi xu! — dedi. **4** [Yəhudiylarning] iqidin bəzilər kayil bolup ixinip, Pawlus bilən Silaska koxuldi; xundakla Hudadin korkidioŋan Greklərdin zor bir top adəmlər wə az bolmioŋan yukiri təbikidiki grek ayallarmu xundak ixəndi. **5** Birak Yəhudiylar buningoŋa həsət kilip, birnəqqə kəbih adəmlərni yioip, bir top kixilərni toplap, xəhərni astin-üstün kiliwətti. Yəhudiylar Pawlus bilən Silasni xəhər həlk [kengəxmisigə] tapxurup berix üqün ularni tutux məksitidə Yason isimlik birsining əyigə basturup bardi. **6** Lekin ular ikkiylənni tapalmay ular Yason wə baxka birnəqqə kerixdaxni xəhər əməldarlirining aldioŋa tartip apirip: — Jahanni astin-üstün kiliwətkən axu adəmlər muxu yərgimu yetip kəldi; **7** Yason ularni əyidə kobul kildi. Ular Əysa isimlik baxka bir padixah bar dəp jakarlap, Kəysərning pərmanlirioŋa karxi qikiwatidu! — dəp kukan selixti. **8** Ular bu səzlər bilən halayikni wə xəhər əməldarlirini dəkkə-dükkigə selip koydi. **9** Əməldarlar Yason wə baxka tutup kelingənlərdin kapalət puli aloŋandin keyin, ularni koyuwətti. **10** Kerindaxlar hayal bolmay Pawlus bilən Silasni xu küni keqidə Beriya xəhirigə əwətiwətti. Ular u yərgə yetip baroŋanda, Yəhudiylarning sinagogioŋa kirdi. **11** U yərdiki [sinagogdikilər] Tesalonikadikilərgə karioŋanda esil hislətlik bolup, səz-kalamni kizikip anglidi wə ularning eytkanlirining tooŋra yaki hatalikini enikalap bilix üqün, hərküni mukəddəs yazmilarni kətirkinip izləndi. **12** Nətijidə, ulardin nuroŋun Yəhudiylar, esilzadə grek ayallardin bir kismi wə xundakla heli kəp grek ərlər etikad kildi. **13** Lekin Tesalonikadiki Yəhudiylar Hudaning səz-kalamining Pawlus arkilik Beriyadimu jakarliniwatkinini anglap, u yərgimu berip topilang kətürməkqi bolup, ammini kutratti. **14** Xuning bilən kerindaxlar Pawlusni dərhal dengiz boyioŋa əwətiwətti. Silas bilən Timotiy bolsa Beriyada kaldi. **15** Pawlusni uzitip mangoŋanlar uni Afina xəhirigiqə elip bardi. Andin ular Pawlusning: — «Silər Silas bilən Timotiyoŋa mumkinkədər mening yenimoŋa tezrak kəlsun dəp yətküzüp koyunglar» degən tapxurukini elip, [Beriyaoŋa] kaytip kəldi. **16** Pawlus Afina xəhiridə Silas bilən Timotiyni kütüp turoŋanda, pütkül xəhərdikilərning butpərəslikkə berilip kətkənlikini kərüp, rohi kattik azablandi. **17** Xunga u sinagogda Yəhudiylar wə Hudadin korkidioŋanlar bilən həm xuningdək hərküni bazarda uqrioŋanla kixilər bilən munazirilixətti. **18** «Epikurlar» wə «Stoiklar» dəp ataloŋan bəzi pəylasoplarmu uning bilən munazirilixixkə baxlidi. Ulardin bəzilər: — Bu bilərmən poqi nemə dəp jəylüwatidu? — deyixti. Yənə bəzilər Pawlusning Əysa wə adəmlərning ölümdin tirildürülidioŋanliki həkkidiki hux həwərni jakarlioŋanlikidin: — U yat ilahlarning tərəqibatqisi ohxaydu! — deyixti. **19** Xunga, ular Pawlusni elip «Areopagus» degən [kengəx] məydanioŋa apirip: — Sən tarkitiwatkan yengi təlimingning nemə ikənlikini bizmu bilsək kandak? **20** Qünki sən bəzi oŋəyriy ixlarni kulikimizoŋa yətküzüwatisən, biz ularning mənisi zadi nemə ikənlikini bilgümiz bar, — deyixti **21** (əmdi Afinaliklar wə u yərdə turuwatkan qətəlliklərning həmmisi waktini birər yengilikni yətküzüx yaki anglaxtin baxka ixka sərp kilmaytti). **22** Xunga Pawlus Areopagus məydanining otturisioŋa qikip mundak dedi: Əy Afina həlki! Silərning hər jəhəttin jin-ilahlaroŋa qokunuxka kattak berilgənlikinglarni kərdum. **23** Qünki həmmə yərni arilap, silərning tawapgahliringlarni kəzdin kəqürginimdə, üstigə «Naməlum bir Hudaoŋa ataloŋan» dəp pütülgən beoikilimisi bar yənə bir kurbangahni kərdüm. Əmdi mən silər tonumay turup ibadət kiliwatkan xu [Hudani] mana hazir silərgə tonuxturup jakarlay. **24** Pütkül aləmni wə uningdiki barlik məwjudatlarni yaratkan Huda asman-zeminning Igisi bolup, insanlarning koli bilən yasaloŋan ibadəthanilarda turmaydu, **25** yaki birər nərsigə hajiti qüxkəndək insanlarning kollirining əjrigə mohtaj əməstur, qünki U Əzi həmmə janiwaroŋa hayatlik, nəpəs, xundakla [ehtiyajlik boloŋan] həmmə nərsini ata kilidu. **26** U birla adəmdin insaniyəttiki barlik millətlərni barlikka kəltürdi, ularni pütün yər yüzigə orunlaxturup, ularoŋa has boloŋan pəyt-pəsillər həmdə turidioŋan jaylirining pasillirini aldin bəlgilap bərdi. **27** Bularning məksiti «Insanlar meni izdisun, bəlkim silaxturup tapsun» degənliktur. Əməliyəttə, u heqkaysimizdin yirak əməs. **28** Qünki biz Uningda yaxaymiz, hərikət kilimiz wə Uningda wujudimiz bardur; aranglardiki bəzi xairlar eytkinidək: «Biz Uning nəslidurmiz!». **29** Xunga, Hudaning nəsli boloŋaqka, biz Təngri Boloŋuqini altun-kümüx yaki taxtin yasaloŋan, hünərwənning mahariti wə təsəwwuri bilən oyuloŋan birər nərsigə ohxaydu, dəp oylimaslikimiz kerək. **30** Xunga Huda burunki zamanlardikilərning xundak oŋəplətlik wakitlirini nəziridin sakit kiloŋini bilən, lekin bügünki kündə U həmmila yərdə pütün insanlarni gunahlirioŋa towa kilixka əmr kilmakta! **31** Qünki U Əzi tikligən insan arkilik pütkül dunyani həkkaniylik bilən sorak kilidioŋan bir künini bəlgilidi; U uni ölümdin tirildürgənliki bilən bu ixning mukərrər ikənlikigə ispat bərgənidi. **32** [Pawlusning] «ölgənlərning tirilixi» həkkidə eytkanlirini angliŋanda bəzilər uni məshirə kilixka baxlidi. Yənə bəzilər: — Bu ix həkkidə səndin yənə anglayli, — dedi. **33** Buning bilən, Pawlus məydandin qikip kətti. **34** Birak bəzilər uningoŋa koxulup, etikad kildi. Bularning iqidə «Areopagus» kengəxmə həy'ətliridin biri boloŋan Diyonisiyus wə Damaris isimlik bir ayal, xuningdək baxka birkanqə kiximu bar idi.

18 Bu ixlardin keyin, Pawlus Afina xəhiridin ayrilip Korint xəhirigə bardi. **2** U u yərdə Pontus əlkisidə tuoŋuloŋan Akwila isimlik bir Yəhudiy bilən uning ayali Priskillani uqratti. Ular [Rim] [imperatori] Klawdiyusning barlik Yəhudiylar Rim xəhiridin qikip ketixi kerək, degən yarliki səwəblik yekinda Italiyədin kəlgənidi. Pawlus ular bilən tonuxup, **3** ular bilən kəsipdax boloŋaqka, billə turup ixlidi (qünki ular qedirqilik bilən xuoŋullinatti). **4** Hərbir xabat künidə u Yəhudiylarning sinagogioŋa kirip, Yəhudiylar wə greklar bilən munazirilixip ularni [Hudaning səz-kalamioŋa] kayil kilixka tirixatti. **5** Birak Silas bilən Timotiy Makedoniyədin kəlgəndin keyin, Pawlus səz-kalamni yətküzüxkə aldiridi, jan kəydürüp Yəhudiylaroŋa: — Əysa — Məsihning Əzidur, dəp guwahlik bərdi. **6** Lekin, ular uningoŋa karxi qikip uni hakarətlidi. Buning bilən Pawlus pexini kekip, ularoŋa: — Əz kəninglar əz bexinglaroŋa qüxsun! Mən buningoŋa jawabkar əməsmən! Bügündin baxlap, mən [silərdin burulup] yat əlliklərgə barimən, — dedi. **7** Buning bilən Pawlus ulardin ayrilip, Titiyus Yustus isimlik, Hudadin korkidioŋan bir kixining əyigə berip turdi. Uning əyi sinagogning yenida idi. **8** Əmdi sinagogning qongi Krispus pütün ailisidikilər bilən Rəbgə etikad kildi. Nuroŋun Korintliklarmu bu həwərni anglap, etikad kilip qəmüldürüxni kobul kildi. **9** Rəb keqidə Pawluska bir oŋayibanə kərünüx arkilik wəhiy yətküzüp uningoŋa: — Korkma, süküt kilmay səzlə, **10** qünki Mən sən bilən billə. Heqkim sanga kol selip zərər yətküzməydu, qünki Mening bu xəhərdə nuroŋun kixilirim bar, — dedi. **11** Xuning bilən Pawlus u yərdə bir yil altə ay turup, u yərdiki kixilər arisida Hudaning səz-kalamini əgətti. **12** Əmma Galliyo Ahaya əlkisining waliysi boloŋan waktida, Yəhudiylar birlixip Pawlusni tutup Galliyoning «sorak təhti»ning aldioŋa apirip, uning üstidin: Bu adəm kixilərni kanunoŋa hilap halda Hudaoŋa ibadət kilixka kayil kiliwatidu! — dəp xikayət kildi. **14** Pawlus aoŋzini aqay dəp turuxioŋa, waliy Galliyo Yəhudiylaroŋa: — Dərwəkə, i Yəhudiylar,

bu xikayitinglar birər naһəқlik yaki eoɣir jinayət tooɣrisida boloɣan bolsa, səwrqanlik bilən silərgə қulaқ salsam orunluқ bolatti. **15** Biraқ bu ix [pəқət] bəzi nam-isimlar, səzlər wə əzünglarning [Təwrat] қanuninglar üstidə talax-tartixlaroɣa qetixlik ikən, uni əzünglar bir tərəp қilinglar! Mən bundaқ ixlaroɣa soraқqi bolmayмən! — dedi. **16** Xuning bilən u ularni soraқ təһti aldidin һəydəp qiқardi. **17** Halayiқ sinagogning qongi Sostenisni tutuwelip, soraқ təһtining aldida қattiқ uroɣili turdi. Biraқ [waliy] Galliyo bu ixlarning һeqқaysisioɣa қilqə pisənt қilmidi. **18** Pawlus Korint xəһiridə yənə kəp künlərni ətküzgəndin keyin, қerindaxlar bilən hoxlixip, Priskilla wə Akwilalarning һəmraһliқida kemigə olturup, Suriyəgə қarap kətti. [Yoloɣa qiқixtin ilgiri] u Kənқriya xəһiridə Hudaoɣa iqkən bir қəsimidin qaqlirini qüxürüwətқənidi. **19** Ular Əfəsus xəһirigə baroɣandin keyin, u Priskilla wə Akwilani қaldurup қoyup əzi [xu yərdiki] sinagogқa kirip, Yəһudiylar bilən munaziriləxti. **20** Ular uni uzunraқ turuxқa tələp қiliwidi, u қoxulmay, **21** «Mən қandaқla bolmisun kelər һeytni Yerusalemda ətküzimən; andin Huda buyrusa, silərning yeninglaroɣa yənə kelimən», — dəp ular bilən hoxlixip, Əfəsustin kemə bilən yoloɣa qiқti. **22** U Қəysəriyə xəһiridə kemidin qüxüp, [Yerusalemoɣa] qiқip jamaət bilən һal soraxқandin keyin, Antakya xəһirigə qüxüp kətti. **23** Antakyada bir məzgil turoɣandin keyin, u yənə yoloɣa qiқip Galatiya wə Frigiyə yurtlirini bir-birlərə arilap, baroɣanla yeridə barliқ muhlislarning etiқadini қuwwətlidi. **24** Bu arida, Iskəndəriyə xəһiridə tuoɣuloɣan Apollos isimlik bir Yəһudiy Əfəsus xəһirigə kəldi. U natiқ adəm bolup, mukəddəs yazmilardin helila qongқur sawati bar adəm idi. **25** U Rəbning yoli tooɣruluқ təlim aloɣan bolup, otluқ roһ bilən Əysa һəққidə əynən səzləp təlim berətti. Biraқ uning həwiri pəқət Yəһya [pəyoɣəmbər]ning yürgüzgən qəmüldürüxi bilən qəklinətti. **26** U sinagogda yürəklik səzləxkə baxlidi. Uni anglioɣan Priskilla bilən Akwila uni əyigə elip berip, uningoɣa Hudaning yolini tehimu təpsiliy qüxəndürdi. **27** Keyin, Apollos Ahaya əlkisigə barmaқqi boloɣanda, [Əfəsusluқ] қerindaxlar [Ahayadiki] muhlislaroɣa һət yezip, ulardin Apollosni қarxi elixni bəkmu tələp қildi. U xu yərgə berip, Hudaning meһir-xəpқiti arқilиқ etiқad қiloɣanlaroɣa қoxulup, ularoɣa zor yardəmdə boldi. **28** Qünki u həlқ-aləm aldida Yəһudiylar bilən munazirilixip, ularoɣa küqlük rəddiyə berip, mukəddəs yazmilarni xərһlixi bilən Məsiһning Əysa ikənlikini ispatlap bərdi.

19 Apollos Korint xəһiridiki waқtida, Pawlus səpər қilip, iqki қurukluқ arқilиқ Əfəsus xəһirigə kəldi. U yərdə bəzi muhlislar bilən uqrixip, **2** ulardin: — Silər etiқad қiloɣininglarda, Mukəddəs Roһ silərgə ata қilinoɣanmu? — dəp soridi. — Yaқ, biz һətta Mukəddəs Roһ bar degənni zadi anglimaptikənmiz, — dəp jawab bərdi ular. **3** Pawlus yənə: — Undaқta, silər қandaқ qəmüldürülüxtə qəmüldürülgənsilər? — dəp soridi. — Biz Yəһya [pəyoɣəmbər] yətküzgən qəmüldürülüxni қobul қilduқ, — dedi ular. **4** Pawlus: — Yəһya [pəyoɣəmbər] həlққə yətküzgən qəmüldülürüx bolsa gunaһlaroɣa towa қilixni bildüridioɣan qəmüldürülüx bolup, ularoɣa əzidin keyin kəlgüqigə, yəni Əysaoɣa etiқad қilix kerəklikini tapilioɣanidi, — dedi. **5** Ular buni anglap, Rəb Əysaning namida qəmüldürülüxni қobul қildi. **6** Pawlus қolini ularning üstigə təgküzüp turuxi bilən, Mukəddəs Roһ ularoɣa qüxti. Buning bilən ular naməlum tillarda səzləxkə һəm pəyoɣəmbərlərqə wəһiy-bexarətlərni yətküzüxkə baxlidi. **7** Ular təhminən on ikki ərkək kixi idi. **8** Pawlus üq ay dawamida [Əfəsus xəһiridiki] sinagogқa kirip, yürəklik bilən səz қilip, ular bilən Hudaning padixaһliқidiki ixlar tooɣrisida munazirilixip қayil қilixқa tirixti. **9** Lekin bəziliri jaһilliқ қilip ixinixni rət қilip, halayiқ aldida [Rəbning] yolioɣa һaқarət kəltürgəndə, Pawlus ulardin qiқip, muhlislarnimu ayrip qiқti. U һərküni Tirannus isimlik adəmning leksiyihanisida munazirə-muzakirə ətküzdi. **10** Bu ix ikki yil dawamlaxti. Nətijidə, Asiya əlkisidiki pütün һəlқ, Yəһudiylar bolsun, Greklər bolsun һəmməylən Rəbning səz-kalamini anglidi. **11** Huda Pawlusning қolliri arқilиқ karamət məjizilərni yaratti. **12** Kixilər һətta қol yaoɣliқ wə pərtuқlarni Pawlusning tenigə təgküzüp, andin kesəllərning yenioɣa apirip, ularning üstigə yapatti. Nətijidə, kesəllər saқiyip, yaman roһlar ulardin qiқip ketətti. **13** Lekin xu ətrapta yüridioɣan, «jinkəx» Yəһudiylarin bəzilirimu Rəb Əysaning namini ixlitip bakқusi kelip, jin qaplaxқanlar üstidə turup jinlaroɣa: «Pawlus jakarlawatқan Əysaning namidin sanga қattiқ buyruқ berimən!» dəydioɣan boldi. **14** Bu ixni қilidioɣanlarning arisida Skewa isimlik bir Yəһudiy bax kaһinning yəttə ooɣlimu bar idi. **15** Lekin [ular қooɣliwətməқqi boloɣan] yaman Roһ ularoɣa jawabən: — Əysani tonuymən, Pawlustin һəwirim bar, biraқ əzünglar kim bolisilər?! — dewidi, **16** yaman Roһ qaplixiwaloɣan kixi ularoɣa etilip qiқip, ularni urup xama қilip, ularning üstidin oɣalib қəldi. Ular yalingaq wə yarilanoɣan һalda əydin қeqip qiқip kətti. **17** Bu ix Əfəsus xəһiridə turuwatқan barliқ Yəһudiylar wə Greklərgimu məlum bolup, қorқunq һəmmisini basti wə Rəb Əysaning nami uluoɣlandi. **18** Nətijidə, nuroɣun etiқadqilar burunқi қiloɣanlirini iқrar қilip, aldioɣa qiқti. **19** Seһirgərlik қiloɣanlardin nuroɣun adəmlər əzlirining seһirgərlik kitab-palnamilirini əkelip [bir yərgə dəwiləp], kəpqilikning aldida kəydürüxti. Bu kitablarning қimmiti jəmiy əllik ming kümüx tənggigə yetətti. **20** Xundaқ қilip, Rəbning səz-kalami küqgə igə bolup, bərқ urup üstünlükkə ətti. **21** Bu ixlar yüz bərgəndin keyin, Pawlus kənglidə, Makedoniyə wə Ahaya əlkisidin ətüp Yerusalemoɣa berixқa niyət baoɣlidi. U: — U yərgə baroɣandin keyin, Rim xəһirini kərüp kelixim kerək, — dedi. **22** Xuning bilən, u əzigə yardəmdə boluwatқanlardin Timotiy bilən Erastus ikkiylənni Makedoniyəgə əwətiwetip, əzi yənə bir məzgil Asiya əlkisidə turdi. **23** Dəl xu qaoɣda, [Əfəsus xəһiridə] [Rəbning] yoli tooɣruluқ eoɣir malimaqilиқ kətürüldi. **24** Ayal ilaһ Artemisni sürətləp kümüx təkqə-һəykəllərni yasioɣuqi Dimitriy isimlik bir zərgər bar idi. Uning bu ixi һünərwənlərgə kəp payda tapқuzatti. **25** Dimitriy һünərwənlərni wə xuningoɣa ohxax ixlar bilən xuoɣulliniwatқan baxқa ustilarni yioɣip, ularoɣa: — Buradərlər, bizning gülliniximizning bu ix bilən baoɣliқ ikənlikini bilisilər; **26** һazir һeliқi Pawlusning nemə ixlarni қilip yürgənlikini anglioɣan һəm kərgən boluxunglar kerək. U: «Қol bilən yasiwaloɣan nərsilər ilaһlar əməs» deyix bilən, pəқət Əfəsusta əməs, bəlki pütkül Asiya əlkisidə degüdək nuroɣunlioɣan kixilərni қayil қilip, azdurup burawatidu. **27** Əmdi һazir bizning bu sodimizoɣa bətnam qaplax һəwpi bolupla қalmay, bəlki büyük ayal ilaһ Artemisning buthanisimu ərziməs dəp қarilip, һətta Asiya əlkisi wə pütkül jaһan ibadət қilidioɣan [bu ayal ilaһimizning] xan-xəripimu yoқilix һəwpigə duq keliwatidu! — dedi. **28** Bu səzlərni anglioɣan kəpqilik oɣəzəpkə qəmüp, қayta-қayta: — Əfəsusluқlarning Artemisimiz büyüktur! — dəp quқan kətürüxkə baxlidi. **29** Buning bilən pütkül xəһər malimatang bolup kətti. Halayiқ Pawlusning səpərdaxliridin Makedoniyəlik Gayus wə Aristarhuslarni tutup sərap, serk məydanioɣa təngla yopurulup mangdi. **30** Pawlus halayiқ arisioɣa kirməқqi boloɣanidi, lekin muhlislar uning kirixigə yol қoymidi. **31** Һətta Pawlusning dostliri boloɣan əlkə əməldarliridin bezilirimu uningoɣa həwər yətküzüp, uni serk məydanioɣa berixқa təwəkkül қilmasliққa jekilidi. **32** Əmdi

bəzilər buni dəp warkirisa, bəzilər uni dəp warkirixip, pütün sorun warang-qurungoŋa toldi; kixilərning kepinqisi əzlirining nemigə yioŋiloŋanlikinimu bilməytti. **33** Yəhudiylar Iskəndər isimlik adəmni aldioŋa ittirip qikiriwidi, kepqilik uni aldioŋa turoŋuzdi. Iskəndər kepqilikkə kol ixariti kilip, [Yəhudiylarni] aklimakqi boldi. **34** Birak kepqilik uning Yəhudiy ikənlikini bilip kelip, hammisi tənqla: — Əfəsusluklarning Artemisimiz büyüktur! — dəp ikki saətqə qukan kətürüp turuxti. **35** Ahirda, xahərning bax mirzisi halayikni tinqlandurup mundak dedi: — Əy Əfəsusluklar! Biz Əfəsusluklarning xahirining büyük Artemisning buthanisining wə uning asmandin qüxkən süritining koodioŋuqisi ikənlikini bilməydioŋan kim bar! **36** Bu ixlarni inkar kilalmioŋanikən, əzünglarni besiwelixinglar, baxbaxtaklik kilmaslikinglar kerək. **37** Qünki silər bu kixilərni bu yərgə [sorakka tartixka] elip kəldinglar; lekin ular ya buthanilarni buloŋuqilar ya bizning ayal ilahimizoŋa kupurluk kiloŋuqilardin əməs. **38** Əgər Dimitriy wə uningoŋa koxuloŋan hünərwənlərning məlum bir kixining üstidin xikayiti bolsa, sorakhanilar oquk turmakta wə sorakqi waliylarmu bar. Ular xu yərlərdə bir-biri bilən dəwalaxsun; **39** wə baxka birər məsililiringlar bolsa, rəsmiy sorunda bir tərəp kilinixi lazim. **40** Biz əmdi yənə bügünki wəkəni topilang dəp ərz kilinix həwpidə turuwatimiz; qünki bu malimanqlikning heq səwəbi kərsitilmigəqkə, hesabinimu berəlməymiz-də! **41** Bu sözlərni kilip bolup, u yioŋiloŋan halayikni tarkitiwətti.

20 Topilang besikkandin keyin, Pawlus muhlislarni qakirip, ularni rioŋbətləndürdi wə ular bilən hoxlixip, Makedoniyəgə karap kətti. **2** U xu ətraptiki yurtlarni arilap, etikadqilarni nuroŋun səz-təlimlər bilən rioŋbətləndürgəndin keyin, Yunanoŋa berip, **3** u yərdə üq ay turdi. Pawlus kemigə olturup Suriyəgə mangay dəp turoŋanda, Yəhudiylarning uni eltürüx suyikəsti bilinip kelip, u Makedoniyə arkilik [kurukluk bilən] kaytip ketix kararioŋa kəldi. **4** Uningoŋa həmrah boloŋanlar Beriyalik Pirrusning ooli Sopater, Tesalonikaliklardin Aristarhus bilən Sekundus, Dərbəlik Gayus, Timotiy wə Asiya əlkisidin Tikikus bilən Trofimuslar idi. **5** Ular awwal Troas xahirigə berip, bizning yetip beriximizni kütüp turdi. **6** Biz bolsak «petir nan heyti» künliridin keyin, Filippi xahiridin kemigə olturup, bəx kündin keyin Troaska kelip, ular bilən uqraxtuk wə u yərdə yättə kün turduk. **7** Həptining birinqi küni, biz nan oxtuxka jəm boloŋanda, Pawlus ətisi kətməkqi boloŋaqka, jamaətkə səz kilixka baxlidi; səzini tün yerimgiqə uzartti. **8** Biz jəm boloŋan yukiriki kəwəttiki əydə nuroŋun kara qiraoŋlar yenip turatti. **9** Əwtikus isimlik bir yigit derizidə olturoŋanidi. Pawlus səzləp heli bir yərgə baroŋanda, uni müqdək besiwatkanidi. Andin u oŋərk uykuoŋa ketip, u üqinqi kəwəttin yərgə yikilip qüxti. Kepqilik uni yərdin kətürüp karisa, u ölüp boloŋanidi. **10** Pawlus pəskə qüxüp, uning üstigə etilip, kuqaklap turup: Azablanmanglar, u tirikkən! — dedi. **11** Kaytidin əygə qikip, nanni oxtup yegəndin keyin, Pawlus ular bilən tang atkuqə uzun səzləxti wə u bu yərdin yoloŋa qikti. **12** [Troastikilər] bolsa helikі yigitni əyigə hayat apirip koydi. Ular buningdin qəksiz təsəlli tapti. **13** Biz bolsak Pawlustin burun Assos xahirigə kemə bilən barduk. Qünki Pawlus xu yərgə piyadə baray, silər məndin awwal yetip berip, u yərdə meni kemigə eliwelixni kütünglar, dəp orunlaxturoŋanidi. **14** Assosta u biz bilən uqraxkandin keyin biz uni kemigə elip Mitulin xahirigə kəlduk. **15** Andin xu yərdin qikip, ətisi Hiyos arilining udulioŋa kelip turduk. Üqinqi küni Samos arilioŋa yetip kəlduk wə Trogillium xahiridə konduk; uning ətisi Miletus xahirigə barduk. **16** Qünki Pawlus Asiya əlkisidə kəp wakitni ətküzüwətməslik üqün, dengiz səpiridə Əfəsusta tohtimay ətüp ketixni karar kiloŋanidi. Səwəbi, u «orma heyti» künini mumkinkədər Yerusalemda ətküzüx üqün aldiraytti. **17** Əmdi Miletus xahiridin Əfəsuska adəm əwətip, jamaəttiki akşakallarni qakirdi. **18** Ular kəlgəndin keyin, u ularoŋa mundak dedi: — Mən Asiya əlkisigə ayaoŋ baskan birinqi kündin tartip, silər bilən kandak ətkənlikim harbiringlaroŋa məlum. **19** Rəbning hizmitidə hər tərəptə kəmtər bolup, kəz yaxlirim təkülgənlikini, xundakla Yəhudiylarning suyikəstliri tüpəylidin beximdin ətkən sinaklarda qidioŋanlikimni bilisilər, **20** wə yənə məyli ammiwi sorunlarda bolsun yaki əy-əylərdə bolsun, silərgə təlim bərginimdə, silərgə paydilik bolsila heqnemini ayimay jakarlap, **21** Yəhudiylar həm Greklərgimu Huda aldida towa kilix wə Rəbbimiz Əysa Məsihgə etikad kilix kerəklikigə guwahlik berip jekiligənlikim həmminglaroŋa məlum. **22** Hazir mana, rohta baoŋlanoŋan halda Yerusalemoŋa ketiwatimən. U yərdə nemə ixlarning beximoŋa qüxidioŋanlikini ukmaymən; **23** Pəkət xuni bilimənki, Mukəddəs Roh mən baroŋanla xahərlərdə zindan kixənliri wə azab-okubətlərning meni kütüp turidioŋanlikini aldin enik eytip kəlməktə. **24** Lekin mən əz musapəmni tamamlixim, Rəb Əysadin tapxuruwaloŋan hizmətni ada kilixim, yəni Hudaning mehir-xəpkiti tooŋrisidiki hux həwərning toluk guwahqisi boluxum üqün, əz hayatimni kilqə ayimaymən. **25** Mən silər bilən arilixip, həmminglar arisida yürüp Hudaning padixahlikini jakarlidim; əmdi mana manga məlumki, buningdin keyin silərdin heqkim yüzümni kayta kərəlməysilər. **26** Xuning üqün, bügün silərgə guwahlik kilip eytip koyayki, mən heqbirining kenioŋa kərzdar əməsmən. **27** Qünki mən Hudaning toluk məksət-iradisini kilqə elip kalmay silərgə bayan kilip yətküzüxtin bax tartmidim. **28** Mukəddəs Roh silərni Hudaning jamaitini bekix üqün Uning padisi iqidə yetəkqi kilip tikligənidi; əmdi əzünglaroŋa həm Əz Ooŋlining keni bilən setiwaloŋan barlik padisioŋa səgək bolunglar! **29** Qünki manga ayanki, mən kətkəndin keyin, qilbərilər aranglaroŋa kirip, padini heq ayimaydu, **30** həmdə hətta aranglardinmu bəzilər muhlislarni əzlirigə tartiwelix üqün həkikətni burmilioŋan türlük ixlarni səzləydu. **31** Xunga, səgək bolunglar, mening üq yil keqə-kündüz demay, hərbiringlaroŋa kəz yaxlirim bilən tohtimay nəsihət berip turoŋanlikimni esinglarda tutunglar. **32** Əmdi mən silərni Hudaoŋa wə Uning mehir-xəpkət yətküzidioŋan səz-kalamioŋa tapxurimən. Bu səz-kalam etikadinglarni kuruxka həm pak-mukəddəs kilinoŋan barlik həlki arisida iltipat kilinidioŋan mirastin silərni nesip kilixka kadirdur. **33** Mən heqkaqan heqkimdin kiyim-keqək yaki altun-kümüx tama kilip bakmioŋanmən. **34** Silərgə məlumki, mən ikki bilikimgə tayinip, əzümning wə həmrahlirimning hajitidin qiktim. **35** Bundak kilip hərbir ixlarda mən silərgə muxundak əjir-əmgək arkilik ajiz-hajətmənlərgə yardəm berix lazimlikini, xundakla Rəb Əysa əzi eytkan: «Bərmək almaktinmu bəhtliktur» deginini esinglardin qikarmaslikinglar kerəklikini kərsəttim. **36** Bu sözlərni kilip bolup, u həmməylən bilən birliktə tizlinip olturup dua kildi. **37** Həmməylən kattik yioŋlixip kətti; Pawlusning boynioŋa esilip kuqaklap, kizoŋin səyüxti. **38** Ularni əng azablioŋini Pawlusning, «Buningdin keyin yüzümni kayta kərəlməysilər» degən səzi boldi. Keyin, ular uni kemigə qikirip uzitip koydi.

21 Andin biz ulardin ajrilip qikkandin keyin, kemə bilən udul Kos arilioŋa karap yol alduk. Ətisi, Rodos arilioŋa, u yərdin Patara xahirigə barduk. **2** Patarada Fənikiyə rayonioŋa baridioŋan bir kemini tepip, uningoŋa olturup yoloŋa qiktuk. **3** Siprus arili kərüngəndin keyin, uni sol təripimizdə kaldurup ətüp, Suriyəgə karap mengip, Tur xahiridə kuruklukka qiktuk.

Qünki kemə bu yərdə yük qüxürməkqi idi. **4** U yərdə muhlislarni tepip, ularning yenida yəttə kün turduk. Ularoɣa Mukəddəs Roḫning wəḫiyisi kelip, ular Pawluska ayioɣing Yerusalemoɣa basmisun, dəp nəsiḫət kildi. **5** Birak biz u yərdə turux waktimiz toxkanda, səpirimizni dawamlaxturduk. Ularning ḫəmmisi, jümlidin hotun-baliliri bizni xəḫərning sirtioɣiqə uzitip qikti. Həmmimiz dengiz boyida tizlinip olturup billə dua kilduk. **6** Kuqaklixip hoxlaxkandin keyin, biz kemigə qiktuk, ular əylirigə kaytixti. **7** Tur xəḫiridin dengiz səpirimizni dawamlaxturup, ahirida Pitolimays xəḫirigə kəlduk. U yərdiki kerindaxlar bilən kərüxüp, ularning yenida bir kün turduk. **8** Ətisi, u yərdin ayrilip, Kəysəriyə xəḫirigə kəlduk. Biz burun [Yerusalemdiki] «yəttə hizmətkar»din biri boloɣan, hux həwərqi Filipning əyigə berip konduk. **9** Bu kixining tehi yatlik kilinmioɣan, bexarət-wəḫiylərni yətküzidioɣan tət kizi bar idi. **10** Biz u yərdə birnəqqə kün turoɣandin keyin, Agabus isimlik bir pəyoɣəmbər Yəḫudiyə əlkisidin qüxti. **11** Bu kixi bizning aldimizoɣa kelip, Pawlusning bəlweoɣini kolioɣa elip, əzining put-kolini baoɣlap: — Mukəddəs Roḫ mundak dəydu: — Yəḫudiylar bu bəlwaoɣning igisini Yerusalemda muxundak baoɣlap, yat əlliklərning kolioɣa tapxuridu! — dedi. **12** Bularni anglap, ḫəm biz ḫəm xu yərlik kixilər bilən birliktə Pawlustin Yerusalemoɣa barmioɣin dəp ətünduk. **13** Lekin Pawlus jawabən: — Silər nemixka bunqiwala yioɣlap, yürikimni ezisilər? Mən Yerusalemda Rəb Əysaning nami üqün tutkun boluxla əməs, xu yərdə əlüxkimu təyyarmən, — dedi. **14** Biz uni kayil kilalmay, ahirida süküt kilip: — Rəbning iradisi ada kilinsun! — deduk. **15** Bu künlərdin keyin, yük-takimizni yioɣixturup, Yerusalemoɣa qikip barduk. **16** Kəysəriyəlik muhlislardin birnəqqisi biz bilən səpərdax boldi; ular Minason isimlik bir kixining əyidə konimiz dəp uni birgə elip mangdi; bu kixi Siprusluk, keri muhlis idi. **17** Yerusalemoɣa yətkəndə kerindaxlar bizni huxallik bilən karxi aldi. **18** Ətisi, Pawlus biz bilən billə Yakupni kərgili bardi. Yakup bilən aksakallarning ḫəmmisi u yərgə yioɣiloɣanidi. **19** Pawlus ular bilən salamlaxkandin keyin, Hudaning əzining hizmiti arkilik əllər arisida kiloɣan ixlirini bir-birləp ularoɣa təpsiliy eytip bərdi. **20** Bularni anglioɣanda, ular Hudaoɣa mədḫiyə okudi, andin Pawluska: — Kərüwatisən, i kerindixim, Yəḫudiylar iqidə kanqə minglioɣan etikad kiloɣuqilar bar! Ularning ḫəmmisi Təwrat kanunioɣa [əməl kilixka] intayin kizoɣin ikən. **21** Ular sening tooɣrangda: «U əllərning arisida yaxioɣan pütün Yəḫudiylaroɣa Musa [pəyoɣəmbərgə] tapxuruloɣinidin yenixni, yəni balilirini hətnə kildurmaslikni, Yəḫudiylarning ən'ənilirigə riayə kilmaslikni əgitidu» dəp anglidi. **22** Əmdi kandak kilix kerək? Qünki halayik qokum sening bu yərgə kəlgənlikingni anglap kalidu. **23** Xunga bizning deginimizdək kiloɣin: Arimizda kəsəm iqkən tət adəm bar. **24** Sən ularni elip, ular bilən birliktə [Təwrattiki] tazilinix kaidisidin ətüp, ularning [kurbanlik] qikimlirini əzüng kətürgin, andin ular qaqlirini qüxürələydu. Buning bilən, ḫəmməylən sən tooɣruluk anglioɣanlirining ḫəmmisining rast əməslikini wə sening əzüng Təwratka tərtipi boyiqə riayə kiliwatlikingni bilip yetidu. **25** Əmma əllərdin boloɣan etikadqilaroɣa kəlsək, biz ularoɣa pəkətla butlaroɣa ataloɣan nərsilərni yeməslik, kanni wə booɣup soyuloɣan ḫaywanning gəxinimu yeyixtin wə jinsiy buzukluktin əzlirini saklax tooɣruluk kararimizni ətkənki hət arkilik ukturduk. **26** Buning bilən, Pawlus u kixilərni elip, ətisi əzi ular bilən billə tazilinix kaidisini ətküzüxti; andin u ibadəthanioɣa kirip, [kaḫinlaroɣa] əzlirining paklinix mudditining kaqan toxudioɣanliki, yəni ḫərkaysisi üqün kurbanlik kilinixning kaysi küni bolidioɣanlikini ukturup koydi. **27** Yəttə künlük muddət toxuxka az kaloɣanda, Asiya əlkisidin kəlgən bəzi Yəḫudiylar Pawlusni ibadəthanida kərüp, halayikni kutritip, uningoɣa kol selip: **28** — Əy Israillar, yardəmdə bolunglar! Ḫəmmə yərdila, ḫəmmə adəmgə ḫəlkimizgə, Təwrat kanunioɣa wə ibadəthanioɣa karxi sözlərni əgitiwatkan adəm dəl xu. Uning üstigə, u yənə Greklərni ibadəthanimizoɣa baxlap kirip, bu mukəddəs jayni buloɣidi! — dəp kukan kətürdi **29** (ularning bundak deyixining səwəbi, əslidə ular xəḫərdə Əfəsusluk Trofimusning Pawlus bilən billə boloɣanlikini kərgənidi wə Pawlus uni ibadəthanioɣa baxlap kirgən, dəp oylioɣanidi). **30** Xuning bilən, pütün xəḫər zilziligə kəldi. Halayik tərəp-tərəptin yügürüp kelip, Pawlusni tutup, ibadəthanidin sürəp elip qikti. Ibadəthanining dərwaziliri dərḫal takiwetildi. **31** Bu top adəm Pawlusni [urup] əltürüwətməkqi bolup turoɣanda, pütkül Yerusalemni malimanqlik kaplap kətkənliki tooɣrisidiki bir həwər u yərdə turuxluk [Rim] kismining mingbexioɣa yətküzüldi. **32** Mingbexi dərḫal ləxkər wə birnəqqə yüzbexini elip, top-top adəmlərni basturuxka yügürüp kəldi. Mingbexi wə əskərlərni kərgən halayik Pawlusni uruxtin tohtidi. **33** Mingbexi aldioɣa ətüp, ləxkərlərni Pawlusni tutup ikki zənjir bilən baoɣlaxka buyrudi. Andin u: — Bu adəm kim? U nemə gunah kildi? — dəp soridi. **34** Lekin [topilangqilarning] iqidə bəzilər uni desə, bəzilər buni deyixip warkirixatti. Malimanqilik tüpəylidin mingbexi ḫəkikiy əḫwalni enikləxkə amalsiz kelip, ahir Pawlusni kəl'əgə elip ketixni buyrudi. **35** Lekin Pawlus kəl'əning pələmpiyigə kəlgəndə, topilangqilar tehimu zorawanlixip kətkəqkə, ləxkərlər uni kətürüxkə məjbur boldi. **36** Qünki ularning kəynidin top-top adəmlər əgixip mengip: — U yokitilsun! — dəp warkirixatti. **37** Kələgə əkirilixigə az kaloɣanda, Pawlus mingbexioɣa: — Sizgə bir eoɣiz söz kilsam bolamdikin? — dəp soridi. Mingbexi: — Grekqə biləmsən? **38** Undakta, ilgiri isyan kətürüp, «hənjərqi katillar»din tət ming adəmni baxlap qəlgə kəqip kətkən ḫeliki Misirlik əməsmusən? — dəp soridi. **39** Lekin Pawlus: — Mən Yəḫudiy, Kilikiyə əlkisidiki uluɣ xəḫər Tarsusning pukrasimən. Halayikka birnəqqə eoɣiz söz kiliximoɣa ijazət kilixingizni ətünimən, — dedi. **40** [Mingbexi] ijazət beriwidi, Pawlus pələmpəydə turup, halayikka kol ixariti kildi. Kattik jimjitlik baskanda, u ibraniy tilida sözləxkə baxlap: —

22 — Kerindaxlar wə ata-bowilar! Əmdi əzümni aklax sözlirimgə kulak salɣaysilər, — dedi. **2** Ular Pawlusning ibraniy tilida sözliginini anglap, tehimu jim boluxti. U sözini dawam kildi: **3** — Mən bir Yəḫudiy, Kilikiyədiki Tarsus xəḫiridə tuɣuldum; lekin bu xəḫərdə bekip qong kilindim, Gamaliyəlning kol astida ata-bowilirimizoɣa tapxuruloɣan Təwrat kanunining zir-zəwərlirini koymay əginip təlim-tərbiyə aldim. Mən silərning bügün boloɣininglaroɣa ohxax, Huda yolioɣa intayin kizoɣin idim. **4** Mən bu yoldikilərni ḫətta əltürüxkiqə ziyankəxlik kilip, ularni ər-ayal deməy tutkun kilip zindanoɣa saldurdum. **5** Bu tooɣruluk bax kaḫin wə aliy kengəxmidiki barlik aksakallarmu manga guwaḫqidur. Mən ulardin Dəməxktiki [Yəḫudiy] kerindaxlaroɣa yeziloɣan ḫətlərni tapxuruwelip, xu yərdə turuwatkan bu [yoldikilərni] jazalax üqün, ularni tutkun kilip Yerusalemoɣa apirimən dəp yoloɣa qikkanidim. **6** Əmdi xundak boldiki, səpər kilip Dəməxkkə yekinlaxkanda, qüxkə yekin, tuyuksiz asmandin küqlük bir nur qüxüp, ətrapimni yorutuwətti. **7** Mən yərgə yikilip kəttim, andin manga: «Saul, Saul, Manga nemixka ziyankəxlik kilisən?» degən awazni anglidim. **8** «I Rəb, sən kimsən?» dəp sorisam, U manga: — «Mən sən ziyankəxlik kiliwatkan Nasarətlik Əysadurmən!» dedi. **9** Mən bilən billə mengiwatkanlar u nurni kərgən bolsimu, lekin manga kiloɣan sözlərni qüxənmidi. **10**

Mən yənə, «I Rəb, nemə kilixim kerək?» dəp sorisam, Rəb manga, «Ornungdin tur, Dəməxkkə kir, xu yərdə sən ada kilix bekitilgən ixlarning ḥəmmisi tooɣruluk sanga eytip berilidu!» dedi. **11** Ḥeliki nurning julalikidin kəzlirim kərməs bolup kaldi. Yenimdikilər kolumdin yetəkləp, Dəməxkkə elip kirdi. **12** U yərdə Təwrat kanunioɣa ihlas baoɣlioɣan, Dəməxktiki barlik Yəhudiylarning ḥərmitigə sazawər boloɣan Ananiyas isimlik bir kixi bar idi. **13** U kelip, yenimda turup: «Kerindax Saul, bexingni kətürüp kara!» dedi. Mən xuan beximni kətürüp karap uni kərdum. **14** U manga: «Ata-bowilirimizning Hudasi seni iradisini bilixing, Ḥakkaniy Boloɣuqini kerüxüng wə uning aoɣzidin qikkan awazni anglixing üqün allikaqan tallidi. **15** Qünki sən pütün insanlar aldida kərgən-anglioɣanliringoɣa Uning guwaḥqisi bolisən! **16** Xundak ikən, sən yənə nemigə ḥayal bolisən? Ornungdin turup, Uning namioɣa nida kilip qəmüldürülüp, gunaḥliringni yuoɣuzoɣin!» dedi. **17** Xundak boldiki, Yerusalemoɣa kaytip kəlginimdin keyin, ibadəthanida dua kiliwatkinimda, bir oɣayibanə kərünüx meni oruwaldi **18** wə [Rəbning] manga: «Qapsan bol, Yerusalemdin dərḥal kət. Qünki ular sening manga kiloɣan guwaḥlikingni kobul kilmaydu!» dəwatkanlikini kərdüm. **19** Mən, «I Rəb, ular mening Sanga etikad kiloɣanlarni zindanoɣa solap, ḥərbir sinagogloroɣa kirip ularni uroɣanlikimni bilidu. **20** Sening guwaḥqing boloɣan Istipanning kəni təkülginidə, mənmu yenida turup uni əltürgənlərning kilmixlirioɣa koxulup, ularning kiyimlirigə karap bərdim!» — dedim. **21** Birak u manga: «Kətkin! Seni yiraktiki əllərgə əwətimən!» — dedi. **22** Pawlus muxu səzni degüqə halayik uningoɣa kulak seliwatatti. Lekin buni anglap ular awazini kətürüp: — Undak bir kixi yər yüzidin yokitilsun! U tirik turuxka layik əməs! — dəp qukan selixti. **23** Ular qirkirixip, qapan-yepinqilirini selip taxlap, topa-qang soruwatkanda, **24** mingbexi Pawlusni kəl'əgə elip kirip ketixkə əmr kiliwidi, halayikning uningoɣa nemə üqün bundak qukan salidioɣanlikini enikkax üqün ləxkərlirigə uni kamqilap sorak kilixni buyrudi. **25** Lekin ular Pawlusni kamqilax üqün oɣulaqlitip baoɣlioɣanda, u yenida turoɣan yüzbexioɣa: — Bir Rim pukrasini jinayiti bekitilməyla kamqilixinglar kanunoɣa uyoɣunmu? — dedi. **26** Bu səzni anglioɣan yüzbexi mingbexining aldioɣa berip: — Siz nemə ix kilay dəwatisiz? Qünki u kixi Rim pukrasi ikən! — dedi. **27** Mingbexi Pawlusning aldioɣa berip, uningdin: — Manga eytkin, sən rasttinla Rim pukrasimu? — dəp soridi. — Rast, dedi u. **28** — Mən naḥayiti yukiri baḥada muxu pukralikka igə boldum, — dedi mingbexi. Pawlus: Əmma mən tuoɣuluxumdinla xundak! — dedi. **29** Xuning bilən, uni sorakka tartmakqi boloɣan ləxkərlər dərḥal uningdin əzlirini qətkə aldi. Mingbeximu uning Rim pukrasi ikənlikini bilip, uni baoɣlatkanliki tüpəylidin korkup kətti. **30** Mingbexi Yəhudiylarning Pawlusning üstidin kiloɣan xikayitining ḥəkikiy səwəbini bilix üqün, ətisi uni yexip, bax kaḥinlar wə pütün aliy kengəxmidikilərning bir yərgə yioɣilixini buyrudi. Andin Pawlusni elip kelip, ularning aldioɣa turoɣuzdi.

23 Pawlus aliy kengəxmə ḥəy'ətlirigə tikilip turup: Kerindaxlar, mən bügüngiqə Hudaning aldida pak wijdanda mengip kəldim, — dedi. **2** Buni anglioɣan bax kaḥin Ananiyas [Pawlusning] yenida turoɣanloroɣa uning aoɣzioɣa uruxni buyrudi. **3** Pawlus uningoɣa: — Huda seni uridu, əy akartiloɣan tam! Sən u yərdə meni Təwrat kanuni boyiqə sorakka tartixka olturisən, lekin Təwrat kanunioɣa hilap ḥalda meni urunglar dəp buyrudingoɣu?! — dedi. **4** — Sən Hudaning bax kaḥinioɣa axundak ḥakarət kəltürəmsən?! — deyixti yenida turoɣanlar. **5** Pawlus: — I kerindaxlar, mən uning bax kaḥin ikənlikini bilməptimən. Qünki Təwratta: «Həlkingni idarə kiloɣuqining yaman gepini kilma!» deyilgən, — dedi. **6** Lekin Pawlus ularning bir kismining Sadukiy, yənə bir kismining Pərisiylər ikənlikini bilip, aliy kengəxmidə yukiri awaz bilən: — Kerindaxlar, mən bolsam Pərisiylərdin bolimən wə Pərisiylərning pərzəntimən. Mən ölgənlər kayta tirilixka baoɣlioɣan ümid tooɣruluk bu yərdə sorakka tartiliwatimən! — dəp warkiridi. **7** U bu səzni deyixi bilənla, Pərisiylər bilən Sadukiylar arisida jedəl-oɣowoɣa kozoɣilip, kengəxmidikilər ikkigə bəlünüp kətti **8** (qünki Sadukiylar ölgənlərning kayta tirilixi, yaki pərixtə yaki roḥlar məwjut əməs, dəydu. Lekin Pərisiylər ḥəmmisini etirap kilidu). **9** Buning bilən kattik bir qukan-sürən kətürülüp, Pərisiy tərəpdari boloɣan bəzi Təwrat ustazliri ornidin turup: — Biz bu adəmdin ḥeqkandak əyib tapalmiduk! Bir roḥ yaki pərixtə uningoɣa səz kiloɣan bolsa nemə boptu! — dəp kattik munaziriləxti. **10** Qukan-sürən tehimu küqiyip kətkəqkə, mingbexi [Yəhudiylarning] Pawlusni tartixturup titma-titma kiliwetixidin korkup, kisimoɣa zaloɣa qüxüp uni ularning arisidin zorluk bilən tartip qikip, kəl'əgə əkirip ketixini buyrudi. **11** Xu küni keqisi, Rəb Pawlusning yenida turup: — Jasarətlik bol! Qünki Yerusalemda Mən tooɣramdiki ixloroɣa toluk guwaḥlik bərginingdək, Rim xəḥiridimu xundak guwaḥlik kilixing mukərrər bolidu! — dedi. **12** Ətisi ətigəndə, Yəhudiylar Pawlusni eltürüxni kəstləp, uni əltürmigüqə ḥeqnərsə yeməymiz, iqməymiz, dəp əzlirigə ləniti bir kəsəmni kilixti. **13** Bu suyikəst kəsimini iqkənlər kirik nəqqə kixi idi. **14** Ular bax kaḥinlar wə aksakallarning aldioɣa berip: — Biz Pawlusni eltürmigüqə ḥeqnərsə tetimaslikka kattik kəsəm iqtuk. **15** Ḥazir silər wə aliy kengəxmə uning ixlirini tehimu təpsiliy təkxürüxni baḥanə kilip, wəkil əwitip uni kengəxmigə elip kelixni mingbexidin tələp kilinglar. U bu yərgə yekin kəlməyla uni jayliwetixkə təyyar turimiz, — dedi. **16** Lekin Pawlusning singlisining ooɣli bəktürmidin həwər tepip kəl'əgə kirip, Pawluska məlum kilip koydi. **17** Buning bilən Pawlus yüzbexiliridin birini qakirtip, uningoɣa: — Bu balini mingbexi bilən kerüxtürüp koysingiz. Qünki uningoɣa məlum kilidioɣan ixi bar ikən, — dedi. **18** Yüzbexi uni elip mingbexining aldioɣa baxlap kirip: — Məḥbus Pawlus meni qakirtip, bu balini siz bilən kerüxtürüp koyuxumni tələp kildi. Qünki uning sizgə məlum kilidioɣan ixi bar ikən, — dedi. **19** Mingbexi uni kolidin tutup, bir qətkə tartip: — Manga məlum kilidioɣan nemə ixing bar? — dəp soridi. **20** U jawabən mundak dedi: — Yəhudiylar Pawlusning ixlirini təpsiliy təkxürəyli dəp səwəb kərsitip əzliridin ətə uni aliy kengəxmigə elip berixni tələp kilix üqün til biriktürüxti. **21** Uloroɣa kayil bolmioɣayla, qünki kiriktin artuk adəm uni paylap turidu. Ular Pawlusni eltürmigüqə ḥeqnərsə yeməymiz, iqməymiz, degən karoɣix kəsimigə baoɣliniptu. Ular ḥazir əzlirining ularning təlipigə makul boluxlirini kütüp turidu. **22** Mingbexi uningoɣa: — Bu ixni manga məlum kiloɣanlikingni ḥeqkimgə tinma! — dəp tapilap, balini kayturdi. **23** Mingbexi yüzbexidin ikkini qakirtip: — Ikki yüz piyadə ləxkər, yətmix atlik ləxkər wə ikki yüz nəyziwaz ləxkərni bügün keqə saət tokkuzda Kəysəriyə xəḥirigə karap yoloɣa qikixka ḥazirlanglar! **24** Xuning bilən billə, Pawlusni waliy Feliksning yenioɣa sak-salamət yətküzüx üqün, uning minixigə ulaoɣlarni təyyarlanglar! — dəp buyrudi. **25** Mingbexi [Felikskə] mundak bir hət yazdi: — **26** «Ḥərmətlik waliy Feliks janablirioɣa Klawdiyus Lisiyastin salam! **27** Uxbu adəmni Yəhudiylar tutuwaloɣan bolup, uni eltürməkqi boloɣanda, uning Rim pukrasi ikənlikini bilip yetip, kisimni baxlap berip uni kutkuzdum. **28** Mən ularning bu kixi üstidin kiloɣan xikayitining nemə ikənlikini enikkimakqi bolup, uni Yəhudiylarning aliy

kengəxmisigə elip bardim. **29** Əməliyəttə ularning uning üstidin
kiloŋan xikayitining əzlirining Təwrat kanunioŋa dair dətalax
məsililərgə munasiwətlik ikənlikini baykidim, birak uningdin
ölüm jazasi berixkə yaki zindanoŋa taxlaxka layik birər xikayət
kiloŋudək ixni tapalmidim. **30** Keyin, Yəhudiylarning uni
eltürüwetix kəstidə yürüwatkanliki həkkidiki ahbarat manga
məlum kilinoŋanda, dərhal uni siligə yollattim wə xuning bilən
billə, uningoŋa ərz kiloŋuqilarning əzlirining aldida xikayətlirini
eytixini buyrudum. Həyr!». **31** Ləxkərlər əmdi buyruk boyiqə
Pawlusni keqilәp Antipatris xəhirigə yətküzdi. **32** Ətisi, atlik
ləxkərlər Pawlusni elip mengixka kaldurulup, kaloŋan ləxkərlər
[Yerusalemdiki] kəl'əgə kaytip kəldi. **33** Atliklar Kəysəriyəgə
kirip, hətni waliyoŋa tapxurdi wə Pawlusnimu uning aldida
hazir kildi. **34** Waliy hətni okuoŋandin keyin, Pawlusning kaysi
əlkidin ikənlikini sorap, uning Kilikiyədin kəlgənlikini bilip, **35**
Uningoŋa: — Üstüngdin ərz kiloŋuqilar kəlgəndə ixliringni toluk
anglaymən, — dedi wə uni Hərod hanning ordisida nəzərbənd
kilip koyuxni buyrudi.

24 Bəx kündin keyin, bax kahin Ananiyas akşakallardin
birnəqqəylən wə Tərtullus isimlik bir adwokat bilən
Kəysəriyəgə qüxüp, Pawlus tooŋrisidiki rəsmiy xikayətlirini
waliyoŋa sundi. **2** Pawlus qakirtilip, Tərtullus uning üstidin
xikayət kilip mundak dedi: — Hərmətlik Feliks janabliri! Biz
əzlirining kol astilirida hər tərəptin aman-esənlikkə nesip bolup
kəlməktimiz wə aldin kərərlikliri bilən həlkimiz arisida dana
islahatlar barlikka kəltürülməktə, biz bu ixlardin hər wakit,
hər jayda toluk minnətdarlik bilən bəhriman boluwatimiz.
4 Birak əz wakitlirini kəp elip koymaslikim üqün, xəpkətliri
bilən səzimizni kiskila anglaxlirini ətünüp soraymən. **5** Qünki
biz xuni tonup yəttukki, bu adəm balahor bolup, pütkül
jahandiki Yəhudiylar arisida majira-topilang pəyda kilixni
küxkürtküqi, xundakla «Nasarətliklər» dəp ataloŋan məzhəpning
kattiwaxliridin biridur. **6** U bizning ibadəthanimiznimu
buloŋimakqi boloŋanidi. Xunga, biz uni tutuwalduk wə uni əz
kanunimiz boyiqə sotlayttuk. Lekin mingbexi Lisiyas əxəddiy
zorluk bilən uni kollirimizdin tartiwaldi wə uningoŋa ərz
kiloŋuqilarni əzlirining aldioŋa kelixkə buyruoŋanidi. **8** Uni
sorak kilip kərsilə, bizning uningoŋa kiloŋan ərzlirimizning
tooŋrilikini bilip yetidila! **9** Sorunda boloŋan Yəhudiylarmu
uning eytkanlirioŋa koxulup: Rast, rast, dəp xikayətni küqəytti.
10 Waliy Pawluska səz kiloŋin dəp kol ixaritini kiloŋanda, u
mundak dedi: — Mən silining uzun yillardin beri bu həlkni
sorap kəlgənliklirini bilgəqkə, hatirjəmlik bilən aldilirida
əzüm tooŋramda jawab berimən. **11** Asanla biləlәydiliki, mən
Yerusalemoŋa ibadət kilixka baroŋinimdin hazироŋiqə pəkət on
ikki künla ətti. **12** Ular mening ibadəthanida birər adəm bilən
munaziriləxkinimni kərmigən, yaki sinagoglarda yaki xəhərdə
ammini topilangoŋa kutratkanlikimnimu heq kərmidi. **13** Ular
yənə hazir janabliroŋa mening üstümdin kiloŋan xikayətlirigə
heq ispatmu kəltürəlməydu. **14** Birak siligə xuni etirap kilimənki,
mən ular «məzhəp» dəp atioŋan yol bilən mengip, Təwratta wə
pəyoŋəmbərlərning yazmilirida pütülgənlərningmu həmmisigə
ixinip, ata-bowilirimning Hudasioŋa ibadət kilimən. **15** Mening
Hudaoŋa baoŋioŋan ümidim barki (bu kixilərmu bu ümidni
tutidu), kəlgüsidə həm həkkaniylarning həm həkkaniysizlarning
əlümdin tirilixi bolidu. **16** Xu səwəbtin, əzüm həmixə Huda
aldidimu, insanlar aldidimu pak wijdanlik boluxka intilimən.
17 Mən [Yerusalemdin] ayriloŋili heli yillar boloŋan bolup, bu
ketim u yərgə əz həlkimgə həyr-sədikə yətküzüp bərgili wə
Huda aldioŋa hədiyə sunoŋili baroŋanidim. **18** Mən bu ixlarda
boluwatattim, bəzilər meni tazilinix kaidisini ada kilip boloŋan
qaoŋda ibadəthana hoylisida uqratti; lekin mən ətrapimoŋa
adəm toplioŋinimmu yok, malimanqilik qikaroŋinimmu yok.
19 Əməliyəttə meni uqratkanlar bolsa Asiya əlkisidin kəlgən
bəzi Yəhudiylar idi; ularning üstümdin xikayətliri bar bolsa,
əsli ular əzliri kelip, silining aldilirida ərz kilixka tooŋra
kelətti. **20** Bolmisa, muxu sorundikilər aliy kengəxmə aldida
turoŋinimda, meningdin kandak jinayət tapkanlikini eytip
bakşun! **21** Pəkət mundak bir ix boloŋanidi: — Mən ularning
aldida, «Bügünki kündə əlgənlərning kayta tirilixi tooŋruluk
silərning sorikinglaroŋa tartiloŋanmən!» dəp warkirioŋanidim. **22**
[Rəbning] yoli tooŋruluk təpsiliy həwiri bar boloŋan Feliks sorakni
tohtitip, ularoŋa: — Mingbexi Lisiyas kəlgəndə dəwayinglar
tooŋrisidiki həkümni qikirimən, — dedi. **23** U yüzbexioŋa
Pawlusni nəzərbənd astioŋa elip, əmma uningoŋa bir'az kəngqilik
kilip, dost-buradərlirining hərkaysisining uning hajətliridin
qikixini tosmioŋin, dəp buyrudi. **24** Birnəqqə kündin keyin,
waliy Feliks ayali Drusila bilən billə kəldi (Drusila Yəhudiy idi).
U Pawlusni qakirtip, uningdin Məsih Əysaoŋa etikad kilix yoli
tooŋruluk anglidi. **25** Pawlus həkkaniy yaxax, əzini tutuwelix,
kiyamət künidiki soal-sorak kilinixlar tooŋrisida səzləwatkanda,
Feliks wəhimigə qüxüp uningoŋa: — Hazirqə kaytip tursang
bolidu. Keyin manga pəyt kəlgəndə, yənə qakirtimən, — dedi.
26 U xuning bilən bir wakitta Pawlusning para berixini ümid
kilatti. Xuning üqün, uni imkankədər pat-pat qakirtip, uning
bilən səzlixətti. **27** Lekin ikki yil toxkanda, Feliksning ornioŋa
Porkiyus Festus waliy boldi. Feliks Yəhudiylaroŋa iltipat kərsitip
ularning kənglini elix üqün Pawlusni solakta kaldurdi.

25 Festus [Yəhudiyə] əlkisigə kirip, üq kündin keyin
Kəysəriyədin qikip Yerusalemoŋa baroŋanidi. **2** Bax
kahinlar bilən Yəhudiylarning mətiwərliri uning aldida
Pawlusning üstidin rəsmiy xikayət kilip, uningdin iltipat sorap,
adəm əwitip Pawlusni **3** Yerusalemoŋa elip kelixni ətündi.
Məkşiti, ular yol üstidə bəktürmə təyyarlap Pawlusni eltürüx
idi. **4** Festus buni anglap ularoŋa: — Pawlus hazir Kəysəriyədə
solakta turiwərsun. Mən yekinda u yərgə kaytip kətməkqimən.
5 Aranglardin hokukdar boloŋanlar mən bilən billə qüxsun. Əgər
uning birər əyibi bolsa, ular xu yərdə xikayət kilsa bolidu, —
dəp jawab bərdi. **6** Festus ularning iqidə səkkiz-on kündin artuk
turmay, Kəysəriyəgə kaytip qüxti. Ətisi sorak təhtigə olturup,
Pawlusni elip kelixni buyrudi. **7** Pawlus kəlgəndə, Yerusalemdin
qüxkən Yəhudiylar uning ətrapioŋa olixip, uningoŋa nuroŋun
eoŋir jinayətlər bilən karilap xikayətlərni kildi. Birak bularning
heqkaysisioŋa ispat kərsitip berəlmidi. **8** Pawlus əzini aklap: —
Mən heqkaysi ixta Yəhudiylarning kanunioŋa, ibadəthanisioŋa
yaki [imperator] Kəysərgə karxi birər jinayətmu sadir kilmidim,
— dedi. **9** Lekin, Festus Yəhudiylarning kənglini elixka, ularoŋa
iltipat kərsətməkqi bolup Pawlustin: — Yerusalemoŋa berip, u
yərdə mening aldimda bu xikayətlərgə asasən sotlinixka razi
bolamsən? — dəp soridi. **10** Lekin Pawlus jawab berip mundak
dedi: — Mən hazir Kəysərning sorak təhti aldida turimən.
Meni sorak kilixka tegixlik yər mana muxu. Əzlirigə enik
məlum boloŋandək, mən Yəhudiylaroŋa heqkandak nahəklik
kilmidim. **11** Əgər jinayitim bolsa, xundakla ölümgə layik birər
ix kiloŋan bolsam, mən əzümni ölümdin kaqurmaymən. Birak
ularning mening üstümdin kiloŋan xikayətlirining asasi bolmisa,
heqkimning meni ularoŋa tapxurup berixkə həkki yok. Mən
Kəysərgə murajiət kilimən! **12** Andin Festus məslihətqiliri bilən
səzləxkəndin keyin, Pawluska: — Sən Kəysərgə murajiət kilding
— uning aldioŋa əmdi barisən! — dedi. **13** Birnəqqə kündin
keyin, Agrippa han bilən [singlisi] Bərniki Festuska təbrik-
salamoŋa Kəysəriyəgə kəldi. **14** U yərdə uzun künlər turoŋandin

keyin, Festus Pawlusning ixini hanoŋa məlum kilip: — Bu yərdə Feliks ƙaldurup kətkən bir məhbus bar. **15** Mən Yerusalemoŋa baroŋinimda, Yəhudiy bax kahinliri bilən akṣakalliri uning üstidin xikayət kilip, məndin uni jazaoŋa məhkum kiliximni tələp kilixti. **16** Mənularoŋa, ərz kilinoŋuqi ərz kiloŋuqilar bilən yüzləxtürülüp, uningoŋa əzini akʟax pursiti berilmigüqə, uni jazaoŋa tapxurux rimlikʟarning aditi əməstur, dəp eyttim. **17** Xunga ular mən bilən billə bu yərgə kəlgəndin keyin, mən wakitni kəynigə sozmay, ətisila sorak təhtigə olturup u kixini əkilixni buyrudum. **18** Ərz kiloŋuqilar orunliridin turoŋanda, ularning uning üstidin xikayət kiloŋanliri mening oylioŋinimdək rəzil ixlar əməs idi, **19** Bəlki ularning əz ibadət tüzümi tooŋruluk wə Əysa isimlik bir kixi həkkidə məlum talax-tartix məsililiri bar ikən. U kixi ölgən bolup, Pawlus bolsa u tirildi dəydikən. **20** Bu məsililərni zadi ƙandak enikʟaxni biləlməy, mən Pawlustin Yerusalemoŋa berip, u yərdə bu ixlar tooŋruluk sorakka tartilixka razi bolux-bolmasliкini sorioŋanidim. **21** Pawlus solakta turup imperator janablirining sorak ƙararini qikirixini murajiət kiloŋandin keyin, mən uni Ƙaysərning aldioŋa əwətküqə, solakta tutup turuxni buyrudum. **22** Agrippa Festuska: — Meningmu bu kixining səzlirini anglap bakkum bar, — dedi. — Ətə anglaysiz, — dedi u. **23** Xuning bilən ətisi, Agrippa bilən Bərniki həywət bilən ammiwiy yioŋin zalioŋa kirip kəldi, mingbexilar wə xəhər kattiwaxlirimu ular bilən billə kirip kelixti. Festus əmr kiliwidi, Pawlus elip kirildi. **24** Festus mundak dedi: — Agrippa padixah aliyliri wə muxu sorunoŋa yioŋiloŋan janablar! Bu kixini kərüwatisilər. Həm Yerusalemda həm bu yərdə pütün Yəhudiy ahalisi uning tooŋruluk ərz kilip manga murajiət kilip, u tirik ƙalduruxka bolmaydu! — dəp kurkiraxƙanidi. **25** Lekin mən uningdin ölüm jazasi berixkə tegixlik birər jinayət tapalmidim. Ḥazir bu kixi imperator janablirioŋa murajiət kildi. Xuning bilən uni [Rimoŋa] əwətixni ƙarar kildim. **26** Birak uning həkkidə oŋojamoŋa məlum kilip yazoŋudək ix yok. Xuning bilən əhwalni rəsmiy təkxürüp birər yazoŋudək məlumatka igə bolux məkṣitidə uni hərbirlirining aldioŋa, bolupmu sili, Agrippa padixah aliylirining aldioŋa elip kəldim. **27** Qünki məhbusni sotka əwətkəndə, uning üstidin kilinoŋan xikayətlərni enik kərsətməslik manga nisbətən orunluk əməstək bilinidu.

26 Xuning bilən, Agrippa Pawluska: — Əzüngning gepingni kilixingoŋa ruhsət, — dedi. Pawlus ƙolini sozup əzini akʟaxka baxlidi: **2** — I Agrippa han, bügün aldilirida Yəhudiylar mening üstümdin xikayət kiloŋan pütün ixlar tooŋruluk jawab berix pursitigə nesip boloŋanlikim üqün, bolupmu əzlirining Yəhudiylarning adətliri wə ularning arisidiki talax-tartixliridin həwərliri boloŋanliki üqün əzümni bəhtlik hesablaymən! Xuning üqün degənlirimni səwrqanlik bilən anglap bekixlirini ətünimən. **4** Mening dəsləpki wakitlirimda, yəni kiqikimdin tartip əz elimdə, Yerusalemda yürüx-turuxumning ƙandak ikənliki Yəhudiylarning həmmisigə ayan. **5** Ular xu dəsləpki wakʟimdin beri meni tonuoŋaqka (əgər halisaidi, xuningoŋa guwahlik berətti), mening ibadət tüzümidiki əng tələpqan məzhəpning xərtliri boyiqə yaxap, yəni Pərisiy bolup əmrümni ətküzginimni bilidu. **6** Əmdi mən Huda ata-bowilirimizoŋa kiloŋan wədigə baoŋlioŋan ümidim tüpəylidin ḥazir sorak kiliniwatimən. **7** Xu [wədining] nesiwisigə yetixni bizning pütkül on ikki kəbilimiz keqə-kündüz tohtawsiz Hudaoŋa ibadət kilip ümid kilmakta. I aliyliri, Yəhudiylarning mening üstümdin kiloŋan xikayətliri dəl xu ümidkə baoŋlikʟur! **8** [Halayik], Huda ölgənlərni tirildürsə, nemə üqün ixinixkə bolmaydu, dəp ƙaraysilər? **9** Dərwəkə, əzümmu əslidə Nasarətlik Əysaning namioŋa ƙarxi nuroŋun ixlarni kilixim kerək dəp ƙayil idim **10** wə Yerusalemda ənə xundak ixlarni kiloŋanidim. Bax kahinlardin ḥokuk elip, əzüm Hudaning nuroŋun mukəddəs bəndilirini zindanoŋa tutup bərgən, ular ölümgə ḥəküm kilinoŋandimu, ḥəkümgə awaz koxkanidim. **11** Mən ḥəmmə sinagoglarda kəp ketim ularni izdəp tepip jazalap, kupurluk gəp kilixka zorlioŋanidim. Mən ularoŋa təlwilərqə əq bolup, ḥətta yaka yurttiki xəhərlərgə berip, ularoŋa ziyankəxlik kiloŋanidim. **12** Bu ixlarda bolup bax kahinlar bərgən toluk wəkillik ḥokuki bilən Dəməxk xəhirigə ƙarap səpər kiliwatattim. **13** Qüx wakʟtida yolda ketiwetip, asmandin qüxkən, ƙuyax nuridinmu küqlük bir nurning ətrapimni wə billə ketiwatkanlarni yorutuwətkənlikini kərdüm. **14** Ḥəmmimiz yərgə yikiloŋan bolup mən ibraniy tilida eytiloŋan: «Əy Saul, Saul! Manga nemixka ziyankəxlik kilisən? Seni zihlaxloroŋa ƙarxi təpmiking sən üqün təs kelidu!» degən bir awazni anglidim. **15** Mən: — «I Rəb, sən kimsən?» dəp sorisam, Rəb manga: «Mən sən ziyankəxlik kiliwatkan Əysadurmən! **16** Əmdi ornungdin tur; qünki Mən seni sən kərgən ixloroŋa ḥəmdə Əzüm sanga ayan kilinoŋinimda kəridioŋan ixloroŋa həziniqi oŋojidar wə guwahlik bərgüqi boluxka tikləx üqün, sanga ayan boldum. **17** Mən seni əz həlkingning ḥəm əllərning ƙolidin ƙutkuzimən — qünki mən seni yat əlliklərning kəzlirini eqip, ularning ƙarangoŋuluktin yoruklukka, Xəytanning ilkidin Hudaoŋa baoŋlinixka buruluxi üqün ularning arisioŋa əwətimən. Xuning bilən ular gunahlirining kəqürümigə, xundakla Manga etikad kilix arkilik pak-mukəddəs kilinoŋanlarning arisida miraska muyəssər bolidu» — dedi. **19** Xunga, i Agrippa aliyliri, mən ərxtin kəlgən bu oŋayibanə kərünüxkə itaətsizlik kilmidim. **20** Bəlki aldi bilən Dəməxk həlkigə, andin Yerusalem xəhiridikilərgə, pütün Yəhudiyə əlkisidikilərgə həmdə yat əlliklərgimu, «Towa kilip, Hudaoŋa baoŋlininglar, xundakla towa kilixka uyoŋun əməllərni kərsitinglar» dəp jakarlap həwər yətküzüp kəldim. **21** Bu ixlar tüpəylidin Yəhudiylar meni ibadəthana ḥoylisida tutup, muxtlap eltürüwətməkqi boluxti. **22** Lekin bügüngiqə Hudaning yardəm-məditigə muyəssər bolup mən qing turuwatimən, təwəndikilər bolsun yukiridikilər bolsun ḥəmməyləngə guwahlik berip kəldim. Guwahlikim dəl pəyoŋəmbərlər ḥəm Musa əzi bexarət kilip eytkanliridin baxka nərsə əməs — **23** demək, Məsih jəzmən azab-okubət qekip, tunji bolup ölümdin tirilgüqi bolup [Yəhudiy] həlkigə ḥəm pütkül əllərgimu yorukluk jakarlaydu. **24** Pawlus bu ixlarni eytip əzini xundak akʟax jawabini bərgəndə, Festus yukiri awaz bilən uningoŋa: — Pawlus, sarang bolupsən! Bilimingning kəpliki əklingni azduruptu! — dedi. **25** Lekin Pawlus: — Sarang əməsmən, i Festus janabliri, mən bəlki ḥəkikətka uyoŋun ḥəm salmiki bar səzlərni jar kilimən. **26** Qünki [Agrippa] aliylirining bu ixlardin həwiri bar. Mən uningoŋa yüraklik bilən oquk səzləwatimən, qünki bu ixlarning ḥeqkaysisining uningdin yoxurun əməslikigə ixinimən. Qünki bu ix bulung-puqkaklarda kilinoŋan əməs! **27** — Əy Agrippa aliyliri, əzliri pəyoŋəmbərlərning eytkanlirioŋa ixinəmdila? Mən ixinidioŋanliklirini bilimən! — dedi. **28** Agrippa Pawluska: — Sən meni muxunqilik kiskioŋina wakʟitta hristian boluxka ƙayil kilmakqimusən? — dedi. **29** Pawlus: — Məyli kiska wakʟit iqidə yaki uzun wakʟitta bolsun, pəkət əzlirining əməs, bəlki bügün səzümni angliouqilarning ḥəmmisi manga ohxax boloŋay (pəkət məndiki zənjirlər silərdə bolmisun!) dəp Hudadin tiləymən, — dedi. **30** Xuning bilən [Agrippa] han, xundakla waliy, Bərniki wə ular bilən billə olturoŋanlar orunliridin turup, **31** [zaldin] qikip, bir-birigə: — Bu kixining ölümgə yaki türmigə solaxka tegixlik ḥeqbir jinayiti yok ikən! — deyixti. **32** Agrippa

Festuskа: — Bu adəm Kəysərgə murajiət kilmioɣan bolsa, koyup berilsə bolidikəntuk! — dedi.

27 Bizning Italiyəgə dengiz yoli bilən beriximiz karar kilinoɣandin keyin, əməldarlar Pawlus bilən baxka birnəqqə məhbusni «Awoɣustus kismi»diki Yuliyus isimlik bir yüzbexioɣa tapxurdi. **2** Biz Adramittiumning bir kemisigə kiktuk. Kemə Asiya əlkisining dengiz boyliridiki xəhərlərgə baratti. Tesalonika xəhiridin boloɣan Makedoniyəlik, Aristarhus isimlik bir kixi biz bilən həmsəpər boldi. **3** Ətisi biz Zidon xəhirigə yetip kəlduk. Yuliyus Pawluska kəngqilik kilip, xu yərdiki dost-buradərlirining yenioɣa berip ularning oɣəmhorlikini kobul kilixioɣa ruhsət kildi. **4** Biz u yərdin yənə dengizoɣa kiktuk. Xamallar kerixkəndək karxi təripimizdin kikkənliki üqün, Siprus arilining xamaloɣa dalda təripi bilən mangduk. **5** Kilikiyə wə Pamfiliyə əlkilirining udulidiki dengizdin ətüp, Likiyə əlkisidiki Mira xəhirigə kəlduk. **6** Xu yərdə yüzbexi Iskəndəriyə xəhiridiki Italiyəgə baridioɣan baxka bir kemini tepip, bizni uningoɣa kikirip koydi. **7** Dengizda kəp künlər nahayiti asta mengip, təsliktə Kinidos xəhirining udulioɣa kəlduk. Xamal mingix yəniliximizni tosuoɣaqka, Kret arilining xamaldin dalda təripi bilən mengip, Salmoniy [yerim arili]din ətüp, **8** dengizda təsliktə ilgiriləp kiroɣakni boylap, Laseya xəhirigə yekin boloɣan «Güzəl aramgah» dəp atilidioɣan bir yərgə kəlduk. **9** Səpər bilən heli wakitlar ətüp, roza küni allikaqan ətkən boloɣaqka, dengizda səpər kilix hətərlik idi. Xunga Pawlus kəpqilikkə nəsihət kilip: **10** — Buradərlər, bu səpərning balayi'apət wə eoɣir ziyan bilən tügəydioɣanlikini kərüwatimən; mal wə kemidin məhrum bolupla kalmay, səpər əz jenimizoɣimu zamin bolidu! — dəp agahlandurdi. **11** Birak yüzbexi bolsa Pawlusning səzigə ixənməy, kemə baxliki bilən kemə igisining səzigə ixəndi. **12** Uning üstigə, bu portmu kixlaxka muwapik jay bolmioɣaqka, kəpqilik yənə dengizoɣa kikip, mumkinkədər Feniks xəhirigə yetip berip, xu yərdə kixlaxni kuwwətlidi. Feniks bolsa Kret arilidiki bir dengiz porti bolup, bir təripi oɣərbiy jənubka wə bir təripi oɣərbiy ximaloɣa karaytti. **13** Jənubtin məyin xamal kikiwatatti, kəpqilik nixanimizoɣa yetidioɣan bolduk dəp, lənggərni eliwetip, kemini Kret arilining kiroɣikini boylap həydəp mangdi. **14** Lekin uzun ətməy, araldin kattik «xərkiy ximaldin kəlgüqi» dəp atilidioɣan əxəddiy kara boran kikip kətti. **15** Kemə buranning kamallikida kaloɣaqka, uni xamaloɣa yüzləndürəlməy, boranning məyliqə mengixioɣa koyup bərduk. **16** Klawda degən kiqik bir aralning xamaloɣa dalda təripigə ətüwelip, kolwakni kemigə kikiriwelip, aranla uni sakləp kalaliduk. Andin kemiqilər kemini aroɣamqilar bilən sirtidin orap baoɣliwaldi. Kemining Sirtis dəp ataloɣan dengiz astidiki tax-kum dəwilirigə kəkilip petip kelixidin korkup, tormuz lənggərlirini qüxürüp, kemini xamalning həydixigə koyup bərdi. **17** Boran üstimizgə xiddətlik sokkaqka, ətisi malni dengizoɣa taxlaxka baxlidi. **18** Üqinqi künidə ular əz kolliri bilən kemidiki koral-jabdukliрini dengizoɣa taxliwətti. **19** Üqinqi künidə ular əz kolliri bilən kemidiki koral-jabduklirini dengizoɣa taxliwətti. **20** Kəp künlərgiqə ya kün ya yultuzlar kərünməy, boran-qapkun yənila xiddətlik üstimizgə tohtimay sokuwərgəqkə, ahirda kutulup kelix ümidimizmu yokka kikkanidi. **21** Kemidikilər birnərsə yemiginigə kəp künlər boloɣandin keyin, Pawlus ularning arisida turup: — Buradərlər, silər baldurla mening gepimgə kulak selip Krettin dengizoɣa kikmasliкinglar kerək idi. Xundak kiloɣan bolsanglar bu balayi'apət wə ziyan-zəhmətlərgə uqrimioɣan bolattinglar. **22** Lekin əmdi silərni oɣəyrətlik boluxka dəwət kilimən. Qünki aranglarda heqkaysinglar jenidin ayriloɣini yok, pəkət kemidinla məhrum kalisilər. **23** Qünki mən təwə boloɣan wə ibadət-hizmitini kilip kəlgən Hudaning bir pərixtisi tünügün keqə yenimoɣa kelip **24** manga: «Pawlus, korkma! Sən Kəysərning aldioɣa berip turuxung kerək; wə mana, Huda xapaət kilip sən bilən billə səpər kiloɣanlarning hammisining jenini tiliginingni sanga ijabət kildi!» dedi. **25** Xuning üqün əy əpəndilər, oɣəyrətlik bolunglar; qünki Hudaoɣa ixinimənki, manga kandak eytiloɣan bolsa xundak əməlgə axurulidu. **26** Birak biz məlum aralning kiroɣikioɣa urulup ketiximiz mukərrər bolidu. **27** Səpirimizning on tətinqi küni keqisi, kemə Adriatik dengizida ləyləp yürüwatkan bolup, tün nispidə, kemiqilər kuruklukka yekinlap kəliptuk, dəp oylidi. **28** Ular qongkurlukni əlqəx aroɣamqisini dengizoɣa qüxürüp, suning qongkurlukini əlqəp kərgənidi, yigirmə oɣulaq qikti. Səl aldioɣa mengip yənə əlqiwidi, on bəx oɣulaq qikti. **29** Ular kemining hada taxloroɣa urulup ketixidin korkup, kemining kəynidin tət lənggərni taxliwetip, tang etixni təlmürüp kütüp turdi. **30** Lekin kemiqilər kemidin kaqmakqi bolup kemining bexidinmu lənggərni elip taxliwetəyli dəp bahanə kərsitip, kolwakni dengizoɣa qüxürdi. **31** Pawlus yüzbexi wə ləxkərlərgə: — Bu [kemiqilər] kemidə kalmisa, silər kutulalmaysilər! — dedi. **32** Buning bilən ləxkərlər kemidiki kolwakning aroɣamqilirini kesip, uni ləylitip koydi. **33** Tang atay degəndə, Pawlus həmməylənni bir'az oɣizaliniwelixka dəwət kildi. U: — Silərning dəkkə-dükkə iqidə heqnemə yemay turoɣininglaroɣa ən tət kün boldi. **34** Əmdi bir'az oɣizalinixinglarni ətünimən. Qünki hayat kelixinglar üqün muxundak kilixka tooɣra kelidu; qünki heqkaysinglarning bexidiki bir tal moymu ziyanoɣa uqrimaydu! — dedi. **35** Bu səzni kilip bolup, u koliоɣa bir parqə nanni elip, kəpqilikning aldida Hudaoɣa təxəkkür eytip oxtup yedi. **36** Xuning bilən həmməylən oɣəyrətlinip oɣizalinixka baxlidi **37** (kemidə biz jəmiy ikki yüz yətmix altə kixi iduk). **38** Həmməylən korsaklirini tokliоɣandin keyin, kemini yeniklitix üqün, kemidiki buoɣdaylarnimu dengizoɣa taxliwətti. **39** Tang atkanda, kemiqilər kuruklukning nə ikənlikini tonumidi. Lekin uningdiki bir kumluk koltukni baykap, kemini bir amal kilip xu yərdə uruldurup kuruklukka qikarmakqi boldi. **40** Ular aldi bilən lənggərlərni boxiwetip, ularni dengizoɣa taxliwətti. Xuning bilən bir wakitta, kemining ikki yənilix palikining baoɣlirini boxitip, ularni qüxürüwətti. Andin kemining bexidiki yəlkənni xamaloɣa qikirip, kemini kumlukning kiroɣikioɣa karitip mangdurdi. **41** Əmdi ikki ekim bir-birigə uqraxkan yərgə kirip kelip, ular kemini kirakka sokturuwaldi; kemining bexi dengiz tegigə urulup petip, midirlimay kaldi, lekin kemining arka təripi dolkunlarning zərbisi bilən quwulup ketixkə baxlidi. **42** Ləxkərlər məhbuslarning suoɣa səkrəp kəqip ketixining aldini elix üqün, hammisini ətürüwətməkqi boldi. **43** Lekin yüzbexi Pawlusni kutkuzuxni halioɣan bolup, ləxkərlərning bundak kilixioɣa yol koymidi. U aldi bilən su üzüxni bilidioɣanlarning suoɣa qüxüp kiroɣakka qikixini, **44** kaloɣanlarning bəzilirini tahtaloroɣa, bəzilirini kemining quwulup kətkən parqilirioɣa esilip, kiroɣakka qikixini buyrudi. Xundak boldiki, hamməylən kutulup sak-salamət kuruklukka qikti.

28 Biz kutulup sak-salamət kiroɣakka qikkandin keyin, u aralning Malta dəp atilidioɣanlikini bilduk. **2** Yərlik həlk bizgə intayin mehribanlik bilən muamilə kildi; qünki u qaoɣda yamoɣur yeoɣip, hawa sooɣuk boloɣaqka, ular gülhan yekip bizni kütüwaldi. **3** Pawlus bir baoɣlam otun terip kelip otka taxliwidi, issiktin etilip qikkan bir zəhərlik yilan uning kolini qixliginiqə qaplixiwaldi. **4** Xu yərliklər Pawlusning koliоɣa yepixip turoɣan yilanni kərüp, bir-birigə: — Bu adəm qokum bir katil ikən! Dengizdin kutulup qikkan bolsimu, «Adillik» uning tirik kelixioɣa yol koymidi, — deyixti. **5** Lekin

Pawlus yilanni otning iqigə silkip atti, əzi bolsa ḫeqḳandaḳ zəhim yemidi. **6** Həlḳ uningoɣa bədini ixxip ketidu yaki u tuyuḳsiz yiḳilip əlidu dəp ḳarap turatti. Lekin uzun waḳit ḳarap turup, uningda ḫeqḳandaḳ binormal ḫalətning bolmioɣanliḳini kərüp, oylioɣinidin yenip: — Bu bir ilaḥ bolsa kerək! — deyixti. **7** U yərning ətrapidiki yurtta, aral baxliḳi (Publiyus dəp ataloɣan)ning birnəqqə yər-etizliri bar idi. U bizni əyigə baxlap, üq kün ḳizoɣin meḥman ḳilip kütti. **8** U qaoɣda xundaḳ boldiki, Publiyusning atisining ḳizitmisi ərləp, toloɣaḳ bolup yetip ḳaloɣanikən. Pawlus uning yenioɣa kirip, dua ḳilip üstigə ḳolini təgküzüp, uni saḳaytip ḳoydi. **9** Xuningdin keyin araldiki ḳaloɣan kesəllərning ḫəmmisi uning aldioɣa kelip, saḳaytildi. **10** Ular bizning ḫərmitimizgə nuroɣun sowoɣatlarni beoɣixlioɣan bolup, ahirda bu yərdin yənə yoloɣa qiḳḳan waḳtimizda, bizni yoloɣa lazimliḳ nərsə-kerəklər bilən təminlidi. **11** Malta arilida Iskəndəriyədin kəlgən, bexioɣa «Samawiy Ḳoxkezək» ilaḥlirining nəḳixliri oyuloɣan bir kemə ḳixlioɣanidi. Aralda üq ay turoɣandin keyin, bu kemə bilən yoloɣa qiḳtuḳ. **12** Sirakoza xəḥirigə kelip, u yərdə üq kün turduḳ. **13** Andin aylinip mengip, [Italiyədiki] Regiyum xəḥirigə kəlduḳ. Ətisi xamal yənilixi əzgirip jənubtin qiḳixi bilən, ikkinqi küni Puteoli xəḥirigə yetip kəlduḳ. **14** U yərdə birnəqqə ḳerindaxlarni taptuḳ, ularning ətünüxliri bilən biz ularda bir ḫəptə turduḳ. Xundaḳ ḳilip biz Rim xəḥirigə yetip kəlduḳ. **15** Keliwatḳanliḳimizdin həwər tapḳan xu yərdiki ḳerindaxlar bizni ḳarxi elix üqün xəḥərdin qiḳip ḫətta «Apiyus baziri»oɣiqə, [bəziliri] «Üq Saray»oɣiqə kəlgənidi. Pawlus ularni kərgəndə, Hudaoɣa rəḥmət eytip, oɣəyrətləndi. **16** Rim xəḥirigə kirginimizdə, yüzbexi məḥbuslarni orda ḳarawul begigə tapxurdi; lekin Pawlusning birla kəzətküqi ləxkər bilən bir əydə ayrim turuxioɣa ruhsət ḳilindi. **17** Üq kündin keyin, u u yərdiki Yəḥudiylarning kattiwaxlirini əzi bilən kərüxüxkə qaḳirdi. Ular jəm boloɣanda, u mundaḳ dedi: — Ḳerindaxlar! Mən həlḳimizgə yaki ata-bowilirimizdin ḳalduruloɣan ərp-adətlərgə ḳarxi ḫeqḳandaḳ ix ḳilmioɣan bolsammu, Yerusalemda turoɣinimda tutḳun ḳilinip rimliḳlarning ḳolioɣa tapxuruldum. **18** Rimliḳlar meni soraḳḳa tartip, məndə ələm jazasioɣa məḥkum ḳiloɣudək birər jinayət bolmioɣaqḳa, meni ḳoyuwətməkqi boldi. **19** Lekin Yəḥudiylar buningoɣa ḳarxiliḳ bildürgəqkə, Ḳəysərgə murajiət ḳilixḳa məjbur boldum. Bularni deginim bilən, bu mening əz həlḳim üstidin xikayitim bar degənlikim əməs. **20** Xu səwəbtin mən silər bilən yüz kərüxüx wə bu ḫəḳtə silərgə eytix üqün silərni bu yərgə qaḳirdim. Qünki bu zənjir bilən baoɣlinixning səwəbi dəl Israilning kütkən ümididur. **21** Ular Pawluskə: — Biz bolsaḳ Yəḥudiyədin sən tooɣruluḳ hət almiduḳ, yaki u yərdin kəlgən ḳerindaxlarning ḫeqḳaysisimu sən tooɣruluḳ birər yaman həwər əkəlmidi yaki yaman gepingni ḳilmidi. **22** Lekin sening pikirliringni angliɵumiz bar. Qünki ḫəmmə yərdə kixilərning [sən təwə boloɣan] bu məzḫəpkə ḳarxi səzləwatḳanliḳidin həwirimiz bar! — deyixti. **23** Xuning bilən ular Pawlus bilən kərüxüxkə bir künni bekitti. U küni nuroɣun kixilər uning turaloɣusioɣa kəlgənidi; u tang atḳandin kəqkiqə ularoɣa [səz-kalamni] xərḥləp, Hudaning padixaḥliḳi ḫəḳḳidə toluḳ guwaḥliḳ berip, Təwrat ḫəm pəyoɣəmbərlərning yazmiliridin nəḳil kəltürüp, ularni Əysa tooɣruluḳ ḳayil ḳilixḳa küqidi. **24** Uning səzlirigə bəzilər ixəndürüldi, bəzilər ixinixni rət ḳildi. **25** Ular Pawlusning mundaḳ bir səzni ḳilixi bilən əzara kelixələməy ḳaytip kətti. U mundaḳ dedi: — Muḳəddəs Roḥ Yəxaya pəyoɣəmbər arḳiliḳ ata-bowilirimizoɣa munu səzni dəl jayida eytḳan: **26** — «Baroɣin; muxu həlḳḳə mundaḳ dəp eytḳin: — «Silər anglaxni anglaysilər, biraḳ qüxənməysilər; Kərüxni kərüsilər, biraḳ bilip yətməysilər. **27** Qünki muxu həlḳning yürikini may ḳaplap kətkən, Ular angliɵanda ḳulaḳlirini eoɣir ḳiliwaloɣan, Ular kəzlirini yumuwaloɣan; Undaḳ bolmisidi, ular kəzliri bilən kərüp, Ḳuliḳi bilən anglap, Kəngli bilən qüxinip, Əz yolidin yanduruluxi bilən, Mən ularni saḳaytḳan bolattim»». **28** Xunga bilixinglar kerəkki, Hudaning bu nijatliḳi yat əlliklərgə əwətiliwatidu. Ular bolsa uningoɣa ḳulaḳ salmay ḳalmaydu! — dedi. U bu səzlərni eytḳanda Yəḥudiylar əz-ara ḳattiḳ talax-tartix ḳilixip kətti. **30** [Pawlus] əzi ijarigə aloɣan əydə toluḳ ikki yil turdi wə bu yərdə uning bilən kərüxüxkə kəlgən ḫəmmə kixilərni ḳobul ḳilip, **31** tolimu yürəklik bilən ḫəm ḫeq tosaloɣuoɣa uqrimay, Hudaning padixaḥliḳini jar ḳilip, Rəb Əysa Məsiḥkə dair ḫəḳiḳətlərni yətküzüp təlim bərdi.

Rimliқlarоԓa

1 Rosullukқa tallap qaқiriloԓan, Hudaning hux həwirini jakarlaxқa ayrip təyinlәngәn, Məsih Əysaning қuli boloԓan mənki Pawlustin salam! **2** Huda bu hux həwərning kelixini heli burunla pəyoԓəmbərliri arқilиқ mukəddəs yazmilarda wədə қiloԓanidi. **3** Bu hux həwər Өz Ooԓli, yəni Rəbbimiz Əysa Məsih tooրrisididur; jismaniy jəhəttin U Dawutning nəslidin tuoԓuloԓan; birdinbir pak-mukəddəs Roh təripidin ələmdin tirildürülüx arқilиқ «küq-қudrət Igisi Hudaning Ooԓli» dəp kərsitilip bekitilgən; **5** U arқilиқ, xundaқla Uning nami üqün barliқ əllər arisida Hudaoԓa etiқadtin boloԓan itaətmənlik wujudқa kəltürülüxkə biz mehir-xəpkətkə wə rosullukқa muyəssər bolduқ; **6** Silər ular arisida, Əysa Məsih təripidin qaқiriloԓansilər. **7** Xunga, Huda səygən wə U «mukəddəs bəndilirim» dəp qaқiroԓan Rim xəһiridiki һəmminglaroԓa, Atimiz Hudadin wə Rəbbimiz Əysa Məsihtin mehir-xəpkət wə aman-hatirjəmlik boloԓay! **8** Aldi bilən mən Əysa Məsih arқilиқ һəmminglar üqün Hudayimoԓa təxəkkür eytimən; qünki silərning etiқadinglar pütkül aləmgə pur kətti. **9** Өz Ooԓli tooրrisidiki hux həwərdə qin roһ-қəlbim bilən mən hizmitini қiliwatқan Huda Өzi mening dualirimda silərni xunqə üzlüksiz əsləp turoԓanliқimoԓa guwaһtur. **10** Mən dualirimda, mumkin қədər Hudaning iradisi bilən silərning yeninglaroԓa berixқa ahir muyəssər boluxқa һəmixə ətünimən. **11** Qünki mən silərni birər roһiy iltipatқa igə қilix arқilиқ mustəһқəmləx üqün silər bilən kərüxüxkə intayin təқəzzamən; **12** yəni, mən aranglarda bolsam, bir-birimizning etiқadidin əzara təsəlli wə ilһam alalaymiz deməқimən. **13** Қerindaxlar, mən silərning xuni bilixinglarni halaymənki, baxқa yərdiki əlliқlərning arisida hizmitim mewə bərgəndək, silərning aranglardimu hizmitimning mewə berixi üqün yeninglaroԓa berixni kəp қətim niyət қildim, lekin bügüngiqə tosaloԓuoԓa uqrap keliwatimən. **14** Mən һərқandaқ adəmlərgə, məyli Yunanliқlar wə yat taipilərgə, danixmən wə nadanlaroԓa bolsun, һəmmisigə қərzdarmən. **15** Xuning üqün imkaniyət manga yar bərsila mən Rimdiki silərgimu hux hərwərni yətküzüp bayan қilixқa қizoԓinmən. **16** Qünki mən Məsih tooրrisidiki bu hux həwərdin һərgiz hijil bolaymən! Qünki u uningoԓa ixəngüqilirining һəmmisini, aldi bilən Yəһudiylarni, andin keyin Greklərni nijatқa erixtüridioԓan Hudaning küq-қudritidur! **17** Qünki [hux həwərdə] etiқadқa asaslanoԓan, Hudaning birhil һəkқaniyliқi etiқad қiloԓuqilaroԓa wəһiy қilinoԓandur. [Mukəddəs yazmilarda] yeziloԓinidək: — «Һəkқaniy adəm ixənq-etiқadi bilən һayat bolidu». **18** Qünki һəkқaniyətsizlik bilən һəқiқətni basidioԓan insanlarning barliқ iplasliқioԓa wə һəkқaniyətsizliқigə nisbətən Hudaning қaratқan oԓəzipi ərxtin oquқ wəһiy қilinmaқta. **19** Qünki insanlar Huda tooրrisida bilələydioԓan ixlar ularning kəz aldida turidu; qünki Huda һəmmini ularoԓa oquқ kərsitip bərgən **20** (qünki dunya apiridə boloԓandin beri Hudaning kəzgə kərünməs əzgiqilikliri, yəni mənggülük қudriti wə birdinbir Huda ikənliki Өzi yaratқan məwjudatlar arқilиқ oquқ kərülməktə, xundaқla buni qüxinip yətkili bolidu. Xu səwəbtin insanlar һeq baһanə kərsitələməydu) **(aïdios g126)** **21** — qünki insanlar Hudani bilsimu, uni Huda dəp uluoԓlimidi, Uningoԓa təxəkkür eytmidi; əksiqə, ularning oy-pikirliri bimənə bolup, nadan қəlbi қarangoԓulixip kətti. **22** Өzlirini danixmən қilip kərsətsimu, lekin əқilsiz bolup qiқti; **23** qirimas Hudaning uluoԓluқining ornioԓa qirip əlidioԓan adəmzatқa, uqar-қanatlaroԓa, tət ayaoԓlиқ һaywanlaroԓa wə yər beoԓirlioԓuqilaroԓa ohxaydioԓan butlarni almaxturup қoyoԓanidi. **24** Xunga Huda ularni қəlbidiki xəһwaniy һəwəsliri bilən iplasliқ қilixқa, xundaқla bir-birining tənlirini nomuska қalduruxқa қoyup bərdi. **25** Ular Huda tooրrisidiki һəқiқətni yaloԓanoԓa aylandurdi, Yaratқuqining ornioԓa yaritiloԓan nərsilərgə qoқunup, tawap-taət қiloԓanidi. Қalbuki, Yaratқuqioԓa təxəkkür-mədһiyə mənggügə oқulmaқta! Amin! **(aiōn g165)** **26** Mana xuning üqün, Huda ularni pəskəx xəһwaniy һəwəslərgə қoyup bərdi. Һətta ayallarmu təbiiy jinsiy munasiwətni oԓəyriy munasiwətkə aylandurdi; **27** xuningdək, ərlərmu ayallar bilən bolidioԓan təbiiy jinsiy munasiwətlərni taxlap, baxқa ərlərgə xəһwaniy һəwəslər bilən kөyüp pixidioԓan boldi. Ərlər ərlər bilən xərməndlikkə kirixti wə nətijidə ularning muһalip қilmixliri əz bexioԓa qiқti. **28** Ular Hudani bilixtin waz keqixni layiқ kərgənliki tallioԓanliқi üqün, Huda ularni buzuқ niyətlərgə wə nalayiқ ixlarni қilixқa қoyup bərdi. **29** Ular һərһil һəққaniyətsizlik, rəzillik, nəpsaniyətqilik, əqmənlikkə qəmüp, һəsəthorluқ, қatillиқ, jedəlhorluқ, məkkarliқ wə һərһil bətniyətlər bilən toldi. Ular ioԓwagər, **30** təһmət hor, Hudaoԓa nəprətlinidioԓan, kibirlik, mahtanqaқ, qongqi, һərһil rəzilliklərni oylap qiқiridioԓan, ata-anisining səzini anglimaydioԓan, **31** yorutulmioԓan, wədisidə turmaydioԓan, kөyümsiz wə rəһimsiz insanlardur. **32** Ular Hudaning xularoԓa boloԓan adil һəkümini, yəni xundaқ ixlarni қiloԓuqilarning ölümgə layiқ ikənlikini eniқ bilsimu, bu ixlarni əzliri қilipla қalmay, bəlki xundaқ қilidioԓan baxқilardin səyünüp ularni alқixlaydu.

2 Əmdi əy baxқilarning üstidin һəküm қilidioԓan insan, kim boluxungdin қət'iynəzər baһanə kərsitəlməysən; qünki baxқilar üstidin қaysi ixta һəküm қilsang, xu ixta əz gunaһingni bekitisən. Qünki əy һəkümqi, sən əzüngmu ularoԓa ohxax ixlarni қiliwatisən. **2** Bizgə məlumki, Hudaning undaқ ixlarni қiloԓanlar üstidin һəküm qiқirixi [mutləқ] һəқiқətkə asaslanoԓandur. **3** Xunga, i xundaқ ixlarni қiloԓanlar üstidin һəküm qiқaroԓuqi, xundaқla xuningoԓa ohxax ixlarni қiloԓuqi insan, əzüng Hudaning һəkümidin қaqalaymən dəp hiyal қilamsən? **4** Yaki Hudaning mehribanliқining seni towa қilix yolioԓa baxlaydioԓanliқini һeq bilməy, uning mehribanliқi, kəng қorsakliқi wə səwr-taқitining molluқioԓa səl қarawatamsən? **5** Əksiqə, towa қilmaydioԓan jaһilliқing wə tax yürəklikingdin, Huda adil һəkümini ayan қilidioԓan oԓəzəplik küni üqün sən əz bexingoԓa qüxidioԓan oԓəzipini toplawatisən. **6** Huda һərkimgə əz əməllirigə yarixa ix kəridu. **7** Yahxi ixlarni səwrqanliқ bilən қilip, xan-xərəp, һərmət-eһtiram wə baқiylиқni izdigənlərgə U mənggülük һayat ata қilidu; **(aiōnios g166)** **8** lekin xəhsiyətqilərgə, һəқiқətkə tən bərməy, əksiqə һəққaniyətsizlikkə əgəxkənlərgə oԓəzəp-қəһr yaoԓdurulidu; **9** yamanlik қilidioԓan barliқ jan igisigə, aldi bilən Yəһudiylaroԓa, andin Greklərgə külpət wə dərd-ələm qüxidu; **10** birақ, barliқ yahxiliқ қiloԓuqilaroԓa, aldi bilən Yəһudiylaroԓa, andin Greklərgə xan-xərəp, һərmət-eһtiram wə aman-hatirjəmlik təқdim қilinidu. **11** Qünki Hudada adəmning yüz-hatirisini қilix yoқtur. **12** — qünki Təwrat қanunini bilməy gunaһ sadir қiloԓanlarning һərbiri Təwrat қanunining һəkümigə uqrimisimu, [əyibkə uqrap] һalak bolidu; Təwrat қanunini bilip turup gunaһ sadir қiloԓanlarning һərbiri bu қanun boyiqə soraққa tartilidu **13** (qünki Hudaning aldida қanunni angliոanlar əməs, bəlki қanunoԓa əmәl қiloԓuqilar һəққaniy һesablinidu. **14** Qünki Təwrat қanunini bilməydioԓan əlliқlər təbiiy һalda bu қanunoԓa uyoԓun ixlarni қilsa, gərqə bu қanundin həwərsiz bolsimu, Təwrat қanuni ularda kərüngən bolidu. **15** Ularning bu қiloԓanliri əz қəlblirigə қanun tələplirining pütüklük ikənlikini kərsitidu; xuningdək, ularning wijdanlirimu əzlirigə һəқiқətning guwaһqisi bolup, oy-pikirliri əzini əyibləydu

yaki əzini akłaydu) **16** — mən yətküzüp keliwatkan bu hux həwərgə asasən Hudaning Əysa Məsiḥ arkiłik insanlarning kəlbidə pükkən məhpiy ixlar üstidin ḥəküm qikiridioŋan künidə [yukirida eytiloŋan ixlar qokum yüz beridu]. **17** Sənqu, əgər əzüngni Yəḥudiy dəp atap, Təwrat kanunioŋa ümid baoŋlap, Hudaoŋa təwəmən dəp mahtansang, **18** kanundin əginip uning iradisini bilip, esil bilən pəsni pərk ətkən bolsang, **19** Təwrat kanunidin bilim wə ḥəkikətning jəwḥirigə igə boldum dəp karap, əzüngni korlaroŋa yol baxlioŋuqi, karangoŋuda kaloŋanlaroŋa mayak, nadanlaroŋa əgətküqi, gədəklərgə ustaz dəp ixəngən bolsang — **21** əmdi sən baxkilaroŋa təlim berisənu, əzünggə bərməmsən? Ooŋrilik kilmanglar dəp wəz eytisənu, əzüng ooŋrilik kilamsən? **22** «Zina kilmanglar» — dəp wəz eytiysənu, əzüng zina kilamsən? Butlardin nəprətlinisənu, əzüng buthanilardiki nərsilərni bulang-talang kilamsən? **23** Təwrat kanuni bilən mahtinisənu, əzüng xu kanunoŋa hilaplik kilip, Hudaoŋa daoŋ kəltürəmsən?! **24** Huddi [mukəddəs yazmilarda] yeziloŋinidək: «Silərning kilmixinglar tüpəylidin Hudaning nami taipilər arisida kupurlukka uqrimakta». **25** Təwrat kanunioŋa əməl kilsang, hətnə kilinoŋiningning əhmiyiti bolidu, lekin uningoŋa hilaplik kilsang, hətnə kilinoŋining hətnə kilinmioŋandək ḥesablinidu. **26** Əmdi hətnisizlər kanunning tələpligə əməl kilsa, gərqə hətnisiz bolsimu, Huda təripidin hətnilik ḥesablanmamdu? **27** Təwrat kanun dəsturidin həwərdar wə hətnilik turukluk kanunoŋa hilaplik kiloŋuqi, i Yəḥudiy, kanunoŋa əməl kilidioŋan jismaniy hətnisizlər təripidin sening gunaḥing üstidin ḥəküm qikiriliwatmamdu? **28** Qünki sirtki kərünüxi Yəḥudiy bolsila uni [ḥəkikiy] Yəḥudiy degili bolmaydu, sirtki jəḥəttiki jismaniy hətninimu [ḥəkikiy] hətnə degili bolmaydu, **29** roḥida Yəḥudiy boloŋini [ḥəkikiy] Yəḥudiydur; uning hətnə kilinoŋini hətnə kanun dəsturi arkilik əməs, bəlki kəlbidə, Roḥtindur. Bundak kixining təriplinixi insanlar təripidin əməs, bəlki Huda təripidin bolidu.

3 Undakta, Yəḥudiy boloŋanning Yəḥudiy əməstin nemə artukqiliki bar? Hətnilik boloŋanning nemə paydisi bar? **2** Əməliyəttə, ularning ḥər jəḥəttin kəp artukqiliki bar. Birinqidin, Hudaning bexarətlik sezliri Yəḥudiylaroŋa amanət kilinoŋan. **3** Əmdi gərqə ulardin bəziliri ixənqsiz qikkan bolsimu, buningoŋa nemə bolatti? Ularning ixənqsizliki Hudaning ixənqliklikini yokka qikiriwetərmu? **4** Ḥərgiz undak kilmaydu! Huda rastqil ḥesablinip, ḥəmmə adəm yaloŋanqi ḥesablansun! Huddi [mukəddəs yazmilarda Huda ḥəkkidə] yeziloŋinidək: — «Səzligininggdə adil dəp ispatlanoŋaysən, Xikayətkə uqrioŋiningda oŋəlibə kiloŋaysən». **5** Lekin bizning ḥəkkaniysizlikimiz arkilik Hudaning ḥəkkaniyliki tehimu enik kərsitilsə, buningoŋa nemə dəymiz? Ḥəkkaniysizlik üstigə oŋəzəp təkidioŋan Hudani ḥəkkaniy əməs dəymizmu (mən insanqə səzləymən)? **6** Mundak deyixkə ḥərgiz bolmaydu! Əgər undak bolsa, Huda aləmni kandak sorakka tartidu? **7** [Bəzilər yənə]: «Mening yaloŋanqilkimdin Hudaning ḥəkikətliki tehimu oquk kilinsa, xundakla uluoŋluki tehimu yorutulsa, əmdi mən yənə nemə üqün gunaḥkar dəp karilip sorakka tartiliman?» [deyixi mumkin]. **8** Undak boloŋanda nemixka (bəzilər bizgə təḥmət qaplimakqi bolup, gəplirimizni buriwətkəndək) «Yamanlik kilayli, buningdin yaxilik qikip kalar» — deyixkə bolmaydu? Bundak degüqilərning jazalinixi ḥəkliktur! **9** Əmdi nemə deyix kerək? Biz [Yəḥudiylar] [Yəḥudiy əməslərdin] üstün turamduk? Yak, ḥərgiz! Qünki biz yukurida Yəḥudiylar bolsun, Greklər bolsun ḥəmmisining gunaḥning ilkidə ikənlikini ispatlap əyibliduk. **10** Dərwəkə, mukəddəs yazmilarda yeziloŋinidək: — «Ḥəkkaniy adəm yok, ḥətta birimu yoktur, **11** Yorutuloŋan kixi yoktur, Hudani izdiginimu yoktur. **12** Ḥəmmə adəm yoldin qətnidi, Ularning barliki ərziməs bolup qikti. Meḥribanlik kiloŋuqi yok, ḥətta birimu yoktur. **13** Ularning geli eqiloŋan kəbridək sesiktur, Tilliri kazzaplik kilmakta; Kobra yilanning zəḥiri ləwliri astida turidu; **14** Ularning zuwani karoŋax ḥəm zərdigə toloŋan. **15** «Putliri kan tokuxkə aldiraydu; **16** Baroŋanla yeridə wəyranqilik wə pajiəlik ixlar bardur. **17** Tinqlik-aramlik yolini ular ḥeq tonuoŋan əməs». **18** «Ularning nəziridə Hudadin korkidioŋan ix yoktur». **19** Təwrattiki barlik səzlərning Təwrat kanuni astida yaxaydioŋanlaroŋa karita eytiloŋanliki bizgə ayan. Bularning məksiti, ḥər insanning aoŋzi baḥanə kərsitəlməy tuwakinip, pütkül dunyadikilər Hudaning sorikida əyibkar ikən dəp ayan kilinsun, degənliktur. **20** Xunga, ḥeqkandak ət igisi Təwrat-kanunioŋa əməl kilixka intilixliri bilən [Hudaning] aldida ḥəkkaniy ḥesablanmaydu; qünki Təwrat kanuni arkilik insan əz gunaḥini tonup yetidu. **21** Birak, ḥazir kanun yoli bilən əməs, bəlki Hudaning Əzidin kəlgən birhil ḥəkkaniylik axkarilandi! Bu hil ḥəkkaniylikka kanunning əzi wə pəyoŋəmbərlərning [yazmilirimu] guwaḥlik bərgəndur; **22** yəni, Hudaning Əysa Məsiḥning ixənq-sadakətliki arkilik etikad kiloŋuqilarning ḥəmmisining iqigə ḥəm üstigə yətküzidioŋan ḥəkkaniylikidur! Bu ixta ayrimqilik yoktur **23** (qünki barlik insanlar gunaḥ sadir kilip, Hudaning xan-xəripigə yetəlməy, uningdin məḥrum boldi) **24** Qünki etikadqilarning ḥəmmisi Məsiḥ Əysada boloŋan nijat-ḥərlük arkilik, [Hudaning] meḥir-xəpkiti bilən bədəlsiz ḥəkkaniy kilinidu. **25** Huda Uni gunaḥlarning jazasini kətürgüqi kafarət kurbanliki süpitidə təyinlidi; [insanlarning] Uning [kurbanlik] kenioŋa ixənq baoŋlixi bilən [kurbanlik] inawətliktur. Huda bu arkilik burunki zamandikilərning sadir kiloŋan gunaḥlirioŋa səwr-takətlik bolup, jazalimay ətküzüwetixining adillik ikənlikini kərsətti. **26** Buningoŋa ohxax bu [kurbanlik] arkilik U ḥazirki zamanda boloŋan ḥəkkaniylikinimu kərsətkən. Xundak kilip U Əzining ḥəm ḥəkkaniy ikənlikini ḥəm Əysaning etikadida boloŋuqini ḥəkkaniy kiloŋuqi ikənlikinimu namayan kildi. **27** Undak bolsa, insanning nemə mahtanoŋuqiliki bar? Mahtinix yok kilindi! — Nemə prinsipka asasən? Kanunoŋa intilix prinsipi bilənmu? — Yak! «Etikad» prinsipi bilən! **28** Qünki «Insan Təwrat kanunioŋa əməl kilixka intilixliri bilən əməs, bəlki etikad bilən ḥəkkaniy kilinidu» dəp ḥesablaymiz! **29** Əjəba, Huda pəkətla Yəḥudiylarningla Hudasimu? U əllərningmu Hudasi əməsmu? Xundak, u əllərningmu Hudasidur. **30** Huda bolsa birdur, U hətnə kilinoŋanlarni etikad bilən ḥəmdə hətnə kilinmioŋanlarnimu etikad bilən ḥəkkaniy kilidu. **31** Əmdi etikad prinsipi bilən Təwrat kanunini bikar kiliwetimizmu? Yak, dəl buning əksiqə, uni küqkə igə kilimiz.

4 Undakta, biz [Yəḥudiylarning] jismaniy jəḥəttiki atimiz Ibraḥimning erixkini tooŋrisida nemə dəymiz? **2** Əgər Ibraḥim əməlliri bilən ḥəkkaniy dəp jakarlanoŋan bolsa, uningda mahtanoŋudək ix bolatti (bəribir Hudaning aldida uning mahtinix ḥəkki yok idi). **3** Qünki mukəddəs yazmilarda nemə deyilgən? — «Ibraḥim Hudaoŋa etikad kildi; Bu uning ḥəkkaniyliki ḥesablandi» deyilidu. **4** Ixligüqigə berilidioŋan ḥək «meḥir-xəpkət» ḥesablanmaydu, bəlki birhil «kərz kayturux» ḥesablinidu. **5** Birak, ḥeq ix-əməl kilmay, pəkət nomussiz gunaḥkarlarni ḥəkkaniy kiloŋuqi Hudaoŋa etikad kilidioŋan kixining bolsa, uning etikadi ḥəkkaniylik dəp ḥesablinidu! **6** Huda kiloŋan əməlliriga karimay, ḥəkkaniy dəp ḥesablioŋan kixining bəhti tooŋruluk Dawut [pəyoŋəmbərmu] mundak degən: — **7** «Itaətsizlikliri kəqürüm kilinoŋan, Gunaḥliri yepiloŋan

kixi nemidegən bəhtliktur! **8** Pərwərdigar gunahliri bilən ḥeq ḥesablaxmaydioƣanlar nemidegən bəhtliktur!». **9** Əmdi bəht yaloƣuz hətnə kilinoƣanlaroƣa mənsup bolamdu, yaki hətnə kilinmioƣanlaroƣimu mənsup bolamdu? Qünki: «Ibrahimning etikadi uning ḥəkkaniyliki dəp ḥesablandi» dəwatimiz. **10** Ḥəkkaniylik kandak əḥwalda uningoƣa ḥesablandi? Hətnə kilinixtin ilgirimu yaki hətnə kilinixtin keyinmu? U hətnə kilinoƣan ḥalda əməs, bəlki hətnə kilinmioƣan ḥalda ḥesablandi! **11** Uning hətnini kobul kiloƣini bolsa, uni hətnə kilinixtin burunla etikadi arkilik igə boloƣan ḥəkkaniylikka məḥür bəlgisi süpitidə boloƣanidi. Demək, u hətnisiz turup Hudaoƣa etikad kiloƣuqilarning ḥəmmisining atisi boldi — ularmu [etikadi bilən] ḥəkkaniy ḥesablinidu! **12** U yənə hətnə kilinoƣanlarningmu atisidur; demək, hətnə kilinoƣan boluxi bilən tangla hətnə kilinmioƣan waktidimu etikadlik yol mangoƣan atimiz Ibrahimning izlirini besip mangoƣanlarningmu atisi boloƣandur. **13** Qünki [Hudaning] Ibrahimoƣa wə nəsligə dunyaoƣa mirashor bolux tooƣrisidiki wədə berixi Ibrahimning Təwrat kanunioƣa əməl kilixka intilginidin əməs, bəlki etikadtin boloƣan ḥəkkaniyliktin kəlgən. **14** Qünki əgər kanunoƣa intilidioƣanlar mirashor bolidioƣan bolsa etikad bikar nərsə bolup kalatti, Hudaning wədisimu yokka kikiriloƣan bolatti. **15** Qünki Təwrat kanuni [Hudaning] oƣazipini elip kelidu; qünki kanun bolmisa, itaətsizlik degən ixmu bolmaydu. **16** Xuning üqün, Hudaning wədisining [pəkət] Əz meḥir-xəpkiti arkilik əməlgə axuruluxi üqün, u etikadkila asaslinidu. Buning bilən u wədə Ibrahimning barlik əwladliriƣa, pəkət Təwrat kanuni astida turidioƣanlaroƣila əməs, bəlki Ibrahimqə etikad kiloƣuqilarning ḥəmmisigimu kapalətlik kilinoƣan. Qünki mukəddəs yazmilarda: «Seni nuroƣun kowmning atisi kildim» dəp yeziloƣinidək, Ibrahim ḥəmmimizning atisidur. Dərḥəkikət, u ölüklərni tirildüridioƣan, məwjut bolmioƣanni bar dəp məwjut kilidioƣan, əzi etioƣad baoƣlioƣan Huda aldida ḥəmmimizning atisi boldi. **18** Ḥeqkandak ümid kalmisimu u yənila ümidtə etikad kildi wə xuning bilən uningoƣa: «Sening nəsling [sansanaksiz] bolidu» dəp aldin eytiloƣandək nuroƣun kowmning atisi boldi. **19** U yüz yaxka yekinlap, tenini ölgən ḥesablisimu, xundakla ayali Sarahningmu baliyatkusini öldi dəp karisimu, yənila etikadta ajizlaxmidi; **20** Hudaning wədisigə nisbətən etikadsizlik kilip ḥeq ikkilənmidi, əksiqə u etikadi arkilik küqəytildi wə Hudani uluƣlidi, **21** «U nemini wədə kiloƣan bolsa xuni əməlgə axurux kudritigə Igidur» dəp toluk ixəndürüldi. **22** Xuning bilən bu «uning ḥəkkaniyliki ḥesablandi». **23** Bu, «Uning ḥəkkaniyliki ḥesablandi» degən səz yaloƣuz uning üqünla əməs, **24** bəlki Rəbbimiz Əysani ölümdin tirildürgən Hudaoƣa etikad kiliximiz bilən ḥəkkaniy ḥesablinidioƣan bizlər üqünmu yeziloƣan; **25** [Məsiḥ] bolsa itaətsizliklirimiz üqün pida yolioƣa tapxuruldi wə ḥəkkaniy kiliniximiz üqün tirildürüldi.

5 Xunga etikad bilən ḥəkkaniy kilinoƣan ikənmiz, Rəbbimiz Əysa Məsiḥ arkilik Huda bilən inak munasiwəttə bolimiz. **2** U arkilik etikad yolida bizni qing turoƣuzidioƣan bu meḥir-xəpkitining iqigə kirix ḥokukioƣa muyəssər bolduk, xuningdək Hudaning xan-xəripigə baoƣlioƣan ümidimizdin xadhuram bolimiz. **3** Xundak bolupla kalmay, müxkül əḥwallar iqidə xadlinimiz; qünki müxküllük səwrqanlikni, səwrqanlik qidamlikni, qidamlik ümidni elip kelidu, dəp bilimiz. **5** Wə bu ümid bizni yərgə karitip koymaydu, qünki bizgə ata kilinoƣan Mukəddəs Roḥ arkilik Hudaning meḥir-muḥəbbiti alliburun kəlbimizgə kuyulup exip taxti. **6** Qünki biz pəkət amalsiz kaloƣinimizda, Məsiḥ biz ihlassizlar üqün [Huda] bekitkən wakitta əzini pida kildi. **7** Birsining ḥəkkaniy adəm üqün jenini pida kilixi naḥayiti az uqraydioƣan ix; bəzidə yaḥxi adəm üqün birsi pida boluxka jür'ət kiliximu mumkin; **8** lekin Huda Əz meḥri-muḥəbbitini bizgə xuningda kərsitiduki, biz tehi gunaḥkar waktimizda, Məsiḥ biz üqün jenini pida kildi. **9** Ḥazir biz Uning kəni bilən ḥəkkaniy kilinoƣan ikənmiz, əmdi U arkilik [kelidioƣan] oƣəzəptin kutuluximiz tehimu jəzməndur. **10** Qünki burun Hudaoƣa düxmən boloƣan bolsakmu, Ooƣlining ölümi arkilik bizni Uning bilən inakləxturoƣan yərdə, Uning bilən inakləxturuloƣandin keyin, əmdi [Ooƣlining] ḥayati arkilik biz tehimu kutuldurulmamduk?! **11** Buning bilənla kalmay, ḥazir biz Rəbbimiz Əysa Məsiḥ arkilik Huda bilən inakləxturulduk, U arkilikmu Hudaning Əzidin xadlinimiz. **12** Xuningdək, gunaḥning dunyaoƣa kirixi birla adəm arkilik boldi, ölümning dunyaoƣa kirixi gunaḥ arkilik boldi; xuning bilən gunaḥ arkilik ölüm ḥəmmə adəmgə tarkaldi; qünki ḥəmmə adəm gunaḥ sadir kildi **13** (qünki Təwrat kanunidin ilgirimu gunaḥ dunyada bar idi, əlwəttə; ḥalbuki, kanun bolmisa gunaḥning ḥesabi elinmaydu. **14** Xundaktimu, ölüm Adəm'ata waktidin Musa pəyoƣəmbər waktioƣiqə insanlaroƣimu ḥəküm sürdi; ular gərqə Adəm'atining sadir kiloƣan itaətsizlikidək gunaḥ sadir kilmioƣan bolsimu, bu insanlarmu ölüm ḥəkümidin haliy bolmidi). Adəm'atining əzi — keyin kelidioƣan Məsiḥning bir bexarətlik ülgsidur; **15** ḥalbuki, [Hudaning] xapaətlik sowoƣiti Adəm'atining itaətsizlikining pütünləy əksidur. Qünki birla adəmning itaətsizliki bilən nuroƣun adəm ölgən bolsa, əmdi Hudaning meḥir-xəpkiti wə xuningdək birla adəm, yəni Əysa Məsiḥning meḥir-xəpkiti arkilik kəlgən sowoƣat exiptexip turoƣaqka, nuroƣun adəmgə yətküzülüp tehimu zor nətijə ḥasil kildi! **16** Xu xapaətlik sowoƣatning nətijisi bolsa, xu bir adəmning gunaḥining akiwitigə pütünləy ohximaydu. Qünki bir adəmning bir ketim ətküzgən itaətsizlikidin qikaroƣan ḥəküm insanlarni gunaḥkar dəp bekitkən bolsimu, əmma xu xapaətlik sowoƣat bolsa kəpligən kixilərning nuroƣun itaətsizlikliridin «ḥəkkaniy kilinix»ka elip baridu. **17** Əmdi bir adəmning itaətsizliki tüpəylidin, ənə xu bir adəm arkilik ölüm ḥəkümran boloƣan yərdə, [Hudaning] mol meḥir-xəpkitini, xundakla ḥəkkaniylik boloƣan xapaətlik sowoƣitini kobul kiloƣanlar bir adəm, yəni xu Əysa Məsiḥ arkilik ḥayatta xunqə oƣalibanə ḥəkümranlik kiloƣuqilar bolmamdu! **18** Xunga, bir ketimlik itaətsizlik tüpəylidin barlik insanlar gunaḥning jazasioƣa məḥkum kilinoƣan bolsa, ohxaxla bir ketimlik ḥəkkaniy əməl bilən ḥayatlik elip kelidioƣan ḥəkkaniylik pütkül insanlaroƣa yətküzülgən. **19** Bir adəmning bir ketimlik itaətsizliki arkilik nuroƣun kixilər dərwəkə gunaḥkar kilinip bekitilgəndək, bir adəmning bir ketimlik itaətmənliki bilənmu nuroƣun kixilər ḥəkkaniy kilinip bekitilidu. **20** Əmdi Təwrat kanuni insanning itaətsizlikliri kəprək axkarlinip bilinsun dəp kirgüzülgənidi. Lekin gunaḥ kəyərdə kəpəygən bolsa, [Hudaning] meḥir-xəpkitimu xu yərdə tehimu exip taxti. **21** Xuningdək, gunaḥ [insaniyətning] üstidin ḥəkümranlik kilip [ularni] ölümgə elip baroƣinidək, [Hudaning] meḥir-xəpkiti ḥəkkaniylikka asaslinip ḥəkümranlik kilip, insanni Rəbbimiz Əysa Məsiḥ arkilik mənggülük ḥayatlikka erixtüridu. **(aiōnios g166)**

6 Undakta, nemə degülük? Hudaning meḥir-xəpkiti tehimu axsun dəp gunaḥ iqidə yaxawerəmduk? **2** Yak, ḥərgiz! Gunaḥka nisbətən ölgən bizlər kandakmu uning iqidə yaxawerimiz? **3** Yaki silər bilməmsilər? Ḥərkaysimiz Məsiḥ Əysaoƣa kirixkə qəmüldürülgən bolsak, Uning ölümi iqigə qəmüldürülduk? **4** Biz qəmüldürüx arkilik Uning ölümi iqigə kirip, Uning bilən billə kəmülduk; buning məkşiti, Məsiḥ Atining xan-xəripi arkilik ölümdin tirilginidək, bizningmu yengi ḥayatta

mengiximiz üqündur. **5** Qünki [Məsiḥning] ölümigə ohxax bir ölümdə Uning bilən birgə baoƣlanoƣanikənmiz, əmdi biz qokum Uning tirilixigə ohxax bir tirilixtimu Uning bilən birgə bolimiz. **6** Xuni bilimizki, gunaḥning makani boloƣan tenimiz kardin qikirilip, gunaḥning kullukida yənə bolmasliƣimiz üqün, «kona adəm»imiz Məsiḥ bilən billə krestlinip əlgən **7** (qünki əlgən kixi gunaḥtin halas boloƣan bolidu). **8** Məsiḥ bilən billə əlgən bolsak, uning bilən təng yaxaydioƣanliƣimizoƣimu ixinimiz. **9** Qünki Məsiḥning ölümdin tirilgəndin keyin kayta əlməydioƣanliki, ölümning əmdi Uning üstidin yənə ḥəkümranlik kilalmaydioƣanliki bizgə məlum. **10** Qünki Uning ölümi, U gunaḥni bir tərəp kilix üqün pəkət bir ketimlik əldi; Uning ḥazir yaxawatkan ḥayati bolsa, U Hudaoƣa yüzlinip yaxawatkan ḥayattur. **11** Xuningoƣa ohxax, silərmu əzünglarni gunaḥka nisbətən əlgən, əmma Məsiḥ Əysada bolup Hudaoƣa yüzlinip tirik dəp ḥesablanglar. **12** Xunga gunaḥning əlidioƣan teninglarda ḥəkümranlik kilixioƣa yol koymanglar, uning rəzil arzu-ḥəwəslirigə boysunmanglar, **13** xuningdək teninglarning ḥeq əzasini ḥəkkaniyətsizlikka koral kilip gunaḥka tutup bərmənglar. Əksiqə, ölümdin tirildürülgənlərdək, əzünglarni Hudaoƣa atanglar ḥamdə teninglardiki əzalarni ḥəkkaniyətning korali kilip Hudaoƣa atanglar. **14** Gunaḥ silərning üstünglaroƣa ḥeq ḥəkümranlik kilmaydu; qünki silər Təwrat kanunining astida əməs, bəlki Hudaning meḥir-xəpkiti astida yaxawatisilər. **15** Undakta, kandak kilix kerək? Kanunning astida əməs, meḥir-xəpkət astida boloƣanlikimiz üqün gunaḥ sadir kiliwərsək bolamdu? Yak, ḥərgiz! **16** Əzliringlarni itaətmən kullardək birigə tutup bərsənglar, xu kixining kuli boloƣanlikinglarni bilməmsilər — yaki ölümgə elip baridioƣan gunaḥning kulliri, yaki Huda aldida ḥəkkaniylikka elip baridioƣan itaətmənlikning kulliri boluxunglar mukərrər? **17** Hudaoƣa təxəkkür! Burun gunaḥning kuli boloƣansilər, birak [Məsiḥning] təlimigə baxlinip, bu təlim kərsətkən nəmunigə qin dilinglardin itaət kildinglar. **18** Silər gunaḥning küqidin kutuldurulup, ḥəkkaniylikning kulliri boldunglar. **19** Ətliringlar ajiz boloƣaqka, silərgə insanqə səzləwatimən: — ilgiri silər tən əzayinglarni napak ixlaroƣa wə əhlaksizlikka kullardək tutup berixinglar bilən tehimu əhlaksizliklarni kiloƣandək, əmdi ḥazir tən-əzaliringlarni pak-mukəddəslikkə baxlaydioƣan ḥəkkaniylikka kullardək tutup beringlar. **20** Silər gunaḥning kulliri boloƣan waktinglarda, ḥəkkaniylikning ilkidə əməs idinglar. **21** Ḥazir nomus dəp karioƣan burunki ixlardin xu qaoƣda silər zadi kandak mewə kərdünglar? U ixlarning akiweti ölümdür. **22** Birak, ḥazir silər gunaḥtin ərkin kilinip, Hudaning kulliri boloƣan ikənsilər, silərdə əzünglarni pak-mukəddəslikkə elip baridioƣan mewə bar, uning nətijisi mənggülük ḥayattur. **(aiōnios g166) 23** Qünki gunaḥning ix ḥəkki yənila ölümdur, birak Hudaning Rəbbimiz Məsiḥ Əysada boloƣan sowƣiti bolsa mənggülük ḥayattur. **(aiōnios g166)**

7 I kerindaxlar, mən ḥazir Təwrat kanunini bilgənlərgə səzləwatimən; silər kanunning pəkət ḥayat waktidila insan üstigə ḥəkümran bolidioƣanlikini bilməmsilər? **2** Məsilən, eri bar ayal, eri ḥayatla bolidikən, kanun boyiqə erigə baoƣlanoƣan; lekin eri ölüp kətsə, [əzini erigə baoƣlioƣan] nikaḥ kanunidin azad kilinidu. **3** Xuning üqün, bu ayal eri ḥayat waktida baxka bir ərgə baoƣlansa, zinahor ayal dəp atilidu. Lekin eri ölüp kətsə, u [nikaḥ] kanunidin ərkin bolidu; xu qaoƣda baxka bir ərgə təgsə, zina kiloƣan bolmaydu. **4** Huddi xuningdək, kerindaxlar, silər Əysa Məsiḥning [kurbanlik] teni arkilik Təwrat kanunioƣa nisbətən əldünglar. Buning məksiti silərning baxka birsigə, yəni ölümdin Tirilgüqigə baoƣlinixinglar wə xuning bilən Hudaoƣa mewə berixinglardin ibarəttur. **5** Qünki biz «ət»ning ilkidə waktimizda, Təwrat kanuni gunaḥning arzu-ḥəwəslirini tehimu kozoƣap, tenimizdiki əzalarda ölümgə elip baridioƣan mewini kikaroƣanidi; **6** lekin, ḥazir biz Təwrat kanunining ilkidin ərkin bolduk. Qünki əzimizni booƣup turidioƣan bu kanunoƣa nisbətən əlgən bolup, kanunning dəsturining kona yolida əməs, bəlki Roḥning yengi yolida [Hudaning] kullukida bolimiz. **7** Undakta nemə degülük? Təwrat kanunining əzi gunaḥmu? Ḥərgiz undak əməs! Dərwəkə, kanunning kərsətmiliri bolmisa, gunaḥning nemə ikənlikini bilməyttim. Kanun «nəpsaniyətqilik kilma» demigən bolsa, nəpsaniyətqilikning nemə ikənlikini bilmigən bolattim. **8** Lekin gunaḥ kanunning əmri arkilik pursət tepip, iqimdə ḥərhil nəpsaniyətqiliklərni kozoƣidi. Təwrat kanuni bolmisa, gunaḥmu ölüktək jansiz bolatti. **9** Bir qaoƣlarda kanunning sirtida yaxioƣinimda ḥayat idim, lekin kanun əmrini bilixim bilənla, gunaḥmu janlinip, meni ölümgə elip bardi. **10** Əslidə kixigə ḥayatlik elip kəlsun dəp buyruloƣan kanunning əmri əksiqə manga ölüm elip kəldi. **11** Qünki gunaḥ kanunning əmri bilən ḥujum pursitini tepip, meni azdurdi wə əmr arkilik meni əltürdi. **12** Buningdin karioƣanda kanun ḥəkikətən pak-mukəddəstur, uning əmrimu mukəddəs, tooƣra-adalətlik wə yahxidur. **13** Undakta, yahxi boloƣini manga ölüm boldimu? Ḥərgiz undak əməs! Bəlki, gunaḥning kəwətla kəbiḥ ikənliki əmr arkilik oquk axkarilinixi üqün, bu yahxi əmrning wasitisi bilən gunaḥ məndə ölüm pəyda kildi. **14** Təwrat kanunining «roḥka təwə» ikənlikini bilimiz. Birak mən bolsam «ətkə təwə»durmən, demək gunaḥka kuldək setiloƣanmən. **15** Qünki nemə kiliwatkinimni əzümmu bilməymən. Qünki əzüm niyət kiloƣan ixlarni kilmaymən; əksiqə, nəprətlinidioƣinimni kilimən. **16** Lekin əgər əzüm halimioƣan ixlarni kilsam, əzüm kanunning yahxi ikənlikini etirap kiloƣan bolimən. **17** Xundak ikən, bu ixlarni mən əməs, bəlki iqimdə məwjut boloƣan gunaḥ kilduridu. **18** Iqimdə, yəni mening ətlirimdə ḥeq yahxilikning məwjut əməslikini bilimən; qünki yahxilik kilix niyitim bar bolsimu, uni kilalmaymən. **19** Xuning üqün əzüm halioƣan yahxilikni kilmay, əksiqə halimioƣan yamanlikni kilimən. **20** Əzüm niyət kilmioƣan ixni kilsam, buni kilidioƣan mən əməs, bəlki iqimdə makan kiloƣan gunaḥtur. **21** Buningdin əzümdiki xundak bir kanuniyətni baykaymənki, yahxilikni kilmakqi boloƣinimda, yamanlik ḥaman iqimdə manga ḥəmrah bolidu. **22** Kəlbimdə Hudaning kanunidin səyünimən; **23** birak tenimdiki əzalirimda baxka bir kanuniyətni sezimən. Bu kanuniyət kəlbimdiki kanun bilən jəng kilip, meni tenimdiki əzalirimdiki gunaḥ sadir kilduroƣuqi kanuniyətkə əsir kilidu. **24** Nemidegən dərdmən adəmmən-ḥə! Ölümgə elip baridioƣan bu tenimdin kimmu meni kutkuzar? **25** Rəbbimiz Əysa Məsiḥ arkilik Hudaoƣa təxəkkür bolsun! Xundak kilip, kəlbim bilən Hudaning kanunioƣa itaət kilimən, lekin ətlirimdə gunaḥ sadir kilduroƣuqi kanuniyətkə itaət kilimən.

8 Hulasilisak, Məsiḥ Əysada boloƣanlar gunaḥning jazasioƣa məḥkum bolmaydu. **2** Qünki Məsiḥ Əysada boloƣan ḥayatlikni bəḥx etidioƣan Roḥning kanuniyiti adəmni gunaḥka wə ölümgə elip baridioƣan kanuniyəttin silərni halas kildi. **3** Qünki [gunaḥlik] ət elip kelidioƣan ajizlik tüpəylidin Təwrat kanuni kilalmioƣanni Hudaning Əzi [kildi]; U Əz Ooƣlini gunaḥkar ətlik kiyapəttə gunaḥni bir tərəp kilixka əwətip, ətti məwjut gunaḥni [ölümgə] məḥkum kiliwətti; **4** buning bilən [mukəddəs] kanunning ḥəkkaniy təlipi ətkə əgəxməydioƣan, bəlki Roḥka əgixip mangidioƣan bizlərdə əməlgə axuruldu. **5** Qünki ətkə boysunidioƣanlar ətkə has ixlarning oyida yüridu; Mukəddəs Roḥka boysunidioƣanlar bolsa, xu Roḥka ait

ixlarning oyida yüridu. **6** Əttiki oy-niyətlər adəmni ölümgə elip baridu; Muḳəddəs Roḥḳa ait oy-niyətlər ḥayatlıḳ wə hatirjəmamanlıḳtur; **7** qünki əttiki oy-niyətlər Hudaoƣa düxmənliktur; qünki ət Hudaning ḳanunioƣa boysunmaydu ḥəm ḥətta uningoƣa boysunuxi mumkin əməs; **8** ättə boloƣanlar Hudani hursən ḳilalmaydu. **9** Əmma silərgə kəlsək, pəḳət Hudaning Roḥi dərwəḳə iqinglarda yaxawatḳan bolsa, silər ättə əməs, bəlki Roḥta yaxaysilər. Əmma Məsiḥning Roḥioƣa igə bolmioƣan adəm bolsa, u Məsiḥkə mənsuplardin əməs. **10** Lekin Məsiḥ ḳəlbinglarda bolsa, teninglar gunaḥ tüpəylidin ölümning ilkidə bolsimu, ḥəḳḳaniylıḳ tüpəylidin roḥinglar ḥayattur. **11** Ḥalbuki, əlgən əysani ölümdin Tirildürgüqining Əzidiki Roḥ silərdə yaxisa, Məsiḥni ölümdin tirildürgüqi ḳəlbinglarda yaxawatḳan Roḥi arḳilıḳ əlidioƣan teninglarnimu ḥayati küḳə igə ḳilidu. **12** Xuning üqün, ḳerindaxlar, biz ətkə ḳərzdar əməs, yəni uningoƣa əgixip yaxaxḳa ḳərzdar əməsmiz. **13** Qünki ətkə əgixip yaxisanglar, ḥalak bolisilər; lekin Muḳəddəs Roḥḳa tayinip ättiki ḳilmixlarni ölümgə məḥkum ḳilsanglar, yaxaysilər. **14** Qünki kimlərki Hudaning Roḥining yetəkqilikidə yaxisa, xularning ḥəmmisi Hudaning pərzəntliridur. **15** Qünki silər ḳobul ḳiloƣan roḥ ḳullukḳa ait əməs, xundaḳla silərni ḳayta ḳorḳunḳa saloƣuqi birhil roḥ əməs, bəlki silər ooƣullukḳa elip baridioƣan Roḥni ḳobul ḳiloƣansilər; U arḳilıḳ «Abba, ata!» dəp nida ḳilimiz. **16** Roḥ bizning əz roḥimiz bilən billə bizning Hudaning baliliri ikənlikimizgə guwaḥlıḳ beridu. **17** Hudaning baliliri ikənmiz, əmdi mirashorlarmu bolimiz — Hudaning mirashorliri ḥəmdə Məsiḥ bilən təng mirashor bolimiz — pəḳətla uning bilən təng azab-oḳubət tartsaḳla, uning bilən xan-xərəptin təng bəḥrimən bolimiz. **18** Qünki mən ḥazirḳi azab-oḳubətlərning kəlgüsidə bizdə axkarilinidioƣan xan-xərəplərgə ḥeq selixturoƣuqiliḳi yoḳ dəp ḥesablaymən. **19** Qünki pütkül kainat Hudaning ooƣullirining ayan ḳilinixini intizarlıḳ bilən kütməktə. **20** Qünki yaritiloƣan kainat [Hudaning] [ləniti astida ḳelip], bimənilikkə qəktürüldi. Bu, kainatning əz ihtiyari bilən əməs, bəlki uni qəktürgüqining iradisi bilən boldi wə xundaḳ ümidi bilən boldiki, kainat əzimu qirixtin boloƣan ḳulluḳtin ḳutḳuzulup, Hudaning pərzəntlirigə beoƣixlinidioƣan xan-xərəpkə təwə boloƣan ḥərlükkə erixtürülüxtin ibarət idi. **22** Qünki pütkül kainatning ḥaziroƣiqə nalə-pəryad kətürüp, tuoƣut toloƣikining azabini birliktə tartiwatḳanliḳini bilimiz. **23** Yaloƣuz kainat əməs, ḥətta bizmu, yəni [mukəddəs] Roḥning tunji qikəroƣan mewisidin bəḥrimən boloƣan bizlərmu dilimizda nalə-pəryad kətürməktimiz ḥəmdə [Hudaning] ooƣulliri süpitidə ḳobul ḳiliniximizni, yəni tenimizning nijatning ḥərlükigə qikirilixini intizarlıḳ bilən kütməktimiz. **24** Biz ümidkə baoƣlanoƣaqḳa tḳuzuloƣanikənmiz. Lekin ümid ḳilinoƣan nərsə kərülgən bolsa, u yənə ümid bolamdu? Kimmu kəz aldidiki nərsini ümid ḳilsun? **25** Birak, tehi kərmiginimizgə ümid baoƣlioƣanikənmiz, uni səwrqanlıḳ bilən kütüximiz kerəktur. **26** Xuningdək, insaniy ajizliḳimizda [Mukəddəs] Roḥ kelip bizgə yardəm ḳilidu; qünki ḳandaḳ dua ḳiliximiz kerəkliḳini bilməymiz. Lekin Roḥning Əzi ipadiligüsiz nalə-pəryad bilən biz üqün [Hudaning aldida] turup dua-tilawət ḳilmaḳta. **27** Insanlarning ḳəlbini inqiḳilap kəzitip Ḳarioƣuqi bolsa, [Mukəddəs] Roḥning oy-niyətlirining nemə ikənlikini bilidu; qünki U Hudaning iradisi boyiqə mukəddəs bəndiliri üqün [Hudaning aldida] dua ḳilip ətünməktə. **28** Xundaḳla xuni bilimizki, pütkül ixlar Hudani səyidioƣanlarning, yəni uning məḳsət-muddiasi boyiqə qaḳiriloƣanlarning bəhtbərikitigə birliktə hizmət ḳilmaḳta. **29** Qünki Huda aldin kəngligə pükkənkixilərni, ularning kəlgüsidə Əz Ooƣlining obrazioƣa ohxax bolidioƣinini, Ooƣlining nuroƣun ḳerindaxliri arisidiki tunji ooƣli bolidioƣinini aldin bəlgiligən. **30** Aldin bekitkən kixilərni U qaḳirdi, qaḳiroƣan kixilərni U ḥəḳḳaniy ḳildi; ḥəḳḳaniy ḳiloƣanlaroƣa U xan-xərəp ata ḳildi. **31** Undaḳta, bu ixlaroƣa yənə nemə dəyli? Huda biz tərəptə turoƣanikən, kimmu bizgə ḳarxi qiḳalisun?! **32** Əz Ooƣlinimu ayimay, Uni ḥəmmimiz üqün pida yolioƣa tapxuroƣan [Huda], Uningoƣa ḳoxup ḥəmmini bizgə xərtsiz ata ḳilmay ḳalarmu? **33** Kimmu Hudaning talliooƣanliri üstidin xikayət ḳilalisun?! Huda ḥəḳḳaniy ḳiloƣan yərdə, **34** kimmu gunaḥḳa məḥkum ḳilalisun? Əlgən, xundaḳla tirilgən wə Hudaning ong yenida turuwatḳan, ḥəmdə biz üqün [Hudaning aldida] turup dua-tilawət ḳiliwatḳan Məsiḥ xundaḳ ḳilarmu?! **35** Kim bizni Məsiḥning məḥirmuḥəbbitidin ayriwetəlisun? Japa-muxəḳḳətmu, dərd-ələmmu, ziyankəxlikmu, aqarqiliḳmu, yalingaqliḳmu, ḥeyim-hətərmu yaki ḳiliqmu? **36** [Mukəddəs yazmilarda] eytiloƣinidək: — «Seni dəp kün boyi ḳirilmaḳtimiz, Booƣuzlinixni kütüp turoƣan ḳoylardək ḥesablanmaḳtimiz». **37** Birak bizni Səygüqigə tayinip bularning ḥəmmisidə oƣaliplarning oƣalipi bolmaḳtimiz; **38** Xuningoƣa ḳət'iy ḳayil ḳilindimki, məyli ölüm bolsun ḥayatlıḳ bolsun, pərixtilər bolsun jin-xəytan ḥəkümranlar bolsun, ḥazirḳi ixlar yaki kəlgüsidiki ixlar bolsun, ḥərḳandaḳ roḥiy küqlər bolsun, **39** pələk bolsun ḥang bolsun, xundaḳla pütkül kainatta yaritiloƣan ḥərḳandaḳ baxḳa bir xəy'i bolsun, bizni Rəbbimiz Məsiḥ əysada boloƣan Hudaning meḥir-muḥəbbitidin ḥeqkaqan ayriwətküqi bolalmaydu.

9 Mən Məsiḥtə ḥəḳiḳətni səzləymən, yaloƣan gəp eytaymən, wijdanim Mukəddəs Roḥning ilkidə bolup əzəmgə guwaḥlıḳ ḳilmaḳta — **2** Ḳəlbimdə zor dərd-ələm wə tügiməs azab bar. **3** Qünki mening buradərlirim, yəni jismaniy jəḥəttiki ḳerindaxlirim boloƣan Israillarni [nijat tapḳuzalisam] [Hudaning] lənitigə ḳelip Məsiḥtin məḥrum ḳiliniximni tiləxkə razi idim; ular Israillar! — ularoƣa ooƣulluḳ ḥoḳuḳi, [Hudaning] xan-xəripining ayan ḳilinixi, əḥdiliri, Təwrat ḳanunining amanət boluxi, ibadət hizmətliri wə [Təwrat] wədiliri nesiwə ḳilindi. **5** Uluoƣ [ibraniy] ata-bowiliri ularningkidur; jismaniy jəḥəttə Məsiḥ ularning əjdadidur. U barliḳ məwjudat üstidin ḥəküm sürgüqi, mənggü mubarək Hudadur. Amin! **(aiōn g165)** **6** — Birak Hudaning [Israiloƣa boloƣan] səzi bikar boldi, deməymən; qünki Israildin boloƣanlarning ḥəmmisila ḥəḳiḳiy Israil ḥesablanmaydu; **7** xuningdək, Ibraḥimning əwladliri bolsimu, ḥəmmisila uning pərzəntliri ḥesablanmaydu. Qünki [mukəddəs yazmilarda Ibraḥimoƣa]: «Isḥaḳtin tərəlgənlərla sening nəsling ḥesablinidu» — deyilgən. **8** Demək, jismaniy jəḥəttin [Ibraḥimdin] tərəlgən pərzəntlər Hudaning pərzəntliri boliwərməydu, bəlki [Hudaning] wədisi arḳilıḳ tərəlgənlər [Ibraḥimning] ḥəḳiḳiy nəsli ḥesablinidu. **9** Qünki Hudaning bərgən wədisi mundaḳ idi: «[Kelər yili] muxu qaoƣda ḳaytip kelimən, Sarah bir ooƣuloƣa ana bolidu». **10** Uning üstigə, Riwkah bir ərdin, yəni əjdadimiz Isḥaḳtin [ḳoxkezəkgə] ḥamilidar boloƣanda, **11** Pərzəntliri tehi tuoƣulmioƣanda, ḥeqḳandaḳ yahxi yaki yaman ixnimu ḳilmasta, Huda Əzining adəmlərni tallaxtiki muddiasining ularning ḳiloƣan ix-əməlliriga əməs, pəḳət Qaḳiroƣuqi boloƣanning iradisigə asaslanoƣanliḳini kərsitix üqün, Riwkaḥoƣa: «Qongi kiqikining hizmitini ḳilidu» — deyilgənidi. **13** Huddi yənə mukəddəs yazmilarda eytiloƣinidək: «Yaḳupni səydüm, Əsawdin nəpərətləndim». **14** Undaḳta, bularoƣa nemə dəyli? Hudada adalətsizlik barmu? Ḥərgiz yoḳ! **15** Qünki Huda Musaoƣa mundaḳ degən: — «Kimgə rəḥim ḳiloƣum kəlsə, xuningoƣa rəḥim ḳilimən, Kimgə iq aoƣritḳum kəlsə, xuningoƣa iq aoƣritimən». **16** Demək, bu ix insanning iradisigə yaki ularning tirixqanliḳioƣa əməs, bəlki rəḥimdillik kərsətküqi

Hudaoŋa baoŋliktur. **17** Qünki Huda mukəddəs yazmilarda Pirəwngə mundak degən: — «Mening seni tikliximdiki məksət dəl xuki, kudritimni üstüngdə kərsitix həmdə namimning pütkül jahanoŋa jakarlinixi». **18** Demək, Huda halioŋinioŋa rəhim kilidu, halioŋinini tax yürək kilidu. **19** Əmdi bəlkim sən manga: «Hudaning iradisigə heqkim karxi qikalmaydioŋan tursa, undakta Huda nemə üqün insanni əyibləydu?» — deyixing mumkin. **20** Birak, əy insan, Huda bilən takallaxkudək kimsən? Kelipta xəkilləndürüliwatkan nərsə əzini xəkilləndürgüqigə: — «Meni nemə üqün bundak yasiding?» — deyələmdu? **21** Humdanqining ohxax bir kallək laydin esil orunoŋa ixlitidioŋan kaqimu, xundakla adəttiki orunoŋa ixlitidioŋan kaqimu yasax hokuki yokmu? **22** Huda Əz oŋəzipini kərsitixni wə küqkudritini tonutuxni niyət kiloŋan bolsa, oŋəzipigə layik boloŋan, halakətkə təyyarlanoŋan «kaqilar»oŋa adəttin taxkiri səwrqanlik bilən kəksi-karnini kəng kilip kəlgən bolsa, uningoŋa nemə boptu? **23** Wə xuning bilən Əzining rəhim-xəpkitining nixani kiloŋan wə xan-xərəpkə muyəssər boluxka aldin'ala təyyarlioŋan «kaqilar»da, yəni Əzi Yəhudiylar arisidinla əməs, bəlki əllər arisidinmu qakiroŋan bizlərdə xan-xəripining qəksizlikini namayan kilix üqün xundak kilixni halioŋan bolsa, buningoŋa nemə boptu? **25** Bu huddi Hudaning Hoxiya pəyoŋəmbər arkilik eytkinidək: — «Əsli həlkim hesablanmioŋan həlkni həlkim, Əsli səymigənlərni səygənlirim dəymən»; **26** wə yənə: — «Burun ularoŋa: «Silər Mening həlkim əməssilər» deyilgən jayda, Kəlgüsidə dəl xu jayda ularoŋa «Tirik Hudaning ooŋulliri!» degən nam berilidu». **27** Yəxaya pəyoŋəmbərmu Israil tooŋruluk mundak jakarlioŋanidi: — «Israillarning sani dengiz sahilidiki kumdək kəp bolsimu, lekin pəkət birla «kaldi» kutkuzulidu; **28** qünki, Pərwərdigar Əz ixini tügitiwetip, həkkaniylik bilən tezdin uni ijra kilidu; qünki U yər yüzidə həkümini təltəküs wə tez ijra kilidu». **29** Yəxaya pəyoŋəmbər yənə aldin eytkinidək: — «Əgər samawi koxunlarning Sərdari boloŋan Pərwərdigar bizgə bir nəsil kaldurmioŋan bolsa, Sodom xəhiridək, Gomorra xəhiridək [yokaloŋan] bolattuk». **30** Undakta, buloroa nemə deyiximiz kerək? Həkkaniylikka intilmigən əlliklər həkkaniylikka, yəni etikadka asaslanoŋan birhil həkkaniylikka erixti. **31** Lekin Israil həkkaniylikni kərsətkən Təwrat kanunioŋa intilgini bilən kanunning təlipigə yetəlmidi. **32** Nemə üqün? Qünki ularning [həkkaniylikka] intilixi etikad bilən əməs, bəlki «sawablik ixlar» bilən idi. Ular «putlikaxang tax»ka putlixip yikilip qüxti; **33** huddi [mukəddəs yazmilarda] yezioŋinidək: «Həlkni putlixidioŋan putlikaxang taxni, Adəmni yikitidioŋan koram taxni Zionoŋa koydum, Uningoŋa etikad kiloŋuqi hərgiz yərgə karitilip kalmas».

10 Kerindaxlar, yürək intizarim, xundakla Hudaoŋa yelinixim Israillarning kutkuzuluxi üqündur. **2** Qünki xuningoŋa guwahlik berimənki, ularning Hudaoŋa həkikətənmu kizoŋin intilixi bar, birak ularning intilixi həkikiy bilim üstigə kuruloŋan əməs. **3** Qünki ular Hudaning həkkaniylikini bilmigəkə, uning ornioŋa əzlirining həkkaniylikini tikləxkə tirixip, Hudaning həkkaniylikioŋa boysunmidi. **4** Qünki Təwrat kanunining nixanməksiti Məsihning Əzidur; xuning bilən etikad kiloŋuqilarning hərbiri üqün həkkaniylik bar boldi. **5** Qünki Təwrat kanunioŋa əməl kilixtin kəlgən həkkaniylik həkkidə Musa pəyoŋəmbər mundak yazoŋan; «Kanunning əmrlirigə əməl kiloŋanlar xu ixliridin hayatlik tapidu». **6** Lekin etikadtin boloŋan həkkaniylik mundak dəydu: — «Kənglüngdə: — «Kim asmanoŋa qikar?» (yəni «Kim Məsihni asmandin elip qüxürər?») **7** wə yaki «Hang tegigə kim qüxər?» (yəni «Məsihni ölümdin kim kayturar?») — demigin». **(Abyssos g12)** **8** Əmdi xu [həkkaniylik] nemə dəydu? — «Səz-kalam sanga yekindur, tilingda wə dilingdidur!» — bu səz-kalam dəl biz jakarlaydioŋan etikadning səzidur. **9** Demək, «Əysaning Rəb ikənlikini aoŋzing bilən etirap kilsang wə kəlbingdə Hudaning uni ölüklər arisidin tirildürgənlikigə ixənsəng, kutkuzulisən»! **10** Qünki insan kəlbidə etikad kilix bilən həkkaniy kilinidu, eoŋizida etirap kilix bilən nijatka erixidu. **11** Mukəddəs yazmilarda deyilgəndək; «Uningoŋa etikad kiloŋuqining hərbiri hərgiz yərgə karitilmas». **12** Qünki bu jəhättə Yəhudiylar bilən Greklarning pərki yok; hər ikkisining Rəbbi həmmining Rəbbidur wə Əzigə nida kiloŋanlarning həmmisigə mol baylikirini ayimaydu. **13** Qünki: «Kimdikim Rəbning namini qakirip nida kilsa kutkuzulidu». **14** Lekin Rəbgə ixənmigən kixi kandakmu Uningoŋa nida kilalisun? U tooŋruluk anglimioŋan kixi kandakmu Uningoŋa ixənsun? Hux həwər jakarlioŋuqi bolmisa, ular uni kandakmu angliyalisun? **15** Xu jakarlioŋuqilar əwətilmigən bolsa, hux həwərni kandakmu yətküzəlisun? Mukəddəs yazmilarda yezioŋinidək: «Amanhatirjəmlik tooŋruluk hux həwərni, bəht-saadət tooŋruluk hux həwərni yətküzgənlərning ayaoŋliri nemidegən güzəl-hə!». **16** Birak, huddi Yəxaya [pəyoŋəmbərning] «I Pərwərdigar, bizning həwirimizgə kimmu ixəndi?» deginidək həmmə adəm hux həwərgə itaət kiloŋan əməs. **17** Xunga etikad həwərni anglaxtin kelidu wə xu həwər Məsih tooŋruluk səzdə anglitilidu. **18** Lekin xuni soraymənki, ular xu həwərni anglimioŋanmidu? Əlwəttə anglidi: — «Ularning sadasi pütkül dunyaoŋa, Səzliri yər yüzining kərlirigə yətti». **19** Yənə xuni soraymənki, Israillar [xu həwərdin] wakip bolmioŋanmidu? Aldi bilən, Musa [Israiloŋa] mundak bexarət bərgən: — ««Heq həlk əməs» boloŋan bir həlk arkilik silərdə həsət kozoŋaymən, Nadan bir həlk arkilik oŋəzipinglarni kozoŋaymən». **20** Keyin, Yəxaya pəyoŋəmbər intayin yüräklik halda xu bexarətni berip: — «Əzümgə intilmigənlərgə Əzümni tapkuzdum, Meni sorimioŋanlaroŋa Əzüm kəründüm» — dedi. **21** Lekin, U Israillar həkkidə: — «Mən kün boyi bu itaətsiz wə tərsa həlkkə kollirimni uzitip intilip kəldim!» — dəydu.

11 Undakta, xuni soraymənki: — Huda Əz həlkidin waz kəqtimu? Hərgiz undak əməs! Mənmu Ibrahim əwladidin, Binyamin kəbilisidin boloŋan bir Israiloŋu! **2** Huda aldin kəngligə pükkən Əz həlkidin waz kəqkini yok. Mukəddəs yazmilarda Ilyas [pəyoŋəmbər] həkkidə nemə deyilgənliki silərgə ayan əməsmu? U Israillardin azar qekip Hudaoŋa yelinip: — **3** «I Pərwərdigar, ular Sening pəyoŋəmbəriringni eltürüxti, kurbangahliringni qekixti. Pəkət özüm yaloŋuzla kaldim, ular yənə meningmu jenimni almakqi boluxuwatidu», degən. **4** Hudaning uningoŋa kayturoŋan kalami kandak boldi? U: «Baaloŋa tiz pükmigən yättə ming adəmni Əzümgə elip kaldim» — degən. **5** Huddi xuningdək, bügünki kündimu Hudaning xapaiti bilən [Israildin] Əzi talliŋan bir «kaldi» bar. **6** [Ularning tallinixi] xapaət bilən boloŋan bolsa, undakta əzlirining əjir-əmili bilən boloŋan əməs. Əməllərdin boloŋan bolsa, xapaət xapaət bolmay kalatti. **7** Nətijidə kandak boldi? Israillar izdiginigə erixəlmidi, lekin ulardin tallanoŋanlar erixti. Kaloŋanlarning bolsa, kəngülliri bihudlaxturuldi. **8** Huddi mukəddəs yazmilarda eytiloŋinidək: — «Huda ularning roh-kəlbini oŋaplətkə saldi, Bügüngə kədər kəzlirini kərməs, Kulaklirini anglimas kildi». **9** Xuningdək Dawut [pəyoŋəmbərmu] mundak degən: «Ularning dastihini əzlirigə kapkan wə tuzak bolup, Ularni putlaxturup, kilmixlirini əz bexioŋa qüxürsun! **10** Kəzliri karangoŋulixip, kərəlmisun; Bəllirini mənggü ruslatmay püküldürgəysən!» **11** Undakta, xunimu sorayki: [Israillar] yikilip kaytidin turoŋuzulmaslikka putlaxkanmu? Hərgiz undak əməs! Lekin ularning teyilip itaətsizlik kiloŋanlikidin nijat yat əlliklərgə yətküzüldi. Buningdin məksət Israillarni həsətkə

qozoqaxtin ibarəttur. **12** Əmdi ularning teyilip itaətsizlik qilixi dunyaoqa asayixlik bəhx ətkən bolsa, xundakla ularning ziyan tartkini əllərni beyitqan bolsa, undakta kəlgüsidə ularning həmmisining toluq nijatlikqa erixixi dunyaoqa tehimu zor bəht elip kəlməmdu?! **13** Əmdi silər əlliklərgə səzləwatimən; mən əlliklərgə rosul süpitidə bekitilgəndin keyin, wəzipəmni xan-xərəplik dəp uluoqlaymənki, **14** janjigərlirim boloqanlarning həsitini qozoqap, ularning bəzilirini qutuldurarmənmikin degən ümidtə bolimən. **15** Qünki ularning taxliwetilgənlikining nətijisi dunyadiki əllərni Huda bilən inaqlaxturux bolsa, undakta ularning qobul qilinixi ələmdin tirilix bolmay nemə? **16** Qosuldin tunji bolup qikqan hemirdiki kallək mukəddəs qesablansa, pütün hemir mukəddəs dəp qesablinidu. Dərəhning yiltizi mukəddəs bolsa, xahlirimu mukəddəs bolidu. **17** Zəytun dərihining birnəqqə xehi dərwəkə sunduriwetilgənidi, wə sən yawa zəytun kəqiti bolup, ularning ornioqa ulanding. Mana əmdi dərəh yiltizidin ozukluk elip, mol xirnisidin bəhrimən boloquqi boloqanikənsən, **18** əmdi sunduruwetilgən axu xahlardin özüngni üstün qilip mahtanma. Mahtansang, xuni untumioqinki, sən yiltizni əməs, yiltiz seni kətürüp quwwətləwatidu. **19** Sən əmdi: «Xahlar mening ulinixim üqün sunduriwetildi» — deyixing mumkin. **20** Tooqra, ular etikadsizliktin sunduruldi; sən bolsang, etikading bilən tik turisən; birak uningdin məoqurlanma, əksiqə [Hudadin] qork! **21** Qünki Huda əyni waktida bu dərəhning əz xahlirini ayimioqanikən, senimu ayimasliki mumkin. **22** Mana, [bu ixlarda] Hudaning mehribanlikioqa həmdə kattik qol ikənlikigə kara. U Əz yolidin yikilip qüxkənlərgə kattik qol idi, lekin sanga (mehribanlikida dawamlik tursangla) mehribanlik kərsətməktə. Undak bolmioqanda, sənmu kesip taxlinisən. **23** [Yəhudiylarmu] etikadsizlikta qing turiwalmisa, əslidiki dərəhkə ulinidu. Qünki Huda ularni kayta ulaxka kadirdur. **24** Qünki əgər sən yawa zəytun dərihidin kesip elinip, təbiiy kanuniyətkə hilap halda [baoqdiki] yahxi zəytun dərihigə ulanoqan yərdə, əslidiki bu təbiiy xahlarning əz dərihikə ulinixi tehimu mumkinoqu?! **25** Kerindaxlar, özünglarni üstün wə əkillik qaoqlaxtin saklinixinglar üqün, wəhiy kilinoqan xu sirdin həwərsiz kelixinglarni halimaymənki, ta [Huda tallioqan] Yəhudiy əməslərning sani toluklanoquqə, Israilning bir kismi tax yürəklikkə kaldurulidu; **26** andin pütkül Israil kutkuzulidu. Bu tooqruluk mukəddəs yazmilarda mundak yeziloqan: — «Kutkuzoquqi Ziondin kelip, Iplaslikni Yakuptin yok kilidu. **27** Mən ularning gunahlirini elip taxliwətkinimdə, Mana bu ular bilən tüzidioqan əhdəm bolidu». **28** Əmdi hux həwər jəhəttin karioqanda, silərning bəhtinglar üqün Yəhudiy həlki [hux həwərgə] düxmən kilip bekitilgən; birak Hudaning tallixi jəhəttin karioqanda, ata-bowilirimiz səwəbidin seyülgəndur. **29** Qünki Huda Əzi bərgənlirini wə qakirikini kayturuwalmaydu. **30** Silər əlliklərmu bir qaoqlarda Hudaoqa itaət kilmioqan bolsanglarmu, [Yəhudiylarning] itaətsizlikining nətijisidə hazir rəhim-xəpkətkə erixtinglar. **31** Yəhudiylar bolsa itaət kilmay keliwatidu; [Hudaning] buningdiki məksiti, silərgə kərsətkən rəhim-xəpkət arkilik ularnimu rəhim-xəpkətkə erixtürüxtin ibarəttur. **32** Qünki Huda pütkül insanoqa rəhim-xəpkət kərsitix üqün, həmməylənni itaətsizlikkə solap koydi. **(eleēsē g1653)** **33** — Ah! Hudaning danaliki wə ilim-hekmitining bibaha baylikliri həm hesabsiz qongkurluki! Uning hökümilirining tegigə yətkili bolmas! Uning yolliri izdəp tepixtin xunqə yiraktur! **34** «Kimmu Pərwərdigarning oy-muddialirini qüxinip yətti? Kimmu Uningoqa məslihətqi bolalidi?» **35** «Uningoqa kim awwal bir nərsə berip, Keyin uni kayturup bər deyəlidi?». **36** Qünki barlik məwjudatlar Uningdin kəlgən, U arkilik məwjut bolup turidu, Həm Uning üqün məwjut bolup turidu. [Barlik] xan-xərəp əbədgiqə Uningoqa boloqay! Amin. **(aiōn g165)**

12 Xunga, əy kerindaxlar, Hudaning rəhimdilliki bilən silərdin xuni ətünimənki, teninglarni mukəddəs, Hudani hursən kilidioqan, tirik kurbanlik süpitidə Uningoqa beoqixlanglar. Mana bu silərning [Hudaoqa] kilidioqan həkikiy ibaditinglardur. **2** Bu dunyaning kelipioqa kirip kalmanglar, bəlki oy-pikringlarning yengilinixi bilən əzgərtilinglar; undak kiloqanda Hudaning yahxi, kobul kilarlik wə mukəmməl iradisining nemə ikənlikini ispatlap biləloqilar. **(aiōn g165)** **3** Manga ata kilinoqan xapaətkə asasən hərbiringlaroqa xuni eytimənki, özünglar tooqruluk əzənglarda bar boloqinidin artuk oylimay, bəlki Huda hərbiringlaroqa təksim kiloqan ixənqning mikdarioqa asasən salmaklik bilən özünglarni dəngsəp kərünglar. **4** Qünki tenimiz kəpligən əzalardin tərkib tapkan həmdə hərbir əzayimizning ohxax bolmioqan roli boloqandək, **5** bizmu kəp boloqinimiz bilən Məsihtə bir tən bolup bir-birimizgə baoqlinixlik əza bolimiz. **6** Xuning üqün bizgə ata kilinoqan mehir-xəpkət boyiqə, hərhil rohiy iltipatlirimizmu bar boldi. Birsigə ata kilinoqan iltipat wəhiyni yətküzüx bolsa, ixənqisining dairisidə wəhiyni yətküzsun; **7** baxkilarning hizmitini kilix bolsa, hizmət kilsun; təlim berix bolsa, təlim bərsun; **8** rioqbətləndürüx bolsa, rioqbətləndürsun; sədikə berix bolsa, mərdlik bilən sədikə bərsun; yetəkləx bolsa, əstayidillik bilən yetəklisun; həyrhahlik kərsitix bolsa, huxal-huramlik bilən kilsun. **9** Mehir-muhəbbitinglar sahta bolmisun; rəzilliktin nəprətlininglar, yahxilikka qing baoqlininglar; **10** Bir-biringlarni kerindaxlarqə kizoqin mehir-muhəbbət bilən səyünglar; bir-biringlarni hərmətləp yukiri orunoqa koyunglar. **11** Intilixinglarda erinmənglar, roh-kəlbinglar yalkunlap kəyüp turup, Rəbkə kullarqə hizmət kilinglar. **12** Ümidtə bolup xadlinip yürünglar; muxəkkət-kiyinqiliklaroqa səwr-takətlik bolunglar; duayinglarni hərkandak wakitta tohtatmanglar. **13** Mukəddəs bəndilərning ehtiyajidin qikinglar; mehmandostlukka intilinglar; **14** Silərgə ziyankəxlik kiloquqilaroqa bəht tilənglar; pəkət bəht tilənglarki, ularni karoqimanglar. **15** Xadlanoqanlar bilən billə xadlininglar; kayoqurup yioqlioqanlar bilən billə kayoqurup yioqlanglar. **16** Bir-biringlar bilən inak ətüp ohxax oy-pikirdə bolunglar; nəziringlarni üstün kilmanglar, bəlki təwən təbikidiki kixilər bilən berix-kelix kilinglar. Özünglarni danixmən dəp qaoqimanglar. **17** Heqkimning yamanlikioqa yamanlik bilən jawab kayturmanglar. Barlik kixining aldida ixliringlar pəzilətlik boluxka kəngül koyunglar. **18** Imkaniyətning bariqə kəpqilik bilən inak ətünglar; **19** intikam almanglar, i səyümlüklirim; uni Hudaoqa tapxurup Uning oqazipigə yol koyunglar, qünki [mukəddəs yazmilarda] mundak yeziloqan: «Pərwərdigar dəyduki, intikam Meningkidur, [yamanlik] Mən kayturimən». **20** Xunga əksiqə «Düxmining aq bolsa, uni toydur, ussioqan bolsa, kandur. Bundak kilix bilən «uning bexioqa kəmür qooqini toplap saloqan bolisən». **21** Yamanlik aldida bax əgmənglar, bəlki yamanlikni yahxilik bilən yenginglar.

13 Həmmə adəm əzlirini idarə kiloquqi hokuk igilirigə boysunsun. Qünki Huda tiklimigən həkümət yok; kaysi hokuk-həkümət məwjut bolsila Huda təripidin tikləngəndur. **2** Xuning üqün, hokuk-həkümətkə karxilik kiloquqi kixi Hudaning orunlaxturuxioqa karxilik kiloqan bolidu. Karxilik kiloquqilar sorakka tartilidu **3** (qünki həkümranlar yahxilik kiloquqilaroqa əməs, bəlki yamanlik kiloquqilaroqa korkunq kəltüridu).

Һәкүмранлардин қорқуxни halimaymән desәng, undақta yahxi әmәl қil. U qaoʏda һәкүмәt tәripididin tәriplinisәn. **4** Күнки һәкүмранлар sening mәnpәiting üqün Hudaning hizmәtqisidur. Lekin yamanliқ қilsang, uningdin қorқuxung kerәk! [Һәкүмран] қiliqni bikaroʏa esiwalmaydu, u yamanliқ қiloʏuqioʏa Hudaning oʏәzipini kөrsitidioʏan jaza bөrgüqi süpitidә Hudaning hizmәtqisidur. **5** Xuning üqün, һәкүмранлароʏа boysunux kerәk. Bu, pәқәt jazalinixtin saқlinix üqünla әmәs, bәlki pak wijdanliқ bolux üqündur. **6** Muxu sөwәbtinmu baj tapxurunglar; һәкүмранлар bolsa, Hudaning mәhsus bu ixlarni baxқuruxқa bekitkәn hizmәtkarliridur. **7** Һәrkimgә өz tegixlik һәққini tөlәnglar; oʏällә-paraқ tapxuruwaloʏuqioʏa oʏällә-paraқni, baj yioʏқuqilaroʏa bajni tapxurunglar; eһtiramoʏa tegixlik boloʏanlaroʏa eһtiram қilinglar, һөrmәt қilixқa tegixlik boloʏanni һөrmәt қilinglar. **8** Bir-biringlarni sөyüxtin baxқa, һeqkimgә һeqnәrsidin қarzdar bolmanglar. Qünki baxқilarni sөygәn kixi Tәwrat қanunining tәlipini әmәlgә axuroʏan bolidu. **9** Qünki «zina қilma, қatillik қilma, ooʏrilik қilma, nәpsaniyәtqilik қilma» degәn pәrһizlәr wә bulardin baxқa һәrқandaқ pәrzlәrmu, «қoxnangni өzüngni sөygәndәk sөygin» degәn bu әmrgә yioʏinqaқlanoʏan. **10** Meһir-muһәbbәtkә berilgәn [kixi] өz yeқinioʏa һeqқandaқ yamanliқ yürgüzmәydu; xuning üqün, meһir-muһәbbәt Tәwrat қanunining tәlipini әmәlgә axuroʏuqidur. **11** Һazirқi waқitning jiddiyliқini bilip, xularni қilinglar. Qünki biz üqün alliқaqan uyқudin oyoʏinix waқit-saiti yetip қәldi. Qünki dәsläpki etiқad қiloʏan waқtimizoʏa nisbәtәn nijatimiz tehimu yeқinlap қaldi. **12** Keqә ötüxkә az қaldi, kündüz yeқinlaxti. Xunga, қarangoʏuluқning ixlirini taxlap, yoruқluқning қoral-yaraқlirini kiyәyli. **13** Kündüzgә muwapiқ diyanәtlik һayat kөqürәyli, әyx-ixrәt wә xarabhorluққa, zina wә kөyp-sapaoʏa, jedәl-majira wә һәsәthorluққa berilmәyli; **14** әksiqә өzünglaroʏa Rәb Әysa Mәsiһni kiyiwelinglar wә gunaһkar әttiki arzu-һәwәslәrni қandaқ қanduruxni һeq oylimanglar.

14 Etiқadi ajizlarni қobul қilinglar, lekin ular bilәn pikirdә talax-tartix қilmanglar. **2** Birsi һәrқandaқ yemәklikni yeyixkә bolidioʏinioʏa ixinidu; lekin yänә etiқadi ajiz birsi pәқәt kөktatlarnila yәydu. **3** Һәrқandaқ yemәkliklәrni yәydioʏan kixi yemәydioʏan kixini kәmsitmisun; һәmdә [bәzi nәrsini] yemәydioʏan kixi һәrқandaқ yemәkliklәrni yәydioʏan kixi üstidin һөküm қilmisun. Qünki Huda uni қobul қiloʏan. **4** Baxқa birsining hizmәtkari üstidin һөküm қiloʏuqi sәn kim iding? Hizmәtkarning tik turuxi yaki yiқilip ketixigә pәқätla өz hojayini mәs'uldur. Һәmdә [xu hizmәtkarmu] tik turidioʏan қilinidu — qünki [hujayini] Rәb uni tik turoʏuzuxқa қadirdur. **5** Mәlum birsi mәlum bir künni yänә bir kündin üstün kөridu, yänә birsi һәmmә künni ohxax dәp қaraydu. Һәrkim өzining kөzқarixioʏa toluқ ixänqi bolsun. **6** Mәlum künni қәdirläydioʏan kixi buning bilәn Rәbbining һөrmitidә uni қәdirläydu. Bir nәrsini yәydioʏan kiximu Rәbbining һөrmitidә yәydu, qünki u өz rizқi üqün Hudaoʏa täxәkkür eytidu. Mәlum nәrsini yemәydioʏan kixi yemәydioʏanliқi bilәn өzining Rәbbining һөrmitidә yemәydu, umu xundaқla Hudaoʏa täxәkkür eytidu. **7** Qünki һeqқaysimiz өzimiz üqün yaximaymiz wә һeqқaysimiz өzimiz üqün өlmәymiz; **8** Bәlki әgәr yaxisaқ, Rәbbimiz üqün yaxaymiz; өlsәk, Rәbbimiz üqün өlimiz. Xuning üqün yaxisaқmu, өlsәkmu Rәbbimizgә mәnsupturmiz. **9** Qünki Mәsiһning өlüxi wә tirilixi dәl xu mәқsәt bilәn boldiki, Uning өlüklәrning һam tiriklәrning Rәbbi boluxi üqündur. **10** Undaқta, sәn nemә üqün қerindixing üstidin һөküm қilisän? Yaki nemә üqün қerindixingni mәnsitmәysän? Qünki һәmmimiz Hudaning soraқ täһti aldida turiximiz kerәk bolidu. **11** Qünki [muқәddәs yazmilarda] eytiloʏinidәk: — «Pәrwәrdigar dәyduki: — Өz һayatim bilәn қәsәm iqimәnki, Manga barliқ tizlar pükülidu, Barliқ tillar Meni etirap қilip mәdһiyә oқuydu». **12** Xunga, һәrbirimiz Huda aldida өzimiz tooʏruluқ һesab berimiz. **13** Xuning üqün, bir-birimizning üstidin һөküm қiloʏuqi ikkinqi biri bolmayli. Buning ornioʏa xundaқ һөküm-қararoʏa kelinglarki, һәrқandaқ қerindaxқa gunaһқa yiқitidioʏan bir nәrsini yaki tuzaқni қoymasliқ kerәk. **14** Rәbbimiz Әysada boloʏanliқimdin xuningoʏa қәt'iy ixәndürülüp bilimәnki, һәrқandaқ nәrsә өzlikidin һaram әmәstur; lekin bir nәrsini һaram dәp қarioʏan kixi üqün, u uningoʏa һaramdur. **15** Әgәr yemәkliking tüpәylidin қerindixingni azabқa қoyoʏan bolsang, meһir-muһәbbәt yolida mangmioʏan bolisәn. Mәsiһ uning üqün Өz jenini pida қilip әlgәn, bu [қerindixingni] yemәkliking bilәn nabut қilma! **16** Әmdi silәr yahxi dәp қarioʏan ixlarning yaman deyilixigә sәwәbqi bolup қalmanglar. **17** Qünki Hudaning padixaһliқi yemәk-iqmәktә әmәs, bәlki Muқәddәs Roһta boloʏan һәққaniyliқ, inaқliқ-hatirjәmlik wә xadliқtidur. **18** Bularda yaxap Mәsiһkә hizmәt қiloʏuqi kixi Hudani hursәn қilidu wә insanlarning tәriplixigә sazawәr bolidu. **19** Xuning üqün өzimizni inaқliқni ilgiri süridioʏan wә bir-birimizning etiқadini қurup qiқidioʏan ixlaroʏa atayli. **20** Yemәklikni dәp Hudaning әjrini nabut қilmanglar. Һәmmә nәrsә dәrwәқә һalaldur; biraқ birsi yegini bilәn [etiқadida] putlaxsa, u uningoʏa yaman һesablinidu. **21** Xuning üqün gөx yeyix, xarab iqix, xundaқla baxқa һәrқandaқ ixlarni қilixing қerindixingni gunaһқa teyilduridioʏan, azabқa қoyidioʏan yaki uni ajizlaxturidioʏan bolsa, bularni қilmioʏining tüzük. **22** Sening [mәlum bir ixni қilixқa] ixänqing barmu? Әmdi bu ixänq Huda bilәn sening arangdiki ixtur. Өzi қiliwatқan ixni tooʏra dәp қarioʏan, xuningdin wijdanimu әyibkә buyrulmioʏan kixi nemidegәn bәhtlik-һә! **23** Lekin [yemәkliktin] gumanlinip turup yänә xuni yegәn kixi әyibkә buyrulidu, qünki buni ixänq bilәn yemigәn. Ixänqtin bolmioʏan һәrқandaқ ix gunaһtur.

15 Әmdi etiқadimiz küqlük boloʏan bizlәr өzimizni қanaәtlәndürüxnila oylimay, bәlki etiқadi ajizlarningmu ajizliқlirini kөtüriximiz kerәk. **2** Һәrbirimiz өz yeқinimizning etiқadini қurup qiқixi üqün, uning bәht-bәrikitini kөzläp, uni hursәn қilixқa intiläyli. **3** Qünki һәtta Mәsiһmu Өzini қanduruxni oylimioʏanidi. Bu tooʏrisida muқәddәs yazmilarda mundaқ pütülgәn: «Sән [Hudani] һaқarәt қiloʏanlarning һaқarәtliri Mening üstümgә qüxti». **4** Qünki burunda [wәһiy bilәn] pütülgәn yazmilardiki һәrқaysi sөzlәr bizgә өgitix üqün yeziloʏan bolup, mәқsiti muқәddәs kitablardin kәlgәn sәwr-taқәt wә ilһambәhx arқilиқ bizdә azru-ümidning boluxi üqündur. **5** Әmdi sәwr-taқәt wә ilһambәhxning Igisi Huda silәrni Mәsiһ Әysani ülgә қilip, өzara bir oy-niyätқa қältürgәy; **6** buning bilәn silәr Hudani, yәni Rәbbimiz Әysa Mәsiһning Atisini bir jan bir dil bilәn bir eoʏizdin uluoʏioʏaysilәr. **7** Xunga, Mәsiһ silәrni қobul қilip, Hudaoʏa xan-xәrәp қältürginidәk, silәrmu bir-biringlarni қobul қilinglar. **8** Qünki silәrgә xuni eytimәnki, Әysa Mәsiһ Hudaning ata-bowilaroʏa bөrgәn wәdilirini ispatlax üqün, xu arқilиқ әllәrmu Hudaning rәһim-xәpқitini kөrüp uni uluoʏlixi üqün, һәtnә қilinoʏanlaroʏa Hudaning һәқiқitini yätküzgüqi hizmәtkar süpitidә täyinländi. Bu huddi [muқәddәs yazmilarda]: — «Xunga Sanga әllәr arisida mädһiyә oқuymәn, Wә Sening namingni küyläymәn» — dәp yeziloʏanidi. **10** Wә U yänә: — «Әy әllәr, [Huda]ning һälқi bilәn billә xad-huram bolunglar!» — dәydu. **11** Wә yänә U: — «әy barliқ әllәr, Pәrwәrdigarni mädһiyilänglar, әy pütkül қowmlәr, Uni uluoʏlanglar!» —

dəydu. **12** Yənə, Yəxaya [pəyoƫəmbərmu] mundaķ dəydu: — «Yəssəning yiltizi boloƫan kixi məydanoƫa qikidu, əllərgə ḫakimlik ķilidioƫan zat ornidin turidu; əllər dərwəkə Uningoƫa ümid baoƫaydu». **13** Əmdi ümidning Igisi Huda Özigə ixiniwatķanlikinglardin ķəlbinglarni toluķ xad-huramlik wə tinq-hatirjəmlikkə toldurоƫay, xuning bilən Mukəddəs Roḫning küq-ķudriti bilən ümidkə tolup taxķaysilər. **14** I ķerindaxlirim, kənglünglarning meḫribanlik bilən toloƫanlikioƫa, mol bilimlər bilən toluķ bezəlgənlikigə, xundaķla bir-biringlaroƫa əzara jekilәp berələydioƫanlikinglaroƫimu ķayilmən. **15** Xundaķ bolsimu, Huda manga ata ķiloƫan xapaət tüpəylidin mən silərgə bir ķisim tərəplərdin nəqqə ixlarni əslitip ķoyuxķa səl jür'ətlik bolup uxbu hətni yazmaķtimən. **16** Xu xapaət bilən mən Hudaning hux həwirini yətküzüp kaḫindək Uning ibaditini ḫəmmə yərdə wujudķa kəltürüx hizmitidə [Yəhudiy əməs] əllərgə Məsiḫ Əysaning hizmətkari bolup təyinləndim. Bu hizmitimning məkşiti əllərning Hudaoƫa sunidioƫan ibaditi Mukəddəs Roḫ arķilik pak-mukəddəs ķilinip, Hudani hursən ķilidioƫan ķurbanliķtək Uning ķobul ķilixioƫa layiķ boluxi üqündur. **17** Xuning üqün Məsiḫ Əysada boloƫanliķimdin Hudaning manga tapxuroƫanliridin pəhirlinimən. **18** Qünki əllərning Hudaoƫa itaət ķilixi üqün Məsiḫning manga ķilduroƫanliridin baxķa ḫeqnemini tiloƫa elixķa ḫəddim əməs. Səz wə əməllər arķilik, alamətlik məjizilər wə karamətlər arķilik, Mukəddəs Roḫning küq-ķudriti bilən Yerusalemdin baxlap Illirikon əlkisgiqə aylinip ḫəmmə yərdə Məsiḫning hux həwirini toluķ jakarlidim. **20** Xundaķ ķilip baxķilar saloƫan ulning üstigə bina salmasliķ üqün, əzəldin Məsiḫning nami anglanmioƫan yərlərdə bu hux həwərni jakarlaxķa intilip ķəldim. **21** Bu tooƫrisida [mukəddəs yazmilarda] eytiloƫinidək: — «Uningdin həwərsiz boloƫanlar Uni kəridu, Anglimioƫanlar anglap qüxinidu». **22** Mana, xu [hizmətlirim] səwəbidin yeninglaroƫa berixni kəp ķetim oylioƫan bolsammu, lekin tosuloƫularoƫa uqrap baralmidim. **23** Lekin ḫazir muxu ətraplarda [hux həwər yətküzülmigən] yərlər manga ķalmioƫanliķtin, ḫəmdə kəp yillardin beri silərni yoķlap berix arzuyum boloƫanliķtin, Ispaniyəgə beriximda silərnimu yoķlap ətməkqimən. Səpirimdə aldi bilən silər bilən kərüxüp, bir məzgil ḫəmraḫlikinglardin toluķ huxallinip, andin silərning yardiminglarda səpirimni dawamlaxturuxumni ümid ķilimən. **25** Birak ḫazir bolsa Yerusalemoƫa berip, u yərdiki mukəddəs bəndilərning hizmitidə boluxķa ketiwatimən. **26** Qünki Makedoniyə wə Ahaya əlkiliridiki jamaətlər Yerusalemdiki mukəddəs bəndilər arisidiki yoķsullaroƫa ianə toplap yardəm berixni layiķ kərdi. **27** Bu ixni ular bərḫək layiķ kərdi; əməliyəttə bolsa ular Yerusalemdikilərgə ķərzdardur. Qünki əllər [Yəhudiy ķerindaxlarning] roḫiy bəhtliridin bəḫrimən boloƫan bolsa, maddiy jəḫəttin ularoƫa yardəm berixkə tooƫra kelidu. **28** Mən bu ixni püttürgəndin keyin, yəni [Yerusalemdiki] ķerindaxlarning [jamaətlərning etiķadining] bu mewisini ķobul ķilixini jəzmənləxtürgəndin keyin, silərni yoķlap ətüp Ispaniyəgə barimən. **29** Yeninglaroƫa baroƫinimda, Məsiḫning toluķ bəht-bərikitini silərgə elip baridioƫanliķimni bilimən. **30** Ķerindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiḫ wə [Mukəddəs] Roḫning meḫir-muḫəbbiti bilən silərdin ətünimənki, mən üqün Hudaoƫa dua ķilip mən bilən birliktə kürəx ķiloƫaysilər — **31** mening Yəhudiyə əlkisidiki etiķad ķilmioƫanlarning yaman niyətliridin saķlinixim, xuningdək Yerusalemda in'amni yətküzüx hizmitimning xu yərdiki mukəddəs bəndilərning ķobul ķilixioƫa erixixi üqün **32** ḫəmdə ahirda Huda buyrusa, pekirning xad-huramlik bilən yeninglaroƫa berip, silər bilən ortaķ istirahət ķiliximiz üqünmu dua ķiloƫaysilər. **33** Amanliķ-hatirjəmlik Igisi boloƫan Huda ḫəmminglar bilən billə boloƫay! Amin!

16 Kənhria xəḫiridiki jamaətning hizmətqisi singlimiz Fibini silərgə təwsiyə ķilip tonuxturimən; **2** uni mukəddəs bəndilərgə layiķ Rəbning muḫəbbitidə ķobul ķilip kütüwaloƫaysilər, uning ḫərķandaķ ixta silərgə ḫajiti qüxsə, uningoƫa yardəm ķiloƫaysilər. Qünki u əzimu nuroƫun kixilərgə, jümlidin mangimu qong yardəmqi boloƫan. **3** Mən bilən birgə ixligən, Məsiḫ Əysada boloƫan hizmətdaxlirim Priska bilən Akwilaoƫa salam eytķaysilər **4** (ular meni dəp əz ḫayatining heyim-hətirigə ķarimidi. Ḫəm yaloƫuz mənla əməs, bəlki əllərdiki barlik jamaətlərmu ulardin minnətdardur). **5** Ularning ailisidə jəm bolidioƫan jamaətkimu salam eytķaysilər. Asiya əlkisidin Məsiḫķə etiķadta əng dəsləpki mewə bolup qikķan, səyümlüküm Epənitkə salam eytķaysilər. **6** Silər üqün kəp əjir singdürgən Məryəmgə salam eytķaysilər. **7** Mən bilən zindandax boloƫan, Yəhudiy ķerindaxlirim Andronikus wə Yunyaoƫa salam eytķaysilər. Ular məndin awwal Məsiḫtə boloƫan bolup, rosullar arisidimu abruyluķtur. **8** Rəbbimizdə boloƫan səyümlüküm Ampliyatķa salam eytķaysilər. **9** Biz birgə ixligən Məsiḫtə boloƫan hizmətdiximiz Urbanus wə səyümlüküm Stahuslaroƫa salam eytķaysilər. **10** Sinaķlardin ətkən, Məsiḫtə sadiķ ispatlinip kəlgən Apeliska salam eytķaysilər. Aristowulusning ailisidikilərgə salam eytķaysilər. **11** Yəhudiy ķerindixim Ḫerodiyonoƫa, Narkisning ailisidikilərdin Rəbdə boloƫanlaroƫa salam eytķaysilər. **12** Rəbning hizmitidə japa tartiwatķan Trifena wə Trifosa hanimoƫa salam eytķaysilər. Rəbning hizmitidə nuroƫun japa tartķan səyümlük [singlim] Pərsiska salam eytķaysilər. **13** Rəbdə tallanoƫan Rufuska wə uning mangimu ana boloƫan anisioƫa salam eytķaysilər. **14** Asinkritus, Filigon, Ḫermis, Patrobas, Ḫermas wə ularning yenidiki ķerindaxlaroƫa salam eytķaysilər. **15** Filologus wə Yulyaoƫa, Nerius wə singlisioƫa, Olimpas wə ularning yenidiki barlik mukəddəs bəndilərgə salam eytķaysilər. **16** Bir-biringlar bilən pak səyüxlər bilən salamlixinglar. Məsiḫning ḫəmmə jamaətliridin silərgə salam! **17** Ķerindaxlar, silərdin xuni ətünimənki, silər əgəngən təlimgə ķarxi qikķan, aranglarda ihtilaplarni pəyda ķilidioƫan wə adəmni etiķad yolidin teyilduridioƫan kixilərdin pəhəs bolunglar, ulardin neri bolunglar. **18** Bundaķ kixilər Rəbbimiz Məsiḫkə əməs, bəlki əz ķarnioƫa ķul bolidu; ular silik-sipayə gəplər wə huxamət səzliri bilən saddilarning ķəlbini azduridu. **19** Silərning Rəbkə boloƫan itaətmənlikinglardin ḫəmməylən həwər tapti. Xunga əḫwalinglardin xadlinimən; xundaķtimu, yahxi ixlar jəḫəttə akil boluxunglarni, yaman ixlaroƫa nisbətən nadan boluxunglarni halaymən. **20** Amanliķ-hatirjəmlik Igisi boloƫan Huda uzun ətməy Xəytanni ayaoƫ astinglarda yənjiydu. Rəbbimiz Əysaning meḫir-xəpķiti silərgə yar boloƫay! **21** Hizmətdixim Timotiy, Yəhudiy ķerindaxlirim Lukyus, Yason wə Sospatirlardin silərgə salam. **22** (uxbu hətkə ķələm təwrətküqi mənki Tərtiymu Rəbdə silərgə salam yollaymən). **23** Manga wə əyidə daim yioƫilidioƫan pütün jamaətkə saḫibhanlik ķilidioƫan Gayustin silərgə salam. Xəḫərning həziniqisi Erastus silərgə salam yollaydu, ķerindiximiz Kuwartusmu xundaķ. **24** Rəbbimiz Əysa Məsiḫning meḫir-xəpķiti ḫəmminglaroƫa yar boloƫay! Amin! **25** Uzun zamanlardin buyan süküttə saķlinip ķəlgən sirning wəḫiy ķilinixi boyiqə, mening arķilik yətküzülgən bu hux həwər, yəni Əysa Məsiḫning jakarlinixi bilən silərni mustəḫkəmləxkə ķadir Boloƫuqioƫa [xan-xərəp boloƫay]! **(aiōnios g166)** **26** Sir bolsa insanlarni etiķadtiki itaətmənlik yolioƫa elip berix üqün, mənggü ḫayat Hudaning əmrigə binaən ḫəm

biwasitə ḥəm burunḳi pəyoɣəmbərlərning yezip ḳalduroɣanliri arḳiliḳ, ḥazir barliḳ əllərgə wəḥiy ḳilindi; **(aiōnios g166)** **27** xundaḳ ḳiloɣan birdinbir dana Boloɣuqi Hudaoɣa Əysa Məsiḥ arḳiliḳ xan-xərəp əbədil'əbəd boloɣay! Amin! **(aiōn g165)**

Korintlikləroƣa 1

1 Hudaning iradisi bilən Məsih Əysaning rosuli dəp qakiriloƣan mənki Pawlustin wə kerindiximiz Sostenistin Korint xəhiridiki jamaətkə, Məsih Əysada pak-mukəddəs kilinip, «mukəddəs bəndilirim» dəp qakiriloƣanlaroƣa wə xuningdək hər yərlərdə Rəb Əysa Məsihning (U ularoƣa wə bizgə mənsup!) namioƣa nida kiloƣuqilarning həmmisigə salam! **3** Atimiz Huda həm Rəb Əysa Məsihtin silərgə mehir-xəpkət wə hatirjəmlik boloƣay! **4** Hudaning Məsih Əysada silərgə ata kilinoƣan mehir-xəpkiti tüpəylidin Hudayimoƣa hərdaim təxəkkür eytimən; **5** buning bilən silər Uningda hər təraptə, hərkandak səzdə, hər təraptiki bilimlərdə bay kilinoƣansilər, **6** huddi Məsihning guwahliki silərdə təstiklanoƣandək. **7** Xuning bilən silərdə hərkandak rohiy iltipat kəmlik kilmastan, Rəbbimiz Əysa Məsihning ayan kilinixini kütisilər; **8** U yənə silərni ahiroƣuqə mustəhkəmləyduki, Rəb Əysa Məsihning küni kəlgüqə əyibsiz sakliniSilər; **9** Huda səzidə turoƣuqidur — silərni Əz Ooƣli Rəb Əysa Məsihning sirdax-həmdəmlikigə qakiroƣuqi dəl Uning Əzidur. **10** Əmdi mən silərdin Rəbbimiz Əysa Məsihning nami bilən xuni ətünimənki, i kerindaxlar, gepinglar bir yərdin qikşun, aranglarda bəlgünqilik bolmisun, bir pikirdə, bir niyəttə kamil birləxtürülünglar; **11** Qünki Klowining ailisidikilərning manga silər tooƣranglarda eytixiqə, i kerindaxlirim, aranglarda talax-tartixlar bar ikən. **12** Deməkqi boloƣinim xuki, hərbiringlar: «Mən Pawlusning tərəpdari», «Mən Apollosning tərəpdari», «Mən Kefasning tərəpdari» wə «Mən Məsihning tərəpdari» dəwatisilər. **13** Əjəba, Məsih bəlüngənmikən? Silər üqün krestləngən adəm Pawlusmidi? Silər Pawlusning namioƣa qəmüldürüldünglarmu? **14** Mən Hudaoƣa təxəkkür eytimənki, aranglardin Krispus bilən Gayustin baxka heqkaysinglarni qəmüldürmidim; **15** xuning bilən heqkim meni əzining namida adəmlərni qəmüldürdi, deyəlməydu. **16** Durus, mən yənə Istifanasning əyidikilərnimu qəmüldürdüm; baxka birawni qəmüldürginimni əsliyəlməymən. **17** Qünki Məsih meni adəmlərni qəmüldürüxkə əməs, bəlki hux həwərni jakarlaxka əwətti; uni jakarlax bolsa insanning hekmətlik səzliri bilən bolmasliki kerək; undak boloƣanda Məsihning kresttiki [kurbanlikining] küqi yokitiloƣan bolidu. **18** Qünki kresttiki kurbanliki tooƣruluk səz-kalam halakətkə ketiwatkanlaroƣa əhməklik, əmma kutulduruluwatkan bizlərgə Hudaning küq-kudritidur. **19** Qünki mundak pütülgənki, «Mən danixmənlərning danixmənlikini yokitimən, akillarning akillikini qətkə kakimən». **20** Undakta, danixmənlər kəni? Təwrat əlimaliri kəni? Bu dunyadiki bəs-munazirə kiloƣuqilar kəni? Huda bu dunyadiki danalikni əhməklik dəp kərsətkən əməsmu? **(aiōn g165)** **21** Qünki Huda danaliki bilən bekitkini boyiqə, dunya əz danaliki arkilik Hudani tonumioƣan, xunga Huda əhmikanə dəp karaloƣan, jakarliniwatkan səz-kalam arkilik uningoƣa ixəngüqilərgə nijatlik yətküzüxni layik kərgən. **22** Qünki Yəhudiylar məjizilik alamətlərni, greklar bolsa «danalik»ni tələp kilidu; **23** əmma biz bolsak Məsihni, yəni krestləngən Məsihni jakarlaymiz; bu Yəhudiylaroƣa nisbətən bizarlik ix, əllərgə nisbətən əhmikanilik dəp karilidu; **24** əmma qakiriloƣanlar üqün eytkanda, məyli Yəhudiylar bolsun yaki greklar bolsun, Məsih Hudaning küq-kudriti wə Hudaning danalikidur. **25** Qünki Hudaning əhmikaniliki insanlarning danalikidin üstündur, Hudaning ajizliki insanlarning küqidin üstündur. **26** Qünki, i kerindaxlar, silərning qakiriloƣan wakittiki halinglar üstidə oylinip bekinglar; qakiriloƣanlar arisida insaniy tərəptin dana karaloƣanlar anqə kəp əməs, küq-hokukka igə boloƣanlar anqə kəp əməs, akşəngəklər anqə kəp əməs idi; **27** bəlki Huda danalarni hijalətkə kaldurux üqün bu dunyadiki əhmək sanaloƣanlarni talliwaldi; küqlüklərni hijalətkə kaldurux üqün bu dunyadiki ajiz sanaloƣanlarni talliwaldi; **28** U yənə bu dunyadiki kədirsizlərni, pəs kərülidioƣanlarni talliwaldi, «yok boloƣan nərsilər»ni məwjut xəy'ilərni yokka qikiriwetix üqün talliwaldi. **29** Uning məkşiti Huda aldida heq ət igisi mahtanmaslik üqündur. **30** Əmma Uning təripidin silər Məsih Əysada turisilər; U bizgə Hudadin kəlgən danalik, həkkaniylik, pak-mukəddəslik wə hərlük-azadlik kilinoƣandur; **31** xuningdək [Təwratta] pütülgəndək: «Pəhirlinip mahtioƣuqi bolsa Rəbdin pəhirlinip mahtisun!».

2 Mən bolsam, i kerindaxlar, yeninglaroƣa baroƣinimda, Hudaning guwahlikini jakarlax üqün heq gəpdanlik yaki əkildanalik ixlitip kəlgən əməsmən; **2** qünki mən aranglarda Əysa Məsihdin baxka, yəni krestləngən Məsihdin baxka heqnemini bilməslikkə bəl baoƣlioƣanidim; **3** mən aranglarda boloƣan waktimda ajizlikta, korkunqta wə titrigən halättə bolattim; **4** mening səzlirim həm jakarlixim bolsa adəmni kayil kiloƣudək insaniy danalik səzlər bilən əməs, bəlki Rohning alamət kərsitixliri wə küq-kudrət bilən boloƣan idi. **5** Buningdin məksət silərning etikadinglar insaniy danalikka əməs, bəlki Hudaning küq-kudritigə baoƣlansun degəndin ibarət idi. **6** Halbuki, kamalətkə yətkənlər arisida biz danalikni bayan kilimiz; bu danalik bu dəwrdiki danalik əməs, yaki bu dəwrdiki hökümranlarning danaliki əməs (ular zawallikka yüz tutkandur); **(aiōn g165)** **7** əmma biz bir sirni axkarilap, Hudaning bir danalikini bayan kilimiz; Huda əslidə axkarə kilinmioƣan bu danalikni barlik dəwrlərdin burun bizning xan-xərəpkə muyəssər boluximiz üqün bekitkənidi. **(aiōn g165)** **8** Bu danalikni bu dəwrdiki hökümranlarning heqkaysisi qüxinip yətmigənidi; uni qüxinip yətkən bolsa, xan-xərəpning Igisi boloƣan Rəbni krestlimigən bolatti. **(aiōn g165)** **9** Halbuki, [Təwratta] pütülgənndək: — «Əzini səygənlərgə Hudaning təyyarlioƣanliri — Dəl heqkandak kəz kərmigən, Heqkandak kulak anglimioƣan, Heqkandak kəngül oylap bakmioƣan nərsilərdur». **10** Əmma bu nərsilərni Huda Rohi arkilik ayan kildi; qünki Roh bolsa həmmə ixlarni, hətta Hudaning qongkur təglirini inqikilap izliqüqidur; **11** Qünki insanlarda, insanning kənglidikini bilgüqi xu insanning rohidin baxka nərsə barmu? Xuningoƣa ohxax, Hudaning Rohidin baxka, Hudaning kənglidikilirini bilgüqi yoktur. **12** Əmma bizning kobul kiloƣinimiz bolsa bu dunyadiki roh əməs, bəlki Hudadin kəlgən Rohtur; dəl xundak boloƣaqka biz Huda təripidin bizgə sehiylik bilən ata kilinoƣan nərsilərni bilip yetələymiz. **13** Bu ix-xəy'ilərni insaniy danaliktin əgitilgən səzlər bilən əməs, bəlki [Mukəddəs] Rohtin əgitilgən səzlər bilən, rohiy ixlarni rohiy səzlər bilən qüxəndürüp səzləymiz. **14** Əmma «janoƣa təwə» kixi Hudaning Rohining ixlirini kobul kilmaydu, qünki bu ixlar uningoƣa nisbətən əhmikaniliktur; u ularni heq qüxinip yetəlməydu, qünki ular roh bilən pərk etilip bahalinixi kerəktur. **15** Rohka təwə kixi həmmə ixlaroƣa baha berələydu; əmma uningoƣa bolsa heqkim baha berəlməydu. **16** Qünki kim Rəbning oy-kənglini qüxinip yetip, Uningoƣa məslihətqi bolalisun? Əmma biz bolsak Məsihning oy-kəngligə igimiz.

3 Lekin mən, i kerindaxlar, Rohka təwə kixilərgə səz kiloƣandək silərgə səz kilalmay keliwatimən; əksiqə silərni ətkə təwə kixilər, Məsihdə boloƣan bowak hesablap silərgə səzləxkə məjbur boldum. **2** Mən silərgə süt iqküzdüm, gəxni yegüzmidim; qünki silər gəxni həzim kilalmayttinglar, xundakla hazirmu tehi həzim kilalmaysilər; **3** Qünki silər yənila ətkə təwədursilər.

Aranglarda ḥəsəthorluḳ wə talax-tartixlar bar boloŋaqḳa, silər ətkə təwə əməsmu, insanlarqə mengiwatmamsilər? **4** Qünki birsi «Mən Pawlus tərəpdari», baxḳa birsi «Mən Apollos tərəpdari» desə, silər pəḳət insanlarning yolida mangoŋan bolup ḳalmamsilər? **5** Apollos degən kim? Pawlus kim idi? Biz pəḳət silərning etiḳadinglaroŋa wasitiqi bolduḳ, halas; ḥərbirimiz pəḳət Rəb bizgə təḳsim ḳiloŋini boyiqə wəzipə ada ḳilidioŋan hizmətkarlar, halas, xundaḳ əməsmu? **6** Mən tiktim, Apollos suoŋardi; əmma əstürgüqi bolsa Hudadur. **7** Xunga tikküqi ḥeqnemigə ḥesab əməs, suoŋaroŋuqimu ḥeqnemigə ḥesab əməs, pəḳət əstürgüqi Huda Өzi ḥəmmidur. **8** Əmma tikküqi wə osa ḳiloŋuqi bolsa bir məḳsəttidur; xundaḳtimu ḥərbiri əz əjri boyiqə in'amini ḳobul ḳilidu. **9** Qünki biz Hudaoŋa təwə meḥnətdaxturmiz; silər bolsanglar Hudaning baoŋ-etizi, Hudaning ḳuruluxisilər. **10** Hudaning manga təḳsim ḳiloŋan meḥir-xəpḳiti boyiqə, huddi usta memardək ul saldim, andin baxḳa birsi uning üstigə ḳuruwatidu. Əmma ḥərbir ḳuroŋuqi ḳandaḳ ḳuruwatḳanlikioŋa ehtiyat ḳilsun. **11** Qünki selinoŋan ulni, yəni Əysa Məsiḥdin baxḳa ḥeqḳandaḳ ulni selixḳa bolmaydu. **12** Əmdi birsi bu ul üstigə altun, kümüx, ḳimmətlik taxlar, yaoŋaq, qəplər, saman salsa, **13** ḥərbirining singdürgən əjrining ḳandaḳliḳi kərünidu; qünki xu küni uni axkarə ḳilidu, qünki uning maḥiyiti otta kərülidu; ot ḥərbir kixining əjrini, ḳandaḳ maḥiyəttin boloŋanlikini sinaydu. **14** Birsining ul üstigə ḳuroŋan ixi puhta saḳlinip ḳalsa, u in'amoŋa erixidu; **15** Birsining ḳuroŋini kəyüp kətsə, u ziyan tartidu; u əzi ḳutulidu, əmma goya ottin ətüp ḳutuloŋan birsigə ohxap ḳalidu. **16** Əjəba, əzünglarning Hudaning ibadəthanisi ikənlikinglarni wə Hudaning Roḥining silərdə turoŋanliḳini bilməmsilər? **17** Birsi Hudaning ibadəthanisini harab ḳilsa, Huda uni harab ḳilidu; qünki Hudaning ibadəthanisi pak-muḳəddəstur, silər dəl xundaḳsilər. **18** Ḥeqkim əz-əzini aldimisun; birsi əzini bu dəwrdə dana dəp sanisa, nadan bolup ḳalsun; xuning bilən u dana bolidu. **(aiōn g165)** **19** Qünki bu dunyadiki danaliḳ Hudaoŋa nisbətən əḥməḳliḳtur; qünki: — «U danixmənlərni əz ḥiyligərlikining tuzikioŋa alidu», dəp wə yənə: «Rəb danixmənlərning oy-ḥiyallirining tutami yoḳluḳini bilidu» dəp pütüklüktur. **21** Xunga ḥeqkim insan degənlərni pəḥirlinip danglimisun; qünki ḥəmmə məwjudatlar silərgə təwədur; **22** Pawlus bolsun, Apollos bolsun, Kefas bolsun, dunya-jaḥan bolsun, ḥayat bolsun, ələm bolsun, ḥazirḳi ixlar bolsun, kəlgüsi ixlar bolsun, ḥəmmisi silərgə mənsuptur; **23** silər bolsanglar Məsiḥning, Məsiḥ bolsa Hudaningkidur.

4 Birsi biz tooŋruluḳ birnemə deməkqi bolsa, bizni Məsiḥning hizmətkarliri wə Hudaning sirliri amanət ḳilinoŋan oŋojidarlar dəp bilsun. **2** Əmdi oŋojidar degənlərdin tələp ḳilinidioŋini xuki, ular wapadar-sadiḳ boluxi kerəktur. **3** Əmma mən silər təripinglardin yaki baxḳa ḥərḳandaḳ insaniy sot təripidin sürüxtürüp baḥalansam, bu mən üqün zioŋirqilik ix; mən ḥətta əzüm tooŋruluḳ sürüxtürüp olturmaymən. **4** Qünki wijdanim əyibləydioŋan ḥeqḳandaḳ ixlirimdin həwirim yoḳ; əmma bu ixning əzi meni ḥəḳḳaniy dəp aḳlimaydu; meni sürüxtürüp baḥalioŋuqi bolsa Rəbdur. **5** Xunga waḳti-saiti kəlmigüqə, yəni Rəb kəlmigüqə ḥeq ix tooŋruluḳ ḥəküm qiḳarmanglar; Rəb kəlgəndə u ḳarangoŋuluḳtiki yoxurun ixlarni axkarilaydu, ḳəlb-dillardiki barliḳ oy-niyətlərni ayan ḳilidu; xu qaoŋda ḥərbiri Huda təripidin təriplinidu. **6** Əmma, i ḳerindaxlar, bu ixlarni silərning mənpəətinglarni dəp əzümgə wə Apolloska tətbiḳlidim; məḳsət silər biz arḳiliḳ «pütülgənning dairisidin ḥalḳip kətmənglar» degən sawaḳni əginixinglar, xundaḳla ḥeqḳaysinglarning məlum birsini baxḳa birsidin üstün dəp pəhirlinip təkəbburlixip kətməslikinglar üqündur. **7** Qünki kim seni baxḳa birsidin üstün ḳilidu? Sanga ata ḳilinoŋan nərsidin baxḳa səndə yənə nemə bar? Ḥəmmə sanga berilgən tursa, nemixḳa «Məndə əsli bar idi» dəp pəhirlinip kərənglər ketisən? **8** Silər alliḳaqan toyunup kəttinglar! Alliḳaqan beyip kəttinglar! Silər bizsiz padixaḥlar bolup ḥəküm sürdunglar! Kaxki silər ḥəḳiḳətən ḥəküm sürgən bolsanglaridi — undaḳta biz silər bilən billə ḥəküm sürgən bolattuḳ! **9** Qünki Huda rosullar boloŋan bizlərni ələmgə məḥkum boloŋan adəmlərdək əng ahiroŋa ḳoyup sazayi ḳilip otturioŋa qiḳaroŋan, dəp oylaymən; qünki biz pütkül aləmgə, yəni ḥəm pərixtilərgə ḥəm insanlaroŋa bir hil tamaxa bolduḳ. **10** Biz Məsiḥ üqün əḥmək sanaloŋanlarmiz, əmma silər Məsiḥdə danasilər! Biz ajiz, əmma silər küqlüksilər; silər izzətlik, əmma biz har; **11** Ḥazirḳi dəḳiḳigiqə aq-yalingaq, qangḳap yürməktimiz, dumbalinip, sərgərdan, makansiz bolup yürməktimiz; **12** əz ḳolimiz bilən ixləp japa tartmaḳtimiz; aḥanətkə ḳaloŋanda yaḥxiliḳ tiləwatimiz; ziyankəxlikkə uqrioŋanda, qidawatimiz; **13** təḥmətkə uqrioŋanda, [biz ularni] qiraylikqə [towioŋa] ündəymiz; biz jaḥanning daxḳili, insanlarning süpüründisi dəp ḳariliwatimiz, ta ḥaziroŋiqə xundaḳ. **14** Bu ixlarni yezixim, silərni hijalətkə ḳaldurux üqün əməs, bəlki səyümlük balilirim süpitidə silərgə nəsiḥət ḳiliwatimən; **15** qünki silərning Məsiḥdə tümənligən tərbiyiligüqiliringlar bolsimu, silərning atanglar kəp əməstur; qünki mən Məsiḥ Əysada bolup silərni hux həwər arḳiliḳ tərəldürüp ata boldum. **16** Xunga mən silərdin ətünimənki, meni ülgə ḳilinglar. **17** Dəl bu səwəbtin mən Rəbdə boloŋan əz səyümlük wə ixənqlik ooŋlum Timotiyni yeninglaroŋa əwəttim; ḥərḳaysi jaylardiki jamaəttə əgətkənlirimgə əgixip, u silərgə Məsiḥdə boloŋan yollirim tooŋruluḳ əslitidu. **18** Əmma bəziliringlar, «Pawlusni yenimizoŋa kəlməydu», dəp kərənglər kəttinglar; **19** biraḳ Rəb buyrusa mən pat arida yeninglaroŋa barimən; xu qaoŋda mən kərənglər kətkənlərning səzlirini əməs, bəlki ularda boloŋan küq-ḳudrətni kərüp baḳay. **20** Qünki Hudaning padixaḥliḳi səzdə əməs, bəlki küq-ḳudrəttə ispatlinidu. **21** Əmdi nemini halaysilər? Yeninglaroŋa tayaḳ kətürüp beriximnimu, yaki meḥir-mulayimliḳ roḥida beriximnimu?

5 Ḥərtərəptin xu angliniwatiduki, aranglarda buzuḳqiliḳ bar ikən — bundaḳ buzuḳqiliḳ ḥətta taipilər arisidimu tiloŋa elinmaydu — u bolsimu birsining əz atisining ayalioŋa qeḳilixtin ibarət. **2** Əmma silər yooŋinap kərənglər kəttinglar! Bu rəzil ixni sadir ḳiloŋan kixi arimizdin ḳooŋliwetilsun dəp ökünüxünglaroŋa tooŋra kəlməmdu!? **3** Qünki gərqə təndə silər bilən billə bolmisammu, əmma roḥta silər bilən billə bolux süpitidə alliḳaqan xundaḳ mən xu ḥəkümni qiḳardimki, **4** (ḥəmminglar Rəb Əysa Məsiḥning namida jəm boloŋanda, əzümning roḥim silər bilən bolup, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning küq-ḳudritigə tayinip) — **5** xundaḳ ḳiloŋan kixining ətliri ḥalaḳ ḳilinsun, xuning bilən uning roḥi Rəb Əysaning künidə ḳutḳuzuluxi üqün Xəytanning ilkigə tapxurulsun. **6** Silərning qongqiliḳ ḳiloŋininglar yaḥxi əməs. «Kiqikkinə hemirturuq pütkül hemirni boldurup yooŋinitidu» dəp bilməmsilər? **7** Kona hemirturuqni qiḳiriwetinglar; xuning bilən silər əsli hemirturuqsiz hemirdək yengi bir zuwula bolisilər; qünki «ətüp ketix ḥeyti»[diki ḳozimiz] boloŋan Məsiḥ ḳurbanliḳ ḳilindi; **8** xunga ḥeytni yaman niyətlik wə rəzillik boloŋan hemirturuq bilən əməs, bəlki səmimiylik wə ḥəḳiḳət boloŋan petir nan bilən təntənə ḳilip ətküzəyli. **9** Mən [aldinḳi] ḥəttə silərgə buzuḳqiliḳ ḳiloŋuqilar bilən arilaxmanglar dəp yazoŋanidim; **10** əmma bu deginim bu dunyadiki buzuḳqiliḳ ḳiloŋuqilar, yaki nəpsaniyətqilər, yaki

kazzaplar yaki butpərəslər bilən arilaxmanglar deginim əməs; undaq boloŋanda dunyadin ayrilixka məjbur bolattinglar; **11** əmma ɦazirki bu hetimdə yazoŋinim xuki, əzini «kerindax» dəp atiwaloŋan əmma xundakla buzukluk kiloŋuqi, nəpsaniyətqi, butpərəs, ɦarakkəx yaki kazzap bolsa, undaq bir kixi bilən arilaxmanglar, ɦətta uning bilən ɦəmdastihanmu bolmanglar. **12** Sirttikilərni ɦəküm qikirip bir tərəp kilixning mən bilən nemə munasiwiti? Lekin iqinglardikilərni əzünglar ɦəküm qikirip bir tərəp kilix silərning ixinglar əməsmu? **13** Lekin sirttikilərning üstigə bolsa Huda Əzi ɦəküm qikiridu. Xunga «bu rəzil adəmni aranglardin qikiriwetinglar».

6 Silərning aranglarda əzara arazlik ix bolsa, uni mukəddəs bəndilərning bir tərəp kilixioŋa tapxurmay, ɦakkaniysizlarning aldida dəwalixixka petinalamsilər? **2** Mukəddəs bəndilərning dunyani sorak kilidioŋanlikini bilməmsilər? Əgər dunyani silər sorak kilidioŋan ix bolsa, əmdi zioŋirqilik ixlarni ɦəl kilixka yarimamsilər? **3** Pərixtilər üstidinmu ɦəküm qikiridioŋanlikimizni bilməmsilər? Xundak boloŋanikən, bu ɦayattiki ixlarni ɦəl kilix kanqilik ix idi? **4** Silərdə muxu ɦayattiki ixlar üstidin ɦəküm kilix zərür tepiloŋanda, jamaət arisida təwən dəp karaloŋanlarni uni ɦəl kilixka salmamsilər? **5** Muxularni silərni ɦijalətkə kaldurux üqün dəwatimən. Əjəba, aranglarda əz kerindaxliri otturisida ɦəküm qikaroŋudək dana kixi yokmu, ɦətta birimu yokmu? **6** Uning ornida, kerindax bilən kerindax dəwalixiwatidu, — wə kapirlar aldida xundak kilidu! **7** Əməliyəttə əz aranglarda dəwalarning boloŋanlikining əzi silərgə nisbətən bir əyibtur. Nemixka uwalqilikka qidimaysilər? Nemixka naɦəkqilikkə yol koymaysilər? **8** Əksiqə, silər naɦəkqilik kiliwatisilər, hiyanət kiliwatisilər, yənə kelip kerindaxliringlaroŋa xundak kilisilər! **9** Ɦakkaniysizlarning Hudaning padixaɦlikioŋa warislik kilalmaydioŋanlikini bilməmsilər? Aldinip kətmənglar! Buzukqilik kiloŋuqilar, butpərəslər, zina kiloŋuqilar, bəqqiwazlar, baxka ərlər bilən buzukluk kiloŋuqilar, **10** ooŋrilar, nəpsaniyətqilər, ɦarakkəxlər, təɦmətxorlar yaki aldamqi-kazzaplar Hudaning padixaɦlikioŋa warislik kilalmaydu; **11** bəzinglar dərwəkə xundak boloŋansilər; əmma silər Rəb Əysa Məsiɦning namida wə Hudayimizning Roɦi bilən yuyuldunglar, pak-mukəddəs kilindinglar, ɦakkaniy kilindinglar. **12** «Ɦəmmə nərsə manga ɦalaldur», əmma ɦəmmə nərsə paydilik boluwərməydu; «ɦəmmə nərsə manga ɦalaldur», əmma mən ɦeqkandak nərsining humarioŋa kul bolmaymən. **13** «Yeməkliklər axkazan üqün, axkazan bolsa yeməkliklər üqündur»; əmma Huda u wə bu ɦər ikkisini yokka qikiridu; tən bolsa buzukqilik üqün əməs, bəlki Rəb üqündur; Rəb tən üqündur. **14** Huda Rəbni tirildürdi, xuningdək biznimu Əz kudriti bilən ölümdin tirildüridu. **15** Teninglarning Məsiɦning əzaliri ikənlikini bilməmsilər? Undakta, Məsiɦning əzalirini elip, paɦixə ayalning əzaliri kilsam bolamdu? Ɦərgiz bolmaydu! **16** Kim paɦixə ayal bilən baoŋlanoŋan bolsa uning bilən bir tən bolidu, dəp bilməmsilər? Qünki «[ər-ayal] ikkisi bir tən bolidu» — deyilgənidi. **17** Əmma Rəbgə baoŋlanoŋuqi bolsa Uning bilən bir roɦtur. **18** Buzukluktin kеqinglar. «Insanlarning ɦərbir sadir kiloŋan gunaɦi əz tenining sirtida bolidu!» — əmma buzukluk sadir kiloŋuqi əz tenigə karxi gunaɦ kilidu. **19** Silərning teninglar silərni turaloŋu kiloŋan, Huda təripidin silərgə iltipat kilinoŋan Mukəddəs Roɦning ibadəthanisi, silər əzünglarni əzümningki əməs dəp bilməmsilər? **20** Qünki silər qong bədəl bilən setiwelinoŋansilər; xunga teninglarda Hudani uluoŋlanglar.

7 Əmdi ɦazir silər hetinglarda otturioŋa koyoŋan soallaroŋa keləyli, — «ər ayal zatining tenigə təgmisə yahxidur». **2** Durus. Əmma buzukqiliklardin saklinix üqün, ɦərbir ərkəkning əzining ayali bolsun, ɦərbir ayalning əzining eri bolsun. **3** Ər ayalioŋa nisbətən ərlik məjburiyitini ada kilsun, ayalmu erigə nisbətən ayallik məjburiyitini ada kilsun. **4** Ayal əz tenining igisi əməs, bəlki eri uning igisidur; xuningoŋa ohxaxla, ər əz tenining igisi əməs, bəlki ayali uning igisidur. **5** Pakət pütün zeɦninglar bilən dualaroŋa berilix məkşitidə əz makullukunglar bilən waktinqə birgə yatmaslikka kelixkəndinla baxka, ər-ayal əzara bir-birining jinsiy ɦək-təlipini rət kilmisun. Xundak alaɦidə məzgildin keyin yənə birgə bolunglar. Bolmisa, əzünglarni tutuwalalmaydioŋanlikinglardin Xəytan silərni azdurux pursitini tepixi mumkin. **6** Əmma mundak deyixim buyruk yolida əməs, bəlki məsliɦət yolididur. **7** Əmdi mən barlik adəmlərning manga ohxax [boytak] boluxini halayttim; lekin bu ixta Hudaning ɦəmmə adəmgə bərgən əz iltpati bar; birsi undak, yənə birsi bundak. **8** Əmma mən jorisiz tənɦa yaxioŋanlar wə tullaroŋa xuni eytimənki, məndək tənɦa turiwərsə yahxi bolidu; **9** əmma əzünglarni tutuwalalmisanglar, nikaɦlininglar; qünki [ixk] otida kəygəndin kərə nikaɦlik boloŋan yahxi. **10** Əmma nikaɦlanoŋanlaroŋa kəlsək, ularoŋa mən xuni tapilaymənki, — (bu əməliyəttə mening tapilioŋinim əməs, yənila Rəbningki), ayal eridin ajraxmisun **11** (əmma u ajraxkan bolsa, u tənɦa ətsun, yaki eri bilən yarixiwalsun); wə ərmu ayalini koyup bərmisun. **12** Kaloŋanliringlaroŋa kəlsək, mən xuni eytimənki (bu Rəbning eytkini əməs), kerindaxning etikadsiz ayali bolsa wə ayali uning bilən turuwerixkə razi bolsa, u uni koyup bərmisun; **13** [etikadqi] ayalning etikadsiz eri bolsa wə eri uning bilən turuwerixkə razi bolsa, u eridin ajrixip kətmisun. **14** Qünki etikadsiz ər bolsa etikad kiloŋan ayalda pak dəp ɦesablinidu; etikadsiz ayal bolsa [etikad kiloŋan] kerindaxta pak dəp ɦesablinidu; bolmisa, pərzəntliringlar ɦaramdin boloŋan bolatti; əmma ular əmdi pak boldi. **15** Lekin etikadsiz boloŋan tərəpning kətküsi bolsa, u ajrixip kətsun; bundak əɦwallarda kerindax aka-ukilar, ɦədə-singillar [nikaɦ məjburiyitigə] baoŋlinip kaloŋan bolmaydu; kandakla bolmisun Huda bizni inak-ɦatirjəmliktə yaxaxka qakiroŋandur. **16** Əy [etikadqi] ayal, eringni [etikad kildurup] kutulduralaydioŋanlikingni nədin bilisən? Əy [etikadqi] ər, hotununguni [etikad kildurup] kutulduralaydioŋanlikingni nədin bilisən? **17** Ɦalbuki, Rəb ɦərkaysimizoŋa kandak təksim kiloŋan bolsa, kandak ɦaləttə qakiroŋan bolsa, u xuningda mengiwərsun; mən ɦəmmə jamaətlərdə xundak yolyorukni tapilaymən. **18** Birsi sünnətlik ɦaləttə qakirildimu? U kayta sünnətsiz kilinmisun; birsi sünnətsiz ɦaləttə qakirildimu? U əmdi sünnət kilinmisun. **19** Sünnətlik bolux ɦeqnərsə ɦesablanmas, sünnətsiz boluxmu ɦeqnərsə ɦesablanmas; [ɦesab bolidioŋini] Hudaning əmrlirigə əməl kilixtin ibarəttur. **20** Ɦərkim kaysi ɦaləttə qakiroŋan bolsa, xu ɦaləttə kalsun. **21** Sən qakiroŋanda kul ɦalitidə idingmu? Uning bilən karing bolmisun; lekin əgər ɦərlük pursiti kəlsə, uni kolungdin bərmə. **22** Qünki Rəbtə qakiroŋan kul bolsa Rəbning ɦər adimidur; uningoŋa ohxax, qakirilip ɦər boloŋuqimu Məsiɦning kulidur. **23** Silər qong bədəl bilən setiwelindinglar; insanlaroŋa kul bolmanglar. **24** I kerindaxlar, ɦərbiringlar kaysi ɦaləttə qakiroŋan bolsanglar, xu ɦaləttə Huda bilən billə turunglar. **25** Əmma nikaɦlanmioŋanlar tooŋruluk Rəbdin buyruk tapxuruwalmidim; xundaktimu Rəbdin boloŋan rəɦim-xəpkətkə muyəssər boloŋanlikim üqün sadik adəm süpitidə əz pikrimni eytimən. **26** Əmdi ɦazirki kiyinqilikka karioŋanda, ər kixining xu [tənɦa] ɦaləttə boluxini yahxi ix dəymən. **27** Ayaloŋa baoŋlanoŋan bolsang, undakta, uning

bilən ajrixixni oylima; ayalingdin ajrixip kəttingmu? Undakta yənə eylinixni oylima. **28** Lekin eylənsəng, sən gunah kiloɣan bolmaysən; wə nikahlanmioɣanlar nikahlansa, ularmu gunah kiloɣan bolmaydu. Əmma xundak kilsa ular jismaniy jəhəttə japaoɣa uqraydu; mening silərni uningdin haliy kiloɣum bar. **29** Əmma xuni degüm barki, i kerindaxlar — wakit kiskidur. Xunga ayallik boloɣanlar ayalsizlardək bolsun; **30** matəm tutkanlar matəm tutmioɣanlardək bolsun; bəht-huxallikta boloɣanlar bəht-huxallikta bolmioɣanlardək bolsun; mal-mülük setiwaloɣanlar mal-mülüksizlərdək bolsun; **31** bu dunyadiki bayliklardin bəhrimən boloɣanlar dunyani ezining təəllukati dəp bilmisun; qünki bu dunyadiki ḥazirki ḥalət ətüp ketidu. **32** Əmma silərning oɣəmsiz boluxunglarni halaymən. Ayalsiz kixi bolsa Rəbning ixlirini oylaydu, kandak kilip Rəbni hursən kilixning oɣemidə bolidu. **33** Əmma ayallik kixi kandak kilip ayalini hursən kilix üqün bu dunyadiki ixlarning oɣemidə bolidu; **34** Yənə kelip ayal wə nikahlanmioɣan kizning otturisida pərk bar; nikahlanmioɣan kiz bolsa Rəbning ixlirining, kandak kilip ḥəm təndə ḥəm roḥta pak-mukəddəs boluxning oɣemidə bolidu; əmma yatlik boloɣan ayal kandak kilip erini hursən kilix üqün, bu dunyadiki ixlarning oɣemidə bolidu. **35** Əmma mən bu səzni silərning mənpəətinglarni kəzdə tutup dəwatimən; boynunglaroɣa sirtmak selix üqün əməs, bəlki ixliringlarning güzəl boluxi, kənglünglar bəlünmigən ḥalda Rəbgə berilip Uni kütüxünglar üqün dəwatimən. **36** Əmma əgər birsi niyət kiloɣan kizoɣa nisbətən muamiləmning durus bolmioɣan yeri bar dəp karisa, u kiz yaxlik baḥaridin ətüp kətkən bolsa, ikkisi əzini tutuwalalmisa, u halioɣinini kilsun, u gunah kiloɣan bolmaydu; ular nikah kilsun. **37** Birak, birsi əz kənglidə mukim turup, ḥeqkandak ixk besimi astida bolmay, bəlki əz iradisini baxkurup, kənglidə niyət kiloɣan kizini əmrigə almaslikni karar kiloɣan bolsa, yahxi kiloɣan bolidu. **38** Kiskisi, eylənggənning eylənginimu yahxi ix, eylənmigənning eylənmiginimu tehimu yahxi ix. **39** Eri ḥayat qaoɣda ayali uningoɣa baoɣlanoɣandur; əmma eri ölümdə uhlioɣan bolsa, u halioɣan kixigə (pakət Rəbdə, əlwəttə) nikahlinixka ərkin bolidu. **40** Lekin karximqə u tul kalsa, tehimu bəhtlik bolidu; məndimu Hudaning Roḥi bar, dəp ixinimən!

8 Əmdi «butlaroɣa atap nəzir kilinoɣan taamlar» məsilisigə keləyli. «Ḥəmmimizdə bilim bar» dəp bilimiz. Hox, birak bilim bolsa adəmni kərənglitidu; mehir-muḥəbbət bolsa adəmni kuridu. **2** «Mening bilimim bar» dəp ḥesablioɣan kixi, əməliyəttə ḥeqnemini tehi bilixkə tegixlik dərijidə bilmigən bolidu. **3** Əmma Hudani səygən kixi bolsa, u Uning təripidin tonulidu. **4** Hox, əmdi «butlaroɣa atap nəzir kilinoɣan taamlar» tooɣruluk — bizgə məlumki, «Jaḥanda but degən ḥeqnemə ḥesablanmaydu», wə «birla Hudadin baxka ḥeq ilaḥ yoktur». **5** Gərqə nuroɣun atalmix ilaḥlar bar bolsimu — məyli ular zeminda yaki asmanda turidu dəp karilixidin kət'iynəzər (dərwəkə «ilaḥlar» kəp, wə «rəb»lər kəptur) **6** birak biz üqün pakətla bir Huda, yəni Ata bardur. Uningdin barlik məwjudatlar apiridə boloɣan, bizmu Uning üqün məwjut boloɣanmiz; [xuningdək], birla Rəb, yəni Əysa Məsiḥ bardur. Pütkül məwjudatlar U arkilik məwjut, bizmu U arkilik ḥayatmiz. **7** Əmma bundak bilim ḥəmmimizdə tehi yoktur; tehi butlaroɣa kəndürülginidin halas bolmioɣan bəzi [ixəngüqilər] bolsa muxundak taamlarni «butka atap nəzir kilinoɣan» dəp bilip yəydu; xundakla ularning wijdani ajiz boloɣaqka, buloɣanoɣan bolidu. **8** Əməliyəttə taamlarning əzliri bizni Huda bilən yaraxturalmaydu; yemisək bizning kəmqilikimiz ḥesablanmaydu, yegən bolsak artukqilikmu ḥesablanmaydu. **9** Birak ḥərḥalda [yeyix] ərkinlikinglarning ajizlaroɣa putlikaxang bolmaslikioɣa kəngül koyunglar. **10** Qünki ajiz bir bəndə bilimi bar boloɣan sening buthanidiki dastihanda olturup yegənlikingni kərsə, undakta u əz ajiz wijdanioɣa karxi ḥalda butlaroɣa atap nəzir kilinoɣan taamlarni yeyixkə «kurulup küqəytilidioɣan» bolmamdu? **11** Xuning bilən Məsiḥ uning nijati üqün əlgən, sening kerindixing boloɣan bu ajiz bəndə sening biliming wəjidin ḥalak bolidu. **12** Xu yol bilən kerindaxlaroɣa ziyan yətküzüp gunah kilip, ularning ajiz wijdanini zəhimləndürüp, Məsiḥkə karxi gunah kiliwatisilər. **13** Xunga, əgər birər taam əz kerindiximni yikitidioɣan kiltak bolsa, kerindiximni yikitmaslikim üqün mən mənggügiqə gəxni kət'iy yeməymən. **(aiōn g165)**

9 Mən ərkin əməsmu? Mən rosul əməsmu? Mən Rəbbimiz Əysa Məsiḥni kərgən əməsmu? Silər əzünglar mening Rəbdə boloɣan əjrim əməsmu? **2** Əgər baxkilaroɣa nisbətən rosul dəp ḥesablanmisam, mən ḥeq bolmioɣanda silərgə rosul boldum; qünki əzünglar Rəbdə mening rosul boloɣanlikimni təstikioɣan məḥürdursilər. **3** Meni sürüxtə kilmakqi boloɣanlaroɣa boloɣan jawabim mundak: — **4** Bizlərning yəp-iqixkə ḥokukimiz bar əməsmu? **5** Bizning baxka rosullar, Rəbning Əz iniliri wə Kefasning kiloɣinidək, etikadqi bir singilni əmrimizgə elip səpərdə ḥəmrah kilip yürüx ḥəkkimiz yokmu? **6** Əjəba, pakət Barnabas bilən meningla əmgək kilmaslikka ḥokukimiz yokmu? **7** Kim hirajətni əzi tələp [əskər bolup] jənggə qikidu? Kim üzümzar bina kilip uning mewisidin yeməydu? Kaysi pada bakkuqi padining sütidin iqməydu? **8** Bu degənlirim pakət insaniy kəzkarax boyiqə eytiloɣanmu? Təwrat-kanunning əzidimu ohxax deyilgən əməsmu?! **9** Qünki Musaoɣa qüxürülgən kanunda: «Haman təpkən əküzning aoɣzioɣa kəxək salma» dəp pütülgəndur. Huda əküzlərgila kəyüngənmu, **10** yaki buni pakət bizlərni dəp eytkanmu? Xübhisizki, bu səzlər bizlər üqün pütülgəndur; xuning üqün yər ḥəydigüqi ümidtə ḥəydixigə tegixlik, xundakla haman təpküqimu ḥosuldin bəhrimən bolux ümididə ixləxkə tegixliktur. **11** Biz silərgə roḥiy bəht-bərikətlərni terip, silərdin maddiy jəhəttin yioɣiwalsak bu qəktin exip kətkənlik bolamdu? **12** Baxka [hizmətqilər] silərdə muxu ḥokukni ixlətkən yərdə, biz xundak kilsak tehimu bolidioɣu? Əmma Məsiḥning hux həwirigə ḥeq tosaloɣu bolmisun dəp, biz bu ḥokukni ḥeqkaqan ixlitip bakmiduk; əksiqə, ḥərkandak ixlaroɣa qidap keliwatimiz. **13** Ibadəthanidiki mukəddəs ixlar üqün ixligüqilərning ibadəthanioɣa ataloɣan ḥədiyələrdin yəydioɣanlikini, kurbangaḥta hizmət kiliwatkanlarning kurbanliklardin ülüxini alidioɣanlikini bilməmsilər? **14** Xuningoɣa ohxax, Rəb hux həwərni jakarlioɣuqilarning jeni hux həwərdin bekilsun dəp bekitkəndur. **15** Əmma mən bolsam bu ḥokuklarning ḥeqkaysisini ixlitip bakmidim. Ḥəm ḥazirmu muxu ḥokuktin padilinay dəp muxularni yeziwatkinim yok! Qünki mən baxkilarning meni bu pəhirlinidioɣanlirimdin məḥrum kiloɣinidin kərə ɛlginim tüzük! **16** Qünki mening hux həwərni jakarliximda pəhirləngüdək ix yok; qünki uning məjburiyiti meni besip turidu; hux həwərni jakarlimisam ḥalimoɣa way! **17** Qünki əgər uni halis kilsam, buningdin manga in'am bolidu; əmma əz ihtiyarim bilən bolmisa, bu pakət mening oɣojidarlik burqini ada kiloɣinim bolidu, halas. **18** Xundak ikən, mening in'amim zadi nemə bolidu? Mening in'amim dəl xuki, hux həwər jakarlioɣinimda mən hux həwərgə kixilərni ḥaksiz erixtürimən — demək, in'amim hux həwər yətküzüxtiki tegixlik [ḥak elix] ḥokuklirimni ḥeq ixlətməslikimdin ibarəttur. **19** Qünki ḥəmmə adəmning ilkidin ərkin bolup, əzümni kəpqilikkə kul kildim; xu yol bilən tehimu kəprək adəmlərni kayil kilip kutkuzsam dəymən. **20** Yəḥudiylarni kayil kilip kutkuzux üqün

Yəhudiylarɵa nisbətən Yəhudiyɵa ohxax boldum; Təwrat ⱪanuni astida turɵanlarni ⱪayil ⱪilip ⱪutⱪuzux üqün (Təwrat ⱪanuni astida turɵan bolmisammu) Təwrat ⱪanuni astida turɵanlarɵa nisbətən Təwrat ⱪanuni astida turɵanɵa ohxax boldum; **21** Təwrat ⱪanunida bolmiɵanlarni ⱪayil ⱪilip ⱪutⱪuzux üqün Təwrat ⱪanunida bolmiɵanlarɵa nisbətən (Huda aldida ⱪanunsiz bolmay, bəlki Məsihning ⱪanuniɵa boysunuxum bilən) mən Təwrat ⱪanunida bolmiɵanlarɵa ohxax boldum; **22** ajizlarni ⱪayil ⱪilip ⱪutⱪuzux üqün ajizlarɵa ɵzüm ajizdək boldum; mumkin ⱪədər ⱪəprək adəmni ⱪutⱪuzux üqün mən ⱨərⱪandaⱪ adəmgə ⱪarita xundaⱪ adəm boldum. **23** Ɵzümning hux ⱨəwərdin nesiwəm boluxi üqün uni dəp ⱨəmmə ixni ⱪilimən. **24** Bəygigə qüxkənlərning ⱨəmmisi yügürixidu, əmma pəⱪət birila mukapatⱪa erixidiɵinini bilməmsilər? Ɵlɵibə ⱪazinix üqün yügürünglar. **25** Musabiⱪidə elixⱪuqilarning ⱨəmmisi ɵzini ⱨər jəⱨəttin tizginləydu; ular pəⱪət bir qirip ketidiɵan tajɵa erixix üqün xundaⱪ ⱪilidu, əmma biz bolsaⱪ qirimas taj üqün xundaⱪ ⱪilimiz. **26** Xunga mən nixansiz adəmdək yügürüwatmaymən; muxt atsam ⱨawaɵa atidiɵan adəmdək bolmaymən. **27** Uning ornioɵa mən ɵz tenimni urup ɵzümgə kəndürüp, uni ɵzümgə ⱪul ⱪilimən; undaⱪ ⱪilmiɵanda, baxⱪilarɵa təlim jakarlap turup ɵzüm layaⱪətlik bolmay ⱪelixim mumkin.

10 Qünki, i ⱪerindaxlar, mən silərning ata-bowilirimizning ⱨəmmisining bulut astida yürgənlikidin wə ⱨəmmisining dengizdin ɵtüp mangɵanlaⱪidin ⱨəwərsiz yürüxünglarni halimaymən; **2** ularning ⱨəmmisi bulutta ⱨəm dengizda Musaning [yetəkqilikigə] qəmüldürülgən; **3** ularning ⱨəmmisi ohxax roⱨiy taamni yegən, **4** ⱨəmmisi ohxax roⱨiy iqimlikni iqkən; qünki ular ɵzlirigə [ⱨəmraⱨ bolup] əgixip yürgən roⱨiy uyultaxtin iqətti (əməliyəttə, muxu uyultax Məsihning Ɵzi idi); **5** xundaⱪtimu, Huda ularning kəpinqisidin razi bolmioɵanidi; qünki «Ular[ning jəsətliri] qəl-bayawanda qeqilip ⱪaloɵan». **6** Əmma bu ixlar ularning bexioɵa bizlərgə sawaⱪ-bexarət bolsun üqün qüxkənidi; buningdin məⱪsət, bizning ularning yaman ixlarɵa ⱨəwəs ⱪiloɵinidək ⱨəwəs ⱪilmasliⱪimiz üqündur. **7** Silər yənə ularning bəzilirigə ohxax butⱪa qoⱪunidioɵanlardin bolmanglar; bular tooɵruluⱪ: «Həlⱪ yəp-iqixkə olturdi, andin kəyp-sapaɵa turdi» dəp pütülgən. **8** Biz yənə ularning bəzilirining buzuⱪqilik ⱪiloɵinidək buzuⱪqilik ⱪilmayli; qünki xu wəjidin ulardin yigirmə üq ming kixi bir kündila əldi. **9** Yənə ularning bəzilirining Məsihni sinioɵinidək Məsihni sinimayli; qünki xu səwəbtin ular yilanlar qeⱪixi bilən ⱨalak boldi. **10** Yənə ularning bəziliri aoɵrinoɵandək aoɵrinip ⱪaⱪximanglar — nətijidə, ular jan aloɵuqi [pərixtə] təripidin ɵltürüldi. **11** Əmdi bu wəⱪələrning ⱨəmmisi ularning bexioɵa bexarətlik misallar süpitidə qüxkən wə ahirⱪi zamanlar beximizoɵa keliwatⱪan bizlərning ulardin sawaⱪ-ibrət eliximiz üqün hatiriləngənidi. **(aiōn g165)** **12** Xuning bilən «Mən [etiⱪadta] qing tirəp turmaⱪtimən» degən kixi ɵzining yiⱪilip ketixidin ⱨezi bolsun! **13** Silər duq kəlgən sinaⱪlarning ⱨəmmisigə baxⱪa adəmlərmu ohxax duq kəlgən. Wə Huda bolsa wədisidə turɵuqidur, U silərni kətürəlmigüdək sinaⱪlarɵa uqratmaydu, bəlki sinaⱪ bexinglarɵa qüxkəndə, xuning bilən təng uningdin ɵtüp ⱪutulux yolini yaritip beridu; silər xuning bilən uningɵa bərdaxlik beridioɵan bolisilər. **14** Xu səwəbtin, səyümlüklirim, butpərəsliktin ⱪeqinglar! **15** Silərni əⱪil-ⱨoxi jayida kixilər dəp ⱪarap xuni eytiwatimən; sezligənlirimni baⱨalap bekinglar: — **16** Biz bərikətlik bolsun dəp tiligən, bərikətlik jamdiki xarabni iqkinimiz, Məsihning ⱪenidin ortaⱪ bəⱨirlənginimiz əməsmu? Bizning oxutⱪan nanni yeginimiz, Məsihning tenidin ortaⱪ bəⱨirlənginimiz əməsmu? **17** Biz nuroɵun bolsaⱪmu bir nan, bir təndurmiz; qünki ⱨəmmimiz xu bir nandin nesiwə alimiz. **18** Jismaniy Israiloɵa ⱪaranglar; ⱪurbanliⱪlarni yegənlər ⱪurbangaⱨⱪa nesipdaxlar əməsmu? **19** Əmdi nemə deməⱪimən? Butⱪa atap sunuloɵan ⱪurbanliⱪning birər əⱨmiyiti barmidu? Butning birər əⱨmiyiti barmidu? **20** Yaⱪ, biraⱪ kapirlar butlaroɵa sunoɵan ⱪurbanliⱪlarni Hudaoɵa əməs, bəlki jinlaroɵa ataydu. Mən silərning jinlar bilən ortaⱪ nesipdax boluxunglarni halimaymən. **21** Rəbning jamidin wə jinlarning jamidin təng iqküqi bolsanglar bolmaydu; Rəbning dastihinioɵa wə jinlarning dastihinioɵa təng dahil bolsanglar bolmaydu. **22** Rəbning ⱨəsət-oɵəzipini ⱪozoɵimaⱪimizmu? Biz Uningdin küqlükmu-ya? **23** «Ⱨəmmə nərsə ⱨəlaldur», əmma ⱨəmmə nərsə paydiliⱪ boluwərməydu; «ⱨəmmə nərsə ⱨəlaldur», əmma ⱨəmmə nərsə adəmning [etiⱪadini] ⱪuralmaydu. **24** Əmdi ⱨeqkim ɵz mənpəətini izdimisun, bəlki ɵzgilərningkini izdisun. **25** Gəx bazirida setiloɵan ⱨərbirnərsini wijdaninglarni dəp olturmay, ⱨeqnemini sürüxtə ⱪilmay yəweringlar. **26** Qünki «Jaⱨan wə uningɵa toloɵan ⱨəmmə məwjudatlar Pərwərdigaroɵa mənsüptur» [dəp pütülgən]. **27** Əmma etiⱪad ⱪilmioɵanlarning birərsi seni ziyapətⱪa təklip ⱪilsa wə kənglüng tartsa, aldingoɵa ⱪoyuloɵan ⱨəmmini wijdaningni dəp olturmay yəwər; **28** əmma birsi sanga: «Bu butlaroɵa ataloɵan ⱪurbanliⱪ taami» desə, undaⱪta uni yemə; nemixⱪa desəng, bu ixni sanga eytⱪan adəmning səwəbi üqün, xundaⱪla wijdanning səwəbi üqündur; **29** mən degən wijdan seningki əməs, bəlki ⱨeliⱪi kixining wijdani; mening ərkinlikimgə baxⱪilarning wijdani təripidin yaman dəp baⱨa berilixining ⱨajiti barmu? **30** Mən təxəkkür eytip yesəm, təxəkkür eytⱪan nərsini durus yeginim tüpəylidin yaman dəp ⱪariliximning nemə ⱨajiti? **31** Xunga silər nemini yesənglar, nemini iqsənglar yaki ⱨərⱪandaⱪ baxⱪa ixlarni ⱪilsanglar, ⱨəmmə ixlarni Hudaoɵa xan-xərəp kəltürülsun dəp ⱪilinglar. **32** Mən ɵzüm ⱨəmməylənni ⱨəmmə ixta məmnun ⱪilixⱪa intilginimdək, ɵz mənpəətim üqün əməs, bəlki kəpqilikning mənpəəti, ularning ⱪutⱪuzuluxi üqün intilginimdək, ⱨeqkimning aldioɵa — Yəhudiylar bolsun, greklar bolsun, Hudaning jamaitidikilər bolsun aldioɵa putlikaxang bolmanglar. Mən Məsihni ülgə ⱪiloɵinimdək, silərmu meni ülgə ⱪilinglar.

11 Əmdi silərni xuning üqün təripləymənki, i ⱪerindaxlar, ⱨəmmə ixlarda silər meni əsləp turuwatisilər, mən silərgə tapxuroɵinimdək, kərsətmilərni tutup keliwatisilər. **3** Əmma mən silərning ⱨər ərning bexi Məsihdur, ayalning bexi ərdur wə Məsihning bexi Hudadur dəp bilixinglarni halaymən. **4** Xunga, [ibadətkə ⱪatnaxⱪanda], ⱨərⱪandaⱪ ər bexioɵa birnərsə artⱪan ⱨalda dua ⱪilsa yaki bexarət bərsə, u ɵz bexioɵa ⱨərmətsizlik ⱪiloɵan bolidu. **5** Əmma [ibadətkə ⱪatnaxⱪanda], ⱨərⱪandaⱪ ayal bexioɵa birər nərsə artmioɵan ⱨalda dua ⱪilsa yaki bexarət bərsə, u ɵz bexioɵa ⱨərmətsizlik ⱪiloɵan bolidu; bundaⱪ ayalning qeqi qüxürüwetilgən, [rəswa ⱪilinoɵan] ayaldin pərⱪi yoⱪtur. **6** Ayal kixining bexioɵa artⱪini yoⱪ bolsa, qaqliri qüxürüwetilsun; ayaloɵa nisbətən qaqlirining kesiwetilixi yaki qüxürüwetilixi uyatliⱪ ix bolsa, əmdi uning bexioɵa birər artⱪini bolsun. **7** Qünki ər kixi bolsa bexini yapmasliⱪi kerək; qünki u Hudaning sürət-obrazi wə xan-xəripidur; əmma ayal kixi bolsa ərning xan-xəripidur. **8** Qünki ər bolsa ayaldin əməs, bəlki ayal ərdindur. **9** Xuningdək ər kixi ayal üqün əməs, ayal kixi ər üqün yaritiloɵandur. **10** Bu səwəbtin, ⱨəm pərixtilərning səwəbidin ayal kixi bexida ⱨoⱪuⱪ[ning] [bəlgisigə] igə boluxi kerək. **11** Ⱨalbuki, Rəbdə ayal ərsiz bolmas wə ər ayalsiz bolmas; **12** qünki ayal ərdin qiⱪiriloɵinidək, ər ayal arⱪilⱪ [tuoɵulidu]; lekin

ҳəммə ix Hudadindur. **13** Өz kөnglүngларda baҳa beringlar; ayallarning bexioƣa birnərsə artmay turup Hudaoƣa dua kilixi muwapikmu? **14** Təbiətning өzi silərgə ər kixining uzun qaqliri bolsa uningoƣa uyat ikənlikini өgətmidimu? **15** Əmma ayal kixining uzun qaqliri bolsa, bu uningoƣa xan-xərəp bolidu; qünki uning uzun qaqliri uningoƣa bezək-yepinqa bolsun dəp təkdim kilinoƣan. **16** [Birsining bu ixlar tooƣruluk] talax-tartix kiloƣusi bolsa, [xuni bilsunki], bizlərdə ҳəm Hudaning jamaətliridimu xulardin baxka ҳeq kaidilər yoktur. **17** Əmma ҳazir deməkqi boloƣan ix, yəni silər yioƣiloƣan sorunlaroƣa kəlsək, uningda silərni təripliməymən; qünki yioƣiloƣininglarning nətijisi paydilik əməs, bəlki ziyanlik boluwatidu. **18** Qünki birinqidin, silər jamaəttə yioƣiloƣininglarda, aranglarda guruhlaroƣa bəlünüxlər boloƣanlikini anglidim; bu gəpkə kismən ixəndim. **19** Aranglarda bəlünüxlər pəyda bolmay kalmaydu. Undak bolmioƣanda aranglarda kimning layakətlik boloƣanlikini kөrüwaloƣili bolmaytti. **20** Silər bir yərgə jəm boloƣininglarda, silər [ҳəkikətən] «Rəbning ziyapiti»din yeməysilər. **21** Qünki yegininglarda ҳərbiringlar baxkilarning yeyixini kütməyla өzünglar elip kəlgən oƣizani yəwerisilər-də, birsi aq kalidu, yənə birsi məst bolup ketidu. **22** Yəp-iqixkə өz өyliringlar yokmu? Hudaning jamaitini kөzgə ilmay, yoksullarni hijalətkə koymakqimusilər? Silərgə nemə desəm bolar? Silərni təripləmdimən? Yak, silərni təriplimeymən. **23** Qünki mən silərgə [Rəbning ziyapiti tooƣruluk] yətkүzgənlirimni өzüm Rəbdin tapxuruwaloƣanmən; demək, Rəb Əysaoƣa satkunluk kilinoƣan keqidə u koliƣa nan elip, **24** təxəkkür eytkandin keyin uni oxtup: «Mana, silərgə ataloƣan Mening tenim; buni Meni əsləp turux üqün muxundak kilinglar» — dedi. **25** Xuningdək, oƣizadin keyin u jamni koliƣa elip: «Mana, bu jamdiki xarab kenimda boloƣan «yengi əhdə»dur; ҳər ketim buningdin iqkininglarda, Meni əsləp turux üqün xundak kilinglar» — dedi. **26** Qünki silər ҳər ketim bu nandin yegən, bu jamdin iqkən bolsanglar, taki Uning kaytip kelixigiqə silər Rəbning өlümini jakarliƣan bolisilər. **27** Xuning üqün, kimki layakətsiz ҳalda bu nanni yesə yaki Rəbning jamidin iqsə, Rəbning teni ҳəm kenioƣa nisbətən gunaҳkar bolidu. **28** Xuning üqün ҳərbirsi bu ixlar üstidə өz-өzini təkxürüp, andin nandin yesun, jamdin iqsun. **29** Qünki [Rəbning] tenini pərk ətməy turup yegüqi wə iqküqi ҳərkim өzigə ҳeküm-jazani yətkүzüp yəp-iqidu. **30** Bu səwəbtin aranglardiki nuroƣun adəmlər zəiplixip kesəl boldi, ҳətta heli bir kismi [өlümdə] uhlap kaldi. **31** Lekin əgər өz üstimizni təkxürüp ҳeküm qikaroƣan bolsak, beximizoƣa [Rəbning] ҳeküm-jazasi qüxürülməydioƣan bolidu. **32** Əmma gərqə üstimizgə Rəb təripidin ҳeküm-jazalar qüxürülgən bolsimu, əməliyəttə bu Uning bizgə qüxürgən «tərbiyə jazasi»dur; buningdin məksət, bizning bu dunya bilən birliktə ҳalakətkə ҳeküm kilinmaslikimiz üqündur. **33** Xunga, i kerindaxlar, [Rəbning ziyapitidə] yeyixkə jəm boloƣininglarda, [ҳəmməylən toluk kəlgüqə] bir-biringlarni kütünglar. **34** Birsi aq korsak bolsa awwal өyidə yəp kəlsun; xundak kilip silərning jəm boluxunglar өzünglaroƣa ҳeküm-jaza yətkүzməydioƣan bolidu. Kalƣan baxka məsililərni bolsa, mən baroƣinimda tərtipkə salimən.

12 Əmma i kerindaxlar, roҳiy iltipatlaroƣa kəlsək, silərning ular tooƣruluk bilməy kelixinglarni halimaymən. **2** Silər taipilərning arisida boloƣan waktinglarda ҳərhil yollaroƣa baxlinip, gas-gaqa butlaroƣa [qokunuxkə] azdurulup kətkininglarni bilisilər. **3** Xunga mən silərgə ukturimənki, ҳeqkim Hudaning Roҳida turup: «Əysaoƣa lənət!» deməydu wə ҳərkandak biri Mukəddəs Roҳta bolmay turup «Əysa Rəbdur!» dəp eytalmaydu. **4** Əmma iltipatlar hilmuhil, lekin Roҳ bolsa birdur. **5** Hizmətlər bolsa ҳərhil, əmma [biz hizmitini kilidioƣan] Rəb birdur. **6** Ixləx yolliri ҳərhil, əmma ҳəmməyləndə ҳəmmə ixni wujudka qikaroƣuqi Huda birdur. **7** Əmma ҳəmməylənning mənpəəti üqün ҳərbirigə Roҳning namayan boluxi beoƣixlinidu. **8** Qünki Roҳ arkilik birigə danalik yətkүzgüqi səz, yənə birigə xu ohxax Roҳ arkilik ҳəwər yətkүzgüqi səz təksim kilinidu; **9** yənə ohxax Roҳ arkilik baxka birigə alaҳidə ixənq, yənə birigə ohxax Roҳ arkilik [kesəllərni] sakaytix iltipatliri, **10** birawoƣa məjizilərni yaritix təksim kilinidu; birawoƣa wəҳiy-bexarət berix; birawoƣa ҳərhil roҳlarni pərk etix, birawoƣa naməlum tillarda səzləx, yənə birawoƣa naməlum tillarni tərjimə kilix iltipati təksim kilinidu. **11** Əmma bu ixlarning ҳəmmisini yürgүzgüqi ohxax xu bir Roҳtur, U ҳərbirigə Өzi layik kөrüp, ayrim-ayrim təksim kilip beridu. **12** Qünki insaniy tən bir bolsimu nuroƣun əzaliri boloƣinidək, xundakla əzaliri nuroƣun bolsimu əzara koxulup bir tən boloƣandək, Məsih Өzimu ҳəm xundaktur. **13** Qünki ҳəmmimiz, məyli Yəhudiylar bolsakmu, Greklər bolsakmu, kullar bolsakmu, ҳərlər bolsakmu, bir Roҳta bir təngə kirixkə qəmüldürülduk wə bir Roҳtin iqixkə nesip kilinduk. **14** Qünki tən birla əzadin əməs, bəlki kөp əzalardin tərkib tapidu. **15** Əgər put: «Mən kol bolmioƣinim üqün mən təngə təwə əməsmən» desila, undakta u ҳəkikətən təngə təwə əməs bolamdu? **16** Kulak: «Mən kөz əməs, xunga mən təngə təwə əməsmən» desila, undakta u ҳəkikətən təngə təwə əməs bolamdu? **17** Pütün tən kəzla bolsa, undakta anglax sezimimiz nədin bolidu? Pütün tən kulakla bolsa, undakta purax sezimimiz nədin bolidu? **18** Ҳalbuki, Huda Өzigə layik kərgən tən əzalirining ҳərbirini ayrim-ayrim өz jayioƣa orunlaxturoƣan; **19** əgər ularning ҳəmmisi ohxax əza bolsa, undakta uni kandakmu tən degili bolatti? **20** Əmdiliktə əzalar kөp, tən bolsa birdur. **21** Kөz koloƣa: «Mening sanga eҳtiyajim qüxməydu!» deyəlməydu; yaki bax bolsa putlaroƣa: «Mening silərgə eҳtiyajim qüxməydu!» deyəlməydu. **22** Dəl əksiqə, təndiki ajiz-ərziməs dəp kərüngən əzalar kəm bolsa bolmaydu; **23** wə ҳəm təndiki biz etiwarsiz dəp ҳesabliƣan əzalaroƣa bolsa, tehimu kөprək etiwar kilimiz; xundakla iskətsiz dəp karaloƣan əzalirimiz tehimu iskətlik kilinidu; **24** əslidə yariximlik boloƣan əzalirimizoƣa bolsa xundak kilixning ҳajiti yok. Əmma Huda pütün tənni xundak birləxtürgənki, U etiwarsiz dəp ҳesablanoƣan əzalaroƣa tehimu kөp etiwar beridu. **25** Buningdin məksət təndə ҳeq bəlünüxlər bolmasliki, bəlki barlik əzalar əzara ohxax kөyümqanlikta boluxi üqündur. **26** Bir əza japa-dərd tartsa, barlik əzalar uning bilən təng japa-dərd tartidu; bir əzaoƣa xərəp kəlsə, barlik əzalar uning bilən təng xadlinidu. **27** Əmdi silər Məsiҳning tenidursilər, ҳərbiringlar Uning ayrim-ayrim əzasidursilər. **28** Huda jamaəttə muxundaklarni orunlaxturoƣan: — awwal rosullarni, andin pəyoƣəmbərlərni, üqinqi bolup təlim bərgüqilərni; andin məjizə kərsətküqilərni, andin türlük kesəllərni sakaytix iltipatliriƣa igə boloƣanlarni, yardəm bərgüqilərni, yetəkqilik kiloƣuqilarni, ҳərhil naməlum tillarda səzləydioƣanlarni təyinləp orunlaxturoƣandur. **29** Ҳəmməylən rosulmu? Ҳəmməylən pəyoƣəmbərmu? Ҳəmməylən təlim bərgüqimu? Ҳəmməylən məjizə kərsətküqmu? **30** Ҳəmməyləndə sakaytix iltipatliri barmu? Ҳəmməylən naməlum tillarda səzləmdu? Ҳəmməylən naməlum tillarni tərjimə kilalamdu? **31** Əmma silər qongrak iltipatlarni təkəzza bolup koƣlanglar; ҳalbuki, mən ҳazir silərgə ҳəmmidin əwzəl bir yolni kərsitip berəy.

13 Mən əgərdə bu dunyadiki kixilər səzləwatkan ҳərhil tillar ҳətta pərixtilərning tilliri bilənmu səzliyələydioƣan

bolsammu, birak mən meһir-muһəbbətsiz bolsam, u qaoɣda mən pəkət bir «dang-dang» kilidioɣan mis dang, bir «qang-qang» kilidioɣan qang bolup kalimən, halas. **2** Əgər mən pəyoɣəmbərlik kilalisam, barlik sirlar, barlik bilimlərni qüxinip boloɣan bolsammu, һəm xuning bilən bir wakitta taoɣlarni yətkiyəligüdək toluk ixənqtə bolsammu, əmma məndə meһir-muһəbbət bolmisa, undakta mən һeqnərsə bolmioɣan bolimən. **3** Əgər barlik mal-mülkümni sədikigə atap һəm tenimni [Hudaning yolida] kurbanlik süpitidə kəydürülüxkə sunoɣan təoɣdirdimu, əmma məndə yənila meһir-muһəbbət bolmisa, undakta mening һeqkandak paydam yok boloɣan bolidu. **4** Muһəbbət səwr-takətlik bolux һəm meһribanliktur; Muһəbbət һəsəthorluk kilmaydu: Muһəbbət əzini mahtimaydu, Təkəbburluk kilmaydu, **5** Nomussizlik kilmaydu, Өz mənpəətini kəzləp yürməydu, Teriktürülməydu, Kənglidə əqmənlik saklimaydu; **6** Һəkkaniysizliktin huxal bolmaydu, Bəlki əməliyəttin, һəkikətdin huxal bolidu; **7** һəmmə ixta korsiki kənglik kilidu, һəmmigə yüzlinip [Hudaoɣa] ixinidu, һəmmə ixka ümid baoɣlaydu, һəmmigə qidaydu. **8** Meһir-muһəbbət һərgiz ahirlaxmaydu. Bexarətlər bolsa, karoɣa kəlməydu: «naməlum tillar» bolsa, tügəydu: [məjizilik] bilimlərmu karoɣa kəlməydu. **9** Qünki bizning bilidioɣanlirimiz kismən, bexarət beridioɣanlirimiz kismən; **10** lekin mukəmməllik kəlgəndə, kismənlik yokilidu. **11** Mən kiqikimdə balilarqə səzlidim, balilarqə oylidim, balilarqə һesablidim; qong boloɣinimda, mən balilikni taxlidim. **12** Qünki biz һazir bir tutuk derizidin müjməl һalda kərimiz, lekin xu qaoɣda yüzmuyüz kərimiz: Һazir mən kismən tonuymən, xu qaoɣda mən [Huda] meni tonup keliwatkandək tonuymən. **13** Һazir ixənq, ümid, meһir-muһəbbətdin ibarət bu üq nərsə turuptu; bulardin əng üstün turidioɣini meһir-muһəbbəttur.

14 Meһir-muһəbbətkə intilip uni koɣlixinglar wə һəm roһiy iltipatlaroɣa, bolupmu bexarət berixkə intizar bolunglar. **2** Qünki naməlum tilda səzləydioɣan kixi adəmlərgə əməs, bəlki Hudaoɣa səzləydu; anglioɣuqilardin һeqkim uni qüxənməydu, əmma u Roһta sirlik ixlarni eytip beridu. **3** Lekin bexarət beridioɣan kixi bolsa adəmlərning etikadini kuruxka, ularni rioɣbətləndürüxkə wə təsəlli berixkə səzləydu. **4** Naməlum tilda səzligüqi əz roһini kuridu; əmma bexarət bərgüqi jamaətning [etikadini] kuridu. **5** Əmdiliktə mən silərning һəmminglarning naməlum tillarda səzliyəlixinglarni ümid kilimən, lekin bexarət berixinglarni tehimu ümid kilimən. Naməlum tilda səzligüqi səzini tərjimə kilmisa, jamaətning etikad kuruluxida bexarət bərgüqi uningdin uluo bolidu. **6** Kerindaxlar, mən yeninglaroɣa kelip, naməlum tillardila səzliginim bilən məlum wəһiy, bilim, bexarət yaki təlimni yətküzmisəm, mən silərgə nemə payda təgküzimən? **7** Һətta awaz kiqiralaydioɣan jansiz nərsilər, məyli nəy bolsun, qiltar bolsun xundak; ularning aһanglirining bir-biridin pərki bolmisa, ularda qelinoɣan pədə kandakmu pərk etilsun? **8** [Jəng] kaniyimu bəlgilik bir aһangda qelinmisa, kim jənggə һazirlansun? **9** Xuningdək silər tilda enik qüxinəligüdək səz kilmisanglar, nemə deməkqi boloɣininglarni kim qüxinələydu? Silər һawaoɣa gəp kiloɣandək bolisilər. **10** Jaһanda, xübһisizki, hilmuhil til-awazlar bar wə ularning һeqkaysisi mənisiz əməs; **11** əgər əmdi mən məlum awaz-tilning mənisini bilmisəm, mən səzligüqigə nisbətən yat wə u manga nisbətən yat bolidu. **12** Əһwal silərdimu xundak. Xunga, silər roһiy iltipatlaroɣa kizoɣinlik bilən intilgənikənsilər, jamaətning etikadini kuridioɣan iltipatlaroɣa bay boluxka intilinglar. **13** Xunga, naməlum tilda səzləydioɣan kixi səzligənlirini tərjimə kilip berələydioɣan bolsam dəp dua kilsun. **14** Qünki naməlum tilda dua kiloɣinimda, roһim dua kilidu, lekin əkil-idrakimdin bolsa mewə qikmaydu. **15** Undakta kandak kilix kerək? Mən bəzidə roһim bilən dua kilimən, һəm bəzidə əkil-idrakim bilənmu dua kilimən; mən bəzidə roһim bilən mədһiyə nahxilirini eytimən, һəm bəzidə əkil-idrakim bilənmu mədһiyə nahxilirini eytimən; **16** bolmisa, pəkət roһing bilənla mədһiyə okusang, ixlətkən [tilingni] bilmigənlərning katarida olturoɣuqi təxəkkürunggə kandakmu «Amin» deyəlisun? Qünki u eytkiningni qüxənməydu. **17** Sən dərһəkikət təxəkkürni yahxi eytisən, əmma yeningdiki anglioɣuqining etikadi kuruloɣini yok. **18** Mən bundak naməlum tillarda xəһsən һəmminglardin kəp səzləydioɣanlikim üqün Hudaoɣa təxəkkür eytimən; **19** һalbuki, jamaəttə boloɣanda, naməlum tilda tümən eoɣiz səzliginimdin kərə, baxkilaroɣa təlim-tərbiyə bəreligüdək qüxinixlik səzdin bəx eoɣizla səzliyəlisəm dəymən. **20** Kerindaxlar, əkil-һoxunglarda bala bolmanglar; yamanlik jəһətidə bowak bolunglar, əmma əkil-һoxunglarda pixkədəm bolunglar. **21** Təwratta: «Qət tilliklarning səzi wə yat adəmlərning ləwliri arkilik Mən muxu һəlkkə gəp kilimən; lekin xundak bolsimu ular yənila Manga kulak salmaydu — dəydu Pərwərdigar» dəp pütülgəndur. **22** Xunga «naməlum tillar» bolsa bir alamət bəlgidur; etikadqilaroɣa əməs, bəlki etikadsizlaroɣa alamət bəlgidur; wəһiy-bexarətlər bolsa, etikadsizlar üqün əməs, bəlki etikadqilar üqün bolidu. **23** Xuning üqün pütkül jamaət bir yərdə jəm boloɣanda, һəmmisi əz aldioɣa bundak naməlum tillarda səzləwərsə wə sadda yaki etikadsiz kixilər kirip kalsa, ular һəmminglarni sarang bolup kapsilər deyixməmdu? **24** Əmma һəmminglar wəһiy-bexarət yətküzsənglar, etikadsiz yaki sadda kixi aranglaroɣa kirip kalsa, һəmminglar təripidin uning gunaһlirioɣa tənbiһ berilidu, һəmminglar təripidin uning gunaһkar ikənliki kərsitilidu; **25** kəlbidiki sirlar axkarə kilinoɣanda, u əzini yərgə taxlap: — «Huda һəkikətən aranglardidur» dəp Hudaoɣa səjdə kilidu. **26** Əmdi kerindaxlar, kandak kiliximiz kerək? Silər bir yərgə jəm boloɣininglarda, һərbiringlarda [bir iltipat] bolidu; birsidə mədһiyə nahxisi, birsidə təlim, birsidə naməlum til, birsidə wəһiy, birsidə naməlum tilning yeximi bolidu. Һəmmə ixlar etikadning kuruluxi üqün bolsun. **27** Naməlum tilda səzligüqilər bolup kalsa, ikkisi yaki əng kəp boloɣanda üqi nəwət bilən səzlisun wə birsi ularning eytkanlirini ərisun. **28** Əmma [jamaəttə] ərigüqi bolmisa, u sükүt kilsun; əz-əzigə wə Hudaoɣa eytsun. **29** Wəһiy-bexarət yətküzgüqilər bolsa, ikki-üqi səzlisun; kaloɣanlar gəplirining wəznini ditlap tursun; **30** Əmma olturoɣanlar arisidin baxka bir kixigə məlum bir wəһiy berilsə, səzləwatkan kixi səzini tohtitip nəwətni uningoɣa bərsun. **31** Qünki һəmminglar bir-birləp wəһiy-bexarət yətküzsənglar bolidu; xuning bilən һəmməylən əginidu, һəmməylən rioɣbətlinidu. **32** Pəyoɣəmbərlərning əz roһliri pəyoɣəmbərlərning əzlirigə itaət kilidu. **33** Qünki Huda kalaymikanqilik tuoɣduroɣuqi əməs, bəlki tinq-hatirjəmlik bərgüqidur. Barlik mukəddəs bəndilərning jamaətliridə xundak tərtip bar. **34** Aranglardiki ayallar jamaətlərdə süküttə oltursun; ularning səzlixigə ruһsət kilinmioɣan; Təwrat kanunida bəlgilənqəndək, ular [tərtipkə] boysunsun. **35** Əmma ular məlum ixni bilməkqi bolsa, əyidə əz ərliridin sorisun; ayalning jamaəttə səzlixi uyatlik ixtur. **36** Hudaning səz-kalami silərdin baxlanoɣanmu?! Yaki yaloɣuz silərgila yetip kəlgənmu?! **37** Birsi əzini wəһiy-bexarətqi yaki roһiy kixi dəp sanisa, u silərgə һazir yazoɣan bu səzümning һəkikətən Rəbning əmri ikənlikini etirap kilsun. **38** Birsi buni etirap kilixni halimisa, u etirap kilinmaydu. **39** Xuning

üqün, i kerindaxlar, wəhiy-bexarətlərni yətküzüxkə təlmürüp intilinglar, xundakla naməlum tillarda səzləxni qəklimənglar. **40** [Hulasə kilip eytkanda], hərbir ix qiraylik, tərtiplik kilinsun.

15 Əmma, i kerindaxlar, mən silərgə əslidə yətküzgən hux həwərni bayan kilmakqimən; silər bu hux həwərni kobul kiloɣan wə uningda qing turuwatisilər; **2** mən silərgə yətküzgən hux həwər boloɣan kalamda qing turoɣan bolsanglar, — (ixənginginglar bikaroɣa kətmigən bolsa) — silər uning arkilik kutkuzuluwatisilər. **3** Qünki mən əzümgə amanət kilinoɣanlirini əng zərür ix süpitidə silərgimu tapxurdum; yəni, Təwrat-Zəburda aldin eytiloɣinidək, Məsih gunahlirimiz üqün əldi; **4** U dəpnə kilindi; wə üqinqi küni yənə Təwrat-Zəburdə aldin eytiloɣinidək tirildürüldi; **5** U Kefaska, andin on ikkiyləngə kəründi; **6** andin U bir sorunda bəx yüzdin artuk kerindaxka kəründi; ularning kəpinqisi bügünki kündə tirik, əmma bəziliri əlümdə uhlawatidu; **7** U Yakupka, andin rosullarning hammisigə kəründi; **8** Hammisidin keyin U huddi wakitsiz tuoɣuloɣan bowaktək boloɣan mangimu kəründi. **9** Qünki mən rosullar arisidiki əng təwinimən, rosul dəp atilixka layik əməsmən; qünki mən Hudaning jamaitigə ziyankəxlik kiloɣanmən. **10** Lekin hazir nemila bolsam Hudaning mehirxəpkiti arkilik boldum; Uning manga kərsətkən xu mehirxəpkiti bikaroɣa kətmidi; qünki mən [Hudaning hizmitidə] barlik rosullardin bəkrək japalik ixligənmən; əməliyättə ixligüqi mən əməs, bəlki mən bilən billə boloɣan Hudaning mehirxəpkitidur. **11** Demək, məyli mən yaki baxka [rosullar] bolsun, hammimizning yətküzgənliri ohxax bolup, u dəl silər ixinip kobul kiloɣan hux həwərdur. **12** Əmma Məsih əlgənlər iqidin tirildürülgən dəp jakarlanoɣan bolsa, kandakmu aranglardiki bəzilər əlgənlərning tirilixi degən yok ix, dəydu? **13** Əmma əlgənlərning tirilixi degən yok ix bolsa, Məsihning tiriliximu yok ix boloɣan bolatti. **14** Xuningdək əgər Məsih əlümdin tirilgən bolmisa, jakarlioɣan həwirimiz bihudə boloɣan, silərning etikadinglarmu bihudə boloɣan bolatti. **15** Hətta bizmu Huda tooɣrisidiki yaloɣan guwahqilar boloɣan bolattuk — qünki biz Hudaning Məsihni əlümdin tirildürgənlikigə guwahlik bərduk. Əgər həkikətən əlümdin tirilix bolmisa, Huda Məsihnimu əlümdin tirildürmigən bolatti. **16** Qünki əlgənlər kayta tirildürülmisə, Məsihmu tirilmigən bolatti. **17** Mubada Məsih tirilmigən bolsa, etikadinglar keraksiz boloɣan, silər tehiqə gunahliringlarda yürüwatkan bolattinglar, **18** xundakla Məsihtə əlümdə uhlawatkanlarmu halakətkə yüz tutkan bolatti. **19** Əgər ümidimizni pəkət bu dunyadiki hayatimiz üqünla Məsihgə baoɣlioɣan bolsak, biz insanlar arisidiki əng biqarə adəmlərdin boloɣan bolimiz. **20** Əmma əməliyättə, Məsih əlümdə uhlioɣanlar iqidə «hosulning tunji mewisi» bolup, əlümdin tirilgəndur; **21** Qünki bir insan arkilik əlüm [aləmdə] pəyda boloɣinidək, əlümdin tirilixmu bir insan arkilik [aləmdə] pəyda boldi. **22** Adamatimizdin boloɣanlarning hammisi [uning tüpəylidin] əlümgə məhkum boloɣanlikioɣa ohxax, Məsihdə boloɣanlarning hammisi [Uning tüpəylidin] əlümdin hayatka erixidu. **23** Əmma hammələn əz nəwət-katarida tirilidu; tunji hosulning mewisi boloɣan Məsih birinqi; ikkinqilər bolsa Məsihning dunyaoɣa kaytip kəlginidə əzigə təwə boloɣanlar. **24** Andin ahirət bolidu; xu qaoɣda U barlik hökümranlikni, barlik hokuk wə hərhil küqlərni əməldin kaldurup, padixahlikni Huda-Atioɣa tapxuridu. **25** Qünki U barlik düxmənlərni [məoɣlup kilip] ayioɣi astida kiloɣuqə həküm sürüxi kerəktur; **26** əng ahirki yokitilidioɣan düxmən bolsa əlüm əzidur. **27** Qünki [Zəburda] «[Huda] pütkül məwjudatni Uning ayioɣi astioɣa boysunduroɣan» [dəp pütüklüktur]. Əmma «pütkül məwjudat Uningoɣa boysunduroloɣan» deyilginidə, roxənki, xu «pütkül» degən səz «hammini Uningoɣa Boysunduroɣuzoɣuqi»ning əzini iqigə aloɣan əməstur. **28** Əmma hammə Uningoɣa boysunduroloɣandin keyin, Ooɣul hammini əzigə boysunduroɣuqioɣa boysunidu; xuning bilən Huda hammining hammisi bolidu. **29** Əlümdin tirilix bolmisa, bəzilərning əlgənlər üqün qəmüldürülüxini kandak qüxinix kerək? Əlgənlər zadi tirilmisə, kixilər ular üqün nemə dəp qəmüldürülidu? **30** Bizlər nemə dəp [hər küni] hər saəttə həwp-hətərgə duq kelip yürimiz? **31** Rəbbimiz Məsih əysada silərdin pəhirlinixim rast boloɣandək, [i kerindaxlirim], mən hərküni əlümgə duq kelimən. **32** Əgər insanlarning nukti'inəziridin eytkanda «əfəsus xəhiridə wəhxiy haywanlar bilən elixtim» desəm, əlgənlər əlümdin tirilmisə, buning manga nemə paydisi? «ətə bəribir əlüp ketidioɣan boloɣandin keyin, yəp-iqip yürüwalayli» degən səz yolluk bolmamti? **33** Aldanmanglar; qünki «Yaman hamrahlar əhlakni buzidu». **34** Həkkaniy bolux üqün oyoɣininglar, gunahdin kol üzünglar; qünki bəziliringlarda Huda tooɣruluk həwər yoktur — buni eytsam silər üqün uyat əməsmu? **35** Bəlkim birsi: «Əlüklər kandak tirildürilər? Ular kandak tən bilən tirilər?» — dəp sorixi mumkin. **36** I əhmək kixi, sening terioɣining, əlməy turup kaytidin tirilməydu. **37** Ham sening terioɣining, əsümlükning teni əməs, bəlki uning yalingaq deni — məsilən, buoɣdayning yaki baxka birər ziraətning deni, halas. **38** Wə keyin Huda Əz hahixi boyiqə uningoɣa məlum bir tənni beridu; xundakla uruk danlirining hərbirigə əzining tenini ata kilidu. **39** Janiwarlarning ətliri bolsa bir-birigə ohximaydu; insanlarning əzigə has ətliri bar, haywanlarning əzigə has ətliri bar, uqar-kanatlarningmu bar, belikларningmu bar. **40** Asmanda jisimlar bar, yər yüzidimu jisimlar bar; əmma asmandikisining jula-xəripi baxkiqə, yər yüzidikisiningmu baxkiqə bolidu; **41** Kuyaxning xan-xəripi bir hil, ayning xəripi yənə bir hil, yultuzlarning xan-xəripi yənə bir hildur; qünki yultuzlar xan-xərəpliridə bir-biridin pərklinidu. **42** Əlümdin tirilix ham xundaktur. [Tən] qirix halitidə terilidu, qirimas halattə tirildürülidu; **43** Uyatlik halattə terilidu, xan-xərəp bilən tirildürülidu; ajiz halattə terilidu, əmma küq-kudrət bilən tirildürülidu. **44** U təbiətkə təwə bir tən süpitidə terilidu; rohka təwə bir tən bolup tirildürülidu; əslidə təbiətkə təwə bir «janlik» tən boloɣan bolsa, əmdi rohiy bir tən bolidu. **45** Xunga [Təwratta] mundak pütülgənki: «Tunji insan Adəm'atimiz tirik bir jan kilip yaritildi»; əmma «ahirki Adəm'ata» bolsa hayatlik bərgüqi Roh boldi. **46** Əmma awwal kəlgini rohiy adəm əməs, bəlki «təbiətkə təwə boloɣuqi» adəm idi, keyin «rohiy adəm» kəldi. **47** Dəsləpki insan bolsa yərdin, tupraktin apiridə kilinoɣan; ikkinqi insan bolsa asmandin kəlgəndur; **48** Tupraktin apiridə kilinoɣini kandak boloɣan bolsa, [uningdin] [boloɣan] «tupraklik»larmu xundak bolidu; asmandin kəlgini kandak bolsa, uningdin boloɣan «asmanliklar»mu xundak bolidu. **49** Bizlər «tupraklik adəm» süritidə boloɣinimizdək, «asmanlik adəm» süritidimu bolalaymiz. **50** Əmma xuni eytimənki, i kerindaxlar, ət wə kandin tərəlgənlər Hudaning padixahlikioɣa warislik kilalmaydu; qirigüqi qirimaydioɣanoɣa warislik kilalmaydu. **51** Mana, mən silərgə bir sirni eytip berimən; biz hammimizla [əlümdə] uhlaydioɣanlardin bolmaymiz; birak hammimiz əzgərtilimiz! **52** Bir dəkikidila, kəzni bir yumup aqkuqə, əng ahirki kanay qelinoɣanda əzgərtilimiz; qünki kanay qelinsila əlgənlər qirimas hayatka tirildürülidu, xundakla əzgərtilimiz; **53** Qünki bu qirip kətküqi qirimas hayatni kiyiwelixi, bu əlgüqi əlməslikni kiyiwelixi kerək; **54** Əmma qirip kətküqi qirimas hayatni kiygəndə, bu əlgüqi əlməslikni kiygəndə, xu qaoɣda bu səz

əməlgə axurulidu: «Ölüm oŋəlibə təripidin yutulup yoḳutulidu!». **55** «Aḥ, ölüm, sening nəxtiring ḳeni?! Aḥ, ölüm, sening oŋəlibəng ḳeni?!» **(Hadēs g86)** **56** Ölümdiki nəxtər — gunaḥtur, gunaḥning küqi bolsa, Təwrat ḳanuni arḳilik namayan bolidu. **57** Lekin bizni Rəbbimiz Əysa Məsiḥ arḳilik bularning üstidin oŋəlibigə erixtürgüqi Hudaoŋa təxəkkür! **58** Xuning üqün, səyümlük ḳerindaxlirim, qing turup təwrənməs bolunglar, Rəbning hizmitidiki ixliringlar ḥəmixə kəng ziyadiləxsun; qünki Rəbdə boloŋan əjir-japayinglar ḥərgiz biḥudə kətməydioŋanliḳini bilisilər.

16 Əmdi muḳəddəs bəndilər üqün ianə toplax tooŋruluḳ, silərmu Galatiya əlkisidiki jamaətlərgə tapilioŋinimdək ḳilinglar. **2** Ḥər ḥəptining birinqi künidə ḥərbiringlar tapawitinglarning bərikiti boyiqə uningdin bir ülüxini ajritip əz yeninglarda saḳlap ḳoyunglar; xundaḳ ḳilsanglar, kəlgən waḳtimda ianə toplax ḥajət bolmaydu. **3** Mən kəlginimdə, silər ḳaysi adəmlərni layiḳ kərüp tallisanglar, mən xularoŋa [tonuxturux] hətlirini yezip berip muxu ianə-xəpḳitinglarni Yerusalemoŋa apirip berixkə əwətimən. **4** Meningmu berixim muwapiḳ kərülsə, ular manga ḥəmraḥ bolup baridu. **5** Əmma mən Makedoniyə əlkisidin ətkəndin keyin yeninglaroŋa kelimən — qünki mən Makedoniyədin ətməkqimən — **6** bəlkim mən silər bilən billə bir məzgil turuxum mumkin, ḥətta yeninglarda ḳixlap ḳeliximmu mumkin; xuningdək andin ḳəyərgə barmaḳqi bolsam, silər yardəm ḳilip, meni yoloŋa selip ḳoyarsilər. **7** Qünki bu ḳetim silərni yol üstidila kərüp ətüp ketixni halimaymən, bəlki Rəb buyrusa, silər bilən billə uzunraḳ bir məzgil turoŋum bar. **8** Əmma mən Əfəsus xəḥiridə orma ḥeytioŋiqə turmaḳqimən. **9** Qünki [muxu yərdə] manga ajayib qong, utuḳ-mewə beriwatḳan bir ixik kəng eqildi, xuningdək ḳarxi qiḳḳuqilarmu kəp. **10** Timotiy yeninglaroŋa berip tursa, uning aranglarda ḳorḳmay ərkin-azadə yürüxigə kəngül bəlünglar. Qünki umu manga ohxax Rəbning hizmitini ixləwatidu. **11** Xunga ḥeqkim uni təwən kərmisun; bəlki uni mening yenimoŋa kelixi üqün aman-esən uzitip yoloŋa selip ḳoyunglar; qünki uning ḳerindaxlar bilən billə kelixini kütməktimən. **12** Əmma ḳerindiximiz Apolloska kəlsəm, uningdin ḳerindaxlar bilən billə silərning yeninglaroŋa berixni kəp ətündüm. Lekin uning ḥazirqə baroŋusi yoḳ. Keyin pursət pixip yetilgəndə baridu. **13** Ḥoxyar bolunglar, etiḳadta qing turunglar; mərdanə ərdək bolunglar! Ḳəysər bolunglar! **14** Silərning ḳiloŋan ḥəmmə ixinglar meḥir-muḥəbbət bilən ḳilinsun. **15** Əmdi, i ḳerindaxlar, Ahaya əlkisidiki əng dəsləpki etiḳad mewisi boloŋan Istifanas wə uning ailisidikilərni, xundaḳla ularning Hudaning muḳəddəs bəndilirining hizmitidə boluxḳa ḳandaḳ əzlirini atioŋanliḳini obdan bilisilər; mən silərdin ətünimənki, muxundaḳ kixilərning wə ular bilən birliktə hizməttə ḥərbir japa tartiwatḳanlarning səzlirigə kiringlar. **17** Əmma [yeninglardin] Istifanas, Fortunatus wə Aḳayikusning bu yərgə meni yoḳlap kəlgənlikidin xadlandim; qünki ular silər tərəptin kəm boloŋanlirini toluḳlap bərdi. **18** Qünki ular mening roḥimni wə ḥəm silərningkinimu yengilandurdi; xunga xundaḳ adəmlərni ətiwarlap ḥərmətlənglar. **19** Asiyadiki jamaətlərdin silərgə salam. Akwila wə Priskilla ḥəm ularning əyidə jəm bolidioŋan jamaəttinmu Rəbdə silərgə ḳizoŋin salam yollaydu. **20** Ḳerindaxlarning ḥəmmisi silərgə salam yollaydu. Bir-biringlar bilən pak səyüxlər bilən salamlixinglar. **21** Mana, mənki Pawlus əz ḳolum bilən salam yeziwatimən! **22** Ḥərkim Rəb Əysa Məsiḥni səygüqi bolmisa, uningoŋa lənət bolsun! Rəbbimiz, kəlgəysən! **23** Rəb Əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti ḥəmminglaroŋa yar boloŋay! **24** Mening Məsiḥ Əysada boloŋan muḥəbbitim ḥəmminglar bilən billə boloŋay. Amin!

Korintliqlarоqa 2

1 Hudaning iradisi bilən bekitilgən, Məsiһ Əysaning rosuli mənki Pawlus wə kerindax boloqan Timotiydin Korint xəһiridə turuwatkan, Hudaning jamaitigə wə xuningdək pütkül Ahaya əlkisidiki barliq mukəddəs bəndilərgə salam! **2** Atimiz Huda һəm Rəb Əysa Məsiһtin silərgə meһir-xəpkət wə hatirjəmlik boloqay! **3** Rəbbimiz Əysa Məsiһning Atisi, rəһimdilliqlarning igisi Ata, barliq rioqbət-təsəllining Igisi boloqan Hudaoqa təxəkkür-mədһiyə okuloqay! **4** Biz uqrioqan һərkandak japa-muxəkkəttə U bizgə rioqbət-təsəlli beriwatidu, xuning bilən biz Huda təripidin rioqbətləndürülgən bolup U yətküzgən rioqbət-təsəlli bilən һərkandak baxka japa-muxəkkətkə uqrioqanlaroqa rioqbət-təsəlli berələydioqan bolduk. **5** Qünki, Məsiһning azab-okubətliri biz tərəpkə exip taxkandək, Məsiһ arkilik boloqan rioqbət-təsəllimizmu exip taxidu. **6** Əmma biz japa-muxəkkəttə kalsakmu bu silərning rioqbət-təsəlli wə nijat tepixinglar üqün bolidu; bular silərning biz tartkan azab-okubətlərgə ohxax azab-okubətlərgə qidixinglar bilən silərdimu һasil kilinidu; biz rioqbət-təsəlli tapsakmu u silərning rioqbət-təsəlliringlar wə nijatinglar üqün bolidu; xunga bizning silərgə baoqlioqan ümidimiz mustəһkəmdur; qünki silər azab-okubətlərdin ortak nesiwilik bolsanglar, ohxaxla rioqbət-təsəllidin ortak nesiwilik bolisilər dəp bilimiz. **8** Qünki, i kerindaxlar, silərning Asiyada duq kəlgən japa-muxəkkəttin һəwərsiz yürüxünglarni halimaymiz; u wakitlarda biz qidioqusiz eoqir besimoqa duq kəlduk, һətta һayatning əzidin ümid üzgüdək boloqaniduk. **9** Əmma əzimizgə əməs, bəlki əlgənlərni tirildürgüqi Hudaoqa tayiniximiz üqün kəlbimizdə ölümgə məһkum kilinoqandək yürəttuk. **10** U bizni bundak dəһxətlik bir ölümdin kutkuzoqan wə һazir kutkuzmakta, wə bizni yənila kutkuzidu, dəp uningoqa ümid baoqliduk; **11** silərmu buningda һəm biz üqün dua-tilawətlər bilən mədət beriwatisilər; xundak kilip talay adəmlərning wasitisi arkilik bizgə kərsitilgən iltipat tüpəylidin talay adəmlər [Hudaoqa] rəһmətlər eytidioqan bolidu. **12** Qünki pəһrimiz, yəni wijdanimizning guwaһliki xuki, Hudaning aldida sap niyətlər wə səmimiylik bilən (insaniy parasət bilən əməs, bəlki Hudaning meһir-xəpkiti bilən) biz bu dunyaoqa nisbətən wə bolupmu silərgə nisbətən əzimizni tutuwalidioqan bolduk. **13** Qünki silərgə yazoqinimiz okuyalaydioqan wə tonup yetələydioqandin baxka һeq nərsə əməs; lekin mən silərning bizni kismən tonup yətkininglar boyiqə Rəb Əysaning künidə silər bizning pəһrimiz bolidioqiningлardək bizlərnimu silərning pəһringlar bolidu dəp bizni toluk tonup yetixinglarni ümid kilimən. **15** Xuning bilən muxundak ixənqtə bolup mən əslidə ikkinqi ketim silərgə meһir-xəpkətni yətküzüxkə awwal silərning kexinglaroqa barmakqidim; **16** yəni, kexinglardin Makedoniyəgə ətüp, andin Makedoniyədin yənə kexinglaroqa kelixni, xundakla silər təripinglardin Yəһudiyə əlkisigə uzitiliximni ümid kiloqanidim. **17** Məndə xundak niyət boloqanda, mən uni yeniklik bilən karar kiloqanmu? Mən niyət kiloqanda, məndə «ətlik» kixilərdikidək: birdəm «bərһək, bərһək» wə birdəm «yak, yak» deyix barmu? **18** Əmma Əz səzidə turoqinidək, bizning silərgə eytkan səzimiz birdəm «bərһək» wə birdəm «yak» bolmaydu; **19** Qünki biz (mən wə Silwanus wə Timotiy)ning aranglarda jakarlioqinimiz — Hudaning Ooqli, Əysa Məsiһ, birdəm «bərһək» wə birdəm «yak» əməstur; bəlki Uningda «bərһək»la bardur. **20** Qünki Hudaning kanqilik wədiliri boluxidin kət'iynəzər, ular Uningda «bərһək»tur, wə biz arkilik Uningdimu Hudaoqa xan-xərəp kəltüridioqan «Amin» bardur. **21** Əmdi bizlərni silər bilən billə Məsiһdə qing turoquzoquqi boloqini һəm bizni məsiһligini bolsa Hudadur. **22** U yənə üstimizgə məһür besip, kəlbimizgə Əz Roһini «kapalət» boluxka ata kildi. **23** Əmma Hudani əz jenimoqa guwaһqi boluxka qakirimənki, Korintka tehi barmioqanlikimning səwəbi kənglunglarni ayax üqün idi. **24** Һərgiz əzimizni iman-etikadinglar üstigə һəküm sürgüqilərmiz, demək, bəlki silərning xad-huramlikinglarni axuruxka silərgə һəmkarlaxkuqilarmiz; qünki silər etikad arkilikla məzmut turisilər.

2 Lekin mən iqimdə, kexinglaroqa barsam yənə azar elip barmaymən degən kararoqa kəldim. **2** Qünki əgər mən silərgə azar bərsəm, mening tüpəylimdin azar yegənlərdin baxka kaysibiri meni xadlanduralisun? **3** Mən əsli meni xadlanduruxi tegixlik boloqanlardin əksiqə azar yəp kalmay degən məksəttə xu һətni yazdim; qünki mening xadlikim silər һəmminglarningmu xadlikidur dəp silər һəmminglaroqa ixənq baoqlidim. **4** Qünki əslidə özüm eoqir azab iqidə kəlbimdiki dərd-ələmdin kəp kəz yaxlirimni tekküzüp turup silərgə xu һətni yazoqanidim; məksitim silərgə azar berix əməs, bəlki silərgə qongkur baoqlanoqan, exip taxkan muһəbbitimni bilixinglar üqün idi. **5** Əmma birərsi azar yətküzgən bolsa, uning azar yətküzgini mən əməs dəymən, u bəlki məlum dərijidə (bu ixni ziyadə eoqir kiloqum yok) һəmminglaroqa azar yətküzdi. **6** Bundak adəmning kəpinqinglar təripidin tənbihləngini yetərliktur; **7** Xunga һazir əksiqə, silər uningoqa meһir-xəpkət kərsitip rioqbət-təsəlli berixinglaroqa tooqra kelidu; bolmisa bundak bir kixi bəlkim oqayət zor dərd-ələmdin özini yokitiximu mumkin. **8** Xunga mən silərgə uningoqa muһəbbitinglarni ispatlixinglarni jekiləymən. **9** Xu hetimni yənə bir məksəttə, yəni silərning һəmmə ixlarda itaətmən yaki itaətmən əməslikinglarni sinap bilixim üqün yazdim. **10** Lekin silər kaysibirini məlum ix üqün kəqürüm kiloqan bolsanglar, mənmu һəm uni xundak kiloqan bolimən; mənmu məlum bir ixni kəqürüm kiloqinimda (birər ixni kəqürüm kiloqan bolsam), mən silərni dəp Məsiһning һuzurida xundak kildim. **11** Xuning bilən Xəytan bizdin һeq üstünlükkə erixəlməydu; qünki biz uning һiylə-mikirliridin bihəwər əməsmiz. **12** Əmdi Məsiһning hux həwirini jakarlaxka Troas xəһirigə kəlginimdə wə xundakla Rəb təripidin [pursət] ixiki manga eqiloqini bilən, **13** kerindixim Titusni tapalmioqinim tüpəylidin roһim aram tapmidi; xuning bilən mən xu yərdikilər bilən hoxlixip, Makedoniyəgə səpər aldim. **14** Əmma bizni Məsiһdə һəmixə təntənə bilən oqalibanə baxlaydioqan, biz arkilik һər yərdə Əzigə dost tartkuqi huxpurakni qaqkuqi Hudaoqa təxəkkür! **15** Qünki biz Hudaoqa yətküziliwatkan Məsiһning huxpurikidurmiz, һəm kutkuzuluwatkanlar arisida һəm һalakətkə ketiwatkanlar arisida xundakmiz; **16** keyinkilərgə ölümgə boloqan ölümning puriki, aldinkilaroqa һayatlikka boloqan һayatlikning purikidurmiz; əmdi muxundak ixlarning һəddisidin kim qikalaydu? **17** Qünki biz kəp kixilərning kiloqinidək Hudaning kalam-səzini soda-setik ixi kilmaymiz; əksiqə biz səmimiylik bilən Huda aldida Hudadin [əwətilgənlər] süpitidə Məsiһdə səzləymiz.

3 Biz yənə əzimizni təwsiyə kiloqili turuwatamduk? Yaki baxka bəzilərgə kerək boloqandək, silərgə yeziloqan yaki silər yazoqan təwsiyinamilər bizgə kerəkmu? **2** Silər özünglar bizning təwsiyinamimizdursilər, kəlbimizdə pütülgən, һər insanoqa tonux boloqan wə okulidioqan. **3** Silərning biz təripimizdin pərwix kilinoqan, Məsiһning məktupi ikənlikinglar ayan boldi (bu məktup siyaһ bilən əməs, bəlki tirik Hudaning Roһi bilən yeziloqan; tax tahtaylaroqa əməs, bəlki kəlbning ətlik

tahtaylirioƣa pütüklüktur). **4** Əmdi bizning Məsiḥ arḳilik Hudaoƣa ḳaraydioƣan xunqə zor ixənqimiz bar; **5** əzimizni birərnərsini ḳiloƣudək iḳtidarimiz bar dəp qaoƣlioƣinimiz yoḳtur; iḳtidarliḳimiz bolsa bəlki Hudadindur. **6** U bizni yengi əḥdining hizmətkarliri boluxḳa iḳtidarlik ḳildi; bu əḥdə pütüklük səz-jümlilərgə əməs, bəlki Roḥḳa asaslanoƣan. Qünki pütüklük səz-jümlilər adəmni eltüridu; lekin Roḥ bolsa adəmgə ḥayat kəltüridu. **7** Əmma səz-jümlilər bilən taxlaroƣa oyuloƣan, ölüm kəltüridioƣan hizmət xan-xərəp bilən boloƣan wə xundaḳla Israillar Musaning yüzidə julalanoƣan xan-xərəptin yüzigə kəzlirini tikip ḳariyalmioƣan yərdə (gərqə xu xan-xərəp ḥazir əməldin ḳalduruloƣan bolsimu), **8** Roḥ bilən yürgüzülidioƣan hizmət tehimu xan-xərəplik bolmamdu? **9** Qünki adəmning gunaḥini bekitidioƣan hizmət xərəplik boloƣan yərdə, insanni ḥəḳḳaniy ḳilidioƣan hizmətning xəripi tehimu exip taxmamdu!? **10** Qünki əslidə xan-xərəplik boloƣan ixning ḥazirḳi oƣayət zor xan-xərəplik ixning aldida ḥeqḳandaḳ xan-xərəplikliki yoḳtur; **11** qünki əməldin ḳaldurioƣan ix əslidə xan-xərəp bilən kəltürülgən yərdə, ḥazir ornini baskan ix tehimu xan-xərəplik bolidu. **12** Bizdə xunqə zor xundaḳ bir ümid boloƣanikən, biz tolimu yürəklik bolimiz. **13** Biz Israillarni əməldin ḳaldurulidioƣan [əḥdining] parlaḳ nurioƣa kəzini tikip ḳaraxning aḳiwitigə uqrap kətmisun dəp yüzigə qümpərdə tartiwaloƣan Musaoƣa ohximaymiz. **14** Əmma ularning oy-kəngülliri ḳadaḳlaxḳanidi; qünki bügüngə kədər kona əḥdini oḳuƣinida muxu qümpərdə eliwetilməy kəldi; qünki pəḳət Məsiḥdə boloƣandila u elip taxliwetilidu. **15** Əmma bügüngə kədər, Musaning yazmiliri oḳuloƣinida xu qümpərdə yənila kəlbini yepiwalmaḳta. **16** Əmma ḥərkim Rəbgə ḳarap burulsa, qümpərdə elip taxlinidu. **17** Əmma Rəb xu Roḥtur; wə Rəbning Roḥi kəyərdə bolsa, xu yərdə ḥərlük bolidu. **18** Wə biz ḥəmmimizning yüzimiz qümpərdisiz ḥalda Rəbning xan-xəripigə ḳarioƣinida, Uning ohxax süritidə boluxḳa Roḥ boloƣan Rəb təripidin xan-xərəp üstigə xan-xərəp ḳoxulup əzgərtilməktimiz.

4 Xunga [Huda] bizgə rəḥim-xəpḳət kərsətkəndək, bu hizmət bizgə amanət ḳilinoƣanikən, biz bəl ḳoywətməymiz; **2** əmdiliktə xərməndilikkə ait yoxurun ixlarni taxlap, nə aldamqiliḳta mangmay, nə Hudaning səzini burmilimay, bəlki ḥəḳiḳətni əynən ayan ḳilix bilən Huda aldida duruslukimizni ḥər adəmning wijdanioƣa kərsitimiz. **3** Əmma hux həwirimiz qümkəlgən bolsimu, u ḥalak boluwatḳanlaroƣa nisbətən qümkəldi; **4** Qünki Hudaning sürət-obrazi boloƣan Məsiḥning xan-xəripi tooƣrisidiki hux həwərning nuri ularning üstidə yorumisun dəp, bu zamanning ilaḥi etiḳadsizlarning oy-zeḥinlirini kor ḳildi. **(aiōn g165)** **5** Qünki biz əzimizni əməs, bəlki Məsiḥ Əysani Rəb, xuningdək əzimizni Əysa üqün silərning hizmətkaringlar dəp elan ḳilimiz. **6** Qünki «ḳarangoƣuluḳtin nur yorusun» dəp buyruoƣan Huda, Məsiḥning didaridin Əzining xan-xəripini tonutuxḳa boloƣan yoruḳlukning [biz arḳilik] qeqilixi üqün, bizning ḳəlbimizni yorutḳandur. **7** Əmma ḳudrətning oƣayət zorluḳi bizdin əməs, bəlki Hudadin boloƣanliḳi kərünsun dəp bu gəḥərgə sapal idixlarda ḳaqiḳaliḳ ḥalda igidarliḳ ḳilimiz. **8** Mana biz ḥərtərəptə ḳistilip ḳalduḳ, əmma yənjilmiduḳ; təmtirəp ḳalduḳ, əmma ümidsizlənmiduḳ; **9** ziyankəxlikkə uqrawatimiz, əmma ḥəmdəmsiz ḳalmiduḳ; yiḳitilduḳ, əmma ḥalak bolmiduḳ; **10** Əysaning ḥayati tenimizdə ayan ḳilinsun dəp, ḥərdaim tenimizdə Əysaning ölümini kətürüp yürimiz. **11** Qünki Əysaning ḥayati elidioƣan ətlirimizdə ayan ḳilinsun üqün, tirik ḳaloƣan bizlər ḥərdaim ölümgə tapxurulmaḳtimiz. **12** Xuning bilən bizdə ölüm ixləwatidu, əmma ḥayat silərdə ixləwatidu. **13** Wə «Mən ixəndim, xunga səz ḳildim» dəp yeziloƣandikidək iman-ixənqtiki roḥḳa igə bolup, bizmu ixənduḳ wə xuning bilən səz ḳilimiz; **14** qünki Rəb Əysani tirildürgən [Huda] bizni Əysa bilən birgə tirildüridu, xundaḳla bizni silər bilən birgə Əz aldioƣa ḥazir ḳilidu, dəp bilimiz. **15** Qünki [bu] ḥəmmə ixlar silər üqündurki, tehimu kəp kixilərning wujudida exip taxḳuqə beoƣixlanoƣan meḥir-xəpḳət səwəbidin kəp kixilərningmu Hudani uluoƣlap eytḳan təxəkkürliri exip taxidu. **16** Xunga biz bəl ḳoyuwətməymiz; gərqə taxḳi insanliḳimiz solaxsimu, dərḥəḳiḳət iqki insanliḳimiz kündin-künga yengilanmaḳta. **17** Qünki bizning bir dəḳiḳilik wə yenik japa-muxəkḳətlirimiz biz üqün exip taxḳan, mənggülük, zor wəzinlik xan-xərəpni ḥasil ḳilidu. **(aiōnios g166)** **18** Xunga biz kərüngən ixlaroƣa əməs, bəlki kərünməs ixlaroƣa kəz tikimiz; qünki kərüngən ixlar waḳitlik, əmma kərünməs ixlar mənggülüktur. **(aiōnios g166)**

5 Qünki bu zeminoƣa təwə əyimiz, yəni bu qedirimiz yoḳitilsimu, Huda təripidin boloƣan, insan ḳoli bilən yasalmioƣan bir əy, yəni asmanlarda əbədiy bir makanimiz bardur dəp bilimiz. **(aiōnios g166)** **2** Əmdi bu [kona əyimizdə] turoƣinimizda asmandiki əyimizni kiyiwelixḳa zor intizar bilən aḥ urmaḳtimiz **3** (bərḥək, [asmandiki əyimizni] kiyiwalsaḳ yalingaq ḳalmaymiz). **4** Qünki muxu qedirda turoƣinimizda, eoƣirqiliḳta aḥ urmaḳtimiz; bu bizning yalingaqlinixni halioƣinimiz əməs, bəlki kiyindürülüxni, yəni bizdə əlidioƣan nemə bolsa, uning ḥayat təripidin yutuluxini halaymiz. **5** Əmdi bizni dəl muxu ixḳa təyyarlioƣuqi bolsa Hudadur; U bizgə «kapalət» boloƣan Əz Roḥinimu ata ḳildi. **6** Xuning bilən biz ḥəmixə yurəklik bolimiz; ḥəmdə tenimizdə makan tutḳinimizda Rəbdin neri boloƣan musapir bolimiz dəp bilimiz **7** (qünki biz kərüx sezimi bilən əməs, etiḳad bilən mangimiz); **8** biz yurəklik bolup, xuningdək təndin neri bolup Rəb bilən billə bir makanda boluxḳa tehimu hursənmiz. **9** Xuning bilən, məyli təndə bolayli, təndin neri bolayli, uni hursən ḳilixni istək-nixan ḳilip intilimiz. **10** Qünki təndə ḳiloƣan əməllirimizni, yahxilik bolsun, yamanlik bolsun, ḥərbirimizgə ḳayturuluxi üqün Məsiḥning sorak təhti aldida ḥazir boluximiz lazim bolidu. **11** Xuning bilən Rəbning dəḥxitini bilgənlikimiz üqün, insanlarni ixəndürüxkə tiriximiz; lekin biz Hudaoƣa oquḳ-axkarimiz, xuningdək silərning wijdaninglardimu axkarə tonulsaḳ dəp ümid ḳilimən. **12** Biz ḥazir əzimizni ḳaytidin silərgə təwsiyə ḳiloƣinimiz yoḳ, bəlki pəḳət silərdə ḳəlbdiki ixlardin əməs, taxḳi ḳiyapəttin pəhirlinidioƣanlaroƣa bərgüdək jawab bolsun dəp, silərgə bizlərdin pəhirlinix imkaniyitini yaritip beriwatimiz. **13** Qünki iq-iqimizgə sioƣmay ḳaloƣan bolsaḳmu Huda aldida xundaḳ bolduḳ, salmaḳ bolsaḳmu silər üqün xundaḳ bolimiz. **14** Qünki Məsiḥning muḥəbbiti bizni [xundaḳ ḳilixḳa] ündəydu; qünki biz birsi ḥəmməylən üqün əldi, xunga ḥəmməylənnimu əldi, dəp ḥesablaymiz. **15** Wə U ḥəmməylənni dəp əldi, buningdin məḳsət, ḥayat boloƣanlar əzliri üqün əməs, bəlki ularni dəp əlüp tirilgüqi üqün yaxixi üqündur. **16** Xuning bilən biz buningdin keyin ḥeqkimni insanlarqə tonumaymiz; ḥətta biz Məsiḥni insanlarqə tonuoƣan bolsaḳ, buningdin keyin uni yənə xundaḳ tonumaymiz. **17** Xunga əmdi birsi Məsiḥdə bolsa, u yengi bir yaritiloƣuqidur! Kona ixlar ətüp, mana, ḥəmmə ix yengi boldi! **18** Wə barlik ixlar Hudadindur; U bizni Məsiḥ arḳilik Əzigə inaḳlaxturdi, xundaḳla bizgə inaḳlaxturux hizmitini tapxurdi: — **19** demək, Huda Məsiḥdə adəmlərning itaətsizliklirini ularning əyibi bilən ḥesablaxmay, aləmni Əzigə inaḳlaxturdi; xuningdək bizgə inaḳlaxturux həwirini amanət ḳilip tapxurdi.

20 Xunga huddi Huda biz arkilik [adəmlərdin inakliкka kelixni] ətünginidək, biz Məsihкə wakalitən əlqilərdurmiz; Məsihning ornida «Hudaoɣa inakлaxturuloɣaysilər!» dəp ətünimiz. **21** Gunahкa ћeq tonux bolmioɣan kixini Huda bizni dəp gunahning əzi kildi; məksiti xuki, bizning Uningda Hudaning ћəkкaniyliki boluximiz üqündur.

6 Əmdi [Hudaning] ћəmkarliri süpitidə silərdin Uning mehirxəpкitini кobul кilip turup uni bikaroɣa kətküzməŋlar dəp ətünimiz **2** (qünki u: «Xapaət kərsitilidioɣan bir pəyttə duayingni ijabət кilixni bekitkənmən, nijat-кutulux yətküzülidioɣan bir künidə Mən sanga yardəmdə boluxumni bekitkənmən» — dedi. Mana, ћazir bolsa «xapaət kərsitilidioɣan yahxi pəyt»; mana, ћazir «nijat-кutulux küni»dur!). **3** [Rəbning] hizmitigə daoɣ kəltürülmisun dəp ћeqкandaк ixta ћeqkimning imanioɣa tosaloɣuluк кilmaymiz; **4** bəlki ћərbir ixta əzimizni Hudaning hizmətkarliri süpitidə nəmunə кilip yürimiz; zor qidamlik bilən, jəbir-zulumlarda, japa-muxəккətlərdə, besim-кistaклarda, **5** kamqa yarilirida, zindanlarda, кozoɣilang-topilanglar iqidə, eoɣir meћnətlərdə, tünəxlərdə, roza tutuxlarda, **6** paklik bilən, bilimlər bilən, səwr-takətlik bilən, meћribanliклar bilən, Mukəddəs Roћ bilən, sahtiliksiz meћir-muћəbbət bilən, **7** ћəkikətning səz-kalami bilən, Hudaning küq-kudriti bilən, ћəkкaniyliкning ong-sol кollardiki кoralliri bilən, **8** ћəm izzətxeћrəttə ћəm ћaкarət iqidə, teћmət ћəm təriplinixlər iqidə [əzimizni Hudaning hizməkarliri süpitidə namayan кilduк]; yaloɣanqilar dəp кaraloɣan bolsaкmu səmimiy-sadik bolup, **9** namsiz bolduк-yu, əmma məxћormiz; eləy dəp кalduк-yu, əmma mana, ћayatturmiz; tərbiyidə jazalanduк-yu, əmma ölümgə məћкum кilinmiduк; **10** dərd-ələm tarttuк-yu, əmma daim xad-huramlikta turimiz; namrat boloɣinimiz bilən, əmma кəp adəmlərni bay кiloɣuqimiz; ћeqnemimiz yoк boloɣini bilən, əmma ћəmmigə igidarmiz. **11** Silərgə oquк-yoruк səzliduк, əy Korintliклar, bizning baoɣrimiz silərgə кəng eqildi! **12** Silər biz tərəptin кisiloɣan əməs, lekin əz iq-baoɣringlarning tarliкidin кisilisilər; **13** əmdi adil almaxturuxta bolup — (əz pərzəntlirimgə səzligəndək səzləymən) — baoɣringlarni bizgimu кəng eqinglar. **14** Etiкadsizlar bilən bir boyunturuкka qetilip təngsizliktə bolmanglar; qünki ћəkкaniyliк wə кəbiћlik otturisida кandaкmu ortaклik bolsun? Yoruклuкning кarangoɣuluк bilən кandaк ћəmraћliki bolsun? **15** Məsihning Belial bilən nemə inakliki bolsun? Ixəngüqining ixənmigüqi bilən кandaк ortaк nesiwisi bolsun? **16** Hudaning ibadətћanisining butlar bilən кandaк birliki bolsun? Qünki silər tirik Hudaning ibadətћanisidursilər — Hudaning: «Mən ularda turimən, ularning arisida yürimən; ularning Hudasi bolimən wə ular Mening həlкim bolidu» deginidək [silər Uning ibadətћanisidursilər]; **17** Xuning üqün «Ularning arisidin qikip ketinglar, Manga ayrilinglar», — dəydu Rəb, — «ћeq napak nərsigə təgküqi bolmanglar», «xundila Mən silərni кobul кilimən», **18** wə: «Mən silərgə Ata bolimən, silər Manga ooɣul-кizlirim bolisilər» — dəydu Ћəmmigə Kadir boloɣan Rəb.

7 Əmdi bu wədilərgə muyəssər boloɣandin keyin, i seyümlüklər, əzimizni ətlərdiki ћəm roћtiki ћərhil paskinilikтin tazilap, Hudaning кorкunqida əzimizdə [ayan кilinoɣan] pakmukəddəslikni kamalətкə yətküzəyli. **2** Bizni кobul кiloɣaysilər! Biz ћeqkimgə ziyan-zəћmət yətküzmiduк, ћeqkimni nabut кilmiduк, ћeqkimdin paydilanmiduк. **3** Muxularni dəp, silərni əyibliməкqi əməsmən; qünki mən yuкirida eytкinimdək, silər кəlbimizdidursilərki, biz silər bilən billə ölüxkə, silər bilən billə yaxaxкa təyyarmiz. **4** Silərgə baoɣlioɣan ixənqim zor, silərdin boloɣan pəћrim zor; xuning üqün rioɣbət-təsəlligə toldiruldum, barlik japa-müxkülqiliklirimizdə huxallikim exip taxti. **5** Qünki bərћəк, Makedoniyəgə kirginimizdimu ətlirimiz ћeq aram tapalmay, ћərtərəptin кisilip кalduк; sirtimizda jedəl-kürəxlər, iqimizdə кorкunqlar bar idi. **6** Əmma qüxkünlərgə rioɣbət-təsəlli bərgüqi Huda bizgə Titusning kelixi arкilik rioɣbət-təsəlli bərdi; **7** tapкan rioɣbət-təsəllimiz pəкət uning kelixi arкilikla əməs, bəlki uning silərdin tapкan rioɣbət-təsəllisi arкilikmu boldi; qünki u silərning [bizgə] zarikip təlmürgininglarni, silərning ћəsritinglarni, silərning manga boloɣan кizoɣin oɣəmhorluкunglarni eytip bərdi; xuning bilən mən təћimu ћuxallandim. **8** Qünki gərqə mən silərni hetim bilən azabliоɣan bolsammu, mən ћazir uningdin puxayman кilmaymən; lekin əslidə mən xu hetimning silərni azabliоɣinini kərüp puxayman кiloɣanidim (əməliyəttə, silərning azablinixinglar кiskioɣinə bir məzgilla boloɣan). **9** Əmma ћazir xadlinimən — azablanoɣiningлardin əməs, bəlki xu azabning silərni towa кilduroɣanlikidin xadlinimən; qünki silərning azablinixinglar Hudaning yolida idi; xuning bilən silər bizdin ћeq ziyan tartmidinglar. **10** Qünki Hudaning yolida boloɣan azab-кayoɣu adəmni ћərgiz puxayman кilmaydioɣan nijatкa baxlaydioɣan towioɣa elip baridu; əmma bu dunyadiki azab-кayoɣu adəmni ölümgə elip baridu. **11** Qünki mana, dəl muxu ix, yəni Hudaning yolida azablinixinglar, silərgə xunqə кəp əstayidillik, əzliringlarni əyibtin nəкədər halas кilix, xunqə кəp oɣəzəp, xunqə кəp кorкunq, xunqə кəp təкəzzarlik, xunqə кəp кizoɣinlik wə jazalaxкa xunqə təyyar boluxni elip кəldi! Silər bu ixning ћər təripidə əzünglarning əyibtin halas boluxunglarni ispatlidinglar. **12** Əmdi silərgə [xu] ћətni yazoɣan bolsammu, u ћətni ziyan-zəћmət кiloɣuqi kixi üqün əməs, yaki ziyanzəћmət кilinoɣuqi kixi üqün əməs, bəlki Huda aldida bizgə boloɣan кənglünglardiki кizoɣinlikning aranglarda ayan boluxi üqün yazdim. **13** Bu səwəbtin biz rioɣbət-təsəlligə erixtuк. Wə rioɣbət-təssəllimiz üstigə biz Titusning huxalliki tüpəylidin təћimu zor xadlanduк; qünki uning roћi silər təripinglardin yengilandi. **14** Qünki mən silər tooɣranglarda birər ixta pəћirlinip mahtioɣan bolsam, u ixta ћeq ћijil кaldurulmidim; bəlki silərgə eytкanlirimizning ћəmmisi ћəкikət boloɣinidək, bizning Titusкa silərni pəћirlinip mahtiximizmu ћəкikət bolup ispatlandi. **15** U silərning itaətmənlikinglarni, silərning uningdin кandaк əyməngən wə titrigən ћalda uni кarxi aloɣiningларni əsliginidə, uning silərgə baoɣlioɣan iq-baoɣridiki muћəbbətliri təћimu exip taxidu. **16** Mən silərgə ћərbir ixta ixənqim kamil boloɣanlikidin xadlinimən.

8 Əmma, i кerindaxlar, biz silərgə Hudaning Makedoniyədiki jamaətlərgə beoɣixlioɣan meћir-xəpкitini ayan кilmaкqimiz; **2** ular zor eoɣir japa-muxəккəttə sinaloɣinida, кattik namrat əћwalda exip taxкan xadliki bilən ularning oquк кolluкining bayliki uroɣup qikti; **3** qünki ularning küqining bariqə, ћətta küqidin artuк həyr-sahawət кiloɣanlikioɣa əzüm guwaћ. Ular ihtiyari bilən xundaк кilip, **4** bizdin mukəddəs bəndilərgə xu yardəmdə boluxning bəћtigə wə xeriklikigə muyəssər boluxni кattik ətündi; **5** xundaк кilip, ular kütkinimizdək əməs, ümid кiloɣinimizdin exip əzlirini awwal Rəbgə, andin Hudaning iradisi bilən bizgimu beoɣixlidi; **6** xunga, Titus silərdə [bu] meћribanlikni baxlioɣanikən, biz Titustin silərni buningoɣa nesipdax кilip uni ada кilixкa ətünduк. **7** Əmma silər ћər tərəptə, yəni ixənqtə, səzdə, bilimdə, toluк əstayidilliкta ћəm bizgə boloɣan meћir-muћəbbitinglarda əwzəl boloɣininglardək, muxu meћirlik ixtimu əzünglarni əwzəl kərsitinglar. **8** Mən bu gəp bilən silərgə buyruк кilmaкqi əməsmən, bəlki

baxkilarning kizoŋinlikï arkilik muhəbbitinglarning həkikiylikini ispatlimakqimən. **9** Qünki silər Rəbbimiz Əysa Məsihning mehir-xəpkitini bilisilər — gərqə u bay bolsimu, silərni dəp yoksul boldiki, silər uning yoksulluki arkilik beyitilisilər. **10** Mən bu tooŋruluk pikrimni otturioŋa koyimən — bu silərgə paydilik, qünki silər aldinki yilila ianə kilixta wə xuningoŋa iradə baoŋlaxta yahxi baxlidinglar. **11** Əmdi hazir uni ada kilinglar; kizoŋin iradə baoŋlioŋininglardək, bar dunyayinglar bilən xu ixka əməl kilinglar. **12** Qünki [həyr-sahawətkə] bəl baoŋlioŋuqioŋa nisbətən, sowoŋining Hudaoŋa yarioŋudək boluxi kolida yokka əməs, bəlki kolida barioŋa baoŋliktur. **13** Qünki bu baxkilarning yükini yeniklitimən dəp, özünglarni kiynanglar deginim əməs, **14** bəlki silərdə artuk boloŋini hazirqə ularning kəm yerini tolduroŋinidək, [künlərning biridə] ularda artuk boloŋini silərning kəm yeringlarni tolduridu; xuning bilən tənglixidu. **15** Huddi [mukəddəs yazmilarda]: «Kəp yioŋkanlarningkidin exip kalmidi, az yioŋkanlarningmu kəmlik kilmidi» dəp yeziloŋandək boloŋay. **16** Əmma Titusning kəlbigə silərgə boloŋan kəyümümgə ohxax kəyümni saloŋan Hudaoŋa təxəkkürlər boloŋay; **17** qünki u dərhəkikət bizning iltimasimizni kobul kiloŋini bilən, özining silərgə küqlük kəyümi boloŋaqka, u əzlükidin yeninglaroŋa bardi; **18** əmma biz uningoŋa barlik jamaətlər arisida hux həwər hizmitidə təriplənqən kerindaxni həmrah kilip əwəttuk; **19** xuningdək u pəkət xu tərəptila əməs, bəlki jamaətlər təripidin bu həyrlik ixta bizgə həmsəpər boluxka talliwelinoŋanidi. Əmdi biz bu həyr-sahawətni bolsa, Rəbning xan-xəripini həm yardəmdiki kizoŋinlikimizni kərsitix üqün uni yətküzüx hizmitidə bolimiz; **20** xundak kilip biz bu mol sowoŋini məs'ul bolup yətküzüxtə hərkandak adəmning bizning üstimizdin təhmət kilmasliki üqün ehtiyat kilimiz. **21** Qünki biz pəkət Rəbning aldidila əməs, bəlki insanlarning kəz aldidimu iximizni durus kilixka kəngül bəlüp keliwatimiz. **22** Biz yənə ular bilən billə kəp ixlarda intayin əstayidilliki nuroŋun ketim ispatlanoŋan kerindaxni əwətməkqimiz; hazir uning silərgə baoŋlioŋan zor ixənqi tüpəylidin uning intayin əstayidilliki tehimu küqlük boldi. **23** Titus tooŋruluk soallar bolsa u mening həmrahim wə hizmitinglarda boloŋan həmkarimdur; baxka ikki kerindiximiz bolsa, ular jamaətlərning əlqiliri, Məsihning xan-xəripidur. **24** Xunga, jamaətlərning kəz aldida muhəbbitinglarning ispatini, xundakla bizning silərdin pəhirlinixlirimizning bikar əməslikini ularoŋa kərsitinglar.

9 Qünki mukəddəs bəndilərning bu yardəm hizmiti tooŋruluk silərgə yənə yeziximning hajiti yok. **2** Qünki mən silərning bu ixka kattik bəl baoŋlioŋininglarni bilimən; mən bu tooŋruluk: Ahayadikilər ətkən yildin beri həyr-sədikə berixkə təyyar turuwatidu, dəp Makedoniyədiki [kerindaxlaroŋa] pəhirlinip mahtap kəlməktimən, xuning bilən silərning kizoŋinlikinglar ularning kəpinqisining [həyr-sədikə] [berixigə] türtkə boldi. **3** Lekin kerindaxlarni əwətixtiki məksitim silərning tooŋranglarda pəhirlinip mahtiximning bu ixlarda bihudə ix bolup kalmasliki, silərning deginimdək təyyar bolup turuxunglar üqündur. **4** Mubada Makedoniyədikilər mən bilən billə baroŋinida, silər təyyarliksiz bolsanglar, bu ixənqimiz wəjidin biz hijalətkə kaldurulimiz, silər səzsiz xundak bolisilər. **5** Xu səwəbtin mən kerindaxlardin yeninglaroŋa berip silərdin bu wədə kiloŋan həyrlik ixni aldin'ala təyyarlap püttürüxini ətünüxni zerür dəp hesablidim; xundakla bu silərdin birər nərsə ündüriwelix bolmisun, bəlki mehribanlikinglardin bolsun. **6** Əmma buni [əsləŋglar]: Behillik bilən az terioŋan az alidu, oquk kolluk bilən terioŋini mol alidu. **7** Hər adəm heq kiynilip kalmay yaki məjburən əməs, bəlki əz kənglidə pükkiniqə bərsun; qünki Huda huxallik bilən bərgüqini yahxi kəridu. **8** Əmma Huda hərbir iltipat-xapaətni silərgə exip taxturuxka kadirdur; xuning bilən silər hərdaim hərtərəptə hər ehtiyajka təyyar kuwwətlinisilər, kəngriqiliktə turup kolliringlar hərhil güzəl ixka yetidu. **9** [Mukəddəs yazmilarda] pütülginidək: — «U əziningkini tarkatkan, U yoksullaroŋa sədikə bərgən; Uning həkkaniyliki mənggügə turidu». **(aiōn g165)** **10** Əmdi terioŋuqioŋa terioŋili uruk, yegili nan ata kiloŋuqi silərning teriydioŋan urukliringlarni təminləp mol kilidu, həkkaniylikinglarning hosul-mewilirini kəpəytidu. **11** Xuning bilən silər hərkandak əhwalda koli oquk boluxka hər tərəptə beyitilisilər, xuningdək bu ix biz arkilik Hudaoŋa kəp təxəkkürlərni elip baridu; **12** qünki bu həyrlik hizmətni ada kilix pəkət mukəddəs bəndilərning hajətlirini kandurupla kalmay, kəp kixilərning Hudaoŋa yətküzgən təxəkkürlirini exip taxturidu. **13** Bu yardəm hizmiti əzliringlarning Məsihning hux həwirini etirap kilixinglardiki mewə boloŋan itaətmənlikinglaroŋa dəlil-ispat bolidu, xundakla silərning muxu [hajətmən] bəndilərgə, xundakla barlik adəmlərgə kərsətkən oquk kolluk sehiylikinglardin ular Hudani uluoŋlaydu. **14** Wə Hudaning silərdə taxkinlatkan ajayib mehir-xəpkiti tüpəylidin, ular silər üqün dua-tilawət kiloŋinida, ular silərgə təlpünüp kattik seoŋinip əsləydu. **15** Uning til bilən ipadiligüsiz ajayib sowoŋisi üqün Hudaoŋa təxəkkür boloŋay!

10 Əmma əzüm, silər bilən billə boloŋanda muamilisi yumxak, lekin silərdin ayriloŋanda silərgə karita kattik kolluk dəp karaloŋan mənki Pawlus Məsihning yuwax-məminliki wə mulayimliki bilən silərdin ətünümən, **2** — xuni təlap kilimənki, yeninglaroŋa baroŋinimda, bizni «ətlər boyiqə mangoŋanlar!» dəp guman bilən karaydioŋan bəzilərgə karita oylioŋinimdək kattik kolluk kilixka meni məjbur kilmanglar; **3** gərqə biz insaniy ətlərdə yürsəkmu, biz ətlər boyiqə jəng kilmaymiz. **4** Qünki jəng korallirimiz ətkə təwə korallar əməs, bəlki Huda təripidin koroŋan-istihkamlarni gumran kilix küqigə igə kilinoŋan korallardur; **5** biz ular bilən bəs-munazirilərni wə Hudani tonuxka karxilixixka turoŋan hərkandak hakawur tosaloŋuni gumran kilimiz, xundakla hərbir oy-hiyallarni Məsihkə bekindurup itaət kilixka kəltürimiz; **6** silər toluk itaət kiloŋandin keyin, [aranglarda] kandak itaətsizlik kaloŋan bolsa bularni jazalaxka təyyarmiz. **7** Silər pəkət kəz aldinglardiki ixlaroŋila karaydikənsilər. Əgər birsi əzini Məsihkə təwəmən dəp karisa, u yənə xuning üstigə oylansunki, u Məsihkə təwə boloŋinioŋa ohxax, bizmu Uningoŋa təwədurmiz. **8** Qünki, Rəb təripidin silərni nabut kilix üqün əməs, bəlki etikadinglarni kurux üqün bizgə amanət kilinoŋan hokukimiz tooŋruluk tehimu kəp ziyadirək mahtansammu, buningda heq yərgə karap kalmaymən; **9** əmdi mən pəkət hətlərdila silərni korkatmakqi əməsmən; **10** qünki bəzilər: «Uning hətliri dərwəkə wəzinlik həm küqlük; lekin u yetip kəlgəndə salapətsiz, gepining tutami yok bolidu» deyixidu. **11** Əmdi bundak hiyal kiloŋuqilar xuni bilip koysunki, biz yirakta boloŋinimizda hətlərdiki səzimiz kandak boloŋan bolsa biz yetip baroŋinimizda əməliyitimizmu xundak bolidu. **12** Qünki biz özimizni özini kaltis qaoŋlaydioŋanlar bilən bir kataroŋa koyuxka yaki ular bilən selixturuxka petinmaymiz; xundak kixilər özlirini özlirining elqimi bilən elqəp, özlirini əzliri bilən selixturidioŋan bolup, həkikətən əkilsizlardindur. **13** Biz əmdi özimizgə bekitilgən elqəmdin halkip mahtinip yürginimiz yok. Biz bəlki həmmini elqigüqi Huda bizgə bekitkən hizmət dairisidiki elqəm, yəni silərning [hizmitinglaroŋimu] yetidioŋan elqəm bilən pəhirlinimiz. **14** Qünki elqimi silərning hizmitinglaroŋa yətməydioŋan kixilərdək, [hizmitinglarda boloŋinimizda] dairimizdin halkip kətməymiz,

qünki biz Məsiһning hux həwirini yətküzüxtə [birinqi bolup] yeninglaroɣimu kəlduk. **15** Biz hizmət dairimizdin ɧalkip, baxkilarning singdürgən japa-əjirliri bilən mahtanoɣinimiz yok; lekin biz silərning iman-etikadinglar əskənseri aranglardiki hizmitimiz bizgə bekitilgən dairimiz iqidə tehimu ziyadə kengəytilsun dəp ümid kilimiz; **16** xundak boloɣanda, biz silərdin tehimu yirak yərlərgə hux həwərni yətküzüp jakarlaydioɣan bolimiz; təyyaroɣa ɧəyyar bolup, baxkilarning dairisidiki hizmət əjri bilən mahtinix bizgə yat. **17** Əmma «Pəhirlinip mahtioɣuqi bolsa Rəbdin pəhirlinip mahtixi kerək!». **18** Qünki əzini təripliguqi əməs, bəlki Rəb təripligən kixi ɧəkikətən layakətliktur.

11 [Mahtanoɣan] bu azoɣinə əhməklikimoɣa səwrqan boloɣaysilər! Əmdi silər manga səwriqanlik kilip keliwatisilər. **2** Qünki mən Hudadin kəlgən otluk muһəbbət bilən silərni [azduruxlardin] ɧəsət kilimən; qünki kizni bir ərgila yatlik kiloɣandək, mən silərni Məsiһkila pak kiz süpitidə ɧazir boluxka wədiləxtürgənmən. **3** Əmma yilan ɧawa'animizni ɧiyligərliki bilən azduroɣandək, oy-kənglünglar Məsiһkə baoɣlanoɣan səmimiy, sap wapaliktin ezip buloɣinixi mumkin dəp ənsiraymən. **4** Qünki birsi kelip biz silərgə ɧeq jakarlap bakmioɣan baxka bir Əysani jakarlisa, yaki kəlbinglardin orun bərgən Roһning ornioɣa baxka bir roһka orun bərsənglar wə silər kobul kiloɣan hux həwərdin baxka bir «hux həwər»ni kobul kilsanglar, silər bu ixlaroɣa ajayib səwr-takət bilən ətüwerixinglar mumkin! **5** ɧalbuki, mən əzümni ɧərkəndak ixta axu «kaltis uluoɣ rosullar»din kəm sanimaymən! **6** Gərqə mening gəp-sözlirim addiy bolsimu, bilim jəһättə mən undak əməs; biz kiliwatkan ɧərbir əməllirimizdə buni silərgə ɧər jəһättin ispatlap roxən kilduk. **7** Əmdi mən silərni kətürülsun dəp əzümni təwən tutup, Hudaning hux həwirini ɧək tələp kilmay jakarlap gunaɧ kildimmu? **8** Mən silərning hizmitinglarda boluxka baxka jamaətlərdin bulap-talap, ularning yardimini kobul kildim. **9** Silər bilən billə boloɣan wakitlirimda, ɧajətmən boloɣan bolsammu, mən ɧeqkimgə eoɣirimni saloɣan əməs (qünki Makedoniyədin kəlgən kerindaxlar mening kəm-kütəmni tolukɧap bərdi); ɧərkəndak ixta əzümni silərgə yük bolup kelixtin sakɧap kəldim wə buningdin keyinmu xundak kilimən. **10** Məsiһning ɧəkikiti məndə rast boloɣandək, Ahaya yurtlirida ɧeqkimmu meni muxu mahtinixtin tosumaydu! **11** Nemə üqün? Silərni yahxi kərmigənlikim üqünmu?! Huda bilidu! **12** Lekin [bizgə ohxax ɧesablinix] pursitini izdigüqilərning pursitini məһrum kilix üqün, xuningdək ular mahtinidioɣan ixlarda ɧəkikətən bizgə ohxax bolsun dəp, mən nemə kiliwatkan bolsam xuni kiliwerimən. **13** Qünki bundak kixilər sahta rosullar, aldamqi hizmətkarlar, Məsiһning rosullirining kiyapitigə kiriwaloɣanlardur. **14** Bu ix əjəblinərlik əməs, qünki Xəytan əzimu nurluk bir pərixtining kiyapitigə kiriwalidu. **15** Xunga uning hizmətqiliriningmu əzlirini ɧəkkaniylikning hizmətqiliri kiyapitigə kirgüziwelixi əjəblinərlik ix əməs; lekin ularning akiwiti əzlirining ixligənlirigə layik bolidu. **16** Yənə xuni eytimənki, ɧeqkim meni əһmək dəp ɧesablimisun; ɧətta əgər meni xundak dəp karisanglarmu, əmdi məndək əһməkni səwr kilip kobul kiloɣaysilər, xuning bilən özümmu azoɣinə mahtiniwalay. **17** Mening ɧazir bularni sözlixim Rəb təripidin əməs, bəlki özümning əһməklərqə yürəklik po etip mahtinixim, halas. **18** Nuroɣun adəmlər insanlarqə po etip mahtanoɣandikin, mənmu mahtinip bakay. **19** Qünki özünglar xunqə dana boloɣandin keyin, silər əһməklərgə səwr-takət kilixka razi bolisilər! **20** Məsilən birsi silərni kul kiliwalsa, birsi silərni yutuwalsa, birsi silərdin nəp alsa, birsi aldinglarda qongqilik kilsa yaki yüzünglaroɣa kaqat salsa, silər uningoɣa yol koyisilər. **21** Əpsus, nomus kilip eytimənki, biz undak ixlaroɣa ajizlik kilduk! Əmma ular birər ixta mahtinixka petinoɣan yərdə (əһməklərqə sözləwatiman!) mənmu xu ixta [mahtinixka] petinimən. **22** Ular ibraniylarmu? Mənmu xundak. Ular Israillarmu? Mənmu xundak. Ular Ibraɧimning nəslimu? Mənmu xundak. **23** Ular Məsiһning hizmətkarlirimu? (mən əkildin azoɣanlardək səzləwatiman!); mən tehimu xundak; ziyadə kəp zorukup ixlidim, intayin kəp dərriləndim, intayin kəp ketim kamaldim, kəp ketim ölüm həwplirigə duq kəldim; **24** Yəһudiylarning «bir kəm kirik kamqa» jazasioɣa bəx ketim tartildim, **25** üq ketim tikənlik kamqa jazasini yedim, bir ketim qalma-kesək kilindim, üq ketim kemə ɧadisisigə uqridim, bir keqə-kündüzni dengizda ətküzdüm. **26** Daim səpərlərdə bolimən; dəryalarning həwplirini, karakqilarning həwplirini, yurtdaxlirimning həwplirini, yat əlliklərning həwplirini, xəɧərning həwpini, bayawanning həwplirini, dengizning həwplirini, sahta kerindaxlar arisidiki həwplirini baxtin kəqürdüm; **27** əmgəklər wə japa ixlarda zorukup, pat-pat tünəklərdə, aqlikta wə ussuzlukta, daim roza tutuxlarda, sooɣuklarda wə yeling-yalingaqlikta yürüp kəldim. **28** Bu sirttiki ixlardin baxka, iq-baoɣrimda barlik jamaətlər üqün ɧər küni üstümni besip keliwatkan oɣəmlərni yəwatimən. **29** ɧərkim ajizlisa, mən ajizlimidimmu? ɧərkim ezip putlaxkan bolsa, mən ərtənmidimmu?! **30** Əmdi əgər mahtinixim zərür bolsa, əz ajizlikimni kərsitidioɣan ixlar bilən mahtinimən. **31** Rəb Əysaning Huda-Atisi, mənggü təxəkkür-mədһiyilərgə layik Boloɣuqioɣa ayanki, mən yaloɣan eytmidim. **(aiōn g165)** **32** Dəməxk xəһiridə padixaɧ Aretasning kol astidiki waliy meni tutux üqün, pütün Dəməxk xəһirini kattik təkib astioɣa aloɣanidi. **33** Lekin mən sepildiki bir kamardin sewət bilən pəskə qüxürülüp, uning kolidin kutulup kaqtim.

12 [Əpsus], mahtiniwerixning zərüriyiti bar. Gərqə uning paydisi bolmisimu, mən Rəbdin kəlgən alamət kərünüxlər wə wəɧiylər üstidə tohtilay. **2** Məsiһdə boloɣan bir adəmni tonuymən; u on tət yil ilgiri (təndə boloɣan ɧaldimu, yaki təndin taxkirimu bilməymən, Huda bilidu) üqinqi kat asmanoɣa kətürüldi. **3** Mən xundak bir kixini bilimən (təndə boloɣan ɧaldimu, yaki təndin taxkirimu bilməymən, Huda bilidu) — **4** u jənnətkə kətürülüp, xu yərdə til bilən ipadiligili bolmaydioɣan, insanlarning deyixi mən'i kilinoɣan ajayip ixlarni anglidi. **5** Xundak bir adəm bilən mahtinimən, özüm ɧəkkidə bolsa ajizlikmdin baxka birər ix bilən mahtanmaymən. **6** ɧətta mahtinay desəmmu əһmək ɧesablanmaymən; qünki mən ɧəkikətni eytkan bolattim; əmma birsi məndə kərginidin yaki mən tooɣruluk angliɣinidin meni (manga axkarilanoɣan wəɧiylərning oɣayət zor uluoɣluki tüpəylidin) yukiri oylap kalmisun dəp özümni mahtinixtin yioɣdim. Muxu wəɧiylərning zor uluoɣluki tüpəylidin kərəngləp kətməslikim üqün ətlirimgə sanjiloɣan bir tikən, yəni meni urup tursun dəp Xəytanning bir əlqisi manga təksim kilinoɣan; buning məksiti, mening kərəngləp kətməslikim üqündur. **8** Buning tooɣrisida u məndin kətsun dəp Rəbgə üq ketim yelindim; **9** lekin U manga: «Mening meɧir-xəpkitim sanga yetərlik; qünki Mening küq-Kudritim insanning ajizlikida toluk əməlgə axurulidu» — dedi. Xunga mən Məsiһning küq-kudriti wujudumda tursun dəp ajizliklirimdin mahtinixni tehimu huxluk bilən talliwalimən; **10** xunga mən Məsiһ üqün ajizliklarni, ɧakarətlərni, kiyinqiliklarni, ziyankəxliklərni wə azab-okubətlərni hursənlik dəp bilimən. Qünki kaqan ajiz bolsam, xu qaoɣda küqlük bolimən. **11** Mən [mahtinip] dərwəkə əhmək bolup kaldim! Lekin özünglar

meni buningoƣa məjbur kildinglar. Əməliyəttə əslidə mən silər təripinglardin təriplinixim kerək bolatti; qünki ḥeq ərziməs bolsammu, mən ḥeliki «ḳaltis uluoƣ rosullar»din ḥeq təraptə ḥeq ixta kəm əməsmən. **12** Dərwəkə mən aranglarda boloƣan qaoƣda rosulning bexarətlik alamətliri, ḥərtəraplik qidam-səwrqanlik iqidə məjizilik alamətlər, karamətlər ḥəm ḳudrətlik məjizilər bilən əməldə kərsitilgən. **13** Silərni baxka jamaətlərdin kaysi təraptə təwən orunoƣa koydum? — pəkətla əzümni silərning üstünglərgə yük kilip artip koymioƣinim bilənmu?! Mening bu adalətsizlikimni əpu kiloƣaysilər! **14** Mana, ḥazir yeninglaroƣa üqinqi ḳetim berixka təyyarmən, xuning bilən silərgə ḥeq yük eoƣirimni saloƣum yok. Qünki izdiginim igilikinglar əməs, bəlki əzünglardur; pərzəntliri ata-anilar üqün əməs, bəlki ata-anilar pərzəntliri üqün mal-mülük yioƣixi kerək. **15** Əmdi jeninglar üqün igilikimdin huxluk bilən sərp kilimən ḥəmdə əzümni sərp kilimən — gərqə mən silərni ḳanqə səygənseri mən xunqə az səyülsəmmu. **16** Əmdi xundak boloƣini bilən, mən silərgə ḥeq yük boloƣan əməsmən; birak ḥeligərlik kilip, mən silərni bablap koydum! **17** Əjəba, mən silərgə əwətkən adəmlərning birərsi arkilik silərdin nəp aldimmu?! **18** Mən Titusni silərning yeninglaroƣa berixka ündidim wə yənə ḥeliki ḳerindaxnimu uning bilən billə əwəttim. Titusning silərdin nəp elip bakkan yeri barmu? Biz ikkiylən ohxax bir roḥta yüriwatmamduk? Bizning baskan izimiz ohxax əməsmikən? **19** Yaki silər əzəldin bizni «Ular aldimizda əzlirini aklap keliwatidu» dəp oylawatamsilər? [Ix undak əməs]. Biz pəkət Məsiḥdə bolup Huda aldida sözləwatimiz; kiliwatkan ḥəmmə ixlar, i səyümlüklirim, silərning etikadinglarni ḳurux üqündur. **20** Qünki mən yeninglaroƣa baroƣinimda, silərning ümid kiloƣan yerimdin qikmay kelixinglardin, əzümningmu silərning ümid kiloƣan yeringlardin qikmay kəliximdin, yəni aranglarda oƣowoƣa-jedəl, ḥəsəthorluk, oƣəzəp-nəprət, mənmənqilik, təḥmət horluk, oƣəywəthorluk, təkəbburluk wə parakəndiqiliklər bolarmikin dəp ənsirəymən; **21** — bu ḳetim silərning yeninglaroƣa baroƣinimda, aranglardiki gunaḥ sadir kilip, taki bügüngə kədər ətküzgən napaklik, buzukluk wə xəḥwaniy ixlardin tehi towa kilmioƣan nuroƣun adəmlərning səwəbidin Hudayim meni aldinglarda təwən kilip koyarmikin, xularning kilmixliri tüpəylidin matəm tutmay turalmaymənmikin, dəp ənsirəymən.

13 Bu yeninglaroƣa üqinqi ḳetim berixim bolidu. «Ḥər bir ḥeküm ikki-üq guwaḥqining aoƣzida ispatlinixi kerək». **2** Mən ilgiri ikkinqi ḳetim yeninglarda boloƣinimda burun gunaḥ sadir kiloƣanlaroƣa ḥəm ḳaloƣan ḥəmminglaroƣa xundak eytkan, ḥazirmu silərdin neri bolsammu ḳaytidin aldin'ala agaḥlandurup eytimənki (silər Məsiḥning mən arkilik səzligənlikigə ispat tələp kilip keliwatkininglar tüpəylidin), mən baroƣinimda ḥeqkimni ayimaymən; dərwəkə mən arkilik səzləwatkan Məsiḥ silərgə nisbətən ajiz əməs, bəlki aldinglarda intayin ḳudrətliktur; **4** U dərwəkə ajizlikta krestlənğən bolsimu, lekin Hudaning ḳudriti bilən yənila ḥayat. Bizmu Uningda ajiz bolsakmu, Hudaning silərgə ḳaratkan ḳudriti bilən, Uningoƣa baoƣlinip ḥayat yaxaymiz. **5** Əmdi əzünglarni etikadta barmu-yok dəp təkxürüp kərünglar; əzünglarni sinap bekinglar! Silər Əysa Məsiḥning əzünglarda boloƣanlikini (sinaktin xallinip ḳalmisanglar!) bilip yətməmsilər? **6** Əmdi silərning bizning sinaktin xallinip ḳalmioƣanlikimizni bilip ḳelixinglarni ümid kilimən. **7** Silərning ḥeqkandak rəzillik kilmaslikinglar üqün Hudaoƣa dua kilimiz; bu, bizning sinaktin ətti dəp ḳariliximiz üqün əməs — ḥətta sinaktin ətmidi, dəp ḳaralsakmu, məyli — muḥimi silərning durus boloƣanni kilixinglar. **8** Qünki biz ḥəkikətkə ḳarxi ḥeq ix kilalmaymiz; nemila kilsak u bəribir ḥəkikətni ayan kilidu, halas. **9** Qünki biz ajiz bolsakmu, silərning küqlük boloƣininglardin xadlinimiz. Xuningdək biz yənə xuningoƣa dua kilimizki, silər kamalətkə yətküzülgəysilər. **10** Silərning yeninglaroƣa baroƣinimda Rəb manga oƣulitix üqün əməs, bəlki etikadni ḳurux üqün amanət kiloƣan ḥokukimni ixlitip silərgə ḳattik ḳollukni kərsətməslikim üqün, mən silərdin yirakta boloƣinimda muxularni yazdim. **11** Əng ahirda, ḳerindaxlar, xadlininglar; kamalətkə yətküzülünglar, rioƣbət-təsəllidə küqəytilinglar; bir oy, bir pikirdə bolunglar; inak-hatirjəmliktə ətünglar; wə meḥir-muḥəbbət wə inak-hatirjəmlikning Igisi Huda silər bilən billə bolidu. **12** Bir-biringlar bilən pak səyüxlər bilən salamlixinglar. **13** Barlik mukəddəs bəndilərdin silərgə salam. **14** Rəbbimiz Əysa Məsiḥning xapaiti, Hudaning meḥir-muḥəbbiti wə Mukəddəs Roḥning ḥamraḥ-ḥəmdəmliki silərgə yar boloƣay!

Galatiyaliklaroƣa

1 Mənki Pawlus, rosul boloƣan (insanlar təripidin əməs yaki insanlarning wasitisi bilən əməs, bəlki Əysa Məsih wə Uni əlgənlərdin tirildürgüqi Huda'Ata təripidin təyinləngən) **2** wə mən bilən billə turuwatkan barlik kerindaxlardin Galatiya əlkisidiki jamaətlərgə salam. **3** Huda'Ata wə Rəbbimiz Əysa Məsihdin silərgə mehir-xəpkət wə hatirjəmlik boloƣay! **4** U Huda'Atimizning iradisi boyiqə bizni bu hazirki rəzil zamandin kutkuzuxka Əzini gunahlirimiz üqün pida kildi; **(aiōn g165)** **5** Hudaoƣa barlik xan-xərəp əbədil-əbədgiqə boloƣay, amin! **(aiōn g165)** **6** Silər əzünglarni Məsihning mehir-xəpkiti arkilik Qakiroƣuqining yenidin xunqə tez yiraklaxturup baxkiqə bir hil «hux həwər»gə əgixip ketiwatkininglaroƣa intayin həyran kalmaktimən! **7** Əməliyättə u heqkandak baxka «hux həwər» əməstur! — pəkətla bəzi kixilər silərni kaymakturup, Məsihning hux həwirini burmilimakqi boloƣan, halas. **8** Lekin hətta biz əzimiz bolayli yaki asmandin qüxkən pərixtə bolsun, birsi bizning silərgə jakarlioƣinimizoƣa ohximaydioƣan baxka bir «hux həwər»ni silərgə jakarlisa, bexioƣa lənət yaoƣsun! **9** Biz burun eytkinimizdək, hazirmu mən xuni eytimənki, birsi silərning kobul kiloƣininglaroƣa ohximaydioƣan baxka bir hux həwərni jakarlisa, bexioƣa lənət yaoƣsun! **10** Mən Hudani ixəndürüxüm kerəkmu yaki insanlarni ixəndürüxüm kerəkmu? Yaki insanlarni hursən kilixim kerəkmu? Mən insanlarni hursən kilixni nixan kiloƣan bolsam, Məsihning kuli bolmioƣan bolattim. **11** Əmdi, i kerindaxlar, silərgə xuni ukturimənki, mən jakarlaydioƣan hux həwər insanlardin kəlgən əməs. **12** Qünki mən uni insandin kobul kiloƣinim yok yaki birər kixi uni manga əgətkini yok, bəlki Əysa Məsih manga wəhiy arkilik yətküzgən. **13** Qünki silər mening Yəhudiylarning diniy yolida kandak hayat kəqürgənlikim tooƣruluk — mening Hudaning jamaitigə əxəddiy ziyankəxlik kilip uningoƣa buzoƣunqilik kiloƣanlikimni angliƣansilər. **14** Həmdə mən Yəhudiylarning diniy yolida elimizdiki nuroƣun təngtuxlirimdin helila aldida turattim wə ata-bowilirimning ən'ənilirini saklaxka pəwkul'addə kizoƣin idim. **15** Əmma anamning korsikidin tartip meni Əzi üqün ayrip, mehir-xəpkiti arkilik meni qakiroƣan Huda Əz Ooƣlini əllər arisida jakarlax üqün məndə uni axkarilaxni layik kərginidə, mən heqkandak kan-ət igisi bilən məslihətləxməy, **17** yaki Yerusalemoƣa məndin ilgiri rosul boloƣanlar bilən kərüxüxkə barmay, bəlki udul Ərəbistanoƣa atlandim. Keyin Dəməxkkə kaytip kəldim. **18** Andin üq yildin keyin Yerusalemoƣa Petrus bilən tonuxuxka bardim wə uning kexida on bəx kün turdum. **19** Əmma xu qaoƣda Rəbning inisi Yakuptin baxka rosullarning heqkaysisi bilən kərüxmidim. **20** Mana, mening silərgə hazir yazoƣinim Huda aldida heq yaloƣan əməs! **21** Keyin, mən Suriyə wə Kilikiyə əlkilirigə bardim. **22** Əmma Yəhudiyədiki Məsihdə boloƣan jamaətlər meni qirayimdin tonumaytti. **23** Ular pəkət burun bizgə ziyankəxlik kiloƣan adəmning əzi xu qaoƣda yokatmakqi boloƣan etikadni hazir hux həwər dəp jakarlimakta, dəp angliƣanidi; **24** xuningdək ular mening səwəbimdin Hudani uluƣlidi.

2 Yənə buningdin on tət yil keyin, mən Barnabas bilən Yerusalemoƣa qiktim; Titusnimu həmrah kilip bardim. **2** Mən bir wəhiygə binaən xu yərgə baroƣanidim; wə mən bikar qapmioƣinimni yaki bikar qapmaywatkinimni jəzmləxtürüx üqün [Yerusalemdikilərning] aldida (əməliyättə pəkət «jamaətning tüwrükliri»dəklərgə ayrim halda) əllər arisida jakarlaydioƣan hux həwərni bayan kildim. **3** Nətijidə, hətta manga həmrah boloƣan Titus Yunanlik bolsimu, hətnini kobul kilixka məjburlanmidi; **4** [xu qaoƣdiki «hətnə» məsilisi»] bolsa, bizning Məsih Əysada muyəssər boloƣan hərlükümizni nazarət kilix üqün arimizoƣa sokunup kiriwaloƣan, bizni kullukka qüxürüxməkqi bolup, yaloƣanqilik kiloƣan sahta kerindaxlar tüpəylidin boloƣanidi. **5** Lekin biz hux həwərning həkikiti silərdin məhrum kilinmisun dəp ularoƣa hətta bir saətqimu yol koyoƣinimiz yok; **6** lekin abruyluk hesablanoƣan adəmlərdin bolsa (mening ularning nemə ikənliki bilən karim yok; Huda heqkandak insanning yüz hatirisini kilmaydu!) — muxu abruyluk [ərbablar] dəp sanaloƣanlarning məndiki [hux həwərgə] koxkini yok idi. **7** Dəl əksiqə, hux həwərni hətnə kilinoƣanlaroƣa yətküzüx wəzipisi Petruska tapxuruloƣandək, hətnisizlərgə yətküzüx wəzipisi manga tapxuruloƣan dəp tonup yetip **8** (qünki Petrusni hətniliklərgə rosullukka Küqləndürgüqi bolsa, menimu əllərgə [rosul boluxka] küqləndürgənidi), **9** manga ata kilinoƣan xu mehir-xəpkətni tonup yətkən «jamaətning tüwrükliri» hesablanoƣan Yakup, Kefas wə Yuhannalar bolsa, silər əllərgə beringlar, biz hətniliklərgə barayli dəp Barnabas bilən ikkimizgə həmdəmlik ong kolini berixti. **10** Ularning bizgə pəkət kəmbəƣəllərni untumanglar degən birla təlipi bar idi; mən dəl bu ixka kizoƣin bolup keliwatattim. **11** Birak, keyin Petrus Antakya xəhirigə kəlgəndə, uning əyiblik ikənliki enik boloƣaqka, mən uni yüzturanə əyiblidim. **12** Qünki Yakupning yenidin bəzi adəmlər kelixtin ilgiri u yat əlliklər bilən həmdastihan boloƣanidi; birak ular kəlgəndə, hətniliklərdin korkup [xu kerindaxlardin] əzini tartti. **13** Hətta baxka Yəhudiy [kerindaxlar] uning bu sahtilikioƣa koxulup kətti; hətta Barnabasmu azdurulup ularning sahtipəzlikigə xerik boldi. **14** Əmma mən ularning hux həwərning həkikiti boyiqə durus mangmioƣanlikini kərüp, həmməylənning aldidila Petruska: «Sən Yəhudiy turup, Yəhudiylarning adətliri boyiqə yaximay, bəlki yat əlliklərdək yaxawatisən; xundak turukluk, nemixka sən yat əlliklərni Yəhudiylardək yaxaxka zorlimakqimusən?» — dedim, **15** wə yənə: «Biz [ikkimiz] tuoƣuluximizdinla Yəhudiymiz, «gunahkar dəp karaloƣan yat əlliklər»din əməsmiz, **16** lekin insanning həkkaniy kilinixini Təwrat kanunioƣa əməl kilixka intilixliri bilən əməs, bəlki Əysa Məsihning etikad-sadakətliki bilən bolidu, dəp bilimiz. Xunga Təwrat kanunioƣa əməl kilixka intilix bilən əməs, bəlki Məsihgə baoƣloƣan etikad bilən həkkaniy kiliniximiz üqün bizmu Məsih Əysaoƣa etikad kilduk — qünki heq ət igisi Təwrat kanunioƣa əməl kilixka intilixliri bilən həkkaniy kilinmaydu» — dedim. **17** Əmma Məsihtə həkkaniy kilinixka izdənginimizdə, bizmu «gunahkar» dəp ispatlanoƣan bolsakmu, Məsih əmdi gunahning hizmitidə boloƣuqimu?! Yak, hərgiz! **18** Əmma mən əslidə oƣulatkan nərsilərni kaytidin kursam, əzümni [Təwrat kanunioƣa] hilaplik kiloƣuqi dəp ispatlap kərsətkən bolimən. **19** Qünki mən Təwrat kanuni bilən Təwrat kanunioƣa nisbətən əldüm; nətijidə, mən Hudaoƣa yüzlinip yaxawatimən. **20** Mən Məsih bilən billə krestlənggənmən, lekin mana, yaxawatimən! Lekin yaxawatkini mən əməs, bəlki məndə turuwatkan Məsihdur. Wə mening hazir ətlirimdə yaxawatkan hayat bolsa, meni səygən wə mən üqün Əzini pida kiloƣan Hudaning Ooƣlining iman-etikadidindur. **21** Mən Hudaning mehir-xəpkitini bikar kiliwətməymən; qünki həkkaniylik Təwrat kanuni arkilik kelidioƣan bolsa, Məsihning ölüxi bikardin-bikar bolup kalatti.

3 I əkilsiz Galatiyaliklar, kəz aldinglarda Əysa Məsih enik sürətlənggən, aranglarda krestlənggəndək kərüngənikən, kim silərni həkikətkə itaət kilixtin azdurup sehirlidi? **2** Mən

pəkət xunila silərdin sorap biləyki: — Silər Rohni Təwrat
kanunioqa intilix arkilik kobul kildinglarmu, yaki [hux həwərni]
anglap, etikad arkilik kobul kildinglarmu? **3** Silər xunqə
əkilsizmu? Rohka tayinip [hayatni] baxlioqanikənsilər, əmdiliktə
ət arkilik kamalətkə yətməkqimu? **4** Silər [etikad yolida]
boloqan xunqə kəp azab-okubətlərni bikaroqa tarttinglarmu?
Dərwəkə bikaroqa kəttioqu?! **5** Silərgə Rohni Təminliguqi,
aranglarda məjizilərni yaritiwatkuqi bu karamətlərni silərning
Təwrat kanunioqa intilip tayanoqininglardin kilamdu, yaki
anglioqan həwərgə baoqlioqan ixənq-etikadinglardin kilamdu?
6 [Mukəddəs yazmilarda deyilgəndək]: «Ibrahim Hudaoqa
etikad kildi; bu uning hakkaniyliki hesablandi». **7** Xuning
üqün, xuni qüxinixinglar kerəkki, etikadtin tuoquloqanlarla
Ibrahimning hakikiy pərzəntliridur. **8** Mukəddəs yazmilarda
Hudaning yat əlliklərni Özigə etikad kilixi arkilik ularni
hakkaniy kilidioqanliki aldin'ala kərülüp, Hudaning Ibrahimoqa:
«Səndə barlik əl-millətlərgə bəht ata kilinidu» dəp hux həwərni
aldin eytkanliki hatirilənqənidi. **9** Xuning bilən, etikadtin
boloqanlar etikad kiloquqi Ibrahim bilən təng bəht tapidu.
10 Lekin Təwrat kanunioqa əməl kilimiz dəp yürgənlər bolsa
hammisi lənətkə kalidu. Qünki [mukəddəs yazmilarda] mundak
yeziloqan: «Təwrat kanunida yeziloqan hammə əmrlərgə üzlüksiz
əməl kilmaywatkan hərbir kixi lənətkə kalidu». **11** Yənə
roxənki, heqkim Hudaning aldida kanunoqa intilix arkilik
hakkaniy kilinmaydu; qünki [mukəddəs kitabta yeziloqinidək]:
— «Hakkaniy adəm ixənq-etikadi bilən hayat bolidu». **12** Əmma
kanun yoli etikad yolioqa asaslanoqan əməs, bəlki [mukəddəs
kitabta]: — «Kanunning əmrlirigə əməl kiloquqi xu ixlar bilən
hayat bolidu» deyilgəndəktur. **13** Halbuki, Məsih bizni Təwrat
kanunidiki lənəttin hər kilix üqün ornimizda lənət bolup bədəl
tolidi. Bu haktə [mukəddəs yazmilarda]: «Yaoqaqka esiloqan
hərbir kixi lənətkə kaloqan hesablansun» dəp yeziloqan. **14**
Xuning bilən Məsih Əysa arkilik Ibrahimoqa ata kilinoqan
bəht yat əlliklərgimu kəltürülüp, biz wədə kilinoqan Rohni
etikad arkilik kobul kilalaymiz. **15** Kerindaxlar, mən insanlarqə
səzləymən; hətta insanlar arisida özara əhdə tüzülsimu, baxka
heqkim uni yokka qikiriwetəlməydu yaki uningoqa birər nərsə
koxalmaydu. **16** Xuningdək, [Hudaning əhdisidiki] wədilər
Ibrahim wə uning nəsligə eytiloqan. [Mukəddəs kitabta] U:
«wə sening nəsilliringgə», (yəni, kəp kixilərgə) deməydu, bəlki
«sening nəslinggə», (yəni yaloquz bir kixigila), dəydu — bu
«nəsil» Məsihdur. **17** Mən xuni deməkqimənki, Hudaning
Məsihkə aldin tüzgən bir əhdisini tət yüz ottuz yildin keyin
qüxürülgən Təwrat kanuni əməldin kalduralmaydu, Hudaning
bu wədisini heq bikar kilalmaydu. **18** Qünki [wədə kilinoqan]
miras kanunoqa asaslanoqan bolsa, mana u Hudaning wədisigə
asaslanoqan bolmaytti; lekin Huda xapaət bilən uni Ibrahimoqa
wədə arkilik ata kiloqan. **19** Undakta, Təwrat kanunini
qüxürüxtiki məksət nemə? U bolsa, insanlarning itaətsizlikliri
tüpəylidin, Hudaning mirasi wədə Kilinoquqi, yəni Ibrahimning
nəsli dunyaoqa kəlgüqə koxumqə kilip berilgən; u pərixtilər
arkilik bir wasitiqining koli bilən bekitilip yoloqa koyuloqan. **20**
Əmma «wasitiqi» bir tərəpningla wasitiqisi əməs (bəlki ikki
tərəpningkidur), lekin Huda Özi pəkət birdur. **21** Undakta,
Təwrat kanuni Hudaning wədilirigə zitmu? Yak, hərgiz! Əgər
birər kanun insanlarni hayatlikka erixtürələydioqan bolsa,
undakta hakkaniylik jəzmən xu kanunoqa asaslanoqan bolatti.
22 Halbuki, mukəddəs yazmilar pütkül aləmni gunahning ilkigə
kamap koyoqan; buningdiki məksət, Əysa Məsihning sadakət-
etikadi arkilik wədining etikad kiloquqilaroqa berilixi üqündur.
23 Lekin etikad yoli kelip axkarə boloquqə, biz Təwrat kanuni
təripidin koodilip, axkarə bolidioqan etikadni kütüxkə kamap
koyuloqaniduk. **24** Xu tərikidə, bizning etikad arkilik hakkaniy
kiliniximiz üqün Təwrat kanuni bizgə «tərbiyiligüqi» bolup,
bizni Məsihkə yetəklidi. **25** Lekin etikad yoli axkara bolup,
biz əmdi yənə «tərbiyiligüqi»ning nazaritidə əməsmiz. **26**
Qünki həmminglar Məsih Əysaoqa etikad kilix arkilik Hudaning
ooqulliri boldunglar. **27** Qünki hərkaysinglar Məsihgə kirixkə
qəmüldürülgən bolsanglar, Məsihni kiyiwaloqan boldunglar.
28 Məsihdə nə Yəhudiy bolmaydu nə Grek bolmaydu, nə kul
bolmaydu nə hər bolmaydu, nə ər bolmaydu nə ayal bolmaydu,
həmminglar Məsih Əysada bir bolisilər. **29** Silər Məsihkə
mənsup boloqanikənsilər, silərmu Ibrahimning nəsli bolisilər
wə uningoqa wədə kilinoqan [bəht-saadətkə] mirashordursilər.

4 Yənə xuni eytimənki: Gərqə bir bala pütün mülükning igisi
bolsimu, mirashor gədək wakitlirida taki atisi bəlgiligən
wakit toxmioquqə, u əz əyidiki kuldin pərki bolmaydu. Qünki u
yənila hojidarlar wə bala bakkuqilarning baxkuruxida bolidu.
3 Xuningoqa ohxax, bizmu gədək wakitimizda, bu dunyadiki
«asasiy kaidə-kanuniyətlər» astida kul boloqaniduk. **4** Lekin,
wakit-saiti toluk toxkanda, Huda Öz Ooqlini [bu dunyaoqa]
əwətti. U bir ayal kixidin tuoquloqan, xuningdək Təwrat kanuni
astida tuoquloqanidi. **5** Buningdiki məksət, Huda Təwrat kanuni
astida yaxioqan [bizlərni] bədəl tələp hərlükkə qikirip, bizning
ooqullukka kobul kiliniximiz üqündur. **6** Həm silər Uning
ooqulliri boloqanlikinglar üqün, Huda Öz Ooqlining: «Abba!
Atam!» dəp qakiroquqi Rohini əwətip kəlbimizgə saldi. **7** Xuning
üqün, silər hazir kul əməs, bəlki ooqulliridursilər; ooqulliri
boloqanikənsilər, Huda arkilik Özigə mirashor bolisilər. **8** Burun,
Hudani tonumioqan wakitinglarda dərwəkə yaloqan ilahlarning
kullukioqa tutuloqansilər. **9** Əmdiliktə, hazir [həkikiy] Hudani
tonuoqanikənsilər, — yaki enikrak kilip eytkanda, Huda təripidin
tonuloqanikənsilər, əmdi silər nemə dəp bu dunyadiki küqsiz,
əbjək ərziməs «asasiy kaidə-kanuniyətlər»gə karap yanisilər?
Ularning kullukioqa yengiwaxtin kaytixni halamsilər? **10** Silər
alahidə kün, ay, pəsil wə yillarni etiwaroqa elip hatiriləxkə
baxlidinglar! **11** Mən ilgiri silərgə singdürgən əjrim bikar
ketərmikin, dəp silər üqün ənsirəwatimən. **12** Kerindaxlar,
mən xuni silərdin ətünimənki, manga ohxax bolunglar; qünki
mən silərgə ohxax boldum. Silər əslidə manga heq azar
yətküzmigənidinglar. **13** Əmma silərgə məlumki, ətlirimdiki
bir zəiplik tüpəylidin, mən hux həwərni silərgə birinqi kətim
yətküzgənidim. **14** U qaoqda, ətlirimdiki bu zəiplik silərgə
nisbətən sinaktək bolsimu, lekin silər meni kəmsitmidinglar yaki
qətkə kakmidinglar. Əksiqə, meni Huda əwətkən bir pərixtini,
hətta Məsih Əysa özini kütkəndək kütüwaldinglar. **15** U qaoqdiki
bəht-bərikitinglar əmdi nəgə kətti?! Mən silərgə guwahqi
bolup eytalaymənki, u qaoqda silər mumkin bolsa, manga
kəzliringlarni oyup berixkimu razi idinglar! **16** Əmdiliktə,
silərgə hakikətni səzligənlikim üqün düxmininglaroqa aylinip
kaldimmu? **17** [Mən eytip ətkən] heliki adəmlər silərgə kizoqinlik
kərsitidu, əmma niyiti durus əməs; ular pəkət silərni [nijatning]
sirtioqa qikirip, kizoqinlikinglarni özlirigə karitiwalmakqi. **18**
Əmma mən silər bilən birgə boloqan wakitlardila əməs, bəlki
daim yahxi ixka kizoqinlik kilixning özi yahxidur, əlwəttə.
19 Səyümlük balilirim! Məsih silərdə tərəldürülgüqə mən
silər üqün toloqak azablirini yənə bir kətim tartiwatimən! **20**
Mening hazirla yeninglaroqa berip, silərgə baxkiqə tələppuz
bilən səzligüm keliwatidu; qünki bu əhwalinglar tooqruluk
nemə kilixni zadila bilməywatimən! **21** I Təwrat kanunining
ilkidə yaxaxni halaydioqanlar, silərdin xuni sorap bakay, silər
Təwratning özidə nemə deyilgənlikigə kulak salmamsilər? **22**

Təwratta, Ibrahimning ikki oƣli bolup, biri dedəktin, yənə biri hər ayalidin bolоƣan, dəp hatiriləngən. **23** Dedəktin bolоƣan oоƣul «ət bilən» tuоƣuloƣan; hər ayalidin bolоƣan oоƣul bolsa Hudaning wədisi arkiliк tuоƣuloƣandur. **24** Bu ikki ixni bir ohxitix degili bolidu. Bu ikki ayal [Hudaning insanlar bilən] tüzgən ikki əhdisining wəkilidur. Birinqi əhdə Sinay [teоqidin] kelip, dərheқikət balilirini ƣullukƣa boluxқa tuоqidu; mana Həjər uningоƣa wəkildur; **25** demək, Həjər bolsa Ərəbistandiki Sinay teоqioƣa simwol kilinip, yəni bügünki Yerusalemоƣa ohxitilidu; qünki u xəhər wə uning baliliri ƣullukƣa turmaқta. **26** Əmma yuқiridin bolоƣan Yerusalem hərdur, u həmmimizning anisidur; **27** Qünki, [muқəddəs yazmilarda] mundaқ yeziloƣan: — «Huxal bol, i pərzənt kərmigən tuоmas ayal! Təntənə kilip yangrat, towla, i toloƣaқ tutup baқimioƣan! — Qünki oƣerib ayalning baliliri eri bar ayalningkidin kəptur!» **28** Əmdi i қerindaxlar, Isһaқ Hudaning wədisidin tuоƣuloƣandək bizmu Hudaning wədisi boyiqə tuоƣuloƣan pərzəntlərmiz. **29** Lekin u qaoƣda «ətlərdin tuоƣuloƣan» bala «roһtin tuоƣuloƣan» balioƣa ziyankəxlik kiloƣinidək, һazir xundaқ bolidu. **30** Lekin muқəddəs yazmilarda nemə deyilgən? Uningda: «Sən bu dedikingni oоƣli bilən қoxup һəydiwət! Qünki dedəktin tapқan oоƣul һərgiz hər ayalingdin bolоƣan oоƣul bilən miraska ortaқ bolmaydu!» dəp pütülgən. **31** Əmdi, қerindaxlar, biz dedəkning əməs, bəlki hər ayalning pərzəntliridurmiz. Məsih bizni һərlüktə yaxisun dəp һər kildi. Xuning bilən uningda tapan tirəp turunglar wə ƣullukning boyunturuқioƣa қaytidin kisilip қalmanglar.

5 Mana, mənki Pawlus silərgə xuni eytip қoyayki, əgər silər hətnə қobul kilsanglar, u qaoƣda Məsiһning silərgə һeqқandaқ paydisi қalmaydu. **3** Mən hətnini қobul kiloƣan hərbir kixigə yənə agaһlandurup һəқikətni eytip қoyayki, ularning Təwrattiki barlиқ əmr-bəlgilimilərgə [toluқ əmәl kilix] məjburiyiti bardur. **4** Əy Təwrat қanuni arkiliк əzümni һəққaniy adəm kilay degənlər, hərbiringlar Məsihdin ayrilip, məһrum bolup, [Hudaning] xapaitidin qikip, yikilip uningdin қaldinglar. **5** Qünki Roһқa tayinip һəққaniylikқa baoƣlanoƣan arzu-armanni etiқad bilən təlpünüp kütməktimiz. **6** Qünki Məsih Əysada hətnilik küqkə igə əməs, hətnisizlikmu küqkə igə əməs, küqkə igə boloƣini pəқət muһəbbət arkiliк ix kilidioƣan etiқadtur. **7** Silər obdan qepip mengiwatқanidinglar; birak kim silərni һəқikətkə itaət kilixtin tosuwaldi? **8** Bundaқ қayil kilix amili silərni Qakiroƣuqidin boloƣan əməs! **9** «Kiqikkinə hemirturuq pütkül hemirni boldurup yooƣinitidu!» **10** Əzüm Rəbgə қarap қayil boldumki, silərmu bu ixta һeq baxқiqə oyda bolmaysilər. Əmma silərni қaymuқturuwatқan kim boluxidin қət'iynəzər, u qoқum tegixlik jazasini tartidu. **11** Қerindaxlar, əgər mən «hətnə kilinix kerək» dəp jakarlap yürgən bolsam, undaқta mən bügünki küngiqə yənə nemə üqün [Yəһudiylardin] ziyankəxlikkə uqrap kelimən? Əgər xundaқ kiloƣan bolsam, «krest bizarliki» yoқ kilinatti! **12** Silərni қutritiwatқan bu adəmlər əzlirini ahta kiliwətsun dəymən! **13** Qünki қerindaxlar, silər ərkinlikkə qakirildinglar. Lekin ərkinlikinglarni ətlərning arzu-һəwəslirigə қanduruxning bahanisi kilmanglar, bəlki mehir-muһəbbət bilən bir-biringlarning ƣullukida bolunglar. **14** Qünki pütkül Təwrat қanuni «Қoxnangni əzüngni səygəndək səygin» degən birla əmrdə əməl kilinidu. **15** Lekin pəһəs bolunglarki, bir-biringlarni qixləp tartip yalmap yürüp, bir-biringlardin yutulup kətmənglar yənə! **16** Əmma xuni dəymənki — [Muқəddəs] Roһta menginglar, wə xu qaoƣda silər ətlərning arzu-һəwəslirigə yol қoymaysilər. **17** Qünki ət Roһқa zit boloƣan ixlarni arzu kilidu, wə Roһ ətkə zit boloƣan ixlarni arzu kilidu. Ular ikkisi bir-birigə қarimuқarxidur; nətijidə, əzünglar arzu kiloƣan ixlarni kilalmaysilər. **18** Wəһalənki, silər Roһning yetəkqilikidə bolsanglar, u qaoƣda Təwrat қanunining ilkidə bolmaysilər. **19** Əmdi ətning əməlliri roxənki — zinahorluқ, buzuқluқ, napaklиқ, xəһwaniylik, **20** butpərəslik, seһirgərlik, əqmənliklər, jedəllər, kizoƣanquқluқlar, oƣəzəplər, riқabətlixixlər, bəlgünqiliklər, guruһwazliқlar, **21** һəsəthorluқlar, қatilliқlar, һarakқəxliklər, əyx-ixrətlər қatarliқ ixlardur; bu ixlar tooƣruluқ burunki eytқinimdək һazir yənə bir қetim agaһlandurimənki, bundaқ ixlarni kiloquqilar Hudaning padixaһlikioƣa miraslиқ kilmaydu. **22** Wəһalənki, Roһning mewisi bolsa mehir-muһəbbət, xadһuramlik, hatirjəmlik, səwr-takət, mehribanlik, yahxilik, ixənqsadiqlik, **23** mömin-mulayimlik wə əzini tutuwelixtin ibarət. Muxundaқ ixlarni tosidioƣan һeqқandaқ қanun yoқtur. **24** Lekin Məsihқə mənsup boloƣanlar ətlirini, xundaқla uningdiki ixқlar wə һəm һəwəslərni təng krestligən bolidu. **25** Roһta yaxawatқan bolsaқ, Roһқa əgixip mangayli. **26** Bir-birimizni rənjitip, bir-birimizgə һəsət kilip, һakawur xeһrətpərəslərdin bolmayli.

6 Қerindaxlar, aranglardin birsining һazirmu bir gunaһsəwənlik sadir kiliwatқanliki baykaloƣan bolsa, aranglardiki roһiy kixilər yuwax-mulayimlik roһi bilən uni yolidin қayturup kelinglar. Xuning bilən bir wakitta, əzünglarningmu azdurulup kətməslikinglaroƣa dikқət kilinglar. **2** Bir-biringlarning eoƣirqilikini kətürünglar. Xundaқ kilsanglar, Məsihning қanunioƣa əməl kiloƣan bolisilər. **3** Qünki birsining tarazioƣa tohtioƣudək ixi bolmay turup əzini tarazioƣa tohtioƣudək dəp qaoƣlisa, u əz-əzini aldioƣanlik, halas. **4** Lekin һərkim əz əməliyitigə қarap təkxürüp bakşun; xuning bilən baxkilarningkidin əməs, bəlki əz əməlliridinla pəһirləngüdək ix bolsa, pəһirlənsə bolidu. **5** Qünki һərbir adəm əz yükini kətürüxi kerək. **6** Hudaning səz-kalamidin təlim aloquqi əzigə təlim bərgüqini əzidə bar boloƣan yahxi nərsilərdin ortaқ bəһrimən kilsun. **7** Əz-əzünglarni aldimanglar — Hudani aldap əһmək kiloƣili bolmaydu; qünki kim nemə terisa, xuni alidu. **8** Əz ətlirining arzu-һəwəslirini қanduruxқa uruқ qaqқan kixi əz ətliridin qiriklik һosulini alidu. Lekin Roһni hursən kilix üqün uruқ qaqқan kixi bolsa Roһtin mənggülük һayat alidu. **(aiōnios g166)** **9** Xunga, yahxi ixlarni kilixtin һarmayli. Uningoƣa erinmisək wakti-saiti toxқanda qoқum һosul alalaymiz. **10** Xu səwəbtin, bizdə pursət bolsila, һəmməyləngə, bolupmu etiқadtiki ailigə mənsup boloƣanlaroƣa yahxi ixlarni kilip berəyli. **11** Mana, əz қolum bilən xunqə qong һərplər bilən yazoƣinimoƣa қaranglar! **12** Silərgə һətnini қobul kilixni məjburlimakqi boloƣanlar, ularning һərbiri pəқət əzlirining taxki kiyapitini pərdazlap kərsətməkqi boloƣan, halas; ularning bu məksiti pəқət «Məsihning kresti» tüpəylidin boloƣan ziyankəxliktin қeqixtin ibarət, halas. **13** Qünki ular əzlirimu hətnə kilinoƣini bilən Təwrat қanunioƣa əməl kilmaydu; lekin ular ətliringlardin mahtinix üqün bəribir silərni hətnini қobul kildurmakqi bolidu. **14** Əzümni elip eytsam, Rəbbimiz Əysa Məsihning kresttiki [ələmi]din baxқa һeq ix bilən mahtanmioƣaymən! Qünki Uning kresti wasitisidin bu dunya manga nisbətən krestlәngən wə mənmu bu dunyaoƣa nisbətən krestlәngənmən. **15** Qünki Məsih Əysada nə hətnilik nə hətnisizlik degənlər küqkə igə əməstur; birdinbir küqkə igə bolidioƣini pəқət yengi bir yaralоquqidur! **16** Bu қaidə boyiqə mangidioƣanlaroƣa, ularning һəmmisigə wə Hudaning Israilioƣa hatirjəmlik wə rəһim-xəpқət boloƣay! **17** Buningdin keyin һeqkim bu ixlar bilən yənə meni awarə kilmisun! Qünki mən əz bədinimdə Əysaning yara izlirini kətürimən! **18** Қerindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsihning mehirxəpkiti roһinglaroƣa yar boloƣay! Amin!

Əfəsusluqlarоqa

1 Hudaning iradisi bilən, Məsiһ Əysaning rosuli boloqan mənki Pawlustin Əfəsusta turuwatqan mukəddəs bəndilərgə, yəni Məsiһ Əysada ihlasmən boloqanlarоqa salam! **2** Atimiz Huda һəm Rəb Əysa Məsiһtin silərgə meһir-xəpkət wə hatirjəmlik boloqay! **3** Bizni Məsiһtə, ərxlərdə barliқ roһiy bəht-bərikətlər bilən bərikətligən, Rəbbimiz Əysa Məsiһning Hudasi һəm Atisi mubarək boloqay! **4** Qünki U bizni, muһəbbət iqidə bolup Əzining aldida pak-muқəddəs, daoqsiz turuximiz üqün aləm apiridə қilinmay turupla talliwaloqanidi; **5** U Əz iradisigə yaққini boyiqə bizni aldin'ala Əysa Məsiһ arқiliқ Əzigə ooqullukқa қobul қilixқa bekitkənidi; **6** bu ixta Uning meһir-xəpқitining uluoqluқioqa mədһiyə oқulidu; qünki U meһir-xəpқiti bilən bizni Əz səyginidə xapaətləndürgənidi. **7** Biz Uningda [Atining] meһir-xəpқitining molluқi bilən Uning қeni arқiliқ қulluқtin һər қilinixқa, itaətsizliқlirimizgə қarita kəqürümgə muyəssər bolduқ; **8** U [bu meһir-xəpқətni] barliқ danaliқ һəm pəm-parasət bilən bizgə zor tartuқlidiki, **9** — U Əz kəngligə pükkən güzəl haһixi boyiqə iradisidiki sirni, yəni wақit-zamanlarning pixip yetilixini idarə қilixi bilən barliқ məwjudatlarоqa, yəni ərxlərdə boloqanning һəmmisigə, zeminda boloqanning һəmmisigə Məsiһni bax қilip ularni Məsiһtə jəm қilix məқsitini bizgə ayan қildi; **11** Uningda bizmu Hudaoqa miras қilinoqan; biz xu məқsəttə barliқ ixlarni əқil-iradisi boyiqə idarə Қiloquqining nixani bilən xu ixқa aldin'ala bekitilgəniduқ; **12** xuning bilən Məsiһni awwal tayanq қiloqan bizlər Uning xan-xərpining uluoqluқini namayan қiloquqi bolduқ; **13** һəқiқətning kalam-səzini, yəni nijatinglardiki hux həwərni anglap silərmu Uningoqa tayandinglar — wə Uningoqa ixənginginglarda, silər wədə қilinoqan Muқəddəs Roһ bilən məһürləndinglar. **14** Hudaning xan-xəripining uluoqluқi namayan қilinip, igiliki üzül-kesil һər-nijat қilinoquqə, Muқəddəs Roһ mirasimizning «kapalət»i bolidu. **15** Xuning bilən, silərning Rəb Əysaoqa baoqloqan etiқadinglar wə barliқ muқəddəs bəndilərgə boloqan muһəbbitinglar tooqruluқ angliloqandin tartip, **16** dualirimda silərni əsləp, silər üqün rəһmət eytixni tohtatmidim; **17** tiləydioqinim xuki, Rəbbimiz Əysa Məsiһning Hudasi, xan-xərəpning Igisi boloqan Ata silərning Uni toluқ bilixinglaroqa danaliқ һəm wəһiyni əzləxtürgüqi roһni ata қiloqay, **18** xuning bilən silərning қəlbtiki kəzliringlar roxənlixip, Uning qaқirikioqa baoqlanoqan ümidning nemilikini, Uning mukəddəs bəndiliridə boloqan xərəplik mirasining қimmətliқlikini **19** wə Uning ixəngüqi bizlərgə zor küqi bilən қaratқan қudritining һəsabsiz büyüklükini bilip yətkəysilər; **20** dəl xu қudrətni U Məsiһni ələmdin tirildürüp, ərxlərdə Əzining ong yenida olturoquzoqinida Uningda yürgüzgənidi; **21** pəқət bu zamandila əməs, bəlki kəlgüsi zamandimu Uni barliқ һəkümranliқtin, һoқuқtin, küq-қudrəttin, hojayinliқtin wə barliқ tiloqa elinidioqan һərқandaқ nam-xərəptin kəp üstün қoyoqan; **(aiōn g165)** **22** barliқ məwjudatlarni Uning putliri astioqa қoyup, jamaət üqün Uni һəmmigə bax boluxқa ata қiloqan. **23** Jamaət bolsa Uning teni, yəni һəmmini һəmmə jəһəttin Tolduroquqining mukəmməl jəwһiridur.

2 Wə silər bolsanglar, қəbiһliқliringlar һəm gunaһliringlarda əlgən bolup, **2** bu dunyaning dəwrigə əgixip, һawaning һoқuқini tutқan һəkümdaroqa, yəni bügünki kündə itaətsizliқtin boloqan pərzəntlərni қutritiwatқan roһқa əgixip, bu ixlarda ilgiri mangoqansilər; **(aiōn g165)** **3** biz һərbirimizmu ilgiri xularning arisida ətlirimizdiki xəһwət-һəwəslərdə һayat ətküzgənmiz, ətlirimiz һəm əz oy-hiyalimizning haһixlirioqa əməl қilip, baxқilaroqa ohxax, maһiyəttə «oqəzəptiki pərzəntlər» boloqanmiz; **4** birak Huda, mol rəһim-xəpқətni kərsətküqi bolup, bizni səygəndə bizgə kərsətkən aləmbəhx meһir-muһəbbiti tüpəylidin, — **5** һətta itaətsizliқlərdə əlgən waқtimizdimu, bizgə Məsiһ bilən billə jan kirgüzüp (meһir-xəpқət bilən қutқuzuldunglar!), **6** bizni Uning bilən billə tirildürüp, ərxlərdə Məsiһ Əysa bilən billə olturoquzoqan; **7** məқsiti kəlgüsi zamanlarda Uning Məsiһ Əysada bizgə қaritiloqan meһribanliқi bilən ipadilәngən xapaitining xunqə oqayət zor ikənlikini kəsitixtin ibarəttur; **(aiōn g165)** **8** qünki silər xəpқət bilənla ixənq arқiliқ қutқuzuldunglar. Bu ix əzünglardin kəlgən ix əməs, bəlki Hudadin kəlgən iltipat, **9** u zadila adəmlərning əmәl-əjridin kəlməydu, bu һəm һeqkimning mahtanmasliқi üqündur. **10** Qünki biz Hudaning ixligən һüniridurmiz, həyrhaһ ixlar üqün Məsiһ Əysada yaritiloqanmiz; Huda əsli bizning ularda mengiximiz üqün bu ixlarni aldin'ala təyyarliqanidi. **11** Xunga silər əslidə ətliringlaroqa asasən «yat əllər» dəp һesablanoqininglarni, — insanning қoli bilən ətliridə «һətnə қilinoqanlar» dəp ataloqanlar təripidin «һətnisiz» dəp ataloqanliқinglarni, **12** xundaқla xu qaoqda Məsiһsiz bolup, Israilning puқraliқining sirtida turup, wədilərni elip kəlgüqi əһdilərni yat bilip, bu dunyada ümidsiz һəm hudasiz yaxioqininglarni esinglarda tutunglar; **13** lekin əsli yiraқlarda boloqan silər һazir Məsiһning қeni arқiliқ yeқin қilindinglar; **14** qünki U bizning inaқliқimizdur, U ikki tərəpni bir қilip otturidiki ara tamni qeқiwətti; **15** yəni, Əz ətliri arқiliқ eqmənlikni tügitip, bəlgilimilərni kərsətkən, əmrlərni yətküzgən қanunni bikar қilip, ikki tərəpni Əzidə yengi bir adəm қilip yaratti, xuning bilən inaқliқni apiridə қildi; **16** krestkə mihlinip muxuning wasitisi bilən eqmənlikni қətl қilip, ikkisini bir təndə Huda bilən əpləxtürdi; **17** andin U kelip, yiraқlarda turoqan silərgimu inaқliқ hux həwirini jakarlidi, yeқindikilərgimu inaқliқni jakarlidi. **18** Qünki һər ikkimizning Uning arқiliқ bir Roһta Ata aldioqa kirix һoқuқimiz bardur. **19** Xunga xuningdin baxlap silər musapirlar, yaқa yurttikilər əməs, bəlki mukəddəs bəndilərgə wətəndax bolisilər, Hudaning əyidikiliridin bolisilər; **20** silər rosullar wə pəyoqəmbərlər boloqan ulning üstigə қurulmaқtisilər; binaning «burjək texi» bolsa Əysa Məsiһ Əzidur; **21** Uningda pütkül bina puhta jipsilaxturulup, Rəbdə mukəddəs bir ibadəthana boluxқa əsüp barmaқta. **22** Silərmu [қoxulup] Uningda Hudaning bir turaloqusi boluxқa Roһta birlәxtürülüp қurulmaқtisilər.

3 Xu səwəbtin silər «yat əldikilər» üqün Məsiһ Əysaning məһbusi boloqan mənki Pawlus — **2** (silər bəlkim manga tapxuriloqan, silərgə Hudaning xəpқitini elip baridioqan oqojidarliқim tooqruluқ, **3** yəni Uning manga wəһiy bilən sirni ayan қiloqanliқi tooqruluқ həwərdar boluxunglar mumkin (mən bu tooqrisida ilgiri az-paz yazoqanidim; **4** silər uni oқuoqininglarda, Məsiһning siri tooqruluқ yorutuloqanliқimni bilip yetisilər) **5** ilgiriki dəwrlərdə bu sir insan balilirioqa Uning mukəddəs rosulliri wə pəyoqəmbərlirigə Roһ arқiliқ һazirқidək eniқ wəһiy қilinoqandək, ayan қilinoqan əməs. **6** Demək, hux həwər arқiliқ «yat əldikilər»din boloqanlarmu ortaқ mirashorlar, təndiki ortaқ əzalar, Məsiһ Əysada boloqan wədidin ortaқ bəһrimən boloquqilar bolidu; **7** Hudaning xəpқiti manga elip kəlgən iltipat bilən, Uning küq-қudritining yürgüzülüxi bilən, mən bu ixқa hizmətkar қilip təyinləndim; **8** manga — mukəddəs bəndiliri iqidiki əng təwinidinmu təwən boloqan manga muxu iltipat, yəni əllər arisida Məsiһning məlqərligüsiz baylikliri tooqruluқ hux həwər jakarlax **9** wə xundaқla һəmmini yaratқan Hudada yoxurun bolup kəlgən bu sirning қandaқ əməlgə axuruluxi tooqruluқ һəmməylənni yorutux hizmiti

amanət kilindi. **(aiōn g165)** **10** Buning məksiti ərxlərdə boloŋan
ḥəkümranlaroŋa ḥəm ḥokuḳlaroŋa Hudaning kəp tərəplimilik
danaliḳi jamaət arḳilik ḥazir axkarə kilinixtin ibarəttur. **11** Bu ix
bolsa, Uning Məsiḥ Əysa Rəbbimizdə ijra kilinoŋan mənggülük
muddiasi boyiḳidur; **(aiōn g165)** **12** Uning ixənq-sadiḳliḳi arḳilik
biz jasarətkə ḥəm Hudaning aldioŋa hatirjəmlik bilən kirix
ḥokuḳioŋa igə bolduḳ; **13** xuning üqün silərdin ətünimənki,
mening silər üqün tartḳan japa-jəbirlirim tüpəylidin pərixan
bolmanglar; qünki bu ix silərning xan-xəripinglar bolidu). **14**
Mən xu səwəbtin tizlirimni Atioŋa pükimənki, **15** (asman-
zemindiki barlik atilik munasiwətlər Uningdin «ata» namini
alidu) **16** U Əz xan-xəripidiki bayliḳlar bilən, Roḥi arḳilik silərni
iqki dunyayinglarda küqləndürgəy; **17** xuning bilən Məsiḥ
ḳəlbinglarda ixənq arḳilik turup, silər meḥir-muḥəbbət iqidə
yiltiz tartoŋan, ul selinoŋan, **18** barlik mukəddəs bəndilər bilən
billə Məsiḥning muḥəbbitining kəngliki, uzunluḳi, qongḳurluḳi
wə egizlikini qüxinip igiliwaloŋaysilər; yəni adəmning bilip
yetixidin ḥassiləp exip qüxidioŋan Uning muḥəbbitini bilip
yətkəysilər, xuningdək Hudaning mukəmməl jəwḥiri bilən
tolduruloŋaysilər. **20** Əmdi iqimizdə yürgüzidioŋan ḳudriti boyiqə
barliḳ tilikimiz yaki oylioŋanlirimizdinmu ḥəddi-ḥesabsiz artuḳ
wujudḳa qikirixḳa ḳadir Boloŋuqioŋa, — **21** Uningoŋa dəwrdin
dəwrgiqə, əbədil'əbədqiqə jamaəttə Məsiḥ Əysa arḳilik xan-
xərəp boloŋay! Amin! **(aiōn g165)**

4 Əmdi xu səwəblərdin, Rəbning məḥbusi boloŋan mənki,
[Hudaning] silərni qakiroŋan [büyük] qakirikioŋa layiḳ ḥalda
mengixliringlarni ətünimən, **2** ḥəmmə ixta kəmtərlik wə yuwax-
mulayimlik bilən, səwrqanlik bilən, bir-biringlaroŋa muḥəbbət
iqidə kəng ḳorsaḳ bolup, **3** inaḳ-hatirjəmlikning rixtisi bilən,
Roḥta boloŋan birlikni tutuxḳa intilixinglarni [ətünimən]. **4**
Tən birdur, Roḥ birdur, — huddi qakiriloŋininglarda, ohxax
bir arzu-ümidkə qakiriloŋiningladək, — **5** Rəb birdur, iman-
etiḳad birdur, qəmüldürülüx birdur, **6** ḥəmmining Huda'Atisi
birdur; U bolsa ḥəmmidin üstün turoŋuqi, ḥəmmini yürgüzüqi
wə ḥəmmimizning iqidə Boloŋuqidur. **7** Xundaḳtimu ḥazir
ḥərbirimizgə Məsiḥning iltipatining əlqimi boyiqə xəpkət
təḳdim kilinoŋandur; **8** xunga, mukəddəs kitabta [Huda]
eytḳinidək: — «U yuḳirioŋa kətürüldi, [Insanlarni] tutḳun
kiloŋuqilarni U Əzi əsir kilip elip kətti, Ḥəm insanlaroŋa
iltipatlarni təḳdim kildi». **9** Əmdi «kətürülgən» zat bolsa,
[awwal] yərning tegigə qüxkən zatning Əzi əməsmu? **10**
Qüxkən zat bolsa barliḳ ərxlərdin yuḳirioŋa kətürülgənning dəl
Əzidur; kətürülüxining məksiti, aləmning barliḳini tolduruxtin
ibarət; **11** Xunga, bəzilərni rosullar, bəzilərni pəyoəmbərlər,
bəzilərni hux həwərqilər, bəzilərni bakḳuqi wə yaki təlim
bərgüqilər kilip təyinligən dəl Əzidur. **12** Bularning məksiti
mukəddəs bəndilərni hizmət wəzipisigə, jümlidin Məsiḥning
tenini ḳurup qikixḳa ḳorallandurup kamalətkə yətküzüxtin
ibarət; **13** wəzipə ḥəmmimizning etiḳadta ḥəm Hudaning
Ooŋlini toluḳ tonuxta birlikkə keliximizgiqə, kamil adəm
bolup yetixip qikiximizoŋiqə, — yəni Məsiḥning mukəmməl
jəwḥiri gəwdilənggən ḳəddi-ḳamət əlqimigə yetiximizgiqə
dawamlaxturulmaḳta; **14** xundaḳ boloŋanda, yənə gədək
balilardin bolmay, adəmlərning ḳuwluḳidin oylap qikḳan
aldamqi niyət-pilanliri bilən, ularning ḥiylə-nəyringidin qikḳan
təlimatining dolḳunliridin urulup, uning ḥərhil xamilida uyaḳ-
buyaḳḳa uqurulup kətməymiz; **15** əksiqə, meḥir-muḥəbbət
iqidə turup ḥəḳikətkə berilip ix kərüp, beximiz boloŋan
Məsiḥkə baoŋlinixta ḥər jəḥəttin əsüp yetilidioŋan bolimiz;
16 Uningdin pütkül tən, əzaliri bir-birigə jipsilaxturulup,
ozuḳluḳ təminligüqi ḥərbir əgə arḳilik bir-birigə tutaxturulup,
ḥərbir əzaning əzigə has əlqəngən wəzipini ətixi bilən
baroŋanqə əstürülüp, muḥəbbət iqidə əz-əzini ḳurup qikixḳa
ixliməktə. **17** Xunga xuni eytimənki, Rəbtə uni tapilaymənki, yat
əllərningkidək, yəni ularning əz oy-pikirlirining bimənilikidə
mangoŋinidək mengiwərməslikinglar kerək; **18** ular ḳəlbining
ḳattiḳliḳidin kelip qikḳan bilimsizlik tüpəylidin, Hudaning
ḥayatidin ada-juda kilinip, qüxənqisi ḳarangoŋulixip kətkən,
19 ar-nomusni taxliwetip, nəpsaniyətqiliki awup ḥərhil
iplasliḳlarni yürgüzüxkə, kəyp-sapaoŋa berilgən. **20** Əmma
silər bolsanglar, Məsiḥni xundaḳ yolda əginip tonuoŋan
əməssilər — **21** (ḥəḳikətning Əysada boloŋinidək, uni ḥəḳikətən
angliooŋan, uningda əgitilgən bolsanglar) — **22** demək, ilgiriki
turmuxunglaroŋa has boloŋan, aldamqi arzu-ḥəwəslərgə əgixip
əzini buloŋioŋuqi «kona adəm»ni seliwetip, **23** oy-zeḥninglarning
roḥida yengilinip, **24** Hudaning ohxaxliḳioŋa asasən, ḥəḳikəttin
qikḳan ḥəḳḳaniyliḳta wə pak-mukəddəsliktə yaritiloŋan «yengi
adəm»ni kiyiwelixinglar kerəktur. **25** Xuning bilən yaloŋanqilikni
seliwetip, ḥərbirimiz əz yeḳinlirimiz bilən ḥəḳikətni səzlixəyli;
qünki biz bir-birimizgə nisbətən bir tənning əzaliridurmiz. **26**
«Aqqikliningliar, əmma gunaḥ kilmanglar»; oŋəzipinglar kün
patḳuqə dawam etiwərmisun; **27** yaki Ibliska ḥeq orun ḳoyup
bərmənglar. **28** Ooŋri ikkinqi ooŋrilik kilmisun; əksiqə u meḥnət
kilip ikki ḳolioŋa tayinip ḥalal ix kilsunki, ḥajiti boloŋanlaroŋimu
bəlüp bərgüdək əz tapkini bolsun. **29** Aoŋzinglardin ḥeqḳandaḳ
iplas səz qikmisun, pəḳət angliooŋuqilaroŋa xəpkət yətsun
üqün, eḥtiyajḳa uyoŋun wə adəmni ḳurup qikidioŋan səzlərni
eytinglar. **30** Hudaning Mukəddəs Roḥioŋa azab bərmənglar;
qünki silər Uning bilən ḥər-nijat küni üqün meḥürləngansilər;
31 əzünglardin ḥərḳandaḳ əq-adawət, aqqik-oŋəzəp, ḳəhr,
jedəl-majiralar, til-aḥanət ḥəmdə ḥərhil ḳara niyətlərni neri
kilinglar; **32** bir-biringlaroŋa meḥriban, yumxaḳ dillik bolup,
Huda Məsiḥtə silərni kəqürüm kiloŋinidək bir-birininglarni
kəqürüm kilinglar.

5 Xunga Hudaning səyümlük pərzəntliridin bolup, Uni
ülgə kilinglar; ḥəmdə Məsiḥ bizni səyüp, Əzini biz üqün
Hudaoŋa huxpuraḳ süpitidə ḥədiyə-ḳurbanlik boluxḳa atap
pida kiloŋandək silərmu muḥəbbət iqidə menginglar. **3**
Əmma mukəddəs bəndilərgə layiḳ ḥalda, buzuḳluḳ, ḥərḳandaḳ
paskinilik yaki nəpsaniyətqilik aranglarda ḥətta tiloŋimu
elinmisun; **4** Xundaḳla iplaslik, əhmiḳanə paranglar yaki
qakina qaḳqaḳlarmu tilinglaroŋa elinmisun — bularmu muwapik
əməstur — bəlki aoŋzinglardin təxəkkürlər qikṣun. **5** Qünki
xuningdin həwərdarsilərki, ḥərḳandaḳ buzuḳluḳ kiloŋuqi,
napak boloŋuqi yaki nəpsaniyətqi kixi (bundaḳ kixi əməliyəttə
bir butpərəskə barawər) Məsiḥ wə Hudaning padixaḥliḳioŋa
mirashor bolalmaydu. **6** Ḥeqkimgə əzünglarni ḳuruḳ gəplər
bilən aldatmanglar; qünki bu ixlar tüpəylidin Hudaning
oŋəzipi itaətsizliktin boloŋan pərzəntlərning bexioŋa qüxidu. **7**
Xunga ularoŋa muxu ixlarda xerik bolmanglar; **8** qünki silər
əsli ḳarangoŋuluḳ idinglar, lekin ḥazir Rəbdə yoruḳluḳsilər;
yoruḳluḳning pərzəntlirigə layiḳ menginglar **9** (qünki
yoruḳluḳning mewisi toluḳ meḥribanlik, ḥəḳḳaniylik wə
ḥəḳikəttin tərkib tapḳandur), **10** nemə ixlarning Rəbni hursən
ḳilidioŋanlikini əginip ispatlanglar. **11** Ḳarangoŋuluḳtiki mewisiz
ixlar bilən qetilip ḳalmanglar; əksiqə, ularni eqip əyibləngiar;
12 qünki ularning yoxurunqə ixligənlirini ḥətta tiloŋa elixmu
nomus ixtur. **13** Əmma yoruḳluḳ bilən əyibləp axkarilanoŋan
ḥərḳandaḳ nərsə oquḳ kerünidu; yoruḳluḳ axkarilioŋan ḥəmmə
nərsə yoruḳluḳḳa aylinidu. **14** Xuning üqün U mundaḳ dəydu: —
«Oyoŋan, əy uyḳuqi! Tiril ölüklər arisidin! Wə Məsiḥ seni parlap
yoritidu». **15** Xuning üqün silərning mengiwatḳan yolunglaroŋa

eһtiyat bilən dikkət kilinglar; yolunglar nadanlarningkidək əməs, danalarningkidək bolsun; **16** wakit-pursətni oɣəniymət bilip tutuwelinglar; qünki muxu dəwr rəzildur. **17** Bu səwəbtin nadan bolmanglar, bəlki Rəbning iradisining nemə ikənlikini qüxəngüqi bolunglar; **18** Ḥarak-xarab iqip məst bolmanglar; xundak kilik adəmni xallakłaxturidu; buning ornioɣa Roһka toldurulоɣuqi bolunglar, **19** bir-biringlaroɣa zəbur-nəoɣmilər, mədһiyə küyliri wə roһiy nahxilar eytixip, kəlbinglarda nahxa-nəoɣmilər yangritip Rəbni mədһiyilənglar; **20** һərdaim һəmmə ixlar üqün Rəb Əysa Məsiһning namida Huda һəm Ata Boloɣuqioɣa təxəkkür-rəһmət eytinglar, **21** Məsiһtin əyminip, bir-biringlaroɣa boysununglar. **22** Silər ayallar, Rəbkə boysunoɣandək əz ərliringlaroɣa boysununglar; **23** qünki Məsiһ jamaətning bexi boloɣandək, ər ayalning bexidur; Məsiһ yənə təngə kutkuzoɣuqidur. **24** Əmdiliktə jamaət Məsiһkə boysuoɣandək, ayallar ərlirigə һəmmə ixta boysunsun. **25** Ərlər ayalliringlarni səyünglər, huddi Məsiһningmu jamaətni səyüp, uning üqün Əzini pida kiloɣinidək səyünglar; **26** [Məsiһning jamaət üqün] xundak kilixi jamaətni mukəddəs kilip, «dasning süyi» boloɣan səz-kalam bilən yuyup paklandurux üqündur, **27** xuningdək jamaətni xərəplik ҳalda Əzigə ҳazir kilip, uni ҳeq daoɣ, koruk yaki bularoɣa ohxax ҳərkandak nərsilərdin haliy kilip, toluk mukəddəs wə əyibsiz kilixtin ibarəttur. **28** Xuningoɣa ohxax, ərlər əz ayallirini əz tenini səygəndək səyüxi kerəktur; əz ayalini səygən kixi əzini səygən bilən barawər. **29** Qünki ҳeqkim əsla əzining etidin nəprətləngən əməs, əksiqə uni ozuklanduridu һəm asraydu; bu huddi Məsiһning jamaətni [ozuklanduridioɣinioɣa һəm uni asraydioɣinioɣa] ohxaydu. **30** Qünki biz Uning tenining əzaliridurmiz: — **31** «Xu səwəbtin ər ata-anisining yenidin ayrlip, əz ayalioɣa baoɣlinidu; ikkisi bir tən bolidu». **32** Bu sir intayin qongkurdur; əmma mən ҳazir Məsiһ wə jamaət tooɣruluk səzləwatimən. **33** Əmma silərmu ҳərbiringlar əz ayalinglarni əzünglarni səygəndək səyünglar; ayal bolsa, eridin əyminip, uni ҳərmətlisun.

6 Balilar, Rəbdə ata-aniliringlaroɣa itaət kilinglar; qünki bu durusdur. **2** «Atangni wə anangni ҳərmətlə» — bu bolsa əz iqigə wədini aloɣan birinqi əmrdur — **3** «Xuning bilən sening ixliring kutluk bolidu, zeminda uzun əmür kərisən» — [dəp wədə kilinoɣan]. **4** Silər atilar, baliliringlarni hapa kilmanglar, bəlki ularni Rəbning tərbiyisi ҳəm kərsətmisidə bekinglar. **5** Silər kullar, əttin boloɣan hojayininglaroɣa Məsiһkə itaət kiloɣininglardək qin kənglünglardin əyminix wə titrəx bilən itaət kilinglar; **6** pəkət kəz aldidila hizmət kilip, adəmni hux kiloɣuqi kullardin bolmanglar, bəlki Məsiһning kullirining süpitidə Hudaning iradisini jan-dil bilən bəja kəltürünglar, **7** adəmlərgə əməs, bəlki Rəbgə qin dilinglardin hizmət kilinglar; **8** xuni bilgənki, ҳərkandak adəm birər yahxilik kilsa, məyli u kul bolsun yaki ҳər bolsun, xu ix Rəbdin uningoɣa yanidu. **9** Silər hojayinlar, kulliringlaroɣimu ohxax yol bilən muamilə kilip, ularoɣa ҳəywə kilixtin kol üzünglar; qünki ularningmu wə silərningmu hojayininglar ərxtidur, Uningda ҳərkandak adəmning yüz-hatirisini kilix degənning yoklukini bilisilər. **10** Ahirda, kerindaxlar, Rəbdə wə Uning küq-kudritidə küqləndürlünglar; **11** Iblisning ҳiylə-nəyrənglirigə takabil turuxunglar üqün Hudaning pütkül sawut-yarioɣini kiyiwelinglar; **12** qünki elixidioɣinimiz ət wə kan igiliri əməs, bəlki ҳəkümranlar, ҳokukdarlar, bu dunyadiki karangoɣulukni baxkuroɣuqi dunyawi əmirlər, yəni ərxlərdə turuwatkan rəzil roһiy küqlərdur. **(aiōn g165)** **13** Muxu wəjidin əzünglaroɣa Hudaning pütün sawut-yarikini elip artinglarki, rəzillik künidə bərdaxlik bilən kattik turidioɣan, ahir ҳəmmə ixni ada kilip, yərni qing dəssəp turidioɣan bolisilər. **14** Əmdi qing turunglar — ҳəkikət bəlweoɣini belinglaroɣa baoɣlap, məydənglərgə ҳəkkaniylik sawutini kiyip, putunglaroɣa hatirjəm-inaklik hux həwirini yətküzüxkə təyyarlik qorukini kiyip, yərni qing dəssəp turunglar. **16** Bu ixlarning ҳəmmisidə iman-ixənqning kalkinini koloɣa elinglar; uning bilən silər rəzil boloɣuqining barlik ot oklirini əqüriwetələydioɣan bolisilər. **17** Ҳəmdə bexinglaroɣa nijatning dubuloɣisini kiyip, Hudaning səz-kalamini, yəni Roһning kiliqini elinglar; **18** ҳəmmə wakit-pəsildə Roһta ҳərhil dua-tilawət ҳəm iltija bilən dua kilinglar; dəl bu ixta kət'iy ҳoxyar turup barlik mukəddəs bəndilər üqün ҳər tərəplimə dua-iltijalar kilinglar; **19** mən üqünmu dua kilinglarki, — eoɣiz aqkinimda manga səzlər kəlsun, hux həwərning sirini dadillik bilən axkarə kilay. **20** Mən dəl xu ixka zənjirlər bilən baoɣlanoɣan əlqimən; xunga kilixka tegixlikim boyiqə, [hux həwər yətküzüxtə] dadillik bilən səz kiliximoɣa [dua kilinglar]. **21** Əmdi mening tooɣramdiki ixlardin, mening kandak ətüwatkanlikimdin həwərlinixinglar üqün, səyümlük kerindax ҳəm Rəbdə sadik hizmətkar boloɣan Tikikus silərgə ҳəmmə ixlarni məlum kilidu. **22** Mening uni dəl muxu ix üqün yeninglaroɣa əwətixim, silərning ixlirimizdin həwərdar boluxinglar wə uning kənglünglaroɣa təsəlli wə ilham berixi üqündur. **23** Kerindaxlaroɣa hatirjəmlik, muһəbbət ҳəm iman-ixənq Huda'Ata wə Rəb Əysa Məsiһdin boloɣay! **24** Rəb Əysa Məsiһni əlməs-qirimas səygü bilən səygüqilərgə meһir-xəpkət yar boloɣay!

Filippilikłaroŋa

1 Əysa Məsiḥning ḳulliri boloŋan Pawlus wə Timotiydin, Filippida turuwatḳan, Məsiḥ Əysada boloŋan barlik mukəddəs bəndilərgə, yetəkqilər wə hizmətqilərgə salam! **2** Silərgə Huda'Atimiz wə Rəb Əysa Məsiḥtin meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik ata ḳilinoŋay! **3** Ḥərḳetim silərni əsliginimdə mən Hudayimoŋa təxəkkür eytimən, **4** ḥərḳetim dua ḳiloŋinimda, silərning birinqi künidin tartip bügüngə kədər hux həwər hizmitigə boloŋan ḥəmkarlikinglar tüpəylidin tohtimay xad-huramlik bilən silərgə dua-tilawət ḳiliwatimən; **6** qünki mening dəl xuningoŋa ixənqim kamilki, silərdə yahxi ixni Baxlioŋuqi bu ixni taki Əysa Məsiḥning künigiqə kamalətkə yətküzüp tamamlaydu; **7** mening ḥəmminglar tooŋruluḳ xundaḳ oylixim tooŋridur; qünki mən ḳəlbinglardidurmən; mən zindanda zənjirlənginimdimu wə hux həwərni aḳlioŋinimdimu, dəlilliginimdimu [Huda manga yətküzgən] meḥir-xəpḳəttin silərmu ortaḳ bəḥrimən bolisilər. **8** Mening Məsiḥ Əysaning iq-baoŋrida bolup silərni xunqilik təlpünüp seoŋinoŋanlikimoŋa Huda Θzi guwaḥqidur. **9** Mening dua-tilawitim bolsa, silərning muḥəbbitinglarning ḥərtərəplimə bilim wə ətraplik sawat bilən yorutulup tehimu exip taxḳayki, **10** silər nemə ixlarning əwzəl ikənlikini pərḳ etələydioŋan bolup, Məsiḥning künidə pak-diyanətlik, əyibsiz bolisilər **11** ḥəmdə Əysa Məsiḥ arḳilik boloŋan, Hudaning xan-xəripi ḥəm mədḥiyisini elip kelidioŋan ḥəḳḳaniyliḳning mewisi bilən toldurulisilər. **12** Birak silərgə xuni həwərləndürməkqimənki, i ḳerindaxlar, mening bu əḥwalim əməliyəttə hux həwərning tehimu kəng tarḳilixi üqün türtkə boldi; **13** Qünki mening ḳamilixim Məsiḥ üqün ikənliki imperator ordisidiki ḳarawulhanidikilərgə wə baxḳa ḥəmməylərgə ayan boldi. **14** Xuning bilən ḳerindaxlarning kəpinqisi mening ḳamilixim tüpəylidin Rəbgə tayinip [Hudaning] səz-kalamini ḳorḳmay səzləxkə tehimu jür'ətlik boldi; **15** dərwəkə, bəziliri ḥəsət ḳilip yaki riḳabətlixip, bəziliri aḳ kəngüllük bilən Məsiḥni jakarlaydu; **16** keyinkiliri bolsa bərḥəḳ muḥəbbəttin, mening hux həwərni aḳlap ispatlixim üqün muxu yərgə ḳoyuloŋanlikimni bilgənlikidin xundaḳ ḳilmaḳta; **17** Aldinḳiliri bolsa qin kənglidin əməs, bəlki xəhsiyətqilikidin, mening zənjirlərgən dərdimgə dərd ḳoxmaḳqi bolup xundaḳ ḳilmaḳta. **18** Əmdi bularoŋa nemə degülük? Ḳandaḳla bolmisun, tooŋra niyəttin bolsun sahtiliḳtin bolsun, ohxaxla Məsiḥ jakarlinidu; mən xuningoŋa xadlinimən; bərḥəḳ, dawamlik xadliniwerimən. **19** Qünki dualiringlar wə Məsiḥ Əysaning Roḥining ḳuwwətlixi arḳilik bu ixlar nijat-ḳutḳuzuluxumoŋa mədət bolidu dəp bilimən, **20** — demək, təḳəzzaliḳim wə ümid-istikim boyiqə ḥeq ixta hijalətqiliktə ḳalmastin, tirik yaki ölük bolay, ḥərdaim boloŋinidək ḥazirmu toluḳ jasarət bilən Məsiḥ tenimdə uluoŋlansun! **21** Qünki manga nisbətən ḥayatimning əzi Məsiḥdur, ölüx bolsa tehimu paydiliḳtur. **22** Jenim tenimdə ḳalsa, əmdi nesiwəm yənə mewilik hizmət bolidu; lekin ḳaysisini əwzəl bilip talliweliximni bilməywatimən; **23** mən ḥayat bilən mamat otturisida ḳisilip ḳaldim; qünki bu dunyadin ayrilip, Məsiḥ bilən billə boluxḳa intizarmən — bu ix ziyadə əwzəldur; **24** əmma silər üqün jenimning tenimdə ḳelixi tehimu zərüroŋu dəymən. **25** Əmdi buningoŋa ixənqim kamil bolup, silərning etiḳadta aloŋa ilgirilixinglar ḥəm xad-huram boluxunglar üqün mən silər bilən billə ḳelip dawamlik turimən dəp bilimən; **26** xuning bilən mening silərgə yənə ḥəmrah boloŋinim wəjidin mən arḳilik Məsiḥ Əysada pəhirlinip təntənə ḳilixinglar tehimu ziyadilixidu! **27** Pəḳət əzünglarni Məsiḥning hux həwirigə layiḳ tutunglarki, mən yeninglaroŋa berip silər bilən didarlaxḳandimu, silərdin ayriloŋandimu, ixliringlardin anglaydioŋinim silərning bir roḥ bir janda bolup qing dəssəp turup, hux həwərdiki etiḳadning yolida kürəxkə intiliwatḳininglar, **28** xundaḳla ḳarxi qikḳuqilarning ḥeqḳandaḳ wəḥimiliridin patiparaḳ bolup kətmigininglar bolsun; silərdiki bu oŋəyrət,ularoŋa ḥalakətning bəlgisi, silərgə bolsa ḳutḳuzuluxunglarning alamiti, xuningdək alayitən Hudadin kəlgən bir alamətur; **29** Qünki Məsiḥning yolida silərgə pəḳət Uningoŋa ixinixnila əməs, yənə Uning üqün horluḳḳa uqraxmu nesiwə ḳilinoŋandur. **30** Qünki silər ilgiri məndə kərgininglardək wə xuningdək ḥazir anglioŋininglardək mən yoluḳḳan kürəxkə silərmu yoluḳmaḳtisilər.

2 Əgər əmdi Məsiḥtə rioŋbət bar deyilsə, muḥəbbətning təsəllisi bar deyilsə, Roḥning sirdaxliḳi bar deyilsə, ḳəlbdə iq aoŋritixlar ḥəm rəḥimdillik bar deyilsə, **2** — əmdi ohxax bir oy-pikirdə bolup, bir-biringlaroŋa ohxax muḥəbbəttə baoŋlinip, bir jan bir niyəttə bolup, aranglarda ḥeq ix riḳabəttin yaki ḳuruḳ xəḥrətpərəsliktin bolmisun; əksiqə, oy-hiyalinglarda kiqik peillik bolup ḥərbiringlar baxḳilarni əzünglardin yuḳiri dəp bilinglar; xundaḳ boloŋanda xad-huramlikimni kamil ḳilisilər. **4** Ḥərbiringlar pəḳət əz ixliringlaroŋa kəngül bəlüp ḳalmay, bəlki baxḳilarningkigimu kəngül bəlünglar. **5** Məsiḥ Əysada boloŋan oy-pozitsiyə silərdimu bolsun: — **6** U Hudaning tip-xəklidə bolsimu, Θzini Huda bilən təng ḳilixni olja ḳilip tutuwalmidi; **7** Əksiqə, U Θzidin ḥəmmini ḳuruḳdidi, Θzigə ḳulning xəklini elip, Insanlarning siyaḳioŋa kirip, insaniy təbiəttin ortaḳdax bolup, **8** Θzini təwən ḳilip, Ḥətta ölümgiqə, yəni kresttiki ölümgiqə itaətmən boldi; **9** Xunga Huda Uni intayin yuḳiri kətürüp mərtiwilik ḳildi, Uningoŋa ḥərḳandaḳ namdin üstün boloŋan namni beoŋixlidiki, **10** Əysaning namioŋa asmanlarda, yər yüzidə ḥəm yər astida barlik tizlar püküləp, **11** Huda'Atioŋa xan-xərəp kəltürüp ḥərbir til Əysa Məsiḥning Rəb ikənlikini etirap ḳilidu. **12** Xuning bilən, əy səyümlüklirim, silər ḥəmixə itaət ḳiloŋininglardək, pəḳət mən yeninglarda boloŋinimdila əməs, bəlki ḥazirḳidək mən silərdin neri boloŋanda tehimu xundaḳ itaət bilən əyminixtə, titrigən ḥalda əz nijatinglarni ḥərtərəpkə tətbiḳlaxḳa intilinglar. **13** Qünki Hudaning güzəl haḥixi boyiqə silərning iradə tiklixingloroŋa wə xuningdək uni əməlgə axuruxunglarda iqinglarda ixliguqi Uning Θzidur. **14** Ḥəmmə ixlarni oŋudungximay yaki talax-tartix ḳilmay ḳilinglar; **15** xuning bilən silər əyibsiz, sap dillik bolup, bu dəwrdiki tətür, əsəbbiy adəmlər otturisida yaxap, ularning arisida dunyaoŋa yoruḳluḳ bərgüqilərdək parlap, Hudaning daoŋsiz pərzəntliri bolisilər; **16** xuningdək ḥayatning səz-kalamini sunup bərgüqi boloŋininglar tüpəylidin, mən silərdin Məsiḥning künidə bikar yügürməptimən, bikar japa tartmaptimən dəp pəhirlinip təntənə ḳilaylydioŋan bolimən. **17** Ḥətta mən «xarab ḥədiyə» süpitidə etiḳadinglardiki ḳurbanlik ḥəm hizmət-ibadətning üstigə ḳuyulsammu, mən xadlinimən, xundaḳla silər bilən billə ortaḳ xadlinimən. **18** Silərmu ohxax yolda xadlinisilər wə mən bilən billə ortaḳ xadlinixinglar kerək. **19** Lekin mən Rəbdə pat arida Timotiyni yeninglaroŋa əwətixni ümid ḳilimənki, əḥwalinglarni anglap mənmu hux bolsam; **20** qünki yenimda uningoŋa ohxax, dilimiz bir boloŋan, ixliringlaroŋa qin dilidin kəngül bəlgüqi baxḳa adəm yoḳtur. **21** Qünki ḥəmmə adəm Əysa Məsiḥning ixlirioŋa əməs, bəlki ezining ixliri bilən xuoŋullinixḳa intilidu; **22** əmma silər uning salaḥiyitini, uning hux həwərning hizmitidə huddi atisioŋa ḥəmrah bolup ixləydioŋan balidək mən bilən birgə meḥnət singdürgənlikini bilisilər. **23** Əmdi aḳiwitimning ḳandaḳ bolidioŋanlikini enik bilgən ḥaman, uni dərḥal mangduruwetixni ümid ḳilimən; **24** əmma əzümning yeninglaroŋa pat arida baridioŋanlikimoŋa

Rəb arkilik ixənqim bar. **25** Əmma buningdin awwal mening kerindixim, hizmətdixim həm səpdixim bolоqan, silərning əlqinglar həm ҳajitimdin qikkan kurbanlik yardiminglarni yətküzgüqi Epafroditni yeninglaroqa əwətixni zərür taptim, **26** qünki u həmminglaroqa seoqinip təlpüngənidi həm silərning uning kesəl ҳalidin həwər tapkininglar tüpəylidin azablandi. **27** U dərwəkə kesəl bolup əjəlgə yekinlixip kaldi; lekin Huda uningoqa rəҳim kildi; həm mening dərdimning üstigə dərd bolmisun dəp yaloquz uningoqila əməs, bəlki mangimu rəҳim kildi. **28** Xuningdək uning bilən yənə kərüxüp xadlinixinglar wə xundakla əzümgə nisbətən dərdlirimni azaytix üqün uni tehimu jiddiy yoloqa salmakqimən. **29** Əmdi uni xad-huramlik bilən Rəbdə kobul kilinglar həm uningdək adəmlərgə hərmət kilinglar; **30** qünki u Məsiҳning hizmitini dəp, silərning manga kilmakqi bolоqan yardiminglarni bejirixtə yolukkan boxlukni toldurup əjəlgə yüzlinip, əz jenini təwəkkül kildi.

3 Ahirida, əy kerindaxlirim, Rəbdə xadlininglar! Bularni silərgə kayta yezix mən üqün awariqilik əməs, bəlki silərgə amanlik elip kelidu. **2** Itlardin ҳezi bolunglar, yamanlik kiloquqilardin ҳezi bolunglar, «tilim-tilim kəsküqilər»din ҳezi bolunglar! **3** Qünki ҳəkiky sünnətliklər bolsa Hudaning Roҳi arkilik ibadət kiloquqi, Məsiҳ Əysadin pəhirlinip təntənə kiloquqi, ətkə tayanmaydioqan bizlərdurmiz. **4** Meningmu ətkə tayanoquqilikim bar! Baxkilar «əz ətlirimgə tayansam bolidu» desə, mən tehimu xundak; **5** sünnətkə kəlsək, mən tuoqulup səkkizinqi küni sünnət kilindim; Israil millitidin, Binyaminning kəbilisidinmən, «Ibraniylarning ibraniyisi»mən; Təwrat-kanuni tərəptin eytkanda, «Pərisiy» məzҳipidimu bolоqanmən; **6** Hudaoqa bolоqan kizoqinlikimoqa kəlsək, jamaətkə ziyankəxlik kiloquqi idim; Təwrat kanuni tələp kiloqan ҳəkkaniylikka kəlsək, əyibisiz idim; **7** əmma manga nemə ix «paydilik» bolsa, bularni Məsiҳ səwəbidin ziyanlik dəp ҳesablidim; **8** Məsiҳ Əysa Rəbbimni tonuxning əwzəlliki wəjidin, mən baxka ҳəmmə ixni ziyanlik dəp ҳesablaymən; mən dərwəkə Uning üqünmu ҳəmmidin məҳrum bolоqan; bərҳək, Məsiҳkə erixixim üqün bularni nijasət dəp ҳesablaymənki, **9** Məsiҳtə bolup, əzümdiki kandaktur ҳəkkaniylik (Təwrat kanunidin qikkan ҳəkkaniylik)tin waz keqip, Məsiҳning etikad-sadikliki arkilik bolоqan ҳəkkaniylik, yəni etikad arkilik Hudadin bolоqan ҳəkkaniylikka erixələymən; **10** muddiayim Uni tonuxtur, — yəni Uning ələp tirilixining küq-kudritidə yaxap, Uning azablirioqa sirdax-ҳəmdəmliktə bolup, Uning ələmini ülgə kilip əzgərtilip, **11** xundakla mumkin kədər ələmdin tirilixkə yetixni muddia kilimən. **12** Ularoqa erixtim yaki kamalətkə yəttim deməkqi əməsmən; lekin Məsiҳ Əysaning meni tutuwelixida bolоqan muddia-nixanini əzüm tutuwalsam dəp qepip yürməktimən. **13** Kerindaxlar, mən əzümni uni tutuwaldim dəp karimaymən. Pəkət xu bir ixnila kilimənki, ətüp kətkən ixlarni untup, aldimdiki ixlaroqa intilip, **14** nixanni koolap, Hudaning Məsiҳ Əysada bolоqan büyük qakirikidiki in'amioqa karap qepip yürməktimən. **15** Əmdi arimizdin kimki pixip yetilgən bolsa xu oy-məksəttə bolayli. Əgər baxkiqə oy-məksəttə bolsanglar, Huda bunimu silərgə kərsitip beridu. **16** Kandakla bolmisun, kandak ələqəmgə yətkən bolsak, xu ələqəm boyiqə kədəm besiwerəyli. **17** Meni ülgə kilip əgixinglar, əy kerindaxlar, xundakla biz silərgə tiklap bərgən nəmunə boyiqə ohxax yolda mangoqanlaroqimu kəzünglarni tikip, ulardin əginiglar. **18** Qünki silərgə kəp kətim eytkinimdək, wə ҳazirmu kəz yaxlirim bilən kayta eytimənki, nuroqun kixilər Məsiҳning krestioqa düxmən bolup mangmakta. **19** Ularning akiwiti ҳalakəttur, hudasi əzining karnidur, xəripi kilip mahtanoqini əz nomussizlikidur, oylioqanliri pəkət bu dunyadiki ixlardur. **20** Ҳalbuki, bizning pukralikimiz bolsa ərxtidur, biz dəl xu yərdin Nijatkarning qüxüxini intizarlik bilən kütməktimiz — U bolsa Rəbbimiz Əysa Məsiҳdur. **21** U barlik məwjudatlarni Əzigə boysunduridioqan kudriti boyiqə bizning əbgar bu tenimizni əzgərtip, Əzining xan-xərəplik tenigə ohxax ҳaloqa kəltüridu.

4 Əmdi, əy kerindaxlirim, səygənlirim wə təlpüngənlirim, mening xad-huramlikim, mening beximning taji bolоquqilar, Rəbdə qing turunglar, i səygənlirim! **2** Ewodiyadin ətünimən, wə Suntiҳədin ətünimənki, Rəbdə bir oy, bir pikirdə bolunglar! **3** Durus, mən səndinmu tələp kilimənki, i ҳəkikiy ҳəmboyunturukluk hizmətdixim, bu ayallarning yardimidə boloqin; mana ular mən wə Kliment bilən billə, xundakla namliri «ҳayatlik dəptiri»gə hatirilənгən baxka hizmətdaxlirim bilən billə hux həwər hizmitini ilgiri sürüxtə birgə kürəx kiloqan. **4** Rəbdə xadlininglar; mən yənə eytimənki, xadlininglar! **5** Silərning mulayimlikinglar pütkül insanoqa ayan bolsun; Rəb yekindur! **6** Ҳeq ix tooqruluk əndixə kilmanglar; bəlki ҳərbir ixta təxəkkür eytip tilikinglarni Hudaoqa dua həm iltija arkilik məlum kilinglar; **7** xu qaoqda adəmning oylioqinidin exip qüxidioqan, Huda igə bolоqan hatirjəmlik kəlbinglarni wə oy-pikringlarni Məsiҳ Əysada kooqdaydu. **8** Ahirida, əy kerindaxlirim, nemə ixlar ҳəkikət, nemə ixlar aliyjanab, nemə ixlar ҳəkkaniy, nemə ixlar pak, nemə ixlar hux-yekimlik, nemə ixlar xan-xəҳrətlik bolsa, kiskisi ҳərkandak ixlarda əhlak-pəzilət yaki mahtaxka layik tərəplər bar bolsa, xu ixlaroqa köngül koyup oylininglar. **9** Məndin əgəngən, kobul kiloqan, angliоqan wə məndə kərgənlərning ҳərkandiki bolsa, silər xularoqa əməl kilinglar; xundak kiloqanda hatirjəmlik Igisi bolоqan Huda silərgə yar bolidu. **10** Əmdi mən Rəbdə ziyadə xadlandimki, silər ҳazir ahirda manga bolоqan kəyümqanlikinglarni kaytidin kərsəttinglar (bilimənki, manga daim kəyünüp kəldinglar, əmma pəkətla kərsitix pursiti qikmidi). **11** Mən bu gepimni, birər moҳtajliktin eytiwatkinim yok; qünki əҳwalim kandakla boluxidin kət'iynəzər, barioqa kanaət kilixni əginiwaldim. **12** Mən osal əҳwalda yaxaxni bilimən, ҳəm kəngriqiliktə yaxaxnimu bilimən. Ҳər ixta, ҳər əҳwalda, ҳəm toklukta ҳəm aqlikta, ҳəm bayaxatqilikta ҳəm moҳtajlikta yaxaxning sirini əginiwaldim. **13** Manga kudrət Bərgüqigə tayinip ҳəmmə ixni kilalaydioqan boldum. **14** Ҳalbuki, mening kiyinqilikimoqa ortak boluxunglar bilən yahxi kildinglar. **15** Silərgimu məlumki, əy Filippilikilar, mən Makedoniyə əlkisidin ayrilip qikkinimda, hux həwərni baxka yərlərgə yətküzgən dəsləptiki wakitlarda, silərdin baxka ҳeqkandak jamaət berix wə kobul kilix ixlirida mən bilən ҳəmkarlaxmioqan. **16** Qünki Tesalonika xəҳiridiki waktimdimu eҳtiyajim qüxkəndə silər manga birnəqqə ketim yardəm əwəttinglar. **17** Mening bundak deyixim, silərdin birər sowoqatni izdəp sorioqinim əməstur, izdiginim bolsa ҳesawatinglaroqa [roҳiy] mewining kəp toplinixidin ibarəttur. **18** Lekin məndə ҳəmmə nərsə bar, ҳətta yetip axkudək bar; silər əwətkənliringlarni Epafrodittin tapxuruwelip terəmgə sioqmay kaldim wə molqilikka qəmdum. Bu əwətkininglar intayin huxbuy, Hudaoqa kobul boloqudək, xundakla Uni hursən kilidioqan bir kurbanliktək idi. **19** Wə mening Hudayim silər moҳtaj bolоqan ҳəmmə nərsini Məsiҳ Əysada bolоqan xan-xəripidiki bayliklaroqa asasən mol təminləydu. **20** Əmdi Hudayimiz ҳəm Atimizoqa əbədil'əbədgiqə xan-xərəp boloqay! Amin. **(aiōn g165)** **21** Məsiҳ Əysada bolоqan barlik mukəddəs bəndilərgə salam yətküzünglar. Yenimdiki kerindaxlardinmu silərgə salam! **22** Barlik mukəddəs bəndilərdin, bolupmu

Kəysər [imperatorning] ordisida boloɣanlardin silərgə salam!
23 Rəbbimiz Əysa Məsiһning meһir-xəpkiti roһinlaroɣa yar
boloɣay!

Kolossiliklərgə

1 Hudaning iradisi bilən Məsiḥ Əysaning rosuli boloṇan mənki Pawlustin wə ḳerindax Timotiydin, Kolossi xəḥiridə turuwatḳan mukəddəs bəndilərgə, yəni sadiḳ ḳerindaxlaroṇa salam! Huda Atimizdin meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik silərgə boloṇay! **3** Biz Məsiḥ Əysaoṇa baoṇlioṇan etiḳadinglar wə barliḳ mukəddəs bəndilərgə baoṇlioṇan muḥəbbitinglar tooṛuluḳ angliọandin keyin, silər üḳün dua ḳiloṇinimizda silər üḳün ərxlərdə saḳlaḳlik ümid tüpəylidin Rəb Əysa Məsiḥning Huda-Atisioṇa üzlüksiz rəḥmət eytimiz; **5** Silər ilgiri bu ümid tooṛrisida hux həwərdiki ḥəḳiḳət səzliri arḳilik angliọansilər; **6** bu hux həwər pütkül jaḥanoṇa yetip kelip mewə berip awumaḳta, xundaḳla silərgimu yetip kelip, silər uni anglap Hudaning meḥir-xəpḳitini ḥəḳiḳətən bilip yətkən birinqi kündin baxlap u silərdimu mewə berip awup barmaḳta; **7** silər hux həwərni səyümlük ixdiximiz Əpafrastin əgəngənsilər; u yardimizdə Məsiḥning sadiḳ hizmətqisidur; **8** u bizgə silərning Roḥta boloṇan muḥəbbitinglarni ayan ḳildi. **9** Bu səwəbtin bizmu buning tooṛrisida angliọan kündin baxlap silər üḳün dua ḳilip iltija ḳilixni toḥtatmiduḳ; tiləydioṇinimiz xuki, Hudaning iradisi ḥərtərəplik danaliḳ wə roḥiy yorutulux bilən silərdə toluḳ bildürülsun. **10** Xundaḳ boloṇanda silər Rəbgə layiḳ ḥalda ḥərtərəptə Hudani hursən ḳilip, ḥərḳandaḳ güzəl ixlarda mewə bərgəndə, Hudani ḥəḳiḳiy bilixinglar arḳilik əsüp yetilisilər; **11** bizni mukəddəs bəndilərning yoruḳluḳta boloṇan mirasioṇa muyəssər boluxḳa layiḳ ḳiloṇan Atioṇa təxəkkür eytip, Uning xan-xərəplik ḳudriti boyiqə ḥərtərəplik küq bilən ḥər ixlarda xadliḳḳa tolup qidamlik wə səwr-takətlik boluxḳa küqləndürülisilər. **13** U bizni ḳarangoṇuluḳning ḥəkümranliḳidin azad ḳilip, səygən Ooṇlining padixaḥliḳioṇa yətkəp ḳoydi; **14** Uningda ḥərlük-azadliḳḳa, yəni gunaḥlirimizdin kəqürümgə muyəssər bolduḳ. **15** U bolsa kərünməs Hudaning sürət-obrazidur, pütkül kainattiki tunjidur; **16** qünki Uningda barliḳ məwjudatlar, asmandiki bolsun, zemindiki bolsun, kərünidioṇan bolsun, kərünməs bolsun, məyli təḥtlər, hojayinlar, ḥəkümranliḳlar, ḥoḳuḳdarlar bolsun, barliḳ ḥəmmə Uning təripidin wə Uning üqün yaritiloṇandur. **17** U ḥəmmidin burundur, wə ḥəmmə məwjudatlar Uningda bir-birigə baoṇlinip turmaḳta; **18** U yənə tənning, yəni jamaətning bexidur; u baxlinixtur, əlgənlərdin tunji bolup tirilgüqidur; buningdiki məḳsət, Uning pütkül məwjudatlar iqidə ḥər jəḥəttin əng üstün orunda turuxi üqündur. **19** Qünki Huda Əzining mukəmməl jəwḥirini Uningda turoṇuzuxḳa, **20** wə Uning arḳilik barliḳ məwjudatlarni Əzi bilən əpləxtürüxkə layiḳ kərgənidi, yəni, Uning kresttə təkülgən ḳeni arḳilik inaḳlik elip kəlgəndin keyin, — U arḳilik məyli zeminda bolsun, ərxlərdə bolsun barliḳ məwjudatlarni Əzi bilən əpləxtürüxkə layiḳ kərgənidi; **21** wə əslidə rəzil əməlliringlar tüpəylidin Əzigə yat ḳilinoṇan, kənglünglarda düxmənlik boloṇan silərnimu, U Əz ətlik tenidə ölüm arḳilik Əzigə pak-mukəddəs, əyibsiz wə daoṇsiz ḥazir ḳilix üqün Əzi bilən əp ḳiloṇan **23** (əgər silər etiḳadta ul selinip mustəḥkəm turup, hux həwərdiki ümidtin neri ḳilinmisanglar); bu hux həwər pütkül asman astidiki kainatta jakarlanoṇan; mənki Pawlus Uningoṇa hizmətqi ḳilindim. **24** Əmdi mən silər üqün tartḳan japalirim üqün xadlinimən, wə xuningdək Məsiḥning japalirida kəm boloṇanlirini əz ətlirimdə Uning teni, yəni jamaət üqün toluḳlaymən; **25** mən [jamaət] üqün Hudaning səz-kalamioṇa əməl ḳilix üqün Uning manga silərni dəp tapxuroṇan oṇojidariliḳi boyiqə hizmətqi ḳilindim; **26** bu səz-kalamidiki sir barliḳ əsirlərdin wə dəwrlərdin yoxurun tutuloṇan, əmma ḥazir mukəddəs bəndilirigə axkarilandi; **(aiōn g165)** **27** qünki Huda ularoṇa əllər arisida əməlgə axuruluwatḳan bu sirning xərəplik bayliḳlirini bildürüxni halidi; bu sir bolsa xan-xərəpkə elip baroṇuqi ümid boloṇan, silərdə turuwatḳan Məsiḥning Əzidur. **28** Biz uni jakarlaymiz, ḥərbir adəmni Məsiḥdə kamalətkə yətkən ḥalda Huda aldida ḥazir ḳilix üqün barliḳ danaliḳ bilən ḥərbir adəmgə jekiləymiz, ḥərbir adəmgə təlim berimiz. **29** Mən xuningoṇa intilip, Uning wujudumda ixligini boyiqə kürəx ḳilip japa tartimən; Uning wujudumda ixligini dərwəḳə tolimu zordur.

2 Qünki məndə silər üqün, Laodikiyədikilər üqün, xuningdək didarimni kərmigənlərning ḥəmmisi üqün nəḳədər zor kürəxning boluwatḳanliḳini silərgə bilgüzməkqimən; **2** küriximning nixani, ḥəmməyləṇning meḥir-muḥəbbətta bir-birigə baoṇlinip, ḳəlbilirining rioṇbətləndürülüxi, Hudaning sirini, yəni Məsiḥni qüxinixtə wə toluḳ bilixtə boloṇan ixənq-hatirjəmlikkə erixixi üqündur; **3** qünki Uningda danaliḳning wə bilimning barliḳ bayliḳliri yoxuroṇandur. **4** Mening buni deyixim, ḥeqkimning silərni ḳayil ḳilarliḳ siliḳ-sipayə gəpliri bilən aldimasliḳi üqündur; **5** qünki gərqə tən jəḥətidin silərdin neri bolsammu, roḥ jəḥətidin mən silər bilən billimən, silərning səptə turuwatḳininglaroṇa wə Məsiḥgə baoṇlioṇan etiḳadinglarning qinglikioṇa ḳarap xadlinimən. **6** Məsiḥ, Rəb Əysani ḳandaḳ ḳobul ḳiloṇan bolsanglar, xu ḥalda Uningda menginglar, **7** silər təlim berilgəndək Uningda yiltiz tartip, etiḳadinglar ḳuruluwatḳan ḥalda, etiḳadta hatirjəm ḳilinip, rəḥmət eytixlar bilən taxḳinlap turoṇuqi bolunglar; **8** ḥeqkimning Məsiḥ boyiqə bolmioṇan, pəylasopluḳ yaki bimənə aldamqiliḳ bilən, insanlardin kəlgən təlimlər, yəni bu dunyadiki «asasiy ḳaidə-ḳanuniyətlər» boyiqə silərni əz oljisi ḳilip azdurmasliḳi üqün ḥezi bolunglar; **9** qünki Uningda, yəni Məsiḥdə, Hudaning barliḳ mukəmməl jəwḥiri tən xəklidə turidu; **10** wə silər Uningda, yəni barliḳ ḥəkümdarlarning ḥəm ḥoḳuḳdarlarning bexi Boloṇuqida mukəmməldursilər; **11** silər Uningda adəmning ḳolisiz boloṇan sünnət bilən sünnət ḳilinoṇansilər; demək, Məsiḥning sünniti bilən [gunaḥlik] ətkə baoṇlanoṇan təndin halas ḳilinoṇansilər; **12** Uning bilən təng qəmüldürülüxtə dəpnə ḳilinoṇansilər; silər yənə Uni ölümdin tirildürgən Hudaning wujudunglarda ixləydioṇanliḳioṇa ixənq baoṇlax bilən Uning bilən təng tirilgənsilər. **13** Əmdi gərqə itaətsizliklinglar wə ətliringlardiki sünnətsizliklinglar tüpəylidin əlgən bolsanglarmu, U silərni Məsiḥ bilən billə janlandurdi; ḥəmmə itaətsizliklirimizni kəqürüm ḳilip, **14** bəlgilimilərdə əz iqigə elinoṇan üstimizdin ərz ḳilidioṇan, bizni əyibləydioṇan pütüklərni əqürüp taxlidi; U ularni bizdin neri ḳildi, krestkə mihlatḳuzdi. **15** U ḥəkümdarlardin wə ḥoḳuḳdarlardin olja elip, [kresttə] ularni rəswa ḳilip ularning üstidin təntənə bilən oṇəlibə ḳildi. **16** Əmdi ḥeqkimning yemək-iqmək, ḥeyt-bayramlar, «yengi ay» yaki xabat künlər jəḥətliridə silərning üstünglərdin ḥəküm qiḳirixioṇa yol ḳoymanglar; **17** bu ixlar bolsa bir kələnggə, halas; uning jismi bolsa Məsiḥningkidur! **18** Ḥeqkimning silərni «kiqik peillik» wə pərixtilərgə ibadət ḳilixḳa dəwət ḳilip in'aminglardin məḥrum ḳilixioṇa yol ḳoymanglar; muxundaḳ kixilər [gunaḥlik] ətliridiki oy-pikirliri bilən ḥakawurlixip, kərgən kərünüxlərgə esiliwalmaḳtidur; **19** Ular «bax»ni qing tutḳini yoḳtur; lekin baxtin ügə wə singirlar arḳilik pütkül tən ḳuwwətlinidu wə bir-birigə baoṇlinip, Hudadin kəlgən awux bilən axmaḳta. **20** Əgər Məsiḥ bilən bu dunyadiki ḳaidə-ḳanuniyətlərgə nisbətən əlgən bolsanglar, nemixḳa (bu dunyada yaxioṇanlardək) «Tutma!» «Tetima!» «Təgmə!» degəndək bəlgilimilərgə riayə ḳilisilər **22** (bundaḳ

[bəlgilimilər ilkidiki] nərsilərning ḫəmmisi istemal kilinix bilən yokilidu)? Muxundak bəlgilimilər pəkət insanlardin qikkan kərsətmilər wə təlimlərdin ibarət, halas; **23** ularda dərwəkə birhil pidaiylarqə ibadət, kiqik peillik wə əz tenigə karita kattik kolluk boluxni dəwət kilix bolokaqka, ularda danalikning kərünüxi bar; əməliyəttə [bundak danalikning] paydisi yoktur — ular pəkət ättiki ḫəwəslərgə yol koyidula, halas.

3 Silər Məsih bilən təng tirildürülgən bolsanglar, əmdi yukiridiki ixlaroka intilip izdininglar; Məsih xu yərdə Hudaning ong yenida olturidu. **2** Kəngül-zehninglarni yərdiki ixlaroka əməs, bəlki yukiriki ixlaroka koyunglar; **3** qünki silər əlgənsilər, wə ḫayatinglar Məsih bilən billə Hudada yoxurun turidu. **4** Əmma ḫayatimiz bolokan Məsih axkarilanokan qaokda, xuan silər uning bilən billə xan-xərəptə axkarilinidiokan bolisilər. **5** Xunga yərgə təwə ixlarni kiloquqi ḫərkandak əzaliringlarni, yəni buzukluk, napaklik, iplas ḫessiyatlar, rəzil haḫixlar wə nəpsaniyətqilik (u butpərəslikkə barawərdur)ni ölümgə məḫküm kilinglar; **6** qünki bu ixlar tüpəylidin Hudaning oqəzipi itaətsiz pərzəntlərgə qüxidu. **7** Silər bular arisida yaxiokan waktinglarda, bundak ixlardimu mangokansilər. **8** Əmma ḫazir silər muxularningmu ḫəmmisini əzünglardin seliwetinglar — yəni oqəzəp, kəḫr-səpra, yaman niyətlər, təḫmət, aoqzinglardin qikidiokan iplas sözlərnimu siliwetinglar. **9** Bir-biringlaroka yalokan sözlimənglar; qünki silər kona adəmni kilmixliri bilən seliwətkənsilər, **10** wə yengi adəmni kiygənsilər; yengi adəm bolsa əzini Yaratkuqining sürət-obrazi boyiqə toluk bilixtə daim yengilimakta; **11** uningda ḫeqkandak yunanlik yaki Yəhudiy, sünnətlik yaki sünnətsiz, yat mədiniyətlik, Skit, kul yaki ḫərlər məwjut əməstur; bəlki Məsih ḫəmmidur, wə ḫəmmididur. **12** Xunga, Hudaning talliwalokanlirioka, pak-mukəddəs wə səyüngənlərgə layik, adəmgə iq aoqritidiokan baoqirlarni, meḫribanlik, kiqik peillik, məminlik wə səwr-takətlikni kiyiwelinglar; **13** bir-biringlaroka yol koyunglar, narazilik ix bolsa bir-biringlarni kəqürüm kilinglar; Məsih silərni kandak kəqürüm kilokan bolsa silərmu xundak kilinglar. **14** Muxu ixlarning üstigə kamil birlikning rixtisi bolokan meḫir-muḫəbbətni koxup beringlar. **15** Məsiḫning hatirjəmliki kəlbinglarda ḫəküm sürsun (silər bir tən bolup bu hatirjəmliktə boluxka qakiriloqan ikənsilər) wə xundakla rəḫmət eytixlarda bolunglar. **16** Məsiḫning sөz-kalamini əzünglarda baylik ḫasil kilip turoquzunglar, barlik danalik bilən bir-biringlaroka əgitinglar, jekilənglar, qin kəlbinglarda zəbur-nəoqmilər, mədḫiyə küyliri wə rohiy nahxilarni yangritip Hudani qiraylik mədḫiyilənglar; **17** wə ḫəmmə ixlarda, sөz bolsun, əməl bolsun, ḫəmmisini Rəb Əysaning namida kilip, uning arkilik Huda'Atioka rəḫmət eytinglar. **18** Silər ayallar, Rəbdə bolokan süpitinglaroka layik əz ərliringlaroka boysununglar; **19** silər ərlər, əz ayalliringlaroka muḫəbbət kərsitinglar; ularoka aqqik kilmanglar. **20** Silər balilar, ata-ananglaroka ḫəmmə ixlarda itaət kilinglar; qünki bundak kilix Rəbdə bolokan güzəl ixtur. **21** Silər atilar, baliliringlarning kəngligə azar bərmənglar; undak kilsanglar kəngli yara bolidu. **22** Silər kullar, ättin bolokan hojayininglaroka ḫəmmə ixta itaət kilinglar; pəkət kөz alididila hizmət kilip, insanlarni hux kiloquqi kullardin bolmanglar, bəlki Rəbdin əyminip qin kənglünglardin ix kərünglar. **23** Nemə ixni kiliwatkan bolsanglar, uningda insanlar aldida əməs, bəlki Rəb aldida kiloqandək jan-dil bilən uningoka ixlənglar; **24** qünki mirasning in'amioka Rəbdin muyəssər kilinokanlikinglarni bilisilər; qünki silər Rəb Məsiḫning ibadət-kullukididursilər. **25** Əmma kim ḫəkkaniysizlik kilsa kiloqan ḫəkkaniysizliki əz bexioka qüxidu; bu ixta ḫeqkandak yüz-hatirə kilinix yoktur.

4 Silər hojayinlar, kulliliringlaroka adil wə tooqra muamilə kilinglar; qünki ərxtə əz hojayininglarning barlikini bilisilər. **2** Dua-tilawətkə ḫərkandak wakitta berilinglar, buningda rəḫmətlər eytixip ḫoxyar turunglar; **3** xuning bilən biz üqünmu dua kiloqaysilərki, Huda bizgə Məsiḫning sirini jakarlax üqün Əz səzigə ixik aqsun; mən dəl sir üqün zənjirlər bilən baoqlanoqanmən; **4** xunga kilixka tegixlikim boyiqə, sirni axkariliximoka [dua kilinglar]. **5** Sirttikilərgə nisbətən danalik bilən menginglar, pursətlər kikkanda kəngül koyup koldin bərmənglar. **6** Silərning gəp-səzliringlar ḫərdaim meḫir-xəpkət bilən bolsun, tuz bilən tetitilsun; xuning bilən silər ḫərbir adəmgə kandak jawab berixni bilisilər. **7** Səyümlük kerindax ḫəm Rəbdə sadik hizmətkar, ixdiximiz bolokan Tikikus silərgə mən tooqruluk ḫəmmə ixlarni məlum kilidu. **8** Mən uni dəl muxu ix üqün yeninglaroka əwətixim, silərning əḫwalinglarni biliwelixi wə xundakla kənglünglaroka ilḫam-rioqbət berixi üqündur. **9** Mən əzi silərdin bolokan, sadik wə səyümlük kerindiximiz Onesimusni uning bilən əwəttim; ular silərgə muxu yərdiki barlik ixlarni məlum kilidu. **10** Türmidixim bolokan Aristarhus silərgə salam yollaydu; Barnabasning nəwri inisi Markusmu xundak (silər uning tooqruluk tapxuruklarni tapxuruwaldinglar; u yeninglaroka kəlsə, uni kobul kilinglar); **11** Yustus dəp atalokan Yəxuamu salam yollaydu. Hudaning padixaḫliki üqün manga hizmətdax bolokan sünnət kilinokanlardin pəkət muxular bardur; ular manga təsəlli bolokan. **12** Silərdin bolokan, Məsiḫ Əysaning kuli Əpafras silərgə salam yollaydu; u silərning Hudaning pütkül iradisidə mukəmməl, kamalətkə yetip qing turuxunglar üqün ḫərdaim silər üqün dualarda kürəx kilidu. **13** Qünki mən uningoka guwaḫqimənki, u silər üqün, Laodikiadikilər üqün wə Heyrapolistikilər üqünmu kөp japa tartidu. **14** Səyümlük tewip bolokan Lukadin silərgə salam, Demastinmu xundak. **15** Laodikiadiki kerindaxlaroka bizdin salam, Nimfaoka ḫəm uning əyidə yioqilidiokan jamaətkimu salam eytinglar. **16** Bu hət aranglarda okuloqandin keyin, silər uni Laodikiyidiki jamaəttimu okutunglar, wə Laodikiyədikilərgə yazokan hətni silərmu okunglar; **17** wə Arkippuska: «Sən Rəbdə tapxuruwaloqan hizmitinggə, toluk əməl kilixing üqün kəngül koyoqin» — dənglar. **18** Mənki Pawlustin əz kolum bilən yazokan salam. Mening kixənlinip kamap koyuloqanlikimni əslənglar. Silərgə meḫir-xəpkət boloqay!

Tesalonikaliklaroŋa 1

1 Mənki Pawlus, Silas ḥəmdə Timotiydin Huda'Atimiz wə
Rəbbimiz Əysa Məsiḥdə boloŋan, Tesalonika xəḥiridiki
jamaətkə salam. Silərgə meḥir-xəpkət wə hatirjəmlik boloŋay!
2 Biz dualirimizda silərni yad etip turup, Hudaoŋa silər
üqün ḥərdaim təxəkkür eytimiz; **3** Huda'Atimizning aldida
etikadinglardin boloŋan əməliringlarni, meḥir-muḥəbbəttin
qikkan japalik əjringlarni, Rəbbimiz Əysa Məsiḥkə baoŋloŋan
ümidtə boloŋan qidamlikinglarni izqil əsləp turuwatimiz. **4**
Qünki əy kerindaxlar, Huda səygənlər, Uning silərni tallioŋanliki
bizgə ayan. **5** Qünki hux həwirimiz silərgə yətküzülginidə
səzlər bilənla əməs, bəlki küq-kudrət bilən, Mukəddəs Roḥ
bilən, mutlək jəzmlaxtürülgən ḥalda silərgə yətküzülgən; uning
üstigə, bizning silərning aranglarda boloŋinimizda silərni dəp
əzimizni kandak tutkanlikimizni obdan bilisilər. **6** Xuning
bilən silər eoŋir azab-okubət iqidə turuklukmu, Mukəddəs
Roḥning xadliki bilən səz-kalamni kobul kilip, bizni, xundakla
Rəbning Θzini ülgə kilip əgəxtinglar, **7** xuning bilən silər
Makedoniyə wə Ahaya əlkiliridiki barlik etikadqilaroŋa ülgə
bolup qiktinglar; **8** qünki Rəbning səz-kalami silərdin pəkət
Makedoniyə wə Ahayaoŋila yangrap kalmastin, bəlki ḥəmmə
yərgə Hudaoŋa baoŋlanoŋan etikadinglar tooŋruluk ḥəmmə yərgə
həwər tarkiliptu; nətijidə, bizning [xu yərlərdə hux həwər
tooŋruluk] ḥeqnemə deyiximizning ḥajiti kalmidi. **9** Qünki
[biz baroŋanliki jaydiki] kixilər silərning bizni kandak karxi
aloŋanlikinglarni, silərning butlardin kandak waz keqip tirik wə
ḥəkikiy Hudaning hizmitidə boluxka, xundakla Uning Ooŋlining,
yəni U əlümdin tirildürgən, kəlgüsidə kelidioŋan oŋəzəptin
bizni kutkuzoŋuqi Əysaning ərxtin kelixini kütüxkə Hudaoŋa
bakkanlikinglarni bayan kilixidu.

2 Qünki, i kerindaxlar, bizning aranglaroŋa kirginimiz tooŋruluk
bilisilərki, u bikaroŋa kətmidi. **2** Silərgə yənə xumu məlumki,
gərqə ilgiri Filippi xəḥiridə kiyin-kistak wə harlikka uqrioŋan
bolsakmu, zor kattik karxilikka karimay Hudaning hux həwirini
silərgə yətküzüxkə Hudayimizning mədət berixi bilən yürəklik
bolduk. **3** Qünki bizning ətünüx-jekiləxlirimizdə ḥeqkandak
aldamqilik, napak niyət yaki ḥiyligərlik yoktur. **4** Əksiqə,
biz Huda təripidin hux həwərning amanət kilinixka layik
kərülgən adəmlər süpitidə biz xuningoŋa munasip ḥalda
adəmlərni əməs, bəlki kəlbimizni siniooquqi Hudani hursən
kilix üqün [hux həwərni] jakarlaymiz. **5** Qünki silər bilgəndək
biz ḥeqkaysi wakitta aranglaroŋa huxamətqilik bilən wə yaki
tamahorlukka nikab takap kəlmiduk — (bu ixta Huda bizgə
guwaḥqidur) — **6** gərqə biz Məsiḥning rosullirining süpitidə
tələp yükliyələydioŋan bolsakmu, məyli silər bolunglar yaki
baxkilar bolsun, ḥeqbir insandin birər izzət-xəḥrət izdigən
əməs iduk. **7** Əksiqə biz aranglarda huddi bala imitidioŋan
ana əz bowaklirini kəyünüp asrioŋandək silərgə mulayim
muamilidə bolduk. **8** Xu qaoŋda, silərgə xundak təlpüngəniduk,
silərgə pəkət Hudaning hux həwərini tapxuruxnila əməs,
ḥətta əz jenimizni tapxuruxkimu razimiz; qünki silər bizgə
intayin kədirlik idinglar. **9** Qünki, i kerindaxlar, bizning kandak
japalik əmgək kiloŋinimiz esinglarda bardur; ḥeqkaysinglaroŋa
eoŋirimizni salmaslik üqün keqə-kündüzləp meḥnət kilduk,
Hudaning hux həwirini silərgə yətküzduk. **10** Etikadqilardin
boloŋan silərning aranglardiki əməliyətlirimizning kandak
ihlasmən, ḥəkkaniy wə əyibsiz ikənlikigə əzünglar wə Hudaning
Θzimu guwaḥqidur. **11** Wə yənə silər bilgininglardək, atining əz
pərzəntlirigə nəsiḥət bərginidək biz ḥərbiringlaroŋa xundak
jekiləp, rioŋbət-təsəlli berip, silərni əz padixaḥlikioŋa wə xan-
xəripigə qakiriwatkan Hudaoŋa layik ḥalda mengixka dəwət
kilduk. **13** Hudaoŋa yənə xu səwəbtin tohtawsiz təxəkkür
eytimizki, silərning bizdin angliooŋan Hudaning səz-kalamioŋa
kulak saloŋininglarda, uni insanlardin kəlgən səz süpitidə
əməs, bəlki uning əməliy süpitidə, yəni Hudadin kəlgən səz-
kalam dəp uni kobul kildinglar; u [səz-kalam] ḥazir ixəngüqi
silərdə ixliməktə. **14** Qünki silər, i kerindaxlar, Yəḥudiyə
əlkisidiki Məsiḥ Əysada boloŋan jamaətlərdin ülgə aldinglar; ular
[xu yərdə] Yəḥudiylar təripidin kandak harlikloroŋa uqrioŋan
bolsa, silərmu əz yurtdaxliringlar təripidin ohxax harlikloroŋa
uqridinglar. **15** Ular, yəni xu Yəḥudiylar, əslidə Rəb Əysani
wə pəyoŋəmbərlərni əltürgən wə biznimu ziyankəxlik kilip
kooŋliwatkənidi. Ular Hudani narazi kilip, wə ḥəmmə insan
bilən kerixip, **16** «yat əlliklər»ning nijatlikka erixixi üqün
uloroŋa səzliximizgə toskunluk kiliwatidu. Xuning bilən ular
gunaḥlirini üzlüksiz qekigə yətküzməktə; lekin oŋəzəp ularning
bexioŋa tolukı bilən qüxürülüx aldida turidu. **17** Lekin biz, i
kerindaxlar, amalsiz silərdin intayin kiska wakit judalaxkan
bolsakmu (təndə bolsimu, kəlbdə əməs), silər bilən yənə didar
kərüxüxkə kəwətla intizarlikimizdin yeninglaroŋa berixka
tehimu bək intiluk! **18** Xuningdək yeninglaroŋa baroŋumiz
bar idi — əməliyətə mənki Pawlus kayta-kayta tirixip baktim;
birak buningoŋa Xəytan toskunluk kildi. **19** Qünki bizning
istək-arzuyimiz, xadlikimiz wə Rəbbimiz Əysa kaytip kəlgəndə
pəḥirlinidioŋan tajimiz nemə bolidu? Bu dəl silər əzünglar
əməsmu? **20** Qünki silər bizning pəḥrimiz, bizning xadlikimiz!

3 Xuning bilən biz [silərdin həwərsiz] takitimiz tak bolup,
əzimiz Afina xəḥiridə yaloŋuz kelip, **2** aldinglaroŋa
kerindiximiz ḥəm Huda yolida Məsiḥning hux həwiridə
boluwatkan hizmətdiximiz Timotiyni silərni etikadta
mustəḥkəmləx-küqəytix wə rioŋbətləndürüx üqün əwətixni
karar kilduk; **3** [bizning uni əwətixtiki] məksitimiz, ḥeqkimning
bexinglaroŋa qüxkən muxu zəḥmət-kiyinqilikla səwəbidin
[etikadta] təwrinip kalmasliki üqündur. Qünki əzünglar
bundak ixlaroŋa uqraxka aldin'ala bekitilgən, dəp bilisilər.
4 Qünki biz silər bilən billə boloŋan waktimizda, silərgə
ḥəmmimiz azab-kiyinqilikka uqrimay kalmaymiz dəp aldin'ala
eytkaniduk. Əməliyəttə ḥazir deginimizdək boldi, dəp bilisilər.
5 Xu səwəbtin takitim tak bolup, etikadinglarning zadi
kandak ikənlikini bilix üqün, azduroŋuqi silərni azdurup
bizning silərgə singdürgən əjrimiz bikaroŋa kəttimikin dəp
ənsirəp, Timotiyni yeninglaroŋa əwətkənidim. **6** Lekin Timotiy
baya yeninglardin kaytip kəlgəndə, etikadinglar wə meḥir-
muḥəbbitinglar tooŋrisida bizgə yahxi həwər elip kelip, silərning
bizni ḥərdaim seoŋinip turoŋanlikinglarni wə huddi biz silər bilən
didarlixixka təlpünginimizdək, silərningmu bizni kərgünglar
kəlgənlikini eytti. **7** Xuningdək, əy kerindaxlar, beximizoŋa
qüxkən muxundak barlik azab-okubət wə eoŋirqilik iqidə
turiwatkinimizda silərdin, yəni qing etikadinglardin rioŋbət-
təsəlli taptuk; **8** Qünki Rəbdə qing turoŋan bolsanglar, biz
[əlməy], ḥayat kalimiz! **9** Əmdi silər üqün, Hudayimiz aldida
silərning wəjinglardin tolimu xadlanduk, bu zor xadlikimizdin
silər üqün Hudaoŋa kanqilik dərjidə təxəkkür eytsak bolar?! **10**
Silər bilən didar kərüxüx wə etikadinglardiki yetərsizliklərni
mukəmməl kilixka muyəssər bolux imkaniyiti üqün, keqə-
kündüz Hudaoŋa zor təlmürüp yelinmaktimiz. **11** Əmdi bizning
Huda'Atimizning Θzi ḥəm Rəbbimiz Əysa bizning yolimizni
yeninglaroŋa baxlioŋay; **12** əmdi meḥir-muḥəbbətimiz silərgə
toloŋandək, Rəb silərning bir-biringlaroŋa wə ḥəmmə adəmlərgə
boloŋan meḥir-muḥəbbitinglarni axurup, tolup taxturoŋay;

13 ḥəm xundaḳ bolƣanda, Rəbbimiz Əysa Өzining barliḳ
muḳəddəs bəndiliri bilən billə ḳaytip kəlgəndə ḳəlbinglar
bizning Huda'Atimiz aldida pak-muḳəddəsliktə nuḳsansiz
boluxḳa mustəḥkəmlinidu!

4 Ahirida, i ḳerindaxlar, biz Rəb Əysada turup
silərdin xuni өtünimiz ḥəm jekiləymizki, silər
bizdin Hudani hursən ḳilixḳa ḳandaḳ mengixinglar
kerəklikini tapxuruwalƣininglardək ḥəm ḥazir xu boyiqə
mengiwatḳininglardək, xundaḳ ḳilixinglar tehimu exip taxḳay.
2 Qünki silər bizning Rəb Əysa arḳiliḳ silərgə nemə əmrlərni
tapiliƣanliḳimizni bilisilər. 3 Qünki Hudaning iradisi xuki, pak-
muḳəddəs ḳilinix, ḥərḳandaḳ buzuḳqiliḳtin saḳlinix, 4 yəni
ḥərbiringlar Hudani tonumaydiƣan taipilərdək xəḥwaniy
ḥəwəslərgə berilməy, bəlki ḳandaḳ ḳilip өz tenini baxḳurup, uni
pak-muḳəddəsliktə ar-nomus bilən saḳlaxni өginiwelixtur. 6 Bu
jəḥətlərdə ḥeqkim өz ḳerindixining ḥəḳḳigə qang selip, өz
payda-mənpəitini ḳoƣlimisun; qünki biz ilgiri silərgə
qüxəndürüp toluḳ agaḥlandurƣinimizdək, barliḳ muxundaḳ
ixlarda Rəb Өzi intiḳam alƣuqidur. 7 Qünki Huda bizni
napakliḳḳa əməs, bəlki pak-muḳəddəsliktə yaxaxḳa qaḳirdi. 8
Xuning üqün bu [ḥəḳiḳətni] rət ḳilƣan adəm, insaniy ḥoḳuḳni
əməs, bəlki silərgə Muḳəddəs Roḥini ata ḳilƣuqi Hudani rət
ḳilƣan bolidu. 9 Əmdi ḳerindaxliḳ meḥir-muḥəbbətkə kəlsək,
bu toƣrisida silərgə yezip olturiximizning ḥajiti yoḳ. Qünki
Huda Өzi bir-biringlarƣa meḥir-muḥəbbət kөrsitixni
өgətməktə. 10 Qünki silər pütkül Makedoniyə өlkisidiki ḥəmmə
ḳerindaxlarƣa xundaḳ ḳiliwatisilər; xundaḳ bolsimu, i
ḳerindaxlar, xundaḳ ḳilixḳa berilip tehimu exip texixinglarni,
11 xundaḳla biz silərgə tapiliƣinimizdək, tinq yürüxni,
[baxḳilarning ixliriƣa] [arilaxmay], өz ixinglar bilən bolup, ikki
ḳolunglarƣa tayinip yaxaxni nixan ḳilip intilixinglarni
өtünimiz. 12 Mana xundaḳ ḳilsanglar, sirttikilər aldida izzət-
ḥөrmətkə sazawər bolup mangisilər wə ḥeqkimning ḳoliƣa
beḳinip ḳalmaysilər. 13 Lekin, əy ḳerindaxlar, ümidsizlik iqidə
yaxawatḳan baxḳa ḥəmmisidək, [aranglardiki] [өlümdə] uhlap
ḳalƣanlarƣa ḳayƣurup ḥəsrət qəkməslikinglar üqün ularning
ḥali toƣruluḳ həwərsiz ḳelixinglarni halimaymiz. 14 Qünki biz
Əysaning өlüp tirilgənlikigə ixəngənikənmiz, [Əysa ḳayta
kəlginidə], өlümdə Uningda uhlap ḳalƣanlarni Huda Uning
bilən billə elip kelidiƣanliḳiƣa ixinimiz. 15 Qünki rəbning sөz-
kalami boyiqə silərgə xuni eytimizki, Rəb ḳayta kəlgüqə tirik
ḳalƣan bizlər uning aldiƣa qiḳiximiz jəzmən өlümdə uhlap
ḳalƣanlarningkidin awwal bolmaydu; 16 Qünki Rəb ḳattiḳ bir
nərə tartip, bax pərixtining awazi wə Hudaning kanay sadasi
iqidə asmandin qüxidu wə Məsiḥdə bolup өlgənlər awwal
tirilidu; 17 andin tirik ḳalƣan bizlər ular bilən birgə Rəb bilən
ḥawada kөrüxüx üqün, bulutlar arisiƣa elinip kөtürülimiz;
xuning bilən biz Rəb bilən mənggü birgə bolimiz. 18 Xunga,
bir-biringlarƣa bu sөzlər bilən riƣbət-təsəlli beringlar.

5 Lekin i ḳerindaxlar, silərgə xu ixlarning waḳitliri wə
zamanliri toƣrisida yeziximning ḥajiti yoḳ. 2 Qünki өzünglar
obdan bilisilər, Rəbning küni huddi keqidə kirgən oƣrining
kelixigə ohxax [tuyuḳsiz] kelidu. 3 Əmdi kixilər «[Dunya]
tinq-aman boluwatidu» dəp turƣanda, huddi ḥamilidar
ayalning tolƣiḳi uxtumtut tutḳinidək, ḥalakət ularning
bexiƣa tuyuḳsiz qüxidu; xuning bilən ular uningdin ḳeqip
ḳutulalmaydu. 4 Lekin silər, i ḳerindaxlar, ḳarangƣuluḳta
turƣuqilar əməssilər; xuning bilən u kün silərni oƣridək
qөqütüp kəlməydu. 5 Qünki silər ḥəmminglar yoruḳluḳning
pərzəntliri, kündüzning pərzəntliridursilər; biz keqigə təwə
yaki ḳarangƣuluḳḳa mənsup əməsmiz. 6 Xuning üqün baxḳa
ḥəmmisidək uhlimayli, bəlki səgək wə salmaḳ bolayli. 7
Qünki uhlaydiƣanlar keqisi uhlaydu, məst bolidiƣanlarmu
keqisi məst bolidu. 8 Biraḳ өzimiz kündüzgə mənsup
bolƣandin keyin, salmaḳ bolayli, kөkrikimizgə etiḳad wə
meḥir-muḥəbbətni sawut ḳilip, beximizƣa nijatḳa baƣlanƣan
ümidni dubulƣa ḳilip kiyiwalayli; 9 qünki Huda bizni Өz
ƣəzipigə uqritix üqün əməs, bəlki Rəbbimiz Əysa Məsiḥ
arḳiliḳ nijatḳa erixtürüx üqün tallap bekitkən. 10 U biz üqün
өldi — məḳsiti, ḥayat ḳelip oyƣaḳ tursaḳmu yaki [өlümdə]
uhliƣan bolsaḳmu, bizning Uning bilən billə ḥayatta boluximiz
üqündur. 11 Xuning üqün, ḥazir ḳiliwatḳininglarƣa ohxax,
bir-biringlarni dawamliḳ riƣbətləndürüp, bir-biringlarning
[etiḳadini] ḳurunglar. 12 Əmdi i ḳerindaxlar, aranglarda
japaliḳ ixləwatḳan wə Rəbdə silərgə yetəkqilik ḳilip, nəsiḥət
beriwatḳanlarni ḳədirlixinglarni өtünimiz. 13 Bu hizmətliri
üqün ularni qongḳur ḥөrmət wə meḥir-muḥəbbət bilən
ḳədirlənglar. Bir-biringlar bilən inaḳ өtünglar. 14 Əmma, i
ḳerindaxlar, silərdin xunimu өtünimizki, tərtipsiz yürgənlərgə
nəsiḥət beringlar, yürəksizlərni riƣbətləndürünglar, ajizlarƣa
yar-yөlək bolunglar wə ḥəmmə adəmgə səwriqan bolunglar.
15 Ḥeqḳaysinglar yamanliḳḳa yamanliḳ ḳilmasliḳḳa kөngül
bөlünglar, bir-biringlarƣa wə barliḳ kixilərgə ḥəmixə yahxiliḳ
ḳilixḳa intilinglar. 16 Ḥərdaim xadlininglar. 17 Tohtimay dua
ḳilinglar. 18 Ḥərḳandaḳ ixta təxəkkür eytinglar. Qünki mana
bular Hudaning Məsiḥ Əysada silərgə ḳaratḳan iradisidur. 19
Roḥning otini өqürmənglar. 20 Aranglarda pəyƣəmbərlərqə
yətküzülgən bexarətlik sөzlərni kəmsitmənglar; 21 ḥəmmə
gəpni təkxürüp ispatlap kөrünglar; durus bolsa uni qing tutup
[ḳoldin bərmənglar]. 22 Yamanliḳning ḥərḳandaḳ xəklidin
өzünglarni yiraḳ tutunglar. 23 Hatirjəmlikning Igisi bolƣan
Huda Өzi silərni өzül-kesil pak-muḳəddəs ḳilƣay, Rəbbimiz Əysa
Məsiḥ ḳayta kəlgüqə pütkül roḥinglar, jeninglar wə teninglarni
əyibsiz saḳliƣay. 24 Silərni Qaḳirƣuqi bolsa sadiḳ-wapadur, U
uni jəzmən ada ḳilmay ḳalmaydu. 25 Ḳerindaxlar, biz üqün
dua ḳilinglar. 26 Ḥəmmə ḳerindaxlar bilən pak sөyüxlər bilən
salamlixinglar. 27 Mən Rəbdə silərgə xuni jiddiy tapilaymənki,
bu hətni [xu yərdiki] ḥəmmə muḳəddəs ḳerindaxlarƣa oḳup
beringlar! 28 Rəbbimiz Əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti silərgə
yar bolƣay!

Tesalonikaliklaroɣa 2

1 Mənki Pawlus, Silas ḥəmdə Timotiydin Huda'Atimiz wə Rəbbimiz Əysa Məsiḥdə boloɣan, Tesalonika xəḥiridiki jamaətkə salam. **2** Huda'Atimiz wə Rəb Əysa Məsiḥtin silərgə meḥir-xəpkət wə hatirjəmlik ata kilinoɣay! **3** Silər üqün Hudaoɣa ḥərdaim təxəkkür eytiximizoɣa tooɣra kelidu (ḥəmdə xundak kilix tolimu layiktur), i kərindaxlar, — qünki etikadinglar küqlük əsməktə ḥəmdə bir-biringlaroɣa boloɣan meḥir-muḥəbbitinglarmu exip taxmakta. **4** Xuning bilən biz əzimiz silərning bexinglaroɣa qüxkən, xundakla bərdaxlik beriwatkan barlik ziyankəxlik wə japa-eoɣirqiliklar iqidə kərsətkən səwr-qidamlik wə etikadinglar üqün, Hudaning ḥərkaysi jamaətliridə silərdin pəhirlinimiz; **5** bu ixlar Hudaning kelidioɣan adil ḥəkümini kərsitidioɣan roxən bir alaməttur wə xundakla, bu ixlar silərning Hudaning padixaḥlikioɣa layik ḥesablinixinglar üqün bolidu; silər mana xu padixaḥlik üqün zulum-zəḥmət qekiwatisilər; **6** xundak ikən, silərgə eoɣirqilik saloɣuqilaroɣa Huda eoɣirqilik salsa, ḥəm xundakla Rəb Əysa kudrətlik pərixtiliri bilən ərxtin kayta kerüngən qaoɣda, eoɣirqilikka uqrioɣan silərgə biz bilən təng aramlik bərsə durus ix bolmamdu? **8** Xu qaoɣda U Hudani tonumaydioɣanlardin, xundakla Rəbbimiz Əysa Məsiḥning hux həwirigə itaət kilmaydioɣanlardin yalkunluk ot bilən intikam alidu. **9** Bundak kixilər Rəbning ḥuzuridin wə küq-kudritining xan-xəripidin məḥrum kilinip, mənggülük ḥalakət jazasini tartidu. **(aiōnios g166)** **10** U wakitta U Əzining barlik mukəddəs bəndiliridə uluoɣlinip, xu künidə barlik ixəngənlərdə (silər dərwəkə bizning guwaḥlikimizoɣa ixəngəndursilər) Əzining karamətlikini kərsitip, mədḥiyilənggili kelidu. **11** Xuning üqün, biz silər üqün daim xundak dua kilimizki, silərni qakiroɣan bizning Hudayimiz silərni Əz [uluoɣ] qakirikioɣa layik ḥesablap, yahxilikka intilgən barlik güzəl məksət-muddialiringlarni wə etikadinglardin qikkan barlik hizmətliringlarni küq-kudriti bilən əməlgə axuroɣay. **12** Xuning bilən, Hudayimizning wə Rəbbimiz Əysa Məsiḥning meḥir-xəpkiti arkilik Rəbbimiz Əysa Məsiḥning nami silərdə xan-xərəp bolup uluoɣlinidu wə silərmu Uningda xan-xərəpkə erixisilər.

2 I kərindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning kayta kelixi, xundakla bizning Uning bilən bir yərgə jəm kiliniximiz tooɣrisida silərdin xuni ətünümizki, **2** Əgər silər «məlum roḥtin kəlgən wəḥiy»din bolsun, birsining səz-təlimidin bolsun yaki «bizning namimizda» yeziloɣan məlum hətlərdin bolsun «Rəbning küni yetip kəldi» degən səzni anglisanglar, jiddilixip ḥodukup kətmənglar yaki dəkkə-dükkigə qüxmənglar! **3** Bu ixlarda ḥərkandak adəmning ḥərkandak usul bilən silərni aldixioɣa yol koymanglar; qünki awwal «[qong] yenix» bolup, andin «gunahiy adəm», yəni «ḥalakətkə məḥkum kilinoɣuqi adəm» axkarilanmioɣuqə, axu kün kəlməydu. **4** Xu adəm huda dəp ataloɣanoɣa yaki kixilər qokunidioɣan ḥərkandak nərsilərgə karxi qikip, əzini ḥəmmidin üstün kilip kərsitidu; u xundak kilip Hudaning ibadəthanisida olturuwelip, əzini Huda dəp kərsitip jakarlaydu. **5** Mən silər bilən billə boloɣan waktimda bularni silərgə eytkinim esinglarda bardu? **6** Wə uning bəlgiləngən wakti-saiti kəlmigüqə axkarilanmasliki üqün, nemining uni tosup turuwatkanliki silərgə məlum. **7** Qünki «kanunni yokatkuqi sirlik küq» allikaqan yoxurun ḥərikət kilmakta; lekin bu ixlarni ḥazirqə tosup keliwatkan birsi bardur; U otturidin qikkuqə xundak tosukluk peti turidu; **8** andin axu «kanunni yokatkuqi» axkarilinidu; birak Rəb Əysa aoɣzidiki nəpisi bilənla uni yutuwetidu, kəlgən qaoɣdiki parlak nuri bilən uni yok kiliwetidu. **9** «Kanunni yokatkuqi»ning məydanoɣa qikixi Xəytanning pəntliri bilən bolidu, u ḥər türlük küq-kudrət, məjizə wə yaloɣan karamətlərni kərsitip, **10** ḥalakətkə yüzləngənlərni azduridioɣan ḥərhil kəbiḥ ḥiylə-mikirlərni ixlitidu. Ularning ḥalakət aldida turuwatkanlikining səwəbi əzlirini nijatka yetəkləydioɣan ḥəkikətni səymay, uningoɣa kəlbidin orun bərməslikidindur. **11** Xu səwəbtin, Huda ularoɣa yaloɣanqilikka ixənsun dəp ḥəkikəttin qətnitidioɣan bir küq əwətidu. **12** Nətijidə, ḥəkikətkə ixənməy, bəlki kəbiḥlikni hursənlik dəp bilgənlərning ḥəmmisi jazaoɣa məḥkum kilinidu. **13** Lekin, əy, Rəb səygən kərindaxlar, biz silər üqün ḥərdaim Hudaoɣa təxəkkür eytiximizoɣa tooɣra keliduki, Huda Roḥning wasitisidə pak-mukəddəs kilinixinglar wə ḥəkikətkə ixinixinglar arkilik silərni nijatka erixixkə mukəddəmdila talliwaldi. **14** U biz yətküzgən hux həwər arkilik silərni xu nijatka, yəni Rəbbimiz Əysa Məsiḥning xan-xəripigə erixixkə qakirdi. **15** Xuning üqün, əy kərindaxlar, tapan tirəp turunglar, biz silərgə eoɣizqə yaki hət arkilik yətküzgən təlimni qing tutunglar! **16** Əmdi Rəbbimiz Əysa Məsiḥning Əzi wə bizni səygən, meḥir-xəpkət bilən mənggülük rioɣbət-təsəlli ḥəm güzəl ümid ata kiloɣan Huda'Atimiz **(aiōnios g166)** **17** kəlbinglarni rioɣbətləndürgəy ḥəmdə silərni ḥərbir güzəl ix kilixta, ḥərbir yahxi səzlərni yətküzüxtə küqləndürgəy!

3 Ahirida, i kərindaxlar, biz üqün dua kilinglarki, Rəbning səzi huddi silərgə yətkən qaoɣdikigə ohxax, [ḥərkandak yərdə] tez tarkalsun wə xan-xərəplik dəp uluoɣlansun; **2** xuningdək bizning kəbiḥ wə rəzil adəmlərdin kutuluximiz üqünmu dua kilinglar. Qünki ḥəmmila adəm ixənq-etikadlik boluwərməydu. **3** Əmma Rəb Əzi ixənqliktur; U silərni mustəḥkəm kilidu ḥəm rəzil boloɣuqidin saklaydu. **4** Əmma Rəbdə, silərgə tapilioɣinimizni kiliwatisilər, xundakla dawamlik kiliweridu, dəp hatirjəmmiz. **5** Əmdi Rəb kəlbinglarni Hudaning meḥir-muḥəbbitigə ḥəm Məsiḥning səwr-qidamlikioɣa qəmkəxkə yetəkligəy. **6** Əmdi kərindaxlar, Rəbbimiz Əysa Məsiḥning namida xuni tapilaymizki, bizdin aloɣan təlimlərgə riayə kilmay, tərtipsiz yürgənlərdin əzünglarni neri tutunglar. **7** Bizdin kandak ülgə elixinglar kerəklikini əzünglar bilisilər; qünki biz silər bilən billə boloɣanda tərtipsiz yürmigəniduk. **8** Ḥeqkimning nenini bikaroɣa yeməyttuk; bəlki biz ḥeqkaysinglaroɣa eoɣirimizni salmaslik üqün, keqə-kündüzləp tirixip-tirmixip japalik ixləyttuk. **9** Bundak kiliximiz, silərdin yardəm kütüxkə ḥəkliк bolmioɣanlikimizdin əməs, bəlki əzimizni silərgə bizdin yahxi ülgə kaldurup, silərning bizgə əgixixinglar üqün idi. **10** Qünki biz silərning yeninglarda boloɣinimizda silərgə: «Birsi ixliməymən desə, u yemisun!» dəp tapilioɣaniduk. **11** Qünki biz aranglarda bəzilərning tərtipsiz laoɣaylap, ḥeq ixlimay baxkilarning ixlirioɣa arilixip yüridioɣanlikini angliduk. **12** Biz muxundaklaroɣa Rəb Əysa Məsiḥdə xundak buyruymiz wə ulardin ətünüp soraymizki, tinq yaxap, əmgikinglar bilən əz neninglarni tepip yənglar. **13** Lekin silər, i kərindaxlar, yahxi ixlarni kilixtin erinmənglar. **14** Əmma əgər uxbu hetimizdiki səzlərgə itaət kilmaydioɣan birsi bolsa, uningdin ḥəzər əylənglar wə uni hijalətkə kaldurux üqün uning bilən bardi-kəldi kilmanglar. **15** Birak, uni düxmən katarida kərməy, əksiqə uningoɣa bir kərindax süpitidə nəsiḥət kilinglar. **16** Hatirjəmlik Igisi boloɣan Rəb ḥər wakit ḥər yolda xəhsən silərgə hatirjəmlik ata kiloɣay. Rəb ḥəmminglar bilən billə boloɣay! **17** Mənki Pawlus bu ahirki salimimni əz kolum bilən yazdim; bu, mening ḥəmmə hətlirimning əzigə has bəlgisidur. Mana bu

mening өz kəlimimdur. **18** Rəbbimiz Əysa Məsiḥning meḥir-
xəpkiti ḥəmminglaroŋa yar boloŋay!

Timotiyoƣa 1

1 Ƙutƙuzoƣuqimiz Hudaning wə ümidimiz Məsihƞ Əysaning
əmri bilən Əysa Məsihƞning rosuli ƙilip təyinlənƣən mənki
Pawlustin **2** etiƙad yolidiki əzümning sadiƙ ooƣlum boloƣan
Timotiyoƣa salam. Huda'Atimiz wə Rəbbimiz Məsihƞ Əysadin
sanga meһir-xəpƙət, rəһimdillik wə hatirjəmlik boloƣay! **3**
Makedoniyə əlkisigə baroƣanda, səndin ətünginimdək [xuni
yənə ətünimənki], [xu yərdiki] bəzi kixilərgə bid'ət təlimlərni
əgətmənglar dəp tapilixing üqün sən dawamlik əfəsus xəһiridə
ƙaloƣin; **4** ularning əpsanilər wə ayioƣi yoƙ nəsəbnamilərgə
bənd bolmasliƙini tapilioƣin; bular Hudaning etiƙad arƙilikla
əməlgə axurulidioƣan Əz əyigə boloƣan pilanini ilgiri sürməydu,
bəlki pəƙət bimənə talax-tartixlarni ƙəltürüp ƙikiridu, halas.
5 Əmdiliktə bizgə tapilanoƣan təlimning muddiasi sap ƙəlb,
pak wijdan wə sahtilikşiz etiƙadtin kelip ƙikidioƣan meһir-
muһəbbəttin ibarəttur. **6** Bu ixlarda bəzi kixilər qətnəp,
bimənə gəplərni ƙilixƙa burulup kətti. **7** Ularning Təwrat
ƙanunining əlimasi boloƣusi bar; birak ular əzlirining nemə
dəwatƙanliƙini yaki əzlirining һədəp ƙəyt ƙiliwatƙan sezlirining
nemə ikənlikini qüxənməydu. **8** Əmdi bizgə məlumki, əgər
kixilər Təwrat ƙanunini əyni muddiasida ƙollansa, u paydiliktur.
9 Qünki biz yənə xuni bilimizki, Təwrat ƙanuni һəƙƙaniy
adəmlər üqün tüzülgən əməs, bəlki ƙanunoƣa hilaplik ƙiloƣuqilar
wə boyni ƙattiƙlar üqün, ihlassizlar wə gunaһƙarlar üqün,
iplaslar wə kupurluƙ ƙiloƣuqilar üqün, atisini əltürgüqilər wə
anisini əltürgüqilər üqün, ƙatillar, **10** buzukluƙ ƙiloƣuqilar,
bəqqiwazlar, adəmlərni ƙullukƙa bulioƣuqilar, yaloƣanqilar,
ƙəsəmһorlar üqün wə yaki saoƣlam təlimlərgə zit boloƣan
baxƙa һərƙandak ƙilmixlarda boloƣanlar üqün tüzülgən. **11**
Bu təlimlər təxəkkür-mubarəkkə layiƙ Boloƣuqi Hudaning
manga amanət ƙiloƣan xan-xəripini ayan ƙiloƣan hux həwərgə
asaslanoƣan. **12** Manga küq-ƙudrət bərgən, meni ixənƣlik
dəp ƙarap, Əz hizmitigə təyinligən Rəbbimiz Məsihƞ Əysaoƣa
təxəkkür eytimənki, **13** U meni təyinlidi! — burun kupurluƙ wə
ziyankəxlik ƙiloƣuqi, zalim bir adəm bolsammu, manga rəһim
kərsitildi; qünki mən bu ixlarni nadanlik wə etiƙadsizliƙtin
ƙiloƣanidim. **14** Ƞalbuki, Rəbbimizning manga kərsətkən meһir-
xəpƙiti ziyadilixip, Məsihƞ Əysada boloƣan etiƙad wə meһir-
muһəbbət wujudumoƣa elip kirilixi bilən exip taxti. **16** Muxu
səz ixənƣlik wə һər adəm uni ƙobul ƙilixi tegixliktur —
«Məsihƞ Əysa gunaһƙarlarni ƙutƙuzux üqün dunyaoƣa kəldi!».
Mən gunaһƙarlar iqidiki əng əxəddiyisidurmən! Lekin dəl xu
səwəbtin Məsihƞ Əysaning əng əxəddiy gunaһƙar boloƣan meni,
keyin Əzigə etiƙad ƙilip, mənggülük ƙayatƙa erixidioƣanlaroƣa
misal ƙilip məndə Əzining barliƙ səwr-takitini ayan ƙilixi üqün,
manga rəһim-xəpƙət kərsitilgəndur. **(aiōnios g166)** **17** Əmdi
mənggülük Padixaһƙa, yəni əlməydioƣan wə kəz bilən kərgili
bolmaydioƣan, birdinbir Hudaoƣa əbədi'əbədgiqə ƞermət-izzət
wə xan-xərəp boloƣay! Amin! **(aiōn g165)** **18** Əy, ooƣlum Timotiy,
burun sən tooƣruluƙ eytiloƣan bexarətlik wəһiylərgə asasən
bu buyruƙni sanga tapxurimən. Bu wəһiylərni ƙoral ƙilip,
etiƙadta wə pak wijdaningda qing turup, güzəl urux ƙiloƣaysən.
Bəzilər wijdanida pak turuxtin qətnəp kətti, nətijidə ularning
etiƙadi huddi hada taxƙa urulup oƣərk boloƣan kemidək wəyran
boldi. **20** Humeneus wə Iskəndərlər mana xundak kixilərdindur.
Ularni kupurluƙ ƙilmasliƙni əgənsun dəp, Xəytanning ilkigə
tapxurdum.

2 Mən ƞəmmidin awwal, [etiƙadqilaroƣa] pütkül insanlar üqün
Hudadin tiləklər tilixini, dua-tilawət ƙilixini, baxƙilar üqün
murajiət ƙilixini wə təxəkkürlər eytixini, **2** bolupmu padixaƞlar
wə barliƙ əməldarlar üqün dua-tilawət ƙilixini jekiləymən.
Xundak ƙiloƣanda, biz toluƙ ihlasmənlik wə salmaƙlik bilən tinq
wə aman-esən ƞayat kəqürələymiz. **3** Bundak dua-tilawət ƙilix
güzəl ixtur, Ƙutƙuzoƣuqimiz Hudani hursən ƙilidu. **4** Qünki U
pütkül insanning ƙutƙuzuluxi wə ularning ƞəƙikətni tonup
yetixini halaydu. **5** Qünki birla Huda bardur, Huda bilən insanlar
arisida bir kelixtürgüqimu bar, U bolsimu Əzi insan bolup
kəlgən Məsihƞ Əysadur. **6** U barliƙ insanlarni ƞər ƙilix üqün Əzini
ƙurban ƙilip bədəl təlidi; xundak ƙilip bekitilgən wakit-saitidə
Hudaning nijatioƣa guwaƞliƙ berildi. **7** Mən bu guwaƞliƙni
yətküzüx üqün jakarqi wə rosul boluxƙa təyinlinip (mening bu
səzlirimning ƞəmmisi rast, mən yaloƣan gəp ƙilmidim), yat
əlliklərgə etiƙad wə ƞəƙikət yolida əgətküqi bolup tikləndim. **8**
Xunga, mən xuni ƞalaymənki, ərlər ƙəyərdə bolsun, duaoƣa
jəm boloƣanda oƣəzəpsiz wə dətalaxsiz ƞalda, ƞalal əməllik
ƙollirini kətürüp dua ƙilsun. **9** Ohxax yolda ayallarmu muwapiƙ
kiyinip, əzlirini ar-nomus wə salmaƙlik bilən pərdaz ƙilsun.
Ularning əzlirini pərdazlax, qaqlirini alaһidə yasax wə altun,
ünqə-mərwayit wə esil ƙimmət kiyim-keqəklər bilən əməs,
10 bəlki güzəl əməlliri bilən pərdazlixini ƞalaymən. Bu, Huda
yolida təkwadar bolay degən ayallaroƣa yarixidu. **11** [Jamaət
sorunlirida], ayallar tinq olturup, toluƙ itaətmənlik bilən təlim
alsun. **12** Lekin ayallarning ərlərgə təlim berixi yaki ular üstidin
ƞəküm sürüxigə yol ƙoymaymən. Əksiqə, ular tinq bolsun.
13 Qünki awwal Adəm'ata, keyin Ƞawa'ana yaritiloƣan. **14**
Awwal aldinip azduruloƣanmu Adəm'ata əməs, bəlki [Ƞawa'ana]
idi. U tolimu aldanoƣanlikidin ularning itaətsizlikigə qüxüp
ƙaloƣanidi. **15** Lekin ayallar etiƙadta, meһir-muһəbbət wə pak-
mukəddəsliktə salmaƙlik bilən turidioƣanla bolsa, ular tuoƣutta
saƙ-salamət ƙutulidu.

3 «Əgər birsi jamaətkə yetəkqi boluxƙa intilsə, u güzəl bir
wəzipini arzu ƙiloƣan bolidu» degən bu səz ƞəƙtur. **2**
Əmdi yetəkqi bolsa əyibsiz, bir hotunluƙ, salmaƙ, pəmlik,
ədəplik, meһmandost, Huda tooƣrisida təlim berələydioƣan
boluxi, **3** xundakla ƞarakƙəx wə zorawan bolmasliƙi, mulayim
boluxi, səpra, nəpsaniyətqi bolmasliƙi, **4** əz ailisini yaһxi
baxƙuralaydioƣan boluxi, tolimu salapətlik bilən pərzəntlirini
ata-anisioƣa boysunidioƣan ƙilip tərbiyiliyələydioƣan kixi boluxi
kerək. **5** Qünki birsi əz ailisini baxƙuruxni bilmisə, u
Hudaning jamaitidin ƙandaƙmu həwər alalisun? **6** [Yetəkqi]
yengi etiƙadqilardin bolmisun; undaƙ bolsa, u təkəbburlixip
ketixi mumkin, xuningdək Xəytanning əyibigə kirip, u
uqrioƣan ƞəkümgə qüxidu. **7** U [jamaətning] sirtidikilər
təripidinmu obdan təriplinidioƣan boluxi kerək; xundaƙ
boloƣanda, u baxƙilarning ƙarilixioƣa uqrimaydu, Xəytanning
ƙiltiƙioƣa qüxməydu. **8** Huddi [yetəkqilərgə] ohxax, jamaətning
hizmətkarlirimu salmaƙ, ikki hil gəp ƙilmaydioƣan, ƞarak-
xarabƙa berilməydioƣan, nəpsaniyətqi bolmioƣan kixilərdin
boluxi, **9** pak wijdani bilən etiƙadning sirini qing tutidioƣan
boluxi lazim. **10** Bundak adəmlərnimu aldi bilən sinap kerüp,
əyib tərəpliri bolmisa, andin hizmət wəzipisigə ƙoyuxƙa
bolidu. **11** Xuningdək, bu hizmətkarlarning ayallirimu təmkin,
pitnə-pasat ƙilmaydioƣan, salmaƙ wə ƞərƙandak ixta ixənƣlik
boloƣanlardin boluxi lazim. **12** Hizmətkarlar bir hotunluƙ, əz
pərzəntliri wə ailisini yaһxi baxƙuridioƣan kixilərdin bolsun. **13**
Hizmətkarning wəzipisini obdan orunoƣanlar əzi üqün yaһxi
nam-atakƙa sazawər bolidu wə Məsihƞ Əysada boloƣan etiƙadta
zor jür'ət-ixənqkə erixidu. **14** Mən gərqə pat arida yeningoƣa
yetip berixni arzu ƙilsammu, yənila bu hətni yazdim; **15** Mubada

mən ḫayal bolup ḳalsam, həttin Hudaning ailisi arisida əzüngni ḳandaḳ tutux kerəḳlikini bilisən. Bu ailə bolsa tirik Hudaning jamaiti, ḫəḳiḳətning tüwrüki wə təglikidur. **16** Ḥəmməylən etirap ḳilmay turalmayduki, ihlasmənlikning siri büyüktur: — «Əzi insan tenidə ayan boldi, Roḥ Uning ḫəḳḳaniyliḳini ispatlidi, Pərixtilərgə u kəründi, Uning həwiri pütkül əllərgə jakarlandi, Jaḫanda Uningoɣa iman kəltürüldi, U xan-xərəp iqidə ərxkə kətürüldi».

4 Əmdi Roḥ xuni alaḥidə eytiduki, ahir zamanlarda bəzilər etiḳadtin yenip, aldamqi roḥlaroɣa wə jinlarning təlimlirigə berilip əgixidu. **2** Bundaḳ [təlim bərgüqilər] sahtiliḳta yaloɣanqiliḳ ḳilip, huddi daoɣmallap kəydürüwətkəndək əz wijdanini yoḳitip ḳoyoɣan; **3** ular nikaḫlinixni wə bəzi yeməkliklərni istemal ḳilixni mən'i ḳilidu. Əmma [ular mən'i ḳilidioɣan] yeməkliklərni Huda Əzigə etiḳad ḳiloɣan ḫəm ḫəḳiḳətni bilgənlərning təxəkkür eytip ḳobul ḳilixi üqün yaratḳanidi. **4** Qünki Huda yaratḳan ḫəmmə nərsə yahxidur, ular təxəkkür bilən ḳobul ḳilinsa, ularning ḫeqḳaysisini qəkləp rət ḳilixḳa bolmaydu. **5** Qünki ular Hudaning səz-kalami wə insanlarning duasi bilən ḫalal ḳilinidu. **6** Bu nəsiḫətlərni ḳerindaxlarning səmigə salsang, Məsiḥ Əysaning yahxi hizmətkari boloɣan bolisən. Xundaḳla, əzüngning əstayidil əgəxkən etiḳadtiki wə saoɣlam təlimlərdiki səzlər bilən ḳuwwətləndürülgənliking ayan bolidu. **7** Əmma ihlassizlarning wə momaylarning əpsanilirini qətkə ḳeḳip, əzüngni ihlasmənlik yolida qeniḳturup yetixtürgin. **8** Qünki «Bədənni qeniḳturuxning azraḳ paydisi bar, lekin ihlasmənliktə intilixning ḫərtərəplik paydisi bar; u ḫazirḳi wə kəlgüsi ḫayat üqün bəḫt elip kelidu» **9** — bu səz ḫəḳtur wə uni ḳobul ḳilixḳa pütünləy ərziydu. **10** Əməliyəttə biz buning üqün japaliḳ əjir singdürüwatimiz wə har ḳiliniwatimiz. Qünki ümidimizni pütkül insanlarning, bolupmu etiḳad ḳiloɣuqilarning Ḳutḳuzoɣuqisi — mənggü ḫayat Hudaoɣa baoɣliduḳ. **11** Bu ixlarni [jamaətkə] tohtimay tapilioɣin wə əgətkin. **12** Ḥeqkimning sening yaxliḳingoɣa səl ḳarixioɣa yol ḳoyma; bəlki səzliringdə, əməlliringdə, meḥir-muḥəbbət, etiḳad wə paklikta etiḳadqilaroɣa nəmunə bol. **13** Mən yeningoɣa baroɣuqə, əzüngni jamaətkə [muḳəddəs yazmilarni] oḳup berix, jekiləx wə təlim berixkə beoɣixlioɣin. **14** [Jamaitingning] aḳsaḳalliri ḳollirini uqangoɣa ḳoyoɣanda, [Hudaning] wəḥiyisi arḳilik sanga ata ḳilinixi bilən səndə boloɣan iltipatḳa bipərwalik ḳilma. **15** Bu ixlaroɣa berilip, əzüngni ularoɣa toluḳ atioɣin. Xuning bilən sening aloɣa baskanliking ḫəmməylərgə ayan bolidu. **16** Əzünggə wə bərgən təliminggə izqil kəngül ḳoyoɣin. Qünki xundaḳ ḳiloɣanda əzüngnimu wə sanga ḳulaḳ saloɣanlarnimu ḳutḳuzisən.

5 Yaxanoɣan ərlərni əyibligəndə ḳattiḳ səzlimigin, bəlki ularoɣa atang süpitidə nəsiḫət bərgin. Xuningdək, yigitlərgə ḳerindaxliring süpitidə səzligin. **2** Yaxanoɣan ayallaroɣa anang süpitidə, yax ayallaroɣa aqa-singilliring süpitidə ḫər ixta pak ḳəlb bilən muamilə ḳiloɣin. **3** Ḫəḳiḳiy tul ayallarni ḫərmətləp, ularning ḫalidin həwər al. **4** Lekin, tul ayallarning pərzəntliri yaki nəwriliri bolsa, ular aldi bilən əz ailisigə nisbətən ihlasmənlikni əginip, əz ata-anisining əjrini yandursun; qünki bu ix Hudani hursən ḳilidu. **5** Əmdi ḫəḳiḳiy tul ətüwatḳan, yaloɣuz ḳaloɣan ayallar bolsa, ümidini Hudaoɣa baoɣlioɣan bolup, keqə-kündüz dua-tilawəttə bolidu. **6** Lekin ḫuzur-ḫalawətkə berilgən tul hotun ḫayat bolsimu, əlgəngə barawərdur. **7** Əmdi baxḳilar təripidin əyiblinidioɣan əḫwaloɣa qüxüp ḳalmasliḳi üqün sən ularoɣa bu ixlarni jekiləp tapilioɣin. **8** Lekin birsi əz tuoɣḳanliridin, bolupmu əz ailisidikilərdin həwər almisa, u etiḳadtin tanoɣan dəp ḳarilip, kapirlardin bəttər bolidu. **9** Tul ayal tizimoɣa elinsa, yexi atmixtin təwən bolmasliḳi, birla ərning ayali boloɣan boluxi kerək, **10** yənə güzəl əməlliri bilən təripləngən boluxi, balilirini yahxi tərbiyiləp qong ḳiloɣan, musapirlaroɣa meḥmandostluḳ kərsətkən, muḳəddəs bəndilərning putlirini yuyup ḳoyoɣan, ḳiyinqiliḳta ḳaloɣanlaroɣa yardəm ḳolini uzartḳan, əzini ḫərhil həyr-sahawət ixlirioɣa beoɣixlioɣanlar boluxi kerək. **11** Lekin yax tul ayallarni [tizimlikkə] kirgüzmə. Qünki ularning ixḳ ḫəwəsliri ḳozoɣilip Məsiḥdin tenip, ḳayta nikaḫlinixni arzu ḳilidu; **12** xuning bilən, ular dəsləp bərgən wədisigə hilaplik ḳilix səwəblik əyiblik bolidu. **13** Uning üstigə ular ḫurunluḳni adət ḳiliwelip, əymu-əy doḳurup yürüxni əginidu; xundaḳla ḫurun bolupla ḳalmay, oɣaywət ḳilip, baxḳilarning ixlirioɣa qepiloɣaḳ bolup nalayiḳ ixlaroɣa walaḳlaydioɣanlardin bolup ḳelixi mumkin. **14** Xuning üqün, bundaḳ yax tul ayallarning nikaḫlinip, pərzənt kərüp, əy ixliri bilən xuoɣullinixini halaymən. Xundaḳ ḳiloɣanda, bizgə ḳarxi turoɣuqioɣa bizni ḫarḳandaḳ əyibləp-ḫaḳarətləx pursiti qiḳmaydu. **15** Qünki xundaḳ bəzi tul ayallar alliḳaqan etiḳadtin tenip Xəytanning kəynigə kirip kətti. **16** Əgər etiḳadi bar bir ər yaki ayal kixining tul ḳaloɣan tuoɣḳanliri bolsa, u əzi ularoɣa yardəm bərsun, yüki jamaətkə qüxmisun. Xundaḳ boloɣanda, jamaət ḫəḳiḳiy igə-qaḳisiz tul ayallaroɣa yardəm ḳilalaydu. **17** Jamaətni yahxi yetəkləydioɣan aḳsaḳallar, bolupmu Hudaning səz-kalamini yətküzüx wə təlim berixtə əjir singdürgənlər ikki ḫəssə ḫərmətkə sazawər ḳilinsun. **18** Qünki muḳəddəs yazmilarda: «Haman təpkən əküzning aoɣzini booɣma» wə: «Mədikar əz ḫəḳḳini elixḳa ḫəḳliktur» deyilgən. **19** Ikki yaki üq guwaḥqi ḫazir bolmioɣuqə, aḳsaḳal üstidin ḳilinoɣan ərzni ḳobul ḳilma. **20** Əgər [aḳsaḳallardin] birsi gunaḥ sadir ḳiloɣan bolsa, baxḳilarningmu buningdin ibrət elip ḳorḳuxi üqün, jamaət aldida tənbiḥ berip əyibligin. **21** Hudaning, Məsiḥ Əysaning wə Huda talliɣan pərixtilərning aldida xuni sanga agaḥ ḳilip tapilaymənki, sən bu əmrlərgə ḫeq ayrimiqiliḳ ḳilmay, ḫeqḳandaḳ ixta bir tərəpkə yan basmay ḳət'iy əməl ḳiloɣin. **22** Birawning uqisioɣa ḳolungni ḳoyuxḳa aldirap kətmə; baxḳilarning gunaḫliriɣa xerik bolma. Əzüngni pak tutḳin **23** (axḳazining yahxi bolmioɣanliḳi, xundaḳla sən daim aoɣriydioɣan boloɣaqḳa, sula iqiwərməy, bir'az xarabmu iqip bərgin). **24** Bəzi kixilərning gunaḫliri burunla eniḳ, xundaḳla sorak künigiqə saḳlinidu; lekin bəzilərningki ularning kəynidin əgixip baridu, keyin axkarə bolidu. **25** Huddi xuningoɣa ohxax, bəzi kixilərning güzəl əməllirini asanla kərüwaloɣili bolidu; ḫazir axkara bolmisa keyin axkarilanmay ḳalmaydu.

6 Ḳulluḳ boyunturuḳ astida boloɣanlarning ḫəmmisi əz hojayinlirini ḫər tərəptə ḫərmətlisun. Xundaḳ ḳiloɣanda, Hudaning nami wə Uning təlimining ḫaḳarətkə uqrixidin saḳlanoɣili bolidu. **2** Hojayinliri etiḳadqi bolsa, ḳulliri: «Biz ḫəmmimiz ohxaxla ḳerindaxlaroɣu» dəp, ularoɣa ḫərmətsizlik ḳilmisun. Əksiqə, ularoɣa tehimu əstayidil hizmət ḳilsun. Qünki ularning yahxi hizmitidin bəḫrimən bolidioɣanlar dəl sadiḳ etiḳadqilar ḫəm səyümlük bəndilərdur. Sən bu təlimlərni əgətkin wə jekiligin. **3** Ohximioɣan təlimlərni təroɣib ḳiloɣan wə saoɣlam səzlərni (yəni Rəbbimiz Əysa Məsiḥning ḫəḳ səzlirini), xundaḳla ihlasmənlikkə yetəkləydioɣan təlimni ḳobul ḳilmioɣan kixi bolsa, **4** undaḳlar dəwəkə kərənglər kətkən, ḫeqnemə qüxənməydioɣan kixilərdindur. Ular niza-munazirə pəyda ḳilixḳa wə gəp talixixḳa ḫerismən; bundaḳ ixlardin ḫəsəthorluḳ, jedəl-majira, təḥmət, rəzil gumanhorluḳ ḫasil bolidu, **5** ḫəmdə niyiti qirikləxkən, ḫəḳiḳəttin məḥrum boloɣan kixilər arisida

daimlik sürkilix kəltürüp qikiridu. Bundak kixilər ihlasmənlikni payda-tapawətning bir yoli dəp karaydu. **6** Dərwəkə, [Hudaoɣa] ihlasmən wə razimən bolux oɣayət zor paydidur. **7** Qünki biz bu dunyaoɣa ḥeqnemə elip kəlmiduk, xuningdək uningdin ḥeqneminimu elip ketəlməymiz. **8** Xunga, yemək-iqmək wə kiyim-keqik yetərlik bolsila bulardin kanaət kilimiz. **9** Lekin bay boluxni oylaydioɣanlar bolsa ḥaman azduruluxlaroɣa uqrap, tuzakka wə xundakla insanlarni wəyranqilikka wə ḥalakətkə qəktüridioɣan nuroɣun əhmikanə ḥəm ziyanlik arzu-ḥəwəslərning ilkigə teyilip ketidu. **10** Qünki pulpərəslik ḥərhil rəzilliklərning yiltizidur. Bəzilər buningoɣa intilixi bilən etikadtin qətnəp, əzlirini nuroɣun dərd-kayoɣular bilən sanjidi. **11** Əmma sən, əy Hudaning adimi, bundak ixlardin yirak kaq; ḥəkkaniylik, ihlasmənlik, ixənq-etikad, mehir-muḥəbbət, səwr-takət wə məmin-mulayimlikni intilip kooɣla. **12** Etikadtiki güzəl kürəxtə küqəp kürəx kil. Mənggülük ḥayatni qing tutkin. Sən dəl buningoɣa qakirilding ḥəmdə uning yolida nuroɣunlioɣan guwaḥqilar aldida bu etikadning güzəl xaḥitlikini kilding. **(aiōnios g166)** **13** Ḥəmmigə ḥayatlik beriwatkan Hudaning aldida, xundakla Pontius Pilatus aldida güzəl xaḥitlikni kilip guwaḥlik bərgən Məsiḥ Əysaning aldida sanga xuni tapilaymənki, **14** Rəbbimiz Əysa Məsiḥ kayta ayan boloɣuqə, [Hudaning] bu əmrigə ḥeq kusursiz wə daoɣsiz əməl kiloɣin. **16** Uning ayan boluxini wakit-saiti kəlgəndə birdinbir mənggü əlmigüqi, insan yekinlixalmaydioɣan nur iqidə yaxaydioɣan, ḥeqkim kərmigən wə kərəlməydioɣan mubarəkləxkə layik boloɣan birdinbir Ḥəkümran, yəni padixaḥlarning Padixaḥi, rəblərning Rəbbi əməlgə axuridu. Uningoɣa izzət-ḥərmət wə əbədil'əbəd küq-kudrət boloɣay, amin! **(aiōnios g166)** **17** Bu zamanda bay boloɣanlaroɣa məoɣrurlanmaslikni, tayanoɣusiz ətkünqi baylikka əməs, bəlki biz bəḥrimən boluxka ḥəmmini bizgə sehiylik bilən tolup taxkan ḥalda təminligüqi Hudaoɣa tayinip ümid baoɣlaxni tapilioɣin; **(aiōn g165)** **18** ularoɣa yahxi əməllərni kilixta [ḥəkikiy] bay bolunglar, həyr-sahawətlik ixlarda mərd, baxkilar bilən ortak bəḥrlinixkə koli oquk bolunglar dəp tapilioɣin. **19** Ular bundak kiloɣanda, ḥəkikiy ḥayatni tutux üqün keləqəktə əzlirigə puhta bir asas-ul bolidioɣan bir həzinə topliyalaydu. **(aiōnios g166)** **20** Əy Timotiy, sanga amanət kilinoɣan [ḥəkikətlərni] kooɣda. Əzüngni ihlassiz, kuruk gəplərdin ḥəmdə atalmix ilimning talax-tartixliridin neri tutkin. **21** Bəzilər muxundak bimənə [ilimgə] egimən dəp jakarlap, etikadtin qətnidi. Mehir-xəpkət silərgə yar boloɣay!

Timotiyoƣa 2

1 Məsiḥ Əysada wədə ḳilinoƣan ḥayatni elip berix üqün, Hudaning iradisi bilən Əysa Məsiḥning rosuli boloƣan mənki Pawlustin səyümlük balam Timotiyoƣa salam: Huda'Atimizdin wə Rəbbimiz Məsiḥ Əysadin sanga meḥir-xəpkət, rəḥimdillik wə hatirjəmlik boloƣay! **3** Mən ata-bowilirimning izini besip sap wijdanim bilən hizmitini ḳiliwatkan Hudaoƣa təxəkkür eytimən, qünki keqə-kündüz dualirimda seni tohtawsiz əsləp turimən; **4** kəz yaxliringni əsliginimdə, xadlikka qəmüxüm üqün sən bilən yənə didarlixixka ḳattik təlpünüp yürməktimən; **5** qünki seningdə boloƣan sahtilikṣiz etikad esimdin qikmaydu. Bu etikad əng awwal momang Loista, andin anang Ewnikidə bar boloƣan, əmdi ḥazir səndimu bar ikən dəp hatirjəmdurmən. **6** Xuning üqün mən xuni ḳaytidin sanga əslitimənki, ḳollirimni uqangoƣa ḳoyuxum bilən səndə boloƣan, [Huda] sanga təkdim ḳiloƣan iltipatni ḳaytidin yalḳunlitip jari ḳiloƣin. **7** Qünki Huda bizgə ḳorḳunqakliḳning roḥini əməs, bəlki bizgə küq-ḳudrətning, meḥri-muḥəbbətning wə salmakliḳning Roḥini təkdim ḳildi. **8** Xunga Rəbbimiz ḥakḳidiki həwər-guwahliktin, yaki Uning məḥbusi boloƣan məndin nomus ḳilma. Əksiqə, Hudaning küq-ḳudriti bilən hux həwərni jakarlax yolidiki harliḳ-muxəkḳətni əz ḥəssəng boyiqə ortaḳ tartḳin; **9** Huda bizni əz əməllirimizgə asasən əməs, bəlki əz muddiasi wə meḥir-xəpḳitigə asasən ḳutḳuzup, pak-mukəddəs qaḳiriḳi bilən qaḳirdi; Uning bu meḥir-xəpḳiti ḥəmmə dəwr-zamanlardin ilgirila Məsiḥ Əysada bizgə beoƣixlanoƣandur; **(aiōnios g166)** **10** lekin bu meḥir-xəpkət Ḳutḳuzoƣuqimiz Əysa Məsiḥning kelixi bilən ḥazir ayan boldi; U ölümni bikar ḳiliwetip, hux həwər arḳilik ḥayatlik wə qirimaslikni yoruklukta ayan ḳildi. **11** Mən bolsam əllərgə bu hux həwərning jakarqisi, rosuli wə təlim bərgüqisi bolup təyinlənqan. **12** Mən xu səwəbtin ḥazirḳi bu harliḳ-muxəkḳətlərni tartmaktimən. Lekin buningdin nomus ḳilmaymən; qünki mən kimgə etikad ḳiloƣanliḳimni biliman ḥamdə Uning manga tapxuroƣan amanitini xu küngiqə saḳliyalaydioƣanliḳioƣa ḳadir ikənlikigə ixəndürüldum. **13** Məndin angliƣan saoƣlam təlim səzlirining nəmunilik bir üzündisini saḳlap, Məsiḥ Əysada boloƣan muḥəbbət wə etikad bilən qing tutḳin; **14** bizdə makanlaxḳan Mukəddəs Roḥḳa tayinip sanga tapxuruloƣan xu güzəl amanətni saḳla. **15** Sən bilginingdək, Asiya əlkisidiki [etikadqilarning] ḥəmmisi [degüdək] məndin yüz əridi. Ularning arisida Figelus wə Hermogenesmu bar. **16** Rəb Onesiforning ailisidikilirigə rəḥim-xəpkət kərsətkəy. Qünki u mening məḥbus boloƣanliḳimdin ḥeq nomus ḳilmay kəp ḳetim meni yoḳlap səyündürdi. **17** U Rim xəḥirigə kəlginidə meni tapkuqə kəp izdəp awarə boluptu. **18** Rəb xu künidə uni Əzidin rəḥim-xəpḳətkə muyəssər ḳiloƣay; uning Əfəsus xəḥiridə manga kərsətkən hizmətlirining ḳanqilik ikənlikini obdan bilisən.

2 Xunga əy ooƣlum, sən Məsiḥ Əysada boloƣan meḥir-xəpḳətkə tayinip küqlük bol; **2** wə sən kəp guwaḥqilar aldida məndin angliƣanliringni ḥəm ixənqlik ḥəmdə baxḳilaroƣimu təlim berələydioƣan adəmlərgə amanət ḳiloƣin. **3** Əysa Məsiḥning yahxi jəngqisi bolux süpitidə, harliḳ-muxəkḳətni əz ḥəssəng boyiqə ortaḳ tartḳin. **4** Jəngqi boloƣan kixi əzini əskərlikkə tizimliƣan sərdarini razi ḳilix üqün adəttiki turmux ixlirini əzigə ḥələk ḳiliwalmasliḳi kerək. **5** Musabiḳigə ḳatnaxḳan tənḥərikətqimu musabiḳə ḳaidilirigə riayə ḳilmisa, oƣliba tajioƣa erixəlməydu. **6** Əjir singdürgən dehḳan ḥosulidin birinqi bolup bəḥrimən boluxi tegixliktur. **7** Bu səzlirim üstidə yahxi oyla, xuning bilən Rəb sanga ḥəmmə ixta yorutidu. **8** Sən Dawutning nəsli boloƣan, ölümdin tirilgən Əysa Məsiḥni mən yətküzüwatkan hux həwər boyiqə esingdə qing tut. **9** Bu hux həwərni dəp kəp harliḳ-muxəkḳət qekip, ḥətta jinayətqi ḥesablinip kixənlinip yatimən. Ḥalbuki, Hudaning səz-kalami ḥeq kixənlənməydu! **10** Əmdi mən dəl xu səwəbtin, [Huda] talliƣan bəndilərning Məsiḥ Əysada boloƣan nijatka mənggülük xan-xərəp bilən erixixi üqün ḥəmmə ixka bərdaxlik berimən. **(aiōnios g166)** **11** Təwəndiki bu səzlər ixənqliktur: — «Uning bilən billə əlgənikənmiz, Uning bilən ḥayatta billə yaxaymiz. **12** Ḳiyinqiliḳlaroƣa bərdaxlik bərsək, Uning bilən billə ḥəküm sürimiz. Biz uningdin tansak, Umu bizdin tanidu. **13** Biz Uningoƣa sadakətsizlik ḳilsaḳmu, U yənila sadakətliktur; Qünki U Əzidin ḥeq tanalmaydu». **14** Bu ixlarni dawamlik [ḳerindaxlarning] səmigə selip, ularni Rəb aldida bimənə səzlər üstidə talax-tartix ḳilmasliḳni əstaydillik bilən agaḥlanduroƣin. Bundak talax-tartixlarning ḥeqkandak paydisi bolmayla ḳalmay, bəlki angliƣuqilarni nabut ḳilidu. **15** Usta tikimqi rəḥtni tooƣra piqkandək ḥakiḳət səzini durus qüxəndürüp, əzüngni Huda aldida təstiḳlanoƣudək, yərgə ḳarap ḳalmaydioƣan maḥir bir hizmətkar ḳilip kərsitixkə intilip kəngül ḳoyoƣin; **16** lekin iplas, ḳuruḳ gəplərdin neri tur. Qünki bundak gəplərni ḳiloƣuqilar bəribir tehimu ihlassizliḳka qəmüp ketidu. **17** Muxundaklarning gəpliri huddi mərəzdək tezla yamrap ketidu. Himeneyus wə Filetoslar mana xundaklarning iqidiki ikkisidur; **18** ular ḥakiḳəttin qətnəp, əlgənlərning tirilixi degən bu ix alliḳaqan yüz berip boldi, dəydu, xundakla bəzilərning etikadini oƣulitidu. **19** Ḥalbuki, Hudaning məzmut uli qing turmakta. Uning üstigə meḥür bilən: «Rəb Əzigə təwə boloƣanlarni tonuydu» wə «Rəbning mubarək namini ləwzigə alidioƣanlarning ḥəmmisi rəzilliktin ḳol üzsun» dəp meḥürlənqəndur. **20** Bay-bayaxat adəmning əyidə pəḳət altun wə kümüx ḳaqa-ḳuqilarla əməs, yaoƣaq, sapal ḳaqilarmu bolidu. Ḳaqa-ḳuqilarning bəziliri ətiwarlinidu, bəziliri pəs kərülidu. **21** Əgər bir kixi əzini undaklarning kiridin tazilap haliy ḳilsa, u mukəddəs ḳilinoƣan, hojayinimizoƣa yaraydioƣan ḳaqidək, ḥərḳandak güzəl ixlaroƣa təyyar bolidu. **22** Xunglaxka, yaxliḳning arzu-ḥəwəsliridin əzüngni ḳaquroƣin, pak kəlb bilən Rəbgə nida ḳiloƣuqi bilən billə ḥəkḳaniylik, ixənq-etikad, meḥir-muḥəbbət wə tinq-hatirjəmlikni ḳooƣlixip izdə. **23** Lekin əhmiḳanə, bilimsizliktin qikkan talax-tartixlaroƣa arilixixni rət ḳil, qünki bundak ixlarning jedəl teriydioƣanliḳini bilisən. **24** Əmdiliktə Rəbning ḳuli jedəlləxməsliki, bəlki ḥəmmə kixilərgə mulayim-meḥriban, təlim berixkə maḥir, səwr-takətlik boluxi kerək; **25** xuning bilən əz-əzigə ḳarxi boloƣanlaroƣa u Huda bəlkim ularoƣa ḥakiḳətni tonup yetixigə towa ḳilidioƣan kəlbni berər dəp, məmin-mulayimlik bilən nəsiḥət ḳilsun; **26** bundak boloƣanda ular uykusini eqip, əzlirini əz muddiasioƣa əmal ḳilixka tutkun ḳiloƣan Iblisning tuzikidin ḳutulalaydu.

3 Əmma xunimu bilginki, ahir zamanlarda eoƣir künlər bolidu. **2** U qaoƣdiki insanlar əzinila oylaydioƣan, pulpərəs, mənmənqi, ḥakawur, kupurluk ḳilidioƣan, ata-anisining səzini tingximaydioƣan, tuzkor, iplas, **3** kəyümsiz, kəqürümsiz, təḥmət hor, əzini tutalmaydioƣan, wəḥxiy, həyr-sahawətlikkə düxmən, **4** satkun, təlwə, xəḥrətpərəs, ḥuzur-ḥalawətni Hudadin yahxi kəridioƣan, **5** sirtki ḳiyapəttə ihlasmən boluwelip, əməliyəttə ihlasmənlikning ḳudritini inkar ḳilidioƣan bolidu. Bundaklardin yirak tur. **6** Qünki ularning arisidiki bəzilər əymu-əy sokunup kirip, gunahlar bilən besiloƣan, ḥərhil xəḥwət-ḥəwəslərning ḳuli bolup ḳaloƣan nadan ayallarni azdurup əzigə əsir ḳilidu. **7** Bundak ayallar daim təlim alsimu, ḥərgiz ḥakiḳətni tonup yetəlməydu. **8** Əmdi Yannis

bilən Yambris Musa pəyoŋəmbərgə qandaq qarxi qikqan bolsa, bu [azduroŋuqilarmu] həkikətkə xundaq qarxi qikidu. Ular zehin-köngülliri qirigən, etiqad jəhättə daxqal dəp ispatlanoŋan kixilərdur. **9** Lekin əmdi ular bu yolda aloŋa ilgiriliyəlməydu; qünki [Yannis bilən Yambris]ning həmakətliki oquq körüngəndək, bularningmu həmmigə kerünidu. **10** Lekin sən bolsang mening təlimim, yürüx-turuxum, məksət-iradilirim, ixənq-etiqadim, səwr-taqitim, mehir-muhəbbitim, qidamlikim, mən uqrioŋan ziyankəxliklər wə azab-okubətlərgə, jümlidin Antakya, Koniya wə Listra xəhərliridə yüz bərgənlərgə tolimu köngül bəlüp kəlding, xundakla mən bərdaxlik bərgən xunqə ziyankəxliklərdin toluq həwiring bar; Rəb ularning həmmisidin meni kutkuzdi. **12** Dərwəkə, Məsih Əysada ihlasmən həyat kəqürüxkə iradə tikligənlərning həmmisi ziyankəxlikkə uqraydu. **13** Lekin rəzil adəmlər wə ezitku-kazzaplar bəribir baxkilarnimu aldap, əzimu aldinip, baroŋanseri əsəbiylixidu. **14** Lekin sən bolsang, əgəngən wə toluq ixəndürülgən həkikətlərdə qing tur; qünki bularni kimdin əgəngənlikingni bilisən, **15** həmdə balilik qaoŋliringdin tartipla mukəddəs yazmilarni bilip kəlding; bularning sanga Məsih Əysaoŋa baoŋlanoŋan etiqad arkilik boloŋan nijat tooŋruluk seni dana kilalaydioŋanlikini bilisən. **16** Pütkül mukəddəs yazmilarning həmmisi Hudaning Rohining yolyoruk-ilhami bilən yeziloŋan bolup, u təlim berix, tənbih berix, hatalikларni tüzitix wə kixilərni həkkaniyət yolioŋa baxlaxka paydiliktur. **17** Bular arkilik Hudaning adimi toluq korallinip, barlik yahxi əməllərni kilixka təyyar bolalaydu.

4 Mən Huda həmdə tiriklər bilən ölüklərni sorak kilixka təyyar turidioŋan Məsih Əysaning aldida, xundakla Uning kayta ayan boluxi wə Uning Əz padixahliki bilən sanga xundak agah kilip tapilaymənki, **2** [Hudaning] səz-kalamini jakarla; wakit-pursət yar bərsun-bərmisun, uningoŋa jiddiy kara. Toluq səwr-takət wə təlim-əkidə bilən nəsihət kiloŋin, tənbih bərgin, rioŋbətləndürgin. **3** Qünki xundak bir zaman keliduki, insanlar saoŋlam təlimni anglaxka qidimay, bəlki kulakliroŋa hux yakidioŋan sözlərni anglax üqün ətrapioŋa əz xəhwət-həwəslirigə uyoŋun təlim bərgüqilərni toplaydu. **4** Ular həkikətkə kulak salmay, əpsanilərni tingxaxka burmilinip ketidu. **5** Lekin sən hərkandak əhwalda oyoŋak tur, harlik-muxəkkətlərgə bərdaxlik bər, hux həwərqining wəzipisini orunda, tapxuruloŋan hizmitingni hər tərəptin toluq ada kiloŋin. **6** Qünki əzümgə kəlsəm, jenim kurbanlikning «xarab hədiyə»sidək tökülidioŋan wakti yetip kəldi, mening bu dunyadin ketix waktimmu yekinlaxti. **7** Güzəl kürəxni mən kilip boldum, yügürüx musabikisining mənzilini besip boldum, birdinbir etikadni qing saklap kəldim. **8** Hazir həkkaniylikning [oŋəlibə] taji mən üqün saklinip turmakta. Uni, həkkaniy sorakqi boloŋan Rəb xu künidə manga, xundakla yaloŋuz mangila əməs, Uning kelip ayan boluxioŋa təlpünüp turoŋanlarning həmmisigə in'am kilip kiygüzidu. **9** Imkaniyətning bariqə yenimoŋa tezdin yetip kəl. **10** Qünki Demas bu hazirki dunyani tama kiloŋanliki üqün meni taxlap Tesalonika xəhirigə kətti. Kriskis Galatiya əlkisigə, Titus Dalmatiya əlkisigə kətti. **(aiōn g165)** **11** Yenimda yaloŋuz Luka kaldi. Markusni özüng bilən birgə elip kəl, qünki u hizmətlirimdə manga kəp əskatidu. **12** Tikikusni bolsa Əfəsus xəhirigə əwətiwəttim. **13** Kelixingdə Troas xəhiridə Karpusning yenioŋa kaldurup koyoŋan yepinqam bilən kitablarni, bolupmu oram terə yazmilarni billə aloŋaq kəlgin. **14** Miskər Iskəndər manga tola əskilik kildi. Rəb uningoŋa kilmixlirioŋa layik yandurmay kalmaydu. **15** Sən həm uningdin həxyar bol; qünki u biz yətküzgən sözlirimizgə kattik karxilik kərsətti. **16** Tunji ketimlik sorakta mening akliniximoŋa yardəm kilidioŋan həqkim qikmidi, həmmisi meni taxlap kətti. Bu ix ularoŋa həsablanmioŋay! **17** Lekin Rəb mening bilən billə turup, mən arkilik Injil jakari toluk kilinip, bu yərdiki barlik yat əlliklərdin boloŋanlarning anglixi üqün meni küqləndürdi; xuning bilən mən xirning aoŋzidin kutkuziwelindim. **18** Rəb meni barlik rəzil ixtin kutkuzup, ərxtiki padixahlikioŋa sak yətküzidu! Xan-xərəp Uningoŋa əbədil'əbədgiqə mənsup boloŋay! Amin! **(aiōn g165)** **19** Priska bilən Akwilaoŋa wə Onesiforning ailisidikilərgə məndin salam eyt. **20** Erastus Korint xəhiridə kaldi. Lekin Trofimus kesəl bolup kaloŋanliktin, uni Miletus xəhiridə kaldurup koydum. **21** Kix qüxüp kətküqə imkaniyətning bariqə bu yərgə kəlgin. Yubulus, Pudis, Linos, Klawdiya wə barlik kerindaxlardin sanga salam. **22** Rəb Əysa Məsih rohing bilən billə boloŋay! Mehir-xəpkət silər bilən billə boloŋay!

Tituskа

1 Hudaning tallioŋanlirioŋa amanət boloŋan etikəd wə ihlasmənlikkə elip baridioŋan həkikətning bildürülüxi üqün, əysa Məsihŋning rosuli kilip təyinləngən, Hudaning kuli boloŋan mənki Pawlustin sanga salam — **2** (bu etikəd wə həkikət mənggülük ħayatkа baoŋlanoŋan ümidni elip kelidu; bu mənggülük ħayatni mutləк yaloŋan eytmaydioŋan Huda ħəmmə dəwr-zamanlardin ilgirila wədə kiloŋanidi; **(aiōnios g166)** **3** lekin [ħazir] wədisining wakti kelip Kutkuzoŋuqimiz Huda buning kalam-həwirini Өz əmri bilən manga tapxuroŋan jakar arkilik axkarilidi) **4** — ortaк etikadimizda əz ooŋlum boloŋan Tituskа salam! Huda'Atimiz wə nijatkarimiz Məsih Əysadin sanga meһir-xəpkət wə hatirjəmlik boloŋay! **5** Seni Kret arilida kalduruxtiki səwəb, orundilip bolmioŋan ixlarni bir tərəp kilixing üqün wə ħər xəħərdə sanga tapilioŋinimdək jamaətkə akşakallarni təyinlixing üqün idi. **6** Akşakallikkа təyinlinidioŋan kixi əyibsiz boluxi, bir ayallik, pərzəntliri bolsa etikəd kiloŋuqi boluxi wə ixlirida xallaklik kilidioŋan yaki [ata-anisioŋa] boysunmaydioŋan əyibliri bolmioŋan boluxi kerək. **7** Qünki jamaətning yetəkqisi Hudaning [ailisigə] oŋojidar bolux süpitidə, əyibsiz boluxi kerək; baxbaxtaк əməs, terikkək əməs, ħaraк-xarabkа berilgən əməs, zorawan əməs, nəpsaniyətqi əməs, **8** bəlki meһmandost, sahawətlik, yahxilikni səyidioŋan, salmaк, adil, ihlasmən wə əzini tutuwaloŋan boluxi lazim. **9** U yənə saoŋlam təlim bilən rioŋbət-təsəlli berix üqün wə karxi qikkuqilaroŋa rəddiyə berix üqün, tapxuruloŋan təlimdiki ixənqlik kalam-sözdə qing turuxi kerək. **10** Qünki ħazir bimənə söz kilidioŋan, kixilərning kənglini owlap ezitkuluk kilidioŋan, өz beximqilik kilidioŋan kəpligən kixilər bar, bolupmu ħətniliklərdin qikkanlar bar. **11** Ularning aoŋzini etix kerək; qünki ular ħaram dunyani dəp əgitixkə tegixlik bolmioŋan təlimlərni əgitip, ħətta pütün aililərni nabut kilmakta. **12** Xulardin biri, yəni [Kret arilidikilərning] əzining bir pəyoŋəmbiri: «Kretlar ħəmixə yaloŋan sözləydioŋanlar, wəhxiy ħaywanlar wə ħurun toymaslardur» degən. **13** Bu guwaһlik ħəkikəttur; xunga ularning etikadta saoŋlam turuxi üqün, xundakla Yəhudiy əpsanilərgə wə ħəkikəttin qətnigənlər tokuwaloŋan insaniy kaidə-bəlgilimilərgə kulak salmasliki üqün ularni kattik əyibləp agaһlanduroŋin. **15** Pak kixilər üqün ħəmmə nərsə pak; lekin buloŋanoŋan napaklar wə etikadsizlar üqün ħeqkandak nərsə pak əməstur. Qünki ularning oy-pikrlirimu, wijdanimu buloŋinip kətkən. **16** Ular Hudani tonuymiz dəp dawrang kilsimu, lekin əməlliridə Uningdin tanidu; qünki ular yirginliklər, ħeqgəp anglimaydioŋanlar, ħeqkandak yahxi ixlarni kilixka yarimaydioŋanlardur.

2 Lekin sən bolsang saoŋlam təlimgə kandak uyoŋun yaxaxni əgitixing kerək. **2** Yaxanoŋan ərlərgə, ħoxyar, salmaк, təmkin, etikadta, meһir-muһəbbətta wə səwr-takəttə saoŋlam boluxni tapilioŋin. **3** Xuningdək, yaxanoŋan ayallaroŋa yürüx-turuxta ihlas-mukəddəslikkə layik boluxni, qekimqilik kilmaslikni, ħaraк-xarabkа berilməydioŋan boluxni, güzəl ixlarni əgətküqilər boluxni tapilioŋin. **4** Buning bilən ular yax ayallaroŋa ərlirigə kəyünüx, balilirioŋa kəyünüx, salmak bolux, pak bolux, əy ixlirini puhta kilix, meһriban bolux wə əz ərlirigə boysunuxni əgitələydu. Xundak boloŋanda Hudaning sözi karilanmaydu. **6** Xuningdək yax ərlərnimu salmak boluxka jekiligin. **7** Өzüngmu ħəmmə ixta güzəl əməlliring bilən ularoŋa ülgə boloŋin; təlim bərginingdə pak-diyanətlik, eoŋir-besik bolup, **8** ħeqkim kusur tapalmaydioŋan, saoŋlam sözlərni yətküzgin; buning bilən, karxi qikkuqilar biz tooŋruluk yaman gəp kilidioŋan yərni tapalmay hijil bolidu. **9** Kullaroŋa əz hojayinlirini ħəmmə ixta kanaətləndürüp ularoŋa boysunuxni əgətkin. Ular gəp yandurmay, **10** ooŋrilik kilmay, əzlirining ħər jəħəttə ixənqlik ikənlikini kərsətsun. Ular buning bilən Kutkuzoŋuqimiz Hudaning təlimatioŋa ħər jəħəttin zinnət bolidu. **11** Qünki Hudaning nijatni barlik insanlaroŋa elip kelidioŋan meһir-xəpkiti ayan boldi; **12** u bizgə ihlassizlik wə bu dunyaning arzu-ħəwəslirini rət kilip, ħazirki zamanda salmak, ħəkkaniy, ihlasmən ħayatni ətküzüximiz bilən, **(aiōn g165)** **13** uluoŋ Huda, nijatkarimiz Əysa Məsihŋning xan-xərəp bilən kelidioŋanlikioŋa boloŋan mubarək ümidimizning əməlgə exixini intizarlik bilən kütüxni əgitidu. **14** U bədəl tələp bizni ħəmmə itaətsizliklərdin azad kilix ħəmdə bizni özi üqün pak kilip, Өzigə mənsup boloŋan, yahxi əməllərgə kizoŋin intilidioŋan həlk kilixka biz üqün kurban boldi. **15** Barlik ħokukungni ixlitip bu ixlarni jakarlap eytkin, nəsiħət berip jekiligin wə agaһlanduroŋin. Ħeqkim seni kəmsitmisun.

3 [Jamaəttikilərgə] xuni əslitip turoŋinki, ular ħəkümranlaroŋa wə ħokukdarlaroŋa boysunup, xularning səzini anglisun, ħərkandak yahxi əməllərni kilixka təyyar tursun, **2** ħeqkimning yaman gepini kilmisun, jedəlhor bolmisun, mulayim bolsun, ħəmmə adəmgə ħər jəħəttə məminlik kərsətsun. **3** Qünki biz əzimizmu əslidə nadan bolup, itaətsiz, azduruloŋan, ħərhil xəħwət-ħəwəslərning ħəm ləzzətlərning kuli boloŋan, rəzillik wə ħəsətħorluk iqidə yaxioŋan, nəprətlik boloŋan ħəm bir-birimizdin nəprətlinidioŋanlardin iduk. **4** Birak Kutkuzoŋuqimiz Hudaning insanlaroŋa boloŋan meһribanliki wə meһir-muһəbbiti ayan boluxi bilən, **5** (əzimizning kandaktur ħəkkaniy əməllirimiz bilən əməs, bəlki Uning rəħim-xəpkiti bilən) yengidin tuoŋuluxta yuyuxliri wə Mukəddəs Roħta yengilixi arkilik U bizni kutkuzdi; **6** bu Roħni Huda Nijatkarimiz Əysa Məsih arkilik wujudimizoŋa mol kuydi. **7** Bu arkilik, Hudaning meһir-xəpkiti bilən ħəkkaniy kilinip, mənggülük ħayatkа erixix ümidini tutkan mirashorlar bolduk. **(aiōnios g166)** **8** Bu sözlər ixənqliktur wə bu ħəkikətlərni alaħidə təkitlixingni tələp kilimən. Xundak kiloŋiningda, Hudaoŋa etikəd kiloŋanlar əzlirini yahxi əməllərni kilixka berilixkə kəngül bəlidu. Bu ixlar insanlar üqün güzəl wə paydilik. **9** Birak əһmikanə munazirilər, nəsəbnamilərdiki [kuruk gəplər], jedəl-majralar, Təwrat kanunioŋa munasiwətlik talax-tartixlardin özüngni neri tutkin; qünki bular paydisiz wə bimaniliktur. **10** Arioŋa bəlgünqilik kiloŋuqi adəmni bolsa bir-ikki ketim agaһlanduroŋandin keyin uning bilən boloŋan bardi-kəldini üziwət; **11** qünki bundak adəmni ħəkikəttin qətnidi, gunaħ sadir kiliwatidu, xundakla özini əzi jazaoŋa məһkum kiloŋan dəp bilisən. **12** Artemasni yaki Tikikusni sanga mangduroŋanda, mumkin kədər tezrək Nikopolis xəħirigə mening yenimoŋa kəlgin, qünki u yərdə kixlimakqi boluwatimən. **13** Adwokat Zenas bilən Apollosning səpirigə kəngül bəlüp ħimmitingning bariqə uzatkin; kəm-kütiliri bolsa, ularning ħajitidin qikkin. **14** Bizning kowmimiz mewisiz kalmasliki üqün ħajətmənlərgə yardəm kilip, əzlirini güzəl əməllərni kilixka beoŋixlaxni əgənsun. **15** Yenimdikilərning ħəmmisidin sanga salam. Etikadta bizni səyidioŋalaroŋa salam eyt. Meһir-xəpkət ħəmminglaroŋa yar boloŋay!

Filemonƣa

1 Məsiḥ Əysaning məḥbusi mənki Pawlus wə ḳerindiximiz Timotiydin səyümlükimiz wə hizmətdiximiz Filemonƣa **2** wə singlimiz Afiyaƣa, səpdiximiz Arkippuskа wə өyüngdə yiƣilidiƣan jamaətkə salam! **3** Huda'Atimiz wə Rəbbimiz Əysa Məsiḥdin silərgə meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik boloƣay! **4** Rəbbimiz Əysaƣa wə barlik mukəddəs bəndilərgə boloƣan meḥir-muḥəbbiting wə ixənq-etiḳadingni anglap, mən dualirimda ḥəmixə seni yad etip turuwatimən, sən üqün təxəkkür eytimən; **6** Bizgə nesip boloƣan, Məsiḥni uluƣlaydiƣan barlik yahxi iltipatni toluḳ tonup yetixing bilən, sening etiḳadning əməlliridə mərdlərqə ortaḳlixixing küqəytilsun dəp dua ḳilimən. **7** Qünki sening meḥir-muḥəbbiting manga zor huxallik wə rioƣbət elip kəldi; qünki i ḳerindixim, mukəddəs bəndilərning iq-baƣirliri sening arḳilik kөp səyündürüldi. **8** Xunga, gərqə seni layik ixni ḳilixḳa buyruxḳa Məsiḥdə jür'ətlik bolalisammu, **9** lekin yənila muḥəbbətning türtkisi bilən mənki ḳeri Pawlus ḥəmdə ḥazirmu Əysa Məsiḥning məḥbusi bolux süpitidə sanga iltimas ḳilip ətünüxni layik kərdum — **10** kixənlərdə turup tuƣḳan balam, yəni Onesimus tooƣruluk iltimasim bar. **11** U burun sanga paydisiz boloƣan bolsimu, əmma ḥazir sangimu, mangimu paydiliktur. **12** Mən ḥazir uni — janjigirimni sening yeningƣa ḳayturup əwətimən. **13** Hux həwərni dəp kixənlərdə turoƣinimda uni sening ornungda mening hizmitimdə boluxḳa yenimda ḳaldurup ḳaloƣum bar idi; **14** birak sening razilikingni almay ḥeqnemini ḳiloƣum yok; xundak ḳiloƣanda sening manga ḳiloƣan yahxilikiŋ məjburiy əməs, bəlki razimənlik bilən bolidu. **15** Qünki sening Onesimustin wakitlik məḥrum boloƣiningning səwəbi, bəlkim dəl sening uningƣa əbədil'əbədgiqə nesiwə boluxung üqün idi. **(aiōnios g166)** **16** Mening xundak deginim, uningƣa ḳul ḳatarida əməs, bəlki ḳuldin kөp üstün — manga nəḳədər səyümlük, xundakla sanga tehimu xundak bolidiƣan (insaniy munasiwətlər bilən ḥəm Rəbdə boloƣan munasiwət bilən), səyümlük ḳerindax ḳatarida igə bolisən; **17** xuning üqün, əgər sən meni ḥəmdax ḳatarida kərsəng, uni meni ḳobul ḳiloƣandək ḳobul ḳiloƣin. **18** Əgər burun u sanga birər yolsizlik ḳiloƣan bolsa yaki sanga ḳərzdar boloƣan bolsa, buni mening ḥesabimƣa yazoƣin. **19** Mana mənki Pawlus bu səzlərni өz ḳolum bilən yeziwatimən: ḳərzi bolsa өzüm ḳayturimən; lekin mən sanga өzüngning jening bilən manga ḳərzdar boloƣiningni tiloƣa almaymən. **20** Xunga, əy ḳerindixim, mən Rəbdə səndin mənpəətkə erixməkqimən; iq-baƣirlirimni Məsiḥdə səyündürgin. **21** Ixənqim səzümni anglaydiƣanliḳingƣa kamil bolup wə sorioƣanlirimdin artuk orunlaydiƣanliḳingni bilip, sanga muxundak yazdim. **22** Bulardin baxḳa, manga turaloƣu jay təyyarlap ḳoyoƣin. Qünki dualiringlar arḳilik mening silərgə ḳayturup beriliximni ümid ḳilimən. **23** Əysa Məsiḥkə hizmət ḳiloƣanliki üqün zindandixim boloƣan Əpafras, **24** hizmətdaxlirim Markus, Aristarhus, Demas wə Luḳalardin sanga salam. **25** Rəbbimiz Əysa Məsiḥning meḥir-xəpḳiti roḥinglaroƣa yar boloƣay!

Ibraniylarоqa

1 Huda burunki zamanlarda ata-bowilarоqa pəyоqəmbərlər arkilik türküm-türküm boyiqə wə nurоqun yollar bilən səz kilоqan bolup, **2** muxu ahirki künlərdə bolsa bizgə Ооqli arkilik səzlidi. U Ооqlini pütkül məwjudatning mirashori kilip bekətkən, Uning arkilik kainatlarni yaratkan. **(aiōn g165)** **3** U Hudaning xan-xəripidin parlioqan nur, Uning əyniyitining ipadisidur, U kudrətlik səz-kalami bilən pütkül kainattiki məwjudatni əz ornida turоquzuwatkan bolup, U gunahlarni tazilax hizmitini ada kilоqandin keyin, ərxtiki xanu-xəwkət igisining ong yenida olturdi. **4** Xuningdək, U pərixtilərdin kəp üstün nam-mərtiwigə miras bolup, ulardin xunqə yüksək turdi. **5** Qünki Huda [mukəddəs yazmilarda] pərixtilərning kaysisioqa: «Sən Mening Ооqlumdursən, bügün Mən Seni tuоqdurdum», wə yənə: «Mən Uningoqa Ata bolimən, Umu Manga Ооqul bolidu» degənidi? **6** Uning üstigə, U Əzining tunjisini yər yüzigə əwətkəndə, «Barlik pərixtilər Uningoqa səjdə kilsun» degən. **7** U pərixtilər tooqruluk: — «U pərixtilirini xamallar, Hizmətkarlirini ot yalkuni kilidu», degənidi; **8** lekin Ооqli həkkidə bolsa Uningoqa mundak degən: — «Sening təhting, i Huda, əbədil'əbədliktur; Sening padixahlikingdiki xahanə hasang adalətning hasisidur. **(aiōn g165)** **9** Sən həkkaniyətni səyüp, rəzillikkə nəprətlinip kəlgənsən; Xunga Huda, yəni Sening Hudaying Seni həmrahliringdin üstün kilip xadlik meyi bilən məsih kildi». **10** Huda Ооqlioqa yənə mundak degən: — «Sən, i Rəb, həmmidin burun zeminning ulini salding, Asmanlarni bolsa kolliring yasioqandur; **11** Ular yok bolup ketidu, Lekin Sən mənggü turisən; Ularning həmmisi kiyimdək konirap ketidu; **12** Sən ularni ton kəbi yəgəp koyisən, Xunda ular kiyim-keqək yənggüxlənqəndək yənggüxlinidu. Birak Sən mənggü ezgərmigüqidursən, Yilliringning tamami yoktur». **13** Yənə, U kaysibir pərixtigə: — «Mən Sening düxmənliringni təhtipəring kilmioquqə, Mening ong yenimda olturisən» — degənidi? **14** Xundak ikən, pərixtilərning həmmisi pəkət nijatka miraslik kilidioqanlar üqün hizmət kilixka [Huda təripidin] əwətilgən hizmətqi rohlar əməsmu?

2 Bu səwəbtin, allikandak yol bilən [həkikiy yoldin] teyilip kətməslikimiz üqün, angliоqan həkikətlərgə tehimu etibar kiliximiz lazim. **2** Qünki pərixtilər arkilik yətküzülgən səz-kalamning turaklik ikənliki ispatlanoqan həmdə uningoqa hərbir boysunmaslik wə itaətsizlik kilix tegixlik jazaoqa tartilidioqan yərdə, **3** xunqə uluoq kutkuzux-nijatka etibar bərmisək, biz kandakmu [jazadin] kəqip kutulalaymiz?! Qünki bu nijatning həwiri dəsləptə Rəb arkilik ukturuloqan, həm uning həkliкini biwasitə angliоqanlarmu bizgə təstikliоqan; **4** uning üstigə Huda bexarətlik alamətlər, karamətlər wə hərhil kudrətlik məjizilər arkilik, xundakla Əz iradisi boyiqə Mukəddəs Rohning ata kiloqan iltipatliri bilən təng buningoqa guwahlik bərgən. **5** Biz dəwatkan kəlgüsi dunyani Huda pərixtilərning baxkuruxioqa ətküzüp bərgini yok; **6** bəlki bu həktə [mukəddəs yazmilarning] bir yeridə birəylən mundak guwahlik bərgəndur: — «[I Huda], insan degən nemidi, Sən uni seoqinidikənsən? Adəm balisi nemidi, Sən uning yenioqa kelip yoklaydikənsən? **7** Qünki Sən uning ornini pərixtilərningkidin azoqinə təwən bekitkənsən, Sən uningoqa xan-xərəp wə xəhrətlərni taj kilip kiydürdüngsən; Uni kolung yasioqanlarni idarə kilixka tikliding; **8** Sən barlik məwjudatlarni uning puti astida boysunduroqansən». Əmdi «barlik məwjudatlarni uning puti astida boysunduroqansən» degini, həqkandak nərsə uningoqa boysunmaslikka kaldurulmioqan, degənliktur. Birak, hazirqə məwjudatlarning həmmisiningla uningoqa boysunoqanlikini tehi kərməywatimiz. **9** Lekin biz üqün pərixtilərdin «azoqinə wakit təwən kilinoqan», ölüm azablirini tartkanliki üqün hazir xan-xərəp wə hərmət taji kiydürülgən əysani kərgüqi bolduk; qünki U Hudaning mehir-xəpkiti bilən həmməylən üqün ölümning təmini tetidi. **10** Qünki pütkül məwjudatlar Əzi üqünmu həm Əzi arkilikmu məwjut bolup turuwatkan Hudaoqa nisbətən, nurоqun ooqullarni xan-xərəpkə baxlioqanda, ularning nijatining yol baxlioquqisini azab-okubətlər arkilik kamalətkə yətküzüxkə layik kəldi. **11** Qünki pak-mukəddəs Kiloquqi bilən pak-mukəddəs kilinoqanlarning həmmisi dərwəkə ohxax Birsidin kəlgəndur; xuning bilən U ularni «kerindax» deyixtin nomus kilmaydu. **12** Huddi U [Hudaoqa (mukəddəs yazmilarda yeziloqandək)]: «Namingni kerindaxlirimoqa jakarlaymən, Jamaət iqidə Seni nahxilarda küyləymən» degən. **13** U yənə: «Mən sanga tayinimən» wə «Karanglar, mana Mən bu yərdə Huda Manga ata kiloqan pərzəntlər bilən billə» degən. **14** Pərzəntlər bolsa ət bilən kandin tənlik boloqaqka, Ооqulmu [xu pərzəntlərningkigə] ohxaxla ət wə kandin tənlik boldi. Bundak kilixtiki məksət, U ölüm arkilik ölüm hokukini tutkan Iblisning küqini bikar kilip, **15** əmür boyi ölüm korkunqidin kullukka tutuloqanlarning həmmisini azadlikka kikirix üqün idi. **16** Qünki U dərwəkə pərixtilərgə əməs, bəlki Ibrahimning əwladlirioqa tutixidu; **17** Xuning üqün, U Hudaoqa ait ixlarda rəhimdil wə sadik bax kahin boluxi üqün, həlkning gunahlirining kəqürüm kurbanlikini berəlixi üqün, U hər jəhəttin kerindaxlirioqa ohxax kilinixi kerək idi. **18** Qünki Əzi sinaklarni Əz bexidin kəqürüp, azab-okubət qəkkən boloqaqka, U sinaklaroqa duq kəlgənlərgimu yardəm berələydu.

3 Xundak ikən, əy mukəddəs kerindaxlar, ərxtin boloqan qakirikka ortak nesip boloqanlar, əzimiz etirap kiloqan Rosul wə Bax Kahin, yəni Əysaoqa kəngül koyup karanglar. **2** Huddi Musa [pəyoqəmbər] Hudaning pütün ailisidə hizmət kiloqanda Hudaoqa sadik boloqandək, umu əzini təyinləp hizmətkə Koyoquqioqa sadik boldi. **3** Lekin əyni bərpa kiloquqi əzi bərpa kiloqan əydinmu artuk xəhrətkə sazawər boloqinidək, Umu Musadin artuk xan-xərəpkə layiktur. **4** Qünki həmmə əyning bərpa kiloquqisi bardur; lekin pütün məwjudatning bərpa kiloquqisi bolsa Hudadur. **5** Musa bolsa hizmətkar salahiyiti bilən Hudaning pütün ailisidə sadiklik bilən keyinki axkarilinidioqan ixlaroqa guwahlik berix hizmitini kiloqan. **6** Lekin Məsih bolsa Hudaning ailisigə Ооqul salahiyiti bilən həküm süridu; wə əgər biz jasaritimiz wə ümidimizdin boloqan iptiharlikni ahiroqiqə qing tutsak, dərwəkə Hudaning axu ailisigə təwə boloqan bolimiz. **7** Xunga, [mukəddəs yazmilarda] Mukəddəs Rohning deginidək, Bügün, əgər silər [Hudaning] awazini anglisanglar, **8** Əyni qaoqlarda Uni oqəzəplandürüp, qəl-bayawanda Uni sinioqan künidikidək, Yürikinglarni kattik kilmanglar! **9** Mana xu yərdə ata-bowiliringlar Meni sinidi, ispatlidi həm Mening kiloqanlirimni kirik yil kərüp kəlgənidi. **10** Mən xu dəwrdin bizar bolup: — «Bular kənglidə daim adaxkanlar, Mening yollirimni heq bilip yətmigən. **11** Xunga Mən oqəzəplinip kəsəm iqip: — «Ular Mening aramlikimoqa kət'iy kirməydu» dedim». **12** Əmdi kerindaxlar, heqkaysinglarda yaman niyətlik wə etikadsiz kəlb bolmisun, xundakla uning mənggü hayat Hudadin yüz ərümələsikigə kəngül bəlünglar; **13** pəkət «bügün»la bolidikən, heqkaysinglar gunahning azduruxliri bilən kənglünglarning kattiklaxmasliki üqün hər küni bir-biringlarni jekilənglar. **14** Dəsləptiki hatirjəmlikimizni ahiroqiqə qing tutsakla, dərwəkə Məsih bilən xerik boloqan bolimiz. **15** Yukirida eytiloqinidək:

— «Bügün, əgər silər [Hudaning] awazini anglisanglar, əyni qaoŋlarda [Uni] oŋəzəpləndürgən künidikidək, Yürikinglarni ķattik ķilmanglar!» **16** (Əmdi Uning awazini anglap turup, Uni oŋəzəpləndürgənlər kimlər idi? Musa pəyoŋəmbərning yetəkqilikidə Misirdin [ķutulup] qikĸan axu [Israillarning] ħəmmisi əməsmu? **17** U ķirik yil kimlərgə oŋəzəpləndi? Yənila xu gunaħ ətküzüp, yiķilip jəsətliri qəldə ķaloŋanlaroŋa əməsmu? **18** Xundaķla U kimlərgə Əz aramlikimoŋa ķət'iy kirməysilər dəp ķəsəm ķildi? Əzigə itaət ķilmioŋanlarni əməsmu? **19** Xunga bulardin kərüwalalaymizki, ularning [aramlikĸa] kirməsliki etiķadsizliķi tüpəylidin idi).

4 Əmdi Uning aramlikioŋa kirip bəħrimən bolux tooŋrisidiki wədisi [bizgə] ķalduruloŋandin keyin, aranglardiki birərsiningmu uning nesiwisidin qüxüp ķelixidin ķorķunqta eħtiyat ķilayli. **2** Qünki hux həwər huddi [qəldiki Israillaroŋa] anglitiloŋandək bizlərgimu anglitildi. Lekin ularning anglioŋanliri etiķad bilən yuoŋurulmioŋanliķtin, səz-kalamning ularoŋa ħeqķandaķ paydisi bolmioŋanidi. **3** Qünki bu aramlikĸa kirgənlər bolsa — etiķad ķiloŋan bizlərmiz. Huddi Hudaning eytķinidək: «Xunga mən oŋəzəplinip ķəsəm iqip: — «Ular Mening aramlikimoŋa ķət'iy kirməydu — degən». Hudaning əməlliri bolsa dunya apiridə boloŋandila ħəmmisi tamamlanoŋanidi; **4** qünki yaritilixning yəttinqi küni ħəķķidə mukəddəs yazmilarning bir yeridə mundaķ deyilgən: «Yəttinqi küni kəlgəndə, Huda ħəmmə əməlliridin aram aldi». **5** Yənə kelip yukirida eytiloŋandək Huda: «Ular Mening aramlikimoŋa ķət'iy kirməydu» degənidi. **6** Buningdin kərünərlikki, Hudaning aramlikioŋa kirələydioŋanlar bar, əmma uning tooŋrisidiki hux həwərni awwal anglioŋanlar itaətsizlik ķiloŋanliķi üqün, uningoŋa kirəlmidi. **7** Xuning üqün, Huda ənə xu [aramlik tooŋrisida] uzaķ wakittin keyinki məlum bir künni «bügün» dəp bekitip, Dawut [pəyoŋəmbər] arķilik yənə xundaķ eytkan: — «Bügün uning awazini anglisanglar, Yürikinglarni ķattik ķilmanglar!» **8** Əgər Yəxua [pəyoŋəmbər] [Israillarni] aramlikĸa kirgüzgən bolsa idi, Huda keyin yənə bir [aramlik] küni tooŋruluķ demigən bolatti. **9** Kiskisi, xabat künidiki bir aramlik Hudaning ħəlkini kütməktə. **10** Qünki Hudaning aramlikioŋa kirgüqilər huddi Huda «Əz əməlixliridin aram aloŋan»dək, əzlirining ixliridin aram alidu. **11** Xunga ħeqķaysimizning ənə xu [Israillardək] itaətsizlik ķiloŋan ħalitidə yiķilip qüxməsliki üqün, ħərbirimiz bu aramlikĸa kirixkə intiləyli. **12** Qünki Hudaning səz-kalami janliķtur wə küqkə igidur, ħətta jan bilən roħni, yilik bilən booŋumlarni bir-biridin ayriwetəligüdək dərijidə, ħərķandaķ ķox bislik ķiliqtin ittiktur, ķəlbdiki oy-pikir wə arzu-niyətlərning üstidin ħəküm qikaroŋuqidur. **13** Uning aldida ħeqķandaķ məwjudat oŋayip əməstur; bəlki bizdin ħesab Aloŋuqining kəzliri aldida ħəmmə ix oquķ-axkaridur. **14** Xundaķ boloŋanikən, xundaķla ərx-asmanlardin ətüp qikĸan uluoŋ Bax Kaħinimiz, yəni Hudaning Ooŋli əysa boloŋanikən, biz etirap ķiloŋan etiķadimizda qing turayli. **15** Qünki bizgə təyinləngən bax kaħinimiz ajizliķlirimizoŋa ħesdaxlik ķilmioŋuqi əməs, bəlki bizgə ohxax ħərhil azdurux-sinaķlaroŋa duq kəlgən, lekin gunaħ sadir ķilip baķmioŋuqidur. **16** Xunga yürikimiz tok ħalda rəħim-xəpķətkə erixix wə yardəmgə eħtiyajlik wakitimizda xapaət tepix üqün meħir-xəpķət [ayan ķilinoŋuqi] təħtkə yeķinlixayli.

5 Ħər ķetimlik bax kaħin insanlar arisidin tallinip, həlkĸə wakalitən Hudaoŋa hizmət ķilixķa, yəni həlkning atioŋan ħədiyəlirini wə gunaħlar üqün ķiloŋan ķurbanliķlirini Hudaoŋa sunuxķa təyinlinidu. **2** Uning ħərtərəpləp ajizliķliri boloŋaqka, bilimsizlər wə yoldin qətnigənlərgə mulayimlik bilən muamilə ķilalaydu. **3** Xu ajizliķi üqün u həlkning gunaħliri ħesabioŋa ķurbanlik sunoŋandək, əz gunaħliri üqünmu ķurbanlik sunuxķa tooŋra kelidu. **4** Ħeqbir kixi bu xərəplik mərtiwini əzlükidin almaydu, pəķət Ħarunoŋa ohxax, Huda təripidin qaķiriloŋandila uni alidu. **5** Huddi xuningdək Məsiħmu bax kaħin mərtiwisigə Əzini uluoŋlap əzlükidin erixkən əməs, bəlki Uni [uluoŋlioŋuqi Huda] Əzi idi; U Uningoŋa: — «Sən Mening Ooŋlumdursən, bügün Mən Seni tuoŋdurdum» degən. **6** U [mukəddəs yazmilarning] yənə bir yeridə Uningoŋa: — «Sən əbədil'əbədgiqə Məlkizədəkning tipidiki bir kaħindursən» degən. **(aiōn g165)** **7** [Məsiħ] yər yüzidiki künlərdə, Əzini əlümdin ķutķuzuwelixķa ķadir Boloŋuqioŋa ķattik nidalar wə kəz yaxliri bilən dua-tilawətlər wə yilinixlarni ketürdi. Uning ihlasmənlikidin dualiri ijabət ķilindi. **8** Gərqə U [Hudaning] Ooŋli bolsimu, azab qekixliri arķilik itaətmən boluxni əgəndi. **9** U mana muxundaķ mukəmməl ķiliŋoŋan boloŋaqka, barlik Əzigə itaət ķiloŋuqilaroŋa mənggülük nijatni barlikĸa kəltürgüqi bolup, **(aiōnios g166)** **10** Huda təripidin «Məlkizədəkning kaħinlik tüzümi tərtipidə bax kaħin» dəp jakarlandi. **11** Bu ix tooŋruluķ eytidioŋan nuroŋun səzlirimiz bar, lekin ķulaķliringlar pang bolup kətkəqkə, bularni silərgə enik qüxəndürüx təs. **12** Qünki silər alliburun təlim bərgüqi boluxķa tegixlik boloŋan qaoŋdimu, əməliyəttə silər yənila Hudaning səz-kalamining asasiy ħəķikətlirining nemə ikənlikini baxķilarning yengiwaxtin əgitixigə moħtajsilər; silərgə yirik yemək-iməs, bəlki yənila süt kerəktur. **13** Qünki pəķət süt bilənla ozuķlinidioŋanlarning bowaķtin pərķi yoķtur, ular ħəķķaniyət kalamioŋa pixxik bolmioŋan oŋoridur, halas. **14** Birak yemək-iməklik bolsa yetilgənlər, yəni əz ang-zeħinlirini yahxi-yamanni pərķ etixkə yetildurgənlər üqündur.

6 **2** Xuning üqün, Məsiħ tooŋrisidiki dəsləpki asasiy təlimdə tohtap ķalmay, — yəni ķaytidin «ölük ixlar»din towa ķilix wə Hudaoŋa etiķad baoŋlax, qəmüldürülüxlər, «ķol təgküzüx», əlgənlərning tirildürülüxi wə mənggülük ħəküm-sorak tooŋrisidiki təlimlərdin ul salayli dəp olturmay, mukəmməlliķkə ķarap mangayli. **(aiōnios g166)** **3** Huda halioŋanikən, biz xundaķ ķilimiz. **5** Qünki əslidə yorutulup, ərxtiki iltipattin tetioŋan, Mukəddəs Roħtin nesip boloŋan, Hudaning səz-kalamining yahxiliķini ħəm kəlgüsi zamanda ayan ķilinidioŋan ķudrətlərni ħes ķilip bakķanlar əgər yoldin qətnigən bolsa, ularni ķaytidin towa ķildurux ħərgiz mumkin əməs. Qünki ular əz-əzigə ķilip Hudaning Ooŋlini ķaytidin krestləp rəswa ķilmakta. **(aiōn g165)** **7** Qünki kəp ķetimlap əz üstigə yaoŋkan yamoŋur süyini iqkən, əzidə terioŋuqilaroŋa mənpəətlik ziraətlərni əstürüp bərgən yər bolsa Hudadin bərikət almakta. **8** Birak tikən wə ķamoŋak əstürgən bolsa, u ərziməs bolup, lənətkə yekin bolup, akiwiti keydürülüxtin ibarət bolidu. **9** Lekin əy səyümlüklirim, gərqə yukiriki ixlarni tiloŋa aloŋan bolsakmu, silərdə buningdinmu əwzəl ixlar, xundaķla nijatliķning elip baridioŋan ixliri bar dəp ķayil bolduk. **10** Qünki Huda ķiloŋan əməlliringlarni wə Uning mukəddəs bəndilirigə ķiloŋan wə ħazirmu ķiliwatkan hizmitinglar arķilik Uning nami üqün kərsətkən meħir-muħəbbitinglarni untup ķalidioŋan adalətsizlərdin əməs. **11** Əmma silərning ümidinglarning toluk jəzm-hatirjəmlik bilən boluxi üqün, ħərbiringlarning ahiroŋiqə xundak oŋəyrət ķilixinglaroŋa intizarmiz; **12** xundaķla sərəlmilərdin bolmay, bəlki etiķad wə səwrqanlik arķilik Hudaning wədilirigə warislik ķiloŋanlarni ülgə ķilidioŋanlardin boloŋaysilər. **13** Qünki Huda Ibraħimoŋa wədə ķiloŋanda, Əzidin üstün turidioŋan ħeqkim bolmioŋaqka, Əzi bilən ķəsəm ķilip: **14** «Sanga qokum bəht ata ķilimən, seni qokum kəpəytip berimən» — dedi. **15** Xuning bilən, [Ibraħim] uzun wakit səwr-takət bilən

kütüp, Hudaning wədisigə erixti. **16** Qünki insanlar özliridin üstün turidiƣan birini tiloƣa elip kəsəm kilidu; ularning arisida kəsəm ispat-təstik ḥesablinip, ḥər hil talax-tartixlaroƣa hatimə beridu. **17** Xuningdək Huda, Өz wədisigə warislik kiloƣanlaroƣa Өz nixan-məksitining өzgərməydiƣanlikini tehimu oqukrak bildürüx üqün, kəsəm kilip wədə bərdi. **18** Xuning bilən kət'iy өzgərməs ikki ix arkilik, kөz aldimizda koyuloƣan ümidni qing tutux üqün [ḥalakəttin] өzimizni kaqurup uni baxpanaḥ kiloƣan bizlər küqlük rioƣbət-ilḥamoƣa erixələymiz (bu ikki ixta Hudaning yaloƣan eytixi kət'iy mumkin əməs, əlwəttə). **19** Bu ümid jenimizoƣa qing baoƣlanoƣan kemə lənggiridək xübḥisiz ḥəm mustəḥkəm bolup, [ərxtiki] ibadəthaninig [iqki] pərdisidin ətüp bizni xu yərgə tutaxturidu. **20** U yərgə biz üqün yol eqip mangoƣuqi Əysa bizdin awwal kirgən bolup, Məlkizədəkning kaḥinlik tüzümi tərtipidə mənggülük təyinləngən Bax Kaḥin boldi. **(aiōn g165)**

7 Qünki bu Məlkizədək Salem xəḥirining padixaḥi, xundakla Əng Aliy Boloƣuqi Hudaning kaḥini bolup, Ibraḥim padixaḥlarni yengip jəngdin kaytkanda, uning aldioƣa qikkan wə uningoƣa bəht tiligənidi. **2** Ibraḥim bolsa erixkən barlik [oljisining] ondin bir ülüxini uningoƣa atioƣanidi. [Məlkizədək degən isimning] birinqi mənisi «ḥəkkaniyət padixaḥi» degənliktur; uning yənə bir nami «Salemning padixaḥi» bolup, buning mənisi «amanlik padixaḥi» degənliktur; **3** uning atisi yok, anisi yok, nəsəbnamisi yok, künlirining baxlinixi wə ḥayatining ahirlixixi yoktur, bəlki u Hudaning Ooƣlioƣa ohxax kilinip, mənggülük kaḥin bolup turidu. **4** Əmdi karanglar, bu Məlkizədək nemidegən uluo adəm-ḥə! Ḥətta ata-bowilirimizning qongi Ibraḥimmu oljisining ondin birini uningoƣa atioƣan. **5** Dərwəkə Lawiyning əwladliridin kaḥinlikni zimmisigə aloƣanlar Təwrat kanuni boyiqə həlktin, yəni өz kerindaxliridin Ibraḥimning puxtidin boloƣinioƣa karimay tapkinining ondin bir ülüxini yioƣixi əmr kilinoƣan. **6** Lekin bularning kəbilə-urukidin bolmioƣan Məlkizədək bolsa Ibraḥimdin «ondin bir ülüxi»ni kobul kiloƣan andin Hudaning wədilirigə igə boloƣuqi Ibraḥimoƣa bəht tiligən. **7** Xübḥisizki, bəht tiligüqi bəhtkə erixküqidin üstündur. **8** Bu yərdiki «ondin bir ülüx»ni kobul kiloƣuqilar əlidioƣan adəmlərdindur; u yərdiki «ondin bir ülüx»ni kobul kiloƣuqi tooƣrisida [mukəddəs yazmilarda] «U ḥayat yaxioƣuqi» dəp guwaḥlik berilgəndur. **9** Ḥətta mundak deyixkə boliduki, ondin bir ülüxni alidioƣan Lawiymu [əjdadi] Ibraḥim arkilik [Məlkizədəkkə] ondin bir ülüxni bərgən. **10** Qünki Məlkizədək Ibraḥimni karxi aloƣanda, Lawiyni [kəlgüsidiki puxti bolux süpitidə] yənila Ibraḥimning tenidə idi, dəp ḥesablaxka bolidu. **11** Əmdi Lawiy kəbilisining kaḥinlik tüzümi arkilik mukəmməl ḥəkkaniylik kelələydioƣan bolsa (qünki xu tüzümgə asaslinip Təwrat kanuni Israil həlkigə qüxürülgənidi), keyinki wakitlarda Ḥarunning kaḥinlik tüzümi boyiqə əməs, bəlki Məlkizədəkning kaḥinlik tüzümi boyiqə baxka bir kaḥinning qikixining nemə ḥajiti bolatti? **12** Əmdi kaḥinlik tüzümi өzgərtilgən bolsa, uningoƣa [munasiwətlik] kanun-tüzümmu өzgərtilixkə tooƣra kelidu. **13** Qünki bu eytiliwatkan sөzlər karitiloƣan zat bolsa baxka bir kəbilidin bolup, bu kəbilidin ḥeqkim kurbangaḥta hizməttə bolup bakmioƣan. **14** Qünki Rəbbimizning Yəḥuda kəbilisidin qikkanliki enik; Musa bu kəbilə tooƣrisida kaḥinlikka munasiwətlik ḥeqbir nərsə demigənidi. **15** Əmdi Məlkizədəktək baxka bir kaḥin qikkan bolup, bu өzgirix munulardin tehimu roxən bolidu; **16** uning [kaḥinlikka] təyinlinixi ət igilirigə baoƣlik əmr bilən əməs, bəlki pütməs-tügimәs ḥayatning kudritidin boloƣandur. **17** Qünki bu ḥəkтə [mukəddəs yazmilarda]: «Sən əbədil'əbədgiqə Məlkizədəkning tipidiki bir kaḥindursən» dəp guwaḥlik berilgən. **(aiōn g165)** **18** Qünki aldinki əmr-tüzüm ajizliki wə ünümsizliki tüpəylidin küqidin kalduruloƣan **19** (— qünki Təwrat kanuni ḥeq ixni kamalətkə yətküzəlmidi). Uning ornioƣa bizni Hudaoƣa yekinlaxturidioƣan, uningdin əwzəl ümid elip kelindi. **21** Uning üstigə, bu ix [Hudaning] kəsimi bilən kapalətkə igə bolmay kalmidi (ilgiri ətkən kaḥinlar [Hudaning] kəsimisiz kaḥin boloƣanidi; lekin, Əysa bolsa Өzigə: — «Pərwərdigar xundak kəsəm iqti, ḥəm ḥərgiz buningdin yanmaydu: — «Sən əbədil'əbədgiqə kaḥindursən»» Degüqining kəsimi bilən kaḥin boldi). **(aiōn g165)** **22** Əmdi Əysa xundak uluo ix bilən əwzəl bir əḥdining kepili kilindi. **23** Yənə kelip, ilgiri ətkən kaḥinlar kəp boluxi kerək idi; qünki ularning [ḥərbiri] ölüm tüpəylidin wəzipisini dawamlaxturalmay kaloƣan. **24** Lekin [Əysa] mənggügə turoƣaqka, Uning kaḥinliki ḥərgiz өzgərtilməstur. **(aiōn g165)** **25** Xu səwəbtin, U Өzi arkilik Hudaning aldioƣa kəlgənlərni üzül-kesil kutkuzuxka kadir; qünki U ular üqün Hudaoƣa murajiət kilixka mənggü ḥayattur. **26** Muxundak bir bax kaḥin dəl bizning ḥajitimizdin qikidioƣan — mukəddəs, əyibsiz, oƣubarsiz, gunaḥkarlardin neri kilinoƣan, ərxlərdin yukiri elip kətürülgən kaḥindur. **27** U axu bax kaḥinlardək ḥər küni aldi bilən өz gunaḥliri üqün, andin həlkning gunaḥliri üqün kurbanlik sunuxka moḥtaj əməs. Qünki U Өzini kurbanlik süpitidə sunoƣanda, ḥəmməylən üqün buni bir yolila ada kildi. **28** Qünki Təwrat kanuni ajiz bəndə boloƣan insanlarni bax kaḥin kilip təyinləydu, lekin Təwrat kanunidin keyin kəlgən Hudaning kəsəm-kalami mənggügə kamalətkə yətküzülgən Ooƣulni bax kaḥin kilip təyinlidi. **(aiōn g165)**

8 Eytkanlirimizning bax nuktisi xuki: Ərxtiki uluo Boloƣuqining təhtining ong təripidə olturoƣan xundak bir Bax Kaḥinimiz bar. **2** U mukəddəs jaylarda, xundakla insan əməs, bəlki Pərwərdigar tikkən ḥəkikiy ibadət qedirining ḥəmmisidə kaḥinlik hizmitini kiloƣuqidur. **3** Ḥərbir bax kaḥin ḥədiyə ḥəm kurbanliklar sunux üqün təyinlinidu. Xuning üqün, [bizning bu bax kaḥinimizningmu] birər sunidioƣini bolux kerək idi. **4** Dərwəkə əgər U yər yüzidə bolsidi, ḥərgiz kaḥin bolmaytti; qünki bu yərdə Təwrat kanun-tüzümi boyiqə ḥədiyə sunidioƣan kaḥinlar alliburunla bardur **5** (bu [kaḥinlar] hizmət kilidioƣan [ibadət qediri] pəkətla ərxtiki ixlarning kəqürülmisi wə kələnggisidur. Musa dəl bu ibadət qedirini kuruxka baxlioƣanda, Hudaning wəḥiysi uningoƣa kelip: «Ehtiyat kiloƣinki, bularning ḥəmmisini sanga taoƣda kərsitilgən ərnək boyiqə yasioƣin» dəp agaḥlanduroƣan). **6** Lekin ḥazir U ([kona əḥdigə ait] wədilərdin əwzəl wədilər üstigə bekitilgəq) tehimu yahxi bir əḥdining wasitiqisi boloƣaqka, Uningoƣa berilgən kaḥinlik hizmiti baxka kaḥinlarningkidin xunqə əwzəl turidu. **7** Əgər xu dəsləpki əḥdə kəm-kütisiz bolsa idi, keyinkisi üqün orun izdəxning ḥeqkandak ḥajiti bolmioƣan bolatti. **8** Lekin, Huda kona əḥdini yetərsiz dəp karap, [Israillaroƣa] mundak degən: — «Mana, xu künlər keliduki, — dəydu Pərwərdigar, — Mən Israil jəmiti wə Yəḥuda jəmiti üqün yengi bir əḥdini əməlgə axurimən. **9** Bu əḥdə ularning ata-bowiliri bilən tüzgən əḥdigə ohximaydu; xu əḥdini Mən ata-bowilirini kolidin tutup Misirdin kutkuzup yetəkliginimdə ular bilən tüzgənidim; qünki ular Mən bilən tüzüxkən əḥdəmdə turmidi, mən ulardin nəzirimni yətkidim, — dəydu Pərwərdigar. **10** Qünki xu künlərdin keyin, Mening Israil jəmiti bilən tüzidioƣan əḥdəm mana xuki: — «Mən Өz təwrat-kanunlirimni ularning zeḥin-əkligə salimən, ḥəmdə ularning kəlbigimu pütimən; Mən ularning Hudasi bolimən,

ularmu Mening həlkim bolidu. **11** Xundin baxlap həqkim əz yurtdixioŋa, yaki əz kerindixioŋa: — «Pərwərdigarni tonuoŋin» dəp əgitixining ḥajiti kalmaydu; qünki ularning ḥəmmisi, əng kiqikidin qongioŋiqə Meni bilip boloŋan bolidu; **12** qünki mən ularning kəbiḥlikligirigə rəḥim kilimən ḥəmdə ularning gunaḥliri wə itaətsizlikirini mənggügə esimdin qikiriwetimən». **13** Əmdi Hudaning bu əḥdini «yengi» deyixi burunkisini «kona» degənlikidur; əmdi wakti ətkən, konirioŋan ix bolsa uzun ətməy yokilidu.

9 Birinqi əḥdidə munasiwətlik ibadət bəlgilimiliri wə yər yüzigə təwə boloŋan bir mukəddəs ibadət jayi bar idi. **2** Buningoŋa bir ibadət qediri tikilgənidi; uning mukəddəs jay dəp ataloŋan birinqi bəlümidə qiraoŋdan, xirə ḥəm xirə üstidə rətlənggən nanlar bolatti. **3** Uning ikkinqi, [yəni iqki] pərdisining kəynidə əng mukəddəs jay dəp ataloŋan yənə bir qedir bəlümi bar idi. **4** Xu yərgə təwə boloŋan altun huxbuygaḥ wə pütünləy altun bilən kaplanoŋan əḥdə sanduki bar idi. Sandukning iqidə altundin yasaloŋan, manna selinoŋan komzək, Ḥarunning bih sürgən ḥasisi wə ikki əḥdə [tax] tahtisi bar idi. **5** [Sanduk] üstidiki «kafarət təhti»ning üstigə xan-xərəplik «kerub»lar ornitiloŋan bolup, kanatliri bilən uni yepip turatti. Əmdi bular toorukluk təpsiliy tohtilixning ḥazir wakti əməs. **6** Bu nərsilər mana xundak orunlaxturuloŋandin keyinla, kaḥinlar qedirning birinqi bəlümigə [(yəni «mukəddəs jay»oŋa)] ḥərdaim kirip, ibadət hizmitini kilidu. **7** Birak, [«əng mukəddəs jay» dəp ataloŋan] ikkinqi bəlümgə pəkət bax kaḥin yilda bir ketimla kiridu. Kaḥin u yərgə əz gunaḥliri wə həlkning nadanliktin ətküzgən gunaḥliri üqün ataloŋan [kurbanlik] kenini almay kirməydu. **8** Bu ixlar arkilik Mukəddəs Roḥ xuni kərsitip bərməktiki, bu birinqi ibadət qediridiki tüzüm inawətlik bolup tursila, əng mukəddəs jayoŋa baridioŋan yol yənila eqilmaydu. **9** Mana bular rəsimdək ḥazirki zamanni roxənləxtüridioŋan bir ḥil obraz, halas. Buningdin xuni kərüwelixka boliduki, bu qedirda sunulidioŋan ḥədiyə wə kurbanliklar ibadət kiloŋuqini wijdanida pak-kamil kilalmaydu. **10** Ular pəkət yemək-iqmələr wə boyini suoŋa selixning türlük rəsmiyətlirigə baoŋlik bolup, [kanun-tüzüm] tüzütülüx wakti kəlgüqilik küqkə igə kilinoŋan, insanlarning ətlirigila baoŋlik boloŋan bəlgilimə-nizamlardur. **11** Lekin Məsiḥ bolsa kəlgüsidiki karamət yahxi ixlarni elip baroŋuqi bax kaḥin bolup, adəm koli bilən yasalmioŋan, bu dunyaoŋa mənsup bolmioŋan, tehimu uluoŋ wə tehimu mukəmməl ibadət qedirioŋa kirdi; **12** əqkə yaki mozaylarning [kurbanlik] kenini əməs, bəlki Əzining [kurbanlik] keni arkilik U (Əzila mənggülük ḥərlük-nijatni igiligən bolup) bir yolila mənggügə əng mukəddəs jayoŋa kirdi. **(aiōnios g166)** **13** [Kona əḥdə dəwridə] əqkə wə bukilarning keni ḥəm inəkning külliri napak boloŋanlarning üstigə sepilsə, ularni ət jəḥətidin tazilap pak kiloŋan yərdə, **14** undakta, mənggülük Roḥ arkilik özini oŋubarsiz kurbanlik süpitidə Hudaoŋa atioŋan Məsiḥning keni wijdaningларni ələük ixlardin pak kilip, bizni mənggü ḥayat Hudaoŋa ibadət kilixka tehimu yetəkliməmdu?! **(aiōnios g166)** **15** Xuning üqün u yengi əḥdining wasitiqisidur. Buning bilən (insanlarning awwalki əḥdə astida sadir kiloŋan itaətsizlikliri üqün azadlik bədili süpitidə xundak bir ələm boloŋanikən) Huda təripidin qakiriloŋanlar wədə kilinoŋan mənggülük miraska erixələydu. **(aiōnios g166)** **16** Əgər wəsiyət kaldurulsa, wəsiyət kalduroŋuqining ələüxi təstiklanoŋuqə, wəsiyət küqkə igə bolmaydu. **17** Qünki wəsiyət pəkət ələümdin keyin küqkə igə bolidu. Wəsiyət kalduroŋuqi ḥayatla bolsa, wəsiyitining ḥeqkandak küqi bolmaydu. **18** Xuningoŋa ohxax, dəsləpki əḥdimu kan ekitiloŋandila, andin küqkə igə boloŋan. **19** Qünki Musa Təwrat kanuni boyiqə ḥərbir əmrini pütün həlkkə ukturoŋandin keyin, mozay wə əqkilərning suoŋa arilaxturuloŋan kenini kizil yung yipta baoŋlanoŋan zofa bilən kanun dəsturioŋa wə pütün həlkkə sepip, ularoŋa: **20** «Mana, bu Huda silərning əməl kilixinglaroŋa əmr kiloŋan əḥdining kenidur» — dedi. **21** U yənə ohxax yolda ibadət qedirioŋa wə qedirdiki ibadətkə munasiwətlik pütkül saymanlarning üstigə kan səpti. **22** Dərwəkə, Təwrat kanuni boyiqə ḥəmmə nərsə degüdək kan bilən paklinidu; [kurbanlik] keni təkülmigüqə, gunaḥlar kəqürüm kilinmaydu. **23** Hox, ərxtikigə təklid kilip yasaloŋan bu buyumlar muxundak [kurbanliklar] bilən paklinixi kerək idi. Birak ərxtiki nərsilərning əzi bulardin esil kurbanliklar bilən paklinixi kerək. **24** Qünki Məsiḥ ərxtiki ḥəkikiy ibadət jayioŋa təklid kilinoŋan, adəm koli bilən yasaloŋan mukəddəs jayoŋa əməs, bəlki Hudaning ḥuzurida bizgə wəkillik kilip ḥazir bolux üqün ərxning əzigə kirip boldi. **25** [Yər yüzidiki] bax kaḥinning yilmuyil əz kenini əməs, bəlki [kurbanliklarning] kenini elip, əng mukəddəs jayoŋa kayta-kayta kirip turoŋinidək, u kurbanlik süpitidə özini kayta-kayta atax üqün kirgini yok. **26** Əgər xundak kilixning zərüriyiti boloŋan bolsa, dunya apiridə boloŋandin beri Uning kayta-kayta azab qekixigə tooŋra kelətti. Lekin U mana zamanlarning ahirida gunaḥni yok kilix üqün, bir yolila Özini kurban kilixka otturioŋa qikti. **(aiōn g165)** **27** Ḥəmmə adəmning bir ketim ələüxi wə əlgəndin keyin sorakka tartilixi bekitilgəngə ohxax, **28** Məsiḥmu nuroŋun kixilərning gunaḥlirini Əz üstigə elix üqün birla ketim kurbanlik süpitidə sunuloŋandin keyin, Özini təlpünüp kütkənlərgə gunaḥni yok kiloŋan ḥalda nijat kəltürüxkə ikkinqi ketim axkarə bolidu.

10 Təwrat kanuni kəlgüsidə elip kelinidioŋan güzəl ixlarning əz əynini əməs, bəlki ularning kələnggisinila sürətləp bərgəkə, u təlap kilinoŋan, yilmuyil sunulup keliwatkan ohxax kurbanliklar arkilik [Hudaoŋa] yekinlaxmakqi boloŋanlarni ḥərgizmu mukəmməl kilalmaydu. **2** Bolmisa, muxu kurbanliklarning sunuluxi ahirlixatti, qünki ibadət kiloŋuqilar pak kilinip, wijdani yənə əz gunaḥliri tüpəylidin azablanmaytti. **3** Ḥalbuki, muxu kurbanliklar yilmuyil əz gunaḥlirini əzlirigə əslitip turidu. **4** Qünki buka wə əqkilərning keni gunaḥlarni ḥərgiz elip taxliyalmaydu. **5** Xuning üqün, U dunyaoŋa kəlgəndə mundak degən: — «Nə kurbanlik, nə atioŋan axlik ḥədiyəliri bolsa Sening tələp-arzuyung əməs, Birak Sən Mən üqün bir tən təyyarlap bərding; **6** Nə kəydürmə kurbanliklar, nə gunaḥ kurbanlikidinmu səyünmiding; **7** Xunga jawab bərdimki — «Mana Mən kəldim! — Kanun dəsturungda Mən tooŋruluk pütülgəndək — I Huda, iradəngni əməlgə axurux üqün kəldim». **8** U yukirida: «Nə kurbanlik, nə axlik ḥədiyəliri, nə kəydürmə kurbanliklar nə gunaḥni tiligüqi kurbanliklar Sening tələp-arzuyung əməs, Sən ulardinmu səyünmiding» (bu kurbanliklar Təwrat kanunining təlipi boyiqə sunuluxi kerək idi) deginidin keyin **9** yənə: «Sening iradəngni əməlgə axurux üqün kəldim» degən. Demək, [Huda] keyinkisini küqkə igə kilix üqün, aldinkisini əməldin kalduridu. **10** Hudaning bu iradisi boyiqə Əysa Məsiḥning tenining bir yolila kurban kilinixi arkilik biz gunaḥtin paklinip, [Hudaoŋa] atalduk. **11** Ḥər kaḥin ḥər küni ibadət hizmitidə turidu, xundakla gunaḥlarni ḥərgiz sakit kilalmaydioŋan ohxax hildiki kurbanliklarni [Hudaoŋa] kayta-kayta sunidu. **12** Birak, bu [kaḥin] bolsa gunaḥlar üqün birla ketimlik mənggü inawətlik bir kurbanlikni sunoŋandin keyin, Hudaning ong yenida olturdi; **13** U xu yərdə «düxmənliri Əz ayioŋ astida təhtipər kilinoŋuqə» kütidu. **14** U muxu birla kurbanlik bilən Hudaoŋa atap pak-mukəddəs kilinoŋanlarni mənggügə mukəmməl kildi. **15** [Mukəddəs yazmilarda] [pütülgəndək], Mukəddəs Roḥmu

bu ḫəktə bizgə guwaḫlik beridu. Qünki U awwal: — **16** «U künlərdin keyin, Mening ular bilən tüzidioʏan əḫdəm mana xuki, dəydu Pərwərdigar; Mən Øz təwrat-ḳanunlirimni ularning zeḫin-əkligimu salimən, Ḫəmdə ularning ḳəlbigimu pütimən» degəndin keyin, U yənə: — **17** «Ularning gunaḫliri wə itaətsizlikirini mənggügə esimdin qikiriwetimən» — degən. **18** Əmdi xu yolda gunaḫlar kəgürüm ḳilinoʏanikən, gunaḫlar üqün ḳurbanlik ḳilixning ḫajitimu ḳalmaydu. **19** Xuning üqün, əy ḳerindaxlar, Əysaning ḳeni arkilik əng mukəddəs jayoʏa kirixkə jür'ətlik bolup, **20** (U bizgə eqip bərgən, ibadəthanining pərdisidin (yəni, Uning ət-tenidin) ətidioʏan xu yipyengi, ḫayatlik yoli bilən) **21** xundakla Hudaning ailisini baxkuridioʏan bizning uluoʏ kaḫinimiz boloʏanliki bilən, **22** dillirimiz wijdandiki buloʏunuxlardin sepilix bilən paklanoʏan wə bədinimiz sap su bilən yuyuloʏandək tazilanoʏan ḫalda etikadning toluk jəzm-hatirjəmliki wə səmimiy ḳəlb bilən Hudaoʏa yekinlixayli! **23** Əmdi etirap ḳiloʏan ümidimizdə təwrənməy qing turayli (qünki wədə Bərgüqi bolsa səzidə turoʏuqidur) **24** wə mehir-muḫəbbət kərsitix wə güzəl ix ḳilixkə bir-birimizni ḳandak ḳozoʏax wə rioʏbətləndürüxni oylayli. **25** Bəzilər adət ḳiliwaloʏandək, jamaəttə jəm boluxtin bax tartmayli, bəlki bir-birimizni jekilәp-ilḫamlandurayli; bolupmu xu künining yekinlaxkanlikini baykioʏininglarda, tehimu xundak ḳilayli. **26** Ḫəkikətni tonuxkə nesip boloʏandin keyin, yənila ḳəstən gunaḫ ətküzüwərsək, u qaoʏda gunaḫlar üqün sunulidioʏan baxka bir ḳurbanlik bolmas, **27** bəlki bizgə ḳalidioʏini pəkət sorak, xundakla Huda bilən ḳarxilixidioʏanlarni yəp tügitixkə təyyar turidioʏan yalkunluk otni ḳorkunq iqidə kütüxla, halas. **28** Əmdi Musaoʏa qüxürülgən Təwrat ḳanunini kəzgə ilmioʏan ḫərkandak kixi ikki yaki üq guwaḫqining ispati bolsa, kəngqilik ḳilinmayla əltürülətti. **29** Undakta, bir kixi Hudaning Ooʏlini dəpsəndə ḳilsa, Hudaning əḫdisining ḳenioʏa, yəni əzini pak ḳiloʏan ḳanoʏa napak dəp ḳarisa, xəpkət ḳiloʏuqi Roḫni ḫakarət ḳilsa, buningdin tehimu eoʏir jazaoʏa layik ḫesablinidu, dəp oylimamsilər? **30** Qünki [Təwratta] «Intikam Meningkidur, kixining ḳilmixlirini əz bexioʏa əzüm yandurimən, dəydu Pərwərdigar» wə «Pərwərdigar Øz həlkini sorakka tartidu» degüqini bilimiz. **31** Mənggü ḫayat Hudaning ḳollirioʏa qüxüp jazalinix nəkədər dəḫxətlik ix-ḫə! **32** Əmdi silər yorutuluxtin keyin, azab-okubətlik, ḳattik küräxlərgə bərdaxlik bərgən axu burunki künlərni esinglarda tutunglar. **33** Bəzi wakitlarda rəswa ḳilinip ḫakarətləx wə harlinixlaroʏa uqridinglar wə bəzi wakitlarda muxundak muamililərgə uqrioʏanlaroʏa dərddax boldunglar. **34** Qünki silər ḫəm məḫbuslarning dərdigə ortak boldunglar ḫəm mal-mülkünglar bulanoʏandimu, kəlgüsidə tehimu esil ḫəm yokap kətməydioʏan bakiy təəlluḳatka igə bolidioʏanlikinglarni bilgəkə, huxallik bilən bu ixni ḳobul ḳildinglar. **35** Xuning üqün, jasaritinglarni yokatmanglar, uningdin intayin zor in'am bolidu. **36** Qünki Hudaning iradisigə əməl ḳilip, Uning wədə ḳiloʏinioʏa muyəssər bolux üqün, səwr-qidam ḳilixinglaroʏa tooʏra kelidu. **37** Qünki [mukəddəs yazmilarda] [Huda] mundak degən: — «Pəkət azoʏinə wakittin keyinla», «Kəlgüqi dərwəkə yetip kelidu, U keqikməydu. **38** Birak ḫəkkaniy boloʏuqi etikad bilən yaxaydu; Lekin u kəynigə qekinsə, Jenim uningdin səyünməydu». **39** Ḫalbuki, biz bolsak kəynigə qekinip ḫalak bolidioʏanlardin əməs, bəlki etikad bilən əz jenimizni igiligənlərdindurmiz.

11 Etikad bolsa ümid ḳiloʏan ixlarning realliktiki ipadisi wə kərünməydioʏan xəy'ilərning dəlilidur. **2** Qünki burunki mətiwərlirimiz ḳədimdə mana xu etikad bilən [Hudadin kəlgən] yahxi guwaḫlikni aloʏan. **3** Biz etikad arkilik kainatning Hudaning səz-kalami bilən ornitiloʏanlikini, xundakla biz kərüwatkan məwjudatlarning kərgili bolidioʏan xəy'ilərdin qikkan əməslikini qüxinələymiz. **(aiōn g165)** **4** Etikadi boloʏaqka Ḫabil Ḳabilningkidinmu əwzəl bir ḳurbanlikni Hudaoʏa atioʏan; etikadi boloʏaqka Huda uning atioʏanlirini təripləp, uningoʏa ḫəkkaniy dəp guwaḫlik bərdi. Gərqə əlgən bolsimu, etikadi bilən u yənila bizgə gəp ḳilmakta. **5** Etikadi boloʏaqka, Ḫanoh ölümni kərməyla [ərxkə] kətürüldi; Huda uni kətürüp elip kətkəqkə, u yər yüzidə ḫeq tepilmidi. Səwəbi u elip ketilixtin ilgiri, Hudani hursən ḳiloʏan adəm dəp təripləngənidi. **6** Əmdiliktə etikad bolmay turup, Hudani hursən ḳilix mumkin əməs; qünki Hudaning aldioʏa baridioʏan kixi Uning barlikioʏa, xundakla Uning Øzini izdigənlərgə əjrini ḳayturoʏuqi ikənlikigə ixinixi kerək. **7** Etikadi boloʏaqka, Nuḫ tehi kərülüp bakmioʏan wəkələr ḫəkkidə Huda təripidin agaḫlanduruloʏanda, ihlasmənlik ḳorkunqi bilən ailisidikilərni ḳutkuzux üqün yooʏan bir kemə yasidi; ḫəmdə etikadi arkilik xundak ḳilip pütkül dunyadikilərning gunaḫliri üstidin ḫəküm qikardi, xundakla etikadtin boloʏan ḫəkkaniylikka mirashor boldi. **8** Etikadi boloʏaqka, Huda Ibraḫimni uningoʏa miras süpitidə bərməkqi boloʏan zeminoʏa berixka qakioʏanda, u itaət ḳildi; u kəyərgə baridioʏanlikini bilməy turup yoloʏa qikti. **9** Etikadi boloʏaqka u wədə ḳilinoʏan zeminda, huddi yaka yurtta turoʏandək musapir bolup qedirlarni makan ḳilip yaxidi. Hudaning uningoʏa ḳiloʏan wədisining ortak mirashorliri boloʏan Isḫak wə Yakuplarmu uning bilən birgə xuningoʏa ohxax yaxidi. **10** Ibraḫimning xundak ḳilixidiki səwəb, u ulliri mustəḫkəm boloʏan xəḫərni kütkənidi; xəḫərning layiḫiligüqi ḫəm kuroʏuqisi Huda Øzidur. **11** Etikadi boloʏaqka Sarah gərqə yaxinip ḳaloʏan, tuoʏut yexidin ətkən bolsimu, ḫamilidar bolux iktidarioʏa igə boldi; qünki u wədə ḳiloʏan Hudani ixənqlik dəp ḳaraytti. **12** Buning bilən birla adəmdin, yəni əlgən adəmdək bolup ḳaloʏan bir adəmdin asmandiki yultuzlardək kəp, dengiz sahilidiki ḳumdək sansiz əwladlar barlikka kəldi. **13** Bu kixilərning ḫəmmisi Hudaning wədə ḳiloʏanlirioʏa muyəssər bolmay turupla etikadi boloʏan ḫalda aləmdin ətti. Birak ular ḫayat wakitida bularning kəlgüsidə əməlgə axurulidioʏanlikini yiraktin kərüp, ḳuqak eqip hursənlik bilən kütkən wə əzlirini yər yüzidə musapir wə yoluqi dəp axkarə eytkanidi. **14** Bu bundak səzlərni ḳiloʏan kixilərning bir wətənni təxna bolup izdəwatkanlikini enik ipadiləydu. **15** Dərwəkə, ular əz yurtini seoʏinoʏan bolsa, ḳaytip ketix pursiti qikkan bolatti. **16** Lekin ular uningdinmu əwzəl, yəni ərxtiki bir makanni təlpünüp izdiməktə. Xuning üqün, Hudaning əzlirining Hudasi dəp atilixidin nomus ḳilmaydu; qünki mana, U ular üqün bir xəḫər ḫazirlioʏan. **17** Ibraḫim Huda təripidin sinaloʏinida, etikadi boloʏaqka ooʏli Isḫakni ḳurbanlik süpitidə Hudaoʏa atidi; gərqə u Hudaning wədilirini, jümlidin «Sening namingni dawamlaxturidioʏan nəsling bolsa Isḫaktin kelip qikidu» deginini tapxuruwaloʏan bolsimu, u yənila birdinbir ooʏlini ḳurban ḳilixka təyyar turdi. **19** Qünki u ḫətta Isḫak əlgən təkdirdimu, Hudaning uni tirildürüxkə ḳadir ikənlikigə ixəndi. Mundakqə eytkanda, Isḫakni ölümdin tirildürülgəndək ḳaytidin tapxuruwaldi. **20** Etikadi boloʏaqka, Isḫak ooʏulliri Yakup bilən Əsawning kəlgüsi ixlirioʏa həyrlik tiləp dua ḳildi. **21** Etikadi boloʏaqka, Yakup aləmdin ətüx aldida Yüsüpning ikki ooʏlining ḫərbiri üqün həyrlik dua ḳilip, ḫasisioʏa tayinip turup Hudaoʏa səjdə ḳildi. **22** Etikadi boloʏaqka, Yüsüp səkratka qüxüp ḳaloʏanda, bəni Israilning Misirdin qikip ketidioʏanlikini tiloʏa aldi ḫəmdə əzining ustihanliri tooʏrulukmu əmr ḳildi. **23** Etikadi boloʏaqka, Musa tuoʏuloʏanda, uning ata-anisi uni üq ay yoxurdi; qünki ular Musaning

yeқimlik bir bala ikənlikini kərdi, padixaһning pərmanidinmu қorқmidi. **24** Etiқadi boloŋaqқa, Musa qong bolup uluoŋ zat boloŋandin keyin, «Pirəwning қizining ooŋli» degən atakta turiwerixni rət қilip, **25** gunaһ iqidiki ləzzətlərdin wakitlik bəһrimən boluxning ornioŋa, Hudaning һəlқi bilən billə azab qekixni əwzəl kərdi. **26** U Məsiһkə қaritiloŋan һakarətkə uqraxni Misirning һəzinisidiki bayliқlaroŋa igə boluxtinmu əwzəl bildi. Qünki kəzlirini [ərxtiki] in'amoŋa tikiwatatti. **27** Etiқadi boloŋaqқa, u padixaһning oŋazipidinmu қorқmay Misirdin qiқip kətti. [Japa-muxəkқətkə] qididi, qünki Kəzgə Kərünmigüqi uning kəzigə kərünüp turoŋandək idi. **28** Etiқadi boloŋaqқa, u «tunji ooŋlining jenini aloŋuqi» [pərixtining] [Israillaroŋa] təgməsliki üqün [tunji] «ətüp ketix» һeytini ətküzüp, xuningoŋa munasiwətlik қanni [buyruloŋini boyiqə] sepip-sürkidi. **29** Etiқadi boloŋaqқa, [Israillar] Қizil dengizdin huddi қurukluқta mangoŋandək mengip ətti. Birak [ularni қooŋlap kəlgən] Misirliқlar ətməkqi boloŋanda suoŋa oŋərk boldi. **30** Etiқadi boloŋaqқa, һəlk yəttə kün Yeriho xəһirining sepilini aylanoŋandin keyin sepil ərüldi. **31** Etiқadi boloŋaqқa, paһixə ayal Raһab Israil qarlioŋuqilirini dostlarqə kütüwaloŋaqқa, itaətsizlər [boloŋan əz xəһiridikilər] bilən birliktə һalak bolmidi. **32** Mən yənə nemixқa səzləp olturay? Gideon, Barak, Ximxon, Yəftaһ, Dawut, Samuil wə қaloŋan baxқa pəyoŋəmbərlər tooŋrisida eytip kəlsəm wakit yətməydu. **33** Ular etiқadi bilən əllərning üstidin oŋalib kəldi, adalət yürgüzdi, [Huda] wədə қiloŋanlaroŋa erixti, xirlarning aoŋzilirini etip қoydi, **34** dəһxətlik otning yalқunini əqürdi, қiliqning tioŋidin қeqip қutuldi, ajizliқtin küqəydi, jənglərdə baturluқ kərsətti, yat əllərning қoxunlirini teri-pirəng қildi. **35** [Etiқadi boloŋaqқa], ayallar elgən uruқ-tuoŋқanlirini ölümdin tirildürgüzüp қayturuwaldi; birak baxқilar kəlgüsidə tehimu yahxi һalda ölümdin tiriləyli dəp, қutulux yolini rət қilip қiyinilixқa bərdaxliқ bərdi. **36** Yənə bəzilər sinilip har-məshirilərgə uqrap қamqilandi, bəzilər һətta kixənlinip zindanoŋa taxlandi; **37** ular qalma-kesək қilip ɛltürüldi, һərə bilən һarilinip parqilandi, sinaқlarni bexidin ətküzdi, қiliqlinip ɛltürüldi; ular қoy-ɛqқə terilirini yepinqa қiloŋan һalda sərsan bolup yürdi, namratliқta yaxidi, қiyin-қistakқa uqridi, horlandi **38** (ular bu dunyaoŋa zayə kətkənidi), qəllərdə, taoŋlarda, ɛngkürlərdə wə gəmilərdə sərgərdan bolup yürdi. **39** Bularning һəmmisi etiқadi bilən Hudaning Ɵz guwaһi bilən təripləngən bolsimu, Hudaning wədə қiloŋinioŋa əyni boyiqə erixkini yoқ. **40** Əmdiliktə Huda bizlər üqün tehimu əwzəl bir nixan-məқsətni bekitkən bolup, ular bizsiz kamalətkə yətküzülməydu.

12 Əmdi ətirapimizda guwaһqilar xunqə qong buluttək bizni oruwaloŋaqқa, һərһil eoŋir yük һəm bizgə asanla qirmixiwalidioŋan gunaһni qərüp taxlap, aldimizoŋa қoyuloŋan yügürüx yolini qidamliқ bilən besip yügürəyli; buningda kəzimizni etiқadimizning Yol Baxlioŋuqisi wə Takamullaxturoŋuqisi boloŋan Əysaoŋa tikəyli. U Ɵzini kütkən huxalliқ üqün kresttiki azabқa bərdaxliқ bərdi һəm uningda boloŋan һakarətkə pisənt қilmidi. Xuning bilən U Hudaning təһtining ong təripidə olturoŋuzuldi. **3** Kənglünglərning һerip sowup kətməsliki üqün, gunaһkarlarning xunqə қattiқ horlaxlirioŋa bərdaxliқ Bərgüqini kəngül қoyup oylanglar. **4** Gunaһқa қarxi kürəxlərdə təһi қan akқuzux dərijisigə berip yətmidinglar. **5** Hudaning silərgə Ɵz pərzəntlirim dəp jekiləydioŋan [mukəddəs yazmilardiki] munu səzlirini untudunglar: — «I ooŋlum, Pərwərdigarning tərbiyisigə səl қarima, Əyibləngininգdə kənglüng sowup kətmisun, **6** Qünki Pərwərdigar səyginigə tərbiyə beridu, Mening ooŋlum dəp қobul қiloŋanlarning һəmmisini dərriləydu». **7** Azab qəkkininglarni Hudaning tərbiyisi dəp bilip, uningoŋa bərdaxliқ beringlar. Qünki silərning tərbiyə elixinglarning əzi Hudaning silərni ooŋlum dəp muamilə қiloŋanliқini kərsitidu. Қaysi pərzənt atisi təripidin tərbiyilənməydu? **8** Əmdi [Hudaning] tərbiyilixidə һərbir pərzəntining əz ülüxi bar; lekin bu ix silərdə kəm bolsa һəқiқiy ooŋulliridin əməs, bəlki һaramdin boloŋan pərzənti bolup қiқisilər. **9** Uning üstigə һəmmimizning əzimizgə tərbiyə bərgən ət jəһəttiki atilirimiz bar, biz ularnimu һərmətləp kəlduқ. Xundak ikən, roһlarning atisioŋa tehimu itaət қilmamduқ? Xundakta һayatimiz yaxnimamdu? **10** Ət jəһəttiki atilirimiz bərһək pəқət əzi muwapiқ kərgən yol boyiqə azoŋinə wakit bizni tərbiyiligən. Lekin U bolsa bizgə paydiliқ bolsun dəp, pak-mukəddəslikidin muyəssər boluximiz üqün tərbiyiləydu. **11** Əmdi қattiқ tərbiyə berilgən wakтida adəmni hux қilmaydu, əksiqə adəmni қayoŋuoŋa qəmdüridu; birak buning bilən tüzəlgənlərgə u keyin һəkқaniyliқtin qiққan tinq-hatirjəmlikning mewisini beridu. **12** Xuning üqün, «Telip sanggilioŋan қolunglarni, zəiplixip kətkən tizinglarni ruslanglar» **13** wə «aksak»larning pükülüp қalmay, bəlki xipa tepixi üqün pütliringlarni tüz yollarda mangdurunglar. **14** Barliқ kixilər bilən inak ətüxkə wə pak-mukəddəs yaxaxқa intilinglar; mukəddəs bolmioŋan kixi һargiz Rəbni kərəlməydu. **15** Oyoŋak turunglarki, һeqkim Hudaning mehir-xəpқitidin məһrum қalmisun; aranglarda silərgə ix tapқuzup silərni kəydüridioŋan, xundakla kəp adəmlərni buloŋap napak boluxқa səwəb bolidioŋan birər əq-adawət yiltizi ünmisun. **16** Aranglarda һeqbir buzuқluқ қiloŋuqi yaki əzining tunji ooŋulluқ һoқuқini bir wah tamakқa setiwətkən Əsawdək ihlassiz kixi bolmisun. **17** Qünki silərgə məlumki, Əsaw keyin [atisining] həyrlik duasini elixni oylioŋan bolsimu, xundakla uningoŋa intilip kəz yaxlirini eқitip yalwuroŋan bolsimu, u [bu ixlarni ornioŋa] [kəltüridioŋan] towa қilix yolini tapalmay, rət қilindi. **18** Qünki silər қol bilən tutқili bolidioŋan, yalқunlap ot yenip turuwatқan һəmdə sürlük bulut, қarangoŋuluқ wə қara қuyun қapliоŋan axu taoŋқa kəlmidinglar — **19** (u jayda kanay sadasi bilən sözligən awaz yətküzülgəndə, bularni angliоŋanlar: «Bizgə yənə səz қilinmisun!» dəp [Hudaoŋa] yalwuruxti; **20** qünki ular қilinoŋan əmrni kətürəlmidi. «Egər bu taoŋқa һətta birər һaywanning ayioŋi təgsimu, qalma-kesək қilip ɛltürülsun» [dəp tapilanoŋanidi]; **21** u kərünüx xundak қorқunqluқ idiki, Musamu: «Bək қattiқ қorқup oŋal-oŋal titrəp kəttim» degənidi). **22** — Silər bəlki Zion teoŋioŋa, yəni mənggü һayat Hudaning xəһiri — ərxtiki Yerusalemoŋa, tümənligən pərixtilərgə, **23** isimliri ərxtə pütülgən tunji tuoŋuloŋanlarning һeyt-mərikə huxalliқida jəm қilinoŋan jamaitigə, һəmməylənning sorakqisi Hudaoŋa, takamullaxturuloŋan һakkaniy kixilərning roһlirioŋa **24** wə yengi əһdining wasitiqisi Əysaoŋa, xundakla һəm Uning sepilgən қenioŋa kəldinglar. Bu қan Һabilningkidin əwzəl səz қilidu. **25** Bu səzni қiloŋuqini rət қilmasliқinglar üqün dikқət қilinglar. Qünki yər yüzidə ɛzlirigə wəһiy yətküzüp agaһlandoroŋuqini rət қiloŋanlar jazadin қeqip қutulalmioŋan yərdə, ərxtə bizni agaһlandoroŋuqidin yüz ərüsək, һalimiz tehimu xundak bolmamdu? **26** Əmdi xu qaoŋda Hudaning awazi zeminni təwritiwətkənidi; lekin əmdi U: «Ɵzüm yənə bir қetim zeminnila əməs, asmannimu təwritimən» dəp wədə қildi. **27** «Yənə bir қetim» degən bu səz təwritilidioŋanlarning, yəni yaritiloŋan nərsilərning təwritilixi bilən yoқitilidioŋanliқini, təwrətkili bolmaydioŋan nərsilərning mənggü mukim bolidioŋanliқidin ibarət mənini bildüridu. **28** Xuning üqün, təwrətkili bolmaydioŋan bir padixaһliққa muyəssər bolup, mehir-xəpқətni qing tutup bu

arkilik ihlasmənlik wə əyminix-korkunq bilən Hudani hursən kilidioŋan ibadətlərni kilayli. **29** Günki Hudayimiz ħəmmini yəwətküqi bir ottur.

13 Aranglarda kerindaxlik meħir-muħəbbət tohtimisun. **2** Natonux kixilərgə meħmandost boluxni untumanglar. Günki bəzilər xu yol bilən bilməstin pərixtilərni meħman kiloŋan. **3** Zindanoŋa taxlanoŋanlarni ular bilən billə [zindanda] zənjirlənгəndək yad etinglar. Horlanoŋanlarni əzünglarmu təndə turuwatkan bəndə süpitidə yad etip turunglar. **4** Ħəmmə adəm nikaħka ħərmət kilsun, ər-hotunlarning yatidioŋan yeri daoŋsiz bolsun; qünki Huda buzukqilik kiloŋuqilar wə zina kiloŋuqilardin ħesab alidu. **5** Mengix-turuxunglar pulpərəsliktin haliy bolsun, barioŋa kanaət kilinglar. Qünki Huda mundak degən: «Səndin əsla ayrilmaymən, Seni əsla taxlimaymən». **6** Xunga, yürəklik bilən eytalaymizki, «Pərwərdigar mening Yardəmqimdur, ħeq korkmaymən, Kixilər meni nemə kilalisun?» **7** Silərgə Hudaning səz-kalamini yətküzgən, silərning yetəkqiliringlarni esinglarda tutunglar. Ularning mengix-turuxining mewə-nətijisigə köngül koyup karap, ularning etikadini ülgə kilinglar: — **8** Əysa Məsiħ tünügün, bügün wə əbədil'əbədgiqə özgərməydu! **(aiōn g165)** **9** Xuning üqün, ħərhil oŋəyriy təlimlər bilən ezikturulup kətmənglar; qünki insanning kəlbi [kurbanlikka has] yeməkliklər bilən əməs, bəlki Hudaning meħir-xəpkiti bilən kuwwətləndürülgini əwzəl. Qünki bundak yeməkliklərgə berilip keliwatkanlar ulardin ħeqkandak payda kərgən əməs. **10** Bizlərning xundak bir kurbangaħimiz barki, ibadət qedirida hizməttə boloŋanlarning uningdin yeyix ħokuki yoktur. **11** Qünki gunaħ tilax süpitidə soyuloŋan, kəni bax kaħin təripidin əng mukəddəs jayoŋa elip kirilgən kurbanlik ħaywanlarning teni bolsa karargaħning sirtioŋa elip qikilip köydürülətti. **12** Xunga Əysamu Öz kəni bilən ħəlkni paklap Hudaoŋa atax üqün, xəħər dərwazisining sirtida azab qekip əldi. **13** Xundak ikən, bizmu karargaħning sirtioŋa qikip, Uning yenioŋa berip, Uningoŋa karitiloŋan ħakarətkə ortak bərdaxlik berəyli. **14** Qünki yər yüzidə mənggü məwjut turidioŋan xəħirimiz yok, bəlki kəlgüsidiki xəħərgə intilməktimiz. **15** Xunga, Məsiħ arkilik Hudaoŋa kurbanlik süpitidə mədħiyilirimizni tohtawsiz atayli, yəni öz ləwlirimizning mewisi süpitidə Uning namini etirap kilayli. **16** Əmdi həyr-sahawət kilixni wə baringlardin ortak təksimləxni untumanglar. Qünki Huda bundak kurbanliklardin hursən bolidu. **17** Yetəkqiliringlaroŋa itaət kilip, ularoŋa boysununglar. Qünki ular öz hizmitidin Hudaoŋa ħesab beridioŋanlar bolup, ħəmixə jeninglardin həwər elixka oyoŋak turidu. Ularning bu ixi kayoŋu-ələm bilən əməs (qünki undak bolsa silərgə ħeq payda yətküzülməydu) bəlki huxal-huramlik bilən elip berilsun. **18** Biz üqün dua kilip turunglar; qünki wijdanimizning pak ikənlikigə, ħərbir ixlarda tooŋra yolda mengixni halaydioŋanlikimizoŋa kayil kilinduk. **19** Yeninglaroŋa patrak kaytip berixim üqün, dua kilixinglarni alaħidə ətünimən. **20** Əmdi mənggülük əħdining kəni bilən koy padisining katta padiqisi boloŋan Rəbbimiz Əysani ölümdin tirildürgüqi, hatirjəmlikning Igisi boloŋan Huda **(aiōnios g166)** **21** Əysa Məsiħ arkilik silərgə Özini hursən kilidioŋan ixlarni kildurup, silərni ħərbir yahxi əməldə takamullaxururup iradisining ijraqiliri kiloŋay! Məsiħkə əbədil'əbədgiqə xan-xərəp boloŋay! Amin! **(aiōn g165)** **22** Silərdin ətünimənki, i kerindaxlirim, bu nəsiħət səzümgə eoŋir kərməy kulak saloŋaysilər; silərgə muxunqilikla səzlərni yazdim, halas. **23** Kerindiximiz Timotiyning zindandin koyup berilgənlikidin həwərdar boloŋaysilər. Yekinda yenimoŋa kelip kalsa, mən silərni yokləp baroŋinimda u mən bilən billə baridu. **24** Barlik yetəkqiliringlar wə barlik mukəddəs bəndilərgə salam eytkaysilər. Italiyədin kəlgənlər silərgə salam yollidi. **25** Meħir-xəpkət ħəmminglaroŋa yar boloŋay! Amin!

Yaqup

1 Hudaning wə Rəbbimiz Əysa Məsihıning quli bolоŋan mənki Yaquptin tarqaq turuwatqan muhajir on ikki qəbiligə salam!
2 I qerindaxlirim, hərqandaq sinaqlarоŋa duq kəlsəŋlar, buni zor huxallik dəp bilinglar. **3** Qünki silərgə məlumki, bundaq etiqadinglarning sinilixi silərdə səwr-qidamlik xəkilləndüridu;
4 səwr-qidamlikning hisliti qəlbinglarda turup xundaq pixip yetilsunki, xuning bilən silər pixqan, mukəmməl wə kəm-kutisiz bolisilər. **5** Birak əgər aranglardiki birsi danalikqa moqtaj bolsa, həmmigə sehiylik bilən beridiоŋan xundakla əyibliməydiоŋan Hudadin tilisun. Xuning bilən uningоŋa qoqum ata qilinidu.
6 Birak u heq deliоŋul bolmay ixənq bilən tilisun; qünki deliоŋul kixi huddi xamalda urulup uyan-buyan yəlpüŋən dengiz dolquniоŋa ohxaydu. **7** Undaq kixi Rəbdin birər nərsigə eriximən, dəp heq hiyal qilmisun; **8** undaqlar üjmə kəŋgül bolup, barlik yollirida tutami yoq adəmdur. **9** Namrat bolоŋan qerindax əzining yuqiriоŋa kətürülgənlikigə təntənə qilsun; bay bolоŋan qerindax bolsa, əzining təwən qilinоŋanlikiоŋa təntənə qilsun, qünki u ot-qəplərning qeqəkliridək tozup ketidu. **11** Quyax qikip qiziоŋanda, ot-qəplərni qurutidu, gülliri tozup ketidu-də, uning güzəlliki yoqilidu; bay adəmlər huddi xuningоŋa ohxax, əz hələkqilikidə yoqilidu. **12** Sinaqlarоŋa [səwrqanlik bilən] bərdaxlik bərgən kixi nəkədər bəhtlik-hə! Qünki u sinaqtin ətkəndin keyin, [Huda] Əzini səygənlərgə wədə qiloŋan hayat tajioŋa muyəssər bolidu. **13** Adəm azduruluxqa duq kəlgəndə «Huda meni azduruwatidu» demisun. Qünki Huda yaman ixlar bilən azduruluxi mumkin əməs həm baxqilarni azdurmaydu. **14** Bəlki birsi azduruloŋanda, əz həwəs-nəpsi qozoŋilip, ularning kəynigə kirgən bolidu; **15** andin həwəs-nəps hamilidar bolup gunahni tuoqidu; gunah əsüp yetilip, ölümgə elip baridu. **16** Xunga səyümlük qerindaxlirim, aldinip qalmanglar! **17** Barlik yüksək sehiylik wə hərbir mukəmməl iltipat yukiridin, yəni [asmandiki] [barlik] yorukluklarning Atisidin qüxüp kelidu; Uningda heqqandaq əzgirix bolmaydu yaki Uningda «aylinix» bilən hasil bolidiоŋan kələnggilərmu bolmaydu. **18** U bizni [Əzi yaratqan barlik] məwjudatlarning iqidə Əzigə dəsləp pixqan mewidək bolsun dəp, Əz iradisi boyiqə bizni haqiqətning səz-kalami arqilik tuoqurdi. **19** Xuning bilən, i səyümlük qerindaxlirim, hər adəm anglaxqa tez təyyar tursun, səzləxkə aldirimisun, oŋəzəplinixkə aldirmisun. **20** Qünki insanning oŋəzipi Hudaning həkqaniylikini elip kəlməydu. **21** Xuning üqün, barlik iplasliklarni wə kininglaroŋa patmaywatqan rəzillikni taxlanglar, [kəlbinglarda] yiltiz tartquzuloŋan, silərni qutquzalaydiоŋan səz-kalamni kəmtərlik-məminlik bilən qobul qilinglar. **22** Əmma əz-əzünglarni aldap pəqət səz-kalamni angliоŋuqilardin bolmanglar, bəlki uni ijra qiloŋuqilardin bolunglar. **23** Qünki birsi səz-kalamni anglap qoyupla, uni ijra qilmisa, u huddi əynəktə əzining əyni qiyapitigə qarap qoyup, ketip qaloŋan kixigə ohxaydu; qünki u əz turqiоŋa qarap bolup, qikipla, xu haman əzining qandaq ikənlikini untuydu.
25 Lekin axu kixilərni ərkinlikkə erixtüridiоŋan mukəmməl qanunoŋa əstayidillik bilən dawamlik qarap, untuoŋlaq angliоŋuqi bolmay, bəlki uning iqidə yaxap ijra qiloŋuqi bolоŋan kixi ixlirida bəhtlik qilinidu. **26** Birsi əzini ihlasmən adəmmən dəp hesabliоŋan, lekin tilini tizginlimigən bolsa, əzini əzi aldaydu; bundaq kixining ihlasmənliki bihudiliktur. **27** Huda'Atimizning nəziridiki pak wə daoqsiz ihlasmənlik xuki, qiyinqilikta qaloŋan yetim-yesir, tul hotunlarni yoqlap, ularoŋa oŋəmhorluk qilix wə əzini bu dunyaning buloqixidin daoqsiz saqlaxtur.

2 Qerindaxlirim, xan-xərəp Igisi boloŋan Rəbbimiz Əysa Məsihıning etiqad yolini tutqanikənsilər, adəmning taxqi qiyapitigə qarap muamilə qilidiоŋanlardin bolmanglar. **2** Qünki sinagoginglaroŋa altun üzük taqioŋan, esil kiyingən bir bay bilən təng jul-jul kiyingən bir kəmbəoŋəl kirsə, **3** silər esil kiyingənni ətiwarlap «Tərgə qikip oltursila!» desəŋlar, kəmbəoŋəlgə, «U yərdə tur!» yaki «Ayaoq təripimdə oltur!» desəŋlar, **4** əzara ayrimiqilik qiloŋan wə insanlar üstidin yaman niyət həküm qikaroŋuqilardin boloŋan bolmamsilər?!
5 Qulak selinglar, i səyümlük qerindaxlirim — Huda bu dunyadiki kəmbəoŋəllərni etiqadta bay bolux həmdə ularni Əzini səygənlərgə berixkə wədə qiloŋan padixahlikioŋa mirashor boluxqa tallioŋan əməsmu? **6** Birak silər kəmbəoŋəllərni kəzgə ilmidinglar! Baylar silərni əzgən wə sot-soraqlaroŋa sərigən əməsmu? **7** Üstünglərgə qoyuloŋan axu mubarək namoŋa kupuruk qiliwatqanlar yənə xu [baylar] əməsmu? **8** Mukəddəs yazmilardiki «qoxnangni ezüngni səygəndək səy» degən xahanə qanunoŋa həkikiy əməl qilsanglar, yahxi qiloŋan bolisilər. **9** Lekin kixilərgə ikki hil kəz bilən qarisanglar, gunah qiloŋan bolisilər, Təwrat qanuni təripidin hilaplik qiloŋuqilar dəp bekitilisilər. **10** Qünki bir kixi pütün Təwrat qanunioŋa əməl kildim dəp turup, [hətta] uningdiki birla əmrgə hilaplik qilsa, u pütün qanunoŋa hilaplik qiloŋuqi hesablinidu. **11** Qünki: «zina qilma» Degüqi həm «qatillik qilma»mu degən. Xunga, zina qilmisanglarmu, lekin qatillik qiloŋan bolsanglar, yənila [pütün] Təwrat qanunioŋa hilaplik qiloŋan bilən barawər bolisilər.
12 Xunga səz-əməlliringlar adəmni ərkinlikkə erixtüridiоŋan qanun aldida sorak qilinidiоŋanlarning salahiyitigə uyoŋun bolsun. **13** Qünki baxqilaroŋa rəhim qilmioŋanlarning üstidin qikiridioŋan həküm rəhimsiz bolidu. Əmdi «rəhim qilix» «həküm qikirix»ning üstidin oŋəlibə qilip təntənə qilidu. **14** I qerindaxlirim! Birsi aoqzida, «Məndə etiqad bar» dəp turup, əmma [uningda] [munasip] əməlliri bolmisa, uning nemə paydisi? [Bundaq] etiqad uni qutquzalamdu? **15** Əmdi əgər aka-uka yaki aqa-singillardin biri yalingaq qalsa yaki kündilik yeməkliki kəm bolsa, silərdin biri ularoŋa: «[Hudaoŋa] amanət, kiyiminglar pütün, qorsikinglar tok qilinoŋay!» dəp qoyupla, tenining hajitidin qikmisa, buning nemə paydisi? **17** Xuningoŋa ohxax yaloquz etiqadla bolup, [uningoŋa] [munasip] əməlliri bolmisa, [bundaq etiqad] ölük etiqadtur. **18** Lekin bəzibir adəmlər: «Səndə etiqad bar, məndə bolsa əməl bar» dəp [talixidu]. Lekin mən: «Əməlsiz boloŋan etiqadingni manga kərsitə qeni?!», «Mən etiqadimni əməllər bilən kərsitimən» dəymən. **19** — Sən «Huda bir» dəp ixinisən — Barikalla! Lekin hətta jinlarmu xuningoŋa ixinidu, xundakla qorkup dir-dir titrəyduoŋu! **20** Əy, kuruk hiyal adəm! Əməlliri yoq etiqadning ölük etiqad ikənlikini qaqanmu bilərsən? **21** Atimiz Ibrahim əz ooli Ishaqni qurbangah üstigə sunoŋanda əz əmili arqilik həkqaniy dəp jakarlanoŋan əməsmu? **22** Əmdi xuni kərüwelixqa boliduki, uning etiqadi munasip əməllərni kildi wə etiqadi əməllər arqilik mukəmməl qilindi. **23** Mana bu ix [Təwrattiki]: «Ibrahim Hudaoŋa etiqad kildi. Bu uning həkqaniyliki hesablandi» degən yazmini ispatlaydu, xundakla u «Hudaning dosti» dəp ataldi. **24** Buningdin xuni kərələysilərki, insanlar etiqadi bilənla əməs, bəlki əməlliri bilən həkqaniy dəp jakarlinidu. **25** Muxuningoŋa ohxax, pahixə ayal Rahab [Israil] qarlioŋuqilirini əz əyidə kütüp, ularni baxqa yol bilən qaquruwətkənliki üqün, u ohxaxla ix-əmili bilən həkqaniy dəp jakarlanoŋan bolmamdu? **26** Tən roh bolmisa ölük boloŋandək, əməlliri yoq etiqadmu ölüktur.

3 Қерindaxlirim, aranglardin kəp kixi təlim bərgüqi boliwalmanglar! Qünki silərgə məlumki, biz [təlim bərgüqilər] baxkilardin tehimu kattik sorakka tartilimiz. **2** Qünki həmmimiz kəp ixlarda hatalixip putliximiz. [Ҳalbuki], əgər birsi tilda hatalaxmisa, u kamalətkə yətkən, pütkül tenini tizginliyəligən adəm bolidu. **3** Mana, biz atlarni əzimizgə bekindurux üqün aoɣzioɣa yügən salimiz; buning bilən pütkül tənlirini [halioɣan tərəpkə] buriyalaymiz. **4** Mana, kemilərgimu karanglar; xunqilik yooɣan bolsimu, yənə kelip dəhxətlik xamallar təripidin urulup həydilidioɣan bolsimu, lekin rolqi kəyərgə ularni həydəy desə, u kiqikkinə bir rol arkilik uni halioɣan tərəpkə buraydu. **5** Xuningɣa ohxax, gərqə til [tenimizning] kiqik bir əzasi bolsimu, lekin tolimu yooɣan səzləydu. Kiqikkinə bir ot uqkunining qong ormanoɣa ot tutaxturalaydioɣanlikini oylap bekinglar! **6** Til — dərwəkə bir ottur; u əzalirimiz arisidin orun elip kəbihlikkə toloɣan bir aləm bolidu. U pütkül tənni buloɣioɣuqidur; u dozah otidin tutaxturulup, pütkül təbiətning qakioɣa ot tutaxturidu! **(Geenna g1067)** **7** Qünki hərtürlük haywanlar həm uqar-kanatlar, əmiligüqi haywanlar həm dengizdiki məhluklar insaniyət təripidin kəndürülməktə həmdə kəndürülgənidi. **8** Əmma tilni heqkim kəndürəlməydu; u tinimsiz rəzil bir nərsə bolup, janoɣa zamin bolidioɣan zəhərgə toloɣandur. **9** Biz tilimiz bilən Pərwərdigar Atimizoɣa xanu-təxəkkür kayturimiz, wə yənə uning bilə Hudaning obrazida yaritiloɣan insanlarni karoɣaymiz. **10** Demək, ohxax bir eoɣizdin həm təxəkkür-mubarək həm lənət-karoɣax qikidu. I kerindaxlirim, bundak bolmasliki kerək! **11** Bir bulak ohxax bir kəzdin birla wakitta tatlik həm kirtak su qikiramdu? **12** I kerindaxlirim, ənjür dərihi zəytunning mewisini bərməydu, yaki üzüm teli ənjürning mewisini berələmdu? Həm tuzluk [bulak] tatlik sunimu qikiralmaydu. **13** Aranglarda kim dana wə pəmlik? Pəzilətlik yürüx-turuxidin u danalikka has boloɣan məmin-kəmtərlik bilən əməlliirini kərsətsun! **14** Lekin əgər kəlbinglarda aqqik həsəthorluk wə jedəl-majira bolsa, əmdi yaloɣan səzlər bilən həkikətni yokka qikarmanglar, mahtanmanglar. **15** Bundak «danalik» ərxtin əməs, bəlki dunyaoɣa, insan təbiiyitigə has bolup, jin-xəytandin kəlgəndur. **16** Qünki həsəthorluk wə jedəl-majira boloɣanla yərdə kalaymikanqilik wə hərhil rəzilliklər bolidu. **17** Lekin ərxtin kəlgən danalik bolsa, u aldi bilən paktur, u yənə tinqlikpərwər, hux peil, baxkilarning pikrigə kuliki oquk, rəhimdil bolup, yahxi mewilər bilən toloɣan, uningda tərəpbazlik yaki sahtipəzlik yoktur. **18** Həkkaniylik urukliri tinqlikpərwərlər arisida qeqilip, tinqlik iqidə mewə beridu.

4 Aranglardiki urux wə majiralar nədin kelip qikidu? Bu dəl tən əzaliringlar iqidə jəng kiliwatkan arzu-həwəsliringlardin əməsmu? **2** Silər arzu-həwəs kilisilər, lekin arzu-həwəsliringlaroɣa erixməysilər; adəm olturisilər, həsət kilisilər, lekin erixəlməysilər; jedəl-majira qikirip jəng kilisilər. Erixməysilər, qünki tilimaysilər. **3** Tilisənglarmu erixəlməysilər, qünki əz arzu-həwəsliringlarni kandurux üqün rəzil niyətlər bilən tiləysilər. **4** Əy zinahorlar! Bu dunya bilən dostlixixning əməliyəttə Huda bilən düxmənlixix ikənlikini bilməmtinglar? Kimdikim bu dunyani dost tutmakqi bolsa, əzini Hudaning düxmini kilidu. **5** Mukəddəs yazmilarda: «[Huda] kəlbimizgə makan kilduroɣan Roh naqar arzu-həwəslərni kilamdu?» degən səz silərqə bikar deyilgənmu? **6** Lekin [Huda] bərgən mehir-xəpkət buningdin üstün turidu. Xuning tüpəylidin mukəddəs yazmilarda: «Huda təkəbburlaroɣa karxidur, lekin məmin-kəmtərlərgə xəpkət kilidu» dəp yeziloɣandur. **7** Xuning üqün, Hudaoɣa boysununglar. Xəytanoɣa karxi turunglar; [xundak kilsanglar] u silərdin kaqidu. **8** Hudaoɣa yekinlixinglar, Hudamu silərgə yekinlixidu. Əy gunahkarlar, [gunahtin] kolunglarni yuyunglar; əy üjmə kəngüllər, kəlbinglarni pak kilinglar. **9** [Gunahliringlaroɣa] kayoɣu-həsrət qekinglar, haza tutup yioɣlanglar, külkənglarni matəmgə, huxallikinglarni kayoɣuoɣa aylandurunglar. **10** Rəbning aldida əzünglarni təwən tutunglar wə xundak kiloɣanda U silərni üstün kilidu. **11** I kerindaxlar, bir-biringlarni səkmənglar. Kimdikim kerindixini səksə yaki uning üstidin həküm kilsa, Təwrat kanuninimu səkkən wə uning üstidin həküm kiloɣan bolidu. Xundak kilip kanun üstidin [tooɣra-natooɣra dəp] həküm kilsang, kanunoɣa əməl kiloɣuqi əməs, bəlki əzüngni [uning üstidin] həküm kiloɣuqi kiliwaloɣan bolisən. **12** Kutkuzuxka wə halak kilixka kadir boloɣan, kanun Tüzgüqi wə həküm Kiloɣuqi pəkət birdur! Xundak ikən, sən baxkilar üstidin həküm kiloɣudək zadi kimsən? **13** Həy, «Bügün yaki ətə palani-püküni xəhərgə barimiz, u yərdə bir yil turup, tijarət kilip payda tapimiz» degüqilər buningoɣa kulak selinglar! **14** Əy ətə nemə bolidioɣanlikini bilməydioɣanlar, hayatinglar nemigə ohxaydu? U huddi oɣil-pal pəyda bolup yokap ketidioɣan bir parqə tuman, halas. **15** Buning ornioɣa, «Rəb buyrusa, hayat bolsak, uni kilimiz, buni kilimiz» deyixinglar kerək. **16** Lekin əmdi silər hazir undak yooɣan gəpliringlar bilən mahtinisilər. Bundak mahtinixlarning həmmisi rəzil ixtur. **17** Xuningdək kimdikim məlum yahxi ixni kilixka tegixlik dəp bilip turup kilmioɣan bolsa, gunah kiloɣan bolidu.

5 Əy baylar, kulak selinglar! Bexinglaroɣa qüxidioɣan külpətlər üqün dad-pəryad kətürüp yioɣlanglar. **2** Baylikinglar qirip kətti, kiyim-keqikinglarni küyə yəp kətti, **3** altun-kümüxliringlarni bolsa dat basti, bu dat [kiyamättə] əzünglaroɣa karxi guwahlik berip, gəxünglarni otta kəydürülgəndək yəwetidu. Silərning baylikларni toplixinglar ahirki künlərdə boldi! **4** Mana, etizlikiŋlarda ixlap hosul yioɣkanlaroɣa hiyanət kilip ix həkilirini bərməy kəldinglar. Bu tutuwelinoɣan hək üstünglardin pəryad kətürməktə, xuningdək ormiqilarning nalə-pəryadliri samawi koxunlarning Sərdari boloɣan Pərwərdigarning kulikioɣa yətti. **5** Silər bu dunyada həxəmətqilik wə əyx-ixrət iqidə yaxap keliwatisilər. [Koylar] booɣuzlax künigə təyyarlanoɣandək, silərmu booɣuzlinix künigə əzünglarni bordap keliwatisilər. **6** Silər həkkaniy boloɣuqini gunahka məhkum kilip, əltürüp kəldinglar; u silərgə karxilik kərsətməydu. **7** Xunga, kerindaxlar, Rəbning kayta kelidioɣan künigiqə səwr-takət kilip turunglar. Mana, dehkan kixi yərning esil mewisini kütidu; yər dəslәpki wə keyinki yamoɣurlaroɣa muyəssər boloɣuqə uni intizarlik bilən səwr-takət iqidə kütidu. Silərmu səwr-takət kilip kəlbinglarni mustəhkəm kilinglar. Qünki Rəbning kayta kelixi yekinlap kaldi. **9** Kerindaxlar, əzünglar sorakka tartilmaslikinglar üqün bir-biringlardin aoɣrinmanglar; mana, Sorak Kiloɣuqi ixik aldida turidu. **10** Pərwərdigarning namida səzligən burunki pəyoɣəmbərlərning kandak azab-okubət tartkanliki, xundakla səwr-takət kiloɣanlikini ülgə kilinglar. **11** Biz mana muxundak [səwr-takət bilən] bərdaxlik bərgənlərni bəhtlik dəp hesablaymiz. Ayupning azab-okubətkə kandak səwr-takət bilən bərdaxlik bərgənlikini angliɣansilər wə Pərwərdigarning uningoɣa ahirki kiloɣinini, xundakla «Pərwərdigarning iq-baoɣri xəpkət wə rəhimdillik bilən toloɣan»likini kərgənsilər. **12** Əmdi i kerindaxlirim, əng muhimi, kəsəm kilmanglar — nə asman nə zemin nə heqkandak baxka nərsilərning nami bilən kəsəm kiloɣuqi bolmanglar, bəlki «bolidu» desənglar həkikiy «bolidu» bolsun, «yak» desənglar həkikiy «yak» bolsun. Xundak kiloɣanda, [Hudaning] jazasioɣa qüxməysilər. **13** Aranglarda

azab tartḳuqi kixi barmu? U dua ḳilsun. Huxal yürüwatḳanlar barmu? U küy-mədḥiyə nahxilirini eytsun. **14** Aranglarda aoŋriḳ-silaḳlar barmu? Ular jamaətning aḳsaḳallirini qaḳirtip kəlsun; ular Rəbning namida uning [bexioŋa] may sürüp məsiḥ ḳilip dua ḳilsun. **15** Xundaḳ ḳilip iman-ixənq bilən ḳilinoŋan dua bimarni saḳaytidu, Rəb uni ornidin turoŋuzidu. Əgər bimar gunaḥlarni ḳiloŋan bolsa, bular kəqürüm ḳilinidu. **16** Xuning üqün ətküzgən gunaḥliringlarni bir-biringlaroŋa iḳrar ḳilinglar wə xipaliḳ tepixinglar üqün bir-biringlaroŋa dua ḳilinglar. Ḥaḳḳaniy adəmning duasi zor küq wə qong ünümgə igidur. **17** Ilyas pəyoŋəmbərmu bizgə ohxaxla insaniy təbiətlik idi. U yamoŋur yaoŋmisun dəp ihlas bilən dua ḳildi; nətijidə, zeminoŋa üq yil altə ay ḥeq yamoŋur yaoŋmidi. **18** Andin u yənə dua ḳildi wə yamoŋur ḳayta yaoŋdi, yərmu ḥosul-mewisini yənə bərdi. **19** Ḳerindaxlirim, aranglarda birsi ḥəḳiḳəttin qətnigən bolsa, wə yənə birsi uni [ḥəḳiḳətkə] ḳaytursa, **20** Muxundaḳ kixi xuni bilsunki, gunaḥkar kixini azoŋan yolidin ḳayturup əkəlgüqi xu kixining jenining ölümdin ḳutuluxioŋa wə nuroŋun gunaḥlarning yepip ḳoyulixioŋa səwəbqi bolidu.

Petrus 1

1 Əysa Məsiḥning rosuli boloŋan mənki Petrustin Pontus, Galatiya, Kapadokiya, Asiya wə Bitiniyə əlkilиridə tarkak yaxawatkan musapir bəndilərgə salam. **2** Silər Huda'Atining aldin bilgini boyiqə tallinip, Roḥ təripidin pak-mukəddəs kilindinglar. Buningdin məkṣət, silərning Əysa Məsiḥning itaitidə boluxunglar wə kenining üstünglaroŋa sepilixi üqündur. Meḥir-xəpkət wə hatirjəmlik silərgə ḥəssiləp ata kilinoŋay! **3** Əzining zor rəḥimdilliki bilən, Əysa Məsiḥning əlümdin tirilixi arkilik bizni yengidin tuoŋdurup, əlməs ümidkə nesiwə kiloŋan Rəbbimiz Əysa Məsiḥning Huda'Atisioŋa mubarək-mədḥiyilər okuloŋay! **4** Demək, silər üqün qiriməs, daoŋsiz wə solmas miras ərxlərdə saklanmakta. **5** Ahir zamanda axkarilinixka təyyarlanoŋan nijat üqün, silər etikadinglar bilən Hudaning kudriti arkilik kooŋdalmaktisilər. **6** Silər bu [nijattin] zor xadlinisilər — gərqə ḥazir zərür tepiloŋanda silərning ḥərhil sinaklar tüpəylidin kiska wakit azab-okubət qekixinglaroŋa tooŋra kəlsimu. **7** Altun ḥaman yokilip ketidioŋan nərsə bolsimu, sapliki ot bilən sinilidu. Xuningoŋa ohxax altundin tolimu kimmətlik boloŋan etikadinglar sinilip ispatlinidu. Buning bilən u Əysa Məsiḥ [kayta] axkarilanoŋan waktida mədḥiyə, xan-xərəp wə izzət-ḥərmət kəltüridu. **8** Əysa Məsiḥni ilgiri kərüp bakmioŋan bolsanglarmu, Uni səyüp kəldinglar; wə ḥazirmu Uni kərməysilər, lekin Uningoŋa yənila etikat kilip kəlbinglar ipadiligüsiz xan-xərəpkə toloŋan huxallik bilən yayraydu. **9** Xuning bilən silər etikadinglarning nixani, yəni jeninglarning nijatioŋa muyəssər boluwatisilər. **10** Silərgə ata kilinoŋan bu meḥir-xəpkətni aldin eytkan [ilgiriki] pəyoŋəmbərlər bu nijat-kutkuzulux tooŋrisida təpsiliy izdəngən, uni qüxinixkə tirixkanidi. **11** Ularda boloŋan Məsiḥning Roḥi ularoŋa Məsiḥ kəlgüsidə tartidioŋan azab-okubətlər wə bulardin keyinki kelidioŋan xan-xərəplər tooŋrisida aldin'ala məlumat berip bexarət kəltürginidə, ular bu ixlarning kandak yol bilən wə kaysi zamanda yüz beridioŋanlikі üstidə izdəngən. **12** Xuning bilən ularoŋa bu ixlarni aldin eytixi ular əzliri üqün əməs, bəlki silərning hizmitinglarda boloŋan, dəp ayan kilinoŋan. Əmdi bügünki kündə bu ixlar ərxtin əwətilgən Mukəddəs Roḥning küqi bilən silərgə hux həwərni yətküzgüqilər arkilik silərgə jakarlandi. Ḥətta pərixtilərmu bu ixlarning tegi-təktini səpselip qüxiniwelixka təlpünməktə. **13** Xunga, zeḥinliringlarning belini baoŋlap, əzünglarni səgək-salmak tutunglar, ümidinglarni Əysa Məsiḥ kayta kerüngən künidə silərgə elip kelidioŋan bəht-xapaətkə pütünləy baoŋlanglar. **14** [Hudaning] itaətmən pərzəntliri süpitidə, ilgiriki oŋapillik qaoŋliringlardikidək ḥawayi-ḥəwəslərgə berilmənglar. **15** Əksiqə, silərni qakiroŋuqi pak-mukəddəs boloŋanoŋa ohxax barlik yürüx-turuxinglarda əzünglarni pak-mukəddəs tutunglar. **16** Qünki [mukəddəs yazmilarda]: «Pak-mukəddəs bolunglar, qünki Mən pak-mukəddəsturmən» dəp hatirilənгən. **17** Silər dua kiloŋininglarda kixilərning ḥərbirining ix-ḥərikitigə karap yüz-hatirə kilmay Sorak Kiloŋuqini «Ata» dəp qakiridikənsilər, undakta bu dunyada musapir bolup yaxawatkan waktinglarni [Uning] korkunqida ətküzünglar. **18** Qünki silərgə məlumki, silər ata-bowiliringlar təripidin silərgə kalduruloŋan əḥmiyətsiz turmuxning [kullukidin] azad boldunglar. Bu, kimmitini ḥaman yokitidioŋan altun yaki kümüxtək nərsilərning təlimi bilən boloŋan əməs, **19** bəlki kimmətlik kəni bilən, yəni kəm-kütisiz wə daoŋsiz koza kəbi Məsiḥning kimmətlik kenining bədiligə kəldi. **20** U dərwəkə dunya apiridə kilinixtin ilgirila [Huda təripidin] xu süpitidə tonuloŋan, ḥazir U zamanlarning muxu ahirki wakitlirida silər üqün [bu dunyaoŋa əwətilip] axkara kilindi. **21** Silər Uning arkilik Uni əlümdin tirildürüp, Uningoŋa xan-xərəp bərgən Hudaoŋa etikad kiliwatisilər. Hudaning [xuni kiloŋini] etikadinglar wə ümidinglar Əzigə baoŋlansun üqündur. **22** Silər ḥəkikətkə itaət kiloŋanlikiŋlardin kəlbinglarni paklap, kerindaxlarni səyidioŋan sahtisiz meḥir-muḥəbbətkə kirixtinglar; xunga, bir-biringlarni qin kəlbinglardin kizoŋin səyünglar. **23** Qünki silər yengiwaxtin tuoŋuldunglar — bu qirip ketidioŋan uruk arkilik əməs, bəlki qirimas uruk, yəni Hudaning ḥayatiy küqkə igə wə mənggü turidioŋan səz-kalami arkilik boldi. **(aiōn g165)** **24** Qünki [huddi mukəddəs yazmilarda yeziloŋinidək]: «Barlik ət igiliri ot-qəptur, halas, Ularning barlik xan-xəripi daladiki gülgə ohxax; Ot-qəp solixidu, gül hazan bolidu, **25** Birak Rəbning səz-kalami mənggügə turidu!» Silərgə yətküzülgən hux həwərdə jakarlanoŋan səz-kalam dəl xudur. **(aiōn g165)**

2 Xuning üqün silər barlik rəzillik, barlik məkkarlik, sahtipəzlik, ḥəsətxorluk wə ḥəmmə təḥmətxorluklarni taxlap, **2** Rəbning meḥribanlikini tetip bilgənikənsilər, huddi yengi tuoŋuloŋan bowaklardək bolup [Hudaning] səz-kalamidiki sap sütkə təxna bolunglar. Buning bilən, silər nijatning [kamalitigə] yetip əsisilər. **4** Əmdi silər Uningoŋa, yəni adəmlər təripidin ərziməs dəp taxlinip, lekin Huda təripidin tallanoŋan wə kədirlənгən tirik tax Boloŋuqining yenioŋa kelip **5** silər əzünglarmu tirik taxlar süpitidə bir roḥiy ibadətxana kilinixka, Əysa Məsiḥ arkilik Hudani hursən kilidioŋan roḥiy kurbanliklarni sunidioŋan mukəddəs kahin kataridikilər boluxka kuruluwatisilər; **6** Qünki mukəddəs yazmilarda mundak deyilgən: — «Mana, tallanoŋan, kədirlənгən bürjək ul texini Zionoŋa koydum. Uningoŋa etikad kiloŋuqi ḥərkim ḥərgiz yərgə karap kalmaydu». **7** Əmdi etikad kiloŋuqi boloŋan silərgə nisbətən [taxning] kədiri bolidu. Lekin [Uningoŋa] etikad kilmaydioŋanlaroŋa nisbətən U [mukəddəs yazmilarda deyilginidək] boldi: — «Tamqilar ərziməs dəp taxliwətkən bu tax, Burjək [ul] texi bolup tikləndi!», Wə: — «[Bu tax] kixilərgə putlikaxang tax, Adəmni yikitidioŋan koram tax bolidu». Qünki [muxundak kixilər] [Hudaning] səz-kalamioŋa itaət kilmasliki tüpəylidin putlixip yikilidu; ularning bundak boluxi aldin bekitilgəndur. **9** Lekin silər bolsanglar [Huda] tallioŋan bir jəmət, xaḥanə bir kaḥinlik, pak-mukəddəs bir əl, xundakla Əzigə alahidə has boloŋan bir həlkşilər; buning məkşiti, silərni karangoŋuluktin Əzining tilsimat yoruklukioŋa qakiroŋuqining pəzilətlirini namayan kilixinglardin ibarət. **10** Burun silər bir həlk ḥesablanmayttinglar, lekin ḥazir Hudaning həlkisilər; burun [Hudaning] rəḥim-xəpkitigə erixmigənidinglar, lekin ḥazir erixtinglar. **11** I səyümlüklirim, silər bu dunyaoŋa musapir wə meḥmandursilər, silərdin ətünümənki, roḥ-kəlbinglar bilən karxilixidioŋan ətliringlardiki nəps-xəḥwətlərdin əzünglarni yirak tutunglar. **12** Yürüx-turuxunglar etikadsizlar arisida esil-pəzilətlik bolsun. Muxundak kiloŋanda, gərqə ular silərgə yamanlik kiloŋuqilar dəp təḥmət kilsimu, dəl təḥmət kiloŋan ixlarda silərning yahxi əməlliringlaroŋa karap, [Hudaning] ularni [oyoŋitip] yoklaydioŋan künidə uni uluoŋlixi mumkin. **13** Xunga Rəbning ḥərmitidə insanlar arisidiki ḥərbir ḥakimiyətning tüzümigə, məyli əng yukiri mənsəptiki padixaḥka bolsun yaki u təyinligən ḥokukdarlaroŋa bolsun boysununglar. Qünki bu ḥokukdarlar [padixaḥ] təripidin yaman ix kiloŋuqilarni jazaoŋa tartix, yahxi ix kiloŋuqilarni ḥərmətkə sazawər kilix üqün təyinləngəndur. **15** Qünki Hudaning iradisi xundakki, yahxi əməlliringlar bilən nadan adəmlərning orunsiz xikayətlirini

tuwaқlaxtur. **16** Silər ərkin-azad boloɣininglar bilən, bu ərkinlikinglarni yamanlik қilixning bahanisi қiliwalmanglar, bəlki Hudaning қuli süpitidə bolup, **17** Barlik insanlarni hərmətlənglar, [etiқadqi] қerindaxliringlaroɣa mehir-muhəbbət kərsitinglar, Hudadin қorқunglar, padixahni hərmətlənglar. **18** Қullar, hojayinliringlaroɣa toluқ қorқunq bilən boysununglar — yaloɣuz mehriban wə hux peil hojayinlaroɣila əməs, bəlki terikkək hojayinlaroɣimu boysununglar. **19** Qünki əgər birsi Huda aldida pak wijdanlik bolux üqün nahək azab-oқubət qəksə həmdə bularoɣa səwr-taқət қilsa, bu Hudani hursən қilidu. **20** Qünki əgər silər gunah ətküzüp, tegixlik uruloɣininglarda, uningoɣa bərdaxlik bərsənglar, buning mahtanoɣudək nemisi bar! Lekin yahxi ixlarni қilip azab-oқubət qəksənglar həmdə uningoɣa bərdaxlik bərsənglar, u Hudani hursən қilidu. **21** Qünki silər dəl xuningoɣa qaқirildinglar. Qünki Məsihmu silər üqün azab-oқubət qekip, silərni Өzining izidin mangsun dəp, silərgə ülgə қaldurdi; **22** «U gunah sadir қilip bақmioɣan, Uning aoɣzidin heqқandaқ aldamqilik-yaloɣanqilikmu tepilmas». **23** U haқarətlənginidə, til қayturmaytti. Azab-oқubət qəkkəndə, U heq təhdit salmaytti; əksiqə, Өzini adil həküm қiқaroɣuqining қollirioɣa tapxuratti. **24** U Өzi bizning gunahқa nisbətən ələp, həkқaniylikқa nisbətən yaxiximiz üqün yaoɣaq tüwrüktə gunahlirimizni zimmisigə aldi; silər Uning yariliri bilən xipa taptinglar. **25** Qünki burun silər қoylardək yoldin ezip kətkənsilər, lekin ҳazir jeninglarning padiqisi həm yetəkqisining yenioɣa қaytip kəldinglar.

3 Xuningoɣa ohxax, i ayallar, silər ərliringlaroɣa boysununglar. Xundaқ қilsanglar, hətta səz-kalamoɣa itaət қilmaydioɣan ərlər bolsa, өz ayalining bu pəzilitidin təsirlinip, ihlasmənlik bilən ətküzgən pak yürüx-turuxinglaroɣa қarap, gəp-səzsizla қayil қilinidu. **3** Güzəllikinglar sirtқi kərünüxtin, yəni alahidə erüwaloɣan qeqinglar wə taқioɣan altun zibu-zinnətlərdin yaki esil kiyimlərdin bolmisun, **4** bəlki «қəlbinglardiki өzünglar», yəni məmin wə tinq roһtin boloɣan қirimas güzəlliktin bolsun; bundaқ [güzəllik] Hudaning aldida intayin қimmətliktur. **5** Qünki burunқi qaoɣlarda, Hudaoɣa ümidini baoɣlioɣan ihlasmən ayallar dəl muxundaқ [güzəllik bilən] өzlirini zinnətləp, ərlirigə itaət қilatti. **6** Dəl muxundaқ yolda Sarah Ibrahimni «oɣojam» dəp atap, uning səzlirigə boysunatti. Silər heqқandaқ wəswəsilərdin қorқmay ixlarni durus қilsanglar, silərmu [Sarahning] pərzəntliri boloɣan bolisilər. **7** Xuningoɣa ohxax, əy ərlər, silərmu ayalliringlar bilən turuxta, ularni ayal kixilər bizdin ajiz bəndilər dəp bilip ularni qüxinip yetinglar; silər ular bilən [Huda] xapaət қiloɣan ҳayatқa ortaқ mirashor bolup, ularni hərmət қilinglar. Xundaқ қilsanglar, dualiringlar tosaloɣuoɣa uqrimaydu. **8** Ahirida, ҳəmminglar bir niyət bir məқsəttə, bir-biringlaroɣa ҳəmdərd bolup, bir-biringlarni қerindaxlarqə səyünglar, iq-baoɣri yumxaқ wə kəmtər bolunglar. **9** Yamanlikқa yamanlik, aһanətkə aһanət bilən əməs, əksiqə, bəht tiləx bilən jawab қayturunglar. Qünki silər dəl bu ixқa qaқiriloɣansilər; xuning bilən өzünglar bəhtkə mirashor bolisilər. **10** Qünki [mukəddəs yazmilarda yeziloɣinidək]: — «Kimki ҳayatni səyüp, yahxi kün kərgüqi bolay desə, Tilini yamanliқtin tartsun, Ləwliri məkkarliқtin neri bolsun; **11** Yamanliқtin өzini tartip, Güzəl əməllərni қilip yürsun; Aman-hatirjəmlikni izdəp, uni қoɣlap yürsun. **12** Qünki Pərwərdigarning kəzi ҳəkқaniylarning üstidə turidu, Uning қuliқi ularning iltijalirioɣa oquқ turidu; Lekin Pərwərdigarning yüzi rəzillik yürgüzgüqilərgə қarxi turidu». **13** Əgər silər daim yahxi ixlarni қilixқa intilsənglar, kim silərgə yamanlik қilar? **14** Lekin hətta həkқaniylik yolida azab-oқubət qəksənglarmu, ohxaxla bəhtliksilər! Lekin ularning wəһimisidin қorқmanglar wə alaқzadə bolmanglar; **15** bəlki қəlbinglarda Rəb Məsihni ҳəmmidin üstün dəp bilinglar; silərdə boloɣan ümidning səwəbini sorioɣanlaroɣa məmin-mulayimlik wə ihlaslik bilən jawab berixkə ҳəmixə təyyar turunglar. **16** Ҳərdaim wijdaninglarni pak tutunglar; xuning bilən silərgə «yamanlik қiloɣuqilar» dəp təһmət қiloɣanlar silərning Məsihdə boloɣan pəzilətlik yürüx-turuxunglarni kərüp, əzliri қiloɣan təһmətlərdin hijil bolsun. **17** Qünki Hudaning iradisi xundaқ bolsa, yahxilik қiloɣininglar üqün azab-oқubət qəksənglar, bu yaman ix қiloɣininglar tüpəylidin azab-oқubət qəkkininglardin əwzəl, [əlwəttə]. **18** Qünki Məsih bizni Huda bilən yaraxturux üqün, yəni Həkқaniy Boloɣuqi həkқaniy əməslərni dəp, birla қetimlik azab-oқubət qəkti; gərqə U tən jəһättə eltürülgən bolsimu, lekin roһta janlanduruldi; **19** xuning bilən U solap қoyuloɣan roһlarning yenioɣa muxu roһiy ҳayatliқi bilən berip, [Өzining bu oɣəlibisini] jakarlidi. **20** [solap қoyuloɣan] bu roһlar burunқi zamanda, yəni Nuh [pəyoɣəmbər]ning künliridə, kemə yasiliwatқan məzgildə Huda səwrqanlik bilən [kixilərning towa қilixini] kütkinidə, Uningoɣa itaətsizlik қildi. Pəқət xu kemigə kirgən birқanqisi, yəni jəmiy səkkiz jan su arқilik қutқuzuldi. **21** Mana bu «suoɣa qəmüldürüx»ning bexariti boloɣan. Əmdi qəmüldürüx — bədənning kirdin tazilinixi əməs, bəlki adəmning pak wijdan bilən Əysa Məsihning tirildürülüxi arқilik Hudadin tiligən təlipi — bizni ҳazir қutқuzuwatidu **22** (Məsih [tirilip] ərxkə qiқip, pərixtilər, barlik roһiy ҳoқuқdarlar wə küqlüklər Uningoɣa bosunduruldi wə u Hudaning ong yenida turmaқta).

4 Əmdi Məsih tenidə azab-oқubət qəkkənikən, silərmu xundaқ iradə bilən өzünglarni қorallandurunglar. (qünki [Huda yolida] өz tenidə azab-oқubət qəkkən kixi gunahtin қol üzgən bolidu; **2** undaқ kixi tenidə қaloɣan ҳayatini yənə insaniy nəps-ҳəwəslərgə berilix bilən əməs, bəlki Hudaning iradisigə muwapiқ ətküzidu). **3** Qünki künlirimizni yat əllik etiқadsizlarning iradisigə əməl қilix bilən, yəni ҳərtürlük buzuқqilik-xəһwaniylik, nəps-ҳəwəslər, ҳaraқkəxlik, əyx-ixrət, məyhorluқ wə yirginqlik butpərəsliklər iqidə ətküzginimiz əmdi kupayə қilar! **4** Bu ixlarda ular silərning ularoɣa ҳəmraһ bolup xundaқ iplaslikқa yügürmigənlikinglaroɣa əjəblinip, silərni ҳaқarətlimək tə. **5** Ular ҳaman ҳəm tiriklərni wə əlgənlərni soraқ қilixқa təyyar Turoɣuqioɣa ҳesab bərməy қalmaydu. **6** Xunga dəl xu səwəbtin, əlgənlər ətta yaxawatқan insanlar [soraқ қilinidioɣan]dək soraқ қilinip, Hudaoɣa nisbətən roһta yaxisun dəp, uloroɣimu hux həwər yətküzülgən. **7** Əmdi barlik ixlarning ahirlixidioɣan küni yeқinlaxmaқta; xunga, salmaқ bolunglar wə dua қilixқa səgək turunglar. **8** Lekin ҳəmmidin muһimi, bir-biringlaroɣa қizoɣin mehir-muhəbbəttə turuweringlar. Qünki «mehir-muhəbbət nuroɣunlioɣan gunahlarni yapar». **9** Bir-biringlardin aoɣrinmay өzara mehmandost bolunglar. **10** Huda təripidin hərbiringlaroɣa ata қilinoɣan iltipatқa binaən, uning ҳərtərəplik mehri-xəpқitini kixilərgə yətküzidioɣan yahxi oɣojidarlar süpitidə, bu iltipat bilən bir-biringlaroɣa hizmət қilinglar. **11** Kim səz қilsa, u Hudaning kalam-bexarətlirini yətküzgüqi süpitidə səzlisun. Kim baxқilaroɣa hizmət қilsa, u Huda ata қiloɣan küq-қudriti bilən hizmət қilsun. Xundaқ boloɣanda, Huda ҳəmmə ixta Əysa Məsih arқilik uluoɣlinidu. Barlik xan-xərəp wə küq-қudrət Uningoɣa əbədi'əbədgiqə mənsuptur, amin! **(aiōn g165)** **12** Səyümlüklirim, otluқ sinakning bexinglaroɣa qüxkənlikigə қarap, ajayib ixқa yoluқup қaldim, dəp ҳəyran қalmanglar. **13** Bəlki, Məsihning azab-oқubətlirigə қandaқ ortaқ boloɣan bolsanglar, silər xundaқ xadlininglar. Xuning bilən Uning xan-xəripi ayan қilinoɣinida, silərmu yayrap

xadlinisilər. **14** Silər Məsiḥning nami tüpəylidin ḥaḳarətkə
uqrisanglar, bəhtlik bolisilər! Qünki xan-xərəpning Roḥi, yəni
Hudaning Roḥi wujudunglarƣa qüxkən bolidu. **15** Aranglardin
birining azab-oḳubət qekixi ḥərgizmu ḳatil, ooƣri, rəzil yaki
qepilƣaḳ bolux səwəbidin bolmisun. **16** Biraḳ qəkkən azab-
oḳubiti «Məsiḥiy» dəp atalƣanliḳi səwəbidin bolsa, u buningdin
nomus ḳilmisun; əksiqə, muxu nam [bilən] [atalƣanliḳi] üqün
Hudaƣa mədḥiyə oḳusun. **17** Qünki soraḳning baxlinidiƣan
waḳti-saiti kəldi; soraḳ aldi bilən Hudaning ɵyidikiliridin
baxlinidu; wə əgər biz bilən baxlansa, u ḥalda Hudaning hux
həwirigə ḳulaḳ salmiƣanlarning aḳiwiti nemə bolar? **18** [Dəl]
[muḳəddəs yazmilarda yeziloƣinidək]: — «Əgər ḥəḳḳaniylarning
ḳutḳuzuluxi təs bolsa, Ihlassizlar ḥəm gunaḥkarlarning aḳiwiti
ḳandaḳ bolar?» **19** Xuning üqün, Hudaning iradisi bilən azab-
oḳubət qəkkənlər yahxi əməllərni dawam ḳilip, jenini wədisidə
turidiƣan Yaratḳuqiƣa amanət ḳilip tapxursun.

5 Əmdi mən aranglardiki aḳsaḳallardin (Məsiḥning azab-
oḳubətlirining guwaḥqisi, namayan ḳilinidiƣan xan-xərəpkə
nesip bolƣuqi wə silərgə ohxax bir aḳsaḳal süpitidə) xuni
ɵtünimənki, **2** — Hudaning silərning aranglardiki padisini
obdan beḳinglar; ularƣa yetəkqilik hizmitidə bolup, uni
məjburən əməs, bəlki ihtiyarən zimminglarƣa elinglar;
pul-dunya üqün əməs, bəlki huxalliḳ bilən ḳilinglar. **3**
Hudaning padisiƣa ƣojining ɵz təəlluḳatliriƣa bolƣinidək
bolmay, bəlki ularƣa ülgə bolunglar. **4** Xundaḳ ḳilsanglar,
Bax Padiqi axkarə bolƣanda, mənggü tozumas xan-xərəp
tajiƣa erixisilər. **5** Əy yaxlar, qonglarƣa boysununglar.
Xuningdək, ḥəmminglar bir-biringlarƣa nisbətən kiqik peilliḳni
üstünglarƣa oriwelinglar. Qünki: «Huda təkəbburlarƣa
ḳarxidur, lekin mɵmin-kəmtərlərgə xəpḳət ḳilidu». **6** Ɵzünglarni
Hudaning ḳudrətlik ḳoli astida tɵwən tutunglar. Xundaḳ
ḳilsanglar, waḳti-saiti kəlgəndə Huda silərni yuḳiri kɵtüridu; **7**
Barliḳ ƣəm-ḳayƣuliringlarni Uning üstigə taxlap ḳoyunglar.
Qünki U silərning ƣeminglarni ḳilidu. **8** Ɵzünglarni ḥoxyar
wə səgək tutunglar. Qünki düxmininglar bolƣan Iblis huddi
ḥərkirəwatḳan xirdək, yutḳudək birsini izdəp ḳatrap yürməktə;
9 silər etiḳadinglarda qing turup uningƣa ḳarxi turunglar.
Qünki bilisilərki, pütün dunyadiki ḳerindaxliringlarmu ohxax
azab-oḳubətlərning tügixigüqə qidawatidu. **10** Əmma silərni
Məsiḥ Əysa arḳiliḳ Ɵzining mənggülük xan-xəripigə qaḳiroƣan,
pütkül meḥir-xəpḳətning Igisi bolƣan Huda azraḳḳinə waḳit
azab-oḳubət qəkkininglardin keyin, Ɵzi silərni əsligə kəltürüp,
dəs turƣuzup, mustəḥkəm wə ulƣa bekitilgəndək təwrənməs
ḳilidu. **(aiōnios g166)** **11** Uningƣa [barliḳ] xan-xərəp wə küq-
ḳudrət əbədil'əbəd mənsup bolƣay, amin! **(aiōn g165)** **12** Mən bu
ḳisḳiƣina hətni yezip, ɵzüm sadiḳ ḳerindixim dəp bilidiƣan
Silwanusning wasitisi bilən silərgə yollidim. Uxbu hətni
yeziximning məḳsiti, silərgə jekiləx wə silərni riƣbətləndürüx,
xundaḳla Hudaning ḥəḳiḳiy meḥir-xəpḳitining ənə xundaḳ
ikənlikigə guwaḥliḳ berixtin ibarəttur. Bu meḥir-xəpḳəttə qing
turunglar. **13** Silər bilən billə tallanƣan Babilda turuwatḳan
jamaət wə ooƣlum Markustin silərgə salam. **14** Bir-biringlar bilən
meḥribanlarqə sɵyüxüp salamlixinglar. Silərgə, yəni Məsiḥdə
bolƣan ḥəmminglarƣa amanliḳ-hatirjəmlik yar bolƣay!

Petrus 2

1 Əysa Məsihɲing ḳuli wə rosuli boloɲan mənki Simeon Petrustin Hudayimiz wə Ḳutḳuzoɲuqimiz Əysa Məsihɲing ḥəkḳaniyliḳi arḳilik biz bilən ohxax ḳimmətlik bir etiḳadḳa muyəssər ḳilinoɲanlaroɣa salam! **2** Silər Hudani wə Rəbbimiz Əysani qongḳur tonuoɲanseri, meḥir-xəpḳət wə hatirjəmlik silərgə ḥəssiləp axḳay! **3** Bu [duayimning] asasi — biz bizni Өzining xan-xəripi wə esil pəzilitining təsiri arḳilik Qaḳiroɲuqini qongḳur tonuoɲanliḳimiz üqün, Uning ilaḥiy küq-ḳudriti ḥayatimizoɲa wə ihlasmənliktə mengiximizoɲa kerəklik boloɲan ḥəmmini ata ḳildi. **4** U muxu pəzilətliri arḳilik bizgə ḳimmətlik, əng uluo wədilərni bərdi, bular bilən silər bu dunyadiki ḥawayi-ḥəwəslərdin boloɲan iplasliḳtin ḳutulup, Hudalik təbiətkə ortaḳ nesip bolalaysilər. **5** Dəl muxu səwəbtin, silər pütün küqünglar bilən etiḳadinglaroɣa esil pəzilətni, esil pəzilitinglaroɣa bilimni, **6** biliminglaroɣa təmkinlikni, təmkinlikinglaroɣa qidamlikni, qidamliḳinglaroɣa ihlasmənlikni, **7** ihlasmənlikinglaroɣa ḳerindaxlik meḥribanliḳni, ḳerindaxlik meḥribanliḳinglaroɣa meḥir-muḥəbbətni kərsitixni ḳoxuxḳa intilinglar. **8** Qünki bu hususiyətlər silərdə bar bolsa, xundaḳla exip beriwatḳan bolsa, bular silərni Rəbbimiz Əysa Məsihɲi qongḳur tonuxḳa [intilixtə] ix-əməlsiz wə mewisiz ḳaldurmaydu. **9** Əmmə əgər birsidə bular kəm bolsa, u kor adəmdur — u burnining uqinila kərələydioɲan, ilgiriki gunaḥliridin pak ḳilinoɲinini untuoɲan bolidu. **10** Xuning üqün, i ḳerindaxlar, silər [Huda təripidin] qaḳiriloɲanliḳinglarni, xundaḳla tallanoɲanliḳinglarni jəzmləxtürüxkə intilinglar. Xundaḳ ḳilsanglar, ḥeqḳaqan teyilip kətməysilər. **11** Xundaḳ boloɲanda Rəbbimiz wə Ḳutḳuzoɲuqimiz Əysa Məsihɲing mənggülük padixaḥliḳidimu ḳizoɲin ḳarxi elinisilər. **(aiōnios g166)** **12** Xunga, gərqə silər bu ixlarni bilgən bolsanglarmu, xundaḳla bizgə igə ḳilinoɲan ḥəḳiḳəttə mustəḥkəmləngən bolsanglarmu, mən yənila ḥərdaim bu ixlarni esinglaroɣa salmaḳimən. **13** Dərwəḳə, mən muxu qedirimda bolsamla, bularni səminglaroɣa selip, silərni oyoɲitip turuxni layiḳ kərimən. **14** Qünki Rəbbimiz Əysa Məsihɲing burun manga ayan ḳiloɲinidək, mening bu qedirim pat arida uqamdin seliwetilidioɲanliḳini bilip turuptimən. **15** Bərḥək, mən silərning bu ixlarni mən bu dunyadin kətkinimdin keyinmu ḥərwaḳit esinglaroɣa kəltürüxünglar üqün küqümning bariqə intilimən. **16** Qünki biz silərgə Rəbbimiz Əysa Məsihɲing küq-ḳudriti wə ḥazir boluxini uḳturoɲinimizda ḥərgizmu ḥiyligərliktin oydurup qiḳiloɲan riwayətlərgə əgəxmiduḳ, bəlki biz Uning ḥəywətlik xan-xəḥritigə əz kəzimiz bilən guwaḥḳimiz. **17** Qünki U mukəddəs taoɲda Huda'Atidin xan-xəḥrət wə uluoluḳḳa erixkəndə, axu uluo xan-xərəplik yərdin: «Bu Mening səyümlük Ooɲlum, Mən Uningdin hursənmən» degən xundaḳ zor bir awaz Uningoɲa yətküzülüp anglandi. **18** Mukəddəs taoɲda biz Uningoɲa ḥəmraḥ bolup billə turoɲan boloɲaqḳa, ərxtin bu awaz anglanoɲinida bizmu əz ḳuliḳimiz bilən uni angliduḳ. **19** Uning üstigə ḥəmmimizdə pəyoɲəmbərlər yətküzgən tolimu ixənqlik bexarətlik səz-kalam bardur; silər tang süzülgüqə, tang yultuzi ḳəlbinglarni toluḳ yorutḳuqə bu səz-kalamoɲa ḳulaḳ salsanglar, yahxi ḳiloɲan bolisilər (bu səz-kalam huddi ḳarangoɲuda qaḳnap turidioɲan qiraoɲḳa ohxaxtur). **20** Xuni ḥəmmidin muḥim dəp bilixinglar kerəkki, mukəddəs yazmilardiki ḥeqḳaysi wəḥiy pəyoɲəmbərlərning əz qüxənqisi boyiqə yətküzülgən əməs. **21** Qünki ḥeqḳandaḳ wəḥiy-bexarət insanlarning iradisidin kəlgən əməs, u bəlki Hudaning mukəddəs adəmliri Mukəddəs Roḥ təripidin yetəklinip, Uning türtkisi bilən eytḳan səz-kalamdur.

2 Lekin burun həlḳ iqidə sahta pəyoɲəmbərlər qiḳḳan, xuningdək aranglardimu sahta təlim bərgüqilər məydanoɲa qiḳidu. Ular soḳunup kirip, ḥalakətkə elip baridioɲan bid'ət təlimlərni aranglaroɣa astirtin kirgüzüp, ḥətta əzlirini ḥər ḳilixḳa setiwaloɲan igisidinmu tenip, buning bilən əz bexioɲa tezla ḥalakət qüxüridu. **2** Nuroɲun kixilər ularning xərməndilikigə əgixip ketidu, xuningdək ularning səwəbidin ḥəḳiḳət yoli ḥaḳarətkə uqraydu. **3** Ular aqkəzlükidin oydurma səzlər bilən silərni satidioɲan meli ḳilidu. Əmdi ularning bexioɲa heli burunla bekitilgən jaza bikar olturmaydu, ularning ḥalakiti bolsa uhlap yatmaydu. **4** Qünki Huda gunaḥ sadir ḳiloɲan pərixtilərni ayap olturmay, bəlki ularni təḥtisaraning ḥangioɲa taxlap, soraḳḳa tartḳuqə zulmətlik ḳarangoɲuluḳtiki zənjirlər bilən solap ḳoyoɲan yərdə, **(Tartaroō g5020)** **5** xundaḳla ḳədimki dunyadikilərnimu ayap ḳoymay, hudasizliḳḳa berilgən dunyani topan bilən oɣərk ḳilip, pəḳət ḥəḳḳaniyliḳḳa dəwət ḳiloɲuqi Nuḥni baxḳa yəttisi bilən saḳlap ḳaloɲan yərdə — **6** ḥəmdə keyin Sodom wə Gomorra xəḥərlirini keyinki dəwrlərdiki hudasizliḳḳa berilgənlərgə ibrət bolsun dəp bekitip, bexioɲa külpətlik jazani qüxürüp kül ḳiloɲan, **7** xuning bilən birgə muxu əḥlaḳsizlarning buzuḳqiliḳliridin yirginip azablanoɲan, ḥəḳḳaniy boloɲan Lutni ular arisidin ḳutulduroɣan yərdə — **8** (ənə xundaḳ kixilərning iqidə yaxioɲan ḥəḳḳaniy Lutning ḥəḳḳaniy ḳəlbi ḥər küni anglioɲan wə kərgən itaətsizliklər tüpəylidin azablinatti) **9** əmdi xuni kerüwalalaymizki, Rəb ihlasmənlərni duq kəlgən sinaḳlardin ḳandaḳ ḳutḳuzuxni wə xuningdək ḥəḳḳaniysizlarni soraḳ künigiqə jazalinixḳa saḳlap ḳoyuxni bilidu. **10** Bularning arisidiki əz ətlirigə əgixip pasiḳ ḥəwəslərgə berilgən, xundaḳla ḥoḳuḳ igilirigə səl ḳarioɲanlarning jazasi tehimu xundaḳ bolidu. Muxundaḳ kixilər ḥali qong, mənmənqilərdur, ular «[roḥiy] uluoлar»oɣa ḥaḳarət ḳilixtin ḥeq ḳorḳmaydioɲanlardur. **11** Ḥətta ulardin küq-ḳudrəttə üstün turidioɲan pərixtilərmu Pərwərdigarning aldida bu «[uluoлar]»[ni] ḥaḳarət bilən ərz ḳilmaydu. **12** Əmma bular huddi owlinip booɲuzlinix üqün tuoɲuloɲan yawayi əḳilsiz ḥaywanlardək kelip, əzliri qüxənməydioɲan ixlar üstidə ḥaḳarətlik səz ḳilidu wə xundaḳla əzlirining ḥalakət ixliri bilən toluḳ ḥalak bolidu, **13** xundaḳla əz ḥəḳḳaniysizliḳioɲa tuxluḳ jazaning mewisini yəydu. Ular ḥətta kündüzi oquḳ-axkara əyx-ixrət ḳilixnimu ləzzət dəp ḥesablaydu; ular [silərgə] nomus wə daoɲ kəltürüp silər bilən bir dastihanda olturup, əz məkkarliḳliridin zoḳlinidu. **14** Ularning zinahorluḳ bilən toloɲan kəzliri gunaḥ sadir ḳilixtin üzülməydu; ular tutami yoḳ kixilərni eziḳturidu; ular ḳəlbini aqkəzlükkə kəndürgən, lənətkə yeḳin balilardur! **15** Ular tooɲra yoldin qətnəp, Bosorning ooɲli Balaamning yolioɣa əgixip kətti. U kixi ḥaram yolda tapḳan ḥəḳni yahxi kərgüqi idi, **16** lekin u ḳiloɲan kəbiḥliki tüpəylidin tənbiḥini yedi (zuwansiz exək insanning awazi bilən səzləp pəyoɲəmbərning əḥmiḳanə ixini tosti). **17** Mana muxundaḳ kixilər ḳurup kətkən bulaḳlar, borandin ḥəydilip yürgən tumanlaroɣa ohxaydu; ularoɣa mənggülük zulmətning ḳapḳarangoɲuluḳida jay ḥazirlap ḳoyuloɲan. **(questioned)** **18** Qünki ular yaloɲan-yawidaḳ yooɲan səzlər bilən mahtinip, adəmning ətlik ḥəwəslirini ḳozoɲitip əyx-ixrət ixliri bilən ezitḳuluḳ yolida mengiwatḳanlardin əzlirini yengila ḳaquroɲanlarni azduridu. **19** Ular muxu kixilərgə «Silərni ərkinlikkə erixtürimiz» dəp wədə ḳilidu, lekin əzliri əməliyəttə buzuḳluḳning ḳulliridur. Qünki adəm nemə təripidin boysunduruloɲan bolsa, xuning ḳuli bolidu. **20** Qünki əgər ular Rəbbimiz wə Ḳutḳuzoɲuqimiz Əysa Məsihɲi tonux arḳilik bu dunyaning pasiḳliḳliridin ḳutulup, keyin xularoɣa yənə baoɲlinip, boysunduruloɲan bolsa, ularning

keyinki ḫali dəsləpkisidinmu bəttər bolidu. **21** Qünki ḫəkḫaniylik yolini bilip turup, əzigə yətküzülgən muḳəddəs əmrdin yüz ərügəndin kərə, bu yolni əslidinla bilmigini əwzəl bolatti. **22** Muxu ixənqlik ḫekmətlik səzlər ularda əməlgə axurulidu: — «It aylinip əz ḳusuḳini yər» wə yənə «Qoxḳa yuyunup qiḳipla ḳaytidin patḳaḳta eoɣinar».

3 I səyümlüklirim, ḫazir silərgə bu yeziwatḳinim ikkinqi hetimdur. Ḫər ikki hetimdə silərning sap kənglünglarni oyoɣitip, xu ixlarni əslitixkə intildimki, **2** muḳəddəs pəyoɣəmbərlər burun eytḳan səzlərgə wə Rəbbimiz ḫəm Ḳutḳuzoɣuqimizning rosulliringlar arḳilik yətküzgən əmrigə kəngül bəlüxünglarni ətünimən. **3** Əng muḫimi xuni bilixinglar kerəkki, künlərning ahirida əzining ḫawayi-ḫəwəslirining kəynigə kiridioɣan, məshirə ḳilidioɣan mazaḳqilar qiḳip: **4** «Ḳeni, Uning ḳaytip kelimən degən wədisi?! Ata-bowilirimiz [ölümdə] uhlap ḳaloɣandin taki ḫaziroɣiqə ḫəmmə ixlar dunya apiridə boloɣan waḳittiki bilən ohxax ḫaləttə ketiwatidu» dəp məshirə ḳilixidu. **5** Ḫalbuki, ular əng ḳədimki zamanda Hudaning səzi bilən asmanlarning yaritiloɣanliḳini wə xuningdək yərning sudin qiḳḳan ḫəm suning wasitisi bilən barlikḳa kəlgənlikini ətəy untuydu; **6** xu amillarning wasitiliri bilən xu zamandiki dunya kəlkündin oɣarḳ bolup yoḳaldi. **7** Əmma ḫazirḳi asmanlar bilən zemin ohxaxla xu səz bilən ihlassiz adəmlər soraḳḳa tartilip ḫalak ḳilinidioɣan axu kündə otta kəydürülüxkə saḳlinip, ta xu künigiqə ḫalidin həwər elinip turidu. **8** Əmdi i səyümlüklirim, xu ix nəziringlardin ḳaqmisunki, Rəbgə nisbətən bir kün ming yildək wə ming yil bir kündəktur. **9** Rəb Əz wədisini [orundaxni] (bəzilərning «keqiktürdi» dəp oylioɣinidək) keqiktürgini yoḳ, bəlki ḫeqkimning ḫalak boluxini halimay, ḫəmmə insanning towa ḳilixioɣa kirixini arzulap, silərgə kəngqilik ḳilip [waḳitni sozmaḳta]. **10** Lekin Rəbning küni huddi ooɣrining kelixidək [kütülmigən waḳitta] bolidu. U küni asmanlar xiddətlik güldürligən awaz bilən oɣayib bolup, kainatning barlik ḳurulmiliri xiddətlik otta erip tügəydu; zemin wə uningdiki pütkül nərsilərmu kəyüp ketidu. **11** Ḫəmmə nərsə mana xundaḳ erip yoḳilidioɣan yərdə, silər ḳandaḳ adəmlərdin boluxunglar kerək? — ḫayatinglarni pak-muḳəddəsliktə wə ihlasmənliktə ətküzüp, **12** Hudaning künini təlmürüp kütüp, u künning tezrək kelixi üqün intilixinglar kerək əməsmu? U künning kelixi bilən pütün asmanlar otta yoḳap tügəydu wə kainatning barlik ḳurulmiliri xiddətlik otta erip tügəydu. **13** Lekin biz bolsaḳ Uning wədisi boyiqə, yengi asman-zeminni intizarlik bilən kütməktimiz. U yər ḫəḳḳaniylikning makanidur. **14** Xuning üqün, əy səyümlüklirim, bu ixlarni kütüwatḳanikənsilər, [xu tapta] Hudaning aldida nuḳsansiz wə daoɣsiz, inaḳlik-hatirjəmlik iqidə ḫazir bolup qiḳixinglar üqün intilinglar. **15** wə Rəbbimizning səwr-taḳitini nijat dəp bilinglar, dəl səyümlük ḳerindiximiz Pawlusmu əzigə ata ḳilinoɣan danalik bilən bu ixlar tooɣruluḳ silərgə yazoɣan; **16** barlik hətliridimu u bu ixlar ḫəḳḳidə tohtilidu. Uning hətliridə qüxinix təs boloɣan bəzi ixlar bar; bu ixlarni təlim almioɣan wə tutami yoḳ kixilər muḳəddəs yazmilarning baxḳa ḳisimlirini burmilioɣandək, burmilap qüxəndüridu wə xuning bilən əz bexioɣa ḫalakət elip kelidu. **17** Xuning bilən, i səyümlüklirim, [mən eytḳan] bu ixlarni aldin'ala bilgənikənsilər, bu əhlaḳsizlarning səpsətliri bilən azdurulup, mustəḫkəm turuxunglarni yoḳitip ḳoyuxtin ḫoxyar bolunglar. **18** Əksiqə, [Hudaning] meḫir-xəpḳitidə ḫəm Rəbbimiz wə Ḳutḳuzoɣuqimiz Əysa Məsiḫgə boloɣan bilixtə dawamlik əsünglar. Uningoɣa ḫəm ḫazir ḫəm axu əbəd künigiqə barlik xan-xərəp mənsup boloɣay! Amin! **(aiōn g165)**

Yuḫanna 1

1 Əzəldin bar boloṷüqi, əzimiz angliọan, əz kəzlirimiz tikilip
kariọan wə ḳollirimiz bilən tutup siliọan ḫayatlik Kalami
tooṛrisida [silərgə bayan kilimiz] **2** (bu ḫayatlik bizgə ayan
bolup, biz uni kərduk. Xuning bilən bu ḫəḳtə guwaḫlik berimiz
ḫəmdə Ata bilən billə bolup, keyin bizgə ayan boloṷan xu
mənggülük ḫayatni silərgə bayan kilimiz) **(aiōnios g166)** **3**
— silərnimu biz bilən sirdax-ḫəmdəmliktə bolsun dəp biz
kərgənlirimizni wə angliọanlirimizni silərgə bayan kilimiz.
Bizning sirdax-ḫəmdəmlikimiz Ata wə Uning Ooṷli Əysa Məsiḫ
biləndur. **4** Silərning huxallikinglar tolup taxsun dəp, bularni
silərgə yeziwatimiz. **5** Wə biz Uningdin angliọan ḫəm silərgə
bayan kilidioṷan həwirimiz mana xudurki, Huda nurdur wə
Uningda ḫeqḳandak ḳarangoṷuluḳ bolmaydu. **6** Əgər biz
Uning bilən sirdax-ḫəmdəmlikimiz bar dəp turup, yənila
ḳarangoṷuluḳta yürsək, yaloṷan eytḳan wə ḫəḳikətkə əməl
kilmioṷan bolimiz. **7** Lekin U Əzi nurda boloṷinidək bizmu
nurda mangsak, undakta bizning bir-birimiz bilən sirdax-
ḫəmdəmlikimiz bolup, Uning Ooṷli Əysa Məsiḫning ḳeni bizni
barlik gunaḫtin paklaydu. **8** Əgər gunaḫimiz yok desək, əz
əzimizni aldioṷan bolimiz ḫəmdə bizdə ḫəḳikət turmaydu. **9**
Gunaḫlirimizni ikrar kilsak, U bizning gunaḫlirimizni kəqürüm
kilip, bizni barlik ḫəḳḳaniysizliktin pak kilixḳa ixənqlik ḫəm
adildur. **10** Əgər gunaḫ kilmiduk desək, Uni yaloṷanqi kilip
ḳoyoṷan bolimiz wə Uning səz-kalami bizdin orun almioṷan
bolidu.

2 I əziz balilirim, mən silərni gunaḫ sadir kilmisun dəp,
bu səzlərni yeziwatimən. Mubada birsi gunaḫ sadir kilsa,
Atining yenida bir yardəmqi wəkilimiz, yəni ḫəḳḳaniy Boloṷuqi
Əysa Məsiḫ bardur. **2** U Əzi gunaḫlirimiz üqün [jazani kətürgüqi]
kafarəttur; muxu kafarət pəḳət bizning gunaḫlirimiz üqünla
əməs, bəlki pütkül dunyadikilərning gunaḫliri üqündur. **3**
Bizning uni tonuoṷanlikimizni biləliximiz — Uning əmrlirigə
əməl kiliximizdindur. **4** «Uni tonuymən» dəp turup, Uning
əmrlirigə əməl kilmioṷuqi kixi yaloṷanqidur, uningda ḫəḳikət
yoktur. **5** Lekin kimki Uning səzigə əməl kilsa, əmdi uningda
Hudaning meḫir-muḫəbbiti ḫəḳikətən kamalətkə yətkən
bolidu. Biz əzimizning Uningda boloṷanlikimizni ənə xuningdin
bilimiz. **6** «Hudada turup yaxaymən» degüqi bolsa [əysaning]
mangoṷinidək ohxax mengixi kerək. **7** I səyümlüklirim, silərgə
[burun anglap bakmioṷan] yengi bir əmrni əməs, bəlki dəsləptin
tartip silər tapxuruwaloṷan kona əmrni yeziwatimən. Uxbu
əmr silər burundinla anglap keliwatḳan səz-kalamdur. **8** Lekin
yənə kelip mən silərgə yeziwatḳinimni yengi əmr [desəkmu
bolidu]; bu əmr Məsiḫdə ḫəm silərdimu əməl kilinmakta,
qünki ḳarangoṷuluḳ ətüp kətməktə, wə ḫəḳikiy nur allikaqan
qeqilixḳa baxlidi. **9** Kimdəkim əzini «nurda yaxawatimən»
dəp turup, ḳerindixini əq kərsə, u bügüngiqə ḳarangoṷuluḳta
turuwatḳan bolidu. **10** Ḳerindixioṷa meḫir-muḫəbbət kərsətkən
kixi yoruklukta turmakta, uningda gunaḫḳa putlaxturidioṷan
ḫeqnemə ḳalmaydu. **11** Lekin ḳerindixini əq kərgən kixi
ḳarangoṷuluḳtidur; u ḳarangoṷuluḳta mangidu wə ḳəyərgə
ketiwatḳanlikini bilməydu, qünki ḳarangoṷuluḳ uning kəzlirini
kariọu kiliwətkən. **12** Mən bularni silərgə yeziwatimən, i əziz
balilirim, qünki gunaḫliringlar Uning nami üqün kəqürüm
kilindi. **13** Mən buni silərgə yeziwatimən, i atilar, qünki
silər Əzəldin Bar Boloṷuqini tonudunglar. Mən buni silərgə
yeziwatimən, i yigitlər, qünki silər u rəzil üstidin oṷəlibə
kildinglar. **14** Mən buni silərgə yeziwatimən, i əziz balilirim,
qünki silər Atini tonudunglar. Mən buni silərgə yeziwatimən,
i atilar, qünki silər Əzəldin Bar Boloṷuqini tonudunglar. Mən
buni silərgə yeziwatimən, i yigitlər, qünki silər küqlüksilər,
Hudaning səz-kalami silərdə turidu wə silər u rəzil üstidinmu
oṷəlibə kildinglar. **15** Bu dunyani wə bu dunyadiki ixlarni
səymənglar. Ḫərkim bu dunyani seysə, Atining səygüsi uningda
yoktur. **16** Qünki bu dunyadiki barlik ixlar, yəni ättiki ḫəwəs,
kəzlərdiki ḫəwəs wə ḫayatioṷa boloṷan məoṷrurlukning ḫəmmisi
Atidin kəlgən əməs, bəlki bu dunyadin boloṷandur, halas;
17 wə bu dunya wə uningdiki ḫəwəslərning ḫəmmisi ətüp
ketidu. Lekin Hudaning iradisigə əməl kiloṷuqi kixi mənggü
yaxaydu. **(aiōn g165)** **18** Əziz balilirim, zamanning ahirki saiti
yetip kəldi; wə silər dəjjalning [ahir zamanda] kelidioṷanlikini
angliọininglardək, əməliyättə bolsa ḫazirning əzidila nuroṷun
dəjjallar məydanoṷa qikti; buningdin zamanning ahirki saiti
bolup ḳaloṷanliki bizgə məlum. **19** Ular arimizdin qikti, lekin
ular əslidə bizlərdin əməs idi. Qünki əgər bizlərdin boloṷan bolsa,
arimizda turiwərgən bolatti. Lekin ularning ḫeqḳaysisining
əslidə bizdikilərdin bolmioṷanliki pax kilinoṷanliki üqün ular
arimizdin qikip kətti. **20** Ḫalbuki, silər bolsanglar Muḳəddəs
Boloṷuqidin kəlgən məsiḫligüqi Roḫtin nesip boldunglar wə
xuning üqün silər ḫəmmə ixni bilisilər. **21** Silərgə bu hətni
yiziximdiki səwəb, silərning ḫəḳikətni bilmigənlikinglar üqün
əməs, bəlki ḫəḳikətni bilip, yaloṷanqilikning ḫəḳikəttin kelip
qikmaydioṷanlikini bilgənlikinglar üqündur. **22** Əmisə, kim
yaloṷanqi? Əysaning Məsiḫ ikənlikini inkar kiloṷuqi kixi bulsa,
u yaloṷanqidur. Ata wə Ooṷulni inkar kiloṷuqi kixi əzi bir
dəjjaldur. **23** Kimdəkim Ooṷulni rət kilsa uningda Ata bolmaydu.
Lekin Ooṷulni etirap kilsa, uningda Ata bolidu. **24** Silər
bolsanglar, burundin anglap keliwatḳininglarni əzünglarda
dawamlik turoṷuziweringlar. Burundin anglap keliwatḳininglar
silərdə dawamlik turiwərsə, silərmu dawamlik Ooṷul wə Atida
yaxawatḳan bolisilər; **25** wə Uning bizgə kiloṷan wədisi
bolsa dəl xu — mənggü ḫayatliktur. **(aiōnios g166)** **26** Silərni
azdurmakqi boloṷanlarni nəzərdə tutup, bularni silərgə yazdim;
27 Silər bolsanglar, silər Uningdin ḳobul kiloṷan məsiḫligüqi
Roḫ silərdə turiweridu, silər ḫeqkimning əgitixigə moḫtaj
əməssilər; bəlki ənə xu məsiḫligüqi Roḫ silərgə barlik ixlar
tooṛruluḳ əgitiwatḳandək (U ḫəḳtur, ḫeq yaloṷan əməstur!)
— ḫəm əgətkəndək, silər dawamlik Uningda yaxaydioṷan
bolisilər. **28** Əmisə, i əziz balilirim, dawamlik Uningda turup
yaxaweringlar. Xundak kilsanglar, U ḫərḳaqan ḳaytidin ayan
boloṷanda ḳorḳmas bolimiz ḫəm U kəlginidə Uning aldida ḫeq
hijalət bolup ḳalmaymiz. **29** [Hudaning] ḫəḳḳaniy ikənlikini
bilgənikənsilər, ḫəḳḳaniylikḳa əməl kiloṷuqilarning ḫərbirining
uning təripidin tuoṷuloṷuqi ikənlikinimu bilsənglar kerək.

3 Ḳaranglar, Ata bizgə xundak qongkur meḫir-muḫəbbət
kərsətkənki, biz «Hudaning əziz baliliri» dəp atalduḳ — wə
biz ḫəḳikətənmu xundak. Bu dunya xu səwəbtin bizni tonup
yətməyduki, qünki bu dunya Uni tonumidi. **2** Səyümlüklirim,
biz ḫazir Hudaning əziz baliliridurmiz; kəlgüsidə ḳandak
bolidioṷanlikimiz tehi oquk ayan kilinmioṷan. Birak U [ḳaytidin]
ayan kilinoṷanda, Uningoṷa ohxax bolidioṷanlikimizni bilimiz;
qünki xu qaoṷda biz Uning əynən Əzini kərimiz. **3** Wə [Məsihgə]
ümid baoṷlioṷan ḫərbir kixi U pak boloṷandək əzini paklimakta.
4 Gunaḫ sadir kiloṷan kixi [Hudaning] ḳanunioṷa hilaplik kiloṷan
bolidu. Qünki gunaḫ sadir kiloṷanlik [Hudaning] ḳanunioṷa
hilaplik kiloṷanliktur. **5** Ḫalbuki, silər Uni gunaḫlarni elip taxlax
üqün dunyaoṷa kelip ayan kilinoṷan wə xundakla Uningda
ḫeqḳandak gunaḫ yoktur, dəp bilisilər. **6** Uningda yaxawatḳan

ḥərbir kixi gunaḥ sadir ḳilmaydu; kimdəkim gunaḥ sadir ḳilsa,
Uni kərmigən wə Uni tonumiƣan bolidu. 7 Əziz balilirim,
ḥeqkimning silərni aldixiƣa yol ḳoymanglar. Ḥəḳḳaniyliḳḳa
əməl ḳilƣuqi kixi U ḥəḳḳaniy bolƣinidək ḥəḳḳaniydur. 8 Lekin
gunaḥ sadir ḳilƣuqi Iblistindur. Qünki Iblis əlmisaḳtin tartip
gunaḥ sadir ḳilip kəlməktə. Hudaning Oƣlining dunyada ayan
ḳilinixidiki məḳsət Iblisning əməllirini yoḳitixtur. 9 Hudadin
tuƣulƣuqi gunaḥ sadir ḳilmaydu; Hudaning uruḳi uningda orun
alƣaqḳa, u gunaḥ sadir ḳilixi mumkin əməs, qünki u Hudadin
tuƣulƣandur. 10 Hudaning baliliri bilən Iblisning baliliri xuning
bilən pərḳliniduki, kimdəkim ḥəḳḳaniyliḳḳa əməl ḳilmisa wə
yaki əz ḳerindixiƣa meḥir-muḥəbbət kərsətmisə Hudadin
əməstur. 11 Qünki silər dəsləptin anglap keliwatḳan həwər
mana dəl xuki, bir-birimizgə meḥir-muḥəbbət kərsitiximiz
kerəktur. 12 U u rəzildin bolƣan, inisini əltürgən Ḳabilƣa
ohxax bolmasliḳimiz kerək; u nemixḳa inisini ḳətl ḳildi? Uning
əzining ḳilƣanliri rəzil, inisining ḳilƣanliri ḥəḳḳaniy bolƣanliḳi
üqün xundaḳ ḳilƣan. 13 Xunga, i ḳerindaxlar, bu dunya silərni
əq kərsə, buningƣa ḥəyran ḳalmanglar. 14 Biz ḳerindaxlarni
səygənlikimizdin, əlümdin ḥayatliḳḳa ətkənlikimizni bilimiz. Əz
ḳerindixini səymigüqi tehi əlümdə turuwatidu. 15 Ḳerindixiƣa
əqmənlik ḳilƣan kixi ḳatildur wə ḥeqḳandaḳ ḳatilda mənggülük
ḥayatning bolmaydiƣanliḳini bilisilər. (aiōnios g166) 16 Biz
xuning bilən meḥir-muḥəbbətning nemə ikənlikini bilimizki, u
biz üqün Əz jenini pida ḳildi; xuningdək bizmu ḳerindaxlirimiz
üqün əz jenimizni pida ḳilixḳa ḳərzdardurmiz. 17 Əmma kimki
bu dunyada mal-mülki turup, ḳerindixining moḥtajliḳini kərüp
turup, uningƣa kəksi-ḳarnini aqmisa, bundaḳ kixidə nədimu
Hudaning meḥir-muḥəbbiti bolsun? 18 Əziz balilirim, səz
bilən wə til bilən əməs, bəlki əməldə wə ḥəḳiḳəttə meḥir-
muḥəbbət kərsitəyli. 19 Biz xundaḳ ixlar bilən əzimizning
ḥəḳiḳəttin bolƣanliḳimizni bilələymiz wə [Hudaning] aldida
ḳəlbimizni hatirjəm ḳilalaymiz. 20 Xundaḳtimu, mubada
ḳəlbimiz bizni yənila əyiblisə, Huda yənila ḳəlbimizdin üstün
wə ḥəmmini bilgüqidur. 21 Səyümlüklirim, əgər ḳəlbimiz bizni
əyiblimisə, Hudaning aldida yürəklik turimiz 22 wə xundaḳla
Uningdin nemini tilisək xuningƣa erixələymiz; qünki biz Uning
əmrlirigə əməl ḳilip, Uni hursən ḳilidiƣan ixlarni ḳilimiz. 23 Wə
Uning əmri xuki, uning Oƣli Əysa Məsiḥning namiƣa etiḳad
ḳiliximiz ḥəmdə Uning bizgə tapiliƣinidək bir-birimizgə meḥir-
muḥəbbət kərsitiximizdin ibarəttur. 24 Uning əmrlirigə əməl
ḳilidiƣan kixi [Hudada] yaxaydiƣan wə [Hudamu] uningda
yaxaydiƣan bolidu. Əmdi Hudaning bizdə yaxaydiƣanliḳini
bilginimiz bolsa, U bizgə ata ḳilƣan Roḥtindur.

4 Səyümlüklirim, ḥərbir [«wəḥiy ḳilƣuqi»] roḥlarning
ḥəmmisigila ixiniwərmənglar, bəlki bu roḥlarning Hudadin
kəlgən-kəlmigənlikini pərḳləndürüx üqün ularni sinanglar.
Qünki nurƣun sahta pəyƣəmbərlər dunyadiki jay-jaylarƣa
pəyda boldi. 2 Hudaning Roḥini mundaḳ pərḳləndürələysilər:
Əysani, yəni dunyaƣa insaniy təndə kəlgən Məsiḥni etirap
ḳilƣuqi ḥərbir roḥ Hudadin bolidu; 3 wə dunyaƣa insaniy
təndə kəlgən Əysa Məsiḥni etirap ḳilmaydiƣan roḥ Hudadin
kəlgən əməs. Bundaḳlarda əksiqə dəjjalning roḥi ixləydu;
silər bu roḥning kelidiƣanliḳi toƣruluḳ angliƣanidinglar wə
dərwəḳə u ḥazir dunyada pəyda boldi. 4 Əy əziz balilirim, silər
bolsanglar Hudadin bolƣansilər wə ularning üstidin ƣalib
kəldinglar; qünki silərdə Turƣuqi bu dunyada turƣuqidin
üstündur. 5 Ular bolsa bu dunyaƣa mənsup; xunga ular
bu dunyaning səzlirini ḳilidu wə bu dunyadikilər ularƣa
ḳulaḳ salidu. 6 Biz bolsaḳ Hudadin bolƣanmiz; Hudani
tonuƣan kixi bizning səzlirimizni anglaydu. Hudadin bolmiƣan
kixi bolsa bizning səzlirimizni anglimaydu. Mana buningdin
Ḥəḳiḳətning Roḥi bilən ezitḳuluḳning roḥini pərḳ etələymiz. 7 I
səyümlüklirim, bir-birimizgə meḥir-muḥəbbət kərsitəyli; qünki
meḥir-muḥəbbətning əzi Hudadindur wə meḥir-muḥəbbət
kərsətküqining ḥərbiri Hudadin tuƣulƣan bolidu wə Hudani
tonuydu. 8 Meḥir-muḥəbbət kərsətmigüqi kixi Hudani
tonumiƣan bolidu; qünki Huda Əzi meḥir-muḥəbbəttur. 9
Hudaning meḥir-muḥəbbiti bizdə xuning bilən axkara boldiki,
Huda bizni Uning arḳiliḳ ḥayatḳa erixsun dəp birdinbir yeganə
Oƣlini dunyaƣa əwətti. 10 Meḥir-muḥəbbət dəl xuningdin
ayanki, bizlərning Hudani səyginimiz bilən əməs, bəlki U
Əzi bizni səyüp gunaḥlirimizning jazasini kətürgüqi kafarət
boluxḳa Əz Oƣlini əwətkini bilən ayandur. 11 I səyümlüklirim,
Huda bizgə xu ḳədər meḥir-muḥəbbət kərsətkən yərdə, bizmu
bir-birimizgə meḥir-muḥəbbət kərsitixkə ḳərzdardurmiz. 12
Ḥeqkim ḥeqḳaqan Hudani kərgən əməs; lekin bir-birimizgə
meḥir-muḥəbbət kərsətsək, Huda bizdə yaxaydu wə uning
meḥir-muḥəbbiti bizdə kamalətkə yətkən bolidu. 13 Biz bizning
Uningda yaxawatḳanliḳimizni wə Uning bizdə yaxawatḳanliḳini
xuningdin bilimizki, U Əz Roḥini bizgə ata ḳilƣan. 14 Biz
xuni kərgən wə xundaḳla xuningƣa guwaḥliḳ berimizki, Ata
Oƣulni dunyaƣa ḳutḳuzƣuqi boluxḳa əwətti. 15 Əgər kimdəkim
Əysani Hudaning Oƣli dəp etirap ḳilsa, Huda uningda, umu
Hudada yaxaydu. 16 Biz bolsaḳ Hudaning bizgə bolƣan meḥir-
muḥəbbitini tonup yəttuḳ, xundaḳla uningƣa tolimu ixənduḳ.
Huda Əzi meḥir-muḥəbbəttur wə meḥir-muḥəbbəttə yaxiƣuqi
kixi Hudada yaxaydu, Hudamu uningda yaxaydu. 17 Muxundaḳ
bolƣanda, meḥir-muḥəbbət bizdə mukəmməllixidu; xuning
bilən biz soraḳ künidə hatirjəm-ḳorḳmas bolalaymiz. Qünki
Əysa ḳandaḳ boluwatḳan bolsa bizmu ḥazir bu dunyada xundaḳ
boluwatimiz. 18 Meḥir-muḥəbbəttə ḳorḳunq yoḳtur; kamil
meḥir-muḥəbbət ḳorḳunqni ḥəydəp yoḳḳa qiḳiridu. Qünki
ḳorḳunq Hudaning jazasi bilən baƣlinixliḳtur; ḳorḳunqi bar
kixi meḥir-muḥəbbəttə kamalətkə yətküzülgən əməstur. 19
Biz meḥir-muḥəbbət kərsitimiz, qünki Huda aldi bilən bizgə
meḥir-muḥəbbət kərsətti. 20 Əgər birsi «Hudani səyimən» dəp
turup, ḳerindixiƣa əqmənlik ḳilsa, u yalƣanqidur. Qünki kəz
aldidiki ḳerindixini səymigən yərdə, kərüp baḳmiƣan Hudani
ḳandaḳmu səysun? 21 Xunga bizdə Uningdin: «Hudani səygən
kixi ḳerindixinimu səysun» degən əmr bardur.

5 Əysaning Məsiḥ ikənlikigə ixəngən ḥərbir kixi Hudadin
tuƣulƣan bolidu; wə tuƣdurƣuqi [Atini] səyidiƣan ḥərbir
kixi Uningdin tuƣulƣuqinimu səyidu. 2 Biz əzimizning
Hudaning balilirini səyidiƣanliḳimizni xuningdin bilimizki,
Hudani səyüp, Uning əmrlirigə əməl ḳiliximizdindur. 3 Hudani
səyüx Uning əmrlirigə əməl ḳilix deməktur; wə Uning əmrliridə
turmaḳ eƣir ix əməstur. 4 Qünki Hudadin tuƣulƣanlarning
ḥəmmisi bu dunya üstidin ƣəlibə ḳilidu; wə dunyaning üstidin
ƣəlibə ḳilƣuqi küq — dəl bizning etiḳadimizdur. 5 Bu dunyaning
üstidin ƣəlibə ḳilƣuqi zadi kimlər? Pəḳət Əysani Hudaning
Oƣli dəp etiḳad ḳilƣuqilar əməsmu? 6 U bolsa su wə ḳan
arḳiliḳ kəlgən zat, yəni Əysa Məsiḥdur; Uning kelixi pəḳət su
bilənla əməs, bəlki ḳan bilənmu idi. Wə bu ixlarƣa guwaḥliḳ
bərgüqi bolsa Roḥtur, qünki Roḥ Əzi ḥəḳiḳəttur. 7 Qünki
Uning toƣruluḳ üq guwaḥliḳ bərgüqi bar: — 8 bular Roḥ,
su wə ḳandin ibarəttur. Bu üqining [guwaḥliḳi] birdur. 9
Əgər biz insanlarning guwaḥliḳini ḳobul ḳilsaḳ, Hudaning
guwaḥliḳi bularningkidin üstündur. Huda Əz Oƣli toƣrisida
xundaḳ guwaḥliḳ bərgən — 10 (Hudaning Oƣliƣa etiḳad
ḳilƣan kixining iqidə xu guwaḥliḳ bardur; biraḳ Hudaƣa
ixənmigən kixi Uni yalƣanqi ḳilƣan bolidu, qünki U Hudaning

Өz Oƣlini təstiķliƣan guwaḥliķiƣa ixənmigən) **11** guwaḥliķ
dəl xudurki, Huda bizgə mənggülük ḥayatni ata ķildi wə bu
ḥayatliķ Uning Oƣlididur. **(aiōnios g166)** **12** Xunga Oƣulƣa igə
bolƣan kixi ḥayatliķķa igə bolƣan bolidu; Hudaning Oƣliƣa
igə bolmiƣan kixi ḥayatliķķa igə bolmiƣan bolidu. **13** Mən
bularni Hudaning Oƣlining namiƣa etiķad ķilƣan silərgə
silərning mənggülük ḥayatķa igə bolƣanliķinglarni bilixinglar
üqün yazdim. **(aiōnios g166)** **14** Wə bizning Uningƣa bolƣan
toluķ ixənq-hatirjəmlikimiz xundaķki, Uning iradisigə muwapiķ
ḥərķandaķ bir ixni tilisək, U bizni anglaydu. **15** Uni ḥərnemə
tiliginimizni anglaydu dəp bilgənikənmiz, duayimizda Uningdin
tiliginimizgə erixtuķ, dəp bilimiz. **16** Birsi ķerindixining
өlümgə məḥkum ķilmaydiƣan bir gunaḥ sadir ķilƣanliķini
kөrsə, uning üqün dua ķilsun; wə Huda өlümgə məḥkum
ķilmaydiƣan gunaḥ sadir ķilƣanlar üqün uningƣa ḥayatliķ ata
ķilidu. Өlümgə məḥkum gunaḥmu bardur. Uning toƣrisidin
tilisun, deməymən. **17** Ḥəmmə ḥəķķaniyətsizlik gunaḥtur;
wə өlümgə məḥkum ķilmaydiƣan gunaḥmu bar. **18** Hudadin
tuƣulƣuqining gunaḥ sadir ķilmaydiƣanliķini bilimiz; qünki
əslidə Hudadin tuƣulƣan Zat bundaķ kixini ķoƣdap ķalidu wə
axu rəzil uningƣa tegəlməydu. **19** Əmdi өzimizning Hudadin
bolƣanliķimiz өzimizgə məlum; əmma pütkül dunya bolsa
u rəzilning ilkididur. **20** Yənə bizgə məlumki, Hudaning
Oƣli dunyaƣa kəldi wə Ḥəķiķiy Bolƣuqini tonuximiz üqün
kөnglimizni yorutti; wə biz Ḥəķiķiy Bolƣuqining Өzidə, yəni
Uning Oƣli Əysa Məsiḥdə yaxawatimiz. U bolsa ḥəķiķiy Huda
wə mənggülük ḥayatliķtur! **(aiōnios g166)** **21** Əziz balilirim,
өzünglarni ḥərķandaķ butlardin saķlanglar.

Yuḫanna 2

1 **2** Mənki aḳsaḳaldin [Huda təripidin] tallanoɣan hanimoɣa wə
uning əziz balilirioɣa salam! Mən silərni ḥəḳiḳättə səyimən
wə yaloɣuz mənla əməs, yənə ḥəḳiḳətni tonuoɣanlarning
ḥəmmisi bizdə yaxawatḳan wə xundaḳla əbədgiqə bizgə yar
bolidioɣan ḥəḳiḳətni dəp silərni səyidu. **(aiōn g165)** **3** Huda'atidin
wə Atining Ooɣli Rəb Əysa Məsiḥdin xapaət, rəḥim-xəpḳət wə
hatirjəmlik silərgə ḥəḳiḳət wə meḥir-muḥəbbət iqidə boloɣay!
4 Baliliringning arisida biz Atidin əmr tapxuruwaloɣandək
ḥəḳiḳättə mangoɣanlarni kərginim üqün intayin hursən
boldum. **5** Əmdi, ḫərmətlik hanim, mən səndin bir-birimizgə
meḥir-muḥəbbət kərsitəyli, dəp ətünimən. Mening sanga
yezip ətünginim yengi bir əmr əməs, bəlki dəsləptin tartip
bizdə bar əmrdur **6** (meḥir-muḥəbbət xuki, uning əmrlirigə
əməl ḳilip mengixtur). Mana bu əmr silər burundin tartip
anglap keliwatḳandək, uningda mengixinglar üqün silərgə
tapilanoɣandur. **7** Qünki nuroɣun aldamqilar dunyaning jay-
jaylirida qiḳti. Ular Əysaning dunyaoɣa insaniy təndə kəlgən
Məsiḥ ikənlikini etirap ḳilmaydu. Bundaḳlar dəl aldamqi wə
dəjjaldur. **8** Biz wə əzünglar singdürgən əjirni yoḳitip ḳoymay,
bəlki toluḳ in'amoɣa igə boluxunglar üqün, əzünglaroɣa agaḥ
bolunglar. **9** Kimki Məsiḥning təlimidin ḫalḳip qiḳip, uningda
qing turmisa, Huda uningoɣa igə bolmaydu. Lekin Uning
təlimidə qing turoɣuqi bolsa, Ata ḥəm Ooɣul uningoɣa igə bolidu.
10 Əgər birsi Uning təlimini elip kəlməy silərning yeninglaroɣa
kəlsə, uni əyünglaroɣa baxlimanglar ḥəm uningoɣa salammu
bərmənglar. **11** Qünki undaḳ adəmgə salam bərgən kixi uning
rəzil əməllirigə xerik boloɣuqidur. **12** Silərgə pütidioɣan yənə
kəp səzlirim bar idi; lekin ḳəoɣəz bilən siyaḥni ixlətkəndin kərə,
huxalliḳimizning tolup texixi üqün yeninglaroɣa berip didar
kərüxüp səzlixixni arzu ḳilimən. **13** Huda təripidin tallanoɣan
ḥədəngning baliliridin sanga salam!

Yuḫanna 3

1 Mənki aḳsaḳal əzüm ḥəḳiḳəttə səygən səyümlük Gayuskа
salam! **2** I səyümkük [dostum], jening gülləngəndək, ḥəmmə
ixliringning güllinixigə wə teningning salamət boluxioɳa
tiləkdaxmən. **3** Ḳerindaxlar kelip, səndə boloɳan ḥəḳiḳət
tooɣruluḳ guwaḥliḳ bərgəndə, mən intayin bək huxallandim;
qünki sən ḥəḳiḳəttə dawamliḳ mengiwatisən. **4** Manga nisbətən,
əziz balilirimning ḥəḳiḳəttə mengiwatḳanliḳini anglaxtinmu
qong huxalliḳ yoḳtur. **5** Səyümlük [dostum], yeningoɳa
baroɳan ḳerindaxlaroɳa (gərqə ular sanga natonux bolsimu)
ḳiloɳanliringning ḥəmmisidə ihlasmənliking ispatlinidu. **6** Ular
jamaət aldida sening bu meḥir-muḥəbbiting tooɣrisida guwaḥliḳ
bərdi. Ularni yənə Hudaning yolioɳa layiḳ səpirigə uzitip
ḳoysang, yahxi ḳiloɳan bolisən. **7** Qünki ular [səpərdə] yat əllik
[etiḳadsizlardin] ḥeq nemə almay, xu mubarək nam üqün yoloɳa
qiḳti. **8** Xunga, ḥəḳiḳət bilən hizmətdax bolup təng ixligüqi
bolux üqün biz xundaḳlarni ḳollap-ḳuwwətliximizgə tooɣra
kelidu. **9** Bu tooɣruluḳ jamaətkə məktüp yazdim. Lekin ularning
arisida əzini qong tutup, jamaətkə bax bolux təməsidə boloɳan
Diotrəpəs bizni ḳobul ḳilmaydu. **10** Xuning üqün mən baroɳanda,
uning ḳiloɳan əskiliklirini, yəni uning bizning üstimizdin ḳiloɳan
rəzil səzliri bilən oɳəywitini yüzigə salimən; u uninglik bilənla
tohtap ḳalmaydu, yənə [səpərdiki] ḳerindaxlarni ḳobul ḳilmayla
ḳalmay, ḳobul ḳilmaḳqi boloɳanlarnimu tosidu wə ḥətta ularni
jamaəttin ḳooɳlap qiḳiriwatidu. **11** I səyümlük [dostum],
yamanliḳtin əməs, yahxiliḳtin ülgə aloɳin. Yahxiliḳ ḳiloɳuqi
Hudadindur. Yamanliḳ ḳiloɳuqi Hudani ḥeq kərmigəndur. **12**
Demitriusni bolsa ḥəmməylən, ḥətta Ḥəḳiḳətning əzi yahxi
guwaḥliḳ berip təripləydu. Bizmu uningoɳa guwaḥliḳ berimiz
wə guwaḥliḳimizning ḥəḳiḳət ikənlikini sənmu bilisən. **13** Sanga
yazidioɳan yənə kəp səzlirim bar idi; lekin ḳələm bilən siyaḥni
ixlətkəndin kərə, **14** Sən bilən pat arida didar kərüxüxni arzu
ḳilimən; xu qaoɳda dərḳəmdə səzliximiz. Sanga hatirjəmlik yar
boloɳay! Dostlardin sanga salam. Sənmu [u yərdiki] dostlaroɳa
isim-famililiri boyiqə məndin salam eytḳaysən.

Yəhuda

1 Əysa Məsihning kuli, Yakupning inisi mənki Yəhudadin qakiriloƣanlaroƣa, yəni Huda'Atimiz təripidin səyülgən, Əysa Məsih təripidin kooƣdilip kəlgənlərgə salam. **2** Silərgə rəhimdillik, amanlik-hatirjəmlik wə mehir-muhəbbət hassiləp ata kilinoƣay! **3** I səyümlüklirim, mən əsli silərgə ortak bəhrimən boluwatkan nijatimiz tooƣrisida hət yezixka zor ixtiyakim bolsimu, lekin hazir buning orniƣa silərni mukəddəs bəndilərgə bir yolila amanət kilinoƣan etikadni kolunglardin bərməslikkə jiddiy kürəx kilixka jekiləp uxbu hətni yazmisam bolmidi. **4** Qünki məlum kixilər — ihlassiz adəmlər, heli burunla munu sorakka tartilixka pütülgənlər aranglaroƣa sukunup kiriwaloƣan. Ular Hudaning mehir-xəpkitini buzukluk kilixning bahanisioƣa aylanduruwaloƣan, birdinbir Igimiz wə Rəbbimiz Əysa Məsihdin tanoƣan adəmlərdur. **5** Xuning üqün mən silərgə xuni esinglaroƣa kaytidin selixni halaymənki (gərqə silər burun hammə ixlardin həwərləndürülgən bolsanglarmu), burun Rəb [Əzi üqün] bir həlkni Misirdin kutkuzoƣan bolsimu, ularning iqidiki [Əzigə] ixənmigənlərni keyin halak kildi. **6** [Wə silər xunimu bilisilərki], əslidiki ornida turmay, əz makanini taxlap kətkən pərixtilərni Rəb uluƣ [kiyamət] künining sorikioƣiqə mənggü kixənləp mudhix karangoƣulukta solap saklimakta. **(aïdios g126)** **7** Sodom wə Gomorra wə ularning ətrapidiki xəhərlərdikilərmu xu ohxax yolda, yəni xu [pərixtilərgə] ohxax uqioƣa qikkan buzukqilikka wə oƣəyriy xəhwətlərgə berilip kətkən, [keyinki dəwrlər] ularning akiwitidin ibrət alsun üqün mənggülük ot jazasioƣa ərnək kilinip kəydürülgən. **(aiōnios g166)** **8** Lekin muxu «qüx kərgüqilər» xu ohxax yol bilən adəmlərning tənlirinimu buloƣimakta, ular hokuk igilirigə səl karioƣuqilardin bolup, [ərxtiki] uluoƣlaroƣimu hakarət kilixmakta. **9** Lekin hətta bax pərixtə Mikailmu Musaning jəsiti tooƣrisida Iblis bilən muzakirə kilip talax-tartix kiloƣanda, uni hakarətlik səzlər bilən əyibləxkə petinalmioƣan, pəkət «Sanga Pərwərdigarning Əzi tənbih bərsun» dəpla koyoƣan. **10** Lekin bu kixilər əzliri qüxənməydioƣan ixlar üstidə kupurluk kilidu. Birak ular hətta əkilsiz haywanlardək əz təbiitining inkasliri boyiqə qüxənginiqə yaxap, xu arkilik əzlirini halak kilidu. **11** Bularning halioƣa way! Qünki ular Kabilning yoli bilən mangdi, mal-mülükni dəp Balaamning azoƣan yolioƣa əzini atti wə ular Korahning asiylik kiloƣinioƣa [ohxax] ahir halak bolidu. **12** Ular mehir-muhəbbətni təbriklər ziyapətliringlaroƣa heq tartinmay silər bilən billə dahil bolidioƣan, əzlirinila bakidioƣan hətərlik hada taxlardur. Ular xamallardin həydilip kəlgən yamoƣursiz bulut, yiltizidin komurup taxlanoƣan, kəq küzdiki mewisiz dərəhlər, ikki ketim əlgənlər! **13** Ular dengizning dawaloƣuwatkan, buzoƣunluk dolkunliri, ular əz xərməndiqilikini kusmakta; ular ezip kətkən yultuzlar bolup, ularoƣa mənggülük kapkarangoƣulukning zulmiti hazirlap koyuloƣandur. **(aiōn g165)** **14** Adəm'atining yəttinqi əwladi boloƣan Hanoh bu kixilər tooƣrisida mundak bexarət bərgən: — «Mana, Rəb tümənminglioƣan mukəddəsliri bilən kelidu, **15** U pütkül insanlarni sorak kilip, barlik ihlassizlarning ihlassizlarqə yürgüzgən barlik ihlassizlikliriƣa asasən, xundakla ihlassiz gunahkarlarning Əzini hakarətligən barlik əsəbiy səzlirigə asasən ularni əyibkə buyruydu». **16** Bu kixilər haman oƣotuldap, aoƣrinip yüridu, əz həwəslirining kəynigə kiridu; aoƣzida yooƣanqilik kilidu, əz mənpəitini kəzləp baxkilaroƣa huxamətqilik kilidu. **17** Lekin, i səyümlüklirim, Rəbbimiz Əysa Məsihning rosullirining aldin eytkan səzlirini esinglarda tutunglarki, **18** ular silərgə: «Ahir zamanda, əzining ihlassiz həwəslirining kəynigə kirip, mazak kiloƣuqilar məydanoƣa qikidu» degənidi. **19** Muxundak kixilər bəlgünqilik pəyda kilidioƣan, əz təbiitigə əgəxkən, Rohka igə bolmioƣan adəmlərdur. **20** Lekin silər, i səyümlüklirim, əng mukəddəs boloƣan etikadinglarni ul kilip, özünglarni kurup qikinglar, Mukəddəs Rohta dua kilip, **21** adəmni mənggülük hayatka elip baridioƣan Rəbbimiz Əysa Məsihning rəhimdillikini təlmürüp kütüp, özünglarni Hudaning mehir-muhəbbiti iqidə tutunglar. **(aiōnios g166)** **22** Ikkilinip kaloƣanlaroƣa rəhim kilinglar; **23** bəzilərni ot iqidin yuluwelip kutulduruwelinglar; bəzilərgə hətta ətliridin nijasət qüxüp buloƣanoƣan kiyim-keqikigimu nəprətlənгən halda korkunq iqidə rəhim kilinglar. **24** Əmma silərni yolda teyilip ketixtin sakiap, eqilip-yeyilip Əzining xərəplik huzurida əyibsiz turoƣuzuxka Kadir Boloƣuqioƣa, yəni Kutkuzoƣuqimiz birdinbir Hudaoƣa Rəbbimiz Əysa Məsih arkilik xan-xərəp, **25** həywət-uluoƣluk, kudrət wə hokuk əzəldin burun, hazirmu ta barlik zamanlaroƣiqə boloƣay! Amin! **(aiōn g165)**

Wəḩiy

1 Bu kitab Əysa Məsiḩning wəḩiysi, yəni Huda Uningoƣa Əz ḳul-hizmətkarlirioƣa yeḳin kəlgüsidə yüz berixi muḳərrər boloƣan ixlarni kərsitixi üqün tapxuroƣan wəḩiydur. Məsiḩ buni Əz pərixtisini əwətip ḳuli Yuḩannaoƣa alamətlər bilən ayan ḳildi. **2** Yuḩanna bolsa Hudaning sөz-kalami ḩəmdə Əysa Məsiḩ toƣrisidiki guwaḩliḳḳa kərgənlirining ḩəmmisigə guwaḩliḳ bərdi. **3** Bu bexarətni oḳup bərgüqi wə uning sөzlirini anglap, uningda yeziloƣanlaroƣa itaət ḳiloƣuqi bəḩtliktur! Qünki wəḩiyning waḳti yeḳindur. **4** Mənki Yuḩannadin Asiya [əlkisidiki] yəttə jamaətkə salam! Ḩazir bar boloƣan, ətkəndimu boloƣan ḩəm kəlgüsidə Kəlgüqidin, Uning təḩtining aldidiki yəttə Roḩtin **5** wə sadiḳ Guwaḩqi, elümdin tunji Tirilgüqi, jaḩandiki padixaḩlarning Ḩөkümrani boloƣan Əysa Məsiḩtin silərgə meḩir-xəpkət wə ḩatirjəmlik boloƣay. Əmdi bizni sөygüqi, yəni Əz ḳeni bilən bizni gunaḩlirimizdin yuoƣan **6** wə bizni bir padixaḩliḳḳa uyuxturup, Əz Atisi Hudaoƣa kaḩinlar ḳiloƣanoƣa barliḳ xan-xərəp wə küq-ḳudrət əbədil'əbədgiqə boloƣay, amin! **(aiōn g165)** **7** Mana, U bulutlar bilən kelidu, xundaḳla ḩər bir kөz, ḩətta Uni sanjioƣanlarmu Uni kəridu. Yər yüzidiki pütkül ḳəbilə-ḩəlḳ U səwəblik aḩ-zar kətüridu. Xundaḳ bolidu, amin! **8** Mən «Alfa» wə «Omega», Muḳəddimə wə Hatimə Əzümdurmən, ḩazir bar boloƣan, burunmu bar boloƣan ḩəm kəlgüsidimu bar Boloƣuqidurmən, xundaḳla Ḩəmmigə Ḳadirdurmən, dəydu Pərwərdigar Huda. **9** Silərning ḳerindixinglar ḩəm silər bilən birgə Əysada boloƣan azab-oḳubət, padixaḩliḳ wə səwr-takəttin ortaḳ nesipdixinglar boloƣan mənki Yuḩanna Hudaning sөz-kalami wə Əysaning guwaḩliḳi wəjidin Patmos degən aralda [məḩbus] bolup turup ḳaloƣandim. **10** «Rəbning küni»də mən Roḩning ilkigə elinixim bilən, ḳaynimdin kanay awazidək küḳlük bir awazni anglidim. **11** Bu awaz: «Ḳəridioƣanliringni kitab ḳilip yaz wə uni yəttə jamaətkə, yəni Əfəsus, Smirna, Pərgamum, Tiyatira, Sardis, Filadelfiyə wə Laodikiyadiki jamaətlərgə əwət» dedi. **12** Manga sөz ḳiloƣan awazning kimning ikənlikini kərüx üqün ḳaynimgə buruldum. Buruloƣinimda, kөzümgə yəttə altun qiraoƣdan **13** wə ularning otturisida uqisioƣa putliriоƣiqə qüxüp turidioƣan ton kiygən, kөksigə altun kəmər baoƣlioƣan Insan'ooƣlioƣa ohxaydioƣan biri kөründi. **14** Uning bax-qeqi aḳ yungdək, ḩətta ḳardək ap'aḳ idi wə kөzliri goya yalḳunlap turoƣan ottək idi. **15** Putliri humdanda tawlinip parḳiroƣan tuḳḳa ohxaytti, awazi xarḳirap eḳiwatḳan nuroƣun sularning awazidək idi. **16** U ong ḳolida yəttə yultuz tutḳan bolup, aoƣzidin ikki bisliḳ ətkür ḳiliq qikip turatti. Qirayi huddi ḳuyaxning toluḳ küqidə parlioƣandək yarḳin idi. **17** Uni kөrginimdə, ayioƣioƣa ələüktək yiḳildim. U ong ḳolini üstümgə təgküzüp mundaḳ dedi: — Ḳorḳma, Awwalḳisi wə Ahirḳisi **18** ḩəmdə ḩayat Boloƣuqi Əzümdurmən. Mən ələgənidim, əmma mana, Mən əbədil'əbədgiqə ḩayatturmən, ələüm wə təḩtisaraning aḳḳuqliri ḳolumdidur! **(aiōn g165, Hadēs g86)** **19** Xuning üqün, kөrgən ixlarni, ḩazir boluwatḳan ixlarni wə bulardin keyin bolidioƣan ixlarni yezip ḳaldur. **20** Sən ong ḳolumda kөrgən yəttə yultuzning wə yəttə altun qiraoƣdanning siri mana mundaḳ — yəttə yultuz yəttə jamaətning əlqiliri wə yəttə qiraoƣdan bolsa yəttə jamaəttur.

2 — Əfəsustiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoƣin: «Ong ḳolida yəttə yultuzni tutup, yəttə altun qiraoƣdanning otturisida Mangoƣuqi mundaḳ dəydu: **2** — Sening əjir-əməlliringni, tartḳan japaliringni ḩəm səwr-takitingni, rəzil adəmlərning ḳilmixlirioƣa qidap turalmaydioƣanliḳingni, xundaḳla rosul bolmisimu өzlirini rosul dəp atiwaloƣanlarni sinap, ularning yaloƣanqi boloƣanliḳini tonuoƣanliḳingnimu bilimən. **3** Xundaḳ, sening səwr-taḳət ḳiliwatḳanliḳingni, Mening namim wəjidin japa-muxəḳḳətkə bərdaxliḳ bərgənlikingni əmma erinmigənlikingni bilimən. **4** Lekin sanga xu bir etirazim barki, sən өzüngdiki dəsləpki meḩir-muḩəbbəttin waz kəqting. **5** Xunga ḳaysi ḩaləttin yiḳilip qüxkənlikingni esinggə elip towa ḳiloƣin, awwalḳi əməllərni ḳayta ḳiloƣin. Bolmisa yeningoƣa kelimən wə towa ḳilmisang qiraoƣdeningni jayidin yətkiwetimən. **6** Biraḳ, sening xu artuḳqiliḳing barki, Mən Өzüm nəprətlinidioƣan Nikolas tərəpdarlirining ḳilmixliridin sənmu nəprətlinisən. **7** Ḳuliḳi barlar Roḩning jamaətlərgə degənlirini anglisun! Oƣlibə ḳiloƣuqilarni Hudaning jənnitining otturisidiki ḩayatliḳ dərihining mewiliridin yeyixkə muyəssər ḳilimən». **8** — Izmirdiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoƣin: — «Awwalḳisi wə Ahirḳisi, əlgən wə Tirilgüqi mundaḳ dəydu: **9** — Sening azab-oḳubətliringni wə namratliḳingni bilimən (lekin sən bay!), Yəhudiy əməs turup өzlirini Yəhudiy dəwaloƣan, Xəytanning bir sinagogi boloƣanlarning təḩmətlirinimu bilimən. **10** Aldingda qekidioƣan azab-oḳubətlərdin ḳorḳma. Mana, Iblis aranglardin bəziliringlarni sinilixinglar üqün yeḳinda zindanoƣa taxlitidu. Silər on kün ḳiynilisilər. Taki ələgüqə sadiḳ boloƣin, Mən sanga ḩayatliḳ tajini kiydürimən. **11** Ḳuliḳi barlar Roḩning jamaətlərgə degənlirini anglisun! Oƣlibə ḳiloƣuqilar ikkinqi ələümning ziyinioƣa ḩərgiz uqrimaydu!». **12** — Pərgamumdiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoƣin: — «Ikki bisliḳ ətkür ḳiliqi bar Boloƣuqi mundaḳ dəydu: **13** — Mən sən olturoƣan yərni, yəni Xəytanning təḩti boloƣan jayni bilimən. Xundaḳtimu, sən Mening namimni qing tutup, ḩətta sadiḳ guwaḩqim Antipas makaningda, yəni Xəytan turoƣan jayda kətl ḳilinoƣan künlərdimu, Manga ḳiloƣan etiḳadingdin tenip kətmiding. **14** Lekin sanga xu birnəqqə etirazim barki, aranglarda Balaamning təlimigə əgəxkənlərdin bəzilər bolmaḳta — Balaam bolsa Balaḳḳa Israillarni butḳa atap ḳurbanliḳ ḳilinoƣan gөxni yeyix wə jinsiy buzuḳluḳ ḳilixḳa azduruxni өgətkənidi. **15** Xuningoƣa ohxax, silərning aranglarda Nikolas tərəpdarlirining təlimini tutḳanlarmu bar. **16** Xuning üqün, towa ḳil! Undaḳ ḳilmisang, yeningoƣa tez arida berip, aoƣzimdiki ḳiliqim bilən xularoƣa ḩujum ḳilimən. **17** Ḳuliḳi barlar Roḩning jamaətlərgə degənlirini anglisun! Oƣlibə ḳiloƣuqilar bolsa yoxurup ḳoyoƣan mannadin berimən wə ḩərbirigə birdin aḳ tax berimən. Tax üstidə yengi bir isim pütüklük bolidu, xu isimni uni ḳobul ḳiloƣan kixidin baxḳa ḩeqkim bilməydu». **18** — Tiyatiradiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoƣin: — «Kəzliri yalḳunlioƣan otḳa wə putliri parḳirak tuḳḳa ohxaydioƣan Hudaning Ooƣli mundaḳ dəydu: **19** — Sening əməlliringni, meḩir-muḩəbbitingni, etiḳadingni, əjir-hizmitingni wə səwr-takitingni, xundaḳla ḩazirḳi əməlliringning awwalḳidin exip qüxüwatḳanliḳinimu bilimən. **20** Lekin, sanga xu bir etirazim barki, өzini pəyoƣəmbər dəp atiwaloƣan axu hotun Yizəbəlgə yol ḳoyuwatisən. U hotun ḳul-hizmətkarlirimoƣa təlim berip, ularni jinsiy buzuḳluḳ ḳilixḳa wə butḳa atap nəzir ḳilinoƣan gөxni yeyixkə azdurmaḳta. **21** Mən uningoƣa towa ḳiloƣudək waḳit bərgənidim, lekin u өz buzuḳluḳioƣa towa ḳilixni halimaydu. **22** Əmdi mana, Mən uni [eoƣir kesəl] ornioƣa taxlap yatḳuzimən wə uning bilən zina ḳiloƣanlar ḳilmixlirioƣa towa ḳilmisa, ularnimu eoƣir azabḳa qəmdürimən. **23** Uning pərzəntlirinimu əjəllik kesəl bilən urimən. Xu qaoƣda, barliḳ jamaətlər niyət-nixanlarni wə ḳəlblərni kəzitip təkxürüqining Өzüm ikənlikimni, xundaḳla Mening ḩərbiringlaroƣa ḳiloƣan əməliyitinglaroƣa yarixa yanduridioƣanliḳimni bilidu. **24** Lekin,

Tiyatiradiki ḳaloꝷanlaroꝷa, yəni bu təlimni ḳobul ḳilmioꝷanlar (ularning pikri boyiqə, Xəytanning atalmix «qongḳur sirliri»ni əgənmigənlər), yəni silərgə xuni eytimənki: Əzünglarda bar boloꝷanni Mən kəlgüqə qing tutunglar. Üstünglaroꝷa buningdin baxḳa yükni artmaymən. **26** Oꝷəlibə ḳiloꝷuqilaroꝷa, yəni əməllirimni ahiroꝷiqə qing tutḳan kixilərgə bolsa, ularoꝷa pütkül əllərgə ḥakim bolux ḥoḳuḳini berimən. **27** Mana bu Atam Manga bərgən ḥoḳuḳḳa ohxax ḥoḳuḳtur: — «U ularni təmür kaltək bilən padiqidək baxḳurup, sapal ḳaqilarni urup qaḳḳandək tarmar ḳilidu». **28** Mən uningoꝷa tang yultuzinimu ata ḳilimən. **29** Ḳuliḳi barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!»

3 — Sardistiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoꝷin: — «Hudaning yəttə Roḥi wə yəttə yultuzining Igisi Boloꝷuqi mundaḳ dəydu: — Sening əməlliringni wə xundaḳla «ḥayat» degən nam-abruyungning barliḳini, lekin əməliyəttə ölük ikənlikingni bilimən. **2** Xunga, oyoꝷan, seningdə bar boloꝷan, əmma eləy dəp ḳaloꝷan [hislətliringni] küqəyt; qünki Hudayim aldida əməlliringning tügəl əməslikini bildim. **3** Uning üqün [səz-kalamni] ḳandaḳ ḳobul ḳilip angliꝷiningni yadingoꝷa kəltürüp, uni qing tutup towa ḳiloꝷin. Lekin oyoꝷanmisang Mən ooꝷridək üstüngkə kelimən wə sən ḳaysi saəttə üstünggə kelidioꝷinimni ḥargiz bilməysən. **4** Lekin Sardista əz kiyimlirigə daoꝷ təgküzmigən birnəqqə xəhs bar. Ular aḳ kiyim kiyip Mən bilən billə mangidu, qünki ular buningoꝷa layiḳtur. **5** Oꝷəlibə ḳiloꝷuqilar mana xundaḳ aḳ kiyimlərni kiyidu. Mən ularning namini ḥayatliḳ dəptiridin ḥargiz əqürməymən, bəlki ularning namini Atam Hudaning wə Uning pərixtilirining aldida oquḳ etirap ḳilimən. **6** Ḳuliḳi barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!» **7** — Filadelfiyədiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoꝷin: — «Mukəddəs wə Ḥəḳiḳiy Boloꝷuqi, xundaḳla Dawutning aqḳuqioꝷa igə Boloꝷuqi, aqsam ḥeqkim yapalmaydu, yapsam ḥeqkim aqalmaydu degüqi munu ixlarni dəydu: **8** — Sening əməlliringni bilimən. Sening bir'az küqüng boloꝷaq səz-kalamimoꝷa itaət ḳiloꝷining wə namimdin tenip kətmigining üqün, aldingda ḥeqkim yapalmaydioꝷan bir ixikni eqip ḳoydum. **9** Mana, Xəytanning sinagogidikilərdin, Yəhudiy əməs turup əzlirini Yəhudiy dəp atiwaloꝷan yaloꝷanqilarni bolsa xundaḳ aḳiwətkə ḳaldurimənki, ularni kelip sening ayioꝷingoꝷa bax uridioꝷan wə Mening seni səygənlikimni bilidioꝷan ḳilimən. **10** Sən Mening səwr-takət yolumdiki səz-kalamimni saḳlap əməl ḳilixing üqün bu dunyadiki insanlarni sinaxḳa pütkül yər yüzigə qüxidioꝷan wabaliḳ sinaḳning waḳit-saiti kəlgəndə seni uningdin saḳlap ḳooꝷdap ḳalimən. **11** Mən pat arida kelimən. Tajingni ḥeqkimning tartiwalmasliḳi üqün, əzüngdə bar boloꝷanni qing tutḳin. **12** Oꝷəlibə ḳiloꝷuqini bolsa, Hudayimning ibadəthanisioꝷa tüwrük ḳilimənki, u u yərdin əsla qiḳmaydu. Mən uning üstigə Hudayimning namini, Hudayimning xəḥirining namini, yəni ərxtin — Hudaning yenidin qüxidioꝷan yengi Yerusalemning namini wə Mening yengi namimni yazimən. **13** Ḳuliḳi barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!» **14** — Laodikiyadiki jamaətning əlqisigə mundaḳ yazoꝷin: — «Amin Ataloꝷuqi, yəni Sadiḳ wə Ḥəḳiḳiy Guwaḥqi, Hudaning kainitining kelip qiḳixining Səwəbqisi mundaḳ dəydu: **15** Sening əməlliringni bilimənki, sən sooꝷuḳmu əməs, ḳizikmu əməs. Mən sening ya sooꝷuḳ, ya ḳizik boluxungni halayttim! **16** Sən ya sooꝷuḳ ya ḳizik əməs, bəlki ilman boloꝷanliḳing üqün, seni aoꝷzimdin ḥe ḳilimən. **17** Sən bay adəmmən, dələtmən boldum, ḥeq nərsigə ḥajətmən əməsmən degining bilən özüngning oꝷerib, biqarə, yoḳsul, kor wə yalingaq ikənlikingni bilmigəqkə, **18** bay boluxung üqün otta tawlanoꝷan altun, yalingaqliḳ nomusluḳungning yepilixi üqün kiygüzülüxünggə aḳ kiyim-keqək, kərüxüng üqün kəzliringgə sürtüxkə tutiyani məndin setiwelixingni nəsiḥət ḳilimən. **19** Mən kimni səysəm, xuning əyibini kərsitip tərbiyiləymən; xuning üqün ḳizoꝷin kəyüp-pixip towa ḳil. **20** Mana, Mən ḥazir ixik aldida turup, ixikni ḳeḳiwatimən. Əgər biri awazimni anglap ixikni aqsa, uning yenioꝷa kirimən. Mən uning bilən, umu Mən bilən billə oꝷizalinidu. **21** Oꝷəlibə ḳiloꝷuqini bolsa, Mənmu oꝷəlibə ḳilip, Atamning təḥtidə uning bilən birgə olturoꝷinimdək, unimu təḥtimdə Mən bilən birgə olturuxḳa muyəssər ḳilimən. **22** Ḳuliḳi barlar Roḥning jamaətlərgə degənlirini anglisun!»

4 Andin mən ḳariwidim, mana, asmanda bir ixik eqiḳlik turatti. Mən tunji ḳetim angliꝷan kanay awazioꝷa ohxap ketidioꝷan awaz manga: «Bu yaḳḳa qik, sanga bulardin keyin yüz berixi mukərrər boloꝷan ixlarni kərsitəy» dedi **2** wə dərḥal mən Roḥning ilkidə boldum; mana, ərxtə bir təḥt, təḥttə bir zat olturatti. **3** Təḥttə olturoꝷuqining ḳiyapiti yexil ḳaxtax wə ḳizil kwartsḳa ohxaytti. Təḥtning qərisini zumrəttək bir ḥəsən-ḥüsən orap turatti. **4** Təḥtning ətrapida yənə yigirmə tət təḥt bar idi. Təḥtlərdə aḳ kiyimlər bilən kiyingən, baxlirioꝷa altun taj takaloꝷan yigirmə tət aḳsaḳal olturatti. **5** Təḥttin qaḳmaḳlar qeḳip, türlük awazlar wə güldürmamilar anglinip turatti. Təḥtning aldida yalḳunlap turoꝷan yəttə məx'əl ḳöyüp turatti; bular Hudaning yəttə Roḥi idi. **6** Təḥtning aldi huddi hrustaldək parḳirap turidioꝷan, süzük əynək dengizdək idi. Təḥtning otturisida wə təḥtning qərisidə, aldi wə ḳayni ḳəzlər bilən toloꝷan tət ḥayat məḥluḳ turatti. **7** Birinqi məḥluḳ xiroꝷa, ikkinqi məḥluḳ bukioꝷa ohxaytti. Üqinqi məḥluḳning yüzi adəmning qirayioꝷa ohxaytti. Tətinqi məḥluḳ pərwaz ḳiliwatḳan bürkütkə ohxaytti. **8** Tət ḥayat məḥluḳning ḥərbirining altidin ḳaniti bar idi; ularning pütün bədinining qərisi ḥətta iq təripimu kəzlər bilən toloꝷanidi; ular keqə-kündüz tohtimay: — «Mukəddəs, mukəddəs, mukəddəstur, Bar boloꝷan, ḥazirmu bar ḥəm kəlgüsidimu Boloꝷuqi, Ḥəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda!» — deyixətti. **9** Ḥayat məḥluḳlar təḥttə olturoꝷan əbədil'əbəd ḥayat Boloꝷuqini uluoꝷlap, Uningoꝷa ḥermət-xəwkət wə təxəkkür izḥar ḳiloꝷinida, **(aiōn g165)** **10** yigirmə tət aḳsaḳal təḥttə olturoꝷuqining ayioꝷioꝷa yiḳilip əbədil'əbəd ḥayat Boloꝷuqioꝷa bax ḳoyup səjdə ḳilatti, tajlirini təḥtning aldioꝷa taxlap ḳoyup, mundaḳ deyixətti: — **(aiōn g165)** **11** «Sən, i Pərwərdigarimiz wə Hudayimiz, Xan-xərəp, ḥermət-xəḥrət wə ḳudrətkə layiḳtursən. Qünki Əzüng ḥəmmini yaratting, Ularning ḥəmmisi iradəng bilən məwjut idi wə yaritildi!»

5 Andin təḥttə olturoꝷuqining ong ḳolida iq wə tax təripigə hət pütülgən wə yəttə məḥür bilən peqətləngən bir oram yazmini kərdüm. **2** Yuḳiri awaz bilən: «Oram yazmini eqip, peqətlərni yexixkə kim layiḳtur?» dəp towlioꝷan ḳawul bir pərixtinimu kərdüm. **3** Lekin nə ərxtə nə yər yüzidə nə yər astida oram yazmini aqalaydioꝷan yaki iqigə ḳariyalaydioꝷan ḥeqkim qiḳmidi. **4** Oram yazmini eqixḳa yaki iqigə ḳaraxḳa layiḳ birərsi tepilmioꝷaqḳa, ḳattiḳ yioꝷliwəttim. **5** Andin aḳsaḳallardin biri manga: — Yioꝷlima! Ḳara, Yəhuda ḳəbilisidin boloꝷan xir — Dawutning yiltizi Boloꝷuqi oꝷəlibə ḳildi; xunga oram yazmini wə uning yəttə peqitini eqixḳa U ḳadir, — dedi. **6** Andin ḳarisam, təḥt bilən tət ḥayat məḥluḳning ariliḳida, aḳsaḳallar otturisida bir Ḳoza ərə turatti. U yengila booꝷuzlanoꝷandək ḳilatti; Uning yəttə münggüzi wə yəttə kəzi bolup, bu kəzlər Hudaning pütkül yər yüzigə əwətkən yəttə Roḥi idi. **7** Ḳoza berip, təḥttə olturoꝷuqining ong ḳolidin oram yazmini aldi. **8** Yazmini aloꝷanda, tət ḥayat məḥluḳ wə yigirmə tət aḳsaḳal ḳozining ayioꝷioꝷa yiḳildi; ularning

ҳәрбирининг қилтари wә хуxбуй билән толоған алтун қиниliри бар idi (бу хуxбуй муқәддәс бәндиләрниң дуaliри idi). **9** Улар yенги бир күй eytixti: — «Oram yазмini elixқa, Wә peқәтләрni eқixқa layiқsән; Қünki booғuzlanding Wә ҳәр қәbilidin, ҳәр tildin, Ҳәр milләttin, ҳәр әldin bolоғan insanlarni Өz қening bәdili bilән setiwelip, Hudaoғa mәnsup қilding. **10** Ularni Hudayimiz üqün bir padixaһliққa uyuxturup, Kaһinlar қilding. Ular yәr yüzidә ҳәküm süridu». **11** Andin kördüm wә mana, tәһtning, ҳayat mәhluқlarning wә aқsaқallarning әtrapida nuroғunlioғan pәrixtilәrning awazini anglidim. Ularning sani tümәn ming-tümәn ming, milyon-milyon idi. **12** Ular yuқiri awaz bilәn: — «Booғuzlanoғan қoza қudrәt, dәlәt, danaliқ, küq-қuwwәt, ҳәrmәt, xan-xәrәp Wә mәdһiyigә layiқtur» deyixәtti. **13** Andin mәn әrx, yәr yüzi, yәr asti wә dengizdiki ҳәrbir mәhluқ wә ularning iqidә bar boloғanlarning ҳәmmisining: — «Tәһttә Olturoғuqioғa wә Қozioғa Mәdһiyә, ҳәrmәt, xan-xәrәp wә ҳoқuқ-қudrәt Әbәdil'әbәdgiqә mәnsup boloғay!» deginini anglidim. **(aiōn g165)** **14** Tөt ҳayat mәhluқ «Amin!» dәp jawab қayturatti, aқsaқallar yәrgә yiқilip sәjdә қilatti.

6 Andin Қoza yәttә peqәtning birini aqқanda, mәn қarap turdum. Tөt ҳayat mәhluқtin birining güldürmamidәk awaz bilәn: «Kәl!» deginini anglidim. **2** Kördümki, mana bir aқ at kәldi! Atқa mingüqining қolida bir oқ-ya bar idi; uningoғa bir taj berildi. U oғәlibә қiloғuqi süpitidә zәpәr қuqux üqün jәnggә atlandi. **3** Қoza ikkinqi peqәtni aqқanda, ikkinqi ҳayat mәhluқning: «Kәl!» deginini anglidim. **4** Yәnә bir at otturioғa qiқti, uning rәnggi қipқizil idi. Atқa mingüqigә yәr yüzidiki tinqliқni elip ketix wә insanlarni өzara қiroғinqiliққa selix ҳoқuқi berildi. Uningoғa yәnә qong bir қiliq berildi. **5** Қoza üqinqi peqәtni aqқanda, üqinqi ҳayat mәhluқning: «Kәl!» deginini anglidim. Mәn kördümki, mana bir қara at kәldi. Atқa mingüqining қolida bir taraza bar idi. **6** Tөt ҳayat mәhluқning arisidin: — «Bir tawaқ buoғday bir dinarius puloғa, Üq tawaқ arpa bir dinarius puloғa setilidu. Әmma zәytun yeoғioғa wә xarabқa zәrәr yәtküzmigin!» — degәndәk bir awazni anglidim. **7** Қoza tөtinqi peqәtni aqқanda, tөtinqi ҳayat mәhluқning: «Kәl!» degән awazini anglidim. **8** Kördümki, mana bir tatirang atni kördüm. Atқa mingüqining ismi «Өlüm» idi. Uning kөynidin tәһtisara әgixip keliwatatti. Ularoғa yәr yüzining tөttin birigә ҳәkümranliқ қilip, қiliq, aqarqiliқ, waba wә yәr yüzidiki yirtқuq ҳaywanlar arқiliқ adәmni eltürüx ҳoқuқi berildi. **(Hadēs g86)** **9** Қoza bөxinqi peqәtni aqқanda, Hudaning sөz-kalami üqün wә izqil guwaһliқ bөrgәnliki wәjidin eltürülgәnlәrning janlirini қurbangaһning tegidә kördüm. **10** Ular қattiқ awaz bilәn nida selixip: — Әy ҳakimmutlәқ Igimiz, muқәddәs wә ҳәқiқiy Boloғuqi! Sәn қaqanoғiqә yәr yüzidә turuwatқanlarni soraқ қilmay, ulardin қenimizning intiқamini almaysәn? — deyixәtti. **11** Ularning ҳәrbirigә birdin aқ ton berildi. Ularoғa, өzünglaroғa ohxax eltürülidioғan қul-buradәrliringlar ҳәm қerindaxliringlarning sani toxқuqә azoғinә waқit aram elixinglar kerәk, dәp eytildi. **12** Andin mәn Қoza altinqi peqәtni aqқinida kördümki, mana dәһxәtlik bir yәr tәwrәx yüz bördi, қuyax bәayni қara yungdin toқuloғan bөzdәk қapқara rәnggә, tolun ay bolsa қanning rәnggigә kirdi. **13** Әnjür dәrihining қattiқ boranda silkinixidin әnjür oғoriliri yәrgә tөkülgәndәk, asmandiki yultuzlarmu yәr yüzigә tөküldi. **14** Asman huddi oram yazmining türülginidәk oғayib boldi, ҳәrbir taoғ wә aral ornidin yөtkөldi; **15** ҳәmdә dunyadiki padixaһlar, mөtiwәrlәr, sөrdarlar, baylar, küqlüklәr, қullar wә ҳөrlәrning ҳәmmisi өngkürlәrgә wә taoғlarning қamarliroғa yoxurundi. **16** Ular taoғlaroғa wә қoram taxlaroғa mundaқ dәp jar saldi: — «Üstimizgә qüxünglar! Bizni tәһttә Olturoғuqining siymasidin ҳәm Қozining oғәzipidin yoxurunglar wә saқlanglar! **17** Qünki Ularning dәһxәtlik oғәzәp küni kәldi, әmdi kim put tirәp turalisun?!».

7 Uningdin keyin mәn kördümki, tөt pәrixtә yәr yüzining tөt bulungida turatti. Ular ҳәrқandaқ xamalning қurukluқ, dengiz ҳәm dәl-dәrәһlәrgә urulmasliқi üqün yәr yüzining tөt tәripidin qiқidioғan xamalni tizginlәp turatti. **2** Mәn ҳayat Hudaning mөһürini aloғan, kün qiқixtin kөtürüliwatқan baxқa bir pәrixtini kördüm. U қattiқ awaz bilәn қurukluқ wә dengizlarni wәyran қilix ҳoқuқi berilgәn axu tөt pәrixtigә: **3** «Biz Hudaning қul-hizmәtkarlirining pexanisigә mөһür baskuqә, қurukluқ, dengiz wә dәl-dәrәһlәrni wәyran қilmanglar!» dәp towlidi. **4** Mәn mөһürlәngәnlәrning sanini anglidim — Israillarning ҳәrқaysi қәbililiridin bir yüz қirik tөt ming kixi, yәni: — **5** Yәһuda қәbilisidin on ikki ming kixi, Rubәn қәbilisidin on ikki ming kixi, Gad қәbilisidin on ikki ming kixi, **6** Axir қәbilisidin on ikki ming kixi, Naftali қәbilisidin on ikki ming kixi, Manassәһ қәbilisidin on ikki ming kixi, **7** Ximeon қәbilisidin on ikki ming kixi, Lawiy қәbilisidin on ikki ming kixi, Issakar қәbilisidin on ikki ming kixi, **8** Zәbulun қәbilisidin on ikki ming kixi, Yüsüp қәbilisidin on ikki ming kixi, Binyamin қәbilisidin on ikki ming kixi mөһürlәngәnidi. **9** Bu ixlardin keyin kördümki, mana ҳәr әl, ҳәr қәbilә, ҳәr milләttin boloғan, ҳәrһil tillarda sөzlixidioғan san-sanaқsiz zor bir top halayiқ tәһtning wә Қozining aldida turatti; ularning ҳәmmisigә aқ ton kiydürülgәn bolup, қollirida horma xahliri tutқanidi. **10** Ular yuқiri awaz bilәn: — «Nijat tәһttә olturoғuqi Hudayimizoғa wә Қozioғa mәnsup boloғay!» dәp warқirixatti. **11** Barliқ pәrixtilәr tәһtning, aқsaқallarning wә tөt ҳayat mәhluқning әtrapioғa olaxқanidi. Ular tәһtning aldida yiқilip, Hudaoғa sәjdә қilip mundaқ deyixәtti: — **12** «Amin! Ҳәmd-mәdһiyә, xan-xәrәp, Danaliқ wә tәxәkkür, Ҳәrmәt wә küq-қudrәt Hudayimizoғa әbәdil'әbәdgiqә mәnsup boloғay, amin!» **(aiōn g165)** **13** Әmdi aқsaқallardin biri mәndin: — Bu aқ ton kiydürülgәn kixilәr kim bolidu, қәyәrdin kәldi? — dәp soridi. **14** — Tәқsir, bu өzlirigә mәlumdur, — dedim. U manga: — Bular dәһxәtlik azab-oқubәtni bexidin өtküzüp kәlgәnlәr. Ular tonlirini Қozining қenida yuyup ap'aқ қiloғan. **15** Xunga ular Hudaning tәһtining aldida turup, ibadәthanisida keqә-kündüz Uning hizmitidә bolidu; tәһttә Olturoғuqi bolsa ularning üstigә qedirini sayiwәn қilidu. **16** Ular yәnә ҳeq aq қalmaydu, ҳeq ussimaydu, uloғa nә aptap, nә piziоғirim issiқ ҳeq urmaydu. **17** Qünki ularni tәһtning otturisidiki Қoza baқidu wә ҳayatliқ süyi bulaқlirioғa elip baridu; wә Huda ularning ҳәrbir көz yexini sürtidu, — dedi.

8 Қoza yәttinqi peqәtni aqқanda, әrxtә yerim saәtqә jimjitliқ ҳәküm sürdi. **2** Andin Hudaning aldida turidioғan yәttә pәrixtini kördüm. Uloғa yәttә kanay berildi. **3** Altun huxbuydan tutқan yәnә bir pәrixtә kelip, huxbuygaһning aldida turdi. Barliқ muқәddәs bәndilәrning dualiri bilәn birliktә tәһtning aldidiki altun huxbuygaһ üstidә [Hudaoғa] atap sunuxқa uningoғa kөp huxbuy berildi. **4** Wә huxbuyning tütünliri muқәddәs bәndilәrning dualiri bilәn billә pәrixtining қolidin Hudaning aldioғa kөtürüldi. **5** Andin pәrixtә huxbuydanni қolioғa elip, uni қurbangaһdiki ot bilәn toldurup, yәr yüzigә atti; xuning bilәn türlük awazlar, güldürmamilar anglandi, qaқmaқlar qөқildi wә bir yәr tәwrәx boldi. **6** Andin қollirioғa birdin kanay tutқan yәttә pәrixtә kanaylirini qelixқa ҳazirlandi. **7** Birinqi pәrixtә kaniyini qaldi; xuning bilәn mөldür

wə ot ⱪan arilax pəyda bolup yər yüzigə taxlandi, zeminning üqtin biri kəydürüldi, dəl-dərəhlərning üqtin biri kəydürüldi wə pütkül yexil ot-qəplər kəydürüldi. **8** Ikkinqi pərixtə kaniyini qaldi; xuning bilən goyaki lawuldap kəyüwatⱪan yooⱪan bir taoⱪdək oⱪayət zor [bir jisim] dengizoⱪa taxlandi. Dengizning üqtin biri ⱪanoⱪa aylandi **9** wə dengizdiki janiwarlarning üqtin biri əldi; kemilərning üqtin biri wəyran boldi. **10** Üqinqi pərixtə kaniyini qaldi; xuning bilən asmandin məx'əldək yalⱪunlap yanoⱪan qong bir yultuz qüxti; u dəryalarning üqtin birining wə bulaⱪlarning suliri üstigə qüxti. **11** Yultuzning ismi «Kəkrə» idi. Sularning üqtin biri kəkridək bolup kətti, sular aqqiⱪ bolup kətkəqkə nuroⱪun adəm sudin əldi. **12** Tətinqi pərixtə kaniyini qaldi; xuning bilən ⱪuyaxning üqtin biri, ayning üqtin biri wə yultuzlarning üqtin biri uruldi. Nətijidə, ⱪuyax, ay wə yultuzlarning yoruⱪluⱪining üqtin biri ⱪarangoⱪulaxti, kündüzning üqtin biridə yoruⱪluⱪ yoⱪaldi, kəqining üqtin biridimu xundaⱪ boldi. **13** Yənə kərdümki, asmanning otturisida uqup ketiwatⱪan bir bürkütning ⱪattiⱪ awaz bilən: — «Kanayni qelixⱪa təmxəlgən ⱪaloⱪan üq pərixtining kanay awazliri anglansa yər yüzidə turuwatⱪanlarning ⱨalioⱪa way, way, way!» deginini anglidim.

9 Bəxinqi pərixtə kaniyini qaldi; mən asmandin yərgə qüxüp kətkən bir yultuzni kərdüm. Tegi yoⱪ ⱨangoⱪa baridioⱪan ⱪudukning aqⱪuqi uningoⱪa berildi, **(Abyssos g12)** **2** U tegi yoⱪ ⱨangning ⱪudukini aqti. Ⱪuduⱪtin yooⱪan humdanning isidək tütün ərləp qiⱪti. Ⱨangning ⱪudukining tütünidin ⱪuyax wə kəkni ⱪarangoⱪuluⱪ basti. **(Abyssos g12)** **3** Tütünning iqidin yər yüzigə qekətkə yaoⱪdi. Ularoⱪa yər yüzidiki qayanlardək qekix küqi berilgənidi. **4** Ularoⱪa yər yüzidiki ot-qəplərgə wə ⱨərⱪandaⱪ əsümlük yaki dəl-dərəhlərgə zərər yətküzmənglar, pəⱪət pexanisidə Hudaning məⱨüri bolmioⱪan adəmlərgila zərər ⱪilinglar, dəp eytildi. **5** Ularoⱪa adəmlərni əltürüxkə əməs, bəlki bəx ayoⱪiqə ⱪiynaxⱪa yol ⱪoyuldi; ular yətküzidioⱪan azab adəmni qayan qaⱪⱪandikidək azab idi. **6** Xu künlərdə, insanlar əlümni izdəydu, lekin tapalmaydu; əlümni seoⱪinidu, lekin əlüm ulardin ⱪaqidu. **7** Qekətkilərning ⱪiyapiti huddi jənggə ⱨazirlanoⱪan atlaroⱪa ohxaytti. Baxlirida bolsa altun tajⱪa ohxaydioⱪan bir nərsə bolup, qirayi adəmningkigə ohxaytti. **8** Qaqliri ayallarning qeqioⱪa, qixliri xirning qixioⱪa ohxaytti. **9** Ularning kəkrikidiki sawuti təmür sawutlaroⱪa ohxaytti; ⱪanatlirining awazi jənggə atlanoⱪan nuroⱪun at-ⱨarwilarning awazioⱪa ohxaytti. **10** Qayanlarningkigə ohxax ⱪuyruⱪliri wə nəxtərliri bar idi. Adəmni bəx ay azabⱪa salidioⱪan küq bolsa ⱪuyruⱪlirida idi. **11** Ularni idarə ⱪilidioⱪan padixaⱨi, yəni tegi yoⱪ ⱨangning pərixtisi bar idi. Uning ibraniyqə ismi Awaddon; grekqə ismi Apoliyon idi. **(Abyssos g12)** **12** Birinqi «way» ətüp kətti. Mana, buningdin keyin yənə ikki «way» kelidu. **13** Altinqi pərixtə kaniyini qaldi; mən Hudaning aldidiki altun ⱪurbangaⱨning tət münggüzidin qiⱪⱪan bir awazni anglidim, bu awaz kanayni tutⱪan altinqi pərixtigə: — Qong Əfrat dəryasining yenida baoⱪlaⱪliⱪ tət pərixtini boxat, dedi. **15** Dəl xu saət, xu kün, xu ay, xu yil üqün ⱨazirlap ⱪoyuloⱪan bu tət pərixtə insanlarning üqtin birini ⱨalak ⱪilix üqün baoⱪlaⱪtin boxitildi. **16** Bularning atliⱪ ləxkərlər ⱪoxunining sani ikki yüz milyon idi. Ularning sanining jakarlanoⱪanliⱪini anglidim. **17** Oⱪayibanə kərünüxtə kəzümgə kərüngən at wə üstigə mingənlər mana mundaⱪ idi: atliⱪlarning kəkrikidiki sawuti qooⱪdək ⱪizil, kək yaⱪuttək kək wə günggürttək seriⱪ idi. Atlarning baxliri xirning bexidək idi; ularning eoⱪizliridin ot, tütün wə günggürt qiⱪip turatti. **18** Bu üq baladin, yəni atlarning aoⱪzidin qiⱪⱪan ot wə tütün wə güngürttin insanlarning üqtin biri əltürüldi. **19** Qünki atlarning küqi eoⱪizlirida wə ⱪuyruⱪlirida idi; ularning ⱪuyruⱪlirining yilanlaroⱪa ohxax bexi bolup, bular bilən adəmni zəhimləndürətti. **20** Ⱪaloⱪan insanlar, yəni bu balayi'apətlərdin əltürülməy ⱪaloⱪanlar əz ⱪollirining əməlliriga towa ⱪilmidi, yəni jinlaroⱪa, kərəlməs, angliyalmas wə mangalmas altun, kümüx, tuq wə yaoⱪaq butlaroⱪa qoⱪunuxtin waz kəqmidi. **21** Ular ⱪatillix, seⱨirgərlik, jinsiy buzuⱪluⱪ wə ooⱪriliⱪlirioⱪimu towa ⱪilmidi.

10 Andin keyin, ərxtin qüxüwatⱪan yənə bir küqlük pərixtini kərdüm. U bir parqə bulut bilən yepinoⱪan bolup, bexining üstidə bir ⱨəsən-ⱨüsən bar idi. Qirayi ⱪuyaxⱪa, putliri ot tüwrükkə ohxaytti; **2** ⱪolida bir kiqik eqiⱪlix oram yazma bar idi. U ong putini dengiz üstigə, sol putini ⱪuruⱪluⱪⱪa ⱪoyup turup, **3** xirning ⱨərkirixigə ohxax ⱪattiⱪ awaz bilən warⱪiridi. U warⱪirioⱪanda, yəttə güldürmama əz awazlirini anglitip səz ⱪildi. **4** Yəttə güldürmama səz ⱪiloⱪanda, degənlirini hatiriliwalmaⱪqi bolup turattim. Birak asmandin: — «Yəttə güldürmamining eytⱪanlirini məⱨürləp, ularni hatirilimə» degən awazni anglidim. **5** Dengiz ⱨəm ⱪuruⱪluⱪning üstidə turoⱪan, mən kərgən u pərixtə ong ⱪolini asmanoⱪa kətürüp, **6** asmanlar ⱨəm ularda boloⱪanlarning ⱨəmmisini, yər-zemin ⱨəm uningda boloⱪanlarning ⱨəmmisini, dengiz ⱨəm uningda boloⱪan ⱨəmmisini Yaratⱪuqi, yəni əbədil'əbədgiqə ⱨayat Yaxioⱪuqi bilən ⱪəsəm ⱪilip: — Wakit yənə kəynigə sürülməydu; **(aiōn g165)** **7** bəlki yəttinqi pərixtə kanay qelix aldida, yəni awazi anglinix aldidiki künlərdə, Hudaning Əz ⱪul-hizmətkarliri boloⱪan pəyoⱪəmbərlərgə ⱨux həwirini yətküzginidək Uning siri tügəllinip, əməlgə axidu, — dedi. **8** Mən asmandin angliоⱪan awaz manga yənə səzləp: — Berip, dengiz ⱨəm ⱪuruⱪluⱪning üstidə turoⱪan pərixtining ⱪolidiki eqiⱪlix oram yazmini aloⱪin, dedi. **9** Mən berip, pərixtining kiqik oram yazmini manga berixini soridim. U manga: — Buni elip yə! Axⱪaziningni zərdab ⱪilidu, birak aoⱪzing ⱨəsəldək tatliⱪ bolidu, dedi. **10** Mən xuning bilən kiqik oram yazmini pərixtining ⱪolidin elip yedim; dərwəkə aoⱪzimoⱪa ⱨəsəldək tatliⱪ tetidi, lekin yegəndin keyin axⱪazinim zərdab boldi. **11** Xuning bilən manga: — Sən kəp millətlər, əllər wə ⱨər hil tillarda səzlixidioⱪanlar wə padixaⱨlar tooⱪrisidiki wəⱨiy-bexarətlərni yənə jakarlixing lazim, deyildi.

11 Manga əlqigüq ⱨasidək bir ⱪomux berilip, mundaⱪ deyildi: «Baroⱪin, Hudaning ibadətⱨanisi, ⱪurbangaⱨi wə u yərdə ibadət ⱪiliwatⱪanlarni əlqigin. **2** Lekin ibadətⱨanining taxⱪiriⱪi ⱨoylisini əlqimәy ⱪoy, qünki u yər yat taipilərgə berildi, xuning bilən muⱪəddəs xəⱨər kirik ikki ay dəpsəndə ⱪilinidu. **3** Mən ikki guwaⱨqimoⱪa ⱪudrət berimən, xuning bilən ular bəz kiyim kiyip, wəⱨiy-bexarətlərni bir ming ikki yüz atmix kün yətküzidu» **4** (bular yər-zeminning Rəbbi aldida turoⱪan ikki tüp zəytun dərihi wə ikki qiraoⱪdandur). **5** Birərsi ularni zəhimləndürməkqi bolsa, eoⱪizliridin ot pürkülüp qiⱪip, düxmənlirini yəp tügitidu. Ularni zəhimləndürməkqi boloⱪanlar mana xundaⱪ əltürülidu. **6** Ular bexarət-wəⱨiyni yətküzgən künlərdə yamoⱪur yaoⱪdurmaslikⱪa asmanni etiwetix ⱪudritikə igə; sularni ⱪanoⱪa aylandurux wə ⱨərhil bala-waba bilən yər-zeminni halioⱪan wakitta urux ⱪudritigimu igə. **7** Ularning guwaⱨliⱪ wəzipisi ayaoⱪlixixi bilən, tegi yoⱪ ⱨangdin qiⱪidioⱪan diwə ular bilən elixidu wə ularni yengip əltüridu. **(Abyssos g12)** **8** Jəsətliri roⱨiy jəⱨəttin Sodom wə Misir dəp atilidioⱪan xu katta xəⱨərning oⱪol koqisida yatidu; xu yərdə ularning Rəbbimu krestlənгənidi. **9** Ⱨər milləttin, ⱨər ⱪəbilidin wə ⱨər hil tilda səzlixidioⱪanlardin, ⱨər əldin boloⱪan adəmlər ularning jəsətlirigə üq yerim kün tikilip ⱪaraydu wə jəsətlərning yərlikkə

qoyuluxioŋa yol qoymaydu. **10** Yər yüzidə turuwatqanlar ularning bu ḫalidin huxallinip, təbriklixip, bir-birigə ḫədiyələr əwətixidu; qünki bu ikki pəyoŋəmbər yər yüzidikilərni qiynaytti. **11** Lekin üq yerim kündin keyin, Hudadin kəlgən ḫayatlik nəpisi ikkiyləngə kirdi, ular ornidin put tirəp turdi; ularoŋa qarawatqanlarning üstigə qong bir qorquŋ qüxti. **12** Andin ular ikkəyləngə ərxtin kəlgən: — «Bu yaqqa qiḳ!» degən yuqiri bir awazni anglidi; xuning bilən ular düxmənlirining kəz aldida bir bulut iqidə asmanoŋa kətürüldi. **13** Dəl xu saət iqidə xiddətlik yər təwrəx yüz bərdi, xəḫərning ondin biri gumran bolup, yəttə ming kixi ḫalak boldi. Qalоŋanliri dəkkə-dükkigə qəmüp, ərxtiki Hudani uluoŋlaxti. **14** Ikkinqi «way» ətüp kətti; mana, üqinqi «way» kelixkə az qaldi. **15** Andin yəttinqi pərixtə kaniyini qaldi; ərxtə yuqiri awazlar anglinip mundaḳ deyildi: — «Dunyaning padixaḫliqi Pərwərdigarimiz Wə uning Məsiḫining padixaḫliqi boldi, U əbədil'əbədgiqə ḫəküm süridu». **(aiōn g165)** **16** Hudaning aldida əz təhtliridə olturoŋan yigirmə tət akṣaḳal yərgə yiqilip bax qoyup, Hudaoŋa səjdə qilip mundaḳ deyixti: — **17** «Xükürlər eytimiz sanga, I bar Boloŋuqi wə bar boloŋan Ḫəmmigə Qadir Pərwərdigar Huda, Qünki uluoŋ qudritingni qolungoŋa elip, Ḫəkümüngni yürgüzüxkə baxliding. **18** Əllər oŋəzəpləngənidi, Əmdi Sening oŋəziping yetip kəldi! Ölgənlərni soraḳ qilix, Qul-hizmətkarliring boloŋan pəyoŋəmbərlərni, Muḳəddəs bəndilərni, Təwən yaki katta bolsun namingdin qorkqanlarni in'amioŋa igə qilix, Yər yüzini ḫalak qiloŋanlarni ḫalak qilix waḳti kəldi». **19** Andin Hudaning ərxtiki ibadəthanisi eqildi wə uning əḫdə sanduḳi ibadəthanida kəründi; qaḳmaḳlar, türlük awazlar, güldürmamilar, yər təwrəx wə dəḫxətlik məldür boldi.

12 U qaoŋda, ərxtə ajayip bir karamət pəyda boldi — u quyaxni yepinqaḳlioŋan, putlirining astida ay, bexida on ikki yultuzluḳ taj bar bir ayal idi. **2** U ḫamilidar bolup, toloŋaḳ yəp tuoŋux azabida dad-pəryad kətürdi. **3** Andin ərxtə yənə bir alamət kəründi — mana, yəttə baxliḳ, on münggüzlük, yəttə bexida yəttə taj bar boloŋan qong bir qizil əjdiḫa turatti. **4** U quyruḳi bilən asmandiki yultuzlarning üqtin birini süpürüp, ularni yər yüzigə qərüwətti. Əjidiḫa tuoŋay dəp qaloŋan ayal yənggigən ḫaman uning balisini yalmap yutuwətməkqi bolup uning aldida turdi. **5** Ayal bir bala, yəni pütün əllərni təmür ḫasisi bilən padiqidək baḳidioŋan bir ooŋul tuoŋdi. Bala bolsa Hudaning wə Uning təhtining aldioŋa oŋaqqidə elip qiḳildi. **6** Ayal qəlgə qaqti; u yərdə uning 1260 kün beḳilixi üqün uningoŋa Huda təripidin ḫazirlap qoyuloŋan bir jay bar idi. **7** Andin ərxtə jəng boldi. [Bax pərixtə] Mikail wə uning pərixtiliri əjdiḫa bilən jəng qiloŋili turdi; əjdiḫamu əz pərixtiliri bilən ularoŋa etildi. **8** Lekin u üstünlük qazinalmidi, uningoŋa wə pərixtilirigə ərxtə turuxqa orun qalmidi. **9** Xuning bilən zor əjdiḫa, yəni Iblis wə Xəytan dəp ataloŋan, pütün jaḫanni azduroŋuqi ḫeliqi qədimiy yilan yər yüzigə taxlandi. Uning pərixtilirimu uning bilən təng taxlandi. **10** Andin mən ərxtə yuqiri bir awazning mundaḳ degənlikini anglidim: — «Qəldi Hudayimizning nijatliqi, qudriti, padixaḫliqi wə Uning Məsiḫining ḫoquqi! Qünki qerindaxlirimizning üstidin Hudayimizning aldida keqə-kündüz xikayət qilip turoŋan xikayət qiloŋuqi ərxtin taxliwetildi; **11** qerindaxlar uning üstidin Qozining qeni wə ularning guwaḫliq səzi bilən oŋalib kəldi; Ular ḫətta ölümni kəzigə ilmay əz jenini əziz kərmidi. **12** Xuning üqün, xadlininglar, əy ərxlər wə ularda turuwatqalar! Lekin ḫalinglaroŋa way, əy yər wə dengizlar! Qünki Iblis üstünglaroŋa qüxti; Waḳtining az qaloŋanliqini bilgəq, Oŋəzəp-qəḫri bilən kəldi!» **13** Əjdiḫa ezining yər yüzigə taxlanoŋanliqini kərüp, ooŋul balini tuoŋqan ayalni qooŋlaxqa baxlidi. **14** Ayalning yilanning yüzidin daldilinixi, qəldə əzi [üqün ḫazirlanoŋan] makanioŋa beripbir məzgil, ikki məzgil wə yerim məzgil beḳilsun dəp xu yərgə uqup ketixi üqün, uningoŋa yooŋan bir bürkütning ikki qaniti berildi. **15** Andin yilan ayalning arqisidin aoŋzi bilən dəryadək su pürküp, uni səl bilən eqitip yoqatmaqqi boldi. **16** Lekin zemin ayaloŋa yardəm qilip, aoŋzini eqip, əjdiḫa aoŋzidin pürküp qiqaroŋan dəryani yutuwətti. **17** Buning bilən əjdiḫaning ayaloŋa qattiq oŋəzipi kelip, uning qaloŋan nəsli, yəni Hudaning əmrlirigə əməl qilip, Əysaning guwaḫliqini tutqan pərzəntliri bilən jəng qiloŋili kətti; u dengiz saḫili üstidə turatti.

13 Andin, dengizdin on münggüzlük, yəttə baxliḳ bir diwining qiqiwatqanliqini kərdüm. Uning ḫərbir münggüzidə birdin taj bar idi, ḫərbir bexida kupurluḳ namliri yeziqlik idi. **2** Mən kərgən bu diwə yilpizoŋa ohxaytti, putliri eyiqning putlirioŋa, aoŋzi bolsa xirning aoŋzioŋa ohxaytti. Əjdiḫa uningoŋa əz qudriti, təhti wə zor ḫoquqini bərdi. **3** Diwining baxliridin biri əjəllik yarilanoŋandək turatti. Lekin, bu əjəllik yara saḳayoŋanidi. Pütkül dunya diwigə ḫəyranuḫəs bolup uningoŋa [əgəxti]. **4** Əjdiḫa diwigə [səltənətlik] ḫoquḳ bərgəqkə ular əjdiḫaoŋa qoquxti. Ular yənə diwigimu qoquxup: — Diwining təngdixi barmu? Uning bilən kimmu elixalisun? — dedi. **5** Diwigə təkəbburluḳ wə kupurluḳ qilidioŋan eoŋiz berildi; uningoŋa kirik ikki ay ix kərüxkə ḫoquḳ berildi. **6** U Hudaoŋa kupurluḳ qiloŋili — Uning namioŋa wə Uning dərgaḫioŋa, xundaḳla ərxni makan qiloŋanlaroŋa kupurluḳ qiloŋili aoŋzini aqti. **7** Uning muḳəddəs bəndilərgə qarxi jəng qilip, ularning üstidin oŋalib kelixigə yol qoyuldi; ḫər qəbilə, ḫər millət, ḫər hil tilda səzlixidioŋan əllərgə ḫəkümranliḳ qilix ḫoquḳi uningoŋa berildi. **8** Yər yüzidikilərning ḫəmmisi — aləm apiridə boloŋandin buyan booŋuzlinip boloŋan Qozining ḫayatliḳ dəptirigə nami yezilmioŋanlar bolsa, uningoŋa səjdə qilidu. **9** Quliqi barlar, buni anglisun! **10** ««Tutqun bolidu» dəp bekitilgənlər qoqum tutqun bolidu, «qiliqlinidu» dəp bekitilgənlər qoqum qiliqlinip əlidu». Muḳəddəs bəndilirining səwri-taqiti wə etiqadi mana xu ixlarda məlum bolidu. **11** Mən yərdin qiqiwatqan yənə bir diwini kərdüm. Uning qoziningkidək kiqik ikki münggüzi bar idi, lekin awazi əjdiḫaningkidək qiqatti. **12** U awwalqi diwigə wakalitən uning pütün ḫoquqini yürgüzüp, yər yüzini wə uningda turuwatqanlarni əjəllik yarisi saḳayoŋan awwalqi diwigə qoqunduridu. **13** U zor məjizilik alamətlərni kərsitətti, ḫətta kixilərning kəz aldida asmandin yər yüzigə ot yaoŋduratti. **14** U awwalqi diwigə wakalitən kərsitixkə ḫoquqlanduruloŋan alamətlər bilən yər yüzidə turuwatqanlarni azdurup, ularoŋa «qiliq bilən yarilanoŋan, lekin tirik qaloŋan» degən awwalqi diwigə atap bir but-ḫəykəl yasap tikləxni tapilidi. **15** Diwining but-ḫəykiligə nəpəs kirgüzüp, uningoŋa uni səzliyələydioŋan qilix wə uningoŋa qoquunmioŋanlarning ḫəmmisini eltürgüzüx qudriti berildi. **16** U təwən wə katta, bay wə kəmbəoŋəl, ḫər wə qullarning ḫəmmisini ong qoli yaki pexanisigə tamoŋa basturuxqa məjburlidi. **17** U yənə bu tamoŋa, yəni diwining nami yaki uning namidiki rəqəm besiloŋanlardin baxqa ḫeqkim bir nərsə setiwalalmaydu yaki satalmaydu, dəp bekitti. **18** Mana bu yərdə ḫekmət bar. Əqil-parasiti barliki kixilər diwining rəqimini ḫesablap baqsun; qünki bu rəqəm bir adəmning rəqimi bolidu. Uning rəqimi 666dur.

14 Andin mən kərdümki, mana, Qoza Zion teoi üstidə turatti. Uning yenida pexanisigə Əz nami wə Atisining nami yeziloŋan bir yüz kirik tət ming kixi bar idi. **2** Asmandin huddi [xarkirap eqiwatqan] nuroŋun sularning awazidək wə qattiq güldürmamining awazidək bir awazni anglidim. Mən angliloŋan

awaz yənə qiltarqilar qiltarlarni qaloɣan awazoɣa ohxaytti; **3** ḫeliḳi kixilər təhtning, tət ḫayat məhlukning wə aḳsaḳallarning aldida yengi bir küyni eytixti. Bu küyni [gunaḥlirining] bədili təlinip bu dunyadin azad ḳilinoɣan kixilərdin bir yüz ḳirik tət mingdin baxḳa ḫeqkim əginəlməytti. **4** Ular ayallar təripidin gunaḥta buloɣanmioɣan, qünki ular pak adəmlərdur. Ḳoza nəgə barsa, ularmu Uningoɣa əgixip xu yərgə baridu. Ular bədəl bilən insanlar arisidin Hudaoɣa wə Ḳozioɣa ḫosulning tunji mewisidək bolux üqün setiwelinoɣan. **5** Ular əyibsiz bolup, aoɣzidin ḫeq yaloɣan sөz qiḳmaydu. **6** Andin mən asmanning otturisida uqup yürgən baxḳa bir pərixtini kөrdüm. Uningoɣa yər yüzidə turuwatḳanlaroɣa, yəni ḫərbir əl, ḳəbilə, ḫər hil tilda sөzlixidioɣanlar, ḫər millətlərgə elip yətküzüxi üqün mənggülük hux həwər tapxuruldi. **(aiōnios g166)** **7** U yuḳiri awaz bilən: — Hudadin ḳorḳunglar, Uni uluoɣlanglar! Qünki Uning sot ḳilix saiti yetip kəldi; asmanni, zeminni, dengizni wə su bulaḳlirini Yaratḳuqioɣa səjdə ḳilinglar! — dəytti. **8** Uning ḳəynidin ikkinqi pərixtə kelip mundaḳ dedi: «Oɣulidi! Katta xəḫər Babil oɣulidi, u əz zina-buzuḳluḳining səwdalik xarabini pütkül əllərgə iqküzgən». **9** Aldinḳi ikki pərixtining ḳəynidin yənə bir pərixtə, yəni üqinqi pərixtə yuḳiri awaz bilən mundaḳ dedi: — «Kimdikim diwigə wə uning but-ḫəykiligə qoḳunsa, uning tamoɣisini pexanisigə yaki ḳolioɣa ḳobul ḳilsa, **10** Hudaning ḳəḫrining əbjəx ḳilinmioɣan sap xarabini Uning oɣəzipi bilən toloɣan ḳədəḫtə iqidu. U mukəddəs pərixtilərning wə Ḳozining aldida ot wə günggürttə ḳiynilidu. **11** Ularning ḳiynilixliridin qikḳan is-tütəklər əbədil’əbəd purḳirap turidu; diwigə wə uning but-ḫəykiligə qoḳunoɣanlar yaki uning namining tamoɣisini ḳobul ḳiloɣanlaroɣa keqə-kündüz aramlik bolmaydu». **(aiōn g165)** **12** Mukəddəs bəndilirining səwri-takiti wə etiḳadi mana xu ixlarda məlum bolidu. **13** Mən yənə asmanda mundaḳ bir awazni anglidim: — «Bu sөzni yaz: «Buningdin keyin Rəbdə wapat bolup əlgənlər bəhtliktur! — Durus, dəydu Roḫ, — ular ḫazir əz ixliridin tohtap aram alalaydu. Qünki ḳiloɣan əməlliri ularoɣa əgixip kelidu»». **14** Mən kөrdümki, mana bir parqə aḳ bulut, bulutning üstidə bexioɣa altun taj kiygən, ḳolida ətkür bir oroɣaḳ tutḳan Insan’ooɣlioɣa ohxaydioɣan birsi olturatti. **15** Ibadətḫanidin baxḳa bir pərixtə qikip, bulutning üstidə Olturoɣuqioɣa yuḳiri awaz bilən: — Oroɣikingni sal wə oruxḳa baxla! Qünki orma wakti kəldi, yər yüzidiki ziraətlər pixip yetildi, dedi. **16** Bulut üstidə Olturoɣuqi oroɣikini yər yüzigə saldi wə yər yüzidiki ziraətlər oruldi. **17** Ərxtə boloɣan ibadətḫanidin yənə bir pərixtə qikti. Uningmu ətkür bir oroɣiḳi bar idi. **18** Arḳidinla, otni baxḳuridioɣan yənə bir pərixtə ḳurbangaḫdin qikip, ətkür oroɣaḳ tutḳan pərixtigə yuḳiri awaz bilən: — Ətkür oroɣikingni selip, yər yüzidiki üzüm telining sapaḳlirini yioɣiwal, qünki üzümliri pixip yetildi, — dedi. **19** Buning bilən pərixtə oroɣikini yər yüzigə saldi wə yərdiki üzüm telining mewilirini yioɣip, Hudaning ḳəḫrining qong xarab kəlqikigə taxlidi. **20** Xəḫərning sirtidiki xarab kəlqikidiki üzümlər dəssilip, xərbətliri ḳan bolup, atning tizginigə qikidioɣan egizliktə üq yüz qakirim yiraklikḳa akti.

15 Asmanda zor ḫəm karamətlik yənə bir alamətni, yəni ahirḳi yəttə balayi’apətni tutup turoɣan yəttə pərixtini kөrdüm (ahirḳi balayi’apət deyilixtiki səwəb, Hudaning oɣəzipi bular bilən ahirlixidu). **2** Mən yənə ot arilax əynək dengizidək bir kөrünüxni ḫəm əynək dengizning üstidə turoɣan, diwə wə uning but-ḫəykili wə namining rəḳimi üstidin oɣalib kəlgənlərni kөrdüm. Ularning ḳollirida Huda bərgən qiltarlar bolup, **3** ular Hudaning ḳul-hizmətkari boloɣan Musaning küyini ḫəm Ḳozining küyini eytixatti: — «Uluoɣ wə karamət Sening ḳiloɣanliring, I Ḫəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda, Yolliring adil wə ḫəḳtur, I pütkül əllərning Padixaḫi! **4** I Pərwərdigar, kim Səndin ḳorḳmaydioɣan, Namingni uluoɣlimaydioɣan bolalisun? Qünki birdinbir mukəddəs Өzüngdursən; Barlik əllər aldingoɣa kelidu, Sanga səjdə ḳilidu; Qünki ḫəḳḳaniy ḳiloɣanliring axkarə boldi». **5** Bu ixlardin keyin, mən kөrdümki, mana ərxtiki ibadətḫana, yəni ḫeküm-guwaḫlik qediri eqildi! **6** Yəttə balayi’apətni əz ilkidə tutḳan yəttə pərixtə pakiz, parḳirap turidioɣan libas kiygən, kəksigə altun kəmər baoɣlioɣan ḫalda ibadətḫanidin qikti. **7** Tət ḫayat məhlukning biri yəttə pərixtigə əbədil’əbəd yaxaydioɣan Hudaning ḳəḫri bilən toloɣan yəttə altun qinini bərdi. **(aiōn g165)** **8** Ibadətḫana Hudaning xan-xəripi wə ḳudritidin tütün bilən lik toldi. Yəttə pərixtining yəttə balayi’apiti ayaoɣlaxmioɣuqə, ḫeqkim ibadətḫanioɣa kirəlmidi.

16 Xuningdin keyin, ibadətḫanidin kətürülgən yuḳiri bir awazning yəttə pərixtigə: «Beringlar, Hudaning ḳəḫri toloɣan yəttə qinini yər yüzigə tөkünglar!» degənlikini anglidim. **2** Birinqisi berip qenidikini yər-zeminoɣa tөkti. Buning bilən diwining tamoɣisi besiloɣan wə uning but-ḫəykiligə qoḳunoɣanlarda birhil yirginqlik ḫəm azablik qaḳa-jaḫarət pəyda boldi. **3** Ikkinqisi qinidikini dengizoɣa tөkti; dengiz süyi ölükning ḳenioɣa ohxax ḳanoɣa aylandi wə iqidiki pütün janliḳlar əldi. **4** Üqinqisi qinidikini dərya wə bulaḳlarning sulirioɣa tөkti; ularning süyimu ḳanoɣa aylandi. **5** Andin mən sularning pərixtisining mundaḳ degənlikini anglidim: — «Muxundaḳ ḫəkümlərni qiḳirixingda adil boloɣansən, I ḫazir bar Boloɣuqi, bar boloɣan Mukəddəs Boloɣuqi! **6** Muxu adəmlər mukəddəs bəndilər wə pəyoɣəmbərlərning ḳenini tөkkənliki wəjidin, Sən ularoɣa iqkili ḳan bərding. Ular xuningoɣa layiktur». **7** Andin ḳurbangaḫning jawabən: — «Xundaḳ, i Ḫəmmigə Ḳadir Pərwərdigar Huda, Ḫəkümliring ḫəḳ wə adildur» — degənlikini anglidim. **8** Tətinqisi qinidikini ḳuyaxning üstigə tөkti; buning bilən ḳuyaxḳa insanlarni ot bilən ərtigili ḳudrət berildi. **9** Xuning bilən insanlar dəḫxətlik ḳizikta ərtəldi; biraḳ ular ḫeq towa ḳilmidi wə bu balayi’apətlərning Igisi boloɣan Hudani uluoɣlaxning ornioɣa Uning namini ḳaroɣaxti. **10** Bəxinqisi qinidikini diwining təhtigə tөkti; diwining padixaḫliḳini ḳarangoɣuluḳ basti, kixilər azabtin tillirini qixləxti **11** wə aoɣrik-azabi wə qaḳa-jaraḫətlirining dəstidin ərxtiki Hudani kupurluḳ ḳilip ḳaroɣixip, ḳilmixlioɣa ḫeq towa ḳilixmidi. **12** Altinqisi qinidikini uluoɣ Əfrat dəryasioɣa tөkti; xu ḫaman künqiḳixtin kelidioɣan padixaḫlarning yolini ḫazirlaxḳa dəryaning süyi ḳuridi. **13** Andin mən əjdiḫaning, diwining wə sahta pəyoɣəmbərning eoɣizliridin qikḳan paḳioɣa ohxaydioɣan üq napak roḫni kөrdüm. **14** Bular məjizilik alamətlərni kөrsitidioɣan jinlarning roḫliri bolup, pütkül yər yüzidiki padixaḫlarni Ḫəmmigə Ḳadir Hudaning dəḫxətlik künidiki jənggə jəm ḳilixḳa ularning yenioɣa qikip ketiwatatti **15** («mana, Mən ooɣridək kelimən! Yalingaq mangmaslik, nomusi kөrünməsliki üqün, kiyimlirini qing saḳlap, səgək turoɣanlar bəhtliktur!»). **16** Əmdi [napak roḫlar] [padixaḫlarni] ibraniyqə «Ḫarmageddon» deyilidioɣan yərgə jəm ḳildi. **17** Yəttinqisi qinidikini ḫawaoɣa tөkti; ərxtiki ibadətḫanidin, təhttin yuḳiri bir awaz kətürülüp: «Ix tamam boldi!» deyildi. **18** Xuan qaḳmaḳlar qeḳildi, türlük awazlar wə güldürmamilar anglandi wə dəḫxətlik bir yər təwrəx yüz bərdi; insanlar yər yüzidə apiridə boloɣandin beri bunqilik dəḫxətlik yər təwrəx ḫeq bolup baḳmioɣanidi. **19** Katta xəḫər üqkə bөlündi; ḫərḳaysi əllərdiki xəḫərlərmu oɣulitildi. Xuning bilən katta xəḫər Babil Hudaning yadioɣa keqip uning əxəddiy kəḫrlik xarabi bilən toloɣan kədəḫ uningoɣa berildi. **20** Barlik arallar əzini ḳaqurup oɣayib boldi,

taoŋlarmu yoķ boldi; **21** Insanlarning üstigə ħərbir danisi bir talant eoŋirlikta kelidioŋan məldür asmandin yaoŋdi. Məldür apiti xundaķ dəhxətlik boldiki, adəmlər apətning dəstidin Hudani kupurluķ ķilip ķaroŋaxti.

17 Yəttə qinisi bar yəttə pərixtining biri kelip, manga sözləp: — Bu yərgə kəl, nuroŋun sular üstidə olturoŋan qong paħixə ayalning tartidioŋan jazasini sanga kərsitip ķoyay. **2** Yər yüzidiki padixaħlar uning bilən buzuķluķ ətküzdi, yər yüzidikilər uning buzuķluķining xarabidin məst boluxti, — dedi. **3** Xuning bilən u pərixtə meni Roħning ilkidiki ħaləttə bir qəlgə elip bardi. U yərdə yəttə baxlik, on münggüzlük, pütün əzayini kupurluķ namliri ķaplioŋan bir tok ķizil diwining üstidə olturoŋan bir ayalni kərdüm. **4** Ayal səsün wə tok ķizil kiyim kiygən bolup, altun, ķimmətlik yaķut wə mərwayitlar bilən pərdazlanoŋanidi. Ķolida yirginqlik nomussizliķlar wə əz buzuķluķining nijasətliri bilən toloŋan bir altun ķədəħ bar idi. **5** Pexanisigə bir sir — «Katta Babil, paħixilərning wə dunyadiki pütkül yirginqlik nomussizliklarning anisi» degən nam pütüklük idi. **6** Mən ayalning muķəddəs bəndilərning ķeni wə Əysaoŋa guwaħlik bərgüqilərning ķeni bilən məst boloŋanliķini kərdüm. Uni kərüp tolimu təəjjüp ķilip intayin ħəyran ķaldim. **7** Pərixtə manga mundaķ dedi: — «Nemigə ħəyran ķalding? Ayalning wə uni kətürüp turoŋan yəttə baxlik, on münggüzlük diwining sirini sanga eytip berəy. **8** Sən kərgən diwə bir zamanlarda bar idi, ħazir yoķ; uzun ətməy tegi yoķ ħangdin qikip, ħalakətkə ķarap mangidu. Yər yüzidə turuwatķanlar — dunya apiridə boloŋandin buyan isimliri ħayatlik dəptirigə pütülmigən kixilər diwini kərüp intayin ħəyran ķalidu. Qünki u bir zamanlarda bar idi, ħazir yoķ, lekin yənə pəyda bolidu. **(Abyssos g12)** **9** Mana buni qüxinixkə lazim boloŋan ħekmət: — yəttə bax bolsa u ayal olturoŋan yəttə taoŋķa, xundakla yəttə padixaħķa wəkillik ķilidu. **10** Bularning bəxi yikiloŋan, birsi bar, yənə biri tehi kəlmidi. U kəlgəndə pəķət azla wakit turalaydu. **11** Burun bar boloŋan, əmdi ħazir yoķ boloŋan diwining əzi səkkizinqi padixaħdur, xundakla u ħəm yəttisidin biri bolup ħalakətkə ķarap mangidu. **12** Sən kərgən on münggüz on padixaħdur. Ularning padixaħlikliri tehi yoķ, əmdi ularoŋa diwə bilən billə bir saətlik padixaħlik ħokuķi berilidu. **13** Bu padixaħlar bir oy, bir niyəttə bolup əz ķudriti wə ħoķuķlirini diwigə berixidu. **14** Diwə wə padixaħlar birlixip Ķozioŋa ķarxi jəng ķilidu. Ķoza ularning üstidin oŋalib kelidu, qünki U rəblərning Rəbbi, padixaħlarning Padixaħidur. Uning bilən birgə turoŋanlar bolsa qaķiriloŋan, tallanoŋan wə Uningoŋa sadiķ boloŋanlardur». **15** Pərixtə manga yənə: — Paħixə ayal üstidə olturoŋan, sən kərgən sular bolsa millətlər, əzara toplaxķan nuroŋun kixilər, əllər wə ħər hil tillarda səzlixidioŋan kixilərdur. **16** Sən kərgən on münggüz wə diwə bu paħixə ayaldin nəprətlinidu, uni talan-taraj ķilip yalingaqlap ķoyidu, uning gəxini yəp, əzini otta keydüridu. **17** Qünki Huda Əz səz-kalamliri əmələgə axķuqə, axu [on padixaħning] kəngligə Əz iradisini ijra ķilip, bir ķararda tohtixip padixaħlik ħokuķini diwigə berix niyitini saldi. **18** Sən kərgən ayal yər yüzidiki padixaħlar üstidin ħəkümranlik ķilidioŋan katta xəħərdur, — dedi.

18 U ixlardin keyin mən qong ħokuķluk yənə bir pərixtining asmandin qüxüwatķanliķini kərdüm. Yər yüzi uning julaliliķidin yorup kətti. **2** Pərixtə yukiri awaz bilən mundaķ warķiridi: — «Oŋulidi! Katta xəħər Babil oŋulidi! Əmdi u jinlarning makani, ħərbir napak roħlarning solakħanisi, Ħərbir məkruħ wə yirginqlik ķuxlarning solaķ-qanggisi boldi! **3** Qünki barlik əllər uning zina-buzuķluķining səwdalik xarabidin iqixti; Yər yüzidiki barlik padixaħlar uning bilən buzuķluk ətküzüxti, Yər yüzidiki sodigərlər uning əyx-ixritining əlwəkqilikidin beyixti». **4** Asmandin yənə bir awazni anglidim: — «I Mening həlķim, uning gunaħlirioŋa xerik bolmasliķinglar üqün, Ħəm uning bexioŋa qüxidioŋan balayi'apətlərgə uqrimasliķinglar üqün, uning iqidin qikinglar! **5** Qünki uning gunaħliri pələkkə yətküdək dəwilinip kətkən, Huda uning ħəkķaniyətsizliklirini esigə aldi. **6** U baxķilaroŋa yanduroŋinidək uning ķiloŋinini əzigə yandurunglar; Uning ķilmixlirioŋa muwapiķ ikki ħəssə ķoxlap ķayturunglar; U [baxķilaroŋa] əbjəx ķilip bərgən ķədəħtə uningoŋa ikki ħəssə ķoyuķ əbjəx ķilinglar. **7** U əzini ķanqilik uluoŋioŋan bolsa, Ķanqilik əyx-ixrəttə yaxioŋan bolsa, Uningoŋa xunqilik ķiynilix wə dərd beringlar; U kənglidə: «Mən tul əməs, bəlki təħtə olturoŋan hanixmən; Mən dərd-ələmni əsla kərməymən» degini tüpəylidin, **8** Bu wəjidin bir kün iqidila uningoŋa qüxidioŋan balayi'apətlər, Yəni ələm, dərd-ələm wə aqarqilik kelidu, U ot bilən kəydürülidu; Qünki uni sorak ķiloŋuqi Pərwərdigar Huda ķudrətliktur!». **9** Uning bilən buzuķluk ķiloŋan wə uning bilən əyx-ixrəttə yaxioŋan yər yüzidiki padixaħlar uni ərtigən otning is-tütəklirini kərgəndə, uning ħalioŋa ķarap yioŋa-zar kətürüxidu. **10** Ular uning tartiwatķan azabidin ķorkup, yirakta turup dəyduki: — «Way isit, way isit, i katta xəħər! Aħ Babil, küqlük xəħər! Qünki bir saət iqidila jazaying bexingoŋa qüxti!» **11** Yər yüzidiki sodigərlərmu uning üstidə yioŋa-zar ķilixidu. Qünki əmdi ularning kemidiki yük-mallirini, **12** yəni altun-kümüx, ķimmətlik yaķutlar, ünqə-mərwayit, nəpis libas rəħt, səsün rəħt, yipək, tok ķizil rənglik gəzmal, ħərhil huxbuy turunj yaoŋaqlar, pil qixi buyumliri, əng esil yaoŋaq, tuq, təmür wə mərmərlərdin ixlənġən hilmuhil buyumlar, **13** xuningdək ķowzakdarqin, tetitķular, huxbuy, murməkki, məstiki, xarab, zəytun meyi, aķ un, buoŋday, kala, ķoy, at, ħarwa wə insanlarning tənliri wə janliri degən mallirini setiwalidioŋan kixi yoķtur. **14** ([I Babil], jening məstanə boloŋan esil mewilər səndin kətti, Barlik ħəxəmətlik wə ħəywətlik mal-dunyaliring səndin yoķaldi. Ular bularni əmdi ħərgiz tapalmaydu!) **15** Bu mallarni setip beyioŋan sodigərlər bolsa xəħərning tartiwatķan azabidin ķorkup, yirakta turup uning üstidə yioŋa-zar ķilixip deyixiduki: — **16** «Way isit, way isit, i katta xəħər! Nəpis libas rəħtlərgə, səsün wə tok ķizil rənglik gəzmallaroŋa orilip, Altun, ķimmətlik yaķutlar wə ünqə-mərwayitlar bilən bezəlgənsən! **17** Bir saət iqidila xunqə katta bayliķlar wəyran boldi!» Barlik kemə hojayinliri, kemidiki barlik yoluqilar, kemiqilər wə dengizoŋa tayinip jan bakidioŋanlarning ħəmmisi yirakta turup, **18** Uni ərtigən otning is-tütəklirini kərüp: — Bu katta xəħərgə ķaysi xəħər təng kelələsun? — dəp pəryad kətürüxti. **19** Ular baxlirioŋa topa qeqip, pəryad kətürüxüp, yioŋa-zar ķilixip: — Way isit, way isit, u katta xəħər! U arķilik, uning dəlitidin, dengizda kemisi barlar beyioŋanidi! Bir saət iqidila wəyran boldi bu xəħər! — deyixidu. **20** — «Uning bexioŋa kəlgənlərdin xadlininglar, Əy ərx, əy mukəddəs bəndilər, rosullar wə pəyoŋəmbərlər! Qünki Huda silərning dəwayinglardiki ħəkümni uning üstidin qikaroŋan!». **21** Andin, küqlük bir pərixtə tügmən texioŋa ohxax yooŋan bir taxni kətürüp, dengizoŋa taxlap mundaķ dedi: — «Mana xundaķ xiddət bilən, Katta xəħər Babil oŋulitilidu, U ķaytidin kərünməydu! **22** Qiltarqilarning, sazqilarning, Nəyqilər wə sunayqilarning awazi seningdə ķaytidin ħərgiz anglanmaydu, Ħərhil ħünərni ķilidioŋan ħünərwən seningdə ķaytidin ħərgiz tepilmaydu, Tügmənningmu awazi seningdə ķaytidin ħərgiz anglanmaydu, **23** Ħətta qiraoŋning yoruķi seningdə ķaytidin ħərgiz yorumaydu, Toy boluwatķan yigit-ķizning awazi seningdə ķaytidin ħərgiz

anglanmaydu; Qünki sening sodigərliring yər yüzidiki ərbablar bolup qikti, Barlik əllər sening seһir-əpsunliringoƣa aldandi; **24** Pəyoƣəmbərlərning, mukəddəs bəndilərning [tөkülgən ƙanliri], Xundakla yər yüzidə barlik kiroƣin boloƣanlarning ƙanlirimu uningda tepildi».

19 Bu ixlardin keyin, ərxtə zor bir top adəmlərning warkiraxliridək bir awazni anglidim. Ular: — — Һəmdusana! Nijat, xan-xərəp wə kudrət Hudayimizoƣa mənsuptur! **2** Qünki Uning һөkümliri һak wə adildur; U yər yüzini əz buzukluki bilən buzoƣan qong paһixining üstidin һөküm qikirip, Əz kul-hizmətkarlirining kenining intikamini uningdin aldi, — deyixətti. **3** Ular ikkinqi ketim: — «Һəmdusana!» deyixti. Uningdin qikkan is-tütəklər əbədil'əbədgiqə purkiraydu! **(aiōn g165)** **4** Yigirmə tət akşakal wə tət һayat məһluk yərgə yikilip: — «Amin! Һəmdusana!» dəp, təһttə olturoƣan Hudaoƣa səjdə kilixti. **5** Andin təһttin kətürülgən bir awaz mundak dedi: — «Əy uning barlik kul-hizmətkarliri, Uningdin ƙorkidioƣan kattilar bolsun, təwənlər bolsun, Һəmminglar Hudayimizni mədһiyilənglar!» **6** Andin zor bir top adəmlərning awaziƣa, nuroƣun sularning xarkirixioƣa, ƙattik güldürmamilarning güldürlixigə ohxax bir awazning mundak degənlikini anglidim: — «Һəmdusana! Һəmmigə Kadir Pərwərdigar Hudaymiz səltənət kildi! **7** Xadlinayli, təntənə kilayli wə uni mədһiyilәp uluƣlayli! Qünki Kozining toy-mərikə küni yetip kəldi, Kiz əzini təyyar kildi!» **8** Kizoƣa kiyix üqün pakiz, parkirap turidioƣan nəpis libas berildi (nəpis libas bolsa mukəddəs bəndilərning һəkkaniy əməlliridur). **9** Andin, [pərixtə] manga: — Munu səzlərni hatiriliwal: — «Kozining toy ziyapitigə qakiriloƣanlar bəhtliktur!» — dedi. U manga yənə: — Bular Hudaning һəkikiy səzliridur, — dedi. **10** Mən uningoƣa səjdə kiloƣili ayioƣioƣa yikildim. Lekin u: — Һərgiz undak kilma! Mənmu Hudaning sən wə Əysaoƣa guwaһlik bərgüqi kerindaxliring bilən ohxax kul-hizmətkarmən. Hudaoƣila ibadət kil! Qünki wəһiy-bexarətning roһ-maһiyiti bolsa Əysa һəkkidə guwaһlik berixtur, — dedi. **11** Andin kərdümki, asman eqildi wə mana, bir ak at turatti; üstigə mingüqining bolsa nami «Sadik» wə «Һəkikiy» bolup, U һəkkaniylik bilən һөküm qikiridu wə jəng kilidu. **12** Uning kəzliri ot yalkunioƣa ohxaytti, bexida nuroƣun taji bolup, tenidə Əzidin baxka һeqkim bilməydioƣan bir nam pütüklük idi. **13** U uqisioƣa ƙanoƣa milәngən bir ton kiygənidi, Uning nami «Hudaning Kalami» dəp atilidu. **14** Uning kəynidin əgixip keliwatkan ərxtiki ƙoxunlar bolsa, ak atloroƣa mingən, ap'ak, pak nəpis kanap libas bilən kiydürülgənidi. **15** Uning aoƣzidin ətkür bir kiliq qikip turatti; U buning bilən barlik əllərni uridu; U ularni təmür kaltək bilən padiqidək bakidu; U Һəmmigə Kadir Hudaning dəһxətlik oƣəzipining «xarab kəlqiki»ning qəyligüqisidur. **16** Uning toni wə yotisi üstigə «Padixaһlarning Padixaһi wə rəblərning Rəbbi» degən nam yeziloƣanidi. **17** Andin mən kuyaxning iqidə turoƣan bir pərixtini kərdüm. U asmanning otturisida uquwatkan barlik kuxlaroƣa yukiri awaz bilən: —Kelinglar, Hudaning katta ziyapitigə yioƣilinglar! **18** Padixaһlarning, sərdarlarning wə palwanlarning, atlarning wə uloroƣa mingənlərning, xundakla barlik ət igilirining, kullarning һəm һərlərning, kattilarning һəm təwənlərning gəxlirini yənglar! — dedi. **19** Xuning bilən mən diwə, yər yüzidiki padixaһlar wə ularning ƙoxunlirining atka Mingüqi һəm Uning ƙoxuni bilən jəng kilix üqün toplanoƣanlikini kərdüm. **20** Əmdi diwə wə uningoƣa wakalitən məjizilik alamətlərni kərsətkən sahta pəyoƣəmbərning һər ikkisi tutuwelindi (sahta pəyoƣəmbər xu alamətlər bilən diwining tamoƣisini ƙobul kiloƣan һəmdə uning but-һəykiligə qokunoƣanlarni azdurup yürgənidi). Ular ikkisi günggürt yeniwatkan ot kəligə tirik taxlandi. **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **21** Kaloƣini bolsa atka Mingüqining aoƣzidin qikkan kiliq bilən kirildi. Barlik pütün uqar-kanatlar bularning gəxi bilən yəp toyundi.

20 Uningdin keyin, ƙolida tegi yok һangning aqkuqi wə yooƣan zənjir tutkan bir pərixtining asmandin qüxüwatkanlikini kərdüm. **(Abyssos g12)** **2** Pərixtə əjdiһani, yəni Iblis yaki Xəytan deyilidioƣan һeliki kədimiy yilanni tutup, ming yillik zənjirlәp ƙoydi. **3** Uning ming yil toxkuqə əllərni azdurmasliki üqün, uni tegi yok һangoƣa taxlap һangning aoƣzini etip peqətliwətti. Bu wakitlardin keyin, u waktinqə ƙoyup berilixi mukərrər. **(Abyssos g12)** **4** Andin mən təһtlərni wə ularda olturoƣanlarni kərdüm. Ularoƣa һөküm kilix һoкuki berilgənidi. Mən yənə, Əysaoƣa bərgən guwaһliki wəjidin wə Hudaning səz-kalami wəjidin kallisi elinoƣanlarning janlirinimu kərdüm. Ular diwigə wə uning but-һəykiligə qokunmioƣan, uning tamoƣisi pexanisigə wə ƙolioƣa urulmioƣanlar idi. Ular tirilip, Məsiһ bilən birliktə ming yil һөküm sürdi **5** (əlgənlərning ƙaloƣanliri ming yil toxmioƣuqə tirilməydu). Bu dəsləpki tirilix idi. **6** Dəsləpki tirilixtin nesiwə boloƣanlar bəhtlik wə mukəddəstur; ikkinqi ölümning bularni ilkigə elix һoкuki yoktur. Ular Hudaning wə Məsiһning kaһinliri bolidu wə Uning bilən birliktə ming yil һөküm süridu. **7** Ming yil toxkanda, Xəytan zindandin boxitilip, **8** yər yüzining tət bulungidiki əllərni, yəni Gog wə Magogni azdurux wə ularni jəng kilixka bir yərgə toplaxka qikidu. Toplanoƣanlarning sani dengiz sahilidiki kumdək sanakşiz bolidu. **9** Ular yər yüzidiki kəng tüzlənglikkə qikip, mukəddəs bəndilərning bargahini, yəni Huda səyidioƣan xəһərni muһasirigə alidu. Lekin asmandin ot yeoƣip, ularni yutuwetidu. **10** Ularni azduroƣan Iblis bolsa diwə bilən sahta pəyoƣəmbər kəyüwatkan ot wə günggürt kəligə taxlinip, u yərdə keqə-kündüz əbədil'əbədgiqə kiynilidu. **(aiōn g165, Limnē Pyr g3041 g4442)** **11** Uningdin keyin, qong bir ak təht wə uningda Olturoƣuqini kərdüm. Asman bilən zemin Uning yüzidin əzini kaqurup, ular turoƣan jay һərgiz tepilmaydu. **12** Mən yənə katta bolsun, yaki təwən bolsun, əlgənlərning һəmmisining təһtning aldida turoƣanlikini kərdüm. Kitablar eqildi; andin yənə bir kitab — «Hayatlik dəptiri» dəp ataloƣan kitab eqildi. Əlgənlərgə kitablarda hatiriləngini boyiqə əz əməliyitigə karap һөküm kilindi. **13** Dengiz əzidə əlgənlərni tapxurup bərdi, əlüm wə təһtisaramu əzliridiki əlgənlərni tapxurup berixti. Һərkimning üstigə əz əməliyitigə karap һөküm kilindi. **(Hadēs g86)** **14** Andin əlüm wə təһtisara ot kəligə taxlandi. Mana ikkinqi əlüm — ot kəlidur. **(Hadēs g86, Limnē Pyr g3041 g4442)** **15** Kimning ismining «Hayatlik dəptiri»də yezilmioƣanliki bayқalsa, ot kəligə taxlandi. **(Limnē Pyr g3041 g4442)**

21 Andin, yengi asman wə yengi zeminni kərdüm; qünki burunki asman wə zemin ətüp kətkənidi, dengizmu məwjut bolmidi. **2** Mukəddəs xəһərning, yəni Hudadin qikkan, huddi əz yigitigə toy pərdazlirini kilip һazirlanoƣan kizdək yengi Yerusalemning ərxtin qüxüwatkanlikni kərdüm. **3** Ərxtin yukiri kətürülgən bir awazning mundak degənlikini anglidim: «Mana, Hudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilən billə makanlixip turidu, ular Uning һəlki bolidu. Huda Əzimu ular bilən billə turup, ularning Hudasi bolidu. **4** U ularning kəzliridiki һər tamqə yaxni sürtidu; əmdi ələm əsla bolmaydu, nə matəm, nə yioƣa-zar, nə kayoƣu-ələm bolmaydu, qünki burunki ixlar ətüp kətti». **5** Təһttə Olturoƣuqi: — Mana, һəmmini yengi kiliman! — dedi. U manga yənə: Bularni hatiriliwal! Qünki bu səzlər һəkikiy wə ixənqliktur, — dedi. **6** U

yənə manga mundak dedi: — «Ix tamam boldi! Mən «Alfa» wə «Omega»durmən, Mukəddimə wə Hatimə Əzümdurmən. Ussioɣan hərkimgə ɧayatlik süyining bulikidin ɧəksiz berimən. **7** Oɬəlibə kiloɣuqi hərkim bularoɣa mirashorluk kilidu; Mən uning Hudasi bolimən, umu Mening ooɣlum bolidu. **8** Lekin korkunqaklar, etikadsizlar, yirginqliklər, katillar, buzukluk kiloɣuqilar, sehirgərlər, butpərəslər wə barlik yaloɣanqilaroɣa bolsa, ularning kismiti ot bilən günggürt yenip turuwatkan kəldur — bu bolsa ikkinqi ələmdur». **(Limnē Pyr g3041 g4442)** **9** Ahirki yəttə balayi'apət bilən toloɣan yəttə qinini tutkan yəttə pərixtidin biri kelip, manga səzləp: — Kəl! Sanga Kozining jorisi bolidioɣan kizni kərsitip koyay, — dedi. **10** Andin u meni Roɧning ilkidə boloɣan ɧalda yooɣan wə egiz bir taoɳka elip koydi. U yərdin manga Hudadin qikkan mukəddəs xəhər Yerusalemning ərxtin qüxüwatkanlikini kərsətti. **11** Uningda Hudaning xan-xəripi bar idi, uning julasi intayin kimmətlik gəhərning, yexil yakuttək yaltirioɣan hrustalning julasioɣa ohxaytti. **12** Uning qong ɧəm egiz sepili bar idi; sepilning on ikki dərwazisi bolup, dərwazilarda on ikki pərixtə turatti. ɧərbir dərwazining üstigə Israillarning on ikki kəbilisidin birining ismi yeziloɣanidi. **13** Məxrik təripidə üq dərwaza, ximal təripidə üq dərwaza, jənub təripidə üq dərwaza wə məoɣrip təripidə üq dərwaza bar idi. **14** Xəhərning sepilining on ikki ul texi bolup, ularning üstigə on ikki isim, yəni Kozining rosulining isimliri pütüklüktur. **15** Manga səz kiloɣan pərixtining kolida xəhərni, uning dərwaziliri wə uning sepilini ələqydioɣan altun komux ələqigüq ɧasa bar idi. **16** Xəhər tət qasa bolup, uzunluki bilən kənglik ohxax idi. Pərixtə xəhərni ɧasa bilən ələqidi — on ikki ming stadiyon kəldi (uzunluki, kənglik wə egizliki təngdur). **17** U sepilnimu ələqidi. Sepilning [kelinliki] insanlarning ələqəm birliki boyiqə, yəni xu pərixtining ələqimi boyiqə bir yüz kirik tət jəynək kəldi. **18** Sepilning kuruluxi bolsa yexil yakuttin, xəhər əynəktək süzük sap altundin bina kilinoɣanidi. **19** Xəhər sepilining ulliri hərhil kimmətlik yakutlar bilən bezəlgənidi. Birinqi ul tax yexil yakut, ikkinqisi kek yakut, üqinqisi ɧekik, tətinqisi zumrət, **20** bəxinqisi kizil ɧekik, altinqisi kizil kaxtax, yəttinqisi serik kwarts, səkkizinqisi sus yexil yakut, tokkuzinqisi topaz, oninqisi yexil kwarts, on birinqisi səsün yakut wə on ikkinqisi piroza idi. **21** On ikki dərwaza on ikki mərwayit idi, demək dərwazilarning hərbiri birdin mərwayittin yasaloɣanidi. Xəhərning oɬol yoli əynəktək süzük sap altundin idi. **22** Xəhərdə ɧeqkandak ibadəthana kərmidim, qünki ɧəmmigə Kadir Pərwərdigar Huda wə Koza uning ibadəthanisidur. **23** Xəhərning yorutuluxi üqün kuyaxka yaki ayoɣa moɧtaj əməs, qünki Hudaning xan-xəripi uni yorutkanidi, uning qirioɣi bolsa Kozidur. **24** Əllər xəhərdiki yoruklukta yüridu; yər yüzidiki padixaɧlar xanuxəwkitini uning iqigə elip kelidu. **25** Uning dərwaziliri kündüzdə hərgiz takalmaydu (əməliyəttə u yərdə keqə zadi bolmaydu). **26** ɧərkaysi əllərning xanuxəwkiti wə ɧərmət-izziti uning iqigə elip kelinidu. **27** ɧərkandak ɧaram nərsə wə hərkandak yirginqlik ixlarni kiloɣuqi yaki yaloɣanqilik kiloɣuqi uningoɣa kirəlməydu; pəkət nami Kozining ɧayatlik dəptiridə yeziloɣanlarla kirələydu.

22 Andin [pərixtə] manga hrustaldək parkirak ɧayatlik süyi ekiwatkan dəryani kərsətti. Dərya Hudaning wə Kozining təhtidin qikkan bolup, **2** xəhərning oɬol yolining otturisida ekiwatkanidi. Dəryaning bu təripidə wə u təripidimu on ikki hil mewə beridioɣan, hər ayda mewiləydioɣan ɧayatlik dərihi bar idi; dərəhning yopurmakliri əllərning xipasi üqün idi. **3** Lənət degən əmdi bolmaydu; Hudaning wə Kozining təhti xəhərning iqidə bolup, Uning kul-hizmətkarliri Uning hizmət-ibaditidə bolidu. **4** Ular Uning jamalini kəridu; Uning nami ularning pexanilirigə pütüklük bolidu. **5** U yərdə əsla keqə bolmaydu, nə qiraoɣ nurioɣa, nə kuyax nurioɣa moɧtaj bolmaydu. Qünki Pərwərdigar Huda ularning üstidə yoridu, ular əbədil'əbədgiqə ɧəküm süridu. **(aiōn g165)** **6** Pərixtə manga: — Bu səzlər ɧakikiy wə ixənqliktur; pəyoɣəmbərlərning rohlirining Rəb Hudasi yekin kəlgüsidə yüz berixi mukərrər boloɣan ixlarni Əz kul-hizmətkarlirioɣa kərsitix üqün, pərixtisini əwətti, — dedi. **7** («Mana, pat yekinda kelimən! Bu kitabtiki bexarətning səzlirini tutkuqi kixi bəhtliktur!») **8** Bularni angliɣuqi wə kərgüqi mən Yuɧannamən. Bu ixlarni angliɣinimda wə kərginimdə, bularni manga kərsətkən pərixtigə səjdə kiloɣili ayioɣi aldioɣa yikildim. **9** Lekin u manga: — ɧərgiz undak kilma! Mənmu Hudaning sən wə kerindaxliring boloɣan pəyoɣəmbərlər bilən ohxax kul-hizmətkarimən. Hudaoɣila ibadət kil! — dedi. **10** U manga yənə: — Bu kitabtiki bexarətning səzlirini peqətlimə; qünki bularning wakti yekin kəldi. **11** Kəbihlik kiloɣuqi kixi kəbihlikni kiliwərsun; pəskəx kixi bolsa pəskəxliktə turiwərsun; ɧəkkaniy kixi bolsa ɧəkkaniylikini yürgüziwərsun; pak-mukəddəs kixi bolsa pak-mukəddəsliktə turiwərsun, — dedi. **12** «Mana, pat yekinda kelimən! ɧərkimning əməliyitigə karap beridioɣinimni Əzüm bilən billə elip kelimən. **13** Mən «Alfa» wə «Omega», Birinqi wə Ahirki, Mukəddimə wə Hatimə Əzümdurmən». **14** ɧayatlik dərihining mewisidin nesip bolux wə dərwaziliridin xəhərgə kirixkə muyəssər bolux üqün tonlirini yuoɣanlar bəhtliktur! **15** Xəhərning sirtidikilər — itlar, sehirgərlər, buzukluk kiloɣuqilar, katillar, butpərəslər, yaloɣanqilikka huxtar boloɣanlar wə əməl kiloɣuqilardur. **16** «Mənki Əysa jamaətlərni dəp silərgə bu ixlarning guwaɧlikini yətküzüx üqün pərixtəmni əwəttim. Dawutning Yiltizi ɧəm Nəsli, Parlak Tang Yultuzidurmən!» **17** Roɧ wə toyi bolidioɣan kiz: «Kəl!» dəydu. Angliɣuqi: «Kəl!» desun. Ussioɣuqi hərkim kəlsun, halioɣan hərkim ɧayatlik süyidin ɧəksiz iqsun. **18** Mənki bu kitabtiki bexarətning səzlirini angliɣanlaroɣa guwaɧlik berip agaɧlandurimənki: kimdikim bu səzlərgə birnemini koxsa, Huda uningoɣa bu kitabta yeziloɣan balayi'apətlərni koxidu. **19** Kimdikim bu bexarətlik kitabning səzliridin birər səzni elip taxlisa, Hudamu uningdin bu kitabta yeziloɣan ɧayatlik dərihidin wə mukəddəs xəhərdin bolidioɣan nesiwisini elip taxlaydu. **20** — Mana, bularoɣa agaɧ-guwaɧ Bərgüqi bolsa mundak dəydu: — «Xundak, pat yekinda kelimən!» — «Amin! Kəl, ya Rəb Əysa!» **21** Rəb Əysa Məsihning mehir-xəpkiti barlik mukəddəs bəndilər bilən billə boloɣay, amin!

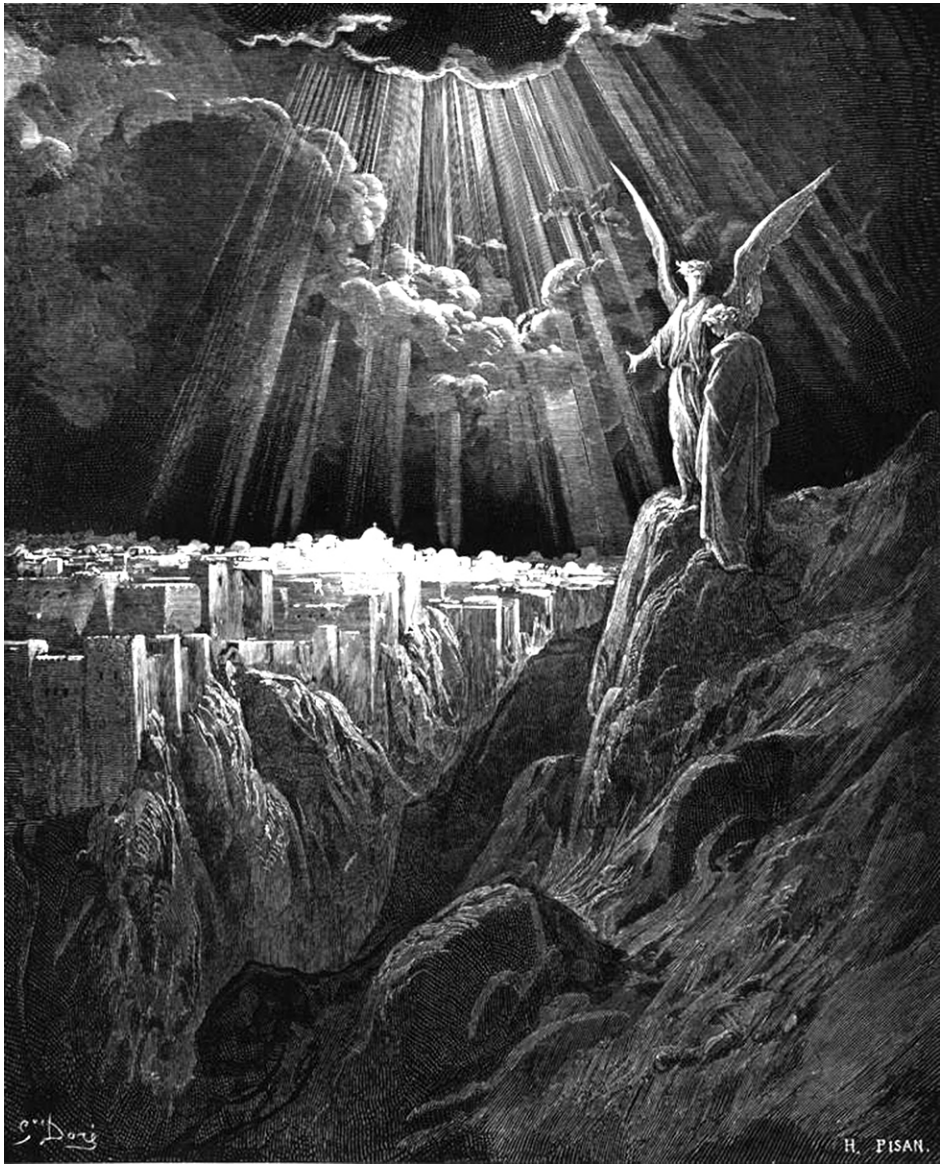

Muḳəddəs xəḥərning, yəni Hudadin qiḳḳan, huddi ɵz yigitigə toy pərdazlirini ḳilip ḥazirlanoɣan ḳizdək yengi Yerusalemning ərxtin qüxüwatḳanliḳni kərdüm. Ərxtin yuḳiri kətürülgən bir awazning mundaḳ degənlikini anglidim: «Mana, Hudaning makani insanlarning arisididur; U ular bilən billə makanlixip turidu, ular Uning həlḳi bolidu. Huda Ɵzimu ular bilən billə turup, ularning Hudasi bolidu.»

Wəḥiy 21:2-3

Reader's Guide

Uyghur tili at AionianBible.org/Readers-Guide

The Aionian Bible republishes public domain and Creative Common Bible texts that are 100% free to copy and print. The original translation is unaltered and notes are added to help your study. The notes show the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of afterlife destinies.

Who has the authority to interpret the Bible and examine the underlying Hebrew and Greek words? That is a good question! We read in 1 John 2:27, *"As for you, the anointing which you received from him remains in you, and you do not need for anyone to teach you. But as his anointing teaches you concerning all things, and is true, and is no lie, and even as it taught you, you remain in him."* Every Christian is qualified to interpret the Bible! Now that does not mean we will all agree. Each of us is still growing in our understanding of the truth. However, it does mean that there is no infallible human or tradition to answer all our questions. Instead the Holy Spirit helps each of us to know the truth and grow closer to God and each other.

The Bible is a library with 66 books in the Protestant Canon. The best way to learn God's word is to read entire books. Read the book of Genesis. Read the book of John. Read the entire Bible library. Topical studies and cross-referencing can be good. However, the safest way to understand context and meaning is to read whole Bible books. Chapter and verse numbers were added for convenience in the 16th century, but unfortunately they can cause the Bible to seem like an encyclopedia. The Aionian Bible is formatted with simple verse numbering, minimal notes, and no cross-referencing in order to encourage the reading of Bible books.

Bible reading must also begin with prayer. Any Christian is qualified to interpret the Bible with God's help. However, this freedom is also a responsibility because without the Holy Spirit we cannot interpret accurately. We read in 1 Corinthians 2:13-14, *"And we speak of these things, not with words taught by human wisdom, but with those taught by the Spirit, comparing spiritual things with spiritual things. Now the natural person does not receive the things of the Spirit of God, for they are foolishness to him, and he cannot understand them, because they are spiritually discerned."* So we cannot understand in our natural self, but we can with God's help through prayer.

The Holy Spirit is the best writer and he uses literary devices such as introductions, conclusions, paragraphs, and metaphors. He also writes various genres including historical narrative, prose, and poetry. So Bible study must spiritually discern and understand literature. Pray, read, observe, interpret, and apply. Finally, *"Do your best to present yourself approved by God, a worker who does not need to be ashamed, properly handling the word of truth."* 2 Timothy 2:15. *"God has granted to us his precious and exceedingly great promises; that through these you may become partakers of the divine nature, having escaped from the corruption that is in the world by lust. Yes, and for this very cause adding on your part all diligence, in your faith supply moral excellence; and in moral excellence, knowledge; and in knowledge, self-control; and in self-control patience; and in patience godliness; and in godliness brotherly affection; and in brotherly affection, love. For if these things are yours and abound, they make you to be not idle nor unfruitful to the knowledge of our Lord Jesus Christ,"* 2 Peter 1:4-8.

Glossary

Uyghur tili at AionianBible.org/Glossary

The Aionian Bible un-translates and instead transliterates eleven special words to help us better understand the extent of God's love for individuals and all mankind, and the nature of afterlife destinies. The original translation is unaltered and a note is added to 64 Old Testament and 201 New Testament verses. Compare the meanings below to the Strong's Concordance and Glossary definitions.

Abyssos g12
Greek: proper noun, place
Usage: 9 times in 3 books, 6 chapters, and 9 verses
Meaning:
Temporary prison for special fallen angels such as Apollyon, the Beast, and Satan.

aïdios g126
Greek: adjective
Usage: 2 times in Romans 1:20 and Jude 6
Meaning:
Lasting, enduring forever, eternal.

aiōn g165
Greek: noun
Usage: 127 times in 22 books, 75 chapters, and 102 verses
Meaning:
A lifetime or time period with a beginning and end, an era, an age, the completion of which is beyond human perception, but known only to God the creator of the aiōns, Hebrews 1:2. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

aiōnios g166
Greek: adjective
Usage: 71 times in 19 books, 44 chapters, and 69 verses
Meaning:
From start to finish, pertaining to the age, lifetime, entirety, complete, or even consummate. Never meaning simple endless or infinite chronological time in Koine Greek usage. Read Dr. Heleen Keizer and Ramelli and Konstan for proofs.

eleēsē g1653
Greek: verb, aorist tense, active voice, subjunctive mood, 3rd person singular
Usage: 1 time in this conjugation, Romans 11:32
Meaning:
To have pity on, to show mercy. Typically, the subjunctive mood indicates possiblity, not certainty. However, a subjunctive in a purpose clause is a resulting action as certain as the causal action. The subjunctive in a purpose clause functions as an indicative, not an optative. Thus, the grand conclusion of grace theology in Romans 11:32 must be clarified. God's mercy on all is not a possibility, but a certainty. See ntgreek.org.

Geenna g1067
Greek: proper noun, place
Usage: 12 times in 4 books, 7 chapters, and 12 verses
Meaning:
Valley of Hinnom, Jerusalem's trash dump, a place of ruin, destruction, and judgment in this life, or the next, though not eternal to Jesus' audience.

Hadēs g86
Greek: proper noun, place
Usage: 11 times in 5 books, 9 chapters, and 11 verses
Meaning:
Synonomous with Sheol, though in New Testament usage Hades is the temporal place of punishment for deceased unbelieving mankind, distinct from Paradise for deceased believers.

Limnē Pyr g3041 g4442
Greek: proper noun, place
Usage: Phrase 5 times in the New Testament
Meaning:
Lake of Fire, final punishment for those not named in the Book of Life, prepared for the Devil and his angels, Matthew 25:41.

Sheol h7585
Hebrew: proper noun, place
Usage: 66 times in 17 books, 50 chapters, and 64 verses
Meaning:
The grave or temporal afterlife world of both the righteous and unrighteous, believing and unbelieving, until the general resurrection.

Tartaroō g5020
Greek: proper noun, place
Usage: 1 time in 2 Peter 2:4
Meaning:
Temporary prison for particular fallen angels awaiting final judgment.

Glossary +

AionianBible.org/Bibles/Uyghur---Uyghur-Bible-Pinyin/Noted

Glossary references are below. Strong's Hebrew and Greek number notes are added to 64 Old Testament and 201 New Testament verses. Questioned verse translations do not contain Aionian Glossary words and may wrongly imply *eternal* or *Hell*. * The note placement is skipped or adjusted for verses with non-standard numbering.

Abyssos

Luḳa 8:31
Rimliḳlarọa 10:7
Wəḥiy 9:1
Wəḥiy 9:2
Wəḥiy 9:11
Wəḥiy 11:7
Wəḥiy 17:8
Wəḥiy 20:1
Wəḥiy 20:3

aïdios

Rimliḳlarọa 1:20
Yəḥuda 1:6

aiōn

Matta 12:32
Matta 13:22
Matta 13:39
Matta 13:40
Matta 13:49
Matta 21:19
Matta 24:3
Matta 28:20
Markus 3:29
Markus 4:19
Markus 10:30
Markus 11:14
Luḳa 1:33
Luḳa 1:55
Luḳa 1:70
Luḳa 16:8
Luḳa 18:30
Luḳa 20:34
Luḳa 20:35
Yuḥanna 4:14
Yuḥanna 6:51
Yuḥanna 6:58
Yuḥanna 8:35
Yuḥanna 8:51
Yuḥanna 8:52
Yuḥanna 9:32
Yuḥanna 10:28
Yuḥanna 11:26
Yuḥanna 12:34
Yuḥanna 13:8
Yuḥanna 14:16
Rosullarning paaliyətliri 3:21
Rosullarning paaliyətliri 15:18
Rimliḳlarọa 1:25
Rimliḳlarọa 9:5
Rimliḳlarọa 11:36
Rimliḳlarọa 12:2
Rimliḳlarọa 16:27
Korintliḳlarọa 1 1:20
Korintliḳlarọa 1 2:6
Korintliḳlarọa 1 2:7
Korintliḳlarọa 1 2:8
Korintliḳlarọa 1 3:18
Korintliḳlarọa 1 8:13
Korintliḳlarọa 1 10:11
Korintliḳlarọa 2 4:4
Korintliḳlarọa 2 9:9
Korintliḳlarọa 2 11:31
Galatiyaliḳlarọa 1:4
Galatiyaliḳlarọa 1:5
Əfəsusluḳlarọa 1:21
Əfəsusluḳlarọa 2:2
Əfəsusluḳlarọa 2:7
Əfəsusluḳlarọa 3:9
Əfəsusluḳlarọa 3:11
Əfəsusluḳlarọa 3:21
Əfəsusluḳlarọa 6:12
Filippiliḳlarọa 4:20
Kolossiliklərgə 1:26
Timotiyọa 1 1:17
Timotiyọa 1 6:17
Timotiyọa 2 4:10
Timotiyọa 2 4:18
Tituska 2:12
Ibraniylarọa 1:2
Ibraniylarọa 1:8
Ibraniylarọa 5:6
Ibraniylarọa 6:5
Ibraniylarọa 6:20
Ibraniylarọa 7:17
Ibraniylarọa 7:21
Ibraniylarọa 7:24
Ibraniylarọa 7:28
Ibraniylarọa 9:26
Ibraniylarọa 11:3
Ibraniylarọa 13:8
Ibraniylarọa 13:21
Petrus 1 1:23
Petrus 1 1:25
Petrus 1 4:11
Petrus 1 5:11
Petrus 2 3:18
Yuḥanna 1 2:17
Yuḥanna 2 1:2
Yəḥuda 1:13
Yəḥuda 1:25
Wəḥiy 1:6
Wəḥiy 1:18
Wəḥiy 4:9
Wəḥiy 4:10
Wəḥiy 5:13
Wəḥiy 7:12
Wəḥiy 10:6
Wəḥiy 11:15
Wəḥiy 14:11
Wəḥiy 15:7
Wəḥiy 19:3
Wəḥiy 20:10
Wəḥiy 22:5

aiōnios

Matta 18:8
Matta 19:16
Matta 19:29
Matta 25:41
Matta 25:46
Markus 3:29
Markus 10:17
Markus 10:30
Luḳa 10:25
Luḳa 16:9
Luḳa 18:18
Luḳa 18:30
Yuḥanna 3:15
Yuḥanna 3:16
Yuḥanna 3:36
Yuḥanna 4:14
Yuḥanna 4:36
Yuḥanna 5:24
Yuḥanna 5:39
Yuḥanna 6:27
Yuḥanna 6:40
Yuḥanna 6:47
Yuḥanna 6:54
Yuḥanna 6:68

Yuḥanna 10:28
Yuḥanna 12:25
Yuḥanna 12:50
Yuḥanna 17:2
Yuḥanna 17:3
Rosullarning paaliyətliri 13:46
Rosullarning paaliyətliri 13:48
Rimliḳlarɵa 2:7
Rimliḳlarɵa 5:21
Rimliḳlarɵa 6:22
Rimliḳlarɵa 6:23
Rimliḳlarɵa 16:25
Rimliḳlarɵa 16:26
Korintliḳlarɵa 2 4:17
Korintliḳlarɵa 2 4:18
Korintliḳlarɵa 2 5:1
Galatiyaliḳlarɵa 6:8
Tesalonikaliḳlarɵa 2 1:9
Tesalonikaliḳlarɵa 2 2:16
Timotiyɵa 1 1:16
Timotiyɵa 1 6:12
Timotiyɵa 1 6:16
Timotiyɵa 1 6:19
Timotiyɵa 2 1:9
Timotiyɵa 2 2:10
Tituskа 1:2
Tituskа 3:7
Filemonɵa 1:15
Ibraniylarɵa 5:9
Ibraniylarɵa 6:2
Ibraniylarɵa 9:12
Ibraniylarɵa 9:14
Ibraniylarɵa 9:15
Ibraniylarɵa 13:20
Petrus 1 5:10
Petrus 2 1:11
Yuḥanna 1 1:2
Yuḥanna 1 2:25
Yuḥanna 1 3:15
Yuḥanna 1 5:11
Yuḥanna 1 5:13
Yuḥanna 1 5:20
Yəḥuda 1:7
Yəḥuda 1:21
Wəḥiy 14:6

eleēsē

Rimliḳlarɵa 11:32

Geenna

Matta 5:22
Matta 5:29
Matta 5:30
Matta 10:28
Matta 18:9
Matta 23:15
Matta 23:33
Markus 9:43
Markus 9:45
Markus 9:47
Luka 12:5
Yaḳup 3:6

Hadēs

Matta 11:23
Matta 16:18
Luka 10:15
Luka 16:23
Rosullarning paaliyətliri 2:27
Rosullarning paaliyətliri 2:31
Korintliḳlarɵa 1 15:55
Wəḥiy 1:18
Wəḥiy 6:8
Wəḥiy 20:13
Wəḥiy 20:14

Limnē Pyr

Wəḥiy 19:20
Wəḥiy 20:10
Wəḥiy 20:14
Wəḥiy 20:15
Wəḥiy 21:8

Sheol

Yaritilix 37:35
Yaritilix 42:38
Yaritilix 44:29
Yaritilix 44:31
Qəl-bayawandiki səpər 16:30
Qəl-bayawandiki səpər 16:33
Ḳanun xərḥi 32:22
Samu'il 1 2:6
Samu'il 2 22:6
Padixaḥlar 1 2:6
Padixaḥlar 1 2:9
Ayup 7:9
Ayup 11:8
Ayup 14:13
Ayup 17:13
Ayup 17:16
Ayup 21:13
Ayup 24:19
Ayup 26:6
Zəbur 6:5
Zəbur 9:17
Zəbur 16:10
Zəbur 18:5
Zəbur 30:3
Zəbur 31:17
Zəbur 49:14
Zəbur 49:15
Zəbur 55:15
Zəbur 86:13
Zəbur 88:3
Zəbur 89:48
Zəbur 116:3
Zəbur 139:8
Zəbur 141:7
Pənd-nəsiḥətlər 1:12
Pənd-nəsiḥətlər 5:5
Pənd-nəsiḥətlər 7:27
Pənd-nəsiḥətlər 9:18
Pənd-nəsiḥətlər 15:11
Pənd-nəsiḥətlər 15:24
Pənd-nəsiḥətlər 23:14
Pənd-nəsiḥətlər 27:20
Pənd-nəsiḥətlər 30:16
Ḥekmət toplioɣuqi 9:10
Küylərning küyi 8:6
Yəxaya 5:14
Yəxaya 7:11
Yəxaya 14:9
Yəxaya 14:11
Yəxaya 14:15
Yəxaya 28:15
Yəxaya 28:18
Yəxaya 38:10
Yəxaya 38:18
Yəxaya 57:9
Əzakiyal 31:15
Əzakiyal 31:16
Əzakiyal 31:17
Əzakiyal 32:21
Əzakiyal 32:27
Ḥoxiya 13:14
Amos 9:2
Yunus 2:2
Ḥabakkuk 2:5

Tartaroō

Petrus 2 2:4

Questioned

Petrus 2 2:17

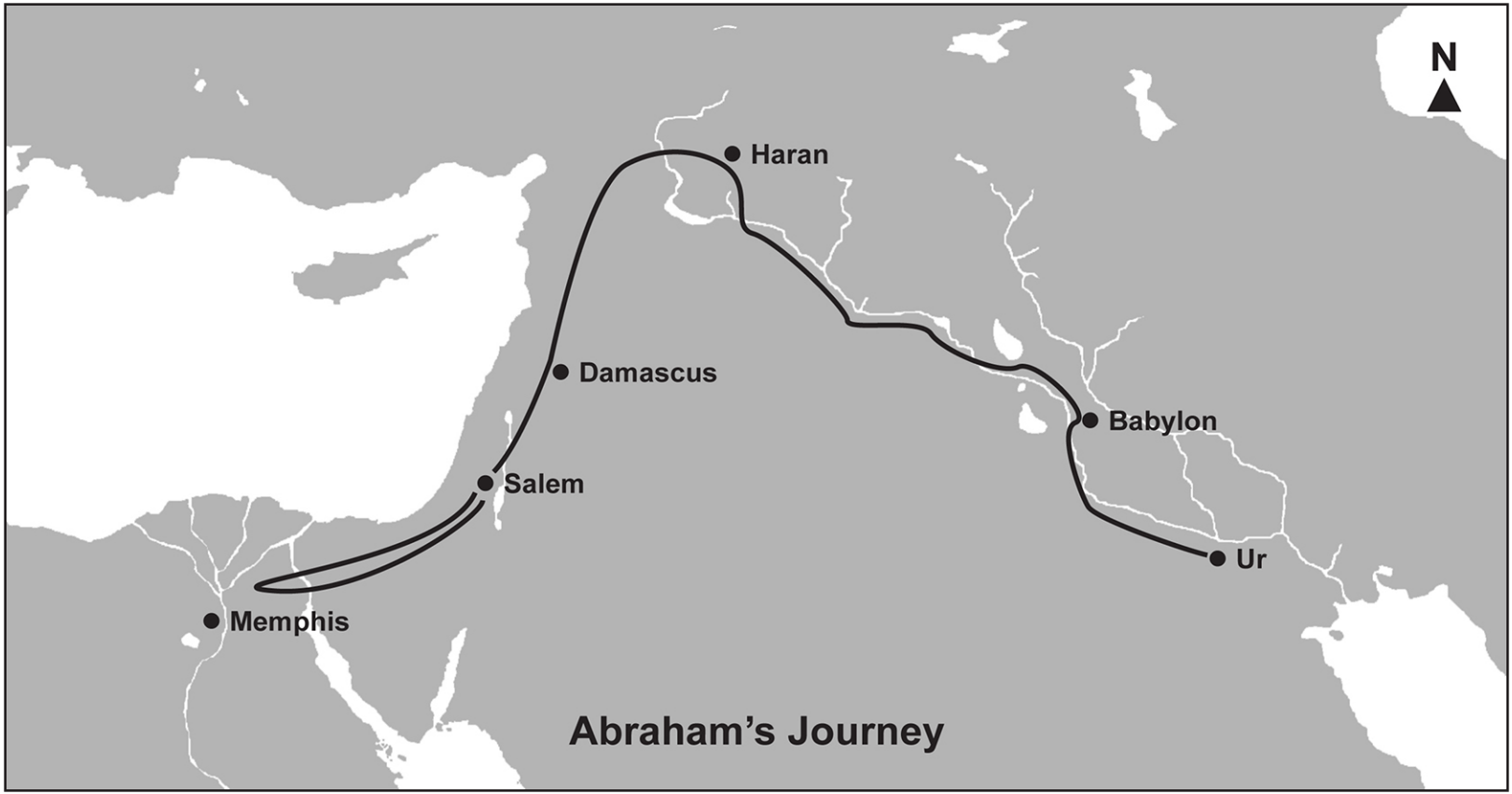

Etiķadi boloŋaaqķa, Huda Ibraĥimni uningoŋa miras süpitidə bərməkqi boloŋan zeminoŋa berixķa qaķiroŋanda, u itaət ķildi; u ķəyərgə baridioŋanliķini bilməy turup yoloŋa qiķti. - Ibraniylaroŋa 11:8

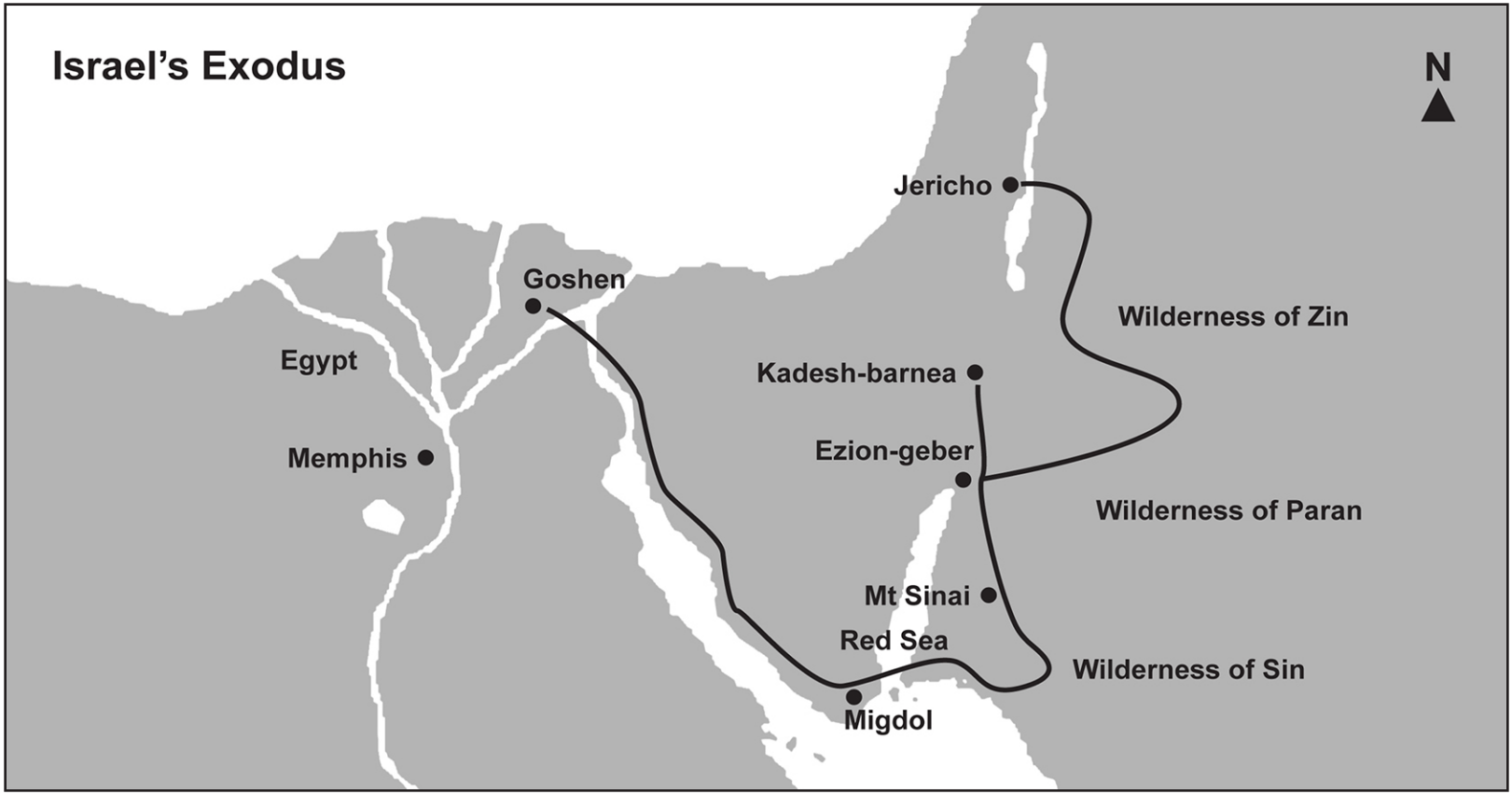

Əmma Pirəwn həlḳni ketixkə ḳoyoɣandin keyin, Filistiylərning zeminidiki yol yeḳin bolsimu, Huda ularni xu yol bilən baxlimidi; qünki u: «həlḳim jənggə uqrap ḳalsa, ḳorḳup puxayman ḳilip, Misiroɣa yenip ketixi mumkin» dəp oylioɣanidi. - Misirdin qiḳix 13:17

Qünki Insan'oğlumu dərwəkə xu yolda kəpqilik mening hizmitimdə bolsun demәy, bəlki kəpqilikning hizmitidə bolay wə jenimni pida kilix bədiligə nurоqun adəmlərni hərlükkə qikiray dəp kəldi. - Markus 10:45

Rosullukķa tallap qakįriloŋan, Hudaning hux həwirini jakarlaxķa ayrip təyinləngən, Məsiḥ Əysaning ķuli boloŋan mənki Pawlustin salam! - Rimlikłaroŋa 1:1

Creation 4004 B.C.

Adam and Eve created	4004
Tubal-cain forges metal	3300
Enoch walks with God	3017
Methuselah dies at age 969	2349
God floods the Earth	2349
Tower of Babel thwarted	2247
Abraham sojourns to Canaan	1922
Jacob moves to Egypt	1706
Moses leads Exodus from Egypt	1491
Gideon judges Israel	1245
Ruth embraces the God of Israel	1168
David installed as King	1055
King Solomon builds the Temple	1018
Elijah defeats Baal's prophets	896
Jonah preaches to Nineveh	800
Assyrians conquer Israelites	721
King Josiah reforms Judah	630
Babylonians capture Judah	605
Persians conquer Babylonians	539
Cyrus frees Jews, rebuilds Temple	537
Nehemiah rebuilds the wall	454
Malachi prophecies the Messiah	416
Greeks conquer Persians	331
Seleucids conquer Greeks	312
Hebrew Bible translated to Greek	250
Maccabees defeat Seleucids	165
Romans subject Judea	63
Herod the Great rules Judea	37

(The Annals of the World, James Uusher)

Jesus Christ born 4 B.C.

New Heavens and Earth

	Christ returns for his people
1956	Jim Elliot martyrd in Ecuador
1830	John Williams reaches Polynesia
1731	Zinzendorf leads Moravian mission
1614	Japanese kill 40,000 Christians
1572	Jesuits reach Mexico
1517	Martin Luther leads Reformation
1455	Gutenberg prints first Bible
1323	Franciscans reach Sumatra
1276	Ramon Llull trains missionaries
1100	Crusades tarnish the church
1054	The Great Schism
997	Adalbert marytyrd in Prussia
864	Bulgarian Prince Boris converts
716	Boniface reaches Germany
635	Alopen reaches China
569	Longinus reaches Alodia / Sudan
432	Saint Patrick reaches Ireland
397	Carthage ratifies Bible Canon
341	Ulfilas reaches Goth / Romania
325	Niceae proclaims God is Trinity
250	Denis reaches Paris, France
197	Tertullian writes Christian literature
70	Titus destroys the Jewish Temple
61	Paul imprisoned in Rome, Italy
52	Thomas reaches Malabar, India
39	Peter reaches Gentile Cornelius
33	Holy Spirit empowers the Church

(Wikipedia, Timeline of Christian missions)

Resurrected 33 A.D.

What are we?			Genesis 1:26 - 2:3		Mankind is created in God's image, male and female He created us				
How are we sinful?			Romans 5:12-19		Sin entered the world through Adam and then death through sin				
Where are we?			**When are we?**						
			Innocence		Fallen				Glory
			Eternity Past	Creation 4004 B.C.	Fall to sin No Law	Moses' Law 1500 B.C.	Christ 33 A.D.	Church Age Kingdom Age	New Heavens and Earth
Who are we?	God	Father	John 10:30 God's perfect fellowship	Genesis 1:31 God's perfect fellowship with Adam in The Garden of Eden	1 Timothy 6:16 Living in unapproachable light				Acts 3:21 Philippians 2:11 Revelation 20:3 God's perfectly restored fellowship with all Mankind praising Christ as Lord in the Holy City
		Son			John 8:58 Pre-incarnate		John 1:14 Incarnate	Luke 23:43 Paradise	
		Holy Spirit			Psalm 139:7 Everywhere		John 14:17 Living in believers		
	Mankind	Living	Genesis 1:1 No Creation No people		Ephesians 2:1-5 Serving the Savior or Satan on Earth				
		Deceased believing			Luke 16:22 Blessed in Paradise				
		Deceased unbelieving			Luke 16:23, Revelation 20:5,13 Punished in Hades until the final judgment				
	Angels	Holy			Hebrews 1:14 Serving mankind at God's command				
		Imprisoned		Genesis 1:31 No Fall No unholy Angels	2 Peter 2:4, Jude 6 Imprisoned in Tartarus				Matthew 25:41 Revelation 20:10 Lake of Fire prepared for the Devil and his Angels
		Fugitive			1 Peter 5:8, Revelation 12:10 Rebelling against Christ Accusing mankind			Revelation 20:13 Thalaasa	
		First Beast						Revelation 19:20 Lake of Fire	
		False Prophet							
		Satan						Revelation 20:2 Abyss	
Why are we?			Romans 11:25-36, Ephesian 2:7		For God has bound all over to disobedience in order to show mercy to all				

Destiny

Uyghur tili at AionianBible.org/Destiny

The Aionian Bible shows the location of eleven special Greek and Hebrew Aionian Glossary words to help us better understand God's love for individuals and for all mankind, and the nature of after-life destinies. The underlying Hebrew and Greek words typically translated as *Hell* show us that there are not just two after-life destinies, Heaven or Hell. Instead, there are a number of different locations, each with different purposes, different durations, and different inhabitants. Locations include 1) Old Testament *Sheol* and New Testament *Hadēs*, 2) *Geenna*, 3) *Tartaroō*, 4) *Abyssos*, 5) *Limnē Pyr*, 6) *Paradise*, 7) *The New Heaven*, and 8) *The New Earth*. So there is reason to review our conclusions about the destinies of redeemed mankind and fallen angels.

The key observation is that fallen angels will be present at the final judgment, 2 Peter 2:4 and Jude 6. Traditionally, we understand the separation of the Sheep and the Goats at the final judgment to divide believing from unbelieving mankind, Matthew 25:31-46 and Revelation 20:11-15. However, the presence of fallen angels alternatively suggests that Jesus is separating redeemed mankind from the fallen angels. We do know that Jesus is the helper of mankind and not the helper of the Devil, Hebrews 2. We also know that Jesus has atoned for the sins of all mankind, both believer and unbeliever alike, 1 John 2:1-2. Deceased believers are rewarded in Paradise, Luke 23:43, while unbelievers are punished in Hades as the story of Lazarus makes plain, Luke 16:19-31. Yet less commonly known, the punishment of this selfish man and all unbelievers is before the final judgment, is temporal, and is punctuated when Hades is evacuated, Revelation 20:13. So is there hope beyond Hades for unbelieving mankind? Jesus promised, *"the gates of Hades will not prevail,"* Matthew 16:18. Paul asks, *"Hades where is your victory?"* 1 Corinthians 15:55. John wrote, *"Hades gives up,"* Revelation 20:13.

Jesus comforts us saying, *"Do not be afraid,"* because he holds the keys to *unlock* death and Hades, Revelation 1:18. Yet too often our *Good News* sounds like a warning to *"be afraid"* because Jesus holds the keys to *lock* Hades! Wow, we have it backwards! Hades will be evacuated! And to guarrantee hope, once emptied, Hades is thrown into the Lake of Fire, never needed again, Revelation 20:14.

Finally, we read that anyone whose name is not written in the Book of Life is thrown into the Lake of Fire, the second death, with no exit ever mentioned or promised, Revelation 21:1-8. So are those evacuated from Hades then, *"out of the frying pan, into the fire?"* Certainly, the Lake of Fire is the destiny of the Goats. But, do not be afraid. Instead, read the Bible's explicit mention of the purpose of the Lake of Fire and the identity of the Goats, *"Then he will say also to those on the left hand, 'Depart from me, you cursed, into the consummate fire which is prepared for... the devil and his angels,'"* Matthew 25:41. Bad news for the Devil. Good news for all mankind!

Faith is not a pen to write your own name in the Book of Life. Instead, faith is the glasses to see that the love of Christ for all mankind has already written our names in Heaven. Jesus said, *"You did not choose me, but I chose you," John 15:16*. Though unbelievers will suffer regrettable punishment in Hades, redeemed mankind will never enter the Lake of Fire, prepared for the devil and his angels. And as God promised, all mankind will worship Christ together forever, Philippians 2:9-11.

Xuning üqün, berip pütkül əllərni [əzümgə] muhlis ķilip yetixtürünglar, xundaķla ularni Ata, Ooɣul wə Muķəddəs Roḫning namioɣa təwə ķilip qəmüldürüp, - Matta 28:19